

A Ch'an Biblia D'a
Chuj San Mateo

The Holy Bible in the Chuj San Mateo language of Guatemala

A Ch'an Biblia D'a Chuj San Mateo
The Holy Bible in the Chuj San Mateo language of Guatemala
La Santa Biblia en Chuj de San Mateo Ixtatán

copyright © 2007 Sociedad Bíblica de Guatemala

Language: Chuj de San Mateo Ixtatán (Chuj)

Dialect: Ixtatán

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
43e98fca-30dd-583b-b172-dc26d705ee90

Contents

GÉNESIS	1
ÉXODO	76
LEVÍTICO	137
NÚMEROS	179
DEUTERONOMIO	232
JOSUÉ	279
JUECES	312
RUT	348
1 SAMUEL	354
2 SAMUEL	402
1 REYES	443
2 REYES	488
1 CRÓNICAS	534
2 CRÓNICAS	577
ESDRAS	627
NEHEMÍAS	640
ESTER	660
JOB	671
SALMOS	713
PROVERBIOS	820
ECLESIASTÉS	858
CANTARES	870
ISAÍAS	878
JEREMÍAS	956
LAMENTACIONES	1036
EZEQUIEL	1044
DANIÉL	1110
OSEAS	1131
JOEL	1144
AMÓS	1149
ABDÍAS	1159
JONÁS	1161
MIQUEAS	1164
NAHUM	1172
HABACUC	1176
SOFONÍAS	1180
HAGEO	1184
ZACARÍAS	1187
MALAQUÍAS	1200
SAN MATEO	1204
SAN MARCOS	1265
SAN LUCAS	1303

SAN JUAN	1363
HECHOS	1408
ROMANOS	1465
1 CORINTIOS	1489
2 CORINTIOS	1512
GÁLATAS	1526
EFESIOS	1534
FILIPENSES	1542
COLOSENSES	1548
1 TESALONICENSES	1554
2 TESALONICENSES	1559
1 TIMOTEO	1562
2 TIMOTEO	1569
TITO	1574
FILEMÓN	1577
HEBREOS	1579
SANTIAGO	1596
1 PEDRO	1602
2 PEDRO	1609
1 JUAN	1614
2 JUAN	1620
3 JUAN	1621
SAN JUDAS	1622
APOCALIPSIS	1624

A Ch'añ Libro GÉNESIS

Génesis sb'i jun libro tic. Génesis, syalelc'ochi "yichb'anil". Aton jun b'ab'el libro tic d'a yol ch'añ Biblia. A tz'alan tas ajnac yel yich masanil tas. Syalcot yuj eb' anima, yuj masanil nación yed' tas ajnac yel yich choñab' Israel, aton jun choñab' sic'b'ilel yuj Dios. Ix tz'ib'chajcan jun libro tic ayic te tzijtumxo eb' anima tz'ac'anoch juntzarí comon dios d'a sc'ool yed' tastac b'ob'il yuj Dios.

A jun libro tic, syalcoti to junñej Dios ay d'a junelñej, a b'ojinac masanil tastac. Syalcoti to a d'a yichb'anil chi' vach'ñej yac'an Dios yed' eb' anima. A eb' anima chi' yajal yaj eb' d'a yib'arí tastac ay d'a yolyib'arñ'q'ual tic. A eb' anima chi', junc'olal yajec' eb', tzalajc'olal pax yaj eb' tato sc'anab'ajej eb' tas syal Dios. Añejtona' syalcoti tas ajnac yel yich mul yed' yaelal janaccan d'a quib'arí, yujto a viñaj Adán yed' ix Eva, sc'ulejnac eb' tas sna' d'a yol yico', mañ sc'anab'ajejnacoc eb' tas yalnac Dios. Syalanpaxcot yuj tas ix yutej Dios scolan eb' anima d'a scal schual.

A jun libro tic cha macarí yaji: B'ab'el macarí tz'el yich d'a capítulo 1 masanto d'a 11. Syalcot yuj tas ajnac sb'o yolyib'arñ'q'ual tic yed' orí anima orí tic yed' tas ajnac yel yich mul yed' yichb'anil yaelal. Syalanpaxcot yuj jun oval a' mucvajum yed' jun nivan torre scuchan Babel, syalelc'ochi to syalcot yab'ixal masanil nación. Axo schab'il macarí tz'el yich d'a capítulo 12 masanto d'a 50, syalcot yuj tas ajnac yel yich choñab' Israel. Elnac yich d'a viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' d'a viñaj Jacob yed' d'a eb' yuninal viñaj Jacob chi', aton viñaj José yed' eb' yuc'tac. Syalanpaxcot yuj tas aj sb'atnaccan viñaj Jacob yed' eb' yuninal d'a Egipto. Ata' ochnac eb' yirtilal viñaj Jacob chi' nivan nacional. Masanil jun libro tic syala' to añej Dios nivan yelc'ochi, a' sch'olb'itan eb' anima, syac'anoch syaelal eb' max c'anab'ajani. Palta a eb' sc'anab'ajani, scolji eb' yuu. Aton tas tz'aj yel yich libro Génesis tic, syalcoti to a Dios b'ojinac masanil tastac, syalanpaxi to a Dios max yactejcan stañvan eb' yicxo.

A yichb'anil smasanil

¹ A d'a yichb'anil, a Dios ix b'oan satchaarí yed' lum luum. ² A d'a jun tiempoal chi' malaj stzolar yaj jun yolyib'arñ'q'ual tic, tz'inan yilji. Toñej pañan ec' a a' d'a yib'arí luum. Q'uc'olinac yilji masanil d'a yib'arí a', axo Yespíritu Dios tz'ec' d'a yib'arí a' chi'.

³ Ix lajvi chi' ix yalan Dios icha tic: Ayocab' saquilq'ual, xchi.

Icha chi' b'ian ix sacb'iq'ual. ⁴ Ix yilan Dios to vach' jun saquilq'ual chi', ix spojanel saquilq'ual chi' d'a scal q'uc'alq'ual. ⁵ A saquilq'ual chi', c'ualil ix sb'iejcan yuu, axo q'uc'alq'ual chi', d'ac'valil ix sb'iejcani. Ix q'uc'b'iemi, ix sacb'i, ix eq'uel jun b'ab'el c'u.

⁶ Ix lajvi chi' ix yalan Dios icha tic: Ayocab' junoc tas scan d'a yib'arí sat luum tic yic spojan snañal a a', xchi.

⁷ Icha chi' b'ian, a Dios ix b'oan jun chi'. Cha macarí ix ajcanel a a' chi' yuu: Jun macarí a' ix can d'a sat lum tic, junxo macarí a' ix q'uecan d'a yib'arí. Ichaton chi' ix aji. ⁸ A jun ix can chi' "satchaarí" ix sb'iejcani. Ix q'uc'b'ixiemi, ix sacb'ixi, ix ec' schab'il c'ual.

⁹ Ix lajvi chi' ix yalan Dios icha tic: Junxoriejocab' tz'aj a a' ay d'a yalañ satchaarí yic scheclajcan lum luum d'a taquirñal, xchi.

Ichaton chi' ix aji. ¹⁰ A b'aj ix checlajcan staquiñal chi', "luum" ix sb'iejcani, axo a a' junñej ix aj chi', "mar" ix sb'iejcan a'. Axo ix yilan Dios chi', te vach' ix aji. ¹¹ Ix lajvi chi' ix yalan icha tic: Pac'ocab' añ añc'ultac d'a sat lum luum yed' te te' syac' sat. A d'a sat te' chi' yed' añ añc'ultac chi', ata' ay yirñatil ato syala' tas macañil, xchi.

Ichaton chi' ix aji. ¹² Ichaton chi' ix aj spac' añ añc'ultac d'a sat lum luum tic, aton añ añc'ultac yed' te te' syac' sat ato syala' tas irñatil. Axo ix yilan Dios te vach' ix aji. ¹³ Ix q'uiç'b'ixiemi ix sacb'ixi, ix ec' yoxil c'ual.

¹⁴⁻¹⁵ Ix lajvi chi' ix yalan Dios icha tic: Ayocab' juntzañ saquilq'uinal d'a satchaañ yic syac' saquilq'uinal d'a sat lum tic, yic sch'oxanel c'ualil yed' d'ac'valil, yic scheclaj junjun c'u, junjun ab'il yed' juntzañ tiempoal, xchi.

Ichaton chi' ix aji. ¹⁶ A Dios ix b'oan chab' nivac saquilq'uinal. A jun nivan sc'ac'al ix och yopisio d'a c'ualil, axo jun quenñej sc'ac'al ix och yopisio d'ac'valil, aton c'u yed' q'uen uj. Ix sb'oanpax masanil q'uen c'anal.

¹⁷ Ix yac'anoch juntzañ saquilq'uinal chi' d'a satchaañ yic syac' yoc d'a sat lum tic ¹⁸ d'a c'ualil yed' d'ac'valil yuj spojanpaxel saquilq'uinal d'a q'uiç'alq'uinal. Ix yilan Dios chi' te vach' ix aji. ¹⁹ Ix q'uiç'b'ixiemi, ix sacb'ixi, ix ec' scharñil c'ual.

²⁰ Ix lajvi chi' ix yalanxi Dios icha tic: Pitzvocab' noc' noc', noc' ay d'a yol a a' yed' masanil macañil noc' much tz'ec' jeñeñoc, xchi.

²¹ Ix sb'oan noc' nivac noc' Dios chi', noc' ay d'a yol a' mar yed' masanil macañil noc' noc' ay d'a yol a' chi' yed' masanil macañil noc' much. Axo ix yilani te vach' ix aji. ²² Ix yac'an svach'c'olal d'a yib'añ noc' noc' chi', ix yalan icha tic: Yune'ejocab' sb'a noc', q'uib'ocab' sb'isul noc', b'ud'jocab'el yol a' mar yuj noc'. Añejtona' noc' much, q'uib'ocab' sb'isul noc' d'a yolyib'añq'uinal tic, xchi. ²³ Ix q'uiç'b'ixiemi, ix sacb'ixi, ix ec' yoil c'ual.

²⁴⁻²⁵ Ix lajvi chi' ix yalan Dios icha tic: Pitzvocab' chaañ masanil macañil noc' noc' d'a sat lum tic, noc' molb'etzal noc', noc' c'ultaquil noc' yed' noc' tz'ec' ñerñonoc ma tz'ec' jachjon d'a sat lum, xchi.

Ichaton chi' ix aji, ix sb'oan masanil macañil noc' noc' ay d'a sat lum tic. Ix yilani, te vach' ix aji.

²⁶ Ix lajvi chi' ix yalan Dios icha tic: A ticnaic co b'oec anima icha orñ tic yic vach' tz'och eb' yajalil d'a yib'añ noc' chay ay d'a yol a' mar, d'a yib'añ masanil noc' much, d'a yib'añ noc' molb'etzal noc', d'a yib'añ noc' c'ultaquil noc' yed' pax d'a yib'añ noc' tz'ec' ñerñonoc ma tz'ec' jachjon d'a sat lum tic, xchi.

²⁷ Ichato chi' ix b'oji eb' anima chi' yuj Dios, icha val Dios chi' ix aj eb'. Ix b'ojican viñ vinac yed' ix ix yuuj.

²⁸ Ix lajvi chi' ix yac'an svach'c'olal Dios d'a yib'añ eb'. Ix yalan d'a eb' icha tic: Aljocab' eyuninal, q'uib'ocab' e b'isul, b'ud'jocab'el sat lum luum tic eyuuj, ochañec yajalil d'a yolyib'añq'uinal tic. Ochañec yajalil d'a yib'añ noc' chay ay d'a yoltac a a', d'a yib'añ noc' much sjeñivi yed' d'a yib'añ masanil noc' tz'ec' ñerñonoc ma tz'ec' jachjon d'a sat lum tic, xchi.

²⁹ Ix lajvi chi', ix yalanxi d'a eb' anima chi' icha tic: A in svac' masanil macañil añ añc'ultac ay yirñatil yed' masanil te te' syac' sat e lo'o yic syac' yip d'a e nivanil. ³⁰ Masanil noc' molb'etzal noc', noc' c'ultaquil noc', noc' yed' ñerñonoc ma tz'ec' jachjon d'a sat lum yed' noc' much, a in svac' añ añc'ultac yed' xiltac te te' svaeloc noc', xchi.

Icha chi' ix aji. ³¹ Ix yilanoch Dios, te vach' ix aj masanil tas ix sb'o'o. Ix q'uiç'b'ixiemi, ix sacb'ixi, ix ec' svaquil c'ual.

2

1-2 D'a vaque' c'ual ix sb'o satchaari Dios, lum luum yed' masanil tastac ay d'ay. Axo d'a yuquil c'ual, ix och vaan smunlaj. ³ Ix sic'anel jun yuquil c'ual chi' Dios, to yic'ne'j tz'ajcani, yic tz'ochcan svach'iloc eb' anima, yujto a d'a jun c'u chi' ix b'oe'lc'och masanil tas ix sb'o chi'.

Ayec' viñ vinac d'a scal te' avb'en te' d'a Edén

⁴ Aton yab'ixal tas ix aj sb'o satchaari yed' lum luum tic. Ayic ix sb'oan satchaari Jehová Dios yed' lum luum tic, ⁵ mantalaj junoc te' ma junoc ari añc'ultac sq'uib'i, yujto mantalaj riab' syac' d'a yib'añ luum yuj Jehová. Mantalaj pax mach smunlaj d'a sat luum. ⁶ Toñej xob'anq'ueul a a' d'a sat luum yic sch'ayxi luum. ⁷ A d'a jun tiempoal chi', ix sb'o jun anima^{2.7} Jehová Dios. A spococal lum lum ix yac'lab'ej sb'oani. Ix lajvi chi', axo yic' ix spuoch d'a yol sñi'. Icha chi' ix aj spitzvi viñ anima chi'.

⁸ Ix yavej juntzari avb'en te' Jehová Dios d'a jun lugar scuch Edén, d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ata' ix yac'canoch viñ vinac ix sb'o chi'. ⁹ Ix yac'an q'uib' masanil te' te' vach' yilji, mañxo jantacoc svach'il sat te' syac'a', te vach' sloji. A d'a snañal jun avb'en te' chi', ay jun te' tz'ac'an q'uinal, ay pax junxo te' tz'ac'an nachajel b'aj ay vach'il yed' chucal.

¹⁰ A d'a Edén chi', sq'ueul jun a a' tz'ac'anoch yal masanil te' avb'en te' chi'. Axo tz'el a' d'a Edén chi', chañe' tz'aj yel sc'ab' a'. ¹¹ A jun a' b'ab'el, Pisón sb'i a', aton a' tz'ec' oyoyoc d'a yol lum scuch Havila b'aj ay q'uen oro. ¹² A q'uen oro ay d'a jun lugar chi', te vach' q'ueen. Ay pax juntzari te' te' ay szatajil te sumumi sjab'. Ay pax juntzari q'uen q'ueen scuchan ónice te caro stojol. ¹³ Axo a' schab'il, Gihón sb'i a'. Aton a' tz'ec' oyoyoc d'a yol lum scuchan Cus. ¹⁴ Axo a' yoxil, Tigris sb'i a'. Aton a' tz'ec' oyoyoc d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a lum Asiria. Axo a' scharñil, aton a' Éufrates.

¹⁵ Ix yac'ancan viñ vinac Jehová Dios d'a scal te' avb'en te' d'a Edén chi' yic smunlaj viñ yic stañvanpax viñ. ¹⁶ Ix yalan Dios d'a viñ icha tic:

—Syal a lo'an sat te' te' tic smasanil. ¹⁷ Axo pax te' tz'ac'an nachajel b'aj ay vach'il yed' chucal, mañ a lo sat te'. Tato ol a lo sat te' chi', d'a val yel ol ach chamoc, xchi Dios d'a viñ.

¹⁸ Ix yalanxi Jehová Dios icha tic: Mañ vach'oc yajec' viñ vinac tic sch'ocoj. Ol in b'o junoc yetb'eyum viñ to smoj val scolvaj yed'oc, xchi. ¹⁹ Masanil noc' noc' ix sb'o Dios d'a sat lum tic, noc' c'ultraquil noc' yed' masanil noc' much, ix ic'jib'at noc' yuj Dios d'a viñ vinac chi' yic say sb'i junjun noc' viñ. A sb'i junjun noc' ix say viñ, aton ix sb'iejan noc'. ²⁰ Ix say sb'i masanil noc' viñ, noc' c'ultraquil noc', noc' much yed' noc' molb'etzal noc'. Palta malaj junoc noc' d'a scal noc' chi' tz'acan tz'aj scolvaj yed' viñ. ²¹ Axo Dios ix ac'ancot jun nivan vayañ d'a viñ. Ayic channac el viñ svay chi', ix ic'jielta jun sb'aquil scostil viñ yuj Dios. Ix lajvi chi' ix smacanxi b'aj ix yiq'uelta jun b'ac chi'. ²² Aton sb'aquil scostil viñ chi' ix b'oji ixal yuj Dios. Ix lajvi chi', ix ac'jicanoch ix d'a yol sc'ab' viñaj Adán chi' yuj Dios. ²³ Axo yic ix yilanoch ix viñ, ix yalan viñ icha tic:

—Aton val jun tic val yel in b'aquil, in b'ac'chil, yujto a d'ayin ix elta yuj Dios. Yuj chi' "Ix"^{2.23} ol sb'iejcani, xchi viñ.

²⁴ Yuj chi' a viñ vinac, ol yactejcan smam snun viñ yic junxoñej tz'ajcan viñ yed' ix yetb'eyum, junxoñej nivanil tz'ajcan eb' schavañil.

2.7 2:7 A "anima", a d'a hebreo "Adán". Adán syal d'a jun b'ab'el anima, yuj chi' ay b'aj syal Adán, ay pax b'aj syal Anima. 2.23 2:23 A d'a hebreo "Ix" tz'alchaj d'a vinac, axo d'a ix "Ixaj" tz'alji.

²⁵ Malaj spichul eb' schavaril, palta max q'uixvilaj eb' d'ay junjun.

3

Maj sc'anab'ajej eb' tas ix yal Dios

¹ A noc' chan, yelxo val te jelan noc' d'a yichař masanil noc' c'ultaquil noc' ix sb'o Jehová Dios. Ix yalan noc' d'a ix ix:

—¿Tom yel ix yal Dios to max yal e loan sat masanil te' avb'en te' tic? xchi noc'.

² Ix tac'vi ix d'a noc' icha tic:

—Masanil te' syal co loan sat, ³ ařej jun te' ay d'a snařal te' avb'en te' tic, ix yal Dios to max yal-laj co loan sat te', ma co yamani, yic vach' max oř chami, xchi ix.

⁴ Ix tac'vi noc' chan chi' d'a ix:

—Tořej syal Dios chi'. Mař ol ex chamraj. ⁵ Palta yojtac Dios, ayic ol e loan sat te' chi', ol tz'acvoc e pensar, lajan ol ex ajcan yed'oc, ol nachajel vach'il yed' chucal eyuuj, xchi noc' d'a ix.

⁶ Axo ix yilanoch sat te' chi' ix, te vach' am sloji, te vach' yiljiochi, ix snib'anoch ix, yic vach' stz'acviel spensar ix snaani. Yuj chi' ix sb'ixanelta jun sat te' chi' ix, ix sloan ix. Ix lajvi chi' ix yac'anpax ix d'a viř yetb'eyum chi', ix sloanpax te' viř yed' ix. ⁷ A d'a jun rato chi', ix nachajel yuj eb', ix yilanoch sb'a eb' to b'eranel eb', yuj chi' a xil te' higo ix smol eb', ix stz'isan eb' spichuloc, yic tz'och d'a snařal eb'. ⁸ Axo ix yab'an viř vinac chi' yed' ix ix chi' to van yec' Jehová Dios d'a scal te avb'en te' chi' d'a yemxoc'ualil, yic sicxo c'u, ix el lemnaj eb' sc'ub'ejel sb'a d'ay d'a scal te avb'en te' chi'. ⁹ Axo ix avtaj viř yuj Jehová Dios:

—Ach Adán, ¿b'ajtil ayach eq'ui? xchi.

¹⁰ Ix tac'vi viř:

—Ina vajec' tic, ix vab'i to van ec' d'a scal te' avb'en te' tic, ix in xivb'ati yujto b'eran in eli, yuj chi' ix in c'ub'ejel in b'a, xchi viř.

¹¹ Ix sc'anb'an Dios d'a viř:

—¿Mach ix alan d'ayach to b'eran ach eli? Tope ix a lo sat te te', te' ix val d'ayach to max yal-laj a loani, xchi d'a viř.

¹² Ix tac'vixi viř icha tic:

—A ix ix, ix ac' vetb'eyumoc, a ix, ix ac'an te' d'ayin, yuj chi' ix in lo te', xchi viř.

¹³ Ix sc'anb'an Dios d'a ix:

—¿Tas yuj icha chi' ix a c'ulej? xchi.

Ix tac'vi ix:

—A noc' chan in ac'an musansatil, yuj chi' ix in lo te', xchi ix.

Ix yal Dios tas yaelal ol ic'an eb'

¹⁴ Yuj chi' ix yalan Jehová Dios d'a noc' chan chi':

—Yujto icha tic ix a c'ulej, yuj chi' tzach in catab'ejan d'a scal masanil noc' molb'etzal noc' yed' noc' c'ultaquil noc'. D'a junelřej a yalař a c'ool ol řiervoc. A spoccal lum lum ol a lo'o. ¹⁵ Ol vac'canoch ajc'olal d'a a cal yed' ix ix tic yed' masanil iřtilal yed' pax yĩřtilal ix. A yĩřtilal ix chi' ol mac'anpoj a jolom. A ach xo, ol a chi yich yoc yĩřtilal ix chi', xchi Jehová.

¹⁶ Ix yalanxi Dios d'a ix icha tic:

—Ol vac' a yaelal ayic yab'ix ach, axo yic ol aljoc une', ol vac'an nivtaj a yaelal chi'. Vach'chom ay yaelal ol ila', ol a nib'eřteřoch viř etb'eyum. A viř ol och ajaloc, xchi Dios.

¹⁷ Ix yalanpax Jehová Dios d'a viřtaj Adán chi' icha tic:

—Yujto ix a c'anab'ajeb' ix etb'eyum tic a loan sat te te' ix vala' to max a lo'o, a ticnaic jun, uuj tzin catab'ejcan lum luum tic, yuj chi' d'a scal yaelal ol ach vaoc yachb'an ayach ec' d'a yolyib'arq'uinal tic. ¹⁸ Ol q'uib'chaar' te' q'uix yed' añ añc'ultac ay sq'uixal d'a sat lum luum tic. A yuj juntzar' aval iñat ol ic'an yec' tiempo eyuuj. ¹⁹ Ol el alil a munlaji, icha chi' ol aj a va'i masanto ol ach meltzajxoc och luumal. Yujto d'a lum ix ach coti, lum ach taxoni, yuj chi' ol ach meltzajxoc och luumal, xchi Jehová d'a viñ.

²⁰ Eva^{3.20} ix yac' viñaj Adán sb'ioe ix yetb'eyum chi', yujto d'a ix, ix pitzvi masanil anima. ²¹ A stz'umal noc' noc' ix sb'o Jehová Dios spichuloc viñ vinac yed' ix yetb'eyum, ix yac'anoch spichuloc eb'.

²² Ix yalan Jehová Dios: A ticnaic, icha oñ tic, icha chi' ix aj eb' anima. Tzaxo nachajel yuj eb' b'aj ay vach'il yed' chucal. Yuj chi' ay smay sloan sat te te' eb', aton te' tz'ac'an q'uinal yic pitzar'nej eb' d'a masanil tiempo, xchi Dios.

²³ Yuj chi' ix pechjielta eb' d'a Edén chi' yuj Jehová, ix ochcan viñaj Adán chi' smunlaj d'a sat lum b'aj ix cot snivanil. ²⁴ Ix lajvi yelcancot eb', ix ac'jicanoch juntzar' querubín yuj Jehová d'a stojolal b'aj sjavi c'u yed' jun q'uen espada tz'ititi yel sc'ac'al yec' oyoyoc, yic marixa junoc mach syal yochi yic sloan sat te te' tz'ac'an q'uinal chi'.

4

A viñaj Caín yed' viñaj Abel

¹ Ix yil-lan sb'a viñaj Adán yed' ix Eva, ix och ix yab'ixal. Ix alji jun yune' ix, ix yac'an ix scuch Caín.^{4.1} Axo ix yalan ix: Toxo ix ja jun in vinac unin yujto a Jehová ix och ved'oc, xchi ix. ² Ix lajvi chi', ix aljipax viñaj Abel yuc'tac viñaj Caín. A viñaj Abel chi', moloj calnel ix sc'ulej viñ, axo pax viñaj Caín chi', ix munlaj viñ d'a sat lum luum.

³ Ix ec' junoc tiempoal, ay jun c'u ix yic'b'at silab' viñaj Caín d'a Jehová, aton tas ix yic' viñ d'a smunlajel. ⁴ Ix yic'anpaxb'at silab' viñaj Abel chi' d'a yichañ Jehová, aton noc' b'ab'el yune' calnel, noc' te b'aq'uech. Ix stzalaj Jehová yed' viñ yed' silab' ix yac' chi'. ⁵ Palta maj tzalajlaj Jehová yed' viñaj Caín yed' pax silab'. Yuj chi', ix te chichon sc'ol viñ, te ov ix aj sat viñ. ⁶ Axo ix yalan Jehová d'a viñ icha tic: ¿Tas yuj ste chichon a c'ool, te ovxoñej a sat? ⁷ Tato vach' tza c'ulej, tzalajc'olal am ayach eq'ui, palta to chuc ix a c'ulej, yuj chi' a a chucal chi', ayxoñejoch d'a ib'añ yic tzach em d'a chucal yuuj, palta tzato yal scan chucal chi' d'a yalañ uuj, xchi Dios.

⁸ Ay jun c'u, a viñaj Caín ix avtan viñaj Abel yic sb'at eb' b'eyelec'. Ayic ayec' eb' b'aj ix c'och chi', ix b'at jucnaj viñaj Caín d'a viñ yuc'tac chi', ix smac'anchamoc. ⁹ Ix lajvi chi', ix sc'anb'an Jehová d'a viñaj Caín chi':

—¿B'ajtil ay viñ uc'tac aj Abel? xchi d'a viñ.

Axo ix tac'vi viñ:

—Mañ vojtaoclaaj. ¿Tom yilumal viñ vaji? xchi viñ.

¹⁰ Ix yalanpax Jehová d'a viñ:

—¿Tas yuj icha chi' ix a c'ulej? A schiq'uil viñ uc'tac ix em d'a sat lum tic uuj, ichato syal sb'a d'ayin to tzin b'o yaj ed'oc. ¹¹ A ticnaic, catab'il achxo, svic'anel opiso d'a sat lum luum tic, aton lum ix uc'anem schiq'uil viñ uc'tac ix a mac'cham chi'. ¹² Ayic ol ach munlaj d'a sat lum, malaj jab'oc tas ol ic'a, torñej ol ixtej a b'a, torñej ol ach comon b'eyec' d'a sat lum, xchi Dios d'a viñ.

¹³ Ix tac'vi viñ icha tic:

3.20 3:20 A jun b'i scuch Eva, a d'a hebreo syalelc'ochi "Pitzan". 4.1 4:1 A d'a hebreo a jun b'i Caín, lajan yalji yed' jun lolonel "ix ac'ji d'ayin".

—Te nivan jun yaelal scotcan tic d'a vib'arñ, marñ ol techajlaj vuuj. ¹⁴ Ina ix iq'uel vopisio d'a sat lum tic, ix in ic'anel d'a ichañ d'a junelñej, toxorñej ol in comon b'eyec'oc. Yalxorñej mach ol in chalaj in b'a yed'oc, ol in smac'chamoc, xchi viñ d'a Dios.

¹⁵ Axo ix tac'vi Jehová:

—Maay. Tato ay junoc mach ol ach mac'anchamoc, a jun chi', uquel ol ec' spac d'ay, xchi d'a viñ.

IX yac'anoch Jehová jun yechel viñaj Caín chi', yic vach' tato ay mach schalaj sb'a viñ yed'oc, max mac'jicham viñ yuuj. ¹⁶ IX lajvi chi', ix el viñaj Caín b'aj ix lolon eb' chi', ix b'at cajnaj viñ d'a jun lugar scuch Nod, d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Edén.

Eb' yintilal viñaj Caín

¹⁷ IX yil-lan sb'a viñaj Caín yed' ix yetb'eyum, ix och ix yab'ixal. IX alji jun yune' ix, Enoc ix sb'iej. IX sb'oan jun choñab' viñaj Caín chi', axo sb'i yuninal viñ chi' ix yac'och sb'ioc. ¹⁸ A viñaj Enoc smam viñaj Irad. Axo viñaj Irad smam viñaj Mehujael, axo viñaj Mehujael smam viñaj Metusael, axo viñaj Metusael smam viñaj Lamec. ¹⁹ A viñaj Lamec chi', chavañ ix aj yetb'eyum viñ. Ay jun ix scuch Ada, axo junxo ix scuch Zila. ²⁰ A ix Ada chi', ix alji jun svinac unin ix, Jabal ix sb'iej. Aton viñ ix b'ab'laj b'eyec' yed' spat mantiado yic smolan noc' snoc'. ²¹ A viñaj Jabal chi', ay jun yuc'tac viñ scuchan Jubal. A viñ ix b'ab'laj ac'an te' arpa yed' spu'an flauta. ²² Axo ix Zila chi', ix aljipax jun yune' ix, vinac unin, Tubal-caín ix sb'iej. B'oum q'ueen ix aj viñ. Ay tas ix sb'o viñ d'a q'uen bronze yed' d'a q'uen hierro. Ay jun ix yanab' viñ scuchan Naama.

²³ Ay junel ix yal viñaj Lamec d'a eb' ix yetb'eyum icha tic:

Ex vetb'eyum, ach Ada yed' ach Zila, ab'ec tas ol vala': IX in mac'cham jun viñ quelem, yujto in lajvi smac'an viñ.

²⁴ Tato uquel spactzitaj yic viñaj Caín, oc in xom a in tic, 77-el ol pactzitaj d'a eb' tzin tzuntzani, xchi viñ.

Yuninal viñaj Adán'R'ix alji sq'uexuloc viñaj Abel

²⁵ Axo viñaj Adán ix alji junxo yuninal viñ yed' ix Eva. Set^{4,25} ix sb'iej yuj ix snun chi'. IX yalan ix icha tic: A Dios ix ac'an junxo vune' tic sq'uexuloc viñaj Abel mac'b'ilcham yuj viñaj Caín, xchi ix.

²⁶ Axo viñaj Set chi', ix alji jun yuninal viñ, Enós ix yac' viñ sb'ioc. Atax d'a jun tiempoal chi', ix schael yich yalan sb'a eb' anima d'a Jehová.

5

Yintilal viñaj Adán

(1Cr 1.1-4)

¹ Aton yab'ixal eb' yintilal viñaj Adán tic d'a stzolal. Ayic ix b'oji eb' anima yuj Dios, icha Dios ix aj eb'. ² IX b'oji viñ vinac yed' pax ix ix, ix yac'anpax svach'olal d'a yib'añ eb'. Atax d'a jun c'u chi' ayic ix b'ojiel eb' yuuj, anima^{5,2} ix sb'iejcan eb' yuuj.

³ A viñaj Adán chi', 130 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji junxo yuninal viñ scuchan Set, lajan ix aj yed' smam chi'. ⁴ IX lajvi chi', 800 ab'ilto ix yil viñaj Adán chi'. Ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. ⁵ 930 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ b'ian.

4.25 4:25 A d'a hebreo a jun b'i scuch Set, lajan yalji yed' jun lolonel "sq'uexul". 5.2 5:2 Il nota d'a Génesis 2.7.

⁶ A viñaj Set chi', 105 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Enós. ⁷ Ix lajvi chi', 807 ab'ílto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. ⁸ 912 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ b'ian.

⁹ A viñaj Enós chi', 90 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Cainán. ¹⁰ Ix lajvi chi', 815 ab'ílto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. ¹¹ 905 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ b'ian.

¹² A viñaj Cainán chi', 70 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Mahalalel. ¹³ Ix lajvi chi', 840 ab'ílto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. ¹⁴ 910 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ b'ian.

¹⁵ A viñaj Mahalalel chi', 65 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Jared. ¹⁶ Ix lajvi chi', 830 ab'ílto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. ¹⁷ 895 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ b'ian.

¹⁸ A viñaj Jared chi', 162 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Enoc. ¹⁹ Ix lajvi chi', 800 ab'ílto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. ²⁰ 962 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ b'ian.

²¹ A viñaj Enoc chi', 65 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Matusalén. ²² Yictax ix alji yuninal viñ chi', 300 ab'il ix sc'anab'ajej Dios viñ. D'a jun tiempoal chi', ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. ²³ 365 ab'il ix yil viñ. ²⁴ Ix sb'eyb'alej val viñ icha sgana Dios, yuj chi' ay jun c'u ix satem viñ, yujto a Dios ix ic'anb'at viñ yed'oc.

²⁵ A viñaj Matusalén chi', 187 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Lamec. ²⁶ Ix lajvi chi' 782 ab'ílto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. ²⁷ 969 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ b'ian.

²⁸ A viñaj Lamec chi', 182 ab'il sq'uinal viñ ayic ix alji jun yuninal viñ. ²⁹ Noé⁵.²⁹ ix sb'iej yuj viñ yujto ix yal viñ: A Jehová ix catab'an lum lum tic, yuj chi' te ya co munlaj d'a sat lum, palta a viñ unin tic ol ac'an snivanil co c'ool, xchi viñaj Lamec chi'. ³⁰ Ayic toxo ix alji viñaj Noé chi', 595 ab'ílto ix yil viñaj Lamec chi', ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji. ³¹ 777 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ b'ian.

³² A viñaj Noé chi', 500 ab'il sq'uinal viñ ayic ix syamanoch yalji eb' yuninal viñ, aton viñaj Sem, viñaj Cam yed' viñaj Jafet.

6

A schucal eb' anima

¹ Ayic ix te q'uib' sb'isul eb' anima d'a sat lum tic, ay pax yisil eb' viñ vinac ix alji. ² Axo eb' viñ yuninal Dios, ^{6.2} ayic ix yilan eb' ix yisil eb' anima chi' eb' viñ, te vach' yilji eb' ix, ix laj sic'lan eb' viñ machtac eb' ix syic' eb' viñ. ³ Yuj chi' ix yal Jehová: Mañxo ol vac' sq'uinal eb' anima tic yuj spital. Chamelb'a anima yaj eb', yuj chi' axoñej 120 ab'il olto ec' eb' d'a yolyib'añq'uinal tic, xchi.

⁴ Ayic ix b'eycot tiempo, ix yic'lan sb'a eb' viñ yuninal Dios yed' eb' ix yisil eb' anima chi', axo yuninal eb' scuch Nefilim.^{6.4} A eb' chi' te tec'an eb', te b'inajnac eb' d'a pecatax chi'. ⁵ Ix yilan Jehová to yelc'olal sq'uib' schucal eb'

5.29 **5:29** A d'a hebreo a jun b'i scuch Noé, lajan yalji yed' jun lolonel "ic'oj ip". **6.2 6:2** Mañ cojtacoc mach eb' scuch yuninal Dios. Ay eb' tz'alani to a eb' ángel emnac d'a ajmual. Ay eb' tz'alani to a eb' yuninal eb' ayoch yajalil d'a jun tiempoal chi'. Ay pax eb' tz'alani to a eb' yinttilal viñaj Set. Tato a eb' yinttilal viñaj Set chi' tz'alji yuninal Dios, axo eb' ix yisil eb' anima, a am eb' ix yisil eb' yinttilal viñaj Caín. **6.4 6:4** Mañ cojtacoc tas syalelc'och Nefilim. A d'a castilla chael syala' to "gigante". Icha val to "b'inajnac", mato "jelan yac'an oval".

anima d'a sat luum tic, to axoñej tas malaj svach'il ayec' d'a spensar eb'. ⁶Yuj chi' ix yala': Octom maj in b'olaj juntzarñ anima tic. Te ya svab' yuj eb'. ⁷Ol in satel juntzarñ anima ix in b'o d'a sat luum tic yed' pax noc' molb'etzal noc', noc' c'ultaquil noc' yed' noc' tz'ec' ñierñonoc ma tz'ec' jachjon d'a sat luum yed' pax noc' much. Ste tac val in c'ool yujto ix in b'o masanil juntzarñ tic, xchi Dios.

⁸Añej val viñaj Noé vach' d'a yicharñ Jehová.

A te' nivan barco ix sb'o viñaj Noé

⁹Aton yab'ixal viñaj Noé tic:

A viñaj Noé chi', te vach' ix yutej sb'a viñ d'a yicharñ Dios, añej viñ vach' spensar d'a scal eb' anima d'a jun tiempoal chi'. Ix sb'eyb'alej viñ icha sgana Dios. ¹⁰Ay oxvarñ yuninal viñ, aton viñaj Sem, viñaj Cam yed' viñaj Jafet.

¹¹Axo eb' anima, ix te chub'i eb' d'a yicharñ Dios, comonxoñej syixtej yetanimail eb', smil-lajcham sb'a eb'. ¹²Ix yilan Dios to masanil anima ix te juvieli, axoñej ixtoj anima sc'ulej eb'. ¹³Yuj chi' ix yal Dios d'a viñaj Noé chi': Toxo ix in na' to ol in satel masanil anima tic. Yujto axoñej ixtoj anima sc'ulej eb', yuj chi' ol in satel eb' yed' masanil yolyib'arñq'uinal tic. ¹⁴A ticnaic, tza b'o junoc te' nivan barco. A te te' ay stzatajil, a te' tzac'och ste'aloc te'. Macquiltac tzutej yool te', vach' tzutej ac'anoch tzataj chi' b'aj snub'laj sb'a te'. Tzac'och d'a spatic yed' d'a yool, yic vach' malaj b'aj ol och a' d'a yol te'. ¹⁵135 metro tzutej sc'atul te', 22 metro yed' nañalxo tzutej sat te', 13 metro yed' nañalxo steel te'. ¹⁶Oxe' piso tzutej te'. Axo d'a sjajq'uec'och te', ata' scan jacan smasanil, nañal metro tz'ajcan schaarñil, scanpax junoc spuertail d'a junoc pac'añ. ¹⁷Yujto ol vac'cot jun oval a' yic smucan^{6,17} sat luum tic, ol b'ud'jocanel yuj a', axo satel jantac tas syic' yic' d'a yolyib'arñq'uinal tic. ¹⁸Añej ed'oc tzin b'ocan jun in trato tic. A d'a yol te' nivan barco chi' ol ach ochcan yed' ix etb'eyum, eb' uninal yed' pax eb' ix alib'. ¹⁹Ol ochpax noc' noc' eyed'oc, junjun mojarñ noc' d'a junjun macarñ ay d'a yolyib'arñq'uinal tic, yic vach' ol colchajcan noc' eyed'oc. ²⁰Chatacvarñ noc' d'a junjun macarñ tz'ochcani: Noc' much, noc' molb'etzal noc', noc' c'ultaquil noc' yed' noc' tz'ec' ñierñonoc ma tz'ec' jachjon d'a sat luum, yic vach' marñ ol satel noc'. ²¹Ol a molancanoch jantac tas ol vajoc, yic vach' ay tas tze va yed' tas sva noc', xchi Dios d'a viñaj Noé chi'. ²²Ix sc'anab'ajan viñaj Noé chi' masanil tas ix yal Dios.

7

Jun a' oval a' mucvajum

¹Axo yic ix c'och sc'ual sjavi jun oval a' mucvajum chi', ix yalan Jehová Dios d'a viñaj Noé chi' icha tic: Ocharñ d'a yol te' nivan barco tic yed' ix etb'eyum, eb' uninal yed' eb' ix alib', yujto a achñej ix a c'anab'ajej d'ayin d'a scal masanil eb' anima d'a jun tiempoal tic. ²Ic'och uc mojarñoc noc' noc' syal yoch silab'oc sñuschaji, axo pax masanil noc' comon noc', junjunñej mojarñ noc' tz'ochi. ³Ic'paxoch uc mojarñoc junjun macarñ noc' much, yic vach' max lajviel yintilal noc'. ⁴Yic val ucub'ix ticnaic, ol vaq'uem ñab'. Chavinac c'u, chavinac ac'val ol yac'a'. Icha chi' ol aj in satanel masanil tas ix vac' pitzvoc d'a sat lum tic, xchi Jehová d'a viñ.

6.17 **6:17** A d'a tic oval a' mucvajum scutej calani. Mañ yaxñab'ocñejlaj jun yac'nac d'a jun tiempoal chi', yujto ay a a' q'uenacot d'irñaj d'a yol luum, ay pax a' cotnac secnaj d'a satchaarñ. A d'a castilla diluvio sb'i, axo d'a co ti', oval a' mucvajum. Ipax Génesis 7.11.

⁵ Ichaton chi' ix aj sc'anab'ajan viñtaj Noé masanil tas ix yal Jehová chi' d'ay. ⁶ Ayic ix ja jun oval a' mucvajum chi', 600 ab'il sq'uinal viñtaj Noé chi'. ⁷ Ix ochcan viñ d'a yol te' nivan barco chi' yed' ix yetb'eyum, eb' yuninal yed' eb' ix yalib', yic scolchaj eb' d'a jun oval a' mucvajum chi'. ⁸ Ix ochpax noc' noc': Noc' syal yoch silab'il sñusji, noc' comon noc', noc' much yed' noc' tz'ec' ñerñionoc ma tz'ec' jachjon d'a sat luum. ⁹ Junjun mojarñ ix aj sjavi noc' yic tz'och noc' d'a yol barco chi' yed' viñ, icha ix aj yalan Dios d'a viñ.

¹⁰ Axo d'a yuquíl c'ual chi' ix javi secnaj jun oval a' mucvajum chi' d'a sat luum. ¹¹ A val stz'acvi 600 ab'il sq'uinal viñtaj Noé chi', yic 17 yoch schab'il ujal, ix q'ueul d'iñtaj a' nivac a' d'a yol luum, ix cotpax secnaj a' nivac a' d'a satchaari. ¹² 40 c'ual, 40 ac'val ix yac' ñab' d'a sat luum tic. ¹³ A d'a sc'ual scot ñab' chi', ata' ochnaccan viñtaj Noé d'a yol te' barco yed' oxvañ eb' yuninal viñ, aton viñtaj Sem, viñtaj Cam yed' viñtaj Jafet yed' ix yetb'eyum viñ yed' oxvañ eb' ix yalib' viñ. ¹⁴ Ayxo och masanil macañil noc' noc' yed' viñ, noc' molb'etzal noc', noc' c'ultaquil noc', noc' tz'ec' ñerñionoc ma tz'ec' jachjon d'a sat luum yed' pax noc' much. ¹⁵ Masanil noc' noc' syic' yic', chatacvañil ix aj sjavi noc' d'a viñtaj Noé chi' yic tz'ochcan noc' d'a yol te' barco chi', ¹⁶ jun noc' smam, jun noc' snun. Icha chi' ix aj yoch masanil macañil noc', icha ix aj yalan Dios d'a viñtaj Noé chi'. Ix lajvi chi', a val Jehová ix macancan spuetail te' nivan barco chi'.

¹⁷⁻¹⁸ Chavinac c'ualxo sq'ue sib'ib'oc a a' chi', ix cuchjichañ te' barco chi' yuj a'. ¹⁹ Ix mucchaj jantac nivac vitz yuj a'. ²⁰ Ix q'ueñej a', ay am uqueoc metro ix ec' a' d'a yib'ari lum nivac vitz. ²¹ Ichaton chi' ix aj scham masanil anima ay d'a yolyib'ariq'uinal tic yed' masanil noc' noc', noc' much, noc' molb'etzal noc', noc' c'ultaquil noc' yed' noc' tz'ec' ñerñionoc ma tz'ec' jachjon d'a sat luum. ²² Masanil tastac syic' yic' d'a sat luum tic, pilan ix chameli. ²³ Axoñej viñtaj Noé yed' eb' ayoch yed' d'a yol te' barco chi' yed' noc' noc' ix colchaji. Axo anima smasanil, ix satel eb'. ²⁴ Oye' ujal ix can pañan a' d'a yib'ari luum.

8

Ayic ix tupem a'

¹ Yujto naan viñtaj Noé chi' yuj Dios yed' masanil noc' noc' ayoch yed' viñ d'a yol te' barco chi', yuj chi' ix ac'jicot jun ic' te ov yuj Dios d'a yib'ari a a' chi', yic vach' stupem a'. ² Ix macchaj masanil sjaj a a', a' sq'ueul d'a yol luum yed' jantac a' nivac a' scot sequecoc d'a satchaari. Ix och vaan yac'an ñab'. ³ Oye' ujal ix can a', ix och ijan stupxiem a', c'ojaxc'olal ix tupem a'. ⁴ 17 c'ualxo yoch yuquíl uj, ix can b'achñaj te nivan barco chi' d'a sjolom jun lum vitz d'a yol yic Ararat. ⁵ Numumi yem a a' chi'. A d'a b'ab'el c'ual yic lajuñexo ujal, chequelxo sjolom lum nivac vitz.

⁶ Axo yic ix ec' 40 c'ualxo, ix sjacan te' ventena viñtaj Noé b'ob'il yuj d'a te' barco chi'. ⁷ Ix yactanelta jun noc' joj viñ, ix ec' jeñerñoc noc' stañvan stupem a' d'a sat luum. ⁸ Ix yactanpaxelta jun noc' uch viñ yic syil noc' tato taquixxo sat luum. ⁹ Axo noc' uch chi', ix c'ochxi noc' d'a te' barco chi', yujto malaj b'aj syal scan vaan noc'. Te sib'anto ec' a' d'a sat luum chi'. Ix yac'anelta sc'ab' viñ yic schaanxioc noc' viñ d'a yol te' barco chi'.

¹⁰ Ixto stañvej uquexo c'ual viñtaj Noé chi', ix yac'anelta noc' uch chi' viñ junelxo. ¹¹ Numumixo sq'uc'b'i ix c'ochxi noc', ñac'b'ilxo jun te' xil olivo yaxxo yuj noc'. Icha chi' ix aj yojtacanel viñ to van stacji sat luum. ¹² Uqueto c'u ix stañvej viñ, ichato chi' ix sjacanelta noc' viñ junelxo, palta majxo c'ochxoclañ noc'.

¹³ 601 ab'ilxo sq'uinal viñaj Noé chi', ayic ix tacjixi lum luum chi'. Ayic b'ab'el c'u yoch b'ab'el uj ix yic'anel yib'añ te' barco chi' viñ, axo ix yilan viñ to taquirñxo luum. ¹⁴ Axo d'a 27-xo c'ual yoch yic schab'il ujal, te taquirñxo luum. ¹⁵ Axo ix yalan Dios d'a viñ: ¹⁶ Elañcot d'a yol te' barco yed' ix etb'eyum yed' eb' uninal yed' eb' ix alib'. ¹⁷ Tzic'anelta masanil macañil noc' noc' ayoch ed'oc: Noc' much, noc' molb'etzal noc', noc' c'ultaquil noc', noc' tz'ec' ñerñonoc ma tz'ec' jachjon d'a sat luum. Unevocab' noc' yic sb'ud'jixi sat luum tic yuj noc', xchi Dios.

¹⁸ Ix lajvi chi', ix elta viñaj Noé chi' yed' ix yetb'eyum yed' eb' yuninal yed' eb' ix yalib' d'a yol te' barco chi'. ¹⁹ Ix elixta noc' noc' chi' smasanil d'a junjun macañ. ²⁰ Ix lajvi chi', ix sb'oan jun altar viñ d'a yichañ Jehová. Ix yic'ancot noc' molb'etzal noc' viñ yed' noc' much, aton noc' smoj yoch silab'il d'a Dios. D'a junjun macañ noc' chi' ix yic'anel junjun noc' viñ srñustz'a silab'oc d'a yichañ Jehová. ²¹ Te vach' sjab' noc' silab' chi' ix yab' Jehová. Yuj chi' ix yalan icha tic: Mañxo ol in catab'ej lum luum tic yuj smul eb' anima, yujto yictax unin anima eb', añej chucal sgana eb' sc'ulej. Mañxa b'aq'uiñ ol in satel masanil tas pitzan, icha ix vutej d'a junel tic.

²² Yacb'an ayto ec' yolyib'añq'uinal tic, ol avchaj sat aval iñtat, ol molchajpax sat. Ay stiempoal c'ac', ay stiempoal siic. Ay stiempoal ñab'il q'uinal, ay stiempoal varesma. Ay c'ualil, ay pax d'ac'valil, xchi Jehová.

9

A strato Dios yed' viñaj Noé

¹ Ix lolon Dios d'a viñaj Noé yed' d'a eb' yuninal viñ, ix yalani to ol yac' syaxil d'a yib'añ eb'. Ix yalan icha tic: Tzijtumocab' eyuninal tz'alji, b'ud'jocab' yolyib'añq'uinal tic yuj eb'. ² Masanil noc' noc' ay d'a sat luum tic yed' noc' much yed' noc' ay d'a yol a' mar ol xiv noc' d'ayex. Masanil juntzari noc' tic scan noc' d'a yol e c'ab'. ³ A ticnaic syal e chi'an masanil noc' noc' tic. A in svac' noc' d'ayex icha ix aj vac'an añ itaj e chi'a. ⁴ Palta ay jun tas mañ ol yal-laj e chi'ani, aton noc' chib'ej syuc' schiq'uil, yujto a d'a schiq'uil noc' chi' ay sq'uinal. ⁵ A in ol in ch'olb'itej eb' anima smilancham junoc yetanimail. A noc' noc' smilancham anima, ol miljocpaxcham noc'.

⁶ A mach smilancham yetanimail, anima pax ol milanchamoc, yujto a ex anima ex tic, icha oñ tic, icha chi' ex cutej co b'oani.

⁷ Tzijtumocab' eyuninal tz'alji, b'ud'jocab'el yolyib'añq'uinal tic eyuuj, xchi Dios.

⁸ Ix yalanpax Dios d'a viñaj Noé yed' d'a eb' yuninal icha tic: ⁹ A ticnaic, svac'can jun in trato tic eyed'oc yed' masanil eb' eyirñtilal, ¹⁰ yed' masanil noc' noc' ix elta eyed'oc d'a yol te' barco tic: Noc' much, noc' molb'etzal noc', noc' c'ultaquil noc' yed' masanil noc' noc' ay d'a yolyib'añq'uinal tic. ¹¹ A jun in trato ol vac' eyed'oc tic, mañxo ol in q'uexa'. Mañxo ol in satel anima yed' noc' noc' yuj junoc oval a' mucvajum. Mañxo ol jax jun oval a' mucvajum yic satxiel sat luum tic, icha jun ix ec' tic. ¹² Aton yechel in trato tic svac'can eyed'oc yed' masanil noc' noc' d'a masanil q'uinal. ¹³ Svac'och jun chacpan d'a cal asun, a jun chi', aton yechel in trato yed' yolyib'añq'uinal tic. ¹⁴ Ayic svac'ancot asun axo scheclaj jun chacpan chi' d'a scal, ¹⁵ ata' tzin nacot in trato ix vac' eyed'oc yed' noc' noc', yuj chi' mañxo ol ex in satel yuj junoc oval a' mucvajum. ¹⁶ Ayic svilan jun chacpan chi', tzin naancoti to ay jun in trato ix vac' d'a junelñej eyed'oc yed' masanil noc' noc' ay d'a yolyib'añq'uinal tic. ¹⁷ Aton yechel in trato tic ix in b'o eyed'oc yed' jantac noc' noc', xchi Dios d'a viñaj Noé chi'.

A viñaj Noé yed' eb' yuninal

¹⁸ A eb' yuninal viñaj Noé ix elta d'a yol te' barco yed'oc: Aton viñaj Sem, viñaj Cam yed' viñaj Jafet. Ay jun yuninal viñaj Cam chi' scuchan Canaán.

¹⁹ A eb' tic yuninal eb' viñaj Noé, axo d'a yirñtilal eb' ix pitzvielta jantac choñab' ay d'a sat luum tic.

²⁰ A viñaj Noé ix munlaj viñ d'a sat luum. A te' uva ix sb'ab'laj avej viñ.

²¹ Ay jun c'u ix yuc' yal sat te' uva chi' viñ, ix q'ue d'a sjolom viñ, ix satel sc'ool viñ yuuj. Ix squichel spichul viñ, ix can pac'jab' viñ d'a yol smantiado.

²² Axo ix yilan viñaj Cam, smam viñaj Canaán to b'eranel viñaj Noé chi', van stzetzan viñ smam viñ chi' ayic ix yalan viñ yab' eb' yuc'tac chi' schavañil.

²³ Ayic ix yab'an eb' yuc'tac viñ chi', ix yac'ancot jun c'apac sávana eb' d'a sjolom sjerñjab'. Ix b'eyb'at eb' d'a spatic, ix och'och eb' b'aj ay smam chi', ix spichan viñ eb' d'a c'apac sávana chi'. Ch'oc b'aj q'uelanb'at eb' yic vach' mañ yil snivanil smam eb' chi'.

²⁴ Axo yic ix nachajxi sc'ol viñaj Noé chi', ix yab'an viñ tas ix yutej sb'a viñaj Cam chi', aton viñ schab'il yuninal. ²⁵ Yuj chi' ix yalan viñ icha tic:

Tzin catab'ejcan viñaj Canaán. Checab' emnaquil ol ajcan viñ d'a eb' yuc'tac, xchi viñ.

²⁶ Ix yalanxi viñ icha tic: Yac'ocab' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a yib'añ viñaj Sem, axo viñaj Canaán tz'ochcan schecab'oc viñ.

²⁷ Nivanocab' tz'ajcan slum viñaj Jafet yuj Dios. Cajnajocab' Dios d'a scal yirñtilal viñaj Sem, axo viñaj Canaán tz'ochcan schecab'oc viñaj Jafet chi', xchi viñ.

²⁸ Ayic ix lajvi yec' jun oval a' mucvajum chi', 350 ab'ilto ix ec' viñaj Noé chi', ²⁹ yuj chi' 950 ab'il sq'uinal viñ ayic ix cham viñ.

10

A eb' yirñtilal viñaj Noé

(1Cr 1.5-23)

¹ A yab'ixal eb' yirñtilal viñaj Noé tic: Aton viñaj Sem, viñaj Cam yed' viñaj Jafet. Ayic ix lajvi yec' jun oval a' mucvajum chi', ix laj alji yuninal eb'.

² A sb'i eb' yuninal viñaj Jafet: Aton viñaj Gomer, viñaj Magog, viñaj Madai, viñaj Javán, viñaj Tubal, viñaj Mesec yed' viñaj Tiras. ³ A sb'i eb' yuninal viñaj Gomer: Aton viñaj Askenaz, viñaj Rifat yed' viñaj Togarma. ⁴ A sb'i eb' yuninal viñaj Javán: Aton viñaj Elisa, viñaj Tarsis, viñaj Quitim yed' viñaj Dodanim. ⁵ Aton eb' tic yirñtilal viñaj Jafet. Ix cajnaj eb' d'a stitac a' mar, junjun macañ yirñtilal eb' yed' smach'en yed' sti' syala'.

⁶ A sb'i eb' yuninal viñaj Cam: Aton viñaj Cus, viñaj Mizraim, viñaj Fut yed' viñaj Canaán. ⁷ A sb'i eb' yuninal viñaj Cus: Aton viñaj Seba, viñaj Havila, viñaj Sabta, viñaj Raama yed' viñaj Sabteca. A sb'i eb' yuninal viñaj Raama: Aton viñaj Seba yed' viñaj Dedán. ⁸ A viñaj Cus ay yuninal viñaj Nimrod. A viñaj Nimrod chi' b'ab'el ix och yajalil d'a scal eb' choñab'. ⁹ Te julum noc' viñ d'a yichañ Jehová, yuj chi' ay jun lolonel d'a scal eb' anima tz'alan icha tic: Lajan viñ icha viñaj Nimrod, viñ te julum noc' d'a yol sat Jehová,^{10.9} xchi jun lolonel chi'. ¹⁰ A d'a sb'ab'elal, yajal yaj viñaj Nimrod d'a yib'añ Babel, Erec, Acad yed' Calne. A d'a yol smach'en Sinar ata' ay juntzañ choñab' chi'. ¹¹ Ix lajvi chi', ix b'at viñ d'a Asiria. Ata' ix sb'o chañexo nivac choñab' viñ:

10.9 **10:9** A jun lolonel julum noc' tz'alji d'a tic yuj viñaj Nimrod, a am anima smil viñ.

Aton choñab' Nínive, Rehobot, Cala ¹²yed' Resén, aton jun choñab' ay d'a scal Nínive yed' Cala. A chañe' choñab' chi', junxoñej nivan choñab'il ix aji.

¹³Axo d'a viñaj Mizraim ix cot eb' Ludim, eb' Anamim, eb' Lehabim, eb' Naftuhim, ¹⁴eb' Patrusim, eb' Casluhim yed' eb' Caftorim. A d'a eb' chi' ix cot eb' filisteo.

¹⁵A viñaj Canaán smam viñaj Sidón yed' viñaj Het. A viñaj Sidón chi', b'ab'el unin viñ. ¹⁶A viñaj Canaán chi' smam icham eb' jebuseo, eb' amorreo, eb' gergeseo, ¹⁷eb' heveo, eb' araceo, eb' sineo, ¹⁸eb' arvadeo, eb' zemareo, eb' amateo. Ayic ix b'ey tiempo ix saclmcanb'at eb' cananeo chi'. ¹⁹A sluum eb', tzato c'och d'a smojonal Sidón masanto d'a stojolal Gerar, masanto d'a Gaza. Scumlajxib'at luum d'a yol smacb'en choñab' Sodoma, Gomorra, Adma yed' Zeboim masanto sc'och lum d'a choñab' Lasa. ²⁰Ata' ix cajnaj eb' yiñtilal viñaj Cam, junjun macañ yiñtilal eb' d'a yol smacb'en yed' sti' syala'.

²¹Axo pax viñaj Sem, viñ b'ab'el vinac d'a viñaj Jafet, ay pax yuninal viñ. A oñ masanil oñ tic, yiñtilal oñ viñaj Heber, cotnac oñ d'a yiñtilal viñaj Sem.^{10.21} ²²A eb' yuninal viñaj Sem chi', aton viñaj Elam, viñaj Asur, viñaj Arfaxad, viñaj Lud yed' viñaj Aram. ²³Axo eb' yuninal viñaj Aram, aton viñaj Uz, viñaj Hul, viñaj Geter yed' viñaj Mas. ²⁴A viñaj Arfaxad ay yuninal viñaj Sala, axo viñaj Sala chi' ay yuninal viñaj Heber. ²⁵Axo viñaj Heber chi', chavañ yuninal viñ, Peleg sb'i jun viñ.^{10.25} A d'a yol stiempoal viñ tic ix pucaxcanb'at eb' anima d'a sat lum luum tic. Axo junxo viñ scuchan Joctán. ²⁶A viñaj Joctán chi' ay yuninal viñaj Almodad, viñaj Selef, viñaj Hazar-mavet, viñaj Jera, ²⁷viñaj Adoram, viñaj Uzal, viñaj Dicla, ²⁸viñaj Obal, viñaj Abimael, viñaj Seba, ²⁹viñaj Ofir, viñaj Havila yed' viñaj Jobab. Masanil eb' tic, a viñaj Joctán ay yuninal eb'. ³⁰Ix cajnaj eb' d'a lum scot d'a Mesa, masanto sc'och d'a Sefar d'a tzalquixtac d'a stojolal b'aj sjavi c'u. ³¹Ata' ix cajnaj eb' yiñtilal viñaj Sem, junjun macañ yiñtilal eb' d'a yol smacb'en yed' sti' syala'.

³²Masanil juntzañ anima tic, a eb' yuninal viñaj Noé ay yiñtilal eb', junjun macañ yiñtilal eb' yed' smacb'en. Ayic ix lajvi yec' jun oval a' mucvajum chi', ix saclmcanb'at eb'. A d'a eb' tic ix pitzvi juntzañ nación ay d'a yolyib'añq'uinal tic.

11

A jun nivan torre scuchan Babel

¹⁻²A d'a peca', ayic toxo ix ec' jun oval a' mucvajum chi', junñej ti'al syal eb' anima. Ayic van sb'at eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ix c'och cajan eb' d'a jun nivan ac'lic d'a yol yic Sinar. Ata' ix cajnaj eb'. ³Ay jun c'u ix yal-laj yab' eb' icha tic: Co b'oec lum ladrillo, sco mucan chacb'oc luum, xchi eb'. A lum ix yac'lab'ej eb' sq'uexuloc q'uen q'ueen. Axo spixul luum, ay jun sq'ueta d'a yol luum, te tat, axo stacj, te tzatz tz'aji, asfalto sb'i, a jun chi' ix yac'lab'ej eb'. ⁴Ix lajvi chi', ix yalan eb' viñ icha tic: Caq'uec quip co b'oec junoc co nivan choñab'. Sco b'oanecpax junoc nivan torre, te chaañ tz'ajq'ue d'a satchaari yic vach' tzoñ te b'inaji. Junxoñej scutej co b'a, mañ ol oñ saclmcb'at d'a yolyib'añq'uinal tic, xchi eb' viñ.

⁵Axo Jehová ix emul yil jun choñab' yed' jun torre van sb'oan eb' chi'. ⁶Ix yalan icha tic: Ix el yich jun munlajel yuj eb' anima tic. Malaj tas scachanoch

10.21 **10:21** A d'a tic syala' to a eb' israel a viñaj Heber viñ yiñtilal viñaj Sem, a viñ ay yiñtilal eb'.

10.25 **10:25** A d'a hebreo, a jun b'i scuch Peleg, lajan yalji yed' jun lolonel pojlañb'ail.

vaan eb' viñ yic sb'oan eb' tas nab'il yuuj, yujto junñej choñab'il yaj eb', junñej ti' syal eb'. ⁷ A ticsaic, coñ emec d'a scal eb' yic sco somchitan sti' eb', yic vach' mañxo ol nachajel yuj eb' tastac syal junjun, xchi Jehová chi'.

⁸ Icha chi' ix aj saclemcanb'at eb' yuj Jehová d'a sat luum tic. Ix yactan eb' sb'oan jun choñab' chi'. ⁹ Aton ta' ix somchajcanb'at sti' eb' anima chi' yuj Jehová. Yuj chi' ix saclemcanb'at eb' d'a smasanil polyib'añq'uinal tic. Yuj chi' Babel^{11.9} ix sb'iejan jun choñab' chi'.

A eb' yirñtilal viñtaj Sem (1Cr 1.24-27)

¹⁰ Aton yab'ixal viñtaj Sem tic: Schab'ilxo ab'il yec'b'at jun oval a' mucvajum chi', ayic 100 ab'ilxo sq'uinal viñtaj Sem, ix alji jun yuninal viñ scuchan Arfaxad. ¹¹ Ix lajvi chi', 500 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji.

¹² 35 ab'il sq'uinal viñtaj Arfaxad chi' ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Sala. ¹³ Ix lajvi chi', 403 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji.

¹⁴ 30 ab'il sq'uinal viñtaj Sala chi' ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Heber. ¹⁵ Ix lajvi chi', 403 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji.

¹⁶ 34 ab'il sq'uinal viñtaj Heber chi' ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Peleg. ¹⁷ Ix lajvi chi', 430 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji.

¹⁸ 30 ab'il sq'uinal viñtaj Peleg chi' ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Reu. ¹⁹ Ix lajvi chi', 209 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji.

²⁰ 32 ab'il sq'uinal viñtaj Reu chi' ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Serug. ²¹ Ix lajvi chi', 207 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji.

²² 30 ab'il sq'uinal viñtaj Serug chi' ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Nacor. ²³ Ix lajvi chi' 200 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji.

²⁴ 29 ab'il sq'uinal viñtaj Nacor chi' ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Taré. ²⁵ Ix lajvi chi', 119 ab'ilto ix yil viñ, ayto yuninal viñ yed' yisil viñ ix alji.

²⁶ 70 ab'il sq'uinal viñtaj Taré chi' ayic ix alji jun yuninal viñ scuchan Abram. Ix lajvi chi', ix alji viñtaj Nacor yed' viñtaj Harán, aton eb' oxvañ yuninal viñtaj Taré chi'.

A eb' yirñtilal viñtaj Taré

²⁷ Aton yab'ixal viñtaj Taré tic: Aton viñ smam viñtaj Abram, viñtaj Nacor yed' viñtaj Harán. A viñtaj Harán chi' smam viñtaj Lot. ²⁸ Ix cham viñtaj Harán chi' d'a choñab' Ur d'a yol yic Caldea, ayic mantzac cham viñtaj Taré chi'. A b'aj aljinac viñ chi', ata' chamnacpax viñ.

²⁹ Ix yic'lan sb'a viñtaj Abram yed' ix Sarai. Axo viñtaj Nacor ix yic'laj sb'a yed' ix Milca, yisil viñtaj Harán, snulej sb'a ix yed' ix Isca. ³⁰ A ix Sarai chi' max unevilaj ix. ³¹ Ix el viñtaj Taré chi' d'a choñab' Ur d'a yol yic Caldea, yic scotcan viñ d'a yol yic Canaán yalani. Ix yic'ancot viñ yuninal viñ yed'oc, aton viñtaj Abram yed' pax viñtaj Lot, aton yixchiquin viñ yuninal viñtaj Harán chamnac. Ix yic'paxcot ix yalib' viñ, aton ix Sarai. Axo yic ix javi eb' d'a choñab' Harán, ix cajnajcan eb' ta'. ³² A d'a Harán chi' ix cham viñtaj Taré chi'. 205 ab'il sq'uinal viñ ayic ix cham viñ.

11.9 **11:9** A d'a hebreo a jun lolonel "Babel", lajan yalji yed' jun lolonel "somchaji".

12

Ix sic'chajel viñtaj Abram yuj Dios

¹ Ayxotax yalan Jehová d'a viñtaj Abram icha tic: Actejcan a lum tic yed' jantac eb' ay uj a b'a yed'oc yed' eb' ayec' d'a spat a mam, ol ach b'at d'a jun luum ol in ch'ox d'ayach. ² A iríttilal ol och nivac nacional vuuj, ol in ch'oxan in vach'c'olal d'ayach. Yelxo val nivan ol aj a b'inaji, uuj ol scha vach'c'olal masanil eb' anima. ³ Ol vac' in vach'c'olal d'a eb' vach' syutej sb'a d'ayach, ol in catab'ejpax eb' chuc syutej sb'a. Uujrñej ol vac' in vach'c'olal d'a yib'arñ masanil eb' anima d'a yolyib'arñ'q'ual tic, xchi Jehová chi'.

⁴⁻⁵ Yuj chi' ix el viñtaj Abram d'a yol yic Harán chi', icha ajnac yalancan Jehová d'a viñ. ⁷⁵ ab'il sq'ual viñ ayic ix el viñ d'a yol yic Harán chi'. Ix yic'ancot ix yetb'eyum viñ yed'oc, aton ix Sarai. Ix yic'paxcot viñtaj Lot viñ, aton viñ yunin viñ yuc'tac viñ chamnac. Ix yic'paxcot eb' schecab' viñ yed' jantac tas ix aj d'a viñ ayic ix ec' viñ d'a Harán chi'. Icha chi' ix aj sja viñ d'a yol yic Canaán. ⁶ Ix cotrñej viñ d'a yol yic Canaán chi' masanto ix javi viñ d'a Siquem b'aj ay jun te' ji d'a yol yic More. A jun te' chi' chajul yuj eb' cananeo cajan ta'. ⁷ Ata' ix sch'ox sb'a Jehová d'a viñtaj Abram chi', ix yalan d'a viñ icha tic: Masanil jun luum tic ol vac' d'a eb' iríttilal, xchi d'a viñ.

Yuj chi' ix sb'o jun altar viñtaj Abram chi' d'a yichañ Jehová, yujto ata' ix sch'ox sb'a d'a viñ. ⁸ Ix lajvi chi', ix b'at viñ d'a tzalquixtac d'a snañal choñab' Betel yed' choñab' Hai. Ata' ix sb'oq'ue smantiado viñ. A choñab' Betel chi', a d'a stojolal b'aj tz'em c'u ay. Ata' ix sb'o junxo altar viñ yic syal sb'a viñ d'a Jehová. ⁹ Ix lajvi chi' c'o'janc'olal ix cotxi viñ masanto ix javi viñ d'a yol yic Neguev.

Ix b'at viñtaj Abram d'a Egipto

¹⁰ A d'a jun tiempoal chi', ix ja jun nivan vejel d'a jun lugar b'aj ayec' viñtaj Abram chi'. Yuj chi' ix b'at cajan viñ jun tiempoal d'a Egipto. ¹¹ Ayic van sc'och viñ d'a Egipto chi', ix yalan viñ d'a ix yetb'eyum chi' aton ix Sarai: A ticnaic ay jun tas tzin na'a: A ach tic te vach' ilji. ¹² Yuj chi' ayic ol ach yilan eb' viñ aj Egipto tic, ol am yal eb' viñ icha tic: A ix tic yetb'eyum ton val viñ tic ix, yuj chi' co mileccham viñ yic scan ix qued'oc, xcham eb' viñ. ¹³ Yuj chi' sval d'ayach to vanab' ach alani, yic vach' xajan ol in aj yuj eb' viñ, mañ ol in smilcham eb' viñ uuj, xchi viñ d'a ix.

¹⁴ Ayic ix c'och viñ d'a Egipto chi', ix yilano eb' viñ cajan ta' to a ix Sarai chi' te vach' yilji ix. ¹⁵ Ix yilanpax eb' ay yopisio yed' viñ rey to te vach' yilji ix, ix b'at yalan eb' viñ d'a viñ rey chi'. Yuj chi' ix yic'anb'at ix eb' viñ d'a spat viñ rey chi'.

¹⁶ Yuj ix Sarai chi', te xajan ix aj viñtaj Abram yuj viñ rey chi'. Tzijtum noc' calnel, noc' vacax, noc' mam b'uru yed' noc' snun yed' noc' camello ix siaj d'a viñ yuj viñ rey chi'. Ay pax eb' viñ vinac yed' eb' ix ix, ix ac'ji schecab'oc viñ. ¹⁷ Palta yujrñej ix, tzijtum yaelal ix javi d'a yib'arñ viñ rey yed' eb' cajan yed' viñ d'a spat yuj Jehová. ¹⁸ Yuj chi' ix schec viñ rey chi' avtajcot viñtaj Abram chi', ix yalan viñ icha tic: ¿Tas yuj icha tic tzin utej? ¿Tas yuj maj al d'ayin tato etb'eyum ix tic? ¹⁹ Ina ix ala' to anab' ix, yuj chi' ix in na to tz'och ix vetb'eyumoc. A ticnaic jun, ic'b'at ix, ixiquec, xchi viñ.

²⁰ Ix lajvi chi' ix yalan viñ rey chi' d'a eb' schecab' to tz'ic'jiel viñtaj Abram d'a yol smach'en Egipto chi' yed' ix yetb'eyum yed' masanil tas ay d'a viñ.

13

Spojnac sb'a viñtaj Abram yed' viñtaj Lot

¹ Ayic ix el viñaj Abram yed' ix yetb'eyum d'a Egipto chi' yed' masanil tas ay d'a viñ, ix meltzaj eb' d'a yol yic Neguev. Ix meltzajpax viñaj Lot yed' eb'.

² A viñaj Abram chi', te b'eyumxo viñ, ay q'uen oro, q'uen plata yed' jantac noc' noc' d'a viñ. ³ Ix elxi viñ d'a Neguev chi'. C'ojanc'olal ix c'ochxi viñ d'a yol yic Betel b'aj ec'nac d'a sb'ab'elal, aton d'a a scal Betel yed' Hai. ⁴ Ata' b'ob'ilcan jun altar yuj viñ d'a yalañtaxo. Ata' ix yalxi sb'a viñ d'a Jehová.

⁵ A viñaj Lot chi' junñej tz'ec' viñ yed' viñaj Abram chi'. Tzijtum pax noc' scalnel viñ yed' noc' svacax. Tzijtum pax eb' schecab' viñ. ⁶ Maxtzac yab'laj lugar b'aj sva noc' snoc' eb' chi' yujto te tzijtum noc'. Yuj chi', maxtzac yal-laj junñej tz'ec' eb'. ⁷ A eb' viñ stañvumal noc' smolb'etz noc' viñaj Abram chi', syac' oval eb' yed' eb' viñ stañvumal noc' yic viñaj Lot chi'. A d'a jun tiempoal chi', aytoec' cajan eb' cananeo yed' eb' ferezeo ta'. ⁸ Ay jun c'ual ix yal viñaj Abram d'a viñaj Lot chi' icha tic: Ina ayto cuy co b'a, mañ vach'oc tato scac' oval, vach'chom a eb' stañvumal noc' co molb'etzal noc' tic, mañ vach'oc tato syac' oval eb'. ⁹ Masanil jun lugar tic colan yaji. Syal a sic'lani b'ajtil tzach cani, yic vach' sco poj co b'a. Tato tzach elcan d'a yelc'och chi', a inxo tzin ochcan d'a yoche'och chi'. Tato tzach ochcan d'a yoche'och chi' jun, a inxo tzin elcan d'a yelc'och chi', xchi viñaj Abram chi' d'a viñ.

¹⁰ Ix b'at d'añan viñaj Lot chi' d'a jun nivan ac'lic ay d'a sti' a' Jordán masanto sc'och d'a choñab' Zoar. Te yax sat jun ac'lic chi' yuj a a' chi', lajan yilji icha jun avb'en te' b'ob'il yuj Jehová, icha yilji yol yic Egipto ix yil viñ. Ayic ix sb'oan strato viñaj Abram yed' viñaj Lot chi', manto satel-laj choñab' Sodoma yed' Gomorra yuj Jehová. ¹¹ A jun ac'lic d'a sti' a' Jordán chi' ix sic'canel viñaj Lot chi', ix b'at cajnaj viñ d'a stojolal b'aj sja c'u. Icha chi' ix aj spojlan sb'a viñaj Abram yed' viñaj Lot chi'. ¹² Yuj chi' ix can viñaj Abram d'a yol smacb'en Canaán, axo pax viñaj Lot chi', ix cajnaj viñ d'a scal juntzañ choñab' d'a yac'lical sti' a' Jordán, d'a slac'anil choñab' Sodoma. ¹³ A d'a jun choñab' chi', te chuc sb'eyb'al eb' anima, mañ jantacoc chucal sc'ulej eb' d'a yichañ Jehová.

¹⁴ Ayic toxo ix b'at viñaj Lot chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Abram chi' icha tic: A ticaic ilb'at d'a ichañ, d'a a patic yed' d'a a tz'eytac. ¹⁵ Masanil juntzañ luum van ilanb'at chi', svac' d'ayach d'a junelñej yed' d'a eb' iñtilal. ¹⁶ Icha val spococal lum luum, malaj mach syal sb'isani, icha chi' ol aj iñtilal. ¹⁷ A ticaic q'ueañ vaan yic tza b'eytzitan yoc jun lum tic yed' sc'atul, yujto svac' jun luum tic d'ayach, xchi Jehová d'a viñ.

¹⁸ Ix lajvi chi' ix yic'anchañ scampamento viñaj Abram chi', ix b'at cajnaj viñ d'a slac'anil juntzañ te' ji d'a yol smacb'en jun viñ scuch Mamre d'a slac'anil choñab' Hebrón. Ix sb'oan jun altar viñ b'aj syal sb'a d'a Jehová.

14

Ix colchajcanel viñaj Lot yuj viñaj Abram

¹⁻² A d'a jun tiempoal chi', ix yac' oval cha macañ eb' viñ rey. Jun macañ eb' viñ: Aton viñaj Amrafel sreyal Sinar, viñaj Arioc sreyal Elasar, viñaj Quedorlaomer sreyal Elam yed' viñaj Tidal sreyal Goim. Junxo macañ eb': Aton viñaj Bera sreyal Sodoma, viñaj Birsá sreyal Gomorra, viñaj Sinab sreyal Adma, viñaj Semeber sreyal Zeboim yed' viñ sreyal Bela, aton jun choñab' Zoar ticaic. ³ A ovañ eb' viñ rey chi' ix slajtiej sb'a eb' viñ, junxoñej ix yutej soldado eb' viñ d'a jun ac'lic scuch Sidim b'aj ay a' mar Muerto ticaic. ⁴ A eb' viñ rey chi', slajchavilxo ab'il yajoch eb' viñ d'a yalañ smandar viñaj rey Quedorlaomer. Axo ix ec' junxo ab'il majxo yac'laj q'uen tumin

eb' viñi syac'taxon d'a viñi. ⁵ Yuj chi' d'a junxo ab'il ix b'at viñi rey chi' yed' oxvañxo eb' viñi rey ayoch yed'oc d'a yol yic Astarot Karnaim. Ata' ix ac'ji ganar eb' refaíta yuj eb' viñi. Ix ac'jipax ganar eb' zuzita yuj eb' viñi d'a yol yic Ham. Ix ac'jipax ganar eb' viñi emíta yuj eb' viñi d'a yol yic Save-quiriataim. ⁶ Ix ac'jipax ganar eb' horeo yuj eb' viñi d'a jun tluan scuch Seir, ix pechji eb' masanto d'a jun ac'lic Parán, d'a slac'anil jun luum taquirit luum. ⁷ Ayic ix meltzajxi viñaj rey Quedorlaomer yed' eb' viñi ayoch yed'oc, ix javi eb' viñi d'a En-mispat, aña'ja' jun lugar chi' scuchanpax Cades. Ix satel masanil tas ay d'a yol yic eb' amalecita yuj eb' viñi yed' tas ay d'a eb' amorreo ay d'a yol yic Hazezon-tamar.

⁸⁻⁹ Axo ovañ eb' viñi rey, aton viñi yic Sodoma, viñi yic Gomorra, viñi yic Adma, viñi yic Zeboim yed' viñi yic Bela, ix b'at eb' viñi d'a ac'lic Sidim. Ata' ix yac' oval eb' viñi yed' chañvañxo eb' viñi rey chi', aton viñaj Quedorlaomer, viñaj Tidal, viñaj Amrafel yed' viñaj Arioc. ¹⁰ A d'a yac'lical Sidim chi', tzijtum b'ajtac sq'uetá jun asfalto te tzayayi. Yuj chi' ayic ix b'at viñi sreyal Sodoma yed' viñi yic Gomorra elelal, ay eb' soldado eb' ix b'atcan d'a scal asfalto chi', ay juntzañxo eb' ix b'atcan elelal d'a jolomtác vitz.

¹¹ A chañvañ eb' viñi rey ix ac'an ganar chi', ix b'at eb' viñi yiq'uelta masanil tas svaji yed' masanil tas te ay stojol d'a Sodoma yed' d'a Gomorra chi', ix b'at eb' viñi b'ian. ¹² A viñaj Lot, sc'ab' yoc viñaj Abram, cajan d'a Sodoma chi', ix ic'jib'at viñi yuj eb' viñi yed' masanil tas ay d'ay. ¹³ Palta ay jun viñi ixto yac' ganar yeli, ix b'at yalan viñi d'a viñaj Abram viñi hebreo to ix ic'jib'at viñaj Lot chi'. A viñaj Abram chi' cajan viñi d'a slac'anil juntzañ te' ji d'a yol smac'b'en viñaj Mamre viñi amorreo, yuc'tac sb'a yed' viñaj Escol yed' viñaj Aner. A eb' chi' vach' yac'an eb' yed' viñaj Abram chi'.

¹⁴ Ayic ix yab'an viñaj Abram to ix ic'jib'at viñaj Lot chi', ix smolb'an masanil eb' schecab' viñi c'ayb'ab'il d'a oval, aton eb' ix alji d'a yol scuenta viñi, 318 eb' smasanil. Ix b'at eb' d'a spatic eb' chañvañ rey chi' masanto b'aj ay choñab' Dan tcnicaic, ata' ix yamchaj eb' yuj eb'. ¹⁵ Axo d'ac'valil ix spojanb'at masanil eb' svinac viñaj Abram chi', ix och eb' viñi yac' oval yed' chañvañ eb' viñi rey chi'. Ix pechji eb' viñi yuj eb' viñi, masanto d'a Hoba d'a yichañb'at choñab' Damasco ix c'och eb' viñi. ¹⁶ Ix yic'anxiec' viñaj Abram jantac tastac ix yiq'uec' eb' chi', ix ec'xican viñaj Lot yed' masanil tas ay d'ay yed' pax eb' ix ix yed' juntzañxo eb' ix ic'jib'at yuj eb' viñi rey chi'.

Ix schalaj sb'a viñaj Melquisedec'R'yed' viñaj Abram

¹⁷ Ayic toxo ix ac'ji ganar viñaj rey Quedorlaomer yed' eb' viñi rey ayoch yed'oc yuj viñaj Abram chi', ix meltzajxi viñi yed' eb' ix colchajcan chi' yuuj. Axo viñi sreyal Sodoma ix elta d'a yol b'e scha viñi d'a jun ch'olan scuch Save, Ch'olan yic eb' Rey sb'i paxi. ¹⁸ A viñaj Melquisedec, sreyal Salem, sacerdoteal Dios Axoñej Nivan Yelc'ochi, a viñi ix ac'an ixim pan yed' vino d'a viñaj Abram chi'. ¹⁹ Ix yalan vach' lolonel viñi d'a yib'añ viñi icha tic: Yac'ocab' svach'c'olal Dios d'a ib'añ, aton Dios Axoñej Nivan Yelc'ochi, aton ix b'oan satchaari yed' sat luum.

²⁰ Aljocab' vach' lolonel d'a Dios ix ac'anoch eb' ajc'ol d'a yol a c'ab', xchi viñi d'a viñaj Abram chi'.

Ix lajvi chi', a jantac tastac ix yiq'uec' viñaj Abram d'a eb' viñi rey chi', ix yac'an sdiezmoal viñi d'a viñaj Melquisedec chi'. ²¹ Axo ix yalan viñi sreyal Sodoma d'a viñaj Abram chi' icha tic:

—Añej eb' anima tzac' meltzaj d'ayin, axo masanil tastac, canocab' d'ayach, xchi viñi.

²² Axo ix yalan viñaj Abram chi' icha tic:

—Toxo ix vac' in ti' d'a Jehová, aton Dios Axoñej Nivan Yelc'ochi, jun ix b'oan satchaari yed' yolyib'arñq'uinal tic, ²³ to malaj jab'oc tas scan d'ayin, malaj val jab'oc ch'al ma junoc ch'arñal xarñab' scan d'ayin, yic vach' mañ ol ala' to uuñ tzin och b'eyumal. ²⁴ Malaj jab'oc tas ix b'at viq'uec' tic tzin nib'eñ scan d'ayin, arñej tas ix sva eb' in checab'. Axo eb' ajun ved' tic, aton viñaj Aner, viñaj Escol yed' viñaj Mamre, a eb' viñ tic, schaocab' yic eb' viñ.

15

A strato Dios yed' viñaj Abram

¹ Ix lajvi juntzarñ chi', ix lolon Jehová d'a viñaj Abram icha d'a vayichal, ix yalan icha tic:

—Ach Abram mañ ach xivoc, a in ol ach in colo', te nivan spac ol vac' d'ayach, xchi d'a viñ.

²⁻³ Ix tac'vi viñaj Abram icha tic:

—Ach Jehová Vajalil, ¿tas val yopisio jun spac chi' vuuj? Ojtac val to malaj junoc vuninal ix ac'a' yic ata' svac'xican jantac tas ay d'ayin, yuj chi' a junoc in checab' ol chaanacan masanil tas ay d'ayin, aton viñaj Eliezer aj Damasco, a viñ sat yaj d'a eb' in checab' smasanil, xchi viñ.

⁴ Ix yalanxi Jehová d'a viñ:

—Maay, a d'a junoc uninal ol canoc, mañocñaj d'a viñ comon anima chi' ol canoc, xchi d'a viñ.

⁵ Ix lajvi chi', ix ic'jielta viñ yuj Dios d'a sti' smantiado, ix yalan d'a viñ icha tic:

—Q'ueañ q'uelan d'a satchaari. B'isto juntzarñ c'anal chi' naic, tato syal a b'isani. Ichaton chi' ol aj sb'isul eb' irñtilal, xchi d'a viñ. ⁶ Ix yac'och viñaj Abram chi' d'a sc'ool tas ix yal Jehová chi', yuj chi' vach' ix can viñ d'a yichari.

⁷ Ix yalanxi Jehová icha tic:

—A in ton Jehová in ach viq'uelta d'a choñab' Ur d'a yol yic Caldea yic svac' jun luum tic d'ayach yic tziqiej, xchi d'a viñ.

⁸ —Palta ach Jehová Vajalil, ¿tas val tz'aj vojtaçaneli tato sviqiejcan jun luum tic? xchi viñaj Abram chi'. ⁹ Ix yalanxi Jehová:

—Ic'cot junoc noc' cob'es vacax d'ayin yed' junoc noc' chiva yed' junoc noc' ch'ac calnel, ox'e' ab'il sq'uinal junjun noc'. Tzic'anpaxcot junoc noc' cuvajte' yed' junoc noc' paramuch, xchi d'a viñ.

¹⁰ Ix yic'cancot juntzarñ noc' noc' chi' viñ d'a yichari Jehová chi', ix lajvi chi' ix schapojan snañal junjun noc' viñ. Jilip noc' ix can d'a stz'ey jilipxo noc'. Axo noc' much chi', maj schapojeñlaj snañal noc' viñ. ¹¹ Tz'em noc' ostoc d'a yib'arñ noc', axo viñaj Abram chi' spechan noc'. ¹² Ayic vanxo sq'uiç'b'i, ix te sat sc'ol viñaj Abram chi' svayi, ix ja jun nivan xivelal d'a yib'arñ viñ yuj jun nivan q'uiç'aloq'uinal. ¹³ Ix lajvi chi' ix yalan Jehová d'a viñ:

—Yovalil tzojtaquejeli to a eb' irñtilal, ol b'atcan cajan eb' d'a junocxo ch'oc choñab'il, ol ochcan eb' checab'oc, charie' ciento ab'il ol ixtaj eb'. ¹⁴ Palta a in ol vac'och yaelal d'a yib'arñ jun choñab' b'aj ayoch eb' checab'oc chi'. Slajvi chi', ol elta eb' yed' jantac sb'eyumal. ¹⁵ Palta a ach tic junc'olal ol aj a chami ayic ol ach och icham vinaquil. ¹⁶ Chañ macarñxo irñtilal ix eq'ui, ichato chi' ol meltzajxicot eb' d'a tic, yujto manto tz'acvoc schucal eb' amorreo d'a tic, xchi Jehová.

¹⁷ Ayic d'ac'valilxo, ix sch'oxan sb'a jun c'ac' culcon sq'uei, b'acaqui sq'ue stab'il. Tz'ec' d'a scal noc' noc' chapoj yaj chi'. ¹⁸ Aton d'a jun ac'val chi' ix sb'o strato Jehová yed' viñaj Abram chi', ix yalan icha tic:

—A jun luum tic ol vac' d'a eb' iñtilal, schacot lum d'a jun smelemal a' d'a yic Egipto, masanto d'a a' Éufrates, ¹⁹ aton sluum eb' ceneo, eb' cenezeo, eb' cadmoneo, ²⁰ eb' hitita, eb' ferezeo, eb' refaíta, ²¹ eb' amorreo, eb' cananeo, eb' gergeseo yed' eb' jebuseo, xchi d'a viñ.

16

Yaljub'al viñtaj Ismael

¹ A ix Sarai, yetb'eyum viñtaj Abram, max unevilaj ix, palta ay jun ix scriada ix manb'il yuuj, aton ix Agar, ix aj Egipto. ² Ix yalan ix Sarai d'a viñ yetb'eyum chi' icha tic:

—Ina malaj vune' syac' Jehová, yuj chi' tzin tevi d'ayach to tzach vay yed' ix in criada tic, talaj tz'alji junoc yune' ix yic tz'och vuneoc, xchi ix.

Ix sc'anab'ajan viñtaj Abram tas ix yal ix chi'. ³ Slajurñilxo ab'il ayec' eb' d'a Canaán, ix yac'anoch ix scriada ix chi' d'a yol sc'ab' viñ yetb'eyum chi', yic tz'och ix schab'iloc yetb'eyum viñ. ⁴ Ayic ix vay viñtaj Abram yed' ix Agar chi', ix scuchcanoch yune' ix. Axo ix yab'an ix to yed'nacxo yune' ix, ix spaticanel ix Sarai chi' ix, mañxalaj tz'och ix d'a ix. ⁵ Ix lajvi chi', ix yalan ix Sarai d'a viñtaj Abram chi' icha tic:

—Uujñej emnaquil tzin yutejcan ix in criada tic. Tic pax ix vac' ix etb'eyumoc, axo ticnaic yujto ix yab' ix to yed'nacxo yune' ix, tzin spaticanel ix. Vach' tzoñ sch'olb'itej Jehová, ¿tom a ach ay a mul, mato a in? xchi ix Sarai chi'. ⁶ Ix tac'vi viñtaj Abram chi' icha tic:

—A ix a criada tic, yol a c'ab' ayoch ix. A ach tza na' tas tzutej ix, xchi viñ d'a ix. Yuj chi' ix och ix Sarai ajc'olal d'a ix masanto ix elta ix. ⁷ Palta axo Yángel Jehová ix schalaj sb'a yed' ix d'a tz'inan luum d'a slac'anil jun a a' b'aj sb'atcan sb'eal Sur d'a yol yic Egipto. ⁸ Ix sc'anb'an d'a ix icha tic:

—Ach Agar, scriada ix Sarai, ¿b'ajtil a petoj? ¿b'ajtil tzach b'ati? xchi d'a ix.

—To tzin el d'a ix Sarai, ix in patrona, xchi ix.

⁹ Ix yalan Yángel Jehová chi' d'a ix icha tic:

—Meltzajañ d'a ix a patrona chi', emnaquil tzutej a b'a d'a ix, xchi d'a ix.

¹⁰ Ix yalanpax Yángel Jehová chi':

Ol vic'chaañ sb'isul iñtilal, malaj mach ol yal sb'isani.

¹¹ Ayxo unin ed'nac, yuj chi' ayic ol aljoc jun une' chi', Ismael^{16.11} ol ac' sb'iej, yujto ix yab' Jehová oc' yuj a cusc'olal.

¹² Icha noc' noc' te itz'at ol aj jun une' chi', icha junoc noc' caltacte'al b'uru. Ol yac' oval viñ yed' eb' anima, ol yac'anpax oval eb' anima yed' viñ. Ol cajnaj viñ b'aj syac' sgana, vach'chom max schalaj sc'ol eb' ayto yuj sb'a chi' yed'oc, xchi jun ángel chi'.

¹³ Yujto ix lolon ix Agar chi' yed' Jehová, yuj chi' icha tic ix yac' ix sb'ioc Jehová chi': A Dios Tzin ilani. Ix yalan ix icha tic: Toton val yel ix vil Dios tzin ilani, xchi ix. ¹⁴ A a' uc'b'ila' yic Dios Pitzan, Jun Tzin Ilani, icha chi' ix yac' ix sb'ioc jun a' uc'b'ila' chi'. A d'a scal Cades yed' Bered, ata' ay a'. Ix lajvi chi' ix meltzajxi ix b'aj aytaxoneq'ui.

¹⁵ Ix alji jun yune' ix Agar yed' viñtaj Abram chi'. Ismael ix yac' viñ sb'iej.

¹⁶ 86 ab'ilxo sq'uinal viñtaj Abram chi' ayic ix alji viñtaj Ismael chi'.

17

A circuncisión yechel strato Dios

¹ Ayic 99 ab'il sq'uinal viřtaj Abram ix sch'oxanxi sb'a Jehová d'a viř, ix yalan icha tic:

—A in ton Dios in, syal vuj masanil, vach'řiej tzutej a b'a d'a vichař. ² Ol vac' jun in trato ed'oc, tzijtum iřtilal ol eloc, xchi.

³ Ix lajvi chi' ix em řojan viřtaj Abram chi' d'a sat luum yacb'an van slolon Dios yed' viř. Ix yalan icha tic:

⁴ —Aton jun in trato tic ol vac' ed'oc: Ol ach och smam yichamoc tzijtumal naci3n. ⁵ Mařox ol a cuch Abram, palta Abraham xo^{17.5} ol a b'ieį, yujto ol ach vac'och smam yichamoc tzijtumal naci3n. ⁶ Tzijtum ol aj vic'anchari sb'isul iřtilal, tzijtum naci3n ol pitzvoc yuj eb'. A d'a scal iřtilal chi', ay eb' rey ol elta. ⁷ A jun in trato svac' ed'oc tic yed' masanil eb' iřtilal chi' to a Diosal in, sDiosal in pax eb' iřtilal chi' d'a junelřiej. ⁸ A ticaic paxyalvum ach d'a lum Cana3n tic, palta masanil luum tic ol vac' iquej yed' eb' iřtilal d'a junelřiej, sDiosal in pax eb', xchi Jehová.

⁹ Ix yalanxi Dios d'a viř:

—A achxo tic, c'anab'ajej jun in trato tic, yovalil sc'anab'ajej pax eb' iřtilal chi' ayic ol b'eyřieb'at tiempo. ¹⁰ A jun in trato van in b'oan tic eyed'oc to yovalil tze c'anab'ajej. Masanil eb' vinac unin, ochocab' yechel snivanil eb'.

¹¹ Yuj chi' ic'jocab'el stz'umal sjolom svinaquil eb' e vinac unin. A jun chi' yechel in trato yaj eyed'oc. ¹²⁻¹³ Yucub'ixial yaj junjun vinac unin tz'och jun yechel chi' d'a eb', vach'chom eyuninal ma yuninal eb' e checab'. Yovalil tz'ac'jipaxoch jun yechel chi' d'a eb' e checab', eb' manb'il d'a ch'oc chořab'il. Yovalil tz'och jun yechel chi' d'ayec, max yal yec'b'ati. Icha chi' b'ian, a jun in trato tic eyed'oc nivan chequel ol aj d'a e nivanil d'a junelřiej. ¹⁴ Yalřiej mach junoc vinac to malaj jun yechel chi' d'ay, yovalil tzeyiq'uel d'a e cal, yujto max sc'anab'ajej in trato ix vac' eyed'oc, xchi d'a viř.

¹⁵ Ix yalanxi Dios d'a viřtaj Abraham chi' icha tic:

—Ayic ol b'eyb'at tiempo tic, mařox Sarai-oc ol sb'ieį ix etb'eyum, palta Sara^{17.15} ol sb'ieį ix. ¹⁶ Ol vac' in vach'c'olal d'a yib'ař ix, ol aljoc junoc uninal yed' ix. Val yel ol vac' in vach'c'olal d'a yib'ař ix. Nunab'il ol aj ix d'a tzijtumal naci3n. Tzijtum eb' viř sreyal chořab' ol elta d'a scal yiřtilal ix chi', xchi.

¹⁷ Ayic ix yab'an jun chi' viřtaj Abraham chi', ix em řojan viř d'a sat luum, ix och įjan viř tzevaji, ix och įjan viř snaub'tariani: ěTom olto aljoc vuninal? cien ab'ilxo in q'uinal, 90 ab'ilxo sq'uinal ix Sara, ětom olto val aljoc yune' ix? xchi viř. ¹⁸ Ix lajvi chi' ix yalan viř d'a Dios icha tic:

—Tzin c'an d'ayach, tzoc el val d'a a c'ool tzac' sq'uinal viřtaj Ismael tic yic vac' ol elc'och viř, xchi viř.

¹⁹ Ix tac'vi Dios chi' d'a viř icha tic:

—Toxo ix val d'ayach to ol aljoc junoc uninal yed' ix Sara. Isaac^{17.19} ol ac' sb'ieį, aton yed' viř ol vaq'uelc'och jun in trato tic d'a masanil q'uinal yed' eb' yiřtilal viř. ²⁰ A pax viřtaj Ismael jun, toxo ix vab' tas ix ala', ol vac' in vach'c'olal d'a yib'ař viř, yuj chi' tzijtum ol aj yiřtilal viř. Ol q'uib'chari sb'isul yiřtilal viř. A d'a scal yiřtilal viř chi', ol elta lajchavari eb' nivac yajal. A yiřtilal viř chi', nivac naci3n ol ajoc. ²¹ Palta a in trato ix vac' ed'oc, ol vaq'uelc'och yed' viřtaj Isaac viř uninal ol aljoc d'a ix Sara d'a junxo ab'il icha tiempo tic, xchi Jehová.

²² Ayic ix lajvi slolon Dios yed' viř, ix paxq'uei. ²³ Aton d'a jun c'u chi' ix schec viřtaj Abraham ac'jioch jun yechel chi' d'a viřtaj Ismael yed' d'a

17.5 17:5 A d'a hebreo, a jun b'i scuch Abram, "mamab'il nivan yelc'ochi", icha chi' syalelc'ochi. Axo Abraham, syalelc'ochi "smam tzijtumal naci3n". 17.15 17:15 Sara syalelc'ochi yisil rey.

17.19 17:19 A Isaac syalelc'ochi "tzeej".

masanil eb' viñ schecab' viñ, eb' aljinac d'a yol scuenta viñ yed' masanil eb' viñ manb'il yuj viñ yed' masanil eb' cajan yed' viñ. Ix ac'jioch yechel eb' smasanil, icha ix aj yalan Dios d'a viñ. ²⁴⁻²⁵ A viñaj Abraham chi', 99 ab'il sq'uinal viñ, axo viñaj Ismael 13 ab'il sq'uinal viñ ayic ix ac'jioch jun yechel chi' d'a eb' viñ. ²⁶ A d'a jun c'u chi' ix ac'jioch jun yechel chi' d'a eb' viñ schavañil ²⁷ yed' d'a masanil eb' viñ ayec' yed' viñaj Abraham chi', eb' schecab' viñ aljinac d'a yol scuenta yed' eb' manb'il yuj viñ d'a juntzañxo ch'oc choñab'il.

18

Ix yac' sti' Dios'R'yac'an jun yuninal viñaj Abraham

¹ Ix lajvi chi' ix sch'oxanxi sb'a Jehová d'a viñaj Abraham d'a slac'anil juntzañ te' ji d'a yol yic viñaj Mamre. Chimc'ualil am val c'ojanelta viñ d'a sti' smantiado. ² Axo ix yilan viñ, liñjab' ec' oxvañ vinac d'a yichañb'at viñ. Ayic ix yilan eb' chi' viñ, ix b'at lemnaj viñ schacot eb', ix emc'och ñojnaj viñ d'a sat lum d'a yichañ eb'. ³ Ix yalan viñ icha tic:

—Ach mamin, tato vach' in tzila', tzin tevi d'ayach to mañ b'eñejoc tzex eq'ui. ⁴ Tarivejec, b'at vala' yic tz'ic'chajcot jab'oc a a' yic tze b'iquel eyoc, tzeyic'an eyip d'a yich te te' tic. ⁵ Yacb'an ayex ec' d'a in tz'ey tic, tzin b'at vic'cot jab'oc tas ol e va, yic vach' tz'och eyip, ichato chi' ol ex b'atxoc, xchi viñ d'a eb'.

—Ixix an, xchi eb' d'a viñ.

⁶ Ix ochb'at lemnaj viñ d'a yol smantiado. Ix yalan viñ d'a ix Sara icha tic: —Lem, ic'cot junoc coxtal ixim harina te vach', tza b'oan jantacoc pan staji d'a cal tzac'ac', xchi viñ d'a ix.

⁷ Ix b'at lemnaj viñ b'aj ay noc' svacax, ix b'at yic'ancot jun noc' quelem vacax viñ te vach', ix yac'an noc' viñ d'a jun viñ schecab' yic sb'o noc' viñ d'a elañchamel yic schichaj noc'. ⁸ Ix yic'ancot mantequilla viñ yed' lech yed' noc' chib'ej ix b'ochaj chi', ix yic'anb'at viñ d'a yichañ eb' yic sva eb'. Yacb'an van sva eb' chi', ix och tec'tec' viñ d'a stz'ey eb' d'a yich te te' chi'.

⁹ Ix sc'anb'an eb' d'a viñ icha tic:

—¿B'ajtil ayec' ix Sara ix etb'eyum? xchi eb'.

—Ayoch ix d'a yol co mantiado tic, xchi viñ d'a eb'.

¹⁰ Ix yalan junoc eb' icha tic:

—Yab' icha tic junab', svac'anxi a paxyal, ata' ol aljoc junoc yune' ix etb'eyum tic, vinac unin, xchi d'a viñ.

Yacb'an a ix Sara chi' van smaclan yab' ix tas syala', ayec' ix d'a sti' smantiado eb' d'a spatic viñaj Abraham chi'. ¹¹ A viñaj Abraham yed' ix Sara chi' te ichamtac animaxo eb'. A ix Sara chi' pecatax mañxalaj yechel unin syil ix, ¹² yuj chi' toñej ix tzevaj ix d'a yol sc'ool. Ayic ix yab'an ix yalji jun chi', ix snaan ix icha tic: ¿Tasto val ol aj in nib'anoch jun tic, ina te chichim inxo, te ichamxo pax viñ vetb'eyum? xchi ix.

¹³ Yuj chi' ix yalan Jehová d'a viñ icha tic:

—¿Tas yuj toñej stzevaj ix etb'eyum chi'? ¿Tzam sna' ix yujto chichimxo ix maxtzac yal yalji junoc yune' ix? ¹⁴ ¿Tom ay tas ajaltac d'ayin tze na'a? Yab' icha tic junab', tzin jax junelxo, svac'anxi a paxyal. Ata' ol aljoc jun yune' ix Sara chi', vinac unin, xchi Jehová.

¹⁵ Ayic ix yab'an jun chi' ix Sara chi', ix te xiv ix, ix yalan ix icha tic:

—Malaj in tzin tzevaji, xchi ix.

Axo ix tac'vi Jehová d'a ix icha tic:

—Vojtac to ix ach tzevaji, xchi.

Ix tevi viñaj Abraham yuj choñab' Sodoma

¹⁶ Ix lajvi chi' ix b'at eb' oxvañ chi' d'a sb'eal Sodoma. Ix b'at viñaj Abraham yed' eb' yic stac'lancan sb'a eb' yed' viñ. ¹⁷ Ix yalan Jehová icha tic: Max yal-laj in c'ub'anel d'a viñaj Abraham tic tas toxo ol in c'ulej. ¹⁸ Ina to a viñ ol och smam yichamoc jun nivan nación te tec'an ol ajoc. Toxo ix vac' in ti' to yuj viñ ol scha' in vach'c'olal masanil nación d'a yolyib'añq'uinal tic. ¹⁹ A in ix in siq'uelta viñ, yic vach' syalel in checnab'il viñ d'a masanil yuninal yed' eb' cajan yed'oc, yic vach' sc'anab'ajej eb' sb'eyb'alan masanil tas vach' yed' tojolal, yic vach' svaq'ucl'och jantac in lolonel ix val d'a viñ, xchi Jehová.

²⁰ Yuj chi' ix yalan d'a viñaj Abraham chi' icha tic:

—Masanil anima ay d'a Sodoma yed' d'a Gomorra, yalxoñej b'aj te chuc yel specal eb', axoñej val chucal sc'ulej eb'. ²¹ A ticnaic, tic tzin b'at vila', tato yel axoñej chucal chi' sc'ulej eb' icha tz'aj yalchaj chi' d'ayin yic ol vojtaquejeli tas yaji, xchi Jehová chi'.

²² Ay chavañ eb' b'eñej ix b'atcan d'a Sodoma, axo viñaj Abraham chi' ix loloncan viñ yed' Jehová. ²³ Ix snitzanb'at jab'xo sb'a viñ d'a stz'ey Jehová chi', ix sc'anb'an viñ icha tic: ¿Tom ol a satel eb' anima malaj smul yed' eb' ay smul? ²⁴ Q'uinaloc ay 50-oc eb' vach' d'a jun choñab' chi', ¿tom ol a satel eb'? ¿tom mañ ol ac' nivanc'olal yuj eb' 50 malaj smul chi'? ²⁵ Mañ ol yal utan icha chi'. Tato tza satel eb' malaj smul yed' eb' ay smul chi', ichato lajan smul eb' smasanil syal chi'. Mañ utej icha chi'. A ach tic Juez ach d'a yolyib'añq'uinal tic, ¿tocval ol a c'ulej junoc tas mañ tojoloc? xchi viñ d'ay.

²⁶ Ix tac'vi Jehová d'a viñ icha tic:

—Tato ay 50-oc eb' vach' d'a choñab' Sodoma chi', yuj eb' svac' nivanc'olal masanil eb' cajan d'a jun choñab' chi', xchi.

²⁷ Ix yalanxi viñaj Abraham chi' icha tic:

—Ac' nivanc'olal d'ayin ach Vajalil yuj tas sval tic d'ayach, yujto a in tic, anima inñej. ²⁸ Q'uinaloc ayxoñej ovañoc max tz'acvi 50 anima vach', ¿tom yujxoñej ovañ chi', tza satel jun choñab' chi' smasanil? xchi viñ.

Ix tac'vixi Jehová icha tic:

—Tato ay 45-oc eb' vach', max in satel-laj jun choñab' chi', xchi.

²⁹ Ix yalanxi viñaj Abraham chi' icha tic:

—Q'uinaloc añej 40-oc eb' vach', xchi viñ.

—Yuj eb' 40 chi', mañ ol in satel-laj jun choñab' chi', xchi Jehová.

³⁰ Ix yalanxi viñaj Abraham chi' icha tic:

—Ach Vajalil tzin tevi d'ayach, mocab' cot oval svalan d'ayach. Q'uinaloc añej 30-oc eb' vach' tz'ilchaj uuj, xchi viñ.

Ix tac'vixi Jehová chi' icha tic:

—A yuj eb' 30 chi', ol vac' nivanc'olal jun choñab' chi', xchi.

³¹ Axo viñaj Abraham chi' ix ochñej ijan viñ yalani:

—Mamin Vajalil, tzin tevi val d'ayach, ¿tas tzutej ta axoñej 20-oc eb' vach'? xchi viñ.

Ix tac'vixi Jehová chi' icha tic:

—A yuj eb' 20 chi', mañ ol in satel-laj jun choñab' chi', xchi.

³² Ix yalanxi viñaj Abraham chi':

—Ac'val nivanc'olal d'ayin ach Vajalil, mocab' cot oval d'ayin, axoñej junel tic tzin tevi d'ayach, mañxa tas ol vala': ¿Tas tzutej, q'uinaloc tato axoñej lajuñvañoc eb' vach' sb'eyb'al tz'ilchaj uuj? xchi viñ.

Ix yalanxi Jehová chi' icha tic:

—Q'uinaloc ay lajuñvañoc eb' vach' sb'eyb'al, mañ ol in satel-laj jun choñab' chi', xchi.

³³ Axo ix lajvi slolon eb' chi', ix b'at Jehová, ix smeltzajcan viñtaj Abraham chi' d'a smantiado.

19

Ix satel Sodoma yed' Gomorra yuj Dios

¹ Ayic vanxo sq'uiç'b'i ix c'och chavañ eb' ángel chi' d'a choñab' Sodoma. A viñtaj Lot c'ojanec' viñ d'a spuertail choñab' chi'. Ix yilan viñ to van sja eb', ix q'ue vaan viñ b'at schacot eb'. Ix em ñojnaj viñ d'a yichañ eb'. ² Ix yalan viñ: —Ex mamín, tzín teví d'ayex, coyec ved' d'a in pat. Ay a a' b'aj ol e b'iquel eyoc, ay pax b'aj vach' ol ex can d'a jun ac'val tic, axo q'uiç'an spet ex b'ati, xchi viñ d'a eb'.

Ix tac'vi eb' icha tic:

—Yuj val dios d'ayach, palta a oñ tic ol oñ can d'a calle tic, a tic ol oñ vayoc, xchi eb'.

³ Palta ix och val tean viñtaj Lot chi' d'a eb', masanto ix b'at eb' d'a spat viñ chi'. Axo ix c'och eb', ix sb'oan ixim pan viñ malaj yich sva eb', ix va eb' sic'lab'il.

⁴ Ayic mantzac vay eb', ix c'och masanil eb' viñ vinac cajan chi' ta', ix oymaj eb' viñ d'a spatitac spat viñtaj Lot chi'. ⁵ Ix och ijan eb' viñ yavajoch d'a viñtaj Lot chi', ix yalan eb' viñ icha tic:

—B'ajtil ayec' juntzañ eb' viñ vinac ix jacan d'a a pat tic d'a jun ac'val tic? Iq'uelta eb' viñ d'ayoñ yic squixtej eb', xchi eb' viñ.

⁶ Ayic ix yab'an juntzañ lolonel viñtaj Lot chi', ix elta viñ yil eb' viñ. Vach' ix yutej viñ smacancanelta te' puerta chi' d'a spatitac. ⁷ Ix yalan viñ:

—Ex vetanimail, tzín teví d'ayex to mañ e c'u lej jun chucal chi'. ⁸ Ay chavañ eb' ix visil cob'estac, mantalaj vinac tz'ec' d'a spatitac eb' ix, syal vic'anelta eb' ix d'ayex yic tze c'u lej icha e gana chi' yed' eb' ix. Palta a yed' eb' viñ tic, max yal-laj, yujto toñej ix jacan eb' viñ d'a in pat tic, xchi viñ d'a eb' viñ.

⁹ Ix yalan eb' viñ:

—Mañ ac'och a b'a, elañ d'a quichañ. A ach tic ch'oc choñab'il ach, çtom a ach ijan tzala? A ticnaic ec'b'al ol ach quixtej d'a yichañ eb' viñ, xchi eb' viñ.

Ix och ijan eb' viñ yecanel viñtaj Lot chi' yic sc'och eb' viñ d'a te' puerta chi', yic smac'anpoj te' eb' snaani. ¹⁰ Palta a chavañ eb' ángel chi', ix yaq'uelta sc'ab' eb' yic tz'ic'jioch viñtaj Lot chi' yuj eb' d'a yol pat chi', ix smacanelta te' puerta chi' eb'. ¹¹ Ix yac'an q'uiç'yatax eb' anima ayec' d'a patitac pat chi' eb', eb' icham vinac yed' eb' quelemtac, ix te c'unb'i eb' sayanec' sti' te' pat chi'.

¹² Ix lajvi chi', ix yalan eb' chavañ chi' d'a viñtaj Lot:

—Tato ayto eb' ay uj a b'a yed'oc d'a tic, eb' viñ uninal, eb' ix isil, eb' a ñi', ma eb' a c'ab'oc, iq'uel eb' d'a tic. ¹³ Yujto ol co satel jun choñab' tic. Yujto ix te' q'uec'och schucal eb' d'a yichañ Jehová, yuj chi' oñ scheccoti yic tzul co satel juntzañ anima tic, xchi eb' ángel chi'.

¹⁴ Yuj chi', ix b'at viñtaj Lot chi' yal d'a eb' viñ d'iñan yic'lan sb'a yed' eb' ix visil chi', ix yalan viñ:

—Pilec eyip, coñ elec, yujto a jun choñab' tic ol satel yuj Jehová, xchi viñ d'a eb'.

Palta maj schalaj yab' eb' tas ix yal viñtaj Lot chi'. Toñej spuchan viñ snaan eb'. ¹⁵ Palta axo yic vanxo sacb'i, ix yalan eb' ángel chi' d'a viñtaj Lot chi':

—Pil ip tato max yal a c'ol tzach satel yed' jun choñab' tic. Ic'b'at ix etb'eyum tic yed' eb' ix isil tic schavañil, xchi eb' d'a viñ.

¹⁶ Palta a viñtaj Lot chi', max spil-laj yip viñ yeli. Yuj chi' a eb' ángel chi' ix quetzan sc'ab' eb' scharvañil, yic tz'ic'jiel eb', yujto tz'oc' sc'ol Jehová d'a

eb'. Icha chi' ix aj yic'jiel viñaj Lot yed' ix yetb'eyum yed' eb' ix yisil d'a yol choñab' chi'. ¹⁷ Ayic toxo ix el eb' d'a stiel choñab' chi', ix yalan junoc eb' ángel chi' d'a eb':

—Yelc'olal tzex b'ati, mañ ex meltzajcot q'uelan d'a e patic. Mañ ex och vaan e b'ey d'a jun ac'lic tic, q'ueañec d'a jolomtac vitz, tato max yal e c'ol tzex sateli, xchi d'a eb'.

¹⁸ Ix tac'vi viñaj Lot chi':

—Maay mamin, yuj val dios d'ayex. ¹⁹ Te nivanxo e vach'c'olal ix e ch'ox d'ayin, ina ix in eyiq'uelta yic max in chami. Palta max yal-laj in b'atcan d'a jolomtac vitz chi', tecan tzin yamchajc'och yuj jun yaelal chi', tzin chami. ²⁰ A d'a slac'anil tic ay jun yune' choñab', tzam yal in b'atcan d'ay. ¿Tom max yala' tzin e chab'at ta' yic tzin col in b'a? Val yel yuneñej jun choñab' chi', xchi viñaj Lot chi'.

²¹ Ix yalan jun ángel chi':

—Toxo ix vab'i, yic'ocab' icha tzal chi'. Mañ ol in satel jun choñab' ix al chi'.

²² Elarichamel e b'ati, yujto malaj tas syal in b'oani ta maxto ex c'och ta', xchi jun ángel chi'.

Yuj chi' Zoar^{19.22} ix sb'iejcan jun choñab' chi'.

²³ Ayic van sjavi c'u ix c'och viñaj Lot chi' d'a jun choñab' chi'. ²⁴ Ix lajvi chi' ix yac'ancot c'ac' Jehová yed' azufre d'a satchaari d'a yib'añ choñab' Sodoma yed' Gomorra chi'. ²⁵ Ix satel juntzañ choñab' chi' yed' masanil eb' cajan d'ay yed' masanil jun nivan ac'lic chi' yed' tas sq'uib' d'ay. ²⁶ A ix yetb'eyum viñaj Lot chi', najat tzac'anto scot ix, ix meltzajxicanb'at q'uelan ix d'a spatic. Ata' ix ochcan ix atz'amil.

²⁷ Axo d'a yeval slolon viñaj Abraham yed' Jehová, d'a q'uiñib'alil, ix b'at viñ b'aj lolon eb' chi'. ²⁸ Axo ix yilan viñ to a Sodoma yed' Gomorra yed' masanil jun ac'lic chi', b'acaquixoñej sq'ue stab'il icha sq'ue stab'il junoc nivan horno. ²⁹ Ayic ix satjiel juntzañ choñab' chi' yuj Dios d'a jun nivan ac'lic b'aj ix ec' cajan viñaj Lot chi', ix snaancot Dios tas ix sc'an viñaj Abraham, yuj chi' ix colchaj viñaj Lot chi' d'a scal jun nivan yaelal chi'.

A yirñtilal eb' moabita yed' eb' amonita

³⁰ Ix lajvi chi', ix xiv viñaj Lot scajnaj d'a choñab' Zoar chi', yuj chi' ix q'uecan viñ d'a jolomtac vitz yed' eb' ix yisil schavañil, ix cajnaj eb' d'a yol jun q'uen ñaq'ueen. ³¹ Ay jun c'ual ix yal ix b'ab'el ix d'a ix snulej:

—A viñ co mam tic, te ichamxo viñ, malaj junoc vinac d'a jun lugar tic syal quic'lan co b'a yed'oc icha sb'eyb'al eb' anima. ³² Yuj chi' cac' yuc' añ viñ co mam tic, yic ol onñ vay yed' viñ, yic vach' ol can yirñtilal viñ qued'oc, xchi ix.

³³ A d'a jun ac'val chi', ix yac' añ eb' ix yuc' viñ, ix q'ue añ d'a sjolom viñ. Yuj chi' a ix b'ab'el ix, ix vay yed' viñ. Maj yab' viñ janic' ix vay ix yed'oc, maj yab'pax viñ janic' ix q'uexvan ix d'a stz'ey. ³⁴ Axo d'a junxo c'u ix yalan ix b'ab'el chi' d'a ix snulej chi':

—A q'uiq'ui d'ac'val ix in vay yed' viñ co mam tic, axo ticnaic cac'xi añ yuc' viñ yic vach' tzach vay yed' viñ yic ol can yirñtilal viñ qued' co chavañil, xchi ix. ³⁵ Yuj chi' d'a jun ac'val chi', ix yac'anxi añ eb' ix yuc' viñ smam chi', axo ix schab'il chi' ix vay yed' viñ. Palta a viñaj Lot chi', maj yab' viñ janic' ix vay ix yed'oc, maj yab'pax viñ janic' ix q'uexvan ix. ³⁶ Icha chi' ix aj yochcan eb' ix yisil viñ chi' schavañil yab'ixal yuuj. ³⁷ A ix b'ab'el, ix alji yune' ix, Moab ix yac' ix sb'iej, aton viñ aycan yirñtilal eb' moabita ticnaic. ³⁸ Ix aljipax yune' ix

schab'il chi', Ben-ammi, ix yac' ix sb'iej, aton viñ aycan yiñtilal eb' amonita ticnaic.

20

A viñtaj Abraham yed' viñtaj Abimelec

¹ Ix el viñtaj Abraham chi' d'a yol yic viñtaj Mamre, ix b'atcan cajan viñ d'a yol yic Neguev d'a jun choñab' such Gerar. A d'a scal Cades yed' Shur, ata' ay Gerar chi'. ² Ayic ayec' viñ ta', ix yal viñ to mañ yetb'eyumoc ix Sara viñ, yanab' ix viñ yalani. A viñtaj Abimelec sreyal Gerar chi', ix schec viñ ic'chajcot ix Sara chi' yic tz'och ix yetb'eyumoc yalani. ³ Ay jun ac'val, ix lolon Dios d'a viñ rey chi' d'a svayich icha tic: Ol ach chamoc, yujto a ix ix, ix ic'cot etb'eyumoc alani, ay yetb'eyum ix, xchi d'a viñ.

⁴ Palta manto vaylaj viñ yed' ix Sara chi', yuj chi' ix yalan viñ: Mamin, malaj in mul, ¿tom tzin a satel yed' in choñab' tic? ⁵ Yujto a viñtaj Abraham chi' ix alán d'ayin to yanab' ix viñ. Ix yalanpax ix d'ayin: In nulej viñ, xchi ix. A in tic ix in c'ulej d'a smasanil in c'ool, mañoch chucal naan vuuj, xchi viñ rey chi'.

⁶ Ix tac'vi Dios d'a viñ: Vojtac to ix a c'ulej jun tic d'a stojolal, yuj chi' maj in cha a yam ix, yic vach' max och a mul d'ayin. ⁷ A ticnaic, ac' meltzaj ix d'a viñ yetb'eyum chi', yujto in checab' yaj viñ. Syal slesalvi viñ uuj yic max ach chami. Palta tato max ac' meltzaj ix jun, val yel ol ach chamoc, ol champax jantac eb' cajan ed'oc, xchi Dios d'a viñ.

⁸ Axo ix q'uñrib'i, ix q'ue vaan viñ rey chi', ix yavtancot masanil eb' schecab' viñ, ix yalan viñ d'a eb' tas ix svayichej chi'. Ayic ix yab'an jun chi' eb', ix te xiv eb'. ⁹ Ix lajvi chi' ix schecan viñ rey chi' avtaj viñtaj Abraham chi', ix yalan viñ:

—¿Tas yuj icha tic ix in utej? ¿Tas in mul d'ayach, yuj chi' ijan tzic'cot jun nivan mul tic d'a vib'añ yed' d'a yib'añ jantac eb' in choñab' tic? Mañ vach'oc ix in utej. ¹⁰ ¿Tas ix a na' yuj chi' icha tic ix a c'ulej? xchi viñ rey chi'.

¹¹ Ix tac'vi viñtaj Abraham chi' d'a viñ:

—A in naani to a d'a jun lugar tic malaj mach xiv d'a Dios. Q'uinaloc ay mach tzin mac'anchem yuj ix vetb'eyum tic in naani. ¹² Val yel vanab' ix, yisil ix viñ in mam, palta ch'oc snun ix, yuj chi' ix yal vic'lan in b'a yed' ix. ¹³ Ayic ix yalan Dios to tzin el d'a spat viñ in mam, ix in c'anan pavor d'a ix to sch'ox svach'colal ix d'ayin, yuj chi' yalñej b'aj tzoñ eq'ui, syal ix to vanab' ix, xchi viñtaj Abraham chi'.

¹⁴ Ix yac'anxi meltzaj ix Sara chi' viñ d'a viñtaj Abraham chi'. Ix ac'jipax noc' calnel, noc' vacax, eb' viñ checab' yed' eb' ix checab' d'a viñ yuj viñ rey chi'. ¹⁵ Ix yalanxi viñ rey chi' d'a viñ:

—Ina in mach'en tic, syal a sic'lani b'ajtil syal a cajnaji, xchi viñ rey chi' d'a viñ.

¹⁶ Ix yalanpax viñ rey chi' d'a ix Sara:

—Ix vac' mil siclo q'uen plata d'a viñ a nulej tic, yic tz'och spacoc d'ayach, yic sco ch'oxaneli to malaj a mul ix ochi, yic vach' malaj mach syal yalan chucal d'a a patic, xchi viñ d'a ix.

¹⁷ Ix lajvi chi' ix lesalvi viñtaj Abraham chi' d'a Dios yuj viñtaj Abimelec chi'. Yuj chi' ix yic'xiel scatab' Dios chi' d'a yib'añ yed' ix yetb'eyum yed' eb' ix schecab' viñ, yic tz'aljixi yune' eb' ix. ¹⁸ Yujto yujñej ix Sara chi', mañxa junoc eb' ix ayec' d'a spat viñtaj Abimelec chi' ixto unevi junoc tiempoal yuj Jehová.

21

Yaljub'al viñtaj Isaac

1 Icha ix aj yalan Jehová Dios d'a ix Sara to ol aljoc junoc yune' ix, icha chi' ix aj yelc'ochi. 2 Ix scuchoch yune' ix, ix alji ayic te icham vinacxo viñaj Abraham chi'. Ix alji jun svinac unin ix, icha val stiempoal alb'ilcan yuj Dios. 3 Isaac ix sb'iej yuj viñaj Abraham chi'. 4 Yucub'ixial yalji viñ unin chi', ix ac'jioch yedel strato Dios d'a snivanil viñ yuj viñaj Abraham chi' icha yaj yalan Dios d'a viñ. 5 Cien ab'ilxo sq'uinal viñaj Abraham chi' ayic ix alji viñaj Isaac. 6 Ix yalan ix Sara icha tic: Ix in yac' tzevaj co Mam Dios. Masanil eb' tz'ab'ani to ay vune', ol tzevajpax eb' ved'oc. 7 ¿Toc ay eb' anima ix alan d'a viñaj Abraham, tato olto vac' chunoc unin? Palta ixto alji vune' yed' viñ vach'chom icham vinacxo viñ, xchi ix Sara chi'.

Ix pechjielta ix Agar yed' viñaj Ismael

8 Ix q'uib' viñaj Isaac, ix el viñ d'a yim, yuj chi' ix yac'och jun nivan q'uiñ viñaj Abraham chi'. 9 Axo ix yilan ix Sara to a jun yuninal viñaj Abraham yed' ix Agar, ix aj Egipto, sb'uchvaj d'a viñaj Isaac chi'. 10 Yuj chi' ix ac'ji sc'ol viñaj Abraham yuj ix Sara chi', ix yalan ix: Pechb'at ix criada tic yed' viñ yune' tic, yujto malaj in gana ol yic' yic viñ d'a tastac ol ac'can d'a viñ vune' aj Isaac tic, xchi ix.

11 A jun lolonel tic te ya ix och d'a viñaj Abraham chi', yujto yuninal pax viñaj Ismael chi' viñ. 12 Axo Dios ix alan d'a viñ: Mañ ach cus yuj viñ unin tic yed' pax ix a criada tic. C'anab'ajejñej tas syal ix Sara chi', yujto a d'a viñaj Isaac tic ol b'eyñejb'at jantac iñtilal, icha ix aj valan d'ayach. 13 A pax viñ yune' ix criada chi' jun, a in ol in b'o jun nivan nación d'a yñtilal viñ yujto uninal pax viñ, xchi Dios.

14 Axo d'a junxo c'u te ac'valto, ix yic'ancot vael viñaj Abraham chi' yed' jun noc' tz'uum yed'tal a' b'ud'an, ix yac'an viñ scuch ix Agar chi', ix ac'jipax viñ yune' ix d'a yol sc'ab', ix tac'ajb'at eb' yuj viñ. Ix b'at ix, ix satb'eyec' ix d'a jun tz'inan luum d'a yol yic Beerseba. 15 Ayic ix lajvi a a' d'a yol noc' tz'um chi', ix yactancan viñ yune' ix chi' d'a yich jun te yune' te'. 16 Najattac ix b'at ix, ix em c'ojan ix, yic vach' max yil ix scham viñ yune' chi' snaani. Ayic ix em c'ojan ix chi', ix q'ue sjaj viñ yoq'ui.

17 Ix yab'an Dios yoc' viñ, ato d'a satchaari ix lolonemta yángel Dios d'a ix Agar chi', ix yalani: Ach Agar, ¿tas tzach ic'ani? Mañ ach xivoc, a Dios toxo ix ab'an yel yav viñ une' chi' yoc' b'aj ix actejcan chi'. 18 Ix ic b'at il viñ, tzic'anq'ue van viñ, tza montan viñ, yujto a yed' yñtilal viñ ol in b'o jun nivan nación, xchi.

19 Axo Dios ix ac'an yil jun sjaj a a' ix Agar chi', ix b'at ix, ix yac'an b'ud'joc noc' tz'uum chi' ix d'a a', ix yac'an a' ix yuc' viñ yune' chi'. 20-21 A Dios ix och yed' viñaj Ismael chi', ix q'uib' viñ. Ix canñej viñ d'a jun tz'inan lum d'a yol yic Parán. Te julum noc' ix aj viñ. Axo ix snun viñ ix sayan jun ix aj Egipto yic'a'.

A strato viñaj Abraham yed' viñaj Abimelec

22 A d'a jun tiempool chi', ix javi viñaj Abimelec d'a viñaj Abraham, ajun viñaj Ficol yajal yaj d'a eb' soldado yed' viñ. Ix yalan viñaj Abimelec d'a viñaj Abraham chi' icha tic:

—Ix quila' to a Dios ayñejoch ed'oc d'a masanil tas tza c'ulej. 23 Yuj chi' ac' a ti' d'ayin d'a yichañ Dios d'a jun lugar tic, to mañ ol ac' chucal d'ayin, d'a eb' vuninal yed' pax d'a eb' viñtilal. Tzac'an a ti' to vach'ñej ol utej a b'a d'ayin, icha ix vutej in b'a d'ayach. Icha pax chi' ol utej a b'a d'a eb' anima cajan d'a jun choñab' b'aj janac ach cajan tic, xchi viñ.

24 Ix tac'vi viñaj Abraham chi':

—Svac' in ti'.

²⁵ Palta ay jun a' uc'b'ila' in chec joychajnac ix yiq'uec' eb' viñ a checab', xchi viñ d'a viñ. ²⁶ Ix tac'vixi viñaj Abimelec chi':

—Val yel mañ vojtaoc tas yaj jun chi', malaj tas tzal d'ayin, ato ticnaic svab'i. Mach am ix c'ulan jun chi', xchi viñ.

²⁷ Yuj chi' ix yic'ancot noc' calnel viñaj Abraham chi' yed' noc' vacax, ix yac'an noc' viñ d'a viñaj Abimelec chi'. A d'a jun c'u chi' ix sb'ocan jun strato eb' chi' schavañil. ²⁸ A viñaj Abraham chi' ix yiq'uelta ucvañ noc' cob'estac calnel viñ d'a scal noc' scalnel. ²⁹ Yuj chi' ix sc'anb'an viñaj Abimelec chi':

—¿Tas yuj tziq'uelta noc' calnel chi'? xchi viñ.

³⁰ Ix yalan viñaj Abraham chi' icha tic:

—Cha noc' d'ayin, a noc' sch'oxani to a in in joynac jun a' uc'b'ila' tic, xchi viñ.

³¹ Yuj chi' Beerseba^{21.31} ix sb'iejcan jun lugar chi', yujto ata' ix yac'can sti' eb' d'ay junjun.

³² Icha chi' ix aj sb'oancan jun strato eb' d'a Beerseba chi'. Ix lajvi chi' ix meltzaj viñaj Abimelec yed' viñaj Ficol d'a schoñab', aton schoñab' eb' filisteo. ³³ A d'a Beerseba chi', ix yavej jun te te' viñaj Abraham scuch tamarisco. A d'a Beerseba chi' ix yal sb'a viñ d'a Jehová, aton Dios ayñejec' d'a junelñej. ³⁴ Najtil ec'nac viñ d'a smac'b'en eb' filisteo chi'.

22

Ix ac'ji proval viñaj Abraham yuj Dios

¹ Ix lajvi yec' jun tiempoal, ix ac'ji proval viñaj Abraham yuj Dios, ix avtaj viñ, ix tac'vi viñ icha tic:

—Ina vajec' tic Mamin, xchi viñ.

² Ix yalan Dios d'a viñ icha tic:

—Ic b'at viñaj Isaac jun pitañ uninal te xajan uuj, tzach b'at d'a lum Moriah. Ayic tzach c'och d'a sjolom lum tzalan ol in ch'ox d'ayach, ata' ol a ñustz'a viñ silab'il d'ayin, xchi Dios.

³ Axo d'a junxo c'u, te ac'valto ix q'ue vaan viñaj Abraham chi'. Ix yac'anoch stz'um noc' sb'uru viñ, ix xican te' sc'atzitzal jun silab' chi' viñ. Ix yic'anb'at viñaj Isaac yuninal yed' chavañ eb' schecab', ix b'at viñ yed' eb' d'a jun lugar ix yal Dios chi'. ⁴ Axo d'a schab'jial, najatto ix yilb'at lum tzalan chi' viñ. ⁵ Ix yalan viñ d'a eb' schecab' chi':

—Canañec d'a tic yed' noc' b'uru tic, a inxo yed' viñ vuninal tic, ol oñ b'at d'a chi', yic scaq'uem co b'a d'a co Mam Dios. Slajvi chi', ol oñ jax d'ayex, xchi viñ d'a eb'.

⁶ Ix lajvi chi' ix yac'an te' c'atzitz chi' viñ scuch viñaj Isaac chi', ix yic'anb'at scuchilub' viñ yed' sc'ac', ix b'at eb' schavañil. ⁷ Quenanto val sb'at eb', ix yalan viñaj Isaac chi' d'a viñ smam chi' icha tic:

—Mamin, xchi viñ.

—¿Tas xchi vuninal? xchi viñaj Abraham chi'.

—Ina qued'nac co c'atzitz yed' co c'ac', ¿b'aj ay pax noc' calnel ol och silab'il chi'? xchi viñ.

⁸ —Ach vuninal, a Dios ol ac'an noc', xchi viñ.

Ix b'eyñejb'at eb'. ⁹ Axo ix c'och eb' b'aj ix yal Dios chi', ix sb'oan jun altar viñaj Abraham chi', ix sb'oanq'ue te' c'atzitz chi' viñ d'a yilb'añ. Ix lajvi chi' ix tzuyan viñ yuninal viñ chi', ix yac'anq'ue viñ d'a yilb'añ te' c'atzitz chi'. ¹⁰ Ix yic'ancot q'uen cuchilub' chi' viñ yic smilancham yuninal viñ chi' silab'il.

¹¹ Axo yángel Jehová ix avajemta d'a satchaañ icha tic:

21.31 **21:31** Beerseba syalelc'ochi "uc'b'ila' b'aj ix yac' sti'" mato "uc'b'ila' yic ucvañ noc' noc".

—Abraham, Abraham, xchi.

—¿Tas xchi Mamin? xchi viñ.

¹² Ix yalan jun ángel chi':

—Mañ ac'och a c'ab' a milancham viñ uninal chi'. Ix vojtaquejeli to ay velc'och d'a yol a sat, yujto maj a tenec' ac'an jun pitañ uninal chi' d'ayin, xchi yángel Jehová chi'.

¹³ Ix b'at q'uelnaj viñtaj Abraham chi' d'a spatic, ix yilan viñ ayec' jun noc' ch'ac calnel sud'ancan sch'ac d'a scal jun te' q'uiix. Ix b'at lemnaj viñ yic'cot noc', ix sñusan noc' viñ silab'il sq'uexuloc viñ yuninal chi'. ¹⁴ Ix yac'ancan sb'i jun lugar chi' viñ: A Jehová tz'ac'an tas tz'och cuuj. Yuj chi' syalrtej eb' anima icha tic: A d'a lum vitz a Jehová tz'ac'an tas tz'och cuuj, xchi eb'.

¹⁵ Ix yalanxiemta yángel Jehová chi' d'a viñ:

¹⁶ —A in ton Jehová in svala': Yujto ix a c'anab'ajej a c'ulan jun tic, maj a tenec' ac'an jun pitañ uninal d'ayin, yuj chi' svac' in ti', ¹⁷ d'a val yel ol vac' in vach'c'olal d'a ib'arñ. Ol vac' q'uib' sb'isul iñtilal, icha q'uen c'anal d'a satchaarñ, ma icha pax yarenail sti' a mar. Añejtona' pax eb' iñtilal ol yac' ganar eb' ayoch ajc'olal d'a eb'. ¹⁸ Yujto ix a c'anab'ajej tas ix vala', yuj chi' masanil naciön d'a yolyib'arñq'uinal tic ol scha in vach'c'olal yuj eb' iñtilal, xchi d'a viñ.

¹⁹ Ix lajvi chi', ix meltzajxi viñtaj Abraham chi' yed' viñ yuninal b'aj aycan chavañ eb' schecab', junxoñej ix aj smeltzaj eb' d'a Beerseba chi', ata' ix cajnajcan eb'.

Eb' yirñtilal viñtaj Nacor

²⁰ Ayic ix ec' jun tiempo, ix yab'an specal viñtaj Abraham chi' to ayxo yuninal viñ yuc'tac viñ, aton viñtaj Nacor yed' ix Milca. ²¹ A viñ sb'ab'el unin eb', Uz sb'i viñ. A viñ schab'il Buz sb'i viñ, axo viñ yoxil Kemuel sb'i viñ, aton viñ smam yichamcan eb' Aram. ²² Ix aljipax viñtaj Quesed, viñtaj Hazo, viñtaj Pildas, viñtaj Jidlaf yed' viñtaj Betuel. ²³ Aton vajxacvañ eb' viñ tic yune' ix Milca yed' viñtaj Nacor chi'. A viñtaj Betuel chi', aton viñ smam ix Rebeca.

²⁴ Ay juntzarixto eb' yuninal viñtaj Nacor yed' junxo ix yetb'eyum scuch Reúma, aton viñtaj Teba, viñtaj Gaham, viñtaj Tahas yed' viñtaj Maaca.

23

A schamel ix Sara

¹ A ix Sara 127 ab'il sq'uinal ix, ² ayic ix cham ix d'a choñab' Quiriat-arba, aton Hebrón d'a yol yic Canaán. Ix te oc' viñtaj Abraham yuj schamel ix Sara chi', ix ochcan viñ d'a cusc'olal yuj ix. ³ Ix can snivanil ix yetb'eyum viñ chi', ix b'at viñ d'a eb' hitita cajan d'a jun lugar chi', ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

⁴ —Vach'chom ch'oc choñab'il vajec' d'a e cal, palta elocab' d'a e c'ol tze choñ jab'oc in luum b'aj tzin muc snivanil ix vetb'eyum chi', xchi viñ d'a eb'.

⁵ Ix tac'vi eb' d'a viñ:

⁶ —Mamin, ab' tas ol cal d'ayach, a ach tic te nivan elc'och d'a co cal tic, yuj chi' syal a mucan a chamnac chi' b'aj te vach' d'a co campusante. Malaj junoc oñ max co cha a muc snivanil ix etb'eyum chi' d'a q'uen q'ueen joyb'ilel yool, xchi eb' d'a viñ.

⁷ Axo viñtaj Abraham chi', ix q'ue liñan viñ, ix em ñojnaj viñ yic sch'oxan viñ to ay yelc'och eb' viñ d'a sat viñ. ⁸ Ix yalan viñ:

—Tato yel tz'el d'a e c'ol tzin muc snivanil ix vetb'eyum chi' d'a tic, alec d'a viñtaj Efrón, yuninal viñtaj Zohar ⁹ to schoñ q'uen ñaq'ueen viñ d'ayin d'a

Macpela d'a stitac sluum viř. Ol in tup d'a viř icha stojol yic sviquejcan jun lugar chi' b'aj tzin muc in chamnac d'a e cal, xchi viřaj Abraham chi'.

¹⁰ Ayec' viřaj Efrón hitita chi' d'a scal eb'. Ix tac'vi viř. Te chaarñ ix yal viř yic vach' syab' masanil eb' yetchořab' molanec' chi' yed' eb' tz'och d'a yol chořab' chi'. Ix yalan viř:

¹¹ —Maay mamin, sval d'ayach to a jun řaq'ueen yed' lum luum chi' tořej tzin siej d'ayach. Testigo tz'ajcan eb' vetchořab' tic to tořej tzin siej jun lum chi' d'ayach. Muc ix etb'eyum chi' ta', xchi viř. ¹² Yuj chi' ix emxi řojnaj viřaj Abraham chi' d'a yichař eb' ayec' chi', ¹³ ix yalan viř d'a viřaj Efrón d'a yichař eb' smasanil:

—Ab' val tas sval d'ayach to tza cha stojol luum, ichato chi' ol in mucan ix vetb'eyum chi' ta', xchi viř.

¹⁴ Ix tac'vi viřaj Efrón chi':

¹⁵ —Ab' jun mamin, 400 siclo q'uen plata stojol luum. Yujto a ach, svac' lum d'ayach icha jun stojol chi', toxořej b'at a muc ix, xchi viř.

¹⁶ Ix scha sc'ol stojol lum chi' viřaj Abraham icha ix yal viř d'a yichař masanil eb' viř hitita chi'. Ix stupan lum viř icha ix aj strato eb' chi'. ¹⁷ Icha chi' ix aj yochcan lum sluum viřaj Efrón chi' yicoc viřaj Abraham chi', lum Macpela d'a slac'anil lum yic viřaj Mamre, b'aj ay q'uen řaq'ueen yed' te te'. Ix yiquejcan masanil juntzař chi' viř. ¹⁸ Ix yiquejcan lum viřaj Abraham chi' d'a yichař masanil eb' viř hitita molanec' ta'. Masanil eb' tz'och d'a spuertail chořab' chi', testigo pax ix ajcan eb' d'a jun trato chi'.

¹⁹ Ix lajvi chi', ix smucancan ix yetb'eyum viř chi' d'a q'uen řaq'ueen d'a lum Macpela chi', d'a slac'anil slum viřaj Mamre d'a Hebrón d'a yol yic Canaán. ²⁰ Icha chi' ix aj schořancanel slum eb' viř hitita yed' q'uen olan q'ueen d'a viřaj Abraham b'aj smuc chamnac.

24

Ix saychaj ix yetb'eyum viřaj Isaac

¹ Te icham vinacxo viřaj Abraham, axo Jehová ix yac' svach'c'olal d'a yib'ař viř yed' d'a yib'ař masanil tas ay d'a viř. ² Ay jun schecab' viř te ichamxo, sat yaj d'a juntzařxo eb' schecab', ayoch yilumaloc masanil tastac ay d'a viř. Ay jun c'ual ix avtaj viř yuj viřaj Abraham chi', ix yalan viř:

—Ac'och a c'ab' d'a yalař in xub' tic, ³ tzac'an a ti' d'a yichař Jehová Dios yajal satchaarñ yed' yolyib'ařq'uinal tic, to mař ol a saylaj ix yetb'eyum viř vuninal d'a scal eb' aj Canaán, b'aj cajan oř tic, ⁴ palta d'a in chořab' tzach b'ati, b'at a say junoc ix yetb'eyum viř d'a scal eb' in c'ab' voc, xchi viř d'a viř.

⁵ Ix tac'vi viř schecab' viř chi':

—Q'uinaloc max stac'cot sb'a ix ved'oc, ¿tas svutej? ¿Yovalil am svic'b'at viř b'aj cotnac ach chi'? xchi viř schecab' chi'.

⁶ Ix tac'vi viřaj Abraham chi':

—Maay, mař ic'b'at viř. ⁷ A Jehová sDiosal satchaarñ ix in ic'anelta b'aj ay spat in mam yed' d'a in chořab' b'aj ec'nac in. Ix yac'an sti' d'ayin yac'an jun lum tic d'a viřtilal. Ařeja', a' ol checanb'at yáňgel ed'oc, yic vach' tzic'cot ix yetb'eyum viř vuninal tic ta'. ⁸ Palta tato max yal sc'ol ix scot ed'oc jun, colan tzach ajcan d'a jun co trato scac' tic. Palta junelřej max yal-laj ic'anb'at viř vunin tic ta', xchi viř d'a viř.

⁹ Ix lajvi chi', ix yac'anoch sc'ab' jun viř checab' chi' d'a yalař xub' viřaj Abraham chi', ix yac'an sti' viř to ol sc'anab'ajej viř masanil tas ix yal viř spatrón chi'. ¹⁰ Ix lajvi chi', ix sic'anelta juntzař silab' viř d'a scal masanil

tastac ay d'a viř spatrón chi', juntzař te vach'. Ix yic'anb'at lajuřvař noc' camello viř scuchumaloc, ix b'at viř d'a chořab' b'aj ec'nac viřaj Nacor chamnac, d'a yol yic Mesopotamia.

¹¹ Ayic ix c'och viř checab' d'a stiel chořab' chi', yic vanxo sq'uc'b'i, ix yic' yip viř yed' noc' camello d'a sti' jun a' uc'b'ila'. A d'a jun hora chi' tz'ec' eb' ix cob'estac yic' yaal. ¹² D'a jun rato chi', ix och ijan viř slesalvi d'a Dios d'a spixan icha tic: Mamin Jehová, ach co Diosal yed' viřaj Abraham in patrón, tzin c'an d'ayach to vach'ocab' tz'elc'och jun in checnab'il tic, tza ch'oxan a vach'c'olal d'a viř in patrón chi'. ¹³ Tic tzin can d'a sti' jun a' uc'b'ila' tic, yucb'an sja eb' ix cob'estac aj chořab' tic ul yic' yaal. ¹⁴ Elocab' d'a a c'ol to a junoc ix cob'es ol ja yic' yaal, ol val d'a ix icha tic: Tzin tevi d'ayach, iq'uemta a ch'ub' chi', tzac'an jab'oc a'al chi' vuc'u', xin cham d'a ix. Axo ol yalan ix: Uc' a', ol vac' taxpax a' yuc' noc' a camello tic, xcham ix, aocab' ix chi' tza siq'ueli yic' tz'och yetb'eyumoc viřaj Isaac a checab'. Icha chi' ol aj snachajel vuuj to ay a vach'c'olal d'a viř in patrón, xchi viř checab' chi' d'a slesal.

¹⁵ Manto lajvilaj slesalvi viř, ix yilan viř scot jun ix cob'es, ayq'ue sch'ub' ix d'a sjolom sjerřjab', aton ix Rebeca yisil viřaj Betuel. A viřaj Betuel chi' yunecan viř ix Milca yed' viřaj Nacor, viř yuc'tac viřaj Abraham. ¹⁶ A ix Rebeca chi' te vach' yilji ix, cob'es ton val ix, mantalaj junoc vinac sc'uman ix. Ix em ix b'aj ay a' uc'b'ila' chi' yic' syic'q'ueta a' yaal ix, ix yac'an b'ud'joc sch'ub' ix chi'. Ayic van spax ix, ¹⁷ ix b'at lemnaj viř checab' chi' stzac'vej ix, ix yalan viř d'a ix icha tic:

–Tzin tevi d'ayach, ac' vuc' jab'oc a'al d'a yol a ch'ub' chi', xchi viř d'a ix.

¹⁸ –Uq'uej a' mamin, xchi ix.

Elarřchamel ix yaq'uem sch'ub' ix chi', ix yac'an a' ix yuq'uej viř. ¹⁹ Ix lajvi yuc'an a' viř, ix yalan ix icha tic:

–Syalpax vic'anq'ueta a' yuc' noc' a camello tic, ato syala' jantac syuc' noc', xchi ix.

²⁰ Elarřchamel ix sequem a' ix d'a yol jucub' b'aj syuc'taxon a' noc' noc'. Tzizjum el ix yac' ix yic'anq'ueta a' masanto ix yuc' a' noc' smasanil. ²¹ Axo viř checab' chi' jun, tořej ix och q'uelan viř d'a ix. Malaj tas ix yal viř, ařej to sna viř yic' syojtaquejeli tas van sc'ulan Jehová yic' vach' tz'elc'och jun schecnab'il chi'. ²² Axo ix lajvi yuc'an a' noc' camello chi', ix yic'anq'ueta jun q'uen oro viř icha uchiquin, nařal siclo yalil, ix yac'anoch viř d'a sři' ix, ix yac' taxpax chab' q'uen brazalete viř d'a ix, nab'a oro q'ueen, ec'b'al 10 siclo yalil q'ueen.

²³ Ix yalan viř:

–Tzin tevi d'ayach to tzal d'ayin mach ayach yico', talaj colan tzoř vaycan d'a spat viř a mam chi' d'a jun ac'val tic, xchi viř d'a ix.

²⁴ Ix yalan ix:

–Yisil in viřaj Betuel, yuninal viřaj Nacor yed' ix Milca. ²⁵ A d'a co pat colan tzex vayi. Ay taxpax ol sva noc' a camello tic, xchi ix.

²⁶ Ix yab'an viř checab' chi', ix em cumnaj viř, ix yalan vach' lolonel viř d'a Jehová, ix yac'an yuj diosal viř d'ay. ²⁷ Ix yalan viř: Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová co Diosal yed' viřaj Abraham in patrón. Yelton val ayřejoch Jehová yed' viř, ayřej svach'c'olal d'a viř, yuj chi' ix in scuchb'ej d'a yoltac b'e tic masanto d'a scal eb' sc'ab'yoc viř in patrón chi', xchi viř.

²⁸ Axo ix Rebeca ix b'at lemnaj ix d'a spat snun, yic' syalan masanil tas ix yal viř checab' chi' d'ay. ²⁹ Ay jun viř snulej ix scuch Labán, elarřchamel ix b'at lemnaj viř b'aj ay a' uc'b'ila' chi' yic' syic'cot viř checab' chi'. ³⁰ Yujto ix yiloch q'uen oro viř, q'uen ayoch d'a sři' ix yed' q'uen brazalete ayoch d'a

sc'ab' ix yanab' chi', yuj chi' ix b'at viñ b'aj ayec' viñ schecab' viñtaj Abraham chi' yed' noc' camello. ³¹ Ix yalan viñ d'a viñ checab' chi':

—Mamin, coñ ved'oc b'aj ay in pat, yujto ay svach'c'olal Jehová d'ayach. Max yal tzach can d'a tic. Toxo ix in b'o b'aj ol ach vayoc, ay pax b'aj vach' ol can noc' a camello tic, xchi viñ.

³² Ix lajvi chi', ix b'at viñ checab' chi' d'a spat viñ. Ix colvaj viñtaj Labán chi' yic'anel yicatz noc' camello chi'. Ix yac'an va noc' viñ. Elañchamel ix yic'cot a a' viñ yic sb'icchaj yoc viñ checab' chi' yed' eb' ajun yed'oc.

³³ Ayic ix ac'ji va eb', ix yalan viñ checab' chi':

—Manto ol in valaj, yovalil ol valcan tas in checnab'il ved'nac, xchi viñ.

—Lolonañ an mamin, xchi viñtaj Labán chi'.

³⁴ Ix yalan viñ checab' chi':

—A in tic schecab' in viñtaj Abraham. ³⁵ Ix yac' svach'c'olal Jehová d'a yib'art viñ. B'eyum val viñ sic'lab'il. Ay noc' scanel viñ, ay noc' svacax viñ, ay noc' scamello viñ, ay noc' sb'uru viñ, ay pax q'uen oro yed' q'uen plata d'a viñ. Ay pax eb' viñ schecab' viñ yed' eb' ix schecab' viñ. ³⁶ Añejtona' ix Sara yetb'eyum viñ, yicxo val schichimal, ix alji jun yune' ix. Axo masanil tas ay d'a viñ in patrón chi', yicñejton viñ yuninal viñ chi'. ³⁷ A viñ in patrón chi' ix yal viñ to svac' in ti' yic tzin c'anab'ajej schecnab'il. Ix yal viñ icha tic: Mañ ol yal-laj yic'lan sb'a viñ vuninal tic yed' junoc eb' ix aj Canaán b'aj ay oñ ec' tic. ³⁸ Yuj chi', tzach b'at a say ix yetb'eyum viñ vuninal tic d'a scal eb' in c'ab' voc. Ata' tzach b'ati, xchi viñ d'ayin. ³⁹ Ix valan d'a viñ in patrón chi': A junoc ix ix sb'at vic'cot chi', tato max stac'cot sb'a ix ved'oc, ¿tas vach' svutej? xin chi'. ⁴⁰ Ix tac'vi viñ d'ayin: A in tic, emnaquiltrej svutej in b'a d'a Jehová. A' ol schecb'at yángel ed'oc yic vach'ñej ol aj yelc'och jun a checnab'il chi', yic tzic'ancot junoc ix yetb'eyum viñ vuninal tic d'a scal eb' in c'ab' voc. ⁴¹ Axoñej tato a eb' chi' max ac'an ix cob'es chi' d'ayach, colan ach b'aj ix ac' a ti' d'ayin, xchi viñ in patrón chi' d'ayin.

⁴² Icha chi' jun, ix in ja d'a sti' a' uc'b'ila' chi' ticnaic, ix in lesalvi d'a Dios icha tic: Ach Jehová co Diosal yed' viñtaj Abraham in patrón, tato yel ayach och ved'oc, tato vach' ol elc'och jun in checnab'il tic, ⁴³ tzin tevi d'ayach, yacb'an ayinec' d'a sti' a' uc'b'ila' tic, axo ol ajoc, to a ix cob'es ol ja ic'oj a', ol valan d'a ix: Tzin tevi d'ayach to tzac' vuc' jab'oc a'al d'a yol a ch'ub' chi', xin cham d'a ix. ⁴⁴ Axom ol yalan ix chi': Uc'a', svc'paxq'ueta a' yuc' noc' a camello tic, xchampax ix. Aton val ix chi' ix a siq'ueli yic tz'och yetb'eyumoc viñ yuninal viñ in patrón, xin chi' d'a in lesal chi'. ⁴⁵ Ayto val slajvi in lesal chi' d'a esalil, ix vilani, ix c'och ix Rebeca tic, ix em ix b'aj ay a' uc'b'ila', ayq'ue sch'ub' ix d'a sjolom sjerñab'. Ix valan d'a ix: Tzin tevi d'ayach, ac' vuc' jab'oc a'al chi', xin chi' d'a ix. ⁴⁶ D'a elañchamel ix yiq'uemta sch'ub' ix, ix yalan ix: Uq'uej a' mamin, yed' pax noc' a camello, ol vac'pax yuc'a' noc', xchi ix. Icha chi' jun, ix yac'an a' ix vuq'uej, ix yac'anpax a' ix yuc' noc' in camello chi'. ⁴⁷ Ix in c'amb'an d'a ix: ¿Mach ayach yisil? xin chi' d'a ix. Ix yalan ix d'ayin: Yisil in viñtaj Betuel, yuninal viñtaj Nacor yed' ix Milca, xchi ix. Ix vac'anoch jun q'uen icha uchiquin d'a sñi' ix, ix vac'anpaxoch junjun q'uen brazalete d'a junjun sc'ab' ix. ⁴⁸ Ix lajvi chi' ix in em cumnajoc, ix valan in b'a d'a Jehová in Diosal yed' viñ in patrón d'a lesal, ix vac'an yuj diosal d'ay yujto ayñejoch ved'oc yic in cot d'a yol b'e. Vach'ñej ix aj in coti, yic tzul vic'an ix yetb'eyum viñ yuninal viñ in patrón d'a e cal a ex sc'ab' yoc ex viñ tic. ⁴⁹ A ticnaic jun, lolonañec. ¿Vach'ñej am ol eyutej e pensar d'a viñ in patrón chi'? Tato maay jun, alecpax d'ayin, yic vach' snachajel vuuj tas tzin c'ulej, xchi viñ checab' chi'.

⁵⁰ Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Labán yed' viñaj Betuel:

—Masanil juntzañ tic ix cot d'a Jehová, a oñ tic mañxalaj tas vach' calan d'ayach. ⁵¹ Ina ix tic, ic'b'at ix, b'atocab' ix yetb'eyumoc viñ yuninal viñ a patrón chi', icha val ix aj snaan Jehová, xchi eb'.

⁵² Axo yic ix yab'an viñ checab' chi' jun, ix em cumnaj viñ d'a yichañ Jehová, ix yac'an yuj diosal viñ d'ay. ⁵³ Elañchamel ix yic'q'ueeta jantac silab' viñ, aton q'uen oro, q'uen plata yed' pichul, ix yac'an viñ d'a ix Rebeca yed' d'a viñ snulej ix yed' pax d'a ix snun ix. ⁵⁴ Ix lajvi chi', ix va viñ yed' eb' ajun yed'oc, ata' ix vaycan eb' d'a jun ac'val chi'. Axo yic ix q'ue vaan eb' d'a q'uiñib'alil d'a junxo c'u, ix yalan viñ checab' chi':

—A ticnaic jun, chequecb'at ix ved'oc d'a viñ in patrón, xchi viñ.

⁵⁵ Ix tac'vi viñ snulej ix yed' ix snun ix chi', ix yalan eb':

—Canocab' jayeocxo c'ual ix qued'oc, ichato chi' ol b'at ix ed'oc, xchi eb' d'a viñ.

⁵⁶ Axo ix tac'vi viñ checab' chi':

—Mañxo in eyamoch vaan. A Jehová ayñejojch ved'oc, yuj chi' vach' ix aj yelc'och jun in checnab'il tic. Chaec in pax d'a viñ in patrón, xchi viñ.

⁵⁷ Ix yalan eb':

—Avtejeccot ix cob'es chi', ol cab'i tas xchi ix, xchi eb'.

⁵⁸ Ix avtajcot ix Rebeca chi', ix sc' anb'an eb' d'a ix:

—¿Tzam yal a c'ol tzach b'at yed' jun viñ vinac tic? xchi eb'.

—Í syala', ol in b'atoc, xchi ix.

⁵⁹ Ix lajvi chi', ix yac'anb'at ix Rebeca chi' eb' viñ yed' jun ix ix, ix ilan q'uib' ix yed' viñ checab' chi' yed' eb' yetb'eyum viñ yed'nac. ⁶⁰ Ix yalan vach' lolonel eb' d'a ix Rebeca icha tic:

Yac'ocab' svach'c'olal Jehová Dios d'a ib'añ, ol ach och snunoc jantac smil-lonal anima. A jantac eb' ol och ajc'olal d'a eb' une' ol aljoc, ol can eb' d'a yalañ yuj eb' une' chi', xchi eb'.

⁶¹ Ix lajvi chi', ix q'ue ix Rebeca yed' eb' ix schecab' d'a yib'añ noc' camello, ix och tzac'an eb' d'a spatic viñ schecab' viñaj Abraham chi'. Ichaton chi' ix aj yic'anb'at ix Rebeca viñ checab' chi', ix b'at eb' b'ian.

⁶² Ayic van slac'anvi ja eb' d'a Beerseba, a viñaj Isaac, toxo ix meltzaj viñ d'a jun a' uc'b'ila' scuch A Dios Pitzan Tzin Ilani. A d'a yol yic Neguev cajan viñ. ⁶³ Axo yic vanxo yem c'u, van sb'eyec' viñ, van snaub'tañan viñ, axo ix yilan viñ to ay juntzañ noc' camello scoti. ⁶⁴⁻⁶⁵ Añejtona' ix Rebeca, ix b'at q'uelan ix, ix yilanb'at viñaj Isaac chi' ix. Ix sc' anb'an ix d'a viñ checab' chi':

—¿Mach jun viñ vinac scot d'a quichañ tic? xchi ix.

Ix yalan viñ checab' chi':

—Aton viñ in patrón chi', xchi viñ. Yuj chi', ix yic'anemta smusil sat ix, elañchamel ix emta ix d'a yib'añ noc' camello chi'.

⁶⁶ Ix yalan viñ checab' chi' d'a viñaj Isaac tas ix aj yelc'och schecab'il. ⁶⁷ Ix ic'jib'at ix Rebeca yuj viñaj Isaac d'a smantiado ix Sara, ix snun viñ chamnac, ix yic'lan sb'a viñ yed' ix. Te xajan ix Rebeca chi' yuj viñ. Icha chi' ix aj yec' scusc'olal viñ yuj schamel ix snun.

25

Eb' yuninal viñaj Abraham yed' ix Cetura

(1Cr 1.32-33)

¹ Ixto yic' junxo ix yetb'eyum viñaj Abraham chi' scuchan Cetura. ² A eb' yuninal viñ ix alji yed' ix, aton viñaj Zimram, viñaj Jocsán, viñaj Medán, viñaj Madián, viñaj Isbac yed' viñaj Súa. ³ A viñaj Jocsán smam viñaj Seba yed'

viñaj Dedán. A pax eb' yirñtilal viñaj Dedán jun, aton eb' asureo, eb' letuseo yed' eb' leumeo. ⁴ Axo pax eb' yuninal viñaj Madián chi', aton viñaj Efa, viñaj Efer, viñaj Hanoc, viñaj Abida yed' viñaj Elda. Masanil juntzarñ eb' tic yirñtilal viñaj Abraham chi' yed' ix Cetura. ⁵ Ix yac' viñ masanil tas ay d'ay smach' enoc viñaj Isaac. ⁶ Axo pax yune' juntzarñxo eb' ix chi' jun, axorñej silab' ix ac'chaj d'a eb' yuj viñ. Ayic pitzanto viñ, ix och ijan viñ shecancanel eb' viñ chi' viñ d'a stz'ey viñaj Isaac chi'. Ix checjib'at eb' viñ d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

A schamel viñaj Abraham

⁷ A viñaj Abraham chi', 175 ab'il sq'uinal viñ ayic ix cham viñ. ⁸ Ichamilxo ix ic'an scham viñ. ⁹ A eb' yuninal viñ, aton viñaj Isaac yed' viñaj Ismael xid' mucan viñ d'a q'uen olan q'ueen d'a Macpela, d'a slac'anil lum sluum viñaj Mamre d'a lum yiquejnac junel viñaj Efrón yuninal viñaj Zohar, viñ hitita. ¹⁰ Aton lum chi' manb'ilcan yuj viñaj Abraham d'a eb' hitita. A b'aj mucb'il ix Sara, ata' ix mucchaj viñaj Abraham chi'. ¹¹ Axo yic toxo ix cham viñ, ix yac'ancot svach'c'olal Dios d'a yib'arñ viñaj Isaac. Ix can cajan viñ d'a slac'anil a' uc'b'ila' scuchan A Dios Pitzan Tzin Ilani.

Eb' yirñtilal viñaj Ismael

(1Cr 1.28-31)

¹² Aton yab'ixal eb' yirñtilal viñaj Ismael yuninal viñaj Abraham yed' ix Agar, ix aj Egipto, aton ix ec'nac criadail d'a ix Sara. ¹³ Aton stz'olal tic, tas ix aj yalji eb': Viñaj Nebaiot, aton viñ b'ab'el unin chi', slajvi chi' viñaj Cedar, viñaj Adbeel, viñaj Mibsam, ¹⁴ viñaj Misma, viñaj Duma, viñaj Masa, ¹⁵ viñaj Hadar, viñaj Tema, viñaj Jetur, viñaj Nafis yed' viñaj Cedma. ¹⁶ Aton sb'i eb' lajchavari yuninal viñaj Ismael tic. A sb'i eb' viñ chi' ix och sb'ioc sluum b'aj ix cajñaji. Junjun eb', yajal ix ajan eb' d'a junjun choñab'. ¹⁷ A viñaj Ismael chi', 137 ab'il sq'uinal viñ, ayic ix cham viñ. ¹⁸ A masanil eb' yirñtilal viñ chi', ix c'ochcan cajan eb' d'a scal Havila yed' Shur, d'a yicharñcot lum Egipto b'aj sb'at b'eal Asiria. Ata' ix cajñaj eb', vach'chom malaj sgana eb' sc'ab' yoc eb'.

Yaljub'al viñaj Jacob yed' viñaj Esaú

¹⁹ Aton yab'ixal viñaj Isaac yuninal viñaj Abraham: ²⁰ 40 ab'il sq'uinal viñaj Isaac chi' ayic ix yic'lan sb'a viñ yed' ix Rebeca yisil viñaj Betuel, yanab' viñaj Labán arameo, aton viñ cajan d'a Padán-aram. ²¹ A ix Rebeca chi' malaj yune' ix. Axo viñaj Isaac ix lesalvi d'a Jehová yic tz'ac'ji yune' eb' yuuj. Icha chi' jun, ix ab'ji slesal eb' yuj Jehová, ix och ix Rebeca yab'ixal. ²² A eb' unin chi', tiox eb'. Ix yac' oval eb' d'a yol sc'ool snun chi'. Yuj chi' ix sna' ix: ¿Tas yuj sja jun tic d'a vib'arñ? xchi ix. Ix lajvi chi' ix b'at yalan sb'a ix d'a Jehová. ²³ Ix tac'vi Jehová chi' d'a ix:

Chab' choñab'il ol aj yirñtilal eb' chavari ed'nac chi'. Yictax manto aljoc eb', ol och eb' ajc'olal d'ay junjun. Jun te ay yip, te tec'an d'a yicharñ junxo. A viñ b'ab'el, ol can viñ d'a yalañ smandar viñ tzac'an, xchi d'a ix.

²⁴ Ix c'och sc'ual yalji eb' yune' ix Rebeca chi', tiox eb' unin ix alji chi'. ²⁵ A viñ b'ab'el ix alji, te chac tzeminac yilji viñ, te ay xil snivanil viñ, Esaú^{25.25} ix yac' eb' sb'iej viñ. ²⁶ Tzac'an ix alji junxo yuc'tac chi', yub'yub' och d'a sjaj yoc viñaj Esaú chi', yuj chi' Jacob^{25.26} ix yac' eb' sb'iej. 60 ab'il sq'uinal viñaj Isaac chi' ayic ix alji eb' yune' ix Rebeca chi'.

Ix schoñb'at sderecho viñaj Esaú'R'd'a viñ yuc'tac

25.25 **25:25** A viñaj Esaú chi', scuchpax viñ Seir. A Seir, d'a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel "Te ay xil". 25.26 **25:26** A Jacob d'a hebreo syalelc'ochi "A viñ syaman sjaj yoc" mato "Stoc' junoc tas yicoc".

²⁷ *Ix q'uib'neĵ chavaŕi unin chi'. A viŕŕaj Esaú peĵoj noc' ix sc'uleĵ viŕi. Aŕeĵ caltac te' snib'ej viŕi tz'eq'ui. Axo pax viŕŕaj Jacob chi', malaj b'aj tz'ec' viŕi d'a najat, ayŕteĵec' viŕi d'a scampamento.* ²⁸ *Te xajan viŕŕaj Esaú yuj viŕŕaj Isaac chi' yujto snib'ej viŕi schi noc' c'ultaquil noc' sja yuj viŕi. Axo pax viŕŕaj Jacob jun, te xajan viŕi yuj ix Rebeca.*

²⁹ *Ay jun c'ual, van stz'aŕian jun vael viŕŕaj Jacob chi' ayic ix jax viŕŕaj Esaú chi' b'eyelec' d'a caltac te', te ay sveĵel viŕi.* ³⁰ *Ix yalan viŕi d'a viŕŕaj Jacob chi': Ac' val jab'oc jun a vael chac yilĵi tic d'ayin, yujto tzin cham yuj veĵel, xchi viŕi.*

(Yuj chi' Edom^{25.30} ix ac'ĵi sb'ieĵ viŕi.)

³¹ —*D'a sb'ab'elal, ac'can a derecho yic b'ab'el vinaquil d'ayin, ichato chi' ol vac'ani, xchi viŕŕaj Jacob chi'.*

³² *Ix yalanxi viŕŕaj Esaú chi':*

—*Ina van in cham yuj veĵel, yilxo jun in derecho yic b'ab'el vinaquil chi', ĵtas val ol och vuuj? xchi viŕi.*

³³ —*Ac'can a ti' d'ayin d'a jun rato tic, xchi viŕŕaj Jacob chi'.*

—*Inye, xchi viŕŕaj Esaú chi'. Ix yac'an sti' viŕi yic sch'oxaneli to syac'can sderecho viŕi yic sb'ab'el vinaquil d'a viŕŕaj Jacob chi'.*

³⁴ *Ix laĵvi chi' ix yac'an ixim pan yed' jun plato vael viŕŕaj Jacob chi' d'a viŕi. Axo yic ix laĵvi sva viŕi, ix q'ue vaan viŕi, ix b'at viŕi. Malaj yelc'och jun derecho yic b'ab'el uninal chi' d'a viŕi.*

26

Ix b'atcan viŕŕaj Isaac d'a yol yic Gerar

¹ *A d'a junel ix ja jun nivan veĵel d'a jun lugar chi', icha jun yac'nac d'a yol stiempoal viŕŕaj Abraham. Yuj chi' ix b'atcan viŕŕaj Isaac d'a yol yic Gerar, b'aj ayec' viŕŕaj Abimelec sreyal eb' filisteo.* ² *Ata' ix sch'ox sb'a Jehová d'a viŕi, ix yalani: Maŕ ach b'at d'a Egipto, canaŕ b'aj sval d'ayach.* ³ *A ticnaic, vach' ajec' d'a jun lugar tic, ayinŕeĵ ec' ed'oc, ol in ch'oxŕeĵ in vach'c'olal d'ayach, yujto a jun lum tic ol vac' d'ayach smasanil yed' d'a masanil iŕtilal, yic vach' tz'elc'och masanil tas valnaccan d'a viŕi a mam aj Abraham.* ⁴ *Maŕ jantacoc ol vuteĵ eb' iŕtilal, icha sb'isul q'uen c'anal d'a satchaŕi icha chi' ol aj eb'. Ol vac'an jun lum tic smasanil d'a eb'. Yujŕeĵ iŕtilal chi' ol scha in vach'c'olal masanil nación,* ⁵ *yujto a viŕi a mam aj Abraham chi', sc'anab'ajejnac viŕi tas valnac. Masanil in checnab'il, in ley yed' in c'ayb'ub'al vac'nac d'a viŕi, sc'anab'ajejnac viŕi, xchi Jehová d'a viŕi.*

⁶ *Yuj chi' ix canŕeĵ viŕŕaj Isaac chi' d'a Gerar chi'.* ⁷ *Axo yic ix sc'anb'an eb' viŕi aj lugar chi' yuj ix yetb'eyum viŕi, ix yal viŕi to yanab' ix viŕi. Ix xiv viŕi yalani tato yetb'eyum ix viŕi, yujto ix sna' viŕi ta icha chi' smilĵicham viŕi yuj eb', syic'anec' ix eb', yujto a ix Rebeca chi' te vach' yilĵi ix.*

⁸ *Ata' ix ec' tiempo yuj eb'. Ay jun c'ual ix yilelta viŕi rey chi' d'a yol jun ventena to chelcheloch viŕŕaj Isaac chi' d'a ix Rebeca ix yetb'eyum chi'.* ⁹ *Ix b'at cheĵicot viŕi yuj viŕi rey chi', ix yalan viŕi d'a viŕi:*

—*Toxo ix vila' to etb'eyum ix ix tic, ĵicham chi', ma to maay? ĵTas yuj ix ala' to anab' ix? xchi viŕi.*

Ix yalan viŕŕaj Isaac chi':

—*Ix in na' q'uinaloc tzin smilcham eb' aj choŕiab' tic yuj ix, xchi viŕi.*

¹⁰ *Ix yalan viŕi rey chi':*

—*ĵTas yuj icha chi' ix a c'uleĵ? Jab'xoŕeĵ maj oŕi ac'b'at d'a yol sc'ab' chucal. Q'uinaloc ay junoc viŕi ix vay yed' ix, uuĵŕeĵ am val tz'och co mul, xchi viŕi.*

11 Yuj chi', ix yalan viñ rey chi' d'a masanil choñab':

—Tato ay junoc mach stzuntzan jun viñ vinac tic, ma ix yetb'eyum viñ, ol miljocchamoc, xchi viñ.

12 D'a jun ab'il chi' ix avvi trigo viñtaj Isaac d'a jun lugar chi'. Lajuñe' quintal trigo ix yic' viñ d'a junjun almud iñat, yujto ix yac' val svach'c'olal Jehová d'a yib'at viñ. 13 Yuj chi' mañ jantacoc ix aj sb'eyumal viñ. Mañ jantacoc tas ix yic' viñ. 14 Ix te aj noc' scalnel viñ, noc' svacax viñ yed' schecab' viñ. Yuj val chi' ix te chichon sc'ol eb' viñ filisteo chi' d'a viñ. 15 Ayic pitzanto viñtaj Abraham smam viñtaj Isaac chi', ix sjoyancan juntzañ uc'b'ila' eb' schecab' viñ b'aj syuc'a' noc' smolb'etzal noc' chi'. Axo eb' viñ filisteo chi' ix b'ud'anxi juntzañ uc'b'ila' chi'. 16 Ix yalan viñ rey chi' d'a viñtaj Isaac chi':

—Elañ d'a tic, yujto ix a te iq'uej ipoc d'a quib'añ, xchi viñ.

17 Ix lajvi chi', ix b'at viñtaj Isaac chi', ix c'och cajan viñ d'a sch'olanil yic Gerar. Ata' ix cajnaj viñ. 18 Ix sjoyanxi juntzañ a' uc'b'ila' chi' viñ, a' b'ob'ilcan yuj viñ smam viñ chi', aton juntzañ a' ix smuc eb' viñ filisteo ayic toxo ix cham viñ smam viñ chi'. A sb'i' a' aycanoch yuj viñ smam viñ chi', añaña' ix yac'canoch viñ sb'ioc a'. 19 Ay jun c'ual, a eb' viñ schecab' viñtaj Isaac chi', ipan sjoyan jun a' uc'b'ila' eb' viñ d'a ac'lic chi', axo ix aji, ix ilchaj jun sjañ a' yuj eb' viñ. 20 Axo juntzañixo eb' viñ tañvum calnel aj Gerar chi', ix yal eb' viñ to yic jun a' chi' eb' viñ, yuj chi' ix yac' oval eb' viñ yed' eb' viñ stañvumal scalnel viñtaj Isaac chi'. Yuj chi' ix yac' sb'iej jun a' chi' viñtaj Isaac Chaclajb'ail, yujto ix schaclaj sb'a eb' viñ yuj a'. 21 Ix lajvi chi', ix sjoyan junxo a' eb' viñ schecab' viñtaj Isaac chi'. Añaña' ix schaclajxi sb'a eb' viñ yuj a'. Yuj chi' Ajc'olal ix sb'iejcan a' yuj viñtaj Isaac chi'.

22 Ichato chi' ix b'at cajnaj viñtaj Isaac chi' d'a najat. Ata' ix sjoyxi junxo a' uc'b'ila' viñ, palta mañxalaj oval yuj a', yuj chi' B'ecan ix sb'iejcan a' yuj viñ. B'ecan oñ yuj Jehová yic tzoñ q'uib'chaañ d'a lum tic, xchi viñ.

23 Ix lajvi yel viñtaj Isaac chi' ta', ix c'och viñ d'a Beerseba. 24 A d'a jun ac'val chi', ix sch'ox sb'a Jehová d'a viñ, ix yalani:

A in sDiosal in viñ a mam aj Abraham. Man ach xivoc, ayin och ed'oc. Yujñeje to in checab' viñtaj Abraham chi', yuj chi' ol vac' in vach'c'olal d'a ib'añ, mañ jantacoc ol aj vic'ancharñ sb'isul iñtilal, xchi d'a viñ.

25 Ata' ix sb'o jun altar viñtaj Isaac chi', yic syal sb'a viñ d'a Jehová, axo scajnajcan viñ chi' ta'. Axo eb' schecab' viñ ix joyan junxo a' uc'b'ila' chi'.

Strato viñtaj Isaac yed' viñtaj rey Abimelec

26 Ay jun c'ual ix cot viñtaj rey Abimelec d'a Gerar, ajun jun viñ yamigo viñ scuch Ahuzat yed'nac. Ajun pax viñtaj Ficol yajal eb' soldado viñ yed'nac. Ix ulec' viñ lolonel yed' viñtaj Isaac chi'. 27 Ix yalan viñtaj Isaac chi' d'a eb' viñ:

—A ex tic, malaj tzin och eyuuj, ix in e pechel d'a sat e lum chi', ¿tasto yuj tzul in eyila'? xchi viñ d'a eb' viñ.

28 Ix tac'vi eb' viñ d'a viñ:

—Toxo ix quila' to ayoch Jehová ed'oc, yuj chi' ix co na' to smoj sco b'o junoc cotrato ed'oc. A jun trato ol co b'o chi', aton jun tic: 29 Malajocab' b'ag'uññ tzoñ ixteje, yujto a oñ tic, maj cac' chucal d'ayach, a tas ix aji, to xajan ach cuuj, d'a junc'olalil ix ach co chequeli. Squila' to ayñeje svach'c'olal Jehová d'a ib'añ, xchi eb'.

30 Ayic ix lajvi slolon eb', ix sb'oan jun nivan vael viñtaj Isaac chi', ix va eb' d'a tzalajc'olal. 31 A d'a junxo c'u, ix q'ue van eb' d'a q'uññib'alil, ix yac'lancan sti' eb' d'ay junjun. Ix lajvi chi' ix stac'lancan sb'a eb' d'a junc'olal, ix paxb'at eb' d'a slugar.

³² Axo d'a jun c'u chi', ix ja eb' schecab' viñaj Isaac chi', ix ul yalan eb' d'a viñ to a d'a jun jul joyb'ilcan yuj eb' viñ, ayxo a a' d'a yool. ³³ Yuj chi' Seba ix sb'iejan jun a' uc'b'ila' chi' yuj viñaj Isaac chi', yuj chi' a jun choñtab' ay chi' ta' añeja' scuch Beerseba.

³⁴ 40 ab'il sq'uinal viñaj Esaú ayic ix yic'lan sb'a viñ yed' ix Judit, yisil viñaj Beeri hitita. Ix yic'anpax ix Basemat viñ, yisil ix viñaj Elón, hitita paxi. ³⁵ Ix ac'jioch scusc'olal viñaj Isaac yed' ix Rebeca yuj eb' ix chavañ chi'.

27

Ix yalcan vach' lolonel viñaj Isaac'R'd'a yib'añ viñaj Jacob

¹ Ix ec'ñej tiempo, ix ichamvinacax viñaj Isaac chi', maxtzac ujilaj yilan viñ. Ay jun c'ual ix yavtejcot viñaj Esaú viñ, aton viñ sb'ab'el yuninal viñ, ix yalan viñ d'a viñ:

—Ach vuninal, xchi viñ.

—¿Tas xchi mamin? xchi viñaj Esaú chi'.

² —Tic val tzila' te icham vinac inxo. Mañ vojtaoc, q'uinaloc sja lemnaj in chamel q'uc'an chab'ej. ³ Yuj chi' tzin nib'ej tzach b'at a say junoc noc' d'a caltac te' yic tzic'cot in chi'a. Ic'b'at a jul-lab' yic tza jul junoc vico'. ⁴ Tza b'oan junoc in vael te vach', icha val in gana. Ayic toxo ix b'oi, tzic'ancot d'ayin. Yach'an tzin va'i, ol valancan vach' lolonel d'a ib'añ yach'an manto in chamoc, xchi viñ.

⁵ Axo ix Rebeca, ix yab' ix tas ix yal viñ d'a viñaj Esaú chi', yuj chi' ayic toxo ix b'at viñaj Esaú chi' d'a caltac te' say schib'ej smam chi', ⁶ ix yalan ix d'a viñaj Jacob, viñ schab'il yune' ix:

—A ticnaic ach vune', ix vab' val yalan viñ a mam d'a viñ uc'tac aj Esaú icha tic: ⁷ Ixic say junoc c'ultraquil noc' in chi'a, tza b'oan junoc in vael, te vach' tzutej. Yach'an tzin va'i ol vac'ancan yaxilal d'ayach, ol valancan vach' lolonel d'a ib'añ d'a yichañ Jehová yach'an manto in chamoc, xchi viñ a mam chi' d'a viñ. ⁸ Yuj chi' ach vune', c'anab'ajej val tas ol val tic. ⁹ Ixic b'aj ay noc' calnel, tzic'ancot chavañoc noc' yunetac chiva te vach', ol in b'oan junoc svael viñ a mam chi', te vach' ol vutej icha val tas snib'ej viñ. ¹⁰ A achxo ol ic'b'at d'a viñ. Ayic van sva viñ, ol yalancan vach' lolonel viñ d'a ib'añ yach'an manto cham viñ, xchi ix.

¹¹ Ix yalan viñaj Jacob d'a ix snun chi':

—A viñ vuc'tac chi', ay xil snivanil viñ, palta a in tic malaj in xiil.

¹² Q'uinaloc ol in smaslej viñ in mam chi', ol nachajel yuj viñ, ol snaan viñ to toñej svixtej viñ, axo catab' ol cotcan d'a vib'añ, mañxoc yaxilal ol vic'cani, xchi viñ.

¹³ Ix tac'vi ix snun viñ chi' icha tic:

—Maay ach vune', tato ay catab' syalcan viñ, aocab' d'a vib'añ scotcani. A ticnaic, añej to tza c'anab'ajej tas svala'. Ixic, ic'cot chavañoc noc' yunetac chiva chi', xchi ix.

¹⁴ Ix b'at viñaj Jacob chi' yic'cot noc' yunetac chiva chi', ix yac'an noc' viñ d'a ix snun chi'. Vach' ix aj jun vael chi' yuj ix, icha val snib'ej viñaj Isaac chi'. ¹⁵ Ix lajvi chi', ix yic'anelta spichul viñaj Esaú chi' ix, viñ sb'ab'el yune' ix, juntzañ pichul te vach', sic'b'ib'at b'aj ay smantiado, ix yac'anoch ix d'a viñaj Jacob viñ schab'il unin chi'. ¹⁶ Axo d'a stz'umal noc' chiva chi' ix spich sc'ab' viñ ix yed' sjaj viñ b'aj malaj xiil. ¹⁷ Ix yac'an ixim pan ix yed' vael ix sb'o chi', ix yic'anb'at viñ.

¹⁸ Axo ix ochb'at viñ b'aj ayec' viñ smam chi', ix yalan viñ icha tic:

—Mamin, xchi viñ.

—Oy, ¿mach ach ach vuninal? xchi viñaj Isaac chi'.

19 —A in Esaú in, a b'ab'el unin in. Toxo ix in b'o a vael icha ix al d'ayin. Q'ueañ c'ojan, va'añ. Ab'lej val jab'oc noc' c'ultaquil noc' ix b'at in jul tic, tzalancan vach' lolonel d'a vib'añ, xchi viñ.

20 Ix sc'anb'an viñaj Isaac chi' d'a viñ icha tic:

—¿Tas val ix utej yamchaj noc' d'a elarichamel, ach vuninal? xchi viñ.

—A Jehová co Diosal ix och ved'oc, yuj chi' d'a elarichamel ix ilchaj noc' vuuj, xchi viñ.

21 Ix yalanpax viñaj Isaac chi' d'a viñ icha tic:

—Nitzcot a b'a d'a in tz'ey, ol ach in maslej, ta yel a ach ach vuninal Esaú, xchi viñ.

22 Ix snitzanoch sb'a viñ d'a stz'ey viñ smam chi', ix och ijan viñ smaslan viñ tato ay xiil viñ. Ix lajvi chi', ix yalan viñ smam viñ chi' icha tic: Icha val yoch sjaj viñaj Jacob svab'i, ařej jun to ay xil a c'ab' svab'i icha val yic viñaj Esaú, xchi viñ. 23 Maj nachajel-laj yuj viñ smam viñ chi', yujto ay xiil sc'ab' viñ icha val yic viñaj Esaú chi', yuj chi' ix yalancan vach' lolonel viñ d'a yib'añ viñ. 24 Ix sc'anb'anxi viñaj Isaac chi' icha tic:

—¿Yel am val a ach, ach vuninal Esaú? xchi viñ.

—I, a in ton Esaú in, xchi viñaj Jacob chi'.

25 —Ach vuninal, ic'cot in vael chi' an, yacb'an tzin chi noc' c'ultaquil noc' xid' ic'cot chi', ol valancan vach' lolonel d'a ib'añ, xchi viñ.

Ix yac'an viñaj Jacob svael viñ smam chi', ix yic'anpaxcot vino viñ, ix yuc'an viñ smam viñ chi'. 26 Ix yalan viñaj Isaac chi' icha tic:

—Nitzcot a b'a d'a in tz'ey ach vuninal, tza tz'ub'anelta in ti', xchi viñ. 27 Ix snitzanb'at sb'a viñaj Jacob chi', ix tz'ub'anelta sti' viñ smam viñ chi'. Ix suc'lan spichul viñ viñaj Isaac chi', ix yalan vach' lolonel chi' viñ d'a yib'añ viñ icha tic:

Icha sjab' añ aric'ultac ay d'a caltac te' tz'ac'ji syaxil yuj Jehová, icha val chi' sjab' viñ vuninal.

28 Ac'jocab' riab' d'a yib'añ lum a luum yuj Dios yic te vach' ol aj sat avb'en. Mañxo jantacoc ixim trigo yed' vino ol ic'a'.

29 Tzjijtum anima ol ach ac'an servil. Masanil nación ol yaq'uem sb'a d'ayach. Yajal ol ach aj d'a yib'añ eb' yirtilal viñ uc'tac. Ol yaq'uem sb'a eb' d'ayach. Ol can scatab' Dios d'a yib'añ eb' chuc syutej sb'a d'ayach, palta ol yac' svach'c'olal d'a yib'añ eb' vach' syutej sb'a d'ayach, xchi viñ.

30 Axo yic ix lajvi yalancan masanil vach' lolonel chi' viñ d'a yib'añ viñaj Jacob chi', ato val yelta viñ chi' b'aj ayec' viñ smam chi', ix jax viñaj Esaú chi' julioj noc' chi'. 31 Ix sb'oan jun vael viñ te vach'. Ix lajvi chi' ix yic'anpaxb'at viñ d'a viñ smam chi', ix yalan viñ icha tic:

—Q'ueañ vaan mamin, tic in javi. Chi' noc' c'ultaquil noc' ix b'at vic'cot tic, tzalancan vach' lolonel chi' d'a vib'añ, xchi viñ d'a viñ smam chi'.

32 Axo ix sc'anb'an viñaj Isaac chi' icha tic:

—¿Mach ach? xchi viñ.

—A in ton Esaú in, a b'ab'el unin in, xchi viñ.

33 Ix te sat sc'ol viñaj Isaac chi', ix och ijan viñ slucloni, ix yalan viñ icha tic:

—¿Mach pax jun viñ ix b'at ic'ancot noc' d'a sb'ab'elal jun, ix yic'ancot jun vael chi' d'ayin? Toxo ix in va'i, ayic manto ach ja ach tic, yuj chi' toxo ix valcan in vach' lolonel d'a yib'añ viñ chi'. Toxonton a viñ ol chaan in vach'c'olal chi', xchi viñ.

34 Ayic ix yab'an viñaj Esaú tas ix yal viñ smam chi', ix el veq'uec'oc yav viñ yoq'ui, ix yalan viñ icha tic:

—Alpax vach' lolonel d'a vib'añ mamin, xchi viñ.

35 Ix yalan viñaj Isaac chi' icha tic:

—A viñ uc'tac ix ul in ixtanoc, toxo ix yic'b'at masanil vach' lolonel viñ ictaxon yaji, xchi viñ.

Axo ix tac'vi viñaj Esaú chi':

³⁶ Te vach' val ochnaccan Jacob d'a viñ. Schaelalxo in yixtan viñ tic. D'a sb'ab'elal ix yiq'uec' in derecho viñ d'a yic in b'ab'el uninal, axo pax ticnaic syic'anpaxec' yaxilal viñ to victaxon yaj uuj. Mamin, ¿mañxom val junocxo yaxil ix a c'ub'ejcan d'ayin? xchi viñ.

³⁷ Ix yalan viñaj Isaac chi' d'a viñ:

—Ina ix vac' yopisio viñaj Jacob d'a ib'añ, masanil eb' iñtilal ol ochcan schecab'oc viñ. Añeja' toxo ix valcani to te vach' ol yac' ixim strigo viñ yed' svino. Mañxalaj tas vach' ach vutan ach vuninal, xchi viñ.

³⁸ Ix teviñejoch viñaj Esaú chi' icha tic:

—Mamin, ¿mañxom val junoc vach' lolonel syal alcanan d'a vib'añ jun? Alcan junocxo a vach' lolonel d'ayin, xchi viñ.

Ix elxi veq'uec'oc yav viñ yoq'ui.

³⁹ Yuj chi' ix yalan viñaj Isaac chi' d'a viñ icha tic:

Te najat tzach elcan d'a sat lum luum yax sat yed' b'aj syac' riab'.

⁴⁰ Añej g'uen espada ol ac'och yipoc a c'ool, checab' ol ach ajcan d'a viñ uc'tac chi'. Axo yic ayxo ip jun, ol a col a b'a d'a viñ, xchi viñ.

Ix el viñaj Jacob d'a viñaj Esaú

⁴¹ Atax ta' ix chichoncanoch sc'ool viñaj Esaú d'a viñaj Jacob chi' yuj tas ix alchajcan d'a yib'añ viñ yuj smam chi'. Yuj chi' ix snaan viñaj Esaú chi' icha tic: Toxo ol cham viñ in mam tic, ol lajvoc chi' ol in milancham jun vuc'tac chi', xchi viñ.

⁴² Axo yic ix yab'an ix Rebeca tas van yalan viñaj Esaú chi', ix yavtancot viñaj Jacob chi' ix, ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—Ach vune', a viñaj Esaú viñ uc'tac, sgana viñ ol ach smilchamoc yic syaq'uec' spac viñ d'ayach. ⁴³ Yuj val chi', ab' val tas svala': Elañ d'a tic, tzach b'atcan d'a Harán, tzach aj yed' viñaj Labán viñ in nulej. ⁴⁴ Tzach canñej yed' viñ junoc tiempoal masanto tz'ec' yoval sc'ool viñ uc'tac tic. ⁴⁵ Axo yic ol sat d'a sc'ol viñ, ol valanb'at ab'i, ichato chi' ol ach paxta. Max yal in c'ool to junñej c'ual tzex cham e chavañil, xchi ix.

⁴⁶ Ix lajvi chi', ix yalan ix Rebeca d'a viñaj Isaac icha tic:

—Tzin te cus yuj eb' ix hitita, eb' ix yetb'eyum viñaj Esaú tic. Yuj chi' tato syic'laj sb'a viñaj Jacob tic yed' junoc eb' ix hitita cajan d'a Canaán tic, vach' ama tato tzin chami, xchi ix.

28

¹ Yuj chi' ix avtajcot viñaj Jacob yuj viñaj Isaac chi', ix och ijan viñ yalancan vach' lolonel d'a yib'añ viñ, ix yalancan jun checnab'il viñ d'a viñ icha tic: Malaj b'aq'uir' ol ic' junoc ix etb'eyum d'a scal eb' ix aj Canaán tic. ² A d'a yol yic Padán-aram d'a spat viñ a mam icham aj Betuel tzach b'ati, tzic' a b'a yed' junoc eb' ix yisil viñaj Labán, snulej ix a nun. ³ Axo Dios Syal Yuj Masanil, ol yac' svach'c'olal d'a ib'añ, mañ jantacoc ol aj sb'isul iñtilal. A d'a scal eb' iñtilal chi' tzijtum nación ol pitzvoc. ⁴ Ol yac' svach'c'olal Dios d'ayach yed' masanil eb' iñtilal icha ix aj yac'ancan sti' yac'an d'a viñaj Abraham viñ co mam, yic vach' ol och jun luum b'aj ayoñ ec' tic icoc. A val Dios chi' aljinaccan d'a viñ co mam chi', xchi viñaj Isaac d'a viñaj Jacob chi'.

⁵ Ix lajvi chi', ix chechajcanb'at viñaj Jacob yuj viñaj Isaac d'a Padán-aram. Ix b'atcan viñ d'a spat viñaj Labán, yuninal viñaj Betuel arameo, snulej ix Rebeca, ix snun viñ yed' viñaj Esaú.

Ix och junxo yetb'eyum viñtaj Esaú

⁶ Axo ix yab'an viñtaj Esaú to ix yal vach' lolonel viñtaj Isaac d'a yib'arñ viñtaj Jacob, ix schecanpaxb'at viñ d'a Padán-aram yic tz'och ix yetb'eyum viñ ta'. Ix yab'an viñ to ayic ix yalan vach' lolonel viñtaj Isaac chi' d'a viñ, ix yalan viñ to max yal yic'lan sb'a viñ yed' eb' ix aj Canaán chi'. ⁷ Ix sc'anab'ajej viñtaj Jacob sb'atcan d'a Padán-aram icha ix aj yalan viñ smam yed' ix snun. ⁸ Icha chi' ix aj snachajel yuj viñtaj Esaú to a viñ smam viñ chi' max scha sc'ol eb' ix aj Canaán viñ. ⁹ Yuj chi', ix b'at viñ yil viñtaj Ismael aton viñ yuc'tac viñ smam viñ chi'. Ix yic'an jun ix yisil viñtaj Ismael chi' viñ, Mahalat sb'i ix, ix och ix yetb'eyumoc viñ yed' eb' ix aytaxoneq'ui. A ix Mahalat chi' ay jun viñ snulej ix scuchan Nebaiot.

Ix sch'ox sb'a Dios d'a viñtaj Jacob

¹⁰ Ayic ix el viñtaj Jacob d'a Beerseba, ix b'at viñ d'a sb'eal Harán. ¹¹ Ix c'och viñ d'a jun lugar, yujto toxo ix em c'u, yuj chi' ata' ix vaycan viñ d'a jun ac'val chi'. Ayic toxo svay viñ, ix yic'ancot jun q'ueen viñ sc'arñ jolomoc, ix ec' jichan viñ. ¹² A d'a jun ac'val chi', ix och jun svayich viñ, ix yilan viñ to ay jun b'e icha c'ooch. Scha q'ue d'a sat lum tic, masantó sq'uec'och d'a satchaarñ. Ix yilan viñ to a eb' yángel Dios sq'uei, tz'emta eb' d'a jun b'e chi'. ¹³ Ix yilanpax viñ to a Jehová liñanec' b'aj sq'uec'och jun b'e chi', ix yalan icha tic: A in ton Jehová sDiosal in viñ a mam icham aj Abraham yed' viñtaj Isaac a mam. Ol vac' jun lum b'aj jichan ach ec' tic d'ayach yed' d'a masanil eb' iñtilal. ¹⁴ A iñtilal chi' marñ jantacoc ol aj sb'isul icha spococal lum luum. Ol pucaxcanb'at eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u yed' b'aj tz'em c'u, d'a stojolal norte yed' d'a sur. Masanil nación d'a yolyib'arñq'uinal tic, ol scha svach'ilal eb' uuq yed' pax yuj iñtilal. ¹⁵ Ayinñej och ed'oc, ol ach in tarñvejñej b'aj ol ach b'atoc, ol ach vic'an meltzaj d'a jun lum tic junelxo. Marñ ol ach vactejcanlaj, palta ol vaq'uelc'och b'aj ix vac' in ti' d'ayach, xchi.

¹⁶ Ayic ix el svayarñ viñ, ix snaan viñ icha tic: D'a val yel ayec' Jehová d'a jun lugar tic, marñ vojtaocolaj, xchi viñ. ¹⁷ Ix xiv chaañ viñ, ix snaan viñ: Te ay smay jun lugar tic, spat Dios yaji, spuetail pax satchaarñ yaji, xchi viñ.

¹⁸ Ayic ix sach'i d'a junxo c'u, ix pet q'ue vaan viñ, ix yic'ancot q'uen q'ueen ix yac'och viñ sc'arñ jolomoc chi, ix yac'ancanq'ue liñan q'uen viñ, ix can q'uen yecheloc, ix secanq'ue aceite viñ d'a yib'arñ q'ueen. ¹⁹ A d'a jun lugar chi', ata' ay jun choñab' yictax peca', Luz sb'i, axo viñtaj Jacob ix q'uexan sb'i, ix yac'an viñ scuch Betel. 28.19

²⁰ Ata' ix yac'can sti' viñtaj Jacob, ix yalan viñ icha tic: Tato a Dios ol in tarñvanoc, ol ochñej ved'oc b'aj van in b'at tic, ol yac'ñej in vael yed' in pichul, ²¹ vach' in c'ool ayic ol in meltzajpaxcot d'a spat in mam, tato icha chi' a Jehová tic ol och in Diosaloc. ²² A b'aj ix vavejcan q'uen q'ueen tic, icha spat Dios tz'ajcani, ol viq'uel sdiezmoal masanil tas ol yac' d'ayin, ol vac'an d'ay, xchi viñtaj Jacob chi'.

29

Ix c'och viñtaj Jacob d'a Harán

¹ Icha chi' ix aj sb'atcan viñtaj Jacob, ix c'ochcan viñ d'a slum eb' viñ cajan d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

² Ayic ix c'och viñ ta', ix yilanb'at jun a' uc'b'ila' viñ. A d'a slac'anil a' chi', ayec' ox umañ noc' calnel, yujto a a' syuc' noc', ay jun nivan q'uen ayoch smaculoc sti' a'. ³ Ayic smolb'an sb'a masanil noc' calnel chi' ta', axo eb' viñ

stařivan noc' tz'ic'anel q'uen smacul sti' a' chi', syac'an a' eb' viř yuc' noc', slajvi chi' smacancican sti' a' eb'. ⁴ Ix sc'anb'an viř d'a eb' tařivum calnel chi' icha tic:

—¿B'ajtil ayex ex vetanimail? xchi viř.

—A d'a Harán ayori, xchi eb' viř.

⁵ —¿Eyojtac am viřaj Labán yixchiquin viřaj Nacor? xchi viř.

—Cojtacton viř, xchi eb'.

⁶ —¿Vach' am sc'ol viř eyila'? xchi viř.

—Vach' sc'ol viř. Ina a ix Raquel yisil viř van scot yed' noc' scalnel chi', xchi eb' viř.

⁷ Ix yalan viřaj Jacob chi' d'a eb' viř:

—Ayto c'u, ¿tas yuj mař torfejoc tzeyac' yuc'a' noc' e calnel tic, tze tařivan va jab'ocxo noc'? xchi viř d'a eb' viř.

⁸ Ix yalan eb' viř:

—Max yal-laj, yovalil sco tařivej smolb'an sb'a noc' smasanil, ichato chi' ol quic'anel q'uen nivan smacul sti' a' tic, yic syal yuc'an a' noc' smasanil, xchi eb'.

⁹ Vanto slolon viřaj Jacob chi' yed' eb' viř, ix ja ix Raquel yed' noc' yic viř smam, yujto a ix stařivan noc'. ¹⁰ Ayic ix yilan viř sja ix yed' noc' yic viř smam chi', aton viř snulej ix snun viř, elařchamel ix b'at lemnaj viř, ix yic'anel q'uen smacul sti' a' a' chi' viř, ix yac'an yuc' a' noc' calnel chi' viř. ¹¹ D'a elařchamel ix yac'an sztatzil sc'ol ix Raquel chi' viř, ix tz'ub'el'ta sti' ix viř, ix oc'q'ue viř. ¹² Ix och ijan viř yalan icha tic: Yune' in ix Rebeca, ix yanab' viř a mam, xchi viř. Axo ix yab'an ix Raquel icha chi', ix b'at lemnaj ix yal d'a viř smam chi'.

¹³ Axo ix yab'an viřaj Labán sb'inaj viřaj Jacob yune' yanab', ix b'at lemnaj viř schacot viř. Ix och lac'naj viř d'a viř, ix tz'ub'anel'ta sti' viř, ix yic'anb'at viř viř d'a spat chi'. Ix och ijan viřaj Jacob chi' yalani tas ix aj scoti. ¹⁴ Ix yalan viřaj Labán chi' d'a viř icha tic: Val yel te a ori to och ed'oc, xchi viř.

Ix can viřaj Jacob scaj ix Raquel

Jun ujal ix can viř yed' viřaj Labán chi'. ¹⁵ Ayic ix ec' jun uj chi', ix yalan viřaj Labán chi' d'a viř icha tic:

—A ticnaic vach'chom ayto cuj co b'a, palta max yal-laj nab'ařej ol ach munlaj d'ayin. Al d'ayin jantac ol ach in tupu', xchi viř. ¹⁶ Ay chavař yisil viřaj Labán chi': A ix b'ab'el, Lea sb'i ix, axo ix schab'il Raquel. ¹⁷ A ix Lea chi', icha yilji taxon eb' ix ix yilji ix, ařej yol sat ix vach' yilji. Axo pax ix Raquel jun, te vach' yilji sat ix yed' snivanil smasanil. ¹⁸ Axo viřaj Jacob chi', ix can sgana viř d'a ix Raquel chi', yuj chi' ix yal viř icha tic:

—Tzin can uqueoc ab'il in caj ix Raquel, ix chab'il isil tic, xchi viř.

¹⁹ Ix yalan viřaj Labán chi':

—Canañ, vach' ol vac' ix d'ayach, ¿tas gana ch'oc b'aj svac' ix? xchi viř.

²⁰ Icha chi' ix aj scajan uque' ab'il ix viř. Maj yab' viř yec' jun tiempoal chi', yujto te ay sgana viř d'a ix. ²¹ Axo yic ix ec' uque' ab'il chi', ix yalan viř d'a viřaj Labán chi' icha tic:

—A ticnaic, ix lajvi co trato yic tzin caj ix. Ac' ix vetb'eyumoc yic svc'an in b'a yed' ix, xchi viř.

²² Axo viřaj Labán chi' ix avtancot masanil eb' cajan d'a slac'anil chi', ix yac'anoch sq'uiřal snupnajel ix yisil viř chi'. ²³ Ayic toxo ix q'ue ac'val ix yic'ancot ix Lea viřaj Labán d'a viřaj Jacob chi', ix vay viř yed' ix. ²⁴ Ix ac'ji jun scriada ix yuj viřaj Labán chi', a ix chi' Zilpa sb'i ix. ²⁵ Ayic ix sacb'i, ix

yilanelta viřtaj Jacob chi' to a ix Lea ix vay yed' viř, ix b'at yalan viř d'a viřtaj Labán chi' icha tic:

—¿Tas yuj icha tic ix in utej? A ix Raquel ix in caj d'ayach, ¿tas yuj tzin ixtej? xchi viř.

²⁶ Ix yalan viřtaj Labán chi' d'a viř icha tic:

—A co b'eyb'al d'a co cal tic, max yal-laj to a ix tzac'anto sb'ab'laj och viř yetb'eyum d'a ix b'ab'el. ²⁷ C'anab'ajejcan jun semana sq'uiř nupnajel yic ix Lea tic, ol ic'anpax ix Raquel chi' tato tzac' a ti' a cajan uqueocxo ab'il ix d'ayin, xchi viřtaj Labán chi'.

²⁸ Ix schaan sc'ol viřtaj Jacob jun lolonel chi'. Ix sc'anab'ajan jun semana q'uiř nupnajel viř yed' ix Lea chi'. Ix lajvi chi', ix yac'anpax ix Raquel viřtaj Labán chi' yic tz'och ix yetb'eyumoc viř. ²⁹ Ix yac'anpax jun ix scriada ix Raquel chi' viř aton ix Bilha. ³⁰ Ix yic'lan sb'a viřtaj Jacob yed' ix Raquel chi', yelxo val xajanab'il ix aj ix yuj viř d'a yichař ix Lea chi'. Yuj chi' uqueto ab'il ix scaj ix viř.

Eb'yuninal viřtaj Jacob

³¹ Ayic ix yilan Jehová to chab'c'olab'il ix Lea chi', ix yac'an svach'c'olal d'a yib'ař ix yic tz'aj yune' ix. Axo pax ix Raquel, malaj yune' ix. ³² Axo ix Lea chi', ix och ix yab'ixal, ix alji jun yune' ix, Rubén^{29.32} ix yac' ix sb'iej, ix yalan ix: A Jehová ix yila' to paticab'il in el yuj viř vetb'eyum, axo ticnaic xajan ol in yil viř, xchi ix.

³³ Ix lajvi chi' ix alji junxo yune' ix, Simeón^{29.33} ix yac' ix sb'iej, ix yalan ix icha tic: Ix yab' Jehová to chab'c'olab'il vaji, yuj chi' ix yac' junxo yune' tic, xchi ix.

³⁴ Ix aljipax junxo yune' ix, Levi^{29.34} ix yac' ix sb'iej, ix yalan ix: A ticnaic junxořej ol aj viř vetb'eyum tic ved'oc, yujto oxvařxo yune' yed' viř, xchi ix.

³⁵ Ix alji junxo yune' ix, Judá^{29.35} ix yac' ix sb'iej, ix yalanpax ix: A ticnaic, svc'ichař sb'i Jehová, xchi ix. Axořej chi', ix och vaan yilan sat unin ix.

30

¹ Axo ix Raquel chi' ix pitzvichař ajc'olal d'a sypasar ix, ix och ix ajc'olal d'a ix Lea chi' yujto malař yune' ix, ix yalan ix d'a viř yetb'eyum chi' icha tic:

—Ac' vune'. Tato maay, tic tzin chami, xchi ix.

² Yuj chi' ix cot yoval viřtaj Jacob, ix yalan viř d'a ix icha tic:

—¿Tocval Dios in? A Dios chi' max ac'anlaj une' chi', xchi viř. ³ Ix yalanxi ix d'a viř:

—Vayař yed' ix in criada Bilha, ayic ol aljoc yune' ix chi', icha val vune' ol ajoc, xchi ix.

⁴ Ix yac'an ix scriada ix chi' d'a viř, ix yic'lan sb'a viř yed' ix. ⁵ Axo ix alji jun yune' ix Bilha chi', ⁶ ix yalan ix Raquel icha tic: Dan^{30.6} ol sb'iej viř unin tic, yujto ix yab' in lesal Dios, ix in sch'olb'itani, yuj chi' ix yac' jun unin tic d'ayin, xchi ix.

29.32 **29:32** A jun b'i scuch Rubén, a d'a hebreo syalelc'ochi "il jun vune'". 29.33 **29:33** A jun b'i scuch Simeón, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel "syab'i". 29.34 **29:34** A jun b'i scuch Levi, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel "junxořej tz'aji". 29.35 **29:35** A jun b'i scuch Judá, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel "tz'ic'jichař". 30.6 **30:6** A jun b'i scuch Dan, a d'a hebreo syalelc'ochi "sch'olb'itaji".

⁷ Ix lajvi chi', ix alji junxo yune' ix Bilha yed' viñaj Jacob chi'. ⁸ Ix yalanxi ix Raquel chi': A jun unin tic Neftali^{30.8} ol sb'iej, yujto ix in telaj in b'a yed' ix in nulej ix Lea, axo ticnaic ix can ix yalañ vuuj, xchi ix.

⁹ Axo yic ix yilan ix Lea to mañxalaj yune' ix, ix yac'anpax ix scriada ix, aton ix Zilpa d'a viñaj Jacob chi'. ¹⁰ Ix alji jun yune' ix yed' viñ. ¹¹ —Vach' vico' yuj chi' Gad^{30.11} svac' sb'iej viñ unin tic, xchi ix Lea chi'.

¹² Ix lajvi chi', ix alji junxo yune' ix Zilpa chi' yed' viñaj Jacob chi'. ¹³ Ix yalanpax ix Lea chi' icha tic: Te tzalajc'olal vico', axo eb' ix vetixal ol alanoc to ay in tzalajc'olal, yuj chi' Aser^{30.13} ol sb'iej viñ unin tic, xchi ix.

¹⁴ Ay jun c'u ix b'at viñaj Rubén b'eyelec' d'a caltac te', ayic van sjochchaj ixim trigo. Ata' ix ilchaj juntzañ sat añc'ultac yuj viñ to sloji, mandrágora^{30.14} sb'i. Ix yic'anb'at añ viñ d'a ix Lea, aton ix snun viñ. Axo yic ix yilan añ ix Raquel chi', ix yalan ix d'a ix Lea icha tic:

—Tzin tevi d'ayach to tzac' junoc añ mandrágora ix yic'cot viñ une' chi' d'ayin, xchi ix.

¹⁵ Ix yalan ix Lea chi' icha tic d'a ix:

—¿Tom mañ c'ocb'iloc ix iq'uec' viñ vetb'eyum, axo ticnaic, snib'ej a c'ol tza c'anec' añ mandrágora ix yic'cot viñ vune' tic? xchi ix.

—Ac' añ d'ayin, tato icha chi' syal svay viñaj Jacob ed'oc d'a jun ac'val tic, xchi ix Raquel chi'.

¹⁶ Axo yic van sq'uc'b'i ix jax viñaj Jacob d'a smunlajel, ix b'at ix Lea schacot viñ, ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—A ticnaic ol ach vay ved'oc, d'a val yel ix vac' añ mandrágora ix yic'cot viñ vune' d'a ix in nulej ix Raquel a tojoloc, xchi ix.

Yuj chi' ix vay viñaj Jacob chi' yed' ix d'a jun ac'val chi'. ¹⁷ A Dios ix ab'an slesal ix, yuj chi' ix alji junxo yune' ix yed' viñ, yoil uninxo. ¹⁸ Ix yalan ix: Isacar^{30.18} ol sb'iej viñ unin tic, yujto ix spactzitej Dios d'ayin, yujto ix vac' ix in criada d'a viñ vetb'eyum, xchi ix.

¹⁹ Ix lajvi chi', ix alji junxo yune' ix yed' viñaj Jacob chi', aton svaquil unin eb'. ²⁰ Ix yalan ix: Ix yac' Dios jun silab' mañxo jantacoc svach'il d'ayin, yuj chi' ol in sxajanej viñ vetb'eyum tic. Svaquilxo jun unin tic svil yed' viñ, yuj chi' Zabalón^{30.20} ol sb'iej, xchi ix. ²¹ Yicxo slajvub'al ix yilan sat jun ix unin ix, Dina ix yac' ix sb'iej.

²² Axo ix Raquel chi', ix nachajcot ix yuj Dios, ix ab'ji slesal ix yuuj, ix javi yune' ix. ²³ Ayic ix alji jun sb'ab'el unin ix, ix yalan ix: A in q'uixvelal, toxo ix yiq'uel Jehová, yujto toxo ix yac' jun vune' tic. ²⁴ Tzoc val el d'a sc'ool syac'pax junocxo vune', xchi ix. Yuj chi' José^{30.24} ix sb'iej jun unin chi' yuj ix.

Ix och oval d'a scal viñaj Jacob'R'yed' viñaj Labán

²⁵ Ayic toxo ix alji viñaj José, ix yalan viñaj Jacob d'a viñaj Labán icha tic:

—A ticnaic, cha in pax d'a in choñab'. ²⁶ Ac' eb' vuninal yed' eb' ix vetb'eyum, c'ocb'ilocxob' in cajan eb' ix d'ayach, smojxo val tzin paxi. Ojtac val tas ix aj in munlaj d'ayach, xchi viñ.

30.8 **30:8** A jun b'i scuch Neftali, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel "telajb'añ". **30.11** **30:11**

A jun b'i scuch Gad, a d'a hebreo syalelc'ochi "vach' vico'". **30.13** **30:13** A jun b'i scuch Aser, a d'a

hebreo syalelc'ochi "tzalajc'olal". **30.14** **30:14** Syac'och eb' anima d'a sc'ool tato a eb' ix ix max

unevilaj sloan sat añ mandrágora tob' tz'alji yune' eb' ix. **30.18** **30:18** A jun b'i scuch Isacar, a d'a

hebreo lajan yalji yed' jun lolonel "spac". **30.20** **30:20** A jun b'i scuch Zabalón, a d'a hebreo lajan

yalji yed' jun lolonel "xajanab'il". **30.24** **30:24** A jun b'i scuch José, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun

lolonel "tz'ac'ji stz'acub'".

²⁷ Axo ix yalan viñaj Labán chi' d'a viñ icha tic:

—Maay, tzin tevi d'ayach to vach'ñej ajec' ved'oc, yujto ix in naeli to uujñej ay svach'c'olal Jehová d'a vib'añ. ²⁸ Al d'ayin jantac val tzach in tupu', xchi viñaj Labán chi'.

²⁹ Ix yalanxi viñaj Jacob chi':

—Ojtac val tas ix aj in munlaj ed'oc yed' tas ix aj vilan noc' a molb'etzal noc' tic. ³⁰ Ojtac to jayvaññej noc' a molb'etzal noc' tic ayic in janac, axo ticnaic toxo ix q'uib' sb'isul noc'. Atax val yic in janac chi' syamannacoch Jehová yac'an svach'c'olal d'a ib'añ. Axo ticnaic, ¿b'aq'uiñ ol in chael yich vilan vic yed' eb' ix vetb'eyum tic yed' eb' vuninal? xchi viñ.

³¹ —¿Jantac a tojol tza c'ana'? xchi viñaj Labán chi'.

—Malajocab' in tojol tzac'a, añejto svil jab'ocxo noc' a calnel tic, tato ol scha a c'ol tas ol vala'. ³² Cha in och d'a scal noc' a calnel yed' noc' a chiva ticnaic, yic tzin sic'anel masanil noc' tz'ib'iltac, noc' jasquiltac stz'ib'ul, noc' yunetac q'uiq'uiç'. A noc' chi' ol och in tojoloc. ³³ Yuj chi' jun, ayic tzach c'och il noc' a noc' chi', noc' svcic' in tojoloc chi', icha chi' ol aj ilancot in tojolal. Tato a d'a scal noc' vic chi' ay noc' chiva, ma noc' calnel chi' mañ tz'ib'iltacoc, mato mañ q'uiq'uiç'oc, van ach velc'an syal chi', xchi viñ.

³⁴ —Vach'ocab'i. Scha in c'ol tas tzal chi', xchi viñaj Labán chi'.

³⁵ Añejtona' d'a jun c'ual chi' ix sic'anel masanil noc' mam chiva tz'ib'iltac viñaj Labán chi' yed' noc' jasquiltac stz'ib'ul, noc' nun chiva soman jab'oc saquíl yed' masanil noc' calnel q'uiq'uiç' yilji, ix yac'an noc' viñ d'a eb' yuninal. ³⁶ Ix yic'anb'at noc' eb' yuninal viñ chi' d'a najat, oxe' c'ual stec'nab'il b'aj ix can viñaj Jacob chi'. Ix canñej viñ stañvej juntzañixo noc' scalnel viñaj Labán chi'.

³⁷ Elañchamel ix sna viñaj Jacob chi', ix stzepel sc'ab'tac te te' scuch álamo viñ, te' almendro yed' te' castaño. Tz'ib'iltac ix yutej te' viñ sjosan stz'umal. Ay sac yed' q'uiq'uiç' ix aj yilji te' yuj viñ. ³⁸⁻³⁹ Ix yac'anoch juntzañ te' c'ab'tac te' chi' viñ d'a yichañ noc' calnel chi', b'aj syuc'a' noc', aton ta' stajni noc'. D'a yichañ noc' apyaxoch te te' tz'ib'iltac yilji chi', yuj chi' ayic tz'aj yune' noc', tz'ib'iltac yilji yune' noc' chi'. ⁴⁰ A masanil noc' tz'ib'iltac tz'aj chi', ix sic'anel noc' viñ d'a scal noc' yic viñaj Labán chi'. Icha chi' ix yutej viñ sic'anel noc' scalnel chi' d'a scal noc' yic viñaj Labán chi'. ⁴¹ Masanil noc' te vach', ayic stajni noc', syac'anoch te te' viñaj Jacob chi' d'a yichañ noc' b'aj xid'ec' noc' yuc'a', yic vach' syil te te' chi' noc' ayic stajni noc' chi'. ⁴² Axo yic sjavi noc' yatac val ay, max yaq'uem te te' chi' viñ d'a yichañ noc'. Yuj chi', a noc' tz'ontac yic viñaj Labán chi', axo noc' vach' yic viñaj Jacob chi'. ⁴³ Icha chi' ix aj yoch viñaj Jacob chi' b'eyumal. Mañ jantacoc noc' svacax viñ, noc' scalnel viñ yed' noc' schiva viñ. Mañ jantacoc noc' scamello viñ yed' noc' sb'uru viñ yed' pax eb' viñ schecab' viñ yed' eb' ix schecab' viñ.

31

Ix sna viñaj Jacob'R'tas ol ajyel d'a viñaj Labán

¹ Ayic ix yab'an viñaj Jacob to a eb' viñ yuninal viñaj Labán, vanxo yalanq'ue eb' viñ icha tic: B'eyumxo viñaj Jacob tic yuj jantac tas ix yiq'uec' d'a viñ co mam, xchi eb' viñ. ² Ix nachajel yuj viñaj Jacob chi' to mañxo vach'oc snaan viñaj Labán chi' d'a spatic icha d'a yalañtaxo. ³ Axo Jehová ix alan d'a viñ icha tic: Meltzajañ d'a slum a mam icham b'aj ayec' eb' a c'ab'oc, ol in b'atñej ed'oc, xchi d'a viñ.

⁴ Ix lajvi chi' ix yac'anb'at sti' viñ d'a eb' ix yetb'eyum, aton ix Raquel yed' ix Lea, yic vach' scot eb' ix, sja eb' ix b'aj stañvi calnel viñ. ⁵ Ayic ix ja eb' ix, ix yalan viñ d'a eb' ix:

—Ex vetb'eyum, a ticnaic toxo ix vila' to a viñ e mam, chucxolaj in yilan viñ, mañ ichoc d'a yalaritaxo, palta a sDiosal viñ in mam, ayñej val och ved'oc. ⁶ A ex tic eyojtac val to ix in munlaj d'a viñ e mam d'a svach'ilal d'a smasanil in c'ool. ⁷ Axo viñ icha val to tzin yixtej viñ, lajuñelxo ix sq'uex in tojol viñ, palta a Dios jun, max in xcha ixtajoc. ⁸ Ayic ix yalan viñ e mam chi': Ol ach in tup d'a noc' calnel, noc' tz'ib'iltac, xchi viñ, axo yic ix alji yune' noc', nab'a tz'ib'iltac yune' noc' ix alji. Ayic ix yilan viñ to icha chi', ix yalanxi viñ: A noc' jasquiltac stz'ib'ul ol vac' a tojoloc, xchi viñ, axo ix alji yune' noc', nab'a jasquiltac stz'ib'ul noc' yune' tz'alji. ⁹ Icha chi' ix aj yic'jiec' noc' smolb'etzal noc' viñ e mam chi' yuj Dios, ix yac'an d'ayin.

¹⁰ A junel ay jun in vayich, a ix vilani to van stajni noc'. Ix vilani to a noc' mam chiva ix tajni yed' noc' nunab'il chi', nab'a tz'ib'iltac noc', ay pax noc' jasquiltac stz'ib'ul. ¹¹ Axo d'a jun in vayich chi', ix in yavtej Jun yánel Dios, ix in tac'vi d'ay: Oy, ina vajec' tic, xin chi d'ay. ¹² Ix yalan d'ayin icha tic: Scham val ilani to a noc' smam stajni yed' noc' snun, tz'ib'iltac noc', jasquiltac pax stz'ib'ul noc', yujto ix vil masanil tas ix ach utaj yuj viñtaj Labán. ¹³ A in Dios in tic, ix in ch'ox in b'a d'ayach d'a Betel, b'aj ix a seccanq'ue aceite d'a yib'añ q'uen q'ueen ix ac'canq'ue liñan, aton b'aj ix ac'can a ti' d'ayin. A ticnaic, actejcan jun lugar tic, tzach pax d'a a luum b'aj aljinac ach, xchi Dios d'ayin, xchi viñtaj Jacob chi' d'a eb' ix yetb'eyum chi'.

¹⁴ Ix tac'vi ix Raquel yed' ix Lea chi' d'a viñ icha tic:

—A oñ tic, mañxo jab'oc tas ol quic' d'a viñ co mam. ¹⁵ Yujto icha comon anima caj d'a viñ. Ina ix oñ schoñel viñ, ix slajanel co tojol chi' viñ, aton ix ac' d'a viñ yic ix quic'lan co b'a ed'oc. ¹⁶ D'a val yel masanil b'eyumal ix yiq'uec' Dios d'a viñ co mam chi', quicxo yed' eb' cune'. Yuj chi' jun, masanil tas toxo ix yal Dios d'ayach, yic'ocab'i, xchi eb' ix.

Ix el viñtaj Jacob d'a Padán-aram

¹⁷⁻¹⁸ Ix yac'an lista sb'a viñtaj Jacob yic spaxta viñ d'a Canaán b'aj ayec' cajan viñ smam viñ, aton viñtaj Isaac. Ix yac'anq'ue eb' yuninal viñ yed' eb' ix yetb'eyum viñ d'a yib'añ noc' camello. Ix yic'ancot masanil tastac viñ, ix b'at viñ yed' masanil noc' noc' ix yic' d'a spatic smunlajel d'a Padán-aram chi'. ¹⁹ Yacb'an ayb'at viñtaj Labán chi' d'a junxo lugar joxoj calnel, axo ix Raquel ix elc'ancot sdiosal viñ ayoch d'a yol spat. ²⁰ Añeja' d'a jun tiempoal chi' ix el viñtaj Jacob d'a elc'altac, majxo yalcan quilcob'a viñ d'a viñtaj Labán arameo chi'. ²¹ Icha chi' ix aj yic'ancot masanil tastac viñ. D'a elarichamel ix ec'ta viñ b'aj ay a' nivan Éufrates, ix cotñej viñ d'a yichañ masanto ix javi viñ d'a juntzañ tzalquixtac d'a yol yic Galaad.

Ix cot viñtaj Labán d'a spatic viñtaj Jacob

²² Schab'jalxo scot viñtaj Jacob chi', ix yab'an viñtaj Labán to ix cot viñ. ²³ Axo viñtaj Labán chi' ix ic'ancot eb' sc'ab' yoc yed'oc, ix cot eb' syam viñ. Yicxo svac'jal chi' ix javi eb' d'a spatic viñ d'a juntzañ tzalquixtac d'a yol yic Galaad. ²⁴ A d'a jun ac'val chi', ix sch'ox sb'a Dios d'a viñtaj Labán chi' d'a svayich. Ix yalan Dios d'a viñ icha tic: Scham val a naani tas ol al d'a viñtaj Jacob chi'. Mañ comonoc ol ach lolonoc, xchi d'a viñ.

²⁵ Axo d'a junxo c'u, ix yamchaj viñaj Jacob yuj viñaj Labán chi' d'a tzalquixtac d'a yol yic Galaad, d'a scampamento viñ. Ata' ix sb'opax scampamento viñaj Labán chi' yed' eb' viñ yed'nac chi'. ²⁶ Ix och ijan viñaj Labán chi' yalanoch d'a sat viñaj Jacob chi' icha tic:

—¿Tas ix a c'ulej? ¿Tas yuj ix in ac'can musansatil? Elelalxorñej ix utej ic'ancot eb' ix visil, ichato d'a scal oval ix yamchaj eb' ix uu. ²⁷ Majxo alcan jab'oc d'ayin. Mañxo jab'oc ix vab'i, tato maay, ix am ex in taq'uejcot d'a tzalajc'olal, ix am och son yed' yunetac tañb'il yed' arpa ayic ex coti. ²⁸ Maj in tz'ub'canelta sti' eb' ix visil yed' eb' viñ vi in chiquin. Ichato malaj jab'oc a pensar, yuj chi' icha chi' ix utej a b'a. ²⁹ A in tic syal vac'an chucal d'ayex, tato syal in c'ool, palta a q'uiq'ui d'ac'val ix sch'ox sb'a sDiosal viñ a mam d'ayin, ix yalani: Scham val a naani tas ol al d'a viñaj Jacob chi'. Mañ comonoc tzach loloni, xchi d'ayin. ³⁰ Tato tza te naejb'at b'aj ay viñ a mam, yuj chi' icha chi' ix a c'ulej, palta ¿tas yuj ix elq'uejcot juntzañ in diosal? xchi viñaj Labán chi'.

³¹ Ix tac'vi viñaj Jacob chi' icha tic:

—Ix in el d'ayach d'a elc'altac yujto ix in xivi. A ix aj in naani, talaj tzac' pural ic'ancanec' eb' ix isil tic d'ayin. ³² Tato a junoc eb' ayec' d'a tic b'aj ayec' a diosal chi', syalñej schami. A eb' ayec' qued'oc tic syal yac'an testigoal eb'. Say ila', tato ay jab'oc a tastac ix vic'coti, syal ic'anpaxoc, xchi viñaj Jacob chi'.

Palta mañ yojtacoc viñaj Jacob chi' tato a ix Raquel ix elc'ancot sdiosal viñ smam chi'.

³³ Ix ochb'at viñaj Labán d'a yol smantiado viñaj Jacob chi', ix ochpax viñ d'a smantiado ix Lea yed' d'a yic eb' ix chavañ criada, palta malaj tas ix ilchaj yuj viñ. Ix lajvi yelta viñ d'a yol smantiado ix Lea chi', ix ochxi viñ d'a yic ix Raquel. ³⁴ Axo ix ix c'ub'an el juntzañ yechel chi' d'a yalañ stz'um noc' camello, ix emcan c'ojan ix d'a yib'añ. Ix ec'chaj viñaj Labán say d'a masanil mantiado, palta maj ilchajlaj sdiosal viñ chi' yuuj.

³⁵ Ix yalan ix Raquel d'a viñ icha tic:

—Mamin, mocab' cot oval d'ayin, yujto max yal-laj in q'ue van d'a ichañ, yujto a ticnaic ya'ay in yuj sb'isul uj, xchi ix, toñej ix tz'ac yal ix.

Axo viñaj Labán jun, ix ec'chaj viñ say sdiosal chi', palta maj ilchajlaj. ³⁶ Yuj chi' ix cot yoval viñaj Jacob, ix yalan viñ:

—¿Tas val in mul ix och d'ayach? ¿B'ajtil ay in mul chi' yuj chi' tzac' val och d'a a c'ool in a sayaneq'ui? ³⁷ Masanil in c'ael tza say ila', ¿tas junoc ic ix ilchaj uj ticnaic? Ch'ox d'a yichañ eb' viñ ed'nac tic yed' d'a yichañ pax eb' viñ ved'nac tic, yic vach' a eb' viñ syal yalani mach oñ yel scala'. ³⁸ A d'a 20 ab'il ix in munlaj ed'oc, malaj val junoc noc' a calnel, malaj val junoc noc' smam a chiva ix in chib'ati, malaj val noc' snun toñej ix ec' sti'. ³⁹ Malaj b'aj ix vic'cot jilipoc noc' a calnel ix chiji yuj noc' oques d'ayach, yujto a noc' satb'ati tzin tupoch noc' d'ayach. Vach'chom c'ualil ma d'ac'valil ix b'at noc' yuj elc'um, ina to ix a c'an stojol noc' d'ayin. ⁴⁰ A d'a c'ualil, tzin te tz'a yuj c'ac', axo d'ac'valil, tzin potzel yuj siic, max ochlaj in vayañ tz'ec' ac'val. ⁴¹ 20 ab'il ix in ec' ed'oc, palta ix vac'ñej techajoc. 14 ab'il ix in caj eb' ix isil tic, axo vaquexo ab'il jun, ix in munlaj yuj noc' a molb'etz, aton noc' ix ac' in tojoloc. Cotac scal ix in a q'uexañ tiej yuj in tojol. ⁴² Ta val mañ ayoc och Dios ved'oc, aton sDiosal viñ in mam icham aj Abraham, aton Dios b'aj slesalvipax viñ in mam aj Isaac, val yel, malaj am jab'oc tas d'a yol in c'ab' tzin paxta. Palta a Dios ix ilan in yaelal yed' tas ix aj yelc'och in munlajel, yuj chi' aton ix ach cachanoch vaan q'uiq'ui d'ac'val chi'.

Strato viñaj Jacob yed' viñaj Labán

⁴³ Ix yalan viñaj Labán d'a viñaj Jacob chi' icha tic:

–Visil eb' ix tic, vi in chiquin pax eb' tic yed' noc' calnel tic, vic noc' smasanil. Masanil tas ayec' tic, vico'. Palta jun, ¿tasto val svutej eb' ix visil yed' yune' eb' ix? ⁴⁴ Yuj chi', cotari co b'o junoc co trato ticnaic yic ch'oxnab'il tz'ajcan d'a co cal co chavañil, xchi viñaj Labán chi'.

⁴⁵ Ix yic'ancot jun q'uen q'ueen viñaj Jacob chi', ix yac'anq'ue liñan q'uen viñi yic ch'oxnab'il tz'aj q'ueen. ⁴⁶ Ix yalan viñi d'a masanil eb' schecab' icha tic:

–Molb'ejec q'uen q'ueen, xchi viñi.

Masanil eb' ix molb'an q'ueen. Jun val juyari ix yutej q'uen eb', ix va eb' d'a stz'ey q'ueen. ⁴⁷ Ix yac'anoch viñaj Labán chi' sb'iej jun juyari q'uen chi' d'a sti' eb' syala': Jegar Sahaduta^{31.47} Axo pax viñaj Jacob chi' jun, Galaad ix yac' viñi such jun q'uen chi' d'a sti'.

⁴⁸ Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Labán chi' icha tic:

–A ticnaic, a jun juyari q'ueen tic testigo tz'ajcan kuj co chavañil, xchi viñi. Yuj chi' Galaad sb'i jun lugar chi'. ⁴⁹ Mizpa^{31.49} ix sb'iejpaxi yujto ix yal viñaj Labán chi' icha tic:

–A Jehová tzoñ ilan co chavañil yic mañxo ol yal quil-lan co b'a junjun oñ. ⁵⁰ Tato ol ixtej eb' ix visil tic, mato ol a say juntzañocxo eb' ix ol och etb'eyumoc, vach'chom malaj mach tz'ac'an testigoal, palta a Dios testigo, xchi viñi.

⁵¹ Ix yalanpax viñi d'a viñaj Jacob chi':

–Ina q'uen b'ul q'uen tic yed' q'uen ix q'uecan liñan, aton val q'uen ix vac'can d'a co cal co nañal co chavañil. ⁵² A val q'uen tic tz'ac'an testigoal d'ayoñ to mañxo ol yal co c'axpitan jun mojon tic yic scac'an chucal d'ayoñ junjun oñ. ⁵³ Aocab' sDiosal viñaj Abraham a mam icham yed' pax sdiosal viñaj Nacor in mam icham, aocab' tzoñ ilan co chavañil, xchi viñaj Labán chi'.

Ix lajvi chi' ix yac'an sti' viñaj Jacob chi' d'a sb'i Dios, aton Dios b'aj syaq'uem sb'a viñaj Isaac, viñi smam viñi. ⁵⁴ Ix yac'an juntzañ silab' viñi d'a Dios d'a schon jun tzalan chi', ix yavtancot eb' ajun yed'oc chi' vael. Masanil eb' ix va'i, a d'a chon tzalan chi' ix ec' ac'val yuj eb'.

⁵⁵ Axo yic ix sach'i d'a junxo c'u, ix q'ue vaan viñaj Labán chi', ix tz'ub'ancan sti' eb' yixchiquin viñi yed' eb' ix yisil viñi, ix yalancan vach' lolonel viñi d'a yib'ari eb', ix meltzaj viñi d'a spat yed' eb' ajun yed'oc.

32

Scha sb'a viñaj Jacob yed' viñaj Esaú

¹ Ix lajvi chi', ix b'eycot viñaj Jacob chi'. Axo ix aji, ix schalaj sb'a viñi yed' juntzañ eb' yángel Dios. ² Ayic ix yilan eb' ángel chi' viñi, ix yalan viñi: Scampamento eb' yejército Dios jun tic, xchi viñi. Yuj chi' Mahanaim^{32.2} ix yac' viñi sb'iej jun lugar chi'.

³ Ix schecancot juntzañ eb' schecab' viñi d'a lum Seir, d'a yol yic Edom, yic scot eb' yal d'a viñi yuc'tac viñi, aton viñaj Esaú to vanxo scot viñi d'a yol b'e.

⁴ Ix yalan viñi d'a eb' schecab' chi' icha tic: Alec d'a viñi vuc'tac aj Esaú icha tic: A viñi uc'tac aj Jacob syac'och sb'a viñi d'a yalañ a mandar. Tzeyalanpaxi to a yed' viñaj Labán ix in ec' jun tiempoal tic. ⁵ A ticnaic ay noc' in vacax, noc' in calnel, noc' in chiva, noc' in b'uru. Ay eb' viñi in checab' yed' eb' ix in

31.47 **31:47** A jun lolonel Jegar Sahaduta, a d'a arameo ay, axo pax d'a hebreo Galaad. A chab' lolonel tic lajan syalec'ochi. A syalec'ochi "jun juyari yic ch'oxnab'il". ^{31.49} **31:49** A jun lolonel Mizpa, a d'a hebreo syalec'ochi "ilvajum". ^{32.2} **32:2** Mahanaim, syalec'ochi "chab' campamento".

checab'. Svalb'at jun ab'ix tic d'ayach mamin vuc'tac, yujto tzin nib'ej tzin och junc'olal ed'oc, xchicot viñaj Jacob, xe chi d'a viñ. ⁶ Axo yic ix jax eb' viñ checab' chi', ix yalan eb' viñ d'a viñaj Jacob icha tic:

—Toxo ix ori xid'ec' d'a viñ uc'tac, tic van sja viñ ul ach scha'a. Char'e ciento val vinac yed'nac viñ, xchi eb' viñ schecab' viñ chi'.

⁷ Ayic ix yab'an juntzañ chi' viñaj Jacob chi', ix xiv chaañ viñ, ix te och viñ ilc'olal. Ix lajvi chi' ix spojan b'at eb' anima viñ yed'nac. Cha macañ ix yutej viñ yed' noc' vacax, noc' calnel yed' noc' camello. ⁸ Yujto ix sna viñ: Tato sjavi viñaj Esaú d'a junoc macañ, yac'b'an syac' oval viñ yed'oc, axo junxo macañ syal yeli, xchi viñ. ⁹ Ix lajvi chi' ix lesalvi viñ icha tic: Ach Jehová in Diosal, sDiosal ach viñ in mam icham aj Abraham yed' viñ in mam aj Isaac. A ach ix ala' to tzin meltzajcot d'a in luum, d'a scal eb' in c'ab' voc. Ix alani to ayachñej och ved'oc yic vach'ñej tzin elc'ochi. ¹⁰ Te mañ in mojoc to tzin a xajanej, mañ in mojoc pax to ayñejoch a vach'c'olal ved'oc. Ayic vec'nac'b'at d'a yol a' Jordán, añej jun in c'ococh ved'nac, axo ticnaic, chab'xo campamentoal ix in elc'ochi, te ayxo tastac d'ayin. ¹¹ Tzin tevi d'ayach to tzin a col d'a yol sc'ab' viñ vuc'tac chi'. Tzin te xivi, q'uinaloc sja viñ d'ayin, smilancham eb' ix ix yed' eb' unin tic viñ. ¹² A ach ix ala' to vach'ñej ol in elc'och uuj. Ix alanpaxi to mañ jantacoc ol ajelc'och sb'isul viñtilal, icha val yarenail a' mar to max yal sb'ischaji, xchi viñ d'a slesal chi'.

¹³ A d'a jun ac'val chi', ix vaycan viñ ta'. Ayic ix sacb'i, a d'a scal masanil tas yed'nac viñ, ix siq'uel tastac viñ yic siej viñ d'a viñ yuc'tac chi': ¹⁴ 200 noc' nun chiva yed' 20 noc' mam chiva. 200 noc' nun calnel yed' 20 noc' ch'ac calnel. ¹⁵ 30 noc' nun camello yed' noc' yune' toto ix alji, 40 noc' nun vacax yed' lajuñvañ noc' toro, 20 noc' nun b'uru yed' lajuñvañ noc' mam b'uru. ¹⁶ D'a elañchamel ix yac' viñaj Jacob junjun macañ noc' d'a eb' viñ schecab', macquiltac ix yutej viñ, ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

—B'ab'lajañec yed' junjun macañ noc', najtic tzeyutej scal junjun macañ, xchi viñ.

¹⁷ A d'a viñ ed'jinac noc' b'ab'el, ix yal viñ icha tic:

—Ayic ol a chaan a b'a yed' viñ vuc'tac chi', tato sc'anb'ej viñ: ¿Mach a patrón? ¿B'ajtil tzach b'ati? ¿Mach yic noc' noc' ed'nac tic? tato xchi viñ d'ayach, ¹⁸ tzalan d'a viñ icha tic: Mamin Esaú, a juntzañ tic silab' viñaj Jacob a checab' d'ayach. Tzac' anpax viñ vuuj, xa chi, xchi viñaj Jacob chi'.

¹⁹ Icha chi' ix aj yalan viñ d'a viñ ed'jinac noc' schab'il macañ yed' d'a viñ ed'jinac noc' yoxil macañ. Icha chi' ix aj yalan viñ d'a masanil eb' viñ ed'jinac junjun macañ noc' noc' chi':

—Ayic ol e chalan e b'a yed' viñaj Esaú chi', jun lajanñej ol eyutej eyalani.

²⁰ Tzeyalani: Tzac'an viñaj Jacob a checab' cuuj, xe chi, xchi viñ d'a eb' viñ schecab' chi'.

Icha tic ix yutej snaan viñaj Jacob chi': Tecan ol emta yoval sc'ol viñaj Esaú yuj in silab' ix vac' b'ab'laj d'a vichañ, ol vilan val och in b'a yed' viñ. Tato icha chi' tecan ol in scha viñ d'a vach'il, xchi viñ. ²¹ Yuj chi', ix schec b'ab'laj masanil silab' viñaj Jacob chi'. Axo viñ jun, ixto can junxo ac'val viñ d'a scampamento chi'.

Ix yac' oval viñaj Jacob yed' jun ángel

²²⁻²³ A d'a jun ac'val chi' ix q'ue van viñaj Jacob, ix yic'anb'at eb' ix yeb'teyum viñ schavañil yed' eb' ix chavañ criada yed' uxluchvañ yuninal viñ, ix ec'ta eb' d'a sjayil jun a' scuchan Jaboc yed' masanil tastac yed'nac.

²⁴ Axo yic ix can viñ sch'ocojil, ix yac'an oval viñ yed' jun vinac masanto ix sacb'i. ²⁵ Axo jun vinac chi', ix yila' to max ac'ji ganar viñaj Jacob chi' yuuj,

yuj chi' ix mac'jiel yacañil xub' viñaj Jacob chi' yuuj. Ix el chinnaj xub' viñ chi' ayic ix yac'an oval eb'. ²⁶ Ix yalan jun vinac chi' d'a viñ icha tic:

—Actej in eli yujto vanxo sach'i, xchi.

Ix yalan viñaj Jacob d'ay icha tic:

—Mañ ol ach vactejeli, tato mañ ol alcan junoc vach' lolonel d'a vib'añ, xchi viñ.

²⁷ —¿Tas a b'i? xchi jun vinac chi' d'a viñ.

—Jacob in b'i, xchi viñ.

²⁸ Ix yalan d'a viñ icha tic:

—A ticnaic mañxo Jacob-oc ol a b'iej, palta Israelxo, ^{32.28} yujto ix yal ac'an oval yed' Dios yed' pax anima, xchi.

²⁹ —A ticnaic al d'ayin tas a b'i ach tic, xchi viñaj Jacob chi'.

Axo ix yalan jun vinac chi' icha tic:

—¿Tas yuj tza c'anb'ej in b'i? xchi.

Ata' ix yalcan vach' lolonel d'a yib'añ viñaj Jacob chi'. ³⁰ Yuj chi' Peniel ^{32.30} ix sb'iejcan jun lugar chi' yuj viñaj Jacob chi', ix yalan viti icha tic: Ix vil sat Dios, palta ina pitzan into, xchi viñ.

³¹ Vanxo yec'b'at viñaj Jacob d'a Peniel chi', ix javi c'u. Yujto ix el chinnaj xub' viñ, yuj chi' tz'em sb'ey viñ. ³² Yuj chi' a eb' yinñilal Israel, max schilaj sch'añal sc'ojnub' xub' noc' noc' eb', yujto a d'a xub' viñaj Jacob chi' yab'nac syail.

33

Ix och viñaj Jacob junc'olal yed' viñ yuc'tac

¹ Axo ix yilan viñaj Jacob to van sja viñaj Esaú yed' 400 svinac, ix spojaneç' eb' unin viñ d'a scal eb' ix ix, aton ix Lea yed' ix Raquel yed' pax eb' ix chavañ scriada eb' ix. ² A eb' ix criada chi', ix b'ab'laj b'at eb' ix yed' yune' chi'. Ichato chi' ix b'at ix Lea yed' eb' yico'. Tzac'anto ix b'at ix Raquel yed' viñaj José. ³ D'a elañchamel ix b'ab'lajb'at viñaj Jacob d'a yichañ eb' ix. Uquel ix em ñojnaj viñ masanto ix c'och viñ d'a yichañ viñ yuc'tac chi'. ⁴ Ix javi lemnaj viñaj Esaú chi', ix och lac'naj viñ d'a sjaj viñ yuc'tac chi', ix och tz'ub'naj viñ d'a sti' viñ, ix oc' eb' viñ schavañil. ⁵ Ix lajvi chi' ix yilanoch eb' ix ix yed' eb' unin viñaj Esaú chi', ix sc'anb'an viñ icha tic:

—A juntzañ eb' tic, ¿mach ay yic eb'? xchi viñ.

—Vuninal eb', ix yac' Dios d'ayin yuj svach'c'olal, xchi viñaj Jacob chi'.

⁶ Ichato chi' ix snitzancot sb'a eb' ix criada yed' eb' yune' d'a yichañ viñaj Esaú chi', ix em ñojan eb' d'a sat luum. ⁷ Ix snitzanpaxcot sb'a ix Lea yed' eb' yune', ix empax ñojan eb'. Tzac'anto ix javi viñaj José yed' ix snun, aton ix Raquel, ix empax ñojan eb'. ⁸ Ix sc'anb'an viñaj Esaú d'a viñaj Jacob chi' icha tic:

—¿Tas tza na d'a yib'añ juntzañ noc' noc' ix in cha d'a yol b'e? xchi viñ.

—Íc yaj noc' smasanil yic tz'och junc'olal d'a co cal, xchi viñaj Jacob chi'.

⁹ —Maay vuc'tac, te tzijtum pax noc' vico', canocab' noc' ed'oc, xchi viñ.

¹⁰ Palta ix och ijan viñaj Jacob chi' yalan d'a viñ icha tic:

—Maay vuc'tac, tato vach' in d'a ichañ, cha juntzañ silab' svac' tic d'ayach, icha val to a Dios svilochi ayic tzach vilan tic, yujto d'a vach'c'olalil ix in a cha'a. ¹¹ Tzin tevi d'ayach to tza cha juntzañ silab' ix vic'cot d'ayach, yujto a Dios ix el d'a sc'ol yac'an in b'eyumal tic, malaj jab'oc tas syac' palta d'ayin, xchi viñaj Jacob chi'.

Ix ochrtej tean viř d'a viř yuc'tac chi', yuj chi' ix scha noc' silab' chi' viř.

¹² Ix yalan viřaj Esaú chi' icha tic:

—A ticnaic, coyec. A in tzin b'ab'laj d'a eyichař, xchi viř.

¹³ Ix tac'vi viřaj Jacob chi':

—Ach vuc'tac, ojtac to a eb' unin, c'un sc'unb'i eb', tzin naanpax yuj noc' calnel yed' noc' vacax nenetacto yune', tato tzin pech noc' ay smay junřej c'ual scham noc' smasanil. ¹⁴ Yuj chi' vach' tzach b'ab'laj vuuj. A inxo tic, c'ojanc'olalřej ol in b'atoc, icha syal sb'ey eb' unin yed' noc' noc' tic. Olxo ach vilc'och d'a Seir, xchi viř.

¹⁵ —Yic'ocab' icha tzal chi'. Syal scan jayvařoc eb' viř in checab' tic yic scolvaj ed'oc, xchi viřaj Esaú chi'.

Palta ix yalan viřaj Jacob chi' icha tic:

—Maay, yuj val dios, mař ac' pensar vuuj, xchi viř.

¹⁶ A d'a jun c'u chi', ix meltzaj viřaj Esaú d'a lum Seir. ¹⁷ Axo viřaj Jacob, ix jacan viř d'a jun ac'lic. Ata' ix sb'o spat viř, ix sb'oanpax juntzař yunetac lechpat viř b'aj ix och noc' smolb'etzal noc'. Yuj chi' Sucot ix yac' viř sb'iej jun lugar chi'.^{33.17}

¹⁸ Ayic ix paxta viřaj Jacob d'a Padán-aram masanto ix javi viř d'a yol yic Canaán, malaj tas ix ic'an viř, vach' sc'ol viř ix jaxi. Ix sb'oan scampamento viř d'a yichařb'at chořab' Siquem. ¹⁹ 100 q'uen plata ix yac' viř yic smanan jun lum luum chi' viř d'a eb' yuninal viřaj Hamor, viř ix ic'anel yich chořab' Siquem. Ata' ix sb'oq'ue scampamento viř. ²⁰ Ix lajvi chi' ix sb'oanq'ue jun altar viř, El-Elohe-Israel^{33.20} ix yac' viř sb'iej.

34

A yab'ixal ix Dina

¹ A ix yune' ix Lea yed' viřaj Jacob, aton ix Dina, ix b'at ix paxyal d'a scal eb' ix ix d'a Siquem chi'. ² A viřaj Hamor heveo, yajal yaj d'a jun chořab' chi'. Ay jun yuninal viř scuchan Siquem. Ayic ix yilanoch ix Dina viřaj Siquem chi', ix ixtaj ix yuj viř d'a ac'b'il puralil. ³ Yujto te ay sgana viř d'a ix, yuj chi' ix montaj ix yuj viř d'a vach'il. ⁴ Ix yalan viř icha tic d'a viř smam chi':

—Mamin, octom b'at a c'an jun ix cob'es tic. In gana svc' in b'a yed' ix, xchi viř.

⁵⁻⁸ Vach'chom ix yab' viřaj Jacob to toxo ix ixtaj ix yisil virt yuj viřaj Siquem chi', malaj tas ix yal viř masanto ix jax eb' yuninal viř tařvoj calnel. A ix yab'an eb' viř yuninal viř chi' tas ix uji, ix meltzajcot eb' viř, ix te cus eb' viř. Ix cotpax yoval eb' viř, yujto te q'uixvelal ix utaj eb' yirřtilal viřaj Israel, aton viřaj Jacob, yuj viřaj Siquem chi', yujto ix ixtaj ix yisil viř. Mař vach'oc tas ix sc'ulej viřaj Siquem chi'. Axo viřaj Hamor chi' ix b'at lolon yed' viřaj Jacob chi'. Ix lolonpax viř yed' eb' yuninal viř, ix yalan viř:

—A viř vunal aj Siquem te ay val sgana viř d'a ix eyanab', yuj chi' elocab' d'a e c'ool yic syic'laj sb'a ix yed' viř. ⁹ Ichato ol c'ab'coquej co b'a. Ol quic'laj co b'a yed' eb' ix eyisil, a ex xo ol eyic'laj e b'a yed' eb' ix quico'. ¹⁰ Cajnajařec d'a co cal tic, colan tzex aj d'a sat co luum tic, aq'uecoch e choř, manec e luum, xchi viřaj Hamor chi'.

¹¹ Ix yalanpax viřaj Siquem chi' d'a viř smam ix Dina chi' yed' d'a eb' viř snulej ix:

33.17 **33:17** Sucot, a d'a hebreo syalelc'ochi "chej pat". **33.20** **33:20** El-Elohe-Israel, a d'a hebreo syalelc'ochi "Dios, sDiosal Israel".

—Yalñej tas tze c'an d'ayin ol vac' d'ayex. ¹² Vach'chom nivan tas svac' d'a yib'arñ tas syac'taxon eb' anima yed' pax tzijtumoc silab' syal vac'ani, palta malaj tz'ochi, añej tato scha e c'ool svic' in b'a yed' ix, xchi viñaj Siquem chi'.

¹³ Ujto toxo ix yixtej ix yanab' eb' viñ chi' viñ, ix tac'vi eb' viñ d'a chab'satil d'a viñ yed' d'a smam viñ chi'. ¹⁴ Ix yalan eb' viñ icha tic:

—Max yal cac'an ix canab' tic d'a junoc vinac to mañ ac'b'iloc circuncidar, q'uixvelal tzoñ ajcan icha chi'. ¹⁵ Añej tato scha e c'ol icha caj a oñ tic, tecan am scac' ix d'ayex, ujto a oñ tic, circuncidado oñ. Tato syal e c'ool tzex ac'ji circuncidar yed' masanil eb' viñ vinac ay d'a e cal chi', ¹⁶ ichato chi' syal eyic'an eb' ix quisil a oñ tic, syalpax quic'an eb' ix eyico'. Ichato chi' syal caj d'a e cal, junxoñej choñab'il tzoñ aj eyed'oc. ¹⁷ Tato max scha e c'ol tze c'anab'ajej jun circuncisión chi' jun, ol oñ el d'a tic, ol quic'anb'at ix canab' tic qued'oc, xchi eb' viñ.

¹⁸ Ujy chi' ix scha sc'ool viñaj Hamor yed' viñ yuninal tas ix yal eb' viñ chi'. ¹⁹ Majxo ec' val nivan tiempo, ujto ay sgana viñ d'a ix yisil viñaj Jacob chi'. A viñaj Siquem chi' añej viñ nivan yelc'och d'a scal eb' yuninal viñaj Hamor yed' d'a scal eb' sc'ab'yoc. ²⁰ D'a elañchamel ix b'at viñ yed' viñ smam chi' d'a spuertail choñab' b'aj smolb'ej sb'a eb' anima, ix och ijan eb' yalan icha tic d'a eb' viñ vinac:

²¹ —A juntzañ vinac tic vach' spensar eb', ol cajnaj eb' d'a co cal tic, ol yac'anoch schoñ eb' d'a co choñab' tic. Te ay lum luum b'aj vach' yaj eb' viñ. Syal quic'an co b'a yed' eb' ix yisil eb' viñ, syalpax yic'an sb'a eb' viñ yed' eb' ix quico'. ²² Añej to snib'ej eb' viñ to co masanil a oñ vinac oñ tic, sco cha jun circuncisión icha yaj eb' viñ, icha chi' junñej choñab'il tzoñ aj yed' eb' viñ. ²³ A masanil stastac eb' viñ yed' masanil noc' smolb'etzal noc' eb' viñ, quicxo smasanil, añej tato sco tac'vej d'a eb' viñ, yic vach' scan eb' viñ d'a co cal, xchi viñaj Hamor yed' viñaj Siquem chi'.

²⁴ Masanil eb' viñ tz'acanco spensar ix scha sc'ol eb' viñ tas ix yal eb' chavañ chi', yuj chi' ix ac'ji circuncidar eb' viñ masanil. ²⁵ Axo viñaj Simeón yed' viñaj Leví, yuninal viñaj Jacob, snulej ix Dina chi', ix b'at eb' viñ d'a choñab' chi' d'a schab'jal. Yach'an yato ay eb' viñ vinac chi' yuj b'aj ix ac'ji circuncidar chi', ix c'och eb' viñ chavañ chi' d'a yol choñab' chi'. Ix och ijan eb' viñ smilancham eb' viñ ya yaj chi' smasanil d'a q'uen espada, ujto mañ naanoc yuj eb' aj choñab' chi'. ²⁶ Ix miljicham viñaj Hamor yed' viñaj Siquem yuj eb'. Ix lajvi chi' ix yic'anelta ix Dina eb' viñ d'a yol spat viñaj Siquem chi', ix paxta eb' viñ. ²⁷ Ix lajvi chi' ix c'och masanil eb' viñ yuninal viñaj Jacob chi', ix yic'anelta masanil tastac ay d'a eb' chamnac chi' eb' viñ. Icha chi' ix aj spactzitan eb' viñ yuj b'aj ix ixtaj ix yanab' chi'. ²⁸ Masanil tas ay d'a yol choñab' chi' yed' tas ayel d'a najat ix yic'b'at eb' viñ, noc' calnel, noc' vacax yed' noc' b'uru. ²⁹ Ix yelc'anb'at eb' viñ masanil tas ay d'a yoltac pat, ix ic'jipaxb'at eb' cotac unin yed' eb' ix ix yuj eb' viñ. ³⁰ Palta ix yalan viñaj Jacob d'a viñaj Simeón yed' d'a viñaj Leví chi' icha tic:

—Tic val a ex tzeyac' somchajel in c'ool. A ticnaic, masanil eb' viñ cajan d'a juntzañ lugar tic, aton masanil eb' viñ cananeo yed' eb' viñ ferezeo, ol te och chian sc'ool eb' viñ d'ayorñ. Tecan ol smolb'ej sb'a eb' viñ, ol yac'an oval eb' viñ qued'oc. Jayvaññej co vinac ayec' qued'oc, tecan ol oñ smilcham eb' viñ co masanil, xchi viñaj Jacob chi'.

³¹ Ix tac'vi eb' viñ icha tic:

—¿Tom ay sleyal syixtej ix canab' tic viñ, syutan ix viñ icha junoc ix ajmul ix? xchi eb' viñ.

35

Yac'nac svach'c'olal Dios'R'd'a yib'arñ viñaj Jacob

¹ Ix yalan Dios d'a viñaj Jacob: Elañ d'a tic, ixic cajnajancan d'a Betel. Ata' tza b'oq'ue jun altar d'ayin. Ata' in ch'oxnac in b'a d'ayach ayic elnac d'a viñ uc'tac aj Esaú, xchi d'a viñ.

² Ix yalan viñaj Jacob chi' d'a eb' ix yetb'eyum yed' d'a eb' yuninal yed' d'a masanil eb' viñ ajun yed'oc:

—Iq'uequel masanil juntzañ comon dios d'a e cal, tze b'icanel e b'a, tze q'uexanel e pichul e masanil. ³ Coyec elañchamel d'a Betel. Ata' ol in b'oq'ue jun altar yic svic'chañ sb'i Dios, aton jun ix colvaj ved'oc ayic ay in och d'a ilc'olal yed' b'ajtac in eq'ui, xchi viñ.

⁴ Icha chi' ix aj yac'an juntzañ comon dios yed'nac eb' d'a viñaj Jacob yed' q'uen yuchiquin eb'. Axo viñ ix b'at mucanem d'a yich jun te' ji ayec' d'a slac'anil Siquem. ⁵ Ayic ix el eb' ta', a Dios ix ac'an xivc'olal d'a yib'arñ masanil juntzañ choñab' ayec' d'a slac'anil chi', yuj chi' mañxalaj mach ix pechan eb'.

⁶ Ix c'och viñaj Jacob chi' yed' masanil eb' anima yed'nac d'a jun lugar scuch Luz, d'a yol yic Canaán. Arñejtona' jun choñab' chi' scuchan Betel. ⁷ Ata' ix sb'oq'ue jun altar viñ, El-Betel^{35.7} ix sb'iejan jun lugar chi' yuj viñ, yujto ata' ix sch'ox sb'a Dios d'a viñ ayic ix el viñ d'a viñ yuc'tac. ⁸ Arñejtona' ata' ix cham ix Débora, aton ix ilannac q'uib' ix Rebeca. Ix smucanem ix eb' d'a yich jun te' ji d'a slac'anil Betel chi'. Axo viñaj Jacob chi' ix sayan sb'i jun lugar chi', Te' Ji yic Cusc'olal, xchi.

⁹ Ayic ix jax viñ d'a Canaán, spetoj viñ d'a Padán-aram, ix sch'oxanxi sb'a Dios d'a viñ, ix yalan vach' lolonel d'a yib'arñ viñ. ¹⁰ Ix yalan icha tic: A ach tic Jacob a b'i, palta a ticnaic, mañxo ichocta' ol a b'iej, Israel ol a b'iejcani, xchi d'a viñ.

¹¹ Ayic ix lajvi sq'uexan sb'i viñ chi', ix yalan d'a viñ icha tic: A in ton Dios in Syal Vuj Smanil, mañ jantacoc ol aj uninal yed' iñtilal. A d'ayach ol pitzvoc jun nación, tzijtum choñab'il ol ajpax elc'ochi. D'a scal iñtilal chi' ay eb' ol och reyal.

¹² A lum luum ix vala' to ol vac'can d'a viñaj Abraham yed' d'a viñaj Isaac, svalpax ticnaic to ol vac'can d'ayach yed' d'a eb' iñtilal, xchi d'a viñ.

¹³ Ix lajvi chi' ix el Dios b'aj ix lolon yed' viñ. ¹⁴ Ix sayan jun nivan q'uen viñaj Jacob chi', nivan yaj c'atan q'ueen, ix sb'oancanq'ue liñan q'uen viñ b'aj ix lolon Dios yed'oc. Ix secanq'ue aceite yed' vino viñ d'a yib'arñ q'ueen, yic syac' viñ silab'oc d'a Dios. ¹⁵ Betel ix sb'iejan jun lugar chi' yuj viñ.

A schamel ix Raquel

¹⁶ Ix lajvi chi' ix yactancan jun lugar chi' eb'. Ayto sc'och eb' d'a Efrata, ix alji jun yune' ix Raquel. ¹⁷ Yic val ayoch ix d'a ilc'olal yuj yab'an syail, axo ix vetz'vajum ix alani: Mañ ach xivoc, toxo ix alji junxo a vinac unin, xchi ix.

¹⁸ Palta ayic vanxo scham ix yuj jun unin chi', ix sayancan sb'i ix, Ben-oni ix sb'iejcani. Axo viñaj Jacob chi' jun, Benjamín^{35.18} ix yac' viñ sb'iej.

¹⁹ Ata' ix chamcan ix Raquel chi'. Ix mucchajcan ix d'a sb'eal Efrata, aton jun lugar chi' scuch Belén ticnaic. ²⁰ Ix sb'oanq'ue liñan jun cimientu viñaj Jacob d'a yib'arñ b'aj ix mucchaj snivanil ix chi', aton jun chi' sch'oxancan b'ajtil mucan ix.

35.7 35:7 El-Betel, a d'a hebreo syalelc'ochi "sDiosal Betel". 35.18 35:18 Ben-oni, a d'a hebreo syalelc'ochi "vune' d'a scal in cusc'olal". Axo Benjamín syalelc'ochi "vuninal yic in vach' c'ab", mato "vuninal sch'oxanel vip".

²¹ Ix b'atñej viñaj Israel chi', ix sb'oan scampamento viñ d'a yicharib'at Torre yic Edar. ²² Yacb'an cajan ec' eb' d'a jun lugar chi', axo viñaj Rubén, yuninal viñaj Israel chi' ix vay viñ yed' ix Bilha, schab'il yeth'eyum viñ smam chi'. Ix yab' viñaj Israel chi' tas ix sc'ulej viñ yunin chi'.

A eb' yuninal viñaj Jacob (1Cr 2.1-2)

Lajchavañ eb' viñ yuninal viñaj Jacob chi': ²³ A eb' viñ yuninal viñ yed' ix Lea: Aton viñaj Rubén, viñ b'ab'el unin, viñaj Simeón, viñaj Leví, viñaj Judá, viñaj Isacar yed' viñaj Zabulón. ²⁴ Axo eb' viñ yuninal viñ yed' ix Raquel: Aton viñaj José yed' viñaj Benjamín. ²⁵ Axo eb' yuninal viñ yed' ix Bilha, ix scriada ix Raquel: Aton viñaj Dan yed' viñaj Neftalí. ²⁶ Axo pax eb' yuninal viñ yed' ix Zilpa, ix scriada ix Lea: Aton viñaj Gad yed' viñaj Aser. Aton eb' tic yuninal viñaj Jacob ix alji d'a Padán-aram.

Schamel viñaj Isaac

²⁷ Ix b'at viñaj Jacob yil viñ smam, aton viñaj Isaac, cajan d'a lum Mamre, d'a choñab' Arba, Hebrón pax sb'i. Ata' ec'nac viñaj Abraham yed' viñaj Isaac chi'. ²⁸ 180 ab'il sq'uinal viñaj Isaac chi' ayic ix cham viñ. ²⁹ Te ichamxo viñ, axo viñaj Esaú yed' viñaj Jacob, aton eb' viñ yuninal viñ, a eb' viñ ix mucancan viñ.

36

Aton stzotal eb' yuninal viñaj Esaú (1Cr 1.34-54)

¹ Aton yab'ixal yiñtilal viñaj Esaú, Edom pax sb'i. ² Ix yic'laj sb'a viñaj Esaú yed' eb' ix aj Canaán: Aton yed' ix Ada, yisil viñaj Elón hitita yed' pax ix Aholibama yisil viñaj Aná, yixchiquin viñaj Zibeón heveo. ³ Ix yic'anpax ix Basemat viñ, ix yisil viñaj Ismael. Ay jun viñ snulej ix Basemat chi' scuchan Nebaiot. ⁴ A yune' ix Ada yed' viñaj Esaú, aton viñaj Elifaz. Axo pax ix Basemat ix alji yune' ix, aton viñaj Reuel. ⁵ Axo pax ix Aholibama ix alji eb' yune' ix: Aton viñaj Jeús, viñaj Jaalam yed' viñaj Coré. Aton eb' yuninal viñaj Esaú tic ix aj d'a yol yic Canaán, ayic cajantoc' viñ ta'.

⁶ Ix lajvi chi', ix yic'anb'at eb' ix yeth'eyum viñaj Esaú chi' yed' eb' yuninal yed' masanil eb' cajanec' yed'oc. Ix b'at eb' d'a junxo lugar, yic tz'el viñ d'a stz'ey viñaj Jacob, viñ yuc'tac. Ix yic'anel masanil noc' smolb'etzal noc' viñ d'a Canaán chi'. ⁷ Yujto tzijtmxoxo tas ay d'a eb' viñ schavañil, yuj chi' max yal-laj junñej tz'aj eb' viñ, yujto max yab'laj lum luum b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb' viñ. ⁸ Yuj chi' ix b'at viñaj Esaú chi', ix b'at cajnaj viñ d'a tzalquixtac d'a yol yic Seir.

⁹ Aton tic yab'ixal eb' yiñtilal viñaj Esaú, aton eb' smam yicham eb' viñ edomita, eb' viñ ix cajnajec' d'a tzalquixtac d'a Seir. ¹⁰ Aton sb'i eb' yiñtilal viñaj Esaú: Viñaj Elifaz, yune' ix Ada, viñaj Reuel yune' ix Basemat. ¹¹ Aton eb' tic yuninal viñaj Elifaz: Viñaj Temán, viñaj Omar, viñaj Zefo, viñaj Gatam yed' viñaj Cenaz. ¹² Ay jun ix schab'il yeth'eyum viñaj Elifaz chi', Timna sb'i ix. Ix alji jun yune' ix, Amalec ix yac' ix sb'iej. Aton eb' tic yixchiquin ix Ada, ix yeth'eyum viñaj Esaú. ¹³ A eb' yuninal viñaj Reuel: Viñaj Nahat, viñaj Zera, viñaj Sama yed' viñaj Miza, aton eb' tic yixchiquin ix Basemat, junxo ix yeth'eyum viñaj Esaú. ¹⁴ Aholibama sb'i junxo ix yeth'eyum viñaj Esaú chi', axo eb' yune' ix aton viñaj Jeús, viñaj Jaalam yed' viñaj Coré. A ix Aholibama chi' yisil ix viñaj Aná, yixchiquin viñaj Zibeón. ¹⁵ A eb' yajalil choñab' ix el

d'a scal yirtilal viřaj Esaú, aton eb' tic: A eb' ix el d'a yirtilal viřaj Elifaz, b'ab'el yuninal viřaj Esaú: Aton viřaj Temán, viřaj Omar, viřaj Zefo, viřaj Cenaz, ¹⁶ viřaj Coré, viřaj Gatam yed' viřaj Amalec. A juntzař eb' viř yajal tic ix el d'a yirtilal viřaj Elifaz d'a yol yic Edom. Masanil juntzař eb' viř tic, yixchiquin eb' viř ix Ada. ¹⁷ A d'a scal eb' yuninal viřaj Reuel yuninal viřaj Esaú, a eb' ix och yajaliloc chořab': Aton viřaj Nahat, viřaj Zera, viřaj Sama yed' viřaj Miza. A eb' yajal tic ix el d'a yirtilal viřaj Reuel d'a yol yic Edom. Masanil juntzař eb' viř tic, yixchiquin eb' viř ix Basemat yetb'eyum viřaj Esaú. ¹⁸ A eb' yune' ix Aholibama yisil viřaj Aná, yetb'eyum viřaj Esaú, ix och yajaliloc chořab': Aton viřaj Jeús, viřaj Jaalam yed' viřaj Coré. ¹⁹ Masanil juntzař eb' viř yajal tic, yirtilal eb' viřaj Esaú.

²⁰ A eb' yuninal viřaj Seir horeo, a eb' cajan d'a jun lugar chi' ayic manto c'och viřaj Esaú: Aton viřaj Lotán, viřaj Sobal, viřaj Zibeón, viřaj Aná, ²¹ viřaj Disón, viřaj Ezer yed' viřaj Disán. Aton eb' tic yajalil chořab' d'a scal eb' horeo, eb' yirtilal Seir, d'a yol yic Edom. ²² Axo eb' yuninal viřaj Lotán, aton eb' tic: Viřaj Hori yed' viřaj Hemam. Timna sb'i ix yanab' viřaj Lotán chi'. ²³ A eb' yuninal viřaj Sobal, aton eb' tic: Viřaj Alván, viřaj Manahat, viřaj Ebal, viřaj Sefo yed' viřaj Onam. ²⁴ Eb' yuninal viřaj Zibeón, aton viřaj Aja yed' viřaj Aná. Ayic ix starřvan noc' sb'uru viř smam viřaj Aná chi' d'a tž'inan luum, ix ilchaj jun sjaj a a' yuj viř. ²⁵ Axo viřaj Aná chi', ay jun yuninal viř scuchan Disón, ay pax jun ix yisil viř scuchan Aholibama. ²⁶ A eb' yuninal viřaj Disón, aton eb' tic: Viřaj Hemdán, viřaj Esbán, viřaj Itrán yed' viřaj Querán. ²⁷ A eb' yuninal viřaj Ezer, aton eb' tic: Viřaj Bilhán, viřaj Zaaván yed' viřaj Acán. ²⁸ A eb' yuninal viřaj Disán, aton viřaj Uz yed' viřaj Arán.

²⁹⁻³⁰ A eb' yajalil chořab' d'a scal eb' horeo d'a yol yic Seir, aton eb' tic: Viřaj Lotán, viřaj Sobal, viřaj Zibeón, viřaj Aná, viřaj Disón, viřaj Ezer yed' viřaj Disán.

³¹ Aton eb' viř tic ix yac' yajalil d'a Edom, ayic mantalaj sreyal eb' israel. ³² A viřaj Bela, yuninal viřaj Beor aj Dinaba, ix yac' reyal viř d'a Edom. ³³ Ayic ix cham viř, ix ochcan viřaj Jobab yuninal viřaj Zera aj Bosra reyal sq'uexuloc viř. ³⁴ Ayic ix cham viřaj Jobab chi', axo viřaj Husam aj Temán, ix ochcan reyal sq'uexuloc viř. ³⁵ Ayic ix cham viřaj Husam chi', axo viřaj Hadad yuninal viřaj Bedad aj chořab' Avit ix ochcan reyal sq'uexuloc viř. Aton viř ix ac'an ganar eb' aj Madián d'a yol yic Moab. ³⁶ Ayic ix cham viřaj Hadad chi', axo viřaj Samla aj Masreca ix ochcan reyal sq'uexuloc viř. ³⁷ Ayic ix cham viřaj Samla chi', axo viřaj Saúl aj chořab' Rehobot ix ochcan reyal sq'uexuloc viř. A jun chořab' Rehobot chi', a d'a sti' a' nivan Éufrates ay. ³⁸ Ayic ix cham viřaj Saúl chi', axo viřaj Baal-hanán yuninal viřaj Acbor ix ochcan reyal sq'uexuloc viř. ³⁹ Ayic ix cham viřaj Baal-hanán chi', axo viřaj Hadad aj Pau ix ochcan reyal sq'uexuloc viř. Axo ix yetb'eyum viřaj Hadad chi', Mehetabel sb'i ix, yune' ix ix Matred, yixchiquin viřaj Mezaab.

⁴⁰⁻⁴³ Aton sb'i eb' yajalil chořab' ix el d'a yirtilal viřaj Esaú tic: Viřaj Timna, viřaj Alva, viřaj Jetet, viřaj Aholibama, viřaj Ela, viřaj Pinón, viřaj Cenaz, viřaj Temán, viřaj Mibzar, viřaj Magdiel yed' viřaj Iram. Ařejtona' a sb'i eb' ix och d'a junjun lugar b'aj ix ec' eb'. A viřaj Esaú chi' Edom pax sb'i viř, aton smam yicham eb' edomita.

37

¹ A viřaj Jacob ix canřej cajan viř d'a Canaán b'aj ec'nac cajan smam.

² Aton yab'ixal viñaj Jacob tic.

Svayich viñaj José

A viñaj José yuninal viñaj Jacob, 17 ab'il sq'uinal viñ, tañvoj calnel syac' viñ yed' eb' viñ yuc'tac. A eb' viñ yuc'tac viñ chi', aton eb' viñ yune' ix Bilha yed' ix Zilpa, eb' ix chab'il yetb'eyum viñaj Jacob. A viñaj José chi' tz'ic'ancot ab'ix d'a viñ smam tato mañ vach'oc syutej sb'a eb' viñ yuc'tac viñ chi'.

³ Te xajan viñaj José chi' yuj viñ smam d'a yichañ juntzañxo eb' viñ yuc'tac chi', yujto yolxo yichamvinaquil ix alji viñ. Yuj chi' ix sb'o jun spichul viñ, tz'ib'iltac yilji. ⁴ A ix yilan juntzañxo eb' viñ yuc'tac viñ chi' to yelxo val te xajan viñaj José chi' yuj viñ smam chi', ix te chichon sc'ol eb' viñ d'a viñ, te chuc slolon eb' viñ d'a viñ.

⁵⁻⁸ Ay jun svayich viñaj José chi' ix ochi, ix yalan viñ d'a eb' viñ yuc'tac chi' icha tic:

—Ab'ec val in vayich. Ix in vayichej to van co jochvi trigo, junjun oñ qued' junjun manoja quico'. D'a jun rato chi' ix q'ue liñan ixim vico' yed' ixim eyic chi', axo ixim eyic chi' ix em ñojan ixim d'a spatic yichañ ixim vic chi', xchi viñ.

Ix tac'vi eb' viñ yuc'tac viñ chi' icha tic:

—¿Am syalelc'och jun tzal chi' to ol ach och co reyaloc? ¿A ach am ol ala' tas ol co c'ulej? xchi eb' viñ. Ix te cot yoval eb' viñ yuj svayich viñ ix yal chi'.

⁹ Ix lajvi chi' ix och junxo svayich viñaj José chi', ix yalanxi viñ d'a eb' viñ yuc'tac chi' icha tic:

—Ay val junxo in vayich ix ochi. A d'a jun in vayich chi' ix vila', to a c'u yed' q'uen uj yed' uxluche' c'anal ix em ñojan d'ayin, xchi viñ.

¹⁰ Ayic ix yalan svayich viñ chi' d'a viñ smam yed' d'a eb' viñ yuc'tac chi', ix cot yoval viñ smam viñ chi', ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—¿Tas syalelc'och jun a vayich chi'? ¿Tom ol in em ñojan yed' ix a nun yed' eb' viñ uc'tac tic d'a ichañ? xchi viñ.

¹¹ Icha chi' ix aj sq'ue vaan schichonc'olal eb' viñ yuc'tac viñ chi' d'a spatic, palta axo viñ smam viñ chi', ix snaub'tañej val viñ tas val syalelc'och jun svayich viñ chi'.

Ix chorjib'at viñaj José yuj eb' viñ yuc'tac

¹² Ay jun c'ual ix b'at eb' viñ yuc'tac viñaj José chi' d'a Siquem say b'aj vach' sva noc' scalnel viñ smam eb' viñ chi'. ¹³ Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Israel d'a viñaj José chi' icha tic:

—A ticaic a eb' viñ uc'tac, a d'a Siquem ayec' eb' viñ tañvoj calnel, tzin nib'ej tzach b'at il eb' viñ, xchi viñ.

—Inye, ol in b'atoc, xchi viñaj José chi'.

¹⁴ —Vach' jun, ixic, yic vach' tzila' chajtil yaj eb' viñ yed' noc' calnel chi', tzul alan vab'i, xchi viñ smam viñ chi'.

D'a sch'olanil lum Hebrón ayec' viñaj José chi' ayic ix checjib'at viñ yuj viñ smam. Axo yic ix c'och viñ d'a yol yic Siquem, ¹⁵ ix ec'chaj viñ sayec' eb' viñ yuc'tac chi' ta'. Ay jun viñ vinac ix schalaj sb'a viñ yed'oc, ix sc'anb'an viñ vinac chi' icha tic:

—¿Tas tzec' a saya'? xchi viñ d'a viñaj José chi'.

¹⁶ —To tzin ec' in say eb' viñ vuc'tac. ¿Maj am ila' b'ajtil stañvej noc' calnel eb' viñ? xchi viñaj José chi'.

¹⁷ —Toxo ix b'at eb' viñ d'a tic. Ix vab' yalan eb' viñ: Vach' tzoñ b'at d'a Dotán, xchi eb' viñ ix vab'i, xchi viñ vinac chi'.

Ix b'atrñej viñaj José chi', ix ilchaj eb' viñ yuc'tac viñ chi' yuj d'a Dotán chi'.

¹⁸ Ayic ix yilanb'at viñ eb' viñ d'a najat, ayto val sc'och viñ d'a eb' viñ, ix

slajtian sb'a eb' viñ tas syutej eb' viñ smilancham viñ. ¹⁹ Ix yalan eb' viñ icha tic:

—Ina sja viñ svayichani. ²⁰ Co mileccham viñ, ol co julancanb'at viñ d'a yol junoc jul, ol calani to a am junoc noc' noc' chium anima ix chianb'at viñ. Ol quilon b'ian tas ol aj yelc'och juntzañ svayich viñ chi', xchi eb' viñ.

²¹ Ayic ix yab'an juntzañ lolonel chi' viñaj Rubén, ix snaan viñ tas vach' syutej scolanel viñaj José chi' d'a yol sc'ab' eb' viñ, ix yalan viñ icha tic:

—Maay, mañ co milecchamlaj viñ. ²² Mocab' och schamel viñ chi' co muloc. Añejto scaq'uem viñ d'a yol junoc yed'tal a' joyb'il d'a tz'inan lum tic. Mocab'a junoc on tz'och co c'ab' d'a viñ, xchi viñ.

Ix yal jun lolonel chi' viñaj Rubén chi', yujto snib'ej viñ scolcan viñaj José chi', yic vach' syac' meltzaj viñ viñ d'a viñ smam. ²³ Axo ix c'och viñaj José b'aj ayec' eb' viñ yuc'tac chi', elañchamel ix tzac'jicot viñ yuj eb' viñ. Ix yic'anel spichul viñ eb' viñ ayochi, aton jun tz'ib'iltac yilji. ²⁴ Ix lajvi chi' ix ac'jiem viñ yuj eb' d'a yol jun yed'tal a' jul yich, malaj a a' d'a yool. ²⁵ Ix lajvi chi' ix em c'ojan eb' viñ vael.

Yacb'an chi' jun, ix yilan eb' viñ scot jun ñilañ eb' viñ ismaelita ix cot d'a Galaad. A perfume, bálsamo yed' mirra ayoch yib'arñ scamello eb' viñ, sb'at eb' viñ schoñ d'a Egipto. ²⁶ Ix yalan viñaj Judá d'a eb' yuc'tac chi' icha tic:

—¿Tas scac' ganar sco milancham viñ cuc'tac tic, sco c'ub'aneli to maj quila' b'aj ix cham viñ? ²⁷ Vach' ama to sco choñb'at viñ d'a eb' viñ ismaelita van sja tic. Mocab' co milcham viñ yujto cuc'tac co b'a yed' viñ, xchi viñ.

Ix schaan sc'ol eb' viñ chi' tas ix yal viñaj Judá chi'.

²⁸ Axo yic ix ec' eb' viñ aj Madián chi', elañchamel ix ic'chajq'ueta viñaj José d'a yol jun jul chi', ix schoñanb'at viñ eb' viñ d'a eb' viñ choñvajum chi'. ²⁰ siclo plata ix yac' eb' viñ d'a eb' viñ stojoloc. Icha chi' ix aj yic'chajb'at viñaj José chi' d'a Egipto.

²⁹ Ayic ix jax viñaj Rubén chi', ix b'at viñ yil d'a sti' jun jul chi', mañxalaj viñaj José chi' ayec'ui. Ix sñic'chitanb'at sjaj spichul viñ yuj scusc'olal. ³⁰ Ix b'at lemnaj viñ d'a eb' viñ yuc'tac chi', ix yalan viñ icha tic:

—Mañxo ayoquem viñ cuc'tac d'a jun jul chi'. ¿Tas vach' tzin c'ulej ticnaic? xchi viñ.

³¹ A d'a jun rato chi', ix smilancham jun noc' yune' chiva eb' viñ. Ix yic'anelta schiq'uil noc' eb' viñ, ix sb'oñanoch eb' viñ d'a spichul viñaj José chi'. ³² Ix yac'anb'at jun pichul chi' eb' viñ d'a viñ smam, ix yalanb'at eb' viñ icha tic: Ix ilchaj jun pichul tic cuuj, ilnab'i talaj a spichul viñ uninal, xchib'at eb' viñ.

³³ Ayic ix yilan viñaj Jacob, to aton spichul viñaj José, ix yalan viñ icha tic: Ay... aton val spichul viñ vuninal tic. Ay am val junoc noc' schi'an anima ix tzilchitanb'at viñ, ix schianb'at vuninal, xchi viñ. ³⁴ Ix lajvi chi', ix sñic'chitanel spichul viñ, ix yac'anoch jun pichul viñ yic cusc'olal. Te nivan tiempo ix oc' viñ yuj viñ yunin chi'. ³⁵ Masanil eb' yuninal viñ yed' eb' ix yisil viñ, ix yac'lej eb' yac'an snivanil sc'ol viñ, palta max yal-laj sc'ol viñ tz'ac'ji snivanil sc'ool. Tz'oc'ñej viñ yuj viñ yuninal chi'. Ix yalan viñ icha tic: Ol te cusrñej val in c'ool yuj viñ vuninal masanto ol in b'at b'aj ayec' viñ d'a scal eb' chamnac, xchi viñ.

³⁶ Axo eb' viñ aj Madián chi', ayic ix c'och eb' viñ d'a Egipto chi', ix schoñanxib'at viñaj José chi' eb' viñ d'a viñaj Potifar, yajal eb' stañvan viñ rey d'a Egipto chi'.

38

Viñtaj Judá yed' ix Tamar

¹ A d'a jun tiempoal chi', a viñtaj Judá ix spojel sb'a viñ d'a eb' yuc'tac, ix b'at cajñaj viñ d'a slac'anil jun viñ vinac scuchan Hira, aj choñab' Adulam.

² Ata' ix yiloch ix yisil jun viñ aj Canaán scuchan Súa viñ, ix yic'lan sb'a viñ yed' ix. ³ Ix scuchanoch yune' ix. Ayic ix alji yune' ix chi', Er ix sb'iej. ⁴ Ix lajvi chi' ix scuchanxioch yune' ix. Ayic ix alji yune' ix chi', Onán ix yac' ix sb'iej. ⁵ Ix scuchanoch junxo yune' ix. Ayic ix alji, Sela ix yac' ix sb'iej. A d'a Quezib ayec' viñtaj Judá chi' ayic ix alji viñ unin chi'.

⁶ Axo yic ix quelemax viñtaj Er b'ab'el unin chi', ix sayji yetb'eyum viñ yuj viñtaj Judá chi', ix yic'an ix Tamar viñ. ⁷ Te chuc ix yutej sb'a viñtaj Er chi' d'a yichañ Jehová, yuj chi' ix cham viñ yuuj. ⁸ Ix lajvi chi' ix yalan viñtaj Judá d'a viñtaj Onán icha tic:

—Ic'laj a b'a yed' ix yetb'eyum viñ uc'tac chamnac, tza c'anab'ajej co ley, ichato yíñtilal viñ uc'tac chi' ol elcan uuj yed' ix, xchi viñtaj Judá chi'.

⁹ Palta yojtac viñtaj Onán chi' to a unin ol aljoc chi', mañ yicoc viñ ol aj yed' ix smu' chi', yuj chi' juntac el svay viñ yed' ix, axo yíñatil viñ syac'canem viñ d'a sat luum yic max och ix yab'ixal, yic vach' max elcanlaj yíñtilal viñ yuc'tac viñ chi' snaani. ¹⁰ A tas ix sc'ulej viñ chi', chuc d'a sat Jehová, yuj chi' ix cham viñ. ¹¹ Ix lajvi chi', ix yalan viñtaj Judá d'a ix yalib' chi' icha tic:

—A ticnaic vach' tzach paxcan yed' a mam a nun. Malaj junocxo vinac vach' tzic'a'. Ato yic ol c'och sq'uinál viñtaj Sela vuninal, ichato chi' ol yal ic'an a b'a yed' viñ, xchi viñtaj Judá chi'.

Toñej ix yal viñ icha chi', q'uinoloc schampax viñtaj Sela chi' snaan viñ, icha ix aj scham chavañ eb' viñ yuc'tac. Icha chi' ix aj sb'at ix Tamar yic scajñaj ix yed' smam snun.

¹² Pecatax chi' ix cham ix yetb'eyum viñtaj Judá chi', ix yisil viñtaj Súa. Ix lajvi yec'b'at scusc'olal viñ, ix b'at viñ d'a choñab' Timnat b'aj van sjoxchajel xil noc' scalnel, axo jun viñ yamigo viñ scuchan Hira ix b'at yuc'levoc. ¹³ Axo yic ix yab'an specal ix Tamar to van sb'at viñtaj Judá d'a Timnat yil sjoxchajel noc' scalnel, ¹⁴ d'a elañchamel ix yiq'uel spichul ix, aton c'apac syac'och eb' ix chamnac yetb'eyum. Ix yac'anoch jun smusil sat ix, yic vach' malaj mach snaaneli tato a ix. Ix em c'ojan ix d'a stiel choñab' b'aj sc'och sb'eal choñab' Enaim, d'a sb'eal Timnat chi'. Ix sc'ulej jun tic ix, yujto ix nachajel yuj ix to a viñtaj Sela ix q'uib'el viñ, palta maxto yic'laj sb'a viñ yed' ix.

¹⁵ Ayic ix yilanb'at ix viñtaj Judá chi', ix snaan viñ to ajmul ix jun ix chi', yujto musab'il sat ix. ¹⁶ Ix el viñtaj Judá chi' d'a yol b'e, ix b'at viñ yillb'at ix. Mañ yojtacoc viñ tato a ix yalib' viñ. Ix yalan viñ d'a ix icha tic:

—¿Max am yal a c'ool tzin vay ed'oc? xchi viñ.

—Tato syal in c'ool ¿tas junoc tzac' d'ayin? xchi ix.

¹⁷ —Ol vac'cot junoc yune' a chiva, xchi viñ d'a ix.

—Tzam yala', añej tato ay junoc tas tzac'can d'ayin ticnaic. Ayic sjavi noc' in yune' chiva chi', svac'anxi meltzaj d'ayach, xchi ix.

¹⁸ —¿Tas pax tza nib'ej svac'can d'ayach? xchi viñtaj Judá chi'.

—Ac'can a sello yed' sch'añal yed' a c'ococh ed'nac, xchi ix.

—Syala', canocab'i, xchi viñ. Ix lajvi chi' ix vay viñ yed' ix, ix scuchanoch yune' ix. ¹⁹ Ix lajvi chi', ix b'at ix, ix yic'anel smusil sat ix chi', ix yac'anxioch sc'apac ix syac'och eb' ix chamnac yetb'eyum.

²⁰ Ayic ix c'och viñtaj Judá b'aj ayec' noc' scalnel chi', ix schecancot viñ yamigo viñ, aton viñ aj Adulam, ix b'at yac'ancan noc' yune' chiva chi' viñ d'a ix ix chi' yic syic'paxta tas aycan chi' d'a ix yuj viñtaj Judá chi' yalani, palta

majxo ilchajlaj ix yuj viñ schecab' vin chi'. ²¹ Ix sc'anb'anec' viñ d'a eb' aj choñab' chi' icha tic:

—¿B'ajtil ay jun ix ajmul ix d'a tic, jun ix tz'emñej c'ojan d'a sti' sb'eal Enaim tic? xchi viñ checab' chi'.

—Malaj junoc ix ajmul ix d'a tic, xchi eb' viñ.

²² Ix lajvi chi' ix meltzajxi viñ d'a viñaj Judá chi', ix yalan viñ:

—Majxo ilchajlaj ix vuuj, ix yal eb' viñ ayec' chi' ta' to malaj junoc ix ajmul ix b'aj ay eb' chi', xchi viñ.

²³ Ix tac'vi viñaj Judá icha tic:

—Canocab' ix yed' juntzañ chi', yic vach' max el co q'uixvelal. Ix in c'anab'ajej, ix vac'anb'at noc' yune' chiva, añej to majxo ilchaj ix uuuj, xchi viñ.

²⁴ Yoxil xom ujal chi', ix b'at alchaj d'a viñaj Judá icha tic:

—A ix Tamar, ix alib', ay am mach ix sc'umej ix, yuj chi' yab'ixxo ix ticnaic, xchi eb' viñ d'a viñ.

Ix yalan viñ:

—Iq'uequel ix d'a stiel choñab' yic tze ñusantz'a ix, xchi viñ.

²⁵ Ayic van yic'jielta ix yuj eb' viñ, ix yac'anb'at schecab' ix d'a viñaj Judá chi', ix yalan icha tic: A viñ ay yic juntzañ svac'b'at tic, aton viñ ay yic unin ved'nac tic. B'eyc'olej mach ay yic jun sello yed' sch'añal tic yed' jun c'ococh tic, xchib'at ix d'a viñ. ²⁶ Ayic ix yilanoch viñaj Judá to yic masanil juntzañ chi' viñ, ix yalan viñ icha tic: A ix ix chi' vach' tas ix sc'ulej ix. A in chuc tas ix in c'ulej. Ay in mul. Maj vac'laj yic' sb'a ix yed' viñ vuninal aj Sela, xchi viñ. Yuj chi' maj ñusjitz'alaj ix. Majxo vaylaj viñ yed' ix junelxo.

²⁷ Axo ix b'o sc'ol ix Tamar chi', tiox eb' unin ix alji chi'. ²⁸ Ayic van yalji eb' unin chi', ayic ix elul sc'ab' jun b'ab'el, ix spixanoch jab' chac ch'al ix vetz'vajum d'a sjaj sc'ab' jun unin chi', ix yalan ix: Aton jun b'ab'el tic, xchi ix. ²⁹ Palta ix yic'anxioch sc'ab' jun nene' chi', axo junxo yuc'tac chi' ix alji sb'ab'elal, yuj chi' Fares^{38.29} ix sb'iej yuj ix vetz'vajum chi'. Ix yalan ix: ¿Tas yuj ix a b'ab'laj equejelta a b'a? xchi ix. ³⁰ Ix lajvi chi' ix alji viñ nene' ayoch añ chac ch'al chi' d'a sjaj sc'ab', Zara^{38.30} ix sb'iej yuj ix.

39

Yab'ixal viñaj José'R'yed' ix yetb'eyum viñaj Potifar

¹ Ayic ix c'och viñaj José yuj eb' viñ ismaelita d'a Egipto chi', ay jun viñ scuch Potifar ix mananel viñ. A jun viñ chi', nivan yopisio viñ d'a viñ sreyal Egipto, yajal yaj viñ d'a eb' soldado stañvan viñ rey chi'. ² A Jehová ayoch yed' viñaj José chi', te vach'ñej yajec' viñ d'a spat viñ spatrón chi'. ³ Ix nachajel yuj viñ spatrón viñ chi' to ay val och Jehová yed' viñ, vach'ñej tz'elc'och viñ d'a smasanil. ⁴ Yuj chi', te vach'ñej viñaj José d'a yichañ viñ spatrón chi'. Ix yac'och viñ viñ stañvumaloc spat yed' masanil tastac ay d'ay. ⁵ Yictax ix yac'anoch viñ viñaj Potifar chi' stañvumaloc spat chi', ix yac' svach'c'olal Jehová d'a yib'añ viñaj Potifar chi' yed' masanil tas ay d'a viñ. Yujñej viñaj José chi' ix q'uechañ svach'c'olal d'a spat viñ yed' d'a najateli. ⁶ Ix canñej viñaj José chi' stañvumaloc smasanil, yuj chi' mañxalaj tas ix sna' viñaj Potifar chi', palta añej tas tz'aj sb'o svael viñ syila'.

38.29 **38:29** Fares, a d'a hebreo syalelc'ochi "pojum b'e".
syalelc'ochi "chacchac".

38.30 **38:30** Zara, a d'a hebreo

Te vach' yilji viñtaj José chi', te vach' pax snivanil viñ smasanil. ⁷ Ix ec' jab'oc tiempoal, axo ix yetb'eyum viñtaj Potifar chi', ix te can sgana ix d'a viñtaj José chi'. Ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—Octom val syal a c'ool tzach vay ved'oc, xchi ix.

⁸ Te maj schalaj sc'ol viñtaj José tas ix yal ix chi'. Ix yalan viñ icha tic:

—Maay, ojtac ach tic to ix in yac'och viñ etb'eyum stañvumaloc masanil stastac d'a tic. Ina mañxo jab'oc tas sna' viñ yuj masanil stastac yacb'an ay in eq'ui. ⁹ Malaj junocxo mach nivan yelc'och d'a vichañ d'a jun pat tic. Masanil tastac ayoch d'a yol in c'ab', añej d'ayach a ach tic, max yal-laj vac'anoch in c'ab', yujto yetb'eyum ach viñ in patrón, ¿tom ol yal in c'ulan jun nivan chucal, yic tz'och in mul d'a sat Dios? xchi viñ.

¹⁰ Ix ochñej ijan ix stevioch d'a viñ. Junjun c'u syal ix to svay viñ yed' ix, palta junelñej max ochlaj d'a sc'ol viñ svay yed' ix, max yalpaxlaj sc'ol viñ sc'och b'aj ayec' ix. ¹¹ Ay jun c'u ix och viñtaj José chi' d'a yol pat yic smunlaji, malaj junocxo mach ayec'ui, añej ix. ¹² Axo ta' ix och tzuctzuc ix d'a spichul viñ, ix yalan ix icha tic:

—Vayañ ved'oc, xchi ix.

Axo ix yab'an jun chi' viñ, ix spich'anel sb'a viñ d'a yol sc'ab' ix. Ix elta lemnaj viñ d'a ti pat, axo spichul viñ ix can d'a yol sc'ab' ix. ¹³ Ayic ix yilan ix to ix el lemnaj viñ, ix can spichul viñ d'a yol sc'ab' ix, ¹⁴ ix el yav ix, ix yavtancot eb' munlajvum ix d'a slac'anil pat chi', ix yalan ix:

—Ilec val jun viñ hebreo ix yic'cot viñ vetb'eyum tic. A viñ tic, snib'ej viñ tzin yixtej. Ix ochul lemnaj viñ d'a yol pat tic, snib'ej viñ svay ved'oc, palta chaañ ix el vav. ¹⁵ Ayic ix yab'an viñ yel vav chi', ix el lemnaj viñ, axoñej spichul viñ ix can, xchi ix.

¹⁶ Ix sic'ancan jun spichul viñ chi' ix masanto ix jax viñ spatrón viñ chi' d'a spat. ¹⁷ Ix yalan ix icha ix aj yalan d'a sb'ab'elal chi':

—A viñ hebreo ix ic'cot checab'oc tic, ix ochul viñ d'a yol in cuarto, sgana viñ ix vay ved'oc. ¹⁸ Palta te chaañ ix el vav, yuj chi' ix el lemnaj viñ, axoñej spichul viñ ix yactejean d'a tic. ¹⁹ Icha val chi' ix in yutej jun viñ a checab' tic, xchi ix. Axo viñ spatrón viñtaj José chi', ix te cot yoval viñ sic'lab'il ayic ix yab'an viñ tas ix yal ix yetb'eyum chi'. ²⁰ Ix schecan yamjoc viñtaj José chi' viñ, ix yalan viñ to tz'och viñ d'a preso b'aj ayoch juntzañ eb' viñ d'a preso yuj viñ rey. ²¹ Palta ayñejoch Jehová yed' viñtaj José chi', ix sch'oxñej svach'c'olal d'a viñ. Yuj chi' te vach' ix elc'och viñ d'a yol sat viñ tañvum preso chi'. ²² Axo viñ tañvum preso chi' ix ac'anoch viñ stañvumaloc eb' yetpresovumal chi'. Ix ac'jipaxoch viñ yilumaloc tastac ix sb'o eb' d'a preso chi'. ²³ A viñ stañvumal preso chi', mañxalaj tas sna viñ, masanil tas aycanoch d'a yol sc'ab' viñtaj José chi' yuj viñ. Yujto ayñejoch Jehová yed' viñ, yuj chi' vach'ñej ix elc'och smasanil.

40

Ix yal viñtaj José tas syalelc'och chab' vayich

¹ Ix lajvi chi', ay chavañ vinac ix och preso: A jun viñ, yajal yaj viñ d'a eb' viñ tz'ac'an svino viñ rey, axo junxo viñ, yajal yaj viñ d'a eb' viñ b'oum pan sva viñ rey chi'. Aysmul eb' viñ ix och d'a viñ rey chi'. ² Yuj chi' ix cot yoval viñ d'a eb' viñ. ³ Ix yalan viñ rey to tz'ac'jioch eb' viñ d'a preso d'a spat viñ yajal d'a eb' soldado stañvan viñ, aton ta' aypaxoch viñtaj José d'a preso. ⁴ Añeja' d'a yol sc'ab' viñtaj José chi' ix can eb' viñ chavañ smunlajvum viñ rey chi' yuj viñ yajal preso chi' yic a viñ tz'ac'an servil eb' viñ. Ix can eb' viñ jun tiempoal d'a preso chi'.

⁵ Axo d'a jun ac'val ix och svayich eb' viři chavař chi', junjun vayich chi' ay syalelc'ochi. ⁶ Axo ix sacb'i ix c'och viřtaj José yil eb' viři. Ix yilan viři to te ayoch eb' viři d'a ilc'olal. ⁷ Ix sc'anb'an viři d'a eb' viři:

—ġTas yuj te cuseltac yilji e sat? xchi viři d'a eb' viři.

⁸—Ay val co vayich ix och d'a jun ac'val tic, palta malaj mach d'a tic tz'alan d'ayori tas syalelc'ochi, xchi eb' viři.

—ġTom mařioc Dios syal yalani tas syalelc'och vayich? Alec d'ayin tas ix e vayichej chi', xchi viřtaj José chi'.

⁹ Yuj chi' a viři yajal yaj d'a eb' viři tz'ac'an svino viři rey, ix och ijan viři yalan svayich chi' d'a viřtaj José icha tic:

—A d'a in vayich, ix vil jun te' uva, ¹⁰ ay ox'e' sc'ab' te'. Ix vil sq'uetta svol, ix yac'an xumaquil, axo xumaquil chi', ix och b'uyan sat, te q'uiřxo. ¹¹ A ix vilani to yamb'ilq'ue scopa viři rey vuuj, ix vic'ancot sat te' uva chi', ix in pitz'anem yal d'a yol scopa viři rey chi', ix vac'anoch d'a yol sc'ab' viři, xchi viři.

¹² Ix yalan viřtaj José d'a viři icha tic:

—Ichaton tic syalelc'och a vayich chi': A ox'e' sc'ab' te' uva ix il chi', ox'e' c'ual syala'. ¹³ Ayic chab'ej ticnaic ol sb'eyc'olej a mul viři rey chi'. Ol lajvoc chi' ol ach yac'anxioch viři d'a a munlajel, ol ac'xi scopa viři chi' icha d'a yalařtaxo.

¹⁴ Ayic ol elc'och jun sval tic, tzin a naancot d'a viři rey chi', yic vach' tzin elpax d'a yol preso tic. Oc'ocab' a c'ol d'ayin. ¹⁵ A in tic ichato elc'ab'il in cot d'a scal eb' viři hebreo. Mař in mojoy ay in och d'a preso tic, yujto malaj jab'oc tas chuc ix in c'ulej, xchi viřtaj José chi'.

¹⁶ Ayic ix yab'an viři yajalil eb' viři sb'oan ixim pan to a viřtaj José vach' ix aj yalanel svayich viři chi' viři, ix yalanpax viři icha tic:

—A in tic ix in vayichej to ayq'ue ox'e' mooch ixim pan d'a in jolom. ¹⁷ A d'a yol jun yune' mooch d'a jun yoxil ayq'ue d'a in jolom chi', tzijtum macařil ixim pan ayem d'a yool yic sva viři rey, palta axo noc' much ix javi ix stzoc'anq'uetta ixim noc' d'a yol te' mooch chi', xchi viři.

¹⁸ Ix yalanxi viřtaj José d'a viři icha tic:

—A tas syalelc'och a vayich chi', aton tic: A ox'e' mooch chi' sch'oxcot ox'e' c'ual. ¹⁹ Yuj chi' yic chab'ej ticnaic, ol sb'eyc'olej viři rey tas yaj a mul. Slajvi chi' ol schecan viři ic'chajel a jolom, a a nivanil ol ac'jocq'ue d'a schon jun te te', axo noc' ostoc ol ja schib'at a nivanil chi', xchi viřtaj José chi' d'a viři.

²⁰ Schab'jial val yalan svayich eb' viři chavař chi' viřtaj José chi', ix yac'an sq'uiřal yab'ilal viři rey. Ix yavtancot viři masanil eb' viři nivac vinac ayoch yajalil yed'oc. D'a yichari eb' viři nivac yajal chi' ix checji ic'chajelta eb' viři chavař ayoch d'a preso chi'. ²¹ A viři tz'ac'an svino viři rey, ix ac'chajxioch viři d'a smunlajel. ²² Axo viři yajal yaj d'a eb' sb'oan ixim pan, ix yal viři rey to smiljicham viři icha val ix aj yalan viřtaj José. ²³ Palta majxo nachajcot viřtaj José yuj viři tz'ac'an svino viři rey chi'.

41

Yalnac viřtaj José R'tas syalelc'och svayich viři rey

¹ Axo yic toxo ix ec'b'at chab' ab'il, ay jun ac'val ix och svayich viři rey. Ix yil viři to liřtanec' viři d'a sti' a' nivan Nilo. ² A d'a yol a' chi', ix q'ueul ucvaři noc' vacax te vach', te b'aq'uech, sva noc' d'a sti' a' chi'. ³ Ix lajvi chi' ix q'ueul ucvařxo noc' vacax te chuclaj yilji, te b'ac, ix b'at noc' d'a slac'anil noc' b'aq'uech chi'. ⁴ Ix och ijan noc' b'ac chi' schianb'at noc' b'aq'uech chi'. Ix lajvi chi', ix el svařař viři rey chi'.

⁵ Ix vayxib'at viñ. Axo ix yilan viñ to ay jun pitañ ixim trigo ix q'uib'i, uque' val ix aj sjolom ixim, te vach', b'ud'an val yuj sat. ⁶ Ix yilanpax viñ d'a spatictac ixim b'ab'el chi', ix elpaxcot uquexo jolom trigo te malaj sat, nab'a pach'uch'tac, malaj jab'oc svach'il. ⁷ A uque' jolom trigo te pach'uch'tac chi', a' ix c'uxanb'at ixim uque' te ay sat chi'.

Axo yic ix el svayañ viñ rey chi', ix nachajel yuj viñ to van svayichan viñ. ⁸ Axo ix sach'i, te tacnaquel sc'ol viñ yuj svayich chi'. Ix schecan viñ avtajcot masanil eb' syal snaan el lolonel d'a Egipto yed' eb' te yojtac yalani. Ix och ijan viñ rey chi' yalan svayich chi' d'a eb', palta malaj junoc eb' syal yalani tas syalelc'och svayich viñ chi'. ⁹ Yuj chi' axo viñ yajal yaj d'a eb' tz'ac'an svino viñ rey chi' ix alan d'a viñ icha tic:

—Ato val ticnaic sja d'a in c'ool to ay jun in paltail ix vac'ochi. ¹⁰ Ayic ix cot oval d'ayin yed' viñ yajal eb' b'oum pan, ix oñ ac'och d'a yol sc'ab' viñ yajal eb' tzach tañvani, ix oñ ochcan d'a preso. ¹¹ Ay jun ac'val ix och co vayich co chavañil, junjun co vayich chi' ay syalelc'ochi. ¹² Ata' ayec' jun viñ quelem hebreo, schecab'ejnac viñ yajal eb' viñ tzach tañvan chi'. Ix calan co vayich chi' d'a viñ. Te vach' ix yutej viñ yalan tas syalelc'och co vayich chi'. ¹³ Icha val ix aj yalan viñ chi', icha chi' ix aj yelc'ochi. Ina ix in ochxi d'a in munlajel, axo junxo viñ ved'nac chi, ix ac'jq'ue d'uñan snivanil viñ, xchi viñ yac'umal svino viñ rey chi'.

¹⁴ Ix lajvi yab'an jun ab'ix viñ rey chi', ix schecan viñ ic'jielta viñaj José d'a yol preso. Elañchamel ix b'at ic'chajelta viñ, ix yac'an joxchajel sb'a viñ, ix sq'uexanel spichul viñ, ix b'at viñ d'a yichañ viñ rey chi'. ¹⁵ Ix yalan viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—Ay val jun in vayich. Malaj junoc eb' viñ ay d'a tic snachajel yuuj tas syalelc'ochi. Ix vab' specal tob' snachajel uuj tas syalelc'och vayich, xchi viñ rey chi' d'a viñ.

¹⁶ —A jun chi' mañ yoloc vic snachajel vuuj, palta a Dios ol alanoc tas tz'elc'och a vayich chi' yic tz'och a vach'iloc, xchi viñaj José chi'.

¹⁷ Ix och ijan viñ rey yalan svayich d'a viñaj José chi' icha tic:

—A ix vilani to liñan in ec' d'a sti' a' Nilo. ¹⁸ D'a yol a' chi' ix q'ueul ucvañ noc' vacax te vach', te b'aq'uech. Ix vaec' noc' d'a stitac a' chi'. ¹⁹ Ix lajvi chi' ix q'uepaxul ucvañxo noc' te b'ac, chuclaj yilji noc'. Manta b'aj svil junoc vacax chuclaj yilji icha noc' chi' d'a Egipto tic. ²⁰ A ucvañ noc' b'ac chi', a noc' ix chianb'at ucvañ noc' b'aq'uech b'ab'el ix q'ueul chi'. ²¹ Ayic ix lajviel noc' b'aq'uech schianb'at noc' b'ac chi', añaña b'ac ix ajcan noc', maj b'aq'uechb'oclañ jab'oc noc'.

Ix lajvi chi', ix el in vaye'. ²² Ix cotxi in vayañ, ix in vayichanxi. Ix vilani, ay jun pitañ ixim trigo uque' val sjolom ix yac'a', te b'ud'an yuj sat. ²³ Ix lajvi chi' ix elpaxul uquexo sjolom, palta toñej pach'uch'tac, malaj sat. ²⁴ Axo ixim chi' ix c'uxanb'at ixim vach' ay sat chi'. Ix val in vayich tic d'a eb' viñ snachajel yuj yalani, palta malaj val junoc eb' viñ syal snachajel yuj tas syalelc'ochi, xchi viñ rey chi' d'a viñ.

²⁵ Ix yalan viñaj José chi' icha tic:

—Mamin rey, a chab' a vayich chi', junñej tas syalelc'ochi. A Dios ix ac'an a vayichej tas nab'il yuuj. ²⁶ A val syalelc'och noc' ucvañ vacax b'aq'uech chi', uque' ab'il sch'oxo'. Añaña uque' sjolom ixim trigo te vach' chi', añaña chi' syala'. ²⁷ A pax ucvañ noc' vacax te b'ac, chuclaj yilji ix q'ueul chi', añaña uque' ab'il pax sch'oxo'. Añaña ixim jolom trigo te pach'uch'tac, malaj jab'oc sat, uque' ab'il vejel syalelc'ochi. ²⁸ A tas ix val d'ayach tic, ichaton chi' syalelc'och a vayich chi'. A Dios ix ac'an a vayichej tas nab'ilxo yuuj.

²⁹ Ol ja uque' ab'il, te vach' ol aj sat avb'en d'a Egipto tic. ³⁰ Ol lajvoc chi', ol ja uque' ab'il vejel. Ayic chi' mañxa mach ol naancot jantac sat avb'en ix yac' sobre d'a Egipto tic ayic yec'nac uque' d'a yalañtaxo, yujto a vejel chi' ol ixtancanb'at jun choñab' tic. ³¹ Te nivan vejel ol yutej sb'a. Mañxalaj b'aj ol checlaj jab'ocxo tas ix yac' sobre d'a jun tiempoal vach' ix ec' chi'. ³² Chael val ix aj yoch a vayich chi' yic vach' snachajel uj sic'lab'il to nab'ilxo yuj Dios to ol elc'och d'a elañchamel.

³³ Yuj chi, vach' tato tza say junoc vinac te jelan, te ay spensar. Tzac'anoch viñ yajalil d'a yol nación tic. ³⁴ Tza sayanpax jayvañocxo eb' viñ ol och yajalil, sb'at eb' viñ d'a masanil yol nación yic tz'ec' eb' viñ smol chab' almud d'a junjun quintal avb'en tz'el d'a sat luum chi' d'a junjun ab'il, masanto slajvi uque' ab'il ol ste aq'uej sat avb'en chi'. ³⁵ Masanil jantac syac' sobre smolb'an eb' viñ chi', syac'can eb' viñ d'a yol a c'ab', sic'chajcanb'at d'a junjun choñab' d'a yol yic Egipto tic, yic vach' ay tas sva eb' anima. ³⁶ Masanil tas ol sic'chajcanb'at chi', a' ol sva eb' anima ayic ol ja uque' ab'il vejel chi', yic vach' max ixtaxel jun choñab' tic yuj vejel, xchi viñaj José chi'.

Ix och viñaj José yajalil d'a Egipto

³⁷ A jun ix yal viñaj José chi', ix scha sc'ol viñ rey yed' masanil eb' ayoch yajalil yed'oc. ³⁸ Ix yalan viñ rey chi' d'a eb' icha tic:

—Ma chequel tato ay b'aj ol chax junocxo vinac cuuj to ayoch Yespíritu Dios yed'oc icha val jun viñ tic, xchi viñ rey chi'.

³⁹ Ix yalan viñ d'a viñaj José chi' icha tic:

—Malaj mach jelan, malaj mach ay spensar icha ach tic, yujto a Dios tz'ac'an ojtaquejel masanil juntzañ tic. ⁴⁰ A ach ol ach ochcan yajalil d'a in despacho tic. Masanil anima ol c'anab'ajan tas ol ala'. A inxoñej nivan velc'och d'a ichañ, yujto rey in. ⁴¹ A in tzach vac'och gubernadoral d'a masanil yol yic Egipto tic, xchi viñ.

⁴² Ayic ix yalan jun lolonel chi' viñ, ix yic'anel scolc'ab' viñ ayoch d'a sc'ab' b'aj ayoch sello, ix yac'anoch viñ d'a sc'ab' viñaj José chi'. Ix schecan viñ rey chi' ac'jioch spichul viñaj José chi' to a lino te vach'. Tz'ac'jioch junoc cadena nab'a oro d'a sjaj viñ. ⁴³ Ix checchajq'ue viñ d'a yol carruaje, aton jun schab'il yic viñ rey chi', ix schecan viñ to schecjiel eb' anima d'a yol b'e ayic tz'ec' viñaj José chi'. Icha chi' ix aj yochcan viñaj José chi' gubernadoral yed' yilumaloc masanil choñab' Egipto chi'.

⁴⁴ Ix lajvi chi' ix yalan viñ rey d'a viñaj José chi' icha tic:

—A in tic rey in, palta malaj junoc mach syal yalan d'a yol choñab' tic, tato mañoc ach tzala', xchi viñ.

⁴⁵⁻⁴⁶ Zafnat-panea ix yac' viñ rey sb'iej viñaj José chi', ix yac'an viñ rey chi' yic'laj sb'a viñ yed' ix Asenat, yisil jun viñ Potifera sb'i, sacerdote yaj viñ d'a yol choñab' On. ³⁰ ab'il sq'uinal viñaj José chi' ayic ix ic'jib'at viñ d'a yichañ viñ rey chi'.

Ix lajvi chi', ix elta viñaj José chi' d'a yichañ viñ rey chi', ix b'at viñ d'a yol masanil choñab' d'a yol yic Egipto chi'. ⁴⁷ A d'a uque' ab'il, mañ jantacoc sat masanil avb'en ix yac'a'. ⁴⁸ Masanil ixim trigo ix yac' sobre d'a uque' ab'il chi', ix sic'chajb'at ixim d'a junjun choñab' yuj viñaj José chi'. ⁴⁹ Icha yarenail sti' a' mar, icha val chi' yilji ixim trigo ix molchaj yuj viñ. Te nivanxo ixim trigo chi', yuj chi' majxo echtajlaj ixim, maxtzac yal-laj sb'ischaji.

⁵⁰ Ayic manto el yich jun nivan vejel chi', chavañxo yuninal viñaj José yed' ix Asenat chi'. ⁵¹ A viñ b'ab'el unin, Manasés^{41.51} ix yac' viñ sb'iej, ix yalan

viñ: A Dios ix ac'an sat d'a in c'ol masanil syaelal ix ec'b'at d'a vib'añ yed' in cusc'olal yuj eb' ayto vuj in b'a yed'oc, xchi viñ. ⁵² Axo jun viñ schab'il unin, Efraín^{41.52} ix yac' viñ sb'iej, ix yalan viñ: A Dios ix ac'an svach'c'olal d'ayin d'a jun lugar b'aj ix vab' syaelal tic, xchi viñ.

⁵³ Ix lajvi yec' uque' ab'il ayic mañ jantacoc svach'il ix aj sat avb'en d'a Egipto, ⁵⁴ ix schanel yich uque' ab'il vejel chi', icha ix aj yalan viñaj José. Ix japax nivan vejel d'a yol masanil nación d'a slac'anil chi'. Axo d'a masanil yol smach'en Egipto ay tas sva eb' anima. ⁵⁵ Axo yic ix em vejel chi', tzijtum eb' aj Egipto chi' sc'och d'a viñ rey c'anb'oj trigo. Syalan viñ rey chi' d'a eb': Ixiquec d'a viñaj José. Masanil tas syal viñ a tze c'anab'ajej, xchi viñ d'a eb'.

⁵⁶ Masanil yol yic Egipto chi' ayem vejel, yuj chi' ix jacvi masanil yed'tal b'aj sic'an ixim trigo yuj viñaj José chi', ix choñji ixim d'a eb' aj Egipto chi'. ⁵⁷ Masanil juntzarixob nación ix ja manoj trigo d'a viñ yujto masanil b'aj ay vejel, mañxalaj tas sva eb' anima.

42

Ix c'och eb' yuc'tac viñaj José d'a Egipto

¹ A viñaj Jacob cajan viñ d'a Canaán, ix yab' specal viñ to te ay ixim trigo d'a Egipto. Yuj chi' ix yal viñ d'a eb' viñ uninal icha tic: ¿Tas tze c'ulej, toñej tzeyil-lajoch e b'a? ² Ix vab' specal to te ay ixim trigo d'a Egipto. Ixiquec e man tas sco va yic vach' max oñ cham yuj vejel, xchi viñ.

³ Yuj chi', ix b'at lajuñvañ yuc'tac viñaj José manoj trigo d'a Egipto chi'.

⁴ Axo viñaj Benjamín, yuc'tac viñaj José chi', maj chajib'atlaj viñ yuj viñaj Jacob chi', yujto ix sna' viñ: Ay talaj tas tz'ic'an viñ uninal tic, xchi viñ.

⁵ Tzijtum juntzarixob eb' viñ manum trigo ix b'at yed' eb' viñ uninal viñaj Israel chi', yujto d'a masanil yol yic Canaán chi', ix te em vejel.

⁶ A viñaj José yajal yaj d'a yol yic Egipto chi', a viñ tz'ac'anelta ixim trigo d'a eb' manvajum sc'och chi'. Ayic ix c'och eb' yuc'tac viñ chi' d'a yichañ, ix em ñojjab' eb' viñ d'a sat luum. ⁷ D'a jun rato chi, ix yiloch eb' yuc'tac viñaj José chi', palta axo ix yutej sb'a viñ ichato mañ yojtacoc viñ, ov ix yutej viñ slolon d'a eb' viñ:

—¿B'ajtil ix ex cot a ex tic? xchi viñ.

—Aj Canaán oñ, to tzoñ javi manoj trigo, xchi eb' viñ.

⁸ Vach'chom a viñaj José chi' yojtac viñ to yuc'tac sb'a viñ yed' eb' viñ, axo pax eb' viñ jun, maj nachajel-laj yuj eb' viñ. ⁹ Ichato chi' ix snaancot viñaj José tas ix svayichej d'a yib'añ eb' viñ d'a yalañtaxo. Ix yalan viñ:

—A ex tic toñej tzul oñ eyileli, toñej tzex javi eyila' tato ay b'aj syal yochul eb' ajc'ol d'a yol jun choñab' tic, xchi viñ.

¹⁰ —Maay mamin, a oñ a checab' oñ tic, manoj trigoñej tzoñ javi. ¹¹ A oñ tic junñej co mam, cuc'tacñej co b'a, vach'ñej co pensar, malaj b'aj toñej tzeç' quileli, xchi eb' viñ.

¹² —Val yel a ex tic toñej tzex ja eyilb'ati ta secojtac tz'ochul eb' ajc'ol d'a tic, xchi viñ.

¹³ Ix tac'vi eb' viñ icha tic:

—Maay mamin, a oñ a checab' oñ tic, lajchavañ oñ, cuc'tacñej co b'a, junñej co mam, cajan oñ d'a Canaán. A viñ cuc'tac tzac'an unin, aycan viñ yed' viñ co mam chi', ay junxo viñ, mañxo ayoc ec'laj viñ, xchi eb'.

¹⁴ —Val yel svala', a ex tic toñej tzex ja eyileli tas yaj d'a tic. ¹⁵ Ol to yal sb'a tas ol aj jun tic: Tzin loc sb'i viñ rey to mañ ol ex actajeloc tato mañ ol

eyic'cot viři eyuc'tac tzac'an unin chi'. ¹⁶ A ticnaic tzex b'at junoc ex eyic' viři, a exxo tic ol ex canřej preso d'a tic, yic vach' squila' tato yel tzeyala'. Tato tořej tzeyala', toxo ix in loc sb'i viři rey to tořej tzul oři eyileli, xchi viřtaj José chi.

¹⁷⁻¹⁸ Ix och eb' viři preso yuj viři. Ato d'a schab'jial chi' ix yalan viřtaj José chi' d'a eb' viři icha tic:

—A in tic tzin xiv d'a Dios. Tato tze c'anab'ajej jun tas sval tic, tzex colchajcani. ¹⁹ Tato yel vach' ex, junxořej ex tzex can d'a yol preso tic, tzex b'at e masanil d'a e chořab' chi', tzeyic'anb'at ixim trigo sva eb' ix eyetb'eyum yed' eyuninal van scham yuj vejel chi'. ²⁰ Slajvi chi', tzeyic'ancot viři eyuc'tac tzac'an unin chi'. Ichato chi' ol vilani tato yel tzeyala', mař ol ex chamlaj, xchi viřtaj José chi'.

Ichocab' ta', xchi eb' viři. ²¹ Ix yalan eb' viři d'ay junjun icha tic:

—A yuj tas cutejnac viři cuc'tac, yuj chi' sja jun yaelal tic d'a quib'aři. Val yel te chuc cutejnac co b'a d'a viři, mař co chanacoc cab'i ayic stevinac viři d'ayoři to tz'oc' co c'ol d'a viři, vach'chom quilnac to te cusnac viři, xchi eb' viři.

²² Ix yalanpax viřtaj Rubén d'a eb' viři yuc'tac chi' icha tic:

—Valnac d'ayex to max eyutej e b'a d'a viři icha chi', palta mař e chanacoc eyab'i tas valnac chi'. A ticnaic, tic val scot d'a quib'aři yuj schamel viři, xchi viři.

²³ Maj nachajel yuj eb' viři tato van yab'an viřtaj José tas syal eb' viři chi', yujto d'a sti' eb' aj Egipto slolon viři, ařej to ay junoc mach tz'alaneli tas syal viři. ²⁴ Ix el viřtaj José chi' d'a stz'ey eb' viři, ix och ijan viři yoq'ui. Ix jax viři, ix lolonxi viři yed' eb' viři. Ix yic'anel viřtaj Simeón viři, d'a yichař eb' viři ix tzeč'chajcan viři. ²⁵ Ix lajvi chi', ix yalan viřtaj José chi' to tz'ac'ji b'ud'joc scoxtal eb' viři, ix ac'jiem q'uen stumin eb' viři d'a yol sti' scoxtal chi', ix ac'jib'at svael eb' viři yic yol sb'e. Icha chi' ix sc'ulej viři yed' eb' viři. ²⁶ Ix lajvi chi', ix yac'anoč yicatz noc' sb'uru eb' viři, ix paxta eb' viři b'ian.

²⁷ Axo ix c'och eb' viři b'aj ol vayoc, ix sjacan scoxtal junoc eb' viři yic syic'anqueta chab'oc strigo noc' sb'uru viři chi' yalani. Axo ix yilan viři to ayem q'uen tumin d'a yol sti' scoxtal, q'uen ix yac'lab'ej eb' viři smanan ixim strigo chi'. ²⁸ Ix yalan viři d'a eb' viři yuc'tac chi' icha tic:

—Ilecnab'i, ix ac'jixi meltzaj q'uen in tumin. Ay val em q'uen d'a yol sti' in coxtal tic, xchi viři.

Masanil eb' viři ix ib'xiq'ue yuj xivelal, ix yalan eb' viři icha tic:

—¿Tas yuj icha tic tzoři yutej Dios? xchi eb' viři.

²⁹ Axo yic ix jax eb' viři d'a yol yic Canaán chi', ix yalan eb' viři d'a viři smam tastac ix ec' d'a yib'aři. Ix yalan eb' viři icha tic:

³⁰ —A viři ayoch yajalil d'a jun chořab' chi', te ov ix yutej viři slolon d'ayoři. Ix yalan viři to tořej oři xid' quilelta tas yaj schořab' chi'. ³¹ Ix calani to vach' oři, mař chucoc co pensar tzoři eq'ui, malaj b'aj tořej tzeč' quilel tas yaj eb'. ³² Ix calani to lajchavaři co b'eyi, junřej co mam, jun viři cuc'tac mařxo ayoquec'laj, axo viři tzac'an unin, aycan viři yed' viři co mam d'a Canaán, xco co d'a viři. ³³ Ix lajvi chi', ix yalan viři icha tic: Tato yel vach' ex, canocab' junoc viři eyuc'tac d'a tic, tzeyic'anb'at jab'oc ixim trigo d'a eb' ix eyetb'eyum yed' d'a eyuninal van scham yuj vejel chi'. ³⁴ Slajvi chi', tzeyic'ancot junxo viři eyuc'tac tzac'an unin chi' vil d'a tic. Ichato chi' ol vojtačaneli to maři chucoc e pensar syal chi'. Masanto sjavi junxo viři eyuc'tac tzac'an unin chi', ol in jacanelta viři eyuc'tac ix can d'a preso tic, yic icha chi' libre ex e b'eyeq'ui, xchi viři, xchi eb' viři.

³⁵ Axo ix sjacan scoxtal eb' viñ chi', ix yilan eb' viñ to ayem junjun yunetac mucuc tumín yol sti' coxtal chi', aton q'uen tumín chi' ix yac'lab'ej eb' viñ smanan ixim trigo. Ix ac'chajxi meltzaj q'ueen. Ix te xiv chaat eb' viñ, ix te xiv pax viñ smam eb' viñ chi'. ³⁶ Ix lajvi chi' ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Te chuc tzeyutej e b'a d'ayin. Mañxo junoc vuninal scan eyuuj. Viñaj José, mañxo ayoquec'laj viñ, viñaj Simeón, ix can viñ d'a preso, e gana tzeyic'paxb'at viñaj Benjamín. A mach tz'ab'an syail, a in toni, xchi viñ.

³⁷ Ix yalan viñaj Rubén d'a viñ smam chi' icha tic:

—Mañ ach xiv mamin. Ac'b'at viñ cuc'tac tzac'an unin tic qued'oc. A in svac' in b'a yuj viñ, tato mañxo ol jax viñ vuuj, vach'chom tza mac'cham chavañ vuninal tic yuj viñ, xchi viñ.

³⁸ Ix tac'vi viñaj Jacob chi' icha tic:

—Mañ ol b'atlay viñ vuninal tic eyed'oc, axotej viñ ayec' ved'oc. Ina viñ yuc'tac viñ, chamnaxco viñ, talaj ay tas tz'ic'anpax junxo viñ tic d'a yol b'e, tic a ex val tzeyac'och e mul yic tzin cham yuj cuselal, xchi viñaj Jacob chi'.

43

Ix ic'jib'at viñaj Benjamín d'a Egipto

¹ Te ov yac'an vejel d'a yol schoñab' eb' viñ. ² Ix lajviel ixim trigo xid' yic' eb' viñ chi' svaan viñaj Jacob yed' yuninal, ix yalanxi viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Ixiquecxi d'a Egipto, b'at manec jab'ocxo tas sco va'a, xchi viñ.

³ Ix yalan viñaj Judá icha tic:

—Te jichan ix yutej viñ schoñan ixim trigo chi' yalani: Tato max eyic'cot viñ eyuc'tac tzac'an unin chi', mañxo ol eyil in sat d'a tic, xchi viñ. ⁴ Yuj val chi', tato sb'at viñ cuc'tac tic qued'oc, tzoñ b'at manoj trigo chi'. ⁵ Tato max a chab'at viñ qued' jun, mañxo ol oñ b'atlay, icha ix aj yalan viñ choñum trigo chi': Tato max eyic'cot viñ eyuc'tac tzac'an unin chi', mañxo ex javoclay d'a vichañ, xchi viñ.

⁶ Ix yalan viñaj Israel chi' icha tic:

—¿Tas yuj ix eyal d'a jun viñ chi' to ay junocxo eyuc'tac? Tzin eyac' val och d'a ilc'olal, xchi viñ.

⁷ Ix tac'vi eb' viñ icha tic:

—Ix sc'anb'ej viñ tastac caji, mach ayoñ yirñtilal. Ix sc'anb'anpax viñ tato aytoec' co mam, tato aytopax cuc'tac. Yuj chi' ix cal d'a viñ to aytoec' co mam, aytopax junxo cuc'tac. ¿Tocval cojtac tato ol yal viñ to squic'b'at viñ cuc'tac tic? xchi eb' viñ.

⁸ Ix yalanxi viñaj Judá d'a viñ smam chi':

—Tato max yal a c'ol tzoñ cham yuj vejel co masanil, chab'at viñ cuc'tac tic qued'oc. A in tzin tec'b'ej in b'a in tañvan viñ, tato icha chi', tic tzoñ b'at d'a elañchamel. ⁹ A in tzin tec'b'ej in b'a tato ay tas tz'ic'an viñ, tato mañxo ol ja viñ vuuj, te chuc ol in can d'a a sat. ¹⁰ Tato maj ec' co tiempo d'a tic, toxo ix cac' chaeloc naic, xchi viñ.

¹¹ Ix tac'vi viñ smam eb' viñ chi' icha tic:

—Tato mañxa tas vach' scutej, yic'ocab' icha tzeyal chi', ixiquec. Iq'uecb'at jab'oc e silab' d'a viñ. A juntzañ tas vach' sq'uib' d'a tic, a' tzeyic'b'ati: Aton bálsamo, noc' yalchab', perfume, mirra, te' nueces yed' te' almendras.

¹² Iq'uecb'at e tumín yic tze manan ixim trigo chi', tzeyic'anxib'at q'uen tumín ix yac' meltzaj eb' viñ d'ayex d'a sti' e coxtal chi', tecan toñej ix sat sc'ol eb' viñ, yuj chi' ayem q'ueen. ¹³ Iq'uecb'at viñ eyuc'tac tic, tzez b'atxi eyil viñ yajal chi'. ¹⁴ A Dios Syal Yuj Smasanil, a' ol och d'a spensar viñ yic ol actajel viñ eyuc'tac aj Simeón. Vach' ol aj smeltzajcot viñaj Benjamín tic eyed'oc. A

inxo tic, tato tzin can mañ uninal, in canocab'i, ¿tasto val ol vutej? xchi viñ smam eb' viñ chi'.

¹⁵ Ix lajvi chi', ix yac'anem silab' eb' viñ chi' d'a yol scoxtal yed' q'uen tumin. Ix yic'anb'at viñaj Benjamín eb' viñ, ix b'atxi eb' viñ d'a Egipto chi'. Axo yic ix c'och eb' viñ d'a yichañ viñaj José, ¹⁶ ix yilan viñ to ajun viñaj Benjamín chi'. Ix yalan viñ d'a viñ yilumal spat icha tic:

—Ic'b'at juntzañ eb' viñ tic d'a in pat, tzac'an miljoccham junoc noc' vacax, yic sb'ojunoc vael, to ol va eb' viñ ved'oc d'a chime'ualil tic, xchi viñaj José chi'.

¹⁷ Ix lajvi chi', ix ic'jib'at eb' viñ yuj viñ ilum pat chi', ix sc'anab'ajan viñ tas ix yal viñaj José chi'. ¹⁸ Ix te xiv chaañ eb' viñ yujto ix ic'chajb'at eb' viñ d'a spat viñ, ix yal-lan yab' eb' viñ icha tic:

—Chuc tas sna viñ d'a quib'añ. Tecan yuj q'uen tumin ix yac' meltzaj eb' viñ d'ayoñ, yuj chi' tzoñ ic'chajcot d'a tic. Tecan ol oñ yac'och viñ schecab'oc yed' noc' co chej tic, xchi eb' viñ.

¹⁹ Yuj chi', ayic ix c'och eb' viñ d'a spuetail pat chi', ix och tean eb' viñ d'a viñ yilumal te' chi'. ²⁰ Ix yalan eb' viñ icha tic:

—Mamin, ina a oñ tic, ix oñ ulec' manoj trigo junel, ²¹ axo yic ix oñ meltzaji, ix oñ vay d'a yol b'e. Ayic ix co jacan co coxtal, ix quilani tz'acan yajem q'uen tumin d'a sti' co coxtal chi', aton q'uen ix co c'ana' ayic ix co manan ixim co trigo. Ix quic'anxi meltzaj q'uen tumin chi' ticnaic, tz'acan ol cutej cac'anxi q'uen d'ayach. ²² Mañ cojtacoc mach ix ac'anem q'uen d'a yol sti' co coxtal chi'. Ch'oc ix quic'paxcot q'uen stojol ixim ol co man chi' ticnaic, xchi eb' viñ.

²³ Ix yalan viñ chi' icha tic:

—Mañ eyac' pensar yuj jun chi'. Mañ ex xivoc. A sDiosal e mam yed' ex paxi, a ix ac'anem q'uen d'a sti' e coxtal chi'. A in ix in cha q'uen tumin ix eyac' stojoloc ixim e trigo ix eyic' chi', xchi viñ d'a eb' viñ.

Ix lajvi chi', ix ic'jielta viñaj Simeón d'a yol preso yuj viñ yilumal chi', ix elul viñ b'aj ayec' eb' yuc'tac chi'. ²⁴ Ix ic'chajb'at eb' viñ smasanil yuj viñ d'a spat viñaj José chi', ix yac'an a' viñ yic sb'iquel yoc eb' viñ, ix ac'jipax yañ schej eb' viñ. ²⁵ Ix lajvi chi', ix yic'anq'ueta silab' eb' viñ d'a yol scoxtal ol yac' d'a viñaj José ayic ol c'och viñ d'a chime'ualil chi', yujto yojtaco eb' viñ to ol va eb' viñ yed' viñ.

²⁶ Axo ix c'och viñaj José chi', ix yac'an silab' eb' viñ chi' d'a viñ, ix em ñojjab' eb' viñ d'a sat lum d'a yichañ viñ. ²⁷ Ix lajvi chi' ix sc'anb'an viñ d'a eb' viñ tato vach'ñej sc'ol eb' viñ, ix yalan viñ:

—¿Janic' sc'ol viñ e mam, viñ te ichamxo ix eyal d'ayin? ¿Pitzan tom viñ? xchi viñ d'a eb' viñ.

²⁸ Ix em ñojan eb' viñ, ix yalan eb' viñ:

—A viñ co mam chi', aytoec' viñ, vach'to sc'ol viñ, xchi eb' viñ.

²⁹ Axo ix yilanoch viñaj Benjamín viñ, aton viñ junñej snun viñ yed'oc, ix yalan viñ:

—¿A am viñ eyuc'tac tzac'an unin ix eyal tic d'ayin? xchi viñ.

—Aton viñ, xchi eb' viñ.

—Yac'ocab' svach'c'olal Dios d'a ib'añ, xchi viñ d'a viñaj Benjamín chi'.

³⁰ Ix lajvi yalan jun chi' viñ, ix te sat val sc'ol viñ yilan viñ yuc'tac chi'. Ix och pitz'an d'a spixan viñ, ijan val ix oc' viñ. Elañchamel ix b'at lemnaj viñ d'a yol scuarto yic sb'at oc' ta'. ³¹ Axo yic ix ec'b'at scusc'olal viñ chi', ix sb'icanel sat viñ, ix elta viñ, ix yalan viñ d'a eb' schecab': Iq'uequelta co vael chi' chinaic, xchi viñ.

³² Jun smexa viñaj José chi' sch'ocojil. Ch'oc junxo mexa b'aj ix och eb' viñ yuc'tac viñ chi', ch'oc pax junxo mexa b'aj sva eb' viñ aj Egipto chi', aton eb'

svataxon yed' viñaj José chi', yujto a eb' viñ aj Egipto chi' ay yovalil tato junñej sva eb' viñ yed' eb' viñ hebreo chi'. ³³ A eb' viñ yuc'tac viñaj José chi', d'a stzolal ix aj yac'jiem c'ojan eb' viñ yuj viñ schecab' viñaj José chi', ato syala' jantac sq'uinal junjun eb' viñ, yujto icha chi' ix aj yalan viñaj José chi'. Viñ b'ab'el masanto viñ tzac'an unin. Toxoñej ste sat sc'ol eb' viñ yil-lanoch sb'a. ³⁴ A vael ay d'a smexa viñaj José chi', a' ix ac'ji d'a eb' viñ. Axo pax d'a viñaj Benjamín chi', oye'to macañ ec'b'al yic viñ ix ac'ji d'a yichañ yic juntzarixo eb' viñ chi'. Ichato chi' ix va eb' viñ, ix yuc'an vino eb' viñ d'a tzalajc'olal.

44

A scopa viñaj José

¹ Ix lajvi chi', ix yalan viñaj José d'a viñ yilumal spat:

—Ac' b'ud'joc scoxtal eb' viñ tic d'a ixim trigo, yalñej jantac syal yic'anb'at eb' viñ. Tzac'anpaxem q'uen tumín d'a yol sti' scoxtal junjun eb' viñ, aton q'uen b'aj sman ixim trigo chi' eb' viñ. ² Tzac'anpaxem q'uen in copa plata yed' q'uen tumín d'a yol sti' scoxtal viñ tzac'an unin, xchi viñ. Ix sc'anab'ajan viñ tas ix yal viñaj José chi'. ³ Ayic ix ja copnaj yoc c'u d'a q'uiñib'alil, ix chaji meltzaj eb' viñ yed' noc' schej d'a schoñab'. ⁴ Quenanto val sb'at eb' viñ, ix yalan viñaj José d'a viñ yilumal spat chi' icha tic:

—Ixic tzac'an yuj eb' viñ chi'. Ayic syamchaj eb' viñ uuj, tzalani: ¿Tas yuj a svach'c'olal viñ in patrón, chucxo tzeyutej e pactzitancani? ¿Tas yuj ix eyelq'uejcot scopa viñ, aton jun nab'a plata, ⁵ jun scopa viñ b'aj syuc' svino, sc'anapax viñ yic snaanel junoc lolonel? Te chuc ix eyutej e b'a a ex tic, xa chi d'a eb' viñ, xchi viñaj José chi'.

⁶ Ix b'at viñ yilumal spat viñaj José chi' b'ian. Axo yic ix yamchaj eb' viñ yuj viñ, ix yalan viñ d'a eb' viñ icha ix aj yalan viñaj José chi'. ⁷ Ix tac'vi eb' viñ d'a viñ:

—Mamin, ¿tas yuj icha chi' tzutej alan d'ayoriñ? ¿Tom malaj co pensar, yuj chi' ol quelq'uejcot junoc tasi? ⁸ Ina ato d'a Canaán cajan ori. D'a sb'ab'el, a q'uen tumín ix checlaj d'a sti' co coxtal, ix quic'xicot q'ueen. ¿Tom ato val junoc plata ma oro yic viñ a patrón chi' ol quelq'uejcot d'a spat? ⁹ A junoc ori b'aj scheclajelta q'uen copa chi' d'a yol scoxtal, vach' tato smiljichamoc, a ori xo co masanil, tzoñ ochcan a checab'oc, xchi eb' viñ.

¹⁰ Ix tac'vi viñ icha tic:

—Yic'ocab' icha tzezal chi', palta añej viñ b'aj ol ilchajelta jun copa chi' vuuj, a viñ chi' ol ochcan in checab'oc. A exxo tic, e masanil libre ex, xchi viñ.

¹¹ D'a elañchamel ix yaq'uem scoxtal eb' viñ chi' smasanil, ix stijan sti' eb' viñ. ¹² Ix sayan yil masanil yoltac coxtal chi' viñ. D'a stzolal ix say yil viñ, ix sb'ab'laj sayej yil yic viñ b'ab'el vinac viñ masanto d'a viñ tzac'an unin. Axo d'a yol yic viñ tzac'an unin chi' ix q'ueta q'uen copa chi', aton viñaj Benjamín.

¹³ Ix och ijan eb' viñ sñic'chitan spichul yuj scusc'olal. Ix yac'anxi och yicatz noc' sb'uru eb' viñ chi', ix meltzajxi eb' viñ d'a spat. ¹⁴ Ayto ec' viñaj José chi' d'a spat, ix c'och viñaj Judá yed' eb' yuc'tac chi', ix em ñojan eb' viñ d'a sat luum d'a yichañ viñ. ¹⁵ Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—¿Tas yuj icha chi' tzeyutej e b'a? ¿Tom mañ eyojtacoc to a junoc vinac ay yopisio icha in tic, syal snachajel junoc tas yuuj? xchi viñ. ¹⁶ Ix tac'vi viñaj Judá icha tic:

—Mamin, ¿tasto val ol aj co tac'vi d'ayach? ¿Tasto ol cutoc quilanoch co b'a tato vach' ori calani? Ay co mul d'a yichañ co Mam Dios, tic ayori ec' d'a ichañ. Syal tzoñ och a checab'oc yed' viñ b'aj ix ilchajelta q'uen copa chi', xchi viñ.

¹⁷ Ix yalanxi viñaj José chi' icha tic:

—Maay, aŕej viŕi b'aj ix ilchajelta g'uen in copa chi', aŕej viŕi scan in checab'oc. A exxo tic, meltzajaŕtec d'a junc'olal b'aj ay viŕi e mam, xchi viŕi.

Ix tevi viŕtaj Judá yuj viŕtaj Benjamín

¹⁸ Ix snitz val b'at sb'a viŕtaj Judá d'a stz'ey viŕtaj José chi', ix yalan viŕi:

—Mamin, tzoc el val d'a a c'ool svalan d'ayach tas in pensar. Tzin tevi d'ayach, mocab' cot oval d'ayin, vach'chom icha ach viŕi rey. ¹⁹ A ach val ix a c'anb'ej d'ayoŕi tato aytoec' viŕi co mam a oŕi tic, tato aytopax junocxo cuc'tac. ²⁰ Yuj chi', ix calan d'ayach to aytoec' viŕi co mam, aŕejto te icham vinacxo viŕi. A junxo viŕi cuc'tac tzac'an unin, d'a yicham vinaquilxo viŕi co mam chi' ix alji viŕi. Axo junxo viŕi junŕej snun viŕi yed'oc, chamnacxo viŕi, yuj chi' te xajan viŕi yuj viŕi co mam chi', yujto axoŕej viŕi. ²¹ A ach ix ala' to squic'cot viŕi, yic tzojtaquejel viŕi. ²² Ix calan d'ayach to max yal sc'ol viŕi co mam chi' tz'el'ta viŕi d'a stz'ey, yujto ijanxo scham viŕi yuj cusc'olal yalani tato tz'el viŕi d'a stz'ey viŕi. ²³ Palta ix alpax d'ayoŕi tato max quic'cot viŕi, maxtzac val co jax d'a ichaŕi alani.

²⁴ Ayic ix oŕi c'och d'a co pat chi', ix calan d'a viŕi co mam chi' tas ix aj alan d'ayoŕi. ²⁵ Axo viŕi ix alan d'ayoŕi to tzoŕi cotxi manoj trigo. ²⁶ Ix calan d'a viŕi icha tic: Max oŕi b'atlaj tato max quic'b'at viŕi cuc'tac tzac'an unin tic, yujto tato max b'at viŕi qued'oc, maxtzac yal-laj co c'och d'a yichaŕi viŕi yajal chi', xco chi'. ²⁷ Ix yalan viŕi co mam chi' d'ayoŕi: Eyojtac to chavaŕnej vuninal ix vil yed' ix vetb'eyum chamnac. ²⁸ Jun viŕi junelŕej b'atnaccani, maŕxa b'aj ix vil sat viŕi, ay am val junoc noc' noc' chium anima chi'annach'at viŕi. ²⁹ Tato tzeyic'xib'at junxo viŕi tic, tato ay pax tas tz'ic'an viŕi, eyuj am val tzin cham yuj cusc'olal, xchi viŕi d'ayoŕi.

³⁰ Yuj chi', icha val to sq'uinal viŕi co mam chi' yajoch viŕi vuc'tac tic. Tato maŕxo ol meltzaj viŕi qued'oc ³¹ ol cham viŕi co mam yuj cusc'olal, a oŕi tic tz'och co mul. ³² A in ix in tec'b'ej in b'a yuj viŕi d'a viŕi in mam chi', ix valani: Tato maŕxo ol jax viŕi vuuj, te chuc tzin can d'a yol a sat d'a junelŕej, xin chi d'a viŕi in mam chi'. ³³ Yuj val chi' tzin tevi d'ayach, tato syala', a in tzin can sq'uexuloc viŕi vuc'tac tic a checab'oc. Yuj chi' tzactejel viŕi, spax viŕi yed' eb' viŕi vuc'tac tic. ³⁴ Tato maay jun, ¿tasto val ol aj in b'at vil viŕi in mam chi', tato maŕoc jun viŕi ved'oc? Maŕ jab'oc syal in c'ol svil scusc'olal viŕi in mam tato icha chi' tzuji, xchi viŕtaj Judá chi'.

45

Ix sch'oxelta sb'a viŕtaj José d'a eb' viŕi yuc'tac

¹ Majxo techaj yuj viŕtaj José chi', ijanxo tz'oc'g'ue viŕi d'a yichaŕi masanil eb' viŕi smunlajvum, yuj chi' te chaŕi ix yal viŕi: Elaŕtec d'a tic, xchi viŕi. Yuj chi' maŕxo junoc eb' viŕi munlajvum chi' ix can ta, ix yalan viŕi d'a eb' viŕi yuc'tac chi' to yuc'tac sb'a viŕi yed' eb' viŕi.

² Ichato chi', ix oc'val viŕi sic'lab'il. Masanil eb' viŕi aj Egipto ix ab'ani. Ix c'och specal jun chi' d'a spalacio viŕi rey. ³ Ix yalan viŕtaj José chi' d'a eb' viŕi yuc'tac chi' icha tic:

—A in ton tic José in, cuc'tac co b'a. ¿Yel am val to pitzanto viŕi co mam chi'? xchi viŕi.

Ix te xiv chaŕi eb' yuc'tac viŕi chi' d'a yichaŕi. Majxo yal-laj slolon eb' viŕi yuj xivelal. ⁴ Ix yalan viŕtaj José chi':

—Sval d'ayex ticnaic, nitzeccot e b'a d'a in tz'ey tic, xchi viŕi. Axo yic ix snitzanb'at sb'a eb' viŕi, ix yalan viŕi d'a eb' viŕi icha tic:

—A in ton José in, vuc'tac in b'a eyed'oc. A in ton tic e chořnac in cot d'a eb' viř ismaelita chořvajum d'a Egipto tic. ⁵Palta mocab' chab'ax e c'ool, mocab' cot eyoval d'ayex junjun ex yuj b'aj in e chořnacot chi'. Spensar Dios yaj jun chi' yic tzin b'ab'lajcot d'a eyichař, yic tzijtum anima scolchaji, yuj chi' icha chi' ix aji. ⁶Schab'ıto ab'il yel yich vejel d'a yolyib'ařıq'uinat tic. Oye'to ab'il ol yac'a', mař ol yac' sat aval iřiat, vach'chom ay mach ol avanoc, palta malaj jab'oc sat ol yac'a'. ⁷B'ab'el ix in checjicot yuj Dios yic ol ex in colcan d'a jun nivan vejel tic, yic vach' max satel eyiřtilal d'a yolyib'ařıq'uinat tic. ⁸Yuj chi' a Dios checannac in cot d'a jun lugar tic, mařoquexlaj eyac'nac in coti. A Dios ix in ac'anochi yic svac' sna viř rey, yic tzin ochpax yajalil d'a masanil tas ay d'a spat viř yed' d'a masanil yol yic Egipto tic. ⁹A ticnaic pilec eyip, ixic alec d'a viř co mam chi' icha tic: Icha tic ix aj yalan viřaj José uninal: A Dios ix in ac'anoch yajalil d'a yol yic Egipto tic, yuj chi' cotař d'a elarřchamel, yic tzul in ilan d'a tic. ¹⁰A d'a lum Gosén ol ach cajnajoc yic vach' d'a in lac'anil ol ach aj yed' masanil eb' uninal, eb' iachiquin yed' noc' a molb'etzal noc' yed' masanil tastac ay d'ayach. ¹¹Ol vac'an a vael yed' masanil eb' viř vuc'tac yed' masanil eb' ayec' ed'oc, yujto oye'to ab'il ol yac' jun vejel tic. Yuj chi' mař ol ach och meb'ail yed' masanil eb' ayec' ed'oc, xchi viř, xe chi d'a viř co mam chi'. ¹²Testigo yaj viř vuc'tac aj Benjamín tic yed' ex pax tic, to a in val sval jun lolonel tic. ¹³Alec d'a viř co mam chi' to a in tic te nivan vel'och d'a yol yic Egipto tic. Tzeyalan d'a viř yuj masanil tastac ix eyil d'a tic. Yuj chi' ixiquec eyic'cot viř co mam chi' d'a elarřchamel, xchi viřaj José chi'.

¹⁴Ix lajvi chi', ix b'at lac'naj viřaj José chi' d'a viřaj Benjamín chi', ix och ijan viř yoq'ui. Ařejtona' ix oc'pax viřaj Benjamín chi'. ¹⁵Ix lajvi chi', ix stz'ub'anelta sti' eb' viř yuc'tac viř chi' smasanil. Ayic lac'lac' och viř d'a eb' viř, ix och ijan viř yoq'ui. Ix lajvi juntzař chi', ix stec'b'an sb'a eb' viř slolon yed' viř.

¹⁶Ix c'och specal d'a spalacio viř rey to yuc'tac sb'a viřaj José yed' eb' viř ix c'och chi'. Ix te tzalaj viř rey chi' yed' masanil eb' ayoch d'a yopisio yed' viř d'a spalacio chi' ayic ix yab'an eb'. ¹⁷Ix yalan viř rey d'a viřaj José chi' icha tic:

—Al d'a eb' viř uc'tac chi', yac'ocab'och yicatz noc' schej eb' viř yic smeltzaj eb' viř d'a Canaán chi'. ¹⁸Syic'ancot yetb'eyum eb' viř yed' eb' yuninal yed' viř a mam chi' d'ayin. A lum luum te vach' d'a Egipto tic ol vac' d'a viř. ¹⁹Al d'a eb' viř to syic'b'at carreta eb' viř d'a tic, yic vach' syic'cot yetb'eyum eb' viř yed' eb' yuninal yed' viř a mam chi'. ²⁰Mocab' yac' pensar eb' viř yuj tastac ay ticnaic, yujto a tas vach' ay d'a Egipto tic, a' ol vac' d'a eb' viř, xchi viř rey chi'.

²¹Icha chi' ix yutej eb' viř yuninal viřaj Israel chi'. Axo viřaj José chi' ix ac'an carreta chi' d'a eb' viř yed' tastac sva eb' d'a yol b'e icha ix yutej viř rey yalani. ²²Ix ac'jipax pichul ac'to d'a eb' viř yic tz'och sq'uex c'apacoc eb' viř. Axo d'a viřaj Benjamín, 300 siclo plata ix ac'ji, ix ac'jipax oye' mojař spichul viř. ²³Ix yac'anb' at lajuřvař noc' b'uru viřaj José chi' d'a viř smam. Te al ix ajb'at noc' yuj masanil tas vach' ay d'a Egipto chi'. Ix b'atpax lajuřvařıxo noc' nun b'uru ix ic'anb'at ixim trigo yed' ixim pan yic sva viř d'a yol b'e yic scoti.

²⁴Ayic ix stac'anb'at eb' yuc'tac viřaj José chi', ix yalan viř:

—Mocab' eyac' oval d'a yoltac b'e, xchi viř.

²⁵Ix el eb' viř d'a Egipto chi', ix c'och eb' viř d'a Canaán b'aj ay viř smam chi'. ²⁶Axo ix yalan eb' viř d'a viř smam chi' to pitzanto viřaj José, to ayoch viř schab'il yajalil d'a Egipto. Ix te sat sc'ol viř yab'ani, maj schalaj viř tas ix yal eb' viř. ²⁷Palta ichato ix pitzvixi viř ayic ix yab'an masanil tas ix yalcot

viñaj José chi', ix yilanpaxoch jantac carreta ix yac'cot viñ yic tz'ic'jib'at viñ.
²⁸ Ichato chi' ix yalan viñ: C'och'iltrej ix vab'i to pitzanto viñ vuninal chi'. Ol b'at vil viñ yacb'an manto in chami, xchi viñ.

46

Ix c'och viñaj Jacob d'a Egipto

¹ Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Jacob yed' masanil eb' yico' yed' masanil tastac ay d'ay. Ayic ix c'och viñ d'a Beerseba, ix sñusan silab' viñ d'a sDiosal, aton sDiosal viñ smam viñ. ² A d'a jun ac'val chi', ix lolon Dios d'a viñ d'a svayich, ix avtaj viñ yuuj:

—Jacob, xchi. Ix tac'vi viñ:

—Oy, ina vajec' tic Mamin, xchi viñ.

³ Ix yalan Dios d'a viñ icha tic:

—A in ton a Diosal in yed' viñ a mam, mañ ach xiv a b'at d'a Egipto chi'. Yacb'an ayex ec' ta' ol in b'o jun nivan choñab' d'a iñtilal. ⁴ Ol in b'atrej ed'oc d'a Egipto chi', axo yic ol c'och stiempoal, ol in ochñej yed' eb' iñtilal ayic ol meltzajxicot eb' d'a jun lugar tic. Axo yic ol ach chamoc, a viñ uninal aj José chi', ayec' viñ d'a a tz'ey, xchi Dios d'a viñ.

⁵ Ix lajvi chi', ix ac'jiq'ue viñ yuj eb' viñ yuninal d'a yol carreta ix yac'cot viñ srehal Egipto chi'. Ix yac'anpaxq'ue eb' unin yed' eb' ix yetb'eyum eb' viñ. Ichato chi' ix el eb' viñ d'a Beerseba chi'. ⁶ Ix cot eb' viñ d'a Egipto, ix yic'ancot noc' scanel eb' viñ yed' noc' svacax yed' masanil tastac ix yic' eb' viñ d'a Canaán chi'. ⁷ Ix yic'ancot masanil eb' viñ yuninal viñaj Jacob chi' yed' eb' ix yisil yed' eb' yixchiquin.

⁸⁻¹⁵ A eb' yñtilal viñ yed' ix Lea ix cot yed'oc d'a Egipto, 33 eb' d'a smasanil, ayoch eb' vinac yed' eb' ix ix sb'isuloc. A eb' yuninal viñ yed' ix, aton eb' tic: Viñaj Rubén, aton viñ b'ab'el unin, viñaj Simeón, viñaj Leví, viñaj Judá, viñaj Isacar, viñaj Zabulón yed' ix Dina. A eb' tic ix alji ayic ayec' viñ d'a Padán-aram.

A eb' yuninal viñaj Rubén: Aton viñaj Hanoc, viñaj Falú, viñaj Hezrón yed' viñaj Carmi.

A eb' yuninal viñaj Simeón: Aton viñaj Jemuel, viñaj Jamín, viñaj Ohad, viñaj Jaquín, viñaj Zohar yed' viñaj Saúl, viñ yune' jun ix aj Canaán.

A eb' yuninal viñaj Levi: Aton viñaj Gersón, viñaj Coat yed' viñaj Merari.

A eb' viñ yuninal viñaj Judá: Aton viñaj Er, viñaj Onán, viñaj Sela, viñaj Fares yed' viñaj Zara. (A viñaj Er yed' viñaj Onán chi', chamnaxco eb' viñ d'a Canaán). A eb' yuninal viñaj Fares chi', aton viñaj Hezrón yed' viñaj Hamul.

A eb' yuninal viñaj Isacar: Aton viñaj Tola, viñaj Fúa, viñaj Job yed' viñaj Simrón.

A eb' yuninal viñaj Zabulón: Aton viñaj Sered, viñaj Elón yed' viñaj Jahleel.

¹⁶⁻¹⁸ A eb' yñtilal viñaj Jacob chi' yed' ix Zilpa, 16 eb' d'a smasanil. A ix Zilpa chi', aton ix scriada ix Lea ix ac'ji yuj viñ sman, aton viñaj Labán. A eb' yuninal viñ yed' ix, aton eb' tic: Viñaj Gad yed' viñaj Aser.

A eb' yuninal viñaj Gad: Aton viñaj Ziflón, viñaj Hagui, viñaj Ezbón, viñaj Suni, viñaj Eri, viñaj Arodi yed' viñaj Areli.

A eb' yuninal viñaj Aser: Aton viñaj Imna, viñaj Isúa, viñaj Isúi, viñaj Bería yed' ix yanab' eb' viñ scuchan Sera. A eb' yuninal viñaj Bería chi', aton viñaj Heber yed' viñaj Malquiel.

¹⁹⁻²² A eb' yñtilal viñaj Jacob chi' yed' ix Raquel, 14 eb' d'a smasanil. A eb' yuninal viñ yed' ix: Aton viñaj José yed' viñaj Benjamín.

A eb' yuninal viñtaj José chi' yed' ix Asenat yisil viñtaj Potifera sacerdote d'a choñab' On: Aton viñtaj Manasés yed' viñtaj Efraín, aton eb' ix alji d'a Egipto.

A eb' yuninal viñtaj Benjamín chi': Aton viñtaj Bela, viñtaj Bequer, viñtaj Asbel, viñtaj Gera, viñtaj Naamán, viñtaj Ehi, viñtaj Ros, viñtaj Mupim, viñtaj Hupim yed' viñtaj Ard.

²³⁻²⁵ A eb' yinttilal viñtaj Jacob chi' yed' ix Bilha, ucvañ eb'. A ix Bilha chi', aton ix scriada ix Raquel ix ac'ji yuj viñtaj Labán. A eb' yuninal viñ yed' ix, aton eb' tic: Viñtaj Dan yed' viñtaj Neftalí.

A yuninal viñtaj Dan chi', añej viñtaj Husim.

A eb' yuninal viñtaj Neftalí chi': Aton viñtaj Jahzeel, viñtaj Guni, viñtaj Jezer yed' viñtaj Silem.

²⁶ 66 eb' yinttilal viñtaj Jacob chi' d'a smasanil, aton eb' tic ajun yed' viñ ayic ix c'och viñ d'a Egipto. Aton val eb' tic yinttilal viñ, ch'oc pax eb' ix alib'al.

²⁷ Ch'oc pax yaj viñtaj José yed' chavañ eb' yuninal ix alji d'a Egipto chi', yuj chi' 70 sb'isul viñtaj Jacob chi' yed' eb' yinttilal ayic ayxoc' viñ ta'.

²⁸ Ix b'ab'lajb'at viñtaj Judá yuj viñtaj Jacob chi', yic sb'at viñ yal yab' viñtaj José chi' to scot viñ chaval d'a yol yic Gosén. Axo yic ix c'och eb' d'a Gosén chi',

²⁹ ix schecan viñtaj José chi' ac'chaj lista scarruaje yic b'at schaan viñ smam viñ d'a Gosén chi'. Ayic ix c'och viñ d'a yichañ viñ smam chi', ix och lac'naj viñ d'a viñ. Te junip ix em ñojan viñ yoc' d'a sjolom sjeñjab' viñ smam chi'.

³⁰ Axo ix yalan viñ smam viñ chi' icha tic:

—A ticnaic, tic val ix vilxioch a sat, tic val pitzan achto, junc'olalxo ol in cham ticnaic, xchi viñ.

³¹ Ix lajvi chi', ix yalan viñtaj José chi' d'a eb' viñ yuc'tac yed' d'a masanil eb' ayec' yed' viñ smam viñ chi':

—Tic tzin b'at val d'a viñ rey: Masanil eb' viñ vuc'tac yed' masanil eb' yinttilal viñ in mam ay d'a Canaán, toxo ix ja eb' ved'oc. ³² Yed'nac masanil noc' scalnel eb', noc' svacax yed' masanil tas ay d'a eb', yujto a smunlajel eb' aton moloj calnel yed' moloj vacax, xin chama. ³³ Yuj chi', ayic ol ex avtajb'at yuj viñ rey chi', ol sc'anb'an viñ d'ayex tas b'aj tzex munlaji, ³⁴ tzeyalani to moloj calnel yed' moloj vacax tze c'ulej. Añej noc' calnel co molb'etz yaji yictax oñ cotoch uninal icha val eb' co mam quicham, xe chi. Yuj chi' ol ex can d'a lum Gosén tic, yujto a eb' viñ aj Egipto tic ay yovalil tato junñej tz'aj eb' viñ yed' eb' viñ molum calnel, xchi viñtaj José chi'.

47

¹ Ix lajvi chi', ix b'at viñtaj José yal d'a viñ rey chi' icha tic: A viñ in mam yed' eb' viñ vuc'tac toxo ix javi eb' viñ d'a Gosén. Ix cot eb' viñ d'a Canaán, yed'nac noc' scalnel eb' yed' noc' svacax yed' masanil tas ay d'a eb', xchi viñ.

² Sic'b'ilxocel ovañ eb' viñ yuc'tac viñ chi' yuuj yic sb'at eb' viñ d'a yichañ viñ rey chi' yic tz'ojtacajel eb' viñ yuj viñ. ³ Ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a eb' viñ icha tic:

—¿Tas munlajelal syal eyuuj? xchi viñ.

Ix yalan eb' viñ:

—Mamin, a oñ a checab' oñ tic, molum calnel oñ icha eb' co mam quicham.

⁴ Ix oñ ja d'a jun lugar tic yujto a d'a Canaán b'aj cajan oñ te ay vejel, marixa b'aj vach' sva noc' co calnel, yuj chi' tzoñ tevi d'ayach, comonoc scha a c'ol tzoñ cajnaj d'a lum Gosén, xchi eb' viñ.

⁵ Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' d'a viñtaj José:

—Yacb'an ix ja viñ a mam yed' eb' viñ uc'tac ed'oc, ⁶ vach' tz'ajcan eb' viñ d'a tic. Ac' lum Gosén chi' d'a eb' viñ. A val luum chi' te vach' d'a yol yic Egipto

tic, syal scajnaj eb' viñ ta'. Tato ay eb' viñ uc'tac chi' te jelan d'a iloj noc' chi', syal tzac'och eb' viñ yilumaloc noc' in molb'etzal noc', xchi viñ rey chi'.

⁷ Ix yic'anpaxb'at viñ smam viñaj José d'a yichañ viñ rey chi', yic vach' tz'ojtacajel viñ yuj viñ. Ichato chi' ix yac'an statzzil sc'ol viñ rey chi' viñaj Jacob chi'. ⁸ Ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a viñ:

—¿Jayexo ab'il a q'uinal? xchi viñ.

⁹ Ix tac'vi viñaj Jacob chi' icha tic:

—Quenanto in q'uinal, añejanto 130 ab'il, toñej tzin b'eyeq'ui, palta d'a yataquil ix aj yec'b'at janic' tiempoal tic vuuj. Manto c'ochlaj in q'uinal icha val ix aj yab'ilal eb' in mam vicham, xchi viñ.

¹⁰ Ix lajvi chi', ix yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ viñ rey chi', ix elixta viñ d'a yol sdespacho viñ. ¹¹ Ichato chi', ix yac'an lum luum te vach' viñaj José d'a viñ smam yed' d'a eb' yuc'tac d'a yol yic Egipto chi', aton lum ay d'a slac'anil choñab' Ramesés, icha ix yutej viñ rey chi' yalani. ¹² Ayñejoch viñaj José chi' yac'an svael eb', ato syala' jantac sb'isul junjun eb'.

Ix yac'och jun ley viñaj José d'a Egipto

¹³ Ix te em vejel d'a masanil yol yic Egipto chi' yed' d'a yol yic Canaán, mañxalaj ixim trigo, junlajanxoñej van scham eb' anima yuj vejel. ¹⁴ Masanil q'uen stumin eb' aj Egipto yed' eb' aj Canaán chi', ix b'at yac'can eb' yuj ixim trigo. Masanil q'uen ix sic'b'at viñaj José d'a yol sdespacho viñ rey. ¹⁵ Axo yic ix lajviel q'uen tumin d'a Egipto yed' d'a Canaán chi', ix b'at yalan eb' viñ aj Egipto chi' d'a viñaj José icha tic:

—A ticnaic mamin, na'a tas tzoñ aji. Toxo ix lajvib'at q'uen co tumin, ac' tas sco va'a, yic vach' max oñ chami, xchi eb' viñ.

¹⁶ Ix tac'vi viñaj José d'a eb' viñ icha tic:

—Tato mañxa q'uen e tumin chi', iq'ueccot noc' e molb'etzal noc', syal vac'an ixim e trigo sq'uexuloc noc', xchi viñ.

¹⁷ Yuj chi', a d'a jun ab'il chi', ix yac' noc' schej eb' viñ, noc' scalnel eb' viñ, noc' svacax eb' viñ yed' noc' sb'uru eb' viñ sq'uexuloc ixim trigo chi'. ¹⁸ A yuj noc' molb'etzal noc' ix ec' jun ab'il chi', palta añeja' ay vejel. Ix b'at yalanxi eb' viñ d'a viñaj José chi':

—Max yal-laj co c'ub'anel d'ayach mamin, mañxalaj q'uen co tumin, mañxa paxlaj noc' co molb'etzal noc', icxo noc' smasanil. Mañxa tas syal cac'an d'ayach, axoñej to scac'och co b'a yed' co luum d'a yol a c'ab'.

¹⁹ Colvajañ d'ayoñ, yic vach' max oñ chami, max canlaj co luum tic d'a ichñejta'. Vach' tzoñ a manel yed' luum, tzoñ canñej schecab'oc viñ rey, syiquejcanel lum luum viñ b'aj tzoñ munlaj chi'. Añej to tzac' ixim trigo co va'a yed' iñat scavej d'a sat lum, yic max oñ chami, yic max canpax tz'inan lum, xchi eb' viñ d'a viñaj José chi'.

²⁰⁻²¹ Icha chi' ix yutej viñaj José smanancanel masanil lum luum d'a eb' viñ aj Egipto chi' yic tz'ochcan lum yicoc viñ rey. Yuj jun nivan vejel chi', ix schoñcanel sb'a eb' yed' sluum chi'. Masanil eb' ix ochcan schecab'oc viñ rey chi'. ²² Añej sluum eb' sacerdote maj smanel-laj viñaj José chi', yujto tz'ac'ji strigo eb' sva yuj viñ rey chi', yuj chi' malaj slum eb' viñ chi' ix schoñeli.

²³ Ix yalan viñaj José chi' d'a eb' anima icha tic:

—A ticnaic yic exxo viñ rey yed' lum e luum, yujto ix ex in mancaneli. Iq'uecb'at ixim iñat, yic tzeyavej ixim. ²⁴ Ato syala' jantac tzeyic' d'a luum, tzeyac'an chab' almul d'a junjun quintal d'a viñ rey, axo d'a ixim vajxaque' almul, ata' ol elta ixim iñat ol eyavej, añejtona' ata' ol elta ixim ol e va yed' eyuninal yed' masanil mach ayec' eyed'oc, xchi viñ.

²⁵ Yuj chi', ix yalan eb' viñ icha tic:

—Te vach' a pensar mamin, uuj mañ ol orí chamoc. A ticnaic, tic tzoñ ochcan schecab'oc viñ rey chi', xchi eb' viñ.

²⁶ Ichaton chi' ix yutej viñaj José yac'an jun ley chi', chab' almul yic viñ rey d'a junjun quintal syac' eb' anima cajan d'a masanil yol yic Egipto chi'. Icha chi' ix aajan jun ley chi'. Artej eb' viñ sacerdote max ac'anlaj stojol chi', yujto maj schoñel-laj slum eb' d'a viñ rey chi'.

Yalnaccan viñaj Israel yuj b'aj ol mucchajoc

²⁷ Masanil eb' yirñtilal viñaj Israel, ix can eb' d'a Egipto, ix smaccan lum lum eb' d'a Gosén. Ata' ix te q'uib'chaañ sb'isul eb'. ²⁸ 17 ab'il ix ec' viñaj Israel d'a Egipto chi', yuj chi', 147 ab'il sq'uinal viñ.

²⁹ Ayic toxo val scham viñ syab'i, ix schecan viñ avtajcot viñaj José. Ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Tato xajan in val uuj, ac'och a c'ab' d'a yalañ in xub' tic, tzac'an a ti' d'a yichañ Dios to ol a c'anab'ajej tas ol val tic. Tzin tevi d'ayach to mañ ol in a muc d'a Egipto tic, ³⁰ a d'a stz'ey b'aj mucan eb' in mam vicham, ata' tzeyic'b'at in nivanil tic, tze mucanem b'aj mucan eb' chi', xchi viñ.

—Icha chi' ol vutej mamin, xchi viñaj José chi'.

³¹ Ix yalanxi viñ to syac' sti' viñaj José chi' d'a Dios, ix yac'an sti' viñ chi'. Ix lajvi chi' ix em ñojan viñaj Israel chi' d'a sjolom sch'at, ix yac'an yuj diosaj viñ d'a Dios.

48

Yalnaccan vach' lolonel viñaj Jacob'R'd'a yib'añ eb' yuninal viñaj José

¹ Ix ec' jab'oc stiempoal, ix alchaj d'a viñaj José chi' to penaxoay viñ smam viñ. Yuj chi' ix b'at viñ yil viñ, ix yic'anb'at eb' yuninal viñ schavañil yed'oc, aton viñaj Manasés yed' viñaj Efraín. ² Ayic ix alchaj d'a viñaj Israel to toxo ix ja viñaj José chi' yila', ix yac' pural sb'a viñ sq'ue c'ojan d'a sti' sch'at. ³ Ix yalan viñ icha tic:

—A Dios Syal Yuuj Masanil, a' ix sch'ox sb'a d'ayin d'a choñiab' Luz, d'a yol yic Canaán. Ata' ix yal vach' lolonel d'a vib'añ, ix yalan icha tic: ⁴ Ab' jun, tzijtum sb'isul iñtilal ol vac'a'. A jantac iñtilal, tzijtum nación ol ajelc'ochoc. Ol vac'anpax jun lum tic d'ayach yed' d'a masanil eb' iñtilal chi', ol eyiquej lum d'a junelñej, xchi Dios chi'. ⁵ Yuj chi', a val chavañ uninal ix alji d'a Egipto tic ayic manto in javoc, aton viñaj Manasés yed' viñaj Efraín, victaxon yaj eb' viñ, icha vuninal tz'ajcan eb' viñ, icha val yaj viñaj Rubén yed' viñaj Simeón. ⁶ A jantacto eb' uninal toto ol aljoc, icxo ol aj eb', a d'a smach'en chavañ eb' yuc'tac eb' tic ol yic' yic eb'. ⁷ Ayic in meltzajnac d'a Padán-aram, chamnaccan ix a nun d'a Canaán ayic manto in javilaj d'a Efrata. A d'a sb'eal Efrata chi' ix in mucan ix, xchi viñ. (A jun lugar chi' Belén sb'i ticnaic.)

⁸ Ix lajvi chi', ix b'at q'uelan viñaj Israel chi' d'a eb' viñ chavañ yuninal viñaj José chi', ix sc'anb'an viñ icha tic:

—A eb' viñ tic, ¿mach eb' viñ? xchi viñ.

⁹ —A eb' viñ vuninal ix yac' Dios d'ayin d'a Egipto tic, xchi viñaj José chi'. Ix lajvi chi, ix yalan viñ smam viñ chi':

—Elocab' d'a a c'ool, snitzocab'cot sb'a eb' viñ d'a in tz'ey tic yic vach' ol valcan vach' lolonel d'a yib'añ eb' viñ, xchi viñ.

¹⁰ Yujto te icham vinaxo viñaj Israel chi', maxtzac yal-laj yilan viñ. Yuj chi' ix nitzchajcot eb' viñ yuj viñaj José chi' d'a stz'ey viñ. Ix och lac'lac' viñ d'a eb' viñ, ix tz'ub'jlieta sti' eb' viñ yuj viñ. ¹¹ Ix lajvi chi' ix yalan viñ d'a viñaj José icha tic:

—Te maxtzac in nalaj tato olto ach vila'. Tic val mañoc achrtej tzato ach vila', palta ix el d'a sc'ol Dios to ixto val viloch eb' viñ uninal tic, xchi viñ.

¹² Ix lajvi chi', ix yic'anelta eb' viñ viñaj José chi' d'a scal yoc viñ smam chi', ix em ñojan viñ d'a yichañ viñ smam chi'. ¹³ Ix yic'anxib'at eb' viñ yuninal viñ chi': A viñaj Efraín d'a svach' viñ, axo viñaj Manasés d'a sq'uexañ viñ. Ix yic'anb'at eb' viñ b'aj ay viñ smam chi'. Yuj chi' a viñaj Efraín chi' ix can d'a sq'uexañ viñaj Israel chi', axo viñaj Manasés ix can d'a svach' viñ. ¹⁴ Ayic ix yac'anb'at sc'ab' viñ chi' d'a yib'añ eb' viñ, culus ix yutejb'at sc'ab' viñ chi' d'a yib'añ eb' viñ. Yuj chi', a svach' viñ ix c'och d'a yib'añ viñaj Efraín chi', axo sq'uexañ viñ ix c'och d'a yib'añ viñaj Manasés chi', vach'chom b'ab'el vinac viñaj Manasés chi'. ¹⁵ Ix yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ viñaj José chi', icha tic:

A Dios aton jun ix c'anab'ajaj yuj viñ in mam icham aj Abraham yed' viñ in mam aj Isaac, a' tzin tañvani yictax ix in alji yed' pax ix in b'eyñejcoti.

¹⁶ A jun yángel Dios ix in colan d'a syaelal. Yac'ocab' svach'c'olal Dios d'a yib'añ eb' viñ chavañ tic, yujocab' eb' viñ tzin nachajcoti, nachajocab'paxcot viñ in mam icham aj Abraham yed' viñ in mam aj Isaac. Tzajtum ol aj sb'isul yññtilal eb' viñ chavañ tic d'a sat lum luum b'aj ol cajnajoc, xchi viñaj Israel chi'.

¹⁷ Max schalaj sc'ol viñaj José chi' to a d'a yib'añ viñaj Efraín chi' ix yac'q'ue svach' c'ab' viñ smam chi'. Yuj chi' ix yac'lej viñ yic'anel svach' c'ab' viñ smam chi' d'a yib'añ viñaj Efraín chi', ix yac'anq'ue viñ d'a yib'añ viñaj Manasés yalani.

¹⁸ Ix yalan viñ icha tic:

—Maay mamin, mañ ichocta' tzutej, a d'a viñ b'ab'el tic, ata' tzac'q'ue a vach' c'ab', xchi viñ.

¹⁹ Maj yal-laj sc'ol viñ smam viñ chi', ix yalan viñ icha tic:

—Vojtaco ach vuninal. A viñ tic, nivan choñab' ol aj yelc'och viñ d'a b'aq'uiñ, palta a viñ tzac'an tic yelxo val nivan ol aj yelc'och viñ d'a viñ b'ab'el tic, axo yññtilal viñ, tzajtum nación ol ajelc'ochoc, xchi viñ.

²⁰ Ix lajvi chi', ix yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ eb' schavañil:

—Icha tic ol aj e b'inaj yuj eb' e c'ab' eyoc d'a b'aq'uiñ ayic ol snib'ej eb' yalan vach' lolonel d'a yib'añ junoc anima: Yac'ocab' svach'c'olal Dios d'a ib'añ, icha ix aj yac'an d'a viñaj Efraín yed' d'a viñaj Manasés, xcham eb', xchi viñaj Israel chi'.

A d'a aloj vach' lolonel chi', b'ab'el ix yac' b'inaj viñaj Efraín chi' viñ d'a yichañ viñaj Manasés chi'. ²¹ D'a elañchamel ix yalanxi viñ d'a viñaj José chi':

—Ach vuninal, a in tic toxo ol in chamoc, palta ayñejoch Dios eyed'oc, ayñejpaxoch yed' eb' eyññtilal. A ol ex ic'an meltzaj d'a slum co mam quicham. ²² Svac' junxo macañ macb'en d'ayach ec'to d'a yichañ yic eb' uc'tac, aton lum pac'an ix vic'canec' d'a eb' amorreo d'a scal oval, xchi viñaj Israel chi' d'a viñaj José chi'.

49

Slajvub' lolonel viñaj Jacob

¹ Ix lajvi chi' ix yavtancot eb' yuninal viñaj Jacob chi' smasanil, ix yalan viñ: Ex vuninal, nitzeccot e b'a d'a in tz'ey. Ab'ec tas ol ex aj d'a yic b'aq'uiñ:

² Nitzeccot e b'a d'a in tz'ey, ol valan d'ayex. Ab'ec tas ol val a in Israel e mam in tic:

³ Ach Rubén, a ach ton in b'ab'el unin ach, sch'oxel sb'a vip d'ayach. A ach tic toxonton ay a may, nivan elc'och d'a yichañ eb' uc'tac.

- 4 A ticnaic, mañxalaj ol aj elc'ochi, yujto lajan ach icha junoc eluma', yujto q'uixveltac ix in utej d'a in vaynub' ayic ix ach vay yed' ix schab'il vetb'eyum.
- 5 A ach tic ach Simeón yed' ach tic Leví, eyuc'tac e b'a, a eyamc'ab' yic oval ix eyac'lab'ej ayic ix e c'ulan chucal.
- 6 Junelñej malaj in gana tzin c'och b'aj tz'och e molchajel, yujto ayic ix cot oynaj ix eyila', ix e milcham anima. Ina ayic ix cot eyoval ix e mac'q'uichaj yoc noc' mam vacax.
- 7 Cotocab'can catab' d'a eyib'añ yuj yoval e jolom chi', ina mañ jab'oc tz'oc' e c'ool. Yuj chi' ol ex in saclemejcanb'at d'a scal eb' eyetchoñab' Israel.
- 8 Ach vuninal Judá, ol alchaj val vach' lolonel d'ayach yuj eb' uc'tac tic. Ol ach och b'inb'in d'a sjaj eb' ayoch ajc'olal d'ayach. Ol em ñojjab' eb' uc'tac tic d'ayach.
- 9 Lajan ach val icha junoc noc' quelem choj, ayic slajvi schianb'at junoc noc' noc' ix smila', spaxta d'a sñaq'ueen. Tz'em ñojan, tz'em cutzan d'a sat lum. Icha val junoc nivaquil choj, ¿mach val junoc ol stec'b'ej sb'a ach stzuntzani?
- 10 Malaj mach syal yic'ane'c' snivanil elc'ochi. Malaj mach syal yic'ane'c' a c'ococh d'a yol a c'ab', masanto ol ja jun Mach ay yico', jun mach to masanil nación ol c'anab'ajanoc.
- 11 Ol yetzb'anoch sb'uru d'a jun yib' te' uva yelxo val vach', ol sjuc'an spichul d'a yal uva.
- 12 A yol sat, te q'uc' yilji d'a yichañ vino, axo q'uen ye, yelxo val te sac d'a yichañ noc' lech.
- 13 A achxo tic ach Zabulón, a d'a sti' a' mar b'aj sc'och te' barco ol ach cajnajoc. A stz'acañil lum a luum, ol c'och d'a Sídón.
- 14 A achxo tic ach Isacar, lajan ach icha junoc noc' b'uru cuchum icatz syic' yip d'a yol macte'.
- 15 Ayic ol ilanochi to te vach' junoc lugar, vach' ol ic' ip ta', tzac'anoch yich a patic d'a yalañ icatz, mañxalaj tas tzala' tzach ochxoriejcan checab'oc.
- 16 A achxo tic ach Dan, a ach val ol a ch'olb'itej a choñab' icha val smojal tz'aj sch'olb'itaj junoc macañ eb' etisraelal.
- 17 A ach tic, lajan tzutej a b'a icha val junoc noc' ajavchan tz'ec' b'ac'ac'oc d'a ti b'e, to schiji yoc noc' chej yuj noc', yuj chi' sjulcanel noc' mach ayq'ue d'a yib'añ.
- 18 Mamin Jehová tzin tañvej in a colani.
- 19 A achxo tic ach Gad, sc'och eb' ajc'ol yac' oval ed'oc, palta slajvub'alxo ol ac' ganar eb'.
- 20 A achxo tic ach Aser, ol yac'ñej sobre tas ol a va'a. Ol ac'anpax tas ol sva eb' viñ rey.
- 21 A achxo tic ach Neftalí, libre aj icha junoc noc' cob'es c'ultraquil chej. A val vach' pensaril ol ala'.
- 22 A achxo tic ach José, lajan ach val icha junoc te te' ay d'a sti' junoc a a', ste el c'uyan, mañ jantacoc sat syac'a', sc'axpajec' sc'ab' d'a yib'añ smacte'al.
- 23 Te ajc'ol syutej sb'a eb' anima d'ayach, sjulvaj eb' yed' sjul-lab' d'ayach, tz'och val ijan eb' ach stzuntzani.
- 24 A ach tic, te ay val yip a c'ab', te vach' yaj a jul-lab' yuj val yip in Diosal Syalñej yuuj, aton Vilumal yed' in Columal a in Israel in tic,
- 25 yuj val yip in Diosal, aton ol ach colanoc. A Dios Syal Yuj Smasanil ol yac' svach'c'olal d'a ib'añ, aton ñab' scot d'a satchaari yed' syaxil sat lum luum. Yuj svach'c'olal ol q'uib' sb'isul eb' uninal yed' noc' a molb'etzal noc'.

- ²⁶ Ach José, masanil juntzañ vach' lolonel svalcan tic d'a ib'añ a in a mam in tic, yelxo val te nivan yelc'och d'a yichañ vach' lolonel ix yalcan in mam d'a vib'añ, yelxo val nivan d'a yichañ juntzañ vitz aytax ec' d'a peca'. A masanil juntzañ tic svalcan d'a ib'añ, to sic'b'ilachcanel d'a scal eb' viñ uc'tac tic.
- ²⁷ A achxo tic ach Benjamín, lajan ach val icha junoc noc' oques te ov. Ayic van sacb'i q'uinal schianb'at schib'ej noc' smila', ayic q'uic'b'alilxo spucanb'at fas tz'ilchaj yuuj, xchi viñaj Israel chi'.
- ²⁸ Aton val stzolah eb' lajchavañ yuninal viñaj Israel tic. Masanil juntzañ lolonel tic ix yal viñ ayic ix yalancañel vach' lolonel viñ d'a yib'añ junjun eb' viñ yuninal chi', icha val smojal tas ol aj junjun eb'.

A schamel viñaj Jacob

²⁹ Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ yuninal chi': Toxo val ol in chamoc, yuj chi' a b'aj mucb'il eb' in mam vicham tzin e mucu', aton lum manb'il d'a viñaj Efrón hitita ³⁰ d'a yol yic Canaán. A tas ix val tic, syalelc'ochi, aton d'a q'uen olan q'uen yic Macpela d'a slac'anil lum yic viñaj Mamre, manb'ilcan yuj viñ co mam quicham aj Abraham yic b'aj smucchaj schamnac viñ. ³¹ Ata' smucnaccan ix Sara viñ, aton ix yetb'eyum viñ. Ata' mucchajnacpax viñ. Ata' mucancan viñ co mam aj Isaac yed' ix co nun ix Rebeca. Ata' in mucnacpaxcan ix Lea. ³² A jun lum chi' yed' q'uen olan q'uen chi', manb'ilcan d'a eb' viñ hitita, xchi viñ d'a eb' viñ yuninal chi'.

³³ Ix lajvi yalan viñ d'a eb' viñ yuninal chi' yuj tas ol aj smucchaj snivanil yuj eb' viñ, ix ec' jichan viñ, ix cham viñ b'ian.

50

¹ Ix b'at lac'naj viñaj José chi' d'a snivanil viñ smam chi', ix och ijan viñ yoq'ui, ix stz'ub'anelta sti' viñ. ² Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ smunlajvum to syac'och remeyo eb' viñ d'a snivanil viñ smam chi'. Ix ac'jiochi, yic vach' max c'a snivanil viñ chi'. ³ 40 c'ual ix yic'a' yic tz'ac'jioch remeyo chi'. 70 c'ual ix cus eb' viñ aj Egipto chi' yuj schamel viñaj Jacob chi'. ⁴ Ix lajvi 70 c'ual chi', ix b'at lolon viñaj José chi' yed' eb' viñ ayoch d'a yopisio yed' viñ rey, ix yalan viñ:

—Tato vach' in d'a e sat, oc'ocab' e c'ol d'ayin, b'at ex lolon d'a viñ rey vuuj.

⁵ Yujto ayic toxo scham viñ in mam, ix yalan viñ d'ayin to svac' in ti' yic b'at in mucan viñ d'a jun b'aj sb'onaccan d'a yol yic Canaán. Yuj chi' tzin tevi to tzin b'at in mucan viñ in mam chi'. Slajvi in mucancani, tzin paxta, xchi viñaj José chi'.

⁶ Ix tac'vi viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—Ixix, ix mucan snivanil viñ a mam chi', icha val ix aj alan chi' ayic ix ac'an a ti' d'a viñ, xchi viñ.

⁷ Ix lajvi chi', ix b'at viñaj José chi' smucan snivanil viñ smam chi'. Masanil eb' ayoch d'a yopisio yed' viñ rey d'a yol yic Egipto chi', ix b'at eb' mucval yed' viñaj José chi'. ⁸ Masanil eb' ayec' d'a yol spat viñaj José chi' ix b'ati. Ix b'atpax eb' viñ yuc'tac viñ chi' yed' masanil eb' ayec' d'a spat viñaj Jacob chi'. Axoñej eb' cotac unin ix can d'a Gosén yed' pax noc' noc'. ⁹ Ay pax mach yed'nac scarruaje ix b'at mucval chi', ay pax mach ayq'ue d'a yib'añ chej ix b'ati, yuj chi' tzijtum anima ix b'at mucval chi'. ¹⁰ Ayic ix c'och eb' d'a Goren-ha-atad d'a slac'anil a nivan Jordán, ata' ix sch'ox val scusc'olal eb' mucvajum chi' masanil. Uque' c'ual ix oc' viñaj José yuj viñ smam d'a jun lugar chi'.

¹¹ Ayic ix yilan eb' cananeo d'a jun lugar chi' tas ix yutej sb'a eb' aj Egipto yed' schamnac, ix yalan eb' icha tic: A eb' aj Egipto tic, te nivan syutej eb'

yilvi ac'val yuj schamnac, xchi eb'. Yuj chi', Abel-mizraim^{50.11} ix yac' eb' sb'ieje jun lugar chi'. A d'a slac'anil a' nivan Jordán ay jun lugar chi'.

¹² Masanil tas ix sc'ancan viñaj Jacob d'a eb' yuninal, ix sc'anab'ajej eb' sc'ulani. ¹³ Ina to ix yic'b'at snivanil viñ eb' d'a yol yic Canaán. Ix smucancan eb' d'a q'uen olan q'ueen d'a Macpela, aton q'uen manb'ilcan yed' lum luum yuj viñaj Abraham d'a viñaj Efrón hitita. A jun chi' ix och scampusanteoc eb' viñ. A jun lum b'aj ay q'uen olan q'uen chi', a d'a slac'anil lum yic viñaj Mamre chamnac ay. ¹⁴ Ix lajvi smucancan viñ smam viñaj José chi', ix paxta viñ yed' eb' viñ yuc'tac yed' masanil eb' viñ ajun yed'oc, ix c'ochxi eb' viñ d'a Egipto chi'.

Ix yac' snivanil sc'ol eb' viñ yuc'tac viñaj José

¹⁵ Ayic ix lajvi scham viñaj Jacob chi', ix och ijan eb' viñ yuc'tac viñaj José snaani, ix yalan eb' viñ: A ticaic tecan ol cot yoval viñaj José tic d'ayoñ, tecan ol spactzitej viñ masanil tas cutejnac, xchi eb' viñ. ¹⁶ Yuj chi' ix yac'b'at sti' eb' viñ, ix yalan icha tic: Ayic manto cham viñ co mam, ix yalancan viñ to scal d'ayach icha tic: ¹⁷ Tzin tevi d'ayach to tzac' nivanc'olal d'a yib'ari eb' viñ uc'tac tic, yuj tas chuc sc'ulejnac eb' viñ d'ayach. Icha chi' ix aj yalancan viñ. Yuj chi' a oñ schecab' oñ co Diosal yed' co mam chi', scalb'at d'ayach to tzoñ ac' nivanc'olal yuj jantac chucal co c'ulejnac d'ayach, xchib'at eb' viñ.

Ayic ix yalan schecnab'il eb' viñ checab' chi', ix oc'q'ue viñaj José chi'. ¹⁸ Axo ix c'och eb' viñ yuc'tac viñ chi' d'a yichañ, ix em ñojjab' eb' viñ d'a sat luum, ix yalan eb' viñ icha tic:

—A oñ tic cuc'tac, a checab' caji, xchi eb' viñ.

¹⁹ Ix tac'vi viñaj José chi' icha tic:

—Mañxo e na jun chi', max yal-laj vac'anoch in b'a sq'uexuloc Dios. ²⁰ A ex val tic, te chuc e pensar, ix e c'ulan juntzañ chuc pensaril chi' d'ayin, palta a Dios ix q'uexan jun e chuc pensaril chi' d'a vach'il, yic tzijtum eb' anima scolchajeli, ichaton van quilan tic. ²¹ Yuj chi', mañ ex och ilc'olal yuj jun chi'. Ol vilñej tas ol aj yec' eyuuj yed' eb' eyuninal, xchi viñ d'a eb' viñ.

Yuj chi', ix stzalajb'ixi sc'ol eb' viñ, yujto vach' ix yutej viñ slolon d'a eb' viñ.

A schamel viñaj José

²² Ixto ec' viñaj José yed' eb' sc'ab'yoc d'a Egipto chi'. ¹¹⁰ ab'il ix yil viñ. ²³ Ixto val yil eb' schab'il yixchiquin viñaj Efraín viñaj José chi'. Icha pax chi' eb' yuninal viñaj Maquir, yuninal viñaj Manasés, ixto yil viñaj José yochcan eb' stz'acub'oc d'a yol spat.

²⁴ Ay jun c'ual ix yal viñaj José chi' d'a eb' viñ yuc'tac icha tic: Toxo val ol in chamoc, palta a Dios ol och eyed'oc, ol ex yic'anel d'a jun lugar tic, ol ex yic'an meltzaj d'a lum luum yaltejnaccan d'a viñ co mam quicham aj Abraham yed' d'a viñ co mam quicham aj Isaac yed' pax d'a viñ co mam aj Jacob, xchi viñ.

²⁵ Ix yalan viñ d'a eb' viñ sc'ab'yoc to syac' sti' eb' viñ d'a yichañ Dios, ix yalan viñ: Val yel, a Dios ol ochñej eyed'oc. Ol colvajñej eyed'oc. A d'a jun tiempoal ayic ol ex b'at chi', tzeyic'b'at in nivanil tic, xchi viñ.

²⁶ Ayic ix cham viñaj José chi' d'a Egipto, ¹¹⁰ ab'il sq'uinal viñ. Vach' ix aj yoch remeyo d'a snivanil viñ, ix ac'jiem viñ d'a yol scaxail d'a Egipto chi'.

A Ch'añ Libro

ÉXODO

Éxodo sb'i jun libro tic. Éxodo syalelc'ochi "tz'eli", yujto a tz'alancot yuj tas aj yelnaccot eb' israel d'a Egipto, aton b'aj ec'nac eb' checab'vumal d'a jun tiempoal.

A jun libro tic, ox macañ yaji: B'ab'el macañ, tz'el yich d'a capítulo 1 masanto d'a 18. Syalcot yuj tas ajnac scolchajelta eb' israel yuj Dios d'a Egipto b'aj ayoch eb' checab'vumal yed' tastac ajnac sb'eycot eb' d'a lum taquiñ luum masanto javinac eb' d'a yich lum vitzal Sinaí. Axo schab'il macañ, tz'el yich d'a capítulo 19 masanto d'a 24. Syalcot yuj jun strato Dios ix sb'o yed' eb' schoñab', syalanpax yuj sc'ayb'ub'al tas syutej yic'an b'ey sb'a junjun anima yed' junjun macañ checnab'il. Axo yoxil macañ tz'el yich d'a capítulo 25 masanto d'a 40, syalcot tas ajnac sb'ochaj jun scajnum' Dios b'aj yovalil tz'och eb' israel ejmelal d'a Dios. Syalpax yuj sleyal d'a yib'añ eb' sacerdote yed' tas tz'aj yoch eb' anima ejmelal d'a Dios.

Syalcot jun libro tic tas yutejñac Dios scolanelta eb' schoñab'. Ix yalan Dios to a jun schoñab' chi' yovalil c'anab'ajum syutej sb'a d'a schecnab'il Dios chi'. Ay jun schecab' Dios te nivan yelc'och sb'inaj d'a jun libro tic, aton viñaj Moisés. Aton viñ ix yac'lab'ej Dios ayic ix yic'anelta schoñab' d'a Egipto. Ay pax jun macañ c'ayb'ub'al te ojtacab'il aycan d'a jun libro tic, aton lajuriñ checnab'il tz'ib'ab'ilcan d'a capítulo 20.

Ya ec'nac eb' yirñtilal viñaj Jacob d'a Egipto

¹ Aton sb'i eb' yuninal viñaj Israel tic, eb' ajun yed' viñ ayic sc'ochnac viñ d'a Egipto yed' yal yuninal junjun eb': ² Aton viñaj Rubén, viñaj Simeón, viñaj Levi, viñaj Judá, ³ viñaj Isacar, viñaj Zabulón, viñaj Benjamín, ⁴ viñaj Dan, viñaj Neftalí, viñaj Gad yed' viñaj Aser. ⁵ Ay 70 sb'isul eb' yirñtilal viñaj Jacob chi' d'a smasanil. A viñaj José, aytaxon ec' viñ d'a Egipto chi'.

⁶ A viñaj José chi' yed' masanil eb' yuc'tac yed' eb' ajun yed' viñaj Jacob chi', junjunal ix laj chamel eb', ⁷ palta tzijtumto yirñtilal eb' ix elcani, ix te q'uib' sb'isul eb'. Yelxo val te ay smay ix aj eb'. Ix b'ud'jiel masanil yol yic Egipto chi' yuj eb'.

⁸ Nivanxo tiempo ayec' eb' ta', axo ix aji, ix och junxo viñ rey d'a Egipto chi'. Mañxo yojtacoc jab'oc yab'ixal viñaj José chi' viñ. Ix yalan viñ d'a smasanil eb' choñab': ⁹ Tzam eyil ticnaic te tzijtum ix aj juntzañ eb' israel tic, yelxo val ay smay eb' d'a quichañ. ¹⁰ A ticnaic yovalil sco na' tas tz'aj eb', yic vach' mañ ol te q'uib' sb'isul eb', yujto talaj ay b'aq'uirñ ay mach scot ul yac' oval d'ayori, syac'anoch sb'a eb' yed' eb' cajc'ol chi', axo eb' viñ smolan sb'a yac'an oval chi' qued'oc. Tzam elcan eb' libre d'a tic, xchi viñ rey chi'.

¹¹ Yuj chi', ix ac'jioch yilumal eb' israel chi', ix ac'jioch eb' d'a munlajel te ya. Ix cheji sb'o eb' juntzañ choñab' te nivac, aton Pitón yed' Ramesés. A d'a juntzañ choñab' chi' ix smolb'ej ixim trigo viñ rey. ¹² Vach'chom te ya tz'ec' eb' israel yuj eb' aj Egipto chi', palta arñeja' ste q'uib' sb'isul eb', yuj chi' ix te xiv eb' aj Egipto chi' d'a eb'.

¹³ Ix ac'jioch eb' d'a munlajel te ya. ¹⁴ Yelxo te ya tz'utaj eb' viñ d'a munlajel. Ix ac'chajoch eb' d'a tec'oj soc'om yed' b'o'oj xan. Mañocñej chi', ay eb' smunlajpax d'a avoj trigo yed' juntzañxo munlajel. Yelxo val ilb'ajc'ol tz'utaj eb'. ¹⁵ Ay val junxo ix utaj eb' yuj viñ rey chi'. Ay jun checnab'il ix yac' viñ d'a

ix Sifra yed' d'a ix Fúa, aton eb' ix vetz'vajum yaj d'a scal eb' ix hebrea (ma eb' ix israel), ix yalan viñ icha tic:

¹⁶ –Ayc tzeyilan sb'o sc'ol eb' ix hebrea chi', tzañej val alji jun nene' unin chi', tzeyilani tato vinac, tze mac'chamoc. Tato ix, q'uib'ocab'i, xchi viñ.

¹⁷ Palta a eb' ix vetz'vajum chi', xiv eb' ix d'a Dios. Maj sc'anab'ajejlaj eb' ix icha ix yal viñ rey chi', toñej syloch eb' ix ayc tz'alji eb' vinac unin chi'.

¹⁸ Ayc ix yab'an jun chi' viñ rey, ix avtaj eb' ix yuj viñ, ix yalan viñ d'a eb' ix: –¿Tas yuj toñej tzeyiloch juntzañ vinac unin tz'alji chi'? xchi viñ d'a eb' ix. Yuj chi' ix yalan eb' ix:

¹⁹ –Mamin, mañ lajanoc eb' ix hebrea yed' eb' ix quetchoñab'. A eb' ix hebrea chi' te ay yip snivanil eb' ix, manto oñ c'ochlaj, sb'o sc'ol eb' ix, xchi eb' ix.

²⁰ A yuj jun tas ix sc'ulej eb' ix vetz'vajum chi', ix te q'uib' sb'isul eb' israel. Yelxo val ay smay eb'. ²¹ Yujto ay yelc'och Dios d'a yol sat eb' ix vetz'vajum chi', yuj chi' ix yac' svach'c'olal Dios chi' d'a yib'añ eb' ix. ²² Ayc ix yilan viñ rey to max yal-laj icha chi', ix yalan viñ d'a eb' yetchoñab' smasanil icha tic: Masanil eb' vinac unin tz'alji d'a scal eb' hebreo tic, tzeyumcanb'at eb' d'a yol a' Nilo. Tato ix unin jun, q'uib'ocab'i, xchi viñ.

2

A yaljub'al viñtaj Moisés

¹ A d'a jun tiempoal chi', ay jun viñ vinac d'a scal eb' yiñtilal viñtaj Leví, ix yic' jun ix ix viñ, añaña' yiñtilal pax ix viñtaj Leví chi'. Ay chavañ yune' eb'. ² Ix alji junxo svinac unin ix, ix yilan ix to te vach' yilji, oxe' ujal ix sc'ub'ejel ix.

³ Axo yic majxo yal-laj sc'ub'anel jun nene' unin chi' ix jun, ix yic'ancot jun xuuc ix, ix yac'anoch juntzañ asfalto ix d'ay icha tzataj yic snub'laj sb'a, yic vach' max ochlaj a' d'a yool. Ix lajvi chi' ix yac'anem viñ nene' unin chi' ix d'a yool, ix b'at yac'ancan ix d'a scal juntzañ te te' icha te' aj d'a sti' a' nivan Nilo.

⁴ Axo jun ix yanab' viñ unin chi', najatto ix can ix yic syilb'at ix tas ol aj viñ.

⁵ Axo ix aji, ix c'och ix yisil viñ rey sb'ic sb'a d'a sti' a' chi'. Yach'an van sb'eyec' eb' ix schecab' ix d'a stitac a' chi', ix yilanb'at ix d'a scal juntzañ te' icha te' aj chi' to ayec' jun te' xuuc ta', ix schecanb'at jun ix schecab' ix yic b'at yic'ancot jun xuuc chi'. ⁶ Ayc ix sjacan te' ix, ix yilan ix to nene' unin jun ayem d'a yool, van yoq'ui, yuj chi' ix oc' sc'ol ix d'ay, ix yalan ix:

–Yic am eb' ix hebrea jun unin tic, xchi ix.

⁷ Axo ix yanab' viñ unin chi', ix c'och ix d'a ix yisil viñ rey chi', ix yalan ix:

–¿Ma max yal a c'ol b'at vavtej junoc ix hebrea yic vach' syac' chunoc jun nene' unin tic ix d'ayach? xchi ix.

⁸ –Ixic, avtej junoc ix, xchi ix d'a ix unin chi'. Yuj chi' ix b'at ix yal d'a ix snun. Axo ix ja ix nunab'il chi', ix yalan ix yisil viñ rey chi' icha tic:

⁹ –Ic'b'at jun nene' unin tic, tzilan q'uib'oc, ol ach in tupu', xchi ix. Ix yic'anb'at viñ nene' unin chi' ix snun chi', ix sq'uib'tzitan viñ ix. ¹⁰ Axo yic vach'taxo viñ, ix b'at ac'jican viñ yuj ix snun chi' d'a ix yisil viñ rey chi'. Axo ix yisil viñ rey chi', icha val yune' ix ix yutej viñ. Moisés ix yac' ix sb'ioc. Ix yalan ix icha tic:

–Yujto a d'a yol a' ix vic'q'ueta jun unin tic, yuj chi' Moisés^{2.10} ol sb'iej, xchi ix.

Ix el viñtaj Moisés d'a Egipto

2.10 **2:10** A jun sb'i such Moisés lajan yalji yed' jun lolonel "tz'ic'jiq'ueta".

¹¹ Ayic tec'anxo viñaj Moisés chi', ix b'at viñ yil eb' yetisraelal chi', ix yilan viñ to te ya munlajel b'aj ayoch eb'. Van smac'jipax jun viñ yetchoñab' viñ yuj jun viñ aj Egipto ix yilan viñ. ¹² Ix ec' q'ueleloc viñ, malaj mach van yilani. Yuj chi' ix smac'cham jun viñ aj Egipto chi' viñ, ix smucancanem viñ d'a scal q'uen arena. ¹³ Axo d'a junxo c'u ix b'atxi viñ yil eb' yetchoñab' chi', axo ix yilan viñ van yac'an oval chavañ eb' viñ yetchoñab' viñ chi'. Ix sc'anb'an viñ d'a viñ ix mac'vaj chi':

—¿Tas yuj tza mac' viñ etchoñab' tic? xchi viñ.

¹⁴ Ix tac'vi viñ chi':

—¿Mach ix ach ac'anoch yajalil, ma juezal d'a co cal tic? ¿Mato tza nib'ej tzin a mac'cham icha utej viñ aj Egipto evi? xchi viñ. Ayic ix yab'an viñ tas ix yal viñ chi', ix xiv viñ, yujto ix nachajel yuj viñ to ix el specal to ix smac'cham viñ aj Egipto chi' viñ. ¹⁵ A ix yab'an specal jun chi' viñ rey, ix yac'anb'at sayumal viñaj Moisés chi' viñ yic smiljicham viñ. Yuj chi' ix b'at viñaj Moisés chi' elelal d'a yol yic Madián. Ayic ix c'och viñ d'a sti' jun a' uc'b'ila', ix em c'ojan viñ ta'.

¹⁶ Ay jun viñ sacerdote scuchan Reuel cajan d'a jun lugar chi', ay ucvañ yisil viñ. Ix xid'ec' eb' ix d'a a' uc'b'ila' chi', yic syac'an b'ud'joc te' jucub' eb' ix yic syuc' a' noc' scanel viñ smam eb' ix chi'. ¹⁷ Ix javi juntzañ eb' viñ tañvum canel, ix spechanel eb' ix eb' viñ ta'. Ix yilan viñaj Moisés, ix q'ue jucnaj viñ, ix b'at viñ scol eb' ix, ix yac'an a' viñ yuc' noc' scanel eb' ix chi'. ¹⁸ Ayic ix c'ochxi eb' ix d'a viñ smam chi', aton viñaj Reuel,^{2.18} ix sc'anb'an viñ d'a eb' ix:

—¿Tas yuj ix pet ex jax ticnaic? xchi viñ.

¹⁹ Axo ix tac'vi eb' ix:

—Ay jun viñ aj Egipto ix oñ colan d'a eb' viñ tañvum canel, ix yic'anq'ueta a' viñ yuc' noc' co canel tic, xchi eb' ix.

²⁰ —¿B'ajtil ix can viñ eyuuj? ¿Tas yuj maj eyic'cot viñ d'a tic? Ixiquec elañchamel eyavtejcot viñ yic ol va viñ, xchi viñ mamab'il chi'.

²¹ Icha chi' ix aj sc'ochcan viñaj Moisés d'a spat viñaj Jetro chi'. Ayic ix ec'b'at jab'oc tiempo, ix yac'an jun yisil viñ yetb'eyumoc viñaj Moisés chi', aton ix Séfora. ²² Ix alji jun yune' ix, Gersón^{2.22} ix yac' viñaj Moisés chi' sb'iej, ix yalan viñ: Ch'oc choñab'il vaj d'a jun lugar tic, xchi viñ.

²³ Ayic ayxo tiempo yajec' viñ d'a Madián chi', ix cham viñ sreyal Egipto. Palta axo eb' israel añeja' yab'an syail eb' yujto checab' yaj eb' ta'. Ichato chi' b'ian, ix ab'ji scusc'olal eb' yed' syaelal yuj Dios. ²⁴ Ix ab'ji yoc' eb' yuuj, ix snaancot strato yed' viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob. ²⁵ Yuj chi' ix ilji syaelal eb' yuj Dios, ix oc' sc'ol d'a eb'.

3

Ix avtaj viñaj Moisés yuj Dios

¹ A viñaj Moisés chi' tañvoj canel ix yac' viñ yuj viñ sñi', aton viñaj Jetro, sacerdote d'a eb' aj Madián. Ay jun c'u ix b'at viñaj Moisés chi' tañvoj canel, ix c'axpajec' viñ d'a tz'inan lum masanto ix c'och viñ d'a yich jun lum vitz scuchan Horeb^{3.1} aton d'a jun lum vitz chi' b'aj ix sch'ox sb'a Dios d'a viñ. ² Ata' ix sch'ox sb'a jun yánel Jehová d'a scal jun te' q'uiix ayoch sc'ac'al. Vach'chom te ov sq'ue tiñton sc'ac'al te', palta max tz'aemlaj te'. ³ Ix snaan

^{2.18} **2:18** A viñaj Reuel tic, chab' ox'e' tz'aj yalji d'a viñ. A d'a Éxodo 3.1 yed' d'a 18.1 syala' to Jetro sb'i viñ. Axo d'a Jueces 1.16 yed' d'a 4.11 syalpaxi to Hobab sb'i viñ. ^{2.22} **2:22** A Gersón, a d'a hebreo lajan yalji yed' jun lolonel "ch'oc choñab'il". ^{3.1} **3:1** A lum vitz scuchan Horeb, más ojtacab'il lum d'a junxo sb'i, aton Sinai.

viñaj Moisés chi': Te satub'tac yilji jun tic, tas yuj max tz'aem jun te' q'uiix chi'. Tecan b'at vila', xchi viñ.

⁴Ayic ix yilan Jehová to van snitzancot sb'a viñ, ix avajelta d'a scal te' c'ac' chi':

—Moisés, Moisés, xchi.

—Oy, Mamin, xchi viñ.

⁵Ix yalan Jehová:

—Mañ a nitzcot a b'a d'a tic. Iq'uel a xañab' yujto a jun lugar tic vico', a in ayinec' d'ay. ⁶A in tic, sDiosal in a mam, sDiosal in pax eb' a mam icham, aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob, xchi.

Ayic ix yab'an viñaj Moisés icha chi', ix smacan sat viñ, yujto ix xiv viñ yoch q'uelan d'a Dios chi'. ⁷Ix yalan Jehová chi' d'a viñ:

—Svil val to ilb'ajc'ol tz'utaj eb' in choñab' d'a Egipto. Yelxo val svab' yoc' eb' yuj tas tz'utaj yuj eb' ayoch yilumaloc. Vojtat to yelxo val ilb'ajc'ol sc'ulej in choñab' ta'. ⁸Yuj chi' ix in emuli, tzin colanel eb' d'a yol sc'ab' eb' aj Egipto chi'. Ol viq'uel eb' d'a jun lugar chi', ol vic'anb'at eb' d'a junxo lum luum yelxo te vach', levan, te yax sat. A eb' cajan d'a sat jun luum chi', aton eb' cananeo, eb' hitita, eb' amorreo, eb' ferezeo, eb' heveo yed' pax eb' jebuseo.

⁹Yelc'olal sq'ue yav eb' in choñab' Israel stevi d'ayin, yujto te ya yaj eb' d'a choñab' Egipto chi'. ¹⁰Yuj chi', tzach b'at ticnaic, tzach vac'b'at d'a yichañ viñ sreyal Egipto chi', yic sb'at ach lolonoc yed' b'at ic'anelta in choñab' d'a Egipto chi', xchi d'a viñ.

¹¹Ix yalan viñaj Moisés chi':

—¿Tas vaj a in tic, yuj chi' ol yal b'at in lolon d'a yichañ viñ rey chi', yic ol vic'anelta eb' vetchoñab' chi'? xchi viñ.

¹²Yuj chi' ix tac'vixi Jehová icha tic:

—Mañ ac' pensar, a in ol in och ed'oc. Tic svac' junoc ch'oxnab'il d'ayach to a in tzach in checb'ati: Ayic toxo ix iq'uelta in choñab' d'a Egipto chi', ol ex jayaq'uem e b'a d'ayin d'a jun vitz tic, xchi.

¹³Ix tac'vixi viñaj Moisés chi' icha tic:

—A ol aj jun tic, q'uinaloc b'at in lolon d'a eb' vetisraelal, ol valan d'a eb' to a co Diosal yed' eb' co mam quicham, a ix in checancot d'ayex, ta xin chi d'a eb', axom ol yalan eb' d'ayin: ¿Tas sb'i jun mach tzic chi'? xcham eb' d'ayin. ¿Tas svutejpax tac'voc in b'a? xchi viñ.

¹⁴Yuj chi' ix tac'vi Jehová d'a viñ: A IN TIC AYIN TAXON EQ'UI. Icha tic tzutej alan d'a eb' etchoñab' chi': A jun mach A IN TON TIC sb'i, a' tzin checancot d'ayex, xa chi, xchi Jehová chi'.

¹⁵Ix yalanxi Jehová chi' d'a viñaj Moisés chi':

—Tzalpax d'a eb' etchoñab' chi' icha tic: A Jehová^{3,15} co Diosal yed' eb' co mam quicham, aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob, a' ix in checancoti yic tzul in colvaj d'ayex, xa chi d'a eb'. A jun in b'i tic ay d'a junelñej, aton in b'i tic ol b'inaj yuj eb' eyiñtilal ayic ol b'eyñejb'atoc. ¹⁶Ixic, tza molb'am eb' yichamtac vinaquil Israel, tzalani: A Jehová co Diosal yed' eb' co mam quicham, aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob, a' ix sch'ox sb'a d'ayin, ix yalani to syila' tas tzex utaj d'a Egipto tic. ¹⁷Ix yalan d'ayin to ol ex scolel d'a syaelal d'a tic, ol ex yic'anb'at d'a jun lum luum te vach', te ay syaxil sat, aton lum b'aj cajan eb' cananeo, eb' hitita, eb' amorreo, eb' ferezeo yed' eb' jebuseo, xa chi d'a eb'. ¹⁸Ol scha yab' eb' yichamtac vinaquil choñab' chi' tas ol ala', ol b'at och eb' ed'oc b'aj ay viñ sreyal Egipto chi'. Ol alani: A Jehová co Diosal a ori hebreo ori tic, a' ix sch'ox sb'a d'ayori.

Yuj chi' tzoñ a chab'at d'a tz'inan luum yic scac' co silab' d'a co Diosal a ori tic. ¹⁹ Vach'chom tzin chec al jun tic, palta vojtaç to mañ ol ex chajiel-laj yuj jun rey chi'. Añej d'a ac'b'il puralil ol aj ex schaanel viñ. ²⁰ Yuj chi' ol in ch'ox val vipalil d'a viñ, ol vac' yaelal d'a yib'añ naciòn Egipto yuj tas satub'tac ol in c'uilej ta', axo eyactajelta chi' yuj viñ b'ian. ²¹ Yuj pax chi', a in ol vac'och d'a spensar eb' aj Egipto chi' yic nivan ol aj eyelc'och d'a yol sat eb'. Yuj chi' ayic ol ex el chi' nivan silab' eb' ol yac' d'ayex, mañ toñejoc ol e much' e c'ab' ol ex b'atoc. ²² Junjun eb' ix israel ol sc'an tastac ay d'a eb' ix aj Egipto cajan d'a slac'anil, ma yalñej mach ixal cajan ta', yic syac' plata eb', ma oro, ma pichul yic tzeyac'och yed' eyuninal. Icha chi' ol aj eyic'anb'at sb'eyumal eb' aj Egipto chi', xchi Jehová chi'.

4

¹ Ix tac'vi viñtaj Moisés d'a Jehová:

—Mañ ol yac'ochlaj eb' d'a sc'ool, mañ ol sc'anab'ajejlaj eb' tas ol vala', axom ol yutej eb' yalan d'ayin: Mato val yel ix sch'ox sb'a Jehová chi' d'ayach mato maay, scham eb' d'ayin, xchi viñ.

² —¿Tas jun ed'nac chi'? xchi Jehová d'a viñ.

—A te' in c'ococh, xchi viñ.

³ —Actejem te' d'a sat lum chi', xchi Jehová chi'. Ix yactanem te' sc'ococh viñ chi' d'a sat luum, elañchamel ix och te' chanil. Ayic ix yilan jun chi' viñtaj Moisés chi', ix el lemnaj viñ. ⁴ Ix yalanxi Jehová d'a viñ:

—Yam sñe noc' chan chi', xchi. Ix syaman sñe noc' chi' viñ, ix ochxi sc'ocochoc viñ.

⁵ —Yuj tas toxo ix il tic, ol yac'och eb' d'a sc'ol to ix in ch'ox in b'a d'ayach, a in ton Jehová a Diosal in, sDiosal in pax eb' e mam eyicham, aton viñtaj Abraham, viñtaj Isaac yed' viñtaj Jacob, xchi. ⁶ Ix yalanxi Jehová chi' d'a viñ:

—A ticnaic, aq'uem a c'ab' d'a sñi' a c'ool, xchi. Ix yac'anem sc'ab' viñ chi' d'a sñi' sc'ool, axo ix yic'anelta sc'ab' viñ chi', ayxo och yab'il lepra d'ay, toxoñej sacvequinol yilji icha q'uen cheev. ⁷ Ix yalanxi Jehová chi':

—Ac'xiem a c'ab' chi' d'a sñi' a c'ool, xchi. Ix yac'anxiem sc'ab' viñtaj Moisés chi' d'a sñi' sc'ol chi', axo ix yic'anxiq'ueta sc'ab' viñ chi', te vach'xo icha val snivanil viñ smasanil. ⁸ Ix yalan Jehová:

—Tato max yac'och eb' anima chi' d'a sc'ol tas tzala', tato max sc'anab'ajej pax eb' yuj jun b'ab'el ch'oxnab'il tic, yuj jun schab'il ol yac'och eb' d'a sc'ool.

⁹ Palta tato max yac'och eb' d'a sc'ool, max schaanpax eb' yab' yuj chab' ch'oxnab'il tic, tziç'q'ueta jab'oc a a' d'a a' nivan Nilo, tza secanem a' d'a sat luum, tzañej val em a' d'a sat lum chi', tz'och a' chic'al, xchi Jehová.

¹⁰ Ix lajvi chi', ix yalan viñtaj Moisés chi' d'a Jehová icha tic:

—Ay, ach Mamin Vajalil. Comonoc mañoc in tzin a checb'ati, yujto yelxo val max yal-laj in loloni, mañocto tzalan d'ayin tic svalani, palta toxonton in c'olb'al, tevelñej syal in loloni, xchi viñ. ¹¹ Ix tac'vi Jehová chi':

—¿Mach yuj syal slolon eb' anima tza na'a? ¿Tom mañ vujoc slolon eb'? Añejtona' in svac' chacañb'oc eb' yed' eb' max yal sloloni yed' eb' max yal yilani. A in svac' yil eb' vach' yilani. ¹² Yuj chi, ixic, ol in ochñej ed'oc ayic ol ach lolonoc. Añeja' in ol val tas ol ala', xchi Jehová chi'.

¹³ Ix tac'vixi viñtaj Moisés chi', ix yalan viñ:

—Ay Mamin Vajalil, comonoc mañoc in tzin a checb'ati. Vach' tza say junocxo mach, xchi viñ.

¹⁴ Ix cot yoval Jehová d'a viñ ix yalani:

—A d'a Egipto chi', ata' ayec' viñ uc'tac aj Aarón, yirñtilal viñtaj Leví. Vojtaç to b'ecan sc'ool viñ sloloni. Ol cot viñ ach scha'a. Ol te tzalaj viñ ayic ol ach

yilani. ¹⁵ A ach ol ach lolon d'a viñ. Ol alani tas ol yutoc viñ sloloni. A inxo ol val d'ayex ayic van e lolon chi', ol vac'an e nael masanil tas ol e c'ulej. ¹⁶ A ach tzach lolon d'a viñaj Aarón chi' in q'uexuloc, axo viñ ol lolon d'a eb' choñab' a q'uexuloc. ¹⁷ Ic'b'at te' a c'ococh chi', yujto a te' ol ac'lab'ej ayic ol a ch'oxan juntzañ ch'oxnab'il ix val d'ayach.

Ix sc'anab'ajej viñaj Moisés sb'at d'a Egipto

¹⁸ Ix yic'anb'at ix yeb'eyum viñaj Moisés d'a spat viñ sñi', aton viñaj Jetro, ix yalan viñ:

—Ol in meltzaj d'a Egipto yic sb'at vilan eb' ayto vuj in b'a yed'oc, yic svila' tato pitzanto eb', xchi viñ.

—Ixíc, tzil val a b'a d'a yoltac b'e, xchi viñaj Jetro chi'.

¹⁹ Ayic aytoec' viñaj Moisés d'a yol yic Madián chi', ix yalanxi Jehová d'a viñ:

—Ixíc d'a Egipto, mañ ach xiv a b'ati, yujto chamnaxo eb' sganá ach smilanchamoc, xchi.

²⁰ Ix yic'anb'at ix yeb'eyum viñaj Moisés yed' eb' yuninal, ix yac'anq'ue eb' viñ d'a yib'añ noc' b'uru, ix b'at eb' d'a Egipto chi'. Yed'nac te' sc'ococh viñ, aton te' ix yal Dios to ol och yopisio yuj viñ. ²¹ Ix yalan Jehová d'a viñ:

—Ayic ol ach c'och d'a Egipto chi', naanñej uuj to ol a ch'ox juntzañ ch'oxnab'il te satub'tac d'a yichañ viñ rey, aton juntzañ ix vac' a c'ulej. Palta a in ol vac' pitb'oquel spensar viñ, yuj chi' mañ ol ex schael-laj viñ. ²² Slajvi chi', ol alan d'a viñ: Icha tic yalan Jehová: A jun choñab' Israel tic, icha val to sb'ab'el vuninal yaji. ²³ Toxo ix val d'ayach to tza chab'at eb' vuninal tic yic tz'och eb' ejmelal d'ayin. Palta toxonton malaj a gana tzactejeli, yuj chi' ol in milcham viñ a b'ab'el unin, xchi Jehová, xa chi.

²⁴ Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Moisés d'a Egipto chi'. A d'a yoltac b'e b'aj d'iñan svay viñ yed' eb' ajun yed'oc, ata' ix sch'ox sb'a Jehová d'a viñ, ijan ix miljicham viñ yuuj. ²⁵ Elañchamel ix yic'cot jun cuchilub' ix Séfora, nab'a comon q'ueen, ix spolanel stz'umal sjolom svinaquil viñ yune' ix, ix sjulanoch ix d'a yoc viñaj Moisés chi', ix yalan ix: Yujto vetb'eyum ach, yuj chi' locan in d'a jun chic' tz'el tic, xchi ix. ²⁶ Ix lajvi chi' majxo miljichamlaj viñ yuj Jehová.

²⁷ Ix yalan Jehová d'a viñaj Aarón:

—Ixíc b'at a cha viñ uc'tac aj Moisés d'a tz'inan luum, xchi d'a viñ. Yuj chi' ix cot viñaj Aarón sba viñaj Moisés chi' d'a jun vitz b'aj ix sch'ox sb'a Dios. Axo yic ix schalan sb'a eb' viñ, ix yac'lan stzatzil sc'ol eb' viñ, ix stz'ub'lanelta sti' eb' viñ. ²⁸ Ix lajvi chi', ix och ijan viñaj Moisés yalan d'a viñaj Aarón chi' masanil tas ix schec Jehová yala' yed' juntzañ ch'oxnab'il ix chechaj sch'ox viñ. ²⁹ Ix b'at eb' viñ schavañil, ix smolb'an eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel eb' viñ d'a Egipto chi'. ³⁰ Ix lajvi chi', ix och ijan viñaj Aarón yalan d'a eb' smasanil tas ix yal Jehová d'a viñaj Moisés chi', ix sch'oxanpax juntzañ ch'oxnab'il viñ yil eb' choñab' chi'. ³¹ Yuj chi', ix yac'och eb' d'a sc'ool tas ix yal eb' viñ. Ayic ix yab'an eb' to ix iljicot eb' yuj Jehová, yujto te ilb'ajc'ol tz'utaj eb', yuj chi' ix em ñojan eb' ejmelal d'a yichañ Jehová.

5

Lolonnac viñaj Moisés'R'yed' viñaj Aarón d'a viñ rey

¹ Ayic ix lajvi yec'canb'at juntzañ chi', ix b'at lolon viñaj Moisés yed' viñaj Aarón d'a yichañ viñ sreyal Egipto chi', ix yalan eb' viñ:

—Mamin rey, icha val tic yalan Jehová co Diosal a oñ hebreo oñ tic d'ayach: Chab'at in choñab' d'a tz'inan luum yic tzin yic'anchari eb' yed' junoc q'uiñ, xchi Jehová, xchi eb' viñ.

² Ix tac'vi viñ rey chi':

—Mañ vojttacoc jun Jehová tzeyal chi'. ¿Tas yuj tzin c'anab'ajej tas syala', tzin chaanb'at jun choñab' Israel tic? Max in chab'at-laj eb', xchi viñ.

³ Ix yalan eb' viñ:

—A co Diosal a oñ hebreo oñ tic, ix sch'ox sb'a d'ayoñ. Yuj chi' chaorib'at d'a tz'inan luum yic b'at cac'an co silab' d'a Jehová co Diosal, ox'e' c'ual stec'nab'il b'aj ol oñ b'at chi'. Tato max oñ b'ati, axo talaj tz'aji tzoñ yac'anham co Diosal chi' yuj junoc yaelal, ma yuj oval, xchi eb' viñ d'a viñ rey chi'.

⁴ Yuj chi' ix yalan viñ:

—¿Tas yuj tzeyiq'uec' tiempo d'a juntzañ eyetchoñab' tic d'a smunlajel? A ex pax tic, ixiquec d'a e munlajel. ⁵ ¿Tom max eyila' to tzijtum eb' eyetchoñab' d'a yol choñab' Egipto tic? ¿Tas yuj tzeyamoch vaan eb' d'a smunlajel? xchi viñ.

⁶ Añejtona' d'a jun c'ual chi' ix yalb'at viñ rey d'a eb' viñ yajal munlajel yed' pax d'a eb' viñ caporal icha tic:

⁷ —Mañxo eyac' añ ac yic sb'at d'a scal lum soc'om d'a eb' viñ israel chi', ichataxon tz'aji, palta to axo eb' viñ ol b'at sayan yico'. ⁸ Palta arjeja' sb'isul lum xan chi' sb'o eb' viñ ichataxoni. Yujto sjaraganail eb' viñ tz'ic'ani, yuj chi' tzijtum yavaj eb' icha tic: To tzoñ b'at cac' co silab' d'a co Diosal, xchi eb'. ⁹ Aq'uecoco más munlajel d'a yib'añ eb', yic vach' mac'ariñ xcalaj stiempe eb' yab'an juntzañ esal lolonel tz'alchaj chi', xchib'at viñ rey chi'.

¹⁰ Yuj chi' ix yal eb' viñ aj Egipto ayoch yajal munlajel d'a eb' israel ayoch caporalil yic syal eb' d'a eb' munlajvum chi' icha tic:

—Toxo ix yal viñ rey to mañxo ol ac'chaj añ ac d'ayex. ¹¹ A ticnaic a exxo ol b'at e say eyic ol e c'ana', palta arjeja' sb'isul lum xan ol e b'o'o, xchi eb' viñ.

¹² Icha chi' ix aj saclem eb' viñ israel d'a masanil yol yic Egipto sayoj yoc trigo yic sc'an eb' viñ sq'uexuloc añ ac chi'. ¹³ Vach'chom icha chi' ix aji, palta a eb' yajalil eb' caporal chi', syal eb' to arjeja' sb'isul lum xan yovalil sb'o eb', icha sb'o eb' ayic tz'ac'chaj añ ac d'a eb'. ¹⁴ Slaj mac'ji eb' israel ayoch d'a caporalil yuj eb' ayoch yajalilal d'a yib'añ eb' yuj viñ rey. Syalan eb' viñ icha tic d'a eb': ¿Tas yuj mañ tz'acanoc e b'o lum e xan evi yed' ticnaic ichataxon e b'oan luum? xchi eb' viñ yajalil eb' chi'.

¹⁵ Ix b'at eb' viñ caporal yal d'a viñ rey icha tic:

—Mamin rey ¿tas yuj ob'iltaxoñej tzoñ utej a oñ a checab' oñ tic?

¹⁶ Maxtzac ac'jilaj añ ac d'ayoñ yic tz'och scaloc lum co xan sco b'o'o, tob' yovalil tz'acan sco b'opax luum icha d'a yalaritaxo, tzoñ mac'ji. A oñ tic malaj co mul, palta a eb' viñ a checab' ay smul, xchi eb' viñ.

¹⁷ Ix tac'vi viñ rey chi':

—A ex tic yuj e jaraganail icha chi' tzeyala'. Tzoñ b'at cac' co silab' d'a Jehová, xe chi'. ¹⁸ Ixiquec munlajel, vach'chom a ex tze say añ ac tzeyac'och d'a scal lum xan chi', arjeja' icha sb'isul lum tze b'o'o, xchi viñ rey chi' d'a eb' viñ.

¹⁹ Yuj chi' a eb' viñ israel ayoch d'a caporalil chi', yelxo val ix chab'ax sc'ol eb' viñ, yujto ix alchaj d'a eb' viñ to arjeja' sb'isul lum xan chi' sb'o eb' viñ d'a junjun c'u. ²⁰ Ayic ix elta eb' viñ caporal chi' d'a yol sdespacho viñ rey chi', ix schalan sb'a eb' viñ yed' viñaj Moisés yed' pax viñaj Aarón, van stañvaj eb' viñ yuj eb' viñ. ²¹ Ix yalan eb' viñ caporal chi':

—Olxom yil Jehová tas ol ex yutoc, yujto a ex ay e mul, yuj chi' a viñi rey yed' eb' viñi ay yopisio yed' viñi, tzoñi syaj val eb' ticsa. Ichato a ex ix eyac' q'uen espada d'a eb' viñi yic tzoñi smilancham eb' viñi, xchi eb' viñi.

A slesal viñtaj Moisés

²² Ix lajvi chi', ix yalan viñtaj Moisés d'a slesal:

—Mamin Jehová, ¿tas val yuj te ya tzutej eb' a choñab' tic? ¿Tas yuj ix in a checcoti? ²³ Atax in xid'nac lolonel d'a viñi rey chi' uuj, yelxo val ilb'ajc'ol tz'utaj eb' a choñab' tic yuj viñi, maxto ach colvajlaj jab'oc, xchi viñtaj Moisés chi'.

6

¹ Ix tac'vi Jehová:

—Olto val ila' tas ol vutoc viñi sreyal Egipto tic. Yed' vipal ol ex yactanel viñi. A in ol vac' pural viñi, ol ex spechanel viñi d'a yol schoñab' tic, xchi.

Ix iptzitaj viñtaj Moisés yuj Jehová

² Ix lolonxi Jehová yed' viñtaj Moisés, ix yalani:

—A inton Jehová in. ³ In ch'oxnac in b'a d'a viñtaj Abraham, d'a viñtaj Isaac yed' d'a viñtaj Jacob, d'a in b'i, Dios Syal Yuj Smasanil. Palta a in b'i JEHOVÁ, maj vac'laj yojtaquejel eb' viñi tas syalelc'ochi. ⁴ In b'onac in trato yed' eb' viñi, vac'annac in ti' vac'an lum Canaán d'a eb' viñi, aton lum b'aj ec'lejnac cajan eb' viñi. ⁵ A ticsa, toxo ix vila' to te ilb'ajc'ol tz'utaj eb' in choñab' d'a Egipto tic, yelxo val tz'ixtaj eb' d'a munlajel yuj eb' aj Egipto tic. Yuj chi', ix in nacot in trato yed' eb' e mam eyicham chi'. ⁶ A ticsa, b'at al d'a eb' etisraelal chi': A Jehová tz'alan icha tic: A in Jehová in, ol ex in colel b'aj ayex och checab'oc tic, b'aj ilb'aj ex c'ol yuj munlajel d'a Egipto tic. Ol in ch'ox val vipalil, ol vac'anoch nivac yaelal d'a yib'ari jun choñab' tic. Icha val chi' ol aj ex in colanel d'a yol sc'ab' jun choñab' tic. ⁷ Ol ex och in choñab'oc, a inxo ol in och e Diosaloc. Icha chi' ol aj eyojtaneli to a in Jehová e Diosal in tzex in colel d'a yol sc'ab' eb' aj Egipto tic b'aj ayex och d'a syaelal yuj munlajel. ⁸ Ol ex vic' anb'at d'a sat lum lum b'aj vac'nac in ti' vac'an d'a viñtaj Abraham, d'a viñtaj Isaac yed' d'a viñtaj Jacob. A inxo Jehová in tic svalpax d'ayex to eyic ol aj lum, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

⁹ Masanil tas ix yal Jehová, a' ix yal viñtaj Moisés d'a eb' yetisraelal chi', palta maj schalaj yab' eb', yujto te somchajnaquel sc'ol eb' yuj syail munlajel. ¹⁰ Ix lajvi chi, ix yalanxi Jehová d'a viñtaj Moisés chi':

¹¹ —Ix ic al d'a viñi sreyal Egipto chi' to tzex yactejel viñi d'a sat sluum tic, xchi Jehová.

¹² Ix tac'vi viñtaj Moisés chi' d'ay:

—Ina max schalaj yab' eb' vetchoñab' tas svala', ocxom val viñi rey, tom ol scha yab' viñi, ina to max val yal-laj in loloni, xchi viñi.

¹³ Yuj chi' ix checjib'at viñi yed' viñtaj Aarón yuj Jehová yic b'at lolon eb' viñi d'a eb' yetisraelal yed' d'a viñi rey, yujto alb'ilxo d'a eb' to ol yiq'uelta eb' yetchoñab' eb' d'a Egipto chi'.

A eb' smam yicham viñtaj Moisés

¹⁴ Aton sb'i eb' yajal d'a junjun macañil eb' yirñtilal Israel d'a stzotal: A viñtaj Rubén sb'ab'el yuninal viñtaj Israel. Axo eb' yuninal viñi, aton eb' tic: Viñtaj Hanoc, viñtaj Falú, viñtaj Ezrón yed' viñtaj Carmi. Aton eb' tic yajal yaj d'a scal junjun macañ yirñtilal viñtaj Rubén chi'.

¹⁵ A eb' yuninal viñaj Simeón, aton eb' tic: Viñaj Jemuel, viñaj Jamín, viñaj Ohad, viñaj Jaquín, viñaj Zohar yed' viñaj Saúl yune' jun ix aj Canaán. Aton eb' tic yajal yaj d'a scal junjun macañ yirñtilal viñaj Simeón chi'.

¹⁶ A viñaj Leví, 137 ab'il ix ec' viñ. A sb'i eb' yuninal viñ d'a stzolal aton eb' tic: Viñaj Gersón, viñaj Coat yed' viñaj Merari. ¹⁷ A eb' yuninal viñaj Gersón, aton eb' tic: Viñaj Libni yed' viñaj Simei. Aton eb' tic yajal yaj d'a junjun macañ. ¹⁸ A viñaj Coat chi', 133 ab'il ix ec' viñ. A sb'i eb' yuninal viñ, aton tic: Viñaj Amram, viñaj Izhar, viñaj Hebrón yed' viñaj Uziel. ¹⁹ Eb' yuninal viñaj Merari, aton eb' tic: Viñaj Mahli yed' viñaj Musi. Aton eb' tic yajal yaj d'a junjun macañ yirñtilal viñaj Leví yed' yuninal eb'.

²⁰ A viñaj Amram ix yic'laj sb'a viñ yed' ix Jocabed yanab' viñ smam viñ, aton eb' ay yic viñaj Aarón yed' viñaj Moisés. A viñaj Amram chi' 137 ab'il ix yil viñ, ix cham viñ.

²¹ A eb' yuninal viñaj Izhar, aton eb' tic: Viñaj Coré, viñaj Nefeg yed' viñaj Zicri.

²² A eb' yuninal viñaj Uziel, aton eb' tic: Viñaj Misael, viñaj Elzafán yed' viñaj Sitri.

²³ A viñaj Aarón ix yic' sb'a viñ yed' ix Elisabet, yisil viñaj Aminadab, yanab' viñaj Naasón. Axo yuninal eb', aton eb' tic: Viñaj Nadab, viñaj Abiú, viñaj Eleazar yed' viñaj Itamar.

²⁴ Eb' yuninal viñaj Coré, aton eb' tic: Viñaj Asir, viñaj Elcana yed' viñaj Abiasaf. Aton eb' tic yajal yaj d'a junjun macañ eb' yirñtilal viñaj Coré.

²⁵ Axo viñaj Eleazar yuninal viñaj Aarón, ix yic' sb'a viñ yed' ix yisil viñaj Futiel. Ix alji jun yune' ix, aton viñaj Finees. Aton eb' tic yajal yaj d'a junjun macañ eb' yirñtilal viñaj Leví.

²⁶ Axo viñaj Aarón yed' viñaj Moisés sb'inaj d'a jun lista tic, aton d'a eb' viñ tic ix yal Jehová ta a eb' viñ ol ic'anelta eb' israel d'a Egipto d'a stzolal. ²⁷ Aton eb' viñ ix xid'ec' lolonel yed' viñ sreyal Egipto yic vach' syactejelta eb' choñab' israel chi' viñ.

Checjinac viñaj Moisés yed' viñaj Aarón

²⁸ Ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés d'a Egipto, ix yalani:

²⁹ —A in ton Jehová in. Al d'a viñ sreyal Egipto masanil tastac sval tic d'ayach, xchi d'a viñ.

³⁰ Ix tac'vi viñaj Moisés chi' icha tic:

—Mamin, yelxo val max yal-laj in loloni, ¿tas val ol aj yab'an viñ rey tas ol vala'? xchi viñ.

7

¹ Ix yalan Jehová chi' d'a viñ:

—Mañ ac' pensar, a ach tzach och d'a yichañ jun viñ rey chi' in q'uexuloc, axo viñ uc'tac aj Aarón ol lolon a q'uexuloc. ² Masanil tas tzin chec ala', al d'a viñ uc'tac chi', axo viñ ol lolon d'a yichañ viñ rey chi' yic tzex yactanel viñ d'a smac'en tic. ³ A inxo ol vac' pitb'oquel spensar viñ rey chi' yic ol stec'b'ej sb'a viñ. Yuj chi' tzijunt tas satub'tac ol in ch'ox d'a Egipto tic. ⁴ Yujto mañ ol schalaj yab' viñ rey chi' tas ol eyala', yuj chi', a in ol in ch'ox val vipalil vac'an yaelal d'a Egipto tic. Icha chi' ol aj ex vic'anelta d'a stzolal a ex in choñab' Israel ex tic. ⁵ Ayic toxo ix in ch'ox vipalil chi', ayic toxo pax ex viq'uelta, ichato chi' ol nachajel yuj eb' aj Egipto tic to a in ton Jehová in, xchi d'a viñ.

⁶ Ix sc'anab'ajej viñaj Moisés yed' viñaj Aarón tas ix yal Jehová. ⁷ A viñaj Moisés chi', 80 ab'il sq'uinal viñ, axo viñaj Aarón chi', 83 ab'il sq'uinal viñ ayic ix lolon eb' viñ d'a yichañ viñ sreyal Egipto chi'.

A te' sc'ococh viñtaj Aarón

⁸ Ix yalanxi Jehová d'a viñtaj Moisés yed' d'a viñtaj Aarón chi' icha tic:

⁹ —Tato sc'an viñ rey chi' yil junoc ch'oxnab'il, tzalan d'a viñtaj Aarón tic to syactejem te' sc'ococh viñ d'a sat luum d'a yichañ viñ rey chi', ol och te' chanil, xchi d'a viñ.

¹⁰ Ix lajvi chi', ix b'atxi eb' viñ schavañil d'a viñ rey chi', ix sc'anab'ajan eb' viñ sc'ulan icha ix yal Jehová. Ix yactanem te' sc'ococh viñtaj Aarón d'a yichañ viñ rey yed' d'a yichañ masanil eb' ay yopisio yed' viñ, elañchamel ix och te' chanil. ¹¹ Ayic ix yilan viñ rey icha chi', ix schec viñ avtaj eb' viñ aj Egipto, eb' viñ jelan yed' juntzaj yic yajb'alil, ix sc'ulan eb' viñ icha ix sc'ulej viñtaj Aarón chi'. ¹² Ix yactejpaxem sc'ococh eb' viñ d'a sat luum, ix ochpax chanil, palta ix turjib'at sc'ococh eb' viñ chi' yuj yic viñtaj Aarón chi'. ¹³ Vach'chom icha chi' ix aji, palta mañ jab'oc ix scha yab' viñ rey chi'. Ix yac'ñej pitb'oquel spensar viñ icha ix aj yalan Jehová.

A a' ix och chic'al

¹⁴ Ix lajvi chi', ix yalanxi Jehová d'a viñtaj Moisés chi':

—Ix pitb'iel spensar viñ rey chi', maj actajel eb' in choñab' Israel yuj viñ.

¹⁵ Ayic sacb'inaj q'uic'an, txez b'at d'a sti' a' nivan Nilo, tze tañvan sc'och viñ achanvel ta'. Tzeyic'anb'at te' c'ococh ix och chanil. ¹⁶ Ata' tzeyal d'a viñ icha tic: A Jehová co Diosal a oñ hebreo oñ tic, a checannac oñ cot ul cal d'ayach to tzoñ actejel a oñ schoñab' oñ tic, yic b'at oñ och ejmelal d'ay d'a tz'inan luum. Palta masanto ticnaic mañ jab'oc tza cha ab'i. ¹⁷ Yuj chi' ix yalanxi to ay tas ol sch'ox ila' yic tzojtaquejeli to a Jehová chi' añejton Dios Aytaxoneq'ui. Ayic ol in mac'an sat a a' tic yed' te' in c'ococh yamb'ilq'ue vuj tic, ol och a' chic'al. ¹⁸ Masanil noc' chay ol chamoc, ol q'ue sjab' a', mañxo ol yal-laj eyuc'an jab'oc a' tic, xa chi d'a viñ rey chi'.

¹⁹ —Tzalpax d'a viñtaj Aarón to syac'b'at te' sc'ococh viñ d'a yib'añtac sjaj a a' d'a Egipto tic: D'a yib'añ a' cotac yed' a' nivac melem yed' d'a yib'añ a' ñajab' toñej molan. Masanil a a' ay d'a yol yic Egipto tic ol laj och a' chic'al yed' masanil a' ayem d'a yol yed'tal yed' d'a yoltac jucub', xchi Jehová.

²⁰ Icha val ix aj yalan Jehová chi', icha chi' ix yutej viñtaj Moisés yed' viñtaj Aarón chi'. Ix yic'anq'ue te' sc'ococh viñtaj Aarón chi', ix smac'an sat a a' viñ d'a yichañ viñ rey yed' d'a yichañ masanil eb' viñ ayoch yajalil yed' viñ. D'a val jun rato chi' ix och a' chic'al. ²¹ Masanil noc' chay ay d'a yol a' Nilo chi', ix laj cham noc'. Ix q'ue sjab' a', majxo yal-laj yuc'an a' eb' aj Egipto chi'. Masanil a a' ay ta', chic'xoñej ix aj a'.

²² Icha pax chi' ix yutej eb' viñ ay d'a yol yic Egipto chi', yujto ay tas tzuji yuj eb' viñ yuj tas c'ayb'ab'il yuuj. Icha chi' ix aj spitaxni sb'a viñ rey icha ix aj yalan Jehová. Maj schalaj yab' viñ tas ix yal viñtaj Moisés yed' viñtaj Aarón chi'. ²³ Malaj val jab'oc yelc'och tas ix yal eb' viñ chi' d'a yol sat viñ rey chi', ix meltzaj viñ d'a sdespacho. ²⁴ Masanil eb' anima d'a Egipto chi', ix sjoy a a' eb' yic syuq'uej d'a stitac a a' chi', yujto masanil a a' chi' maxtzac yal-laj yuc'ji.

Noc' pajtza'

²⁵ Yucub'ixial yoch a' chic'al,

8

¹ ix yalan Jehová d'a viñtaj Moisés icha tic:

—Ixic, b'at il viñ rey chi', tzalan d'a viñ icha tic: A Jehová tz'alan icha tic: Actejel eb' in choñab' yic b'at och eb' ejmelal d'ayin. ² Tato mañ ol actejel in choñab' tic, ol vac'och yaelal d'a ib'añ, ol vac' pitzvoc'ue noc' pajtza' d'a

masanil a mach'en tic. ³ Ol vac' pitzvoc noc' d'a yol a a' smasanil, ol laj och noc' d'a yol a despachoyed' b'aj tzach vayi. Ollaj q'ue noc' d'a sat a ch'at. Ollaj och noc' d'a yoltac spat eb' ay yopisio ed'oc, d'a yoltac spat masanil anima, d'a yoltac horno b'aj sb'o ixim pan tza va'a yed' d'a sattac ac'ante' b'aj syotz'chaj ixim pan chi'. ⁴ Ol laj q'ue noc' d'a ib'añ yed' d'a yib'añ eb' ay yopisio ed'oc yed' d'a yib'añ masanil eb' etchoñab', xchi Jehová, xa chi d'a viñ rey chi'.

⁵ Ix lajvi chi', ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—Al d'a viñaj Aarón to syac'b'at te' sc'ococh viñ d'a yib'añ smasanil a a': A cotac a' yed' a nivac ñajab', yic sq'ueta b'ulnaj noc' pajtza'. Ol majel yol yic Egipto tic yuj noc', xchi Jehová chi'.

⁶ Ix yac'anb'at te' sc'ococh viñaj Aarón chi' d'a yib'añ a a' chi'. Ix q'ueul b'ulnaj noc' pajtza' chi', ix majel masanil yoltac choñab' chi' yuj noc'. ⁷ Añeja' icha chi' ix yutejpax eb' viñ ay tas tzuji yuuj yed' tas c'ayb'ab'il yuj eb', ix japax noc' d'a yol choñab' chi' yuj eb'. ⁸ Ix laj te pucax noc', yuj chi' ix avtaj eb' viñ chavañ chi' yuj viñ rey chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ:

—C'anic d'a Jehová, yic ol yiq'uel noc' pajtza' tic d'a co cal, ol vactanel e choñab' tic, yic sb'at eb' yac' silab' d'ay, xchi viñ rey chi'.

⁹ Ix tac'vi viñaj Moisés d'a viñ:

—A ach ol ala' b'aq'uirñ tzin lesalvi d'a Jehová yic syic'anel noc' pajtza' tic d'ayach yed' d'a eb' ay yopisio ed'oc yed' d'a scal masanil anima yed' d'a yoltac e pat. Axoñej d'a yol a' Nilo ol can noc', xchi viñ.

¹⁰ —Q'ueic'an, xchi viñ rey chi'.

Ix yalanxi viñaj Moisés chi':

—Icha chi' ol ajoc, yic ol ojtaquejeli to malaj junocxo lajan spider icha Jehová co Diosal a oñ tic. ¹¹ Icha chi' ol aj yel noc' d'a a despachoyed' d'a yol spat eb' ayoch yajalil ed'oc yed' d'a scal masanil anima. Ol canñej noc' d'a yol a' Nilo, xchi viñ.

¹² Ix lajvi chi, ix elta eb' viñ chavañ chi' d'a yichañ viñ rey chi'. Ix sc'anan viñaj Moisés d'a Jehová to tz'el noc' pajtza' chi'. ¹³ Ix sc'anab'ajej Jehová tas ix sc'an viñ chi'. Ichato chi' ix laj och ijan scham masanil noc' pajtza' d'a yoltac pat, d'a amac' yed' d'a caltac te'. ¹⁴ Axo eb' anima ix laj molb'an noc' chamnac pajtza' chi' d'a junjun b'ulañ, chuclaj ix aj sjab' yuj noc'. ¹⁵ Ayic ix yilan viñ rey to mañxalaj yaelal ayoch d'a yib'añ viñ, ix yac'anxi pitb'oquel spensar viñ, icha val ix yutej Jehová yalani, maj sc'anab'ajejlaj viñ tas ix yal d'a eb' viñ chavañ chi'.

A noc' cotac us

¹⁶ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—Al d'a viñaj Aarón to syic'chaañ te' sc'ococh viñ, smac'an spococal lum lum viñ yed' te' yic smeltzajoch lum pococ chi' cotac usal d'a masanil yol yic Egipto tic, xchi.

¹⁷ Ichaton chi' ix yutej viñaj Aarón chi'. Ix smac'q'ue vaan lum pococ chi' viñ yed' te' sc'ococh, yuj chi' masanil lum pococ ay d'a yol yic Egipto chi', ix laj och lum cotac usal, ix och noc' d'a anima yed' d'a noc' noc'. ¹⁸ Añeja' eb' viñ ay tas tzuji yuj yalani, icha ix yutej viñaj Aarón chi' icha chi' ix yutejpax eb' viñ snaani. Ix snib'ej eb' viñ ix och lum pococ chi' cotac usal, palta maj yal-laj yuj eb' viñ. Ix chiji eb' anima yed' noc' noc' yuj noc' us chi'. ¹⁹ Yuj chi', ix yal eb' viñ ay tas tzuji yuj yalani d'a viñ rey chi':

—A jun tic, a Dios tz'utani, xchi eb' viñ.

Palta ix pitb'iel spensar viñ rey chi', icha val ix yutej Jehová yalani. Maj schalaj yab' viñ tas ix yal viñaj Moisés yed' viñaj Aarón chi'.

A noc' cach

²⁰ Ix yalanxi Jehová d'a viñtaj Moisés chi' icha tic:

—A q'uiç'an d'a sach'inaji, sb'at viñ rey chi' d'a sti' a a', yuj chi' pet ex q'ue vaan, b'at eyalan d'a viñ: Icha tic yalan Jehová: Actejel eb' in choñab' yic tz'och eb' ejmelal d'ayin. ²¹ Palta tato mañ ol actejel eb', ol vac'cot junoc umañ noc' cach icha tab' d'a ib'añ, d'a yib'añ masanil eb' ay yopisio ed'oc yed' pax d'a yib'añ masanil a choñab'. Ol b'ud'joquel masanil yol e pat yed' masanil sat luum yuj noc'. ²² Ayic ol ujoc juntzañ chi', mañxalaj junoc noc' cach chi' ol ec' d'a yol yic Gosén b'aj ayec' eb' in choñab'. Icha val chi' ol aj ojtacaneli to a in Jehová in, Dios in d'a masanil yolyib'añ'uinal tic. ²³ Ata' ol ojtaquejeli to ch'oc yel in choñab' tic d'a yichañ a choñab' chi' d'a yol in sat. A q'uiç'an, max ec'b'atlj saclemb'at noc' cach, xchi Jehová, xa chi d'a viñ rey chi'.

²⁴ Icha chi' ix yutej Jehová. Ichaxo val tab' yec' noc' cach chi', ix ochc'och noc' d'a yol sdespacho viñ rey yed' d'a yoltac spat eb' ay yopisio yed' viñ yed' masanil d'a yol smacb'en Egipto. Junelñej ix yixtejb'at yol choñab' chi' noc'.

²⁵ Ix lajvi chi', ix avtajxicot eb' viñ chavañ chi' yuj viñ rey chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ:

—Ixiquec, ix aq'uec e silab' d'a e Diosal chi', palta mañ ex el d'a yol yic Egipto tic, xchi viñ.

²⁶ Axo ix tac'vi viñtaj Moisés chi':

—Max yal-laj icha chi', yujto a noc' noc' scac' d'a silab'il d'a Jehová co Diosal chi', nivan yelc'och noc' d'a yol sat eb' etchoñab' tic. Yuj chi, tato syil eb' anima chi' co milancham noc' a oñ tic, val yel tzam oñ sjulq'uenej eb'. ²⁷ Yuj chi', yovalil tzoñ b'at d'a tz'inan luum, ox'e' c'ual stec'nab'il b'aj tzoñ b'at chi'. Ato ta' b'at cac' co silab' d'a Jehová co Diosal, icha ix yutej yalani, xchi viñ.

²⁸ Ix yalanpax viñ rey chi':

—Syal e b'at d'a tz'inan lum chi', yic b'at eyac' e silab' d'a Jehová e Diosal chi', añej tato yel mañ najatoc tzex b'ati, tze c'anan d'a e Diosal chi' vuj a in tic, xchi viñ rey chi'.

²⁹ Ix tac'vi viñtaj Moisés chi' d'a viñ:

—Añej val tzin el d'a tic, tzin c'anan d'a Jehová to a q'uiç'an tz'el noc' cach tic d'ayach, d'a eb' ay yopisio ed'oc yed' d'a masanil a mach'en tic. Palta mañxocab' oñ ixtej, mañxaocab'pax tas ol al d'ayoñ ayic ol b'at cac'an co silab' d'a Jehová chi', xchi viñtaj Moisés chi'.

³⁰ Ixñej val elta viñtaj Moisés d'a yol sdespacho viñ rey chi', ix sc'anan viñ d'a Jehová. ³¹ Ix yab'an Jehová tas ix sc'an viñ chi', ix yic'anel noc' cach d'a viñ rey chi' yed' d'a eb' ay yopisio yed' viñ yed' d'a masanil eb' anima. Mañxa junoc noc' ix cani. ³² Palta añeja' ix spitejxi sb'a viñ rey chi', maj chajiel-laj eb' israel chi' yuj viñ.

9*Yab'il ix q'ue d'a noc' molb'etzal noc'*

¹ Ix lajvi chi, ix yalanxi Jehová d'a viñtaj Moisés chi':

—Ixíc d'a viñ rey chi', tzalan d'a viñ: Icha val tic yalan Jehová co Diosal a oñ hebreo oñ tic: Chab'at in choñab' tic yic tz'och eb' ejmelal d'ayin. ² Tato mañ ol a chab'at eb', tato ol a yamñejoch vaan eb', ³ ol cot voval, ol vac'anelta yab'il d'a noc' e molb'etzal noc', ol cham noc' yuj yab'il chi', aton noc' chej, noc' vacax, noc' camello, noc' b'uru, noc' calnel yed' noc' chiva. ⁴ Palta ol in ch'oxo' to ch'oc yel eb' israel d'a vichañ, yuj chi' malaj junoc noc' snoc' eb' ol chamoc, xchi Jehová, xa chi d'a viñ.

⁵ Ix yalancan sc'ual Jehová chi', ix yalani:

—A q'ueic'an svac'cot jun yaelal chi', xchi.

⁶Axo d'a junxo c'u chi', ix yac'ancot yab'il Jehová d'a noc' noc' chi'. Tzijtum noc' smolb'etzal noc' eb' aj Egipto chi' ix chami, axo pax eb' aj israel, malaj junoc noc' yic eb' ix chami. ⁷D'a elat'chamel ix b'at schecan iljoc viñ rey tato malaj noc' yic eb' israel chi' ix chami. Vach'chom malaj junoc noc' ix chami, palta ix spitejxi spensar viñ rey chi', maj actajel eb' israel chi' yuj viñ.

A yab'il yaxc'a

⁸Ix lajvi chi, ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón:

—Ixiquec, iq'ueccot junoc votz q'uen tic'aq'uil taarí d'a yol junoc horno. Ach tic ach Moisés tza tzipq'ue q'ueen d'a chaarí d'a yichañ viñ rey chi'. ⁹Icha chi', ol saclemcanb'at q'uen icha pococ d'a masanil yol smacb'en Egipto, yuj q'ueen ol q'ue yab'il yaxc'a d'a masanil anima chi' yed' d'a noc' noc', xchi Jehová.

¹⁰Ix lajvi chi, ix b'at viñaj Moisés yed' viñaj Aarón yic'cot q'uen taarí d'a junoc horno, ix b'at eb' viñ yil viñ rey chi'. Ayic ix c'och eb' viñ d'a yichañ viñ, ix stzipanq'ue q'ueen viñaj Moisés d'a chaarí. Ix lajvi chi', ix pitzviq'ue yab'il yaxc'a d'a masanil anima chi' yed' d'a masanil noc' noc'. ¹¹Axo eb' ay tas tzuji yuj yalani, majxo yal-laj sch'oxan sb'a eb' d'a yichañ viñaj Moisés chi', yujto ya ay eb' yuj yab'il yaxc'a icha yaj masanil eb' anima d'a Egipto chi'. ¹²Ix pitb'ixiel spensar viñ rey chi' yuj Jehová, maj schalaj yab' viñ tas ix yal eb' viñ chavañ chi', icha ix yutej yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

A q'uen sacb'at

¹³Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés:

—Spet ex q'ue vaan q'ueic'an, b'at ex lolon d'a viñ rey chi', tzeyalan d'a viñ: Icha val tic yalan Jehová co Diosal a oñ hebreo oñ tic: Actejel eb' in choñab' yic b'at och eb' ejmelal d'ayin. ¹⁴A d'a jun tiempoal tic ol vac'cot juntzañ yaelal tic d'a ib'arí yed' d'a yib'arí eb' ay yopisio ed'oc yed' d'a yib'arí eb' a choñab', yic vach' tzojtaquejeli to mañxa junoc mach lajan spider icha in tic d'a yolyib'aríq'uinal tic. ¹⁵Tato syal in c'ool, tzin ch'ox vipalil d'ayach, svac'anoch yaelal d'a ib'arí yed' d'a yib'arí masanil eb' anima d'a a mach'en tic. Syal tzex in satel d'a yolyib'aríq'uinal tic. ¹⁶Ocxo, manto ol ach in satel-laj, yujto ix ach vac'och d'a opisio yuj in ch'oxanel in poder yuj tas ol ach vutoc, yic te nivan ol aj in b'inaj d'a scal masanil anima d'a yolyib'aríq'uinal tic. ¹⁷Vach'chom tzijtum yaelal tzin ch'ox ila', palta tza pitejñej a b'a, añeja' max actejel-laj in choñab' tic. ¹⁸Yuj chi, a q'ueic'an yab' val icha hora tic, svac'anem q'uen sacb'at d'a yib'arí choñab' tic. Mantalaj b'aj tz'em q'uen sacb'at yelxo val nivac icha q'uen tz'em chi' yictax ix el yich choñab' Egipto tic. ¹⁹Yuj chi', al d'a eb' viñ a checab' to a masanil noc' molb'etzal noc' yed' masanil tas ay d'a scal a munlajel to tz'ochcan d'a yoltac lechpat, yujto ayic ol ja q'uen nivac sacb'at chi', masanil noc' noc' yed' masanil anima malaj yeñul, ol cham yuj q'ueen, xchi Jehová, xa chi d'a viñ.

²⁰Ay eb' viñ ay yopisio yed' viñ rey, ix xivcanq'uei ayic ix yab'an eb' yuj tas ix yal Jehová. Yuj chi, ix yac'q'ue yeñul noc' smolb'etzal snoc' eb' viñ. Ix ochpaxcan masanil schecab' eb' viñ d'a yoltac lechpat chi'. ²¹Ay juntzañxo eb' maj yac'och d'a sc'ol tas ix yal Jehová chi', ix can noc' smolb'etzal noc' yed' eb' schecab' eb' d'a ichñeja'. ²²Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés:

—Ic'chaarí a c'ab' yic tz'em q'uen nivac sacb'at d'a yib'arí masanil anima, d'a yib'arí masanil noc' noc' yed' d'a yib'arí masanil tas avab'il ay d'a yol smacb'en Egipto tic, xchi.

²³ Yuj chi' ix yic'ancharañ sc'ococh viñaj Moisés chi', ix mac'vaj c'u, ix ec' copoljoc leb'lon, ix cot q'uen nivac sacb'at d'a masanil sat lum d'a yol yic Egipto chi' yuj Jehová. ²⁴ Maxtzac ochlaj vaan yem q'uen sacb'at yed' smac'vaj c'u yed' yec' copoljoc leb'lon. Malaj ton b'aj ix b'inaj yac'an juneloc sacb'at d'a yol yic Egipto d'a yalañtaxo icha jun oval sacb'at ix yac' chi'. ²⁵ Masanil tastac ay d'a Egipto chi', ix ixtaxb'at yuj q'uen nivac sacb'at ix yac' chi'. Ix cham eb' anima yed' noc' noc' aycan d'a spatictac pat yed' masanil tastac ay d'a scaltac munlajel ix lajvicanel yuj q'ueen, yed' masanil te te' ix laj ixtaxcanb'at te'. ²⁶ Axoñej d'a yol yic Gosén b'aj ayec' eb' israel, malaj val junoc c'otañ q'uen sacb'at chi' ix emi.

²⁷ Yuj chi' ix schecan viñ rey avtajxicot eb' viñ chavañ chi', ix yalan viñ:

—Toxo ix nachajel vuuj ticnaic to a in ay in mul yed' in choñab' tic. Palta a Jehová, te tojlorñej syutej. ²⁸ Toxo ix ec' yib'añ smac'vaj c'u yed' yem q'uen nivac sacb'at. Yuj chi', mañxo ol viq'uec' e tiempo, syal e b'at b'aj syal e c'ool, añej jun, comonoc tz'el d'a e c'ol tze c'an d'a Jehová yic syiq'uel jun yaelal tic, xchi viñ rey chi'.

²⁹ Ix tac'vi viñaj Moisés chi' d'a viñ:

—Añej val tzin elcan d'a yol choñab' tic, tzin mojb'an in c'ab' in lesalvi d'a Jehová, tzin c'anan d'ay yic syactan yac'ancot q'uen sacb'at tic, yic mañxo ol mac'vaj c'u, yic vach' snachajel uuj to yic Jehová yaj masanil yolyib'añq'uinat tic. ³⁰ Palta vojtaç sic'lab'il to a ach tic yed' eb' ay yopisio ed'oc, manta yelc'och Jehová Dios d'a yol e sat, xchi viñ.

³¹ A jantac tas avab'il, icha añ lino yed' ixim cebada, masanil ix ixtaxcanb'ati, yujto a ixim cebada ayxo sat ixim, añejaj' añ lino ayxo xumaquil añ. ³² Axo pax ixim trigo yed' ixim centeno, malaj tas ix ic'an ixim, yujto tzac'anxo tz'elul ixim.

³³ Ayic ix lajvi slolon viñaj Moisés yed' viñ rey chi', ix el viñ d'a yol choñab' chi', ix yic'ancharañ sc'ab' viñ, ix lesalvi viñ d'a Jehová. A val d'a jun rato chi', ix vanaj yem q'uen sacb'at yed' ñab' yed' smac'vaj c'u. ³⁴ Axo ix yilan viñ rey to maxtzac emlaj ñab', maxtzac emlaj q'uen sacb'at, mañxalaj c'u sc'añi, añejaj' ix ochxi smul viñ, ix pitb'ixiel spensar viñ yed' eb' ay yopisio yed'oc. ³⁵ Yuj chi', majxo actajel-laj choñab' Israel chi' yuj viñ, icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

10

Noc' c'ulub'

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—Ix ic' il viñ rey chi', ix vac' pitb'oqucl spensar viñ yed' eb' ay yopisio yed'oc, yic vach' tzin ch'ox juntzañ tas satub'tac tic d'a scal eb', ² yic vach' syal eyalan d'a eb' eyuninal yed' d'a eb' eyi e chiquin masanil tastac ix aj vixtan eb' aj Egipto tic yed' juntzañ satub'tac ix in c'ulej d'a scal eb'. Icha val chi' tz'aj eyojtaccaneli to a in ton Jehová in, xchi d'a viñ.

³ Ix lajvi chi', ix b'atxi viñaj Moisés yed' viñaj Aarón chi' yilxi viñ rey chi', ix yalan eb' viñ d'a viñ:

—Icha val tic yalan Jehová co Diosal a oñ hebreo oñ tic: ¿Jantacto val tiempo ol a pitej a b'a, yic max iq'uem a b'a d'a vichañ? Actejel in choñab' yic b'at och eb' ejmelal d'ayin. ⁴ Tato manto ol a chab'at in choñab' tic, a q'uiç'an svic'ancot noc' c'ulub' d'a yib'añ a choñab' tic. ⁵ Ol majel sat lum tic smasanil yuj noc'. Mañxa jab'oc luum ol checlajoc. Ol svach' c'uxejb'at noc' jantacto maj lajvoccanel yuj q'uen sacb'at chi' yed' masanil te te' satani ol sc'uxpaxb'at noc'. ⁶ Ol b'ud'joccanel yol a despacho yuj noc' yed' yoltac spat eb' ay yopisio

ed'oc yed' masanil yoltac pat d'a yol yic Egipto tic. Malaj b'aj ix yil eb' e mam eyicham junoc icha tic yictax ix ja cajan eb' d'a jun lugar tic, xchi Jehová, xchi viñaj Moisés chi'.

Ayic ix lajvi yalan juntzañ tic viñ, ix elixta eb' d'a yol sdespacho viñ rey chi'. ⁷ Ix yalan eb' viñ ay yopisio yed' viñ rey chi':

—¿B'aq'uiñ ol yactej juntzañ vinac tic oñ stzuntzani? ¿Tas yuj max actejel jun choñab' chi' yic sb'at och eb' ejmelal d'a Jehová sDiosal chi'? ¿Tom max nachajvalel jab'oc uuj, ina toxo ix juvicanb'at co choñab' tic? xchi eb'.

⁸ Yuj chi', ix avtajxicot eb' chavañ chi' yuj viñ rey chi':

—Ixiquec yic b'at ex och ejmelal d'a Jehová e Diosal chi', palta tzeyalcan d'ayin machtac ex ol ex b'at chi', xchi viñ.

⁹ Ix tac'vi viñaj Moisés chi':

—Co masanil ol oñ b'atoc. Ol quic'b'at eb' cotac unin yed' eb' icham anima, eb' viñ cuninal yed' eb' ix quisil. Masanil noc' co calnel, noc' co vacax yed' noc' chiva, masanil noc' co molb'etzal noc' ol quic'b'ati, yujto te nivan q'uiñ ol cutej quic'anchari Jehová co Diosal, xchi viñ.

¹⁰ Yuj chi' ix yalanxi viñ rey chi':

—Vach'chom ayoch Jehová e Diosal chi' eyed'oc, ¿tzam e nalaj to ol ex in chab'at yed' eyetb'eyum yed' eyuninal? Mañ val jab'oc. Tob'an chuc tas tze na'a. ¹¹ A exñej vinac ex tic b'at ex och ejmelal d'a e Diosal chi', ina to a jun chi' tze c'ana', xchi viñ.

Ix lajvi chi', ix pechjielta viñaj Moisés yed' viñaj Aarón chi' d'a yichañ viñ rey chi'. ¹² Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—Ic'chari a c'ab' d'a yib'ari choñab' Egipto tic, yic sjavi noc' c'ulub' ul sc'uxb'at masanil tastac ixto can yuj q'uen sach'at chi', xchi.

¹³ Icha chi' ix aj yic'anchari sc'ococh viñaj Moisés chi' d'a yib'ari Egipto chi', ix yac'ancot jun nivan oval ic' Jehová, ix cot d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Jun val c'u yed' jun ac'val ix yac' jun oval ic' chi', axo d'a junxo c'ual, a jun ic' chi' ix ic'ancot noc' c'ulub' chi'. ¹⁴ Masanil yol yic Egipto chi' ix majel yuj noc'. Malaj b'aj ix uji juneloc yictax yalañtaxo, mañxa b'aj olto ujoc icha junel tic. ¹⁵ Ix te majel sat lum yuj noc'. Mañxo chequeloc jab'oc luum. A jantacto tas ix can yuj q'uen sach'at, ix lajviel yuj noc'. Mañxa jab'oc tas yaax yilji ix can yuj noc' d'a yol yic Egipto chi', mañxa pax sat te te' yed' schontac te'. Pilan ix lajviel smasanil, axoñej ste'al ix cani.

¹⁶ D'a elañchamel ix avtajxicot eb' viñ chavañ chi' yuj viñ rey chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Ix och in mul d'a sat Jehová e Diosal yed' d'ayex. ¹⁷ Tzin tevi d'ayex to tzeyac' nivanc'olal d'a in patic yuj in mul tic, axoñej d'a junel tic. Tze c'anan d'a Jehová e Diosal, yic tz'el jun yaelal to ed'jinac chamel ayec' d'a yol in mach'en tic, xchi viñ.

¹⁸ A val yic ix elta viñaj Moisés d'a sdespacho viñ rey chi', ix lesalvi viñ d'a Jehová. ¹⁹ Ix lajvi chi', ix yac'ancot jun ic' Jehová te ov. A b'aj sb'at c'u, ata' ix cot jun ic' chi'. Ix b'atcan noc' c'ulub' chi' d'a yol a' Chacchac Mar yuuj, mañxa junoc noc' ix can d'a yol yic Egipto chi'. ²⁰ Ix pitb'ixiel spensar viñ rey chi' yuj Jehová, maj actajel-laj choñab' Israel yuj viñ.

Ix q'uc'b'iq'uinal

²¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—A tignaic, ic'chari a c'ab', yic vach' sq'uc'b'iq'uinal d'a masanil yol yic Egipto tic. Yelxo val to q'uc'alq'uinal ol ajoc, xchi d'a viñ.

²² Ix yic'anchari sc'ab' viñ chi', ix ja jun nivan q'uc'alq'uinal d'a masanil yol yic Egipto chi'. ²³ Oxe' c'ual ix q'uc'b'i, mañxa junoc eb' syal yilano eb'

cajan d'a slac'anil, maxtzac yal-laj sb'eyec' eb'. Palta axo b'aj cajan eb' israel sacq'uinal.

²⁴ Yuj chi', ix avtajxicot viñtaj Moisés yuj viñ rey chi', ix yalan viñ:

—Syal b'at eyoch ejmelal d'a Jehová, iq'uecb'at eyetb'eyum yed' eyuninal. Arteja to tzeyactejcan masanil noc' e molb'etzal noc', xchi viñ.

²⁵ Ix yalan viñtaj Moisés chi': Yovalil tzoñ a chab'at yed' noc' co molb'etzal noc' chi', yujto a noc' co noc' chi' ol cac' co silab'oc d'a Jehová co Diosal.

²⁶ Masanil noc' co noc' chi' ol quic'b'at qued'oc, mañxo junoc noc' ol cacte-jcani, yujto d'a scal noc' ol co siq'uel noc' ol cac' co silab'oc d'a Jehová co Diosal. Ayic manto ori c'ochlaj ta', maxto nachajel-laj cuuj mach noc' ol cac' co silab'oc chi', xchi viñtaj Moisés chi'.

²⁷ Arteja' ix pith'ixiel spensar viñ rey chi' yuj Jehová, yic max actajel eb' choñab' israel yuj viñ. ²⁸ Yuj chi' ix yalanxi viñ rey chi' d'a viñtaj Moisés chi':

—Elañ d'a vichañ. Mañxo a na'a to svil a sat junelxo d'a tic, yujto ta tzach javi junelxo d'a vichañ tic, a d'a jun c'ual chi' tzach chamxoñej, xchi viñ.

²⁹ Ix tac'vi viñtaj Moisés chi' icha tic:

—Ichaton val tzal chi', mañxa b'aq'uirñ ol vil a sat junelxo, xchi viñ.

11

Ix yal Jehová to ol cham eb' b'ab'el unin

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñtaj Moisés chi' icha tic:

—Ol vac'cot junocxo yaelal d'a yib'añ viñ rey tic yed' d'a yib'añ masanil anima d'a yol yic Egipto tic. Ol lajvoc yec' jun tic, mañ toñejoc ol ex actajel yuj viñ rey tic, palta to a val lac'an viñ ol ex pechanel d'a tic d'a junelñej. ² Yuj chi' al d'a masanil eb' israel, eb' viñ vinac yed' eb' ix ix to sc'an q'uen oro eb' yed' q'uen plata d'a eb' aj Egipto cajan d'a slac'anil, xchi.

³ (Axo Jehová ix lolon d'a spensar eb' anima aj Egipto chi', yic syac'an svach'olal eb' d'a eb' israel. Arteja' eb' viñ ay yopisio yed' viñ rey, ix yalan eb' viñ to nivan yelc'och viñtaj Moisés d'a yol sat eb' viñ. Arteja' icha chi' ix aj yalan masanil eb' anima d'a Egipto chi'.)

⁴ Ayic manto eltalaj viñtaj Moisés chi', ix yalanxican viñ d'a viñ rey chi':

—Icha tic yalan Jehová: Ayic ol och chimilac'val, ol in ec' d'a masanil yol yic Egipto tic, ⁵ yic svac'ancham masanil eb' b'ab'el unin d'a junjun patil eb' aj Egipto. Ol schael yich d'a viñ a b'ab'el uninal, viñ d'irñan yochcan a q'uexuloc d'a a despacho tic, masanto schampax sb'ab'el unin eb' ix a checab' van scheni d'a q'uen cha'. Ol champax noc' sb'ab'el yune' noc' noc'. ⁶ A d'a masanil yol yic Egipto tic, mañxo jantacoc oq'uel ol ujoc, malaj b'aj ix uji d'a yalañtaxo, mañxa pax b'aj olto ujoc. ⁷ Axo eb' israel malaj tas ol ic'an eb', malaj pax tas ol ic'an noc' smolb'etzal noc' eb', yic tzeyojtaquejeli to ch'oc yel eb' israel d'a yichañ eb' a choñab' d'a yol in sat a in Jehová in tic, xchi Jehová.

⁸ Ichato val chi' ol javoc juntzañ eb' viñ ay yopisio ed'oc yic ol ul in yilani, ol em cuman eb', ol yalan eb' d'ayin: Ixix yed' masanil mach tzac'anoch uuj, xcham eb'. Yuj chi', ato ta' ol ori b'atoc, xchi viñtaj Moisés chi'.

Yelxo val te yoval viñ ayic ix elixta viñ d'a yichañ viñ rey chi'.

⁹ Yalnacpax Jehová d'a viñ:

—Mañton val ol schalaj yab' viñ rey tas ol eyala'. Yuj chi' tziñtumto tas satub'tac ol in c'ulej d'a Egipto tic, xchinaccani.

¹⁰ A viñtaj Moisés yed' viñtaj Aarón ix laj sc'ulejñej eb' masanil tastac ix laj alchaj tic to satub'tac d'a yichañ viñ rey, palta toton val a Jehová ix ac'anñej pith'oquel spensar viñ rey chi', yuj chi' maj actajel eb' israel yuj viñ d'a yol smac'b'en chi'.

12

A q'uirñ yic ix el eb' israel d'a Egipto

1 Ix yalan Jehová d'a viñtaj Moisés yed' d'a viñtaj Aarón d'a Egipto icha tic:

2 A jun uj tic nivanocab' yelc'och d'ayex, b'ab'el uj d'a yol junjun ab'il tz'ajcani. 3-5 Alec jun checnab'il tic d'a masanil eb' eyetisraelal: A d'a slajuriil c'ual yoch jun uj tic, junjun vinac ol yic'cot junoc noc' yune' calnel, ma junoc noc' yune' chiva yic schi'an yed' masanil eb' cajan yed'oc. A noc' noc' chi' junjun ab'il ocab' sq'uinal noc', mocab'a jab'oc spaltail noc', arñej to smam noc'. Tato mañ tzijtunoc anima d'a yol spat, max tzac'van eb' schi'an noc', syal yavtan viñ aj pat chi' mach cajan d'a slac'anil yic scolvaj eb' schi'an noc' yed'oc, to spuchajec' noc' ato syala' jantac sb'isul anima, ma jantac schi junjun eb'. 6 Tze sic'canel noc' masanto d'a 14 yoch jun uj tic. Tze milcham noc' d'a yemc'ualil d'a jun c'u chi'. 7 Junjun eb' aj pat chi' sb'oñoch schiq'uil noc' d'a smarcoal spuertail spat b'aj ol chijoc noc' chi', d'a te' yib'añ yed' d'a stz'eytac te'. 8 A d'a jun ac'val chi' ol schi noc' chib'ej chi' eb' anima, palta toñej ol b'olchaj noc', ol schi añ itaj eb' c'a' yed' noc', axo ixim pan malaj yich ayb'at ol sva eb'. 9 Malaj jab'oc noc' tze chi d'a yaxto, mato tz'arñ'bil. Masanil noc' sb'olchaji. A sjolom noc', yoc noc' yed' yol sc'ol noc', b'olb'ilñej tz'aji, tze chi'ani. 10 Mañxo eyac'can jab'ocxo noc' d'a junxo c'u. Tato ayto noc' max lajvi eyuj jun, tze ñuscantz'a noc'. 11 Ayic ol ex va chi', tze b'ilocab' e nañal, ayocab'och e xañab', yamb'ilocab'q'ue e c'ococh eyuuj, d'a elarichamel ol aj e chi'an noc'. Aton ta' tzeyac'och q'uirñ, yic tzin eyic'anchara a in Jehová in tic, yujto ol in ec' d'a stitac e pat. 12 A in Jehová in svala' to a val d'a jun ac'val chi' ol in ec' d'a yol yic Egipto masanil, yic tzin mac'ancham masanil b'ab'el unin d'a junjun pat yed' noc' sb'ab'el yune' noc' noc'. Ol vac' checlajeloc to malaj yelc'och masanil sdiosal eb' aj Egipto chi'.

13 A schiq'uil noc' noc' chi', tze b'oñoch d'a spuertail sti' e pat b'aj cajan ex ec' chi'. A' ol ch'oxanoc to ayic ol in ec' in mac'cham masanil eb' b'ab'el unin yic eb' aj Egipto chi', malaj junoc ex ol ex chamoc. Ayic ol vilanoch chic' chi', b'eñej ol in ec'b'atoc. 14 Aton val jun c'ual chi' nivan ol ajcan yelc'och d'ayex, tzeyac'anoch junoc nivan q'uirñ yic tzin eyic'anchara a in Jehová in tic. Masanil tiempo tze nacoti. Yed' eb' eyuninal ol snacot jun tic eb'. Ley tz'ajcan jun tic d'a e cal d'a masanil tiempo. 15 A ixim pan tze va d'a uque' c'u, mocab'a yich ayb'at d'a scal ixim. Yuj chi' a d'a sb'ab'el c'ual tzeyiq'uelta masanil yañal yich pan d'a e pat junjun ex. Tato ay junoc mach svaan ixim pan ay yich d'a juntzari c'ual chi', tze satel d'a e cal. 16 A d'a b'ab'el c'u tze molb'ej e b'a tzex och ejmelal d'ayin. Icha pax chi' tzeyutej d'a yuquil c'ual, arñaja tze molb'ejpax e b'a. A d'a chab' c'ual chi' malaj mach smunlaji, arñej e b'oan va e b'a syala'. 17 Yovalil tze c'anab'ajej jun q'uirñ yic ixim pan malaj yich, yujto a d'a jun c'ual chi', stz'alol ol ex viq'uelta e masanil d'a yol yic Egipto tic. Junjun ab'il tzeyac'och jun q'uirñ chi'. Ley ol ajcanoc, yovalil sc'anab'ajej eb' eyirñtilal yic ol b'eyrñejb'atoc. 18 Tz'el yich e vaan ixim pan malaj yich chi' d'a 14 yoch b'ab'el uj d'a yemc'ualil masanto d'a 21 yoch jun uj chi' d'a yemc'ualil. 19 A d'a uque' c'ual chi' malaj junoc mach ayec' yich pan d'a spat. Tato ay junoc mach svaan ixim pan to ay yich d'a juntzari c'ual chi', tze satel d'a e cal, vach'chom junoc ch'oc choñab'il cajanec' d'a e cal, ma junoc ex israel ex, satjieli. 20 Yuj chi' mañ e va tastac ayb'at yich b'aj cajan ex eq'ui, arñej ixim pan malaj yich tze va'a, xa chi, xchi d'a viñ.

21 Ix avtaj eb' viñ yajalil choñab' d'a scal eb' yetisraelal yuj viñtaj Moisés chi', ix yalan viñ: Ixiquec, tzeyiq'uelta junjunoc noc' quelemtac calnel, ma noc' chiva yic tze chi yed' eb' cajan eyed'oc d'a yol e pat. Tze milcham noc', ol

e chi'an noc' d'a jun nivan q'uirí ol ochoc. ²² Tze chaan schiq'uil noc' d'a yol junoc palangana. Tzeyic'ancot junoc tob'arí te c'ab'tac hisopo, tze lab'anem d'a scal schiq'uil noc' chi', tze b'oríanoch d'a smarcoal yib'arí e puerta yed' d'a stz'eytac. Malaj junoc ex tzex elta d'a yol spuertail e pat d'ac'valil. ²³ Ayic ol ec' Jehová d'ac'valil chi', yic smac'ancham eb' b'ab'el yuninal eb' aj Egipto, ol yilanoch chic' d'a spuertail e pat chi', b'eréj ol ec'b'atoc, mañ ol schaochljaj jun ángel ol mac'ancham eb' b'ab'el unin d'a yol e pat. ²⁴ A jun checnab'il tic ol e c'anab'ajejreñ, ol sc'anab'ajejreñ eb' eyirítal, icha ley tz'ajcan d'a junelreñ. ²⁵ Vach'chom ayic ayexxo ec' d'a lum lum ix yac' sti' Jehová yac'an d'ayex, yovalil ol eyac'och jun q'uirí tic. ²⁶ Ayic ol sc'anb'an eb' eyuninal d'ayex: ¿Tas syalelc'och jun q'uirí tic? tato xchi eb'. ²⁷ A exxo tic ol eyal d'a eb' icha tic: A jun noc' calnel sco milcham tic, yic sq'uiríal yic sco naancot sc'ual ayic b'eréj ix ec' Jehová d'a sti' co pat ayic ix smac'ancham eb' b'ab'el yuninal eb' aj Egipto, axo d'a stitac co pat, b'eréj ix ec'b'ati. Icha val chi' ix yutej scolancanel cuninal Jehová d'a jun tiempoal chi', xe cham d'a eb', xchi viñaj Moisés chi'.

Ayic ix lajvi yalan juntzañ tic viñ, ix em cumuljoc eb' israel ejmelal d'a yichañ Jehová. ²⁸ A val d'a jun rato chi' ix sc'anab'ajan eb' icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' yed' d'a viñaj Aarón.

A schamel eb' b'ab'el unin aj Egipto

²⁹ A d'a chimilac'val, ix ec' Jehová smac'cham eb' b'ab'el unin d'a Egipto d'a junjun patil. Syalelc'ochi to ix cham jun sb'ab'el unin viñ rey, viñ d'irían yochcan sq'uexuloc viñ d'a sdespacho, masanto ix champax sb'ab'el yuninal eb' viñ ayoch d'a preso. Añeja' icha chi' ix aj schampax sb'ab'el yune' noc' smolb'etzal noc' eb'. ³⁰ Masanil eb' anima d'a Egipto ix q'ue vaan d'a jun ac'val chi'. Tz'oc' viñ rey yed' eb' ay yopisio yed'oc yed' eb' anima smasanil, yujto mañxa junoc pat b'aj malaj chamnac. ³¹ A val d'a jun ac'val chi', ix avtaj viñaj Moisés yed' viñaj Aarón yuj viñ rey chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ:

—A ticañic ixiquec, iq'uecb'at masanil eb' eyetchoñab', b'esequel e b'a d'a scal eb' vetchoñab' tic, sb'at eyac'anem e b'a d'a Jehová icha eyalan chi'. ³² Iq'uecb'at masanil noc' e molb'etzal noc': Noc' calnel, noc' vacax yed' noc' chiva, icha ix aj eyalan chi'. Ixiquec, tzex tevipax d'a Jehová vuuj, xchi viñ rey chi'.

³³ A jun eb' aj Egipto chi' ix checanel eb' israel, yic tz'el eb' d'a elañchamel d'a yol schoñab' eb' chi', yujto ix sna eb' talaj scham eb' smasanil. ³⁴ A ixim harina ayxo och yalil, ayem d'a yol yed'tal, manto somchajb'atljaj yich pan d'a scal, toxoñej ix spichoch eb' d'a yol sávana yed' scajonal, ix yic'anb'at eb' d'a sjeñjab'. ³⁵ Ix sc'anán q'uen oro, q'uen plata eb' israel chi' yed' pichul d'a eb' aj Egipto icha yalnac viñaj Moisés d'a eb'. ³⁶ A Jehová ix q'uexan spensar eb' aj Egipto chi', yuj chi' vach'xoñej ix yutej sc'ol eb' d'a eb' israel chi'. Masanil tastac ix sc'an eb' israel chi' ix yac' eb'. Icha val chi' ix aj yic'anec' eb' israel tastac ay d'a eb'.

Ix el eb' israel d'a Egipto

³⁷ Ix el eb' israel d'a Ramesés, ix c'och eb' d'a Sucot. Ay am 600 miloc eb' viñ stiempo val yoch d'a soldadoal, max ochlaj eb' ix ix yed' eb' cotac unin sb'isuloc. ³⁸ Tzjztum noc' scalnel eb' ix yic'b'ati, noc' chiva yed' noc' vacax. Tzjztum pax anima ch'oc choñab'el ix b'at yed' eb'. ³⁹ Mañxalaj tiempo yic ix sb'oan svael eb', yujto elañchamel ix pechjuel eb' yuj eb' aj Egipto chi', yuj chi' toxoñej ix sb'ol ixim pan eb', aton ixim malaj yich yed'nac eb'.

⁴⁰⁻⁴¹ A eb' israel schoñab' Jehová chi', 430 ab'il ec'nac eb' d'a Egipto chi'. A val d'a jun c'u yic ix tz'acvi 430 ab'ilxo yajec' eb' ta' ix el eb'. ⁴² A val d'a jun

ac'val chi', ix munlaj Jehová yic syic'anelta schořab'. Yuj chi' a d'a jun ac'val chi' d'a junjun ab'il, pitzan masanil eb' israël yic syic'anchari Jehová eb' d'a masanil tiempo.

Sleyal q'uiř ayic ix el eb' israël d'a Egipto

⁴³ Ix yalan Jehová d'a viřaj Moisés yed' d'a viřaj Aarón:

A sleyal q'uiř yic tze naancoti, ayic b'eřej ix in ec' d'a sti' e pat, aton svalcan d'ayex tic: Malaj junoc eb' ch'oc chořab'il syal schi'an noc' silab'. ⁴⁴ A eb' e checab' manb'il eyuuj, syal schi'an noc' eb', ařej tato ac'b'ilxo circuncidar eb'. ⁴⁵ A pax junoc eb' anima ch'oc chořab'il ayec' d'a e cal, paxyalvum, ma munlajel syac' d'a e cal, max yal-laj schi'an noc' eb'. ⁴⁶ Ařej d'a yol pat b'aj sb'oji noc', ařej ta' syal schiji noc'. Max yal-laj yic'jib'at noc' d'a junocxo pat, max yalpaxlaj smac'jipoj sb'aquil noc'. ⁴⁷ A jun ley tic masanil eb' israël ol c'anab'ajanoc. ⁴⁸ Talaj ay junoc ch'oc chořab'il snib'ej syac'och jun q'uiř chi' d'a e cal yic tzin yic'anchari, b'ab'el tz'ac'ji circuncidar eb' viř vinac d'a jun patil anima chi'. Ichato chi' syal schi'an noc' yic jun q'uiř chi' eb'. Ichato eyetchořab' yaj eb'. A pax junoc viř to manto ac'b'iloc circuncidar jun, max yal-laj schi'an noc' silab' chi' viř. ⁴⁹ A jun ley tic, yovalil sc'anab'ajej eb' anima tz'alji d'a e cal yed' eb' anima ch'oc chořab'il ayec' cajan d'a e cal, xchi Jehová.

⁵⁰ Masanil tas ix checji yal viřaj Moisés yed' viřaj Aarón chi', ix sc'anab'ajej eb' anima chi'. ⁵¹ A val d'a jun c'ual chi', d'a stzola ix aj yelta eb' israël yuj Jehová d'a yol smacb'en Egipto chi'.

13

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viřaj Moisés chi':

² Ch'oc tzeziq'uel eb' b'ab'el vinac d'a e cal yic tzin yac' servil eb', yujto vic yaj eb' b'ab'el unin d'a scal eb' etchořab'. Ařeja' pax sb'ab'el yune' noc' e molb'etzal noc', vic yaji, xchi d'a viř.

³ Yuj chi' ix yal viřaj Moisés d'a masanil eb' yetchořab':

Yovalil sco naeccot jun q'uiř tic d'a junjun ab'il, yuj co naancoti to a Jehová ix ori ic'anelta yed' yipallil d'a yol yic Egipto, b'aj ayori och d'a checab'oc. Mocab' co va ixim pan ayb'at yich d'a scal. ⁴ A ticaic, d'a jun uj Abib tic ix ori el d'a Egipto tic. ⁵ Ayic ol ori c'och yuj Jehová d'a lum lum yax sat, aton lum b'aj cajan eb' cananeo, eb' hitita, eb' amorreo, eb' heveo yed' eb' jebuseo, aton lum yalnac Jehová d'a eb' co mam quicham to ol yac' d'ayori, ařeja' d'a jun uj tic ol cac'och q'uiř yic sco naancoti. ⁶ D'a uque' c'ual ol co va ixim pan malař yich. Axo d'a yuquil c'ual chi', aton ta' tzoři och ejmelal yuj quic'anchari Jehová. ⁷ A d'a uque' c'ual chi', malaj ixim pan ayb'at yich ol co va'a. Mař ol ilchaj yich pan d'a co pat, mař ol ilchajpaxlaj d'a masanil yol co mach'en. ⁸ A d'a juntzař c'ual chi', ol cal d'a eb' cuninal: A jun q'uiř tic yic sco nacoti tas ix yutej Jehová sch'oxan svach'c'olal d'ayori, ayic ix ori yic'anelta d'a Egipto, xco chama. ⁹ A jun q'uiř tic ol ch'oxaneloc to ch'oc quelı, ichato ayoch junoc quechel d'a co c'ab', ma d'a snařal co sat. A yuj jun q'uiř tic ol co nacoti to a Jehová ix ori ic'anelta d'a Egipto yuj spoder, yuj chi' ol calřej sc'ayb'ub'al Jehová, ol co c'anab'ajanpaxi. ¹⁰ Yuj chi' junjun ab'il ol cac'och jun q'uiř tic d'a jun uj tic.

¹¹ Ayic ol ori c'och yuj Jehová d'a lum sluum eb' cananeo, lum yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham yed' d'ayori, ¹² ata' ol co sic'anel eb' co b'ab'el vinac unin yed' noc' vinac sb'ab'el yune' noc' co molb'etzal noc' yic scac' d'a Jehová. ¹³ Ařejtona' ayic tz'alji sb'ab'el yune' noc' b'uru, tato vinac noc', syal yoch junoc noc' yune' calnel, ma junoc noc' yune' chiva sq'uexuloc

noc'. Palta tato max ac'ji noc' calnel chi', smac'ji cañchaj sjaj noc' yune' b'uru chi'. Axo pax yuj eb' b'ab'el vinac unin, yovalil tz'ac'chaj junoc noc' yune' calnel sq'uexuloc eb'. ¹⁴ Ayic ol sc'anb'an eb' eyuninal d'a b'aq'uir tas syalelc'och juntzañ tic, tzeyalani: Sch'oxnab'il yaj b'aj yic'nacoñelta Jehová yed' spoder d'a Egipto b'aj ayofi och checab'oc. ¹⁵ A val yic ix pitb'iel spensar viñ rey, maj yal sc'ol viñ ix ofi yacteجلي, axo Jehová ix mac'anham sb'ab'el unin eb' aj Egipto yed' sb'ab'el yune' noc' smolb'etzal noc' eb'. Yuj chi' a noc' sb'ab'el yune' noc' co molb'etzal noc' tic, sco milcham noc' silab'oc d'a Jehová. Scac'anpax junjun noc' sq'uexuloc eb' co b'ab'el unin, xe chi d'a eb'. ¹⁶ A jun tic ol ch'oxaneloc to ch'oc queli ichato ayoch junoc quechel d'a co c'ab', ma d'a snañal co sat. A yuj ol co nacoti to a Jehová ix ofi ic'anelta d'a Egipto yuj spoder, xchi viñaj Moisés.

Jun nivan topañ asun yed' c'ac'

¹⁷ A ix yactanel eb' choñab' israel viñ rey d'a yol smacb'en Egipto, maj ic'jib'atlaj eb' yuj Dios d'a sb'e eb' viñ filisteo, vach'chom d'iñan jun b'e chi', yujto ix sna'a to mañ vach'oc syac' oval eb' israel yed' eb', talaj sna meltzaj sb'a eb' d'a Egipto ayic ol yilan eb' to ay oval. ¹⁸ Yuj val chi', ix ec'ñej oyoyoc eb' yuj Jehová d'a tz'inan luum yed' d'a stitac a' Chacchac Mar.

Ayic ix el eb' d'a yol yic Egipto chi', yed'nac syamc'ab' eb' yic oval. ¹⁹ Ix yalan viñaj Moisés to tz'ic'chajb'at snivanil viñaj José, yujto ayic pitzanto viñ yalannac viñ d'a eb' yetchoñab' to syac' sti' eb' to ol sc'ulej eb' d'a icha chi'. Yalnaccan viñ d'a eb': Val yel a Dios ol colvaj eyed'oc. Yuj chi', ayic ol ujoc jun tic, ol eyic'b'at in nivanil eyed'oc, xchinaccan viñ.

²⁰ Ix el eb' israel chi' d'a choñab' Sucot, ix c'och eb' d'a choñab' Etam d'a stitac taquir luum. ²¹ A d'a c'uailil, b'ab'el Jehová d'a yichañ eb', sch'oxan sb'a d'a jun topañ asun, a' sch'oxan b'e d'a eb'. Axo d'ac'valil, arjeja' d'a jun asun chi' b'aj sch'ox sb'a Jehová, ayoch sc'ac'al jun asun chi' yic syac'an saquilq'uinal d'a eb' anima chi', yic vach' syal sb'ey eb' d'a c'uailil ma d'ac'valil. ²² A jun asun chi', b'ab'elñej sb'at d'a yichañ eb' israel d'a c'uailil, axo d'ac'valil ayoch sc'ac'al. Mañ val jab'oc ix el d'a yichañ eb'.

14

Ec'nac eb' israel d'a yol a' Chacchac Mar

¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés:

² Al d'a eb' etchoñab' tic to smeltzaj jab'oc eb' d'a spatic, sc'och eb' d'a Pihahiro, d'a scal Migdol yed' a' mar, d'a yichañ Baal-zefón. A d'a slac'anil sti' a' mar chi' tze b'o e campamento. ³ Ol snaan viñ sreyal Egipto icha tic: A eb' israel mañ yojtacoc eb' b'ajtil sb'ati, ix b'atcan macan eb' d'a taquir luum, xcham viñ. ⁴ Yuj chi', ol vac'xi pitb'oquel spensar viñ, ol tzac'laj viñ d'a e patic. Yuj tas ol vutoc rey yed' eb' soldado chi', ol checlajoc to te' nivan velc'ochi. Ol yojtaquejpxel eb' anima d'a Egipto chi' to a in Jehová in tic, a inñej Dios in, xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'. Yuj chi' ix meltzaj jab'oc eb' israel d'a spatic. ⁵ Axo ix c'och specal d'a viñ rey to toxo ix el eb' israel chi', ix snaanxi sb'a sc'ol viñ yed' eb' ay yopisio yed'oc, ix yalan eb': Mañto jantacoc co quistalil, yuj chi' ix co chab'at eb' israel cac'umal servil, xchi eb'.

⁶ Yuj chi' d'a elañchamel ix schec viñ rey chi' to sb'ochaj scarruaje viñ yic oval yed' eb' soldado. ⁷ Masanil carruaje yic Egipto ix yic'cot viñ yed' 600 carruaje vach' d'a scal juntzañ chi', ajun eb' capitán yed' junjun scarruaje.

⁸ Ix pitb'i spensar viñ rey chi' yuj Jehová, yuj chi' ix tzac'laj viñ d'a spatic eb'

israel chi'. Palta axo eb' israel chi', ayic ix elta eb' d'a yol smach'en Egipto chi' ix yic' val chaari sb'a eb'.

⁹ Ix tzac'laj eb' aj Egipto d'a spatic eb' israel chi': Eb' soldado yed' noc' chej stoc'an carruaje yed' jantac anima ayoch d'a yol carruaje chi'. Ijan ix yamchaj eb' yuj eb' aj Egipto chi' d'a sti' a' mar d'a slac'anil Pi-hahiro, d'a yichařicot Baal-zefon yujto ata' ay scampamento eb' israel chi'. ¹⁰ Axo ix yilanb'at eb' israel to tzac'anxooch viř rey yed' eb' soldado d'a spatic eb', ix xivq'ue eb', ix q'ue yav eb' d'a Jehová. ¹¹ Ix yalan eb' d'a viřaj Moisés chi':

—¿Tom malaj campusante d'a Egipto, yuj chi' a d'a jun lum taquiri lum tic ix ori ic'coti yic tzoři cham d'a tic? ¿Tas val yuj ix ori iq'uelta d'a Egipto? ¹² Ixto cal d'ayach ayic ayori to ta' to mař iq'uec' tiempo d'ayori. B'ecan co c'ol co munlaj d'a eb' aj Egipto chi'. Yelxo val vach' to d'a eb' aj Egipto chi' tzoři munlajřej, d'a yichař pax to d'a lum tz'inan lum tic tzul ori chamoc, xchi eb'.

¹³ Ix tac'vi viřaj Moisés d'a eb' anima chi':

—Mař ex xivoc, tec'b'eje e b'a. Ol eyilnab'i tas ol yutoc Jehová scolvaj qued'oc ticnaic. Mařxa b'aj ol eyil juntzař eb' aj Egipto tic, axořej ticnaic tzeyil eb'. ¹⁴ Mocab' eyac' somchaj e pensar, yujto a Jehová ol ac'an oval eyuuj, xchi viř.

¹⁵ Ix yalan Jehová d'a viřaj Moisés chi':

—¿Tas yuj tzach avaj d'ayin? Al d'a eb' etisraelal chi' to sb'eyriřeb'at eb' d'a yichař. ¹⁶ A tzex c'och d'a sti' a' mar chi', tzic'anchari te' a c'ococh, tzac'anb'at te' d'a yib'aři a', ol spojan sb'a a', ol checlaj'ue staquiri lum b'aj ol ex ec' d'a yol a' chi'. ¹⁷ Ol vac'an pitb'otuel spensar eb' aj Egipto chi'. Ol tzac'laj eb' d'a e patic yalani. Yuj tas ol vooq viř rey yed' eb' soldado chi', eb' soldado yed' jantac carruaje yed' masanil chej yed'naccot viř yed' eb' anima ajun yed' eb' chi', ol checlajoc to te nivan velc'ochi. ¹⁸ Ayic ol vac'an ganar eb' chi' smasanil, ichato val chi' ol yojtacanel eb' anima aj Egipto to a in Jehová in tic, a inřej Dios in, xchi Jehová.

¹⁹ A d'a jun rato chi', a Yängel Jehová yed' jun nivan topaři asun b'ab'el d'a yichař eb' israel chi', ix meltzaj d'a spatic eb', ix och d'a scal eb' yed' eb' aj Egipto chi'. ²⁰ Yuj chi' yelxo val q'uic'q'uinal ix aj d'a yichař eb' aj Egipto chi', axo pax d'a scal eb' israel chi', yelxo val sacq'uinal smasanil. Yuj chi' maj yamchajlaj eb' israel chi' yuj eb' aj Egipto d'a jun ac'val chi'. ²¹ Ix yac'anb'at sc'ab' viřaj Moisés d'a yib'aři a' mar chi'. Axo Jehová ix ac'ancot jun nivan ic' d'a stojal b'aj sjavi c'u. Masanil d'a jun ac'val chi' te ov ic', yuj chi' ix poj snařal a' mar yuuj, ix checlaj staquiri lum lum d'a snařal a'. ²² Te taquiri jun b'e b'aj ix ec' eb' israel d'a yol a' mar chi'. A d'a scal b'aj cha macaři ix aj a' chi', ata' ix ec' eb', icha tz'alq'ueen ix aj yochcan vaan a' d'a stz'eytac jun b'e d'a snařal a' chi'.

²³ Axo eb' aj Egipto yed' scarruaje viř rey yed' masanil eb' yed'naccot scarruaje chi', ix cot eb' d'a spatic eb' israel d'a yol a' chi', masanto d'a snařal a' ix ochc'och eb'. ²⁴ Ayic toxo sach'i, a d'a scal c'ac' yed' d'a scal asun ix iljiemta eb' aj Egipto chi' yuj Jehová, ix ac'ji somchajb'at eb' yuuj. ²⁵ Ix elta sruedail scarruaje eb', maxtzac yal-laj sb'ey eb', yuj chi' ix yalan eb':

—Elocorřec lemnaj d'a eb' israel tic, yujto a Jehová tz'ac'an oval qued'oc yuj eb', xchi eb'.

²⁶ Ix yalan Jehová d'a viřaj Moisés chi':

—Ac'xib'at a c'ab' d'a yib'aři a' mar yic syil-lajxi sb'a a' d'a yib'aři masanil eb' aj Egipto chi', d'a yib'aři scarruaje eb' yed' d'a yib'aři eb' ed'jinac noc' schej, yic smuchajcan yuj a', xchi Jehová.

²⁷ Ix yac'anxib'at sc'ab' viñaj Moisés chi' d'a yib'arñ a' mar chi'. Ayic ix sach'i, ix yil-lajxi sb'a a' ichataxon yaji. A ix meltzaj eb' viñ aj Egipto chi' yalani, toxo pax ix yil-lajxi sb'a a' d'a yichañ eb', yuj chi' ix mucchajcanem eb' d'a yol a' yuj Jehová. ²⁸ Icha chi' ix aj yil-lanxi sb'a a' ichataxon yaji. Yuj chi' a scarruaje eb' viñ yed' eb' ayq'ue d'a yib'arñ chej yed' masanil eb' soldado viñ rey ix b'at tzac'an yuj eb' israel chi', ix mucchajcan eb' d'a yol a'. Mañxo junoc ix cani. ²⁹ Axo pax masanil eb' israel jun, te vach'ñej ix aj yec' eb' d'a yol jun b'e taquiñ d'a yol a' chi'. A d'a stz'eytac jun b'e chi', icha tz'alq'ueen ix aj yochcan vaan a'. ³⁰ Aton d'a jun c'ual chi' ix colji eb' israel yuj Jehová d'a yol sc'ab' eb' aj Egipto chi'. Jantac eb' soldado aj Egipto ix cham chi', ix ilji eb' yuj eb' israel d'a sti' a' mar chi'. ³¹ Icha val chi' ix aj yilan eb' israel jantac spoder Jehová ix sch'ox yuj satanel eb' aj Egipto chi', yuj chi' ix xiv eb', ix yac'an val och Jehová chi' eb' yipoc sc'ool, ix yac'anpaxoch viñaj Moisés eb' d'a sc'ool to schecab' Dios yaj viñ.

15

A sb'it viñaj Moisés

- ¹ Ix lajvi chi', ix sb'itan jun b'it viñaj Moisés chi' yed' masanil eb' israel d'a yichañ Jehová, ix yalani:
 Sco b'itej sb'i Jehová, yujto te satub'tac ix aj yac'an ganar oval. Ix mucchajcan noc' chej d'a yol a' mar yed' eb' viñ ed'jinac noc'.
- ² A jun co b'it tic yic Jehová, yujto a co Columal yaji, yuj chi' squic'chaañ. Ol cal vach' lolonel d'a co Diosal, sDiosal pax eb' co mam quicham, yuj chi' smoj val quic'anchañ.
- ³ Te jelan yac'an oval, Jehová ton val sb'i.
- ⁴ Ix mucchajcanem scarruaje viñ sreyal Egipto yed' eb' soldado d'a yol a' yuj Jehová. Yed' eb' capitán nivan yelc'ochi, ix b'atcan eb' d'a yich a' Chacchac Mar.
- ⁵ Icha val q'uen q'ueen ix aj sb'atcan eb' d'a yich a', ix mucchajcanem eb'.
- ⁶ Mamin Jehová, yelxo val ay a poder. Ix ac' ganar eb' ayoch ajc'olal d'ayofi.
- ⁷ A yed' a nivan poder ix a mac' telvoc eb' sgana syac' oval ed'oc. Ayic ix cot oval, icha val stz'ab'at añ ac, icha chi' ix aj slajvicanel eb' uuuj.
- ⁸ Yed' ipalil ix a pu'anb'at ic', yuj chi' ix spoj'b'at sb'a a' mar. Icha tz'alq'ueen ix ajcan a' d'a junjun stitac jun b'e taquiñ chi', icha val to tzatzxoñej ix ajcan a'.
- ⁹ Ix yalan eb' ajc'ol chi' icha tic: Ol oñ tzac'laj d'a spatic eb' masanto ol yal syamchaj eb' cuuj. Ol quic'anec' tastac ay d'a eb', ol co pucaneq'ui, ichato ol cac' b'ud'joc co c'ool yuuj. Ol quic'anq'ueta q'uen quespada d'a yol yatut, ol co satanel eb', xchi eb'.
- ¹⁰ Ayic ix a pu'anb'at ic' d'a yib'arñ a' mar, ix mucchajcan eb' viñ yuj a', ix b'atcan eb' viñ d'a yich a' icha q'uen plomo.
- ¹¹ Mamin Jehová, malaj junoc dios syal slajb'an sb'a ed'oc. Nivan elc'ochi, yujto a achxoñej ochi. Mañxa junocxo mach syal sch'oxan milagro yed' tas satub'tac icha tza c'ulej.
- ¹² Ix a ch'ox a poder, ichato ix turjib'at eb' yuj a' mar.
- ¹³ Yuj a nivan vach'olal tzoñ a cuchb'an a oñ a choñab' oñ ix a colcanel tic. Yed' a poder tzoñ ic'anb'at d'a a cajnub' to ictaxon yaji.
- ¹⁴ Ayic ol yab'an jun tic juntzañxo nación, ol ib'xocq'ue eb' yuj xivelal, ol xivcanq'ue eb' filisteo.

¹⁵ A eb' yajalil eb' aj Edom, ol satcanb'at sc'ol eb'. A eb' yajal d'a Moab, ol lucloncan eb' yuj xivelal. Icha pax chi' eb' cananeo, ol laj sc'ub'ejel sb'a eb', ¹⁶ yujto ol te xivcanq'ue eb', ol sicb'ocanel eb'.

Mamin Jehová, icha q'uen q'ueen ol ajcan eb' yuj a poder, masanto ol orí ec'b'at a orí a choñab' orí colb'ilel uj tic.

¹⁷ Mamin Jehová, ol orí ic'b'at a orí a choñab' orí tic ed'oc d'a jun vitz to ic yaji, jun lugar to a ach ix a sic'caneli b'aj ol ach ajoc, aton jun a cajnub' to a nanaccani.

¹⁸ Ach Jehová, Rey ach d'a masanil tiempo, xchi eb' israel d'a sb'it.

A sb'it ix María

¹⁹ Ayic ix cot scarruaje viñ sreyal Egipto yed' juntzañ eb' ed'jinac noc' chej d'a yol a' mar, ix mucjicanem eb' d'a yol a' yuj spoder Jehová. Axo pax eb' israel jun, yelxo val vach' ix aj yec' eb' d'a yol jun b'e taquiñ d'a snañal a'. ²⁰ Yuj chi', a ix María schecab' Dios, yanab' viñaj Aarón, ix yic'q'ue jun spandereta ix. Masanil eb' ix yetisraelal ix yed'nacq'ue spandereta eb' ix, ix q'ue cheneljoc eb' ix yed' ix. ²¹ Ix b'itan ix María d'a yichañ eb' ix icha tic:

Co b'itejec sb'i Jehová, yujto te satub'tac ix aj yac'an ganar oval. Ix mucchaj-can noc' chej d'a yol a' mar yed' eb' viñ ed'jinac noc', xchi ix.

A jun a a' c'a'

²² Ix lajvi chi', ix yic'anel eb' israel viñaj Moisés d'a sti' a' Chacchac Mar chi', ix cot eb' d'a taquiñ luum yic Shur. Oxe' c'ual ix b'ey eb', malaj b'aj ix ilchaj a' yuj eb'. ²³ Ix lajvi chi', ix javi eb' d'a jun scuch Mara. Ay jun a' ta', palta maj yal-jay yuc'an a' eb' yujto yelxo val te c'a' a', yuj chi' Mara ix sb'iejcan jun lugar chi' yuj eb'.

²⁴ Ix och ijan eb' anima chi' schichon sc'ol d'a spatic viñaj Moisés chi', ix laj yalan eb': ¿Tas ol cuc' ticnaic? xchi eb'. ²⁵ Yuj chi', ix sc'anan scolval Jehová viñaj Moisés chi'. Axo Jehová chi' ix ch'oxan jun te te' d'a viñ, ix yac'anem te' viñ d'a yol a', ix b'o a' yuj te'.

Ata' ix yac' jun sley Jehová d'a eb' israel, yic syila' tato sc'anab'ajeb' eb'. ²⁶ Ix yalan Jehová: Tato tze c'anab'ajeb' tas sval a in Jehová in tic, tze c'ulan tas syal in checnab'il yed' masanil in c'ayb'ub'al, mañ ol vac'cotlaj ilya d'a eyib'añ icha juntzañ ix vac'cot d'a yib'añ eb' aj Egipto, yujto a in Jehová in tzex varitej, xchi.

²⁷ Ix lajvi chi', ix javi eb' d'a Elim b'aj ay lajchave' sjaj a a' yed' 70 te' palma. Ata' ix sb'oq'ue scampamento eb' d'a stitac a a' chi'.

16

A Dios ix ac'an maná sva eb'

¹ Ix lajvi chi', ix el eb' israel d'a Elim chi', ix javi eb' d'a tz'inan lum yic Sin, d'a scal Elim yed' Sinaí. A d'a jun c'u chi' nañal schab'il ujalxo yelta eb' d'a Egipto. ² Ayic ayec' eb' ta', masanil eb' ix alub'tañan d'a spatic viñaj Moisés yed' d'a spatic viñaj Aarón. ³ Ix yalan eb' icha tic:

—Comonoc ix el d'a sc'ol Dios to a d'a Egipto orí chamcani. Ata' tzoñ em c'ojan d'a stz'ey lum chenal chib'ej, tzoñ va'i, masanto tzoñ te b'ud'ji. Palta a exxo tic ix orí eyic'cot d'a taquiñ luum tic yic tzoñ cham co masanil yuj vejel, xchi eb'.

⁴ Yuj chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—A d'a satchaañ ol vac'cot tas ol e va'a. Junjun c'u ol b'at e molanq'ue tas ol e va'a, yuj chi' ol vila' tato ol e c'anab'ajeb' in checnab'il, mato maay. ⁵ Axo

d'a svaquil c'ual, tze molancanq'ue yic chab'oc c'ual, tze b'oancan yic jun c'u chi' yed' yic yuquil c'ual, xchi Jehová.

⁶ Ix yalan viñaj Moisés yed' viñaj Aarón chi' d'a eb' choñab':

—A d'a jun yemc'ualil tic ol eyojtaquejeli to yel a Jehová ix ex ic'anelta d'a Egipto. ⁷ Axo d'a q'uiñib'alil ol eyilan stziquiquial, yujto ix yab'i tas ix eyutej e lolon d'a spatic. Palta a oñ tic, ¿toc ay quelc'ochi, yuj chi' tzeyal co pecal? xchi eb' viñ.

⁸ Ix yalanpax viñaj Moisés chi':

—A d'a yemc'ualil tic ol yac' noc' chib'ej Jehová e chi'a. Axo d'a junjun q'uiñib'alil, ol yac'an e vael ato syala' jantac tze va'a, yujto ix yab'i tas tzeyalub'tañej d'a spatic. Vach'chom d'a co patic tzeyalub'tañej eyalani, palta malaj quelc'och a oñ tic. Val yel a d'a spatic Jehová tzeyalub'tañej, xchi viñ.

⁹ A d'a jun rato chi' ix yal viñaj Moisés chi' d'a viñaj Aarón:

—Al d'a eb' smasanil to snitzcot sb'a eb' d'a yichañ Jehová, yujto ix yab'i tas ix yalub'tañej eb', xchi viñ.

¹⁰ A val yic van slolon viñaj Aarón d'a eb' yetisraelal chi', ix yilanb'at eb' d'a tz'inan luum, ix sch'oxanq'ue sb'a stziquiquial Jehová d'a scal jun topañ asun. ¹¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi':

¹² —Ix vab' val tas ix yal eb' israel tic d'a in patic. Yuj chi' al d'a eb' to a ticnaic d'a q'uic'b'alil, ol vac' noc' schib'ej eb', axo sq'uiñib'i q'uic'an svac' tas sva eb', masanto sb'ud'ji val sc'ol eb'. Icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a in ton Jehová e Diosal in, xchi Jehová.

¹³ A d'a jun yemc'ualil chi', ix javi ñilnaj noc' ub', ix majel b'aj ay scampamento eb' yuj noc'. Axo d'a q'uiñib'alil d'a junxo c'u, ix em yal ac'val d'a spatictac scampamento eb' chi'. ¹⁴ Ayic ix tacji yal ac'val chi', ay juntzañ tas te cotac ix can d'a sat luum, icha q'uen cheev yilji. ¹⁵ Mañ yojtacoc juntzañ chi' eb'. Ayic ix yilanoch eb', ix yal-lan eb' d'ay junjun: ¿Tastaxlaj juntzañ tic? xchi eb'. Ix yalan viñaj Moisés:

—Aton e vael syac' Jehová tic. ¹⁶ Aton jun checnab'il ix yac' tic: Syal e molanchañ d'a junjun c'u, icha jantac tz'och eyuj yuj jayvañ ex d'a yol e pat. Iq'uecq'ue junjunoc echlab' yic junjun anima, xchi viñ. ¹⁷ Ichaton chi' ix yutej eb' anima chi'. Ay mach nivan ix molanq'uei, ay pax mach quenñej. ¹⁸ Ato a yechlab'il ix ac'chaji, maj yac' sobre d'a eb' nivan ix molanq'uei, arñaja c'ocb'il ix yab'pax d'a eb' quenñej ix molanq'uei. Junjun mach ix smolq'ue jantac sva d'a junjun c'u.

¹⁹ Ix yalan viñaj Moisés d'a eb':

—Max yal-laj e molancan yic e q'uic'an, xchi viñ.

²⁰ Ay mach maj c'anab'ajanaj tas ix yal viñ, ix smolancan jab'ocxo yic sva eb' q'uic'an yalani. A tas ix smolcan eb' chi', ix och a'ayaxoc, ix q'ue sjab' d'a junxo c'u, yuj chi' ix cot yoval viñaj Moisés chi' d'a eb' maj c'anab'ajan chi'.

²¹ Junjun q'uiñib'alil smolanq'ue eb' jantac sva d'a jun c'u chi', axo yic sja yoc c'u tz'ulaxb'ati. ²² Axo d'a svaquil c'ual, junjuntoc echlab' sobreal syic'q'ue eb' yic sva junjun eb', syalelc'ochi to chab'chab' echlab' yic junjun eb'. Axo eb' ayoch yajalil d'a scal eb' anima chi', ix b'at yal eb' d'a viñaj Moisés. ²³ Yuj chi' ix yalan viñ:

—A jun chi' a Jehová ix alani, yujto a q'uic'an sc'ual ic'oj ip. A jun ic'oj ip chi' sc'ual yic tz'ic'jichañ Jehová. Tze tz'arñcan tas stz'arñchaji yic tze va q'uic'an, tze mayancan tas smaychaji, tze sic'ancan yic e q'uic'an chi', xchi viñ.

²⁴ Ix sc'anab'ajan eb' anima tas ix yal viñtaj Moisés chi'. Ix sic'ancanb'at masanil tas sva eb' d'a junxo c'u. Maj ixtaxb'atoc, maj ochpax a'ayaxoc.

²⁵ Axo d'a junxo c'u, ix yalan viñtaj Moisés chi':

—Vaeç e vael can eyuj evi, yujto sc'ual ic'oj ip ticnaic, tze c'anab'ajej eyic'anchari Jehová. A d'a jun c'ual tic, malaj jab'oc tas tze va chi' tz'ilchaj eyuj d'a spatictac campamento tic. ²⁶ Yujto añej d'a vaque' c'u d'a yol semana syal e molan tas tze va'a, axo d'a yuquil c'ual, mañxalaj tas sjavi, yujto sc'ual ic'oj ip, xchi viñ.

²⁷ Palta ay eb' ix b'at sayan yic d'a yuquil c'ual chi', palta malaj jab'oc tas ix ilchaj yuj eb'. ²⁸ Ix yalan Jehová d'a viñtaj Moisés chi':

—Yelxo val max e c'anab'ajej, ¿tom ol ex ochñej ijan e tenanec' in checnab'il yed' in c'ayb'ub'al? ²⁹ Naec val sic'lab'il, a in Jehová in svala' to yovalil tze c'anab'ajej sc'ual ic'oj ip. Yuj chi' a d'a svaquil c'ual, svac' vael d'a chab' c'ual, yuj chi' a d'a jun c'ual chi', vach'ñej eyajec' d'a yol b'ajtac ayex, malaj mach sb'at munlajel, xchi d'a viñ.

³⁰ Ichaton chi' ix aji, ix yic'an yip eb' anima d'a yuquil c'ual chi'.

³¹ Maná^{16.31} ix yac' eb' israel scuch juntzañ vael ix smol chi'. Sacsac yilji icha val sat añ culantro. Te chi' svaji, icha ixim c'oxox pan ayoch yalchab' d'ay.

³² Ix lajvi chi', ix yalan viñtaj Moisés:

—Ix yal Jehová d'ayin icha tic: Siq'uecb'at junoc echlab' maná, yic ol yil eb' eyuninal d'a b'aq'uiñ. Ol yil e vael eb' ix vac' e va d'a lum tz'inan luum tic, ayic ix ex vic'anelta d'a Egipto, xchi Jehová, xchi viñtaj Moisés chi'.

³³ Yuj chi', ix yalan viñ d'a viñtaj Aarón:

—Ic'cot junoc chen, tzac'anem junoc echlab' maná d'a yool icha yalan Jehová. Slajvi chi', tza sic'ancanb'at d'a yichañ Jehová chi', yic vach' ol yil eb' quiñtilal, xchi viñ.

³⁴ Icha ix yutej Jehová yalan d'a viñtaj Moisés chi', icha chi' ix yutej viñtaj Aarón, ix sic'ancanb'at viñ d'a stz'ey q'uen q'ueen b'aj tz'ib'ab'ilcan strato Jehová.

³⁵ D'a 40 ab'il ix sva maná eb' israel, masanto ix c'och eb' d'a lum cajñub'al d'a smojonal Canaán.

³⁶ A jun echlab' chi', Gomer sb'i, ay am nañaloc yoxil litro a a' tz'em d'a yool.

17

A a' ix elta d'a sat q'uen tenam

(Nm 20.1-13)

¹ Masanil eb' israel ix el d'a lum tz'inan luum yic Sin, c'ojanc'olal ix aj sb'ey eb', ato syal tas tz'aj sch'oxan Jehová. Ix lajvi chi', ix javi eb' d'a Refidim, palta malaj a a' ta'.

² Yuj chi' ix cotxi yoval eb' d'a viñtaj Moisés chi':

—A ticnaic, ac' a a' cuq'uej, xchi eb'.

—¿Tas yuj scot eyoval d'ayin? ¿Tas yuj tzeyac' proval Jehová? xchi viñ.

³ Palta axo eb' choñab' yelc'olal scham eb' yuj taquiñtil, yuj chi' ix q'ue yav eb' d'a viñtaj Moisés chi', ix yalan eb':

—¿Tas yuj ix oñ iq'uelta d'a Egipto? ¿Tom yuj co cham yuj taquiñtil yed' eb' cuninal yed' pax noc' co molb'etzal noc'? xchi eb'.

⁴ Yuj chi' ix tevi viñtaj Moisés chi' d'a Jehová icha tic:

—Mamin, ¿tas val svutej eb' anima tic? Ijan val tzin sjulq'ueney eb', xchi viñ.

⁵ Ix tac'vi Jehová d'a viñ:

—A ticnaic, b'ab'lajañ d'a yichañ eb' anima chi', tzic'anb'at jayvañoc eb' yichamtac vinaquil choñab' chi' ed'oc. Tzic'anpaxb'at te' a c'ococh, te' ac'lab'ejnac a mac'an sat a' Nilo. ⁶ A in ol in b'ab'laj d'a ichañ d'a q'uen tenam d'a Horeb, axo ol ach c'och ta', tza mac'an sat q'ueen yed' te' a c'ococh chi', ol elul a' d'a sat q'ueen, ol yuc'an a' eb' anima chi', xchi d'a viñ.

Icha chi' ix yutej viñaj Moisés chi' d'a yichañ eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel. ⁷ Meriba ix yac' viñ sb'iej jun lugar chi', yujto chuc ix yal eb' d'a spatic viñ. Masah pax ix yac' viñ sb'iej, yujto ix yac' proval Jehová eb', ix yalan eb': Mato val ayec' Jehová d'a co cal, mato maay, xchi eb'.

Ix och oval yed' eb' amalecita

⁸ Ayic ayec' eb' israel d'a Refidim chi', ata' ix c'och eb' amalecita yac' oval yed' eb'. ⁹ Yuj chi' ix yal viñaj Moisés d'a viñaj Josué:

—Siq'uel jantacoc eb' co soldado yic sb'at eb' yac' oval yed' eb' amalecita. A q'uc'an tzin b'at d'a chon tzalan, ved'nac te' c'ococh, te' syac'lab'ej Dios, xchi viñ.

¹⁰ Ix sc'anab'ajan viñaj Josué chi', ix b'at yac'an oval viñ yed' eb' amalecita chi'. Axo viñaj Moisés chi' yed' viñaj Aarón yed' pax viñaj Hur, ix b'at eb' viñ d'a chon tzalan chi'. ¹¹ A syic'anq'ue sc'ab' viñaj Moisés d'a chaañ, scan eb' amalecita d'a yalañ yuj eb' israel. Axo syic'anxiem sc'ab' viñ, ijan scan eb' viñ israel d'a yalañ. ¹² Palta ste c'unb'i sc'ab' viñ sb'at jecan, yuj chi' ix say jun q'uen q'ueen viñaj Aarón yed' viñaj Hur chi'. A d'a yib'añ q'ueen ix em c'ojan viñaj Moisés chi', axo eb' viñ ix yamanq'ue sc'ab' viñ chi', junjun eb' viñ d'a stz'eytac viñ masanto ix b'at c'u. ¹³ Icha chi' ix aj yac'an lajvoc eb' amalecita viñaj Josué chi'.

¹⁴ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—Tz'ib'chajocab'can jun ab'ix tic yic ol nachajcotoc. Tzalanpax d'a viñaj Josué chi' to a in ol in satel masanil eb' amalecita d'a junelñej, mañxa b'aj ol nachajcot eb', xchi d'a viñ.

¹⁵ Ix lajvi chi', ix sb'oanq'ue jun altar viñaj Moisés chi', ix yac'an viñ sb'iej icha tic: A Jehová b'ab'el cuuj d'a oval. ¹⁶ Ix yalan viñ icha tic:

Yujto ix yic'chaañ sc'ab' eb' yiñtilal viñaj Amalec yac'an oval yed' Jehová, yuj chi' ol yac'ñej oval Jehová yed' eb' aj Amalec d'a masanil tiempo, xchi viñ.

18

Ix ulec' viñaj Jetro yil viñaj Moisés

¹ A viñaj Jetro, sñi' viñaj Moisés, sacerdote yaj d'a Madián. Ix yab' viñ jantac tas ix sc'ulej Dios yed' viñaj Moisés yed' pax choñab' Israel, ayic ix ic'jielta eb' yuuj d'a Egipto. ² A viñaj Moisés chi', yac'nac meltzaj ix yetb'eyum viñ, aton ix Séfora yed' chavañ yuninal viñ d'a viñaj Jetro chi'. Ix chaji eb' yuj viñaj Jetro chi'. ³ (A viñ sb'ab'el unin viñaj Moisés chi', Gersón sb'i viñ, yujto ix yal viñ: Toñej tzin b'eyec' d'a scal eb' ch'oc choñab'il, xchi viñ. ⁴ Axo viñ schab'il scuch Eliezer, yujto ix yal viñ: Ayñejoch sDiosal in mam ved'oc, a ix in colanel d'a q'uen yespada viñ sreyal Egipto, xchi viñ.)

⁵ Axo ix yab'an viñaj Jetro to a d'a tz'inan luum ay scampamento viñaj Moisés chi', d'a yich vitz b'aj sch'ox sb'a Dios. Ata' ix b'at viñaj Jetro chi' yil

viñ yed'nac ix Séfora yetb'eyum viñaj Moisés chi' viñ. Yed'nacpax eb' yuninal viñaj Moisés chi' viñ. ⁶ Ix yalanb'at viñ d'a viñaj Moisés chi':

—A in Jetro a riñ in tic, van in c'och ach vila', ajun ix etb'eyum ved'oc yed' pax eb' viñ eyuninal schavañil, xchib'at viñ.

⁷ D'a elarichamel ix elta viñaj Moisés scha viñ sñi' chi', ix em riójan viñ d'a yichañ viñ, ix stz'ub'anelta sti' viñ. Ix lajvi yaçlan stzatzil sc'ol eb', ix och eb' d'a yol smantiado viñaj Moisés chi'. ⁸ Ix yalan viñaj Moisés chi' d'a viñ sñi' chi' tas ix utaj viñ sreyal Egipto yed' masanil eb' aj Egipto yuj Jehová ayic ix scolanel eb' choñab' israel. Ix yalanpax viñ yuj jantac yaelal ix yil yed' eb' anima chi' d'a yoltac b'e yed' tas ix aj scolji eb' yuj Jehová. ⁹ Ix te tzalaj sc'ol viñaj Jetro chi', a ix yab'an scolval Dios viñ d'a choñab' Israel, ayic ix scolanelta eb' d'a yol sc'ab' eb' aj Egipto. ¹⁰ Ix yalan viñ:

—Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová, aton ix ex colanel d'a yol sc'ab' eb' aj Egipto yed' d'a yol sc'ab' viñ rey, ix ex yic'anelta d'a yalañ smandar eb'.

¹¹ A ticnaic sic'lab'il val snachajel vuuj to a Jehová yelxo val ec'al d'a yib'añ juntzañxo dios, yujto ix ex coljiel yuj d'a yol sc'ab' eb' aj Egipto, vach'chom ix ste iq'uejchaañ sb'a eb' d'a yichañ, xchi viñaj Jetro chi'.

¹² Ix lajvi chi', ix sñusan jun noc' silab' viñaj Jetro chi' d'a Dios, ix yac'anpax juntzañxo silab' viñ d'ay. Ix ja viñaj Aarón yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' b'aj ayec' viñ sñi' viñaj Moisés chi', ix va eb' d'a yichañ Jehová.

Ix sic'jiel juntzañ eb' juez yuj viñaj Moisés

(Dt 1.9-18)

¹³ Axo d'a junxo c'ual, ix em c'ojan viñaj Moisés, ix och ijan viñ sch'olb'itan tastac yaj yoval eb' choñab'. Pilan c'u ayec' eb' anima chi' d'a yichañ viñ.

¹⁴ Ayic ix yilan viñaj Jetro yuj tas syutej viñaj Moisés sb'oan yaj yoval eb' anima chi', ix yalan viñ d'a viñ:

—¿Tas yuj icha chi' tzutej eb' anima tic? ¿Tas yuj a achñej tza b'o yaj yoval eb' smasanil? Ay eb' toñej tz'ec' tiempo d'ay, pilan c'u starñej eb', xchi viñaj Jetro chi'.

¹⁵ Ix tac'vi viñaj Moisés chi':

—Sjavi eb' anima tic d'ayin yic tzin c'anb'an d'a Dios yuj eb'. ¹⁶ Ayic syac'an oval eb' sjavipax eb' d'ayin, tzin ch'olb'itan mach tz'ec' d'a yib'añ yed' mach yel syala', slajvi chi' svalan schecnab'il yed' sc'ayb'ub'al Dios d'a eb', xchi viñ.

¹⁷ Ix yalan viñ sñi' viñ chi':

—Mañ vach'oc icha tzutej chi'. ¹⁸ Tzach te c'unb'i, ste c'unb'ipax eb' anima tic. Yelxo tz'ec' yib'añ a munlaji, añejtona' mañ ol ach tzac'vanpaxlaj a ch'ocoj. ¹⁹ Ab' tas ol val d'ayach, a Dios ol colvaj ed'oc. A ach tzach och d'a yichañ Dios yuj eb' anima, tzalan d'ay yuj tastac sc'ulej eb'. ²⁰ Vach' to tza c'ayb'ej eb' d'a sley Jehová, tzalani tas ol aj sb'eyb'at eb' yed' tas ol sc'ulej eb'.

²¹ A jun tas vach' tza c'ulej ticnaic to tza siq'uel jayvañoc eb' viñ ay xivc'olal d'a Dios, eb' viñ jelan spensar, eb' viñ tojol spensar, eb' viñ mañ comonoc sc'ananel tumin d'a anima. Tzac'anoch yopisio eb' viñ d'a yib'añ junjunoc macarñ anima. Ay eb' viñ tzac'och yajaliloc d'a junoc mil anima, ay pax eb' viñ tzac'och yajaliloc d'a junoc cien, ay pax eb' viñ añej d'a junoc 50 b'aj tzac'ochi, ay pax eb' viñ añej d'a lajuivañoc b'aj tzac'ochi. ²² A eb' viñ tic ol b'oan yaj yoval eb' anima. Tato quenñej yaj yoval anima chi', sb'o'ocab' yaj eb' viñ. Tato nivan yaj jun, yic'ocab'cot eb' d'a ichañ. Tato icha chi' ol utej, ol colvaj jab'oc eb' yic'anepal jun munlajel tic d'a ib'añ. ²³ Tato tza c'anab'ajej a c'ulan jun tic, tato schapax sc'ol Dios to icha chi' ol ajoc, icha chi' ol aj stechaj uuj. Añejtona' eb' anima tic ol meltzaj eb' d'a tzalajc'olal d'a yed'tal junjun, xchi viñaj Jetro chi'.

²⁴ Ix sc'anab'ajan viñaj Moisés tas ix yal viñi sñi' chi'. ²⁵ Yuj chi' ix sic'anel eb' te ay spensar viñi, eb' jelan d'a scal eb' yetchoñab', ix yac'anoch yopisio eb' viñi d'a yib'añ junjun mil anima, d'a yib'añ cien, d'a yib'añ 50 yed' d'a yib'añ lajuñvaari. ²⁶ A eb' viñi chi' ayñejoch d'a yib'añ sch'olb'itan yaj eb' anima. A oval te nivan yaji, tz'ic'chajb'at d'a yichañ viñaj Moisés chi'. Axo pax oval quenñej yaj jun, a eb' viñi sb'oan yaji. ²⁷ Ix stac'lancañ sb'a viñaj Jetro yed' viñaj Moisés chi', ix pax viñi d'a schoñab'.

19

Ix c'och eb' israel d'a Sinaí

¹ A val stz'acvi yoxil ujal yel eb' israel d'a Egipto, ix ja eb' d'a taquiñ luum b'aj aylum Sinaí, ² spetoj eb' d'a Refdim. A ix ja eb' ta' ix sb'oan scampamento eb' d'a yich vitz Sinaí. ³ Ix avtajq'ue viñaj Moisés yuj Jehová Dios d'a jolom vitz chi' yic slolon yed' viñi. Ix yalan icha tic:

—Al juntzañ lolonel tic d'a eb' yirñilal viñaj Jacob, aton eb' etisraelal:

⁴ Scham val eyilan tas ix vutej eb' anima d'a Egipto yed' tas ix vutej ex vic'anela, ayic ex vic'ancot b'aj ayex ec' tic. Ichato yib'añ sc'axil noc' nivac ch'acb'a ayexq'uei ayic ix ex ja d'a tic. ⁵ Tato te c'anab'ajum tzeyutej e b'a d'ayin, tze c'anab'ajan in trato, in choñab' ex toni, sic'b'il ex el vuj d'a scal juntzañcho choñab'. Vic jun yolyib'añq'uinal tic smasanil, ⁶ palta a exxo tic, jun choñab' il sacerdote tzex ajcani yic tzin eyac'an servil, jun choñab' anima to vichñej yaji, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

⁷ Ix lajvi chi', ix emixta viñaj Moisés d'a jolom vitz Sinaí chi', ix yavtancot eb' yichamtac vinaquil choñab' viñi. Ix och ijan viñi yalan tas ix yal Jehová chi'. ⁸ Masanil eb' israel ix tac'vi icha tic:

—Masanil tas schec Jehová co c'ulej, ol co c'ulejñej, xchi eb'. Ix lajvi chi', ix b'at yalanxi viñaj Moisés d'a Jehová tas ix yal eb' choñab' chi'. ⁹ Ix yalanxi Jehová chi' d'a viñi:

—A ticnaic, ol in ch'ox in b'a d'ayach d'a scal jun nivan q'uic'al asun, ol in lolon ed'oc, yic vach' ol yab' eb' anima, ol ach yac'anoch eb' d'a sc'ool d'a masanil tiempo, xchi. Ix yalanxi viñaj Moisés chi' d'a Jehová tas ix yutej yalan eb' choñab' chi'. ¹⁰ Ix yalanxi Jehová:

—Ixic, tzal d'a eb' anima to sach'itej sb'a eb' ticnaic yed' q'uic'an, sjuc'anel spichul eb' yujto ol och eb' ejmelal d'a vichañ. ¹¹ Axo chab'ej tzin emuli, tzin ch'oxan in b'a d'a masanil choñab' d'a jolom vitz Sinaí. ¹² Tzaq'uem yechel d'a yichtac vitz tic, tzalan d'a eb' to nivanocab' yelc'och jun vitz tic d'a yol sat eb'. Max yal-laj sq'ueta eb' d'ay, max yal ste javi eb' d'a stz'ey, tato ay junoc mach sjavi d'a stz'ey, yovalil schami. ¹³ Malaj mach syal smac'ancham jun anima chi' yed' sc'ab'. Sjulq'uenaj chami, ma sjuljicham yed' jul-lab'. Taxoñej anima ma junoc noc' noc', tojloñej schami. Ato ol puchaj sch'aac noc' calnel, ichato chi' syal snitzancot sb'a eb' anima d'a slac'anil lum vitz tic, xchi Jehová.

¹⁴ Ix lajvi chi', ix paxta viñaj Moisés d'a jolom vitz chi', ix ul yalan viñi d'a eb' israel chi' to sach'itej sb'a eb', sjuc'anpaxel spichul eb'. ¹⁵ Ix yalan viñaj Moisés chi' d'a eb':

—A ticnaic sach'itej e b'a, yujto tzex och ejmelal d'a Jehová chab'ej. Mañxo ex vay yed' eb' ix eyetb'eyum d'a chab' c'ual tic, xchi viñi d'a eb'.

¹⁶ Axo ix sach'i d'a schab'jial, ix ec' copnaj leb'lon, ix mac'vaj c'u, ay jun nivan asun q'uic' d'a jolom vitz chi'. Ix lajvi chi, ix yab'an eb' anima te chaañ ix oc' jun q'uen trompeta d'a jolom vitz chi'. Masanil eb' anima ayec' d'a yol campamento chi', ix xivq'ue eb'. ¹⁷ Ix lajvi chi', ix yic'anb'at masanil eb' anima viñaj Moisés chi' d'a spatiquel campamento chi', ix b'at schaan Dios

eb', ix can oyan eb' d'a slac'anil yich lum vitz chi'. ¹⁸ Ix te q'ue stab'il lum vitzal Sinaí chi', ix emul Jehová d'a scal jun nivan c'ac'. Icha val sq'ue stab'il junoc horno, icha val chi' sq'ue stab'il, ix te ib'xiq'ue jun vitz chi'. ¹⁹ Axo q'uen trompeta chi', juntac el spuji q'ueen, ste q'uechaañ sjaj q'ueen. Aton ta' ix lolon viñaj Moisés yed' Jehová. Te chaañ syutej tac'voc sb'a Jehová chi' d'a viñ.

²⁰ A val d'a schaañil sjolom lum vitz chi', ata' ix emul Jehová, ix yalan d'a viñaj Moisés chi' to sq'ue viñ b'aj ayec' chi', yuj chi' ix q'ue viñ. ²¹ Ix yalan Jehová d'a viñ:

—A ticnaic emañ d'a yich vitz chi', b'at alan d'a eb' anima to max ec'ta eb' in yil b'aj aycanem jun yechel, axo talaj tz'aji, tzijtum eb' schami. ²² Añeja' eb' sacerdote tz'ochtaxon d'a in lac'anil, yovalil sacb'itej sb'a eb'. Tato maay, axo talaj tz'aji, svach' satel eb', xchi d'a viñ.

²³ Ix tac'vi viñaj Moisés chi' d'ay:

—A eb' choñab' chi', max yal-laj sq'ueta eb' d'a lum vitz tic, yujto a ach ix ala' to tz'em yechel b'aj syal sjavi eb' yuj sch'oxani to nivan yelc'ochi, xchi viñ.

²⁴ Ix yalanxi Jehová d'a viñ icha tic:

—Emañixi, axo tzach q'ueuli ed'nacocab' viñaj Aarón. Axo eb' sacerdote yed' masanil eb' choñab', max c'axpajec'talaj eb' b'aj aycanem yechel chi' uuuj, yic max javi eb' b'aj ayinec' tic, tato maay, xim miltachamlaj eb', xchi Jehová.

²⁵ Ix emta viñaj Moisés chi', ix ul yalan viñ d'a eb' choñab' tas ix yal Jehová chi'.

20

A lajute' schecnab'il Jehová Dios

(Dt 5.1-21)

¹ Ix lolon Dios d'a eb' israel, ix yalan d'a eb' icha tic:

² A in ton Jehová e Diosal in, ix ex viq'uelta d'a yol yic Egipto b'aj ayex och checab'oc, b'aj mañ eyicoc e b'a.

³ Malajocab' junocxo dios b'aj tzex och ejmelal, palta añejocab' d'ayin.

⁴ Mañ e b'o yechel junoc tas e diosaloc, junoc tas ay d'a satchaañ, tas ay d'a sat lum tic, ma tastac ay d'a yoltac a a'. ⁵ Mañ ex em ñojan d'ay, mañ eyac'paxem e b'a d'ay, yujto a in Jehová e Diosal in, ste cot voval d'ayex tato tzex och ejmelal d'a junocxo tasi. Ol vac'och syaelal eb' mamab'il malaj velc'och d'ay. Ol vac' taxpax yaelal d'a yib'añ yuninal eb', yixchiquin eb' yed' yirñilal eb'. ⁶ Axo eb' tzin xajanani, eb' sc'anab'ajan in checnab'il, ol in xajanej eb' yed' eb' yirñilal eb' yic ol b'eyñejb'atoc.

⁷ Mañ comonoc tze loc in b'i a in Jehová e Diosal in tic, ma tzeyac' b'inaj in b'i d'a junoc tas d'a ichñej ta', yujto ol vac' yaelal d'a mach icha chi' sc'ulej.

⁸ Nivanocab' yelc'och sc'ual ic'oj ip d'ayex yuj in eyic'ancharañ. ⁹ Vaque' c'ual tzex munlaj d'a e munlajel, ¹⁰ axo d'a yuquil c'ual, sc'ual ic'oj ip. A jun c'u chi' vic yaji. Mañ ex munlaj d'a jun c'u chi' yed' eb' eyuninal, eb' eyisil, ma eb' viñ e checab', ma eb' ix e checab', ma noc' e molb'etzal noc', noc' smunlaji, ma eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal, mocab' munlaj eb'. ¹¹ Yujto a in Jehová in tic, d'a vaque' c'ual ix in b'o satchaañ yed' sat lum yed' a' mar yed' masanil tastac ay d'ay. Axo d'a yuquil c'ual, ix och vaan in munlaji, yuj chi' a jun yuquil c'ual chi' vic yaji, yuj yochpax e vach'iloc.

¹² Ayocab' yelc'och e mam e nun d'a e sat, yic vach' snajatb'i e q'uinal d'a sat lum lum ol vac' d'ayex.

¹³ Mañ e milcham eb' eyetanimail.

¹⁴ Mañ ex em ajmulal d'a yol sc'ab' eyetb'eyum junjun ex.

¹⁵ Mañ ex elc'anoc.

¹⁶ Mañ e naq'ue lolonel d'a spatice eb' eyetanimail.

¹⁷ Mañ e nib'ejoch spat eb' eyetanimail. Mañ e nib'ejpaxoch ix yetb'eyum eb', viñ schecab' eb', ma ix schecab' eb', noc' svacax eb', noc' sb'uru eb', ma junocxo tas ay d'a eb' eyetanimail chi', mañ e nib'ejochi, xchi Jehová.

Ix xiv eb' israel a ix yab'an eb' slolon Dios

(Dt 5.22-33)

¹⁸ Masanil eb' israel ix yab' val eb' smac'vaj c'u. Ix yilan eb' yec' copoljoc c'ac', ix yab'anpax eb' te chaarñ ix puji jun q'uen trompeta. Ix yilan val eb' sq'ue stab'il lum vitzal Sinaí, ix ib'xiq'ue eb' yuj xivelal, ix snitzanel sb'a eb'.

¹⁹ Yuj chi' ix yal eb' d'a viñtaj Moisés:

—A ach tzach lolon d'ayori. Ol co c'anab'ajan tas ol yal Jehová Dios chi' d'ayach. Moxob' lolon d'ayori, tato maay, ol ori chamoc, xchi eb' anima chi'.

²⁰ Ix tac'vi viñtaj Moisés chi':

—Mañ ex xivoc, toñej tzulec' Dios chi' yic tzex yac'an proval, yic vach' ayñej e xivc'olal d'ay, yic mañ ol ochñej e mul, xchi viñ.

²¹ Yuj chi' a eb' choriab' chi', najat ayel eb', axo viñtaj Moisés chi' ix snitzb'at sb'a viñ d'a slac'anil jun asun q'uic' b'aj ayec' Dios chi'.

A sleyal altar

²² Ix yalan Jehová d'a viñtaj Moisés chi':

Al juntzarñ lolonel tic smasanil d'a eb' etisraelal: A ex tic ix eyila' chajtil ix vutej in lolonemta d'ayex d'a satchaarñ. ²³ Mañ e b'o q'uen oro ma q'uen plata e diosaloc yic b'aj tzex och ejmelal, icha tz'aj eyac'anem e b'a d'ayin. ²⁴ B'oec junoc altar d'ayin, nab'a luum tzeyac'och d'ay, yic b'aj tze ñustz'a noc' calnel, ma noc' vacax tzeyac' silab'il d'ayin, ma b'aj tze ñustz'a ofrenda yic e junc'olal ved'oc. Yalñej b'aj ol in ch'ox d'ayex yic tzex och ejmelal d'ayin, ata' ol vac' in vach'c'olal d'a eyib'ari. ²⁵ Tato a q'uen q'ueen tzeyac'och d'a junoc altar chi', mañ e tzeylaj q'ueen, tato tzeyac'och q'uen tzeyb'il chi', mañ vach'oc d'a yol in sat. ²⁶ A jun altar tze b'o chi', mañ eyac'och sc'oochal b'aj tzex q'uei, yic vach' max ilji e nivanil, xa chi d'a eb', xchi d'a viñ.

21

Ley d'a yib'ari eb' checab'

(Dt 15.12-18)

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñtaj Moisés chi': A juntzarñ ley tic ol al d'a eb' etchoñab' yic sc'anab'ajeb' eb'.

² Tato ay junoc viñ etychoriab' tze mana' yic tz'och e checab'oc, añej vaque' ab'il smunlaj viñ eyed'oc, axo d'a yuquil ab'il tzeyac'anel viñ d'a libre, yicxo sb'a viñ. Malaj tumin syac' viñ yic tzeyac'anel viñ d'a libre chi'.

³ Tato sch'ocojilñej viñ c'ochnac d'ayex, añeja' sch'ocojil viñ sb'ati. Tato ay ix yetb'eyum viñ yed'nac jun, añeja' syic'b'at ix viñ yed'oc. ⁴ Tato a ex ix e man viñ chi', a ex ix eyac'och yetb'eyum viñ, scan ix ix chi' yed' eb' unin eyed'oc, sch'ocoj viñ sb'ati. ⁵ Tato syal viñ checab' chi' jun: Malaj in gana tzin el d'a libre yujto xajan viñ in patrón yed' ix vetb'eyum yed' pax eb' vuninal vuuj, tato xchi viñ, ⁶ tzeyic'b'at viñ d'a yicharñ eb' yajal. Tz'och liñan viñ d'a smarcoal spuertail sdespacho eb' viñ yajal chi', tzeyolan schiquin viñ d'a q'uen ol-lab', tz'ochcan schoel viñ to scan viñ eyed'oc d'a junelñej.

⁷ Tato ay junoc mach schoerñel yisil d'a checab'oc, max yal-laj yac'jiel eb' ix d'a libre ichoc eb' viñ vinac. ⁸ Tato a viñ spatrón ix chi' maj chaanlaj sc'ol yoch ix yetb'eyumoc icha yaj strato eb' yujto malaj sgana viñ d'a ix, syal smanjixiel

ix yuj junoc sc'ab'yoc. Vach'chom malaj sgana viř patrón chi' syic'laj sb'a yed' ix, palta max yal-laj schořan ix viř d'a junoc ch'oc chořab'il. ⁹ Tato a viř patrón chi' smanan ix yic tz'och ix yetb'eyumoc junoc yuninal, ichaocab' yisil syutej ix. ¹⁰ Palta tato a viř spatrón ix chi' tz'ic'an ix yetb'eyumoc, syic'an junocxo ix viř, mocab' emnaquil tz'aj ix b'ab'el chi', palta yovalil syac' svael ix viř yed' spichul ix, svaypax viř yed' ix. ¹¹ Tato max sc'anab'ajej viř yac'an oxe' tastac tic, tz'actajel ix, mařxa pax tas stup ix yic tz'actajeli.

Ley d'a yib'ař mach scomon ac'an chucal

¹² A mach smilancham junoc anima, yovalil smiljipaxchamoc. ¹³ Palta tato mař sc'anoc sc'ol ix milvaji, tato stiempoalxo scham jun anima chi', a in Jehová in ol val d'ayex b'aj ol b'at sc'ub'ejel sb'a jun mach ix milancham anima chi'. ¹⁴ Palta a mach scham val snaani smilancham yetanimail, vach'chom b'aj ay valtar sb'at scol sb'a, tz'ic'chajelta, smiljichamoc.

¹⁵ A mach smac'an smam ma snun, yovalil schami.

¹⁶ Tato ay mach tz'elc'anb'at junoc anima, tato toxo ix schořb'ati, ma aytoec' yed'oc, ayic syamchaj jun elc'um anima chi', yovalil schami. ¹⁷ A mach sb'ajan smam snun, mac'jocab' chamoc.

¹⁸ Tato ay chavařoc syac' oval, tato ay junoc viř slajvi yuj junxo viř chi', taxořej q'ueen syac'lab'ej viř, ma yed' sc'ab', ařepto max chami, palta te nivan ix aj yab'an syail, ¹⁹ axo d'a jayeoc c'ual tzaxo yal yec'xi yed' sc'ococh. A viř smac'vaj chi', yovalil stup viř b'aj tz'ařtaj viř slajvi chi' yed' pax sc'u viř, palta max ac'jiochljaj chamel d'a yib'ař viř.

²⁰ Tato ay junoc viř patrón smac'an schecab' yed' te te', taxořej vinac ma ix, axo tz'aji schami, yovalil tz'och chamel d'a yib'ař viř. ²¹ Palta tato tzato ec' jun checab' chi' chab' oxecoxo c'ual, ichato chi' schami, maxtzac ac'jiochljaj chamel d'a yib'ař viř patrón chi', yujto yic yaj jun schecab' chi'.

²² Tato ay chavařoc vinac van yac'an oval, syamchaj'och junoc ix ix to yab'ixxo d'a scal oval chi' yuj eb', tz'el unin chi' d'a spatic ix, palta malaj jab'oc tz'ic'an ix, a viř tz'och smul chi' stupan jantac sc'an viř yetb'eyum ix, ařepton pax a', ato syala' tas tz'aj sch'olb'itaj yuj eb' viř juez. ²³ Palta tato ay tas tz'ic'an ix jun, ato syala' tas tz'ic'an ix chi', icha pax chi' tz'utajpax viř tz'och smul chi'. Tato scham ix, schampax viř. ²⁴ Tato tz'ixtax yol sat ix, ma q'uen ye ix, ma sc'ab' ix, ma yoc ix, ²⁵ ta stz'a ix, ma slajvi ix, ma tořej syaxla' snivanil ix, ařeja' icha val tz'utaj ix chi', icha val chi' tz'utajpax viř vinac chi'.

²⁶ Tato ay junoc mach smac'anpoj yol sat junoc viř schecab', ma junoc ix schecab', tz'actajel viř checab' ma ix checab' sq'uexuloc jun yol sat ix poj chi'. ²⁷ Tato ay junoc mach smac'anel q'uen ye junoc schecab', tz'actajel jun checab' chi' sq'uexuloc q'uen ye chi'.

Ley d'a yib'ař junoc chamel'R'mař naanoc tz'ochi

²⁸ Tato ay junoc noc' toro stecancham junoc anima, yovalil sjuljicham noc', max chijilaj schib'ejal noc', palta malaj tas tz'och d'a yib'ař viř yajal noc' chi'. ²⁹ Palta tato yojtat viř yajal noc' chi' to ovtaxon noc' d'a anima, max yetzb'anpax noc' viř, tato stecjicham junoc anima yuj noc', yovalil sjuljicham noc', schampax viř yajal noc' chi'. ³⁰ Tato schaji tupchaj jun chamel chi', stup viř yajal noc' chi', ato syala' jantac sc'an eb' aj chamnac chi', tato icha chi' maxtzac chamlaj viř. ³¹ Aton val jutzar' ley tic tz'och yopisio tato ay junoc uninab'il ma isilab'il stecjicham yuj noc' vacax. ³² Tato a junoc viř checab', ma junoc ix checab' stecjicham yuj noc', yovalil tz'ac'chaj 30 siclo q'uen plata d'a viř spatrón jun checab' chi', sjuljipaxcham noc' vacax chi'.

³³ Q'uinoloc ay junoc mach max smacchej sti' a' yuc'lab' a', ma sjoy junoc olan, max smacchejpax sti', sb'at junoc noc' vacax, ma junoc noc' b'uru d'a yool, ³⁴ yovalil stup viñ ay yic jun olan chi' d'a viñ aj noc' chi', scan noc' ix cham chi' d'a viñ ay yic olan chi'.

³⁵ Tato ay junoc noc' storo junoc mach stecancham noc' storo junocxo, yovalil schoñjiel noc' ix tecvaj chi', spucanec' q'uen stojol noc' chi' eb' d'a spatic. Añeja' spucpaxec' noc' ix tecjicham chi' eb'. ³⁶ Tato jojtaxo viñ ay yic noc' ix tecvaj chi' to toxonton ov noc', max stařivanpax noc' viñ, yovalil syac' junocxo noc' viñ sq'uexuloc noc' ix cham chi', scan noc' chamnac chi' d'a viñ.

22

Lej d'a yib'añ tastac sq'uexchajxi

¹ Tato ay junoc mach tz'elc'an junoc noc' vacax, ma junoc noc' calnel, yic smilcham noc', ma yic schořb'at noc', tato syamchaj viñ d'a yelc'al chi', ovařixo sq'uexul noc' vacax chi' syac' viñ. Tato calnel noc' jun, chařvaxo pax sq'uexul noc' syac' viñ.

²⁻⁴ A junoc mach tz'elc'ani, yovalil stup tas syelq'uej chi'. Tato malaj stumin jun elc'um chi', yovalil schořchajeli, axo d'a stojol b'aj schořchaj chi', ata' stup tas syelq'uej chi'. Tato tz'ilchaj noc' noc' elc'ab'il chi', yovalil stupchaj noc', chavařixo tz'aj stupchaj noc', taxořej junoc noc' vacax, ma junoc noc' b'uru, ma junoc noc' calnel. Tato tz'ilchaj junoc elc'um d'ac'valil, van yoch d'a junoc pat yic syelc'an junoc tas, tato smac'jicham yuj viñ aj pat chi', malaj tz'aji. Max ochlaj d'a spatic viñ smilvaj chi'. Tato d'a c'uallil tzuji jun, tz'och d'a spatic viñ smilvaj chi'.

⁵ Tato ay junoc mach stařivan va noc' smolb'etzal noc' d'a sluum, palta axo d'a scal yavb'en te' junocxo mach sc'och noc' vael chi', yovalil syac' sq'uexul mach ay yic noc' chi'. A val sat yavb'en te vach' syac' sq'uexuloc.

⁶ Tato ay junoc mach van sřusan spatan, tz'el c'ac' yuuj, stz'ab'at strigo junoc mach, vach'chom molb'ab'ilxo ixim, mato manto jochchajlaj ixim, a mach tz'actanel c'ac' chi', yovalil stup smasanil tas tz'ab'at chi'.

⁷ Tato ay junoc mach syac'b'at stumin, ma junocxo tas ay stojol sic'b'at junocxo, axo tz'aji tz'elc'ajelta d'a yol spat viñ sic'jinac chi', tato tz'ilchaj viñ elc'um chi', cha macařixo tz'aj yac'an sq'uexul viñ. ⁸ Tato max yamchaj viñ elc'um chi' jun, tz'ic'chajb'at viñ aj pat chi' d'a yichař viñ juez yic tz'ilji tato mařoc viñ ix yaman q'uen tumin chi', ma juntzañ tastac tz'ac'ji sic'canb'at viñ chi'.

⁹ Tato ay junoc anima smacq'ue junoc tas yicoc: Noc' vacax, noc' calnel, noc' b'uru, ma junoc pichul, ma junocxo tas tořej satb'ati, syalan junocxo to yico', tz'ic'chajb'at eb' chavař chi' d'a yichař eb' juez. A jun mach tz'esan chi', yovalil chab' tz'aj yac'an sq'uexul d'a mach ay yic chi'.

¹⁰ Tato ay junoc mach tořej syac'can ab'enal junoc noc' b'uru, ma junoc noc' vacax, ma junoc noc' calnel, ma yalñej tas molb'etzal noc' d'a junocxo mach, axo tz'aji, a noc' noc' chi' scham noc', ma slajvi noc', ma tz'elc'ajb'at noc'. Tato malaj mach tz'ilani, ¹¹ syac' sti' viñ anima chi' d'a yichař Jehovah yed' d'a yichař viñ ay yic noc' noc' chi' to mařoc viñ ix yaman noc'. Axo viñ ay yic noc' chi' schaan yab' tas ix yal viñ chi', yuj chi' max stuplaj noc' viñ.

¹² Palta tato q'uelanoch viñ tz'elc'ajb'at noc', yovalil stup viñ d'a viñ yajal noc' chi'. ¹³ Tato schijib'at noc' yuj noc' choj, ma yuj noc' oques, yovalil syic'cot jab'ocxo noc' viñ, yic vach' syil viñ yajal noc' chi'. Tato icha chi', max stuplaj noc' viñ.

¹⁴ Tato ay junoc mach sc'anan junoc noc' noc' smajnej: Noc' chej, noc' vacax, talaj scham noc', ma slajvi noc', palta max yil-laj viñ yajal noc' chi',

yovalil stup noc' mach ix majnan chi'. ¹⁵ Palta tato q'uelanoch viñ yajal noc' chi' scham noc', max stuplaj noc' viñ smajnan noc' chi', yujto strato eb' yaji, artej smajananub'al noc' syac' viñ.

Juntzarixo ley

¹⁶ Q'uinoloc ay junoc vinac tz'ac'an musansatil junoc ix cob'es mantalaj b'aj ay strato, svay viñ yed' ix, yovalil syac' q'uen tumin viñ yic stojoloc ix d'a smam ix, ichataxon b'eyb'al. Yovalil syic' ix viñ. ¹⁷ Tato max yal sc'ol smam ix to syic' jun viñ chi' ix, palta yovalil syac' q'uen tumin viñ d'a smam ix ix chi', ichataxon sb'eyb'al eb' anima a smojc'aj eb' ix cob'estac.

¹⁸ Masanil eb' ajb'aal, yovalil scham eb'.

¹⁹ Tato ay mach smulan yed' noc' noc', yovalil schami.

²⁰ Tato ay mach syac' silab' d'a comon dios, to mañoc d'ayin a in Jehová in tic syac'a, yovalil smac'jichamoc. ²¹ Mañ eyixtej eb' anima ch'oc choñab'il toñej ayec' d'a e cal, yujto ex ec'pax d'a ch'oc choñab'il d'a Egipto.

²² Mañ eyixtej eb' ix chamnacxo yetb'eyum, ma eb' unin mañxalaj smam.

²³ Tato tzeyixtej eb', a d'ayin ol yal sb'a eb', ol vab' tas syal eb' chi' d'ayin.

²⁴ Ol cot voval d'ayex, ol ex vic'anb'at d'a junoc oval. Icha chi' ol aj ex vac'anhamoc. Yuj val chi', a eb' ix eyetb'eyum scan eb' ix d'a mañ eb'eyumal, scanpax eb' eyuninal d'a meb'ail.

²⁵ Tato tzeyac' q'uen tumin majanil d'a junoc eyetchoñab' meb'a' anima, mañ e c'an yune' q'uen d'ay icha syutej sb'a eb' tz'ac'antaxon q'uen majanil.

²⁶ Tato syac'can junoc spichul, yujto smajnej q'uen tumin chi', tzeyac' meltzaj d'ay a tz'emxican c'u, ²⁷ talaj artej jun spichul chi' syac'och yuj siic, artej syac'och d'ac'valil. Yuj chi', tato syal sb'a d'ayin, d'a elañchamel tzin colvaj d'ay, yujto a in tic elañchamel tz'oc' in c'ol d'a anima.

²⁸ Mañ eyal chucal lolonel d'a spatic eb' juez, ma d'a spatic viñ yajal e choñab'.

²⁹ Mocab' najtilax eyic'ancot eyofrenda d'ayin, aton sb'ab'el sat eyavb'en.

A eb' e b'ab'el vinac unin tzeyac' eb' d'ayin. ³⁰ Icha chi' tz'ajpax noc' b'ab'el yune' noc' e vacax yed' noc' e calnel. Scan uqueoc c'ual noc' yed' snun, axo d'a svajxaquil c'ual yalji noc', tzeyac'an noc' d'ayin.

³¹ Vic eyaj a ex tic. Yuj chi' mañ e chi' schib'ejal noc' noc' milb'ilcham yuj noc' c'ultaquil noc', palta a d'a noc' tz'i' tzeyac' noc'.

23

Ley yuj tas tz'aj sb'o oval

¹ Mañ eyal esal lolonel d'a spatic eb' eyetanimail. Mañ junñejoc tzeyutej e b'a yed' junoc mach chuc spensar yic tzeyac'anoch e b'a testigoal d'a tas mañ yeloc.

² Mañ eyac'och e b'a yed' eb' sc'ulan chucal. Mañ eyac'och e b'a testigoal d'a es yed' eb' anima sc'ulan chucal. ³ Vach'chom meb'a' junoc anima, palta tato ay smul, mañ eyac' och e b'a yed'oc.

⁴ Tato a junoc viñ ayoch ajc'olal d'ayex ay junoc noc' svacax, ma noc' sb'uru satnac'b'ati, tz'ilchaj noc' eyuuj, iq'uecb'at noc' d'a viñ. ⁵ Yovalil tzex colvaj d'a mach schichonoch sc'ol d'ayex. Tato tzeyila' to stelvi noc' sb'uru d'a yalañ yicatz, tzeyic'q'ue vaan noc' yed'oc.

⁶ Tato ay junoc anima meb'a' snib'ej sch'olb'itaj yaj yoval, mañ e tenec' d'ay.

⁷ Mañ e cha junoc esal lolonel d'a spatic junoc anima. Mañ eyac'och chamel d'a yib'arñ junoc anima malaj smul, yujto a in ol vac' spac' d'a mach icha chi' sc'ulej.

⁸ Mañ e cha q'uen tumin d'a elc'altac yic tze b'oan yaj junoc oval, yujto a yuj q'uen tumin chi' tzeyac' musansatil e b'a, tze q'uexancan tas tojol d'a tas mañ tojoloc.

⁹ Mañ eyixtej anima ch'oc choñab'il, yujto a ex tic najtil ix ex ec' d'a ch'oc choñab'il d'a Egipto. Eyojtaxco syaelal tz'utaj anima d'a ch'oc choñab'il.

Yovalil scan lum luum junoc ab'il

¹⁰ Vaque' ab'il tzex munlaj d'a sat lum luum, tze molanq'ue sat tas tzeyavej.

¹¹ Axo d'a yuquil ab'il, tzeyactancan luum. A jantacto tastac sq'uib'q'ue d'a sat lum, yicxo eb' meb'a' ayec' d'a yol e choñab' chi' yed' noc' c'ultaquil noc'. Vach'chom te' eyuva ma te' eyolivo, mañixo e mesa'.

¹² Vaque' c'ualñej tzex munlaji, axo d'a yuquil c'ual tzeyic'an eyip. Yed' pax noc' e vacax, noc' e b'uru yed' eb' e checab' tz'alji d'a yol e cuenta yed' eb' ch'oc choñab'il smunlaj eyed'oc syic'pax yip.

¹³ C'anab'ajej masanil tas ix val tic d'ayex. Mañ eyal e b'a d'a juntzañ comon dios, mañ e locpax sb'i.

Oxe' nivac q'uiñ

(Ex 34.18-26; Dt 16.1-17)

¹⁴ Oxel tzeyac'och q'uiñ d'a yol junjun ab'il yic tzin eyic'anchari. ¹⁵ A d'a uj Abib tzeyac'och sq'uiñal ixim pan malaj yich, icha ix vutej valan d'ayex. D'a uque' c'ual tze va ixim pan malaj yich, yujto a d'a jun uj chi' ix ex elta d'a Egipto. Malajocab' junoc mach sja d'a vichañ tato malaj jab'oc yofrenda yed'nac.

¹⁶ Tzeyac'anpaxoch q'uiñ ayic tz'elul sb'ab'el sat tas tzeyavej. Añeja' tzeyac'anpaxoch junxo q'uiñ ayic slajvicanq'ue masanil sat tastac tzeyavej chi'.

¹⁷ A in Jehová e Yajalil in tic svala' to a d'a oxe' q'uiñ chi' yovalil sjavi masanil eb' viñ vinac d'a vichañ.

¹⁸ Ayic tzeyac'an noc' noc' silab'il d'ayin, mañ eyac'laj schiq'uil noc' yed' ixim pan ayb'at yich. Mañ e sic'b'at xepual noc' silab' chi' d'a junocxo c'ual.

¹⁹ A val sb'ab'el sat eyavb'en vach' tz'el d'a sat lum luum, a' tzeyic'b'at d'a in cajnub', a in Jehová e Diosal in svala'.

Mañ e tz'añ noc' yunetac chiva d'a scal yal yim snun.

Jun yángel Jehová

²⁰ Ol in checb'at jun vángel d'a eyichañ yic vach' tzex tañvaj yuj d'a yoltac b'e, ol ex yic'anb'at d'a jun lugar b'aj vach'xo yaj vuuj, b'aj ol ex ajoc. ²¹ Scham val eyilani, mañ e pitej e b'a d'ay, palta tze c'anab'ajej tas syala'. Ichato a' ol munlaj in q'uexuloc, mañ ol ex yac'laj nivanc'olal tato mañ ol e c'anab'ajej d'ay. ²² Tato tze c'anab'ajej d'ay, tze c'ulan tas syal d'a in q'uexuloc, ol in och ajc'olal d'a mach ayoch ajc'olal d'ayex. Ol in och tec'tec' d'a yichañ mach sgana stec'b'ej sb'a d'a eyichañ. ²³ A jun vángel chi' ol b'ab'laj d'a eyichañ. Ol ex yic'anb'at d'a sat lum sluum eb' amorreo, eb' hitita, eb' ferezeo, eb' cananeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo. Junelñej ol in satcanel eb'. ²⁴ Mañ ex em ñojan d'a yichañ sdiosal juntzañ choñab' chi'. Mañ ex empax cuman d'ay, mañ e b'eyb'alej sb'eyb'al eb' choñab' chi' d'a eyic'anchari sdiosal eb'. A tas smoj tze c'ulej, to tze mac'poj sdiosal eb' chi' yed' masanil q'uen q'ueen ayoch d'ay. ²⁵ A inñej Jehová e Diosal in b'aj tzeyaq'uem e b'a. Tato icha chi' tzeyutej e b'a, ol vac' tas tze va'a yed' tas tzeyuq'uej. Najat pax ol viq'uel ilya d'a e cal. ²⁶ Najat pax ol vutoc e q'uinal. A d'a yol junjun e choñab'il chi', malaj junoc ix ix toñej ol el yune', mañ junoc eb' ix to mañ ol unevoc.

²⁷ Ol vac' xivq'ue sc'ol eb' anima tzex chacani. Ol vac' somchaj spensar eb' chořab' tzeyac' oval yed'oc yed' masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayex, ol el lemnaj eb' d'ayex. ²⁸ Ol vac' somchaj sc'ol eb' eyajc'ool yuj xivelal ayic manto ex c'ochlaj, yuj chi' ol el lemnaj eb' heveo, eb' cananeo yed' pax eb' hitita d'ayex.

²⁹ Mař junocřej ab'il ol aj vic'anel eb' d'a eyichař, yic vach' max ixtaxb'at lum lum yic mař ol te q'uib'pax sb'isul noc' c'ultaquil noc' tz'ac'an chucal d'ayex. ³⁰ C'ořanc'olalřej ol aj vic'anel eb' anima chi' d'a sat lum, masanto ayic ol q'uib' e b'isul, yic tze macan lum masanil. ³¹ Toxo ix vac'canem stz'acařil b'aj ol ec' lum e lum chi'. Schael yich b'aj ay a' Chacchac Mar, masanto sc'och d'a a' Éufrates, sb'atxořej d'a a' mar Mediterráneo, masanto d'a taqiriř lum. Ol vac'anoch eb' cajan d'a sat lum chi' d'a yol e c'ab'. A exxo ol e pechel eb' d'a sat lum chi'.

³² Mař val e b'o junoc e trato yed' eb', mař ex ochpax ejmelal d'a sdiosal eb'. ³³ Mařixo pax e chacan eb' d'a yol e chořab', yic vach' max ex scuchb'ej eb' e c'ulan chucal d'ayin. Tato tzeyaq'uem e b'a d'a sdiosal eb' chi', a ex val tzeyixtejb'at e b'a syal chi', xchi Jehová d'a viřaj Moisés chi'.

24

Strato Jehová yed' chořab' Israel

¹ Ix yalan Jehová d'a viřaj Moisés chi' icha tic:

–Tzach q'ueta d'a lum vitz b'aj ayinec' tic yed' viřaj Aarón, viřaj Nadab yed' viřaj Abiú yed' pax 70-oc eb' yichamtac vinaquil e chořab'. A eb' chi' najatto scan eb' yaq'uem sb'a d'ayin. ² A achxořej syal a q'ueul d'a in tz'ey, axo pax eb' viř chi', max yal-laj sq'ueta eb' viř yed' pax eb' chořab' max yal-laj sq'ueta eb' ed'oc, xchi d'a viř.

³ Ix lajvi chi', ix emixta viřaj Moisés chi', ix yalan viř d'a eb' anima tas leyal ix yac' Jehová yed' tas ix yutej yalani. Axo masanil eb' anima chi', junřej ix aj stac'vi eb'.

–Masanil tas ix yal Jehová chi', ol co c'anab'ajej, xchi eb'.

⁴ Ix lajvi chi', ix stz'ib'an viřaj Moisés masanil tas ix yal Jehová. Axo ix sach'inaj d'a junxo c'u, ix q'ue vaan viř, ix sb'oan jun altar viř d'a yich vitz chi', ix yac'anq'ue liřan lajchave' q'uen q'ueen viř. A junjun q'uen q'ueen chi', junjun macař yiřtilal Israel sch'ox q'ueen. ⁵ D'a elarřchamel ix schecan junzař eb' viř quelemtac vinac viřaj Moisés chi' yic smilan noc' toro eb' silab'oc yic stz'a d'a smasanil yed' junzařixo silab' yic sch'oxan sjunc'olal eb' yed' Jehová. ⁶ Axo viřaj Moisés chi' ix chaan nařal schiq'uil noc', ix yac'anem viř d'a yol junzař yed'tal, axo nařalxo, ix stzicanoch viř d'a altar chi'. ⁷ Ix yic'anq'ue viř b'aj tz'ib'ab'il strato Dios, ix yavtan viř d'a scal eb' chořab'. Ix lajvi yavtan viř, ix yalan eb' chořab' chi' icha tic:

–Masanil tas syal Jehová, ol co c'anab'ajej, xchi eb'.

⁸ Ix lajvi chi', ix yic'ancot schiq'uil noc' viř, aton ix yac'canem viř d'a yol junzař yed'tal chi', ix stzicanb'at viř d'a yib'ař eb' anima chi'. Ix yalan viř icha tic:

–A jun chic' tic sch'oxani to tz'ochcan yopisio jun strato Jehová ix sb'oc qued'oc tic, aton masanil tas ix yal d'ayoř, xchi viř.

⁹ Ix lajvi chi', ix q'uex viř d'a lum vitzal Sinař chi'. Ajun viřaj Aarón, viřaj Nadab, viřaj Abiú yed' pax 70 eb' yichamtac vinaquil chořab' ix q'ue yed' viř. ¹⁰ Ata' ix yil sdiosal eb' viř. A d'a yalař yoc, toxořej scopopi icha q'uen zafiro te vach' yilji, icha syaxil satchař. ¹¹ Malaj tas ix utaj eb' viř yuj yipalil Dios. Ix yil Dios eb' viř, ix va eb' viř, ix yuc'an a' eb' viř d'a yichař.

A viñaj Moisés d'a sjolom lum vitzal Sinaí

¹² Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

–Q'ueañcot d'a jolom vitz b'aj ayinec' tic, tza tañvan ta', ata' ol vac' chab' q'uen q'ueen d'ayach, aton q'uen b'aj tz'ib'ab'illoch juntzañ checnab'il vuuj, yic tz'och e c'ayb'ub'aloc, xchi d'a viñ.

¹³ Ix q'ue viñaj Moisés d'a lum vitz chi' yed' viñaj Josué viñ scolvaj yed' viñ.

¹⁴ Ayic manto b'atlaj viñ, ix yalan viñ d'a eb' yichamtac vinaquil choñab' chi': –Canañec d'a tic masanto ol oñ emxuloc. Ayec' viñaj Aarón yed' viñaj Hur eyed'oc. Tato ay tas e gana sb'oi, a eb' viñ tic ol b'oan d'ayex, xchi viñaj Moisés chi'.

¹⁵ Ix lajvi chi', ix q'ue eb' viñ schavañil. D'a elañchamel ix och moynaj jun asun d'a lum vitz chi'. ¹⁶ Axo stziquiquial Jehová ix javi d'a yib'añ lum vitzal Sinaí chi', vague' val c'ual ix och oyan asun d'a luum. Axo d'a yuquil c'ual ix avtajq'ue viñaj Moisés yuj Jehová d'a scal asun chi'. ¹⁷ Ix sch'ox sb'a stziquiquial Jehová d'a scal jun asun d'a lum vitz chi', d'a yichañ eb' choñab'. A stziquiquial chi', lajan yilji icha junoc c'ac' te ov stz'ab'at smasanil yuuj. ¹⁸ Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Moisés d'a scal jun asun chi'. Ix q'ue viñ d'a slajvub'alxo sjolom lum vitz chi'. 40 c'ual yed' 40 ac'val ix can viñ ta'.

25

Ofrenda tz'ac'ji yuj scajnub' Dios

(Ex 35.4-9)

¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

² Al d'a eb' etisraelal to syac' junoc ofrenda eb' d'ayin. A jun ofrenda chi', tz'ic'jichaañ d'a scal eb' to tz'el val d'a sc'ol yac'ani. ³ A tastac ol ic'chajq'ue vaan chi', aton juntzañ tic: Q'uen oro, q'uen plata, q'uen bronce, ⁴ añ ch'al q'uc' mutz'inac, añ ch'al yaxmaquinac, añ chac ch'al, añ ch'al lino yelxo val vach', xil noc' chiva ch'alb'il, ⁵ stz'umal noc' ch'ac calnel uc'nac yed' chacchac, noc' tz'uum te' lab'ab'i, pax te' acacia, ⁶ aceite sc'anji d'a candil, perfume, yaceiteal sat te' olivo sc'anji ayic sic'chajcanoch junoc mach, ma junoc tas vicoc, incienso suc'uq'ui sjab', ⁷ q'uen cornalina yed' juntzañxo q'uen q'ueen te vach' yilji tz'och d'a c'apac schaleca viñ sat sacerdote yed' d'a c'apac ayoch d'a sñi' sc'ol spichul viñ. ⁸ Tze b'oan junoc in cajnub', yic vach' tzin cajnaj d'a e cal. ⁹ Palta b'aj ol in ec' cajan chi' yed' masanil tastac ol c'anchaj d'a yool, yovalil ol e b'oi icha val yaj yechel ol in ch'ox d'ayach.

Te' scaxail strato Jehová

(Ex 37.1-9)

¹⁰ B'oocab' junoc caxa, a te' acacia tz'och d'ay. Jun metro yed' 10 centímetro tz'aj sc'atul, 70 centímetro tz'aj sat, 70 centímetro pax tz'aj schaañil. ¹¹ Tz'och q'uen oro te vach' d'a yool yed' d'a spatic, tz'och q'uen d'a stitac d'a yib'añ b'aj tzalanq'uei. ¹² Sb'opax chañeoc q'uen argolla nab'a oro, tz'och d'a yoc schañil, chab' d'a junjun pac'añ. ¹³ Sb'ochajpaxoch sb'achlab'il. A te' acacia tz'ochi, tz'ochpax q'uen oro d'a spatic te'. ¹⁴ Tz'ecchajec' te' d'a yol juntzañ q'uen argolla tz'och d'a spac'ultac te' caxa chi', aton yed' juntzañ te' chi' syal sb'achjiq'ue te' caxa chi'. ¹⁵ Scan te' d'a yol q'uen argolla ayoch d'a te' caxa chi', maxtzac ic'chajel-laj te'. ¹⁶ A d'a yol te' caxa chi' tzac'canem q'uen q'ueen b'aj ayoch in trato ol vac' d'ayach.

¹⁷ Sb'ochajpax smacul te' caxa chi'. Aton d'a smacul te' chi' stzicjiec' chic' yic tz'ac'ji tup mul. A q'uen oro te vach' tz'och d'ay, jun metro yed' 10 centímetro tz'aj sc'atul, 70 centímetro tz'aj sat. ¹⁸ Axo d'a chab' stitac

jun smacul chi', tz'och junjun yechel querubín, nab'a oro tz'aji, stenjib'o d'a q'uen martillo. ¹⁹ A jun smacul chi' yed' juntzañ yechel querubín chi', junñej tz'aji. Junjun juntzañ querubín chi' scan d'a junjun sti' jun smacul chi'. ²⁰ D'arid'umb'a tz'aj juntzañ querubín chi', tz'em q'uellan d'a yib'añ jun smacul te' caxa chi'. Axo sc'axil, syil-laj sb'a sñi' d'a yib'añ smacul chi'. ²¹ A q'uen q'ueen b'aj ayoch in trato ol vac' chi' d'ayach, a d'a yol te' caxa chi' ol ac'canem q'ueen, ichato chi' tzac'anoch smacul te' chi'. ²² A d'a scal juntzañ yechel querubín ay d'a yib'añ smacul te' caxa chi', ata' ol in ch'ox in b'a d'ayach, ol vac' ojtaquejel smasanil checnab'il ol vac' a c'anab'ajey yed' eb' etisraelal.

A smexail ixim pan tz'och d'a yichañ Dios

(Ex 37.10-16)

²³ Sb'ochajpax junoc te' mexa, a te' acacia b'aj sb'o te'. 90 centímetro tz'aj sc'atul, 45 tz'aj sat, 65 tz'aj steel. ²⁴ Tz'och q'uen oro d'a te', sb'opax junoc nab'a oro tz'ec' oyan d'a spatic te' yoc scharñil. ²⁵ Sb'opaxq'ue stitac te', tz'ec' oyan d'a yib'añ, uque' centímetro sq'uei, tz'och q'uen oro d'ay. ²⁶ Sb'opax charñeoc argolla nab'a oro tz'och d'a schiquintac scharñil. ²⁷ A d'a slac'anil b'aj ayem stitac chi', ata' tz'och juntzañ q'uen argolla chi'. A d'a yol q'uen argolla chi' tz'ec' sb'achlab'il te', yic syal yic'chajb'at te' mexa chi'. ²⁸ A te' sb'achlab'il te' mexa chi', a d'a te' acacia b'aj sb'o te', tz'ochpax q'uen oro d'a te'. ²⁹ Sb'opax plato, nivac cuchara, xalu yed' uc'ab' b'aj schaji ofrenda a' yaji. Nab'a oro tz'och d'a juntzañ tic smasanil. ³⁰ Sb'ojiem jun mexa chi' d'a yichañ, tz'em ixim pan vic yaj d'a yib'añ.

Sb'achnub'al candil nab'a oro

(Ex 37.17-24)

³¹ Sb'ochajpax junoc sb'achnub'al candil, nab'a oro tz'aji. A d'a q'uen martillo stenchaj b'o'oc. A sc'ojnub' b'aj tz'em b'achan yed' ste'al yed' pax scopail, icha sfloral tz'ajochi, junñej yaman tz'aji. ³² A d'a stz'eytac, oxox sc'ab' tz'elta. ³³ A d'a junjun sc'ab' tz'elta d'a jun ste'al chi', yovalil ay oxo' sfloral icha sfloral te' almendro. ³⁴ Arñeja' d'a jun ste'al chi', ay charñe sfloral icha sfloral te' almendro chi'. ³⁵ A d'a yalañ b'aj ayelta junjun sc'ab' chi', scan junjun sfloral. ³⁶ A juntzañ sfloral yed' sc'ab' chi', junñej tz'aj yed' jun sb'achnub'al chi', nab'a oro tz'aji, stenjib'o d'a q'uen martillo. ³⁷ Sb'ochajpax uque' candil, tz'ac'chajem d'a yed'tal yic syac' saquilq'uinal d'a yichañ. ³⁸ A q'uen syamlab'il b'aj tz'ic'chajel stañil c'apac b'aj tz'och sc'ac'al yed' q'uen splatoal, nab'a oro tz'aji. ³⁹ Tz'och oxoec arroba oro d'a jun b'achnub' candil chi' yed' syamc'ab'il. ⁴⁰ Scham val ilani to icha yaj yechel tzin ch'ox d'ayach d'a jolom vitz tic, icha chi' tz'aj sb'oi.

26

A scajnub' Dios

(Ex 36.8-38)

¹ Tza b'oanpax in cajnub' d'a lajuñeoc jeñan c'apac c'apac nab'a lino b'ayb'il te vach'. Sb'ojioch yechel querubín d'a c'apac yuj junoc mach jelan sb'oani. A d'a añ ch'al q'uic'mutz'inac, añ ch'al yaxmaquinac yed' d'a añ chac ch'al sb'ojioch yechel querubín chi'. ² Masanil juntzañ c'apac chi', lajan tz'aji: 12 metro yed' nañalxo tz'aj steel, chab' metro tz'aj sat. ³ Slajvi chi' stz'ischaj syam sb'a oyeoc jeñan c'apac, junxorñej tz'aji. Arñeja' icha chi' tz'ajpax oyexo c'apac chi'. Chab' jeñan tz'ajcan c'apac. ⁴ Tz'ochpax xoyjab' ch'al

q'uic'mutz'inac syamnub'oc d'a jun pac'añoc sti' jun jeñan c'apac b'ab'el. Añeja' icha chi' tz'ajpax junxo jeñan c'apac schab'il chi'. ⁵ A d'a c'apac b'ab'el jeñan yed' pax d'a c'apac schab'il, yovalil sb'ochajoch xoyjab' 50-oc juntzañ ch'al q'uic'mutz'inac chi', yic vach' junxoñej tz'aj schalan sb'a c'apac schab'il. ⁶ Sb'opax 50-oc syamnub'al nab'a oro, yic syal syamlan sb'a c'apac schab'il jeñan, icha chi' tz'aj sb'uel junoc jeñan tz'och d'a yib'añ in cajnub'. ⁷ Sb'ochajpax uxluhe'oc jeñan xil noc' chiva jalb'il yic sb'at d'a yib'añ c'apac ayoch d'a yib'añ in cajnub' chi'.

⁸ Masanil juntzañ chi', lajanñej tz'aji, 13 metro yed' nañalxo tz'aj steel, axo sat chab' metro tz'aji. ⁹ Slajvi chi', stz'ischaj syam sb'a oyeoc jeñan, junñej jeñan tz'ajcani. Stz'ischajpax syam sb'a vaquexo jeñan chi'. A jun svaquil jeñan, nañal spacchajemta d'a yichañ mantiado chi'. ¹⁰ Sb'ochajoch xoyjab' 50-oc syamnub'al d'a jun pac'añoc stitac jun b'ab'el jeñan, tz'ochpax 50-oc syamnub'al d'a jun pac'añoc sti' d'a jun schab'il jeñan. ¹¹ Sb'opax 50-oc syamnub'al nab'a bronze, yic syal syamlan sb'a schab'il jeñan, yic junxoñej jeñan tz'ajcani. ¹² Yujto uxluhe' jeñan yaj xil noc' chiva chi', yuj chi' ayto nañalxo jeñan tz'emcan pacan d'a spatic yed' d'a yichañ. ¹³ A jun chi', ec'to jun metro steel d'a yichañ c'apac yalañ, nañal metro ec'to d'a junjun stitac, yic smuschaj stitac c'apac ayacan d'a yalañ chi'. ¹⁴ Sb'ojipax stz'umal noc' calnel uc'nac d'a chacchac, yic sq'ue d'a yib'añ jun jeñan xil noc' chiva chi' yed' junocxo macañ tz'uum te' lab'ab'i yic tz'och d'a yib'añ jun chi'.

¹⁵ Sb'ochajpax juntzañ te' marco yic tz'och d'a spatic in cajnub', liñan tz'ajoch junjun te'. Masanil te', a te' acacia b'aj tz'el'ta te'. ¹⁶ Nañal yoil metro tz'aj steel junjun te', 65 centímetro tz'aj sat te'. ¹⁷ Scan chab'chab'oc yoc te' b'aj tz'em liñan. Lajanñej tz'ajcan scal. Icha chi' tz'aj te' tz'och d'a spatic in cajnub' chi' smasanil. ¹⁸ Ayic sb'uel te' chi', 20 te' tz'och d'a stojolal sur, ¹⁹ sb'ojjem 40 sb'achnub' yich te' nab'a plata tz'aji, chab'chab' tz'ajcan d'a yalañ junjun te', junjun d'a junjun yoc te'. ²⁰ Icha chi' tz'ajpax junxo pac'añ d'a stojolal norte, 20 pax te' sb'ojiochi. ²¹ Añeja' 40 sb'achnub' yich te' sb'oji, nab'a plata tz'aji, chab'chab' tz'emcan d'a yich junjun te'. ²² Axo d'a junxo pac'añ yol schiquin d'a stojolal b'aj tz'em c'u, vaque' te' sb'ojiochi. ²³ Sb'opax chab'ocxo te', junjun te' tz'och d'a junjun yesquinal jun pac'añ chi'. ²⁴ A chab' te' marco chi', nub'ub'i tz'aj te', d'a yich masanto sq'uec'och b'aj syil-laj sb'a yuj junoc argolla, aton te' chi' tz'och d'a chab' yesquinal d'a jun pac'añ chi'. ²⁵ A yuj chab'xo te' chi', vajxaque' tz'aj te' marco chi' d'a smasanil yed' 16 sb'achnub' yich te'. Chab'chab' sb'achnub' yich junjun te'. ²⁶ Sb'ochajpax oyeoc te' regla tz'och d'a spatic te' marco d'a junoc pac'añ in cajnub'. A te' acacia sb'ochaj reglail chi'. ²⁷ Sb'ochajpax oyeoc te' tz'och d'a junxo pac'añ. Añejtona' sb'ochaj oyeoc te' tz'och d'a jun pac'añ d'a spatic, d'a stojolal b'aj tz'em c'u. ²⁸ A te' regla tz'ec' d'a snañal te' marco chi', sb'at te' d'a jun schiquin masanto sc'axpajec'och te' d'a junxo schiquin. ²⁹ Slajvi chi', tz'och q'uen oro d'a spaticac te' marco chi', tz'ochpax q'uen argolla nab'a oro b'aj tz'ec' te' regla chi'. Tz'ochpax q'uen oro d'a te' regla chi'. ³⁰ Sb'ochajq'ue in cajnub' icha yaj yechel tzin ch'ox d'ayach d'a jolom vitz tic. ³¹ Sb'ochajpax junoc c'apac cortina nab'a lino b'ayb'il. Sb'ojioch yechel querubín d'a c'apac yuj junoc mach jelan sb'oani. A d'a añ q'uic'mutz'inac ch'al, añ ch'al yaxmaquinac yed' pax añ chac ch'al sb'ojioch yechel querubín chi'. ³² Slajvi chi', sq'ue locan c'apac d'a charie' te' oy ayq'ue q'uen gancho nab'a oro d'a schon. A te' oy chi' a te' acacia, yovalil tz'ochpax q'uen oro d'a spatic te', tz'empax te' d'a yib'añ charie' sb'achnub' yich nab'a plata. ³³ A

jun c'apac cortina chi' smacan snařal jun lugar scuch Vic Yaji yed' junxo lugar scuch A Inřej Ay Vico'. Sq'ue locan c'apac d'a yalař b'aj ayoch q'uen syamnuv'al nab'a oro ayoch d'a yib'ař, axo d'a spaticoch c'apac cortina chi' tz'ac'chajoch te' scaxail trato. ³⁴ Slajvi chi', tza macan te' scaxail trato yed' smacul, tz'ochcan te' d'a jun lugar scuch A Inřej Ay Vico'. ³⁵ A d'a yicharřelta c'apac cortina chi', a d'a co vach' scan te' mexa yic ixim pan. Axo pax d'a co q'uexař scan jun b'achnuv' candil, q'ucl'umb'a tz'aj yed' te' mexa chi'.

³⁶ Axo d'a sti' in cajnuv' chi', ata' sb'ojioch junoc c'apac cortina nab'a lino b'ayb'il. Yed' ař q'uic'mutz'inac ch'al, ař ch'al yaxmaquinac, ař chac ch'al sb'ochaj yelvanub' yuj junoc jelan sb'oani. ³⁷ Sb'opax oye' te' oy d'a te' acacia, tz'och q'uen oro d'a spatic te'. Ařejtona' tz'ochpax q'uen gancho nab'a oro d'a schon te' yic vach' sq'ue locan c'apac cortina chi'. Sb'ojipaxem oye' b'achnuv' yich nab'a bronce b'aj tz'em te' oy chi'.

27

Jun altar nab'a bronce (Ex 38.1-7)

¹ Sb'ochajpax junoc altar d'a te' chemte' nab'a acacia, lajanřej tz'aj yechel schařil pac'ař. Chab' metro yed' 25 centřmetro tz'aj junjun pac'ař, jun metro yed' 25 centřmetro tz'aj schaařil. ² Sb'ochajq'ue junjun sch'aac d'a junjun schiquintac. A juntzař sch'aac chi' yaman tz'aj yed' jun altar chi', spichchaj te' d'a q'uen bronce. ³ Masanil jantac syamc'ab'il altar chi', nab'a bronceocabi: Aton yed'tal b'aj tz'ic'chajel q'uen tic'aq'uil taarř, q'uen pala, q'uen nivac uc'ab', q'uen tenedor yed' pax yed'tal b'aj tz'em te' tzac'ac'. ⁴ Sb'opax junoc q'uen malla nab'a bronce, tz'ochpax junjun argolla bronce d'a junjun yesquinail q'ueen. ⁵ Tz'elc'och q'uen yesquinail chi' d'a spatictac jun altar chi' d'a yalař jun oyanoch d'a střac. A q'uen malla chi', d'a snařal jun altar chi' sb'ojjem q'ueen. ⁶ Sb'opax juntzařoc sb'achlab'il jun altar chi'. A te' acacia tz'ochi, tz'ochpax bronce d'a spatic te'. ⁷ A te' sb'achlab'il chi', yovalil tz'ec' te' d'a yol q'uen argolla ayoch d'a schab'il pac'ař yic vach' sb'achjib'ati. ⁸ A jun altar chi', olan tz'ajcan yool, icha yechel ix in ch'ox d'ayach d'a jolom vitz tic.

A yamaq'uil scajnuv' Dios (Ex 38.9-20)

⁹ Sb'ochajpax c'apac cortina lino te vach' b'ayb'il, yic tz'och oyan smaculoc yamaq'uil ay d'a spatictac in cajnuv' chi'. A d'a jun pac'ař d'a stojolal sur, 45 metro tz'ajb'at d'irřan c'apac cortina chi'. ¹⁰ Tz'och 20 te' oy, 20 pax sb'achnuv'al yich nab'a bronce, axo d'a schon junjun te' oy chi', tz'em jun q'uen nab'a plata ayoch juntzař argolla d'ay. ¹¹ Icha pax chi' d'a stojolal norte, yovalil tz'ochpax c'apac cortina d'a sc'atul chi' smasanil. 45 metro tz'aji, 20 pax te' yoyal tz'ochi yed' 20 sb'achnuv'al yich nab'a bronce, tz'em jun q'uen nab'a plata, ayoch juntzař argolla d'ay d'a schon junjun te' oy chi'. ¹² Axo d'a stojolal b'aj tz'em c'u, a c'apac cortina tz'och d'ay, 22 metro yed' nařalxo tz'aj sat yed' lajuře' yoyal yed' pax lajuře' sb'achnuv'al yich. ¹³ Axo pax d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a jun amac' chi', 22 metro yed' nařalxo sat. Tz'ochpax c'apac cortina d'ay. ¹⁴ A d'a jun pac'ař sti' amac' chi', ay uque' metro c'apac cortina tz'ochi yed' oxo' yoyal yed' pax oxo' sb'achnuv'al yich. ¹⁵ Ařeja' d'a junxo pac'ař sti', ay pax uque' metro c'apac cortina tz'ochi, ay oxo' oy yed' oxo' sb'achnuv'al yich. ¹⁶ Axo d'a sti' amac' chi', ata' sb'ojioch junoc c'apac cortina nab'a lino b'ayb'il, nařal sb'aluruil metro sat c'apac. Sb'oji yelvanub' c'apac yuj junoc jelan sb'oani. A d'a ař q'uic'mutz'inac ch'al,

añ ch'al yaxmaquinac, añ chac ch'al sb'ochaj yelvanub' chi'. ¹⁷ Masanil te' oy d'a spatic yichañ amac' chi', tz'em q'uen q'ueen nab'a plata ayoch argolla d'ay d'a schon te'. Axo pax sb'achnub'al yich te', nab'a bronce. ¹⁸ A jun amac' chi', 45 metro sc'atul, 22 metro yed' nañalxo sat, lajanñej schapac'añil. Axo pax c'apac cortina ayq'ue d'a chaañ, chab' metro yed' 25 centimetro steel c'apac. A c'apac cortina chi', aton lino vach' b'ayb'il. Axo sb'achnub' yich te' oy chi', nab'a bronce. ¹⁹ Masanil yestacail in cajnub' chi' yed' estaca ayoch d'a amac' chi', nab'a bronce tz'aji.

Aceite yic candil
(Lv 24.1-4)

²⁰ Al d'a eb' etisraelal to syic'cot aceite eb', aton aceite vach' tz'el d'a sat te' olivo, yic vach' ayñej yaceiteal juntzañ candil. ²¹ A viñaj Aarón yed' eb' yuninal ayoch d'a yib'añ sb'oanoch sc'ac'al candil chi', yic vach' copanel sc'ac'al d'a vichañ tz'ec' ac'val d'a yol mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a d'a yichañelta c'apac cortina ayoch yerñuloc te' scaxail in trato. A jun tic, junelñej ley tz'ajcan d'a e cal a ex israel ex tic yed' pax d'a eb' eyiñtilal.

28

A spichul eb' sacerdote
(Ex 39.1-31)

¹ Ix yalanpax Jehová icha tic: Avtej viñ uc'tac aj Aarón yed' eb' yuninal, aton viñaj Nadab, viñaj Abiú, viñaj Eleazar yed' viñaj Itamar. Tza siq'uel eb' viñ d'a scal eb' etisraelal, yic vach' tz'och eb' viñ sacerdoteal d'ayin. ² Sb'ochaj spichul viñ uc'tac aj Aarón. Aton junoc pichul yicñej yopisio viñ yaji, yic vach' tz'aj yilji viñ, yic scheclajpaxeli to nivan yelc'och viñ. ³ Al d'a eb' te ay sjelanil, aton juntzañ eb' ix vac' sjelanil d'a b'o'oj c'apac, yic sb'oan spichul viñaj Aarón chi' eb', yic ol och viñ sacerdoteal d'ayin. ⁴ A juntzañ pichul sb'o chi', aton juntzañ tic: A c'apac smacul sñi' sc'ool yed' c'apac chaleca. Sb'opax jun pichul jucan yed' junxo pichul yelxo val te jucan ol och d'a yool, tz'och yelvanub'. Sb'opax sc'oxal sjolom sb'ac'chajochi yed' stzec'ul snañal. Yuj chi', b'ochajocab' pichul to yicñej yopisio viñaj Aarón chi'. Sb'ochajpax spichul eb' yuninal viñ chi', yic vach' tz'och eb' d'a yopisio d'a sacerdoteal d'ayin. ⁵ Ayic sb'ochaj juntzañ pichul chi', tz'och añ lino b'ayb'il, yovalil tz'och q'uen oro icha ch'al d'a scal yed' lana chac ch'al.

⁶ A jun chaleca chi', a añ lino b'ayb'il sb'ochaj yuj junoc jelan sch'alvi, tz'och oro icha ch'al d'a scal yed' lana ch'al q'uiç'mutz'inac, yaxmaquinac yed' chacchac. ⁷ Tz'ec' b'ac'an sc'ab' d'a sjolom sjerñjab' yic syil-laj sb'a c'apac yichañ yed' c'apac spatic. ⁸ Sb'opax jun stzec'ul yic stzec'jioch jun chaleca chi', junñej tz'aj yed'oc. A jun stzec'ul chi', a añ lino b'ayb'il b'aj sb'oji. Tz'och q'uen oro icha ch'al d'a scal yed' lana ch'al q'uiç'mutz'inac, yaxmaquinac yed' chacchac.

⁹ Tzac' b'o chab'oc cotac pachañ q'uen cornalina te vach'. A d'a q'uen tz'och sb'i eb' yuninal viñaj Israel. ¹⁰ Stzolal tz'aj yochi icha ix aj yalji eb', vague' tz'och d'a junjun q'ueen. ¹¹ A mach tz'ac'anoch juntzañ b'i chi' d'a q'ueen, aton junoc toxonton smunlaj d'a b'o'oj q'ueen, te vach' tz'aj sb'oi. Icha yajoch sletrail junoc sello, icha val chi' tz'ajoch b'i chi' d'a q'ueen. ¹² A d'a c'apac sjolom sjerñjab' jun chaleca chi' tz'ac'jioch q'ueen. A yopisio juntzañ q'uen chi' yic snachajcot eb' yññtilal Israel. Icha chi' tz'aj yic'anec' sb'i eb' israel chi' viñaj Aarón d'a sjolom sjerñjab' ayic tz'ochc'och viñ d'a vichañ yic tzin naancot eb'. ¹³ Sb'ochajpax chab' syamlab'il q'uen chi', nab'a oro tz'och d'ay.

14 Sb'ochajpax chab' cadena nab'a oro c'otzotzi tz'aj spach'uch'aji, tz'och d'a juntzañ syamlab'il chi'.

15 Axo c'apac yic sñi' sc'ool, tz'och yopisio yic snachajel tas in gana, lajan val tzutej icha val tz'aj sb'o chaleca chi'. A añ lino b'ayb'il tz'och d'ay, aton añ b'ob'il yuj junoc jelan sch'alvi. Tz'och q'uen oro icha ch'al d'a scal yed' lana ch'al q'uic'mutz'inac, yaxmaquinac yed' chacchac. 16 Cha pacañ tz'aji, lajanfej sat stitac scharil, 22 centímetro junjun stitac chi'. 17 Tz'och q'uen q'ueen te' vach' yilji d'a c'apac sñi' sc'ool chi', chañ tzol tz'ajoch q'ueen. A d'a b'ab'el tzol, tz'och junoc q'uen rubí, junoc q'uen crisólito yed' junoc q'uen esmeralda. 18 Axo d'a schab'il tzol, tz'och junoc q'uen granate, junoc q'uen zafiro yed' junoc q'uen jade. 19 Axo pax d'a yoxil tzol, tz'och junoc q'uen jacinto, junoc q'uen ágata yed' junoc q'uen amatista. 20 Axo pax d'a scharil tzol, tz'och junoc q'uen topacio, junoc q'uen cornalina yed' pax junoc q'uen jaspe. Masanil juntzañ q'ueen chi', orofej syamlab'il tz'ochi. 21 Yovalil lajchave' juntzañ q'ueen chi' sb'oi, yujto lajchave' sb'i eb' yirítal Israel. A d'a junjun q'uen q'ueen chi', ata' tz'och sb'i junjun macañ eb', icha yajoch sletrail junoc sello, icha val chi' tz'aj yoch b'i chi' d'a q'ueen.

22 A juntzañ q'uen cadena oro pach'uch'ab'il toxo ix b'inaji, aton q'uen tz'och yopisio d'a c'apac sñi' sc'ool. 23 Sb'ochajpax chab' argolla nab'a oro, tz'och d'a chab' schiquin c'apac sñi' sc'ol chi' d'a yib'añ. 24 Tz'och q'uen cadena oro chi' schab'il d'a chab' argolla chi'. 25 Tz'och chab' sñi' q'uen cadena chi' d'a q'uen syamlab'il q'uen q'ueen ayoch d'a sjolom sjerjab' c'apac chaleca, yic scan c'apac sñi' sc'ol chi' d'a yichañ. 26 Sb'opax chab' argolla nab'a oro, tz'och d'a chab' schiquin c'apac smacul sñi' sc'ol chi' d'a yalañ, junfej scan yed' jun chaleca chi'. 27 Sb'ochajpax chab' argolla oro, tz'och d'a sñitac c'apac tz'ec' d'a sjolom sjerjab' c'apac chaleca d'a yichañ. Junfej scan q'uen yed' b'aj tz'emc'och stz'isul sti' c'apac chi', palta d'a yib'añq'ueeta b'aj tz'ec' stzec'ul snañal c'apac chaleca, aton jun tzec'ul te vach' yilji. 28 Icha chi' schalan sb'a q'uen argolla yic c'apac sñi' sc'ool yed' q'uen yic c'apac chaleca chi'. A junoc añ ch'al pach'uch'ab'il q'uic'mutz'inac tz'och sch'añaloc yic syam sb'a, yic vach' a c'apac sñi' sc'ol chi' scan d'a yib'añq'ueeta stzec'ul snañal c'apac chaleca chi', yic max yactej sb'a c'apac. 29 Yuj chi', ayic tz'och viñaj Aarón chi' d'a yol in cajnub' d'a vichañ yed'nac sb'i eb' yirítal Israel viñ, yic tzin nacot eb' d'a masanil tiempo, yujto ayoch sb'i eb' d'a c'apac smacul sñi' sc'ool. A yopisio c'apac smacul sñi' sc'ol chi', yic tz'ojtacajeli tas snib'ej in c'ool. 30 Tzac'paxoch q'uen Urim yed' q'uen Tumim d'a yol c'apac smacul sñi' sc'ol chi', yuj chi' yed'nac q'ueen viñaj Aarón d'a sñi' sc'ool ayic tz'och viñ d'a vichañ. Icha chi' tz'aj yic'anb'at juntzañ chi' viñ d'a vichañ, yic syal snachajeli tas snib'ej in c'ool sc'ulej eb' etchoriñb'.

31 A junoc c'apac pichul jucan q'uic'mutz'inac, a tzac' b'ojoc, yic ol yac'och viñaj Aarón chi' d'a yol c'apac chaleca. 32 Scan yolaniñ d'a snañal b'aj sq'ue sjolom viñ. A d'a stitac b'aj tz'olji sjaj c'apac chi', ata' tz'och junoc c'apac stz'uliloc sti', yic vach' max ñic'chaji. 33-34 A jun c'apac pichul jucan q'uic'mutz'inac chi', tz'och yelvanub' c'apac d'a masanil stitac d'a yoctac. Icha sat te' granado yilji yelvanub' c'apac stitac tz'och chi'. Sb'oji yelvanub' c'apac chi' d'a lana ch'al q'uic'mutz'inac yed' lana ch'al yaxmaquinac yed' pax lana ch'al chacchac. Tz'ochpax yunetac campana nab'a oro d'a scal yechel sat te' granado d'a smasanil stitac chi'. 35 Ayic tz'och viñaj Aarón d'a vichañ d'a in cajnub', yovalil ayoch jun c'apac chi' yuj viñ yic sc'añ juntzañ yunetac campana ayoch d'a stitac c'apac chi', ayic tz'och viñ yed' pax yic tz'elta viñ, yic vach' max cham viñ.

³⁶ Tzac'an b'ojoc junoc q'uen oro jaylechinac yelvanub'oc, tz'och juntzañ lolonel tic d'a q'ueen, icha junoc sello: Yicñej Jehová Yaji, xchi. ³⁷ Tz'och jun q'uen oro jaylechinac chi' d'a snañal sat sc'ox viñtaj Aarón chi', stzec'chajoch q'uen yed' junoc ch'al b'ayb'il q'uic'mutz'inac. ³⁸ Yed'nacocab'ñej q'uen viñtaj Aarón d'a snañal sat yic tzin cha yofrenda eb' etchoñab' syac' d'ayin a in Jehová in tic, vach'chom mañ ichaoc d'a smojal syutej eb' yac'ani, palta yuj jun q'ueen chi', tzin cha yofrenda eb' chi'.

³⁹ Tzac' b'ojoc junocxo c'apac pichul yelxo val te jucan. A lino vach' tz'och d'ay, lino pax junoc c'ox b'ayb'il sb'oi. Añeja' c'apac tzec'ul, vach' tz'aj yochpax stz'ib'ul c'apac yuj junoc jelan stz'isani. ⁴⁰ Tzac'pax b'ojoc spichul eb' yuninal viñtaj Aarón chi', aton sjucan pichul eb', stzec'ul eb' yed' sc'ox eb'. Yic vach' yilji eb', yic nivan pax yelc'och eb'.

⁴¹ Icha chi' tzutej ac'anoch spichul viñ uc'tac aj Aarón chi' yed' eb' yuninal. Slajvi chi' tzac'anq'ue aceite d'a sjolom eb', yic tz'ochcan yopisio eb' d'a sacerdoteal d'ayin. ⁴² Tzac'anpax b'ojoc yol svex eb', tz'emc'och d'a xub' eb', sq'uepaxc'och d'a snañal eb', yic vach' tz'aj smuschaj snivanil eb'. Lino c'apac tz'och d'a yol svex eb' chi' ⁴³ Syac'och c'apac yolvex chi' viñtaj Aarón chi' yed' eb' yuninal ayic tz'och eb' d'a yol mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a, ma ayic tz'och eb' d'a slac'anil altar d'a yol mantiado chi' ayic ayoch eb' d'a yopisio, yic vach' max och smul eb' yic max cham eb'. A jun tic, ley tz'ajcan d'a viñtaj Aarón yed' d'a yirttilal d'a masanil tiempo.

29

A tas tz'aj yoch eb' sacerdote d'a yopisio (Lv 8.1-36)

¹ Ix yalanxi Jehová: Ayic schaanel yich yopisio viñtaj Aarón yed' eb' yuninal d'a sacerdoteal d'ayin, aton juntzañ tic tza b'o yuj eb': Tzic'cot junoc noc' quelem vacax yed' chavañoc noc' ch'ac calnel malaj jab'oc spaltil. ² Yed' ixim harina yic trigo te vach', malaj yich sb'at d'a scal, aton d'a ixim tzac' b'ojoc ixim pan yed' c'oxox pan calab'il yed' aceite yed' pax c'oxox pan jay sb'oñchajoch aceite d'ay. ³ Slajvi chi' tz'em ixim d'a yol junoc yune' mooch, tzic'anb'at d'a in cajñub' yed' noc' quelem vacax yed' pax chavañoc' ch'ac calnel chi'. ⁴ Slajvi chi', tzic'anb'at viñtaj Aarón yed' eb' yuninal d'a yichañ mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a. Ata' sb'iquel sb'a eb'. ⁵ Slajvi chi', tzic'anpaxb'at c'apac pichul yic sacerdoteal. Tzac'anoch c'apac d'a viñtaj Aarón chi', aton c'apac pichul yelxo val te jucan yed' junxo c'apac jucan, c'apac chaleca yed' c'apac smacul sni' sc'ool, tzac'anoch stzec'ul snañal jun chaleca chi'. ⁶ Slajvi chi', tza b'ac'anoch sc'ox viñ d'a sjolom. A d'a snañal sat sc'ox viñ chi' tzac'och jun oro jay lechinac, aton sch'oxan yechel to vic yaj viñ. ⁷ Slajvi chi' tzic'ancot aceite sc'anchaji ayic sic'chajel junoc mach tz'ochcan vicoc. Tzac'anq'ue d'a sjolom viñtaj Aarón chi' yic tz'ochcan viñ sacerdoteal. ⁸ Slajvi chi', sjapax eb' yuninal viñ chi' d'a a tz'ey, tzac'anoch spichul eb' jucan. ⁹ Tza b'o'anoch stzec'ul viñtaj Aarón yed' eb' yuninal, tza b'oanq'ue sc'ox eb'. Ichaton chi' tz'aj yochcan yopisio eb' d'a masanil tiempo. ¹⁰ Slajvi chi', tzic'anb'at noc' quelem vacax d'a yichañ mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a, yic vach' syac'q'ue sc'ab' viñtaj Aarón yed' eb' yuninal d'a sjolom noc'. ¹¹ A d'a yichañ mantiado chi' tza milcham noc' d'a vichañ. ¹² Tzic'anq'ueta jab'oc schiq'uul noc' yed' yiximal a c'ab', tza sucanocho d'a sch'ac altar ayq'ue d'a schiquintac, axo masanil chic' scan chi', tza tob'canec' d'a yichtac altar chi'. ¹³ Axo masanil xepu' ayoch d'a sch'añtza' noc' yed' d'a yib'añ seyub'

noc' yed' pax d'a stut noc', tz'iq'ueli tza ñusantz'a d'a yib'arñ altar. ¹⁴ Axo noc' chib'ej chi' yed' stz'umal noc', stza' noc', masanil juntzarñ chi' tza ñustz'a d'a spatiquel campamento, yujto a jun noc' chi' silab' yaj yic tz'ac'ji tup mul.

¹⁵ Slajvi chi', tzic'ancot junoc noc' ch'ac calnel, syac'anq'ue sc'ab' viñaj Aarón yed' eb' yuninal chi' d'a sjolom noc'. ¹⁶ Tza milanham noc', tza tzicanoch schiq'uil noc' d'a scharñil pac'arñ altar. ¹⁷ Slajvi chi', tza cotac xicanb'at noc', smaxchajel noc' yol sc'ool, noc' yoc, junñej tz'aj yed' noc' cotac xicab'il chi' yed' pax noc' sjolom. ¹⁸ Tza ñusantz'a noc' silab'il d'a yib'arñ altar d'a vichañ yuj vic'jichaañ, aton jun silab' sñusjitz'a smasanil, sumumi sjab' svab'i.

¹⁹ Slajvi chi', tzic'ancot junxo noc' calnel, syac'anq'ue sc'ab' viñaj Aarón yed' eb' yuninal d'a sjolom noc', ²⁰ tza milanham noc'. Tzic'anq'ue jab'oc schiq'uil noc', tza sucanec' d'a sjayil schiquin viñaj Aarón yed' eb' yuninal. Aton d'a schiquin eb' d'a svach'. Tza supxaxec' jab'oc d'a smam sc'ab' eb' yed' d'a smam yoc eb' d'a svach'. Slajvi chi' tza tzicancanem masanil schiq'uil noc' ch'ac calnel chi' d'a spatictac altar chi'. ²¹ Axo schiq'uil noc' calnel ayoch d'a yib'arñ altar chi' tzic'q'ue jab'oc, tza tzicanb'at d'a yib'arñ viñaj Aarón yed' d'a spichul viñ yed' d'a yib'arñ eb' yuninal viñ yed' pax d'a spatictac spichul eb'. Icha pax chi' tz'utaj aceite sc'anchaji yic sic'chaj junoc mach tz'ochcan vicoc. Icha val chi' tz'aj sic'chajcanel viñaj Aarón yed' eb' yuninal yed' spichul eb'.

²² Slajvi chi', tzic'anel xepu' ayoch d'a sñe noc' ch'ac calnel chi', d'a noc' sch'arntza' yed' d'a yib'arñ seyub' noc', tzic'anpaxcot chab' noc' stut yed' pax xepu' ayoch d'ay yed' pax noc' sb'ac'chil xub' d'a svach' yujto a jun noc' ch'ac calnel chi', aton noc' sc'anchaji yic tz'ochcan eb' sacerdote d'a yopisio.

²³ Tzic'anpaxq'ueta ixim pan malaj yich, aton ixim ayem d'a yol mooch d'a vichañ, junoc ixim pan setan setan yaji, junoc ixim calab'il yed' aceite yed' junoc ixim c'oxox. ²⁴ Masanil juntzarñ chi' tzac'och d'a yol sc'ab' viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal, sb'achchajoch d'a vichañ. ²⁵ Slajvi chi', tzic'anec' d'a yol sc'ab' eb', tza ñusantz'a d'a yib'arñ altar chi'. Junñej tz'aj stz'a yed' noc' ch'ac calnel van stz'a silab'il, sumumi sjab' svab'i. Sñusjitz'a jun ofrenda chi' yuj vic'jichaañ. ²⁶ A noc' ch'ac calnel sc'anchaji ayic tz'och viñaj Aarón d'a yopisio, tzic'anel sñi' sc'ol noc'. Tza b'achang'ue d'a vichañ a in Jehová in tic, yujto ic tz'ajcan jun macañ noc' chib'ej chi'.

²⁷ Tza pojanel noc' sñi' sc'ol yed' noc' xub' ix a b'achq'ue d'a vichañ, aton yic noc' ix och yopisio ayic ix ochcan viñaj Aarón yed' eb' yuninal d'a sacerdoteal. ²⁸ A chab' macañ noc' chib'ej chi', yic viñaj Aarón yed' eb' yuninal tz'ajcani, aton ofrenda syac' eb' eyetisraelal. Aton chab' macañ noc' chi' syac' eb' d'ayin yofrendaoc yic junc'olal.

²⁹⁻³⁰ A spichul viñaj Aarón syac'och d'a yopisio, scanñej d'a eb' yirñtilal viñ. A junoc yirñtilal viñ scan d'a yopisio, ayic tz'och d'a yol mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a, yuj in yac'an servil d'a yol jun lugar A Inñej Ay Vico', añej juntzarñ pichul chi' syac'och eb' d'a uque' c'ual ayic tz'ochcan eb' sacerdoteal.

³¹ Tzic'anpaxb'at noc' calnel ix b'inaji yic tz'ochcan yopisio eb'. A d'a jun lugar sic'b'ilpaxeli, ata' tza tz'arñ noc'. ³² A viñaj Aarón yed' eb' yuninal schi'an noc' chib'ej chi', svaanpax juntzarñ ixim pan ayem d'a yol jun yune' mooch chi' d'a yichañ mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a. ³³ Aton eb' schi'an noc' ix ac'ji yic tz'ac'ji tup schucal eb', aton yic ix sic'chajel eb' yed' schaancan yopisio eb' d'a sacerdoteal, palta malaj junoc ch'oc animail syal schi'an juntzarñ chi', yujto vic yaji. ³⁴ Tato ayto noc' chib'ej chi' yed' ixim pan chi' scan d'a jun c'u chi', tza ñuscantz'aoc. Malaj junocxo mach syal schi'ani ma svaani, yujto vic yaji.

³⁵ Masanil juntzañ tic tza b'o d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal icha val tz'aj valan d'ayach tic. Uque' c'ual syic' yuj ac'ancanoch yopisio eb' chi'.
³⁶ Junjun noc' quelem vacax tzac' silab'il d'a junjun c'u, yic tz'ac'ji lajvoc smul eb'. Icha chi' tz'aj a sach'itan altar d'a vichañ, tza sucapaxoch aceite d'a yib'arñ yic tz'ochcan yopisio. ³⁷ Uque' c'ual tzac' silab' d'a yib'arñ altar chi', yic tz'ac'ji lajvoc mul. Icha val chi' tz'aj yochcan jun altar chi' vicoc, tz'och d'a yopisio. Yalñej tastac tz'och tennaj d'a jun altar chi', vicxo tz'ajcani.

Ofrenda tz'ac'ji d'a junjun c'u

(Nm 28.1-8)

³⁸ Junjun c'u yovalil sñusji chavañ noc' calnel jun ab'il sq'uinal silab'il d'a yib'arñ altar. ³⁹ Jun noc' tza ñustz'a d'a q'uiriñib'alil, junxo noc' tza ñustz'a d'a yemc'ualil. ⁴⁰ Tzac' charieoc libra harina te vach' yed' noc' stz'a d'a q'uiriñib'alil chi', tza calej ixim harina chi' yed' junoc litro aceite yic sat te' olivo, tza secanem junoc litro vino ofrendail. ⁴¹ Añeja' icha chi' tzutejpax junxo noc' calnel chi' d'a yemc'ualil, ixim harina yed' vino ofrendail. A juntzañ ofrenda sñusjitz'a chi', te sumumi sjab' svab'i. ⁴² A juntzañ silab' chi', ol sñusñejtz'a eb' d'a vichañ d'a masanil tiempo d'a stojolal sti' mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a, ayic tzin lolon eyed'oc. ⁴³ Ata' ol in ch'ox in b'a d'a eb' etisraelal, yuj chi' vic ol ajcan jun mantiado chi', yuj in tziqiquial. ⁴⁴ A in val tzin sic'canoch jun mantiado chi' vicoc yed' yaltaril. Tzin sic'paxcanel viñaj Aarón yed' eb' yuninal chi' yic tz'ochcan eb' sacerdotéal d'ayin. ⁴⁵ Ol in cajnaj d'a scal eb' etisraelal, yujto e Diosal in. ⁴⁶ Icha val chi' ol aj snachajel yuj eb' to a in ton Jehová in sDiosal in eb' ed'oc, a in ix ex viq'uelta d'a Egipto yic tzin cajnaj d'a e cal, a in Jehová e Diosal in tic, xchi Jehová.

30

Jun altar yic incienso

(Ex 37.25-28)

¹ Ix yalanxi Jehová: Ac' b'ojoc junoc altar b'aj stz'a incienso. A te' acacia tz'och d'ay. ² A sc'atul 45 centímetro tz'aji, 45 centímetro tz'ajpax sat, axo steel, 90 centímetro tz'aji. Añeja' sb'oq'ue sch'ac altar chi' d'a junjun schiquintac, yaman tz'aj yed' altar chi'. ³ Tz'och q'uen oro yelxo val vach' d'a altar chi': D'a yib'arñ yed' d'a spatictac schañil pac'arñ yed' d'a sch'aac chi', sq'uepax tzalan q'uen oro chi' d'a yib'arñ stitac. ⁴ A d'a yalañ stitac chi', ata' tz'och chab'chab'oc argolla nab'a oro d'a schab'il pac'arñ. A d'a yool chi' tz'ec' te' sb'achlab'il yic syal sb'achchaji. ⁵ A te' b'achlab' chi', a te' acacia tz'ochi, tz'och q'uen oro d'a spatice te'. ⁶ Tzaq'uem jun altar chi' d'a yichañelta c'apac cortina ayoch yeritloc scaxail in trato, aton te' caxa ay smacul b'aj tz'ac'ji tup mul. Ata' ol in ch'ox in b'a d'ayex. ⁷ A viñaj Aarón ol ñusantz'a incienso sumumi sjab' d'a yib'arñ altar chi', junjun q'uiriñib'alil ayic sb'ochajoch candil. ⁸ Sñusanpax viñ a tz'emxican c'u, aton d'a yorail yoch sc'ac'al candil. A jun tic ol ujocñej d'a vichañ ayic ol b'eyñejb'at tiempo. ⁹ Malaj junoc comon incienso ol ñusjotz'a d'a yib'arñ jun altar chi', malaj pax junoc silab', ofrenda d'a ixim trigo, ma ofrenda d'a yic secchajem vino ol sñuschaj d'ay. ¹⁰ Añej junel d'a yol ab'il stzicoch chic' viñaj Aarón d'a sch'ac altar chi', aton schiq'uil noc' silab' smiljicham yuj yac'ji lajvoc mul. Junjun ab'il tzuji jun tic d'a masanil tiempo. A jun altar chi', vic yaji, xchi Jehová.

A q'uen tumin syac' eb' viñ vinac sb'ischaji

¹¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

¹² Ayic ol ic'anchari sb'isul eb' etchoñab' israel chi', junjun eb' ol stup d'ayin yuj sq'uinal, yic malaj junoc ilya te ov ol javoc d'a yib'ari eb' to scham eb' yuuj, yuj b'aj sb'ischaj chi'. ¹³ Masanil eb' stz'ib'chaj chi', yovalil nañal siclo q'uen plata syac' eb' yic stupan eb' d'ayin, icha q'uen siclo sc'anchaj d'a in cajnub', aton 20 gera. ¹⁴ Masanil eb' stz'ib'chaj sb'i chi', aton eb' 20 ab'il sq'uinal sb'eyñejb'ati, aton eb' chi' tz'ac'an jun b'aj stupchaj chi' d'ayin. ¹⁵ Ayic stupan eb' chi' d'ayin yuj sq'uinal, vach'chom eb' b'eyum, ma eb' meb'a' lajanñej tz'aj yac'an eb'. Nañal siclo syac' junjun eb'. ¹⁶ Ichato chi' smolchaj masanil q'uen plata syac' eb' anima chi' stojoloc yuj sq'uinal. A d'a mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a tz'och yopisio q'ueen. A yuj chi', ol ex in nacoti, aton yuj tas tzeyac' yuj e q'uinal chi', xchi Jehová.

Jun q'uen palangana nab'a bronce

(Ex 38.8)

¹⁷ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

¹⁸⁻¹⁹ Ac' b'ojoc junoc q'uen nivan palangana yed' sb'achnub' yich, nab'a bronce tz'aji. A d'a scal snañal altar yed' mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a scan q'ueen. Sb'ud'chaj q'uen yed' a a'. Ata' syic'q'ueta a' viñaj Aarón yed' eb' yuninal yic sb'ican sc'ab' eb' yed' yoc. ²⁰ Ayic tz'och eb' d'a yol mantiado, ma ayic sc'och eb' d'a altar yic sñusan yofrenda d'a vichari, yovalil sb'ic sc'ab' eb' yed' yoc, yic max cham eb'. ²¹ A jun tic, ley tz'ajcan d'a yib'ari viñaj Aarón yed' yitñilal, ayic ol b'eyñejb'at tiempo, xchi Jehová.

A aceite sc'anchaj yic sic'chaj junoc anima

(Ex 37.29)

²² Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

²³ Sic'chajocab'el juntzañoc avb'en te' mañxo jantacoc svach'il sjab': Lajchaveoc libra stzatajil te' mirra te vach', vaqueoc libra canela, vaqueoc libra te' calamo yelxo val vach', ²⁴⁻²⁵ yed' pax lajchaveoc libra te' casia. A echlab' sc'anchaj d'a juntzari chi', aton icha echlab' sc'anchaj d'a in cajnub'. Scalaj juntzari chi' yed' nañaloc scharñil litro aceite yic te' olivo, icha val tz'aj sb'oan junoc b'oum perfume. Icha chi' tz'aj a b'oan aceite sc'anchaji a sic'chajel junoc mach ma junoc tas to vic tz'ajcani. ²⁶ Succhajoch aceite chi' d'a mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a, d'a te' caxa yic trato, ²⁷ d'a te' mexa yed' d'a syamc'ab'il d'a sb'achnub' candil yed' syamc'ab'il, d'a altar yic incienso, ²⁸ d'a altar b'aj stz'a silab' yed' syamc'ab'il yed' pax d'a jun q'uen nivan palangana yed' sb'achnub'al. ²⁹ Icha chi' tz'aj a sic'ancanoch masanil juntzari chi' yic vach' yic tz'ajcani. Masanil tastac tz'och tennaj d'ay, vixco tz'ajcani.

³⁰ A jun aceite chi' tza supaxoch d'a viñaj Aarón yed' pax d'a eb' yuninal viñ. Icha chi' tz'aj sic'chajcanoch eb' sacerdotéal d'ayin. ³¹ Tzalan d'a masanil eb' etisraelal: Ayic ol b'eyñejb'at tiempo, aton jun aceite tic ol c'anchaj d'a tastac to vic ol ajcanoc. ³² Mañ comonoc succhajoch d'a junoc comon anima. Mañ comonoc sb'oji junocxo macari aceite lajan yed' jun tic. A jun tic vic tz'ajcani, yuj chi' mañ comonoc tze yama'. ³³ Tato ay junoc mach sb'oan junocxo macari aceite lajan yed' jun tic, ma sucoch d'a junoc comon anima, a jun chi' yovalil tz'ic'jicanel d'a scal eb' yetchoñab', xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

A jun incienso

(Ex 37.29)

³⁴ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

Ic'chajocab'cot masanil juntzari tastac chi', lajanñej ol aj yechlab'il: Stzatajil te' estacte, sjoxal noc' mic' scuch uña, stzatajil te' gálbano te vach' sjab' yed'

pax stzatajil te' incienso yelxo val te vach'. ³⁵ A yed' juntzañ chi' tzac' b'ojoc incienso. Vach' tz'aj scalaji, icha val tz'aj sb'oji yuj junoc b'oum perfume. Vach' tz'aj sb'at yatz'amil, malajocab' spaltail, yujto vic yaji. ³⁶ Choc' tz'aj stenjipoj jab'oc, tzac'anoch d'a yol mantiado d'a yichañ te' scaxail in trato b'aj tzin ch'ox in b'a d'ayex. A jun incienso chi', nivanocab' yelc'och d'a yol e sat. ³⁷ Mañ e b'o junocxo icha val jun ix e b'o tic. Tze nacoti to a inñej ay vico'. ³⁸ Tato ay junocxo mach sb'oan d'a yol yico', yic syab' s'jab', a jun chi' tojloñej yic'jicanel d'a scal eb' yetchoñab', xchi Jehová.

31

Eb' sb'oumal scajñub' Jehová (Ex 35.30; 36.1)

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

² Ab'i, a d'a scal yirñtilal viñaj Judá ix in sic'canel viñaj Bezaleel, yuninal viñaj Uri, yixchiquin viñaj Hur. ³ Toxo ix vac'och Vespíritu d'a viñ, yic jelan snaanel viñ, yic ol yal sb'oanq'ue yalñej tastac viñ. ⁴ Ol snaanelta viñ sb'oan yechel jantac munlajel ol b'o'oc, icha d'a q'uen oro, d'a q'uen plata yed' d'a q'uen bronze, ⁵ yed' pax sb'oan q'uen q'uen viñ vach' yilji, sb'oan te te' d'a yalñej tas munlajelal. ⁶ Axo viñaj Aholiab, yuninal viñaj Ahisamac, yirñtilal viñaj Dan, a viñ ol colvaj yed' viñaj Bezaleel chi'. Masanil eb' aytaxon sjelanil, ix in vach' aq'uej sjelanil eb' yic a eb' ol b'oan masanil tastac sval tic d'ayach: ⁷ Aton c'apac mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a, te' scaxail in trato yed' smacul b'aj tz'ac'ji tup mul, masanil syamc'ab'il d'a yol mantiado chi', ⁸ te' mexa yed' jantac syamc'ab'il, jun sb'achñub' candil nab'a oro yed' syamc'ab'il, jun altar b'aj sñuschaj incienso, ⁹ jun altar b'aj stz'a silab' yed' syamc'ab'il, jun nivan palangana yed' sb'achñub' yich, ¹⁰ c'apac pichul jalb'il nivan yelc'ochi, aton spichul viñaj sacerdote Aarón yed' pax spichul eb' yuninal viñ, aton pichul sc'an eb' d'a yopisio. ¹¹ Sb'opax aceite eb' sc'anchaji ayic tz'ochcan junoc mach, ma junoc tas vicoc. Sb'opax incienso mañxo jantacoc svach'il sc'anchaj d'a in cajñub'. A juntzañ chi', yovalil sb'o eb' icha val ix aj valan d'ayach, xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

Sc'ual ic'oj ip (Ex 35.1-3)

¹² Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi':

¹³ Al d'a eb' etchoñab' to yovalil sc'anab'ajej jun sc'ual ic'oj ip eb', yujto vic yaji. Yujto a jun c'u chi' yechel in trato yajcanoch d'a co cal eyed'oc d'a masanil tiempo yic vach' tzeyojtaquejeli to a in Jehová in tic ix ex in sic'canel vicoc.

¹⁴ Nivanocab' yelc'och jun sc'ual ic'oj ip chi' d'a yol e sat. A mach max c'anab'ajan jun c'ual ic'oj ip chi', yovalil schami. Yalñej mach smunlaj d'a jun c'u chi', yovalil schami. ¹⁵ Vaquerñej c'ual tzex munlaji, axo d'a yuquil c'ual, sc'ual ic'oj ip, vicñej yaji. Yalñej mach smunlaj d'a jun c'u chi', tojloñej schami. ¹⁶⁻¹⁷ Yuj chi', yovalil tze c'anab'ajej jun c'ual ic'oj ip chi'. A jun chi' yechel in trato tz'ajcan d'a masanil tiempo d'a co cal eyed'oc, yujto a in Jehová in d'a vaque' c'ual in b'onac satchaarñ yed' sat lum tic, axo d'a yuquil c'ual vochnac vaan in munlaji, vic'annac vip, xchi Jehová.

¹⁸ Ayic ix lajvi slolon Jehová yed' viñaj Moisés d'a jolom vitz Sinaí, ix yac'an chab' pachañ q'uen d'a viñ, b'aj tz'ib'ab'ilocho strato, to a val Dios ix tz'ib'ani.

32

Jun yechel vacax nab'a oro
(Dt 9.6-29)

¹ Axo yic ix yilan eb' choñab' israel to a viñaj Moisés chi' arteja' max emxul-laj viñ b'aj ayec' eb' chi', ix smolb'an sb'a eb' smasanil, ix yalan eb' d'a viñaj Aarón:

—A ticnaic, co gana to tza b'o juntzañoc co diosal tzoñ cuchb'ani, yujto a viñaj Moisés, viñ ix oñ ic'anelta d'a Egipto, mañ cojtacoc tas ix ic'an viñ, xchi eb' choñab' chi'.

² Ix tac'vi viñaj Aarón chi' d'a eb':

—A ticnaic, molb'ejeccot masanil q'uen uchiquin nab'a oro yic eb' ix eyetb'eyum yed' yic eb' eyuninal, eb' ix eyisil, tzeyic'ancot d'ayin, xchi viñ.

³ Masanil anima ix yiq'uel yuchiquin, ix yic'ancot eb' d'a viñaj Aarón chi'.

⁴ Ix schaanec' viñ, ix yac'an ulax q'uen viñ d'a scal te' c'ac', ix yac'anem viñ d'a yol jun smoldeal, ix b'o jun yechel jun quelem vacax. Ix ochrtej ijan viñ svach' b'oan jun yechel vacax chi'. Ix yalan eb' choñab' chi' smasanil:

—Ex quetchoñab' israel, a jun co diosal tic ix oñ ic'anelta d'a Egipto, xchi eb'.

⁵ Ayic ix yilan jun chi' viñaj Aarón chi', ix sb'oanq'ue jun altar viñ d'a yichañ jun yechel vacax chi', te chaañ ix yal viñ:

—A q'uc'an scac'och junoc nivan q'uiñ d'a yichañ Jehová, xchi viñ.

⁶ Axo ix q'uiñib'i d'a junxo c'u, ix smolb'an sb'a anima smasanil, ix sñusan juntzañ silab' eb' yed' silab' yic junc'olal. Ix lajvi chi' ix em c'ojjab' eb', ix va eb', ix yuc'an a' eb'. Ix lajvi chi', ix q'ue b'ulnaj eb' scharñalvi yed' sc'ulan chucal d'a yichañ sdiosal chi'. ⁷ Yuj chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—Ixíc, emañxi yujto a eb' a choñab' ix iq'uelta d'a Egipto, toxo ix sjuel sb'a eb'. ⁸ Yelxo val d'a elañchamel ix yiq'uel sb'a eb' d'a tas ix vala'. D'a elañchamel ix sb'o jun yechel quelem vacax eb', syac'anem sb'a eb' ejmelal d'ay. Syac'an silab' eb', syalan eb': Ex quetchoñab' israel, a val jun co diosal tic ix oñ ic'anelta d'a Egipto, xchi eb'. ⁹ Toxo ix vila' to a juntzañ anima tic, yelxo val pit spensar eb'. ¹⁰ A ticnaic mañxo ach tevoc d'ayin yuj eb', scot val voval d'a juntzañ anima tic. Ol in satel eb' smasanil, añtej ed'oc ol in b'o jun nivan nación yed' eb' iñtilal, xchi d'a viñ.

¹¹ Axo viñaj Moisés chi', ix och ijan viñ sc'anan nivanc'olal d'a Jehová sDiosal yuj eb' schoñab', ix yalan viñ:

—Mamin Jehová, ¿tas val yuj scot yoval a c'ol d'a yib'añ a choñab' to a ach ix iq'uelta d'a Egipto yed' ipalil? ¹² ¿Tas val yuj ol a cha ach yal eb' aj Egipto chucal? Ol am yal eb' icha tic: Tob'an chuc spensar Dios d'a eb', yuj chi' ix yiq'uel eb' d'a tic, sb'at smilancham eb' d'a jolomtac vitz, satjiel eb' yuuj d'a sat lum lum tic, xcham eb'. Yuj chi' comonoc max te cot yoval a c'ol d'a yib'añ eb', mocab' ac'och yaelal d'a yib'añ eb'. ¹³ Comonoc tza nacot eb' a checab', aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Israel. A locnac a b'i ac'annac a ti' d'a eb', alannac icha tic: Ol vic'chaañ e b'isul yed' eyuninal. Lajan ol aj sb'isul eb' icha q'uen c'anal d'a satchaañ. Añteja' jun lum lum tic, toxo ix vala' to ol vac' d'a eyiñtilal d'a masanil tiempo, xa chinac d'a eb', xchi viñaj Moisés chi'.

¹⁴ Yuj chi' ix snaan Jehová to mañxo ol satel-laj schoñab' chi'. ¹⁵ Ix meltzajemta viñaj Moisés d'a jolom vitz chi', yed'nacxo chab' pachañ q'ueen viñ b'aj tz'ib'ab' iloch checnab'il yuj Jehová, d'a schab'il pac'añ q'ueen. ¹⁶ A val Jehová ix b'oan q'uen q'ueen chi' schab'il, ix stz'ib'anoch letra chi' d'a q'ueen.

¹⁷ Axo yic ix yab'an viñtaj Josué yel yav eb' anima, ix yalan viñ d'a viñtaj Moisés chi':

—A val scab'an yel yav eb' anima chi', icha val to ayoch oval d'a yol campamento, xchi viñ.

¹⁸ Ix tac'vi viñtaj Moisés chi':

—A juntzañ av tz'och scab' chi', mañ avoc yic tzalajc'olal yic tz'ac'ji ganar junoc oval, mañ avocpax yic cusc'olal yic tz'ac'ji ganar anima yuj eb' ajc'ool, palta b'it tz'och svab'i, xchi viñ.

¹⁹ Axo yic ix javi viñtaj Moisés chi' d'a slac'anil campamento chi', ix yilanoch jun yechel quelem vacax chi' viñ, axo eb' anima van scharialvi eb'. Ix te cot yoval viñ, ix syumanel q'uen q'ueen b'aj tz'ib'ab'ilochech nab'il chi' viñ, yuj chi' ix poj b'at q'uen d'a yich vitz chi'. ²⁰ Ix lajvi chi', ix b'at stzac'anelta jun yechel vacax chi' viñ, ix syumanoch viñ d'a scal c'ac'. Ix lajvi chi' ix smac'anpoj viñ, choc'xoriej ix aji, ix yac'anem viñ d'a scal a a', ix schecan viñ yuc' eb' anima chi'. ²¹ Ix yalan viñ d'a viñtaj Aarón chi':

—¿Tas yuj ach montaj yuj juntzañ anima tic ix a cuchb'an eb' sc'ulan jun nivan chucal tic? xchi viñ.

²² Ix yalan viñtaj Aarón chi':

—Mamin, mocab' cot oval d'ayin, ojtac val sic'lab'il to a jun choñab' tic, sganañej eb' sc'ulan chucal. ²³ A eb' ix alan d'ayin: B'o junoc co diosal tzoñ cuchb'ani, yujto a viñtaj Moisés ix oñ ic'anelta d'a Egipto, ma chequel tas ix ic'an viñ, max jaxlaj viñ, xchi eb' d'ayin. ²⁴ Yuj chi' ix valan d'a eb': Machtac ex ay q'uen oro d'ayex, ma q'uen uchiquin, iq'uequeli, tzeyic'ancoti, xin chi' d'a eb'. Ix lajvi chi', ix yic'ancot eb' d'ayin, ix vac'an ulax d'a cal c'ac', axo ix aji ix comon elta jun yechel vacax tic, xchi viñ d'a viñ.

²⁵ Ix nachajel yuj viñtaj Moisés chi' to a eb' anima chi', b'ecanxoriej sc'ol eb' yac'an q'uixvelal sb'a d'a yichañ eb' choñab' ayoch ajc'olal d'a eb', axo viñtaj Aarón chi' maj scachoch vaan jab'oc eb' viñ. ²⁶ Yuj val chi' ix och tec'tec' viñtaj Moisés chi' d'a sti' campamento chi', ix yalan viñ:

—A ticnaic a mach syal sc'ol syac'och sb'a d'a yol sc'ab' Jehová, cotocab' d'a in tz'ey tic, xchi viñ.

Masanil eb' yetlevitail viñ, ix snitzcot sb'a eb' d'a stz'ey viñ.

²⁷ Ix lajvi chi', ix yalanpax viñ d'a eb':

—Ix schec Jehová co Diosal val d'ayex to junjun ex tzeyic'b'at eyespada, tzex b'at d'a campamento, tzex ec' d'a caltac mantiado, tze milancham eb' eyuc'tac, eb' eyamigo yed' eb' cajan d'a e lac'anil, xchi Jehová, xchi viñtaj Moisés chi'.

²⁸ Ix sc'anab'ajej checnab'il eb' viñ levita ix yac' viñ. Yuj chi', ay am oxeoc mil anima ix smilcham eb'. ²⁹ Ix lajvi chi', ix yalanxi viñtaj Moisés chi':

—A ticnaic ix eyuc'och e b'a d'a yol sc'ab' Jehová, ina to a ex ix e milcham eyuninal yed' eyuc'tac. Yuj val chi', ol yac' svach'c'olal Jehová d'a eyib'añ, xchi viñ d'a eb'.

³⁰ Axo d'a junxo c'u, ix yalan viñtaj Moisés chi' d'a eb' anima:

—Te nivan e mul ix ochi. A ticnaic tic tzin b'atxi d'a jolom vitz b'aj ayec' Jehová. Ata' ol in lolon yed'oc, talaj ol yac' lajvoc e mul chi' d'a eyib'añ, xchi viñ.

³¹ Ix lajvi chi', ix b'at viñ d'a jolom vitz b'aj ayec' Jehová chi'. Ix yalan viñ:

—Val yel Mamin, te nivan smul jun choñab' tic ix och d'a ichañ, ix sb'o jun diosal eb' oro yic syaq'uem sb'a eb' d'ay. ³² Yuj val chi' tzin tevi d'ayach to tzac' lajvoc smul eb' chi'. Tato max ac' nivanc'olal smul eb' chi' jun, tza suscat in b'i d'a yol ch'añ libro b'aj tz'ib'ab'il sb'i eb' to icxo yaji, xchi viñ d'a Jehová.

³³ Axo ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ:

—A eb' tz'och smul d'ayin, aton eb' chi' tzin sucsat sb'i d'a yol ch'añ libro chi'. ³⁴ Yuj chi' ixic, tzic'anb'at eb' choñab' chi' d'a jun lugar ix val d'ayach. A jun vángel ol b'ab'laj eyuuj, palta ol c'och sc'ual yic ol vac'anoch syaelal eb' anima tic yuj smul, xchi.

³⁵ Ix lajvi chi', a Jehová ix ac'ancot jun nivan ilya to smilvaj d'a yib'añ eb' choñab' israel chi'. yujto ix yac'och sb'a eb' sb'oan jun yechel vacax, aton jun ix sb'o viñtaj Aarón chi'.

33

Ix te cus eb' choñab'

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñtaj Moisés chi':

—A ticnaic elañ d'a tic yed' eb' choñab' ix iq'uelta d'a Egipto, tzic'anb'at eb' d'a sat lum luum valnac d'a viñtaj Abraham, d'a viñtaj Isaac yed' d'a viñtaj Jacob to ol vac' d'a yirñtilal eb' viñ. ² A in ol in chec b'ab'laj jun vángel d'a eyichañ. A' ol ex cuchb'anb'atoc. A juntzañ choñab'il anima, aton eb' cananeo, eb' amorreo, eb' hitita, eb' ferezeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo, ol viq'uel eb' d'a sat lum chi'. ³ Ixiquec d'a jun lum te yax sat chi', palta mañ ol in b'atljaj d'a e cal, yujto te pit ex, ay smay tzex in satel d'a yoltac b'e, xchi Jehová.

⁴ Ayic ix yab'an eb' anima jun lolonel cuseltac yalji chi', ix och eb' d'a ilc'olal, mañxalaj mach ix yac'och yuchiquin yed' stoñ. ⁵ Yujto a Jehová ix alan d'a viñtaj Moisés chi':

—Al d'a eb' etisraelal tic: A ex tic te pit ex. Tato tzin c'och d'a e cal junoc rato, ay smay tzex in sateli. A ticnaic iq'uequel eyuchiquin chi' yed' e toñ d'a e jaj chi', ol vilani tas ol ex vutoc, xa chi, xchi d'a viñ.

⁶ Yuj val chi', atax ix el eb' d'a yich vitz Horeb, mañxo junoc eb' ix yac'och stoñ yed' yuchiquin.

A b'aj sch'ox sb'a Jehová

⁷ Ix yac' b'ochajq'ue jun mantiado viñtaj Moisés d'a stib'at campamento. Ix yac'an viñ scuch jun mantiado chi': D'a B'aj Sch'ox Sb'a Jehová. Tato ay junoc mach sb'at sc'anb'ej junoc tas d'a Jehová, yovalil sb'at d'a jun mantiado chi'.

⁸ Ayic sb'at viñtaj Moisés d'a mantiado chi', tz'elta liñan eb' anima smasanil d'a stitac smantiado, sb'at q'uelan eb' d'a viñ masanto tz'ochcan viñ d'a yol mantiado chi'. ⁹ Ayic tz'och viñ, tz'emul moynaj jun asun d'a sti' mantiado chi' yacb'an slolon Jehová yed' viñ. ¹⁰ A syilan eb' anima chi' yemul moynaj jun asun chi', tz'em ñojan eb' smasanil ejmelal d'a Jehová.

¹¹ Q'uelc'umb'a val tz'aj Jehová slolon yed' viñtaj Moisés chi', icha val tz'aj co lolon yed' junoc co vach'ool. Slajvi slolon viñ yed' Jehová chi', sjax viñ d'a campamento. Palta axo viñ scolvaj yed' viñtaj Moisés chi', aton viñtaj Josué quelem vinac, yuninal viñtaj Nun, scanñej viñ d'a yol mantiado chi'.

Ol b'atñej Jehová yed' eb' schoñab'

¹² Ix yalan viñtaj Moisés chi' d'a Jehová:

—Mamin Jehová, a ach ix al d'ayin to a in tzin cuchb'ej jun a choñab' tic, palta maj al-laj d'ayin mach ol a chec colvaj ved'oc. Ix alani to ojtaç in to ay a tzalajc'olal ved'oc alani. ¹³ Yuj chi', tato yel icha chi', ac' vojtaquejeli tas nab'il uuj, yic cham tzach vojtaquejeli, ol vac'anñej tzalajb'oc a c'ool. Ojtaç val to a jun choñab' tzac'anoch d'a yol in c'ab' tic to a choñab' yaji, xchi viñ.

¹⁴—A in val lac'an ol in b'at ed'oc, ol ex vac' cajnaj d'a junc'olal d'a lum luum chi', xchi Jehová d'a viñ.

¹⁵ Yuj val chi', ix tac'vi viñaj Moisés chi':

—Yel val Mamin, tato max ach b'at qued'oc, vach' to max oñ iq'uel d'a tic.

¹⁶ Tato max ach b'at qued' ticnaic, ¿tas val tz'aj vojtaçajeli, tato ay a tzalajc'olal ved'oc yed' d'a eb' a choñab' tic? Tato ayachñejoch qued'oc jun, ol checlajeloc to a choñab' ton çaji, sic'b'il oñ el uuç d'a scal masanil choñab', xchi viñ.

¹⁷ —A juntzañ lolonel tzal tic ol in c'ulej, yujto te ay in tzalajc'olal ed'oc, vojtaç val a pensar sic'lab'il, xchi Jehová d'a viñ.

¹⁸ —Mamin, tzin tevi val d'ayach to tza ch'ox snivanil elc'och d'ayin, xchi viñ.

¹⁹ Ix tac'vi Jehová d'a viñ:

—Masanil in vach'c'olal ol in ch'ox d'ayach. A val d'a ichañ ol valem in vach'il to a in ton Jehová in, ol vac' in vach'c'olal d'a eb' b'aj syal in c'ol svac'a, ol oc' in c'ool d'a eb' b'aj syal in c'ool. ²⁰ Palta sval d'ayach to mañ ol yal-laj och q'uelan d'a in sat, yujto malaj junoc mach syal yilan in sat. Tato tz'och q'uelan junoc mach d'ayin, elañchamel schami. ²¹ Ina d'a in lac'anil ay jun lugar b'aj ol yal a q'uecan liñan d'a yib'añ jun nivan q'ueen. ²² Ayic ol ec'b'at in tziçiquial ta', ol ach vac'anoç d'a yal spojelal q'uen q'ueen chi', ol ach in machancanoç yed' in c'ab' yach'an tzin ec'canb'ati. ²³ Ayic ol lajvoc vec'cani, ol vic'anel in c'ab', axoñej in patic ol yal ilani, axo in sat mañ val jab'oc ol yal ilani, xchi Jehová.

34

A sq'uexul chab' pachañ q'uen q'ueen (Dt 10.1-5)

¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi':

—A ticnaic a achxo ol a tzej chab'oc q'uen q'ueen, icha val q'uen ix vac' d'ayach d'a sb'ab'elal, aton q'uen ix a mac'pojoc. Ol in tz'ib'anxioc d'a q'ueen, icha val tas ix in tz'ib'ejoch d'a q'uen b'ab'el chi'. ² Tza b'oan a b'a d'a q'uññib'alil q'uic'an, tzach javi d'a vichañ d'a jolom vitz tic. ³ Malaj junoc mach syal sq'ueta ed'oc, malaj junoc mach syal yec' d'a spatitac lum vitz tic. Max yalpaxlaj yec' noc' calnel yed' noc' vacax vael d'a yichtac luum, xchi d'a viñ.

⁴ Ix lajvi chi, ix stzeyan chab' q'uen q'ueen viñ icha q'uen ix scha' d'a sb'ab'elal d'a Jehová. Axo d'a q'uññib'alil d'a junxo c'u, ix yic'anb'at q'uen viñ, ix b'at viñ d'a jolom vitz Sinaí, icha val ix yutej Jehová yalan d'a viñ. ⁵ Ix lajvi chi', ix emul Jehová d'a stz'ey viñ d'a scal asun d'a jolom vitz chi', ix yalan sb'i d'a viñ. ⁶ Ix ec'b'at Jehová d'a yichañ viñ, te chaañ ix yal icha tic:

—A in ton Jehová in. Jehová in b'i. Te vach' in c'ool, tz'oc' in c'ol d'a anima. Mañ elañchameloc scot voval. Te nivan tzin xajanej eb' anima, svac'ñejelc'och tas svala'. ⁷ A tas vach' valnaccan d'a eb' e mam eyicham, ol vac'ñejelc'och d'ayex a ex yññitilexcan eb' tic d'a masanil tiempo. Svac'an nivanc'olal e chucal e mul yed' e pital. Palta max ec'b'atlaj vac'an syaelal junoc mach yuj smul b'aj junelñej pit syutej sb'a d'ayin, svac'ñejcan yaelal d'a yib'añ yuninal yed' yixchiquin, masanto d'a schañil macañ yññitilal, xchi Jehová.

⁸ D'a elañchamel ix em ñojan viñaj Moisés chi', ix emc'och snañal sat viñ d'a sat luum d'a yichañ Jehová chi', ix yalan viñ icha tic:

⁹ —Mamin Vajalil, tato yel tzach tzalaj ved'oc, tzach b'atñej qued'oc, vach'chom a jun choñab' tic te pit, palta ac' nivanc'olal co chucal tz'och d'a ichañ, tzoñ a chaancan a choñab'oc, xchi viñ.

Sb'oxi strato Jehová yed' eb' israel
(Dt 7.1-5)

¹⁰ Ix yalan Jehová d'a viñtaj Moisés chi':

—Chaab' tas ol vala': A ticnaic, tzin b'ocan jun intrato tic d'a yichari masanil eb' etchoñab'. Ol in b'o tastac te satub'tac to mantalaj b'aj tzuji d'a junocxo nación d'a yolyib'arñq'uinal tic. Ol yil masanil eb' etchoñab' eb' ajun tic ed'oc tastac ol in c'ulej eyuuj, to satub'tac yilji. ¹¹ C'anab'ajejec masanil tas svalcan tic d'ayex. A in ol viq'uel eb' amorreo, eb' cananeo, eb' hitita, eb' ferezeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo d'a eyichañ. ¹² Ayic ol ex c'och d'a sat lum luum chi', malajocab' b'aq'uiñ tze b'o junoc e trato yed' eb' anima ta'. Tato scan eb' d'a e cal, yel ol ex yixtejel eb'. ¹³ A val tas ol e c'ulej to ol e mac'poj yaltar eb' yed' yechel sdiosal eb'. Tze ch'acanel te te' yechel sdiosal eb' scuchan Asera. ¹⁴ Mañ ex lesalvoc d'a junoc comon dios, yujto a in Jehová in, yelxo val te ov in d'a juntzañ chi'. Yelxo val ste cot voval d'ayex tato tzex och ejmelal d'a junoc ch'oc diosal. ¹⁵ Mañ e b'olaj junoc e trato yed' eb' anima ayec' d'a sat lum chi'. Tato tze b'o e trato chi' yed' eb' axo yic tz'och eb' ejmelal d'a sdiosal chi', syac'an silab' eb' d'ay, tzex yavtej eb', tze vaan tas syac' eb' silab'oc chi'. ¹⁶ Talaj syic'laj sb'a yisil eb' yed' eb' eyuninal, axo yic tz'em ñojan eb' ix d'a sdiosal chi', scuchb'ajem ñojan eb' eyuninal chi' yuj eb' ix d'a juntzañ comon dios chi'. Tato icha chi' mañxalaj tz'aj velc'och d'a yol sat eb' eyuninal chi'.

¹⁷ Mañ e b'o junoc e diosal yed' q'uen q'ueen sb'ochaj d'a molde.

Q'uiñ tz'ec' d'a junjun ab'il
(Ex 23.14-19; Dt 16.1-17)

¹⁸ Tze yac'och q'uiñ yic ixim pan malaj yich. Uque' c'ual tze va jun pan chi', icha val ix aj vac'an e c'ayb'ej. A stiempoal, chequel yajcani, aton uj Abib, yujto a d'a jun uj chi' elnaquexcot d'a Egipto.

¹⁹ Masanil eb' b'ab'el vinac unin, vic yaj eb'. Vicpax sb'ab'el yune' noc' e vacax, yune' noc' e calnel yed' yune' noc' e chiva tato vinac. ²⁰ Axo pax sb'ab'el yune' noc' e b'uru, syal yac'ji junoc yune' calnel sq'uexuloc noc'. Tato malaj junoc sq'uexuloc noc' tzeyac'a, yovalil smac'ji q'uichaj sjaj noc'. Añeja' pax yuj e b'ab'el vinac unin, yovalil tzeyac' junoc noc' yune' calnel sq'uexuloc. Malaj junoc mach sja d'ayin d'a q'uiñ tato malaj jab'oc yofrenda yed'nac.

²¹ D'a vaque' c'ual tzex munlaji, axo d'a yuquil c'ual tzeyic'an eyip, vach'chom stiempoal munlajel, ma stiempoal smolchajq'ue sat eyavb'en, yovalil tzeyic' eyip.

²² Tzeyac'och q'uiñ yic sb'ab'el sat ixim e trigo sc'انب'i, aton q'uiñ Pentecostés. Tzeyac'anpaxoch junxo q'uiñ yic slajviq'ue ixim yic lajvub' ab'il.

²³ Masanil eb' vinac, yovalil oxel sjavi eb' d'a vichañ d'a yol junjun ab'il d'a juntzañ q'uiñ tic, a in Jehová e Diosal in tic svala'.

²⁴ Ol viq'uel masanil juntzañxo nación d'a eyichañ, ol vac' levanb'oc e luum. Malaj mach syal yic'anec' lum e luum chi', yacb'an ayec' eb' vinac d'a vichañ oxel d'a yol ab'il.

²⁵ Ayic tzeyac'an e silab' d'ayin, mañ eyac' schiq'uil noc' noc' yed' ixim pan ayb'at yich d'a scal. A noc' silab' yic jun q'uiñ yic tze naancoti ayic ex vic'annaquelta d'a Egipto, tato ayto noc' scani, mañ e sic'canb'at d'a junxo c'u.

²⁶ A sb'ab'el sat eyavb'en yovalil tzeyic'cot d'a in cajnub'.

Mañ e tz'añ noc' yunetac chiva d'a scal yal yim snun, xchi Jehová.

²⁷ Ix yalanxi Jehová d'a viñtaj Moisés chi': Tz'ib'ej masanil juntzañ lolonel tic, yujto a ayoch yichb'aniloc in trato ix vac' ed'oc yed' pax eb' etchoñab', xchi.

²⁸ A viñtaj Moisés chi', 40 c'ual yed' 40 ac'val ix ec' viñ yed' Jehová d'a jolom vitz Sinai. Malaj val jab'oc tas ix sva viñ, malaj pax jab'oc tas ix yuq'uej viñ d'a jun tiempoal chi'. Ix stz'ib'anoch slolonelal strato Jehová yed' eb' choñab' israel d'a q'uen q'ueen, aton lajuñe' checnab'il.

Sveei yilji sat viñtaj Moisés

²⁹ Ix lajvi chi, ix emixta viñtaj Moisés chi' d'a jolom vitz Sinai chi', yed'nacxopax chab' pachañ q'uen q'ueen viñ, aton q'uen b'aj tz'ib'ab'iloche checnab'il chi'. Mañ yojtacoc viñ tato toxoñej sveei yilji sat, yujto ix lolon viñ yed' Jehová. ³⁰ Axo ix yilan viñtaj Aarón yed' masanil eb' yetchoñab' to toxoñej sveei yilji sat viñ, ix te xivq'ue eb' smasanil sc'och d'a stz'ey viñ. ³¹ Ix yavtancot eb' anima chi' viñ, ichato chi' ix snitzanoch sb'a viñtaj Aarón yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' d'a stz'ey viñ, ix lolon viñ d'a eb'.

³² Ix lajvi chi', ix snitzancot sb'a masanil eb' choñab', ix och ijan viñ yalan masanil checnab'il ix yac' Jehová d'a viñ, aton juntzañ ix b'at schaemta viñ d'a jolom vitz Sinai chi'. ³³ A ix lajvi slolon viñ d'a eb' anima chi', ix smacan sat viñ d'a jun c'apac. ³⁴ Axo yic tz'och viñ yic slolon yed' Jehová, syiq'uel jun c'apac chi' viñ. Axo tz'elxul viñ, syalanxi viñ d'a eb' choñab' tas checnab'ilal schec Jehová chi' yal d'a eb'. ³⁵ Ayic van slolon viñ d'a eb' chi', syilan eb' to veei yilji sat viñ. Slajvi yalan schecnab'il Jehová viñ d'a eb', smacanxi sat viñ d'a jun c'apac chi'. Ato yic tz'och viñ lolonel d'a yichañ Jehová, syic'anxiel viñ.

35

Sleyal c'ual ic'oj ip (Ex 31.12-17)

¹ Ix smolb'ancot masanil eb' choñab' israel viñtaj Moisés chi', ix yalan viñ d'a eb' icha tic: Ix yac' juntzañ checnab'il tic Jehová d'ayin, to ol e c'anab'ajej. ² Vaque' c'ual tzex munlaji, axo yuquil c'ual, yicxo Jehová yaji. E masanil d'a jun c'u chi' tzeyic' eyip, tzeyic'anchari Jehová. A mach smunlaj d'a jun c'u chi' yovalil schami. ³ Vach'chom e c'ac', max yal-laj eyac'anoch d'a jun c'ual chi' yalñej b'aj cajan ex, xchi viñ.

Ofrenda yic scajnub' Dios (Ex 25.1-9)

⁴ Ix yalanxi viñtaj Moisés chi' d'a masanil eb' choñab' israel icha tic: A juntzañ tic ix yal Jehová: ⁵ Tzeyac' junoc ofrenda d'ay. A mach tz'el val d'a sc'ol yac'ani, syal yic'ancot q'uen oro, q'uen plata yed' q'uen bronce, ⁶ añ ch'al q'ui'c'mutz'inac, añ yaxmaquinac, añ chac ch'al, añ lino te vach' yed' xil noc' chiva b'ayb'il. ⁷ Syalpax eyic'ancot stz'umal noc' ch'ac calnel uc'nac yed' chacchac, noc' tz'uum te lab'ab'i yed' pax te' acacia. ⁸ Tzeyic'paxcot yaceiteal sat te' olivo tz'em d'a yol candil, perfume sb'at d'a scal aceite tz'ac'jioch d'a junoc tz'ochcan yicoc Jehová, sb'atpax d'a scal incienso suc'uq'ui sjab'. ⁹ Tzeyic'paxcot q'uen cornalina yed' juntzañ q'uen q'ueen yelxo val vach' yilji tz'och yelvanub'oc schaleca viñ sat sacerdoté, tz'ochpax yelvanub' jun smacul sñi' sc'ool viñ.

A slistail tastac ix b'ochaji (Ex 39.32-43)

¹⁰ Masanil eb' viñ vinac jelan sb'oan tastac vach' yilji, cotocab' eb' viñ, yic sb'oan tas eb' viñ ix schec Jehová sb'oi: ¹¹ Aton mantiado scajnum' Jehová yed' pax juntzarí tz'och d'a yib'arí yed' pax sganchoal, smarcoal, sreglail, yoyal yed' sb'achnum'al yich. ¹² Sb'opax te' scaxail trato, sreglail tz'och sb'achlab'iloc, smacul b'aj tz'ac'ji tup mul, junoc cortina tz'och smaculoc, ¹³ te' mexa yed' regla tz'och sb'achlab'iloc yed' pax syamc'ab'il, ixim pan tz'ac'jioch d'a yicharí Jehová. ¹⁴ Sb'opax sb'achnum'al candil yed' masanil syamc'ab'il yed' pax uque' candil yed' aceite tz'em d'a yol juntzarí candil chi'. ¹⁵ Sb'ojipax altar yic incienso, regla tz'och sb'achlab'iloc, aceite sc'anchaji yic tz'och d'a junoc tz'ochcan yicoc Jehová, incienso suc'uq'ui sjab', c'apac cortina yic smacul sti' scajnum' Jehová. ¹⁶ Sb'opax junoc altar b'aj stz'a silab', smallail jun altar chi' nab'a bronce yed' sreglail yed' masanil syamc'ab'il. Sb'o jun palangana yed' sb'achnum'al. ¹⁷ Sb'opax c'apac cortina tz'ec' oyan d'a spatíc yamaq'uil scajnum' Jehová chi' yed' yoyal yed' pax sb'achnum'al yich yed' c'apac cortina tz'och smaculoc sti' amac' chi'. ¹⁸ Sb'o yestacail yed' sch'arñal syamanem d'a spatictac jun scajnum' Jehová chi' yed' d'a yamaq'uil. ¹⁹ Sb'opax c'apac pichul jalb'il syac'och eb' sacerdote d'a yol scajnum' Jehová. Aton pichul syac'och viñaj sacerdote Aarón to yic'nej yopisio viñ yaji yed' pax spichul eb' yuninal viñ, aton syac'och eb' a tz'och eb' d'a yopisio, xchi viñaj Moisés chi'.

Ayofrenda eb' choñab'

²⁰ Ix lajvi yalan masanil juntzarí chi' viñaj Moisés chi', ix b'at eb' smasanil d'a yoltac smantiado. ²¹ A eb' ix el val d'a sc'ool, ix laj yac' silab' eb' yic sb'oji scajnum' Jehová, aton b'aj sch'ox sb'a yed' masanil tas tz'och yopisio yed' c'apac pichul yic yopisio eb' sacerdote. ²² Ix laj javi eb' viñ vinac yed' eb' ix ix yed' silab' d'a Jehová, ato syala' jantac ix el d'a sc'ol eb' yac'ani, ix ul yac'an eb' d'a viñaj Moisés chi'. Ix yic'ancot q'uen yelvanub' pichul eb', q'uen colc'ab', q'uen toñ, q'uen uchiquin yed' juntzaríocxo nab'a oro. Ix yac'an eb' d'a Jehová. ²³ Masanil eb' ay ch'al q'uic'mutz'inac d'ay, ch'al yaxmaquinac, chac ch'al, lino te vach', xil noc' chiva b'ayb'il, stz'umal noc' ch'ac calnel uc'nac yed' chacchac yed' pax noc' tz'uum te lab'ab'i, ix laj yic'cot eb' d'a Jehová. ²⁴ Ay pax mach ix el d'a sc'ool yic'ancot q'uen plata yed' q'uen bronce yofrendaoc d'a Jehová. A eb' ay te' acacia d'ay, ix yic'paxcot te' eb', yic sc'anchaj te' d'a scajnum' Dios. ²⁵ Axo eb' ix ix syal sb'oan arí ch'al, ix yic'cot ch'al q'uic'mutz'inac eb' ix, ch'al yaxmaquinac, chac ch'al yed' lino te vach'. ²⁶ Ay eb' ix ix jelan ix el val d'a sc'ool, ix och ijan eb' ix sb'oan xil noc' chiva d'a ch'alil. ²⁷ Axo eb' yichamtac vinaquil choñab', ix yic'cot q'uen cornalina eb' yed' pax juntzaríoc q'uen q'ueen te vach' yic tz'och yelvanub'oc schaleca viñ sat sacerdote yed' yochpax yelvanub'oc jun smacul sñi' sc'ool viñ. ²⁸ Ix yic'paxcot perfume eb', aceite sc'anchaj d'a candil, aceite sc'anchaj d'a junoc tz'ochcan yicoc Jehová yed' incienso suc'uq'ui sjab'.

²⁹ Masanil eb' choñab' israel, eb' viñ vinac yed' eb' ix ix to ix el val d'a sc'ool, ix yac' scolval eb' d'a masanil jun munlajel ix yal Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

Eb' ix b'oan scajnum' Dios

(Ex 31.1-11)

³⁰ Ix yal viñaj Moisés d'a masanil eb' yetchoñab': A Jehová toxo ix sic'anel viñaj Bezaleel, yuninal viñaj Uri, yixchiquin viñaj Hur, d'a yirttilal Judá. ³¹ Ix yac'anoch Yespíritu Dios chi' d'a viñ yic syac'an sjelanil spensar viñ yed' yojtacanel viñ yic syalpax snachajel yuj viñ ³² sb'oan yechel tas sb'o'o, icha

d'a q'uen oro, q'uen plata yed' q'uen bronce. ³³ Ix ac'jipax sjelanil viñ yic sb'oanpax q'uen q'ueen yelxo val vach', yic sb'oanpaxem yechel te te' yelxo val vach' tz'aji yed' yoch yelvanub' te'. ³⁴ Ix yac'an sjelanil Jehová d'a viñ yed' d'a viñaj Aholiab, yuninal viñaj Ahisamac, d'a yirítal Dan, yic sc'ayb'an juntzañxo eb' scolvaj yed' eb'. ³⁵ Ix ac'ji sjelanil eb' yuj Jehová, yic sb'oan masanil tastac eb' to yelxo val vach' yilji: Yic sb'oan yechel, yic sb'oanoch yelvanub' yed' añ ch'al q'uic'mutz'inac, añ ch'al yaxmaquinac, añ chac ch'al yed' lino ch'al te vach'. Ix ac'ji sjelanil eb' sb'oan junoc tas vach' yed' sch'oxan yechel junocxo yalñej tas munlajelal.

36

¹ Yuj chi' a viñaj Bezaleel, viñaj Aholiab yed' pax juntzañxo eb' viñ vinac ix ac'ji sjelanil yuj Jehová sb'oan tastac vach' yilji, a eb' viñ ol b'oan masanil tas tz'och yopisio d'a scajñub' Jehová icha ix aj yalani, xchi viñaj Moisés.

Mañ jantacoc ofrenda ix yic'cot eb' anima

² Axo viñaj Moisés ix avtancot viñaj Bezaleel yed' viñaj Aholiab chi' yed' pax masanil eb' viñ ix ac'ji sjelanil spensar yuj Jehová yic sb'oan yalñej tastac vach' yilji, aton eb' tz'el d'a sc'ol scolvaj d'a jun munlajel chi'. ³ A eb' viñ chi' ix chaan masanil ofrenda ix yic'cot eb' choñab' israel d'a viñaj Moisés, yic tz'el yich munlajel yuj sb'o scajñub' Dios. Axo eb' tz'el val d'a sc'ol yac'an yofrenda, junjun q'uññib'al syic'ancot yofrenda eb' chi'. ⁴ Axo eb' viñ munlajvum chi', ix yacteñcan smunlajel eb' viñ, ix b'at eb' viñ yal d'a viñaj Moisés chi': ⁵ Toxo ix ec' yib'añ yic'ancot yofrenda eb' anima, mañ ol lajvocljaj masanil tas ix yic'cot eb' tic d'a munlajel ix yal Jehová to sb'oi, xchi eb' viñ.

⁶ Ayic ix yab'an viñaj Moisés to icha chi', ix yalanel viñ d'a scal anima d'a campamento to maxtzac yic'cotlaj yofrenda eb' yuj sb'o scajñub' Dios. Icha chi' ix aj svanañ yic'ancot yofrenda eb' chi', ⁷ yujto toxo ix tz'acvi jantac tas ol och d'a scajñub' Dios, aytopax tas olto canoc.

Ix b'ochajq'ue scajñub' Dios

(Ex 26.1-37)

⁸ A d'a scal eb' munlajvum chi', ata' ay eb' jelan spensar sb'oanq'ue scajñub' Dios. Lajuñe' jeñan c'apac lino b'ayb'il sch'alil ix sb'o eb'. D'a añ ch'al q'uic'mutz'inac, añ ch'al yaxmaquinac yed' pax añ chac ch'al ix sb'o'och yechel querubín eb' d'a junjun jeñan lino chi'. ⁹ A junjun jeñan chi', 12 metro steel yed' nañalxo, chab' metro sat. Lajanñej ix aj yechel smasanil. ¹⁰ Oye' jeñan c'apac ix tz'ischaj yam sb'a yic junxoñej jeñan tz'aji. Añeja' icha chi' ix aj stz'ischaj syam sb'a oyexo jeñan. ¹¹ Ix lajvi chi', ix tz'ischajoch xoyjab' añ q'uic'mutz'inac ch'al d'a sti' c'apac b'ab'el jeñan chi' yic syamñub' aloc. Añeja' icha chi' ix aj yochpax d'a sti' junxo schab'il jeñan chi'. ¹² Ix och xoyjab' 50 q'uic'mutz'inac ch'al d'a jun pac'añ sti', junjun jeñan c'apac lajanñej ix aj schalan sb'a c'apac. ¹³ Ix b'opax 50 q'uen syamñub'al nab'a oro yic syal yil-lan sb'a c'apac chab' jeñan chi' yic vach' junxoñej tz'ajcan c'apac. ¹⁴ Ix b'oxi uxluhe' jeñan xil noc' chiva, yic a tz'och d'a yib'añ scajñub' Dios. ¹⁵ Ay 13 metro steel yed' nañalxo yed' chab' metro sat. Lajanñej ix aj yechel smasanil. ¹⁶ Ix tz'ischaj yam sb'a oye' jeñan yic junxoñej tz'aji. Ix tz'ischajpax syam sb'a vaquexo, yic junxoñej pax jeñan tz'aji. ¹⁷ Ix och xoyjab' 50 syamñub'al d'a jun pac'añ sti' jun b'ab'el jeñan. Ix ochpax 50 syamñub'al d'a sti' junxo schab'il jeñan chi'. ¹⁸ Ix b'opax 50 syamñub' nab'a bronce, yic syil-laj sb'a chab' jeñan chi', yic junxoñej jeñan tz'aji.

¹⁹ Ix b'ojipax stz'umal noc' ch'ac calnel uc'nac yed' chacchac, yic tz'em d'a yib'arı jun jeřan xil noc' chiva chi' yed' junxo macarı tz'uum te lab'ab'i yic tz'em d'a yib'arı jun jeřan stz'umal noc' ch'ac calnel chi'. ²⁰ Ix sb'opax juntzari te' marco eb', yic tz'och d'a spatic scajnum' Dios, liřan tz'ajoch junjun te'. Masanil te', a te' acacia b'aj ix el te'. ²¹ Nařal yoil metro steel junjun te' marco chi', axo slevanil sat te', 70 centımetro. ²² Ix can chab'chab' yoc junjun te' marco chi' yic tz'em liřan. Lajanřej ix ajcan scal yoc te' chi'. Icha chi' ix aj te' marco chi' smasanil tz'och d'a spatic scajnum' Dios chi'. ²³ Ay 20 te' ix sb'o eb' yic tz'och d'a stojolal sur. ²⁴ Ix b'oji 40 q'uen plata sb'achnum'oc yich te' 20 chi' yuj eb', chab'chab' q'uen d'a yich junjun te', junjun q'uen d'a junjun yoc te'. ²⁵ Ařeřtona' ix b'oji 20-xo te' marco chi' yic tz'och d'a jun pac'arıxo, aton d'a stojolal norte. ²⁶ Ařeřja' 40 q'uen plata ix b'o sb'achnum'oc yich te', yic chab'chab' q'uen tz'och d'a yich junjun te'. ²⁷ Axo yic jun pac'arı yol schiquin d'a stojolal b'aj tz'em c'u, vaque' te' marco chi' ix b'oji. ²⁸ Ix sb'opax chab' te' marco chi' eb' yic tz'och te' d'a junjun yesquinail jun pac'arı chi'. ²⁹ A chab' te' marco chi', nub'ub'i ix aj te', d'a yich masanto sq'uec'och b'aj syil-laj sb'a yuj junoc argolla, aton te' chi' ix och d'a chab' yesquinail. ³⁰ Vajxaque' te' marco ix b'oi yic tz'och d'a jun schiquin chi' yed' 16 sb'achnum'al yich nab'a plata, chab'chab' sb'achnum'al yich junjun te'. ³¹ Ix sb'opanpax oye' te' regla eb' d'a te' acacia, te' tz'och d'a spatic te' marco d'a junoc pac'arı cajnum' chi'. ³² Oye' pax te' yic tz'och d'a junxo pac'arı yed' oye' pax te' yic tz'och d'a junxo pac'arı d'a yol schiquin d'a spatic, d'a stojolal b'aj tz'em c'u. ³³ A te' regla tz'och chi', a d'a snařal te' marco chi' tz'ec' junoc te' masanto sc'axpajec'och te' d'a junxo schiquin. ³⁴ Ix och q'uen oro d'a spatictac te' marco chi'. Ix b'opax q'uen argolla nab'a oro b'aj tz'ec' te' regla chi'. Ix ochpax q'uen oro d'a spatictac te' regla chi'.

³⁵ Ix sb'opax jun c'apac cortina eb' yed' aři lino. Ix b'ojioch yechel querubin d'a c'apac yuj junoc jelan sb'oani. A d'a aři ch'al q'ui' mutz'inac, aři yaxmaquinac yed' aři chac ch'al ix b'ojioch yechel querubin chi'. ³⁶ Ix sb'oan charie' te oy eb' d'a te' acacia, ix yac'och q'uen oro eb' d'a spatic te'. Ix b'opax charie' sb'achnum'al yich te', nab'a plata ix aji. Ix yac'anoch q'uen gancho nab'a oro eb' d'a schon te' yic sq'ue locan c'apac cortina chi'.

³⁷ Ix sb'opanpax jun c'apac cortina eb' yic tz'och smaculoc mantiado chi'. A jun c'apac cortina chi' d'a aři lino ch'al ix sb'o eb'. Yed' aři ch'al q'ui' mutz'inac, aři ch'al yaxmaquinac yed' aři chac ch'al, ix b'ochajoch stz'ib'ul yuj junoc jelan sb'oani. ³⁸ Ix b'ojipax oye' te' oy, ix em q'uen oro d'a schon te' yed' pax sganchoal. Ix b'opax oye' sb'achnum'al yich te', nab'a bronze ix aji.

37

Ix b'ochaj te' scaxailtrato (Ex 25.10-22)

¹ Ix sb'oan te' scaxail strato Dios viřaj Bezaleel. A te' acacia ix och d'ay. Jun metro yed' 10 centımetro ix aj sc'atul, 70 centımetro ix aj sat. Ařeřja' 70 centımetro ix ajpax schariil. ² Ix och q'uen oro d'a yool yed' d'a spatic yed' d'a stitac tzanalq'uei. ³ Ix b'opax charie' argolla nab'a oro tz'och d'a yoc schariil, chab'chab' d'a junjun pac'arı. ⁴ Ix b'opax juntzari te' sb'achlab'il d'a te' acacia, ix ochpax q'uen oro d'a spatictac te'. ⁵ Ix lajvi chi', ix ecchajec' te' d'a yol q'uen argolla chi', yic vach' syal sb'achchaj te'.

⁶ Ix b'opax jun smacul nab'a oro b'aj tz'ac'ji tup mul, jun metro yed' 10 centímetro sc'atul, 70 centímetro sat. ⁷ Ay chab' yechel querubín nab'a oro tenb'il d'a q'uen martillo ix och d'a yib'añ jun smacul chi'. ⁸ Junñej ix aj jun smacul chi' yed' chab' yechel querubín chi', junjun ix can d'a stitac jun smacul chi', ⁹ d'añd'umb'a ix aji. Ix em q'uelan juntzañ querubín chi' d'a yib'añ smacul te' scaxail trato chi', axo sc'axil, syil-laj sb'a sñi' d'a yib'añ, ichato yeñul yaji.

Ix b'ochaj smexail ixim pan
(Ex 25.23-30)

¹⁰ Ix sb'opax jun te' mexa viñaj Bezaleel chi'. Añeja' te' acacia ix och d'a te'. 90 centímetro ix aj sc'atul, 45 centímetro ix aj sat, 70 ix ajq'ue steel. ¹¹ Ix och q'uen oro d'a te', ix b'opax jun tz'ec' oyan d'a spatic yoc te' scharñil, nab'a oro ix aji. ¹² Ix b'opax q'ue stitac ix ec' oyan d'a yib'añ, uque' centímetro ix ajq'uei, ix och oro d'ay. ¹³ Ix b'opax chañe' argolla nab'a oro, ix och d'a te' yoc scharñil d'a yesquinail. ¹⁴ Ix och juntzañ argolla chi' d'a slac'anil b'aj ayem stitac chi'. A d'a yol juntzañ chi' ix ec' te' sb'achlab'il yic syal yic'chajb'at te' mexa chi'. ¹⁵ A te' sb'achlab'il chi', aton te' acacia, ix ochpax q'uen oro d'a spatitac te'. ¹⁶ Ix b'ochajpax syamc'ab'il nab'a oro sc'anchaj d'a jun mexa chi', aton juntzañ tic: Q'uen plato, nivac cuchara, xalu yed' uc'ab' b'aj schaji ofrenda a' yaji.

Ix b'ochaj sb'achnub' candil
(Ex 25.31-40)

¹⁷ Ix sb'opax jun sb'achnub' candil viñaj Bezaleel chi', nab'a oro ix aji, ix tenchaj d'a q'uen martillo. A sc'ojnub' b'aj tz'em b'achan, ste'al yed' scopail icha sfloral, junñej yaman ix aji. ¹⁸ Oxox sc'ab' ix elta d'a stz'eytac. ¹⁹ Junjun juntzañ sc'ab' ayelta d'a ste'al chi', ay oxe' sfloral icha yic te' almendro. ²⁰ A jun ste'al chi', ay pax chañe' sfloral icha yic te' almendro chi'. ²¹ A d'a yalañ b'aj ayelta chab'chab' sc'ab' chi', ay junjun sfloral. ²² A juntzañ sfloral yed' sc'ab' chi', junñej ix aj yed' sb'achnub'al chi'. A jun chi', nab'a oro ix aji, tenb'il d'a q'uen martillo. ²³ Ix b'opax uque' candil, añejtona' ix b'opax q'uen q'ueen tz'ic'anel stañil c'apac b'aj tz'och sc'ac'al yed' splatoal. Nab'a oro ix aj smasanil. ²⁴ A jantac q'uen oro ix och d'a jun b'achnub' candil chi' yed' syamc'ab'il, oxe' arroba ix ochi.

Ix b'ochaj jun altar yic incienso
(Ex 30.1-5)

²⁵ Ix sb'oanpax jun altar yic incienso viñaj Bezaleel chi' d'a te' acacia. Lajanñej ix aj d'a scharñil pac'añ, 45 centímetro ix aji, axo pax steel, 90 centímetro ix ajq'uei. Ix b'opax juntzañ sch'aac d'a junjun yesquinail, yaman ix aj yed' jun altar chi'. ²⁶ Ix och q'uen oro yelxo val vach' d'a yib'añ yed' d'a spatitac scharñil pac'añ yed' d'a sch'aac chi'. Ix q'uepax tzalan q'uen oro chi' d'a yib'añ stitac. ²⁷ A d'a yalañ stitac chi', ata' ix och chab'chab' argolla nab'a oro d'a schab'il pac'añ. Ix ec' te' sb'achlab'il d'a yool yic syal sb'achchaji. ²⁸ A te' sb'achlab'il ix och chi', aton te' acacia, ix ochpax q'uen oro d'a te'.

A tas tz'aj sb'o aceite sc'anchaji
(Ex 30.22-38)

²⁹ Ix b'ojipax aceite sc'anchaji yic sic'chajel junoc mach, ma junoc tas tz'ochcan yicoc Dios. Ix b'opax incienso te vach', icha tz'aj sb'oan eb' b'oum perfume.

38

Ix b'ochaj jun altar nab'a bronce
(Ex 27.1-8)

¹ Ix sb'oanpax jun altar viñaj Bezaleel chi', aton jun b'aj stz'a silab'. D'a te' acacia ix sb'o viñi. Lajanñej ix aj yechelel scharñil pac'añ, chab' metro yed' 25 centímetro junjun pac'añ. Jun metro yed' 25 centímetro ix ajq'ue scharñil. ² Ix b'ojipaxq'ue charñe' sch'aac d'a schiquintac scharñil, yaman ix aj yed' jun altar chi'. Ix pichhaj te' d'a q'uen bronce. ³ Masanil syamc'ab'il jun altar chi', nab'a bronce ix aji: Aton yed'tal b'aj tz'ic'chajel q'uen taañ, q'uen pala, q'uen nivac uc'ab', q'uen tenedor yed' yed'tal te' tzac'ac'. ⁴ Ix b'ojipax jun q'uen malla nab'a bronce, ix ac'jioch q'uen d'a yalañ sti' d'a yool. D'a snañal jun altar chi' ix och q'ueen. ⁵ Ix b'opax charñe' argolla nab'a bronce, ix och d'a junjun yesquinail q'uen malla chi'. Ix elc'och q'uen d'a spatice jun altar chi', a d'a yol q'uen tz'ec' te' sb'achlab'il. ⁶ Ix b'opax sb'achlab'il jun altar chi' d'a te' acacia, ix ochpax q'uen bronce d'a spatictac te'. ⁷ Ix ecchajec' te' d'a yol q'uen argolla ayoch d'a stz'eytac jun altar chi' yic syal sb'achchaji. A jun altar chi', chemte' ix och d'ay, ix can yolaniñ d'a yool.

Ix b'oji jun nivan palangana nab'a bronce
(Ex 30.18)

⁸ A yed' q'uen nen nab'a bronce sc'an eb' ix ix ayoch yilumaloc sti' c'apac mantiado, a yed' q'uen ix sb'o jun nivan palangana viñaj Bezaleel yed' sb'achnub'al yich.

Ix b'oji yamaq'uil scajnub' Dios
(Ex 27.9-19)

⁹ Ix sb'opax c'apac cortina viñaj Bezaleel yic tz'och smaculoc spatictac amac' d'a scajnub' Dios. A d'a stojolal sur, ix och 45 metro c'apac cortina chi', aton ch'al lino b'ayb'il ayoch d'a c'apac. ¹⁰ Ix b'opax 20 yoyal yed' 20 pax sb'achnub'al yich nab'a bronce. Axo d'a schon te' ix em juntzañ q'uen q'ueen nab'a plata yed' yargollail. ¹¹ Ix b'opax c'apac cortina yic stojolal norte, 45 metro c'apac yed' 20 oy yed' pax sb'achnub'al yich nab'a bronce yed' q'uen ayem d'a schon yoyal nab'a plata yed' yargollail. ¹² Ix b'opax c'apac cortina yic stojolal b'aj tz'em c'u, 22 metro yed' nañalxo sat c'apac yed' lajuñe' yoyal yed' pax sb'achnub'al yich yed' q'uen ayem d'a schon yoyal nab'a plata yed' yargollail. ¹³ Arñejtona' d'a stojolal b'aj sq'ueul c'u, 22 metro yed' nañalxo sat, ix b'opax c'apac cortina yic tz'och d'ay. ¹⁴ A d'a jun pac'añ b'aj tzoñ ochi, ay uque' metro c'apac cortina ayochi yed' ox'e' yoyal yed' pax sb'achnub'al yich. ¹⁵ Axo pax d'a junxo pac'añ, ay pax uque' metro c'apac yed' ox'e' yoyal yed' pax sb'achnub'al yich. ¹⁶ Masanil juntzañ c'apac cortina chi', ch'al lino b'ayb'il ayoch d'a c'apac. ¹⁷ Masanil pax sb'achnub'al yich oy chi', nab'a bronce ix aji. Axo q'uen ayem d'a schon oy chi' nab'a plata yed' yargollail. ¹⁸ A c'apac cortina ix och smaculoc sti' amac' chi', nañal sb'alurñil metro sat c'apac, axo steel c'apac, chab' metro yed' 25 centímetro. B'ob'ilpaxoch yelvanub' c'apac, jalb'il d'a añ ch'al q'uc'mutz'inac, añ ch'al yaxmaquinac, añ chac ch'al yed' pax lino ch'al b'ayb'il. Lajanñej yed' masanil c'apac ayoch d'a amac'. ¹⁹ Ay charñe' yoyal yed' charñe' sb'achnub'al yich nab'a bronce, axo q'uen ayem d'a schon yoyal, nab'a plata yed' yargollail. ²⁰ Masanil yestacail scajnub' Dios chi' yed' yic c'apac cortina ayoch d'a spatictac amac', nab'a bronce.

A q'uen q'ueen ix c'anchaj d'a scajnub' Dios

²¹ Ix yalanxi viñaj Moisés chi' to sb'o slistail jantac q'uen oro, q'uen plata yed' q'uen bronce ix och d'a scajnub' Jehová, aton b'aj sic'chaj scaxail trato. A eb' levita ix b'oan slistail chi'. A viñaj Itamar yuninal viñaj Aarón ix cuchb'an eb'. ²² A viñaj Bezaleel, yuninal viñaj Uri, yixchiquin viñaj Hur, yirñtilal Judá ix b'oan masanil tastac ix yal Jehová d'a viñaj Moisés to sb'oi. ²³ Axo viñaj Aholiab yuninal viñaj Ahisamac, yirñtilal Dan ix colvaj yed' viñaj Bezaleel chi'. A viñaj Aholiab chi' tenum q'ueen viñ, jalum c'apac viñ, syalpax sb'oanoch yelvanub' yed' añ ch'al q'uiç'mutz'inac viñ, añ ch'al yaxmaquinac, añ chac ch'al yed' añ lino ch'al te vach'.

²⁴ Masanil q'uen oro ix c'anchaji yic ix b'o scajnub' Dios, d'a ofrendail ix aj smoljiem q'ueen. A q'uen oro chi', 21 quintal yed' 95 libraxo q'ueen, icha yalil q'uen echlab' sc'anchaj d'a scajnub' Dios.

²⁵ Axo q'uen plata ix molchajemi, a ix ic'chajq'ue vaan sb'isul eb' anima, 75 quintal yed' chab'xo arroba q'ueen, icha yalil q'uen echlab' sc'anchaj d'a scajnub' Dios. ²⁶ Masanil eb' vinac ix tz'ib'chaji, eb' 20 ab'ilxo sq'uinal, 603 mil yed' 550 eb' d'a smasanil. Junjun eb' chi' nañal siclo plata ix yac' eb', icha yalil q'uen echlab' sc'anchaj d'a scajnub' Dios. ²⁷ A q'uen plata ix och d'a sb'achnub'al yich smarcoal yed' sb'achnub'oc yoyal b'aj tz'och c'apac cortina, 75 quintal q'ueen d'a smasanil. Masanil juntzañ q'uen plata chi' ix och d'a cien sb'achnub'al chi', syalelc'ochi 75 libra ix och d'a junjun. ²⁸ A yed' chab'xo arroba plata chi' ix sb'o q'uen gancho viñaj Bezaleel ix och d'a te' oy yed' smacul sjolom oy chi' yed' q'uen argolla.

²⁹ Masanil q'uen bronce ix ac'chaj ofrendail d'a Jehová, ay am 53 quintal yed' lajuñexo libra q'ueen. ³⁰ A d'a q'uen bronce chi' ix b'o sb'achnub'al yich yoyal b'aj ix can sti' mantiado b'aj sch'ox sb'a Dios. Añejtona' d'a q'uen ix b'o jun altar nab'a bronce yed' pax smallail. Nab'a bronce smasanil syamc'ab'il jun altar chi', ³¹ yed' pax sb'achnub'al yich yoyal smacul spatictac amac' yed' yestacail oyanoch d'a scajnub' Dios yed' yestacail spatictac yamaq'uil cajnub' chi'.

39

Ix b'o spichul eb' viñ sacerdote (Ex 28.1-43)

¹ A spichul eb' viñ sacerdote sc'an d'a yopisio d'a scajnub' Dios, jalb'il d'a lana ch'al q'uiç'mutz'inac, d'a ch'al yaxmaquinac yed' d'a chac ch'al. Ix b'opax spichul viñaj Aarón yicñtej yopisio yaji, icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés.

² Ayic ix b'o schaleca viñaj Aarón chi', ix och oro ch'al d'ay, lana ch'al q'uiç'mutz'inac, yaxmaquinac, chacchac yed' añ lino ch'al b'ayb'il. ³ Ix sten q'uen oro eb', te jay ix ajl. Ix lajvi chi' ix scotac polan q'uen eb', icha añ ch'al ix aj q'ueen yic syal sjalanb'at eb' d'a scal juntzañixo ch'al chi', aton sb'oji yuj eb' vach' sb'oani. ⁴ Ix sb'oan c'apac tz'ec' b'ac'an eb' d'a sjolom sjerñjab' jun chaleca chi', yic schalaj sb'a c'apac yichañ yed' c'apac spatic. ⁵ Ix sb'oanoch jun tzec'ul eb' d'a jun chaleca chi', añejpaxa' ix och oro ch'al d'ay, lana ch'al q'uiç'mutz'inac, yaxmaquinac yed' chacchac yed' pax añ lino ch'al b'ayb'il, icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés.

⁶ Ix yac'anoch q'uen cornalina eb' d'a syamnub'al nab'a oro. Ayoch sb'i eb' yuninal viñaj Israel d'a q'ueen, icha yajoch sletrail junoc sello. ⁷ Ix yac'anoch q'uen viñaj Bezaleel d'a sjolom sjerñjab' jun chaleca chi', yic snajicot eb' yuninal viñaj Israel chi', icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés.

⁸ Axo pax c'apac smacul sñi' sc'ol viñ, ix b'ojioch stz'ib'ul yuj junoc jelan sb'oani, icha yic c'apac chaleca: Ayoch oro ch'al d'ay yed' lana ch'al q'ui'c'mutz'inac, yaxmaquinac, chacchac yed' pax lino ch'al b'ayb'il. ⁹ Cha pacañ ix aji, lajanñej ix aj stitac scharñil ayic pacb'ilxo. 22 centímetro junjun stitac chi'. ¹⁰ A jun chi', charñ tzol ix aj yoch q'uen q'ueen te vach' yilji d'ay. A d'a jun b'ab'el tzol, ayoch q'uen rubí, q'uen crisólito yed' q'uen esmeralda. ¹¹ Axo d'a schab'il tzol, ayoch q'uen granate, q'uen zafiro yed' q'uen jade. ¹² Axo d'a yoxil tzol, ayoch q'uen jacinto, q'uen ágata yed' q'uen amatista. ¹³ Axo d'a scharñil tzol, ayoch q'uen topacio, q'uen cornalina yed' q'uen jaspe. Axo q'uen oro ayoch syamlab'iloc juntzañ q'ueen chi'. ¹⁴ Lajchave' q'ueen, aton lajchave' sb'i eb' yuninal viñaj Israel. Junjun sb'i eb' lajchavañ chi' ayoch d'a q'ueen, icha yajoch sletrail junoc sello.

¹⁵ A d'a c'apac smacul sñi' sc'ol chi' ix b'ojioch juntzañ cadena nab'a oro pach'uch'ab'il. ¹⁶ Ix b'ojipax chab' syamlab'il d'a q'uen oro yed' chab' argolla nab'a oro. Ix och chab' argolla chi' d'a chab' schiquin c'apac smacul sñi' sc'ol chi' d'a yib'añ. ¹⁷ Ix ochpax chab' cadena oro d'a chab' argolla chi'. ¹⁸ A sñi' chab' cadena chi' ix och d'a chab' syamlab'il nab'a oro, ix och d'a chab' sjolom sjerñjab' c'apac chaleca d'a yichañ. ¹⁹ Ix b'opax chab'xo argolla nab'a oro, ix och d'a yol chab' schiquin c'apac smacul sñi' sc'ol chi' d'a yalañ, junñej ix aj yed' c'apac chaleca. ²⁰ Ix b'oji chab'xo argolla nab'a oro, ix och d'a sñitac c'apac tz'ec' d'a sjolom sjerñjab' c'apac chaleca, tz'emc'och d'a yichañ. Junñej ix can yed' b'aj tz'emc'och stz'isul yed' d'a yib'añq'uea b'aj tz'ec' stzec'ul c'apac chaleca chi'. ²¹ Ix lajvi chi', junxoñej ix ajem q'uen argolla ayoch d'a c'apac yed' q'uen ayoch d'a c'apac smacul sñi' sc'ol chi'. Ix tze'chaj syam sb'a q'uen d'a lana ch'al q'ui'c'mutz'inac, yic vach' a c'apac smacul sñi' sc'ol chi' scan d'a yib'añq'ue jun tze'ul ayoch d'a c'apac chaleca chi', yic vach' max yactej sb'a c'apac. Ix b'o icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés. ²² A jun c'apac pichul jucan ayoch d'a yol c'apac chaleca chi', ix jalchaj b'o c'apac yed' ch'al q'ui'c'mutz'inac. ²³ Ix can yolaniñ sjaj c'apac d'a snañal, ix och stz'ulil sti' d'a sjaj chi' yic max ñic'chaji. ²⁴ Ix och yelvanub' c'apac d'a stitac d'a yoctac, icha yechel sat te' granado, ix b'oji yed' lana ch'al q'ui'c'mutz'inac, yaxmaquinac, chacchac yed' pax lino ch'al b'ayb'il. ²⁵ Ix b'ochajpax yunetac campana, nab'a oro ix aji. Ix och d'a scal yechel sat te' granado ayoch d'a yoctac c'apac pichul chi', ²⁶ syalelc'ochi, jun yechel sat te' granado chi', jun yune' campana, d'a stz'al ix ajochi, icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés. Aton c'apac pichul jucan chi' sc'an viñaj Aarón ayic tz'och viñ d'a yopisio. ²⁷ A c'apac spichul viñaj Aarón yelxo val te jucan c'apac yed' c'apac yic eb' yuninal viñ, nab'a lino ch'al jalb'il yuj junoc jalum c'apac, a ix och d'ay. ²⁸ Añeja' ix b'ojipax c'apac c'ox sb'ac'chaji yed' pax juntzañxo sc'oxal yed' c'apac yolvex. Lino ch'al b'ayb'il ix och d'a juntzañ chi' smasanil. ²⁹ Añeja' d'a jun tze'ul, lino ch'al b'ayb'il ix och d'ay, ix b'ojioch yelvanub' yuj junoc jelan sb'oani. D'a añ lana ch'al q'ui'c'mutz'inac, yaxmaquinac yed' chacchac ix b'ojioch yelvanub' chi', icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés.

³⁰ Ix sb'oanpax jun yelvanub' nab'a oro eb', sch'oxnab'il yopisio d'a sat sacerdotéal, ix och juntzañ lolonel tic d'ay icha sello: Yicñej Jehová yaji, xchi.

³¹ Ix lajvi chi', ix och jun lana ch'al q'ui'c'mutz'inac d'ay, yic syal stzec'jioch jun yelvanub' chi' d'a snañal sat c'apac c'ox sb'ac'chajochi, icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés.

*Ix lajvi sb'oe' scajnub' Dios
(Ex 35.10-19)*

³² Icha chi' ix aj sb'ochajq'ue scajnuv' Dios b'aj sch'ox sb'a. Icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi', icha val chi' ix aj sb'oan eb' israel chi'. ³³ Masanil syamc'ab'il scajnuv' Dios ix yic'cot eb' d'a viñaj Moisés chi', aton tic: Syamnuv'al, smarcoal, sreglail, yoyal yed' pax sb'achlab'il yich. ³⁴ C'apac c'apac tz'och d'a yib'añ, noc' tz'umal calnel uc'nac d'a chacchac, noc' tz'uum te lab'ab'i yed' pax jun c'apac cortina tz'och smaculoc te' scaxail trato. ³⁵ Ix yic'anpaxcot te' caxa chi' eb' yed' te' regla tz'och sb'achlab'iloc yed' smacul b'aj tz'ac'ji tup mul, ³⁶ te' mexa yed' syamc'ab'il yed' ixim pan tz'och d'a yichañ Jehová. ³⁷ Ix yic'anpaxcot jun sb'achnuv' candil nab'a oro eb' yed' pax candil ayoch d'a yib'añ d'a stz'olal yed' masanil syamc'ab'il yed' aceite yic' tz'och sc'ac'al candil chi'. ³⁸ Ix yic'anpaxcot jun altar nab'a oro eb' yed' pax aceite sc'anchaji ayic sic'chajel junoc mach, ma junoc tas tz'ochcan yicoc Dios yed' incienso suc'uq'ui sjab', jun c'apac cortina yic smacul sti' mantiado, ³⁹ jun altar bronce yed' smallail to bronce paxi, sreglail tz'och sb'achlab'iloc, syamc'ab'il, jun palangana yed' pax sb'achnuv' yich. ⁴⁰ Ix yic'anpaxcot c'apac cortina eb', aton c'apac tz'och d'a spatictac amac' yed' yoyal yed' pax sb'achnuv' yich, c'apac cortina tz'och d'a sti' amac' yed' pax sch'añal, yestacail d'a spatictac amac' chi' yed' masanil yamc'ab' sc'anchaj d'a scajnuv' Jehová b'aj sch'ox sb'a. ⁴¹ Ix yic'anpaxcot c'apac pichul eb', aton c'apac sc'an eb' sacerdote d'a yopisio d'a yol scajnuv' Dios, aton pichul yic yopisio viñaj sacerdote Aarón yed' spichul eb' yuninal viñ syac'och d'a yopisio chi'. ⁴² Masanil ix sb'o eb' israel icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés. ⁴³ Ayic ix yilan viñaj Moisés chi' to icha chi' ix aj sb'oel yuj eb', ix yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ eb'.

40

A tas ix aj sb'oq'ue scajnuv' Dios

¹ Ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés, ix yalan d'a viñ icha tic:

² D'a b'ab'el c'ual yic b'ab'el uj, ata' sb'oq'ue in cajnuv' b'aj tzin ch'ox in b'a. ³ Slajvi chi', tz'ac'chajoch te' scaxail trato d'a yool chi', tz'ac'chajoch c'apac cortina smaculoc. ⁴ Tz'ac'chajpaxoch te' mexa yed' tas tz'em d'a yib'añ yed' sb'achnuv' candil, tz'ochpax sc'ac'al candil chi'. ⁵ A d'a yichañ scaxail trato tz'och altar oro b'aj stz'a incienso, sloch'ajq'ue c'apac cortina d'a sti' mantiado chi'. ⁶ Sb'ochajpaxem jun altar b'aj stz'a silab' d'a yichañelta sti' mantiado chi'. ⁷ Tz'ac'chajem jun nivan palangana d'a scal mantiado yed' altar, tz'ac'ji b'ud'joc yed' a a'. ⁸ Slajvi chi', sb'ochajoch c'apac cortina smaculoc spatictac yamaq'uil, axo c'apac tz'och d'a sti' yamaq'uil chi' sq'uepax locan c'apac.

⁹ Tzic'ancot aceite sc'anchaji a sic'chajel junoc mach, ma junoc tas. Tza secanem d'a yib'añ in cajnuv' yed' d'a masanil tastac ayoch d'a yool. Icha chi' tz'aj yochcan masanil syamc'ab'il d'a yopisio, yic vach' vicxo tz'ajcani. ¹⁰ Tza secanpaxem aceite chi' d'a yib'añ altar b'aj stz'a silab' yed' masanil syamc'ab'il. Icha chi' tz'aj yochcan d'a yopisio, yuj chi' a jun altar chi' vicxo tz'ajcani. ¹¹ Tza secanpaxem aceite chi' d'a yib'añ jun nivan palangana yed' sb'achnuv'al yich yic vach' vicxo tz'ajcani.

¹² Slajvi chi', tzic'anb'at viñaj Aarón yed' eb' yuninal d'a sti' mantiado chi', tza checan sb'ic sb'a eb' ta'. ¹³ Slajvi chi', tzac'anoch spichul viñaj Aarón chi' yic yopisio. Tzac'anoch aceite d'a viñ yic tz'ochcan yopisio viñ d'a sacerdotéal d'ayin. ¹⁴ Sjapax eb' yuninal viñ chi' d'a a tz'ey, tzac'anoch spichul eb'. ¹⁵ Tzac'anpaxoch aceite d'a eb' icha tzutej viñaj Aarón chi', yic

vach' tz'ochcan eb' sacerdotéal d'ayin. Tz'ac'jioch aceite chi' d'a eb' yic scan jun opisio chi' d'a yol sc'ab' eb', ol b'eyñejb'at d'a yirñtilal eb' d'a masanil tiempo, xchi Jehová.

¹⁶ Icha ix aj yalan Jehová, icha val chi' ix aj sb'oan viñtaj Moisés chi'.

¹⁷ Ayic ix schanel yich yic schab'il ab'il yelta eb' d'a Egipto, d'a val sb'ab'el c'ual yic b'ab'el uj ix b'ojjq'ue scajñub' Dios. ¹⁸ Ix yalan viñtaj Moisés chi' to tz'ac'jiem q'uen sb'achñub'al yich, ix ac'jiem te' marco d'a yib'añ q'ueen, ix ac'jipaxoch sreglail, ix ic'jiq'ue vaan te' oy d'a yib'añ sb'achñub'al ayxoem chi'. ¹⁹ Ix ac'jib'at jeñan c'apac mantiado d'a yib'añ scajñub' Dios chi', ix ac'jib'at juntzarño d'a yib'añ mantiado icha ix aj yalan Jehová d'a viñtaj Moisés chi'.

²⁰ Ix lajvi chi, ix yac'anem chab' pachañ q'uen q'ueen viñtaj Moisés chi' d'a yol scaxail trato, aton q'uen b'aj tz'ib'ab'ilocho lajuñe' checnab'il. Ix yac'anocho te' sb'achlab'il te' caxa chi' viñ, ix yac'anpaxem smacul te' viñ, aton b'aj tz'ac'ji tup mul. ²¹ Ix lajvi chi', ix ic'jib'at te' d'a yol scajñub' Dios, ix ac'jioch c'apac cortina d'a sñañal yol scajñub' chi', yic tz'och smaculoc te' caxa chi', icha ix aj yalan Jehová d'a viñ. ²² Ix ac'jipaxoch te' mexa d'a co vach' d'a yol mantiado b'aj sch'ox sb'a Dios. ²³ Vach' ix aj yac'jiem ixim pan d'a sat te' mexa d'a yichañ Jehová, icha ix aj yalan d'a viñtaj Moisés chi'.

²⁴ Ix ac'jipaxoch q'uen sb'achñub' candil d'a co q'uexañ d'a yichañ mexa d'a yol mantiado b'aj sch'ox sb'a Dios. ²⁵ Ix ac'jioch sc'ac'al candil d'a yichañ Jehová, icha ix aj yalan d'a viñtaj Moisés chi'. ²⁶ Ix ac'jipaxoch altar oro d'a yichañelta c'apac cortina chi'. ²⁷ Ix sñusantz'a incienso viñtaj Moisés chi' d'a yib'añ altar chi', icha ix aj yalan Jehová.

²⁸ Ix lajvi chi', ix ac'chajoch c'apac cortina smaculoc b'aj tz'och eb' sacerdote d'a yol cajñub' chi'. ²⁹ Ix ac'chajem altar b'aj sñusjitz'a silab' d'a yichañelta sti' mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. Ix lajvi chi' ix sñusantz'a noc' silab' viñtaj Moisés chi' yed' ixim harina icha ix aj yalan Jehová.

³⁰ Ix ac'jioch q'uen nivan palangana d'a scal mantiado yed' altar. Ix ac'ji b'ud'joc q'uen d'a a' yic sb'ic sc'ab' eb' yed' yoc. ³¹ A d'a a' chi' ix sb'ic sc'ab' viñtaj Moisés chi' yed' yoc. Añeja' pax viñtaj Aarón yed' eb' yuninal sb'ic sc'ab' eb' yed' yoc, ³² ayic tz'och eb' d'a yol mantiado. Sb'icpax sc'ab' eb' yed' yoc chi' ayic tz'och eb' d'a altar, icha val ix aj yalan Jehová d'a viñtaj Moisés chi'.

³³ D'a slajvub'alxo ix b'ochajoch yamaq'uil spatic yichañ scajñub' Dios yed' altar. Ix lajvi chi' ix ac'chajoch c'apac c'apac smaculoc d'a sti' amac' chi'. Icha val chi' ix aj sb'ocanel masanil tas ix alchaj d'a viñtaj Moisés chi' yuj Jehová.

Ix och stziquiquial Jehová d'a yib'añ scajñub' (Nm 9.15-23)

³⁴ Ayic ix lajvi sb'oel smasanil, ix emul asun d'a yib'añ mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová, ix em stziquiquial d'a yib'añ scajñub' chi' yed' d'a yool. ³⁵ Yuj chi' maj yal-laj yoch viñtaj Moisés d'a yool chi', yujto ayec' jun asun chi' d'a yib'añ, macb'il yool chi' yuj stziquiquial Jehová. ³⁶ Ayic sq'ue vaan asun chi' d'a yib'añ scajñub' Jehová chi' syic'anq'ue vaan smaculoc eb' israel, sb'eyb'at eb'. ³⁷ Tato max q'ue vaan asun chi' jun, max yic'q'uelaj vaan scampamento eb', ato sq'ue vaan ichato chi' sb'at eb'. ³⁸ Yalñej b'ajtil ayec' eb' israel d'a yol b'e, syil val jun asun chi' eb' d'a yib'añ scajñub' Jehová d'a c'ualil, axo d'ac'valil ayoch sc'ac'al asun chi' syil eb'.

A Ch'añ Libro LEVÍTICO

Levítico sb'i jun libro tic, yujto a' tz'alancot yuj eb' yirñtilalcan viñaj Levi, yoxil yuninal viñaj Jacob. A eb' yirñtilal Levi chi' añej eb' ay yalan yic smunlaj d'a scajñub' Dios. Scolvajpax eb' ayic tz'och eb' anima ejmelal d'a Dios chi'. A jun libro tic syalcot yuj sleyal tastac smoj sc'ulaj d'a scajñub' Dios chi' yed' tas mañ smojoc syic'och eb' sacerdote chi' d'a yichañ Dios. Syalanpaxcot yuj tas tz'aj sach'itanxi sb'a eb' anima.

A tas nivan yelc'och d'a jun libro tic to a sDiosal eb' israel malaj jab'oc chucal d'ay. Snib'ej Dios chi' to vach' syutej sb'eyb'al eb' israel chi' yic malaj pax schucal eb'. Syalanpaxcoti tastac tz'aj yac'ji silab' yed' juntzañxo ofrenda tz'ac'ji d'a Dios, aton tic syal d'a capítulo 1 masanto d'a 8. Axo capítulo 9 yed' 10, a tz'alancot tas aj yochnac viñaj Aarón sacerdoteal.

Axo d'a capítulo 11 masanto d'a 15, ata' syal yuj juntzañ tas vach' yed' juntzañ tas mañ vach'ocljaj. Syalanpax yuj tas tz'aj sach'itan sb'a eb' anima yuj juntzañ chucal sc'ulej. Axo d'a capítulo 16, ata' syal yuj tas tz'aj yac'ji lajvoc mul. Axo juntzañxo capítulo d'a jun libro tic, syalcot yuj juntzañxo ley yovalil sb'eyb'alaji yed' juntzañ q'uirñ yovalil syac'och eb' israel. Ay jun ayacan d'a capítulo 19.18 to yovalil sco xajanej eb' ay d'a spatic schiquin co pat, aton jun chi' ix yalpax Jesús d'a San Mateo 22.39, te nivan yelc'och jun checnab'il chi'.

A juntzañ silab' stz'ab'at smasanil

¹ Ix avtaj viñaj Moisés yuj Jehová d'a yol mantiado, ix schecan yal juntzañ checnab'il viñ d'a eb' yetisraelal.

² Yuj chi' ix yalan viñaj Moisés chi' icha tic: Tato ay junoc ex tzeyic'cot junoc noc' noc' yic sñuschajtz'a smasanil silab'il d'a Jehová, a d'a scal noc' e vacax, d'a scal noc' e calnel ma d'a scal noc' e chiva, ata' tzeyic'cot noc'. ³ Tato vacax noc' tze ñustz'a silab'il chi', yovalil a junoc noc' toro malaj spaltail tzeyic'coti. A jun silab' stz'ai, a jun chi' to stz'ab'at noc' noc' chi' smasanil. A d'a yichañ mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová, ata' tzeyac'och silab' chi' yic vach' schaji yuj Jehová. ⁴ Yovalil tzeyac'q'ue e c'ab' d'a sjolom noc', yic schaji noc' yuj yac'ji lajvoc e mul. ⁵ A mach ay yic noc' chi', a smilancham noc' d'a yichañ Jehová, axo eb' sacerdote yuninal viñaj Aarón tz'ic'ancot schiq'uil noc', stzicanoch eb' d'a scharñil pac'añ jun altar ayec' d'a yichañ mantiado. ⁶ Añeja' viñ ay yic noc' chi' spatz'anel noc', schoc' xicanb'at noc' viñ. ⁷ Axo eb' sacerdote yuninal viñaj Aarón chi', syac'q'ue te' c'atzitz eb' d'a yib'añ te' tzac'ac' d'a altar chi' yic sq'ue sc'ac'al. ⁸ Tz'ac'jiq'ue noc' chib'ej cotac xicab'il chi' d'a yib'añ te' c'atzitz chi' yed' noc' sjolom yed' noc' xepu' tz'ic'jiel d'a noc' yol sc'ool. ⁹ A mach tz'ac'an noc' silab' chi', yovalil a smaxan noc' yol sc'ool, sb'icanel noc' yoc, axo viñ sacerdote sñusantz'a jun silab' chi' smasanil d'a yib'añ altar. Suc'uqu'ui sjab' jun silab' stz'a chi' syab' Jehová.

¹⁰ Tato calnel, ma chiva noc' tzeyac' silab'il chi', yovalil ch'aac noc', malajocab' jab'oc spaltail noc'. ¹¹ A d'a stojolal norte d'a jun altar chi', ata' smiljicham noc' yuj mach tz'ac'an noc' chi' d'a yichañ Jehová. Axo eb' yuninal viñaj Aarón chi' stzicanoch schiq'uil noc' d'a scharñil pac'añ jun altar chi'. ¹² Slajvi chi' slaj cotac xicajb'at noc', axo viñ sacerdote tz'ac'anq'ue noc' cotac xicab'ilxo yaj chi' d'a yib'añ c'ac' d'a yib'añ altar yed' noc' sjolom yed' noc'

xepu' tz'el d'a noc' yol sc'ool. ¹³ Axo jun mach tz'ac'an noc' silab' chi', yovalil a smaxan noc' yol sc'ool, sb'icanpaxel noc' yoc, axo viñ sacerdote sñusantz'a smasanil d'a yib'añ altar. Suc'uq'ui sjab' jun silab' stz'a chi' syab' Jehová.

¹⁴ Tato much noc' silab' sñusjitz'a smasanil d'a yichañ Jehová, yovalil a junoc noc' paramuch yalñej tas macañil. ¹⁵ A viñ sacerdote tz'ic'ancot noc' silab' chi' d'a altar, stoc'anel sjolom noc' viñ, sñusjitz'a noc'. Axo schiq'uul noc', stzicoch viñ d'a spac'ul altar. ¹⁶ Tz'ic'jielta masanil yooch noc' yed' tas ay d'a yool, syumjicab'at d'a stz'eyb'at altar d'a stojolal b'aj sjavi c'u, aton b'aj smolchaj q'uen tic'aq'uul taan. ¹⁷ Slajvi chi' syamji sc'axil noc' yic sjechitanb'at jab'oc noc' viñ, palta max chab'axlaj snañal noc', sñusantz'a noc' viñ sacerdote d'a yib'añ te' c'atzitz ayq'ue d'a yib'añ altar chi'. Suc'uq'ui sjab' jun silab' stz'a chi' syab' Jehová.

2

Juntzañ tas svaji tz'ac'ji ofrendail

¹ Tato ay junoc ex tzeyic'cot ixim harina ofrendail d'a Jehová, a val ixim harina te vach' tzeyic'coti. A d'a yib'añ ixim chi' tzeyaq'uem aceite yed' incienso, ² tzeyic'ancot d'a eb' sacerdote yiñtilal viñaj Aarón. A junoc eb' sacerdote ayoch d'a yopisio tz'ic'anq'ue junoc b'echañ ixim harina yed' aceite yed' pax masanil incienso. Slajvi chi' sñusjitz'a jun silab' chi' d'a yib'añ altar, yuj sch'oxchaji to a' silab' chi' yic Jehová yaji. Suc'uq'ui sjab' jun ofrenda chi' syab' Jehová. ³ Axo jab'ocxo jun ofrenda chi' yicxo eb' viñ sacerdote yaji. Nivan yelc'ochi, yujto yetb'eyum sb'a yed' jun silab' sñusjitz'a d'a yichañ Jehová.

⁴ A tz'ac'ji junoc ofrenda c'amb'inac d'a yol horno, aocab' ixim harina te vach', malaj yich sb'at d'a scal. Syal pim tz'aj sb'o'ji, scalaj yed' aceite, syalpax yoch d'a c'oxoxal to malaj yich, suchajec' aceite d'ay.

⁵ Tato a jun ofrenda chi' mayb'il d'a yol xalten, aocab' ixim harina yelxo val te vach', calab'il yed' aceite, palta mocab'a yich ayb'ati. ⁶ Scotac xepchitaji, slajvi chi' tz'och aceite d'ay, yujto ofrenda d'a tas svaji.

⁷ Tato tzeyac' junoc ofrenda tajinac d'a scal aceite, aocab' yed' ixim harina te vach', calab'il yed' aceite tzeyac'a'. ⁸ Ayic toxo ix b'oe' jun ofrenda chi', tzeyic'ancot d'a Jehová, tzeyac'an d'a viñ sacerdote, axo viñ tz'ic'anb'at d'a altar. ⁹ Ata' sñustz'a jab'oc jun ofrenda chi' viñ yic ch'oxnab'il to a ofrenda chi' yic Jehová yaji. Suc'uq'ui sjab' jun silab' chi' syab' Jehová. ¹⁰ Axo jab'ocxo jun ofrenda chi', yic eb' sacerdote tz'ajcani. Nivan yelc'ochi, yujto yetb'eyum sb'a yed' juntzañ ofrenda sñusjitz'a d'a yichañ Jehová.

¹¹ Masanil juntzañ ofrenda tzeyac' d'a Jehová d'a tastac svaji, malajocab' yich ayb'at d'a scal. Max yal-laj sñusjitz'a tas silab'il d'a yichañ Jehová tato ayb'at yich pan, ma noc' yalchab' d'a scal. ¹² Syal eyac'an ixim pan ayb'at yich d'a scal yed' tas ayb'at noc' yalchab' d'a scal d'a ofrendail a tz'ac'ji b'ab'el sat avb'en, palta max ñusjitz'alaj d'a yib'añ altar silab'il b'aj stz'a silab' suc'uq'ui sjab' syab' Jehová.

¹³ Masanil ofrenda tzeyac' d'a tas svaji, yovalil sb'at yatz'amil, malaj junoc ofrenda chi' to max b'at yatz'amil, yujto a atz'am atz'am chi' sch'oxanel co trato yed' co Diosal. Yuj chi' masanil ofrenda tzeyac' d'a tas svaji chi', ayñejocab'och yatz'amil.

¹⁴ Tato tzeyac' junoc ofrenda d'a Jehová d'a sb'ab'el sat eyavb'en, yovalil a jayeoc jolom trigo sc'anb'i d'a scal c'ac', yaxto val svuchchajeli. ¹⁵ A d'a yib'añ jun ofrenda chi', tzeyac'och aceite yed' incienso, yujto a ofrenda chi' a

ixim trigo, ma ixim cebada. ¹⁶ A junoc viñ sacerdote sñusantz'a jab'oc ixim vuchb'ilel chi' yed' aceite yed' pax masanil incienso. A jab'oc chi' sch'oxani to a ofrenda chi' yic Jehová yaji.

3

A silab'yic junc'olal

¹ Tato ay junoc ex tzeyac' junoc snun e vacax, ma junoc noc' toro silab'oc yic tze ch'oxani to ay e junc'olal yed' Jehová, yovalil tzeyic'cot noc' d'a yichañ Jehová. A jun noc' noc' chi' yovalil malaj jab'oc spaltail noc'. ² Ayic tzeyac'an junoc ofrenda chi', tzeyic'b'at noc' d'a yichañ mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. Ata' tzeyac'q'ue e c'ab' d'a sjolom noc', slajvi chi' tze milancham noc'. Axo junoc eb' viñ sacerdote stzicanoch schiq'uul noc' d'a scharñil pac'añ altar.

³ Tato ay junoc ex tzeyac' junoc noc' silab' yic junc'olal, tzeyiq'uel junoc macañ d'a noc' silab' chi', yic sñusjitz'a d'a yichañ Jehová, aton juntzañ tic tzeyiq'ueli: Masanil xepu' ayoch d'a noc' yol sc'ool, ⁴ chab' stut noc' yed' xepual, xepu' ayoch d'a spatictac sb'aquil yich spatic noc' yed' xepu' ayoch d'a yib'añ seyub' noc'. ⁵ Axo junoc eb' viñ sacerdote sñusantz'a masanil juntzañ chi' silab'il d'a yib'añ junxo silab' van stz'a d'a yib'añ te' c'atzitz d'a yib'añ altar, suc'uq'ui sjab' syab' Jehová.

⁶ Tato tzeyac' junoc noc' calnel ma junoc noc' chiva d'a Jehová silab'il yic tze ch'oxan e junc'olal yed'oc, syal eyac'an noc' ch'aac ma noc' snun, añej tato malaj jab'oc spaltail noc'. ⁷ Ayic tzeyac'an noc' calnel chi' silab'il d'a yichañ Jehová, ⁸ tzeyac'q'ue e c'ab' d'a sjolom noc'. Slajvi chi' tze milancham noc' d'a yichañ mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. Axo junoc eb' viñ sacerdote stzicanoch schiq'uul noc' d'a scharñil pac'añ altar.

⁹ A junoc mach ex tzeyac' junoc noc' silab' chi', tzeyiq'uel junoc macañ d'a noc' yic sñusjitz'a d'a yichañ Jehová, aton juntzañ tic tz'ic'jieli: Xepual sñe noc', vach' tz'aj yic'jiel smasanil yed' xepu' ayoch d'a noc' yol sc'ool, ¹⁰ stut noc' yed' pax xepu' ayoch d'ay, xepu' ayoch d'a yich spatic noc' yed' xepu' ayoch d'a yib'añ seyub' noc', junñej tz'aj yic'jiel yed' noc' stut chi'. ¹¹ Slajvi chi', axo viñ sacerdote sñusantz'a juntzañ chi' smasanil silab'oc d'a yichañ Jehová to icha junoc vael yaji.

¹² Tato chiva noc' tzeyac' e silab'oc chi', tzeyic'cot noc' d'a yichañ Jehová.

¹³ Axo mach ex tzeyac' noc' chi', tzeyac'q'ue e c'ab' d'a sjolom noc', tze milancham noc' d'a yichañ mantiado. Axo eb' viñ sacerdote stzicanoch schiq'uul noc' d'a scharñil pac'añ altar.

¹⁴⁻¹⁵ A ex mach ex tzeyac' junoc noc' silab' chi', tzeyiq'uel junoc macañ d'a noc', yic sñusjitz'a d'a yichañ Jehová, aton juntzañ tic: Masanil xepu' ayoch d'a noc' yol sc'ool, d'a spatictac sb'aquil yich spatic noc' yed' xepu' ayoch d'a spatic seyub' noc' yed' stut noc' schab'il yed' xepual. ¹⁶ Axo viñ sacerdote sñusantz'a juntzañ chi' smasanil d'a yib'añ altar, icha junoc vael sñusjitz'aoc, suc'uq'ui sjab' syab' Jehová.

Masanil xepual noc' yic Jehová yaji. ¹⁷ Mañ e chi xepu' yed' pax schiq'uul noc'. A jun tic ley tz'ajcan d'ayex d'a junelñej yed' d'a eyiñtilal, yalñej b'ajtl ayex eq'ui, xa chi, xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

4

A silab'yuj yac'ji tup mul

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' to syal juntzañ checnab'il tic viñ d'a eb' yetisraelal. Yuj chi' ix yal viñ icha tic:

² Tato ay mach tz'och smul, mañ sc'anoc sc'ool, sc'ulan tastac ay yovalil, ato a' syal schecnab'il Jehová, yovalil sc'anab'ajej masanil juntzañ tastac ol val tic:

³ Tato a viñ sat sacerdote tz'och smul ayic ayoch viñ d'a yopisio, a smul viñ chi' tz'empax d'a yib'añ eb' choñab', yovalil syac' junoc noc' quelem vacax viñ silab'oc d'a Jehová yuj smul chi'. A noc' vacax syac' viñ chi', a noc' malaj jab'oc spaltail. ⁴ Syic'ancot noc' viñ d'a yichañ mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. Syac'anq'ue sc'ab' viñ d'a sjolom noc', smilancham noc' viñ d'a yichañ Jehová. ⁵ A viñ tz'ic'ancot jab'oc schiq'uil noc' syic'anoch viñ d'a yol mantiado chi'. ⁶ Syaqu'uem yiximal sc'ab' viñ d'a scal schiq'uil noc' chi'. Uquel stziquem viñ d'a yichañ Jehová d'a yichañelta c'apac cortina ayoch b'aj ay lugar Añej Jehová Ay Yico'. ⁷ Sucanoch jab'oc schiq'uil noc' chi' viñ d'a sch'ac altar yic incienso ayoch d'a yichañ Jehová d'a yol mantiado. Axo masanil chic' tzato can chi', seccanem viñ d'a yichtac yoc altar b'aj sñusjitz'a silab', aton jun ayem d'a yichañ mantiado chi'.

⁸ Slajvi chi' tz'ic'jiel masanil xepu' d'a noc' yol sc'ool, ⁹ yed' chab' stut noc' yed' xepual yed' pax masanil xepual sb'aquil yich spatic noc' yed' xepu' ayoch d'a yib'añ seyub' noc', ¹⁰ icha val tz'aj yic'jiel d'a noc' vacax tz'ac'ji silab'oc yic sch'oxan junc'olal yed' Dios. Slajvi chi', sñusjitz'a d'a yib'añ altar.

¹¹ Axo noc' stz'umal, noc' sb'ac'chil, noc' sjolom, noc' xub', noc' yoc, masanil noc' yol sc'ool yed' masanil sch'añtza' noc', ¹² syalelc'ochi masanil noc' silab' chi', tz'ic'jiel d'a junoc lugar to vach' yaj d'a spatiquel campamento, aton b'aj sechajtaxonel q'uen tic'aq'uil taañ. Ata' sñusjitz'a noc' d'a yib'añ te' c'atzitz.

¹³ Tato co masanil a oñ choñab' israel oñ tic tz'och co mul, mañ sc'anoc co c'ool, malaj pax junoc oñ snachajel cuuj to mañ ichoc yalan schecnab'il Jehová ix co c'ulej, yuj chi' tz'och co mul, ¹⁴ ayic squilancot co b'a to ix och co mul, yovalil scac' junoc noc' quelem vacax silab'il co masanil yic tz'ac'ji tup co mul chi' d'a quib'añ. Squic'anb'at noc' d'a yichañ mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. ¹⁵ Ata' syac'q'ue sc'ab' eb' yichamtac vinaquil choñab' d'a sjolom noc' d'a yichañ Jehová, smiljicham noc' ta'. ¹⁶ Axo viñ sat sacerdote tz'ic'ancot jab'oc schiq'uil noc' chi' d'a yol junoc yed'tal syic'anoch viñ d'a yol mantiado, ¹⁷ slab'anem yiximal sc'ab' viñ d'a scal schiq'uil noc' chi' tz'ic'jiel d'a junoc lugar to vach' yajañ Jehová d'a yichañelta c'apac cortina. ¹⁸ Sucanec' jab'oc schiq'uil noc' chi' viñ d'a sch'ac altar b'aj stz'a incienso, aton ayec' d'a yichañ Jehová d'a yol mantiado chi'. Axo jantacto schiq'uil noc' tzato can, stob'jicanec' d'a yich yoc altar b'aj sñusjitz'a silab', aton jun ayec' d'a yichañ mantiado chi'. ¹⁹ Slajvi chi' tz'ic'jiel masanil xepual noc' silab' chi', sñusjitz'a d'a yib'añ altar. ²⁰ Syalelc'ochi, to icha val tz'aj noc' quelem vacax syac' viñ sat sacerdote yuj smul icha chi' tz'ajpax noc' tz'ac'ji chi' yuj smul eb' anima smasanil. Icha chi' syutej viñ sat sacerdote chi' sb'oan silab' yuj slajvicanel co mul d'a quib'añ a oñ tic. ²¹ Slajvi chi' tz'ic'jiel noc' silab' chi' d'a spatiquel campamento. Ata' sñusjitz'a noc', icha val tz'utaj noc' b'ab'el quelem vacax chi', yujto a jun silab' chi' tz'ac'ji yuj yac'ji lajvoc co mul co masanil.

²² Tato ay junoc viñ yajal tz'och smul, mañ sc'anoc sc'ol viñ yic sc'ulan tastac to mañ ichocta' yalan schecnab'il Jehová, ²³ ayic snachajel yuj viñ to ix och smul viñ, yovalil syic'cot junoc noc' mam chiva viñ silab'il yuj smul ix och chi'. A noc' syic'cot viñ chi' a noc' malaj jab'oc spaltail. ²⁴ Syaqu'ue sc'ab' viñ d'a sjolom noc', smilancham noc' viñ d'a yichañ Jehová, aton b'aj smiljixon noc' noc' sñusjitz'a silab'il, yujto silab' yuj smul viñ yaj noc'. ²⁵ Axo junoc viñ sacerdote tz'ic'ancot schiq'uil noc' silab' chi', sucanoch viñ d'a sch'ac altar

b'aj sřusjitz'a silab', axo jantacto chic' scani, stob'ancanec' viři d'a yich yoc altar chi'. ²⁶ Sřusjitz'a smasanil xepual noc' d'a yib'aři altar, icha val tz'aj silab' tz'ac'ji yuj sch'oxji junc'olal yed' Dios. Icha chi' syutej viři sacerdote sb'oan jun silab' chi' yic tz'ac'ji tup smul jun viři yajal d'a chořab' chi'.

²⁷ Tato ay junoc comon anima tz'och smul, mař sc'anoc sc'ool yic sc'ulan tastac to mař ichocta' yalan schecnab'il Jehová, ²⁸ ayic snachajel yuuj to ix och smul, yovalil syic'cot junoc noc' nun chiva silab'il yuj smul ix och chi'. A noc' syic'cot chi', a noc' malaj jab'oc spaltail. ²⁹ Syac'q'ue sc'ab' d'a sjolom noc', slajvi chi' smilancham noc' b'aj smiljifaxoncham noc' noc' sřusjitz'a silab'il. ³⁰ Axo junoc viři sacerdote tz'ic'ancot schiq'uil noc', sucanoch viři d'a sch'ac altar b'aj sřusjitz'a silab', axo jantacto schiq'uil noc' scani, stob'ancanec' viři d'a yich yoc altar chi'. ³¹ Slajvi chi' tz'ic'jiel masanil xepual noc' silab' chi', icha val tz'aj yic'jiel yic noc' silab' tz'ac'ji yuj sch'oxan sjunc'olal yed' Dios. Sřusjitz'a xepual noc' chi' silab'il d'a yichaři Jehová to suc'uq'ui sjab'. Icha chi' syutej viři sacerdote sb'oan jun silab' chi' yic tz'ac'ji tup smul jun anima chi'.

³² Tato a noc' calnel syic'cot jun mach tz'ac'an jun silab' chi', a junoc noc' snun malaj jab'oc spaltail syic'coti. ³³ Yovalil syac'q'ue sc'ab' d'a sjolom noc' calnel chi', smilancham noc' b'aj smiljifaxoncham noc' noc' sřusjitz'aoc.

³⁴ Axo junoc viři sacerdote tz'ic'ancot schiq'uil noc', sucanoch viři d'a sch'ac altar b'aj sřusjitz'a silab', axo jantacto schiq'uil noc' scani, stob'canec' viři d'a yich yoc altar chi'. ³⁵ Slajvi chi' tz'ic'jiel masanil xepual noc' silab' chi', icha val tz'aj yic'jiel yic noc' silab' tz'ac'ji yuj sch'oxan sjunc'olal yed' Dios. Sřusjitz'a xepual noc' chi' d'a yib'aři altar, d'a yib'aři juntzařix silab' to stz'ataxon d'a yichaři Jehová. Icha chi' syutej jun viři sacerdote sb'oan jun silab' chi' yic tz'ac'ji tup smul jun anima chi'.

5

A juntzaři mul smoj yac'ji silab' yuuj

¹ Q'uinaloc ay junoc mach tz'avtaj yuj yalani ma yac'an testigoal sb'a d'a junoc tas ix yila', ma ix yab'i, palta tato max yalelta yuj tas ix yil chi', ma tas ix yab' chi', a jun chi' tz'och smuloc scanřej d'a yib'aři.

² Ařejtona' tato ay junoc mach syaman junoc tas mař vach'oc icha yalan ley, tz'och smul. Q'uinaloc suquec' sb'a d'a snivanil junoc chamnac noc', vach'chom caltacte'al noc', ma molb'etzal noc', ma junoc noc' tz'ec' řierřionoc, a junoc mach icha chi' sc'ulej, mař vach'oc tz'aji. Tz'och smul, vach'chom max yab'i tato ix suquec' sb'a d'a noc' chamnac noc' chi'.

³ Q'uinaloc ay mach syaman junoc tas tz'el d'a anima, mař vach'oc tz'ajcan yuuj icha yalan ley, max nachajel yuj d'a jun rato chi', palta ayic snachajel yuuj, tz'och jun chi' smuloc.

⁴ Q'uinaloc ay junoc mach syac' sti' d'a yalxořej tas lolonelal d'a elařichamel, tato max cham val snaani syac'an sti' chi', max yaq'uelc'och tas ix yal chi', palta ayic snachajel yuuj, toxo ix och juntzaři chi' smuloc.

⁵ A mach tz'och junoc smul d'a juntzaři tastac tic, yovalil scha smuloc, ⁶ syac'an junoc noc' nun calnel silab'oc yuj smul ix och chi', ma junoc noc' nun chiva. A jun silab' chi', sřustz'a viři sacerdote yic slajvicanel smul jun anima chi'.

⁷ Tato malaj stumin jun anima chi' b'aj sman junoc noc' calnel, ma junoc noc' chiva chi', yovalil syic'cot chavařoc noc' paramuch, yalřej tas macařil d'a yichaři Jehová yuj smul ix och chi'. Jun noc' tz'och yuj smul chi', junocxo noc' sřusjitz'a smasanil silab'il. ⁸ B'ab'el sřusjitz'a noc' tz'ac'ji yuj smul chi'

ujuj viř sacerdote, tořej sch'umjiel sjaj noc', palta max el-laj d'a junelņej.
⁹ Slajvi chi', sucjioch jab'oc schiq'uil noc' d'a spatictac altar, axo jantacto schiq'uil noc' scani, tz'ac'jicanoch d'a yich yoc altar chi', yujto silab' yuj mul yaji.
¹⁰ Axo junxo noc' schab'il chi', sřusjitz'a noc' icha sleyal. Icha chi' tz'aj sb'oan silab' viř sacerdote yuj slajvican smul jun anima chi'.

¹¹ Tato malaj stumin jun anima chi' b'aj sman chavařoc noc' paramuch chi', yovalil syic'cot chařeoc libra ixim harina te vach', max b'atlj aceite yed' incienso d'a scal, yujto ofrenda yuj mul yaji. ¹² Yovalil syic'cot d'a viř sacerdote, axo viř tz'ic'ancot junoc b'echař ixim harina chi' yic stz'a d'a yib'ař altar yuj sch'oxaneli to masanil jun ofrenda chi' yic Jehová yaji. Sřusjitz'a d'a altar d'a yib'ař juntzarřo ofrenda van stz'a d'a yichař Jehová. A jun ofrenda chi' yuj mul tz'ac'ji. ¹³ Icha chi' tz'aj sb'oan jun silab' chi' junoc viř sacerdote yuj slajvicanel smul jun anima chi'. A jantacto scani, yicxo viř sacerdote chi', icha sc'ulej yed' juntzarř vael tz'ac'ji d'a ofrendail, xchi viřaj Moisés chi'.

A silab' tz'ac'ji yuj stupchaj mul

¹⁴ Ix schec Jehová yal viřaj Moisés chi' icha tic:

¹⁵ Q'uinaloc ay junoc mach max ic'ancot tastac yictaxon Jehová yaji, vach'chom mař sc'anoc sc'ool tz'och smul. A jun anima chi' yovalil syic'cot junoc noc' ch'ac calnel malaj jab'oc spaltail, syac'an noc' silab'il d'a Jehová yuj smul chi'. Yovalil snaji jantac stojol noc' ch'ac calnel chi' d'a q'uen plata, icha q'uen sc'anchaj d'a scajnub' Dios. ¹⁶ A jun anima chi' yovalil stup tastac yictaxon Jehová yaj maj yic'cot chi', syac'an jab'oxco stojol d'a yib'ař juntzarř toxo ix yac' chi' d'a viř sacerdote yed' noc' calnel tz'ac'ji d'a silab'il yuj smul chi'. Icha chi' tz'aj sb'oan silab' jun viř sacerdote yuj slajvicanel smul jun anima chi'.

¹⁷ Q'uinaloc ay junoc mach tz'och smul d'a checnab'il ix yac' Jehová vach'chom mař sc'anoc sc'ool, a jun chi' ayxo och smuloc. ¹⁸ Yuj chi' syic'cot junoc silab' d'a junoc eb' viř sacerdote yic stupan smul chi'. Syic'cot junoc noc' ch'ac calnel malaj jab'oc spaltail. A viř sacerdote chi' snaani to c'ocb'il syab' stojol noc' chi' d'a icha val stojol tas stupchaj chi', ařeja' viř sb'oan jun silab' chi'. Icha chi' tz'aj slajvicanel smul ix och chi'. ¹⁹ Aton silab' yuj stupchaj smul chi', yujto a jun anima chi' ay smul d'a yichař Jehová, xchi viřaj Moisés chi'.

6

Silab' yuj ixtoj anima

¹ Ix schec Jehová yal viřaj Moisés chi' icha tic:

² Q'uinaloc ay junoc mach tz'och smul d'a yichař Jehová, yic syixtan yetanimail d'a junoc tas scan ab'enal d'ay, ma syelq'uej junoc tasi, mato tořej sc'ub'ejeļi, ³ mato sic' junoc tasi stec'b'an sb'a yalani to malaj tas syila', ma stec'b'an sb'a yalan junoc tas mař yeloc, ma sc'ulej junocxo chucal sc'ulej eb' anima icha juntzarř tic, yovalil syac' junoc silab'. ⁴⁻⁵ Axo yic snachaji to ay smul d'a junoc juntzarř tic, yovalil syac'xi masanil stojol d'a mach ay yico', syac'an jab'oxco stojol^{6,4-5} d'a yib'ař juntzarř toxo ix yac' chi' d'a mach ay yico'. Syac'anpax junoc silab' d'a Jehová yuj smul tz'och chi'. ⁶ A silab' syac' chi', aton junoc noc' ch'ac calnel malaj jab'oc spaltail, ma a tumin icha stojol

6.4-5 **6:4-5** A jab'oxco stojol sb'inaj d'a tic, a d'a castilla syala "la quinta parte". Syalelc'ochi q'uinaloc ovař noc' calnel syiq'uec' junoc mach d'a junoc yetanimail yovalil syac'xi noc' ovař chi', syac'anpax junocxo noc' d'a yib'ař noc' ovař chi'.

junoc noc' ch'ac calnel chi' tz'ac'ji d'a viř sacerdotē. ⁷ Axo viř tz'ac'anoch jun silab' chi' d'a yichař Jehová yuj smul jun anima ix och chi', axo jun mul chi' slajvicanel d'a yib'ař, xchi viřtaj Moisés chi'.

A tas tz'aj yac'ji silab' sřusjitz'a smasanil

⁸ Ix schec Jehová yal viřtaj Moisés chi' icha tic:

⁹ Al d'a viřtaj Aarón yed' d'a eb' yuninal yuj tas tz'aj yac'ji jun silab' to sřusjitz'a smasanil d'a junjun yemc'ualil. A noc' noc' sřusjitz'a smasanil d'a silab'il chi', yovalil ayq'ue noc' d'a yib'ař c'ac' tz'ec' ac'val yic stz'ab'at noc'.

¹⁰ Axo d'a junxo q'uiřib'alil, a junoc viř sacerdotē yovalil syac'och junoc spichul viř te vach' yed' yol svex to lino. Slajvi chi', smolanq'ue stařil noc' noc' ix řusjitz'a d'a yib'ař altar chi' viř, syac'anem viř d'a stz'eyb'at altar chi'. ¹¹ Slajvi chi', sq'uexanel spichul viř chi', sb'at yac'ancan stařil noc' silab' chi' viř d'a jun lugar sic'b'ilel d'a spatiquel campamento. ¹²⁻¹³ A jun c'ac' ayoch d'a yib'ař altar chi', ayřejocab'och masanil tiempo, malajocab' b'aq'uiř stupi. Yovalil tz'ac'jioch te' c'atzitz yuj eb' sacerdotē d'a junjun q'uiřib'alil, aton d'a yib'ař c'ac' chi' tz'ac'jiq'ue noc' silab' stz'a d'a junjun q'uiřib'alil. Ata' stz'apax xepual noc' silab' yic junc'olal.

A tas tz'aj yac'ji tas svaji d'a ofrendail

¹⁴ A juntzařixo checnab'il tz'alji tic, aton tas tz'aj yac'ji tas svaji d'a ofrendail: A viř sacerdotē tz'ac'an d'a Jehová d'a yichař altar, ¹⁵ syic'ancot junoc b'echař ixim harina yed' aceite, junřej tz'ajb'at yed' masanil incienso yic ofrenda chi', stz'a b'aj stz'ataxon ofrenda, yuj sch'oxani to a masanil jun ofrenda chi' yic Jehová yaji, te suc'uq'ui sjab' syab'i. ¹⁶⁻¹⁷ Axo jantacto ofrenda chi' scani, sb'olchaji, malaj yich pan sb'at d'a scal. Sva eb' viř sacerdotē d'a junoc lugar to yic Jehová yaji, aton d'a yamaq'uil mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. A juntzař ofrenda chi', yicřej Jehová yaji, icha yaj silab' yuj yac'ji lajvoc mul, icha pax yaj silab' yuj stupchaj mul. Ix yac'can juntzař ofrenda tic Jehová d'a eb' sacerdotē d'a scal juntzař ofrenda tz'ac'ji d'ay to sřusjitz'a d'a yib'ař altar. ¹⁸ A sleyal jun ofrenda chi' ol canřej d'a masanil tiempo. A ofrenda to yic Jehová yaji, sřusjitz'aoc, syalřej svaan masanil eb' vinac d'a yiriřlil viřtaj Aarón. Yalřej tastac tz'och tennaj d'a juntzař ofrenda chi' yic Jehová tz'ajcani, xchi viřtaj Moisés chi'.

A yofrenda eb' sacerdotē

¹⁹ Ix checji yal viřtaj Moisés chi' yuj Jehová icha tic:

²⁰ Aton jun ofrenda tic yovalil syac' viřtaj Aarón yed' eb' yuninal d'a Jehová, d'a sc'ual sic'chajoch eb' d'a sacerdotēal: Charře' libra ixim harina te vach', yujto ofrenda tz'ac'ji d'a tas svaji. Nařal tz'ac'ji d'a q'uiřib'alil, axo nařalxo, a d'a yemc'ualil tz'ac'ji d'a jun c'u chi'. ²¹ A d'a yol junoc xalten sb'oji jun ofrenda chi', vach' tz'aj sc'anb'i d'a scal aceite, slajvi chi' spojchaji, tz'ac'ji d'a ofrendail to suc'uq'ui sjab' syab' Jehová. ²² Icha chi' ol yutejřej junjun yiriřlil viřtaj Aarón ol laj ochřej sq'uexuloc d'a sacerdotēal. Yicřej Jehová yaj jun ofrenda chi', yuj chi' sřusjitz'a smasanil d'a yichař. ²³ Masanil ofrenda syac' eb' sacerdotē d'a tas svaji, yovalil sřusjitz'a smasanil. Malaj junoc mach syal svaani, xchi viřtaj Moisés chi'.

A sleyal silab' yuj yac'ji tup mul

²⁴ Ix lolon Jehová d'a viřtaj Moisés chi', ix yalani:

²⁵ Al masanil juntzař c'ayb'ub'al tic d'a viřtaj Aarón yed' d'a eb' yuninal, yuj tas tz'aj sřusjitz'a silab' yuj yac'ji tup mul: A junoc noc' silab' tz'ac'ji yuj

mul chi', yovalil smiljicham noc' d'a yichař Jehová, d'a jun lugar b'ajtaxon smiljicham noc' sřusjitz'aoc. A jun silab' chi' yic Jehová yaji. ²⁶ A viř sacerdote tz'ac'an jun silab' yuj yac'ji tup mul chi', syal schi'an viř d'a jun lugar yic Jehová yaji, aton d'a yamaq'uil mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. ²⁷ Yalřej tastac tz'och tennaj d'a noc' chib'ej chi' yic Jehová tz'ajcani. Tato tz'och tztinaj schiq'uil noc' d'a junoc pichul, yovalil sjuc'jiel d'a junoc lugar to yic Jehová yaji. ²⁸ Ařeja' lum chen b'aj stz'ařji noc' silab' chi', yovalil smac'jipoj luum, palta ta a d'a yol junoc chen bronce stz'ařji, ařej to sřic'jiel smical, vach' tz'aj sb'ic'haji.

²⁹ A jun silab' chi' yic Jehová yaji. Yalřej mach junoc vinac d'a yirřtilal eb' sacerdote syal schi'ani. ³⁰ Palta tato tz'ic'jicot schiq'uil d'a yol mantiado d'a jun lugar to yic Jehová yaji, yuj yac'ji tup mul, max yal-laj schiji noc'. A jun silab' chi' yovalil sřusjitz'a smasanil.

7

A sleyal silab' yuj stupchaj mul

¹ Yic Jehová yaj silab' tz'ac'ji yuj stupchaj mul. Aton val checnab'il yuj tas tz'aj yac'ji tic: ² A junoc noc' noc' tz'ac'ji yuj stupchaj mul, yovalil smiljicham noc' b'aj schamtaxon noc' sřusjitz'aoc, axo schiq'uil noc' stzic'jioch d'a schariil pac'ař altar. ³ Tz'ac'ji masanil xepual noc', aton xepu' ayoch d'a noc' sře, d'a noc' yol sc'ool, ⁴ yed' noc' stut schab'il yed' xepu' ayoch d'a yich spatic noc' yed' pax xepu' ayoch d'a yib'ař seyub' noc', junřej tz'aj yel yed' noc' stut chi'. ⁵ Axo junoc eb' sacerdote sřusantz'a junzař chi' d'a yib'ař altar silab'il to sřusjitz'a d'a yichař Jehová yuj stojoloc mul. ⁶ Yalřej mach eb' vinac d'a yirřtilal eb' sacerdote syal schi'an jun silab' chi', palta ařej d'a jun lugar to yic Jehová yaji, yujto a jun chi' nivan yelc'ochi.

⁷ A checnab'il yuj silab' yic stupchaj mul, lajanřej yed' yic silab' tz'ac'ji yuj mul. A noc' chib'ej yic junzař silab' chi', scan yicoc viř sacerdote ix ac' anoch d'a yichař Jehová. ⁸ Ařejton pax a' stz'umal jun noc' silab' stz'a syac' eb' anima chi', yic viř sacerdote chi' tz'ajcani. ⁹ Icha pax chi' masanil ofrenda sc'anb'i d'a horno, ma d'a yol xalten, ma staji d'a yoltac nivac chen, yicřej jun viř sacerdote tz'ac' anoch jun ofrenda chi' d'a yichař Jehová. ¹⁰ Icha chi' tz'aj yac'ji masanil ofrenda tz'ac'ji d'a tas svaji, icha ixim trigo jaxb'il calab'il yed' aceite, mato c'anb'inac. A junzař chi' yicřej eb' yirřtilal viřaj Aarón, lajanřej tz'aj spucanec' eb' d'a spatic.

A sleyal silab' yic junc'olal

¹¹ Aton val sleyal tas tz'aj yac'ji silab' d'a yichař Jehová sch'oxan junc'olal yed'oc: ¹² Tato a junoc noc' silab' chi' tz'ac'ji yuj ac'oj yuj diosal, tz'ac'jipax ixim pan malaj yich, scalaj yed' aceite yed' c'oxox pan tz'och aceite d'ay to malaj pax yich yed' junzař pan b'ob'il d'a ixim harina te vach' calab'il yed' aceite. ¹³ A yed' jun silab' chi', tz'ac'jipax ixim pan ay yich. ¹⁴ Tz'ic'jiel junoc pan, tz'ac'jioch d'a yichař Jehová. Slajvi chi' scan jun pan chi' d'a yol sc'ab' viř sacerdote, aton viř stzicanem schiq'uil noc' silab' chi'.

¹⁵ A noc' noc' tz'ac'ji silab'il yic sch'oxan junc'olal yed' Dios yuj ac'oj yuj diosal, a d'a jun c'ual tz'ac'ji noc' chi' schijicanb'ati, mařxa jab'oc noc' sic'jicanb'at d'a junxo c'u. ¹⁶ A pax tato a jun silab' tz'ac'ji yujto yac'nac sti' mach yac'ani, ma tořej tz'el d'a sc'ol yac'ani, a junzař chi' schiji d'a jun c'ual chi', tato ayto noc' scani, syal schiji d'a junxo c'u. ¹⁷ Palta tato ayto noc' d'a schab'jial, ata' yovalil sřusjitz'a noc'. ¹⁸ Tato ay mach schi'an jun noc' silab' chi' d'a schab'jial, a jun silab' chi' maxtzac chajilaj, maxtzac ochpaxlaj

yopisio. A jun chi' mañ vach'oc tz'ajcan d'a yol sat Jehová. Yuj chi' a mach schi'an jun chi', scan jun mul chi' d'a yib'añ.

¹⁹ Tato ay noc' chib'ej yic junoc silab' tic tz'och tennaj d'a junoc tas mañ vach'oc yaj icha yalan ley, maxtzac yal-laj schiji noc', palta to sñusjitz'a noc'.

A mach vach' yaj icha yalan ley, syal schi'an juntuzañ silab' chi'.

²⁰⁻²¹ A junoc anima mañ vach'oc yaj icha yalan ley, yujto ix syam junoc tas to mañ vach'oc, vach'chom d'a anima scoti, ma junoc noc' noc', ma junocxo tas mañ vach'oc, tato a jun anima chi' schi'anpax noc' silab' yic junc'olal to yic Jehová yaji, a jun anima chi', mañxaocab' yalan yic d'a co cal, xchi viñaj Moisés chi'.

A sleyal d'a noc' xepu' yed' d'a chic'

²² Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

²³ Al masanil juntuzañ tic d'a eb' etchoñab': Max yal-laj e chi'an xepual noc' noc', noc' vacax, noc' calnel, ma noc' chiva, ²⁴ yed' pax xepual noc' noc' toñej syac'cham sb'a, ma noc' smiljicham yuj noc' caltacte'al noc'. Syal sc'anchaj d'a junocxo tasi, palta max yal-laj schiji.

²⁵ Yalñej mach schi'an xepual noc' noc' to syal sñusjitz'a d'a ofrendail d'a Jehová, mañxaocab' yalan yic d'a co cal.

²⁶ Yalñej b'ajtil ayex eq'ui, max yal tze chi' schiq'uil noc' noc', aton noc' nivac noc' yed' noc' much. ²⁷ A junoc anima schi'an schiq'uil noc' noc' chi', mañxaocab' yalan yic d'a co cal, xa chi, xchi Jehová.

A tas syic' eb' sacerdote

²⁸ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

²⁹ Al jun checnab'il tic d'a eb' etchoñab': A junoc mach tz'ac'an junoc silab' yic sch'oxan sjunc'olal yed' Jehová, yovalil syic'cot d'a yichañ. ³⁰ A tz'ic'ancot jab'oc noc' sñusjitz'a d'a yichañ, aton xepual noc' yed' noc' sñi' sc'ool. A noc' sñisc'ol chi' sb'achchajoch d'a yichañ Jehová. ³¹ A noc' xepu' chi' sñusjitz'a d'a altar yuj junoc sacerdote, axo noc' sñi' sc'ool, yic viñaj Aarón yed' eb' yuninal yaj noc'. ³²⁻³³ A xub' noc' silab' chi' d'a svach' yic viñ sacerdote tz'ac'an schiq'uil noc' yed' xepual noc' d'a silab'il yuj junc'olal. ³⁴ A noc' sñi' sc'ool sb'achchajec' d'a yichañ Jehová yed' noc' xub' d'a svach', a Jehová chi' tz'ac'an noc' d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yirñtilal d'a masanil tiempo. A juntuzañ chi' yicñej eb' yaj d'a noc' silab' yic junc'olal syac' eb' israel chi'.

³⁵ A d'a noc' silab' sñusjitz'a d'a yichañ Jehová, yac'nac noc' sñi' sc'ool yed' noc' xub' d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yirñtilal, atax d'a sc'ual a ix sic'chajcanoch eb' d'a sacerdotéal. ³⁶ Atax d'a jun c'u chi' yalnaccani to yovalil tz'ac'ji juntuzañ chi' d'a eb'. A jun checnab'il tic, yovalil sco c'anab'ajej d'a masanil tiempo yed' eb' quirñtilal d'a b'aqu'uir.

³⁷ Ichaton tic sleyal masanil juntuzañ silab' tz'ac'ji d'a Dios: Aton silab' sñusjitz'a smasanil, ofrenda tz'ac'ji d'a tas svaji, silab' tz'ac'ji yuj mul yed' pax yuj stupchaj mul yed' junoc mach tz'ochcan yicoc Dios yed' silab' sch'oxan junc'olal yed' Dios. ³⁸ A juntuzañ ley tic ix yac' Jehová d'a viñaj Moisés d'a jolom vitz Sinaí d'a tz'inan luum, aton val d'a jun c'u chi' ix alchaji, to ol yac' silab' eb' israel d'a Jehová.

8

Ix ochcan viñaj Aarón 'R'yed' eb' yuninal sacerdotéal (Ex 29.1-37)

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

² Ic'cot viñaj Aarón yed' eb' yuninal, tzic'anpaxcot spichul eb' syac'och d'a yopisio d'a sacerdoteal. Tzic'paxcot aceite sc'anchaji a sic'chajcanoch eb' d'a yopisio chi'. Tzic'paxcot junoc noc' quelem vacax ol ac'chaj silab'il yuj mul yed' chavañoc noc' ch'ac calnel yed' junoc yune' mooch ixim pan malaj yich. ³ Tza molb'an eb' etchoñab' smasanil d'a sti' mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a, xchi d'a viñ.

⁴ Ix sc'anab'ajej viñaj Moisés chi' icha val ix aj yalan Jehová, ix molchaj anima smasanil d'a sti' mantiado chi'. ⁵ Ix yalan viñ d'a eb' icha tic: Aton juntzañ tic ix yal Jehová to ol co c'ulej, xchi viñ.

⁶ Ix lajvi chi' ix yalan viñ to snitzcot sb'a viñaj Aarón yed' eb' yuninal d'a stz'ey. Ix b'icjiel eb' yuj viñ. ⁷ Ix lajvi chi', ix ac'jioch scamix viñaj Aarón chi' yed' stzec'ul yuj viñ yed' pax c'apac pichul jucan, c'apac chaleca yed' c'apac stzec'ul tz'isb'iloch yelvanub'. ⁸ Axo d'a spatic c'apac chi', ix yac'paxoch jun c'apac smacul sñiisc'ol viñ, a d'a yol c'apac chi' ix yac'och q'uen Urim viñ yed' q'uen Tumim. ⁹ Ix lajvi chi' ix ac'jiq'ue sc'ox viñ, aton jun c'apac ix b'ac'jioch d'a sjolom viñ. Axo d'a snañal sat viñ, ix ac'jioch jun q'uen yelvanub' nab'a oro, aton sch'oxani to sic'b'iloch viñ d'a sacerdoteal, icha val ix aj yalan Jehová.

¹⁰ Ix lajvi chi' ix yic'ancharañ aceite viñaj Moisés chi', aton sc'anchaji a sic'chajoch junoc mach, ma junoc tas tz'ochcan yicoc Jehová. Ix stzicanem viñ d'a yib'añ scajñub' Jehová yed' d'a yib'añ masanil tastac ayoch d'a yool chi'. Icha val chi' ix aj yochcan masanil tastac chi' yicoc Jehová. ¹¹ Añeja' jun aceite chi', ix tzicjiem uquel d'a yib'añ altar yed' d'a yib'añ masanil syamc'ab'il, d'a yib'añ jun nivan palangana yed' sb'achñub' yich. Icha chi' ix aj yochcan yicoc Jehová.

¹² Ix lajvi chi' ix yac'anpaxq'ue aceite viñaj Moisés d'a sjolom viñaj Aarón yuj yochcan viñ yicoc Jehová. ¹³ Ix yic'anpaxcot eb' yuninal viñaj Aarón chi' viñ d'a stz'ey. Ix ac'jioch spichul eb' jucan, stzec'ul eb' yed' sc'ox eb' yuj viñ, icha val ix aj yalan Jehová.

¹⁴ Ix lajvi chi', ix yic'ancot noc' quelem vacax viñ, noc' ol och d'a silab'il yuj mul. A viñaj Aarón yed' eb' yuninal, ix yac'q'ue sc'ab' eb' d'a sjolom noc'. ¹⁵ Ix lajvi chi' ix smilancham noc' viñ. Ix yic'anb'at schiq'uul noc' viñ, ix sucanoch viñ yed' yiximal sc'ab' d'a sch'ac altar ayq'ue d'a schiquintac scharñil, yic vach' chab'il yuj Dios. Axo jantacto chic' ixto can chi', ix stob'canem viñ d'a yichtac altar chi'. Icha chi' ix aj yochcan yicoc Jehová, yic vach' slajvicanel chucal ta'.

¹⁶ Ix lajvi chi' ix yic'anela masanil xepual noc' viñ ayoch d'a noc' yol sc'ool yed' d'a yib'añ seyub' noc', noc' stut schab'il yed' xepual ayoch d'ay. Masanil juntzañ chi' ix sñustz'a viñ d'a yib'añ altar. ¹⁷ Axo jantacto noc' vacax chi' ix cani, aton stz'umal noc' yed' sb'ac'chil noc' yed' sch'añtza' noc', ix ac'chajcanoch sc'ac'al d'a spatiquelta campamento, icha ix aj yalan Jehová.

¹⁸ Ix yac'anpax ic'jocot noc' calnel viñ sñusjitz'a smasanil silab'il. Axo viñaj Aarón yed' eb' yuninal chi', ix yac'q'ue sc'ab' eb' d'a sjolom noc'. ¹⁹ Ix lajvi chi' ix smilancham noc' viñaj Moisés chi', ix stzicanoch schiq'uul noc' viñ d'a scharñil pac'añ altar. ²⁰ Ix scotac xiquej noc' viñ, ix sñusantz'a sjolom noc' viñ yed' noc' choc' yaj chi' yed' sxepual noc'. ²¹ Ix lajvi chi' ix smaxan noc' yol sc'ool viñ yed' noc' yoc. Ix sñusantz'a noc' viñ smasanil silab'il d'a yib'añ altar. A jun ofrenda chi' te suc'uq'ui sjab' ix yab' Jehová, icha val ix aj yalani.

²² Ix lajvi chi' ix yac'an ic'jocot junxo noc' ch'ac calnel viñ yic sc'anchaji yic tz'ochcan eb' d'a yopisio. Axo viñaj Aarón yed' eb' yuninal chi', ix yac'q'ue sc'ab' eb' d'a sjolom noc'. ²³ Ix lajvi chi', ix smilancham noc' viñ, ix yic'anb'at

jab'oc schiq'uil noc' viñ, ix sucanoch viñ d'a sjayil schiquin viñtaj Aarón d'a svach', d'a smam sc'ab' viñ d'a svach' yed' d'a yiximal smam yoc viñ d'a svach'. ²⁴ Ix lajvi chi' ix yalan viñ to snitzcot sb'a eb' yuninal viñtaj Aarón chi' d'a stz'ey, ix yac'anpaxoch schiq'uil noc' chi' viñ d'a sjayil schiquin eb' d'a svach' yed' d'a smam sc'ab' eb' d'a svach' yed' d'a yiximal smam yoc eb' d'a svach'. Ix lajvi chi' ix stzicanoch viñ jantacto chic' ixto can d'a scharñil pac'añ altar.

²⁵ Ix lajvi chi' ix yic'anelta xepu' viñ ayoch d'a noc' sñe yed' ayoch d'a noc' yol sc'ool, xepu' ayoch d'a yib'añ seyub' noc' yed' noc' stut schab'il yed' xepu' ayoch d'ay yed' noc' xub' d'a svach'. ²⁶ Ix yic'ancot jun yune' mooch ixim pan viñ malaj yich, ix yac'och viñ d'a yichañ Jehová. Ix yic'anq'ueta jun ixim pan chi' viñ d'a yol mooch chi' yed' junxo ixim calab'il yed' aceite yed' jun ixim c'oxox b'ob'il d'a ixim harina, ix yac'anq'ue viñ d'a yib'añ noc' xepu' chi' yed' d'a yib'añ noc' xub' d'a svach'. ²⁷ Ix lajvi chi' ix yac'an masanil juntzañ tic viñ d'a yol sc'ab' viñtaj Aarón yed' eb' yuninal, yic sb'achanec' eb' d'a yichañ Jehová. ²⁸ Ix lajvi chi' ix yic'anpaxec' masanil juntzañ chi' viñ d'a yol sc'ab' eb', ix sñusantz'a viñ smasanil d'a yib'añ altar yed' noc' silab' ix ñusjitz'a d'a yichañ Jehová, yuj sic'chajoch eb' d'a yopisio. Te suc'uq'ui sjab' ix yab' Jehová.

²⁹ Ix yic'anpaxcot sñisc'ol noc' calnel viñ ix ac'ji yuj sic'chajcanoch eb' d'a yopisio. Ix sb'achanoch eb' d'a yichañ Jehová. A jun chi' ix yic'can viñtaj Moisés chi' icha ix aj yalan Jehová.

³⁰ Ix lajvi chi', ix yic'ancot aceite viñ yed' chic' ayec' d'a yib'añ altar. Ix stzicanq'ue viñ d'a yib'añ viñtaj Aarón yed' d'a spichul. Ix tzicanpaxq'ue viñ d'a yib'añ eb' yuninal viñtaj Aarón chi' yed' d'a spichul eb'. Icha chi' ix aj yochcan eb' yicoc Jehová yed' spichul smasanil.

³¹ Ix yalan viñ d'a viñtaj Aarón yed' d'a eb' yuninal chi': Tz'añjocab' noc' chib'ej d'a yichañ mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. Ata' tze chi' noc' yed' ixim pan ayem d'a yol jun yune' mooch, aton ixim ix ac'ji yic tzex ochcan d'a eyopisio. Icha ix aj valani: A viñtaj Aarón yed' eb' yuninal ol sva jun vael tic eb', xin chi, ix valani. ³² A jantacto mañ ol lajvoc noc' chib'ej chi' yed' ixim pan chi' eyuuj, ol e ñuscantz'aoc. ³³ A d'a yichañ c'apac mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová, añej ta' tzex aj uqueoc c'ual masanto sc'och sc'ual eyochcan d'a eyopisio.

³⁴ A ticnaic toxo ix b'o icha val ix aj schecan Jehová co c'ulej yic slajvicanel e mul. ³⁵ Yuj chi' a d'a yichañ mantiado, ata' tzex can uqueoc c'ual yed' uqueoc ac'val. Tze c'anab'ajan masanil juntzañ schecnab'il Jehová yic vach' max ex chamí, yujto icha chi' ix aj yalan Jehová chi' d'ayin, xchi viñ d'a eb'.

³⁶ Icha chi' ix aj sc'anab'ajan viñtaj Aarón yed' eb' yuninal masanil tas ix schec Jehová yal viñtaj Moisés chi' d'a eb'.

9

Ix schael yich yopisio viñtaj Aarón

¹ D'a yeval slajvi uque' c'ual yochcan viñtaj Aarón d'a yopisio chi', ix avtaj viñ yed' eb' yuninal yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' yuj viñtaj Moisés.

² Ix yalan viñ d'a viñtaj Aarón chi': Ic'cot junoc noc' quelem vacax yic tz'och noc' silab'il yuj a mul yed' junoc noc' ch'ac calnel, aton noc' malaj jab'oc spaltail. Tza ñustz'a smasanil silab'il uuj, tzac'och noc' d'a yichañ Jehová.

³ Alpax d'a eb' quetisraelal to syic'cot junoc noc' mam chiva eb' silab'il yuj smul. Syic'anpaxcot junoc noc' quelem vacax eb' yed' junoc noc' calnel,

yuj sñusjitz'a noc' smasanil silab'il, jun ab'il sq'uinal junjun noc', malajocab' jab'oc spaltail noc'. ⁴Syic'anpaxcot junoc noc' vacax eb' yed' junoc noc' ch'ac calnel smiljicham d'a yichañ Jehová silab'il yic sch'oxan sjunc'olal eb' yed'oc. Syic'anpaxcot junoc ofrenda eb' d'a tas svaji, calab'il yed' aceite, yujto ol sch'ox sb'a Jehová d'ayex ticnaic, xchi viñaj Moisés chi'.

⁵Ix yic'ancot eb' d'a yichañ mantiado masanil tastac ix checji yic'cot yuj viñaj Moisés chi'. Masanil choñab' ix javi molan, ix och liñjab' eb' d'a yichañ Jehová. ⁶Axo ix yalan viñaj Moisés chi' d'a eb' icha tic: Aton val juntzañ tic schec Jehová e c'ulej yic vach' ol sch'ox val stziquiquial d'ayex, xchi viñ.

⁷Ix lajvi chi', ix yalanxi viñ d'a viñaj Aarón chi': Nitzcot a b'a d'a slac'anil altar tic, tzac'an noc' noc' silab'oc yuj a mul yed' noc' silab' sñusjitz'a smasanil. Icha chi' ol aj yac'ji lajvoc a mul. Tzac'anpax noc' silab' yuj yac'ji lajvoc co mul a oñ israel oñ tic, icha val ix aj yalan Jehová, xchi viñ.

⁸Yuj chi' ix javi viñaj Aarón d'a slac'anil altar chi', ix smilancham noc' quelem vacax ix yac' viñ silab'il yuj smul chi'. ⁹Ix lajvi chi' ix japax eb' yuninal viñ yed' schiq'uil noc' silab' chi', ix yac'anem yiximal sc'ab' viñ d'a scal chic' chi', ix sucanoch viñ d'a sch'ac altar chi'. Axo jab'ocxo chic' ixto can chi', ix seccanem viñ d'a yich altar chi'. ¹⁰Ix lajvi chi' ix sñusantz'a smasanil xepual noc' viñ d'a yib'añ altar yed' pax stut noc' yed' xepual ayoch d'a yib'añ seyub' noc', aton noc' silab' yuj mul, icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'. ¹¹Axo pax sb'ac'chil noc' yed' stz'umal, ix ñusjitz'a d'a spatiquel campamento.

¹²Ix smilalpaxcham noc' silab' viñaj Aarón chi', noc' sñusjitz'a smasanil, axo eb' yuninal viñ ix ic'ancot schiq'uil noc', ix stzicanoch viñ d'a scharil pac'añ altar. ¹³Ix lajvi chi', ix yic'anpaxcot sjolom noc' eb' yed' noc' ix xic'hajb'at chi', ix sñusantz'a viñ d'a yib'añ altar chi'. ¹⁴Ix maxchaj noc' yol sc'ool yed' noc' yoc, ix sñusanpaxtz'a viñ d'a yib'añ altar chi', d'a yib'añ noc' vanxo stz'a chi'.

¹⁵Ix lajvi chi', ix yac'an silab' viñ yuj eb' yetchoñab'. Ix yic'ancot noc' chiva viñ, aton noc' silab' tz'ac'ji yuj smul eb' yetchoñab' chi'. Ix smilancham noc' viñ, ix yac'an noc' viñ silab'il icha ix yutej yac'an noc' b'ab'el chi'. ¹⁶Ix lajvi chi', ix yac'an junxo noc' silab' viñ to stz'a smasanil icha sleyal. ¹⁷Ix yac'anpax ofrenda viñ d'a tas svaji. Ix yic'b'at jun b'echañ ixim harina viñ, ix sñusantz'a viñ d'a yib'añ altar yed' silab' sñusjitz'a d'a junjun q'uñib'alil.

¹⁸Ix yac'anpax noc' vacax viñ yed' noc' ch'ac calnel ix yic'cot eb' yetchoñab' chi' silab'il yuj sch'oxan sjunc'olal eb' yed' Dios. A eb' yuninal viñ ix ic'ancot schiq'uil noc', axo viñ ix tzicanoch d'a scharil pac'añ altar chi'. ¹⁹Ix yac'anpax xepual noc' vacax eb' yed' xepual noc' ch'ac calnel chi', aton xepu' ayoch d'a sñe noc', d'a noc' yol sc'ool yed' d'a noc' stut yed' xepu' ayoch d'a yib'añ seyub' noc'. ²⁰Junñej ix aj noc' xepu' chi' yed' noc' sñi' sc'ool. Axo viñaj Aarón ix ñusantz'a noc' xepual chi' d'a yib'añ altar. ²¹Axo pax noc' sñisc'ol chi' yed' noc' xub' d'a svach', toñej ix b'achjiec' d'a yichañ Jehová, icha ix aj yalan viñaj Moisés chi'.

²²Ix lajvi chi' ix yic'ancharañ sc'ab' viñaj Aarón chi', ix yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ eb' yetchoñab' chi'. Ayic toxo ix lajvi sñusantz'a silab' viñ yuj mul yed' silab' sñusjitz'a smasanil yed' silab' yic sch'oxan sjunc'olal yed' Dios, ix emixta viñ b'aj ay altar chi'. ²³Ix lajvi chi' ix och viñaj Moisés yed' viñ d'a mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. Axo ix elta eb' viñ, ix yalan vach' lolonel eb' viñ d'a yib'añ eb' yetchoñab' chi'. Ix lajvi chi' ix sch'oxan stziquiquial Jehová

d'a masanil eb' israel chi'. ²⁴ Ix elta c'ac' d'a yichař Jehová chi', ix sřiusantz'a noc' silab' yed' xepual noc' ayq'ue d'a yib'ař altar, ix tz'ab'at smasanil.

A ix yilan masanil jun chi' eb' chořab' chi', ix el yav eb' d'a tzalajc'olal, ix em řiojjab' eb', ix emc'och snařal sat eb' d'a sat luum.

10

A schamel viřaj Nadab yed' viřaj Abiú

¹ A viřaj Nadab yed' viřaj Abiú, eb' viř yuninal viřaj Aarón, ix yic'cot junjun chaynub' yic incienso eb' viř, ix yac'anoch sc'ac'al eb' viř, ix yac'anpaxem incienso eb' viř d'a yib'ař, ix yac'anoch eb' viř d'a yichař Jehová, to mařioclaj ix alani. ² Yuj chi' ix elta c'ac' d'a yichař Jehová chi' d'a eb' viř, ix tz'ab'at eb' viř, ix cham eb' viř d'a yichař Jehová chi'. ³ Ix lajvi chi', ix yalan viřaj Moisés chi' d'a viřaj Aarón:

—Aton jun tic syalelc'och slolonel Jehová ix yala':

A yuj eb' tzin ac'an servil, ol in ch'ox in b'a, to A inxořej ochi.

A d'a masanil in chořab' ol in ch'ox in tziquiquial, xchi Jehová, xchi viř.

Ix em numnaj viřaj Aarón chi', mařxalaj tas ix yal viř.

⁴ Ix lajvi chi', axo viřaj Moisés chi' ix avtan viřaj Misael yed' viřaj Elzafán, eb' yuninal viřaj Uziel yicham viřaj Aarón chi', ix yalan viř d'a eb' viř:

—Nitzeccot e b'a a ex tic d'a sti' mantiado b'aj ayec' snivanil eb' e c'ab' eyoc chi', iq'uequel eb' d'a spatiquel campamento, xchi viř.

⁵ Ix javi eb' viř, ix yic'anel eb' chamnac chi' eb' viř d'a spatiquel campamento icha ix aj yalan viřaj Moisés chi'. Aytooch spichul eb' chamnac chi' d'ay, aton c'apac sc'antaxon eb' d'a yopisio.

A tas yovalil sc'ulej eb' sacerdote

⁶ Ix lajvi chi' ix yalan viřaj Moisés d'a viřaj Aarón yed' d'a chavařixo eb' yuninal viř, aton viřaj Eleazar yed' viřaj Itamar:

—Mař eyiq'uel e c'ox ayq'ue d'a e jolom, mař e řic'chitejb'at e pichul yuj e ch'oxanel e cusc'olal. Axo talaj tz'aji, tzex champaxi, axo scot yoval sc'ol Jehová d'a quib'ař co masanil a oř israel oř tic. Palta a masanil eb' quetchořab' tic syal yoc' sc'ol eb' yuj mach ix satel Jehová yed' c'ac'. ⁷ Mař ex elpax d'a yichař mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová yic vach' mař ol ex chamoc, a ex tic sic'b'il ex eli, ac'b'ilocho aceite to yic Jehová d'ayex, xchi viř. Icha val ix aj yalan viřaj Moisés chi', icha chi' ix sc'ulej eb'.

⁸ Ix yalanpax Jehová d'a viřaj Aarón chi' icha tic:

⁹ —Ayc ol ach och a ach tic, ma eb' uninal d'a yol mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a, mař eyuc' vino, ma tastac pajb'inacxo, axo talaj tz'aji tzex chami. A jun tic ley tz'ajcan d'a e cal d'a masanil tiempo. ¹⁰ Mař e c'ulej juntzař chi' yujto yovalil snachajel eyuuj, tastac vach' icha yalan ley yed' tastac mař vach'oc.

¹¹ Yovalil tze c'ayb'ejpax eb' eyetchořab' d'a juntzař ley ix in chec yal viřaj Moisés d'ayex tic, xchi d'a viř.

¹² Ix lajvi chi' ix yalanpax viřaj Moisés chi' d'a viřaj Aarón yed' pax d'a eb' yuninal viř, aton viřaj Eleazar yed' viřaj Itamar:

—Iq'ueccot ixim harina ixto can d'a ofrenda ix tz'a d'a yichař Jehová, tze b'oan ixim pan malaj yich d'a yichař altar, yujto a jun ofrenda chi' yic Jehová yaji. ¹³ Tze vaan d'a junoc lugar to yic Jehová yaji, yujto a ofrenda sřiusjitz'a d'a yichař Jehová ic yaj yed' eb' uninal. Aton juntzař tic ix alji d'ayin. ¹⁴ Axo pax noc' sřisc'ol sb'achchajec' d'a yichař Jehová yed' noc' xub', tz'ic'chajel noc', a juntzař chi' eyictaxon yaji. Tza chi' yed' eb' uninal yed' eb' isil d'a junoc lugar to vach' yaji icha syal ley, yujto a juntzař chi' eyictaxon yaj d'a silab'

sch'oxan sjunc'olal eb' quetchoñab' yed' Dios. ¹⁵ Yujto a noc' xub' tz'ic'jiel chi' yed' noc' srüsc'ol sb'achjiec' d'a yichañ Jehová, junñej tz'aj yac'ji yed' noc' xepu' srüsjitz'aoc. A cha macañ noc' chi', ic yed' eb' uninal d'a masanil tiempo icha ix aj yalan Jehová d'ayin, xchi viñaj Moisés chi'.

¹⁶ Ix sc'anb'anpax viñaj Moisés chi' yuj noc' chiva ix ac'ji silab'il yuj mul. Axo ix yalan eb' viñi to toxo ix srüstz'a noc' eb' viñi. Yuj chi' ix cot yoval viñ d'a viñaj Eleazar yed' d'a viñaj Itamar, ix yalan viñ icha tic:

¹⁷ —¿Tas yuj maj e chi noc' silab' d'a yamaq'uil scajñub' Jehová? A jun macañ silab' chi', yic Jehová yaji, yuj chi' ix ac'ji d'ayex, yuj e chi'an noc', yic tz'ic'jiel smul eb' molanec' d'a yichañ Jehová. ¹⁸ Yujto a schiq'uil noc' silab' chi', maj ic'jib'at d'a yol scajñub' Jehová, yuj chi' yovalil to ix e chi noc' d'a yamaq'uil chi', icha ix aj valan d'ayex, xchi viñi.

¹⁹ Ix yalan viñaj Aarón icha tic:

—A ticnaic ix yac' silab' eb' yuj smul yed' silab' to stz'a smasanil, vach'chom icha chi', palta ina val tas ix javi d'a vib'añ. Tato ix in chi noc' silab' ix ac'ji yuj mul chi', ¿tom chab'il in yuj Jehová tza na'? xchi viñaj Aarón chi'.

²⁰ Ayic ix yab'an viñaj Moisés icha chi', ix schaan sc'ol viñi.

11

A noc' noc' schiji yed' noc' max chiji

(Dt 14.3-21)

¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón icha tic:

² Alec d'a masanil eb' eyetchoñab' to a d'a scal masanil noc' noc' ay d'a sat luum tic, aton juntzañ noc' tic syal e chi'ani: ³ Noc' sjax yañ cha xechañ yech.

⁴ Palta a juntzañoxo noc' ol val tic, mañ ol yal-laj e chi'an noc', vach'chom sjax yañ noc', palta mañ cha xechañoc yech noc':

Noc' camello sjax yañ noc', palta mañ cha xechañoc yech noc', a noc' chi' max yal-laj e chi'an noc'.

⁵ Yed' pax noc' tejón, sjax yañ noc', palta tzijtum yech noc', a noc' chi' max yal-laj e chi'an noc'.

⁶ Yed' pax noc' nivac chich, sjax yañ noc', palta tzijtum yech noc', yuj chi' max yal-laj e chi'an noc'.

⁷ Yed' pax noc' chitam, vach'chom cha xechañ yech noc', palta max sjaxpax svael noc', yuj chi' max yal-laj e chi'an noc'.

⁸ Max yal e chi'an juntzañ noc' noc' chi', max yalpax eyaman noc' ayic toxo ix cham noc', yovalil tze na'a to mañ vach'oc noc' icha yalan ley.

⁹ Axo pax noc' ay d'a yoltac a a', noc' ay d'a yol a' mar, ma d'a yoltac a nivac a', syal e chi'an noc' ay sc'axil yed' stuminal spatic. ¹⁰ Axo pax noc' malaj sc'axil, malaj pax stuminal spatic, max yal-laj e chi'an noc'. A noc' chi' yajb'entac noc', vach'chom a d'a yol a' mar ma d'a yoltac a' ay noc'. ¹¹ Yujto yajb'entac noc', mañ e chi noc', mañ eyampax noc' chamnaxco. ¹² Masanil noc' malaj sc'axil yed' stuminal spatic ay d'a yoltac a', yajb'entacocab' yaj noc' d'a yol e sat.

¹³ Añeja' pax d'a scal noc' much, mañ ol yal-laj e chi'an juntzañ noc' ol val tic, ^{11.13-18} yujto mañ vach'oc noc': Icha noc' d'iv, noc' vacavoc, noc' ch'acb'a yic a a', ¹⁴ noc' xulem, noc' milano yed' masanil macañil noc' xulem chi', ¹⁵ yed' masanil macañil noc' joj, ¹⁶ noc' avestruz, noc' nivac tonton, noc' xalurte yed' masanil macañil noc' ch'acb'a, ¹⁷ noc' cujub', noc' cormorán, noc'

ibis, ¹⁸ noc' pech, noc' julum chay, noc' ostoc, ¹⁹ noc' cigüeña yed' masanil macañil noc' garza yed' noc' abubilla yed' noc' sutz'.

²⁰ Añejtona' pax masanil noc' cotac noc' tz'ec' jeñeñoc d'a jun petañil sb'ey d'a sat luum, yajb'entacocab' noc' d'a yol e sat. ²¹ Axo pax tato a noc' ay yip yoc sq'ue tz'itnajoc, vach'chom sjeñvi noc', sb'eypax noc' d'a sat luum, syal schiji noc'. ²² A d'a scal noc' chi' syal e chi'an smasanil macañil noc' c'ulub', noc' nivac c'ulub' yed' noc' chil. ²³ Axo masanil juntzarixo noc' cotaquil noc' tz'ec' jeñeñoc, ma tz'ec' d'a sat luum tic, yovalil tzeyaj noc'.

²⁴⁻²⁸ Tato tze yam juntzañ noc' noc' sval tic ayic chamnacxo noc', mañ vach'oc tzex ajcani icha yalan ley, masanto sq'uic'b'iemi. Masanil noc' noc' ay yech palta mañ chaxechañoclañ, max sjaxpax yañ, a juntzañ noc' chi' nachajocab' el eyuuj to mañ vach'oc noc'. Yalñej tas noc'al to char'e yoc palta tzijtum yech mocab' vach'oc noc' d'a yol e sat. Yuj chi' yalñej mach syaman junoc noc' noc' chi' tato chamnacxo noc', mañ vach'oc tz'ajcani, icha yalan ley. Icha pax chi' junoc mach tz'ic'anchaari noc' chamnac noc' chi', yovalil sjuq'uel spichul, palta manto vach'oc tz'ajcani masanto sq'uic'b'iemi. Mañ vach'oc juntzañ noc' chi' icha yalan ley.

²⁹⁻³⁰ Axo masanil noc' noc' tz'ec' d'a sat luum, nachajocab' el eyuuj to max yal schiji juntzañ noc' tic: Icha noc' c'uxum boton, noc' ch'oov, noc' c'oc'on yed' masanil macañil noc' pajtza' yed' masanil macañil noc' tz'ec' fierñonoc ma tz'ec' jachjonoc: Aton noc' ayin, noc' lagarto, noc' patix yed' noc' tzalajc'ab'.

³¹ A d'a scal masanil noc' noc', a juntzañ noc' tic, nachajocab' el eyuuj to mañ vach'oc noc' icha yalan ley, yuj chi' yalñej mach syaman noc' ayic toxo ix cham noc', mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uic'b'iemi.

³² Q'uinaloc ay junoc tas b'aj tz'em noc' chamnac noc' chi', a jun chi', mañ vach'oc tz'ajcani, icha yalan ley: Vach'chom a junoc te te', junoc pichul, junoc tz'uuum, junoc coxtal, ma junoc yamc'ab' yic munlajel, tato tz'em junoc noc' chamnac noc' chi' d'a yib'añ, yovalil slab'chajem d'a scal a a'. Palta manto vach'oc tz'ajcani, masanto sq'uic'b'iemi, ichato chi' vach' tz'ajcani.

³³ Tato tz'em junoc noc' noc' chi' d'a yol junoc lum chen ayic toxo ix cham noc', a tas ayem d'a yol lum chi', mañ vach'oc tz'ajcani, axo jun chen chi', yovalil smac'jipoj luum. ³⁴ Yalñej tas chib'il vailal yed' yal ayem d'a yol jun chen chi', ma uq'uem, mañ vach'oc tz'ajcani. ³⁵ Yuj chi' tato tz'em junoc noc' chamnac noc' chi' d'a yib'añ junoc tasi, mañ vach'oc tz'ajcani, vach'chom a junoc horno, ma junoc yed'tal b'aj tz'och c'ac', yovalil spojjieli. A jun yamc'ab' chi' mañxo vach'oc icha yalan ley, yuj chi' mañxo vach'oc pax d'a yol e sat.

³⁶ Palta a sjaj a a', ma a' uc'b'ila' vach'chom tz'em noc' chamnac noc' d'a yol a', vach'ñej yaj a', añej jun mach tz'ic'anqueta noc' chamnac noc' chi' d'a yol a' mañ vach'oc tz'ajcani.

³⁷ Q'uinaloc tz'em junoc noc' chamnac noc' chi' d'a yib'añ junoc macañ iñat tz'avchaji, a jun macañ iñat chi' max ixtaxel-laj. ³⁸ Palta tato a jun macañ iñat lab'anxo, tz'em junoc chamnac noc' chi' d'a yib'añ, a juntzañ iñat chi' mañxo vach'oc tz'ajcani.

³⁹ Q'uinaloc scham junoc noc' noc' to schiji, a mach syaman noc', mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uic'b'icanemi. ⁴⁰ A mach schi'an sb'ac'chil noc' chamnac noc' chi' yovalil sjuq'uel spichul, mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uic'b'icanemi. A mach tz'ic'anelat junoc chamnac noc' chi' yovalil sjuq'uel spichul, mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uic'b'iemi.

⁴¹ Mañ e chi juntzañ noc' noc' sñervi, ma sjachvi d'a sat luum, yujto mañ vach'oc noc'.

⁴² Masanil noc' noc' sñervi, ma sjachvi d'a sat luum, vach'chom noc' sb'ey yed' scharñil yoc, ma noc' tzijtum yoc, masanil juntzañi noc' chi' mañ vach'oc noc' icha yalan ley, yuj chi' mañ e chi noc'. ⁴³ Mañ e juel e b'a a ex tic yuj noc' noc' mañ vach'oc chi', yujto mañ vach'oc tzex ajcan yuj noc'. ⁴⁴ A in ton Jehová e Diosal in, yuj chi' b'esequel e b'a d'a juntzañi mañ vach'oc chi', yujto vach' inñej, yuj chi' te max yal eyixtanb'at e b'a yed' juntzañi noc' chi'. ⁴⁵ A in Jehová in, ix ex viq'uelta d'a Egipto, e Diosal in, yuj chi' te vach'ocab'ñej tzeyutej e b'a yujto vach' inñej.

⁴⁶ Aton val masanil juntzañi checnab'il tic d'a masanil noc' noc', noc' much yed' masanil noc' noc' ay d'a yoltac a a' yed' masanil noc' tz'ec' jachachoc d'a sat luum tic, sval d'ayex ⁴⁷ yic vach' snachajel eyuuj b'ajtil ay noc' vach' syal schiji yed' noc' mañ vach'oc max yal schiji, xchi Jehová, xe chi.

12

A tas tz'aj sacb'itan sb'a eb' ix ix tz'alji yune'

¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés icha tic:

² Al masanil juntzañi tic d'a eb' etisraelal: Tato a junoc ix ix tz'aj junoc svinac unin, yovalil uque' c'ual mañ sacoc yaj ix icha sleyal, ichataxon yic syilan sb'islab' uj ix d'a juntac el. ³ D'a val yucub'ixial yaj jun vinac unin chi', tz'ac'ji circundar. ⁴ Axo pax ix nunab'il chi', 33 c'ualto mañ vach'oc tz'ajcan ix, ichato vanto sacb'itan sb'a ix, max yal-laj syaman junoc tas ix to vic yaji, max yalpax sb'at ix b'aj ay in cajñub' ayic manto tz'acvoc juntzañi c'ual chi'.

⁵ Palta tato ix unin tz'aj jun, 14 c'ual tz'eq'ui ayic manto sacoc yaj ix, ichataxon tz'aj d'a sb'islab' uj d'a juntac el, slajvi chi' 66 c'ual scan ix yic sacb'itan sb'a.

⁶ Ayic stz'acvi juntzañi c'ual yic sacb'itan sb'a ix yuj yune' ix alji chi', vach'chom vinac unin ma ix unin, yovalil syic'cot junoc noc' quelem calnel jun ab'il sq'uinal ix silab'il yed' junoc noc' yalñej macañil paramuch, syac' ix silab'il yuj yac'ji tup smul. A juntzañi chi' tz'ac'ji d'a junoc viñ sacerdote d'a yichañ mantiado. ⁷ Axo jun viñ sacerdote chi' tz'ac'an d'ayin silab'il yic vach' tz'ac'ji tup smul ix. Icha chi' tz'aj sacb'ixican ix.

Aton juntzañi sleyal tic ayic tz'alji vinac unin, ma ix unin.

⁸ Palta tato a ix nunab'il chi' malaj junoc noc' scalnel chi' syal yac'ani, syic'cot chavañoc noc' paramuch ix yalñej tas macañil, jun noc' stz'a silab'il, jun noc' tz'ac'ji silab'il yuj yac'ji tup mul. Axo junoc viñ sacerdote tz'ac'an silab'il yic vach' tz'ac'ji tup smul ix. Icha chi' tz'aj sacb'ixican ix, xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

13

A checnab'il d'a yib'arñ yab'il lepra

¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón:

² Tato ay junoc anima smalq'ue snivanil, ma sq'ue vochjab', ma chac sulinac tz'aj yilji snivanil, talaj lepra jun yab'il chi', yovalil tz'ic'jicot d'a viñaj Aarón, ma d'a juntzañocxo eb' sacerdote yirñtilal viñ. ³ Axo viñ sacerdote chi' tz'ilan jun yab'il chi'. Tato a xiil b'aj ay jun yab'il chi', sacxo, ma nivan chequel to mañocñej d'a stz'umal ay jun yab'il chi', palta julxo yich, a jun yab'il chi' lepraxo. Ayic toxo ix ilji jun anima chi' yuj viñ sacerdote, a viñ tz'alani to maxzac yal-laj yajec' jun anima chi' d'a scal yetanimail.

⁴ Tato sacxo yilji stz'umal b'aj ay jun yab'il chi', palta to arñej d'a stz'umal ayochi, mañ sacoc pax xiil chi' ta', yovalil smacchaj jun anima chi' yuj viñ sacerdote chi' uqueoc c'ual. ⁵ Axo slajvi uque' c'ual chi', sayjixi iljoc

jun anima chi'. Tato a jun yab'il chi' aŕeja' max b'eyb'ati, smacchajxi uqueocxo c'ual. ⁶ Ayic slajvi uquexo c'ual chi', sayjixi iljoc jun anima chi' yuj viŕi sacerdote chi'. Tato a jun yab'il chi' vanxo sateli, maxtzac b'eyb'at d'a stz'umal jun anima chi', ichato chi' syalan viŕi sacerdote chi' to maŕi lepraoc tz'ic'ani, comon yab'ilŕej. Slajvi chi' sjuc'anel spichul jun penaay chi', vach'xo tz'ajxicani.

⁷ Palta tato a jun yab'il d'a snivanil junoc anima chi' sb'at leb'eb'oc, vach'chom toxo ix yal viŕi sacerdote to maŕi lepraoc, yovalil scotxi d'a viŕi sacerdote chi' yic sayanxi yil viŕi. ⁸ Tato a syilan viŕi sacerdote chi' to van sb'at leb'eb'oc jun yab'il chi', syal viŕi to a jun yab'il chi' lepra toni.

⁹ Tato ay junoc anima ay lepra d'ay, yovalil tz'ic'jicot d'a viŕi sacerdote. ¹⁰ A viŕi sacerdote chi' tz'ilani tato van smalg'uei, sacxo yilji sat chi', vanxo pax sacb'i xiil d'a sat chi', chequelxo sb'ac'chil. ¹¹ Tato icha chi', aton jun chi' scuchan lepra, cotac scal sch'oxanq'ue sb'a d'a stz'umal chi', yuj chi' syalan viŕi sacerdote chi' to maxtzac yal-laj yajec' d'a scal eb' yetanimail. Maŕixo yovaliloc smacchaj d'a uqueocxo c'ual.

¹² Tato elarichamel sb'at leb'naj jun yab'il chi', smajel snivanil chi' yuuj, ato a' tz'aj yilanoch viŕi sacerdote chi', ¹³ ayic slajvi yilan viŕi, tato toxo ix majel snivanil chi', sacxoŕej yilji jun anima chi', syalan viŕi to maŕixalaj smay.

¹⁴ Tato ay junoc c'ual scheclajq'ue sb'ac'chil d'a scal jun yab'il chi', maxtzac yal-laj yajec' jun anima chi' d'a scal eb' yetanimail. ¹⁵ Axo viŕi sacerdote tz'ilan jun yab'il chi', tato ay b'aj tz'el tochnaj stz'umal ichŕej ta', syalan viŕi to lepra tz'ic'ani, maxtzac yal-laj yajec' d'a scal eb' yetanimail.

¹⁶ Palta tato sacb'ixiel b'aj ix el tochnaj chi', yovalil scot jun anima chi' d'a viŕi sacerdote, ¹⁷ yic vach' say yil viŕi. A viŕi sacerdote chi' tz'ilani tato sacxo yilji jun yab'il chi', syalan viŕi to maŕixalaj smay jun yab'il chi'.

¹⁸ Tato ay mach ayq'ue junoc yab'il mal d'ay, stacjixiemi, ¹⁹ axo d'a sat chi' smali, sac yilji, ma chac sulinac yilji, a jun chi' yovalil scot d'a yichaŕi viŕi sacerdote. ²⁰ Axo viŕi sacerdote chi' tz'ilani, tato maŕiocŕej d'a stz'umal ayoch jun yab'il chi', tato sacxo xiil d'a sat jun yab'il chi', a viŕi tz'alani to lepra jun yab'il chi', yuj chi' maxtzac yal-laj yajec' jun anima chi' d'a scal eb' yetanimail. ²¹ Tato syil viŕi sacerdote chi', to max sacb'ilaj xiil b'aj ay sat chi' to d'a satŕej stz'umal ayochi, vanxo stacji, a jun anima chi' yovalil smacchaj uqueoc c'ual. ²² Ayic slajvi uque' c'ual chi', tato yelc'olalŕej sb'at leb'eb'oc jun yab'il chi' d'a stz'umal jun anima chi', syalan viŕi sacerdote chi' to lepra tz'ic'ani, maxtzac yal-laj yajec' d'a scal eb' yetanimail. ²³ Palta tato max b'at leb'eb'oc jun yab'il chi', syalelc'ochi to aŕej sjech'al aycani, syalan viŕi sacerdote chi' to maŕixalaj smay jun yab'il chi'.

²⁴ Q'uinac ay junoc mach ay yaxc'a d'a snivanil, tato scheclaj sb'ac'chil jun anima b'aj ay yaxc'a chi', axo d'a sb'ac'chil chi' scheclajpaxq'ue junoc setaŕi saccac, ma chac sulinac to sb'at leb'eb'oc. ²⁵ A viŕi sacerdote tz'ilani, tato a xiil vanxo sacb'i, vanxo sb'at yich jun setaŕi b'aj ay sat chi', tato icha chi', lepra ix checlajq'ue b'aj ay yaxc'a chi', axo viŕi sacerdote chi' tz'alani to maxtzac yal-laj yajec' jun anima chi' d'a scal eb' yetanimail. ²⁶ Tato a syilan viŕi sacerdote to malaj junoc xil van sacb'ieli, to maŕi vanoc sb'at yich jun yab'il chi', palta to van stacjemi, yovalil smacchaj jun anima chi' d'a uqueoc c'ual. ²⁷ Slajvi chi', sayanxi yil viŕi sacerdote chi', tato toxo ix b'at leb'eb'oc d'a snivanil jun anima chi', syalan viŕi to lepra tz'ic'ani, maxtzac yal-laj yajec' d'a scal eb' yetanimail. ²⁸ Palta tato a b'aj setquixtac chi', vaanochi, vanxo sb'oxi, toŕej smal yuj b'aj stz'ai, syalan viŕi sacerdote chi' to a jun yab'il chi' malaj smay, aŕej sjech'al b'aj stz'a chi' scani.

²⁹ Tato a d'a junoc vinac ma d'a junoc ix ix sq'ue yab'il yaxc'a d'a sjolom, ma d'a yuc'ti', ³⁰ a viñ sacerdote yovalil sayan yil jun chi'. Tato a jun yab'il chi' van sb'at yich, mato van sc'anb'iel xiil yuuj, syalan viñ sacerdote chi' to lepra jun ayoch chi' d'a jun anima chi'. ³¹ Palta tato max b'atlj yich jun yab'il chi', mañ q'uiç'oc val xiil b'aj ay yab'il chi', yovalil smacchaj jun anima chi' uqueoc c'ual. ³² Axo slajvi uque' c'ual chi', sayanxi yil viñ sacerdote chi', maxtzac b'atlj leb'eb'oc jun yab'il chi', malaj yich, max c'anb'iel-laj xiil, ³³ syalan viñ to sjoxjiel stitac yab'il, palta max joxjiel-laj d'a sat yab'il, smacchaj uqueocxo c'ual jun anima chi'. ³⁴ Axo yic toxo ix ec'b'at uquexo c'ual chi', sayanxi yil viñ sacerdote chi'. Tato max b'at leb'eb'oc, max b'at yich yuuj, syalan viñ to malaj smay jun yab'il chi', ařej to sjuç'uel spichul jun anima chi', vach' tz'ajxicani. ³⁵ Palta tato ayic toxo ix alchaji to vach' sc'ol jun anima chi', sb'atxi leb'eb'oc jun yab'il chi', ³⁶ yovalil sayxi yil viñ sacerdote chi'. Tato a jun yab'il chi' van sb'at leb'eb'oc d'a stz'umal, mañ yovaliloc c'an yilji xiil, lepra tz'ic'ani. ³⁷ Palta tato vanxo stacji, q'uiç' scotxi xiil, a viñ sacerdote chi' tz'alani to vach'xo sc'ol jun anima chi'.

³⁸ Tato a junoc vinac ma junoc ix ix setquixtac saccac d'a stz'umal, ³⁹ a viñ sacerdote tz'ilan stz'umal chi', tato sactac val yilji, palta mañ copopioclaj, comon yab'il tz'ic'an jun anima chi' syal chi', malaj smay.

⁴⁰⁻⁴¹ Tato ay junoc vinac sc'ajb'anel xil sjolom ma ařej d'a snařal sat sc'ajb'anel xiil, mařxalaj xiil scani, a jun chi' malaj smay. ⁴²⁻⁴⁴ Palta tato sq'ue junoc yab'il yaxc'a b'aj mařxalaj xiil chi', yovalil syil viñ sacerdote. Tato chac sulinac yilji jun yaxc'a chi' icha yab'il lepra, aton lepra ayoch d'ay. Syalan viñ sacerdote chi' to a jun anima chi', maxtzac yal-laj yajec' d'a scal yetanimail yuj jun yab'il chi'.

⁴⁵ A mach penaay yuj lepra, yovalil a pichul řic'chimtac syac'ochi, malaj smusil sjolom syac'q'uei, smusan nařaloc sat. Tato sb'at d'a scal anima, tz'el yav, syalan icha tic: Elařec, chuc vaji, chuc vaji, xchi. ⁴⁶ Ayic ayoch jun yab'il chi' d'ay, yovalil sch'ocoj tz'aj d'a spatiquel campamento.

⁴⁷ Ayic c'ustumtac yilji junoc pichul lana, ma lino, ⁴⁸ yalřej tas macařil, pach'uch'ab'il, ma jalb'il, ma junoc tz'uum to yamc'ab' yaji, ⁴⁹⁻⁵⁰ tato yaax yilji, ma chacchac yilji juntzař sc'ustumtaquil chi', aton jun macař to tz'el leb'eb'oc. A jun chi' yovalil sch'oxji d'a viñ sacerdote yic syilan jun setař sc'ustumtaquil chi' viñ, smacchaj jun chi' uqueoc c'ual. ⁵¹ Axo slajvi uque' c'ual chi', tz'iljixi. Tato toxo ix b'at leb'eb'oc d'a jun pichul chi', ma d'a junoc tz'um sc'anji chi', a jun chi' aton juntzař c'ustumtac tz'el leb'eb'oc, a juntzař yamc'ab' chi' ay smay. ⁵² Yalřej tas yamc'ab'il to ayxo jun chi' d'ay, yovalil sřusjitz'a smasanil, yujto a jun chi' tzijtum tas syixtejb'ati. ⁵³ Palta tato ayic syilan viñ sacerdote chi' to max b'eylaj juntzař sc'ustumtaquil chi', ⁵⁴ syalan viñ to sřuc'chajel jun yamc'ab' chi', smacchajcan uqueocxo c'ual.

⁵⁵ Ayic toxo ix juc'chajel jun yamc'ab' chi', ichato chi' syilanxi viñ sacerdote chi'. Tato max q'uexmaj yilji jun setař sc'ustumtaquil chi', vach'chom max el leb'eb'oc, yovalil sřusjitz'aoc, vach'chom a jun sc'ustumtaquil chi' ayoch d'a spatic ma d'a yool, yujto yelxo ay smay jun chi'. ⁵⁶ Tato a syilan viñ sacerdote chi' ayic toxo ix juc'chajel chi', vanxo satel jun sc'ustumtaquil chi', slod'chajel b'aj ayoch chi'. ⁵⁷ Palta tato scheclajxiq'ue sc'ustumtaquil jun chi', yovalil sřusjitz'aoc. ⁵⁸ A juntzař tastac b'aj satel juntzař c'ustumtac chi' ayic sjuc'chajeli, yovalil sjuc'chajel junelxo, icha chi' syal sc'anchajxi.

⁵⁹ Aton juntzař checnab'il tic d'a c'ustum tz'och d'a junoc pichul pach'uch'ab'il, ma jalb'il, lana, ma lino, ma junoc tz'uum. Icha chi' tz'aj

scheclajcaneli tato vach' yaji, mato mañ vach'oc yaji, xchi Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón chi'.

14

A checnab'il d'a eb' ec'nac lepra d'ay

¹ Ix schec Jehová yal juntzañ ley tic viñaj Moisés, ix yalani:

²⁻⁴ Aton val jun ley tic sc'anab'ajej junoc anima ec'nac lepra d'ay: Ayic snaani to ix b'oxi sc'ool, yovalil syavtej viñ sacerdote d'a spatiquel campamento chi' yic syilan viñ tato mañxa lepra chi' d'ay. Tato syil viñ sacerdote chi' to toxo ix el jun yab'il chi', schecan viñ ic'chajcot chavañoc noc' much d'a spitzanil, aton noc' vach' icha yalan ley. Scotpax jab'oc te' c'ute', lana ch'al q'uic' schaquil yed' te' hisopo. ⁵ Schecan miljoccham junoc noc' much chi' viñ sacerdote d'a yib'añ a a' ayem d'a yol junoc lum chen, aton a' scot b'aj sq'ueul sjaj junoc a a'. ⁶ Slajvi chi' tz'ic'jicot junxo noc' much chi' d'a spitzanil, te' c'ute' yed' lana ch'al q'uic' schaquil yed' te' hisopo, slab'chajem d'a scal schiq'uil noc' chamnaxco chi' calan yed' a a'. ⁷ Uquel stzicjioch d'a jun mach b'aj ec'nac jun yab'il chi', syalan viñ sacerdote chi' to vach'xo jun anima chi'. Axo noc' much pitzan chi' tz'actajcanel noc'.

⁸ A jun mach tz'ilji to vach'xo, yovalil sjuq'uel spichul, sb'icanpaxel sb'a, sjoxanel xil sjolom smasanil, yic vach'xoñej tz'ajcani. Ichato chi' syalxo yoch d'a yol campamento, palta uqueto c'ual scan ichñej ta', maxto yal-laj yoch d'a yol b'aj cajantaxoni. ⁹ Axo d'a yuquil c'ual chi', vach' tz'aj sjoxjiel sjolom. Vach' tz'aj sjoxanel xil sti' yed' sc'u sat yed' pax masanil xil ay d'a snivanil, sjuc'anel spichul, sb'icanpaxel sb'a. Icha chi' tz'aj sb'oxicani.

¹⁰ Axo d'a junxo c'u, syic'ancot chavañoc noc' quelemtac calnel yed' junoc noc' cob'es calnel, jun ab'il sq'uinal junjun noc', malaj jab'oc spaltail noc'. Scotpax nañal yuquil libra ixim harina te vach' calab'il yed' aceite, tz'ac'ji ofrendail yed' pax oxec octavo aceite. ¹¹ Axo viñ sacerdote chi' schecanoch liñan jun anima yed' yofrenda chi' d'a yichañ Jehová d'a stielxo scajnuñ b'aj sch'ox sb'a. ¹² Slajvi chi', tz'ic'jicot jun noc' quelem calnel chi' yed' aceite, sb'achchajb'at d'a yichañ Jehová silab'il yuj smul jun anima chi'. ¹³ A b'aj schamtaxon noc' tz'ac'ji silab'il yuj mul yed' noc' silab' stz'a smasanil, ata' smiljicham noc' quelem calnel chi', yujto a noc' tz'ac'ji yuj mul, yic viñ sacerdote tz'ajcan noc', icha noc' tz'ac'ji yuj stupcanel mul, a juntzañ tic yic Jehová yaji.

¹⁴ Slajvi chi' a viñ sacerdote chi' tz'ic'ancot jab'oc schiq'uil noc' silab' yuj mul, sucanoch viñ d'a sjayil schiquin d'a svach' jun mach sb'oxi sc'ol chi', d'a smam sc'ab' d'a svach' yed' d'a yiximal smam yoc d'a svach'. ¹⁵ Syic'anpaxcot jab'oc aceite viñ sacerdote chi', secanem viñ d'a yol sc'ab' d'a sq'uexañ, ¹⁶ slab'anem jun sb'ab'el yiximal sc'ab' viñ d'a svach' d'a scal aceite, stziquem uqueloc aceite chi' viñ d'a yichañ Jehová. ¹⁷ A aceite tzato can d'a sc'ab' viñ sacerdote chi', suoch viñ d'a jun anima ix b'oxi sc'ool chi', arteja' d'a sjayil schiquin d'a svach', d'a smam sc'ab' d'a svach' yed' pax d'a yiximal smam yoc d'a svach', aton b'aj ayxo och schiq'uil noc' silab' yuj smul. ¹⁸ Axo jab'ocxo aceite tz'ac'jicanq'ue d'a sjolom jun anima chi'. Icha chi' tz'aj stupcan smul d'a yichañ Jehová. ¹⁹ Slajvi chi' syac'anpax noc' silab' viñ sacerdote chi', aton noc' silab' yuj yac'ji tup mul. Icha chi' tz'aj stupcanel smul jun anima chi'. Slajvi chi', smiljicham noc' calnel stz'a smasanil silab'il. ²⁰ Junñej tz'aj yac'jiq'ue noc' d'a yib'añ altar yed' ofrenda tz'ac'ji d'a tas svaji. Icha val chi' tz'aj stupcanel smul jun anima chi' d'a yichañ Jehová, sb'oxicani.

²¹ Tato meb'a jun anima b'aj ix ec' jun yab'il chi', malaj stumin yic syac' noc' silab' sc'anchaj chi', aŕiej junoc noc' quelem calnel syic'coti yic sb'achchajoch silab'il d'a yichaŕi Jehová yuj smul, chab'ŕiej libra ixim harina te vach' calab'il yed' aceite syac'a' yed' oxeoc octavo aceite. ²² Syic'paxcot chavaŕioc noc' paramuch yalŕiej tas macaŕil, ato a' jantac stzac'van smanani. Jun noc' tz'ac'ji silab'il yuj yac'ji tup smul, jun noc' sŕiusjitz'aoc. ²³ A d'a svajxaquil c'ual syic'ancot masanil juntzaŕi tic jun anima chi' d'a viŕi sacerdote yic sach'icaneli. A juntzaŕi tic tz'ac'jioch d'a yichaŕi Jehová d'a stielxo scajnuv' b'aj sch'ox sb'a. ²⁴ Slajvi chi' syic'ancot jun noc' calnel viŕi sacerdote yed' aceite chi', sb'achanec' viŕi d'a yichaŕi Jehová d'a silab'il yuj yac'ji tup smul jun anima chi'. ²⁵ Smilancham noc' quelem calnel chi' viŕi, syic'anq'ue jab'oc schiq'uil noc' viŕi, sucanoch viŕi d'a sjayil schiquin jun anima chi' d'a svach', d'a smam sc'ab' d'a svach' yed' d'a yiximal smam yoc d'a svach'. ²⁶ Slajvi chi' syac'anq'ue jab'oc aceite chi' viŕi d'a yol sc'ab' d'a sq'uexaŕi. ²⁷ Yed' sb'ab'el yiximal sc'ab' viŕi d'a svach', stzicanem uqueloc aceite ayem d'a yol sc'ab' viŕi chi' d'a yichaŕi Jehová. ²⁸ Syac'paxoch jab'oc aceite chi' viŕi d'a schiquin jun anima chi' d'a svach', d'a smam sc'ab' d'a svach' yed' d'a yiximal smam yoc d'a svach', aton b'aj toxo ix och schiq'uil noc' silab' chi'. ²⁹ Axo jab'oxo aceite chi' scani, syac'q'ue viŕi sacerdote chi' d'a sjolom jun anima chi', yic stupcanel smul d'a yichaŕi Jehová. ³⁰ Slajvi chi', smilancham noc' paramuch chi' viŕi sacerdote chi' schavaŕiil. ³¹ A junoc noc' paramuch chi' tz'ac'ji silab'il yuj yac'ji tup mul, axo junxo noc' sŕiusjitz'aoc yed' pax ixim harina tz'ac'jipax d'a ofrendail. Icha chi' tz'aj stupcan smul jun anima ix b'oxi chi' d'a yichaŕi Jehová.

³² Aton sleyalil tic d'a junoc mach ix ec' lepra d'ay, yic tz'alchaji to ix sach'ixicani tato max tzac'van yac'an juntzaŕi silab' icha val sleyalil, xchi Jehová.

A checnab'il yuj sach'itaj yoltac te' pat

³³ Ix yalan Jehová d'a viŕtaj Moisés yed' d'a viŕtaj Aarón:

³⁴ Ayic ayexxo ec' d'a lum Canaán, aton lum ol vac' eyicoc, talaj svac'b'at junoc tas c'ustac yilji tz'el leb'eb'oc d'a yol e pat ta', ³⁵ a mach ay yic te' pat chi' yovalil scot d'a junoc viŕi sacerdote syalani: Ay juntzaŕi c'ustumtac yilji van yel leb'eb'oc d'a yol in pat, xchama.

³⁶ Ayic manto och viŕi sacerdote d'a yol pat chi', yovalil syal viŕi to tz'elta masanil tastac ay d'a yol te', yic vach' max can juntzaŕi c'ael chi' d'a yol pat tato syal viŕi sacerdote chi' to maŕi vach'oc yaj jun pat chi'. Slajvi chi' tz'och viŕi yil tas yilji jun c'ustum tz'el leb'eb'oc chi'.

³⁷ Tato ayic syilanoch viŕi to a d'a sattac pat chi' ay juntzaŕi nivac c'ustum leb'quiltac, yaax yilji, ma chac yilji, yelc'olal to sb'at d'a yol sattac pat chi', ³⁸ axo tz'elxita viŕi d'a yol te' pat chi', syalan viŕi to smacchajcan te' uqueoc c'ual. ³⁹ Ayic slajvi uque' c'ual chi', sb'atxi viŕi sacerdote chi' yila'. Tato toxo ix te b'at leb'eb'oc jun sc'ustumtaquil chi' d'a sattac pat chi', ⁴⁰ yovalil syal viŕi sacerdote chi' to slipjielta masanil q'uen q'ueen b'aj toxo ix och juntzaŕi leb'quiltac chi', b'at yumchajcan d'a junoc lugar maŕi vach'oc d'a stiel choŕiab'. ⁴¹ Syalanpax viŕi to sjoschajel masanil sattac yol te' pat chi', axo masanil spococal tz'el d'a yool chi', sb'at yumchajcan d'a junoc lugar maŕi vach'oc d'a stiel choŕiab'. ⁴² Ch'oxco q'uen q'ueen tz'ochpaxcan sq'ueuxloc q'uen tz'ic'hajelta chi', ch'oxco lum lum tz'ochpax d'a sattac yol pat chi'.

⁴³ Tato scheclajxiq'ue juntzaŕi c'ustum leb'quiltac chi' ayic toxo ix ic'jiel q'uen q'ueen chi' yed' toxo ix joschajel sattac pat chi', toxo ix ochpaxcan

sq'ueuxul, ⁴⁴ sb'at yilanxi viñ sacerdote chi'. Tato toxo ix el leb'eb'oc jun sc'ustumtaquil chi', marixo vach'oc tz'ajcan jun pat chi'. ⁴⁵ Yuj chi', a jun pat chi' yovalil spojchajemi. Masanil te te', q'uen q'ueen yed' lum lum ayoch d'a jun pat chi', b'at ac'jican d'a junoc lugar to marñ vach'oc d'a stiel choñab'. ⁴⁶ Yalñej mach tz'och d'a yol jun pat chi' d'a uque' c'ual ayic toxo ix yal viñ sacerdote to smacchajcani, marñ vach'oc tz'ajcani icha yalan ley, masanto d'a sq'ueic'b'icanemi. ⁴⁷ Yalñej mach sva'i, ma svay d'a jun pat chi', yovalil sjuq'uel spichul.

⁴⁸ Palta tato ayic tz'och viñ sacerdote yil jun pat chi', syilan viñ to a juntzañ leb'quiltac chi' max b'eyb'ati yictax ix b'ojican yol te' pat chi', syal viñ to vach'xo jun pat chi'. ⁴⁹ Yic sach'ixican te' pat chi', tz'ic'jicot chavañoc noc' much yed' jab'oc te' c'ute' yed' lana ch'al q'ueic' schaquil yed' te' hisopo. ⁵⁰ Smilancham junoc noc' much chi' viñ sacerdote d'a yib'añ a a' ayem d'a yol jun lum chen, aton a' scot b'aj sq'ueul sjaj junoc a a'. ⁵¹ Slajvi chi' syic'anb'at te' c'ute' chi' viñ yed' te' hisopo yed' lana ch'al q'ueic' schaquil yed' junxo noc' much pitzanto, slab'anem viñ d'a scal a a' calanxo yaj yed' schiq'uul noc' much ix miljicham chi' d'a yol lum chen chi'. Uquel stzicoch viñ d'a te' pat chi'. ⁵² Icha chi' tz'aj sach'ixican jun te' pat chi' yuj schiq'uul noc' much chi' yed' a a' sq'ueul sjaj, yuj noc' much pitzanto, yuj te' c'ute', yuj te' hisopo yed' lana ch'al q'ueic' schaquil. ⁵³ Slajvi chi', tz'actajcanb'at jun noc' much pitzan chi' d'a stiel choñab'. Icha chi' tz'aj sc'anab'ajaj sleyalil d'a junoc pat, vach' tz'ajcani, xchi Jehová.

⁵⁴⁻⁵⁷ Aton juntzañ checnab'il tic d'a yib'añ lepra smalq'uei, mato d'a yaxc'ail, mato d'a leb'quiltac saccsac yilji, mato d'a juntzañ c'ustumtac d'a pichul yed' d'a spatictac te' pat. Icha chi' tz'aj snachajel tastac to marñ vach'oc yed' tastac to vach'. Aton d'a tic slajvican checnab'il d'a juntzañ tic.

15

Checnab'il yuj tas marñ vach'oc tz'el d'a eb' viñ vinac

¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón ² to syal masanil juntzañ checnab'il tic eb' viñ d'a eb' yetisraelal. Yuj chi' ix yalan eb' icha tic: Tato ay junoc vinac ay junoc yab'il d'a snivanil, yuj chi' ay tas tz'el d'a svinaquil, a jun chi' marñ vach'oc yaji icha yalan ley. ³ Vach'chom tz'elñej juntzañ chi', ma ay b'aj tz'och vaan jayeoc c'ual tz'elxi, marñ vach'oc yaji, icha yalan ley.

⁴ Yalñej tas vaynub'al b'aj svay viñ vinac chi', ma yalñej tas c'ojnub'al b'aj tz'em c'ojan viñ, marñ vach'oc tz'ajcani.

⁵ Yalñej mach syaman svaynub' jun vinac chi', yovalil sjuq'uel spichul sb'icanpaxel sb'a, palta marñ vach'oc tz'ajcani masanto sq'ueic'b'iemi.

⁶ Yalñej mach tz'em c'ojan b'aj ix em c'ojan jun vinac chi', yovalil sjuq'uel spichul, sb'icanpaxel sb'a, palta marñ vach'oc tz'ajcani masanto sq'ueic'b'iemi.

⁷ Yalñej mach syaman junoc vinac ay tas tz'el d'ay, yovalil sjuq'uel spichul, sb'icanpaxel sb'a, palta marñ vach'oc yaji masanto sq'ueic'b'iemi.

⁸ Tato a junoc vinac ay tas tz'el d'ay chi', stzub'anoch d'a junocxo anima, a jun anima b'aj ix och stzub' chi', yovalil sjuq'uel spichul, sb'icanpaxel sb'a, palta marñ vach'oc tz'ajcani masanto sq'ueic'b'iemi.

⁹ Tato a jun vinac ay tas tz'el d'ay chi' sq'ue d'a yib'añ chej, a stz'um noc' chi' marñ vach'oc tz'ajcani.

¹⁰ Yalñej mach syaman junoc tas b'aj tz'em c'ojan jun vinac to ay tas tz'el d'ay chi', marñ vach'oc tz'ajcani masanto sq'ueic'b'iemi.

Yalñej mach tz'ic'anb'at junoc juntzañ tastac chi', yovalil sjuc' spichul, sb'icanpaxel sb'a, palta mañ vach'oc tz'ajcani, icha yalan ley masanto sq'uic'b'iemi.

¹¹ Tato a jun vinac ay tas tz'el d'ay chi', max sb'ic'claj sc'ab' syaman junocxo mach, a jun ix yamji yuj chi', yovalil sjuq'uel spichul, sb'icanpaxel sb'a, palta mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uic'b'iemi.

¹² Tato ay junoc chen syam jun vinac ay tas tz'el d'ay chi', yovalil smac'jipoj jun chen chi'. Tato a junoc te te' yamc'ab' yaj syam jun vinac chi', toñej sb'ic'hajel te'.

¹³ Tato sb'oxi sc'ol jun vinac chi, mañxa tas tz'el d'ay, yovalil stañvej uqueoc c'ual, ichato chi' scanxi vach'il d'a yichañ ley. Slajvi chi' sjuc'anel spichul, sb'icanel sb'a d'a a' sq'ueul sjaj. Icha chi' tz'aj sb'oxicani, icha yalan ley.

¹⁴ Axo d'a svajxaquil c'ual, yovalil syic'cot chavañoc noc' paramuch yalñej tas macañil, scot d'a yichañ Jehová sc'och d'a stielxo scajñub' b'aj sch'ox sb'a, syac'an noc' d'a junoc viñ sacerdote. ¹⁵ Jun noc' syac' viñ sacerdote chi' silab'il yuj yac'ji tup smul jun anima chi', axo junxo noc' sñusjitz'aoc. A viñ sacerdote chi' tz'ac'anoch masanil juntzañ chi' d'a yichañ Jehová, yic sach'ixican jun vinac ec'nac jun yaelal chi' d'ay.

¹⁶ Tato a junoc vinac toñej tz'el yirañil, yovalil sb'iquel sb'a, palta mañ vach'oc tz'ajcani, icha yalan ley, masanto sq'uic'b'iemi.

¹⁷ Yalñej tas c'apaquil ma tz'uum b'aj ix och yirañil jun vinac chi', yovalil sjuc'jieli, mañ vach'oc tz'ajcani, icha yalan ley masanto sq'uic'b'iemi.

¹⁸ Tato a junoc viñ vinac yed' junoc ix ix ay tas sc'ulej, yovalil sb'iquel sb'a eb', palta mañ vach'oc tz'ajcan eb', icha yalan ley masanto sq'uic'b'iemi.

A tas tz'aj eb' ix ix ay tas tz'el d'ay

¹⁹ Tato a junoc ix ix ayoch d'a stiempoal sb'islab' uj, mañ vach'oc'claj yaj ix d'a uqueoc c'ual.

Yalñej mach syaman ix, mañ vach'oc tz'ajcani, icha yalan ley masanto sq'uic'b'iemi.

²⁰ Yalñej tas vayñub'al b'aj tz'ec' jichan ix ayic ayoch ix d'a stiempoal chi', ma yalñej tas c'ojñub'al b'aj tz'em c'ojan ix, mañ vach'oc'claj tz'ajcani.

²¹⁻²³ Yalñej mach syaman b'aj ix ec' jichan ix chi', ma syaman junoc tas b'aj tz'em c'ojan ix, mañ vach'oc'claj tz'ajcani. Yovalil sjuq'uel spichul, sb'icanel sb'a, palta mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uic'b'iemi.

²⁴ Tato ay junoc viñ vinac svay yed' ix, sb'oñchaj viñ yuj tas tz'el chi' d'a ix, mañ vach'oc'claj tz'ajcan viñ d'a uque' c'ual, añejtona' mañ vach'oc tz'ajcan vayñub' b'aj svay viñ vinac chi'.

²⁵ Tato ay junoc ix ix tz'ılan uj d'a mañ stiempoaloc, mato te nivan tiempo syac' ix yilani, a jun ix chi' mañ vach'oc tz'ajcan ix ayic ayto tas tz'el chi' d'a ix, icha val to aytooch ix d'a yilan uj.

²⁶ Yalñej tas vayñub'al b'aj svay ix, ma c'ojñub' b'aj tz'em c'ojan ix ayic ayto tas tz'el chi' d'a ix, mañ vach'oc tz'ajcan juntzañ chi', ichato ayoch ix d'a sb'islab' uj chi'.

²⁷ Yalñej mach syaman juntzañ tastac chi', mañ vach'oc'claj tz'ajcani, yovalil sjuq'uel spichul, sb'icanpaxel sb'a, palta mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uic'b'iemi.

²⁸ Ayic svanañ yilan uj ix chi', uque' c'ual stañvej ix, slajvi chi' sb'oxican ix, icha yalan ley. ²⁹ Axo d'a svajxaquil c'ual, syic'ancot chavañoc noc' paramuch ix yalñej tas macañil, syic'ancot ix d'a junoc viñ sacerdote, d'a stielxo scajñub' b'aj sch'ox sb'a Jehová. ³⁰ Jun noc' syac' viñ sacerdote chi' silab'il yuj yac'ji tup smul ix, axo junxo noc' sñusjitz'a noc'. Icha chi' tz'aj

yac'anoch jun silab' chi' viñ sacerdote chi' d'a yichañ Jehová yic tz'ac'ji tup smul ix, yuj tas ix el d'ay. ³¹ Icha chi' tz'aj co sach'itan co b'a a oñ israel oñ tic d'a tas tzoñ ic'ani, yic max quixtejel scajñub' Jehová ayec' d'a co cal tic, tato maay tzoñ chami, xchi viñaj Moisés chi'.

³² Aton juntzañ checnab'il tic d'a eb' vinac ay tas tz'el d'ay, ma toñej tz'el yñiatil, yuj chi' mañ vach'oc tz'ajcan yuy ³³ yed' d'a eb' ix ix ayoch d'a sb'islab' uj. A juntzañ checnab'il tic, yovalil sc'anab'ajaj yuj eb' ay syaelal icha chi', vinac, ma ix. Tz'ochpax jun ley chi' d'a yib'añ junoc vinac svay yed' ix ix to mañ vach'oc yaji, icha yalan ley.

16

A sc'ualyic tz'ac'ji tup mul

¹ Ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés ayic ix lajvi scham chavañ eb' yuninal viñaj Aarón, yujto ix scomon nitzejb'at sb'a eb' d'a slac'anil Jehová, ² ix yalan d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

Al d'a viñ uc'tac aj Aarón to max comon och viñ d'a yol in cajñub' d'a jun lugar Vicñej Yaji, aton jun lugar ay d'a spaticoch c'apac cortina. Max yal-laj scomon c'och viñ b'aj ay smacul b'aj tz'ac'ji tup mul, aton smacul te' scaxail intrato, yic max cham viñ, yujto a in ol in ch'ox in b'a d'a scal asun d'a yib'añ smacul scaxail intrato chi'. ³ Ayic tz'och viñaj Aarón d'a yol jun lugar chi', yovalil syic'cot junoc noc' quelem vacax viñ yic tz'och silab'oc yuj smul yed' junoc noc' ch'ac calnel sñusjitz'a smasanil. ⁴ Syac'och spichul viñ nab'a lino, aton spichul viñ jucan, yol svex viñ, c'apac stzec'ul snañal viñ yed' sb'ac'ul sjolom viñ. A juntzañ pichul chi' te niván yelc'ochi, yuj chi' b'ab'el sb'iquel sb'a viñ ichato chi' syac'anoch viñ.

⁵ Axo eb' eyetisraelal syic'cot chavañoc noc' mam chiva eb' yic tz'ac'ji noc' silab'il yuj smul eb', syic'paxcot junoc noc' ch'ac calnel eb' yic sñusjitz'aoc. ⁶ Syic'ancot noc' quelem vacax chi' viñaj Aarón chi' yic tz'och noc' silab'oc yuj smul. A jun noc' chi' yic noc' viñ, yuj yac'ji tup smul viñ yed' masanil eb' ayec' d'a yol spat. ⁷ Slajvi chi' syic'anpaxcot chavañ noc' mam chiva chi' viñ d'a yichañ in cajñub' b'aj tzin ch'ox in b'a. ⁸ Syac'anoch suerte viñ d'a yib'añ noc' chiva chi' schavañil: Jun noc' tz'ac'ji silab'oc d'ayin, axo junxo noc', tz'ac'hajcanoch mul d'a yib'añ noc', spechhajcanb'at noc' d'a tz'inan luum. ⁹ A noc' tz'em suerte d'a yib'añ to vico', syic'cot noc' viñaj Aarón chi' silab'oc yic stupcanel smul eb' israel. ¹⁰ Axo junxo noc' chiva chi', d'a spitzanil noc' tz'och d'a yichañ, tz'ac'jicanoch mul d'a yib'añ noc', tz'actajcanb'at noc' d'a tz'inan luum syic'ancanb'at smul eb' israel chi' noc'.

¹¹ Ayic listaxo yaj juntzañ tic smasanil, smilancham noc' quelem vacax viñaj Aarón chi', syac'an noc' viñ silab'il yic tz'ac'ji tup smul yed' smul masanil eb' ayec' yed' viñ d'a yol spat. ¹² Slajvi chi', syic'ancot jun chayñub' yic incienso viñ, b'ud'an yed' stzac'aq'uul altar ay d'a yichañ yed' cha b'echañoc incienso suc'uq'ui sjab', syic'anoch viñ d'a yoloch c'apac cortina ayoch d'a snañal in cajñub'. ¹³ Syac'anem incienso chi' viñ d'a yib'añ tzac'ac' d'a yichañ, axo d'a yib'añ smacul b'aj tz'ac'ji tup mul, aton smacul scaxail intrato, tz'och moyan stab'il incienso chi' yic vach' max cham viñ. ¹⁴ Syic'ancot jab'oc schiq'uul noc' quelem vacax chi' viñ, slab'anem yiximal sc'ab' viñ d'a scal chic' chi', stzicanb'at viñ d'a yib'añ smacul caxa chi' b'aj tz'ochc'och viñ chi', uquel stzicoch chic' chi' viñ d'a yichañ smacul chi'. ¹⁵ Slajvi chi', tz'elxita viñ, smilancham noc' chiva viñ, aton noc' tz'och silab'il yuj smul eb' israel, syic'anoch schiq'uul noc' viñ d'a yoloch c'apac cortina chi', stzicanpaxem schiq'uul noc' chi' viñ d'a yib'añ smacul caxa chi' yed' d'a yichañ, icha syutej

schiq'uil noc' quelem vacax viñ d'a sb'ab'elal. ¹⁶ Icha val chi' syutej viñaj Aarón chi' sacb'itan jun lugar Vicñej Yaji yuj yalxoñej tas chucal yed' spitalil eb' israël tic. Icha chi' ol aj sacb'ican masanil in cajñub' b'aj tzin ch'ox in b'a, aton jun ayec' eyed'oc d'a scal chucal tze c'ulej.

¹⁷ Malaj junoc mach ayec' d'a yol in cajñub' yach'an ayoch viñaj Aarón chi' d'a jun lugar Vicñej Yaji yic syac'an silab' viñ yic stup smul yed' smul masanil eb' ayec' yed' viñ d'a yol spat yed' smul eb' choñab' masanil. ¹⁸ Slajvi yelxita viñ, sacb'itan altar viñ ayec' d'a vichañ, aton b'aj sñusjitz'a silab', syic'anelta jab'oc schiq'uil noc' vacax chi' viñ yed' jab'oc yic noc' mam chiva, syac'anoch viñ d'a sch'ac altar ay d'a schiquin scharñil. ¹⁹ Stzicanoch uquel schiq'uil noc' noc' chi' viñ yed' yiximal sc'ab' d'a yib'añ altar chi', icha chi' tz'aj sacb'itan altar chi' viñ yuj e mul a ex israël ex tic.

²⁰ Slajvi sacb'ican jun lugar Vicñej Yaji, in cajñub' yed' pax altar yuj viñ, schecan viñ ic'jocot noc' mam chiva pitzan chi'. ²¹ Slajvi chi', syac'amb'at sc'ab' viñ schab'il d'a sjolom noc', tz'och ijan viñ yalanem smul yed' spitalil eb' yetchoñab' d'a yib'añ noc'. Icha chi' tz'aj scan smul eb' d'a yib'añ noc'. Axo jun viñ sic'b'ilxuel b'at ac'ancan noc' d'a tz'inan luum b'aj te najat.

²² Stijanamb'at noc' viñ ta', sateñab'at noc' d'a taquñ lum chi'. Icha chi' tz'aj yic'icanb'at smul choñab' israël yuj noc', aton b'aj mañxalaj anima tz'eq'ui. ²³ Slajvi chi' tz'ochixta viñaj Aarón d'a yol in cajñub' yic sq'uexanel spichul viñ ayochi, c'apac nab'a lino, c'apac ayoch yuj viñ a tz'ochta d'a yol jun lugar to Vicñej Yaji, syac'ancan c'apac viñ ta'. ²⁴ Añeja' d'a yol in cajñub' chi' sb'iquel sb'a viñ, syac'anoch spichul viñ syac'taxonoch d'a yopisio. Slajvi chi', sñusantz'a silab' viñ, aton yic viñ yed' silab' yic eb' israël chi' smasanil. Icha chi' tz'aj stupcanel smul viñ yed' yic eb' yetchoñab' chi'. ²⁵ A jantac xepual noc' silab' yuj mul, sñusjipaxtz'a d'a yib'añ altar. ²⁶ Axo viñ b'at ac'ancan noc' mam chiva d'a taquñ lum chi', ayic sjax viñ, sjuq'uel spichul viñ, sb'icanpaxel sb'a viñ. Ichato chi' syal yochta viñ d'a yol campamento.

²⁷ A noc' quelem vacax yed' noc' mam chiva smiljicham silab'il yuj stupcanel mul, aton noc' tz'ic'jicot schiq'uil d'a yol jun lugar to Vicñej Yaji, tz'ic'icanb'at snivanil noc' d'a spatiquel campamento. Ata' sñusjitz'a noc' yed' stz'umal yed' masanil snivanil. ²⁸ A viñ sñusantz'a noc' chi', yovalil sjuq'uel spichul viñ, sb'icanpaxel sb'a viñ, ichato chi' syal yochta viñ d'a yol campamento.

²⁹ A jun tic ley tz'ajcan d'a e cal d'a masanil tiempo ex israël ex, ma eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal. A d'a slajuñil c'ual d'a yuquul uj, tzex och d'a tzec'ojc'olal, malaj mach smunlaj d'a jun c'ual chi', ³⁰ yujto a jun c'ual chi', sc'ual yac'ji silab' yuj e mul yic vach' stupcanel e mul d'a vichañ. ³¹ A jun c'ual chi', sc'ual ic'oj ip tz'ajcani yed' tzec'ojc'olal, ley tz'ajcan d'a e cal d'a masanil tiempo. ³² A yuj chi' a ol cham viñ sat sacerdote, axo junoc eb' yuninal viñ tz'ochcan sq'uexuloc. Tz'ac'chajq'ue aceite d'a sjolom, tz'ac'jipax silab' yuj yochcan yopisio, syac'anoch spichul te nivan yelc'ochi. ³³ A tz'ac'an silab' yic sacb'itan jun lugar to Vicñej Yaji, in cajñub' b'aj tzin ch'ox in b'a yed' altar. Syac'anpax silab' yic stup smul eb' sacerdote yed' ex israël ex tic. ³⁴ A jun tic ley tz'ajcan d'a e cal d'a masanil tiempo. Junel tz'ac'ji silab' tic d'a yol junjun ab'il yic slajviel e mul a ex choñab' israël ex tic, xchi Jehová.

Icha val ix aj yalan Jehová, icha chi' ix yutej viñaj Moisés chi' yalani.

17

Junñej lugar b'aj syal yac'ji silab' d'a Dios

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

² Al d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal yed' d'a masanil eb' etchoriab' to in checnab'il juntzarïxo tic:

³ Yalñej mach smilancham junoc noc' vacax, junoc noc' calnel, ma junoc noc' chiva silab'oc d'a spatiquel campamento, ma d'a yool, ⁴ palta max yic'cotlaj noc' d'a stielxo in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a, yovalil mañxa yalan yic d'a e cal. A jun chi' scotcan d'a yib'añ, yujto toñej stob'canem schiq'uil noc' ta'. ⁵ Icha chi' tz'aj valani yic mantzac e comon milej noc' noc' silab'il d'a spatiquel campamento, palta to tzeyic'cot noc' d'a stiel in cajnub', axo junoc viñi sacerdote tz'ac'anoch noc' silab'il yic junc'olal d'a vichañ. ⁶ A viñi sacerdote chi' stzicanoch schiq'uil noc' d'a spatictac altar d'a vichañ, aton d'a stielxo in cajnub', sñustz'a xepual noc' viñi d'a vichañ, suc'uq'ui sjab' svab'i. ⁷ Mañxa b'aq'uiriñ tzeyac' junocxo silab' d'a eb' enemigo, aton juntzarï b'aj ochnac ex ejmelal. Yujñej juntzarï chi' ex juviel d'a vichañ. A jun tic ley tz'ajcan d'a e cal d'a masanil tiempo.

⁸ Yalñej mach eb' eyetisraelal, ma ch'oc choñab'il cajanec' d'a e cal, tato syac' junoc silab' stz'ai, ma yalñej tas silab'il, ⁹ palta to max yic'cotlaj d'a stielxo in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a yic tz'ac'ji d'ayin, a jun anima chi', mañxa yalan yic d'a e cal.

Ay yovalil schiji schiq'uil noc' noc'

¹⁰ Te ay val yoval in c'ol d'a yalñej mach eyetisraelal ma junoc ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal schi'an schiq'uil noc' noc'. A in val ol in och ajc'olal d'ay, ol in satanel d'a e cal. ¹¹ Yujto masanil noc' noc' yed' anima, a yuj schiq'uil pitzan, yuj chi' ix vala' to stob'jioch schiq'uil noc' d'a spatictac altar yic slajvicanel mul. Yujto a d'a schiq'uil noc' chi' ay sq'uinal yuj chi' syal yac'an tup mul chi'.

¹² Yuj chi' sval d'ayex israel ex tic to malaj junoc ex, ma eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal syal chi'an schiq'uil noc' noc'. ¹³ Yalñej mach ex ma eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal syamchaj junoc noc' noc' yuuj, ma junoc noc' much, aton noc' toxonton schiji, yovalil syic'anel schiq'uil noc', smucancan yed' lum luum. ¹⁴ Yujto a chic' chi' ic'an pitzan noc', yuj chi' sval d'ayex to max yal-laj schiji noc' chib'ej aytooch schiq'uil. Yalñej mach schi'ani, satjiel d'a e cal.

¹⁵ Yalñej mach ex, ma ch'oc choñab'il schi'an noc' chib'ej to toñej schami, mato smiljicham yuj junoc noc' chium noc', yovalil sjuq'uel spichul, sb'icanel sb'a, palta mañ vach'oc tz'ajcani masanto sq'uic'b'iemi. ¹⁶ Palta tato max sjuq'uel spichul, mato max sb'iquel sb'a, scanñej smul chi' d'a yib'añ, xa chi, xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

18

A juntzarï ic'lajb'ail ay yovalil

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

² Al juntzarï checnab'il tic smasanil d'a eb' etisraelal:

A in Jehová e Diosal in. ³ Mañ e b'eyb'alej sb'eyb'al eb' aj Egipto, aton jun choñab' b'aj ec'nac ex cajan.

Mañ e b'eyb'alejpx sb'eyb'al eb' aj Canaán, aton b'aj van ex vic'anb'ati.

⁴ C'anab'ajejec in checnab'il, tze c'anab'ajan e b'eyb'alan in c'ayb'ub'al. A in ton Jehová e Diosal in svala'.

⁵ B'eyb'ajejec in checnab'il yed' in c'ayb'ub'al. A mach ol c'anab'ajanoc, ol schañej sq'uinal yuuj. A in ton Jehová in svala'.

⁶ Malajocab' junoc viř vinac smulan yed' junoc ix ix to ayto yuj sb'a yed'oc. A inton Jehová in svala'.

⁷ Malajocab' junoc mach syac' q'uixvelal smam, smulan yed' snun, yelxo val te chuc yujto snun ton val.

⁸ Malajocab' junoc viř vinac smulan yed' ix yetb'eyum smam yic max yac' q'uixvelal smam chi'.

⁹ Malajocab' junoc viř vinac smulan yed' yanab': Yanab' yuj smam, ma yuj snun, vach'chom d'a yol spat aljinac ix, mato ch'oc b'aj aljinac, mař smojoc smulan yed' ix.

¹⁰ Malajocab' junoc viř vinac syac' q'uixvelal sb'a smulan yed' ix yixchiquin, yixchiquin yuj yuninal, ma yuj yisil. Max yal-laj smulan yed'oc.

¹¹ Malajocab' junoc viř vinac smulan yed' ix yune' ix yisil smam, yisil val smam chi', schab'il yanab' yaj ix, max yal-laj smulan yed' ix.

¹² Malajocab' junoc viř vinac smulan yed' ix yanab' smam, yujto a' och smam chi' yed' ix.

¹³ Malajocab' junoc viř vinac smulan yed' ix snulej ix snun, yujto a' och ix snun viř chi' yed' ix.

¹⁴ Malajocab' junoc viř vinac syac' q'uixvelal yuc'tac smam smulan yed' ix yetb'eyum viř, yujto ichato ayto yuj sb'a yed' ix.

¹⁵ Malajocab' junoc viř vinac smulan yed' ix yalib', yujto yetb'eyum ix viř yuninal viř, max yal-laj smulan viř yed' ix.

¹⁶ Malajocab' junoc viř vinac syac' q'uixvelal yuc'tac yuj smulan yed' ix yetb'eyum viř yuc'tac chi'.

¹⁷ Tato ay junoc viř vinac tz'ic'an junoc ix ix, max yal-laj smulan viř yed' ix yune' ix, to schab'il yisil yaj ix. Max yalpaxlaj smulan viř yed' ix yixchiquin ix, yixchiquin yuj junoc viř yune' ix, ma yuj junoc ix yune' ix. Yelxo val te chuc icha chi', yujto yic'nej ix yaj eb' chi'.

¹⁸ Malajocab' junoc viř vinac syic'q'ue snulej yetb'eyum, max yal-laj yic'ani yach'an pitzanto ix yetb'eyum chi', yic vach' max och ajc'olal d'a scal eb' ix. ¹⁹ Malajocab' junoc viř vinac ay tas sc'ulej yed' junoc ix ix ayic ayoch ix d'a stiempoal yic sb'isan uj.

²⁰ Malajocab' junoc viř vinac smulan yed' ix yetb'eyum junocxo vinac, mař vach'oc scan eb' d'a yichař ley.

²¹ Malajocab' junoc viř vinac sřiusantz'a junoc yuninal silab'oc d'a jun comon dios scuchan Moloc. Tato sc'ulej icha chi', malaj velc'och d'a yol sat. A in Jehová in sval tic.

²² Malajocab' junoc viř vinac smulan yed' junoc yetvinaquil, icha sc'ulej yed' junoc ix ix, a jun chi' te yajb'entac.

²³ Malajocab' junoc viř vinac smulan yed' noc' noc', malajocab' junoc mach syixtejb'at sb'a d'a icha chi'. Malajocab' pax junoc ix ix smulan yed' junoc noc' noc', yujto yelxo val mařxo smojoc.

²⁴ Malajocab' mach syixtejb'at sb'a yed' juntzař tic, yujto a d'a smasanil juntzař tic, syixtejb'at sb'a juntzař anima ol viq'uel d'a eyichař tic. ²⁵ Yuj juntzař chi', mařxo pax vach'oc yaj sluum eb', van vac'an yovalil d'a eb', van vac'an satjocpaxel eb' d'a sluum chi'. ²⁶⁻²⁸ Masanil juntzař chi', sb'eyb'alej juntzař anima cajan d'a jun luum chi', ayic manto ex c'och cajan a ex tic. Yuj chi' yelxo val mař vach'oc yaj jun luum chi' yuj eb'. Palta a ex israel ex tic yed' eb' ch'oc chořab'il ayec' cajan d'a e cal, yovalil tze b'eyb'alej, tze c'anab'ajanpax in checnab'il tic. Mař e c'ulej masanil juntzař tastac mař vach'oc sc'ulej eb' chi', yic vach' max ex satjipax el a ex tic d'a jun luum chi'. ²⁹ A mach sb'eyb'alan juntzař tastac yajb'entac chi', yovalil satjiel d'a

e cal. ³⁰ Yuj val chi' b'eyb'alejec in checnab'il, mañ e b'eyb'alej juntzañ b'eyb'al yajb'entac chi', aton juntzañ sb'eyb'alaji ayic manto ex c'ochlaj ta', mañ eyixtejb'at e b'a d'a icha chi'. A in Jehová e Diosal in svala', xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

19

A sleyal vach'ilal yed' tojola

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

² Al masanil juntzañ lolonel tic d'a eb' etisraelal:

Vach'ñej tzeyutej e b'a, yujto a in Jehová in tic vach' inñej.

³ C'anab'ajejec e mam e nun.

Tze c'anab'ajej sleyal juntzañ sc'ual ic'oj ip to vic yaji. A in ton Jehová e Diosal in svala'.

⁴ Mañ eyac'och e pensar d'a juntzañ yechel comon dios, mañ e b'opaxq'ue q'uen q'ueen e diosaloc. A in ton Jehová e Diosal in svala'.

⁵ Ayic tzeyac'an silab' yic e junc'olal ved'oc, tze c'anab'ajej val icha sleyal, yuj chi' ol in cha d'ayex. ⁶ A noc' schib'ejal noc' tzeyac' silab'il chi', tze chi noc' d'a sc'ual chi' yed' d'a junxo c'u. Tato ayto noc' scan d'a schab'jial, sñuschajt'z'a noc'. ⁷ Tato tzato e chi noc' d'a schab'jial chi', chucxo d'a yol in sat, maxtzac in chalaj silab' chi' d'ayex. ⁸ A mach schi'an noc' d'a schab'jial chi', max tuplaj smul chi' d'a yib'añ, yujto comon ix yutej tastac to vic yaji. A jun mach chi', mañxalaj yalan yic d'a e cal.

⁹ Ayic tze molanq'ue sat tas tzeyavej d'a e luum, mañ pilanoc tzeyutej e molanq'ue d'a stitac, mañ ex ec' d'añañ e sic'anq'ue ixim jolom trigo scan eyuuj. ¹⁰ Ayic tze molan sat te' uva, mañ ex meltzaj e say eyil d'a schaelal, mañ e sic'q'ue sat sc'ajb'anemi. A juntzañ chi' canocab'i, yicxo eb' meb'a' yed' eb' ch'oc choñab'il yaji. A in ton Jehová e Diosal in svala'.

¹¹ Mañ ex elc'anoc, mañ eyal esal lolonel, mañ eyac' musansatil eb' eyetanimail.

¹² Mañ e loc in b'i d'a es. Tato icha chi' tze c'ulej ichato malaj velc'och d'ayex. A in ton Jehová in svala'.

¹³ Mañ comonoc tzeyixtej eb' eyetanimail, mañ e toq'uec' tastac ay d'a eb'. Mañ eyala' to ato q'uic'an tze tup sc'u eb' viñ e munlajvum smunlaj ticnaic.

¹⁴ Mañ e b'aj eb' chacañ, mañ eyaq'uem tas d'a yol sb'e eb' max uji yilani, palta ayocab' velc'och d'a yol e sat. A in ton Jehová in svala'.

¹⁵ Mañ e b'o tas mañ tojoloc ayic tze b'oan yaj junoc lolonel. Mañ eyac'och e b'a yed' eb' meb'a', mañ eyac'paxoch e b'a yed' eb' nivac yelc'ochi. Te tojloñej tzeyutej e b'oanel tas yaj eb'.

¹⁶ Mañ ex alvoc pecal d'a scal eb' eyetchoñab'.

Mañ e nachañ esal lolonel d'a yib'añ junoc eyetanimail yic smiljichamoc. A in ton Jehová in svala'.

¹⁷ Mocab' chichonoch e c'ol d'a junoc eyetanimail, palta vach' to tze cacha' tzeyac'an srazon yic vach' max cotcan d'a eyib'añ yed'oc.

¹⁸ Mañ e pac e b'a, mocab' chichonñejoch e c'ol d'a eb' eyetchoñab'. Tze xajanej eb' ay d'a spatic schiquin e pat icha tzeyutej e ya ilan e b'a. A in ton Jehová in svala'.

¹⁹ C'anab'ajejec juntzañ in checnab'il tic.

Mañ e cha tajnoc noc' e molb'etzal noc' yed' junocxo noc' noc' ch'oc yirñtilal. Mañ e som eyiñat tzeyavej d'a e luum.

Mañ eyac'och c'apac pichul soman sch'alil yed' junocxo macañ añ ch'al.

²⁰ Tato ay junoc ix schecab' junoc mach ayxo strato yed' junocxo viñ vinac, palta tato ay junocxo viñ smulan yed' ix, tz'ac'ji yovalil d'a eb' schavariil. Max miljichamlaj eb', yujto mantzac tupji yic tz'el ix d'a libre. ²¹ A viñ smulan yed' ix chi', yovalil syic'cot junoc noc' ch'ac calnel viñ silab'il yuj smul chi' d'a stielxo in cajñub' b'aj tzin ch'ox in b'a. ²² Smiljicham noc', axo junoc viñ sacerdote tz'ac'anoch noc' d'a vichariñ, yuj stupchaj smul viñ chi'.

²³ Ayic ol ex c'och d'a lum Canaán, ol eyavan masanil macariñ te avb'en te' syac' sat. Oxe' ab'il max eyamlaj junoc sat te' chi' yic tze loani, yujto ay yovalil d'a yol in sat. ²⁴ Axo d'a schariñ ab'il, masanil sat te' syac' chi', tzeyac' masanil d'ayin ofrendail yuj eyac'an yuj diosal, yujto vic yaj te' sat chi'. ²⁵ Axo d'a yoil ab'il, eyicxo yaj sat te' chi' yic tze lo'o. Tato ol e c'anab'ajej sleyal tic, yelxo val ol yac' sat te'. A in ton Jehová e Diosal in svala'.

²⁶ Mañ e chi noc' chib'ej to max el schiq'uil.

Mañ eyac'och e b'a e naanel tas tzuji, mañ eyac'paxoch e b'a d'a ajchumal.

²⁷ Mañ setansentanoc tz'aj sjoxxiel xil e jolom, mañ e joxpaxel xil e sat.

²⁸ Mañ eyac' echnaj e b'a yuj cusc'olal yuj junoc chamnac, mañ eyac'och yechel junoc tas d'a e nivanil. ^{19.28} A in ton Jehová in svala'.

²⁹ Mañ eyac' q'uixvelal ix eyisil, tzeyac'anoch ix ajmul ixal d'a stemplo juntzañ comon dios, yic vach' max ixtaxel sb'eyb'al eb' anima, yic max ixtaxpaxel e choñab' yuj ajmulal.

³⁰ Yovalil tze c'anab'ajej sleyal juntzañ sc'ual ic'oj ip to vic yaji. Ayocab' yelc'och in cajñub' d'a yol e sat. A in Jehová in svala'.

³¹ Mañ ex b'at e c'anb'ej e b'a d'a eb' ajchum, ma d'a eb' sc'uman spixan eb' chamnac yalani, yic vach' max eyixtejb'at e b'a. A in Jehová e Diosal in svala'.

³² Q'ueariñc liñan d'a yichariñ eb' ichamtac anima, nivanocab' yelc'och eb' d'a yol e sat. Ayocab'pax velc'och d'a yol e sat. A in ton Jehová in svala'.

³³ Mañ eyixtej junoc anima ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal. ³⁴ Xajan tzeyutej eb', ichato eyetchoñab' eb'. Ya'ilejec eb', icha tz'aj eya'ilan e b'a. Tze nacoti to a ex tic najtil ec'nac ex d'a ch'oc choñab'il d'a yol yic Egipto. A in ton Jehová e Diosal in svala'.

³⁵ Mañ eyixtej eb' anima d'a tas tze choño', tz'acanocab' eyechlab' tzeyac'lab'ej, icha e ch'ariñ ayic tzeyechtan e luum ma juntzañxo echlab' tze c'ana'. ³⁶ A e libra yed' eyalmul tze c'ana', tz'acanocab'i. A in ton Jehová e Diosal in ix ex viq'uelta d'a Egipto, a in svala'.

³⁷ Yuj val chi', yovalil tze c'anab'ajej in b'eyb'al yed' masanil in checnab'il tic. A in ton Jehová in svala', xchi Jehová d'a viñtaj Moisés chi'.

20

A yaelal d'a yib'arñ eb' mañ c'anab'ajumoc

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñtaj Moisés chi' icha tic:

² Al masanil juntzañ checnab'il tic d'a eb' etisraelal:

Yalñej mach ex, ma eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal tz'ac'an junoc yuninal silab'il d'a comon dios scuchan Moloc, a jun chi' yovalil sjulg'uenajcham yuj eb' yetchoñab'. ³ Scotpax voval d'a jun anima chi', tzin satel d'a scal eb' yetchoñab', yujto ix yixtejb'at in cajñub', ix in spaticaneli, yujto syac' yuninal silab'il d'a jun comon dios chi'. ⁴ Tato a eb' yetchoñab' toñej syilochi, max sjulg'uenajcham jun anima chi' eb', ⁵ a in val ol vac' yovalil d'a jun anima chi', d'a yetb'eyum, d'a yuninal yed' d'a masanil eb' cajan yed' d'a yol spat. Ol in satel eb' d'a scal eb' yetchoñab' yed' eb' syaq'uem

sb'a d'a comon dios Moloc chi' yed'oc. ⁶ Tato ay mach sb'at sc'anb'ej sb'a d'a eb' ajb'aal, ma d'a eb' sc'uman spixan eb' chammac yalani, sc'anab'ajan tas syal eb' chi', ol vac' yovalil d'a jun anima chi', ol in satel d'a scal yetchořab'.

⁷ Junelřej tzeyac'och e b'a d'a yol in c'ab', vach'řej tzeyutej e b'a, yujto a in Jehová in tic, e Diosal in. ⁸ A val in b'eyb'al tze b'eyb'alej, tze c'anab'ajani, yujto a in Jehová in tzex vac'och vicoc.

⁹ Yalřej mach sb'aj smam snun yovalil schami, a val tz'ic'ancot schamel chi' d'a yib'ař.

¹⁰ Tato ay junoc viř vinac smulan yed' ix yeth'eyum junoc yetanimail, yovalil scham jun vinac chi' yed' jun ix ix chi'.

¹¹ Tato ay junoc viř vinac smulan yed' ix yeth'eyum smam, syac' q'uixvelal smam chi'. A jun vinac chi' yovalil schami, schampax ix ix chi', a val eb' tz'ic'ancot schamel d'a yib'ař.

¹² Tato ay junoc viř vinac smulan yed' ix yalib', yovalil scham eb' schavařil, yujto yelxo val te chuc sc'ulej eb'. A val eb' tz'ic'ancot schamel d'a yib'ař.

¹³ Tato ay junoc viř vinac smulan yed' yetvinaquil, icha sc'ulej yed' junoc ix ix, yovalil scham eb' schavařil. A val eb' tz'ic'ancot schamel d'a yib'ař, yujto yajb'entac tas sc'ulej eb' chi'.

¹⁴ Tato ay junoc viř vinac tz'ic'an junoc ix ix, syic'anpaxq'ue snun ix ix chi' viř, te chuc tas sc'ulej eb' chi', yuj chi' a jun viř vinac chi' yed' chavař eb' ix ix chi', sřusjitz'a eb'. Yuj chi' mařxa b'aj ol b'inaj jun b'eyb'al chi' d'a e cal.

¹⁵ Tato ay junoc viř vinac smulan yed' junoc noc' noc', a viř chi' yovalil scham viř, schampax noc' noc' chi'.

¹⁶ Tato ay pax junoc ix ix smulan yed' junoc noc' noc', a jun ix chi' yovalil scham ix, schampax jun noc' noc' chi'. A val tz'ic'ancot schamel d'a yib'ař.

¹⁷ Tato ay junoc viř vinac syic' yanab' yeth'eyumoc, yanab' yuj smam ma yanab' yuj snun, a chavař eb' chi', d'a val yichař eb' yetchořab' eb' satřieli, yujto a mach smulan yed' yanab', yelxo val q'uixvelal tas sc'ulej eb' chi', yuj chi' a mach icha chi' sc'ulej, a smul chi' scotcan d'a yib'ař.

¹⁸ Tato ay junoc viř vinac ay tas sc'ulej yed' junoc ix ix ayic ayoch ix sb'isan uj, malaj yelc'och d'a yol sat viř tas tz'ic'an ix chi', b'ecanpax sc'ol ix sch'oxanel syaelal chi', yuj chi' mařxaocab' yalan yic eb' schavařil d'a e cal.

¹⁹ Malajocab' junoc viř vinac smulan yed' yanab' smam, ma yed' snulej snun, yujto syac' sq'uixvelal viř mach ayto yuj sb'a yed'oc. A yuj smul eb' chi' scot d'a yib'ař schavařil.

²⁰ Tato ay junoc viř vinac smulan yed' ix yeth'eyum viř yuc'tac smam ma viř snulej snun, syac' val q'uixvelal jun yicham chi', a yuj smul eb' chi' scot d'a yib'ař schavařil, yuj chi' smiljicham eb', malaj yirtılal eb' scani.

²¹ Tato ay junoc viř vinac smulan yed' ix yeth'eyum viř yuc'tac, syac' q'uixvelal viř yuc'tac viř chi', a jun chi' yajb'entac, yuj chi' smiljicham eb', malaj yirtılal eb' scani.

²² B'eyb'alejec in b'eyb'al, tze c'anab'ajan masanil in checnab'il tic yic vach' mař ol ex in satel d'a lum luem b'aj ol ex c'och cajan chi'. ²³ Mař e b'eyb'alej sb'eyb'al eb' anima ol viq'uđel d'a eyichař chi'. A eb' chi', sb'eyb'alej masanil juntzař chucal tic eb', yuj chi' tzin chaquel eb'. ²⁴ A in val ix vac' in ti' to ol vac' eyiquejcan slum eb' chi' e macb'enoc, lum te yax sat.

A in Jehová e Diosal in, ex in sic'naquetla d'a scal juntzařixo chořab'. ²⁵ Yuj chi' yovalil ay sq'uxařil noc' noc' vach' yed' noc' mař vach'oc d'a yol e sat yed' d'a scal noc' much vach' yed' noc' mař vach'oc. Yuj chi' mař e juel e b'a d'a vichař yuj e chi'an noc' noc' mař vach'oc chi', noc' much, noc' sřervi, ma noc' sjachvi d'a sat lum tic, aton noc' ix vala' to mař vach'oc. ²⁶ Palta yovalil

vach' tzeyutej e b'a d'a vichař, yujto vach' inřej a in tic. A in Jehová in tic ix ex in siq'ueli, to ch'oc eyel d'a yichař juntuřaxo chořab', yic vach' in chořab' tze axi.

²⁷ Tato ay junoc viř vinac ma junoc ix ix d'a e cal sc'uman spixan eb' chamnac yalani, yovalil sjulq'uenajchamoc. A val tz'ic'ancot schamel chi' d'a yib'ař, xchi Jehová, xa chi, xchi d'a viřaj Moisés chi'.

21

A juntuřař checnab'il d'a eb' sacerdote

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viřaj Moisés chi' icha tic:

Al d'a eb' sacerdote, eb' yiřtilal viřaj Aarón, mocab' c'och eb' d'a stz'ey junoc chamnac yic mař chucoc scan eb' d'a yichař ley, vach'chom ayto yuj sb'a eb' yed' jun chamnac chi'. ² Ařej tato a snun, ma smam, ma junoc yuninal, ma junoc yisil, ma junoc yuc'tac, ³ ma junoc yanab' eb' cob'es ayec' cajan yed'oc, a schami, syal sc'och eb' d'a stz'ey jun chamnac chi'. ⁴ Palta max yal-laj sc'och eb' d'a stz'ey junoc chamnac sc'ab' yoc ix yetb'eyum eb'.

⁵ Mocab' sjoxel xil sjolom eb', mocab' sjoxpaxel xil sti' eb', mocab' yac'pax echnaj snivanil eb' yuj schamel junoc anima. ⁶ Palta vach'řejocab' syutej sb'a eb' yujto vicřej yaj eb'. Mocab' chucoc in b'inaj yuj eb', yujto a eb' sřusantz'a silab', syac'an ixim pan eb' ofrendail d'ayin, yuj chi' yovalil vach'řejocab' syutej sb'a eb'.

⁷ Max yalpaxlaj yic'an junoc ix ajmul ix eb', ma junoc ix ix ayxo vinac ix ec' d'ay, ma junoc ix ix spucnac sb'a yed' yetb'eyum, yujto sic'b'ilel eb' yic tz'ochcan vicoc. ⁸ Ch'ococab' yel eb' d'a yol e sat, yujto a eb' tz'ac'anoch ixim pan ofrendail d'a vichař, yujto a in Jehová in vach' inřej, a in ix in sic'anel eb' yic vach' tz'ajcan eb'.

⁹ Tato ay junoc eb' ix yisil junoc eb' sacerdote chi' tz'och d'a ajmul ixal, syac' q'uixvelal smam ix chi', yovalil sřusjitz'a ix.

¹⁰ A viř sat sacerdote ix ic'jiq'uechař d'a scal eb' yuc'tac ayic ix ac'jiq'ue aceite d'a sjolom, ayic ix ac'chajoch spichul viř te nivan yelc'ochi, max yal-laj toxořej sb'at tzican xil sjolom viř, max yalpaxlaj sřic' anb'at spichul viř yuj sch'oxanel scusc'olal. ¹¹ Max yalpaxlaj sc'och viř b'aj ayec' junoc chamnac, vach'chom smam, ma snun yic max yixtejb'at sb'a viř. ¹² A yuj schamel eb' chi' max yal-laj yel viř d'a in cajnub', max yalpaxlaj to syixtejb'at in cajnub' chi' viř, yujto ix ac'jioch aceite d'a viř yic sic'chajcaneli, yic tz'ochcan vicoc. A in Jehová in svala'.

¹³ A viř sat sacerdote, a junoc ix cob'es mantalaj vinac tz'ec' d'ay, a ix syic' viř. ¹⁴ Max yal-laj yic'lan sb'a viř yed' junoc ix chamnacxo yetb'eyum, ma yed' junoc ix spucnac sb'a yed' yetb'eyum, ma yed' junoc ix ayxo vinac tz'ec' d'ay, ma yed' junoc ix ajmul ix. Palta yovalil a junoc ix cob'es ix syic' viř, junoc ix yetchořab' viř, ¹⁵ yic mař malajoc tz'aj yelc'och eb' yuninal viř d'a scal eb' yetchořab', yujto a in Jehová in ix in sic'anel viř, xchi Jehová, d'a viřaj Moisés chi'.

¹⁶ Ix yalanxi Jehová d'a viřaj Moisés chi' icha tic:

¹⁷ Al d'a viřaj Aarón: Ticnaic yed' d'a masanil tiempo, malaj junoc eb' yiřtilal viř ay palta d'a snivanil ol yal yac'an yofrenda eb' yetchořab' d'ayin. ¹⁸⁻²⁰ Yuj chi' yel val malaj junoc ay spaltail snivanil chi' ol yal yoch d'a jun opisio chi': Aton eb' max yal yilani, eb' tz'em sb'eyi, eb' palta sři' ma schiquin, eb' q'uichajnac xub' ma sc'ab', eb' řiojanemi sb'eyi, eb' tzapan steel yujto nenetac yoc eb' yed' sc'ab', eb' ayoch yaax d'a yol sat, eb' aycan sjech'al junoc

yab'il d'ay, eb' ay yaxc'a d'a snivanil yed' eb' mac'b'ilpoj s'riolob' sq'ueen. ²¹ Malaj junoc eb' yirñtilal viñaj Aarón chi' ay palta d'a snivanil syal yoch d'a vichañ yed' silab' to s'riusjitz'aoc. Tato ay palta d'a snivanil chi', max yal-laj yac'an ofrenda d'ayin. ²² Syal svaan juntzañ ofrenda chi' eb' yed' masanil juntzañ tastac to vic yaji, ²³ palta max yal-laj yoch eb' d'a in cajñub', ma sc'och eb' d'a stz'ey altar, yic max yixtejb'at in cajñub' chi' eb', yujto a in Jehová in, vic yaj juntzañ tastac chi', xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

²⁴ Yuj chi' masanil juntzañ tic ix yal viñaj Moisés d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal viñ yed' d'a masanil eb' yetisraelal.

22

Eb' max yal-laj svaan ofrenda tz'ac'ji d'a Jehová

¹ Ix lolonxi Jehová d'a viñaj Moisés chi', ix yalani:

² Al d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yirñtilal to sya'ilej val sb'a eb' yed' ofrenda syac' eb' eyetisraelal d'ayin, yic mañ chucoc tz'aj in b'inaj yuj eb'. A in val Jehová in svala'.

³ Al d'a eb' to a ticaic yed' d'a masanil tiempo, yalñiej mach junoc yirñtilal eb' tz'ic'ancot juntzañ silab' d'a vichañ, aton juntzañ syac' eb' eyetisraelal d'ayin, tato mañ vach'oc yaj jun tz'ic'ancot jun silab' chi' icha yalan ley, yovalil tz'ic'jiel d'a yopisio d'a vichañ. A in val Jehová in svala'.

⁴ Malaj pax junoc yirñtilal viñaj Aarón chi' syal svaan tastac to vic yaji tato ay lepra d'ay, ma ay tas tz'el d'a svinaquil, palta ato yic vach'xo yaji icha yalan ley, ichato chi' syal svaani.

Tato syam junoc tas to mañ vach'oc, junoc channac, ma junoc vinac tz'el yirñtilal, mañ vach'oc tz'ajcani. ⁵ Mañ vach'oc tz'ajcani tato syam junoc noc' noc' mañ vach'oc d'a yichañ ley, ma syam junoc anima mañ vach'oc pax yaj yuj yalñiej tasi. ⁶ Tato mañ vach'oc yaji, max yal-laj svaan junoc tas to vic yaji, masanto sb'iquel sb'a. ⁷ Ato yic tz'em c'u, vach'xo yaji. Ichato chi' tzaxo yal svaan masanil tas to vic yaji yujto yictaxon yaji. ⁸ A eb' yirñtilal viñaj Aarón chi' max yal-laj schi'an schib'ejal junoc noc' noc' eb', aton noc' toñej schami, ma noc' scham yuj noc' caltacte'al noc', yic mañ chucoc scan eb'. A in Jehová in svala'.

⁹ Al d'a eb' to sc'anab'ajej in checnab'il eb', yic max och smul eb', yic max champax eb'. Tato malaj yelc'och in checnab'il chi' d'a yol sat eb', scot juntzañ tic d'a yib'añ eb', yujto a in Jehová in ix in sic'canel eb'.

¹⁰ Malaj mach syal svaan tastac to vic yaji tato malaj yuj sb'a yed' eb' viñ sacerdote.

Eb' toñej ayec' posado d'a eb', ma eb' toñej smunlaj d'a eb', max yal-laj svaan eb'.

¹¹ Tato ay junoc schecab' junoc viñ sacerdote manb'il yuuj, mato ay pax eb' tz'alji d'a yol scuenta viñ, a eb' chi' syal svaan eb' masanil tas to vic yaji.

¹² Tato a ix yisil junoc viñ sacerdote syic' junoc vinac ch'oc yel d'a scal eb' sacerdote, maxtzac yal-laj svaan juntzañ ofrenda chi' ix, aton juntzañ tz'ac'ji d'a eb' viñ sacerdote chi'. ¹³ Palta tato channacxo viñ yetb'eyum ix, mato spucnac sb'a ix yed' viñ yetb'eyum chi', malaj pax junoc yune' ix, meltzajnac ix yic scajñajxi ix yed' viñ smam chi', ichataxon ayic cob'esto ix, syal svaan svael viñ smam ix chi'. Axo pax juntzañxo eb' mañ yirñtiloc eb' sacerdote, max yal-laj svaan eb'.

¹⁴ Tato ay junoc mach comonñej schi'an noc' chib'ej to vic yaji, tato mañ yojtacoc to vic yaji, yovalil syac' sq'uexul d'a jun viñ sacerdote chi', syac'an jab'ocxo d'a yib'añ jun ix yac' sq'uexul chi'. ¹⁵ Palta a eb' viñ sacerdote yovalil

mañ comonoc scha' eb' viñ chijoc tastac syac' eb' eyetchoñab' d'ayin. ¹⁶ Tato ay junoc mach comonñej schi'an noc' chib'ej vic yaj chi', mañ toñejoc syiloch viñ sacerdote chi', palta yovalil a jun ix chi'an noc' chi', syac' noc' silab' yic spacoc jun smul chi', yujto a in Jehová in ix in sic'canel juntzañ noc' chib'ej chi' vicoc, xchi d'a viñ.

Sleyal yuj noc' noc' tz'ac'ji silab'il

¹⁷ Ix yalanxi Jehová d'a viñtaj Moisés chi':

¹⁸ Al d'a viñtaj Aarón yed' d'a eb' yuninal yed' d'a masanil eb' eyetisraelal masanil juntzañ tic: Tato ay ex, ma eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal, tzeyac' junoc noc' noc' yic sñusjitz'a silab'il d'ayin, vach'chom yuj b'aj ix eyac' e ti' eyac'ani, mato toñej tz'el d'a e c'ol eyac'ani, ¹⁹ yovalil a junoc noc' smam malaj jab'oc spaltail tzeyac'a' yic vach' tzin cha jun silab' chi'. A junoc noc' toro, ma junoc noc' ch'ac calnel, ma junoc noc' mam chiva tzeyac'a', ²⁰ palta mañoc junoc noc' ayoch syab'il. Tato ya'ay noc', max in chalaj noc'.

²¹ Yalñej mach ex tzeyac' junoc silab' yic junc'olal d'ayin, vach'chom yuj b'aj ix eyac' e ti' eyac'ani, ma toñej tz'el d'a e c'ol eyac'ani, yovalil a junoc noc' vacax, ma junoc noc' calnel, ma junoc noc' chiva, malaj spaltail tzeyac'a', yic vach' tzin cha d'ayex. ²² Mañ eyac' junoc noc' noc' penaay d'ayin, icha noc' malaj yol sat, noc' lajvinac, noc' q'uiich, noc' elnac junoc macañ snivanil, ma ay syaxc'ail, ma junoc yab'il d'ay. A juntzañ noc' icha chi', max yal-laj sñusjitz'a noc' d'a valtar. ²³ A mach ex tz'el d'a e c'ol eyac'an junoc noc' silab' d'ayin, a junoc noc' vacax, ma junoc noc' calnel syal eyac'ani, vach'chom mañ lajanoc steel yoc noc'. Palta tato a junoc silab' ix eyac' e ti' eyac'ani, max in chalaj noc' icha chi' yaji. ²⁴ A junoc noc' lajvinac sq'ueen, ma pojnac, ma ic'b'ilel sq'ueen noc' chi', max yal-laj eyac'an noc' silab'il d'ayin. Mañ e b'eyb'alej eyac'an juntzañ noc' chi' silab'il d'ayin. ²⁵ Mañ e cha juntzañ noc' noc' icha chi' d'a eb' ch'oc choñab'il yic tz'och silab'il d'ayin, yujto mañ tz'acnoc yaj noc', max in chapaxlaj noc', xchi d'a viñ.

²⁶ Ix yalanxi Jehová chi' d'a viñ:

²⁷ Ayic tz'alji junoc noc' yune' vacax, ma junoc noc' yune' calnel, ma junoc noc' yune' chiva, uque' c'ual yovalil scan noc' yed' snun, axo d'a svajxaquil c'ual, tzaxo yal sñusjitz'a noc' silab'il d'a vichañ.

²⁸ Max yal-laj junñej c'ual tz'aj smiljicham junoc noc' snun yed' noc' yune'.

²⁹ Tato tz'ac'ji junoc silab' d'ayin yuj ac'oj yuj diosal, ujocab' icha d'a sleyal yic vach' tzin cha'a. ³⁰ Añejtona', tze chib'at noc' d'a jun c'ual chi', max yal-laj scan noc' d'a junocxo c'u. A in Jehová in svala'.

³¹ B'eyb'alejec in checnab'il, tze c'anab'ajanpaxi. A in Jehová in svala'.

³² Mocab' chucoc tz'aj in b'inaj eyuuj, palta to tzin eyic'chaañ, yujto a in val ix ex in sic'caneli, ³³ ix ex vic'anelta d'a Egipto yic tzin och e Diosaloc. A in Jehová in svala', xchi d'a viñ.

23

Juntzañ q'uiñ yic Jehová (Nm 28.16-25)

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñtaj Moisés chi': ² Al d'a eb' etisraelal to a in sval icha tic:

A juntzañ q'uiñ tic, valnaccani to vicñej yaji, aton yic tze molb'an e b'a yic tzin eyic'anchañ.

A Sc'ual ic'oj ip

³ Vaque' c'ual tzex munlaji, axo d'a yuquil c'ual mařxa junoc tas tze c'ulej. Tzeyic' eyip, tze molb'an e b'a eyoch ejmelal d'ayin yalřej b'aj ayex eq'ui. Aton jun c'ual ic'oj ip chi' vicřej yaji.

Q'uiř snacot eb' israeł 'R'ayic yelnaccot eb' d'a Egipto
(Nm 28.16-25; Dt 16.1-8)

⁴ Aton juntzař q'uiř tic nivan yelc'ochi yuj in eyic'ancharř ayic tze molb'an e b'a eyoch ejmelal d'a sc'ual valnaccani.

⁵ A q'uiř yic tze naancoti ayic ex vic'anelta d'a Egipto, tz'el yich d'a yemc'ualil d'a 14 yoch b'ab'el uj. Aton jun q'uiř chi' tzeyac'ochi yic tzin eyic'ancharř.

⁶ Axo d'a 15 yoch jun uj chi', tzeyac'anpaxoch q'uiř yic ixim pan malaj yich yuj in eyic'ancharř. Uque' c'ual ařej ixim pan malaj yich tze va'a. ⁷ A val d'a sb'ab'el c'ual chi', tze molb'anoch e b'a ejmelal d'a vicharř. Malaj junoc macarř munlajel tze b'o d'a jun chi'. ⁸ A d'a uque' c'ual chi', tze řusřejtz'a silab' d'ayin. A d'a yuquil c'ual tze molb'anoch e b'a ejmelal d'ayin. Malaj junoc macarř munlajel tze b'o'o, xchi Jehová d'a viřaj Moisés chi'.

Q'uiř yic b'ab'el sat tas tz'avchaji
(Nm 28.26-31)

⁹ Ix yalanpax Jehová d'a viřaj Moisés chi':

¹⁰ Al d'a eb' etisraeł icha tic: Ayic ayexxo ec' d'a sat lum luum ol vac' chi' d'ayex, ayic ol e chaanel yich e řochan ixim e trigo, a jun b'ab'el manoja tze joch chi', tzeyic'cot d'a eb' viř sacerdote. ¹¹ Axo d'a junxo c'u ayic slajvicanec' sc'ual ic'oj ip, syac'an eb' sacerdote chi' ofrendail tas tzeyac' chi', sb'achanocha eb' d'a vicharř, yic vach' tzin cha d'ayex. ¹² A d'a sc'ual tzeyac' ixim e trigo chi' ofrendail d'ayin, ata' tze řuspaxtz'a junoc noc' calnel silab'il d'a vicharř, noc' jun ab'il sq'uinal, mocab'a jab'oc spaltail noc'. ¹³ Tzeyic'anpaxcot lajuřteoc libra ixim harina te vach' calab'il yed' aceite, yic stz'a ofrendail to suc'uq'ui sjab' svab'i. Tzeyac'anpax junoc litro vino ofrendail, scjiem d'a yib'ař juntzař ofrenda chi'. ¹⁴ A ixim ac' trigo sjochhaj chi', max yal-laj e vaan ixim d'a panil. Max yalpaxlaj e b'olan ixim e c'uxu', ma eyax c'uxani, masanto d'a jun sc'ual a tzeyac'an ixim b'ab'el manoja ofrendail d'ayin e Diosal in. A jun tic ley tz'ajcan d'ayex d'a masanil tiempo yalřej b'aj ayex eq'ui.

¹⁵ Axo d'a junxo c'u ayic toxo ix lajvicanec' sc'ual ic'oj ip, ayic tzeyic'ancot jun manoja ixim trigo ofrendail, aton d'a jun c'u chi' tze b'is uque' semana.

¹⁶ Axo d'a junxo c'u, ma d'a 50 c'ual yic toxo ix tz'acvi uque' c'ual ic'oj ip chi', ata' tzeyac'pax junocxo ofrenda d'a ixim trigo chi' d'ayin. ¹⁷ Tzeyic'cot chab'oc ixim pan ofrendail ichataxon ixim eyic tze va'a. Vajxaque' libra ixim harina te vach' tz'och d'a junjun ixim, ayocab' b'at yich d'a scal ixim. A ixim pan chi' sb'achjoch ixim d'a vicharř ofrendail d'a ixim b'ab'el tz'eluli yalřej b'aj cajan ex eq'ui. ¹⁸ Yed' ixim pan chi', syac' ucvařoc noc' quelemtac calnel eb' eyetchořab', jun ab'il sq'uinal junjun noc' yed' jun noc' quelem vacax yed' pax chavařoc noc' ch'ac calnel. Malajocab' jab'oc spaltail juntzař noc' noc' chi'. A noc' chi' sřusřjtz'a smasanil d'ayin Jehová in tic, junřej tz'aj stz'a yed' ixim eyofrenda trigo yed' pax ofrenda d'a vino. A jun ofrenda stz'a chi' suc'uq'ui sjab' svab'i.

¹⁹ Tzeyac'anpax junoc noc' mam chiva silab'il yuj stupcanel e mul. Tzeyac'anpax chavařoc noc' calnel junjun ab'il sq'uinal ofrendail yuj e ch'oxanel e junc'olal ved'oc. ²⁰ A viř sacerdote sb'achanoch chavař noc'

calnel d'a vicharí a in Jehová in tic yed' ixim pan ix b'o d'a ixim trigo ix b'ab'laj jochchaji, a jun ofrenda chi' vic yaji, scan d'a viñ sacerdote chi'.

²¹ A d'a sc'ual jun q'uirí chi' malaj junoc macarí munlajel syal e b'oani. Tze molb'anoch e b'a eyoch ejmelal d'ayin. A jun tic ley tz'ajcan d'a e cal yed' d'a scal eyirítal d'a masanil tiempo yalñej b'ajtil ayex eq'ui.

²² Ayic sc'och stiempoal e jochan ixim e trigo, marí e sic'q'ue ixim scan d'a scal yoc yed' ixim ay d'a stitac, yujto a juntzarí chi' yic eb' meb'a' yaji yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal. A in Jehová e Diosal in svala', xchi d'a viñ.

A q'uirí yic q'uen trompeta
(Nm 29.1-6)

²³ Ix yalanpax Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

²⁴ Al d'a eb' etchoñab' icha tic: A d'a sb'ab'el c'ual yic yuquil uj, tzeyic' eyip, tze molb'anoch e b'a ejmelal d'ayin, spuñ q'uen trompeta yic tze naancot in vach'c'olal. ²⁵ Yoalil tze ñustz'a junoc noc' silab' d'ayin. Malaj junoc ex tzex munlaj d'a jun c'u chi', xchi d'a viñ.

A q'uirí yic tz'ac'ji tup mul
(Nm 29.7-11)

²⁶ Ix yalanpax Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

²⁷ A d'a slajuñil c'ual yoch yuquil uj, aton d'a sc'ual yic tz'ac'jican lajvoc e mul, tze molb'ejoch e b'a ejmelal d'ayin. Tzex ochpax d'a tze'ojc'olal, tze ñusantz'a ofrenda silab'il d'ayin a in Jehová in tic. ²⁸ Marí ex munlaj d'a jun c'u chi', yujto a val d'a jun c'u chi' stupcanel e mul d'a vicharí a in Jehová e Diosal in tic. ²⁹ Tato ay junoc mach max c'anab'ajan yoch d'a tze'ojc'olal d'a jun c'u chi', yoalil satjiel d'a e cal. ³⁰ Añejtona', yalñej mach smunlaj d'a jun c'u chi', tzin sateli.

³¹ Malaj junoc mach smunlaj d'a junoc yalñej tas munlajelal d'a jun c'u chi'. A jun tic ley tz'ajcan d'a e cal yed' d'a scal eb' eyirítal d'a masanil tiempo yalñej b'ajtil ayex eq'ui. ³² A jun c'u chi', aton val yic tzeyic'an eyip, yic tzex ochpax d'a tze'ojc'olal, tz'el yich d'a val sb'aluruñil c'ual yoch uj d'a q'uc'b'alil, masanto d'a q'uc'b'alil d'a junxo c'u, xchi d'a viñ.

A q'uirí yic chinama
(Nm 29.12-40)

³³ Ix yalanpax Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

³⁴ Al d'a eb' etchoñab': Ayic 15 yoch yuquil uj, tze chaan uque' c'ual sq'uiríal chinama yuj in eyic'ancharí. ³⁵ Tze molb'anoch e b'a ejmelal d'a b'ab'el c'u. A d'a jun c'ual chi', malaj junoc mach smunlaji. ³⁶ A d'a uque' c'ual chi', junjun c'u tze ñusantz'a silab' d'ayin, axo d'a svajxaquil c'ual, tze molb'anoch e b'a ejmelal, tze ñusantz'a silab', yujto in q'uirí yaji, malaj junoc mach smunlaji. ³⁷ (Aton d'a juntzarí q'uirí tic tzin eyic'charí a in Jehová in tic. Tze molb'anoch e b'a ejmelal, tze ñusantz'a silab'. Ay silab' sñusjitz'aoc yed' ofrenda d'a tas svaji. Tz'ac'jipax vino silab'il yed' ofrendail. Junjun macarí juntzarí silab' tic tz'ac'ji, ato a' sc'ual alb'ilcani. ³⁸ Ch'oc yel juntzarí silab' chi' d'a yicharí juntzarí tz'ac'ji d'a sc'ual ic'oj ip valnac. Ch'oc yel juntzarí silab' chi' d'a yicharí silab' tz'ac'jixaxoni. Ch'oc yel pax d'a yicharí e silab' tzeyac' e ti' eyac'ani yed' d'a eyofrenda tz'el d'a e c'ol eyac'an d'ayin a in Jehová in tic.)

³⁹ Axo d'a 15-xo yoch yuquil uj, ayic toxo ix molchaj sat avb'en tz'el d'a sat lum lum, tzeyac'anoch sq'uiríal d'a vicharí d'a uque' c'ual. A b'ab'el c'u, sc'ual ic'oj ip, añejtona' pax d'a yucub'ixial. ⁴⁰ A d'a b'ab'el c'u chi', tzeyic'cot sattac te' te vach', xiltac apac', sc'ab' te' tac'u ay d'a titac a' yed' sc'ab' juntzaríxo te' c'ayum xiil yic tzeyac'anoch q'uirí yic chinama. Icha val chi'

tz'aj eyac'an tzalajb'oc e c'ol d'a uque' c'ual chi' d'a vichař a in Jehová e Diosal in tic. ⁴¹ D'a yuquil uj d'a junjun ab'il, tzeyac'anoch jun q'uirñ chi' d'a uque' c'ual yuj in eyic'ancharñ. A jun tic ley tz'ajcan d'a e cal yed' d'a scal eb' eyiñtilal d'a masanil tiempo. ⁴² A d'a uque' c'ual chi', e masanil a ex israel ex tic, yovalil tzex cajnaj d'a yoltac chinama, ⁴³ yic vach' syojtaquejñejeł eb' eyiñtilal b'aq'uirñ to a d'a yoltac chinama ix ex cajnaji ayic ix ex vic'anelta d'a Egipto. A in Jehová e Diosal in svala', xchi d'a viř.

⁴⁴ Icha val chi' ix aj yac'an viřaj Moisés yojtacanel eb' chořab' israel juntzař nival q'uirñ tz'ochi yuj yic'jicharañ Jehová.

24

A aceite yic candil d'a scajnub' Dios (Ex 27.20-21)

¹ Ix yalanpax Jehová d'a viřaj Moisés chi': ² Al d'a eb' etisraelal to syic'cot aceite eb' d'ayach, aton aceite te vach' yic sat te' olivo yic vach' ayñejoj sc'ac'al candil. ³ Axo viřaj Aarón sb'oanoch sc'ac'al, yic vach' ayñejoj sc'ac'al tz'ec' ac'val d'a vichař b'aj ay in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a, d'a yichařelta c'apac cortina b'aj ay scaxail in trato. A jun tic ley tz'ajcan d'ayex d'a masanil tiempo. ⁴ Vach' tz'aj sb'ojoch juntzař candil chi' d'a vichař d'a yib'ař sb'achnub'al nab'a oro.

A ixim pan ayoch d'a yichař Jehová

⁵ Tzeyic'cot ixim harina te vach', sb'o lajchaveoc ixim pan, chaře' libra ixim harina tz'och d'a junjun ixim. ⁶ Slajvi chi' tz'ac'chajq'ue ixim d'a sat jun mexa nab'a oro d'a vichař, cha tzol tz'ajq'ue latz'an ixim, vactac ixim d'a junjun latz'an. ⁷ Tzac'anpaxem incienso te vach' d'a yib'ař junjun latz'an ixim pan chi'. A incienso chi' sřusjitz'a d'a vichař, yic sch'oxani to vic yaj ixim pan chi'. ⁸ D'a junjun c'ual ic'oj ip tz'ac'jiem ixim pan chi' d'a vichař, yuj sc'anab'ajan eb' etchořab' israel in trato eyed'oc d'a masanil tiempo. Yovalil a ixim q'uiñin tz'ac'jiemi. ⁹ Axo juntzař ixim pan tz'ic'jiel chi', yic viřaj Aarón yed' eb' yirñtilal yaj ixim d'a masanil tiempo. A eb' chi' svaan ixim pan chi' d'a junoc lugar to vic yaji, yujto te nivan yelc'och ixim d'a scal juntzařxo silab' yictaxon eb' sacerdote tz'ic'jiel d'a juntzař ofrenda sřusjitz'a d'a vichař, xchi Jehová chi'.

Scham eb' tz'alan chuc d'a sb'i Dios

¹⁰⁻¹¹ Ay jun viř ajlinac d'a scal eb' israel chi', israel snun viř, axo smam viř aj Egipto. Selomit sb'i ix snun viř chi', yisil viřaj Dibri, yirñtilal Dan. A jun viř chi' ix yac' oval viř yed' jun viř mero val israel d'a campamento. A d'a jun oval chi', a viř yune' ix israel chi' ix och smul viř yujto ix yal chuc viř d'a sb'i Jehová, yuj chi' ix ic'jicot viř d'a yichař viřaj Moisés. ¹² Ix tarřvaj viř masanto ix yal Jehová tas yovalil tz'utaj viř. ¹³ Ix yalan Jehová d'a viřaj Moisés chi' icha tic:

¹⁴ Iq'uequelta viř chuc ix alan chi' d'a yol campamento, axo masanil eb' ix ab'an tas ix yal viř chi', yac'ocab'q'ue sc'ab' eb' d'a sjolom viř, axo masanil eb' chořab' sjulq'uenancham viř. ¹⁵⁻¹⁶ Al juntzař tic d'a eb' etisraelal: A mach tz'alan chuc d'a in b'i a in Jehová e Diosal in tic, tz'och smul, yovalil scham yuj smul chi'. Masanil eb' yetchořab' sjulan chamoc. Vach'chom ch'oc chořab'il, ma eyetchořab', tato syal chuc d'a in b'i, yovalil tz'och chamel d'a yib'ař.

¹⁷ A mach smac'ancham junoc yetanimail, yovalil tz'ochpax chamel d'a yib'ař.

¹⁸ A mach smac'ancham noc' smolb'etzal noc' junocxo mach, yovalil arjeja' noc' noc' chi' tz'ac'jipax sq'uexuloc.

¹⁹ A mach smac'an junoc yetanimail, tato tz'echnaj yuuj, icha tas syutej chi', icha chi' tz'utajpaxi. ²⁰ Tato sq'uichaj yuuj, yovalil smac'jipax q'uichajoc. Tato tz'el'ta yol sat yuuj, yovalil tz'elpaxcot yico', tato tz'el ye junoc mach chi' yuuj, yovalil tz'elpax yico'. Icha val tas syutej junoc anima chi', icha pax chi' tz'utajxi.

²¹ A mach smac'ancham noc' smolb'etzal noc' junocxo anima, yovalil syac' sq'uexul noc'. Palta a mach smac'ancham junoc yetanimail, a jun chi' yovalil schami.

²² Arjeja' jun ley tic tz'och yopisio d'a eb' ch'oc choñab'il yed' d'a eb' choñab' israel. A in Jehová e Diosal in svala', xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

²³ Icha chi' ix aj yalan juntzañ chi' viñaj Moisés d'a eb' yetisraelal, yuj chi' ix ic'jjielta viñ ix alan chuc d'a sb'i Jehová chi' yuj eb' d'a spatiquel campamento. Ata' ix julq'uenajcham viñ. Ix sc'anab'ajej eb' sc'ulan icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

25

Ab'il yic syic' yip lum lum

¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' d'a lum svitzal Sinaí icha tic:

² Al masanil juntzañ tic d'a eb' etisraelal: Ayic ayexxo ec' d'a sat lum lum ol vac' d'ayex chi', yovalil ol yic' yip lum, yic tzin eyic'chaañ a in Jehová in tic. ³ Arjej vague' ab'il tzex munlaj d'a sat e lum, axo d'a vague' ab'il chi' syal e mesan te' eyuva, tze molan sat. ⁴ Axo d'a yuquil ab'il, yovalil scan lum yic' yip sat yuj in eyic'anchañ. Malaj jab'oc tas tzeyavej d'a jun ab'il chi', max yal-laj e mesan te' eyuva. ⁵ Max yal-laj e jochanq'ue vaan ixim trigo munil sq'uib'i, ayic toxo ix ec' stiempoal jochoj trigo. Max yalpaxlaj e molan sat te' eyuva chi' to maj e mesa', yujto syic' yip lum d'a jun ab'il chi'. ⁶ Masanil tastac sq'uib' d'a sat lum d'a jun ab'il yic syic' yip lum chi', syal e vaani, syalpax svaan eb' anima eyed'oc, aton eb' viñ e checab', eb' ix e checab' yed' eb' smunlaj eyed'oc yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal, ⁷ yed' pax noc' e molb'etzal noc' yed' noc' caltacte'al noc' ay d'a jun lugar chi'. Yuj chi', masanil tas sq'uib' d'a sat lum d'a jun ab'il chi', a' ol e va yed' noc' noc' chi'.

Jun ab'il yic nivan tzalajc'olal

⁸ Uquel sb'ischaj d'a uctac ab'il. A uque' ab'il chi' sb'ischaj d'a uquel, tz'elc'oc d'a 49 ab'il. ⁹ Axo d'a slajuñilxo c'ual yoch yuquil uj, aton jun c'ua ayic tz'ac'ji tup mul, ata' spuji q'uen trompeta d'a masanil yol e choñab'. ¹⁰ Axo ab'il 50, a yab'ilal yoch q'uiñ yic tz'el masanil tas d'a libre. A d'a jun ab'il chi' tz'alchajel yuj yel anima masanil d'a libre d'a yol e choñab', aton eb' schoñnac sb'a checab'vumal, yic vach' spaxta eb' smasanil d'a scal sc'ab' yoc. Arjejtona' eb' schoñnaquel sluum scanxi lum yicoc eb'. ¹¹ Axo jun ab'il 50 chi' eyic yaj a ex tic, yuj eyel d'a libre. A d'a jun ab'il chi', malaj tas tzeyavej, max e jochq'uelaj vaan ixim trigo toñej sq'uib'chaañ d'a ichñej ta'. Mañ e mes te' eyuva, mañ e molpax sat te'. ¹² Nivanocab' yelc'och jun ab'il chi' d'a yol e sat. A tastac munil syac' d'a lum lum chi' tze va'a.

¹³ Ayic sc'och jun ab'il chi', junjun ex tze chaxi e lum e choñnaquel chi'.

¹⁴ Yuj chi', tato ayex tze choño', ma tze man e lum d'a junoc eyetanimail, mañ e na' eyac' ganar d'a spatice jun lum chi' junjun ex. ¹⁵ A mach smanan chi', yovalil stupu', ato syala' jantac tiempool ix ec'b'at yab'ilal yoch q'uiñ yic tz'el tas d'a libre chi'. Axo mach schoñvaj chi', yovalil scha stojol lum, ato

syala' jayeto ab'il ol molchaj sat tas avab'il yic ol jax junxo ab'il yic tz'el tas d'a libre chi'. ¹⁶ Ato syala', tato nivanto yab'ilal ol molchaj sat avb'en chi', icha chi' ol aj stupchaj d'ay. Tato quenxořej yab'ilal jun, quenxořej pax stojol lum ol ac'chaj d'ay, yujto a sat avb'en chi' schořichaji, ato syala' jayeto ab'il smolchaji.

¹⁷ Mař e comon sayej chajtil tz'aj eyac'an ganar d'a spatic eb' eyetanimail. Palta tze ch'oxeli to ay velc'och d'a yol e sat, yujto a in ton Jehová e Diosal in.

¹⁸ Scham val e c'anab'ajan in checnab'il yed' e b'eyb'alan in b'eyb'al tic. Tato ol e c'anab'ajej, junc'olal ol ex ec' d'a sat lum luum chi'. ¹⁹ Te vach' ol aj sat tas ol eyavej d'a luum. Tzalajc'olal ol ex cajnaj d'a sat luum, ol eyab'lej sat tas ol eyavej chi' masanto ol ex b'ud'joc.

²⁰ Talaj ol eyala': ¿Tasto ol cab'lej d'a yuquil ab'il chi', tato mař ol oř avalvoc, tato mař ol yalpax co molan sat tas avab'il chi'? ta xe chi. ²¹ Mař eyac' pensar, yujto ol vaq'uem in vach'c'olal d'a yib'arı tas tzeyavej d'a svaquil ab'il chi'. Ol ste ag'uej sat, yuj chi' a jun chi' c'och'il syab' eyab'lan d'a oxec ab'il, ²² yuj chi' ol eyab'lej sat tas tzeyavej ol e molcan chi', yacb'an tzex avvi d'a svajxaquil ab'il. Olto eyab'lej tas molb'ab'il chi' eyuj yacb'an tz'elul sat tas tzeyavej d'a sb'alurıl ab'il.

²³ A lum luum chi', max yal-laj e chořanel lum d'a junelřej, yujto vic luum. A ex tic tořej paxyalvum eyaj d'a sat luum, majan lum eyaj d'ayin. ²⁴ Tato ay junoc mach schořel sluum, syal smananxiel slum chi' tato syal yuuj. ²⁵ Tato ay junoc eyetchořab' slajviel masanil tas ay d'ay, yuj chi' schořib'at slum d'a junocxo, a junoc te ayto yuj sb'a yed' jun schořan slum chi' syal smananxiel jun lum chi' b'aj schořnac chi'.

²⁶ Palta tato ay junoc mach mařxalaj junoc sc'ab' yoc syal smananel sluum chi', tato smolchaj stumin sch'ocoj, syal smananxiel sluum chi'. ²⁷ Ařej to snajj, jantacxo stiempoal schořanel lum, syac'anxi meltzaj jantac q'uen tumin d'a viř manjinac lum chi', ato syala' jantacto tiempo ayic ol ja jun ab'il yic tz'och q'uirı yel tastac d'a libre, syic'anxi slum chi'. ²⁸ Palta tato max aj q'uen tumin chi' yuuj yic smananxiel smacb'en chi', a lum sluum chi' scanřej lum d'a yol sc'ab' jun mach ix manan el chi', masanto sc'och junxo yab'ilal yoch q'uirı yic tz'el tas d'a libre. Ato ta' librexo luum, syic'anxican lum viř ix chořan chi'.

²⁹ Tato ay mach schořan junoc spat d'a yol nivac chořab' ayoch smuroal, syal smanaxieli ayic manto el-laj yab'ilal schořaneli. ³⁰ Palta tato maxto yal-laj smananel jun pat chi' ayic manto c'och jun ab'il chi', a jun pat chi', scanxořej d'a viř ix manan chi' d'a junelřej yed' d'a eb' yirıtılal. Maxtzac yal-laj yactajel d'a yab'ilal q'uirı yic tz'el tas d'a libre. ³¹ A pax te' pat b'aj mař ayococh smuroal chořab', lajanřej ichoc comon luum. Syal smanjixieli, ma yactajel d'a yab'ilal q'uirı chi'.

³² Axo eb' levita, syal smananxiel spat eb' d'a yalřej tas tiempoal vach'chom ay d'a yol smuroal schořab' eb'. ³³ Tato ay junoc levita max yal-laj smananxiel spat d'a yol smacb'en schořab', axo yic sjax yab'ilal yoch q'uirı chi', syal yic'anxican spat chi', yujto a eb' levita chi' ařej spat eb' ayoch smacb'enoc d'a yoltac e chořab'. ³⁴ A lum luum b'aj sva scanel eb' levita d'a spatictac chořab' chi', max yal-laj schořanel eb', yujto svalab' scanel eb' jajcan yuj schořab'.

³⁵ Tato ay junoc eb' eyetchořab' cajan d'a e lac'anil mařxalaj jab'oc tas ay d'ay, yovalıl tzex colvaj d'ay yic vach' ayřejec' d'a e cal, icha tz'aj e colvaj d'a junoc ch'och chořab'il sb'eyec' d'a e cal. ³⁶ Mař e c'an yune' e tumin, ma stupil tastac ix eyac' majanıř d'a jun eyetchořab' chi'. Ařej to tze ch'oxo' to ay velc'och d'a yol e sat, yic vach' ayřejec' jun eyetchořab' chi' eyed'oc.

³⁷ Mañ e c'an yune' q'uen tumin tzeyac' majanil d'a jun eyetchoñab' chi', mañ e mac'paxq'ue stojol vael uq'uel tzeyac' sq'uexa'. ³⁸ Yujto a in Jehová e Diosal in svala', a in ix ex viq'uelta d'a Egipto yic svac' lum Canaán d'ayex yic tzin och e Diosaloc.

³⁹ Tato ay junoc eyetchoñab' ayec' eyed'oc, mañxa jab'oc tas ay d'ay, yuj chi' schoñ sb'a d'ayex, mañ eyutoc icha junoc e checab' ch'oc choñab'il, ⁴⁰ palta ichaocab' junoc munlajvum tzeyutej, ma icha junoc toriej sb'eyeq'ui. Syal smunlaj eyed'oc masanto sjax yab'ilal yoch q'uirñ yic tz'el tas d'a libre. ⁴¹ Slajvi chi, tzaxo yal yel yed' yuninal d'a yol e pat, spax d'a scal eb' sc'ab' yoc b'aj aytaxon sluum. ⁴² Yujto a ex tic, in checab' eyaji. A in ix ex viq'uelta d'a Egipto, yuj chi' mañ smojoc to tzex choñchajel d'a checab'vumal. ⁴³ Mañ te yajaloc tzeyutej e b'a d'a eb' eyetisraelal schoñ sb'a d'ayex. Añej to ayocab' velc'och d'a yol e sat a in e Diosal in tic.

⁴⁴ Tato e gana tze man e checab', vinac ma ix, syal e manan d'a scal juntzarño nación d'a e lac'anil. ⁴⁵ Syalpax e manan eb' ch'oc nacional ayec' d'a e cal, ma yuninal eb' ix alji d'a e cal, syal e manan eb' eyicoc d'a junelñej. ⁴⁶ Axo yic tzex chami scan eb' yicoc eb' eyuninal. Syal yoch eb' chi' schecab'oc eb', palta malaj junoc eyetisraelal tic syal eyac'anoch e b'a yajalil d'a yib'añ, yujto eyetchoñab' eb'.

⁴⁷ Tato ay junoc ch'oc choñab'il, ma junoc anima ayec' d'a e cal tic tz'och b'eyumal, axo junoc eyetchoñab' junñej cajan yed'oc tz'och meb'ail, schoñan sb'a d'a jun ch'oc choñab'il ayec' d'a slac'anil chi', ma d'a junocxo ayto yuj sb'a yed' jun ch'oc choñab'il chi', ⁴⁸ syal smananxiel sb'a, mato smanjiel yuj junoc sc'ab' yoc, ⁴⁹ ma yuj junoc to ayto yuj sb'a yed'oc. Tato tzaxo techaj yuj jun, syal smananel sb'a sch'ocojil. ⁵⁰ Syic' scuenta eb' d'a yab'ilal ayic ix schoñanel sb'a chi', masanto sjax yab'ilal q'uirñ yic tz'el tas d'a libre. A stojol tz'ac'ji, ato syala' jantacxo yab'ilal chi'. Icha chi' tz'aj yic' anpax scuenta jantac tumin tz'och d'a spatic smunlajel, icha stojol sc'u eb' munlajvum. ⁵¹ Tato ayto sc'ochxi yab'ilal chi' jun, smananxiel sb'a, syac'an meltzaj jab'ocxo q'uen tumin, ato syala' jantac ix scha'a ayic ix schoñanel sb'a chi'. ⁵² Palta tato quexnoñej tiempo sc'och yab'ilal yic q'uirñ chi', axoñej jab'xo chi' stupu'. ⁵³ Lajanocab' tz'utaj icha junoc eb' smunlaj d'a yab'ilal d'a junoc patrón, icha pax chi' tz'utaj yuj jun ch'oc choñab'il chi'. Mañ e cha ixtaj jun eyetchoñab' chi' d'a eyichañ.

⁵⁴ Tato max yal smananel sb'a jun, axo yic sc'och yab'ilal q'uirñ chi', ata' tz'actajel yed' eb' yuninal. ⁵⁵ Yujto in checab' eyaj a ex israel ex tic, a in val ix ex viq'uelta d'a Egipto. A in ton Jehová e Diosal in svala', xchi Jehová d'a viñtaj Moisés chi'.

26

Yaxilal d'a eb' sc'anab'ajani (Dt 7.12-24; 28.1-14)

¹ Ix yalanpax Jehová d'a viñtaj Moisés chi' yic syal viñ d'a eb' yetchoñab' icha tic: Mañ e b'o yechel juntzarñ comon dios e diosaloc. Mañ e molb'ejq'ue q'uen q'ueen tz'alji macejal, ma q'uen q'ueen tzeyb'il ayoch juntzarñ icha yechel d'ay. Mañ ex em ñojan ejmelal d'ay, yujto a in ton Jehová e Diosal in.

² A sc'ual ic'oj ip ix val d'ayex, nivanocab' yelc'och d'a yol e sat. Nivanocab' pax yel'och in cajñub' d'a yol e sat, a in val Jehová in svala'.

³ Tato ol e b'eyb'alejñej in c'ayb'ub'al, tze c'anab'ajan in checnab'il, ⁴ ol vac'b'at riab' d'a stiempoal, axo yac'an sat te' eyavb'en te' yed' tas avab'il d'a lum luum chi'. ⁵ Vanto e tec'an ixim e trigo, toxo pax ix q'uirñ'i sat eyuva.

Vanto e molan sat te' eyuva chi', toxo ix japax stiempo yavchaj trigo junelxo, yuj chi' ol ex vaoc, masanto ol ex b'ud'joc. Ol eyac' val tzalajb'oc e c'ol d'a yol e mach'en. ⁶ Te vach'xorfej ol ex ajec' ta'. Ol ex vay d'a junc'olal, malaj mach ol ex xib'tanoc. Ol ex in col d'a noc' chium noc' yed' d'a oval.

⁷ Ol el lemnaj eb' ayoch ajc'olal d'ayex, yuj eyespada ol cham eb', ol can teljab' eb' d'a eyichañ. ⁸ A d'a ovarioc ex, ol el lemnaj 100-oc eb' ajc'ol chi'. Axo d'a junoc 100 ex, ol el lemnaj 10 miloc eb'. A eb' ajc'ol chi' ol cham eb' d'a eyichañ yuj eyespada. ⁹ Te vach'c'olal ol aj ex vilanochi. Ol vic' val chañ e b'isul, ol vaq'ucl'och in trato eyed'oc. ¹⁰ Vanto e vaan ixim trigo molb'ilcan eyuj yictax junab'i, ol e b'esancanel ixim yic ol e latz'anpaxoch ixim ac'to chi'.

¹¹ Ol in cajnajfej eyed'oc, mañ ol ex in chaquel-laj. ¹² Ol in ajñejec' d'a e cal. A in e Diosal in, a exxo tic in choñab' eyaji. ¹³ A in Jehová e Diosal in, ix ex viq'uelta d'a Egipto, yic vach' max ex canñej checab'oc ta'. A in ix viq'uel jun munlajel mañxo jantacoc syail ayoch d'a eyib'añ. Yuj val chi' mañxo ñojanoc ex emi tzex b'eyeq'ui.

A yaelal yuj pitalil
(Dt 28.15-68)

¹⁴ Palta tato a ex tic mañ ol e c'anab'ajej, mañ ol e b'eyb'alej in checnab'il, ¹⁵ tato ol e patiquejel in b'eyb'al tic, tato malaj yelc'och juntzañ in checnab'il tic d'ayex, tzeyixtanb'at in trato ix in b'o eyed'oc, ¹⁶ a in pax tic, aton juntzañ tic ol in c'ulej eyed'oc: Ol vac'b'at xivc'olal d'a eyib'añ. Ol vac'b'at juntzañ yab'il mañxa yañal yed' c'ac'al yab'il ol cot d'ayex syixtan yol e sat, ol pax yip e nivanil. Nab'axorfej ol eyavej tastac, yujto a eb' ayoch ajc'olal d'ayex ol vaanb'at sat tas tzeyavej chi'. ¹⁷ Ol in och ajc'olal d'ayex, ol ex satel yuj eb' eyajc'ol chi'. Ol ex can d'a yalañ yuj eb'. Toxorfej ol ex el lemnajoc, vach'chom malaj mach tzex pechani.

¹⁸ Tato añaña' max in e c'anab'ajej, vach'chom toxo ix javi juntzañ tic d'a eyib'añ, masñej ol q'uechañ eyaelal vuuj yuj e mul. ¹⁹ Ol vac' lajvoquem eyac'umtaquil. Mañxo ol yac'laj ñab', yuj chi' mañxa tas ol yal sq'uib' d'a sat lum e lum chi'. ²⁰ Nab'axorfej ol eyixtej e b'a e munlaji, mañxalaj tas ol q'uib' d'a sat lum luum chi'. Mañxo ol yac'pax sat te' eyavb'en te'.

²¹ Tato te pit ol eyutej e b'a d'ayin, mañ ol in e c'anab'ajeñfej, ol te q'uechañ yaelal d'a eyib'añ vuuj, ato synala' jantac e mul. ²² Ol vac'b'at noc' chium noc' d'a e cal, ol schianb'at eyuninal noc' yed' noc' e molb'etzal noc', axo yemta e b'isul chi' yuj noc', yuj chi' mañxa mach ol b'eyec' d'a yoltac b'e.

²³ Tato añaña' max e na e b'a yuj juntzañ chi', pitñej tzeyutej e b'a d'ayin, ²⁴ a in xo, te nivan yaelal ol vac'b'at d'a eyib'añ yuj e mul chi'. ²⁵ Ol vac'b'at oval d'ayex eyaelaloc, yuj in pacan d'ayex yujto max e c'anab'ajej in trato. Toxorfej ol ex b'at lemnaj e col e b'a d'a e choñab', palta ata' ol vac'b'at c'ac'al yab'il, icha chi' ol aj e can d'a yalañ yuj eb' viñ eyajc'ol chi'.

²⁶ Ayic ol vic'anemta yel e vael, lajuñvañ val eb' ix ix, junñej ol sb'o svael d'a junoc c'ac'. Axorfej d'a echlab'il ol aj yec' e vael chi' d'a e patic. Ol ex vaoc, palta mañ ol ex b'ud'joclay.

²⁷ Vach'chom ix eyil juntzañ yaelal chi', palta tato añaña' max e na e b'a, añaña' tze piteñfej e b'a, ²⁸ a in pax tic ol vac' yovalil d'ayex yed' val yoval in c'ool. Masñej ol q'uechañ eyaelal vuuj yuj e mul. ²⁹ Ichato val chi' ol e chianb'at eb' eyuninal yed' eb' eyisil. ³⁰ Ol in pojem juntzañ lugar b'aj tzex och ejmelal d'a e Diosal, ol in mac'poj eyaltar yic incienso. Ol in molb'ej'ue b'ulan e nivanil d'a yib'añ juntzañ e Diosal mañ pitzanoc chi', yujto ol ex in chaqueli. ³¹ Ol laj in jucanb'at e choñab' yed' spatil e Diosal chi'. Mañxo ol in tzalaj yuj suc'uq'uial sjab' e silab'.

³² Ol vac' lajvoquem e choñab' chi', axo eb' ajc'ol ol jacan cajan d'ay, ol sat sc'ol eb' yilan jun chi'. ³³ Ol ex vac'an saclem d'a scal masanil nación. Tzac'an vespada d'a e patic ol ex b'atoc. A e choñab' chi', cuseltac ol ajcanoc, xivc'olaltac ol aj sjuvicanb'ati. ³⁴⁻³⁵ Ichato val chi' vach' ol aj scan lum sch'ocojil d'a masanil tiempo ayic ayextoec' d'a juntzarixo nación ayoch ajc'olal d'ayex chi'. Icha val chi' ol aj yic'ancan yip luum, icha stiempoal to maj yic' yip lum eyuj d'a yalañtaxo ayic ayex ec' cajan ta'.

³⁶ A eb' eyiñtilal pitzanto b'aj ay slugar eb' eyajc'ol chi', ol vac' val och xivc'olal d'a yib'ari eb'. Ol el lemnaj eb' ayic ol yab'an eb' yem c'otnaj junoc te' xil te'. Ol el eb' ichato ay junoc mach tzac'anoch yed' espada d'a spatice eb'. Toxoñej ol comon telvoc eb', vach'chom malaj mach spechan eb'. ³⁷ Ol comon telvocb'at junjun eb', ichato van yel eb' d'a oval, vach'chom malaj mach spechan eb'. Mañxalaj junoc eb' ol to stec'b'ej sb'a d'a yichari eb' ajc'ool. ³⁸ Ol lajvoquem eb' d'a scaltac juntzari nación chi', ichato a slugar eb' ajc'ol chi' ol satanel eb'. ³⁹ A mach d'a scal eb' eyiñtilal pitzantocanec' d'a schoñab' eb' eyajc'ol chi', ata' ol cham eb' yujñej schucal, yuj pax smul eb' smam yicham eb'.

⁴⁰⁻⁴¹ Ayic toxo ix in och ajc'olal d'ayex chi', ayic toxo pax ex vac'canb'at d'a schoñab' eb' eyajc'ool, yujto ix e pitej e b'a d'ayin, tato ata' sna sb'a sc'ol eb' eyiñtilal b'aj ix spitej sb'a eb' chi' d'ayin, tato syaq'uem sb'a eb' d'a vichari yic syalanq'ueta smul eb' yed' e mul a ex tic, ⁴² tato icha chi', ol in naancot in trato vac'nac to ol vac' lum luum d'a viñaj Jacob, d'a viñaj Isaac yed' d'a viñaj Abraham. ⁴³ Palta a d'a yalañto chi', ol ex el d'a sat e luum chi'. Ol can tz'inan luum, ol yic'an yip luum ayic mañ ex ayoc ec' ta'. Tz'acan ol aj e tupan el e mul, yujto ix e patiquejel in b'eyb'al yed' in checnab'il.

⁴⁴ Vach'chom icha chi' tzex vutej, ayic ayec' eb' eyiñtilal d'a schoñab' eb' yajc'ol eb' chi', mañ ol in patiquejel-laj eb'. Mañ ol in satel-laj eb' yic mañ ol lajvoquec' in trato ix vac' yed' eb' yujto a in Jehová in, sDiosal in eb'. ⁴⁵ Axo ol ajoc to yuj svach'iloc eb', ol in nacot in trato ix in b'o eyed'oc ayic ix ex vic'anelta d'a Egipto. D'a val yichari juntzarixo choñab' ix ex viq'uelta, yic vach' tzin och e Diosaloc. A in ton Jehová in svala', xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

⁴⁶ Aton juntzari b'eyb'al tic, checnab'il yed' c'ayb'ub'al ix yac' Jehová d'a jolom vitz Sinai d'a viñaj Moisés yic sc'anab'ajan eb' choñab' israel.

27

A sleyal ofrenda d'a Jehová

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

² Al juntzari tic d'a eb' etisraelal: Tato ay mach tz'ac'an sti' yac'an junoc anima d'ayin Jehová in tic, palta snib'ej smananel jun anima chi', yovalil syac' stojol, stupu' icha yalan jun lista tic, ³⁻⁴ icha echlab' sc'anchaj d'a in cajnob': A eb' 20 ab'il sq'uinal masanto d'a 60 ab'il, tato vinac, yovalil tz'ac'ji 50 siclo q'uen plata stojoloc. Tato ix, 30 siclo plata syac'a'. ⁵ Axo yuj eb' oye' ab'il sq'uinal masanto d'a 20, tato vinac, 20 siclo q'uen plata syac'a'. Tato ix jun, 10 siclo q'uen syac'a'. ⁶ Axo yuj eb' unin jun ujal sq'uinal masanto d'a oye' ab'il, tato vinac, oye' siclo q'uen plata syac'a'. Tato ix jun, oxe' siclo q'uen syac'a'. ⁷ Axo yuj eb' icham anima ec'xo d'a 60 ab'il, tato vinac, 15 siclo q'uen plata syac'a', tato ix jun, 10 siclo q'uen syac'a'. ⁸ Tato ay junoc anima yelxo val meb'a' jun, max yal-laj yac'an icha sb'isul q'uen to chequel yaj chi', tz'ic'chajcot d'a yichari junoc viñ sacerdote, snaji jantac val syal yac'ani.

⁹ Axo pax yuj noc' noc' to tz'ac'jitaxon silab'il d'ayin, masanil noc' tz'ac'ji d'ayin chi', chequel tz'ajcan noc'. ¹⁰ Max yal-laj sq'uexji noc' yed' junocxo noc', vach'chom vach' noc', ma chuctac val noc'. Palta tato sq'uexji noc', a noc' sq'uexul chi', scanxoriej noc' yed' noc' chequeltaxon yaj chi'.

¹¹ Axo pax yuj junoc noc' noc' mañ vach'octaxon yoch silab'il d'ayin jun, a noc' chi' tz'ic'jicot d'a junoc viñ sacerdote, ¹² yic vach' snaji jantac stojol noc', ato syala' chajtli yilji noc'. Icha stojol noc' ix naji yuj viñ sacerdote chi', ichariej chi' tz'ajcan stojol noc' yic schořichaj yuj yochcan stojol noc' yicoc in cajnub'. ¹³ Tato arjeja' mach ay yic noc' chi' sgana smananpaxel noc' jun, yovalil syac' stojol noc' nab'ilxo chi', syac'an jab'ocxo más d'a yib'añ stojol noc' chi'. ¹⁴ Tato ay mach syac' spat d'ayin, tato vach' yaji, nato chuctac val yaji, a junoc viñ sacerdote snaani jantac val stojol. Icha chi' tz'ajcan stojol chi' d'a junelrjej. ¹⁵ Palta tato a mach ay yic jun pat chi' sgana smananeli, yovalil syac' jab'ocxo más d'a yib'añ icha stojol ix najican chi', ichato chi' syic'anxi spat chi'.

¹⁶ Tato ay junoc mach syac' junoc macañ sluum d'ayin, a stojol lum lum chi' snaji, ato a' jantac sat tas tz'el d'a sat lum. Tato b'aluñe' arroba ixim cebada tz'el'ta d'a lum, 50 siclo plata stojol lum.^{27.16} ¹⁷ Tato tz'ac'ji lum lum chi' d'a yol yab'ilal yoch q'uiñ yic tz'el tas d'a libre, scanxoriej stojol lum icha ix aj snajican chi'. ¹⁸ Palta tato ayic toxo ix lajviec' jun ab'il chi' tz'ac'ji lum, a viñ sacerdote syal snaani jantac q'uen plata syal yac'ji. Tz'ic'jiemta jab'oc stojol lum, ato syala' jayeto ab'il yic ol jax junxo ab'il q'uiñ chi'.

¹⁹ Tato a junoc mach ix yac' slum chi' d'ayin, sgana smananpaxeli, yovalil syac' jab'ocxo más d'a yib'añ icha stojol nab'ilcani. Ichato chi' syal yic'anxican sluum chi'. ²⁰ Tato max smanel lum mach ix ac'an chi', palta to schořb'at lum d'a junocxo anima, tato icha chi', maxtzac yal smananxiel lum. ²¹ Ayic scan lum lum chi' d'a libre d'a yab'ilal e chaan q'uiñ yic tz'el tas d'a libre, a jun lum chi', vic tz'ajcan lum, axo eb' sacerdote smach'enancan lum.

²² Tato ay mach syac' sti' yac'an junoc lum lum d'ayin to manb'il yuuj, mañ smach'enocaxon yaji, ²³ a junoc viñ sacerdote snaan stojol yed' jun anima chi' masanto sjax yab'ilal q'uiñ yic tz'el tas d'a libre. A d'a jun c'u chi' syac' stojol lum jun anima chi', ato a' jantac ix aj snaji, tz'ochcan q'uen tumin chi' vicoc. ²⁴ Axo yic sjax jun ab'il chi', smeltzajxi lum d'a mach ix chořian chi', syalelc'ochi aton jun mach aytaxon yic lum.

²⁵ A stojol junoc tas sna eb' sacerdote stupchaj icha q'uen tumin sc'anchaj b'aj ay in cajnub'. 20 geras yalil junjun siclo q'uen plata.

²⁶ A sb'ab'el yune' noc' vacax, ma noc' calnel, ma noc' chiva, victaxon yaj a in Jehová in tic. Malaj mach syal yac'an juntzañ noc' chi' yofrendaoc d'ayin yujto a sb'ab'el yune' noc' victaxon yaji. ²⁷ Tato a sb'ab'el yune' junoc noc' to mañ vach'oc icha yalan ley, syal smanjixiel noc' yuj mach tz'ac'an chi', ato syal jantac stojol noc' ix naji, syac' jab'ocxo más d'a yib'añ icha stojol chi'. Tato mañoc mach ay yic noc' chi' smananeli, arjeja' icha stojol noc' nab'ilxo chi', syal schořijel yuj eb' sacerdote.

²⁸ Yalrjej tas tz'ac'ji d'ayin d'a junelrjej, junoc anima, ma junoc noc' molb'etzal noc', ma junoc lum lum to smach'entaxon yaj jun mach tz'ac'an chi', ma junocxo tasi, max yal-laj schořichaji, max yalpax smanjiel yuj mach ix ac'ani. Vicxo yaj d'a junelrjej. ²⁹ Axo pax junoc anima toxonton ayoch

27.16 **27:16** Ay juntzañxo copia b'aj syala' to a jantac iñat tz'avchaj d'a sat lum, icha chi' stojol lum.

chamel d'a yib'añ, max yal-laj smanjieli. A jun anima chi' yovalil tz'ochxoñej chamel chi' d'a yib'añ.

³⁰A sdiezmoal sat masanil tas tz'avchaj d'a sat lum luum tic, vach'chom sat ixim, ma sat te te', victaxon yaji. ³¹Tato ay junoc mach sgana smananel jun diezmo chi', yovalil syac' jab'ocxo más d'a yib'añ icha stojol chi'.

³²Jun d'a lajlajuñivañ noc' vacax, ma noc' calnel, ma noc' chiva, aton noc' chi' scan d'a diezmoal d'ayin tato vach' noc', ma ay spaltail noc'. ³³Max yal-laj sic'laj noc', ma sq'uexhaj noc' yed' junocxo noc' ch'oc yeli. Tato ay mach sgana sq'uexan noc', a noc' b'ab'el chi' yed' pax noc' tz'ac'ji sq'uexuloc noc' chi', scanxoñej noc' schavañil. Max yalpaxlaj smanjiel noc', xchi Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

³⁴A d'a jolom vitz Siná ix yac' juntzañ checnab'il tic Jehová d'a viñaj Moisés chi', yic choñab' Israel yaji.

A Ch'añ Libro NÚMEROS

Números sb'i jun libro tic, yujto a d'ay syalcot sb'isul eb' israel ayic yic'jinaquetla eb' yuj viñaj Moisés d'a Egipto. Ay pax junxo sb'isul eb' q'uenac vaan ayic 38 ab'ilxo yeq'ui ayic añaña mantzac c'och eb' d'a lum Canaán. Toxo val sjavi eb' d'a lum d'íñan yac'ji d'a eb', spitannac sb'a eb' d'a Dios, yuj chi' 38 ab'il toxoñej ec'nac oyoyoc eb' d'a tz'inan luum. Axo yic stz'acvi 40 ab'il yelta eb' d'a Egipto chi', syamanoch eb' yoch d'a lum Canaán chi'. A jun libro tic syalpaxcot tastac sc'ulejnac eb' israel ayic yec'nac eb' 40 ab'il d'a lum tz'inan luum chi', ayic scotnac eb' d'a yich lum vitz Sinaí, masanto javinac eb' d'a smojonal lum luum yac'nac sti' Dios yac'an d'a eb'. Ayic scotnac eb' d'a yich lum vitz Sinaí chi', sjavinac eb' d'a lum Cades-barnea d'a lum Canaán chi'. Nañal eb' cajnajnaccan d'a sc'axepalec' a' Jordán, axo nañalxo eb' yac' lista sb'a yic tz'och d'a lum luum chi'.

A jun libro tic syalcot yab'ixal jun choñab'il anima te ay schab'c'olal, ay xivc'olal d'a yaelal sjavi d'a yib'añ. Jantac eb' te chuc yutejnac sb'a d'a Dios, te chuclaj yalnac eb' d'a viñaj Moisés, aton viñ sic'b'ilel yuj Dios yic scuchb'an eb'. Vach'chom te pit yutejnac sb'a eb', palta añaña yac'nacñej svach'c'olal Dios d'a eb', tañvajnac eb' yuuj. Sch'oxanpaxcan jun libro tic to te ay snivanc'olal viñaj Moisés, yujto a d'a Dios smunlaj viñ.

Ix ic'jichaar sb'isul eb' israel d'a Sinaí

¹ A d'a b'ab'el c'ual, d'a schab'il uj yic schab'il ab'il yelta eb' israel d'a Egipto, ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés d'a tz'inan lum Sinaí, aton b'aj ay scajñub' Jehová Dios b'aj sch'ox sb'a. Ix yalan icha tic:

² Ic'chaar sb'isul eb' vinac d'a scal eb' etchoñab' israel, ato syal junjun macañ yaj eb' aton eb' ayto yuj sb'a, yic vach' tz'ilji jantac eb' yed' tastac sb'i eb'. ³ Sb'ischaj eb' 20 ab'il sq'uinal, sb'eyñejb'ati, aton eb' smoj val sb'at d'a oval, tz'ac'chajoch eb' d'a macquiltaquil. Colvajocab' viñaj Aarón ed'oc, ⁴ yed' pax junjun yajalil junjun iñtilal. ⁵⁻¹⁵ Aton sb'i juntzar eb' yajal yovalil scolvaj ed'oc tic:

A d'a yirñtilalcan viñaj Rubén, aton viñaj Elisur yuninal viñaj Sedeur. A d'a yirñtilalcan viñaj Simeón, aton viñaj Selumiel yuninal viñaj Zurisadai. A d'a yirñtilalcan viñaj Judá, aton viñaj Naasón yuninal viñaj Aminadab. A d'a yirñtilalcan viñaj Isacar, aton viñaj Natanael yuninal viñaj Zuar. A d'a yirñtilalcan viñaj Zabulón, aton viñaj Eliab yuninal viñaj Helón. A d'a eb' yirñtilalcan viñaj José, a d'a eb' yic viñaj Efraín, aton viñaj Elisama yuninal viñaj Amiud, a d'a eb' yic viñaj Manasés, aton viñaj Gamaliel yuninal viñaj Pedasur. A d'a yirñtilalcan viñaj Benjamín, aton viñaj Abidán yuninal viñaj Gedeoni. A d'a yirñtilalcan viñaj Dan, aton viñaj Ahiezer yuninal viñaj Amisadai. A d'a yirñtilalcan viñaj Aser, aton viñaj Pagiél yuninal viñaj Ocrán. A d'a yirñtilalcan viñaj Gad, aton viñaj Eliasaf yuninal viñaj Deuel. A d'a yirñtilalcan viñaj Neftalí, aton viñaj Ahira yuninal viñaj Enán, xchi Dios.

¹⁶ Aton juntzar eb' yajal tic ix sic'chajel d'a scal masanil yirñtilal Israel. ¹⁷⁻¹⁸ A d'a b'ab'el c'ual d'a schab'il ujal yic jun ab'il chi', ix smolb'ej juntzar eb' viñ tic viñaj Moisés yed' viñaj Aarón, to satil tz'ajcan eb' viñ yuj Dios. Añaña ix molb'ajpax masanil eb' choñab'. Icha chi' ix aj yic'jichaar sb'isul eb' israel. D'a stzola ix aj stz'ib'chaj sb'i eb', aton eb' 20 ab'il sq'uinal, sb'eyñejb'ati, ato

a' smacariil d'a junjun iriitilal, ¹⁹ icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés. A d'a tz'inan luum d'a Sinaí ix ic'jichaari sb'isul eb' chi'.

²⁰⁻²¹ A d'a junjun iriitilal, d'a junjun macquiltaquil, ix ic'jichaari sb'isul eb' chi'. Ix tz'ib'chaj sb'i eb' yed' sb'isul eb' vinac tz'acanco yab'ilal d'a 20 ab'il, yuj chi' aton val ix aj yelc'och tic:

A d'a yirtilal viñaj Rubén, aton sb'ab'el yuninal viñaj Israel, 46 mil 500 eb' vinac smoj sb'at d'a oval.

²²⁻²³ A d'a yirtilal viñaj Simeón, ay 59 mil 300.

²⁴⁻²⁵ A d'a yirtilal viñaj Gad, ay 45 mil 650.

²⁶⁻²⁷ A d'a yirtilal viñaj Judá, ay 74 mil 600.

²⁸⁻²⁹ A d'a yirtilal viñaj Isacar, ay 54 mil 400.

³⁰⁻³¹ A d'a yirtilal viñaj Zabulón, ay 57 mil 400.

³²⁻³⁵ Axo d'a yirtilalcan viñaj José: Ay 40 mil 500 d'a yirtilal viñaj Efraín, ay pax 32 mil 200 d'a yirtilal viñaj Manasés.

³⁶⁻³⁷ A d'a yirtilal viñaj Benjamín, ay 35 mil 400.

³⁸⁻³⁹ A d'a yirtilal viñaj Dan, ay 62 mil 700.

⁴⁰⁻⁴¹ A d'a yirtilal viñaj Aser, ay 41 mil 500.

⁴²⁻⁴³ A d'a yirtilal viñaj Neftalí, ay 53 mil 400.

⁴⁴ Aton ix aj yelc'och juntzari sb'isul ix yic'chaari viñaj Moisés tic, viñaj Aarón yed' lajchavariño eb' yajal yaj d'a scal eb' israel d'a junjun iriitilal. ⁴⁵ Ix q'ue vaan juntzari sb'isul chi' d'a junjun iriitilal, d'a junjun macquiltaquil. A eb' israel, 20 ab'il sq'uinal sb'eyñejb'ati, aton eb' chi' smoj sb'at d'a oval. ⁴⁶ A d'a smasanil ay 603 mil 550 eb'.

Ix ac'jioch yopisio eb' levita

⁴⁷ A yirtilal viñaj Leví, maj ac'jiochlay eb' sb'isuloc, ⁴⁸ yujto a Jehová ix alan d'a viñaj Moisés: ⁴⁹ Ayic ol ic'anq'ue vaan sb'isul choñab' Israel tic, mañ ol ac'ochlay yirtilal viñaj Leví sb'isuloc. ⁵⁰ Yujto a ex yirtilalexcan viñaj Leví chi', ol ex och yac'umaloc servil in cajñub' b'aj ayec' scaxail intrato yed' masanil syamc'ab'il. Añeja' ex ol eyic'ñej b'ey in cajñub' chi' yed' masanil syamc'ab'il. Yovalil ol ex ajñej cajan d'a spatic yichari in cajñub' chi'. ⁵¹ Ayic tz'ic'jib'at d'a juntac el, a ex tze xuyemi, tze b'oanpaxq'ue b'aj sc'och chi'. Yalñej mach junoc anima mañ levitaoc sjavi d'a slac'anil jun in cajñub' chi', tojlorñej schami. ⁵² Axo masanil juntzarño yirtilal Israel ol cajñaj icha d'a szolal, junjun eb' ol aj d'a scampamento, d'a yalari sbandera. ⁵³ A exxo pax yirtilal ex can viñaj Leví chi' jun, a d'a spatic yichari in cajñub' ol ex ajoc. A ex ol e tañvej, yic vach' max cot voval d'a in choñab' Israel, xchi Jehová.

⁵⁴ Ix sc'anab'ajej eb' israel sc'ulan icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

2

A stzolal yaj campamento

¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón icha tic: ² Ayic sb'oanq'ue scampamento eb' israel d'a junoc lugar, junjun tz'aj d'a yalari sbandera yed' junjun macquiltaquil, yovalil najattac val tz'ajel eb' d'a spatic yichari mantiado, aton b'aj tzin ch'ox in b'a.

³ A d'a stzolal b'aj sjavi c'u, ata' tz'aj scampamento oxo' iriitilal ed'jinac sbandera yirtilal Judá. A eb' soldado yic yirtilal Judá chi', a viñaj Naasón yuninal viñaj Aminadab ayoch yajaliloc eb'. ⁴ Ato a' yalan sb'isul, ay 74 mil 600 eb' soldado. ⁵ Junñej tz'aj scampamento yirtilal Isacar yed' eb'. A viñaj

Natanael yuninal viñaj Zuar ayoch yajaliloc eb'. ⁶ Ato a' yalan sb'isul, ay 54 mil 400 eb' soldado. ⁷ Ata' tz'ajpax scampamento yirñtilal Zabulón. A viñaj Eliab, yuninal viñaj Helón ayoch yajaliloc eb'. ⁸ Ato a' yalan sb'isul, ay 57 mil 400 eb' soldado. ⁹ Yuj chi' a b'aj ay scampamento yirñtilal Judá chi', ay 186 mil 400 eb' soldado, aton eb' b'ab'el sb'at d'a yichañ eb' choñab' israel.

¹⁰ Axo d'a stojolal sur, ata' tz'aj scampamento oxo' irñtilal ed'jinac sbandera yirñtilal Rubén. A eb' soldado yic yirñtilal Rubén chi', a viñaj Elisur yuninal viñaj Sedeur ayoch yajaliloc eb'. ¹¹ Ato a' yalan sb'isul, ay 46 mil 500 eb' soldado. ¹² Junñej tz'aj scampamento yirñtilal Simeón yed' eb'. A viñaj Selumiel yuninal viñaj Zurisadai ayoch yajaliloc eb'. ¹³ Ato a' yalan sb'isul, ay 59 mil 300 eb' soldado. ¹⁴ Ata' tz'ajpax scampamento yirñtilal Gad yed' eb'. A viñaj Eliasaf yuninal viñaj Reuel ayoch yajaliloc eb'. ¹⁵ Ato a' yalan sb'isul, ay 45 mil 650 eb' soldado. ¹⁶ Yuj chi' a b'aj ay scampamento yirñtilal Rubén chi', ay 151 mil 450 eb' soldado, aton eb' sb'ey d'a yic schab'il macarñ.

¹⁷ Sb'atpax eb' levita d'a scal charñe' campamento. A eb' ed'jinac smantidoal b'aj tzin ch'ox in b'a. A charñe' campamento chi', d'a stzolal tz'aj sb'eyi icha tas yajec' eb' d'a scampamento, junjun eb' d'a yalañtac sbandera.

¹⁸ Axo d'a stojolal b'aj sb'at c'u, ata' tz'aj scampamento oxo' irñtilal ed'jinac sbandera yirñtilal Efraín. A eb' soldado d'a yirñtilal Efraín chi', a viñaj Elisama yuninal viñaj Amiud ayoch yajaliloc eb'. ¹⁹ Ato a' yalan sb'isul, ay 40 mil 500 eb' soldado. ²⁰ Junñej tz'aj yirñtilal Manasés yed' eb'. A viñaj Gamaliel yuninal viñaj Pedasur ayoch yajaliloc eb'. ²¹ Ato a' yalan sb'isul, ay 32 mil 200 eb' soldado. ²² Ata' tz'ajpax scampamento yirñtilal Benjamín. A viñaj Abidán yuninal viñaj Gedeoni ayoch yajaliloc eb'. ²³ Ato a' yalan sb'isul, ay 35 mil 400 eb' soldado. ²⁴ Yuj chi' a b'aj ay scampamento yirñtilal Efraín chi', ay 108 mil 100 soldado, aton eb' sb'ey d'a yoxil macarñ.

²⁵ Axo d'a stojolal norte, ata' tz'aj scampamento oxexo irñtilal ed'jinac sbandera yirñtilal Dan. A eb' soldado d'a yirñtilal Dan chi', a viñaj Ahiezer yuninal viñaj Amisadai ayoch yajaliloc eb'. ²⁶ Ato a' yalan sb'isul, ay 62 mil 700 eb' soldado. ²⁷ Junñej tz'aj scampamento yirñtilal Aser yed' eb'. A viñaj Pagiel yuninal viñaj Ocrán ayoch yajaliloc eb'. ²⁸ Ato a' yalan sb'isul, ay 41 mil 500 eb' soldado. ²⁹ Ata' tz'ajpax scampamento yirñtilal Neftalí yed' eb'. A viñaj Ahira yuninal viñaj Enán ayoch yajaliloc eb'. ³⁰ Ato a' yalan sb'isul, ay 53 mil 400 eb' soldado. ³¹ Yuj chi' a b'aj ay scampamento yirñtilal Dan chi', ay 157 mil 600 eb' soldado. Aton eb' sb'eyb'at d'a spatic sbandera yirñtilal Dan chi', aton eb' tzac'anto sb'ati, xchi Jehová.

³² A sb'isul eb' israel, ay 603 mil 550 eb' soldado d'a smasanil. ³³ Palta maj och eb' yirñtilalcan viñaj Leví sb'isuloc, icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

³⁴ Ix sc'ulej eb' israel icha val ix aj yalan Jehová. Junñej ix aj eb' d'a yalañtac sbandera, ix b'eyb'at eb' d'a stzolal, ato syal junjun macquiltaquil.

3

A tas yovalil sc'ulej eb' levita

¹ Aton eb' yirñtilal viñaj Aarón yed' eb' yirñtilal viñaj Moisés tic, ayic ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés chi' d'a yolom vitz Sinaí. ² A eb' yuninal viñaj Aarón chi': Viñaj Nadab b'ab'el vinac, viñaj Abiú, viñaj Eleazar yed' viñaj Itamar.

³ A eb' charñvañ tic, ix sic'jiel eb', ix ochcan yopisio eb' sacerdotéal. ⁴ Palta a viñaj Nadab yed' viñaj Abiú chi', ix cham eb' viñ d'a yichañ Jehová d'a tz'inan

lum Sinaí, yujto ix yac'och jun c'ac' eb' viñ icha ofrenda d'a yichañ Jehová to mañ smojoc. Mantalay yuninal eb' ta', yuj chi' axoriej viñaj Eleazar yed' viñaj Itamar ix munlaj sacerdoteal d'a yalañ smandar viñaj Aarón aton smam eb'.

⁵ Ix lolonxi Jehová d'a viñaj Moisés chi', ix yalan icha tic:

⁶ Avtej masanil eb' viñ vinac d'a yiñtilal Leví, yic scolvaj eb' yed' viñaj sacerdote Aarón icha ol yal viñ. ⁷⁻⁸ A eb' chi' ayoch yopisio d'a yichañ viñaj Aarón chi' yed' d'a yichañ choñab' d'a mantiado b'aj tzin ch'ox in b'a. Stañvanpax masanil yamc'ab' yic mantiado chi' eb'. Icha chi' tz'aj yac'ji servil masanil choñab' Israel yuj eb' d'a masanil munlajel b'aj ay in cajnub'.

⁹ Ic'chajocab'el eb' levita d'a scal eb' eyetchoñab' smasanil yic vach' syac' servil viñaj Aarón eb' yed' d'a masanil yiñtilal viñ. ¹⁰ Añej d'a yib'añ viñ yed' yiñtilal tz'ochcan yopisio yac'an sacerdoteal. Tato ay junoc mach mañ yiñtiloc viñ chi' syecoch sb'a d'a jun opisio chi', yovalil schami, xchi d'a viñ.

Yic Jehová yaj eb' levita

¹¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

¹² Toxo ix ex in sic'canel a ex levita ex tic sq'uexuloc junjun eb' b'ab'el vinac unin d'a scal eb' etisraelal, yuj chi' vic eyaji. ¹³ Ayic ix vac'ancham masanil eb' b'ab'el vinac unin d'a Egipto, ix vac'can sb'ab'el vinac unin eb' etisraelal yic tz'ochcan vicoc, icha pax chi' noc' b'ab'el yune' noc' e molb'etzal noc' vic yaji. A in Jehová in svala', xchi d'a viñaj Moisés chi'.

A sb'isul eb' levita

¹⁴ Ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés chi' d'a tz'inan luum Sinaí, ix yalani:

¹⁵ Ic'g'ue vaan sb'isul eb' etlevitail, icha junjun macquiltaquil, masanil eb' vinac d'a e cal. Tza chael yich d'a eb' jun ujal sq'uinal sb'eyñejb'ati, xchi Jehová. ¹⁶ Yuj chi' ix yic'chaañ sb'isul eb' viñaj Moisés chi', icha ix aj yalan Jehová.

¹⁷ A eb' yuninal viñaj Leví: Aton viñaj Gersón, viñaj Coat yed' viñaj Merari.

¹⁸ Axo eb' yuninal viñaj Gersón chi': Aton viñaj Libni yed' viñaj Simei, aton eb' viñ tic sb'inajñej d'a yiñtilal.

¹⁹ A eb' yuninal viñaj Coat: Aton viñaj Amram, viñaj Izhar, viñaj Hebrón yed' viñaj Uziel, aton eb' viñ tic sb'inajñej d'a yiñtilal.

²⁰ A eb' yuninal viñaj Merari: Aton viñaj Mahli yed' viñaj Musi, aton eb' viñ tic sb'inajñej d'a yiñtilal. A eb' viñ tic, yajal yaj eb' viñ d'a junjun macañ yiñtilalcan viñaj Leví.

²¹ A eb' yiñtilalcan viñaj Gersón, cha macañ yaj eb', aton eb' yiñtilalcan viñaj Libni yed' eb' yiñtilalcan viñaj Simei. ²² A sb'isul eb' vinac d'a smasanil, ix chajiel yich d'a eb' jun ujal sq'uinal sb'eyñejb'ati, ay 7 mil 500. ²³ Masanil eb' tic, a d'a stojolal b'aj tz'em c'u, d'a spatic scajnub' Jehová tz'aj scampamento eb'. ²⁴ A pax mach yajal yaj d'a yiñtilalcan viñaj Gersón, aton viñaj Eliasaf yuninal viñaj Lael. ²⁵ Aton eb' tz'ılan juntuñ smacul yib'añ scajnub' Jehová b'aj sch'ox sb'a yed' c'apac cortina ayoch d'a sti' scajnub' chi', ²⁶ c'apac scortinail amac' oyanoch d'a spatic scajnub' Jehová yed' b'aj ay altar, c'apac cortina ayoch d'a sti' amac' chi' yed' sch'añal ayoch d'a spatic syamc'ab'íl.

²⁷ A eb' yiñtilalcan viñaj Coat, chañ macañ yaj eb': Aton eb' yiñtilalcan viñaj Amram, eb' yiñtilalcan viñaj Izhar, eb' yiñtilalcan viñaj Hebrón yed' eb' yiñtilalcan viñaj Uziel. ²⁸ A sb'isul masanil eb' vinac ix schael yich d'a eb' jun ujal sq'uinal sb'eyñejb'ati, ay 8 mil 600 eb', aton eb' tz'ılan scajnub' Jehová. ²⁹ Masanil eb' tic, a d'a stz'eyel scajnub' Jehová d'a stojolal sur tz'aj scampamento eb'. ³⁰ A yajalil juntuñ eb', aton viñaj Elizafán yuninal viñaj

Uziel. ³¹ Aton eb' tic tz'ilan te' scaxail trato, te' mexa, sb'achnub' candil, chab' altar yed' masanil jantac syamc'ab'il sc'anchaj d'a yol scajnub' Jehová yed' pax c'apac cortina ayoch d'a yool.

³² A jun sat yajal yajoch d'a scal eb' levita chi', aton viñaj Eleazar yuninal viñaj sacerdote Aarón, a viñi tz'ilan masanil eb' smunlaj d'a scajnub' Jehová.

³³ A eb' yirítalcan viñaj Merari, cha macañ yaj eb', aton eb' yirítalcan viñaj Mahli yed' eb' yirítalcan viñaj Musi. ³⁴ A sb'isul masanil eb' vinac, tz'el yich d'a eb' jun ujal sq'uinal sb'eyñejb'ati, ay 6 mil 200 eb'. ³⁵ A yajalil eb', aton viñaj Zuriel yuninal viñaj Abihail. Tz'aj scampamento eb' d'a stz'eyel scajnub' Jehová d'a stojolal norte. ³⁶ Aton eb' tic tz'ilan te' smarcoal, sreglail, yoyal, sb'achnub'al, masanil syamc'ab'il, ³⁷ yed' pax yoyal oyanoch d'a spatitac amac', sb'achnub'al, yestacaíl yed' masanil sch'arial.

³⁸ Axo pax d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a yichañb'at scajnub' Jehová tz'aj scampamento viñaj Moisés yed' viñaj Aarón yed' eb' yuninal viñaj Aarón chi', aton eb' tz'ac'vi servil d'a yol scajnub' Jehová chi' yuj svach'iloc eb' israel. Tato ay junoc mach sc'och d'a slac'anil cajnub' chí' to mañ yopisiooc yaji, tojlotñej schami.

³⁹ Ayic ix yic'anchaari sb'isul eb' levita viñaj Moisés yed' viñaj Aarón d'a stz'olal icha ix aj yalan Jehová, a sb'isul eb' vinac d'a smasanil, ay 22 mil, tz'el yich d'a eb' jun ujal sq'uinal sb'eyñejb'ati.

A sq'uexul eb' b'ab'el unin

⁴⁰ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

Ic'chaari sb'isul yed' sb'i eb' b'ab'el vinac unin d'a scal eb' etchoñab', tz'el yich d'a eb' jun ujal sq'uinal sb'eyñejb'ati. ⁴¹ A eb' levita tic, vic yaj eb' sq'uexuloc eb' b'ab'el unin chi'. Añeja' vicpax tz'ajcan masanil noc' smolb'etzal noc' eb' sq'uexuloc noc' sb'ab'el yune' noc' smolb'etzal noc' eb' israel tic. A in ton Jehová in svala', xchi d'a viñi.

⁴² Yuj chi' ix ic'jichaari sb'isul masanil eb' b'ab'el vinac unin d'a scal choñab' Israel yuj viñaj Moisés chi', icha ix aj yalan Jehová. ⁴³ Masanil eb' vinac unin jun ujal sq'uinal sb'eyñejb'ati, ay 22 mil 273 eb'.

⁴⁴ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

⁴⁵ Ac'canoch eb' levita tic sq'uexuloc eb' b'ab'el vinac unin d'a scal choñab' Israel. Añeja' pax noc' smolb'etzal noc' eb' tz'ochcan sq'uexuloc noc' smolb'etzal noc' eb' yetisraelal, yujto vic yaj eb' levita tic. A in ton Jehová in svala'. ⁴⁶⁻⁴⁷ Palta ec'al sb'isul eb' b'ab'el unin d'a choñab' Israel d'a yichañ eb' levita chi', yuj chi' a d'a junjun eb' 273 b'ab'el unin syac' sobre chi', tza c'an oyeoc siclo q'uen plata, icha jantac yalil q'uen sc'anchaj d'a in cajnub', aton 20 geras yalil. ⁴⁸ Tzac'an juntzari q'uen tumin chi' d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal, aton tz'och sq'uexuloc eb' b'ab'el unin syac' sobre chi', xchi Jehová.

⁴⁹ Icha chi' ix aj smolanq'ue q'uen tumin viñaj Moisés ix och sq'uexuloc eb' b'ab'el unin d'a scal choñab' Israel syac' sobre chi'. ⁵⁰ Ix molchaj mil 365 siclo q'uen plata, icha jantac yalil q'uen sc'anchaj d'a scajnub' Jehová. ⁵¹ Ix lajvi chi', ix yac'an q'uen viñaj Moisés d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal, icha ix aj yalan Jehová.

4

A yopisio eb' levita

¹ Ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón, ix yalan icha tic:

² Ic'q'ue vaan sb'isul eb' yirítalcan viñaj Coat d'a stzolah d'a scal eb' levita, ³ aton eb' 30 ab'il sq'uinal sc'och d'a 50. Aton eb' tic smoj val smunlaj d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a.

⁴ A smunlajel eb' yirítalcan viñaj Coat chi', to a juntzañ tastac vicñej yaji, a stañvej eb', aton juntzañ tic: ⁵ Ayic sb'atxi eb' choñab', a ach ach Aaron yed' eb' uninal, tzeyiq'uel c'apac cortina ayoch smaculoc jun Lugar Vicñej Yaji, tze musan te' scaxail in trato d'a c'apac. ⁶ Axo d'a yib'añ tzeyac'b'at jun tz'uum te lab'ab'i smusiloc. Axo d'a yib'añ jun chi' tzeyac'b'at jun c'apac q'uc'mutz'inac, tzeyac'anoch te' b'achlab' yic tz'ic'jib'ati. ⁷ Tzeyac'anpaxb'at jun c'apac q'uc'mutz'inac c'apac d'a sat mexa ay d'a vichañ, axo d'a yib'añ jun chi' tzeyaq'uem q'uen plato, juntzañ q'uen nivac cuchara, uc'ab' yed' juntzañ xualal vino tz'ac'ji d'a ofrendail yed' ixim pan tz'ac'jitaxoni. ⁸ A d'a yib'añ masanil juntzañ chi' tzeyac'b'at jun chacchac c'apac, tze musan d'a jun tz'uum te lab'ab'i chi', tzeyac'anpaxoch te' b'achlab' yic tz'ic'jib'ati. ⁹ Tzeyic'anpaxcot junxo q'uc'mutz'inac c'apac, tze musan jun sb'achnub' candil yed' juntzañ candil chi', q'uen q'ueen tz'ic'anel staññil c'apac c'apac b'aj tz'och sc'ac'al candil yed' platillo yed' masanil yed'tal sc'anchaj yed' aceite. ¹⁰ Masanil juntzañ chi' tze musej d'a jun noc' tz'uum te lab'ab'i, tzeyac'anq'ue d'a yib'añ te b'achlab'.

¹¹ Tzeyac'anpaxb'at junxo q'uc'mutz'inac c'apac d'a yib'añ altar nab'a oro. Tze pichan d'a juntzañ noc' tz'uum lab'ab'i, tzeyac'anpaxoch ste'al yic sb'achchaji. ¹² Tze molanpax q'ue vaan masanil yamc'ab' sc'anchaj d'a yol in cajnub', tze pichanoch d'a yol jun q'uc'mutz'inac c'apac, tzeyac'anoch juntzañoxo noc' tz'uum lab'ab'i d'ay, tzeyac'anq'ue d'a yib'añ te b'achlab'. ¹³ Yovalil tzeyiq'uel jantac q'uen taññ calan yed' xepu' stz'a d'a altar, slajvi chi' tze musan altar chi' d'a jun c'apac c'apac yaxmaquinac. ¹⁴ Axo d'a yib'añ tz'ac'jib'at masanil tastac sc'anchaj d'a altar chi': Aton yed'tal tz'ac'ac' yed' juntzañ q'uen tenedor, q'uen pala, q'uen nivac uc'ab' yed' juntzañoxo yalñej tas yamc'ab'il. A d'a yib'añ masanil juntzañ chi' tz'ac'jib'at noc' tz'uum te lab'ab'i, tzeyac'anpaxoch te' yic sb'achchaji. ¹⁵ Ayic slajvi e pichan masanil juntzañ tastac nivan yelc'och chi', vach'xo yaji yic tz'ic'jib'ati, scot eb' yirítalcan viñaj Coat yic syic'anb'at eb'. Masanil juntzañ tastac to vic yaj chi', max yal-laj syaman eb' yic max cham eb' yuuj. Masanil jantac syamc'ab'il yic in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a, a eb' yirítalcan viñaj Coat yovalil tz'ic'anb'ati. ¹⁶ A viñaj Eleazar, viñ uninal a ach sacerdote Aaron, a viñ tz'ılan tas yaj aceite yic candil, incienso vach' sjab', ofrenda yic ixim trigo to yovalil tz'ac'ji d'ayin yed' aceite sc'anchaji a sic'chajel junoc mach, ma junoc tas tz'ochcan vicoc. A viñ stañvan in cajnub' yed' masanil syamc'ab'il, xchi Jehová.

¹⁷ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aaron chi' icha tic:

¹⁸ Mocab' satel eb' yirítalcan viñaj Coat d'a scal eb' eyetlevitail. ¹⁹ Yic max javi chamel d'a yib'añ eb', yuj syaman eb' tastac to vicñej yaji, yovalil tze b'eyb'alej juntzañ tic: Ach Aaron yed' eb' uninal, yovalil tzex och yed' eb' d'a yol in cajnub'. A ex tzeyal d'a eb' tastac syic'b'at junjun eb'. ²⁰ Yuj chi', max och eb' junoc rato yil tastac to vic yaji, yic max cham eb' yuuj, xchi Jehová.

²¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

²² Ic'chañ sb'isul eb' yirítalcan viñaj Gersón d'a stzolah, ²³ aton eb' 30 ab'il sq'uinal sc'och d'a 50, aton eb' smoj val smunlaj d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a.

²⁴ Aton smunlajel eb' yirítalcan viñaj Gersón tic d'a mantiado chi': ²⁵ A eb' yovalil tz'ic'anb'at c'apac smacul yib'añ in cajnub' yed' chab'xo jeñan smacul yib'añ, noc' tz'um lab'ab'i ayoch smaculoc yib'añ, c'apac cortina ayoch d'a

smaculoc sti', ²⁶ c'apac cortina ayoch d'a spatictac yamaq'uul in cajnub' b'aj ay altar, c'apac cortina ayoch b'aj ay sti' yamaq'uul chi' yed' syamc'ab'il yed' jantac sch'añal ayochi yic tz'och d'a yopisio. A eb' ayoch d'a yib'añ yilan juntzañ ix b'inaj tic. ²⁷ A viñaj Aarón yed' eb' yuninal, a eb' scuchb'an masanil eb' yirñtilalcan viñaj Gersón chi' d'a munlajel sc'ulej yed' yic'anb'at tastac eb' to tz'ic'jib'ati. A eb' tic sch'oxan tastac syic'b'at junjun eb'. ²⁸ Aton val yopisio eb' yirñtilalcan viñaj Gersón tic ayic smunlaj eb' d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a. Sc'anab'ajejocab' masanil tas syal viñaj Itamar eb', aton viñ yuninal viñaj sacerdote Aarón.

²⁹ Ic'chaañ sb'isul eb' yirñtilalcan viñaj Merari d'a stzolal, ³⁰ aton eb' 30 ab'il sq'uinal sc'och d'a 50, aton eb' smoj val smunlaj d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a. ³¹ A smunlajel eb', aton yic'anb'at masanil ste'al mantiado chi' eb', aton smarcoal, sreglail, yoyal yed' sb'achnub'al, ³² masanil yoyal oyanoch d'a spatictac yamaq'uul in cajnub', sb'achnub'al yich, yestacail, sch'añal yed' masanil syamc'ab'il sc'anchaji. A ex tzeyala' tastac yovalil syic'b'at junjun eb'. ³³ A jun munlajel tic scan d'a yol sc'ab' eb' yirñtilalcan viñaj Merari. A viñaj Itamar yuninal viñaj sacerdote Aarón, a viñ tz'alani tas sc'ulej eb', xchi Jehová.

³⁴⁻⁴⁸ A viñaj Moisés, viñaj Aarón yed' eb' yajalil choñab', a eb' ix ic'anchaañ sb'isul eb' levita smoj val smunlaj d'a scajnub' Jehová b'aj sch'ox sb'a, aton eb' 30 ab'il sq'uinal sc'och d'a 50. Aton eb' tic: Eb' yirñtilalcan viñaj Coat, viñaj Gersón yed' viñaj Merari. D'a stzolal ix ic'jichaañ sb'isul eb' icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

A eb' yirñtilalcan viñaj Coat, icha stzolal, ay 2 mil 750 eb' d'a smasanil.

A eb' yirñtilalcan viñaj Gersón, icha stzolal, ay 2 mil 630 eb' d'a smasanil.

A eb' yirñtilalcan viñaj Merari, icha stzolal, ay 3 mil 200 eb' d'a smasanil.

Axo sb'isul eb' levita chi' ix yic'chañ viñaj Moisés, viñaj Aarón yed' eb' yajal yaji, icha syal stzolal, aton eb' 30 ab'il sq'uinal sc'och d'a 50 to smoj val smunlaj d'a scajnub' Jehová b'aj sch'ox sb'a, ay 8 mil 580 eb' d'a smasanil.

⁴⁹ A jun sb'isul tic, ix ic'chajq'ue vaan, ix alchaj d'a junjun eb' tastac sc'ulej yed' tastac syic'b'ati, icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés.

5

Ley d'a eb' anima mañ vach'oc yaji

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

² Al d'a masanil eb' etisraelal to a eb' anima penaay yuj lepra, eb' tz'el yirñatil yuj junoc ilya ayoch d'ay, ma eb' syaman junoc chamnac, yovalil tz'ic'jiel eb' d'a spatiquel campamento. ³ Masanil juntzañ anima chi', tz'ic'jiel eb', eb' viñ vinac ma eb' ix ix, yic malaj tas mañ vach'oc d'a yol campamento b'aj ayinec' eyed'oc, xchi d'a viñ. ⁴ Ix sc'anab'ajej eb' israel yic'anelta juntzañ eb' anima chi', icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

A sleyal d'a spac syac' eb' ixtum anima

⁵ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

⁶ Al juntzañ tic d'a eb' etchoñab': Tato ay junoc vinac, ma junoc ix ix max in c'anab'ajani, syixtan yetanimail, van yoch smul. ⁷ Yovalil syojtaquejel spaltail chi'. Añejtona', yovalil syac'xi sq'uexul tastac ix yixtejb'at chi', syac'an jab'oxco d'a yib'añ stojol juntzañ chi'. ⁸ Tato toxo ix cham jun mach ix ixtajb'at tastac ay d'ay chi', mañxa pax junoc ayto yuj sb'a smoj schaan sq'uexul junoc tas chi', a jun chi', tz'ochcan vicoc, axo d'a yol sc'ab' eb'

sacerdote scani. Arjejtona' syac'anpax junoc noc' ch'ac calnel silab'il yic tz'ac'ji tup smul ix och chi'.

⁹ Masanil ofrenda syac' eb' etisraelal d'ayin, tz'ic'jib'at d'a eb' sacerdote. A juntzañ chi', yic eb' sacerdote chi' yaji. ¹⁰ Masanil tastac syac' junoc etisraelal d'ayin, tato tz'ac'ji d'a junoc viñ sacerdote, yic viñ tz'ajcani, xchi d'a viñ.

A sleyal d'a yib'añ c'ac'alc'olal

¹¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés ¹² to syal juntzañ tic viñ d'a eb' yetisraelal: Talaj ay junoc vinac sna d'a spatic ix yetb'eyum to ay smul ix say d'a yol sc'ab', ¹³⁻¹⁴ to smulan ix yed' junoc vinac, palta max nachajel-laj yuj viñ tato toxo ix mulan ix, yujto max yal ix, malaj pax junoc mach ix ilan smulan ix. Mato ay pax junoc vinac toñej snaanq'ue icha chi' d'a spatic ix yetb'eyum chi', vach'chom malaj smul ix syac'och d'a yol sc'ab' viñ. ¹⁵ A d'a cha macañ lolonel icha chi', a viñ vinac chi', syal yic'anb'at ix yetb'eyum viñ d'a yichañ junoc viñ sacerdote. Syac'an chañeoc libra ixim harina cebada viñ ofrendail yuj ix, palta max secjiemlaj aceite d'a yib'añ ixim, max ac'jipaxlaj incienso yed' ixim, yujto a jun ofrenda chi', ofrenda yic c'ac'alc'olal, yopisio yic scheclajelta mul.

¹⁶ Axo viñ sacerdote chi' tz'alani to snitzcot sb'a ix ix chi', tz'ic'jioch ix d'a vichañ a in Jehová in tic. ¹⁷ Elañchamel syic'cot jab'oc a a' viñ sacerdote chi' d'a yol junoc lum uc'ab', aton a a' vicñej yaji. Syic'anpaxq'ue jab'oc pococ viñ, aton lum ay d'a in cajnub', syac'anb'at viñ d'a scal a a' chi'. ¹⁸ Tz'och liñan ix ix chi' yuj viñ sacerdote chi' d'a vichañ a in Jehová in tic, syic'anel sc'ox ix, tz'ac'jipaxoch jun ofrenda yuj c'ac'alc'olal chi' d'a yol sc'ab' ix. Axo viñ sacerdote chi' ed'jinacq'ue a a' c'a' tz'ic'ancot yaelal, ¹⁹ schecan viñ yac' sti' ix. Syalan viñ d'a ix icha tic: Tato yel maj ach mulan yed' junocxo vinac d'a yol sc'ab' viñ etb'eyum tic, malaj tas ol ach ic'anoc a ol uc'anem jun a a' c'a' ed'jinac yaelal tic. ²⁰ Palta tato ix ach mulan yed' junocxo viñ vinac jun, ix och a mul d'a yol sc'ab' viñ etb'eyum, ²¹ a Jehová ol ach ac'ancanoch ch'oxnab'iloc d'a yichañ eb' etchoñab'. Ol ach b'inaj yuj eb' d'a chucal, ol malq'ue a c'ool, ol tacjoc yib' a xub'. ²² Aton val jun yaelal chi' ol javoc d'a ib'añ a ol uc'anem jun a a' tic, yujto a a' ed'jinac yaelal, xcham viñ sacerdote chi' d'a ix. Axo stac'vi ix ix chi': Ujocab' icha chi', xcham ix.

²³ A juntzañ catab' chi', tz'ib'chajocab'can yuj viñ sacerdote. Slajvi chi' sb'icanel viñ yed' a a' c'a' tz'em d'a yol uc'ab' chi'. ²⁴ Slajvi chi' syuc'anem a' ix ix chi', axo yic slajvi yuc'an a' ix, scotcan yaelal d'a yib'añ ix. ²⁵ Schaanec' ixim harina cebada ofrenda yuj c'ac'alc'olal viñ sacerdote chi' d'a yol sc'ab' ix. A jun ofrenda chi' sb'achoch viñ sacerdote chi' d'a vichañ a in Jehová in tic. ²⁶ Syic'anq'ue jun votzoc jun ofrenda viñ sacerdote chi', sñusantz'a viñ d'a yib'añ altar yuj sch'oxancot masanil jun ofrenda chi'. Ayic toxo ix yuq'uej a a' c'a' chi' ix, ²⁷ tato ay smul ix d'a yol sc'ab' viñ yetb'eyum chi', scot yaelal d'a yib'añ ix yuj a a' syuq'uem chi'. Smalq'ue sc'ool ix, stacji yib' xub' ix, tz'ochcan ix ch'oxnab'iloc yed' sb'inaj d'a chucal d'a scal choñab' chi'. ²⁸ Palta tato yel malaj jab'oc smul ix, malaj jab'oc tas tz'ic'an ix, yuj chi' scheclajeli to malaj smul ix, syalñej yalji yune' ix.

²⁹ Aton jun ley tic tz'och d'a yib'añ ix ix smulan d'a yol sc'ab' viñ yetb'eyum, yuj chi' tz'och viñ yetb'eyum ix chi' d'a c'ac'alc'olal. ³⁰ Tato ay junoc vinac toñej tz'ec' d'a yib'añ yac'an c'ac'alc'olal d'a ix yetb'eyum, a jun vinac chi' yovalil syic'cot ix yetb'eyum viñ chi' d'a vichañ a in Jehová in tic, yic sb'oan viñ sacerdote chi' masanil tas syal jun ley tic. ³¹ Tato yel ay smul ix ix chi', a

d'a yib'arı́ ix scan smul chi'. Axo d'a yib'arı́ viřı́ vinac chi' malaj tas scani, xchi Jehová.

6

A sleyal d'a eb' nazareo

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viřı́aj Moisés chi' icha tic:

² Al juntzařı́ tic d'a eb' etchořı́ab': Tato ay junoc vinac ma junoc ix ix syac' sti' yac'anoch sb'a d'a yol in c'ab' d'a nazareoal, ³ maxtzac yal-laj yuc'an vino, ma yuc'an junocxo tas to pajb'ınac. Maxtzac yalpax yuc'an vino ochnac vinagreal, ma vinagre pajb'ınac. Max yalpax yuc'an yal sat uva, ma sloan sat, ma sloan sat d'a taquı́nal. ⁴ A d'a jantac tiempo ix yac' sti' chi', mařı́ val jab'oc syal yab'lan masanil tastac tz'el d'a te' uva, vach'chom sq'uenal ma stz'umal. ⁵ Max yalpax sjoxanel xil sjolom masanto slajvi jantac tiempo ix yac' sti' chi' d'ayin, scharı́ej q'uib' xil sjolom yujto vic yaj a in Jehová in tic. ⁶ A d'a jun tiempoal chi', max yal-laj sc'och d'a stz'ey junoc chamnac, ⁷ vach'chom a smam, ma snun schami, ma junoc yuc'tac, ma junoc yanab', palta max yal-laj sc'och d'a stz'ey yic vach' max can d'a chucal icha yalan ley. Yovalil vach'řej yaji yujto vic yaji. ⁸ A d'a masanil tiempo b'aj ix yac' sti' chi', junelřej vicřej yaji.

⁹ Talaj ay junoc mach junřej ayec' yed'oc schami, a xil sjolom to vic yaj chi', mařı́xo vach'oc tz'ajcan icha yalan ley. Yuj chi' ayic slajvi yec'b'at uqueoc c'ual ayic sb'oxican icha yalan ley, ichato chi' sjoxjı́el xil sjolom chi'. ¹⁰ Axo d'a yucub'ixial, syic'anb'at chavařı́oc noc' paramuch yalřej tas macarı́il d'a junoc viřı́ sacerdote d'a yı́charı́ in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a. ¹¹ A viřı́ sacerdote chi' tz'ac'an junoc noc' chi' silab'il yuj smul jun anima chi'. Axo junxo noc' sřı́usjı́tz'a noc' smasanil silab'il. Icha chi' tz'aj yac'ji tup smul yuj b'aj ix cham jun anima chi' d'a stz'ey. A d'a jun c'u chi', a xil sjolom sq'uib'xi, vic tz'ajxicani. ¹² Tz'elxi yich jun tiempoal b'aj ix yac' sti' d'ayin. A jantac tiempo ix ec'b'at d'a yalařı́tax chi', maxtzac ochlaj sb'ısuloc, yujto a xil sjolom vic yaji, ix itaxeli. Ařejtona' yovalil syic'paxb'at junoc noc' calnel jun ab'il sq'uinal silab'il d'a vı́charı́ a in Jehová in tic yuj stupan tas ix sc'ulej chi'.

¹³ Ayic slajvi jantac tiempoal ix yac' sti' jun anima chi', yovalil sb'at d'a sti' in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a. ¹⁴ Ata' syac'och jun silab' d'a vı́charı́, sřı́usjı́tz'a smasanil, aton junoc noc' quelem calnel jun ab'il sq'uinal, malaj jab'oc spaltail. Ařejja' syac'pax junoc noc' nun calnel jun ab'il sq'uinal, malaj jab'oc spaltail. A jun chi' silab' yaj yuj yac'ji tup mul. Tz'ac'ji junoc noc' ch'ac calnel malaj jab'oc spaltail silab'il yic junc'olal. ¹⁵ Ařejtona', yovalil syac' junoc yune' mooch ixim pan malaj yich, a ixim harına te vach' ayoch d'ay calab'il yed' aceite. Syac'pax ixim c'oxox pan malaj yich, ayoch aceite d'ay. Junřej tz'aj yac'an yed' yofrenda d'a ixim trigo yed' vino d'iřı́antaxon yac'ani.

¹⁶ A junoc viřı́ sacerdote tz'ac'anoch jun silab' yuj mul chi' d'a vı́charı́ a in Jehová in yed' silab' to sřı́usjı́tz'a smasanil. ¹⁷ Syac'anpax noc' calnel silab'il yic junc'olal. Junřej tz'aj yac'an yed' ixim pan malaj yich chi'. Syac'anpax ofrenda d'a ixim trigo yed' pax vino. ¹⁸ A jun ix yac' sti' d'a nazareoal chi', sjoxchajel xil sjolom. A d'a yı́charı́ in cajnub' sjoxchajeli. Smolq'ue xil sjolom ayoch ch'oxnab'iloc to vic yaji, sřı́usjı́tz'a d'a cal c'ac', aton c'ac' b'aj stz'a silab' yic junc'olal. ¹⁹ Ayic slajvi sjoxjı́el xil sjolom chi', a viřı́ sacerdote tz'ic'anq'ue sřejjab' noc' calnel tajınacxo chi' yed' jun ixim pan malaj yich ayem d'a yol jun yune' mooch chi' yed' pax jun ixim c'oxox pan malaj yich, syac'anoch viřı́ masanil d'a yol sc'ab' jun ix yac'och sb'a nazareoal chi'. ²⁰ Slajvi chi', sb'achanoch juntzařı́ chi' viřı́ sacerdote chi' d'a vı́charı́ a in Jehová in tic. A

juntzañ chi' sic'b'ilel vicoc, yic eb' sacerdote chi' yaji yed' pax sñisc'ol noc' sb'achhajoch d'a vichañ, xub' noc' to sic'chajcaneli, yic viñ sacerdote chi' yaji. Ayic toxo ix lajvi masanil juntzañ chi', a jun yac'nacoch sb'a nazareoal chi', tzaxo yal yuc'an vino.

²¹ Aton juntzañ checnab'il tic d'a eb' nazareo: Tato ay junoc nazareo chi' syac' sti' yac'an junoc ofrenda ec'to d'a yichañtaxon sleyal, yovalil sc'anab'ajej sc'ulan icha b'aj ix yac' sti' chi', xchi Jehová.

A vach' lolonel syal eb' sacerdote

²² Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

²³ Al d'a viñaj Aarón yed' d'a eb' yuninal, ayic syalan vach' lolonel eb' d'a yib'añ eb' eyetisraelal, syal eb' icha tic:

²⁴ Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a eyib'añ, tzex stañvani.

²⁵ Ex yilocab'och Jehová d'a tzalajc'olal, sch'oxocab' svach'c'olal d'ayex.

²⁶ Xajjanocab' tzex yiloch Jehová, yac'ocab' junc'olal d'ayex, xchiocab' eb'.

²⁷ Icha chi' ol yutej eb' in yac'an b'inaj d'a yib'añ eb' etisraelal. A inxo ol vac' in vach'c'olal d'a yib'añ eb', xchi d'a viñ.

7

Ofrenda yuj scajnub' Jehová

¹ Ayic ix lajvi sb'oanq'ue scajnub' Jehová viñaj Moisés, ix yac'anoch aceite viñ d'ay yed' d'a masanil syamc'ab'il yed' d'a yib'añ altar yed' syamc'ab'il. ² A d'a jun c'u chi' a eb' yajal yaj d'a junjun iñtilal, aton eb' colvajnac yic'anchari sb'isul eb' vinac, ³ ix yac' yofrenda eb' d'a Jehová: Vaque' carreta ayq'ue yeñul yib'añ yed' lajchavañ noc' mam vacax smunlaj ix yac' eb'. Syalelc'ochi, junjun carreta d'a chatacvañ eb' yajal chi', junjun pax noc' vacax chi' d'a junjun eb'. Masanil juntzañ chi' ix yac'och eb' d'a yichañ scajnub' Jehová.

⁴ Yuj chi' ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi': ⁵ Cha juntzañ carreta yed' juntzañ noc' vacax smunlaj chi', tzac'an d'a eb' levita yic sc'an eb' d'a munlajel d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a, icha tastac munlajelal sc'ulej junjun eb', xchi d'a viñ.

⁶ Ix schaan juntzañ carreta chi' viñ, ix schaanpax noc' vacax smunlaj chi' viñ, ix spojanec' viñ d'a scal eb' levita. ⁷ A d'a eb' yñtilalcan viñaj Gersón, chab' carreta yed' chañvañ noc' vacax chi' ix yac' viñ, icha syal smunlajel eb'. ⁸ Axo d'a eb' yñtilalcan viñaj Merari, chañe' carreta yed' vajxacvañ noc' vacax chi' ix yac' viñ, icha syal smunlajel eb' b'aj scuchb'aj yuj viñaj Itamar yuninal viñaj sacerdote Aarón. ⁹ Axo d'a yñtilalcan viñaj Coat, malaj carreta, malaj pax noc' vacax ix ac'ji, yujto a eb' sb'achanb'at masanil yamc'ab' yic scajnub' Jehová d'a sjolom sjeñjab'.

¹⁰ Ayic ix ac'jicanoch yopisio altar, ix yic'b'at yofrenda eb' yajal d'a junjun iñtilal d'a yichañ altar chi'. ¹¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi': A d'a junjun c'u ch'occh'oc eb' yajal d'a junjun iñtilal ol yic'cot yofrenda yuj yochcan yopisio altar, xchi.

¹²⁻⁸³ A d'a b'ab'el c'u, ix yic'ancot yofrenda viñaj Naasón yuninal viñaj Aminadab, yajal d'a yñtilal Judá.

D'a schab'il c'ual, ix yic'ancot yic viñaj Natanael yuninal viñaj Zuar, yajal d'a yñtilal Isacar.

D'a yoxil c'ual, ix yic'ancot yic viñaj Eliab yuninal viñaj Helón, yajal d'a yñtilal Zabulón.

D'a schariil c'ual, ix yic'ancot yic viñaj Elisur yuninal viñaj Sedeur, yajal d'a yñtilal Rubén.

D'a yoil c'ual, ix yic'ancot yic viñtaj Selumiel yuninal viñtaj Zurisadai, yajal d'a yirñtilal Simeón.

D'a svaquil c'ual, ix yic'ancot yic viñtaj Eliasaf yuninal viñtaj Deuel, yajal d'a yirñtilal Gad.

D'a yuquil c'ual, ix yic'ancot yic viñtaj Elisama yuninal viñtaj Amiud, yajal d'a yirñtilal Efraín.

D'a svajxaquil c'ual, ix yic'ancot yic viñtaj Gamaliel yuninal viñtaj Pedasur, yajal d'a yirñtilal Manasés.

D'a sb'alurñil c'ual, ix yic'ancot yic viñtaj Abidán yuninal viñtaj Gedeoni, yajal d'a yirñtilal Benjamín.

D'a slajurñil c'ual, ix yic'ancot yic viñtaj Ahiezer yuninal viñtaj Amisadai, yajal d'a yirñtilal Dan.

D'a yuxluchil c'ual, ix yic'ancot yic viñtaj Pagiel yuninal viñtaj Ocrán, yajal d'a yirñtilal Aser.

Axo d'a slajchavil c'ual, ix yic'ancot yic viñtaj Ahira yuninal viñtaj Enán, yajal d'a yirñtilal Neftalí.

Lajanñej yofrenda junjun eb' viñ ix yic'coti. Aton junjun plato nab'a plata, 130 siclo yalil junjun yed' pax junjun q'uen nivac uc'ab' nab'a plata, 70 siclo yalil junjun, icha echlab' sc'anchaj d'a scajñub' Jehová. A juntzañ yed'tal chi' te b'ud'an yuj ixim harina te vach' calab'il yed' aceite, aton syac' eb' d'a ofrendail. Ix yac'anpax junjun q'uen nivac cuchara nab'a oro eb', 10 siclo yalil junjun, b'ud'an yed' incienso. Ix yac'anpax junjun noc' quelem vacax eb', junjun noc' ch'ac calnel, junjun noc' quelem calnel jun ab'il sq'uinal yic sñusjitz'a d'a silab'il. Ix yac'anpax junjun noc' mam chiva eb' yic tz'och silab'il yuj mul. Stzac'anilxo ix yac' silab' yic junc'olal eb', chavañ noc' toro, ovañ noc' ch'ac calnel, ovañ noc' mam chiva yed' pax ovañ noc' quelemtac calnel jun ab'il sq'uinal ix yac' junjun eb'.

⁸⁴ Masanil ofrenda ix yac' eb' yajal yaj d'a yirñtilalcan Israel, ayic ix ochcan yopisio altar, aton juntzañ tic: Lajchave' q'uen plato nab'a plata, lajchave' uc'ab' nab'a plata yed' lajchave' nivac cuchara nab'a oro. ⁸⁵ Junjun plato chi' 130 siclo yalil, junjun uc'ab' 70 siclo yalil, yuj chi' a q'uen plata chi' d'a smasanil, ay 2 mil 400 siclo yalil, icha echlab' sc'anchaj d'a scajñub' Jehová.

⁸⁶ Ay pax lajchave' q'uen nivac cuchara nab'a oro b'ud'an yuj incienso, 10 siclo yalil junjun, icha echlab' sc'anchaj d'a scajñub' Jehová. A q'uen oro d'a smasanil, ay 120 siclo q'ueen.

⁸⁷ A sb'isul masanil noc' noc' ix rñusjitz'a silab'il chi', aton tic: Lajchavañ noc' quelemtac vacax, lajchavañ noc' ch'ac calnel, lajchavañ noc' quelemtac calnel jun ab'il sq'uinal, ayñej ixim trigo tz'ac'ji ofrendail yed'oc yed' pax lajchavañ noc' mam chiva tz'ac'ji silab'il yuj mul. ⁸⁸ Axo pax noc' noc' ix ac'ji silab'il yuj junc'olal, 24 noc' toro d'a smasanil, 60 noc' ch'ac calnel, 60 noc' mam chiva yed' 60 noc' quelemtac calnel jun ab'il sq'uinal. Aton masanil juntzañ ofrenda chi' ix ac'chaji ayic ix ochcan yopisio altar ayic toxo ix ochcan yicoc Jehová.

⁸⁹ Ayic tz'och viñtaj Moisés chi' d'a scajñub' Jehová b'aj sch'ox sb'a yic slolon viñ yed' Jehová chi', syab' val viñ slolon Jehová yed'oc d'a snañal chab' yechel querubín ayoch d'a yib'añ b'aj tz'ac'ji tup mul, aton smacul scaxail trato.

8

Ix alchaj tas tz'aj yoch sc'ac'al candil

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñtaj Moisés chi' icha tic: ² Al d'a viñtaj Aarón to ayic ol yac'anoch sc'ac'al uque' candil viñ, a d'a yichañ sb'achñub' candil chi' syac'

yoc, xchi d'a viř. ³ Ix sc'anab'ajej viřtaj Aarón chi' sb'oanoch sc'ac'al juntzař candil chi' yic syac'an yoc d'a yichař, icha ix aj yalan Jehová d'a viřtaj Moisés chi'. ⁴ A jun b'achnub' candil chi' nab'a oro, tenb'il d'a q'uen martillo, sb'at d'a yich masanto d'a sfloral d'a schon. Ix b'oji jun b'achnub' candil chi' icha val yechel ix sch'ox Jehová d'a viřtaj Moisés chi'.

Ix ochcan yopisio eb' levita

⁵ Ix yalanxi Jehová d'a viřtaj Moisés chi' icha tic:

⁶ Ic'canel eb' levita d'a scal eb' eyetisraelal tic, tza sacb'itan eb' icha yalan ley. ⁷ Icha tic ol aj a sacb'itan eb': Tza tzicoch a a' d'a eb' yic sacb'ican eb', sjoxjel masanil xil snivanil eb'. Slajvi chi', sjuc'an spichul eb'. Icha chi' tz'aj sacb'ican eb'. ⁸ Elařichamel tzic'cot junoc noc' quelem vacax yed' junoc echlab' ixim harina te vach', calab'il yed' aceite tz'ac'ji ofrendail d'a ixim trigo. Tz'ac'jipax junocxo noc' quelem vacax silab'il yuj mul. ⁹ Tzalan d'a eb' levita to sja eb' smasanil d'a slac'anil cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a, tza molb'anpax masanil eb' eyetisraelal. ¹⁰ A eb' levita chi' tz'och eb' d'a vichař. Axo ta' ol yac'q'ue sc'ab' eb' eyetchořab' d'a sjolom eb'. ¹¹ A viřtaj Aarón ol ac'anoch eb' levita chi' d'a vichař in in Jehová in tic yofrendaoc eb' eyetisraelal chi'. Icha chi' ol aj scan eb' in yac'an servil. ¹² Slajvi chi', syac'anq'ue sc'ab' eb' levita chi' d'a sjolom chavař noc' quelemtac vacax chi'. Jun noc' tz'ac'ji silab'il yuj yac'ji tup mul, axo junxo noc' sřusjitz'a smasanil silab'il d'ayin. Icha chi' tz'aj stupcanel smul eb'. ¹³ Slajvi chi' tzac'anoch eb' d'a vichař viřtaj Aarón yed' eb' yuninal yuj yac'jican eb' d'ayin. ¹⁴ Icha chi' ol utoc ic'ancanel eb' d'a scal eb' eyetisraelal yic tz'ochcan eb' vicoc. ¹⁵ Ayic toxo ix lajvi sacb'ican eb' icha yalan ley yed' yac'jicanoch eb' d'a yol in c'ab', tzaxo yal sja eb' d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a yic smunlaji. ¹⁶ Aton eb' tic vic tz'ajcan d'a junelřej d'a scal eb' eyetisraelal sq'uexuloc eb' b'ab'el vinac unin. ¹⁷ Yujto vic yaj masanil sb'ab'el vinac yune' eb' ix eyetchořab' tz'alji yed' pax sb'ab'el yune' noc' e molb'etzal noc' tato vinac noc'. Ayic ix in milancham masanil eb' b'ab'el unin d'a Egipto, ata' ix vac'can masanil eb' b'ab'el vinac unin yic tz'ochcan eb' vicoc. ¹⁸ Yuj chi' a eb' levita tic tzin cha sq'uexuloc eb' b'ab'el unin chi' ticnaic. ¹⁹ A in ix in sic'canel eb' levita tic d'a e cal a ex israel ex tic. Ix vac' eb' d'a viřtaj Aarón yed' d'a eb' yuninal viř yic a eb' tzin ac'an servil e q'uexuloc d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a yuj vac'an tup e mul d'a eyib'ař. A eb' sja d'a vichař e q'uexuloc yic max ex chami tato tzex ja d'a stz'ey in cajnub', xchi Jehová.

²⁰ Icha chi' ix aj sc'anab'ajan viřtaj Moisés, viřtaj Aarón yed' masanil eb' israel masanil tas ix yal Jehová d'a viřtaj Moisés chi' yuj eb' levita. ²¹ Ix sacb'itan sb'a eb' levita chi', ix sjuc'anel spichul eb', axo viřtaj Aarón ix ac'anoch eb' d'a vichař Jehová d'a ofrendail. Ix yac'anpax silab' viř yic stupcanel smul eb'. ²² Ayic ix lajvi juntzař chi' smasanil, ix och eb' levita chi' b'aj ay scajnub' Jehová b'aj sch'ox sb'a yic smunlaj eb' ta'. A viřtaj Aarón yed' eb' yuninal scuchb'an eb'. Icha ix aj yalan Jehová d'a viřtaj Moisés chi', icha chi' ix aj sc'anab'ajan eb' sc'ulan yed' eb' levita chi'.

A stiempoal yic tz'ac'vi servil eb' levita

²³ Ix yalanxi Jehová d'a viřtaj Moisés chi' icha tic:

²⁴ Ol och eb' levita d'a yopisio d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a, ayic 25 ab'ilxo sq'uinal eb'. ²⁵ Axo yic slajvi 50 ab'il sq'uinal eb', tz'el eb' d'a yopisio d'a junelřej. ²⁶ Ayic sc'och sq'uinal eb' d'a icha chi', syal scolvaj eb' yed' eb'

smunlaj d'a mantiado chi', palta maxtzac munlaj eb' d'a smunlajel ichataxon ix sc'ulej. Icha chi' tzutej ac'anoch eb' levita d'a smunlajel, xchi' d'a viñ.

9

Tz'och q'uiñ yic snaancot eb' israel 'R'a yelnac eb' d'a libre

¹ Ayic ix lajvi yab'ilal yelta eb' israel d'a Egipto, yic b'ab'el uj d'a yol schab'il ab'il, ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' d'a tz'inan lum Sinai icha tic:

² Al d'a eb' etchoriab' israel to syac'och q'uiñ eb' yic snaancot eb' ayic yelnac eb' d'a libre ichataxon sc'ual to chequel yajcani. ³ Tzeyac'och jun q'uiñ chi' d'a jun c'u chi' ayic vanxo yem c'u, aton yic 14 yoch jun uj tic, tze c'anab'ajan masanil icha yajcan d'a sleyal, xchi' d'a viñ.

⁴ Ichato chi' ix yalan viñaj Moisés d'a eb' yetisraelal to tz'och jun q'uiñ chi'.

⁵ Ix yac'och jun q'uiñ chi' eb' d'a yemc'ualil d'a 14 yoch jun uj chi' d'a tz'inan lum Sinai, icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

⁶ Palta a d'a scal eb' chi', ay juntzañ eb' viñ mañ vach'oc yaj icha yalan ley, yujto ix syam junoc chamnac eb' viñ, maj yal-laj yac'anoch q'uiñ eb' viñ d'a jun c'ual chi'. Yuj chi' ix c'och eb' viñ d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón d'a jun c'u chi' yic sc'anb'an eb' viñ. ⁷ Ix yalan eb' d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—A oñ tic ix co yam jun chamnac, yuj chi' mañ vach'oc caj icha yalan ley. ¿Tocval mañ ol chajoc cac' cofrenda d'a Jehová d'a jun c'u tic yed' masanil eb' quetchorab'? xchi' eb' viñ.

⁸ Ix tac'vi viñaj Moisés chi' icha tic:

—Tarñejec, ol vab' tas xchi' Jehová eyuuj, xchi' viñ.

⁹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

Al juntzañ tic d'a eb' etisraelal. ¹⁰ E masanil a ex tic yed' eb' eyiñtilal, yovalil tzeyac'och jun q'uiñ tic yic tze naancoti ayic vic'annac ex el d'a libre a in Jehová in tic. A mach mañ vach'oc yaj icha yalan ley, yujto ix syam junoc chamnac, ma eb' najat ayb'at d'a junoc b'aj schec sb'a, ¹¹ ol xo yac'och q'uiñ eb' d'a 14 yoch schab'il uj d'a yemc'ualil. Yovalil schi noc' silab' eb' yed' añ itaj c'a' yed' ixim pan malaj yich. ¹² Malaj jab'ocxo noc' scan yuj eb' d'a junxo c'ual, max smac'poj sb'aguil noc' eb'. Icha ix aj valani, icha val chi' tz'aj eyac'anoch q'uiñ chi'. ¹³ Palta tato ay mach max ac'anoch jun q'uiñ chi', vach'chom vach' yaj icha yalan ley, mato mañ ayoch'at d'a junoc b'aj schec sb'a, mañxaocb' yalan yic d'a e cal, yujto maj yac' yofrenda d'ayin d'a jun c'u to chequel yajcan chi', scan smul chi' d'a yib'arñ.

¹⁴ Tato ay eb' ch'oc chorab'il ayec' cajan d'a e cal, sgana eb' syac'och jun q'uiñ chi' eyed'oc yic tzin yic'ancharñ, yovalil sc'anab'ajej eb' icha sleyal ix vala'. A ley ix vac' e c'anab'ajej chi', a' sc'anab'ajej pax eb' ch'oc chorab'il ayec' cajan chi' d'a e cal, xchi' d'a viñ.

A jun asun ayoch d'a yib'arñ scajnub' Dios

(Ex 40.34-38)

¹⁵ A d'a sc'ual ayic ix b'ojic'ue scajnub' Jehová, syalelc'ochi aton Mantiado yic trato, ix och jun asun d'a yib'arñ. Ayic ix emcan c'u, lajan ix aj yilji icha c'ac', masanto ix sacb'i d'a junxo c'u. ¹⁶ Icharñej chi' ix aji. Aytejoch jun asun chi' d'a yib'arñ cajnub' chi' a tz'ec' c'u, axo d'ac'valil ichato ayoch sc'ac'al jun asun chi'. ¹⁷ Ayic sq'ue vaan jun asun chi' d'a yib'arñ cajnub' chi', sb'eyb'at eb' israel chi'. Axo b'aj tz'ochxi vaan, ata' sb'oxiq'ue scampamento eb'. ¹⁸ A Jehová sch'oxan d'a eb' tato sb'eyb'at eb', mato tz'och vaan eb'. A b'aj tz'och vaan jun asun chi' d'a yib'arñ scajnub' Jehová, ata' scanñej eb'. ¹⁹ Tato nivan tiempo tz'och vaan jun asun chi', sc'anab'ajej eb' d'a Jehová scan ta'. ²⁰ Tato

jun chab'ñej c'ual tz'ec' jun asun chi' jun, icha chi' sc'ulejpxax eb', slajvi chi' sb'eypxab'at eb', icha tz'aj sch'oxan Jehová d'a eb'. ²¹ Ay b'aj junñej ac'val tz'ec' jun asun chi', axo d'a q'uirib'alil sb'atxi, icha chi' tz'aj sb'eyxib'at eb'. Tato d'a c'ualil ma d'ac'valil sb'at jun asun chi', sb'atpax eb'. ²² Tato scanñej vaan jun asun chi' d'a yib'añ scajñub' Jehová chab'oc c'ual, ma junoc ujal, ma junoc ab'il, ata' scanñej eb', max b'atljaj eb'. Tato sb'atxi jun asun chi', sb'atxi eb'. ²³ Masanto a' Jehová tz'alani, tz'och vaan eb'. Añeja' tz'alanpaxi, sb'atxi eb'. Ix sc'anab'ajeñej eb' d'a Jehová, icha ix aj yalan d'a viñaj Moisés chi'.

10

A juntzañ trompeta nab'a plata

¹ Ix lolonxi Jehová d'a viñaj Moisés chi', ix yalan icha tic:
² B'ochajocab' chab'oc q'uen trompeta nab'a plata, stenchaj d'a q'uen martillo. A juntzañ q'uen trompeta chi' spuchaji a tze molb'an eb' anima, ayic tzex b'eypxab'ati. ³ A spuñi chab' q'uen trompeta chi', masanil choñab' sja molan d'a ichañ b'aj ay in cajñub' b'aj tzin ch'ox in b'a. ⁴ Palta tato junñej q'uen spuñi, añej eb' yajal yaj d'a junjun macañil iñtilal smolb'ej sb'a. ⁵ Tato junip syac' spuñi q'uen trompeta chi', sq'ue vaan campamento ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u b'aj ay in cajñub' syal chi'. ⁶ Axo yic spuchaj q'uen d'a schaelal sb'at eb' ayec' d'a stojolal sur. Yuj chi' a spuchaj q'uen trompeta d'a icha chi', ch'oxnab'il yaji ayic sb'eyb'at eb' choñab'. ⁷ Tato mañ junipoc syac' spuchaj q'ueen, syalelc'ochi to toñej smolb'aj anima. ⁸ A mach spu'an q'uen trompeta chi', aton eb' sacerdote yirñtil viñaj Aarón. A jun tic ley tz'ajcan d'ayex d'a masanil tiempo.
⁹ Tato ay eb' ajc'ol sjavi yac' oval d'ayex d'a yol e mach'en, tzex el eyac' oval chi' yed' eb', elañchamel spuchaj q'uen trompeta, yic tzex in nacot a in Jehová e Diosal in tic, tzex in colanel d'a eb' ajc'ol chi'. ¹⁰ Axo d'a sc'ual ay e tzalajc'olal, icha d'a sc'ual q'uirñ, ma d'a yic tz'alji q'uen uj, tze pu'an q'uen trompeta chi' yic tzeyac'an silab' stz'ai, ma silab' yic junc'olal. Icha chi' tzex in nacoti. A in ton Jehová e Diosal in tic svala', xchi d'a viñ.

Ix el eb' israel d'a Sinai

¹¹ Ayic 20 yoch schab'il uj yic schab'il ab'il yelta choñab' Israel d'a Egipto, ix q'ue vaan jun asun d'a yib'añ cajñub' yic trato. ¹² Ichato chi' ix el eb' israel d'a tz'inan lum yic Sinai, c'oñanc'olal ix b'eycot eb' masanto ix javi eb' d'a tz'inan lum yic Parán, yujto ata' ix och vaan jun asun chi'. ¹³ Sb'ab'elalto sb'ey eb' tic d'a stzolal icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés. ¹⁴ B'ab'el eb' soldado ed'jinac sbandera yirñtilal Judá. A viñaj Naasón yuninal viñaj Aminadab ayoch yajaliloc eb'. ¹⁵ Axo d'a yichañ eb' soldado yic yirñtilal Isacar, ata' ayoch viñaj Natanael yuninal viñaj Zuar. ¹⁶ A viñaj Eliab yuninal viñaj Helón ayoch d'a yichañ eb' soldado yic yirñtilal Zabulón. ¹⁷ Ix lajvi chi', ix yuyanq'ue vaan scajñub' Jehová eb', axo eb' yirñtilalcan viñaj Gersón yed' eb' yirñtilalcan viñaj Merari ix ic'anb'ati, yujto a eb' ayoch d'a yib'añ yic'anb'eyoc.

¹⁸ Ichato chi' ix cot eb' soldado ed'jinac sbandera yirñtilal Rubén. A viñaj Elisur yuninal viñaj Sedeur ayoch yajaliloc eb'. ¹⁹ A viñaj Selumiel yuninal viñaj Zurisadai ayoch d'a yichañ eb' soldado d'a yirñtilal Simeón. ²⁰ A viñaj Eliasaf yuninal viñaj Deuel ayoch d'a yichañ eb' soldado d'a yirñtilal Gad. ²¹ Tzac'anto scotpax eb' yirñtilalcan viñaj Coat. A eb' ed'jinac masanil syamc'ab'il scajñub' Jehová. Axo ix c'och eb', toxo ix b'ojiq'ue scajñub' Jehová chi'.

²² Ichato chi' ix cot eb' soldado ed'jinac sbandera yirtilal Efraín. A viñaj Elisama yuninal viñaj Amiud ayoch yajaliloc eb'. ²³ A viñaj Gamaliel yuninal viñaj Pedasur ayoch d'a yichañ eb' soldado d'a yirtilal Manasés. ²⁴ A viñaj Abidán yuninal viñaj Gedeoni ayoch d'a yichañ eb' soldado d'a yirtilal Benjamín.

²⁵ Slajvub'alxo masanil juntzañ soldado chi', ix cot eb' ed'jinac sbandera yirtilal Dan. Aton eb' stañvan eb' choñab' d'a spatic chi'. A viñaj Ahiezer yuninal viñaj Amisadai ayoch yajaliloc eb'. ²⁶ A viñaj Pagiél yuninal viñaj Ocrán ayoch d'a yichañ eb' soldado d'a yirtilal Aser. ²⁷ Axo viñaj Ahira yuninal viñaj Enán ayoch d'a yichañ eb' soldado d'a yirtilal Neftalí. ²⁸ Icha chi' tz'aj stzolan sb'a eb' israel ayic sb'eyb'at eb'.

Ix b'at viñ sb'aluch viñaj Moisés yed'oc

²⁹ Ay jun c'ual, ix yal viñaj Moisés d'a viñ sb'aluch, aton viñaj Hobab yuninal viñaj Ragüel aj Madián, viñ sñi' viñaj Moisés chi' icha tic:

—A oñ tic van co b'at d'a jun luum ix yac' sti' Jehová yac'an d'ayoñ. Coñ qued'oc, vach' ol ach quila', yujto ix yac' sti' Jehová oñ syailani, xchi viñaj Moisés chi'.

³⁰ Palta ix yalan viñaj Hobab chi' icha tic:

—Maay, a in tic ol in paxcan d'a in choñab', b'aj ay masanil eb' in c'ab' voc, xchi viñ.

³¹ Ix yalanxi viñaj Moisés chi' d'a viñ:

—Mañ oñ actejcani, yujto a ach tic ojtac yec' masanil juntzañ lugar b'aj vach' coch vaan d'a tz'inan luum tic, a ach ol oñ a cuchb'ej. ³² Tato tzach b'at qued'oc, a tastac vach' ol yac' Jehová d'ayoñ, ol cac'pax ico', xchi viñ.

³³ Ix lajvi chi', ix el eb' d'a Sinaí, aton jun tzalan b'aj ix sch'ox sb'a Jehová. Oxe c'ual ix b'ey eb'. B'ab'el te' scaxail strato Jehová yuj eb', a sch'oxan junoc b'aj vach' syic' yip eb'. ³⁴ Ayic sb'eyb'at eb', tz'och jun asun yic Jehová d'a yib'añ eb' d'a c'ualil. ³⁵ Ayic tz'ic'jib'at te' caxa chi' syalan viñaj Moisés chi' icha tic:

Q'ueañ van Mamin Jehová. Pech saclem eb' ayoch ajc'olal d'ayach. A eb' malaj sgana d'ayach, elocab' lemnaj eb' d'a ichañ, xchi viñ.

³⁶ Ayic tz'och vaan te' caxa chi', syalanxi viñ icha tic:

Emañcot Mamin Jehová, ajañ d'a co cal a oñ israel mañxo jantacoc oñ tic, mañxo oñ b'ischajb'enoc, xchi viñ.

11

Chuc ix yal eb' israel d'a Dios

¹ Ay jun c'u ix och ijan eb' israel yalan chucal lolonel d'a Jehová yuj yaelal tz'ec' d'a yib'añ eb'. A ix yab'an juntzañ lolonel chi' Jehová chi', ix te cot yoval d'a eb', ix yac'cot jun nivan c'ac' d'a scal eb', ix tz'ab'at eb' cajan d'a stitaquel campamento chi'. ² Ix q'ue yav eb' choñab' d'a viñaj Moisés chi', ix sc'anan scolpal viñ eb'. Axo viñ ix c'anan d'a Jehová, ix tup jun c'ac' chi'. ³ Yuj chi' Tabera^{11.3} ix scuchcan jun lugar chi', yujto ata' ix yac' pitzvoc jun c'ac' chi' Jehová d'a scal eb'.

⁴ Tzijtum eb' ch'oc choñab'il ayxo och d'a scal eb' israel. A jun macañ anima chi', añej vael naan yuj eb'. Ajun pax eb' israel ix alub'tañani, ix oc'q'ue eb', ix yalan eb' icha tic: Comonoc val ay mach tz'ac'an jab'oc noc' chib'ej co chi'a.

⁵ Sco navalcoti to te ay noc' chay max co manlaj ix co chi' d'a Egipto. Ay pax

11.3 11:3 A jun lolonel Tabera, a d'a hebreo syalelc'ochi, "tz'el c'ac".

añ pepino, te' melón, añ puerro, añ cebolla yed' añ axux, masanil juntzañ chi' ix cab'lej. ⁶ Axo pax d'a tic, te mañxa jab'oc tas scab'lej, toxoñej squixtej co c'ool co vaan jun maná tic, xchi eb'.

⁷ (A juntzañ maná chi', lajan yilji icha sat añ culantro, c'an yilji icha stzatajil te' taj. ⁸⁻⁹ Axo sjab', lajan icha sjab' ixim c'oxox pan sb'o yed' aceite. A tz'em yal ac'val, tz'emcan maná chi' d'a scampamento eb'. Ayic sacb'i tz'elta eb' anima chi' smol yico', sjaxan chojoc eb', sb'oan eb' icha tz'aj sb'o ixim pan d'a horno. Ay b'aj stenpoj eb', stz'añan eb'.)

¹⁰ Ix yab' viñtaj Moisés yoc' masanil eb' israel d'a sti' smantiado junjun. Ix te cot yoval Jehová, arñeja' ix te ja schab'c'olal viñtaj Moisés chi'. ¹¹ Ix yalan viñ d'a Jehová icha tic:

—¿Tas yuj tzac' vil yaelal a in a checab' in tic? ¿Tas val yoval a c'ol d'a in patic, yuj chi' tzac' jun choñab' tic in tañvej? ¹² Tocval mamab'il nunab'il vaji, yuj chi' tzala' to tzin chelb'at eb' icha junoc nene' unin d'a sat lum luum alnaccan d'a eb' co mam quicham. ¹³ ¿B'ajtil sb'at vic' noc' chib'ej svac' schi juntzañ anima tic? Tz'oc' val eb', tzul yalan eb' d'ayin: Ac'cot noc' chib'ej yic sco chi'a, xchi eb'. ¹⁴ Maxtzac yal-laj in tac'vanoch d'a vib'añ vic'anb'at jun choñab' tic. Icha junoc icatz te al, icha val chi' yaj svab'i. ¹⁵ Tato ol ac'ñej jun yaelal tic d'ayin, vach' ama tzin ac' chamoc. Tato xajan in uuj jun, iq'uinel d'a scal tzijtum yaelal tic, xchi viñ.

¹⁶ Ix yalan Jehová chi' d'a viñ icha tic:

—Molb'ej 70-oc eb' yichamtac vinaquil choñab', eb' viñ nivac yelc'och d'a scal eb' anima tzila', tzic'ancot eb' viñ d'a sti' in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a, tzin a tañvan ta' yed' eb' viñ. ¹⁷ Axo yic ol in c'ochoc, ol in lolon ed'oc. Ol viq'uel jab'oc espíritu ayoch d'ayach, ol vac'anocho d'a eb' viñ, yic vach' ol colvaj eb' viñ yilan eb' anima tic ed'oc, yic mañ a ch'ocojoc ol il eb'.

¹⁸ Slajvi chi', tzalan d'a eb' anima chi' to sb'o sb'a eb', yujto a g'uic'an schi noc' chib'ej eb' ix sc'an chi'. Toxo ix vab' yoc' eb', ix vab'an yalan eb': Comonoc ay jab'oc chib'ej sco chi'a. Te vach'ñej cajec' d'a Egipto, xchi eb'. Yuj chi' ol vac' noc' schib'ej eb' chi'. ¹⁹ Mañ junñejoc c'ual, mañ chab'oc c'ual, mañ oyeoc c'ual, mañ lajuñeoc c'ual, mañ junq'uiñoc, ²⁰ palta jun ujal ol schi noc' chib'ej chi' eb'. Ol schi noc' eb' masanto ol xej eb' yuj noc'. Ol laj ja noc' d'a yoltac sñii' eb', masanto ol syaj noc' eb'. Yujto emnaquiltac ix in yutej eb' a in Jehová in ayinec' d'a e cal. Tz'oc' eb' d'a vichañ syalan eb': ¿Tas yuj ix orñ iq'uelta d'a Egipto? xchi eb', xchi d'a viñ.

²¹ Ix tac'vi viñtaj Moisés chi' icha tic:

—Mamin Jehová, a eb' anima ved'nac tic, ay 600 mil eb' vinac stiempoal yoch soldadoal. Ch'oc pax yaj eb' ix ix yed' eb' cotac unin, tzalani to jun ujal ol ac' noc' chib'ej co chi'a. ²² ¿B'ajtil ol cot jantacoc noc' calnel yed' jantacoc noc' vacax sco milchamoc yic syab' schi'an juntzañ anima tic? Yed' pax cac'an noc' chay schi eb', vach'chom slajviq'ueta noc' smasanil d'a yol a' mar, arñejtona' max yab'laj noc', xchi viñ.

²³ Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ icha tic:

—¿Am a naani to jab'ñej in poder? A ticnaic ol ila' tato ol elc'och icha sval tic, mato maany, xchi d'a viñ.

Ix scha yopisio 70 eb' ichamtac vinac

²⁴ Ix lajvi chi', ix elta viñtaj Moisés yal d'a scal eb' anima tas ix yal Jehová. Ix smolb'an 70 eb' yichamtac vinaquil choñab' viñ, ix och oyan eb' viñ d'a spatictac scajnub' Dios yuj viñ. ²⁵ Ix lajvi chi', ix emul Jehová d'a scal asun, ix lolon yed' viñtaj Moisés chi'. Ata' ix ic'jiel jab'oc espíritu ayoch d'a viñ yuj

Jehová, ix yac' anoch d'a eb' viř 70 ichamtac vinac chi'. Ata' ix och ijan eb' viř slolon icha eb' yalumalel slolonel Dios, palta ařej junel chi' ix lolon eb' viř icha chi'. ²⁶ Ay chavař eb' viř ayoch sb'isuloc eb' viř 70 chi', jun viř scuch Eldad, axo junxo viř scuchan Medad. A eb' viř chavař chi', ix can eb' viř d'a campamento, maj b'atľaj eb' viř d'a scajnub' Dios. Ajun pax eb' viř ix chaan espířitu chi', ix och ijan eb' viř yalanel slolonel Dios d'a campamento chi'. ²⁷ Axo ix yab'an jun viř quelem, ix b'at lemnaj viř yal d'a viřaj Moisés chi' icha tic:

—A viřaj Eldad yed' viřaj Medad, van slolon eb' viř b'aj ay campamento, ichato yalumalel slolonel Dios eb' viř, xchi viř.

²⁸ Yuj chi' a viřaj Josué yuninal viřaj Nun, viř scolvaj yictax d'a squelemal yed' viřaj Moisés chi', ix yal viř icha tic:

—Mamin Moisés, a ticnaic alb'ati to scachjioch vaan eb' viř chi' sloloni, xchi viř.

²⁹ Ix tac'vi viřaj Moisés chi' icha tic:

—¿Tom a gana a inřej nivan velc'och d'a scal eb' anima tic? Comonoc tz'el d'a sc'ol Jehová to syac' Yespířitu d'a masanil anima tic yic vach' tz'ochcan eb' schecab'oc, xchi viř. ³⁰ Ix lajvi chi', ix meltzaj viř yed' eb' yichamtac vinaquil chořab' b'aj ay campamento chi'.

Ix ac'jicot noc' ub' yuj Jehová

³¹ Junanto val rato chi' ix cot jun ic' te ov d'a yol a' mar yuj Jehová, axo jun ic' chi' ix ic'ancot noc' tziťtimal much scuchan ub'. Ix em noc' d'a yol campamento yed' d'a spatictac, ay am junoc c'ual stec'nab'il spatictac campamento chi' b'aj ix c'och c'aman yem noc'. Junxořej am val metro schaařil tz'ec' jeřeřioc noc' d'a yib'ařil luum. ³² Masanil d'a jun c'u chi' yed' masanil jun ac'val yed' masanil d'a junxo c'u ix syam noc' eb' anima chi'. A mach quenřej noc' ix yamchaj yuuj, ayřejam lajuřeoc b'ulařil noc' ix syama'. Masanil eb' anima ix och ijan sb'oan noc', ix yac'an tacjoc noc' eb' d'a spatictac campamento chi'. ³³ Ayic van schi'an noc' ub' chi' eb', ix cot yoval sc'ol Jehová d'a eb', ix yac'ancot jun yaelal d'a yib'ařil eb'. Te nivan eb' ix chami. ³⁴ Yuj chi' ix scuchcan jun lugar chi' Quibrot-hataava, 11.³⁴ yujto ata' ix mucchajcan eb' pec'chib'ej chi'.

³⁵ Ix lajvi chi', ix el eb' d'a Quibrot-hataava chi', ix b'at eb', ix c'och eb' d'a jun lugar scuch Hazerot. Ata' ix cajnajcan eb' jun tiempoal.

12

Smul ix María yed' viřaj Aarón

¹ Ix och ijan ix María yed' viřaj Aarón yalan specal viřaj Moisés, yujto yic'nac jun ix cusita viř yetb'eyumoc. ² Ařeja' ix yalanpax eb': Tocval ařeja' d'a viřaj Moisés chi' slolon Jehová. Slolonpax d'ayořil, xchi eb'. Palta ix yab' Jehová tas ix yal eb' chi'.

³ D'a val yel, ařeja' viřaj Moisés te emnaquil syutej sb'a d'a scal eb' anima d'a yolyib'ařil uinal tic. ⁴ Yuj chi', elařichamel ix yal Jehová d'a viřaj Moisés, d'a viřaj Aarón yed' d'a ix María chi' icha tic: Cotařeoc eyoxvařil d'a sti' in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a, xchi.

⁵ Ix lajvi chi' ix emul Jehová d'a scal jun nivan asun, ix och moyan d'a sti' scajnub' chi', ix avtaj viřaj Aarón yed' ix María chi' yuuj. Axo ix c'och eb' d'a yichařil, ix yalan icha tic: ⁶ Ab'ec val tas

11.34 **11:34** A jun lolonel Quibrot-hataava, a d'a hebreo syalelc'ochi "b'aj smucchaj eb' pec'chib'ej".

ol vala': Ayic svac'ancot junoc in checab' d'a e cal, a in tzin ch'ox in b'a d'ay, tzin lolonpax d'a vayichal d'ay. ⁷ Axo pax yed' viñ in checab' aj Moisés tic, mañ ichocta' svutej, yujto añej viñ c'anab'ajum syutej sb'a d'a scal eb' vic yaji. ⁸ Q'uelc'umb'a tzin aj yed' viñ tzin loloni, te jichichi tz'aj in loloni yed' in yilan viñ. Tato q'uelc'umb'a tz'aj in sat in lolon yed' viñ ¿tas val yuj tze tec'b'ej e b'a eyalan specal viñ? xchi d'a eb'.

⁹ Ix te cot yoval Jehová d'a eb', ix lajvi chi' ix b'ati. ¹⁰ Ayic ix q'ue vaan asun chi' d'a yib'añ scajnub' Dios, axo ix María chi' sacvequinac yilji snivanil ix yuj lepra. Ix och q'uelan viñaj Aarón chi' d'a ix, ix yilan viñ to ayxo och lepra d'a ix. ¹¹ Yuj chi' ix yalan viñ d'a viñaj Moisés chi' icha tic: Mamin, ac' val nivanc'olal d'ayofñ, yujto yuj co mañ pensaril ix och co mul. ¹² Comonoc tz'el d'a a c'ol max can ix icha junoc nene' unin chamnacxo ayic tz'alji, ixtaxnacxob'at snivanil, xchi viñaj Aarón chi'.

¹³ Ix lajvi chi', ix och ijan viñaj Moisés chi' yalan d'a Jehová: Mamin, tzin tevi d'ayach to tziq'uel jun ilya tic d'a ix vanab' tic, xchi viñ.

¹⁴ Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ: Q'uinoloc tato a smam ix stzub'anoch d'a sat, ¿tom max can ix q'uixvelal uqueoc c'ual? Ocxom yuj jun smul ix ix och tic, yovalil tz'el ix uqueoc c'ual d'a spatiquel campamento. Slajvi chi', schajixioch ix, xchi d'a viñ.

¹⁵ Yuj chi' uque' c'ual ix ic'jñel ix María chi' d'a spatiquel campamento chi'. Ayic ayelta ix d'a spatiquel campamento chi', maj b'eyb'atlaj eb' choñab' chi'. ¹⁶ Axo yic ix ochxi ix d'a yol campamento chi', ix el eb' choñab' chi' d'a Hazerot, ix b'at eb' d'a tz'inan luum d'a yol yic Parán.

13

Eb' lajchavañ ilum luum

(Dt 1.19-25)

¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

² Ac'b'at jayvañoc eb' viñ vinac, yic sb'at eb' viñ yil lum Canaán, lum ol vac' d'ayex. Tza siq'uel junjunoc eb' viñ yajal yaj d'a junjun iñtilal, tza checanb'at eb' viñ, xchi d'a viñ.

³ Ix sc'anab'ajej viñaj Moisés checnab'il ix yal Jehová chi'. Ix schech'at eb' viñ ix siq'uel viñ chi', ix el eb' viñ d'a tz'inan lum d'a yol yic Parán, ix b'at eb' viñ yila' tas yilji lum Canaán chi'. Yajal yaj eb' viñ smasanil d'a scal eb' yetisraelal. ⁴ Icha tic sb'i eb' viñ yed' tastac yñtilal: ⁵⁻¹⁵ A viñaj Samúa yuninal viñaj Zacur, d'a yñtilal Rubén. A viñaj Safat yuninal viñaj Horí, d'a yñtilal Simeón. A viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone, d'a yñtilal Judá. A viñaj Igal yuninal viñaj José, d'a yñtilal Isacar. A viñaj Oseas yuninal viñaj Nun, d'a yñtilal Efraín. A viñaj Palti yuninal viñaj Rafú, d'a yñtilal Benjamín. A viñaj Gadiel yuninal viñaj Sodi, d'a yñtilal Zabulón. A viñaj Gadi yuninal viñaj Susi, d'a yñtilal José, syalelc'ochi d'a yñtilal Manasés. A viñaj Amiel yuninal viñaj Gemali, d'a yñtilal Dan. A viñaj Setur yuninal viñaj Micael, d'a yñtilal Aser. A viñaj Nahbi yuninal viñaj Vapsi, d'a yñtilal Neftalí. A viñaj Geuel yuninal viñaj Maqui, d'a yñtilal Gad.

¹⁶ Aton sb'i eb' viñ ix schech'at viñaj Moisés yil lum Canaán. (Ix q'uexvi sb'i viñaj Oseas yuninal viñaj Nun yuj viñaj Moisés chi', Josué ix sb'iejcan viñ yuj viñ.)

¹⁷ Ayic ix yac'anb'at eb' viñ ilum luum viñaj Moisés chi' d'a Canaán, ix yal viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Ixiquec, a d'a Neguev tzex b'ati, tzex q'uec'och d'a tzalquixtac, ¹⁸ tzeyilani tas yilji luum. Tzeyilanpaxi tas yilji anima cajan ta', tec'an am eb' mato maay.

Scham eyilanpaxi, tzijtum am eb' mato jayvarñej eb'. ¹⁹ Tzeyilani, yoltac am mantiado cajan eb' anima chi' mato oyanoch muro d'a spatic schoñab' eb'. Tato vach' lum mato maay. ²⁰ tato yax sat lum mato taquiri. Tzeyilani tato ay ste'al lum. Tzeyac' eyip eyic'ancot sat tas avab'il d'a sat lum chi', tzeyic'cot jab'oc quila', xchi viñ d'a eb' viñ.

A d'a stiempoal sb'ab'el sat te' uva, ata' ix xid'ec' eb' viñ chi'. ²¹ Ix el eb' viñ d'a lum tz'inan lum yic Zin masanto ix c'och eb' viñ d'a Rehob d'a slac'anil Hamat. ²² Ix q'uec'och eb' viñ d'a Neguev masanto ix c'och eb' viñ d'a Hebrón. Ata' ay schoñab' viñaj Ahimán, viñaj Sesai yed' viñaj Talmá, yirñtilalcan viñaj Anac. A choñab' Hebrón chi', uquexo ab'il sb'oi ayic sb'onac choñab' Zoán d'a Egipto. ²³ Ayic ix c'och eb' viñ d'a jun ch'olan scuch Escol, ata' ix xiquel jun c'oñlab' sat te' uva eb' viñ, ix stzec'anoch eb' viñ d'a jun te te'. Chavañ eb' viñ ix ic'ancoti, ix yac'anq'ue eb' viñ d'a sjolom sjerñjab'. Ix yic'anpaxcot sat te' granado eb' viñ yed' sat te' higo. ²⁴ Escol^{13.24} ix scuchcan jun ch'olan chi', yujto ata' ix xiquel jun c'oñlab' sat te' uva chi' eb' viñ ilum lum chi'. ²⁵ Ix lajvi yilan lum lum chi' eb' viñ d'a 40 c'ual, ix meltzaj eb' viñ ²⁶ d'a Cades, d'a tz'inan lum d'a yol yic Parán. Ata' ayec' viñaj Moisés yed' viñaj Aarón yed' masanil eb' yetisraelal eb' viñ. Ix lajvi chi', ix och ijan eb' viñ yalani chajtil yilji lum lum chi', ix sch'oxan sat te' avb'en te' ix yic'cot eb' viñ chi' d'a lum.

²⁷ Ix yalan eb' viñ d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

–Toxo ix b'at quil lum lum ix ala', val yel te vach' lum, te yax sat lum, ina sat tastac tz'el d'a sat lum tic. ²⁸ Palta a eb' anima cajan ta' te tec'an eb', yelxo val nivac choñab' yilji schoñab' eb'. Ayoch smuroal spatictac schoñab' eb' chi'. Añejtona' ix quilpax eb' viñ vinac te chaarñ steel, aton eb' yirñtilalcan viñaj Anac. ²⁹ A eb' amalecita cajan d'a sat lum Neguev, axo d'a siquil lum yed' d'a tzalquixtac, ata' cajan eb' hitita yed' eb' jebuseo yed' pax eb' amorreo. Axo pax d'a stitac a a' mar yed' d'a stitac a' Jordán, a eb' cananeo cajan d'ay, xchi eb' viñ.

³⁰ Ix yalan viñaj Caleb d'a masanil eb' israel liñanoch d'a yichañ viñaj Moisés chi' to numan tz'aj eb', ix yalan viñ icha tic:

–A ticnaic coyec, quicxo yaj lum. Ol elñej eb' viñ chi' cuuj, xchi viñ.

³¹ Ix tac'vi juntzañ eb' viñ ix xid'ec' chi' icha tic:

–Mañ ol yal-laj cac'an oval yed' eb' choñab' chi' yujto te tec'an eb' d'a quichañ, xchi eb' viñ.

³² Ix yalan eb' viñ d'a scal eb' choñab' israel chi' to a jun lum lum ix b'at yil eb' viñ chi' chuclaj lum. Ix yalanpax eb' viñ:

–A lum xid' quil chi', sham anima yuj lum. Masanil eb' anima ix quil ta', te nivac vinacñej eb'. ³³ Ix quilanpax eb' te chaarñ steel, eb' yirñtilalcan viñaj Anac. A tzoñ och liñan d'a stz'ey eb', lajan tzoñ añcan ichoc noc' chil d'a scal yoc eb'. Añaja' icha chi' tzoñ yutej yilanpaxoch eb', xchi eb' viñ.

14

*Pit ix yutej sb'a eb' israel d'a Jehová
(Dt 1.26-33)*

¹ A ix yab'an juntzañ chi' eb' israel, ix q'ue yav eb' smasanil, oq'uelfñej yaj eb' ix ec' jun ac'val chi'. ² Ix laj q'ue ñilñaj eb' yalan chucal lolonel d'a viñaj Moisés chi' yed' d'a viñaj Aarón, ix yalan eb' icha tic: Vach' am val tato a d'a Egipto oñ chamcani, ma jun d'a tz'inan lum tic tzoñ chamí. ³ Tas yuj tzoñ yic'b'at Jehová d'a jun lum lum chi', a am yuj co cham d'a scal oval ta', yic

scan eb' ix quetb'eyum yed' eb' cuninal d'a yol sc'ab' eb' cajan ta? Yelxom val vach' tato tzoñ meltzaj d'a Egipto, xchi eb' israel chi'. ⁴Ix lajvi chi', ix och ijan eb' smol alan icha tic: Co say junoc mach tzoñ cuchb'an meltzaj d'a Egipto, xchi eb'.

⁵Yuj chi' ix em rojan viñaj Moisés yed' viñaj Aarón d'a sat lum d'a yichañ eb' anima chi' smasanil. ⁶Axo pax viñaj Josué yuninal viñaj Nun yed' viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone, aton eb' viñ ix xid'ec' iloj luum chi', ix snic'chitejel spichul eb' viñ yuj sch'oxanel scusc'olal. ⁷Ix yalan eb' viñ d'a eb' anima smasanil icha tic:

—A lum luum ix b'at quil chi', te vach' luum. ⁸Te yax sat luum. Tato tz'el d'a sc'ol Jehová scolvaj qued'oc, ol quic'ñej luum, a' ol ac'an lum d'ayoñ. ⁹Yuj val chi', mañ eyiq'uel e b'a d'a spatic Jehová, mañ ex xiv d'a eb' anima ay d'a jun luum chi'. Icha co vaan junoc pan, icha chi' ol aj co satanel eb'. ¿Toc ay mach ol colan eb' d'ayoñ? A orxo pax tic ayoch Jehová qued'oc. Mañ ex xiv d'a eb', xchi eb' viñ.

¹⁰Yuj chi' a eb' anima chi' ix yal eb' to sjulq'uenej eb' viñ chavañ chi' eb'. D'a val jun rato chi', d'a yichañ eb' choñab' smasanil, ix sch'ox sb'a Jehová yed' stziquiquial d'a sti' scajnuv' b'aj sch'ox sb'a. ¹¹Ix yalan d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—¿B'aq'uiñ ol yactej juntzañ anima tic in spaticaneli? ¿B'aq'uiñ ol yactej eb' in schab'colani, tic val syil eb' jantac tas satub'tac ix in ch'ox d'a scal eb'?

¹²A ticnaic ol vac'cot junoc nivan ilya d'a yib'añ jun choñab' tic yic sateli. A d'ayach ol el junoc choñab' vuuj to yelxo nivan, te tec'an ol aj d'a yichañ eb' choñab' tic, xchi d'a viñ.

¹³Palta ix tac'vi viñaj Moisés chi' d'a Jehová icha tic:

—Yojtac val eb' aj Egipto jantac a poder ayic ix elta eb' choñab' tic d'a scal eb'. Ayic ol yab'an eb' to tza satel eb' a choñab' tic, ¹⁴ol yalan a pecal eb' d'a eb' anima ay d'a yol yic Canaán. A eb' chi', ix yab'pax eb' to a ach Jehová ach tic, ayach ec' d'a co cal, q'ucl'umb'a tzach aj qued'oc tzach loloni. Ayachñej ec' d'a scal jun asun ayec' d'a quib'añ. D'a c'ualil ayachoch d'a scal jun nivan topañ asun chi', tzach b'eyñej d'a quichañ. Axo d'ac'valil, d'a scal jun nivan c'ac' ayachochi, tzach b'eyñej d'a quichañ a orñ a choñab' orñ tic. Masanil juntzañ tic ix yab' specal eb' aj Canaán chi', ¹⁵palta tato junelñej tza satel eb' a choñab' tic, icha tz'aj satel junoc anima, axo eb' anima ol ab'an specal, tzijtum tas ol yal eb'. Olam yal eb' icha tic: ¹⁶Maj yal-laj yic'jioch eb' anima yuj Jehová d'a sat lum b'aj ix yac' sti' yac'an d'a eb', yuj chi' ix satjiel eb' yuuj d'a tz'inan luum, xcham eb'. ¹⁷Yuj chi', a ticnaic Mamin Jehová, tzin tevi d'ayach to tza ch'ox a poder, icha b'aj ix ac' a ti', ix alani ¹⁸to max cotlaj oval d'a elañchamel, te xajan eb' anima uuj, tz'ac'an nivanc'olal smul eb' chuc yed' eb' pit. Palta max ec'b'atljaj ac'an syaelal junoc mach yuj smul b'aj junelñej pit syutej sb'a d'ayach, tzac'ñejcan yaelal d'a yib'añ yuninal yed' yixchiquin, masanto d'a scharñil macañ yitñilal.

¹⁹Ac' nivanc'olal smul juntzañ anima tic, icha val a nivan vach'colal d'a yib'añ eb', icha ix aj ac'an nivanc'olal eb' yictax orñ el d'a Egipto masanto ix orñ ja d'a tz'inan lum tic, xchi viñaj Moisés chi'.

Ix ac'jioch yaelal d'a yib'añ israel yuj Jehová

(Dt 1.34-40)

²⁰Ix tac'vi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—Ujocab'i, svac' nivanc'olal smul eb' anima tic icha val alan chi'. ²¹Palta svac'och in b'a testigoal yed' in poder te nivan yelc'ochi to chequel d'a masanil yolyib'arñquinal, ²²vach'chom a jantac eb' tic ix yil in poder eb'

yed' juntzañ tas satub'tac ix in b'o d'a Egipto yed' d'a tz'inan lum tic, palta ma chequel jayelalxo in yac'an proval eb', max sc'anab'ajejñej eb' tas svala'.
²³ Yuj chi' mañ ol c'ochlaj eb' d'a lum ix vac' in ti' vac'an d'a smam yicham eb'. Malaj junoc eb' tzin paticanel tic ol c'och d'a sat luum. ²⁴ Palta arñej viñ in checab' aj Caleb ol c'och d'a sat luum chi', yujto c'anab'ajum viñ d'ayin, vach'ñej spensar viñ. A viñ ol mach'enan lum yed' eb' yuninal, aton lum ix xid' yil viñ chi'. ²⁵ Cajan eb' amalecita yed' eb' cananeo d'a ch'olquixtac d'a lac'an tic, yuj chi' q'uic'an tzex meltzaji. Axo d'a tz'inan lum d'a stojolalbat a' Chacchac Mar tzex b'ati, xchi Jehová chi'.

²⁶ Ix yalanxi d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón icha tic:

²⁷ —¿Jantacto tiempo ol techaj juntzañ anima malaj svach'il spensar tic vuuj? Ix vab' yalan in pecal eb'. ²⁸ Ixiquec, alec d'a eb' icha tic: A in Jehová in, ix vac' in ti' to ol elc'och icha ix aj vab'an eyalan chi'. ²⁹ Masanil eb' viñ vinac ec'xo sq'uinal d'a 20 ab'il, eb' viñ ix ic'jiq'ue vaan slistail, aton eb' viñ ix alan chuc d'a in patic, ol cham eb' viñ. Ol can c'otjab' sb'aquil eb' d'a tz'inan luum tic. ³⁰ Arñej viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone yed' viñaj Josué yuninal viñaj Nun, ol och d'a lum luum ix vac' in ti' vac'an chi' d'ayex. A exxo e masanil, mach ex to chuc tas ix eyal d'a in patic, mañ ol ex ochlaj d'a luum. ³¹ A eb' eyuninal ix eyala' to ol ochcan eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, a eb' ol vac'och d'a lum luum maj schalaj e c'ol chi'. Ol yac' tzalajb'oc sc'ol eb' ta'. ³² A exxo pax tic jun, ol can e nivanil d'a tz'inan luum tic. ³³ A eb' eyuninal tic, 40 ab'il ol ec' eb' tarñvoj calnel d'a tz'inan luum tic, icha chi' ol aj stupanel e mul chi' eb', aton b'aj ix in e patiquejel chi', masanto ol ex chamcan d'a tic e masanil. ³⁴ D'a 40 c'ual ix eyila' tas yilji lum xid' eyil chi', yuj chi' 40 ab'il ol och yaelal d'a eyib'añ, syalelc'ochi junjun ab'il d'a junjun c'u. Icha chi' ol aj eyojtaccaneli to svac' syaelal eb' tz'och ajc'olal d'ayin. ³⁵ A in Jehová in tic svala', icha chi' ol vutoc d'ayex. Yujto ix e molb'ejoch e b'a ajc'olal d'ayin, yuj chi' a d'a tz'inan lum tic ol ex satcaneloc, xchi Jehová d'a eb' viñ.

Ix cham eb' ilum luum chuc spensar

³⁶⁻³⁷ A eb' viñ ix xid'ec' iloj lum yuj viñaj Moisés chi', chucñej ix aj yalan eb' viñ tas yaj luum, yuj chi' ix b'uchvaj eb' anima d'a Jehová. ³⁸ Axo Jehová ix ac'ancot jun ilya d'a yib'añ eb' viñ ilum luum chi', yuj chi' ix cham eb' viñ. Axorñej viñaj Josué yuninal viñaj Nun yed' viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone maj chamlaj yuj jun ilya chi'.

Ix ac'ji ganar eb' israel d'a Horma (Dt 1.41-46)

³⁹ Ayic ix yalan viñaj Moisés d'a eb' israel tas ix yal Jehová, masanil eb' ix cusq'ue sc'ool. ⁴⁰ Axo ix sach'i d'a junxo c'u, ix pet q'ue vaan eb', ix snaan eb' to sb'at eb' yac' oval yed' eb' anima cajan d'a tzalquixtac. Yuj chi' ix yal eb' d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—A ticnaic, val yel coyec d'a sat lum b'aj ix yac' sti' Jehová to ol yac' d'ayoiñ. Yeltoni ix och co mul, xchi eb'.

⁴¹ Ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

—¿Tas yuj tze tenec' tas ix yal Jehová? A jun tas tze na chi', mañ vach'oc ol elc'ochoc. ⁴² Mañ ex b'atoc, yujto mañ ol ochlaj Jehová eyed'oc, ol ex ac'joc ganar yuj eb' ajc'ool. ⁴³ Maclab'ilexxo yuj eb' amalecita yed' eb' cananeo, to ol yac' oval eb' eyed'oc. Ol ex smilcham eb' yujto ix eyiq'uel e pensar d'a Jehová, yuj chi' mañxo ayocochlaj eyed'oc, xchi viñaj Moisés chi'. ⁴⁴ Palta ix spitejñej sb'a eb', ix b'at eb' d'a tzalquixtac. Axo te' scaxail strato Jehová yed' viñaj Moisés chi', maj eltalaj d'a yol campamento. ⁴⁵ Ayic ix b'at eb' viñ

chi', maclab'il sq'uec'och eb' viñ yuj eb' amalecita yed' eb' cananeo, yuj chi' ix yac' oval eb'. Axo ix aji, ix ac'ji ganar eb' israel, ix pechchaj eb' masanto d'a Horma.

15

A sleyal d'a yib'arí silab'

¹ Ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés chi', ix yalan icha tic:

² Al juntzañ tic d'a eb' etisraelal: Ayic ol ex c'och d'a lum lum ol vac' d'ayex yic tzex cajnaj d'ay, ³⁻⁴ tato ayex tze ñustz'a junoc noc' vacax, ma junoc noc' calnel, ma junoc noc' chiva silab'il, mato yic tze c'anab'ajan b'aj tzeyac' e ti' eyac'ani, ma torñej tz'el d'a e c'ool, ma yuj junoc q'uirñ yuj chi' tzeyac'a', yovalil tzeyac'pax chab'oc libra harina te vach' calab'il yed' junoc litro aceite yed' silab' chi'. A jun silab' chi' te suc'uq'ui sjab' svab' a in Jehová in tic. ⁵ A yed' juntzañ silab' toxo ix val chi' tzeyac' junoc litro vino ofrendail yed' junjun noc' calnel chi'. ⁶ Tato a junoc noc' ch'ac calnel tzeyac' silab'il, tzeyac'pax vaxaqueoc libra harina scalaj yed' junoc litro aceite yed' jab'ocxo, ⁷ ec'topax jun litro vino tzeyac' yed'oc. Te suc'uq'ui sjab' jun ofrenda chi' svab'i. ⁸ Tato a junoc noc' quelem vacax tzeyac' silab'il to stz'ai, ma silab'il yic tze c'anab'ajej b'aj tzeyac' e ti', ma silab'il yic junc'olal, ⁹ tzeyac'pax lajchaveoc libra harina, chab'oc litro aceite ¹⁰ yed' pax chab'oc litro vino ofrendail yed'oc. A jun ofrenda chi' suc'uq'ui sjab' svab' a in Jehová in tic. ¹¹ Aton juntzañ tic yovalil tzeyac' yed' junjun noc' vacax chi', ma yed' junjun noc' ch'ac calnel, ma yed' junjun noc' yunetac calnel, ma yed' junjun noc' yunetac chiva. ¹² Icha sb'isul noc' tzeyac' silab'il chi', icha pax chi' sb'isul juntzaxo ofrenda chi' tzeyac' yed'oc. ¹³ E masanil a ex israel ex tic, yovalil tze c'anab'ajej juntzañ ley tic smasanil ayic tze ñusantz'a eyofrenda suc'uq'ui sjab' svab' a in Jehová in tic.

¹⁴ Tato ay junoc ch'oc choñab'il torñej sb'eyec' d'a e cal, mato cajan eyed'oc, tato sgana sñusantz'a junoc silab' to suc'uq'ui sjab' svab'i, yovalil sc'anab'ajej masanil sleyal icha tze c'anab'ajej a ex tic. ¹⁵ A jun ley chi' tz'och yopisio eyuuj yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan eyed' chi'. A jun ley chi' ol b'eyñejb'at d'a e cal d'a masanil tiempo. A ex tic yed' eb' ch'oc choñab'il, lajan eyelc'och d'a yol in sat a in Jehová in tic. ¹⁶ Junñej ley eyic yaj yed' eb' ch'oc choñab'il chi', xchi Jehová.

¹⁷ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

¹⁸ Al juntzañ tic smasanil d'a eb' etisraelal: Ayic cajanexxo ec' d'a lum b'aj ol ex vic'b'ati, ¹⁹ a ixim trigo syac' d'a lum lum chi' ol e va'a, yovalil tzeyic'canel jab'oc ixim d'a ofrendail yic tzeyac' d'ayin, ²⁰ icha tz'aj yac'chaj ixim sb'ab'laj tec'jieli, icha chi' tz'aj eyac'an ixim d'ayin. Añejtona' tzeyac'pax jun b'ab'el pan sb'o d'a ixim harina yic ixim ac' trigo chi' ofrendail d'ayin. ²¹ A jun macañ ofrenda chi' ol eyac'ñej d'ayin a in Jehová in tic d'a masanil tiempo.

²² Talaj sb'at satc'olal eyuj e c'ulan junoc checnab'il ix val d'a viñaj Moisés tic d'a sb'ab'elal, ²³ yuj chi' maxtzac e c'anab'ajej yed' pax eb' eyiñtilal ayic ol b'eyñejb'atoc, aton tic ol e c'ulej: ²⁴ Tato ay junoc checnab'il sb'at satc'olal eyuj e c'ulan e masanil, yovalil sñusjitz'a junoc noc' quelem vacax eyuj e masanil d'a silab'il to suc'uq'ui sjab' svab' a in Jehová in tic yed' ixim trigo yed' vino tzeyac'taxon ofrendail yed' silab' chi', icha d'a sleyal. Tzeyac'an junoc noc' mam chiva silab'il yuj yac'ji tup e mul. ²⁵ Axo junoc viñ sacerdotse sb'oan jun chi' eyuj e masanil ichataxon d'a sleyal yic stupcanel e mul d'a eyib'arí. A in ton svac' tupel e mul chi' yujto mañ sc'anoc e c'ool tze c'ulani,

yujto ix eyac'pax silab' yuj e mul. ²⁶ A yuj e silab' chi', stupcanel e mul chi' d'a eyib'arı̄ a ex israel ex tic yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal, yujto e masanil ix och e mul.

²⁷ Palta tato junñej anima tz'och smul, yuj sb'at satc'olal yuuj sc'anab'ajan junoc checnab'il, a yuj smul chi', yovalil syac' junoc noc' cob'es chiva jun ab'il sq'uinal silab'il. ²⁸ Axo junoc viñ sacerdote tz'ac'anoch jun silab' chi' d'a vichañ ichataxon d'a sleyal yuj smul jun anima ix och chi', ayic toxo ix ac'chaj jun silab' chi', stupcanel smul jun anima chi' d'a yib'arı̄. ²⁹ Añeja' jun ley chi' tz'och yopisio eyuuj yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal, ayic tz'och e mul to mañ sc'anoc e c'ool.

³⁰ Palta tato ay mach tz'och smul to sc'an sc'ool, vach'chom eyetchoñab', ma junoc ch'oc choñab'il, a d'ayin Jehová in tic tz'och smul yuj spitalil. Yuj chi' mañxaocab' yalan yic jun anima chi' d'a e cal. ³¹ Yujto ix spatiquejel in lolonel, ix stananc' in checnab'il, yuj chi' mañxaocab' yalan yic d'a e cal d'a junelñej, xchi Jehová.

Chamel yuj b'aj'R'max c'anab'ajaj sc'ual ic'oj ip

³² Ayic ayec' eb' israel d'a tz'inan luum, ay jun viñ israel chi' van yec' c'atzitz d'a sc'ual ic'oj ip ix yilan eb'. ³³ Ix ic'jib'at viñ d'a yichañ viñaj Moisés, d'a yichañ viñaj Aarón yed' d'a yichañ masanil eb' choñab' yuj eb' ix ilan chi'.

³⁴ Ix tañvaj viñ yuj eb' yujto manto chequeloc tas ol utaj viñ. ³⁵ Yuj chi' ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic: A jun viñ tic yovalil ol cham viñ. Masanil eb' choñab' tic sjulq'uenan viñ d'a spatiquel campamento, xchi d'a viñ. ³⁶ Yuj chi' ix yiq'uel viñ eb' d'a spatiquel campamento chi'. Ata' ix sjulq'uenejcham viñ eb' icha ix aj yalan Jehová.

Yelvanub' stitac pichul

³⁷ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

³⁸ Al juntzañ tic d'a eb' etisraelal: A ex tic yed' eb' eyiñtilal, yovalilocab' tz'och yelvanub' stitac e pichul. A juntzañ yelvanub' tz'och chi', a añ ch'al tzec'b'il topan, stz'ischajoch d'a e pichul chi' yed' añ ch'al q'uic'mutz'inac. ³⁹ Ayic ol eyilanoch juntzañ yelvanub' chi', ol e naancot masanil checnab'il ix vala' to yovalil tze c'anab'ajej, yic vach' mañ ol ex cuchb'ajb'at d'a juntzañ tas malaj svach'il yuj e pensar, ma yuj tas e gana d'a yol eyico'. ⁴⁰ Icha val chi' ol aj e naancot in checnab'il, ol e c'anab'ajani. Icha chi' ol aj eyac'anoch e b'a d'ayin to vic ex, a in e Diosal in. ⁴¹ A in Jehová e Diosal in ix ex viq'uelta d'a Egipto yic tzin och e Diosaloc, yuj chi' sval juntzañ tic d'ayex, xchi d'a viñaj Moisés chi'.

16

Ix och viñaj Coré ajc'olal d'a viñaj Moisés

¹⁻² A viñaj Coré yuninal viñaj Izhar yiñtilalcan viñaj Coat, d'a yiñtilal Leví yed' oxvarixo eb' d'a yiñtilal Rubén, aton viñaj Datán, viñaj Abiram yuninal eb' viñaj Eliab yed' pax viñaj On yuninal viñaj Pelet, ix meltzajoch eb' viñ ajc'olal d'a viñaj Moisés. Ix stec'b'ej sb'a eb' viñ smolb'an 250-xo eb' yetisraelal. A eb' viñ ix yac'och sb'a chi', yajalil choñab' yaj eb' viñ, ayoch eb' viñ sb'isuloc eb' viñ tz'ac'an slajtial junoc lolonel d'a yol choñab' chi'.

³ Masanil eb' viñ chi' ix smolb'ej sb'a, ix b'at eb' viñ yil viñaj Moisés yed' viñaj Aarón, ix yalan eb' viñ d'a eb' viñ icha tic:

—C'ocb'ilxo eyic'anchara e b'a, yujto co masanil oñ a oñ tic, yicxo Jehová caji, aypaxec' d'a co cal co masanil. ¿Tas yuj tzeyac'och e b'a yajalil d'a quib'arı̄ a oñ schoñab' oñ Jehová tic? xchi eb' viñ. ⁴ A ix yab'an juntzañ chi' viñaj

Moisés chi', ix em ñojan viñ d'a sat luum. ⁵ Ix yalan viñ d'a viñaj Coré yed' d'a masanil eb' viñ tzac'anoch yuj viñ chi' icha tic:

—Ato q'uic'an sch'ox Jehová d'ayoñ mach eb' yico'. Añej eb' sic'b'ilel yuj ol yal yoch d'a stz'ey yac'an servil d'a altar. ⁶⁻⁷ A d'a q'uñtib'alil q'uic'an, tzeyic'cot e chaynub' yic incienso, tzeyac'anem tzac'ac' d'a yool yed' incienso, tzeyac'anoch d'a yichañ Jehová. A mach sic'canel Jehová chi', aton jun chi' sic'b'iltaxonel yuuj. C'ocb'ilxo eyic'anchari e b'a a ex ex vetlevitail tic, xchi viñ. ⁸ Ix yalanxi viñ d'a viñaj Coré chi' icha tic:

—A ex ex vetlevitail tic, ab'ec tas ol vala': ⁹ ¿Tom te jab'ñej yelc'och jun tic e naani, sic'b'il ex el yuj co Diosal d'a scal eb' quetchoñab', ix ex yac'anoch d'a slac'anil yic tze tarñvej scajnub' yed' eyac'an servil eb' eyetchoñab'? ¹⁰ Ix el d'a sc'ool Jehová to tzex och d'a slac'anil, axo ticnaic e gana tzex ochxoñej sacerdoteal. ¹¹ Val yel a viñaj Aarón malaj yelc'och viñ, ¿tas yuj tzeyal chucal lolonel d'a spatic viñ yed' masanil eb' ajun eyed' tic? A d'a Jehová chuc tzex loloni ayic tzeyalan chuc d'a spatic viñaj Aarón chi', xchi viñ. ¹² D'a elarichamel ix schec viñaj Moisés chi' b'at ic'jocot viñaj Datán yed' viñaj Abiram yuninal viñaj Eliab, palta ix yalancot eb' viñ chi' icha tic:

—Max oñ b'atlj. ¹³ ¿Tom jab'ñej tas tzoñ utej? Ix oñ iq'uelta d'a Egipto b'aj te vach', mañ jantacoc tas ay d'a sat luum, ix oñ ic'ancoti yic tzoñ cham d'a tic. A gana to tzac'och a b'a yajalil d'a tic. ¹⁴ A ach tic mañoc d'a junoc lum luum te ay tas d'a sat b'aj ix oñ ic'coti, malaj jab'oc co luum tzac'a yic scavej jab'oc co uva. ¿Tom te quistal oñ tzila'? Actexjo oñ ac'an musansatil. Mañ ol oñ b'atlj cab' tas tzal chi', xchi eb' viñ. ¹⁵ Yuj chi', ix te cot yoval viñaj Moisés chi', ix yalan viñ d'a Jehová icha tic:

—Mañ a cha yofrenda eb' viñ chi'. A in tic, te malaj tas svutej eb' viñ, malaj junoc sb'uru eb' viñ sviq'ueq'ui, xchi viñ d'a Jehová. ¹⁶ Ix lajvi chi' ix yalanxi viñ d'a viñaj Coré chi' icha tic:

—A ach tic a q'uic'an tzach och d'a yichañ Jehová yed' eb' viñ 250 ajun ed'oc. Añeja' pax viñaj Aarón, sc'ochpax viñ ta'. ¹⁷ A ach tic yed' viñaj Aarón chi', tzeyic'b'at e chaynub' yic incienso, tzeyac'anem incienso d'a yool. Añeja' icha chi' syutej pax eb' viñ ajun eyed'oc tic, tzeyac'anoch d'a yichañ Jehová, xchi viñaj Moisés chi'.

¹⁸ Axo d'a junxo c'u chi', ix yic'ancot schaynub' eb' viñ chi', ix yac'anem tzac'ac' eb' viñ d'a yool yed' incienso. Ix smolb'anoch sb'a eb' viñ d'a stz'ey viñaj Moisés yed' viñaj Aarón d'a sti' cajnub' b'aj sch'ox sb'a Jehová. ¹⁹ A viñaj Coré chi' toxo ix smolb'ejoch eb' viñ ajun yed'oc chi' d'a sti' scajnub' Dios, aton eb' viñ ayxo och ajc'olal d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón chi'. D'a val jun rato chi' ix sch'oxan stziquiquial Jehová d'a yichañ eb' choñab' chi' smasanil. ²⁰ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón chi' icha tic:

²¹ —B'esequel e b'a d'a scal juntzañ anima tic. D'a jun rato tic ol in satel eb', xchi. ²² Yuj chi' ix em ñojab' eb' viñ d'a sat luum, ix yalan eb' viñ icha tic:

—Mamin, yajal aj d'a sq'uinal masanil anima, ¿tom tza satel masanil eb' anima tic yuj smul junoc? xchi eb' viñ. ²³ Ix tac'vi Jehová d'a viñaj Moisés chi':

²⁴ —A ticnaic al d'a masanil eb' molanec' tic to sb'esel sb'a eb' smasanil d'a spatictac smantiado viñaj Coré, viñaj Datán yed' viñaj Abiram, xchi d'a viñ.

²⁵ Ix q'ue vaan viñaj Moisés chi', ix b'at viñ b'aj ayec' viñaj Datán yed' viñaj Abiram chi', ix b'at masanil eb' yichamtac vinaquil eb' israel yed' viñ. ²⁶ Ix yalan viñ d'a masanil eb' choñab' chi' icha tic:

—B'esequel e b'a d'a smantiado jun macañ eb' anima chuc spensar tic. Malaj junoc tas ay d'a eb' tzeyama', tato maay, ol ex cham yuj syaelal smul eb', xchi viñ. ²⁷ Yuj chi' ix sb'esel sb'a eb' anima smasanil d'a spatictac smantiado viñaj Coré, viñaj Datán yed' viñaj Abiram chi'. A viñaj Datán yed' viñaj Abiram chi', ix elta liñan eb' viñ d'a sti' smantiado yed' eb' ix yetb'eyum yed' eb' yuninal. ²⁸ Ix och ijan viñaj Moisés yalan icha tic:

—Icha tic ol aj eyojtaccaneli to a Jehová schecan in c'ulej masanil juntzañ tic, mañ yoloc vic tzin c'ulej. ²⁹ Tato ilya tz'ic'an scham eb' tic, ichataxon tz'aj scham anima, syalelc'ochi to mañoc Jehová tzin ac'anoch d'a jun opisio tic. ³⁰ Palta tato ay junoc tas to mantalaj b'aj tzuji ol sc'ulej Jehová, ol spoj sb'a lum luum tic, axo eb' anima tic pitzanto eb' ol b'atcan eb' d'a yol luum yed' masanil tas ay d'ay. Tato icha chi' ol aj scham eb', ol eyojtaquejeli to ix spatiquejel Jehová eb', xchi viñ. ³¹ Ayic ix lajvi yalan juntzañ chi' viñaj Moisés chi', ix pax levnaj lum luum d'a yalañ eb' viñ chi'. ³² Ix emcan eb' viñ d'a yol luum yed' yalyuninal smasanil. Icha val chi' ix aj satel masanil eb' junñej ix aj spensar yed' viñaj Coré chi' yed' masanil tastac ay d'a eb'. ³³ Pitzan eb' anima chi' smasanil ix b'atcan eb' d'a yol luum chi' yed' masanil tastac ay d'a eb'. Ix lajvi chi', ix snub'anxi sb'a luum. Icha chi' ix aj satcanel jun macañ anima chi' d'a scal eb' yetisraelal. ³⁴ Ayic ix yab'an eb' anima oyanec' d'a spatictac chi', ix el yav eb', ix b'at eb' elelal, ix yalan eb': Mocab' b'atpax levnaj lum d'a calañ a oñ tic, xchi eb'. ³⁵ Añeja' ix yac'paxcot c'ac' Jehová yic ix tz'apaxb'at eb' 250 ix rusan incienso, aton eb' ix yac'och sb'a yed' viñaj Coré, viñaj Datán yed' viñaj Abiram chi'. ³⁶ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

³⁷ Al d'a viñaj Eleazar yuninal viñaj Aarón to syiq'uelta juntzañ schaynub' yic incienso eb' viñ ix tz'ab'at chi' viñ, aton juntzañ nab'a bronce. Slajvi chi' najat sb'at viñ stob'canel tzac'ac' ayem d'a yool. ³⁸ A schaynub' yic incienso juntzañ anima ix cham yuj smul tic, vicxo ix ajcani, yujto ix c'anchaji a ix yac'an incienso eb' d'ayin. Yuj chi', a juntzañ yamc'ab' chi' tze b'ooch d'a laminail yic tz'och smusiloc altar, yic vach' ayic syilanoch eb' israel, snaancot eb' tas ix aj scham eb' yuj schucal, xchi Jehová.

³⁹ Ix smolb'ancot masanil chaynub' yic incienso nab'a bronce viñaj sacerdote Eleazar chi', aton juntzañ ix sc'an eb' ix tz'ab'at yuj c'ac' chi', ix yalan viñ to tz'ac'ji ulaxoc, sb'oji d'a laminail yic tz'och smusiloc altar. ⁴⁰ A jun tic ix cani yic snaancot eb' israel yed' yojtanel eb' to añej eb' yirñtilalcan viñaj Aarón syal yoch d'a yichañ altar yic sñusan incienso eb' d'a yichañ Jehová. Tato ay junocxo comonñej sc'ulej icha chi', scham icha ix aj scham viñaj Coré yed' eb' ajun yed'oc. Icha val ix yutej Jehová yalan d'a viñaj Moisés, icha chi' ix sc'ulej viñaj Eleazar chi'. ⁴¹ Axo d'a junxo c'u, masanil eb' israel ix och ijan yavaj chaarñ d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón, ix yalan eb' icha tic:

—A ex tic, ix e milcham eb' schoñab' Jehová, xchi eb'.

⁴² Ayic van smolb'an sb'a eb' choñab' smasanil d'a spatic viñaj Moisés yed' viñaj Aarón chi', ix b'at q'uelan eb' d'a scajnub' Dios. D'a val jun rato chi' ix och moyñaj asun d'a scajnub' chi', ix sch'oxan stziquiquial Jehová. ⁴³ Yuj chi', ix snitzanb'at sb'a viñaj Moisés yed' viñaj Aarón d'a yichañ cajñub' chi'. ⁴⁴ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi':

⁴⁵ —Elarñec d'a stz'ey juntzañ anima tic, yujto a d'a jun rato tic ol in satel eb' d'a junelñej, xchi. Ixñej val yab' eb' viñ icha chi', ix em rñojab' eb' viñ d'a sat luum. ⁴⁶ Ix yalan viñaj Moisés d'a viñaj Aarón chi' icha tic:

—Ic'cot a chaynub' yic incienso, tzac'an b'ud'joc yed' tzac'ac' ayec' d'a yib'arñ altar. Tzac'anpaxem incienso d'a yool, tzach b'at d'a scal eb' anima

d'a elarĉhameľ. Tza c'anana nivanc'olal yuj smul eb', yujto toxo ix cot yoval Jehová. Toxo ix ja ilya yic scham anima smasanil, xchi viř. ⁴⁷ Ix sc'anab'ajan viřaj Aarón chi', elarĉhameľ ix b'at lemnaĵ viř d'a scal eb' anima b'aj ayec' molan chi'. A yuj jun ilya ix yac'cot Jehová chi' toxo ix yamchajoch scham anima. D'a val jun rato chi', ix yac'anem incienso viř yic tz'ac'ji nivanc'olal eb' anima chi' yuj Jehová. ⁴⁸ Ix och viř d'a scal eb' anima toxo ix chami yed' eb' pitzanto. Ichato chi' ix och vaan jun ilya chi'. ⁴⁹ A d'a jun rato chi', 14 mil 700 eb' anima ix chami. Ch'oc pax yaj juntzař eb' toxo ix cham yed' viřaj Coré yuj schucal. ⁵⁰ Ato yic ix och vaan scham anima chi', ix meltzaj viřaj Aarón b'aj ayec' viřaj Moisés chi'.

17

Ix volan te' sc'ococh viřaj Aarón

¹ Ix laĵvi chi', ix yalan Jehová d'a viřaj Moisés chi' icha tic:

² Al d'a eb' viř yajalil chořab' d'a junjun iřtilal to syic'cot junjunoc sc'ococh eb' viř, syalelc'ochi to laĵhave' te' scot d'a smasanil, tz'och sb'ı junjun eb' viř d'a te' sc'ococh chi'. ³ A te' yic yıřtilal Levı, a sb'ı viřaj Aarón tz'och d'a te', yujto junjun sc'ococh eb' viř yajalil junjun iřtilal ol cotoc. ⁴ Tzac'canoch te' d'a yichař scaxail trato ay d'a yol in cajnuv' b'aj tzin ch'ox in b'a. ⁵ Ata' ol vac' volan sc'ococh mach syal in c'ool to ol in sic'caneli, yuj chi' ol och vaan eb' anima tic yalan e pecal, xchi Jehová chi'.

⁶ Ix laĵvi chi' ix yalan viřaj Moisés d'a eb' viř yajalil chořab' d'a junjun iřtilal. Ix yac'an sc'ococh junjun eb' viř d'a viř, laĵhave' te' d'a smasanil. Aypaxoch te' yic viřaj Aarón chi' d'a scal te'. ⁷ Ix yac'anoch te' c'ococh chi' viřaj Moisés chi' d'a yichař Jehová d'a yol cajnuv' yic trato. ⁸ Axo d'a junxo q'uiřib'alil ix c'och viř ta', ix yilanoch te' sc'ococh viřaj Aarón chi' viř d'a yic yıřtilal Levı, toxo ix elta svol te', ayxo xumaquil yed' pax sat, q'uiřxo te' almendro chi'. ⁹ Ix laĵvi chi', ix yic'anelta te' c'ococh chi' viř d'a yichař Jehová, ix sch'oxan te' viř d'a masanil eb' yetisraelal. Axo ix laĵvi yilan te' eb', ix yac'anxi junjun te' yic eb' viř chi' viř.

¹⁰ Ix laĵvi chi', ix yalan Jehová d'a viř icha tic: Ac'canoch te' sc'ococh viřaj Aarón d'a yichař scaxail trato. Sic'canb'at te' ta' yic snacot juntzař anima te pit tic. Yuj chi' ol yacteĵ eb' yalan chucal lolonel d'ayin yic max cham eb', xchi d'a viř.

¹¹ Ix sc'anab'ajeĵ viřaj Moisés sc'ulan masanil tas ix yal Jehová chi'. ¹² Axo ix yalan eb' chořab' chi' d'a viř icha tic: Junelřej chammac ořxo el co masanil. ¹³ Tato jichan scham masanil eb' snitzcot sb'a d'a scajnuv' Jehová, ol oř cham co masanil syal chi', xchi eb'.

18

A yopisio eb' sacerdote yed' eb' levita

¹ Ix yalan Jehová d'a viřaj Aarón icha tic:

Tato tz'och junoc palta d'a in cajnuv', a yaelal sja yuj jun chi', a d'a ib'ař yed' eb' uninal yed' d'a yib'ař eb' etlevitail sĵavi. Palta a junoc paltail d'a eyopisio d'a sacerdoteal, ařej d'a ib'ař yed' eb' uninal sĵavi yaelal yuj jun chi'. ² Tzic'cot eb' etlevitail yic scolvaj eb' ed'oc ayic ayachoch yed' eb' uninal d'a eyopisio d'a yol in cajnuv' yic trato. ³ Aton eb' smunlaĵ ed'oc d'a in cajnuv' chi', palta chequelřej yaj yopisio eb'. Max yal-laĵ sĵavi eb' d'a slac'anil altar, max yalpaxlaĵ syaman syamc'ab'il in cajnuv' chi' eb' yic vach' max cham eb' yed' ex pax tic. ⁴ Aĵun eb' smunlaĵ eyed'oc, palta a ex tzeyala' tas sc'uleĵ eb'

ayic sb'oan masanil smunlajel eb' d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a. Malaj junocxo comon anima syal sja d'a e lac'anil. ⁵ A exñej tic ayoch d'a eyib'añ e b'oan masanil munlajel d'a in cajnub' yed' d'a altar yic mañox ol cot voval d'a masanil eb' etchoriãb'. ⁶ A in ix vic'canel eb' etlevitail d'a scal masanil eb' etisraelal. Ix vac'an eb' d'ayex yic smunlaj eb' eyed'oc d'a in cajnub'. ⁷ Palta a achñej yed' eb' uninal tzil munlajel b'aj ay altar yed' d'a spatococh c'apac cortina. A juntzañ opisio chi' ix vala' to a exñej tic tzeyila', yujto a in ix vac' eyopisio. Tato ay junoc mach mañ ayococh sacerdotéal d'a yib'añ snitzanoch sb'a d'a slac'anil juntzañ yamc'ab' chi', a jun chi' tojolñej schami, xchi Jehová.

A sgasto eb' sacerdote yed' eb' levita

⁸ Ix yalanpax Jehová d'a viñaj Aarón chi' icha tic:

A in svac' opisio a chaan masanil juntzañ ofrenda tz'ac'ji d'ayin yuj eb' etisraelal tic. Masanil tas syic'cot eb' chi' d'ayin, ic tz'ajcan yed' eb' uninal. A jun tic ley tz'ajcan d'a e cal d'a masanil tiempo. ⁹ Masanil ofrenda tz'ac'ji d'ayin, a in svac' d'ayach yed' d'a eb' uninal, aton juntzañ max tz'alaj: Ofrenda yic ixim trigo, silab' yuj yac'ji tup mul yed' silab' yuj stupchaj mul. ¹⁰ Masanil eb' vinac d'a e cal tic, syal schi'an juntzañ silab' chi' eb', añej d'a junoc lugar vic yaji, ata' schi eb'. Yovalil tze na'a to vic yaj juntzañ silab' chi'.

¹¹ Svac'pax d'ayach yed' d'a ix etb'eyum yed' d'a eb' uninal juntzañ ofrenda syic'cot eb' etisraelal d'ayin, aton juntzañ sb'achchajoch d'a vichañ. A jun ley tic scan d'a masanil tiempo, yalñej mach eb' ayec' cajan eyed'oc to vach' yaj icha yalan ley, yalñej schi'an eb'. ¹² A sb'ab'el sat tastac tz'avchaji aton syic'cot eb' etisraelal d'ayin d'a junjun ab'il, svac'canpax d'ayach: Aton aceite te vach', vino te vach' yed' ixim trigo te vach', ¹³ yed' pax sb'ab'el sat masanil te' avb'en te' syic'cot eb' d'ayin. A juntzañ chi' ic yaj yed' masanil eb' ayec' cajan ed'oc. Tato vach' yaj eb' icha yalan ley, syal svaan eb'. ¹⁴ Masanil ofrenda syac' eb' etisraelal d'ayin, icñej yaji.

¹⁵ Masanil eb' sb'ab'el vinac unin eb' etisraelal yed' pax sb'ab'el yune' noc' smolb'etzal noc' eb' syac' d'ayin, icñejpax yaji. Palta a yuj eb' b'ab'el vinac unin chi' yed' sb'ab'el yune' noc' noc' max ochtaxon silab'il, yovalil tz'ac'ji q'uen tumin sq'uexuloc. ¹⁶ Ayic junxo ujal yalji, tz'ac'ji q'uen tumin chi' sq'uexuloc. A yuj eb' unin chi', oye' siclo q'uen plata tz'ac'ji, icha q'uen sc'anchaj d'a in cajnub', 20 geras yalil. ¹⁷ Palta mañ a cha ac'joc tumin sq'uexuloc sb'ab'el yune' noc' vacax, noc' calnel yed' noc' chiva, yujto a juntzañ noc' chi', vic yaj noc'. Yovalil tze milcham noc', tze tzicanoch schiq'uil noc' d'a altar, axo xepual noc' tze ñustz'aoc yic tz'och d'a ofrendail to suc'uc'ui sjab' svab'i. ¹⁸ Ic tz'ajcan masanil schib'ejal noc' chi', icha ix aj vac'an schib'ejal juntzañox noc' silab' d'ayach, aton noc' sñi' sc'ool sb'achchajq'ue d'a yichañ altar yed' sb'ac'chil xub' noc' d'a svach'. ¹⁹ Masanil yofrenda eb' etisraelal syiq'ueli to vic yaji, svac' d'ayach yed' d'a ix etb'eyum yed' d'a eb' uninal. A jun tic, ley tz'ajcan d'a masanil tiempo, a in tzin b'ocan eyed'oc yed' masanil eyiñtilal, xchi d'a viñ.

²⁰ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Aarón chi':

A ach tic malaj lum lum ol a mach'enej d'a scal eb' etisraelal tic, yujto a in tic icha a mach'en vaji. ²¹ A eb' levita, a masanil sdiezmoal sat yavb'en eb' eyetisraelal, a ix vac' smach'enej eb'. Aton ayoch stojoloc masanil smunlajel eb' d'a cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a. ²² Axo masanil juntzañox eb' etisraelal, max yal comonñej sjavi eb' d'a slac'anil cajnub' chi'. Tato icha chi' sc'ulej eb', tz'ochcan chamel d'a yib'añ eb' yuj smul chi'. ²³ Yuj chi' añej eb' levita ay yalan yic yilan masanil tas yic in cajnub' chi'. Tato tz'och junoc spaltañ eb' d'a smunlajel chi', añej d'a yib'añ eb' scotcan yaelal. A jun tic ley tz'ajcan d'a

masanil tiempo. A eb' levita malaj slum eb' ol scha d'a scal eb' eyetisraelal. ²⁴ Yic eb' yaj masanil sdiezmoal tas syavej eb' eyetisraelal syac' d'ayin a in Jehová in tic. Yuj chi' ix vala' to malaj slum eb' ol scha'a, xchi d'a viñ.

²⁵ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés icha tic:

²⁶ Al d'a masanil eb' levita to a in Jehová in sval icha tic: Ayic ol e chaan masanil sdiezmo eb' eyetisraelal, yovalil tzeyic'paxcanel sdiezmoal yic tzeyac'an d'ayin, yujto a juntzañ chi' ayoch e mach'enoc. ²⁷ A jun diezmo tzeyac' chi', icha sdiezmoal sat smunlajel eb' eyetisraelal syac'a'. ²⁸ A d'a diezmo tze cha d'a eb' eyetisraelal chi', ata' tzeyic'paxel eyofrenda tzeyac' d'ayin. A d'a viñaj sacerdote Aarón tzeyac'a'. ²⁹ Yuj chi' masanil tastac tz'ac'ji d'ayec, yovalil tzeyic'canel junoc macañ d'ay, tzeyac'an d'ayin. A jun macañ tzeyac' d'ayin chi', yovalil aton val svach'il.

³⁰ Ayic toxo ix eyic'canel svach'il to vic yaj chi', axo jantacto scani, eyicxo tz'ajcani ichato a ex ay e munlajel. ³¹ Syalxo e vaan yed' eyal eyuninal yalxorñej b'aj cajan ex. E tojol yaj yuj b'aj tzex munlaj d'a in cajñub' b'aj tzin ch'ox in b'a. ³² Ayic toxo ix eyic'canel jun macañ te vach' chi' d'ayin, tzaxo yal e vaan jantacto scan chi', malaj e mul tz'och yuj e vaani. A d'a icha chi', max eyixtejb'atljay yofrenda eb' eyetisraelal to vic yaji. Yuj chi' maxtzac javilaj chamel d'a eyib'añ, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

19

A staañil noc' chacchac vacax

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón icha tic:

² A in Jehová in svac' jun checnab'il tic. Alec d'a eb' eyetchoriab' to syic'cot junoc noc' cob'es chacchac vacax eb' malaj jab'oc spaltail, manto juneloc smunlaji. ³ A ex tic tzeyac' noc' d'a viñaj sacerdote Eleazar. Tz'ic'jiel noc' d'a spatiquel campamento, axo viñaj Eleazar chi' schecan miljochcam noc' d'a yichañ. ⁴ Syic'anq'ue schiq'uul noc' viñ yed' yiximal sc'ab', stzicanb'at uqueloc viñ d'a stojolal in cajñub' b'aj tzin ch'ox in b'a. ⁵ Slajvi chi', sñusjitz'a noc' vacax chi' smasanil d'a yichañ viñ, stz'umal noc', sb'ac'chil noc', schiq'uul noc' yed' yol sc'ool noc'. ⁶ Yach'an van stz'a noc' chi' syic'anpaxq'ue te' c'ute' viñ sacerdote chi' yed' junoc sc'ab' te' hisopo yed' noc' chacchac lana, syac'anoch viñ smasanil d'a yol c'ac' b'aj van stz'a noc' chi'. ⁷ Slajvi chi, sjuc'anel spichul viñ, sb'icanpaxel sb'a viñ, tz'ochxi viñ d'a yol campamento chi', vach'chom manto vach'oc yaj viñ icha yalan ley masanto d'a yemc'ualil.

⁸ Axo viñ ix ñusantz'a noc' vacax chi', sjuc'paxel spichul viñ, sb'icanpaxel sb'a viñ, palta manto vach'oc yaj viñ icha yalan ley masanto d'a yemc'ualil.

⁹ Axo junocxo viñ vinac vach' yaj icha yalan ley, a' viñ smolanq'ue staañil noc' vacax chi', sic'anb'at viñ d'a junoc lugar to vach' yaj d'a spatiquel campamento. A juntzañ taañ chi' sc'an eb' eyetisraelal ayic sb'oan a a' eb' sc'anchaji yic sacb'itaj eb' icha yalan ley. Masanil juntzañ tic sc'ulaji yic syic'anel mul. ¹⁰ A mach ix molanq'ue juntzañ taañ chi', yovalil sjuc'uel spichul, sb'icanpaxel sb'a, palta manto vach'oc yaj icha yalan ley masanto d'a yemc'ualil. A jun ley tic scanñej d'a junelñej, tz'och yopisio eyuuj a ex israel ex tic yed' yuj eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal. ¹¹ A mach syaman snivanil junoc chamnac, mañ vach'oc yaj d'a uque' c'ual icha yalan ley. ¹² A d'a schab'jial syaman junoc chamnac chi' yed' d'a svac'jial, yovalil sacb'itej sb'a yed' a a' sc'anchaji yic sacb'i icha yalan ley, ichato chi' vach' tz'ajcani. Tato max sacb'itej sb'a d'a schab'jial yed' d'a svac'jial, manto vach'oc syal chi'.

¹³ Yuj chi' a junoc mach syaman junoc chamnac, tato max sacb'itej sb'a, a jun

chi' syixtejel in cajnub'. Yuj chi' yovalil mařxa yalan yic d'a e cal d'a junelřej, yujto maj tzcijoch a a' chi' d'ay, yuj chi' mař vach'oc yaj icha yalan ley.

¹⁴ Aton juntzař sleyal tic d'a junoc mach scham b'aj ay scajnub': Yalřej mach tz'och ta', ma junoc ayec' ta', mař vach'oc tz'ajcan d'a uque' c'ual. ¹⁵ Masanil chen to mař vach'oc yaj smacji, mařxo vach'oc tz'ajcani. ¹⁶ Axo mach syaman junoc chamnac d'a stiel chořab', taxořej mac'b'ilchamoc, ma tořej scham ichataxon tz'aj scham anima, mato syam sb'auquil junoc chamnac, ma junoc b'aj smucchaj eb' chamnac, a jun chi' mař vach'oc yaj d'a uque' c'ual. ¹⁷ A yuj masanil juntzař chi' tz'ic'chajq'ue jab'oc staařil noc' vacax tz'anac yuj yic'anel mul, tz'ac'chajem d'a yol junoc yed'tal, tz'ac'jiem a a' d'a yib'ař, aton a' sq'ueul sjaj. ¹⁸ Axo junoc viř vinac vach' yaj icha yalan ley, a viř tz'ic'anq'ue junoc sc'ab' te' hisopo, slab'anem viř d'a scal a a' chi', stzicanoch viř d'a yib'ař jun cajnub' chi' yed' masanil tas ay d'a yool yed' d'a yib'ař eb' anima ayec' ta', ařejtona' stzicanpaxb'at viř d'a yib'ař mach ix yaman sb'auquil chamnac, ma junoc b'aj smucchaj eb' chamnac chi', ma snivanil junoc anima mac'b'ilchamoc, ma junoc tořej ix cham ichataxon tz'aj scham anima. ¹⁹ A jun anima vach' yaj chi', a' stzicanb'at a a' chi' d'a yib'ař eb' mař vach'oc yaj chi' d'a schab'jal yed' d'a svac'jal. Slajvi chi', a d'a svac'jal chi', sjuc'anel spichul eb', sb'icanpaxel sb'a eb' yic sach'ican eb'. Icha chi' vach'xo tz'ajcan eb' d'a yemc'ualil. ²⁰ Tato ay junoc anima max sacb'itej sb'a icha yalan ley, mařxaocab' yalan yic d'a e cal d'a junelřej yujto syixtejb'at in cajnub'. Yujto maj tzcijoch a a' d'ay yic sacb'i, yuj chi' mař vach'ocřej yaji. ²¹ A jun ley tic scanřej d'a junelřej: A mach stzicanoch a a' chi' d'a junocxo, yovalil sjuq'uel spichul. A mach syaman a a' tz'ac'an sacb'oc junoc mach chi', vach'xo tz'ajcan d'a yemc'ualil. ²² Masanil mach syamji yuj junoc anima mař vach'oc yaji, ma junoc syaman junoc anima mař vach'oc yaji, a jun chi' mař vach'oc tz'ajcan icha yalan ley masanto d'a yemc'ualil, xchi Jehová.

20

A a' ix elta d'a sat q'uen tenam (Ex 17.1-7)

¹ A d'a b'ab'el uj, ix c'och eb' israel d'a tz'inan luum scuch Zin. Ix aj eb' jun tiempoal d'a yol yic Cades. Ata' ix cham ix María yanab' viřaj Moisés, ix mucchajcanem ix ta'.

² Yujto te malaj a a' syuc' eb' israel chi', yuj chi' ix q'ue yav eb' smasanil d'a viřaj Moisés yed' d'a viřaj Aarón. ³ Ix yalan eb' d'a viřaj Moisés chi' icha tic:

—Octom oř chamcan yed' eb' quetchořab' ix chamcan yuj Jehová. ⁴ ¿Tas yuj ix oř eyic'cot d'a taquiř luum tic? ¿Tom e gana tzoř champax a oř tic yed' noc' col molb'etzal noc'? ⁵ ¿Tas yuj ix oř eyiq'uelta d'a yol yic Egipto, ix oř eyic'ancot d'a jun lugar mařxo jantacoc schual tic? A d'a tic max yac'laj ixim trigo, te' higo, te' uva, te' granado, malaj pax jab'oc a a' syal cuc'ani, xchi eb'. ⁶ Ayic ix yab'an juntzař lolonel chi' viřaj Moisés yed' viřaj Aarón chi', ix snitzanel sb'a eb' viř, ix b'at eb' viř d'a sti' scajnub' Jehová. Ata' ix b'at em řojan eb' viř d'a sat luum. Axo d'a jun rato chi' ix sch'ox sb'a stziquiquial Jehová d'a slac'anil eb' viř. ⁷ Ix yalan Jehová chi' d'a viřaj Moisés chi' icha tic:

⁸ —Ic'b'at te' a c'ococh, tzalan d'a viř uc'tac aj Aarón chi' to tz'och viř ed'oc yic tze molanb'at eb' anima, tzex b'at b'aj ay jun q'uen nivan tenam. D'a yichař eb' t'zal d'a q'ueen to tz'elta a a' d'a sat q'ueen, axo d'a yichař masanil eb' anima chi' ol elul a', ol yuc'an a' eb' yed' noc' smolb'etzal noc' chi', xchi Jehová.

⁹ Ix yic'anelta te c'ococh viñaj Moisés d'a yichañ Jehová icha ix aj yalani.

¹⁰ Ix smolb'anb'at eb' anima chi' eb' viñ d'a yichañ q'uen tenam chi'. Ix yalan viñaj Moisés chi' d'a eb' icha tic:

—Ab'ec, a ex to te pit ex tic: ¿Yovalil am val squiq'uelta a a' d'a sat q'uen tenam tic, scac'an a' eyuq'uej? xchi viñ. ¹¹ Ix lajvi yalan viñ icha chi', ix yic'anchari sc'ab' viñ, ix spajanoch chael te' sc'ococh viñ d'a sat q'uen tenam chi', ix elul chulnaj a a' chi'. Ix yuc'an a' eb' yed' noc' smolb'etzal noc' chi'. ¹² Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón chi' icha tic:

—Yujto a ex tic max in eyac' val och d'a e c'ool, maj e ch'ox d'a yichañ eb' eyetchoñab' tic to A inxoñej Ochi, yuj chi' mañoch exlaj ol eyic'och eb' anima tic d'a sat lum luum chi' b'aj ix vala' to ol vac' d'ayex, xchi d'a eb' viñ.

¹³ Meriba^{20.13} ix sb'iejcan jun lugar chi', yujto ata' ix yalub'tañej eb' israel d'a spatic Jehová. Ix sch'oxan Jehová chi' to Axoñej Ochi.

Maj chajiec' eb' israel yuj viñ sreyal Edom

¹⁴ Ayic ayec' viñaj Moisés d'a Cades, ix schecanb'at jayvañ eb' viñ vinac viñ d'a viñ sreyal Edom yic b'at yalan eb' viñ icha tic: A oñ israel oñ tic, ayto cuj co b'a ed'oc, scalb'at d'ayach: Ojtac jantac syail ix quil d'a Egipto.

¹⁵ Añejtona' ojtacpaxi tas aj sc'ochnaccan eb' anima ay d'a yol a macb'en tic. Malaj a a' d'a eyuc'b'il a' ol cuq'uej. Añej d'a yol nivan b'e ol oñ b'atoc. Malaj b'aj ol oñ el b'esnaj d'a yol nivan b'e chi' masanto ol oñ c'axpajec' d'a yol a nación tic, xchib'at viñaj Moisés chi'. ¹⁸ Ix tac'vi viñ sreyal Edom chi' icha tic:

—Mañ ex c'axpajec' d'a yol in nación tic. Tato ol ex ec' d'a yib'añ, ol ex c'axpajec'oc, ol in elb'at d'a e patic yed' eb' in soldado, xchi viñ d'a eb'. ¹⁹ Ix yalanpax eb' israel chi' icha tic:

—Maay, a oñ tic añej d'a yol nivan b'e ol oñ b'atoc. Tato ay b'aj ol cuq'uej a a' yed' noc' co molb'etzal noc' d'a eyuc'lab'a, ol co tup d'ayach. Añej val to co gana tzoñ c'axpajec' d'a a lugar tic d'a vach'il, xchib'at eb'. ²⁰ Ix tac'vixi viñ sreyal Edom chi' icha tic:

—Malaj permiso e c'axpajeq'ui, xchi viñ. Ix b'at viñ yed' masanil eb' soldado smac eb' israel chi'. Yed'nac syamc'ab' eb' soldado chi' yic oval, te tec'anpax eb'. ²¹ Yuj chi' ix say junxo b'e eb' israel b'aj ix b'ati.

A schamel viñaj Aarón

²² Masanil eb' israel ix el eb' d'a Cades, ix cot eb' d'a stojolal lum vitzal Hor d'a sat smojonal Edom. ²³ Ata' ix yal Jehová d'a viñaj Moisés yuj viñaj Aarón icha tic: ²⁴ A ticañic, toxo ol cham viñaj Aarón, mañ ol c'ochlaj viñ d'a sat lum ix vala' to ol vac' d'ayex, yujto a ex tic e chavañil ix e pitej e b'a d'a in checnab'il ix vac' d'ayex d'a sti' a' Meriba. ²⁵ A ticañic, ic'b'at viñaj Aarón chi' yed' viñ yuninal scuch Eleazar d'a jolom vitz Hor chi'. ²⁶ Ata' ol iq'uel spichul viñaj Aarón chi' sc'an d'a sacerdoteal, tzac'ancanoch d'a viñaj Eleazar chi', yujto a viñaj Aarón chi' ol cham viñ ta', xchi d'a viñ. ²⁷ Ix sc'anab'ajan viñaj Moisés tas ix yal Jehová chi', d'a val yichañ masanil anima ix ic'jib'at viñaj Aarón yed' viñaj Eleazar chi' yuj viñ d'a jolom vitz Hor chi'. ²⁸ Ata' ix yiq'uel

20.13 **20:13** A jun lolonel Meriba, a d'a hebreo lajan icha jun lolonel "syalub'tañej".

spichul viñaj Aarón chi' viñ, ix yac'anoch viñ d'a viñaj Eleazar d'a jolom vitz chi'. Ata' ix chamcan viñaj Aarón chi'. Ix lajvi chi', ix emixta viñaj Moisés yed' viñaj Eleazar chi'. ²⁹ Axo ix yab'an masanil eb' israel to toxo ix cham viñaj Aarón chi', jun ujal ix och eb' d'a cusc'olal yuj viñ.

21

Ix yac' ganar lum Horma eb' israel

¹ Ayic ix yab'an viñ sreyal eb' cananeo ay d'a Arad d'a yol yic Neguev to van scot eb' israel d'a yol b'e sc'och d'a Atarim, ix elta viñ yac' oval yed' eb'. Ay eb' ix yamchaj yuj viñ ix yic'anb'at eb' viñ d'a preso. ² Ix lajvi chi', ix yac'an sti' eb' israel d'a Jehová, ix yalan eb' icha tic: Tato ol ach colvaj qued'oc yic scac'an ganar jun nación chi', ol co satcanel junjun choñab' d'a yol smacb'en chi' d'a junelñej, xchi eb'. ³ Ix sc'anab'ajej Jehová scolvaj icha ix aj sc'anab' eb' chi', yuj chi' ix yac' ganar eb' cananeo chi' eb'. Ix satcanel eb' cananeo chi' smasanil yed' schoñab'il, yuj chi' Horma^{21.3} ix sb'iejean jun lugar chi'.

Jun yechel chan nab'a bronce

⁴ Ix el eb' israel d'a yich vitz Hor chi', ix ec' eb' d'a b'e tz'ec' d'a a' Chacchac Mar. Najat ix ec' yoy sb'a eb' yujto maj c'axpajec' eb' d'a lum Edom. Ayic ayoch eb' d'a yol b'e chi', ix chab'axq'ue sc'ool eb', ⁵ ix cot yoval eb' d'a Dios yed' d'a viñaj Moisés. Ix yalan eb' icha tic:

—¿Tas yuj ix oñ iq'uelta d'a Egipto? ¿Tom yuj co cham yuj vejel d'a taquirñ luum tic? Malaj tas sco va'a, malaj pax tas scuq'uej. Maxtzac techaj co vaan juntzañ chucal vael tic, xchi eb'. ⁶ Yuj val chi' ix ac'jicot juntzañ noc' chan te ov yuj Jehová, yic schiji eb' anima chi' yuj noc'. Tziytum eb' israel chi' ix cham yuj noc'. ⁷ Ayic ix yilan eb' icha chi', ix b'at yalan eb' d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

—Toxo ix och co mul a oñ tic, ix cal chucal lolonel d'a Jehová yed' d'ayach. A ticnaic c'an d'a Jehová to syiq'uel noc' chan tic d'a co cal, xchi eb'.

Ix sc'anab' viñaj Moisés chi' d'a Jehová to syac' nivanc'olal d'a yib'arñ eb' anima chi'. ⁸ Ix yalan Jehová chi' d'a viñ icha tic:

—B'o junoc yechel chan d'a q'uen bronce icha yilji juntzañ noc' chi', tzac'anq'ue d'a schon junoc te te' chaañ steel, yic vach' ayic schiji eb' anima yuj noc' chan chi', tato sq'ue q'uelan eb' d'a jun yechel chan chi', maxtzac chamlay eb' yuj noc', xchi d'a viñ. ⁹ Ix sb'oan jun yechel chan nab'a bronce viñaj Moisés chi', ix yac'anq'ue viñ d'a schon jun te te'. Yuj chi' yalñej mach schiji yuj noc' chan chi', sq'ue q'uelan eb' d'a jun yechel chan chi', sb'oxican eb'.

A tas ix ajyec' eb' israel d'a Moab

¹⁰ Ix b'eyñejcot eb' israel, ix javi eb' d'a Obot. ¹¹ Ix elpax eb' d'a Obot chi', ix b'eyñejcot eb' d'a yichañ, ix javi eb' d'a Ije-abarim d'a tz'inan luum d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a yol yic Moab. ¹² Ix cotñej eb', ix javi eb' d'a jun a' eluma' scuch Zered. ¹³ Ix b'eyñejcot eb', ix javi eb' d'a sc'axepalb'at jun a' scuch Arnón. A jun a' chi' tz'ec' d'a tz'inan lum d'a yol yic eb' amorreo. Aton jun a' chi' ayoch mojonal yuj eb' Moab yed' eb' amorreo chi'. ¹⁴ Aton juntzañ lugar chi' sb'inaj b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal oval yic Jehová, b'aj syal icha tic: Oñ ec'ta d'a choñab' Vaheb d'a yol yic Sufá, d'a yoltac a' Arnón.

¹⁵ A jun pac'an d'a stitac a a' chi' ayoch smojonaloc yic Moab, sc'och d'a choñab' Ar, xchi.

21.3 **21:3** A jun lolonel Horma, a d'a hebreo lajan yed' "satb'ileli".

¹⁶ Ix el eb' d'a a' Arnón chi', ix cotñej eb' masanto ix javi eb' d'a Beer. Aton ta' ay jun a' uc'b'ila' b'aj ix yal Jehová d'a viñtaj Moisés icha tic: Molb'ej masanil anima, a in ol vac' a a' yuq'uej eb', xchi d'a viñ. ¹⁷ Aton d'a jun tiempoal chi' ix b'itan eb' israel icha tic:

Ix q'ueul a a' b'aj molan. Q'ueocab'cot b'urnaj a a'. To ol oñ b'itanec yuj a a' ix q'ueul b'urnaj tic.

¹⁸ A eb' viñ yajal ix joyang'ueta a' yed' sc'ococh. A eb' viñ nivac yajal d'a yol schoñab', a yed' sc'ococh eb' viñ ix sjacq'ueta a a', xchi eb' d'a sb'it chi'.

Ix b'eyñejcot eb' d'a tz'inan luum masanto ix javi eb' d'a Matana. ¹⁹ Ix el eb' d'a Matana chi', ix javi eb' d'a Nahaliel. Ix el eb' d'a Nahaliel chi', ix javi eb' d'a Bamot. ²⁰ Ix el eb' d'a Bamot chi', ix javi eb' d'a jun ch'olan ay d'a yol yic Moab, d'a stojolal lum nivac vitz d'a yol yic Pisga, aton ta' nivan chequel lum tz'inan luum.

Ix ac'ji ganar viñtaj rey Sehón yuj eb' israel
(Dt 2.26-37)

²¹ Ix yac'b'at schecab' eb' israel d'a viñtaj Sehón sreyal eb' amorreo, ix yalanb'at eb' icha tic: ²² ¿Tom max oñ a chaec' d'a yol a mach'en? Malaj jab'oc tas ol ec' co lob'at d'a scal eyavb'en yed' d'a scal eyuva, mañ ol cuc' a a' d'a eyuc'b'il a', añej d'a yol nivan b'e ol oñ ec'oc, xchi eb' checab' chi'.

²³ Maj scha sc'ol viñtaj Sehón chi' yec' eb' israel d'a yol smacb'en chi'. Añej to ix smolb'ej masanil eb' soldado viñ, ix elta viñ yac' oval yed' eb' d'a tz'inan luum, d'a Jahaza ix yac' oval eb'. ²⁴ Ix yac'an oval eb' israel chi' yed' eb', ix ac'ji ganar viñtaj Sehón yed' eb' soldado yuj eb'. Ix ic'jiec' lum sluum eb' chi' yuj eb' israel chi'. Sb'atñej d'a sti' a' Arnón, masanto sc'och d'a sti' a' Jaboc, masanto b'aj tz'ec' smojonal sluum eb' amonita. A jun luum chi' te vach' yaj smacchaj yuj eb' amonita chi'. ²⁵ Icha chi' ix aj yochcan slum eb' amorreo yicoc eb' israel chi'. Ix cajnaj eb' israel d'a choñab' Hesbón yed' d'a juntzañxo choñab' ay d'a spatictac. ²⁶ A Hesbón chi', aton jun choñab' b'aj ec'nac viñtaj Sehón sreyal eb' amorreo. A viñtaj Sehón chi' ix yac'ñej oval viñ yed' eb' viñ sreyal Moab d'a yalañtaxo. Ix ic'jiec' jun macañ slum eb' yuj viñ sc'ochñej d'a a' Arnón. ²⁷ Yuj chi' ix yal eb' slolon d'a poesía icha tic:

Cotañec d'a Hesbón, aton d'a schoñab' viñtaj rey Sehón. B'oecxiq'ue d'a schaelal, vach' tzeyutej e b'oanoch smuroal.

²⁸ Ato d'a Hesbón, d'a schoñab' viñtaj rey Sehón ix cot eb' ix ñusantz'a choñab' Ar d'a yol yic Moab yed' eb' nivac yajal yaj d'a jun choñab' d'a pac'an d'a yib'añq'ue a' Arnón.

²⁹ Ex aj Moab, ob'iltac ex. Toxo ix ex lajviel ex schoñab' dios Quemos. Aton jun e diosal chi' maj yal-laj scolvaji, yuj chi' ix el lemnaj eb' soldado smasanil, axoñej eb' ix ix, ix can d'a yol sc'ab' viñtaj rey Sehón.

³⁰ Toxo ix lajviel yipalil choñab' Hesbón. Ix satel eb' ay d'a choñab' Dibón masanto ix satel eb' ay d'a Nofa yed' pax Medeba, xchi jun poesía chi'.

³¹ Icha chi' ix aj yic'ancan lum luum eb' israel mach'il yuj eb' amorreo.

Ix ac'ji ganar viñtaj rey Og
(Dt 3.1-11)

³² Ix lajvi chi' ix yac' anb'at schecab' viñtaj Moisés d'a choñab' Jazer yic sb'eytzitej eb' tas yaji. Ix ac'ji ganar jun choñab' chi' yuj eb' israel yed' masanil juntzañ choñab' ay d'a spatictac. Ix pechjiel masanil eb' cajan ta' yuj eb', aton eb' amorreo. ³³ Ix meltzaj eb', ix b'at eb' d'a stojolal lum Basán, palta ix elta viñtaj Og sreyal Basán chi' yed' masanil eb' soldado yac' oval yed' eb' d'a Edrei. ³⁴ Yuj chi' ix yal Jehová d'a viñtaj Moisés chi' icha tic: Mañ ex xiv

d'a viñaj Og chi', a in ol vac'och viñ yed' eb' soldado yed' smacb'en tic d'a yol e c'ab'. Icha ix eyutej viñaj Sehón sreyal eb' amorreo ay d'a Hesbón, icha chi' ol eyutejpax viñaj Og tic, xchi d'a viñ. ³⁵ Icha chi' ix aj scham viñaj Og yed' yuninal yed' masanil eb' soldado yuj eb' israel, mañxo junoc eb' ix cani. Ix ochcan sluum eb' yicoc eb' israel chi'.

22

Ix avtajcot viñaj Balaam yuj viñaj Balac

¹ Ix lajvi chi', ix b'eyñejcot eb' israel chi', ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a lum ac'lic yic Moab d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán d'a satcot Jericó.

² Ix yab'an viñaj Balac sreyal Moab yuninal viñaj Zipor, tas ix utaj eb' amorreo yuj eb' israel. ³ Yuj chi' ix xivchaan viñ yed' eb' anima ay d'a Moab chi', yujto ix yil viñ to te tzijtum eb' israel chi'. ⁴ Yuj chi' ix yal eb' anima ay d'a Moab chi' d'a eb' yichamtac vinaquil choñab' Madián icha tic: Masanil juntzañ anima tic, ol orñ satel eb' d'a co luum tic. Icha tz'aj slajviel añ añic'ultac yuj noc' vacax, icha chi' ol orñ yutoc eb', xchi eb'.

⁵ Yuj chi' ix yalan viñaj Balac chi' to sb'at cot jun viñ syaloch sb'a jelanil scuchan Balaam, yuninal yujtañ Beor, cajan d'a Petor d'a sti' a' nivan Éufrates d'a scal eb' yetchoñab'. Ix schecanb'at eb' yichamtac vinaquil choñab' viñaj Balac chi', yic sb'at yal eb' d'a viñaj Balaam chi' icha tic: A d'a Egipto ix cot jun nivan choñab'il anima, toxo ix majel sat lum luum tic yuj eb', toxo ix javi eb' d'a co tz'ey. ⁶ Yuj chi' cotañ d'a elañchamel yic tzul a catab'an eb', yujto yelxo nivan sb'isul eb' d'a quichañ. Tato icha chi' tope ol yal vac'an ganar eb' yic tzin pechanel eb' d'a co lum tic, yujto vojtaç to a a catab' yed' a vach' lolonel tzala', tz'elñejc'ochi, xchib'at viñ.

⁷ Ix lajvi chi', ix b'at eb' yichamtac vinaquil choñab' Moab yed' eb' yichamtac vinaquil Madián b'aj ayec' viñaj Balaam chi'. Te nivan q'uen tumin ix yic'b'at eb' yic stupan scatab' viñ chi' eb'. Ix yalan schecnab'il eb' ix yalb'at viñaj Balac chi'. ⁸ Ix yalan viñaj Balaam chi' d'a eb' icha tic:

—A ticnaic, canañec d'a tic, ato syal tas ol yal Jehová d'ayin d'a jun ac'val tic, ichato chi' svac'an spac e lolonel chi' q'ueic'an, xchi viñ. Yuj chi' ix can eb' ichamtac vinac chi' yed' viñaj Balaam chi' d'a jun ac'val chi'. ⁹ Ix sch'oxan sb'a Dios d'a viñ, ix sc'anb'an d'a viñ icha tic:

—¿Mach juntzañ anima ayec' chi' d'ayach? xchi. ¹⁰ Ix tac'vi viñ:

—Checab' yaj eb' yuj viñaj Balac sreyal Moab yuninal viñaj Zipor, tzul yal eb' d'ayin, ¹¹ tob' ay jun choñab'il anima ix cot d'a Egipto. Tob' toxo ix majel sat lum luum yuj eb'. Sgana viñaj Balac chi' to tzin b'at d'a schoñab' viñ chi', yic sb'at in catab'ej jun choñab'il anima chi', yic vach' syal spechanel eb' viñ d'a yol smacb'en chi' yalani, xchi viñ d'a Dios chi'. ¹² Ix yalan Dios chi' d'a viñ icha tic:

—Mañ ach b'at yed' eb' yic sb'at a catab'ej jun choñab'il anima chi', yujto a in val ix val vach' lolonel d'a eb', xchi d'a viñ. ¹³ Axo ix q'uiñib'i d'a junxo c'u, ix q'ue van viñaj Balaam chi', ix yalan viñ d'a eb' schecab' viñaj Balac chi' icha tic:

—A ticnaic, meltzajañec d'a e choñab' yujto toxo ix yal Jehová to max yal-laj in b'at eyed'oc, xchi viñ. ¹⁴ Ix meltzaj eb' d'a schoñab' b'aj ay viñaj Balac chi', ix yalan eb' d'a viñ icha tic:

—Maj stac'cotlaj sb'a viñaj Balaam chi' qued'oc, xchi eb'. ¹⁵ Maj schalaj yab' viñaj Balac chi', yuj chi' ix checjib'at juntzañxo eb' más nivac yopisio d'a yichañ eb' ix xid'ec' chi', ec'topax sb'isul eb' ix b'ati. ¹⁶ Yuj chi' ix b'atxi eb' yil viñaj Balaam chi', ix yalan eb' d'a viñ icha tic:

—Ix ori scheccot viñaj Balac yuninal viñaj Zipor d'ayach, syalan viñ d'ayach icha tic: Malajocab' mach tzach cachanoch vaan a coti, ¹⁷ yujto ol ach vic' val chaari, ol vac'an masanil tas ol a c'ana', arije to tza c'anab'ajej a cot a catab'ej juntzari anima tic, xchi viñ, xchi eb'. ¹⁸ Ix tac'vipax viñaj Balaam chi' icha tic:

—Vach'chom b'ud'jinac yol spalacio viñ yuj q'uen oro, ma yuj q'uen plata, syac'an viñ smasanil d'ayin, max yal-laj in c'ulan tas scot d'a in pensar in tenanec' tas syal Jehová in Diosal. ¹⁹ Tato syal e canpax d'a jun ac'val tic, ol vab' tas ol yutoc Jehová yalanxi d'ayin, xchi viñ. ²⁰ Ix sch'oxanpax sb'a Jehová d'a viñ d'ac'valil chi', ix yalan d'a viñ:

—Yacb'an to ix jax eb' viñ ach yic'b'ati, ixic yed' eb' viñ, palta arije val tas ol val d'ayach, arije b'at ala', xchi d'a viñ.

Scachnab'il viñaj Balaam yuj yángel Jehová

²¹ Axo yic ix q'uiriñbi, ix q'ue vaan viñaj Balaam chi', ix yac'anoch stz'um noc' snun b'uru viñ, ix b'at viñ yed' eb' viñ yichamtac vinaquil Moab chi'.

²² Ix q'ue viñ d'a yib'ari noc' sb'uru chi', ix b'at chavañ eb' schecab' viñ yed'oc. Axo Jehová ix cot yoval d'a viñ yujto ix b'at viñ. Axo yángel Jehová chi' ix och tec'tec' d'a yol b'e yic smacan b'e chi'. ²³ Axo ix yilan noc' b'uru chi' to liñanoch jun yángel Jehová d'a nañal yol b'e, yed'nac jun espada, ix b'atcan noc' d'a caltac te'. Ix syamanoch viñaj Balaam chi' smac'an noc', yic tz'ochxi noc' d'a yol b'e chi'. ²⁴ Ix ochxi liñan jun ángel chi' b'aj lod'an b'e d'a scal te' uva, latz'b'ilq'ue q'uen q'ueen smactealoc te' d'a titac b'e chi'. ²⁵ Axo ix yilanxi noc' to liñanec' jun ángel chi' d'a nañal yol b'e chi', ix srícanec' sb'a noc' d'a q'uen q'ueen ayoch d'a titac b'e chi'. Ix ríicjiec' yoc viñaj Balaam chi' yuj noc' d'a q'ueen, ix ste mac'anxi noc' viñ. ²⁶ Ix el yángel Jehová chi' ta', ix snitzanb'at sb'a d'a yichañb'ati, ix ochxi liñan b'aj te lod'an b'e, b'aj maxtzac yal yelcan junoc mach d'a titac b'e a schalan sb'a yed' junocxo mach. ²⁷ Ix yilanxi noc' b'uru chi' to liñanec' jun ángel chi' d'a nañal yol b'e chi', toxoñej ix em lachnaj noc' d'a yalañ viñaj Balaam chi', yuj chi' ix cot yoval viñ d'a noc', ix och ijan viñ smac'an noc' yed' sc'ococh. ²⁸ A val d'a jun rato chi' ix lolonq'ue noc' yuj Jehová, ix yalan noc' d'a viñ icha tic:

—¿Tas ix ach vutej? Yoxelalxo in a mac'ani, xchi noc'.

²⁹ —Yujto yelxo val tzin ixtej svab'i. Ayoc val ec' junoc q'uen espada d'a tic, val ticnaic tzach in tecchamoc, xchi viñ d'a noc'. ³⁰ Ix tac'vi noc' d'a viñ icha tic:

—A in tic a chejintaxoni, tzach q'ueñej d'a vib'ari ayic tzach b'eyeq'ui, ojtac to malaj juneloc icha tic tzach vutej, xchi noc'.

—I' yel toni, xchi viñ. ³¹ Ix lajvi chi' axo Jehová ix ac'an yil jun ángel chi' viñ, ayec' d'a nañal yol b'e chi', ayoch q'uen espada d'a yol sc'ab'. Ixñej val yil jun ángel chi' viñ, ix em ñojan viñ d'a yichañ. ³² Ix yalan jun ángel chi' d'a viñ icha tic:

—¿Tas yuj oxel ix a mac' noc' a b'uru tic? A in ix in och d'a ichañ ix in macan a b'e, yujto ix cot voval yujto ix ach cot yed' juntzari anima tic. ³³ Arije noc' b'uru tic ix in ilani, oxel ix elcan noc' d'a yol b'e. Tato maj sb'esel sb'a noc' d'a yol b'e chi', toxom ix ach cham vuj ticnaic, a pax noc' b'uru tic maj am chamlaj noc', xchi jun ángel chi' d'a viñ. ³⁴ Ix yalan viñ d'a yángel Jehová chi' icha tic:

—Ix och in mul d'ayach, mañ vojtcoc tato a ach tza mac in b'e tic, yuj chi' tato max scha a c'ol tzin b'ati, syal in meltzaji, xchi viñ. ³⁵ Ix tac'vi jun ángel chi' d'a viñ icha tic:

–Syal a b'at yed' eb' anima tic, palta artej val tas ol val d'ayach, artej ol ala', xchi d'a viñ.

Yuj chi' ix b'atñej viñ yed' eb' schecab' viñaj Balac chi'.

Ix cot viñaj Balac scha' viñaj Balaam

³⁶ Axo ix yab'an viñaj Balac to van sc'och viñaj Balaam chi', ix cot viñ scha viñ d'a yol b'e d'a jun choñab' ay d'a yol yic Moab, d'a sti' a a' scuch Arnón, satxo smojonal ay. ³⁷ Ix yalan viñaj Balac chi' icha tic:

–Yelc'olal val ach vavtej, ¿tas yuj ijan maj a tac'cotlaj a b'a? Tecan ix a na' to mañ ol in tzac'van vac'an jantac tas tza nib'ej, xchi viñ d'a viñ. ³⁸ Ix tac'vi viñaj Balaam chi' icha tic:

–Mañ ac' pensar, ayinxo eq'ui, palta max yal-laj valani tastac tzin nib'ej svala', artej tastac schec Dios vala', artej ol vala', xchi viñ. ³⁹ Ix lajvi chi', ix b'at viñ yed' viñaj Balac chi' d'a choñab' Quiriat-huzot. ⁴⁰ Ata' ix schec viñaj Balac chi' miljoccham noc' vacax yed' noc' calnel yic schi viñaj Balaam chi' yed' pax eb' ichamtac vinac schecab' viñaj Balac chi'. ⁴¹ Axo d'a junxo c'u, ix ic'jib'at viñaj Balaam yuj viñaj Balac chi' d'a jolom vitz scuch Bamot-baal, ata' syal yilanb'at janic'oc scampamento eb' israel eb' viñ.

23

¹ Ix yalan viñaj Balaam d'a viñaj Balac chi' icha tic:

–Chec b'ochajq'ue uqueoc altar d'a tic, tza checan ic'chajcot ucvañoc noc' quelemtac vacax yed' ucvañoc noc' ch'ac calnel, xchi viñ. ² Ix sc'anab'ajej viñaj Balac tas ix yal viñ chi', ix smol ac'an juntzañ silab' chi' eb' viñ schavañil, jun noc' quelem vacax yed' jun noc' ch'ac calnel d'a junjun altar.

³ Ix yalanxi viñaj Balaam chi' d'a viñaj Balac chi' icha tic:

–Canañ d'a stz'ey juntzañ silab' tic, ol b'at vila' tato sjavi Jehová yic slolon ved'oc, ol lajvoc chi' ol valan d'ayach tas val ol aj yalan d'ayin, xchi viñ.

Ix yal vach' lolonel viñaj Balaam'R'd'a yib'añ eb' israel

Ix b'at viñ d'a jun nivan vitz malaj ste'al. ⁴ Ata' ix sch'ox sb'a Jehová d'a viñ, ix yalan viñ d'ay icha tic:

–Ix in b'oq'ue uque' altar, ix vac'ancanq'ue junjun noc' vacax yed' junjun noc' ch'ac calnel d'a yib'añ junjun, xchi viñ. ⁵ Ix lajvi chi' ix yalan Jehová chi' tas ol aj slolon viñ. Ix yalan icha tic:

–Meltzajañ b'aj ayec' viñaj Balac chi', tzalan tas ix val tic d'ayach, xchi d'a viñ. ⁶ Ix meltzaj viñ, ix c'ochxi viñ b'aj aycan liñan viñaj Balac yed' eb' yichamtac vinaquil Moab d'a stz'ey silab' chi'. ⁷ Ix lajvi chi', ix och ijan viñ yalan icha tic:

Ayinec' d'a jun vitz d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a yol yic Aram, ayic ix in yavtancot viñaj Balac sreyal Moab. Cotañ, tza catab'an eb' israel. Alcan chucal lolonel d'a yib'añ yintilal viñaj Jacob chi', xchib'at viñ.

⁸ Palta, ¿tas val tz'aj in catab'an anima to mañoc Dios scatab'ani? ¿Tas val tz'aj vac'an chucal tato mañoc Jehová tz'ac'an chucal d'ay?

⁹ Te vach' vilanb'at jun choñab' chi' ayic ayinq'ue d'a schon jun q'uen q'ueen tic. Te vach' vilanb'at d'a jolom vitz b'aj ayinec' tic. A jun choñab' chi' ch'oc yajeli, max somb'atñaj sb'a d'a scal juntzarixo choñab'.

¹⁰ Lajanxo sb'isul jun choñab' chi' icha spococal lum luum, ¿tocval ay mach stzac'van sb'isan nañaloc eb'? Comonoc val a in tzin cham d'a junc'olal icha juntzañ anima to vach' spensar chi', xchi viñ d'a yichañ eb' viñ chi'.

¹¹ Ayic ix yab'an juntzañ lolonel chi' viñaj Balac chi', ix och ijan viñ yalanoch d'a sat viñaj Balaam chi' icha tic:

—¿Tas aji? A yuj a catab'an eb' ayoch ajc'olal tic d'ayin, yuj chi' ach vic'coti, palta axo vach' lolonel tzalcan d'a yib'añ eb', xchi viñ.

¹² Ix tac'vi viñaj Balaam chi' icha tic:

—Yovalil a tas schec Jehová vala', a svala', xchi viñ.

¹³ Palta ix ochñej ijan viñaj Balac chi' yalan icha tic:

—Coñ ved' d'a junocxo lugar, b'aj janic'ñej syal quilan d'a stitac scampamento eb', a val ta' ol a catab'ej eb' in c'ana', xchi viñ.

¹⁴ Ix lajvi chi' ix ic'jib'at viñaj Balaam yuj viñaj Balac chi' d'a jun jacan d'a sjolom lum vitz Pisga. Ata' ix schec viñ b'ochajxiq'ue uque' altar, ix yac'anxi noc' vacax yed' noc' ch'ac calnel chi' viñ silab'il, junjun noc' d'a junjun altar.

¹⁵ Ix yalanxi viñaj Balaam chi' d'a viñaj Balac chi' icha tic:

—Canañ d'a stz'ey altar tic, yach'an b'at in lolon yed' Jehová, xchi viñ.

¹⁶ Ix sch'oxanxi sb'a Jehová chi' d'a viñ, ix yalani tas ol yutoc viñ yalani.

—Meltzajañ b'aj ayec' viñaj Balac chi', tzalan icha tz'aj valan tic d'ayach, xchi d'a viñ.

¹⁷ Ix meltzaj viñ b'aj aycan viñaj Balac yed' eb' ay yopisio aj Moab d'a stz'ey silab' chi', ix sc'anb'an viñaj Balac chi' d'a viñ icha tic:

—¿Tas ix aj yalan Jehová chi' d'ayach? xchi viñ.

¹⁸ Ix lajvi chi' ix och ijan viñ yalan icha tic:

¹⁹ Ach Balac yuninal viñaj Zipor, scham val ab'an tas ol vala': A Dios mañ lajanoc icha anima. Max yesejlaj, max ec'b'atlaj tas syala'. Tato ay junoc tas syala', tz'elñejc'ochi. Tato ay junoc tas syaltej, syac'ñej.

²⁰ Ix yal Jehová d'ayin to sval vach' lolonel d'a yib'añ jun choñab' tic. Tato icha chi' tz'aj yalani, max yal-laj in q'uexani.

²¹ Malaj junoc yaelal syil Jehová to ol javoc d'a yib'añ choñab' Israel. Te vach' yic eb' yiñtılalcan viñaj Jacob. A Jehová sDiosal eb', a ayoch sreyaloc eb', ayñejpaxec' d'a scal eb'.

²² A Jehová ix ic'anelta eb' d'a Egipto. A Jehová ayoch yipoc sc'ol eb', icha noc' oval vacax a sch'aac ayoch yipoc sc'ool.

²³ A d'a yiñtılalcan viñaj Jacob malaj yelc'och eb' naumel lolonel, malaj pax yelc'och eb' ajb'aal. A ticnaic yovalil tz'alchaj d'a choñab' Israel icha tic: Tzıjtum tas satub'tacxoñej yoch ix sc'ulej Jehová d'ay, xchiocab'i.

²⁴ A jun choñab' tic syic'chaañ sb'a ichoc noc' choj te ay smay. Ayic toxo ix och sat noc' d'a junoc schib'ej, max och vaan noc' spechani masanto syamchaji syuc'an schiq'uıl noc', icha chi' yaj eb', xchi viñ.

²⁵ Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Balac chi' icha tic:

—Tato max yal a catab'an jun choñab' tic, mocab' alpaxcan vach' lolonel d'a yib'añ, xchi viñ.

²⁶ Ix tac'vi viñaj Balaam chi' icha tic:

—¿Tom maj val d'ayach jun, to a tas ol schec Jehová vala', aton yovalil svala'? xchi viñ.

²⁷ Ix lajvi chi', ix yalanxi viñaj Balac chi' icha tic:

—Cotañ, ol ach vic'b'at d'a junocxo lugar, talaj ata' ol scha' sc'ol Dios a catab'an eb' israel chi', xchi viñ.

²⁸ Yuj chi' ix ic'jib'at viñ yuj viñaj Balac chi' d'a jolom vitz Peor, b'aj te chequel quilan masanil tz'inan luum. ²⁹ Ayic ayec' eb' viñ ta', ix yalan viñ d'a viñaj Balac chi' icha tic:

—Chec b'ochajq'ue uqueocxo altar d'a tic in c'ana', tza checan miljoccham ucvañoc noc' quelemtac vacax yed' ucvañoc noc' ch'ac calnel, xchi viñ.

³⁰ Ix schecan viñaj Balac b'ojoc uquexo altar chi' yic sñusjitz'a juntzañ noc' chi' d'a yib'añ.

24

¹ Axo yic ix nachajel yuj viñaj Balaam to scha sc'ol Jehová ayic syalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ eb' israel, majxo b'atljaj viñ sc'anb'ej yab' icha ix yutej d'a sb'ab'elal, añej to ix b'at q'uelan viñ d'a tz'inan luum chi'.

² Axo ix yilanb'at choñab' Israel viñ, d'a stzolal yaj junjun iñtilal eb' yed' scampamento, ix och Yespíritu Dios d'a viñ, ³ yuj chi' ix och ijan viñ yalan icha tic:

Aton in lolonel a in Balaam in tic, yuninal in viñaj Beor, jichichi tz'aj vilani.

⁴ Svab' tas syal Dios. Icha vayichal tz'aj vilan Dios Syal Yuj Smasanil. Tzin ec' jichan, palta jacan in sat, te vach' vilani.

⁵ Ex israel yirñtilalcan viñaj Jacob, te vach' yilji e mantiado. Te vach' quilanb'at e campamento.

⁶ Icha val yaj stzolal te' palma, icha val chi' eyiljib'ati. Icha val sb'at tzololoc junoc tas tz'avchaj d'a sti' junoc a a', icha val chi' eyajemi. Icha te' áloes avab'il yuj Jehová, ma icha val yaj te' c'ute' d'a sti' a a'.

⁷ A b'aj ayec' choñab' Israel chi', mañxo jantacoc a a'. Vach'ñej yuc'an a eb' yed' yac'olal d'ay. Ol smac'poj sb'aquil eb' yajc'ol eb' chi'. Ol c'axpajec' viñaj rey Agag. Te nivan yaj smach'en sreyal eb'.

⁸ A Jehová ix ic'anelta eb' d'a Egipto. A Jehová ayoch yipoc sc'ool eb', icha noc' oval vacax a sch'aac ayoch yipoc sc'ool. A choñab' Israel ol satanel eb' ayoch ajc'olal d'ay. Ol smac'poj sb'aquil eb' yajc'ol eb' chi'. Ol c'axpajec' sjul-lab' eb' d'a snivanil eb' yajc'ol chi'.

⁹ Lajan val eb' icha junoc noc' choj jichanec' svayi, malaj mach stec'b'ej sb'a stzuntzani. Ex israel, alchajocab' vach' lolonel d'a mach tz'alan vach' lolonel d'ayex, catab'ajocab' mach tzex catab'ani, xchi viñ.

Slajvub' slolonel viñaj Balaam

¹⁰ Ayic ix yab'an juntzañ lolonel chi' viñaj Balac chi', ix te cot yoval viñ sic'lab'il, ix smuch'an jun sc'ab' viñ ix schuc'anoch viñ d'a yol junxo sc'ab' yuj yoval chi', ix yalan viñ icha tic:

—A yuj a catab'an eb' ajc'ol yajoch tic d'ayin ix ach vavtejcoti, axo ticnaic yoxelalxo alan vach' lolonel d'a yib'añ eb'. ¹¹ Te vach' ama tzach meltzaj d'a a pat d'a elarichamel. Toxo ix vala' to nivan tas ol vac' d'ayach, ol ach vic'anchari, palta max schalaj sc'ol Jehová to icha chi' tz'aji, xchi viñaj Balac chi'.

¹² Ix tac'vixi viñaj Balaam chi' icha tic:

—Jichan ix aj valan d'a eb' a checab': ¹³ Vach'chom b'ud'an a palacio yuj q'uen oro, ma yuj q'uen plata, tzac'an q'uen d'ayin, palta max yal-laj in q'uexan tas syal Jehová, max yal-laj vac'an vach'c'olal, ma in catab'an b'aj scot d'a in c'olani, uyjto a tas schec Jehová vala', aton yovalil svala'.

¹⁴ Vach' ol in meltzaj d'a in choñab'. Añej, ayic mantzac in b'ati, svalcan d'ayach tas ol utaj a choñab' tic yuj jun choñab'il anima chi' d'a b'aq'uiñ, xchi viñ.

¹⁵ Ix lajvi chi', ix och ijan viñ yalan icha tic:

Aton in lolonel a in Balaam in tic, yuninal in viñaj Beor, jichichi tz'aj vilani.

¹⁶ Svab' tas syal Dios Ec'to d'a yib'añ Smasanil, vojtc tas yaj spensar, svilan-pax icha vayichal. A Dios Syal yuj Smasanil chi' tz'ac'an vojtaquejeli. Tzin ec' jichan, palta jacan in sat, te vach'ñej vilani.

¹⁷ Ay jun mach najatto ay, palta syal vilanb'ati. Ay jun rey ol checlajc'ue d'a scal eb' yirñtilal viñaj Jacob, tziqiqui yilji icha q'uen c'anal. A jun rey chi' ol yac' yajalil d'a scal eb' yirñtilal Israel. A' ol satanel choñab' Moab, a pax ol satanel eb' yirñtilalcan viñaj Set.

- 18 Ol can choñab' Edom d'a yalañ yuuj, ol ochcan lum Seir chi' yicoc. A choñab' Israel ol yic' yip.
- 19 A d'a scal eb' yirñtilalcan viñtaj Jacob ol elta jun mach ol och Yajalil. A' ol satanel jantaco mach ol can d'a yol jun choñab' chi', xchi viñ.
- 20 Ix lajvi chi' ix yilanb' at choñab' Amalec viñ, ix yalan viñ icha tic:
A choñab' Amalec yelxo ay smay d'a yichañ juntzañxo choñab', palta ol satel d'a junelñej, xchi viñ.
- 21 Ix b'at q'uelan viñ d'a schoñab' eb' quenita, ix yalan viñ icha tic:
Ex quenita, vach'chom te ay smay e choñab' yic scolan sb'a, vach'chom d'a schontac q'uen nivac tenam tzeyac'q'ue e pat,
- 22 palta ol satanel e choñab' chi', a jantac exto ol ex canoc, ol ex yic'canb'at eb' viñ asirio schecab'oc, xchi viñ.
- 23 Ix lajvi chi' ix yalanxi viñ icha tic:
Ay, ¿tocval ayto mach ol canoc ayic ol sc'ulan juntzañ tic Dios?
- 24 Ay te' barco ol cot d'a Chipre, ol ja d'a sti' a' mar yic tzul yixtan choñab' Asiria yed' choñab' Heber, palta ol satjocpaxel eb' aj Chipre chi', xchi viñ.
- 25 Ix lajvi yalan juntzañ tic viñ, ix meltzaj viñ d'a schoñab', axo viñtaj Balac ix meltzajxican viñ b'aj cajan.

25

Ochnac eb' israel ejmelal d'a yechel Baal-peor

- 1 Ayic ayec' eb' israel d'a Sitim, tzijtum eb' viñ vinac ix mulan yed' eb' ix moabita. 2 Ix montajb'at eb' viñ yuj eb' ix b'aj tz'och sq'uiñal sdiosal. Ix schi'an noc' chib'ej eb' viñ israel chi', noc' silab'ej eb' ix d'a sdiosal chi'. Ix ochpax eb' viñ ejmelal d'a sdiosal eb' ix chi'. 3 Icha chi' ix aj scuchb'ajb'at eb' viñ yoch ejmelal d'a jun yechel scuch Baal, sdiosal choñab' Peor, yuj chi' ix te cot yoval Jehová d'a choñab' Israel chi'. 4 Ix yalan d'a viñtaj Moisés icha tic:
—Molb'ej masanil eb' ix cuchb' anb'at eb' anima tic d'a juntzañ chucal chi', val d'a vichañ yed' d'a yichañ eb' etchoñab' tza d'uñb'ejq'ue eb'. Icha chi' ol aj sicb'iem yoval in c'ol d'a choñab' Israel tic, xchi d'a viñ.
- 5 Yuj chi' ix yalan viñtaj Moisés d'a eb' yajalil choñab' chi' icha tic:
—Junjun ex d'a eyirñtilal tze milcham eb' viñ ix b'at och ejmelal d'a Baal, xchi viñ.

6 Junanto rato chi' ix ec'b'at jun viñ israel yed' jun ix aj Madián van yic'anb'at ix viñ d'a smantiado. Ix ec'b'at viñ d'a slac'anil scajñub' Jehová d'a yichañ viñtaj Moisés yed' eb' anima molaneq'ui yic tz'oc' eb' d'a yichañ Jehová. 7 Ayic ix yilan viñtaj Finees yuninal viñtaj Eleazar, yixchiquincan viñtaj Aarón viñ b'ab'el sat sacerdote, ix q'ue vaan viñ d'a scal eb' anima ayec' molan chi'. Ix yic'ancot slanza viñ, ix b'at tzac'an viñ yuj jun viñ israel yed' ix aj Madián chi'. 8 masanto ix c'och viñ d'a yol smantiado viñ. Ix stecan c'axpaj q'uen lanza chi' viñ d'a yol sc'ol viñ israel yed' ix aj Madián chi'. Icha chi' ix aj yuch vaan scham anima yuj jun ilya ix yac'cot Jehová d'a scal eb' israel chi'.

9 Ay 24 mil anima ix cham yuj jun ilya chi'.

10 Ix lajvi chi', ix lolon Jehová d'a viñtaj Moisés chi' icha tic:

11 —A viñtaj Finees ix ac'an sicb'oc yoval in c'ool, ix lajvi yoval d'a yib'añ choñab' Israel tic, yapax ix yab' viñ ved'oc yujto ix sna viñ to a inñej nivan velc'ochi, yuj chi', tato mañ ichocta ix sc'ulej viñ, masanil am eb' anima tic ix sateli. 12-13 Yuj chi' al d'a viñ icha tic: Yujto ya ix ab' ved'oc, yujto ix a na' to a inñej nivan velc'ochi, yuj chi' ix ac' sicb'ocuem yoval in c'ol d'a yib'añ eb' anima tic, yuj chi' ol in b'o in trato ed'oc yed' masanil eb' irñtilal, ol ochcan

eb' sacerdotéal d'a masanil tiempo, xchi Jehová, xa chi d'a viñ, xchi d'a viñaj Moisés chi'.

¹⁴ A jun viñ ix cham yed' ix aj Madián yuj viñaj Finees chi', Zimri sb'i viñ, yuninal viñaj Salu, yajal yaj d'a scal yirñtilal Simeón. ¹⁵ Axo pax ix ix, ix cham chi', Cozbi sb'i ix, yisil ix viñaj Zur, yajal yaj d'a jun macañ anima d'a Madián.

¹⁶ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

¹⁷ —Aq'uec oval yed' eb' aj Madián, tze satanel eb', ¹⁸ yujto ix ex och d'a yol sc'ab' yaelal yuj eb' ayic ix ex yic'anb'at eb' eyoch ejmelal d'a sdiosal d'a Peor. Naeccoti tas ix ex yutej ix Cozbi, aton ix yisil jun viñ yajal yaj d'a eb', yuj chi' ix tecjicham ix d'a q'uen lanza, ayic ix vac'anb'at ilya d'a e cal, yujto tzijtum mach ix och ejmelal d'a sdiosal eb', xchi d'a viñ.

26

Ix ic'jichaari sb'isul eb' israel junelxo

¹ Ayic ix lajviec' jun ilya to scham anima chi' yuuj, ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Eleazar sat sacerdote yuninal viñaj Aarón: ² — Iq'uecchaari sb'isul eb' israel d'a junjun macañil yaj eb', tz'el yich d'a eb' 20 ab'il sq'uinal tiempo val sb'at d'a oval, xchi d'a eb' viñ. ³ Ix smolb'an masanil eb' vinac viñaj Moisés yed' viñaj Eleazar d'a yac'lical Moab, d'a sti' a' Jordán, d'a yichañcot Jericó, ⁴ yic stz'ib'chaj masanil eb' 20 ab'il sq'uinal sb'eyñejb'ati, icha val ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'. Aton masanil eb' ix elta d'a Egipto: ⁵⁻⁷ A eb' yirñtilalcan Rubén sb'ab'el yuninal viñaj Israel, ay 43 mil 730 eb' vinac d'a smasanil. A sb'i eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yirñtilal, aton tic: Viñaj Enoc, viñaj Falú, viñaj Ezrón yed' viñaj Carmi. ⁸ A viñaj Falú chi' ay yuninal viñaj Eliab, ⁹ axo pax viñaj Eliab ay yuninal viñaj Nemuel, viñaj Datán yed' viñaj Abiram, yichamtac vinaquil choñab' yaj eb'. Aton eb' junñej ajnac slajti' yed' viñaj Coré. Meltzajnacoch eb' ajc'olal d'a Jehová, d'a viñaj Moisés yed' d'a viñaj Aarón. ¹⁰ Palta paxnac levñaj lum lum, emnaccan eb' chavañ chi' d'a yol lum yed' viñaj Coré. Masanil eb' ochnac tzac'an yuj viñaj Coré chi' chamnac eb', aton eb' 250 chamnac yuj jun c'ac'. A junztañ eb' chi' ochnac ch'oxnab'iloc d'a eb' israel smasanil. ^{26.9-10} ¹¹ Axo pax eb' yirñtilalcan viñaj Coré chi', maj satel-laj eb'.

¹²⁻¹⁴ Axo pax eb' yirñtilalcan Simeón, ay 22 mil 200 eb' vinac d'a smasanil. A sb'i eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yirñtilal, aton tic: Viñaj Nemuel, viñaj Jamín, viñaj Jaquín, viñaj Zera yed' viñaj Saúl.

¹⁵⁻¹⁸ A eb' yirñtilalcan Gad, ay 40 mil 500 eb' vinac d'a smasanil. A sb'i eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yirñtilal, aton tic: Viñaj Zefón, viñaj Hagui, viñaj Suni, viñaj Ozni, viñaj Eri, viñaj Arod yed' viñaj Areli.

¹⁹⁻²² A eb' yirñtilal Judá, ay 76 mil 500 eb' vinac d'a smasanil. A sb'i eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yirñtilal, aton tic: Viñaj Sela, viñaj Fares yed' viñaj Zera. A eb' yuninal viñaj Fares sb'inajcan d'a yirñtilal: Viñaj Hezrón yed' viñaj Hamul. A pax eb' yuninal viñaj Judá ix cham d'a lum Canaán aton viñaj Er yed' viñaj Onán.

²³⁻²⁵ A eb' yirñtilalcan Isacar, ay 64 mil 300 eb' vinac d'a smasanil. A sb'i eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yirñtilal, aton tic: Viñaj Tola, viñaj Fúa, viñaj Jasub yed' viñaj Simrón.

26-27 A eb' yirtilalcan Zabulón, ay 60 mil 500 eb' vinac d'a smasanil. A sb'ib eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yirtilal, aton tic: Viñaj Sered, viñaj Elón yed' viñaj Jahleel.

28-34 Axo pax d'a yirtilalcan José, chab' irtilal yaj eb', aton yic Manasés yed' yic Efraín.

A eb' yirtilalcan Manasés chi', ay 52 mil 700 eb' vinac d'a smasanil. A eb' sb'inajcan d'a scal junjun macañ yirtilal viñ: Aton viñaj Maquir yed' viñaj Galaad yuninal viñaj Maquir chi' yed' pax eb' yuninal viñaj Galaad chi', aton viñaj Jezer, viñaj Helec, viñaj Asriel, viñaj Siquem, viñaj Semida yed' viñaj Hefer. (A viñaj Zelofehad yuninal viñaj Hefer, malaj yuninal viñ, añej eb' ix yisil viñ ay: Aton ix Maala, ix Noa, ix Hogla, ix Milca yed' ix Tirsa.)

35-37 Axo eb' yirtilalcan Efraín, ay 32 mil 500 eb' vinac d'a smasanil. A sb'ib eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yirtilal, aton tic: Viñaj Sutela, viñaj Bequer yed' viñaj Tahán. Ay jun yuninal viñaj Sutela chi' sb'inajcan d'a yirtilal, aton viñaj Erán.

38-41 A eb' yirtilalcan Benjamín, ay 45 mil 600 eb' vinac d'a smasanil. A sb'ib eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yirtilal, aton tic: Viñaj Bela, viñaj Asbel, viñaj Ahiram, viñaj Sufam yed' viñaj Hufam. A eb' yuninal viñaj Bela sb'inajcan d'a yirtilal, aton viñaj Ard yed' viñaj Naamán.

42-43 A pax eb' yirtilalcan Dan, ay 64 mil 400 eb' vinac d'a smasanil. A viñ sb'inajcan d'a yirtilal, aton viñaj Suham.

44-47 Axo pax yirtilalcan Aser, ay 53 mil 400 eb' vinac d'a smasanil. A sb'ib eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yirtilal, aton tic: Viñaj Imna, viñaj Isúi yed' viñaj Bería. A eb' yuninal viñaj Bería chi' sb'inajcan d'a yirtilal: Aton viñaj Heber yed' viñaj Malquiel. (A viñaj Aser chi' ay jun ix yisil viñ scuchan Sera).

48-50 A eb' yirtilalcan Neftalí, ay 45 mil 400 eb' vinac d'a smasanil. A sb'ib eb' yuninal viñ sb'inajcan d'a junjun macañ yirtilal, aton tic: Viñaj Jahzeel, viñaj Guni, viñaj Jezer yed' viñaj Sílem.

51 Yuj chi' a sb'isul masanil eb' vinac yic choñab' Israel, ay 601 mil 730 eb' d'a smasanil.

Sleyal tas tz'aj spucchajec' lum luum

52 Ix lolon Jehová d'a viñaj Moisés, ix yalan icha tic:

53 Pucchajocab'ec' lum luum d'a scal junjun irtilal ato syala' jantac sb'isul junjun ix q'ue vaan. 54-56 D'a suerteal tz'aj spucchajec' luum d'a eb'. Nivan lum tzac' d'a eb' nivan sb'isul, quenñej lum tzac' d'a eb' quenñej sb'isul, xchi d'a viñ.

A sb'isul eb' levita

57 A eb' yuninal viñaj Leví sb'inajcan d'a yirtilal: Viñaj Gersón, viñaj Coat yed' viñaj Merari. 58 A eb' yixchiquin viñaj Leví chi' sb'inajcan d'a yirtilal: Viñaj Libni, viñaj Hebrón, viñaj Mahli, viñaj Musi yed' viñaj Coré, aton eb' viñ tic yirtilalcan viñaj Leví.

A viñaj Coat chi', aton viñ smam viñaj Amram. 59 A viñaj Amram chi' ix yic' sb'a yed' jun ix yirtilalcan viñaj Leví chi', aton ix scuchan Jocabed. Ayic ayec' viñaj Leví chi' d'a Egipto ix alji ix. A viñaj Amram yed' ix Jocabed chi', aton eb' smam snun viñaj Aarón, viñaj Moisés yed' ix María. 60 Axo eb' yuninal viñaj Aarón, aton viñaj Nadab, viñaj Abiú, viñaj Eleazar yed' viñaj Itamar. 61 A viñaj Nadab yed' viñaj Abiú chi', ix cham eb' viñ yujto ix yac'och jun c'ac' eb' viñ mañ smojoc icha ofrenda d'a yichañ Jehová.

⁶² Masanil eb' vinac d'a yiřtilalcan viřtaj Leví, aton eb' jun ujal sq'uinal sb'eyřejb'ati, ay 23 mil eb'. A eb' tic mař ayococh eb' sb'isuloc juntzarıřo eb' yetisraelal, yujto a eb' levita tic malaj smacb'en eb' ol scha'a, ayic ol c'och eb' d'a lum Canaán.

⁶³ Icha val chi' ix aj yelc'och sb'isul eb' israel ix ic'jichaarı yuj viřtaj Moisés yed' viřtaj sacerdote Eleazar d'a ac'lic d'a yol yic Moab, d'a sti' a' Jordán d'a yichařcot Jericó. ⁶⁴ Masanil eb' chi', malaj junoc eb' ix b'isji yuj viřtaj Moisés yed' viřtaj Aarón ayic ix yic'anchaarı sb'isul eb' viř d'a sb'ab'elal d'a tz'inan luum Sinaí, ⁶⁵ yujto ix yal Jehová to ol cham eb' d'a tz'inan luum chi'. Mařxa junoc eb' chi' ix cani, axořej viřtaj Caleb yuninal viřtaj Jefone yed' viřtaj Josué yuninal viřtaj Nun ix cani.

27

A smacb'en eb' ix isilab'il

¹ Ay jun viř d'a yiřtilal Manasés scuch Zelofehad. Aton stzonal smam yicham viř tic: Viřtaj Hefer, viřtaj Galaad, viřtaj Maquir, viřtaj Manasés yed' viřtaj José. A viřtaj Zelofehad chi' ay ovař eb' ix yisil viř: Aton ix Maala, ix Noa, ix Hogla, ix Milca yed' ix Tirsá. ² A ovař eb' ix snulej sb'a tic, ix b'at eb' ix b'aj ay cajnub' b'aj sch'ox sb'a Jehová. Ix yalan eb' ix d'a viřtaj Moisés yed' d'a viřtaj sacerdote Eleazar yed' d'a masanil eb' yajalil chořab' icha tic: ³ A viř co mam a oř tic, ix cham viř d'a tz'inan luum, palta mař locanocłaj viř yed' eb' yic viřtaj Coré ix meltzajoch ajc'olal d'a Jehová. A viř co mam chi' yujřej smul viř d'a yol yico' ix cham viř, malaj junoc yuninal viř ix cani. ⁴ Palta mař smojoc satcanel sb'i viř d'a slistail quiřtilal, yujřej to malaj junoc yuninal viř ix cani. Yuj chi' ol eyac' junoc macař co lum d'a scal yic eb' viř yuc'tac viř co mam chi', xchi eb' ix. ⁵ Ix yalan viřtaj Moisés masanil tas ix yal eb' ix ix chi' d'a Jehová. ⁶ Ix tac'vi Jehová chi' d'a viř icha tic: ⁷ A eb' ix yisil viřtaj Zelofehad chi', yel syal eb' ix. Ol ac' junoc macař sluum eb' ix d'a scal yic eb' viř yuc'tac viř smam eb' ix chi', axo eb' ix ol ic'ancan smacb'en viř smam chi'. ⁸ Alpax d'a eb' etisraelal: Tato ay mach schami, malaj junoc yuninal vinac scani, a smacb'en syal scan d'a eb' ix yisil. ⁹ Palta tato malaj junoc yisil chi', a d'a junoc yuc'tac scan smacb'en chi'. ¹⁰ Tato malaj junoc yuc'tac chi' jun, a d'a eb' yuc'tac smam scan smacb'en chi'. ¹¹ Tato a smam chi' malaj pax yuc'tac, a d'a junoc sc'ab' yoc, ata' scan smacb'en chi'. A jun tic ley tz'ajcan d'a scal chořab' Israel, icha tz'aj valan tic d'ayach, xchi Jehová chi' d'a viř.

Ochnac viřtaj Josué sq'uexuloc viřtaj Moisés

(Dt 31.1-8)

¹² Ix yalanxi Jehová d'a viřtaj Moisés chi' icha tic:

—Q'uearı d'a jolom vitz Abarim, tzilancanb'at lum ol vac' d'a eb' etchořab' tic. ¹³ Ařej slajvi ilanb'at luum, ol ach chamoc, icha val ix aj scham viř uc'tac aj Aarón, ¹⁴ yujto maj in e c'anab'ajej, maj in eyic'chaarı d'a tz'inan lum yic Zin, ayic ix cot yoval eb' anima d'ayin. Maj e c'anab'ajej e ch'oxanel d'a yichař eb' eyetchořab' to A inxořej Ochi ayic ix q'ue yav eb' sc'anan a a' yuq'uej, xchi d'a viř. (Ix uji jun chi' b'aj ay a a' scuch Meriba d'a Cades, d'a lum tz'inan luum yic Zin.)

¹⁵ Ix yalan viřtaj Moisés d'a Jehová chi' icha tic:

¹⁶ —Mamin Jehová, a ach tzac' sq'uinal masanil anima. A ticnaic ac'och a sat d'a junoc mach tz'och yajaliloc a chořab', ¹⁷ yic scuchb'ejb'at eb' yic sb'atřej eb', yic max satec' eb' icha noc' calnel malaj stařvumal, xchi viř.

¹⁸ Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ icha tic:

–Te ay val och Vespíritu d'a viñaj Josué yuninal viñaj Nun, yuj chi' ac'b'at a c'ab' d'a sjolom viñ. ¹⁹ D'a val yichañ viñaj sat sacerdote Eleazar yed' d'a yichañ masanil eb' anima, tzac'ancanoch yopisio viñ. ²⁰ Ac'canoch jab'oc opisio chi' d'a yib'añ viñ, yic vach' ol sc'anab'ajej masanil eb' anima tas ol yal viñ. ²¹ A d'a viñaj Eleazar ol yal viñ, axo viñaj Eleazar chi' ol c'anb'an d'ayin yuj viñ. A inxo Jehová in tic ol val yed' q'uen Urim tas ol yutej sb'a viñ. Axo viñ ol alan d'a eb' choñab' chi' tas ol aj eb', xchi Jehová chi'.

²²⁻²³ Yuj chi' ix ic'jib'at viñaj Josué chi' yuj viñaj Moisés d'a yichañ viñaj sacerdote Eleazar yed' d'a yichañ masanil eb' choñab'. Ix lajvi chi' ix yac'anb'at sc'ab' viñaj Moisés chi' d'a sjolom viñaj Josué chi', ix yac'ancan yopisio viñ, icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi'.

28

Ofrenda tz'ac'ji d'a junjun c'u (Ex 29.38-46)

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

² Al jun checnab'il tic d'a eb' etchoñab' chi': A d'a stiempoal chequel yajcani, sc'anab'ajej eb' yac'an juntzañ ofrenda sñusjitz'a silab'il d'ayin, te suc'uq'ui sjab' svab'i, xchi d'a viñ.

³⁻⁸ Ix yalan viñaj Moisés chi' d'a eb' yetchoñab' chi' yuj juntzañ ofrenda yovalil sñustz'a eb' yuj yic'jichañ Jehová. Junjun c'u sñusjitz'a chatacvañ noc' quelemtac calnel jun ab'il sq'uinal, malaj jab'oc spaltail. Jun noc' sñusjitz'a d'a q'uirñib'alil, axo junxo noc' d'a yemc'ualil. Yovalil tz'ac'ji chañe' libra ixim harina te vach', scalaj yed' junoc litro aceite yic sat te' olivo ofrendail yed' junjun noc'. Tz'ac'jipax junjun litro vino yed' junjun noc' calnel chi', secchajem b'aj ay scajñub' Jehová yuj yic'jichañ. A d'a lum vitzal Sinaí ix schec Jehová ac'joc juntzañ silab' tic d'a junjun c'u, aton ofrenda suc'uq'ui sjab' syab' Jehová.

Ofrenda tz'ac'ji d'a sc'ual ic'oj ip

⁹ A d'a sc'ual ic'oj ip, yovalil syac' chavañocxo noc' quelemtac calnel eb', aton noc' jun ab'il sq'uinal, malaj jab'oc spaltail yed' vajxaque' libra ixim harina te vach' calab'il yed' aceite d'a ofrendail d'a ixim trigo. Tz'ac'jipax vino yed'oc, ichataxon tz'aj yac'ji. ¹⁰ Masanil juntzañ silab' chi' tz'ac'ji d'a sc'ual ic'oj ip, palta ch'oc yel d'a yichañ silab' tz'ac'jitaxon d'a junjun c'u yed' pax vino tz'ac'jitaxon yed'oc.

Ofrenda tz'ac'ji d'a junjun uj

¹¹ A d'a b'ab'el c'ual yic junjun uj tzeyac' chavañ noc' quelemtac vacax silab'il yed' jun noc' ch'ac calnel yed' ucvañ noc' quelemtac calnel jun ab'il sq'uinal. Masanil noc' tic, mocab'a jab'oc spaltail noc'. ¹² A yed' junjun noc' vacax chi' tzeyac' lajchaveoc libra ixim harina te vach', tze calan yed' aceite. Axo yed' noc' ch'ac calnel chi' tzeyac' vajxaqueoc libra ixim harina te vach', calab'il yed' aceite. ¹³ Axo yed' junjun noc' quelemtac calnel chi', chañe' libra ixim harina te vach' calab'il yed' aceite tzeyac'a'. Aton jun ofrenda sñusjitz'a chi', suc'uq'ui sjab' syab' Jehová. ¹⁴ Axo vino tz'ac'jitaxon d'a ofrendail, chab' litro tz'ac'ji yed' junjun noc' vacax chi', nañal schab'il litro d'a jun noc' ch'ac calnel chi', junjun litro d'a junjun noc' quelemtac calnel chi'. Aton juntzañ ofrenda chi' yovalil tz'ac'ji d'a junjun uj d'a yol ab'il. ¹⁵ A yed' silab' sñusjitz'a

chi', tz'ac'jipax junoc noc' mam chiva d'a Jehová silab'il yuj mul yed' vino tz'ac'jitaxon yed'oc.

Ofrenda tz'ac'ji d'a q'uiñ yic snacot eb' israel'R'ayic yelnaccot eb' d'a Egipto (Lv 23.5-8)

¹⁶ D'a 14 yoch b'ab'el uj d'a yol ab'il, ata' tz'och q'uiñ yic tze naancoti ayic eyelnac libre yuj Jehová. ¹⁷ Axo d'a 15 yoch uj chi', ata' tz'och uque' c'ual q'uiñ, aton ta' svaji ixim pan malaj yich. ¹⁸ A d'a b'ab'el c'u d'a uque' c'ual chi' tz'och jun nivan molanil yuj eyoch ejmelal. A d'a jun c'u chi', malaj junoc macañ munlajel tze c'ulej. ¹⁹ Chavañ noc' quelemtac vacax tz'ac'ji silab'il, jun noc' ch'ac calnel yed' ucvañ noc' quelemtac calnel junjun ab'il sq'uinal. Masanil noc' chi', malajocab' jab'oc spaltail noc'. ²⁰ A yed' juntzañ silab' chi' tz'ac'ji juntzañ ofrenda tz'ac'jitaxon yed'oc, ixim harina calab'il yed' aceite, tz'ac'ji icha tic: Lajchave' libra ixim yed' junjun noc' vacax chi', vajxaque' libra ixim yed' jun noc' ch'ac calnel chi', ²¹ chañe' libra ixim yed' junjun noc' quelemtac calnel chi'. ²² Tz'ac'jipax junoc noc' mam chiva silab'il yuj mul yic stupcanel e mul d'a eyib'añ. ²³ Masanil juntzañ chi' tz'ac'ji yed' jun silab' sñusjitz'a d'a q'uiñib'alil d'a junjun c'u. ²⁴ Icha chi' tz'aj d'a junjun c'u d'a uque' c'ual q'uiñ chi'. Sñusjitz'a juntzañ ofrenda chi', suc'uq'ui sjab' syab' Jehová. Palta ch'oc pax yaj silab' tz'ac'jitaxon d'a junjun c'u yed' pax vino tz'ac'jitaxon yed'oc. ²⁵ Axo d'a yuquil c'ual, tz'ochpax junxo nivan molanil yuj eyoch ejmelal. A d'a jun c'u chi', malaj junoc macañ munlajel tze c'ulej.

Ofrenda sb'ab'el sat tastac tz'avchaji (Lv 23.9-22)

²⁶ Ayic toxo ix ec'b'at uque' semana yec' q'uiñ yic tze naancot eyelnac libre yuj Jehová, tzeyac'an eyofrenda yuj sb'ab'el sat eyavb'en tze molo'. Tze molb'ej e b'a e masanil yuj eyoch ejmelal d'a Jehová, malaj junoc macañ munlajel tze c'ulej. ²⁷ Tzeyac'pax junoc silab' te vach' d'a Jehová suc'uq'ui sjab' syab'i: Chavañ noc' quelemtac vacax, junoc noc' ch'ac calnel, ucvañoc noc' quelemtac calnel jun ab'il sq'uinal, ²⁸ yed' ixim harina te vach' calab'il yed' aceite tz'ac'jitaxoni, lajchave' libra ixim yed' junjun noc' vacax chi', vajxaque' libra ixim yed' jun noc' ch'ac calnel chi', ²⁹ chañe' libra ixim yed' junjun noc' quelemtac calnel chi'. ³⁰ Tzeyac'anpax junoc noc' mam chiva silab'il yuj e mul. ³¹ A yed' juntzañ silab' chi' tz'ac'jiñej ofrenda d'a ixim harina yed' vino. Tzeyac'anpax silab' tz'ac'jitaxon d'a junjun c'u. Masanil noc' tz'ac'ji chi', yovalil malaj jab'oc spaltail noc'.

29

Q'uiñ yic spuñ q'uen trompeta (Lv 23.23-25)

¹ A d'a b'ab'el c'ual yic yuquil uj, tze molb'ej e b'a yic tzex och ejmelal. A d'a jun c'ual chi' malaj junoc mach smunlaji. A jun c'ual chi', sc'ual yic spuñ q'uen trompeta. ² Tze ñusantz'a juntzañ silab' suc'uq'ui sjab' syab' Jehová: Jun noc' quelem vacax, junoc noc' ch'ac calnel yed' ucvañ noc' quelemtac calnel jun ab'il sq'uinal. Masanil juntzañ noc' noc' chi', malajocab' jab'oc spaltail noc'. ³ Tzeyac'anpax ixim harina calab'il yed' aceite tz'ac'jitaxon yed'oc, lajchave' libra ixim yed' jun noc' vacax chi', vajxaque' libra ixim yed' jun noc' ch'ac calnel chi', ⁴ chañe' libra ixim yed' junjun noc' quelemtac calnel chi'. ⁵ Tz'ac'jipax junoc noc' mam chiva silab'il yic stupcanel e mul d'a eyib'añ. ⁶ Tz'ac'jipax silab' tz'ac'jitaxon d'a junjun uj yed' pax silab'

tz'ac'jitaxon d'a junjun c'u yed' ixim harina yed' vino tz'ac'jitaxoni, icha val ix aj yalan Jehová. A juntzañ chi' aton ofrenda sñusji, te suc'uq'ui sjab' syab' Jehová.

A jun sc'ual yic tz'ac'ji tup mul
(Lv 23.26-32)

⁷ D'a slajuñil c'ual yoch yuquil uj chi', tze molb'anpax e b'a yuj eyoch ejmelal, tzex och d'a tzec'ojc'olal d'a jun c'u chi', malaj junoc macañ munlajel tze c'ulej. ⁸ Tze ñusantz'a juntzañ silab' suc'uq'ui sjab' syab' Jehová, jun noc' quelem vacax, jun noc' ch'ac calnel yed' ucvañ noc' quelemtac calnel jun ab'il sq'uinal. Masanil juntzañ noc' noc' chi' malajocab' jab'oc spaltail noc'. ⁹ Tzeyac'anpax ixim harina te vach', calab'il yed' aceite yed'oc, lajchave' libra ixim yed' jun noc' vacax chi', vajxaque' libra ixim yed' jun noc' ch'ac calnel chi', ¹⁰ chañe' libra ixim yed' junjun noc' quelemtac calnel chi'. ¹¹ Tzeyac'anpax junoc noc' mam chiva silab'il yuj yac'ji tup e mul. Tzeyac'anpax silab' tz'ac'ji d'a sc'ual yac'ji tup mul yed' pax silab' tz'ac'jitaxon d'a junjun c'u, ixim harina yed' pax vino.

Ofrenda yic q'uiñ Chinama
(Lv 23.33-44)

¹² Añeja' d'a 15 c'ual yoch yuquil uj tze molb'ej e b'a eyoch ejmelal. A d'a jun c'u chi', malaj junoc macañ munlajel tze c'ulej. Uque' c'ual tzeyac'och q'uiñ yuj eyic'anchañ Jehová. ¹³⁻³⁴ A d'a junjun c'ual q'uiñ chi' tze ñusantz'a juntzañ noc' noc' d'a silab'il, te suc'uq'ui sjab' syab' Jehová: Chavañ noc' ch'ac calnel yed' 14-oc noc' quelemtac calnel junjun ab'il sq'uinal. Masanil juntzañ noc' noc' chi' malajocab' jab'oc spaltail noc'. Yed' pax ixim harina calab'il yed' aceite tz'ac'ji ofrendail: Vajxaque' libra ixim yed' junjun noc' ch'ac calnel chi', chañe' libra ixim yed' junjun noc' quelemtac calnel chi'. Tzeyac'anpax junoc noc' mam chiva silab'il yuj yac'ji tup e mul yed' pax silab' tz'ac'jitaxon d'a junjun c'u yed' pax ixim harina yed' vino tz'ac'jitaxon yed'oc d'a ofrendail.

A yed' juntzañ noc' noc' chi', tzeyac'pax 13-oc noc' quelemtac vacax d'a b'ab'el c'u, 12-oc noc' d'a schab'il c'ual, 11-oc noc' d'a yoxil c'ual, 10-oc noc' d'a schañil c'ual, b'aluruvañoc noc' d'a yoil c'ual, vajxacvañoc noc' d'a svaquil c'ual, ucvañoc noc' d'a yuquil c'ual. A yed' junjun noc' quelemtac vacax chi' tz'ac'ji lajchaveoc libra ixim harina vach', calab'il yed' aceite. Stz'a juntzañ noc' chi' silab'il, te suc'uq'ui sjab' syab' Jehová.

³⁵ Axo d'a svajxaquil c'ual, tze molb'anoch e b'a eyoch ejmelal. Malaj munlajel tze c'ulej d'a jun c'ual chi'. ³⁶ Tze ñusantz'a junoc noc' quelem vacax silab'il te suc'uq'ui sjab' syab' Jehová yed' junoc noc' ch'ac calnel yed' ucvañoc noc' quelemtac calnel junjun ab'il sq'uinal. Masanil juntzañ noc' noc' chi' malajocab' spaltail noc'. ³⁷ Añejtona' tzeyac'anpax ixim harina ofrendail yed' vino yed' noc' vacax chi', noc' ch'ac calnel chi' yed' pax noc' quelemtac calnel chi' icha yalan ley. ³⁸ Tzeyac'an junoc noc' mam chiva silab'il yuj yac'ji tup e mul yed' pax silab' tz'ac'jitaxon d'a junjun c'u yed' ixim harina yed' vino tz'ac'jitaxon yed'oc d'a ofrendail.

³⁹ Aton juntzañ silab' tic yovalil tzeyac' d'a Jehová d'a juntzañ q'uiñ to chequel yaj sc'ual. A yed' juntzañ tic syal eyac'anpax ofrenda to ix eyac' e ti' eyac'ani, ma junoc ofrenda toñej tz'el d'a e c'ol eyac'ani. Syal eyac'an silab' to stz'ai, ixim harina, ma vino d'a ofrendail, ma silab' yic junc'olal.

⁴⁰ Icha val chi' ix aj yalan viñtaj Moisés d'a eb' israel masanil tas ix yal Jehová d'a viñ.

30

A sleyal b'aj scac' co ti'

¹ Ix yalan viñtaj Moisés d'a eb' yajal yaj d'a junjun iñtilal Israel icha tic:

² Ix yal Jehová tato ay junoc viñ vinac syac' sti' yac'an junoc tas d'a Jehová, mato syac' sti' d'a junoc tas ol sc'ulej, yovalil sc'anab'ajej sc'ulan tas ix yal chi'. Max yal sq'uexan tas ix yal chi'. ³ Tato a junoc ix cob'es aytoec' yed' smam, syac' sti' yac'an junoc tas d'a Jehová, mato syac' sti' d'a junoc tas mañ ol sc'ulej, ⁴ tato malaj tas syal viñ smam ix chi' ayic syab'an viñ to ay sti' ix ix yac'a', yovalil sc'anab'ajej ix sc'ulan b'aj ix yac' sti' chi'. ⁵ Palta tato a' viñ smam ix chi' tz'ac'an yovalil ayic syab'an viñ to ay sti' ix ix yac'a', tato icha chi', mañxo yovalilloc sc'ulej ix b'aj ix yac' sti' chi'. Maxtzac ac'jilaj plural ix yuj Jehová b'aj ix yac' sti' chi'.

⁶ Tato ay junoc ix ix syac' sti' d'a Jehová vach'chom ix cham val snaani, ma jun elañchamel ix yal ix to sc'ulej junoc tasi, slajvi yac'an sti' ix chi' tz'och yetb'eyum ix, ⁷ tato ayic syab'an viñ yetb'eyum ix b'aj ix yac' sti' chi', malajñej tas syal viñ yuuj, yovalil sc'anab'ajej ix b'aj ix yac' sti' chi'. ⁸ Palta tato ayic syab'an viñ yetb'eyum ix chi' jun, malaj sgana viñ, mañ yovalilloc sc'anab'ajej ix b'aj ix yac' sti' chi', max ac'jipaxlaj plural ix yuj Jehová sc'anab'ajani.

⁹ Tato a eb' ix chamnac yetb'eyum, ma eb' ix spucnac sb'a yed' yetb'eyum syac' sti' d'a junoc tas d'a Jehová, yovalil sc'anab'ajej eb' ix. ¹⁰ Tato a junoc ix ix ay yetb'eyum syac' sti' sc'ulan junoc tasi, mato syac' sti' d'a junoc tas mañ ol sc'ulej, ¹¹ tato ayic syab'an viñ yetb'eyum ix chi', malajñej tas syal viñ, a ix chi' yovalil sc'anab'ajej ix b'aj ix yac' sti' chi'. ¹² Palta tato ayic syab'an viñ yetb'eyum ix chi', tato malaj sgana viñ, mañ yovalilloc sc'anab'ajej ix sc'ulan b'aj ix yac' sti' chi'. Max ac'jilaj plural ix yuj Jehová sc'ulani.

¹³ A viñ etb'eyumab'il chi', syal yalan viñ tato syal sc'anab'ajan ix b'aj ix yac' sti' chi' mato maay. ¹⁴ Tato ayxo jun chab'oc c'ual yab'an jun chi' viñ, malajñejpax tas syal viñ, yovalil sc'anab'ajej ix sc'ulan b'aj ix yac' sti' chi'. ¹⁵ Tato ayic toxo ix ec' tiempo, ichato chi' syalan viñ to max sc'anab'ajej ix, axo d'a yib'añ viñ scan smul ix b'aj maj sc'anab'ajej sti' ix syac' chi', xchi Jehová, xchi viñtaj Moisés chi'.

¹⁶ Aton juntzañ ley ix yal Jehová d'a viñtaj Moisés yuj tas val tz'aj viñ vinac yed' ix yetb'eyum, ma eb' viñ mamab'il yed' eb' ix yisil cob'esto aytoec' yed'oc, tato syac' sti' eb' ix d'a Jehová.

31

Ix spac sb'a eb' israel d'a choñab' Madián

¹ Ix lolon Jehová d'a viñtaj Moisés, ix yalan icha tic:

² Al d'a eb' etisraelal to spac sb'a eb' d'a eb' aj Madián, slajvi chi' ol ach chamoc, xchi d'a viñ.

³ Ix yalan viñtaj Moisés chi' d'a eb' yetchoñab' chi' icha tic:

—Aq'uez lista e b'a jayvañoc ex d'a oval, tze satanel eb' aj Madián yuj spactzajtaj schucal eb' d'a Jehová. ⁴ Junjun iñtilal, mil vinac syac'b'at d'a oval, xchi viñ.

⁵ Yuj chi' ix sic'jiel mil eb' soldado d'a junjun iñtilal. Ay 12 mil eb' d'a smasanil, yed'nacxoq'ue syamc'ab' junjun eb' yic oval. ⁶ Ichaton chi' ix aj schecjib'at eb' d'a oval yuj viñtaj Moisés. Ix b'atpax viñtaj Finees, yunini viñtaj sacerdote Eleazar yed' eb'. A viñ ed'jinac juntzañ yamc'ab' to yic Dios yaj yed' q'uen trompeta spuji yic tz'och eb' yac' oval. ⁷ Ix yac'an oval eb' yed' eb' madianita icha ix aj yalan Jehová d'a viñtaj Moisés chi'. Ix smilancham

masanil eb' viñ vinac eb'. ⁸ D'a scal eb' ix cham chi', ix cham viñtaj Evi, viñtaj Requem, viñtaj Zur, viñtaj Hur yed' viñtaj Reba, aton ovañ eb' viñ yajal d'a Madián. Ix champax viñtaj Balaam yuninal viñtaj Beor. ⁹ Ix ic'jicot masanil eb' ix ix aj Madián preso yuj eb' israel yed' masanil eb' scotac unin eb', noc' smolb'etzal noc' eb' yed' masanil tastac ay d'a eb'. ¹⁰ Ix riusjitz'a schoñab' eb' yed' scampamento eb' yuj eb' israel chi'. ¹¹ Masanil ix yiq'uec' eb' soldadoal israel chi', eb' anima yed' masanil noc' smolb'etzal noc' eb', ¹² ix yic'cot eb', ix yac'an eb' d'a viñtaj Moisés, d'a viñtaj sacerdote Eleazar yed' pax d'a eb' yetchoñab' eb'. A d'a yac'lical Moab d'a sti' a' Jordán d'a yichañ Jericó ayec' scampamento eb'.

¹³ Ix elta viñtaj Moisés, viñtaj sacerdote Eleazar yed' masanil eb' yichamtac vinaquíl choñab' scha eb' d'a spatiquel campamento chi'. ¹⁴ Palta axo viñtaj Moisés ix cot yoval viñ d'a eb' ayoch yajalil d'a junjun mil yed' d'a junjun cien eb' soldado ix meltzaj d'a oval chi'. ¹⁵ Ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

—¿Tas yuj maj e milcham juntzañ eb' ix ix tic? ¹⁶ A yuj tas ix yal viñtaj Balaam, a val eb' ix ix tic ix ic'anb'at eb' quetisraelal d'a ajmulal. Ix och smul eb' d'a Jehová yuj yoch eb' ejmelal d'a comon dios Baal d'a Peor. Yuj chi' tzijtum eb' ix cham yuj jun ilya. ¹⁷ A ticnaic mileccham masanil eb' vinac unin yed' masanil eb' ix ix to ayxo vinac ix ec' d'a spatic. ¹⁸ Axo eb' ix cob'estac mantalaj vinac tz'ec' d'a spatic, mañ e milcham eb' ix, canocab' eb' ix eyed'oc. ¹⁹ E masanil mach ex ix e milcham anima, ma ix eyam junoc chamnac, canañec uqueoc c'ual d'a spatiquel campamento. A ex tic yed' eb' preso yaj eyuuj, yovalil tze b'iquel e b'a d'a schab'jial yed' d'a svac'jial. ²⁰ Tze juc'anel e pichul yed' masanil tastac b'ob'il d'a noc' tz'uum, ma d'a xil noc' chiva yed' d'a te te', xchi viñ d'a eb'.

²¹ Ix yalan viñtaj sacerdote Eleazar d'a masanil eb' ix xid'ec' d'a oval chi' icha tic:

—Aton jun ley ix yac' Jehová d'a viñtaj Moisés tic: ²²⁻²³ A masanil tastac to max tz'a yuj c'ac', icha q'uen oro, q'uen plata, q'uen bronce, q'uen hierro, q'uen estaño, ma q'uen plomo, yovalil tz'ec' d'a cal c'ac', slajvi chi' tze b'icanel d'a a' sach'itan tastac tz'och vicoc. A pax tastac to stz'ab'at jun, añej yed' a a' chi' tze sach'itej. ²⁴ Axo d'a svac'jial, yovalil tze juq'uel e pichul, icha chi' tz'aj e sacb'icaneli. Ichato chi' syal eyoch d'a yol campamento, xchi Jehová d'a viñtaj Moisés, xchi viñtaj Eleazar chi'.

Ix pojchajec' tastac ix yic' eb' d'a oval

²⁵ Ix yalan Jehová d'a viñtaj Moisés chi' icha tic:

²⁶ A viñtaj sacerdote Eleazar yed' eb' yajal yaj d'a junjun macañil eb' choñab', ol och eb' ed'oc yic tze b'is eb' anima yed' masanil noc' noc' ix yic'cot eb' d'a choñab' Madián. ²⁷ Cha macañ tzeyutej. Tze pojanec' junoc macañ d'a scal eb' soldado ix xid'ec' d'a oval chi', axo junxo macañ, spojchajec' d'a scal eb' anima. ²⁸ A d'a junjun macañ syic' eb' soldado chi', junjun vic tzeyiq'uel d'a junjun 500 anima, d'a junjun 500 noc' noc', vach'chom noc' vacax, noc' b'uru, noc' calnel ma noc' chiva. ²⁹ A d'a viñtaj sacerdote Eleazar tzac' juntzañ chi' icha ofrenda d'ayin. ³⁰ A d'a nañalxo yic eb' anima chi', junjun tzeyiq'uel d'a junjun 50 eb' anima yed' d'a junjun 50 noc' noc', vach'chom noc' vacax, noc' b'uru, noc' calnel, ma noc' chiva ma yed' yalñej tas molb'etzal noc'. Tzeyac' juntzañ noc' noc' chi' d'a eb' levita aton eb' yilumal in cajnub', xchi d'a viñ.

³¹ Ix sc'anab'ajej viñtaj Moisés yed' viñtaj sacerdote Eleazar icha val ix aj yalan Jehová chi'. ³²⁻³⁵ Aton slistail masanil tastac ix yic'cot eb' soldado tic,

ch'oc pax tastac ix yic' junjun eb': 675 mil noc' calnel, 72 mil noc' vacax, 61 mil noc' b'uru yed' 32 mil eb' ix cob'estac. ³⁶ Yuj chi' nañal val juntzañ chi' ix yic' eb' soldado. 337 mil 500 noc' calnel ix yic' eb'. ³⁷ A d'a juntzañ noc' chi', 675 noc' ix yac' eb' d'a Jehová. ³⁸ A d'a 36 mil noc' vacax yic eb' soldado, ix ac'ji 72 noc' d'a Jehová. ³⁹ A d'a 30 mil 500 noc' b'uru yic eb' soldado, ix ac'ji 61 noc' d'a Jehová. ⁴⁰ A d'a eb' ix 16 mil cob'estac yic eb' soldado, ix ac'ji 32 eb' ix d'a Jehová. ⁴¹ Masanil juntzañ chi' ix yac' viñaj Moisés d'a viñaj sacerdote Eleazar, aton tas to yictaxon Jehová yaji, icha val ix aj yalan Jehová. ⁴²⁻⁴⁶ Icha val sb'isul ix yic' eb' soldado chi', icha chi' ix yac' viñaj Moisés d'a eb' anima chi': 337 mil 500 noc' calnel, 36 mil noc' vacax, 30 mil 500 noc' b'uru yed' 16 mil eb' ix cob'estac.

⁴⁷ A d'a nañalxo chi', junjun ix yiq'uel viñaj Moisés d'a junjun 50. Lajanñej ix yutejpax eb' anima viñ yed' noc' noc'. Ix yac'an viñ d'a eb' levita smunlaj d'a scajnum' Jehová, icha val ix aj yalan Jehová chi'. ⁴⁸ Axo eb' yajal yaj d'a junjun mil yed' d'a junjun cien eb' soldado chi', ix b'at eb' yal d'a viñaj Moisés. ⁴⁹ Ix yalan eb' icha tic: A oñ tic ix co b'is eb' soldado ayoch d'a yol co c'ab', malaj junoc eb' ix satb'ati, tz'acanjeb' eb'. ⁵⁰ Yed'nac masanil q'uen oro ix ilchaj yuj eb', q'uen brazaletes, pulseras, colc'ab', uchiquin yed' juntzañxo q'uen q'ueen vach' yilji. A juntzañ tic scac' d'a Jehová, yujto ix colvaj qued'oc, yuj chi' ix oñ meltzaj co masanil, xchi eb'.

⁵¹ Ix schaan masanil q'uen oro chi' viñaj Moisés yed' viñaj Eleazar d'a eb', aton masanil q'uen oro ayoch yelvanub'oc snivanil eb'. ⁵² Masanil q'uen oro ix yac' eb' yajal chi', oxe' quintal yed' 68 libra yalil q'ueen. ⁵³ Junjun soldado ayñej jab'jab'oc tastac ix yic'a, aton tastac ix yic' eb' d'a eb' ajc'ol chi'. ⁵⁴ Axo viñaj Moisés yed' viñaj Eleazar chi' ix chaan q'uen oro ix yic'cot eb' yajal soldado chi'. Ix yic'anb'at q'uen eb' viñ d'a scajnum' Jehová b'aj sch'ox sb'a, yic vach' snachajcot eb' israel yuj Jehová chi'.

32

Smacb'en eb' yirñtilal Rubén yed' eb' yic Gad (Dt 3.12-22)

¹ A eb' yirñtilal Rubén yed' eb' yic Gad mañxo jantacoc noc' smolb'etzal noc' eb'. Ayic ix yilan eb' to a lum scuchan Jazer yed' Galaad, te vach' lum yic smolji noc' noc', ² ix b'at eb' yil viñaj Moisés yed' viñaj sacerdote Eleazar yed' pax eb' yajalil choñab'. Ix yalan eb' icha tic d'a eb':

³⁻⁴ —Ilec val lum mach'il yuj juntzañ choñab' tic: Aton Atarot, Dibón, Jazer, Nimra, Hesbón, Eleale, Sebam, Nebo yed' Beón, te vach' sva masanil noc' molb'etzal noc' d'a juntzañ lum luum tic. Yuj scolval Jehová ix quic'canec' luum yic tz'ochcan lum quicoc a oñ israel oñ tic. Eyojtacpaxi to ay juntzañ noc' noc' tic molb'il cuuj. ⁵ Yuj chi' tato vach' tze na'a, aq'uec juntzañ lum tic d'ayoñ, yic max oñ ec'can d'a sc'axepal a' Jordán, xchi eb'.

⁶ Ix yalan viñaj Moisés chi' d'a eb':

—¿Tom e gana tzex can d'a tic yacb'an sb'at eb' quetchoñab' d'a oval? ⁷ ¿Tas yuj tzeyac' chab'axq'ue sc'ol eb' quetchoñab' yic max ec' eb' d'a jun lum yalnac Jehová to ol yac' d'a eb'? ⁸ Icha val tic yutej sb'a eb' co mam quicham ayic in checanb'at eb' yil luum ayic ayonec' d'a Cades-barnea. ⁹ C'och eb' yil jun luum chi' masanto d'a sch'olanil a' Escol. Slajvi chi' yac'an chab'axq'ue sc'ol eb' quetisraelal eb' yic max och eb' d'a lum yac'nac sti' Jehová yac'an d'ayoñ. ¹⁰ Yuj val chi' cot yoval sc'ol Jehová d'a jun c'u chi', yuj chi' yac' sti' to ¹¹ a eb' anima 20 ab'il sq'uinal sb'eyñejb'ati ayic yelnaccot eb' d'a Egipto, mañ

ol yil-laj lum eb', lum yac'nac sti' yac'an d'a eb' yirtilalcan viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob, yujto mañ smasaniloc sc'ol eb' och tzac'an yuj tas yala'. ¹² Añej viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone yirtilal viñaj Cenaz yed' viñaj Josue yuninal viñaj Nun, ol och d'a lum, aton eb' viñ c'anab'ajan d'a smasanil sc'ool tas yal Jehová chi'. ¹³ Cot yoval Jehová chi' d'ayori, yuj chi' 40 ab'il ori ec' d'a tz'inan lum yuuj, masanto ix satel masanil eb' maj c'anab'ajani, mañxo junoc eb' ix cani. ¹⁴ A exxo tic, ex yirtilal anima pit, e gana tze b'eyb'alej sb'eyb'al eb' co mam quicham chi' yic tze tzuntzanxicot yoval sc'ol Jehová d'a quib'añ. ¹⁵ Tato malaj e gana tzex och tzac'an yuj Jehová chi', ol ex yactejan d'a jun tz'inan lum tic yed' masanil jun choñab' tic. Eyuu val ol ori sateloc, xchi viñaj Moisés chi'. ¹⁶ Yuj chi', ix snitzanb'at sb'a eb' d'a stz'ey viñaj Moisés chi', ix yalan eb' icha tic:

—A val tas co gana, to sco b'oq'ue smacte' noc' co calnel yed' noc' co vacax d'a tic yed' choñab' yic eb' ix quetb'eyum yed' cuninal. ¹⁷ A oriño tic ol cac' lista co b'a d'a oval. Ol ori b'ab'laj d'a yichañ eb' quetchoñab' tic masanto ol yal quic' anb'at eb' d'a lum lumum chi'. Axo eb' ix quetb'eyum yed' eb' cuninal ol can eb' d'a choñab' ayoch smuroal tic d'a junc'olal, yic vach' malaj tas tz'utaj eb' yuj eb' anima cajan d'a juntzañ choñab' tic. ¹⁸ Masanto ol yal scan eb' quetchoñab' tic d'a sat sluum ichato chi' ol ori meltzajxicot d'a co pat tic. ¹⁹ Yujto a lum ay d'a jun c'axep tic quic tz'ajcan lum, aton d'a stojolal b'aj sjavi c'u tic, yuj chi' a d'a sc'axepalec' a' Jordán chi' mañ ol co chalaj lum co lumum chi' a ori tic, xchi eb'. ²⁰ Ix tac'vi viñaj Moisés chi' d'a eb':

—Syal eyic'ancan lum tato tz'elc'och icha val tas tzeyal chi', ol eyac'ñej oval icha syal Jehová. ²¹ Tato e masanil a ex tic eyed'nac eyamc'ab' yic oval ol ex ec' d'a a' Jordán icha syal Jehová chi', tzex canñej ta' masanto syal yel eb' ajc'ol chi' eyuu. ²² Ayic toxo ix eyic'canec' lum lumum chi' yuj Jehová, ayic toxo pax ix ac'ji ganar eb' anima ta', ichato chi' ol ex meltzajoc. Icha chi' ol aj e c'anab'ajan b'aj tzeyac' e ti' d'a Jehová yed' d'a eb' eyetchoñab' tic. ²³ Palta tato max e c'ulej icha chi' jun, a val ta' ol eyila' to ix och e mul d'a Jehová, ol c'och sc'ual ol yac'anoch yaelal d'a eyib'añ yuj e mul chi'. ²⁴ B'oecq'ue e choñab' yuj eb' ix eyetb'eyum yed' eb' eyuninal, tze b'oan smacte' noc' e calnel chi', tze c'anab'ajan masanil tas tzeyal chi', xchi viñaj Moisés chi' d'a eb'. ²⁵ Ix tac'vi eb' yirtilalcan Rubén yed' eb' yirtilalcan Gad icha tic:

—A ori a checab' ori tic, ol co c'anab'ajej masanil tas ix al chi'. ²⁶ A eb' ix quetb'eyum yed' eb' co cotac unin yed' masanil noc' co molb'etzal noc', ol can d'a juntzañ choñab' d'a Galaad tic. ²⁷ A oriño tic jun, ol ori b'at d'a oval b'aj ol yal sc'ol Jehová, icha val alan chi', xchi eb'. ²⁸ Ix yalan viñaj Moisés d'a viñaj sat sacerdote Eleazar yed' d'a viñaj Josué yuninal viñaj Nun yed' d'a masanil eb' yajalil choñab' d'a junjun macañ yirtilal Israel icha tic:

²⁹—Tato masanil eb' vinac d'a yirtilal Gad yed' d'a yic Rubén lista yaj yac'an oval, ol ec' eb' eyed'oc d'a yol a' Jordán icha yalan Jehová, masanto ol eyic' lum lumum chi', ichato chi' tzeyac'an lum Galaad tic smacb'enoc eb'. ³⁰ Tato max b'at eb' d'a oval chi' eyed'oc jun, a d'a lum Canaán chi' ol yic' smacb'en eb' eyed'oc, xchi viñaj Moisés chi'.

³¹ Ix tac'vixi eb' yirtilalcan Gad yed' eb' yic Rubén chi' icha tic:

—Ol co c'ulejñej masanil tastac schec Jehová co c'ulej. ³² Qued'nac co yamc'ab' yic oval ol ori ec' d'a Canaán chi' icha syal Jehová, palta quic tz'ajcan lum lumum d'a stojolal b'aj sjavi c'u tic, xchi eb'. ³³ Yuj chi' a d'a eb' yirtilalcan Gad yed' d'a eb' yic Rubén yed' d'a nañalxo eb' yirtilalcan Manasés yuninal viñaj José, ix yac' lumum viñaj Moisés chi', aton lum yic viñaj Sehón sreyal eb'

amorreo, lum yic viñaj Og sreyal Basán yed' jantac choñab' macb'il yuuj yed' jantac smacb'en ay d'a spatictac. ³⁴ Axo eb' yirñilalcan Gad ix laj sb'oxiq'ue choñab' Dibón eb' yed' Atarot, Aroer, ³⁵ Atarot-sofán, Jazer, Jogbeha, ³⁶ Bet-nimra yed' Bet-arán. Ix yac'anoch smuroal eb', ix sb'oanpax smacte' scanel eb'. ³⁷ Axo pax eb' yirñilalcan Rubén, ix sb'oxiq'ue choñab' Hesbón eb', Eleale, Quiriataim, ³⁸ Nebo, Baal-meón yed' Sibma. Ix sq'uexan sb'i juntzañ choñab' ix sb'oxiq'ue eb' chi'. ³⁹ Axo pax eb' yirñilal Maquir yuninal Manasés, ix ic'anpaxcan lum ay d'a Galaad. Ix yac' ganar eb' spechanel eb' amorreo ta'. ⁴⁰ Icha chi' ix aj yac'an lum Galaad viñaj Moisés d'a eb' yirñilal Maquir, yuj chi' ix cajnaj eb' ta'. ⁴¹ Axo pax viñaj Jair yirñilalcan Manasés, ix yac' ganar juntzañ scampamento eb' amorreo eb', ix yac'an scuch eb' Havot-jair. ⁴² Axo jun viñ scuchan Noba yed' juntzañ eb' ajun yed'oc, ix yac' ganar eb' aj Kenat eb' yed' juntzañ choñab' ayoch d'a yol smacb'en. Ix yac'an viñ scuch Noba.

33

A tas ix aj sb'eycot eb' israel

¹ Icha tic aj sb'eycot eb' israel, ayic yelta tzololoc eb' d'a Egipto. A viñaj Moisés yed' viñaj Aarón cuchb'an eb'. ² Icha tas ix yal Jehová, ix tz'ib'ejcan viñaj Moisés tastac sb'i juntzañ lugar b'ajtac ix laj sb'o scampamento eb', b'ajtac ix laj ec' eb'. Icha tic aj quelta, xchi viñaj Moisés chi'.

³⁻⁴ A oñ israel oñ tic, oñ elta d'a Ramesés d'a yol yic Egipto d'a 15 yoch b'ab'el uj d'a yol ab'il. Aton d'a jun ac'val chi' sch'oxel Jehová to malaj yelc'och juntzañ sdiosal eb' aj Egipto chi', miljipaxcham masanil eb' sb'ab'el vinac unib eb' yuj Jehová chi'. Yach'an van smucancan schammac eb' chi', quelta d'a yichañ eb' smasanil. Te ayxo quip, te c'ac'xo co c'ool. ⁵ Ayic quel d'a Ramesés chi', co javi d'a Sucot.

⁶ Quelxi d'a Sucot chi', co javi d'a Etam d'a stitac tz'inan lum. ⁷ Co q'uexb'eancot co b'a d'a Pi-hahirost ay d'a stojolal b'aj sja c'u d'a Baal-zefón, coch vaan ta' d'a yichañ Migdol.

⁸ Quelxi d'a Pi-hahirost chi', co c'axpajec' d'a a' mar, co javi d'a tz'inan lum. Oxe' c'ual b'ey oñ d'a taquiñ lum yic Etam co javi d'a Mara.

⁹ Quelxi d'a Mara chi', co javi d'a Elim b'aj ay lajchave' sjaj a a', ay pax 70 te' palma ta'. Ata' ochori vaan.

¹⁰ Quelxi d'a Elim chi', co javi d'a slac'anil a' Chacchac Mar.

¹¹ Quelxi d'a a' Chacchac Mar chi', co javi d'a tz'inan lum Zin.

¹²⁻³⁶ Ayic quel d'a tz'inan lum Zin chi', quec'ta d'a Dofca, d'a Alús yed' d'a Refidim, b'aj malaj a a' cuq'uej.

Quec'pax d'a tz'inan lum Siná, d'a Quibrot-hataava, d'a Hazerot, d'a Ritma, d'a Rimón-peres, d'a Limna, d'a Rissa, d'a Ceelata, d'a vitz Sefer, d'a Harada, d'a Macelot, d'a Tahat, d'a Tara, d'a Mitca, d'a Hasmona, d'a Moserot, d'a Bene-jaacán, d'a Hor b'aj ay vitzal Gidgad, d'a Jotbata, d'a Abrona, d'a Ezió-geber yed' d'a tz'inan lum Zin aton Cades.

³⁷ Quelxi d'a Cades chi' co javi d'a svitzal Hor d'a smojonal Edom. ³⁸ Ato a' aj yalan Jehová, q'ue viñaj sacerdote Aarón d'a jolom vitz Hor chi'. Ata' chammaccan viñ. Cham viñ d'a sb'ab'el c'u yic yoil uj ayic 40 ab'il schajiel yich sb'ischaj sc'ual yictax quelnacta d'a Egipto.

³⁹ Ay 123 ab'il sq'uinal viñaj Aarón chi' ayic schammac viñ.

⁴⁰ A viñ sreyal cananeo aj Arad cajan d'a Neguev d'a yol yic Canaán, yab'nac val specal viñ tas ajnac co javi d'a jun lugar chi'.

⁴¹⁻⁴⁴ Quelxi d'a vitzal Hor chi', quec' d'a Zalmona, d'a Punón, d'a Obot yed' d'a Ije-abarim d'a smojonal yic Moab.

⁴⁵⁻⁴⁷ Quelxi d'a Dibón-gad, quec' d'a Almón-diblataim yed' d'a svitzaltac yic Abarim, d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Nebo.

⁴⁸ Quelxi d'a svitzaltac yic Abarim chi', co javi d'a yac'lical Moab d'a sti' a' Jordán d'a yichañ Jericó. ⁴⁹ A co campamento d'a sti' a' Jordán chi' b'atñej d'a Bet-jesimot masanto d'a Abel-sitim, d'a yac'lical Moab chi'.

Sleyal tas ol aj spojchajec' lum Canaán

⁵⁰ A d'a yac'lical Moab d'a sti' a' Jordán, d'a yichañ Jericó, ix lolon Jehová d'a viñtaj Moisés, ix yalan icha tic:

⁵¹ Al juntzañ tic d'a eb' etchoñab': A val ol ex ec' d'a a' Jordán ayic ol ex och d'a lum Canaán chi', ⁵² tze pechel masanil eb' anima cajan d'a juntzañ nación chi'. Tze mac'anpoj masanil juntzañ yechel b'ob'il yuj eb', b'aj syal sb'a, aton q'uen comon q'uen tzeyb'il yuj eb', ma q'uen q'ueen b'ob'il d'a yol molde. Tze mac'anpoj juntzañ tas ay d'a juntzañ lugar chaañ b'aj tz'och eb' ejmelal. ⁵³ Ayic ol eyac'an ganar juntzañ nación chi', tze b'oanem cajan e b'a ta', yujto a in svac' d'ayex yic tzex cajnaj d'ay. ⁵⁴ Palta yovalil d'a suerteal tz'aj e pojanec' luum, d'a scal junjun macañ, jun yic junjun iñtilal. A junoc macañ nivan sb'isul, nivan luum tz'ac'ji d'ay. Axo pax junoc quentñej sb'isul, quentñej pax luum tz'ac'ji d'ay. Junjun macañ scan b'aj syal suerte. ⁵⁵ Ayic ol ex cajnaj ta', tato mañ ol e pechel masanil eb' anima cajan d'a luum chi', ol ex yixtej eb' icha junoc c'alem sb'at d'a yol e sat, ma icha junoc te' q'uiix sb'at d'a yol e b'ac'chil. ⁵⁶ Ol javoc d'a eyib'añ vuuj tas d'iñantaxon sja d'a yib'añ eb', xchi Jehová chi' d'a viñ.

34

A smojonal choñab' Israel

¹ Ix yalanxi Jehová d'a viñtaj Moisés chi' icha tic:

² Al juntzañ checnab'il tic d'a eb' etisraelal. Toxo val ol ex och d'a lum Canaán chi', eyic ol aj luum. Aton smojonal luum tic:

³ A smojonal lum d'a sur tz'ec' d'a tz'inan luum Zin d'a stitac lum yic Edom. Schael yich d'a stojolal sur d'a a' mar Muerto. ⁴ Sq'ueñej d'a sur chi' masanto d'a yich lum vitz Acrabim, tz'ec'ñejc'och d'a Zin masanto sc'och d'a Cades-barnea. Slajvi chi', sb'atñejpax d'a Hasar-adar, masanto sc'och d'a Asmón. ⁵ Sb'atxi d'a Asmón chi' masanto sc'och d'a a' eluma' yic Egipto, slajvicanc'och d'a a' mar Mediterráneo. ⁶ A smojonal d'a stojolal b'aj sb'at c'u, aton a' mar Mediterráneo chi'. ⁷ Axo smojonal d'a norte, schael d'a a' mar Mediterráneo chi' masanto sc'och d'a jolom vitz Hor. ⁸ Tz'elxi d'a jolom vitz Hor chi' masanto b'aj tz'ochc'och sb'eal choñab' Hamat, masanto d'a Zedad. ⁹ Sb'at d'a Zedad chi', tz'ec' d'a Zifrón masanto sc'och d'a Hazar-enán.

¹⁰ Axo smojonal d'a stojolal b'aj sjavi c'u, schael d'a Hazar-enán masanto sc'och d'a Sefam. ¹¹ Tz'elxi d'a Sefam chi', masanto sc'och d'a Ribla d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Aín. Slajvi chi' tz'emñej jun mojon chi' d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' ñajab' Cineret, ¹² sb'atñej d'a a' Jordán masanto sc'och d'a a' mar Muerto.

A masanil juntzañ chi', aton smojonal lum e luum chi', xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'a viñ.

A tas ol aj spojchajec' lum luum

¹³ Ix yal juntzañ checnab'il tic viñtaj Moisés d'a eb' israel:

Aton jun lum tic ol e pojec' d'a e patic, aton lum ix yal Jehová to ol pojchajec' d'a scal eb' nañal slajuñil eyiñtilal, yujto toxo ix schacan smac'b'en nañal yoxil iñtilal, ¹⁴⁻¹⁵ aton eb' yirñtilal Rubén yed' eb' yic Gad yed' nañalxo eb' yic Manasés. Toxo ix scha lum yic eb', aton lum ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán d'a yichañ Jericó, xchi viñaj Moisés chi'.

¹⁶ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic:

¹⁷ A eb' ol pojanec' lum lum chi' d'a e cal, aton viñ sacerdote Eleazar yed' viñaj Josué yuninal viñaj Nun. ¹⁸ Palta yovalil tzeyavtej junjunoc eb' yajal yaj d'a junjun eyiñtilal ayic spojchajec' lum chi'. ¹⁹ Aton eb' viñ tic yovalil ol avtajoc:

A d'a yirñtilal Judá, a viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone.

²⁰ Axo d'a yirñtilal Simeón, a viñaj Semuel yuninal viñaj Amiud.

²¹ Axo d'a yirñtilal Benjamín, a viñaj Elidad yuninal viñaj Quislón.

²² Axo d'a yirñtilal Dan, a viñaj Buqui yuninal viñaj Jogli, aton viñ yajal yaji.

²³ Axo d'a yirñtilal Manasés yuninal viñaj José, a viñaj Haniel yuninal viñaj Efod, aton viñ yajal yaji.

²⁴ Axo d'a yirñtilal Efraín yuninal pax viñaj José chi', a viñaj Kemuel yuninal viñaj Siftán, aton viñ yajal yaji.

²⁵ Axo d'a yirñtilal Zabulón, a viñaj Elizafán yuninal viñaj Parnac, aton viñ yajal yaji.

²⁶ Axo d'a yirñtilal Isacar, a viñaj Paltiel yuninal viñaj Azán, aton viñ yajal yaji.

²⁷ Axo d'a yirñtilal Aser, a viñaj Ahiud yuninal viñaj Selomi, aton viñ yajal yaji.

²⁸ Axo d'a yirñtilal Neftalí, a viñaj Pedacl yuninal viñaj Amiud, aton viñ yajal yaji, xchi d'a viñ.

²⁹ Aton juntzañ eb' viñ tic ix schec Jehová spojec' lum Canaán d'a scal eb' yirñtilalcan Israel.

35

Smac'b'en eb' levita

¹ Ix lolonxi Jehová d'a viñaj Moisés chi' d'a yac'lical Moab, d'a sti' a' Jordán d'a yichañ Jericó, ix yalan icha tic:

² Al d'a eb' etisraelal, a d'a lum sluum eb' ol scha chi', ata' ol yac' jayeoc choñab' eb' d'a eb' levita b'aj ol cajnajoc yed' pax lum colan d'a spatic yichañ junjun choñab' chi' b'aj ol va noc' smolb'etzal noc' eb' levita chi'. ³ A d'a juntzañ choñab' chi' ol cajnaj eb', axo d'a spatic yichañ ol va noc' smolb'etzal noc' eb'. ⁴ A lum colan d'a spatic yichañ juntzañ schoñab' eb' ol ac'joc chi', ayocab' 450 metro tz'el d'a spatictac. ⁵ Masanil jun lum chi', ay 900 metro d'a junjun pac'añ, lajanñej tz'aj sat d'a scharñil pac'añ. Axo d'a snañal yol sc'ol lum, ata' aycan junjun choñab' chi'.

⁶ A d'a scal juntzañ choñab' tz'ac'ji d'a eb' levita chi', ayocab' vaqueoc choñab' b'aj syal b'at scolan sb'a junoc mach smac'ancham junoc anima. Ch'oc pax tzeyac' 42-ocxo choñab' d'a eb'. ⁷ A d'a masanil, yovalil tz'ac'ji 48 choñab' d'a eb' levita chi' yed' slumal d'a spatictac b'aj sva smolb'etzal noc' eb'. ⁸ A d'a lum smac'b'en eb' yetisraelal eb' levita chi', ata' tz'elta juntzañ choñab' tz'ac'ji d'a eb'. Yuj chi' junjun iñtilal syac' jayeoc juntzañ choñab' chi'. A juntzañ eyiñtilal nivac sluum, tzijtum choñab' syac' eb' d'a eb' levita chi', axo juntzañ eyiñtilal quenñej sluum, quenñej choñab' syac' eb' d'a eb', xchi d'a viñ.

*A choñab' b'ajtac scol sb'a eb' anima
(Dt 19.1-13; Jos 20.1-9)*

⁹ Ix yalanxi Jehová d'a viñtaj Moisés chi' icha tic:

¹⁰ Al jun tic d'a eb' etisraelal: Ayic ol ex c'axpajec' d'a a' Jordán, ol ex och choñab'il d'a sat lum Canaán chi'. ¹¹ Ol e siq'uel jayeoc choñab' b'aj ol yal scolan sb'a junoc mach smac'ancham junoc anima tato mañ sc'anoc sc'ool sc'ulani. ¹² Ata' scol sb'a jun chi', vach'chom sayjiec' yuj junoc mach ayto yuj sb'a yed' jun ix cham chi', max yal-laj schami, tato maxto c'anb'aj d'ay yuj eb' yajal yaj d'a choñab' chi'. ¹³ A juntzañ choñab' b'aj scol sb'a eb' chi', vaque' choñab'il ol yil sb'a: ¹⁴ Oxe' scan d'a sc'axepalec'ta a' Jordán tic, oxe' pax scan d'a Canaán chi'. ¹⁵ A d'a vaque' choñab' chi', ata' scol sb'a eb' anima smac'ancham junoc anima, aton eb' eyetisraelal yed' eb' mañ eyetchoñab'oc ayec' cajan d'a e cal, ma eb' toñej tz'ec' posado. Ata' scol sb'a eb' tato mañ sc'anoc sc'ol eb' smac'ancham anima chi' eb'.

¹⁶⁻¹⁸ Tato ay junoc mach smac'an junoc anima yed' junoc q'uen yamc'ab' yic oval, ma yed' junoc yaxq'ueen, ma yed' junoc te te', talaj scham jun anima chi' yuuj, a jun smac'vaj chi', mac'umcham anima toni, yovalil smac'jipax chamoc. ¹⁹ A junoc ayto yuj sb'a yed' viñ ix cham chi', a' smac'anpaxcham viñ ix mac'ancham jun anima chi' ayic schalan sb'a yed'oc.

²⁰ Q'uinaloc ay junoc mach tz'ecanb'at poc'naj junoc anima yujto schichonoch sc'ol d'ay, ma syecanb'at junoc tas d'a yib'añ yuj yajc'olal, ²¹ mato smac'a' yujto yajc'ol sb'a eb', axo tz'aji scham jun anima chi', yovalil smac'jipaxcham jun ix mac'vaj chi', yujto mac'umcham anima. Yuj chi' a junoc ayto yuj sb'a yed' viñ ix cham chi', a smac'anpaxcham jun mach smilvaj chi'. ²² Palta q'uinaloc ay junoc mach tz'ecan telvoc junoc anima, mañ sc'anoc sc'ool, tato malaj oval d'a scal eb', ma jun, syecanb'at junoc tas d'a yib'añ, ²³ añejtona' tato maj yilpaxi, sjulanb'at junoc q'ueen axo d'a junoc anima sc'och q'ueen, scham yuuj, mañ yajc'oloc sb'a eb', mañ yujoc yac'an chucal d'ay yuj chi' icha chi' tz'aji. ²⁴ Tato icha chi', sb'at scol sb'a jun anima chi' d'a junoc choñab' b'aj scol sb'a eb' anima chi'. Axo eb' anima b'aj snib'ej scol sb'a chi', a eb' tz'ic'anb'at b'aj ix och jun chamel chi'. Axo eb' anima cajan b'aj ix och chamel chi', a eb' sch'olb'itan jun ay smul chi' yed' jun ayto yuj sb'a yed' jun ix cham chi', icha yalan sleyal d'a yib'añ eb'.

²⁵ A eb' yichamtac vinaquil choñab' b'aj ix b'at scol sb'a jun ix mac'ancham jun anima chi', a eb' scolán d'a yol sc'ab' viñ ayto yuj sb'a yed' jun ix cham chi'. Axo eb' tz'ic'anxib'at d'a choñab' b'aj ix xid'ec' scol sb'a chi'. A jun chi' scanñej ta' masanto scham viñ sat sacerdote sic'b'iloch d'a jun tiempoal chi'. ²⁶ Palta tato tz'el d'a spatiquel choñab' b'aj ayec' scol sb'a chi', ²⁷ tz'ilchajelta yuj jun mach ayto yuj sb'a yed' jun smac'naccham chi', smac'jicham yuj jun tz'ilanelta chi', a jun smilvaj chi' max ochlaj smul. ²⁸ Yuj chi' yovalil ayñejocab'ec' d'a yol choñab' chi' masanto scham viñ sat sacerdote, ichato chi' syal spax d'a schoñab'.

²⁹ A juntzañ tic ley tz'ajcan d'a e cal yed' d'a scal eb' eyiñtilal, yalñej b'ajtil ol ex cajnajoc.

³⁰ Tato ay chavañoc, ma oxvañoc testigo d'a spatic junoc mach smac'ancham junoc anima, a jun chi' ay sleyal schami. Tato junñej testigo jun, max yal-laj schami. ³¹ Max yal-laj schaji q'uen tumin tato toxo ix och d'a yib'añ junoc mach to ix smac'cham junoc anima, yovalil schami.

³² Max yal-laj schaji q'uen tumin d'a junoc smac'ancham junoc anima yuj yel libre d'a choñab' b'aj ayec' scol sb'a chi', yic spax d'a schoñab' ayic manto cham viñ sat sacerdote.

³³ Mañ eyixtejb'at lum luum b'aj ol ex cajnaj chi' yuj schiq'uil anima smac'jichamoc. Yuj chi' tato ay chic' tz'em d'a sat luum, malaj junoc tas syal yac'an tupoc, artej to scham jun ix mac'ancham anima chi'.

³⁴ Yuj chi', mañ eyixtejb'at sat lum luum b'aj ol ex cajnaj chi', yujto a in Jehová in ayinec' d'a e cal a ex israel ex tic d'a sat lum luum chi', xchi Jehová d'a viñtaj Moisés chi'.

36

Sleyal yuj smacb'en eb' ix ix

¹ A eb' yichamtac vinaquil yaj d'a eb' yiñtilalcan Galaad, aton eb' yiñtilalcan viñtaj Maquir yuninal viñtaj Manasés, yuninalcan viñtaj José, ix ja eb' d'a yichañ viñtaj Moisés yed' eb' yajalil choñab', ix yalan eb' icha tic:

² —Ach mamin Moisés, a Jehová ix alani to ol a pojec' lum luum d'a co cal a oñ yiñtilal oñ Israel tic ato syala' b'aj ol quic' junjun oñ. Ix yalanpaxi to a jun macañ lum d'iñan ol yic' viñtaj Zelofehad viñ cuc'tac chamnac, syal yac'ji lum d'a eb' ix yisil viñ. ³ Palta q'uinaloc a eb' ix chi' tz'ic'an eb' viñ vinac d'a junocxo iñtilal eb' quetisraelal, yuj chi' a lum chi' tzam el lum d'a yol smacb'en quñtilal tic, axom yec' lum d'a yol smacb'en yiñtilal eb' viñ syic' eb' ix chi'. ⁴ Slajvi chi', axom yic sc'och yab'ilal yoch q'uiñ yic tz'el tastac d'a libre, tzam canxoñej slum eb' ix chi' d'a yol smacb'en junxo iñtilal chi', tz'elcan lum d'a yol co mach'en tic, xchi eb'. ⁵ Ix yalan viñtaj Moisés d'a eb' icha ix aj yalan Jehová:

—A eb' viñ yiñtilalcan José, yel tas syal eb' viñ. ⁶ Yuj chi' a eb' ix yisil viñtaj Zelofehad syal yic'an eb' ix yalñej mach b'aj scan sgana, artej to junñejocab' yiñtilal eb' viñ yed' eb' ix. ⁷ Yujto a junjun macañ lum ol yic'can junjun yiñtilal eb' israel chi', max yal-laj yic'jiec' lum yuj junocxo iñtilal eb', palta yovalil junjun iñtilal yed' sluum ol yic'cani. ⁸ Tato ay junoc ix ix yalxoñej tas iñtilal ay lum smacb'en ix aycani, yovalil to a junoc viñ vinac arteja' yiñtilal ix chi' syic'a'. Icha chi' tz'aj yajec' junjun eb' d'a yol smacb'en ol schacan smam. ⁹ Max yal-laj sb'at slum junoc iñtilal d'a junocxo iñtilal. Junjun yiñtilal eb' israel scanñej yed' smacb'en ol scha'a.

¹⁰⁻¹¹ Yuj chi', a eb' ix yisil viñtaj Zelofehad chi': Aton ix Maala, ix Tirsa, ix Hogla, ix Milca yed' ix Noa, ix sc'anab'ajej eb' ix sc'ulan icha ix yal Jehová d'a viñtaj Moisés chi'. Yuj chi' a eb' viñ ayto yuj sb'a yed' smam eb' ix, a eb' viñ ix yic' eb' ix, ¹² aton eb' yiñtilalcan Manasés yuninal viñtaj José. Icha chi' ix aj scanñej smacb'en eb' ix d'a yol smacb'en yiñtilal b'aj cotnac smam eb' ix chi'.

¹³ Aton val juntzañ ley yed' checnab'il tic ix yac'can Jehová d'a viñtaj Moisés yuj yalchaj d'a eb' israel, ayic ayec' eb' d'a yac'lical Moab, d'a sti' a' Jordán d'a yichañ Jericó.

A Ch'añ Libro DEUTERONOMIO

Deuteronomio sb'i jun libro tic, syalelc'ochi, "syalcot ley junelxo". A d'a jun libro tic tz'ib'ab'ilcan juntzañ tas nivan yelc'och yalnaccan viñaj Moisés d'a eb' israel ayic mantzac c'och eb' d'a lum Canaán. Syalanpaxcot juntzañ sc'ayb'ub'al Dios yed' masanil tas sc'ulejnac Dios chi' yed' eb' ayic yelnaccot eb' d'a Egipto. Syalpaxcot jaye' ab'il ec'nac oyoyoc eb' d'a lum tz'inan lum. A Dios mañ toñejoc scolnac eb' schoñab' sic'b'ilel yuj chi', palta yac'nacpax svach'c'olal d'a yib'añ eb' ayic yec'nac oyoyoc eb' d'a lum tz'inan lum chi'. Yuj chi' smoj val to xajan Dios chi' yuj eb', sc'anab'ajan eb' tas syala', syalan vach' lolonel eb' d'ay, yic syac'ñej svach'c'olal d'a eb'. Ay val jaye' versículo te nivan yelc'och d'a jun libro tic, aton d'a capítulo 6 versículos 4,5 yed' 6. Yalnacpaxcan Jesucristo yuj juntzañ versículo tic ayic sc'ayb'annac eb' anima to a juntzañ checnab'il tic te nivan yelc'ochi.

A d'a capítulo 1 masanto d'a 4, ata' syalcan viñaj Moisés tastac sc'ulejnac d'a tz'inan lum. Axo d'a capítulo 5 masanto d'a 26, ata' syalpaxcot schab'il macañ slolonel viñaj Moisés chi'. A juntzañ chi' cachnab'il yaji, a d'a lajuñe' checnab'il elnaccoti. Syalanpaxcoti tas yovalil sb'eyb'alej eb' israel ayic ol och eb' d'a lum Canaán, yic syicanan lum eb'. A d'a capítulo 27 yed' 28, ata' syal yuj svach'c'olal Dios scha eb'. Axo d'a capítulo 29 yed' 30, ata' syala' to tz'ac'b'ixi strato Dios yac'nac yed' eb' israel d'a lum vitzal Sinaí. Axo d'a capítulo 31 masanto d'a 34, ata' syal masanil slajvub' slolonel viñaj Moisés yalnaccan d'a eb' yetisraelal. Yalancan sb'a viñ d'a eb', yujto yojtacxo viñ to toxo ol cham viñ. Axo viñaj Josué yac'canoch viñ sq'uexuloc d'a yopisio. Slajvi chi', sq'ue viñ d'a lum vitz scuch Nebo, ata' yilcanb'at lum Canaán viñ, axo ta' cham viñ.

B'ab'el lolonel ix yal viñaj Moisés

¹⁻⁵ A juntzañ lolonel tic ix yal viñaj Moisés d'a eb' yetisraelal ayic ayec' eb' d'a yol yic Moab, d'a slac'anil jun choñab' Zuf d'a tz'inan lum d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán, aton d'a lum Arabá, aton lum ay d'a yichañ a' Chacchac Mar. Ayec' eb' d'a snañal choñab' Parán yed' juntzañixo choñab' tic, aton Tofel, Labán, Hazerot yed' Dizahab.

Ayic toxo ix satjiel chavañ eb' rey yuj viñaj Moisés yed' eb' soldado Israel, aton viñaj Sehón sreyal eb' amorreo cajan d'a Hesbón yed' viñaj Og sreyal Basán cajan d'a Astarot yed' d'a Edrei, ata' yal viñaj Moisés chi' tas schec Jehová yal viñ d'a eb'.

Uxluche' c'ual stec'nab'il d'a lum vitz Horeb, sb'at d'a svitzal Seir masanto sc'och d'a Cades-barnea. Vach'chom icha chi', palta a d'a b'ab'el c'u yic yuxluchil uj yic stz'acvi 40 ab'il yelta eb' d'a Egipto, aton ta' ix yal viñaj Moisés tas syalelc'och juntzañ checnab'il yalnac Jehová d'a viñ yuj eb' schoñab'. Ix yalan viñ icha tic:

⁶ A Jehová co Diosal lolonnac d'ayori d'a lum vitz Horeb, yalannac icha tic: Nivanxo tiempo eyajec' d'a yichtac jun vitz tic. ⁷ A ticnaic, ixiqueexi, tzex b'atcan d'a lum svitzal yic eb' amorreo yed' d'a masanil yol smach'en eb' d'a Arabá, d'a tzalquixtac, d'a ch'olquixtac, d'a Neguev yed' d'a stitac a' mar, d'a lum yic eb' cananeo yed' d'a masanil yoltac yic Líbano masanto d'a a' nivan Éufrates, ⁸ yujto toxo ix vac' lum lum chi' d'a yol e c'ab'. Ochañec cajan d'ay

yujto vac'nac in ti' vac'an lum d'a eb' e mam eyicham, aton viñtaj Abraham, viñtaj Isaac yed' viñtaj Jacob yed' d'ayex yirñtilal ex eb', xchi Jehová d'ayori.

Ochnac yopisio eb' juez

(Ex 18.13-27)

⁹ A d'a jun tiempoal chi' valnac d'ayex: Mañ ol yal-laj ex vilan in ch'ocoj. ¹⁰ Tzijtum cuninal ix ac'ji yuj Jehová co Diosal, yuj chi' a val ticnaic, te nivan choñab'xo ori aji, lajanxo co b'isul icha q'uen c'anal ay d'a satchaari to mañ b'ischajb'enoc. ¹¹ Aocab' Jehová co Diosal, sDiosal pax eb' co mam quicham, a tz'ac'an q'uib' co b'isul d'a smilaxo, ec'b'al d'a yichaari icha co b'isul ticnaic. Yac'ocab' val svach'c'olal, icha val ix aj yac'an sti'. ¹² Yuj chi' max yal-laj vuj in ch'ocoj ex vilani yed' in b'oanel masanil oval yed' chaclajb'ail ay d'a e cal. ¹³ Yuj chi', siq'uequel eb' viñ te ay sjelanil d'a scal junjun intilal, aton eb' aj pensar, eb' ojtacab'ilxo to syal yuuy, a juntzaari eb' chi' ol vac'och eyajaliloc, xin chi.

¹⁴ Axo e tac'vi: Scha co c'ool masanil tas ix a na' chi', xe chi. ¹⁵ Icha chi' aj in sic'anel d'a scal junjun eyirñtilal eb' viñ ay spensar, nivan yelc'ochi, vac'anoch yopisio eb' viñ yoch eyajaliloc: Ay eb' viñ vac'och yajalil d'a mil anima, d'a cien, d'a cincuenta yed' d'a lajuñvaari, slaj och eb' viñ yajalil chi' d'a yirñtilal. ¹⁶ Añejtona' vac'an juntzaari checnab'il tic d'a eb' eyajalil chi': Tzeyila' tato ay oval ma telajb'ail sq'ue vaan d'a scal eb' quetchoñab', tato ay tas ay d'a scal chavañioc eb', mato ay tas ay d'a scal junoc yed' junoc ch'oc choñab'il, vach'ñej tzeyutej e b'oan yaj d'a eb' d'a stojolal. ¹⁷ Ayic tze b'oan yaj d'a eb', malajocab' sq'uexaari eb' d'a yol e sat. Lajanñej tzeyutej d'a eb' emnaquiltac yed' d'a eb' nivac yelc'ochi. Mocab'a junoc b'aj tzex xivi, yujto a jun eyopisio chi', mañ eyicoc, yujto ac'b'il d'ayex yuj Dios. Tato ay val tas te nivan yaj jun, tzeyic'cot d'ayin, a inxo ol in b'o yaj d'a eb', xin chi d'a eb'.

¹⁸ Ata' valnac masanil d'a eb' tastac yovalil sc'ulej eb'.

A eb' lajchavaari ilum lumum

(Nm 13.1–14.4)

¹⁹ Ayic quel d'a lum vitz Horeb, co d'iñb'anb'at d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' amorreo, yuj co c'anab'ajan tas syal Jehová co Diosal. Te ay smay eyila' ayic ori ec'ñej d'a jun nivan tz'inan lum chi', masanto ori c'och d'a Cades-barnea. ²⁰ Ata' val d'ayex to toxo ori c'och d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' amorreo, aton jun chi' ol yac' Jehová co Diosal d'ayori. ²¹ Ochañec an, iq'uec ec' lumum, cajnañañec ta', icha ix aj yalan Jehová d'ayori, aton co Diosal yed' eb' co mam quicham. Mañ ex xivoc, mocab' chab'axq'ue e c'ool, xin chi. ²² A exxo tic ul eyal d'ayin: Te vach' ama tato ay jayvañioc ori tzoñ b'ab'laj b'ati yic tzoñ b'at quil juntzaari choñab' chi', tzoñ paxta yic tzul calani tas b'eal b'aj ol ori b'atoc yed' tas choñab'il b'aj ol ori ochoc, xe chi.

²³ A tas eyal chi', vach' vab'i. Yuj chi' in siq'uel lajchavaari vinac d'a e cal, junjun d'a junjun intilal. ²⁴ Aton eb' chi' b'at d'a tzalquixtac, sc'och eb' d'a sch'olanil Escol, yec'chaj eb' d'a juntzaari lugar chi' smasanil. ²⁵ Slajvi chi' yic'ancot eb' jab'oc sat tas avab'il d'a jun lumum chi' d'ayori. A yuj tas yal eb' chi', yuj chi' nachajel cuuj to te vach' lum ol yac' Jehová co Diosal d'ayori. ²⁶ A exxo tic, maj yal e c'ol ex b'at d'a jun lumum chi', palta to e tenec' tas yal Jehová co Diosal. ²⁷ Axo b'aj ayex ec' chi', ex och ijan eyalan icha tic: A Jehová malaj sgana d'ayori, yuj chi' ori yiq'uelta d'a Egipto yujñej ori yac'anoch d'a yol sc'ab' eb' amorreo, yic tzoñ satanel eb'. ²⁸ Axo ticnaic jun, çb'ajtil ol ori b'atoc? A eb' quetchoñab' tz'alani to ata' ay eb' viñ vinac te tec'an, nivac vinac, chaari steel eb' viñ d'a quichaari, nivac choñab' juntzaari schoñab' eb', te chaari yajoch

smuroal spatictac. Ix yilanpax juntzañ nivac vinac yirñtilal viñaj Anac eb'. A yuj masanil juntzañ chi', junelñiej ix chab'axq'ue co c'ool, xe chi.

²⁹ Ichato chi' in tac'vi: Mañ ex xiv yuj juntzañ chi'. ³⁰ A Jehová co Diosal ol b'ab'laj d'a quichañ, a' ol ac'an oval cuuj, icha val tas ix aj quilan tas ix sc'ulej cuuj d'a Egipto, ³¹ yed' d'a tz'inan lum. Yed' val yipal oñ yic'ancot d'a yoltac b'e d'a tz'inan lum chi', masanto ix yal co javi d'a tic, icha val junoc mamab'il to sya'ilej yal yuninal, xin chi. ³² Palta a ex tic maj eyac'och Jehová co Diosal d'a e c'ool. ³³ A val Jehová chi' b'ab'el d'a quichañ. A d'ac'valil syac' saquilq'uinal d'ayoñ icha junoc c'ac', axo d'a c'ualil, sch'oxpax yed' jun asun b'aj tzoñ b'ati yed' b'aj tzoñ och vaan.

Cotnac yoval Jehová d'a eb' israel (Nm 14.20-35)

³⁴ Ayic yab'an Jehová tas eyal chi', te cot yoval, yac'an sti' icha tic: ³⁵ Malaj val junoc juntzañ vinac te chuc spensar tic ol ilan lum lum vac'nac in ti' vac'an d'a e mam eyicham. ³⁶ Añej viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone ol ilan lum, yuj chi' a d'a viñ yed' yirñtilal ol vac' lum xid' eyil chi', yujto ix sc'anab'ajej viñ yed' smasanil sc'ol tas ix vala', xchi Jehová chi'.

³⁷ Eyuj val a ex tic, yuj chi' cotpax yoval Jehová d'ayin, yalan d'ayin icha tic: Mañ ol ach ochpaxlaj d'a lum a ach tic. ³⁸ A viñaj Josué yuninal viñaj Nun scolvaj ed'oc, a viñ ol och a q'uexuloc. Yuj chi' iptzítej viñ yujto a viñ ol ac'an jun lum chi' d'a eb' etisraelal tic, xchi d'ayin.

Yalanpax d'ayex icha tic: ³⁹ Vach'chom a ex tic tzeyac'och d'a e c'ool to ol ochcan eb' eyuninal checab'oc d'a eb' ajc'ool, palta a eb' eyuninal mantalaj spensar chi', ol och eb' d'a jun lum chi'. A in ol vac' lum smach'enoc eb'. ⁴⁰ Yach'an manto elc'ochlaj, meltzajañec d'a tz'inan lum, tzex b'atcan junelxo d'a b'e sc'och d'a a' Chacchac Mar, xchi Jehová chi' d'ayin.

Ac'b'il ganar eb' israel d'a Horma (Nm 14.39-45)

⁴¹ A ex tic, eyal d'ayin icha tic: Ix och co mul d'a Jehová co Diosal, palta a ticañ jun, coyec, caq'uec quip icha val ix aj yalan Jehová d'ayoñ, xe chi. Eyic'anb'at eyam'ab' yic oval, a e naani to secojtac ol aj eyic'an lum tzalquixtac chi'. ⁴² Palta a Jehová alani to sval d'ayex: Mañ eyac' oval, mañ e tec'b'ej e b'a d'a eb' ajc'ool, axo talaj tz'aji tzex yac'an ganar eb', yujto mañ ol in b'atlaj eyed'oc, xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

⁴³ Vac' juntzañ chi' eyojtaquejeli, palta a ex tic maj e chalaj eyab'i. Axo aji, e tenec' tas yal Jehová chi', eyac'an icha e gana, q'ue ex d'a tzalquixtac chi'. ⁴⁴ Yuj chi' a eb' amorreo cajan ta', elta eb' d'ayex icha noc' noc'al chab', masanto yal ex yac'an ganar eb' d'a Seir, c'ochñej eb' d'a Horma. ⁴⁵ Axo yic ex meltzaj jun, och ex ijan eyoc' d'a yichañ Jehová, palta majxo tac'voclaj d'ayex. ⁴⁶ Yuj chi' te nivan tiempoal oñ ec' d'a yol smach'en Cades chi'.

2

A tas ujinac d'a tz'inan lum

¹ Slajvi chi', co b'at d'a tz'inan lum, d'a b'e sc'och d'a a' Chacchac Mar, icha val aj yalan Jehová d'ayin. Te nivan tiempoal oñ ec' d'a tzalquixtac d'a yol yic Seir. ² Slajvi chi', yalan Jehová d'ayin: ³ Te nivan tiempo ex ec' oyoyoc d'a lum tzalquixtac tic. Ixiquecxi ticañ d'a stojolal norte. ⁴ Al juntzañ checnab'il tic d'a eb' etchoriñab' to a d'a yol yic eb' e c'ab' eyoc ol ex ec'oc, aton eb' yirñtilal viñaj Esaú, eb' cajan d'a Seir. A eb' chi' ol xiv eb' d'ayex. Añej jun, tze tarñvej

val e b'a, ⁵ mocab' eyac' oval yed' eb', yujto malaj jab'oc slum eb' ol vac' d'ayex, yujto masanil lum tzalquixtac d'a yol yic Seir chi', yicrnej lum eb' yirtilal viñaj Esaú chi'. A in vac'nac lum d'a eb'. ⁶ Yuj chi' ol e man masanil tas ol e va d'a eb', ol e tup a a' ol eyuq'uej, xchi d'ayin.

⁷ A Jehová co Diosal chi' yac'nac val svach'c'olal d'a quib'ari d'a masanil tas co c'ulej. A d'a jun 40 ab'il tic, ayñeoch qued'oc, tzoñ stariñeñej b'aj tzoñ ec' d'a jun nivan tz'inan luum tic. Malaj b'aj ix yac' palta tas d'ayon' yuuj.

⁸ Icha chi' aj co cotrnej d'a stitac sluum eb' co c'ab' coc, aton eb' yirtilal viñaj Esaú cajan d'a Seir. Oñ cotcan d'a b'e tz'ec' d'a Arabá, scot d'a Elat yed' d'a Ezióñ-geber. Co meltzajpax d'a b'e tz'ec' d'a tz'inan lum d'a yol yic Moab. ⁹ Axo yalan Jehová d'ayin icha tic: Mañ e tzuntzej eb' moabita, yirtilal viñaj Lot. Mañ eyac' oval yed' eb', yujto malaj jab'oc slum eb' d'a yol smacb'en ol vac' d'ayex. A in vac'nac masanil smacb'en viñaj Ar d'a eb', xchi d'ayin. ¹⁰ (Ata' cajan eb' emita d'a peca'. Te nivan choñab' yaj eb', chaarñ steel eb', lajan val eb' icha eb' yirtilal viñaj Anac. ¹¹ Refaíta eb', icha eb' yirtilal viñaj Anac chi', palta emita tz'aj yalan eb' moabita chi' d'a eb'. ¹² A d'a masanil smacb'en Seir, ata' ec'nac cajan eb' horeo. Axo eb' yirtilal viñaj Esaú pechannaquel eb', satanel eb', axo eb' cajnajnac d'a slum eb' chi', icha ix co c'ulej a oñ israel oñ tic d'a lum luum ix yac' Jehová d'ayon'.) ¹³ Axo aj jun, yalan Jehová: Ixiquec ticnaic, tzex ec' d'a yol a' taquirñ melem scuchan Zered, xchi, yuj chi' oñ ec' ta'.

¹⁴ Atax d'a yic oñ ec' d'a Cades-barnea, masanto pax d'a jun c'u oñ ec'ta d'a yol a' taquirñ melem Zered chi', atax ta' ix ec' 38 ab'il, yuj chi' a masanil eb' viñ quetchoñab' stiempo sb'at d'a oval ayic quelta d'a Egipto, toxo ix cham eb' icha ajnac yac'an sti' Jehová. ¹⁵ A yoval sc'ol Jehová chi' ix cot d'a yib'ari eb', yuj chi' ix cham eb' smasanil.

¹⁶ Ayic mañxalaj junoc juntzari eb' viñ vinac chi', ¹⁷ yalan Jehová d'ayin: ¹⁸ A ticnaic ec'arteceb'at d'a smojonal yic Moab d'a choñab' Ar. ¹⁹ Palta ayic tze chalan e b'a yed' eb' amonita, eb' yirtilal pax viñaj Lot, mañ e tzuntzej eb', mañ eyac' oval yed' eb', yujto malaj jab'oc e macb'en ol vac' ta', yujto vac'nacxo jun luum chi' smacb'enoc eb', xchi d'ayin. ²⁰ (Añejtona', a jun luum chi' yic eb' refaíta d'a peca', yujto ec'nac cajan eb' ta', aton eb' scuchan zomzomeo yuj eb' amonita d'a peca'. ²¹ A jun chi', te nivan choñab', tzijtum anima ay d'ay, te chaarñ steel eb' icha eb' yirtilal viñaj Anac. A Jehová ac'annac satel eb' yuj eb' amonita chi'. A eb' amonita chi' pechannaquel eb', scajnajnaccan eb' ta'. ²² Lajan val ajnac icha ajnac eb' yirtilal viñaj Esaú, ayic sc'ochnac eb' d'a lum Seir. A Jehová ac'annac satel eb' horeo, scannacxoñej eb' yirtilal viñaj Esaú d'a slum eb' chi'. ²³ Icha pax chi' ajnac eb' aveo ayec' cajan d'a slac'anil Gaza. A eb' chi' satnaquel eb' d'a junelñej yuj eb' filisteo cotnac d'a Caftor. Icha chi' ajnac scajnajcan eb' filisteo chi' ta'.) ²⁴ Yalanxi Jehová icha tic: Ixiquec, tzex c'axpajec' d'a a' taquirñ melem Arnón, ol vac'och eb' amorreo d'a yol e c'ab' yed' viñaj Sehón, cajan d'a Hesbón, aton viñ sreyal eb'. Aq'uec oval yed' eb', tzeyic'anec' sluum eb'. ²⁵ A val ticnaic tz'el yich vac'anoch junjun choñab' d'a yolyib'ariq'uinal tic d'a xivc'olal d'ayex. Ayic ol yab'an e pecal eb', ol ib'xoq'ue eb', axoñej xivelal ol och d'a eb', xchi Jehová chi'.

*Ac'jinac ganar viñaj rey Sehón
(Nm 21.21-30)*

²⁶ A d'a tz'inan luum yic Cademot, ata' in checcot juntzariñ checab' d'a viñaj Sehón, aton viñ rey cajan d'a Hesbón, yic vach' syal juntzariñ tic eb' d'a vach'ilal

d'a viři: ²⁷ Sco nib'ej tzoři ec' d'a yol a macb'en, ařeř d'a yol nivan b'e ol oři ec'oc, malaj b'aj ol oři comon b'atcan d'a yol a chořab' chi'. ²⁸ Ol co tup tas ol cab'lej yed' a a' ol cuq'uej. Ařeř to sco c'an d'ayach to tzoři ec' d'a yol a macb'en chi', ²⁹ masanto ol yal co c'axpaj d'a a' Jordán, ol oři c'och d'a lum ol yac' Jehová co Diosal d'ayori, icha ix oři yutej schaan ec'ta eb' yirřilal viřaj Esaú cajan d'a Seir yed' eb' moabita cajanpax d'a Ar, xin chicot d'a viři.

³⁰ Palta a viřaj Sehón chi', maj yal-laj sc'ol viři oři scha ec'ta d'a yol smacb'en chi', yujto a Jehová co Diosal ix ac'an sc'ulej viři yic malaj sgana viři, yic scan eb' d'a yol co c'ab', icha chi' ix aji.

³¹ Yuj chi' yal Jehová d'ayin icha tic: A val d'a jun rato tic svac'och viřaj Sehón yed' smacb'en d'a yol e c'ab'. Ochařeć ticnaic d'a yol smacb'en tic, yic tz'ochcan eyicoc, xchi d'ayin.

³² Ix elta viřaj Sehón chi' oři scha yed' masanil soldado, yic syac' oval eb' qued'oc d'a Jahaza. ³³ Axo Jehová co Diosal ix ac'anoch viři d'a yol co c'ab'. Ix co satanel viři yed' yuninal yed' masanil schořab'. ³⁴ Masanil junjun chořab' d'a yol smacb'en viři ix ac'jioch d'a yol co c'ab', ix co satancanel d'a junelřeř. Ix co milcham eb' smasanil yed' eb' ix ix yed' masanil unin. Mařxo junoc pitzan ix can cuuj. ³⁵ Ařeř juntzari tastac ix quic'cani, aton masanil noc' noc' yed' juntzari tas ix ilchaj cuuj d'a juntzari chořab' ix co satel chi'. ³⁶ Ix quiq'uej slum eb' chi' smasanil, scotřeř d'a Aroer ay d'a spařanil stitac a' Arnón masanto d'a Galaad yed' masanil juntzari chořab' ay d'a sch'olanil a' Arnón chi'. Mařxalaj mach ix stec'b'ej sb'a d'a quichař, yujto a Jehová co Diosal ix ac'anoch eb' d'a yol co c'ab'. ³⁷ Palta a oři tic, maj oři ochlaj d'a schořab' eb' amonita ay d'a tzalquixtac, ma pax d'a sti' a' Jaboc, icha val ix yutej yalan Jehová d'ayori.

3

Ac'jinac ganar viřaj Og sreyal Basán (Nm 21.31-35)

¹ Ix lajvi chi', ch'oxco junxo b'e ix quic'a', ix oři b'atcan d'a Basán, palta a viřaj Og, sreyal jun chořab' chi', ix elta viři yed' smasanil soldado yac' oval qued'oc d'a Edrei.

² Yuj chi', ix yalan Jehová d'ayin: Mař ex xivoc, yujto a jun viři chi' yed' soldado yed' schořab' toxo ix vac'och d'a yol e c'ab' yic tze sataneli, icha ix eyutej viřaj Sehón sreyal eb' amorreo cajan d'a Heshbón, xchi d'ayin.

³ Icha chi' ix yutej Jehová co Diosal yac'an viřaj Og chi' yed' schořab' d'a yol co c'ab'. Ix co milancham eb' smasanil, mařxalaj junoc pitzan ix can cuuj. ⁴ Ix cac'anpax ganar masanil junjun chořab' d'a yol smacb'en viři. Mařxa junoc maj cac' ganar, syalelc'ochi, masanil yol yic Argob d'a yol smacb'en viřaj Og d'a Basán, 60 chořab' chi' smasanil. ⁵ Masanil juntzari chořab' chi', te chaari yajoch smuroal, spuertail yed' q'uen q'ueen c'atanoch syamnub'aloc spuertail chi'. Tzijtum pax chořab' malaj smuroal ix co sateli. ⁶ Masanil juntzari chi' ix co sateli, icha ix co c'ulej yed' viřaj Sehón sreyal Heshbón. Yuj chi' ix co satel masanil eb' viři vinac yed' eb' ix ix yed' masanil eb' unin. ⁷ Axořeř noc' smolb'etzal noc' eb' cajc'ol chi' yed' masanil tastac ay d'a eb' ix quic'cani.

⁸ Icha val chi' ix aj yac'ji slum eb' amorreo d'a yol co c'ab' d'a jun tiempoal chi', aton eb' cajan d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán, sb'atřeř d'a a' taquirř meleme Arnón, masanto sc'och d'a svitzal Hermón. ⁹ (A jun vitz chi' Sirión sb'i yuj eb' aj Sidón, axo eb' amorreo, Senir sb'i yuj eb'.) ¹⁰ Masanil juntzari

choñab' d'a yol smacb'en viñaj Og d'a Basán, ix cac' ganar, aton juntzañ choñab' d'a lum pañan, masanil d'a yol yic Galaad yed' Basán, masanto d'a Salca yed' Edrei. ¹¹ (Axoñej viñaj rey Og yirñtilal eb' anima chañ steel aycan d'a jun lugar chi'. A scaxail viñ yic smuquíl, nab'a q'ueen. Chañe' val metro steel, quenxoñej mañ chab'oc metro sat, chequelto d'a choñab' Rabá d'a yol yic eb' amonita.)^{3.11}

A smacb'en eb' ix can d'a sc'axepal a' Jordán
(Nm 32.1-42)

¹² A lum luum ix co maccan d'a jun tiempoal chi', ix vac' lum yicoc eb' junjun choñab'il d'a yirñtilalcan Rubén yed' d'a eb' yirñtilalcan Gad, aton lum scotñej d'a Aroer, d'a stitac a' taquiñ melem Arnón, masanto sjavi d'a snañal svitzal lum Galaad. ¹³ Axo janic'xo lum Galaad chi' jun, masanil lum Basán, aton smacb'en viñaj Og d'a yalañtaxo yed' pax lum Argob, ojtacab'il to slum eb' refaíta. A lum chi' ix vac' d'a nañal yirñtilalcan Manasés. ¹⁴ (A viñaj Jair, yirñtilal Manasés chi' ix ic'ancan lum Argob, masanto d'a smojonal lum Gesur yed' Maaca. Ix yac'anoch sb'i viñ d'a Basán chi', yuj chi' Havot-Jair ix sb'iejñejcani.) ¹⁵ A d'a viñaj Maquir ix vac' lum Galaad chi'. ¹⁶ Axo d'a yirñtilalcan Rubén yed' d'a yic Gad ix vac' lum ay d'a snañal Galaad yed' a' taquiñ melem Arnón. A d'a snañal yol ch'olan ay smojonal, masanto sc'och d'a a' taquiñ melem Jaboc, aton d'a smojonal yic eb' amonita. ¹⁷ A smojonal b'aj tz'em c'u, aton a' Jordán, sc'ochñej d'a a' riñab' Cineret, masanto sc'och d'a a' mar yic Arabá, aton a' mar Muerto, aton d'a yich svitzal Pisga, d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' mar Muerto chi'.

¹⁸ A d'a jun tiempoal chi', ix vac' juntzañ checnab'il tic d'a eb' yirñtilalcan Rubén, d'a eb' yic Gad yed' d'a nañalxo eb' yirñtilalcan Manasés. Ix valan icha tic: A Jehová co Diosal ix ac'an jun luum tic e macb'enoc. Axo masanil eb' viñ vinac syal yac'an oval d'a e cal, b'ab'lajocab' eb' viñ d'a yichañ eb' quetisraelal tic. ¹⁹ Axoñej eb' ix eyeth'eyum yed' eb' eyuninal scan d'a e choñab' ix vac' chi' yed' noc' e molb'etzal noc'. Vojtac to tzijtum noc' noc' molb'il eyuj. ²⁰ Colvajañec yed' eb' quetisraelal, masanto ol yic'can lum luum eb' ol yac' Jehová, aton d'a sc'axepalec' a' Jordán tic. Aton val yic ol yac'an sjunc'olal Jehová d'a eb', icha ix yutej yac'an d'ayex tic, ichato chi' ol yal e paxta d'a e lum ix vac' tic, xin chi' d'a eb'.

²¹ A d'a viñaj Josué ix vac' jun checnab'il tic: Ix quil val tastac ix sc'ulej Jehová co Diosal yed' chavañ rey tic. Icha chi' ol yutoc d'a masanil eb' rey d'a yoltac smacb'en b'aj ol ach ec'ñej. ²² Mañ ach xivoc, yujto a Jehová co Diosal ol ac'an oval cuuj, xin chi' d'a viñ.

Maj chajiochljaj viñaj Moisés d'a Canaan

²³ A d'a jun tiempoal chi' ix in tevi d'a Jehová, ix valan icha tic: ²⁴ Mamin Jehová, a ach ix a chael yich a ch'oxaní to te nivan elc'ochi, ix a ch'oxan a poder d'ayin a checab' in tic. Malaj junocxo Dios d'a satchaañ, ma d'a sat luum tic syal sc'ulan tastac satub'tac icha tza c'ulej tic. ²⁵ Yuj chi' tzin tevi d'ayach to tzin a chaec' d'a junxo sc'axepalec' a' Jordán, yujto tzin nib'ej svil jun tzalquixtac mañxo jantacoc svach'il yed' svitzaltac Líbano, xin chi'. ²⁶ Palta eyujñej ix cot yoval Jehová chi' d'ayin. Maj schalaj yab' tas ix in c'an chi' d'ay, palta ix yal d'ayin icha tic: C'och'ilxo chi', mañxo al jun lolonel chi' d'ayin. ²⁷ Artej tzach q'ue d'a jolom vitz Pisga, scham val ilancanb'at lum d'a

norte, d'a sur, b'aj sjavi c'u yed' b'aj tz'em c'u, yujto ma'ixo ol ach c'axpajec' d'a a' Jordán chi'. ²⁸ Yuj chi' tza c'ayb'ej val viñaj Josué sic'lab'il, yujto a viñ ol cuchb'an in choñab' tic. A viñ ol pojanec' jun lum tzilcanb'at tic, xchi Jehová chi' d'ayin.

²⁹ Icha chi' ix aj co can d'a ch'olan d'a yichañ Bet-peor.

4

Ix yec viñaj Moisés sna eb' israël

¹ A ticnaic jun, ex vetchoñab' Israël, ab'ec val checnab'il yed' b'eyb'al ol val d'ayex, yic tze c'anab'ajej yed' e b'eyb'alani, yic vach' ol yal eyoch d'a sat lum luum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, sDiosal pax eb' co mam quicham. Ol ex cajnajcan ta'. ² Mañ ol eyac'och stz'acub' juntzañ lolonel ol val tic d'ayex, ma ol eyiq'ueli, palta to ol e c'anab'ajej schecnab'il Jehová co Diosal icha val tz'aj valan tic d'ayex. ³ Eyilnac val tas utajnac eb' ochnac ejmelal d'a jun dios Baal yic Peor, val d'a eyichañ satjinaquel eb' yuj Jehová. ⁴ A exxo pax tic ochnac ex tzac'an yuj Jehová, ina pitzan exto. ⁵ Scham val eyab'ancani to a c'ayb'ub'al yed' checnab'il yic Jehová co Diosal svalcanel d'ayex, yic vach' ol e b'eyb'alej ayic ol e chaan lum luum chi' e macb'enoc. ⁶ Scham val e c'anab'ajan juntzañ checnab'il tic, yic ol checlajel d'a yichañ juntzañ nación to te jelan ex. Ayic ol yab'an juntzañ checnab'il tze c'anab'ajej tic eb', ol yalan eb' icha tic: Yelton val te jelan jun choñab' tic, nivan nación ton val, xcham eb'. ⁷ Malaj junocxo nivan nación ayec' sdiosal yed'oc, icha val yajec' Jehová co Diosal d'a co cal tic, scolvaj qued'oc ayic tzoñ avaj d'ay. ⁸ Malaj junocxo nación ay sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il tojol yaj icha jun c'ayb'ub'al svalcanel d'ayex tic ticnaic. ⁹ Yuj chi', c'anab'ajejec, siq'ueccan d'a e pensar, yic vach' max b'at satc'olal eyuuj d'a tas ix eyila', mañ eyiq'uel juntzañ tic d'a e pensar yach'an pitzan ex, tzeyalcan d'a eb' eyunal yed' d'a eb' eyi e chiquin.

Lolonnac Dios d'a sjolom lum vitz Horeb

¹⁰ Naeccot d'a yic jun c'u ayic ayoñec' d'a yichañ Jehová co Diosal d'a lum vitz Horeb, ayic yalannac d'ayin icha tic: Molb'ej eb' etchoñab' smasanil yic vach' ol vac' yojtaquejel in lolonel eb', ol sc'ayb'ancan eb', yic vach' ay velc'och d'a yol sat eb' yach'an pitzan eb' d'a sat lum tic yed' sc'ayb'ancan yunal eb', xchi Jehová chi' d'ayin. ¹¹ Ayic ayoñec' d'a yich lum vitz chi', axo d'a luum sq'ue val c'ac' yed' sq'ue topan stab'il d'a chaañ, q'uic'xoñej yilji satchaañ yuuj. ¹² Lolonnac Jehová d'ayoñ d'a cal c'ac' chi'. Cab'nac val yoch sjaj sloloni, palta maj quilochlaj jab'oc. ¹³ Ayic yalannaccan strato qued'oc, yalnac to sco c'anab'ajej lajuñe' checnab'il stz'ib'ejnacoch d'a chab' pachañ q'uen q'ueen. ¹⁴ Yalannacpax Jehová d'ayin to tzez in c'ayb'ej d'a schecnab'il yed' d'a sc'ayb'ub'al chi', yic vach' tze c'anab'ajej e b'eyb'alan d'a sat lum luum ol e macb'enej d'a sc'axepalec' a' Jordán chi'.

Cachnab'il yic max och ejmelal'R d'a juntzañ yechel

¹⁵ Ayic slolonnac Jehová d'ayoñ d'a lum vitz Horeb chi', a d'a jun c'u chi', malaj junoc tas eyil d'a cal c'ac' chi'. ¹⁶ Naec val coti yic max eyixtejb'at e b'a e b'oanq'ue junoc yechel tas e diosaloc, yechel junoc vinac, ma yechel junoc ix ix, ¹⁷ ma yechel noc' noc' ay d'a sat luum tic, ma yechel noc' much, ¹⁸ ma yechel junoc noc' tz'ec' ñereroc, ma tz'ec' jachjon d'a sat luum tic, ma yechel noc' chay, ma junocxo noc' ay d'a yol a a'. ¹⁹ Añejtona' ayic tzez q'ue q'uelan d'a satchaañ tzeylanq'ue c'u, q'uen uj yed' jantac q'uen c'anal yed' masanil tastac ay d'a satchañ chi', tzeyil val e b'a, yic max och d'a e pensar to tzez

och ejmelal d'ay, ma tzeyalan e b'a d'ay, yujto a Jehová Dios ix b'oan masanil juntzañ chi' yic tz'och yopisio d'a masanil choñab' ay d'a sat lum tic. ²⁰ Palta a Jehová oñ ic'annaqueta d'a choñab' Egipto b'aj mañ jantacoc syaelal b'aj ayoñ ochi, ichato ayoñ och d'a scal junoc nivan c'ac' b'aj tz'ulax q'uen q'ueen. Oñ yiq'uelta yic vach' tzoñ och schoñab'oc, ichtaton caj ticnaic. ²¹ Cotnac yoval Jehová chi' d'ayin eyuuj. Yalannac to mañxo ol in ec' d'a sc'axepal a' Jordán, mañxo ol in c'och d'a sat lum lum mañ jantacoc svach'il ol yac' e mach'enoc chi'. ²² Yuj chi', a d'a tic ol in chamoc, mañxo ol in c'axpajec'laj d'a a' Jordán chi'. A exxo tic, ol ex c'axpajec'oc, ol ex cajnaj d'a lum lum mañ jantacoc svach'il chi'. ²³ B'at a val strato Jehová co Diosal satc'olal eyuuj, aton strato ix yac' qued'oc. Malajocab' junoc yechel tze b'o'o, yic tzeyuloch e diosaloc, yujto ay yovalil yuj Jehová. ²⁴ Scot yoval Jehová d'a mach tz'och ejmelal d'a junocxo tasi. A val yoval sc'ol lajan icha te' c'ac' stz'ab'at masanil tastac yuuj.

²⁵ A ticnaic toxo ol ex c'och cajan d'a jun lum chi', palta ayic nivanxo tiempo ayec ec' ta', ayic ayxo eyuninal yed' eyi e chiquin, tzeyil val e b'a, xe yixtejtab'atlay e b'a tze b'oanq'ue junoc yechel e diosaloc, tzeyac'anoch e mul d'a yichañ Jehová co Diosal. Tato icha chi', ol e tzuntzejcot yoval sc'ool co Diosal chi'. ²⁶ Svac'canoch satchaañ yed' sat lum tic testigoal, tato icha chi' ol e c'ulej, d'a val elarichamel ol ex satel d'a junelñej. Mañxo nivanoc tiempo ol ex ec' d'a sat lum chi', aton lum ay d'a sc'axepal a' Jordán chi'. ²⁷ Axo jayvañoc ex olto ex canoc, ol ex saclemcanb'at d'a juntzañxo ch'oc nacional, ata' ol ex yac'canb'at Jehová. ²⁸ Ata' ol eyaq'uem e b'a d'a juntzañ comon dios b'ob'il yuj eb' anima d'a te te' yed' d'a q'uen q'ueen, max yal-laj yilani, max yab'laj, max yal-laj svaan junoc tasi, max yab'paxlaj jab'oc sjab' junoc tas.

²⁹⁻³⁰ Palta tato d'a scal eyaelal chi' sna sb'a e c'ool, tze naancoti to arñej d'a Jehová co Diosal smoj eyac'anem e b'a, tato tzeyalxi e b'a d'ay, tze c'anab'ajan d'a smasanil e c'ool, tato icha chi', ³¹ mañ ol ex yactejanlaj. Mañ ol ex satjiel yuj d'a junelñej, mañ ol b'at satc'olal strato yac'nac yed' eb' co mam quicham, yujto ayñej yoq'uelc'olal.

³² Naecot juntzañ tiempoal ec'nach'at d'a peca', atax sb'oannac eb' anima co Mam Dios d'a yolyib'arñq'uinal tic, b'at e c'anb'an b'aj sc'och c'aman yolyib'arñq'uinal tic, tato ayxo b'aj ix uji, ma ayxo b'aj ix ab'chaj junoc tas te nivan yelc'och icha jun tzuji d'a co cal tic. ³³ Malaj junocxo choñab' ix ab'an yoch sjaj co Mam Dios, yic slolonelta d'a cal c'ac', icha val aj cab'an a oñ tic, palta maj oñ champaxlaj. ³⁴ Malaj junocxo dios sic'anelta junoc choñab' d'a scal junocxo choñab' icha val ajnac oñ yic'anelta Jehová d'a Egipto yuj co vach'iloc. Quilnac val ayic sch'oxan jantac spoder yac'an oval cuuj, sch'oxannac juntzañ tas satub'tac yilji yed' yaelal yed' xivc'olal ayic oñ yic'anelta d'a Egipto chi'. ³⁵ A juntzañ chi' ch'oxji val quila', yic scojtaquej val eli to malaj junocxo Dios, arñejton val Jehová. ³⁶ Ato d'a satchaañ cab'nac val sloloni, oñ sc'ayb'ani. Axo d'a sat lum tic, sch'oxnac nivac c'ac' d'ayori, cab'annac val slolonelta d'a cal c'ac' chi'. ³⁷ A val Jehová xajanannac eb' co mam quicham, yuj chi' oñ sic'naccanel a oñ yirñil oñ can eb'. Slajvi chi' oñ yic'anelta d'a Egipto, ayñej och qued'oc yed' val spoder. ³⁸ Van satanel juntzañ nivac choñab' te ec'to yip d'ayori yic squiquejcan slum eb' chi', icha val van yuji ticnaic. ³⁹ Yuj chi', canocab' d'a e pensar to arñej Jehová Dios yaj d'a satchaañ yed' d'a sat lum tic, malaj junocxo. ⁴⁰ Yuj chi' c'anab'ajejec sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il svalcanel d'ayex d'a jun c'u tic, yic vach' ol aj yec' tiempo eyuuj yed' eb' eyirñilal. Ol najatb'oc e q'uinal d'a sat lum lum ix yac' Jehová d'ayex d'a junelñej, xchi viñaj Moisés d'a eb' choñab' israel.

Chorñab' b'aj scol sb'a eb' smac'ancham'R'junoc anima

⁴¹ Ix sic'anel ox'e chorñab' viñaj Moisés d'a sc'axepalec' a' Jordán d'a stojolal b'aj sjavi c'u. ⁴² Ata' syal scolan sb'a junoc mach smac'ancham junoc yetanimail to mañ sc'anoc sc'ool, malaj b'aj syac' oval yed'oc d'a yalañtaxo. A jun chi', syal scolan sb'a d'a junjunoc juntzañ chorñab' chi'. ⁴³ A juntzañ chorñab' chi', aton Beser d'a yac'lical tz'inan luum mach'il yuj eb' yirñtilalcan Rubén, Ramot d'a yol yic Galaad, mach'il yuj eb' yirñtilalcan Gad. Axo junxo, aton Golán, ay d'a yol yic Basán, mach'il yuj eb' yirñtilalcan Manasés.

⁴⁴⁻⁴⁵ (Aton val juntzañ checnab'il tic ix yal viñaj Moisés d'a eb' yetchorñab'. A jantac c'ayb'ub'al, cachnab'il yed' checnab'il tic ix yal viñ d'a eb' atax yelnacot eb' d'a Egipto. ⁴⁶ Ix yal juntzañ tic viñ ayic aytoec' eb' d'a ac'lic d'a yichañ chorñab' Bet-peor, d'a slac'anil sti' a' Jordán, d'a lum mach'il yuj viñaj Sehón sreyal eb' amorreo. A viñaj Sehón chi', a d'a chorñab' Hesbón ec'nac viñ. Ac'b'il ganar viñ yuj viñaj Moisés chi' yed' eb' yetchorñab' ayic ayxo yelta eb' d'a Egipto. ⁴⁷ Icha chi' ix aj scan eb' israel d'a lum smach'en viñaj Sehón chi' yed' d'a lum mach'il yuj viñaj Og sreyal Basán d'a yalañtaxo. A eb' tic sreyal eb' amorreo d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán. ⁴⁸ A luum chi' sb'atñej lum d'a chorñab' Aroer d'a stitac a' Arnón, masanto d'a nivan vitz Sirión, arteja' scuchanpax Hermón. ⁴⁹ Masanil smach'en eb' chi', aton pañan ay d'a sti' a' Jordán d'a stojolal b'aj sjavi c'u, masanto sc'och lum d'a a' mar Muerto, aton d'a yich lum vitz Pisga.)

5

*A lajuñe' checnab'il
(Ex 20.1-17)*

¹ Ix smolb'an masanil eb' yetisraelal viñaj Moisés, ix yalan viñ d'a eb': Ex yetchorñab', ab'ec val ticnaic, ol valcan juntzañ cachnab'il yed' checnab'il d'ayex, yic scham val e c'ayb'ani yed' e b'eyb'alani.

² A Jehová co Diosal yac'nac jun strato qued'oc d'a lum vitz scuchan Horeb. ³ Mañocñej yed' eb' co mam quicham yac'nac strato chi', palta yac'nacpax qued'oc co masanil a oñ molan oñ ec' tic. ⁴ A val Jehová lolonnac d'ayoñ d'a jolom vitz chi', cab'nac val tas yal chi' ayic slolonelta d'a cal c'ac'. ⁵ A in can in d'a e nañal yed' Jehová chi' yic sval d'ayex tas syala', yujto ex xivq'ue d'a jun c'ac' chi', maj ex q'ue d'a jolom vitz chi', yalan Jehová chi' icha tic:

⁶ A in Jehová e Diosal in, ex viq'uelta d'a Egipto b'aj ayex och checab'oc, mañ eyicoc e b'a.

⁷ Malajocab' junocxo dios b'aj tzex och ejmelal, palta artejocab' d'ayin. ⁸ Malajocab' junoc yechel junoc tas tze b'ooch e diosaloc, tas ay d'a satchaañ, tas ay d'a sat lum tic, ma tastac ay d'a yoltac a a'. ⁹ Mañ ex em ñojan d'ay, mañ eyaq'uem e b'a d'ay, yujto a in Jehová e Diosal in, ste cot voval d'ayex tato tzex och ejmelal d'a junocxo tasi. Ol vac'och syaelal eb' mamab'il malaj velc'och d'ay, ol vac'anpax yaelal d'a yib'añ yuninal eb', yixchiquin eb' yed' yirñtilal eb'. ¹⁰ Axo eb' tzin xajanani, sc'anab'ajan in checnab'il, ol in xajanej eb' yed' yirñtilal yic ol b'eyñejb'atoc.

¹¹ Mañ comonoc tze loc in b'i a in Jehová e Diosal in tic, ma tzeyac' b'inaj in b'i d'a junoc tas d'a ichñej ta', yujto ol vac' yaelal d'a mach icha chi' sc'ulej.

¹² Nivanocab' yelc'och sc'ual ic'oj ip d'ayex yuj in eyic'anchaañ, icha ix aj valancan d'ayex. ¹³ Vaque' c'ual tzex munlaj d'a e munlajel. ¹⁴ Axo d'a yuquíl c'ual, sc'ual ic'oj ip, vic yaji. Mañ ex munlaj d'a jun c'u chi', ma eb' eyuninal, eb' ix eyisil, eb' viñ e checab', ma eb' ix e checab', noc' e vacax, noc' e chej,

ma junocxo noc' e molb'etzal noc', ma eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal, palta masanil eb' syic' yip eyed'oc. ¹⁵ Naecoti to ec'naquex checab'vumal d'a Egipto. A inxo Jehová e Diosal in tic vic'naquexelta yed' in poder. Yuj chi' svala' to tze c'anab'ajej sc'ual ic'oj ip.

¹⁶ Ayocab' yelc'och e mam e nun d'a e sat, icha val ix aj valan d'ayex, yic vach' ol najatb'oc e q'uinal, yic vach' ol ex ajec' d'a sat lum lum ol vac' chi' d'ayex.

¹⁷ Mañ e milcham eb' eyetanimail.

¹⁸ Mañ ex em ajmulal d'a yol sc'ab' eyetb'eyum junjun ex.

¹⁹ Mañ ex elc'anoc.

²⁰ Mañ e naq'ue lolonel d'a spatic eb' eyetanimail.

²¹ Mañ e nib'ejoch ix yetb'eyum junocxo mach, spat, sluum, eb' viñ schecab', eb' ix schecab', noc' svacax, noc' sb'uru, ma junocxo tas ay d'a eb' eyetanimail chi', mañ e nib'ejochi, xchi Jehová d'ayori.

A xivc'olal eb' choñab'

(Ex 20.18-26)

²² Aton val juntzañ checnab'il tic te chaañ ajnac yalanelta Jehová d'a scal jun nivan q'uic'al asun ayoch sc'ac'al, ayic molan oñ ec' co masanil d'a yich lum vitz chi'. Añej val juntzañ checnab'il tic yalnac, ichato chi' stz'ib'anoch d'a chab' pachañ q'uen q'ueen, yac'an d'ayin. ²³ Palta a exxo tic, ayic eyab'an yoch jun jaj chi' d'a scal q'uic'alg'uinal chi', eyilan sq'ue rñlñon c'ac' d'a lum vitz chi', masanil ex yajal eyaj d'a junjun eyiñtal tic yed' eb' yichamtac vinaquil choñab', ex javi eyal d'ayin icha tic: ²⁴ Val yel, a Jehová co Diosal ix sch'ox val stziquiual yed' yipalil d'ayori, ix cab' val slolon d'a scal c'ac'. A ticnaic toxo ix nachaj val el cuuj tob'an syal slolon Dios d'ayori anima oñ tic, palta ina maj oñ chamlaj. ²⁵ ¿Tas yuj sco b'ec co b'a co cham yuj jun c'ac' to ayxo smay chi'? Tato ol cab' val yoch sjaj Jehová co Diosal junelxo, ol oñ chamoc. ²⁶ Malaj val junoc anima syal yab'an yoch sjaj jun Dios pitzan d'a scal c'ac' icha ix cab' a oñ tic, yujto ay schamelal. ²⁷ Vach' a ach tzach och d'a yichañ Jehová co Diosal chi' yic tzab'an masanil tas syala', slavi chi' tzalan d'ayori masanil tas syal chi', ol co c'anab'ajani, xe chi d'ayin.

²⁸ Ayic van eyalan chi' d'ayin, van pax yab'an Jehová tas tzeyal chi', yuj chi' yal d'ayin: Toxo ix vab' tas syal jun choñab' tic, ix scha in c'ol tas ix yal eb'. ²⁹ Comonoc ichañej tic spensar eb', ayñej velc'och d'a yol sat eb', sc'anab'ajanñej in checnab'il eb' yic vach' ol aj sb'eyñejb'at eb' yed' eb' yuninal d'a smasanil tiempo. ³⁰ Yuj chi' al d'a eb' to smeltzaj eb' d'a scampamento. ³¹ A achxo tic, canañ ved' d'a tic, yujto ol val masanil in checnab'il d'ayach yed' in c'ayb'ub'al, ol a c'ayb'an eb' d'ay, yic vach' ol sb'eyb'alej eb' b'aj ay lum lum ol vac' chi' d'a eb', xchi Jehová chi' d'ayin. ³² Yuj chi' b'eyb'alejec masanil checnab'il Jehová co Diosal. Mañ eyiq'uel d'a e pensar. ³³ B'eyb'alejec b'eyb'al ix sch'oxcan Jehová co Diosal, yic te vach'xoñej ol aj e b'eyb'ati, ol najatb'oc e q'uinal d'a sat lum lum ol yac' chi' d'ayex.

6

Jun checnab'il nivan yelc'ochi

¹ Aton val juntzañ c'ayb'ub'al, checnab'il yed' cachnab'il tic ix schec Jehová co Diosal val d'ayex, yovalil ol e c'anab'ajej ayic ol eyic'an lum lum d'a sc'axepal a Jordán. ² C'anab'ajejec checnab'il sval tic d'ayex yed' eb' eyuninal yed' eb' eyi e chiquin, yic vach' ayñej yelc'och Jehová co Diosal d'a yol e sat

ayic ayex ec' d'a yolyib'ar'iq'uinal tic. Tato icha chi', ol najatb'oc e q'uinal. ³Yuj chi', ex vetchor'ab' Israel, ab'ec, aq'uec val och d'a e c'ol e c'anab'ajan juntzañ checnab'il tic, yic te vach'ñej ol aj eyelc'ochi, te nivan choñab' ol aj e b'isul d'a sat lum luum yax sat chi', icha ix aj yalan Jehová co Diosal d'ayor'i, aton pax sDiosal eb' co mam quicham.

⁴Ex vetchor'ab' Israel, ab'ec val: Añej Jehová co Diosal, malaj val junocxo.

⁵Tze xajanej Jehová co Diosal d'a smasanil e c'ool, d'a smasanil e pensar yed' d'a smasanil eyip.

⁶A juntzañ lolonel sval tic d'ayex ticnaic, sig'ueccan d'a e pensar. ⁷A juntzañ tic ol eyac'ñej sc'ayb'ej eb' eyuninal d'a junjun c'u. Tzeyalan d'a eb' ayic ayex ec' d'a e pat, ayic van e b'eyi, ayic tzex vayi yed' yic tzex q'ue vaan.

⁸Tze tzec'anoch juntzañ checnab'il tic d'a e c'ab' yed' d'a snañal e sat ichoc junoc yechel yic tze naancoti.^{6.8} ⁹Tze tz'ib'anpax och d'a yoyal sti' e pat yed' d'a spuertail smuroal e choñab'.

¹⁰A Jehová co Diosal, a' ol ex ic'anb'at d'a jun luum yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham, aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob. Ay val nivac choñab' mañ jantacoc svach'il d'a jun luum chi', mañoc ex e b'onac.

¹¹Ay val te' pat b'ud'an yuj tastac te vach', mañoc ex e b'ud'nac. Ay a' uc'b'ila' joyb'il, mañoc ex eyab'nac syail e joyani. Ay te' uva yed' te' olivo avab'il, mañoc ex eyavejnac. A juntzañ chi', toxor'nej ol eyab'lej masanto syal e b'ud'ji.

¹²Ayic ol ujoc juntzañ chi', b'at ta val Jehová satc'olal eyuuj. Naecoti to a Jehová chi' ex ic'anelta d'a Egipto, b'aj ayex och checab'oc. ¹³Ayocab' yelc'och Jehová co Diosal d'a yol e sat. Añejocab' Jehová chi' tzeyac' servil, añejocab' sb'i tze loco' ayic tzeyac'an e ti' e c'ulan junoc tas. ¹⁴Mañ ex och tzac'an d'a spatic sdiosal eb' anima cajan d'a e lac'anil chi', ¹⁵yujto scot yoval Jehová co Diosal d'a juntzañ chi'. Ayec' Jehová d'a co cal, axo talaj tz'aji, scot yoval sc'ool tzex sataneli, yujto max yal sc'ol scac'och co pensar d'a junocxo ch'oc diosal.

¹⁶Mañ eyac' provaj Jehová co Diosal, icha e c'ulejnac d'a Masah.

¹⁷C'anab'ajec val sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il, aton val jantac schecnab'il ix yala'. ¹⁸Vach'ñej tzeyutej e pensar yed' e b'eyb'al d'a yichañ Jehová, yic vach'ñej tzex elc'ochi. Ol eyiquej lum luum yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham. ¹⁹Ol el lemnaj eb' ajc'ol d'a eyichañ yuj Jehová, icha ix yutej yalani.

²⁰Tato sc'anb'ej eb' eyuninal d'a b'aq'uir'i: ¿Tas yuj sco c'anab'ajej juntzañ cachnab'il yed' checnab'il yalnac Jehová co Diosal? tato xchi eb'. ²¹Tzeyalan d'a eb' icha tic: A or'i tic checab' caj d'a viñ sreyal Egipto d'a peca', axo Jehová ic'annac or'i elta yed' jantac yipalil. ²²A or'i tic quilnac val juntzañ tastac satub'tac yilji yed'nac yaelal yac'nacot Jehová chi' d'a yib'ar'i viri sreyal Egipto chi' yed' d'a masanil schoñab' chi'. ²³Or'i yic'annaqueta ta', or'i yic'annacot d'a tic d'a lum luum yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham. ²⁴Yuj chi' schecnac Jehová co Diosal to yovalil sco c'anab'ajej juntzañ checnab'il tic yuj co naancoti, yic vach'ñej co c'ool, vach'ñej ol aj yec' tiempo cuuj icha caj ticnaic. ²⁵Yuj chi', tato sco c'anab'ajej icha ajnac yalan Jehová chi', vach' or'i d'a yol sat, xe cham d'a eb'.

7

A schoñab' Jehová sic'b'ilel yuuj (Ex 34.11-17)

6.8 **6:8** A eb' israel d'a peca' chi', stz'is juntzañ noc' tz'uum eb', axo juntzañ b'aj tz'ib'ab'iloch lajuñe' schecnab'il Dios syaq'uem eb' d'a yool, stzec'anoch eb' d'a snañal sat. Tz'ilchajpax jun tic d'Ex 13.9,16; Dt 10.12,13; 11.13,18; Mt 23.5.

¹ Ayic ol ex yic'anb'at Jehová d'a sat lum lum b'aj yac'nac sti' yac'an d'ayex, a' ol ic'anel uque' nación te nivac, te ay yip d'a eyichañ, aton eb' hitita, eb' gergeseo, eb' amorreo, eb' cananeo, eb' ferezeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo. ² Ayic ol yac'anoch juntzañ nación chi' Jehová d'a yol e c'ab', ol e satel eb' smasanil, mañ e b'o etrato yed' eb', mocab' oc' e c'ol d'a eb'. ³ Mañ eyac' yic'laj sb'a eb' ix eyisil yed' eb' viñ yuninal eb'. Mañ eyac'pax yic'laj sb'a eb' viñ eyuninal yed' eb' ix yisil eb', ⁴ axo talaj tz'aji, tz'ic'jib'at eb' eyuninal chi' yuj eb' ix d'a spatic sdiosal, tz'och eb' ejmelal d'ay, yuj chi' scot yoval sc'ol Jehová, tzex satjiel yuj d'a elañchamel. ⁵ Tze satpaxel masanil sdiosal eb' b'aj slesalvi, yaltaril yed' q'uen q'ueen yed' te te' yechel Asera b'aj tz'och eb' ejmelal. Tze ñustz'a smasanil. ⁶ A oñ tic schoñab' oñ Jehová Dios, sic'b'il oñ elta yuj d'a scal masanil juntzañ nivac nación d'a sat lum lum tic, yic vach' yicñiej Jehová chi' tzoñ ajcani.

A tas yovalil sc'ulej eb' israel

⁷ A val Jehová ix el d'a sc'ol ix oñ sic'aneli, mañ yujoc to nivan nación oñ, ina to jayvañ oññiej d'a yichañ juntzañxo nación chi'. ⁸ Palta yujto xajan oñ yuuj yic vach' syaq'uelc'och sti' icha yutejnac yalan d'a eb' co mam quicham, yuj chi' oñ yiq'uelta d'a Egipto b'aj ayoñ och checab'oc, oñ yic'anelta yed' yipalil d'a yol sc'ab' viñ sreyal Egipto chi'. ⁹ Ojtaquejequeli to a Jehová co Diosal añej val Dios. Tz'elñejc'och tas syal d'a eb' xajanani, aton eb' sc'anab'ajan schecnab'il. Ayñiej och yed' eb' yed' d'a eb' yirñtilal eb' yic ol b'eyñejb'atoc. ¹⁰ Syac'an spac d'a eb' schacaneli, elañchamel satel eb' yuuj. ¹¹ Yuj chi', scham val e c'anab'ajan masanil checnab'il yed' c'ayb'ub'al svalcanel tic d'ayex.

Syac' spac Jehová d'a eb' sc'anab'ajani (Lv 26.3-13; Dt 28.1-14)

¹² Tato tze maclej val eyab' masanil juntzañ checnab'il tic, tze c'anab'ajani, ol yaq'uelc'och strato Jehová co Diosal yac'nac eyed'oc, ol ochñiej eyed'oc icha ajnac yalan d'a eb' co mam quicham. ¹³ Ol ex sxajanej Jehová, ol yac'an svach'c'olal d'a eyib'añ, ol yac'anpax q'uib' e b'isul. Ol yac'an svach'c'olal d'a yib'añ masanil tas ay d'ayex: D'a yib'añ eb' eyuninal, e trigo, e vino, eyaceite, noc' e vacax yed' d'a yib'añ noc' e calnel d'a sat lum lum b'aj yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham. ¹⁴ Ay svach'c'olal Jehová d'a eyib'añ d'a yichañ masanil juntzañxo choñab'. Malaj junoc ix ix to malaj yune', ma junoc vinac to malaj yuninal d'a yol e choñab' chi'. Malaj pax junoc noc' e molb'etzal noc' to mañ ol unevoc. ¹⁵ A Jehová ol ex colanel d'a jantac ilya icha val oval ilya eyilnac yec' d'a eb' aj Egipto. Añej d'a yib'añ eb' ayoch ajc'olal d'ayex ol em ilya chi' yuj Jehová. ¹⁶ Yuj chi' yovalil tze satel masanil juntzañ nación chi'. A Jehová co Diosal ol ac'anoch eb' d'a yol e c'ab', mocab' oc' e c'ol d'a eb'. Mañ eyaq'uem e b'a d'a sdiosal eb' yic mañ ol ex yac' yuovoquel eb'.

¹⁷ Vach'chom tze na' icha tic: A juntzañ nación tic te ay yip d'a quichañ, ¿tas val ol aj quic'anel d'a sat lum lum tic? vach'chom xe chi'. ¹⁸ Palta mañ ex xiv d'a eb' anima chi'. Naeccoti tas yutejnac eb' anima Jehová d'a Egipto yed' sreyal. ¹⁹ A oñ tic quilnac val juntzañ tastac satub'tac yilji yed'nac yaenal yac'naccot Jehová yed' val yipalil d'a yib'añ Egipto chi' ayic yic'annac oñ elta ta'. Icha chi' ol yutoc juntzañ choñab' b'aj tzex xiv chi'. ²⁰ A Jehová ol ac'anb'at jun nivan yaenal d'a scal eb', masanto ol satel masanil eb' olto canoc yed' eb' olto sc'ub'ejel sb'a d'ayex. ²¹ Yuj chi', mañ ex xiv d'a eb' anima chi', yujto a Jehová co Diosal ayec' d'a co cal, te nivan spoder. ²² A ol ic'anel juntzañ nación chi' d'a eyichañ d'a c'oñanc'olal. Mañ junñejoclay tiempo ol satel

eb', yic vach' max te q'uib'chaañ noc' chium noc' tzex chi'ani. ²³ A Jehová co Diosal ol ac'anoch eb' anima chi' d'a yol e c'ab', ol och eb' d'a xivc'olal masanto ol satel eb' eyuuj. ²⁴ A Jehová ol ac'anoch sreyal eb' d'a yol e c'ab', ol e satanel eb', mañxa b'aj ol b'inaj eb' d'a yolyib'ariq'uinal tic. Malaj mach ol yal scolan sb'a d'ayex, masanil mach ol e sateli. ²⁵ Tze ñustz'a sdiosal eb'. Mañ eyiq'uel q'uen plata ma q'uen oro ayoch d'ay. Mañ e nib'ejochi yic vach' max ex telviel yuuj. Mañ eyixtejb'at e b'a, yujto a juntzañ chi' schacji yuj Jehová co Diosal. ²⁶ Yuj chi', malaj junoc tas to yajb'ilel yuj Jehová tzeyic'b'at d'a e pat, yic vach' max ex sateli. Masanil juntzañ chi', aycot yoval sc'ol Dios d'a yib'añ, yuj chi' yovalil tze yajcaneli.

8

Mañ yujocñej tas svaji ay co q'uinal

¹ Scham val e c'anab'ajan masanil checnab'il svalcanel tic d'ayex, yic vach' ol ex elc'ochoc, ol te q'uib' e b'isul, ol eyiquejcan lum luum yac'nac sti' Jehová yac'an d'a eb' co mam quicham. ² Naeccot sic'lab'il, 40 ab'il orñ ec' d'a taquirt luum yuj Jehová co Diosal. Ix yac'an co yaelal, orñ yac'an proval yic syila' tato sco c'anab'ajej schecnab'il, mato maay. ³ Ix quil syaelal yed' vejel yuj Jehová. Ix lajvi chi', ix yac'an maná co vaeloc, juntzañ vael to mañ cojtacoc, mañ yojtacocpax eb' co mam quicham. Icha chi' ix orñ yutej yic vach' scojtaquejeli to mañ yujocñej tas vaji ay co q'uinal, palta to yuj masanil tas syal Jehová. ⁴ A co pichul ix co c'an d'a 40 ab'il chi', maj lajviel-laj, maj malq'uelaj coc co b'eyi. ⁵ Naec val to icha junoc uninab'il scachji yuj smam, icha chi' ix orñ yutejpax Jehová. ⁶ Yuj chi' yovalil tze c'anab'ajej schecnab'il Jehová, ochañec tzac'an yuuj, ayocab' yelc'och d'a yol e sat. ⁷ Yujto a Jehová co Diosal van ex yic'anb'at d'a sat lum luum mañxo jantacoc svach'il, ay a a' ay sjaj yed' a a' scot d'a lum nivac vitz. ⁸ A d'a lum luum chi', te vach' tz'aj ixim trigo, ixim cebada, te' uva, te' higo, te' granado yed' te' olivo. Te ay pax noc' yal chab'. ⁹ Ayic ayexxo ec' d'a sat luum chi', mañxalaj tas tze na' yuj e vael yed' junocxo tasi. A d'a scal q'uen q'ueen ay ta', ay q'uen hierro, axo d'a lum vitz ay q'uen cobre. ¹⁰ Vach' ol ex va ta', yovalil ol eyac' yuj diosal d'a Jehová yujto vach' lum luum ol yac' chi' d'ayex.

Mocab' b'at Jehová satc'olal eyuuj

¹¹ Tze yil val e b'a, mocab' b'at Jehová co Diosal satc'olal eyuuj. Yovalil tze c'anab'ajej schecnab'il, sc'ayb'ub'al yed' scachnab'il svalcanel tic d'ayex. ¹² Ayic vach' ol ex vaoc, ol eyuc'an a', cajanexopax d'a e pat te vach', axo talaj tz'aji sb'at Jehová satc'olal eyuuj. ¹³ Añejtona' ayic ol te q'uib' sb'isul noc' e vacax, noc' e calnel, ayic te ayxo q'uen plata yed' q'uen oro d'ayex yed' jantacxo tastac, ¹⁴ axo talaj tz'aji tzeyic'anchari e b'a, sb'atcan Jehová co Diosal satc'olal eyuuj, aton jun ic'annac orñ elta d'a Egipto b'aj ayorñ och checab'oc. ¹⁵ A Jehová chi' ix orñ cuchb'an d'a jun nivan tz'inan lum te ay smay, b'aj ay noc' chan te ov yed' noc' sinaan, b'aj malaj a a', palta a ix ic'anelta a a' d'a sat q'uen q'ueen yic scuc'ani. ¹⁶ Ix yac'an maná co va d'a tz'inan luum chi', jun vael tō mañ yojtacoc eb' co mam quicham. Ix yac'och yaelal d'a quib'añ, ix orñ yac'an proval, yic vach' vach'xoñej tzoñ elc'och yuuj. ¹⁷ Ec'talaj d'a e pensar e naan icha tic: A jantac co b'eyumal tic, a yed' val co munlajel yed' quix ix quic'a', xe chi talaj. ¹⁸ Palta naec val to a Jehová co Diosal tz'ac'an e na' yed' eyip yic syal eyoch b'eyumal, yic vach' tz'elc'och strato yac'nac yed' eb' co mam quicham ichaton van quilan ticnaic.

¹⁹ Palta tato ol b'at Jehová co Diosal satc'olal eyuj jun, tato ol ex och tzac'an d'a spatic juntzañ comon dios, ol eyac'anem e b'a d'ay yed' eyem ñojan ejmelal d'ay. Tato icha chi' ol e c'ulej, a in svalcan d'ayex ticnaic, ol ex satjoquel yuj Jehová chi'. ²⁰ Icha val ol aj satel juntzañ choñab' b'aj van eyic'jib'at chi' yuuj, icha val chi' ol aj e satel yuuj tato mañ ol e c'anab'ajej tas syala'.

9

Mañ yujoc svach'il Israel ix sic'jieli

¹ Ab'ec val ex vetchoñab' Israel. Toxo ix c'och stiempoal yic tze c'axpitan a' Jordán, yic tze satanel juntzañ choñab' te nivac, te tec'an d'a eyichañ, te chaañ yajq'ue smuroal. ² A eb' anima cajan ta', chaañ steel eb', a viñaj Anac ay yirñtilal eb'. Ix eyab' yalji: ¿Mach val junoc syal stec'b'an sb'a d'a yichañ eb' yirñtilal viñaj Anac? xchi eb'.

³ Ojtaquejequel ticnaic to a Jehová co Diosal, a b'ab'el sb'at d'a eyichañ icha junoc c'ac' satanel masanil tastac. Ol ac'jococh eb' d'a yol e c'ab', yuj chi' ol e satñejele eb', ol e pechanel eb' d'a elañchamel, icha ix aj yalan Jehová. ⁴ Ayic toxo ix yiq'uel masanil eb' anima chi' Jehová d'a eyichañ, mañ e na' to yuj e vach'il, yuj chi' icha chi' ix aji. Palta yuj schucal juntzañ choñab' chi' ol ic'joquel eb' d'a eyichañ yuj Jehová. ⁵ Mañ yujoc e vach'il, mañ yujoc pax svach'il e b'eyb'al yuj chi' ol ex c'och cajan d'a sat luum. Palta yuj schucal juntzañ choñab' chi', ol satjocanel eb' d'a eyichañ, yic vach' tz'elcanc'och tas yalnac Jehová d'a eb' co mam quicham, aton d'a viñaj Abraham, d'a viñaj Isaac yed' d'a viñaj Jacob. ⁶ Ojtaquejequel an to mañ yujoc e vach'il syac' jun lum mañ jantacoc svach'il chi' Jehová d'ayex yic tzeyiquej, palta a ex tic junelñej te pit ex.

Ix spatiquejel Jehová eb' israel

(Ex 31.18–32.35)

⁷ Naeccoti, b'at talaj satc'olal eyuuj to e tzuntzejnaccot yoval Jehová d'a eyib'añ d'a tz'inan luum. Atax quelnaccot d'a Egipto masanto ori javi d'a tic, te pitñej tzeyutej e b'a d'ay. ⁸ A d'a lum vitz Horeb e tzuntzejnac val cot yoval, yuj chi' snib'ejnac ex sateli. ⁹ Ayic in q'ue d'a sjolom jun vitz chi' yuj in chaan chab' pachañ q'uen q'ueen b'aj tz'ib'ab'ilochech nab'il, aton strato Dios qued'oc, 40 c'ual yed' 40 ac'val eq'uin ta', malaj jab'oc tas in va'a, ma vuq'uej. ¹⁰ Slajvi chi', yac'an chab' pachañ q'uen q'ueen chi' Jehová d'ayin. A val Jehová chi' tz'ib'anoch schecnab'il chi' d'a q'ueen, juntzañ checnab'il yalnac d'a jolom vitz d'a cal c'ac' d'a jun c'u ayic molan ori ec' ta'. ¹¹ Ayic slajvi yec'canb'at 40 c'ual yed' 40 ac'val chi', yac'an chab' q'uen yic trato chi' d'ayin. ¹² Yalan icha tic: Emañxi d'a elañchamel, yujto a jun choñab' ix iq'uelta d'a Egipto toxo ix sjuel sb'a. Max sc'anab'ajejlaj tas ix vala', toxo ix sb'o jun sdiosal eb' nab'a oro. ¹³ Toxo ix vila' to te pit jun choñab' tic. ¹⁴ Nitzel a b'a d'a vichañ, ol in satel juntzañ anima tic, mañxa b'aj ol b'inaj eb' d'a sat luum tic. Añej d'a irñtilal ol in b'o junoc nivan nación, te tec'an ol ajoc, tzijtum ol aj sb'isul d'a yichañ juntzañ anima tic, xchi Jehová.

¹⁵ Vemxita d'a jolom vitz b'aj rñlñon sq'ue c'ac' chi', ved'nac chab' q'uen yic trato chi'. ¹⁶ Axo vemxuli, vilani to toxo ix och e mul d'a yol sat Jehová co Diosal, yujto e b'o jun yechel vacax e diosaloc. Jun val rato eyiq'uel e b'a d'a spatic checnab'il yal co Diosal chi' d'ayori. ¹⁷ Yuj chi', in poc'anem chab' pachañ q'uen q'ueen chi' d'a eyichañ, spojbat q'ueen. ¹⁸ Slajvi chi' vemxi ñojan d'a yichañ Jehová d'a 40 c'ual yed' 40 ac'val. Maj in va jab'oc,

maj vuq'uej jab'oc a' eyuuj, yuj chi' icha chi' in c'ulej, yujto te chuc e c'ulej, e tzuntzejcot yoval sc'ol Jehová. ¹⁹ Te xiv in yujto cot yoval sc'ol Jehová chi' d'a eyib'añ yic tzex sataneli. Palta jun, yab'to Jehová tas val d'ay junelxo chi'. ²⁰ Cotpax yoval d'a viñ vuc'tac aj Aarón, jab'xoñej maj satjoquel viñ yuuj. Palta tevi in yuj viñ yic tz'ac'ji nivanc'olal viñ. ²¹ Elaríchamel in maq'uem vecnaj jun yechel vacax b'aj och e mul chi'. Elaríchamel in yumb'at d'a cal c'ac'. Slajvi chi' in tenan pojoc, in tzipancanb'at d'a yol a' tz'emta d'a lum vitz chi'.

²² Icha chi' e c'ulejjax d'a Tabera, d'a Masah yed' d'a Kibrot-hataava. A val ta' e tzuntzejcot yoval sc'ol Jehová. ²³ Aton yic yalan Jehová chi' d'ayoñ d'a Cades-barnea to tzoñ b'at quic' lum ix yac' d'ayoñ. Añejtona' ta' e tenec' tas yal co Diosal chi'. Maj eyac'ochlaj d'a e c'ool, maj e c'anab'ajej pax tas yala'. ²⁴ Atax yic ex vojtaaneli voch ijan vilani to te pittřej tzeyutej e b'a d'a Jehová. ²⁵ Yujto maj e c'anab'ajej, yuj chi' yala' to ol ex sateloc, yuj chi' em in ñojan d'a yichañ d'a 40 c'ual yed' 40 ac'val chi'. ²⁶ Valan d'ay icha tic: Mamin Jehová, mañ a satel jun a choñab' tic. A ach ix a coled yed' ipal, ix ic'anelta d'a Egipto yed' a poder. ²⁷ Nacot tas alnacan d'a eb' a checab', aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob. A spital juntzañ anima tic yed' smul eb' yed' schuc pensaril eb', mañ a nacoti, ²⁸ yic vach' max yal eb' anima b'aj ix oñ iq'uelta chi': Maj yal-laj yuj Jehová yic'anc'och jun choñab' chi' d'a lum b'aj yac'nac sti' yac'an d'a eb', añej to ix yic'b'at eb' yic b'at yac'anham eb' d'a taquiñ luum yujto chach'ilel eb' yuuj, xcham eb'. ²⁹ Ac' nivanc'olal d'a jun choñab'il anima tic, yujto a choñab' yaji. A ach ix iq'uelta d'a Egipto yed' a poder, xin chi' d'ay.

10

Ix b'oxi sq'uexul chab' pachañ q'uen q'ueen (Ex 34.1-10)

¹ Yalanxi Jehová chi' d'ayin icha tic: Tzac' b'ojoc chab'oc pachañ q'uen q'ueen, icha q'uen ix vac' d'ayach d'a sb'ab'elal. Tzac' b'ojocpax junoc te' caxa, slajvi chi' tzach q'ueta d'a jolom vitz tic. ² Ol in tz'ib'anxioch lolonel ayoch d'a q'uen ix vac' d'ayach d'a sb'ab'elal, aton q'uen ix a mac'pojoc. Axo q'uen yic schaelal tic, ol em q'uen d'a yol te' caxa chi', xchi' d'ayin.

³ Vac'an b'ojoc jun te' caxa chi', a te' acacia och d'a te'. Vac'an tzeychaj chab' q'uen q'ueen chi', vic'anq'ue q'ueen d'a jolom vitz chi'. ⁴ Stz'ib'anxioch lajuñe' schecan'il Jehová chi' d'a q'ueen. Icha aj stz'ib'an q'uen d'a sb'ab'elal, aton juntzañ checnab'il yal d'ayoñ d'a scal c'ac' d'a jolom vitz ayic molanofec' d'a yich vitz chi'. Yac'anxi q'ueen d'ayin. ⁵ Vemxita d'a jolom vitz chi' b'ian, vac'anem q'ueen d'a yol te' caxa chi', icha aj yalan Jehová chi' d'ayin. Ata' canxoñej q'ueen.

⁶ (Ix el eb' israel d'a a' Beerot-bene-jaacán, ix javi eb' d'a Mosera. Ata' ix cham viñaj Aarón, ix mucji viñ ta'. Axo viñaj Eleazar, viñ yuninal viñ ix ochcan sq'uexuloc sat sacerdoateal. ⁷ Ix lajvi chi' ix elxi eb', ix javi eb' d'a Gudgoda. Ix elxi eb' ta', ix javi eb' d'a Jotbata. A d'a jun lugar chi' te ayřej a a'.

⁸ A d'a jun tiempoal chi' ix ac'jioch yopisio eb' yirñtilalcan viñaj Leví yuj Jehová, yic syic'anb'at te' scaxail strato Jehová chi' eb', yic smunlajpax eb' d'a yichañ, yic syalanpax vach' lolonel eb' d'a yib'añ eb' anima d'a sb'i Jehová chi'. Ichaton chi' sc'ulejřej eb'. ⁹ Yuj chi', a eb' yirñtilalcan viñaj Leví chi', maj schalaj smacb'en luum eb', yujto a Jehová icha smacb'en eb' yajcani, icha ix aj yalan Jehová.)

¹⁰ A d'a jun tiempoal chi', 40 c'ual 40 ac'val ayinec' d'a jolom vitz chi', icha in c'ulej d'a sb'ab'elal. Añeja' d'a junelxo chi' scha sc'ol Jehová yab'an tas s'vala', yuj chi' maj ex satjiel-laj yuuj. ¹¹ Yalan d'ayin icha tic: Ixic, cuchb'ejb'at jun choñab' chi', yic b'at schaan lum luum eb' to ol yiquej, aton lum vac'nac in ti' vac'an d'a eb' e mam eyicham, xchi d'ayin.

A tas yovalil sc'anab'ajej eb' israel

¹² A ticnaic jun, ex vetchoñab' Israel, çtas snib'ej Jehová co Diosal d'ayori? Aton tic snib'ej d'ayori: Ayocab' yelc'och d'a yol co sat, sco c'anab'ajani, sco xajanani yed' coch ejmelal d'ay d'a smasanil co c'ool yed' d'a smasanil co pensar. ¹³ Tato sco c'anab'ajej masanil sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il, vach'ñej ol ori elc'och d'a smasanil. ¹⁴ Scham val e naani to a Jehová co Diosal, a' ay yic satchaari yed' d'a yichari'b'at satchaari chi'. A' ay pax yic lum luum tic yed' masanil tas ay d'a sat luum. ¹⁵ Yujto xajan eb' co mam quicham yuuj, yuj chi' ix sic'jicanel yirtilal eb' yuuj, a ori toni, ix ori sic'jiel d'a scal juntzarixo choñab' yuuj icha cajcan tic.

¹⁶ Naecñejcot juntrato sb'o Jehová eyed'oc, mañxo e piteje e b'a d'ay. ¹⁷ Yujto a Jehová co Diosal, ec'to d'a yib'ari juntzari comon dios, Yajal yaj d'a yib'ari eb' yajal, ayec' d'a yib'ari masanil tas, te ay spoder, sat co c'ool yuuj. Malaj sq'uexaril eb' anima d'ay. Max schalaj tumin yuj sch'olb'itani, max schapax silab' yic smontaji. ¹⁸ Tz'oc' sc'ol d'a eb' meb'a' yed' d'a eb' ix ix chamnac yetb'eyum. Xajanpax eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a co cal yuuj, yuj chi' tz'ac'ji svael eb' yed' spichul eb' yuuj. ¹⁹ Ichocab' ta' scutejpax co b'a, yujto ch'oc choñab'il ajnac ori ec' cajan d'a yol yic Egipto.

²⁰ Añejocab' Jehová co Diosal nivan yelc'och d'a yol co sat. Añej d'ay tzoñ och ejmelal, sco c'anab'ajanñej. Tato ay b'aj scac' co ti' d'a junoc tasi, añejocab' d'a sb'i Jehová chi' scala'. ²¹ Quiq'uechaari Jehová co Diosal. Cuuj mañ jantacoc tas te satub'tac yilji ix sc'ulej icha val ix aj quilani. ²² Ayic sc'ochnac eb' co mam quicham d'a Egipto, 70-ñej sb'isul eb', axo ticnaic jun, a Jehová ix ac'an q'uib' co b'isul icha sb'isul q'uen c'anal d'a satchaari.

11

Nivan yelc'och Jehová

¹ Yovalil sco xajanej Jehová co Diosal, sco c'anab'ajan tas schec co c'ulej d'a masanil tiempo, aton sc'ayb'ub'al, schecnab'il yed' scachnab'il. ² Sco naec ticnaic tas ix yutej Jehová ori scachani. A ori tic ix quila', mañoc eb' cuninal ix ilan tas ix sc'ulej Jehová chi'. A ori val tic ix quila' jantac snivanil yelc'ochi yed' spoder yed' tas satub'tac ix sc'ulej. ³ Quilnac tas sc'ulejñac Jehová d'a viñi sreyal Egipto yed' d'a masanil eb' anima cajan ta'. ⁴ Quilnacpax tas sc'ulejñac yed' eb' soldado viñi rey chi' yed' jantac carruaje yed'nac noc' chej. Masanil juntzari chi' mucchajnacnab'at yuj Jehová d'a yol a Chacchac Mar ayic ori spechan eb', yuj chi' a co Diosal chi' satannaquel eb' d'a junelñej. ⁵ Sco naecpaxcoti jantac vach'il sc'ulejñac Jehová chi' d'ayori d'a tz'inan lum masanto ori javi d'a tic. ⁶ Sco naanpaxcoti tas sc'ulejñac yed' viñaj Datán yed' viñaj Abiram yuninal viñaj Eliab, d'a yirtilalcan Rubén. Spojnac sb'a lum luum d'a snañal co campamento, mucchajnacnab' eb' yed' masanil yuninal, masanil tas ay d'a eb', smantiado eb', schecab' eb' yed' noc' smolb'etzal noc' eb'. Icha chi' ajnac satel eb' yuj Jehová d'a quichari. ⁷ A ori tic testigo ori d'a masanil tas sc'ulej Jehová to satub'tac yilji.

A lum luum yac'nac sti' Jehová yac'ani

⁸ Yuj chi', c'anab'ajejec schecnab'il Jehová svac'can tic d'ayex, yic vach' tz'och val eyip tzex b'at cajan d'a sat lum luum van yoch eyicoc chi', ⁹ yic vach' pax najtil ol ex cajnaj d'a lum luum te yax sat chi', aton lum yac'nac sti' Jehová yac'an d'a eb' co mam quicham yed' d'ayoñ a oñ yitñilal oñ eb' tic. ¹⁰ A lum van yac'ji chi' d'ayex, mañ lajanoc lum icha lum Egipto b'aj oñ coti. A d'a Egipto chi' slajvi eyavan tas tzeyavej, tzeyac'anoch yalil icha b'aj tz'avchaj añ itaj. ¹¹ A pax lum b'aj van e c'och chi' jun, ay svitzal luum. Ay pax spañanil luum, ayñejoch yal luum yuj riab' syac' Jehová. ¹² A jun lum chi' tañvab'il lum yuj Jehová, ayñejoch sat d'a luum tz'ec' ab'il.

¹³ Yuj chi', c'anab'ajejec schecnab'il Jehová, aton juntzañ van valan tic d'ayex. Tze xajanej Jehová co Diosal, tzeyaq'uem e b'a d'ay d'a smasanil e c'ool yed' smasanil e pensar. ¹⁴ Tato icha chi', ol yac'ñej b'ab'el riab' yed' slajvub'xo, yuj chi' te vach' ol aj sat eyavb'en, e trigo, te' eyuva yed' te' eyolivo. ¹⁵ Ay pax yax añc'ultac ol sva noc' e molb'etzal noc', ol ste aq'uej sat tas ol eyavej yic vach' ay e vael. ¹⁶ Palta tzeyil val e b'a, yic malaj junoc mach tzex montanb'ati yic tzeyic'anel e b'a d'a spatic Jehová, axo talaj d'a juntzañocxo comon dios tzex och ejmelal, tzex och tzac'an yuuj. ¹⁷ Tato icha chi', ol cot yoval sc'ol Jehová chi' d'ayex. Mañxo ol yac'laj riab', mañxo ol yac'laj sat masanil eyavb'en, axo e cham yuj vejel d'a sat lum luum te yax sat van yac'an Jehová chi' d'ayex.

¹⁸ Scham val eyab'ancan juntzañ lolonel tic, tze sic'ancan d'a e pensar. Tzeq'ucoch d'a e c'ab' yed' d'a snañal e sat. ¹⁹ A juntzañ tic ol eyac' sc'ayb'ej eb' eyuninal d'a junjun c'u. Ayexñejoch eyalan d'a eb', ayic ayex ec' d'a e pat, ayic tzex b'ey d'a yoltac b'e, ayic tzex vayi, ayic pax tzex q'ue vaan. ²⁰ Tze tz'ib'anoch d'a smarcoal spuertail e pat yed' d'a spuertailtac e choñab', ²¹ yic vach' ol najatb'oc e q'uinal yed' eb' eyuninal d'a sat lum luum yac'nac sti' Jehová co Diosal yac'an d'a eb' co mam quicham. Ol ex cajnajñej ta' yacb'an ayec' satchaari d'a yib'añ lum luum tic.

²² Tato tze c'anab'ajej masanil juntzañ checnab'il svalcanel tic d'ayex, tze xajananpax Jehová co Diosal, tze c'ulan masanil tas syala', ²³ ichato chi' b'ian, a Jehová chi' ol ic'anel juntzañ choñab' te nivac, te ay pax yip d'a eyichañ, a exxo ol ex cajnajcan d'ay. ²⁴ Masanil lum b'aj ol ex ec'oc, eyic ol ajcan luum, sb'atñej lum d'a taquiñ luum masanto sc'och d'a Líbano. Sb'atñej lum d'a a' nivan Éufrates masanto sc'och d'a a' mar Mediterráneo. ²⁵ Malaj mach ol yal steb'b'an sb'a d'a eyichañ. A Jehová ol ac'anoch nivac xivc'olal d'a scal anima b'aj ol ex ec'ñej, mañxo ol yal snaan eb' tas ol yutoc scolan sb'a eb' d'ayex icha ix aj yac'an sti' Jehová chi' d'ayoñ.

²⁶ Ab'ec jun, a d'a jun c'u tic svac' e sic'lej, tom a svach'c'olal Jehová tze nib'ej mato a scatab'. ²⁷ Ol e cha svach'c'olal Jehová co Diosal tato tze c'anab'ajej schecnab'il van valan tic d'ayex. ²⁸ A yoval sc'ol ol cot d'a eyib'añ tato mañ ol e c'anab'ajej juntzañ checnab'il tic, tato tzeyiq'uel e b'a d'a Jehová, tzeyac'anoch e pensar d'a juntzañ comon dios to mañ eyojtacoc, tzeyac'anem e b'a d'ay.

²⁹ Ayic toxo ix ex c'och d'a sat lum luum chi' yuj Jehová co Diosal, aton jun lum van yac'an d'ayex, ol eyalanel vach' lolonel d'a yich lum vitz Gerizim yed' catab' lolonel d'a yich lum vitz Ebal. ³⁰ A juntzañ lum vitz chi', a d'a yichañec' nivan b'e ay luum, tz'ec' d'a sc'axepalec' a' Jordán, d'a stojolal b'aj tz'em c'u, b'aj ay sluum eb' cananeo, eb' anima ay d'a yac'lical sti' a' nivan Jordán d'a yichañb'at Gilgal. Jun b'aj ay te' ji d'a yol yic More. ³¹ Vanxo sc'och stiempoal yic ol ex c'axpajec' d'a a' Jordán, yic tz'ochcan lum luum chi' eyicoc yuj Jehová

co Diosal. Ayic toxo ix eyic' lum, axo e cajnaj d'a sat lum chi', ³² tzeyac' och d'a e c'ool e b'eyb'alan masanil checnab'il svalcan tic d'ayex ticnaic.

12

Junrrej scajjub' Dios

¹ Aton val juntzañ checnab'il yed' c'ayb'ub'al tic yovalil ol e b'eyb'alej ayic ayexxoec' d'a lum lum ol yac' Jehová co Diosal yed' eb' co mam quicham eyiquej.

² A eb' anima cajan d'a lum lum chi', ch'oc sdiosal eb' b'aj syal sb'a. Ayic toxo ix eyiquejel lum sluum eb' chi', yovalil tze satel juntzañ yic lesal b'aj syal sb'a eb' d'a sdiosal, vach'chom d'a jolomtac vitz yed' d'a tzalquixtac yed' d'a yichtac te te' c'ayum xiil. ³ Tze mac'poj juntzañ yaltar eb', q'uen q'ueen yed' te te' b'ob'il sdiosaloc eb' scuchan Asera, aton b'aj syaq'uem sb'a eb'. Tze ñusantz'aoc, tze mac'anpoj sdiosal eb' chi', yic vach' mañxa b'aq'uiri snachajcot d'a juntzañ lugar chi'.

⁴ Mañ ichoc tz'aj yoch eb' ejmelal d'a sdiosal chi', mañ ichocta tz'aj eyoch ejmelal d'a Jehová co Diosal. ⁵ A d'a jun lugar ol sic'canel Jehová d'a scal eyiñtilal to yic yaji, ata' ol b'at eyaq'uem e b'a d'ay. ⁶ Ol eyac'an e silab' stz'a smasanil yed' juntzañxo silab' yuj eyic'anchari Jehová. Ol eyac'anpax e diezmo, e colval yed' tas ix eyac' e ti' eyac'ani yed' eyofrenda to tz'el val d'a e c'ol eyac'ani. Añeja' ol eyac'anpax noc' sb'ab'el yune' e vacax yed' sb'ab'el yune' noc' e calnel. ⁷ Ata' ol ex va d'a tzalajc'olal d'a yichañ Jehová yed' masanil eb' ay d'a yol e pat. Icha chi' ol aj e vaan tas tzeyic' d'a e munlajel a to syal svach'c'olal Jehová ol yac' d'ayex.

⁸ Ata' mañ ol e c'ulej icha tas sco c'ulej ticnaic, yujto a d'a tic yalrrej tas sgana junjun anima, a sc'ulej. ⁹ Val yel manto ex c'ochlaj d'a lum lum ol yac' Jehová d'ayex, ata' mañxalaj tas ol e na'a. ¹⁰ Vanxo sc'och sc'ual yic ol ex c'axpajec' d'a a' Jordán, yic tzex c'ochcan d'a sat lum lum ol yac' Jehová eyiquej. Ayic toxo ix ex colhajcanel d'a yol sc'ab' eb' ayoch ajc'olal d'ayex, mañxa xivc'olal d'ayex ta'. ¹¹ Axo jun lugar ol sic'canel Jehová yic tz'och yicoc, ata' ol eyac' masanil tas ix val d'ayex to ol e c'ulej. Ata' ol eyac' noc' silab' stz'ai yed' juntzañ silab' yuj eyic'anchari Jehová chi', e diezmo, e colval yed' eyofrenda sic'b'ilel eyuj b'aj ix eyac' e ti' eyac'ani. ¹² Tzex te tzalaj d'a yichañ Jehová co Diosal yed' eb' eyuninal, eb' e checab' yed' eb' levita ol cajnaj d'a e cal. Yujto a eb' levita chi' malaj smach'en eb' ol scha eyed'oc d'a lum lum chi'.

¹³ Tzeyil val e b'a, mañ e comon ñusejtz'a noc' e silab' d'a yalrrej tas lugaril e gana. ¹⁴ Añej d'a jun lugar sic'b'ilel yuj Jehová d'a scal e choñab' smasanil, ata' tzeyic'b'at e silab' yic tze ñusantz'aoc yed' e c'anab'ajan masanil tas svalcan tic d'ayex.

¹⁵ Ayic tze naanq'ue e chi'an noc' chib'ej, syal e milancham junoc noc' eyico' tze chi'an b'aj ayex ec' chi', ato syal tas syac' Jehová d'ayex. Vach'chom ayex vach' eyaji, icha yalan ley, mato maay, syal e chi'ani, ichoc tz'aj e chi'an junoc noc' ch'ucul ma junoc noc' c'ultaquil chej. ¹⁶ Añej val schiq'uil noc' b'ian, mañ jab'oc syal e chi'ani, ma eyuc'ani, añej to tze tob'canem d'a sat lum ichoc a'.

¹⁷ Max yal e va'an sdiezmoal e trigo d'a yol e choñab', ma sdiezmoal e vino, eyaceite, ma e chi'an noc' b'ab'el yune' e vacax yed' b'ab'el yune' e calnel, ma eyofrenda tzeyac' e ti' eyac'ani, ma e colval, ma eyofrenda tz'och b'achan d'a yichañ Jehová. ¹⁸ Añej d'a jun lugar ol sic'canel Jehová co Diosal, ata' ol e chi' juntzañ silab' chi', ajun eb' eyal eyuninal eyed'oc yed' eb' e checab' yed' eb' levita ayec' d'a e cal. Ata' tzeyac' tzalajb'oc e c'ol d'a yichañ Jehová yuj tas

syac' d'a e munlajel chi'. ¹⁹ Yach'an ayex ec' d'a jun luum chi', mocab' b'at eb' levita satc'olal eyuuj.

²⁰ A val yic ol levant'oc e luum yuj Jehová co Diosal d'a jantac yac'nac sti' yac'ani, tato syal e c'ol ol e chi' noc' chib'ej, ol yal e chi'an noc' d'a yalñej tas c'ual. ²¹ Tato najat cajan ex d'a jun lugar ol sic'anel Jehová co Diosal b'aj tz'och ejmelal chi', syal e milancham noc' e vacax yed' noc' e calnel syac' Jehová chi' d'ayex b'aj cajan ex chi', tze chi'an noc' icha syal jantac snib'ej e c'ool, icha ix aj valan d'ayex. ²² Ichataxon tz'aj e chi'an yalñej tas macañil noc' c'ultaquil chej, icha chi' tz'ajpax e chi'ani, tato vach' eyaj icha yalan ley, mato maay, yalñej e chi'an noc'. ²³ Palta max yal-laj e chi'an noc' chib'ej max el-laj schiq'uil, yujto a d'a schiq'uil noc' chi' ay sq'uinal. Max yal-laj e chi'an noc' chib'ej chi' yed' sq'uinal. ²⁴ Añej to tze tob'anel schiq'uil noc' chi' d'a sat luum ichoc a a'. ²⁵ Mañ e chi'a, mañ eyuq'uej schiq'uil noc' noc' chi' yic vach'ñej ol ex ajelc'och yed' eyiñtilal yuj e c'anab'ajan Jehová. ²⁶ A pax masanil tas to yicxo Dios yaj eyuuj jun yed' tastac toxo ix eyac' e ti' eyac'ani, yovalil tzeyic'b'at d'a jun lugar ol siq'uel Jehová. ²⁷ A d'a yib'añ altar yic Jehová co Diosal, ata' tzeyac' noc' e silab' to stz'a smasanil schib'ejal yed' schiq'uil noc'. Axo pax junxo macañ noc' e silab' jun, syal e chi'an schib'ejal noc', añej val schiq'uil noc' stob'chajcanoch d'a yich altar d'a yichañ Jehová.

²⁸ Scham eyab'ani yed' e c'anab'ajan masanil tas sval tic, yic vach' vach'ñej ol aj e b'eyb'at yed' eb' eyiñtilal d'a masanil tiempo, yujto tze c'anab'ajej tas scha sc'ol Jehová co Diosal, tojol extej d'a yol sat.

Cachnab'il yic max och ejmelal d'a comon dios

²⁹ Ayic ol satjoquel masanil juntzañ choñab' d'a eyichañ yuj Jehová co Diosal, a exxo ol ex cajnajcan d'a sat slum eb' chi'. ³⁰ Scham val eyilani, mañ ex b'at tzac'an d'a sb'eyb'al eb' icha tz'aj yac'anem sb'a eb' d'a sdiosal. Mañ e c'anb'ej tas tz'aj yoch eb' ejmelal d'a sdiosal chi', yic vach' mañ ichocta tzeyutejpax e b'a. ³¹ Mañ ichoc syutej sb'a eb' chi', mañ ichoc chi' tzeyutej e b'a d'a Jehová co Diosal, yujto a masanil tas sc'ulej eb' chi' chach'ilel yuuj. A juntzañ chi' aton sb'eyb'alej eb' anima chi' yic tz'och eb' ejmelal d'a sdiosal. Ay pax b'aj sñustz'a yal yuninal eb' silab'il d'a sdiosal chi'.

³² C'anab'ajejec e b'eyb'alan masanil tas svalcan tic d'ayex. Mañ eyiq'uel jab'oc, mañ eyac'paxoch stz'acub' juntzañ checnab'il tic.

13

¹ Tzeyil val e b'a, talaj ay junoc mach sq'ue vaan d'a e cal schecab' Dios yalani, tz'och ijan yalani to ay tas ma vayich syila', ma sch'oxanel d'a e cal tastac to satub'tac yilji, ma ayocto syalan yuj junoc tas ol ujoc, ² tato c'och'il tz'elc'och tas syal chi' tz'och ijan yalan d'ayex icha tic: Cotañec, ay val juntzañxo dios mañ eyojtacoc, b'at oñ emec cuman d'a yichañ, tzoñ ochec ejmelal d'ay, tato xchi d'ayex, ³ mañ e cha eyab' juntzañ chi' d'ay. Yujto a Jehová co Diosal, sgana syila' tato yel tze xajanej yed' smasanil e c'ool yed' smasanil e pensar. ⁴ Ochañec tzac'an d'a spatic Jehová co Diosal, ayocab' yelc'och d'a yol e sat, c'anab'ajejec schecnab'il, ab'ec tas syala', ochañec ejmelal d'ay, junñejocab' eyaj yed'oc. ⁵ A jun anima syaloch sb'a schecab'oc Dios chi', mato syala' to ay tas syila', yovalil schami, yujto sgana tzex elcan d'a spatic Jehová. Snib'ej jun anima chi' tzex scuchb'ej yic tze pitej e b'a d'a Jehová co Diosal oñ colanelta d'a Egipto, b'aj ec'nac oñ checab'vumal. Yuj chi' tze mac'cham jun anima chi', yic vach' satel jun chuchal chi' d'a e cal.

⁶⁻¹¹ Tato ay mach tzex cuchb'anb'at d'a elc'altac eyoch ejmelal d'a sdiosal eb' anima cajan d'a e lac'anil, ma d'a najat, aton juntzañ b'aj max cal co b'a,

mañ yalnacocpax sb'a eb' co mam quicham, mañ e cha eyab' d'ay. Aq'uecoch d'a yol sc'ab' eb' yajal yic schami. Mocab' oc' e c'ol d'ay, vach'chom eyuc'tac, ma eyuninal, ma eyisil, ma eyetb'eyum to xajanab'il eyuuj, ma a junoc te vach' eyac'an yed'oc, mañ e c'ub'ejeli. A ex tze b'ab'laj i'q'uejq'ue q'uen q'ueen tze julanchamoc. Icha pax chi' syutej masanil eb' anima eyed'oc. Julq'uenajocab' chamoc, yujto sgana tzex yiq'uel d'a spatic Jehová co Diosal oñ ic'anelta d'a Egipto, b'aj ec'nac oñ checab'vumal. Ol yab' jun chi' eb' quetchoñab' smasanil, ol xiv eb', mañxo ol say mulan sb'a eb' icha juntzañ ix uji chi'.

¹² Tato a d'a junoc juntzañ choñab' van yac'an Jehová co Diosal d'ayex yic tzex cajnaj d'ay, tzeyab' specal to ¹³ ay eb' max c'anab'ajan Dios, axo eb' scuchb'an sc'uloc eb' anima d'a jun choñab' chi' yoch ejmelal d'a comon dios b'aj max cal co b'a, ¹⁴ scham val e c'anb'anec' eyab'i. Tato yel ay mach van sc'ulan jun chucal chi' d'a e cal, ¹⁵ a masanil eb' cajan d'a jun choñab' chi', xicjicham eb' yed' noc' smolb'etzal noc', tze satanel masanil tastac ay d'a jun choñab' chi'. ¹⁶ A b'aj smolb'ej sb'a eb' anima, ata' tze molb'ejoch masanil stastac eb', tzeyac'anoch sc'ac'al jun choñab' chi' yed' masanil stastac eb' chi' silab'oc yuj eyic'ancharañ Jehová co Diosal. A jun choñab' chi', scanxortej icha chi'. Mañxa b'aq'uiñ sb'oñixiq'uei.

¹⁷⁻¹⁸ A juntzañ tastac toxo ix alchaji to sateli, mañ eyama', yic vach' max cot yoval Jehová co Diosal d'ayex. Tato tze c'anab'ajej masanil juntzañ checnab'il svalcan d'ayex tic, vach' tzeyutej e b'a d'a Jehová, ol yac' svach'c'olal d'ayex, ol yac'an q'uib' e b'isul icha ajnac yac'ancan sti' d'a eb' co mam quicham.

14

¹ A oñ tic yuninal oñxo Jehová co Diosal. Mañ cac' echnaj co nivanil, mañ co joxpaxel xil co jolom d'a snañal co sat ayic scham junoc anima, ² yujto schoñab' Jehová co Diosal caji. A ix oñ sic'anel d'a scal juntzañxo choñab' d'a sat luum tic, yic tzoñ ochcan yicoc.

*A noc' noc' schiji yed' noc' max chijilaj
(Lv 11.1-47)*

³ Mañ e chi noc' noc' max chijilaj, noc' ay yovalil yuj Dios.

⁴ Aton noc' tic syal e chi'ani: Noc' vacax, noc' calnel, noc' chiva, ⁵ noc' ch'ucul, masanil macañil noc' c'ultaquil chej yed' noc' caltacte'al chiva. ⁶ Syal e chi'an masanil noc' noc' sjax yañ, cha xechañ yech. ⁷ Axo pax noc' max yal-laj e chi'an jun, vach'chom sjax yañ noc' palta tato mañ cha xechañoc yech noc', aton noc' tic:

Noc' camello, noc' nivac chich yed' noc' tojolal chich. A juntzañ noc' tic mañ vach'oc noc', sjax yañ noc', palta mañ cha xechañoc yech noc'.

⁸ Yed' pax noc' chitam, cha xechañ yech noc', palta max sjaxlaj yañ noc'. A juntzañ noc' chi' yovalil tzeyojtaquejeli to mañ vach'oc noc'. Mañ e chi noc', mañ eyam noc' ayic chamnacxo noc'.

⁹ Axo pax masanil noc' ay d'a yoltac a a', syal e chi'an noc' tato ay sc'axil noc' yed' stuminal spatic noc'. ¹⁰ A pax noc' malaj yic jun, mañ e chi noc'. Yovalil tzeyojtaquejeli to mañ vach'oc noc'.

¹¹ Ay pax noc' much syal e chi'ani, noc' vach' icha yalan ley. ¹² Palta ay juntzañ noc' max yal-laj e chi'ani: Noc' ch'acb'a, noc' vacavoc, noc' ch'acb'a yic a a', ¹³ noc' xulem, noc' milano, ¹⁴ yed' pax masanil macañil noc' joj, ¹⁵ noc' avestruz, noc' nivac cujub', noc' xaluñe yed' masanil macañil noc' ch'acb'a,

¹⁶ noc' tonton, noc' ibis yed' noc' pech, ¹⁷ noc' julum chay, noc' ostoc, noc' cormorán, ¹⁸ noc' cigüeña, noc' abubilla yed' noc' sutz'.

¹⁹ Masanil noc' cotac noc' ay sc'axil tz'ec' d'a juntac petañil, mañ vach'oc noc'. Max yal-laj e chi'an noc'. ²⁰ Axo pax noc' cotac noc' to ay sc'axil alb'ilxo to vach', syal e chi'an noc'.

²¹ Mañ e chi' junoc noc' toñej scham d'a ichrējta', yujto a oñ tic sic'b'il oñ el yuj Jehová co Diosal. Palta syal eyac'an noc' d'a eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal. A eb' chi' syal schi'an noc' eb'. Mato syalpax e choñan noc' d'a eb' ch'oc choñab'il toñej sb'eyec' d'a e cal.

Mañ e tz'añ noc' yune' chiva d'a scal yal yim snun.

Checnab'il yuj diezmo

²² Junjun ab'il yovalil tzeyic'canel sdiezmoal sat eyavb'en yed' tastac tze mol sat. ²³ Tzeyic'anb'at sdiezmoal ixim e trigo, e vino yed' eyaceite. Tzeyic'anpaxb'at sb'ab'el yune' noc' e vacax yed' sb'ab'el yune' noc' e calnel d'a jun lugar ol siq'uel Jehová co Diosal b'aj ol aj scajnum'. Ata' ol e va juntzañ chi' d'a yichañ Jehová yuj eyic'anchaari. ²⁴ Tato a jun lugar b'aj ay scajnum' chi', najat scan d'ayex, tato nivan svach'c'olal Jehová syac' d'ayex, max yal eyic'anb'at masanil e diezmo chi', ²⁵ syal e choñaneli, axo stojol tzeyic'b'at d'a scajnum' Jehová chi'. ²⁶ Axo yed' stojol chi' syal e manan tas syal e c'ool: Noc' vacax, noc' calnel, vino, ma tas tz'uc'ji to pajxo, ma juntzañxo tas tze nib'ej, tzex va d'a tzalajc'olal yed' eyal eyuninal d'a yichañ Jehová. ²⁷ A eb' levita cajan d'a e cal, tzeyavtej eb' vael eyed'oc, yujto mañ ol yic'laj sluum eb' smach'enoc icha eyic a ex tic.

²⁸ A slajvi junjun yoxil ab'il tzeyic'ancanel sdiezmoal sat eyavb'en yed' tas tze mol d'a jun ab'il chi'. Tze molb'ej d'a junoc lugar d'a yol e choñab' chi'. ²⁹ A eb' levita to maj schalaj sluum smach'enoc eyed'oc, ma eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal, ma eb' meb'a' mañxa smam yed' eb' ix ix chammac yetb'eyum, syal svaan eb' tastac tze mol d'a e diezmo chi', tz'acan slaj yic' yic eb'. Tato icha chi' tze c'ulej, ol yac' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a yib'añ masanil tastac tze c'ulej.

15

A jun ab'il yic tz'ac'ji lajvoc b'oc

¹ D'a yuctaquil ab'il tzeyactan e c'anan meltzaj e tastac ayb'at majanil. ² A jun tic, icha tic yaji: Masanil mach to ay tas ix yac' majanil d'a junoc quetchoñab', mañxoocab' sc'anb'ej, yujto a jun ab'il chi' ix yal Jehová to maxtzac yal-laj sc'anb'ajxi tas ayb'at majanil. ³ A d'a junoc ch'oc choñab'il syal e c'anb'anxi tas ix eyac' majanil chi'. Axo pax d'a junoc quetchoñab' jun, mañxo e c'anb'ej. ⁴ Tato ol e c'ulej icha chi', malaj mach ol b'at meb'ail d'a yib'añ d'a e cal, yujto ol yac' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a eyib'añ d'a lum lum ol yac' chi' d'ayex. ⁵ Tato ol e c'anab'ajej e b'eyb'alan juntzañ checnab'il van valancan tic d'ayex, ⁶ ol yac' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a eyib'añ, icha val ajnac yac'an sti', tzijtum tas ol yal eyac'an majanil d'a juntzañxo nación. Palta a ex tic, mañoc exlaj ol e c'an tastac e majnej d'a eb'. Tzijtum juntzañ nación ol eyac' yajalil d'a yib'añ, palta mañoclaj eb' ol ac'an yajalil d'a eyib'añ.

⁷ Tato ay junoc eb' quetchoñab' tic meb'a' d'a e cal d'a junoc choñab' van yac'an Jehová d'ayex, mañ chucoc tzeyutej e c'ol d'a eb', palta tze col eb' d'a tas tz'och yuuj, ⁸ tze sian tastac d'a eb', tzeyac'an smajnej eb' tastac tz'och yuuj. ⁹ Tzeya ilej e pensar, xe natalaj icha tic: Mañxo ol vac'laj tas majanil, ina

to lac'anxo sjavi yuquil ab'il, aton jun ab'il b'aj maxtzac c'anb'aj tastac ayb'at majanil, xe chitalaj. Max yal to chuc tzeyutej e c'ol d'a eb' meb'a' ay d'a scal eb' quetchoñab', q'uetalaj yav eb' d'a Jehová yuj e chucc'olal chi', yuj chi' tz'och e mul d'a Jehová. ¹⁰ Mocab' chucoc tzeyab'i tzex colvaj d'a eb', b'ecanocab' yel eyuuj, yujto a yuj tas vach' tze c'ulej chi', ol yac' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a eyib'añ ayic ol b'eyñejb'at tiempo. ¹¹ Ayñej eb' meb'a' d'a e cal, yuj chi' a in sval d'ayex to elb'enocab' eyuuj d'a eb' quetchoñab' van yab'an syail meb'ail d'a yol e choñab' chi'.

Ley yuj eb' checab'
(Ex 21.1-11)

¹² Tato ay junoc eb' quetisraelal, junoc vinac, ma junoc ix ix schoñji d'ayex tz'och checab'oc, vaquerñej ab'il tz'och e checab'oc, axo d'a yuquil ab'il jun, tzeyac'anel d'a libre. ¹³ Ayic tz'el d'a libre chi', max el-laj d'a ichtñej ta'. ¹⁴ Palta nivanocab' tas tzeyac' d'ay: Noc' calnel yed' ixim trigo yed' vino. Syalelc'ochi to syic'pax yic d'a masanil tas ix yac' Jehová co Diosal d'ayex. ¹⁵ Mocab' b'at satc'olal eyuuj to oñ ec'pax checab'vumal d'a Egipto, palta a Jehová co Diosal oñ colanelta. Yuj chi' syac' jun checnab'il tic d'ayex ticnaic.

¹⁶ Palta tato a junoc eb' e checab' chi' max yal-laj sc'ol tz'el d'a libre, yujto xajan ex yuj eb' yed' eyaleyuninal, yujto vach' yajec' eb' eyed'oc, ¹⁷ tato icha chi', tzeyic'cot junoc q'uen ol-lab' tzeyac'anochech' an eb' d'a spuertail e pat, tzeyolan schiquin eb' yed' q'ueen. Icha chi' tz'aj yochcan eb' e checab'oc d'a junelñej. Icha pax chi' tz'ufaj eb' ix ix tz'ochcan checab'oc d'a junelñej. ¹⁸ Mocab' chucoc tzeyab'i ayic tzeyac'anel eb' e checab' chi' d'a libre, yujto vague' ab'il ix ex yac' servil eb', nañalñej tze tup eb' d'a stojol junoc mach tz'acan scha stojol d'a junoc c'u. Axo Jehová co Diosal ol ac'an svach'c'olal d'a yib'añ masanil tas tze c'ulej.

Sic'chajel sb'ab'el yune' noc' noc' to vinac

¹⁹ Masanil sb'ab'el yune' noc' e vacax, ma noc' e calnel, tato vinac tze sic'caneli yic tz'ochcan yicoc Jehová co Diosal.

Mañ eyac' munlaj noc' b'ab'el yune' e vacax chi', mañ e joxpaxel xil noc' b'ab'el yune' e calnel chi'. ²⁰ Junjunñej ab'il tze chi'an noc' yed' eyal eyuninal d'a yichañ Jehová co Diosal, d'a jun lugar ol siq'uel scajnub'oc. ²¹ Palta tato ay jab'oc spaltail noc' jun, tato coxo yoc noc', mato chuclaj yol sat noc', ma mañ val vach'oc noc', mañ eyac' noc' silab'il d'a Jehová. ²² A noc' chi', syal e chi'an noc' b'aj cajan ex chi'. Yalñej mach syal schi'an noc', taxoñej vach' yaj eb', icha yalan ley, mato maay, ichataxon tz'aj e chi'an noc' c'ultaquil chej, ma noc' ch'ucul. ²³ Palta mañ e chi' schiq'uil noc', añej to tze tob'el d'a sat luum, icha tz'aj stob'canb'at a a'.

16

Juntzañ q'uiñ d'a junjun ab'il
(Ex 23.14-17; 34.18-24)

¹ Ayic ayoch jun uj scuch Abib, ata' tzeyac'och q'uiñ yic tze vaan ixim pan malaj yich yuj eyic'anchañ sb'i Jehová co Diosal, yujto a d'a jun ac'val d'a jun uj chi' yic'nac oñ elta Jehová d'a Egipto.

² A d'a sc'ual q'uiñ chi', ata' tzeyac' noc' vacax yed' noc' calnel silab'il d'a Jehová co Diosal, aton d'a jun lugar ol siqueli yic tz'och scajnub'oc.

³ A noc' noc' tzeyac' silab'il chi', tze chi' noc', tze vaanpax ixim pan malaj yich, aton ixim tz'ac'an nachajcot yaelal, yujto elañchamelxoñej ajnac quelta d'a Egipto chi'. Yuj chi', masanil tiempo tze nañejcot jun c'u yic quelnaccot

d'a Egipto chi'. ⁴ A d'a uque' c'ual chi', malajocab' jab'oc yich pan ayec' b'aj ol ex cajnaj chi'. Yed' pax noc' chib'ej tzeyac' silab'il d'a yemc'ualil d'a b'ab'el c'u, malaj jab'oc noc' scan d'a yic q'uiñ'ib'alil d'a junxo c'u. ⁵ A noc' e silab' yic q'uiñ' chi', max yal-laj e milancham noc' d'a yalñiej tas choñab'il ol yac' Jehová co Diosal d'ayex. ⁶ Palta arñej d'a jun lugar ol siq'ueli yic tz'och scajnum'oc, ata' tze milcham noc' d'a yemc'ualil ayic vanxo sb'at c'u, aton d'a jun hora chi' elnac oñ cot d'a Egipto. ⁷ A noc' chib'ej chi', tze b'ol noc', tze chi'an noc' d'a jun lugar ol siq'uel Jehová co Diosal yic tz'och scajnum'oc. Axo d'a junxo q'uiñ'ib'alil, tzex meltzaj b'ajtac cajan ex. ⁸ A d'a vaque' c'ual chi', arñej ixim pan malaj yich tze va'a. Axo d'a yuquil c'ual, tze molb'an e b'a yed' nivan tzalajc'olal yuj eyic'anchaari Jehová co Diosal. A d'a jun c'u chi', malaj junoc mach smunlaji.

⁹ Ayic tz'el yich sjochchaj ixim trigo, ata' schajiel yich sb'ischaj uque' semana. ¹⁰ Axo slajvi uque' semana chi', tz'ochpax q'uiñ' yic slajvi jochoj trigo, yuj yic'jichaari Jehová. Tzeyac'an eyofrenda to tz'el d'a e c'ol eyac'ani, ato syal jantac svach'c'olal Jehová co Diosal syac' d'ayex. ¹¹ Tzeyac'och q'uiñ' chi' d'a yichaari Jehová chi' d'a jun lugar ol siq'ueli yic tz'och scajnum'oc. Ata' tze molb'ej e b'a yed' eb' eyal eyuninal yed' pax eb' tic: Eb' e checab', eb' levita cajan d'a e cal, eb' ch'oc choñab'il, eb' mañixa smam yed' eb' ix chamnac yetb'eyum ayec' cajan d'a e cal. ¹² Naecpaxcot a ex tic to checab' ajnac ex ec' d'a Egipto. Yuj chi' tzeyil val tas tz'aj e b'eyb'alan masanil tas syal jun checnab'il tic.

Q'uiñ' Chinama

¹³ Ayic toxo ix lajviec' jochoj trigo chi' jun yed' yic toxo ix lajvi e pitz'anel yal sat eyuva, tzeyac'anoch uque' c'ual q'uiñ' yic chinama. ¹⁴ Tzex tzalaj d'a jun q'uiñ' chi' yed' eb' eyal eyuninal yed' pax eb' tic: Eb' e checab', eb' levita, eb' ch'oc choñab'il, eb' unin mañxalaj smam yed' eb' ix ix chamnac yetb'eyum ayec' cajan d'a e cal. ¹⁵ A jun q'uiñ' chi', uque' c'ual tzeyac'ochi yuj eyic'anchaari Jehová co Diosal, d'a jun lugar ol siq'ueli yic tz'och scajnum'oc, yic vach' ol yac' svach'c'olal Jehová chi' d'a yib'añ eyavb'en yed' d'a yib'añ e munlajel. Icha chi' ol aj eyec' d'a tzalajc'olal.

¹⁶ Masanil eb' viñ vinac, yovalil tz'och eb' viñ d'a yichaari Jehová co Diosal d'a jun lugar ol siq'ueli, oxel tz'och eb' viñ d'a yol ab'il, aton d'a oxo' q'uiñ' tic: Q'uiñ' yic ixim pan malaj yich, q'uiñ' yic slajvi jochoj trigo yed' q'uiñ' chinama. Malaj junoc mach sc'och d'a yichaari Jehová tato malaj yofrenda yed'nac, ¹⁷ palta junjun anima syic'b'at yofrenda, icha syal jantac svach'c'olal Jehová co Diosal syac' d'ay.

Sleyal tas tz'aj sch'olb'itaj d'a stojolal

¹⁸ Ol eyac'och eb' yuez yed' eb' yajal d'a junjun choñab' ol yac' Jehová co Diosal d'a junjun eyiñ'tilal, yic vach' a eb' ol b'oan yaj d'a stojolal tastac sq'ue vaan d'a e cal. ¹⁹ Mocab' sq'uex tojolal eb' d'a mañ stojolaloc. Mocab' ch'occh'ococ eb' anima d'a yol sat eb', mocab' scha tumin eb' yic smontaj eb', yujto a q'uen tumin yic montub'al chi' tz'ixtanel spensar eb' aj pensar. Arñejtona' yuj q'uen tumin chi' sq'uex slolonel eb' tojol. ²⁰ Arñejocab' tojolal tze c'ulej, ayic ol ex ec' d'a sat lum luum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex.

²¹ Ayic tze b'oan altar d'a Jehová co Diosal, mañ eyaq'uem junoc te te' yechel ix dios scuchan Asera d'a stz'ey chi'. ²² Mañ e b'opaxq'ue chec'an junoc q'uen q'ueen yechel comon dios Baal ta', yujto yajb'ilel juntzari chi' yuj Jehová co Diosal.

17

¹ Mañ eyac' noc' vacax, ma noc' calnel silab'il d'a Jehová co Diosal tato ay spaltail snivanil noc', yujto chuclaj d'a Jehová tato icha chi' sco c'ulej.

²⁻³ Tato a d'a juntzañ choñab' ol yac' Jehová co Diosal chi' d'ayex, ol el specal to ay junoc vinac, ma junoc ix ix max c'anab'ajan strato Jehová chi', axo d'a juntzañ comon dios tz'och ejmelal, d'a c'u, d'a q'uen uj, ma d'a q'uen c'anal, aton juntzañ ix yal Jehová to max yal-laj coch ejmelal d'ay, ⁴ ayic tz'ab'chaj specal chi', scham val sb'eyc'olaji. Tato yel ix sc'ulej jun yajb'entac chi' jun anima chi', ⁵ yovalil tzeyiq'uel d'a stiel e choñab' yic tze julq'uenanchamoc.

⁶ Palta max yal-laj yoch chamel d'a yib'añ jun anima chi' tato junñej testigo. Yovalil ay chavañoc, ma oxvañoc testigo, ichato chi' tz'och chamel chi' d'a yib'añ. ⁷ A eb' testigo chi' sb'ab'laj julanoch q'ueen d'a jun anima chi'. Ichato chi' sjulanoch q'ueen masanil eb' anima d'ay. Icha chi' tz'aj yel jun chucal chi' d'a e cal.

⁸ Tato ay junoc tas tz'ac'ji e ch'olb'itej yaji, palta tato max nachajel eyuuj tas tzeyutej e b'oan yaji, icha junoc oval yic chamel, ma yuj junoc mach slajvi, ma junocxo comon oval sq'ue vaan d'a e cal, tzex b'at d'a jun lugar sic'b'ilel yuj Jehová co Diosal scajñub'oc, ⁹ tze mol alej yed' eb' sacerdote yirñtilal Leví yed' eb' juez ayoch d'a yopisio. A eb' chi' tz'alani tas tz'aj sb'oi. ¹⁰ A exxo tic tze c'anab'ajej tas tz'aj yalan eb' chi'. ¹¹ Icha val tz'aj yalchaj chi', icha chi' tze c'ulej. Malaj val jab'oc tas tze q'uexa'. ¹² Palta tato ay mach tz'ec' d'a yib'añ, scomon b'oan d'a yol yico', mañ ichoc ix aj yalan eb' sacerdote ay yopisio yuj Dios, mato max sc'anab'ajej pax tas ix yal viñ juez, a jun chi' tz'och chamel d'a yib'añ. Icha chi' tz'aj satel jun pital tz'och d'a tas syal eb' yajal chi' d'a e cal. ¹³ Ayic ol yab'an jun chi' eb' choñab', ol xiv eb', mañxo ol sc'ulej eb' icha chi'.

¹⁴ Ayic ayexxo och d'a sat lum lum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, ayic toxo ix eyac' ganar eyic'an lum, cajan exxo ta', talaj tze comon alej icha tic: Caq'uec'och junoc co reyal ol ac'an yajalil d'ayoñ, icha juntzañ choñab' ay d'a co lac'anil tic. Tato ol eyal icha chi', ¹⁵ a junoc quetchoñab' ol siq'uel Jehová co Diosal, a' ol eyac'och e reyaloc. Mañoc junoc ch'oc choñab'il ol eyac'och e reyaloc, yujto mañ quetchoñab'oc. ¹⁶ Palta a jun rey chi', mocab' tzijtumoc noc' schej smolb'ej, mocab' schecb'at eb' vinac d'a Egipto yic sb'at eb' yic'cot jantacoc noc' chej ta', yujto a Jehová alannaccani to mañxa b'aq'uirñ tzex b'atxi d'a Egipto chi'. ¹⁷ Mocab' tzijtumoc tz'aj eb' ix yetb'eyum, yic max juviel d'a yichañ Jehová yuj eb' ix. Mocab' ste molb'ej q'uen oro yed' q'uen plata.

¹⁸ Ayic tz'och jun rey chi' d'a yopisio, schec tz'ib'chajelta scopiail juntzañ sc'ayb'ub'al Dios tic, aton juntzañ ayec' d'a yol sc'ab' eb' sacerdote yirñtilalcan Leví. ¹⁹ Yovalil yed'nacñej scopiail jun sc'ayb'ub'al Dios tic, sc'ayb'an d'a junjun c'u, yic vach' ay yelc'och Jehová co Diosal d'a yol sat, ay pax yelc'och jun c'ayb'ub'al tic d'a yol sat, sb'eyb'alan tas syal juntzañ checnab'il tic. ²⁰ Yic vach' max sna'paxi to nivan yelc'och d'a yichañ eb' quetchoñab', max yiq'uel sb'a d'a juntzañ schecnab'il Jehová tic. Icha chi' ol aj snajtilax yopisio yed' yirñtilal d'a e cal.

18

A smacb'en eb' sacerdote yirñtilalcan yirñaj Leví

¹ A eb' sacerdote yirñtilalcan Leví yed' masanil eb' yetlevitail eb', malaj smacb'en lum eb' ol yic'a', icha juntzañxo eb' quetisraelal. A juntzañ silab' sñusjitz'a d'a Jehová ol schi eb', ma ol sva eb' yic ol ec' tiempo yuj eb'. A tas yic

Jehová, a chi' yic eb'. ² Mañ ol scha slum eb' icha yic juntzañ eb' quetchoñab', yujto a tas yic Jehová, a ayoch smac'b'enoc eb', icha ajnac yalan Jehová.

³ A tas yictaxon eb' sacerdote d'a noc' vacax yed' d'a noc' calnel syac' eb' anima silab'il, aton juntzañ tic: Sjerñjab' noc', sb'ac'chil sti' noc' yed' spimal stzucutz noc'. ⁴ Yic pax eb' yaj ixim b'ab'el trigo, b'ab'el vino, b'ab'el aceite yed' noc' b'ab'el lana tz'el d'a noc' calnel ayic sjoxchaj noc'. ⁵ Yujto a Jehová co Diosal ix sic'anel eb' yirñtilal Leví d'a scal masanil juntzañxo quintilal, yic syac' servil Jehová eb' d'a masanil tiempo.

⁶ Tato ay junoc levita d'a e cal, te ay sgana sb'at d'a jun lugar ix sic'anel Jehová yic tz'och scajñub'oc yic b'at munlaj ta', ⁷ syal smunlaji. Lajan tz'aj icha eb' yetlevitail smunlaj ta', ⁸ schaan svael icha yic eb' chi', vach'chom ay tas ay d'ay.

Cachnab'il yuj sb'eyb'al eb' ch'oc choñab'il

⁹ Ayic ayexxoc' d'a lum lum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, mañ e b'eyb'alej sb'eyb'al juntzañ eb' anima cajan ta'. ¹⁰ Malajocab' junoc ex tze ñustz'a eyuninal silab'il. Malajocab' junoc ex tzeyac' chum, ma tze naanel tastac ol ujoc, ma ajb'aalil, ¹¹ ma tze c'uman spixan eb' chamnac eyalani. ¹² Yujto a masanil eb' sc'ulan juntzañ chucal chi', te aycot yoval sc'ol Jehová d'a yib'añ eb'. Yujto yuj juntzañ tas te chuc sc'ulej eb' chi', yuj chi' ol satjoquel eb' d'a eyichañ yuj Jehová chi'. ¹³ Yovalil te vach' tzeyuteje e b'eyb'al d'a yichañ Jehová chi'.

Jun schecab' Jehová ol javoc

¹⁴ A eb' anima ay d'a juntzañ choñab' ol eyiquej chi', syac'och sc'ool eb' tas syal eb' ajchum yed' d'a eb' ajb'aal. A exxo jun, max schalaj sc'ol Jehová co Diosal tato icha chi' tze c'ulej. ¹⁵ A co Diosal chi' ol sic'anel junoc quetchoñab' tic schecab'oc, icha ix yutej in sic'anel a in tic. Yovalil ol e c'anab'ajej tas ol yala'. ¹⁶ Aton tic e c'annac d'a Jehová co Diosal ayic ayori ec' d'a lum vitz Horeb, d'a jun c'u a molan ori ec' ta', eyalan icha tic: Mañxalaj co gana scab' sjaj Jehová co Diosal chi', ma quilan jun nivan c'ac' chi', yic vach' max ori chami, xe chi. ¹⁷ Yuj chi' yal Jehová d'ayin icha tic: Vach' tas ix yal eb' anima chi'.

¹⁸ Ol vic'chañ junoc in checab' d'a e cal icha ach tic, junoc eyetchoñab'. A in ol vac' vojtaquejel tas ol yala', ol yalan d'ayex masanil tas ol val chi'.

¹⁹ A mach max chaan yab' tas ol in chec yal jun in checab' chi', yovalil ol vac' yovalil d'ay, yujto a jun in checab' chi' ol lolon in q'uexuloc.

²⁰ Axo pax mach syaloch sb'a in checab'oc, palta malaj tas sval d'ay, ma jun, schecab' junocxo comon dios, a jun chi' yovalil schami, xhican Jehová chi'. ²¹ Palta tato a ex tic ol e na'a: ¿Tas val ol aj cojtacaneli tato mañoc Jehová schecan yal jun checab' chi'? tato xe chi. ²² Tato max elc'och tas syal jun syesejoch sb'a schecab'oc Jehová chi', snachajel eyuuj to mañoc Jehová tz'ac'an yala', añej d'a yol yic snaq'uei. Yuj chi' mañ ex xiv d'ay.

19

Juntzañ choñab' b'aj scol sb'a anima (Nm 35.9-28; Jos 20.1-9)

¹ Ayic toxo ix satel masanil juntzañ anima yuj Jehová co Diosal, toxo ix eyiquej schoñab' eb', slum eb' yed' spat eb'. ² A d'a scal juntzañ chi' ol e siq'uel oxeoc choñab' aton juntzañ ol yac' Jehová co Diosal eyicoc. ³ Oxe' macari ol aj e pojan lum. A d'a snañaltac yol junjun macari lum chi', ata' scan junjunoc

juntzañ choñab' chi'. Ol e b'oan sb'eal juntzañ choñab' chi', yic vach' yalñej mach smac'ancham junoc yetanimail, syal sb'at scol sb'a d'a juntzañ choñab' chi'. ⁴ Añej mach smac'ancham junoc anima, tato mañ sc'anoc sc'ool, mañ yajc'oloc sb'a eb', ata' b'at scol sb'a, yic vach' max chami. ⁵ Q'uinoloc ay chavañoc eb' viñ sb'at c'atzitz, tato ay junoc eb' viñ tz'elta q'uen sch'acab', sva q'uen d'a junxo viñ chi', scham viñ, a viñ tz'elta q'uen sch'acab' chi' syal sb'at viñ scol sb'a d'a juntzañ choñab' chi'. ⁶ Q'uinoloc junñej choñab', najat sb'at sb'eal, ay smay syamchaj viñ yuj junoc sc'ab' yoc viñ ix cham chi', smac'ancham viñ chi' yed' yoval sc'ool, palta mañ smojoc scham viñ, yujto toxonton mañ yajc'oloc sb'a eb' viñ. ⁷ Yuj chi' sval d'ayex to tze sic'anel oxecoc choñab' b'aj syal scolan sb'a anima. ⁸⁻⁹ Tato ol e b'eyb'alejñej juntzañ checnab'il sval tic d'ayex, yujto tze xajanej Jehová co Diosal, tze c'anab'ajani, ol yac' lum luum chi' Jehová smasanil d'ayex, icha val ajnac yac'an sti' d'a eb' co mam quicham. Ayic ol levand'oc lum e luum chi' yuj Jehová co Diosal, ol e sic'anel oxecoc choñab' stz'acub'oc oxec' chequelxo yaj chi', aton b'aj syal e colan e b'a. ¹⁰ Icha chi' ol e c'ulej, yic vach' mañ comonoc ol cham junoc anima malaj smul d'a lum luum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, yic vach' max cotcan d'a eyib'añ yuj eb' anima scham chi'.

¹¹ Q'uinoloc ay chavañoc eb' viñ toxon yajc'ol sb'a, a junoc viñ smaclan yec' junxo viñ chi' yic smac'ancham viñ, ayic smac'ancham viñ chi' viñ, sb'at viñ scol sb'a d'a junoc juntzañ choñab' chi'. ¹² Tato icha chi', axo eb' viñ yichamtac vinaquil schoñab' viñ ix cham chi', a eb' viñ schecanb'at yamchaj viñ ix sb'at scol sb'a chi' ta', tz'ic'jib'at viñ d'a schoñab' yic tz'ac'jioch viñ d'a yol sc'ab' junoc sc'ab' yoc viñ ix cham chi', yic smac'jipaxcham viñ. ¹³ Mañ eyac' nivanc'olal jun anima chi', yic vach' max can schamel junoc anima malaj smul d'a eyib'añ, yic vach' ol aj eyelc'ochi.

¹⁴ A d'a lum luum ol yac' Jehová co Diosal chi' d'ayex, mañ e q'uex stz'acartil e lum aycanem yuj e mam eyicham yic tze toc'an ec' yic junocxo mach ay yic d'a stitac eyico'.

Ley d'a yib'añ eb' testigo tz'esani

¹⁵ Tato junñej testigo d'a spatic junoc anima tz'och smul, max yal-laj yoch d'a yib'añ. Masanto ay chavañoc, ma oxvañoc testigo, ichato chi' tz'och d'a yib'añ jun ay smul chi'.

¹⁶ Q'uinoloc ay junoc chuc spensar syic'chañ junoc esal lolonel d'a spatic junoc mach yic syic'ancot d'a yib'añ. ¹⁷ Tato icha chi', yovalil tz'ic'jib'at eb' schavañil d'a yichañ Jehová, aton d'a yichañ eb' sacerdote yed' eb' juez ayoch d'a yopisio. ¹⁸ A eb' ayoch yajalil chi', a eb' sch'olb'itani tato yel jun lolonel chi', mato es syic'chañ jun anima d'a spatic junxo chi'. ¹⁹ A d'a yib'añ jun tz'esani chi', ata' tz'ochcan jantac tas ix snib'ej yac'och d'a yib'añ junxo anima chi'. Icha chi' tz'aj slajvi jun esalvumal chi' d'a e cal. ²⁰ Ayic ol yab'an jun chi' eb' anima, ol xiv eb', mañxo ol sc'ulej eb' icha chi'. ²¹ Mocab' oc' e c'ol d'a junoc esalvum chi'. Icha val tas sgana d'a spatic yetanimail chi', icha chi' tz'utaji. Tato sgana to smac'jicham jun yetanimail chi', ma tz'ic'jielta yol sat, ma smac'jiel ye, ma xicjiel sc'ab', ma yoc, icha val sgana tz'utaj jun anima chi', icha chi' tz'utaji.

20

A sleyal yoch oval

¹ Ayic tzex b'at oval, mañ ex xiv d'a eb' eyajc'ool chi. Vach'chom tzeyila' to ec'to sb'isul eb' d'ayex, nivanpax sb'isul noc' schej eb' yed' scarruaje eb'

yic oval yed' soldado eb', mañ ex xivoc yujto a Jehová co Diosal ic'jinac ori elta d'a Egipto, a' ol och eyed'oc. ² Ayic manto c'och yorail yoch oval chi', a viñ sacerdote tz'alan d'a eb' soldado icha tic: ³ Ab'ec ex vetchoñab', a ticaic toxo ol eyac' oval yed' eb' cajc'ool, mocab' chab'axq'ue e c'ool, mañ ex xivoc. Mañ ex ib'xocq'ue yuj xivelal, ⁴ yujto a Jehová co Diosal ayoch qued'oc. A ol ac'an oval yed' eb' cajc'ool chi', yuj chi' ol cac' ganar eb', xcham viñ.

⁵ Slajvi chi', syalan eb' yajalil eb' soldado icha tic: Tato ay junoc ex toto ix e b'oq'ue e pat, manto ex ochlaj d'a yool, meltzajañec, q'uinaloc tzex cham d'a scal oval tic, ch'ocxo mach scajnajcan d'a yol e pat chi'. ⁶ Tato ay pax junoc mach d'a co cal tic ix yavej yuva, manta jab'oc sat smolo', meltzajocab' d'a spat. Q'uinaloc scham d'a scal oval tic, ch'ocxo mach smolan sat yuva chi'.

⁷ Tato ay junoc ex ayxo e trato e nupnaji, palta manto ex nupnajoc, meltzajañec yic tzex nupnaji. Q'uinaloc tzex cham d'a scal oval tic, ch'ocxopax mach snupnaj yed' ix ix chi', xcham eb'.

⁸ Slajvi chi' syalanpax eb' yajalil soldado chi': Tato ayex tzex xivi, meltzajañec d'a e pat, yic vach' malaj eb' schab'axq'ue sc'ool eyuuj, xcham eb'. ⁹ Ayic slajvi slolon masanil eb' yajal chi', tz'ac'jioch yopisio junjun cuchb'um d'a junjun macañ eb' soldado.

¹⁰ Tato tzex c'och d'a spatictac junoc choñab' yic tzeyac'an oval yed'oc, b'ab'el tzeyala': ¿E gana am junc'olal, mato oval? xe chi. ¹¹ Tato a eb' ay d'a jun choñab' chi' sgana junc'olal, tzex schaanoch eb' d'a yol schoñab' chi', yovalil tzeyac' pural eb' yochcan e checab'oc. ¹² Palta tato malaj sgana eb' yoch junc'olal eyed'oc jun, tato syal eb': Caq'uec oval, tato xchi eb', tzex oymaj d'a spatictac schoñab' eb' chi', tzeyac'an oval. ¹³ Axo Jehová co Diosal ol ac'anoch eb' d'a yol e c'ab', ol e xicancham masanil eb' viñ vinac. ¹⁴ Axorfej eb' ix ix yed' eb' unin, noc' molb'etzal noc' yed' masanil tas ay d'a jun choñab' chi', eyic tz'ajcani. Tzex tzalaj yed' masanil tastac ol scha sc'ol Jehová co Diosal yic scan d'a yol e c'ab', aton masanil tas ol eyic' d'a eb' ajc'ool chi'. ¹⁵ Icharfej chi' ol e c'ulej yed' juntzañ nación najat ay b'aj ol ex cajnaj chi'. ¹⁶ Palta a juntzañ choñab' ay d'a lum luum ol yac' Jehová co Diosal eyiquej, mañxa junoc anima tzeyactejcani. ¹⁷ Ol e satel juntzañ eb' tic: Eb' hitita, eb' amorreo, eb' cananeo, eb' ferezeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo, icha val ajnac yalan Jehová. ¹⁸ Icha chi' tzeyutej eb', yic vach' max ex sc'ayb'ej eb' e b'eyb'alan juntzañ tas te chuc sc'ulej ayic syac'anem sb'a eb' d'a diosal. Tato tze c'ulej tas sc'ulej eb' chi', tz'och e mul d'a Jehová co Diosal.

¹⁹ Tato nivan tiempo tzex och oyan d'a spatictac junoc choñab', mañ e ch'aquel te te' sloji sat, yujto ol e lo sat te'. A te' avb'en te' chi', mañ animaoc te', max yal-laj scot te' d'ayex yac' oval eyed'oc. ²⁰ A pax te' comon te' max loji sat jun, tze ch'aquel te' yic tz'och te' e tec'nub'oc d'a spatictac jun choñab' chi', masanto satel jun choñab' chi' eyuuj.

21

A junoc mach mañ chequeloc'R'mach smac'anchamoc

¹ Tato tz'ilchaj snivanil junoc anima d'a spatictaquel e choñab' d'a lum luum ol yac' Jehová co Diosal eyiquej chi', mañ chequeloc mach ix mac'anchamoc, ² a eb' viñ juez yed' eb' viñ yichamtac vinaquil juntzañ choñab' ay d'a slac'anil jun chamnac chi', a eb' tz'ehtani mach junoc juntzañ choñab' chi' lac'an ay b'aj ix cham jun anima chi'. ³ Slajvi chi', axo eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' ay d'a slac'anil chi', a eb' viñ tz'ic'anb'at junoc noc' cob'es vacax manta b'aj tz'och te' yugo d'ay, ⁴ syic'anem noc' eb' viñ

d'a sch'olanil sti' junoc a' melem b'aj mantalaj mach smunlaji. Ata' smac'ji carichaj sjaj noc' vacax chi'.

⁵ Axo eb' sacerdote yirtilal Leví tz'och testigoal d'ay, yujto ariej eb' sb'oan yaj oval yed' tastac chucal tzuji d'a scal e chořab', aton eb' sic'b'ilel yuj Jehová co Diosal, ayoch eb' yac'an servil yed' yalan vach' lolonel d'a Jehová chi'.
⁶ Slajvi chi', masanil eb' yichamtac vinaquil chořab' chi' sb'iquel sc'ab' eb' d'a yib'arñ noc' cob'es vacax chamnacxo chi',
⁷ syalan juntzañ lolonel eb' icha tic: A oñ tic, mařoc oñ ix co mac'cham jun anima tic, mař cojtacoc mach ix mac'anchamoc.
⁸ Mamin Jehová, ac' nivanc'olal d'a quib'arñ, mocab' ac'canoch schamel jun anima tic co muloc a oñ a chořab' oñ colb'il oñ tic uuj, xcham eb'. Icha chi' tz'aj sb'o yaj schamel jun chamnac chi'.
⁹ Tato icha chi' sc'ulej eb', mařxalaj yalan yic eb' d'a jun chamnac chi', yujto ix sc'anab'ajej eb' tas syal Jehová.

Ley d'a yib'arñ eb' ix ix tz'ic'jicot d'a scal oval

¹⁰ Ayic tzeyac'an oval yed' eb' ajc'ool, tato tzeyac' ganar eb' yuj Jehová co Diosal, tzeyic'ancot eb' e checab'oc.
¹¹ Tato ay mach d'a e cal tz'ilanoch junoc ix ix te vach' yilji d'a scal eb', scan sgana d'a ix, syic'anb'at ix d'a spat,
¹² ata' sjoxel xil sjolom ix, syic'anel yech ix,
¹³ sq'uexchajel spichul ix ayochi ayic ix ic'jicot ix chi', scanřej ix d'a spat viř vinac chi'. Jun ujal tz'oc' ix yuj smam snun. Slajvi chi', syic'an ix viř yetb'eyumoc.
¹⁴ Tato slajvi chi', mařxa sgana viř d'a ix, syal yac'anel ix viř d'a libre. Palta max yal-laj schořijel ix, ma yoch ix schecab'oc viř, yujto toxo ix ixtaj ix yuj viř.

Sleyal yic eb' b'ab'el uninab'il

¹⁵ Q'uinaloc ay junoc viř vinac chavař yetb'eyum, jun ix te xajan yuj viř, axo junxo ix chach'ilel yuj viř. Tato tz'alji yune' eb' ix schavařil, tato a jun ix chach'ilel chi' sb'ab'laj alji yune',
¹⁶ ayic sc'och sc'ual spojanec' stastac viř, syac'an viř d'a eb' yuninal, max yal-laj yoch yune' ix xajanab'il chi' b'ab'el uninab'il. Q'uinaloc icha b'ab'el unin syutej viř, chuc sc'ulej viř d'a viř sb'ab'el unin yic ix chach'ilel chi', yujto a viř chi' yel b'ab'el unin yaj viř.
¹⁷ Yovalil a viř chi' b'ab'el unin yaji. A viř schaan cha macař smach'en yic sb'ab'el uninab'il.

Yaelal tz'och d'a yib'arñ eb' uninab'il te pit

¹⁸ Tato ay mach ay junoc yuninal te chuc, ma te pit, max sc'anab'ajej tas syal smam snun, vach'chom smac'ji, palta arėja' max sc'anab'ajej.
¹⁹ Tato icha chi', a eb' mamab'il nunab'il chi', yovalil syic'b'at jun yune' eb' chi' d'a yichař eb' viř yichamtac vinaquil chořab',
²⁰ syalan eb' icha tic: A val jun cune' tic, te pit, te chuc. Max oñ sc'anab'ajej, axořej chucal sc'ulej, te b'uc'tzin, ariej uq'uel arñ syac'a, xcham eb'.
²¹ Tato icha chi', axo masanil eb' viř vinac d'a jun chořab' chi' sjulq'uenancham jun yune' eb' chi'. Icha chi' tz'aj yic'jiel jantac chucal ay d'a yol e chořab' chi'. Ayic syab'an jun chi' eb' quetchořab' smasanil, sxivq'ue eb'.

Juntzařxo ley

²² Tato ay junoc vinac smac'jicham yuj schucal, sq'ue locan d'a junoc te te',
²³ a snivanil chi', max canlaj ta' tz'ec' ac'val, yovalil smucchaj d'a jun c'u chi', yic vach' max eyixtejb'at lum lum ol yac' Jehová co Diosal chi' d'ayex, yujto aycot scatab' Díos d'a yib'arñ mach sq'ue locan d'a junoc te te' chi'.

22

¹ Tato ay junoc ex tzeyil satcan noc' svacax, ma scalnel junoc eb' eyetchoñab' mañ toñejoc tzeyilcan noc', palta to tzeyic'cot noc' d'a jun eyetchoñab' chi'. ² Tato mañoc d'a e lac'anil cajan jun ay yic noc' chi', mato mañ eyojtacoc mach ay yic noc', tzeyic'cot noc', vach'ocab' tz'aj noc' d'a e pat chi' masanto sayjiec' noc' yuj viñ yajal noc' chi', ichato chi' tzeyac'an meltzaj noc' d'a viñ. ³ Icha pax chi' tze c'ulej yed' junoc noc' b'uru, ma junoc c'apac c'apac, ma junoc yalñej tas satb'ati. Tato ay junoc ex tzeyila', mocab' toñejoc tzeyilcani.

⁴ Tato ay junoc ex tzeyil stelvi noc' sb'uru, ma noc' svacax junoc eyetchoñab' d'a yoltac b'e, mocab' toñejoc tzeyiloch eb', palta to tzex och yed' eb' eyic'anq'ue vaan noc'.

⁵ A eb' ix ix, max yal-laj sc'anan tastac sc'an eb' viñ vinac eb' ix, arteja' eb' viñ vinac max yalpaxlaj yac'anoch spichul eb' ix ix eb' viñ, yujto syajji mach icha chi' sc'ulej yuj Jehová co Diosal.

⁶ Tato ay junoc mach ex tzeyil junoc so' noc' much d'a yol b'e d'a sc'ab' junoc te te', mato sat luum ayemi, ayoch noc' snun chi' d'a yib'añ yune', ma d'a yib'añ sñolob', mañ eyic'b'at noc' snun chi' yed' yune' chi'. ⁷ Syal eyic'anb'at noc' yune' chi', axo noc' snun chi' tzeyactejcanb'at noc' yic vach' ol ex elc'ochoc, ol najatb'oc e q'uinal.

⁸ Tato ay junoc ex tze b'oq'ue junoc e pat, pañan tz'aj yib'añ, tzeyaq'uec' oyan stitac d'a yib'añ chi' yic vach' malaj mach scot sutnajoc, schami, yic max cot d'a eyib'añ.

⁹ Mañ eyavej juntzañocxo tas d'a scal b'aj avab'il eyuva, talaj tz'ac'ji yovalil d'ayex, axo tz'aji malaj junoc macañ schaji e lo sat.

¹⁰ Ayic tzex munlaj yed' arado, mañ eyac'och te' yugo d'a junoc noc' vacax yed' d'a junoc noc' b'uru yic junñej smunlaj noc' schavañil.

¹¹ Mañ eyac'och pichul jalb'il d'a noc' lana yed' lino.

¹² Tze b'ooch chañeoc schional yelvanub'oc schiquintac e xotil.

Ley d'a yib'añ mul tz'ochi

¹³ Tato ay junoc vinac tz'ic'an junoc ix ix yetb'eyumoc, axo tz'aji maxtzac xajanej ix viñ, ¹⁴ syalan viñ to ay smul ix, snaanq'ue lolonel viñ d'a spatic ix, syalan viñ: Ix vic' jun ix ix tic, axo ix in vay yed' ix, ix vilani to mañxo cob'esoclaj ix, xchi viñ. ¹⁵ Tato icha chi', axo smam snun ix cob'es chi' tz'ic'anb'at yechel yic scob'esal ix d'a yichañ sdespacho eb' viñ yichamtac vinaquil choñab'. ¹⁶ Syalan viñ smam ix chi' icha tic d'a eb' viñ: Ix vac' ix visil yetb'eyumoc jun viñ tic. Axo ticnaic mañxa sgana viñ d'a ix, ¹⁷ tzijtum tas syal viñ. Tob' ay smul ix. Syalan viñ to mañxo cob'esoc ix, palta ina val sch'oxnab'il scob'esal ix tic, xchi viñ smam ix chi'. Ayic van yalan viñ icha chi', sch'oxan jun sávana viñ d'a yichañ eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' chi'. ¹⁸ Axo eb' viñ syaman viñ vinac chi', smac'an viñ eb' viñ d'a noc' tz'uum. ¹⁹ Slajvi chi' syac'an cien siclo q'uen plata viñ smultaoc, yujto syesejq'ue viñ d'a spatic jun ix cob'es israel, syalan viñ to ayxo smul ix. A jun tumin chi' tz'ac'ji d'a viñ smam ix cob'es chi'. Mañ yujoc chi' maxtzac yic' ix viñ, palta yovalil syic'ñej ix viñ masanto chamel.

²⁰ Palta tato yel a junoc ix ix chi' mañxo cob'esoc ix ayic ix nupnaj ix, malaj yechel d'a ix, ²¹ tz'ic'jiel ix d'a sti' spat smam, sjulq'uenajcham ix yuj masaniñ eb' viñ vinac ay d'a jun choñab' chi', yujto ix yac'och jun nivan mul ix d'a e cal, syac'anpax q'uixvelal smam ix. Icha chi' tz'aj satel juntzañ chucal chi' d'a e cal.

²² Tato ay junoc viñ vinac smulan yed' junoc ix ix ay yetb'eyum, tz'ilchajelta eb', scham eb' schavañil, icha chi' tz'aj satel jun chucal chi' d'a e cal.

²³ Tato ay junoc ix cob'es ayxo strato sñupnaji, axo tz'aji ay junocxo vinac tz'ixtan ix d'a yol junoc choñab', ²⁴ tz'ic'jib'at eb' schavañil d'a yichañ despacho d'a choñab' chi'. Ata' sjulq'uenajcham eb' schavañil. Scham ix yujto maj el yav ix yic ay mach scolani. Schampax viñ vinac chi' yujto ix yixtej jun ix ayxo strato yoch yetb'eyumoc jun viñ yetvinaquil viñ. Icha chi' tz'aj satel jun chucal chi' d'a e cal.

²⁵ Tato ay junoc ix ix ayxo strato yoch yetb'eyum, schalan sb'a ix yed' junoc viñ vinac b'aj malaj anima, tz'ixtaj ix yuj viñ, tato icha chi', añej viñ vinac chi' schami yujto ix ac'ji plural ix yuj viñ. ²⁶ Axo ix cob'es chi', malaj tas tz'alchaj d'a ix, yujto malaj smul ix, max yal-laj scham ix. A jun tas sc'ulej viñ vinac chi' lajan icha junoc viñ smac'cham junoc yetanimail, ²⁷ yujto sch'ocoj ix ayec' b'aj malaj anima. Vach'chom tz'el yav ix, palta malaj mach scolani.

²⁸ Tato ay junoc viñ vinac schalaj sb'a yed' junoc ix cob'es mantalaj mach ay strato yed'oc, syac'an plural viñ yixtan ix, tz'ilchajelta eb', ²⁹ a viñ vinac chi' yovalil syac' 50 siclo q'uen plata viñ d'a viñ smam ix, yujto ix ac'ji plural ix yuj viñ. Yovalil syic'xoñej ix viñ yetb'eyumoc, masanto chamel.

³⁰ Malajocab' junoc mach tz'em ajmulal yed' ix yetb'eyum smam. Tato ay mach sc'ulan icha chi', malaj yelc'och smam d'a yol sat syal chi'.

23

A eb' anima tz'ic'jicanel d'a scal choñab'

¹ Tato ay mach mac'b'ilpoj sñolob' sq'ueen, ma ic'b'ilal svinaquil chi', max yal-laj yoch d'a scal eb' yetisraelal ayic molanec' eb' yic'anchari Jehová.

² Añeja' junoc mitz' unin, malaj pax yalan yic yoch d'a scal eb' smolb'ej sb'a yic syic'anchari Jehová. Añejtona' pax yirñtilal d'a b'aq'uirñ max yalpaxlaj yochi. ^{23.2}

³ A eb' amonita yed' eb' moabita, junelñej malaj yalan yic eb' yoch d'a scal b'aj molanec' eb' schoñab' Jehová, ma yirñtilal eb' d'a b'aq'uirñ. ⁴ Yujto ayic ix oñ ec'ta d'a yol smach'en eb', ayic ix oñ elta d'a Egipto, maj yac'laj jab'oc a' eb' cuq'uej, maj yac'paxlaj jab'oc co vael eb'. A tas ix sc'ulej eb' to ix stup viñaj Balaam yuninal viñaj Beor eb', ix cot viñ d'a Petor d'a yol yic Mesopotamia, yic tzul oñ scatab'ancan viñ. ⁵ Axo Jehová co Diosal, maj schalaj yab' tas ix yal viñaj Balaam chi', yuj chi' a catab' ijan ix yalcán viñ chi' d'a quib'arñ, vach' lolonel ix aj yalancan viñ, yujto te xajan oñ yuj Jehová co Diosal. ⁶ Yuj chi' junelñej malajocab' b'aq'uirñ tzex och d'a junc'olal yed' eb'. Mañ e b'opax tas yuj svach'iloc eb'.

⁷ Palta axo pax eb' edomita, mañ e patiquejçanel eb', yujto ayto cuj co b'a yed' eb'. Mañ e patiquejçaxel eb' aj Egipto, yujto ec'nac oñ cajan jun tiempoal d'a yol smach'en eb'. ⁸ Ato eb' yixchiquin eb' ayxo yalan yic yoch d'a co cal b'aj sco molb'ej co b'a yuj quic'anchari Jehová.

Ley tas tz'aj sach'itaj campamento

⁹ Ayic tzex b'at d'a oval yed' eb' eyajc'ool, ayic ayex ec' ta', mañ e c'ulej tas chach'ilel yuj Jehová. ¹⁰ Tato ay junoc viñ vinac tz'el yirñtilal ayic vaynac, yovalil tz'elcan viñ d'a spatictac campamento tz'ec' c'u. ¹¹ Axo d'a yemc'ualil, vach' syutej viñ sb'icanel sb'a, axo yic sq'uic'b'i, tz'ochxican viñ d'a yol campamento chi'. ¹² Yovalil junñej junoc b'aj d'a spatiquel campamento b'aj

23.2 **23:2** A d'a hebreo syala: "Masanto d'a lajuñexo macañ iñtilal tz'eq'ui", xchi. Palta a jun tic syalpax elc'ochi, "d'a masanil tiempo".

tzex tzaji. ¹³ Ayic tzex b'at tzajel, tzeyic'b'at junoc te te' d'a yol e pa, pach yaj sñi' te', tze joy junoc olan, tzex tzajiem d'a yool. Slajvi chi', tzeyac'ancanq'ue lum luum d'a yib'ari. ¹⁴ Yujto a Jehová co Diosal ajun eyed'oc, yic'tej yaj jun campamento chi'. A tzex tarivani, scolvajpax eyed'oc yic tzeyac'an ganar eb' eyajc'ol chi'. Max yal-laj to ay tas chuclaj ay d'a e cal chi', talaj tz'el Jehová chi' d'a e cal yuj jun chi'.

Juntzarxo ley

¹⁵ Tato ay junoc checab' tz'el elelal d'a spatrón, snib'ej tz'aj eyed'oc, mañ eyac' meltzaj d'a spatrón chi'.

¹⁶ Canocab' eyed'oc. Libre sic'lan junoc choñiab' b'aj sgana tz'aji. Malajocab' mach stzuntzani.

¹⁷ Malajocab' junoc viñ vinac, ma junoc ix ix d'a co cal syac'och sb'a ajmulal yic tz'och ejmelal d'a juntzarñ comon dios. ¹⁸ A q'uen tumin syac' ganar junoc ix ix, ma junoc viñ vinac d'a spatic yajmulal, mañ e cha yac' q'uen eb' b'aj syac' sti' yac'an d'a Jehová, yujto a jun b'eyb'al chi' te chach'ilel yuuj. ^{23.18}

¹⁹ Ayic tzeyac'an q'uen tumin majanil d'a junoc quetchoñab', mañ e c'an yune' q'ueen, ma yalñej tastac, mañ e c'an smajananub'al. ²⁰ A d'a junoc ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal syal e c'anan smajananub'al junoc tas tzeyac' smajnej. Axo d'a junoc quetchoñab', mañ e c'ana', yic vach' ol yac' svach'c'olal Jehová d'a eyib'ari d'a sat lum luum ol eyiquej chi'.

²¹ Ayic tzeyac'an e ti' d'a Jehová co Diosal, elarñhamel tze c'anab'ajej, yujto ol sc'anb'ej Jehová chi' d'ayex. Tato max eyac'a' tz'och e mul. ²² Tato malaj b'aj tzeyac' e ti' d'a Jehová chi' jun, malaj b'aj syal yoch e mul. ²³ Tato ay b'aj tzeyac' e ti' eyac'an jun, yovalil tzeyaq'uelc'ochi, icha val tas tz'el d'a e c'ool.

²⁴ Ayic tzex och d'a scal smunlajel junoc eb' quetchoñab', syal e loan sat yuva icha jantac snib'ej e c'ol e loani, palta max yal-laj eyic'anb'at jab'oc d'a yol e pa. ²⁵ Tato tzex och d'a scal strigo junoc eb' quetchoñab', syal e c'utzanelta ixim sjolom e c'uxu', palta max yal-laj tze jochelta ixim yed' q'uen jochlab' trigo yic tzeyic'anb'ati.

24

Sleyal puclajb'ail

¹ Tato ay junoc viñ vinac syic'laj sb'a yed' junoc ix ix, axo tz'ec' jab'oc tiempo, ay tas syab' viñ d'a spatic ix, mañxalaj sgana viñ d'a ix, syal spucan sb'a eb', palta yovalil syac' yumal yic puclajb'ail viñ d'a ix, slajvi chi' tz'elta ix d'a yol spat viñ chi'. ² Ayic toxo ix spuc sb'a ix yed' viñ, syal yic'an junocxo vinac ix. ³ Palta tato a junxo viñ syic' ix chi' schami, mato torñej mañxa sgana viñ d'a ix, syac'anpax yumal yic puclajb'ail viñ d'a ix, spechanelta ix viñ d'a yol spat, ⁴ maxtzac yal-laj yic'an ix viñ b'ab'el yetb'eyum chi', yujto mañ vach'oc tato syic'xi ix viñ. Chucxo d'a yol sat Jehová co Diosal. Yuj chi' mañ eyixtejb'at lum luum ol yac' Jehová chi' eyiquej.

Juntzarxo ley

⁵ Tato ay junoc viñ vinac toto ix och yetb'eyum, max yal-laj sb'at viñ d'a oval. Max yalpxalaj yoch viñ d'a junoc opisio. Jun ab'il libre tz'ajcan viñ d'a spat yic syac'an tzalajb'oc sc'ol viñ yed' ix yetb'eyum chi'.

⁶ Tato ay junoc mach smajnan tumin d'ayex, mañ e c'anec' smolino, ma scha' yuj smajananub'aloc. Tato icha chi' tze c'ulej, ichato tzeyamoch vaan sva'i.

23.18 **23.18** A d'a hebreo syala' to "tz'i", palta a jun tic syalelc'ochi eb' viñ vinac tz'em ajmulal yuj yoch ejmelal d'a juntzarñ comon dios.

⁷ Tato tz'ab'chaji to ay junoc viñ israel tz'elc'anb'at junoc yetchořab' yic tz'och schecab'oc, ma yic schořaneli, yovalil scham jun viñ elc'um anima chi', tz'el jun chucal chi' d'a e cal.

⁸ Tato ay mach b'aj spitzvichaař jun yab'il scuchan lepra, yovalil sc'anab'ajej sleyal jun yab'il chi', icha tz'aj yalan eb' sacerdote, aton juntzař ix valcan d'ayex. ⁹ Naeccoti tas sc'ulejnac ix María d'a yol b'e yuj Jehová co Diosal, ayic quelnaccot d'a Egipto.

¹⁰ Tato ay q'uen tumin tzeyac' smajnej junoc eyetanimail, mař ex och d'a yol spat tzeyic'anelta junoc tas yic scan smajananub'oloc q'ueen. ¹¹ Palta to tzex can d'a sti' spat, tze tařvan yic'anelta tas ol yac' smajananub'oloc q'ueen chi' d'ayex. ¹² Tato te meb'a' jun anima b'aj ix eyac' q'uen tumin chi' majanil, tato a sc'apac aycan smajananub'oloc q'ueen, mař eyamcan vanaj d'ay yic tz'ec' ac'val. ¹³ Ayic sq'uič'b'i tzeyac'an meltzajoc, q'uinaloc malaj tas sc'uej tz'ec' ac'val. Tato icha chi' tzeyutej, a jun anima chi' ol yal vach' lolonel d'a eyib'ař, vach' pax tzex can d'a yichař Jehová co Diosal.

¹⁴ Mař eyixtej eb' meb'a' smunlaj d'ayex, eb' eyetchořab', ma eb' ch'oc chořab'il ayec' d'a e cal. Tze tup eb' d'a jun c'u chi'. ¹⁵ Tze tup eb' e majan d'a junjun yemc'ualil, yujto yovalil sman eb' tas sva d'a jun c'u chi'. Tato maay, syal sb'a eb' d'a Jehová, axo yoch e mul d'a Jehová chi'.

¹⁶ Max yal-laj scham eb' mamab'il nunab'il yuj smul yuninal. Ařeja' eb' uninab'il chi', max yalpac'lj scham eb' yuj smul smam snun chi'.

¹⁷ Mař e c'ulej tas mař tojoloc d'a eb' ch'oc chořab'il ayec' d'a e cal, ma d'a eb' mařxa smam. Mař e c'anec' sc'apac eb' ix ix chamnacxo yetb'eyum yuj smajananub'oloc junoc tas smajnej. ¹⁸ Mocab' b'at satc'olal eyuuj to ec'nac oř checab'oc d'a Egipto, axo Jehová co Diosal oř ic'anelta ta'. Yuj chi' sval d'ayex to tze c'anab'ajej masanil juntzař checnab'il tic.

¹⁹ Tato ayic van e jochan ixim e trigo, sat e c'ool scan junoc manoja ixim d'a e patic, mařxo ex meltzaj eyic'cot ixim. Canocab' ixim ta', yic a eb' ch'oc chořab'il ayec' d'a e cal yed' eb' mařxa smam, ma eb' ix ix chamnac yetb'eyum, a eb' ol ec' sic'an ixim, yic vach' ol yac' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a eyib'ař yed' masanil tas tze c'ulej.

²⁰⁻²¹ Ayic tze b'ixan sat te' eyolivo yed' te eyuva, mař pilanoc tzeyutej e molanel sat te' d'a sc'ab'. A te' scan chi', mařxo ex meltzaj e molel te'. Yicxo eb' ch'oc chořab'il, eb' mařxa smam yed' eb' ix ix chamnac yetb'eyum yaji.

²² Mocab' b'at satc'olal eyuuj to a ex tic ec'nac ex checab'oc d'a Egipto. Yuj chi' sval d'ayex to tze c'anab'ajej masanil juntzař checnab'il svalcan tic d'ayex.

25

¹ Tato ay chavařoc anima syac' oval, yovalil sb'at eb' d'a yichař eb' yajal, yic sb'o yaj yoval eb' chi'. ² Tato a viř ay smul chi' smoj smac'ji, syalan viř juez to tz'ec' jichan viř d'a sat luum d'a yichař. Smac'ji viř ay smul chi' icha jantac smul chi'. ³ Ayic smac'ji viř chi', max yal-laj yec' d'a yib'ař 40 tz'uum tz'och d'a viř. Tato tz'ec' d'a yib'ař, mařxalaj yelc'och viř d'a yol sat anima syab'i.

⁴ Mař eyac'och spail sti' noc' noc' stec'vi trigo.

Sleyal d'a yib'ař junoc viř vinac syic' ix smu'

⁵ Tato ay chavařoc eb' viř vinac yuc'tac sb'a, junřej patil b'aj ay eb' viř, axo tz'aji scham junoc viř, mantalaj yuninal viř yed' ix yetb'eyum. A ix yetb'eyum viř chi', max yal-laj yic'an junocxo ch'oc vinaquil ix. Palta a viř yuc'tac viř yetb'eyum ix ix cham chi', a viř tz'ic'anxican ix. Icha chi' tz'aj sc'anab'ajan sleyal viř yuj ix smu' chi'. ⁶ A sb'ab'el unin eb' sjavi, a sb'i viř

yeth'eyum ix chamnac chi' tz'och d'ay, yic vach' max satel sb'i viñ d'a scal co choñab'. ⁷ Palta tato malaj sgana viñ syic' ix smu' chi' jun, syal sb'at ix d'a yichañ eb' juez yed' d'a yichañ eb' yichamtac vinaquil choñab', syalan ix icha tic: A viñ in mu' malaj sgana viñ sb'inajcan viñ yuc'tac d'a scal co choñab'. Max stac'laj viñ vic'an in b'a yed'oc icha d'a sleyal, tato xchi ix. ⁸ Slajvi chi' tz'avtaj viñ yuj eb' yichamtac vinaquil choñab' chi', sc'anb'an eb' viñ d'a viñ. Tato max yal sc'ol viñ syic' ix smu' chi', ⁹ sc'och ix d'a stz'ey viñ d'a yichañ eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' chi', syic'anel junoc xañab' viñ ix, stzub'anpax och ix d'a sat viñ, syalan ix: Icha tic tz'utaj eb' viñ malaj sgana syac'can b'inaj yuc'tac, xcham ix. ¹⁰ Yuj chi', a tz'aj sb'inaj yirñtilal viñ smu' ix chi' d'a scal co choñab', "yirñtil viñ ic'b'ilel xañab'", xcham eb' anima.

Juntzarxo ley

¹¹ Tato ay chavañoc eb' viñ vinac van yac'an oval, sjavi ix yeth'eyum junoc viñ yic scolan viñ yeth'eyum ix chi' snaani, tato a svinaquil viñ van smac'lan sb'a yed' viñ yeth'eyum ix chi' syamchaj yuj ix, stoc'ancot viñ ix, ¹² tato icha chi', mañxalaj nivanc'olal, xicjiel sc'ab' ix.

¹³⁻¹⁴ Mañ e c'an echlab' mañ tz'acanoc ayic tzex choñvaji, ma ayic tzex manvaji, ¹⁵ palta to a val echlab' tz'acan, yic vach' ol najatb'oc e q'uinal d'a lum lum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, ¹⁶ yujto malaj sgana co Diosal chi' d'a eb' max b'eyb'alan tojola.

Yovalil satjiel eb' amalecita

¹⁷ Naecoti, tas oñ yutej eb' cajan d'a choñab' Amalec ayic ayonec' d'a voltac b'e ayic toxo oñ elta d'a Egipto. ¹⁸ Tze naanpaxcoti to malaj jab'oc xivc'olal eb' d'a Dios. A eb' quetisraelal najat tzac'anto scot cuuj yuj c'unb'elal, ix laj miljicanham eb' yuj eb' aj Amalec chi'. ¹⁹ Yuj chi' ayic ol ex coljoquel yuj Jehová co Diosal d'a eb' ajc'ol oyanoch d'a spatictac lum lum ol ac'joc eyiquej chi', yovalil tze satel eb' yirñtil Amalec chi', mañxo ol b'inaj eb' d'a yolyib'arñq'uinal tic d'a junelñej. Mocab' b'at satc'olal jun checnab'il tic eyuuj.

26

Ofrenda d'a b'ab'el sat tas tz'avchaji

¹ Ayic cajan exxo ec' d'a sat lum lum ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, ² ayic tze molan b'ab'el sat eyavb'en d'a lum, tzeyic'anb'at d'a yol junoc mooch d'a jun lugar sic'b'ilel yuj Jehová yic tz'och scajñub'oc. ³ Ata' tzex c'och d'a yichañ eb' viñ ayoch sacerdotéal d'a jun tiempoal chi', tzeyalan icha tic: A ticnaic, scal d'a yichañ Jehová co Diosal to cajan orño d'a sat lum lum yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham, xe chi. ⁴ Axo junoc viñ sacerdote schaanec' jun mooch tzeyic'b'at chi', syac'anoch viñ d'a yichañ altar. ⁵ Slajvi chi' tzeyalan d'a yichañ Jehová co Diosal icha tic:

A eb' co mam quicham, arameo eb', jayvaññej sb'ey eb' yec'nac eb'. A yec'nac eb' chi', toñej sb'eyec' eb' d'a sat lum yed' noc' snoc'. Ijan chamnac eb' yuj vejel, yuj chi' b'atnac eb' d'a Egipto yed' jayvañ yuninal. Ata' ochnac eb' choñab'il, mañxo jantacoc ajnac sb'isul eb', te ay smay eb'.

⁶ Palta te ilb'ajc'ol utajnac eb' yuj eb' aj Egipto chi'. Yilnac val syaelal eb' ayic yac'jinacoch eb' d'a munlajel te ya.

⁷ Yuj chi', yalnac sb'a eb' d'a Jehová co Diosal, aton sDiosal eb' co mam quicham to scolvaj yed' eb'. Yab'nac Jehová chi' tas yalnac eb', yilannacpax munlajel te ya b'aj ayoch eb' chi'. Ilb'ajc'ol utajnac eb' b'aj ayoch checab'vumal.

8 Sch'oxannac spoder Dios to ayxo smay yilji, ayic yic'annac elta eb' d'a Egipto chi'. Satub'tac yilji tas sch'oxnac, laj xivnac eb' aj Egipto chi' yuuj.

9 Oñ yic'ancot d'a sat jun lum lum te yax sat tic.

10 Yuj chi' jun, tic squic'cot b'ab'el sat cavb'en d'a sat lum lum ix yac' Jehová co Diosal d'ayoñ, xe chi.

Slajvi eyalan juntzañ lolonel chi', tzeyac'anoch te' mooch chi' d'a yichañ Jehová co Diosal, tzex em cuman d'a yichañ. 11 Slajvi chi' tzex tzalaj val yed' eyal eyuninal yuj masanil tas ix yac' Jehová chi' d'ayex. Tzeyavtan cot eb' levita yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal.

A juntzañ Diezmo

12 A d'a junjun yoxil ab'il, tzeyac'an sdiezmoal masanil tas tzeyic' d'a tastac tzeyavej. Tzeyac'an d'a eb' levita, d'a eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal yed' d'a eb' meb'a' unin yed' eb' ix ix chamnac yetb'eyum, yic vach' ay tas sva eb' d'a e cal. 13 Junjunex tzeyal d'a yichañ Jehová co Diosal icha tic:

Toxo ix vic'canel d'a in pat masanil tas to ic yaji, aton d'a tas ix vic' d'a in munlajel d'a sat lum lum tic. Toxo ix vic'paxel yic eb' levita yed' yic eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal, eb' meb'a' unin yed' eb' ix ix chamnac yetb'eyum. Toxo ix in c'anab'ajej masanil tas ix ala', malaj junoc a checnab'il tic sb'at satc'olal vuuj. Malaj junoc to max in c'anab'ajej.

14 Malaj val jab'oc juntzañ chi' ix in va d'a sc'ual ayic ayin och d'a cusc'olal yuj chamel yed' d'a sc'ual mañ vach'oc vaj icha yalan ley. Maj valtejoch d'a eb' chamnac. Ix in c'anab'ajej masanil tas ix ala'.

15 Iloñemta d'a satchaañ, d'a lugar to ic yaji, ac' a vach'c'olal d'a quib'añ a oñ a choñab' Israel oñ tic yed' d'a sat lum lum te yax sat ix ac' d'ayoñ b'aj cajan oñ tic, icha ajnac ac'an a ti' d'a eb' co mam quicham, xe chi.

Yic Jehová yaj choñab' Israel

16 A Jehová co Diosal ix alan masanil juntzañ checnab'il yic tze c'anab'ajej yed' e b'eyb'alani. Tze c'anab'ajej d'a smasanil e c'ool yed' d'a smasanil e pensar. 17 Toxo ix eyal ticnaic to a Jehová e Diosal yaji. Ix eyac'an e ti' e c'anab'ajani, e b'eyb'alan schecnab'il, sc'ayb'ub'al yed' scachnab'il. 18 Axo pax Jehová tz'alani to a oñ israel oñ tic, schoñab'orixto icha ajnac yalancani, yuj chi' yovalil sco c'anab'ajej schecnab'il. 19 A Jehová chi' ol ex ac'anoch d'a nivac choñab'il, ol ex b'inaj d'a vach'il, nivan ol aj eyelc'och d'a yichañ juntzañxo nación sb'onac. Schoñab' ex paxi, sic'b'ilexpaxel yuuj, icha ix aj yalani, xchi viñaj Moisés chi'.

27

Q'uen q'ueen b'aj tz'ib'ab'ilcan ley'R'd'a yich lum vitz Ebal

1 A viñaj Moisés yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' ix alan juntzañ checnab'il tic d'a masanil eb' choñab':

A ticnaic, ol e c'anab'ajej masanil tas scalcan tic d'ayex. 2-4 Ayic ol ex c'axpajec' d'a a' Jordán yic ol ex och d'a sat lum lum te yax sat ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, icha ajnac yac'an sti' d'a eb' co mam quicham, tze b'ocanq'ue juntzañ q'uen nivac q'ueen d'a yich lum vitz Ebal, tzeyac'anoch q'ueen taan d'a q'ueen. Tze tz'ib'ancanoch masanil juntzañ c'ayb'ub'al svalcan tic d'ayex d'a q'ueen. Tze c'ulej jun tic ayic ayexxoc' ta'. 5-6 Tze b'oanpaxq'ue junoc altar d'a Jehová co Diosal. A q'uen q'ueen tzeyac'och chi' d'ay, mañ e mac'poj q'ueen, mañ e tzeypax tojlob'oc q'ueen. A d'a yib'añ jun altar chi' tze rüstz'a silab' d'a Jehová co Diosal. 7 Tzeyac'anpax

silab' sch'oxan e junc'olal yed' co Diosal chi'. Ata' tzex va d'a tzalajc'olal d'a yichañ Jehová chi'. ⁸ B'at ta satc'olal eyuj e tz'ib'ancanoch masanil juntzañ checnab'il svalcan tic d'ayex d'a juntzañ q'uen b'aj ol eyac'och q'uen taañ chi'. Te vach' tzeyutej e tz'ib'ancanochi yic chequel, xchi viñaj Moisés chi'.

⁹ A viñaj Moisés, ajun eb' sacerdote yirñtilal Leví yed'nac viñ, ix yalanxi viñ d'a eb' choñab' chi' icha tic:

Ex vetisraelal, numan tzex aji, ab'ec val tas ol vala': A ticnaic toxo orñ och val schoñab'oc Jehová co Diosal. ¹⁰ Yuj chi' yovalil tze c'anab'ajej juntzañ checnab'il yed' juntzañ sc'ayb'ub'al Jehová svalcanel tic d'ayex, xchi viñ.

¹¹ Añejtona' d'a jun c'u chi' ix yalpax jun checnab'il tic viñaj Moisés d'a eb' yetchoñab' chi':

¹² Ayic toxo ex c'expajec' d'a a' Jordán, a eb' yirñtilalcan Simeón, Leví, Judá, Isacar, José yed' Benjamín, tz'aj eb' d'a yich vitz Gerizim, yic syal vach' lolonel eb' d'a yib'añ eb' choñab'. ¹³ Axo pax eb' yirñtilalcan Rubén, Gad, Aser, Zabulón, Dan yed' Neftalí, tz'aj eb' d'a yich lum vitz Ebal yic syalan catab' lolonel eb' d'a yib'añ eb' choñab'. ¹⁴ Axo eb' yirñtilal Leví, te chaañ syal juntzañ lolonel tic eb' d'a eb' yetisraelal icha tic:

¹⁵ Catab'il mach sb'oan junoc yechel comon dios d'a te te', ma d'a q'uen q'ueen, syac'anocho d'a junoc lugar c'ub'eltac yic tz'och ejmelal d'ay. A juntzañ chi' yajb'ilel yuj Jehová, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

¹⁶ Catab'il mach malaj yelc'och smam snun d'a yol sat, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

¹⁷ Catab'il mach sq'uexan stz'acañil sluum yic stoq'uec' sluum junocxo mach, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

¹⁸ Catab'il mach tz'ac'an musansatil junoc anima max ujilaj yilani, axo d'a ch'oc b'eal scheccanb'ati, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

¹⁹ Catab'il mach sc'ulan tas mañ tojoloc d'a eb' ch'oc choñab'il, d'a eb' unin mañxa smam, ma d'a eb' ix ix chamnac yetb'eyum, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

²⁰ Catab'il mach smulan yed' ix yetb'eyum smam, yujto a mach sc'ulan icha chi', syac' q'uixvelal smam chi', xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

²¹ Catab'il mach smulan yed' noc' noc', xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

²² Catab'il mach smulan yed' schab'il yanab', yanab' yuj smam ma yuj snun, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

²³ Catab'il mach smulan yed' ix sñi', xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

²⁴ Catab'il mach smac'ancham junoc yetanimail d'a elc'altac, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

²⁵ Catab'il mach schaan tumin yic smac'ancham junoc anima malaj smul, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

²⁶ Catab'il mach max c'anab'ajan masanil schecnab'il Dios, xcham eb'. Axo masanil eb' choñab' chi' tz'alani: Ujocab'i, xcham eb'.

28

*Yaxilal d'a yib'añ eb' c'anab'ajum
(Lv 26.3-13; Dt 7.12-24)*

¹ Tato yel tze c'anab'ajej masanil schecnab'il Jehová co Diosal svalcan tic d'ayex, te nivan ol aj eyelc'och yuj Jehová chi' d'a yichari juntzarixo nación d'a yolyib'arig'uinal tic. ² Artejtona' tato tze c'anab'ajej Jehová co Diosal, ol e chapax masanil juntzari yaxilal ol val tic: ³ Ol yac' svach'c'olal d'a eyib'ari d'a yol e choñab' yed' d'a e munlajel. ⁴ Ol yac' svach'c'olal d'a yib'ari eb' eyuninal, d'a yib'ari tas tzeyavej, d'a yib'ari yune' noc' e vacax, yune' noc' e calnel yed' d'a yib'ari juntzarixo yune' noc' e molb'etzal noc'. ⁵ Ol yac' svach'c'olal d'a yib'ari tas ol eyaq'uem d'a yol e mooch yed' d'a yib'ari tas tze va'a. ⁶ Ol yac'an svach'c'olal d'a eyib'ari b'ajtac tzex eq'ui yed' yic tzex meltzajxi d'a e pat.

⁷ A Jehová ol ac'anoch eb' eyajc'ol d'a yol e c'ab' ayic ol yac'an oval eb' eyed'oc. D'a stzolal ol aj scot eb' d'ayex, palta saclemnac ol aj yel eb' elelal d'ayex.

⁸ Ol yac' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a yib'ari tastac tzeyic' d'a e munlajel yed' d'a yib'ari masanil tas tze c'ulej. Icha val chi' te tzalajc'olal ol ex ajec' d'a sat lum luum ol yac' Jehová chi' d'ayex.

⁹ Tato tze c'anab'ajej masanil schecnab'il Jehová chi', tze b'eyb'alani, ol ex yalñejojch schoñab'oc to sic'b'ilex el yuuj, icha ajnac yalani. ¹⁰ Axo eb' anima d'a masanil nación d'a yolyib'arig'uinal tic, ol vojtaquejel eb' to sic'b'il ex el yuj Jehová, ol xiv eb' d'ayex. ¹¹ A Jehová chi' ol ex xajananoc: Tzijtum ol aj eyuninal yed' yune' noc' e molb'etzal noc', jantac ol aj sat eyavb'en d'a lum luum yac'nac sti' d'a eb' co mam quicham to ol yac' d'ayex. ¹² Ol yac'ancot ñab' d'a yib'ari lum luum tic d'a stiempoal, icha jantac tz'och yopisio. Te vach'xoñej ol aj e munlajel. Masanil tastac ay d'ayex, ol te q'uib'chaari, masanto ol yal eyac'an majanil d'a tzijtumoc nación. A exxo pax tic, malaj tas ol e c'an e majnej d'a junocxo mach. ¹³ Tato ol e c'anab'ajej masanil schecnab'il Jehová co Diosal, aton masanil juntzari svalcan d'ayex tignaic, sat ol ex aj d'a eb' ch'oc nacional chi', axo eb' spatictac ol ajcan eb'. Nivan ol aj eyelc'och d'a yib'ari eb'. Malaj b'aj ol ex ac'joc ganar yuj eb'. ¹⁴ Icha chi' ol ex ajoc, tato max eyiq'uel e b'a d'a spatic schecnab'il Jehová, tato max ex och tzac'an d'a spatic comon dios, yic tzeyac'anem e b'a d'ay.

Yaelal d'a yib'ari eb' pit
(Lv 26.14-46)

¹⁵ Palta tato mañ ol e c'anab'ajej masanil schecnab'il yed' sc'ayb'ub'al Jehová co Diosal, aton juntzari van valan tic d'ayex, ol ja val juntzari catab' tic d'a eyib'ari: ¹⁶ Te chuc eyic d'a yol e choñab' yed' d'a e munlajel. ¹⁷ Syalelc'ochi to malaj tas ol eyic' d'a e munlajel chi', malaj pax tas ol e va'a. ¹⁸ Ol javoc yaelal d'a yib'ari eb' eyuninal, malaj svach'il ol aj sat eyavb'en. Mañ ol q'uib' yune' noc' e vacax, yune' noc' e calnel, yune' noc' e chiva yed' masanil noc' e molb'etzal noc'. ¹⁹ Chuc eyic b'ajtacñej tzex eq'ui yed' yic tzex meltzajxi d'a e pat.

²⁰ Ol yac'cot yaelal Jehová yed' ilc'olal d'a eyib'ari. Toxoñej ol ex somchajel d'a masanil tastac ol e c'ulej. Elañichamel ol ex satel yuj chucal tze c'ulej yuj eyactancan Jehová chi'. ²¹ A Jehová ol ac'ancot juntzari ilya te ov d'a eyib'ari, masanto ol ex satel d'a sat lum luum b'aj ol ex cajnaj chi'. ²² Ol yac'paxcot yab'il yab'il Jehová chi' to ol ex cham yuuj, c'ac'al ilya te chuc yed' e malq'uei. Axo eyavb'en ol tacjoqueloc. Mañxo ol yac'laj ñab', taquirñ ol aj smasanil. Ol och tz'aub' d'a e munlajel masanto ol yal e sateli. ²³ Mañxalaj ñab' ol cot d'a satchaan. Mañxo ol yac'laj sat eyavb'en d'a lum luum chi'. ²⁴ Mañxalaj ñab' ol yac'a'. Axoñej lum pococ yed' q'uen arena ol em yuj Jehová co Diosal, masanto ol ex sateloc. ²⁵ A Jehová chi' ol ex ac'anoch d'a yol

sc'ab' eb' eyajc'ool. D'a stzolah ol aj e b'at d'a oval, axo ol ajoc, sacleminac ol aj eyel d'a eb'. Ol sat sc'ool masanil nación d'a yolyib'arñ'q'uinal tic ayic ol yab'an eb' tas ol ex ic'anoc. ²⁶ A noc' ostoc yed' noc' caltacte'al noc' ol chianb'at e nivanil. Mañxalaj mach ol xib'tan noc' d'ayex.

²⁷ A Jehová ol ac'an c'ab'at e nivanil yuj mal yab'il, icha val ajnac eb' aj Egipto. Ol q'uepax quisc'oy d'ayex yed' yaxc'a yed' q'uilaj yab'il, mañxalaj yañal juntzañ ilya chi'. ²⁸ Ol ex quistalaxoc, ol somchajel e c'ool, mañxo ol yal-laj eyilani. ²⁹ Toxoñej ol ex ec' machmon d'a chimc'ualil, icha tz'aj yec' machmon eb' max ujtaxon yilani. Axo d'a masanil tas ol e c'ulej, mañxalaj tas ol elc'och d'a vach'il. Ol ex te ixtaxeloc. Ilb'ajc'olxoñej ol ex ajoc. Mañxalaj mach ol ex colanoc. ³⁰ A mach ol sb'o strato snupnaj yed' junoc ix ix, ch'ocxo mach ol vay yed' ix. Ol e b'oq'ue junoc e pat, palta mañxo ol ex cajnaj d'a yool. Ol eyavej junoc eyuva, palta mañxo ol e lo sat. ³¹ D'a val eyichañ ol smilcham noc' e vacax eb' ajc'ool, palta mañ ol e chi' jab'oc schib'ejal noc'. D'a eyichañ ol yic'b'at noc' e b'uru eb', mañxo ol yac' meltzaj noc' eb' d'ayex. Ol yic'b'at noc' e calnel eb', mañxalaj mach ol yal scolancan noc' d'a eb'. ³² Eyichañ val ol b'atcan eb' eyuninal yed' eb' ix eyisil d'a yol sc'ab' eb' ch'oc choñab'il. Toxoñej ol ex c'unb'oc e maclan sjax eb', palta mañxa jab'oc tas syal eyuuj. ³³ A eb' anima mañ eyojtacoc, a eb' ol satanel masanil sat eyavb'en yed' jantac e munlajel. Ol ex ixtaj val, ob'iltaxoñej ol ex ajoc. ³⁴ Ayic ol eyilan masanil juntzañ chi', toxoñej ol ex quistalaxcanoc. ³⁵ Ol yac' val cot yaelal Jehová d'a eyib'arñ, ol q'ue yab'il yaxc'a d'a sjolom e penec, d'a e xub' yed' d'a masanil e nivanil. Mañxo ol arñtaj jun ilya chi' eyuuj.

³⁶ Ol ex ic'jocb'at yuj Jehová chi' yed' e reyala sic'b'iloch eyuuj d'a junoc nación to mañ eyojtacoc, mañ yojtacocpax eb' e mam eyicham. Ata' ol eyaq'uem e b'a d'a juntzañ comon dios b'ob'il d'a te te', ma d'a q'uen q'ueen. ³⁷ Ol sat sc'ol juntzañxo nación yab'an tas ol ex utajoc. Ol aljoc e pecal, ol ex b'uchjoc yuj juntzañ choñab' b'aj ol ex yic'b'at Jehová chi'. ³⁸ Te nivan iñat ol eyavej, palta jab'ñej sat ol e molo', arñej noc' c'ulub' ol c'uxanb'atoc. ³⁹ Ol eyavej eyuva, ol e mesani, palta mañ ol e b'ixlaj sat, malaj vino ol eyuq'uej, arñej noc' yaxtaj ol lajaneloc. ⁴⁰ Ay te' olivo d'a sat e luum, palta malaj yaceital te' ol e c'ana' yujto toñej ol c'ajb'anel sat te'. ⁴¹ Ay eyuninal, ay eyisil, palta mañ ol ajlaj eb' eyed'oc, yujto ol ic'jocb'at eb' d'a juntzañxo nación. ⁴² Masanil te te' syac' sat d'a e choñab', pilan ol lajvoquel te' yuj noc' c'ulub'. ⁴³ A eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a e cal, nivanxo ol aj yelc'och eb' d'a eyichañ, a exxo tic, mañxalaj ol aj eyelc'ochi yujto ol ex lajvoquemoc. ⁴⁴ A eb' chi', ay tas ol yal yac'an eb' majanil, palta a exxo tic, mañxalaj tas d'ayex. A eb' sat ol aj d'ayex, a exxo tic spatictaquil ol ex ajcanoc.

⁴⁵ Masanil juntzañ yaelal tic ol ja d'a eyib'arñ. Ol eyab'xoñej syail masanto ol yal e sateli, yujto maj e c'anab'ajej masanil schecnab'il yed' sc'ayb'ub'al Jehová coc Diosal ix yac' d'ayex. ⁴⁶ A juntzañ yaelal tic sch'oxcot yoval sc'ol Dios d'ayex yed' d'a eb' eyiñtilal d'a masanil tiempo. ⁴⁷ Yujto maj eyaq'uem e b'a d'a Jehová coc Diosal d'a tzalajc'olal yed' d'a smasanil e c'ool ayic ix yac'an svach'c'olal d'a eyib'arñ, ⁴⁸ yuj chi' yovalil ol eyac' servil eb' ajc'ool ol yac'cot d'ayex, ol eyab' syail vejel, taquirñial, mañ pichulal yed' masanil yaelal. Ol eyab' val syail yuj eb' eyajc'ool chi' masanto ol yal e sateli.

⁴⁹ A eb' anima d'a junoc nación te najat b'aj slajvic'och yolyib'arñ'q'uinal tic, a eb' ol yic'cot Jehová d'ayex, yelc'olal ol aj scot eb' icha sjeñvi noc' ch'acb'a. Ch'oc ti'al syal eb', mañ ol eyab'laj tas ol yal eb'. ⁵⁰ Te oval anima eb'. Malaj yelc'och eb' icham anima yed' eb' unin d'a eb'. ⁵¹ Ol schib'at yune' noc' e molb'etzal noc' eb', ol sloanb'at sat eyavb'en te' eb', masanto ol ex ixtajval.

Mařxalaj e trigo, e vino, eyaceite, ma yune' noc' e vacax yed' yune' noc' e calnel ol to can yuj eb', artej to ol ex cham yuj vejel.

⁵² Ol och oyan eb' ajc'ol chi' d'a spatictac e chořab'. Ol javoc eb' d'ayex masanto ol yal yem lařınaj smuroal e chořab' chaarı yajq'uei yed' b'aj scol sb'a eb' soldado ayoch yipoc e c'ool. Masanil juntzař chořab' ol yac' Jehová co Diosal d'ayex, ol laj yoymitej eb'. ⁵³⁻⁵⁵ Ayic ol laj oymaj eb' ajc'ol chi' d'a e chořab' chi', axo yuj vejel ol e chianb'at eyuninal yed' eyisil ix yac' Jehová co Diosal. Vach'chom ay junoc vinac d'a e cal te vach' syutej sb'a, palta yuj vejel chi' ol schib'at yuninal. Mař ol yac' jab'oc d'a yuc'tac, d'a ix yetb'eyum to xajan yuuj yed' d'a juntzařıxo yuninal olto canoc. ⁵⁶⁻⁵⁷ Vach'chom ay junoc ix ix mař comonoc syutej sb'a d'a e cal, te b'eyum ix, malaj b'aj tz'em yoc ix d'a sat luum, ayřeıoch xařıab' ix, palta yujto mařıxa tas sva ix yuj b'aj oyanoch eb' ajc'ol d'a spatictac e chořab' chi', ol schib'at yune' ix toto tz'alji yed' smoj yune' chi'. Mař ol yac' jab'oc ix d'a viř yetb'eyum, ma d'a juntzařıxo yune'.

⁵⁸ A Jehová co Diosal te vach', te ay smay, palta tato malaj yelc'och d'ayex, mař ol e b'eyb'alejpax masanil juntzařı checnab'il tz'ıb'ab'ilcan tic, ⁵⁹ ol yac' val cot nivac yaelal co Diosal chi' d'a eyib'ařı yed' d'a yib'ařı eyıřıltilal. A val ilya te chuc ol yac' d'a eyib'ařı to mařxalaj yařal. ⁶⁰ Ol cot val juntzařı ilya d'a eyib'ařı, ıcha val juntzařı ilya ic'annac eb' aj Egipto, aton juntzařı b'aj te xıvnc ex. Mařıxo ol el-laj juntzařı yaelal chi' d'a eyib'ařı. ⁶¹ Ayto juntzařıxo yaelal max b'ınajlaj d'a juntzařı slolonel Dios tic ol javoc d'a eyib'ařı yic tzex sateli. ⁶² A ex val tic ex vetisraelal, te nıvanxo e b'ısul, lajan exxo ıcha q'uen c'anal d'a satchaarı, palta ol ex sateloc. Mařıxo nıvanoc ol ajcan e b'ısul, tato mař ol e c'anab'ajej Jehová co Diosal. ⁶³ Icha ix aj stzalaj sc'ol sch'oxan svach'olal d'ayořı, ix yac'an q'uib' co b'ısul, ıcha pax chi' ol aj stzalaj sc'ol yuj e sateli. Elařıchamel ol aj ex yic'anıel d'a lum luum b'aj toxo ol ex cajnaj tic. ⁶⁴ A ex olto ex canoc, a Jehová ol ex saclemancanb'at b'ajtac slajvic'och yolyıb'ařıq'uinal tic. Ata' ol ex och ejmelal d'a juntzařı comon dios b'ob'il d'a te te', ma d'a q'uen q'uen, aton comon dios b'aj max eyaq'uem e b'a, mař yac'nacocpaxem sb'a eb' co mam quıcham d'ay. ⁶⁵ Ayic ayex ec' d'a juntzařı naćıon chi', mař ol eyic' jab'oc eyip, malaj jab'oc tas b'aj ay eyalan eyico'. Yujto d'a xıvc'olal ol ex ajec' yuj Jehová ta', cuseltacxořeıj ol aj yilji e sat yuj ilc'olal. ⁶⁶ Xıvc'olal ol ex ajec' d'a masanil tiempo yuj e chamel. Ol ex te xıv d'a c'ualil yed' d'ac'valil. ⁶⁷ Ol ex te xıv val sic'lab'il yuj juntzařı te ay smay ol eyıla'. A d'a q'ııřıb'alil ol eyala': Tzoc val q'ııc'b'i, xe chama. Axo d'ac'valil ol eyalanxi: Tzoc sach'i, xe chama. ⁶⁸ Vach'chom ix yal Jehová to mařıxa b'aq'ııřı tzex meltzaj d'a Egipto, palta a ol ex ac'anxıb'at ta' d'a yol barco. Ata' ol e chořoch e b'a schecab'oc eb' eyajc'ol chi', palta mařxalaj mach ol ex mananoc, xchi viřıaj Moısés chi' d'a eb'.

29

¹ A juntzařı lolonel yic trato ix schec Jehová yal viřıaj Moısés d'a eb' yetisraelal ayic ayec' eb' d'a yol smach'en Moab. Stz'acub' sb'a juntzařı tic yed' trato ix sb'ol Jehová yed' eb' d'a lum vıtz Horeb.

Juntzařı cachnab'il

² Ix smolb'ej masanil eb' yetchořab' viřıaj Moısés, ix yalan viřı d'a eb' ıcha tic:

A ex tic, eyılınac val tas utajnac viřı sreyal Egipto yed' eb' ayoch yajalıl yed' viřı yed' masanil smach'en Egipto chi' yuj Jehová. ³ Testigo eyaj d'a juntzařı yaelal yed' tas satub'tac yilji sc'ulejnac Jehová chi'. ⁴ Palta masanto ticnaic maxto yac'laj eyojtaquejeli tas syalelc'och juntzařı chi'. ⁵ 40 ab'il ix ex in

cuchb'ej d'a taquiñ luum. A d'a jun tiempoal chi', maj lajvoquel-laj e pichul, maj lajvoquel-laj e xañab'. ⁶ Maj e valaj ixim pan, maj eyuc'laj vino, ma yal sat te' avb'en te' pajb'inac, yic vach' snachajel eyuuj to a Jehová aton co Diosal.

⁷ Ayic ix oñ javi d'a jun lugar tic, ix elta viñaj Sehón sreyal Hesbón yac' oval qued'oc yed' viñaj Og sreyal Basán, palta ix cac' ganar eb'. ⁸ Ix quic'ancan sluum eb', ix cac'an d'a eb' yirñtilal Rubén, d'a eb' yirñtilal Gad yed' d'a nañalxo eb' yirñtilal Manasés. ⁹ Yuj chi', c'anab'ajejec e b'eyb'alan jun trato tic, yic vach'ñej ol aj eyelc'och d'a masanil tastac ol e c'ulej.

¹⁰ A ticnaic, tic val molan oñ ec' d'a yichañ Jehová co Diosal. Masanil eb' yajal d'a eyirñtilal, eb' yichamtac vinaquil choñab', eb' ay yopisio yed' masanil eb' quetisraelal: ¹¹ Eb' viñ vinac, eb' vñiz, eb' ix ix yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a co cal, aton eb' c'atzizvum yed' eb' cuchum a', ¹² molan oñ eq'ui yic vach' sco chacan strato Jehová co Diosal b'aj syac'can sti' d'ayoñ. ¹³ A val ticnaic scheclajcaneli to tzoñ ochcan schoñab'oc Jehová co Diosal, axo tz'ochcan co Diosaloc, icha yutejnac yac'an sti' d'a viñaj Abraham, d'a viñaj Isaac yed' d'a viñaj Jacob, aton eb' co mam quicham. ¹⁴ Mañocñej qued' a oñ molan oñ ec' tic sb'oc jun trato tic Jehová chi', ¹⁵ palta yed' pax eb' quirñtilal toto ol ayic. ¹⁶ A ex tic eyojtac val sic'lab'il tas val aj quac'nac d'a Egipto yed' tas ajnac co c'axpajec'ta d'a yol smac'b'en juntrato nación d'a yoltac b'e. ¹⁷ Ata' quilnac juntzarñ comon dios, juntzarñ yechel nab'a te', nab'a q'ueen, nab'a plata yed' nab'a oro, te chuclaj sc'ulej juntzarñ anima chi', ayic tz'och eb' ejmelal d'ay. ¹⁸ Comonoc malaj junoc anima d'a co cal tic, vinac, ma ix, ma junoc yirñtilal eb' quetchoñab' tz'actancan Jehová co Diosal, axo d'a sdiosal juntzarñ nación chi' tz'och ejmelal. Tato icha chi' sc'ulej, lajan icha junoc yib' te' svolani, a svol chi' te c'a, scham anima yuuj. ¹⁹ Tato ay junoc mach d'a co cal tic te ñican syutej sb'a snaani, slajvi yab'an tas tz'ajcan jun trato tic, syalan icha tic: Vach'chom tzin pitej in b'a tzin c'ulan masanil tas snib'ej in c'ool, palta malaj tas ol in ic'anoc, tato xchi, ol cot yaelal d'a quib'arñ co masanil vach'chom vach' oñ, ma chuc oñ. ²⁰ Yuj chi' mañxo ol ac'joclay nivanc'olal jun anima chi' yuj Jehová, a yoval sc'ol ol javoc d'a yib'arñ jun anima chi'. A masanil juntzarñ yaelal tz'ib'ab'ilcan tic, a' ol cot d'a yib'arñ, ol satjocpaxel yirñtilal d'a sat lum luum tic yuj Jehová. ²¹ A Jehová chi' ol ic'anel jun anima chi' d'a scal masanil yirñtilal eb' quetisraelal, ol yac'anoch yaelal d'a yib'arñ, yuj chi' masanil yaelal sb'inaj d'a trato b'aj tz'ib'ab'ilcan masanil ley, ol cot d'a yib'arñ jun anima chi'. ²² A eb' eyirñtilal d'a b'aq'uirñ yed' juntzarñixo anima ch'oc choñab'il ol cot d'a najat, ol yil val yaelal eb' yed' ilya ol yac'cot Jehová d'a yib'arñ lum luum tic. ²³ Ol yil eb' to a lum luum chi' tz'anac luum smasanil, añej q'uen azufre yed' atz'am atz'am ay d'a luum. Mañxalaj tas ol yal yavchaj d'a luum. Mañxalaj tas ol q'uib' d'a luum, vach'chom arñ añc'ultac mañxo ol q'uib'laj arñ. Icha val ajnac satel juntzarñ choñab' yuj yoval sc'ol Jehová, aton Sodoma, Gomorra, Adma yed' Zeboim, icha val chi' ol aj lum e luum tic.

²⁴ Yuj chi', masanil anima d'a yolyib'arñq'uinal tic ol sc'anb'ej eb': ¿Tas yuj icha chi' ix yutej jun choñab' chi' Jehová? ¿Tas yuj ix te cot val yoval sc'ol d'a eb'? xcham eb' anima chi'. ²⁵ Axo ol laj spacan juntzarñixo eb': Icha chi' ix aj jun choñab' chi', yujto ix yactejcan strato Jehová eb', aton trato sb'onac Jehová chi' yed' eb' smam yicham eb', ayic yic'jinaquelta eb' d'a Egipto. ²⁶ Ix och eb' ejmelal d'a comon dios b'aj max yac'taxonem sb'a eb', mañoc Jehová ix alan d'a eb' to tz'och eb' ejmelal d'a juntzarñ chi'. ²⁷ Yuj chi' ix cot yoval

sc'ol Jehová chi' d'a yib'añ jun choñab' chi', ix cot masanil juntzañ catab' tz'ib'ab'ilcan d'a strato d'a yib'añ eb'. ²⁸ Ix yiq'uel jun choñab' chi' yed' yoval sc'ool, ix yac'ancanb'at eb' d'a scaltac juntzañxio nación, ichaton van yuji ticnaic, xcham eb' ol pacan jun lolonel chi'.

²⁹ Ay val tas mañ cojtacoc, a juntzañ chi', yic Jehová co Diosal yaji. Palta ay tas ac'b'il cojtaquejel yed' eb' cuninal, aton masanil juntzañ c'ayb'ub'al tic yed' cachnab'il yic sco c'anab'ajej d'a masanil tiempo.

30

A Dios syac' sti' yac'an nivanc'olal

¹ Ayic ol ujoc masanil juntzañ tas ix val tic d'ayex, aton svach'c'olal Jehová co Diosal yed' pax scatab' yuj e paticaneli, palta tato ol sna sb'a e c'ol ayic ayexxo ec' d'a masanil nación b'aj ol ex yac'canb'ati, ² tato yed' smasanil e c'ool yed' pax smasanil e pensar tze c'anab'ajan yed' eb' eyuninal icha val tz'aj valancan tic d'ayex, ³ ol sq'ueux spensar co Diosal chi', ol yac'anxi svach'c'olal d'ayex. Ol oc'pax sc'ol d'ayex, ol ex smolb'anxicot b'aj ix ex saclemcanb'at chi'. ⁴ Vach'chom ex saclemcanb'ati, ix laj ex c'ochcan b'aj slajvic'och yolyib'arñq'uinal tic, ato ta' ol ex yic'xicot Jehová co Diosal chi'. ⁵ Ol ex smolb'anpax b'aj ec'nac cajan eb' co mam quicham. Ata' ol ex ajxoc. Ec'b'al nivan ol aj e b'eyumal yed' e b'isul yuj Jehová chi' d'a yichañ eb' co mam quicham chi'. ⁶ Ol yac'och yechel strato Jehová d'a e pensar yed' d'a spensar eb' eyintilal yic ol e xajanej d'a smasanil e c'ool yed' d'a smasanil e pensar yic vach' ol ex ajoc. ⁷ Axo Jehová chi' ol ac'anb'at masanil catab' tic d'a yib'añ eb' ajc'ol ix chichonoch sc'ol d'ayex, eb' ex ixtani. ⁸ A exxo tic, ol ex meltzajxoc d'a yol sc'ab' Jehová e c'anab'ajan masanil schecnab'il svalcan tic d'ayex. ⁹⁻¹⁰ Yuj chi', te b'eyum ol ex ajxoc yuj Jehová chi', ol yac'an svach'c'olal d'a yib'añ tastac tze c'ulej, d'a yib'añ eyuninal yed' noc' e molb'etzal noc' yed' d'a e munlajel. Tato tze c'anab'ajej masanil tas syal Jehová, masanil schecnab'il yed' c'ayb'ub'al tz'ib'ab'ilcan tic, tato d'a smasanil e c'ool yed' d'a smasanil e pensar tzeyac'och e b'a d'a yol sc'ab', ol tzalaj sc'ol yac'an svach'c'olal d'ayex, icha ajnac yac'an tzalajb'oc sc'ol yed' eb' co mam quicham.

Sic'lejec e q'uinal

¹¹ A juntzañ checnab'il svac' eyojtaquejel tic, mañ ajaltacoc co c'anab'ajani, mañ najatoc ayel d'a co tz'ey. ¹² Mañoc d'a satchaañ ay, yic vach' max eyal icha tic: ¿Mach val syal sq'uec'och d'a satchaañ yic sb'at yic'anemta jun checnab'il tic, syac'an cojtaquejeli, yic vach' sco b'eyb'alej? max yal eyalan icha chi'. ¹³ Añejtona', mañocpax d'a sc'axepal a' mar ay, yic max eyal icha tic: ¿Mach syal sc'axpajec' d'a a' mar chi', yic sb'at yic'ancot d'ayoñ, syac'an cojtacaneli sco b'eyb'alani? max yal eyalan icha chi'. ¹⁴ Ocxo jun, a jun checnab'il tic ayec' d'a co cal, scalub'tañej, ayapach d'a co pensar, yic vach' sco c'anab'ajej.

¹⁵ A ticnaic, tic val svac' e sic'lej tas tze nib'ej: ¿Am q'uinal yed' vach'il, mato a' catab' yed' chamel? ¹⁶ Tato tze c'anab'ajej masanil tas svalcan tic d'ayex, tze xajanan Jehová co Diosal, tzex ochrñej tzac'an yuuj, tze c'anab'ajan schecnab'il yed' sc'ayb'ub'al, vach' ol ex ajoc, tzijtum ol aj sb'isul eyuninal. Ichato chi' ol yac'an syaxil Jehová co Diosal d'a eyib'añ d'a sat lum lum b'aj van eyoch tic yic tze mach'enej. ¹⁷ Tato max e cha eyab' juntzañ tic jun, palta to tze b'ec e b'a e montajb'at d'a spatic comon dias, tzex em cuman d'ay, ¹⁸ tato icha chi', val d'a jun rato tic svalcan d'ayex to ol ex chamoc. Mañxo ol najtilax e q'uinal d'a sat lum lum ol eyiquej chi' ayic ol ex c'axpajcanec' d'a a' Jordán.

¹⁹ Val d'a jun c'u tic svac' canoch satchaari yed' lum lum tic testigoal to svac' e sic'lej tas tze nib'ej, am e q'uinal yed' vach'il, mato a catab' yed' chamel. Palta sic'lejec e q'uinal, yic vach'rijei tzex aj yed' eb' eyirtilal. ²⁰ Tze xajanej Jehová co Diosal. Tze c'anab'ajej, mañ eyacteycani, yuj chi' ol e cha e q'uinal, najtil ol ex ec' d'a sat lum lum yac'nac sti' yac'an d'a eb' co mam quicham, aton d'a viñaj Abraham, d'a viñaj Isaac yed' d'a viñaj Jacob, xchi viñaj Moisés chi'.

31

Ix ac'jioch yopisio viñaj Josué (Nm 27.12-23)

¹ Ix yalanxi viñaj Moisés d'a eb' choñab' israel icha tic:

² Ayxo 120 ab'il in q'uinal, mañixa val vip in b'eyec' ex in cuchb'ej, añejtona' toxo ix yal Jehová d'ayin to mañixo ol in c'axpajec' d'a a' Jordán tic. ³ Palta a Jehová ol b'ab'lajrijei d'a eyichaari, ol satanel masanil juntzaari choñab' ayec' b'aj ol ex c'och chi'. A exxo ol ex cajnajcan d'a slum eb'. Axo viñaj Josué ol ex cuchb'anoc, icha ix aj yalan Jehová d'ayex. ⁴ A Jehová chi' ol satanel eb' anima d'a juntzaari choñab' chi', icha ix aj satanel eb' viñi sreyal amorreo, aton viñaj Sehón yed' viñaj Og yed' eb' yetchoñab' eb'. ⁵ A ol ac'anoch juntzaari nación chi' d'a yol e c'ab', ol e satanel eb' icha ix aj valan d'ayex. ⁶ Tec'b'ejec e b'a, mañ ex xivoc ayic ol e chalan e b'a yed' eb' ajc'ol chi', yujto a Jehová co Diosal ayoch eyed'oc. Mañ e na' to ol ex actajcan yuuj, mañ ol ex yac'canlaj e ch'ocoj, xchi viñi.

⁷ Ix lajvi chi', ix yavtancot viñaj Josué chi' viñi. D'a yichaari masanil eb' choñab' israel ix yal viñi d'a viñi icha tic:

Tza tec'b'ej val a b'a, mañ ach xivoc, yujto a ach ol ic'b'at jun choñab' tic d'a sat lum lum yac'nac sti' Jehová yac'an d'a eb' co mam quicham. A ach ol ac'can junjun macaari eb' d'a smach'en. ⁸ A Jehová ol b'ab'laj uuj. Ayñejec' ed'oc, mañ ol ach yacteycanlaj, yuj chi' mañ ach xivoc, mañ ach meltzaj d'a a patic, xchi viñaj Moisés chi' d'a viñi.

Tz'avtaj ley d'a yuctaquil ab'il

⁹ Ix stz'ib'an juntzaari tic viñaj Moisés chi', ix yac'ancan viñi d'a yol sc'ab' eb' sacerdote yirtilal Leví tz'ic'anb'at scaxail strato Jehová yed' d'a masanil eb' viñi yichamtac vinaquil choñab' Israel. ¹⁰⁻¹¹ Ix yalan viñi icha tic:

Ayic slajvi yuctaquil ab'il, d'a yol ab'il yic slajvican b'oc, ayic molanec' masanil anima d'a yichaari Jehová d'a jun lugar sic'b'ilal yuuj d'a juntzaari sc'ual q'uiri chinama, ata' tz'avtaj ley tic yab' masanil anima. ¹² Smolb'ej sb'a masanil anima, eb' viñi vinac, eb' ix ix yed' eb' cotac unin yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a e cal. Tze molb'ej e b'a yuj eyab'ani yed' eyojtanel masanil tas syal jun ley tic, yic vach' ay yelc'och Jehová co Diosal d'a yol e sat, yic tze c'anab'ajan tas syala'. ¹³ Icha pax chi' eb' eyirtilal manto ojtannacoc jun ley tic, ol yab'can eb' yic vach' ay yelc'och Jehová chi' d'a yol sat eb' d'a masanil tiempo d'a sat lum lum ol eyiquej d'a sc'axepalec' a' Jordán tic, xchi viñaj Moisés chi'.

Slajvub' checnab'il R'ix yac' Jehová d'a viñaj Moisés

¹⁴ Ix yalan Jehová d'a viñaj Moisés chi' icha tic: Vanxo sc'och stiempoal yic ol ach chamoc. Yuj chi' avtejcot viñaj Josué, tzex b'at d'a in cajnub' b'aj tzin ch'ox in b'a yic vach' ol vac' canoch yopisio viñi, xchi d'a viñi. Ix b'at viñaj Moisés yed' viñaj Josué chi'. ¹⁵ Ata' ix sch'ox sb'a Jehová chi' d'a eb' viñi d'a scal jun nivan asun ix och moyan d'a sti' cajnub' chi'. ¹⁶ Ix lajvi chi', ix yalan

d'a viñaj Moisés chi' icha tic: A ach tic toxo ol ach chamoc. Slajvi chi', a jun choñab' tic ol ochcan tzac'an eb' yuj juntzarñ yechel scomon diosal juntzarñ choñab' ay d'a spatic yicharñ b'aj ol c'och eb'. Ol in yactejean eb', ol yixtanb'at intrato eb' ix in b'o yed'oc. ¹⁷ Yuj chi', ol cot voval d'a eb', ol vactancan eb' sch'ocoj. Mañixo ol vab' tas ol yal eb'. Mañixo jantacoc yaelal ol cotcan d'a yib'arñ eb', masanto ol yal eb' icha tic: ¿Tas val yuj scab' syail? Yuj am to mañixoy ayoc ec' co Diosal d'a co cal, xcham eb'. ¹⁸ Ayic ol yab'an juntzarñ yaelal chi' eb', ol viq'uel in b'a d'a scal eb' yuj masanil chucal sc'ulej, yuj pax to tz'och eb' ejmelal d'a juntzarñ yechel chi'.

¹⁹ A ticnaic jun, tz'ib'ejec jun b'it ol val d'ayex, ol e c'ayb'an eb' eyetchoñab' Israel tic d'ay, ol sb'itan eb' yic svac'och testigoal d'a yib'arñ eb'. ²⁰ Ayic ol lajvoc vic'anoch eb' anima tic d'a sat lum luum te yax sat chi', lum vac'nac in ti' vac'an d'a eb' e mam eyicham, ol va eb' sic'lab'il, ol b'aq'uechb'oc eb'. Ol lajvoc chi', ol b'at eb' d'a spatic juntzarñ comon dios. Ol och eb' ejmelal d'a juntzarñ chi'. Ol in spaticanel eb', ol yixtanb'at intrato eb' in b'onac yed'oc.

²¹ Ayic ol javoc jantac yaelal yed' ilc'olal d'a yib'arñ eb', a jun b'it tic ol ac'an testigoal d'a yib'arñ eb'. Axo eb' yirñtilal eb' ol naancot jun b'it tic, ol sb'itan eb'. Yujto ayic manto ochlaj eb' d'a lum luum vac'nac in ti' vac'an d'a eb', vojtaxco tas ayec' d'a spensar eb', xchi Jehová chi'.

²² A d'a jun c'u chi' ix stz'ib'ejcan jun b'it tic viñaj Moisés, ix yac'an viñ sc'ayb'ej eb' yetisraelal.

²³ Ix yalan Jehová d'a viñaj Josué, yuninal viñaj Nun icha tic:

Tza tec'b'ej val a b'a, mañ ach xivoc, yujto ayinñej och ed'oc. A ach ol ic' och eb' etisraelal tic d'a sat lum luum vac'nac in ti' vac'an d'ayex, xchi d'a viñ.

²⁴ Ix lajvi stz'ib'ancan masanil juntzarñ ley chi' viñaj Moisés chi', ²⁵ ix yalan viñ d'a eb' yirñtil Leví ed'jinac scaxail strato Jehová icha tic:

²⁶ Iq'uecb'at jun tz'ib'ab'il tic, tzeyac'anoch d'a stz'ey scaxail strato Jehová co Diosal, yic syac' testigoal d'a eyib'arñ. ²⁷ Yujto vojtaxco te pit ex, malaj e gana sq'uexvi e pensar. Ayic ayinto ec' eyed'oc, te pitñej tzeyutej e b'a, ocxom val ol in chamoc. ²⁸ Avtejec eb' yichamtac vinaquil junjun eyirñtilal yed' eb' yajalil choñab', yic svalancanel jun b'it tic d'a eb'. Svac'anoch satchaarñ yed' sat lum tic testigoal. ²⁹ Vojtaxco to ayic ol in chamoc ol eyixtancanb'at e b'a, ol eyactancan jun b'e b'aj tzex vac'canoch tic. Arñejtona' vojtaxcopaxi to a d'a b'aq'uirñ, ol javoc yaelal d'a eyib'arñ, yujto ol e tzuntzejcot yoval sc'ol Jehová yuj chucal ol e c'ulej d'a yicharñ, xchi viñaj Moisés chi'.

Sb'it viñaj Moisés

³⁰ Ix lajvi chi', ix och ijan viñaj Moisés yalan masanil slolonelal jun b'it tic d'a yicharñ eb' choñab' icha tic:

32

¹ Yab'ocab' satchaarñ in loloni. Yab'ocab'pax lum luum tas ol vala'.

² A c'ayb'ub'al sval tic lajan val icha yem ñab'. A lolonel sval tic lajan val icha yal ac'val tz'emí, arñeja' icha yem ñab' d'a yib'arñ te te' yed' d'a yib'arñ arñ arñ'ultac, icha chi' yaji.

³ Svalcaneli to nivan yelc'och Jehová. Iq'uechhaarñ sb'i co Diosal.

⁴ A Jehová b'aj sco col co b'a lajan icha junoc q'uen nivan tenam. Te vach'ñej tas sb'o'o, to tojolñej sb'eyb'al. Tz'elñejc'och tas syala'.

⁵ A ex vetchoñab' ex tic, te mañ e mojoc tzex och yuninaloc Jehová, te malaj e vach'il, te pit ex d'ay.

- 6 ¿Tom yed' e pital chi' tzeyac' spac d'a Jehová? A ex tic malaj e pensar, malaj jab'oc e jelanil. ¿Tom mañoc Jehová co Mam yaj jun? ¿Tom mañoc oñ b'oani? A oñ b'oani, oñ yac'anoch d'a choñab'il.
- 7 Naecot tas sc'ulejnac Jehová, tze naan d'a juntzañ tiempo ix ec'b'ati. C'anb'ejec eyab' d'a e mam e nun. Ab'ecpax tas syal eb' viñ ichamtac vinac.
- 8 Ayic ix pucaxcanb'at anima d'a junjun nación yuj Jehová Axoñej Ochi, yuj yac'ancanem stz'acañil sluum junjun choñab', d'a sb'ab'elal ix sna d'a jantac co b'isul a oñ israel oñ tic.
- 9 A oñ yitñilal co viñaj Jacob ix oñ sic'canel Jehová yic tzoñ ochcan yicoc.
- 10 Oñ ilchajelta yuj d'a jun tz'inan luum, b'aj te ov yec' ic'. Ix oñ stañvej val, ix oñ sya ilani, icha val co ya ilan snenal yol co sat.
- 11 Icha tz'aj sjuanb'at so' noc' nivac ch'acb'a, sc'ayb'an yune' noc' yic sjeñvi, icha pax tz'aj yic'anb'at yune' noc' chi' d'a yib'añ sc'axil, icha val chi' ix oñ yutej Jehová.
- 12 A ix oñ ic'ancoti, malaj junoc comon dios ix colvaj yed'oc.
- 13 Ix laj yac'can lum tzalquixtac quiquej. A tas sq'uib'q'ue d'a sat luum ix yac' cab'lej, ix yac'angepax noc' yalchab' tz'elta d'a yoltac q'uen q'ueen d'ayoñ yed' aceite tz'el d'a te' olivo sq'uib' d'a scaltac q'uen q'ueen.
- 14 Te nivan yal yim noc' co vacax yed' noc' chiva ix elta, ix co b'oan queso d'ay. Ay noc' quelemtac calnel ix co chi'a. Ix co chipax noc' ch'ac calnel yed' noc' chiva te b'aq'uech stañvaj d'a Basán. A val ixim trigo te vach' ix co va'a, ix cuc'an vino, aton yal sat te' uva.
- 15 Ex vetchoñab', axo yic ix ex b'aq'uechb'i a ex choñab' Jesurún ex tic, 32.15 ix eyic'anel e b'a d'a Jehová ix oñ b'oani, ix e patiquejcanel co Columal chi'.
- 16 Ix e tzuntzej val cot yoval sc'ol Jehová, yujto ix ex och ejmelal d'a juntzañ ch'oc diosal chach'ilel yuuj.
- 17 Ix eyac'an e silab' d'a juntzañ enemigo, juntzañ mañ diosoc, d'a juntzañ comon dios manta b'aj tzeyaqu'em e b'a, juntzañ comon dios toto sb'oñiq'uei, b'aj mañ yac'nacoc em sb'a eb' co mam quicham.
- 18 A ex vetisraelal ex tic, ix b'at satc'olal eyuuj mach ix oñ b'oani yed' co Columal. Majxo e nacot co Diosal ix oñ ac'an pitzvoc.
- 19 Yuj chi' ix cot yoval sc'ol Jehová ayic ix yilan juntzañ chi', ix ex spatiquej-canel a ex yuninal ex tic.
- 20 Ix yalan Jehová icha tic: Mañxo ol in b'at q'uelan d'a eb', ol vila' tas ol yutoc sb'a eb'. Val yel a juntzañ anima tic te malaj svach'il eb', max yal-laj vac'anoch eb' yipoc in c'ool.
- 21 Ix stzuntzejcot yoval eb' yuj juntzañ sdiosal to mañ diosoc. Ix chichon in c'ol d'a eb' yuj juntzañ dios malaj yelc'och chi'. Vuuj, ol tz'a sc'ool eb' yuj juntzañchoñab' malaj yelc'ochi. Añejtona', ol in tzuntzejcot yoval eb' yuj tas ol vac' d'a juntzañchoñab' anima manto nachajel yuuj.
- 22 Ix te cot val yoval in c'ool, icha sq'ue riññon yoc te' c'ac'. Masanil tas ay d'a yich lum luum stz'acamb'at yuuj, scha sc'ac'al luum masanto sc'och d'a yich nivac vitz.
- 23 Ichato ol in julb'at juntzañ jul-lab' d'a yib'añ eb', syalelc'ochi to ol vac'b'at masanil macañil yaelal d'a yib'añ eb'. Aton juntzañ tic:
- 24 Vejel, c'ac'al ilya te ov, jun yaelal te ov satanel anima. Ol vac'anb'at noc' chium noc' d'a scal eb' yed' noc' chan te ov svenimo.

- 25 Ol laj cham yuninal eb' d'a yoltac calle yuj q'uen espada. Xivc'olalxorŕej ol ajec' eb' d'a spat. Ol cham eb' quelemtac, eb' ix cob'estac, eb' icham anima yed' eb' unin tzato chuni.
- 26 Ix in na' to ol in saclemcanb'at eb' israel tic, ol in satanel eb' d'a sat lum luum tic yic vach' mařxa b'aj ol b'inaj eb'.
- 27 Palta malaj in gana tzin sb'uch eb' ajc'ool, malaj in gana syic'chaarı sb'a eb'. Talaj syal eb' icha tic: A ori val ix co satel eb' israel tic, mařioc Jehová ix satanel eb', talaj xchi eb'.
- 28 Malaj jab'oc spensar eb' anima chi', max nachajel-laj yuj eb'.
- 29 Tato ay spensar eb', tzam nachajel yuj eb' tas ol elc'ochoc.
- 30 ¿Tas yuj ix el lemnař mil eb' israel d'a junoc eb' yajc'ool? ¿Tas yuj lajuri'e mil eb' ix el lemnař d'a chavařioc eb'? A eb' ajc'ol chi' malaj jab'oc tas syal yuj eb', palta a in Jehová in Scolumal in eb' israel chi', ix vac'och eb' d'a yol sc'ab' eb', xchi Jehová.
- 31 A eb' cajc'ol chi' yojtac eb' to a sdiosal eb' scolani, max yal slajb'an sb'a yed' co Columal a ori tic.
- 32 A eb' cajc'ol chi' stzalaj eb' yed' chucal icha schucal eb' aj Sodoma yed' eb' aj Gomorra. Axo stzalajc'olal eb' chi' lajan icha veneno.
- 33 A svino eb' lajan icha svenenoal sti' noc' chan, scham anima yuuj, xchi viřtaj Moisés chi'.
- 34 Ix yalanxi Jehová icha tic: Masanil chucal ix sc'ulej eb' ajc'ol chi', naanřej vuuj, ichato tořej sic'an vuuj.
- 35 A inřej ay valan vic vac'anoch syaelal eb'. A in ol vac' spac d'a eb' icha smoj schaan eb'. Ay jun c'ual ol satel eb', yujto lac'anxo sja sc'ual. Jab'xorŕej sc'och yorail satel eb', xchi.
- 36 A Jehová ol och yed' eb' schořab' ayic ol yilani to mařxalaj yip eb'. Ol oc' sc'ool Jehová chi' d'a eb' schecab', ayic ol yilani to mařxa junoc mach syal scolvaji, mařxalaj eb' checab', ma eb' yic sb'a.
- 37 Ichato chi' ol sc'anb'an Jehová d'a eb' ajc'ol chi': ¿B'ajtil ay e diosal ticnaic, juntzař tzex colani, aton juntzař tzeyac'och yipoc e c'ool,
- 38 juntzař schianb'at xepual e silab' yed' yuc'an e vino tzeyac' d'ay silab'il? Q'ueocab' van e diosal chi' yic scolvaj eyed'oc. Cotocab'i yic tzex stařvej.
- 39 Naeccoti to a inřej Dios in. Malaj junocxo dios d'a vichař. A in svac'cham anima, a in pax svac'xi pitzvoc eb'. A in svac' echnaj eb' anima, svařitanpax eb'. Malaj mach syal scolan sb'a d'a yol in c'ab'.
- 40 A in Jehová in tic, ayinřej ec' d'a masanil tiempo, svcic'chaarı in c'ab' svac'an in ti'
- 41 to ol in b'o yaj jun oval tic. Icha junoc sřicq'ue ye q'uen yespada toxořej scopopi yic sb'at d'a oval, icha chi' ol in c'ulej, yic ol in b'at vac' spac d'a eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ol vac' syaelal eb' icha d'a smojal schaan eb'.
- 42 Chic'tacxořej ol aj in jul-lab' yuj schiq'uil eb'. Axo vespada ol xicancanb'at schib'ejal eb' channac yed' pax eb' yamb'ilcot d'a oval. Axo sjolom eb' ayoch ajc'olal d'ayin chi', chic'tacxořej ol ajcanoc, xchi Jehová chi'.
- 43 Ex anima d'a junjun naćion, tzalajařec yed' schořab' Jehová, yujto ol spactzitej schamel eb' schecab'. Ol satel eb' ayoch ajc'olal d'a eb', ol yac'an tup smul eb' schořab' chi' d'a yib'ař. Ol sacb'itajxi slum eb' yuj Jehová, aton b'aj ix laj emcan schiq'uil eb', xchi viřtaj Moisés chi'.

⁴⁴ Ix c'och viñtaj Moisés d'a yichañ masanil choñab' Israel, tzac'anoch viñtaj Josué yuninal viñtaj Nun yuj viñ, ix yalan masanil slolonelal jun b'it tic viñ d'a eb'. ⁴⁵ Ix lajvi chi' ix yalan viñ icha tic:

⁴⁶ A tas ix val tic d'ayex, naanñejocab' eyuj d'a masanil tiempo. Aq'uecoch d'a e c'ool. C'ayb'ejec eb' eyuninal yic ol sc'anab'ajej jun ley tic eb' sic'lab'il. ⁴⁷ Mañ comon loloneloc juntzañ tic, palta to ay e q'uinal yuuj. Tato tze c'anab'ajej smasanil, ol najatb'oc e q'uinal d'a sat lum luum ol eyiquej d'a sc'axepalec' a' Jordán tic, xchi viñ.

Ix yal Jehová tas ol aj scham viñtaj Moisés

⁴⁸ A d'a jun c'u chi' ix lolon Jehová d'a viñtaj Moisés chi' icha tic:

⁴⁹ Q'ueañ d'a lum svitzal Abarim, tzach q'uec'och d'a sjolom lum svitzal Nebo d'a yol lum yic eb' moabita, d'a yichañ Jericó. Ata' ol ilcanb'at lum Canaán ol vac' d'a eb' etchoñab' tic. ⁵⁰ A d'a sjolom jun lum vitz b'aj ol ach q'ue chi', ata' ol ach chamoc, icha ix aj scham viñ uc'tac aj Aarón d'a lum jolom vitz Hor. ⁵¹ Yujto ix e tenec' tas ix val d'ayex e chavañil, maj in eyic'chañ d'a yichañ eb' choñab' israel d'a a' scuchan Meriba-cades, d'a taquñ lum Zin. ⁵² Yuj chi' mañxo ol ach c'ochlaj d'a lum luum ix vac' in ti' vac'an d'a eb' etchoñab' Israel, najatxoñej ol ilcanb'at luum, xchi d'a viñ.

33

Ix yalcan vach' lolonel viñtaj Moisés'R' d'a yib'añ eb' israel

¹ Ayic van sc'och stiempoal scham viñtaj Moisés schecab' Jehová, ix och ijan viñ yalancan vach' lolonel d'a eb' yetisraelal. ² Ix yalan viñ icha tic:

Scot Jehová d'a lum vitz Sinaí. Ato d'a Edom syac'cot saquilq'uinal d'ayori. Ato pax d'a lum vitz Parán syac'cot copan stziquiquial. Scot yed' eb' yángel mañxo b'ischajb'enoc. A d'a svach' c'ab' yed'nac ley, sq'ue ñilñon sc'ac'al.

³ A Jehová sxajanan eb' schoñab', stañvej eb' yicxo. A eb' chi' tz'och ejmelal d'a yichañ, sc'anab'ajan schecnab'il eb'.

⁴ A jun ley svac'can tic, ichato smach'en eb' yirñtilal Jacob yaji.

⁵ A Jehová ayoch reyal d'a Jesurún, ^{33.5} ayic smolb'an sb'a eb' yajalil choñab', ayic smolb'an sb'a masanil eb' yirñtilal Israel, xchi viñ.

⁶ Ix syamanoch viñ yalancan vach' lolonel d'a yib'añ junjun irñtilal. Ix yalan viñ yuj eb' yirñtilal Rubén icha tic:

Ayñejocab' ec' eb' yirñtilal Rubén. Mocab' satel eb', mocab' quenñejoc ol aj sb'isul eb', xchi viñ.

⁷ Ix yalanpax viñ yuj eb' yirñtilal Judá icha tic:

Mamin Jehová, ab' tas syal eb' yirñtilal Judá. Ic' meltzaj eb' d'a schoñab', colvajañ yed' a poder yic syal stec'b'an sb'a eb' d'a yichañ eb' yajc'ool, xchi viñ.

⁸ Ix yalanpax viñ yuj eb' yirñtilal Leví icha tic:

Mamin Jehová, ic' q'uen Tumim yed' q'uen Urim, ix ac' q'uen d'a viñ sic'b'ilel uuñ, aton viñ ix ac' proval d'a Masah, viñ ix a telaj a b'a yed'oc d'a a' Meriba.

⁹ Yelxo val ix ach snib'ej eb' yirñtilal Leví chi' d'a yichañ smam snun, d'a yichañ yuc'tac, ma yuninal. A eb' chi' ix sc'anab'ajej a checnab'il eb', maj yixtejb'at atrato eb' alb'ilcani.

- 10 Syac'nej a ley eb' sc'ayb'ej eb' yirtilal Jacob. Syalannej a c'ayb'ub'al eb' d'a eb' yetisraelal. Sñusannej incienso eb' d'a ichañ, sñusan juntzañ silab' eb' stz'a smasanil d'a altar.
- 11 Mamin Jehovah, ac' val a vach'c'olal d'a yib'añ eb', schaocab' a c'ol yic syac'an yopisio eb' d'ayach. Tza satcanel eb' yajc'ol eb' yic vach' maxtzac q'ue van eb' schichon sc'ol d'a eb', xchi viñ.
- 12 Ix yalanpax viñ yuj eb' yirtilal Benjamin icha tic:
Te xajan eb' yirtilal Benjamin yuj Jehovah, d'a junc'olal ayec' eb'. A scolvaj yed' eb'. A ayoch stañvumaloc eb', xchi viñ.
- 13 Ix yalanpax viñ yuj eb' yirtilal José icha tic:
Yac'ocab' svach'c'olal Jehovah d'a yib'añ sluum eb' yirtilal José. Aocab' yal ac'val vach' tz'em d'a luum, ayocab' a a' sq'ueul d'a sat luum.
- 14 Vach'ocab' tz'aj sq'uib' sat tas tz'el d'a sat sluum eb' d'a junjun ab'il, vach'ocab'pax tz'aj sat te te' d'a junjun ujal.
- 15 Nivanocab' sat te' avb'en te' vach' tz'el d'a spac'ultac lum vitz aytaxonec' d'a peca' smol eb'.
- 16 Vach'ocab' tz'aj sat te' avb'en te' tz'el d'a sat sluum eb' yuj svach'c'olal Jehovah, aton sch'oxnac sb'a d'a scal te' q'uiix ayoch sc'ac'al. Cotocab'can masanil juntzañ vach'c'olal tic d'a yib'añ eb' yirtilal José, aton viñ sic'b'ilel d'a scal eb' yuc'tac.
- 17 Te ay smay eb' yirtilal José, aton eb' yirtilal Efraín mañxo b'ischajb'enoc yed' eb' yirtilal Manasés, smilalxo eb'. Te ay smay eb' icha junoc noc' mam vacax, ma icha yip junoc noc' caltacte'al vacax nivac sch'aac. Ol spech masanil choriab' eb' masanto b'aj slajvic'och yolyib'arñq'uinal, xchi viñ.
- 18 Ix yalanpax viñ yuj eb' yirtilal Zabulón yed' eb' yirtilal Isacar icha tic:
Tzalajañec ex yirtilal Zabulón b'ajtac tzex eq'ui. Añejtona' ex pax tic ex yirtilal Isacar, tzalajañec b'ajtac cajan ex.
- 19 Tzeyavtejcot masanil eb' eyetisraelal d'a tzalquixtac, tzeyac'an silab' to scha sc'ol Jehovah. Tzeyac' tzalajb'oc e c'ool yed' b'eyumal ay d'a yol a' mar yed' juntzañ tas te vach' ay d'a stitac a' chi', xchi viñ.
- 20 Ix yalanpax viñ yuj eb' yirtilal Gad icha tic:
Ic'jocab' chaañ Jehovah ix ac'an levanb'oc sluum eb' yirtil Gad. Lajan eb' icha noc' nun choj tz'em cutzan, sjechitanel sc'ab' yed' sjolom schib'ej. Icha chi' ol yutej eb' yajc'ool eb' yirtil Gad chi'.
- 21 Ix sic'canel lum luum te vach' eb' yirtilal Gad chi'. A jun luum chi' smoj val to d'a eb' yajal tz'ac'ji luum. Ayic ix smolb'an sb'a eb' yajalil choriab' Israel, a eb' yirtilal Gad ix sc'anab'ajeb' eb' icha val yalan schecnab'il Jehovah, xchi viñ.
- 22 Ix yalanpax viñ yuj eb' yirtilal Dan icha tic:
A val eb' yirtilal Dan tic lajan val eb' icha junoc noc' quelem choj ay d'a Basán sq'ue tz'itnajoc, xchi viñ.
- 23 Ix yalanpax viñ yuj eb' yirtilal Neftalí icha tic:
A eb' yirtilal Neftalí tic, vach' yajcan eb' yuj svach'c'olal Jehovah, yic eb' yaj lum tz'emc'och d'a sur d'a a' ñajab', xchi viñ.
- 24 Ix yalanpax viñ yuj eb' yirtilal Aser icha tic:
Tziztumocab' svach'c'olal Jehovah syac' d'a eb' yirtilal Aser, xajanocab' eb' yuj eb' yetisraelal. Ochocab' eb' b'eyumal yuj yaceiteal te' olivo ay d'a sluum.
- 25 Aocab' q'uen hierro yed' q'uen bronce tz'ec' c'atan syamnuv'aloc spuertail schoñab' eb'. Tec'anocab' eb' d'a masanil tiempo.

- ²⁶ Ex Jesurún, malaj mach syal slajb'an sb'a yed' co Diosal. Te ay smay sb'eyec' d'a yib'añ asun ayic sjavi oñ sco'lo'.
- ²⁷ A Dios ayñejec' qued'oc. D'a masanil tiempo tzoñ stañveje. A jantac spoder malaj slajvub', tzoñ scol sic'lab'il. A Jehová ol ic'anel eb' cajc'ol d'a quichañ, ol yalani to ol co satel eb'.
- ²⁸ A oñ israel yñtil oñ viñaj Jacob tic, junc'olal ol oñ ajñejec' yed' quiritilal d'a co luum. Te vach' ol aj ixim co trigo yed' sat te' co uva, yujto mañ ol och vaan yac'an riab' d'a co luum tic.
- ²⁹ Ex vetisraelal, te vach' quico', ¿mach val junoc syal slajb'an sb'a qued'oc? A Jehová tzoñ colani, a tzoñ tañvani, scolvajpax qued'oc. Icha quespada yaj Jehová yic scac'an ganar eb' cajc'ool. Ol yaq'uem sb'a eb' cajc'ol chi' d'ayoñ, xchi viñaj Moisés chi'.

34

A schamel viñaj Moisés

¹ A d'a spañanil yol yic Moab ayec' viñaj Moisés chi' ayic ix q'ue viñ d'a jolom vitz Nebo ay d'a sjolom lum nivan vitz Pisga, aton lum ay d'a yichañ Jericó. Ata' ix sch'oxcanb'at masanil lum luum Jehová yil viñ: Aton masanil lum Galaad masanto b'aj ay smach'en eb' yñtilal Dan, ² lum smach'en eb' yic Neftalí, eb' yic Efraín, eb' yic Manasés yed' masanil lum yic eb' yic Judá, masanto sc'och lum d'a a' mar Mediterráneo. ³ Scot lum d'a Neguev masanto sc'och lum d'a yac'lical sti' a' Jordán yed' d'a masanil spatictac Jericó schoñab'il te' palma, masanto sc'och lum d'a Zoar. ⁴ Ix yalan Jehová chi' d'a viñ icha tic:

Aton jun luum tic vac'nac in ti' vac'an d'a viñaj Abraham, d'a viñaj Isaac yed' d'a viñaj Jacob. Valannac d'a eb' viñ icha tic: A jun luum tic ol vac' d'a eb' eyñtilal, xin chi, yuj chi' tzin ch'oxcanb'at lum d'ayach, vach'chom mañxo ol ach c'och d'a luum, xchi Jehová chi' d'a viñ.

⁵ Ix lajvi chi', ata' ix cham viñaj Moisés schecab' Jehová chi', d'a yol yic Moab, icha ix aj yalan Jehová chi' d'a viñ. ⁶ A d'a jun ch'olan d'a yol yic Moab d'a yichañ Bet-peor ix mucji viñ yuj Jehová chi', palta malaj mach ojtannac jun b'aj mucancan snivanil viñ chi'. ⁷ 120 ab'il sq'uinal viñ ayic ix cham viñ. Vach'to yilan viñ, tec'antopax viñ ayic ix cham viñ chi'.

⁸ Jun val ujal ix och eb' choñab' israel d'a cusc'olal yuj schamel viñ chi' d'a tz'inan lum yic Moab, icha sb'eyb'al eb'. ⁹ Ayic manto cham viñaj Moisés chi', ix yac'canb'at sc'ab' viñ d'a yib'añ viñaj Josué yuninal viñaj Nun yic schaancan sjelanil viñ yed' yopisio icha ix aj yalan Jehová. Yuj chi' a eb' choñab' israel, ix sc'anab'ajej eb' tas ix yal viñaj Josué chi'.

¹⁰ Atax d'a jun tiempoal chi', mañxa junocxo schecab' Jehová d'a scal eb' choñab' israel q'uelc'umb'a ix aj Jehová ix lolon yed'oc, icha ix aj slolon yed' viñaj Moisés. ¹¹ Mañxa junocxo mach ix c'ulan tas satub'tac yilji yed' milagro icha sc'ulejncac Jehová yed' viñaj Moisés chi' d'a yol yic Egipto d'a yichañ viñ rey yed' d'a yichañ eb' ayoch yajalil yed' viñ yed' d'a masanil eb' aj Egipto chi'.

¹² Malaj junocxo mach nivan yelc'och sc'ulan tastac ay smay icha sc'ulejncac viñaj Moisés d'a yichañ eb' yetisraelal.

A Yab'ixal Tas Sc'ulejnac Viñaj JOSUÉ

Josué sb'i jun libro tic, yujto a d'ay tz'ib'ab'ilcan yab'ixal viñaj Josué, aton viñ ochnac sq'uexuloc viñaj Moisés d'a yopisio. A jun libro tic, syalcot yab'ixal eb' israel. A viñaj Josué chi' cuchb'annac eb' ayic yac'annac oval eb' yed' juntzañ choñab' ay d'a lum Canaán. A d'a capítulo 1 masanto d'a 12, ata' syal yuj tas ajnac sc'axpajec' eb' israel d'a yol a' Jordán yed' tas yutejnac eb' yac'an ganar choñab' Jericó, choñab' Hai, choñab' Hazor yed' juntzañ choñab' ay d'a juntzañ lugar chi'.

Axo d'a capítulo 13 masanto d'a 22, ata' syala' tas ajnac spojchajec' lum Canaán chi' d'a junjun iritilal eb' israel chi'. Syalanpax yuj tas yutejnac eb' sic'ancanel juntzañ choñab' b'aj scol sb'a eb' smilancham junoc anima mañ sc'anoc sc'ool sc'ulani. Syalanpax tas ajnac scheclajcan juntzañ schoñab' eb' levita, yujto a eb' chi' maj schalaj slum eb' d'a scal eb' yetisraelal chi'. Axo chab'xo capítulo d'a slajvub'xo, syalcot yuj tas yalnaccan viñaj Josué ayic te ichamvinacxo viñ. Syalanpaxcot tas ajnac smolb'an sb'a masanil eb' israel chi' d'a Siquem, ayic sb'oannacxi strato eb' yed' Dios. Sc'anb'annac viñaj Josué d'a eb' anima chi' yic syab'an viñ tas sna eb', ix yac'an sti' eb' yac'an servil Jehová. Axo d'a slajvub' jun libro tic, syalcot yuj schamel yed' tas ajnac smucchaj viñaj Josué chi' yed' viñaj Eleazar sat sacerdote yuninalcan viñaj Aarón.

Ix ac'ji yopisio viñaj Josué yuj Dios

¹ Ayic toxo ix cham viñaj Moisés schecab' Jehová, ix yalan Jehová chi' d'a viñ ix colvaj yed' viñaj Moisés chi', aton viñaj Josué yuninal viñaj Nun:

² Toxo ix cham viñ in checab' aj Moisés, yuj chi' a achxo ol a cuchb'ej jun choñab' tic. Ol ex c'axpajec' d'a a' Jordán tic, ol ex c'och d'a sat lum luum ol vac' chi' d'ayex. ³ A d'a masanil lum luum b'aj ol ex ec'oc, ol eyiquejcan luum, icha ajnac valan d'a viñaj Moisés. ⁴ Masanil lum sb'atñej d'a taquiñ luum masanto d'a lum Líbano, sb'atñej lum d'a a' nivan Éufrates, masanil lum yic eb' hitita masanto sc'och d'a a' mar Mediterráneo d'a stojolal b'aj tz'em c'u, ol vac'ñej lum d'ayex.

⁵ Malaj junoc mach ol stec'b'ej sb'a yac'an oval ed'oc yujto ayinñejoch ed'oc d'a masanil tiempo, icha ix aj vochñej yed' viñaj Moisés chi'. Malaj b'aq'uiñ ol ach vactejcani. ⁶ Tec'anñej tzutej a b'a, mañ ach xivoc, yujto a ach ol a puquec' lum luum chi' yic tz'ochcan lum smacb'enej juntzañ anima tic, aton lum vac'nac in ti' vac'an d'a eb' e mam eyicham.

⁷ Añej sval d'ayach, to tza tec'b'ej a b'a, mañ ach xivoc, tza c'anab'ajan masanil c'ayb'ub'al ix yalcan viñ in checab' aj Moisés d'ayach. Mañ a patiquejel jab'oc jun c'ayb'ub'al tic yic vach'ñej ol ach ajelc'ochoc. ⁸ Mañ actejcan avtan b'aj tz'ib'ab'ilcan c'ayb'ub'al tic, d'a c'ual d'ac'val tza naub'tañej tas syala', yic vach' ol a c'anab'ajej masanil tas syal chi'. Tato icha chi', masanil tas ol a c'ulej, vach'ñej ol aj yelc'ochi. ⁹ A in sval d'ayach to tec'anñej tzutej a b'a, mañ ach xivoc, mocab' chab'ax a c'ool, yujto a in Jehová a Diosal in, ayinñejoch ed'oc yalñej b'aj tzach eq'ui, xchi Jehová d'a viñ.

Ix yac' lista sb'a viñaj Josué sb'at d'a oval

¹⁰ Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Josué d'a eb' yajalil choñab' Israel icha tic:

¹¹ Ixiquec d'a masanil campamento, tzeyalani to syac' lista svael eb' anima smasanil, yujto a chab'ej tzoř c'axpajec' d'a a' Jordán, yic syac'ancan lum lum chi' Jehová co Diosal quicoc, xchi viř.

¹² Ix yalan viř d'a eb' yiřtilal Rubén, d'a eb' yiřtilal Gad yed' d'a nařal eb' yiřtilal Manasés ichtic:

¹³ —Naeccot masanil tas ix yalcan viřaj Moisés d'ayex, viř schecab' Jehová, ayic ix yalan viř to a Jehová ol ac'an jun lum tic d'ayex yic tzex cajnaj d'a junc'olal. ¹⁴ Ol eyactejan eb' ix eyetb'eyum, eyuninal yed' noc' e molb'etzal noc' d'a lum tic, aton lum ix yac'can viřaj Moisés d'ayex d'a stojolal b'aj javi c'u d'a a' Jordán tic. A exxo e masanil stiempoal val e b'at d'a oval, aq'uec lista e b'a yed' eyamc'ab', tzex b'ab'laj d'a yichař masanil eb' quetchořab' tic, yic ol ex c'axpaj d'a a' Jordán tic yic tzex colvaj yed' eb'. ¹⁵ Masanto ol yac' Jehová lum b'aj ol aj eb' d'a junc'olal, aton lum ay d'a stojolal b'aj tz'em c'u ichta ix aj yac'an lum eyic tic Jehová chi'. Ayic toxo ix yiquejcan lum eb', ol ex meltzajxicot d'a lum eyic tic, axo e cajnajcan d'a sat lum, xchi viř d'a eb'.

¹⁶ Ix tac'vi eb' ichta tic.

—A masanil tas tzal tic, ol co c'anab'ajej, yalřej b'aj tzoř a checb'ati, ol oř b'atoc. ¹⁷ Ol ach co c'anab'ajej ichta ix aj co c'anab'ajan viřaj Moisés d'a masanil tas ix yal d'ayoř. Ařej to tz'ochřej Jehová co Diosal ed'oc ichta ix aj yoch yed' viřaj Moisés chi'. ¹⁸ Yalřej mach eb' max c'anab'ajan tas tzala', mato spitej sb'a d'ayach, a eb' chi' smiljicham eb'. Ařej to tza tec'b'ej a b'a, mař ach xivoc, xchi eb' viř d'a viřaj Josué chi'.

2

A chavař eb' viř ix b'at ilan chořab' Jericó

¹ Ayic ayec' viřaj Josué d'a lum Sitim, ix schecanb'at chavař eb' viř vinac viř, yic sb'at yil lum eb' viř d'a elc'altac, ix yalan viř d'a eb' viř ichta tic: Ixiquec b'at eyil lum lum chi', tzeyilan val tas yaj chořab' Jericó, xchi viř d'a eb' viř. Ix b'at eb' viř b'ian, axo d'a jun ix ajmul ix scuchan Rahab d'a yol chořab' chi' ix c'och eb' viř sc'an sposado. Ix can eb' viř d'a spat ix. ² Palta ay eb' ix ilan sc'och eb' viř, yuj chi' ix b'at yalan eb' d'a viř sreyal Jericó chi':

—Ay juntzař eb' viř israel ix javi ul yil co chořab' tic, xchi eb'.

³ Yuj chi', ix yalb'at viř rey chi' d'a ix Rahab chi' ichta tic:

—Aq'uelta juntzař eb' viř israel ayec' posado chi' d'ayach, ac'och eb' viř d'a yol co c'ab' yujto tořej tzul yilb'at co chořab' tic eb' viř, xchib'at viř rey chi'.

⁴⁻⁶ Ix yalan ix ichta tic:

—Yeltoni, ay juntzař eb' viř ix ec' d'a tic, palta mař vojtaoc b'ajtil ix cot eb' viř. Axo yic vanxo sq'uic'b'i ix b'at eb' viř, yujto yořailxo smacchaj spuertail chořab'. Mař vojtaoc tas b'eal b'aj ix b'at eb' viř. Tato elañchamel tzex b'at d'a spatic eb' viř, tecan tzato yamchaj eb' viř eyuuj, xchi ix. Icha chi' ix aj yalan ix, palta toxo ix sc'ub'ejel eb' viř ix d'a spařanil yib'ař spat, d'a yalař juntzař ař lino manojail yaji.

⁷ Ix lajvi chi' ix b'at tzac'an eb' viř schecab' viř rey chi' d'a spatic eb' viř yalani, masanto ix c'och eb' viř d'a sti' a' Jordán b'aj jay a', ixřej val elcan eb' viř soldado chi', ix macchaj spuertail chořab'. ⁸ Axo yic manto vaylaj eb' viř chavař chi', ix q'uec'och ix Rahab d'a yib'ař spat chi' d'a eb' viř, ix yalan ix ichta tic:

⁹ —Vojtac to a Jehová ix ac'an jun lum tic d'ayex, yuj chi' ix javi jun nivan xivc'olal d'a quib'ař, mařxo oř animaoc scab'i ayic scab'an e pecal.

¹⁰ Cab'nac specal ayic eyelnaccot d'a Egipto to a Jehová pojannac snařal

a' Chacchac Mar, eyec'naccot d'a staquirial. Cab'annacpax specal to e satnaccanel chavañ eb' viñ sreyal amorreo d'a sc'axepalec' a' Jordán, aton viñaj Sehón yed' viñaj Og. ¹¹ Te xivnac oñ ayic cab'annac specal jun chi'. Malaj mach syal stzac'van d'ayex, yujto a Jehová e Diosal, ařejton Dios d'a satchaañ yed' d'a sat lum lum tic. ¹² Yuj chi' tzin tevi d'ayex to tze loc sb'i Jehová e Diosal yic tzeyac'ancan e ti' d'ayin to tze nacot masanil eb' ayto vuj in b'a yed'oc, icha val tzex vutej tic. Yuj chi' aq'uec junoc seña, tato yel tzeyala' ¹³ to tzeyac' nivanc'olal d'a yib'añ in mam in nun yed' masanil eb' in nulej yed' masanil tas ay d'a eb', mocab' sateloc, xchi ix.

¹⁴ Ix tac'vi eb' viñ chavañ chi' icha tic:

—Scac' co ti' to ol ex co nacoti, ařej tato malaj b'aj tzal jun tic. Ayic ol yac'anoch jun lum tic Jehová d'a yol co c'ab', ol ach co colcaneli, xchi eb' viñ d'a ix.

¹⁵ A ix Rahab chi', a d'a yib'art smuroal jun choñab' chi', ata' b'ob'ilq'ue spat ix, yuj chi' axo d'a sventenail spat ix chi', ata' ix yaq'uel eb' viñ ix. C'ojanc'olal ix em d'urñuoc eb' viñ d'a spatiquel jun choñab' chi' yuj ix d'a jun ch'añ lasu.

¹⁶ Ayic mantzac em eb' viñ, ix yalan ix d'a eb' viñ icha tic:

—Ixiquec d'a caltac te' d'a lum jolom vitz chi', yic mañ ol ex ilchaj yuj eb' viñ tzex sayanec' chi', tze c'ub'ejel e b'a ta' oxecoc c'ual, masanto sjaxcan eb' viñ d'a yol choñab' tic, ichato chi' tzex pax b'aj ex cot chi', xchi ix d'a eb' viñ.

¹⁷ Ix yalan eb' viñ d'a ix icha tic:

—Ol caq'uelc'och co ti' ix cac'can tic d'ayach, ¹⁸ palta ayic ol oñ javoc cac' oval yed' a choñab' tic, yovalil locanocab'em jun chacchac lasu d'a ventena b'aj ol oñ aq'uem d'urñuoc tic. Tza molb'ancot a mam a nun, eb' a nulej yed' eb' ayto uj a b'a yed'oc d'a yol a pat tic. ¹⁹ Tato ay junoc tz'el d'a yol a pat tic ayic van cac'an oval chi', tato schami, max canlaj schamel chi' d'a quib'añ, palta tato a d'a yol a pat tic ayec' junoc scham cuuj, a schamel chi' scan d'a quib'añ. ²⁰ Ařejtona' tato tzaletta tas tzul co c'ulej tic, a oñxo tic mañxo ol caq'uelc'och co ti' ix cac' tic d'ayach, xchi eb' viñ.

²¹ —Ichocab' ta', xchi ix.

Ix lajvi yalan quil co b'a eb' viñ d'a ix, ix stzec'ancanoch jun ch'añ lasu chi' ix d'a sventenail spat chi'.

²² Ix q'uecan eb' viñ chavañ chi' sc'ub'ejel sb'a oxec' c'ual d'a caltac te' d'a jolom vitz chi'. Ix ec' eb' viñ soldado chi' say eb' viñ, palta maj ilchajlaj eb' viñ, yuj chi' ix meltzaj eb' viñ soldado chi' d'a Jericó chi'. ²³ Axo eb' viñ chavañ ilum lum chi', ix emixta eb' viñ, ix c'axpajxiéc' eb' viñ d'a a' Jordán chi', ix c'ochxi eb' viñ b'aj aycan viñaj Josué chi', ix och ijan eb' viñ yalan d'a viñ tastac ix b'at yil eb' viñ ta'. ²⁴ Ix yalan eb' viñ icha tic: A Jehová van yac'anoch juntzañ choñab' chi' d'a yol co c'ab', yujto a eb' anima ta' ichato chamnaxco eb' yuj xivelal d'ayon, xchi eb' viñ.

3

Ix ec' eb' israel d'a yol a' Jordán

¹ Axo d'a junxo c'u te ac'valto, ix b'at viñaj Josué yed' eb' yetisraelal, ix el eb' d'a Sitim, ix c'och eb' d'a sti' a' Jordán, ix och vaan eb' d'a sti' a' chi', majto ec'laj eb'. ² Axo d'a schab'jial ix ec' eb' yajalil choñab' d'a masanil campamento, ³ ix yalan eb' d'a masanil eb' yetisraelal chi' icha tic: A val ol eyilan yec' te' scaxail strato Jehová co Diosal yuj eb' sacerdote, eb' yirñilalcan viñaj Leví, tzex och tzac'an yuj te'. ⁴ Icha chi' ol aj eyojtacaneli, b'ajtil ol ex b'atoc, yujto mantalaj junoc ex eyojtac jun b'e chi', mañ ex te c'och d'a slac'anil te', najat tzac'anto e b'at yuj te', icha am junoc kilómetro tzac'an ex d'a spatice te', xchi eb'.

⁵ Ix yalan viñtaj Josué d'a eb' anima chi': A ticnaic, sach'itejec e b'a yujto a q'ueic'an sch'ox Jehová tas satub'tac yilji d'a co cal, xchi viñ. ⁶ Ix yalanpax viñ d'a eb' sacerdote: Iq'uecb'at te' scaxailtrato, tzex b'ab'laj yuj masanil eb' anima tic, xchi viñ. Yuj chi' ix sb'achanb'at te' eb', ix b'ab'laj eb' yuj eb' anima chi'.

⁷ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñtaj Josué chi': A ticnaic ol in chael yich ach vic'ancharañ yed' opisio, yic vach' syil eb' to ayinñejojch ed'oc, icha ix in ochñej yed' viñtaj Moisés. ⁸ Tzalan d'a eb' sacerdote tz'ic'anb'at te' scaxailtrato tic: Ayic ol ex c'och d'a a' Jordán chi', ol ex b'at jab'oc d'a yol a', ol ex can tec'tec' d'a yol a' chi', xa chi d'a eb', xchi Jehová. ⁹ Ix yalan viñtaj Josué d'a eb' israel chi': Nitzeccot e b'a tzeyab'an tas syal Jehová co Diosal. ¹⁰ A yuj tas ol eyil ticnaic, ata' ol nachajel eyuuj to ayec' Dios pitzan d'a co cal. A Jehová chi' ol ic'anel eb' cananeo, eb' hitita, eb' heveo, eb' ferezeo, eb' gergeseo, eb' amorreo yed' eb' jebuseo d'a quichañ. ¹¹ Axo ticnaic jun, a te' scaxailtrato Jehová, aton Dios ay yic masanil yolyib'añq'uinal tic, ol b'ab'laj b'achchajb'at te' d'a yol a' Jordán d'a quichañ. ¹² Yuj chi' tze siq'uel jayvañoc eb' yajalil choñab' ol och yopisio, junjun eb' d'a junjun iñtilal. ¹³ Ayic ol yac'anem yoc eb' sacerdote d'a yol a' chi', aton eb' ed'jinac te' scaxailtrato Jehová, aton Dios ay yic masanil yolyib'añq'uinal tic, ol spojan sb'a a', a a' tz'emul d'a yib'añ, ol vanaj a', icha ñajab' ol yutoccan sb'a a', xchi viñ.

¹⁴ Yuj chi' ix yic'anq'ue van sc'ael eb', yic sc'axpajec' eb' d'a a' Jordán chi', b'ab'el eb' sacerdote ed'jinac te' scaxailtrato chi' yuj eb'. ¹⁵ Te ayq'ue a', tz'el a' d'a stitac smelemal, aton val d'a stiempoal sjochhaj ixim trigo. Añej yic ix yac'anem yoc eb' sacerdote chi' d'a yol a', ¹⁶ elañchamelñej ix och vaan a' yemuli. Najatto ix smolb'ejcan sb'a a' d'a stojolal choñab' Adán masanto ix c'och a' d'a choñab' Saretán. Axo pax a' ix can d'a yalañ chi' jun, ix b'atñej a' masanto ix lajvib'at a' d'a yol a' mar Muerto. Ichaton chi' ix aj spojan sb'a a' Jordán chi. Ix ec' eb' israel d'a staquiñal d'a yol a' chi', d'a yichañcot choñab' Jericó. ¹⁷ Axo eb' sacerdote ed'jinac te' scaxailtrato Jehová chi', ix ochcan vaan eb' d'a snañal yol sb'e a' chi', taquiñ lum b'aj ix can tec'tec' eb' chi', axo masanil eb' israel van sc'axpajec' eb'.

4

A lajchave' q'uen q'ueen snanab'ìlcoti

¹ Ix lajvi yec'can eb' anima chi' smasanil d'a yol a' Jordán chi', ix yalan Jehová d'a viñtaj Josué chi' icha tic: ² Siq'uel lajchavañoc eb' viñ vinac d'a scal eb' anima tic, junjun eb' viñ d'a junjun iñtilal, tzalani to ³ syic'q'ueeta junjunoc q'uen q'ueen eb' viñ d'a yol a' b'aj liñanec' eb' sacerdote tic, syic'anb'at q'uen eb' viñ b'aj ol ex can d'a jun ac'val tic, xchi d'a viñ.

⁴ Yuj chi', ix yavtancot eb' viñ lajchavañ chi' viñtaj Josué chi', aton eb' viñ ix siq'uel viñ chi'. ⁵ Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic: Emañec d'a snañal yol sb'e a' chi', tzex c'och d'a yichañ te' scaxailtrato Jehová co Diosal, junjun ex tzeyic'q'ueeta junjunoc q'uen q'ueen, junjun d'a junjun iñtilal, lajchave' syil sb'a q'ueen. ⁶ A q'uen q'ueen chi' yic ol nachajcot b'aq'uiñ ayic ol sc'anb'an eb' eyuninal d'ayex: ¿Tas syalelc'och juntzañ q'uen q'ueen tic? ta xchi eb', ⁷ ol eyalan d'a eb' icha tic: A syalelc'och juntzañ q'uen q'ueen tic to ayic sc'axpajnac ec'ta eb' sacerdote yed' te' scaxailtrato Jehová, ix spojan sb'a a' Jordán d'a yichañ te' caxa chi'. Yuj chi' a q'uen q'ueen tic nanab'ìlcot yajcan q'ueen d'a tas ujinac d'a tic d'ayoñ israel oñ tic, xe cham d'a eb', xchi viñtaj Josué chi'. ⁸ Ix sc'anab'ajan eb' viñ sc'ulan tas ix yal viñ chi'. Ix em eb'

viñ, ix yic'anq'ueta junjun q'uen q'ueen chi' eb' viñ d'a yol a', junjun q'uen d'a junjun eb' yirñtilal Israel, ix yic'anb'at q'uen eb' viñ d'a campamento, ix smolb'ancan q'uen eb' viñ icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Josué chi'. ⁹ Ix schecan viñaj Josué chi' molb'ajpax lajchavexo q'uen d'a yol sb'e a' Jordán chi', b'aj ix och vaan eb' sacerdote d'a yol sb'e a' yed' te' scaxailtrato chi', a juntzañ q'uen q'ueen chi' ix canñej q'ueen ta'.

¹⁰⁻¹³ Ayic liñanoch eb' sacerdote d'a snañal yol sb'e a' Jordán chi', ix sc'anab'ajan eb' israel tas ix schec Jehová yal viñaj Josué chi'. Masanil ix elc'och icha ix yutej yalancan viñaj Moisés d'a viñaj Josué chi'. Ix ec' eb' viñ soldado yic yirñtilal Rubén, eb' viñ yic Gad yed' nañalxo eb' viñ yic Manasés. Yed'nac syamc'ab' eb' viñ yic oval, ix b'ab'laj eb' viñ d'a yichañ eb' anima chi', icha ix aj yalancan viñaj Moisés chi'. Ay am junoc 40 mil eb' viñ ix b'ab'laj d'a yichañ eb' schoñab' Jehová chi', ix c'och eb' viñ smasanil d'a yichañcot Jericó. Elañchamel ix laj ec' eb' israel chi'. Ayic ix ec'can masanil eb' anima chi', ichato chi' ix ec' eb' sacerdote yed' te' scaxailtrato Jehová chi'. Ix lajvi chi', ix b'ab'lajxi eb' d'a yichañ masanil anima chi'. ¹⁴ A d'a jun c'u chi', a Jehová ix ic'anchari viñaj Josué chi' d'a yopisio d'a yichañ eb' anima chi', yic nivan tz'aj yelc'och viñ d'a yol sat eb' d'a masanil tiempo, icha ix yutej sb'a eb' d'a viñaj Moisés.

¹⁵ Ayic ix lajvi yec'can eb' d'a yol a' Jordán chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Josué chi' icha tic: ¹⁶ Al d'a eb' sacerdote ed'jinac te' scaxailtrato chi' to tz'ec'ta eb' d'a yol a' chi', xchi d'a viñ.

¹⁷ Ix yalan viñ: Q'ueañecot d'a yol a', xchi viñ. ¹⁸ Ixñej q'ueul eb' d'a sti' a', ix cotxi usnaj a' molancan d'a yib'añ chi', ix laj b'atxican a' d'a yol sb'e icha yic manto vanaj a'.

¹⁹ Ayic ix ec' eb' israel d'a yol a' Jordán chi', d'a val slajuñil c'ual yoch b'ab'el uj, ix c'och eb' d'a Gilgal, d'a yichañcot Jericó d'a stojolal b'aj sjavi c'u. ²⁰ Ata' ix schec molb'ajcan q'uen q'ueen chi' viñaj Josué, q'uen ix yic'q'ueta eb' d'a yol a' Jordán chi'. ²¹ Ix yalan viñ d'a eb' icha tic: Tato ol sc'anb'ej eb' eyuninal d'ayex d'a b'aq'uiñ tas syalelc'och juntzañ q'uen q'ueen tic, ²² tzeyalan d'a eb' yuj tas ix aj quec'ta d'a yol a' Jordán tic, ²³ yed' tas ix aj spojan sb'a a', yujto a Jehová co Diosal ix alani to d'a taquññal ix aj quec'ta, icha ix yutej spojan sb'a a' Chacchac Mar yuuj ayic quec'naccoti ayic quelnac d'a Egipto. ²⁴ Icha chi' ix yutej Jehová yic vach' syojtaquejel masanil anima ay d'a yolyib'añq'uinal tic to nivan yelc'och spoder, yic ay yelc'ochpax Jehová co Diosal d'a yol co sat d'a masanil tiempo, xchi viñaj Josué chi'.

5

A scampamento eb' israel d'a Gilgal

¹ Masanil eb' viñ sreyal eb' amorreo ay d'a sc'axepal ec'ta a' Jordán d'a stojolal b'aj tz'em c'u yed' eb' viñ sreyal eb' cananeo d'a sti' a' mar Mediterráneo, ix yab' specal eb' tas ix aj stacji a' Jordán yuj Jehová ayic ix ec'ta eb' israel d'a yol a'. Yuj chi' ix xivb'at eb', mañxalaj junoc eb' stec'b'ej sb'a sb'at yac' oval yed' eb' israel chi'.

² A d'a jun tiempoal chi' ix yal Jehová d'a viñaj Josué chi' icha tic: B'oec jayeoc q'uen cuchilub' d'a q'uen pachab', tzalaní to tz'ac'ji circuncidar eb' etchoñab' tic, xchi d'a viñ.

³ Ix yalan viñaj Josué chi' to sb'o q'uen cuchilub' chi', yic tz'ac'ji circuncidar masanil eb' viñ israel ayic ayec' eb' viñ d'a tzalan Aralot. ⁴ Ix ac'ji circuncidar eb' viñ smasanil, yujto a masanil eb' viñ st tiempo yoch soldadoal ayic yelnac

eb' d'a Egipto, chamnaccan eb' viñ d'a tz'inan luum. ⁵ Yujto a eb' viñ elnaccot d'a Egipto chi', ac'b'il circuncidar eb' viñ smasanil, axo eb' viñ ix alji d'a tz'inan luum chi', manto ac'b'illoclaj circuncidar eb' viñ. ⁶ Ay 40 ab'il ix ec' eb' israel chi' d'a tz'inan luum chi', yuj chi' a eb' viñ stiempoal yoch soldadoal ayic yelnac eb' d'a Egipto, toxo ix laj cham eb' viñ, yujto maj sc'anab'ajej eb' viñ tas ix yal Jehová. Yuj chi' yalnac to malaj junoc eb' ol ilan lum yac'nac sti' yac'an d'a eb' smam yicham eb', aton lum te yax sat. ⁷ Yuj chi', ix schec viñtaj Josué chi' ac'chaj circuncidar eb' viñ yuninal eb' viñ ix alji, aton eb' viñ ix can sq'uexuloc smam, manto ac'jilaj circuncidar eb' viñ yujto d'a yol b'e ix laj alji eb' viñ. ⁸ Axo ix lajvi yac'ji circuncidar eb' viñ, ix can eb' viñ d'a yol scampamento, masanto ix laj b'oxi eb' viñ. ⁹ Ix yalan Jehová d'a viñtaj Josué chi' icha tic: A d'a jun c'u tic svic'canel sb'uchval lolonel eb' aj Egipto d'ayex, xchi d'a viñ. Yuj chi' Gilgal ix sb'iejejan jun lugar chi'.^{5,9}

¹⁰ Ayic aytoec' eb' israel d'a yol scampamento d'a Gilgal d'a ac'lic d'a yichañcot Jericó, d'a 14 yoch uj d'a yemc'ualil, ix yac'anoch q'uiñ eb' yic snaancot eb' ayic yelnac eb' libre d'a Egipto. ¹¹ Axo d'a yevial slajvi q'uiñ chi', a tastac tz'el d'a sat luum chi', a ix sva eb', aton ixim pan malaj yich yed' ixim trigo mayb'il d'a cal c'ac'. ¹² Atax ta' ochnaccan vaan sjavi maná, yuj chi' majxo svalaj maná chi' eb' israel chi'. A d'a jun ab'il chi' axoñej tas tz'el d'a sat lum Canaán chi' ix sva eb'.

Ix yil Yajalil eb' soldado Jehová viñtaj Josué

¹³ Ayic ayec' viñtaj Josué d'a slac'anil Jericó, ix yil jun icha soldado viñ yed'nacq'ue yespada d'a yol sc'ab', ix snitzanb'at sb'a viñtaj Josué chi' d'a stz'ey, ix sc'anb'an viñ d'ay icha tic:

—¿Tom quetb'eyum ach, mato etb'eyum a b'a yed' eb' ayoch ajc'olal d'ayoñ? xchi viñ d'ay.

¹⁴—Maay, val yel a in tic Yajal vaj d'a eb' soldado Jehová, xchi. Ayic ix yalan jun chi', ix emc'och rojnaj viñtaj Josué chi' d'a sat luum d'a yichañ, ix yalan viñ d'ay icha tic:

—A checab' in Mamin. ¿Tas a gana tzin c'ulej ticnaic? xchi viñ. ¹⁵ Ix tac'vi icha tic:

—Iq'uel a xañab', yujto a jun lugar b'aj ayach ec' tic yic Jehová yaji, xchi. Yuj chi' ix sc'anab'ajej viñtaj Josué chi' d'ay.

6

A tas ix ajyoch oval d'a Jericó

¹ A spuertail Jericó te vach' yaj smacchaji yujto xiv eb' d'a eb' israel. Yuj chi' malaj junoc mach syal yelta, ma tz'och d'a yol choñab' chi'. ² Ix yalan Jehová d'a viñtaj Josué chi' icha tic: A in ol vac'och jun choñab' tic d'a yol a c'ab' yed' viñ sreyal yed' eb' viñ soldado. ³ E masanil ex soldado israel ex tic, junjun c'u ol ex ec' oyoyoc juneloc d'a spatictac jun choñab' tic, vague' c'ual ol e c'ulej icha chi'. ⁴ Ucvañ eb' viñ sacerdote sb'ab'laj d'a yichañ te' scaxail trato, junjun eb' yed'nac junjun sch'aac, b'ob'il d'a sch'ac noc' calnel. Axo d'a yuquíl c'ual jun, uquel ol ex ec' oyoyoc d'a spatictac jun choñab' chi', ol spu'anñej noc' ch'aac chi' eb' viñ. ⁵ Axo yic tzeyab'ani to sb'atcan numan sjaj noc' sch'ac eb' viñ chi' spu'ani, te chañ tzex avaji, axo yem lañnaj smuroal chi'. Slajvi chi', junjun ex tzex b'at d'a eyichañ yic tzex och d'a yol choñab' chi', xchi Jehová chi'.

5.9 5:9 A jun lolonel Gilgal tic a d'a hebreo, syalelc'ochi "tz'ic'jieli".

⁶ Ix yavtancot eb' viñ sacerdote viñaj Josué chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic: Ol eyic'b'at te' scaxail strato Jehová. Tzex b'ab'laj ucvañoc ex d'a yichañ te', tzeyic'anb'at junjunoc noc' e ch'aac, xchi viñ. ⁷ Ix yalanpax viñ d'a eb' anima chi' icha tic: Ol b'at ex ec' oyoyoc juneloc d'a spatic jun choñab' tic. B'ab'elocab' sb'at eb' viñ soldado d'a yichañ te' scaxail strato Jehová, xchi viñ.

⁸⁻⁹ Ix sc'anab'ajan eb' masanil tas ix yal viñaj Josué chi': B'ab'el sb'at jun macañ eb' viñ soldado yed' syamc'ab'. Slajvi chi' tzac'an ucvañ eb' viñ sacerdote van spu'anñej sch'aac. Tzac'anpax eb' viñ sacerdote b'achjinac te' scaxail strato Jehová. Axo d'a spatic eb' viñ tzac'an junxo macañ eb' viñ soldado. ¹⁰ Ix yalan viñaj Josué chi' d'a eb' viñ soldado chi' to malaj junoc eb' viñ tz'el yav, ma sloloni, masanto a viñ ol alanoc, ichato chi' te chaañ ol el yav eb' smasanil.

Ix em lañnaj choñab' Jerico

¹¹ Ix yalan viñaj Josué chi' to tz'ec' oyoyoc eb' yed' te' caxa chi' juneloc d'a spatictac choñab' chi'. Ix lajvi chi' ix meltzaj viñ yed' masanil eb' anima d'a campamento. Ata' ix ec' ac'val yuj eb'. ¹²⁻¹³ Axo d'a junxo c'u, te ac'valto ix q'ue vaan viñaj Josué chi', ix b'at ec'xi oyoyoc eb' viñ d'a spatictac jun choñab' chi'. B'ab'el sb'at jun macañ eb' viñ soldado yed' syamc'ab'. Tzac'anpax ucvañ eb' viñ sacerdote spu'an noc' ch'aac, max och vaan eb' viñ spu'an noc'. Tzac'anpax eb' viñ sacerdote b'achjinac te' scaxail strato Jehová. Axo d'a spatic eb' viñ tzac'an junxo macañ eb' viñ soldado. ¹⁴ A d'a schab'il c'ual chi' arñeja' junel ix ec' oyoyoc eb' viñ d'a spatic jun choñab' chi'. Ix lajvi chi', ix meltzajpax eb' viñ d'a scampamento, ichañej chi' ix sc'ulej eb' viñ d'a vaque' c'ual.

¹⁵ Axo d'a yuquil c'ual, te ac'valto ix q'ue vaan eb' viñ, ix b'atxi eb' viñ junelxo. Uquel ix ec' oyoyoc eb' viñ d'a jun c'u chi'. ¹⁶ Axo d'a yuquelal, ayic toxo ol spu sch'ac eb' viñ sacerdote chi', ix yalan viñaj Josué chi' d'a masanil eb' viñ soldado: Ayic ol eyab'an sb'atcan numan sjaj noc' sch'ac eb' viñ sacerdote tic, chaañ tzex avaji, yujto toxo ix yac'och jun choñab' tic Jehová d'a yol co c'ab'. ¹⁷ Masanil jun choñab' tic yed' masanil eb' anima ayec' d'a yol chi', toxo ix yal Jehová to masanil eb' ol sateloc, arñej ix Rahab, ix ajmul ix, mañ ol satel-laj ix yed' masanil mach ayec' yed' ix d'a yol spat, yujto a ix, ix c'ub'anel eb' viñ ix ulec' yil jun choñab' tic cuuj. ¹⁸ Scham eyab'ani, ayta val junoc tas ay d'a jun choñab' tic tzeyama', ma tzeyic'b'ati, yujto toxo ix yal Jehová to masanil satjieli. Tato ay tas ol eyama', ol cot yoval sc'ol Jehová chi' d'a quib'añ co masanil, ol oñ lajvoquel yuuj. ¹⁹ Arñej q'uen oro, q'uen plata, q'uen bronce yed' q'uen hierro, a juntzañ chi' tz'ochcan yicoc Jehová, scan b'aj sic'chaj tas tz'ac'ji d'ay, xchi viñaj Josué chi'.

²⁰ A val d'a jun rato chi' ix spu'an noc' sch'aac eb' viñ sacerdote chi', ix b'atcan numan sjaj noc'. Ayic ix yab'an eb' viñ soldado chi', te chaañ ix el yav eb' viñ smasanil, yuj chi' ix em lañnaj smuroal jun choñab' chi'. Elañchamel, junjun soldado ix b'at d'a yichañ b'aj ayec' eb' chi', ix och eb' viñ d'a jun choñab' chi'. ²¹ Ix laj smilancham masanil anima eb' ay d'a jun choñab' chi'. Eb' viñ vinac, eb' ix ix, vach'chom ichamtac anima, ma unin, noc' vacax, noc' calnel yed' noc' b'uru, masanil ix satel eb'.

²² Yalnaxo viñaj Josué d'a eb' viñ chavañ xid'naquec' yil jun choñab' chi' d'a sb'ab'elal to sb'at yiq'uelta ix ajmul ix chi' eb' viñ yed' eb' ayec' yed' ix d'a spat, icha aj yalannaccan eb' viñ d'a ix. ²³ Yuj chi' elañchamel ix b'at eb' viñ. Ix b'at yic'anelta ix eb' viñ d'a yol spat chi' yed' smam snun, eb' snulej ix yed' masanil eb' ayto yuj sb'a ix yed'oc yed' masanil tastac ay d'a eb'. Ix ic'jib'at eb' d'a jun lugar d'a spatiquel campamento. ²⁴ Ix lajvi chi' ix yac'anoch sc'ac'al

jun choñab' chi' eb', ix tz'ab'at masanil tastac. Añej tastac b'ob'il d'a q'uen plata, q'uen oro, q'uen bronce, ma q'uen hierro ix yic'b'at eb', ix sic'anb'at eb' b'aj sic'chaj tas tz'ac'chaj d'a Jehová. ²⁵ Añej ix Rahab yed' smam snun yed' eb' ayto yuj sb'a yed'oc maj satel-laj yuj viñaj Josué chi', yujto colvajnac ix d'a eb' viñ xid'naquec' yil jun choñab' chi' d'a sb'ab'elal. Atax ta' ix can ix yed' yiñtilal d'a scal eb' choñab' israel.

²⁶ Ix lajvi chi', ix yalan jun lolonel tic viñaj Josué: Catab'ajocab' yuj Jehová mach sb'oanxiq'ue jun choñab' tic d'a schaelal, chamocab' sb'ab'el unin ayic tz'em yich, chamocab'pax stzac'an unin ayic tz'och spuertail, xchi viñ.

²⁷ Ix colvaj val Jehová yed' viñaj Josué chi', te nivan ix aj sb'inaj viñ d'a masanil juntzañ lugar chi'.

7

A smul viñaj Acán

¹ Ay jun viñ scuch Acán d'a yiñtilal Judá, yuninal viñaj Carmi, yixchiquin viñaj Zabdi, yiñtilal viñaj Zera, ix yic'b'at juntzañ tas viñ ay yovalil yic'jib'ati. Masanil eb' israel ix och locan yuj smul viñ chi', yuj chi' ix cot yoval sc'ol Jehová d'a yib'añ eb'.

Ix ac'ji ganar eb' israel yuj eb' aj Hai

² Ayic ayec' viñaj Josué yed' eb' israel d'a Jericó, ix schecanb'at jayvañ eb' viñ vinac viñ yic sb'at yilan eb' viñ chajtil yaj choñab' Hai. Aton jun ay d'a yichañcot Betel d'a slac'anil Bet-avén. Ix b'at eb' viñ yila' tas yaj jun choñab' chi'. ³ Axo ix jax eb' viñ, ix yalan eb' viñ d'a viñaj Josué chi' icha tic: Mañ yovaliloc sb'at eb' viñ choñab' tic smasanil, palta añej chab'oc, ma oxec mil eb' viñ sb'at yac' oval yed' eb', yic mañ toñejoc syixtej sb'a eb' viñ smasanil, yujto quenñej eb' stañvan jun choñab' chi', xchi eb' viñ.

⁴ Yuj chi' añejam oxec mil eb' viñ soldado ix b'at yac' oval yed' eb' aj Hai chi'. Palta axo ix aji, ix ac'ji ganar eb' viñ soldado israel chi' yuj eb'. ⁵ Ix pechji eb' viñ d'a spuertail choñab' chi' masanto d'a juntzañ lugar b'aj tz'ic'jielta q'uen q'uen stzeyji. Ix miljicham 36 eb' viñ soldado israel chi' yuj eb' d'a sat vitz d'a yalañ jun choñab' chi', yuj chi' ix te xiv eb' israel chi' smasanil, ix chab'axq'ue sc'ol eb'.

⁶ Yuj chi', a viñaj Josué yed' eb' viñ yajalil choñab', ix sñic'b'at spichul eb' viñ yuj cusc'olal, ix yac'anpaxq'ue pococ eb' viñ d'a sjolom, ix lajvi chi', ix em cumnaj eb' viñ d'a yichañ te' scaxail strato Jehová, ix emc'och snañal sat eb' viñ d'a sat luum masanto ix em c'u.

⁷ Ix yalan viñaj Josué chi' icha tic:

—Ay Mamin Jehová, ¿tas yuj ix iq'uec'ta a choñab' tic d'a sc'axepal a' Jordán tic? ¿Tom yuj oñ satanel eb' amorreo, yuj chi' oñ iq'uec'ta d'a jun lugar tic? Te vach' ama, ta ix oñ can d'a sc'axepalec' a' Jordán chi'. ⁸ Ay Mamin, ¿tasto val ol vala'? A eb' a choñab' tic toxoñej ix el eb' d'a eb' ajc'ool. ⁹ Axo eb' cananeo yed' masanil choñab' cajan d'a juntzañ lugar tic, ol yab' specal eb' tas ix sc'ulej eb' a choñab' tic, ol smolb'an sb'a eb', axo oñ satanel eb' chi', mañxo ol oñ b'inaj d'a sat lum tic. Axo eb' anima, chuc ol yal eb' d'a a patic, xchi viñ.

¹⁰ Ix tac'vi Jehová d'a viñ icha tic:

—Q'ueañ vaan, ¿tas tza c'ulej?

¹¹ A eb' eyetisraelal tic ix och smul, yujto maj sc'anab'ajeb' tas ix val d'ayex. Ix yelq'uejcot tastac eb' ix vala' to satel smasanil. Ix elc'an eb', ix yic'ancot eb' d'a elc'altac, ix sc'ub'anel eb' b'aj cajan. ¹² Yuj val chi' maxtzac yal-laj e tec'b'an e b'a d'a eb' eyajc'ol chi', tzex el d'a eb'. Yuj chi' a ticaic smoj val tzex sateli. Tato mañ ol e satel masanil tas ix vala' to tze sateli, val

yel mañxo ol in och eyed'oc. ¹³ A ticnaic jun, q'ueañ vaan, al d'a eb' anima tic to sacb'itej sb'a eb', syac'an lista sb'a eb', yujto a q'ueic'an sjavi eb' d'a vichañ smasanil. A in Jehová e Diosal in svala': D'a e cal a ex israel ex tic, ay tas ix vala' to satjieli, yuj chi' tato añaña' e c'ub'aneli, val yel mañxo ol yal e tec'b'an e b'a d'a eb' eyajc'ol chi'. ¹⁴ A q'ueic'an, d'a junjun iñtilal tz'aj e ja d'a vichañ. A jun iñtilal tzin ch'oxo', a d'a scal jun chi' ay jun iñtilal tz'och d'a vichañ d'a junjun macañ. A jun macañ tzin ch'ox chi', sjavi d'a vichañ d'a junjun familiail, axo jun familia tzin ch'ox chi', sjavi masanil eb' viñ vinac ay d'a scal, d'a junjunal sja eb' viñ d'a vichañ. ¹⁵ A d'a viñ tz'ilchajelta tas ix vala' to satjieli, a jun viñ chi' sñusjitz'a viñ yed' yetb'eyum, yuninal yed' masanil tastac ay d'ay, yujto ix sc'ulej viñ tas mañ smojoc, maj sc'anab'ajej in trato viñ, xchi Jehová.

A schamel viñaj Acán

¹⁶ Axo d'a junxo c'u, ix pet q'ue vaan viñaj Josué chi', ix yalan viñ to smolb'ej sb'a eb' anima d'a junjun iñtilal. Elañchamel ix ch'oxji yñtilal viñaj Judá yuj Jehová. ¹⁷ Ix yalan viñaj Josué chi' to macquiltac tz'aj sch'oxan sb'a eb' yñtilal Judá chi'. Axo d'a scal eb', ata' ix sch'ox eb' yñtilal viñaj Zera Jehová, axo pax d'a scal eb' chi' ix elta eb' yñtilal viñaj Zabdi. ¹⁸ Junjunal ix aj snitzancot sb'a eb' yñtilal viñaj Zabdi chi'. Axo d'a scal eb' ix ch'oxji viñaj Acán yuninal viñaj Carmi, yixchiquin viñaj Zabdi schab'il yixchiquin viñaj Zera, d'a yñtilal Judá yuj Jehová.

¹⁹ Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Josué d'a viñaj Acán chi' icha tic:

—Ach vetchoñab', d'a yichañ Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, jichan val tzala' tas chucal ix a c'ulej, mañ a c'ub'ejeli, xchi viñ.

²⁰ Ix tac'vi viñaj Acán chi' icha tic:

—Val yel ix och in mul d'a Jehová co Diosal. Ay ton juntzañ tas ix velq'uejcoti. ²¹ A d'a scal masanil tastac ay d'a Jericó, ix vic'cot jun c'apac c'apac cotnac d'a Babilonia, yujto te vach' yilji c'apac yed' q'uen plata oye' am libra yalil yed' jun telañ q'uen oro ay am junoc libra yalil. Ix viloch in c'ol d'a juntzañ chi', yuj chi' ix vic'coti. A d'a snañal yol in mantiado mucan vuuj. A q'uen plata chi' a d'a yalañ aycanem q'ueen, xchi viñ.

²² Ix lajvi chi', ix schecanb'at juntzañ eb' viñ vinac viñaj Josué chi' yil d'a yol smantiado viñaj Acán chi'. Elañchamel ix b'at eb' viñ, ix b'at sjoyanq'ueta juntzañ chi' eb' viñ. A d'a yalañ, ata' ayem q'uen oro yed' q'uen plata chi'. ²³ Ix yic'ancot eb' viñ d'a viñaj Josué chi' d'a yichañ masanil eb' israel. Ix lajvi chi' ix ac'jioch d'a yichañ Jehová. ²⁴ Axo viñaj Josué chi' yed' masanil eb' israel chi' ix yaman viñaj Acán chi' yed' juntzañ chi': Aton q'uen plata, jun c'apac c'apac, jun telañ q'uen oro, eb' yuninal viñ, eb' ix yisil viñ, noc' vacax, noc' b'uru, noc' calnel, smantiado viñ yed' masanil tas ay d'a eb'. Ix yic'anb'at eb' israel chi' d'a jun ac'lic suchan Acor.

²⁵ Axo yic ix c'och eb' ta' ix yalan viñaj Josué chi' icha tic:

—¿Tas yuj ix ic'cot jun yaelal chi' d'a quib'añ? A ticnaic jun, yac'ocab'cot yaelal Jehová d'a ib'añ, xchi viñ.

Ix lajvi yalan juntzañ chi' viñ, ix syamanoch eb' israel chi' sjulq'uenancham viñaj Acán chi' yed' masanil eb' yuninal. Ix lajvi chi' ix sñusancantz'a eb' masanil tastac ay d'a viñ. ²⁶ Ix lajvi chi', ix q'uecan juyañ q'uen q'ueen d'a yib'añ eb', ix canñej jun juyañ q'uen q'ueen chi' ta', yuj chi' Acor^{7.26} ix sb'iejcan jun ac'lic chi'. Icha chi' ix aj yoch vaan yoval sc'ol Jehová d'a yib'añ choñab' Israel.

8

Ix yac' ganar choñab' Hai eb' israel

¹ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Josué icha tic: Mañ ach xivoc, mocab' chab'axq'ue a c'ool. Ic'b'at masanil eb' viñ soldado, tzach b'at oval d'a choñab' Hai. A in ol vac'och jun choñab' chi' yed' viñ sreyal yed' masanil smacb'en d'a yol e c'ab'. ² Icha val ix eyutej choñab' Jericó yed' viñ sreyal, icha pax chi' ol eyutej jun choñab' chi' yed' viñ sreyal. Axo pax masanil tastac ay d'ay yed' noc' noc', tzeyiquejcani ayic toxo ix eyac' ganar. Ac'b'at junocxo macañ eb' viñ soldado yic sb'at sc'ub'anel sb'a eb' viñ d'a spatictac jun choñab' chi', axo junocxo macañ eb' viñ b'at tzuntzanelta eb' cajan chi' ta', xchi Jehová chi' d'a viñ.

³ Yuj chi' ix yac'an lista sb'a viñaj Josué chi' yed' eb' viñ soldado yic sb'at eb' yac' oval d'a choñab' Hai chi', ix sic'anel 30 mil eb' viñ soldado viñ te jelan d'a oval, ix schecanb'at eb' viñ d'ac'valil. ⁴ Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic: Ab'ec tas ol vala', sb'at e c'ub'ejel e b'a d'a spatictac jun choñab' chi', mañ najatoc tzex eli, lista tzex aji. ⁵ A inxo yed' juntzarixo eb' viñ soldado tic, ol oñ c'och d'a slac'anil jun choñab' chi'. Ayic ol elta eb' ajc'ol chi' d'ayori, ol oñ el lemnaj d'a eb', icha ix oñ yutej eb' d'a sb'ab'elal. ⁶ Ayic ol cot eb' d'ayori, ol oñ spechan eb', a snaan eb' to ol oñ yac'xi ganar eb', icha chi' ol cutedj co montanel eb' yic najat tz'elcan eb' d'a schoñab' chi'. ⁷ Axo yic ol eyilan icha chi', ol ex elta b'aj c'ub'an ex chi', axo eyoch ñilnaj d'a yol choñab' chi', yujto a Jehová ol ac'anoch jun choñab' chi' d'a yol co c'ab'. ⁸ Ayic toxo ix ex ochc'och d'a yol jun choñab' chi', tze ñustz'a icha ix yutej yalan Jehová. Aton tic sval d'ayex, xchi viñaj Josué chi'.

⁹ Ix lajvi chi', ix schecanb'at eb' viñ soldado chi' viñ. Ix c'och eb' sc'ub'ejel sb'a d'a snañal Betel yed' Hai chi', d'a stojolal b'aj tz'em c'u. Axo viñ, ix can viñ d'a junxo ac'val chi' d'a scampamento chi'. ¹⁰ Axo d'a junxo c'u ix pet q'ue vaan viñ, ix smolb'an juntzarixo eb' viñ soldado viñ. Ix lajvi chi', ix b'ab'laj viñ yuj eb' yed' eb' yajalil choñab'. Ix b'at eb' yic syac'an oval eb' yed' eb' aj Hai chi'. ¹¹ Masanil eb' viñ soldado ajun yed' viñaj Josué chi' ix c'och eb' d'a slac'anilxo jun choñab' chi' d'a stojolal spuertail, ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a jun ac'lic d'a stojolal norte. Añej jun ch'olan ay d'a snañal eb' yed' jun choñab' chi'. ¹² Oye' mil eb' viñ soldado ix schecb'at viñaj Josué sc'ub'ejel sb'a d'a snañal Betel yed' Hai chi' d'a stojolal b'aj tz'em c'u. ¹³ Yuj chi' chab' macañ ix aj eb' viñ soldado chi', jun macañ eb' ix b'at sc'ub'ejel sb'a d'a spatictac choñab' chi' d'a stojolal b'aj tz'em c'u, axo junxo macañ eb', ixto can eb' d'a yol scampamento d'a stojolal norte. Axo d'a jun ac'val chi' ix b'at viñaj Josué chi' yed' eb' viñ soldado chi', ix emc'och eb' d'a jun ch'olan chi'.

¹⁴ Axo yic ix yilanelta viñ sreyal Hai chi' to ay tas van sc'och d'a viñ, yuj chi' ix pet q'ue vaan viñ, ix yac'an lista masanil eb' viñ soldado viñ. Ix elta viñ yac' oval yed' eb' israel chi' d'a jun ch'olan tz'emc'och d'a sti' a' Jordán, palta mañ yojtacoc viñ tato ay eb' viñ soldado toxo ix sc'ub'ejel sb'a d'a spatictac choñab' chi'. ¹⁵ Axo ix yilan viñaj Josué chi' sjavi eb', ichato ix xiv viñ, elañchamel ix el lemnaj viñ yed' eb' viñ soldado, ix b'at eb' d'a stojolal tz'ingan luum. ¹⁶ Yuj chi' axo viñ sreyal Hai chi' ix alani to sb'at masanil eb' aycan d'a yol choñab' chi' yic spechchaj viñaj Josué yed' eb' viñ soldado israel chi', yuj chi' te najat ix el eb' d'a schoñab' chi'. ¹⁷ Mañxa junoc vinac ix can d'a yol choñab' Hai chi' yed' d'a Betel. Masanil eb' ix b'at spech eb' viñ soldado israel chi'. Yujto ix b'at eb' smasanil, yuj chi' mañxa mach ix can starivej schoñab' eb' chi'. ¹⁸ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Josué chi' icha tic: Ch'oxb'at q'uen a lanza

d'a stojolal choñab' Hai, yujto svac'och jun choñab' chi' d'a yol a c'ab', xchi d'a viñ.

Elañchamel ix sch'oxb'at q'uen slanza viñ d'a stojolal choñab' Hai chi'.
 19 Val d'a jun rato chi' a eb' viñ soldado c'ub'anel d'a spatitac jun choñab' chi', ix och riñnaj eb' d'a yool. Ix yac'an ganar eb', ix sñusantz'a eb'.

20 Axo yic ix meltzajb'at q'uelan eb' viñ soldado aj Hai chi', ix yilan eb' van sq'ue stab'il schoñab' eb' chi' stz'ab'ati. Mañxa b'aj ix yal scolan sb'a eb', yujto a eb' israel van yel d'a eb' chi', ix meltzaj eb' yac' oval yed' eb'. 21 Axo ix yilan viñtaj Josué chi' to van sq'ue stab'il jun choñab' chi', ix yojtacanel viñ to toxo ix och eb' viñ soldado viñ d'a yol choñab' chi'. Yuj chi' ix meltzaj viñ yed' eb' viñ soldado d'a eb' aj Hai chi', ix och ijan viñ smilancham eb'. 22 Ix eltapax eb' ayxo och d'a yol choñab' chi' yac' oval, ix meltzajpax eb' pechb'il yuj eb' aj Hai chi'. Yuj chi' ix oymaj eb' israel chi' d'a spatic eb', mañxa junoc eb' syal yeli, yuj chi' ix cham eb' smasanil. 23 Axoñej viñ sreyal Hai chi' pitzan, ix yic'anb'at eb' viñ d'a viñtaj Josué chi'.

24 Ayic ix lajvi scham masanil eb' viñ soldado ix pechan eb' israel chi', ix b'atxi eb' d'a yol choñab' chi', ix b'at svach' satanel jantacto anima eb' ix cani.

25 A d'a jun c'u chi', 12 mil eb' aj Hai chi' ix chami, eb' ix ix yed' eb' viñ vinac.

26 Maj yic' jab'oc yip viñtaj Josué chi' yed' masanil eb' viñ soldado, masanto ix yal scham eb' aj Hai chi' smasanil.

27 Masanil noc' noc' yed' masanil tastac, ix yic'b'at eb' israel chi', icha ix aj yalan Jehová d'a viñtaj Josué chi'. 28 Ix tz'acamb'at masanil choñab' Hai chi' yuj viñtaj Josué chi' yed' eb' viñ soldado, ix emcan b'ulnaj stz'ai, axoñej yed'tal chequel ix ajcani. 29 Ix q'ue locan viñ sreyal Hai chi' d'a sc'ab' jun te te' yuj viñtaj Josué chi', masanto d'a yemc'ualil. Axo yic ix q'ueic'b'i, ix schecan viñ ic'joquemta viñ. Ix yic'anemta snivanil viñ rey chi' eb', ix b'at syumancan eb' d'a spuertail schoñab' chi', ix q'uecan b'ulan q'uen q'ueen d'a yib'arñ viñ. A jun b'ularñ q'uen chi' ix canxoñej q'ueen.

Ix avtaj c'ayb'ub'al d'a yich lum vitz Ebal

30 Ix lajvi chi', ix sb'oancanq'ue jun altar viñtaj Josué chi' d'a Jehová sDiosal eb' israel d'a yich lum vitz Ebal. 31 Ix sc'ulej viñ icha ajnac yalancan viñtaj Moisés schecab' Jehová d'a eb' israel chi', icha yajcan b'aj tz'ib'ab'ilcan jun c'ayb'ub'al icha tic: A q'uen q'ueen mañ tzeyb'iloc, a q'uen tz'och d'a junoc altar, xchi jun c'ayb'ub'al chi'.

Axo d'a yib'arñ q'uen chi' ix rñusjitz'a silab' d'a yichañ Jehová, aton silab' stz'ab'at smasanil yed' silab' sch'oxan junc'olal yed' Dios. 32 D'a yichañ eb' choñab' ix stz'ib'ejoch jun c'ayb'ub'al viñtaj Josué chi' d'a q'uen q'ueen yic altar chi', aton jun yac'naccan viñtaj Moisés chi' d'a eb' yetisraelal. 33 Axo masanil eb' israel, eb' yichamtac vinaquil choñab', eb' yajal soldado, eb' juez yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a scal eb', cha macañ ix aj spojan sb'a eb' d'a stz'eytac te' scaxail strato Jehová. D'a spatich'at jun macañ eb' ix can lum vitz Gerizim, axo d'a spatich'at junxo macañ eb' ix can lum vitz Ebal. Ix laj cot q'uelan eb' scha macañil d'a eb' sacerdote yirñtilalcan viñtaj Levi b'achjinac te' scaxail strato Jehová chi', yic syalan vach' lolonel eb' d'a eb' israel chi', icha aj yalannaccan viñtaj Moisés, schecab' Jehová.

34-35 Ix syamanoch viñtaj Josué chi' yavtan jun c'ayb'ub'al yalnaccan viñtaj Moisés chi'. Malaj junoc lolonel tz'ib'ab'ilcan chi' maj yavtej viñ, aton masanil vach' lolonel yed' catab' lolonel. Ix yavtan viñ yab' masanil eb' israel, eb' ix ix, eb' unin yed' eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a scal eb'.

9

Juntrato yed' eb' aj Gabaón

¹ Ay juntzañ eb' viñ rey cajan d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Jordán, eb' cajan d'a jolomtac vitz, eb' cajan d'a spañanil sti' a' Jordán chi' yed' eb' cajan d'a stitac a' mar Mediterráneo, masanto sc'och d'a Líbano, ix yab' specal eb' tas van yuji d'a slac'anil eb' chi'. A juntzañ eb' rey chi', aton eb' viñ sreyal eb' hitita, eb' amorreo, eb' cananeo, eb' ferezeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo, ² ix slajtian sb'a eb' to junñej syutej sb'a eb', yic syac'an oval eb' yed' viñaj Josué yed' eb' choñab' israel. ³ Palta a eb' heveo cajan d'a Gabaón, ayic ix yab'an eb' tas ix ajcan choñab' Jericó yed' Hai yuj viñaj Josué chi', ⁴ ix snaan eb' tas syutej eb' yac'an musansatil viñaj Josué chi'. Yuj chi' ix smolb'an juntzañ c'atac coxtal eb' yed' noc' c'atac tz'uum yed'tal vino olchimtac, ix yac'anq'ue eb' d'a yib'añ noc' b'uru, ix cot eb'. ⁵ Ix yac'anoch c'atac pichul eb' olchimtac yed' noc' xañab' nipchimtac. Ix yic'ancot ixim pan eb' taquiñxo, c'ustumtaco. ⁶ Ayic ix javi eb' d'a scampamento viñaj Josué d'a Gilgal, ix yalan eb' d'a viñ yed' d'a eb' yajalil choñab' Israel chi' icha tic:

—Te najat b'aj oñ coti, co gana sco b'o junoc co trato eyed'oc, xchi eb'.

⁷ Ix tac'vi eb' israel d'a eb' heveo chi' icha tic:

—Tecan lac'an b'aj cajan ex, ¿tas ol cutoc co b'oan junoc co trato eyed'oc? xchi eb'.

⁸ Ix och ijan eb' yalan d'a viñaj Josué chi':

—B'ecan co c'ol coch e checab'oc, xchi eb'. Ix sc'anb'an viñ d'a eb':

—¿Mach ex jun? ¿B'ajtil ex coti? xchi viñ.

⁹ Ix tac'vi eb' icha tic:

—Te najat ayoñ, yujto ix cab'i to ay smay Jehová e Diosal, cab'nac tas e c'u lej d'a Egipto. ¹⁰ Cab'nac tas utab'il chavañ eb' viñ sreyal eb' amorreo d'a sc'axepalb'at a' Jordán yuj Jehová, aton viñaj Sehón sreyal Hesbón yed' viñaj Og sreyal Basán cajan d'a Astarot. ¹¹ Yuj chi', ix yal eb' cajalil yed' eb' quetchoñab': Iq'uecb'at e vael d'a yoltac b'e b'at eyilan eb' israel chi' b'aj ayeq'ui. Tzeyalani to tzoñ och schecab'oc eb', sco b'oan junoc co trato yed' eb', xchi eb' d'ayoñ. ¹² Ayic ix oñ cot ex co sayeq'ui, te c'ac'to ixim pan tic a ix quic'ancot ixim, axo ticnaic, c'ustumtaco ixim, taquiñxo pax ixim. ¹³ Añeja' juntzañ noc' tz'uum tic, te ac'to noc' ix cac'anem vino d'a yol noc', axo ticnaic olanxo noc'. Añeja' co pichul tic, co xañab' toxo ix ñic'chaji yujto te najat b'aj oñ coti, xchi eb'.

¹⁴⁻¹⁵ Ix schaanec' svael eb' chi' eb' yajalil israel yic sch'oxanel eb' to sb'o junoc strato eb', palta mantalaj tas sc'anb'ej eb' d'a Jehová yuj jun strato eb' sb'o chi'. Ix och viñaj Josué chi' junc'olal yed' eb', yic max satjiel-laj eb' yuj viñ. Icha pax chi' eb' yajalil eb' israel chi', ix yac' sti' eb' d'a yichañ Jehová.

¹⁶ Ayic schab'jialxo sb'oan strato eb' chi', ix yab'an eb' israel chi' to lac'anñej cajan eb' gabaonita chi'. ¹⁷ Ix lajvi chi', ix syamanoch eb' israel chi' sb'at sayan b'aj cajan eb' chi'. Axo d'a schab'jial ix c'och eb' d'a schoñab' eb', aton Gabaón, Cafira, Beerot yed' Quiriat-jearim. ¹⁸ Palta maj yal smiljicham eb' yuj eb' israel chi', yujto toxo ix yac' sti' eb' yajalil eb' d'a sb'i Jehová sDiosal to ol yac' nivanc'olal eb' gabaonita chi' eb'.

Yuj chi' ix cot yoval eb' anima d'a eb' yajal chi'. ¹⁹ Palta ix yalan eb' yajal chi' d'a eb' yetchoñab' chi' icha tic:

—A oñ tic, toxo ix cac' co ti' d'a yichañ Jehová co Diosal to max co milcham juntzañ anima tic, yuj chi' max yal cac'an chucal d'a eb'. ²⁰ Yuj chi' ol canñej eb' ichñej ta', ta maay ol cot yoval sc'ol Jehová d'ayoñ, xchi eb'.

²¹ Ix yalanpax eb': Mocab' cham eb', palta to tz'ochcan eb' c'atzitzvumal yed' cuchumail d'ayoñ, xchi eb'. Icha chi' ix aj yalan eb' yajalil choñab' chi'.

²² Ix yavtancot eb' gabaonita viñaj Josué chi', ix yalan viñ d'a eb' icha tic: —¿Tas yuj ix eyesej d'ayoñ? Ix eyalani to najat ayex, ticni tob'an lac'an ayex. ²³ A ticnaic, yuj tas ix e c'ulej chi', catab'il ex, yuj chi' tzex ochcan c'atzitzvumal yed' cuchumail d'a masanil tiempo d'a scajñub' co Diosal, xchi viñ.

²⁴ Ix tac'vi eb' d'a viñaj Josué chi' icha tic:

—Ix co c'ulej icha chi', yujto ix cab' specal tas ix yal Jehová e Diosal d'a viñaj Moisés, viñ schecab' to ol yac'och juntzañ choñab' tic smasanil d'a yol e c'ab', ol laj e satel masanil anima cajan d'ay. Icha chi' ix co c'ulej yujto tzoñ te xiv d'ayex. Tzoñ xiv oñ e sataneli. ²⁵ A ticnaic, ayorñxooch d'a yol e c'ab', a ex tze na'a tas tzoñ eyutej, aton tas smoj tze na'a, xchi eb'.

²⁶ Icha chi' ix aj scolancanel eb' gabaonita chi' viñaj Josué yic max miljicham eb' yuj eb' yetisraelal viñ chi'. ²⁷ Yuj chi' ix ac'jicanoch eb' c'atzitzvumal yed' cuchumail d'a eb' israel chi' yed' pax d'a scajñub' Jehová. Yuj chi' ix ac'jicanoch eb' d'a jun munlajel chi' d'a jun lugar ol siq'uel Jehová b'aj ol och ejmelal d'ay.

10

Ix ac'ji ganar eb' amorreo yuj eb' israel

¹ A viñaj Adonisedec sreyal Jerusalén, a ix yab'an viñ to ix satjiel choñab' Hai yed' viñ sreyal yuj viñaj Josué chi', icha ix aj satjiel choñab' Jericó yed' sreyal. Ix yab'anpax viñ to a eb' gabaonita toxo ix yac'och sb'a eb' d'a yol sc'ab' eb' israel yuj scolan sb'a, cajanxooch eb' d'a scal eb'.

² Yuj chi' ix te xiv viñ, yujto a choñab' Gabaón, te nivan choñab' icha juntzañxo nivac choñab' ay sreyal, te ec'to d'a yichañ choñab' Hai, te ay smay eb' d'a oval. ³ Yuj chi' ix yalb'at viñaj Adonisedec chi' d'a viñaj Hoham sreyal Hebrón, d'a viñaj Piream sreyal Jarmut, d'a viñaj Jafia sreyal Laquis yed' d'a viñaj Debir sreyal Eglón, icha tic: ⁴ Cotañec, ochañec ved'oc, scac'an oval yed' choñab' Gabaón, yujto ix yac'och sb'a yed' viñaj Josué yed' choñab' Israel, xhib'at viñ d'a eb' viñ. ⁵ Yuj chi' junxoñej ix yutej sb'a ovañ eb' viñ rey chi'. Ix b'at eb' viñ yed' eb' viñ soldado, ix sb'oañ'ue scampamento eb' viñ d'a slac'anil choñab' Gabaón, yuj yac'an oval eb' viñ yed'oc.

⁶ Yuj chi' a eb' aj Gabaón chi' ix yalcot eb' d'a viñaj Josué b'aj ayec' d'a scampamento d'a Gilgal, icha tic: Cotañ d'a elarichamel yic tzul oñ a colan a oñ a checab' oñ tic, yujto a masanil eb' viñ sreyal amorreo cajan d'a tzalquixtac, junñej ix yutej sb'a eb' yic tzoñ satanel eb', xchicot eb' d'a viñ.

⁷ Yuj chi', ix b'at viñaj Josué d'a Gilgal chi' ix yic'anb'at eb' viñ soldado viñ te tec'an. ⁸ Ix yalan Jehová d'a viñ icha tic: Mañ ach xiv d'a eb', a in ol vac'och eb' d'a yol a c'ab', malaj junoc eb' ol yal stec'b'an sb'a d'a ichañ, xchi d'a viñ.

⁹ Pilan ac'val ix b'ey viñaj Josué yed' eb' viñ soldado chi', ix c'och eb' d'a Gabaón d'a scampamento eb' amorreo, satc'olal yaj eb' amorreo chi' ix c'och viñ yac' oval yed' eb'. ¹⁰ Axo Jehová ix ac'anoch jun nivan xivc'olal d'a eb', ayic ix yilanb'at eb' israel eb'. Yuj chi' mañxo jantacoc eb' amorreo ix miljicham yuj eb' israel d'a Gabaón chi', ix b'at eb' d'a spatic eb' d'a jun b'e pichan yem d'a Bet-horón, ix smilancham jantac eb' ix yamchaj yuj eb' masanto ix c'och eb' d'a Azeca yed' d'a Maceda. ¹¹ Ay eb' amorreo chi' ix yac' ganar yeli. Yacb'an van spichlajem eb' d'a vitzal Bet-horón, axo Jehová ix ac'ancot q'uen nivac sacb'at d'a yib'añ eb', masanto d'a Azeca, yuj chi' ec'to

eb' ix cham yuj q'uen sach'at chi' d'a yichañ eb' ix xicjicham d'a q'uen espada yuj eb' israel.

¹² Ayic van yac'jioch eb' amorreo chi' d'a yol sc'ab' eb' israel yuj Jehová, ix yalan viñaj Josué d'a Jehová chi' d'a yichañ masanil anima icha tic:

Ochocab' vaan c'u d'a yib'añ Gabaón, ochocab' vaan q'uen uj d'a yib'añ sch'olanil Ajalón, xchi viñ.

¹³ Yuj chi' ix och vaan c'u yed' q'uen uj, masanto ix satel eb' ayoch ajc'olal d'a eb' israel chi'.

Icha chi' yaj stz'ib'chajcan d'a Jazer to ix och vaan sb'ey c'u d'a snañal satchaañ, quen am mañ junoc c'ual ix och vaan sb'eyi, majxo q'uc'b'oclaj.

¹⁴ Malaj junoc c'ual ujinac icha ix uji d'a jun c'u chi', malaj pax junocxo ol ujoc, yujto ix yab' Jehová tas ix yal junoc anima, yujto a ix colvaj yed' eb' israel d'a oval. ¹⁵ Ayic ix satanel masanil eb' amorreo chi', ix meltzaj viñaj Josué yed' eb' israel d'a Gilgal chi'.

¹⁶ Ayic van yac'an oval eb' israel chi' yed' eb' amorreo, a ovañ eb' viñ sreyal eb' chi', ix b'at sc'ub'ejel sb'a eb' viñ d'a yol jun q'uen ñaq'ueen d'a Maceda. ¹⁷ Axo ix aji, ix ilchajelta eb' viñ d'a yol q'uen ñaq'ueen chi', yuj chi' ix b'at alchaj d'a viñaj Josué. ¹⁸ Ix yalan viñ icha tic: B'alecoch q'uen q'ueen d'a sti' q'uen ñaq'ueen chi' yic smacchajcani. Tz'ochpaxcan eb' viñ soldado starñe sti' q'ueen. ¹⁹ A exxo tic, ixiquec d'a spatic juntzañox eb' ajc'ol van yel chi'. Mañxo e cha meltzaj eb' d'a schoñab', yujto a Jehová co Diosal toxo ix ac'anoch eb' d'a yol co c'ab', xchi viñ.

²⁰ Ix ac'ji ganar masanil eb' amorreo yuj viñaj Josué yed' eb' viñ soldado israel chi'. Te nivan eb' ix chami, axo eb' maj chamlaj d'a oval chi' ix b'atcan eb' scol sb'a d'a schoñab' ayoch smuroal.

²¹ Axo eb' viñ soldado israel, ix meltzaj eb' viñ d'a scampamento d'a Maceda b'aj aycan viñaj Josué chi', malaj tas ix ic'an eb' viñ, mañxalaj mach ixto comon b'uchvaj d'a eb'.

²² Ix yalan viñaj Josué chi' icha tic: Jaquec q'uen ñaq'ueen tic, tzeyic'anelta eb' viñ rey chi' yovañil, xchi viñ. ²³ Yuj chi' ix yiq'uelta ovañ eb' viñ rey ayoch d'a yol q'uen ñaq'ueen chi' eb' israel, aton viñ sreyal Jerusalén, viñ sreyal Hebrón, viñ sreyal Jarmut, viñ sreyal Laquis yed' viñ sreyal Eglón.

²⁴ Ayic ix ic'jielta eb' viñ d'a yichañ viñaj Josué chi', ix yavtan masanil eb' viñ soldado israel chi' viñ, ix yalan viñ d'a eb' yajal soldado ayec' yed' viñ icha tic: Nitzeccot e b'a, tzex q'ue tec'tec' d'a sjaj juntzañ eb' viñ rey tic, xchi viñ. Ix sc'anab'ajan eb' icha ix yal viñ. ²⁵ Ix yalanxi viñ d'a eb' viñ: Mañ ex xivoc, mocab' chab'axq'ue e c'ool. Te tec'an tzeyutej e b'a eyac'an oval, yujto ix yal Jehová to icha val tic ol yutej masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayoñ, xchi viñ d'a eb'.

²⁶ Ix lajvi chi', ix yalan viñ to smiljicham juntzañ eb' viñ rey chi', to sq'ue d'uñan eb' viñ d'a junjunoc te te' masanto tz'em c'u. ²⁷ Axo yic vanxo sq'uc'b'i, ix yalan viñaj Josué chi' to tz'ic'jiemta eb' viñ, tz'ac'jicanoch eb' viñ d'a yol q'uen ñaq'ueen b'aj ix sc'ub'ejel sb'a chi'. Ix macchajcan sti' q'ueen yed' juntzañ nivac q'ueen, ix can q'uen ta' d'a junelñej.

A juntzañ choñab' ix satel eb' israel

²⁸ Arñeja d'a jun c'u chi', ix och viñaj Josué chi' d'a choñab' Maceda yed' eb' viñ soldado, ix satanel masanil tas eb'. Ix xicancham masanil anima eb' d'a choñab' chi' yed' yespada, mañxo junoc ix cani. Ix smilcham viñ sreyal Maceda chi' eb' icha val ix aj viñ sreyal Jericó.

²⁹ Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Josué chi' yed' eb' viñ soldado d'a choñab' Libna, ix yac'an oval eb' yed' oc. ³⁰ Ix ac'jipaxoch jun choñab' chi' yed' sreyal d'a yol sc'ab' eb' yuj Jehová. Mañxa junoc ix can ta'. Ix smilcham viñ sreyal Libna chi' eb' icha val ix aj viñ sreyal Jericó.

³¹ Ix lajvi satanel choñab' Libna chi' eb', ix b'atxi eb' d'a Laquis, ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a yichañ jun choñab' chi', ix yac'an oval eb' yed' oc. ³² Axo d'a yeval chi', ix ac'jioch jun choñab' chi' d'a yol sc'ab' eb' yuj Jehová. Icha ix yutej Libna eb', ix smilancham masanil eb' anima eb'. ³³ Axo viñaj Horam sreyal Gezer, ix q'uec'och yed' eb' viñ soldado yic scolvaj yed' eb' aj Laquis chi' yalani, palta a eb' israel chi' ix satanel viñaj Horam chi' yed' masanil eb' viñ soldado, mañxa junoc eb' ix cani.

³⁴ Axo yic ix lajvi oval d'a Laquis chi', ix b'at viñaj Josué chi' yed' eb' viñ soldado d'a choñab' Eglón, ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a slac'anil chi', ix yac'an oval eb' yed' oc. ³⁵ Añeja' d'a jun c'u chi', masanil mach cajan ta' ix satel eb', mañxo junoc ixto cani, icha ix utaj Laquis.

³⁶ Ix el eb' d'a Eglón chi', ix c'och eb' d'a Hebrón, yic syac'anpax oval eb' yed' oc. ³⁷ Ayic ix och eb' chi' d'ay, ix satanel eb' d'a junelñej. Ix smilancham viñ sreyal jun choñab' chi' eb' yed' masanil anima yed' juntzañxo anima ay d'a juntzañxo choñab' d'a slac'anil chi', icha val ix aj Eglón.

³⁸ Ayic ix lajvicanel chi', ix b'at viñaj Josué chi' yed' eb' viñ soldado yac' oval yed' choñab' Debir. ³⁹ Ix smilancham viñ sreyal eb' yed' masanil eb' anima cajan d'a slac'anil chi'. Mañxo junoc anima cajan d'a Debir chi' ixto cani. Ix satel eb' smasanil, icha ix aj Hebrón yed' Libna yed' sreyal.

⁴⁰ Icha chi' ix aj satjiel masanil eb' anima cajan d'a juntzañ lugar chi' yuj viñaj Josué chi': Aton masanil eb' rey d'a yol yic Neguev, d'a tzalquixtac, d'a ac'lictac yed' d'a pac'quiltac, mañxa junoc pitzan ix cani. Ix elc'och icha val ix aj yalan Jehová sDiosal Israel.

⁴¹ D'a junelñej ix satel masanil juntzañ choñab' eb', ix schael yich d'a Cades-barnea masanto ix q'uec'och d'a Gaza yed' masanil yic Gosén, masanto ix c'och d'a Gabaón d'a norte. ⁴²⁻⁴³ A Jehová sDiosal Israel ix colvaj yed' eb' d'a oval chi', yuj chi' ix yac' ganar eb' syaman masanil eb' viñ sreyal juntzañ choñab' chi', yic syiquejcan masanil sluum eb' chi' eb'. Ayic ix schanel yich eb' israel chi' yac'an oval, ix yac'ñej oval eb' masanto ix yiquejcan eb' smasanil, ix lajvi chi' ix meltzaj viñaj Josué chi' yed' eb' viñ soldado d'a scampamento d'a Gilgal.

11

A viñaj Josué ix satanel eb' rey d'a norte

¹ Ayic ix yab'an viñaj Jabín sreyal Hazor masanil juntzañ chi', ix yac'anb'at schecab' viñ d'a viñaj Jobab sreyal Madón, d'a viñ sreyal Simrón yed' d'a viñ sreyal Acsaf, yic junñej tz'aj eb' viñ. ² Ix schecanpaxb'at schecab' viñ d'a masanil eb' viñ rey ay d'a tzalquixtac d'a norte yed' pax d'a eb' viñ ay d'a sch'olquiltaquil a' Jordán, d'a stojolal sur d'a a' ñajab' Cineret, d'a ac'lic yed' d'a slac'anil yic Dor d'a stojolal b'aj tz'em c'u. ³ Ix yalanxib'at viñ d'a eb' cananeo ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u yed' d'a stojolal b'aj tz'em c'u yed' d'a eb' amorreo, eb' hitita, eb' ferezeo, eb' jebuseo, aton eb' ay d'a tzalquixtac yed' pax d'a eb' heveo d'a Hermón d'a yol yic Mizpa. ⁴ Masanil juntzañ eb' viñ rey chi' ix elta eb' viñ yed' soldado, noc' chej yed' carruaje yic oval. Mañxo b'ischajb'enoc jantac soldado eb' viñ, icha val yarenail sti' a' mar. ⁵ Ix

smolb'an sb'a eb' viñ smasanil d'a slac'anil a' riñab' Merom, yuj yac'an oval eb' viñ yed' eb' israel.

⁶ Palta ix yalan Jehová d'a viñaj Josué icha tic: Mañ ach xiv d'a juntzañ eb' tic, yujto a in ol in och eyed'oc yic ol e satanel eb'. D'a yab' icha tic q'uic'an, masanil eb' ol chameñ latz'naj d'a eyichañ. Ol e mac' cañchaj yoc noc' schej eb', ol e ñusantz'a scarruaje eb' chi', xchi d'a viñ.

⁷ Yuj chi', a viñaj Josué chi' yed' masanil eb' ajun yed'oc, ix c'och eb' yac' oval yed' juntzañ anima chi' d'a sti' a' riñab' Merom ayic mañ naanoc yuj eb'.

⁸ Axo Jehová ix ac'anoch juntzañ anima chi' d'a yol sc'ab' eb' israel chi', yuj chi' ix satel juntzañ choñab' chi' eb' b'ajtac ix b'at eb', masanto ix c'och eb' d'a nivan choñab' Sidón yed' d'a Misrefot-maim. Axo d'a stojolal b'aj sjavi c'u, masanto d'a ac'lic yic Mizpa, mañxalaj junoc anima pitzan ix can ta'.

⁹ Ix sc'anab'ajej viñaj Josué chi' sc'ulan masanil tas ix yal Jehová, ix schecan viñ mac'chaj cañchaj yoc noc' schej eb' ajc'ol chi', ix ñusjipaxtz'a masanil scarruaje eb' yic oval.

¹⁰ Ix lajvi chi', ix jax eb' d'a choñab' Hazor sat yaj d'a juntzañ choñab' chi', ix smac'anpaxcham viñ sreyal jun choñab' chi' eb' ¹¹ yed' masanil anima cajan ta'. Masanil ix satel eb', ix sñusancantz'a jun choñab' chi' eb'. ¹² Lajanñej ix yutej juntzañ choñab' eb', aton juntzañ junñej ix aj yed' Hazor chi', ix satel eb'. Ix smilcham eb' viñ sreyal juntzañ choñab' chi' eb', ix satanel masanil anima eb', icha val ajnac yalan viñaj Moisés schecab' Jehová. ¹³ Palta maj sñustz'a juntzañ choñab' eb' ay d'a tzalquixtac, añej choñab' Hazor ix sñustz'a eb'. ¹⁴ Ix xicjicham masanil eb' cajan ta' yed' q'uen espada yuj eb', mañxa junoc pitzan ix cani. Axoñej masanil noc' noc' yed' masanil tastac ay ta' ix yic'can eb'. ¹⁵ Icha ajnac yalancan juntzañ checnab'il Jehová d'a viñaj Moisés, viñ schecab', icha pax chi' ajnac yalancan viñaj Moisés d'a viñaj Josué chi'. Yuj chi' ix sc'anab'ajej viñ smasanil, malaj junoc maj sc'anab'ajej viñ.

Ix yic'canec' masanil lum luum viñaj Josué

¹⁶ A viñaj Josué chi' yed' eb' viñ soldado ix ic'ancanec' masanil juntzañ lugar tic, aton lum tzalquixtac, masanil lum Neguev yed' masanil lum yic Gosén, lum ac'lic, lum ch'olquixtac d'a stitac a' Jordán yed' masanil lum tzalquixtac ayxo och d'a yol sc'ab' eb' israel yed' yac'lical. ¹⁷ Sb'atñej lum d'a yich lum vitz Halac d'a slac'anil Seir masanto sc'och d'a Baal-gad, aton jun ay d'a yac'lical Líbano d'a yich lum vitz Hermón. Ix yamji masanil eb' viñ sreyal juntzañ choñab' chi' yuj viñaj Josué chi', ix miljicham eb' viñ yuj viñ. ¹⁸ Te nivan tiempo ix yac' oval viñ yed' eb'. ¹⁹ Añej val eb' heveo d'a Gabaón ix yac' strato yed' eb' israel, axo pax masanil juntzañ choñab', ix satjiel eb' d'a oval. ²⁰ A Jehová ix ac'an pitb'oquel spensar eb' ajc'ol chi', yic stec'b'an sb'a eb', yuj chi' ix satjiel eb' smasanil yuj eb' israel chi', maj oc'laj sc'ol eb' d'a eb', icha ajnac yalan Jehová d'a viñaj Moisés.

²¹ Añejtona' d'a jun tiempoal chi' ix satjiel masanil juntzañ choñab' tic yuj viñaj Josué, aton b'aj cajan eb' yirñtilal viñaj Anac: Hebrón, Debir, Anab, masanil tzalquixtac yic Judá yed' d'a yol yic Israel. ²² Yuj chi' mañxo junoc anima chañ steel yirñtilal viñaj Anac ixto can d'a yol smac'b'en Israel, axoñej d'a Gaza, d'a Gat yed' d'a Asdod ixto can jayvañxo eb'.

²³ Icha val chi' ix aj yic'ancanec' masanil lum luum chi' viñaj Josué chi', icha val ajnac yalan Jehová d'a viñaj Moisés. Ix lajvi chi', ix spucanec' lum viñ d'a scal masanil yirñtilal Israel chi', yic smac'b'enan luum eb'. Ix lajvi juntzañ chi', ichato chi' ix och vaan oval d'a juntzañ lugar chi'.

12

Eb' rey ix satjiel yuj viñtaj Moisés

¹ Ay chavañ eb' viñ rey ix ac'ji ganar yuj eb' israel d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán. Masanil lum ix yic'can eb', sb'atñej lum d'a a a' scuch Arnón masanto sc'och d'a jolom vitz Hermón yed' masanil spañanil sti' a' Jordán d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

² Ix ac'ji ganar viñaj Sehón sreyal eb' amorreo, cajan d'a Hesbón. A smacb'en viñ chi', sb'atñej d'a choñab' Aroer d'a sti' a' Arnón, schael d'a snañal yol ch'olan masanto d'a a a' scuch Jaboc, aton b'aj schael yich slum eb' amonita, syalelc'ochi aton nañal lum Galaad. ³ Ix ic'jipaxec' lum sch'olanil d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán yuj eb', tz'el yich d'a a' riñab' Cineret sc'ochñej d'a a' mar Muerto, d'a stojolal yic Bet-jesimot, d'a stojolal sur masanto d'a yich lum vitz Pisga.

⁴ Ix ac'jipax ganar viñaj Og sreyal Basán yuj eb', aton viñ slajvub'alxo d'a scal eb' refaíta. A schoñab' viñ, aton Astarot yed' Edrei. ⁵ A smacb'en viñ b'aj yac'nac reyal, tz'el yich d'a jolom vitz Hermón, tz'ec' d'a Salca yed' d'a yol smacb'en Basán, sc'och d'a smojonal yic Gesur yed' yic Maaca, masanto d'a nañalxo lum Galaad, lum yiquejnac viñaj Sehón sreyal Hesbón.

⁶ Ix ac'ji ganar juntzañ eb' viñ rey chi' yuj viñaj Moisés, viñ schecab' Jehová yed' eb' israel. Ix ac'jican juntzañ lum chi' d'a eb' yitñilalcan Rubén, d'a eb' yitñilalcan Gad yed' d'a nañalxo eb' yitñilalcan Manasés.

A sb'i juntzañ choñab' ix ac'ji ganar

⁷ Aton masanil juntzañ eb' viñ rey ix ac'ji ganar yuj viñaj Josué yed' eb' israel d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Jordán. Scot d'a Baal-gad d'a sch'olanil Líbano masanto d'a yich lum vitz Halac, d'a slac'anil Seir. Ix lajvi chi', ix spucanec' masanil juntzañ lum chi' viñaj Josué chi' d'a scal eb' yetisraelal, ato syal junjun macañ yitñilal eb', yuj chi' ix ac'jican lum yicoc eb' d'a junelñej. ⁸ Masanil lum tzalquixtac, lum ac'lictac, lum sch'olanil a' Jordán, lum pac'an, lum taquiñtac luum yed' lum Neguev. Masanil juntzañ lum chi' aton lum yiccan eb' hitita, eb' amorreo, eb' cananeo, eb' ferezeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo.

⁹⁻²⁴ A juntzañ choñab' tic ix ac'ji ganar yed' sreyal: Aton choñab' Jericó, Hai aton jun choñab' ay d'a slac'anil Betel, choñab' Jerusalén, Hebrón, Jarmut, Laquis, Eglón, Gezer, Debir, Geder, Horma, Arad, Libna, Adulam, Maceda, Betel, Tapúa, Hefer, Afec, Sarón, Madón, Hazor, Simron-merón, Acsaf, Taanac, Meguido, Cedes, Joneam d'a yol yic Carmelo, Dor, d'a svitzaltac yol yic Dor chi', Goim d'a yol yic Gilgal yed' Tirsá. A juntzañ choñab' tic yed' sreyal junjun, 31 d'a smasanil.

13

A juntzañxo lugar manto ac'jilaj ganar

¹ Ayic te icham vinacxo viñaj Josué, ix yalan Jehová d'a viñ icha tic: A ach tic ayxo a q'uinal, palta te nivanto lum luum manto eyiq'uec' d'a eb' anima tic. ² Manto eyiq'uec'laj lum yic eb' viñ filisteo yed' lum yic eb' viñ gesureo, ³ aton lum sb'atñej d'a a' Sihor, d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Egipto, masanto sc'och d'a smojonal yic Ecrón d'a stojolal norte, aton juntzañ lum chi' yic eb' cananeo. A d'a jun macañ chi' ay ovañ eb' viñ yajalil eb' filisteo, aton eb' viñ yajal yaj d'a Gaza, d'a Asdod, d'a Ascalón, d'a Gat yed' d'a Ecrón. Ayo smacb'en eb' aveo ⁴ scan d'a sur yed' masanil slum eb' cananeo, sb'atñej

d'a Mehara d'a yol yic Sidón, masanto sc'och d'a Afec, d'a smojonal yic eb' amorreo. ⁵ Ayto pax can lum yic eb' giblita yed' masanil lum Líbano d'a stojolal b'aj sjavi c'u, sb'atñej d'a Baal-gad d'a yich lum vitz Hermón, masanto tz'ochc'och d'a Hamat. ⁶ Ol viq'uel masanil juntzarí eb' tic d'a eyichañ: Aton eb' aj Sidón yed' masanil eb' cajan d'a tzalquixtac sb'atñej d'a Líbano, masanto d'a Misrefot-maim. A ach ol a pojcanec' lum, ol ac'ancan lum smacb'enoc eb' etisraelal icha val ix aj valan d'ayach. ⁷ Ol a pojcanec' masanil juntzarí lum tic d'a b'aluñ macaño yirñtilalcan Israel yed' d'a nañalxo yirñtilalcan Manasés, xchi Jehová d'a viñaj Josué chi'.

Lum yic Manasés, Rubén yed' Gad

⁸ A eb' yirñtilalcan Rubén, eb' yic Gad yed' nañalxo eb' yic Manasés, schanac smacb'en eb' yac'naccan viñaj Moisés schecab' Jehová, aton slum eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán. ⁹ Ix yic'ñej lum sb'atñej d'a choñab' Aroer eb', aton d'a sti' a a' scuch Arnón yed' jun choñab' ay d'a sti' a' chi' yed' masanil spañanil yic Medeba masanto d'a Dibón, ¹⁰ masanil choñab' macb'il yuj viñaj Sehón sreyal eb' amorreo ec'nac cajan d'a Hesbón, masanto sc'och d'a smojonal yic eb' amonita. ¹¹ Ix yiquejcan lum Galaad eb', lum yic eb' gesureo, lum yic eb' maacateo, masanil lum svitzal Hermón yed' masanil lum yic Basán, sc'ochñej d'a Salca. ¹² Ix yic'apax masanil smacb'en viñaj Og sreyal Basán eb', viñ yac'nac reyal d'a Astarot yed' d'a Edrei, axoñej viñ cannac d'a scal eb' refaíta. A eb' tic ix ac'ji ganar eb' yuj viñaj Moisés, ix pechjipaxel eb' d'a slum chi'. ¹³ Axo pax eb' aj Gesur yed' eb' aj Maaca maj pechñel-laj eb' ta', palta to ix canñej eb' d'a scal eb' israel.

¹⁴ Axo pax eb' yirñtilalcan viñaj Leví, maj ac'jocan smacb'en eb' yuj viñaj Moisés, yujto a masanil silab' tz'ac'ji d'a Jehová sDiosal Israel, a chi' smacb'en eb' yajcani, icha ajnac yalan Jehová.

¹⁵ Ac'b'ilcan slum eb' yirñtilalcan Rubén yuj viñaj Moisés, icha jaye' macañil eb'. ¹⁶ Yuj chi', sb'atñej slum eb' chi' d'a choñab' Aroer d'a sti' a' Arnón yed' d'a jun choñab' ay d'a sti' a' chi' yed' masanil spañanil yic Medeba, ¹⁷ masanto sc'och d'a Hesbón yed' masanil choñab' ay d'a pañan chi': Aton Dibón, Bamot-baal, Bet-baal-meón, ¹⁸ Jahaza, Cademot, Mefaat, ¹⁹ Quiriataim, Sibma, Zeretsahar a jun chi' ay d'a jun tzalan d'a snañal jun ch'olan chi', ²⁰ Bet-peor, Bet-jesimot yed' masanil spac'anil lum vitz Pisga, ²¹ aton masanil junjun choñab' ay d'a pañan yed' masanil smacb'en viñaj Sehón sreyal eb' amorreo ec'nac cajan d'a Hesbón. Ac'b'il ganar viñaj Sehón chi' yuj viñaj Moisés. Ac'b'ilpax ganar juntzaríxo eb' yajal aycan d'a yalañ smandar viñaj Sehón chi', aton eb' yajal yaj d'a Madián: Aton viñaj Evi, viñaj Requem, viñaj Zur, viñaj Hur yed' viñaj Reba. ²² Ix miljipaxcham viñaj Balaam yuninal viñaj Beor, viñ naumel lolonel. Tzijtunto juntzaríxo eb' viñ ix cham yed' viñ. ²³ A juntzarí choñab' chi' yed' yaldeail ix ochcan smacb'enoc eb' yirñtilalcan Rubén, ato syal jay macañ yaj eb'. A smacb'en eb' chi' ix c'ochñej d'a a' Jordán.

²⁴ Yac'nacpaxcan slum eb' yirñtilalcan Gad viñaj Moisés chi' icha jay macañ yaj eb'. ²⁵ Ix yiquejcan choñab' Jazer eb', masanil choñab' yic Galaad yed' nañal lum yic eb' amonita, masanto d'a choñab' Aroer d'a yichañcot Rabá. ²⁶ Sb'at lum d'a Hesbón, masanto sc'och lum d'a Ramat-mizpa yed' Betonim, sb'atpax lum d'a Mahanaim masanto sc'och lum d'a smojonal yic Debir. ²⁷ Axo d'a ch'olquixtac ix yiquejpaxcan Bet-aram eb', Bet-nimra, Sucot yed' Zafón, aton juntzaríxo choñab' chi' ec'nac d'a yol smacb'en viñaj Sehón sreyal

Heshbón. Icha chi' ix aj sb'eyñejb'at slum eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán, ix c'ochñej d'a sur d'a a' ñajab' Cineret. ²⁸ Aton masanil juntzañ choñab' chi' yed' yaldeal ix yiquejcan eb' yirñitalcan Gad, ato syal jay macañ yaj eb'.

²⁹ Añejtona', yac'nacpaxcan slum nañalxo eb' yirñitalcan Manasés viñaj Moisés chi', ato syal jay macañ pax yaj eb'. ³⁰⁻³¹ A slum eb' chi' sb'atñej d'a Mahanaim, aton lum yic viñaj Og sreyal Basán d'a peca' yed' pax choñab' Astarot yed' Edrei b'aj ec'nac cajan viñaj Og chi'. Ix ochpaxcan nañalxo lum yic Galaad d'a yol smacb'en nañalxo eb' yirñital Maquir. Axo 60 choñab' d'a yol yic Basán chi', ata' ix can cajan eb' yirñital Jair yirñitalcan Manasés.

A eb' yirñitalcan Manasés chi', ay b'aj scuchpax eb' yirñital Maquir, yujto a viñaj Maquir chi' yuninal viñaj Manasés.

³² Aton juntzañ lum tic yac'naccan viñaj Moisés smacb'enoc eb', ayic yec'nac eb' d'a yac'lical Moab, d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán, d'a yichañcot Jericó. ³³ Axo pax eb' yirñital viñaj Leví, malaj lum ix ac'ji smacb'enoc eb', palta a Jehová sDiosal eb' ayoch smacb'enoc icha ajnac yalchajcani.

14

Ix ac'ji slum juntzañixo eb' yirñital Israel

¹⁻² Ay nañal slajurñil eb' yirñitalcan Israel mantzac scha sluum. Ix scha slum eb' chi' d'a lum Canaán, ix pojchajec' luum yuj viñaj sacerdote Eleazar yed' viñaj Josué yuninal viñaj Nun yed' eb' yajal yaj d'a junjun yirñital eb' israel. Ix pojñiec' lum d'a eb' d'a suerteal, ato syal b'aj ix sch'ox Dios d'a junjun macañ eb' icha val ajnac yalan Jehová d'a viñaj Moisés. ³⁻⁴ Yac'nacxopaxcan lum sc'axepalec' a' Jordán viñaj Moisés d'a nañal yoxilxo macañ eb' yirñitalcan Israel chi'. Axo pax eb' yirñitalcan viñaj Leví, malaj slum eb' ix ac'ji, yujto a eb' yirñitalcan José, chab' macañ ix aj eb', aton eb' yic Manasés yed' eb' yic Efraín. Yuj chi' a eb' yirñitalcan viñaj Leví chi' maj yic' junoc macañ sluum eb' b'aj junñej tz'ajcani, palta añej juntzañ choñab' b'aj syal scajñaj eb' yed' lum ay d'a spatictac schoñab' eb' chi' b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb', aton chi' ix ac'ji d'a eb'. ⁵ Ix spojec' lum eb' israel chi' d'a spatic icha val ajnac yalan Jehová d'a viñaj Moisés.

Lum smacb'en viñaj Caleb

⁶ A eb' yirñital Judá ix javi eb' d'a Gilgal yic slolon eb' yed' viñaj Josué. Axo viñaj Caleb cenezo yuninal viñaj Jefone, ix alan d'a viñaj Josué chi' icha tic: Nacot tas yalnac Jehová d'a viñ schecab', aton viñaj Moisés, ayic yalannac uuj yed' vuuj ayic ayot' ec' d'a Cades-barnea. ⁷ Yictax 40 ab'il in q'uinal, schecannac oñ cot viñ d'a Cades-barnea chi', yuj culnaquec' quil tastac yilji jun lum tic. Axo yic co c'ochnacxi, icha val aj vilan luum, icha chi' vutej valani.

⁸ Axo pax juntzañixo eb' viñ ulec' qued'oc, mañ vach'oc yutej eb' viñ yalani, xib'tej eb' anima chi' eb' viñ, a oñxo pax tic jun, vach' cutej calani, yujto tojolñej yaj co pensar d'a yichañ Jehová co Diosal. ⁹ Yuj chi' a d'a jun c'u chi', yac'can sti' viñaj Moisés d'ayin, yalan viñ icha tic: A lum luum b'aj ix ach ec' il chi', ic yaj lum yed' eb' iñital d'a junelñej, yujto te tojol a pensar d'a yichañ Jehová co Diosal, xhican viñ. ¹⁰ A jun tic 45 ab'ilxo yalannac viñaj Moisés chi' yuj Jehová, ayic ayot'ec' d'a tz'inan luum. A yuj tas yalnaccan viñ chi', yuj chi' pitzan into ec' yuj Jehová. A ticnaic jun, ayxo 85 ab'il in q'uinal, ¹¹ palta tec'an into svab'i, icha yic schecannac oñ cot viñaj Moisés

chi' quil lum, aŕeja' icha chi' in tec'anil svab'i, tzato yal vib'xi yed' vac'an oval, icha d'a yic chi'. ¹² Yuj chi' sval d'ayach to tzac' lum tzalquixtac d'ayin, icha ajnac yalan Jehová d'ayin. Ab'nac to ata' cajan eb' nivac vinac yiñtilal viñaj Anac, te nivac yaj schoñab' eb' sb'oani, te vach' yajoch smuroal, palta a in tic, svac'och Jehová yipoc in c'ool to a' ol colvaj ved'oc, yic ol yal vic'anel eb' ta', icha ix yutej yalani, xchi viñaj Caleb chi'.

¹³ Yuj chi' ix yal vach' lolonel viñaj Josué d'a yib'añ viñaj Caleb chi', ix yac'an lum Hebrón viñ d'a viñ yed' d'a masanil yiñtilal. ¹⁴ Icha chi' ix aj yochcan lum Hebrón chi' yicoc viñaj Caleb yed' eb' yiñtilal d'a junelñej, yujto tojol spensar viñ d'a yichañ Jehová sDiosal Israel. ¹⁵ A choñab' Hebrón chi', Arba sb'i d'a peca', yujto Arba sb'i jun viñ te chaarñ steel ay smay d'a scal eb' yiñtilal viñaj Anac. Ix lajvi yic'ancan slum junjun macañ yiñtilal eb' israel chi', ix och vaan oval d'a jun lugar chi'.

15

A lum sluum eb' yic Judá

¹ A lum lum ix yic' eb' yiñtilal Judá, ato syal jay macañ yaj eb', ix c'och lum d'a smojonal yic Edom. Axo d'a sur, ix c'och lum d'a taquiñ lum yic Zin. ² A d'a jun pac'an chi' tz'ec' smojonal sur yic a' mar Muerto, ³ sb'at d'a lum vitz sq'ue d'a Acrabim, tz'ec' d'a taquiñ lum yic Zin, tz'ec' d'a sur d'a yic Cadesbarnea. Slajvi chi', sb'atñej d'a Hezrón, sq'uec'och d'a Adar, smeltzajb'at d'a Carca. ⁴ Ata' sb'atñej masanto d'a Asmón, tz'elc'och d'a a' eluma' d'a yol yic' Egipto, sc'ochcan d'a a' mar Mediterráneo, aton jun tic ix och smojonaloc Judá d'a sur. ⁵ Axo d'a stojolal b'aj sjavi c'u, a a' mar Muerto ayoch smojonaloc, masanto b'aj sc'ochcan a' Jordán d'a a' mar Muerto chi'. Ata' sb'atpaxcan smojonal d'a norte, ⁶ sq'uec'och d'a Bet-hogla, tz'ec' d'a snorteal Bet-arabá, sb'atxi lum ta', masanto sc'och d'a q'uen tenam yic viñaj Bohán, yuninal viñaj Rubén. ⁷ Slajvi chi', sq'ue d'a sch'olanil yic Acor sc'och d'a Debir, axo ta' smeltzajb'at d'a Gilgal ay d'a yichañcot lum vitz d'a Adumín, d'a stojolal sur d'a jun a a' sb'eyi. Slajvi chi', tz'ec' jun mojon chi' d'a sjaj a a' yic Ensemes, masanto sc'och d'a sjaj a' yic En-rogel, ⁸ tz'ec' d'a sch'olanil lum yic viñ yuninal viñaj Hinom, d'a stojolal sur yic Jebús, aton choñab' Jerusalén. Slajvi chi' sq'ue d'a sjolom lum vitz d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a sch'olanil Hinom yed' d'a snorteal sch'olanil Refaim, ⁹ smeltzajb'at d'a jolom vitz chi', masanto b'aj sq'ueul sjaj a' yic Neftoa, masanto d'a nivac choñab' d'a jolom vitz yic Efrón, tz'ec' d'a Baala, scuchpax Quiriat-jearim. ¹⁰ A d'a Baala chi' smeltzajb'at smojonal d'a stojolal b'aj tz'em c'u, masanto sc'och d'a jolom vitz yic Seir, tz'ec' d'a scostil lum vitz Jearim ma Quesalón d'a norte, slajvi chi' tz'emc'och d'a choñab' Bet-semes, tz'ec'c'och d'a choñab' Timna, ¹¹ masanto d'a stojolal norte yic Ecrón, sb'atxi, masanto sc'och d'a Sición, tz'ec' d'a jolom vitz yic Baala. Slajvi chi' tz'elc'och d'a Jabneel, axo slajvicanc'och chi' d'a a' mar Mediterráneo. ¹² Aton a' mar Mediterráneo chi' ayoch smojonaloc d'a stojolal b'aj tz'em c'u. Aton juntzañ chi' smojonal lum ix can smacb'enoc eb' yiñtilal Judá, ayic ix pojchajb'at lum d'a scal junjun macañ eb'.

Ix ac'ji ganar choñab' Hebrón'R'yed' choñab' Debir yuj viñaj Caleb (Jue 1.10-15)

¹³ Ix yac'an jun macañ lum yol smacb'en Judá viñaj Josué d'a viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone, icha aj yalan Jehová, aton lum Hebrón ix ac'ji d'a viñ. A jun choñab' Hebrón chi' schoñab' viñaj Arba d'a peca'. A viñaj Arba chi',

a viñaj Anac aycan yiñtilal viñ. ¹⁴ Oxvañ yiñtilal viñaj Anac chi' ix spechel viñaj Caleb chi' d'a Hebrón, aton viñaj Sesai, viñaj Ahimán yed' viñaj Talmai. ¹⁵ Ix lajvi chi', ix b'atpax viñaj Caleb chi' yac' oval yed' eb' ay d'a choñab' Debir, Quiriat-sefer sb'i d'a peca'. ¹⁶ Ix yalan viñ: A mach tz'ac'an oval yed' jun choñab' tic, tato syac' ganar oval chi', ol vac' ix Acsa ix visil yetb'eyumoc, xchi viñ.

¹⁷ A viñ ix ac'an ganar jun choñab' chi', aton viñaj Otoniel yuninal viñaj Cenaz, yuc'tac viñaj Caleb chi', yuj chi' ix yac' ix yisil viñ chi' yetb'eyumoc viñaj Otoniel chi'. ¹⁸ Axo yic ix lajvi yic'lan sb'a eb' chi', ix yalan viñaj Otoniel chi' d'a ix Acsa chi' to sc'an slum ix d'a viñ smam chi'. Yuj chi' ayic ix emta ix d'a yib'añ noc' b'uru, ix sc'anb'an viñ smam ix chi' d'ay icha tic:

—¿Tas tza nib'ej? xchi viñ d'a ix.

¹⁹ Ix yalan ix:

—Ina a lum taquirñ lum ix ac' d'ayin d'a Neguev, elocab' d'a a c'ol to tzac' lum yax sat d'ayin, lum ay yal sat, xchi ix.

Yuj chi' ix yac' junxo lum viñ d'a ix. Ay sjaj a a' d'a sat luum d'a sjolomtac yed' junxo a' d'a syoptac luum.

Juntzañ choñab' yic eb' yiñtilal Judá

²⁰ Aton lum smacb'en eb' yiñtilal Judá tic, ix pojchajcanb'at lum d'a scal eb' d'a macquiltaquil, ato syal jay macañ yaj eb'. ²¹⁻³² A d'a lum b'ab'el macañ, 29 choñab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a tz'inan lum d'a sur scan luum, d'a smojonal yic Edom, aton sb'i juntzañ choñab' chi': Cabseel, Edar, Jagur, Cina, Dimona, Adada, Cedec, Hazor, Itnán, Zif, Telem, Bealot, Hazor-hadata, Queriot, Hezrón scuchanpax Hazor, Amam, Sema, Molada, Hazargada, Hesmón, Bet-pelet, Hazar-sual, Beerseba, Bizotia, Baala, Iim, Esem, Eltolad, Quesil, Horma, Siclag, Madmana, Sansana, Lebaot, Silhim, Aín yed' Rimón.

³³⁻³⁶ Axo lum schab'il macañ, 14 choñab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a yichtac lum vitz d'a stojolal norte scan luum, aton sb'i juntzañ choñab' chi': Estaol, Zora, Asena, Zanoa, En-ganim, Tapúa, Enam, Jarmut, Adulam, Soco, Azeca, Saaram, Aditaim, Gedera yed' Gederotaim.

³⁷⁻⁴¹ Axo lum yoxil macañ, 16 choñab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a yichtac lum vitz d'a stojolal sur scan luum, aton sb'i juntzañ choñab' chi': Zenán, Hadasa, Migdal-gad, Dileán, Mizpa, Jocteel, Laquis, Boscat, Eglón, Cabón, Lahmam, Quitlis, Gederot, Bet-dagón, Naama yed' Maceda.

⁴²⁻⁴⁴ Axo lum scharñil macañ, b'aluñe' choñab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a yichtac lum vitz d'a scal norte yed' sur scan luum, aton sb'i juntzañ choñab' chi': Libna, Eter, Asán, Jifta, Asena, Nezib, Keila, Aczib yed' Maresa.

⁴⁵⁻⁴⁷ Axo lum yoil macañ, a d'a sti' a' mar Mediterráneo ay luum. Aton juntzañ choñab' tic yed' yaldeail junjun: Aton Ecrón yed' juntzañcho choñab' ay d'a slac'anil, Asdod yed' juntzañcho nivac choñab' ay d'a slac'anil yed' Gaza yed' juntzañcho choñab' d'a stitac a' mar Mediterráneo masanto sc'och d'a a' eluma' d'a yol yic Egipto.

⁴⁸⁻⁵¹ Axo lum svaquil macañ, uxluce' choñab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a lum tzalquixtac scan luum, aton sb'i juntzañ choñab' chi': Samir, Jatir, Soco, Dana, Quiriat-sana scuchanpax Debir, Anab, Estemoa, Anim, Gosén, Holón yed' Gilo.

⁵²⁻⁵⁴ Axo lum yuquil macañ, b'aluñe' choñab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a tzalquixtac scan luum, aton sb'i juntzañ choñab' chi': Arab,

Duma, Esán, Janum, Bet-tapúa, Afeca, Humta, Quiriat-arba aton Hebrón yed' Sior.

⁵⁵⁻⁵⁷ Axo lum svajxaquil macař, lajurie' chořiab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a tzalquixtac scan luum, aton sb'i juntzař chořiab' chi': Maón, Carmel, Zif, Juta, Jezreel, Jodeam, Zanoa, Caín, Gabaa yed' Timna.

⁵⁸⁻⁵⁹ Axo lum sb'aluřil macař, vague' chořiab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, ařeja' pax d'a tzalquixtac scan luum, aton sb'i juntzař chořiab' chi': Halhul, Bet-sur, Gedor, Maarat, Bet-anot yed' Eltecón.

⁶⁰ Axo lum slajuřil macař, chab' chořiab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a tzalquixtac pax scan luum, aton sb'i juntzař chořiab' chi': Quiriat-baal, scuchanpax Quiriat-jearim yed' Rabá.

⁶¹⁻⁶² Axo lum yuxluchil macař, vague' chořiab' ay d'a luum yed' yaldeail junjun, a d'a tz'inan lum scan luum, aton sb'i juntzař chořiab' chi': Bet-arabá, Midín, Secaca, Nibsán, schořiab'il Atz'am Atz'am yed' En-gadi.

⁶³ A eb' yiřtilal Judá chi', maj yal-laj spechanel eb' jebuseo eb' cajan d'a Jerusalén, yuj chi' ix canřej eb' jebuseo chi' d'a scal eb'.

16

A sluum eb' yiřtilal Efraín'R'yed' eb' yic Manasés

¹ A smojonal b'aj ix c'och lum ix yic' eb' yiřtilal viřaj José, ix schael yich d'a a' Jordán, d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a sjaj a a' d'a Jericó, sb'atřej d'a tz'inan luum, sq'ue d'a tzalquixtac d'a yol yic Betel. ² A Betel chi' ařeja' scuchanpax Luz d'a peca'. B'eřej tz'ec' d'a lum yic eb' arquita, masanto sc'och d'a Atarot. ³ Sb'atpax d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a slum eb' jafletita, masanto sc'och d'a smojonal Bet-horón, jun ay d'a yalař, sc'ochpax d'a Gezer, tz'elpaxc'och d'a a' mar Mediterráneo. ⁴ Aton lum tic ix scha eb' yiřtilal José smacb'enoc, aton eb' yiřtilal Manasés yed' eb' yic Efraín.

A sluum eb' yiřtilal Efraín

⁵ A smojonal slum eb' yiřtilal Efraín ix schael yich d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Atarot-adar, masanto sc'och d'a Bet-horón, jun ay d'a yib'ař, ⁶ tz'emcanc'och d'a a' mar Mediterráneo. A d'a snortelal slum eb' chi', ata' ay Micmetat, ix b'atřej d'a smojonal d'a stojolal b'aj sjavi c'u, masanto sc'och d'a Taanat-silo, slajvi chi' tz'ec' d'a Janoa, ⁷ tz'emc'och d'a Atarot yed' d'a Naarat, tz'ec' d'a sti' smojonal Jericó, tz'emc'och d'a a' Jordán. ⁸ Sb'atpax d'a Tapúa, sb'atcan smojonal d'a stojolal b'aj tz'em c'u, masanto sc'och d'a a a' d'a yol yic Caná, sc'ochcan d'a a' mar Mediterráneo. Aton lum chi' ix yic' eb' yiřtilal Efraín, icha chi' ix aj spojjeic' lum d'a scal junjun macař eb'. ⁹ Aytopax juntzařxo chořiab' yed' juntzařxo aldea ix yic'can eb' yic Efraín chi' d'a yol smacb'en eb' yiřtilal Manasés. ¹⁰ Palta a eb' yiřtilal Efraín chi', maj spechel-laj eb' cananeo eb' cajan d'a Gezer. Yuj chi' ix can eb' d'a scal eb', ix ac'ji pural eb' cananeo chi' yochcan smunlajvumoc eb'.

17

A sluum eb' yiřtilal Manasés

¹ Aton lum tic ix yic'can eb' yiřtilal Manasés, sb'ab'el yuninal viřaj José. Axo viřaj Maquir b'ab'el yuninal viřaj Manasés, aton smam yicham eb' yic Galaad. A eb' ix ic'ancan lum ix yac' scuch eb' Galaad yed' lum yic Basán yujto jelan eb' d'a oval. ² A juntzařxo eb' yiřtilal viřaj Manasés yuninal viřaj José, d'a suerteal ix aj schaan slum eb' d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Jordán. A eb'

mam ichamab'il d'a junjun macañ eb' tic: Aton viñaj Abiezer, viñaj Helec, viñaj Asriel, viñaj Siquem, viñaj Hefer yed' viñaj Semida.

³ A viñaj Manasés chi' ay yuninal viñaj Maquir, axo viñaj Maquir chi' ay yuninal viñaj Galaad, smam viñaj Hefer. Axo viñaj Hefer chi' ay yuninal viñaj Zelofehad, aton viñ malaj junoc yuninal, arñej ovañ eb' ix yisil viñ ay, aton ix Maala, ix Noa, ix Hogla, ix Milca yed' ix Tirsa. ⁴ Ix c'och eb' ix d'a yichañ viñaj sacerdote Eleazar yed' d'a yichañ viñaj Josué yed' eb' yajalil choñab'. Ix yalan eb' ix icha tic d'a eb': A Jehová ix alancan d'a viñaj Moisés to tz'ac'jican co lum, icha ix aj yac'ji slum masanil eb' ay cuy co b'a yed'oc, xchi eb' ix. Yuj chi' ix ac'ji slum eb' ix yuj viñaj Josué icha ix aj yac'ji yic eb' ayto yuj sb'a eb' ix yed'oc, icha ajnac yalan Jehová.

⁵⁻⁶ Yujto ix ac'ji slum eb' ix yisil viñaj Zelofehad chi', icha ix aj yac'ji yic masanil eb' viñ vinac, yuj chi' lajuñ macañ lum ix scha eb' yirñtilal Manasés chi'. Ch'oc pax yaj lum ix yic' nañalxo eb' d'a Galaad yed' d'a Basán, aton lum ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán. ⁷ A slum eb' chi', ix b'atñej lum d'a Aser masanto ix c'och d'a Micmetat. Aton jun ay d'a yichañcot Siquem, sb'atñej d'a sur masanto b'aj ay sjaj a a' d'a Tapúa. ⁸ Vach'chom a lum Tapúa chi' yic eb' yirñtilal Manasés, palta a choñab' Tapúa chi', yic eb' yirñtilal Efraín. ⁹⁻¹⁰ A smojonal lum sb'atñej d'a sch'olanil a' Caná d'a stojolal b'aj tz'em c'u, masanto sc'och d'a a' mar Mediterráneo. A lum ay d'a snorteal jun ch'olan chi', aton lum yic eb' yirñtilal Manasés. Axo lum ay d'a sur jun sch'olanil chi' yic eb' yirñtilal Efraín. A eb' yirñtilal Efraín chi' ay jaye' schoñab' eb' d'a yol yic eb' yirñtilal Manasés, palta axo slumal d'a spatictac, yic eb' yirñtilal Manasés chi'. A smojonal slum eb' chi' sc'ochcan d'a slum eb' yirñtilal Aser scan d'a norte d'a slac'anilxo a' mar Mediterráneo, axo junxo smojonal sc'ochcan d'a slum eb' yic Isacar, arñaja' d'a norte d'a slac'anil a' Jordán. ¹¹ Ix yic'anpax juntzañchoñab' tic eb' yirñtilal Manasés chi' d'a slum eb' yirñtilal Isacar yed' d'a yol yic Aser, junjun yed' yaldeaíl ay d'a slac'anil: Aton Bet-seán, Ibleam, Dor, Endor, Taanac yed' Meguido, a jun yoxil choñab' tic, scuchpax Nafot Dor. ¹² A eb' yirñtilal Manasés chi', maj yal-laj spechjiel eb' cananeo cajan d'a juntzañ choñab' chi' yuj eb', yujto ix stec'b'ej sb'a eb' scan cajan ta'. ¹³ Palta axo yic ix yic'an yipoc eb' israel chi', ix yac'an pural eb' cananeo chi' eb' yochcan smunlajvumoc.

A eb' yirñtilal José ix ic'ancan lum yax lum

¹⁴ Ix yalan eb' yirñtilal José d'a viñaj Josué icha tic:

—¿Tas yuj junñej macañ co lum ix ac'a'? A orñ tic tzijtum co b'isul, yujto ix yic'q'ue vaan co b'isul Jehová, xchi eb'.

¹⁵ Ix yalan viñaj Josué chi' d'a eb' icha tic:

—Yacb'an to tzijtum e b'isul, maxtzac yab'laj b'aj tzex aj d'a lum tzalquixtac ix ac'ji d'ayex, ixiquec d'a caltac yax lum yic eb' ferezeo yed' yic eb' refaíta. A lum chi' tze ch'aquemi, xchi viñ.

¹⁶ Ix yalan eb' icha tic:

—Tocval ol yab' lum tzalquixtac tic d'ayoñ. A eb' cananeo cajan d'a ac'lic chi' ay scarruaje eb', icha pax chi' eb' cajan d'a Bet-seán yed' eb' cajan d'a juntzañ aldea d'a ac'lic Jezreel, xchi eb'.

¹⁷ Ix tac'vi viñaj Josué chi' d'a eb', aton eb' yirñtilal Efraín yed' eb' yic Manasés:

—A ex tic te nivan e b'isul, ay smay e b'inaji, yuj chi' max yal-laj arñej junoc macañ lum tic ol eyic'a'. ¹⁸ Yuj chi' a lum tzalquixtac te ay ste'al tzeyiquejcan smasanil, ol laj e ch'aquel te' ste'al lum chi'. Ol e satel eb' cananeo cajan ta',

vach'chom te jelan eb', vach'chom ay pax scarruaje eb' q'ueen yic oval, xchi viñ.

18

A luum juntzarïxo eb' israel

¹ Ayic ix lajvi yac'an ganar masanil lum luum chi' eb' israel, ix smolb'an sb'a eb' smasanil d'a Silo, ix sb'oanq'ue scajnuv' Jehová eb', aton b'aj sch'ox sb'a Jehová chi'. ² Palta uc macarïto eb' yirïtilal Israel manto schalaj luum.

³ Yuj chi' ix yal viñtaj Josué d'a eb' icha tic: ¿B'aq'uiñ val ol ex cajnaj d'a sat lum luum ix yac' Jehová d'ayoñ, aton co Diosal yed' sDiosal eb' co mam quicham? ⁴ Siq'uequel oxtacvañoc vinac d'a scal junjun macarï iñtilal, yic tzin checb'at yil masanil lum luum chi'. Ol yalan eb' vab'i tas val yaj luum, yic vach' ol yal in pucanb'at lum d'ayex. ⁵ A juntzarï eb' viñ chi' uc macarï ol aj yechtanel lum eb' viñ, a lum yic eb' yirïtilal Judá aycan lum d'a sur, axo lum yic eb' yirïtilal José aycan lum d'a norte. ⁶ Ayic ol lajvoc yechtan lum eb' viñ, ol yic'ancot eb' viñ d'ayin tas yaj luum. A in xo ol vac'och suerte d'a luum d'a yicharï Jehová co Diosal. ⁷ Axo pax eb' levita, malaj junoc macarï slum eb' ol yic'a'. A tas ol yic' eb', aton sacerdotéal d'a yicharï Jehová. A pax eb' yirïtilal Gad, eb' yic Rubén yed' nañalxo yirïtilal Manasés, ayxo smacb'en eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán, aton lum yac'naccan viñtaj Moisés schecab' Jehová d'a eb', xchi viñaj Josué chi'.

⁸ Ayic van sb'at eb' viñ yechtej lum chi', ix yalan viñtaj Josué chi' d'a eb' viñ: Ixiquec d'a masanil juntzarï luum chi', tze tz'ib'ani chajtil yaj luum. Ayic slajvi eyilan lum chi', tzex paxta, a inxo ol vac'och suerte d'a luum d'a yicharï Jehová d'a Silo tic, xchi viñ d'a eb' viñ.

⁹ Ix b'at eb' viñ yil luum, ix ec' eb' viñ d'a masanil juntzarï choñab' chi'. Uc macarï ix aj yechtan lum eb' viñ, ix stz'ib'ancot eb' viñ masanil tastac ix aj junjun macarï luum, ato syal sb'isul juntzarï choñab'. Ix lajvi chi', ix jax eb' viñ d'a campamento d'a Silo b'aj aycan viñtaj Josué chi'. ¹⁰ Icha chi' ix aj spojane'c lum luum chi' viñ d'a eb' yetchoñab' d'a Silo, ix yac'anoch suerte viñ d'a luum d'a yicharï Jehová.

A luum eb' yirïtilal Benjamín

¹¹ A lum b'ab'el macarï ix och suerte d'ay, aton lum ix yic' eb' yirïtilal Benjamín, ato syal jay macarï yaj eb'. A lum ix yic' eb' chi', a d'a snañal lum yic eb' yirïtilal Judá yed' lum yic eb' yirïtilal José ix can luum. ¹² A smojonal luum d'a norte, tz'el yich d'a a' Jordán, sb'atñej d'a snorteal Jericó, sb'atñej d'a tzalquixtac d'a stojolal b'aj tz'em c'u, tz'elc'och d'a tz'inan lum d'a yol yic Bet-avén. ¹³ Sb'atñej, tz'ec' d'a yalañ emta choñab' Luz scuchanpax Betel d'a sur, tz'emc'och d'a Atarot-adar d'a slac'anil lum vitz ay d'a sur yic junxo Bethorón ay d'a yalañ. ¹⁴ Smeltzajb'at smojonal chi' d'a stojolal sur d'a lum vitz ay d'a yicharï Bet-horón chi', masanto d'a Quiriat-baal, scuchanpax Quiriat-jearim, yic eb' yirïtilal Judá yaj jun choñab' chi'. Aton smojonal d'a stojolal b'aj tz'em c'u.

¹⁵ Axo smojonal d'a sur tz'elc'och d'a Quiriat-jearim d'a stojolal b'aj tz'em c'u, masanto b'aj sq'ueul sjaj a' yic Neftoa, ¹⁶ masanto tz'emc'och d'a lum vitz ay d'a yicharï sch'olanil yic Ben-hinom, d'a snorteal ch'olan yic Refaim. Tz'empaxc'och d'a sch'olanil yic Hinom, tz'ec' d'a stz'eyel lum vitz yic Jebús, sb'atñej d'a sjaj a' Rogel. ¹⁷ Slajvi chi' smeltzajpaxb'at d'a norte, tz'elc'och d'a En-semes, sb'atñej masanto d'a Gelilot, d'a yicharï lum vitzal Adumín,

tz'emc'och d'a sat q'ueen yic viñaj Bohán yuninal viñaj Rubén. ¹⁸ Tz'ec'pax d'a svítzal stojolal norte, d'a yichañ sch'olanil a' Jordán, masanto d'a a' Jordán chi'. ¹⁹ Tz'ec'pax d'a norte yic Bet-hogla, slajvicanc'och d'a jun sc'ab' a' mar d'a snorteal yic a' mar Muerto, b'aj sc'ochcan a' Jordán, aton smojonal d'a sur chi'.

²⁰ Axo a' Jordán ayoch smojonaloc d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Aton juntzañ tic smojonal lum ix pojchajec' d'a scal yiñtilal Benjamín.

²¹⁻²⁴ A juntzañ choñab' ix yic'can eb' yiñtilal Benjamín chi', 12 d'a smasanil yed' yaldeail, aton Jericó, Bet-hogla, Emec-casis, Bet-arabá, Zemaraim, Betel, Avim, Pará, Ofra, Qufear-haamoni, Ofni yed' Geba. ²⁵⁻²⁸ Yic pax 14 choñab' eb' yed' yaldeail, aton Gabaón, Ramá, Beerot, Mizpa, Cafira, Mozah, Requem, Irpeel, Tarala, Zela, Elef, Jebús, aton choñab' Jerusalén, Gabaa yed' Quiriat. Aton lum tic ix yic' eb' yiñtilal Benjamín.

19

A sluum eb' yiñtilal Simeón

¹ Axo lum schab'il macañ ix och suerte d'ay, a d'a eb' yiñtilal Simeón ix can luum, ato syal jay macañ yaj eb'. A sluum eb' tic ix can d'a yol smacb'en eb' yiñtilal Judá. ²⁻⁶ Aton juntzañ choñab' tic ix can d'a eb', 13 d'a smasanil yed' yaldeail: Beerseba, Seba, Molada, Hazar-sual, Bala, Ezem, Eltolad, Betul, Horma, Siclag, Bet-marcabot, Hazar-susa, Bet-lebaot yed' Saruhén.

⁷ Ix yic'anpax Aín eb', Rimón, Eter yed' Asán. ⁸ Chañe' choñab' yed' yaldeail junjun, masanto d'a Baalat-beer, aton pax Ramat d'a Neguev. Aton juntzañ tic ix yic' eb' yiñtilal Simeón chi' ⁹ d'a yol smacb'en eb' yiñtilal Judá, yujto a jun iñtilal eb' chi' te nivan lum macb'ilcan yuj eb'. Yuj chi' ix ac'ji nañalxo lum d'a eb' yiñtilal Simeón chi'.

A sluum eb' yiñtilal Zabulón

¹⁰ Axo lum yoxil macañ ix och suerte d'ay. A d'a eb' yiñtilal Zabulón ix can luum, ato syal jay macañ yaj eb'. A smojonal luum, ix c'och d'a Sarid, ¹¹ sb'atñej d'a stojolal b'aj tz'em c'u masanto d'a Marala, sc'och d'a Dabeset, slajvicanc'och d'a a' taquiñ melem d'a yichañ Jocneam. ¹² Tz'elxi d'a Sarid chi', sc'och d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a smojonal Quislot-tabor, tz'ec'pax d'a Daberat, sq'uec'och d'a Jafía. ¹³ Sb'atxi d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Gat-hefer, tz'ec' d'a Ita-cazín, tz'el d'a Rimón, syoyan sb'a d'a Nea. ¹⁴ Axo d'a norte smeltzajb'at smojonal chi' d'a Hanatón, tz'elc'och d'a sch'olanil yol yic Jette-el. ¹⁵ A d'a jun lum chi' ay 12 choñab' yed' yaldeail junjun, a d'a scal juntzañ chi', ata' ay Catat, Nahalal, Simrón, Idala yed' Belén. ¹⁶ Aton jun lum chi' ix yic' eb' yiñtilal Zabulón yed' juntzañ choñab' yed' yaldeail.

A sluum eb' yiñtilal Isacar

¹⁷⁻²³ Axo lum scharñil macañ ix och suerte d'ay, a d'a eb' yiñtilal Isacar ix can luum, ato syal jay macañ yaj eb'. A d'a jun lum chi' ay 16 choñab' d'a smasanil yed' yaldeail junjun: Aton Jezreel, Quesulot, Sunem, Hafaraim, Sihón, Anaharat, Rabit, Quisióñ, Abez, Remet, En-ganim, En-hada yed' Bet-pases. A smojonal lum sc'och d'a Tabor, Sahazima yed' d'a Bet-semes, slajvicanc'och d'a a' Jordán.

A sluum eb' yiñtilal Aser

²⁴⁻³¹ Axo lum yoil macañ ix och suerte d'ay, a d'a eb' yiñtilal Aser ix can luum, ato syal jay macañ yaj eb'. A d'a jun luum chi', ay 22 choñab' d'a

smasanil yed' yaldeail junjun: Aton Helcat, Halí, Betén, Acsaf, Alamelec, Amad yed' Miseal, masanto sc'och lum d'a jolom vitz Carmelo d'a stojolal b'aj tz'em c'u yed' pax Sihor-libnat. Slajvi chi' smeltzaj d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Bet-dagón, sc'och d'a lum yic eb' yirítal Zabulón d'a sch'olanil yic Jefte-el d'a stojolal norte yed' d'a Bet-emec, d'a Neiel, tz'elc'och d'a Cabul d'a stojolal norte chi'. Syamchaj Hebrón yuuj yed' Rehob, Hamón yed' Caná, masanto sc'och d'a nivan choñab' Sidón. Smeltzajxib'at smojonal chi' d'a Ramá, masanto sc'och d'a jun choñab' ayoch smuroal, aton Tiro, sc'och d'a Hosa tz'elc'och d'a a' mar Mediterráneo. Aypaxoch choñab' Mahaleb yed'oc, Aczib, Uma, Afec yed' Rehob.

A sluum eb' yirítal Neftalí

³²⁻³⁹ A lum svaquil macañ ix och suerte d'ay, a d'a eb' yirítal Neftalí ix can lum, ato syal jay macañ yaj eb'. A lum eb' chi' sb'atrñej d'a Helef, Alón-saananim, Adami-neceb yed' Jabneel, masanto d'a Lacum, tz'elc'och d'a a' Jordán. Axo smojonal d'a stojolal b'aj tz'em c'u, sb'at d'a Aznot-tabor, tz'ec' d'a Hucoc, yuj chi' a d'a stojolal sur schalaj sb'a smojonal slum eb' chi' yed' eb' yirítal Zabulón. Axo d'a stojolal b'aj tz'em c'u, schalaj sb'a lum yed' lum yic eb' yirítal Aser. Axo d'a smojonal slum eb' chi' d'a stojolal b'aj sjavi c'u, a d'a a' Jordán sc'ochcáni. Axo juntzañ choñab' ayoch smuroal ix can d'a eb', 19 d'a smasanil yed' yaldeail junjun: Aton Sidim, Zer, Hamat, Racat, Cineret, Adama, Ramá, Hazor, Cedec, Edrei, En-hazor, Irón, Migdal-el, Horem, Bet-anat yed' Bet-semes. Aton lum tic ix yic' eb' yirítal Neftalí.

A slum eb' yirítal Dan

⁴⁰⁻⁴⁶ A lum yuquil macañ ix och suerte d'ay, a d'a eb' yirítal Dan ix can lum, ato syal jay macañ yaj eb'. A d'a lum chi' ay juntzañ choñab' tic: Zora, Estaol, Ir-semes, Saalabín, Ajalón, Jetla, Elón, Timnat, Ecrón, Elteque, Gibetón, Baalat, Jehúd, Bene-berac, Gat-rimón, Mejarcón, Racón yed' lum ay d'a yichañ Jope. ⁴⁷⁻⁴⁸ Maj yab'laj lum d'a eb', yuj chi' ix b'at eb' yac' oval d'a choñab' Lesem. Ayic ix lajvi xicancham masanil anima cajan eb' ta', ix cajnajcan eb' d'a jun lum chi'. Ix sq'uexan sb'i jun choñab' chi' eb', Dan ix sb'iej yuj eb' yuj yic'anchañ smam yicham eb'. Aton lum tic ix yic' eb' yirítal Dan chi'.

A sluum viñaj Josué

⁴⁹⁻⁵¹ Masanil juntzañ lum chi' ix spuquec' viñaj sacerdote Eleazar, viñaj Josué yed' eb' yajalil eb' choñab'. D'a yichañ Jehová d'a yichañ scajñub' b'aj sch'ox sb'a d'a Sílo, ata' ix pucchajec' lum d'a suerteal, yuj chi' te tz'acan ix aj yec' lum. Ayic toxo ix lajvi spucchajec' lum d'a eb', ix schaancan yic junjun irítal eb'. Ix ac'jipax lum yic viñaj Josué d'a scal eb', icha val ix aj yalan Jehová. Ix ac'ji choñab' Timnat-sera d'a viñ, d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' yirítal Efraín, yujto a lum chi' ix sc'an viñ. Ix sb'oq'ue jun choñab' chi' viñ d'a schaelal, ix cajnaj viñ d'ay.

20

Juntzañ choñab' b'aj scol sb'a eb' 'R'smac'ancham anima (Nm 35.6-34; Dt 4.41-43; 19.1-13)

¹ Ix yalan Jehová d'a viñaj Josué chi' icha tic:

² Al d'a eb' etisraelal to sic'canel juntzañ choñab' eb' b'aj ol scol sb'a eb', icha ajnac valan d'a viñaj Moisés. ³ Q'uinaloc ay junoc mach smac'ancham junoc anima to mañ sc'anoc sc'ool, syal b'at scolan sb'a d'a junoc choñab'

chi', yic vach' max mac'jicham yuj junoc ayto yuj sb'a yed' jun ix cham chi'.
 4 A jun mach sb'at scol sb'a chi', yovalil sc'och d'a spuertail jun choñab' chi', syalan d'a eb' yichamtac vinaquil jun choñab' chi' tas ix cot d'a yib'arñ, slajvi chi' axo eb' viñ schaanoch d'a yol choñab' chi', tz'ac'ji junoc lugar b'aj scajnaji. 5 Tato sayjiec' yuj junoc ayto yuj sb'a yed' jun ix cham chi', axo eb' viñ yichamtac vinaquil jun choñab' chi' max ac'anoch d'a yol sc'ab' jun sayanec' chi', vach'chom ix cham jun yetanimail chi' yuuy, palta mañ sc'anoc sc'ool, mañ yajc'olooctaxon sb'a eb'. 6 A jun sb'at scol sb'a chi', scanñej ta' masanto syal sch'olb'itaj yuj eb' choñab' smasanil. Tato malaj smul, syal scanñej d'a jun choñab' chi', masanto scham viñ sat sacerdote ayoch d'a yopisio d'a jun tiempoal chi'. Slajvi chi' syal smeltzajxi d'a schoñab' b'aj elnac chi', xchi d'a viñ.

7 Yuj chi' ix sic'canel juntzañ choñab' eb' israel, b'aj scol sb'a eb' smac'anham junoc anima, aton Cedes d'a Galilea, d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' yirñtilal Neftalí yed' Siquem d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' yirñtilal Efraín yed' Quiriat-arba, aton Hebrón d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' yirñtilal Judá.

8 Axo d'a junxo sc'axepalec' a' Jordán, d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Jericó, ata' ix siq'uel oxexo choñab' eb': Aton choñab' Beser d'a ac'lic yic tz'iman luum d'a yol yic eb' yirñtilal Rubén, choñab' Ramot d'a yol yic Galaad d'a yol yic eb' yirñtilal Gad yed' choñab' Golán d'a Basán, d'a yol yic eb' yirñtilal Manasés.

9 Aton juntzañ choñab' chi' ix sic'canel eb', yic vach' ata' sb'at scol sb'a junoc mach smac'anham junoc anima to mañ sc'anoc sc'ool. Taxoñej junoc eb' israel ma junoc eb' ch'oc choñab'il ayec' d'a scal eb', syal b'at scolan sb'a ta' yic max mac'jicham yuj junoc ayto yuj sb'a yed' jun ix cham chi' ayic manto ch'olb'itaj yuj eb' yichamtac vinaquil choñab'.

21

A schoñab' eb' yirñtilal Levi (1Cr 6.54-81)

1-2 A eb' yajal yaj d'a scal eb' yirñtilal Leví, ix b'at eb' d'a Silo d'a yol yic Canaán, yic sb'at yalan eb' d'a viñaj sacerdote Eleazar, d'a viñaj Josué yed' d'a eb' yajal yaj d'a junjun yirñtilal eb' israel chi'. Ix yalan eb' icha tic: A Jehová aljinaccan d'a viñaj Moisés to tz'ac'ji co choñab' b'aj tzoñ aji yed' b'aj syal sva noc' co molb'etzal noc', xchi eb'. 3 Yuj chi' ix yac' juntzañ choñab' eb' yetisrael eb' chi' d'ay. A juntzañ choñab' chi' smasanil ix ac'ji slumal d'a spatictac b'aj syal sva noc' smolb'etzal noc' eb' icha ajnac yalan Jehová.

4 D'a sb'ab'elal ix och suerte d'a jun macañ eb' levita yirñtilal viñaj Coat, aton eb' sacerdote yirñtilal viñaj Aarón. 13 choñab' ix ac'ji d'a eb', aton juntzañ choñab' ay d'a yol yic eb' yirñtilal Judá, d'a yol yic eb' yirñtilal Simeón yed' d'a yol yic eb' yirñtilal Benjamín. 5 Añeja' juntzañxo eb' coatita chi', ix ac'ji lajuñexo choñab' d'a eb' d'a yol yic eb' yirñtilal Efraín, d'a yol yic eb' yirñtilal Dan yed' d'a yol yic nañalxo eb' yirñtilal Manasés.

6 Ix ac'jipax 13 choñab' d'a eb' levita yirñtilal Gersón d'a yol yic eb' yirñtilal Isacar, d'a yol yic eb' yirñtilal Neftalí yed' pax d'a yol yic nañalxo eb' yirñtilal Manasés ay d'a Basán. 7 Ix ac'jipax 12 choñab' d'a eb' levita yirñtilal Merari, d'a yol yic eb' yirñtilal Rubén, d'a yol yic eb' yirñtilal Gad yed' d'a yol yic eb' yirñtilal Zabulón.

8 Aton juntzañ choñab' chi' ix ac'ji d'a eb' yirñtilal Leví yuj eb' yetisrael d'a suerteal. Masanil juntzañ choñab' tic, ix ac'jican slumal d'a spatictac icha val ajnac yalancan Jehová d'a viñaj Moisés. 9 A juntzañ choñab' ol b'inaj tic, a d'a yol yic eb' yirñtilal Judá ay yed' d'a yol yic eb' yirñtilal Simeón. 10 A eb'

levita yirtilal Coat yirtilal pax Aarón, a eb' ix b'ab'laj chaan juntzañ choñab' tic. ¹¹ A d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' yirtilal Judá, ix ac'ji Quiriat-arba d'a eb', aton Hebrón schoñab'can viñaj Arba smam yicham viñaj Anac. ¹² Axo pax masanil smac'b'en jun choñab' chi' yed' yaldeail ac'b'ilxo d'a viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone.

¹³⁻¹⁹ A Hebrón chi', aton d'ay scol sb'a eb' smac'ancham junoc anima. A eb' yirtilal Aarón chi' ix yic'pax juntzañ choñab' tic eb': Libna, Jatir, Estemoa, Holón, Debir, Aín, Juta yed' Bet-semes. Aton b'alurie' choñab' tic. Axo d'a yol yic eb' yirtilal Benjamin, charie' choñab' ix ac'ji d'a eb', aton Gabaón, Geba, Anatot yed' Almón. Yuj chi' a choñab' ix yic' eb' yirtilal viñaj sacerdote Aarón, 13 d'a smasanil.

²⁰⁻²⁶ Axo d'a juntzañxo eb' levita yirtilal pax Coat chi', ix ac'ji juntzañxo choñab' d'a eb' d'a yol yic eb' yirtilal Efraín. A d'a tzalquixtac, ix ac'ji Siquem d'a eb', aton b'aj syal scolan sb'a eb' smac'ancham junoc anima. Ix ac'jipax Gezer, Kibsaím yed' pax Bet-horón d'a eb', charie' juntzañ choñab' tic. Axo pax d'a yol yic eb' yirtilal Dan, charie' choñab' ix ac'ji d'a eb': Aton Elteque, Gibetón, Ajalón yed' Gat-rimón. Axo pax d'a yol yic nañalxo eb' yirtilal Manasés, chab' choñab' ix ac'ji d'a eb', aton Taanac yed' Gat-rimón. Yuj chi' lajuñe' choñab' ix scha eb' yirtilal Coat, ato syal jay macañ yaj eb'.

²⁷⁻³³ Axo pax eb' levita yirtilal Gersón, chab' choñab' ix ac'ji d'a eb' d'a yol yic nañalxo eb' yirtilal Manasés. A juntzañ choñab' chi', aton Golán yed' Beestera d'a yol yic Basán. A d'a choñab' Golán chi' syal scolan sb'a eb' smac'ancham junoc anima. Axo pax d'a yol yic eb' yirtilal Isacar charie' choñab' ix ac'jipax d'a eb', aton Císón, Daberat, Jarmut yed' En-ganim. Axo d'a yol yic eb' yirtilal Aser, añaña' charie' choñab' ix ac'jipax d'a eb', aton Miseal, Abdón, Helcat yed' Rehob. Axo pax d'a yol yic eb' yirtilal Neftalí, oxe' choñab' ix ac'jipax d'a eb', aton Cedés d'a yol yic Galilea, b'aj syal scolan sb'a eb' smac'ancham junoc anima. Ix ac'jipax choñab' Hamot-dor yed' Cartán d'a eb'. Yuj chi' a masanil choñab' ix yic' eb' yirtilal Gersón, 13 d'a smasanil, ato syal jay macañ yaj eb'.

³⁴⁻⁴⁰ Ayto eb' levita ixto cani, aton eb' yirtilal Merari. Ix ac'ji smac'b'en eb' d'a yol yic eb' yirtilal Zabulón, charie' choñab' ix ac'ji d'a eb': Aton Jocneam, Carta, Dimna yed' Nahalal. Axo d'a yol yic eb' yirtilal Rubén, charie' pax choñab' ix ac'ji d'a eb': Aton Beser, Jahaza, Cademot yed' Mefaat. Axo d'a yol yic eb' yirtilal Gad, añaña' charie' choñab' ix ac'ji d'a eb': Aton Ramot d'a yol yic Galaad, Mahanaim, Heshbón yed' Jazer. A d'a Ramot chi' syal scolan sb'a eb' smac'ancham junoc anima. 12 choñab' ix yic' eb' yirtilal Merari, yuninal Leví, icha jay macañ yaj eb'.

⁴¹ A jantac choñab' ix ac'jican d'a eb' yirtilal Leví chi' d'a yol smac'b'en eb' yetisraelal, 48 d'a smasanil. ⁴² Junjun juntzañ choñab' chi', ix canñej slumal d'a spatictac b'aj syal sva noc' smolb'etzal noc' eb'.

⁴³ Icha val chi' ix aj yac'jican lum luum d'a eb' israel yuj Jehová, aton masanil lum yac'nac sti' yac'an d'a eb' smam yicham eb'. Yuj chi' ix cajnajcan eb' d'a sat lum smasanil. ⁴⁴ Ix elñejc'och b'aj yac'nac sti' Jehová chi', ix can eb' ta' d'a junc'olal d'a masanil jun luum chi'. Majxo yal-laj stec'b'an sb'a eb' ajc'ol d'a yichañ eb', yujto a Jehová ix ac'anoch eb' d'a yol sc'ab' eb' israel. ⁴⁵ Malaj junoc b'elañ lolonel b'aj yac'nac sti' Jehová chi' d'a eb' israel to maj elc'ochoc.

22

Ix pax eb' viñ soldado R'ix cot d'a sc'axepalec' a' Jordán

¹ Ix lajvi chi', ix yavtancot eb' viñ soldado viñaj Josué, eb' yiñtilal Rubén, eb' yiñtilal Gad yed' nañalxo eb' yiñtilal Manasés. ² Ix yalan viñ d'a eb' icha tic: A ex tic toxo ix e c'anab'ajej masanil tas yalnaccan viñaj Moisés schecab' Jehová. Ix e c'anab'ajanpax masanil tas ix vala'. ³ Mañ jab'oc ix eyactejean eb' quetchoñab' tic d'a jantac tiempo ix ec' tic, ix e c'anab'ajejñej masanil checnab'il ix yac' Jehová co Diosal d'ayex. ⁴ A ticnaic, toxo ix elc'och b'aj yac'nac sti' Jehová d'ayorñ, yujto a eb' quetchoñab' smasanil, junc'olalxo yaj eb'. Yuj chi' meltzajarñec d'a e lum yac'naccan viñaj Moisés d'ayex d'a sc'axepalec' a' Jordán. ⁵ Añej jun tas sval d'ayex to zeya'ilej val e b'a e c'anab'ajan masanil checnab'il yac'naccan viñaj Moisés schecab' Jehová d'ayorñ. Syalelc'ochi to tze xajanej Jehová co Diosal, tze b'eyb'alan sb'eyb'al, tzeyac'anem e b'a d'ay d'a smasanil e c'ool yed' d'a smasanil e pensar.

⁶⁻⁸ Paxarñec d'a e lum yed' jantac e b'eyumal, jantac noc' e molb'tezal noc', jantac q'uen oro, q'uen plata, q'uen bronce yed' q'uen hierro yed' pax jantac pichul ix eyic'canec' d'a eb' eyajc'ool d'a oval. Tze pucanec' masanil juntzañ chi' d'a masanil eb' eyetchoñab' aycan ta'. Yac'ocab' svach'c'olal Jehová co Diosal d'a eyib'añ, xchi viñ d'a eb'. Ix lajvi stac'lancan sb'a eb' yed' viñ, ix meltzaj eb' d'a slum ac'b'ilcan d'a eb' yuj viñaj Moisés d'a yol yic Basán. Axo nañalxo eb' yiñtilal Manasés chi', a viñaj Josué chi' ix ac'ancan slum eb' d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Jordán yed' eb' yetisraelal. ⁹ Yuj chi' ix elta eb' chi' d'a scal eb' yetisraelal d'a Silo, d'a yol yic Canaán, yic smeltzaj eb' d'a smacb'en d'a yol yic Galaad, lum ac'b'ilcan d'a eb' yuj viñaj Moisés, icha ajnac yalan Jehová.

Jun altar d'a sti' a' Jordán

¹⁰ Ayic ix c'och eb' viñ soldado chi' d'a a' Jordán, d'a yolto smacb'en Canaán, ix sb'o jun altar eb', te nivan ix aji. ¹¹ Ix c'och yab'ixal jun tic d'a juntzarñxo eb' yetisraelal eb' chi', to ix sb'oq'ue jun altar eb' d'a smojonal Canaán d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Jordán. ¹² Ayic ix yab'an eb' icha chi', ix smolb'an sb'a eb' smasanil d'a Silo, yic sb'at eb' yac' oval yed' eb'. ¹³ Ix checjib'at viñaj Finees yuninal viñaj sacerdote Eleazar d'a sb'ab'elal yuj eb' d'a Galaad b'aj ayec' eb' nañal yoxil iñtilal chi'. ¹⁴ Ix b'at lajuñvañ eb' yajal yaj d'a junjun iñtilal d'a scal eb' israel yed' viñ. ¹⁵ Masanil juntzañ eb' chi', ix b'atñej eb' d'a Galaad b'aj ayec' nañal yoxil iñtilal eb' chi', ix yalan eb' icha tic:

¹⁶ —A orñ tic ix orñ chejcicot yuj eb' schoñab' Jehová yic tzul cab' d'ayex yuj jun tas mañ vach'oc ix e c'ulej d'a Jehová co Diosal. ¿Tas yuj ix e patiquejel co Diosal chi', ix e b'oanq'ue jun altar yuj eyic'anel e b'a d'ay? ¹⁷ ¿Tom max e nacot jantac chucal ix uji d'a Peor? Aytocan stz'aub'al d'a quib'añ ticnaic. Yujñej jun chi' tzijtum eb' quetchoñab' chamnac yuj Jehová. ¹⁸ Axo ticnaic tato a ex tic tze patiquejxiel Jehová, axo scot yoval sc'ool chi' d'a quib'añ co masanil. ¹⁹ Tato tze na' to max yal eyoch ejmelal d'a co Diosal d'a jun lum b'aj ayex ec' tic, coyec qued'oc d'a lum b'aj ayec' scajnum' Jehová, tzeyic'can e macb'en d'a co cal chi'. Palta mañ pitoc tzeyutej e b'a d'a Jehová yed' d'ayorñ, tze b'oanq'ue junocxo altar d'a yichañ jun yic Jehová co Diosal chi'. ²⁰ Naecotti tas sc'ulejnac viñaj Acán yuninal viñaj Zera ayic yic'annacot juntzañ tas viñ ay yovalil yuj Jehová. Yuj smul viñ chi', cotnac yoval sc'ol Jehová d'a quib'añ co masanil. Mañocñejlaj viñaj Acán chi' chamnac yuj smul chi', xchi eb'.

²¹ Ix lajvi chi' ix tac'vi eb' ix xid'ec' d'a oval chi' d'a eb' yajal yaj d'a scal eb' yetisraelal chi' icha tic:

²² —A Jehová Syal Yuj Smasanil, yojtac to ix co b'o jun altar chi', mañ yujoc co paticaneli, mañ yujoc pax quic'anel co b'a d'ay. Yojtac Jehová chi' tas yaji. Comonoc snachajpaxel eyuuñ. Tato yuj co pitan co b'a d'ay, mocab' oñ eyac' nivanc'olal. ²³ Tato yuj quic'anel co b'a d'a Jehová, yuj chi' ix co b'oq'ue jun altar chi', ma yuj co ñusantz'a silab' d'a yib'añ, ma yuj cac'an ixim trigo co silab'oc, ma cac'an juntzarixo silab' yic junc'olal d'a yib'añ, aocab' Jehová tz'ac'an yovalil d'ayoiñ.

²⁴ Palta ix co b'oq'ue jun altar chi', yujto ix co na' talaj ay jun c'ual ol yal eb' eyiñtilal d'a eb' quiriñtilal icha tic: Malaj eyalan eyic d'a Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, ²⁵ yujto a Jehová ac'annaccan a' Jordán tic co mojonoc eyed'oc a ex yiriñtilal ex Rubén tic yed' ex yiriñtilal Gad tic, yuj chi' malaj eyalan eyic d'a Jehová, q'uinaloc xchi eb'. Tato icha chi', a eb' syamancanoch vaan eb' quiriñtilal chi' yic max yal sb'a eb' d'a Jehová. Mañxa am yelc'och Jehová chi' d'a eb' quiriñtilal chi'. ²⁶ Yuj chi' ix co b'oq'ue jun altar chi', mañ yujoc co ñusan silab' yed' cac'an juntzarixo silab' d'a Jehová. ²⁷ Palta to ch'oxnab'il tz'ajcan d'a co cal eyed'oc yed' d'a scal eb' quiriñtilal, yic vach' a oñ tic syalpax cac'an servil Jehová yed' coch d'a yichañ co ñusan co silab' yed' co silab' yuj co mul yed' co silab' yic co junc'olal yed'oc. Yuj chi' a eb' eyiñtilal chi', mañ ol yal-laj yalan eb' d'a eb' quiriñtilal chi' icha tic: A ex tic malaj eyalan eyic d'a Jehová, mañ xchioc eb'. ²⁸ Yuj chi' ix co na' talaj ay mach tz'alan icha chi' d'ayoiñ, ma d'a eb' quiriñtilal d'a b'aq'uiñ, syal co tac'vi d'a eb' icha tic: Ilec val, a eb' co mam quicham ix sb'oq'ue jun altar tic eb', lajan yilji icha jun yic Jehová, mañ yujoc sñusji silab', ma junocxo macañ silab', palta añej to aycanoch ch'oxnab'ilal d'a co cal eyed'oc, xco chama. ²⁹ Colvajocab' Jehová qued'oc yic malaj b'aq'uiñ ol co pitej co b'a d'ay, ma ol cacteñcani, sco b'oanq'ue junocxo altar yic sco ñusantz'a silab' yed' cac'an ixim trigo ofrendail, ma cac'an juntzarixo silab'. Palta to a d'a altar yic Jehová co Diosal ay d'a yichañ scajnuñ, añej ta' smoj tz'ac'ji silab' chi', xchi eb'.

³⁰ Ayic ix yab'an viñaj sacerdote Fineses yed' eb' yajalil choñab', aton eb' yajal yaj d'a junjun iñtilal, tas ix yal eb' yiriñtilal Rubén, eb' yic Gad yed' nañalxo eb' yiriñtilal Manasés, vach' ix yab' eb'. ³¹ Ix lajvi chi', a viñaj Fineses chi' ix alan d'a eb' icha tic:

—A ticnaic jun, toxo ix nachajel cuuj to ayoch Jehová qued'oc, yujto a ex tic mañ pitoc ix eyutej e b'a d'ay, yuj chi' malaj yaelal ol yac'cot d'a quib'añ.

³² Ix lajvi chi', a viñaj Fineses chi' yed' eb' ajun yed'oc ix stac'lancan sb'a eb' yed' eb' chi', ix meltzaj eb'. Ix el eb' d'a yol yic Galaad, ix c'ochxi eb' d'a yol yic Canaán, b'aj ayec' eb' yetisraelal eb' chi'. Ix yalan eb' d'a eb' aycan chi' masanil tas ix yal juntzarixo eb' chi'. ³³ Ix scha sc'ol eb' tas ix yalcot juntzarixo eb' chi', yuj chi' ix yalan vach' lolonel eb' d'a Dios yuj eb'. Atax ta' mañxalaj tas ix yal eb' yuj yac'an oval eb' yed' eb' yiriñtilal Rubén yed' eb' yic Gad, yic b'at satjiel eb' yuj eb'. ³⁴ Yuj chi' a eb' yiriñtilal Rubén yed' eb' yic Gad chi', ix yac' scuch jun altar chi' eb', Ch'oxnab'il. Ix yalan eb': A jun altar tic, ch'oxnab'il tz'ajcan d'a co cal to a Jehová, co Diosal toni, xchi eb'.

23

Ix lolon viñaj Josué d'a eb' choñab'

¹ Ayxo tiempo mañxalaj oval syac' eb' israel, junc'olalxo yaj eb' yuj Jehová. Axo yic icham vinacxo viñaj Josué, ² ix schecan viñ avtajcot masanil eb' sat

yaj d'a eb' yetchoñab' viñ chi', aton eb' ichamtac vinac, eb' juez yed' eb' yajal yaji. Ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

A in tic te icham vinac inxo, toxo ol in chamoc. ³ A ex tic ix eyil tastac ix utaj juntzañ choñab' tic yuj Jehová co Diosal, ix stec'b'ej sb'a eb' yac'an oval qued'oc, palta a Jehová chi' ix ac'an oval cuuj. ⁴ A inxo ix in puquec' masanil lum luum tic d'ayex. Mañocñej lum yic juntzañ choñab' toxo ix co satel ix in puquec'ui, palta ix in pucpaxec' lum yic juntzañ choñab' aytoeq'ui, scotñej d'a a' Jordán, masanto sc'och d'a a' mar Mediterráneo b'aj tz'em c'u. ⁵ A Jehová ol ic'anel masanil eb' anima cajan d'a juntzañ lum chi', a exxo tic ol eyiquejcan lum icha ajnac yac'ancan sti' Jehová chi'.

⁶ Aq'uec val eyip e c'anab'ajan masanil tas syal c'ayb'ub'al stz'ib'ejnaccan viñtaj Moisés, tz'acan val tze c'anab'ajej icha val yaj stz'ib'chajcan chi'. ⁷ Yuj chi' mañ junñejoc tzeyutej e b'a yed' juntzañ anima aytoec' cajan chi'. Mañ ex och ejmelal d'a sdiosal eb', mañ eyac'paxem e b'a d'ay, ma e locan sb'i yic tzeyac'an e ti', mañ eyac'pax b'inajoc. ⁸ Tzex ochñej tzac'an yuj Jehová co Diosal, icha ix aj co b'eyñejcoti. ⁹ A val Jehová ix ic'anel juntzañ nivac choñab' ay smay tic d'a quichañ. Malaj mach syal stec'b'an sb'a d'a quichañ masanto ticnaic. ¹⁰ A d'a junoc oñ ix el lemnaj mil eb' cajc'ool, yujto a Jehová co Diosal ix ac'an oval cuuj, icha aj yac'annaccan sti' d'ayoñ. ¹¹ Tzeya'ilej val e b'a e xajanan Jehová co Diosal. ¹² Tzeyojtaquejel juntzañ tic: Tato tze patiquejcan el Dios, junxoñej tzeyutej e b'a yed' juntzañ anima chi', slaj eyic'lan e b'a yed' eb', ¹³ mañxo ol yiq'uel juntzañ anima chi' Jehová d'a eyichañ, palta to ol ex xitaj yuj eb' ichoc junoc scan d'a junoc yaal, ya ol eyab' yuj eb', icha val syail yoch noc' tz'uuum d'a yich co patic, ma icha syail sb'at junoc te' q'uix d'a yol co sat, masanto ol ex satel d'a sat lum luum te vach' ix yac' Jehová co Diosal tic d'ayoñ.

¹⁴ A in tic toxo ol in chamoc, palta a ex tic eyojtac val sic'lab'il to ix elñejc'och masanil tas vach' b'aj yac'naccan sti' Jehová co Diosal d'ayoñ, malaj junoc maj elc'ochi. ¹⁵⁻¹⁶ Palta icha val ix aj yelc'och masanil tastac vach' b'aj yac'naccan sti' Jehová chi' d'ayoñ, icha pax chi' ol aj yac'ancot masanil macañil yaelal alb'ilcan yuuj d'a eyib'añ. Tato mañ ol e c'anab'ajej e c'ulan strato Jehová co Diosal ix sb'o qued'oc, axo d'a comon dios ol ex och ejmelal, tato a d'a juntzañ chi' ol eyaq'uem e b'a, ol cot yoval sc'ol Jehová d'ayex, elañchamel ol ex satjoquel d'a sat jun lum luum te vach' ix yac' tic d'ayoñ, xchi viñtaj Josué chi'.

24

Ix loloncan viñtaj Josué

¹ Masanil eb' sat yaj d'a eb' yetisraelal viñtaj Josué chi', ix smolb'ej eb' viñ d'a Siquem, aton eb' ichamtac vinac, eb' juez yed' eb' yajal yaji, ix och eb' d'a yichañ Jehová. ² Ix och ijan viñ yalan d'a eb':

—Icha tic yalan Jehová co Diosal: A d'a peca', a eb' e mam eyicham, aton viñtaj Taré yed' chavañ yuninal, aton viñtaj Abraham yed' viñtaj Nacor, ec'nac cajan eb' d'a yichañb'at a' nivan Éufrates, yalnac sb'a eb' d'a comon dios. ³ Ata' vic'naccot viñtaj Abraham chi', vac'annaquec' cajan viñ d'a yol yic lum Canaán tic. Vac'annacpax jun yuninal viñ, aton viñtaj Isaac, te q'uib'nacchañ sb'isul yirñtal viñtaj Abraham chi' yuj viñ yuninal chi'. ⁴ Vac'annac chavañ yuninal viñtaj Isaac chi', aton viñtaj Jacob yed' viñtaj Esaú. Vac'annac lum tzalquixtac yic Seir d'a viñtaj Esaú chi'. Axo viñtaj Jacob yed' eb' yuninal b'atnaccan cajan eb' d'a Egipto. ⁵ Nivan tiempo ec'nac

eb' ta', slajvi chi' in checannacb'at viñaj Moisés yed' viñaj Aarón d'a Egipto chi', vac'annaccot juntzañ nivac yaelal d'a yib'añ eb' aj Egipto chi', masanto c'ochnac stiempoal yic vic'annaquelta eb' e mam eyicham chi' ta'. ⁶ Ayic yelnaccot eb' chi' ta', cotnac tzac'an eb' aj Egipto chi' d'a spatic eb' yed' scarruaje yed' noc' chej masanto d'a sti' a' Chacchac Mar. ⁷ Yuj chi' in yavtej eb' e mam eyicham chi': A inxo vac'och jun q'uic'alq'uinal d'a scal eb' yed' eb' tzac'an yuj eb' chi', vac'annac spoj sb'a a' mar d'a yichañ eb', palta vac'anxi yil-laj sb'a a', smucchajnacban'at eb' aj Egipto chi' yuj a'. A ex tic, eyilnac val sic'lab'il tas vutejnac eb' chi'.

Najtil ec'nacpax eb' e mam eyicham chi' d'a tz'inan luum, ⁸ masanto ex vic'cot yed' eb' d'a lum yic eb' amorreo d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a a' Jordán tic. Ix yac' oval eb' eyed'oc, palta a in ix vac'och eb' d'a yol e c'ab'. Ix eyac'an ganar eb', ix eyiquejcan sluum eb'. ⁹ A viñaj Balac yuninal viñaj Zipor, sreyal eb' moabita, snib'ej viñ yac'nac oval eyed'oc. Yuj chi' schech'at yic'umal viñaj Balaam viñ, aton viñ yuninal viñaj Beor, yuj ex scatab'an viñ yalan viñ. ¹⁰ Palta maj ex in cha catab'aj yuj viñaj Balaam chi', yuj chi' axo vach' lolonel yalnaccan viñ d'a eyib'añ. Icha chi' aj ex in colancanel d'a yol sc'ab' viñ. ¹¹ Slajvi chi' ex ec'ta d'a yol a' Jordán, ex javi d'a Jericó. A eb' ay d'a Jericó chi' yed' eb' amorreo, eb' ferezeo, eb' cananeo, eb' hitita, eb' gergeseo, eb' heveo yed' eb' jebuseo, ix yac' oval eb' eyed'oc, palta a inxo ix vac'och eb' d'a yol e c'ab'. ¹² Eyac'nac ganar chavañ sreyal eb' amorreo, palta mañ yujoc q'uen eyespada yed' e jul-lab', palta a in vac'nach'at jun nivan xivelal d'a yib'añ eb', yuj chi' el eb' d'ayex. ¹³ A in ix vac' lum e lum b'aj ex aj tic, mañoc ex ix eyavej tas avab'il d'a sat luum. Ix vac'an e pat b'aj tzex cajñaji, palta mañoc ex ix e b'oq'uei. A ticañe, vach'xo eyaji, tze lo sat te' uva yed' sat te' olivo, mañoc ex eyavejnac te', xchi Jehová chi'.

¹⁴ —Yuj masanil juntzañ tic ayocab' yelc'och Jehová d'a yol e sat, tzeyac'anem e b'a d'ay d'a smasanil e c'ool. Iq'uequel comon dios d'a e cal, icha juntzañ b'aj yac'naquem sb'a eb' co mam quicham d'a yichañb'at a' Éufrates yed' d'a Egipto, añejocab' d'a Jehová b'aj tzex och ejmelal. ¹⁵ Palta tato malaj e gana tzeyal e b'a d'a Jehová chi' jun, sic'lejec mach b'aj tzeyal e b'a, tato a d'a juntzañ dios b'aj yalnac sb'a eb' co mam quicham d'a yichañb'at a' Éufrates chi', mato d'a sdiosal eb' amorreo cajan d'a tic, palta a inxo tic yed' masanil eb' cajan ved' d'a yol in pat, a d'a Jehová ol cal co b'a, xchi viñaj Josué chi'.

¹⁶ Ix tac'vi eb' anima chi' icha tic:

—Malaj b'aq'uiñ ol cactejeñ Jehová co Diosal yic scalan co b'a d'a juntzañ comon dios chi'. ¹⁷ Yujto a Jehová chi' ic'annac oñ elta d'a Egipto b'aj ochnac eb' co mam quicham checab'vumal. A' b'oannac juntzañ tas satub'tac yilji d'a quichañ. Oñ stañvani, oñ scolanpaxi ayic oñ cot d'a yoltac b'e yed' oñ ec'ta d'a scal juntzañ choñab'. ¹⁸ A Jehová ix ic'anel masanil juntzañ choñab' d'a quichañ, icha ix yutej eb' amorreo cajan d'a tic. A yuj masanil juntzañ tastac ix sc'ulej chi', yuj chi' añej d'ay ol caq'uem co b'a, yujto co Diosal, xchi eb' anima chi'.

¹⁹ Ix tac'vi viñaj Josué chi' d'a eb' icha tic:

—Mañ ol yal-laj eyac'anem e b'a d'a Jehová yujto max techaj yuuj ayic syilanoch e chucal, yujto ste cot yoval sc'ool tato tzex och ejmelal d'a comon dios, mañ jab'oc syac' nivan'olal e mul chi'. ²⁰ Vach'chom tzijtum tastac vach' ix sb'o Jehová d'ayoñ, palta tato tze patiquejeli, axo d'a juntzañ comon dios tzeyal e b'a, ol cot yoval sc'ool d'a eyib'añ, ol ex sataneli, xchi viñ.

²¹ Ix tac'vi masanil eb' anima chi' icha tic:

—Mañ ol caq'uemlaj co b'a d'a juntzañ chi', añej d'a Jehová ol caq'uem co b'a, xchi eb'. ²²Yuj chi' ix yalan viñtaj Josué chi' icha tic:

—Añeja' ex tzeyac'och e b'a testigoal to añej d'a Jehová ol eyaq'uem e b'a, añej d'ay ol ex och ejmelal, xchi viñ.

—Yeltoni, a oñ ton scala', xchi eb' anima chi'.

²³Yuj chi' ix yalxi viñtaj Josué chi' icha tic:

—Tato icha chi' an, iq'uequel masanil comon dios d'a e cal, tzeyac'anem e b'a d'a Jehová co Diosal, xchi viñ.

²⁴Ix tac'vi eb' icha tic:

—A oñ tic yed' val smasanil co c'ool scalani to a d'a Jehová co Diosal ol caq'uem co b'a, ol co c'anab'ajan masanil tas syala', xchi eb'.

²⁵A d'a jun c'u chi' ix sb'o jun trato viñtaj Josué yed' eb' yetisraelal d'a Siquem, ix yac'ancan juntzañ checnab'il viñ yed' juntzañ c'ayb'ub'al d'a eb'.

²⁶Ix stz'ib'ancan juntzañ sc'ayb'ub'al Jehová viñ. Ix lajvi chi', ix schecan viñ b'alchajcot jun q'uen nivan q'ueen, ix yac'ancanoch q'uen viñ d'a yich jun te' mach' d'a slac'anil scajnuv' Jehová. ²⁷Ix yalan viñ d'a masanil eb' ayec' chi':

—A d'a yichañ jun q'uen tic tz'alchajcan tas ix yal Jehová d'ayorñ. Ayic ol quilan q'ueen, ol co naancoti to mañ ol co patiquejcanel-laj co Diosal, xchi viñ.

²⁸Ix lajvi chi', ix yalan viñ to smeltzaj eb' d'a smacb'en junjun.

A schamel viñtaj Josué

(Jue 2.6-10)

²⁹Ix lajvi chi', ix cham viñtaj Josué schecab' Jehová, aton viñ yuninal viñtaj Nun, 110 ab'il sq'uinal viñ ayic ix cham viñ. ³⁰Ix mucji viñ d'a Timnat-sera, d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín, d'a snortéal svitzal Gaas. ³¹A eb' choñab' israhel chi', ix sc'anab'ajej Jehová eb' yacb'an pitzanto viñtaj Josué yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' ilannac masanil tas sc'ulejñac Jehová d'a eb'.

Ix mucji sb'aquil viñtaj José

³²Ix mucjipax sb'aquil viñtaj José yic'naccot eb' israhel chi' d'a Egipto. A d'a Siquem ix mucji, d'a lum smannac viñtaj Jacob d'a eb' yuninal viñtaj Hamor smam viñtaj Siquem. 100 plata yac'nac lum viñtaj Jacob chi'. A jun lugar chi' ochnaccan yicoc eb' yirtilal José.

A schamel viñtaj Eleazar

³³Ix champax viñtaj Eleazar yuninal viñtaj Aarón. A d'a jun tzalan ix mucchaj viñ, d'a sat slum viñtaj Finees, aton viñ yuninal viñ, aton lum ac'b'il smacb'enoc viñ d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín.

A Yab'ixal Eb' JUEZ

Jueces sb'i jun libro tic, yujto a d'ay syalcot yab'ixal eb' cuchb'annac eb' yetisraelal ayic ayxo scham viñaj Josué. A d'a jun tiempoal chi' junñej yaj eb'. Slajvinac chi', sjavinac jun tiempoal to mañxo junñejoc yaj eb', mañxa pax yelc'och eb' yajalil eb' d'a sat. Cotac scal sc'och juntzañ nación ay d'a slac'anil eb', syac'an oval yed' eb'. Ay pax b'aj munil a eb' syac' oval. A d'a yol smach'en eb' israel chi', ay juntzañ eb' cananeo cannac cajan, yujto mañ yac'nmaco ganar eb' spechanel eb', ayñej oval d'a scal eb' yuj eb'. B'elb'on yec' yajalil eb'. Axoñej eb' tz'ac'an ganar yuj tas sc'ulej yalani. A eb' yajalil eb' chi', aton eb' Juez sb'inaj d'a jun libro tic, a eb' scuchb'an eb'. A eb' sb'inaj val can d'a jun libro tic, aton eb' tic: Ix Débora, viñaj Barac, viñaj Gedeón yed' viñaj Sansón. A Dios maj yactejean eb' schoñab' d'a junelñej. Cotac scal syac'anoch eb' yajal chi' d'a scal eb'. A yuj tas tz'aj schaan svach'olal Dios eb', aton yuj svach' sb'eyb'al eb' d'a Dios. Axo pax yuj schucal b'eyb'al eb' jun, a tz'ic'an sjavi yaelal d'a yib'añ eb'. Vach'chom icha chi' sb'eyb'al eb', palta a Dios ayñejoch d'a sc'ool scolan schoñab' chi', añej tato sna sb'a eb', smeltzajpax eb' d'ay.

Ix ac'ji ganar viñ sreyal Bezec

¹ Ayic toxo ix cham viñaj Josué, masanil eb' yetisraelal viñ ix c'anb'an d'a Jehová icha tic: ¿Mach junoc macañ iñtilal d'a co cal tic ol b'ab'laj och yac' oval yed' eb' cananeo? xchi eb'. ² Ix tac'vi Jehová icha tic: A eb' yñtilal Judá sb'ab'lajochi, yujto a d'a eb' ol ac'chaj luum, xchi. ³ Yuj chi' a eb' yñtilal Judá ix avtan eb' yñtilal Simeón, ix yalan eb' d'a eb' icha tic: Coyec qued' d'a lum luum ix ac'ji quiquej, ol cac'an oval yed' eb' cananeo cajan ta'. Ol lajvoc chi', ol ori ochpax eyed'oc ayic ol eyac'an oval yuj lum ol eyiquejpax chi', xchi eb'. Yuj chi' ix b'at eb' yñtilal Simeón chi' yed' eb'. ⁴⁻⁵ Icha chi' ix aj yac'an oval eb' yed' eb' cananeo yed' pax eb' ferezeo, axo Jehová ix ac'anoch eb' d'a yol sc'ab' eb'. A d'a Bezec ix ac'ji ganar 10 mil eb' cananeo yuj eb'. Ajun pax viñ sreyal Bezec chi' d'a scal eb'. ⁶ Vach'chom ix el lemnaj viñ, palta ix b'atñej tzac'an eb' d'a spatic viñ, masanto ix yamchaj viñ yuj eb', ix spoel yiximal smam sc'ab' viñ eb' yed' yiximal smam yoc viñ. ⁷ Yuj chi' ix yalan viñ: A d'a yalañtaxo, ix viq'uel yiximal smam sc'ab' yed' yiximal smam yoc 70 eb' viñ rey, ix vac'an sic'q'ue sc'ajiltac vael eb' viñ d'a yalañ in mexa. Palta axo ticnaic jun, lajan val tzin yutej Dios icha vutejñac eb' viñ chi', xchi viñ. Ix yic'anb'at viñ eb' israel chi' d'a Jerusalén, axo ta' ix cham viñ.

Ix ac'ji ganar Jerusalén yed' Hebrón

⁸ A eb' yñtilal Judá ix och eb' yac' oval d'a choñab' Jerusalén, ix yac'an ganar eb'. Ix xicancham masanil anima eb', ix srūsantz'a jun choñab' chi' eb'. ⁹ Ix lajvi chi', ix laj empax eb' yac' oval yed' eb' cananeo, eb' cajan d'a tzalquixtac, d'a yol smach'en Neguev yed' d'a ac'lictac. ¹⁰ Ix yac'anpax oval eb' yed' eb' cananeo d'a choñab' Hebrón, aton Quiriat-arba d'a peca', ix miljicancham viñaj Sesai, viñaj Ahimán yed' viñaj Talmai yuj eb'.

Ix ac'ji ganar choñab' Debir (Jos 15.15-19)

¹¹ Elañchamel ix och eb' yac' oval d'a choñab' Debir, aton Quiriat-sefer d'a peca'. ¹² Ay jun viñ yajal yaj d'a scal eb' yñtilal Judá scuchan Caleb. Ix yal

viñ icha tic: A junoc mach ol b'at yac' oval yed' eb' cajan d'a Quiriat-sefer, tato ol yac' ganar yic'an jun choñab' chi', ol vac' ix Acsa ix visil yetb'eyumoc, xchi viñ. ¹³ Axo viñaj Otoniel yuninal viñaj Cenaz slajvub' yuc'tac viñaj Caleb chi' ix ac'an ganar jun choñab' chi', yuj chi' ix yac' ix yisil viñaj Caleb chi' yetb'eyumoc viñ. ¹⁴ Axo yic ix lajvi yic'lan sb'a eb' chi', ix yalan viñaj Otoniel chi' d'a ix Acsa chi' to sc'an sluum ix d'a viñ smam chi'. Yuj chi' ix emta ix d'a yib'arñ noc' b'uru, ix sc'anb'an viñ smam ix chi' d'ay icha tic:

—¿Tas tza nib'ej? xchi viñ d'a ix.

¹⁵ Ix yalan ix:

—Ina to ix ac' lum taquirñ luum d'ayin d'a Neguev, yuj chi' eloc val d'a a c'ool tzac' lum yax sat d'ayin, lum b'aj ay sjaj a a', xchi ix.

Yuj chi' ix yac' junocxo lum viñ d'a ix, ay sjaj a a' d'a luum d'a sjolomtac yed' junocxo a' d'a syoptac luum.

A sluum eb' yirñtilal Judá yed' eb' yic Benjamín

¹⁶ A eb' yirñtilal viñaj Hobab viñ quenita, aton viñ sñi' viñaj Moisés, ix eb' d'a schoñab'il te' Palma, ix b'at eb' yed' eb' yirñtilal Judá, ix b'at cajnaj eb' d'a scal eb' anima cajan d'a tz'inan lum d'a yol smacb'en Judá d'a Neguev, d'a slac'anil choñab' Arad. ¹⁷ Axo eb' yirñtilal Judá yed' eb' yic Simeón, ix yac' oval eb' yed' eb' cananeo cajan d'a Sefat. Ix satel jun choñab' chi' eb' d'a junelñej, yuj chi' Horma ix sb'iejcan yuj eb'. ^{1.17} ¹⁸ Ix yic'anpax choñab' Gaza eb', Ascalón yed' Ecrón yed' slumal d'a spatictac. ¹⁹ Yujto ayoch Jehová yed' eb' yirñtilal Judá chi', yuj chi' ix yac' ganar eb' cajan d'a tzalquixtac eb', palta maj yal-laj spechanel eb' anima cajan d'a ac'lictac eb', yujto a eb' chi', ay sq'ueen carruaje eb' yic oval. ²⁰ Ix ac'ji lum Hebrón d'a viñaj Caleb icha ajnac yalancan viñaj Moisés. A viñaj Caleb chi' ix ac'an ganar yic'anel oxvañ eb' yuninal viñaj Anac. ²¹ Axo pax eb' yirñtilal Benjamín jun, maj yal-laj yic'anel eb' jebuseo eb' d'a Jerusalén, yuj chi' junñej ix can cajan eb' yed' eb' d'a Jerusalén chi'.

Ix yac' ganar choñab' Betel eb' yirñtilal José

²²⁻²³ A eb' yirñtilal José, ix yac' lista sb'a eb' sb'at yac' oval d'a choñab' Betel, aton Luz d'a peca'. Ayic ix schecanb'at eb' ilum lum eb' ta', a Jehová ix colvaj yed' eb'. ²⁴ A eb' ilum luum chi', ix yil eb' yelta jun viñ vinac d'a choñab' chi', ix yalan eb' d'a viñ: Tato ol ori a ch'ox d'a tas ol aj coch d'a yol choñab' tic, malaj tas ol ach cutej, xchi eb' d'a viñ. ²⁵ Axo jun viñ chi' ix ch'oxani tas tz'aj yoch eb' d'a jun choñab' chi'. Yuj chi' ix cot eb' soldado yirñtilal José, ix xicancham masanil eb' anima eb' ayec' cajan ta', palta a jun viñ ix ch'oxan eb' chi', maj miljichamlaj viñ yuj eb' yed' masanil eb' cajan yed' viñ d'a yol spat. ²⁶ A jun viñ chi', ix b'atcan viñ d'a slum eb' hitita, ix sb'oan'que jun choñab' viñ ta', Luz ix yac' yirñtilal sb'iej. Ix ochñejcan jun b'i chi' d'a jun choñab' chi'.

Juntzañ choñab' maj ac'ji ganar yuj eb' israel

²⁷ A eb' yirñtilal Manasés, maj yal-laj spechanel juntzañ anima tic eb': Eb' aj Bet-seán, eb' aj Taanac, eb' aj Dor, eb' aj Ibleam yed' eb' aj Meguido yed' pax yaldeail juntzañ choñab' chi'. Yuj chi' ix canñej cajan eb' cananeo chi' ta'. ²⁸ Palta axo yic ix yic'an yip eb' israel chi', ix yac'an plural eb' cananeo chi' eb' yochcan smunlajvumoc. Maj pechjiel-laj eb' d'a junelñej yuj eb'.

²⁹ Añeja' pax eb' yirñtilal Efraín, maj spechel-laj eb' cananeo eb' cajan d'a Gezer, yuj chi' a eb' cananeo chi', ix canñej cajan eb' d'a scal eb'.

³⁰ Añeja' eb' yirtilal Zabulón, maj spechel-laj eb' cananeo eb' cajan d'a Qutrón yed' d'a Nahalal. Yuj chi' ix canñej cajan eb' cananeo chi' d'a scal eb', palta ix ac'ji' plural eb' yochcan smunlajvumoc eb' yirtilal Zabulón chi'.

³¹⁻³² Añeja' eb' yirtilal Aser, maj spechel-laj eb' cananeo eb' cajan d'a Aco, d'a Sidón, d'a Ahlab, d'a Aczib, d'a Helba, d'a Afec yed' d'a Rehob. Yuj chi' ix canñej cajan eb' yirtilal Aser chi' d'a scal eb' cananeo chi'.

³³ Añeja' pax eb' yirtilal Neftalí, maj spechel-laj eb' cananeo eb' cajan d'a Bet-semes yed' d'a Bet-anat, yuj chi' ix canñej cajan eb' d'a scal eb' cananeo chi', palta ix ac'ji' plural eb' cananeo chi' yochcan smunlajvumoc eb'.

³⁴ A eb' amorreo cajan d'a lum ac'lictac, maj chajiochljaj eb' yirtilal Dan yuj eb', yuj chi' ix canñej eb' yirtilal Dan chi' d'a lum tzalquixtac. ³⁵ Icha chi' ix aj scanñej cajan eb' amorreo chi' d'a yich vitz Heres, d'a Ajalón yed' d'a Saalbim, palta axo yic ix yic'an yip eb' yirtilal José, ix yac' plural eb' amorreo chi' eb' yochcan smunlajvumoc.

³⁶ A smojonal slum eb' amorreo chi', sb'atñej d'a spac'anil yic Acrabim, masanto sc'och d'a Sela, sb'atñej d'a yib'arñ'ue chi'.

2

Ix sch'ox sb'a Yángel Jehová d'a Boquim

¹ A d'a Boquim ix sch'ox sb'a Yángel Jehová, ix cot d'a Gilgal, ix yalan d'a eb' choñab' israel icha tic: A in ex viq'uelta d'a Egipto, ex vic'ancot d'a sat lum luum vac'nac in ti' vac'an d'a eb' e mam eyicham. Valannac to malaj b'aq'uirñ ol satel jun intrato vac' eyed' tic, ² añej to malajocab' e trato tze b'o yed' eb' anima cajan d'a sat lum luum b'aj cajan ex ec' tic, tze satanel yaltar eb' b'aj slesalvi, xin chi, palta a ex tic, maj e c'anab'ajej tas valnac chi'. ¿Tas yuj pit ix eyutej e b'a? ³ Yuj chi' svalcan d'ayex to mañ ol viq'uel-laj juntzarñ choñab' tic d'a e cal. Ol ochñejcan eb' ajc'olal d'ayex, axo sdiosal eb' ol ex juaneloc, ichato ol ex can d'a junoc yaal, xchi Yángel Jehová chi'.

⁴ Ayic ix lajvi slolon Yángel Jehová chi', masanil eb' choñab', te chaarñ ix el yav eb' yoq'ui, ⁵ yuj chi' Boquim ix sb'iejcan jun lugar chi'. Axo ta' ix yac' silab' eb' d'a Jehová.^{2,5}

A schamel viñaj Josué (Jos 24.29-31)

⁶ Atax yic stac'lannaccan sb'a viñaj Josué yed' eb' choñab' israel chi', ata' b'atnaccan junjun eb' d'a smach'en chab'ilxo yuuj. ⁷ A eb' israel chi', ix sc'anab'ajej eb' tas ix yal Jehová yacb'an aytoec' viñaj Josué chi' yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' tzac'anto chamnac yuj viñ, aton eb' ix ilan tastac satub'tac ix sb'o Jehová yuj svach'iloc eb' israel chi'. ⁸ Ayxo 110 ab'il sq'uinal viñaj Josué schecab' Jehová, ayic ix cham viñ. ⁹ A d'a sluum viñ d'a Timnatsera d'a snorteal svitzal Gaas d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín, ata' ix mucji viñ.

Ix spatiquejel Jehová eb' israel

¹⁰ Ix champax eb' israel ix ec' yed' viñaj Josué chi', axo eb' toto ix alji, mañxo yojtacoc Jehová eb', maj yil-laj eb' tastac satub'tac sb'onac Jehová yuj svach'iloc eb'. ¹¹ Yuj chi' axortej chucal ix sc'ulej eb' d'a yicharñ Jehová. Ix och eb' ejmelal d'a comon dios scuchan Baal. ¹² Ix spatiquejcanel Jehová eb', aton sDiosal smam yicham eb', jun ic'annaquelta eb' d'a Egipto. Ix och eb' ejmelal d'a sdiosal eb' anima cajan d'a slac'anil eb' chi'. Ix ste tzuntzejcot yoval sc'ol

Jehová chi' eb', ¹³ yujto ix paticajcanel yuj eb', axo d'a juntzañ comon dios Baal yed' Astarot ix yaq'uem sb'a eb'. ¹⁴ Yuj chi' ix te cot yoval sc'ol Jehová d'a eb', ix ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, ix elc'ajb'at tastac ay d'a eb', majxo yal-laj scolan sb'a eb' d'a eb' ajc'ol ay d'a slac'anil eb' chi'. ¹⁵ Ayic sb'at eb' israel chi' yac' oval yed' eb' ajc'ol chi', axo Jehová tz'ac'anoch eb' d'a yol sc'ab' eb' yajc'ol chi', icha ajnac yalani. Yuj chi' te ilb'ajc'ol tz'utaj eb'.

¹⁶ Juntaquel scan eb' israel d'a yol sc'ab' eb' yajc'ol chi', ste ixtaj val eb' yuj eb', yuj chi' axo Jehová tz'ac'anoch juntzañ eb' scolumal eb' yic scoljiel eb' d'a eb' ajc'ol chi'. ¹⁷ Vach'chom icha chi', palta mañ val jab'oc sc'anab'ajej eb' scolumal eb' chi', maxtzac sc'anab'ajej Jehová eb'. Añej d'a comon dios tz'och eb' ejmelal. A eb' smam yicham eb', sc'anab'ajejnac schecnab'il Jehová eb', axo pax eb', ix yactejan sb'eyb'al eb' smam yicham eb' chi'. ¹⁸ Juntaquel tz'el yav eb' yuj yab'an syail yuj eb' yajc'ool chi', axo Jehová tz'oc' sc'ol d'a eb', syac'anoch juntzañ eb' scolvaj yed' eb'. Ayic pitzanto eb' scolumal eb' chi', ayoch Jehová yed' eb', scoljiel eb' d'a yol sc'ab' eb' yajc'ool chi'. ¹⁹ Ayic scham junjun eb' scolumal eb' chi', sc'ulanxi chucal eb', ec'b'alxo te chuc sc'ulej eb' chi' d'a yichañ sb'eyb'al eb' smam yicham, tz'ochpax eb' ejmelal d'a comon dios. Max yactejan chucal b'eyb'al chi' eb', pit syutej sb'a eb' d'a Jehová. ²⁰ Yuj chi' ste cot yoval sc'ol Jehová chi' d'a eb', snaan icha tic: A juntzañ anima tic, mañ val jab'oc sc'anab'ajej in trato eb', aton vac'nac yed' smam yicham eb'. ²¹ A yuj chi' jun, mañxo ol viq'uel juntzañxo eb' anima d'a scal eb', aton eb' ixto can yuj viñaj Josué ayic ix cham viñ. ²² Ol canñej eb' yuj vac'an proval spensar eb' israel tic, tato tz'och tzac'an eb' vuuj, icha sc'ulejnac eb' smam yicham eb', mato maay, xchi. ²³ Yuj chi', a jantac eb' anima ayec' d'a scal eb' israel chi', aton eb' majxo yac'och Jehová d'a yol sc'ab' viñaj Josué, majxo ic'jiel-laj eb' yuj Jehová chi'.

3

Juntzañxo choñab' ix can d'a lum Canaán

¹ Ay juntzañxo choñab' ixto can yuj Jehová d'a lum Canaán, yic vach' tz'ac'ji proval eb' israel, aton eb' manto alji ayic ix och oval ayic ix ac'ji ganar lum Canaán chi'. ² Ix can juntzañ choñab' chi' yuj Jehová yic vach' sc'ayb'ej sb'a eb' d'a oval, aton eb' manto ac'anlaj juneloc oval chi'. ³ Oye' choñab'il eb' filisteo ixto cani yed' masanil eb' cananeo, eb' sidonio yed' eb' heveo, aton eb' ec'nac cajan d'a tzalquixtac d'a Líbano, sb'atñej d'a jolom vitz Baal-hermón, masanto sc'och d'a Hamat. ⁴ A yuj juntzañ eb' chi', ix ac'ji proval eb' israel yuj Jehová, yic vach' syila' tato sc'anab'ajej masanil checnab'il eb' schecnac yal viñaj Moisés d'a eb' smam yicham eb'. ⁵ Icha chi' ix aj yec' cajan eb' israel d'a scal eb' cananeo, eb' hitita, eb' amorreo, eb' ferezeo, eb' heveo yed' d'a scal eb' jebuseo. ⁶ Axo yuninal yed' yisil eb' israel chi', ix yic'lajq'ue sb'a eb' yed' yuninal yed' yisil eb' anima chi'. Ix och eb' ejmelal d'a sdiosal eb' chi'.

Ix colji eb' israel yuj viñaj Otoniel

⁷ Te chuc tas sc'ulej eb' israel d'a yichañ Jehová Dios, ix b'atcan sacc'olal yuj eb', axoñej d'a yechel Baal yed' d'a yechel Asera tz'och eb' ejmelal. ⁸ Yuj chi' ix cot yoval sc'ol Jehová chi' d'a eb', ix ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' viñaj Cusan-risatam, sreyal Mesopotamia. Vajxaque' ab'il ix can eb' d'a yalañ smandar viñ. ⁹ Ichato chi' ix avaj eb' d'a Jehová. Axo Jehová chi' ix och yed' viñaj Otoniel, yuj chi' a viñ ix och yajalil yic scolanel eb'. A viñaj Otoniel chi' yuninal viñaj Cenaz, slajvub'alxo yuc'tac viñaj Caleb. ¹⁰ A Yespíritu Jehová

ix och yed' viñ, yuj chi' a viñ ix och yajaloc eb' israel chi'. Ix b'at viñ d'a oval, axo Jehová ix och yed' viñ, yuj chi' ix yac' ganar viñaj Cusan-risataim chi' viñ. ¹¹ Ichato chi' ix can eb' israel d'a junc'olal d'a 40 ab'il, masanto ix cham viñaj Otoniel chi'.

Ix colji eb' israel yuj viñaj Aod

¹² Ix lajvi chi', ix ochxi ijan eb' israel sc'ulan chucal d'a yichañ Jehová, yuj chi' axo Jehová chi' ix ic'ancharñ viñaj Eglón sreyal Moab d'a yib'añ eb'. ¹³ Junñej ix yutej spensar viñaj Eglón chi' yed' eb' amonita yed' pax eb' amalecita, ix och eb' yac' oval yed' eb' israel chi', ix yic'anec' schoñab'il te' Palma eb', aton Jericó. ¹⁴ A eb' israel chi', 18 ab'il ix can eb' d'a yalañ smandar viñaj Eglón chi', ¹⁵ masanto ix avaj eb' d'a Jehová. Ichato chi' ix ac'jioch junxo scolumal eb' yuj Jehová chi', aton viñaj Aod yuninal viñaj Gera, d'a yirñtilal Benjamín, a sq'uexañ'ab' viñ smunlaji.

Ix schecb'at viñaj Aod chi' eb' israel chi' b'at yac'can q'uen tumin d'a viñaj Eglón, aton q'uen yovalil syac' eb' d'a viñ. ¹⁶ Ix sb'oan jun q'uen scuchilub' viñ, ayq'ue ye q'uen d'a schab'il pac'añ, nañal am metro steel q'ueen. Ix stzec'anoch q'uen viñ d'a snañal d'a svach' d'a yol spichul. ¹⁷ Ix lajvi chi' ix yic'anb'at q'uen tumin chi' viñ d'a viñaj Eglón chi'. A jun viñ rey chi' te b'aq'uech yaj nayan viñ. ¹⁸ Ayic toxo ix lajvi yac'ancan q'uen tumin chi' viñ, ix elta viñ yed' eb' ajun yed'oc. ¹⁹ Palta ayic ix c'och viñ b'aj ay juntzañ yechel comon dios d'a slac'anil Gilgal, ix b'atxi viñ d'a viñaj Eglón chi', ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Mamin rey, ay val jun lolonel ol val d'ayach, palta d'a c'ub'eltac ol vala', xchi viñ.

Ix yalan viñ rey chi' d'a smasanil eb' ayoch d'a yopisio yed'oc to sb'esel sb'a eb' yic scan eb' sch'ocoj. ²⁰ Yuj chi' axoñej eb' viñ schavañil ix cani, c'oñanem viñ rey d'a yol jun cuarto siclab'inac yool d'a chaañ. Ix c'och viñaj Aod chi' d'a slac'anil viñ, ix yalan viñ d'a viñ:

—A tas ved'nac ol val chi' d'ayach, a Dios schecan vala', xchi viñ.

Ayic ix yab'an viñaj Eglón icha chi', ix q'ue liñan viñ, ²¹⁻²² ix yac'anb'at sq'uexañ'ab' viñaj Aod chi', yic syic'anq'ueta q'uen scuchilub' viñ d'a stojolal svach' c'ab'. Ix stipanc'axpaj q'uen viñ yed' yoc q'uen d'a sc'ol viñaj Eglón chi'. Yuj sb'aq'uechal viñaj Eglón chi', ix can ch'apnaj q'uen b'aj ix och chi', yuj chi' majxo yiq'ueltalaj q'uen viñaj Aod chi', ix elta usnaj yol sch'añtza viñ. ²³ Ix lajvi chi', ix smacancan te' puerta chi' viñ, ix yac'ancanoch sc'ab' te' viñ, ix paxta viñ. ²⁴ Ayic toxo ix paxta viñ, ix javi eb' viñ stañvan viñ rey chi', ix yilan eb' viñ to macan te' puerta chi'. A snaan eb' viñ to van stjazi viñ yuj chi' ix smac te' puerta chi' viñ. ²⁵ Junip ix stañvej eb' viñ, yujto max eltalaj viñ rey chi', yuj chi' ix somchaj'ue sc'ol eb' viñ. Ix yic'ancot silaveal puerta chi' eb' viñ, ix sjacan eb' viñ, axo ix yilan eb' viñ pac'jab'xo ec' viñ scham d'a sat luun.

²⁶ Yach'an tz'ec' tiempo d'a eb' viñ icha chi', axo viñaj Aod toxo ix el lemnaj viñ. Toxo ix ec'ta viñ b'aj ay juntzañ yechel comon dios d'a Gilgal, ix cot viñ elelal d'a yol yic Seirat. ²⁷ Axo ix javi viñ d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín, ix spu'an noc' ch'aac viñ yic smolb'an eb' yetisraela. Junxoñej ix aj yem eb' d'a jolom vitz chi', b'ab'el viñaj Aod chi' yuj eb'. ²⁸ Ix yalan viñ d'a eb': Ochatec tzac'an vuuj, yujto a eb' moabita ajc'ol d'ayori, toxo ix ac'jioch eb' d'a yol co c'ab' yuj Jehová, xchi viñ. Yuj chi' ix b'at eb' yed' viñ, ix c'och eb' smac d'a sjayil sti' a' Jordán b'aj tz'ec' eb' aj Moab chi', yuj chi' mañxa junoc mach ix scha c'axpaj eb'. ²⁹ A d'a jun tiempoal chi', 10 mil eb' moabita chi' ix smilcham eb', aton juntzañ eb' soldado te tec'an, mañxo junoc eb' ix eli. ³⁰ Icha chi' ix

aj yac'ji ganar eb' aj Moab yuj eb' israel chi'. Ix lajvi chi', 80 ab'il ix can eb' israel chi' d'a junc'olal.

Ix colji eb' israel yuj viñaj Samgar

³¹ Axo ix lajvi yec' viñaj Aod chi', axo viñaj Samgar yuninal viñaj Anat ix colvaji. Ix smilcham 600 eb' flisteo viñ yed' jun te te' stecjioch d'a noc' vacax, yuj chi' ix coljipax eb' israel chi' yuj viñ.

4

Ix ac'ji ganar viñaj Sísara

¹ Ayic ayxo scham viñaj Aod, ix meltzajxib'at eb' israel d'a chucal, yuj chi' ix stzuntzejxicot yoval sc'ol Jehová eb'. ² Ix ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' viñaj Jabín, sreyal eb' cananeo cajan d'a choñab' Hazor yuj Jehová chi'. A viñ yajalil eb' soldado viñ rey chi', aton viñaj Sísara, cajan d'a Haroset-goim. ³ Ay 900 scarruaje viñaj Jabín chi', ayoch q'uen hierro d'a spatictac. 20 ab'il ix can eb' israel d'a yalañ smandar viñ, ix te ixtaj eb' yuj viñ. Yuj val chi' ix tevi eb' d'a Jehová, yic scolvaj d'a eb'.

⁴ A d'a jun tiempoal chi', ay jun ix ix schecab' Jehová scuchan Débora, yetb'eyum ix viñaj Lapidot, a ix sb'oan yaj yoval eb' yetisraelal. ⁵ Tz'emñej c'ojan ix d'a yich jun te' palma d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín, d'a snañal Ramá yed' Betel. Ata' xid'ec' eb' choñab' chi' sb'o yaj yoval d'a ix. Yuj chi' ix ac'jican scuch te' palma chi', Spalma ix Débora.

⁶ A d'a jun tiempoal chi', ay jun viñ vinac scuchan Barac yuninal viñaj Abinoam cajan d'a Cedés, d'a yol yic eb' yiñtilal Neftalí. Ix avtaj viñ yuj ix Débora chi', ix yalan ix d'a viñ:

—A Jehová co Diosal tz'alan d'ayach icha tic: Molb'ej 10 miloc eb' soldado d'a scal eb' yiñtilal Neftalí yed' d'a scal eb' yiñtilal Zabulón, tzic'anb'at eb' d'a lum svitzal Tabor. ⁷ A in ol in montejcot viñaj Sísara, yajalil eb' soldado viñaj Jabín d'a sti' a Císón, yic syac'an oval viñ ed'oc. Ol yic'cot scarruaje viñ yed' eb' soldado. A inxo ol vac'och eb' d'a yol a c'ab', xchi Jehová d'ayach, xchi ix Débora chi'.

⁸ Ix yalan viñaj Barac chi' icha tic: Ol in b'atoc, tato tzach b'at ved'oc. Tato max ach b'at ved' jun, mañ ol in b'atlaj, xchi viñ d'a ix.

⁹ Ix tac'vi ix: Ol in b'atoc, palta jun, mañoc ach ol ach b'inaj yuj ac'an ganar jun oval chi', yujto d'a yol sc'ab' jun ix ix ol yac'och viñaj Sísara chi' Jehová, xchi ix.

Ix lajvi chi', ix b'at ix yed' viñaj Barac chi' d'a Cedés. ¹⁰ Ata' ix smolb'ej 10 mil eb' soldado viñaj Barac chi' d'a scal eb' yiñtilal Zabulón yed' d'a scal eb' yiñtilal Neftalí. Ix q'ue eb' d'a svitzal Tabor chi', ajun pax ix Débora chi' yed' eb'.

¹¹ A d'a Cedés d'a slac'anil jun te' mach' d'a Zaanaim, ata' ay scampamento jun viñ quenita scuchan Heber, yic'naquel sb'a viñ d'a scal eb' yetchoñab', aton eb' yiñtilal viñaj Hobab sñi' viñaj Moisés d'a peca'. ¹² Ayic ix yab'an viñaj Sísara to toxo ix q'uec'och viñaj Barac d'a svitzal Tabor, ¹³ ix smolb'an 900 scarruaje viñ, ayoch hierro d'ay. Ix smolb'anpax masanil eb' soldado viñ. Ix el viñ yed' eb' soldado chi' d'a Haroset-goim, ix c'och eb' d'a sti' a Císón. ¹⁴ Ix yalan ix Débora d'a viñaj Barac chi' yed' eb' soldado icha tic:

—Emañec, b'ab'elxo Jehová eyuu, a' ol ac'anoch viñaj Sísara d'a yol e c'ab' ticnaic, xchi ix.

Ix emta viñaj Barac yed' 10 mil eb' soldado d'a svitzal Tabor chi'. ¹⁵ Ayic ix syamanoch oval viñaj Barac chi', a Jehová ix ac'an somchajb'at eb' soldado

viñaj Sísara yed' eb' ed'jinac masanil scarruaje chi' yuj jun nivan xivelal. Yuj chi' ix laj smilcham eb' viñaj Barac yed' eb' soldado chi'. Axo viñaj Sísara chi', ix emta viñ d'a yol scarruaje, ix el lemnaj viñ.

¹⁶ Ix och viñaj Barac yed' eb' soldado d'a spatic eb' soldado viñaj Sísara chi' yed' scarruaje eb', masanto ix c'och eb' d'a Haroset-goim. A d'a jun c'u chi', mañxo junoc soldado viñaj Sísara ixto cani, ix cham eb' smasanil.

¹⁷ A viñaj Heber yed' eb' sc'ab' yoc, vach' yac'an eb' yed' viñaj Jabín sreyal Hazor chi'. Yuj chi' ata' ix b'at viñaj Sísara chi' scol sb'a. Ix c'och viñ d'a smantiado ix Jael yetb'eyum viñaj Heber chi'. ¹⁸ Ix elta ix scha viñ, ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—Ochañ mamin, mañ ach xivoc, xchi ix.

Ix och viñaj Sísara chi' d'a yol smantiado ix chi', ix yic'anelta jun sávana ix, ix slich'anb'at ix d'a yib'arñ viñ yic sc'ub'anel viñ ix. ¹⁹ Ix lajvi chi', ix sc'anan a' viñ yuc' d'a ix, yujto van stacj sti' viñ. Elañchamel ix yiq'uel smacul jun tz'uum ix b'aj sic'an lech, ix yac'an ix yuq'uej viñ. Ix musajxi viñ yuj ix. ²⁰ Ix yalan viñ d'a ix icha tic:

—Canañ d'a sti' mantiado tic. Tato ay mach sjavi sc'anb'ej yab' d'ayach: ¿Malaj junoc mach ix javi scol sb'a d'ayach? ta xchi, tzalani to malaj mach, xchi viñ d'a ix.

²¹ Ix sat c'ol viñaj Sísara chi' svayi, yujto ix te c'unb'i viñ sb'eyi. Axo ix Jael chi' ix ic'ancot jun te' yestacail mantiado yed' jun te' mac'lab'. Te chamnac el viñ svayi, c'ojanc'olal ix c'och ix d'a stz'ey viñ, ix smac'anb'at te' estaca chi' ix d'a yib'schiquin viñ, ix c'axpaj em te', ix emc'och te' d'a yol luum. Icha chi' ix aj sham viñaj Sísara chi' yuj ix. ²² Ayic ix c'och viñaj Barac say viñaj Sísara chi', elañchamel ix elta lemnaj ix scha viñ, ix yalan ix:

—Ochañ, ul ila' mach van a sayan chi', xchi ix d'a viñ.

Axo ix ochc'och viñaj Barac d'a yol smantiado ix chi', ix yilan viñ to chamnaxco viñaj Sísara chi', mac'b'illb'at te' estaca chi' d'a sjolom viñ.

²³ Icha chi' ix aj yac'jioch viñaj Jabín sreyal eb' cananeo d'a yol sc'ab' eb' israel yuj Dios. ²⁴ Ix ochñej ijan eb' israel yac'an oval yed' viñaj Jabín yed' soldado, masanto ix satel eb' smasanil.

5

A sb'it ix Débora yed' viñaj Barac

¹ A d'a jun c'u chi', ix sb'itej jun b'it ix Débora yed' viñaj Barac yuninal viñaj Abinoam, ix yalan eb' icha tic:

² Corñ b'itanec co masanil d'a Jehová, yujto d'a val yel ay eb' yajalil israel stec'b'ej sb'a d'a oval, ay pax soldado d'a co choñiab' tic b'ecan sc'ol sb'at d'a oval chi'.

³ Ex rey, ab'ec tas ol cal d'ayex. Ex yajal, ab'ec co b'itan d'a Jehová. To sco b'itej co Diosal a oñ israel oñ tic.

⁴ Mamin Jehová, ayic ach el d'a Seir, yic ach cot ac' oval d'a Edom, ix te ib'xi val lum luum, ix ac'anpaxcot ñab'.

⁵ Mamin Jehová co Diosal, ix te ib'xiq'ue lum vitz d'a ichañ, ix ib'xipaxq'ue lum vitzal Sinaí.

⁶ A d'a stiempoal viñaj Samgar yuninal viñaj Anat yed' d'a stiempoal ix Jael, mañxalaj mach sb'eyec' d'a nivac b'e, axoñej d'a q'uex b'e c'ub'eltac yeq'ui, ata' tz'ec' eb'.

⁷ Masanil munlajel najat ayeli, ix can tz'inan. Ato yic ix in q'ue vaan a in Débora in tic, ix in och nunab'ilal d'a choñiab'.

⁸ A val ta' ix sayec' juntzañ comon dios eb' quetchoñab', yic syaq'uem sb'a eb' d'ay. Yuj chí' ix javi eb' tz'ac'an oval d'a spuertailtac co choñiab'. Malaj

smac'lab'il jul-lab', malaj pax lanza ix ilchaj d'a scal 40 mil soldado quetisraelal.

9 A in pensar, icha val to ajun yed' eb' yajalil in choñab' yed' eb' choñab' b'ecan sc'ol sb'at d'a oval chi'. Calec vach' lolonel d'a Jehová.

10 Ex nivac vinac tzex q'ue d'a yib'añ noc' saccas b'uru te vach' stz'aam ayq'uei, alec tas ix sc'ulej Jehová. Alecpax a ex tzex b'eyi.

11 A ex ayex ec' b'ajtac ay a uc'b'ila', najatocab' sb'at sjaj e son yed' e platillo yuj eyic'ancharñ Jehová, yujto toxo ix satjiel eb' cajc'ool yuuj, yujto ix colvajpax d'a eb' munlajvum ayic ix yac'an oval eb', ix yac'an ganar eb'.

Ichato chi' ix yal co meltzaj emta a oñ schoñab' oñ Jehová d'a co choñab'.

12 Ach Débora, cuchb'ej eb' anima d'a b'it. A achxo pax ach Barac yuninal viñaj Abinoam, ixic, a eb' ix yamchaj uuj d'a oval, ic'b'at eb'.

13 Ix emul eb' yajalil choñab' yac' oval. Ix emul eb' soldado Jehová yac' oval yed' eb' soldado te tec'an.

14 Ix empaxul eb' yiñtilal Efraín, ix cot eb' b'aj ec'nac eb' amalecita. B'ab'el ix emul eb' yiñtilal Benjamín yuj eb'. Ix empaxul eb' yajalil eb' soldado d'a yiñtilal Maquir yed' eb' yajal pax yaj d'a scal eb' yiñtilal Zabulón.

15 Yed' pax eb' yajal yaj d'a scal eb' yiñtilal Isacar ix colvaj eb' yed' ix Débora. Ix colvajpax eb' yed' viñaj Barac. Yelc'olal te tzac'anoch eb' yuj viñ ayic ix emc'och eb' d'a ch'olan.

Palta ay chab'c'olal d'a scal eb' yiñtilal Rubén.

16 ¿Tas yuj ix can eb' b'aj macan noc' calnel d'a yol smacte', syab'an eb' yavtaj noc' calnel chi' yuj eb' starivumal? Val yel a d'a scal eb' yiñtilal Rubén ay chab'c'olal.

17 Axo pax eb' aj Galaad, ix can eb' d'a sc'axepalec' a' Jordán. Axo eb' yiñtilal Dan, ix can eb' d'a stz'ey b'aj ay te' barco, añeja' pax eb' yiñtilal Aser, ix can eb' d'a sti' a' mar, majxo el jab'oc eb' b'aj sjavi te' barco.

18 Axo eb' yiñtilal Zabulón yed' eb' yiñtilal Neftalí, ix sb'ecxoñej sb'a eb' scham d'a oval.

19 Ix javi eb' viñ sreyal eb' cananeo d'a Taanac, d'a slac'anil sti' a' Meguido, ix javi eb' yic syac'an oval eb' yalani, palta malaj q'uen plata yed' b'eyumal ix yic' eb'.

20 Ato d'a satchaarñ b'aj sb'ey q'uen c'anal, ato ta' ix cot tas ix ac'an oval yed' viñaj Sísara.

21 A a' Cisón aytaxon d'a peca', ac'um oval a', a a' ix cuchanb'at eb'. Caq'uec quip co b'atec d'a quichañ.

22 Ix c'añ val yem yoc noc' chej ayic ix b'at lemnaj noc' d'a oval.

23 Ix yalan Yángel Jehová: Cotocab' yoval sc'ol Jehová d'a yib'añ choñab' Meroz yed' d'a yib'añ eb' cajan ta'. Cotocab'can d'a yib'añ eb' yujto maj colvaj eb' yed' Jehová, maj colvaj eb' yac'an oval yed' eb' soldado te tec'an, xchi.

24 Te vach' yic ix Jael yetb'eyum viñaj Heber ceneo d'a yichañ masanil eb' ix ix. Vach' yic ix d'a yichañ masanil eb' ix ix cajan d'a yoltac mantiado.

25 Ayic ix sc'anana a' viñaj Sísara yuq'uej d'a ix, axo lech te vach' ix yac' ix yuq'uej viñ. A lech ix yac' ix yuq'uej viñ d'a yol jun yed'tal te vach' yilji.

26 Ix yic'anq'ue jun te' estaca ix d'a sq'uexarñ'ab', ix yic'anpaxq'ue jun te' mac'lab' ix d'a svach'c'ab'. Ix poj sb'aquil sjolom viñ, ix smac'an c'axpaj te' ix d'a yib'schiquin viñ.

27 Toxoñej ix ec' b'alb'on viñ d'a yichañ ix yuj syail. Añeja' ta' ix chamcan viñ.

- 28 A ix snun viñaj Sísara chi', ayic ix elta d'añan ix d'a sventenail spat, te cusnac sc'ol ix.
Ix yalan ix: ¿Tas yuj tz'ec' tiempo sjavi viñi vune' yed' scarruaje? ¿Tas yuj maxto cab' sc'añ yoc noc' schej viñ stoc'an scarruaje chi'? xchi ix.
- 29 A tas van snaan ix snun viñ chi', añaña' chi' ix yalpax juntzañ eb' ix ix te ay spensar ayec' yed' ix. Ix yalan eb' ix icha tic:
- 30 Tecan van spucanec' eb' viñ jantac tas ix yic'canec' d'a oval chi'. Van am sic'lan junjunoc eb' ix ix eb' viñ yic syic'a', ma chatacvañoc eb' ix. Axo viñaj Sísara chi' yed' eb' soldado, van am sic'lan c'apac pichul eb' te vach', c'apac te vach' yajoch yelvanub' d'a junjun pac'añ, yic vach' ol yac'och eb' d'a sjaj, yujto ix yac' ganar oval chi' eb', xchi eb' ix.
- 31 Mamin Jehová, ichocab' chi' tz'aj satel eb' ayoch ajc'olal d'ayach. Axo eb' tzach xajanani, lajanocab' eb' icha scopopial yoc c'u, xchi ix Débora yed' viñaj Barac d'a sb'it chi'.
Ayic ix lajvican jun oval chi', 40 ab'il mañxalaj oval.

6

Ix avtaj viñaj Gedeón yuj Dios

1 Ix lajvi chi', ix scha c'ulanxi chucal eb' israel chi' d'a yichañ Jehová. Yuj chi' uque' ab'il ix ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' eb' madianita yuuj. 2 Ix och val eb' d'a syaelal yuj eb' madianita chi'. Ix laj say eb' b'ajtac sc'ub'ejel sb'a d'a lum vitz, d'a yoltac q'uen ñaq'ueen yed' b'aj max yal sc'och anima. Ata' ix laj cajnaj eb'. 3 Ayic q'uirixto sat yavb'en eb' israel chi', axo eb' madianita chi', eb' amalecita yed' juntzañixto eb' scot yed' eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u, sjavi eb' yac' oval yed' eb'. 4 Sb'at sb'oanq'ue scampamento eb' d'a sat slum eb' israel chi', satanel eb' masanil tas avab'il yuj eb' israel chi', masanto d'a smojonal choñab' Gaza. Mañxa jab'oc tas sva eb' scan yuj eb' ajc'ol chi', syic'anpaxb'at noc' calnel eb', noc' vacax yed' noc' b'uru. 5 Yujto yed'nac smolb'etzal noc' eb' sc'och eb' d'a sat sluum eb' israel chi', yuj chi', masanil tas ay d'a sat luum, pilan slajvieli. Mañ b'ischajb'enoc eb' yed' noc' scamello chi', icha val noc' c'ulub'. Slajvicanel tastac ay d'a sat luum b'ajtac tz'ec' eb' chi'. 6-7 Icha val chi' ix aj scan eb' israel meb'ail yuj tas tz'utaj yuj eb' madianita chi'. Yuj chi' ix tevi eb' d'a Jehová yic scolvaj d'a eb'.

8 Yuj chi' axo Jehová ix ac'ancot jun schecab' d'a eb' israel chi', ix yalan icha tic: A Jehová co Diosal tz'alan icha tic: A in vic'nac ex elta d'a Egipto b'aj ayex och checab'il. 9 Mañocrej d'a yol sc'ab' eb' aj Egipto in colnac ex elta, palta ex in colpac d'a eb' ix ex ixtani, ix viq'uel eb' d'a eyichañ, ix vac'ancan lum sluum eb' d'ayex. 10 Ix val d'ayex to a inton Jehová e Diosal in. Ix valanpaxi to max yal-laj eyac'anem e b'a d'a juntzañ sdiosal eb' amorreo ay d'a lum luum b'aj ayex ec' tic, palta maj e c'anab'ajej tas ix vala', xchi Jehová, xchi jun schecab' chi'.

11 D'a jun tiempoal chi' ix emul Yángel Jehová, ix em c'ojan d'a yich jun te' mach' d'a Ofra, d'a yol yic viñaj Joás yirñtilal Abiezer. Ay jun viñ yuninal viñaj Joás chi' scuchan Gedeón. A viñaj Gedeón chi', van stec'anel ixim strigo viñ d'a yol jun b'aj stec'chajel yal te' uva, yic sc'ub'ejel ixim viñ d'a eb' madianita chi'.

12 Ata' ix sch'ox sb'a Yángel Jehová d'a viñ, ix yalan d'a viñ icha tic:

—Ach vinac tec'an. A Jehová ayoch ed'oc, xchi d'a viñ.

13 Ix tac'vi viñaj Gedeón chi':

—Mamin, ac' in nivanc'olal yuj tas ol vala'. Tato ayoch Jehová qued'oc, ¿tas yuj sjavi juntzañ tic d'a quib'añ? ¿B'ajtil ay juntzañ tas satub'tac yilji

yalnaccan eb' co mam quicham d'ayori, ayic yalannac eb' to a Jehová ic'annaquelta eb' d'a Egipto? Palta axo ticnaic, ori yactejean co ch'ocoj, ori yac'ancanoch d'a yol sc'ab' eb' madianita, xchi viñ d'ay.

¹⁴ Ix och q'uelan Jehová chi' d'a viñ, ix yalani:

—A in tzach in checb'ati, ol vac'ñej ip yic tza colanel eb' etchoñab' d'a yol sc'ab' eb' madianita chi', xchi d'a viñ.

¹⁵ Ix tac'vi viñ icha tic:

—Ay Mamin, ac' val nivanc'olal d'ayin junelxo. ¿Tas val ol aj in colan eb' vetchoñab' tic? Yujto a in tic yed' eb' ayto vuj in b'a yed'oc te meb'a' ori d'a scal eb' yirñtilal Manasés. Slajvub' unin in d'a scal eb' vuc'tac, xchi viñ.

¹⁶ Ix yalanxi Jehová d'a viñ icha tic:

—Ayinoch ed'oc, yuj chi' ol ac' ganar eb' madianita chi'. Icha val tz'aj yac'ji ganar junoc anima sch'ocoj, icha chi' ol aj ac'an ganar eb', xchi d'a viñ.

¹⁷ Ix yalanxi viñ d'ay:

—Mamin, tato vach' in d'a yol a sat, ch'ox junoc yechel vila' yic vach' snachajel vuuj to schecab' ach Dios. ¹⁸ Tzin tevi d'ayach to max ach el d'a tic, ol vic'cot junoc in silab' d'ayach, xchi viñ.

Ix tac'vi Jehová chi':

—Ayinñej ec' d'a tic masanto ol ach jaxoc, xchi.

¹⁹ Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Gedeón sb'o jun noc' yune' chiva, ix sb'oanpax ixim pan viñ d'a jun echlab' ixim harina, malaj yich pan ix yac'b'at viñ d'a scal. Ix lajvi chi' ix yac'anem noc' chib'ej chi' viñ d'a yol jun te' mooch, axo d'a yol jun lum chen ix yaq'uem yalil noc' viñ. Ix yic'ancot masanil juntzañ chi' viñ d'a yichañ Ángel chi' d'a yich jun te' mach' chi'. ²⁰ Ix yalan Yángel Jehová chi' tza tic: Aq'uem noc' chib'ej yed' ixim pan chi' d'a yib'añ jun q'uen q'ueen tic, tza tob'anem yal noc' chi' d'a yib'añ, xchi. Ix sc'anab'ajan viñ masanil tas ix yal chi'. ²¹ Axo Yángel Jehová chi', ix stenoch sñi' sc'ococh d'a juntzañ chi', ix q'ueul c'ac' d'a yol q'uen nivan q'ueen chi', ix tz'ab'at noc' chib'ej yed' ixim pan chi'. Val d'a yichañ viñ ix satem Yángel Jehová chi'. ²² Ayic ix yilan jun chi' viñ, ix nachajel yuj viñ to Yángel Jehová jun ix lolon chi' yed' viñ. Yuj chi' ix yalan viñ icha tic:

—Mamin Jehová, q'uelc'umb'a val ix aj in lolon yed' Ángel ix a checcoti, xchi viñ.

²³ Ix yalan Jehová d'a viñ icha tic:

—Mañ ach xivoc, mañ ol ach chamlaj, xchi d'a viñ.

²⁴ Ix lajvi chi', ix sb'oanq'ue jun altar viñ ta' yic syic'ancharñ Jehová viñ. Ix yac'ancan viñ sb'iej: A Jehová ac'um junc'olal. A jun altar chi' ix canñej d'a Ofra d'a yol smach'en eb' yirñtilal Abiezer.

²⁵ A d'a jun ac'val chi', ix yal Jehová d'a viñaj Gedeón chi':

—Iq'uelta noc' schab'il mam vacax d'a scal noc' svacax viñ a mam, noc' uque' ab'il sq'uinal. Tza mac'an vecchaj yaltaril comon dios Baal b'ob'ilq'ue yuj yia a mam chi', tza ch'acnaxel jun te te' yechel comon dios Asera d'a stz'ey altar chi'. ²⁶ A d'a sjolom q'uen nivan q'uen charañ ayq'uei, ata' tza b'oz'ue junoc altar d'ayin Jehová a Diosal in tic. Vach' tzutej a latz'anq'ue q'ueen. Axo te te' ix a ch'aquel chi', a te' tzac'och sc'atzitzaloc. Slajvi chi' tza milancham noc' vacax chi', tza rñsantz'a noc' silab'il d'a yib'añ, xchi d'a viñ.

²⁷ Yuj chi' ix b'at viñ, ix yic'anb'at lajuñvarñ schecab' viñ, ix sc'anab'ajan viñ icha ix ajal Jehová chi'. Palta ix xiv viñ sb'oan d'a c'ualil yuj eb' sc'ab' yoc viñ smam. Ix xivpax viñ d'a eb' anima cajan d'a choñab' chi', yuj chi' d'ac'valil ix laj sb'o juntzañ chi' viñ. ²⁸ Axo ix q'uiñ'i b' d'a junxo c'u, ayic ix q'ue vaan eb' anima d'a jun choñab' chi', ix yilan eb' to toxo ix mac'ji vecchaj

altar yic Baal chi', ix yilanpax eb' to toxo ix ch'acjiel te' yechel Asera d'a stz'ey altar chi'. Ix yab'anpax eb' to ay jun noc' vacax ix rñusjitz'a silab'il d'a yib'añ jun altar toto ix b'o chi'. ²⁹ Ix sc'anb'ane' eb':

—¿Mach ix b'oan juntzañ tic? xchi eb'.

Ix laj sc'anb'ane' yab' eb', axo ix yab'an eb' to a viñaj Gedeón yuninal viñaj Joás ix b'oani. Yuj chi' ix yal eb' d'a viñaj Joás chi' icha tic:

³⁰ —Iq'uelta viñ uninal chi', ol co milcham viñ. ¿Tas yuj ix smac'vechaj altar yic Baal viñ, ix sch'acanaxel te' yechel Asera viñ d'a stz'ey chi'? xchi eb' anima chi'.

³¹ Ix tac'vi viñaj Joás d'a masanil eb' anima oyanoch d'a spatic chi' icha tic: —¿Tom tze col jun comon dios scuchan Baal chi', tzeyac'an yovalil? Tato icha chi', chamocab' jun mach scolan Baal chi' d'a q'uirib'alil tic. Tato yel Dios jun Baal chi', yac'ocab' yovalil d'a mach ix mac'an vecchaj jun yaltar chi', xchi viñ.

³² A d'a jun c'u chi', Jerobaal ix sb'iejcan viñaj Gedeón chi', yujto ix yal eb' anima chi' icha tic: Yac'ocab' oval jun Baal chi' yed' viñ, yujto ix smac'vechaj yaltar viñ, xchi eb'.^{6.32}

³³ A d'a jun tiempoal chi', ix smolb'ej sb'a eb' madianita, eb' amalecita yed' eb' cajan d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ix c'axpajec'ta eb' d'a yol a' Jordán, ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a yac'lical Jezreel. ³⁴ Axo Yespíritu Jehová ix och d'a viñaj Gedeón chi'. Ayic ix spu'an jun noc' sch'aac viñ, ix smolb'an sb'a eb' yirñtilal Abiezer, aton eb' sc'ab' yoc viñ. ³⁵ Ix yac'anpaxb'at schecab' viñ yavtejcot eb' yirñtilal Manasés, eb' yirñtilal Aser, eb' yirñtilal Zabulón yed' eb' yic Neftalí, yuj chi' ix smolb'ej sb'a eb' yed' viñ.

³⁶ Ix yalan viñ d'a Dios icha tic: Tato d'a val yel a in tzin ac'lab'ej a colan eb' vetisrael tic, icha val ix aj alani, ch'ox junoc yechel d'ayin. ³⁷ A ticnaic ol vac'canem junoc noc' tz'umal canel d'a sat tec'lab' trigo. Axo d'a q'uirib'alil q'uc'an, tafo te' ch'ayan noc' tz'um chi' yuj yal ac'val, axo pax d'a sat lum d'a spatic yichañ noc', taquirñ, ol vojtaquejeli to yel a in ol in ac'lab'ej a colanel eb' vetchoñab' tic, icha ix aj alani, xchi viñ.

³⁸ Icha val ix aj yalan viñ chi', icha chi' ix aji. Ayic ix q'ue vaan viñ d'a q'uirib'alil, ix spitz'anel noc' tz'uuum chi' viñ, jun uc'ab' a' ix el d'a noc'. ³⁹ Ix yalanxi viñ d'a Dios: Mamin, mocab' cot yoval a c'ol d'ayin, ol in c'an junxo ch'oxnab'il d'ayach. A d'a junelxo tic, a sat lum sch'ayxi yuj yal ac'val chi', axo pax noc' tz'uuum chi', mocab' ch'ayxoc noc', xchi viñ.

⁴⁰ Icha val ix aj yalan viñ chi', icha chi' ix yutej Dios d'a junxo ac'val chi'. Ayic ix sach'i, te taquirñ noc' tz'uuum chi', axo pax sat luum, te ch'ayan yuj yal ac'val.

7

Ix ac'ji ganar eb' madianita

¹ A viñaj Jerobaal, aton viñaj Gedeón, te ac'valto ix q'ue vaan viñ yed' jantac eb' viñ vinac ayxo och yed'oc. A d'a sjaj a' melem scuch Harod ix b'at sb'oq'ue scampamento eb' viñ. Axo pax eb' madianita, a d'a stojolal norte d'a yac'lical yich lum vitz More, ata' ayec' scampamento eb'.

² Ix yalan Jehová d'a viñaj Gedeón chi' icha tic: Te tzijtum eb' viñ vinac tic ed'nac. Tato svac'och eb' madianita d'a yol e c'ab' ticnaic, axom ol eyalani to yuj e jelanil ix eyac' ganar eb'. ³ Yuj chi' al d'a eb' viñ soldado smasanil, tato ay mach xiv sb'at d'a oval chi', meltzajocab' d'a svitzal Galaad tic, spax d'a spat, xchi d'a viñ.

6.32 6:32 Jerobaal syalelc'ochi "Yac'ocab' oval Baal chi'.

Yuj chi' 22 mil eb' viñ ix paxta, 10 milxoñej eb' viñ ix cani. ⁴ Ix yalanxi Jehová: Añeja' tzijumto eb' viñ soldado tic. Ic'b'at eb' viñ yuq'uej a' d'a sti' a' melem. Ata' ol vil eb' viñ, a in xo ol vala' machtac ol can ed'oc, xchi d'a viñ.

⁵ Ix yic'anb'at eb' viñ ixto can chi' viñaj Gedeón yuq'uej a' d'a sti' a' melem chi'. Ix yalan Jehová: Masanil mach sb'echanqueta a' d'a yol sc'ab' yuq'uej, ch'oc tzic'canel d'a scal eb' viñ tz'em cuman syuc'an a', xchi d'a viñ.

⁶ A eb' viñ ix b'echanqueta a' d'a yol sc'ab', ix yuc'ani, 300 eb' viñ, axo jantacxo eb' viñ jun, ix em cuman eb' viñ ix yuc'an a' eb' viñ. ⁷ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Gedeón chi': C'ocb'il eb' viñ 300 chi' ol in c'ana' yic ol eyac'an ganar eb' madianita chi'. Axo pax eb' viñ ix em cuman yuc'an a' chi' jun, paxocab' eb' viñ d'a spat, xchi d'a viñ.

⁸ Yuj chi' ix yal viñaj Gedeón chi' to smeltzaj eb' viñ d'a spat. Axo viñ ix ic'ancanec' svael eb' viñ yed' noc' sch'aac eb' viñ spu'u. Axoñej eb' viñ 300 ix sic'jicanel chi' ix can yed' viñ. A scampamento eb' viñ, ayec' d'a jolom vitz d'a yib'arñ b'aj ay scampamento eb' madianita chi'.

⁹ A d'a jun ac'val chi', ix yal Jehová d'a viñaj Gedeón chi': Q'uearñ vaan, ixic, emarñ ac' oval yed' eb' madianita chi', yujto ol vac'och eb' d'a yol a c'ab'.

¹⁰ Tato tzach xiv a b'ati, emocab' viñ a checab' aj Fura ed'oc d'a scampamento eb' chi', ¹¹ ol e maclan eyab'i tas van yalan eb', yuj chi' mañ ol ach xiv och d'a oval chi', xchi d'a viñ.

Yuj chi' ix emc'och viñ yed' viñ schecab' chi' d'ac'valil b'aj ayel eb' stañvan scampamento eb' madianita chi', yic smaclan yab' eb' viñ tas syal eb'. ¹² A eb' madianita chi' yed' eb' amalecita yed' eb' ix cot d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ix majel sat lum ac'lic chi' yuj eb', ichoc noc' c'ulub'. Mañxo b'ischajb'enoc jantac noc' camello yed'nac eb', icha val yarenail d'a sti' a' mar.

¹³ Ayic ix c'och viñaj Gedeón chi' b'aj ayec' eb' van stañvan scampamento eb' chi', ix yab'an viñ yalan svayich jun viñ soldado d'a junxo viñ icha tic.

—Ix in vayichej to ay jun ixim pan cebada ix cot b'alb'on d'a sat vitz tic. Ix emul ixim d'a yol co campamento tic, ix och poc'naj ixim d'a jun mantiado, ix em lañnaj yuj ixim, xchi viñ.

¹⁴ Ix tac'vi junxo viñ chi' icha tic:

—A jun ixim pan chi' syalelc'ochi to a viñaj Gedeón yuninal viñaj Joás yed' eb' soldado israel ol orñ ac'an ganar. Yujto a Dios ol orñ ac'anoch co masanil d'a yol sc'ab' eb', xchi viñ.

¹⁵ Ayic ix yab'an viñaj Gedeón tas ix yutej yalan jun vayich chi' eb' viñ, ix em cuman viñ d'a yicharñ Jehová, ix yac'an yuj diosal viñ d'ay. Ix lajvi chi', ix qu'uxta viñ d'a scampamento, ix yalan viñ:

—Coyec, yujto toxo ix yac'och eb' madianita Jehová d'a yol co c'ab', xchi viñ.

¹⁶ Ox macarñ ix yutej 300 eb' viñ soldado chi' viñ. Junjun noc' ch'aac ix yac' viñ d'a junjun eb' viñ soldado chi' yic spu noc' eb' viñ, ix yac'anpax junjun chen viñ d'a eb' viñ, ayem staj eb' viñ ayoch sc'ac'al d'a yol chen chi'. ¹⁷ Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Ayic ol in c'och d'a junxo stib'at scampamento eb' c'ajc'ol chi', tzeyil val tas ol in c'ulej, icha pax chi' ol e c'ulejpax a ex tic. ¹⁸ A ol eyab'an in pu'an noc' ch'aac tic yed' eb' tzac'anoch vuuj, ol e pu'anpax noc' eyic e masanil d'a spatictac campamento chi', ol ex avajoc. Ol eyalan icha tic: Caq'uec oval yuj Jehová yed' viñaj Gedeón, xe chi, xchi viñ.

¹⁹ Ayic ix c'och viñaj Gedeón chi' yed' 100 eb' viñ soldado ajun yed'oc d'a junxo stib'at scampamento eb' madianita chi' d'a chimilac'val, ato val sq'uexlan sb'a eb' b'ab'el ayel stañvej campamento chi'. A val ta' ix spu sch'aac eb' viñ yic viñaj Gedeón chi', ix smac'anpaxpoj schen eb' viñ yed'nac.

²⁰ Junñej ix aj spu'an sch'ac eb' viñ yed'nac d'a svach' c'ab' yox macarñil,

junŕej pax ix aj smac'anpoj schen eb' viŕŕ, axo sc'ab' eb' viŕŕ d'a sq'uexaŕŕ ix tz'icancharŕ staj, charŕ ix avaj eb' viŕŕ: Caq'uec oval yuj Jehová yed' viŕŕaj Gedeón, xchi eb' viŕŕ. ²¹ Ix canŕej tec'tec' eb' viŕŕ d'a spatic campamento chi'. Axo eb' ajc'ol chi', yelc'olalxoŕej ix b'at eb' elelal, ix el yav eb' yuj xivelal. ²² Ayic ix spu'an noc' sch'aac 300 eb' viŕŕ israel chi', axo Jehová ix ac'an somchajb'at spensar eb' ajc'ol chi'. Munil a eb' ix laj smil-lajcham sb'a. Ay pax eb' ix el lémnajoc, ix b'at eb' d'a Bet-sita d'a stojolal Zerera, masanto ix c'och eb' d'a smojonal Abel-mehola d'a slac'anil Tabat.

²³ Ix lajvi chi', ix smolb'an sb'a eb' yiŕŕtilal Neftalí yed' eb' yiŕŕtilal Aser yed' masanil eb' yic Manasés, ix b'at eb' d'a spatic eb' madianita chi'. ²⁴ Axo viŕŕaj Gedeón chi', ix schecb'at yalumul viŕŕ d'a eb' yiŕŕtilal Efraín cajan d'a tzalquixtac, to sb'at eb' smac d'a elaŕŕchamel d'a sjayil sti' a' Jordán d'a Betbara, yacb'an manto c'och eb' ajc'ol chi'. Ix sc'anab'ajej eb' sb'ati.

²⁵ Ix yamchaj chavaŕŕ eb' viŕŕ sat yajal yaj d'a eb' madianita chi' yuj eb', jun viŕŕ scuch Oreb, junxo viŕŕ scuchan Zeeb. A viŕŕaj Oreb chi', ix miljicham viŕŕ b'aj ay jun q'uen tenam, aton q'uen ix scuchan Oreb. Axo viŕŕaj Zeeb chi', ix cham viŕŕ b'aj ay jun tec'lab'el yal uva, yuj chi' Zeeb ix sb'iejcan jun chi'. Ix b'atŕej eb' yiŕŕtilal Efraín chi' d'a spatic eb' madianita chi', ix yic'ancot sjolom viŕŕaj Oreb chi' eb' yed' yic viŕŕaj Zeeb chi' d'a viŕŕaj Gedeón chi' d'a sti' a' Jordán chi'.

8

Ix yamchaj chavaŕŕ sreyal eb' madianita

¹ Masanil eb' yiŕŕtilal Efraín ix cot yoval d'a viŕŕaj Gedeón chi', ix yalan eb' icha tic: ¿Tas yuj maj oŕŕ avtej yic tzoŕŕ b'at ed' d'a oval yed' eb' madianita chi'? xchi eb'. Te ya ix yal eb' d'a viŕŕ. ² Palta ix tac'vi viŕŕ d'a eb' icha tic:

—¿Tom tze na' to ec'b'al yelc'och tas ix co c'ulej d'a sb'ab'elal a oŕŕ yiŕŕtil oŕŕ viŕŕaj Abiezer tic d'a yichaŕŕ tas ix e c'ulej d'a slajvub'alxo a ex yiŕŕtilal Efraín ex tic? ³ A Dios ix ac'anoch eb' yajalil eb' madianita d'a yol e c'ab' a ex tic, aton viŕŕaj Oreb yed' viŕŕaj Zeeb. Malaj yelc'och tas ix in c'ulej a in tic d'a yichaŕŕ tas nivan yelc'och ix e c'ulej chi' a ex tic, xchi viŕŕ.

Ayic ix yab'an eb' tas ix yal viŕŕ chi', ix sicb'iem yoval sc'ol eb' chi'.

⁴ Ix emc'och viŕŕaj Gedeón yed' 300 eb' viŕŕ soldado d'a sti' a' Jordán, vach'chom te c'unb'inacxo eb' viŕŕ, palta ixto b'atŕej tzac'an eb' viŕŕ d'a spatic eb' ajc'ol chi', masanto ix c'axpajec' eb' viŕŕ d'a a'. ⁵ Ayic ix c'och eb' viŕŕ d'a Sucot, ix yalan viŕŕaj Gedeón chi' d'a eb' cajan ta' icha tic:

—Comonoc tz'el d'a e c'ool, tzeyac' jab'oc tas sva eb' viŕŕ ajun ved' tic, yujto tz'el yip eb' viŕŕ yuj vejel, yujto ayori och d'a spatic viŕŕaj Zeba yed' viŕŕaj Zalmuna, aton eb' viŕŕ sreyal eb' madianita, xchi viŕŕ.

⁶ Ix tac'vi eb' yajalil choŕŕab' chi' d'a viŕŕ icha tic:

—¿Tom toxo ix yamchaj viŕŕaj Zeba yed' viŕŕaj Zalmuna chi' eyuuj, yuj chi' scac' va eb' viŕŕ a soldado tic? xchi eb'.

⁷ Ix tac'vi viŕŕaj Gedeón chi':

—Ayic ol ac'jococh viŕŕaj Zeba yed' viŕŕaj Zalmuna chi' d'a yol co c'ab' yuj Jehová, ayic ol oŕŕ jax d'a tic, ol co maq'uel tzililjoc e chib'ejal d'a e patic d'a te' q'uiŕŕ ol quic'cot d'a taquiŕŕ luum, xchi viŕŕ.

⁸ Ix el eb' viŕŕ d'a jun choŕŕab' chi', ix c'och eb' viŕŕ d'a Peniel, ix sc'ananpax svael eb' viŕŕ soldado viŕŕaj Gedeón chi' ta', palta icha ix aj yalan eb' aj Sucot, icha pax chi' ix aj yalan eb' aj Peniel chi' d'a viŕŕ. ⁹ Ix yalanxi viŕŕ icha tic:

—Ayic ol oŕŕ méltzaj d'a junc'olal, ol co maq'uem vecnaj jun cuartel b'aj tze col e b'a tic, xchi viŕŕ.

¹⁰ Axo d'a Carcor ayec' viñaj Zeba yed' viñaj Zalmuna chi', 15 milto eb' soldado madianita ayec' yed' eb' viñ. Axorfej eb' chi', yujto 120 mil eb' toxo ix chami. ¹¹ Ix c'och viñaj Gedeón yed' eb' soldado d'a spatic eb' ajc'ol chi' d'a stitac tz'inan lum d'a yichañb'at Noba yed' d'a Jogbeha. Satic'olal yaj eb' soldado madianita chi' ix c'och eb'.

¹² Axo pax viñaj Zeba yed' viñaj Zalmuna chi', ix b'at eb' viñ elelal, palta ix och viñaj Gedeón chi' d'a spatic eb' viñ, masanto ix yamchaj eb' viñ yuj viñ, axo eb' soldado eb' viñ, ix saclemcanb'at eb' yuj xivelal.

¹³ Axo yic ix paxta viñaj Gedeón yed' eb' soldado chi' d'a oval, ix ec' eb' d'a xachanil lum svitzal Heres. ¹⁴ Ata' ix yamchaj jun viñ quelem aj Sucot yuj eb', ix sc'anb'an eb' d'a viñ tastac sb'i eb' yajal yaj d'a Sucot chi'. Axo viñ quelem chi' ix tz'ib'an sb'i junjun eb', 77 eb' d'a smasanil. ¹⁵ Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Gedeón d'a Sucot chi', ix yalan viñ d'a eb' anima ta' icha tic:

—¿Tzam e nacot tas aj in e b'uchani? Eyalani: ¿Tom toxo ix yamchaj viñaj Zeba yed' viñaj Zalmuna chi' eyuuj, yuj chi' scac' va eb' viñ a soldado c'unb'inac ay svejel tic? xe chi. A ticnaic jun, ina eb' viñ tic, xchi viñ.

¹⁶ Ix lajvi chi', ix yic'ancot te' q'uiix viñ, te' ix yic'cot eb' d'a taquirñ luum, ix smac'an eb' yajalil choriab' Sucot chi' viñ d'a te'. ¹⁷ Ix lajvi chi', ix b'atpax eb' viñ d'a Peniel, ix smac'anem vecnaj jun cuartel eb' viñ, aton b'aj scol sb'a eb' soldado, ix smilancham masanil eb' viñ vinac eb'. ¹⁸ Ix lajvi chi', ix sc'anb'an viñaj Gedeón d'a viñaj Zeba yed' d'a viñaj Zalmuna chi' icha tic:

—¿Chajtil yilji eb' viñ ix e milcham d'a Tabor? xchi viñ d'a eb' viñ.

Ix tac'vi eb' viñ:

—Icha val ilji tic, icha chi' yilji eb' viñ. Icha yilji eb' viñ yajal, icha chi' yilji eb' viñ, xchi eb' viñ.

¹⁹ Ayic ix yab'an viñaj Gedeón chi' icha chi', ix yalan viñ:

—A eb' viñ chi', vuc'tac eb' viñ, junñej in nun yed' eb' viñ. Yuj chi' sval d'a yichañ Jehová, tato maj e milcham e viñ vuc'tac chi', max am ex in milpaxcham ticnaic, xchi viñ.

²⁰ Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a viñaj Jeter b'ab'el yunin icha tic:

—Lemach, milcham eb' viñ tic, xchi viñ.

Yune' quelemto viñaj Jeter chi', yuj chi' ix xiv viñ yic'anq'ueta q'uen yespada yic smilancham eb' viñ. ²¹ Ix yalan viñaj Zeba yed' viñaj Zalmuna d'a viñaj Gedeón chi' icha tic:

—Cotañ ach tic, a ach lac'an tzoñ a milchamoc, yujto ojtacab'ilxo to max ach xivi, ac'um oval ach paxi, xchi eb' viñ.

Ix q'ue jucnaj viñaj Gedeón chi', ix smilancham chavañ eb' viñ rey chi' viñ. Axo juntzañ q'uen q'ueen ayoch yelvanub'oc sjaj noc' scamello eb' viñ, ix yiq'uel q'ueen viñ. ²² Ix lajvi chi', ix yalan eb' yetisraelal viñ chi' d'ay:

—A ach ix oñ a colel d'a yol sc'ab' eb' madianita, yuj chi' a ach yed' eb' irtilal ol ex ochcan cajaliloc, xchi eb'.

²³ Ix tac'vi viñ d'a eb' icha tic:

—Mañ ol in ochlaj eyajaliloc, mañ ol ochpaxlaj eb' vuninal, palta a Jehová Cajal yaji. ²⁴ Añej jun tzin c'an d'ayex to tzeyac' q'uen uchiquin d'ayin, aton q'uen ix eyiq'uec' d'a eb' madianita, xchi viñ.

Yed'nac juntzañ q'uen uchiquin nab'a oro eb' ajc'ol chi', yujto icha chi' sb'eyb'al eb' cajan d'a tz'inan luum. ²⁵ Yuj chi' ix slich'anem jun c'apac c'apac eb', ix yac'anem q'uen uchiquin chi' eb' d'a yib'arñ c'apac. Ix yalan eb' d'a viñ icha tic:

—Ina q'ueen tic, d'a val smasanil co c'ool scac' q'uen d'ayach, xchi eb'.

²⁶ A jantac q'uen oro ayoch d'a q'uen uchiquin chi', ay am 40 libraoc yalil q'ueen. Ch'oc pax yaj juntzañxo q'uen q'ueen vach' yilji yed' yelvanub'

yed' c'apac spichul eb' viñ sreyal madianita yed' pax q'uen q'ueen ayoch yelvanub'oc sjaj noc' scamello eb' viñ. ²⁷ A yed' juntzañ q'ueen chi' ix sb'o jun yechel viñaj Gedeón chi', ix yac'ancan viñ d'a schoñab' scuch Ofra. Ix spatiquejel Jehová eb' israel, axo d'a jun yechel chi' sc'anb'ej sb'a eb'. Yuj chi' ix cotcan d'a yib'añ viñaj Gedeón chi' yed' yirñtilal.

²⁸ Ix can eb' madianita d'a yalañ smandar eb' israel chi', majxo yal-laj scolan sb'a eb'. 40 ab'nil mañxalaj oval, junc'olal ix aj eb' israel chi' ayic ayec' viñaj Gedeón chi' yed' eb'.

²⁹ Ayic ix lajvi oval chi', ix pax viñaj Jerobaal, aton viñaj Gedeón yuninal viñaj Joás chi' d'a spat. ³⁰ Tziztum eb' viñ yuninal viñ, 70 eb' viñ d'a smasanil, yujto tziztum eb' ix ix, ix yic' viñ. ³¹ Ay pax junxo ix aj Siquem ix yic' viñ, ay jun yune' ix ix alji yed' viñ. Abimelec ix yac' viñ sb'iej jun yunin chi'.

³² Ayic ix cham viñaj Gedeón yuninal viñaj Joás chi', te icham vinaxo viñ. Ix mucji viñ b'aj mucancan viñ smam viñ d'a Ofra, b'aj ay eb' yirñtilal Abiezer.

³³ Ayic ayxo scham viñaj Gedeón chi', a eb' israel chi', ix spatiquejxiel Jehová eb', ix ochxi eb' ejmelal d'a comon dios scuchan Baal-berit.^{8.33} ³⁴ Ix b'atcan Jehová sDiosal eb' satc'olal yuuj, vach'chom a ix colan eb' d'a eb' d'a juntzañ nación ajc'ol oyanoch d'a spatic yichañ eb'. ³⁵ Malaj jab'oc tas vach' ix yac' eb' spacoc d'a eb' yirñtilal viñaj Gedeón chi' yuj tas ix sc'ulej viñ yuj svach'iloc eb'.

9

Ix och viñaj Abimelec yajalil

¹ A viñaj Abimelec yuninal viñaj Jerobaal, ix b'at viñ d'a Siquem lolonel yed' eb' sc'ab' yoc ix snun, ix yalan viñ d'a eb':

² —A ticnaic sval d'ayex to vach' tze monte eb' eyetchoñab' d'a Siquem tic, tze c'anb'an d'a eb' icha tic: ¿Vach'am tzeyab'i to a 70 eb' yuninal viñaj Jerobaal syac' yajalil d'a quib'añ, mato vach' to junñej viñ tz'och cajaliloc? xe chi' d'a eb'. Naeccoti to a inñej ay vuj in b'a eyed'oc, xchi viñ.

³ A eb' ayto yuj sb'a chi' yed' viñ, ix syamoch eb' yalan d'a eb' yetchoñab' d'a Siquem chi' to a viñaj Abimelec chi' tz'och yajalil d'a scal eb'. Ix scha sc'ol eb' choñab' chi' icha chi', yujto ayto yuj sb'a eb' yed' viñ. ⁴ Yuj chi' ix yiq'uelta 70 siclo q'uen plata eb' d'a yol stemplo comon dios scuchan Baal-berit, ix yac'an q'uen eb' d'a viñaj Abimelec chi'. A yed' q'uen ix stup juntzañ eb' viñ jaragana vinac viñ yic tz'och eb' viñ yed' viñ. Te chuc juntzañ eb' viñ vinac chi'. ⁵ Yuj chi' ix b'at eb' viñ yed' viñ d'a Ofra, b'aj ec'nac viñ smam viñ. Ata' ix smilcham 70 eb' yuc'tac viñ d'a yib'añ jun q'uen q'ueen. Axoñej viñaj Jotam ix colchajcani, yujto ix sc'ub'ejcanel sb'a viñ, aton viñ slajvub' yuninal viñaj Jerobaal chi'. ⁶ Ix lajvi chi', ix smolb'an sb'a eb' aj Siquem yed' eb' aj Bet-milo d'a yich jun te' mach' d'a Siquem chi', b'aj ay jun q'uen q'ueen nivan yelc'och d'a eb'. Ata' ix yac'och viñaj Abimelec eb' yajalil.

⁷ Ayic ix alchaj jun chi' d'a viñaj Jotam chi', ix q'ue viñ d'a jun tzalan d'a spac'ul lum vitzal Gerizim, te chaañ ix avajemta viñ yic vach' masanil mach tz'ab'ani, ix yalan viñ icha tic:

—Ex aj Siquem, maclejec eyab' jun ab'ix ol val tic yic vach' ol yab' Dios tas ol eyala'.

⁸ A junel, masanil ab' te te' ix snib'ej yac'och junoc yajalil. Yuj chi' ix ab' yal te' d'a te' olivo to tz'och te' yajaliloc te' smasanil. ⁹ Ix ab' tac'vi te' olivo chi', ix

yalan te': Maay, tato tzin och eyajaliloc e masanil, maxtzac am vac'laj aceite sc'anchaj yuj yic'jichaañ Dios, ma yic sc'anpax eb' anima, xchab' te'.

¹⁰ Ix lajvi chi', ab' yalanpax te' smasanil d'a te' higo yic tz'och te' yajalil. ¹¹ Ix ab' yalanpax te' higo chi': Maay, tato tzin och eyajaliloc e masanil, maxtzac am vac' in sat te chi' sloji, xchab' te'.

¹² Ix ab' yalanpax te' d'a te' uva to tz'och te' yajalil. ¹³ Ix ab' yalanpax te' uva chi': Maay, tato tzin och eyajaliloc e masanil, tzam vactej vac'an vino tz'ac'an tzalajb'oc sc'ol Dios yed' eb' anima, xchab' te'.

¹⁴ Slajvub'alxo ix ab' yalan te' d'a te' q'uiix to tz'och te' yajalil. ¹⁵ Ix ab' yalan te' q'uiix chi' to syal yoch te' yajaliloc te' chi' smasanil. Ix ab' yalan te': Tato yel d'a smasanil e c'ol tzin eyac'och eyajaliloc, ocharñec d'a yalañ verñul tic e masanil. Tato max yal e c'ol tzin och eyajaliloc jun, elocab'cot jun nivan c'ac' d'ayin yic stz'acamb'at te' c'ute' d'a Líbano, xchab' te' q'uiix chi'.

¹⁶ A ticnaic jun, tzin c'anb'ej d'ayex: ¿Tom yel val vach' ix e c'ulej, yuj chi' ix eyac'och viñaj Abimelec chi' eyajaliloc? ¿Tom smoj val icha chi' tzeyutej yirñtilal viñaj Jerobaal chi' ticnaic? ¹⁷ Ix sb'ec sb'a viñ in mam chi' scham eyuuj ayic ex scolanelta viñ d'a yol sc'ab' eb' madianita. ¹⁸ A exxo tic, tas xom val eyaji, yuj chi' tzex meltzajoch ajc'olal d'a yirñtilal viñ in mam chi'. Ix e milcham 70 yuninal viñ d'a jun q'uen q'ueen, axo viñaj Abimelec yune' jun ix schecab' viñ in mam chi' ix eyac'och eyajaliloc, arñej am yujto ayto eyuj e b'a yed' viñ yuj snun. ¹⁹ Svalan d'ayex ticnaic: Tato vach' tze c'ulej d'a xilb'a in mam yed' d'a eb' yirñtilal, tzalajc'olalocab' eyaj yed' viñaj Abimelec chi', vach'ñejocab' ol aj yelc'och viñ d'a e cal. ²⁰ Tato mañ vach'oc jun, elocab'cot junoc nivan c'ac' d'a viñaj Abimelec chi', yic tzex tz'ab'at ex aj Siquem yed' ex aj Bet-milo. Axo d'ayex tz'elpaxcot junoc c'ac', yic stz'apaxb'at viñaj Abimelec chi', xchi viñaj Jotam chi'.

²¹ Ix lajvi yalan juntzañ chi' viñaj Jotam chi', el lemnaj viñ, ix b'at cajnajcan viñ d'a Beer, yujto xiv viñ d'a viñaj Abimelec viñ yuc'tac chi'.

²² Oxe' ab'il ix yac' yajalil viñaj Abimelec d'a yib'añ choñab' Israel chi'.

²³ Axo Dios ix ac'anoch jun ajc'olal d'a scal viñ yed' eb' aj Siquem chi', ix meltzajoch eb' ajc'olal d'a viñ. ²⁴ Icha chi' ix aj yac'ji spac d'a viñ yuj schamel 70 eb' viñ yuc'tac smilnacchamoc. Ix ac'jipax spac d'a eb' aj Siquem chi', yujto ix yac'och sb'a eb' yed' viñaj Abimelec chi' d'a schucal chi'. ²⁵ A eb' aj Siquem chi', ay eb' sb'at sc'ub'ejel sb'a d'a titac b'e d'a spac'ultac lum vitz, tz'el'fa eb' d'a eb' anima tz'ec' d'a yol b'e tz'ec' d'a slac'anil choñab' chi' yic tz'elc'an eb'. Ix alji yab' viñaj Abimelec to icha chi' sc'ulej eb'.

²⁶ A d'a jun tiempoal chi', ix c'och jun viñ scuchan Gaal yuninal viñaj Ebed yed' eb' sc'ab' yoc d'a Siquem chi', vach' ix can viñ d'a yol sat eb' anima ta'.

²⁷ Ayic q'uirñxo te' uva, tz'el eb' d'a spatiquel choñab', yic smolan te' eb', sb'oan vino eb'. Ix yac'anoch jun q'uirñ eb', ix och ijan eb' sva'i yed' yuc'vi añ eb' d'a yol stemplo sdiosal. A val ta' te chuc ix yal eb' d'a spatic viñaj Abimelec chi'. ²⁸ Ix och ijan viñaj Gaal chi' yalani: ¿Mach jun viñaj Abimelec chi' yalani, yuj chi' tzoñ yac' mandar viñ? A viñ chi', yuninal viñ viñaj Jerobaal, axo pax viñaj Zebul schecab' viñ. A eb' viñ chi' malaj yelc'och eb' viñ. A oñ pax aj Siquem oñ tic, ¿tas yuj toñej scac' co b'a d'a viñ? ¿Tom ol oñ ochñej schecab'oc eb' viñ? Co naeccot ticnaic to a viñ co mam quicham, aton viñaj Hamor, viñ b'oannac'ue choñab' Siquem tic, yuj chi' quic'uequel co b'a d'a yol sc'ab' viñaj Abimelec chi'. ²⁹ A... tato a in eyajalil in, toxom ix in satel viñaj Abimelec chi', tzam val d'a viñ: Molb'ej eb' a soldado scac'an oval, xin chama, xchi viñ.

³⁰ Ayic ix yab'an viñaj Zebul, yajal d'a Siquem chi' tas ix yal viñaj Gaal chi', ix te cot yoval viñ. ³¹ Elañchamel ix yalb'at viñ d'a viñaj Abimelec d'a elc'altac

icha tic: Ix javi viñaj Gaal yuninal viñaj Ebed yed' eb' yuc'tac d'a tic, van yac'an sc'ol eb' anima eb' viñ d'a a patic. ³² Yuj chi' cotañ yed' eb' a soldado d'ac'valil, tze c'ub'anel e b'a d'a titac choñab' tic. ³³ Axo yic toxo sacb'i, tzex och eyac' oval d'a choñab' tic, axo yic tz'el'ta viñaj Gaal chi' yac' oval ed'oc yed' eb' soldado, ol xo ila' tas ol utej viñ, xchib'at viñaj Zebul chi'.

³⁴ Yuj chi' ix b'at viñaj Abimelec d'ac'valil yed' eb' soldado. Chañ macañ ix aj sc'ub'anel sb'a eb' d'a spatictac choñab' Siquem chi'. ³⁵ Ayic van yelta viñaj Gaal d'a spuertail choñab' chi', ix eltapax viñaj Abimelec yed' eb' soldado b'aj c'ub'anel chi'. ³⁶ Ayic ix yilan viñaj Gaal chi', ix yalan viñ d'a viñaj Zebul icha tic:

—Iltonab'i, masanil d'a sattac vitz tz'emul eb' soldado, xchi viñ.

—Maay, a yeñul lum vitz tzal animail chi' a ach tic, xchi viñaj Zebul chi'.

³⁷ Ix yalanxi viñaj Gaal chi':

—Añejtona' ay eb' van yemta d'a tzalan scuchan Smuxuc Lum Luum. Van yempaxul eb' soldado d'a sb'eal b'aj nab'a ji yic eb' naumel lolonel, xchi viñ.

³⁸ Ix yalanxi viñaj Zebul chi' d'a viñ icha tic:

—B'ajtil ay a lolonel ix laj al chi' ticnaic. Ix ala' to malaj yelc'och viñaj Abimelec yic tzoñ och schecab'oc viñ. A ticnaic chi' sjavi eb' soldado ix a b'uch chi', ixic chinaic, yic tzac' oval yed' eb', xchi viñ.

³⁹ Ix lajvi chi', ix och viñaj Gaal scuchb'an eb' anima d'a Siquem, ix b'at yac'an oval eb' yed' viñaj Abimelec yed' eb' soldado. ⁴⁰ Axo viñaj Abimelec chi' ix och d'a spatic viñaj Gaal yed' eb' ayoch yed'oc. Maj techajlaj scolan sb'a viñaj Gaal chi', ix och lemnaj viñ scol sb'a d'a yol choñab' chi'. Tziztum mach ix cham d'a stiel choñab' chi'. ⁴¹ Ix lajvi chi', ix meltzaj viñaj Abimelec chi' d'a choñab' Aruma. Axo viñaj Zebul chi' ix pechanel viñaj Gaal yed' eb' sc'ab' yoc d'a Siquem chi' d'a junelñej.

⁴² Axo d'a junxo c'u, ix b'at eb' aj Siquem chi' munlajel, ix yab'an viñaj Abimelec chi', ⁴³ yuj chi' ox macañ ix yutej eb' soldado viñ, ix sc'ub'anel sb'a eb' d'a caltac te'. Ayic ix yilan eb' soldado chi' yelul eb' anima d'a spuertail choñab', ix elta eb' b'aj c'ub'an chi', ix yac'an oval eb' yed' eb'. ⁴⁴ D'a jun rato chi', ix b'at viñaj Abimelec yed' jun macañ eb' soldado smaccan spuertail choñab' chi'. Palta axo cha macañxo eb' jun, ix yac' oval eb' yed' eb' anima ix elta munlajel d'a spatictac choñab' Siquem chi'. ⁴⁵ Pilan c'u ix yac' oval viñaj Abimelec chi', masanto ix yac' ganar viñ satanel jun choñab' chi'. Ix smilcham masanil anima viñ, ix smaqu'em vecnaj jun choñab' chi' viñ, ix secancanem atz'am atz'am viñ d'a yib'añ.

⁴⁶ Ayic ix yab'an eb' anima d'a cuartel b'aj scol sb'a eb' d'a Siquem tas ix ajcan Siquem chi' yuj viñaj Abimelec chi', ix b'at eb' sc'ub'ejel sb'a d'a yol stemplo comon dios scuch El-berit. ⁴⁷ Ayic ix yab'an viñaj Abimelec to ata' c'ub'anel eb' anima chi', ⁴⁸ ix b'at viñ yed' masanil eb' soldado d'a jun vitz scuchan Salmón. Ix yic'anb'at jun q'uen ch'acab' viñ, ix sch'acanel jun sc'ab' jun te te' viñ, ix yac'anq'ue te' viñ d'a sjolom sjeñjab'. Ix yalan viñ d'a masanil eb' anima to icha pax chi' syutej eb' d'a elañchamel. ⁴⁹ Yuj chi' masanil anima ix ch'acanel junjun sc'ab' te te'. Ix och tzac'an eb' yuj viñ masanto ix c'och eb' d'a templo chi'. Ix smolb'ancanoch sc'ab'tac te te' chi' eb' d'a spatic b'aj c'ub'anel eb' anima chi'. Ix yac'anoch sc'ac'al te' eb', yuj chi' ix cham masanil eb' anima ayec' chi' ta'. Ay am miloc eb' viñ vinac yed' eb' ix ix, ix chami.

⁵⁰ Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Abimelec chi' yed' eb' viñ soldado yac' oval d'a choñab' Tebes. Elañchamel ix yoy sb'a eb' d'a spatic choñab' chi', ix yac'an ganar eb'. ⁵¹ A d'a snañal yol jun choñab' chi', ata' ay jun cuartel b'aj scol sb'a eb' anima ayic ay oval. Ata' ix b'at eb' anima sc'ub'ejel sb'a. Te vach' ix yutej eb' smacan spuertail, ix q'ue eb' d'a yib'añ. ⁵² Ix c'och lemnaj viñaj

Abimelec chi' d'a spuertail chi' yic syac'anoch sc'ac'al viñ yalani. ⁵³ Axo jun ix ayq'ue d'a yib'añ cuartel chi' ix actanemta jun q'uen q'ueen yic molino. C'ocb'il val d'a sjolom viñaj Abimelec chi' ix em q'ueen, ix apchaj viñ yuj q'ueen. ⁵⁴ Elañichamel ix yal viñ d'a jun viñ scuchumal syamc'ab' yic oval: Ic'cot q'uen espada, milinchamac, malaj in gana ol alchajoc to a junoc ix ix, ix in milani, xchi viñ. Yuj chi' ix yic'cot q'uen yespada viñ chi', ix stecanoch q'uen viñ d'a viñaj Abimelec chi', ix cham viñ. ⁵⁵ Ayic ix yilan eb' soldado to toxo ix cham viñ, ix meltzaj eb' d'a spat junjun.

⁵⁶ Icha chi' ix yutej Dios yac'an spac d'a viñaj Abimelec chi' yuj chucal sc'ulejnac d'a viñ smam, ayic smilannaccham 70 eb' viñ yuc'tac viñ. ⁵⁷ Añeja' icha chi' ix ajpax yac'ji spac d'a eb' anima d'a Siquem chi' yuj schucal, ix elc'och scatab' viñaj Jotam yuninal viñaj Jerobaal d'a yib'añ eb'.

10

Ix yac' yajalil viñaj Tola yed' viñaj Jair

¹ Ayic toxo ix cham viñaj Abimelec, ay jun viñ d'a yirñtilal Isacar scuchan Tola yuninal viñaj Fúa, yixchiquin viñaj Dodo. A viñaj Tola chi' ix colvaj viñ d'a eb' yetisraelal. A d'a choñab' Samir d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín cajan viñ. ² A viñaj Tola chi', 23 ab'il ix yac' yajalil viñ d'a scal eb' yetisraelal, masanto ayic ix cham viñ. A d'a Samir chi' ix mucji viñ.

³ Ix lajvi chi', axo viñaj Jair aj Galaad, ix ac'an yajalil, 22 ab'il ix yac' yajalil chi' viñ d'a scal eb' yetisraelal. ⁴ A viñaj Jair chi', 30 eb' viñ yuninal viñ, yib'aññej noc' b'uru tz'ec' junjun eb' viñ yuninal viñ chi'. Ay junjun schoñab' eb' viñ d'a yol smach'en Galaad chi'. A yuj 30 schoñab' eb' viñ chi', ix b'inajcan icha tic: A juntzañ schoñab' viñaj Jair, xchi.

⁵ Ayic ix cham viñaj Jair chi', a d'a choñab' Camón ix mucji viñ.

Tz'ixtax eb' israel yuj eb' amonita

⁶ Ix cha ochxi ijan eb' israel sc'ulan chucal d'a yichañ Jehová. Ix laj yaq'uem sb'a eb' d'a juntzañ yechel Baal yed' Astarot. Ix yac'paxem sb'a eb' d'a sdiosal eb' aj Siria, eb' aj Sidón, eb' aj Moab, eb' aj Amón yed' d'a sdiosal eb' filisteo. Icha val chi' ix aj yactancan Jehová Dios eb', majxo ochlaj eb' ejmelal d'ay. ⁷ Yuj chi' ix cot yoval sc'ol Jehová chi' d'a eb', ix ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' eb' filisteo yed' d'a yol sc'ab' eb' amonita. A d'a jun ab'il chi', ix ac'ji ganar eb' yuj eb' ajc'ol chi'. ⁸ Ay 18 ab'il ix can eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol chi'. Ix ste aq'uej val chucal eb' ajc'ol chi' d'a eb' israel cajan d'a Galaad d'a sc'axepalec' a' Jordán d'a sluumcan eb' amorreo. ⁹ Ix c'axpajpaxec' eb' amonita chi' d'a a' Jordán yac' oval yed' eb' yirñtilal Judá yed' eb' yirñtilal Benjamín yed' pax eb' yirñtilal Efraín. Ix yilan eb' israel to yelc'olal val tz'ixtaj eb'. ¹⁰ Ichato chi' ix sc'anan scolval Jehová eb' yed'oc, ix yalan eb' icha tic: Ach co Diosal, ix och val co mul d'ayach, ix ach cactejcani, axoñej d'a Baal ix caq'uem co b'a, xchi eb'.

¹¹ Ix yalan Jehová d'a eb' icha tic: Yixtejnac ex eb' aj Egipto, eb' amorreo, eb' amonita, eb' filisteo, ¹² eb' sidonio, eb' amalecita yed' pax eb' madianita, axo yic ex avaj d'ayin, ex in colani. ¹³ Vach'chom ix ex in colo', palta ix in eyactejcani, axo d'a juntzañ comon dios ix eyaq'uem e b'a, yuj chi' a ticnaic, mañxo ol in colvajlaj d'ayex. ¹⁴ Ixiquec c'anec scolval juntzañ dios ix e nib'ej chi'. Aocab' scolvaj eyed'oc ayic tz'ex c'och ijan d'a schucal icha tic, xchi d'a eb'.

¹⁵ Yuj chi' ix tac'vi eb' d'a Jehová chi' icha tic: D'a val yel ix och co mul d'ayach, palta a ticnaic syal tza b'o tas a gana d'a co patic, palta añej to tzoñ

a colo', xchi eb'. ¹⁶ Ix smac'anpoj jantac sdiosal eb' ch'oc choñab'il eb', axo d'a Jehová ix ochxi eb' ejmelal. Yuj chi' maj techaj yuj Jehová chi', ix te cus yilanoch syaelal eb' chi'.

¹⁷ Ix smolb'an sb'a eb' amonita d'a Galaad, axo pax eb' israel jun, ix smolb'ejpax sb'a eb' d'a Mizpa. ¹⁸ A eb' yajal d'a scal masanil eb' israel cajan d'a Galaad chi' ix alani: A junoc mach tzoñ cuchb'an d'a oval d'a eb' amonita, a' ol ochcan cajaliloc d'a Galaad tic, xchi eb'.

11

A viñaj Jefté

¹ A d'a jun tiempoal chi', ay jun viñ scuchan Jefté cajan d'a yol yic Galaad. Te jelan viñ d'a oval. A viñaj Jefté chi' yune' viñ jun ix ajmul ix yed' jun viñ scuchan Galaad. ² Axo pax ix yetb'eyum viñaj Galaad chi' jun, ay pax eb' viñ yune' ix. Ayic ix q'uib'q'ue eb' viñ chi', ix pechjiel viñaj Jefté chi' yuj eb' viñ d'a te' pat chi'. Ix yalan eb' viñ to malaj yalan yic viñ ta' yujto ch'oc snun viñ. ³ Icha chi' ix aj yel viñaj Jefté d'a eb' yuc'tac chi', ix b'atcan viñ d'a yol yic Tob. Ata' ix smolb'ej jun ñilañ eb' viñ vinac viñ. Toñej ayec' juntzañ eb' viñ chi', max munlajlaj jab'oc eb' viñ. A eb' viñ chi' ix och yed' viñaj Jefté chi', axo elc'al ix yac' eb' viñ.

⁴ Ix ec' jun tiempoal, ix c'och eb' amonita yac' oval yed' eb' israel chi'. ⁵ Yuj chi', a eb' yajal d'a Galaad chi' ix schec eb' to b'at cot viñaj Jefté d'a yol yic Tob.

⁶ Ix yalanb'at eb' icha tic:

—Cotañ d'a tic, co gana to a ach tzach och cajaliloc yic tzac'an oval yed' eb' amonita, xchi eb'.

⁷ Ix tac'vi viñaj Jefté chi' icha tic:

—A ex tic ix eyac' chucal d'ayin, ix eyac' plural in e pechanel d'a spat viñ in mam, yuj chi' çtas yuj tzex javi in e sayec' ticnaic ayic ayex och d'a syaelal? xchi viñ.

⁸ —Toton yujto tzoñ c'och val d'a syaelal chi', yuj chi' tzoñ javi ach quila'. Co gana val to tzach b'at qued'oc, a ach ol ac' oval yed' eb' amonita chi', a ach ol ach och cajaliloc d'a co masanil cajan oñ d'a Galaad tic, xchi eb' d'a viñ.

⁹ —Tato e gana tzin meltzaji yic svac' oval yed' eb' amonita chi', añejtona' tato ol och Jehová ved'oc ayic ol vac'an ganar eb', çyel am val ol in och eyajaliloc chi'? xchi viñ d'a eb'.

¹⁰ Axo eb' viñ yajal chi' ix alanxi icha tic:

—A Jehová scac'och co testigooc to ol co c'ulej icha tzal chi', xchi eb'.

¹¹ Ichato chi' ix b'at viñaj Jefté chi' yed' eb', ix yac'anoch viñ eb' yajaliloc. A d'a Mizpa ix yalxi viñaj Jefté d'a yichañ Jehová tas ix yal d'a eb' checab' chi'. ¹² Ix lajvi chi', ix schecanb'at juntzañ eb' schecab' viñ sc'anb'ej d'a viñ sreyal Amón icha tic: çTas yuj aycot eyoval d'ayori, yuj chi' tzex javi eyac' oval qued'oc? xchib'at viñ. ¹³ Ix spacan viñ sreyal eb' amonita chi' icha tic: Ayic e cotnac a ex israel ex tic d'a Egipto, e javinac d'a tic, e toq'uec' lum co luum, sb'atñej d'a a' Arnón masanto sc'och d'a a' Jaboc yed' d'a a' Jordán. A ticnaic jun, aq'uecxi luum d'ayori d'a ac'anc'olal, xchi viñ.

¹⁴ Ix lajvi chi' ix schecanb'at juntzañtxo eb' schecab' viñaj Jefté chi' d'a virt sreyal eb' amonita chi', ¹⁵ yic b'at yalanxi eb' icha tic: Icha val tic ix aj spacan viñaj Jefté: A oñ israel oñ tic, malaj lum e luum chi' quic'nac eq'ui, malaj pax lum yic eb' moabita quic'nac eq'ui. ¹⁶ Ayic yelnaccot eb' co mam quicham d'a Egipto chi', a d'a tz'inan lum cotnac eb', masanto javi eb' d'a a' Chacchac Mar, sjavipax eb' d'a Cades. ¹⁷ Schecannaccot juntzañ eb' schecab' eb' d'a

viñi sreyal Edom to schaec' eb' viñi d'a yol smacb'en, palta maj chajiec'talaj eb' yuj viñi. Añeja' yalanpax eb' d'a viñi sreyal Moab to schaec' eb' viñi d'a yol smacb'en, palta añeja' maj yalpax sc'ol viñi schaec'ta eb'. Yuj chi' canñej eb' d'a Cades chi'. ¹⁸ Slajvi chi' yec'ñej eb' d'a taquiñ luum, yoyancot sb'a eb' d'a spatitac smacb'en eb' Edom yed' d'a spatitac yic eb' Moab chi', masanto javi eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Moab chi'. Axo ta' och vaan eb', can eb' d'a junxo sc'axepalb'at a' Arnón. Palta maj c'axpajec'talaj eb', yujto ata' tz'el yich lum yic eb' Moab chi'. ¹⁹ Yuj chi' yac'b'at schecab' eb' d'a viñaj Sehón sreyal eb' amorreo, cajan d'a Hesbón. Yalcot eb' d'a viñi to schaec' eb' viñi d'a yol smacb'en, yic sc'och eb' d'a lum sluum. ²⁰ Palta maj schalaj yab' viñi, maj chajiec'talaj eb' yuj viñi d'a yol smacb'en chi'. Añej to smolb'ej masanil eb' soldado viñi, sb'oanq'ue scampamento eb' d'a Jahaza, yac'annac oval viñi yed' eb' co mam quicham chi'. ²¹ Palta axo Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, a ac'anoch viñaj Sehón yed' masanil eb' anima d'a schoñab' chi' d'a yol sc'ab' eb', yuj chi' ac'ji ganar viñi yuj eb'. Icha chi' aj yic'annaccan slum eb' amorreo chi' eb' d'a jun choñab' chi'. ²² Yic'annaccan masanil lum sluum eb' amorreo chi' eb', scotñej d'a a' Arnón masanto sjavi d'a a' Jaboc. Scotpax d'a taquiñ luum masanto d'a a' Jordán. ²³ A lum sluum eb' amorreo yic'naquec' Jehová yac'annaccan d'a eb' co mam quicham chi', ¿tom e gana tze toc'xiec' lum d'ayoni ticnaic? ²⁴ Q'uinalec a Quemos e diosal tz'ac'an jab'oc tas d'ayec e mach'enoc, ¿tom max e cha eyicoc jun? Icha pax chi' caj a oñ tic, a tas syac' Jehová co Diosal d'ayoni, a chi' co mach'en yaji. ²⁵ ¿Tom tza na' to te ec'alto alan ic d'a jun luum tic d'a yichañ viñaj Balac yuninal viñaj Zipor, sreyal Moab? A viñi chi' mañ yac'nacoclay oval viñi yed' eb' co mam quicham chi' yuj jun luum tic. ²⁶ Ayxo 300 ab'il co cajnaj d'a Hesbón, d'a Aroer yed' d'a junzañ choñab' d'a slac'anil yed' d'a smasanil junzañ choñab' ay d'a stitac a' Arnón. ¿Tas yuj ato ticnaic tzeyac' yovalil d'ayoni yuj jun luum tic? ²⁷ A in tic, malaj junoc tas chuc tzin c'ulej d'ayach. Palta a ach tic, chuc tas tza c'ulej, tzach javi ac' oval qued'oc. Palta jun, a Jehová van oñ yilani, a' ol ch'olb'itan tas caj eyed'oc, xchib'at viñaj Jefté chi'.

²⁸ Vach'chom icha chi' ix yalb'at viñaj Jefté chi', palta maj schalaj yab' viñi rey chi'.

Ix yac' sti' viñaj Jefté

²⁹ Ix och Yespíritu Jehová d'a viñaj Jefté chi', ix ec' virt d'a yol yic Galaad yed' d'a yol yic Manasés, masanto ix c'och viñi d'a Mizpa d'a yol yic Galaad chi', yic smolb'an eb' soldado viñi yic sb'at yac'an oval eb' yed' eb' amonita chi'. ³⁰ A viñaj Jefté chi', ix yac' sti' viñi d'a Jehová icha tic: Tato ol ac'och eb' amonita d'a yol in c'ab', ³¹ a mach ol b'ab'laj elta in scha d'a sti' in pat, ayic ol in jax d'a oval tic, ol in rñus silab'il d'ayach, xchi viñi.

³² Ix b'at viñaj Jefté chi' yed' eb' soldado yac' oval yed' eb' amonita chi'. Yuj scolval Jehová ix yac' ganar viñaj Jefté chi'. ³³ Tzijtum eb' ajc'ol chi' ix cham yuj eb', ²⁰ choñab' ix yac' ganar eb' d'a scal Aroer, d'a Minit yed' d'a Abelqueramim. Icha val chi' ix aj yac'ji ganar eb' amonita yuj eb' israel chi'.

³⁴ Axo yic ix jax viñaj Jefté d'a spat d'a Mizpa, a jun pitañ ix yisil viñi ix elta ul scha'a, van scharñalvi ix, van stziñan pandereta ix ayic ix elta ix chi'. Añej ix, malaj junoc yuninal viñi. ³⁵ A val yic ix elta ix chi', ix sñic'chitanb'at spichul viñi yuj scusc'olal, ix yalan viñi:

—Ay... ach visil. Svab' val syail uuj. Ix ic' val cot jun yaelal tic d'a vib'añ, yujto ix vac' in ti' d'a Jehová, yuj chi' a ticnaic, yovalil ol in c'anab'ajej tas ix val chi', xchi viñi.

³⁶ Ix tac'vi ix d'a viñ:

—Mamin, tato ix ac' a ti' ac'an junoc tas d'a Jehová chi', c'ulej d'ayin icha ix aj ac'an a ti' chi', yujto toxo ix ac'jioch eb' ajc'ol chi' d'a yol a c'ab' yuj Jehová chi'. ³⁷ Añej jun tzin c'an d'ayach to tzac' chab'ocxo ujal d'ayin yic b'at in b'eyec' yed' eb' ix vetcob'estaquil d'a jolomtac vitz, yic tzin oc' yed' eb' ix ta', yujto mañ ol ochlaj yetb'eyum, xchi ix.

³⁸ Ix yac' chab'xo ujal chi' viñaj Jefté chi' d'a ix. A d'a jun tiempoal chi', ix b'at ix d'a jolomtac vitz yed' eb' ix chi', ix oc' ix, yujto junelñej mañ ol ochlaj yetb'eyum ix. ³⁹ Ix lajvi chab' ujal chi', ix paxta ix b'aj ay viñ smam chi'. Ix yac'anelc'och viñaj Jefté b'aj ix yac' sti' d'a Jehová chi'. Maj ochlaj yetb'eyum ix yisil viñ chi' masanto ix cham ix. ⁴⁰ Ix ochcan jun chi' sb'eyb'aloc eb' israel chi', junjun ab'il smolb'an sb'a eb' ix cob'estac, charie' c'ual tz'oc' eb' ix, yuj snajicot ix yisil viñaj Jefté chi'.

12

A viñaj Jefté yed' eb' yirñtilal Efraín

¹ Ix smolb'an sb'a masanil eb' viñ vinac d'a yirñtilal Efraín, ix sc'axpitan a' Jordán eb' viñ d'a stojolalb'at choñab' Zafón. Ix yalan eb' viñ d'a viñaj Jefté chi' icha tic:

—¿Tas yuj maj al d'ayoñ ayic ach b'at d'a oval yed' eb' amonita? Tato ix al d'ayoñ, ix am oñ b'at ed'oc. A ticnaic ol ach co ñustz'a d'a yol a pat tic, xchi eb' viñ d'a viñ.

² Ix tac'vi viñaj Jefté chi' d'a eb' viñ:

—A in tic yed' eb' vetchoñab', ay jun nivan oval d'a co cal yed' eb' amonita chi'. Ix ex vavtej, palta maj ex javoclay oñ e colo'. ³ Yujto ix vila' to maj ex javoclay oñ e colo', yuj chi' ix in b'ec in b'a in cham d'a oval chi'. Ix vac'an oval yed' eb' amonita chi'. Ix cac' ganar eb' yujto a Jehová ix ac'anoch eb' d'a yol co c'ab'. Yuj chi' ¿tas yuj tzex javi eyac' oval d'ayin ticnaic? xchi viñ.

⁴ Ix b'uchji eb' aj Galaad yuj eb' aj Efraín chi', ix yalan eb' icha tic: A ex tic, d'a co cal elnac ex yed' d'a scal eb' yirñtilal Manasés, xchi eb'. Yuj chi' masanil eb' anima cajan d'a Galaad chi', ix smolb'ej eb' viñaj Jefté chi', ix yac'an oval eb' yed' eb' yirñtilal Efraín chi', ix ac'ji ganar eb' yuj viñ. ⁵ A eb' aj Galaad chi', ix och eb' smac d'a sjayil sti' a' Jordán, yuj chi' a eb' yirñtilal Efraín chi' tz'el lemnajoc yic sc'axpaj eb' d'a a' Jordán chi', sc'anb'an eb' aj Galaad chi' d'a eb' tato yirñtilal Efraín eb'. Maay, tato xchi eb', ⁶ syalan eb' aj Galaad chi' d'a eb' icha tic: “Xibolet”, xe chi añ, xchi eb'. Tato “Sibolet” xchi eb', syalelc'ochi to yirñtilal Efraín eb', yujto mañ vach'oc tz'aj yalan eb'. Icha chi' tz'aj syamchajelta eb', smiljicham eb' d'a sti' a' Jordán chi' yuj eb' aj Galaad chi'. ⁴² mil val eb' vinac d'a yirñtilal Efraín ix cham ta'. ⁷ Vaque' ab'il ix och viñaj Jefté yajalil d'a scal eb' yetisraelal. Axo ix cham viñ, ix mucji viñ d'a schoñab' d'a yol yic Galaad.

A oxvañ eb' yajalil israel

⁸ Ayic ayxo scham viñaj Jefté chi', ix och viñaj Ibzán aj Belén yajaliloc eb' yetisraelal chi'. ⁹ A yuj chi', 30 eb' yuninal viñ yed' 30 eb' ix yisil viñ. Ix och yetb'eyum eb' ix yisil viñ chi' d'a scal eb' mañxalaj yuj sb'a yed'oc. Añeja' pax eb' yuninal viñ chi', a eb' ix mañxalaj yuj sb'a eb' viñ yed'oc ix yic'a'. A viñaj Ibzán chi', uque' ab'il ix yac' yajalil viñ d'a scal eb' yetisraelal chi'. ¹⁰ Ayic ix cham viñ, a d'a Belén ix mucji viñ.

¹¹ Ix lajvi chi', axo viñtaj Elón d'a yirñtilal Zabulón ix ac'an yajalil d'a scal eb' yetisraelal chi'. Lajuñe' ab'il ix yac' yajalil chi' viñ. ¹² Ayic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a Ajalón d'a smacb'en eb' yirñtilal Zabulón chi'.

¹³ Ix lajvi chi', axo viñtaj Abdón yuninal viñtaj Hilel aj Piratón ix ac'an yajalil d'a scal eb' yetisraelal chi'. ¹⁴ Vajxaque' ab'il ix yac' yajalil chi' viñ. 40 yuninal viñ yed' 30 yixchiquin viñ. Junjun eb' viñ chi', sq'ue eb' viñ d'a yib'añ noc' b'uru. ¹⁵ Ayic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a Piratón, d'a yol smacb'en eb' yirñtilal Efraín d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' Amalec.

13

A yaljub'al viñtaj Sansón

¹ Ix ochxi smul eb' israel d'a yichañ Jehová, yuj chi' 40 ab'il ix ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' eb' filisteo yuuj.

² A d'a choriab' Zora, d'a yol smacb'en eb' yirñtilal Dan, ay jun viñ scuchan Manoa. A ix yetb'eyum viñ, malaj yune' ix, yujto max unevilaj ix. ³ Ix sch'ox sb'a Yángel Jehová d'a ix, ix yalani:

—A ach tic val yel malajtaxon junoc une' ix il sat. Palta a ticnaic, ol a cuchcanoch une', ol aljoc jun a vinac unin. ⁴ Ayic ol b'eyb'at tic, mañxo uc'laj vino, mañxo uc'paxlaj junoc tas pajb'inac. Mañxo a chipaxlaj tas ay yovalil d'a yichañ ley. ⁵ Ayic ol aljoc jun une' chi', mañ ol joxjiel-laj xil sjolom, yujto nazareo ol ajoc, yujto yic Dios yaji ayic manto aljoc. A' ol chaanel yich ex scolanel d'a yol sc'ab' eb' filisteo, xchi d'a ix.

⁶ Ix b'at ix b'aj ayec' viñ yetb'eyum, ix yalan ix d'a viñ: Ay jun schecab' Dios ix ulec' b'aj ayin eq'ui. Ix te sat in c'ool yuuj, icha val to Yángel Dios ix vila'. Maj in c'anb'eñlaj d'ay b'ajtil ix coti, maj yalpaxlaj sb'i d'ayin. ⁷ Añej to ix yal d'ayin, tob' ol aljoc junoc vune'. Ix yalani to mañxo ol vuc'laj vino yed' junocxo tas pajb'inac yed' junoc tas to ay yovalil co chi'an d'a yichañ ley. Axob' jun unin chi', tob' yic Dios yaji ayic ol aljoc chi', masanto ol chamoc, xchi ix.

⁸ Yuj chi' ix lesalvi viñtaj Manoa chi' d'a Jehová icha tic: Mamin, eloc val d'a a c'ool to tza checxicot a checab' chi' d'ayoñ, yic vach' ol yal d'ayoñ tas val ol co c'ulej yed' jun unin ol aljoc chi', xchi viñ.

⁹ Ix yab' Dios tas ix sc'an viñ chi', ix sch'oxanxi sb'a Yángel Jehová chi' d'a ix yetb'eyum viñ chi' ayic van yic'an yip ix d'a cal munlajel, palta mañ ayoquec'laj viñtaj Manoa chi' ta' yed' ix. ¹⁰ Elañchamel ix b'at lemnaj ix yal d'a viñ:

—Lemach, yujto ix sch'oxxi sb'a jun checab' d'ayin, jun ul lolon d'ayin d'a junel, xchi ix.

¹¹ Ix cot lemnaj viñtaj Manoa chi', ix b'at viñ yed' ix yetb'eyum chi', ix c'och viñ b'aj ayec' Yángel Jehová chi', ix sc'anb'an viñ d'ay:

—¿Tom a ach tic ul ach ec' lolonel d'a ix vetb'eyum tic d'a junel? xchi viñ d'ay.

—I', a in toni, xchi d'a viñ.

¹² Ix sc'anb'anxi viñ d'ay:

—Ayic ol elc'och tas ix al chi', ¿tas val ol cutej quilan q'uib' viñ unin chi' yed' tas yopisio viñ? xchi viñ d'ay.

¹³ Ix tac'vi Yángel Jehová chi':

—Yovalil sc'anab'ajej ix etb'eyum tic tas ix vala': ¹⁴ Jantacñej tas scot d'a sat te' uva, mañxo ol slolaj ix. Mocab' yuc' vino ix yed' junocxo tas pajb'inac, ma tas ay yovalil schiji d'a yichañ ley. A tas ix val chi' d'a ix, yovalil sc'anab'ajej ix, xchi d'a viñ.

¹⁵⁻¹⁶ A viñaj Manoa chi', mañ yojtacoc viñ tato Yángel Jehová jun chi', yuj chi' ix yal viñ:

—Sval d'ayach, comonoc tz'el d'a a c'ool tzoñ a tañvej, tic b'at co b'o junoc noc' yune' chiva a chi'a, xchi viñ d'ay.

Ix tac'vi jun Ángel chi':

—Vach'chom tzin can eyed'oc, palta mañ ol in valaj. Syal eyac'an noc' chi' silab'il d'a Jehová, xchi.

¹⁷ Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Manoa chi' d'ay icha tic:

—Alcan a b'i d'ayoñ yic vach' ayic tz'elc'och tas ix ul alcan tic d'ayoñ, ol cac' yuj díosal d'ayach, xchi viñ d'ay.

¹⁸ Ix tac'vi Ángel chi' d'a viñ:

—¿Tas yuj tze c'anb'ej in b'i chi'? A jun chi' te satub'tac yochi, xchi.

¹⁹ Ix yic'ancot noc' chiva viñaj Manoa chi' yed' juntzañ ixim sat trigo d'a ofrendail. Ix sñusantz'a silab' viñ d'a Jehová d'a yib'añ jun q'uen q'ueen. Ix lajvi chi', ix sch'oxan jun milagro Jehová d'a yichañ viñ yed' ix yetb'eyum chi'.

²⁰ Ayic ix q'ue ñilnaj c'ac' d'a yib'añ altar chi', ix och Yángel Jehová chi' d'a scal c'ac' chi', ix paxq'uei. Ayic ix yilan eb' icha chi', ix em cumnaj eb', ix em ñojan eb' d'a sat luum. ²¹ Ichato chi' ix nachajel yuj viñaj Manoa chi' to Yángel Jehová jun chi'. Majxo sch'oxlaj sb'a junelxo d'a viñ yed' d'a ix yetb'eyum viñ chi'. ²² Ix yalan viñ d'a ix yetb'eyum chi' icha tic:

—A ticnaic d'a val yel ol oñ chamoc, yujto ix quil val och Dios, xchi viñ d'a ix.

²³ Ix tac'vi ix d'a viñ icha tic:

—Tato sgana Jehová to tzoñ chami, maj am scha co silab' ix cac' d'ay yed' cofrenda, maj am sch'ox juntzañ tic quila', maj am yal juntzañ tic d'ayoñ, xchi ix.

²⁴ Ayic ix alji yune' ix chi', Sansón ix yac' ix sb'iej. Ix q'uib' viñ unin chi', ix yac' svach'c'olal Jehová d'a yib'añ viñ. ²⁵ Ix schaanel yich sch'oxan sb'a Yespíritu Jehová d'a viñ ayic ayec' viñ d'a scampamento eb' yirñtilal Dan, d'a scal choñab' Zora yed' Estaol.

14

Ix och yetb'eyum viñaj Sansón

¹ A d'a junel, ix em viñaj Sansón d'a yol jun schoñab' eb' filisteo scuchan Timnat, ix can sgana viñ d'a jun ix cob'es ta'. ² Axo yic ix jax viñ d'a spat, ix yalan viñ d'a viñ smam yed' d'a ix snun icha tic:

—Ay jun ix cob'es ix vil d'a Timnat d'a scal eb' ix filisteo, ix can in gana d'a ix, yuj chi' sval d'ayex to b'at e c'an ix vic'a, xchi viñ.

³ Ix tac'vi smam snun viñ chi', ix yalan eb' icha tic:

—¿Tas yuj a d'a scal eb' ch'oc choñab'il ol b'at a say ix etb'eyum? ¿Tom mañxa junoc ix ix vach' ic'an d'a scal eb' ayto cuj co b'a yed'oc, mato d'a scal eb' quetchoñab' tic? xchi eb' d'a viñ.

Ix tac'vi viñ icha tic:

—A val jun ix chi' in gana. A ix b'at e c'an vic'a, xchi viñ.

⁴ Te mañ yojtacoc eb' smam snun viñ chi' tas spensar Jehová, to van snaan tas ol aj yel yich junoc oval yed' eb' filisteo chi', yujto ayoch eb' israel d'a yalañ smandar eb' d'a jun tiempoal chi'. ⁵ Yuj chi' ix b'at viñaj Sansón yed' eb' smam snun d'a choñab' Timnat chi'. Ayic ix ec' eb' d'a jun macañ te' uva avab'il yuj eb' aj Timnat chi', ix elta jun noc' quelem choj d'a viñaj Sansón chi', tz'el yav noc' scot noc' d'a viñ. ⁶ D'a val jun rato chi', ix och Yespíritu Jehová d'a

viř, ix te och yip viř, malaj val jab'oc tas yed'nac viř yed' val sc'ab' viř ix sjećchitanb'at jun noc' choj chi', icha tz'aj sjećchitajb'at junoc yune' chiva. Maj yal-laj viř d'a smam snun tas ix sc'ulej chi'. ⁷ Ix lajvi chi', ix c'och eb' d'a chořab' Timnat chi', ix lolon viř yed' ix cob'es chi', ix canřej sgana viř d'a ix.

⁸ Axo yic ix ec'b'at jaye' c'ual, ayic van sb'at viřaj Sansón yic ol nupnaj yed' ix filistea chi', ix ec' viř b'aj ix smilcham noc' choj chi'. Axo ix c'och viř, ix yilan viř, ayxo och jun noc' chab' d'a yol sjoyumteal sb'aquil noc', te b'ud'an yool chi' yuj yal noc' chab' chi'. ⁹ Ix yic'anelta noc' viř, ix sloan viř, ix b'at viř. Axo ix c'och viř d'a spatic smam snun chi', ix yac'an noc' yalchab' chi' viř slo eb'. Maj yal-laj viř d'a eb' tato a d'a yol sjoyumteal sb'aquil noc' choj ix yiq'uelta noc' yalchab' chi' viř.

¹⁰ Ix emc'och smam snun viř chi' d'a spat ix cob'es chi', ix yac'anoch jun q'uiř yic nupnajel viřaj Sansón chi', ichataxon sb'eyb'al eb' viř quelemtac d'a jun chořab' chi'. ¹¹ Ayic ix yilan viřaj Sansón eb' viř filisteo chi', ix yavtancot 30 eb' viř quelemtac eb' viř yic syil q'uiř nupnajel chi' eb' viř.

¹² Ix yalan viřaj Sansón d'a eb' viř quelemtac chi' icha tic:

—Ay jun lolonel ol val d'ayex, a exxo ol e na'a tas syalelc'ochi: Tato a d'a uque' c'ual q'uiř tic ol eyal tas syalelc'ochi, ol vac' junjunoc e pichul nab'a lino yed' junjunoc e pichul yic q'uiř. ¹³ Tato mař ol nachajel eyuj jun, a ex ol eyac' junjunoc c'apac nab'a lino chi' d'ayin yed' junjunoc mojař in pichul yic q'uiř, xchi viř.

Ix tac'vi eb' viř d'a viř icha tic:

—Al naic cab' an, ol cab'i tas jun lolonel chi', xchi eb' viř.

¹⁴ Ix yalan viř icha tic:

A d'a junoc chivajum, ata' ix elta tas tz'uc'haji.

A d'a jun te ay yip, ata' ix elta tas te chi', xchi viř.

Axo d'a yoxil c'ual q'uiř chi', maj yal-laj spacan jun lolonel chi' eb' viř quelemtac chi'. ¹⁵ Yuj chi' axo d'a scharil c'ual, ix yalan eb' viř d'a ix vetb'eyum viřaj Sansón chi' icha tic:

—Montej ab' d'a viř etb'eyum chi' tas syalelc'och jun lolonel ix yal viř d'ayori, slajvi chi' tzalan d'ayori. Tato maay, ol ach co řustz'a yed' a mam a nun yed' masanil mach ayec' d'a yol a pat tic. Ichato tořej tzoř eyavtejcot d'a tic, yic tze c'anane' tas ay d'ayori, xchi eb' viř d'a ix.

¹⁶ Ix lajvi chi', van yoc' ix, ix b'at yalan ix d'a viřaj Sansón chi':

—Tzin a chac a ach tic. Max in a xajanejlaj. Ix al jun a lolonel yic snael eb' viř vetchořab', palta mař val jab'oc tzal d'ayin tas syalelc'ochi, xchi ix d'a viř.

Ix tac'vi viř d'a ix icha tic:

—Max valtax d'a in mam in nun, atob' val d'ayach ol vala', xchi viř.

¹⁷ Ix och val ijan ix yoc' d'a viř d'a uque' c'ual chi', yuj chi' axo d'a yuquil c'ual chi', ix yalan viř d'a ix tas syalelc'ochi. Ixřej lajvi yab'an ix, ix b'at yalan ix d'a eb' yetchořab' chi'. ¹⁸ Axo d'a q'ui'c'b'alil d'a yuquil c'ual chi', ix b'at yalan eb' viř d'a viřaj Sansón chi' icha tic:

Malaj junocxo tas te chi' d'a yichař noc' yalchab'.

Malaj pax junocxo te ay yip d'a yichař noc' choj, xchi eb' viř.

Ix tac'vi viř icha tic:

Yujřej to ix e monte' eyab' d'a ix vetb'eyum tic, yuj chi' ix nachaj eyalan tas syalelc'ochi, xchi viř.

¹⁹ Ix lajvi chi' ix ochxi Yespíritu Jehová d'a viř, ix te och yip viř. Ix b'at viř d'a chořab' Ascalón, ix b'at smac'ancham 30 eb' viř filisteo viř ta'. A spichul eb' viř ayochi, a ix yiq'uelta viř, ix yac'an viř stojoloc tas ix yal chi'. Ix lajvi chi', van ste chichon sc'ol viř ix meltzaj viř d'a spat viř smam. ²⁰ Axo ix

yeb'eyum viř chi', a d'a jun viř ajun yed' viř d'a jun q'uiř chi', a d'a viř ix ac'ji ix.

15

¹ Ix ec' jab'xo tiempo, ix b'atxi viřaj Sansón chi' yil ix yeb'eyum chi' yalani, yed'nac jun noc' yune' chiva viř. A d'a jun tiempoal chi' vanxo syamchajoch sjochchaj ixim trigo. Axo ix c'och viř, ix yalan viř d'a viř sři' icha tic:

–Tzin nib'ej tzin och vil ix vetb'eyum d'a yol scuarto, xchi viř.

Majxo chajiochljaj viř yuj viř sři' chi'. ² Ařej to ix yal viř d'a viř icha tic:

–A in naani to mařxalaj a gana d'a ix, yuj chi' ix vac' ix d'a jun viř ajun ed'oc d'a q'uiř chi'. Palta ay val junxo ix snulej ix tzac'anto d'ay, te ec'b'alto svach'il yilji ix d'a yichař ix etb'eyum chi', syal a ix tzic'b'ati, xchi viř sři' viř chi'.

³ Ix tac'vi viř d'a viř sři' chi' icha tic:

–A ticnaic jun, max yal-laj scotcan d'a vib'ař yuj tas ol vutoc eb' etchořab' tic yuj in pacan in b'a, xchi viř.

⁴ Ix b'at viř b'ian, ix b'at syamancot 300 noc' vaax viř, ix stzec'anoch junjun tob'an te taj viř d'a sři' chatacvař noc'. ⁵ Ix lajvi chi', ix yac'anoch sc'ac'al te' viř, ix yactanb'at noc' viř d'a scal ixim strigo eb' viř filisteo chi'. Masanił ixim cuřcurb'axo yaj sjochchaji yed' ixim aytooch d'a yoc ix tz'ab'ati. Ix tz'apaxb'at te' uva yed' te' olivo. ⁶ Ix och ijan eb' filisteo sc'anb'aneq'ui mach ix c'ulan jun chi'. Ix alchaj d'a eb' to a viřaj Sansón, yujto ix chichon sc'ol viř yuj tas ix utaj yuj viř sři', viř aj Timnat, to ix ic'jiec' ix yeb'eyum viř, ix ac'ji ix d'a jun viř ajun yed' viř d'a q'uiř yic snupnajel. Yuj chi' ix javi eb' filisteo sřusantz'a ix ix chi' yed' smam. ⁷ Ix lajvi chi', ix yalan viřaj Sansón chi' icha tic:

–Yujto icha tic ix e c'ulej, yuj chi' mař ol in och vaan ex vixtani, masanto ol vac'canec' in pac d'ayex, xchi viř.

⁸ Ix cot val yoval viř sic'lab'il, yuj chi' tzijtum anima ix smac'cham viř. Ix lajvi chi' ix b'at cajnaj viř d'a q'uen řaq'ueen d'a Etam.

A sb'aquilyalař sti' noc' b'uru

⁹ Ix javi eb' viř filisteo sb'oq'ue scampamento d'a yol yic Judá d'a slac'anil Lehi. ¹⁰ Ix sc'anb'an eb' viř aj Judá chi' d'a eb' viř:

–¿Tas yuj tzex javi eyac' oval qued'oc? xchi eb' viř.

Ix tac'vi eb' viř filisteo chi':

–A viřaj Sansón tzul co yama', ol cac'anoch syaelal viř, yujto nivan chucal ix yac' viř d'ayori, xchi eb' viř.

¹¹ Ayic ix yab'an jun chi' eb' viř aj Judá chi', oxe' mil eb' viř ix b'at ilan viřaj Sansón d'a q'uen řaq'ueen d'a Etam chi', ix yalan eb' viř d'a viř:

–¿Tom mař ojtacoc to ayori och d'a yol sc'ab' eb' viř filisteo tic? ¿Tas yuj tzac'och chucal d'a co cal yed' eb' viř? xchi eb' viř d'a viř.

Ix tac'vi viř d'a eb' viř:

–Icha in yutej eb' viř, icha pax ix vutej eb' viř, xchi viř.

¹² Ix yalan eb' viř d'a viř icha tic:

–Yuj chi' to tzul ach co tzec'b'at ticnaic yic b'at ach cac'an d'a eb' viř chi', xchi eb' viř.

Ix tac'vi viř d'a eb' viř:

–Aq'uec e ti' d'ayin an, tato yel mař ol in e milchamlaj, xchi viř.

¹³ Ix tac'vi eb' viř d'a viř icha tic:

–Maay, mař ol ach co milchamlaj, ařej to ol ach co tzec'b'ati, b'at ach cac'an d'a eb' viř filisteo chi', xchi eb' viř.

Ix lajvi chi', ix stzecz'an viñ eb' viñ d'a chab' ch'añ lasu te ac'to, ix yic'anelta viñ eb' viñ d'a yol q'uen ñaq'ueen chi'.

¹⁴ Axo ix c'och eb' viñ d'a Lehi chi', ix cot eb' viñ filisteo scha eb' viñ, toxoñej tz'avaj eb' viñ yuj tzalajc'olal. Elañchamel ix ochxi Yespíritu Jehová d'a viñaj Sansón chi', ix te och yip viñ, ix sd'iñchitanb'at chab' lasu chi' viñ, icha tz'aj sñic'chajb'at junoc c'apac c'apac tz'anac, ix em lañaj ch'añ d'a sc'ab' viñ.

¹⁵ Elañchamel ix yic'q'ue jun sb'aquil yalañ sti' noc' b'uru viñ, yaxtacto val jun b'ac chi'. A yed' jun b'ac chi', mil eb' viñ filisteo chi' ix smac'cham viñ.

¹⁶ Ix lajvi chi' ix yalan viñ:

Añej jun sb'aquil yalañ sti' noc' b'uru ix vac'lab'ej,

cuñcurñb'a ix ajcan eb' chamnac vuuj.

Yujñej jun sb'aquil yalañ sti' noc' b'uru,

mil val vinac ix in mac'chamoc, xchi viñ.

¹⁷ Ix lajvi yalan jun chi' viñ, ix sjulancanel jun sb'aquil yalañ sti' noc' b'uru chi' viñ. Yuj chi' a jun lugar chi', Ramat-lehi ix sb'iejcani, syalelc'ochi, "tzalan b'aquil yalañ sti' noc' noc'". ¹⁸ Ix te tacji sti' viñaj Sansón chi', yuj chi' ix yavtej Jehová viñ, ix yalan viñ:

—A ach ix ac' vip, yuj chi' ix vac' ganar eb' viñ filisteo tic, palta ¿tom ol in a cha cham a in a checab' in tic yuj taquirñtal d'a yol sc'ab' juntzañ ch'oc choñab'il tic? xchi viñ.

¹⁹ Ix lajvi chi', ix pac'q'ueta jun a a' d'a Lehi chi' yuj Jehová. Ix yuc'an a' viñ, ix jax stzalajc'olal viñ, ix te ochxi yip viñ ix yab'i. Yuj chi', a jun a yune' a' chi', En-hacore ix sb'iejcan a', syalelc'ochi "yuc'b'ila' mach tz'avajq'uei". A jun a' chi', ix canñej a' d'a Lehi chi'.

²⁰ A viñaj Sansón chi', 20 ab'il ix och viñ yajaliloc eb' israel chi', yach'an ayoch eb' d'a yol sc'ab' eb' filisteo.

16

Ix xid'ec' viñaj Sansón d'a Gaza

¹ Ay jun c'ual, ix xid'ec' viñaj Sansón d'a Gaza. Ata' ix yil jun ix ajmul ix viñ, ix och viñ d'a yol spat ix, ix vaycan viñ yed' ix d'a jun ac'val chi'. ² Ayic ix yab'an eb' aj Gaza chi' to ata' ayec' viñ, ix yoyan sb'a eb' d'a spatitac pat chi', ix stañvan spuertail choñab' eb' d'a jun ac'val chi'. Numan yaj eb', ix smaclan eb' yec' ac'val chi'. Ix snaan eb' to a d'a q'uiññb'alil d'a junxo c'u ol smilcham viñ eb'. ³ Palta axo viñaj Sansón chi', ix stañvej viñ yoch chimilac'val, ix q'ue vaan viñ. Ix b'at viñ d'a spuertail choñab' chi', ix schocanelta jun nivan puerta chi' viñ yed' smarcoal. Ix sjolom jerñjab'an viñ, ix b'at yac'ancan viñ d'a jolom vitz d'a yichañ Hebrón.

A viñaj Sansón yed' ix Dalila

⁴ Ix lajvi chi', ix ochpax spensar viñ d'a jun ix scuchan Dalila cajan d'a jun ch'olan scuch Sorec. ⁵ Yuj chi', ix b'at lolon eb' viñ yajalil eb' filisteo yed' ix Dalila chi', ix yalan eb' viñ d'a ix icha tic:

—Tza monteñ val viñaj Sansón chi', tza c'anb'an d'a viñ b'ajtil scot jantac yip viñ chi', tas val scutej cac'an ganar viñ co tzec'ani, yic vach' maxtzac yal-laj scolan sb'a viñ. Junjun ori ol cac' mil 100 siclo q'uen plata d'ayach a tojoloc, xchi eb' viñ d'a ix.

⁶ Ix yalan ix d'a viñaj Sansón chi' icha tic:

—Tzin tevi d'ayach, to tzal d'ayin b'ajtil scot jantac ip tic, ¿ay am val tas tz'aj a tzec'ji yic maxtzac yal-laj a colan a b'a? xchi ix d'a viñ.

⁷ Ix tac'vi viñ d'a ix icha tic:

—Tato tzin tzec'chaj d'a uqueoc ch'añ ch'añ manto juneloc sc'anchaji, tz'el vip tic, icha yip junoc comon anima tzin ajcani, xchi viñ d'a ix.

⁸ Yuj chi', a eb' yajalil eb' filisteo chi' ix ic'anb'at uque' ch'añ ch'añ chi' d'a ix Dalila chi', ix stzec'an viñaj Sansón chi' ix. ⁹ Ay juntzañ eb' viñ toxo ix sc'ub'ejel sb'a d'a yol spat ix chi', yuj chi' te chaañ ix el yav ix:

—Sansón, sjavi eb' viñ filisteo ach smilchamoc, xchi ix.

D'a val jun rato chi', ix sd'iñchitanb'at juntzañ ch'añ ch'añ chi' viñ. Icha sc'unal sd'iñchaj junoc añ ch'al tz'aeltac, icha chi' ix yutej ch'añ viñ. Axo eb' filisteo chi' maj nachajel-laj yuj eb' b'ajtil scot yip viñ chi'. ¹⁰ Ix yalanxi ix d'a viñ:

—Te chuc ach, ix a musej val in sat. Ix esej d'ayin. A ticnaic tzin tevi d'ayach to tzal d'ayin tas val tz'aj a tzec'chaji, xchi ix.

¹¹ Ix tac'vi viñ icha tic:

—Tato tzatz tzin utej a tzec'an yed' ch'añ lasu manta b'aj sc'anchaji, tz'el vip, icha yip junoc comon anima tzin ajcani, xchi viñ d'a ix.

¹² Yuj chi', ix say juntzañ ch'añ lasu chi' ix, ix stzec'an viñ ix d'a ch'añ. Ix elxi yav ix:

—Sansón, sjavi eb' viñ filisteo ach smilchamoc, xchi ix.

Añeja' d'a junelxo chi' ayxo eb' viñ ix sc'ub'ejel sb'a d'a yol scuarto ix. Icha val tz'aj sd'iñchaj añ ch'al, icha chi' ix yutej ch'añ lasu chi' viñ. ¹³ Ix yalanxi ix d'a viñ icha tic:

—Ichañej tic in ixtani. Tzesejñej d'ayin. Al val d'ayin tas val tz'aj ach co tzec'ani, xchi ix.

Ix tac'vi viñ d'a ix:

—Tato uque' tzutej a pach'uch'an xil in jolom jucan tic yed' añ ch'al, tzatz tzutejcanoch d'a te' jal-lab', tato icha chi', tz'elcan vip, icha val yip junoc comon anima tzin ajcani, xchi viñ d'a ix.

Ix b'oji vay viñ yuj ix. Ayic toxo ix vay viñ chi', ix sjalancanoch xil sjolom viñ chi' ix yed' añ ch'al d'a te' jal-lab' chi'. ¹⁴ Ix stzatzb'itanem te' jal-lab' chi' ix, ix avaj ix:

—Sansón, sjavi eb' viñ filisteo ach smilchamoc, xchi ix. Ix q'ue jucnaj viñ, ix stoc'anq'ueta te jal-lab' chi' viñ yed' añ ch'al chi'. ¹⁵ Yuj chi' ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—A ach tic, te esalvum ach. ¿Tas yuj tzala' to tzin a xajanej? Yoxelalxo in ixtan tic. Mañ jab'oc tzal d'ayin b'ajtil scot jantac ip tic, xchi ix.

¹⁶ Junjun c'u ayñejoch ijan ix sc'anb'an d'a viñ b'ajtil scot yip viñ chi', yuj chi' ix tzactzajq'ue viñ yed' ix. ¹⁷ Yuj chi' ix yalelta viñ, b'ajtil scot yip viñ chi', ix yalan viñ:

—Manto juneloc sjoxjiel xil in jolom yictax in alji, yujto ayic manto in alji chi', ix in sic'jicanel yuj Dios yic tzin och nazareoal, syalelc'ochi to yictaxon Dios vaji. Yuj chi' tato ay mach sjoxanel xil in jolom tic, tz'elcan vip chi', icha junoc comon anima tzin ajcani, xchi viñ.

¹⁸ Ix nachajel yuj ix to a ticnaic yel syal viñ. Ix yalanb'at ix d'a eb' viñ yajalil eb' filisteo chi' icha tic:

—A ticnaic, cotañec d'a val junelxo tic, toxo ix yalelta viñ tas yuj te ay yip viñ chi', xchi ix.

Yuj chi' ix c'och eb' viñ yil ix, yed'nac q'uen tumin eb' viñ.

¹⁹ Ix yac'an vay viñaj Sansón chi' ix d'a sat xub', ix yavtan jun viñ joxvajum ix. Axo jun viñ chi' ix joxanel uque' macañ xil sjolom viñ pach'uch'ab'il chi'. Icha chi' ix aj yel yip viñ yuj ix, majxo yal scolan sb'a viñ. ²⁰ Ix avaj ix icha tic:

—Sansón, sjavi eb' viñ filisteo ach smilchamoc, xchi ix.

Ix el svayari viñ, am snaan viñ to olto yal scolan sb'a viñ ichataxon d'a juntac el. Mañ yojtacoc viñ tato toxo ix actajcan viñ yuj Jehová. ²¹ Ix lajvi chi', ix ja eb' viñ filisteo, ix stzec'an viñ eb' viñ, ix yic'anq'ueta yol sat viñ eb' viñ, ix yic'anb'at viñ eb' viñ d'a choñab' Gaza. Ata' ix yac'och q'uen cadena nab'a bronce eb' viñ d'a viñ. Ix yac'anoch viñ eb' viñ d'a preso. Ix yac'anoch viñ eb' viñ munlajel d'a q'uen jaxum trigo d'a yol preso chi'. ²² Palta axo xil sjolom viñ, ix syamxioch sq'uib'i.

A schamel viñaj Sansón

²³ Ix smolb'an sb'a eb' yajalil eb' filisteo d'a tzalajc'olal, yujto ix yamchaj viñaj Sansón yuj eb', ix yac'an silab' eb' d'a scomon diosal scuch Dagón, ix och ijan eb' sb'itan icha tic:

A co diosal tic ix ac'anoch viñaj Sansón d'a yol co c'ab'. Aton jun viñ cajc'ool, xchi eb'.

²⁴ Añeja' pax eb' anima, ayic ix yilanoch viñaj Sansón chi' eb', ix sb'itan sdiosal eb' icha tic:

A co diosal ix ac'anoch jun viñ cajc'ol d'a yol co c'ab', a viñ nusannactz'a cavb'en.

Tzajtum eb' quetchoñab' smac'naccham viñ, xchi eb'.

²⁵ Ix te tzalaj eb' anima chi', ix sc'anancot viñaj Sansón chi' eb' yic smatz'an viñ eb'. Ix yic'anelta viñ eb' d'a yol preso, ix yac'anoch viñ eb' d'a scal snañal yoyal templo eb', yic syixtan viñ eb'. ²⁶ Ix yalan viñ d'a jun viñ quelem unin ed'jinac:

—Iq'uimb'at d'a yoyal snañal yol templo tic, d'a juntzañ yipumal yaji yic tzin och ijan jab'oc d'ay, xchi viñ.

²⁷ Masanil eb' yajalil choñab', molanec' eb' d'a yol templo chi', te b'ud'an yuj anima, eb' viñ vinac yed' eb' ix ix. Ay am oxo' miloc anima ayq'ue d'a schab'il piso, van smatz'an eb' tas tz'utaj viñaj Sansón chi'. ²⁸ Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a Jehová: Ach in Dios Vajalil, tzin c'an d'ayach to tzin a nacot d'a junelxo tic, tzac'an vip yic tzin pacan in b'a d'a eb' viñ filisteo tic, yujto ix yic'q'ueta yol in sat eb' viñ, xchi viñ. ²⁹ Ix och vetz'vetz' viñ d'a chab' nivac yoyal templo chi' d'a snañal yool, aton juntzañ cuchjinac yalil jun templo chi'. ³⁰ Ix el yav viñ ix yalan viñ: Junñejocab' tz'aj in cham yed' eb' viñ filisteo tic, xchi viñ.

Ix lajvi chi' ix yac'an yip viñ yecan lañchaj chab' nivac yoyal templo chi'. Ix cot lañaj templo chi' d'a yib'añ masanil eb' yajalil choñab' chi' yed' d'a yib'añ masanil anima ayec' ta'. Ec'alto sb'isul anima ix cham yuj viñ ayic ix cham viñ chi' d'a yichañ eb' ix smac'cham viñ ayic pitzanto.

³¹ Ix lajvi chi', ix c'och eb' yuc'tac viñ yed' sc'ab' yoc viñ, ix b'at yic'ancot snivanil viñ chi' eb'. Ix smucan eb' d'a snañal Zora yed' Estaol b'aj mucan viñ smam viñ, aton viñaj Manoa. A viñaj Sansón chi', 20 ab'il ix yac' yajalil viñ d'a Israel.

17

Jun stemplo viñaj Micaía

¹ A d'a tzalquixtac d'a yol yic eb' yirñtilal Efraín, ata' ec'nac cajan jun viñ scuchan Micaía. ² A jun viñ chi', ix yal viñ d'a ix snun icha tic:

—Ayic ix elc'ajel q'uen mil cien siclo plata d'ayach, ix a catab'ej jun elc'um chi'. Ix vab' alan juntzañ chi'. Palta a d'ayin ayec' q'ueen, a in ix velq'uej q'uen d'ayach, xchi viñ d'a ix snun chi'.

Ix yalan ix snun viñ chi' d'ay:

—Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a ib'añ ach vune', xchi ix.

³ Ayic ix yac'anxi q'uen viñ d'a ix snun chi', ix yalan ix:

—Ach vune', a ticnaic a q'uen tumin tic, svac' q'uen d'a Jehová, yic sb'oji junoc comon dios tzeyb'il yed' junoc sb'oji d'a yol molde, yuj chi' a in svac'xi q'uen d'ayach, xchi ix.

⁴ Palta ix yac'anxi q'uen plata chi' viñ d'a ix snun chi'. Ix yac'an 200 siclo q'uen ix d'a jun viñ b'oum plata chi', yic sb'oji juntzañ ix yal ix chi'. Ix lajvi chi', ix yac'anoch ix d'a yol spat viñaj Micaía chi'.

⁵ A spat viñaj Micaía chi', spatiltaxon comon dios. B'ob'ilxo jun chaleca yic sacerdote yed' juntzañxo yechel yuj viñ. Axo jun viñ yuninal viñ yac'nacxooch sacerdoteal. ⁶ A d'a jun tiempoal chi', malaj sreyal eb' israel, yuj chi' junjun eb' sb'oan icha tas snib'ej.

⁷ A d'a choñab' Belén d'a yol yic Judá, cajan jun viñ quelem levita. ⁸ Ix el viñ d'a yol yic Belén chi', ix b'at viñ say b'aj b'at cajnajoc. Ix ec'ñej viñ d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín, ix c'och viñ d'a spat viñaj Micaía chi'.

⁹ —¿B'ajtil cajan ach? xchi viñaj Micaía chi' d'a viñ. Ix yalan viñ:

—A d'a Belén d'a yol yic Judá ix in coti. A in tic levita in, van in sayanec' b'aj ol in cajnajoc, xchi viñ.

¹⁰ —Tato icha chi', canañ ved' d'a in pat tic, yic vach' tzach och in sacerdoteoc, icha val in mam ol ach ajoc. Ol vac' lajuñteoc siclo plata a tojoloc d'a junjun ab'il. Ol vac'anpax a pichul yed' a vael, xchi viñaj Micaía chi' d'a viñ.

¹¹ Ix schaan sc'ol viñ scan cajan yed' viñaj Micaía chi', icha val yuninal viñ ix yutej viñ. ¹² Ix yac'anoch jun viñ levita chi' viñ sacerdoteoc, icha chi' ix aj scajnajcan viñ yed' viñ. ¹³ Ix snaan viñaj Micaía chi' to ol scha' svach'c'olal Jehová viñ, yujto a jun viñ levita ayoch sacerdoteoc viñ.

18

A viñaj Micaía yed' eb' yirtilal Dan

¹ A d'a jun tiempoal chi', malaj sreyal eb' israel ayochi. A eb' yirtilal Dan, mantalaj smach'en eb' d'a scal eb' yetisraelal, yujto maj yiq'uec'laj slum eb' ac'b'il d'ay, yuj chi' van yec' eb' say b'aj scajnaji. ² Yuj chi' ix schech'at ovañ eb' soldado eb' te tec'an, yic sb'at eb' sayoj lum b'aj scajnaji. Ix el eb' ovañ chi' d'a choñab' Zora yed' d'a Estaol, ix ec' eb' d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín, ix c'och eb' d'a spat viñaj Micaía chi'. Ata' ix can eb' d'a jun ac'val chi'. ³ Ayic vanxo sc'och eb' d'a slac'anil spat viñaj Micaía chi', ix yab'an eb' slolon viñ quelem chi', ix vojtaquejel eb' to ch'oc choñab'il viñ, ix b'at sc'anb'an eb' d'a viñ icha tic:

—¿Mach ach ic'ancot d'a tic? ¿Tas yuj ayachec' d'a tic? ¿Tas tzul a c'ulej? xchi eb' d'a viñ.

⁴ Ix yalan viñ d'a eb' yuj strato ix sb'o yed' viñaj Micaía chi', yic tz'och viñ sacerdoteoc viñ. ⁵ Ix lajvi chi', ix yalan eb' d'a viñ:

—C'anb'ej d'a Dios cuuj, tato vach' ol aj yelc'och jun b'aj van co b'at tic, xchi eb' d'a viñ.

⁶ Ix yalan viñ d'a eb':

—Junc'olal tzex b'ati, yujto scha sc'ol Jehová tas van e c'ulan tic, xchi viñ d'a eb'.

⁷ Yuj chi' ix b'atxi eb' ovañ ilum lum chi', ix c'och eb' d'a choñab' Lais. A eb' anima d'a jun choñab' chi' te malaj tas sna eb', icha sb'eyb'al eb' sidonio. A eb' chi', ayec' eb' d'a tzalajc'olal yed' d'a junc'olal, malaj jab'oc tas syac' palta d'a eb', te najat scan choñab' Sidón d'a eb', malaj mach ay yalan yic d'a eb', yic sb'a eb' sch'ocoj. ⁸ Ix lajvi chi', ix meltzaj eb' ilum lum chi' d'a Zora yed'

d'a Estaol, b'aj aycan juntzarixo yetb'eyum eb'. Ix sc'anb'an eb' aycan chi' d'a eb' icha tic:

—¿Tas ix aj b'aj ix ex co checb'at chi'? xchi eb'.

Ix tac'vi eb' ilum lum chi':

⁹—Ix ec' quil jun macañ lum lum chi' smasanil, ix quila' to te vach' luum. Coyec, b'at caq'uec oval yed' eb' cajan ta'. Malaj mach toñej scan c'ojan d'a tic tato malaj jab'oc tas sc'ulej. Coyec quiq'uec' jun luum chi'. ¹⁰A eb' anima cajan ta', junc'olal yaj eb', te levan luum, malaj tas syac' palta ta'. A Dios ol ac'an lum d'ayori, xchi eb'.

¹¹Ay 600 eb' viñ vinac d'a yirñtilal Dan ix el d'a Zora yed' d'a Estaol chi', yed'nac yalyuninal junjun eb'. Te ay syamc'ab' eb' yic oval smasanil. ¹²Ix c'och eb' d'a Quiriat-jearim d'a yol yic Judá. Ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a Quiriat-jearim chi', aton jun lúgar chi' scampamento viñaj Dan ix sb'iejcani. ¹³Ix elxi eb' ta', ix ec' eb' d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín. Ix c'och eb' d'a slac'anil spat viñaj Micaía. ¹⁴A eb' ovañ xid'naquec' iloj lum d'a Lais chi', ix yal eb' d'a eb' yetb'eyum chi':

—Ab'ec, a d'a yol juntzarñ pat tic ay jun chaleca yed' jun yechel tzeyb'il ayoch plata d'ay yed' jun comon dios b'ob'il d'a yol molde. Ay pax juntzarixo comon dios. ¿Tas val ol co c'uloc yed'oc tze na'a? xchi eb'.

¹⁵Ix b'at eb' ovañ xid'naquec' iloj lum chi' b'aj cajan jun viñ quelem levita chi' d'a spat viñaj Micaía chi'. Ix c'och eb', ix sc'anb'an eb' janic' sc'ool viñ. ¹⁶Axo eb' 600 soldado yirñtilal Dan chi', van starñvancan eb' d'a sti' puerta, yed'nac syamc'ab' eb' yic oval. ¹⁷Axo eb' ovañ chi', ix q'ue eb' d'a yol pat yic syic'anelta juntzarñ tic eb': Jun yechel tzeyb'il, jun yechel b'ob'il d'a yol molde, jun chaleca yed' juntzarixo cotac comon dios. Ix yic'anelta juntzarñ chi' eb' yach'an ayec' viñ sacerdote chi' yed' eb' 600 soldado chi' d'a ti' pat chi'.

¹⁸Ayic ix yilan viñ sacerdote chi' to ix och eb' chi' d'a yol spat viñaj Micaía chi' yic syic'anelta juntzarñ tastac chi' eb', ix yalan viñ:

—¿Tas tze c'ulej chi'? xchi viñ d'a eb'.

¹⁹Ix yalan eb' d'a viñ:

—Tz'in xa chi, añej to tzach b'at qued'oc. Sco nib'ej tzach och co sacerdoteoc, icha co mam ol ach ajoc. ¿Tom mañ vach'oc tzab'i to tzach och sacerdoteal d'a junoc macañ yirñtilal Israel, d'a yichañ to añej d'a junoc patil anima? xchi eb'.

²⁰Ix scha sc'ol viñ sacerdote tas ix yal eb' chi'. Ix yic'ane'c' juntzarñ chi' viñ d'a eb'. Ix och viñ d'a scal eb', ix b'at viñ yed' eb'. ²¹Ix lajvi chi', ix b'atxi eb', b'ab'el eb' ix ix yed' eb' unin, noc' smolb'etzal noc' eb' yed' sc'ael eb'. Tzac'anxo ix b'at eb' soldado. ²²Najattacxo ix b'at eb', ichato chi' ix smolb'an sb'a viñaj Micaía yed' eb' yetchoriab', ix b'at eb' syam eb' yalani. ²³Axo yic ix c'och eb' d'a spatic eb' ix avaj eb'. Axo eb' yirñtilal Dan chi', ix meltzajcot q'uelan eb', ix sc'anb'an eb' d'a viñaj Micaía chi':

—¿Tas tzach ic'ani yuj chi' ed'nac juntzarñ anima tic? xchi eb'.

²⁴Ix tac'vi viñ d'a eb':

—A ex tic ix eyic'cot in diosol ix in b'o'o, ix eyic'anpaxcot viñ in sacerdote, mañxo jab'oc tas ic'ani eyactejean d'ayin, tze tec'b'an e b'a e c'anb'an d'ayin tas tzin ic'ani, xchi viñ d'a eb'.

²⁵Ix yalan eb' d'a viñ:

—Malaj co gana to sq'ue a jaj avaj d'ayori, yujto a d'a co cal tic ay eb' viñ utzin sc'ool, axo ta tz'aji tzach satel eb' viñ yed' eb' ajun tic ed'oc, xchi eb'.

²⁶Ayic ix yilan viñaj Micaía chi' to te nivan eb' d'a yichañ viñ, ix meltzaj viñ d'a spat. Axo eb' yirñtilal Dan chi' ix b'atñejcan eb' b'aj van sb'at chi'.

²⁷ Ix yic'anb'at juntzarñ tastac sb'onac viñaj Micaía chi' eb' yed' viñ sacerdote masanto ix c'och eb' d'a choñab' Lais. A masanil eb' anima cajan d'a Lais chi', junc'olal yajec' eb', malaj tas sna' eb', yuj chi' te secojtac ix aj satel eb', ix riusjipaxtz'a schoñab' eb' chi' yuj eb' yiñtilal Dan chi'. ²⁸ A choñab' Lais chi', a d'a yol yic Bet-rehob scani, te najatto ay d'a Sidón, malaj junoc mach ay yalan yic d'a eb', yuj chi' malaj mach ix colan eb'. A eb' yiñtilal Dan chi', ix sb'oxiq'ue jun choñab' chi' eb', ix cajnaj eb' ta'. ²⁹ A d'a yalañtaxo, Lais sb'i jun choñab' chi', axo eb' ix ac'an sb'iej Dan, yic syac' b'inaj sb'i viñ smam yicham eb', aton viñaj Dan yuninal viñaj Israel. ³⁰ Ata' ix sb'oq'ue jun yechel yed'nac eb' chi' yic tz'och eb' ejmelal d'ay. Axo sacerdote eb', aton viñaj Jonatán yiñtilal Gersón yuninal viñaj Moisés. A eb' yiñtilal viñaj Jonatán chi', ix ochñej eb' sacerdotéal d'a eb' yiñtilal Dan chi' masanto ayic ix ic'jib'at eb' israel d'a ch'oc choñab'il. ³¹ A jun yechel ix sb'o viñaj Micaía chi', a ix och sdiosaloc eb' yiñtilal Dan d'a masanil tiempo yacb'an ayec' scajñub' Dios d'a Silo.

19

A jun viñ levita yed' ix yetb'eyum

¹ Ayic mantalaj sreyal eb' israel, ay jun viñ levita najattac yajcanb'at d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín. Toñej scomon b'eyec' viñ. Ay jun ix aj Belén d'a yol yic Judá ix yic' viñ. ² Palta ix mulan ix d'a yol sc'ab' viñ, yuj chi' ix pax ix d'a spat viñ smam d'a Belén chi'. Ayic toxo ix el scharñil ujal yajec' ix ta', ³ ix c'ochxi viñ levita chi' smontejxi ix, talaj scotxi ix yed' viñ. Yed'nac jun viñ schecab' viñ yed' chavañ noc' b'uru. Ix chaji viñ yuj ix d'a spat viñ smam chi'. ⁴ Arñejtona' ix chajipax viñ d'a tzalajc'olal yuj viñ smam ix chi'. Ix yalan viñ smam ix chi' to scan viñ yed' eb'. Yuj chi' ox'e' c'ual ix can viñ yed' viñ schecab' chi' d'a spat viñ smam ix chi'. Ix va eb', ix yuc'an a' eb', ix vaypax eb' ta'. ⁵ Axo d'a scharñil c'ual jun, ix q'ue vaan viñ d'a q'uirñib'alil yic smeltzaj eb' viñ yalani. Ayic vanxo smeltzaj eb' chi', ix yalan viñ sñi' viñ chi' d'ay:

—Vaec junoc eyooch ichato chi' tzex b'ati yic vach' ay eyip ol ex b'eyoc, xchi viñ.

⁶ Yuj chi' ix em c'ojan eb' sva'i, ix yuc'an a' eb', ix och tean viñ sñi' viñ chi' d'ay to scan junocxo ac'val viñ d'a tzalajc'olal. ⁷ Vach'chom ix q'ue liñan viñ yic smeltzaj viñ snaani, palta ix ochxi tean viñ sñi' viñ chi' d'ay, yuj chi' ix canxi viñ.

⁸ Axo d'a yoil c'ual jun, ix q'ue vaan viñ d'a q'uirñib'alil yic smeltzaji, palta ix ochxi tean viñ sñi' viñ chi' d'ay yic sva'i, ichato chi' smeltzaj viñ yic vach' ay yip viñ sb'at d'a yoltac b'e. Ix va eb' yach'an van sq'ue c'u. ⁹ Axo ix q'ue vaan viñ yic smeltzaj eb' yalani. Ix yalanxi viñ sñi' viñ chi' d'ay to toxo ix q'ue c'u, ix ochxi tean viñ d'a viñ yic scanxi viñ d'a junxo ac'val chi' d'a tzalajc'olal, axo d'a junxo c'u, sacb'i sb'at eb'. ¹⁰ Palta axo pax viñ levita chi', majxo yal-laj sc'ol viñ ix can d'a junxo ac'val chi', palta ix meltzajxoñej viñ yed' ix ix chi' yed' viñ schecab' viñ chi' yed' chavañ noc' sb'uru viñ ayoch stz'uum. Ayic ix c'och eb' d'a yichañ Jebús, aton choñab' Jerusalén, vanxo yem c'u. ¹¹ Ix yalan viñ schecab' chi' d'a viñ levita chi':

—¿Tas am xa chi, tato tzoñ can d'a choñab' Jebús tic d'a jun ac'val tic? xchi viñ.

¹² Ix yalan viñ levita chi' icha tic:

—Maay, max oñ canlaj vayan d'a junoc choñab' to mañoc eb' quetisraelal cajan d'ay. Ol oñ b'atñej masanto ol oñ c'och d'a choñab' Gabaa. ¹³ A d'a Gabaa chi' ol oñ vayoc, ma d'a Ramá, xchi viñ.

¹⁴ Ix b'atřej eb'. Vanxo sq'uc'b'i ix c'och eb' d'a Gabaa chi', d'a yol yic Benjamín. ¹⁵ Ix elcan eb' d'a yol b'e, ix b'atcan eb' d'a Gabaa. Ata' ol vay eb' snaani. Ix b'at em c'ojan eb' d'a mercado d'a jun chořab' chi', yujto malaj mach ix ac'an sposado eb'.

¹⁶ Axo yic vanxo sq'ue ac'val ix ec' jun viř icham vinac spetoj d'a smunlajel. A d'a tzałquixtac d'a yol yic Efraín ay schořab' viř, palta cajan viř d'a Gabaa d'a scal eb' yiřtilal Benjamín d'a jun tiempoal chi'. ¹⁷ Ayic ix yilanoch jun viř levita chi' viř icham vinac chi', ix sc'anb'an viř icha tic:

—¿B'ajtil ex coti, b'ajpax tzex b'ati? xchi viř d'a viř.

¹⁸ Ix tac'vi viř levita chi' icha tic:

—Tořej tzoř ec' d'a tic. Co petoj d'a Belén. Van co pax d'a co chořab' najat d'a tzałquixtac d'a yol yic Efraín. Ix oř ec' jaye' c'ual d'a Belén chi', axo ticnaic jun, van co b'at d'a scajnuv' Jehová, palta malaj junoc mach tz'ac'an co posado d'a tic. ¹⁹ Ay yař noc' in b'uru tic, ay pax co vael yed' ix vetb'eyum tic yed' viř in checab' tic. Malaj tas syac' palta d'ayoř, xchi viř.

²⁰ Ix tac'vi viř icham vinac chi' d'a viř:

—Malaj tas tza na', a in ol vac' masanil tas ol och eyuj, max yal in c'ol tzex can d'a mercado tic d'a d'ac'valil tic, xchi viř.

²¹ Yuj chi' ix yic'b'at eb' viř icham chi' d'a spat, ix yac'an svael noc' sb'uru viř chi' viř. Ix lajvi chi', ix sb'ican yoc eb', ix va eb', ix yuc'an a eb'. ²² Yacb'an van stzalaj eb', ix ja řilnaj juntzař eb' viř puch vinac aj chořab' chi' d'a spatitac te' pat chi'. Ix och ijan eb' spořub'tařian och te' puerta chi', ix yalan eb' d'a viř icham vinac chi':

—Aq'uelta jun viř ix vaycan chi' d'ayach. Co gana squixtej viř, xchi eb' viř.

²³ Ix elta viř aj pat chi', ix yalan viř d'a eb':

—Maay ex vetanimail. Mař e na eyac' chucal chi' d'a jun viř anima ayec' posado tic d'ayin. ²⁴ Ina jun ix visil cob'esto yed' pax jun ix ix yed'nac jun viř vinac tic. A eb' ix tic, syal vac'anel eb' ix d'ayex yic tze c'ulan tas e gana chi' d'a eb' ix, palta mař e c'ulej chucal chi' d'a jun viř tic, xchi viř.

²⁵ Palta maj schalaj yab' eb' viř tas ix yal viř icham vinac chi'. Ix spechanelta ix yetb'eyum viř levita chi' d'a yol calle. Ix yixtan ix eb' viř ix ec' ac'val, masanto ix sacb'i, ichato chi' ix yactancan ix eb' viř. ²⁶ Vanxo sacb'i, ix b'at ix d'a spat viř icham vinac b'aj ayec' viř yetb'eyum chi', axo yic c'och ix d'a ti' pat chi', ix telvi ix, ix cham ix. ²⁷ Ayic ix q'ue vaan viř levita chi' d'a q'uiřib'alil, ix sjacan spuertail te' pat chi' viř yic smeltzaji. Ix yilan viř, pac'jab'ec' ix yetb'eyum viř chi' d'a ti' pat chi', jichancanb'at sc'ab' ix d'a yib'ař smarcoal sti' te' pat chi'. ²⁸ Ix yalan viř d'a ix:

—Q'ueař vaan, coř, xchi viř d'a ix.

Palta majxo tac'voclaj ix. Ix yic'anq'ue van snivanil ix chi' viř, ix yac'anq'ue viř d'a yib'ař noc' b'uru, ix yic'anb'at viř d'a spat. ²⁹ Ayic ix c'och viř d'a spat chi', ix xicanb'at snivanil ix yetb'eyum viř chi'. Lajchave' ix yutej viř xicanb'ati. Ix laj yac'anb'at viř d'a masanil yol smac'b'en eb' yetisraelal.

³⁰ A masanil eb' ix ilan jun chi', ix yalan eb':

—Yictax quelnaccot d'a Egipto, mantalaj b'aj ix quil junoc icha jun tic. Yovalil scham val co naanec tas ol co c'ulejec yed'oc, xchi eb'.

20

Ix och oval yed' eb' yiřtilal Benjamín

¹ Yuj chi' ix smolb'an sb'a masanil eb' israël d'a yichař Jehová d'a Mizpa, junxořej ix yutej spensar eb'. Ix cot eb' ay d'a yol smac'b'en eb' yiřtilal Dan d'a norte, eb' ay d'a Beerseba d'a sur yed' eb' ay d'a Galaad d'a stojolal b'aj

sjavi c'u. ² Masanil eb' yajal yaj d'a junjun yirtilal eb' israel choñab' Dios, ayec' molan eb' ta'. Ay am 400 mil eb' soldado yed'nacxo syamc'ab' yic oval. ³ (Ix yab' specal eb' yirtilal Benjamín to ix smolb'ej sb'a eb' yetisraelal eb' d'a Mizpa.) Axo eb' yajalil eb' israel chi' ix alani, tato ay eb' ojtannac tas ix aj yuji jun chucal chi', syal yalan eb'. ⁴ Axo viñ yetb'eyum ix chammac chi' ix alani:

—Ix in javi yed' ix vetb'eyum chi' d'a choñab' Gabaa d'a yol yic Benjamín yic tzin vaycan ta'. ⁵ Axo d'a jun ac'val chi', ix smolb'ej sb'a eb' viñ vinac ay d'a jun choñab' chi' d'a spatictac te' pat b'aj ay in ec' chi', yic tzin smilancham eb' viñ yalani. Ix och ijan eb' viñ yixtan ix vetb'eyum chi', masanto ix cham ix yuj eb' viñ. ⁶ Yuj chi' ix vic'cot snivanil ix chi', ix in xicanb'ati. Ix vac' anb'at d'a masanil yol co mach'ben, yic vach' tzeyil e masanil tas ix aj yoch jun nivan mul te chucxo pax tic. ⁷ Axo ticnaic yujto vetisraelal ex, a ex ol e na'a, ol eyala' tas ol aj jun tic, xchi viñ.

⁸ Junxoñej ix yutej spensar eb' smasanil, ix yalan eb' icha tic:

—Malaj junoc oñ tzoñ pax d'a co pat masanto ol yal sb'a tas ol aj jun tic. ⁹ A ticnaic a tas sco c'ulej to tz'och suerte d'a co cal yic vach' ol quila' mach oñ ol oñ b'at cac' oval d'a choñab' Gabaa chi'. ¹⁰ Junjun vinac d'a scal lajlajuñvañ vinac d'a junjun irtilal scan d'a yib'añ sayan co vael a oñ soldado oñ tic. A oñxo co masanil, ol oñ b'at caq'uec' spac d'a eb' aj Gabaa yuj jun chucal ix sc'ulej eb' chi', xchi eb'.

¹¹ Junxoñej ix yutej sb'a eb' israel chi' yic ix b'at eb' yac' oval d'a jun choñab' chi'. ¹² Ix yac' anb'at schecab' eb' d'a masanil yol yic Benjamín. Ix ec' yalan eb' icha tic: Yelxo val te chuc tas ix sc'ulej jayvañ eb' vinac aj Gabaa. ¹³ Yuj chi' a ticnaic, a juntzañ vinac ix c'ulan chucal d'a e cal chi', iq'uequelta eb', tzeyac' anoch eb' d'a yol co c'ab' yic sco milancham eb', icha chi' ol aj satel jun chucal chi' d'a co cal a oñ israel oñ tic, xchi eb'.

Maj schalaj yab' eb' yirtilal Benjamín chi'. ¹⁴ Palta to ix smolb'ej sb'a eb' soldado eb' d'a Gabaa chi' yic syac'an oval eb' yed' juntzañxo eb' yetisraelal chi'. ¹⁵ Ay am 26 mil eb' soldado ix cot d'a juntzañ choñab' d'a yol yic Benjamín chi', yed'nac syamc'ab' eb' yic oval. Ch'oc pax yaj 700 eb' soldado te jelan, aj Gabaa chi' eb'. ¹⁶ A d'a scal masanil eb' soldado chi', 700 eb' to a d'a sq'uexañ sjulvaj yed' ch'añ mejmeech. Te tojol sjulvaj eb', vach'chom a junoc tas te xi' sjul eb', palta syamchaj yuj eb'. ¹⁷ Axo pax juntzañxo eb' israel chi', ay am 400 mil eb' soldado te c'ajan d'a oval, malaj eb' aj Benjamín chi' d'a scal eb'.

¹⁸ Ix b'at eb' israel chi' b'aj ayec' scajñub' Dios yic sc' anb'an eb' mach irtilal eb' sb'ab'laj och yac' oval yed' eb' yirtilal Benjamín chi'. Ix yalan Jehová to a eb' yirtilal Judá sb'ab'laj ochi. ¹⁹ Ix q'ue vaan eb' israel chi' d'a q'uiñib'alil, ix b'at sb'oanq'ue scampamento eb' d'a yichañ choñab' Gabaa chi'. ²⁰ Ix sb'oanoch sb'a eb' d'a yichañ choñab' chi' yic syac'an oval eb'. ²¹ Axo eb' yirtilal Benjamín chi', ix elta eb' d'a yol choñab' chi'. A d'a jun c'u chi', 22 mil eb' yetisraelal eb' chi' ix smilchamoc. ²²⁻²⁴ Yuj chi' ix b'at eb' israel chi' d'a yichañ Jehová, cusc'olal yaj eb' ix ec' c'u, masanto ix q'uic'b'iemi. Ix lajvi chi' ix sc' anb'an eb' d'a Jehová: ¿Tzam oñ b'atxi cac' oval yed' eb' quetisraelal yirtilal Benjamín? xchi eb'. Ix yalan Jehová: Ixiquec, xchi d'a eb'. Yuj chi' ix yic'anxi yip eb', axo d'a junxo c'u ix b'at eb' yac'xi oval yed' eb' yirtilal Benjamín chi'. Añeja b'aj ix och eb' d'a sb'ab'elal, ata' ix ochxi eb'. ²⁵ Añeja d'a junelxo chi', ix elixta eb' yirtilal Benjamín chi' yac' oval yed' eb'. 18 mil soldado yetisraelal eb' chi' ix smilchamoc. ²⁶ Yuj chi', ix b'atxi eb' soldado smasanil yed' masanil eb' choñab' d'a scajñub' Dios. Ix ochxi eb' d'a

cusculal d'a yichañ Jehová. Pilan c'u maj va jab'oc eb'. Ix sñusan silab' eb', ix yac'anpax silab' eb' yic junc'olal.

²⁷⁻²⁸ A d'a jun tiempoal chi', a te' scaxail strato Jehová, ayec' te' d'a scajnuh' Dios chi'. A viñtaj Finees yuninal viñtaj Eleazar, yixchiquin viñtaj Aarón ayoch sacerdotéal. Ix sc'anb'an eb' israel chi' d'a Jehová tato syal yac'anxi oval chi' eb' yed' eb' yirñtilal Benjamín chi', mato mañxo. Ix yalan Jehová d'a eb': Aq'uec oval yed' eb', a q'uic'an svac'och eb' d'a yol e c'ab', xchi d'a eb'.

²⁹ Yuj chi' ix b'at juntzañ eb' soldado yic Israel sc'ub'ejel sb'a d'a spatictac choñab' Gabaa chi'. ³⁰ Axo juntzañxo eb', ix b'at eb' yac' oval yed' eb' soldado yic Benjamín chi'. Ix sb'oanoch sb'a eb' yic syac'an oval eb' yed' eb' aj Gabaa chi', icha ix yutej sb'a eb' d'a sb'ab'elal yed' d'a schaelal. ³¹ Ix elixta eb' yic Benjamín chi' d'a yol choñab' chi' yac' oval yed' eb'. Najat ix cot eb' yac' oval yed' eb' yetisraelal chi'. Ix to val yac' ganar eb' smilancham 30-xo eb' israel d'a yol sb'eal Betel yed' d'a yol sb'eal Gabaa yed' b'aj mañxa mach cajan.

³² A val snaan eb' to van yel eb' yetisraelal eb' chi' d'ay, van yac'an ganar eb' snaani, icha ix yac' eb' d'a sb'ab'elal yed' d'a schaelal, palta toñej ix stz'aquel sb'a eb' soldado israel chi', yacb'an van scot eb' d'a yoltac b'e najat d'a stiel choñab'. ³³ Ayic ix c'och eb' israel chi' d'a slac'anil Baal-tamar, elañchamel ix sb'oxioch sb'a eb' yac' oval chi'. Ix elpaxcot eb' ix sc'ub'ejel sb'a d'a spatictac choñab' Gabaa chi'. ³⁴ Lajuñe' mil eb' sic'b'ilel d'a scal masanil soldado yic Israel ix och d'a choñab' chi' yac' oval, yelc'olal ix te och yip oval chi'. A eb' yic Benjamín najat ix b'at chi', max snalaj eb' tato van satel eb'. ³⁵ Yuj Jehová ix yac' ganar eb' israel chi' d'a eb' yic Benjamín chi'. A d'a jun c'u chi', 25 mil yed' 100-xo eb' yirñtilal Benjamín chi' ix chami. Ichato chi' ix yilanelta sb'a eb' to van yac'ji ganar eb'.

³⁶ Icha tic ix aj yoch oval chi'. A d'a sb'ab'elal, a eb' soldado israel chi' najat ix el eb' d'a yichañ eb' yic Benjamín chi', yujto yipc'olal yaj eb' viñ ix sc'ub'ejel sb'a d'a spatictac choñab' Gabaa chi', yic satel jun choñab' chi' eb'. ³⁷ Axo eb' soldado ix sc'ub'ejel sb'a chi', elañchamel ix och eb' d'a yol choñab' chi', ix smilancham masanil eb' anima chi' eb'. ³⁸ A eb' ix sc'ub'ejcanel sb'a chi', lajti' yaj eb' yed' eb' soldado yetb'eyum eb' to ayic ol och eb' d'a yol choñab' chi', ol yac' checlaj q'ue stab'il eb', yic vach' snachajel yuj eb' chi' to toxo ix yac' ganar jun choñab' chi' eb'. ³⁹ A val yic van yel eb' israel d'a eb' yirñtilal Benjamín chi', ix yilan jun nivan tab' chi' eb', yuj chi' ix meltzaj eb', ix stec'b'an sb'a eb' d'a yichañ eb' yirñtilal Benjamín chi'.

Toxo ix cham 30 eb' yuj eb' yic Benjamín chi', yuj chi' ix sna' eb' yic Benjamín chi' to van yac'an ganar eb', icha ix yac' eb' d'a sb'ab'elal. ⁴⁰ A val d'a jun rato chi' ix q'ue juyuyoc tab' d'a choñab' chi'. Ayic ix yilamb'at eb' yic Benjamín chi' d'a spatic, juyuyi sq'ue stab'il schoñab' eb' chi' d'a chaañ. ⁴¹ Icha val chi' ix aj stec'b'an sb'a eb' israel d'a yichañ eb' yic Benjamín chi', ix te xivq'ue eb' yic Benjamín chi', ix nachajel yuj eb' to van yac'ji ganar eb'. ⁴² Yuj chi' ix el lemnaj eb' d'a yichañ eb' israel chi', ix b'atcan eb' b'aj sb'atcan sb'eal tz'inan luum, palta maxtzac yal-laj yel eb' yujto ix yamji eb'. Ix miljicham eb' yuj eb' israel tz'elta d'a yol schoñab' eb' chi'. ⁴³ Ix oymaj eb' israel chi' d'a spatictac eb'. Icha val chi' ix aj yac'ji ganar eb' smasanil, ix pechji eb' yuj eb' b'aj syic' yip eb' anima masanto d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Gabaa chi'.

⁴⁴ Ata' ix cham 18 mil eb' yirñtilal Benjamín chi'. ⁴⁵ Axo juntzañxo eb', ix b'at eb' elalal d'a tz'inan luum d'a stojolal q'uen tenam scuch Rimón, palta oye' mil eb' chi' ix cham d'a yoltac b'e. Ix ochñej eb' israel chi' d'a spatic eb' ixto can chi', masanto d'a Gidom. Ix ac'ji ganar eb' yuj eb' israel chi'. Chab'to

mil eb' soldado chi' ix cham yuj eb' israel chi'. ⁴⁶ Yuj chi' a d'a jun c'u chi', 25 mil eb' soldado yic Benjamín chi' ix chami, aton eb' soldado te jelan d'a oval. ⁴⁷ Palta 600 to eb' viñ ix b'atcan elelal d'a tz'inan luum. Charé' ujal ix aj eb' viñ d'a q'uen tenam scuchan Rimón chi'. ⁴⁸ Axo eb' israel ix b'at eb' d'a masanil choñab' d'a yol yic Benjamín chi', ix xicancham masanil anima eb' yed' masanil noc' molb'etzal noc'. Ix sñusanpaxtz'a junjun choñab' eb' yed' masanil tastac ay d'ay.

21

A eb' ix ix och yetb'eyumoc'R'eb' yirñtilal Benjamín

¹ A masanil eb' israel chi', ix yac' sti' eb' d'a yichañ Jehová d'a Mizpa to malaj junoc eb' ol yac' yisil yetb'eyumoc eb' yirñtilal Benjamín. ² Ayic ix lajvi oval chi', ix smolan sb'a eb' israel chi' d'a yichañ Dios d'a scajñub', masanto ix q'uc'b'i, ix oc' val eb' sic'lab'il, ix yalan eb': ³ Mamin Jehová co Diosal ach, ¿tas val yuj ix javi jun tic d'a quib'añ? ¿Tas val yuj van satel jun quirñtilal a orñ israel orñ tic? xchi eb'.

⁴ Axo d'a junxo c'u, ix q'ue vaan eb', ix sb'oanq'ue jun altar eb', ix sñusantz'a silab' eb' d'a yichañ Jehová, ix yac'anpax silab' eb' yic junc'olal. ⁵ Ix och ijan eb' sc'anb'an yab'i: ¿Mach eb' quetchoñab' maj xid'ec' qued'oc d'a molchajel d'a yichañ Jehová d'a Mizpa? xchi eb'. Yujto yac'nac sti' eb', tato ay mach max b'at d'a jun molchajel chi', smiljichamoc.

⁶ Te cusc'olal yaj eb' yuj tas ix sc'ulej eb' yed' eb' yetisraelal yirñtilal Benjamín chi'. Ix och ijan eb' yalani: A val d'a jun c'u tic ix satel jun irñtilal d'a co cal. ⁷ ¿Tas vach' sco c'ulej yic tz'ochxi yetb'eyum eb' viñ ixto can chi'? A orñ tic ix cac' co ti' d'a yichañ Jehová to malaj junoc orñ ol cac' eb' ix quisil yetb'eyumoc eb' viñ. ⁸ ¿Ay am eb' quetisraelal maj xid'ec' qued'oc d'a Mizpa molchajel d'a yichañ Jehová? xchi eb'.

Axo ix snaancot eb' to a eb' cajan d'a Jabes d'a yol yic Galaad, malaj junoc eb' ix xid'ec' d'a molchajel chi'. ⁹ Ayic ix avtaj lista, malaj junoc eb' aj Jabes chi' ix tac'vi. ¹⁰⁻¹¹ Ayic ix yab'an jun chi' eb' choñab' smasanil, ix schecanb'at 12 mil soldado eb', yic b'at miljicham masanil eb' aj Jabes chi', masanil eb' vinac, eb' unin yed' masanil eb' ix ix ayxo vinac sc'umej. ¹² A d'a scal masanil eb' aj Jabes chi', ix ilchaj 400 eb' ix cob'estac mantalaj vinac tz'ec' d'a spatic, ix ic'jicot eb' ix d'a campamento d'a Silo d'a yol yic Canaán. ¹³ Ix lajvi chi', masanil eb' choñab' chi', ix schecb'at yalumul eb' d'a eb' viñ yirñtilal Benjamín aycanb'at sc'ub'ejel sb'a d'a q'uen tenam scuchan Rimón, ix b'at ic'hajcot eb' viñ d'a junc'olal. ¹⁴ Yuj chi' ix meltzajcot eb' viñ aj Benjamín chi'. Axo eb' israel ix ac'an eb' ix cob'estac ix yic'cot eb' d'a Jabes chi' yetb'eyumoc eb'. Palta ayto maj tz'acvoc yic'an yetb'eyum eb' smasanil.

¹⁵ A masanil eb' israel chi' ix oc' sc'ol eb' yuj eb' yirñtilal Benjamín chi', yujto ix satijel jun irñtilal chi' yuj Jehová. ¹⁶ Axo eb' yajal yaj d'a cal choñab' chi' ix sc'anb'ej eb' icha tic: ¿Tas val ol aj yilchajpax eb' ix yetb'eyum juntzañxo eb' viñ ix can tic, yujto masanil eb' ix yetb'eyum eb' viñ, ix cham eb' ix smasanil? ¹⁷ A yuj juntzañ eb' viñ ixto can chi', yuj chi' olto pitzvocchañ jun irñtilal tic, yic max satel d'a co cal a orñ israel orñ tic. ¹⁸ Palta a orñ tic, max yal-laj cac'an eb' ix quisil yic tz'och yetb'eyumoc eb' viñ, yujto co masanil ix cac' co ti' d'a yichañ Dios to max cac'laj eb' ix quisil d'a eb' viñ, yuj chi' a mach syac' yisil, scotcan catab' d'a yib'añ. ¹⁹ Palta junjun ab'il ay jun nivan q'uiñ tz'och d'a yichañ Jehová d'a Silo, aton jun ay d'a snorteal Betel, d'a stojolal b'aj tz'em

c'u d'a b'e sb'at d'a Betel chi' sc'och d'a Siquem, d'a stojolal sur yic Lebona, xchi eb'.

²⁰ A eb' yajal yaj d'a scal eb' israel chi', ix yalb'at jun lolonel tic eb' d'a eb' yir'ital Benjamin chi': Tzex b'at e c'ub'ejel e b'a d'a scaltac te' uva d'a slac'anil Silo. ²¹ Vach' tzeyutej e c'ub'anel e b'a ta', lista eyaji. Ayic ol eyilan yelta rililloc eb' ix cob'estac aj Silo charial ta', tzex elta b'aj c'ub'an ex chi', tzeyic'ancot junjunoc eb' ix eyetb'eyumoc. Slajvi chi' tzex paxcan d'a e chořab'. ²² Tato ol javoc eb' viř smam, ma eb' viř snulej eb' ix cob'estac chi' yal d'ayoř, ol calan d'a eb': Sco c'an nivanc'olal d'ayex d'a spatic eb' viř, yujto maj ilchaj yetb'eyum eb' viř smasanil cuuj, ayic ix och oval d'a Jabes. Ařejtona', tic val mařoc ex ix eyac' eb' ix d'a eb' viř, yuj chi' max ochlaj e mul b'aj ix eyac' e ti', xco cham d'a eb', xchi eb' yajalil Israel chi'.

²³ Ix schaan sc'ol eb' viř yic Benjamin chi' sc'ulan icha ix alchaj chi'. Yuj chi' junjun eb' viř ix yic'b'at junjun eb' ix cob'estac chi' ayic van scharialvi eb' ix. Ix yic'anb'at eb' ix eb' viř d'a elar'chamel d'a schořab', ix sb'oanxiq'ue schořab' eb' viř chi' yic scajnaxi eb' viř ta'.

²⁴ Ařeja' juntzar'xo eb' viř yetisraelal eb' viř chi', ix meltzajpax junjun eb' viř d'a sluum yed' d'a spat.

²⁵ A d'a jun tiempoal chi' mantalaj sreyal eb' israel, junjun eb' sc'ulej icha tas snib'ej.

A Yab'ixal Ix RUT

Rut sb'i jun libro tic, yujto a d'ay syalcot yab'ixal jun ix ix scuchan Rut d'a stiempoal eb' juez. A ix Rut chi', aj Moab ix, yic'lajnac sb'a ix yed' jun viñ aj Israel. Ayic scham viñ yetb'eyum ix chi', vach' yutej spensar ix d'a ix yalib'. Yac'anoch sb'a ix aj choñab'il b'aj cajan ix yalib' chi'. Yac'anpaxoch sb'a ix d'a yol sc'ab' sDiosal ix yalib' chi', aton sDiosal Israel. Yuj sb'eyb'al ix chi', a jun viñ b'eyum och yetb'eyumoc ix. A jun viñ chi', ayto yuj sb'a viñ yed' viñ yetb'eyum ix chamnac chi', yujto icha chi' yalan sley eb' israel chi'. Yuj b'aj yic'nac sb'a ix yed' jun viñ chi', cannac ix d'a stzozal eb' smam yicham viñaj rey David. A pax ta' cotnac eb' smam yicham Jesús. Ayic scheclaj jun ix ch'oc choñab'il chi' d'a stzozal eb' smam yicham Jesús, ichato tz'ic'jichaari juntzarñoxo ch'oc nacional yed' juntzarñoxo anima ch'oc yilji. Ch'oxnab'il yaj ix Rut chi' to a mach syac'och sc'ool d'a Dios, sc'anab'ajan tas syala', chab'il yuuj. A Dios malaj sq'uexañil eb' anima d'a yol sat.

Ix b'at viñaj Elimelec'R'yed' yal yuninal d'a Moab

¹ Ayic ayoch eb' juez yajalil d'a choñab' Israel, ix javi jun nivan vejel d'a choñab' chi'. A d'a jun tiempal chi', ay jun viñ aj choñab' Belén d'a yol yic Judá, ix b'at cajnaj viñ yed' ix yetb'eyum yed' chavañ yuninal d'a yol yic Moab yuj jun vejel chi'. ²⁻⁴ A jun viñ chi', Elimelec sb'i viñ, axo ix yetb'eyum viñ, Noemí sb'i ix. Axo eb' viñ yuninal viñ chi', aton viñaj Mahlón yed' viñaj Quelión. Aj Efrata eb', Belén pax sb'i. Ix b'atcan cajan eb' d'a yol yic Moab chi'. Lajurñe' ab'il ix ec' eb' ta'. Yach'an ayec' eb' chi' ta', ix cham viñaj Elimelec yetb'eyum ix Noemí chi', ix can ix yed' chavañ eb' viñ yune' chi'. Ix lajvi chi', ix och yetb'eyum eb' viñ schavañil. Ix yic'laj sb'a eb' viñ yed' chavañ eb' ix aj Moab chi', jun ix scuch Orfa, axo junxo ix scuch Rut. ⁵ Axo ix aji, ix champax viñaj Mahlón yed' viñaj Quelión chi', yuj chi' ix can ix Noemí sch'ocoj, yujto ix cham eb' viñ yune' ix chi', ix champax viñ yetb'eyum ix.

Ix meltzaj ix Noemí yed' ix Rut d'a Belén

⁶ Axo ix yab'an ix Noemí chi' to ix oc'xi sc'ool Jehová d'a choñab' Israel, mañxalaj vejel ta'. ⁷ Yuj chi' ix meltzaj ix d'a Judá yed' chavañ eb' ix yalib' chi'. ⁸ Ayic van scot eb' ix d'a yoltac b'e, ix yalan ix d'a eb' ix yalib' chi' icha tic:

—A ticnaic, paxañec d'a spat e mam e nun. A Jehová ol och eyed'oc yujto vach'ñej ix eyutej e b'a d'ayin yed' d'a eb' viñ yune'. ⁹ Aocab' Jehová ol och eyed'oc yic ol ochxoc eyetb'eyum, vach'ñej ol aj eyajxiec' d'a e pat, xchi ix.

Ix tz'ub'anelta sti' eb' ix yalib' ix chi', ix syamanoch eb' ix yoq'ui. ¹⁰ Ix yalan eb' ix icha tic:

—Max oñ canlaj. Ol ori b'at ed'oc d'a a choñab' chi', xchi eb' ix.

¹¹ Ix yalanxi ix d'a eb' ix:

—Ex valib', paxañec d'a e pat. ¿Tasto val yuj tzex och tzac'an vuuj? Malaj vune' toxo tz'aji yic tzeyic'lan e b'a yed'oc. ¹² Yuj chi' ixiquec, paxañec d'a e pat. Yujto a in tic, chichim inxo, mañxo ol ochlaj vetb'eyum. Vach'chom sval ticnaic to a d'a jun ac'val tic ol och vetb'eyum, olto aljoc vune', ta xin chi, ¹³ ¿palta tom olto e tarñej sq'uib' eb' viñ, yic ol eyic'an e b'a yed' eb' viñ? ¿Tom yujñej e tarñvani, mañxo ol och eyetb'eyum? Maay ex valib', mañ ol yal-laj icha chi'. A in tic, victaxon yaj yaelal ix yac'cot Jehová d'a vib'arñ. Ol am in te cus eyuuj tato ol vila' to ol eyab' syail, xchi ix d'a eb' ix yalib' chi'.

¹⁴ Ix ochxi ijan eb' ix yoq'ui. Ix lajvi chi', axo ix Orfa ix tz'ub'ancanelta sti' ix, ix meltzaj ix. Axo pax ix Rut jun, ix canrěj ix yed' ix. ¹⁵ Ix yalanxi ix Noemí chi' d'a ix Rut chi' icha tic:

—Tzam ila' to a ix a mu' toxo ix pax ix d'a schořab' yed' d'a sdiosal, ixic pax a ach tic, xchi ix.

¹⁶ Ix tac'vi ix Rut chi' icha tic:

—Mař ach och ijan alan d'ayin yic tzach vactejcani. Yalrěj b'aj ol ach b'atoc, ol in b'atrěj ed'oc. A b'aj ol ach ajoc, ata' ol in aj pax ed'oc. A a chořab', a ol och in chořab'oc, a a Diosal, a ol ochpax in Diosaloc. ¹⁷ A b'aj ol ach chamoc, ata' ol in champaxoc, ata' ol in mucnajoc. Yac'ocab' in yaelal Jehová tato tzach vactejcani, masanto a chamel ol ic'an co pojan co b'a, xchi ix Rut chi'.

¹⁸ Axo ix yilan ix Noemí chi' to ay val och d'a sc'ol ix Rut chi' sb'at yed'oc, mařxalaj tas ix yal ix d'a ix. ¹⁹ Ix b'eyxicot eb' ix schavařil, masanto ix javi eb' ix d'a Belén.

Ayic ix javi eb' ix ta', masanil eb' anima ay ta' ix te sat sc'ol eb'. Ix yalan eb' ix ix icha tic:

—¿Mantoc a ix Noemí tic? xchi eb' ix.

²⁰ Yuj chi' ix tac'vi ix d'a eb' ix icha tic:

—Mařxo eyal Noemí d'ayin, palta Mara^{1.20} tzeyac' in b'iej, yujto a Dios Syal Yuj Smasanil, a' ix ac'an in yaelal. ²¹ Ayic ix in b'at d'a tic, mař jantacoc tas ay d'ayin, axo yic tzin meltzaj tic, mařxalaj jab'oc. Icha chi' ix el d'a sc'ool Jehová sjavi d'a vib'ař, ¿tasto val yuj tzeyal Noemí chi' d'ayin yujto toxo ix ja d'a vib'ař vab'an syail yuj Dios Syal Yuj Smasanil? xchi ix.

²² Ichaton chi' ix aj sjavi ix Noemí yed' ix Rut d'a Belén chi', spetoj eb' ix d'a yol yic Moab. A ix javi eb' ix chi', van val syamchajoch sjochhaj ixim cebada.

2

Ix xid'ec' ix Rut sic'oj jolom cebada

¹ Ay jun viř scuchan Booz, ayto yuj sb'a viř yed' viřaj Elimelec yetb'eyumcan ix Noemí chi'. Te b'eyum viř, nivan yelc'och viř d'a schořab' chi'.

² Ix yal ix Rut chi' d'a ix Noemí icha tic:

—Tzin tevi d'ayach, comonoc tzin a chab'ati, b'at vila' talaj ay b'aj van sjochhaj ixim cebada, talaj scha sc'ol eb' viř aj munlajel chi' tzin sic' jayeoc sjolom quic d'a spatitac eb' viř, xchi ix.

—Ixíc, xchi ix.

³ Ix b'at ix Rut chi' b'aj van sjochhaj ixim cebada chi', ix och ijan ix sic'an ixim scan yuj eb' viř sjochan ixim chi'. C'och'il val a jun munlajel b'aj ix c'och ix chi' yic viřaj Booz, aton jun viř ayto yuj sb'a yed' viř xilb'a Elimelec chi'.

⁴ Ayic van sic'an ixim ix, ix c'och viřaj Booz chi', spetoj viř d'a Belén. Ix yalan viř d'a eb' smunlajvum chi' icha tic:

—Aocab' Jehová ayoch eyed'oc, xchi viř.

—Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'ayach, xchi eb' munlajvum chi' d'a viř.

⁵ Ix sc'anb'an viř d'a viř ayoch yil eb' smunlajvum chi':

—¿Mach ay yic jun ix cob'es chi'? xchi viř.

⁶ Ix tac'vi viř:

—Aton jun ix aj Moab ix javi yed' ix Noemí. ⁷ Ix sc'an spermiso ix d'ayin yic tz'ec' ix d'a scal ixim jochb'ilxo, yic sic'anchari ixim scan yuj eb' munlajvum

1.20 **1:20** Noemí syalelc'ochi "te nib'ab'il". Axo Mara syalelc'ochi "c'a".

tic ix. Atax d'a q'uiriñib'alil ix javi ix, max och vaan ix sic'ancharañ ixim, ato val yic'an yip ix tic, xchi viñ.

⁸ Yuj chi', ix yalan viñaj Booz chi' d'a ix Rut chi' icha tic:

—Ach ix, ab' tas ol vala': Mañxo ach b'at a sic'charañ ixim cebada tic d'a yic junoxo mach, palta canañ yed' eb' ix in checab' tic. ⁹ A yed' eb' ix ol ach b'at b'aj sjochvi cebada eb' viñ in munlajvum tic. Toxo ix val d'a eb' viñ to malaj tas syal eb' viñ d'ayach. Ayic stacji a ti', syal ic'anelta a' uc' d'a yol ch'ub' b'aj syiq'uelta yic eb' viñ in munlajvum chi', xchi viñ d'a ix.

¹⁰ Ayic ix yab'an ix icha chi', ix em ñojan ix d'a sat luum, ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—¿Tas yuj te vach' tzutej a c'ool d'ayin, ina to a in tic ch'oc choñab'il in? xchi ix.

¹¹ Ix tac'vi viñ d'a ix icha tic:

—Yujto ix vab' masanil tas ix a c'ulej d'a ix alib' atax yic ix cham virt etb'eyum, ix actejcan a mam a nun yed' a choñab' b'aj aljinac ach, ix ach ja d'a co choñab' to mañ ojtacoctaxon tic. ¹² Aocab' Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic tz'ac'an spac d'ayach yuj tas ix a c'ulej chi', syac'an svach'c'olal d'ayach, aton co Diosal b'aj ix ach javi a col a b'a tic, xchi viñ.

¹³ Ix tac'vi ix icha tic:

—Mamin, ste tzalaj in c'ool yuj tas tzal tic d'ayin, te vach' tzutej a c'ool d'ayin vach'chom mañ in lajanoc yed' junoc eb' ix a checab' tic, xchi ix.

¹⁴ Ayic ix c'och yorail sva eb', ix yavtejcot ix Rut chi' viñ vael, ix yalañ viñ icha tic:

—Cotañ, va'añ qued'oc. Lab'ejem ixim a pan chi' d'a scal vinagre tic, xchi viñ.

Ix em c'ojan ix d'a stz'ey eb' munlajvum chi', ix yac'an ixim mayb'il cebada viñ d'a ix, yic sc'ux ix yed' svael chi'. Ix va ix masanto ix b'ud'ji ix, ayto maj lajvilaj yuj ix. ¹⁵ Ayic ix b'atxi ix sic'oj cebada chi', ix yalan viñaj Booz chi' d'a eb' viñ smunlajvum chi' icha tic:

—A ixim somchajb'at d'a scal ixim manojaxo yaj chi', syal sic'an ixim ix. Mañ eyac' q'uixvelal ix. ¹⁶ Syal eyactancan junjunoc ixim manojaxo yaj chi' yic sic'charañ ixim ix. Mañ e tumej ix, xchi viñ.

¹⁷ Axo yic vanxo yem c'u, ix yactan ix sic'an ixim, ix smac'anel ixim ix, ay am oxec almul ixim ix yic' ix. ¹⁸ Ix lajvi chi', ix meltzaj ix d'a yol choñab' chi', ix sch'oxan ix d'a ix yalib' chi' jantac ixim ix yic' ix. Yed'nac pax ixim mayb'il cebada chi' ix d'a ix yalib' chi', aton ixim maj lajvocljaj sc'uxan ix chi'.

¹⁹ Ix sc'anb'an ix yalib' ix chi' d'ay: ¿Mach ay yic b'aj ach xid'ec' chi'? ¿B'ajtil ix a sic' ixim cebada tic? Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a yib'añ jun mach vach' ix yutej sb'a chi' d'ayach, xchi ix.

Ix yalan ix Rut chi' icha tic:

—A jun viñ ay yic b'aj in xid'ec' chi', Booz sb'i viñ, xchi ix.

²⁰ Ix yalanxi ix yalib' ix chi' icha tic:

—Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a yib'añ viñaj Booz chi', yujto vach' syutej spensar viñ d'ayoñ a oñ pitzan oñ tic, icha yutejnc spensar viñ d'a eb' viñ co chamnac.

Ix yalanxi ix:

—A viñ chi' te ayto cuj co b'a yed' viñ, yuj chi' smoj ton scolvaj viñ d'ayoñ, xchi ix. ^{2.20}

²¹ Ix yalan ix Rut chi' icha tic:

—Ix yalpax viñ d'ayin icha tic: Syal a cotrej a sic' ixim, añej yed' eb' ix in checab' tic tzach b'ati, masanto ol lajvoc munlajel tic, xchi viñ d'ayin, xchi ix.

²² *Ix tac'vi ix yalib' ix chi': Vach' jun ach valib', vach' tato tzach b'atřej yed' eb' ix schecab' viřň chi', max ach b'atľaj d'a junocxo ch'oc, yic vach' malaj mach tzach tzuntzani, xchi ix.*

²³ *Yuj chi' ix b'atřej ix Rut yed' eb' ix schecab' viřňaj Booz chi', masanto ix lajvi sjochchaj ixim cebada yed' ixim trigo. Ayřejec' ix Rut yed' ix yalib' chi'.*

3

A svach'c'olal viřňaj Booz

¹ *Ay jun c'u ix yal ix Noemí d'a ix yalib' chi' icha tic:*

—Ach Rut, smoj tzin say junoc etb'eyum nu yic vach' tzalajc'olal tzach aji.

² *A viřňaj Booz, viřň ay schecab' eb' ix junřej ix ach munľaj chi' yed'oc, te ayto cuj co b'a yed' viřň. A d'a jun ac'val tic ol b'at viřň ac'ojel matz'il cebada. ³ A ticnaic, icha tic ol a c'ulej: B'iquel a b'a, tzac'aneč' perfume d'ayach, a a pichul vach' tzac'ochi, tzach b'at b'aj ayec' viřň chi', palta mař a comon ch'oxej a b'a ayic manto lajvi sva viřň. ⁴ Tořej tzila' b'ajľil tz'ec' jichan viřň svayi, slajvi chi' tzach ec' jichan d'a yoctac viřň, tzac'anq'ue sti' sc'u' viřň d'a yoctac chi' d'a ib'ař. Axo viřň ol alanoc tas ol a c'ulej, xchi ix Noemí chi'.*

⁵ *Ix tac'vi ix Rut chi' icha tic:*

—Ol in c'anab'ajej masaniľ tas ix al tic, xchi ix.

⁶ *Yuj chi' ix b'at ix b'aj smunľaj viřňaj Booz chi', ix sc'anab'ajej ix icha ix aj yalan ix yalib' chi'. ⁷ Ayic ix lajvi sva viřňaj Booz chi' yed' yuc'an a', te tzalajc'olal ix aj viřň. Ix lajvi chi' ix ec' jichan viřň svay d'a slac'anil b'aj cuřanec' ixim sat cebada chi'. Axo yic ix q'ue ac'val, te c'ojanc'olal ix aj sc'och ix Rut chi', ix yic'anchar sc'u' viřň ix d'a yoctac, ix ec' jichan ix svay ta'. ⁸ Axo d'a chimilac'val ix q'ue jucnaj viřň, ix sutmaj viřň b'aj vaynac chi', axo ix yab'an viřň to ay jun ix ix jichanec' d'a yoctac chi'.*

⁹ —¿Mach ach? xchi viřň.

—A in Rut in a checab' in. A ach tic, smoj tzach colvaj d'ayin, yujto te ayto uj a b'a yed' viřň vetb'eyum chamnac, xchi ix.

¹⁰ —Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'ayach. A ticnaic, ix nachajel vuuj chajľil to vach' a pensar, yujto tza nib'ej sb'inajcan viřň etb'eyum chamnac. Q'uinac to mař ichocta, syal ic'an a b'a yed' junocxo viřň to quelemto, vach'chom meb'a', ma b'eyum, ařej tato syal a c'ool, palta maj a c'ulej icha chi'. ¹¹ Mař ac' pensar, yujto a d'a yol co chořab' tic, ojtacab'ilxo to vach' a b'inaji, yuj chi' ol in c'anab'ajej masaniľ tas tzal tic. ¹² Yeltoni ayto vuj in b'a ed'oc, palta ayto val junxo viřň te ayto uj a b'a yed'oc d'a vichař. ¹³ Canař d'a tic d'a jun ac'val tic. Ato q'uič'an svala', tato scha sc'ol viřň chi' ach yic'an icha sleyal. Tato icha chi', vach' toni. Tato mař ol yal sc'ol viřň jun, svac' in ti' d'a yichař Jehová ach vic'ani. Vayař ticnaic, axo yic ol sacb'oc, ol ach paxoc, xchi viřň.

¹⁴ *Yuj chi' ix vaycan ix d'a yoctac viřňaj Booz chi' d'a jun ac'val chi'. Ayto sacb'i ix q'ue vaan ix, yujto ix yal viřň d'a ix to malajocab' mach tz'ľilani to ay junoc ix ix, ix ulec' b'aj smunľaj viřň chi'.*

¹⁵ *Ix yalan viřň d'a ix icha tic:*

—Iq'uel a xotil chi', tza pixan sřňi' c'apac, xchi viřň d'a ix.

Ayic yamb'il sřňi' c'apac xotil ix chi' yuuj, ix secanem ixim cebada viřň d'a yojľ, ay am vaqueoc almul ixim ix yaq'uem viřň. Ix schelanq'ue viřň d'a sjolom sjeňjab' ix, ix yic'anb'at ixim ix d'a chořab' chi'.

¹⁶ *Axo ix c'och ix d'a ix yalib' chi', ix sc'anb'an ix:*

—¿Tas ix a c'ulej nu? xchi ix.

Ix yalan ix Rut chi' tas ix yal viřňaj Booz chi' icha tic:

¹⁷—A masanil ixim cebada tic ix yac' viñ d'ayin. Ix yalanpax viñ to max yal in javi d'ayach tato malaj jab'oc tas ved'nac, xchi ix.

¹⁸Ix yalan ix yalib' ix chi':

—A ticnaic jun nu, tarivej tas ol ajelc'och jun tic. Mañ ol ec' tiempo yuj viñ. Ol sb'o yaj viñ ticnaic, xchi ix d'a ix Rut chi'.

4

Ix yic'laj sb'a viñaj Booz yed' ix Rut

¹Axo yic ix sacb'i, ix b'at em c'ojan viñaj Booz chi' d'a sti' spuertail choñab' b'aj smolb'ejtaxon sb'a eb' anima. Junanto val rato chi', ix elul viñ te ayto yuj sb'a yed' viñ xilb'a Elimelec chi', aton jun viñ ix yal viñaj Booz chi' d'a ix Rut.

Ix yalan viñaj Booz chi' d'a viñ:

—Ochañ vaan to ol oñ lolon jab'oc, xchi viñ.

Ix sc'anab'ajej viñ chi' yoch vaan, ix em c'ojan viñ. ²Ix lajvi chi' ix yavtancot lajuñvañ eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' viñaj Booz chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ to tz'em c'ojan junoc rato eb' viñ yed' viñ. Ix em c'ojan eb' viñ b'ian. ³Ix yalan viñaj Booz chi' d'a viñ ayto yuj sb'a yed' eb' chi' icha tic:

—A ix Noemí ix meltzajxicot d'a Moab, snib'ej ix schoñel jab'oc slum viñ cuc'tac xilb'a Elimelec. ⁴Yuj chi' sval d'ayach talaj tza manel luum. Tato tzic' luum, d'a val yichañ eb' testigo tic yed' eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' tic, tzalancani to tzic' luum. Yujto a ach tic smoj ic'an luum. Tato max a mancan lum jun, al d'ayin ticnaic, yujto a in tic schab'ilxo macañ vaji, malaj junocxo syal smanan luum, xchi viñaj Booz chi'.

Ix tac'vi viñ ayto yuj sb'a yed' viñaj Elimelec chi' icha tic:

—Ol in man luum, xchi viñ.

⁵Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Booz chi' tas yaji:

—A ticnaic jun, tato tza mancanel lum d'a ix Noemí chi', yovalil tzic' ix Rut aj Moab, ix yetb'eyumcan viñ xilb'a Mahlón, yic vach' ol b'inajcan viñ yetb'eyum ix chi' d'a luum, xchi viñ.

⁶Ayic ix yab'an jun chi' viñ, ix yalan viñ:

—Tato icha chi' yaji, max yal-laj in manan luum. Ay talaj tz'ic'an in mach'en yuuj. Tato tza nib'ej tza mancanel lum a ach tic, syal a manan luum, svac' in derecho tic d'ayach, xchi viñ.

⁷(A sb'eyb'al eb' israel d'a jun tiempoal chi', tato ay junoc mach ay yalan yic smanani syal yac'ancan b'aj ay yalan yic chi' d'a junocxo mach. Ayic sb'o jun lolonel chi', a sb'eyb'al eb' to a jun mach max manancan chi', syiq'uel junoc xañab' ayochi, syac'an d'a viñ smanancan chi', ch'oxnab'il tz'ajcani.)

⁸Yuj chi' ix yal viñ sc'ab' yoc viñaj Elimelec chi' d'a viñaj Booz chi':

—Mancanel luum, xchi viñ.

Ix lajvi chi' ix yic'anel jun xañab' viñ, ix yac'ancanb'at viñ d'a viñaj Booz chi'. ⁹Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Booz chi' d'a eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' yed' jantac eb' ayec' chi':

—E masanil, testigo tzex ajcan ticnaic to a in tzin mancanel lum d'a ix Noemí, aton slum viñaj Elimelec, lum yic viñaj Quelión, lum yic viñaj Mahlón. ¹⁰Añejtona' testigo tzex ajpaxcani to ol vic'can ix Rut aj Moab vetb'eyumoc, aton ix yetb'eyumcan viñaj Mahlón, yic ol b'inajñejcan viñ d'a sluum chi' yed' d'a co cal a oñ ayto cuj co b'a yed' viñ yed' d'a yol co choñab' tic. Yuj chi' testigo tzex ajcan d'a jun lolonel tic, xchi viñ.

¹¹Ix tac'vi eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' yed' masanil eb' ayec' chi' icha tic:

—Testigo tzoñ ajcani. A ix ix tz'ochcan d'a yol a pat chi', aocab' Jehová ol ac'an elc'och ix icha ix Raquel yed' ix Lea b'aj cotnac quiñtilal a oñ israel oñ tic. Añejtona' a ach pax tic, nivanocab' tz'aj a b'inajcan d'a yol yic Efrata, aton choñab' Belén tic. ¹²Tzjztumocab' uninal ol yac' Jehová yed' ix, q'uib'ocab'ñej sb'isul iñtilal yed' ix, icha ix aj sq'uib'chañ yirñtilal viñaj Fares, aton viñ yuninal viñaj Judá yed' ix Tamar, xchi eb'.

¹³Icha chi' ix aj yic'an ix Rut chi' viñaj Booz chi'. Ix lajvi chi', ix vay viñ yed' ix, axo Jehová ix ac'an svach'c'olal d'a ix, ix scuchanoch yune' ix, ix alji jun svinac unin ix.

¹⁴Ix yalan eb' ix ix d'a ix Noemí chi' icha tic:

—Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová, yujto toxo ix yac' jun iachiquin ilumaloc. Nivanocab' ol aj sb'inaj d'a scal choñab' Israel. ¹⁵Aocab' viñ ol och yipoc a c'ool yed' ach yilani ayic ol ach chichimaxoc, yujto yune' viñ ix alib' tic. Aton ix tzach xajanani, ec'b'al yelc'och ix d'a yichañ ichato ay ucvañoc une' ix il sat, xchi eb' ix.

¹⁶Ix lajvi chi', ix schelang'ue viñ unin chi' ix Noemí chi', axo ix ix ilan q'uib' viñ. ¹⁷Ayic ix yilan eb' ix cajan d'a slac'anil ix chi', ix yalan eb' icha tic:

—Ichato ix alji yune' ix Noemí, xchi eb' ix. Obed ix yac' eb' ix sb'iej, aton viñ smam viñaj Isaí, smam viñaj rey David.

Eb' smam yicham viñaj Rey David

¹⁸⁻²²Aton eb' smam yicham viñaj rey David d'a stzlolal tic, tz'el yich d'a viñaj Fares, viñaj Hezrón, viñaj Ram, viñaj Aminadab, viñaj Naasón, viñaj Salmón, viñaj Booz, viñaj Obed, viñaj Isaí, aton viñ smam viñaj David chi'.

A Ch'añ B'ab'el Libro SAMUEL

A viñaj Samuel slajvub' juez yaj viñ. A viñ b'ab'el yaj d'a scal eb' schecab' Dios, te nivan yelc'och viñ d'a scal eb' yetisraelal. A jun b'ab'el libro b'aj ayoch sb'i viñ tic, a tz'alancot tas ajnac yec' tiempo yuj eb' juez yed' tas ajnac yoch eb' israel d'a junñej choñab'il d'a yalañ smandar jun viñ rey sic'b'iloçh yuj Dios. A viñaj Samuel schecab' Dios ac'annacoch viñaj Saúl reyal. Ay oxvañ eb' viñ vinac nivan yelc'och sb'inaj d'a jun libro tic: Aton viñaj Samuel, viñaj Saúl yed' viñaj David. A uque' b'ab'el capítulo tz'alancot yuj eb' smam yicham viñaj Samuel yed' b'aj aljinac viñ yed' tas ajnac yoch viñ d'a yopisio scuchb'an eb' yetisraelal.

Axo d'a capítulo 8 masanto d'a 15, ata' syal tas ajnac yac'an reyal viñaj Saúl chi'. Axo d'a capítulo 16 masanto d'a 30, ata' syalcot tas ajnac sjuvi spensar viñaj Saúl chi' yed' jantac yaelal javinac d'a yib'añ viñ. Syalanpax tas ajnac spechji b'eyec' viñaj David yuj viñaj Saúl chi'. Yuj chi' xid' yac'nacoch sb'a viñaj David chi' d'a scal eb' filisteo. Axo d'a slajvub' capítulo, syala' tas ajnac scham viñaj Saúl yed' eb' yuninal d'a jun oval d'a vitzal Gilboa. Vach'chom a Dios ac'annac jun sreyal eb' israel yuj spactzitan tas sc'an eb' d'ay, palta maj actajcan eb' yuuj, yujto aton val Rey yaj d'a eb'.

Ix ac'ji jun yune' ix Ana yuj Dios

¹ A d'a choñab' Ramataim, d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín, ata' cajan jun viñ scuch Elcana, yuninal viñaj Jeroham, yixchiquin viñaj Eliú. A viñaj Eliú chi' yuninal viñaj Tohu, yixchiquin viñaj Zuf. ² A viñaj Elcana chi', chavañ yetb'eyum viñ, jun ix scuch Ana, axo junxo ix scuchan Penina. A ix Penina chi', tzijtum yune' ix, axo ix Ana chi', malaj junoc yic ix. ³ Junjun ab'il sb'at viñaj Elcana chi' d'a Silo yic syac'an silab' viñ, yic tz'ochpax viñ ejmelal d'a Jehová Yajal d'a Smasanil. Ata' ayoch chavañ yuninal viñaj sacerdote Eli sacerdoteal yed' smam chi', aton viñaj Ofni yed' viñaj Finees.

⁴ Ayic sjavi sc'ual yic b'at yac'an silab' viñaj Elcana chi', syac' noc' silab' chi' viñ d'a ix Penina chi' yed' d'a eb' yuninal, aton jantac smoj yac'jitaxon d'a eb'.

⁵ Axo pax ix Ana chi', te xajan ix yuj viñ, yuj chi' te vach' noc' chib'ej tz'ac'ji d'a ix, vach'chom malaj yune' ix syac' Jehová. ⁶ Te chuc syal ix Penina chi' d'a ix Ana chi', yic syac'an cus sc'ool ix ix yujto malaj yune' ix syac' Jehová.

⁷ Ichañej chi' syutej sb'a ix d'a ix Ana chi' ayic xid'ec' eb' d'a junjun ab'il d'a scajñub' Jehová, ste b'uchvaj ix Penina chi' d'a ix Ana chi'. Ste oc' ix Ana chi', mañxalaj sgan ix sva'i. ⁸ Yuj chi', sc'anb'an viñaj Elcana chi' d'a ix icha tic: Ana, ¿tas yuj tzach oq'ui, maxtzac ach vapax yuj cusc'olal? ¿Tom mañ vach'oc vaj ed'oc d'a yichañ lajuñvañoc une'? xchi viñ d'a ix.

⁹ A junel ayic ayec' eb' d'a Silo chi', ayic ix lajvi sva eb', ix q'ue vaan ix Ana chi', ix b'at ix d'a scajñub' Dios. A d'a yol sti' scajñub' Dios chi', ata' c'ojanem viñaj sacerdote Eli d'a jun sc'ojñub'. ¹⁰ Ayic ix c'och ix ta', ix te oc' ix sic'lab'il, ix syamanoch ix slesalvi d'a Jehová. ¹¹ Ix yac'an sti' ix d'ay icha tic: Mamin Jehová, Yajal Ach d'a Smasanil, tato smoj val ilanoch in cusc'olal a in a checab' in tic, tato tzin a nacoti, comonoc tz'el val d'a a c'ol ac'an junoc vune' vinac unin. Svac'can d'ayach d'a junelñej, max joxjiel-laj xil sjolom, yic scheclajeli to ic yaji, xchi ix.

¹² Te junip ix lesalvi ix d'a yichañ Jehová, yuj chi' ix och q'uelan viñaj Eli chi' d'a sti' ix. ¹³ Mañ chaañoclay slesalvi ix, añej d'a spensar ix slesalvi d'a

Jehová, toñej tz'ib'xi sti' ix, a snaan viñaj Elí chi' to uc'um añ ix. ¹⁴ Ix yalan viñ:

—¿Tom mañxo ol el jab'oc añ añ d'a a sat? Actejxo uc'an añ, xchi viñ.

¹⁵ —Maay mamin, mañ in uc'umoc añ, malaj tas ix vuc'u', to ay val in cusc'olal tzul val d'a yichañ Jehová. ¹⁶ Mañ a na' to chuclaj tas tzin c'ulej d'a tic, ayxo tiempo in cajvi in lesalvi yuj jun vilc'olal tic, xchi ix.

¹⁷ Ix yalan viñaj Elí chi' d'a ix:

—Paxañ d'a junc'olal, aocab' Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic ol ac'an d'ayach tas ix a c'an chí' d'ay, xchi viñ.

¹⁸ —Yuj val dios d'ayach, comonoc vach' tzin can d'a a sat, xchi ix.

Ix lajvi chi' ix meltzaj ix, ix jax ix b'aj ayec' eb' chi', ix va ix d'a tzalajc'olal, mañxalaj yilc'olal ix. ¹⁹ Axo d'a junxo c'u ayic ix sacb'i, ayic ix lajvi yochcan eb' ejmelal d'a Jehová, ix meltzaj eb' d'a spat d'a Ramá. Ayic ix vay viñaj Elcana chi' yed' ix Ana chi', ix nachajcot slesal ix yuj Jehová. ²⁰ Ix scuchcanoch yune' ix. Axo yic ix c'och stiempoal yalji yune' ix chi', vinac unin ix alji, ix yac'an ix scuch Samuel, yujto ix yab' Dios tas ix in c'an d'ay, xchi ix.^{1.20}

²¹ Ix c'ochpax sc'ual sb'atxi viñaj Elcana yed' eb' ix yetb'eyum yed' eb' yuninal d'a choñab' Silo, ichataxon sc'ulej viñ d'a junjun ab'il, yic b'at yac'an silab' viñ tac'vab'il yuuj yac'an d'a Jehová icha sleyal. ²² Maj b'atljaj ix Ana chi' yed' eb', ix yalan ix d'a viñ yetb'eyum chi' icha tic:

—Mañ ol in b'atljaj, masanto ol el viñ unin tic d'a yim, ichato chi' ol in b'atoc. Svic'ancanb'at viñ, svac'ancan viñ junelñej d'a Jehová, xchi ix.

²³ Ix tac'vi viñaj Elcana chi' icha tic:

—Vach' toni tato vach' tza na'. Canañ yed' viñ masanto ol el viñ d'a yim chi'. Aocab' Jehová tz'och ed'oc yic tz'elc'och b'aj ix ac' a ti' d'ay, xchi viñ.

Yuj chi' ix can ix yed' viñ unin chi', ix sq'uib'tzitan viñ ix, masanto ix el viñ d'a yim. ²⁴ Ayic maxtzac chunilaj viñ unin chi', yuneto viñ ix yic'anb'at viñ eb' d'a scajñub' Jehová d'a Silo chi'. Ix yic'anb'at jun noc' quelem vacax eb' oxo' ab'il sq'uinal^{1.24} yed' jun arroba ixim trigo yed' jun tz'uum ayem vino d'a yool. ²⁵ Ix lajvi chi' ix smilancham noc' vacax chi' eb' silab'il, ix yac'ancan viñ unin chi' eb' d'a yol sc'ab' viñaj sacerdote Elí. ²⁶ Ix yalan ix Ana chi' icha tic:

—Ac' nivanc'olal d'ayin mamin, a in ton tic ulnac in ec' d'a a tz'ey d'a junel, ayic in lesalvinac d'a Jehová. ²⁷ Aton viñ unin tic in c'annac d'a Jehová, axo ix ac'an d'ayin. ²⁸ Axo ticnaic tz'el d'a in c'ool, svac'ancan viñ d'a Jehová. Yacb'an pitzan viñ, yic Jehová yaj viñ, xchi ix.

Ix lajvi chi' ix em cumnaj eb' ejmelal d'a yichañ Jehová.

2

A slesal ix Ana

¹ Ix lesalvi ix Ana, ix yalan ix icha tic:

Ste tzalaj val in c'ol d'a Jehová. A' ix ac'an vip. Ayxo tas syal valan d'a eb' ayoch ajc'olal d'ayin, yujto a Jehová ix och ved'oc. Yuj chi' tzin tzalaj val ticnaic.

² Malaj junoc mach lajan svach'il yed' Jehová co Diosal. Malaj junocxo mach syal oñ scolan icha co Diosal chi'.

1.20 **1:20** A Samuel syalelc'ochi "C'anb'il d'a Dios". 1.24 **1:24** Ay junxo copia tz'alani to oxvati noc' vacax chi', palta tato scala' to junñej noc' vach' tz'aj schaan sb'a yed' versículo 25.

- ³ Mařixa mach syal yic'anchara sb'a, malaj mach syal ac'umtac syutej sb'a syalani, yujto a Jehová yojtac smasanil. A tzoř ch'olb'itan junjun ori d'a tastac sco c'ulej.
- ⁴ A Jehová sc'occhitanb'at sjul-lab' eb' te jelan. A' tz'ic'anchara eb' emnaquil syutej sb'a.
- ⁵ A mach syac' sobre svael d'a yalařtaxo, axo ticnaic smunlaj yuj jab'oc svael. A mach ix ab'an syail vejel, axo ticnaic b'ud'an sc'ool. A ix ix max unevitaxonlaj, axo ticnaic, ayxo ucvař yune' ix. Axo pax ix tziřtum unin ix yunej, axo ticnaic mařixalaj yune' ix.
- ⁶ A d'a Jehová scot chamel yed' pax q'uinal. A Jehová tzoř ac'ancanem b'aj tz'emcan junoc chamnac, ařeja' tzoř ic'anpaxq'ueta.
- ⁷ A Jehová tz'ac'an meb'ail, syac'anpax b'eyumal, tzoř yiq'uemi, tzoř yic'anpaxchara.
- ⁸ A Jehová tz'ic'anchara eb' meb'a' d'a sat luum, sic'anq'ue vaan eb' c'anum tumin d'a scal c'alem, yic tz'em c'ojan eb' d'a scal eb' nivac yajal, tz'och eb' d'a nivac opisio. A Jehová ix b'oanem yich jun yolyib'ařiq'uinal tic, axo d'a yib'ař ix sb'oem lum luum tic.
- ⁹ A Jehová stařivan eb' yico' b'ajtac tz'ec' eb', axo eb' anima te chuc, scan eb' d'a cal q'uic'alg'uinal. Malaj mach syal yac'an ganar d'a yol yico'.
- ¹⁰ A satanel eb' ayoch ajc'olal d'ay, ato d'a satchara smac'vajcot c'u d'a yib'ař eb'. A Jehová sch'olb'itan masanil yolyib'ařiq'uinal tic. A tz'ac'an spoder viř rey sic'b'ilel yuuj, tz'ic'jichara viř yuuj, xchi ix.
- ¹¹ Ix pax viřaj Elcana d'a spat d'a Ramá, ix can viř unin chi' yac' servil Jehová d'a yol sc'ab' viřaj sacerdote Eli.

A schucal eb' yuninal viřaj Eli

¹² A eb' viř yuninal viřaj Eli chi', te chuc sb'eyb'al eb' viř, malaj yelc'och Jehová d'a eb' viř, ¹³ malaj pax yelc'och slejal yic sacerdoteal d'a eb' viř. Ayic syac'an silab' eb' anima, sc'och eb' viř schecab' eb' viř sacerdote chi' yed' q'uen nivac tenedor ayic van staji noc' chib'ej d'a yol chen. ¹⁴ Syac'anem q'uen eb' viř d'a yol chen chi'. A jantac noc' chib'ej sq'ueta yuj eb' viř d'a q'uen, syic'b'at noc' eb' viř d'a eb' viř sacerdote chi'. Icharař chi' syutej masanil silab' eb' yetchořab' eb' viř sc'och yac' silab' d'a Silo chi'. ¹⁵ Ařeja' ayic manto řusjitz'a xepual noc' silab', sc'och jun schecab' eb' sacerdote chi'. Syalan d'a mach van yac'an jun silab' chi': Ac' jab'oc noc' chib'ej tic d'ayin, to ol in b'ol noc' schi viř sacerdote, yujto mař ol schalaj noc' tz'ařb'ilxo viř d'ayach, palta a noc' yaxto, xchi jun checab' chi'. ¹⁶ Tato stac'vi eb' anima chi', syalan eb': Tařivej ato ol tz'ab'at xepual noc', ichato chi' ol yal ic'anb'at jantac tza nib'ej, tato xchi eb', stac'vi jun checab' chi': Maay, yovalil tzac' noc' d'ayin val ticnaic, tato maay, ol in toq'uec' noc' d'ayach, xchi jun checab' chi'. ¹⁷ Yuj chi', te nivan smul chavař eb' viř sacerdote chi' tz'och d'a Jehová, yujto malaj yelc'och ofrenda tz'ac'ji chi' d'ay d'a sat eb' viř.

¹⁸ Axo pax viřaj yune' Samuel, ayoch schaleca viř nab'a lino, yic syac'an servil Jehová viř. ¹⁹ A ix snun viř unin chi', a d'a junjun ab'il sb'oan jun spichul viř ix, jucan syutej ix. Axo yic sb'at ix yed' viř yetb'eyum chi' d'a Silo chi' yic b'at yac'an silab' eb' d'a junjun ab'il, syic'anb'at jun spichul viř chi' ix. ²⁰ Yuj chi', ix yal vach' lolonel viřaj Eli d'a yib'ař viřaj Elcana yed' ix Ana chi', ix yalan viř icha tic: Yac'ocab' uninal Jehová yed' ix etb'eyum tic sq'uexuloc viř unin ix yac' ix d'a Jehová, xchi viř. Ix lajvi chi', ix meltzaj eb' d'a spat. ²¹ Axo Jehová, ix ac'an svach'c'olal d'a ix Ana chi'. Ix alji oxvař svinac unin ix yed' chavař ix unin. Axo pax viřaj Samuel, van sq'uib' viř d'a scajnuv' Jehová.

²² Te icham vinacxo viñaj Elí chi', ix yab' viñ tas van sc'ulan eb' viñ yuninal viñ chi' d'a eb' choñab' israel. Ix vay eb' viñ yed' eb' ix ix stañvan sti' mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. ²³ Yuj chi, ix yal viñ d'a eb' viñ yuninal chi' icha tic: Masanil eb' anima tic syal eb' d'ayin tastac chucal tze c'ulej. ¿Tas yuj icha chi' tzeyutej e b'a? ²⁴ Maay ex vuninal, te chuc tas syal eb' schoñab' Jehová tic d'a eyib'añ yuj tas tze c'ulej chi'. ²⁵ Tato ay junoc mach tz'och smul d'a junoc yetanimail, tzato yal scolvaj Dios yed'oc. Palta tato ay junoc mach tz'och smul d'a Jehová, ¿mach ol colanoc? xchi viñaj Elí chi'. Malaj jab'oc yelc'och tas ix yal viñ smam eb' viñ chi' d'ay, yujto toxo ix sna' Jehová to ol cham eb' viñ.

²⁶ Axo pax viñaj yune' Samuel chi', van sq'uib' viñ, vach' tas sc'ulej viñ d'a sat Jehová yed' pax d'a eb' anima.

²⁷ A d'a jun tiempoal chi', ix c'och jun schecab' Dios d'a viñaj Elí chi', ix yalani: Icha tic yalan Jehová: Ayic ayec' eb' a mam icham d'a Egipto, ayic van yac'an servil viñ sreyal Egipto chi' eb', in ch'oxnac in b'a d'a eb' chajtl vaji. ²⁸ A d'a scal masanil eb' yirñtilal Israel, ata' ix ex in siq'uelta, yic tzex och sacerdotéal d'ayin, tze rñsantz'a incienso d'a yib'añ valtar, tzeyac'anoch e chaleca yic e sacerdotéal yic tzex javi d'a vichañ. Ix vac'anpax juntzañ ofrenda sva eb' e mam eyicham chi', aton juntzañ srñstuz'a eb' yic tzin yic'ancharñ. ²⁹ ¿Tas yuj malaj yelc'och juntzañ silab', ma ofrenda tic d'a yol a sat to a in tzin chec yac' eb' d'a in cajñub'? ¿Tas yuj axoñej eb' viñ uninal chi' tzic'charñ d'a vichañ, tzeyac'an b'aq'uechb'oc e b'a yuj svach'il yofrenda eb' in choñab' syac' d'ayin? ³⁰ Vach'chom a in Jehová sDiosal in Israel ix vala' to a ex yed' eb' irñtilal d'a b'aq'uñ tzin eyac'ñej servil d'a in cajñub', axo ticnaic a in svala' to mañxo ichocta ol ajoc, yujto a mach ay yelc'och d'a sat, a eb' chi' ay yelc'och d'a in sat. Axo eb' tzin paticaneli, malaj yelc'och eb' d'a in sat, a in Jehová in sval jun tic. ³¹ Van sjavi sc'ual to ol vac' tzapanb'oc a q'uinal yed' eb' yirñtilal eb' a mam icham, mañxa junoc eb' irñtilal chi' ol och icham animail. ³² Ol ach cusoc, ol chichon a c'ool ayic ol ilan tas vach' ol in c'ulej d'a eb' etisraelal, palta mañxa b'aq'uñ ay junoc irñtilal ol och icham animail. ³³ Ayto junoc irñtilal olto can yil valtar, yic ol cus sc'ol yilani, axo masanil juntzañxo eb' toto ol aljoc, quelemtac eb' ol miljoccham eb'. ³⁴ A jun tic ch'oxnac eb' ol aj d'ayach to ol elc'och tas van valan tic, a eb' viñ uninal, aton viñaj Ofni yed' viñaj Finees, junñej c'ual ol cham eb' viñ schavañil. ³⁵ Ol vac'och junxo sacerdoté, to tz'acan ol sc'anab'ajej tas tzin nib'ej, ol vac'an najñilax yopisio yed' eb' yirñtilal, ol vac'anoch yopisio yed' jun rey ol in siq'ueli. ³⁶ Yuj chi', a masanil eb' irñtilal olto canoc, ol javoc eb', ol em cuman eb' d'a yichañ jun sacerdoté chi', yic sc'anan jab'oc stumin eb', ma jab'oc span eb'. Ol sc'anan jab'oc smunlajel eb' d'a viñ sacerdoté chi', yic syac' ganar jab'oc svael eb', xchi Jehová, xchi jun checab' chi' d'a viñaj Elí chi'.

3

Ix avtaj viñaj Samuel yuj Jehová

¹ A viñaj Samuel quelemxo viñ, arñaja' smunlaj viñ d'a scajñub' Jehová d'a yalañ smandar viñaj sacerdoté Elí. A d'a jun tiempoal chi' nib'ab'il slolonel Jehová, yujto mañ monoc sch'ox sb'a d'a junoc mach d'a vayichal. ² Axo viñaj Elí chi' van yixtax yol sat viñ, maxtzac yal-laj yilan viñ. Ay jun ac'val ayic vaynac viñ d'a yol scuarto, ³ axo viñaj Samuel chi' svay d'a junxo scuarto d'a slac'anil cajñub' b'aj ayec' te' scaxail strato Jehová Dios. Ayic ayto sach'i, ayto och sc'ac'al candil, ⁴ ix avaj Jehová d'a viñaj Samuel chi', ix yalani:

—Samuel, xchi.

—Oy, xchi viři.

⁵ Ix b'at lemnaj viři b'aj ayec' viřtaj Elí chi', ix yalan viř:

—Ina in tic, ¿tas yuj tzin avtej? xchi viř.

—Malaj in tzach vavtej, ixic b'at ec'anxi jichan, xchi viřtaj Elí chi'.

Ix b'at ec'xi jichan viři b'aj vaynac chi'. ⁶ Ix avajxi Jehová d'a viř:

—Samuel, xchi.

Ix q'uex van viři, ix b'atxi viři b'aj ayec' viřtaj Elí chi', ix yalanxi viř:

—Ina in tic, ¿tas yuj tzin avtej? xchi viř.

—Ach vuninal, malaj ach tzach vavtej. B'at vayarixi, xchi viřtaj Elí chi'.

⁷ A viřtaj Samuel chi' manto yojtacoc Jehová viři, yujto manta b'aj slolon juneloc d'a viř. ⁸ Axo d'a yoxelal ix avajxi Jehová d'a viř, ix q'uex vaan viř, ix b'atxi viř b'aj ayec' viřtaj Elí chi':

—Ina in tic, yujto a ach tic tzin avtej, xchi viř.

Ichato chi' ix nachajel yuj viřtaj Elí to a Jehová tz'avtan viř quelem chi'. ⁹ Ix yalan viřtaj Elí chi' d'a viř icha tic:

—Ixic, b'at ec'ařixi jichan. Tato ay mach tzach avtan junelxo, tzach tac'vi icha tic: Lolonař Mamin, tic svab' a in a checab' in tic, xa chi, xchi viřtaj Elí chi'.

Yuj chi', ix b'at ec'xi jichan viři b'aj vaynac chi'. ¹⁰ Ix c'och Jehová d'a slac'anil viř, ix avaj d'a viř icha ix aj yavtan viř d'a juntac el chi', ix yalani:

—Samuel, Samuel, xchi.

—Lolonař Mamin, tic svab' a in a checab' in tic, xchi viřtaj Samuel chi'.

¹¹ Ix yalan Jehová d'a viř icha tic:

—Ay jun tas ol in c'ulej d'a chořtab' Israel tic, ol te somchajchaar eb' anima yab'ani. ¹² A d'a jun c'u chi', ol elc'och masanil ix valcan d'a yib'ař viřtaj Elí yed' masanil yiřtilal. ¹³ Toxo ix val yab' viř to ol vac' syaelal eb' yiřtilal viř d'a junelreje, yujto yojtacxo viř tas chucal sc'ulej eb' viř yuninal viř chi', ix in spatiquejel eb' viř a in Dios in tic, palta maj scach jab'oc eb' viř yuninal viř chi'. ¹⁴ Yuj chi' ix vac' in ti' to a eb' yiřtilal viřtaj Elí chi', malaj junoc silab', ma junoc ofrenda syal stupanel smul eb', xchi d'a viř.

¹⁵ Ix ec'xi jichan viřtaj Samuel chi', axo yic ix sacb'i, ix sjacan scajnuv' Jehová viř. Ix xiv viř yalan juntzař chi' d'a viřtaj Elí chi'. ¹⁶ Palta ix avtaj viř yuj viřtaj Elí chi', icha tic:

—Samuel, xchi viř.

—Ina in tic, xchi viř.

¹⁷ Ix sc'anb'an viřtaj Elí chi' d'a viř icha tic:

—¿Tas ix yal Jehová d'ayach? Elocab' d'a a c'ool to malaj junoc tas ol a c'ub'ejel d'ayin. Aocab' Jehová chi' ol ac'an a yaelal tato ay junoc ol a c'ub'ejel d'ayin, xchi viř.

¹⁸ Ix yalan viřtaj Samuel smasanil d'a viř, malaj val jab'oc tas to maj yal viř. Ix yalan viřtaj Elí chi' icha tic:

—A val Jehová ix alani, elocab' c'och tas vach' d'a sat, xchi viř.

¹⁹ Yacb'an van sq'uib' viřtaj Samuel chi', a Jehová ayřejojch yed' viř. Masanil lolonel syal viř tz'elřejc'ochi. ²⁰ Yuj chi', masanil eb' anima d'a yol smach'en Israel, syalelc'ochi scot d'a Dan masanto d'a Beerseba, ix nachajel yuj eb' to a viřtaj Samuel chi' yel schecab' ton val Jehová yaj viř. ²¹ Ix sch'oxřejsb'a Jehová chi' d'a viř d'a Silo, ix lolon d'a viř.

4

1 Ayic slolon viŕtaj Samuel chi', axo masanil eb' choŕiab' smaclej val eb' yab'i.

Ix ic'jib'at te' scaxailtrato Dios

A d'a jun tiempoal chi' ix smolb'ej sb'a eb' filisteo, yic syac'an oval eb' yed' eb' israel, ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a Afec. Yuj chi' ix smolb'ejpax sb'a eb' israel chi', ix och eb' smac sat eb', ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a slac'anil Eben-ezer. 2 Ix sb'oanoch sb'a eb' filisteo chi' d'a yichañ eb' israel chi' yuj yac'an oval eb'. Ix ac'ji ganar eb' israel yuj eb', ay am 4 miloc eb' ix chami. 3 Ayic ix jax eb' israel d'a scampamento, ix yalan eb' yichamtac vinaquil choŕiab': ¿Tas val yuj ix oŕ yac'och Jehová d'a yol sc'ab' eb' filisteo tic? B'at quiq'uec te' scaxailstrato Jehová ayec' d'a Silo, yic vach' sb'at Jehová qued'oc d'a oval, tzoŕ colji yuj d'a eb' ajc'ol chi', xchi eb'.

4 Yuj chi' ix yac'b'at juntzaŕ checab' eb' d'a Silo yic b'at yic'ancot te' scaxailstrato Jehová Yajal d'a Smasanil eb', aton jun sch'ox stziquiqual d'a snaŕal chavaŕ querubin d'a yib'aŕi te' caxa chi'. Ayic ix yic'ancot te' caxa chi' eb', tzac'anoch viŕtaj Ofni yed' viŕtaj Finees yuninal viŕtaj Elí d'a spatic te'. 5 Ayic ix c'och te' d'a scampamento eb', ix te tzalaj eb' smasanil, ix ib'xi val lum luum yuj yel yav eb'.

6 Ayic ix yab'an eb' filisteo yel yav eb' chi' d'a tzalajc'olal, ix yalan eb': ¿Tas yuj ste avaj eb' hebreo d'a scampamento? xchi eb'. Axo ix yab'an eb' to a te' scaxailstrato Jehová chi' ix c'ochi. 7 Ix te xivq'ue eb', ix yalan eb' d'ay junjun: Ix c'och sDiosal eb' d'a yol scampamento, ¿tas ol aj ticnaic? Ob'iltac oŕi. Mantalaj b'aj tzuji jun tic d'ayoŕi. 8 Ob'iltac oŕi, ¿mach ol oŕi colan d'a juntzaŕ dios te ay smay chi'? Aton eb' ix satanel eb' aj Egipto d'a tz'inan luum yed' juntzaŕ yaelal. 9 A ticnaic jun, co tec'b'ejec co b'a, caq'uec val quip cac'an oval, yic vach' max oŕi can d'a yol sc'ab' eb' hebreo tic icha ix aj eb' d'a yol co c'ab', xchi eb'.

10 Ix lajvi chi', ix och eb' filisteo yac' oval yed' eb' israel chi', axo ix aji, ix ac'ji ganar eb' israel chi', ix b'at eb' elelal d'a spat. Te tzijtum eb' ix chami, ay am 30 miloc eb'. 11 Ix yic'ancanec' te' scaxailstrato Dios eb' filisteo chi', ix smilancham viŕtaj Ofni eb' yed' viŕtaj Finees chi', aton eb' yuninal viŕtaj Elí. 12 Ay jun viŕ soldado d'a yiŕtilal Benjamín ix yac' ganar yel d'a scal oval chi', ix javi viŕ d'a choŕiab' Silo d'a jun c'u chi', ŕiŕc'himtac spichul viŕ, ayq'ue pococ d'a sjolom viŕ yuj sch'oxanel scusc'olal. 13 Axo ix javi viŕ, c'ojanem viŕtaj Elí d'a sc'ojnub' d'a ti' b'e smaclan junoc ab'ix, yujto ayoch viŕ d'a ilc'olal yuj te' scaxailstrato Dios. Axo ix javi jun viŕ soldado chi', ix och ijan viŕ yalan d'a eb' choŕiab' tas van yuji. Ayic ix yab'an jun chi' eb', ix q'ue ŕilnaj eb' yel yav. 14-15 Ayxo 98 ab'il sq'uinal viŕtaj Elí chi', maxtzac yal-laj yilan viŕ. Ayic ix yab'an viŕ yel yav eb' anima chi', ix sc'anb'an viŕ:

—¿Tas yaj juntzaŕ anima tz'el yav chi'? xchi viŕ. Axo jun viŕ soldado chi' yelc'olal sc'och b'aj ayec' viŕ chi'. 16 Ix yalan viŕ:

—In petoj d'a scal oval, elelal ix aj in coti, xchi viŕ soldado chi'. Ix yalan viŕtaj Elí chi' d'a viŕ:

—¿Tas val ix uji? xchi viŕ.

17 Ix yalan viŕ soldado chi':

—Ix oŕi el d'a eb' filisteo, maŕi jantacoc anima ix cham d'a co cal. Ix champax eb' viŕ uninal schavaŕil, axo te' scaxailstrato Dios, ix yic'canb'at te' eb' viŕ filisteo chi', xchi viŕ.

18 Ayic ix yab'an viŕtaj Elí tas ix aj te' scaxailstrato Dios chi', ix b'at pac'naj viŕ d'a spatic sc'ojnub' d'a sti' spuertail choŕiab' chi', ix c'occhaj sb'aquil sjaj

viř, yujto al snivanil viř, te icham vinacxo pax viř, yuj chi' ix cham viř. 40 ab'il ix yac' yajalil viř d'a Israel. 19 Axo ix yalib' viř, ix yetb'eyum viřaj Finees, toxo tz'alji yune' ix, yuj chi' ayic ix yab'an ix to ix ic'jib'at te' scaxail strato Dios, ix champax viř yalib' ix yed' viř yetb'eyum ix, ix cot syail sc'ol ix, ix alji yune' ix chi'. 20 Ayic ix yilan eb' ix tz'ılan b'o sc'ol ix chi' to van scham ix, ix yalan eb' d'a ix: Mař ach xivoc, yujto vinac unin une' tic, xchi eb' ix, palta majxo tac'voclaix ix, ichato maxtzac yab' ix. 21 A jun unin chi' Icabod, ix yac' ix sb'iej, ix yalan ix: A ticaic ix ic'jiec' sb'inajnaquil Israel, xchi ix. Yujto ix ic'jib'at te' scaxail strato Dios, ix champax viř yalib' ix yed' viř yetb'eyum ix. 4.21 22 Yuj chi' ix yalan ix: Ix ic'jiec' sb'inajnaquil Israel, xchi ix, yujto ix ic'jicanb'at te' scaxail strato Jehová.

5

Ix b'atcan te' scaxailtrato d'a eb' filisteo

1 A d'a Eben-ezer ix yiq'uec' te' scaxail strato Dios eb' filisteo chi', ix c'och te' yuj eb' d'a Asdod. 2 Ix lajvi chi', ix yac'anoch te' eb' d'a yol stemplo sdiosal. Ix yac'anem te' eb' d'a stz'ey sdiosal scuchan Dagón. 3 Axo d'a q'uiřib'alil d'a junxo c'u, ix pet c'och eb' aj lugar chi' d'a stemplo sdiosal chi', ix yilan eb' to ix telvi sdiosal eb' chi', řiojan yajcan d'a sat luum d'a yichař te' scaxail strato Jehová. Ix yic'anchari eb', ix yac'anxiq'ue eb' d'a yed'tal. 4 Axo yic ix c'ochxi eb' d'a junxo q'uiřib'alil, ix yilan eb' poc'anxiem sdiosal eb' chi' d'a sat luum d'a yichař te' scaxail strato Jehová chi', ix el sc'ab' yed' sjolom, ato d'a yol ti puerta ayeq'ui. Axořej snivanil ix cani. 5 Yuj chi' atax ta', ayic tz'och eb' sacerdote yic Dagón yed' masanil mach d'a yol templo chi', max stec'laj smarcoal puerta chi' eb'.

6 Ix lajvi chi', ix ac'jioch syaelal eb' aj Asdod chi' yuj Jehová yed' masanil eb' anima ay d'a yol smacb'en chi'. Ix pitzviq'ue ilya d'a eb' anima chi', ix laj q'ue quisc'oy d'a eb'. 7 Ayic ix yilanoch jun yaelal ix yac'cot Jehová chi' eb', ix yalan eb': A te' scaxail strato sDiosal eb' israel, max yal-laj scan te' d'a tic, yujto sjavi nivac yaelal d'a quib'ař yuj te', tz'ix taxpax co diosal yuj te', xchi eb'.

8 Yuj chi' ix laj yalb'at eb' d'a eb' yajalil eb' filisteo chi' to smolb'ej sb'a eb' sloloni. Ix yalan eb':

—¿Tas scutej te' scaxail strato sDiosal eb' israel tic? xchi eb'.

—Iq'uecb'at te', b'at eyac'ancan te' d'a chořiab' Gat, xchi eb'.

Yuj chi' ix yic'b'at te' eb'. 9 Ayic ix b'at yac'ancan te' eb' ta', ix javi jun nivan somc'olal d'a yib'ař jun chořiab' chi' yuj Jehová. Ix pitzvipax quisc'oy chi' d'a eb' unin yed' d'a icham anima. 10 Yuj chi' ix yic'b'at te' caxa chi' eb', ix b'at yac'ancan te' eb' d'a Ecrón. Ayic ix c'och te' ta', ix q'uex yav eb' anima ta', ix yalan eb': Ix eyic'cot te' scaxail strato sDiosal eb' israel d'a tic yic tzoř cham yuuj co masanil, xchi eb'.

11 Ix cham eb' anima d'a chořiab' Ecrón chi' yuj xivelal yed' yuj nivan yaelal ix yac' Jehová d'a yib'ař eb', yuj chi' ix avtajcot masanil eb' yajalil chořiab' filisteo yuj eb', ix yalan eb' d'a eb': Iq'uecb'at te' scaxail strato sDiosal eb' israel tic. Aq'uec meltzaj te' d'a eb', axo ta tz'aji tzoř cham co masanil yuuj, xchi eb'.

12 Te najat chequelto yel yav eb', sc'och masanto d'a satchař yuj yaelal ayoch d'a yib'ař eb', axo eb' manto chamlaj, te ya yaj eb' yuj quisc'oy chi'.

6

Ix meltzaj te' scaxail strato Jehová

¹ Uque' ujal ix ec' te' scaxail strato Jehová d'a scal eb' filisteo chi'. ² Ix lajvi chi', ix avtaj eb' sacerdote sdiosal eb' chi' yed' eb' naumel lolonel yuj eb' filisteo chi'. Ix sc'anb'an eb' d'a eb':

—¿Tas scutej te' scaxail strato Jehová chi'? ¿Tas val tz'aj cac'an meltzaj te' xchi eb'.

³ Ix tac'vi eb' sacerdote chi':

—Tato tzeyac' meltzaj te', mañ eyac' meltzaj te' sch'ocoj, palta yovalil ay tas tzeyac'b'at stojoloc e mul chi', yic tz'och vaan yoval sc'ol Jehová chi'. Icha chi' ol och vaan jun yaelal ayoch d'ayex tic, ol nachajel eyuuj tas val yuj ayoch yaelal d'ayex yuj Jehová, xchi eb'.

⁴ —¿Tas vach' scac' stojol co mul chi' jun? xchi eb'.

—Aq'uec oyeoc oro icha yilji yab'il quisc'oy chi', junjun yic junjun eb' eyajalil. Tzeyac'anpax oyeoc oro icha yilji noc' ch'oov, yujto te ya eyaj yuj noc' yed' eb' eyajalil tic. ⁵ Yuj chi', tze b'o yechel quisc'oy chi' yed' yechel noc' ch'oov to foxo ix ixtaxb'at co lugar tic yuuj, tzeyic'anchari sDiosal eb' israel. Tope syac' nivanc'olal yic tz'och vaan jun yaelal tic d'ayori yed' d'a co diosal yed' pax d'a yol co mach'en tic. ⁶ Mocab' pitoc scutej co b'a icha yutejnac sb'a eb' viñi sreyal Egipto yed' masanil eb' anima ay ta'. Masanto ix och nivac yaelal d'a yib'añ eb', ichato chi' ix yactanel choñab' Israel eb'. ⁷ A ticnaic tzeyac' b'ojoc junoc te' ac' carreta, tzeyic'ancot chavañoc noc' vacax ay yune', mantalaj b'aj tz'och te' yugo d'a sjaj noc', tze tzec'anoch te' yugo chi' d'a noc' schavañil, tzeyac'anoch te' carreta chi' d'a te' yugo chi'. Mañ e chab'at yune' noc' chi' yed'oc, tze maccan noc' d'a yol smacte'. ⁸ Slajvi chi', tzeyac'anq'ue te' caxa chi' d'a yol carreta chi', tzeyac'anem juntzañ oro chi' d'a yol junoc cajón, tzeyac'anq'ue d'a stz'ey te' caxa chi', aton juntzañ chi' tzeyac'b'at stojoloc e mul chi'. Slajvi chi', tzeyactanb'at noc' vacax chi' yed' te' carreta chi' sch'ocoj. ⁹ Tzeyilani tato a d'a sb'eal Bet-semes ol b'at noc', tato icha chi' a Jehová sDiosal eb' israel tzoñ ixtani. Tato ch'oc b'eal b'aj ol b'at noc' jun, mañoc Jehová tz'ac'ancot jun yaelal tic d'ayori, comon yaelalñej am tzoñ ic'ani, xchi eb' sacerdote chi'.

¹⁰ Icha chi' ix yutej eb' filisteo chi', a chavañ noc' vacax ay yune' ix yic'cot eb', ix smacancan noc' yune' chi' eb' d'a yol macte', ix stzec'anoch te' carreta chi' eb' d'a noc'. ¹¹ Ix lajvi chi', ix yac'anq'ue te' scaxail strato Jehová chi' eb' yed' jun te' cajón b'aj ayem oro icha yechel noc' ch'oov yed' yechel quisc'oy chi'. ¹² Ix yactanel noc' vacax chi' eb', ix b'at noc' d'a sb'eal Bet-semes, tz'oc' noc' sb'at noc'. Mañ val jab'oc tz'elcan noc' d'a titac b'e chi'. Najat tzac'anto sb'at eb' filisteo chi' d'a spatic noc' yic syilan eb', masanto ix c'och eb' d'a smojonal Bet-semes chi'. ¹³ Ay eb' aj Bet-semes van sjochvi trigo ayec' d'a jun ch'olan. Ayic ix yilan eb' to van sjavi te' scaxail strato Jehová. Ix te tzalajq'ue eb'. ¹⁴⁻¹⁵ A d'a jun ac'lic yic viñaj Josué, d'a yol yic Bet-semes chi' ix javi te' carreta chi'. Ata' ix vanaj noc' vacax chi'. Ay jun q'uen nivan q'uen ta', axo eb' levita ix ic'anemta te' caxa yic Jehová yed' te' cajón b'aj ayem tastac chi'. Ix yac'anq'ue te' eb' d'a yib'añ jun q'uen nivan q'uen chi'. Ix och ijan eb' xicanb'at te' carreta chi' c'atzitzal, ix snusantz'a noc' vacax chi' eb' silab'il d'a Jehová. ¹⁶ Ix yil ovañ eb' yajalil eb' filisteo, tas ix yutej eb' chi'. Ix lajvi chi' ix meltzaj eb' d'a choñab' Ecrón d'a jun c'u chi'.

¹⁷ A oye' oro yechel jun yaelal ix yac'cot eb' filisteo chi' yuj stojoloc smul d'a yichañ Jehová, junjun yic juntzañ choñab' tic, aton Asdod, Gaza, Ascalón, Gat yed' Ecrón. ¹⁸ Axo sb'isul oro yechel noc' ch'oov, lajan sb'isul icha sb'isul

schořab' eb' yajalil filisteo chi', aton chořab' ayoch smuroal yed' yaldeail. A q'uen nivan q'uen d'a sat slum viřaj Josué b'aj ix ac'jiq'ue te' scaxail strato Jehová d'a Bet-šemes chi', ayřtejec' q'ueen.

¹⁹ Ix cham 70^{6.19} vinac aj Bet-šemes chi' yuj Jehová, yujto ix say yil yol te' caxa chi' eb'. Axo masanil eb' anima, ix oc' eb', yujto ix och chamel yuj Jehová. ²⁰ Yuj chi' ix yal eb' anima ay ta': Malaj mach syal stec'b'an sb'a d'a yichař Jehová, yujto ay smay. ¿B'aj val scac'b'at scaxail strato yic tz'elcan d'a co tz'ey tic? xchi eb'. ²¹ Ix yac'anb'at schecab' eb' d'a Quiriát-jearim, ix yalan eb': Ix yac' meltzaj te' scaxail strato Jehová eb' filisteo, yuj chi' iq'uecq'ue te', xchi eb'.

7

¹ Ix c'och eb' aj Quiriát-jearim yic'cot te' scaxail strato Jehová chi', ix yac'anoch te' eb' d'a yol spat viřaj Abinadab ay d'a jun tzalan. Ix sic'jiel viřaj Eleazar yuninal viřaj Abinadab chi' yuj eb', yic stařvan te' viř.

Ix och viřaj Samuel yajaliloc chořab' Israel

² Ay am junoc 20 ab'il ix can te' scaxail strato Jehová d'a Quiriát-jearim chi'. Masanil eb' israel scus sc'ool, snib'ej eb' scolvaj Jehová yed'oc. ³ Yuj chi' ix yal viřaj Samuel d'a eb': Tato d'a smasanil e c'ool, tzex meltzaj d'a Jehová, yovalil tzeyiq'uelta juntzař sdiosal eb' ch'oc chořab'il d'a e cal yed' yechel Astarot, tzeyac'anoch e b'a d'a yol sc'ab' Jehová yic ařej tzeyac' servil. Tato icha chi', a' ol ex colan d'a yol sc'ab' eb' filisteo.

⁴ Yuj chi' ix yiq'uelta juntzař comon dios chi' eb', aton yechel Baal yed' Astarot, axořej d'a Jehová ix och eb' ejmelal. ⁵ Ix yalan viřaj Samuel chi' to smolb'ej sb'a masanil eb' chořab' israel d'a Mizpa, yic stevi viř d'a Jehová yuj eb'.

⁶ Yuj chi' ix smolb'ej sb'a eb' ta'. A d'a jun c'u chi' ix yic'queta a a' eb', ix secanem a' eb' d'a sat lum d'a yichař Jehová, ix och eb' smasanil d'a tze'ojc'olal, ix yalan eb' icha tic: Ix och co mul d'a yichař Jehová. (A d'a Mizpa chi' ix sch'olb'itej eb' yetchořab' viřaj Samuel chi'.) ⁷ Ayic ix yab'an eb' filisteo to ayec' molan eb' israel d'a Mizpa chi', ix smolb'anpax sb'a eb', yic scot eb' yac' oval yed' eb' israel chi'. Axo yic ix yab'an eb' israel icha chi', ix xivq'ue eb'. ⁸ Ix yalan eb' d'a viřaj Samuel chi': Mař acteja a tevi d'a Jehová to tzoř scol d'a eb' filisteo tic, xchi eb'.

⁹ Elařchamel ix yic'cot jun noc' yune' calnel tzato chuni viřaj Samuel chi', ix sřusantz'a noc' viř smasanil silab'il d'a Jehová, ix och ijan viř sc'anan scolval. Elařchamel ix tac'vi Jehová d'a viř. ¹⁰ Ayic van yac'an silab' chi' viř, a eb' filisteo van sjavi eb' yac' oval yed' eb' israel chi', axo Jehová te chař ix ac'an mac'vaj c'u d'a yichař eb' filisteo chi', yuj chi' ix xivq'ue eb', ix el lemnaj eb' d'a eb' israel chi'. ¹¹ Ix elta eb' israel d'a Mizpa chi', ix och eb' d'a spatic eb' filisteo chi'. Tzajtum eb' filisteo chi' ix cham yuj eb', masanto ix c'och eb' d'a yichařb'at Bet-car. ¹² Ix lajvi chi', ix sayan jun q'uen q'ueen viřaj Samuel chi', ix yac'anem q'uen viř d'a scal Mizpa yed' Sen. Eben-ezer ix yac' viř sb'iej, ix yalan viř: Masanto ticnaic ix colvajřej Jehová qued'oc, xchi viř. ^{7.12}

¹³ A d'a jun c'u chi' ix ac'ji ganar eb' filisteo yuj eb' israel chi'. Yuj chi' mařxa junelocxo ix och eb' d'a yol slugar eb' israel yac' oval. Yacb'an pitzanto viřaj

6.19 **6:19** Setenta vinac scutej calan d'a tic icha syal d'a Antiguo Testamento Griego. Axo d'a hebreo syla' to 50 mil 70 vinac. **7.12** **7:12** A d'a hebreo a jun lolonel "Eben-ezer" syalelc'ochi "jun q'uen q'ueen snanab'iloc colval."

Samuel chi', aŕnejoch Jehová xib'tan eb' filisteo chi'. ¹⁴ A juntzaŕ choŕiab' yed' smach'en eb' yic'naquec' eb' filisteo chi', schab'at d'a Ecrón, masanto sc'och d'a Gat, ix yic'xicanec' eb' israel chi'. Axo eb' amorreo, malaj oval d'a scal eb' yed' eb' israel chi'.

¹⁵ Ix yac' yajalil viŕtaj Samuel d'a choŕiab' Israel chi' masanto ix cham viŕ. ¹⁶ Junjun ab'il xid'ec' viŕ d'a Betel, d'a Gilgal yed' d'a Mizpa, yuj sch'olb'itan viŕ tas yaj eb' anima d'a juntzaŕ choŕiab' chi'. ¹⁷ Slajvi chi', smeltzaj viŕ d'a Ramá, b'aj cajantaxoni. Ata' sch'olb'itejpax eb' yetchoŕiab' viŕ. Ix sb'oanq'ue jun altar yic Jehová viŕ ta'.

8

Snib'ej eb' israel tz'och junoc sreyal

¹ Ayic ix ichamax viŕtaj Samuel chi', ix yac'anoch chavaŕ eb' viŕ yuninal viŕ yajaliloc eb' choŕiab' chi'. ² Joel sb'i jun viŕ b'ab'el, axo junxo viŕ, Abías sb'i viŕ. Ix yac' yajalil eb' viŕ d'a Beerseba. ³ Palta maŕioc sb'eyb'al viŕ smam eb' viŕ chi' ix sb'eyb'alej. A val d'a q'uen tumin ix yac'och spensar eb' viŕ. Scha q'uen eb' viŕ d'a elc'altac, malaj svach'il syutej eb' viŕ sch'olb'itan yaj eb' anima. ⁴ Yuj chi' ix smolb'ej sb'a masanil eb' yichamtac vinaquil choŕiab', ix b'at eb' yil viŕtaj Samuel chi' d'a Ramá. ⁵ Ix yalan eb' viŕ: A ach tic, te icham vinac achxo, axo eb' viŕ uninal, maŕ ichaoc ix utej a b'a syutej sb'a eb' viŕ, te chuc syutej sb'a eb' viŕ. Yuj chi' to tza sayoch junoc co reyal yic tzoŕ scuchb'an icha yaj juntzaŕixo nación, xchi eb' viŕ.

⁶ Maj schalaj sc'ol viŕtaj Samuel chi' ayic ix yab'an viŕ to snib'ej junoc sreyal eb' yic scuchb'aj eb'. Yuj chi' ix lesalvi viŕ d'a Jehová. ⁷ Ix tac'vi Jehová chi' d'a viŕ: C'anab'ajej masanil tas sc'an eb' choŕiab' chi', yujto maŕioc ach tzach spatiquejel eb', palta a in, yujto maŕixa sgana eb' svac' yajalil d'a yib'aŕ. ⁸ Atax yic'annaquetla eb' d'a Egipto, tz'ochŕej eb' ejmelal d'a comon dios, malaj velc'och d'a eb'. Icha val ix in yutej eb', icha val chi' tzach yutej eb' ticnaic. ⁹ Yuj chi', c'anab'ajej tas syal eb'. Palta yovalil tzac' jojtaquejel eb' tastac ol utaj eb' yuj jun sreyal ol och chi', xchi d'a viŕ.

¹⁰ Ix lajvi chi', ix yalan viŕ d'a eb' ix c'anan sreyal chi', icha ix aj yalan Jehová chi'. ¹¹ Ix yalan viŕ icha tic:

—Icha val tic ol ex yutoc jun viŕ e reyal ol yac' yajalil d'a e cal chi': Ol smolb'ej masanil eb' eyuninal viŕ, ay eb' ol yac'och viŕ d'a yol carruaje yic oval, ay eb' ol q'ue d'a yib'aŕ chej yic sb'at d'a oval, ay pax eb' ol ochcan staŕvumaloc viŕ. ¹² Ay eb' ol yac'och viŕ yajalil d'a junjun ŕilari soldado. Ay pax eb' ol och munlajel d'a sluum viŕ, ol ochpax eb' jochoj trigo. Ay pax eb' ol och b'o'oj yamc'ab' yic oval yed' d'a b'o'oj tastac tz'och d'a carruaje yic oval. ¹³ Ol yic'anb'at eb' ix eyisil viŕ d'a spat. Ay eb' ix ol och b'o'oj perfume, ma b'o'oj vael yed' d'a b'o'oj pan. ¹⁴ Ol stoq'uec' svach'il lum e luom viŕ yed' tas avab'il eyuuj, te' uva yed' te' olivo, ol yac'an viŕ d'a eb' ayoch yajalil yed'oc. ¹⁵ A tas tzeyavej, ol yiq'uel sdiezmoal viŕ yed' e vino, ol yac'an viŕ d'a eb' ayoch yajalil yed'oc yed' d'a eb' schecab' chi'. ¹⁶ Ol yic'anpaxec' eb' e checab' viŕ yed' eb' ix e checab'. Ol yic'anpaxec' noc' e vacax viŕ yed' noc' e b'uru te vach', ol yac'anoch viŕ d'a smunlajel. ¹⁷ Aŕeja' ol yic'paxec' sdiezmoal noc' e calnel viŕ, ol eyac'an servil viŕ. ¹⁸ A d'a jun tiempoal chi', olto eyal e b'a d'a Jehová yuj tas ol ex utaj yuj viŕ e reyal ol e sic'och chi', palta maŕxo ol colvaj eyed'oc, xchi viŕtaj Samuel chi'.

¹⁹ Palta maj schalaj yab' eb' choŕiab' tas ix yal viŕ chi'. Ix tac'vi eb' icha tic:

—Malaj yelc'och juntzañ chi', ańej to tz'och junoc co reyal. ²⁰ Co gana lajan tzoñ aj icha juntzañico naciòn, co gana to ay junoc co reyal tz'ac'an yajalil d'a co cal, tzoñ scuchb'anpax d'a oval, xchi eb'.

²¹ Ayic ix yab'an viñ tas ix yal eb' anima chi', ix yalanxi viñ d'a Jehová. ²² Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ icha tic:

—C'anab'ajej tas syal eb' chi', ac'och junoc sreyal eb', xchi d'a viñ.

Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a eb': Meltzajañec d'a e choñab' b'ela, xchi viñ.

9

Ix sic'jioch viñaj Saúl reyal

¹ A d'a scal eb' yiñtilal Benjamín, ay jun viñ vinac scuchan Cis, yuninal viñaj Abiel, yixchiquin viñaj Zeror. A viñaj Zeror chi' yuninal viñaj Becorat, yixchiquin viñaj Afía. Nivan yelc'och viñaj Cis chi' d'a eb' anima. ² Ay jun yuninal viñ scuchan Saúl, te vach' snivanil. A d'a scal masanil eb' israel, malaj junoc vach' yilji d'a yichañ viñaj Saúl chi', te chaañ steel viñ. A masanil eb' vinac d'a Israel, ańej d'a sjolom sjerjab' viñ sq'uec'och eb'.

³ Ay jun c'u ix satb'at juntzañ noc' sb'uru viñaj Cis chi'. Yuj chi' ix yal viñ d'a viñ yuninal chi':

—Ac' lista a b'a, sb'at a sayan noc' b'uru chi', ic'b'at junoc eb' viñ co checab' ed'oc, xchi viñ.

⁴ Ix b'at viñaj Saúl chi', ix c'axpajb'at viñ d'a scal lum tzalquixtac d'a yol yic Efraín, ix ec' viñ d'a yol yic Salisa. Maj chaxlaj noc' b'uru chi' yuj viñ. Ix ec'pax viñ d'a yol smacb'en Saalim yed' d'a yol yic Benjamín, palta malaj noc'.

⁵ Axo ix c'och viñ d'a yol smacb'en Zuf, ix yalan viñ d'a viñ schecab' chi':

—Coñ meltzaj d'a tic, axo ta tz'aji, svach' och viñ in mam d'a ilc'olal cuuj d'a yichañ noc' b'uru chi', xchi viñ.

⁶ Ix tac'vi viñ checab' chi':

—A d'a yol jun choñab' tic ay jun viñ schecab' Dios, te nivan yelc'och viñ d'a eb' anima, masanil tas syal viñ, tz'elñejc'ochi. B'at quila', ol yal viñ tas b'eal ol quic'a', xchi viñ.

⁷—Coñ an, ańej to malaj jab'oc tas squic'b'at d'a viñ, malaj junoc ixim pan ay d'a yol co pa. Malaj jab'oc tas ol cac' d'a viñ, ¿tas val ol quic'b'ati? xchi viñaj Saúl chi'.

⁸ Ix tac'vi viñ checab' chi':

—Ay jab' tumin plata ved'nac, ol cac' q'uen d'a viñ schecab' Jehová chi', yic ol yal viñ tas ol ofñ ajoc, xchi viñ.

⁹ (A d'a peca' chi', tato ay junoc israel sgana sc'anb'ej yab' srazón d'a Dios syalan icha tic: B'at quil jun viñ syal yilan chi', xchi eb'. A viñ tz'alji schecab'oc Dios chi' ticnaic, a d'a peca', a viñ syal yilan junoc tas ol ujoc, sb'í viñ yuj eb'.)

¹⁰—Vach' jun, b'at quila', xchi viñaj Saúl chi'.

Ix b'at eb' viñ schavañil b'aj ayec' viñ schecab' Dios chi'. ¹¹ Ayic van sq'ue eb' viñ d'a svitzal choñab' chi', ix schalan sb'a eb' viñ yed' juntzañ eb' ix cob'estac van sb'at ic'oj a', ix sc'anb'an eb' viñ d'a eb' ix icha tic:

—¿Ay am ec' viñ schecab' Dios syal yilan tas ol ujoc? xchi eb' viñ.

¹² Ix tac'vi eb' ix:

—Ayec' viñ d'a eyichañb'at chi', palta tato tze pil val jab'ocxo eyip olto ilchaj viñ eyuuj. Toto val sjavi viñ d'a yol choñab' tic yujto ay q'uiñ ol och d'a tzalan b'aj tz'och ejmelal. ¹³ Ańej tzex c'ochi tze sayanec' viñ d'a cal choñab' chi', yach'an manto b'at viñ b'aj tz'och ejmelal chi' b'aj tañvab'il yuj eb' anima. Masanto ol c'och viñ, ichato chi' ol yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ silab',

axo sva viñ yed' eb' anima avtab'il chi'. Yuj chi' ixiquec val ticnaic, c'ocb'ilto ol eyil viñ, xchi eb' ix.

¹⁴ Ix b'at eb' viñ b'ian, axo yic van sc'och eb' viñ d'a yol choñab' chi', c'ocb'il val ix schalaj sb'a eb' viñ yed' viñaj Samuel chi', van sb'at viñ d'a jun tzalan b'aj ol och ejmelal chi'.

¹⁵ Q'uc'anocto sc'och viñaj Saúl, ix yalan Jehová d'a viñaj Samuel chi': ¹⁶ A q'uc'an yab' icha tic, svac'cot jun viñ vinac d'ayach, a d'a yol yic Benjamín scot viñ. Tzac'q'ue aceite d'a sjolom viñ, a viñ ol och yajalil d'a choñab' Israel tic. A viñ ol colan in choñab' tic d'a yol sc'ab' eb' filisteo, yujto toxo ix cus in c'ol yuj b'aj ix tevi eb' d'ayin, xchi d'a viñ.

¹⁷ Ayic ix yilan viñaj Saúl viñaj Samuel chi', ix yalan Jehová d'a viñ: Aton viñ tic val d'ayach evi, a viñ ol och yajalilloc in choñab', xchi d'a viñ.

¹⁸ A d'a spuertail choñab' chi', ata' ix schalaj sb'a eb' viñ, ix yalan viñaj Saúl d'a viñaj Samuel chi':

—Al d'ayin mamin, b'ajtil ay spat viñ schecab' Dios syal yilan tas ol ujoc, xchi viñ.

¹⁹ —A in toni. Coñ ved'oc, b'ab'lajañ. Ol ach va ved' b'aj van in b'at chi'. Ato q'uc'an sval d'ayach tas a gana tza c'anb'ej chi', slajvi chi' tzach paxi. ²⁰ A yuj noc' b'uru ix satb'at d'ayach yictax oxji, mañ ac' pensar yuj noc', toxo ix chax noc'. Palta ay jun mach te nib'ab'il yuj eb' quetchoñab' israel tic, a ach toni ved' eb' a c'ab'oc, xchi viñ.

²¹ Ix tac'vi viñaj Saúl chi':

—A in tic, yirñtilal in Benjamín, yelxo val jayvarñiej co b'isul d'a quirñtilal chi' d'a scal masanil eb' quetisraelal. Añeja' eb' sc'ab' yoc in mam chi', malaj quelc'och d'a scal eb' quirñtilal chi'. ¿Tas val yuj tzal juntzañ tic d'ayin? xchi viñ.

²² Ix lajvi chi', ix ic'jib'at viñ yed' viñ schecab' yuj viñaj Samuel chi' d'a yol jun cuarto, ix ac'ji jun c'oñub' te nivan yelc'och d'a eb' viñ d'a scal eb' viñ avtab'il vael chi', ay am junoc 30 eb' viñ. ²³ Ix yalan viñaj Samuel chi' d'a jun viñ ilum vael d'a cocina icha tic:

—Ic'cot noc' chib'ej ix val d'ayach to ch'oc tzic'caneli, xchi viñ.

²⁴ Elañchamel ix yic'cot jun noc' xub' viñ, ix yac'an viñ d'a viñaj Saúl chi'. Ix yalan viñaj Samuel chi' d'a viñaj Saúl chi':

—A jun chib'ej tic ic'b'ilxocaneli, chi'a. A jun tic to naanxotax vuuj, ix in chec ic'jicaneli, ayic ix in checan b'ojoj jun q'uirñ tic, xchi viñ.

Junñej ix va viñaj Saúl yed' viñaj Samuel chi' d'a jun c'u chi'. ²⁵ Ayic ix emixta eb' viñ ta', ix emul eb' viñ d'a yol choñab' chi', ix lolon viñaj Samuel yed' viñaj Saúl chi' d'a spañanil yib'añ pat. ²⁶ Axo ix sach'i d'a junxo c'u, ix avtaj viñaj Saúl yuj viñaj Samuel chi', ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Q'ueañ vaan tzach b'ati, xchi viñ.

Ix q'ue vaan viñ b'ian. Ix lajvi chi', ix el eb' viñ d'a yol calle. ²⁷ Axo ix emc'och eb' viñ d'a titac choñab', ix yalan viñaj Samuel chi' d'a viñaj Saúl chi':

—Al d'a viñ a checab' tic to sb'ab'lajb'at viñ, tzach can jab'ocxo, yujto ol val tas ix schec Jehová val d'ayach, xchi viñ. Ix schecan b'ab'laj viñ schecab' viñaj Saúl chi'.

¹ Ix lajvi chi', ix yic'ancot jun yed'tal aceite viřtaj Samuel chi', ix stob'anq'ue aceite chi' viř d'a sjolom viřtaj Saúl chi', ix stz'ub'anelta sti' viř, ix yalan viř:10.1

—A Jehová tzach sic'anel ticnaic yic tzach och yajalil d'a yib'arı schořab'.
² Ayic ol co pucan co b'a tic, ol a chalan a b'a yed' chavař eb' viř vinac d'a slac'anil b'aj mucan ix Raquel d'a chořab' Selsa d'a yol yic Benjamín. A eb' viř chi' ol alan d'ayach to toxo ix chax noc' a b'uru tza saya', mařxo ayoc och viř a mam d'a cusc'olal yuj noc', axo pax uuj a ach tic syac' pensar viř yuj tas ol aj a chaxi. ³ Ayto val jab'xo a c'och d'a te'ji d'a Tabor, ay oxvař eb' viř vinac ol a cha ta', van sb'at eb' viř d'a Betel yic tz'och eb' viř ejmelal d'a Jehová ta'. Ay jun viř, oxvař chiva yed'nac viř, axo junxo viř oxo' ixim pan yed'nac viř, axo junxo viř, yed'nac jun tz'uum viř b'ud'an d'a vino. ⁴ Ol yac'an stzatzil a c'ol eb' viř, ol yac'an chab'oc ixim pan chi' eb' viř d'ayach, ol a cha ixim d'a eb' viř. ⁵ Slajvi chi', ol ach q'uec'och d'a chořab' Gabaa, b'aj tz'ochtaxon ejmelal d'a Jehová, ata' ay jun yed'tal jun macař eb' filisteo. Ayic ol ach och d'a yol chořab' chi', ol ilan jayvař eb' viř schecab' Jehová van yemuli, syalan slolonel Dios eb' viř, b'ab'el eb' viř van yac'anoch salterio, pandereta, flauta yed' arpa. ⁶ Axo d'a jun rato chi', ol och Yespíritu Jehová d'ayach, icha eb' viř chi' ol ach ajoc, ol q'uexmaj a pensar. ⁷ Ayic ol ilani to icha chi' aji, a tas vach' ol ab'i, a ol a c'ulej, yujto a Dios ol och ed'oc. ⁸ Slajvi chi', tzach b'ab'lajc'och d'a Gilgal. Ata' ol co chalaj co b'a, ol in řusantz'a silab' yed' pax silab' yic'unc'olal yed' Jehová. Uque' c'ual ol in a tařvej ta', ato yic ol in c'ochoc. Ichato chi' ol valan d'ayach tas ol a c'ulej, xchi viřtaj Samuel chi'.

⁹ Ixřej val lajvi yalancan quıl co b'a viřtaj Saúl d'a viřtaj Samuel chi', ix q'uexji spensar viř yuj Dios, yuj chi' a val d'a jun c'u chi' ix elc'och juntzař tas ix yal viřtaj Samuel chi'. ¹⁰ Axo ix c'och viřtaj Saúl chi' d'a Gabaa yed' viř schecab' chi', ix elta eb' viř schecab' Jehová icha ix aj yalan viřtaj Samuel chi', ix chaji viř yuj eb' viř. A val d'a jun rato chi', ix och Yespíritu Dios d'a viřtaj Saúl, ix och ijan viř yalan slolonel Dios d'a scal eb' viř. ¹¹ A mach ojtannac viřtaj Saúl chi' d'a yalařtaxo, ayic ix yilan eb' yoch viř ejmelal, ix yilanpax eb' to ix q'uexmaj viř icha juntzařxo eb' viř schecab' Jehová, ix yalan eb': ¿Tas tz'ic'an viř yuninal viřtaj Cis tic? ¿Tom ipan viř schecab' Jehová yaji? xchi eb'.

¹² Ay jun viř aj Gabaa chi' ix alani: ¿Mach smam juntzařxo eb' viř checab' tic jun? xchi viř. Ata' ix elcancot jun slolonel eb' anima: ¿Tom ipan viřtaj Saúl tic schecab' Dios? xchi eb'.

¹³ Ix lajvi yec'b'at juntzař chi', ix q'uec'och viřtaj Saúl chi' d'a tzalan b'aj tz'och ejmelal. ¹⁴ Ix sc'anb'an jun viř yuc'tac smam viř d'ay yed' d'a viř schecab' viř yed'nac chi':

—¿B'ajtil ix ex xid'eq'ui? xchi viř.

Ix tac'vi viřtaj Saúl chi':

—Ix oř xid'ec' co say noc' b'uru, palta maj chaxlaj noc' cuuj, yuj chi' oř b'atcan co c'anb'ej d'a viřtaj Samuel, xchi viř.

¹⁵ Ix yalan viř yuc'tac viř smam viř chi':

—Tzoc val el d'a e c'ool, tzeyal d'ayin, tas ix yal viřtaj Samuel chi' d'ayex, xchi viř.

¹⁶ Ix tac'vi viřtaj Saúl chi':

—Vach' ix yutej viř yalani. Ix yal viř to toxo ix chax noc' b'uru chi', xchi viř. Malaj jab'oc tas ix yal viř yuj tas ix yal viřtaj Samuel d'ay to ol och reyale.

10.1 **10:1** A yuj yac'jq'ue aceite d'a sjolom junoc mach, sch'oxo' to a Dios sic'ancanoch jun chi' d'a junoc opisio nivan yelc'ochi.

¹⁷ Ix lajvi yec'b'at jaye' c'ual, ix smolb'an eb' israel viñaj Samuel d'a Mizpa d'a yichañ Jehová. ¹⁸ Ix yalan viñ d'a eb':

—Ix yal Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic: A in ix ex viq'uelta d'a Egipto, ix ex in coleta d'a yol sc'ab' eb' aj Egipto chi' yed' d'a yol sc'ab' juntzarixo choñab' ix ex ixtani, xchi Dios chi'. ¹⁹ Palta axo ticnaic tze patiquejel co Diosal ix oñ ic'anelta b'aj ix oñ ec' d'a syaalal yed' d'a cusc'olal chi'. Ix e patiquejcaneli, ix ex och ijan e c'anan junoc co reyal yuj yac'an yajalil d'a quib'añ. Yuj chi' jun, tzex och d'a yichañ Jehová, d'a junjun iñtilal yed' d'a junjun macañil tz'aj eyochi.

²⁰ Ix lajvi chi' ix yalan viñ to snitzcot sb'a eb' yajalil junjun iñtilal eb' israel, axo d'a yib'añ eb' yirñtilal Benjamín ix em sorteo. ²¹ Ix yalanpax viñ to snitzcot sb'a eb' yajal yaj d'a junjun macañ yirñtilal Benjamín chi', axo val d'a yib'añ yirñtilal viñaj Matri ix emi. Ix yalanxi viñ to snitzcot sb'a yirñtilal viñaj Matri chi', axo val d'a yib'añ viñaj Saúl yuninal viñaj Cis ix emi. Ix sayjiec' viñ yuj eb', palta maj ilchajlay viñ. ²² Yuj chi', ix sc'anb'an eb' d'a Jehová tato ayec' viñ ta'. Ix yalani to ayec' viñ, to ix sc'ub'ejel sb'a viñ d'a scal juntzarñ spa eb'. ²³ Ix b'at sayjielta viñ yuj eb' b'aj c'ub'anel chi'. Axo yic ix sch'oxan sb'a viñ d'a scal eb' anima chi', ix ilji to a eb' te chaañ steel, añej d'a sjolom sjerñjab' viñ sq'uec'och eb'. ²⁴ Ix yalan viñaj Samuel d'a eb' anima chi':

—Ilec nab' val viñ co reyal ix sic'och Jehová tic, malaj junoc vinac d'a co cal tic syal slajb'an sb'a yed' viñ, xchi viñ. Ix q'ue ñilnaj eb' yalani:

—Nivanocab' yelc'och viñ co reyal, xchi eb' smasanil.

²⁵ Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Samuel chi' sleyal yic rey d'a eb' choñab' israel. Ix stz'ib'ejcan viñ, ix yac'anoch viñ d'a yol scajnuv' Jehová. Ix lajvi chi', ix stac'lancan sb'a eb', ix pax eb' d'a spat. ²⁶ Ichapax chi' viñaj Saúl, ix pax viñ d'a spat d'a Gabaa. Ay pax juntzarñ eb' viñ vinac te jelan d'a oval ix b'at yed' viñ, yujto ix lolon Dios d'a spensar eb' yic sb'at eb' yed' viñ. ²⁷ Palta ay juntzarñ vinac b'uchumtac ix alan icha tic: ¿Tas ol yutoc jun viñ tic oñ scolani? xchi eb' viñ. Emnaquil ix yutej viñaj Saúl chi' eb' viñ, malaj tas ix siej eb' viñ d'a viñ. Palta malaj tas ix yal viñ d'a eb' viñ.

11

Ix ac'ji ganar eb' amonita yuj viñaj Saúl

¹ A d'a jun tiempoal chi', ix cot viñaj Nahas sreyal eb' Amón yed' soldado yac' oval d'a choñab' Jabes d'a yol yic Galaad, ix oymaj eb' d'a spatic. Ix yalanb'at eb' aj Jabes chi' d'a viñaj Nahas chi':

—Tato tzac' junoc a trato qued'oc, ol cac'och co b'a d'a yol a c'ab', xchi eb'.

² Ix tac'vi viñaj Nahas sreyal eb' amonita chi', ix yalan viñ:

—Tzin b'o in trato chi' eyed'oc, tato syal e c'ol sviq'uelta junoc yol e sat junjun ex d'a e vach', yic tz'el sq'uixvelal eb' eyetisraelal, xchi viñ d'a eb'.

³ Ix tac'vi eb' yajalil choñab', ix yalan eb':

—Tato icha chi', tzac' uquecoxo c'ual co permiso, ol cac'b'at co checab' d'a masanil eb' quetisraelal, tato malaj mach ol javoc oñ scolo', ol cac'anoch co b'a d'a yol a c'ab', xchi eb'.

⁴ Ayic ix c'och eb' checab' chi' d'a Gabaa schoñab' viñaj Saúl, ix yalan schecnab'il eb' d'a eb' anima ta'. Axo masanil eb' anima, ix laj oc'q'ue eb'.

⁵ A val d'a jun rato chi', ix c'och viñaj Saúl, spetoj viñ d'a smunlajel, mach'il juntzarñ noc' vacax smunlaj yuj viñ, ix sc'anb'an viñ:

—¿Tas tz'ic'an eb' anima tic yuj chi' tz'oc' eb'? xchi viñ.

Ix yalan eb' anima chi' masanil tas ix ul yal eb' checab' ix cot d'a Jabes chi'.

⁶ Ayic ix yab'an viñaj Saúl chi' icha chi', elañchamel ix och Yespíritu Dios d'a

viñ, a' ix ac'an yip viñ, ix cot yoval viñ sic'lab'il. ⁷ Ix schoc' xicanb'at chavañ noc' vacax chi' viñ, ix yalan viñ to tz'ic'jib'at noc' chib'ej chi' yic sch'oxji noc' d'a masanil yol smacb'en israel. A eb' tz'ic'anb'at noc' chi' syal eb' icha tic: Icha tic ol utaj noc' svacax mach max yal sc'ool sb'at d'a oval yed' viñaj Saúl yed' pax viñaj Samuel, xchi eb'.

Ix javi jun nivan xivelal d'a eb' anima yuj Jehová, junxoñej ix yutej sb'a eb' smasanil, ix javi eb' yac'och sb'a yed' viñaj Saúl chi'. ⁸ Ayic ix sb'isan jantac eb' anima tzac'anoch yuj viñaj Saúl chi' d'a Bezec, ay 30 mil eb' ix cot d'a yirñtilal Judá yed' 300 mil eb' ix cot d'a juntzarño xirñtilal Israel. ⁹ Ata' ix yal viñaj Saúl chi' d'a eb' checab' ix cot d'a Jabes chi':

—Alec d'a eb' eyetchoñab' to a q'uc'an d'a q'uec'ualil, toxo ix co col eb', xchi viñ.

Ix b'at eb' checab' chi' yal d'a eb' yetchoñab' chi' to a q'uc'an scolchaj eb'. Ix te tzalajq'ue eb'. ¹⁰ Ix yalanb'at eb' d'a viñaj Nahas icha tic:

—Ato q'uc'an b'at cac'och co b'a d'a yol e c'ab', tze naani tas tzoñ eyutej, xchib'at eb'.

¹¹ Axo d'a junxo c'u, q'uc'to val, ix spojanec' eb' soldado viñaj Saúl chi', ox poj ix yutej eb' viñ. Ayto val sacb'i, ix c'och lemna eb' d'a yol scampamento eb' amonita chi', ix och ijan eb' smilancham eb' masanto d'a q'uec'ualil. Axo eb' maj chamoc, ix saclemcanb'at eb', malaj b'aj junñej ix can chavañoc eb'.

¹² Ix yalan eb' anima chi' d'a viñaj Samuel:

—¿Machtac eb' ix alani to mañ smojoc yoch viñaj Saúl co reyaloc? Iq'ueccot eb' d'a tic, ol co milcham eb', xchi eb'.

¹³ Ix tac'vi viñaj Saúl chi':

—Maay, a d'a jun c'u tic, malaj junoc quetchoñab' syal schami, yujto a Jehová ix oñ colani, xchi viñ.

¹⁴ Ix yalanpax viñaj Samuel chi' d'a eb' anima smasanil:

—Coyec d'a Gilgal, yic b'at co vach' aq'uejcanoch viñaj Saúl tic co reyaloc, xchi viñ.

¹⁵ Yuj chi', ix b'at eb' anima chi' smasanil, ix smolb'anoch sb'a eb' d'a yichañ Jehová ta'. Ix svach' ac'ancanoch viñaj Saúl chi' eb' d'a reyal. Ix lajvi chi', ix yac'an silab' eb' yic junc'olal d'a yichañ Jehová. Axo eb' choñab' yed' viñaj Saúl ix te tzalaj eb'.

12

Ix ochcan yopisio viñaj Saúl'R'yuj viñaj Samuel

¹ A val d'a jun rato chi', ix yalancan viñaj Samuel chi' d'a masanil eb' choñab' israel:

—Tic val tzeyilcani to ix in c'anab'ajej tas ix e c'an d'ayin, yuj chi' ix vac'canoch jun viñ co reyal tic. ² Aton jun viñ tic co reyal, a viñ ol ex cuchb'anoc. Ilecna b'i, icham vinac inxo, saxco xil in jolom, axo eb' viñ vuninal ayoch eb' viñ eyed'oc. A in ix ex in cuchb'ej yictax quelem in, masanto ticnaic. ³ Ayinec' d'a eyichañ ticnaic. Tato ay mach ix viq'uec' junoc noc' svacax, ma junoc noc' sb'uru, mato ay mach b'aj ix vac' chucal, mato ay junoc tas ix in cha d'ayex in montub'aloc d'a elc'altac, alec d'a yichañ Jehová yed' d'a yichañ viñ co reyal ix siq'uel tic. Tato icha chi', syal in tupan ticnaic, xchi viñ.

⁴ Yuj chi' ix yalan eb' choñab' chi' icha tic:

—Malaj juneloc ix ac' chucal d'ayoñ, malaj b'aj ix a cha junoc tas a montub'aloc, xchi eb'.

⁵ —A Jehová yed' viñ ix sic'och co reyaloc tic, testigo tz'ajcan eb' to malaj in mul ix och d'ayex, xchi viñaj Samuel chi'.

—Maay, malaj tasi, xchi eb' anima chi'.

⁶ Ix yalanpax viñ d'a masanil eb' yetisraelal chi':

—A Jehová sic'annaquel viñaj Moisés yed' viñaj Aarón ayic yic'annaqueta eb' co mam quicham d'a Egipto. ⁷ Yuj chi', scham val eyab'an tas ol val ticnaic d'a yichañ Jehová, yuj tas vach' sc'ulejñac cuuj yed' yuj eb' co mam quicham chi'. ⁸ Ayic sc'ochnac viñaj Jacob yed' masanil yal yuninal d'a Egipto, te ya utajñac eb' yuj eb' anima ay ta'. Yalannac sb'a eb' d'a Jehová yic scolji eb' yuuj. Axo Jehová chi' ac'anb'at viñaj Moisés yed' viñaj Aarón yic sb'at yic'anelta eb' co mam quicham chi' eb' viñ ta'. Ac'jinaccan cajan eb' d'a tic yuj eb' viñ. ⁹ Palta ix b'at Jehová co Diosal satc'olal yuj eb', yuj chi' cotac scal ix ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool yuuj. Ay jun tiempoal ix ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' viñaj Sísara, yajal yaj d'a eb' soldado yic choñab' Hazor. Ix ac'jipaxoch eb' d'a yol sc'ab' eb' filisteo yed' d'a yol sc'ab' eb' viñ sreyal Moab. Junjun macañ eb' chi', ix yac' oval eb' yed' eb' co mam quicham. ¹⁰ Yuj chi', juntac el tz'ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' eb' chi', syalanxi sb'a eb' d'a Jehová, syalan eb': Mamin, ix och val co mul d'ayach, yujto ix ach cactejcani, axo Baal yed' Astarot scac' servil. A ticnaic jun, colañ d'a yol sc'ab' eb' cajc'ool, a achxoñej ol ach cac' servil, xchi eb'.

¹¹ Yuj chi' ix ac'jicot viñaj Jerobaal, viñaj Barac, viñaj Jefté yed' in tic yuj Jehová, yic tzex colji d'a yol sc'ab' eb' eyajc'ool, yuj chi' syal eyaj d'a junc'olal.

¹² Ayic ix eyilani to scot viñaj Nahas sreyal eb' amonita yac' oval qued'oc, ix e c'anan junoc e reyal d'ayin, yic tz'och yajalil d'a co cal, vach'chom a Jehová co Diosal co reyal yaji. ¹³ A ticnaic ina viñ e reyal ix e c'an tic. Toxo ix ac'jioch viñ rey d'a co cal yuj Jehová. ¹⁴ A ticnaic, tze na' sic'lab'il to tze c'anab'ajej Jehová tzeyac'an servil, mañ e pitej e b'a d'ay. Tato ol e c'anab'ajej icha snib'ej Jehová co Diosal, tato tze c'anab'ajej viñ e reyal tic, vach'ñej ol aj e b'eyb'ati. ¹⁵ Tato pit ol eyutej e b'a d'a tas syal Jehová jun, tato max e c'anab'ajej, ol yac'och yaelal d'a eyib'añ icha ix utaj eb' co mam quicham.

¹⁶ A ticnaic, maclejec eyila', yujto ol sch'ox Jehová junoc tas satub'tac yilji d'a eyichañ. ¹⁷ A ticnaic stiempoal sjochaj ixim trigo, mañ stiempoaloc yac'an ñab'. Palta ol in c'an d'a Jehová to ol mac'vaj c'u, ol yac'ancot ñab'. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to chuc ix e c'ulej d'a yichañ Jehová chi', ayic ix e c'anan jun viñ rey tic, xchi viñaj Samuel chi'.

¹⁸ Ix lajvi chi', ix sc'anan viñaj Samuel chi' d'a Jehová to scot ñab'. Val d'a jun rato chi' ix mac'vaj c'u ix cot ñab' chi', yuj chi' masanil anima ix xiv d'a Jehová yed' d'a viñaj Samuel chi'. ¹⁹ Yuj chi' masanil eb' ix alan d'a viñaj Samuel chi' icha tic:

—C'an d'a Jehová co Diosal yic max oñ chami, yujto ix te vach' och co mul yuj b'aj ix co c'an co reyal tic, xchi eb' d'a viñ.

²⁰ Ix tac'vi viñ:

—Vach'chom chuc tas ix e c'ulej chi', palta mañ ex xivoc. Ayic ol b'eyñejb'at tic, mañox eyiq'uel e b'a d'a Jehová, axoñej tzeyac' servil d'a smasanil e c'ool. ²¹ Mañ eyactejcan Jehová yic tzex och tzac'an yuj juntzañ comon dios malaj yelc'ochi, yujto malaj jab'oc tas syac' d'ayoñ, max yalpax oñ scolani.

²² A Jehová mañ ol ex yactejcan e ch'ocoj, yic mañ ol alchaj chucal d'ay, yujto snib'ej tzex och schoñab'oc. ²³ Colvajñejocab' Jehová ved'och yic tzin lesalviñej eyuuj yic max och in mul d'ay. Palta to ol ex in c'ayb'ej d'a stojolal. ²⁴ Arñej to tze c'anab'ajej, tzeyac'an servil Jehová d'a smasanil e c'ool, tze naancot jantac tas vach' ix sc'ulej cuuj. ²⁵ Palta tato ol e c'ulejñej chucal, ol ex satjoquel yed' e reyal tic yuj Jehová, xchi viñ d'a eb'.

13

Ochnac oval yed' eb' filisteo

¹ Te tec'an val viñaj Saúl ayic ix och viñ reyal d'a choñab' Israel. Ayic ix lajvi schab'il ab'il yoch viñ reyal chi',^{13.1} ² ix sic'anel oxo' mil soldado viñ d'a scal eb' israel. Chab' mil ix can yed' viñ d'a Micmas d'a tzalquixtac d'a slac'anil Betel. Axo junxo mil eb' ix can yed' viñaj Jonatán yuninal viñ d'a Gabaa d'a yol yic eb' yirñtilal Benjamín. Axo juntzañixo eb' ix cani, ix checji pax eb' yuj viñ d'a spat. ³ Axo viñaj Jonatán chi' ix satanel jun macañ eb' soldado filisteo d'a Geba. Ix yab' jun chi' eb' filisteo, yuj chi' elarñchamel ix schec viñaj Saúl to spuñi q'uen trompeta d'a yol smacb'en Israel yic smolb'an sb'a eb' viñ soldado.

⁴ Masanil eb' israel ix ab'ani to toxo ix satel jun scampamento eb' filisteo yuj viñaj Saúl chi', ix yab'anpax eb' to aycot yoval eb' filisteo chi' d'a eb'. Yuj chi', d'a elarñchamel ix smolb'ej sb'a eb' soldado israel yed' viñaj Saúl chi' d'a Gilgal. ⁵ Arñeja' eb' filisteo chi', ix smolb'ejpax sb'a eb' yic syac'an oval eb' yed' eb' israel chi'. Ay oxo' mil scarruaje eb' yic oval, vague' mil eb' soldado ayq'ue d'a yib'arñ chej, tzijtum pax eb' sb'eyi, mañixo b'ischajb'enoc eb'. Ix b'at eb' d'a Micmas, ix sb'oan scampamento eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Bet-avén.

⁶ Ayic ix yilan eb' israel to max techaj yac'an oval eb' yed' eb' filisteo chi', ix xivq'ue eb'. Ix b'at eb' sc'ub'ejel sb'a d'a voltac q'uen ñaq'ueen, d'a scaltac vayumtac, d'a sattac q'uen tenam, d'a yoltac juntzañi jul yic a a' yed' d'a yoltac q'uen xab'. ⁷ Ay pax eb' ix c'axpajec' d'a a' Jordán, ix b'at eb' d'a yol yic Gad yed' d'a Galaad. Axo viñaj Saúl chi' jun, ix b'atcan viñ d'a Gilgal. Masanil eb' soldado viñ yed'nac, toxoñej sluclon eb' yuj xivelal. ⁸ A viñaj Saúl chi', uque' c'ual ix can viñ d'a Gilgal yic stañvan viñ sc'och viñaj Samuel, yujto icha chi' yaj yalancan viñ. Palta axo ix aji, maj c'ochlaj viñ d'a Gilgal chi', yuj chi' vanxo yactajcan viñaj Saúl chi' yuj eb' soldado. ⁹ Yuj chi' ix yal viñaj Saúl chi':

—Iq'ueccot noc' silab' ol rñusjotcz'aoc yed' silab' yic junc'olal yed' Jehová, xchi viñ.

Axo viñ ix comon rñusantz'a noc' silab' chi'.

¹⁰ Ayic van slajvi sñusan silab' chi' viñ, ix c'och viñaj Samuel chi'. Ayic ix yab'an viñaj Saúl chi' to sc'och viñ, ix elta viñ scha viñ yic syac'an statzil sc'ool viñ. ¹¹ Ix yalan viñaj Samuel chi':

—¿Tas ix a c'ulej tic? xchi viñ.

—Ix vila' to van in yactancan eb' anima tic, a achxo max ach jalaj icha yaj sc'ual alancani, axo eb' viñ filisteo toxoñej lecanec' eb' viñ d'a Micmas. ¹² Yuj chi' ix in na'a, q'uinaloc sja eb' viñ yac' oval d'ayin d'a Gilgal tic, manto in c'anpax scolval Jehová, yuj chi' ix vac' pural in b'a vac'an jun silab' tic, xchi viñaj Saúl chi'.

¹³ Ix tac'vi viñaj Samuel chi':

—Yuj a mañ pensaril ix a c'ulan jun tic. Octom to ix a c'anab'ajej tas ix yal Jehová co Diosal d'ayach, tato icha chi', ix am yala' to tzach can reyal d'a scal eb' israel d'a junelñej. ¹⁴ Ocxo jun, mañixo ol najtilax opisio. Ol say Jehová mach junoc sc'anab'ajan tas snib'ej, a ol och yajalil d'a schoñab', yujto ix a tenec' tas ix yala'.

¹⁵ Ix lajvi chi', ix el viñaj Samuel d'a Gilgal chi', ix pax viñ. A jantacto eb' anima tzac'an d'a spatice viñaj Saúl chi', ix b'at eb' d'a oval. Ix el eb' d'a Gilgal

chi', ix b'atcan eb' d'a Gabaa d'a yol yic Benjamín. Ata' ix sb'is viñaj Saúl chi' jantacto eb' soldado tzac'an yuuj, 600 to syil sb'a eb'. ¹⁶ Ajun pax viñaj Jonatán viñ yuninal viñ yed'nac yed' eb' soldado. A d'a Gabaa chi' ix can eb', axo pax eb' filisteo, a d'a Micmas ay scampamento eb'. ¹⁷ Ox macař ix yutej sb'a eb' filisteo chi', ix b'at yic'anelta sc'ael eb' israel eb'. Jun macař eb' ix b'atcan d'a sb'eal Ofra d'a yol yic Sual. ¹⁸ Axo junxo macař eb' ix b'atcan d'a Bet-horón, axo eb' yoxil macař, ix b'atcan eb' d'a pac'an d'a sch'olanil Zeboim b'aj schab'at tz'inan luum.

¹⁹ Masanil d'a yol smacb'en Israel, malaj junoc eb' b'oum q'uen ix chaji sb'o q'ueen yuj eb' filisteo, yujto malaj sgana eb' sb'o q'uen espada yed' lanza eb' israel chi'. ²⁰ Ayic tz'el ye q'uen syamc'ab' eb' israel chi', a d'a eb' filisteo xid'ec' eb' sñic ye q'uen sq'ueen chi', icha q'uen arado, q'uen asaron, q'uen ch'acab' yed' q'uen jochlab' trigo. ²¹ Chab' plata sc'an eb' filisteo chi' yuj sñicjiq'ue ye q'uen arado yed' q'uen asaron. Jun sc'an eb' yic sq'ue ye junoc q'uen ch'acab' yed' junoc q'uen teclab' vacax. ²² Yuj chi', malaj junoc eb' soldado israel ed'jinac yespada, ma slanza, ařej viñaj Saúl yed' viñaj Jonatán ed'jinac yico' ayic ix och oval chi'.

Ix b'at ac'ji ganar eb' filisteo'R'yuj viñaj Jonatán

²³ Axo jun macař eb' soldado eb' filisteo, mach'il b'aj lod'an yuj eb', aton b'aj tz'ec' sb'eal Micmas.

14

¹ Ay jun c'ual ix yal viñaj Jonatán viñ yuninal viñaj Saúl chi' d'a viñ ed'jinac syamc'ab' yic oval:

—Coř ec' d'a junxo c'axep chi', ol oř c'och b'aj ayec' eb' filisteo chi', xchi viñ.

Maj yal-laj viñaj Jonatán chi' d'a viñ smam chi'. ² Axo viñaj Saúl chi', a d'a slac'anil Gabaa ay scampamento viñ, d'a yich jun te' granado b'aj stec'ji ixim trigo, 600 eb' soldado ajun yed' viñ. ³ Ajun viñaj Ahías yuninal viñaj Ahitob yed'nac viñ. Ayoch schaleca viñ yic sacerdoteal. A viñaj Ahitob chi' yuc'tac sb'a viñ yed' viñaj Icabod. A viñaj Finees smam eb' viñ, yixchiquin eb' viñ viñaj Elí, aton viñ ac'annac sacerdoteal d'a Silo.

Mař yojtacoc viñaj Saúl yed' eb' soldado tato ix b'at viñaj Jonatán chi'. ⁴⁻⁵ A viñaj Jonatán chi', ayoch d'a spensar viñ sc'axpajec' d'a scampamento eb' filisteo chi'. Ay jun q'uen tenam scuch Boses d'a yichař Micmas d'a stojolal norte, axo junxo q'ueen scuch Sene ay d'a yichař Gabaa d'a stojolal sur. Ay jun nivan ch'olan d'a scal q'uen schab'il. ⁶ Ix yalan viñaj Jonatán chi' d'a viñ ed'jinac syamc'ab' chi':

—A ticnaic coř em d'a sat q'uen tic yic tzoř q'uec'och d'a scampamento eb' ch'oc chořab'il chi'. Tope val ol colvaj Jehová qued'oc. Mař ajaltacoclaj scolvaj qued'oc tato syal sc'ool, vach'chom mař nivanoc co b'eyi, xchi viñ.

⁷ —Ichocab' ta' tato vach' tz'aj tza na', ařej to tzac'an in och uj b'aj tzach b'ati, xchi viñ schecab' viñ chi'.

⁸ Ix yalan viñaj Jonatán chi':

—Coř an, ayic ol oř emc'och d'a yol ch'olan chi', ol co ch'oxan co b'a d'a eb'.

⁹ Tato ol yal eb' d'ayori, tařvejec ta', tato xchi eb', mař ol oř q'uelaj d'a b'aj ayec' eb' chi'. ¹⁰ Tato ol yal eb' jun, q'ueařecot d'a tic, tato xchi eb', ol oř q'ueoc. Icha chi' ol aj sch'oxan Jehová d'ayori to ol yac'och eb' d'a yol co c'ab', xchi viñ.

¹¹ Axo yic ix sch'oxan sb'a eb', ix yalan eb' filisteo chi': Ilecnav' val yelta eb' hebreo d'a yoltac olan b'ajtac c'ub'an, xchi eb'. ¹² A val d'a jun rato chi' ix avajemta eb' d'a viñaj Jonatán yed' d'a viñ yed'nac viñ chi':

—Lemec, q'ueañecot d'a tic, ay jun tas ol cal eyab'i, xchi eb' filisteo chi'.

Axo ix yalan viñaj Jonatán d'a viñ ajun yed' chi':

—Ol ach q'ueñej tzac'an vuuj, yujto a ticnaic ol yac'och eb' filisteo tic Jehová d'a yol co c'ab' a oñ israel oñ tic, xchi viñ.

¹³ Ix q'ue machaljoc eb' viñ. Axo yic ix q'uec'och eb' viñ, ix syamanoch viñaj Jonatán chi' smilancham eb' filisteo chi', axo viñ ed'jinac syamc'ab' viñ chi' ix vach' milancham eb' maj cham sic'lab'il. ¹⁴ A d'a jun b'ab'el oval chi', ay am junoc 20 eb' ix smilcham eb' viñ, ay am junoc char'e' ch'artil b'aj ix cham eb' chi'. ¹⁵ Masanil eb' filisteo ayec' d'a yol scampamento yed' eb' toñej sacleminac yajeli yed' eb' najat ayel starivej yed' pax eb' ayb'at yiq'uelta sc'ael eb' israel chi', ix javi jun nivan xivc'olal d'a yib'añ eb'. Ix ec'pax jun nivan quixcab', yuj chi' ix te xivq'ue eb'.

¹⁶ Axo pax eb' ayoch smaclej yuj viñaj Saúl chi' d'a Gabaa d'a yol yic Benjamín, ix yilan eb' to ix q'ue somnaj eb' filisteo chi' smasanil, van saclempax eb'. ¹⁷ Yuj chi' ix yal viñaj Saúl chi' d'a eb' soldado icha tic:

—Sayec eyil eb' soldado, ol checlajoc machtac malaj, xchi viñ.

Axo ix checlaji to a viñaj Jonatán malaj yed' viñ tz'ic'an syamc'ab' viñ. ¹⁸ A d'a jun tiempoal chi' ayec' te' scaxail strato Jehová d'a scal eb' israel, yuj chi' ix yal viñaj Saúl chi' d'a viñaj Ahías:

—Ic'cot te' scaxail strato Jehová yic sco c'anb'ej d'ay, xchi viñ.

¹⁹ Yacb'an van slolon viñ yed' viñ sacerdote chi', ix te vach' somchajq'ue eb' filisteo chi', yuj chi' ix yal viñ d'a viñ sacerdote chi':

—Actej, mañxo ol co c'anb'ej d'a Jehová chi', xchi viñ.

²⁰ A val d'a jun rato chi' ix smolb'ej masanil eb' soldado viñaj Saúl chi', ix b'at eb' b'aj ayoch oval chi'. Axo yic ix c'och eb', ix yilan eb' to toxo ix te q'ue somnaj eb' filisteo chi', van smil-lancham sb'a eb'. ²¹ Ay juntzañ eb' israel ayxo tiempo yajec' yed' eb' filisteo chi', ayic ix yilan eb' tas van yuji chi', ix och eb' yed' viñaj Saúl yed' viñaj Jonatán chi'. ²² Ayic ix yab'anpax eb' israel ix b'at sc'ub'ejel sb'a d'a lum tzalquixtac d'a yol yic Efraín, to van yel eb' filisteo chi', ix cot eb', ix och eb' d'a spatic eb'. ²³ Ix och eb' d'a spatic eb' filisteo chi', masanto d'a yicharib'at Bet-avén, icha chi' ix aj scolan choñab' Israel Jehová d'a jun c'u chi'.

Ix yac' sti' viñaj Saúl

²⁴ A d'a jun c'u chi', ix te el yip eb' israel chi', yujto malaj junoc eb' ix va yuj tas ix yal viñaj Saúl icha tic: Catab'ajocab' mach sva d'a jun q'uc'b'alil tic, ayic mantzac viq'uel yoval in c'ol d'a eb' ajc'ol tic, xchi viñ. ²⁵ Ayic ix c'och eb' soldado d'a jun caltac te', te ay noc' yal chab' ay d'a sat luum, ²⁶ icha yel yoc a a', icha val chi' sb'ey noc' yal chab' chi', palta malaj val junoc eb' ix yal yuc'an jab'oc noc', yujto ix xiv eb' d'a tas ix yal viñaj Saúl chi'. ²⁷ A viñaj Jonatán maj yab'laj jun lolonel chi' viñ, yuj chi' ix slab'ejem jun te te' viñ yed'nac d'a scal noc' yalchab' chi', ix yac'anoch viñ d'a sti', ix te och yip viñ yuj jab' chi'. ²⁸ Ix yalan jun viñ soldado d'a viñ:

—A viñ a mam ix yal viñ d'ayon icha tic: Tato ay junoc mach ay jab'oc tas syab'lej, catab'ajocab'cani, yuj chi' lajanxoñej yel quip co masanil, xchi jun viñ soldado chi'.

²⁹ Ix tac'vi viñaj Jonatán chi':

—A viř in mam chi', te chuc tas syic'cot viř d'a yib'ař co chořab' tic. A in tic, ix vab' val yoch vip yuj jab' noc' yalchab' ix vab'lej tic. ³⁰ Ocxom masanil eb' soldado tic, tato ix sva jab'oc tas ix quic'canec' d'a eb' ajc'ol chi' eb', ec'tom val te nivan eb' filisteo chi' ix cham cuuj, xchi viř.

³¹ A d'a jun c'u chi', ix och eb' israel d'a spatic eb' filisteo chi'. Ix syamoch eb' smilancham eb' d'a Micmas, masanto ix c'och eb' d'a Ajalón. Ix te el yip eb' israel chi'. ³² Yuj chi', a jantac tas ix yiq'uec' eb' d'a eb' ajc'ol chi', aton noc' vacax, noc' calnel yed' noc' yunetac vacax, ix smilcham noc' eb' d'a sat luum, ix schi'an noc' eb' yed' schiq'uil. ³³ Ay eb' ix b'at alan d'a viřaj Saúl icha tic:

—Van yoch smul eb' soldado d'a yichař Jehová, van schi'an noc' chib'ej eb' yed' schiq'uil, xchi eb'.

Yuj chi' ix yalan viřaj Saúl chi' icha tic:

—Ix och e mul d'a yichař Jehová. Yuj chi' b'aleccot junoc q'uen nivan q'uen chi' d'a tic ticnaic. ³⁴ Pucocab' ab'ix d'a scal eb' anima, syic'cot junjunoc noc' svacax eb', ma junoc scalnel eb', smilancham noc' eb' schi'a, mocab' schilaj noc' eb' yed' schiq'uil yic max och smul eb' d'a yichař Jehová, xchi viř.

A d'a jun ac'val chi', junjun eb' ix ic'ancot junjun svacax, ma scalnel, ix smilancham noc' eb' schi'a. ³⁵ Ix sb'oan jun altar viřaj Saúl chi' ta'. A jun tic b'ab'el altar ix sb'oq'ue viř d'a yichař Jehová. ³⁶ Ix lajvi chi', ix yalan viř d'a eb' soldado icha tic:

—Coyec caq'uecxi oval yed' eb' filisteo d'a jun ac'val tic, ol quic'anec' masanil tastac ay d'a eb', masanto yic ol sacb'oc, ol co milcham eb' smasanil, mařxa junoc pitzan ol canoc, xchi viř.

Ix yalan eb' smasanil icha tic:

—Yic'ocab' icha tas tzal chi', xchi eb'.

Palta ix yalan viř sacerdote icha tic:

—Ayc manto oř b'atec, vach' ta sco c'anb'ej d'a Dios, xchi viř.

³⁷ Yuj chi' ix sc'anb'an viřaj Saúl chi' d'a Dios:

—¿Tom tzoř b'atxi cac' oval yed' eb' filisteo? ¿Ol am ac'och eb' d'a yol co c'ab'? xchi viř.

Palta maj tac'vocaj Jehová chi' d'a viř d'a jun ac'val chi'. ³⁸ Yuj chi' ix yalan viř icha tic: Masanil ex yajal ex, nitzeccot e b'a d'a tic, ol co c'anb'ani, mach ix och smul ticnaic. ³⁹ Yujto svac' in ti' d'a Jehová co Columal a oř israel oř tic, vach'chom a viř vuninal aj Jonatán ix och smul, syal scham viř, xchi viřaj Saúl chi'.

Malaj junoc eb' d'a scal eb' soldado ix tac'vi. ⁴⁰ Yuj chi', ix yalanxi viř d'a eb' smasanil icha tic:

—Canařec e masanil d'a tic, ch'oc ol in can a in tic yed' viř vuninal aj Jonatán, xchi viř.

—A achřej tzala, xchi eb' soldado chi'.

⁴¹ Ix yalan viř icha tic:

—Mamin Jehová ach co Diosal, ¿tas yuj max ach tac'vi d'a viř a checab' tic? A ticnaic ayic ol och sorteo, tato a q'uen Urim tz'elta, syalelc'ochi to a in, ma a viř vuninal aj Jonatán ix och smul, palta tato a q'uen Tumim tz'elta, syalelc'ochi to a eb' a chořab' Israel tic ix och smul, xchi viř.

Axo ix aji, a d'a yib'ař viřaj Jonatán yed' d'a viřaj Saúl ix emi, axo eb' chořab', ix colchajcanel eb'. ⁴² Ix yalanxi viřaj Saúl chi' icha tic:

—Axo ticnaic jun, axořej d'a vib'ař yed' viř vuninal tic tz'och sorteo, xchi viř.

Axo ix aj jun, a d'a yib'ař viřaj Jonatán chi' ix emi. ⁴³ Yuj chi' ix yal viř d'a viřaj Jonatán chi' icha tic:

—Al d'ayin tas ix a c'ulej, xchi viñ.

Ix yalan viñaj Jonatán chi':

—Val yel ix vab'lej jab' noc' yalchab', torfej ix in lab'ejem jun te te' d'a scal noc', ix in lec'ani, yuj chi' ina in tic chamoc in ocab'i, xchi viñ.

⁴⁴ Ix yalan viñaj Saúl chi' icha tic:

—Yac'ocab' och junoc nivan yaelal Dios d'a vib'añ tato max ach chami, xchi viñ.

⁴⁵ Ix tac'vi eb' anima smasanil:

—Tocval ol co cha cham viñaj Jonatán tic, yujto a yuj viñ, oñ colchaj a oñ israel oñ tic. Mañ smojoc icha chi'. Yojtac Jehová co Diosal. Val yel malaj junoc xil sjolom viñaj Jonatán tic ol em d'a sat luum. Yujto a tas toxo ix elc'och ticnaic, a Dios ix colvaj qued'oc, xchi eb'.

Icha chi' ix aj scolchajcanel viñaj Jonatán chi' yuj eb' yetchoñab', yuj chi' majxo chamlay viñ. ⁴⁶ Ix lajvi chi', majxo b'atlaj viñaj Saúl yed' eb' soldado spech eb' filisteo chi', yuj chi' ix laj meltzaj eb' filisteo chi' d'a schoñab'.

⁴⁷ Atax yic ix ochcan viñaj Saúl sreyaloc choñab' Israel, ix syamanoch viñ yac'an oval yed' juntzañ choñab' ajc'ool oyanoch d'a spatictac viñ, aton eb' aj Moab, eb' aj Amón, eb' aj Edom, eb' viñ sreyal Soba yed' eb' filisteo. Ix yac'řej ganar viñ b'ajtac ix yac' oval. ⁴⁸ A d'a junel ix smolb'ej masanil soldado viñ, ix yac'an oval viñ yed' eb' amalec. Icha chi' ix aj scolanel eb' israel viñ d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol tz'elc'an tastac ay d'a eb' israel chi'.

⁴⁹ Ay oxvañ yuninal viñaj Saúl chi', aton viñaj Jonatán, viñaj Isúy yed' pax viñaj Malquisúa. Ay pax chavañ yisil viñ, jun ix scuch Merab, aton ix b'ab'el, axo ix schab'il, scuch Mical. ⁵⁰ A ix yetb'eyum viñaj Saúl chi' Ahinoam sb'i ix, yisil ix viñaj Ahimaas. Axo viñ sat yajalil eb' soldado viñ, Abner sb'i viñ, yuninal viñaj Ner yicham viñaj Saúl chi'. ⁵¹ A viñaj Cis smam viñaj Saúl chi' yed' viñaj Ner smam viñaj Abner, yuninal eb' viñ viñaj Abiel.

⁵² Yach'an ayoch viñaj Saúl chi' reyal d'a scal eb' yetisraelal, ix yac'řej oval viñ yed' eb' filisteo. Yuj chi' a eb' quelemtac jelan, te ay pax yip, ix och eb' d'a soldadoal yuj viñaj Saúl chi'.

15

Ix stenec' viñaj Saúl tas ix yal Jehová

¹ Ay jun c'ual ix yal viñaj Samuel d'a viñaj Saúl icha tic:

—A Jehová ix in checani ayic ix ach in sic'ancanoch reyal d'a Israel aton schoñab'. Yuj chi' cha ab' tas syal Jehová d'ayach. ² A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alán icha tic: Ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb' amalecita yujto yac'nac oval eb' yed' eb' israel ayic scotnac eb' d'a Egipto. ³ Yuj chi' ol ach b'at ac' oval yed' eb', tza satel eb' yed' tastac ay d'a eb', malaj junoc macañ b'aj tz'oc' a c'ool. Tza milcham masanil eb' vinac, eb' ix ix, eb' unin yed' eb' ato yalji yed' pax noc' vacax, noc' calnel, noc' camello yed' noc' b'uru, tza satel smasanil, xchi Jehová, xchi viñ d'a viñ.

⁴ Ix smolb'ej eb' soldado viñaj Saúl chi', ix sayan yil eb' viñ d'a Telaim. Ay 10 mil eb' soldado d'a yiñtilal Judá yed' 200 mil eb' yic juntzañxo yiñtilal Israel.

⁵ Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Saúl chi' d'a choñab' Amalec, ix b'at sc'ub'anel sb'a viñ yed' eb' soldado d'a yol jun taquiñ melem. ⁶ Ix yalanb'at viñ d'a eb' quenita:

—Elarñec d'a scal eb' amalecita, yic mañ ol ex in satel yed' eb', yujto oc'nac e c'ool d'a eb' quetisraelal ayic sjavinac eb' d'a tic, ayic spetoj eb' d'a Egipto, xchib'at viñ d'a eb'.

Elarĥamel ix yiq'uel sb'a eb' quenita chi' d'a scal eb' amalecita chi'. ⁷ Ix c'och viñaj Saúl chi' yac' oval yed' eb' amalecita chi', ix schanel yich viñ d'a Havila, masanto ix c'och viñ d'a Shur d'a smojonalxo Egipto d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ix ac'ji ganar eb' amalecita chi' yuj eb'. ⁸ Ix syamancot viñaj Agag eb', aton viñ sreyal eb' amalecita chi'. Pitzan viñ ix syaman viñ eb'. Axo masanil juntzarixo eb' amalecita, ix miljicham eb'. ⁹ Palta a viñaj Saúl chi' yed' eb' soldado, maj smilchamlaj viñaj Agag chi' eb'. Maj smilpaxchamlaj noc' vacax eb' te vach', noc' calnel, noc' yunetac vacax te b'aq'uech, noc' yunetac calnel yed' juntzarioxo tastac te ay stojol. Axo masanil tas malaj val yelc'ochi, ix satel eb' smasanil.

¹⁰ Ix yalan Jehová d'a viñaj Samuel icha tic:

¹¹ Scus in c'ool yujto ix vac'och viñaj Saúl tic reyal, yujto tzin spatiquejcanel viñ, maj sc'anab'ajej viñ tas ix vala', xchi d'a viñ.

Ix cus sc'ool viñaj Samuel, yuj chi' pilan ac'val ix lesalvi viñ d'a Jehová. ¹² Axo d'a junxo q'uiñib'alil, te ac'valto ix b'at viñ yil viñaj Saúl chi'. Palta axo ix alhaj d'a viñ to ix b'at viñaj Saúl chi' d'a Carmel. Ata' ix sb'oq'ue jun monumento viñ yuj yic'ancharñ sb'a. Ix lajvi chi' ix b'at viñ d'a Gilgal. ¹³ Yuj chi' ix b'at viñaj Samuel chi' ta'. Axo ix c'och viñ, ix yalan viñaj Saúl chi' d'a viñ icha tic:

—Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a ib'añ. Toxo ix in c'anab'ajej tas ix yala', xchi viñ.

¹⁴ —¿Tas yaj noc' calnel yed' noc' vacax svab' yoc' chi'? xchi viñaj Samuel chi'.

¹⁵ —A d'a choñab' Amalec ix cot noc', yujto a val noc' calnel te vach' ix yic'cot eb' soldado yed' noc' vacax yic ol och silab'il d'a Jehová co Diosal. Axo masanil juntzarixo, ix co sateli, xchi viñ.

¹⁶ —Numan tzach aji. Ol val d'ayach tas ix yal Jehová d'ayin d'a q'uiq'ui d'ac'val, xchi viñaj Samuel chi'.

—Al an, xchi viñ.

¹⁷ Ix yalan viñaj Samuel chi' d'a viñ icha tic:

—A d'a yalaritaxo malaj elc'och a naani, palta ach och yajalil d'a masanil yirñtilal Israel. A Jehová ix ach ac'anoch sreyaloc co choñab' tic. ¹⁸ Ach schecanpaxb'at a satel juntzarñ eb' amalecita malaj svach'il tas sc'ulej yed' masanil tastac ay d'a eb'. ¹⁹ ¿Tas yuj maj a c'anab'ajej tas ix yal Jehová d'ayach, ina to ix ic'cot tastac d'a eb' ajc'ol chi'? Te chuc tas ix a c'ulej d'a yichañ Jehová, xchi viñ.

²⁰ Ix tac'vi viñaj Saúl chi':

—Maay, ix in c'anab'ajej tas ix yala', ix in xid'eq'ui, ix in c'anab'ajej tas ix schec in c'ulej. Ix vic'cot viñaj Agag sreyal eb' amalecita chi', ix in satanel masanil eb' anima ta'. ²¹ Axo eb' soldado ix ic'ancot noc' scalnel eb' yed' noc' vacax vach' d'a scal noc' to yovalil satjieli. Ix yic'ancot noc' eb', yic tz'ac'chaj noc' silab'il d'a Jehová co Diosal d'a Gilgal tic, xchi viñ.

²² Ix yalanxi viñaj Samuel chi':

Ste stzalaj Jehová tato sco c'anab'ajej tas syala', d'a yichañ juntzarñ silab' sco ñustz'a d'ay.

Yel xo te vach' tato sco cha cab' tas syala', d'a yichañ pax sco ñustz'a xepual noc' calnel d'ay.

²³ Tato sco pitej co b'a d'a Jehová, lajan co mul icha smul eb' naumel lolonel. Tato squic'charñ co b'a, max co c'anab'ajej tas syala', lajan val co mul icha smul eb' tz'em cuman d'a comon dios.

Yujto ix a patiquejel tas ix yal Jehová, yuj chi' ol ach spatiquejpaxel yed' a reyal tic, xchi viñ.

²⁴ Ix tac'vi viñaj Saúl chi', ix yalan viñ:

—Yel toni, ix och in mul, maj in c'anab'ajej tas ix yal Jehová yed' tas ix al d'ayin, yujto ix in xiv d'a eb' soldado ajun ved'oc, ix in cha vab' tas ix yal eb'.

²⁵ Elocab' d'a a c'ool to tzin ac' nivanc'olal yuj in mul ix ochi, meltzajañ ved'oc tzoñ och ejmelal d'a yichañ Jehová, xchi viñ.

²⁶ —Mañ ol in meltzajaj ed'oc, yujto ix a patiquejel tas ix yal Jehová, yuj chi' ol ach yiq'uel d'a reyal d'a co choñab' Israel tic, xchi viñaj Samuel chi'.

²⁷ Axo yic ix meltzaj viñaj Samuel chi' yalani, ix och yub'naj viñaj Saúl chi' d'a sti' spichul viñ, ix ñic'chaj yuj viñ. ²⁸ Yuj chi' ix yal viñaj Samuel chi' d'a viñ icha tic:

—Icha val ix utej a ñic'chitan in pichul tic, icha chi' ol yutej Jehová yic'anel opisio d'a reyal d'a yol a c'ab', ol yac'anoch d'a yol sc'ab' junxo quetchoñab' ec'to vach' d'a ichañ. ²⁹ Yovalil ol elc'och jun tic, yujto a Jehová squic'chaañ a oñ israel oñ tic, malaj b'aj syesej, malaj b'aj sq'uex spensar ichoc anima, xchi viñ.

³⁰ Ix yalan viñaj Saúl chi'

—Yeltoni ix och in mul, palta elocab' d'a a c'ol tzach meltzaj ved'oc yic ay velc'och d'a yichañ eb' yajalil co choñab' yed' d'a yichañ eb' quetchoñab' smasanil. Meltzajañ ved'oc, tzoñ och ejmelal d'a Jehová co Diosal, xchi viñ.

³¹ Yuj chi' ix meltzaj viñaj Samuel chi' yed' viñ, ix och viñaj Saúl chi' ejmelal d'a yichañ Jehová. ³² Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Samuel chi':

—Iq'ueccot viñaj Agag sreyal eb' Amalec chi' d'a vichañ, xchi viñ.

Ix te tzalaj viñaj Agag chi' ayic ix javi viñ d'a yichañ viñaj Samuel chi', mañxo ol chamlay viñ snaani. ³³ Ix yalan viñaj Samuel chi' d'a viñ:

—Yuj q'uen espada tic tziytum eb' ix ix, ix can d'a mañ uneal. Icha val ix ajcan eb' ix chi', icha chi' ol aj scan ix a nun, xchi viñ.

Maj yac' nivanc'olal viñ, ix scotacxicanb'at viñaj Agag chi' viñ d'a yichañ Jehová d'a Gilgal chi'. ³⁴ Ix lajvi chi' ix meltzaj viñ d'a Ramá, ix meltzajpax viñaj Saúl d'a spat d'a Gabaa. ³⁵ Ayic pitzanto viñaj Samuel chi', majxo b'atlay viñ yil viñaj Saúl chi', palta scus viñ yuj viñ. Ix cuspax Jehová yujto ix yac'och viñaj Saúl sreyaloc Israel.

16

Ix sic'chajoch viñaj David reyal

¹ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Samuel chi' icha tic:

—¿B'aq'uiñ ol actej a cus yuj viñaj Saúl chi'? Maxtzac yal in c'ool to ol yac'ñiej yajalil viñ d'a choñab' Israel tic. A ticañic, ac' b'ud'joc noc' a ch'aac yed' aceite, tzach b'at d'a spat viñaj Isaí d'a Belén, yujto toxo ix in sig'uel jun viñ yuninal viñ yic tz'och reyal sq'uexuloc viñaj Saúl chi', xchi d'a viñ.

² —¿Tas val tz'aj in b'ati? Ta syab' jun tic viñaj Saúl chi', tzam in smilcham viñ, xchi viñaj Samuel chi'.

Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ:

—Ic'b'at junoc noc' cob'es vacax tzach b'ati, tzalani to ac'oj silab' d'a Jehová tzach c'ochi. ³ Slajvi chi' tzavtan viñaj Isaí chi' yic schi'an noc' silab' chi' viñ. Ata' ol val d'ayach tas ol a c'ulej. A mach ol in ch'ox d'ayach, tza sic'caneli, tzac'anq'ue aceite d'a sjolom, xchi d'a viñ.

⁴ Ix sc'anab'ajan viñ tas ix yal Jehová chi'. Ayic ix c'och viñ d'a Belén, ix ul chaji viñ d'a xivc'olal yuj eb' yichamtac vinaquil choñab' chi', elañchamel ix sc'anb'ej eb' d'a viñ:

—¿Tas tzul a c'ulej mamin? ¿Vach' am tas tzul a c'ulej? xchi eb' d'a viñ.

⁵—I, tzin javi vac' jun silab' d'a Jehová. B'oec e b'a icha yalan ley, ol ex b'at ved'oc yic sco chi'an jun silab' tic, xchi viñ.

Ix yalanpax viñ d'a viñtaj Isaí yed' d'a eb' viñ yuninal to sb'o sb'a eb' viñ icha yalan ley yic schi'an noc' silab' chi' eb' yed' viñ. ⁶Ayic ix c'och viñtaj Isaí yed' eb' viñ yuninal chi', elarichamel ix yiloch viñtaj Eliab viñtaj Samuel chi', ix snaan viñ: Tecan a jun viñ tic ix siq'uel Jehová, xchi viñ.

⁷Ix yalan Jehová d'a viñ: Mañ ach och q'uelan chajtil yilji jun viñ tic, mañ iloch steel viñ, yujto mañoclaj viñ tic. A eb' anima, a chajtil yilji eb' anima, a syiloch eb', palta a in xo tic, a spensar eb' svilochi, xchi d'a viñ.

⁸Ix lajvi chi', ix yic'ancot junxo viñ yuninal viñtaj Isaí chi' scuchan Abinadab d'a yichañ viñ, palta ix yalanxi viñ:

Mañoclaj junxo viñ tic sic'b'ilel yuj Jehová, xchi viñ.

⁹Ix yic'ancot junxo viñ yuninal viñtaj Isaí chi' scuchan Sama d'a yichañ viñ, ix yalanxi viñ:

—Mañoclaj junxo viñ tic ix siq'uel Jehová, xchi viñ.

¹⁰Ix ec'chaj eb' viñ yuninal viñtaj Isaí chi' yucvañil d'a yichañ viñ.

Malaj junoc eb' viñ tic ix siq'uel Jehová, xchi viñ. ¹¹Yuj chi' ix sc'anb'an viñ d'a viñtaj Isaí chi':

—¿Tom añej eb' viñ uninal tic? xchi viñ.

—Ayto junxo viñ tzac'an unin, aycanb'at viñ tarivoj calnel, xchi viñtaj Isaí chi'.

—Ac'b'at yic'umal viñ an, tato max ja viñ, mañ ol oñ valaj, xchi viñtaj Samuel chi'.

¹²Ix schecanb'at yic'umal junxo viñ yuninal viñtaj Isaí chi'. Axo ix javi viñ, ix yilanoch viñtaj Samuel chi', chacpulinac yilji viñ, te vivo yilji yol sat viñ, te vach' snivanil viñ.

A val d'a jun rato chi' ix yalan Jehová d'a viñtaj Samuel chi':

—Aton viñ tic, ac'q'ue aceite d'a sjolom viñ, xchi.

¹³Ix lajvi chi', ix yic'ancot noc' sch'aac viñtaj Samuel chi', aton b'aj ayem aceite. D'a yichañ eb' viñ yuc'tac viñ chi' smasanil ix yac'q'ue aceite viñtaj Samuel chi' d'a sjolom viñ. A viñ chi' David sb'i viñ. Atax d'a jun c'u chi' ix och Yespíritu Jehová d'a viñ. Axo yic ix lajvi sva eb', ix meltzajxi viñtaj Samuel chi' d'a Ramá.

Ix munlaj viñtaj David yed' viñtaj Saúl

¹⁴Ix yiq'uel Yespíritu Jehová d'a viñtaj Saúl, axo jun espíritu chuc ix ac'jicanoch d'a viñ, ste ixtaj val viñ yuuj. ¹⁵Yuj chi' ix yal eb' viñ schecab' viñ:

—Mamin rey, a tas tzach ic'ani tecan a junoc espíritu chuc ix ac'jioch d'ayach yuj Dios yic tzach yixtani. ¹⁶Yuj chi' schaocab' a c'ool, tzoñ b'at a oñ a checab' oñ tic co say junoc viñ syal schalan te' arpa, yic vach' a tzach yixtan jun espíritu chi', schalan te' arpa chi' viñ, icha chi' tz'aj sb'oxi a c'ool, xchi eb' viñ.

¹⁷—Ixiquec an, a junoc viñ te jelan schalan te' tzeyic'coti, xchi viñtaj Saúl chi'.

¹⁸Ix yalan jun viñ yetb'eyum eb' viñ ayec' chi' icha tic:

—Ay val jun viñ vojtaç a in tic, yuninal viñ viñtaj Isaí aj Belén, te vach' schalan te' arpa chi' viñ, añejtona' te vach' viñ d'a oval. Te ay spensar viñ sloloni, vach' yiljipax snivanil viñ. Ayoch Jehová yed' viñ squila', xchi viñ.

¹⁹Yuj chi', ix yac'b'at schecab' viñtaj Saúl d'a viñtaj Isaí chi', ix yalanb'at viñ: Ac'cot viñ uninal aj David d'ayin, viñ stañvan noc' a calnel, xchib'at viñ. ²⁰Ix sc'anab'ajej viñtaj Isaí chi', ix yac'ancot viñtaj David chi' viñ d'a viñtaj Saúl chi'.

Ix yac'ancot jun noc' b'uru viñ yed' viñ, cuchb'il jun icatzil pan yuj noc' yed' jun tz'uum ayem vino d'a yool yed' pax jun noc' yune' chiva. ²¹ Ayic ix javi viñaj David d'a viñaj Saúl chi', ix ochcan viñ schecab'oc viñ. Te xajan ix aj viñ, ix yac'anoch viñ viñaj Saúl chi' yic'umaloc syamc'ab' yic oval. ²² Ix yac'anb'at jun schecab' viñaj Saúl chi' d'a viñaj Isaí, smam viñaj David chi', ix yalanb'at viñ icha tic: Elocab' d'a a c'ool to scan viñaj David tic ved'oc, yujto te vach' viñ d'ayin svila', xhib'at viñ. ²³ Ayic tz'ixtaj viñaj Saúl chi' yuj jun espíritu chuc ayoch chi' d'ay, tz'och ijan viñaj David chi' schalan te' arpa chi'. Ayic syab'an jun chi' viñaj Saúl chi', tz'el jun espíritu chuc chi' d'a viñ, vach' tz'ajxi sc'ol viñ syab'i.

17

Ix cham viñaj Goliat yuj viñaj David

¹ Ay jun c'u, ix smolb'ej sb'a eb' filisteo d'a Soco, d'a yol yic Judá, yic syac'an oval eb' yed' eb' israel. Ix sb'o scampamento eb' d'a Efes-damim, d'a snañal Soco chi' yed' Azeca. ² Añejtona' pax viñaj Saúl, ix smolb'ejpax sb'a viñ yed' eb' yetisraelal d'a sch'olanil Ela, yic smacan sat eb' filisteo chi' eb'. ³ Ayec' eb' filisteo chi' d'a jun tzalan, axo d'a junxo tzalan ayec' eb' israel chi'. Ay jun ch'olan aycañ d'a snañal eb'. ⁴ Ix elta jun viñ soldado d'a scal eb' filisteo chi', te nivan yelc'och viñ d'a scal eb', te chaañ steel viñ, ay am oxec metro steel viñ, Goliat sb'i viñ, aj choñab' Gat viñ. ⁵ A d'a sjolom viñ ayq'ue jun q'uen xumpil nab'a bronce, axo pax d'a sñi' sc'ol viñ ayoch jun q'uen coraza nab'a bronce paxi. Ay am oyeoc arroba yalil jun q'uen coraza chi'. ⁶ Aypaxoch q'uen bronce d'a sat spenec viñ, yed'nac q'uen cotac lanza viñ d'a yich spatic. ⁷ Axo ste'al yoc q'uen slanza viñ yed'nac chi', te nivan spatic, axo q'uen hierro ayoch d'a sñi', ec'to 13 libra yalil. Axo d'a yichañ viñ b'ab'el sb'at viñ ed'jinac smaclab' jul-lab'. ⁸ Sjavi tec'tec' viñ d'a yichañ eb' soldado israel, te chaañ tz'avajq'uea viñ, syalan tic:

—¿Tas yuj d'a stzolah tzex comon ajelta eyac'an oval? A in tic filisteo in, a exxo soldado ex viñaj Saúl. A ticnaic, siq'uequelta junoc vinac d'a e cal chi', yic tz'emta viñ yac' oval ved'oc. ⁹ Tato stechaj yac'an oval ved'oc, tato tzin smilchamoc, a oñ tic ol oñ ochcan e checab'oc, palta tato a in tzin milcham jun viñ chi' jun, a exxo tzex ochcan co checab'oc. ¹⁰ Tato ay junoc vinac d'a e cal a ex israel ex tic scot yac' oval ved' ticnaic, cotocab'i, ol cac'an oval, xchi viñ filisteo chi'.

¹¹ Ayic ix yab'an viñaj Saúl yed' masanil eb' soldado tas ix yal viñ chi', ix te tac sc'ol eb' yuj xivelal.

¹² A d'a yol stiempoal viñaj Saúl chi', ay jun viñ d'a Belén d'a yol yic Judá scuchan Isaí, te icham vinaxo viñ, vajxacvañ yuninal viñ. A d'a scal eb' viñ chi' ay jun viñ scuchan David. ¹³⁻¹⁴ Ay oxvañ yuninal viñaj Isaí chi' ayoch soldadoal yuj viñaj Saúl chi', a viñaj Eliab b'ab'el, schab'il viñaj Abinadab, yoxil viñaj Sama. Slajvub' uninxo viñaj David chi'. ¹⁵ A viñaj David chi', ay b'ajxid'ec' viñ b'aj ay viñaj Saúl chi', smeltzajxi viñ d'a Belén yic sb'at stañvan noc' scalnel viñ smam viñ chi'.

¹⁶ A viñ filisteo chi', junjun q'uiñib'alil yed' junjun yemc'ualil ayul viñ sb'uchan eb' israel chi'. 40 c'ual ix sc'ulej viñ icha chi'.

¹⁷ Ay jun c'u ix yal viñaj Isaí chi' d'a viñaj David chi':

—Ic'b'at ox almoloc ixim trigo tic yed' lajuñeoc ixim pan, b'at ilan eb' viñ uc'tac chi'. ¹⁸ Tzic'anb'at lajuñeoc noc' queso d'a viñ yajalil eb' viñ uc'tac chi'.

Tzilani tato vach' sc'ol eb' viñ uc'tac chi'. Tzic'ancot junoc tas sch'oxnab'iloc tato yel vach' sc'ol eb' viñ, xchi viñ.

¹⁹ A d'a sch'olanil Ela ayec' viñaj Saúl yed' eb' yuc'tac viñaj David chi' yed' masanil eb' soldado israel yic syac' oval eb' yed' eb' filisteo chi'.

²⁰ Ayic ix sacb'inaj d'a junxo c'u, ix yac'ancan noc' scanel viñaj David chi' d'a junxo stañvumal, ix b'at viñ, ix yic'amb'at tastac ix schec viñ smam viñ chi' yic'b'ati. Ayic ix c'och viñ d'a scampamento eb' soldado israel chi', vanxo sb'at eb' yac' oval chi', van yel yav eb' sb'at eb'. ²¹ Ix sb'oanoch tzolan sb'a eb', añaña' ichapax chi' ix yutej sb'a eb' filisteo chi'. ²² D'a elañchamel ix yac'can tastac yed'nac viñaj David chi' ab'enal d'a junoc eb' stañvan scampamento eb', ix b'at viñ b'aj tzolanoch eb' chi', ix sc'amb'an viñ tas yaj eb' viñ yuc'tac chi'. ²³ Ayic van slolon viñ yed' eb', ix elixta viñ filisteo aj choñab' Gat chi', viñ nivan yelc'och d'a scal eb' yetfilisteoal chi', ix syamanxioch viñ sb'uchan eb' israel chi' icha d'a junjun c'u. Ix yab' viñaj David chi' masanil tas ix yal viñ chi'.

²⁴ Ayic ix yilan viñ filisteo chi' eb' israel chi', ix te xivq'ue eb', ix el lemnaj eb' d'a viñ. ²⁵ Ay eb' ix alani: Ina viñ ix elta d'a scal eb' filisteo chi', sb'uchvaj viñ d'ayoñ a oñ israel oñ tic. Ix yal viñ rey, tato ay mach syac' ganar smilancham jun vinac tic, te nivan b'eyumal ol yac' viñ d'ay, syac'apax ix yisil viñ yetb'eyumoc, axo eb' sc'ab' yoc maxtzac stuplaj eb' d'a viñ rey chi', xchi eb'.

²⁶ Ix sc'amb'an viñaj David d'a eb' ayec' d'a stz'ey:

—¿Tas tz'ac'ji d'a junoc mach tz'ac'an ganar smilancham viñ filisteo chi', yic syactej viñ oñ sb'uchani? ¿Tas yaj jun viñ ch'oc choñab'il chi', yuj chi' sb'uchvaj viñ d'a eb' soldado yic Dios Pitzan? xchi viñ.

²⁷ Ix yalanxi eb' icha ix yutej yalan d'a sb'ab'elal tas tz'ac'ji d'a junoc mach smilancham jun viñ ajc'ol chi'. ²⁸ Ayic van sc'amb'an viñaj David chi' d'a eb' ix alan chi', ix yab'an viñaj Eliab viñ yuc'tac viñ, ix te cot yoval viñ, ix yalan viñ icha tic:

—¿Tas tzul a c'ulej d'a tic? ¿Mach ix ac'can yil jayvañ noc' a calnel d'a tz'inan luum chi'? Vojtat to nivan elc'och a naani, palta chuc a pensar, toñej tzul il tas tz'aj yoch oval tic, xchi viñ.

²⁹ —¿Tom ay tas van ex vutan jun? ¿Tom ay yovalil in c'amb'ani? xchi viñaj David chi'.

³⁰ Ix lajvi chi', ix b'at sc'amb'an viñ d'a junxo viñ. Añaña' icha chi' ix yutej junxo viñ chi' yalan d'a viñ. ³¹ Axo eb' ix ab'an tas ix yal viñaj David chi', ix b'at eb' yal d'a viñaj Saúl chi', yuj chi' ix avtaj viñaj David chi' yuj viñ. ³² Ix yalan viñ d'a viñaj Saúl chi':

—Mamin, mocab' chab'ax a c'ool yuj jun viñ filisteo chi'. Ol in b'at a in a checab' in tic, ol vac' oval yed' viñ, xchi viñ.

³³ —Max yal-laj a b'at ac' oval yed' jun viñ filisteo chi', yujto quelem unin ach, palta a jun viñ chi', toxonton ac'um oval viñ yictax ix cotoch viñ quelemal, xchi viñaj Saúl chi'.

³⁴ Ix tac'vi viñaj David chi' icha tic:

—A in a checab' in tic, ayic tzin tañvan noc' scanel viñ in mam, ay b'aj sjavi noc' choj, ma noc' oso yic tzul yic'amb'at noc' calnel chi' noc', ³⁵ tzin b'at d'a spatic noc', tzin toc'anec' noc' calnel chi' d'a noc'. Tato scot noc' d'ayin, tzin och yub'naj d'a yalañ sti' noc', tzin milancham noc'. ³⁶ Yuj chi', taxotej a junoc noc' choj, ma junoc noc' oso, schamñej noc' vuuj. Icha chi' ol vutej jun viñ ch'oc choñab'il chi'. ¿Tas yuj sb'uchvaj viñ d'a eb' soldado yic Dios Pitzan?

³⁷ A Jehová tzin colan d'a noc' choj yed' d'a noc' oso chi', añaña' ol in colan d'a jun viñ filisteo chi', xchi viñ.

Ix yalan viñaj Saúl chi' d'a viñ:

—Ixíc an, aocab' Jehová ol och ed'oc, xchi viñ.

³⁸ Elañchamel ix yiq'uel spichul viñaj Saúl yic oval ayoch yuuj, ix schecan viñ ac'jococh d'a viñaj David chi'. Ix ac'jiq'ue jun q'uen xumpil nab'a bronce d'a sjolom viñ, ix ac'jipaxoch jun q'uen coraza d'a sñi' sc'ol viñ. ³⁹ Ix lajvi chi', ix yac'anem jachan q'uen espada viñ d'a snañal, ix yac'lan viñ sb'eyi. Maj yal-laj sb'ey viñ yed'oc, yujto mañ c'ajanoc viñ. Yuj chi' ix yal viñ d'a viñaj Saúl chi'.

—Max yal-laj in b'ey yed' juntzañ tic, mañ in c'ajanoclay yed'oc, xchi viñ.

Yuj chi' ix yiq'uel masanil juntzañ chi' viñ d'ay, ix b'at viñ b'ian. ⁴⁰ Añej jun te' sc'ococh viñ ix yic'a', ix sic'anq'ue oye' c'olan q'uen q'ueen viñ d'a sti' a a', ix yac'anem q'uen viñ d'a yol jun syune' pa, yed'nac jun ch'añ mejmeech viñ, ix snitzanb'at sb'a viñ d'a slac'anil jun viñ filisteo chi'. ⁴¹ Añeja' jun viñ filisteo chi', ix snitzcot sb'a viñ d'a slac'anil viñaj David chi', b'ab'el jun viñ ed'jinac smaclab' jul-lab' viñ yuuj. ⁴² Ayic ix iljicot viñaj David chi' yuj jun viñ filisteo chi', ix yilan viñ to te vach' yilji snivanil viñ, palta malaj yelc'och viñ d'a viñ, yujto quelem unin viñ. ⁴³ Ix yalan viñ icha tic d'a viñaj David chi':

—¿Tom tz'i' in tzila' yuj chi' tzach cot d'ayin yed' te' a te' chi'? xchi viñ.

Ix syamanoch viñ scatab'an viñaj David chi' d'a sb'i sdiosal. ⁴⁴ Ix yalan viñ:

—Cotañ d'a tic, ol vac' a chib'ejal schib'at noc' ostoc yed' noc' chium noc', xchi viñ d'a viñ.

⁴⁵ Ix tac'vi viñaj David chi' icha tic:

—A ach tic tzach cot ac' oval ved'oc yed' q'uen espada yed' q'uen a lanza yed' pax q'uen a cotac lanza. A inxo tic tzin javi vac' oval ed'oc yed' spider Jehová Yajal d'a Smanil, aton co Diosal a oñ soldado israel oñ tic, aton malaj yelc'och alani. ⁴⁶ A ticnaic, a Jehová ol ach ac'anoch d'a yol in c'ab'. Ol ach in milchamoc, ol in xicanel a jolom. Ol vac'anpax snivanil eb' etchoñab' tic schib'at noc' ostoc yed' noc' chium noc'. Icha chi' ol aj yojtacanel masanil anima d'a yolyib'añq'uinal tic to a co Diosal a oñ israel oñ tic, Dios d'a val yel. ⁴⁷ Masanil eb' anima molanec' tic, ol nachajel yuj eb' to mañoc q'uen espada, mañoc q'uen lanza syac'lab'ej Jehová yic scolanel eb' schoñab'. A jun oval tic yic Jehová, a' ol ex ac'anoch d'a yol co c'ab', xchi viñ d'a viñ.

⁴⁸ Ix cot viñ filisteo chi' d'a yichañ viñaj David chi', añeja' viñaj David chi' elañchamel ix b'atpax viñ d'a yichañ viñ. ⁴⁹ Ix yac'anemb'at sc'ab' viñaj David chi' d'a yol spa, ix yic'anq'ueta jun q'uen q'ueen viñ, ix yac'anoch q'uen viñ d'a yol smejmeech chi', ix sjulan q'uen viñ. A val d'a snañal sat viñ filisteo chi' ix och q'ueen, ix can ch'apnaj q'uen d'a snañal sat viñ chi', ix telvi viñ, lachan ix aj viñ d'a sat luum. ⁵⁰ Icha chi' ix aj yac'ji ganar viñ yuj viñaj David chi'. Añej yed' jun c'olan q'uen yed' yed' jun ch'añ mejmeech ix milji viñ yuj viñ. Malaj yespada viñaj David chi', ⁵¹ yuj chi' ix b'at lemnaj viñ b'aj ayec' viñ filisteo chi', ix yic'anq'ueta q'uen yespada viñ viñ d'a yol yatut. A yed' q'ueen ix xiquel sjolom viñ filisteo chi' viñ.

Ayic ix yilan eb' filisteo to toxo ix cham jun viñ nivan yelc'och d'a scal eb' chi', ix el lemnaj eb'. ⁵² Axo yic ix yilan eb' soldado Israel yed' eb' yic Judá, ix el yav eb', ix b'at eb' d'a spatic eb' filisteo chi', masanto ix c'och eb' d'a sti' choñab' Ecrón. D'a masanil yoltac b'e sb'atñej d'a Saaram, sc'och d'a Gat yed' d'a Ecrón chi', toxoñej teltumb'a ix ajcan snivanil eb' soldado filisteo schami.

⁵³ Ix lajvi sb'at tzac'an eb' israel d'a spatic eb' filisteo d'a juntzañ lugar chi', ix meltzaj eb' yiq'uelta masanil tastac ay d'a yol scampamento eb' filisteo chi'.

⁵⁴ Ix yic'anq'ue sjolom jun filisteo chi' viñaj David chi', ix yic'anb'at viñ d'a

Jerusalén. Ix yic'anpaxel q'uen syamc'ab' viñ filisteo chi' viñ, ix yac'anoch q'uen viñ d'a yol smantiado.

⁵⁵ Ayic ix yilan viñtaj Saúl sb'at viñtaj David yac' oval yed' viñ filisteo chi', ix sc'anb'an viñ d'a viñtaj Abner, yajalil eb' soldado:

—Abner, ¿mach smam jun viñ quelem tic? xchi viñ.

⁵⁶ Mamin rey, mañ vojtaocclaj, xchi viñtaj Abner chi'.

—Scan d'a yol a c'ab' a c'anb'ani mach ay yic viñ, xchi viñ rey chi'.

⁵⁷ Ayic van smeltzaj viñtaj David chi', ayic toxo ix chamcan viñ filisteo chi' yuj viñ, yed'nac sjolom viñ chi' viñ, axo viñtaj Abner ix ic'anb'at viñ d'a viñtaj Saúl chi'. ⁵⁸ Ix sc'anb'an viñtaj Saúl chi' d'a viñ:

—Ach quelem, ¿mach a mam? xchi viñ. Ix tac'vi viñtaj David chi':

—Yuninal in viñtaj Isaí, viñ a checab' cajan d'a Belén, xchi viñ.

18

Ix yamigoj sb'a viñtaj David R'yed' viñtaj Jonatán

¹ Ayic ix lajvi slolon viñtaj David yed' viñtaj Saúl chi', axo viñtaj Jonatán yuninal viñtaj Saúl chi', te vach' ix yil viñtaj David chi' viñ icha val syutej syailan sb'a. ² Añeja' viñtaj Saúl chi', a d'a jun c'u chi', ix yac'canoch yopisio viñtaj David chi' viñ, majxo yac'laj meltzaj viñ viñ d'a spat smam. ³ Ix yac' sti' viñtaj Jonatán d'a viñtaj David chi' to vach' ol yil-laj sb'a eb' viñ d'a masanil tiempo, yujto te xajan viñtaj David chi' yuj viñ. ⁴ Ix yic'anpaxel masanil spichul viñtaj Jonatán yic oval ayoch yuuj, ix yac'an viñ d'a viñtaj David chi' yed' q'uen yespada, jul-lab' yed' cincho ayoch d'a snañal viñ.

⁵ Masanil b'aj ix checji viñtaj David yuj viñtaj Saúl chi' d'a oval, te vach'ñej ix elc'och viñ, yuj chi' ix ac'jioch viñ yajalil d'a jun macañ eb' soldado. Yuj chi' ix te tzalaj eb' soldado yed' eb' ayoch yopisio yuj viñtaj Saúl chi'.

Ix chichon sc'ol viñtaj Saúl d'a viñtaj David

⁶ Ayic ix jax eb' soldado smasanil d'a oval, ayic toxo ix chamcan viñ filisteo yuj viñtaj David chi', ix laj elta eb' ix ix d'a junjun choñtab' yic schaan eb' ix sjavi viñtaj rey Saúl chi'. Sq'ue chennaj eb' ix tz'elta eb' ix, stziñan q'uen spandereta eb' ix yed' q'uen splatillo. ⁷ Van sb'itan eb' ix tz'elta eb' ix, syalan eb' ix icha tic:

Smilal eb' ajc'ool ix smilcham viñtaj Saúl.

Lajlajuñ miltac ix smilcham viñtaj David, xchi eb' ix.

⁸ A jun chi', te ya ix och ix yab' viñtaj Saúl chi', yuj chi' ix chichonq'ue sc'ool viñ, ix yalan viñ:

—Ste ic'jivalchaañ viñtaj David d'a vichañ, yuj chi' syal eb' ix ix tic to lajlajuñ miltac ix smilcham viñ, a inxo tic jayerñej mil ix in milchamoc. Jab'xorñej val yoch viñ tic reyal in q'uexuloc, xchi spensar viñ chi'.

⁹ Atax ta' ix ochcan chi'an sc'ol viñ d'a viñtaj David chi'.

¹⁰ Axo d'a junxo c'u, ix och jun espíritu chuc yuj Jehová d'a viñtaj Saúl chi', ix och locoax viñ d'a sdespacho, ix och ijan viñtaj David schalan te' arpa, ichataxon sc'ulej, yed' q'ue jun q'uen lanza viñtaj Saúl chi'. ¹¹ Ix cot val numnaj d'a sjolom viñ ix yila', ix sjulanoch q'uen slanza viñ chi' d'a viñtaj David chi', yic tz'ochcan ch'apnaj viñ yed' q'uen d'a sat pat chi' snaan viñ, palta chael ix scol sb'a viñtaj David chi'.

¹² Ix xivq'ue viñtaj Saúl d'a viñtaj David chi', yujto a Jehová ayoch yed' viñtaj David chi', axo pax yed' viñ jun, mañxo ayoc ochlaj Jehová chi'. ¹³ Yuj chi', mañxooc d'a spat viñ chi' ix munlaj viñtaj David chi', palta to ix yiq'uel viñ viñ d'a stz'ey. Ix yac'anoch viñ viñ yajalil d'a jun mil eb' soldado, aton viñ

ed'jinac eb' ayic ix xid'ec' eb' d'a oval. ¹⁴ Yalñej b'aj ix ec' viñaj David chi', vach'ñej tz'aj yelc'ochi, yujto a Jehová ayoch yed' viñ. ¹⁵ Yuj chi' ix te vach' xiv viñaj Saúl chi' d'a viñ. ¹⁶ Masanil eb' israel yed' eb' aj Judá, te xajan viñaj David chi' yuj eb'. Ste tzalaj eb' yed' viñ yujto a viñ scuchb'an eb' d'a oval.

¹⁷ Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Saúl d'a viñaj David chi':

—Svac' ix b'ab'el visil scuchan Merab etb'eyumoc, arñej to jelanñej tzuteja a b'a d'a oval, tzac'an oval kuj a orñ schoñab' orñ Jehová tic, xchi viñ.

Ix sna viñaj Saúl icha chi' yujto malaj sgana viñ yoch smul smilan viñaj David chi', vach' ama tato a eb' filisteo smilan viñ snaan viñ.

¹⁸ Ix tac'vi viñaj David chi':

—Mamin rey, malaj jab'oc velc'ochi, mañ nivanoclay yelc'och in mam yed' eb' in c'ab' voc d'a scal eb' quetisraelal yic tzin och a ñi'oc, xchi viñ.

¹⁹ Axo yic ix c'och stiempoal yac'an ix yisil viñaj Saúl chi' yetb'eyumoc viñ, aton ix Merab, axo d'a viñaj Adriel aj Mehola ix yac' ix viñ. ²⁰ Axo junxo ix yisil viñ scuchan Mical, te ay sgana ix d'a viñaj David chi'. Ayic ix yab'an viñaj Saúl chi' icha chi', te vach' ix yab' viñ. ²¹ Yuj chi' ix snaan viñ to ol yac' junxo ix yisil viñ chi' yetb'eyumoc viñaj David chi', yic vach' yuj ix ol miljoccham viñaj David chi' yuj eb' filisteo. Ix yalan viñaj Saúl d'a viñaj David d'a schaelal:

—A ticnaic, val yel ol ach och in ñi'oc, xchi viñ.

²² Ix stz'acan yal viñ d'a eb' viñ ayoch d'a yopisio yuuj:

—Tzex lolon yed' viñaj David e ch'ocoj, tzeyalan d'a viñ icha tic: A viñ rey, tzach ste xajanej viñ, tzach co xajanej pax a orñ tic. Yuj chi' ach ochocab' sñi'oc viñ rey chi', xe chi d'a viñ, xchi viñaj Saúl chi'.

²³ Ix b'at eb' viñ ay yopisio chi' yal juntzañ chi' d'a viñaj David chi', ix tac'vi viñ d'a eb' icha tic:

—Am e naani to secojtac voch sñi'oc viñ rey chi', ina to meb'a' in, malaj jab'oc velc'ochi, xchi viñ.

²⁴ Ix lajvi chi', ix b'at eb' schecab' viñaj Saúl chi' yal d'ay, tas ix aj yalan viñaj David chi'. ²⁵ Ix yalanxi viñaj Saúl chi' d'a eb' ay yopisio chi':

—Alec d'a viñ, max stuplaj ix visil tic viñ icha sb'eyb'al eb' anima, arñej syic'cot 100-oc sjolom svinaquil eb' viñ filisteo viñ d'ayin. Icha chi' tz'aj in pacan in b'a d'a eb' vaje'ol chi', xe chi d'a viñ, xchi viñ rey chi'. Icha chi' ix yutej viñ rey chi' yalani yic smiljicham viñaj David chi' yuj eb' filisteo chi'.

²⁶ Ix b'atxi eb' ay yopisio chi' yal d'a viñaj David chi'. Ix schaan sc'ol viñ yoch sñi'oc viñ rey chi'. Ayic manto c'ochlaj sc'ual, ²⁷ ix b'at viñaj David chi' yed' eb' soldado, ix smilancham 200 eb' viñ filisteo viñ. Tz'acan ix yic'cot sjolom svinaquil eb' viñ viñ d'a viñaj Saúl chi' yic tz'ochcan viñ sñi'oc viñ. Ix lajvi chi', ix yac'an ix Mical yisil viñaj Saúl chi' yetb'eyumoc viñ.

²⁸ Ix nachajel yuj viñaj Saúl chi', ix yilan viñ to a Jehová ayoch yed' viñaj David chi', ix yilanpax viñ to te xajan viñ yuj ix Mical chi', ²⁹ yuj chi' ix te vach' xivq'ue viñ d'a viñ, ix te vach' och viñ ajc'olal d'a viñ. ³⁰ A eb' filisteo ix te ochñej eb' yac' oval yed' eb' israel, palta a viñaj David chi', te jelan viñ d'a oval d'a yichañ juntzarñxo eb' yetyajalil soldado viñaj Saúl d'a juntac el, yuj chi' ix te b'inaj viñ.

19

Sgana viñ rey smilcham viñaj David

¹ Ix yalan viñaj Saúl d'a viñaj Jonatán yed' d'a eb' ay yopisio to smilcham viñaj David eb'. Palta te xajan viñaj David chi' yuj viñaj Jonatán chi', ² yuj chi' ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Van snaan viř in mam ach smilchamoc. Yuj chi' te lista tzutej a b'a q'uic'an, tza c'ub'ejel a b'a d'a junoc b'aj te c'ub'eltac. ³Yujto a q'uic'an chi', tzin b'at yed' viř in mam chi' d'a slac'anil b'aj ayach ec' chi', svalan d'a viř uu, tzaxo val d'ayach tas tz'aj yalan viř, xchi viř.

⁴Ix yalan viřaj Jonatán d'a viř smam chi' yuj tastac vach' sc'ulej viřaj David chi' icha tic:

—Mamin, mař vach'oc tato tzach och ajc'olal d'a viřaj David a checab', yujto malaj b'aj tz'och smul viř d'ayach, yujto nivan tas vach' ix ic' d'a spatic viř. ⁵Ix ila' to ix sb'ec sb'a viř schami ayic ix smilancham viř filisteo viř, icha chi' ix aj scolchaj co chořab' tic yuj Jehová. A jun chi' ix il val. Ix ach te tzalaji. ¿Tas yuj tza na' a milcham viř, ina to malaj jab'oc smul viř d'ayach? xchi viř.

⁶Ix scha yab' viřaj Saúl chi' tas ix yal viřaj Jonatán chi', ix yalan viř:

—Tic svac' can in ti' d'a yichař Jehová to mař ol in milcham viř, xchi viř.

⁷Ix lajvi chi' ix avtaj viřaj David chi' yuj viřaj Jonatán chi', ix yalan viř tas ix aj yalan viř smam chi' d'ay. Ix yic'anb'at viřaj David chi' viř d'a yichař viř smam chi', ix ochxi viř d'a yopisio d'a stz'ey viřaj Saúl chi'.

⁸Ix lajvi chi', ix ochxi oval junelxo yed' eb' filisteo, ix elixta viřaj David chi' yac' oval yed' eb', te nivan eb' ix smilcham viř, yuj chi' ix el lemnaj eb' d'a viř. ⁹Axo pax viřaj Saúl chi', ix ochxi jun espíritu chuc d'a viř yuj Jehová. C'ojanem viř d'a yol spat, yed'nac'ue q'uen slanza viř, axo viřaj David chi' van schalan te' arpa viř d'a yichař viř rey chi'. ¹⁰Ix yic'anchara q'uen slanza viř rey chi', ix sjulanoch q'uen viř d'a viřaj David yic tz'ochcan ch'apan viř d'a sat pat chi' yuj q'uen yalani, palta ix scol sb'a viřaj David chi', yuj chi' ix b'atcan ch'apan q'uen lanza chi' d'a sat pat chi'. Ix el lemnaj viřaj David d'a jun ac'val chi', ix b'at viř d'a spat. ¹¹A d'a jun ac'val chi', ix yal viřaj Saúl chi' to sb'at och starivumal viřaj David chi' d'a spat, yic vach' axo d'a junxo q'uiřib'alil, b'at miljoccham viř. Axo ix Mical yetb'eyum viř ix alan d'ay:

—Tato mař ol a col a b'a d'a jun ac'val tic, q'uic'an chamnac achxo, xchi ix.

¹²Ix lajvi chi', ix yac'anelta jun ch'ař lasu ix d'a jun ventena, ata' ix emta viřaj David chi' yic scolan sb'a. ¹³Ix yic'ancot jun sdiosal ix, ix yac'anec' jichan ix d'a sat sch'at viřaj David chi'. Ix yac'anoch juntzař xil noc' chiva ix jalb'il d'a sjolom jun sdiosal chi', ix yac'anb'at jun sábana ix d'a yib'ař. ¹⁴Ayic ix yac'anb'at eb' schecab' viřaj Saúl b'at syam viřaj David chi', ix yalan ix Mical to penaay viř. ¹⁵Ix schecanxib'at eb' schecab' viřaj Saúl chi', ix yalan viř:

—Iq'ueccot viř d'a sat sch'at chi' d'a tic, a in ol in milcham viř, xchi viř.

¹⁶Ix och eb' d'a yol spat viřaj David chi' yic syilan eb', ticni ařej jun yechel jichanec' d'a sat ch'at chi', ayoch jun xil chiva sc'ař jolomoc. Ix b'at yalan eb' d'a viřaj Saúl chi'. ¹⁷Ix yalan viřaj Saúl chi' d'a ix Mical chi':

—¿Tas yuj tzin ixtej, tza colanel jun viř vajc'ol chi'? xchi viř. Ix tac'vi ix:

—Yujto ix yal viř d'ayin: Ol ach in milchamoc tato max in a chaeli, xchi viř, xchi ix.

¹⁸Icha chi' ix aj scolchaj viřaj David chi'. Ix b'at scolan sb'a viř b'aj ay viřaj Samuel d'a Ramá. Ix yalan viř d'a viř tas ix utaj yuj viřaj Saúl chi'. Ix lajvi chi' ix b'at viřaj Samuel chi' yed' viř d'a Naiot yic b'at cajnaj eb' viř ta'. ¹⁹Ayic ix yab'an viřaj Saúl chi' to d'a Naiot d'a yol yic Ramá ayec' viřaj David chi', ²⁰ix yac'anb'at schecab' viř yic b'at ic'joccot viř. Ayic ix c'och eb' checab' chi', ix yilan juntzař eb' schecab' Jehová eb', van sb'itan eb' yuj Yespíritu Dios, axo viřaj Samuel chi' scuchb'an eb'. A d'a jun rato chi', ix och Yespíritu Dios d'a eb' schecab' viřaj Saúl chi', ix och eb' d'a scal eb', ix b'itan eb'.

²¹ Ayic ix yab'an jun chi' viñaj Saúl chi', ix yac'anb'at junxo macañ eb' schecab' viñ. Añeja' ix ochpax eb' d'a scal eb' van sb'itan chi'. ²² Yuj chi', a val viñaj Saúl chi' ix b'at ilanoc, axo yic ix c'och viñ d'a jun nivan uc'b'ila' ay d'a Secú, ix sc'anb'an viñ b'ajtil ayec' viñaj Samuel yed' viñaj David. Ay mach ix alan d'a viñ to ato d'a Naiot d'a yol yic Ramá ayec' eb' viñ. ²³ Yuj chi' ix b'at viñ ta'. Elañchamel ix ochpax Yespíritu Dios d'a viñ, yacb'an van sb'ey viñ, ix och ijan viñ sb'itani masanto ix c'och viñ d'a Naiot chi'. ²⁴ Ix yic'anel spichul viñ yic sreyal, comon animaxoñej ix yutej sb'a viñ d'a yichañ viñaj Samuel chi' ayic ix b'itan viñ chi'. Ichaxoñej chi' ix yutej sb'a viñ ix ec' c'u yed' ix ec' ac'val. A yuj jun chi' ix elta jun lolonel tz'alji: Ipan pax viñaj Saúl ayoch d'a scal eb' schecab' Dios, xchi.

20

Ix colvaj viñaj Jonatán d'a viñaj David

¹ Ix el lemnaj viñaj David d'a Naiot d'a yol yic Ramá, ix b'at yilan viñaj Jonatán viñ, yic syal viñ d'a viñ:

—¿Tas val in mul? ¿Tom ay val junoc in mul te chuc ix in c'ulej d'a viñ a mam, yuj chi' tzin sayec' viñ yic tzin smilanchamoc? xchi viñ.

² Ix tac'vi viñaj Jonatán chi':

—Mañ jab'oc, mañ ol ach chamlaj. Scham a naani to a masanil tas sc'ulej viñ in mam chi', syalñej viñ d'ayin, vach'chom nivan yelc'ochi, ma quenñej. ¿Tom ijan mañ ol yal viñ d'ayin yuj jun tic? Maay amlaj, xchi viñ.

³ Ix och ijan viñaj David chi' yalani:

—Yojtac viñ a mam chi' to te vach' cac'ani, yuj chi' max yal-laj viñ d'ayach, max yal-laj sc'ol viñ tzojtaquejeli, yic max ach cusi. Palta yojtacxo Jehová to ayxo och chamel d'a vib'añ, xchi viñ.

⁴ Ix yalan viñaj Jonatán chi':

—Tato ay junoc b'aj syal ach in colani, al d'ayin, xchi viñ.

⁵ Ix tac'vi viñaj David chi':

—A q'uc'an tz'och q'uirñ yuj yalji q'uen uj, yovalil tzin em c'ojan in va d'a stz'ey viñ rey chi'. Elocab' d'a a c'ool tzin c'ub'ejcanel in b'a d'a caltac te' tic, masanto d'a yemc'ualil chab'ej. ⁶ Tato tzin sc'anb'ej viñ a mam chi', tzal d'a viñ to a d'ayach ix in c'ana' to tzin b'atcan d'a Belén in choñab', yujto a masanil eb' in c'ab' voc ol ac'anoch q'uirñ ichataxon d'a junjun ab'il.

⁷ Yic'ocab' tas tzal chi', tato xchi viñ, vach' vic syal chi'. Tato scot yoval viñ jun, syalelc'ochi to naanxo yuj viñ in smilanchamoc. ⁸ Ina to toxo ix cac' co ti' d'a yichañ Jehová to vach' cac'ani, yuj chi' tzin c'an jun tic d'ayach. Palta tato yel ay in mul, syal in a milanchamoc, mañ yovaliloc tzin ic'b'at d'a yichañ viñ a mam chi', xchi viñ.

⁹ Ix tac'vi viñaj Jonatán chi':

—Mañ a na icha chi', tato ix vab' specal to snib'ej viñ in mam chi' tzach smilchamoc, toxom ix val d'ayach, xchi viñ d'a viñ.

¹⁰ —¿Mach pax ol alan d'ayin, tato chuc ol aj stac'voc viñ d'ayach? xchi viñaj David chi'.

¹¹ Ix yalan viñaj Jonatán chi':

—Coñ ved'oc, coñ el d'a spatiquel choñab' tic, xchi viñ.

Ix b'at eb' viñ schavañil. ¹² Ayic ix c'och eb' viñ b'aj mañxalaj anima, ix yalan viñaj Jonatán chi':

—Yojtac Jehová co Diosal to yel svala'. A q'uc'an, ma chab'ej yab' icha tic, tzin c'anb'ej d'a viñ in mam chi', tas nab'il yuj viñ. Tato vach' tas sna' viñ d'a a patic, svalcot ab'i. ¹³ Tato chuc spensar viñ d'a a patic jun, aocab' Jehová

ol ac'an in yaelal tato max val d'ayach yuj tas ol aj a colan a b'a. Axo ticnaic, colvajocab' Jehová ed'oc icha ix aj scolvaj yed' viñ in mam chi'. ¹⁴ A ticnaic, tato pitzaninto ol ach ochcan reyál, tzin c'an d'ayach to ol oc' a c'ool d'ayin icha yoq'ucl'olal Jehová d'ayach, mañ ol in a milchamlaj. ¹⁵ Tato toxo in cham jun, tzin c'an d'ayach to tza nacot viñtilal d'a masanil tiempo. Ayic ol satjiel eb' ajc'ol yuj Jehová, mocab' satel in b'inaj d'a a mach'en, xchi viñ. ¹⁶ Icha chi' ix aj sb'oancan strato viñaj Jonatán chi' yed' viñaj David chi', ol b'eyñejb'at d'a scal yiñtilal viñaj David chi'. Ix yalan viñaj Jonatán chi' icha tic:

Aocab' Jehová tz'ac'an a yaelal tato mañ ol elc'och tas scalcan tic, xchi viñ.

¹⁷ Ujto te xajan viñaj David chi' yuj viñaj Jonatán chi', yuj chi' ix yal viñ to svach' b'oejxican jun strato eb' viñ chi'. ¹⁸ Ix yalanxi viñaj Jonatán chi':

—Q'uiç'an tz'och q'uiñ yuj yalji q'uen uj, scheclaji to malaj ach yujto secan tz'ajcan b'aj tzach em c'ojan. ¹⁹ Palta axo chab'ej d'a yemc'ualil, sb'at a c'ub'ejel a b'a b'aj a c'ub'ejnaquel a b'a junel. Tza tañvej d'a slac'anil q'uen q'ueen scuch Ezel. ²⁰ Tzin julb'at oxeoc in jul-lab' ta', ichato ay junoc mach b'aj van in julvajb'ati. ²¹ Slajvi chi', svalan d'a viñ in checab': Ixix b'at ic'cot in jul-lab' chi', xin cham d'a viñ. Tato sval d'a viñ icha tic: A d'a yichañcot tic ay, ic'cot te', ta xin chi, tzach cot d'a junc'olal, malaj tas ol ach ic'an syal chi'. Toxo ix vac' in ti' d'a yichañ Jehová to icha chi' ol vutej. ²² Palta tato sval jun: A jun in jul-lab' chi', najatto ay d'a ichañb'at chi', tato xin chi d'a viñ, tzach b'at d'a najat a col a b'a yujto a Jehová tzach checanb'ati. ²³ A pax d'a co ti' ix calcan tic jun, a Jehová testigo tz'ajcan d'ay to junelñej scalcani, xchi viñ d'a viñ.

²⁴ Ix lajvi chi', ix sc'ub'anel sb'a viñaj David chi' d'a caltac te'. Ayic ix chajiel yich yic tz'och q'uiñ yuj yalji q'uen uj, ix em c'ojan viñaj rey Saúl sva'i. ²⁵ A d'a sat pat ix em c'ojan viñ d'a b'ajtaxon tz'em c'ojan. A d'a yichañ viñ ix em c'ojan viñaj Jonatán, axo d'a stz'ey viñ ix em c'ojan viñaj Abner, axo pax xila viñaj David, malaj mach ix em c'ojan d'ay. ²⁶ A d'a b'ab'el c'u, malaj tas ix yal viñaj Saúl chi', yujto ix sna viñ icha tic: Tecan ay junoc tas mañ vach'oc ix sc'ulej viñaj David chi', maj am yal sb'oan sb'a viñ icha yalan ley d'a ayocto, xchi viñ d'a spensar chi'. ²⁷ Schab'ilxo c'ual yajoch q'uiñ chi', colaññej xila viñaj David chi', malaj mach tz'em c'ojan d'ay. Yuj chi' ix sc'anb'ej viñaj Saúl d'a viñaj Jonatán icha tic:

—¿Tas yuj maj javi viñ yuninal viñaj Isaí chi' vael ticnaic yed' evi? xchi viñ.

²⁸ Ix tac'vi viñaj Jonatán chi':

—A viñaj David chi' alan d'ayin evi, ²⁹ tob' masanil eb' sc'ab' yoc viñ snaan q'uiñ yic silab' d'a schoñab', yuj chi' ix avtajb'at viñ yuj jun viñ yuc'tac. Yal viñ d'ayin icha tic: Tato vach' in d'a a sat, cha in b'at vac' tzalajb'oc in c'ool yed' eb' vuc'tac chi', xchi viñ. Yuj chi' max javilaj viñ vael d'a a mexa tic, xchi viñ.

³⁰ Ayic ix yab'an viñ rey icha chi', ix cot yoval viñ d'a viñaj Jonatán chi', ix yalan viñ:

—Mitz' unin ach, b'ajam sic'b'il ach. Vojtac to vach' ac'an yed' viñ yuninal viñaj Isaí chi', yic q'uiçvelal tzach ajcan yed' ix a nun. ³¹ ¿Tom max nachajel jab'oc uuj to yacb'an pitzan viñ yuninal viñaj Isaí chi', mañ ol ach och reyál yed' pax eb' iñtilal? A ticnaic, ac'b'at sayumal viñ, tzic'ancot viñ d'ayin, ol in milancham viñ, xchi viñ.

³² Ix tac'vi viñaj Jonatán chi' icha tic:

—¿Tas yuj ol cham viñ? ¿Tom ay junoc tas chuc ix sc'ulej viñ, yuj chi' icha chi' tzala'? xchi viñ.

³³ Ayic ix yab'an jun chi' viñaj Saúl chi', ix sjulanb'at jun q'uen slanza viñ d'a viñaj Jonatán chi' yic smilancham viñ. Icha chi' ix aj snachajel yuj viñaj Jonatán chi' to a' viñ smam viñ chi', snib'ej viñ smilcham viñaj David chi'. ³⁴ Ix cot yoval viñaj Jonatán chi', ix q'ue jucnaj viñ, ix elta viñ. Majxo valaj viñ yed' eb' viñ d'a schab'il c'ual chi', yujto ix cus viñ yuj viñaj David chi', yujto te chuc tas ix yal viñaj Saúl chi' ix yab' viñ. ³⁵ D'a val sacb'inaj d'a junxo c'u, ix b'at viñ yil viñaj David chi', icha yaj yalancan eb' viñ, tzac'anoch jun viñ quelem unin yuj viñ. ³⁶ Ix yalan viñ d'a viñ quelem chi':

–Elarñchamel ol b'at ic'cot in jul-lab' ol in julb'at tic, xchi viñ.

Ix b'at viñ quelem chi' b'ian. A val sb'at viñ chi', ix julvajb'at viñaj Jonatán chi' d'a yicharñb'at viñ. ³⁷⁻³⁸ Ayic ix c'och viñ b'aj ix em jul-lab' chi', te chaarñ ix avaj viñaj Jonatán chi' icha tic:

–Yel a c'ool, mañ ach och vaan, ato d'a icharñb'at ix c'ochi, xchi viñ.

Ix lajvi chi' ix yalanxi viñ:

–Yelc'olal a b'ati, mañ ach och vaan, xchi viñ.

Ix sic'anq'ue jul-lab' chi' viñ quelem chi', ix yic'ancot viñ. ³⁹ Palta maj nachajel-laj jab'oc yuj viñ tas ix sc'ulej viñaj Jonatán chi', arñej viñ ojtannac yed' viñaj David tas yaj jun slolonel chi'. ⁴⁰ Ix lajvi chi', ix yac'an sjul-lab' viñaj Jonatán chi' d'a viñ quelem chi', ix schecan meltzaj viñ viñ d'a choñab'.

⁴¹ Ixñej b'atcan viñ quelem chi', ix elcancot viñaj David d'a spatic q'uen q'ueen. Ixñej elta viñ chi', oxel ix em rñojan viñ d'a yicharñ viñaj Jonatán chi'. Ix lajvi chi' ix stz'ub'lanelta sti' eb' viñ, ix oc' eb' viñ schavañil, ix sic'sic'an val viñaj David chi' yoq'ui. ⁴² Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Jonatán chi' d'a viñ:

–Ixic, junc'olal a b'ati yujto a co ti' ix cac' co chavañil, d'a yicharñ Jehová ix cala'. Ix co c'an d'a Jehová chi' to ayñejocab'och qued'oc co chavañil yed' eb' quññtilal yic tz'elcanc'och b'aj ix cac' co ti', yic vach'ñej pax cac'ani yed' eb' quññtilal, xchi viñ.

Ix lajvi chi', ix b'atcan viñaj David chi', axo viñaj Jonatán chi' ix meltzaj-cancot viñ d'a choñab'.

21

Ix el viñaj David d'a viñaj Saúl

¹ Ix lajvi chi', ix b'atcan viñaj David chi' d'a choñab' Nob, ix ec' viñ d'a viñaj sacerdote Ahimelec. Ix xivq'ue viñ sacerdote chi' ayic ix ul schaan viñaj David chi' viñ, ix yalan viñ d'a viñ:

–¿Tas yuj a achñej tzach javi, malaj junoc mach ed'nac? xchi viñ d'a viñaj David chi'.

² Ix tac'vi viñaj David chi':

–Atoni, yujto ay tas ix schec viñ rey ul in c'ulej, palta snib'ej viñ to malaj mach tz'ojtacaneli, axo pax eb' viñ ajun ved' jun, ix val d'a eb' viñ b'ajtl ol vil-laxi in b'a yed' eb' viñ. ³ A ticnaic, ¿ay am jab'oc tas sco va d'ayach? Ac' oyeoc co pan, ma yalñej tas ayec' d'ayach, xchi viñ.

⁴ Ix tac'vi viñ sacerdote chi':

–Malaj ixim comon pan ayeq'ui. Ay ixim, palta a ixim tz'ac'jioch d'a yicharñ Jehová. Syal vac'an ixim d'ayach, tato vach' yaj eb' viñ ajun chi' ed'oc, tato maj vay eb' viñ yed' eb' ix ix, xchi viñ.

⁵ Ix tac'vi viñaj David chi' icha tic:

–Ayxotax scan eb' ix cuuj, chab'jitax orñ coti. Vach'chom yel, mañ yicoc Jehová jun co checnab'il tic, palta yictax orñ coti, vach'xo yaj eb' viñ ved'nac chi' icha yalan ley, yuj chi' yel vach'xo yaj eb' viñ ticnaic, xchi viñ.

⁶ Ix lajvi chi', ix yac'an ixim pan yic Dios viñ sacerdote chi' d'a viñ. Malaj junocxo macañ ixim pan ay d'a yol sc'ab' viñ sacerdote chi', arfej ixim toxo ix ic'jiel d'a yichañ Dios d'a sat mexa yic tz'ochixpaxcan ixim c'ac'to sq'uexuloc.

⁷ A d'a jun c'u chi', ayec' jun viñ schecab' viñaj Saúl d'a slac'anil scajnuv' Dios, yujto ay tas ayoch d'a yib'arñ viñ. A jun viñ chi', edomita viñ, Doeg sb'i viñ, yajal yaj viñ d'a scal eb' stañvumal scalnel viñaj Saúl chi'.

⁸ Ix yalan viñaj David chi' d'a viñaj Ahimelec chi' icha tic:

—¿Ay am junoc q'uen lanza, ma junoc q'uen espada ayec' d'ayach? Yujto d'a elarñchamel xoñej ix aj in checjicot yuj viñ rey chi', yuj chi' majxo yal vic'ancot q'uen vespada, ma junocxo q'uen yamc'ab', xchi viñ.

⁹ Ix tac'vi viñ sacerdote chi':

—A d'a tic ayec' q'uen yespada viñaj Goliat, viñ filisteo a milnaccham d'a sch'olanil yic Ela. A d'a tic ayec' q'ueen, pichanoch jun c'apac d'a q'ueen, ayec' q'uen d'a spatic c'apac chaleca. Syal ic'anb'at q'ueen. Tato max scha a c'ol q'uen jun, mañxalaj junocxo q'uen ay d'ayin, xchi viñ d'a viñ.

Ix tac'vi viñaj David chi', ix yalan viñ:

—Malaj junocxo q'uen lajan yed' jun q'ueen chi'. Ac' q'uen d'ayin, xchi viñ.

¹⁰ Arfej' d'a jun c'u chi' ix b'arfej viñaj David chi' sc'ub'ejel sb'a d'a viñaj Saúl chi', ix c'och viñ d'a choñab' Gat b'aj rey viñaj Aquis. ¹¹ Axo eb' schecab' viñaj Aquis chi' ix alan icha tic:

—A jun viñ tic aton viñaj David, icha rey yaj viñ d'a Israel. Aton viñ sb'itaj yuj eb' ix ix ayic sq'ue chennaj eb' ix, syalan eb' ix icha tic:

Smilal eb' ajc'ol ix smilcham viñaj Saúl.

Lajlajuñ miltac ix smilcham viñaj David, xchi eb' ix, xchi eb'.

¹² Ix cham val yab'an juntzarñ lolonel chi' viñaj David chi', yuj chi' ix xiv viñ d'a viñaj Aquis chi'. ¹³ D'a yichañ eb' ix q'uexy yilji viñaj David chi', ix yesanoch sb'a viñ quistalil, comonxoñej stz'ib'ej ch'acan spatictac puerta viñ, tz'emta jililoc yal sti' viñ d'a xil sti'. ¹⁴ Ix yalan viñaj Aquis chi' d'a eb' schecab' chi':

—Tato ix eyila' to quistal jun vinac tic, ¿tas yuj ix eyic'cot viñ d'ayin?

¹⁵ ¿Tocval malaj eb' quistal d'a tic, yuj chi' ix eyic'cot junxo viñ tic yic tzul yac' quistalil viñ chi' d'a yol in pat tic? xchi viñ.

22

¹ Ix elxi viñaj David chi' ta', ix b'at sc'ub'anel sb'a viñ d'a jun q'uen ñaq'ueen d'a yol yic Adulam. Ayic ix yab'an eb' viñ yuc'tac viñ yed' eb' sc'ab' yoc viñ b'aj ayec' viñ, ix b'at eb' viñ sc'ub'ejel sb'a yed' viñ. ² Ix c'ochpax eb' tz'ixtaxi, masanil eb' ay sb'oc yed' eb' ay schab'c'olal. A viñaj David chi' ix och yajaliloc eb'. Ay am junoc 400 eb' viñ vinac d'a smasanil.

³ Spetoj viñaj David d'a Adulam chi', ix c'ochcan viñ d'a Mizpa, d'a yol yic Moab. Ix yalan viñ d'a viñ sreyal Moab chi' icha tic:

—Tzin tevi d'ayach to scan viñ in mam yed' ix in nun ed'oc masanto ol vil tas ol in yutej Dios, xchi viñ.

⁴ Icha chi' ix aj yic'anb'at smam snun viñ chi' d'a yichañ viñ sreyal Moab chi'. A yed' viñ ix aj eb' yacb'an ayec' viñaj David chi' scol sb'a d'a jolomtac viñ. ⁵ Axo viñaj Gad, schecab' Dios ix alan d'a viñaj David chi' icha tic:

—Mañ ach can d'a tic yuj a colan a b'a, palta meltzajarñ d'a yol yic Judá, xchi viñ.

Icha chi' ix aj sb'at viñaj David, masanto ix c'och viñ d'a jun caltac te' d'a yol yic Haret.

Ix miljicham eb' sacerdote d'a Nob

⁶ Ay jun c'ual, c'ojanem viñaj Saúl d'a yich jun te' tamarisco d'a jolom vitz d'a Gabaa, lac'b'ílq'ue q'uen slanza viñ yuuj, oyanoch eb' yajalil soldado d'a spatic viñ. Ata' ix yab' viñ to ix checlaj b'aj ayec' viñaj David yed' eb' soldado. ⁷ Yuj chi' ix yal viñ d'a eb' soldado oyanoch d'a spatic chi':

—Ex vetchorñab' yirñtilal Benjamín, ab'ec tas ol vala': ¿Tom tzeyac'och d'a e c'ool to a viñ yuninal viñaj Isaí chi' ol ac'an e luum yed' te' eyuva? ¿Tom e masanil ol ex och d'a comandanteal yed' d'a capitaniñ yuj viñ? ⁸ Yuj chi' e masanilxoñej a ex ayex ec' tic tzex och ajc'olal d'ayin. Malaj mach tz'alan d'ayin, tato a viñ vuninal toxo ix yac' strato viñ yed' viñ yuninal viñaj Isaí chi'. Malaj junoc ex ayex ec' tic tzex och jab'oc ilc'olal vuuj. Malaj junoc ex tzeyal d'ayin tato toxo ix och viñ vuninal chi' yac'an sc'ol jun in checab', yic tz'och ajc'olal d'ayin in smilan icha sc'ulej ticnaic, xchi viñaj Saúl chi'.

⁹ Aypaxoch viñaj Doeg aj Edom d'a scal eb' schecab' viñaj Saúl chi', yuj chi' ix tac'vi viñ icha tic:

—Ix vil viñ yuninal viñaj Isaí chi' ayic ix b'atcan viñ d'a Nob, ix c'och viñ d'a viñaj Ahimelec yuninal viñaj Ahitob. ¹⁰ A viñaj Ahimelec chi', ix sc'anb'ej viñ d'a Jehová yuj viñaj David chi', ix ac'ji svael viñ yuj viñ. Ix yac'anpax q'uen yespada viñaj Goliat viñ filisteo viñ d'a viñ, xchi viñaj Doeg chi'.

¹¹ Yuj chi' ix schecan viñ rey chi' avtaj viñaj sacerdote Ahimelec chi' yed' masanil eb' viñ sacerdote ay d'a Nob chi', aton eb' viñ sc'ab' yocto sb'a yed' viñaj Ahimelec chi'. Ayic ix c'och eb' viñ smasanil d'a yichañ viñ rey chi', ¹² ix yalan viñ d'a viñaj Ahimelec chi':

—Ach yuninal viñaj Ahitob, ab' tas ol vala', xchi viñ.

—Ayinec' d'a yol a c'ab' mamin rey, xchi viñaj Ahimelec chi'.

¹³ Ix sc'anb'an viñaj Saúl chi' d'a viñ icha tic:

—¿Tas yuj ayach och ajc'olal d'ayin yed' viñ yuninal viñaj Isaí chi'? Ix ac' svael viñ, ix ac'anpax jun q'uen espada d'a viñ, ix a c'anb'an d'a Dios yuj viñ, yic tz'och viñ ajc'olal d'ayin yic tzin smilani, ichaton sc'ulej viñ ticnaic, xchi viñ.

¹⁴ Ix yalan viñaj Ahimelec chi' d'a viñ rey chi':

—Mamin rey, ¿mach junoc d'a scal eb' a checab' sc'anab'ajej val icha viñaj David, arñejtona' to a rñi' pax viñ, yajal pax yaj viñ d'a scal eb' a tañvumal, te nivan pax yelc'och viñ d'a a palacio? ¹⁵ ¿Tocval b'ab'elto tzin c'anb'ej d'a Dios yuj viñ? Mamin rey, malaj b'aj tzin och ajc'olal d'ayach, yuj chi' mocab'a tas tza na' d'a in patic yed' d'a spatic eb' in c'ab' voc, yujto mañ vojtaoc jab'oc tas yaj jun lolonel tic, xchi viñ.

¹⁶ Palta d'a yelc'olal ix yal viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—Arñejto tzac'och d'a a c'ool to ol ach cham yed' masanil eb' a c'ab' oc tic, xchi viñ.

¹⁷ A val d'a jun rato chi' ix schecan eb' stañvumal viñ rey chi', ix yalan viñ:

—Mileccham masanil eb' viñ sacerdote yic Jehová tic, yujto ayoch eb' viñ yed' viñaj David chi'. Yojtac eb' viñ to tz'el viñ elelal d'ayin, palta maj yal-laj eb' viñ vab'i, xchi viñ.

Palta a eb' soldado stañvumal viñ rey chi', maj yal-laj sc'ol eb' ix smilcham eb' viñ sacerdote yic Jehová chi'. ¹⁸ Yuj chi' ix yal viñ rey chi' d'a viñaj Doeg chi':

—Milcham eb' viñ a ach tic, xchi viñ.

Ix och ijan viñaj Doeg chi' smilancham eb' viñ sacerdote chi'. A d'a jun c'u chi', 85 eb' vinac tz'ac'anoch c'apac chaleca nab'a lino ix smilcham viñaj Doeg chi'. ¹⁹ D'a elarñchamel, ix ochpax viñ d'a yol chorñab' Nob, aton schoñab' eb' viñ sacerdote chi', a yed' q'uen espada ix smilcham masanil eb' vinac viñ, eb' ix ix, eb' unin yed' eb' ato yalji. Ix smilpaxcham noc' vacax viñ, noc' b'uru

yed' noc' calnel. ²⁰ Palta ay jun viñ yuninal viñtaj Ahimelec, scuchan Abiatar, ix yac' ganar viñ yel lemnaj b'aj van yoch chamel chi', ix b'atcan viñ b'aj ayec' viñtaj David. ²¹ A' viñ ix alan d'a viñtaj David chi' to a masanil eb' viñ sacerdote yic Jehová, toxo ix miljicham eb' viñ yuj tas ix yal viñtaj Saúl. ²² Ix yalan viñtaj David chi':

—A jun chi' vojtaxoni, yujto a d'a yic chi' ix vila' to ayec' viñtaj Doeg ta', yuj chi' ix in na'a to a viñ ol alan d'a viñtaj Saúl chi'. A ticnaic, vuuj ix cham masanil eb' a c'ab' oc chi'. ²³ palta jun, canañ ved' d'a tic. Mañ ach xivoc, yujto a viñ ayoch ajc'olal chi' d'ayach, aypaxoch viñ ajc'olal d'ayin, palta vach' aj ved' d'a tic, xchi viñ.

23

A viñtaj David ix colanel choñab' Keila

¹ Ay jun c'ual ix och eb' filisteo yac' oval d'a choñab' Keila, ix elc'ajb'at strigo eb' toto val ix seq'ueli, yuj chi' ayic ix yalan jun tic eb' d'a viñtaj David, ² ix b'at sc'anb'an yab' viñ d'a Jehová icha tic:

—¿Tzam in a chab'at vac' oval yed' juntzañ filisteo chi'? xchi viñ.

Ix tac'vi Jehová:

—Ixic ac' oval, tza colancanel choñab' Keila tic, xchi d'a viñ.

³ Axo eb' viñ ajun yed' viñtaj David chi', ix yal eb' d'a viñ icha tic:

—Ina to d'a xivc'olal ayonec' d'a Judá tic, ocxom val to tzoñ b'at cac' oval yed' eb' filisteo d'a choñab' Keila, xchi eb'.

⁴ Yuj chi' ix sc'anb'ejxi viñ d'a Jehová. Ix tac'vixi d'a viñ, ix yalani:

—Ixic d'a choñab' Keila chi'. A in ol vac'och eb' filisteo chi' d'a yol a c'ab', xchi.

⁵ Yuj chi' ix b'at viñtaj David chi' yed' eb' soldado ajun yed'oc d'a choñab' Keila chi'. Ata' ix yac' oval eb' yed' eb' filisteo chi'. Ix ac'ji ganar eb' yuj eb', yuj chi' ix yic'canec' smolb'etzal noc' eb' smasanil. Icha chi' ix aj scolchajcanel eb' cajan d'a Keila chi'.

⁶ A viñtaj Abiatar yuninal viñtaj Ahimelec, viñ ix el lemnajoc, ix c'och viñ b'aj ayec' viñtaj David d'a choñab' Keila chi', yed'nac jun chaleca viñ. ⁷ Ix alchaj d'a viñtaj Saúl to a d'a choñab' Keila ayec' viñtaj David chi'. Ix snaan viñ icha tic: A ticnaic toxo ix ac'jioch viñtaj David chi' d'a yol in c'ab' yuj Dios, yujto toxo ix b'at smacb'ejcanoch sb'a viñ d'a yol jun choñab' to te vach' yajoch spuertail smacchaji, xchi viñ.

⁸ Ix lajvi chi', ix yavtan masanil eb' soldado viñ, yic sb'at oymitaj viñtaj David chi' yed' eb' soldado d'a Keila yuj eb' yalani. ⁹ Palta ix yojtaquejel viñtaj David chi' to van scot viñtaj Saúl yac' oval yed' viñ, yuj chi' ix yal viñ d'a viñtaj sacerdote Abiatar to syic'cot c'apac chaleca viñ yic sc'anb'ej eb' d'a Jehová.

¹⁰ Ix yalan viñtaj David chi' icha tic:

—Mamin Jehová, co Diosal ach a oñ israel oñ tic, a in a checab' in tic ix vab'i to a viñtaj Saúl van snaan viñ ul satel choñab' Keila tic vuuj. ¹¹ ¿Ol am javoc viñ icha ix aj vab'ani? ¿Ol am in yac'och eb' cajan d'a choñab' Keila tic d'a yol sc'ab' viñ? Tzin tevi d'ayach Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, to tzal d'ayin, xchi viñ.

Ix yalan Jehová chi':

—A viñtaj Saúl chi' van scot viñ, xchi.

¹² Ix sc'anb'anxi viñtaj David chi' d'a Jehová chi':

—¿Ol am in yac'och eb' aj choñab' Keila tic yed' eb' in soldado d'a yol sc'ab' viñ? xchi viñ.

Ix yalanxi Jehová chi':

–I, ol ex yac'och eb', xchi.

¹³ Yuj chi' ix el viñaj David yed' eb' soldado chi', ay am junoc 600 eb'. Ch'occh'oc b'aj ayec' eb' d'a juntac el. Ayic ix c'ochxi yab'ixal d'a viñaj Saúl chi' to toxo ix el eb' d'a choñab' Keila chi', majxo b'atljaj viñ ta'.

Ix b'atcan viñaj David d'a tz'inan luum

¹⁴ Yuj chi' ix aj viñaj David chi' d'a juntzañ q'uen ñaq'ueen d'a siquill luum d'a yol yic Zif. Vach'chom ix saychajec' viñ yuj viñaj Saúl chi' d'a junjun c'u, palta maj ac'jilaj viñ yuj Dios d'a yol sc'ab' viñ. ¹⁵ Ayic ix yab'an specal viñaj David chi' to arteja' sayjiec' viñ yuj viñaj Saúl chi' yic smilanchamoc, ix canxoñej viñ d'a Hores, d'a tz'inan luum d'a yol yic Zif chi'.

¹⁶ Ay jun c'ual ix b'at viñaj Jonatán yil viñaj David d'a Hores chi'. Ix ac'ji stec'anil viñaj David chi' yuj viñ yic syac'anoch Dios viñ yipoc sc'ool. ¹⁷ Ix yalan viñ d'a viñaj David chi' icha tic:

–Mañ ach xivoc, yujto mañ ol ach ilchajljaj yuj viñ in mam chi'. Yujto a ach tic, ol ach ochñej co reyoloc a oñ israel oñ tic, a inxo ol in och d'a schab'il yajalil d'ayach. A jun tic yojtaxcopax viñ in mam chi', xchi viñ.

¹⁸ Ix snaanxicot strato eb' viñ schavañil d'a yichañ Jehová. Ix lajvi chi', ix meltzajxi viñaj Jonatán chi' d'a spat, axo pax viñaj David chi', ix canñej viñ d'a Hores chi'. ¹⁹ Axo eb' cajan d'a Zif chi' ix b'at alan d'a viñaj Saúl d'a Gabaa, ix yalan eb':

–A viñaj David, ayec' viñ sc'ub'ejel sb'a d'a yol co mach'en, d'a juntzañ q'uen ñaq'ueen d'a svitzal Haquila, d'a Hores, d'a stojolal sur d'a choñab' Jesimón. ²⁰ Yuj chi' mamin rey, tato syal a c'ool tzach b'at ta', syal tzach b'ati, ol co ch'ox viñ d'ayach, xchi eb'.

²¹ Ix yalan viñaj Saúl chi' d'a eb':

–Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a eyib'añ, yujto tz'oc' e c'ool d'ayin. ²² A ticnaic, sval d'ayex to b'at eyil val b'ajvaltill ayec' viñ, mach ix ilani, yujto svab'i tob' te jelan viñ scolan sb'a. ²³ Tzeyil val sic'lab'il b'aj val sc'ub'ejel sb'a viñ chi', tzul eyalanxi d'ayin d'a sjichanil, icha chi' ol aj in b'at eyed'oc. Tato yel ayec' viñ ta', ol b'at in sayec' viñ d'a scal masanil yol yic Judá, xchi viñ.

²⁴ Ix b'ab'laj pax eb' aj Zif chi' d'a schoñab', axo viñaj Saúl chi' tzac'anto ix b'at viñ yed' eb' soldado. Axo pax viñaj David chi', ayec' viñ yed' eb' viñ ajun yed'oc d'a Maón, d'a tz'inan luum, d'a ac'lic d'a stojolal sur d'a choñab' Jesimón. ²⁵ Yuj chi' ix b'at viñaj Saúl chi' yed' eb' soldado say viñ. Ayic ix alji jun tic d'a viñaj David chi', ix emta viñ d'a sattac q'ueen, ix canñej viñ d'a lum Maón d'a tz'inan luum chi'. Yuj chi' a ix yab'an viñaj Saúl chi' icha chi', ix b'at viñ sayec' viñ ta'. ²⁶ A d'a jun spac'ul jun vitz chi', ata' sb'at viñaj Saúl yed' soldado. Axo d'a junxo spatic luum, ata' sb'atpax viñaj David yed' eb' soldado ajun yed'oc yic syac' yip eb' yel d'a viñaj Saúl chi'. Palta toxo ix oyjichaañ viñaj David yed' eb' ajun yed' viñ yuj viñaj Saúl yed' eb' soldado chi' yic syamji eb'. ²⁷ Elañchamel ix c'och jun viñ checab' d'a viñaj Saúl chi', ix yalan viñ:

–Mamin rey, meltzajañ d'a elañchamel, yujto a eb' filisteo toxo ix och eb' d'a yol co choñab', xchi viñ.

²⁸ Yuj chi' ix b'at viñaj Saúl chi' yac' oval yed' eb' filisteo chi'. Icha chi' ix aj yoch vaan viñ spechan b'eyec' viñaj David chi'. Atax ta' ix scuchcan jun sat q'uen chi' icha tic: Sat q'uen b'aj ix spoj sb'a b'e.

²⁹ Icha chi' ix aj sb'atcan viñaj David chi' sc'ub'ejel sb'a d'a yoltac q'uen ñaq'ueen d'a yol yic En-gadi.

24

Maj smil-laj viñtaj Saúl viñtaj David

¹ Ayic ix lajvi yac'an oval viñtaj Saúl yed' eb' filisteo chi', ix alji d'a viñ to a d'a tz'inan luum d'a En-gadi ayec' viñtaj David chi'. ² Yuj chi' ox'e' mil eb' soldado te jelan d'a scal eb' israel ix siq'uel viñtaj Saúl chi', yic sb'at eb' sayec' viñtaj David chi' yed' eb' ajun yed' viñ d'a sattac q'uen q'ueen b'aj ay noc' c'ultaquil chiva. ³ Ayic ix c'och viñtaj Saúl yed' eb' soldado d'a juntzañ te macte' calnel d'a ti' b'e, ix och viñ chuljel d'a yol jun q'uen ñaq'ueen ay d'a slac'anil chi'. Mañ yojtacoclaj viñ tato ata' ayec' viñtaj David yed' eb' soldado d'a yichochoch'och q'uen chi'. ⁴ Yuj chi' ix yal eb' viñ ajun yed' viñtaj David chi':

—A ticnaic ix elc'och tas ix yal Jehová to syac'och viñ ajc'ool d'a yol a c'ab'. A ach tza na'a tas tzutej, xchi eb' viñ d'a viñ.

Ix q'ue vaan viñ, te c'o'janc'olal ix cot viñ, ix spolanel jab' sti' sjucan pichul viñtaj Saúl chi' viñ. ⁵ Ix lajvi yutan viñ icha chi', ix cuspaqx'ue sc'ool viñ. ⁶ Ix yalan viñ d'a eb' viñ ajun yed'oc chi' icha tic:

—Aocab' Jehová max chaan in milcham viñ in reyal tic, yujto a' sic'annacoch viñ reyal, xchi viñ.

⁷ Icha chi' ix yutej viñtaj David chi' scachan eb' viñ ajun yed'oc chi'. Maj yal-laj viñ to ay tz'utaj viñtaj Saúl chi' yuj eb' viñ, toñej ix yiloch eb' viñ ix elixta viñ d'a yol q'uen ñaq'ueen chi', ix b'atxican viñ. ⁸ Ix lajvi chi', ix elta viñtaj David chi' d'a spatic viñ, ix avajb'at viñ:

—Mamin rey, xchib'at viñ.

Axo ix meltzajb'at q'uelan viñtaj Saúl chi' d'a spatic, ix em ñojnaj viñtaj David chi', ix yalan viñ:

⁹ —Mamin, çtas yuj tza cha ab' d'a eb' anima tz'alani to chuc tas tzin say d'a a patic? ¹⁰ Na'eli to a ticnaic a Jehová ix ach ac'anoch d'a yol in c'ab' d'a yol q'uen ñaq'ueen tic. A eb' viñ ajun ved'oc, ix yal eb' viñ to tzach in milchamoc, palta maj yal-laj in c'ool. Ix in na' to rey ach, a Jehová sic'annac ach och reyal.

¹¹ Mamin, iltonab' jab' sti' a jucan pichul ved'nac tic. Te secojtac ix aj ach in milanchamoc tato ix yal in c'ool. Yuj chi' a d'a jun tic syal snachajel uuj to malaj tas chuc tzin na' d'a a patic, malaj b'aj ix vic'chañ in b'a d'ayach. Palta çtas yuj tzin a sayeq'ui yic tzin a milancham alani?

¹² A ticnaic, oñ b'eyc'olajocab' co chavañil yuj Jehová Dios, mach tojol spensar, aocab' tz'ac'an spac d'ayach yuj tas tzin utej. A inxo tic jun, mañ ol vac'och in c'ab' ach in milanchamoc. ¹³ Ay jun lolonel syal eb' anima d'a peca' icha tic: A d'a eb' chuc, ata' scot chucal, xchi. Yuj chi' mamin rey, malaj b'aq'uir' ol vac'och in c'ab' d'ayach.

¹⁴ Mamin rey, natonab'i to a ach tic sreyal ach Israel. A inxo van in a sayanec' tic, tocval ay jab'oc velc'ochi. Lajan in val icha noc' chamnac tz'i', ma icha val noc' c'ac. ¹⁵ Yuj chi' aocab' Jehová tzoñ b'eyc'olan co chavañil, mach oñ ay co mul. Aocab' tz'ilan tas tzin utej tic, tzin scolanel d'ayach, xchi viñ.

¹⁶ Axo ix lajvi slolon viñtaj David chi', ix yalan viñtaj Saúl chi':

—Ach David, çtom a ach tzach lolon chi' ma? xchi viñ.

Ix oc'q'ue viñ. ¹⁷ Ix yalan viñ:

—A ach tic te tojol a pensar. Te vach' ix utej a pactzitan in chuc pensaril d'ayach. ¹⁸ A val ticnaic tza ch'oxeli to vach' tzutej a pensar d'ayin. Ix in yac'valoch Jehová d'a yol a c'ab', palta maj in a milchamlaj. ¹⁹ Val yel, malaj junoc mach tato tz'ilchaj junoc yajc'ol yuuj, malaj tas syutej. A Jehová ol pactzitan d'ayach yuj jun a vach'olal tic d'ayin. ²⁰ Ix nachajel yuj ticnaic

to a ach val ol ach och reyala, yuj chi' a opisio d'a yib'añ co choñab' tic, malaj mach ol yal yic'anec' d'a yol a c'ab'.

²¹ Ac'can a ti' d'ayin ticnaic d'a yichañ Jehová to mañ ol a satel-laj viñtilal yed' eb' ayto vuj in b'a yed'oc, palta to ol in b'inajñejanoc, xchi viñ.

²² Ix yac'an sti' viñtaj David chi' yuj tas ix yal viñ chi'. Ix lajvi chi', ix pax viñtaj Saúl chi' d'a spalacio, axo pax viñtaj David chi' yed' eb' viñ ajun yed'oc, ix ochixcan eb' viñ d'a voltac q'uen ñaq'ueen chi'.

25

A schamel viñtaj Samuel

¹ Ix cham viñtaj Samuel, ix smolb'an sb'a masanil eb' israel. Ix te' oc' eb' yuj schamel viñ chi'. A d'a schoñab' viñ d'a Ramá ix mucchaji.

A viñtaj David yed' ix Abigail

Ix lajvi chi', ix b'atcan viñtaj David d'a tz'inan luum d'a yol yic Parán. ² A d'a choñab' Maón, ay jun viñ te b'eyum, oxe' mil noc' scalnel viñ, jun mil noc' schiva viñ. Ay sluum viñ d'a slac'anil choñab' Carmel, ata' sjoxel noc' scalnel viñ chi'. ³ A jun viñ chi', Nabal sb'i viñ, yññtilal viñtaj Caleb, junelñej te chuc spensar viñ. Axo pax ix yetb'eyum viñ, Abigail sb'i ix. A jun ix chi', te vach' yilji ix, te ay pax spensar ix.

⁴ Ayic ayec' viñtaj David chi' d'a tz'inan luum, ix yab'an viñ to a viñtaj Nabal chi' ayec' viñ sjoxel noc' scalnel d'a Carmel chi'. ⁵ Yuj chi' ix schecb'at lajuñvañ eb' viñ schecab' viñ yic b'at ac'ji stzatzil sc'ol viñtaj Nabal chi', ⁶ b'at yalpax juntuñ lolonel tic eb' viñ d'a viñ: Syal viñtaj David: Junc'olalocab' ajec' yed' masanil eb' cajan ed'oc d'a yol a pat yed' masanil tas ay d'ayach. ⁷ Ix vab'i to ayach ec' a joxanel noc' a calnel. Ojtacpaxi to a eb' a tarñum calnel ayñejec' eb' qued'oc d'a Carmel tic. Ayic ayec' eb' qued'oc d'a tic, malaj jab'oc tas ix ic'an eb', malaj pax jab'oc tas ix quiq'uec' d'a eb'. ⁸ Syal a c'anb'an juntuñ chi' d'a eb' a checab' chi'. A eb' ol alan d'ayach chajñil to yel. D'a val sc'ual jun a q'uiñ tzoñ javi, yuj chi' stevi viñtaj David d'ayach to tzoñ a cha d'a vach'il, tzac'an d'ayori tastac ay d'ayach. Ac'paxcot yic viñtaj David a vach'ool, xchicot viñtaj David d'ayach, xe chi, xchi viñ.

⁹ Ayic ix c'och eb' viñ schecab' viñtaj David chi' d'a viñtaj Nabal chi', ix yalan eb' viñ masanil tas ix yalcot viñtaj David chi', ix lajvi chi' ix can eb' viñ stañvej spac ol yal viñtaj Nabal chi'. ¹⁰ Palta ix yalan viñtaj Nabal chi' icha tic:

—¿Tas yaj viñtaj David yuninal viñtaj Isaí chi'? A ticnaic mañ jantacoc vinac tz'el d'a eb' yajal, icha chi' yaj jun viñ chi'. ¹¹ Max yal-laj vac'an svael yuq'uel yed' schib'ej eb' in joxum calnel tic d'a eb' anima mañ vojñacoc, mañ vojñacocpaxi b'aj scoti, xchi viñ.

¹² Icha chi' ix aj smeltzajxi eb' viñ schecab' viñtaj David chi'. Ayic ix c'och eb' viñ d'a viñ, ix yalan eb' viñ masanil tas ix yal viñtaj Nabal chi'. ¹³ Yuj chi' ix yal viñtaj David chi' d'a masanil eb' viñ ajun yed'oc:

—E masanil, iq'uec q'uen eyespada, xchi viñ.

Masanil eb' viñ svinac viñ chi', ix yac'och yespada eb' viñ d'a snañal, icha ix yutej yic viñ chi'. Chañe' ciento eb' viñ vinac chi' ix b'at yed' viñ, axo chab' cientoxo eb' viñ jun, ix can eb' viñ stañvej sc'ael eb' viñ. ¹⁴ Axo ix aj jun, ay junoc eb' viñ schecab' viñtaj Nabal ix b'at alan d'a ix Abigail ix yetb'eyum viñtaj Nabal chi' icha tic:

—Ato d'a lum tz'inan luum ix schecot juntuñ eb' viñ schecab' viñtaj David d'a viñ in patrón tic, yic ix ul ac'ji stzatzil sc'ol viñ yuj eb' viñ, palta te chuc ix yutej viñ slolon d'a eb' viñ. ¹⁵ Palta jun, a juntuñ eb' viñ chi', vach'ñej ix yutej sb'a eb' viñ d'ayori ayic ix oñ ec'ñej tarñvoj calnel b'aj ayec' eb' viñ chi'. Maj

oñ stzuntzej jab'oc eb' viñ, malaj jab'oc tas ix yiq'uec' eb' viñ d'ayori. ¹⁶ C'ual d'ac'val ix oñ stañvej eb' viñ ta' yacb'an sco tañvej noc' calnel chi'. ¹⁷ Palta icha val viñ in patrón tic, toton val junelñej chuc viñ, max yal-laj co lolon yed' viñ. Na' a ach tic, tzilan tas tza c'ulej, yujto d'a val yel ay val tas mañ vach'oc ol ja d'a quib'añ yed' viñ, xchi jun viñ checab' chi'.

¹⁸ Elañchamel ix yal ix Abigail chi' to tz'ic'hajcot chab'oc ciento pan, chab'oc tz'uum b'ud'an yuj vino, ovañoc noc' calnel toñej b'olb'il yed' oyeoc arroba ixim trigo c'anb'ínac, cien b'uyañoc sat uva tacjinac yed' pax junoc cien quechañ te' higo tacjinac yaman yaji. Ix lajvi chi' ix ac'jioch d'a yib'añ juntuzañ noc' b'uru. ¹⁹ Ix yalan ix d'a eb' schecab' chi':

—B'ab'lajañec, tzac'anto ol in b'at eyuuj, xchi ix.

Malaj tas ix yal ix d'a viñ yetb'eyum chi'. ²⁰ Ix q'ue ix d'a yib'añ jun noc' b'uru, ix em ix d'a jun utzin b'e tz'em d'a jun ch'olan. Axo ix yilan ix to van yemul viñaj David d'a yichañ ix yed' eb' viñ ajun yed'oc, yuj chi' ix b'at ix scha viñ.

²¹ Ix yal viñaj David chi' d'a eb' viñ ajun chi' yed'oc icha tic: Nab'añej co tañvejnac noc' smolb'etzal noc' viñaj Nabal chi' d'a tz'ínan luum. Malaj val jab'oc tas quic'nac ec' d'a viñ, palta co tañvejñejnac noc' scalnel viñ chi'. Te chuclaj syutej viñ spactzitan co vach' pensaril chi'. ²² Yuj chi' s'vala': Aocab' Dios tz'ac'anoch in yaelal tato pitzanto viñaj Nabal chi', ma junocxo vinac d'a scal eb' sc'ab' yoc viñ q'uic'an yab' icha tic.

²³ Ayic ix yilanb'at viñaj David ix Abigail chi', ix emta ix d'a yib'añ noc' b'uru chi', ix em ñojan ix d'a sat luum. ²⁴ Elañchamel ix em ñojnaj ix d'a yichañ viñ, ix yalan ix:

—A chucal ix sc'ulej viñ vetb'eyum, cotocab' d'a vib'añ. Tzin tevi d'ayach to tzin a cha lolon jab'oc, tzab'an tas ol vala'. ²⁵ Mañ ac'och viñaj Nabal chi' d'a a c'ool. A jun viñ chi', quistal viñ, smojton val sc'ulan viñ icha sb'i chi'. Malaj spensar viñ, yuj chi' añej chucal pensar s'yal viñ. A in pax a checab' in tic, maj vil-laj eb' viñ a checab' ix a checb'ati. ²⁶ Palta jun, a Jehová ix ach cachan vanajoc ayic d'íñan a milanham anima yuj a pactzitan schucal eb' d'a a patic. Elocab' d'a sc'ol Jehová to a eb' ayoch ajc'olal d'ayach yed' eb' snib'ej tzach ixtani, cotocab' d'a yib'añ eb' icha val tz'aj scot d'a yib'añ viñaj Nabal chi'. ²⁷ Axo ticnaic jun, tzin tevi d'ayach to a jab' silab' svic'cot tic d'ayach, tza puch'at d'a eb' viñ a checab' ajun tic ed'oc. ²⁸ Tzac'an nivanc'olal d'a in patic a in a checab' in tic. Val yel a Jehová ol ochrñej ed'oc d'a opisio yed' eb' iñtilal, ina to yuj Jehová tzac' oval, malaj chucal pax tza c'ulej. ²⁹ Vach'chom ay mach tzach pechan b'eyec'oc, snib'ej eb' tzach smilchamoc, malaj tas ol ach ic'anoc, yujto c'ub'ab'il ach el yuj Jehová co Diosal. Axo pax eb' ayoch ajc'olal d'ayach jun, a Jehová ol julanel eb' icha junoc mach sjulanel junoc q'uen q'ueen yed' junoc mejmeech. ³⁰⁻³¹ Yujto tza cha ab' tas s'vala', yuj chi' ayic ol elc'och masanil tas vach' ix yal Jehová d'a ib'añ, ol ach tzalajoc ayic ol a naancoti to maj ac'och a c'ab' a milanham eb' malaj smul ayic ijan ix ac'anec' a pac d'a eb' chuc ix yutej sb'a d'ayach. Ayic ol ach yic'anchañ Jehová yed' opisio, tzin a nacot a in a checab' in tic, xchi ix d'a viñ.

³² Ix tac'vi viñaj David chi' d'a ix icha tic:

—Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic to a' ix ach checancot ul in a cha'a. ³³ Yac'ocab'pax svach'c'olal d'a ib'añ yujto te vach' a pensar, yujto a ach tzin a cach vanajoc yic max in milcham anima yic svac'anec' in pac d'a eb'. ³⁴ Palta a ticnaic, svac' in ti' d'ayach d'a yichañ Jehová co Diosal, aton jun in cachanoch vaan vac'an chucal d'ayach, tato maj

a pil ip a cot ul in a cha'a, q'uic'an maŕxo pitzanoc viŕaj Nabal, maŕxa pax junoc vinac d'a yirtilal viŕi tzato cani, xchi viŕi.

³⁵ Ix lajvi chi', ix schaanec' viŕi masanil tastac yed'nac ix chi', ix yalan viŕi: —Vach' tzach meltzaj d'a a pat d'a tzalajc'olal. Tic val scham ilani to ix vab' tas ix ala', tzin c'anab'ajan tas ix a c'ana'.

³⁶ Ayic ix meltzaj ix Abigail chi' b'aj ayec' viŕaj Nabal chi', ix yilan ix to ayoch jun q'uir' yuj viŕi icha sq'uir' eb' viŕi rey. Te chamnac viŕi yuj aŕi, ste tzalaj viŕi, yuj chi' malaj tas ix yal ix d'a viŕi, ato d'a junxo c'u. ³⁷ Ayic ix q'uir'ib'i d'a junxo c'u chi', ayic toxo ix el aŕi d'a sat viŕaj Nabal chi', ix yalan ix tas ix uji, yuj chi' ix och jun yab'il d'a yol sjolom viŕi, ix sicb'iel snivanil viŕi yuuj. ³⁸ Lajur'e' c'ual ix och jun yab'il chi' d'a viŕi, ix cham viŕi yuj Jehová.

³⁹ Ayic ix yab'an viŕaj David to toxo ix cham viŕi, ix yalan viŕi icha tic: —Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová yujto toxo ix yaq'uec' in pac d'a viŕaj Nabal yuj tas ix in yutej viŕi. A Jehová chi' ix in cachanoch vaan yuj tas chuc ijan ix in c'ulej. Aŕeja' ix ac'ancot yaelal d'a yib'aŕi viŕaj Nabal chi' yuj schucal, xchi viŕi.

Ix lajvi chi' ix yac'anb'at schecab' viŕi d'a ix Abigail yic b'at yal eb' viŕi to snib'ej viŕi syic' ix. ⁴⁰ Ayic ix c'och eb' viŕi checab' chi' d'a ix d'a Carmel, ix yalan eb' viŕi:

—A viŕaj David ix oŕi checancot d'ayach, to sgana viŕi tzach och yetb'eyumoc, xchi eb' viŕi d'a ix.

⁴¹ Ix em rojan ix, ix yalan ix:

—A in tic schecab' in viŕi, te b'ecan in c'ol in b'ican yoc eb' schecab' viŕi, tato icha chi' syal viŕi d'ayin, xchi ix.

⁴² Ayic ix lajvi yalan ix icha chi', ix sb'oan sb'a ix elar'ichamel, ix cot ovar' eb' ix schecab' ix yed'oc, ix q'ue ix d'a yib'aŕi jun noc' b'uru, ix och tzac'an ix yuj eb' viŕi schecab' viŕaj David chi'. Icha chi' ix aj yic'an ix viŕaj David chi'.

⁴³ Ix yic'anpax ix Ahinoam viŕi, aton jun ix aj Jezreel. A eb' ix chavaŕi chi' ix och yetb'eyumoc viŕi. ⁴⁴ Yujto a viŕaj Saúl, toxo ix yac' ix yisil viŕi ix Mical d'a viŕaj Palti, yuninal viŕaj Lais aj Galim. A ix Mical chi', aton ix yetb'eyumtaxon viŕaj David chi'.

26

A viŕaj David ac'jinac nivanc'olal viŕaj Saúl

¹ A eb' cajan d'a Zif ix b'at alan d'a viŕaj Saúl d'a Gabaa icha tic: A viŕaj David ayec' viŕi sc'ub'ejel sb'a d'a jolom vitz yic Haquila, d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a yichaŕb'at choŕiab' Jesimón, xchi eb'.

² Yuj chi' ix b'at viŕaj Saúl yed' ox'e' mil eb' soldado yic Israel te jelan. Ix b'at eb' d'a tz'inan luum d'a yol yic Zif chi', yic sayec' viŕaj David chi' eb'. ³ Ix sb'oang'ue scampamento eb' d'a tzalan Haquila chi' d'a ti b'e, axo viŕaj David chi' ayec' viŕi d'a tz'inan luum chi'. Ix yab'an viŕi to van sayjiec' viŕi yuj viŕaj Saúl ta'. ⁴ Yuj chi' ix schech'at jayvaŕi yilumal viŕi yic sb'at yilan eb' tato yel to ayxo ec' viŕaj Saúl chi'. ⁵ Ayic ix lajvi yab'an viŕaj David chi', ix b'at viŕi b'aj ayec' viŕaj Saúl chi' d'ac'valil, ix cham val yilan viŕi b'aj svay viŕi yed' viŕaj Abner yuninal viŕaj Ner, aton viŕi yajal yaj d'a eb' soldado. Axo ix yilan viŕi to a d'a snaŕal yol campamento chi', ata' svay viŕi, oyanoch eb' soldado d'a spatictac viŕi. ⁶ Yuj chi' ix yal viŕi d'a viŕaj Ahimelec hitita yed' d'a viŕaj Abisai yuc'tac viŕaj Joab, eb' viŕi yune' ix Sarvia^{26.6} icha tic:

—¿Mach b'ecan sc'ol sb'at ved'oc b'aj ayec' viñaj Saúl d'a yol scampamento chi'? xchi viñ.

—A in tic ol in b'at ed'oc, xchi viñaj Abisai chi'.

⁷ A d'a jun ac'val chi', ix b'at viñaj David yed' viñaj Abisai chi' d'a campamento chi'. A viñaj Saúl chi' chamnac el viñ svayi. A d'a sjolomtac viñ, ata' tipancanem q'uen slanza viñ d'a yol luum. A xo pax viñaj Abner yed' masanil eb' soldado, vaynac eb' d'a stz'eytac viñ. ⁸ Ix yalan viñaj Abisai chi' d'a viñaj David chi':

—A val ticnaic toxo ix yac'och jun viñ ajc'ool tic Dios d'a yol a c'ab'. Ac' in permiso tzin milcham viñ. A q'uen slanza viñ tic tzin tipem d'a sc'ool masanto tz'emc'och q'uen d'a yol luum, junñej svac' d'a viñ, scham viñ d'a junelñej, xchi viñ.

⁹ Palta ix tac'vi viñaj David chi', ix yalan viñ:

—Mañ a milcham viñ, yujto yalñej mach smilancham viñ rey sic'b'ilel yuj Jehová, yovalil sjavi yaelal d'a yib'arí. ¹⁰ A in tic svac' in ti' d'a Dios to aocab' ol ic'anel sq'uinal viñ ayic ol c'och stiempoal scham viñ, mato d'a scal oval ol cham viñ. ¹¹ Aocab' Jehová max chaan in milcham viñ rey sic'b'ilel yuuj. Artej to tzic'cot q'uen slanza viñ ayec' d'a sjolomtac chi' yed' jun yed'tal a a' chi', tzoñ b'ati, xchi viñ.

¹² Icha chi' ix aj yic'ancot q'uen lanza chi' viñaj David chi' yed' jun yed'tal a a' ayec' d'a sjolomtac viñaj Saúl chi', ix cot eb' viñ. Malaj mach ix ilani, malaj mach ix ab'ani, malaj mach ix el svayañ. Masanil eb' chamnac el svayi yujto a Jehová ix ac'ancot jun nivan vayañ d'a yib'arí eb'. ¹³ Ix lajvi chi', ix ec' viñaj David chi' d'a junxo sc'axepal jun ch'olan, ix q'ue viñ d'a sjolom jun lum vitz, najat ix aj scal eb'. ¹⁴ Te chaarñ ix avaj viñ d'a viñaj Abner yed' d'a eb' soldado viñ rey chi', ix yalan viñ icha tic:

—Abner, tac'van d'ayin, xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Abner chi' icha tic:

—¿Mach ach, yuj chi' tzach avaj d'a viñ rey tic? xchi viñ.

¹⁵ Ix yalan viñaj David chi' icha tic:

—Ab'í malaj mach syal slajb'an sb'a ed'oc d'a scal eb' quetisraelal tic jun. Tato icha chi', ¿tas yuj max a tarñvej viñ rey cajalil chi'? Ay jun viñ ix xid'ec'ta' ix snib'ej smilcham viñ. ¹⁶ A tas ix a c'ulej chi' mañ vach'oc. A in tic sval d'a yichañ Jehová to e moj val tzex cham e masanil, yujto max e tarñvej viñ rey sic'b'ilel yuj Jehová. Say ila' b'ajtil ayec' q'uen slanza viñ yed' jun yed'tal a a' ayec' d'a sjolomtac viñ, ol ilani tato ol chax uuj, xchi viñ.

¹⁷ Ayic ix yab'an sjaj viñaj David chi' viñaj Saúl, ix avaj chaarñ viñ:

—Ach David, ¿tom a ach tzach lolon chi' ma? xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj David chi' icha tic:

—I', mamin, a in toni. ¹⁸ Palta mamin rey, ¿tas val yuj tzin a pechb'eyec'oc? ¿Tas chucal ix in c'ulej d'ayach? ¿Tas in mul ix och d'ayach? ¹⁹ Tzin tevi d'ayach to tza cha ab' tas ol vala': Tato a Jehová ix ach ac'anoch ajc'olal d'ayin, comonoc val tz'el d'a sc'ool schaan junoc silab' yic tzin yac'an nivanc'olal. Palta tato anima ay yic jun tic jun, aocab' Jehová scatab'ani. Yujto ix in spechel eb' d'a in mach'en d'a jun lum luum to yic Jehová yaji, icha val to tzin spechcanb'at eb' yic svac'an servil juntzañ comon dios. ²⁰ Comonoc mañ najatoc ayin el d'a yichañ Jehová ayic tzin chami. Palta mamin rey, ¿tas yuj tzach elta ul in a sayeq'ui'? A in tic malaj velc'och icha junoc noc' c'ac. Tzin a pechan b'eyec' d'a jolomtac vitz tic icha mach sayan junoc noc' ub', palta malaj b'aq'uññ syamchaj noc' yuuj, xchi viñ.

²¹ Ichato chi' ix yalan viñaj Saúl chi':

—Ach David, svojtaquejel ticnaic ma to a in ix och in mul. Icha junoc malaj spensar, icha chi' svutej in b'a, te chuc tzin c'ulej d'ayach. Yuj chi', meltzajañ. Mañxo ol vac'laj chucal d'ayach, yujto a d'a jun c'u tic ix a ch'oxeli to ay velc'och d'a yol a sat, xchi viñ.

²² Ix tac'vixi viñaj David chi':

—Mamin rey, ina yajec' q'uen a lanza d'a tic, cotocab' junoc eb' viñ a soldado chi' ul yic' q'ueen. ²³ A Jehová tz'ac'an spac d'ayori junjun ori ato syala' tato tojol scutej co b'a icha d'a smojal. Vach'chom a ticnaic, ix ach yac'och d'a yol in c'ab', palta malaj in gana ix vac'och in c'ab' d'ayach, yujto a Jehová ach sic'anoch reyal. ²⁴ Icha ix aj ticnaic, te nivan elc'och d'a yol in sat, ichaton val chi' in gana to ay pax velc'och d'a yol sat Jehová. Aocab' Jehová chi' tzin colanel d'a masanil yaelal sjavi d'a vib'añ, xchi viñ.

²⁵ Ix yalanxi viñaj Saúl chi' icha tic:

—Ach David, yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a ib'añ ma. Svojtaquejeli to nivac yelc'och tas ol a c'ulej, vach'ñej ol ach ajelc'ochoc, xchi viñ.

Ix lajvi chi', ix pax viñaj Saúl chi' d'a spalacio, axo viñaj David chi' ix b'atxican viñ.

27

Ix xid'ec' cajan viñaj David'R d'a scal eb' filisteo

¹ Ix snaan viñaj David icha tic: Ol in smilñejcham viñaj Saúl chi', yuj chi' a ticnaic ol in b'atcan d'a schoñab' eb' filisteo yic vach' maxtzac in sayji yuj viñ d'a yol co mach'en tic. Icha chi' ol aj in colchajel d'a yol sc'ab' viñ, xchi viñ. ² Yuj chi' ix b'at viñ yed' vague' ciento eb' viñ vinac ajun yed'oc, yic b'at yac'och sb'a eb' viñ schecab'oc viñaj Aquis sreyal Gat yuninal viñaj Maoc. ³ Ix cajan eb' viñ yed' viñaj Aquis d'a Gat chi', junjun eb' viñ yed' yetb'eyum yed' pax yuninal. A viñaj David chi', ix yic'b'at eb' ix yetb'eyum viñ schavañil, aton ix Ahinoam aj Jezreel yed' ix Abigail ix yetb'eyumcan viñ xilb'a Nabal, aj Carmel. ⁴ Ayic ix yab'an viñaj Saúl to toxo ix b'atcan viñaj David chi' elelal d'a Gat, ix yactan viñ sayanec' viñ.

⁵ Ix yalan viñaj David chi' d'a viñaj Aquis chi' icha tic:

—Mamin rey, tzin tevi d'ayach comonoc tz'el d'a a c'ool, tzac' jab'oc b'aj tzoñ aj d'a junoc yune' choñab' d'a yol a mach'en tic. Mañ smojoc tzin aj ed'oc d'a jun a choñab' b'aj ayach tic, xchi viñ.

⁶ A d'a jun c'u chi', ix yac' choñab' Siclag viñaj Aquis chi' d'a viñ. Yuj chi' a choñab' Siclag chi' ix canñej d'a yol yic eb' viñ sreyal Judá.

⁷ Jun ab'il yed' char'e' ujal ix ec' viñaj David chi' d'a yol smach'en eb' filisteo chi'. ⁸ A eb' aj Gesur, eb' aj Gezer yed' eb' amalecita, nivanxo tiempo sc'och cajan eb' d'a jun lum luum d'a scal Shur yed' Egipto. A viñaj David chi' yed' eb' ajun yed'oc cotac scal ix b'at eb' yac' oval d'a juntzañ choñab' chi'. ⁹ Smilcham eb' anima eb' ta', mañxo junoc vinac ma ix scani. Syic'anpaxcot noc' vacax eb', noc' calnel, noc' b'uru, noc' camello yed' pax pichul. Slajvi chi' smeltzajxicot eb' b'aj ayec' viñaj Aquis. ¹⁰ Sc'anb'an viñaj Aquis chi' d'a viñ:

—¿B'ajtil ach xid'ec' ac' oval chi' ticnaic? xchi viñ. Syalan viñaj David chi': Aton d'a sur yic Judá yed' d'a sur yic Jerameel, mato d'a sur yol smach'en eb' ceneo, xchi viñ.

¹¹ Mañxa eb' viñ vinac, ma eb' ix ix pitzanto scan yuj viñaj David chi', yuj chi' junelñej mañxa mach b'at alan d'a Gat tas sc'ulej viñ chi'. A jantac tiempoal ix ec' cajan viñ d'a smach'en eb' filisteo chi', ichañej chi' ix sc'ulej viñ. ¹² A viñaj Aquis chi', ix yac'och viñaj David chi' viñ yipoc sc'ool, ix snaan

viñ: A eb' yetisraelal viñtaj David tic van smeltzajoch eb' ajc'olal d'a viñ, yuj chi' ol canxoriej viñ in yac' servil, xchi viñ.

28

Ix sc'anb'ej sb'a viñtaj Saúl d'a ix aj Endor

¹A d'a juntzañ c'ual chi', ix smolb'ej sb'a eb' soldado filisteo yic syac'an oval eb' yed' eb' israel. Ix yalan viñtaj Aquis chi' d'a viñtaj David icha tic:

—A ach tic yovalil ol ach b'at ved' d'a oval yed' eb' ajun ed'oc, xchi viñ.

²Ix tac'vi viñtaj David chi' d'a viñ:

—Ichocab'ta' mamin rey, a ticnaic ol ila' tastac syal vuuj a in a checab' in tic, xchi viñ. Ix yalanxi viñ d'a viñtaj David chi':

—Tzach vac'canoch in tarivumaloc d'a junelñej, xchi viñ.

³A d'a jun tiempoal chi', chamnacxo viñtaj Samuel, masanil eb' israel oc'nac yuj viñ. A d'a Ramá schoñab' viñ, ata' mucb'il viñ. Axo viñtaj Saúl spechnaquel eb' ajchum viñ yed' eb' tz'avtan spixan eb' chamnac d'a scal choñab' Israel chi'.

⁴Ayic ix lajvi smolb'an sb'a eb' filisteo chi', ix b'at eb' sb'oq'ue scampamento d'a Sunem. Añeja' ix smolb'anpax masanil eb' israel viñtaj Saúl d'a Gilboa. ⁵Ayic ix yilanb'at scampamento eb' filisteo viñtaj Saúl chi', ix somchaj spensar viñ, ix xivb'at viñ. ⁶Yuj chi' ix sc'anb'ej viñ d'a Jehová, palta maj tac'voclay d'a viñ d'a vayichal, ma d'a eb' sacerdote, ma d'a eb' schecab' Dios.

⁷Ayic ix yilan viñ to chuc yaji, ix yalan viñ d'a eb' schecab' icha tic:

—Sayec junoc ix ix syal sc'uman spixan chamnac, yic vach' a d'a ix ol in c'anb'ej in b'a, xchi viñ.

Ix tac'vi eb' viñ ay yopisio yed' viñ:

—A d'a Endor, ay jun ix syal sc'uman spixan eb' chamnac chi', xchi eb' viñ d'a viñ.

⁸Ix sq'uexanel spichul viñtaj Saúl chi' yic sreyal, axo yic eb' comon anima ix yac'och viñ. Ix yic'anb'at chavañxo soldado viñ yed'oc, ix b'at viñ d'ac'valil yic sb'at sc'anb'ej sb'a viñ d'a jun ix ix chi', ix yalan viñ d'a ix:

—Tzin tevi d'ayach to in gana tzavtej spixan jun mach ol val tic, xchi viñ.

⁹Ix tac'vi ix d'a viñ:

—Ojtac tas ix utaj eb' ajchum yuj viñtaj Saúl yed' eb' sc'uman spixan eb' chamnac, ix pechjuel eb' d'a yol choñab' tic yuj viñ. ¿Tas yuj tza say tas tz'aji yic ztin miljichamoc? xchi ix.

¹⁰Ix yac'an sti' viñtaj Saúl chi':

—Svac' in ti' d'a yichañ Jehová to malaj tas ol ach ic'anoc, xchi viñ.

¹¹—¿Mach b'an jun ol vavtej chi' alani? xchi ix.

—Aton spixan viñtaj Samuel chamnacxo tzavtej in c'ana', xchi viñ.

¹²D'a val jun rato chi' ix yilan viñtaj Samuel jun ix ix chi', te chaañ ix el yav ix yuj xivelal, ix yalan ix d'a viñtaj Saúl chi':

¹³—¿Tas yuj ztin ac' musansatil? Tob'an a ach Saúl ach, xchi ix d'a viñ.

—Ix tac'vi viñtaj Saúl chi' icha tic:

—Mañ ach xivoc, ¿tas jun ix il chi'? xchi viñ.

—Ay jun pixan chamnac svil sq'ueul d'a yol luum, xchi ix.

¹⁴—¿Chajtil yilji? xchi viñ.

—A jun viñ vinac te ichamxo, ay jun c'apac spichul viñ te jucan ayoch yuuj, xchi ix.

Ix snaanel viñ to a viñtaj Samuel ix sch'ox sb'a, yuj chi' ix em ñojan viñ d'a sat luum. ¹⁵Ix yalan viñtaj Samuel chi' d'a viñ:

—¿Tas yuj ztin ixtej, ztin avtancoti? xchi viñ. Ix tac'vi viñtaj Saúl chi':

—Ix ach vavtej yic tzal d'ayin tas tzin c'ulej, yujto te xivnac in, ayxo ec' eb' filisteo yac' oval ved'oc, mařıxo ayocochlaj Dios ved'oc, maxtzac tac'vilaj d'a tas svala', mařıxo jab'oc stac'vi ayic tzin c'anb'an d'a eb' schecab', vach'chom d'a vayichal, xchi viř d'a viř.

¹⁶ Ix tac'vi viřaj Samuel chi' icha tic:

—Tato max tac'vi Jehová chi' d'ayach, řtas yuj a d'ayin tza c'anb'ej? Yujto toxo ix och Jehová ajc'olal d'ayach, yuj chi' ix ach yactejcani. ¹⁷ Vanxo yelc'och tas schecnac Jehová val d'ayach to toxo ix yiq'uec' opisio d'a reyal, axo d'a viřaj David ix yac'cani. ¹⁸ Yujto maj a c'anab'ajej a satanel eb' amalecita ayic yalan Jehová d'ayach, yuj chi' ix ach yactejcani. ¹⁹ Mařıocreĳ chi', palta to ol ach yac'och Jehová yed' pax eb' a soldado d'a yol sc'ab' eb' filisteo chi', yuj chi' a q'uc'an tzach cham yed' eb' uninal, tzach javi d'a yed'tal eb' channac b'aj ayinec' tic, yujto a Jehová ol ach ac'anoch yed' eb' a soldado d'a yol sc'ab' eb' filisteo chi', xchi viř.

²⁰ Ayic ix yab'an viřaj Saúl chi' icha chi', ix telvi viř, ix b'at val lian viř d'a sat luum. Ix te xiv viř yuj tas ix yal viřaj Samuel chi'. Ix te el yip viř yujto maj valaj viř d'a jun c'u chi' yed' d'a jun ac'val yic ix b'at viř d'a voltac b'e.

²¹ Yuj chi' ayic ix yilan jun ix ix chi' to ix te somchaj spensar viř, ix c'och ix d'a stz'ey viř, ix yalan ix:

—A in a checab' in tic masanil tas ix ala' ix in c'anab'ajej, vach'chom ay smay in cham yuj tas ix in c'ulej tic. ²² Yuj chi' ab' tas sval tic: Ol vac' jab'oc tas ol a va'a yic vach' ol ochxoc jab'oc ip tzach b'ati, xchi ix d'a viř.

²³ Maj yal-laj sc'ol viř ix va'i, palta axo eb' viř schecab' viř ajun yed'oc yed' jun ix ix chi', a eb' ix ac'an plural viř sva'i. Ichato chi' ix q'ue van viř, ix em c'ojan viř d'a sti' jun ch'at. ²⁴ Yach'an chi' ix smilancham jun noc' yune' vacax ix te b'aq'uech, ix sb'oan noc' ix yed' pax ixim pan malaj yich. ²⁵ Ix yic'anb'at vael chi' ix d'a viřaj Saúl chi' yed' d'a eb' viř schecab' viř ajun yed'oc, ix lajvi sva eb' viř, ix meltzaj eb' viř.

29

Majxo b'atljaj viřaj David'R'yed' eb' filisteo d'a oval

¹ Ayic mantzac b'at eb' soldado filisteo d'a Sunem, molanxoec' eb' d'a Afec, axo eb' israel ayec' eb' d'a sĳaj a a' yic Jezreel. ² Ayic ix avtaj slistail masanil eb' soldado filisteo yuj eb' viř yajalil, ix b'isĳaj eb' d'a cientoal yed' d'a smilal, axo pax viřaj David yed' eb' soldado, tzac'anoch eb' d'a spatic viřaj Aquis.

³ A eb' viř yajalil eb' soldado filisteo chi', ix sc'anb'ej eb' d'a viřaj Aquis chi':

—řTas yaj junțarĳ eb' hebreo ayec' d'a co cal tic? xchi eb' viř.

Ix tac'vi viř d'a eb' viř:

—Aton viřaj David tic schecab' viřaj Saúl, sreyal eb' israel. Palta ayxo jajec' viř ved'oc. Atax yic sĳavinac viř, malaj jab'oc spaltail viř svila', xchi viř.

⁴ Palta ix cot yoval eb' viř yajal chi' d'a viř rey chi', ix yalan eb' viř:

—Al d'a eb' to smelzajcan eb' d'a schořab' ix ac' chi', max b'atljaj eb' qued'oc d'a oval, axo talaj tz'aji a d'ayoř smeltzajoch eb' ajc'olal d'a scal oval chi'. Q'uinoloc sna viřaj David tic scanxi vach'il d'a viřaj Saúl, smilancham eb' co soldado tic viř. ⁵ Yujto a viřaj David tic b'itajnac yuj eb' ix ix, ayic sq'uenac chennaj eb' ix, yalannac eb' ix icha tic:

Smilal eb' soldado ix smilcham viřaj Saúl.

Lajlajurĳ mil ix smilcham viřaj David, xchi eb' ix.

⁶ Yuj chi' ix avtajcot viřaj David chi' yuj viřaj Aquis chi', ix yalan viř:

—Syil Jehová to te vach' a pensar. Ix scha val in c'ool a b'eyb'al ayic ach ec'ñej ved'oc. Malaj jab'oc a paltail ix vila' yictax ach javi d'a tic, masanto ticnaic. Palta a eb' vetyajalil tic, max schalaj sc'ol eb' tzach b'at qued' d'a oval. ⁷Yuj chi', meltzajañ d'a tzalajc'olal, yic vach' mañ chucoc syab' eb' uuuj, xchi viñ.

⁸Ix yalan viñaj David chi' icha tic:

—Mamin rey, ¿tas ix in c'ulej? ¿Tas ix il d'ayin d'a jun tiempoal ayinec' ed' tic, yuj chi' max yal in b'at vac' oval d'a mach ayoch ajc'olal d'ayach? xchi viñ.

⁹Ix tac'vi viñaj Aquis chi', ix yalan viñ:

—Vojtac val to te vach' ach, lajan ach icha junoc yángel Dios, palta a eb' vetyajalil tic, toxo ix yal eb' to max yal och d'a co cal d'a oval. ¹⁰Yuj chi' ayic sacb'i q'uic'an txach meltzaj yed' eb' a soldado, aton eb' schecab' viñ ajalil. Tzex b'at d'a q'uiñib'alil, xchi viñ.

¹¹Yuj chi' a d'a junxo q'uiñib'alil chi', ix meltzaj viñaj David chi' yed' eb' soldado d'a schoñab' eb' ac'b'il. Axo eb' filisteo chi' ix q'uecan eb' d'a Jezreel.

30

Ix ac'ji ganar eb' amalecita yuj viñaj David

¹Axo d'a schab'jal chi', ix c'ochxi viñaj David chi' yed' eb' soldado d'a Siclag. Axo ix yilan eb' toxo ix elc'ajb'at masanil tastac ay d'a yol yic Neguev yed' d'a Siclag yuj eb' amalecita. Ix sñuscantz'a choñab' Siclag chi' eb'. ²Ix ic'jib'at eb' ix ix, eb' unin yed' eb' icham anima ayec' ta' yuj eb', palta malaj junoc mach ix smilcham eb'.

³Ayic ix c'och viñaj David yed' eb' soldado chi', ix yilan eb' to toxo ix tz'ab'at schoñab' eb' chi', toxo ix ic'jib'at eb' ix yetb'eyum eb' yed' yuninal eb' d'a preso. ⁴Yuj chi' ix te oc' eb', masanto ix el yip eb' yoq'ui. ⁵Ix ic'jib'at chavañ eb' ix yetb'eyum viñaj David chi' yuj eb' amalecita chi', aton ix Ahinoam aj Jezreel yed' ix Abigail yetb'eyumcan viñ xilb'a Nabal aj Carmel. ⁶Ix te och viñaj David chi' d'a ilc'olal, yujto ijan sjulq'uenajcham viñ yuj eb' soldado chi'. Masanil eb' te chab'xo sc'ol yuj tas ix utaj eb' yuninal eb' chi', palta axo viñaj David chi', ix yac'val och spensar viñ d'a Jehová sDiosal. ⁷Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a viñaj sacerdote Abiatar yuninal viñaj Ahimelec:

—Ac' pavor, ic'cot c'apac chaleca d'ayin, xchi viñ.

Ix yic'ancot c'apac viñaj Abiatar chi'. ⁸Ix sc'anb'an viñaj David chi' d'a Jehová icha tic:

—¿Smoj am val in b'at d'a spatic juntzañ eb' viñ elc'um chi'? ¿Ol am val yamchaj eb' viñ vuuj? xchi viñ.

Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ:

—Ixix, ol yamchaj eb' viñ uuuj, ol ic'anxicanec' masanil eb' ix yic'b'at eb' viñ chi', xchi d'a viñ.

⁹A val d'a jun rato chi', ix b'at viñaj David yed' vaque' ciento eb' soldado yed'nac chi', ix c'och eb' d'a a' eluma' scuchan Besor. ¹⁰Ata' ix c'unb'ican chab' ciento eb' soldado, majxo yal-laj sc'axpitan a' eb', axo chañe' ciento eb' jun, ix b'atñej eb' yed' viñaj David chi'. ¹¹Ix lajvi chi', ix yilan jun viñ aj Egipto eb' d'a yol b'e, ix yic'anb'at viñ eb' d'a viñaj David chi', ix yac'an va viñ eb', ix yac'an a a' eb' yuc' viñ. ¹²Ix yac'anpax jab' taquiriñ higo eb' b'ob'il icha vail d'a viñ yed' pax chab' b'uyañ sat uva tacjinac. Ayic ix lajvi sva jun viñ aj Egipto chi', ix och val yip viñ ix yab'i, yujto schab'jalxo scan sva viñ, ma yuc'an a' viñ. ¹³Ix lajvi chi', ix sc'anb'an viñaj David chi' d'a viñ:

—¿Mach a patrón? ¿B'ajtil cajan ach? xchi viñ. Ix tac'vi viñ:

—A in tic aj Egipto in, schecab' in jun viñ amalecita, palta ix in penaayax-cani, yuj chi' chab'jítax in yactejan viñ vajal chi'. ¹⁴ Yujto ix oñ xid'ec' quelq'uej tastac d'a Neguev d'a yol yic eb' cereteo, d'a eb' aj Judá yed' pax d'a Caleb. Añejtona' ix cac'canoch sc'ac'al choñab' Siclag, xchi viñ.

¹⁵ —¿Tzam in ic'b'at d'a juntzañ eb' viñ elc'um chi'? xchi viñaj David chi' d'a viñ.

Ix tac'vi viñ:

—Syal ach vic'anb'ati tato tzac' a ti' d'a yichañ Dios to max in a milchamoc, max in ac'paxoch d'a yol sc'ab' viñ in patrón chi', xchi viñ.

¹⁶ Icha chi' ix aj yic'jib'at viñaj David chi' yuj viñ b'aj ayec' eb' elc'um chi'. Sacleminac yajec' eb' ta, van sva eb', van yuc'anpax añ eb'. Ayoch q'uirí yuj eb' yuj tas ix b'at yelq'uej eb' d'a yol yic eb' filisteo yed' d'a yol smach'en Judá chi'. ¹⁷ Icha chi' ix aj sc'och viñaj David chi' b'aj ayec' eb' chi'. Axo d'a junxo c'u ayic mantzac sacb'i, ix syamanoch viñ yac'an oval yed' eb' masanto ix em c'u. Mañxo junoc eb' ix cani, axoñej chañe' ciento eb' quelemtac ix q'ue d'a yib'añ scamello, ix b'at eb' elelal.

¹⁸ Masanil tastac ix yelq'uejcot eb' chi', ix yic'xicanec' viñaj David chi'. Icha chi' ix aj yic'anpaxcanec' eb' ix yetb'eyum viñ schavañil. ¹⁹ Malaj junoc anima ix yic'b'at eb' amalecita chi' to maj ec'xican yuj viñaj David chi': Eb' viñ vinac, eb' ix ix yed' eb' unin, masanil tastac ix yic'xicanec' viñ. ²⁰ Ix yic'anpaxcanec' noc' calnel viñ yed' noc' vacax smasanil. Yuj chi' a eb' macjinac noc' noc' chi' ix alani: Ina val tas ix yic'canec' viñaj David, xchi eb'.

²¹ Ayic ix jax eb' d'a sti' a' Besor b'aj aycan chab' ciento eb' soldado ix c'unb'icani, ix elta eb' ul scha viñaj David yed' eb' ix xid'ec' yed' viñ. Axo ix javi viñ d'a eb' jun, ix yac'an statzil sc'ol eb' viñ. ²² Palta ay eb' soldado viñ yed'nac chi' te chuc spensar. Yuj chi' ix yal eb' to a eb' maj xid'ec' yed' eb' d'a oval chi', mañ smojoc tz'ac'ji d'a eb' tastac ix b'at yic'xiec' eb' chi', añej eb' ix yetb'eyum eb' yed' yuninal eb' syic'xicani, sb'at eb' b'ian, xchi eb' ix xid'ec' chi'. ²³ Ix yalan viñaj David chi' d'a eb' icha tic:

—Mañ eyutoc e b'a icha chi', yujto a Jehová ix ac'an d'ayoñ. A ix oñ tañvani. A pax ix ac'anoch juntzañ eb' elc'um ix oñ ixtan chi' d'a yol co c'ab'. ²⁴ ¿Tom ay mach ol chaan yab' jun e pensar chi'? Icha val yic eb' ix xid'ec' d'a oval ol yic'a', icha pax chi' yic eb' ix can yil co c'ael tic ol yic'a', lajanñej ol ec'oc, xchi viñ.

²⁵ (Atax ta' ix ochñejcan jun chi' leyal d'a scal eb' israel.)

²⁶ Ayic ix c'och viñaj David chi' d'a choñab' Siclag, ix schecanb'at eb' schecab' viñ d'a eb' yichamtac vinaquil Judá, aton eb' yamigo viñ, yuj yac'anb'at viñ jab'oc tastac ix b'at yiq'uec' chi', yuj chi' icha ix aj yalan viñ chi', icha chi' ix aj yalan eb' checab' chi', ix yalan eb' icha tic: Ina jab' tas ix b'at vic'canec' d'a eb' ayoch ajc'olal d'a Jehová svac'b'at tic d'ayex, xchicot viñaj David, xchi eb'. ²⁷⁻³¹ Ix yac'b'at juntzañ silab' chi' viñ d'a eb' cajan d'a Betel, d'a Ramot d'a yol yic Neguev, d'a Jatir, d'a Aroer, d'a Sifmot, d'a Estemoa, d'a Racal, d'a juntzañ schoñab'can viñaj Jerameel, d'a juntzañ schoñab' eb' ceneo, d'a Horma, d'a Corasán, d'a Atac, d'a Hebrón yed' d'a masanil lugar b'aj ec'nac viñ scol sb'a yed' eb' soldado.

31

Schamel viñaj Saúl yed' eb' yuninal (1Cr 10.1-12)

¹ Ix och eb' filisteo yac' oval yed' eb' israel, ix el lemnaj eb' israel chi', tzijtum eb' ix cham d'a Gilboa. ² Ix b'atñej eb' filisteo d'a spatic viñaj Saúl yed'

eb' yuninal. Ix cham eb' yuninal viñ chi', aton viñtaj Jonatán, viñtaj Abinadab yed' viñtaj Malquisúa. ³ Ix te och val oval chi' b'aj ayec' viñtaj Saúl chi', axo ix aji, ix yamchaj viñ yuj sjul-lab' eb' filisteo chi', yuj chi' ix te xiv viñ. ⁴ Ix yalan viñ d'a viñ ed'jinac syamc'ab':

—Ic'q'uetá q'uen espada chi' tzin a tecanchamoc, yic vach' a juntzañ ch'oc choñab'il tic, mañ ol in sb'uch eb' ayic ol in smilancham eb', xchi viñtaj Saúl chi'.

Palta ix te xiv viñ ed'jinac syamc'ab' viñ chi', maj stac'laj viñ stecancham viñ. Yuj chi' ix syumb'at ñojnaj sb'a viñ d'a yib'añ q'uen yespada, ix cham viñ. ⁵ Ayic ix yilan viñ ed'jinac syamc'ab' viñ chi' to toxo ix cham viñ, ix smilapaxcham sb'a viñ icha ix aj smilancham sb'a viñtaj Saúl chi'. ⁶ A d'a jun c'u chi' ix cham viñtaj Saúl, eb' yuninal viñ yoxvañil, viñ ed'jinac syamc'ab' viñ chi' yed' masanil eb' israel yed'nac viñ. ⁷ Ayic ix yab'an eb' israel ayec' d'a sc'axepalb'at yac'lical Jezreel yed' pax eb' cajan d'a sc'axepalb'at a' Jordán to toxo ix el lemnaj eb' soldado, toxo ix champax viñtaj Saúl yed' eb' yuninal yoxvañil, ix b'at eb' elelal, ix yactejcán schoñab' eb'. Axo eb' filisteo ix c'ochcán cajan ta'.

⁸ Axo d'a junxo c'u, ix b'at eb' filisteo chi' yic'cot masanil tastac ay d'a eb' israel ix cham d'a oval chi', ix yilan eb' to b'alancan viñtaj Saúl yed' eb' yuninal yoxvañil d'a scal jantac eb' soldado chamnacxo d'a lum vitz Gilboa. ⁹ Yuj chi' ix xiquel sjolom viñ eb', ix yic'anpaxel q'uen syamc'ab' viñ eb' yic oval. Ix lajvi chi', ix yac'anb'at yab'ixal eb' d'a junjun schoñab' eb' filisteo yed' d'a spatil sdiosal eb'. ¹⁰ Ix yic'anb'at syamc'ab' viñtaj Saúl chi' eb' d'a spatil sdiosal scuch Astarot, ix stzec'ancanq'ue jachán snivanil viñ chi' eb' yed' yic eb' yuninal viñ d'a smuroal choñab' Bet-sán.

¹¹ Ayic ix yab'an eb' aj Jabes d'a yol yic Galaad to ix locb'ajcanq'ue snivanil viñtaj Saúl chi' yuj eb' filisteo ta', ¹² masanil eb' soldado te tec'an, pilan ac'val ix b'ey eb', ix c'och eb' b'aj aycán snivanil eb' chamnac chi', ix yic'ancot eb' d'a Jabes. Axo ta' ix sñustz'a eb'. ¹³ Axo sb'aquil eb', a d'a yich jun te te' d'a Jabes chi' ix mucchajcáni. Uque' c'ual ix och eb' aj Jabes chi' d'a tzec'ojc'olal yuj eb' chamnac chi'.

A Ch'añ Schab'il Libro SAMUEL

A jun libro tic, a stz'acub' b'ab'el libro Samuel. A d'a capítulo 1 masanto d'a 4, ata' syal yuj tas yutejnac viñaj David sb'ab'lañ ac'an reyal d'a yol yic Judá. Palta axo jantac jun nación chi', a d'a yalañ smandar viñaj Is-boset yuninal viñaj Saúl aycañi. Axo d'a capítulo 5 masanto d'a 24, syala' to ayic yac'annac oval viñaj Is-boset yed' viñaj David chi', svach' ochnaccan viñaj David chi' reyal d'a yib'añ masanil choñab' ay d'a yol smacb'en Israel.

Syalanpax jun libro tic to a viñaj David te jelan viñ d'a oval, jelan pax viñ yic'anchari schoñab'. Te vach' yutejnac viñ yilan smacb'en, yac'nac val och viñ d'a sc'ol stařvani yic vach' sb'ey schoñab' viñ chi'. Scheclajeli to te ayoch spensar viñ d'a Dios, xajan eb' yetchoñab' viñ yuuj, yuj chi' masanil eb' ix tzalaj yed' viñ.

Cannac snanab'il viñaj rey David chi' yuj sb'eyb'al yed' pax tas ajnac yac'an reyal viñ d'a choñab' Israel. Yac'nacvaloch viñ d'a sc'ool scuchb'an schoñab' chi'. A jun spensar viñ vach' chi', sch'oxnab'il Cristo yaji, yujto sic'b'ilel yuj Dios to ol javoc yaq'uelc'och juntzañ tas nivan yelc'och alb'ilcan d'a eb' choñab' israel.

Yab'nac viñaj David to chamnac viñaj Saúl

¹⁻² Ayic ix ac'ji ganar eb' amalecita yuj viñaj David, ix meltzaj viñ d'a Siclag. Axo d'a schab'jial sc'ochxi viñ ta', ix c'och jun viñ quelem spetoj d'a scampamento viñaj Saúl, toxo ix sñic'chitejb'at spichul viñ ayochi, aypaxq'ue lum luum d'a scal xil sjolom viñ, yic sch'oxanel viñ to ay cusc'olal viñ. Axo ix c'och viñ d'a yichañ viñaj David chi', ix em ñojan viñ. ³ Ix sc'anb'an viñaj David chi' d'a viñ:

—¿B'ajtil ach coti? xchi viñ.

—Toxoñej ix in el lemnaj d'a scampamento eb' etisraelal, xchi viñ.

⁴ —¿Tas ix uji jun? Al jab'oc vab'i, xchi viñaj David chi'.

—Ix ac'ji ganar eb' etisraelal chi'. Ay eb' ixto elcani, ay eb' ix chami. Ix champax viñaj Saúl yed' viñ yuninal, aton viñaj Jonatán, xchi viñ.

⁵ —¿Tas ix aj ojtacaneli tato ix cham viñaj Saúl yed' viñ yuninal chi'? xchi viñaj David chi'. ⁶ Ix tac'vi viñ:

—Q'uirñ val ayinec' d'a vitzal Gilboa, ix vilani to toxoñej ñojanem viñaj Saúl chi' d'a yib'añ q'uen slanza. Tzac'anxo val sc'och eb' ajc'ol chi' d'a spatic viñ yed' scarruaje eb' yic oval yed' eb' ayq'ue d'a yib'añ chej. ⁷ A d'a jun rato chi', ix b'at q'uelnaj viñ d'a spatic, ix in yilanb'at viñ, ix in yavtancot viñ.

—Tic ayin mamin, xin chi' d'a viñ. ⁸ Ix sc'anb'an viñ d'ayin b'ajtil in coti. Ix valan d'a viñ to amalecita in. ⁹ Ix yalanxi viñ d'ayin to tzin nitzb'at in b'a d'a stz'ey, tzin milancham viñ d'a junelñej yalani. Moc chi' pitzanto viñ, palta toxo ix och pitz'an syail d'a sc'ool viñ. ¹⁰ Yuj chi' ix in nitzb'at in b'a d'a stz'ey viñ, ix in vach' milancham viñ yic max ste ab'ej syail, yujto ix vila' to toxoval scham viñ, yujto toxo ix em viñ d'a yib'añ sñi' q'uen slanza chi'. Ayic ix lajvi scham viñ chi', ix vic'anel scorona viñ d'a sjolom yed' brazaleta ayoch d'a sc'ab' viñ, ix vic'ancot d'ayach mamin, xchi viñ.

¹¹ Ayic ix yab'an viñaj David chi' icha chi', ix sñic'chitanb'at spichul viñ yuj cusc'olal yed' eb' ajun yed'oc. ¹² Ix te oc' eb' yuj schamel viñaj Saúl yed' viñ yuninal chi', aton viñaj Jonatán, yujto toxo ix ac'ji ganar eb' soldado israel schoñab' Jehová yuj eb' filisteo. Majxo valaj eb' yuj cusc'olal masanto ix em

c'u. ¹³ Ix lajvi chi' ix sc'anb'an viñtaj David d'a viñ quelem ix ic'ancot ab'ix chi':

—¿B'ajtil aljinac ach? xchi viñ.

—A in tic yuninal in jun viñ amalecita ayec' cajan d'a e cal tic, xchi viñ quelem chi'.

¹⁴—¿Tas yuj ix a tec'b'ej a b'a a milancham viñ sic'b'ilel yuj Jehová chi'? xchi viñtaj David chi'. ¹⁵ Ix lajviñej chi', ix yavtancot jun soldado viñtaj David chi':

—Milcham jun vinac tic, xchi viñ.

Val chi' ix miljicham viñ quelem chi'. ¹⁶ Ayic van smiljicham viñ chi', ix yalan viñtaj David chi':

—A ach ay a mul yuj chi' tzach chami. A ach ix alelta a mul chi' to ix a milcham viñ rey sic'b'íloch yuj Jehová, xchi viñ.

Sb'ital schamel viñtaj Saúl yed' viñtaj Jonatán

¹⁷ Ix sb'itej jun b'it tic viñtaj David yuj cusc'olal yuj schamel viñtaj Saúl yed' viñtaj Jonatán. ¹⁸ A jun b'it tic, ix checji sc'ayb'ej masanil eb' aj Judá yuj viñ. Ix stz'ib'chajpaxcan d'a yol ch'añ slibro viñtaj Jaser:

¹⁹ Ex vetisraelal, ob'iltac ix aj yac'ji ganar sb'inajnaquil co choñab' d'a vitzal Gilboa. Ay... tas val yuj ix ac'ji ganar eb' nivac vinac yaj d'a co cal.

²⁰ Mañ eyal yab' eb' aj choñab' Gat tas ix uji, mañ eyalel d'a yoltac scalleal Ascalón, yic vach' max tzalaj eb' ix filisteal, yic vach' max q'ue chennaj eb' ix ch'oc choñab'il chi' yuj tzalajc'olal.

²¹ Mañxocob' em ñab' yed' yal ac'val d'a yib'añ vitzal Gilboa chi', yic maxtzac q'uib' tas tz'ac'ji d'a ofrendail, yujto ata' ix laj tec'jican smaclab' jul-lab' eb' viñ soldado yic Israel te tec'an. Ata' ix satel scopopial yilji smaclab' jul-lab' viñtaj Saúl.

²² Juntaquel ix meltzaj viñtaj Saúl yed' viñtaj Jonatán d'a oval, chic'tac, ma xepu'tac q'uen yespada eb' viñ yed' sjul-lab'. Malaj b'aj smeltzaj eb' viñ d'a ichñeja', a eb' ajc'ol nivac yelc'ochi, a eb' smilcham eb' viñ.

²³ Ach Saúl yed' ach Jonatán, te nib'ab'il ex. Junñej eyaji ayic pitzan ex, junñej pax ix aj e chami. Te jelan e b'ey d'a yichañ noc' ch'ach'a. Te ay eyip d'a yichañ noc' choj.

²⁴ Ex ix aj Israel, oc'artec yuj viñtaj Saúl. Ix eyac'och c'apac pichul chacchac yed' pax lino te vach' yuj viñ, ix yac'an oro viñ yelvanub'oc e pichul.

²⁵ Ay... tas val ix aj yac'ji ganar eb' nivac vinac d'a oval. Ix miljicham viñtaj Jonatán d'a jolomtac vitz.

²⁶ Ach vuc'tac aj Jonatán, tzin te cus uuj. Mañxa yalb'anil jantac a vach'il ix ac' d'ayin. A val b'aj in a xajanejnac, ec'to d'a yichañ b'aj tzoñ xajanej eb' ix ix.

²⁷ Ay... tas ix aj scham eb' viñ soldado te tec'an. Masanil syamc'ab' eb' viñ ac'um oval ix satcaneli, xchi viñtaj David chi'.

2

Ix ac'jioch viñtaj David sreyaloc Judá

¹ Ix lajvi chi', ix sc'anb'an viñtaj David d'a Jehová icha tic:

—¿Tom syal in q'uexc'och d'a yol junoc choñab' d'a yol yic Judá? xchi viñ.

Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ:

—Syala', xchi. Ix sc'anb'anpax viñ:

—¿Mach junoc choñab' b'aj syal in c'ochi? xchi viñ.

—A d'a choñab' Hebrón syal a c'ochi, xchi Jehová chi'.

² Yuj chi', ata' ix b'at viñaj David chi' yed' eb' ix yetb'eyum schavañil, aton ix Ahinoam aj Jezreel yed' ix Abigail yetb'eyumcan viñaj xilb'a Nabal, aj Carmel. ³ Ix yic'anpaxb'at eb' viñ ayec' yed' viñ yed' yetb'eyum junjun eb' yed' yal yuninal eb'. Ix cajnaq eb' d'a Hebrón yed' d'a yaldeal. ⁴ Ix lajvi chi', ix c'och eb' yichamtac vinaquil yirñtilal Judá d'a viñaj David chi', ix yac'ancanoch viñ eb' sreyaloc.

Ix yab'an viñaj David to a eb' aj Jabes d'a yol yic Galaad ix mucan viñaj Saúl, ⁵ yuj chi' ix yac'b'at juntzañ eb' schecab' viñ, yic b'at yal eb' d'a eb' icha tic: Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'ayex yuj tastac vach' ix e c'ulej yujto ix e muc viñaj Saúl co reyal. ⁶ A ticnaic aocab' Jehová tz'oc' sc'ool d'ayex, tzex xajanani, arñejtona' pax in a in tic, vach' ol vutej in b'a d'ayex yuj tas ix e c'ulej chi'. ⁷ Yuj chi', aq'uec eyip, tec'an tzeyutej e b'a, vach'chom ix cham viñaj Saúl co reyal chi', palta a masanil eb' yirñtilal Judá ix in ac'anoch sreyaloc, xchib'at viñaj David chi'.

Ochnac oval d'a scal Israel yed' Judá

⁸ Axo ix aji, a viñaj Abner yuninal viñaj Ner, yajalil masanil eb' soldado viñaj Saúl, a viñ ix ic'anb'at viñaj Is-boset yuninal viñaj Saúl chi' d'a Mahanaim. ⁹ Ata' ix yac'canoch viñ sreyaloc juntzañ choñab' tic: Aton Galaad, Gesuri, Jezreel, Efraín, Benjamín yed' juntzañcho choñab' yic Israel. ¹⁰ A viñaj Is-boset chi', 40 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal d'a choñab' Israel chi', chab' ab'il ix yac' reyal chi' viñ, palta axo eb' yirñtilal Judá, a viñaj David ayxo och sreyaloc eb'. ¹¹ Nañal svajxaquil ab'il ix yac' reyal viñaj David chi' d'a eb' yirñtilal Judá d'a choñab' Hebrón.

¹² Icha tic ix aj yoch oval. A viñaj Abner chi', ix el viñ d'a Mahanaim, ix b'atcan viñ d'a Gabaón yed' eb' soldado yic viñaj Is-boset. ¹³ Axo viñaj Joab yune' ix Sarvia, ix el viñ yed' eb' soldado viñaj David d'a Hebrón, ix schalaj sb'a viñ yed' viñaj Abner b'aj smolb'ej sb'a a a' d'a yic Gabaón. A chab' macañ eb' soldado chi', ix c'och eb' d'a a a' chi', junjun macañ eb' ix can d'a junjun sc'axepal a'. ¹⁴ Yuj chi' ix yal viñaj Abner d'a viñaj Joab chi' icha tic:

- Elocab'cot jayvañoc eb' viñ quelemtac yac' oval d'a quichañ tic, xchi viñ.
- Ichocab'ta', xchi viñaj Joab chi'.

¹⁵ Yuj chi' ix elta eb' viñ, lajanñej sb'isul yic junjun eb' viñ ix elta, lajchavañ eb' viñ d'a yirñtilal Benjamín ayoch yed' viñaj Is-boset chi', lajchavañ pax eb' viñ yic viñaj David chi' ix elta. ¹⁶ Junjun eb' viñ ix syam sjolom eb' yajc'ol eb' viñ chi', ix stiplanoch q'uen yespada eb' viñ d'a scostil junjun, yuj chi' junñej ix aj scham eb' viñ smasanil. Yuj chi' "Teclajb'añil" ix sb'iejcan jun lugar chi', a d'a yol yic Gabaón chi' ay. ¹⁷ A d'a jun c'u chi', te nivan ix aj yoch oval yuj eb' viñ. Ix ac'ji ganar viñaj Abner yed' eb' soldado yuj eb' soldado viñaj David chi'.

¹⁸ Ata' ayoch oxvañ eb' viñ yune' ix Sarvia, aton viñaj Joab, viñaj Abisai yed' viñaj Asael. A viñaj Asael chi' te jelan sb'ey viñ icha noc' c'ultaquil chej. ¹⁹ Ix och jñan viñ d'a spatic viñaj Abner, majxo yal-laj yel viñaj Abner chi'.

²⁰ Ayic ix yilanb'at viñ d'a spatic, ix yalan viñ:

- Mato a ach Asael ach chi', xchi viñ.
- A in toni, xchi viñ.

²¹ Yuj chi' ix yal viñaj Abner chi' d'a viñ icha tic:

—Actej in a pechani, aocab' junoc eb' viñ quelem tic tza yama', tzic'ancan masanil tastac yed'nac, xchi viñ d'a viñ.

Palta axo viñaj Asael chi' jun, maj yal-laj sc'ol viñ syactej spechan viñ. ²² Ix yalanxi viñaj Abner chi' d'a viñ junelxo:

—Actej in a pechani, ¿mato tzin ac' val plural yic tzach in milanchamoc? Tato icha chi', ¿tas ol aj in sat in c'och d'a yichañ viñ uc'tac aj Joab? xchi viñ.

²³ Palta a viñaj Asael chi', maj yactej viñ spechan viñ, yuj chi' axo yoc slanza viñaj Abner chi' ix stipcot d'a spatic, a val d'a sc'ool viñaj Asael chi' ix ochi, ix c'axpajelc'och te' d'a yich spatic viñ. Ix telvi viñ, ix cham viñ. Masanil mach sc'och d'a jun lugar b'aj ix cham viñ chi' tz'och van eb' yila'. ²⁴ Axo viñaj Joab yed' viñaj Abisai ix b'atřej eb' viñ d'a spatic viñaj Abner chi'. Ayic vanxo yem c'u, ix c'och eb' viñ d'a sjolom lum vitz Amma, ay d'a yichañ Gía, aton b'aj sb'atcan sb'eal juntzañ tz'inan luum d'a Gabaón. ²⁵ Ata' ix smolb'ej sb'a eb' yirñtilal Benjamín yed' viñaj Abner chi', junxořej ix yutej sb'a eb' smasanil d'a jun tzalan. ²⁶ Axo viñaj Abner chi' ix avaj d'a viñaj Joab icha tic:

—¿Tom mañ ol actej a milancham anima tic? ¿Tom max a na' jab'oc to arřej chucal syic'cot jun tic d'a quib'añ? ¿Janic' ol al d'a eb' a soldado to tz'och vaan eb' spechan eb' yetchoñab'? xchi viñ.

²⁷ Ix tac'vi viñaj Joab chi' icha tic:

—Syil val Dios, q'uinaloc maj ach avajoc, ix am oñ b'atřej d'a e patic masanto d'a q'uññib'alil q'uic'an, xchi viñ.

²⁸ Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Joab chi' to spuñi noc' ch'aac, yuj chi' ix och vaan masanil eb' soldado yic viñaj David spechan eb' yic Israel chi'. ²⁹ Axo viñaj Abner chi' yed' eb' soldado pilan ac'val ix b'ey eb' d'a spañanil Arabá, ix c'axpajec' eb' d'a a' Jordán yed' d'a yol yic Bitrón masanto ix c'och eb' d'a Mahanaim.

³⁰ Axo pax viñaj Joab chi', ix och vaan viñ spechan viñaj Abner chi'. Ichato chi' ix smolb'an eb' soldado viñ smasanil, ix yavtan slistail eb' viñ, axo ix aji to ay 19 eb' soldado yic viñaj David chi' ix chami, ix champax viñaj Asael. ³¹ Palta axo eb' soldado yic Benjamín yed'nac viñaj Abner, 360 eb' ix cham yuj eb' soldado yic viñaj David chi'.

³² A viñaj Joab yed' masanil eb' soldado, pilan ac'val ix b'ey eb', ayxoec' eb' d'a Hebrón ix q'uññib'i. Ayic van smeltzaj eb', ix ec' eb' yic' snivanil viñaj Asael chi'. A b'aj mucan smam viñ d'a choñab' Belén, ata' ix mucji viñ.

3

¹ A eb' soldado ayoch yed' viñ yuninal viñaj Saúl chi', najtil ix yac' oval eb' yed' eb' ayoch yed' viñaj David, palta jab'jab'il ix el yip eb', axo pax eb' yic viñaj David chi' ix te tec'c'aj eb'.

A eb' yuninal viñaj David (1Cr 3.1-4)

²⁻⁵ A eb' yuninal viñaj David ix alji d'a Hebrón, aton sb'i eb' tic d'a stzolah: Viñaj Amnón yune' ix Ahinoam aj Jezreel, viñaj Quileab, yune' ix Abigail, ix yetb'eyumcan viñaj xilb'a Nabal, aj Carmel, viñaj Abسالón yune' ix Maaca yisil viñaj Talmái sreyal Gesur, viñaj Adonías yune' ix Haguít, viñaj Sefatías yune' ix Abital yed' viñaj Itream yune' ix Eglá. Aton sb'i eb' ix yetb'eyum viñaj David tic yed' eb' yuninal ix alji ayic ayec' viñ d'a Hebrón.

Ochnac viñaj Abner yed' viñaj David

⁶ Ayic ayřej och oval d'a scal eb' yic viñaj David yed' eb' ayoch yed' eb' yirñtilal viñaj Saúl, axo viñaj Abner chi' ix ste iq'uej yipoc viñ d'a scal eb' yic viñaj Saúl chi'. ⁷ A viñaj Saúl chi', ayacan jun ix yetb'eyum viñ scuchan Rizpa, yisil viñaj Aja. Ay jun c'u ix yal viñaj Is-boset d'a viñaj Abner chi':

—¿Tas yuj ix ach vay yed' ix yetb'eyumcan viñ in mam? xchi viñ d'a viñ.^{3.7}
⁸ Yujto ix yal jun chi' viñaj Is-boset chi' d'a viñaj Abner chi', yuj chi' ix te cot
 yoval viñ, ix yalan viñ icha tic:

—¿Tom tz'i' in tzila', toveal van vac'anoch in b'a yed' eb' ajc'ol yic Judá tic?
 A in tic, te vach'ñej ix vuchej in b'a d'a eb' ayto yuj sb'a yed' viñ a mam yed' d'a
 eb' vach' yac'an yed' viñ, maj ach vac'paxoch d'a yol sc'ab' viñaj David, axo
 ticnaic tzac'an yovalil d'ayin yuj jun ix ix chi'.⁹⁻¹⁰ A Jehová ix yac' sti' d'a viñaj
 David to tz'ic'jiec' opisio d'a viñaj Saúl yed' pax d'a eb' yirtilal, tz'ochcan viñaj
 David chi' reyal d'a Israel yed' d'a Judá, scotñej d'a choñab' Dan masanto d'a
 Beerseba. Cotocab' yoval sc'ol Jehová d'a vib'añ tato max vac' vip yelc'och
 tas ix yal chi', xchi viñ.

¹¹ Majxo yal-laj yalan junoc b'elari lolonel viñaj Is-boset d'a viñaj Abner
 chi', yujto xivnac viñ d'a viñ. ¹² Ix lajvi chi', ix schecanb'at juntzari schecab'
 viñaj Abner chi' yal d'a viñaj David icha tic: ¿Tom mañoc in ay vopisio d'a
 yib'añ jun choñab' tic? A ticnaic co b'o junoc cotrato yic tzin och ed'oc, yic
 vach' masanil eb' quetchoñab' tz'och eb' ed'oc, xchib'at viñ.

¹³ Ix yalan viñaj David chi': Syal in b'oan in trato chi' ed'oc, palta ay jun
 tas yovalil tzojtaquejeli: Max yal-laj a javi d'a vichari tato mañ ed'nacoc ix
 vetb'eyum, ix Mical yisilcan viñaj xilb'a Saúl, xchib'at viñ. ¹⁴ Ix schecan-
 paxb'at eb' schecab' viñaj David chi' d'a viñaj Is-boset, ix yalan viñ icha tic:
 Ac'cot ix Mical, ix vetb'eyum, aton ix vic'nac yic vac'annac jun ciento sjolom
 svinaquil eb' viñ filisteo yuj stojoloc ix d'a viñ smam, xchib'at viñ.

¹⁵ Yuj chi' ix yal viñaj Is-boset chi' to tz'ic'jiec' ix d'a viñ yetb'eyum, aton
 viñaj Paltiel, yuninal viñaj Lais. ¹⁶ A viñaj Paltiel chi', ix b'at tzac'an viñ yuj
 ix, ix och ijan viñ yoq'ui, masanto ix c'och viñ d'a Bahurim. Ata' ix yal viñaj
 Abner chi' d'a viñ to smeltzaj viñ, yuj chi' ix meltzajcan viñ.

¹⁷ Yach'an chi', ix laj lolon viñaj Abner yed' eb' yichamtac vinaquil Israel,
 ix yalan viñ d'a eb' icha tic: Ayxo stiempoal ix e na' a ex tic to a viñaj David
 tz'och e reyaloc. ¹⁸ A ticnaic jun, toxo ix c'och stiempoal yic tz'och viñ, yujto
 yalnaccan Jehová yuj viñ schecab' chi', to a viñ ol colan schoñab' d'a yol sc'ab'
 eb' filisteo yed' d'a yol sc'ab' masanil juntzari eb' ayoch ajc'olal d'ayori, xchi
 viñ.

¹⁹ Ix lolonpax viñ yed' masanil eb' yetchoñab' aj Benjamín, ix lajvi chi', ix
 b'at viñ d'a Hebrón yic slolon viñ yed' viñaj David yuj tas ix yal eb' yetisraelal
 eb' yed' tas ix yal masanil eb' yetchoñab' eb' aj Benjamín chi'. ²⁰ Ix c'och viñ
 yed' 20 eb' soldado d'a Hebrón b'aj ayec' viñaj David chi'. Ix schecan b'ojoc
 jun nivan vael viñaj David chi' yuj viñaj Abner yed' pax yuj eb' ajun yed' viñ.

²¹ Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Abner chi' d'a viñaj David chi' icha tic:

—A ticnaic mamin rey, yovalil tzin b'at in molb'ej masanil eb' quetisraelal,
 yic sb'oan junoc trato eb' ed'oc, icha val chi' ol aj ac'an reyal icha val tas tza
 nib'ej, xchi viñ.

—Ixix an, xchi viñaj David chi'. Ix lajvi chi', ix yalancan quilcob'a viñaj
 Abner chi', ix b'at viñ d'a tzalajc'olal.

A schamel viñaj Abner

²²⁻²³ Ato val sb'at viñaj Abner chi', ix c'och viñaj Joab yed' eb' soldado viñaj
 David, spetoj eb' d'a oval. Te tzijtum tastac yed'nac eb', aton tas ix laj yiq'uec'
 eb' d'a eb' yajc'ool. Ayic ix c'och viñaj Joab yed' masanil eb' soldado ajun
 yed'oc, ix alji d'a viñ to a viñaj Abner chi', ix ulec' viñ lolonel yed' viñ rey

3.7 **3:7** A eb' ix yetb'eyum junoc rey schami, scan eb' ix d'a yol sc'ab' junocxo ac' rey tz'ochi, yuj chi' a
 viñaj Is-boset syac' yovalil d'a viñaj Abner, to a viñaj Abner chi' van snaan tas tz'aj yac'anoch sb'a d'a
 reyal.

chi', toxo ix meltzaj viñ d'a tzalajc'olal. ²⁴ Ix lajvi chi', ix b'at viñtaj Joab chi' d'a viñ rey chi', ix yalan viñ:

—Mamin rey, ¿tas yuj icha chi' ix a c'ulej? Yujto a viñtaj Abner ix ulec' d'ayach, ix a chaanxib'at viñ d'a tzalajc'olal. ²⁵ Mamin rey ¿tom mañ ojtacoc to a viñtaj Abner chi' toñej tzul smusej a sat viñ yic syil viñ tas tza c'ulej yed' tas aji? xchi viñ.

²⁶ Ixñej lajvi slolon viñ yed' viñ rey chi', ix schecan viñ b'at saychaj viñtaj Abner chi' d'a elc'altac, ato b'aj ay a' uc'b'ila' yic Sira, ata' ix meltzaj viñ yuj eb', palta mañ yojtacoclañ viñtaj David chi' tas yaji. ²⁷ Ayic ix jax viñtaj Abner chi' d'a Hebrón, axo viñtaj Joab chi' ix chaan viñ sjavi d'a spatiquel choñab' chi', ix ic'jib'at viñ yuj viñ d'a stz'eyb'at sti' jun choñab' chi', yic slolon eb' viñ ta' sch'ocoj. Ata' ix stúpoch yespada viñtaj Joab chi' d'a sc'ol viñ, ix cham viñ, yic syac'anec' spac viñ yuc'tac viñtaj Joab chi'. ²⁸ Ayic ix yab'an jun chi' viñtaj David, ix yalan viñ: Syil Jehová to a in tic yed' masanil eb' in checab' malaj calan quic d'a schamel viñtaj Abner chi'. ²⁹ Cotocab' can jun tic d'a yib'arñ viñtaj Joab yed' d'a yib'arñ eb' yirñtilal viñ yed' eb' sc'ab' yoc. A d'a scal eb', ayocab' mach ol yab' syail yuj tas tz'el d'a snivanil, ayocab' mach ol penaayax yuj lepra, ayocab' pax mach tz'em sb'eyi, ayocab' mach smiljichamoc yed' mach scham yuj vejel, xchi viñ rey chi'.

³⁰ A viñtaj Joab chi' yed' viñtaj Abisai ix milancham viñtaj Abner chi', yujto ayic ix och oval d'a Gabaón, a viñtaj Abner chi' ix milancham viñtaj Asael, viñ yuc'tac eb' viñ.

³¹ Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey d'a viñtaj Joab chi' yed' d'a masanil eb' ajun yed' viñ to sñic'chitejel spichul eb', yic tz'och eb' d'a cusc'olal yuj schamel viñtaj Abner chi'. Ix och tzac'an viñ rey chi' d'a spatic mach ix b'achanb'at snivanil viñ chi'. ³² A d'a Hebrón ix smuc snivanil viñ chi' eb'. Ix oc' viñ rey chi' b'aj ix mucchaj viñtaj Abner chi', ix oc'pax masanil eb' anima ajun yed' viñ. ³³ Yuj chi' ix sb'itej jun b'it yic cusc'olal viñ rey chi':

Ach Abner ¿tas yuj icha chi' ix aj a chami? Icha tz'aj scham eb' sc'ulan chucal ix aj a chami.

³⁴ Tocval tzec'b'il a c'ab', ma tzec'b'il oc d'a q'uen cadena. Icha val tz'aj scham junoc mach d'a yol sc'ab' eb' anima te chuc sb'eyb'al, icha chi' ix aj a chami, xchi viñtaj David chi'.

Axo eb' anima chi', ix oc'pax eb' yuj schamel viñtaj Abner chi'. ³⁵ Ix lajvi chi', ix yalan eb' d'a viñtaj David chi' to sva jab'oc viñ yacb'an manto em c'u, palta ix yac' sti' viñ d'a yichañ Dios:

—Aocab' Dios tz'ac'anoch yaelal d'a vib'arñ tato svab'lej jab'oc vael ma junocxo tasi ayic manto em c'u, xchi viñ. ³⁶ Masanil anima ayec' ta', ix nachajel jun chi' yuj eb', ix scha val sc'ol eb', yujto masanil tas sc'ulej viñtaj David chi' scha sc'ol eb' anima smasanil. ³⁷ A d'a jun c'u chi', ix nachajel yuj eb' israel chi' smasanil to a viñtaj rey David chi', mañ locanoclañ viñ d'a schamel viñtaj Abner chi'.

³⁸ Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' d'a masanil eb' schecab':

—Ojtaquejequeli to a ticnaic ix cham jun viñ sat yajal d'a co cal a oñ israel oñ tic. ³⁹ Yuj chi' vach'chom a Dios ix in sic'anoch reyal, palta ste el vip svab' yuj schuc spensaril eb' viñ yune' ix Sarvia. Aocab' Jehová ol ac'an spac d'a jun mach ix c'ulan chucal tic, xchi viñ.

¹ Ayic ix yab'an viñtaj Is-boset yuninal viñtaj Saúl to toxo ix cham viñtaj Abner d'a Hebrón, ix te xiv viñ. Ix te somchajpaxq'ue masanil eb' yetisraelal viñ yed'oc. ² Ay chavañ eb' viñ schecab' viñtaj Is-boset chi', yajal yaj eb' viñ d'a jun ñilañ eb' soldado elc'um. Ay jun viñ scuch Baana, axo junxo viñ scuch Recab. A viñtaj Rimón cajan d'a Beerot d'a slac'anil b'aj tz'ec' smach'en eb' yic Benjamín ay yuninal eb' viñ. (A eb' yirñtilal eb' anima cajan d'a Beerot chi', yirñtilal eb' viñtaj Benjamín. ³ Añejto b'atnaccan eb' d'a Gitaim, toñej comon ayec' eb' ta', icha ch'oc choñab'il yaj eb'.)

⁴ (A viñtaj Jonatán yuninal viñtaj Saúl ay jun yuninal viñ cannac scuch Mefiboset. A jun viñ chi', mañ vach'oc yoc viñ schab'il, yujto ayic oye'anto ab'il sq'uinal viñ, ix javi yab'ixal tas ix uji d'a Jezreel to toxo ix cham viñtaj Saúl yed' viñtaj Jonatán. Yuj chi' ix cheljib'at viñ yuj jun ix tz'ilan q'uib'oc, ix b'at eb' elelal yalani. Yujto ix spil yip ix yeli, ix yactanel viñ ix, yuj chi' icha chi' ix aj yixtaxcan yoc viñ chi'.)

⁵ Axo ix aji to a viñtaj Recabyed' viñtaj Baana chi', ix b'at eb' viñ d'a spat viñtaj Is-boset ayic te ov c'ac' d'a chimc'ualil. Vaynac viñ d'a sch'at yic syic' jab'oc yip. ⁶ Axo ix stañvumal spuertail spat viñ, van schayvi trigo ix, ix vayb'at ix. Val d'a jun rato chi', ix och lemnaj viñtaj Recab yed' viñ yuc'tac chi' b'aj vaynac viñtaj Is-boset chi', malaj junoc mach ix ilani. ⁷ Ayic ix och eb' viñ d'a yol pat chi', ix yilan eb' viñ to jichanec' viñtaj Is-boset chi' svay d'a sch'at. Yuj chi' ix stecham viñ eb' viñ, ix xicanel sjolom viñ eb' viñ, ix yic'anb'at eb' viñ yed'oc. Pílan ac'val ix b'ey eb' viñ b'aj sb'at sb'eal Arabá ⁸ yic sb'at yac'an eb' viñ d'a viñtaj rey David d'a Hebrón. Ix yalan eb' viñ d'a viñ icha tic:

—Mamin rey, ix quic'cot sjolom viñtaj Is-boset yuninal viñtaj Saúl, viñ ochnac ajc'olal d'ayach, snib'ejnac viñ ach smilchamoc. Palta a ticnaic ix el d'a sc'ol Jehová yic tza pacan a b'a d'a viñtaj Saúl yed' d'a yirñtilal, xchi eb' viñ.

⁹ Ix tac'vi viñtaj rey David chi' d'a eb' viñ icha tic:

—Sylil Jehová, aton ix in colanel d'a masanil tas ay smay ix ja d'a vib'añ

¹⁰ to ayic ix javi jun viñ vinac d'a Siclag yic ix yic'ancot vach' ab'ix viñ d'ayin yalani, yuj schamel viñtaj Saúl, ix vac'an yamjoc viñ, ix vac'an miljoccham viñ. Aton spac chi' ix vac' d'a viñ yuj jun vach' ab'ix ix yic'cot chi' d'ayin.

¹¹ Ocxom val d'ayex a ex tic, smoj ton val svac' spac d'ayex, yujto ix e milcham viñ vinac malaj smul yacb'an vaynac viñ d'a spat. Yuj chi' ol ex in satel d'a yolyib'añq'uinal tic. Mañxa b'aq'uñ ol ex b'inaj jab'oc, xchi viñ.

¹² Ix lajvi chi', ix schecan viñ rey chi' miljicham eb' viñ. Ix xicjiel sc'ab' eb' viñ yed' yoc yuj eb' soldado, ix q'ue locan snivanil eb' viñ b'aj ay yed'tal a a' d'a Hebrón chi'. Axo sjolom viñtaj Is-boset chi', ix yic'b'at eb' soldado, ix smucan eb' b'aj mucan viñtaj Abner, d'a Hebrón chi'.

5

Ochnac viñtaj David sreyaloc Israel yed' Judá (1Cr 11.1-3)

¹ Ix lajvi chi', ix javi masanil eb' yirñtilal Israel d'a viñtaj David d'a Hebrón. Ix yalan eb' d'a viñ icha tic: A oñ tic te ayto cuj co b'a ed'oc. ² D'a yalañtaxo ayic aytooch viñtaj Saúl co reyaloc, a ach oñ a cuchb'ejnac d'a oval. Añeja' pax Jehová alannac d'ayach to a ach ol oñ a cuchb'ej yed' och co reyaloc, xchi eb'.

³ Yacb'an ayec' eb' ta', axo eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel ix lolon yed' viñtaj David chi' yic sb'oancan strato viñ yed' eb' d'a yichañ Jehová. Ix lajvi chi', ix ac'jicanq'ue aceite d'a sjolom viñ yic sic'jicanoch viñ sreyaloc masanil eb' israel. ⁴ Ayic ix schanel yich viñ yac'an reyal, 30 ab'il sq'uinal

viñ. 40 ab'il ix yac' reyal chi' viñ. ⁵ Nañal svajxaquil ab'il ix yac' reyal viñ d'a yib'añ eb' aj Judá d'a Hebrón. Ix lajvi chi', 33 ab'il ix yac' reyal viñ d'a masanil eb' israel yed' d'a eb' aj Judá d'a Jerusalén.

*Ix yac' ganar choñab' Sion viñaj David
(1Cr 11.4-9)*

⁶ Ay jun c'u ix b'at viñaj rey David chi' yed' eb' soldado yac' oval yed' eb' jebuseo ay d'a Jerusalén. Ix sna' eb' jebuseo chi' to max yal-laj yoch viñaj David chi' d'a yol schoñab' eb' chi', yuj chi' ix yal eb' d'a viñ icha tic: C'och'ilñej eb' max uji yilani yed' eb' tz'em sb'eyi, a eb' max ach chaan ochta d'a tic, xchi eb'. ⁷ Vach'chom icha chi' ix yal eb', palta ix yac' ganar choñab' Sion viñaj rey chi', yuj chi' schoñab' viñaj David ix sb'iejcani. ⁸ A d'a jun c'u chi', ix yal viñaj David d'a eb' soldado: A mach sb'ab'lajoch yac' oval yed' eb' jebuseo tic, ochocab' d'a sb'e a a' tz'och'och d'a yol choñab' chi', smilancham masanil eb' max uji yilani yed' eb' tz'em sb'eyi. A val juntzañ eb' chi', tzin yaj eb', xchi viñ. Ata' elnaccancot jun lolonel tz'alji: A eb' max uji yilani yed' eb' tz'em sb'eyi, max yal-laj yoch eb' d'a yol spalacio viñ rey, xchi. ⁹ Ix lajvi chi', ix cajnaj viñaj David chi' d'a cuartel ay d'a jun choñab' chi', ix yac'an scuch viñ Schoñab' Viñaj David, ix laj sb'oanq'ue juntzañxo pat viñ d'a spatictac, ix schael yich b'aj ix mucchaj jun ch'olan. ¹⁰ A Jehová Dios Yajal d'a Smanil, a ayoch yed' viñaj David chi', yuj chi' te nivan ix aj sb'inaj viñ.

*A eb' schecab' viñaj Hiram d'a viñaj David
(1Cr 14.1-2)*

¹¹ A viñaj Hiram sreyal Tiro, ix scheccot eb' smunlajvum viñ d'a viñaj David, aton eb' ñicum te' yed' eb' mac'umpoj q'ueen, ix yic'anpaxcot te' c'ute' eb', yic sb'oanq'ue spat viñaj David chi' eb'. ¹² Icha chi' ix aj snachajel yuj viñaj David chi' to a Jehová ix ac'ancanoch viñ reyal, yic te nivan tz'aj sb'inaj schoñab' Jehová chi', yujto te xajan yuuj.

*Juntzañxo eb' yuninal viñaj David
(1Cr 3.5-9; 14.3-7)*

¹³ Ayic ix el viñaj David chi' d'a Hebrón, ix javi viñ d'a Jerusalén, ix cajnaj viñ ta'. Ayto juntzañxo eb' ix ix, ix yic' viñ, yuj chi' tzijtumto yal yuninal viñ ix alji. ¹⁴⁻¹⁶ A eb' yuninal viñ ix alji d'a Jerusalén chi', aton eb' tic: Viñaj Samúa, viñaj Sobab, viñaj Natán, viñaj Salomón, viñaj Ibhaz, viñaj Elisúa, viñaj Nefeg, viñaj Jafia, viñaj Elisama, viñaj Eliada yed' viñaj Elifelet.

*Ix yac' ganar eb' filisteo viñaj David
(1Cr 14.8-17)*

¹⁷ Ayic ix yab'an eb' filisteo to toxo ix och viñaj David sreyaloc Israel, ix cot eb' masanil yac' oval yed' viñ, palta ayic ix yab'an viñ, ix em viñ b'aj ay juntzañ q'uen nivac tenam yic vach' syac' oval chi' viñ. ¹⁸ A eb' filisteo chi' ix c'och eb' d'a spañanil Refaim, ix sb'oanq'ue scampamento eb' ta'. ¹⁹ Ix sc'anb'an viñaj David chi' d'a Jehová icha tic:

—¿Tzam yal vac'an oval yed' eb' filisteo chi'? ¿Ol am ac'och eb' d'a yol in c'ab'? xchi viñ.

Ix tac'vi Jehová chi':

—Ixix, ac' oval yed' eb'. A in ol vac'och eb' d'a yol a c'ab', xchi d'a viñ.

²⁰ Ix c'och viñ yed' eb' soldado b'aj ayec' eb' filisteo chi'. Ata' ix ac'ji ganar eb' yuj viñ. Yuj chi' ix yal viñ: A Jehová ix jacanb'at jun b'e d'a vichañ d'a scal

eb' vajc'ol tic, icha val tz'aj sb'at r'iepnaj junoc a' eluma, xchi viř. Yuj chi' Baal-perazim^{5,20} ix sb'iejan jun lugar chi'. ²¹ Ayic ix el lemnaj eb' filisteo chi', ix laj yactejan sdiosal eb', axo viřaj David chi' yed' eb' soldado ix ic'ancoti.

²² Ix jaxpax eb' filisteo chi' d'a spařanil Refaim chi'. ²³ Yuj chi' ix sc'anb'ejxi viřaj David chi' d'a Jehová. Ix tac'vixi Jehová chi' d'a viř:

—Mař ach c'och d'a sat eb', palta to a d'a spatictac eb' ol ach cotoc. A b'aj ay juntuřa te' b'alsamo tzach coti. ²⁴ Ayic ol ab'an sc'ař jun icha sc'ař yec' anima d'a scaltac sc'ab' te' te' chi', elarřchamel tza yamoch ac'an oval yed' eb', yujto a jun chi' sch'oxani to a in ol in b'ab'laj uuj, yic ol in satanel eb' filisteo chi', xchi Jehová.

²⁵ Ix sc'anab'ajej viřaj rey David chi' tas ix yal Jehová. Yuj chi' ix yac' ganar eb' filisteo chi' viř, ix el yich spechan eb' viř d'a Geba masanto d'a Gezer.

6

A schamel viřaj Uza (1Cr 13.5-14)

¹ Ix smolb'anxi eb' soldado viřaj David, a eb' te jelan d'a scal eb' israel, ay 30 mil eb'. ² Ix b'at eb' d'a Baala d'a yol yic Judá yic b'at yic'ancot te' scaxail strato Jehová Dios eb', aton te caxa b'aj sb'inaj Jehová Yajal d'a Smasanil, aton ayec' d'a yib'ař eb' querubín. ³⁻⁴ A d'a yol spat viřaj Abinadab ay d'a jun tzalan, ata' ayec' te caxa chi'. A d'a yib'ař jun te' carreta ac'to, ata' ix yic'cot te' caxa chi' eb'. A eb' yuninal viřaj Abinadab, aton viřaj Uza yed' viřaj Ahío, a eb' scuchb'an b'ey noc' vacax řerjinac te' carreta b'aj ayq'ue te' caxa chi', a viřaj Ahío b'ab'el sb'at yuj te'. ⁵ Axo viřaj David yed' masanil eb' chořab', val d'a smasanil sc'ol eb' ix b'itan d'a tzalajc'olal, ix q'ue cheneljoc eb' d'a yichař Jehová van yoch te' arpa yed' salterio, panderas, castañuelas yed' platillo. ⁶ Ayic ix javi eb' yed' scaxail strato Dios d'a stec'lab' trigo viřaj Nacón, ijan ix telvi noc' vacax ed'jinac te' carreta chi', yuj chi' axo viřaj Uza chi' ix yaman te' caxa chi'. ⁷ Yuj chi' ix cot yoval Jehová d'a viř, yujto ix syam te' caxa chi' viř. Ata' ix chamcan viř d'a stz'ey te' chi'.

⁸ Ix cot yoval viřaj David chi' yujto ix cham viřaj Uza chi' yuj Jehová. Yuj chi' Pérez-uza ix sb'iejan jun lugar chi' yuj viř. Ařeja' icha chi' ticnaic.^{6,8} ⁹ A d'a jun c'u chi', ix xivcanq'ue viřaj rey David chi' d'a Jehová. Yuj chi' ix yal viř icha tic: Vach' am maxtzac vic'b'at te' scaxail strato Jehová tic b'aj cajan in, xchi viř. ¹⁰ Majxo yal-laj sc'ol viřaj David chi' ix yic'cot te' caxa chi' d'a schořab'. Yuj chi' ix yal viř to tz'ic'jib'at te' d'a spat viřaj Obed-edom aj Gat. ¹¹ Oxe' ujal ix can te' ta'. Ix yac'val svach'c'olal Jehová d'a yib'ař viřaj Obed-edom chi' yed' eb' cajan yed' viř.

Ix javi te' scaxail strato Jehová d'a Jerusalén (1Cr 15.1–16.6)

¹² Ayic ix yab'an viřaj rey David chi' to yuj te' scaxail strato Jehová, ix yac' svach'c'olal Jehová d'a yib'ař viřaj Obed-edom chi' yed' eb' cajan yed' viř yed' masanil tastac ay d'a viř, yuj chi' ix b'at yic'anxicot te' viřaj David chi'. Yed' val tzalajc'olalil ix yic'cot te' viř d'a yol schořab'. ¹³ Ayic jay b'ecanto scot eb' ed'jinac te' caxa chi', ix yac'an jun noc' mam vacax viřaj David chi' yed' jun noc' quelem vacax b'aq'uech silab'il d'a Jehová.

5.20 5:20 A Baal-perazim syalelc'ochi "Viř jacum b'e." 6.8 6:8 A Pérez Uza syalelc'ochi "schamel Uza."

¹⁴ Ayoch jun chaleca nab'a lino yic sacerdote yuj viřaj David chi', ix q'ue chennaj viři yuj tzalajc'olal yed' smasanil sc'ool d'a yichaři Jehová. ¹⁵ Icha chi' ix sc'ulej viři yed' masanil chořab' Israel. Nivan q'uiři ix yutej eb' ayic ix yic'ancot te' scaxail trato chi' eb' d'a Jerusalén, tz'el yav eb', spu'an q'uen trompeta eb' d'a tzalajc'olal.

¹⁶ Ayic ix javi te' scaxail trato chi' d'a schořab' viřaj David chi', d'arianelta ix Mical yisilcan viřaj Saúl d'a sventena. Ix yilan ix to a viřaj David chi' sq'ue chennaj viři d'a yichaři Jehová, yuj chi' ix chab'axq'ue sc'ol ix d'a viři.

¹⁷ Axo yic ix javi te' scaxail trato chi' yuj eb', ix sb'oanoch te' eb' d'a yol jun mantiado b'ob'il yuj viřaj David chi'. Ix lajvi chi' ix yalan viři to sřusjitz'a silab' yed' pax silab' yic junc'olal yed' Jehová. ¹⁸ Ayic ix lajvi yac'ji juntzaři silab' chi', ix yalan vach' lolonel viřaj David chi' d'a yib'aři chořab' Israel d'a sb'i Jehová Yajal d'a Smasanil. ¹⁹ Ix yac'an junjun ixim pan viři yed' jab'jab' b'olb'il chib'ej yed' junjun quechaři taquiri sat uva d'a masanil eb' chořab', aton d'a eb' viři vinac yed' d'a eb' ix ix. Ix lajvi chi', ix laj pax eb' d'a spat.

²⁰ Ayic ix pax viřaj rey David chi' d'a spat yic syalan vach' lolonel viři d'a yib'aři eb' cajan d'a spat chi', ix elta ix Mical chi' scha viři, ix yalan ix d'a viři icha tic:

—A ticnaic ach sreyal chořab' Israel, te vach'xo val ix utej a ch'oxanel a b'a b'ian. Ix a ch'oxc'ab'ejel a b'a d'a sat eb' ix schecab' eb' viři etyjalil. Te q'uixvelal ix utej a b'a icha junoc comon anima, xchi ix d'a viři.

²¹ Ix tac'vi viři icha tic:

—Val yel ix in q'ue chennaj yuj tzalajc'olal d'a yichaři Jehová, aton ix in sic'anoch yajaliloch schořab' sq'uexuloc viři a mam yed' pax sq'uexuloc eb' a c'ab' o. Yuj chi' ol in q'ueřiej chennaj yuj tzalajc'olal d'a yichaři Jehová.

²² Syalpax in vach' ic'anemta in b'a, svach' el in q'uixvelal icha tzal chi', palta a eb' ix ix tzal chi', nivan ol in ajelc'och d'a sat eb' ix, xchi viřaj David chi'.

²³ A ix Mical chi', malaj junoc yune' ix aljinac.

7

Strato Jehová yed' viřaj rey David (1Cr 17.1-27)

¹ Ayic ix canxořej viřaj rey David chi' d'a spalacio. Ayic toxo ix yac'och junc'olal Jehová d'a scal eb' israel yed' eb' ajc'ol yajoch d'a eb', ² ix yalan viři d'a viřaj Natán schecab' Jehová:

—Tic tzila' to nab'a c'ute' ayoch d'a in palacio tic, axo pax te' scaxail strato Dios jun, a d'a yol jun mantiado ayoch te', xchi viři.

³ Yuj chi' ix yal viřaj Natán chi':

—Ujocab' icha tas tza na'a, yujto a Jehová ayřiejoch ed'oc, xchi viři.

⁴ A d'a jun ac'val chi', ix lolon Jehová d'a viřaj Natán chi' icha tic: ⁵ Ixic, b'at al d'a viři in checab' viřaj David, tzalani to a in Jehová in sval icha tic: Mařioc achlaj ol a b'oq'ue junoc templo b'aj ol in aj chi'. ⁶ Atax yic ix vic'anelta eb' e mam eyicham d'a Egipto masanto ticnaic, malaj b'aj ix in aj d'a yol junoc pat, ařej d'a yoltac mantiado in eq'ui. ⁷ B'ajtaclit ix in ec'řiej yed' eb' in chořab', malaj b'aj ix in c'an d'a junoc eb' ayoch yajalil chořab' chi' vuuj, tas yuj max sb'o junoc in cajnub' eb', nab'a c'ute' tz'och d'ay, xchi Jehová, xa chi d'a viři rey chi'. ⁸ Tzalanpax d'a viři icha tic: A in Jehová Yajal in d'a Smasanil svala': A in ix ach viq'uel d'a tařivoj calnel, ix ach vac'anoch yajaloc in chořab' Israel. ⁹ Yalřiej b'ajřitl tzech eq'ui ayinřej och ed'oc. Ix in satel masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayach, ol ach vac' b'inaj icha eb' nivac vinac d'a yolyib'ařiq'uinal tic. ¹⁰ Ařejtona' ix in siq'uelta jun lum tic b'aj tzex cajnajcan a ex in chořab'

ex tic. A tic ol ex canñej cajan d'a junelñej. Mañxa mach ol ex xib'tanoc, mañxo ol ex tzuntzaj yuj eb' eyajc'ool icha ix ex yutej eb' d'a sb'ab'elal, ¹¹ ayic ix vac'anoch eb' ix ex cuchb'ani. A in ol in satel masanil eb' eyajc'ool.

Svac'anpax ojtaquejeli to ol vac'ñejcan opisio d'a eb' irtilal. ¹² Ayic ol lajvoc ec' a q'uinál, ayic mucb'il achxo, ol vac'och junoc uninal reyál a q'uexuloc, tec'tec' val ol vutej yopisio chi'. ¹³ A' ol b'oang'ue in cajñub' b'aj ol in b'inajoc. Ol vac'anñejcan yopisio chi' d'a eb' yirtilal d'a masanil tiempo. ¹⁴ A in ol in och smamoc, axó ol och vuninaloc. Tato ay b'aj ol och spifalil d'ayin, ol vac'och syaelal icha syutej junoc mamab'il smac'an yuninal. ¹⁵ Palta mañ jab'oc ol vactejan in xajanani, mañ ichaoc vutejñac vactancan in xajanani viñaj Saúl, vic'naquel viñ d'a yopisio, yic ach och sq'uexuloc viñ. ¹⁶ A in ol vac'ñejcan opisio tic d'a eb' irtilal d'a masanil tiempo, xchi Jehová, xa chi d'a viñ, xchi d'a viñaj Natán chi'.

¹⁷ Icha ix aj yalan Jehová, icha val chi' ix aj yalan viñaj Natán d'a viñaj rey David chi'.

A slesal viñaj David (1Cr 17.16-27)

¹⁸ Yuj chi' ix och viñaj David chi' d'a yichañ Jehová, ix em c'ojan viñ ix lesalvi viñ, ix yalan viñ icha tic: Mamin Jehová Vajalil, ¿tas val jab'oc velc'och yed' eb' in mam vicham, yuj chi' ix ac' jun nivan opisio tic d'ayin? ¹⁹ Mamin Jehová, tas val vaj a in tic d'ayach yuj chi' ix ala' tas ol aj yelc'och virtilal d'a b'aq'uiñ. A tas tzutej a b'a tic d'ayin, mañ ichaoc chi' syutej sb'a eb' anima. ²⁰ Mamin Jehová Vajalil, mañxa tas syal valan d'ayach. A ach tic ojtac tas yaj in pensar a in a checab' in tic. ²¹ Masanil juntzañ lolonel satub'tac tic, a ach ix ac' vojaquejeli, icha tas ix el d'a a c'ool. ²² Mamin Jehová, malaj junocxo mach lajan ed'oc. A achñej toni, malaj junocxo dios scab' specal icha ach tic. ²³ A pax a choñab' Israel tic jun, malaj junocxo choñab' lajan yed'oc. Yujto axoñej jun choñab' tic d'a sat lum tic ix a colcanel d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool yic tz'ochcan a choñab'oc. Yed' a poder yed' tastac satub'tac a b'onac, ic'naquetla eb' co mam quicham d'a Egipto, a satannaquel juntzañ choñab' yed' sdiosal d'a yichañ eb' yic nivan tz'ajelc'och a b'i. ²⁴ Yujto a ach ix orñ ac'och a choñab'oc d'a junelñej, yuj chi' a ach ix ach ochcan co Diosaloc.

²⁵ Mamin Jehová, a ticnaic jun, elocab'c'och tas ix al d'ayin a in a checab' in tic yed' d'a masanil virtilal. Ichocab' chi' tz'aj yelc'och tas ix ala', ²⁶ yic vach' tzach b'inaj d'a masanil tiempo, yic ol yal eb' anima to a ach Jehová Dios ach, Yajal ach d'a yib'añ Smasanil, a achton co Diosal ach a orñ israel orñ tic. Arñeja' icha chi' ol aj yochñej virtilal reyál d'a ichañ. ²⁷ Mamin Jehová, Yajal ach d'a Smasanil, co Diosal ach, a ach val tzac' vojaquejeli to ol ochcan virtilal d'a yajalil. Yuj chi' tzin tec'b'ej in b'a in c'anán jun tic d'ayach. ²⁸ A ach tic Mamin Jehová, Dios ach, a tas tzala' yelñej, yelxo val te vach' tas ix ac' a ti' ac'an d'ayin. ²⁹ Elocab' d'a a c'ool ac'an a vach'c'olal d'a virtilal yic stec'b'ejñej sb'a eb' d'a ichañ. Mamin Jehová, a ach ix alcan jun tic, yuj chi' a yuj a vach'c'olal, vach' ol ajcan virtilal d'a masanil tiempo, xchi viñ d'a Jehová chi'.

8

Yac'nac ganar juntzañ oval viñaj David (1Cr 18.1-13)

¹ A viñaj rey David yed' eb' soldado ix yac' ganar eb' filisteo eb', yuj chi' ix can eb' d'a yalañ smandar viñ. ² Ix ac'jipax ganar eb' moabita yuj viñ. Ix schecanem latz'an eb' viñ smasanil d'a sat lum, ix yechtan eb' viñ yed' jun

ch'arñ ch'arñ. A jantac mach scan d'a yol chab' ch'arñil, schami, axo mach scan d'a yol yic yoxil ch'arñil jun, max chamlaj. Icha chi' ix aj scan eb' moabita chi' d'a yalañ smandar viñaj rey David chi'. Ix checji yac' tumin eb' d'a junjun ab'il yuj viñ.

³ Añeja' viñaj rey David chi' ix ac'an ganar viñaj Hadad-ezer, ayic van sb'at viñ stoc'xicanec' smacb'en b'aj ay a' nivan Éufrates. A viñaj Hadad-ezer chi' yuninal viñ viñaj Rehob sreyal Soba. ⁴ A viñaj rey David chi' ix yaman mil 700 eb' soldado viñaj Hadad-ezer chi', aton eb' ayq'ue d'a yib'arñ chej yed' 20 mil eb' sb'ey d'a yoc. Ix yic'anb'at eb' viñ d'a preso. Ix szepan sch'arñal yoc noc' chej ed'jinac carruaje chi' viñ, axoñej noc' sñeran 100 carruaje ix yactejcan viñ.

⁵ Ix lajvi chi', ix javi eb' sirio ay d'a yol yic Damasco yic scolvaj yed' viñaj Hadad-ezer chi', palta ix ac'jipax ganar eb' yuj viñaj rey David chi', 22 mil eb' ix cham yuj viñ. ⁶ Elañchamel ix yac'och eb' soldado viñaj rey David chi' d'a yol yic Damasco chi', icha chi' ix aj scan eb' sirio chi' d'a yalañ smandar viñ. Ix checji yac' tumin eb' d'a junjun ab'il. A Jehová ix och yed' viñ, yuj chi' yalñej b'aj ix b'at viñ yac' oval, ix yac'ñej ganar viñ.

⁷ Ix lajvi chi', ix yic'anpaxcanec' juntzañ maclab' jul-lab' viñaj rey David chi' d'a eb' soldado viñaj Hadad-ezer chi', ayoch oro d'ay, ix yic'ancot viñ d'a Jerusalén. ⁸ Añejtona' te nivan pax q'uen bronce ix yic'canec' viñ d'a choñab' Beta yed' d'a Berotai, aton juntzañ choñab' chi' ay d'a yol smacb'en viñaj Hadad-ezer chi'.

⁹ Axo pax viñaj Toi, sreyal Hamat, ayic ix yab'an viñ tas ix aj slajviel masanil eb' soldado viñaj Hadad-ezer yuj viñaj David chi', ¹⁰ ix schecanb'at jun yuninal viñ scuchan Joram d'a viñ. Ix yac'anpaxb'at q'uen plata viñ, q'uen oro yed' q'uen bronce, yuj yac'an stzatzil sc'ol viñaj David chi' viñ. Ix yalanpaxb'at vach' lolonel viñ d'a viñ yujto ix ac'ji ganar viñaj Hadad-ezer yuj viñ, yujto yac'nac oval viñaj Toi chi' yed' viñaj Hadad-ezer chi'. ¹¹ A masanil juntzañ q'uen ix scha' viñaj David d'a viñaj Toi chi', ix yac'pax q'uen viñ d'a Jehová yed' q'uen oro yed' q'uen plata cotnac d'a juntzañxo choñab' yac'nac ganar viñ: ¹² Aton d'a Edom, d'a Moab, d'a eb' amonita, d'a eb' filisteo, d'a eb' amalecita yed' q'uen ix yic'canec' viñ ayic ix yac'an oval viñ yed' viñaj Hadad-ezer.

¹³ Ix te b'inaj val viñaj rey David chi' sic'lab'il ayic ix meltzajxi viñ d'a oval yed' eb' edomita, 18 mil eb' ix cham yuj viñ d'a jun Spañanil Atz'am Atz'am. ¹⁴ Elañchamel ix yac'och eb' soldado viñaj David chi' stañvej Edom. Masanil eb' aj Edom chi', ix can eb' d'a yalañ smandar viñ. A Jehová ix ochñej yed' viñ d'a oval chi', yuj chi' yalñej b'ajtil sb'at viñ yac' oval, syac'ñej ganar viñ.

*A eb' schecab' viñaj rey David
(2S 20.23-26; 1Cr 18.14-17)*

¹⁵ A viñaj David chi', ix yac' reyal viñ d'a masanil eb' choñab' israel d'a stojolal yed' d'a svach'ilal. ¹⁶ A eb' ix ac'an yajalil yed' viñ, aton eb' tic: Viñaj Joab yune' ix Sarvia, yajal viñ d'a eb' soldado smasanil, viñaj Josafat yuninal viñaj Ahilud, tz'ib'um yaj viñ d'a viñ rey chi'. ¹⁷ Viñaj Sadoc yuninal viñaj Ahitob yed' viñaj Ahimelec yuninal viñaj Abiatar, sat sacerdote yaj eb' viñ. Axo viñaj Seraías stz'ib'unal yab'ixal tastac sc'ulej viñ rey chi' d'a stzlolal. ¹⁸ Axo pax viñaj Benaías yuninal viñaj Joiada, yajal yaj viñ d'a eb' soldado stañvan viñ rey chi', aton eb' cereteo yed' eb' peleteo, axo eb' yuninal viñaj rey David chi', sat yajal yaj eb'.

9

Svach'c'olal viñtaj David d'a viñtaj Mefi-boset

¹ Ix sc'anb'anec' viñtaj rey David chi' tato ayto junocxo yiñtilal viñtaj Saúl ixto caní, yic syac'an svach'c'olal viñ d'ay yuj svach'c'olal viñtaj Jonatán yac'nac d'a viñ.

² Ay jun viñ schecab' viñtaj Saúl scuch Siba, ix avtajcot viñ d'a yichañ viñtaj rey David chi'. Axo yic ix javi viñ, ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—¿A ach am tic tza cuch Siba? xchi viñ d'a viñ.

—Í, a in ton mamin rey, xchi viñ.

³ Ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—¿Mañxa am val junoc yiñtilal viñtaj Saúl ayeq'ui, yic tzin ch'ox in vach'c'olal d'ay icha ix vutej vac'an in ti' d'a yichañ Jehová? xchi viñ.

Ix tac'vi viñtaj Siba chi':

—Aytocan jun viñ yuninal viñtaj Jonatán, chuclaj yoc viñ schab'il, xchi viñ.

⁴ —¿B'ajtil ay viñ? xchi viñtaj David chi'.

—A d'a spat viñtaj Maquir yuninal viñtaj Amiel d'a Lodebar, ata' ayec' viñ, xchi viñtaj Siba chi'.

⁵⁻⁶ Ix lajvi chi', ix yalan viñtaj rey David chi' to b'at ic'jicot viñtaj Mefi-boset yuninal viñtaj Jonatán chi' viñ yixchiquin viñtaj Saúl chi'. Ayic ix javi viñ d'a yichañ viñ rey chi', ix em ñojan viñ d'a sat luum. Ix yalan viñtaj David chi' d'a viñ icha tic:

—Mefi-boset, xchi viñ.

—Tic ayin mamin rey, xchi viñ.

⁷ Ix yalan viñtaj David chi' d'a viñ icha tic:

—Mañ ach xivoc, vach' ol vutej in b'a d'ayach yuj b'aj xajan yilnac in viñtaj Jonatán viñ a mam. Ol vac'xican masanil lum sluum viñ a mam icham aj Saúl d'ayach. Ol ach vañej ved' d'a in mexa, xchi viñ.

⁸ Ix em ñojan viñtaj Mefi-boset chi', ix yalan viñ:

—Mamin rey, ¿tas val yuj tz'oc' a c'ol d'ayin? A in a checab' in tic lajan in icha junoc noc' chamnac tz'i', xchi viñ.

⁹ Ix avtajxi viñtaj Siba yuj viñ rey chi', aton viñ schecab'can viñtaj Saúl, ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Tic val svac'xican masanil tastac yic viñ a patrón yed' yuninal d'a viñ yixchiquin viñ tic.

¹⁰ A ach tic yed' masanil eb' uninal yed' masanil eb' a checab', ol ex munlaj d'a sat lum sluum viñ chi'. Masanil tas ol el d'a sat luum, tza molb'ej d'a yol junoc spatil, yic vach' tz'och yopisio yuj eb' yuninal viñtaj Mefi-boset tic, palta axo viñ jun, ol vañej viñ ved'oc, xchi viñ rey chi' d'a viñ.

Olajuñvañ yuninal viñtaj Siba chi', 20 eb' schecab' viñ. ¹¹ Ix tac'vi viñtaj Siba chi' d'a viñ rey chi' icha tic:

—Masanil tas tza chec in c'ulej tic, ol in c'anab'ajej, xchi viñ.

A viñtaj Mefi-boset chi', junjun c'u sva viñ yed' viñ rey chi', icha val yuninal viñ ix yutej viñ. ¹² Ay jun yuninal viñtaj Mefi-boset chi' yuneto scuchan Micaía. Masanil mach ayec' d'a spat viñtaj Siba chi', schecab' viñtaj Mefi-boset chi' yaj eb'. ¹³ A viñtaj Mefi-boset chi', chuclaj yoc viñ schab'il, a d'a Jerusalén ayec' viñ yujto ata' sva viñ yed' viñtaj rey David chi'.

10

*Ix ac'ji ganar eb' sirio
(1Cr 19.1-19)*

¹ Ayic toxo ix ec' jun tiempoal, ix cham viñtaj Nahas, sreyal eb' amonita, axo viñ yuninal viñ scuchan Hanún ix ochcan reyal. ² Ix sna' viñtaj rey David

chi' to yovalil sch'ox svach'c'olal viñ d'a viñaj Hanún chi', yujto sch'oxnac svach'c'olal viñ smam viñ d'a viñ. Yuj chi' ix schecb'at juntzañ schecab' viñ d'a viñaj Hanún chi' yic syac'an snivanil sc'ool viñ yuj schamel smam chi'. Palta ayic ix c'och eb' checab' d'a schoñab' eb' amonita chi',³ a eb' viñ yajal yaj d'a choñab' chi', ix yal eb' viñ d'a viñaj Hanún chi': Mamin rey, ⁴tom tzac'och d'a a c'ool to nivan yelc'och viñ a mam chi' d'a yol sat viñaj rey David chi', yuj chi' ix scheccot juntzañ vinac tic viñ yic syac' snivanil a c'ool eb'? Maay. Ix chejcicot eb' yuj viñ yic tzul yil eb' tas yaj co choñab' tic, yic tzul satanel eb', xchi eb' d'a viñ.

⁴ Yuj chi', ix schecan viñaj Hanún chi' yamjoc eb' schecab' viñaj rey David chi', ix joxjiel xil sti' eb' d'a jun pac'añ spac'ul sti', ix poljiel yoctac sti' spichul eb' masanto ix q'ueul d'a sti' syoop eb', ix lajvi chi' ix schecan pax eb' viñ. ⁵ Ayic ix yab'an viñaj rey David chi' tas ix aj eb', ix checjib'at schaumal eb' yuj viñ, yujto te q'uixvelal ix utaj eb', ix alji d'a eb' to scan eb' d'a Jericó masanto sq'uib'xi xil sti' eb' chi', ichato chi' syal smeltzaj pax ta eb'.

⁶ Axo eb' amonita chi', ix nachajel yuj eb' to chuc ix can eb' d'a viñaj rey David chi', yuj chi' 20 mil eb' soldado yic Siria d'a yol yic Bet-rehob yed' d'a yol yic Soba ix stup eb'. Ix cotpax mil eb' soldado viñ sreyal Maaca yed' 12 mil eb' soldado aj Is-tob. ⁷ Axo ix yab'an jun chi' viñaj rey David chi', ix schecanb'at viñaj Joab viñ yed' eb' soldado chi'. ⁸ Ix elta eb' amonita chi' d'a sti' schoñab', ix sb'oanoch sb'a eb' d'a oval ta', axo eb' soldado ix tupji yic scot yac' oval chi', najat ix sb'opaxem sb'a eb' d'a stiel choñab' chi'. ⁹ Ayic ix yilan viñaj Joab chi' to ay jun macañ eb' soldado d'a yichañ viñ, ay pax junxo macañ eb' d'a spatic viñ, ix sic'anel eb' soldado viñ, aton eb' te jelan d'a oval, yic syac'an oval eb' yed' eb' sirio chi'. ¹⁰ Axo juntzañxo eb' soldado, ix yac'och viñ d'a yol sc'ab' viñaj Abisai viñ yuc'tac viñ, yic sb'at eb' yac' oval yed' eb' amonita chi'. ¹¹ Ix yalan viñaj Joab chi' d'a viñ yuc'tac chi' icha tic: Tato a eb' sirio chi' van in yac'an ganar, tzach cot in a colo'. Tato a eb' amonita chi' van ach yac'an ganar jun, a inxo ol in b'at ach in colo'. ¹² Cac' quip, co tec'b'ej co b'a yuj co colan co choñab' a oñ schoñab' oñ co Diosal tic. Elocab'c'och tas vach' snib'ej Jehová, xchi viñaj Joab chi'.

¹³ Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Joab chi' yed' eb' soldado yac' oval yed' eb' sirio chi', axo ix aji, ix el lemnaj eb' d'a yichañ viñ. ¹⁴ Ayic ix yilan eb' amonita to toxo ix el lemnaj eb' sirio chi', ix elpax lemnaj eb' d'a yichañ viñaj Abisai, ix och eb' scol sb'a d'a yol schoñab' chi'. Yuj chi' ix och vaan viñaj Joab chi' yac'an oval yed' eb' amonita chi', ix meltzajcot viñ d'a Jerusalén.

¹⁵ Ayic ix yilan eb' sirio chi' to ix ac'ji ganar eb' yuj eb' israel, ix smolb'anxi sb'a eb'. ¹⁶ Ix avtajcot eb' sirio chi' yuj viñaj rey Hadad-ezer, aton eb' ay d'a junxo sc'axepalec' a' Éufrates, ix c'och eb' d'a choñab' Helam. A viñaj Sobac b'ab'el d'a yichañ eb', aton viñ yajal d'a eb' soldado yic viñaj rey Hadad-ezer chi'. ¹⁷ Palta ix alchajpax juntzañ tic d'a viñaj rey David, yuj chi' ix smolb'ej masanil eb' soldado yic Israel viñ, ix ec' eb' d'a sc'axepal a' Jordán, ix c'och eb' d'a Helam. Ata' ix stec'b'ej sb'a eb' sirio chi' yac'an oval yed' eb' israel chi'. ¹⁸ Axo ix aji, ix el lemnaj eb' sirio chi' d'a yichañ viñaj rey David chi' yed' eb' israel. 40 mil soldado ayq'ue d'a yib'añ chej yed' pax 700 eb' ayoch d'a yol carruaje ix smilcham eb' soldado yic Israel chi'. Ix champax viñaj Sobac yajalil eb' soldado sirio yuj eb'. ¹⁹ Ayic ix yilan masanil eb' rey ayoch yed' viñaj rey Hadad-ezer chi' to toxo ix ac'ji ganar eb' yuj eb' israel chi', ix yac'anoch sb'a eb' d'a junc'olal yed' eb' israel chi', yuj chi' ix canxortej eb' d'a yalañ smandar viñaj rey David chi'. Atax ta' ix xivcanq'ue eb' sirio chi', majxo yac'xiochljaj sb'a eb' scolvaj yed' eb' amonita chi'.

11

A viñaj rey David yed' ix Betsabé

¹ A d'a junxo ab'il, d'a stiempoal sb'at eb' rey d'a oval, ix checjib'at viñaj Joab yuj viñaj rey David yed' masanil eb' yajalil eb' soldado yed' masanil eb' soldado israel d'a oval. Ix satanel eb' amonita eb', ix yoyan sb'a eb' d'a spatic choñab' Rabá. Maj b'atljaj viñ rey chi' yed' eb', ix can viñ d'a Jerusalén. ² A d'a jun yemc'ualil, ix q'ue vaan viñaj rey David chi' d'a sat sch'at, ix q'ue viñ matz'anel d'a spañanil yib'añ spat. Ayic ayec' viñ ta', ix yilanb'at jun ix ix viñ, van sb'ican sb'a ix, te vach' yilji ix ix yil viñ. ³ Elañchamel ix schecb'at viñ c'anb'ajec'oc mach jun ix ix chi', axo ix alchaj d'a viñ to a ix Betsabé yisil viñaj Eliam, yetb'eyum viñaj Urías heteo. ⁴ Elañchamel ix schecb'at schecab' viñ yic b'at ic'jocot ix, ix vay viñ yed' ix. Ix lajvi chi', ix sacb'itan sb'a ix, ix pax ix d'a spat.

⁵ Axo ix aji, ix scuchcanoch yune' ix, yuj chi' elañchamel ix yalb'at ix yab' viñaj rey David chi'. ⁶ Ayic ix yab'an viñ icha chi', ix yalanb'at viñ d'a viñaj Joab to spaxta viñaj Urías chi' d'a oval. Ix sc'anab'ajan viñaj Joab tas ix yal viñ chi'. ⁷ Axo ix javi viñaj Urías sch'ox sb'a d'a yichañ viñ rey chi', ix sc'anb'an viñ tato vach' sc'ol viñaj Joab yed' eb' soldado, chajtil pax yac'an oval. ⁸ Ix lajvi chi' ix yalan viñ d'a viñaj Urías chi' icha tic: Ixic, b'at ic' ip, tzach vay d'a a pat, xchi viñ d'a viñ.

Ixñej val elta viñ d'a yol spalacio viñ rey chi', ix b'at ac'jican svael viñ, te vach' icha svael viñ rey. ⁹ Palta maj b'atljaj viñ d'a spat chi'. Ix vaycan viñ yed' eb' soldado stañvan palacio chi'. ¹⁰ Axo d'a junxo c'u, ix alji d'a viñ rey chi' to maj b'at vaylaj viñaj Urías chi' d'a spat d'a jun ac'val chi'. Yuj chi' ix sc'anb'ej viñ rey chi' d'a viñ:

—¿Tas yuj maj xid' ach vay d'a a pat, ina to ayxotax a b'atcani? xchi viñ rey chi' d'a viñ.

¹¹ Ix tac'vi viñ:

—Max yal-laj in comon b'at d'a in pat yic tzin va'i, tzin vaypax yed' ix vetb'eyum yach'an a te' scaxail strato Jehová yed' eb' vetsoldadoal yic Israel yed' eb' yic Judá, a te' xiltac te' ayq'ue d'a yib'añ eb', icha pax chi' viñ vajalil viñaj Joab yed' eb' yetyajalil, a d'a ac'lic b'aj svay eb'. Mamin rey, max yal-laj in c'ol to vach' b'aj ol in vayoc, xchi viñaj Urías chi'.

¹² Ix yalan viñaj David chi' d'a viñ:

—Canañ d'a junxo ac'val tic, axo q'ueic'an tzach b'ati, xchi viñ d'a viñ.

Ichato chi' ix can viñaj Urías chi' d'a junxo ac'val chi' d'a Jerusalén. ¹³ Ix yavtej viñ viñ rey chi' vael yed'oc, ix yac'an vino viñ yuq'uej viñ. Ix q'ue d'a sjolom viñaj Urías chi', palta mañ yujoc chi' ix b'at viñ vayañ d'a spat chi', ata' ix vayxican viñ yed' eb' soldado junelxo.

¹⁴ Axo ix q'uiñib'i d'a junxo c'u, ix stz'ib' anb'at jun carta viñaj rey David chi' d'a viñaj Joab, ix schecan viñ yic'b'at ch'añ viñaj Urías chi'. ¹⁵ Ix yalanb'at viñ d'a ch'añ icha tic: Tzac'och viñaj Urías tic d'a yichañ b'aj te ov yac'an oval, tzex el d'a stz'ey viñ yic vach' scham viñ, xchib'at viñ.

¹⁶ Yuj chi', ayic ix yoyan sb'a viñaj Joab chi' yed' eb' soldado d'a spatic jun choñab' chi', a b'aj ayec' eb' ajc'ol te jelan, ata' ix ac'jioch viñaj Urías chi' yuj viñaj Joab chi'. ¹⁷ Axo yic ix elta eb' ajc'ol chi' d'a yol schoñab', ix yac'an oval eb' yed' eb' soldado viñaj Joab chi'. Ay jayvañ eb' soldado viñaj David chi' ix chami, a d'a scal eb' ix cham viñaj Urías chi'.

¹⁸ Ix yac'ancot jun viñ schecab' viñaj Joab chi' d'a viñaj rey David yic syalani chajtil ix aj yoch oval chi'. ¹⁹ Ix yalan viñ d'a viñ schecab' chi': Ayic

slajvi alan d'a viñ rey tas ix aj yoch oval tic, ²⁰ talaj scot yoval viñ, syalan viñ: ¿Tas yuj ix ex te och d'a tz'ey jun choñab' chi'? ¿Tom mañ eyojtacoc to a eb' ayq'ue d'a yib'añ muro syal yactanemta junoc tas eb' d'a eyib'añ? ²¹ ¿Tom mañ eyojtacoc yab'ixal jun ix ix d'a Tebes, ix yactejemta jun q'uen q'ueen yic molino ix d'a sjolom viñaj Abimelec yuninal viñaj Jerobaal? ¿Tas yuj ix e te nitzejoch e b'a? ta xchi viñ, tzalani to ix champax viñaj Urías heteo, xchi viñaj Joab chi'. ²² Ix cot jun viñ checab' chi', ix javi viñ d'a yichañ viñaj rey David chi', ix yalan viñ masanil tas ix yalcot viñaj Joab chi'.

²³ Ix yalan viñ icha tic:

—Te ov ix aj yelta eb' ajc'ol chi' d'ayon. Ijan val ix on yac' ganar eb', palta ix co tec'b'ej co b'a co pechan meltzaj eb', masanto ix ochxican eb' d'a yol schoñab' chi'. ²⁴ A d'a yib'añ muro ix julvajcot eb' viñ ajc'ol chi' d'a eb' a checab', yuj chi' ix cham jayvañ eb' viñ soldado, ix champax viñaj Urías heteo, xchi jun viñ checab' chi'.

²⁵ Ix yalan viñ rey d'a jun viñ checab' chi':

—Al d'a viñaj Joab chi' to max cuslaj viñ yuj jun chi'. Toxonton icha chi' d'a oval tic, ay mach schami. Yac'ocab' yip viñ yac'an oval d'a jun choñab' chi', masanto syal satel eb' anima chi' yuj viñ, xa chi d'a viñ. Icha chi' tz'aj iptzitan viñaj Joab chi', xchi viñaj rey David chi' d'a jun viñ checab' chi'.

²⁶ Ayic ix yab'an ix yetb'eyum viñaj Urías to toxo ix cham viñ yetb'eyum ix chi', ix och ix d'a cusc'olal yuj viñ. ²⁷ Ayic ix lajvi yec' scusc'olal ix, icha sb'eyb'al eb', ix b'at chechaj ic'jicot ix d'a spat yuj viñaj rey David chi', ix och ix yetb'eyumoc viñ. Ix alji jun yune' ix. Palta a jun tas ix sc'ulej viñ chi', maj schalaj sc'ol Jehová.

12

Ix tumaj viñaj rey David

¹ Axo Jehová ix checancot viñaj Natán d'a viñaj David chi'. Ayic ix c'och viñ d'a yichañ viñ, ix yalan jun ab'ix tic viñ d'a viñ:

—A d'a jun choñab', ay chavañ eb' viñ vinac: Ay jun viñ te b'eyum, ay pax junxo viñ te meb'a'. ² A viñ b'eyum chi', te ay noc' scalnel viñ yed' noc' svacax.

³ Axo pax viñ meb'a' chi' jun, junñej pitañ tzun scalnel viñ manb'il yuuy. A' viñ ix q'uib'tzitan noc'. A d'a yol spat viñ ix q'uib' noc' yed' eb' yuninal. A tas sva viñ, tas yuc' viñ, a chi' sva noc', syuc' noc'. Schelvay noc' viñ, te xajan noc' yuj viñ. Ichato yisil noc' viñ. ⁴ Ay jun c'u, ay jun viñ toñej sb'eyeq'uix, ix ec' viñ yac' spaxyal viñ b'eyum chi'. A viñ b'eyum chi', maj syamlaj junoc noc' scalnel viñ, ma junoc noc' svacax viñ yic syac'an schi viñ paxyalvum chi', te ya yel noc' yuj viñ. Axo jun pitañ noc' yic viñ meb'a' chi' ix b'at yac' ic'jocot viñ. A noc' ix yac' viñ schi jun viñ paxyalvum chi', xchi viñaj Natán chi' d'a viñaj rey David chi'.

⁵ Ix cot val yoval viñaj rey David chi', ix yalan viñ d'a viñaj Natán chi':

—D'a yichañ Jehová Dios svala', a jun viñ icha chi' ix sc'ulej, smoj val scham viñ. ⁶ Yovalil syac' chañvañoc noc' viñ sq'uexuloc noc' yune' calnel chi', yujto a jun viñ vinac chi' malaj val jab'oc yoq'ucl'olal viñ d'a yetanimail, xchi viñ.

⁷ Ix yalan viñaj Natán chi':

—A jun viñ chi', a ach toni. Icha tic yalan Jehová co Diosal a ort israel on tic d'ayach: A in ix ach in sic'och sreyaloc Israel, ix ach in colanel d'a yol sc'ab' viñaj Saúl. ⁸ Ix vac' spat yed' eb' ix yetb'eyum viñ ajalil chi' d'ayach, ix ach vac'anoch sreyaloc choñab' Israel yed' Judá. Tato jab'ñej juntzañ chi' tzab'i, tzato yal vac'an nañalocxo d'ayach. ⁹ ¿Tas yuj ix a patiquejel in checnab'il, ix a c'ulej tas to max scha in c'ool? Ix a milcham viñaj Urías heteo yed' q'uen

yespada eb' amonita. Ix ic'ancan ix yetb'eyum viř chi'. ¹⁰ Yuj chi' ayřej mach ol miljoccham d'a scal iřtilal, yujto ix in a patiquejeli, ix ic'ancan ix yetb'eyum viřtaj Urías heteo. ¹¹ A in Jehová in svala': Ol vac'och yaelal d'a lb'arı. A yaelal chi', a d'a scal eb' uninal ol elta, d'a val icharı ol viq'uelta eb' ix etb'eyum, ol vac'an eb' ix d'a junoc viř uninal, ol vay viř yed' eb' ix d'a c'ualil d'a yicharı anima. ¹² A ach tic, elc'altac ix a c'ulej, a inxo tic, d'a val saquilq'uninal d'a c'ualil ol in ch'oxel d'a yicharı chořab' Israel, xchi Jehová, xchi viřtaj Natán chi'.

¹³ Ix schaan smuloc viřtaj rey David d'a yicharı viřtaj Natán chi', ix yalan viř:

—D'a val yel, ix och in mul d'a Jehová, xchi viř.

Ix yalanpax viřtaj Natán chi':

—Yel ton tzala', palta ix ac'ji lajvoc a mul chi' yuj Jehová, yuj chi' mařxo ol ach chamłaj. ¹⁴ Palta a yuj tas ix a c'ulej chi', tz'alji chucal lolonel d'a Jehová yuj eb' ajc'ol yajoch d'ay, yuj chi' ol cham jun uninal toto ix alji chi', xchi viřtaj Natán chi'.

¹⁵ Ix lajvi chi' ix pax viřtaj Natán chi' d'a spat. Axo Jehová, ix ac'anoch syaelal jun yuninal viřtaj David chi' yed' ix yetb'eyumcan viřtaj Urías chi'.

¹⁶ Yuj chi', ix och ijan viř sc'anana d'a Jehová to sb'oxi sc'ol viř unin chi'. Ix och viř d'a tzeç'ojc'olal, ix canřej telan viř d'a sat lum d'a junjun ac'val.

¹⁷ A jantac eb' viř yichamtac vinaquil chořab' smunłaj yed' viř, tz'och ijan eb' viř stevi to sq'ue vaan viř d'a sat lum chi', palta maxtzac yal-laj sc'ol viř, max b'at valaj viř yed' eb' viř.

¹⁸ Axo d'a yuquil c'ual syamchaj viř unin chi' yuj ilya chi', ix chami. Ix te xiv eb' viř smunłajum viř rey chi' yalan d'ay, yujto sna eb': Ina ayic pitzanto viř unin chi', maj scha yab' viř tas ix cala', ocxom val ticnaic. Tato scal d'a viř to toxo ix chami, tas am ol sc'uloc viř, xchi eb' viř.

¹⁹ Ix yab'an viřtaj rey David chi' ayic sajson eb' viř sloloni, ix snaanel viř to toxo ix cham viř unin chi', yuj chi' ix sc'anb'an viř:

—¿Tom toxo ix chami? xchi viř.

—Toxo ix cham mamin rey, xchi eb' viř.

²⁰ Ayic ix yab'an viř icha chi', ix q'ue vaan viř d'a sat lum chi', ix sb'icanel sb'a viř, ix yac'anq'ue yařal xil sjolom viř, ix sq'uexanel spichul viř, ix och viř ejmelal d'a yol scajnub' Jehová. Ix lajvi chi', ix b'at sc'anana va sb'a viř d'a yol spat. ²¹ Ix sc'anb'an eb' viř smunłajvum viř chi' d'ay:

—Mamin rey, ¿tas val yuj icha tic tza c'ulej? Ayic pitzanto jun uninal chi', mař jab'oc syal a c'ol tzach va'i, tzach oc' yuuj. Axo ticnaic toxo ix chami, tzach q'ue vaan, tzach va'i, xchi eb' viř d'a viř.

²² Ix tac'vi viř d'a eb' viř:

—Ayic pitzanto viř unin chi', tzin och d'a tzeç'ojc'olal, tzin oq'ui, a in naani talaj tzato oc' sc'ol Jehová d'ayin. ²³ Axo pax ticnaic, ¿tasto val yuj tzin och d'a tzeç'ojc'olal? ¿Tom olto pitzvoc viř? Mařxa b'aq'uiř ol jax viř d'ayin, ařej to a in ol in b'at b'aj ix c'och viř chi', xchi viř.

Yaljub'al viřtaj Salomón

²⁴ Ix lajvi chi', ix yac'an snivanil sc'ol ix Betsabé viřtaj David chi', ix vay viř yed' ix, ix scuchanoch yune' ix. Ix alji junxo yune' ix, Salomón ix yac' ix b'iej. Te xajan ix aj jun unin chi' yuj Jehová. ²⁵ Ix schecanb'at viřtaj Natán Jehová yal d'a viřtaj rey David chi' to xajan jun unin chi' yuuj. Yuj chi' Jedidías ix sb'iej jun unin chi' yuj Jehová. 12.25

*Ix yac' ganar choñab' Rabá viñaj rey David
(1Cr 20.1-3)*

²⁶ Yac'b'an chi', a viñaj Joab ix ac'an oval yed' eb' amonita d'a Rabá. Ayic vanxo yac'an ganar viñ yoch d'a yol jun choñab' chi', ²⁷ ix yalancot viñ d'a viñaj rey David chi' icha tic: Vanxo voch d'a yol choñab' Rabá. A jun cuartel b'aj ay eb' stañvan a a' sc'anchaj d'a choñab' tic, ayxo och d'a yol in c'ab'. ²⁸ Yuj chi', mamin rey, molb'ej masanil eb' soldado aycañ ed'oc, tzach cot yed' eb' ac' oval d'a jun choñab' tic yic tzac'an ganar. Q'uinoloc a in svac' ganar jun choñab' tic, a in am tzin b'inajcan d'ay, xchicot viñaj Joab chi'.

²⁹ Ix smolb'an masanil eb' soldado viñ rey chi', ix b'at viñ yac' oval d'a choñab' Rabá chi'. Ix yac'an ganar viñ yic'ancani. ³⁰ Ix yic'anec' scorona viñ sreyal eb' amonita chi' viñ. Ix yac'anq'ue eb' d'a sjolom viñ. Ay jun q'uen q'ueen te caro stojol ayoch d'ay. A jun corona chi', te al, ay am oxec arropa yalil. Tzajtumto pax tastac te ay stojol ix yiq'uec' viñaj David chi' d'a jun choñab' chi'. ³¹ Axo eb' anima ixto cani, ix ic'jielta eb' yuj viñ, ix ac'jioch eb' d'a munlajel ya, icha d'a q'uen sierra, q'uen piocha yed' pax q'uen ch'acab'. Ix ac'jipaxoch eb' d'a mucoj ladrillo d'a horno. Añeja' icha pax chi' ix aj masanil eb' ay d'a juntzañxo schoñab' eb' amonita yuj viñ. Ix lajvi chi', ix meltzaj viñ yed' masanil eb' soldado d'a Jerusalén.

13

A yab'ixal viñaj Amnón yed' ix Tamar

¹⁻² A viñaj Absalón yuninal viñaj rey David, ay jun ix yanab' viñ scuch Tamar, te vach' yilji ix. Axo ix aji, a viñaj Amnón yuninal pax viñaj rey David chi', ix te can sgana viñ d'a ix Tamar schab'il yanab', yuj chi' ix te chuch'i sc'ol viñ yuj snaub'tañan ix. Te ayoch yilumal ix yujto cob'esto ix, yuj chi' ix sna viñaj Amnón chi' to ajaltac sc'uman ix viñ. ³ Palta ay jun viñ yamigo viñ scuchan Jonadab, yuninal viñaj Simea yuc'tac viñaj David chi', te jelan viñ d'a chucal. ⁴ Ay jun c'u ix sc'anb'ej viñ d'a viñaj Amnón chi':

—Ach yuninal rey, ¿tas tzach ic'ani? ¿Tas yuj junjun c'u tzach te tz'onb'i yuj cus'colal? Al d'ayin tas tzach ic'ani, xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Amnón chi':

—Ste can val in gana d'a ix Tamar, yanab' viñ schab'il vuc'tac aj Absalón, xchi viñ.

⁵ Axo ix yalan viñaj Jonadab chi' d'a viñ icha tic:

—A ticnaic, ec'añ jichan d'a a ch'at, tza tz'acan penaayax a b'a. Ayic ol javoc viñ a mam ach yila', tzal d'a viñ icha tic: Tzin tevi d'ayach to tza checcot ix Tamar ix vanab', yic syac' jab'oc in vael ix, aocab' ix sb'oani, yic vach' ol vila', ol in vaani, ol in chaan d'a ix, xa chi d'a viñ, xchi viñ.

⁶ Ix ec' jichan viñaj Amnón chi' d'a sch'at, ix stz'acan penaayax sb'a viñ. Ayic ix c'och viñ rey chi' yil viñ, ix yal viñ icha tic:

—Tzin tevi d'ayach to scot ix vanab' Tamar d'a tic, sb'oan chab'oc in pan ix, tzul yac'ancan ix d'ayin, xchi viñ d'a viñ rey chi'.

⁷ Yuj chi' ix checjib'at ix yuj viñaj rey David chi', ix yalan viñ d'a ix:

—Ixic d'a spat viñaj Amnón a nulej, b'at a b'oan jab'oc tas sva viñ, xchi viñ.

⁸ Yuj chi' ix b'at ix Tamar d'a spat viñ snulej chi', axo ix c'och ix, jichan ec' viñ. Q'uelanoch viñ d'a ix, ix sb'oan ixim pan chi' ix. ⁹ Ix yac'an c'anb'oc ixim ix d'a yol xalten, ix yic'anelta ix d'a yol xalten chi', palta axo viñaj Amnón chi' maj yal-laj sc'ol viñ ix va'i, ix yalan viñ: Elañec d'a tic e masanil, xchi viñ. Ix elta eb', mañxalaj junoc mach ix cani. ¹⁰ Ayic toxo ix elta eb' chi' smasanil d'a patic pat chi', ix yalan viñ d'a ix Tamar chi' icha tic:

—Ic'cot in vael chi' b'aj tzin vay tic, xchi viñ d'a ix. Ix yic'anb'at ixim pan chi' ix d'a viñ snulej chi' d'a sch'at. ¹¹ Axo yic ix c'och ix d'a stz'ey viñ yed' svael chi', ix och lac'naj viñ d'a ix, ix yalan viñ:

—Cotañ ach vanab', vayañ ved'oc, xchi viñ d'a ix.

¹² Ix tac'vi ix d'a viñ:

—Maay ach in nulej, mañ in ac' pural, yujto a jun tic mañ smojoc yuji d'a co cal a oñ israel oñ tic, te q'uixvelal ol aj jun tic. ¹³ Nato nab'i ¿tas ol in c'ulej yuj jun in q'uixvelal tic? Añejtona' a ach tic icha junoc quistal ol ach ajcan d'a scal co choñab' tic. A ticnaic, sval d'ayach to tzal d'a viñ rey, a viñ ol in ac'an d'ayach etb'eyumoc, xchi ix. ^{13.13}

¹⁴ Palta majxo schalaj yab' viñ tas ix yal ix chi'. Yujto te ay yip viñ d'a yichañ ix, yuj chi' ix yac'an pural ix viñ yixtani. ¹⁵ Ayic ix lajvi yixtan ix viñ, te chuclaj ix aj yilanoch ix viñ, d'a yichañ ix aj scan sgana viñ d'a ix d'a sb'ab'elal, yuj chi' ix yal viñ d'a ix icha tic:

—Q'ueañ vaan, elañ d'a tic d'a elañchamel, xchi viñ d'a ix.

¹⁶ Palta ix tac'vi ix:

—Maay ach in nulej, tato tzin a pechel d'a tic ticnaic, yelxo te chuc d'a yichañ tas ix in utej tic, xchi ix.

Palta majxo schalaj yab' viñ. ¹⁷ Axo ix aji, ix yavtancot viñ schecab' viñ, ix yalan viñ:

—Pechel jun ix ix tic d'a tic, vach' tzutej a macan te' pat chi', xchi viñ.

¹⁸ Yuj chi' ix pechjielta ix yuj viñ schecab' viñ chi', vach' ix yutej viñ smacan sti' te' pat chi'. A ix Tamar chi', ayoch jun spichul ix te vach' yuuj, aton syac'och eb' ix cob'estac yisil rey. ¹⁹ Ix yac'anq'ue q'uen tic'aq'uil taañ ix d'a sjolom, ix sñic'chitanb'at spichul ix ayoch yuuj, ix yac'anoch sc'ab' ix d'a sat, te chañ ix oc' ix sb'at d'a yoltac b'e. ²⁰ Ix sc'anb'an viñ snulej ix scuchan Absalón d'ay:

—¿Tom ach yixtej viñ a nulej aj Amnón chi'? Tato icha chi' ach vanab', emañ numan b'ela. Mocab' ach te oc' yuj ilc'olal yuj jun chi', yujto a nulej viñ, xchi viñ d'a ix.

Yuj chi' ix can ix d'a spat viñ snulej chi'. Te cusc'olal ix ajcan ix. ²¹ Ayic ix yab'an viñaj rey David masanil tas ix uji chi', ix cot val yoval viñ sic'lab'il. ²² Axo viñaj Absalón chi', malaj tas ix yal viñ d'a viñaj Amnón chi', vach'chom ste chichon sc'ol viñ d'a viñ yuj b'aj ix ixtaj ix yanab' chi'.

Ix miljicham viñaj Amnón

²³ Schab'ilxo ab'il chi', a eb' viñ schecab' viñaj Absalón chi', sjoxvi calnel eb' viñ d'a Baal-hazor, d'a slac'anil schoñab' eb' aj Efraim. Ix yavtan masanil eb' viñ yuninal viñ rey chi' viñaj Absalón chi' d'a jun nivan vael. ²⁴ Ix b'at yalan viñ d'a viñ rey chi' icha tic:

—Mamin rey, a ticnaic a eb' viñ in checab' van sjoxan noc' in calnel eb' viñ. Tzin nib'ej, tzach b'at ved'oc yed' masanil eb' etyajalil, xchi viñ.

²⁵ Ix tac'vi viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—Maay ach vuninal, max yal-laj co b'at co masanil ed'oc. Tecan nivan tas b'at co lajeli, xchi viñ.

Ix och val tean viñaj Absalón chi' d'a viñ, palta maj yal-laj sc'ol viñ ix b'ati, artej vach' lolonel ix yal viñ d'a viñ. ²⁶ Ix yalanxi viñaj Absalón chi':

—Tato val yel max yal-laj a b'ati, elocab' d'a a c'ol a chaanb'at viñ vuc'tac aj Amnón ved'oc, xchi viñ.

13.13 **13:13** A d'a yic chi' syal yic'lan sb'a eb' viñ vinac yed' eb' ix schab'il yanab'.

—¿Tas yuj tza nib'ej sb'at viñ uc'tac aj Amnón chi' ed'oc? xchi viñaj rey David chi' d'a viñ.

²⁷ Ix och val tean viñaj Absalón chi' d'a viñ, yuj chi' ix schecb'at viñaj Amnón chi' viñ yed' juntzañxo eb' viñ yuc'tac. ²⁸ Ayic mantzac ochlaj yael chi', ix yalan viñaj Absalón chi' d'a eb' viñ schecab': Scham val eyilani ayic toxo ix q'ue añ d'a sjolom viñaj Amnón chi', ol valan d'ayex to tze milcham viñ. Mañ ex xivoc, yujto a in svala', yuj chi' tze tec'b'ej e b'a e milancham viñ, xchi viñ.

²⁹ Ix sc'anab'ajeb' eb' viñ tas ix yal viñ, ix smilcham viñaj Amnón chi' eb' viñ. Ayic ix yilan masanil eb' viñ yuninal viñ rey chi', ix q'ue somnaj eb' viñ, ix laj q'ue eb' viñ d'a yib'añ noc' smula, ix b'at eb' viñ elelal.

³⁰ Ayic ayto och eb' viñ d'a yol b'e, ix c'och specal d'a viñaj rey David to toxo ix cham masanil eb' yuninal viñ yuj viñaj Absalón, mañxo junoc eb' viñ ixto cani. ³¹ Yuj chi' ix q'ue jucnaj viñ, ix sñic'chitanb'at spichul viñ, ix sjulanec' telan sb'a viñ d'a sat luum yuj cusc'olal. Axo masanil eb' yetyajalil viñ ayec' yed'oc, ix sñic'chitejpaxb'at spichul eb'. ³² Palta a viñaj Jonadab yuninal viñaj Simea, yuc'tac viñaj rey David chi', ix yal viñ d'a viñ rey chi' icha tic:

—Mamin rey, mañ a na' icha chi'. Maj chamlaj eb' viñ uninal chi' smasanil, añej viñaj Amnón ix chami, yujto icha chi' ix aj snaan viñaj Absalón d'a spatic viñ, yictax ix yixtan ix Tamar viñ. ³³ Yuj chi' mañ a na' to masanil eb' viñ uninal ix chami, palta añej viñaj Amnón ix chami, xchi viñ.

³⁴ Yacb'an chi' ix b'at viñaj Absalón chi' elelal. Ay jun viñ quelem ayq'ue d'a yib'añ smuroal choñab' chi' yic smaclani, ix q'ue q'uelnaj viñ, ix yilan viñ to ay juntzañ anima tz'emta d'a pac'an d'a sat vitz d'a sb'eal Horonaim, yuj chi' ix yalb'at viñ d'a viñ rey chi'. ³⁵ Ix yalan viñaj Jonadab d'a viñ rey chi':

—Mamin rey, van sjavi eb' viñ uninal icha ix aj valan a in a checab' in tic, xchi viñ.

³⁶ Ato val slajvi yalan viñaj Jonadab chi' ix c'och eb' viñ yuninal viñ rey chi'. Ayic ix c'och eb' viñ, ix q'ue sjaj eb' viñ yoq'ui, ix te oc'pax viñ rey chi' yed' eb' yetyajalil. ³⁷⁻³⁸ Axo viñaj Absalón chi', ix b'atcan viñ elelal. A d'a viñaj Talmai yuninal viñaj Amiud sreyal Gesur ix c'ochcan viñ. Oxe' ab'il ix can viñ ta'. Axo pax viñaj rey David chi', junjun c'u ix oc' viñ yuj schamel viñ yuninal. ³⁹ Ayic toxo ix ec'b'at scusc'olal viñ chi' jun, snib'ej viñ sb'at yil viñaj Absalón chi'.

14

Ix meltzaj viñaj Absalón yuj viñaj Joab

¹ A viñaj Joab yune' ix Sarvia yojtac viñ to ste cus viñ rey yuj viñaj Absalón. ² Yuj chi' ix b'at schec viñ ic'jocot jun ix ix te jelan spensar cajan d'a Tecoa. Ix yalan viñ d'a ix icha tic: Tz'ac cus val a b'a, tzac'anoch pichul yic cusc'olal. Mañ ac'och perfume d'ayach. Icha val junoc ix ix to ayxo syamanoch yoc' yuj junoc chammac, icha chi' tzutej a b'a. ³ Slajvi chi' ol alan d'a yichañ viñ rey tas ol val tic d'ayach, xchi viñ d'a ix.

Ix yalan viñaj Joab chi' tas ol yutoc ix yalani. ⁴ Ix b'at ix d'a yichañ viñ rey chi', ix em ñojan ix d'a sat luum yuj sch'oxanel yemnaquilal ix d'a viñ, ix yalan ix:

—Mamin rey, colvajañ ved'oc, xchi ix.

⁵ —¿Tas tzach ic'ani? xchi viñ.

Ix tac'vi ix:

—Mamin rey, a in tic chammacxo viñ vetb'eyum. ⁶ Añej chavañ vune' ay. Ay junel ix yac' oval eb' viñ d'a caltac te'. Yujto malaj mach ix pojan eb' viñ, yuj

chi' ay jun viñ ix miljicham yuj viñ yuc'tac chi'. ⁷ Axo ticnaic masanil eb' in c'ab' voc smeltzajoch ajc'olal d'ayin, snib'ej eb' svac'och viñ ix milancham viñ yuc'tac chi' d'a yol sc'ab' eb' yic smilancham viñ eb' yuj schamel viñ yuc'tac chi'. Icha chi' snib'ej eb' yic satcanel viñ ay yalan yic yic'ancan smac'eb smam chi'. Tato icha chi', mañxa mach svac'och yipoc in c'ool, tzam satel masanil yintilal viñ vetb'eyum, mañxa am b'aj sb'inajcan viñ, xchi ix.

⁸ Ix tac'vi viñ rey chi' d'a ix icha tic:

—Paxañ d'a a pat, ol xo vila' tas ol vutej in colvaj d'ayach, xchi viñ.

⁹ Ix tac'vi ix d'a viñ icha tic:

—Ach mamin rey, a smul viñ vune' chi', emocab' d'a vib'arñ yed' d'a yib'arñ masanil eb' in c'ab' voc, palta mocab' d'a ib'arñ yed' d'a yib'arñ a mach'en tz'emi, xchi ix.

¹⁰ Ix tac'vixi viñ rey chi' d'a ix:

—A mach snib'ej tzach ixtan chi', ic'cot d'ayin d'a tic yic vach' mañxo ol ach szuntzoc, xchi viñ.

¹¹ Palta ix ochñej tean ix d'a viñ rey chi':

—Tzin tevi d'ayach mamin rey, to tzac' a ti' d'a yichañ Jehová co Diosal to a jun in c'ab' voc snib'ej yac'ane'c' spac schamel viñ vune' chi', mocab' smilcham junxo vune' chi', yic max te javi cuselal d'a vib'arñ, xchi ix.

Ix tac'vi viñ rey chi':

—Svac' in ti' d'a yichañ Jehová to malaj jab'oc tas ol ic'an viñ une' chi', xchi viñ.

¹² Ix ochxi ijan ix yalan icha tic:

—Mamin rey, elocab' d'a a c'ol to tza cha ab' jun b'elañ lolonel ol val d'ayach, xchi ix.

—Ala', xchi viñ d'a ix.

¹³ Ix yalan ix icha tic:

—Mamin rey, ¿tom mañ vanoc ac'an chucal d'a schoñab' Dios? Ayic ix alani to tza b'o yaj tas tz'aj viñ vune', van a ch'oxaneli to mañ tojoloc a pensar yujto maxtzac a cha meltzaj viñ uninal aycanb'at elenal d'a junxo ch'oc choñab'il.

¹⁴ Yujto co masanil ol ori chamoc. Lajan ori icha a a' stob'b'at d'a sat lum, maxtzac yal co molanq'uei, palta a Dios mañ comonoc syiq'uel co q'uinal, a tas sc'ulej to say tas tz'aj smeltzajxicot eb' najat aycanb'ati. ¹⁵ A ticnaic mamin rey, in javi ul val juntzañ tic d'ayach, yuj eb' anima tzin xib'tan chi'. Yuj chi' ix in coti yic tzin lolon d'a ichañ, q'uinaloc tza cha ab' tas tzin c'an tic mamin rey ¹⁶ to tzin a col d'a mach snib'ej tzin satanel yed' eb' vune' d'a sat lum lum ix yac' Dios co mach'enoc tic. ¹⁷ A in a checab' vaj tic, ol in tarñvej tas ol aj a pacan d'ayin yic vach' mañxa tas ol in na'a, yujto a ach tic mamin rey, ojtac val a ch'olb'itan tas yaji, tato vach', mato chuclaj, lajan ach icha junoc ángel yic Dios. Acob' Jehová co Diosal ayoch ed'oc, mamin rey, xchi ix.

¹⁸ Ix yalan viñ rey chi' d'a ix:

—A ticnaic ay tas ol in c'anb'ej d'ayach. Malaj tas ol a c'ub'ejel d'ayin, xchi viñ.

—Al an mamin rey, xchi ix.

¹⁹ Yuj chi' ix sc'anb'ej viñ rey chi' d'a ix icha tic:

—¿Tom mañoc viñtaj Joab ix b'oan al jun tic? xchi viñ.

Ix tac'vi ix:

—Ichaton chi' mamin rey, ix a naeli. A viñ a checab' chi' ix in checancoti, a viñ ix alanpax d'ayin tastac tzul val tic d'ayach. ²⁰ Ix sna juntzañ tic viñ yic tope sq'uexvi a pensar d'a viñ uninal aj Absalón. Palta a ach tic mamin rey, te aj pensar ach, lajan ach icha val junoc yángel Dios, ojtac masanil tastac tzuji d'a yol a mach'en tic, xchi ix.

²¹ Yuj chi' ix avtaj viñtaj Joab chi' yuj viñ rey chi':

—Toxo ix in na'a, elocab'c'och icha tas tza nib'ej chi'. Ixic, b'at ic' meltzaj viñtaj quelem Absalón chi', xchi viñ rey chi' d'a viñ.

²² Yuj chi' ix em ñojan viñtaj Joab chi' d'a yichañ viñ rey chi' d'a sat luum, yuj sch'oxanel viñ to nivan yelc'och viñ rey chi' d'a sat viñ. Ix yalan vach' lolonel viñ d'a viñ rey chi' icha tic:

—A ticnaic mamin rey, ix nachajel vuuj to ay velc'och d'ayach, yujto ix a cha ab' tas tzin nib'ej ix val d'ayach, xchi viñ.

²³ Ix lajvi chi', ix b'at viñtaj Joab chi' d'a choñab' Gesur yic b'at yic'anxicot viñtaj Absalón chi' viñ, yic sjax viñ d'a Jerusalén. ²⁴ Palta ix yalan viñ rey to b'eñej sc'ochcan viñ d'a spat, max jalaj viñ d'a yichañ viñ rey chi'. Icha chi' ix aj sc'ochcan viñtaj Absalón chi' d'a spat chi', maj c'ochlaj viñ d'a yichañ viñ rey chi'.

²⁵ A d'a scal masanil eb' israel, malaj junoc vinac vach' yilji icha yilji viñtaj Absalón chi'. Te b'inajnac viñ yuj svach'il yilji chi', malaj jab'oc palta d'a snivanil viñ. ²⁶ Junelñej sjoxjtel xil sjolom viñ d'a junjun ab'il, ayic ste alb'i syab' viñ. A xil sjolom viñ chi', ec'to chañe' libra yalil, icha yechlab' eb' rey sc'ana'. ²⁷ Ay oxvañ yuninal viñ yed' jun yisil. A ix yisil viñ chi', Tamar sb'i ix, te vach' yilji ix.

²⁸ Schab'ilxo ab'il sjax viñtaj Absalón chi' d'a Jerusalén, palta añeja' max yalaj sc'och viñ d'a yichañ viñ rey. ²⁹ Yuj chi', ix avtaj viñtaj Joab chi' yuj viñ yic tz'ic'jib'at viñ d'a yichañ viñ rey chi', palta maj cotlaj viñtaj Joab chi'. Ix yavtanxi viñtaj Joab chi' viñ d'a schaelal, palta añeja' maj cotlaj viñ. ³⁰ Axo ix aji, ix schecanb'at eb' schecab' viñtaj Absalón chi', ix yalan viñ:

—Ixiquec b'aj ay smunlajel viñtaj Joab d'a slac'anil sti' vico', aton b'aj avab'il ixim cebada yuj viñ, tze ñusantz'a tas avab'il chi' yuj viñ, xchi viñ.

Ix b'at eb' schecab' viñ chi', ix b'at sñusantz'a tas avab'il chi' eb'. ³¹ Ix b'at viñtaj Joab d'a spat viñtaj Absalón chi', ix yalan viñ:

—¿Tas yuj ix a checb'at eb' a checab' sñustz'a tas avab'il vuuj? xchi viñ.

³² Ix tac'vi viñtaj Absalón chi' d'a viñ:

—Ix ach vavtej, yic sb'at a c'anb'ej d'a viñ rey tas yuj ix b'at in cot d'a choñab' Gesur. Te vach' ama, tato ix in canxoñej ta'. In gana svil viñ rey chi'. Tato ay in mul, syal in smilancham viñ, xchi viñ.

³³ Yuj chi' ix b'at viñtaj Joab yal d'a viñ rey tas ix yal viñtaj Absalón chi'. Ix lajvi chi', ix avtaj viñtaj Absalón yuj viñ rey chi'. Ayic ix c'och viñ, ix em ñojan viñ d'a sat luum d'a yichañ viñ rey chi', ix chaji viñ yuj viñ rey chi', ix stz'ub'an sti' viñ yuninal viñ chi'.

15

Ix och viñtaj Absalón ajc'olal d'a viñ smam

¹ Ayic ix ec' jun tiempoal, ix aj jun scarruaje viñtaj Absalón stoc'ji yuj noc' chej, ix sayan 50 eb' soldado viñ yic startvaj viñ yuj eb'. ² Ac'valto sq'ue vaan viñ d'a junjun c'u, tz'aj liñan viñ d'a yol b'e sc'och d'a spuertail choñab'. Yalñej mach sjavi d'a viñ rey yic sb'oan yaj yoval, syamjioch van eb' yuj viñ, sc'anb'an viñ d'a eb' tas choñab'il eb'. Ayic syalan eb' tas choñab'il eb', mach ay yirñtilal eb', ³ syalan viñ d'a eb' icha tic: Vach'ton tas tzul e b'o tic, smoj ton sb'o yaj d'ayex, palta malaj mach sb'oan yuj viñ rey chi', xchi viñ d'a eb'. ⁴ Syalanpax viñ icha tic: Oc in val tzin ac'jioch juezal d'a jun choñab' tic, ayic tzex javi d'ayin e b'o yaj eyoval, elarichamel an tzin b'o d'ayex, xchi viñ d'a eb'. ⁵ Ay junxo tas syutej eb' anima chi' viñ, ayic vanto sc'och eb' d'a viñ, ayic manto em ñojan eb' d'a yichañ viñ, tz'och lac'naj viñ d'a eb', stz'ub'anelta sti'

eb' viř. ⁶ Ichařej chi' ix yutej masanil eb' yetisraelal viř sc'och d'a viř rey yic sb'o yaj yoval. Icha chi' ix aj smontaj eb' anima chi' yuj viř.

⁷ Chaře' ab'il ix sc'ulej viř icha chi', ix lajvi chi', ix yalan viř d'a viř rey chi' icha tic:

—Mamin rey, tzin c'an d'ayach to tzin a chab'at d'a Hebrón, yic vach' tzin c'anab'ajej in ti' vac'nac d'a Jehová. ⁸ Ayic ayinto ec' d'a Gesur d'a yol yic Siria, vac'nac in ti' d'a Jehová, valannac d'ay, tato tz'el d'a sc'ool to tzin meltzaj d'a Jerusalén, yovalil ol vac' junoc in silab' d'ay, xchi viř.

⁹ —Ix ic d'a junc'olal, xchi viřaj rey David chi'.

Yuj chi' ix b'at viř d'a Hebrón chi'. ¹⁰ Ayic ix c'och viř ta', ix yac'anb'at schecab' viř d'a elc'altac d'a junjun yirtilal eb' israel yic tz'alji d'a eb' to ayic ol yab'an eb' yoc' noc' ch'aac, syalan eb' to toxo ix och viřaj Absalón rey d'a Hebrón. ¹¹ Chab' ciento eb' viř aj Jerusalén ix yic'b'at viř yed'oc. A eb' chi' malaj jab'oc tas yojtac eb' tas van snaan viř. ¹² Ayic van yac'an silab' chi' viř, ix schecan viř b'at ic'jocot viřaj Ahitofel d'a schořab', aton Gilo. Ac'um razón yaj viř d'a viřaj David. A jun tas ix sna viřaj Absalón chi' van yoch yip yujto ix q'uib' sb'isul eb' anima ix och yed' viř.

Ix el lemnaj viřaj rey David

¹³ Ay jun checab' ix javi yal d'a viř rey chi', ix yalan icha tic: Nivanxo eb' quetisraelal ayxo och yed' viřaj Absalón, xchi. ¹⁴ Yuj chi', ix yal viř rey chi' d'a masanil eb' yajal yaj yed' viř d'a Jerusalén chi':

—Coyec, coñ elec d'a viřaj Absalón chi'. Tato maay, mařxo ol yal-laj co colan co b'a d'a viř. Co pilec quip yic mařxo ol oř yamchaj yuj viř yic tzoř smilancham yed' masanil anima d'a yol chořab' tic, xchi viř rey chi'.

¹⁵ Ix tac'vi eb' d'a viř:

—Mamin rey, ol co c'anab'ajej tas tzala', xchi eb'.

¹⁶ Icha chi' ix aj yel viřaj rey David chi' d'a sti' chořab', eb' ix yetb'eyum viř, eb' yuninal viř yed' pax eb' yetyajalil viř. Axořej lajuřvař eb' ix schab'il yetb'eyum viř ix can stařivej spat. ¹⁷ Ayic toxo ix el viř yed' masanil eb' anima chi', ix och vaan eb' d'a stielxo chořab'. ¹⁸ Masanil eb' yetyajalil viř, ix c'och eb' d'a stz'ey viř. Axo pax eb' soldado stařvan viř, aton eb' cereteo yed' eb' peleteo, d'a stz'olal ix b'at eb' d'a yichař viř yed' vague' ciento eb' soldado cotnac yed' viř d'a Gat. ¹⁹ Ix yalan viřaj rey David chi' d'a viřaj Itai aj chořab' Gat:

—¿Tas yuj ipan ach tzach b'at qued'oc? Meltzajař, vach' tzach can yed' junxo viř rey ol och chi', yujto ch'oc chořab'il ach. ²⁰ Toto janac ach, max yal-laj ach vac'an plural a b'at qued'oc, yujto a in tic mař vojtaoc b'ajtil ol in c'ochoc. Vach' tzach meltzaji, ic'b'at eb' viř ethořab' tic ed'oc. Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a eyib'ař d'a masanil tiempo, xchi viř rey chi'.

²¹ Ix tac'vi viřaj Itai chi':

—Mamin rey, svac' in ti' d'a yichař Dios yed' d'a ichař, yalřej b'aj ol ach c'ochoc, taxořej tzoř chami, mato vach' tzoř aji, ol in b'atřej ed'oc a in a checab' in tic, xchi viř.

²² —Ichocab'ta', coyec, b'ab'lajařtec, xchi viřaj David chi'.

Yuj chi' ix b'atřej viřaj Itai chi' yed' eb' ajun yed' viř rey chi'. Ajun eb' yuninal viř rey chi' yed' eb' ix yetb'eyum viř. ²³ Masanil anima, ayic ix yilan eb' sb'at viř rey chi' yed' eb' soldado, ix te oc' eb' sic'lab'il. Ix ec' eb' anima van yel chi' d'a yol a' Cedrón, ix b'at eb' d'a sb'eal lum lum cuseltaxo. ²⁴ Ajun pax viřaj Sadoc yed' viřaj Abiatar yed' eb' levita. Yed'nac te' scaxail strato Dios eb'. Ix yac'an em te' caxa chi' eb' masanto ix yal slajvib'at eb' anima ix

b'at yed' viñ rey chi' d'a yol choñab' chi'. ²⁵ Ix yalan viñ rey d'a viñaj Sadoc chi' icha tic:

—Iq'uecxioch te' caxa d'a yol choñab' tic. Tato ol och Jehová ved'oc, ol in meltzajxoc, ol vilanxioch te' yed' scajnub' Jehová. ²⁶ Tato maxtzac tzalaj ved' jun, ujocab' icha val tas sgana d'ayin, xchi viñaj David chi'.

²⁷ Ix yalanxi viñ rey chi' d'a viñaj sacerdote Sadoc chi':

—Ach schecab' Dios, meltzajañ d'a junc'olal yed' viñaj Abiatar yed' chavañ eb' eyuninal tic, viñaj Ahimaas, viñ ico' yed' viñaj Jonatán viñ yic viñaj Abiatar. ²⁸ A inxo tic, ol in can d'a spañanil lum b'aj te cuseltacxo tic, masanto ol ja specal d'ayin eyuuj, xchi viñ rey chi'.

²⁹ Ix lajvi chi', ix meltzaj viñaj sacerdote Sadoc yed' viñaj Abiatar d'a choñab' Jerusalén chi', yed'nac te' scaxail strato Jehová eb' viñ, ix c'ochxican eb' viñ ta'. ³⁰ Ix q'ue viñaj David chi' yed' eb' ajun yed' viñ d'a lum tzalan Olivo, van yoc' viñ sic'lab'il, malaj xañab' viñ ayochi, pichb'il sjolom viñ yuj cusc'olal. Icha ix yutej sb'a viñ rey chi', icha chi' ix yutejpax sb'a eb' ajun yed' viñ chi'. ³¹ Ix alji d'a viñ rey chi' to a viñaj Ahitofel ayxo och viñ yed' viñaj Absalón, yuj chi' ix sc'an viñ d'a Jehová yic max elc'och tas nab'il yuj viñaj Ahitofel chi'.

³² Ayic ix q'uec'och viñ rey chi' d'a tzalan Olivo, b'aj tz'och ejmelal d'a Dios, ix javi jun viñ yamigo viñ, aton viñaj Husai yintilal arquita. Ix javi viñ scha viñ rey chi', ñic'chimtacxoñej spichul viñ, ayq'ue lum pococ d'a sjolom viñ. ³³ Ix yalan viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—Tato tzach b'at ved'oc, toñej tzin can d'a spatic uu. ³⁴ Palta te vach' tato tzach meltzaj d'a Jerusalén tzalan d'a viñaj Absalón icha tic: Mamin rey, a in tic tzin can a checab'oc icha ix aj voch schecab'oc viñ a mam, tato xa chi'. Icha chi' ol aj och ved'oc yic max elc'och tas nab'il yuj viñaj Ahitofel chi'. ³⁵ Ata' ix can viñaj sacerdote Sadoc yed' viñaj Abiatar chi'. Masanil tas ol ab' yalji d'a yol palacio chi', elarichamel tzalb'at yab' eb' viñ. ³⁶ Ata' ay pax viñaj Ahimaas yed' viñaj Jonatán yuninal eb' viñ chavañ chi'. Masanil tas tzab'i, a d'a eb' viñ tzalb'ati, axo eb' viñ ol alancot d'ayin, xchi viñ rey chi' d'a viñaj Husai chi'.

³⁷ Yuj chi' ix meltzaj viñaj Husai d'a Jerusalén chi'. Ayic ix c'och viñ, van val yoch viñaj Absalón d'a yol choñab' chi'.

16

A viñaj rey David yed' viñaj Siba

¹ Ayic ix b'at pilnaj viñaj rey David chi' d'a sjolom lum tzalan chi', ix javi viñaj Siba schecab' viñaj Mefi-boset scha viñ. Yed'nac chavañ noc' b'uru viñ. Ayoch stz'um noc', ayoch 200 ixim pan d'a yib'añ noc', 100 b'uyañ taquiñ sat uva, 100 quechañ taquiñ sat higo yaman yaji yed' jun tz'uum yed'tal vino b'ud'an. ² Ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a viñ:

—¿Tas juntzañ ed'nac chi'? xchi viñ. Ix tac'vi viñaj Siba chi':

—Mamin rey, a noc' b'uru tic ol cuchan eb' al uninal. Axo ixim pan yed' sat te te' sloji tic, yic eb' a soldado yaji, axo pax vino tic ol yuq'uej eb' sc'unb'i sb'ey b'aj cuseltacxo tic, xchi viñ.

³ —¿B'ajtil ay viñaj Mefi-boset yixchiquin viñ ajalil aj Saúl ticnaic? xchi viñ rey chi'.

—Ix can viñ d'a Jerusalén, yujto ix sna' viñ talaj tz'och viñ reyal icha ix sc'ulej smam icham yuj eb' israel, xchi viñaj Siba chi'.

⁴ —Tato icha chi', a ticnaic a masanil tastac ay d'a viñaj Mefi-boset chi', ol iquejcani, xchi viñ rey chi'.

—Mamin rey, ay in d'a yalañ a mandar, vach'ocab' tzin can d'a yol a sat, xchi viñaj Siba chi'.

⁵ Ayic ix c'och viñaj rey David d'a Bahurim, ix elta jun viñ scuchan Simei yuninal viñaj Gera, ayto yuj sb'a yed' viñaj rey Saúl chamnac. ⁶ Ix och ijan viñ sb'ajvaj d'a viñaj rey David chi', ix julvajpaxcot viñ d'a viñ yed' d'a eb' yajal ajun yed' viñ rey chi'. Oyanoch eb' soldado yed' eb' anima d'a spatic viñ rey chi'. ⁷ Ix yalan viñaj Simei chi' icha tic:

—Jachel a b'a d'a tic, ach milum anima. ⁸ A ticnaic van a chaan spac yuj Jehová yuj jantac eb' yirñtilal viñaj Saúl a milnacchamoc yic tzach ochcan reyal sq'uexuloc viñ. A ticnaic toxo ix yac'och opisio Jehová d'a yol sc'ab' viñ uninal aj Absalón. Ix javi d'a ib'añ ticnaic yujto te milum ach anima, xchi viñ d'a viñ rey chi'.

⁹ Ix yalan viñaj Abisai yune' ix Sarvia d'a viñaj rey David chi' icha tic:
—Mamin rey, ¿tas yuj sb'ajvajcot jun viñ icha noc' chamnac tz'i' tic d'ayach? Cha in b'ati, b'at in xiquel sjolom viñ, xchi viñ.

¹⁰ Ix yalan viñ rey chi':
—Malaj eyalan eyic d'a jun viñ tic a ex yune' ex ix Sarvia tic. Tato tzin sb'aj viñ, a am Jehová tz'ac'an yal viñ. Tato icha chi', malaj mach syal scachanoch vaan viñ, xchi viñ rey chi'.

¹¹ Ix b'at q'uclan viñ d'a viñaj Abisai yed' d'a eb' ayoch yed' viñ yajalil, ix yalan viñ:

—Inatax a val viñ vuninal snib'ej tzin milanchamoc, ocxom val jun viñ yirñtilal Benjamín tic. In sb'ajocab' viñ, tecan a Jehová tz'ac'an yal viñ. ¹² Talaj ol in snacot Dios yuj in cusc'olal tic, axo ol ajoc to ol yac' svach'c'olal d'a vib'añ sq'uexuloc tas tz'alji tic d'ayin, xchi viñ.

¹³ Ix b'atxi viñaj David chi' yed' masanil eb' ajun yed'oc, arñeja' ix b'atpax viñaj Simei chi' d'a spac'ul lum vitz chi', ix b'ajvajxicot viñ, ix sjulancot q'uen q'ueen viñ d'a scal eb', ix slañancot lum pococ viñ d'a eb'. ¹⁴ Ayic ix c'och viñaj David chi' d'a sti' a Jordán yed' masanil eb' ajun yed' chi', te c'unb'inacxo eb', yuj chi' ix yic' yip eb' ta'.

C'ochnac viñaj Absalón d'a Jerusalén

¹⁵ Axo viñaj Absalón yed' masanil eb' ajun pax yed'oc yed' viñaj Ahitofel, ix och eb' d'a yol choñab' Jerusalén. ¹⁶ Axo viñaj Husai arquita yamigo viñaj David, ix elta viñ scha viñaj Absalón chi', te chaañ ix avaj viñ, ix yalan viñ icha tic:

—Nivanocab' elc'och mamin rey, ach ic'jocab' chaañ, xchi viñ.

¹⁷ Ix sc'anb'an viñaj Absalón chi':
—¿Tom icha chi' tz'aj a naan d'a spatic viñ amigo chi'? ¿Tas yuj maj ach b'at yed' viñ? xchi viñ d'a viñ.

¹⁸ Ix tac'vi viñaj Husai chi':

—Maay, mañ smojoc tzin b'at yed' viñ. A mach sic'b'ilel yuj Jehová, sic'b'ilpaxel yuj eb' choñab' israel, a yed' ol in canoc. ¹⁹ Arñejtona' ay mach smoj svac' servil, ol vac' servil viñ yuninal viñ vamigo chi'. Icha ix aj vac'an servil viñ a mam, icha val chi' ol aj ach vac'anxi servil, xchi viñ.

²⁰ Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Absalón chi' d'a viñaj Ahitofel:

—¿Tas tza na' a ach tic, tas ol co c'ulej? xchi viñ d'a viñ.

²¹ Ix yalan viñaj Ahitofel chi':

—A tas tza c'ulej ticnaic to tzach vay yed' eb' ix schab'il yetb'eyum viñ a mam aycan stañvej spat, yic vach' snachajel yuj masanil eb' israel tic to tzach chacjicanel yuj viñ a mam chi', axo masanil eb' ayoch ed' tic ol ach yac'och eb' yipoc sc'ool, xchi viñ.

²² *Ix lajvi chi', ix sb'oanq'ue jun mantiado eb' d'a spañanil palacio, ata' ix vay viñaj Absalón chi' yed' eb' ix schab'il yetb'eyum smam chi'.* D'a yichañ masanil eb' choñab' chi' ix vay viñ yed' eb' ix. ²³ *A d'a jun tiempoal chi', ayic sc'anchaj razón d'a viñaj Ahitofel chi' ichato a d'a Dios van sc' anb'an eb', yuj chi' a tas ix yal viñ, ix yac'och viñaj rey David yipoc sc'ool. Añeja' icha pax chi' ix sc'ulej viñaj Absalón chi'.*

17

Maj elc'och tas nab'il yuj viñaj Ahitofel

¹ *Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Ahitofel d'a viñaj Absalón chi':*

—Comonoc syal a c'ol tzin siq'uel 12 miloc eb' soldado, tzin b'at d'a spatic viñaj David d'a jun ac'val tic, ² *yacb'an malaj yip viñ yuj c'unb'elal, ol in c'ochoc. Ol in xib'tej masanil eb' ajun yed' viñ, masanil eb' ol el lemnaj d'a stz'ey viñ. Malaj junoc mach ol in milchamoc, añej viñ rey chi'.* ³ *Icha chi' ol aj yoch eb' anima smasanil ed'oc, yujto junñej mach yovalil smiljichamoc, axo masanil eb' anima chi', ol och eb' d'a junc'olal ed'oc, xchi viñaj Ahitofel chi'.*

⁴ *Ix scha sc'ol jun pensar chi' viñaj Absalón chi' yed' masanil eb' yichamtac vinaquil choñab'.* ⁵ *Ix yalan viñaj Absalón chi' to tz'avtaj viñaj Husai arquita, yic syal viñ tas sna' viñ d'a yib'añ jun tic.* ⁶ *Axo ix c'och viñaj Husai chi', ix yalan viñaj Absalón chi' tas ix aj snaan viñaj Ahitofel chi'. Ix sc' anb'an viñ d'a viñ:*

—¿Vach' am sco c'ulej icha syal viñ tic, mato maay? ¿Tas tz'aj a naani? xchi viñ d'a viñ.

⁷ *Ix tac'vi viñaj Husai chi':*

—A tas ix sna' viñaj Ahitofel d'a junel tic, mañ vach'oclay. ⁸ *A ach tic ojtac val to a' viñ a mam te jelan viñ d'a oval yed' masanil eb' viñ ajun yed' viñ. A ticnaic te ay am cot yoval viñ yed' eb' viñ, icha junoc noc' nun oso tz'ic'jiec' yune', icha chi' yaj eb' viñ. Añejtona' pax viñ a mam chi' te c'aynac viñ yac'an oval, mañoclay d'a scal eb' anima chi' ayec' viñ d'a jun ac'val tic.* ⁹ *A ticnaic, b'aj am sc'ub'ejel sb'a viñ d'a junoc ñaq'ueen, ma d'a junocxo b'aj d'a chi'. Añejtona', tato d'a jun b'ab'el oval tic scham jayvañoc eb' a soldado, axom val yel specal chi' to toxo ix ac'ji ganar eb' a soldado.* ¹⁰ *Yuj chi' vach'chom ay eb' viñ max xivtaxon icha noc' nivac choj, palta yovalil schab'axq'ue sc'ol eb' viñ d'a icha chi', yujto masanil eb' quetchoñab' ojtannac to te jelan viñ a mam chi' d'a oval yed' eb' yed'nac viñ chi'.* ¹¹ *A jun tas sval d'ayach ticnaic to sb'at co molb'ejcot masanil eb' quetisrael yic tz'och eb' ed'oc, scot d'a Dan masanto d'a Beerseba. A eb' chi' mañxo b'ischajb'enoc eb' icha yarenañ st' a' mar, a achxo tza cuchb'ej eb' d'a oval.* ¹² *Slajvi chi', tzoñ b'at cac' oval yed' viñ a mam yalñej b'ajtil ayeq'ui, tzoñ em d'a yib'añ viñ icha yem yal ac'val d'a yib'añ masanil añ añc'ulfac. Mañxa junoc eb' ayec' yed' viñ chi' scani.* ¹³ *Vach'chom sc'ub'ejel sb'a eb' d'a junoc choñab' yalani, palta co masanil a oñ israel oñ tic squic' co lasu sco ñerancot jun choñab' chi' yed' jantac q'uen q'ueen ayoch d'ay, squecancanb'at juynaj d'a yoltac ch'olan, mañxa junoc q'uen q'ueen scan ta', xchi viñaj Husai chi'.*

¹⁴ *Ix scha sc'ol viñaj Absalón yed' masanil eb' ichamtac vinac tas ix yal viñaj Husai chi' d'a yichañ tas ix yal viñaj Ahitofel chi', vach'chom vach' ix sna' viñ chi'. Ix scha sc'ol jun tic eb' yujto a Jehová ix ac'an sna eb' yic max elc'och tas ix sna viñaj Ahitofel chi'. Icha chi' ix aji yic scot d'a yib'añ viñaj Absalón chi'. ¹⁵⁻¹⁶ *Ix lajvi chi', ix b'at yalan viñaj Husai chi' d'a viñaj sacerdote Sadoc yed' d'a viñaj Abiatar tas ix yal viñaj Ahitofel d'a viñaj Absalón chi' yed' d'a**

eb' ichamtac vinac. Ix yalanpax viñ tas ix aj yalani, yic b'at yal eb' yab' viñtaj rey David d'a elarichamel to max canlaj eb' d'a lum tz'inan luum chi' palta to tz'ec'can eb' d'a junxo sc'axepal a' Jordán yic vach' max miljicham eb'.

¹⁷ Axo pax viñtaj Jonatán yed' viñtaj Ahimaas ato b'aj sq'ueul sjaj a' Rogel d'a stitaquel choñab', ata' ayec' eb' viñ yic vach' malaj mach tz'ilan yec' eb' viñ d'a yol choñab' chi'. Axo jun ix checab', ix b'at alan d'a eb' viñ d'a elc'altac tas yaji. Ixñej val yab' eb' viñ, ix b'at eb' viñ yal d'a viñtaj rey David chi'. ¹⁸ Palta ay jun viñ quelem unin ix ilan eb' viñ, axo viñ ix b'at alan d'a viñtaj Absalón chi', palta ix snael eb' viñ schavañil, yuj chi' ix b'at eb' viñ d'a spat jun viñ cajan d'a Bahurim, d'a slac'anil chi'. Elarichamel ix sc'ub'ejel sb'a eb' viñ d'a yol jun olan ay d'a yamaq'uul jun pat chi'. ¹⁹ A ix yethb'eyum viñ aj pat chi', ix slich'b'at jun c'apac ix d'a yib'arñ jun olan chi', ix secanem ixim trigo ix d'a yib'arñ yic max checlaji. ²⁰ Axo ix c'och eb' viñ schecab' viñtaj Absalón chi', ix sc'anb'an eb' viñ d'a ix:

—¿B'ajtil ix c'och viñtaj Ahimaas yed' viñtaj Jonatán d'a tic? xchi eb' viñ. Ix tac'vi ix icha tic:

—Ato val yec'b'at eb' viñ tic. Van am val sc'och eb' viñ d'a sti' a a' chi', xchi ix.

Ix comon b'at tzac'an eb' viñ d'a spatic eb' viñ chavañ chi' yalani, palta maj ilchajlaj eb' viñ yuj eb' viñ, yuj chi' ix meltzaj eb' viñ d'a Jerusalén. ²¹ Ayic toxo ix meltzajxican eb' viñ chi', ix q'uexta eb' viñ chavañ chi' d'a yol jun olan chi', ix b'at yalan eb' viñ d'a viñtaj rey David to sc'axaj viñ d'a a' Jordán yed' masanil eb' ajun yed' viñ chi', yujto toxo ix ac'ji sc'ol viñtaj Absalón yuj viñtaj Ahitofel yic scot eb' viñ yac' oval yed' eb'. ²² Ayic ix yab'an jun chi' viñtaj rey David chi', ix q'ue vaan viñ yed' masanil eb' ajun yed' chi', elarichamel ix c'axpajec' eb' d'a yol a' Jordán chi'. Axo ix q'uñitñ'i d'a junxo c'u, marñxalaj junoc mach ayec' d'a sc'axepal ec'ta a' chi'.

²³ Ayic ix yilan viñtaj Ahitofel chi' to maj ochlaj yopisio tas ix yal viñ, ix yac'anoch stz'um schej viñ, ix pax viñ d'a spat d'a schoñab' b'aj aljinac. Masanil tastac ay d'a viñ, ix sb'ocan yumal viñ. Ix lajvi chi' ix sd'urñb'anq'ue sb'a viñ, ix cham viñ. Icha chi' ix aj scham viñtaj Ahitofel chi', ix mucchaj viñ b'aj mucan smam.

C'ochnac viñtaj rey David d'a Mahanaim

²⁴ Ix c'och viñtaj rey David chi' d'a Mahanaim, axo viñtaj Absalón ix b'at viñ d'a spatic viñ, ix c'axpajpax viñ d'a a' Jordán yed' masanil eb' soldado israel.

²⁵ Ix yac'och viñtaj Amasa viñtaj Absalón chi' yajaloc eb' soldado sq'uexuloc viñtaj Joab. A viñtaj Amasa chi' yuninal viñ jun viñ ismaelita scuchan Itra, yic'lajnac sb'a viñ yed' jun ix scuchan Abigail yune' ix Nahas snulej ix Sarvia, snun viñtaj Joab.

²⁶ Ix sb'oq'ue scampamento viñtaj Absalón chi' yed' eb' soldado d'a yol yic Galaad. ²⁷ Ayic ix c'och viñtaj David chi' d'a Mahanaim, ix javi jayvañ eb' viñ vinac d'a viñ, aton viñtaj Sobi yune' ix Nahas aj Rabá d'a yol yic Amón, viñtaj Maquir yuninal viñtaj Amiel aj Lo-debar yed' viñtaj Barzilai aj Rogelim d'a yol yic Galaad. ²⁸ A juntzañ eb' viñ chi', yed'nac alañ eb' viñ yed' palangana, lum chen, ixim trigo, ixim cebada, ixim harina yed' ixim trigo mayb'il, añ avastut, añ lenteja, ²⁹ yed'nacpax noc' yal chab' eb' viñ, noc' queso, noc' crema yed' pax noc' calnel. Masanil juntzañ chi' ix yic'b'at eb' viñ yab'lej viñtaj rey David yed' masanil eb' ajun yed' viñ. Yujto spetoj viñ yed' masanil eb' anima chi' d'a tz'inan luum, yuj chi' ix sna eb' viñ icha tic: Tecan c'unb'inac yaj eb', tzam tacjilaj sti' eb', tzam ochpaxlaj svejel eb', xchi eb' viñ.

18

Schamel viñtaj Absalón

¹ Ix lajvi chi', ix spojan snañal masanil eb' soldado viñtaj rey David chi', ix yac'anoch yajalil junjun mil yed' junjun cien soldado viñ. ² Ox macari ix aj spojanb'at eb' soldado chi' viñ. A viñtaj Joab ix och yajalil d'a jun macari, axo d'a junxo macari, a viñtaj Abisai yuc'tac viñtaj Joab chi' ix ochi. Axo junxo macari jun, a viñtaj Itai aj Gat ix och yajalil d'ay. Ix yalan viñtaj rey David chi' d'a masanil eb' soldado icha tic:

—Ol in b'at eyed'oc d'a oval chi', xchi viñ.

³ Ix tac'vi eb' viñ:

—Maay mamin rey, max yal-laj a b'ati, yujto a eb' ajc'ol chi' a ach tzach sayec' eb', a ori pax tic ta tzoñ colchaji, ma tzoñ cham nañaloc yuj eb', malaj quelc'ochi, palta a ach tic ec'b'al snivanil elc'och d'a yichari 10 miloc ori a ori tic. Yuj chi' vach' tzach can d'a yol choñab' tic. Tato ay b'aj ijan tzoñ ac'ji ganar, b'at ori a colo', xchi eb' viñ.

⁴ —Ihocab'ta', ol in c'anab'ajej tas tzeyal chi', xchi viñ. Ix lajvi chi', ix elul liñan viñ d'a jun nivan spuertail choñab' chi' yic syilan viñ yelta eb' soldado d'a macquiltaquil d'a stzola.

⁵ Ix cham val yalan viñ rey chi' d'a viñtaj Joab, d'a viñtaj Abisai yed' d'a viñtaj Itai, aton eb' sat yaj d'a eb' soldado chi', ix yal viñ icha tic: Yujto ay velc'och d'a e sat, yuj chi' malajocab' tas tz'utaj viñtaj Absalón. Masanil eb' soldado ix ab'an tas ix yal viñ chi'. ⁶ Ix lajvi chi' ix b'at eb' smasanil d'a oval yed' eb' ayoch yed' viñtaj Absalón chi'.

Ix schalaj sb'a eb' d'a scaltac te te' d'a yol yic Efraín. ⁷ Ix ac'ji ganar eb' soldado viñtaj Absalón chi' yuj eb' soldado viñ rey chi'. Te nivan eb' ix cham d'a jun c'u chi', 20 mil eb' ix chami. ⁸ A d'a scaltac te te' chi' ix och oval, te nivan anima ix cham yuj satb'at d'a caltac te' chi' d'a yichari eb' ix xicjicham d'a q'uen espada. ⁹ Ayq'ue viñtaj Absalón chi' d'a yib'ari jun noc' smula. Ayic ix schalan sb'a viñ yed' eb' soldado viñtaj rey David chi', ix meltzaj viñ d'a spatic. Axo ix aji, a d'a yalari sc'ab' jun te' mach' ix ec' ricnaj noc'. Ix can riac'naj sjolom viñ d'a scal xachul te' sc'ab' chi', ix can locan viñ, axo noc' chej chi' ix b'atñej noc'. ¹⁰ C'och'il val ay jun viñ soldado ix ilani, ix b'at yalan viñ d'a viñtaj Joab icha tic:

—Locancan viñtaj Absalón d'a scal sc'ab' jun te' mach' ix vila', xchi viñ.

¹¹ Ix tac'vi viñtaj Joab chi' d'a viñ:

—Tato ix il icha chi', ¿tas yuj maj a vach' milejcham viñ? Tato icha chi', yovalil svac' spac d'ayach, svac'an lajuriñeoc ciclo plata d'ayach yed' jun nivan tzec'ul, xchi viñ.

¹² Ix tac'vi viñ icha tic:

—Vach'chom tzac' junoc mil q'uen plata chi' d'ayin, max vac'och in c'ab' d'a viñ yuninal viñ rey chi', yujto ix cab' val tas ix yutej viñ yalancot d'ayach, d'a viñtaj Abisai yed' d'a viñtaj Itai to malaj tas tz'utaj viñtaj Absalón chi'. ¹³ Añejtona' tato ix in milcham viñ, tzam cotñej d'a vib'ari yujto malaj junoc tas c'ub'eltac d'a viñ rey chi', ¿tom tzato in a colo'? xchi viñ soldado chi'.

¹⁴⁻¹⁵ —Nab'añej sviq'uec' tiempo ed'oc, xchi viñtaj Joab chi'. Ix yic'anb'at oxe' q'uen yunetac lanza viñ, ix b'at stecanoch q'uen viñ d'a spixan viñtaj Absalón chi'. Yujto pitzanto viñ, yuj chi' ix oymaj lajuñvari eb' stañvumal viñtaj Joab chi' d'a spatic viñ, ix svach' milancham viñ eb'. ¹⁶ Ix lajvi chi', ix yalan viñtaj Joab chi' to spuchaj q'uen trompeta yic mantzac b'at eb' soldado d'a spatic eb' yetisraelal chi'. ¹⁷ Ix lajvi chi', ix yic'anb'at snivanil viñtaj Absalón chi' eb', ix b'at yac'anoch eb' d'a yol jun olan d'a caltac te' chi', ix

q'uecan jun nivan b'ulan q'uen d'a yib'arñ yuj eb'. Axo pax eb' soldado viñaj Absalón chi' ixto cani, ix el eb' elelal, ix paxcan eb' d'a spat.

¹⁸ Ayic pitzanto viñaj Absalón chi', ay jun monumento yac'nac b'ojoc viñ d'a jun lugar scuch sch'olanil yic eb' viñ rey. A sb'i viñ ix yac'canoch d'ay, yujto malaj junoc yuninal viñ tz'ac'ancan b'inajoc: "Smonumento viñaj Absalón" ix sb'iejcani.

¹⁹ Axo viñaj Ahimaas yuninal viñaj Sadoc, ix alan d'a viñaj Joab:

—Sval d'ayach, cha in b'ati yic b'at val d'a viñ rey to a Jehová toxo ix colanel viñ d'a yol sc'ab' eb' yajc'ool, xchi viñ.

²⁰ Ix yalan viñaj Joab chi' icha tic:

—Max yal-laj a b'ati, mañ a mojoc a ach ol b'at al jun lolonel chi', tope ato d'a junelxo ol ach b'atoc, palta a ticnaic maay, yujto a val viñ yuninal viñ rey chi' ix chami, xchi viñ d'a viñ.

²¹ Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Joab d'a jun viñ soldado aj Etiopía:

—Ixix, al d'a viñ rey tas ix il chi', xchi viñ.

Ix em ñojan viñ aj Etiopía chi' d'a yichañ viñaj Joab chi', ix b'at lemnaj viñ yal d'a viñ rey chi'. ²² Ix yalanpax viñaj Ahimaas d'a viñaj Joab chi':

—Eloc val d'a a c'ool, cha in b'at d'a spatic viñ aj Etiopía chi', xchi viñ.

Ix tac'vipax viñaj Joab chi' icha tic:

—¿Tas val yuj tza nib'ej tzach b'ati? ¿Toc ay tas ol ic' d'a jun lolonel chi'? xchi viñ.

²³—Malaj yelc'ochi, vach'chom malaj tas svic' d'ay, palta ol in b'at lemnajoc, xchi viñ.

—Ixix an, xchi viñaj Joab chi'.

Val d'a jun rato chi' ix b'at lemnaj viñaj Ahimaas chi' d'a jun ac'lic, ix b'ab'laj viñ yuj viñ aj Etiopía chi'. ²⁴ C'ojanem viñaj rey David d'a sñañal chab' spuertail choñab' chi', axo pax viñ stañvumal choñab' chi', ayec' viñ d'a spañanil yib'arñ smuroal b'aj ayoch puerta chi'. Ix yilan viñ scot jun viñ vinac sch'ocojil, te yelc'olal scot viñ. ²⁵ Te chañ ix avaj viñ, ix yalan viñ to ay jun viñ sjavi. Ix yalan viñ rey chi':

—Tato sch'ocoj viñ, alum vach' ab'ix viñ syal chi', xchi viñ rey chi'.

Ayic lac'anxo sjavi viñ, ²⁶ ix yilan viñ stañvumal choñab' chi' to tzac'an scot junxo viñ, ix avaj viñ d'a viñ tañvum puerta chi':

—Ay val junxo viñ vinac te yelc'olal scoti, xchi viñ.

—Añeja' vach' ab'ix tzul yal junxo viñ chi', xchi viñ rey chi'.

²⁷ Ix yalanxi viñ stañvumal choñab' chi':

—A jun viñ b'ab'el chi' icha val sb'ey viñaj Ahimaas yuninal viñaj Sadoc svila', xchi viñ. Ix tac'vi viñ rey chi':

—Tato a viñ chi', vach' spensar viñ, vach' am tas ol ul yal viñ, xchi viñ.

²⁸ Axo yic ix javi viñaj Ahimaas chi' d'a yichañ viñ rey chi', ix em ñojan viñ, ix yac'an stzatic sc'ol viñ rey chi' viñ, ix yalan viñ icha tic:

—Mamin rey, aljocab' vach' lolonel d'a Jehová co Diosal, yujto a eb' ix meltzajoch ajc'olal d'ayach, toxo ix satjiel eb' yuj Jehová, xchi viñ.

²⁹ —¿Vach'am sc'ol viñaj Absalón ix ila'? xchi viñ rey chi'.

Ix tac'vi viñaj Ahimaas chi' icha tic:

—Toxoñej somsoman anima yic ix in checjcicot yuj viñ a checab' aj Joab, majxo vab'i tas ix uji, xchi viñ.

³⁰ Ix lajvi chi' ix yalan viñ rey chi' d'a viñ:

—B'esec' jab'oc a b'a d'a chi', tzach can ta', xchi viñ.

Ix sc'anab'ajan viñ yochcan liñan ta'. ³¹ Ato val chi' ix ja ñicnaj viñ aj Etiopía chi', ix yalan viñ icha tic:

—Mamin rey, cha jun vach' ab'ix tzul val tic d'ayach: A ticnaic, toxo ix ach scolel Jehová d'a yol sc'ab' masanil eb' ix och ajc'olal d'ayach, xchi viñ.

³² Ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a viñ:

—Xalpax viñtaj quelem Absalón ¿vach'am sc'ol viñ? xchi viñ rey chi'.

Ix tac'vi viñ aj Etiopía chi':

—Mamin rey, tzoc val cot d'a yib'añ masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayach icha ix aj scot d'a yib'añ viñ chi', xchi viñ.

³³ Ayic ix yab'an jun chi' viñ rey chi', ix och pitz'an d'a spixan viñ, ix q'ue viñ d'a yib'añ b'aj ay spuertail jun choñab' chi'. Van sb'ey viñ, ix yalan viñ icha tic: Ay, ay ach vuninal aj Absalón. Comonoc a in ix in cham a q'uexuloc, xchi viñ.

19

¹⁻⁴ Ix yab'an eb' anima to a viñtaj rey David ste oc' viñ yuj schamel viñtaj Absalón, viñ yuninal, yuj chi' a tzalajc'olal yuj b'aj ix yac' ganar oval eb' d'a jun c'u chi', ix meltzajcanoch d'a cusc'olal. A eb' soldado ix xid'ec' d'a oval chi', q'uixvelalxoñej ix aj sjax eb', elc'altaxoñej ix och eb' d'a yol choñab' chi', ichato toxoñej ix el eb' d'a eb' ajc'ol chi'. A viñtaj rey David chi', macan sat viñ tz'el yav viñ: Ay ach vuninal aj Absalón. Ay ach vuninal aj Absalón, xchi viñ. Ix yab' viñtaj Joab to van yoc' viñ rey chi' yuj viñ yuninal chi'.

⁵ Yuj chi' ix b'at viñ b'aj ayec' viñ rey chi' ix yalan viñ icha tic:

—A ticnaic van ac'an q'uixvelal eb' a soldado ix ach colanel yed' eb' al uninal yed' eb' ix etb'eyum yed' eb' ix schab'il etb'eyum. ⁶ Van a ch'oxaneli to malaj yelc'och eb' etyajalil yed' eb' a soldado d'a yol a sat. A eb' ajc'ol yajoch d'ayach, te xajan eb' uuj, axo eb' tzach xajanan tic, van a chacancanel eb'. A ticnaic snachajel vuuj, tecan vach' ix ab'i tato maj cham viñtaj Absalón chi', a oñxo pax tic jun, oñ chamocab' co masanil. ⁷ Yuj chi', a ticnaic elaricoti, tzac'an snivanil sc'ol masanil eb' a soldado. Tato mañ ol ach eloc, val d'a yichañ Jehová svala', mañxa junoc mach ayec' ed'oc ol q'uñib'oc. Tato icha chi', te chuc tas ol ja d'a ib'añ ticnaic d'a yichañ tastac ec'nac d'a ib'añ yictax quelem achto, xchi viñtaj Joab chi'.

⁸ Yuj chi' ix q'ue vaan viñ rey chi', ix elta viñ, ix b'at em c'ojan viñ d'a sti' spuertail choñab' chi'. Ayic ix alchaj yab' masanil eb' choñab', ix ja eb' d'a yichañ viñ.

Axo pax eb' israel ayoch yed' viñtaj Absalón, elelal ix aj spax eb' d'a spat.

Ix meltzaj viñtaj rey David d'a Jerusalén

⁹ Masanil macañil eb' yññtilal Israel chi' ix laj yal eb' icha tic: A viñtaj rey David tic ix oñ colanel d'a yol sc'ab' eb' filisteo yed' d'a juntzarixo eb' cajc'ool, axo ticnaic, yuj viñtaj Absalón, ix el viñ elelal d'a co mach'en tic. ¹⁰ A viñtaj Absalón chi' ix co comon aq'uejoch co reyaloc, toxo ix champax viñ d'a oval. ¿Tas sco tañvejec, yuj chi' max quic'xicot viñtaj rey David chi' co reyaloc? xchi eb'.

¹¹ Yuj chi', a viñ rey chi' ix checanb'at aljoc d'a eb' viñ sacerdote, aton viñtaj Sadoc yed' viñtaj Abiatar icha tic: Alec d'a eb' yichamtac vinaquil choñab' Judá icha tic: Toxo ix vab'i tastac van yalan juntzarixo macañil eb' quetchoñab'. ¿Tas yuj tzac'anxo tze na' tas tz'aj in c'ochxi d'a in palacio?

¹² Ayto vuj in b'a eyed'oc, junñej pax quññtilal, ¿tas yuj tzac'anxo tzul in eyic'xib'at d'a in palacio? xe chi' d'a eb', xchi viñ rey chi'. ¹³ Ix yalanxi viñ rey chi' to sb'at alchaj d'a viñtaj Amasa icha tic: A ach tic ayto vuj in b'a ed'oc, yuj chi' a ticnaic, a ach ol ach och yajaliloc eb' soldado sq'uexuloc viñtaj Joab. Tato max elc'och tas van valan tic, aocab' Dios tz'ac'ancot yaelal d'a vñ'añ, xchi viñ.

14 Icha chi' ix aj smontanxi eb' aj Judá chi' viñ rey chi', junxotej ix aj spensar eb', ix yalanb'at eb' d'a viñ to smeltzajxicot viñ yed' masanil eb' soldado. 15 Yuj chi' ix cot viñ rey chi', ix javi viñ d'a sti' a' Jordán. Ix smolb'ejpax sb'a eb' aj Judá d'a Gilgal yic tzul schaanec'ta viñ rey chi' eb' d'a yol a' chi'. 16 Añejtona' pax viñaj Simei yuninal viñaj Gera aj Bahurim, d'a yirñtilal Benjamín, elañchamel ix cot viñ yed' eb' aj Judá, yic tzul schaan viñ rey chi' eb'. 17 Tzac'anoch mil eb' soldado yirñtilal Benjamín yuj viñaj Simei chi'. Axo pax viñaj Siba, checab' yaj d'a eb' yirñtilal viñaj Saúl, 15 eb' yuninal viñ yed'nac yed' pax 20 eb' schecab' viñ, ix b'ab'laj c'och eb' d'a viñaj rey David chi' d'a sti' a' Jordán. 18 Elañchamel ix c'axpajec' eb' d'a sjayil a' yic syic'aneç'ta eb' yuninal viñ rey chi' eb' yed' ix yetb'eyum viñ. Ix colvajpax eb' d'a b'ajtac syal viñ rey chi'. Ayic mantzac c'axpajec'ta viñ rey d'a yol a' chi', ix c'och viñaj Simei, ix em ñojan viñ d'a yichañ viñ. 19 Ix yalan viñ icha tic:

—Mamin rey, tzin tevi d'ayach to tzin ac' nivanc'olal yic maxtzac a nacot in mul ix och d'ayach a in a checab' in tic, ayic ix ach el d'a Jerusalén. Mocab' cot oval d'ayin. 20 Svojtaquejeli to chuc ix vutej in b'a, yuj chi' a d'a yirñtilal José, a in ix in b'ab'laj javi ul ach in cha mamin rey, xchi viñ.

21 Axo viñaj Abisai yune' ix Sarvia ix alan icha tic:

—A viñaj Simei tic, smoj scham viñ yujto ix scatab'ej viñ rey sic'b'ilel yuj Jehová tic viñ, xchi viñ.

22 Ix tac'vi viñ rey chi' icha tic:

—¿Tas val eyoch a ex yune' ex ix Sarvia tic d'a jun lolonel tic? Mañxo eyac' somchaj in c'ool. A ticnaic vojtaxco to ol in ochxoc sreyaloc eb' vetisraelal, yuj chi' malaj junoc mach syal scham d'a yol co choñab' tic ticnaic, xchi viñ.

23 Ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Simei chi' icha tic:

—Svac' in ti' d'a yichañ Jehová to mañ ol ach in mil-laj, xchi viñ.

24 Ix cotpax viñaj Mefi-boset yixchiquin viñaj Saúl, ul scha viñ rey chi'. Yictax ix elcan viñ rey chi' elelal, masanto ix meltzaj viñ d'a junc'olal, malaj juneloc ix sb'iquel yoc viñ, maj sjoxel-laj jab'oc sñitac xil sti' viñ, maj sq'uexel spichul viñ. 25 Ayic ix el viñaj Mefi-boset d'a Jerusalén, ix cot viñ scha viñ rey chi', ayic ix schalan sb'a eb' viñ, ix yalan viñ rey chi' d'a viñ:

—¿Tas yuj maj ach b'at ved'oc? xchi viñ.

26 Ix tac'vi viñaj Mefi-boset chi':

—Mamin rey, yujto chuclaj voc, yuj chi' ix val d'a viñ in checab' aj Siba to syac'och stz'um noc' in b'uru viñ, tzin q'ue d'a yib'añ noc' yic tzin b'at ed'oc valani, palta ix smusej in sat viñ. 27 Ix yesejxael in ti'oc viñ d'ayach. A ach tic mamin rey, lajan ach icha junoc Yángel Dios. Elocab' c'och tas tza nib'ej. 28 Vach'chom masanil yirñtilal in mam vicham syal a milanchamoc, palta ix in avtej vael ed'oc d'a a mexa, yuj chi' mañxalaj tas vach' valani, xchi viñ.

29 Ix yalan viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—Mañxalaj tas vach' calani, toxo ix in na to tza puquec' lum a luum yed' viñaj Siba, xchi viñ.

30 Ix tac'vi viñaj Mefi-boset chi':

—Canocab' lum luum chi' d'a viñaj Siba chi' smasanil, a jun nivan yelc'ochi to tzalajc'olal tzach jax d'a a palacio junelxo, xchi viñ.

31 Añejtona' viñaj Barzilai aj Galaad, ix emta viñ d'a Rogelim ix ul yilan viñ sc'axpajcanec'ta viñ rey chi' d'a yol a' Jordán, yic spuclancan sb'a viñ yed' viñ. 32 Te icham vinaxco viñaj Barzilai chi', 80 ab'ilxo sq'uinal viñ. Ayic ayec' viñ rey chi' d'a Mahanaim, ix b'at viñ yac'ñej svael viñ rey chi', yujto te b'eyum viñ. 33 Ix yalan viñaj rey David chi' d'a viñ icha tic:

—Coñ ved'oc d'a Jerusalén, ata' ol ach ajñej ved'oc, xchi viñ.

³⁴ Ix tac'vi viñaj Barzilai chi' icha tic:

—Jayexorñej ab'il pitzan in, nab'arñejxom tzin b'at ed' d'a Jerusalén chi'.

³⁵ Ayxo 80 ab'il in q'uinal, maxtzac vab'laj svach'il tas tzin va yed' tas svuq'uej, maxtzac yal-laj vilani tato vach' mato maay, maxtzac vab'laj sb'itan eb' viñ sb'itani yed' eb' ix sb'itani. Nab'axorñej am ipan in svac'och in b'a a c'atq'uej. ³⁶ Arñejto tzin c'axpajec' d'a yol a' Jordán tic tzin b'at jab'ocxo ed'oc, svilan a b'atcani. ¿Tasto val yuj tzala' to tzin b'at ed'oc d'a Jerusalén yuj spacoc svach'il in c'ool? ³⁷ Yuj chi' eloc d'a a c'ool, tzin a cha meltzaj d'a in pat, axorñej to tzin tarñvej in chami, ol in mucjoc b'aj mucan in mam in nun. Arñej jun, ay jun a checab' syal ic'anb'at mamin rey, aton viñ vuninal scuchan Quimam, ic'b'at viñ, tzac'an a vach'c'olal chi' d'a viñ, xchi viñ.

³⁸ Ix yalan viñ rey chi':

—B'atocab' viñ ved' an. Ichocab' chi' tz'aji. Yalñej tas tza c'an yuj viñ, ol vac' d'a viñ, xchi viñ.

³⁹ Masanil eb' ajun yed' viñ rey chi', ix c'axpajec'ta eb' d'a yol a' Jordán, ix c'axpajpaxec' viñ rey chi', ix stz'ub'ancanelta sti' viñaj Barzilai chi' viñ, ix yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ viñ, ix paxcan viñ d'a spat. ⁴⁰ Ix lajvi chi' ix b'at viñ rey chi' d'a Gilgal, ajun viñaj Quimam chi' yed' viñ yed' masanil eb' aj Judá, ajun pax nañalxo eb' israel. ⁴¹ Masanil eb' soldado israel ix b'at ilan viñ rey chi', ix yalan eb' d'a viñ icha tic:

—¿Tas yuj arñej eb' quetchoñab' yññtilal Judá ix ach ic'ancoti, ix ach ic'anec'ta d'a yol a' Jordán yed' eb' ix etb'eyum yed' pax eb' uninal yed' masanil eb' a soldado? xchi eb'.

⁴² Axo eb' aj Judá chi' ix tac'vi d'a eb' yetisraelal chi':

—Yujto a viñ rey tic ayto cuj co b'a yed' viñ, yuj chi' max yal-laj scot eyoval d'ayorñ, ¿toc a d'a spatic viñ tzorñ va'i? ¿tocval ay jab'oc co ganar yed' viñ? xchi eb'.

⁴³ Ix tac'vi eb' yetisraelal eb' chi' d'ay:

—Vach'chom icha chi', palta a orñ tic lajuñ macañ iññtilal orñ d'a eyichañ, yuj chi' te ay calan quic d'a viñ d'a eyichañ. ¿Tas yuj tzorñ e patiquejcani? ¿Tom mañoc orñ ix co b'ab'laj alej to smeltzajxi viñ co reyal? xchi eb'.

Palta a eb' aj Judá chi', ec'to te ya tas ix yal eb' d'a eb' yetisraelal chi'.

20

Ix q'ue somnaj eb' choñab' yuj viñaj Seba

¹ Ay jun viñ vinac yelxo te chuc spensar d'a scal eb' yññtilal Benjamín scuchan Seba yuninal viñaj Bicri. Ix spu noc' sch'aac viñ, ix q'ue somnaj eb' anima chi' yuj viñ, ix yalan viñ icha tic: A orñ tic malaj calan quic d'a viñaj David yuninal viñaj Isaí tic. Coñ paxec d'a co pat co masanil a orñ israel orñ tic, xchi viñ d'a eb'.

² Yuj chi', masanil eb' israel chi' ix actancan viñaj rey David chi', axo yed' viñaj Seba chi' ix b'at eb'. Axo eb' soldado d'a yññtilal Judá, ix canñej eb' yed' viñ rey chi', ix cot eb' yed' viñ d'a sti' a' Jordán masanto d'a Jerusalén.

³ Ayic ix jax viñaj rey David chi' d'a spalacio d'a Jerusalén, ix yic'anelta lajuñvari eb' ix schab'il yetb'eyum viñ, aton eb' ix aycan stañvej spat viñ chi', ch'oc junxo pat b'aj ix tarñvaj eb' ix. Toxorñej ix ac'ji tas sva eb' ix, palta majxo vaylaj viñ yed' eb' ix. Ata' ix canñej eb' ix masanto ix cham eb' ix, icha eb' ix chamnaxco yetb'eyum ix ajcan eb' ix.

⁴ Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Amasa:

—B'at molb'ejcot masanil eb' viñ vinac yic Judá, axo chab'ej tzach javi yed' eb' viñ d'a tic, xchi viñ.

⁵ Ix b'at viñaj Amasa chi' smolb'ej eb' viñ, palta ix ec' tiempo, maj jalaj viñ icha val sc'ual yaj yalancan eb' viñ chi'. ⁶ Yuj chi' ix yalan viñaj rey David chi' d'a viñaj Abisai:

—Tecan to ec'b'al ol oñ yixtej viñaj Seba tic d'a yichañ icha ix sc'ulej viñaj Absalón. Yuj chi' cuchb'ej masanil eb' soldado, tzach b'at d'a spatic viñ, axo talaj tz'aji tz'och viñ scol sb'a d'a junoc choñab' ayoch smuroal, tz'el viñ d'ayoñ, xchi viñ.

⁷ Masanil eb' soldado yic viñaj Joab yed' eb' cereteo, eb' peleteo yed' juntzañxo eb' soldado te jelan, ix el eb' d'a Jerusalén, ix b'at eb' yed' viñaj Abisai chi' d'a spatic viñaj Seba chi'. ⁸ Ayic ix c'och eb' d'a slac'anil jun nivan tenam ay d'a Gabaón, ata' ix schalaj sb'a viñaj Amasa chi' yed' eb'. A viñaj Joab ayoch spichul viñ yic oval, ayoch jun cincho d'a snañal viñ. A d'a snañal viñ chi' jachanoch jun q'uen espada ayem d'a yol yatut. Ayic van sc'och viñ yac' stzatzil sc'ol viñaj Amasa chi', ix q'ueta jasnaj q'uen yespada viñ chi', ix sic'anxiq'ue q'ueen viñ. ⁹ Ix syaman xil sti' viñaj Amasa chi' viñ yed' svach' c'ab' yic stz'ub'anelta sti' viñ viñ, ix sc'anb'an viñ d'a viñ:

—¿Vach' am ix ach ajelc'och vuc'tac? xchi viñaj Joab chi'.

¹⁰ A viñaj Amasa chi' max snalaj viñ yuj q'uen espada ix siq'uiqx'ue viñaj Joab chi'. Axo ix aji, ix stipanoch q'uen viñ d'a sc'ol viñaj Amasa chi'. Ix elta lañaj yol sc'ol viñ smasanil d'a sat luum. Junñej ix yac' viñaj Joab chi' d'a viñ, ix cham viñ. Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Joab chi' yed' viñ yuc'tac chi', aton viñaj Abisai d'a spatic viñaj Seba chi'. ¹¹ Ay jun viñ d'a scal eb' soldado viñaj Joab chi' ix och liñan d'a stz'ey snivanil viñaj Amasa chi', ix yalan viñ:

—A mach ayoch yed' viñaj Joab yed' pax viñaj rey David, ochocab' tzac'an yuj viñaj Joab chi', xchi viñ.

¹² Ix can telan snivanil viñaj Amasa chi' d'a scal schiq'uul d'a yol b'e chi'. Ayic ix yilan jun viñ soldado chi' to ayic van yec'ta eb' soldado d'a stz'ey snivanil viñaj Amasa chi', tz'och liñan eb' yila', yuj chi' ix sñercanel viñ d'a ti' b'e, ix slich'anb'at jun c'apac viñ d'a yib'añ. ¹³ Ayic toxo ix sñercanel viñ chi', ix ec'b'at eb' soldado smasanil, ix b'at eb' yed' viñaj Joab say viñaj Seba chi'.

¹⁴ A viñaj Seba chi', ix ec' viñ smolb'ej eb' soldado d'a junjun macañ yirñtilal eb' israel, masanto ix c'och viñ d'a Abel-bet-maaca. Axo masanil eb' yirñtilal Bicri tzac'anxo och eb' yuj viñ, ix och eb' d'a yol choñab' chi'. ¹⁵ Ayic ix c'och eb' soldado viñaj Joab d'a Abel-bet-maaca chi', ix oymaj eb' d'a spatic, ix sb'oanoch lum luum eb' stec'nub'oc d'a spaticac smuroal choñab' chi', yic syac'an oval eb' d'ay. Ix och ijan eb' smac'anem vecnaj smuroal chi'. ¹⁶ Ata' ay jun ix ix te ay spensar, ix q'ue ix d'a yib'añ smuroal choñab' chi', ix yalan ix icha tic:

—Ab'ec, ab'ec tas ol vala'. Alec d'a viñaj Joab chi' to scot viñ d'a tic, yujto tzin nib'ej tzin lolon yed' viñ, xchi ix.

¹⁷ Ayic ix c'och viñ d'a slac'anil ix, ix sc'anb'an ix icha tic:

—¿Tom a ach tic ach Joab? xchi ix d'a viñ.

—A in toni, xchi viñ. Ix yalanxi ix d'a viñ:

—Ab' tas ol val a in a checab' in tic, xchi ix.

—Tic svab'i, xchi viñ. ¹⁸ Ix syamanoch ix yalan icha tic:

—A d'a peca' tz'alji icha tic: A mach snib'ej syojtaquejel junoc tasi, sc'anb'ejocab' d'a choñab' Abel, xchi. Icha chi' tz'aj sb'o yaj junoc tasi. ¹⁹ A oñ cajan oñ d'a jun co choñab' tic, ichñej ta' cajeq'ui, c'anab'ajum oñ d'a sc'ayb'ub'al Dios. Te nivan pax yelc'och jun co choñab' tic. Palta a achxo tic tza nib'ej tza sateli. ¿Tas yuj tza nib'ej tza satel tastac to yic Jehová yaji? xchi ix.

²⁰ Ix yalan viñaj Joab chi' icha tic:

—Mañ ichocta' van in naani yic tzin sataneli. ²¹ Mañoc jun chi' sco saya', palta a jun viñ scuchan Seba yuninal viñtaj Bicri aj tzalquixtac d'a yol yic Efraín sco saya'. A jun viñ chi' ix q'ue vaan viñ ajc'olal d'a viñtaj rey David. Añej viñ tzeyac' d'a yol co c'ab', tzoñ el d'a jun choñab' tic, xchi viñ.

—D'a yib'arñ muro tic ol co julem sjolom viñ d'ayach, xchi ix.

²² Yuj sjelanil spensar ix chi', ix b'at ix smontej eb' yetchoñab' chi'. Ix lajvi chi', ix stzepanel sjolom viñtaj Seba chi' eb', ix sjulanemta eb' d'a viñtaj Joab chi'. Ix lajvi chi', ix yalan viñ to spuchaj noc' ch'aac yic tz'el eb' d'a jun choñab' chi', yuj chi' ix paxcan junjun eb' soldado d'a spat, ix meltzajpaxcan viñtaj Joab chi' d'a Jerusalén yic b'at lolon viñ yed' viñ rey chi'.

Eb' schecab' viñtaj rey David

(2S 8.15-18; 1Cr 18.14-17)

²³ Icha chi' ix aj scanxi viñtaj Joab chi' yajalil d'a scal masanil eb' soldado yic Israel, axo pax viñtaj Benaia yuninal viñtaj Joiada, a viñ yajal yaj d'a eb' cereteo yed' d'a eb' peleteo. ²⁴ A viñtaj Adoram tz'ılan eb' ayñejcanoch sb'oan munlajel, axo viñtaj Josafat yuninal viñtaj Ahilud tz'ib'um yaj viñ d'a viñ rey chi'. ²⁵ A viñtaj Seva stz'ib'an yab'ixal viñ rey chi' d'a stzolal. Axo viñtaj Sadoc yed' viñtaj Abiatar, sacerdote yaj eb' viñ. ²⁶ Axo pax viñtaj Ira, aj choñab' Jair, sacerdote yaj viñ d'a viñtaj rey David chi'.

21

A spac ix ac'ji yuj schamel eb' gabaonita

¹ A d'a yol stiempoal viñtaj rey David, oxo' ab'il ix yac' jun vejel. Ix sc'anb'an viñtaj David chi' d'a Jehová tas yuj icha chi' tzuji. Ix yalan Jehová chi' icha tic: Van eyab'an syail yuj jun vejel tic, yuj smul viñtaj Saúl yed' yirñtilal, yujto smilnaccham eb' gabaonita viñ, xchi.

² Yuj chi' ix yavtej eb' gabaonita chi' viñ rey chi' yic slolon viñ yed' eb'. (A eb' gabaonita chi', mañ israeloc eb', amorreo eb', aycan eb' d'a scal eb' israel chi', yujto ix yac' sti' eb' israel chi' to max satel eb' gabaonita chi' eb'. Palta axo viñtaj Saúl, ix yac'lej viñ satanel eb' yuj svach'iloc eb' israel yed' eb' aj Judá yalani.) ³ Ix yalan viñtaj rey David chi' d'a eb':

—¿Tas vach' tzin c'ulej eyed'oc? ¿Tas spac svac' d'ayex yuj b'aj ix ex ixtaxi, yic vach' syac' svach'c'olal Jehová d'a quib'arñ a oñ schoñab' oñ tic? xchi viñ.

⁴ Ix tac'vi eb' gabaonita chi' icha tic:

—A coval yed' viñtaj Saúl yed' yirñtilal, malaj sb'onab'il, max b'olaj yed' q'uen tunin, malaj calan quic co milancham junoc ex, xchi eb'.

Ix yalanxi viñtaj rey David chi' d'a eb':

—Alec d'ayin an, tas tze nib'ej svac' d'ayex, xchi viñ.

⁵ Ix tac'vi eb' icha tic:

—Co gana tzac'och ucvarñoc yirñtilal viñtaj Saúl d'a yol co c'ab', yujto snib'ejnac viñ oñ sateli yic vach' max oñ can d'a e cal a ex israel ex tic. ⁶ A eb' ucvarñ chi' ol co milcham eb', ol cac'anq'ue locan eb' d'a yicharñ Jehová d'a Gabaa d'a schoñab' viñtaj Saúl chi', aton viñ sic'nacoch Jehová reyal, xchi eb'.

Ix stac'vej viñtaj rey David chi' yac'an d'a eb'. ⁷ Maj ac'jilaj viñtaj Mefi-boset d'a yol sc'ab' eb', aton viñ yuninal viñtaj Jonatán yixchiquin viñtaj Saúl, yujto yac'nac sti' viñtaj David d'a viñtaj Jonatán chi' d'a yicharñ Jehová to mañ ol miljoccham yirñtilal viñ. ⁸ Ix schecan viñ rey chi' yamchaj viñtaj Armoni yed' junxo viñ schuchan Mefi-boset, aton eb' viñ yuninal viñtaj Saúl yed' ix Rizpa yisil viñtaj Aja. Ix schecan viñ yamchajpax ovari eb' viñ yune' ix yisil viñtaj Saúl chi' scuchan Merab, aton eb' viñ yune' ix yed' viñtaj Adriel, yuninal viñtaj

Barzilaj aj Mehola. ⁹ Ix ac'jioch eb' viñ ucvañ chi' d'a yol sc'ab' eb' aj Gabaón chi'. Ix ac'jiq'ue locan eb' viñ d'a yichañ Jehová d'a jolom vitz. Icha chi' ix aj scham eb' viñ ucvañ chi' d'a stiempoal yel yich sjochchaj ixim cebada.

¹⁰ Axo ix Rizpa chi' ix lich'anem jun icha noc' lopil d'a sjolom jun q'uen q'ueen, ix can ix stañvej snivanil eb' viñ chammac chi'. Ix canñej ix ta' yic ix el yich sjochchaj ixim cebada, masanto ix javi ñab'il q'uinal. Max scha emlaj noc' ostoc ix d'a snivanil eb' viñ chi' d'a c'ualil, max schapaxc'ochlaj noc' chium noc' ix d'ac'valil.

¹¹ Ayic ix yab'an viñaj rey David tastac sc'ulej ix Rizpa chi', ¹² ix schecan viñ b'at ic'jocot sb'aquil viñaj Saúl yed' yic viñ yuninal, aton viñaj Jonatán, d'a choñab' Jabes d'a yol yic Galaad. Yujto a eb' aj Jabes chi' xid' ic'jinaccot d'a slac'anil mercado yic Bet-sán, b'aj locancanq'ue yuj eb' filisteo, ayic smiljicham eb' d'a oval d'a Gilboa. ¹³ Ix schecan viñ rey chi' ic'jocot sb'aquil eb' viñ chi' yed' pax sb'aquil eb' viñ ucvañ ix q'ue locan chi'. ¹⁴ Ix mucji sb'aquil eb' viñ chi' d'a Zela d'a yol yic Benjamín, aton b'aj mucan viñaj Cis smam viñaj Saúl chi'. Ix uji masanil tas icha ix aj yalan viñ rey chi'. Ix lajvi chi', ix yab' Dios tas ix c'anchaj d'ay yuj svach'iloc choñab'.

A viñaj Abisai ix colan viñaj rey David

¹⁵ Ix yac'anxi oval eb' filisteo yed' eb' israel, yuj chi' ix b'atxi viñaj rey David chi' yed' eb' soldado yac' oval yed' eb', palta ix te c'unb'i viñ rey chi'. ¹⁶ Ay jun viñ scuchan Isbi-benob, yiñtilal eb' chaañ steel, ix snib'ej viñ smilcham viñ rey chi'. A q'uen slanza viñ, ec'to uque' libra yalil q'ueen, axo d'a jun cincho viñ ayoch d'a snañal locanoch jun q'uen espada ac'to. ¹⁷ Axo viñaj Abisai yune' ix Sarvia ix colan viñaj rey David chi'. Ix smilancham jun viñ filisteo chi' viñ, yuj chi' ix yac' sti' eb' soldado d'a viñaj David chi' icha tic: Mañxo ol ach co chab'at qued' d'a oval, yic vach' max ach chami, yujto a ach ayachoch yipoc co c'ol a oñ israel oñ tic, xchi eb'.

Ochnac oval yed' eb' chaañ steel (1Cr 20.4-8)

¹⁸ Ix lajvi chi', ix yac'anxi oval eb' israel yed' eb' filisteo d'a Gob. A d'a jun tiempool chi', a viñaj Sibecai aj Husa ix milancham viñaj Saf yiñtilal eb' chaañ steel. ¹⁹ Añeja d'a Gob chi' ix ochpax junxo oval yed' eb' filisteo chi'. A viñaj Elhanán yuninal viñaj Jaare-oregim aj Belén, ix milancham viñaj Goliat aj Gat. A ste'al slanza jun viñ chi', lajan spatic icha te te' b'aj tz'och añ ch'al d'a te' jal-lab'.

²⁰ Ix ochpax junxo oval d'a Gat. Ay jun viñ te chaañ steel ta', yiñtilal eb' chaañ steel. A jun viñ chi', lajchave' yiximal sc'ab' viñ, lajchave' pax yiximal yoc viñ. ²¹ Ix te b'uchvaj viñ d'a eb' soldado Israel, palta ix miljicham viñ yuj viñaj Jonatán yuninal viñaj Simea yuc'tac viñaj rey David. ²² A eb' viñ chañvañ chi', a viñaj Refa aj Gat ay yiñtilal eb', palta ix ac'ji ganar eb' viñ yuj viñaj rey David yed' eb' soldado.

22

Sb'it viñaj rey David yujto ix yac' ganar oval (Sal 18.1-50)

¹ A viñaj David ix b'itan jun b'tit tic d'a Jehová ayic ix colchajel viñ d'a yol sc'ab' viñaj rey Saúl yed' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol d'a viñ.

² Mamin Jehová, ichato ñaq'ueen aj d'ayin, ichato in cuartel aji, yujto in Columal ach.

- 3 Ach in Diosal, a d'ayach scot vip, a d'ayach tzin col in b'a, in Tařvumal aji. In Columal ach, te ay a poder. Uuj max in yamchajlaj yuj eb' ayoch ajc'olal d'ayin. A ach ix in a col d'a mach snib'ej in sataneli.
- 4 Smojton val a b'itaji. Ayic svalan in b'a d'ayach, d'a val elarřchamel tzin a colancanel d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol yajoch d'ayin.
- 5 A smay chamel ix oymaj d'a in patic. Mař jantacoc yaelal ix javi d'a vib'ař yic tzin sateli.
- 6 A chamel, ichato toxo ix spixoch slasu d'ayin, ichato ix sb'o in yaalil yic tzin telvi.
- 7 Mamin Jehová, ix val in b'a d'ayach ayic ayinec' d'a scal in somc'olal. Ach in Diosal, ix in c'an a colval. A d'a a cajnub' ix ab' tas ix vala'. Ix c'och vav d'a a chiquin.
- 8 Ichato ix ec' jun nivan quixcab' te ov. Ix te ib'xi sb'achnub'al satchaari. Ix tzipub'tařaj val yuj yoval a c'ool ach in Diosal.
- 9 Ichato ix elta tab' d'a yol a ři', axo d'a yol a ti' ichato ix elta jun c'ac' te ov. Ichato ix elta tzipipoc tzac'ac' d'a yol a ti' chi'.
- 10 Ix a jac satchaari, ix ach emuli. Ayoch nivac q'uic'al asun d'a yalař oc ayic ach emul chi'.
- 11 Ay ach q'ue d'a yib'ař jun querubín, ix ach b'at jeřeřoc, ix ach b'at b'achachoc d'a yib'ař ic'.
- 12 C'ub'an ach el b'aj te q'uic'q'uinal. Ix a c'ub'ejel a b'a d'a scal q'uic'al asun b'ud'jinaquel yuj a a'.
- 13 Ach in Diosal, yuj scopopial a tziquiquial ix scha sc'ac'al juntzař tzac'ac' chi'.
- 14 Mamin Jehová, ec' achto d'a yib'ař smasanil, ix el av icha val sc'aři c'u d'a satchaari. Ix cot sacb'at yed' tzac'ac'.
- 15 Ix ac'anb'at a jul-lab', axo eb' ajc'ool ix saclemcanb'at eb' yuuj. Ix a julanb'at jun c'ac' tz'ec' copnaj d'a scal eb', ix pechhaj eb' yuuj.
- 16 Mamin Jehová, yuj schaaril ix ach avaji yuj pax jun ic' te ov ix aq'uelta, ix checlaj yich a' mar. Yuj pax chi' ix checlaj yich yolyib'ařq'uinal tic.
- 17 Ach in Diosal, masanto d'a satchaari ix ac'cot a colval d'ayin, ichato ix in ic'q'ueta d'a yol jun a a' te jul yich.
- 18 Ix in a colan d'a eb' ajc'ool te ay yip, malaj tzin och d'a eb', yelxo val te tec'an eb' d'a vichař.
- 19 Ix och b'ulnaj eb' d'ayin ayic ay in och d'a ilc'olal, a achxo Jehová ix ach och ved'oc.
- 20 Ix in ic'anelta b'aj lod'an, ix in ac'ancanoch b'aj levan. Ix in a colo' yujto xajan in uuj.
- 21 Mamin Jehová, ix ac' spac d'ayin yujto tojol ix vutej in b'a. Ix ac' a vach'c'olal d'ayin, yujto malaj in mul,
- 22 yujto tzin c'anab'ajej a b'eyb'al. Ach in Diosal, max in c'ulejlaj chucal, malaj in gana svic'anel in b'a d'ayach.
- 23 Naanřej masanil a c'ayb'ub'al vuuj, malaj b'aq'uiř sb'at a lolonel sacc'olal vuuj.
- 24 Vach'řej in b'eyb'al d'a ichař. Ix in ya'ilej in b'a yic max in b'at d'a chucal.
- 25 Yujřejton chi' ix ac' spac d'ayin yujto tojol svutej in b'a, malaj pax in mul d'a ichař ach Jehová.
- 26 Mamin, a eb' tzach c'anab'ajani, ol elc'och syal a lolonel d'a eb'. A eb' vach' spensar, vach' pax tzutej a pensar d'a eb'.
- 27 Vach' tzutej a b'a d'a eb' vach' sb'eyb'al, palta tza ch'ox a jelanil a tenanec' spensar eb' ixtum anima.
- 28 Tza col eb' emnaquil, axo eb' syic'chaari sb'a, tziq'uemta eb'.

- 29 Mamin Jehová, a achton tzac' saquilq'uinal d'ayin. A achton tzic'canel q'uic'alg'uinal d'ayin ach in Diosal.
- 30 Yuj a colval ix in saclemejb'at eb' soldado, ix in c'axpajec' d'a yib'añ smuroal juntzañ choñab'.
- 31 Ach Jehová in Diosal, yelxo val te vach' a b'eyb'al. A a lolonel ix ac'cani, smoj ton val malaj co chab'c'olal d'ay. Tza coles masanil mach yipc'olal aj yuuj.
- 32 Mamin Jehová, malaj junocxo Dios, a achřej. ¿Tocval ay junocxo colvajum icha ach tic?
- 33 Ach in Diosal, a ach tzac'řej vip. A ach tzin a cuchb'ej d'a jun b'e te vach'.
- 34 Icha sb'ey junoc noc' c'ulthaquil chej, icha val chi' tz'aj in b'ey uuj. D'a sattac vitz yeq'ui, tec'tec' vaj uuj.
- 35 A ach tzin a c'ayb'ej d'a oval, tzac'anpax vip yic tzin pacchitan junoc jul-lab' nab'a bronce.
- 36 Mamin, a ach tzin a tañvej, tzin a colani. A a vach' c'ab' tzin yamanq'ue liñan. Yujřej a vach'c'olal ix in ic'chañ.
- 37 Vach' ix utej in b'e a b'oani yic vach' max in el-laj ñernajoc.
- 38 Ix in pech eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ix yamchaj eb' vuuj. Maj in ochlaj vaan masanto ix cham eb' vuuj.
- 39 Choc' ix vutejcan eb' yic vach' mañxo ol q'ue vaan eb'. Ix telvi eb' d'a scal voc.
- 40 A achton tzac' vip yic svac'an oval. A eb' schichon sc'ol d'ayin, tzac' yaq'uem sb'a eb' d'ayin.
- 41 A ach tza pechel eb' ayoch ajc'olal d'ayin. Yuj chi' syal in satanel eb' malaj tzin och d'ay.
- 42 Sc'an colval eb', palta malaj mach scolan eb'. Stevi eb' d'ayach Jehová, palta max ach tac'vilaj d'a eb'.
- 43 Choc' tz'aj eb' vuuj icha val lum pococ tz'ic'chajq'ue vaan yuj ic'. Tzin tec'anem eb' icha val stec'chajem lum soc'om d'a yoltac b'e.
- 44 Tzin a coles d'a yoval eb' ch'oc choñab'il, tzin ac'ancanoch yajaliloc juntzañ nivac choñab'. A eb' anima mañ vojtaocolaj, a eb' tzin ac'an servil.
- 45 Añej syab'an vab'ixal eb', tzin sc'anab'ajan eb'. A eb' ch'oc choñab'il chi', syac'och sb'a eb' d'a yol in c'ab'.
- 46 Tz'ib'xiq'ue eb' yuj xivelal ayic tz'elta eb' d'a yol scuartel.
- 47 Mamin Jehová, pitzan ach. Ach in Columal, alchajocab' vach' lolonel d'ayach. Ach Dios in Columal, ic'jocab' chañ a b'í.
- 48 A ach tzac' yojtaquejel eb' tzin ixtani to ayach och ved'oc. Tzic'ancot eb' ch'oc choñab'il d'a yalañ in mandar.
- 49 A ach tzin a coles d'a yoval sc'ol eb' ayoch ajc'olal d'ayin, aton eb' schichon sc'ool d'ayin. Mamin, tzin a colanpax d'a eb' comonřej smac'an anima.
- 50 Yuj chi' sval vach' lolonel d'ayach d'a scal juntzañ nivac choñab', tzin b'itanpax a b'í.
- 51 Uuj val, svac' ganar nivac oval a in rey in tic, a in sic'b'il in el uuj. D'a masanil tempo tza ch'ox a vach'c'olal d'ayin, a in David in tic yed' d'a eb' viñtilal icha ajnac alani, xchi viñaj David d'a sb'it d'a Jehová.

23

Slajvub'al slolonel viñaj rey David

¹ Aton juntzañ slajvub' slolonel viñaj rey David tic:

- A viñaj David yuninal viñaj Isaí, ix ic'jivalchaari viñ yuj Dios Axortej Ochi. Ix sic'jiel viñ yuj Dios chi' yic tz'och viñ reyal d'a scal eb' yiñtilal viñaj Jacob. Te vach' sb'itan viñ d'a scal eb' yetisraelal. A viñ ix alan icha tic:
- ² A Yespíritu Jehová tz'ac'an val juntzañ tic. A slolonel ayec' d'a in ti'.
- ³ A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, co Columal paxi, a ix alan d'ayin: A mach tz'ac'an yajalil d'a scal anima d'a stojolal, icha val snib'ej in c'ool,
- ⁴ lajan val icha saquil yichchaari, ayic sq'ueul c'u d'a junoc c'u te c'achan, malaj asun. Lajan icha sc'achvi ayic toxo ix ec' junoc yax riab' tz'ac'an syaxil sat lum luum, xchi Jehová d'ayin.
- ⁵ Icha chi' ol aj viñtilal, masanil tas ix yal Dios d'ayin ol elñejc'ochoc, malaj b'aq'uiñ ol sq'ueux tas ix yalcan chi' d'ayin. A Dios chi' ol colvajñej ved'oc yic tz'elc'och tastac tzin nib'ej.
- ⁶ Palta masanil eb' sc'ulan chucal, lajan ol aj eb' icha te' q'uiix smolb'aji yic stacj, malaj junoc mach syal syamani.
- ⁷ Tato ay junoc mach snib'ej smolb'an te', yovalil sc'an junoc q'uen q'ueen, ma junoc ste'al lanza yic smolb'ani, sñusjitz'a te' d'a yed'tal chi', stz'acab'at te' junelñej, xchi viñaj David chi' d'a slajvub'al sb'it tic.

Juntzañ eb' soldado viñaj rey David te jelan

(1Cr 11.10-47)

⁸ A eb' viñ soldado te jelan d'a scal eb' viñ soldado viñaj rey David, oxvari eb' viñ: Viñ b'ab'el, aton viñaj Joseb-basebet aj Tacmón. A d'a junel, 800 vinac smilcham viñ yed' q'uen slanza. ⁹ Axo viñ schab'il d'a scal eb' viñ oxvari jelan chi', aton viñaj Eleazar yuninal viñaj Dodo aj Aho. Ayec' viñ yed' viñaj rey David chi' d'a Pas-damim, ix stzuntzejb'at eb' filisteo eb' viñ ta' yic syac'an oval eb' viñ, axo yic ix cot eb' filisteo chi' d'a eb' viñ, ix el lemnaj eb' yetisraelal eb' viñ chi'. ¹⁰ Axo viñaj Eleazar chi' ix stec'b'ej sb'a, ix smilancham eb' filisteo chi' viñ, ix tzatzb'icanoch b'uc'naj sc'ab' viñ d'a yoc q'uen yespada chi'. A d'a jun c'u chi', ix c'anchaj viñ yuj Jehová yic ix yac'an ganar oval chi'. Ayic toxo ix lajvi oval chi', ix meltzajxic'och eb' soldado israel chi' yed' viñaj Eleazar chi' yujñej yic'ane' eb' masanil tastac yed'nac eb' ajc'ol ix cham chi'.

¹¹ Axo viñ oxvil, aton viñaj Sama, yuninal viñaj Age aj Arar. Ayic ix smolb'an sb'a eb' filisteo d'a Lehi, aton b'aj avab'il juntzañ tut scuchan lenteja. Ata' ix el lemnaj eb' soldado yic Israel. ¹² Palta ix stec'b'ej sb'a viñaj Sama chi' d'a scal juntzañ ari tut chi' yic scolancan viñ. Ix smilancham eb' filisteo chi' viñ. A viñ ix c'anchaj yuj Jehová yuj yac'an ganar jun oval chi'.

¹³ A d'a junel, d'a stiempoal smolji sat avb'en, a eb' viñ oxvari sat yaj d'a scal eb' viñ 30 soldado te jelan, ix b'at eb' viñ b'aj ayec' viñaj David d'a q'uen ñaq'ueen yic Adulam. Axo pax eb' filisteo, ayec' scampamento eb' d'a spañanil ch'olan yic Refaim. ¹⁴ A d'a Belén, ay jun macañ eb' soldado eb' filisteo chi'. ¹⁵ Axo viñaj David chi' ix alan icha tic: Comonoc ay mach tz'ac'an a a' scot d'a a' uc'b'ila' ay d'a spuertail Belén vuq'uej, xchi viñ.

¹⁶ Axo eb' viñ oxvari soldado te jelan chi', ix och eb' viñ d'a scampamento eb' filisteo, ix b'at yic'an a a' chi' eb' viñ d'a spuertail Belén chi', ix yic'ancot a' eb' viñ d'a viñaj David chi'. Palta maj yal-laj sc'ol viñ ix yuq'uej a', toñej ix sequem a' viñ d'a sat luum icha junoc ofrenda tz'ac'ji d'a Jehová. ¹⁷ Ix yalan viñ: Mamin Jehová, ¿tom ol vuc' val jun a a' tic? Tato svuq'uej a' icha val to a schiq'uil juntzañ eb' viñ tic svuq'uej, yujto ix sb'ec sb'a eb' viñ schami yic ix b'at yic'ancot a' eb' viñ, xchi viñaj David chi'. Yuj chi' maj yal-laj sc'ol viñ ix yuq'uej a'.

A eb' viñ oxvari soldado te jelan chi', a eb' viñ ix c'ulan jun chi'.

¹⁸ A viñaj Abisai yuc'tac viñaj Joab yune' ix Sarvia, a viñ ayoch yajaliloc 30 eb' viñ soldado te jelan. A junel ix smilcham 300 vinac viñ yed' q'uen slanza. Icha chi' ix aj snivanb'i yelc'och viñ, icha val eb' viñ oxvañ chi'. ¹⁹ Yelxo te nivan ix aj yic'jichaari viñ d'a scal eb' viñ chi', yuj chi' ix ochcan viñ yajaliloc eb' viñ 30 chi', palta maj ochlaj viñ stz'acub'oc eb' viñ oxvañ b'ab'el chi'.

²⁰ Axo pax viñaj Benaía, yuninal viñaj Joiada aj choñab' Cabseel, te jelan viñ, tzijtum tas ix sc'ulej viñ. Chañvañ eb' soldado aj Moab te jelan ix smilcham viñ. A junel ayic te ay q'uen sacb'acom, ix em viñ d'a yol jun q'uen xab', ix smilancham jun noc' choj viñ ta'. ²¹ Ay pax jun viñ aj Egipto te chañ steel yed'nac slanza ix smilcham viñ. Axo viñ añej jun te te' yed'nac viñ, ix b'at jucnaj viñ d'a viñ aj Egipto chi', ix yic'anec' slanza viñ chi' viñ, axo yed' q'uen ix smilcham viñ aj Egipto chi' viñ. ²² A yuj tas ix sc'ulej viñaj Benaía chi', lajan ix aj yelc'och viñ icha oxvañ eb' viñ soldado te jelan. ²³ Vach'chom nivan yelc'och viñ d'a scal eb' viñ 30, palta maj ochlaj viñ stz'acub'oc eb' viñ oxvañ chi'. Ix ac'jioch viñ yuj viñaj David yajaliloc eb' stañvumal.

²⁴ A d'a scal eb' viñ 30 jelan chi', ayoch viñaj Asael yuc'tac viñaj Joab, viñaj Elhanán yuninal viñaj Dodo aj Belén, ²⁵ viñaj Sama yed' viñaj Elica aton eb' aj Harod, ²⁶ viñaj Heles aj Palti, viñaj Ira yuninal viñaj Iques aj Tecoa, ²⁷ viñaj Abiezer aj Anatot, viñaj Mebunai aj Husa, ²⁸ viñaj Salmón aj Aho, viñaj Maharai aj Netofa, ²⁹ viñaj Heleb yuninal viñaj Baana, viñaj Itai yuninal viñaj Ribai aj Gabaa d'a yol yic Benjamín, ³⁰ viñaj Benaía aj Piratón, viñaj Hidai cajan d'a sti' a a' d'a yol yic Gaas, ³¹ viñaj Abi-albón aj Arba, viñaj Azmavet aj Bahurim, ³² viñaj Eliaba aj Saalbón, eb' viñ yuninal viñaj Jasén, aton viñaj Jonatán yed' ³³ viñaj Sama aj Harod, viñaj Ahíam yuninal viñaj Sarar aj Harod paxi, ³⁴ viñaj Elifelet yuninal viñaj Ahasbai aj Maaca, viñaj Eliam yuninal viñaj Ahitofel aj Gilo, ³⁵ viñaj Hesrai aj Carmel, viñaj Paarai aj Arba, ³⁶ viñaj Igal yuninal viñaj Natán aj Soba, viñaj Bani aj Gad, ³⁷ viñaj Selec aj Amón, viñaj Naharai aj Beerot, scuchumal syamc'ab' viñaj Joab yune' ix Sarvia, ³⁸ viñaj Ira aj Itra, viñaj Gareb aj Itra paxi, ³⁹ yed' viñaj Uriás hitita. 37 eb' viñ tic d'a smasanil.

24

Yic'nacchaari sb'isul eb' anima viñaj rey David (1Cr 21.1-17)

¹ Ix cot yoval Jehová d'a choñab' Israel junelxo, yuj chi' ix yac'och d'a spensar viñaj rey David yic syac' ic'jocchaari sb'isul eb' soldado yic Israel viñ yed' eb' aj Judá. ² Ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Joab yajalil eb' soldado ayoch yed'oc:

—Ec'ari d'a scal junjun macari eb' quetisraelal, scot d'a Dan masanto d'a choñab' Beerseba, tzic'anq'ue vaan sb'isul eb' smojxo yoch soldadoal. Icha chi' ol aj vojtaçani jantac eb' d'a smasanil, xchi viñ d'a viñ.

³ Ix tac'vi viñaj Joab chi':

—Mamin rey, acocab' Jehová co Diosal tz'ac'an q'uib' sb'isul eb' anima, 100 ocab'to tz'ec' d'a yichañ icha ticnaic, olto ila', palta, çtas val yuj a gana tzic'chaari sb'isul eb' anima tic? xchi viñ.

⁴ Palta ix yac'xotejoch viñ rey chi' d'a yib'ari viñaj Joab yed' eb' yajalil eb' soldado to yovalil tz'ic'jiq'ue vaan sb'isul eb' anima chi'. Yuj chi' ix elta eb' d'a yichañ viñ rey chi', ix sc'anab'ajan eb' sb'at b'aj ix alchaj chi'. ⁵ Ix c'axpajec' eb' d'a a' Jordán, ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a Aroer d'a snañal jun pañan. Ix lajvi chi', ix b'at eb' d'a Gad yed' d'a Jazer. ⁶ Ix b'at eb' d'a Galaad yed' d'a Cades d'a yol smach'en eb' hitita. Ix b'atpax eb' d'a Dan, ichato chi'

ix meltzaj eb' d'a stitac yic Sidón. ⁷ Ix b'atpax eb' d'a nivan chořtab' Tiro d'a smacb'en eb' heveo yed' pax schořtab' eb' cananeo. Ix lajvi chi' ix b'at eb' d'a chořtab' Beerseba d'a Neguev d'a yol yic Judá. ⁸ B'aluřte' uj yed' 20 c'ualxo ix yac' eb' yec' d'a smasanil, ix lajvi chi' ix meltzajxi eb' d'a Jerusalén. ⁹ Axo viřaj Joab chi' ix ac'an sb'isul eb' anima d'a junjun chořtab' d'a viři rey chi': 500 mil eb' viři aj Judá to stiempo yoch d'a soldadoal yed' 800 mil yic juntzarıxo macař eb' israel.

¹⁰ Ix lajvi chi' ix snaan sb'a sc'ool viřaj rey David chi'. Ix och viři d'a ilc'olal yuj b'aj ix yic'q'ue vaan sb'isul eb' israel chi', ix yalan viři icha tic:

—Mamin Jehová, te nivan in mul ix och d'ayach yuj jun tas ix in c'ulej tic. A val ticaic tzin tevi val d'ayach to tziq'uel jun in mul tic d'a vib'añ. Icha junoc anima malaj spensar ix vutej in b'a d'ayach, xchi viři.

¹¹ Ayic ix sacb'i d'a junxo c'u, ayic mantzac q'ue vaan viřaj David chi' ix yalan Jehová icha tic d'a viřaj Gad schecab', aton viři ac'um pensar d'a viřaj David chi':

¹² —Ixic al d'a viřaj David to a in Jehová in sval icha tic: Oxe' macař yaelal svaltej d'ayach. A achxo ol a sic'lej b'aja junoc tza nib'ej, xchi Jehová d'a viřaj Gad chi'.

¹³ —Inye, xchi viřaj Gad chi'. Ix ul yalan viři d'a viřaj rey David chi' icha tic:

—¿Tzam yal a c'ol sjavi uqueoc ab'il vejel d'a yol a chořtab' tic? ¿Mato a gana oxec ujal tzex ac'ji ganar yuj eb' ajc'ool? ¿Ma a gana oxec c'ual ilya yic scham anima d'a yol a chořtab' tic? Na' val sic'lab'il, ol alani. Slajvi chi' ol b'at valanxi d'a Jehová ix in checancoti, xchi viři d'a viři rey chi'.

¹⁴ Ix yalan viři rey chi' d'a viři:

—Maxtzac nachaj vuj ticaic tas tz'aj valani. Vach' tzoř can d'a yol sc'ab' Jehová, yujto nivan tz'oc' sc'ol d'ayorř, mocab' d'a yol sc'ab' eb' anima tzoř canı, xchi viři.

¹⁵ Yuj chi', a d'a jun c'u'uirib'alil chi', ix yac'cot jun nivan ilya Jehová d'a scal eb' israel, masanto ix tz'acvi sc'ual ix alchajcan chi'. Yuj chi' 70 mil anima ix cham d'a yol smacb'en eb' chi', ix cotřiej d'a Dan masanto d'a Beerseba.

¹⁶ Ayic ix yac'anb'at sc'ab' jun ángel d'a yib'añ Jerusalén yic syac' lajvoc eb' anima yalani, ix cus sc'ol Jehová yuj tas ix uji chi', yuj chi' ix yal d'a jun ángel chi': C'ocb'ilxo chi', ochocab' vaan, xchi.

A d'a stec'lab' trigo viřaj Arauna aj Jebús, ata' ayec' jun ángel chi' ayic ix alji chi' d'ay. ¹⁷ Ayic ix yilan jun ángel chi' viřaj David, ix yalan viři d'a Jehová:

—A in ton ay in mul, malaj smul juntzarř anima tic. Tzin c'an d'ayach to a d'a vib'añ yed' d'a yib'añ viřtilal tz'och jun nivan yaelal tic, xchi viři.

*B'ob'ılq'ue jun altar yuj viřaj rey David
(1Cr 21.18-27)*

¹⁸ A d'a jun c'u' chi', ix javi viřaj Gad yal d'a viřaj David chi' icha tic:

—Q'ueař d'a stec'lab' trigo viřaj Arauna aj Jebús, tza b'oan junoc altar d'a Jehová, xchi viři. ^{24.18} ¹⁹ Ix b'at viřaj David chi' icha ix aj yalan viřaj Gad yuj Jehová. ²⁰ Ix yilancot viřaj Arauna to van sc'och viři rey yed' eb' yetyajalil b'aj ayeq'ui, ix cot viři scha viři rey chi', ix em řojan viři d'a sat lum d'a yichař viři. ²¹ Ix yalan viři:

—Mamin rey, ¿tas val yuj tzach javi d'ayin? xchi viři.

Ix tac'vi viřaj David chi':

—A yuj in manan jab'oc lugar d'a a tec'lab' trigo tic, ol in b'oanq'ue junoc yaltar Jehová d'ay, yic vach' ol vanaj scham anima d'a yol choñab' tic, xchi viñ.

²² Ix tac'vi viñaj Arauna chi':

—Ujocab' mamin, b'o'ocab'i, tzac'an silab' d'a Jehová icha val snib'ej a c'ool. Ay nó' vacax syal ac'an silab'il d'a tic. Ay te' mac'lab' trigo yed' te' yugo syal yoch c'atzitzal. ²³ A in tic svac' masanil juntzañ tic d'ayach, xchi viñ. Ix yalanxi viñ:

—Tzoc valed d'a sc'ol Jehová to scha yab' tas ol a c'an d'ay, xchi viñ.

²⁴ Ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Arauna chi' icha tic:

—Maay, ol in man masanil juntzañ chi' d'ayach, yujto max yal-laj vac'an d'a Jehová co Diosal tastac to toñej tza siej d'ayin, xchi viñ.

Yuj chi' ix sman jun lugar chi' viñaj David chi' yed' noc' vacax d'a 50 siclo q'uen plata. ²⁵ Ix sb'oanq'ue jun altar viñ d'a Jehová, ix yac'an silab' viñ sñusji yed' pax silab' yic junc'olal d'ay. Ichato chi' ix schaan yab' Jehová tas ix sc'an viñaj David chi' yuj chamel van yoch d'a yoltac schoñab' eb' israel. Yuj chi' ix vanaj jun ilya chi'.

A Ch'añ B'ab'el Libro YIC YAB'IXAL EB' REY

B'ab'el libro yab'ixal eb' rey sb'i jun libro tic. A d'ay tz'ib'ab'ilcan yab'ixal choñab' Israel. Junñej choñab' yaj d'a yalañ smandar viñaj rey David ayic te ichamvinacxo viñ. Ayic toxo scham viñ, axo viñaj Salomón yuninal viñ yac'canoch sq'uexuloc d'a reyal, tz'ilchaj d'a capítulo 1 masanto d'a capítulo 2.12. Ayic ayoch viñaj Salomón chi' reyal, te ochnac val viñ b'eyumal, aton syalcot d'a capítulo 2.13 masanto d'a capítulo 11.43. Te levانب'iac b'aj c'ochnac smojonal smach'en viñ. Malaj junoc mach yal slajb'annac sb'a yed' viñ. A sb'eyumal viñ yed' sjelanil, te b'inajnac d'a jun tiempoal chi'. Ay juntzañ choñab' laj sb'oq'ue viñ. Sb'oannacpax spalacio viñ yed' stemplo Jehová d'a Jerusalén.

Syalcot jun libro tic to malaj stec'anil viñaj Salomón chi', yujto te tzijtum eb' ix ix yic'nac viñ. Ochnacpax viñ ejmelal d'a juntzañ sdiosal eb' ix. Yuj val chi' ac'jinac ganar viñ yed' yopisio, javinac oval yed' yaelal d'a yib'añ viñ, chapoj ajnaccan smach'en viñ. Aton juntzañ tic syalcot d'a capítulo 12 masanto d'a 22. Syalancot tas tz'aj sb'ey junjun macañ: Jun macañ d'a stojolal norte, aton Israel. Junxo macan d'a stojolal sur, aton Judá. A jun iñtilal eb' Judá chi' te nivan yelc'och eb'.

Syalcoti to a eb' viñ sreyal Israel maxtzac yac'och spensar eb' viñ d'a Jehová. Axo eb' viñ sreyal Judá chi' ch'occh'oc spensar eb' viñ, ay eb' viñ vach' spensar, ay pax eb' viñ chuclaj spensar. A c'ayb'ub'al tz'alji d'a eb' viñ, aton tas tz'aj sb'eyb'alan vach'il eb' viñ. Axo ejmelal d'a comon dios yed' pitalil, syic'cot yaelal. A d'a jun tiempoal chi' nivan yelc'och yopisio eb' schecab' Dios. Schecji eb' yuj Dios yic scachan eb' anima eb' yed' eb' viñ rey, yic max och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios. A jun viñ schecab' Dios nivan yelc'och sb'inaj d'a jun libro tic, aton viñaj Elías.

IX ichamvinacax viñaj David

¹ Ayic te icham vinacxo viñaj rey David, te siicxo syab' viñ. Vach'chom te pim tz'ajq'ue sc'u' viñ, palta maxtzac q'uixnajlaj viñ. ² Yuj chi' ix yal eb' tz'ac'an servil viñ icha tic: Smoj val saychaj junoc ix cob'es tz'ilan viñ, svay ix d'a stz'ey viñ yic sq'uixnaj jab'oxo snivanil viñ, xchi eb'.

³ Yuj chi' ix b'at sayumal jun ix cob'es te vach' yilji d'a masanil yol yic Israel. Ix ilchaj jun ix yuj eb' d'a choñab' Sunem, Abisag sb'i ix, ix ic'jicot ix d'a viñaj rey David chi'. ⁴ Te vach' yilji ix. A ix stañvan viñaj rey David chi', svaypax ix yed' viñ, palta malaj juneloc ay tas ix sc'ulej viñ yed' ix.

Yac'nacoch sb'a viñaj Adonías reyal

⁵ Axo viñaj Adonías yuninal viñaj David yed' ix Haguit, ix yac'och sb'a viñ reyal yalani. Ix yic'an juntzañ carruaje viñ yed' eb' soldado ayq'ue d'a yib'añ chej yed' 50 eb' soldado tz'ec' yed' viñ. ⁶ Yictax ix q'uib' viñ, malaj juneloc ix cachji viñ yuj viñ smam chi', maj sc'anb'ej viñ smam viñ chi' d'ay juneloc tas sc'ulej. Te vach' yilji viñaj Adonías chi', b'ab'el ix ajcan viñ d'a scal eb' yuninal viñaj David chi' ayic ix cham viñaj Absalón. ⁷ A viñaj Joab yune' ix Sarvia yed' viñaj sacerdote Abiatar ix yac'och sb'a eb' viñ yed' viñaj Adonías chi', yuj chi' ix sc'anb'ej srazón viñ d'a eb' viñ. ⁸ Axo pax viñaj sacerdote Sadoc, viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada, viñaj Natán schecab' Dios, viñaj Simei, viñaj Rei yed' eb' soldado stañvan viñaj rey David chi', maj ochlaj eb' viñ yed' viñaj Adonías chi'.

⁹ A d'a jun tiempoal chi' ix sb'o jun nivan vael viñaj Adonías chi' d'a yich jun q'uen q'ueen scuch Zohélet d'a slac'anil b'aj sq'ueul sjaj a a' d'a Rogel. Tziztum noc' calnel, noc' mam vacax yed' noc' quelemtac vacax b'aq'uech ix yac' viñ silab'il. Ix yavtan eb' yuc'tac viñ, eb' yuninal viñaj rey David chi'. Ix yavtanpax masanil eb' aj Judá viñ, aton eb' smunlaj yed' viñ rey chi'. ¹⁰ Palta axo viñaj Natán schecab' Dios, maj avtajlaj viñ yuj viñ. Maj yavtejpaxlaj viñaj Benaía viñ yed' eb' soldado stañvan viñaj rey David chi', ma viñaj Salomón yuc'tac viñ. ¹¹ Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Natán chi' yal d'a ix Betsabé snun viñaj Salomón chi', ix yalan viñ:

—¿Tom manto ab'i to toxo ix yac'och sb'a viñaj Adonías reyal d'a elc'altac? Palta mañ yojtacocpax viñaj rey David. ¹² A ticnaic, cha ab' tas ol val d'ayach yic vach' mañ ol ach cham yed' viñ une' aj Salomón tic. ¹³ Ixic d'a viñaj rey David chi', tzalan d'a viñ: Mamin rey, alnaxocan d'ayin to a viñ vune' aj Salomón ol ochcan reyal a q'uexuloc, a viñ ol ochcan d'a yol a despacho. ¿Tas yuj a viñaj Adonías ix yac'och sb'a reyal? xa chi. ¹⁴ Ayic van a lolon yed' viñ rey chi' ol in ochc'ochoc. A inxo ol vala' to yelton tas tzal chi', xchi viñaj Natán chi' d'a ix.

¹⁵ Yuj chi', ix b'at ix Betsabé chi' yil viñaj rey David b'aj ayec' chi'. Te icham vinaxo viñ. A ix Abisag sunamita tz'ilan viñ. ¹⁶ Ayic ix c'och ix Betsabé chi' d'a yichañ viñ, ix em ñojan ix yac'an stzatzil sc'ol viñ, ix yalan viñ d'a ix:

—¿Tas tza nib'ej? xchi viñ.

¹⁷ Ix tac'vi ix:

—Val d'a sb'i Jehová ix ala' to a viñ vune' aj Salomón ol ochcan a q'uexuloc d'a reyal. A viñ ol ochcan d'a yol a despacho. ¹⁸ Palta ina toxo ix yac'och sb'a viñaj Adonías reyal, a achxo tic mamin rey, mañ ojtacoc yaji. ¹⁹ Tziztum noc' calnel, noc' mam vacax yed' noc' quelemtac vacax b'aq'uech ix yac' viñ silab'il. Ix yavtej eb' uninal viñ yed' viñaj sacerdote Abiatar, viñaj Joab yajalil eb' a soldado d'a jun vael ix sb'o viñ chi', palta maj yavtejlaj viñ uninal aj Salomón viñ. ²⁰ Yuj chi', van stañvan masanil eb' choñab' israel tas xa chi, mach ol ac'canoch reyal a q'uexuloc. ²¹ Palta tato max a b'ocan yaj jun tic, axo yic toxo ix ach chami, axom in miljicham yed' viñ vune' aj Salomón chi', xchi ix.

²² Vanto val slolon ix yed' viñ rey chi', ix ja viñaj Natán schecab' Dios. ²³ Ix alchaj yab' viñaj rey David chi' to toxo ix javi viñaj Natán chi', ix avtajoch viñ, ix em ñojan viñ d'a yichañ viñ rey chi'. ²⁴ Ix sc'anb'an viñ d'a viñ rey chi':

—¿Tom a ach ix ala' to tz'ochcan viñaj Adonías reyal a q'uexuloc? ²⁵ Ina ticnaic tziztum noc' calnel toxo ix smilcham viñ yed' noc' mam vacax yed' noc' quelemtac vacax te b'aq'uech silab'il. Ix yavtan eb' viñ uninal viñ yed' masanil eb' viñ ayoch yajalilob eb' a soldado yed' viñaj sacerdote Abiatar. A ticnaic van sva eb' viñ smasanil, tz'el yav eb': Nivanocab' yelc'och viñaj rey Adonías, xchi eb' viñ. ²⁶ A inxo tic maj in yavtejlaj viñ yed' viñaj sacerdote Sadoc. Maj yavtejpax viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada viñ, maj avtajlajpax viñ uninal aj Salomón. ²⁷ ¿Tom a ch'ocojñej tza b'oq'ue jun tic? ¿Tom maj al d'ayoñ, mach ol ochcan reyal a q'uexuloc chi'? xchi viñaj Natán chi'.

Ix ochcan viñaj Salomón reyal

²⁸ Ix lajvi chi', ix yalan viñaj rey David to tz'avtajxicot ix Betsabé. Ayic ix c'och ix d'a yichañ viñ rey chi', ²⁹ ix yalan viñ d'a ix:

—Svac' in ti' d'a Jehová, aton ix in tañvan d'a scal in yaelal ³⁰ to a ticnaic ol vaq'uelc'och tas ix val d'ayach d'a yichañ Jehová co Diosal, a viñ une' aj Salomón ol ochcan d'a in despacho tic in q'uexuloc, xchi viñ.

³¹ Ixriej yab' ix Betsabé chi' icha chi', ix em ñojnaj ix d'a yichañ viñ, ix yalan ix:

—Mamin rey, ayachñejocab' ec' d'a masanil tiempo, xchi ix.

³² Ix lajvi chi' ix yalan viñaj rey David chi' to tz'avtaj viñaj sacerdote Sadoc yed' viñaj Natán schecab' Dios yed' pax viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada. Ayic ix c'och eb' viñ d'a yichañ viñ rey chi', ³³ ix yalan viñ:

—Iq'uecb'at jayvañ eb' viñ ayoch yajalil ved'oc, tzeyac'anq'ue viñ vuninal aj Salomón d'a yib'añ noc' in mula tzin q'ue d'a yib'añ, tzeyic'anb'at viñ d'a sjaj a' Gihón. ³⁴ Ach sacerdote Sadoc yed' ach Natán, tzeyac'q'ue aceite d'a sjolom viñaj Salomón chi' yic tz'ochcan viñ reyal d'a co choñab' tic. Tze pu'anpax noc' ch'aac tzex avaji: Nivanocab' yelc'och viñaj rey Salomón, xe chi'. ³⁵ Slajvi chi' tzex q'ueul yed' viñ d'a tic, axo yochcan viñ d'a yol in despacho tic reyal in q'uexuloc, yujto toxo ix vala' to a viñ ol ochcan reyal d'a choñab' Israel yed' d'a Judá, xchi viñ.

³⁶ Ix tac'vi viñaj Benaía chi' icha tic:

—Ichocab'ta' mamin rey. Aocab' Jehová Dios sb'oancan icha chi'. ³⁷ Icha val ix aj yoch Jehová ed'oc, ichocab'ta' ol aj yoch yed' viñaj Salomón chi', te nivanocab' ol aj yelc'och yopisio viñ d'a yichañ ico', xchi viñ.

³⁸ Yuj chi', ix ac'jiq'ue viñaj Salomón chi' d'a yib'añ noc' smula viñaj rey David chi' yuj viñaj Sadoc chi', viñaj Natán schecab' Jehová Dios, viñaj Benaía chi' yed' eb' soldado starivan viñ rey, aton eb' peleteo yed' eb' cereteo. Ix yic'anb'at viñ eb' d'a sjaj a' Gihón. ³⁹ A viñaj sacerdote Sadoc chi' ix ic'ancot aceite d'a scajnb' Dios, ix yac'anq'ue viñ d'a sjolom viñaj Salomón chi'. Icha chi' ix aj yac'jioch viñaj Salomón chi' reyal yuj eb'. Ix lajvi chi' ix spu'an noc' ch'aac eb', ix avajq'ue masanil anima: Nivanocab' yelc'och viñaj rey Salomón, xchi eb'. ⁴⁰ Ix lajvi chi' ix och tzac'an eb' anima chi' smasanil yuj viñaj Salomón chi', ix q'uec'och eb' d'a yol choñab' Jerusalén. Ix spu'an flauta eb', mañxa yalb'anil jantac tzalajc'olal, stac'vi lum vitz yuj yel yav eb'.

⁴¹ Ato val slajvi sva viñaj Adonías yed' eb' ix yavtej, ix yab'an viñ yoch jun av chi'. Ix yab'anpax viñaj Joab yoc' noc' ch'aac, ix yalan viñ:

—¿Tas yaj jun av tz'och d'a choñab' chi'? xchi viñ.

⁴² Vanto val slolon viñaj Joab chi', ix c'och viñaj Jonatán yuninal viñaj Abiatar, ix yalan viñaj Adonías d'a viñ:

—Ochañcoti, ach vach' a pensar, tecan vach' tas tzul ala', xchi viñ.

⁴³ Ix tac'vi viñaj Jonatán chi':

—Tocval vach'. A ticañc toxo ix ac'jioch viñaj Salomón reyal yuj viñaj rey David sq'uexuloc. ⁴⁴ A viñ rey chi' ix checanb'at viñaj sacerdote Sadoc, viñaj Natán schecab' Dios, viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada, eb' cereteo yed' pax eb' peleteo yic sb'at eb' yed' viñaj Salomón. Ix yac'anq'ue viñaj Salomón chi' eb' d'a yib'añ noc' smula viñ rey chi'. ⁴⁵ A viñaj sacerdote Sadoc chi' yed' viñaj Natán schecab' Dios chi', ix yac'q'ue aceite eb' d'a sjolom viñ d'a sjaj a' Gihón, te tzalajc'olal yaj eb'. Ix meltzaj eb' d'a choñab', yuj chi' ste avaj eb' anima chi' tzeyab'i. ⁴⁶ A ticañc toxo ix och c'ojan viñaj Salomón chi' d'a yol despacho.

⁴⁷ Masanil eb' ay yopisio yed' viñaj rey David chi' ix b'at alan viñaj Salomón chi' vach'il. Ix yalan eb' to nivanocab' ol aj yelc'och viñ d'a yichañ viñ smam chi', nivanocab' pax ol aj smach'en viñ d'a yichañ yic viñ smam chi'. A jun pax viñaj rey David chi' ix em ñojan d'a Dios d'a sat sch'at, ⁴⁸ ix yalan viñ: Alhajocab' vach' lolonel d'a Jehová co Diosal a orí israel orí tic, yujto ix yac' d'a jun vuninal tic to a' tz'em c'ojan d'a in despacho, tic val tzato vila', xchi viñ, xchi viñaj Jonatán chi'.

⁴⁹ Axo jantac eb' avtab'il yuj viñaj Adonías chi', ix xivq'ue eb', junjunalxoñej ix aj spax eb'. ⁵⁰ Ix xivpaxq'ue viñaj Adonías chi' d'a viñaj Salomón chi', yuj chi' ix b'at viñ d'a yol scajñub' Jehová. Ata' ix b'at scol sb'a viñ yalani. Ix och yub'yub' viñ d'a sch'aac altar ayq'ue d'a schiquintac. ⁵¹ Elarichamel ix b'at alchaj d'a viñaj Salomón chi' icha tic:

—Mamin rey, a val ticnaic a viñaj Adonías ste xiv viñ d'ayach. A d'a sch'aac altar ix b'at scol sb'a viñ. Syalcot viñ d'ayach ticnaic to tzac' a ti' to mañ ol a milchamlaj viñ, xchi eb'.

⁵² Ix tac'vi viñ rey chi' icha tic:

—Tato vach' syutej sb'a viñ, max spitej sb'a viñ d'ayin, mañ ol chamlaj viñ. Palta tato ay chucal ol sc'ulej viñ jun, yovalil ol cham viñ, xchi viñ.

⁵³ Ix yalan viñaj rey Salomón chi' to sb'at ic'jielta viñaj Adonías chi' b'aj ay altar chi'. Ix lajvi chi', ix c'och viñ d'a yichañ viñ, ix em ñojan viñ. Ix yalan viñaj Salomón chi' d'a viñ to smeltzaj viñ d'a spat d'a junc'olal.

2

Slajvub' checnab'il ix yac' viñaj rey David

¹ Toxo val scham viñaj rey David chi', yuj chi' ix yal viñ d'a viñaj Salomón yuninal icha tic: ² Toxo ol in chamoc icha tz'aj masanil eb' quetanaimail. Tec'an val tzutej a b'a, icha junoc vinac te tec'anxo spensar. ³ C'anab'ajej schecnab'il Jehová co Diosal, icha tas snib'ej, tas syal scachnab'il, schecnab'il yed' sc'ayb'ub'al tz'ib'ab'ilcan yuj viñaj Moisés. Yuj chi' te vach'ñej ol aj yelc'och masanil tas ol a c'ulej yed' b'ajtac ol ach ec'oc. ⁴ Icha chi' ol aj yelc'och tas ix yalcán Jehová d'ayin icha tic: Tato ol in sc'anab'ajejñej eb' iñtilal, tato tojolñej ol yutej sb'a eb' d'a vichañ yed' smasanil sc'ool yed' smasanil spensar, mañ ol yac' palta eb' iñtilal yochñejcan yajalil d'a Israel tic, xchi d'ayin.

⁵ Ojtacxo tas ix in yutej viñaj Joab yune' ix Sarvia, ix smilcham chavañ eb' viñ yajalil eb' soldado quetisraelal viñ: Aton viñaj Abner yuninal viñaj Ner yed' viñaj Amasa yuninal viñaj Jeter. Mañoclaj d'a scal oval ix miljicham eb' viñ yuj viñ, palta ichato d'a oval chi' ix cham eb' viñ. Ichato ix b'oñchajb'at stzec'ul viñ yed' xañab' yuj schiq'uul eb' viñ. ⁶ Yuj chi' ñican tzutej a b'a, mocab' chamlaj viñaj Joab chi' d'a ichñejta'. ⁷ Axo pax eb' viñ yuninal viñaj Barzilai aj Galaad, tza xajanej eb' viñ in c'ana', tzavteñej eb' viñ vael ed'oc. A eb' viñ chi', ix colvaj eb' viñ ved'oc ayic ix in el d'a viñ uc'tac aj Absalón chammac. ⁸ A pax viñaj Simei ayec' d'a tic, viñ yuninal viñaj Gera aj Bahurim d'a yñtilal Benjamín, te chuc ix yal viñ d'ayin ayic van in b'at d'a Mahanaim, palta ix c'och viñ in scha d'a sti' a' Jordán. Ix vac' in ti' d'a yichañ Jehová to mañ ol in milchamlaj viñ. ⁹ Mañ ac' nivanc'olal viñ. Añej, a ach tic te ñican ach. Scham a naani tas ol utej viñ. Mocab' torñejoc ol cham viñ ichñej ta', palta to ol miljoccham viñ, xchi viñaj rey David chi' d'a viñaj Salomón chi'.

Schamel viñaj rey David (1Cr 29.26-30)

¹⁰ Axo yic ix cham viñaj rey David chi', a d'a choñab' scuch Schoñab' David, ata' ix mucchaj viñ. ¹¹ 40 ab'il ix yac' reyal viñ d'a choñab' Israel. Uque' ab'il d'a Hebrón, 33 ab'il d'a Jerusalén. ¹² Axo viñaj Salomón ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ smam chi'. Te tec'an ix aj viñaj Salomón yed' yopisio chi'.

A schamel viñaj Adonías

13 A viñaj Adonías yune' ix Haguít, ix b'at viñ yil ix Betsabé, ix snun viñaj Salomón. Ix sc'anb'an ix d'a viñ icha tic:

—¿D'a junc'olal am tzach javi? xchi ix.

—I', d'a junc'olal, xchi viñ. 14 Ix yalan viñ:

—Ay val jun tas tzin nib'ej sval d'ayach, xchi viñ d'a ix.

—Ala', xchi ix.

15—Ojtac to toxonton vic yaj jun reyal tic. Ix stañvej masanil choñab' Israel b'aq'uiñ tzin och reyal. Axo ticnaic jun, axo viñ vuc'tac ix och reyal chi', yujto icha chi' ix aj snaan Jehová. 16 A ticnaic ay val jun tas tzin c'an d'ayach, comonoc mañ ol a teneq'ui, xchi viñ d'a ix.

—Al tas tza nib'ej chi', xchi ix.

17 Ix yalan viñ:

—Tzin tevi d'ayach to tzal d'a viñaj rey Salomón to syac' ix Abisag aj Sunem viñ vetb'eyumoc. Ol sc'anab'ajej viñ tas tzala', xchi viñ d'a ix.

18—Ichocab'ta', ol val d'a viñ rey tas tza nib'ej chi', xchi ix Betsabé chi'.

19 Ix lajvi chi' ix b'at ix yal d'a viñaj rey Salomón chi' tas ix yal viñaj Adonías chi'. Ixñej yil viñ rey chi' yochc'och ix, ix q'ue vaan viñ, ix em ñojan viñ d'a yichañ ix. Ix lajvi chi', ix emxi c'ojan viñ d'a yol sdespacho, ix schecan viñ ic'chajcot jun nivan xila b'aj tz'em c'ojan ix snun viñ chi' d'a svach' c'ab'. 20 Ix yalan ix:

—Tzin tevi d'ayach to ay jayb'elañ in lolonel sval d'ayach, mocab' a teneq'ui, xchi ix.

—Al masanil tas tza c'an chi' nunin, mañ a na' to ol in tenec' d'ayach, xchi viñ rey chi' d'a ix.

21—Comonoc ab' tzac' ix Abisag aj Sunem yetb'eyumoc viñ uc'tac aj Adonías, xchi ix.

22 Ix tac'vi viñ d'a ix snun chi': ¿Tas yuj tzul a c'an ix Abisag yetb'eyumoc viñaj Adonías chi'? Ichato tzul a c'ana' to svac' vopisio tic d'a viñ, yujto b'ab'el vinac viñ, aypaxoch viñaj sacerdote Abiatar yed' viñaj Joab yune' ix Sarvia yed' viñ, xchi viñ d'a ix.

23 Ix lajvi yalan juntzañ chi' viñaj rey Salomón chi', ix yac'an sti' viñ d'a Jehová: Yac'ocab' in yaelal Jehová tato max cham viñaj Adonías yuj tas sc'an chi'. 24 A Jehová ix in ac'anoch reyal sq'uexuloc viñ in mam, yic vach' tz'aj yelc'och b'aj ix yac' sti' to ix yac' jun opisio tic d'ayin yed' d'a smasanil viñtilal. Yuj chi' svac' in ti' d'a yichañ to a ticnaic ol cham viñaj Adonías chi', xchi viñ.

25 A d'a jun rato chi' ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada to b'at smilcham viñaj Adonías chi' viñ. Yuj chi' ix b'at viñ smilcham viñaj Adonías chi'. 26 Ix yalanpax viñ rey chi' d'a viñaj sacerdote Abiatar: A ticnaic sval d'ayach to tzach b'at d'a a choñab' Anatot. Smoj val tzach chami, palta mañ ol ach in milchamlaj yujto a ach ec'nac ach yilumaloc te' scaxail strato Jehová d'a stiempoal viñ in mam. A jun ach pax ab'nac syail d'a masanil b'aj yab'nac syail viñ in mam chi', xchi viñaj Salomón chi'. 27 Icha chi' ix aj yelcan viñaj Abiatar chi' d'a sacerdoteal yuj viñaj Salomón chi', ix elcanc'och tas alb'il yuj Jehová d'a Silo yuj eb' yirñtilal viñaj Elí.

28 Añeja' viñaj Joab, ix yac'paxoch sb'a viñ yed' viñaj Adonías chi', vach'chom maj yac'och sb'a viñ yed' viñaj Absalón. Yuj chi', ayic ix c'och jun lolonel tic d'a viñ, ix b'at sc'ub'anel sb'a viñ d'a yol scajñub' Jehová yalani, ix och yub'yub' viñ d'a sch'aac altar d'a schiquintac. 29 Ix b'at alji d'a viñaj Salomón chi' chajtil to a d'a altar d'a scajñub' Jehová, ata' ayec' viñaj Joab chi' scol sb'a. Ix yalan viñaj Salomón chi' d'a viñaj Benaía to sb'at viñ smilcham viñ ta'. 30 Ix b'at viñ b'ian, ix yalan viñ d'a viñaj Joab chi':

—Toxo ix yal viñ rey to tzach elta, xchi viñ d'a viñ.

Ix tac'vi viñaj Joab chi':

—Maay. A d'a tic tzin chami, xchi viñ.

Ix b'at yalanxi viñaj Benaía chi' d'a viñ rey tas ix yutej viñaj Joab chi' yalani.

³¹ Ix yalan viñaj rey Salomón chi':

—Chamocab' viñ ta', ujobab' icha sgana viñ chi'. B'at a mucan snivanil viñ chi', yic vach' a schamel eb' malaj smul smilnaccham viñ, mañxoc d'a yib'añ viñ in mam yed' d'a vib'añ scani. ³² Aocab' Jehová tz'ac'ancanoch juntzañ chamel chi' smuloc viñ, yujto mañoc viñ in mam checjinac viñ ayic smilannac viñaj Abner viñ, aton viñ yuninal viñaj Ner yajalil eb' soldado Israel yed' viñaj Amasa yuninal viñaj Jeter yajalil eb' soldado Judá. A eb' viñ chavañ chi' más te vach' eb' viñ d'a yichañ viñaj Joab chi', tojol spensar eb' viñ. ³³ A schamel eb' viñ chi' ochocab'can smuloc viñaj Joab chi' yed' eb' yirñtilal d'a junelñej. Palta yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a quib'añ a orñ yirñtilal orñ viñaj rey David tic, ol orñ ochñejcan d'a sdespacho viñ, xchi viñ.

³⁴ Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Benaía smilcham viñaj Joab chi'. Ayic toxo ix cham viñ, ix b'at mucjican snivanil viñ d'a spat d'a tz'inan luum. ³⁵ Axo viñ rey chi' ix ac'anoch viñaj Benaía chi' yajaliloc eb' soldado sq'uexuloc viñaj Joab chi'. Ix ac'jipaxoch viñaj sacerdote Sadoc sq'uexuloc viñaj Abiatar. ³⁶ Ix lajvi chi', ix avtaj viñaj Simei yuj viñ rey chi', ix yalan viñ d'a viñ:

—B'oq'ue junoc a pat d'a Jerusalén tic b'aj tzach cajñaji, junelñej tzach can d'a tic. ³⁷ Tato tzach el jun, tzach c'axpajec' d'a a' Cedrón, axo a cham chi'. A a chamel chi', a ach tzic'cot d'a ib'añ, xchi viñ rey chi' d'a viñ.

³⁸ Ix tac'vi viñaj Simei chi':

—Ichocab' ta' mamin rey, ol in c'anab'ajej tas tzal chi', xchi viñ.

Najtl ix ec' cajan viñaj Simei chi' d'a Jerusalén. ³⁹ Palta axo ix el yoxil ab'il, ix el chavañ eb' viñ schecab' viñ, axo d'a Gat b'aj ayoch viñaj Aquis yuninal viñaj Maaca reyal ix c'ochcan eb' viñ. Axo yic ix alji d'a viñ to a d'a Gat ayec' eb' viñ schecab' viñ chi', ⁴⁰ elañchamel ix yac'och stz'um noc' sb'uru viñ. Ix b'at viñ say eb' viñ schecab' d'a Gat chi'. Axo yic ix ilchaj eb' viñ yuj viñ ix yic'an meltzaj eb' viñ. ⁴¹ Axo ix yab'an viñaj Salomón to a viñaj Simei ix xid'ec' viñ d'a Gat, palta ayxoc' viñ d'a Jerusalén chi'. ⁴² Yuj chi' ix schec viñ rey chi' avtajcot viñ, ix yalan viñ d'a viñ:

—¿Tom maj val d'ayach to tzac' a ti' d'a yichañ Jehová to max yal el d'a yol choñab' tic? Ix cham val valan d'ayach tato ay b'aj tzach b'at d'a junocxo lugar tzach chamxoñej. Ina ix a tac'vej a ti'oc to tza c'anab'ajej tas ix val chi'. ⁴³ ¿Tas yuj maj a c'anab'ajej b'aj ix ac' a ti' chi' d'a yichañ Jehová? ⁴⁴ Nacot ticañ jantac chucal alnac d'a viñ in mam. A ticañic a Jehová ol ach ch'olb'itanoc, ol cotcan d'a ib'añ yuj masanil tas a c'ulejñac chi'. ⁴⁵ Palta yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a vib'añ a in tic. A orñ yirñtilal orñ viñaj rey David tic ol orñ ochñejcan d'a sdespacho d'a masanil tiempo, xchi viñ rey chi'.

⁴⁶ Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Benaía yic b'at smilcham viñaj Simei chi' viñ. Ix smilancham viñaj Simei chi' viñ. Icha chi' ix aj svach' ochcan reyal chi' d'a yol sc'ab' viñaj Salomón chi'.

3

A viñaj Salomón'R'yed' ix yisil viñ sreyal Egipto

¹ Ix yic'laj sb'a viñaj Salomón yed' ix yisil viñ sreyal Egipto yic tz'och junc'olal d'a scal schoñab' eb'. A d'a schoñab'can viñaj David ix ic'jib'at ix yuj viñ yacb'an sb'ochaj spalacio viñ yed' stemplo Jehová yed' pax muro d'a

spacttac Jerusalén. ² A d'a jun tiempoal chi', a d'a juntzañ lugar chaarñ, ata' syac' silab' eb' anima vach'chom mañ smojoc, yujto manto b'olaj stemplo Jehová.

Ix sc'an sjelanil viñtaj Salomón d'a Dios
(2Cr 1.1-13)

³ Te ay val och Jehová d'a sc'ool viñtaj Salomón, sc'anab'ajej val sc'ayb'ub'al Jehová viñ, aton alb'ilcan yuj viñ smam viñ. Vach'chom icha chi', palta arjeja' ix yac' juntzañ silab' viñ yed' incienso d'a Jehová d'a juntzañ lugar chaarñ chi'.

⁴ Ix xid'ec' viñ yac' silab' d'a Gabaón yujto, nivan yelc'och jun lugar chi'. Jun mil noc' silab' ix yac' ñusjoc tz'a viñ d'a jun altar ay ta'.

⁵ A d'a jun ac'val ayic ayec' viñ d'a Gabaón chi', ix sch'oxan sb'a Jehová d'a viñ d'a vayichal. Ix yalan d'a viñ: C'an tas tza nib'ej d'ayin, ol vac' d'ayach, xchi d'a viñ.

⁶ Ix tac'vi viñ: Mamin, a xajanejnac val viñ a checab' aj David, aton viñ in mam, yujto ach sc'anab'ajejneñ viñ, tojolñej yutejnac sb'a viñ d'ayach. Yuj chi' ix el d'a a c'ool to a in yuninal in viñ tic tzin emcan c'ojan d'a sdespacho, icha ix aj yelc'och ticnaic. ⁷ Mamin Jehová in Diosal, vach'chom quelem into, mantalaj in jelanil yic svalan tas tz'aj eb' anima, palta ix el val d'a a c'ool ix in ac'anoch rey al sq'uexuloc viñ in mam chi'. ⁸ Axo ticnaic ayinxo och yilumaloc a choñab' sic'b'ilel uuj tic. A val jun a choñab' tic te nivan, maxtzac b'ischaj eb' anima. ⁹ Yuj chi' tzin c'an d'ayach to tzac' in jelanil yic vach' ol val in cuchb'ani yed' snachajel vuuj b'aj ay tas vach' yed' tas chuc. ¿Tas val ol aj in ch'olb'itan jun a choñab' te nivan tic, tato mañ ol ac' in jelanil? xchi viñ.

¹⁰ Ix scha val sc'ol Jehová tas ix sc'an viñ chi'. ¹¹ Yuj chi' ix yal icha tic: Yujto maj a c'ana' yic snajtilax a q'uinal, mañoc pax a b'eyumal, ma schamel eb' ayoch ajc'olal d'ayach ix a c'ana', palta a a jelanil ix a c'ana' yic tza ch'olb'itan in choñab' tic, ¹² yuj chi' ol vac' tas tza c'an chi'. Ol vac' a jelanil chi'. Malaj junoc mach ec'naxo lajan spensar icha ach tic. Malaj pax junocxo mach ol pitzvocchaarñ ayic toxo ix ach ec'b'ati. ¹³ Mañocñejlaj chi' ol vac' d'ayach, palta ol vac'pax a b'eyumal yed' snivanil elc'ochi, vach'chom maj a c'ana'. Syalelc'ochi to malaj junocxo rey icha ach tic yach'an pitzan ach. ¹⁴ Tato ol a c'anab'ajejneñ tas tzin nib'ej yed' in checnab'il icha aj sc'anab'ajannac viñ a mam, ol vac' najatb'oc a q'uinal, xchi Dios chi' d'a viñ.

¹⁵ Axo yic ix el svayañ viñtaj rey Salomón chi', ix nachajel yuj viñ to van svayichan viñ. Axo yic ix jax viñ d'a Jerusalén, ix b'at viñ b'aj ayec' scaxail strato Jehová, ata' ix schec viñ ñusjoctz'a silab' stz'a smasanil yed' silab' yic junc'olal yed' Dios. Ix lajvi chi', ix yavtan viñ masanil eb' ayoch yopisio yed'oc yic sva eb' yed' viñ.

A sjelanil viñtaj rey Salomón

¹⁶ A d'a jun tiempoal chi', ix c'och chavañ eb' ix ajmul ix sb'o yaj jun yoval d'a yichañ viñtaj rey Salomón chi'. ¹⁷ Ix yalan jun ix d'a viñ:

—Mamin rey, a in tic yed' jun ix tic junñej patil caji. Ayic ix c'och sc'ual, ix alji jun vune'. ¹⁸ Schab'jial val chi', ix aljipax yic ix tic. A orñej co chavañil d'a yol te' pat chi', malaj junocxo mach. ¹⁹ Axo d'a jun ac'val ix sc'añtanzham yune' ix chi' ayic te chamnac el ix svayi. ²⁰ Axom d'a chimilac'val, ix q'ue vaan ix, ayic te chamnac in el in vayi, ix yic'anq'ue vaan yune' ix chamnaxo chi', ix ul stelb'ancanoch ix d'a in tz'ey, axo vic pitzan chi' ix yic'b'at ix d'a stz'ey sq'uexuloc yic chi'. ²¹ Axo yic ix sacb'i jun, ix vac'an yim vune' chi' valani, palta chamnaxo. Axo yic ix te sacb'i, ix vilani to mañ vicoclaj jun unin chi', xchi ix.

²² Ix lajvi chi', ix yalan yic junxo ix chi':

—Maay, a jun unin pitzan tic vico', axo jun chamnaxco chi' ico', xchi ix chi'.
Ix yalanpax ix b'ab'el chi':

—Maay, a jun chamnaxco chi' ico', axo jun pitzan tic vico', xchi ix.

Icha chi' ix aj stelan sb'a eb' ix d'a yichañ viñ rey chi'. ²³ Yuj chi' ix yalan viñ: A jun ix tic syal ix: Vic jun unin pitzan tic, axo jun chamnaxco chi' ico', xchi ix. Añeja' junxo ix chi', icha chi' syutej ix yalan d'a ix b'ab'el ix alan chi', xchi viñ rey chi'. ²⁴ Yuj chi' ix yalan viñ:

—Iq'ueccot junoc q'uen espada d'ayin, xchi viñ.

Ayic ix ja q'uen espada chi', ²⁵ ix yalan viñ rey chi' icha tic:

—Chab' tzeyutej jun unin pitzan tic, tzeyac'an nañaloc yic junjun eb' ix, xchi viñ.

²⁶ A ix ay yic jun nene' unin pitzan chi', ix och val pitz'naj cusc'olal d'a spixan ix, ix yalan ix d'a viñ rey chi':

—Mamin rey, elocab' d'a a c'ol max chab'ajlaj snañal jun unin tic. Ac'jocab' d'a ix tic, xchi ix. Ix yalan junxo ix chi':

—Max canlaj ved'oc, max canpaxlaj yed' ix tic. Chab'ajocab' snañal, xchi ix.

²⁷ Yuj chi' ix yalan viñ rey chi':

—Mañ e milcham jun unin chi', aq'uec d'a ix malaj sgana smiljicham chi', yujto val yel a ix ay yico', xchi viñ.

²⁸ Masanil eb' aj Israel chi', ix yab' eb' tas ix aj sb'oan yaj jun oval chi' viñ rey chi'. Te nivan ix aj yelc'och viñ d'a sat eb', yujto ix nachajel yuj eb' to ix ac'ji sjelanil viñ yuj Dios yic sb'oan yaj oval viñ.

4

Eb' ayoch yopisio yed' viñaj Salomón

¹ Ix och viñaj Salomón reyal d'a smasanil eb' yetisraelal. ²⁻⁶ A eb' viñ ayoch yed' viñ d'a yopisio, aton eb' viñ tic: A viñaj Azarías yuninal viñaj Sadoc ayoch sacerdoteal. A viñaj Elihoref yed' viñaj Ahías, eb' viñ yuninal viñaj Sisa, a eb' viñ stz'ib'an yab'ixal tas sc'ulej viñ rey chi'. A viñaj Josafat yuninal viñaj Ahilud, a viñ tz'ib'um yaj d'a viñ rey chi'. A viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada, a viñ ayoch yajaliloc eb' soldado. A viñaj Sadoc yed' viñaj Abiatar, a eb' viñ sacerdote yaji. A viñaj Azarías yuninal viñaj Natán, yajal yaj viñ d'a scal eb' viñ gobernador. A viñaj Zabud yuninal pax viñaj Natán chi', sacerdote yaj viñ, ac'um pax razón yaj viñ d'a viñ rey chi'. A viñaj Ahisar tz'ilan tas ay d'a spalacio viñ rey chi'. Axo viñaj Adoniram yuninal viñaj Abda, a viñ tz'ilan eb' munlajvum yovalil smunlaji.

⁷ A viñaj Salomón chi', ay lajchavañ eb' viñ gobernador d'a masanil yol smacb'en Israel tz'ac'an servil viñ. A yopisio eb' viñ chi', junjun eb' viñ d'a junjun ujal d'a yol ab'il, syic'cot eb' viñ tastac syab'lej viñ rey chi' yed' eb' ayec' yed' viñ d'a spalacio. ⁸ A lajchavañ eb' viñ gobernador chi', aton eb' viñ tic:

Viñaj Ben-hur, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín.

⁹ Viñaj Ben-decar, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a juntzañ choñab' tic: Macaz, Saalbim, Bet-semes, Elón yed' Bet-hanán.

¹⁰ A viñaj Ben-hesed, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a Arubot, d'a Soco yed' d'a masanil yol yic Hefer.

¹¹ A viñaj Ben-abinadab, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a masanil yol smacb'en Dor, a ix yetb'eyum viñ, aton ix Tafat yisil viñaj Salomón chi'.

- ¹² A viñaj Baana yuninal viñaj Ahilud, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a Taanac, Meguido yed' d'a masanil yol yic Bet-seán. A jun choñab' chi' junñej yaj yed' Saretán, d'a yalañemta Jezreel, sb'atñej d'a Bet-seán masanto sc'och d'a Abel-mehola yed' d'a sc'axepalb'at Jocmeam.
- ¹³ A viñaj Ben-geber, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a Ramot d'a yol yic Galaad yed' d'a masanil choñab' d'a yol yic Galaad chi', aton juntzañ schoñab' eb' yinñilalcan Jair yuninal Manasés yed' pax d'a yol smac'b'en Argob d'a yol yic Basán. Ata' ay 60 nivac choñab' ayoch smuroal, ayoch q'uen bronce tz'ec' c'atan syamñub'aloc spuertail.
- ¹⁴ A viñaj Ahinadab yuninal viñaj Iddo, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a Mahanaim.
- ¹⁵ A viñaj Ahimaas, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a yol yic Neftalí. Aton jun viñ chi' ix yic'laj sb'a yed' ix Basemat yisil viñaj Salomón.
- ¹⁶ A viñaj Baana yuninal viñaj Husai, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a yol yic Aser yed' d'a Alot.
- ¹⁷ A viñaj Josafat yuninal viñaj Parúa, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a yol yic Isacar.
- ¹⁸ A viñaj Simei yuninal viñaj Ela, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a yol yic Benjamín.
- ¹⁹ A viñaj Geber yuninal viñaj Uri, a viñ tz'ic'ancot tastac tz'ab'laj chi' d'a yol yic Galaad, aton b'aj ec'nac schoñab' viñaj Sehón sreyal eb' amorreo yed' viñaj Og sreyal Basán.
- Añej viñaj Geber chi' yajal yaj d'a jun macañ lum lum chi'.

A sjelanil viñaj Salomón yed' sb'eyumal

²⁰ A eb' aj Judá yed' eb' aj Israel maxtzac b'ischaji jantac sb'isul eb', lajan eb' icha yarenail sti' a' mar. Mañ jantacoc tas svaji yed' tas tz'uc'ji, tzalajc'olalñej yajec' eb'. ²¹ A viñaj Salomón rey d'a yib'añ masanil juntzañ choñab' chi'. Scottñej d'a a' Éufrates masanto sja d'a schoñab' eb' filisteo yed' d'a smojonal yic Egipto. A masanil juntzañ choñab' chi', junjun ab'il syac'an q'uen tumín yeb' yic stupan eb' b'aj aycan d'a yalañ schecnab'il viñaj Salomón chi' yac'b'an pitzan viñ. ²² A masanil tastac syab'lej viñaj Salomón chi' d'a junjun c'u yed' eb' cajan yed' viñ, aton tic: 70 quintal ixim harina te choc' yaji, 140 quintal pax ixim veech yaji, ²³ lajuñvañ noc' mam vacax te b'aq'uech, 20 pax noc' libre yaj d'a yol potrero yed' 100 noc' calnel. Ch'oc pax yaj noc' c'ultaquil chej, noc' ch'ucul yed' noc' much te b'aq'uech. ²⁴ Ix yac' val yajalil viñaj Salomón chi' d'a yib'añ lum lum schacot d'a stitac a' Éufrates, scottñej d'a Tífsa masanto tz'emc'och d'a Gaza. Yajal yaj viñ d'a yib'añ masanil eb' viñ sreyal juntzañ nación chi'. Ay junc'olal d'a scal viñ yed' juntzañ choñab' ay d'a spatitac chi'.

²⁵ Ayic pitzanto viñaj Salomón chi', masanil anima d'a yol yic Judá yed' Israel scottñej d'a Dan masanto d'a Beerseba, junc'olal yaj eb'. Junjun eb' ay te' yavb'ente' d'a spatitac spat. ²⁶ A viñaj Salomón chi', ay pax juntzañ pat b'aj ayoch 40 mil noc' chej stoc'an carruaje yic oval yuj viñ. Ay pax 12 mil eb' soldado sq'ue d'a yib'añ noc' chej chi'. ²⁷ Masanil eb' viñ tz'ic'ancot tastac syab'lej viñaj rey Salomón yed' masanil eb' viñ sva yed' viñ, scham val yilan eb' viñ tato tz'acan syab' d'a jun uj chi'. ²⁸ A eb' viñ ayoch d'a yib'añ yic'ancot juntzañ chi', syic'paxcot ixim cebada yed' añ yañ noc' chej chi' eb' viñ yed' yic juntzañ noc' chej toc'um icatz yalñej b'aj ay.

²⁹ Mañxo jantacoc sjelanil viñaj Salomón chi' ix ac'ji yuj Dios. Mañxo alchajb'enoc jantac sjelanil viñ chi'. ³⁰ A sjelanil viñ chi', te ec'to d'a yichañ yic

eb' aj Egipto yed' d'a yichañ yic eb' ay b'aj sjavi c'u. ³¹ Te jelan viñ d'a yib'arñ juntzarñ eb' viñ vinac b'inajnac yuj sjelanil, aton viñaj Etán yirñtilal viñaj Zera, viñaj Hemán, viñaj Calcol yed' viñaj Darda, aton eb' viñ yuninal viñaj Mahol. A sb'inajnaquil sjelanil viñ chi', ix c'och specal d'a masanil juntzarñ choñab' d'a spatic yichañ Israel. ³² A viñaj Salomón chi', oxe' mil c'ayb'ub'al yic jelanil ix yalcan viñ, ix sb'oanpax mil cinco b'it viñ. ³³ Ix lolon viñ d'a yib'arñ te te' yed' d'a yib'arñ tas tz'avchaji. Ix schael yich viñ slolon d'a te' c'ute' ay d'a Líbano masanto d'a yib'arñ te' hisopo sq'uib'q'ue d'a spatictac te' pat. Ix lolonpax viñ d'a yib'arñ juntzarñ noc' charie' yoc, noc' much, noc' tz'ec' d'a sat luum yed' d'a yib'arñ noc' chay ay d'a voltac a a'. ³⁴ A eb' viñ sreyal masanil juntzarñ nación ix ab'an jantac sjelanil viñ, ix scheccot eb' anima eb' viñ yic tzul yab'an sjelanil viñ eb'.

5

Strato viñaj Salomón yed' viñ sreyal Tiro (2Cr 2.1-18)

¹ Ayic ix yab'an viñaj Hiram sreyal Tiro to a viñaj Salomón ix och reyal sq'uexuloc viñ smam, ix yac'ancot eb' schecab' viñ yic tzul lolon eb' yed' viñ, yujto te vach'taxon yac'an viñ yed' viñaj David. ² Yuj chi' ix yalanxib'at viñaj Salomón d'a viñaj Hiram chi' icha tic: ³ A ach tic ojtac to maj yal-laj sb'oancanq'ue junoc stemplo Jehová co Diosal viñ in mam yujto nivan tiempoal ix yac' oval viñ, masanto a Jehová ix ac'anoch eb' ayoch ajc'olal chi' d'a yol sc'ab' viñ. ⁴ A ticnaic jun, toxo ix yac' junc'olal Jehová d'ayorñ israel orñ tic, mañxalaj eb' ajc'ol d'ayorñ, mañxalaj chucal b'aj tzoñ xivi. ⁵ Yuj chi', toxo ix in na' to ol in b'oq'ue junoc stemplo Jehová co Diosal, icha ajnac yalan d'a viñ in mam chi', ayic yalannac icha tic: A junoc uninal ol ochcan d'a yol sdespacho a q'uexuloc, a' ol b'oanq'ue junoc in templo, xchi Jehová d'a viñ in mam chi'. ⁶ Yuj chi', tzin c'an d'ayach to ol a chec ic'joquel ste'al, aton te' c'ute' d'a Líbano. Ol vac'b'at eb' viñ in checab' yic scolvaj eb' viñ yed' eb' viñ a checab' chi'. Ol in tup sc'u eb' viñ icha jantac tza c'ana', yujto ojtac to malaj junoc orñ syal quic'anel te' icha ex aj Sidón ex chi', xchib'at viñ.

⁷ Ix te tzalaj viñaj Hiram chi' ayic ix yab'an viñ tas ix yalb'at viñaj Salomón chi'. Ix yalan viñ: Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová, yujto ix yac' jun yuninal viñaj David te rican ix ochcan sq'uexuloc scuchb'an jun nivan choñab' chi', xchi viñ.

⁸ Elañichamel ix yalxicot viñ d'a viñaj Salomón chi': Toxo ix vab' tas ix alcoti, tic tzin chec ic'joquel te' c'ute' yed' te' taj icha ix al chi', ol vac'b'at te' d'ayach. ⁹ Ol yiq'uemta te' eb' viñ in checab' d'a Líbano, ol emc'och te' d'a sti' a' mar. Yaman ol aj te' yic ol laj b'at te' d'a yib'arñ a', icha chi' ol aj sc'och te' b'aj ix ala'. Ata' ol e cha te', ol eyic'anb'at te' b'ian. A achxo jun, ol ac'cot tas ol in va yed' eb' anima d'a in palacio tic stojoloc te', xchicot viñ.

¹⁰ Ichaton chi' ix aj yac'an te' c'ute' viñaj Hiram yed' te' taj ix och yopisio yuj viñaj Salomón chi'. ¹¹ Axo viñaj Salomón chi' ix ac'an jantac tas tz'och yuj viñaj Hiram chi' d'a junjun ab'il: 75 mil quintal ixim trigo yed' 115 mil galón aceite yic sat te' olivo. ¹² Icha chi' ix aj yac'ji sjelanil spensar viñaj Salomón chi' yuj Jehová, icha ix aj yalani. Ix sb'oan strato viñ yed' viñaj Hiram chi' yic ay junc'olal d'a scal eb' viñ schavaril.

¹³⁻¹⁴ Ix schec viñaj Salomón chi' to a d'a masanil yol yic Israel smolchaj eb' viñ vinac to yovalil sb'at d'a munlajel d'a Líbano. A sb'isul eb' viñ chi', 30 mil eb' viñ d'a smasanil. 10 mil eb' viñ schecjib'at d'a junjun uj. Jun ujal

xid'ec' eb' viñ munlajel d'a Líbano chi', chab' ujal ayec' eb' viñ d'a spat. A viñaj Adoniram ayoch yajaliloc eb' viñ 30 mil chi'. ¹⁵ Ay pax 70 mil eb' viñ cuchum icatz. Ay pax 80 mil eb' viñ tzeyum q'uen d'a tzalquixtac d'a yol yic Israel chi'. ¹⁶ Ch'oc pax yaj oxo' mil 300 eb' viñ ayoch d'a caporalil yilan munlajel chi'. ¹⁷ Ix yalan viñaj Salomón chi' to stzeyji q'uen nivac q'ueen, vach' tz'aj q'uen stzeyji yic vach' a q'ueen tz'emcan yichoc stemplo Jehová chi'. ¹⁸ A eb' viñ smunlajvum viñaj Salomón yed' eb' viñ yic viñaj Hiram chi' yed' pax eb' viñ cajan d'a Gebal, ix sjoch te te' eb' viñ, ix stzeyanpax q'uen q'ueen eb' viñ yic tz'och d'a templo chi'.

6

Ix el yich sb'o stemplo Jehová (2Cr 3.1-14)

¹ Ayic 480 ab'ilxo yelta eb' israel d'a Egipto, chañexo ab'il yoch viñaj Salomón reyal, yic schab'ilxo ujal yoch jun ab'il chi', aton d'a uj scuch Zif, ix el yich sb'ochaj stemplo Jehová. ² A jun templo chi', a viñaj Salomón ix alani to sb'oi yic tz'ic'jichaari Jehová. 27 metro ix aj sc'atul, b'aluñe' metro ix aj yol schiquin, 13 metro yed' nañalxo ix ajq'ue schaañil. ³ Axo yolxoelul sti', ay junxo macañ yool, b'aluñe' metro sat, lajan icha yol schiquin templo chi', axo jantac ayeluli, nañal yoil metro. ⁴ A sventenail templo chi', levnic ix ajcan sat d'a yool, axo d'a spatic lod'an. ⁵ Ix b'ochajpaxoch lotzan jun pat, ix oymaj d'a scostiltac templo chi' yed' d'a junxo yol schiquin. Macquiltac ix aj yool, ata' sic'chaj tastac tz'ac'ji d'a Jehová. ⁶ Oxe' piso ix ajq'uei: A b'ab'el piso, chab' metro yed' 25 centímetro ix aj slevanil sat. Axo schab'il piso, chab' metro yed' 70 centímetro ix aj sat. Axo yoxil piso, oxe' metro yed' 15 centímetro ix aj sat. Jab'jab'il ix utz' spimal scajonal sc'atul templo chi' d'a spatiqueli, yujto b'achquiltac ix ajcani yic vach' max olji spac'ul templo chi' b'aj tz'och spatzab'il jun pat chi'. ⁷ A jantac q'uen q'ueen ix och d'a templo chi', tzeyb'il q'uen smasanil. Vach'xo yaj q'uen ayic ix javi q'ueen, yuj chi' mañxalaj b'aj ix ab'chaj sc'ari junoc q'uen mac'umpoj q'ueen, ma junoc q'uen tzeylab' q'uen, ma yalñej tas q'uenal. ⁸ A spuertail jun pat chi', a d'a stojolal co q'ueañ yic tzoñ och d'a yol templo chi' ix cani. Axo sc'oochal sq'ue d'a juntzaxo piso chi' tz'ec' oyoyoc.

⁹ Ayic ix b'uel scajonal templo chi', ix och spatzab'il, axo te' nivac chemte' nab'a c'ute' ix em d'a yib'añ te'. ¹⁰ Ayic ix b'ochaj jun pat d'a spatictac templo chi', chab' metro yed' 25 centímetro ix ajq'ue schañil junjun piso. Ix och spatzab'il, ix c'och tenan te' d'a templo chi', nab'a c'ute' te' patzab' chi'. ¹¹ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Salomón chi' icha tic: ¹² Yuj jun templo van a b'oan tic, sval d'ayach, tato tzach ochñej tzac'an d'a spatic in c'ayb'ub'al yed' in checnab'il, tza c'anab'ajan smasanil, ol elc'och masanil tas valnac d'a viñaj David viñ a mam. ¹³ Ol in ajñejec' d'a e cal a ex israel ex tic, mañ ol ex vajtejcani, xchi Jehová chi'.

¹⁴ Ayic ix lajvi sb'uel templo ix schec b'ojoc viñaj Salomón chi', ¹⁵ te vach' ix ajoch te' chemte' d'a sattac schañil pac'añ d'a yool, nab'a c'ute' te' chemte' chi'. Ix b'atñej te' d'a yich masanto ix q'uec'och te' d'a yalañ te' patzab'. Ix empax te' chemte' nab'a taj d'a yool. ¹⁶ A d'a yol templo chi' d'a yichochi, ix macchaj jun cuarto, b'aluñe' metro ix aj yool d'a schañil pac'añ. A te' chemte' ix och chi' d'ay, nab'a c'ute' te'. Ix b'atñej te' d'a yich masanto ix q'uec'och te' d'a yalañ te' patzab'. A jun cuarto chi', aton jun lugar Yicñej Jehová Yaji. ¹⁷ Axo junxo macañ yol templo d'a yichañelta jun cuarto chi',

18 metro ix ajcan spac'ultac. ¹⁸ A te' chemte' ix och d'a yol templo chi', nab'a a te' c'ute'. Yoch'b'ilocho yechel sat te te' yed' te' xumac yelvanub'oc sattac te'. Malaj junoc q'uen q'ueen chequel d'a yool chi'. ¹⁹ Te vach' ix aj sb'o jun lugar Yic'nej Jehová Yaji, yujto ata' ix och te' scaxail strato Jehová chi'. ²⁰ A spac'ultac yool chi' schar'il, b'alur'e metro ix aj junjun, b'alur'e metro pax ix ajq'ue schaar'il. Ix ac'chajoch q'uen oro jay yaj stenchaj d'a sattac spac'ul chi' d'a yool. Ix b'ojipax jun altar nab'a c'ute', ix ochpax q'uen oro chi' d'ay. ²¹ Ix ochpax q'uen oro chi' d'a te' chemte' ayoch d'a yol templo chi' smasanil. Axo q'uen cadena ix och d'a spuertail jun lugar Yic'nej Jehová Yaji, nab'a oro q'ueen. ²² Syalelc'ochi, masanil yol templo chi', nab'a oro ix aji. Nab'a oro pax ix aj jun altar ay d'a spatiquelta sti' jun lugar Yic'nej Dios Yaj chi'.

²³ Ix yac'pax b'ojoc chab' yechel querubín viñ d'a te' olivo, ix ochcan d'a jun lugar Yic'nej Jehová Yaji. Nañal yoil metro ix ajq'ue schaar'il junjun. ²⁴ Chab' metro yed' 25 centímetro ix ajel jeñan junjun sc'axil, yuj chi' nañal yoil metro ix ajel jeñan sc'axil junjun eb' querubín chi' schab'il. ²⁵ Lajan'nej yajel jeñan sc'axil eb' chi' schavañil, lajan pax yilji eb'. ²⁶ Nañal yoil metro ix ajq'ue schaar'il steel junjun eb'. ²⁷ Ix ac'jioch yechel eb' querubín chi' d'a yol jun lugar Yic'nej Jehová Yaji. Jeñanel sc'axil junjun eb', yuj chi' junjun sti' sc'axil eb' sc'och tenan d'a junjun spac'ul yool chi'. Axo junjunxo sc'axil eb' schalaj sb'a d'a snañal yol jun lugar chi'. ²⁸ Ix ac'chajoch q'uen oro jay yaj stenchaj d'a spatictac eb' querubín chi'. ²⁹ D'a masanil sattac spac'ul yol chab' cuarto ay d'a yol templo chi', ix ac'jioch yechel querubín, yechel te' palma yed' yechel xumaac yelvanub'oc. ³⁰ Ix ac'jipaxem q'uen oro jay yaj d'a yib'añ te' chemte' ayem d'a yol cuarto chi' schab'il. ³¹⁻³² A te' spuertail jun lugar Yic'nej Jehová Yaj chi', chab' yaj te'. B'ob'il te' d'a te' olivo, axo yelvanub' te' yoch'b'ilocho, aton yechel querubín, te' palma yed' xumaac. A te' puerta chi' yed' yelvanub', ix ac'jioch q'uen oro d'a te' yed' d'a te' smarcoal te' linjab'q'uei yed' d'a chab' te' utz'el tz'aj schaan sb'a d'a yib'añ te' puerta chi'. ³³⁻³⁴ Ix ac'jipaxoch te' smarcoal sti' templo chi', ar'eja' a d'a te' olivo b'ob'il te', tojol ix ajec' c'atan te'. Axo te' spuertail ix och chi', a d'a te' taj ix b'oji te', chab' jeñan ix aj te'. Junjun jeñan te', ar'ejtona' linjanpax tz'aj spacchaj snañal te'. ³⁵ Ix yoch'jipaxoch yelvanub' te': Aton yechel querubín, yechel te' palma yed' yechel xumaac. Ix ac'jipaxoch q'uen oro d'a te'. ³⁶ Ix b'ochajpaxoch smuroal templo chi', ix ec' oyan d'a spatictac. Ox tzol q'uen q'ueen tzeyb'il slatz'jiq'uei, axo d'a yib'añ q'ueen tz'ec' te' c'ute', icha'nej chi' ix aj sq'uei. ³⁷ Ix el yich yac'jiem yich stemplo Jehová d'a uj Zif ayic schar'il ab'il yoch viñaj Salomón rey. ³⁸ Axo d'a svajxaquil uj scuchan Bul, ayic yuxluchil ab'il yoch viñ rey, ix b'uel jun templo chi' smasanil, icha val yaj yechel b'ob'ilcani. Uque' ab'il ix yac' sb'oi.

7

Juntzarixo pat ix sb'o viñaj Salomón

¹ Ix sb'opaxq'ue spalacio viñaj Salomón chi', 13 ab'il ix yac' viñ sb'oani. ² Ix sb'oanpaxq'ue jun nivan pat viñ, te levan ix aj yool. Ix yac'an scuch viñ Spatil Te Te' yic Líbano. 45 metro ix aj sc'atul, 22 metro yed' nañalxo ix aj yol schiquin, 13 metro yed' nañalxo ix ajq'ue schaar'il. Chañ tzol ix ajoch yoyal, nab'a c'ute'. Axo d'a sjolomtac te' oy chi', ix ec' te' patzab' nab'a c'ute'. ³ A juntzar'i te' patzab' chi' 45 te', ox tzol ix ajec' te', 15 te' d'a junjun tzol. Axo d'a yib'añ te' ix b'at te' nab'a c'ute' ix och yib'añoc jun pat chi'. ⁴ Ox tzol ix ajq'ue sventenail d'a junjun spac'ul. Q'uelc'umb'a ix aj juntzar'i ventena chi'. ⁵ Oxox sti' aycan d'a junjun yol schiquin. Ar'eja' q'uelc'umb'a ix aj junjun. A

smarcoal spuertail yed' sventenail, tojol ix ajec' c'atan d'a yib'arñ. ⁶ Ix b'opax junxo nivan pat, 22 metro yed' nañalxo ix aj sc'atul, 13 metro yed' nañalxo ix aj yol schiquin. Ix yac'an scuch viñ Yoyal Pat. Axo d'a stentail ayoch yoyal yed' yib'arñ. ⁷ Ix sb'oanpax junxo pat viñ b'aj sch'olb'itaj eb' anima. Arñeja' te' c'ute' ix och d'a sattac d'a yool chi'. Ix b'arñeja' d'a yich masanto ix q'uec'och d'a yalañ te' patzab'.

⁸ Axo pax b'aj cajan viñaj Salomón chi' d'a spalacio, a d'a spatic jun pat b'aj sch'olb'itaj eb' anima chi' ay. Lajanñeja' ix aj sb'o icha ix aj sb'o juntzañ pat chi'. Ix yac'anpax b'ojoc junxo pat yic ix yeb'eyum viñ, aton ix yisil viñ sreyal Egipto. Lajan ix aj sb'o icha ix aj yic viñ. ⁹ A masanil juntzañ pat chi', icha ix aj scot d'a yich, icha chi' ix aj sq'uec'och d'a schon. Icha chi' ix ajpax yamaq'uul. A q'uen q'ueen ix laj och d'ay te vach' yaj q'uen stzeychaji icha yaj yechel. A q'uen ix checlajcan d'a spatic yed' d'a yool, polb'il q'uen d'a q'uen polum q'ueen. ¹⁰ Arñeja' q'uen ix can d'a yich, a q'uen q'ueen te vach' yaj sb'oi, a q'uen ix can d'ay, te nivac q'ueen. Ay q'uen nañal yoil metro sc'atul, ay pax q'uen oxex' metro yed' 60 centímetro sc'atul. ¹¹ A d'a yib'arñ q'uen yich chi', ix och q'uen q'ueen tzeyb'il icha val yaj yechel. Ix ochpax te' c'ute' jochb'il yed' q'uen q'ueen. ¹² A d'a spatictac jun nivan amac' chi', ix och ox tzol q'uen q'ueen. Axo d'a yib'arñ q'uen ix ochpax jun tzol te' patzab' nab'a c'ute'. Ichañeja' chi' ix aj sq'ue d'a chaarñ, icha ix aj sb'o jun ix och d'a spatictac templo yed' pax jun ix b'o d'a yolelul sti' templo chi'.

Ix ac'ji smunlajel viñaj Hiram

(2Cr 2.13-14; 3.15-17)

¹³ Ay jun viñ aj Tiro scuch Hiram ix yavtejcot viñaj rey Salomón chi'. ¹⁴ A jun viñ chi', yune' viñ jun ix chamnac yeb'eyum d'a yirtilal Neftalí, aj Tiro viñ smam viñ, te jelan viñ sb'oan q'uen bronce. Arñejtona' te jelan pax spensar viñ, yojtac viñ sb'oan yalñeja' tas munlajelal d'a q'uen bronce chi'. Yuj chi' ix avtajcot viñ yic smunlaj viñ d'a viñaj rey Salomón sb'oan juntzañ tas nab'a bronce. ¹⁵ Ix sb'o chab' nivac oy viñ, nab'a bronce ix aji, vajxaque' metro steel junjun, nañal svaquil metro ix aj b'alan spatic junjun. ¹⁶ Ix sb'oanpax chab' sjolom chab' oy chi' viñ. A steel juntzañ sjolom chi', chab' metro yed' 25 centímetro ix aji. ¹⁷ A d'a spatictac chab' sjolom chi' ix ac'jioch q'uen cadena bronce, icha q'uen malla yaj q'uen sb'oi. Uque' ayoch d'a junjun sjolom chi'. ¹⁸ Ix sb'opax cha tzol icha yechel sat te' granado viñ. Ix och d'a juntzañ cadena chi' yic tz'och d'a spatic junjun sjolom oy chi'. Lajanñeja' ix aj schab'il. ¹⁹ A juntzañ jolom oy chi', ay am chab'oc metro ayq'uei, lajan yilji icha arñ chochol. ²⁰ A chab' sjolom juntzañ oy chi' c'olan c'olan yaji. Axo d'a yib'arñ, ata' ayq'ue junxo icha arñ chochol chi'. A b'aj tz'emul q'uen cadena d'a spatictac jun c'olan c'olan chi', ata' ayoch 200 yechel sat te' granado, cha tzol yajochi. ²¹ Ix yac'och chab' oy viñaj Hiram chi' d'a sat templo chi'. Ayic ix yac'anem viñ d'a yed'tal, ay jun ix can d'a co q'uearñ ayic tzoñ och d'a yol templo chi', Jaquín ix yac' viñ sb'ieja'. Axo junxo oy chi' ix can d'a co vach', Boaz ix yac' viñ sb'ieja'. ^{7.21} ²² A sjolom juntzañ oy chi', lajan yilji icha xumaquil arñ chochol. Icha chi' ix aj juntzañ oy chi' sb'oan viñaj Hiram chi'.

A masanil tastac ay d'a templo

(2Cr 4.1–5.1)

²³ Ix lajvi chi', ix sb'oan jun nivan pila nab'a bronce viñaj Hiram chi', yic b'aj smolchaj a a'. Suyansuyan ix aji, nañal yoil metro ix aj slevanil sat.

7.21 **7:21** A jun lolonel Jaquín, syalelc'ochi "A Dios ix b'oanemi". Axo jun lolonel Boaz, syalelc'ochi "A d'a Dios ay yipalil".

Axo ix ajq'ue schaarñil steel, chab' metro yed' 25 centímetro ix aji, axo ix aj setan smasanil, 13 metro yed' nañalxo. ²⁴ A d'a yalañ sti' jun pila chi', ayoch chab' tzol yechel sattac te te' icha yilji te' tzima. Lajuñe' ix och d'a junjun 45 centímetro, junñej ix aj sb'o yed' jun pila chi'. ²⁵ A jun pila chi' b'achanam d'a yib' snañal juntzañ yechel noc' mam vacax nab'a bronce. A juntzañ yechel noc' chi', ox'e' q'uelanb'at d'a stojolal sur, ox'e' q'uelanb'at d'a stojolal norte, ox'e' q'uelanb'at d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ox'e' pax q'uelanb'at d'a stojolal b'aj tz'em c'u. A yoc juntzañ yechel vacax chi' aycanoch d'a yalañ jun pila chi'. ²⁶ A jun pila chi' nab'a bronce ix aji, chañec'ab'il spimal. Nivan yajel pechan sti' icha yilji xumaquil añ chochol. A d'a yol jun pila chi', tz'em 44 mil litro a a'.

²⁷ Ix sb'oanpax lajuñe' carreta viñ, nab'a bronce ix aj junjun. Jun metro yed' 80 centímetro ix aj spac'ul schaarñil, jun metro yed' 35 centímetro ix ajq'ue steel. ²⁸ A juntzañ carreta chi', icha tic yaji: Ay chañe' smarcoal, macan yoltac sat smarcoal chi'. ²⁹ A d'a sat juntzañ chi' ayoch yechel noc' choj, noc' toro yed' yechel querubín. A d'a yib'añ yed' d'a yalañ juntzañ yechel chi', ata' ayoch yelvanub' smarcoal chi'. ³⁰ Junjun carreta chi' ay chañe' syantail nab'a bronce, chab' q'uen q'ueen c'atanec' d'a yalañ syaman syantail chi'. A d'a schaarñil schiquintac juntzañ carreta chi' d'a yib'añ, ay syamnu' al nab'a bronce, a syaman jun yune' pila ayem d'a yol jun carreta chi'. A juntzañ syamnu' chi' ayoch yelvanub'. ³¹ Axo d'a yol jun carreta chi', ayem jun icha nivan tubo, 45 centímetro schaarñil ayq'ueta d'a yib'añ sti' juntzañ carreta chi'. Aypaxoch yelvanub' spatictac jun nivan tubo chi', axo schañ pac'añil jun carreta chi', mañ setansetanoclañ. ³² A chañe' syantail chi' ayoch d'a schiquintac schaarñil. Axo pax juntzañ q'uen q'ueen syaman syantail chi', yaman yaj q'uen yed' smarcoal chi'. A syantail chi', 70 centímetro yaj setan. ³³ Lajan yaj sb'o juntzañ syantail chi' icha yic carruaje yic oval. A junjun syantail chi' yaman yaj yed' q'uen q'ueen ayoch b'aj ay yolaniñ, nab'a bronce, junñej yaj setan. ³⁴ A chañe' syamnu' al d'a schiquintac carreta chi', junñej yaj yed' smarcoal junjun carreta. ³⁵ A d'a yib'añ carreta chi', ay junxo setanoch d'a spatic sti', 23 centímetro yajq'ue schaarñil. A jantac tas ayoch d'a junjun carreta chi', junñej yaj sb'o smasanil. ³⁶ A d'a spac'ultac yoltac smarcoal chi', ix yac'och yechel querubín viñaj Hiram chi' d'ay, noc' choj yed' te' palma. Ix ochñej yelvanub' chi' d'a spatictac smasanil. ³⁷ Icha chi' ix aj sb'o lajuñe' carreta chi', lajanñej ix aj smasanil, lajanñej yechel, lajanñej pax yilji.

³⁸ Ix sb'oanpax lajuñe' yed'tal a' yic juntzañ carreta chi' viñ, nab'a bronce ix aji. Lajanñej yechel smasanil. Jun metro yed' 80 centímetro yool junjun, 800 litro am a' tz'em d'a yool. Junjun ay q'ue d'a yib'añ scarretail. ³⁹ Oye' juntzañ carreta chi' ix can d'a stojolal co vach' d'a templo, oye' pax ix can d'a stojolal co q'uexañ. Axo jun nivan pila, a d'a co q'uexañ coch d'a templo chi' ix caní, d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

⁴⁰ Ix lajvi chi' ix sb'oanpax juntzañ chen, q'uen pala yed' nivac uc'ab' viñaj Hiram chi'. Icha val chi' ix aj slajvi sb'o smasanil juntzañ ix schec viñaj rey Salomón b'ojoc yicoc stemplo Jehová. ⁴¹ Aton masanil juntzañ tic ix checñi sb'o viñaj Hiram: Chab' nivac oy, chab' sjolom oy chi', juntzañ q'uen cadena icha q'uen malla nab'a bronce ayoch d'a spatictac jolom oy chi', ⁴² yed' pax 400 yechel sat te' granado ayoch d'a juntzañ cadena chi'. Cha tzol yajoch d'a spatictac chab' jolom oy chi'. ⁴³ Lajuñe' carreta cuchjinac lajuñe' yed'tal a', ⁴⁴ jun nivan pila, lajchave' yechel mam vacax cuchjinac, ⁴⁵ juntzañ q'uen chen, juntzañ q'uen pala yed' juntzañ q'uen nivac uc'ab'.

Masanil juntzañ yamc'ab' tic ix sb'o viñaj Hiram d'a viñaj rey Salomón yicoc stemplo Jehová, nab'a bronce to copopi yilji. ⁴⁶ Ix schec viñ rey chi' b'ojoc d'a moldeal d'a yac'lical sti' a' Jordán d'a lum b'aq'uech luum, d'a scal snañal Sucot yed' Saretán. ⁴⁷ Te tzijtum yamc'ab' nab'a bronce, yuj chi' majxo yechtej viñaj rey Salomón chi' jantac yalil q'uen bronce chi' ix c'anchaji.

⁴⁸ Ix schecanpax viñ rey chi' b'ojoc masanil juntzarixo yamc'ab' nab'a oro d'a yol stemplo Jehová: Jun altar, jun mexa b'aj tz'ac'jiem ixim pan d'a yichañ Jehová, ⁴⁹ juntzañ b'achnub' candil yed' yelvanub' icha yechel xumaac, aton ayoch d'a yichañ lugar Yicñej Jehová Yaji. Ay oye' d'a stojolal co vach', ay oyexo d'a stojolal co q'uexañ, juntzañ candil, juntzañ yamlab', ⁵⁰ juntzañ copa, juntzañ q'uen ic'lab'el stañil b'aj ayoch sc'ac'al candil, juntzañ nivac uc'ab', juntzañ nivac chuhara yed' juntzañ chaynub' yic inciense. Masanil juntzañ chi' nab'a ororiej. Axo q'uen visagre ayoch d'a spuertail jun lugar Yicñej Jehová Yaji, aton d'a yol templo yed' pax yic spuertail templo chi', nab'a ororiej.

⁵¹ Ayic ix b'oe! masanil tas ix schec viñaj Salomón b'ojoc yic stemplo Jehová, ix schecan viñ ic'jocb'at masanil q'uen oro, q'uen plata yed' juntzañ yamc'ab' yac'naccan viñaj David smam viñ d'a Jehová. Ix schecan viñ sic'chajcan d'a yol juntzañ pat ay d'a spatictac templo b'aj sic'chaj tas tz'ochcan yicoc Jehová.

8

Ic'b'ilb'at te' scaxail trato d'a yol templo

(2Cr 5.2-14)

¹⁻² A te' scaxail strato Jehová, ayec' te' d'a schoñab' viñaj David scuchan Sion. Axo viñaj Salomón ix naani to syic'b'at te' viñ d'a yol templo yach'an molanec' masanil eb' anima d'a Jerusalén yuj snaancot q'uiñ chinama eb' d'a yuquil uj scuchan Etanim. Yuj chi' ix smolb'an masanil eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel viñ, eb' yajal yaj d'a junjun yitñilal eb' yed' eb' sat yaj d'a junjun macañ eb'. ³⁻⁴ Axo eb' sacerdote yed' juntzarixo eb' levita ix ic'anb'at te' caxa chi' yed' c'apac mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová yed' masanil yamc'ab' ayoch d'a yool chi'. ⁵ Axo viñaj Salomón chi' yed' masanil eb' yetchoñab' Israel molanec' chi', ix b'ab'laj eb' d'a yichañ te' caxa chi'. Yach'an van sb'at eb', mañxo b'ischajb'enoc jantac noc' calnel yed' noc' vacax ix yac' eb' silab'oc d'a Jehová. ⁶ Ix lajvi chi', ix yic'anb'at te' caxa chi' eb' sacerdote d'a yol templo masanto d'a yol jun lugar Yicñej Jehová Yaji, d'a snañal chab' yechel querubín. ⁷ Jeñanb'at sc'axil chab' yechel querubín chi' d'a yib'añ b'aj ix ac'jioch te' caxa chi'. A sc'axil eb' ayoch yeñuloc te' caxa chi' yed' te' sb'achnub'al. ⁸ A te' regla ayoch sb'achlab'iloc te' caxa chi', najat steel te'. Scheclajelul sñi' te' d'a junxo cuarto ay d'a satelta, palta mañxo chequeloclay te' d'a stieli. Ata' ix canxoñej te' caxa chi' d'a junelñej. ⁹ Malaj junocxo tas ayem d'a yol te' caxa chi', añej val chab' pachañ q'uen q'ueen yac'naccanem viñaj Moisés d'a yol te' d'a Horeb, aton q'uen b'aj tz'ib'ab'ilcanoch strato Jehová yed' eb' israel ayic yelnaccot eb' d'a Egipto.

¹⁰⁻¹¹ Ayic ix elixta eb' sacerdote d'a yol templo chi', ix b'ud'jiel yol chi' yuj yasunal stziquiquial Jehová. A yuj jun asun chi', majxo yal-laj smunlaj eb' d'a yool chi'.

Ix ac'jicanoch templo yicoc Jehová

(2Cr 6.1-7.10)

¹² Ix lajvi chi', ix lesalvi viñaj rey Salomón, ix yalan viñ icha tic:

Mamin Jehová, ix ala' to d'a scal q'ueic'alc'uin al ayach.

¹³ Palta ix in b'oq'ue jun a pat b'aj vach' tzach aji.

Ix in b'o jun a pat yic tzach cajnaj d'ay d'a junelrtej, xchi viñ.

¹⁴ Ix lajvi chi' ix meltzajb'at q'uelan viñ rey chi' d'a masanil eb' israel lirjab'och ta', ix sc'anan svach'c'olal Dios viñ d'a yib'añ eb'. ¹⁵ Ix lajvi chi' ix yalan viñ: Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, yujto toxo ix elc'och tas yalnaccan d'a viñ in mam viñaj rey David. ¹⁶ Ayic yalannac icha tic: Atax vic'annaquetla eb' in choñab' d'a Egipto, mantalaj b'aj tzin siq'uel junoc choñab' d'a e cal b'aj sb'oñiq'ue junoc in pat b'aj tzin cajnaji. Artej viñaj David ix in siq'ueli yic tz'och viñ rey al d'a scal eb' in choñab' Israel tic, xchi Jehová chi'. ¹⁷ A viñ in mam chi', snib'ejnac viñ sb'oq'ue junoc templo yuj snivanil yelc'och Jehová co Diosal. ¹⁸ Palta yalnac Jehová d'a viñ icha tic: A jun tza na' chi' te vach', tza b'oq'ue junoc in pat alani, ¹⁹ palta mañocachlaj ol a b'oq'uei, ato junoc uninal ol b'oanq'ueoc, xchi d'a viñ.

²⁰ Yuj chi', a ticnaic tz'elc'och tas yalnac Jehová chi'. Icha val ajnac yalan chi', icha val chi' ix aj yelc'ochi. A in ix in ochcan sq'uexuloc viñ in mam chi', ix in och sreyaloc co choñab' tic, yuj chi' ix in b'oq'ue jun templo b'aj tz'och ejmelal d'a Jehová co Diosal. ²¹ A d'a yool chi' ix in b'ocan jun lugar b'aj tz'aj te' scaxail trato sb'onac Jehová yed' eb' co mam quicham ayic yic'annaquetla eb' d'a Egipto, xchi viñ.

²² Ix lajvi chi' ix c'och lirñan viñ d'a stz'ey yaltar Jehová d'a yichañ masanil eb' choñab' israel, ix yic'anchaañ sc'ab' viñ, ²³ ix yalan viñ icha tic: Mamin Jehová co Diosal, malaj jaxonco Dios lajan ed'oc d'a satchaañ yed' d'a sat luum tic, yujto tzaq'uelc'och a trato. Tzac'an a vach'c'olal d'a mach sc'anab'ajan d'a smasanil sc'ool tas tzala'. ²⁴ Toxo ix aq'uelc'och tas alnaccan d'a viñ in mam viñ a checab' aj David. Mañ toñejoc alnac, palta a d'a jun c'u tic ix elc'och tas alnaccan chi'. ²⁵ Yuj val chi', Mamin Jehová co Diosal, elocab'c'och tas alnac d'a viñ in mam chi' to ayñej yirñital viñ ol och d'a yol despacho, artej tato tzach sc'anab'ajej eb', icha val ajnac sc'anab'ajan viñ in mam chi'. ²⁶ A ticnaic jun, ach Jehová co Diosal, elocab'c'och tas alnaccan d'a viñ a checab' chi'.

²⁷ Palta, ¿yel am val Mamin ol ach cajnaj d'a sat luum tic? Ina to max yab'laj satchaañ b'aj syal a cajnaji, oxcom val jab' pat ix in b'oq'ue tic d'ayach.

²⁸ Vach'chom icha chi' ach in Diosal, palta maclej ab' in lesal yed' tas tzin c'an d'ayach, ab' tas sval d'ayach a in a checab' in tic. ²⁹ Tzin c'an val d'ayach to max iq'uel a sat d'a junjun c'u yed' d'a junjun ac'val d'a templo tic, jun ix ala' to a d'ay ol ach b'inajoc. ³⁰ Maclej val in lesal a in a checab' in tic yed' yic eb' a choñab' tic. Ayic tzoñ lesalvi d'ayach tzoñ cot q'uelan d'a stojolal jun a templo tic, comonoc tzab' d'a satchaañ b'aj cajan ach, tzac'an lajvoc co chucal d'a quib'añ.

³¹ Q'uinoloc ay junoc mach tz'ac'jioch d'a yib'añ to ix och smul d'a junoc yetanimail, tz'ic'jicoti yic syac'an sti' d'a yichañ altar d'a jun templo tic, ³² comonoc tzab' d'a satchaañ, tza ch'olb'itan d'a stojolal mach ay smul, tom a jun mach tz'ac'jioch d'a yib'añ chi', mato a jun mach tz'ac'anoch d'a yib'añ chi'. A achocab' tzac' syaelal jun mach ay smul chi', axo pax jun mach malaj smul chi' jun, a achocab' tzac' checlajoc to malaj smul.

³³ Q'uinoloc ay b'aj tzoñ yac' ganar eb' cajc'ool yujto ix och co mul d'ayach, tato sco na co b'a, scalan co b'a d'ayach, sco c'anan nivanc'olal co b'a d'ayach d'a jun a templo tic, ³⁴ comonoc tzab' d'a satchaañ, tzac'an nivanc'olal co mul. Tzac'an meltzaj eb' tz'ic'jib'at d'a ch'oc choñab'il d'a co luum tic, aton lum ac'naccan d'a eb' co mam quicham.

³⁵ Q'uinaloc maxtzac yac' ñab' yujto ix och co mul d'ayach, palta tato elarichamel tzoñ lesalvi d'ayach d'a stojolal jun templo tic, scalan co b'a d'ayach, sco naan co b'a yuj co mul chi' yuj yaelal tz'och d'a quib'añ chi', ³⁶ comonoc tzab' d'a satchaari tas scal a oñ a checab' oñ tic to a choñab' oñ. Tzac'an lajvoc co mul chi', tza ch'oxan junoc b'eyb'al vach' yic sco b'eyb'alej. Slajvi chi' jun, tzac'ancot ñab' d'a yib'añ lum luum ix ac' d'ayoñ a choñab' oñ tic.

³⁷ Q'uinaloc sjavi vejel d'a co luum tic, ma junoc ilya, ma stacjel tastac yuj c'ac', ma sjavi noc' c'ulub', ma junocxo macaari noc' noc' d'a cavb'en, ma tz'em tz'aub' d'ay, ma sjavi oyan eb' ajc'ol d'a co choñab' tic, ma junocxo yalñej tas sjavi d'a quib'añ, ³⁸⁻³⁹ sco nib'ej to tzab' tas sco c'an a oñ a choñab' oñ tic. Ma yalñej mach tz'avaj d'ayach yujto snachajel cuuj to van cab'an syail yuj co mul, ayic sco mojb'ancot co c'ab' d'a stojolal jun templo tic, comonoc tzab' co lesal chi' d'a satchaari b'aj ayach. Tzac'an tup co mul, tzoñ a colani yed' oñ a ch'olb'itani, axo ac'an spac chi' d'ayoñ ato syala' tas caji, yujto ojtac tas ay d'a co pensar junjun oñ. ⁴⁰ Tato icha chi', ol ach co c'anab'ajej co masanil yach'an pitzan oñ d'a sat lum luum ac'nac tic d'a eb' co mam quicham.

⁴¹⁻⁴² Ol yab'ñej eb' ch'oc choñab' il snivanil elc'ochi yed' jantac a vach'c'olal tzac' d'ayoñ a oñ a choñab' oñ tic, yuj chi' ay eb' ol javoc yic tz'och eb' ejmelal d'ayach. Q'uinaloc ay junoc eb' scot d'a najat yic syac'an lesal d'a stojolal jun templo tic, ⁴³ comonoc tzab' tas syal chi' d'a satchaari b'aj ayach. Tzac'an tas sc'ana' yic vach' tzach'yojtaquejel masanil choñab', tzach' sc'anab'ajan eb' icha tz'aj ach co c'anab'ajan a oñ a choñab' oñ tic. Icha chi' snachajel yuj eb' to a jun templo ix in b'oq'ue tic ico'.

⁴⁴ Q'uinaloc a oñ a choñab' oñ tic tzoñ b'at cac' oval yed' eb' caje'ool, yalñej b'ajtil tzoñ a checb'ati, tato tzoñ lesalvi d'ayach d'a stojolal jun a choñab' sic'b'ilel tic uuj yed' d'a stojolal jun templo ix in b'ocanq'ue tic d'ayach, ⁴⁵ comonoc tzab' co lesal chi' d'a satchaari, tzac'anelc'och tas sco c'an chi'.

⁴⁶ Ayic ol och co mul d'ayach a oñ a choñab' oñ tic, (yujto malaj junoc anima max och smul), ol oñ ac'anoch d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, tzoñ yic'anb'at eb' d'a ach'oc choñab'il d'a lac'an, ma najat yuj yoval a c'ool. ⁴⁷⁻⁴⁸ Tato sco na co b'a d'a smasanil co c'ool yed' co pensar, ayic ayotñec' d'a juntzari ch'oc choñab'il chi', tato sco c'an nivanc'olal co b'a d'ayach yujto snachajel cuuj to ix och co mul, axo tzoñ lesalvicot d'a stojolal lum luum ac'nac d'a eb' co mam quicham, aton jun choñab' sic'b'ilel uj b'aj ix in b'oq'ue jun templo tic d'ayach, ⁴⁹ comonoc tzab' co lesal yed' tas sco c'an d'ayach b'aj ayach ec' d'a satchaari chi', tza b'oan yaj d'ayoñ. ⁵⁰⁻⁵¹ Tzac'an lajvoc co mul tz'och d'ayach yed' co pital a oñ a choñab' oñ tic. Tza q'uexan spensar eb' tzoñ ic'anb'at chi' yic tz'oc' sc'ol eb' d'ayoñ, yujto a choñab' caji, ic oñ. A ach ic'nac oñ elta d'a Egipto b'aj ayoñ och d'a syaelal.

⁵² Yuj chi' jun Mamin, ab' val in lesal a in a checab' in tic yed' slesal eb' vetchoriab' israel tic yujto ic oñ. Maclej val ab' Mamin Jehová ayic tzoñ lesalvi d'ayach. ⁵³ Yujto a ach oñ a sic'naquel d'a scal juntzari choñab' d'a yolyib'arq'uinal tic yic tzoñ ochcan icoc, icha val utej a checannac yal viñ a checab' aj Moisés, ayic ic'annaquelta eb' co mam quicham d'a Egipto, xchi viñaj Salomón chi' d'a slesal.

⁵⁴ Cumanem viñ d'a stz'ey altar, ayq'ue sc'ab' viñ d'a satchaari ayic ix lesalvi viñ chi'. ⁵⁵ Ix lajvi chi', ix q'ue vaan viñ, ix yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ eb' yetisraelal chi', te chaari ix yal viñ icha tic: ⁵⁶ Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová ix ac'an junc'olal d'ayoñ, icha ajnac yalancani. Masanil tas vach' yalnaccan cuuj d'a viñaj Moisés schecab', ix elc'ochi.

⁵⁷ Ayñejocab' ec' Jehová co Diosal qued'oc, icha ajnac ec' yed' eb' co mam quicham. Malajocab' b'aq'uiri tzoñ yactejan co ch'ocoj. ⁵⁸ Yac'ocab'och Jehová d'a co pensar to sco c'anab'ajej sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il, aton juntzañ schecnac sc'anab'ajej eb' co mam quicham. ⁵⁹ Masanil tas ix in c'an d'a Jehová co Diosal, naanñejocab' yuy d'a masanil tiempo. Aocab' tzin tañvan a in schecab' in tic yed' a oñ schoñab' oñ tic yalñej tas sjavi d'a quib'arñ d'a junjun c'u, ⁶⁰ yic vach' syojtaquejel masanil choñab' d'a yolyib'arñq'uinal tic to a Jehová añej Dios, malaj junocxo. ⁶¹ Yuj chi', añejocab' d'a Jehová b'aj scac'och co c'ool, sco c'anab'ajan sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il, icha sco c'ulej ticnaic, xchi viñ.

⁶² Ix lajvi chi', ix yac'an silab' viñ yed' masanil choñab' Israel d'a Jehová.

⁶³ Ay 22 mil noc' vacax yed' 120 mil noc' calnel ix yac' viñ silab'il d'a Dios yuj sch'oxan sjunc'olal yed'oc.

Icha chi' ix aj yochcan jun templo chi' d'a yopisio yuj viñaj Salomón chi' yed' masanil choñab'. ⁶⁴ A d'a jun c'u chi' ix sic'canel snañal yol yamaq'uil templo viñ rey chi' yic sñusjitz'a noc' silab', sat avb'en tz'ac'ji ofrendail yed' xepual noc' silab' yic sch'oxan sjunc'olal eb' yed' Jehová, yujto a jun altar nab'a bronce ay d'a yamaq'uil templo chi', max yab'ñaj yujto te nivan juntzañ silab' chi' tz'ac'ji.

⁶⁵ A d'a jun tiempoal chi', uque' c'ual ix och q'uiri yuj viñaj rey Salomón chi' yed' masanil choñab' d'a yichañ Jehová. Te tzijtum anima ix molchaji. Ix laj cot eb' d'a masanil yol smacb'en Israel, vach'chom te najat ichato d'a smojonal Hamat d'a norte masanto pax d'a a a' smojonal yed' Egipto d'a sur. Ayic ix lajvi uque' c'ual q'uiri chinama chi', ix schaanel yich uquexo c'ual q'uiri chi' eb', yuj chi' chab' semana ix yac' q'uiri chi' eb'. ⁶⁶ Axo yic ix lajvi q'uiri chi' jun, ix tac'ajcan eb' anima chi' yuj viñaj rey Salomón chi'. Ix yalanpax vach' lolonel eb' d'a viñ. Ix lajvi chi' ix pax eb' d'a spat. Ix te tzalaj eb' yuj masanil tas vach' ix sc'ulej Jehová yed' viñ schecab' aj David yed' eb' schoñab' Israel.

9

A strato Jehová yed' viñaj Salomón (2Cr 7.11-22)

¹ Ayic ix lajvi sb' oel stemplo Jehová yuj viñaj rey Salomón chi' yed' spalacio viñ yed' pax juntzañxo tas snib'ej viñ sb'o'o, ² ix sch'oxanxi sb'a Jehová d'a viñ d'a schaelal, icha aj sch'oxan sb'a d'a viñ d'a choñab' Gabaón. ³ Ix yalan Jehová chi' d'a viñ: Ix vab' tas ix al d'a a lesal yed' masanil tas ix a c'ana'. Ix vac'canoch jun templo ix a b'o tic vicoc yic vach' a d'ay ol ochñej ejmelal d'ayin. Ol in tañvejñej jun templo tic, ol in ajñej ec' d'ay d'a masanil tiempo. ⁴ Yuj chi', tato vach'ñej ol utej a b'a d'ayin d'a smasanil a c'ool, icha yutejnac sb'a viñaj David a mam, tato tzin ac'och yipoc a c'ool, tojolñej tzutej a b'a, tza c'anab'ajan masanil tas ix vac' a c'ulej, tza c'anab'ajan in c'ayb'ub'al yed' in checnab'il, ⁵ a opisio tic ol b'eyñejb'at d'a eb' iñtilal icha ajnac valan d'a viñ a mam chi', ayic valannac d'a viñ icha tic: Ayñej iñtilal ol och reyal d'a scal eb' choñab' israel, xin chi' d'a viñ. ⁶ Palta tato a ach tic yed' eb' iñtilal ol eyiq'uel e b'a d'a in patic, mañ ol e c'anab'ajej in checnab'il yed' in c'ayb'ub'al ix vac' e c'anab'ajej, axo d'a comon dios ol ex och ejmelal, ol eyalan e b'a d'ay, ⁷ ol ex viq'uel d'a sat lum luum vac'nac tic d'ayex. Axo jun templo ix in sic'canoch vicoc tic, ol in patiquejcaneli, ol ex b'uchjoc yuj masanil nación. ⁸ A jun templo te vach' yilji tic ticnaic, toxoñej ol q'uecan juyan q'uen sq'ueenal. Yuj chi' a eb' ol ec' d'a stz'ey, ol stzetzaj eb', ol laj yal-lan eb' d'ay junjun: ¿Tas yuj

icha tic ix utaj jun choñab' yed' jun templo tic yuj Jehová? xcham eb'. ⁹ Axo ol yalan eb' anima chi' icha tic: A eb' israel tic, ix yiq'uel sb'a eb' d'a spatic Jehová sDiosal, aton jun ic'annaqueta eb' smam yicham eb' d'a Egipto. Axo tciona a juntzañ comon dios ix yac'och eb' d'a sc'ool, ix ochpax eb' ejmelal d'ay, yuj chi' a sDiosal eb' chi' ix ac'ancot jun chucal tic d'a yib'añ eb', xcham eb' anima chi', xchi Jehová d'a viñaj Salomón chi'.

*Juntzañxo tas sb'onac viñaj Salomón
(2Cr 8.1-18)*

¹⁰ A viñaj Salomón chi', 20 ab'il ix yac' viñ sb'oanq'ue chab' nivac pat, aton stemplo Jehová yed' pax spalacio viñ. ¹¹ A viñaj Hiram sreyal Tiro ix ac'ancot ste'al juntzañ pat chi', aton te' c'ute', te' taj yed' jantac q'uen oro ix och d'ay. Yuj chi' 20 choñab' d'a yol smacb'en Galaad ix yac' viñaj Salomón d'a viñaj Hiram chi'. ¹² Ayic ix xid'ec' viñaj Hiram chi' yil juntzañ choñab' chi', maj schalaj sc'ool viñ. ¹³ Ix yalan viñ icha tic: Ach vamigo, ¿tas choñab'il juntzañ ix ac' tic d'ayin? xchi viñ. Yuj chi' a jun macañ lum luum d'a juntzañ choñab' chi', Cabul ix yac' viñaj Hiram chi' sb'iej luum, syalelc'ochi "Malaj vach' yochi". ¹⁴ Axo jantac q'uen oro ix yac' viñaj Hiram d'a viñaj Salomón chi' jun, ay am 90 quintaloc q'ueen.

¹⁵⁻²⁴ A viñaj rey Salomón chi', ix yac' val plural viñ yoch eb' yirttil eb' cananeo d'a munlajel, aton eb' maj yal satjiel yuj eb' israel ayic sjavinac eb' d'a Canaán chi'. A eb' chi' aton eb' amorreo, eb' hitita, eb' ferezeo, eb' heveo yed' eb' jebuseo. A juntzañ anima chi', checab' yaj eb', mañ yicocljaj sb'a eb'. Yuj smunlajel eb' ix sb'oq'ue spalacio viñ rey chi' yed' stemplo Jehová. Ix sb'oanpaxq'ue smuroal Jerusalén eb'. Ix svach' b'oan juntzañxo choñab' eb', aton Hazor, Meguido yed' Gezer yic syal scolan sb'a eb' d'a oval. (A d'a yalanixo a viñ sreyal Egipto yac'nac oval viñ d'a choñab' Gezer chi', yac'annac ganar viñ. Masanil eb' cananeo cajan ta' smilnaccham viñ, sñusannacpaxtz'a choñab' chi' viñ. A jun choñab' chi' ix yac' viñ d'a ix yisil ayic ix yic'lan sb'a ix yed' viñaj Salomón chi'. Axo viñaj Salomón chi' ix b'oanxiq'ue yuj smunlajel eb' cananeo chi'.) Ix sb'oanpaxq'ue choñab' Bet-horón eb' d'a yalañ yed' Baalat yed' Tadmor ay d'a tz'inan lum d'a yol yic Judá yed' juntzañxo choñab' b'aj smolchajcan tas tz'ab'laji yed' juntzañ choñab' b'aj ay noc' chej stoc'an carruaje yic oval. Ix sb'oanpaxq'ue masanil juntzañxo tas eb' ix schec viñaj Salomón sb'o eb' d'a Jerusalén, d'a Líbano yed' d'a smasanil yol smacb'en Israel chi'. Arējtona' a eb' ix b'ud'an jun ch'olan d'a stojolal b'aj sq'ueul c'u d'a Jerusalén chi'. Ix sb'o jun tic eb' ayic toxo ix el ix yisil viñ sreyal Egipto, ix yetb'eyum viñaj Salomón d'a yol schoñab'can viñaj David, ix b'at cajnaj ix d'a spat ix sb'oq'ue viñaj Salomón chi'. Maj yac'laj plural eb' yetisrael viñaj Salomón chi' smunlaji. A tas ix sc'ulej eb', 550 eb' ix ac'jioch yil juntzañ munlajel chi'. Ix och eb' yajalil yed' viñaj Salomón chi', ix ochpax eb' sat yajalil d'a eb' soldado, yajalil d'a carruaje yic oval yed' d'a eb' soldado sq'ue d'a yib'añ chej.

²⁵ Oxtaquel syac' silab' viñaj rey Salomón chi' d'a Jehová d'a junjun ab'il, aton silab' sñusjitz'a smasanil yed' silab' yic junc'olal yed' Dios. A d'a altar ix sb'oq'ue viñ yicoc Jehová, ata' ix yac' silab' chi' viñ. Ix schecanpax viñ ñusjoczt'a incienso d'a yichañ Jehová ayic ix lajvi sb'oel jun templo chi'.

²⁶ Ix schecanpax viñ b'ojoc juntzañ te' barco d'a Ezión-geber d'a slac'anil Elat, d'a sti' a' Chacchac Mar d'a yol yic Edom. ²⁷ A viñaj rey Hiram ix checancot juntzañ eb' smunlajvum, aton eb' te' c'aynac yec' d'a yib'añ a' mar. Ix b'at eb' d'a yol te' barco chi' yed' eb' smunlajvum viñaj rey Salomón chi'.

28 Ix c'och eb' d'a Ofir, ata' ix yic'cot 310 quintal q'uen oro eb' d'a viñaj rey Salomón chi'.

10

Ix javi ix sreinaíl Sabá yil viñaj rey Salomón

(2Cr 9.1-12)

1-2 A ix sreinaíl choñab' Sabá, ix yab' specal ix to te b'inajnac viñaj rey Salomón yuj sjelanil syac' Jehová. Yuj chi' ix javi ix d'a Jerusalén, yic syilan ix tato syal spacan juntzañ tas ajaltac sc'anb'ej ix d'a viñ. Tzijtum eb' schecab' ix yed'nac, yed'nacpax noc' camello ix. Al yaj noc' d'a perfume, d'a q'uen oro yed' d'a juntzañ q'uen q'ueen te vach' yilji. Ayic ix javi ix d'a yichañ viñaj rey Salomón chi', ix sc'anb'an ix tas snib'ej sc'anb'ej chi' d'a viñ. 3 Ix spacan viñ masanil tas ix sc'anb'ej ix chi', malaj val junoc tas sc'anb'ej ix chi' to maj nachaj spacan viñ. 4-5 Ix te sat sc'ol ix ayic ix yilan ix jantac sjelanil viñ, yuj spalacio viñ b'ob'il yuuj, yuj pax tas sva viñ d'a smexa yed' b'aj cajan eb' ayoch d'a yopisio yed' viñ. Ch'oxo yilji pax spichul eb' schecab' viñ, eb' sb'achumalcot scopa viñ yed' juntzañ silab' sñustz'a viñ d'a stemplo Jehová. Ayic ix yilan juntzañ chi' ix, ix te sat sc'ool ix. 6 Yuj chi' ix yal ix d'a viñaj Salomón chi' icha tic: A tas ix vab' specal d'a in choñab' yuj masanil tastac tza c'ulej yed' a jelanil sb'inaji, a juntzañ chi' te yel. 7 Ayic manto vil juntzañ tic, max in chalaj vab'i, axo ticnaic ix vil yed' in sat, max c'ochlaj nañal juntzañ tic ix alji vab'i. A a jelanil yed' masanil tas ay d'ayach, yelxo val ec'to d'a yichañ icha tas ix vab' chi'. 8 Te vach' yic eb' anima smunlaj d'ayach, te vach' pax yic eb' a checab' ayec' ed'oc yic syab'an a jelanil eb'. 9 Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová a Diosal, stzalaj ed'oc yuj chi' ix yac' smacb'en Israel tic d'ayach. Yujto te xajan choñab' Israel tic yuj Jehová, yuj chi' ix ach yac'och reyal yic tzac'an yajalil d'a stojolal yed' d'a svach'il, xchi ix reina chi' d'a viñ.

10 Ix lajvi chi', ix yac'an 90 quintal q'uen oro ix, jantac perfume yed' q'uen q'ueen te vach' yilji d'a viñaj rey Salomón chi'. Mañxa juneloc ix javi perfume d'a Israel icha jantac ix yac' ix d'a viñ rey chi'.

11-13 Axo viñ rey chi' ix ac'anpax masanil tas ix sc'an ix sreinaíl Sabá chi', ch'oc pax tas ix el d'a sc'ol viñ yac'an d'a ix. Ix lajvi chi', ix meltzaj ix d'a schoñab' yed' eb' schecab' ajun yed'oc.

Ay pax juntzañxo tastac ix ic'jicot d'a yol te' sbarco viñaj rey Hiram, ix yic'cot q'uen oro eb' d'a choñab' Ofir. Mañxo jantacoc te te' sándalo sb'i yed' q'uen q'ueen te vach' yilji. A te' varanda ix och d'a stemplo Jehová yed' te' ix och d'a spalacio viñaj Salomón chi', a d'a te' sándalo chi' ix yac' b'ojoc te' viñ. Ix b'ojipax te' arpa d'a te' yed' salterio yic eb' sb'itani. Mañxa junelocxo ix javi jantac te' sándalo icha te' ix javi junel chi'.

A sb'inajnaquil viñaj rey Salomón

(2Cr 9.13-24)

14 A q'uen oro scha viñaj rey Salomón d'a junjun ab'il, 500 quintal q'ueen. 15 Ch'oc pax yaj q'uen syac' eb' choñavajum yed' pax q'uen syac' eb' viñ sreyal Arabia yed' eb' yajal d'a yol smacb'en Israel chi'. 16 Ix schec viñ rey chi' b'ojoc 200 nivac jeñan oro maclab' jul-lab', ay am lajchaveoc libra q'uen oro ix och d'a junjun. 17 Ix lajvi chi' ix schecanpax b'ojoc 300-xo cotac smaclab'il jul-lab' chi' viñ, ay am vaqueoc libra q'uen oro ix och d'a junjun. Ix yac'och juntzañ chi' viñ d'a yol jun pat scuchan Spatil Te te' yic Líbano. 18 Ix schecanpax viñ b'ojoc jun sc'ojnub' d'a sdespacho, ix ac'jioch q'uen oro te vach' d'ay, ix ac'jipaxoch marfil yelvanub'oc. 19-20 A jun c'ojnub' chi', vac tzol sq'ue sb'achquilaquil sc'oochal. Ay lajchave' yechel noc' choj aycan d'a stitac jun

c'ooch chi', vaque' noc' d'a junjun stitac. A yelav yich spatic jun c'o'jnuv' chi', setansetan yaji. A sc'ab' d'a junjun stz'eytac, ayoch junjun yechel noc' choj d'ay. Malaj junocxo rey b'o'annac junoc sc'o'jnuv' icha jun chi'. ²¹ A scopa viñ rey chi', nab'a oro smasanil yed' jantac xalu yed' chen sc'anchaj d'a jun pat scuchan Spatil Te te' yic Libano. Malaj junoc yamc'ab' chi' plata, yujto a d'a stiempoal viñtaj rey Salomón chi', a q'uen plata chi' malaj yelc'och q'ueen. ²² A viñtaj Salomón chi', ay juntzañ te' snivac barco viñ tz'ec' yed' juntzañ te' yic viñtaj Hiram. D'a junjun yoxil ab'il sjavi eb' schecab' viñ yed' te' barco chi', yed'nac q'uen oro eb', q'uen plata, marfil, noc' chab'in yed' noc' pavo real.

²³ Icha chi' ix aj ste q'uechañ viñtaj rey Salomón chi' yuj sjelanil yed' sb'eyumal d'a yichañ juntzañxo eb' rey d'a yolyib'arñq'uinal tic. ²⁴ Masanil juntzañ choñab', snib'ej eb' syila' yed' yab'an jantac sjelanil viñ ix ac'ji yuj Dios. ²⁵ A eb' anima sjavi d'a junjun ab'il, syic'cot juntzañ silab' tic eb': Q'uen plata, q'uen oro, pichul caro stojol, yamc'ab' yic oval, juntzañ suc'uq'ui sjab', noc' chej yed' noc' mula.

²⁶ Ix smolb'an jantac carruaje yic oval yed' noc' chej viñtaj Salomón chi'. Ay mil 400 carruaje yed' 12 mil noc' chej sq'ue eb' soldado d'a yib'añ. Ay carruaje yed' noc' chej chi' ayec' d'a juntzañ choñab' to yictaxon juntzañ chi' yaji. Ay pax juntzañxo carruaje chi' ayec' yed' eb' soldado stañvan viñ rey chi' d'a Jerusalén. ²⁷ Mañxo jantacoc q'uen plata ix smolb'ej viñ rey chi' d'a Jerusalén chi', icha val q'uen comon q'ueen. Mañxo jantacoc pax te' c'ute', icha te' caltacte'al higo ay d'a spañanil yichtac vitz, icha chi' yaj te'. ²⁸ A noc' schej viñ rey chi', a d'a Egipto scot noc' yed' d'a Cilicia, yujto a eb' schoñvajum viñ, a eb' smanancot noc' ta'. ²⁹ A junoc carruaje smanchajcot d'a Egipto, 600 siclos plata stojol, axo junoc noc' chej, 150 siclos stojol noc'. A eb' viñ sreyal hitita yed' eb' viñ sreyal sirio smananpax noc' d'a eb' schoñvajum viñtaj rey Salomón chi'.

11

Ochnac viñtaj Salomón'R'ejmelal d'a comon dios

¹ A viñtaj rey Salomón chi', mañocñej ix yisil viñ sreyal Egipto chi' ix yic' viñ, palta ayto juntzañxo eb' ix ix ch'oc choñab'il ix yic' viñ, aton eb' ix moabita, eb' ix amonita, eb' ix edomita, eb' ix aj Sidón yed' eb' ix hitita. ² Yalnac Jehová to ay yovalil yic'lan sb'a eb' israel yed' juntzañ eb' ix chi', yic max montajb'at eb' yuj eb' ix d'a spatic juntzañ scomon diosal schoñab' eb' ix chi'. Palta axo viñtaj rey Salomón chi', ix can sgana viñ d'a eb' ix, ix yic'lan sb'a viñ yed' eb' ix. ³ Ay 700 eb' ix yetb'eyum viñ chi', yisil rey eb' ix. Ay pax 300 eb' ix schab'il yetb'eyum viñ yaji. A yuj eb' ix chi' ix juviel spensar viñ. ⁴ Axo yic ix ichamvinacax viñ, ix somchajb'at spensar viñ yuj eb' ix. Ix montajb'at viñ d'a spatic juntzañxo comon dios. Majxo yac'och spensar viñ sic'lab'il d'a Jehová sDiosal icha yutejnac sb'a viñtaj David smam viñ. ⁵ Ix och viñ ejmelal d'a jun comon dios scuch Astoret, ix sdiosal eb' aj Sidón yed' d'a junxo comon dios scuch Milcom, sdiosal eb' amonita. A juntzañ chi' te yajb'ilel yuj Jehová. ⁶ Yuj chi', te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová chi', yujto mañ c'anab'ajumoclay ix yutej sb'a viñ d'ay, mañ lajanoclay ix yutej sb'a viñ icha yutejnac sb'a viñ smam chi'.

⁷ A d'a jun tzalan d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Jerusalén, ata' ix sb'oq'ue stemplo sdiosal eb' moabita viñ, aton jun scuchan Quemos. Ix sb'opax stemplo sdiosal eb' amonita viñ, aton jun scuch Moloc. A juntzañ comon dios chi' yajb'ilel yuj Jehová. ⁸ Ichañej chi' ix sc'ulej viñ yed' masanil eb' ix ix ch'oc choñab'il ix yic'a', yic syac' silab' eb' ix yed' incienso d'a sdiosal

junjun. ⁹ Yuj chi' ix cot yoval Jehová sDiosal Israel d'a viñaj Salomón chi', yujto ix paticajcanel yuj viñ, vach'chom chael sch'oxnac sb'a d'a viñ. ¹⁰ Ix yal Jehová d'a viñ to ay yovalil yoch ejmelal d'a juntzañ comon dios, palta maj sc'anab'ajej viñ sc'ulan tas ix yal Jehová chi'. ¹¹ Yuj chi' ix yal Jehová chi' d'a viñ icha tic: Yujto icha tic ix a c'ulej, maj a c'anab'ajej intrato yed' in checnab'il valnac d'ayach, yuj chi' ol viq'uec' opisio tic, ol vac'an d'a junoc eb' a checab'. ¹² Palta yujto xajan viñ a mam vuuj, yuj chi' yacb'an pitzanachto, mañ ol viq'uec'laj opisio tic, palta a d'a jun uninal, ata' ol viq'ueq'ui. ¹³ Mañ ol viq'uec' yopisio chi' smasanil. Olto can junoc macañ d'a yol sc'ab' yujto xajan viñ in checab' aj David vuuj yed' choñab' Jerusalén tic, yujto sic'b'ilel vuuj, xchi d'a viñ.

¹⁴ Yuj chi' a Jehová ix ac'ancot jun viñ ajc'ool d'a viñaj Salomón chi', aton viñaj Hadad yirñtilalcan eb' viñ sreyal Edom. ¹⁵⁻¹⁶ A d'a yalañtaxo, ayic yac'annac ganar choñab' Edom chi' viñaj rey David, a viñaj Joab yajalil eb' soldado b'at yed' jun macañ eb' soldado Israel, yic b'at smucan eb' chamnac eb', vaque' ujal can eb' ta'. Yacb'an chi', svach' milancham masanil eb' viñ vinac aj Edom chi' eb'. ¹⁷ A d'a jun tiempoal chi', yune' quelemto viñaj Hadad chi', palta elcan lemnaj viñ, b'atcan viñ yed' juntzañ eb' schecab' viñ smam, sb'atcan eb' d'a Egipto. ¹⁸ El eb' d'a Madián, sc'och eb' d'a Parán. Ata' yic'b'at juntzañxo eb' viñ vinac eb', sc'ochcan eb' d'a viñ sreyal Egipto chi'. Ata' ac'ji spat eb', svael eb' yed' slum eb' yuj viñ rey chi'.

¹⁹ A viñaj Hadad chi', te vach' snaan viñ rey chi' d'a spatic viñ, yuj chi' yac' jun ix smu' viñ rey chi' yetb'eyumoc viñ, aton ix snulej ix reina Tahpenes. ²⁰ Yalji jun yune' ix yed' viñaj Hadad chi', Genubat yac' ix sb'ieje. A ix Tahpenes chi' ilan q'uib' jun unin chi' d'a spalacio viñ rey chi', junñej q'uib'nac yed' eb' yuninal viñ rey chi'. ²¹ Axo yic yab'an specal viñaj Hadad d'a Egipto chi' to a viñaj rey David chamnacxo viñ, chamnacxo pax viñaj Joab yajalil eb' soldado, yalan viñ icha tic d'a viñ sreyal Egipto chi':

—Cha in meltzaj d'a in choñab', xchi viñ.

²² Stac'vi viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—¿Tas yuj tza nib'ej tzach meltzaj d'a a choñab' chi'? ¿Tom ay tas syac' palta d'ayach vuuj? xchi viñ.

Stac'vi viñaj Hadad chi':

—Tz'acan yaj masanil d'ayin uuuj, palta tzin tevi d'ayach to tzin a cha meltzajoc, xchi viñ. Yuj chi' chaji meltzaj viñ yuj viñ rey chi'. A viñaj Hadad chi' ix och ajc'olal d'a viñaj Salomón chi'.

²³ Ay junxo viñ scuchan Rezón yuninal viñaj Eliada, a Dios ix ac'anoch d'a spensar viñ, ix och viñ ajc'olal d'a viñaj Salomón chi'. A viñaj Rezón chi' elnac lemnaj viñ d'a viñ sreyal, aton viñaj Hadad-ezer sreyal Soba. ²⁴ Ayic yac'jinac ganar viñaj Hadad-ezer sreyal Soba chi' yed' smiljicham eb' soldado viñ yuj viñaj rey David, a viñaj Rezón chi' smolb'ej jun ñilañ eb' elc'um viñ, yoch viñ yajaloc eb'. Sb'atcan cajan viñ yed' eb' soldado chi' d'a Damasco, ata' ac'jioch viñ reyal yuj eb'. ²⁵ Ix te och viñ ajc'olal d'a choñab' Israel ayic ayoch viñaj Salomón chi' reyal, icha ix yutej sb'a viñaj Hadad sreyal Edom.

²⁶ Ay pax junxo viñ ayoch d'a yopisio yed' viñaj Salomón chi', ix meltzajoch viñ ajc'olal d'a viñ. Aton viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat aj Sere d'a yirñtilal eb' Efraín. Chamnacxo smam viñ chi', axo ix snun viñ, Serúa sb'i ix. ²⁷ Icha val tic ix aj spitzvichañ oval yuj viñ: A viñaj rey Salomón chi' ix checan b'ud'joc jun ch'olan yic vach' schalaj sb'a smuroal schoñab' viñaj rey David. ²⁸ A viñaj Jeroboam chi' te ñican viñ, ayic ix yilan viñ rey chi' to te ay

yelc'och viñ d'a sat eb' yetchoñab', ix yac'anoch viñ yajalil d'a eb' munlajvum yirñtilalcan José.

²⁹ A junel ix elta viñaj Jeroboam chi' d'a stiel Jerusalén chi', c'ocb'il ix schalaj sb'a viñ yed' viñaj Ahías schecab' Dios, aj Silo. Ayoch jun sjucan pichul viñaj Ahías chi', te ac'to. Ix lolon eb' viñ sch'ocoj schavariñil. ³⁰ Ix yic'anel jun sjucan pichul viñaj Ahías chi', lajchave' ix yutej viñ sñic'chitanb'ati. ³¹ Ix yalan viñ d'a viñaj Jeroboam chi' icha tic: Cha lajuñeoc ico', yujto icha tic syal Jehová co Diosal d'ayach: Ol viq'uec' smacb'en viñaj Salomón, axo d'ayach ol vac' lajuñeoc irñtilal. ³² Palta yujto xajan viñ in checab' aj David vuuj yed' pax choñab' Jerusalén sic'b'ilel vuuj d'a scal masanil choñab' Israel, yuj chi' olto vac'can junoc irñtilal d'a yirñtilal viñaj Salomón chi'. ³³ A viñaj Salomón chi' ix in yactejan viñ, ix och viñ ejmelal d'a Astarté, ix sdiosal eb' aj Sidón yed' d'a Quemos sdiosal eb' moabita yed' d'a Milcom sdiosal eb' amonita. Te marixa svach'il tas syutej sb'a viñ d'a vichañ, maxtzac sc'anab'ajej in c'ayb'ub'al viñ yed' in checnab'il. Mañ ichoc yutejñac sb'a viñaj David smam viñ, mañ ichocta' syutej sb'a viñ. ³⁴ Palta yacb'an pitzanto viñ, mañ ol viq'uec'laj yopisio viñ tic d'a reyal. Yujto xajan viñ in checab' aj David vuuj to in sic'naquel viñ, sc'anab'ajejñac val in checnab'il viñ yed' in c'ayb'ub'al. ³⁵ Palta a d'a jun viñ yuninal viñaj Salomón chi' ol viq'uec' lajuñeoc irñtilal, ol vac'an d'ayach. ³⁶ Junxoriñe irñtilal ol vac'can d'a viñ yic vach' ayto mach ol naancot viñ in checab' aj David d'a vichañ d'a Jerusalén tic, aton jun choñab' in sic'naccanel b'aj tz'och ejmelal d'ayin. ³⁷ Ol ach vac'och reyal d'a yib'añ tas tza nib'ej, aton choñab' Israel. ³⁸ Yuj chi', tato ol a c'anab'ajej masanil tas tzin chec a c'ulej tic, tato tojolñe pax ol utej a b'a d'a vichañ, tato ol a c'anab'ajejñe in c'ayb'ub'al yed' in checnab'il, icha yutejñac sb'a viñ in checab' aj David, tato icha chi', ayinñe ec' ed'oc. Ol vac'ñe yopisio, icha ajnac vac'an yopisio viñ in checab' aj David chi', ol vac'anoch choñab' Israel tic d'a yol a c'ab'. ³⁹ Ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb' yirñtilal viñaj David junoc tiempoal yujñe smul viñaj Salomón chi', palta mañ ol vac'canochlaj d'a junelñe, xchi Jehová d'ayach, xchi viñaj Ahías chi'.

⁴⁰ A yuj tas ix yal Jehová chi', ix snib'ej viñaj Salomón smilcham viñaj Jeroboam chi'. Yuj chi' ix el lemnaj viñ, ix b'atcan viñ d'a Egipto b'aj ayoch viñaj Sisac reyal. Ix canñe viñ ta' masanto ix cham viñaj Salomón chi'.

A schamel viñaj Salomón (2Cr 9.29-31)

⁴¹ A yab'ixal juntzarñxo tas sc'ulejñac viñaj Salomón chi' yed' sjelanil viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj tz'ib'ab'il yab'ixal viñ. ⁴² A viñaj Salomón chi', 40 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén d'a yib'añ masanil choñab' Israel. ⁴³ Ayic ix cham viñ, ix mucchaj viñ d'a schoñab' viñaj David viñ smam. Ix lajvi chi' axo jun yuninal viñ scuchan Roboam ix ochcan reyal sq'uexuloc.

12

Ix spoj sb'a choñab' Israel (2Cr 10.1; 11.4)

¹ Ix b'at viñaj Roboam d'a Siquem, yujto ata' molanxo ec' masanil eb' yirñtilal Israel ay d'a stojolal norte yic syac'ancanoch viñ eb' sreyaloc. ² Ix c'och specal jun tic d'a viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat ayic ayec' viñ d'a Egipto, yujto elnac lemnaj viñ d'a viñaj rey Salomón chi'. ³ Ix schecan eb' israél chi' to b'at ic'chajcot viñ. Axo yic ix javi viñ, ix b'at viñ yed' masanil eb' yetisraelal lolonel yed' viñaj Roboam chi'. Ix yalan eb' d'a viñ icha tic:

⁴—A viñ a mam te ec'al ya munlajel ix yac' viñ co c'ulej. Axo ticnaic jun, sco nib'ej to tziq'uel jab'oc juntzañ munlajel te ya chi' d'a quib'añ, yic ol cac'och co b'a d'a yalañ a mandar, xchi eb'.

⁵ Ix tac'vi viñaj Roboam chi':

—A ticnaic paxañec, chab'ejto tzex jax in eyila', svalan d'ayex tas tz'aji, xchi viñ d'a eb'.

Ix pax eb' anima chi'. ⁶ Ix lajvi chi', ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' munlajnac yed' viñ smam viñ chi' icha tic:

—¿Tas val junoc razón tzeyac' d'ayin, yic tzin pacan slolonel eb' anima tic? xchi viñ d'a eb' viñ.

⁷ Ix tac'vi eb' viñ:

—Tato tza nib'ej tzac' servil jun choñab' tic, vach' tzutej tac'voc a b'a d'a eb', yic vach' ol yac'ñejoj sb'a eb' d'a yalañ a mandar, xchi eb' viñ d'a viñ.

⁸ Palta maj schalaj yab' viñ tas ix yal eb' viñ ichamtac vinac chi'. Ix lajvi chi' ix sc'anb'anxi viñ d'a juntzañ eb' viñ quelemtac vinac jun ix q'uib' viñ yed'oc, eb' viñ ix och d'a yopisio yed' viñ. ⁹ Ix sc'anb'an viñ d'a eb' viñ icha tic:

—¿Tas junoc razón tzeyac' d'ayin, tas ol vutoc in pacan slolonel eb' anima chi'? Snib'ej eb' sviq'uel jab'oc munlajel yed' juntzañxo tas aycanoch d'a yib'añ eb' yuj viñ in mam, xchi viñ d'a eb' viñ.

¹⁰ Ix tac'vi eb' viñ quelemtac chi' d'a viñ:

—A eb' tz'alan chi' to tziq'uel jab'oc munlajel aycanoch d'a yib'añ eb' yuj viñ a mam chi', al d'a eb' icha tic: Ya munlajel b'aj yac'nac ex och viñ in mam chi', a inxo pax tic, ec'alto syail b'aj ol ex vac'ochi. ¹¹ Al yutejñac eyicatz viñ in mam chi', a inxo pax tic, ec'alto ol vutej yalil eyicatz chi'. A viñ in mam chi', añej d'a noc' tz'uum smac'nac ex viñ, a inxo pax tic, a noc' tz'uum ayoch q'uen q'ueen d'a sñi' ol vac'lab'ej d'ayex, xa chi d'a eb', xchi eb' viñ quelemtac chi'.

¹² Axo d'a schab'jial chi', ix jax viñaj Jeroboam yed' masanil eb' choñab' israel yil viñaj rey Roboam chi', icha ix aj yalan viñ. ¹³ Axo viñ rey chi', maj yal-laj viñ icha ix aj yalan eb' viñ ichamtac vinac chi', palta te chuc ix yutej viñ spacan d'a eb' choñab' chi'. ¹⁴ A tas ix yal eb' viñ quelemtac, a ix yal viñ d'a eb', ix yalan viñ icha tic: Al yutejñac eyicatz viñ in mam chi', a inxo pax tic, ec'alto ol vutej yalil eyicatz chi'. A viñ in mam chi', añej d'a noc' tz'uum smac'nac ex viñ, a inxo pax tic, a noc' tz'uum ayoch q'uen q'ueen d'a sñi' ol vac'lab'ej d'ayex, xchi viñ d'a eb' anima chi'. ¹⁵⁻¹⁹ Ayic ix yilan eb' israel chi' to maj schalaj yab' viñ rey chi' tas ix yal eb', yuj chi' ix yalan eb' icha tic: Malaj calan quic d'a yirñtilal viñaj David.

Malaj junoc macañ oñ tzoñ can yed' yirñtilal viñaj Isaí.

Coñ paxec d'a co pat.

Olxo yilcan sb'a viñaj David yed' yirñtilal tas sc'ulej, xchi eb'.

Ix checjib'at viñaj Adoram yuj viñ rey chi' yic b'at lolon viñ yed' eb' israel chi', yujto a viñ ay yopisio scuchb'an eb' munlajvum yovalil smunlaji. Axo eb' israel chi', ix q'ue somnaj eb', ix sjulq'uenancham viñ eb'. Axo yic ix yab'an jun chi' viñaj Roboam chi', ix q'ue viñ d'a yol scarruaje, ix cot lemnaj viñ d'a Jerusalén.

Ix lajvi chi', axo masanil macañil eb' israel ay d'a stojolal norte ix pax eb' d'a spat. Axoñej d'a eb' cajan d'a juntzañ choñab' d'a yol yic Judá ix yac' reyal viñaj Roboam chi'. Ichaton chi' ix aj yic'anel sb'a eb' israel d'a yol sc'ab' yirñtilal viñaj David. Icha chi' ix aj yelc'och tas yalnaccan Jehová d'a viñ schecab', aton viñaj Ahías aj Silo, yuj viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat.

²⁰ Ayic ix yab'an eb' israel to ayxo ec' viñaj Jeroboam d'a yol schoñab' eb', ix schecan eb' avtajcot viñ yic sch'oxan sb'a viñ d'a yichañ eb'. Ix yac'anoch

viñ eb' sreyaloc. Axoñej eb' yirñtilal Judá ix can yed' viñaj Roboam yixchiquin viñaj David.

²¹ Ayic ix jax viñaj Roboam d'a Jerusalén chi', ix smolb'an 180 mil eb' soldado viñ d'a yirñtilal Judá yed' d'a yirñtilal Benjamín yic syac'an oval eb' yed' eb' yetisraelal yic smeltzajxioch eb' d'a yalañ smandar viñ yalani. ²² Palta ix yalan Jehová d'a viñaj Semaías schecab' icha tic: ²³ Al d'a viñaj Roboam yuninal viñaj Salomón, sreyal Judá yed' d'a masanil eb' yirñtilal Judá chi', d'a yirñtilal Benjamín yed' d'a juntzañxo eb' anima ayec' d'a scal eb': ²⁴ A Jehová tz'alan icha tic: Mañ eyac' oval yed' eb' eyetisraelal chi', yujto a in ix el d'a in c'ool to icha chi' tz'aji. Meltzajañec d'a e pat, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'a viñ.

Ayic ix yab'an eb' anima chi', ix meltzaj eb' icha ix aj yalan Jehová.

Yalnac sb'a viñaj Jeroboam d'a comon dios

²⁵ Ix lajvi chi', ix svach' b'oanq'ue choñab' Siquem viñaj Jeroboam chi', aton ay d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín. Ata' ix cajnaj viñ. Ix sb'oanpaxq'ue choñab' Penuel viñ. ²⁶ Ix snaan viñ icha tic: A ticnaic tecan ol yic'xiec' in reyal tic jun viñ yirñtilal viñaj David. ²⁷ Tato ol b'atñej eb' anima tic yac' silab' d'a stemplo Jehová d'a Jerusalén, axom yac'anxioch spensar eb' d'a viñaj Roboam sreyal Judá. Ol am in smilcham eb', ol am b'atcan eb' smasanil yed' viñaj Roboam chi', xchi viñ.

²⁸ Axo yic ix lajvi slolon viñ yed' eb' ayoch yajalil yed'oc, ix schecan viñ b'ojoc chab' yechel quelem vacax nab'a oro. Ix yalan viñ d'a masanil anima icha tic: Ex vetisraelal, mañxo ex b'at d'a Jerusalén. Ajaltac e b'ati, ina val co diosal tic, aton ic'annac oñ elta d'a Egipto, xchi viñ d'a eb'. ²⁹ Jun yechel vacax chi' ix yac'can viñ d'a choñab' Betel, ix yac'ancan junxo viñ d'a choñab' Dan. ³⁰ A yuj jun chi' ix och smul eb' anima chi', yujto ix b'at eb' d'a choñab' Dan yaq'uem sb'a d'a jun yechel chi'. ³¹ Ix sb'oanpaxq'ue spatil sdiosal viñ chi' d'a juntzañ lugar chaañ. Ix yac'anoch yopisio eb' comon anima viñ d'a sacerdoteal, mañ levitaoc eb'. ³² Ix lajvi chi' ix yac'anoch jun q'uñ viñ d'a 15 yoch svajxaquil uj yic jun ab'il chi' icha jun q'uñ tz'ec' d'a Judá. Ix yac'anq'ue silab' viñ d'a yib'añ altar d'a jun yechel vacax ix sb'o viñ chi' d'a choñab' Betel. Ix yac'anpaxoch eb' sacerdote chi' viñ yilumaloc spatil sdiosal ix sb'o d'a juntzañ lugar chaañ. ³³ Yuj chi' a d'a 15 yoch svajxaquil uj chi', ix yac'anoch jun q'uñ chi' viñ, munil ix snaelta viñ d'a yol yico'. Ix yac'an silab' viñ d'a yib'añ altar ix sb'o d'a choñab' Betel chi'. A d'a jun c'u chi' ix sñuspaxtz'a incienso viñ d'a yib'añ altar chi'.

13

Ix tumaj viñaj Jeroboam

¹ Ayic van sñusantz'a incienso viñaj Jeroboam d'a yib'añ altar d'a choñab' Betel, ix c'och jun viñ schecab' Dios d'a viñ ix cot d'a Judá. ² A val Jehová ix checan viñ, yuj chi' te ov ix yutej viñ yalan d'a altar chi', ix yalan viñ: A ex tzeyaqu'em e b'a d'a jun altar tic, a val Jehová ix alani to a d'a yirñtilal viñaj David ay jun unin ol aljoc. A jun chi', Josías ol sb'iej. A viñ ol milancham juntzañ eb' viñ sacerdote yic comon dios d'a yib'añ jun altar tic, aton eb' sñusan incienso d'a tic. Ol sñusanpaxtz'a sb'aquil anima viñ d'a yib'añ, xchi Jehová, xchi viñ schecab' chi'.

³ A d'a jun c'u chi', ix yal viñ schecab' Dios chi' tas ol ujoc yic sch'oxaneli to schecab' Jehová yaj viñ. Ix yalan viñ icha tic: A jun altar tic ol poj'b'atoc, axo q'uen taañ ayec' d'a yib'añ tic, ol tob'canb'at q'ueen, xchi Jehová, xchi viñ.

⁴ Ayec' viřtaj rey Jeroboam d'a stz'ey altar chi', ayic ix yab'an viř masanil tas ix yal viř schecab' Dios yuj jun altar chi', ix yac'anb'at jecan sc'ab' viř sch'oxan viř schecab' Dios chi', ix yalan viř: Yamec jun viř tic, xchi viř. Palta a sc'ab' viř ix b'at jecan chi', ix tzatzb'icanel lian, majxo yal-laj spacan sb'a. ⁵ A val d'a jun rato chi' ix poj'b'at jun altar chi', axo jantac q'uen taar' ay d'a yib'ař, ix tob'canb'at q'ueen. Ix elc'och icha ix schec Jehová yal viř schecab' chi'. ⁶ Yuj chi' ix yal viř rey chi' d'a viř schecab' Dios chi':

Sval d'ayach to tzach tevi d'a Jehová a Diosal vuuj, yic sb'oxican in c'ab' tic, xchi viř.

Yuj chi' ix lesalvi viř checab' chi' d'a Jehová, ix b'oxican sc'ab' viř rey chi' ichataxon yaji. ⁷ Ix lajvi chi', ix yalan viř rey chi' d'a viř schecab' Dios chi':

—Coř ved' d'a in pat, ol ach va jab'oc yacb'an tzin b'o jab'oc tas ol in siej d'ayach, xchi viř.

⁸ Palta ix tac'vi viř schecab' Dios chi' d'a viř icha tic:

—Vach'chom nařal tas ay d'ayach tzac' d'ayin, mař ol in b'atlj ed'oc, max yalpax in va'i, ma vuc'an a a' d'a jun lugar tic. ⁹ Yujto a Jehová ix alan d'ayin icha tic: Malaj jab'oc tas ol a va'a, mař ol uq'uejpax jab'oc a a', mař ol ach meltzaj d'a b'e b'aj ol ach b'atoc, xchi d'ayin, xchi viř checab' chi'.

¹⁰ Ch'ocxo jun b'e b'aj ix meltzaj viř schecab' Dios chi', mařxooclaj d'a jun b'e b'aj ix c'och viř d'a Betel chi'.

¹¹ A d'a jun tiempoal chi' ay jun viř schecab' Dios te icham vinacxo cajan d'a Betel chi'. A eb' yuninal viř ix alan d'ay tas ix sc'ulej viř schecab' Dios d'a Betel d'a jun c'u chi', aton viř ix cot d'a Judá. Ix yalanpax eb' d'a viř smam chi' tas ix yal viř checab' chi' d'a viř rey chi'. ¹² Ix sc'anb'an viř icham chi' d'a eb' yuninal chi' icha tic:

—¿Tas b'eal b'aj ix b'at viř schecab' Dios chi'? xchi viř.

Ix yalan eb' viř b'aja b'e b'aj ix b'at viř chi'. ¹³ Ix yalan viř d'a eb' viř yuninal chi':

—Aq'uecoch stz'um noc' in b'uru, xchi viř.

Ix lajvi yoch stz'um noc' yuj eb', ix q'ue viř d'a yib'ař noc', ¹⁴ ix b'at tzac'an viř d'a spatic viř schecab' Dios aj Judá chi'. Ix c'och viř d'a spatic viř ayic c'ojanem viř d'a yich jun te' mach', ix sc'anb'an viř d'a viř:

—¿Tom a ach tic schecab' ach Dios ach cot d'a Judá? xchi viř.

—A in toni, xchi.

¹⁵ —Coř ved' va'el d'a in pat, xchi viř icham vinac chi'.

¹⁶ Ix tac'vi viř schecab' Dios chi': Max yal-laj in b'ati yic tzin va ed'oc, ma vuc'an a' ed' d'a jun lugar tic. ¹⁷ Yujto icha tic ix aj yalan Jehová d'ayin: Malaj jab'oc tas ol a va'a, mař ol uq'uejpax jab'oc a a', mař ol ach meltzaj d'a b'e b'aj ol ach b'atoc, xchi d'ayin, xchi viř.

¹⁸ Palta ix yalanxi viř icham vinac chi' d'a viř icha tic:

—A in tic schecab' in pax Dios icha ach tic. A jun yánel Jehová ix alan d'ayin to tzach vic'b'at va'el d'a in pat, svac'anpax a' uq'uej, xchi viř.

Palta tořej ix yesej viř icham vinac chi' d'a viř. ¹⁹ Yuj chi' ix b'at viř schecab' Dios chi' yed' viř icham vinac chi' d'a spat, ix va viř, ix yuc'an a' viř. ²⁰ Vanto sva eb' viř, ix lolon Jehová d'a viř schecab' icham vinacxo chi', ix yalani:

²¹ —Ix a pitej a b'a, maj a c'anab'ajej tas ix yal Jehová d'ayach, ²² yujto ix ach meltzaji, ix ach va'i, ix uc'anpax a' d'a jun lugar b'aj ix yal Jehová to max yal-laj. Yuj chi' jun, mař ol mucchaj a nivanil b'aj mucan eb' a mam icham, xchi viř icham vinac chi' d'a viř.

²³ Ayic ix lajvi sva'i yed' yuc'an a' viñ schecab' Dios ix cot d'a Judá chi', ix yac'anoch stz'uum jun noc' sb'uru viñ icham vinac chi', ix yac'an noc' viñ d'a viñ schecab' Dios chi'. ²⁴ Ix pax viñ schecab' Dios chi', palta axo d'a yol b'e ix elta jun noc' choj d'a viñ, ix miljicham viñ yuj noc'. Ata' ix can telan snivanil viñ, axo noc' b'uru yed' noc' choj chi', ayec' noc' d'a stz'ey snivanil viñ chi'.

²⁵ Ay juntzañ eb' viñ vinac ix ec' ta', ix yilan eb' viñ to telanec' snivanil jun chamnac d'a yol b'e chi', axo noc' choj chi' ayec' noc' d'a stz'ey. Ix b'at eb' viñ b'aj cajan viñ icham vinac schecab' Dios chi', ix yalan eb' viñ tas ix yil eb' viñ d'a yol b'e chi'. ²⁶ Ayic ix yab'an viñ icham vinac chi', viñ ix b'at ic'an meltzaj viñ schecab' Dios d'a yol b'e chi', ix yalan viñ: Aton viñ schecab' Dios maj c'anab'ajan tas ix yal Dios chi', yuj chi' ix ac'jioch viñ d'a yol sc'ab' noc' choj chi', ix tzilchitajb'at viñ yuj noc', icha ix aj yalan Jehová, xchi viñ.

²⁷ Ix yalan viñ d'a eb' yuninal to syac'och stz'uum junoc noc' b'uru eb'. Ix yac'anoch stz'uum noc' eb'. ²⁸ Ix b'at viñ icham vinac chi', ix c'och viñ b'aj telan ec' snivanil viñ schecab' Dios chi' d'a yol b'e chi'. A noc' b'uru yed' noc' choj chi', ayec' noc' d'a stz'ey snivanil viñ chi'. Mantalaj jab'oc snivanil viñ schi noc' choj chi', malaj pax ix utaj noc' b'uru chi' yuj noc'. ²⁹ Ix lajvi chi', ix yic'anq'ue vaan snivanil viñ schecab' Dios aj Judá viñ icham vinac chi'. Ix yac'anq'ue viñ d'a yib'añ noc' sb'uru chi', ix yic'anb'at viñ d'a schoñab' chi', yic tz'och viñ d'a cusc'olal yuuj, yic smucanpax viñ. ³⁰ A b'aj jjan ix mucji viñ icham chi', ata' ix yac'och snivanil viñ schecab' Dios chi' viñ. Ix te cus viñ yed' eb' viñ yuninal, ix yalan eb': Ay, ach cuc'tac, ob'iltac ach, xchi eb' viñ.

³¹ Ayic toxo ix lajvi yac'ancanoch snivanil viñ chi' viñ icham chi', ix yalan viñ d'a eb' yuninal chi':

—Ayic ol in chamoc, ol eyac'och in nivanil b'aj ix ochcan snivanil viñ schecab' Dios tic, junñej tzeyutejcanoch in nivanil tic yed'oc. ³² Yujto yovalil ol elc'och tas ix schec Jehová yal viñ d'a jun altar d'a Betel tic yed' d'a juntzañ lugar chaañ ay d'a yol yic Samaria tic, aton b'aj syaq'uem sb'a eb' anima, xchi viñ.

³³ Vach'chom ix uji juntzañ chi', palta a viñaj rey Jeroboam chi', maj yactejean masanil schuc b'eyb'al viñ, ix yac'ñejoch eb' comon anima viñ sacerdotéal d'a juntzañ comon dios d'a juntzañ lugar chaañ. Yalñej mach snib'ej viñ tz'och sacerdotéal, syac'ñejoch yopisio eb' viñ d'a juntzañ lugar chi'. ³⁴ Ichaton chi' ix aj yochñej smul viñaj Jeroboam yed' eb' yitñlal, yuj chi' ix satel eb' smasanil.

14

Ix yal viñaj Ahías to ol satel viñaj Jeroboam

¹ A d'a jun tiempoal chi', ix ilyaan viñaj Abías yuninal viñaj Jeroboam. ² Ix yalan viñaj Jeroboam chi' d'a ix yetb'eyum icha tic:

—A ticnaic ixic d'a Silo. Ata' cajan viñaj Ahías, viñ schecab' Dios, aton viñ aljinac to a in ol in ochcan rey d'a jun choñab' tic. Quexel a pichul yic vach' malaj mach ol naanoc to vetb'eyum ach. ³ Ic b'at lajuñeoc ixim nivac pan yed' juntzañ ixim c'oxox pan yed' junoc xalu yal chab'. Ixic, c'anb'ej d'a viñ yic syalan viñ d'ayach tas ol aj viñ unin tic, xchi viñ d'a ix.

⁴ Icha chi' ix yutej sb'a ix. Ix sq'uexel spichul ix, ix b'at ix d'a Silo chi'. Ix c'och ix d'a spat viñaj Ahías chi'. A viñaj Ahías chi', maxtzac yal-laj yilan viñ, te icham vinacxo viñ. ⁵ Palta toxo ix yal Jehová d'a viñ to ol c'och ix yetb'eyum viñaj Jeroboam sc'anb'ej yuj jun yune' chuc sc'ool. Ix yalanpax Jehová d'a viñ tas ol yutoc viñ yalan d'a ix. Ix ac'ji yojtaquejel viñ to ol sq'uexel sb'a ix.

⁶ Ayic ix yab'an viñ sc'añ sc'och ix d'a ti' pat, ix yalan viñ:

—Ach yetb'eyum viñaj Jeroboam, ochañ, ¿tas yuj ix a q'uexel a b'a? Te cusc'olal tas ix checji val d'ayach. ⁷ Yuj chi' meltzajañ, al d'a viñ etb'eyum chi' to a Jehová co Diosal tz'alan d'a viñ icha tic: Ix ach in siq'uelta d'a scal eb' choñab', ix ach vac'anoch yajalil d'a yib'añ eb'. ⁸ A in ix viq'uec' yopisio eb' yirñtilal viñaj David, ix vac'an d'ayach, palta mañ ichoc yutejñac sb'a viñ in checab' aj David chi' tzutej a b'a. Sc'anab'ajejnac in checab'il viñ yed' smasanil sc'ool, a masanil tas sc'ulejñac viñ, vach'ñej d'a vichañ. ⁹ Palta a achxo pax tic, yelxo val te chuc tas tza c'ulej d'a yichañ juntzañxo eb' yajal ec'nac ayic mantzac ach ochi. A ach tic ix a tzuntzej val cot voval, ix a b'o juntzañ q'uen q'ueen a diosaloc, ix in a paticaneli. ¹⁰ Yuj chi' ol vac'cot yaelal d'a yib'añ eb' irñtilal. Ol in satel masanil eb' vinac d'a scal irñtilal d'a scal eb' israel tic, vach'chom checab' yaji, ma yic sb'a, mañxa junoc ol canoc. Pilan ol in satel irñtilal chi', icha tz'aj sñusjitz'a stza' noc' noc'. ¹¹ A eb' ol cham d'a yol choñab', a noc' tz'i' ol chianb'at eb'. Axo eb' ol cham d'a spatictaquel choñab' chi' jun, a noc' ostoc ol chianb'at eb', xchi Jehová.

¹² A achxo pax tic ach ix, paxañ d'a a pat. Añej yic ol ach ochc'och tec'naj d'a yol sti' a choñab' ol cham viñ unin chi'. ¹³ Axo masanil eb' israel, ol cus eb' yuj viñ, ol smucan viñ eb', añej val jun yirñtilal viñaj Jeroboam chi' ol mucjoc, yujto añej jun chi' vach'tac val d'a yichañ Jehová co Diosal d'a scal eb' yirñtilal viñ. ¹⁴ Ato yic b'aq'uiñ ol yac'anxioch Jehová junocxo rey d'a co cal tic, a' ol satanel masanil yirñtilal viñaj Jeroboam d'a jun c'ual chi'. ¹⁵ Ol oñ tzicub'tañaj a oñ israel oñ tic yuj Jehová, icha val tz'aj stzicub'tañaj te' velec' yuj a a'. Ol oñ ic'joquel d'a jun lum luum mañ jantacoc svach'il ac'b'il tic d'a eb' co mam quicham. Ichato ol oñ yumjocanb'at d'a sc'axepalb'at a' Éufrates, yujto ix co b'o yechel jun comon dios scuchan Asera. Yuj chi' sco tzuntzejcot yoval sc'ol Jehová d'a quib'añ. ¹⁶ A Jehová ol oñ ac'anb'at d'a yol sc'ab' junxo nación yujñej smul viñaj Jeroboam syac'och chi'. A viñ scuchb'anjat co choñab' tic d'a chucal, xchi viñaj Ahías chi' d'a ix.

¹⁷ Ix lajvi chi' ix pax ix yetb'eyum viñaj Jeroboam chi', ix c'och ix d'a Tirsá. A val yochc'och ix d'a yol sti' spat, ix cham viñ unin chi'. ¹⁸ Masanil eb' israel ix mucan viñ, ix och eb' d'a cusc'olal yuj viñ icha ix aj yalan Jehová d'a viñaj Ahías schecab'.

¹⁹ A juntzañxo yab'ixal viñaj rey Jeroboam, ayic ix yac'an oval viñ yed' juntzañxo tas ix sc'ulej viñ d'a yol stiempoal, tz'ib'ab'ilcan b'aj ayanc yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. ²⁰ A viñaj Jeroboam chi', 22 ab'il ix yac' reyal viñ. Axo yic ix cham viñ, a jun viñ yuninal viñ scuchan Nadab ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Roboam reyal d'a Judá (2Cr 12.1-16)

²¹ A d'a Judá ix yac' reyal viñaj Roboam yuninal viñaj Salomón. 41 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal chi'. ¹⁷ ab'il ix yac' reyal chi' viñ d'a Jerusalén, aton val jun choñab' chi' ix siq'uel Jehová d'a scal masanil choñab' d'a yol yic Israel yic tz'och ejmelal d'ay ta'. Naama sb'i ix snun viñ, amonita ix.

²² A viñaj Roboam chi' yed' eb' aj Judá, te chuc tas ix sc'ulej eb' d'a yichañ Jehová. Ix ste tzuntzejcot yoval sc'ol Jehová eb' d'a yichañ tas sc'ulejñac eb' smam yicham eb', ²³ yujto ix laj sb'oxi juntzañ lugar chaañ eb', aton b'aj tz'och eb' ejmelal yed' pax d'a yichtac te te' c'ayum xiil. Ix laj sb'oanpaxq'ue q'uen q'ueen eb' yechel comon dios Asera. ²⁴ Ay pax eb' viñ vinac ix c'ulan ajmulal yed' yetvinaquil yic tz'och eb' ejmelal d'a scomon diosal chi'. Ix sb'eyb'alej ajmulal eb' te yajb'entac, icha sc'ulejñac eb' ch'oc choñab'il yic'naquel Jehová d'a yichañ eb' israel chi'.

²⁵ Ayic yoilxo ab'il yoch viñaj Roboam chi' reyal, ix javi viñaj Sisac sreyal Egipto yac' oval d'a Jerusalén. ²⁶ Ix yic'anb'at masanil b'eyumal viñ ay d'a stemplo Jehová, masanil b'eyumal ay d'a spalacio viñ rey yed' masanil juntzañ q'uen maclab' jul-lab' nab'a oro b'ob'ilcan yuj viñaj Salomón. ²⁷ Ix lajvi chi', axo q'uen bronze ix schec b'ojoc viñaj Roboam chi' sq'uexuloc juntzañ maclab' jul-lab' nab'a oro chi', ix yac'ancan viñ d'a eb' yajalil eb' soldado ayoch stařvumaloc sti' spalacio viñ. ²⁸ Juntaquel sb'at viñ rey chi' d'a stemplo Jehová, a eb' soldado chi', syic'b'at q'uen maclab' jul-lab' chi' eb', axo smeltzajxi eb' syac'anxican q'uen eb' d'a yed'tal.

²⁹ A yab'ixal juntzañxo tas sc'ulejnac viñaj Roboam chi', tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal masanil eb' viñ sreyal Judá.

³⁰ Añteñ oval d'a scal viñaj Roboam yed' viñaj Jeroboam. ³¹ Ayic ix cham viñaj Roboam chi', ix mucji viñ b'aj mucan eb' smam yicham d'a schoñab' viñaj David. Naama sb'i ix snun viñ, amonita ix. Ix lajvi chi' axo jun yuninal viñ scuchan Abiam ix ochcan reyal sq'uexuloc.

15

Ochnac viñaj Abiam reyal d'a Judá (2Cr 13.1-22)

¹ Ayic 18 ab'ilxo yoch viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat reyal d'a Israel, ix och viñaj Abiam reyal d'a Judá. ² Oxe' ab'il ix yac' reyal chi' viñ d'a Jerusalén. Maaca sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Abisalom. ³ A viñaj Abiam chi', ix sb'eyb'alej chucal viñ icha ix sc'ulej viñ smam viñ. Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová sDiosal. Maj sc'anab'ajeñ Jehová viñ d'a smasanil sc'ool icha sc'ulejnac viñaj rey David, aton viñ smam icham viñ. ⁴ Palta yujto xajan viñaj rey David chi' yuj Jehová, yuj chi' maj satcanel yirñtilal viñ. Ixto ochcan yirñtilal viñ chi' reyal d'a Jerusalén. Añejtona' ix scolcanel jun choñab' chi' Jehová, ⁵ yujto te vach' yutejnac sb'a viñaj rey David chi' d'a yichañ. Mañ yic'nacoquel spensar viñ d'a tas yalnac Jehová chi', añej val smul viñ ochnac aton yuj tas ajnac smilan viñaj Urías hitita viñ.

⁶⁻⁷ A viñaj Abiam chi', ix yac'ñej oval viñ yed' viñaj Jeroboam chi', icha sc'ulejnac viñaj Roboam smam viñ. A yab'ixal viñaj Abiam chi' yed' masanil tas sc'ulejnac viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. ⁸ Axo yic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a schoñab' viñaj David, axo jun viñ yuninal viñ scuchan Asa ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Asa reyal d'a Judá (2Cr 14.1-5; 15.16-19)

⁹ A viñaj Asa, ix schael yich viñ yac'an reyal d'a Judá, a val yic 20 ab'il yoch viñaj Jeroboam chi' reyal d'a Israel. ¹⁰ A viñaj Asa chi', 41 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Maaca sb'i ix snun chichim viñ, yisil ix viñaj Abisalom.

¹¹ Te vach' tas ix sc'ulej viñaj rey Asa chi' d'a yichañ Jehová, icha val ix sc'ulej viñaj rey David smam icham viñ. ¹² Ix spechel masanil eb' viñ vinac viñ d'a yol smach'en chi', aton eb' viñ sc'ulan ajmulal yed' yetvinaquil d'a juntzañ lugar b'aj tz'och ejmelal. Masanil juntzañ yechel comon dios ix sb'o eb' smam yicham viñ, ix laj satpaxel viñ. ¹³ Ix yiq'uel snivanil yelc'och ix snun chichim viñ, aton ix Maaca. Ix schecpax viñ mac'jocpoj jun yechel Asera yajb'entac yac'nac b'o ix snun chichim chi', ix schecan řiusjoc'tz'a viñ d'a sti' a' Cedrón. ¹⁴ Vach'chom maj yiq'uel viñ masanil juntzañ lugar yic ejmelal d'a juntzañ lugar chañ, palta te vach' ix yutej spensar viñ d'a yichañ Jehová d'a masanil tiempo. ¹⁵ Ix yac'anpaxcanoch q'uen oro viñ yed' q'uen

plata b'aj sic'chajcan tas tz'ac'ji yicoc Jehová yed' juntzañxo yamc'ab' ix yac'can viñ smam viñ yed' pax juntzañ ix sb'o viñ.

*Junñej ix yutej sb'a viñaj Asa'R'yed' viñaj Ben-adad
(2Cr 16.1-10)*

¹⁶ Ayñej oval d'a scal viñaj Asa sreyal Judá yed' viñaj Baasa sreyal Israel. ¹⁷ Ix cot viñaj Baasa yac' oval d'a Judá, ix och ijan viñ sb'oan scuartel d'a choñab' Ramá, yic smacan b'e viñ yic vach' mañxa mach syal sc'och d'a Judá chi'. ¹⁸ Yuj chi', axo viñaj Asa chi' ix ic'anelta masanil q'uen oro yed' q'uen plata sic'b'iltocan d'a yol stemplo Jehová yed' d'a spalacio viñ. Ix schecanb'at eb' ayoch d'a yopisio yed' viñ yic sb'at yac'ancan q'uen chi' eb' d'a viñaj Ben-adad sreyal Siria cajan d'a Damasco, aton viñ yuninal viñaj Tabrimón, yixchiquin viñaj Hezión. A yed' q'uen tumin chi', ix yalanb'at viñ d'a viñaj Ben-adad chi' icha tic: ¹⁹ Co b'o junoc cotrato, icha sc'ulejnac eb' co mam quicham. Tic svac'b'at q'uen oro yed' q'uen plata in silab'oc d'ayach. Ac' lajvoc atrato yed' viñaj Baasa sreyal Israel yic ol yactej viñ yac'an oval ved'oc, xchib'at viñaj Asa chi'.

²⁰ Ix scha sc'ol viñaj Ben-adad chi' tas ix yalb'at viñaj rey Asa chi', yuj chi' ix schecot eb' soldado viñ yac' oval d'a yol yic Israel. Aton juntzañ choñab' tic ix yac' ganar eb' soldado viñ chi': Ijón, Dan, Abel-bet-maaca yed' masanil Cineret yed' masanil smach'en Neftalí. ²¹ Ayic ix yab'an viñaj Baasa icha chi', ix yactan viñ sb'oanq'ue choñab' Ramá, ix meltzaj viñ d'a choñab' Tirsá. ²² Yuj chi' ix smolb'ej masanil eb' viñ aj Judá viñaj rey Asa chi', mañxa junoc mach maj c'ochoc. Ix yic'ancot jantac q'uen q'ueen eb' yed' te te', aton juntzañ chi' van yac'anoch viñaj Baasa yic sb'oanq'ue choñab' Ramá chi'. Axo yed' juntzañ chi' ix sb'oq'ue scuartel viñaj rey Asa chi' d'a choñab' Geba d'a yol yic Benjamín yed' d'a choñab' Mizpa.

*A schamel viñaj rey Asa
(2Cr 16.11-14)*

²³ A jantacto yab'ixal viñaj Asa, juntzañ oval ix yac' ganar viñ, masanil tas ix sc'ulej viñ yed' juntzañ choñab' ix sb'oq'ue viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá.

Axo yic ichamxo viñ, ix och jun yab'il d'a yoc viñ. ²⁴ Ayic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a schoñab' viñaj rey David b'aj mucan eb' smam yicham. Axo viñ yuninal viñ scuchan Josafat ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Nadab reyal d'a Israel

²⁵ Ayic schab'ilxo ab'il yoch viñaj Asa reyal d'a Judá, ix schaaanel yich viñaj Nadab yuninal viñaj Jeroboam yac'an reyal d'a Israel, chab' ab'il ix yac' reyal viñ. ²⁶ Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. A sb'eyb'al viñ smam viñ ix sb'eyb'alej, aton viñ cuchb'annach'at eb' israel d'a chucal. ²⁷⁻²⁸ Palta axo viñaj Baasa yuninal viñaj Ahías yiñtilal Isacar ix och ajc'olal d'a viñaj Nadab chi'. Ayic ix yac'an oval viñaj Nadab yed' eb' soldado Israel d'a choñab' Gibetón, d'a yol yic eb' filisteo, ata' ix miljicham viñ yuj viñaj Baasa chi'. Yuj chi' ayic yoxilxo ab'il yoch viñaj Asa reyal d'a Judá, ix schaaanel yich viñaj Baasa chi' yac'an reyal d'a choñab' Israel. ²⁹ Añej val yic ix och viñ reyal chi', ix smilancham masanil yiñtilal viñaj Jeroboam chi' viñ, pilan ix cham eb' yuj viñ, mañxa junoc eb' ix cani, icha yalnaccan viñaj Ahías schecab' Jehová aj Silo. ³⁰ Ix uji jun tic yuj smul viñaj Jeroboam ix yac'ochi ayic ix scuchb'ab'at eb' yetisraelal viñ d'a chucal. Yuj chi' ix stzuntzajcot yoval sc'ol Jehová sDiosal choñab' Israel yuj viñ.

³¹ A jantacto yab'ixal viñaj Nadab yed' masanil tas ix sc'ulej, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. ³² Ix ochñej oval d'a scal viñaj Asa sreyal Judá yed' viñaj Baasa sreyal Israel.

Ochnac viñaj Baasa reyal d'a Israel

³³ Ayic yoxilxo ab'il yoch viñaj Asa reyal d'a Judá, ix schaanel yich viñaj Baasa yuninal viñaj Ahías yac'an reyal d'a Israel, d'a choñab' Tirsá. 24 ab'il ix yac' reyal viñ. ³⁴ Masanil tas ix sc'ulej viñ, te chuc d'a yichañ Jehová, icha sc'ulejñac viñaj Jeroboam, aton viñ cuchb'annach'at eb' israel d'a chucal.

16

¹ Ix lajvi chi', ix lolon Jehová d'a viñaj Jehú, yuninal viñaj Hanani, yic b'at yalan viñ d'a viñaj Baasa icha tic: ² Te malaj elc'ochi, palta ach vic'chañ, ix ach vac'anoch yajalil d'a in choñab' Israel tic, palta axo sb'eyb'al viñaj Jeroboam tza b'eyb'alej. Ix a cuchb'amb'at in choñab' tic d'a chucal, yuj chi' ix e tzuntzejcot yoval in c'ool yuj e chucal chi'. ³ Yuj chi' ach Baasa, ol ach in satel yed' masanil iñtilal, icha ix vutej in satanel yñtilal viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat. ⁴ Yalñej mach eb' a c'ab' oc ol cham d'a yoltac choñab', a noc' tz'i' ol chianb'at eb', axo eb' ol cham d'a caltac te', a noc' ostoc ol chianb'at eb', xchi Jehová, xchi viñaj Jehú chi'.

⁵ A jantacto yab'ixal viñaj Baasa chi' yed' jantac oval ix yac' ganar viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. ⁶ Axo yic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a Tirsá, axo jun viñ yuninal viñ scuchan Ela ix ochcan reyal sq'uexuloc.

⁷ Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Jehú schecab', aton viñ yuninal viñaj Hanani, tastac yaelal ol javoc d'a yib'añ viñaj Baasa yed' eb' yñtilal yed' sc'ab' yoc, yujto te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. Yuj chi' ix stzuntzejcot yoval sc'ol Jehová chi' viñ, icha sc'ulejñac viñaj Jeroboam. Ix cotpax yaelal d'a yib'añ viñ yujto ix satel yñtilal viñaj Jeroboam chi' viñ.

Ochnac viñaj Ela'R'yed' viñaj Zimri reyal d'a Israel

⁸ Ayic 26 ab'ilxo yoch viñaj Asa reyal d'a Judá, ix schaanel yich viñaj Ela yuninal viñaj Baasa yac'an reyal d'a Israel d'a choñab' Tirsá. Chab' ab'il ix yac' reyal chi' viñ. ⁹ Ay jun viñ Zimri sb'i, yajal viñ d'a nañal eb' soldado tz'ec' yed' carruaje yic oval, a viñ ix och ajc'olal d'a viñaj Ela chi'. Ay jun c'ual ayec' viñaj Ela chi' d'a Tirsá, d'a spat viñaj Arsa, viñ tz'ılan spalacio viñ rey. Axo ix aji, ix yuc' añ viñ rey chi', ix q'ue añ d'a sjolom viñ. ¹⁰ Elañchamel ix c'och viñaj Zimri chi', ix smilancham viñ rey chi' viñ, axo viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. Ix uji jun tic ayic 27 ab'ilxo yoch viñaj Asa reyal d'a Judá.

¹¹ Añej val yic ix och viñaj Zimri chi' reyal, ix smilancham masanil yñtilal viñaj Baasa chi' viñ. Mañxa junoc vinac ix cani, mañxa pax junoc sc'ab' yoc viñ, ma junoc yamigo viñ ix cani. ¹² Icha val chi' ix aj satel masanil yñtilal viñaj Baasa chi', icha val ix ayalan Jehová d'a viñaj Jehú yuj viñaj Baasa chi'. ¹³ A tas ix sc'ulej viñaj Baasa chi' yed' viñaj Ela yuninal viñ, ix och smul eb' viñ yuj scuchb'amb'at eb' israel yic tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios. Yuj chi' ix stzuntzejcot yoval sc'ool Jehová eb'.

¹⁴ A jantacto yab'ixal viñaj Ela chi' yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel.

¹⁵ Ayic 27 ab'ilxo yoch viñaj Asa reyal d'a Judá, ix schaanel yich viñaj Zimri yac'an reyal d'a Tirsá, palta uqueñej c'ual ix yac' reyal chi' viñ. A d'a juntzañ c'ual chi' ayec' eb' soldado yic Israel yac' oval d'a Gibetón d'a yol yic eb' filisteo. ¹⁶ Axo yic ix yab'an eb' soldado chi' to ix miljicham viñ rey yuj viñaj

Zimri, yuj chi' val d'a jun c'u chi' ix yac'anoch viñtaj Omri eb' sreyaloc, aton viñ yajalil eb'. ¹⁷ Yuj chi' ix yactej viñtaj Omri chi' yac'an oval yed' eb' soldado d'a Gibetón chi', axo d'a choñab' Tirsá ix c'och eb' yac' oval.

¹⁸ Axo ix yilan viñtaj Zimri chi' to van yac'ji ganar jun choñab' chi', ix och virt d'a yol scuartel d'a yol spalacio, ix yac'anoch sc'ac'al viñ. Icha chi' ix aj scham viñ. ¹⁹ Icha chi' ix aji yujto te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, to a val sb'eyb'al viñtaj Jeroboam viñ cuchb'annach'at eb' yetisraelal d'a chucal, a ix sb'eyb'alej viñ.

²⁰ A jantacto yab'ixal viñtaj Zimri chi' yed' tas ix snachaari viñ d'a spatic viñtaj Ela, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycañ yab'ixal eb' viñ sreyal Israel.

Ochnac viñtaj Omri reyal d'a Israel

²¹ Ix spoj sb'a choñab' Israel, cha poj ix aj eb': Jun macari eb', a viñtaj Tibni yuninal viñtaj Ginat snib'ej eb' tz'och reyal. Axo junxo macari eb', ix can eb' yed' viñtaj Omri. ²² Axo ix aji, a eb' ix can yed' viñtaj Omri chi', más jelan eb' d'a yichañ eb' ix och yed' viñtaj Tibni chi', yuj chi' ix miljicham viñtaj Tibni chi' yuj eb', axo viñtaj Omri chi' ix ochcan reyal.

²³ Ayic 31 ab'ilxo yoch viñtaj Asa reyal d'a Judá, ix schaañel yich viñtaj Omri chi' yac'an reyal d'a Israel. ¹² ab'il ix yac' reyal viñ, vaque' ab'il ix ec' viñ d'a Tirsá. ²⁴ Ix lajvi chi' ix smanan jun lum tzalan viñ d'a Samaria d'a viñtaj Semer. Nañal schab'il quintal q'uen plata ix yac' viñ stojoloc luum. Axo ta' ix sb'oq'ue jun choñab' viñ, Samaria ix yac' viñ sb'iej, yujto Semer sb'i viñ b'aj ix sman lum luum chi' viñ.

²⁵ A tas ix sc'ulej viñtaj Omri chi', te chuc d'a yichañ Jehová, ec'b'al schucal d'a yichañ juntzarixo eb' viñ rey ec'nac. ²⁶ Ix sb'eyb'alej sb'eyb'al viñtaj Jeroboam yuninal viñtaj Nabat viñ, viñ cuchb'annach'at eb' yetisraelal d'a chucal yic tz'och eb' ejmelal d'a juntzarí comon dios, yuj chi' stzuntzejnaccot yoval sc'ool Jehová Dios eb'.

²⁷ A jantacto yab'ixal viñtaj Omri yed' tas ix sc'ulej yed' tastac ix yac' ganar viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycañ yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. ²⁸ Ayic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a Samaria, axo jun viñ yuninal viñ scuchan Acab ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñtaj Acab reyal d'a Israel

²⁹ Ayxo 38 ab'il yoch viñtaj Asa reyal d'a Judá, ayic ix och viñtaj Acab yuninal viñtaj Omri reyal d'a Israel. ²² ab'il ix yac' reyal viñ d'a choñab' Samaria. ³⁰ Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, ec'b'al chucal ix sc'ulej viñ d'a yichañ juntzarixo eb' viñ rey ec'nac. ³¹ Malaj yalan sb'eyb'al viñtaj Jeroboam yuninal viñtaj Nabat d'a viñ. Ec'b'al te chuc tas ix sc'ulej viñ chi', ix yic' ix Jezabel yisil viñtaj Et-baal sreyal Sidón viñ yetb'eyumoc, ix ochpax viñ ejmelal d'a jun comon dios scuch Baal. ³² Ix sb'oq'ue stemploal Baal chi' viñ yed' jun altar d'a Samaria. ³³ Ix sb'oanpaxq'ue jun yechel comon dios scuch Asera viñ. Ix ste tzuntzejcot yoval sc'ol Jehová sDiosal Israel viñ, yujto ec'b'al chuc ix sc'ulej viñ d'a yichañ juntzarixo eb' viñ sreyal Israel ec'nac.

³⁴ Ayic ayoch viñtaj Acab chi' reyal, axo viñtaj Hiel aj Betel ix b'oanxiq'ue choñab' Jericó. Ayic ix yac'anxiem yich jun choñab' chi' viñ, ix cham jun sb'ab'el yuninal viñ scuch Abiram. Axo yic ix och spuetail, ix cham viñtaj Segub slajvub' yuninal viñ. Ix elc'och icha tas yalnaccan Jehová d'a viñtaj Josué yuninal viñtaj Nun.

¹ Ay jun viñ schecab' Dios scuchan Elías aj Tisbe d'a yol yic Galaad. A viñ ix alan d'a viñaj rey Acab icha tic: A in tic schecab' in Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, a val d'a yichari Jehová svalcan d'ayach to mañxo ol yac'laj ñab' d'a jaye' ab'il tic, malaj jab'oc yal ac'val ol emoc, masanto a in ol val junelxo, xchi viñ. ^{17.1}

² Ix lajvi chi' ix yalan Jehová d'a viñaj Elías chi' icha tic:

³ —Elañ d'a tic, b'at c'ub'ejcanel a b'a d'a sch'olanil sti' a' Querit, aton a' sc'ochcan d'a a' Jordán d'a stojolal b'aj sjavi c'u. ⁴ A jun a a' chi' ol uq'uej, a inxo ol val d'a noc' joj yic ol b'at noc' yac'can a vael, xchi d'a viñ.

⁵ Ix sc'anab'ajej viñaj Elías tas ix yal Jehová chi', ix b'at sc'ub'anel sb'a viñ d'a sch'olanil sti' a' Querit chi'. ⁶ Junjun q'uiñib'alil yed' junjun yemc'ualil syic'anb'at svael viñ noc' joj chi' yed' schib'ej, axo jun a a' chi' syuc' viñ. ⁷ Palta ix c'och stiempoal ix tup a a' chi' yujto maxtzac yac'laj ñab'.

A viñaj Elías yed' ix aj Sarepta

⁸ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Elías chi':

⁹ —Elañ d'a tic, ixiccan d'a choñab' Sarepta d'a yol yic Sidón, tzach can ta' junoc tiempoal. Toxo ix val d'a jun ix ix chamnaxco yeth'eyum to a ix ol ac'an a vael, xchi d'a viñ.

¹⁰ Ix el viñaj Elías chi', ix b'atcan viñ d'a Sarepta chi'. Ayic ix c'och viñ d'a sti' choñab', ix yilanb'at jun ix ix viñ, chamnaxco yeth'eyum ix, van smolan chab' te' b'olob' ix. Ix yavtancot ix viñ, ix yalan viñ icha tic:

—Mamax el d'a a c'ool, b'at ic' junoc vaso a' vuq'uej, xchi viñ.

¹¹ Vanxo sb'at ix yic'cot a', ix avajxi viñ d'a ix:

—Tzin tevipax d'ayach to tzic'cot jab'oc pan in va'a, xchi viñ.

¹² Ix tac'vi ix:

—Val d'a yichari Jehová a Diosal svaal', malaj jab'oc ixim pan b'ob'il vuuj, axoñej val jun b'ech jab' varina yaab'ilcan vuj d'a yol jun xalu yed' jab' vacete ay d'a yol yed'tal. Añej ol in c'ochxoc yed' chab' in b'olob' tic, ol in vach' b'oan jab' varina chi' in va yed' tzun vune' tic, ol lajvoc chi', ol co tañvan cham co b'a yuj vejel, xchi ix.

¹³ Ix yalan viñaj Elías chi' d'a ix icha tic:

—Mañ ach xivoc. Ixic, b'at b'o ixim icha ix aj alan chi', palta to tza b'ab'laj b'oej junoc vic d'a jab' harina chi', tzic'ancot d'ayin, slajvi chi' ol a b'oan ic ol a va yed' viñ unin chi'. ¹⁴ Yujto toxo ix yal Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic to mañ ol lajvoc jab' harina ayem d'a yol a xalu chi' yed' jab' aceite ayem d'a yol yed'tal chi', masanto yic ol yac'anxicot ñab' Jehová, xchi viñ d'a ix.

¹⁵ Ix lajvi chi', ix b'at ix sb'o icha ix aj yalan viñ chi'. Jantacñej tiempo ix yac' jun vejel chi', ix va viñ yed' ix yed' pax eb' ayec' yed' ix d'a spat chi'. ¹⁶ Maj lajviel-laj jab' yarina ix chi' yed' jab' yacete chi', icha ix aj yalan viñaj Elías chi' yuj Jehová.

¹⁷ Ix ec' jun tiempoal, ix ilyaan jun yune' ix chi'. Te ov ix aj jun syaelal chi', ix chami. ¹⁸ Ix yalan ix d'a viñaj Elías chi' icha tic:

—Ach schecab' Dios, ¿tas alan ic d'ayin? ¿Tom yuj snachajcot in mul yed' scham tzun vune' tic, yuj chi' ach javi? xchi ix.

¹⁹ —Ic'cot viñ une' chi' d'ayin, xchi viñaj Elías chi' d'a ix.

Ix schaanec' viñ unin chi' viñ d'a ix, ix yic'anq'ue viñ d'a yol scuarto, ix yac'anec' jichan viñ d'a sat sch'at. ²⁰ Val chi' ix yalan viñ d'a Jehová icha tic:

17.1 **17:1** A jun tic sch'oxani to a Jehová tz'ac'anem ñab', mañoc comon dios scuchan Baal. Icha yalan eb' to a Baal sdiosal eb' chi' ac'um yaxilal.

Mamin Jehová in Diosal, ¿tas yuj tzac'cot cusc'olal d'a yib'arí ix ix tz'ac'an in posado tic, tza chaan cham viñ yune' ix tic? xchi viñ.

²¹ Ix lajvi chi', oxel ix b'at lachan viñ d'a yib'arí viñ unin chi', ix yalan viñ d'a Jehová: Mamin Jehová in Diosal, tzin c'an d'ayach to tzac'xi sq'uinal viñ unin tic, xchi viñ.

²² Ix yab'an Jehová tas ix yal viñ chi', ix jax sc'ool viñ unin chi'.

²³ Elañchamel ix yiq'uemta viñ unin chi' viñ b'aj aycan ix snun chi', ix yac'anxi viñ d'a ix, ix yalan viñ:

—Ilñab'i, toxo ix jax sc'ool viñ une' tic, xchi viñ.

²⁴ Ix yalan ix d'a viñ:

—A ticnaic svac'och d'a in c'ool to yel schecab' ach ton Jehová Dios, a tas schec ala', tz'elñej'ochi, xchi ix.

18

A viñaj Elías yed' viñaj Abdías

¹ Ix ec'b'at oxé' ab'il, ix lolonxi Jehová d'a viñaj Elías chi' icha tic: B'at ch'ox a b'a d'a viñaj Acab yujto ol vac'xib'at q'uinal ñab', xchi d'a viñ.

² Ix b'at viñ sch'ox sb'a d'a viñaj rey Acab chi'. A d'a Samaria te ov yac'an vejel. ³⁻⁶ A viñaj Acab chi' ix avtan viñaj Abdías, viñ ayoch yilumaloc spalacio viñ. Ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Coñ, b'at co say quila', tope ay b'aj ay a a' d'a yol co macb'en tic, b'aj sco say jab'oc yañ noc' co chej, yic mañ ol cham noc' yuj vejel, xchi viñ. Yuj chi' ix spoj sb'a eb' viñ, ch'occh'oc b'aj ix b'atcan junjun eb' viñ.

A viñaj Abdías chi', ayñej xivc'olal viñ d'a Jehová. A d'a yalañtaxo, ayic ix schecan ix Jezabel yetb'eyum viñaj Acab chi' to smiljicham eb' viñ schecab' Jehová, a viñaj Abdías chi' ix c'ub'anel 100 eb' viñ schecab' Jehová chi'. Chab' macañ ix aj eb' viñ yuj viñ, 50 tac ix aj eb' viñ. Ix b'at viñ sc'ub'ejel eb' viñ d'a yol chab' q'uen ñaq'ueen, axo viñ sb'at ac'an tas sva eb' viñ yed' tas syuq'uej eb' viñ d'a jun tiempoal chi'. ⁷ Ayic van yec' viñaj Abdías sayoj yañ chej chi', ix schalaj sb'a viñ yed' viñaj Elías chi'. Ayic ix yilanoch viñaj Elías chi' viñ, ix em ñojan viñ d'a yichañ viñ, ix yalan viñ:

—Mamin, ¿toc a ach tic Elías ach? xchi viñ.

⁸ —I' a in toni. Ixic al d'a viñaj Acab to ayinec' d'a tic, xchi viñaj Elías chi'.

⁹ Ix tac'vi viñaj Abdías chi':

—¿Tas in mul yuj chi' tzin ac'och d'a yol sc'ab' viñaj Acab yic tzin smilan-cham viñ? ¹⁰ D'a yichañ Jehová co Diosal sval d'ayach to malaj junoc nación b'aj maj ach sayñec' yuj viñ rey chi'. Ayic ix yalan eb' viñ rey chi' to malaj ach ayach ec' d'a yol smacb'en eb' viñ, ix yalan viñaj Acab chi' to syac' sti' eb' viñ tato yel malaj ach ayach ec' ta'. ¹¹ Axo ticnaic tzalan d'ayin to sb'at val d'a viñ rey chi' to ayach ec' d'a tic. ¹² Axom ol ajoc, añej yic tzin el d'a a tz'ey tic, axo Yespíritu Dios ol ach ic'anb'atoc. Ma chequel b'ajtom ol ach c'ochoc, axo yic ol in c'och val d'a viñaj Acab chi', ol cot viñ ach saya'. Tato mañxo ach ayoc ec' d'a tic, axom in smilanham viñ chi' uuj. A in a checab' in tic, yictax quelem into ayñej in xivc'olal d'a Jehová. ¹³ ¿Tom manta mach tz'alan d'ayach tas ix aj in colan eb' viñ schecab' Jehová d'a ix Jezabel ayic van smiljicham eb' viñ yuj ix? Ix in c'ub'ejel 100 eb' viñ d'a yol chab' q'uen ñaq'ueen, 50 tac ix vutej in c'ub'anel eb' viñ, ix vac'an tas sva eb' viñ yed' tas ix yuq'uej eb' viñ.

¹⁴ Axo ticnaic tzalani to sb'at val d'a viñ rey chi' to ayachec' d'a tic, axom in smilanham viñ chi', xchi viñ.

¹⁵ Ix yalan viñaj Elías chi':

—Val d'a yichañ Jehová Yajal d'a Smasanil sval d'ayach, jun svac' servil to a d'a jun c'u tic yovalil tzin lolon yed' viñaj Acab chi', xchi viñ.

¹⁶ Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Abdías chi' yal d'a viñaj rey Acab chi'. Axo yic ix yab'an jun chi' viñaj Acab chi', ix cot viñ scha viñaj Elías chi'. ¹⁷ Axo yic ix ilchaj viñaj Elías chi' yuj viñ, ix yalan viñ icha tic:

—¿Tom a ach van ixtan choñab' Israel tic? xchi viñ.

¹⁸ Ix tac'vi viñaj Elías chi' d'a viñ icha tic: Mañoc in laj van vixtan jun choñab' tic, palta a ach yed' masanil eb' a c'ab' oc, yujto ix eyactejcan schecab'il Jehová. Axo d'a comon dios Baal tzex och ejmelal. ¹⁹ A tinaic, checb'at yic'umal eb' quetisraelal yed' 450 eb' viñ schecab' Baal yed' pax 400 eb' viñ schecab' ix dios Asera, aton eb' viñ tz'ac'ji va yuj ix Jezabel. Ol in chalaj in b'a yed' eb' viñ d'a jolom vitz Carmelo, xchi viñ d'a viñ rey chi'.

A viñaj Elías yed' eb' viñ schecab' Baal

²⁰ Yuj chi' ix schecan viñaj Acab chi' molb'aj masanil eb' viñ schecab' comon dios Baal d'a yol smacb'en Israel d'a jolom vitz Carmelo. ²¹ Ix lajvi chi', ix c'och viñaj Elías chi' d'a scal eb' anima chi' smasanil, ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

—¿B'aq'uiñ val ol eyactejcan somsoman e pensar? Tato a Jehová to yel Dios toni, añejocab' d'ay tzex och ejmelal. Tato a Baal chi' dios pax jun, añejocab' d'ay tzeyaqu'em e b'a, xchi viñ.

Axo eb' anima chi' maj tac'voclay eb'. ²² Ix yalanxi viñaj Elías chi' icha tic:

—A d'a scal masanil eb' viñ schecab' Jehová, a inxortej pitzan in, axo pax eb' viñ yic Baal, ay 450 eb' viñ. ²³ Yuj chi', iq'ueccot chavañoc noc' mam vacax, sic'lan eb' viñ schecab' Baal chi' junoc noc' yico', scotac xicanb'at noc' eb' viñ, syac'anqu'ue noc' eb' viñ d'a yib'añ te' c'atzitz, palta max yac'ochlaj sc'ac'al te' c'atzitz chi' eb' viñ. A inxo ol in b'opax junxo noc' chi', ol vac'anpaxqu'ue noc' d'a yib'añ te' c'atzitz, añeja' malaj sc'ac'al ol vac'ochi. ²⁴ Slajvi chi', ol avaj eb' viñ d'a sdiosal chi', añeja' in pax tic ol in avaj d'a Jehová in Diosal. A junoc Dios ol ac'ancot c'ac' d'a yib'añ noc' silab' chi', aton jun chi' Dios d'a yel, xchi viñ d'a eb'.

—Te vach' ton ix aj a naan chi', xchi eb' anima chi' smasanil.

²⁵ Ix yalan viñaj Elías chi' d'a eb' viñ schecab' Baal chi' icha tic:

—Siq'uequel junoc noc' mam vacax tic tze b'oan noc', a ex ol e b'ab'laj b'oej eyic chi' yujto tzijtum ex, palta mañ eyac'ochlaj sc'ac'al. Slajvi chi' tzex avaj d'a e diosal chi', xchi viñ.

²⁶ Ix smilancham noc' yic eb' viñ chi', ix sb'oan noc' eb' viñ. Ix syamanoch eb' viñ yavaj d'a sdiosal chi' d'a q'uiñib'alil, añeja' yavaj eb' viñ masanto ix och chimc'ualil, syalan eb' viñ icha tic: Tac'vañ d'ayoriñ Baal, xchi eb' viñ. Sq'ue chennaj eb' viñ, tz'ec' oyoyoc eb' viñ d'a spatic altar b'aj ayqu'ue silab' ix sb'o chi', malaj mach stac'vi d'a eb' viñ. ²⁷ Axo yic ix och chimc'ualil, ix syamanoch viñaj Elías chi' sb'uchvaj d'a eb' viñ:

—Más chaañ tzex avaji, yujto dios jun, tecan ay tas van sc'ulani, mato ayb'at chuljel, ma ay b'aj ayb'at schec sb'a, mato jun, vaynac, pitzequel svayañ, xchi viñ.

²⁸ Ix ochxi ijan eb' viñ yavaj chaañ, ix laj spolán sb'a eb' viñ d'a q'uen cuchilub' yed' d'a q'uen cotac lanza, ichataxon sb'eyb'al eb' viñ, chic'tacxortej ix aj eb' viñ. ²⁹ Ix ec' chimc'ualil, añeja' yel yav eb' viñ, sq'ue chennaj eb' viñ masanto ayic van sc'och yorañ tz'ac'ji silab' d'a Jehová d'a yemc'ualil. Palta malaj mach ix ab'an tas ix yal eb' viñ chi'. ³⁰ Yuj chi' ix yalan viñaj Elías chi' d'a eb' anima chi':

—Cotañec d'a in tz'ey tic, xchi viñ.

Ix snitzanb'at sb'a masanil eb' anima chi' d'a stz'ey viñ, ix syamanoch viñ sb'oanxiq'ue jun altar yic Jehová jub'ileli. ³¹ Ix yic'ancot lajchave' q'uen q'ueen viñ, yujto icha chi' sb'isul eb' viñ yuninal viñaj Jacob, aton viñ yalnac Jehová d'ay to Israel sb'iejcani. ³² Ix sb'oan jun altar chi' viñ d'a Jehová d'a q'uen q'ueen chi', ix sjoyan jun sanja viñ d'a spatictax jun altar chi', chañe' am galón a' tz'em d'a yool. ³³ Ix sb'oanq'ue te' c'atzitz viñ d'a yib'añ altar chi', ix scotac xicanb'at noc' vacax chi' viñ, ix yac'anq'ue noc' viñ d'a yib'añ te' c'atzitz chi'. ³⁴ Ix yalan viñ:

—B'ud'ec chañeoc ch'ub' d'a a a', tze tob'anb'at a' d'a yib'añ noc' silab' chi' yed' d'a yib'añ te' sc'atzitzal chi', xchi viñ.

Ix yalanxi viñ d'a eb' to syic'cot a' eb' d'a schaelal. Ix yic'anxicot a' eb'. Ix yalanxi viñ to syic'xicot a' eb' d'a yoxelal, ix sb'oan eb' icha tas ix yal viñ chi'. ³⁵ Ix el yoc a' d'a spatictax altar chi', masanto ix b'ud'jican jun sanja chi'. ³⁶ Ayic ix c'och yorail ichataxon yic tz'ac'ji silab' d'a yemc'uallil, ix snitzanoch sb'a viñaj Elías chi' d'a stz'ey altar chi', ix yalan viñ: Mamin Jehová sDiosal ach viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Israel. A ticnaic ojtacajocab'eli to a ach ton co Diosal ach a oñ israel oñ tic, a inxo tic to a checab' in, a ach ix a chec in c'ulej juntañ tic. ³⁷ Mamin Jehová, tac'vañ d'ayin, yic vach' ol yojtaquejel juntañ anima tic to a achñej ton Dios ach, tziç'anxi meltzaj spensar eb' d'ayach, xchi viñ.

³⁸ Val d'a jun rato chi' ix cot copnaj c'ac' d'a satchaañ yuj Jehová, ix tz'ab'at noc' silab' chi' yed' te' c'atzitz chi' yed' q'uen q'ueen yed' lum pococ, ix tujb'atpax a a' d'a yol sanja chi'. ³⁹ Ayic ix yilan eb' anima tas ix uji chi', ix sjulanec' telnaj sb'a eb' d'a sat luum, ix laj avaj chaañ eb': Añej Jehová yel Dios toni, xchixoñej eb'.

⁴⁰ Ix yalan viñaj Elías chi' d'a eb':

—Yamec eb' viñ schecab' Baal tic. Malajocab' junoc eb' viñ tz'eli, xchi viñ.

Ix yamji eb' viñ yuj eb' anima chi', ix schecan viñ ic'chajb'at eb' viñ d'a sti' a' Cisón. Ata' ix miljicham eb' viñ.

Ix lesalvi viñaj Elías yic syac'xi ñab'

⁴¹ Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Elías d'a viñaj Acab icha tic:

—Ixíc, b'at va'añ, tzuc'an a', yujto van sc'añ sjavi jun nivan yaxñab' svab'i, xchi viñ.

⁴² Ix b'at viñaj Acab chi', ix va viñ, ix yuc'an a' viñ. Axo viñaj Elías chi', ix q'uex viñ d'a jolom vitz Carmelo chi', ix em cuman viñ ta' lesal, ix emc'och sñañal sat viñ d'a scal sjolom spenec. ⁴³ Ix yalan viñ d'a viñ schecab' icha tic: —Q'ueañ d'a jolom vitz chi', tzach b'at q'uelan d'a yib'añ a' mar, xchi viñ.

Ix q'uec'och viñ schecab' viñ chi', ix yilanb'at viñ d'a yib'añ a' mar chi'.

Ix lajvi chi' ix jax viñ d'a viñaj Elías chi', ix yalan viñ:

—Malaj jab'oc tas ix vila', xchi viñ. Uquel ix checjib'at viñ yil yuj viñaj Elías chi'.

⁴⁴ Ayic ix lajvi xid'ec' viñ d'a yuquelal chi', ix yalan viñ:

—Ay val tzin jab' asun d'a yib'añ a' mar chi', smuslaj yuj junoc co c'ab', xchi viñ.

Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Elías chi' d'a viñ icha tic:

—Ixíc al d'a viñaj Acab to syac' lista noc' schej viñ stoc'an carruaje yic spax viñ, tato maay, majxo ta yal sc'och viñ d'a spat yuj ñab', xchi viñ.

⁴⁵ Ix q'ue viñaj Acab chi' d'a yol scarruaje yic sb'at d'a Jezreel. Vanto val sb'at viñ ix q'uec'b'iel satchañ yuj asun, ix cot ic' te ov, ix cot jun nivan yaxñab'. ⁴⁶ Axo Jehová ix och yed' viñaj Elías chi', elañchamel ix stoc'chaañ sjucan pichul viñ, ix sch'apanq'ue viñ d'a stzec'ul sñañal, ix b'at lemnaj viñ. B'ab'el sb'at viñ yuj viñaj Acab chi' masanto ix c'och viñ d'a Jezreel.

19

Ix b'at viñtaj Elías elelal d'a Horeb

¹ Ix yalan viñtaj Acab d'a ix Jezabel tas ix sc'ulej viñtaj Elías yed' tas ix yutej viñ smilancham eb' viñ schecab' Baal. ² Yuj chi', ix schecanb'at jun schecab' ix d'a viñtaj Elías chi', ix yalanb'at ix icha tic: Aocab' eb' dios tz'ac'ancot yaelal d'a vib'añ tato manto ach cham vuuj yab' icha tic q'ueic'an, icha ix utej a milancham eb' viñ schecab' in diosal chi', xchi ix.

³ Ayic ix yab'an viñtaj Elías to ay smay jun chi', ix b'at viñ elelal. Ayic ix c'och viñ d'a Beerseba d'a yol yic Judá, ata' ix yactejean jun viñ schecab' viñ.

⁴ Ix lajvi chi', ix b'at viñ d'a tz'inan luum. Jun c'ual ix b'ey viñ. Ix c'unb'i viñ, ix em c'ojan viñ d'a yich jun te' mes. Ata' ix snib'ej cham sb'a viñ. Ix yalan viñ: C'ocb'ilxo tic Mamin. Iq'uel in q'uinal, mañ ec'b'alocljaj velc'och d'a eb' in mam vicham, xchi viñ.

⁵ Ix ec' jichan viñ d'a yich jun te' chi', ix vayb'at viñ. Axo yic vaynac viñ chi', ix c'och jun ángel d'a viñ, ix tenji viñ yuuj, ix yalani: Q'ueañ vaan, va'añ, xchi d'a viñ.

⁶ Axo ix yilan viñ d'a sjolomtac, ayec' jun ixim pan c'anb'inac d'a te' tzac'ac' yed' jun xalu a a'. Ix q'ue c'ojan viñ, ix va viñ, ix yuc'an a' viñ. Ix lajvi chi' ix ec'xi jichan viñ svayi. ⁷ Ix c'ochxi jun ángel chi' d'a viñ, ix tenjixi viñ yuuj, ix yalani: Q'ueañ vaan, va'añ, yujto te najatto scan b'aj ol ach c'ochoc, xchi d'a viñ.

⁸ Ix q'ue vaan viñ, ix va viñ, ix te och yip viñ yuj tas ix sva chi'. 40 c'u yed' 40 ac'val ix b'ey viñ, masanto ix c'och viñ d'a lum vitz Horeb b'aj sch'oxnac sb'a Jehová d'a eb' israel. ⁹ Ayic ix c'och viñ ta', ix vay viñ d'a yol jun q'uen ñaq'ueen d'a jun ac'val chi'. Ix lolon Jehová d'a viñ, ix yalan icha tic: Elías, ¿tas tza c'ulej d'a tic? xchi.

¹⁰ Ix tac'vi viñ d'ay icha tic: Mamin Jehová Yajal d'a Smasanil, ix te cot voval yuj tas tzach utaj yuj eb' vetisraelal. Yujto ix spatiquejel atrato eb', ix sjuanem altar eb', ix xicancham eb' a checab' eb'. A inxoñej ix in colchajcaneli, palta van in sayjiec' yuj eb' yic tzin smilancham eb', xchi viñ.

¹¹ Ix yalan Jehová chi' d'a viñ: Elañ d'a chi' tzach och liñan d'a vichañ d'a jolom vitz tic, yujto ol in ec' ta', xchi d'a viñ.

Ix yac'ancot jun nivan ic' Jehová chi', ix laj poj'b'at q'uen tenam yuuj, palta mañ ayocochlaj d'a scal jun ic' chi'. Ix lajvi yec' jun ic' chi', ix yac'anpaxcot jun quixcab'. Palta añaña mañ ayocochlaj d'a scal jun quixcab' chi'. ¹² Ix lajvi yec' jun quixcab' chi', ix yac'anpaxcot jun c'ac', añaña malaj Jehová chi' ayoch d'a scal jun c'ac' chi'. Ayic ix lajvi yec'b'at jun c'ac' chi', ix yab'an jun lolonel viñtaj Elías chi', te c'ununi ix aj yalani. ¹³ Ayic ix yab'an viñ chi', ix smusan sat viñ yed' jun spichul jucan, ix elta viñ, ix aj liñan viñ d'a sti' q'uen ñaq'ueen chi', ix yab'an jun lolonel chi' viñ, ix yalani: Elías ¿tas tza c'ulej d'a tic? xchi.

¹⁴ Ix tac'vi viñ: Mamin Jehová Yajal d'a Smasanil, ix te cot voval yuj tas ix ach utaj yuj eb' vetisraelal, yujto ix spatiquejel atrato eb'. Ix sjuanem altar eb', ix xicancham eb' a checab' eb'. A inxoñej ix in colchajcaneli, palta van in sayjiec' yuj eb' yic tzin smilancham eb', xchi viñ.

¹⁵ Ix yalan Jehová chi' d'a viñ icha tic: Ixic, meltzajañ d'a b'e b'aj ach coti, slajvi chi' tzach b'at d'a tz'inan lum yic Damasco. Ayic ol ach c'och ta', tza sic'canel viñtaj Hazael yic ol och viñ royal d'a Siria. ¹⁶ Axo viñtaj Jehú yintilal viñtaj Nimsi tza sic'paxcaneli yic ol och viñ sreyaloc Israel. Axo viñtaj Eliseo yuninal viñtaj Safat aj Abel-mehola, tza sic'canel viñ yic ol och viñ in checab'oc a q'uexuloc. ¹⁷ A tas ol ujoc, a mach ol colchajcanel d'a yol sc'ab' viñtaj Hazael, axo viñtaj Jehú ol milanchamoc. Axo mach ol colchajcanel d'a

yol sc'ab' virñaj Jehú chi', axo pax virñaj Eliseo ol milanchamoc. ¹⁸ Palta ayto uque' mil eb' israel chi' sic'b'ilcanel vuuj, maj ochlaj eb' ejmelal d'a Baal, maj stz'ub'pax eltalaj eb', xchi Jehová chi'.

Ix avtaj virñaj Eliseo

¹⁹ Ix meltzaj virñaj Elías chi' d'a jun lugar chi', ix ja virñ b'aj ayec' virñaj Eliseo yuninal virñaj Safat. Van sd'ocvi lum virñ yed' lajchave' mojañ noc' mam vacax. A virñ ed'jinac noc' tzac'anto sb'ati. Ix c'och virñaj Elías chi' d'a stz'ey virñ, ix yac' anb'at jun sjucan pichul virñaj Elías chi' d'a yib'añ virñ. ²⁰ D'a jun rato chi' ix yactancan noc' vacax virñaj Eliseo chi', ix och tzac'an virñ yuj virñaj Elías chi', ix yalan virñ icha tic:

—Cha in b'ati, b'at valcan quilcob'a d'a in mam in nun, tzin tz'ub'ancanelta sti' eb' yic tzin pucancan in b'a yed' eb'. Slajvi chi', tzin och tzac'an uuuj, xchi virñaj Eliseo chi'.

—Syal a b'ati, mañ vanoc ach vac'an plural, xchi virñaj Elías chi'.

²¹ Ix b'at virñaj Eliseo chi', ix smilan chavañ noc' vacax chi' virñ. Axo yed' te' yugo ayoch d'a noc' ix sb'ol schib'ejal noc' virñ, ix yac'an va eb' anima smunlaj yed' virñ chi'. Ix lajvi chi' ix och tzac'an virñ yuj virñaj Elías chi'.

20

Ix ac'ji ganar eb' sirio yuj eb' israel

¹ A virñaj Ben-adad sreyal Siria, ix smolb'ej masanil eb' soldado virñ. Ay pax 32 eb' virñ rey junñej ix yutej sb'a yed' virñ yed' pax schej eb' virñ yed' scarruaje eb' virñ yic oval. Ix javi eb' virñ yac' oval d'a choñab' Samaria, ix och oyan eb' virñ d'a spatic jun choñab' chi'.

² Ix yac'ancot schecab' eb' virñ d'a virñaj Acab sreyal Israel, ix yalan eb' virñ icha tic: A virñaj Ben-adad ix oñ checancot ul cala': ³ Vic yaj masanil a b'eyumal, eb' ix etb'eyum te vach' yed' eb' uninal te vach', xchicot virñ, xchi eb' checab' chi'.

⁴ Ix yalanb'at virñaj Acab chi' d'a virñ icha tic: Mamin rey, ujocab' icha ix al chi'. A in tic yed' masanil tastac ay d'ayin icocab'i, xchib'at virñ.

⁵ Ix jaxpax eb' checab' chi' d'a virñaj Acab chi', ix yalanxi eb' icha tic: Icha tic ix yutej virñaj Ben-adad yalanxicoti: Toxo ix valb'at d'ayach to vic yaj masanil a b'eyumal, eb' ix etb'eyum yed' pax eb' uninal. ⁶ Arjejtona' yab' icha tic qu'ic'an, svac' anb'at eb' yajalil eb' in soldado yic sb'at yilan eb' masanil tas ay d'a yol a palacio yed' yoltac spat eb' virñ ayoch yajalil ed'oc. Masanil tas ol snib'ej eb', ol yic'cot eb', xchi virñ, xchi eb' checab' chi'.

⁷ Yuj chi' ix yavtancot masanil eb' yichamtac vinaquil choñab' virñaj Acab chi', ix yalan virñ d'a eb':

—¿Tas tz'aj e naan a ex tic? A virñaj Ben-adad chi' vanñej sayan virñ tas ol yutej oñ yixtani, vach'chom a in tic toxo ix val d'a virñ to syal vac'an in b'eyumal, eb' ix vetb'eyum yed' eb' vuninal d'a virñ, xchi virñ.

⁸ Ix yalan eb' ichamtac vinac chi' yed' masanil eb' choñab':

—Mamin rey, mañ a cha ab' tas syalcot virñ chi' d'ayach, xchi eb'.

⁹ Ix lajvi chi', ix yalan virñaj rey Acab chi' d'a eb' schecab' virñaj Ben-adad chi':

—Alec d'a virñ rey vajal chi', ol in c'anab'ajej masanil tas ix yal virñ d'a sb'ab'elal, palta axo tas syalcot virñ d'ayin ticnaic, mañxo ol in c'anab'ajejlaj, xchib'at virñ.

Icha chi' ix aj yalanxic'och eb' schecab' virñaj Ben-adad chi'. ¹⁰ Ix schecanxicot eb' schecab' virñ chi' junelxo d'a virñaj rey Acab chi', ix yalancot virñ: Aocab' juntzañ dios tz'ac'anoch in yaelal tato max in satel Samaria chi' d'a junelñej.

Mañ ol yab'laj sc'alemal yic syic'ancot jun jopoc yic junjun eb' in soldado, xchi viñ.

¹¹ Ix yalanxib'at viñaj Acab chi' d'a viñaj Ben-adad chi' icha tic: Mañ smojoc syic'chañ sb'a junoc mach to vanto sb'at d'a oval, icha junoc mach to vanxo sjaxi, xchib'at viñ.

¹² Van yuc'an añ viñaj Ben-adad chi' yed' juntzarixo eb' viñ rey ayec' yed' viñ d'a scampamento ayic ix yab'an viñ tas ix yal eb' checab' chi'. Yuj chi' ix yal viñ d'a eb' yajalil eb' soldado to syac' lista sb'a eb' yic syac'an oval yed' jun choñab' chi'. Yuj chi' ix yac'an lista sb'a eb'.

¹³ Yacb'an chi', ix javi jun viñ schecab' Dios d'a viñaj Acab chi', ix yalan viñ: —A Jehová tz'alan icha tic: Scham val ilan jantac eb' ajc'ol chi', palta ol vac'och eb' d'a yol a c'ab' d'a jun c'u tic, yic vach' ol ojtaquejeli to a inton Jehová Dios in, xchi Jehová, xchi viñ checab' chi'.

¹⁴ Ix tac'vi viñaj Acab chi', ¿mach yuj ol ac'jococh eb' d'a yol in c'ab' chi'? xchi viñ.

—A Jehová ix alani to a yuj eb' viñ quelemtac scolvaj yed' eb' yajal yaj d'a junjun choñab' d'a yoltac a mach'en tic, a yuj eb' viñ ol ac' ganar, xchi viñ schecab' Dios chi'.

—¿Palta mach ol b'ab'laj yamanoch oval chi'? xchi viñaj Acab chi'.

—A extoni, xchi viñ checab' chi'.

¹⁵ Yuj chi' ix smolb'ej 232 eb' viñ quelemtac chi' viñ. Ix lajvi chi' ix smolb'anpax eb' soldado viñ ayec' ta', uque' mil eb' d'a smasanil. ¹⁶⁻¹⁷ Chime'ualil val ix el eb', b'ab'el sb'at eb' viñ quelemtac chi' yuj eb', axo viñaj Ben-adad yed' 32 eb' viñ rey ajun yed'oc, añeja' yuc'an añ eb' viñ d'a yol scampamento. Ayic ix alji d'a viñ yuj eb' soldado ayel yila' to ay juntzarñ vinac ix el d'a yol choñab' Samaria, ¹⁸ ix yalan viñ icha tic: Vach'chom d'a junc'olal ix elul eb', ma oval jun, yamec eb', pitzan eb' tzeyic'ancot eb' d'ayin d'a tic, xchi viñ.

¹⁹ A eb' viñ quelemtac scolvaj d'a eb' yajal yaj d'a junjun choñab' yic Israel chi', b'ab'el eb' viñ, tzac'anoch masanil eb' soldado yuj eb' viñ. ²⁰ Junjun eb' ix milancham junjun eb' sirio ajc'ol chi'. Yuj chi' ix b'at eb' sirio chi' elelal, axo eb' israel ix b'at d'a spatic eb'. Axo viñaj Ben-adad chi', ix q'ue viñ d'a yib'añ schej yed' juntzarixo eb' soldado, ix b'atcan eb' elelal. ²¹ Ix ac'ji ganar eb' sirio chi' yuj eb' israel chi', ix yic'ancan noc' chej eb' yed' carruaje yic oval. Te nivan eb' sirio chi' ix chami. ²² Ix lajvi chi' ix jax viñ schecab' Dios chi' d'a viñaj Acab sreyal Israel chi', ix yalan viñ:

—A ticnaic scham val a naani tas tzutej ac' anoch stz'acub' eb' viñ a soldado tic, yujto a d'a junxo ab'il yab' icha tic, sjax eb' sirio tic yac' oval ed' junelxo, xchi viñ.

²³ Añeja' ix yalanpax eb' viñ yajalil eb' soldado sirio chi' d'a viñ sreyal chi' icha tic:

—A juntzarñ sdiosal eb' israel chi', sdiosal jolomtac vitz. Yuj chi', ix oñ yac' ganar eb'. Palta tato a d'a pañquiltac scac' oval yed' eb', scac' ganar eb'.

²⁴ Mamin rey, a tas tza c'ulej ticnaic to maxtzac ac'och eb' viñ rey tic yajaliloc eb' soldado, say sq'uexul eb' viñ. ²⁵ Tzac'anpaxoch eb' soldado icha sb'isul eb' ix ac'ji ganar chi', lajan tz'aj sb'isul eb' yed' noc' chej yed' pax carruaje. Slajvi chi' tzoñ b'at cac' oval yed' eb' israel d'a lum pañquiltac chi', ol quilan b'ian tato mañ ol cac' ganar eb', xchi eb'.

Ix schaan yab' viñaj Ben-adad tas ix yal eb' chi'. ²⁶ Ayic ix ec' jun ab'il chi', ix yac'an lista eb' soldado viñaj Ben-adad chi', ix javi eb' d'a choñab' Afec yic syac'an oval eb' yed' eb' israel chi'. ²⁷ Añejtona' ix yac'anpax lista sb'a eb' viñ soldado israel chi', ix ac'ji syamc'ab' eb' yic sb'at eb' yac' oval yed' eb' sirio chi'. Ix b'at eb' israel chi', ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a yichañ eb' sirio

chi'. Lajan val yilji eb' icha chab'oc macte'al noc' chiva, axo pax eb' soldado yic eb' sirio chi' jun, majnaquel sat lum ac'lic chi' yuj eb'.

²⁸ A val ta' ix javi jun viñ schecab' Dios d'a viñaj Acab sreyal Israel chi', ix yalan viñ icha tic d'a viñ:

—A Jehová tz'alan icha tic: Yujto a eb' sirio tic ix alani to a in tic sDiosal in lum jolomtac vitz, mañ in sDiosaloc lum pañquiltac, yuj chi' a ticnaic ol vac'och juntzañ tziytumal anima tic d'a yol a c'ab', icha val chi' ol aj ojtacaneli to a in ton Jehová Dios in, xchi Jehová, xchi viñ checab' chi'.

²⁹ Uque' c'ual toñej ix ajec' eb' soldado sirio d'a yichañ eb' soldado israel chi', ix lajvi chi' ix syamanoch eb' yac'an oval. A d'a jun c'u chi' 100 mil soldado yic eb' sirio chi' sb'ey d'a yoc ix cham yuj eb' israel chi'. ³⁰ Axo juntzañxo eb' soldado chi', ix b'at eb' elelal d'a choñab' Afec. Axo smuroal jun choñab' chi' ix cot lañinaj d'a yib'añ eb', 27 mil eb' soldado ix el chi' ix cham. Ix pax lemnaj viñaj Ben-adad chi', ix c'och viñ d'a jun choñab' chi', tzuli tz'ec' viñ sc'ub'ejel sb'a d'a yoltac pat.

³¹ Yuj chi' axo eb' ayoch yajalil yed' viñ ix alan d'ay icha tic:

—Ix cab'i to a eb' viñ sreyal Israel ay yoq'uelc'olal eb' viñ, yuj chi' comonoc scha a c'ool scac'och pichul ya sva'i, scac'anoch lasu d'a co jaj. Slajvi chi' b'at co ch'oxan co b'a d'a viñ sreyal Israel chi', talaj tz'oc' sc'ol viñ d'ayoañ, mañ ol oñ smilchamlaj viñ, xchi eb' d'a viñaj Ben-adad chi'.

³² Yuj chi' ix yac'anoch pichul eb' ya sva'i, ix yac'anoch lasu eb' d'a sjaj, ix b'at eb' sch'ox sb'a d'a viñ sreyal Israel chi', ix yalan eb':

—Mamin rey, a viñ a checab' aj Ben-adad, tzoñ scheccot viñ cal d'ayach, comonoc tz'oc' a c'ool max a milchamlaj viñ, xchi eb'. Ix tac'vi viñaj Acab chi' d'a eb' icha tic:

—¿Tom pitzanto viñ jun? A d'a in sat, icha vuc'tac yaj viñ, xchi viñ.

³³ Te vach' ix yal viñ rey chi' ix yab' eb', yuj chi' ix yal eb' icha tic:

—Mamin rey, a viñ uc'tac aj Ben-adad chi' pitzanto viñ, xchi eb'.

—B'at iq'ueccot viñ an, xchi viñaj Acab chi' d'a eb'. Yuj chi' ix javi viñaj Ben-adad chi' d'a yichañ viñ, ix yac'anq'ue viñ viñ d'a yol scarruaje. ³⁴ Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Ben-adad chi' icha tic:

—A ticnaic a juntzañ choñab' yic'nac ec' viñ in mam d'a viñ a mam, svac'ixan d'ayach. Syal sb'at eb' a choñvajum d'a Damasco icha sc'ulejñac eb' schoñvajum viñ in mam chi' d'a Samaria, xchi viñ.

—Tato icha chi', ol ach vaq'uel d'a libre, xchi viñaj Acab chi'.

Icha chi' ix aj sb'oan jun strato eb' chi'. Ix lajvi chi' ix pax viñaj Ben-adad chi'.

³⁵ Palta ay jun viñ d'a scal eb' viñ schecab' Jehová, a Jehová ix alan d'a viñ, yuj chi' ix yal viñ d'a jun viñ yetb'eyum icha tic:

—Ac' in echnaj in c'ana', xchi viñ.

Palta maj yal-laj sc'ool viñ yetb'eyum viñ chi'. ³⁶ Ix yalan viñ schecab' Dios chi' d'a viñ icha tic:

—Yujto maj a c'anab'ajej tas ix yal Jehová, yuj chi' ayic ol ach el d'a in tz'ey tic, ay jun noc' choj ol ach milanchamoc, xchi viñ.

Ayic ix el viñ chi' d'a stz'ey viñ schecab' Dios chi', axo d'a yol b'e ix elta jun noc' choj d'a viñ, ix miljicham viñ yuj noc'.

³⁷ Ix lajvi chi', ix schalan sb'a viñ schecab' Dios chi' yed' junxo viñ vinac, ix yalanxi viñ d'a viñ icha tic: Ac' in echnajoc, xchi viñ. A jun viñ chi' ix mac'an viñ schecab' Dios chi', ix lajvi viñ. ³⁸ Ix lajvi chi' ix b'at viñ schecab' Dios chi' smaclej viñ rey d'a yol b'e. Ix sq'uexanel sb'a viñ, ix smusan sat viñ d'a jun c'apac. ³⁹ Ayic van yec'b'at viñ rey chi' ta', te chañ ix yal viñ schecab' Dios chi':

—Mamin rey, a in a checab' in tic, ix in b'at d'a oval. A d'a scal eb' soldado ix elta jun viñ soldado ix yic'ancot jun viñ ajc'ol viñ d'ayin. Ix yalan viñ d'ayin to tzin tañvej jun viñ chi'. Ix cham val yalan viñ tato svactejel viñ ajc'ol chi', a inxo tzin cham sq'uexuloc viñ, mato yovalil svac' oxec arroba q'uen plata. ⁴⁰Palta mamin rey, a in tic yach'an ay jab'oc tas van in c'ulani, ix el lemnaj viñ ajc'ol chi' d'ayin, xchi viñ d'a viñaj Acab chi'.

Ix tac'vi viñaj Acab sreyal Israel chi':

—Munil a ach ix alq'ueta a mul yed' tas ol elul d'a ib'arñ yuuj, xchi viñ.

⁴¹Ix lajvi chi' ix yic'anel smusil sat viñ schecab' Dios chi'. Axo ix yilan viñ rey chi' to a jun viñ chi' a junoc eb' viñ schecab' Dios. ⁴²Ix yalan viñ schecab' Dios chi':

—Icha val tic yalan Jehová: A ach tic ix actejb'at jun viñ vinac ix vala' to yovalil schamí, yuj chi' a ach ol ach cham sq'uexuloc viñ, axo a choñab' ol satel sq'uexuloc yic viñ, xchi Jehová, xchi viñ schecab' Dios chi'.

⁴³Ix lajvi chi', ix b'atcan viñaj Acab chi' d'a Samaria, ix chab'axq'ue sc'ool viñ. Van schichon sc'ool viñ ix ochcan viñ d'a yol spalacio.

21

A viñaj Acab yed' lum sluum viñaj Nabot

¹⁻²Ayic ix lajvi yec'can juntzañ chi', a viñaj Acab rey d'a Samaria, ix snib'ej viñ sman jab' slum jun viñ aj Jezreel scuch Nabot. A jab' slum viñ chi' avab'il te' uva d'a sat, a d'a stz'ey spalacio viñ rey chi' ay. Ay jun c'ual ix yal viñaj Acab chi' d'a viñaj Nabot chi' icha tic:

—Ac' jab' a lum chi' d'ayin, yic ata' svavej jab'oc vitaj, yujto d'a stz'ey in palacio ay. Axo junocxo lum te vach' svac' sq'uexuloc, mato tzin tup d'ayach icha stojol, xchi viñ.

³Ix tac'vi viñaj Nabot chi' icha tic:

—Max yal-laj, yujto max yal-laj sc'ol Dios to tzin choñel in mach'en ac'b'ilcan yuj in mam vicham, xchi viñ.

⁴Ix lajvi chi', ix pax viñaj Acab chi' d'a spalacio. Ix te och pitz'an d'a sc'ool viñ, ix somchajchaarñ viñ yuj tas ix yal viñaj Nabot chi'. Yuj chi' ayic ix c'och viñ d'a spalacio chi', ix ec' jichan viñ, ix meltzajcanoch q'uelan viñ d'a yich sch'at, majxo scha valaj sb'a viñ. ⁵Ix c'och ix Jezabel, ix yetb'eyum viñ d'a stz'ey, ix sc'amb'an ix:

—¿Tas yuj schichon a c'ool, max yal a c'ol tzach va'i? xchi ix.

⁶Ix tac'vi viñ:

—Yujto ix in lolon yed' viñaj Nabot aj Jezreel yuj jab' sluum viñ b'aj ay te' uva, ix in c'an in man d'a viñ, mato svac' junocxo lum sq'uexuloc, palta maj yal-laj sc'ol viñ ix yac' lum d'ayin, yuj chi' schichon in c'ool, xchi viñ d'a ix.

⁷Ix tac'vi ix d'a viñ:

—¿Tas yuj stac a c'ol yuj jun chi'? ¿Tom mañ sreyaloc Israel aj jun? Mañ ac' pensar yuj jun chi'. Q'ueañ vaan, va'añ. A in ol viq'uec' jun lum chi', ol vac'an lum d'ayach, xchi ix.

⁸Ix lajvi chi' ix sb'oan jun ch'arñ carta ix d'a sb'i viñaj Acab chi', axo sello viñ ix yac'och ix d'a ch'arñ. Ix yac'amb'at ch'arñ ix d'a eb' yichamtac vinaquil choñab' b'aj cajan viñaj Nabot chi'. ⁹Ix yalan ix d'a ch'arñ carta chi' icha tic: Tze molb'ej eb' anima yic tz'och eb' d'a tzec'ojc'olal. Tzeyaqu'em c'ojan viñaj Nabot d'a yichañ eb' anima chi' d'a junoc lugar nivan yelc'ochi. ¹⁰Tze sayan chavañoc vinac chuc spensar stec'b'ej sb'a yalan d'a spatic viñ icha tic: A ach tic, ix ach b'uchvaj d'a Dios yed' d'a viñ rey, xchiocab' eb' d'a viñ. Slajvi chi' tzeyic'anel viñ d'a stiel choñab', axo ta' tze julq'ueñejcham viñ, xchib'at ix.

11-13 Axo eb' ichamtac vinac chi', ix sc'anab'ajej eb' icha val ix aj yalanb'at ix Jezabel chi' d'a ch'añ scarta chi'. 14 Ix lajvi chi', ix yalancot eb' d'a ix Jezabel chi' to toxo ix cham viñaj Nabot chi'.

15 Ayic ix yab'an ix Jezabel chi', ix yalan ix d'a viñaj Acab chi':

—A ticnaic b'at maccan icoc lum sluum viñaj Nabot aj Jezreel, aton lum maj yal sc'ool viñ ix schoñ d'ayach, yujto toxo ix cham viñ, xchi ix.

16 Ayic ix yab'an viñaj Acab chi' to toxo ix cham viñaj Nabot chi', ix b'at sb'oanoch sb'a viñ d'a sat luum. 17 Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a viñaj Elías aj Tisbe:

18 —Ixic b'at il viñaj Acab sreyal Samaria. A d'a Jezreel ayec' viñ ticnaic d'a lum sluum viñaj Nabot, aton lum ix yiq'uec' viñ d'a viñ. 19 Tzalan d'a viñ icha tic: A Jehová tz'alan d'ayach icha tic: Yujto ix a milcham viñaj Nabot, ix ic'anec' lum sluum viñ tic, yuj chi' a b'aj ix lec'jiq'ue schiq'uil viñ yuj noc' tz'i', añeja' pax ta' ol lec'jocq'ue a chiq'uil a ach tic yuj noc', xchi Jehová, xa chi d'a viñ, xchi d'a viñaj Elías chi'.

20 Ix yalan viñaj Acab chi' d'a viñaj Elías chi' icha tic:

—Ach ajc'ool, ix in ilchaj uuj, xchi viñ. Ix tac'vi viñaj Elías chi':

—Ach ilchaj toni, yujto ix a tec'b'ej a b'a a c'ulan tas te chuc d'a yichañ Jehová. 21 Yuj chi' ix yal Jehová: Ol vic'cot cusc'olal d'a ib'añ, ol satel masanil eb' vinac d'a iñtilal yed' eb' vinac nivac yelc'och d'a scal choñab' Israel, ma eb' checab' yaji. 22 Icha val vutejnac in satanel eb' yñtilal viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat yed' eb' yñtilal viñaj Baasa yuninal viñaj Ahías, icha val chi' ol vutej in satanel eb' iñtilal, yujto ix a tzuntzejcot yoval in c'ool yuj tas ix a c'ulej, ix a cuchb'amb'at eb' etisraelal d'a chucal, xchi Jehová. 23 Axo pax yuj ix Jezabel, a Jehová tz'alan icha tic: A noc' tz'i' ol chianb'at schib'ejal ix d'a Jezreel tic. 24 A eb' iñtilal ol cham eb' d'a yol choñab', a noc' tz'i' ol chianb'at snivanil eb'. Axo eb' ol cham d'a spatiquel choñab' chi', a noc' ostoc ol chianb'at eb', xchi Jehová, xchi viñaj Elías chi'.

25 (Val yel malaj junocxo rey ix yutej sb'a icha ix yutej sb'a viñaj Acab chi'. Ix cuchb'aj viñ yuj ix Jezabel ix yetb'eyum, yic stec'b'an sb'a viñ sc'ulan chucal d'a yichañ Jehová. 26 Te yajb'entac ix yutej sb'a viñ ayic ix och viñ ejmelal d'a juntzañ comon dios. Lajan val ix yutej sb'a viñ icha yutejnac sb'a eb' amorreo, aton eb' yic'naquel Jehová d'a yichañ choñab' Israel.)

27 Ayic ix yab'an viñaj Acab tas ix yal viñaj Elías chi', ix sñic'chitanb'at spichul viñ. Ix yac'anoch pichul viñ te ya sva'i. Ix och viñ d'a tzec'ojc'olal. Ix vay viñ yed' spichul ya sva chi'. Te cusnac viñ tz'ec' viñ. 28 Yuj chi' ix yalanxi Jehová d'a viñaj Elías chi' icha tic: 29 ¿Tzam ila' tas syutej viñaj Acab chi' yic'anem sb'a d'ayin? Yuj chi' mañ ol vac'b'at jun yaelal chi' d'a yib'añ viñ. Ato yic ayoch junoc yuninal viñ rey al sq'uexuloc, ato ta' ol vac'b'at, xchi d'a viñ.

22

Yalnac viñaj Micaías'R'to ol ac'joc ganar viñaj Acab (2Cr 18.1-34)

1 Oxe' ab'il malaj jab'oc oval d'a scal choñab' Israel yed' eb' sirio. 2 Axo ix el yoxil ab'il chi', ix c'och viñaj Josafat sreyal Judá lolonel yed' viñaj Acab sreyal Israel chi'. 3 Ix yalan viñ sreyal Israel chi' d'a masanil eb' ayoch yopisio yed'oc:

—A ex tic eyojtac sic'lab'il to a choñab' Ramot d'a yol yic Galaad, quictaxon yaji. ¿Tas yuj max quiq'uec' d'a viñ sreyal Siria chi'? xchi viñ d'a eb'.

4 Ix sc'anb'an viñ d'a viñaj Josafat chi':

—¿Mamax yal a c'ol tzach och ved'oc yic scac'an oval yed' choñab' Ramot d'a yol yic Galaad? xchi viñ. Ix tac'vi viñaj Josafat chi':

—A in tic ol in b'at ed'oc yed' masanil eb' in soldado yed' jantac noc' in chej yic oval. ⁵ Palta ayic manto och oval chi', ol co c'anb'ej d'a Jehová, xchi viñ.

⁶ Ix yavtancot 400 eb' viñ syaloch sb'a schecab'oc Dios viñaj Acab chi', ix sc'anb'an viñ d'a eb' viñ:

—¿Tzam yal co yamanoch oval yed' choñab' Ramot, mato maay? xchi viñ. Ix tac'vi eb' viñ icha tic:

—Aq'uec oval chi'. A Dios Cajal ol ac'anoch d'a yol e c'ab', xchi eb' viñ.

⁷ Ix sc'anb'an viñaj Josafat chi':

—¿Mama val junoc viñ schecab' Jehová d'a tic b'aj sco c'anb'ej? xchi viñ.

⁸ Ix tac'vi viñ sreyal Israel chi' d'a viñ:

—Ayto val junxo viñ syal slolon yed' Jehová, aton viñaj Micaías yuninal viñaj Imla. Palta malaj in gana svil viñ, yujto malaj jab'oc tas vach' syal viñ d'a vib'añ, chucñej tas syal viñ, xchi viñ. Ix yalan viñaj Josafat chi':

—Mañ al icha chi', xchi viñ.

⁹ Ix lajvi chi' ix yavtan jun viñ schecab' viñaj Acab chi', ix yalan viñ d'a viñ:

—Ixíc d'a elañchamel, b'at ic'cot viñaj Micaías yuninal viñaj Imla, xchi viñ.

¹⁰ A viñaj rey Acab yed' viñaj Josafat sreyal Judá chi', ayoch spichul eb' viñ yic sreyal yuuj, ix em c'ojan eb' viñ d'a juntzañ xila yic eb' viñ rey d'a jun tec'lab' trigo d'a stiel spuertail choñab' Samaria. Masanil eb' viñ syaloch sb'a schecab'oc Dios chi', ix stz'ac yal eb' viñ tas ol aj yac'an ganar eb' viñ rey chi'. ¹¹ A viñaj Sedequías yuninal viñaj Quenaana, ix sb'o juntzañ q'uen q'ueen viñ, icha sch'aac noc' vacax ix aji, ix yalan viñ: Icha val tic ix aj yalan Jehová: A juntzañ yechel ch'aac vacax tic, a sch'oxanel ipalil b'aj ol ac' oval yed' masanil eb' sirio masanto ol satel eb', xchi Jehová, xchi viñ.

¹² Masanil eb' viñ syaloch sb'a schecab'oc Dios chi', lajanñej syutej eb' viñ yalan d'a viñ rey chi' icha tic: Ixíc, ac' oval d'a choñab' Ramot yujto a Jehová ol ac'anoch d'a yol a c'ab', xchi eb' viñ.

¹³ Axo viñ schecab' viñ rey ix b'at yic'cot viñaj Micaías chi', ix yal viñ d'a viñaj Micaías chi' icha tic:

—Masanil eb' viñ schecab' Dios van yalani to vach' ol elc'och viñ rey, yuj chi' alpax icha tz'aj yalan eb' viñ chi' a ach tic, xchi viñ d'a viñ.

¹⁴ Ix tac'vi viñaj Micaías chi' icha tic:

—D'a yichañ Jehová sval d'ayach to a tas ol yal Jehová d'ayin, a ol vala', xchi viñ.

¹⁵ Ix javi viñaj Micaías chi' d'a yichañ viñ rey chi', ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a viñ:

—A ticnaic ach Micaías, ¿tom smoj sco yamoch oval yed' choñab' Ramot d'a yol yic Galaad, mato maay? xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Micaías chi':

—Ixíc, ol ac' ganar jun oval chi', yujto a Jehová ol ac'anoch jun choñab' chi' d'a yol a c'ab', xchi viñ. Palta toñej ix yal viñ icha chi'.

¹⁶ Ix yalan viñ rey chi' d'a viñ:

—Tzijtum elxo sval d'ayach to a tas yel, a chi' tzal d'ayin d'a sb'i Jehová, xchi viñ rey chi'.

¹⁷ Ix yalan viñaj Micaías chi' icha tic:

Ix vila', masanil eb' soldado quetisraelal saclemnac sb'atcan eb' d'a jolomtac vitz icha noc' calnel malaj stañvumal.

Ix yalan Jehová icha tic: A juntzañ eb' soldado tic, malaj yilumal eb', meltzajocab' junjun eb' d'a spat d'a junc'olal, xchi, xchi viñ.

¹⁸ Ix yalan viñaj Acab chi' d'a viñaj Josafat chi':

—Ina ton sval d'ayach to a jun viñ tic malaj jab'oc tas vach' syal viñ d'a vib'añ, añej chucal syal viñ, xchi viñ.

¹⁹ Yuj chi' ix yalanxi viñaj Micaías chi' icha tic:

—Ab' val slolonel Jehová. Ix vila' to c'ojanem Jehová d'a yol sdespacho, axo eb' yángel d'a satchaañ oyanoch eb' d'a spatic yichañ. ²⁰ Ix yalan Jehová icha tic: ¿Mach val junoc ex b'at e montejb'at viñaj Acab yic sb'at viñ yac' oval d'a choñab' Ramot d'a yol yic Galaad, yic ata' schamcan viñ? xchi. Ch'occh'oc ix yutej eb' ángel chi' yalan d'ay. ²¹ Axo ix aji, ay jun espíritu ix c'och d'a yichañ Jehová, ix yalan icha tic: Ol b'at in montejb'at viñ, xchi. Ix yalan Jehová d'ay: ¿Tas ol utej b'at a montanb'at viñ jun? xchi. ²² Ix yalan jun espíritu chi' icha tic: Ol in b'at vec sna' juntzañ eb' viñ schecab' viñaj Acab chi' yic añej esal lolonel ol yal eb' viñ, xchi. Yuj chi' ix yal Jehová: Ixix ol yal uj icha tzal chi', xchi. ²³ Yuj chi', a ticnaic a Jehová ix ac'anoch jun espíritu d'a eb' viñ a checab' tic yic añej esal lolonel syal eb' viñ d'ayach. A Jehová ix alani to icha chi' tz'aj a chami, xchi viñ d'a viñ rey chi'.

²⁴ D'a val jun rato chi' ix snitzancot sb'a viñaj Sedequías chi' d'a stz'ey viñaj Micaías chi', ix stz'itanb'at sat viñaj Micaías chi' viñ, ix yalan viñ:

—A jun espíritu tz'esan ix cot d'a Jehová chi', ¿tas ix aj yel d'ayin, axo d'ayach sloloni? xchi viñ.

²⁵ Ix tac'vi viñaj Micaías chi' icha tic:

—Olxo ab'i ayic ol ach ec' a c'ub'ejel a b'a d'a yoltac pat, xchi viñ.

²⁶ Ix lajvi chi' ix yalan viñaj rey Acab chi':

—Yamec viñaj Micaías tic, tzeyic'anb'at viñ d'a viñaj Amón sgobernadoral choñab' tic yed' d'a viñ vuninal aj Joás. ²⁷ Tzeyalan d'a eb' viñ icha tic: A viñ rey ix alani to tz'och jun viñ tic d'a preso. Jab'ñej svael viñ tzeyac'a', jab'ñej pax a' tzeyac' yuq'uej viñ, masanto tzin meltzaj d'a junc'olal, xchi viñ rey chi', xe chi d'a eb' viñ.

²⁸ Ix yalan jay b'elañ lolonel tic viñaj Micaías chi':

Tato tzach meltzaj d'a junc'olal, syalelc'ochi to mañoc Jehová ix checan val juntzañ lolonel chi', xchi viñ d'a viñ rey chi'. Ix yalan viñ d'a eb' anima chi':

—Ex vetchoñab', scham val e naan jun ix val tic, xchi viñ.

A schamel viñaj rey Acab

²⁹ Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Acab sreyal Israel chi' yed' viñaj Josafat sreyal Judá. Ix c'och eb' viñ yac' oval d'a choñab' Ramot d'a yol yic Galaad. ³⁰ Ix yalan viñaj Acab d'a viñaj Josafat chi':

—A in tic, ol in q'uexel in pichul yic ol vac' oval chi', a achxo tic, ayocab'ñej och a pichul yic reyal tic, xchi viñ d'a viñ.

Ix sq'uexanel spichul viñ chi', ix och viñ d'a scal oval chi'. ³¹ Axo pax viñ sreyal Siria, toxo ix yal viñ d'a eb' ³² yajalil soldado yic carruaje: Mañ eyac' oval yed' junocxo mach, palta añej yed' viñ sreyal Israel tzeyac' oval chi', xchi viñ. ³² Ayic ix iljib'at viñaj Josafat yuj eb' yajalil soldado chi', a snaan eb' to a viñ sreyal Israel, ix yoyan sb'a eb' d'a spatic viñ, yuj chi' ix el yav viñ. ³³ Ix yab'an eb' soldado chi' to mañoclay viñ sreyal Israel chi', yuj chi' ix yactej eb' spechan viñ. ³⁴ Palta ay jun soldado sirio ix comon julanb'at sjul-lab' d'a scal eb' soldado van yac'an oval chi'. C'och'il val a viñaj rey Acab chi' ix yamchaji. A val b'aj schalaj sb'a cha macañ q'uen pichul ayoch yuj viñ, ata' ix och jun jul-lab' chi'. Yuj chi' ix yal viñ d'a viñ yamjinac sch'añal noc' chej toc'jinac carruaje b'aj ayq'ue viñ chi':

—Ic' meltzaj noc' chej tic, tzin ic'anel d'a scal oval tic, yujto te nivan ix in aj in lajvi, xchi viñ.

³⁵ A d'a jun c'u chi' te nivan jun oval ix yac' chi'. Ixto syamq'ue liñan viñtaj Acab chi' eb' d'a yol carruaje yic tzato val yac' yip eb' yac'an oval yed' eb' aj Siria chi', ix q'ue val sib'an schiq'uil viñ d'a yol carruaje chi', axo yic ix em c'u ix cham viñ. ³⁶ Axo yic vanxo sq'uic'b'i, ix och jun av d'a scal masanil eb' soldado, ix yalani: Paxañec d'a e choñab', ma d'a e luum junjun ex, xchi.

³⁷ Icha chi' ix aj scham viñtaj Acab chi', ix ic'jicot snivanil viñ d'a Samaria. A d'a Samaria chi' ix mucji viñ. ³⁸ Ix b'icjiel scarruaje viñ chi' d'a jun tanque b'ob'il d'a Samaria chi', b'aj sb'iquel sb'a eb' ix aj mul ix. Ata' ix lec'ji schiq'uil viñtaj Acab chi' yuj noc' tz'i'. Icha val chi' ix aj yelc'och tas ix yal Jehová.

³⁹ A jantacto yab'ixal viñtaj rey Acab chi' yed' tas ix sc'ulej viñ yed' pax yab'ixal spalacio viñ ayoch marfil yelvanub'oc yed' nivac choñab' ix laj sb'o viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. ⁴⁰ Ayic ix cham viñ, axo viñtaj Ocozías yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

A yab'ixal viñtaj Josafat sreyal Judá

(2Cr 20.31-37)

⁴¹ Ayic chañexo ab'il yoch viñtaj Acab reyal d'a Israel, ix och viñtaj Josafat yuninal viñtaj Asa reyal d'a Judá. ⁴² Ayxo 35 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal chi', 25 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Azuba sb'i ix snun viñ, yisil ix viñtaj Silhi.

⁴³ A viñtaj Josafat chi', vach'ñej ix yutej sb'eyb'al viñ d'a yichañ Jehová, icha yutejnac sb'a viñtaj Asa smam viñ. Añej to maj scheclaj viñ ic'joquel masanil yed'tal b'aj tz'och ejmelal b'aj syac' silab' eb' anima yed' b'aj snus incienso eb' d'a juntzañ lugar chañ.

⁴⁴ Ix och viñ d'a junc'olal yed' viñ sreyal Israel. ⁴⁵ A jantacto yab'ixal viñ yed' sb'inajnaquil viñ yed' b'ajtac ix yac' ganar oval viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. ⁴⁶ Masanil juntzañ vinac smulan yed' yetvinaquil, ix laj spechel eb' viñ d'a yol smach'en, aton juntzañ eb' viñ ixto can d'a stiempoal viñtaj Asa smam viñ. ⁴⁷ (A d'a jun tiempoal chi', malaj rey ayoch d'a Edom, añej jun viñ yajal ac'b'ilocho yuj viñtaj Josafat.)

⁴⁸ A viñtaj Josafat chi', ix yac' b'ojoc juntzañ te' barco viñ icha te' yic eb' aj Tarsis, yic sb'at te' yic' q'uen oro d'a Ofir, palta maj yal-laj sb'at te', yujto ix pojcanb'at te' d'a Ezión-geber. ⁴⁹ A viñtaj Ocozías yuninal viñtaj Acab, ix snib'ej viñ ix b'at eb' smunlajvum d'a te' barco yed' eb' yic viñtaj Josafat chi', palta maj yal-laj sc'ol viñtaj Josafat chi'.

⁵⁰ Ayic ix cham viñtaj Josafat chi', ix mucji snivanil viñ yed' eb' smam yicham d'a schoñab' viñtaj David. Axo viñtaj Joram yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñtaj Ocozías reyal d'a Israel

⁵¹ Ayic 17 ab'ilxo yoch viñtaj Josafat reyal d'a Judá, ix och viñtaj Ocozías yuninal viñtaj Acab reyal d'a Israel d'a choñab' Samaria. Chab' ab'il ix yac' reyal chi' viñ. ⁵² Palta te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. A sb'eyb'al smam snun viñ ix sb'eyb'alej yed' pax sb'eyb'al viñtaj Jeroboam yuninal viñtaj Nabat, aton viñ cuchb'annach'at eb' yetisraelal d'a chucal. ⁵³ Ix och viñtaj Ocozías chi' ejmelal d'a comon dios Baal, icha sc'ulejnac viñ smam viñ. Icha chi' ix aj stzuntzancot yoval sc'ol Jehová sDiosal Israel viñ d'a yib'arñ.

A Ch'añ Schab'il Libro YIC YAB'IXAL EB' REY

A jun libro tic, aton stz'acub' b'ab'el libro yic yab'ixal eb' viñ rey. A jun b'ab'el libro a d'a yab'ixal viñtaj Josafat sreyal Judá yed' viñtaj Ocozias sreyal Israel slajvicani. Ix uji jun chi' ayic 850 ab'il manto javi Jesucristo. Axo pax jun schab'il libro tic, schael yich yalan yuj slajvub' yopisio viñtaj Elías schecab' Dios yed' pax tas ix aj schaañel yich yopisio viñtaj Eliseo, aton viñ ochnaccan sq'uexuloc viñtaj Elías chi'. A jun b'ab'el macañ d'a jun libro tic, syalcot yab'ixal chab' nación, aton Judá yed' Israel, masanto ix ac'ji ganar Israel yuj eb' asirio, aton d'a ab'il 721 yic manto javi Jesucristo. Aton syalcot capítulo 1 masanto d'a 17. Axo schab'il macañ, syalcot yab'ixal Judá, masanto ix ac'ji ganar Jerusalén d'a ab'il 586 yic manto javi Jesucristo, ayic ix ic'jib'at eb' d'a Babilonia. Ix yactancan schoñab' eb', axo juntzañxo eb', a d'a Egipto xid'naquec' jun tiempo eb'. Slajvic'och jun libro tic yed' yab'ixal viñtaj Gedalías gobernador d'a Judá, ayic aycan eb' d'a yalañ smandar Babilonia, aton juntzañ tic syal d'a capítulo 18 masanto d'a capítulo 25.

A schamel viñtaj Ocozías

¹ Ayic toxo ix cham viñtaj rey Acab, ix yic'anel sb'a choñab' Moab d'a yalañ smandar choñab' Israel. ² Ay jun c'u ix cot sutnaj viñtaj Ocozías yuninal viñtaj Acab chi' d'a spañanil yib'añ spat d'a Samaria. Te nivan ix aj viñ slajvi, yuj chi' ix schecb'at eb' schecab' viñ yic b'at sc'anb'ej yab' eb' d'a Baal-zebub sdiosal eb' aj Ecrón, tato olto b'oxoc viñ. ³ Palta a jun yáñgel Jehová ix alan d'a viñtaj Elías aj Tisbe icha tic: Ixic, b'at cha eb' schecab' viñtaj Ocozías sreyal Samaria, tzalan d'a eb' icha tic: ¿Tom malaj Dios d'a co choñab' a oñ israel oñ tic, yuj chi' ato d'a Baal-zebub sdiosal Ecrón sb'at e c'anb'ej eyabi? xa chi d'a eb'. ⁴ Tzalanpaxi to a in Jehová in sval d'a viñ rey chi' icha tic: Mañxo ol ach q'ue vaan, palta ol ach chamxoñej, xchi Jehová, xa chi, xchi yáñgel Jehová chi' d'a viñtaj Elías chi'.

Ix b'at viñtaj Elías chi', ix sc'anab'ajan viñ icha tas ix alji chi' d'ay. ⁵ Yuj chi' ix meltzaj eb' schecab' viñ rey chi', ix c'ochxi eb' d'a yichañ viñ, ix sc'anb'an viñ d'a eb':

—¿Tas yuj ix ex meltzaj d'a elañchamel? xchi viñ d'a eb'.

⁶ Ix tac'vi eb':

—Mamin rey, ay jun viñ vinac ix co cha d'a yol b'e. A viñ ix alan d'ayori icha tic: Meltzajañec d'a viñ ix ex checancot chi', tzeyalan d'a viñ icha tic: A Jehová tz'alan icha tic: ¿Tom malaj Dios d'a Israel tic, yuj chi' ato d'a Baal-zebub sdiosal Ecrón tza checb'at ab'chajoc? Yuj val jun tas ix a na' tic, mañxo ol ach q'ue vaan, ol ach chamxoñej, xchi Jehová, xe chi, xchi jun viñ chi' d'ayori, xchi eb'.

⁷ Ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a eb' icha tic:

—¿Chajtil yilji jun viñ ix alan chi' d'ayex? xchi viñ.

⁸ —Mamin rey, a jun viñ chi' ayoch jun pichul ay xiil yuj viñ, aypaxoch jun tzez'ul tz'uom d'a snañal viñ, xchi eb' d'a viñ.

—A jun viñ chi', aton viñtaj Elías aj Tisbe, xchi viñ rey chi'. ⁹ Ix lajvi chi' ix schecanb'at jun viñ capitán viñ rey chi' yed' 50 eb' viñ soldado yic b'at ic'jocot viñtaj Elías chi'. Axo yic ix c'och eb' d'a viñ, c'ojanem viñ d'a jun tzalan. Ix yalan viñ capitán chi' d'a viñ:

—Ach schecab' Dios, a viñ rey ix alancoti to tzach emta, xchi viñ capitán chi'.

¹⁰ Ix tac'vi viñaj Elías chi' icha tic:

—Tato schecab' in Dios, cotocab' c'ac' d'a satchaari tzach tz'ab'at yed' 50 eb' viñ a soldado chi', xchi viñ.

A val d'a jun rato chi' ix emta c'ac', ix tz'ab'at eb' viñ smasanil.

¹¹ Ix lajvi chi' ix schecanxib'at junxo viñ capitán viñ rey chi' yed' 50-xo eb' viñ soldado, ix b'at yalan eb' viñ d'a viñaj Elías chi':

—Ach schecab' Dios, emariot d'a elarichamel yal viñ rey, xchi viñ capitán chi'.

¹² Ix tac'vi viñaj Elías chi':

—Tato schecab' in Dios, cotocab' c'ac' d'a satchaari tzach tz'ab'at yed' 50 eb' viñ a soldado chi', xchi viñ.

D'a val jun rato chi' ix emta c'ac' d'a satchaari, ix tz'ab'at eb' viñ smasanil.

¹³ Ix lajvi chi' ix schecanxib'at junxo viñ capitán viñ rey chi' yed' 50-xo eb' viñ soldado d'a yoxelal. Palta a jun viñ capitán chi', ix q'uec'och viñ b'aj ayec' viñaj Elías chi', ix em cuman viñ d'a yichari viñ, ix yalan viñ:

—Mamin schecab' Dios, ac' val nivanc'olal d'a vib'ari yed' 50 eb' viñ soldado a checab' tic. ¹⁴ Yujto a juntzari eb' viñ capitán yed' soldado, eb' viñ ix b'ab'laj ja d'ayach, ix tz'ab'at eb' viñ yuj c'ac' ix cot d'a satchaari. A in tic tzin tevi d'ayach to tzoñ ac' nivanc'olal yic max oñ chami, xchi viñ.

¹⁵ Ix lajvi chi' ix yalan yáangel Jehová chi' d'a viñaj Elías chi' icha tic:

—Ixix yed' viñ, mari ach xivoc, xchi d'a viñ.

Yuj chi' ix emta viñaj Elías chi', ix b'at viñ yed' viñ capitán chi', ix b'at viñ yil viñ rey chi'.

¹⁶ Ix yalan viñ icha tic d'a viñ rey chi':

—Icha val tic yalan Jehová: Yujto ix a checb'at eb' a checab' d'a Baal-zebub sdiosal Ecrón, yic b'at a c'anb'ej a b'a, ichato malaj Dios d'a Israel tic b'aj syal tza c'anb'ej ab'i, yuj chi' marixo ol ach q'ue vaan, palta to ol ach chamxoñej, xchi Jehová, xchi viñaj Elías chi'.

¹⁷ Icha chi' ix aji, ix cham viñ rey chi', icha tas ix schec Jehová yal viñaj Elías chi'. Yujto malaj junoc yuninal viñaj Ocozías chi', yuj chi' a jun viñ yuc'tac viñ scuchan Joram, a viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc, aton yic schab'ilxo ab'il yoch junxo viñaj Joram yuninal viñaj Josafat reyal d'a Judá.

¹⁸ A jantacto yab'ixal viñaj rey Ocozías yed' juntzarixo tas ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel.

2

Ix ic'jib'at viñaj Elías d'a satchaari

¹ Ayic toxo val sc'och sc'ual yic'jib'at viñaj Elías yuj Jehová d'a satchaari d'a scal jun chacxuxum ic', ix el viñ yed' viñaj Eliseo d'a Gilgal. ² Ix yalan viñ d'a viñaj Eliseo chi' icha tic:

—Canari d'a tic, yujto tzin schecb'at Jehová d'a Betel, xchi viñ. Ix tac'vi viñaj Eliseo chi':

—Svac' in ti' d'ayach d'a yichari Jehová to ol in b'atriej ed'oc, xchi viñ.

Yuj chi' ix b'at eb' viñ schavañil d'a Betel chi'. ³ Ix elta eb' viñ schecab' Dios ay d'a Betel chi' scha eb' viñ, ix yalan eb' viñ d'a viñaj Eliseo chi':

—¿Ojtac ama to a ticnaic ol ic'joquel viñ a c'ayb'umal tic d'ayach yuj Jehová? xchi eb' viñ d'a viñ.

—Vojtacro, tz'inec xe chi, xchi viñ.

⁴ Ix lajvi chi', ix yalanxi viñaj Elías chi' d'a viñaj Eliseo chi' icha tic:

—Canañ d'a tic, yujto tzin schecb'at Jehová d'a Jericó, xchi viñ.

Ix tac'vixi viñtaj Eliseo chi':

—Svac' in ti' d'ayach d'a yichañ Jehová to ol in b'atrñej ed'oc, xchi viñ.

Yuj chi' ix b'atxi eb' viñ schavañil d'a Jericó chi'. ⁵Ix eltapax eb' viñ schecab' Dios ayec' ama' t' scha eb' viñ, ix yalan eb' d'a viñtaj Eliseo chi':

—¿Ojtac ama to a ticnaic ol ic'joquel viñ a c'ayb'umal tic d'ayach yuj Jehová? xchi eb' viñ.

—Vojtacxo, tz'inec xe chi, xchi viñ.

⁶Ix lajvi chi' ix yalanxi viñtaj Elías chi' d'a viñtaj Eliseo chi' icha tic:

—Canañ d'a tic, yujto tzin schecb'at Jehová d'a a' Jordán, xchi viñ.

Ix tac'vixi viñtaj Eliseo chi':

—Svac' in ti' d'ayach d'a yichañ Jehová to ol in b'atrñej ed'oc, xchi viñ.

Yuj chi' ix b'atrñej eb' viñ schavañil. ⁷Najat ix b'at tzac'an 50 eb' viñ schecab' Dios yuj eb' viñ, najatto ix can eb' viñ d'a yichañcot eb' viñ chavañ chi' d'a sti' a' Jordán. ⁸Ix lajvi chi' ix spacan jun sjucan pichul viñtaj Elías chi', ix spajanem viñ d'a sat a' Jordán chi'. Ix spojan sb'a a', taquirñ ix aj b'aj ix ec' eb' viñ d'a yol a' chi'. ⁹Ayic toxo ix c'axpaj ec' eb' viñ chi', ix yalan viñtaj Elías d'a viñtaj Eliseo chi' icha tic:

—Al d'ayin tas tza nib'ej svac' d'ayach yacb'an manto in ic'joquel d'a a' tz'ey, xchi viñ.

Ix yalan viñtaj Eliseo chi':

—Tzin c'an d'ayach to cha macañ tz'aj ac'ancan opisio chi' d'ayin, ichato a b'ab'el unin tzin ajcan a q'uexuloc, xchi viñ.

¹⁰Ix yalan viñtaj Elías chi': Te ajaltac jun tza c'an tic d'ayin. Tato ol il tas ol aj vic'jiel d'a a' tz'ey, ol ac'joc d'ayach. Tato mañ ol il jun, mañ ol ac'joclaj d'ayach, xchi viñ.

¹¹Yacb'an van sb'ey eb' viñ, van slolon eb' viñ. Elañchamel ix checlajq'ue jun carruaje c'ac' yilji, toc'b'il yuj noc' chej c'ac' yiljipaxi. A' ix ic'anel viñtaj Elías chi' d'a stz'ey viñtaj Eliseo chi', ix ic'jib'at viñ d'a satchaañ d'a scal jun chacxum ic'. ¹²Ayic ix yilan jun chi' viñtaj Eliseo chi', ix el yav viñ, ix yalan viñ: Ay mamin, lajan ach icha noc' chej yed' carruaje yic oval d'ayoñ israel oñ tic, yujto tzach colvajñej d'ayoñ, xchi viñ.

Mañxa b'aj ix yil viñtaj Elías viñtaj Eliseo chi'.

Ix can viñtaj Eliseo sq'uexuloc viñtaj Elías

Ix sñic'chitanb'at jun spichul viñtaj Eliseo ayoch yuuj yic sch'oxanel scusc'olal viñ. ¹³Elañchamel ix b'at viñ sic'q'ue jun sjucan pichul viñtaj Elías ix can lañaj chi'. Ix meltzajcan viñ d'a a' Jordán chi', ix och liñan viñ d'a sti' a'. ¹⁴Ix spajanem sjucan pichul viñtaj Elías chi' viñ d'a sat a' a' chi', ix yalan viñ icha tic: ¿B'ajtil ayec' Jehová sDiosal viñtaj Elías? xchi viñ.

Ixñej em c'apac chi' d'a sat a', ix spojan sb'a a'. Icha chi' ix aj yec'xita viñ d'a yol a'. ¹⁵Ayic ix yilan eb' viñ schecab' Dios ay d'a Jericó, aton eb' viñ najat liñjab'can yila', ix yalan eb' viñ icha tic: A yopisio viñtaj Elías ix ochcan d'a viñtaj Eliseo tic, xchi eb' viñ.

Ix cot eb' scha viñ, ix em ñojnaj eb' d'a yichañ viñ. ¹⁶Ix yalan eb' icha tic:

—Mamin, iltonab'i, ay 50 eb' viñ vinac d'a co cal tic te tec'an. Tato syal a c'ol sb'at eb' viñ say viñ a c'ayb'umal chi', talaj ay b'aj ix actajcan viñ yuj Yespíritu Jehová d'a jolomtac vitz, ma d'a yoltac ch'olan, xchi eb' viñ d'a viñ.

Palta ix yalan viñ:

—Maay, malaj mach sb'ati, xchi viñ.

¹⁷Ix ochñej ijan eb' viñ yalan d'a viñ, yuj chi' ix yal viñ icha tic: Ixiquec an, xchi viñ. Ix b'at eb' viñ 50 chi' say d'a oxe' c'ual. Malaj mach ix ilchaj yuj eb'

viñ. ¹⁸ Ix lajvi chi' ix meltzaj eb' viñ d'a Jericó b'aj aycan viñtaj Eliseo chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ:

—¿Tom maj val d'ayex jun to max ex b'atljaj? xchi viñ.

Ix b'o jun a a' yuj viñtaj Eliseo

¹⁹ Ix yalan eb' anima cajan d'a jun choñab' chi' d'a viñtaj Eliseo chi' icha tic: —Mamin, ilnab' val yilji jun lugar tic, te vach', palta malaj tas tz'el d'a sat luum yujto mañ vach'oc a a' ay d'a luum, xchi eb'.

²⁰ —Ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

—Iq'ueccot atz'am atz'am d'a yol junoc uc'ab' ac'to, xchi viñ.

Ix yic'ancot jun uc'ab' atz'am chi' eb' d'a viñ, ²¹ ix b'at secanem viñ d'a yol sjaj a a' chi'. Ix yalan viñ icha tic:

—Icha tic yalan Jehová: A in ix in b'o jun a a' tic. Mañxa b'aq'uiñ ay mach ol cham yuj a', mañxa pax b'aq'uiñ malaj tas ol yac' d'a sat luum yuj a', xchi Jehová, xchi viñ.

²² Icha chi' ix aj sb'ocan a', icha ix aj yalan viñtaj Eliseo chi'.

²³ Ix lajvi chi', ix b'at viñ d'a Betel. Ayic van sq'ue viñ d'a sb'eal chi', ay jun ñilañ eb' viñ quelemtac ay d'a jun choñab' chi' ix elta d'a yol sb'e viñ, ix och ijan eb' viñ sb'ajan viñ, ix yalan eb' viñ: Q'ueañ ach d'en jolom. Q'ueañ ach d'en jolom, xchi eb' viñ.

²⁴ Ix meltzajb'at q'uelan viñ d'a eb' viñ, ix catab'aj eb' viñ yuj viñ d'a sb'i Jehová. Elañchamel ix elta chavañ noc' oso d'a caltac te', ix cotac ñic'chitajb'at 42 eb' viñ quelemtac chi' yuj noc'. ²⁵ Ix lajvi chi' ix b'at viñ d'a jolom vitz Carmelo, ix meltzajxi viñ d'a Samaria.

3

Ochnac viñtaj Joram reyal d'a Israel

¹ Ayic 18 ab'ilxo yoch viñtaj Josafat reyal d'a Judá, ix schaanel yich viñtaj Joram yuninal viñtaj Acab yac'an reyal d'a Israel, 12 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Samaria. ² Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, palta maj c'och val ijan chucal ix sc'ulej viñ d'a yichañ yic smam snun. Yujto ix sjuel jun q'uen q'ueen viñ yic Baal sb'onaccan viñ smam viñ chi'. ³ Vach'chom icha chi', palta ix sb'eyb'alejñej schucal b'eyb'al viñtaj Jeroboam yuninal viñtaj Nabat viñ, aton viñ cuchb'annacb'at eb' israel d'a chucal.

Ix yal viñtaj Eliseo to ol ac'joc ganar Moab

⁴ A viñtaj Mesa sreyal Moab, molum calnel viñ yed' masanil anima ay d'a yol smacb'en chi'. Yuj chi' a noc' syac' viñ yic stupan viñ d'a viñ sreyal Israel chi', 100 mil noc' yunetac calnel yed' pax 100 mil noc' ch'ac calnel yed' slanail syac' viñ. ⁵ Palta ayic ix cham viñtaj Acab, ix yic'anel sb'a viñ sreyal Moab chi' d'a yalañ smandar choñab' Israel. ⁶ Yuj chi', ix el viñtaj Joram d'a Samaria, ix smolb'an masanil eb' soldado yic Israel viñ. ⁷ Elañchamel ix yalb'at viñ d'a viñtaj Josafat sreyal Judá: A viñ sreyal Moab toxo ix yiq'uel sb'a viñ d'a yalañ in mandar, ¿tzam yal a c'ol tzach och ved'oc yic scac'an oval yed' viñ? xchib'at viñ.

Ix tac'vi viñ sreyal Judá chi' icha tic: Ol in b'at ed'oc yed' eb' in soldado yed' noc' in chej. ⁸ Añej b'ian, ¿tas b'eal b'aj ol orñ b'atoc? xchi viñ. Ix tac'vi viñtaj Joram chi' ix yalan viñ: A d'a sb'eal taquiñ luum d'a yol yic Edom, ata' ol orñ b'atoc, xchi viñ.

⁹ Icha chi' ix aj sb'at viñ sreyal Israel yed' viñ sreyal Judá yed' pax viñ sreyal Edom yed' eb' soldado. Uque' c'ual ix b'ey eb' yujto ix ec' yoymitej lum taquiñ

lum chi' eb', yuj chi' ix lajviel a' yaal eb' soldado syuq'uej yed' pax yic masanil snoc' eb' yed'nac. ¹⁰ Yuj chi' ix yal viñ sreyal Israel chi' icha tic:

—A ticnaic, ichato oñ smolb'ej Jehová a oñ oxvañ rey oñ tic yic tzoñ yac'anoch d'a yol sc'ab' eb' aj Moab tic, xchi viñ.

¹¹ Ix yalan viñaj Josafat chi' icha tic:

—¿Mama junoc viñ schecab' Jehová ayec' d'a tic yic vach' sc'anb'ej viñ d'a Jehová cuuj? xchi viñ.

Ay jun viñ yajal soldado yaj d'a viñ sreyal Israel chi' ix tac'vi icha tic:

—A d'a tic ayec' viñaj Eliseo yuninal viñaj Safat. Aton viñ schecab'can viñaj Elías, xchi viñ.

¹² Ix yalan viñaj Josafat chi' icha tic: A jun viñ chi' yel schecab' Jehová yaj viñ, xchi viñ.

Yuj chi' ix b'at oxvañ eb' viñ rey chi' lolonel yed' viñaj Eliseo chi'. ¹³ Palta ix yalan viñ d'a viñ sreyal Israel chi' icha tic:

—¿Tas valan vic d'ayach? Ixic, b'at c'anb'ej a b'a d'a eb' viñ schecab' sdiosalcan eb' a mam a nun, xchi viñ.

Palta ix yalan viñ sreyal Israel chi':

—Maay, yujto oñ ic'jicot yuj Jehová a oñ oxvañ rey oñ tic, yic tzoñ yac'anoch d'a yol sc'ab' eb' moabita, xchi viñ.

¹⁴ Ix yalan viñaj Eliseo chi' d'a viñ:

—D'a val yichañ Jehová Yajal d'a Smasanil svala', aton jun svac' servil, q'uinaloc malaj yelc'och viñaj Josafat sreyal Judá tic d'a yol in sat, mañ jab'oc tzin cha vab' tas tzala', max in ochpax q'uelan jab'oc d'ayach. ¹⁵ Iq'ueccot junoc mach syal schalan te' arpa d'a vichañ tic, xchi viñ. Ix yic'ancot jun viñ syal schalan te' arpa chi' eb' viñ.

Ayic van schalan te' arpa chi' viñ, ix javi yipalil Jehová d'a viñaj Eliseo chi',

¹⁶ Ix yalan viñ icha tic:

—A Jehová tz'alan icha tic: B'oec tziytumoc sanja d'a jun ch'olan tic.

¹⁷ Vach'chom malaj ic', ma riab' ol eyil sjavi, palta a jun ch'olan tic ol b'ud'joc yuj a a', yuj chi' e masanil ol eyuc' a', ol yuc'an a' noc' e vacax yed' pax noc' e chej, xchi Jehová. ¹⁸ Chequelñej val yaj jun tic d'a yichañ tas ol sc'ulej Jehová, ol yac'och eb' moabita chi' d'a yol e c'ab'. ¹⁹ Yuj chi' ol e juem lañraj schoñab' eb' vach' yajoch smuroal yed' juntzañ nivac choñab' vach' yilji. Ol e ch'acanem masanil yavb'en te' eb', ol laj e mucancan sjaj a' yuc'lab' a' eb', ol e b'ud'ancan sat slum eb' yed' q'uen q'ueen b'aj smunlaji, xchi viñaj Eliseo chi'.

²⁰ Axo ix aji, a d'a junxo q'uiñib'alil, icha yorail tz'ac'ji silab' d'a Jehová, a d'a yol yic Edom, ix cot a a', ix b'ud'jiel sat lum luum chi' yuj a'. ²¹ Ayic ix yab'an eb' moabita to van sc'och eb' viñ rey yac' oval yed' eb', ix smolb'an masanil eb' viñ quelemtac eb' yed' eb' viñ ichamtac vinac, eb' viñ syal yoch d'a oval, ix och eb' viñ smac d'a sat smojon snación chi'. ²² Ayic ix q'ue van eb' moabita chi' d'a q'uiñib'alil, ix yilan eb' toxoñej scopopi yilji yib'añ a a' chi' yuj yoc c'u, ichato chic'xoñej yilji a'. ²³ Yuj chi' ix yalan eb' icha tic: A jun chi' chic'. Tope a eb' viñ rey yed' eb' viñ soldado ix smil-lajcham sb'a. A ticnaic coyec sb'at quic'ancan masanil tastac yed'nac eb' ix cani, xchi eb'.

²⁴ Palta axo ix javi eb' moabita d'a scampamento eb' israel, ix elta eb' israel chi' yac' oval yed' eb', ix ac'ji ganar eb' moabita chi' yuj eb'. Yuj chi' ix el eb' elenal, palta ix och eb' israel chi' d'a spatic eb', ix miljicham eb' yuj eb'. ²⁵ Ix lajvi chi', ix sjuanem lañraj schoñab' eb' moabita chi' eb', ix sb'ud'an lum luum eb' d'a q'uen q'ueen, aton lum te yax sat yic munlajel. Ix smucan sjajtac

a a' eb', ix sch'acanel masanil te' avb'en te' eb' te vach'. Axoñej choñab' Kir-hareset ixto cani, palta axo eb' sjulvaj yed' ch'añ mejmeech, ix oymaj eb' d'a spatitac choñab' chi', ix yac'an ganar jun choñab' chi' eb'.

²⁶ Ayic ix yilan viñ sreyal Moab to van yac'ji ganar viñ d'a oval chi', ix yic'ancot 700 eb' soldado viñ, eb' te jelan yac'an oval yed' q'uen espada. Ix yecanoch sb'a eb' d'a scal eb' soldado yic sc'och eb' b'aj ayec' viñ sreyal Edom chi', yic smilancham viñ eb' yalani, palta maj yal-laj yuj eb'. ²⁷ Ix lajvi chi', ix yic'ancot jun sb'ab'el yuninal viñ sreyal Moab chi', aton jun d'iñan yochcan reyal sq'uexuloc viñ. Ix sñusant'a viñ silab'il d'a sdiosal d'a yib'añ smuroal schoñab' chi'. Te chuc ix aj snaan eb' viñ israel chi' yuj jun chi', yuj chi' ix yic'q'ue vaan scampamento eb' viñ, ix pax eb' viñ d'a schoñab'.

4

A yaceite jun ix ix chamnaxo yetb'eyum

¹ Ay jun ix ix yetb'eyumcan junoc eb' viñ schecab' Dios, ix b'at ix yal sb'a d'a viñaj Eliseo icha tic:

—A viñ vetb'eyum chamnaxo viñ, ojtac to te ay xivc'olal viñ d'a Jehová. Axo ticnaic ay jun viñ ac'annac q'uen tumin smajnej viñ vetb'eyum chi', ix javi viñ d'ayin, snib'ej viñ syic'b'at chavañ eb' vune' tic schecab'oc yuj q'uen tumin chi', xchi ix.

² Ix sc'anb'an viñaj Eliseo chi' d'a ix icha tic:

—¿Tas tza nib'ej tzin b'o d'ayach? Al d'ayin tastac ay d'ayach, xchi viñ.

Ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—A in a checab' in tic, malaj val jab'oc tas ay d'ayin, añej val jab' yune' xalu aceite ayec' d'ayin, xchi ix.

³ Ix yalan viñ d'a ix:

—Ixíc, tza c'anan a majnej jantac xalu d'a eb' ay d'a a lac'anil, jantacñej malaj yool tz'ilchaj uuj. ⁴ Elañchamel tzach och d'a yol a pat yed' eb' viñ une' chi'. Tza macan a pat chi', tzac'an b'ud'joc masanil juntzañ yed'tal chi' d'a aceite chi'. Ch'oc b'aj tzac'canem juntzañ sb'ud'jican chi', xchi viñ.

⁵ Ayic ix lajvi slolon ix yed' viñaj Eliseo chi', ix b'at smacanoch sb'a ix yed' eb' viñ yune' chi' d'a yol spat, ix syamanoch eb' sb'ud'an juntzañ xalu ix smajnej chi' d'a aceite chi'. ⁶ Ayic toxo ix b'ud'ji masanil xalu chi', ix yalan ix d'a junoc eb' viñ yune' chi' icha tic:

—Ic'cot junocxo xalu, xchi ix.

Ix yalan jun viñ yune' ix chi':

—Mañxalaj tas, xchi viñ.

A val d'a jun rato chi' ix vanaj aceite chi' yeli. ⁷ Ix lajviñej chi', ix b'at ix yal d'a viñaj Eliseo schecab' Dios chi', ix yalan viñ icha tic d'a ix:

—A ticnaic ixic a choñ aceite chi', slajvi chi' tza tupan a b'oc chi', axo jantac stojol chi' scani, tza c'an q'ueen yed' eb' viñ une' chi', xchi viñ d'a ix.

Viñaj Eliseo yed' ix aj Sunem

⁸ Ay jun c'u ix eb' viñaj Eliseo d'a choñab' Sunem. Ata' ay jun ix ix te b'eyum. Ix och tean ix d'a viñ to tz'ec' viñ vael d'a spat ix. Yuj chi' ayic tz'ec' viñ jantac el d'a jun choñab' chi', tz'ec'ñej viñ vael d'a spat ix chi'. ⁹ Yuj chi' ix yalan ix d'a viñ yetb'eyum icha tic:

—A ticnaic, snachajel vuuj to a jun viñ tz'ec'ñej oñ yil d'a jantac el, val yel schecab' Dios yaj viñ. ¹⁰ Yuj chi', vach' sco b'o junoc cuarto d'a yib'añ co pat tic, scac'anoch junoc ch'at d'a yool, junoc mexa, junoc xila yed' junoc candil, yic vach' ayic sjavi viñ oñ yila', ata' scan viñ, xchi ix.

¹¹ Ix ec'xi viñaj Eliseo chi' ta' yed' viñ schecab' scuchan Giezi, ix q'ue eb' viñ d'a yol jun cuarto chi', ata' ix vaycan eb' viñ. ¹² Ix yalan viñ d'a viñ schecab' chi' icha tic:

—Avtej ix aj Sunem chi', xchi viñ.

Ix yavtan ix viñ, ix javi ix d'a yichañ viñaj Eliseo chi', ix yalan viñ d'a viñ schecab' chi':

¹³ —C'anb'ej d'a ix tas snib'ej sc'ol ix, yujto te vach' syutej sc'ol ix d'ayori. Tato syal sc'ol ix syal tzoñ lolon yed' viñ rey yuj ix, ma yed' eb' yajalil eb' soldado, xchi viñ. Ix yalan ix:

—Maay, vach' vaj d'a yol in choñab' tic, xchi ix d'a viñ checab' chi'. Ix lajvi chi', ix pax ix.

¹⁴ —¿Tas vach' sco c'ulej d'a ix syal chi'? xchi viñ d'a viñ schecab' chi'.

—Max nachajel vuuj, añej, malaj yune' ix, axo viñ yetb'eyum ix icham vinaxo viñ, xchi viñaj Giezi chi'.

¹⁵ —Avtejxicot ix, xchi viñaj Eliseo chi'.

Ix avtajxicot ix, ix javi tec'tec' ix d'a spuertail jun cuarto chi'. ¹⁶ Ix yalan viñaj Eliseo chi' d'a ix:

—Yab' val icha tic junab', chelb'ilxo q'ue junoc une' uuj, xchi viñ d'a ix.

Ix yalan ix icha tic:

—Maay mamin, ach schecab' Dios, mañ ach b'uchvaj d'ayin, xchi ix.

¹⁷ Palta ix scuchanoch jun yune' ix, axo d'a junxo ab'il, ix alji jun yune' ix chi', icha val ix aj yalan viñaj Eliseo chi'. ¹⁸ Ix q'uib' jun unin chi', ay jun c'u ix b'at yil viñ smam b'aj ayb'at yil eb' sjochum trigo. ¹⁹ Ix yalan jun unin chi' d'a viñ smam chi' icha tic:

—Ay, te ya in jolom, xchi.

Ix yalan viñ mamab'il chi' d'a junoc eb' viñ schecab':

—Ic'b'at viñ unin tic d'a ix snun, xchi viñ.

²⁰ Ix ic'jib'at viñ unin chi' d'a ix snun yuj viñ checab' chi', ix schelang'ue ix d'a sat xub', axo ix och chime'ualil ix chami. ²¹ Ix lajvi chi' ix b'at yac'ancanec' telan ix d'a sat sch'at viñaj Eliseo schecab' Dios chi', ix smacancan jun cuarto chi' ix. ²² Elañchamel ix yavtej viñ yetb'eyum ix, ix yalan ix d'a viñ:

—Checb'at junoc eb' viñ co checab' yed' junoc noc' b'uru ved'oc, sb'at vilan viñ schecab' Dios, nactic in jaxi, xchi ix.

²³ —¿Tas yuj b'at il viñ ticnaic? Mañ stiempoaloc yalji q'uen uj, mañ sc'ualoc pax ic'oj ip, xchi viñ yetb'eyum ix chi'.

—Mañ ac' pensar, xchi ix.

²⁴ Ix yalan ix to tz'ac'jioch stz'uum noc' b'uru chi', ix yalan ix d'a viñ schecab' chi':

—Coñ an, yelc'olal a pechan noc', mañ a cha och vaan noc' d'a yol b'e masanto a in ol val d'ayach, xchi ix d'a viñ.

²⁵ Icha chi' ix aj sb'at ix masanto ix c'och ix d'a lum vitz Carmelo b'aj ayec' viñaj Eliseo schecab' Dios chi'. Najatto van scot ix ix yilanb'at viñ, ix yalan viñ d'a viñaj Giezi icha tic:

—Ilbab'i, a ix aj Sunem sjavi chi'. ²⁶ Ixix b'at cha ix, tza c'anb'an d'a ix tato vach' sc'ol ix yed' viñ yetb'eyum yed' viñ nene' unin, xchi viñ.

Ix b'at viñ scha ix. Ix sc'anb'an viñ d'a ix, ix yalan ix to vach' sc'ol eb'.

²⁷ Palta elañchamel ix c'och ix b'aj ayec' viñaj Eliseo d'a lum vitz Carmelo chi', ix och lac'naj ix d'a yoc viñ, axo viñaj Giezi chi' ix quetzanel ix yalani. Ix yalan viñaj Eliseo chi' d'a viñ icha tic:

—Actejel ix, yujto te cusnac spixan ix svila', manta tas syal Jehová d'ayin tas yuj ix cot ix, xchi viñ.

²⁸ Yuj chi' ix yalan ix icha tic:

—Mamin, ¿tocval a in ix in c'an d'ayach to tz'alji junoc vune'? ¿Tom maj val d'ayach tas yuj torfej tzach b'uchvaj d'ayin? xchi ix.

²⁹ Yuj chi' ix yalan viñaj Eliseo d'a viñ schecab' chi':

—Ac' lista a b'a, ic'b'at te' in c'ococh tic ed'oc, tzach b'at d'a elarichamel. Tato ay mach tza cha'a, mañ ach lolon yed'oc. Tato ay eb' tz'avajcot d'ayach, mañ ach tac'voc d'a eb'. Ayic tzach c'och chi' tzaqu'em te' in c'ococh tic d'a sat viñ unin chi', xchi viñ.

³⁰ Ix yalan ix snun viñ unin chi':

—Svac' in ti' d'ayach d'a yichañ Jehová to max in b'at d'a tic tato max ach b'at ved'oc, xchi ix. ³¹ Yuj chi' ix b'at viñ yed' ix. Axo pax viñaj Giezi chi', toxo ix b'ab'lajb'at viñ, toxo ix yaqu'em te' c'ococh chi' viñ d'a sat viñ unin chi', palta maj jaxlaj sc'ol viñ. Yuj chi' ix cot viñ scha viñaj Eliseo chi', ix yalan viñ:

—Max jalaj sc'ol viñ unin chi', xchi viñ.

³² Ayic ix c'och viñaj Eliseo d'a yol cuarto chi', telanec' viñ unin chi' d'a sat sch'at viñ, chamnaxo. ³³ Yuj chi' ix och viñ d'a yol jun cuarto chi' sch'ocoj yed' viñ unin chi', ix smacan viñ, ix lesalvi viñ d'a Jehová. ³⁴ Ix lajvi chi' ix q'ue viñ d'a sat ch'at chi', ix q'ue lachan viñ d'a yib'arñ viñ unin chi', ix em tenan sat viñ d'a sat viñ unin chi', ix yac'anoch sti' viñ d'a sti' yed' sc'ab' viñ d'a sc'ab'. Ix q'ue lachan viñ d'a yib'arñ viñ unin chi'. Ix q'uixnajxi snivanil viñ unin chi'. ³⁵ Ix el viñ d'a yib'arñ viñ unin chi', ix ec' b'esesoc viñ d'a yol pat chi'. Ix lajvi chi' ix q'uex lachan viñ d'a yib'arñ viñ unin chi' icha d'a sb'ab'elal. Axo ix aj jun, uquel ix ad'isvi viñ unin chi', ichato chi' ix elta q'uellan viñ. ³⁶ Ix yavtan viñaj Giezi viñaj Eliseo chi', ix yalan viñ:

—Avtejcot ix sunamita chi', xchi viñ. Ix b'at viñ yavtejcot ix. Axo ix c'och ix d'a stz'ey viñaj Eliseo chi' jun, ix yalan viñ:

—Ina viñ une' tic, xchi viñ.

³⁷ Ix snitzanoch sb'a ix, ix em cuman ix d'a yichañ viñ. Ix lajvi chi', ix schelanq'ue viñ yune' ix chi', ix elta ix d'a yol scuarto viñaj Eliseo chi'.

Juntzañ milagro yuj tas svaji

³⁸ Ix lajvi chi', ix meltzajxi viñaj Eliseo chi' d'a Gilgal ayic te ayem jun nivan vejel d'a yol yic Israel. A junel molanoch eb' viñ schecab' Dios d'a stz'ey viñaj Eliseo chi', ix yalan viñ d'a viñ schecab' icha tic: Ac'q'ue junoc nivan chen d'a yib'arñ c'ac', tza b'oan svael eb' viñ schecab' Dios tic, xchi viñ.

³⁹ Ay jun viñ d'a scal eb' viñ checab' chi' ix b'at sayoj itaj. Ix ilchaj jun arñ itaj icha arñ caltacte'al c'um ay sat yuj viñ. Ix smolancot sat chi' viñ d'a yol jun spichul jucan. Axo yic ix jax viñ, ix slesanem viñ d'a yol jun nivan chen chi', palta mañ yojtacoc viñ tas. ⁴⁰ Ix lajvi chi' ix yac'an viñ d'a eb' viñ schecab' Dios chi'. Axo ix syamanoch eb' viñ sva'i, ix el yav eb' viñ, ix yalan eb' viñ:

—Mamin schecab' Dios, a jun van co chi'an tic ayb'at veneno d'a scal, xchi eb' viñ.

Yuj chi' majxo schilaj eb' viñ. ⁴¹ Ix yalan viñaj Eliseo chi' icha tic:

—Iq'ueccot jab'oc ixim harina d'ayin, xchi viñ.

Ix yac'anem ixim viñ d'a yol chen chi', ix yalan viñ:

—A ticnaic ac' va eb' anima tic, xchi viñ.

Axo ix schi'an eb', mañxalaj tas ix ic'an eb'.

⁴² Axo d'a junel ix c'och jun viñ vinac aj Baal-salisa, yed'nac 20 ixim pan cebada viñ b'ob'il d'a ixim b'ab'el sat cebada chi', ix yac'an viñ d'a viñaj Eliseo chi', yed'nacpax ixim jolom trigo viñ yaxto. Ix yalan viñaj Eliseo chi' d'a viñ schecab':

—Ac' ixim pan chi' sva eb' anima tic, xchi viñ.

⁴³ Ix tac'vi viñ schecab' viñ chi':

—¿Tocval ol yal vac'an jab' tic d'a 100 anima tic? xchi viñ. Ix yalanxi viñtaj Eliseo chi':

—Ac' va eb' anima tic, yujto toxo ix yal Jehová to ol va eb', aytopax ol canoc, xchi viñ.

⁴⁴Ix lajvi chi', ix yac'an va eb' anima chi' viñ checab' chi'. Ayto ix cani, icha val ix aj yalan Jehová.

5

Ix el yab'il lepra d'a viñtaj Naamán

¹Ay jun viñ vinac scuch Naamán, yajalil eb' soldado viñ sreyal Siria. Te xajan viñ yuj viñ rey chi', te nivan pax yelc'och viñ, yujto a Jehová ix ac'anoch eb' ajc'ol d'a yol sc'ab' viñ. Te jelan viñ d'a oval, palta ayoch jun yab'il lepra d'a viñ.

²Ay junel, ay juntzañ eb' soldado aj Siria ix b'at elc'al d'a yol yic Israel. Ix yelq'uejb'at jun ix cob'es unin eb'. Ix och ix schecab'oc ix yetb'eyum viñtaj Naamán chi'. ³Ix yalan ix cob'es unin chi' d'a ix b'aj ayoch checab'oc chi':

—Comonoc sb'at viñ in patrón tic d'a jun viñ schecab' Dios ay d'a Samaria, talaj sb'oxi viñ yuj jun yab'il tic, xchi ix.

⁴Yuj chi' ix b'at viñtaj Naamán chi' yal d'a viñ sreyal Siria tas ix yal ix cob'es chi'. ⁵Ix yalan viñ rey chi' d'a viñ:

—Vach' tzach b'ati, svac'b'at junoc carta d'a viñ sreyal Israel chi', xchi viñ.

Icha chi' ix aj sb'at viñtaj Naamán chi', ix yic'anb'at nañal svajxaquil quintal q'uen plata viñ yed' nañal schab'il quintal q'uen oro yed' lajuñ moj pichul.

⁶Ix yic'anb'at jun carta chi' viñ d'a viñ sreyal Israel chi', syalan viñ sreyal Siria chi' d'a jun carta chi' icha tic: Ayic ol a chaan in carta tic, ol ojtaquejeli to a in tzin checb'at viñ sat yajal eb' in soldado suchan Naamán tic d'ayach, tzañtej viñ d'a jun lepra ayoch d'ay, xchi viñ d'a scarta chi'.

⁷Ayic ix lajvi yilan jun carta chi' viñ sreyal Israel chi', ix snic'chitanb'at spichul viñ yuj sch'oxaneli to tz'och viñ d'a ilc'olal, ix yalan viñ:

—Tocval Dios in, ¿tom a in syal vac'an schamel anima, ma svac'anpax sq'uinál eb', yuj chi' schecjicot jun viñ vinac tic d'ayin yic sviq'uel jun lepra tic d'a viñ? Syalelc'ochi to ay tas sna' viñ rey chi' d'a in patic, xchi viñ.

⁸Ayic ix yab'an viñtaj Eliseo schecab' Dios to ix snic'chitejb'at spichul viñ rey chi', ix yalanb'at viñ:

—¿Tas yuj ix a ñic'chitejb'at a pichul? Checcot jun viñ chi' d'ayin, ol yilan viñ to ay schecab' Dios d'a co choñab' Israel tic, xchib'at viñ.

⁹Ix b'at viñtaj Naamán chi' yed' scarruaje yed' schej yed' eb' ajun yed'oc, ix c'och liñan eb' d'a sti' spat viñtaj Eliseo chi'. ¹⁰Ix schecanb'at viñ schecab' viñtaj Eliseo chi' yal d'a viñtaj Naamán chi' icha tic: Ixix, b'at b'iquel uqueloc a b'a d'a a' Jordán, icha chi' ol aj yel yab'il lepra chi' d'a a nivanil chi', xchi viñtaj Eliseo chi'.

¹¹Ix cot yoval viñtaj Naamán chi', ix b'at viñ, ix yalan viñ:

—A val in naani to ol elta viñ in scha'a, ol q'ue val liñan viñ slesalvi d'a Jehová sDiosal d'a vichañ, ol yac'anec' sc'ab' viñ b'aj ayoch lepra chi' d'ayin, tz'elcan yab'il valani. ¹²¿Toc ec'b'al svach'il junoc a' ay d'a Israel tic d'a yichañ a' Abana yed' a' Farfar ay d'a Damasco? ¿Tom max yal b'at in b'icanel in b'a d'a yol a' chi', tzin b'oxi? xchi viñ.

Te aycot yoval viñ, ix meltzaj viñ. ¹³Palta axo eb' schecab' viñ ajun yed'oc, ix yal eb' d'a viñ icha tic:

—Mamin, q'uinál ay junoc tas ajaltac ix yal viñ schecab' Dios d'ayach, ¿tom max a c'anab'ajej? Ocxo jun, añtej ix yal viñ to tza b'iquel a b'a tzach b'oxicani, xchi eb' d'a viñ.

¹⁴ Ichato chi' ix b'at viñaj Naamán chi', uquel ix em viñ d'a yol a' Jordán chi', icha ix aj yalan viñaj Eliseo schecab' Dios. Ix b'oxican snivanil viñ chi', icha snivanil junoc unin, te vach' ix ajcani. ¹⁵ Ix lajvi chi', ix b'at viñ yed' eb' ajun yed' chi' yil viñaj Eliseo chi'. Ayic ix c'och eb' d'a yichañ viñ, ix yalan viñaj Naamán chi' icha tic:

—A ticnaic ix nachajel vuuj to malaj junocxo Dios d'a yolyib'arñq'uinal tic, palta añej val e Diosal a ex israel ex tic. Yuj chi', elocab' d'a a c'ool a chaan in silab' svac' tic d'ayach, xchi viñ.

¹⁶ Ix tac'vi viñaj Eliseo chi':

—Svac' in ti' d'a Jehová, aton ayin schecab', max in chalaj tas tzac' chi', xchi viñ.

Vach'chom ix ochřej tean viñaj Naamán chi' d'a viñ, palta maj schalaj viñ.

¹⁷ Yuj chi' ix yalan viñaj Naamán chi' icha tic:

—Tato icha chi' jun, eloc val d'a a c'ool a chaan vic'b'at chab'oc chejal lum luum yic Israel tic, yujto a in a checab' in tic, mañxa junocxo dios b'aj ol vac' in silab', palta to añej d'a Jehová sDiosal Israel.^{5.17} ¹⁸ Añej val jun tzin c'an d'a Jehová to tzin yac' nivanc'olal, yujto ayic ol b'at viñ in reyal yaq'uem sb'a d'a stemplo sdiosal scuch Rimón, ol och quetzquetz viñ d'a in c'ab', añejtona' ol in em cuman yed' viñ d'a templo chi', yac'ocab' nivanc'olal Jehová d'a in patic yuj jun chi', xchi viñaj Naamán chi'.

¹⁹ Ix tac'vi viñaj Eliseo chi':

—Mañ ac' pensar, ixic, xchi viñ.

Ix b'at viñaj Naamán chi'. Palta quenanto sb'at viñ, ²⁰ ix snaan viñaj Giezi schecab' viñaj Eliseo chi': ¿Tas yuj torřej ix schab'at viñaj Naamán aj Siria viñ vajalil tic, malaj jab'oc tas ix yac'can viñ? Svac' in ti' d'a Jehová to b'at in tzac'vej viñ, yalñej tas ol viq'uec' d'a viñ, xchi viñ.

²¹ Ix b'at lemñaj viñaj Giezi chi'. Axo ix yilancot viñaj Naamán to van scot viñ d'a spatic, ix emta viñ d'a yol scarruaje, ix cot viñ scha viñ, ix sc'anb'an viñ:

—¿Mantoc ay tas ix uji? xchi viñ.

²² Ix tac'vi viñaj Giezi chi' icha tic: Maay, malaj tasi, palta a viñ vajalil ix in checancot val d'ayach to ato val sc'och chavañ eb' quelemtac schecab' Dios spetoj d'a tzalquixtac yic Efraín. Yuj chi' sc'an viñ d'ayach to tzac' oxec arroba q'uen plata yed' cha mojañoc c'apac pichul yuj eb' viñ, xchi viñ.

²³ Ix tac'vi viñaj Naamán chi':

—Comonoc tz'el d'a a c'ool tza cha val vaqueoc arroba q'uen plata tic, xchi viñ.

Yacb'an van yalan viñ chi', ix schecan viñ ac'chajem q'ueen yed' cha moj c'apac pichul chi' d'a yol chab' coxtal, ix yac'ancot chavañ schecab' viñ yed' viñaj Giezi chi'. ²⁴ Ayic ix c'och eb' d'a tzalan b'aj ayec' viñaj Eliseo chi', ix yic'an ec' viñaj Giezi tastac yed'nac eb' schecab' viñaj Naamán chi', ix sc'ub'ancanel viñ d'a yol spat, ix schecan meltzaj eb' viñ. ²⁵ Elañchamel ix javi viñ d'a viñaj Eliseo chi', ix sc'anb'an viñaj Eliseo chi' d'a viñ:

—Giezi, ¿b'ajtil ix ach xid'eq'ui? xchi viñ.

—Malaj b'aj ix in xid'ec' mamin, xchi viñaj Giezi chi'.

²⁶ Palta ix yalan viñaj Eliseo chi' d'a viñ icha tic:

—Ayic ix emta jun viñ vinac d'a yol scarruaje ix cot viñ ul ach scha'a, ¿tocval maj yil in pixan jun chi' tza na'a? A ticnaic, mañ smojoc co chaan tumin yed'

5.17 **5:17** A eb' comon anima syac'och eb' d'a sc'ool to añej d'a yol smacb'en junoc dios syal yoch ejmelal d'ay. Yuj chi' ix sna' viñaj Naamán yic'anb'at lum luum yic Israel, ichato val chi' syal yoch viñ ejmelal d'a Jehová d'a schoñab' yalani.

pichul. Marí smojoc pax co manan te' avb'en te', icha te' olivo yed' te' uva, noc' calnel, ma noc' vacax, ma eb' viñ checab' yed' eb' ix checab'. ²⁷ Yuj jun tas ix a c'ulej tic, a ticnaic, a slepra viñaj Naamán chi' ol ochcan d'ayach yed' d'a eb' irñtilal d'a junelñej, xchi viñ.

Axo yic ix spucan sb'a viñaj Giezi yed' viñaj Eliseo chi', ayxo lepra d'a viñ, sacxoñej yilji snivanil viñ icha q'uen cheev.

6

A q'uen sch'acab' eb' schecab' Dios

¹ Ay junel ix yal eb' viñ schecab' Dios d'a viñaj Eliseo:

—Ina val jun lugar b'aj ayori ec' ed' tic, te lod'an. ² Yuj chi' tzoc val el d'a a c'ool tzoñ a chab'at d'a sti' a' Jordán, sb'at co ch'ac junjunoc co te', sco b'oanq'ue junoc pat b'aj tzoñ aji, xchi eb' viñ.

—Ixiquec, xchi viñaj Eliseo chi'.

³ —Tzoc yal a c'ool tzach b'at qued'oc, xchi jun virt d'a virt.

—Inye, ol in b'atoc, xchi viñ.

⁴ Yuj chi' ix b'at viñaj Eliseo chi' yed' eb' viñ d'a sti' a' Jordán ch'acoj te' chi'.

⁵ Ayic van sch'acan te' eb' viñ, ay jun viñ ix elta surnaj q'uen sch'acab', ix b'atcan q'uen d'a yol a a' chi', ix el yav viñ:

—Ach in c'ayb'umal. A jun q'uen ch'acab' tic hierro q'ueen, in majanpax q'ueen, xchi viñ.

⁶ —¿B'ajtil ix b'at q'ueen? xchi viñaj Eliseo chi'.

Ix sch'oxan viñ b'aj ix b'at q'ueen chi'. Ix xicanelta jun te te' viñaj Eliseo chi', ix yac'anem te' viñ d'a yol a', ix q'ueul b'achnaj q'uen ch'acab' chi' d'a sat a'.

⁷ —Ic'q'ueta q'ueen, xchi viñaj Eliseo chi' d'a viñ. Ix yac'anem sc'ab' viñ, ix yic'anq'ueta q'ueen viñ.

Viñaj Eliseo yed' eb' aj Siria

⁸ A viñ sreyal Siria ayoch oval yuj viñ d'a Israel, ix slajtian sb'a viñ yed' eb' viñ yajalil eb' viñ soldado smasanil b'ajtil sb'oq'ue scampamento eb' viñ. ⁹ Ix yalanb'at viñaj Eliseo d'a viñ sreyal Israel b'ajtac ayec' eb' viñ aj Siria chi' yic vach' syac' lista sb'a viñ b'ajtac ayec' eb' viñ chi'. ¹⁰ Ix schecanpaxb'at yilumal viñ sreyal Israel d'a juntzañ lugar b'aj syal viñ schecab' Dios chi', yic syil eb' viñ tas yaji, yuj chi' tziñtum el ix scol sb'a eb' viñ.

¹¹ A viñ sreyal Siria chi', ix te somchaj spensar viñ, yuj chi' ix yavtej eb' viñ yajalil soldado viñ, ix yalan viñ:

—Alec d'ayin mach junoc d'a co cal tic ayoch yed' viñ sreyal Israel chi', xchi viñ d'a eb' viñ.

¹² Ix tac'vi jun viñ yajal soldado icha tic:

—Malaj mach mamin, palta a viñaj Eliseo schecab' Dios ayec' d'a Israel chi', a viñ tz'alan d'a viñ rey masanil tas tzala', vach'chom d'a elc'altac tzala', xchi viñ.

¹³ Yuj chi' ix yal viñ sreyal Siria chi':

—Ixiquec, b'at ilec b'ajtil ayec' viñaj Eliseo chi', ol vac'anb'at jayvañoc in soldado yic b'at tzec'jicot viñ, xchi viñ.

Axo ix aj yalji d'a viñ rey chi' to a d'a Dotán ayec' viñaj Eliseo chi'. ¹⁴ Yuj chi' ix yac'anb'at jun ñilañ eb' viñ soldado viñ yed' eb' viñ ayq'ue d'a yib'añ chej yed' carruaje yic oval. D'ac'valil ix c'och eb' viñ d'a Dotán chi', ix yoyan sb'a eb' viñ d'a spatictac choñab' chi'. ¹⁵ Ayic ix sacb'i, ix q'ue vaan viñ schecab' viñaj Eliseo chi'. Ayic ix elta viñ, ix yilan viñ to mañixo jantacoc soldado

oyanec' d'a spatictac choñab' chi', ay noc' chej yed' carruaje yic oval. Yuj chi' ix b'at viñ yal d'a viñaj Eliseo chi':

—Ay mamin, ¿tas val ol co c'ulej? xchi viñ.

¹⁶ Ix tac'vi viñaj Eliseo chi':

—Mañ ach xivoc, yujto ec'alto sb'isul eb' ayec' qued'oc d'a yichañ eb' viñ chi', xchi viñ.

¹⁷ Ix och ijan viñaj Eliseo chi' slesalvi d'a Jehová icha tic: Mamin tzin c'an d'ayach to tza jac sat viñ in checab' tic, xchi viñ. Ix jacji sat viñ checab' chi' yuj Jehová, ix yilan viñ to a d'a sattac vitz yed' d'a jolomtac vitz, toxoñej oyancot soldado d'a yib'añ chej yed' d'a yoltac carruaje nab'a c'ac', oyanoch d'a spatic yichañ viñaj Eliseo chi'.

¹⁸ Ayic van sjavi eb' viñ sirio chi' yac' oval, ix sc'anan viñaj Eliseo chi' d'a Jehová: Mamin tzin c'an d'ayach to tza mac sat eb' viñ tic, xchi viñ.

Axo Jehová ix macan sat eb' viñ soldado ajc'ol chi', icha ix aj sc'anan viñaj Eliseo chi'. ¹⁹ Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Eliseo chi' yal d'a eb' viñ:

—Mañoclañ jun b'e yed' jun choñab' tic tze saya'. Ocharñec tzac'an vuuj, ol ex vic'b'at b'aj ayec' jun viñ tze say chi', xchi viñ d'a eb' viñ.

Ix yic'anb'at eb' viñ viñ d'a Samaria. ²⁰ Ayic toxo ix och eb' viñ d'a yol choñab' chi', ix lesalvi viñ icha tic: Mamin Jehová, jac sat eb' viñ yic syal yilan eb' viñ, xchi viñ. Ix jacji sat eb' viñ chi'. Ix yilan eb' viñ to a d'a yol choñab' Samaria ayec' eb' viñ. ²¹ Ayic ix yilan eb' viñ chi' viñ sreyal Israel, ix sc'anb'an viñ d'a viñaj Eliseo chi'.

—Mamin, ¿tzam yal in milancham eb' viñ tic? xchi viñ.

²² Ix yalan viñaj Eliseo chi':

—Maay, mañ a milchamlay eb' viñ. Q'uinaloc ay eb' syamchaj uuj d'a oval, ¿tom tza milcham eb'? Ac' va eb' viñ, tzac'an yuc' a' eb' viñ, tzac'an meltzaj eb' viñ d'a viñ yajalil, xchi viñ.

²³ Ix b'o jun nivan vael, ix va eb' viñ, ix yuc'an a' eb' viñ. Ix lajvi chi' ix yalan viñ sreyal Israel to spax eb' viñ, ix meltzaj eb' viñ b'aj ayec' viñ yajalil chi'. Atax ta' ix yactej eb' viñ soldado sirio yochta yic syixtan choñab' Israel yed' yochta eb' elc'al.

Ix oyjiq'ue Samaria

²⁴ Ix lajvi yec' jun tiempoal, a viñaj Ben-adad sreyal Siria, ix molb'ej masanil eb' viñ soldado viñ, ix b'at yoyanq'ue Samaria eb' viñ yic syac'an oval yed'oc. ²⁵ Yuj chi' ix em jun nivan vejel d'a Samaria chi'. Ix te q'ue stojol masanil tastac, yujto te vach' yajoch oyan eb' viñ aj Siria chi' d'a spatic choñab' chi'. A junoc sjolom noc' b'uru, 80 ciclo plata stojol, axo junoc vaso stza' noc' paramuch, oye' ciclo plata stojol.

²⁶ Ay jun c'u van sb'eyec' viñ sreyal Israel chi' d'a yib'añ smuroal choñab' chi', ix avajb'at jun ix ix d'a viñ:

—Mamin rey, colin, xchi ix.

²⁷ Ix tac'vi viñ rey chi':

—Tato max ach colji yuj Jehová, ¿tom a into val tic ol ach in colo'? ¿Tom ol yal vac'an ixim a trigo yed' a vino? ²⁸ ¿Tas tzach ic'ani? xchi viñ.

Ix tac'vi ix:

—A jun ix ix tic, ix yal ix d'ayin: Ac' jun une' tic co chi ticnaic, axo q'uc'an sco chi'an jun vic tic, xchi ix. ²⁹ Yuj chi' co tz'añ vune' chi', co chi'ani. Axo d'a junxo c'u chi', valan d'a ix to syac' yune' ix chi' co chi'a, palta toxo ix sc'ub'ejel ix, xchi ix d'a viñ rey chi'.

³⁰ Ayic ix yab'an viñ rey tas ix yal jun ix chi', ix sñic'chitanb'at spichul viñ yuj sch'oxanel scus'olal. Yacb'an van yec' viñ d'a yib'añ muro chi', ix yilan eb' anima ayec' d'a slac'anil chi' to ayoch pichul ya sva yuj viñ d'a yol

spichul. ³¹ Ix yalan viñ rey chi': Cotocab'can yoval sc'ol Dios d'a vib'añ tato max viq'uel sjolom viñaj Eliseo yuninal viñaj Safat d'a jun c'u tic, xchi viñ.

³² Ix schecanb'at jun viñ vinac viñ rey chi' d'a viñaj Eliseo chi'. C'ojanem viñ d'a yol spat yed' eb' viñ yichamtac vinaquil choñab'. Ayic manto c'ochlaj jun viñ schecab' viñ rey chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ ichamtac vinac chi':

—Ilec tonab'i, ix scheccot jun viñ schecab' jun viñ milum anima chi' yic tzul yiq'uel in jolom viñ. Palta maclejec eyab' tas ol vala': Ayic ol javoc viñ chi', ol e maquel te' puerta tic, vach' tzeyutej e macan te', tzac'an sjavi viñ rey d'a spatic viñ, xchi viñ.

³³ Vanto val slolon viñ ix javi viñ schecab' viñ rey chi', ajun pax viñ rey chi', ix yalan viñ rey chi':

—A jun yaelal tic, a Jehová ix ac'ancoti. ¿Tasto val sco te tañvej ticnaic yic tzoñ scolani? xchi viñ.

7

¹ Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Eliseo chi' icha tic:

—Ab'ec val tas syal Jehová: A q'uic'an yab' icha tic, a d'a spuertail Samaria tic, a junoc almul ixim harina, jun ciclo plata stojol ixim. Chab' almul pax ixim cebada d'a jun ciclo q'ueen, xchi Jehová, xchi viñ.

² Ix tac'vi jun viñ stañvan viñ rey chi' icha tic:

—Vach'chom sjacvi sventenail satchaañ yuj Jehová, palta max ujilaj icha tzal chi', xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Eliseo chi':

—Olto il val jun chi', palta mañxo ol a valaj ixim, xchi viñ.

³ A d'a jun tiempoal chi', ay chañvañ eb' viñ ayoch lepra d'ay, ayel eb' viñ d'a stiel choñab' chi', ix yal-lan eb' viñ d'ay junjun:

—¿Tas val sco c'ulej d'a tic? Toñej c'ojan oñ em co tañvan cham co b'a. ⁴ Tato tzoñ och d'a yol choñab' tic, yovalil tzoñ cham yuj vejel. Tato tzoñ can c'ojan d'a tic, yovalil ol oñ champaxoc. A ticnaic coyec d'a scampamento eb' sirio, talaj tzoñ yac' nivanc'olal eb', max oñ smil-laj eb'. Tato maay jun, toxonton yic chamel caji, xchi eb' viñ.

⁵ Ayic numnonxo sq'uic'b'i, ix b'at eb' viñ d'a scampamento eb' sirio chi'.

Axo ix c'och eb' viñ, ix yilan eb' viñ mañxa junoc mach ayeq'ui. ⁶ Yujto a Jehová ix ac'an yab' eb' soldado sirio sc'añ yec' carruaje yed' noc' chej yed' pax jun nivan ñilañ soldado. A yalan eb' sirio chi' to a viñ sreyal eb' israel ix tupan eb' viñ sreyal hitita yed' viñ sreyal Egipto yic syac'an oval yed' eb' yalani. ⁷ Yuj chi' ayic van sq'uic'b'i ix b'at eb' elelal, ix yactancan scampamento eb' yed' smantiado yed' noc' chej yed' scarruaje eb'. Añej eb' ix scol sb'a. ⁸ Ayic ix c'och eb' viñ ayoch lepra chi' d'ay d'a stitac campamento chi', ix och eb' viñ d'a yol junoc mantiado, ix va eb' viñ, ix yuc'an a' eb' viñ. Ix yic'anelta q'uen oro eb' viñ, q'uen plata yed' pichul, ix b'at eb' viñ sc'ub'ejeli. Ix lajvi chi' ix meltzaj eb' viñ, ix ochxi eb' viñ d'a yol junxo mantiado, ix yic'anelta eb' viñ tastac ay d'a yool, ix b'atxi eb' viñ sc'ub'ejeli. ⁹ Ix laj yalan eb' viñ d'ay junjun:

—Mañ vach'oc jun van co c'ulan tic. A ticnaic smoj val quic'anb'at ab'ix, palta ichñejta cajeq'ui. Tato sco tañvej, ato q'uic'an b'at cala', ay ta tas scot d'a quib'añ. Vach' to b'at calec d'a viñ rey, xchi eb' viñ.

¹⁰ Yuj chi' ix b'at eb' viñ, ix yavtan eb' viñ stañvumal sti' choñab' chi' eb' viñ, ix yalan eb' viñ icha tic:

—Ix oñ xid'ec' d'a scampamento eb' sirio, mañxa junoc mach ayeq'ui, mañxa junoc mach scab' sloloni, axoñej noc' chej yed' noc' b'uru etzjab'cani. Axo smantiado eb', icha ix aj sb'oancan eb', icha chi' yajcani.

¹¹ Ix b'at eb' viñ stařvumal sti' chořab' chi' yavtej eb' viñ stařvan spalacio viñ rey. ¹² Ix alji yab' viñ rey chi', yuj chi' ix q'ue vaan viñ d'ac'valil chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ ayoch d'a opisio yed'oc:

—Ol val d'ayex tas snib'ej eb' sirio chi' tzoři yutej, yujto yojtac eb' to van co cham yuj vejel, yuj chi' ix yactejcan scampamento eb' chi', ix sc'ub'anel sb'a eb' d'a caltac te', yuj chi' tato tzoři el d'a spatiquel chořab' tic, ol oři syam eb' d'a pitzanil, axo yochcancot eb' d'a yol chořab' tic, xchi viñ rey chi'.

¹³ Ix yalan junoc eb' viñ schecab' viñ icha tic:

—B'atocab' jayvařoc vinac yila' yed' ovařoc noc' chej ayto ec' tic, ol quilani tas ix uji chi'. Tato scham eb', mato maay, lajanřej, yujto ay smay b'aj sb'at eb' chi', ay pax smay d'a tic, xchi viñ checab' chi'.

¹⁴ Yuj chi' ix yic'b'at chab' carruaje eb' yed' noc' chej, ix checjib'at eb' yuj viñ rey chi', yic b'at yil eb' b'ajtil ix b'at eb' sirio chi'. Ix yalan viñ d'a eb' icha tic: B'at ilec tas val yaji, xchi viñ. ¹⁵ Ix b'at tzac'an eb' d'a yoclem eb' sirio chi', masanto ix c'och eb' d'a a' Jordán. Ix yilan eb' to aycan spichul eb' d'a yoltac b'e yed' syamc'ab' eb' ayic van yel eb' scol sb'a yalani. Elařichamel ix meltzaj eb' checab' chi', ix ul yalan eb' d'a viñ rey chi' tas ix yil eb' chi'. ¹⁶ Ix lajvi chi' ix elta masanil eb' anima d'a yol chořab' chi', ix yic'anelta masanil tastac ay d'a yol scampamento eb' sirio chi' eb', ix yic'ancot eb'. Ix elc'och icha ix aj yalan Jehová, a jun almul ixim harina, jun ciclo plata stojol ixim. Chab' almul pax ixim cebada d'a jun ciclo plata chi'.

¹⁷ Ix yalan viñ rey d'a viñ stařvumal to scan viñ stařvej spuertail chořab' chi', palta ix b'at eb' anima d'a yib'añ viñ, ix telvican viñ d'a scal yoc eb', ix cham viñ, icha ix aj yalan viñaj Eliseo schecab' Dios d'a viñ ayic ix xid'ec' viñ rey lolonel yed' viñaj Eliseo chi'.

¹⁸ Ix elc'och icha ix aj yalan viñaj Eliseo chi' to a d'a spuertail chořab' Samaria yab' icha tic q'uc'an, schořichaj ixim harina, a jun almul ixim, jun ciclo plata stojol. Chab' almul pax ixim cebada d'a jun ciclo q'ueen, xchi viñ.

¹⁹ Axo jun viñ stařvumal viñ rey chi', ix tac'vi viñ d'a viñ schecab' Dios chi': Vach'chom sjacvi sventenail satchaañ yuj Jehová, palta max ujilaj icha tzal chi', xchi viñ. Ix tac'vi viñaj Eliseo: Olto il val jun chi', palta mařxo ol a valaj ixim, xchi viñ. ²⁰ Ichaton chi' ix aji, yujto a eb' anima ix tec'ancham viñ d'a spuertail chořab' chi'.

8

Ix ac'jixi smacb'en ix aj Sunem

¹ Ix yalan viñaj Eliseo d'a ix aj Sunem, aton ix pitzvinacxi yune' yuj viñ, ix yalan viñ d'a ix icha tic: Ixic, b'at cajnaján d'a junocxo nación yed' eb' cajan d'a a pat, yujto ix yal Jehová to ol yac'cot junoc nivan vejel d'a co nación tic, uque' ab'il ol yac'a, xchi viñ d'a ix. ² Yuj chi' ix sc'anab'ajej ix sb'ati, icha ix aj yalan viñ chi'. Ix b'atcan ix d'a yol smacb'en eb' filisteo. Uque' ab'il ix can cajan ix ta'. ³ Ix lajvi chi', ix paxta ix d'a smacb'en eb' filisteo chi'. Ix b'at ix d'a yichař viñ sreyal Israel yic sc'anaxi spat ix yed' sluum. ⁴ Van slolon viñ rey chi' yed' viñaj Giezi schecab' viñaj Eliseo chi', ix yalan viñ rey chi' d'a viñ icha tic: Al vab' masanil tastac satub'tac ix sc'ulej viñaj Eliseo chi', xchi viñ. ⁵ A val yic van yalan viñaj Giezi chi' yab'ixal tas ix aj yac'anxi pitzvoc jun yune' jun ix ix chi' viñaj Eliseo chi', ix javi ix yal yuj sluum yed' spat. Yuj chi' ix yalan viñaj Giezi chi' d'a viñ rey chi' icha tic:

—Mamin rey, aton val jun ix ix tic svala', aton jun yune' ix tic pitzvinacxi yuj viñaj Eliseo chi', xchi viñ d'a viñ rey chi'.

⁶ Ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a ix, ix yalan jun ab'ix chi' ix d'a viñ. Ix lajvi chi' ix schecan junoc eb' schecab' viñ rey chi' yic b'at ac'jixi smacb'en ix ix chi' yed' masanil sat avb'en ix el d'a luum yictax ix el ix d'a yol nación chi' masanto ix meltzajxi ix.

Ix och viñaj Hazael reyal d'a Siria

⁷ Ay junel ix b'at viñaj Eliseo d'a Damasco. A d'a jun tiempoal chi', te penaay viñaj Ben-adad sreyal Siria. Ix alchaj d'a viñ to ix c'och viñ schecab' Jehová ta'. ⁸ Yuj chi' ix yal viñ rey chi' d'a viñaj Hazael schecab' icha tic:

—Ic'b'at junoc silab' tzach b'at il viñ schecab' Jehová chi'. Tza c'anan d'a viñ to sc'anb'ej viñ d'a Jehová chi' vuuj, tato olto in b'oxoc yuj jun yaelal tic, xchi viñ.

⁹ Ix b'at viñaj Hazael chi' yil viñaj Eliseo chi'. Ix yic'anb'at silab' viñ, aton tas te vach' tz'el d'a Damasco chi', 40 noc' camello cuchjinac silab' chi'. Ayic ix c'och viñ d'a yichañ viñaj Eliseo chi', ix yalan viñ:

—A viñ a checab' aj Ben-adad sreyal Siria, a viñ tzin checancoti yic tzul in c'anb'an d'ayach, tom olto b'oxoc sc'ol viñ yuj jun yaelal ayoch d'ay, mato mañxo, xchi viñ.

¹⁰ Ix tac'vi viñaj Eliseo chi':

—Ixix, tzalan d'a viñ to ol b'oxoc sc'ol viñ yuj jun yaelal chi', palta ix yal Jehová to ol chamxorfej viñ, xchi viñ.

¹¹ A val d'a jun rato chi', ix te och q'uelan viñaj Eliseo chi' d'a sat viñaj Hazael chi', masanto ix q'uixvi viñ. Ix lajvi chi' ix oc'q'ue viñ schecab' Dios chi'. ¹² Yuj chi' ix sc'anb'ej viñaj Hazael chi' d'a viñ:

—Mamin ¿tas yuj tzach oq'ui? xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Eliseo chi':

—Vojtac val to ol ac' val chucal d'a eb' vetisraelal, ol ac'och sc'ac'al scuartel eb', ol a milancham eb' quelemtac d'a oval. Ol a milancham eb' cotac unin, ol a tecanelta yol sc'ol eb' ix yab'ix, xchi viñ.

¹³ Ix yalan viñaj Hazael d'a viñ icha tic:

—A in tic te malaj jab'oc velc'ochi, lajan in icha junoc noc' tz'i'. ¿Tas val ol aj in c'ulan tas icha chi'? xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Eliseo chi' d'a viñ:

—Toxo ix yal Jehová d'ayin to a ach ol ach ochcan sreyaloc Siria tic, xchi viñ.

¹⁴ Ix lajvi chi' ix spucan sb'a viñaj Hazael chi' yed' viñaj Eliseo chi', ix meltzaj viñ d'a viñ yajalil chi'. Ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a viñ:

—¿Tas xchi viñaj Eliseo chi' d'ayach? xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Hazael chi' icha tic:

—Ix yal viñ d'ayin tob' ol ach b'oxoc yuj jun a yaelal tic, xchi viñ.

¹⁵ Axo d'a junxo c'u, ix sch'ayan jun c'apac c'apac pim viñaj Hazael chi', ix b'at yac'anb'at c'apac viñ d'a sat viñ rey chi', ix tup yic viñ. Icha chi' ix aj scham viñ rey chi'. Axo viñaj Hazael chi' ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ.

Ochnac viñaj Joram reyal d'a Judá (2Cr 21.1-20)

¹⁶ Ayic oyexo ab'il yoch viñaj Joram yuninal viñaj Acab reyal d'a Israel, ix schaaanel yich viñaj Joram yuninal viñaj Josafat yac'an reyal d'a Judá. ¹⁷ A viñaj Joram chi', 32 ab'il sq'uinal viñ ayic ix schaaanel yich viñ yac'an reyal chi'. Vajxaque' ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. ¹⁸ Palta a' sb'eyb'al eb' viñ sreyal Israel yed' sb'eyb'al eb' yirñtilal viñaj Acab chi' ix sb'eyb'alej viñ, yujto ix yic' ix yisil viñaj Acab chi' viñ yetb'eyumoc. Yuj chi', te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. ¹⁹ Palta maj yal-laj sc'ol Jehová ix satel Judá,

yujto yac'naccan sti' d'a viñaj rey David schecab' to ol ochñejeñcan yirñtilal viñ reyal.

²⁰ A d'a stiempoal viñaj Joram chi', ayic ix yac'an reyal viñ, ix yiq'uel sb'a eb' aj Edom d'a yalañ smandar choñab' Judá, ix yac'anoch sreyal eb' d'a yol yico'. ²¹ Yuj chi' ix b'at viñaj Joram chi' yed' masanil scarruaje yac' oval yed' eb' aj Edom chi' d'a Zair, palta a eb' aj Edom chi', ix oymaj eb' d'a spatic viñ yed' eb' yajal yaj d'a scarruaje viñ yic oval. Axo d'ac'valil ix q'ue van viñ, ix yac'an oval viñ yed' eb' edomita chi'. Icha chi' ix aj scolanel sb'a viñ d'a yol sc'ab' eb', a eb' soldado viñ chi', ix paxcan eb' d'a spat. ²² Atax ta' ix yiquej sb'a eb' aj Edom chi'. Arñeja' pax d'a jun tiempool chi' ix yiq'uel sb'a choñab' Libna d'a Judá chi'.

²³ A jantacto yab'ixal viñaj Joram chi' yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. ²⁴ Ayic ix cham viñaj Joram chi', ix mucñi snivanil viñ b'aj mucan eb' smam yicham, aton d'a schoñab' viñaj David. Axo viñaj Ocozías viñ yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Ocozías reyal d'a Judá

(2Cr 22.1-6)

²⁵ Ayic slajchavil ab'il yoch viñaj Joram yuninal viñaj Acab reyal d'a Israel, ix schaanel yich viñaj Ocozías yac'an reyal d'a Judá. ²⁶ A viñaj Ocozías chi', ²² ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal chi', jun ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Atalía sb'i ix snun viñ, yixchiquin ix viñaj Omri sreyal Israel. ²⁷ A viñaj Ocozías chi', a sb'eyb'al viñaj Acab ix sb'eyb'alej viñ, te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, yujto smam icham viñaj Acab chi' viñ.

²⁸ A viñaj Ocozías chi', junñej ix yutej spensar viñ yed' viñaj Joram yuninal viñaj Acab, ix yac'an oval eb' viñ d'a Ramot d'a yol yic Galaad yed' viñaj Hazael sreyal Siria, palta ix lajvi viñaj Joram chi' yuj eb' sirio chi'. ²⁹ Yuj chi' ix c'ochcan viñ d'a Jezreel yic syañtan sb'a viñ b'aj ix echnaj yuj eb' sirio chi'. Ix c'och viñaj Ocozías chi' yil viñ yujto ya yaj viñ.

9

Ix sic'jioch viñaj Jehú reyal d'a Israel

¹ A viñaj Eliseo schecab' Dios, ix yavtej jun viñ yetchecab'vumal viñ quelemto, ix yalan viñ icha tic:

—Ac' lista a b'a, tzach b'at d'a Ramot d'a yol yic Galaad. Ic'b'at jun yed'tal aceite tic tzach b'ati. ² Ayic tzach c'och ta', tza sayanec' viñaj Jehú yuninal viñaj Josafat yixchiquin viñaj Nimsi. Tzach och b'aj ayec' viñ chi', tzic'anelta viñ d'a scal eb' viñ ayec' yed' viñ ta', tzic'anb'at viñ d'a junocxo cuarto. ³ Slajvi chi' tzic'ancot aceite chi', tza tob'anq'ue d'a sjolom viñ, tzalan d'a viñ icha tic: A Jehová tz'alan icha tic: A in tzach in sic'caneli yic ol ach och reyal d'a Israel, xchi, xa chi. Slajvi chi' tza jacan puerta, tzach el lemnajoc, mañ ach och vaan, xchi viñaj Eliseo chi'.

⁴ Yuj chi' ix b'at viñ quelem schecab' Dios d'a Ramot d'a yol yic Galaad chi'.

⁵ Ayic ix c'och viñ ta', molanec' masanil eb' viñ yajalil eb' soldado, ix yalan viñ icha tic:

—Ach in capitán, ay val jab' tas ol val d'ayach, xchi viñ.

—¿Mach junoc of b'aj tzal chi'? xchi viñaj Jehú.

—Ach in capitán, a ach ton tzach vala', xchi viñ d'a viñaj Jehú chi'.

⁶ Ix lajvi chi', ix q'ue jucñaj viñaj Jehú chi', ix och viñ d'a yol pat. Ix yac'anq'ue aceite viñ schecab' Dios chi' d'a sjolom viñ, ix yalan viñ:

—A Jehová co Diosal tz'alan d'ayach icha tic: A in tzach in sic'caneli, yic ol ach och reyal d'a in choñab' Israel. ⁷ A ach ol a satel masanil eb' yĩñtilal viñaj Acab, viñ ayach d'a yalañ smandar. Icha chi' ol aj in pacan schamel eb' viñ in checab' yed' eb' viñ tz'alanel in lolonel, yujto elnac schiq'uil eb' viñ yuj ix Jezabel. ⁸ Masanil eb' yĩñtilal viñaj Acab chi', yovalil ol satel eb'. Masanil eb' vinac, vach'chom checab' yaji, ma yic sb'a, ol satel eb' d'a choñab' Israel. Mañxa junoc yĩñtilal viñ chi' olto canoc. ⁹ Icha vutejnac yĩñtilal viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, icha vutejnacpax yic viñaj Baasa yuninal viñaj Ahías, icha val chi' ol vutej yĩñtilal viñaj Acab chi'. ¹⁰ Axo pax ix Jezabel jun, a noc' tz'i' ol chianb'at snivanil ix d'a yol yic Jezreel, mañxalaj mach ol mucan ix, xchi Jehová, xchi viñ schecab' Dios chi'.

Ayic ix lajvi yalan masanil juntzañ tic viñ schecab' Dios chi', ix sjacan spuertail jun pat chi' viñ, ix b'at viñ elelal. ¹¹ Ayic ix c'ochxi viñaj Jehú chi' b'aj molanec' eb' viñ yetyajalil chi', ix sc'anb'an eb' viñ d'a viñ:

—¿Tas xchi, vach' ama? ¿Tas yuj ix ul ach yil jun viñ quistal chi'? xchi eb' viñ.

—A ex tic eyojtacxo viñ, eyojtac tas syaltaxon eb' viñ schecab' Dios chi', xchi viñaj Jehú chi'.

¹²—Maay, mañ cojtacoclañ, al d'ayoriñ tas ix ul yal viñ, xchi eb' viñ.

Ix tac'vi viñaj Jehú chi' d'a eb' viñ:

—Ix yal viñ d'ayin icha tic: A Jehová tz'alan icha tic: A in tzach in sic'canel sreyaloc Israel ticnaic, xchi Jehová, xchi viñ d'ayin, xchi viñaj Jehú chi'.

¹³ Ix lajvi chi', junjun eb' viñ ix yiq'uel sjucan pichul, ix slich'anem eb' viñ d'a yalañ yoc viñaj Jehú b'aj b'achquiltac sq'uei. Ix laj spu'an sch'aac eb' viñ, te chaariñ ix yal eb' viñ: A viñaj Jehú, reyxo viñ, xchi eb' viñ.

Ix cham viñaj Joram yuj viñaj Jehú

¹⁴ A viñaj Jehú yuninal viñaj Josafat yixchiquin viñaj Nimsi, te chuc tas sna viñ d'a yib'añ viñaj Joram. A viñaj Joram chi', ayñeoch viñ yed' eb' yetisraela scolanelta choñab' Ramot d'a yol yic Galaad d'a yol sc'ab' viñaj Hazael sreyal Siria. ¹⁵ Palta ayxo jaye' c'u sc'och viñ d'a Jezreel yic syaritan sb'a viñ b'aj ix lajvi yuj eb' sirio chi' ayic ix yac'an oval viñ yed' viñaj Hazael chi'. Ix yalan viñaj Jehú d'a eb' ajun yed'oc: Tato d'a val yel e gana tzin och e reyaloc, malaj junoc mach tz'el d'a yol choñab' tic yic vach' malaj mach sb'at alan jun ab'ix tic d'a eb' viñ aj Jezreel, xchi viñ. ¹⁶ Ix q'ue viñ d'a yol scarruaje yic oval, ix b'at viñ d'a Jezreel b'aj van yaritan sb'a viñaj Joram chi'. Aypaxec' viñaj Ocozías sreyal Judá ta', yujto ayc'och viñ yil viñaj Joram chi'. ¹⁷ Ayic ix yilanb'at viñ ayq'ue d'a chaariñ starivej choñab' Jezreel chi' to van sjavi viñaj Jehú yed' jun ñilañ eb' soldado, ix el yav viñ, ix yalan viñ:

—Ay juntzañ eb' soldado van sjavi, xchi viñ.

Yuj chi' ix yal viñaj Joram chi' icha tic:

—B'atocab' junoc viñ soldado d'a yib'añ chej, yic b'at yil viñ mach jun sjavi chi', sc'anb'anpax d'ay, tom d'a ac'anc'olal sjavi, xchi viñ.

¹⁸ Yuj chi' ix b'at jun viñ soldado d'a yib'añ chej chi' yic b'at yil viñ, ix yalan viñ:

—A viñ rey tzin checancot in c'anb'ej d'ayach, tom ac'anc'olal tzach javi, xchi viñ.

Ix yalan viñaj Jehú chi' d'a viñ:

—A ach tic, malaj alan ic d'a jun tic, añej to tzach och tzac'an vuuj, xchi viñ.

Axo ix yalanxi viñ starivumal choñab' chi' icha tic:

—A viñ checab' chi', ix c'och viñ b'aj van sjavi eb' chi', palta malaj viñ smeltzaji, xchi viñ.

¹⁹ Val d'a jun rato chi' ix checjob'at junxo viñ soldado d'a yib'añ chej yuj viñ rey chi'. Ix c'och viñ soldado chi' d'a eb', ix yalan viñ:

—A viñ rey tzin checancoti yic tzul in c'anb'an d'ayach, tom ac'anc'olal tzach javi, xchi viñ.

Ix yalan viñaj Jehú chi' d'a viñ:

—A ach tic, malaj alan ic d'a jun tic, añej to tzach och tzac'an vuuj, xchi viñ.

²⁰ Ix yalanxi viñ starivumal choñab' chi':

—Añeja' junxo viñ chi' ix c'och viñ d'a eb', palta malaj viñ smeltzaji. A mach sja d'a yol carruaje chi', ichato a viñaj Jehú yixchiquin viñaj Nimsi, yujto te locotac scot viñ, ichataxon smodo, xchi viñ.

²¹ Yuj chi' ix yalan viñaj Joram chi':

—Aq'uecoch noc' chej d'a in carruaje yic oval, xchi viñ.

Yuj chi' ix b'ochaj scarruaje viñaj Joram sreyal Israel chi' yed' pax yic viñaj Ocozías sreyal Judá. Ix b'at eb' viñ junjun d'a yol scarruaje chi'. Ix b'at schaan viñaj Jehú chi' eb' viñ. Ix schalaj sb'a eb' viñ d'a lum sluum viñaj Nabot d'a yol yic Jezreel. ²² Ayic ix yilan viñaj Joram chi' to a viñaj Jehú sc'ochi, ix yalan viñ:

—Ach Jehú, ¿tom d'a ac'anc'olal tzach javi? xchi viñ.

Ix yalan viñaj Jehú chi':

—Tom ijan ac'anc'olal tzin javi yacb'an a ix a nun ix Jezabel, añeja' yac'anem sb'a ix d'a juntzañ sdiosal yed' d'a yajb'aalil, xchi viñ.

²³ Yuj chi' ix meltzaj viñaj Joram chi', ix el lemnaj viñ, ixto avajcan viñ d'a viñaj Ocozías chi':

—Ocozías, chamel jun tic, xchi viñ.

²⁴ Yuj chi' a viñaj Jehú chi' yed' val yip viñ ix sjulb'at sjul-lab' d'a viñaj Joram chi', aval d'a snañal yich spatic viñ ix ochi, ix c'axpaj d'a spixan viñ. Yuj chi' ix telvi viñ d'a yol scarruaje chi', ix cham viñ. ²⁵ Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Jehú chi' d'a viñaj Bidcar, viñ scolvaj yed'oc:

—Iq'uelta viñ d'a yol scarruaje chi', tza yumancanb'at viñ d'a yol smacb'encan viñaj Nabot aj Jezreel, yujto tzato in nacoti to a ach jun ved'nac ach ayic tzac'an oñ och d'a spatic scarruaje viñaj Acab smam jun viñ tic, ayic yalannaccan jun lolonel tic Jehová d'a yib'añ viñaj Acab chi' icha tic: ²⁶ A evi vil schamel viñaj Nabot yed' eb' yuninal. Añeja' icha val chi' ol aj vac'an spac d'ayach d'a jun lugar tic, xchi Jehová. Yuj chi' iq'uelta snivanil viñ chi', tza julancanb'at d'a lum sluumcan viñaj Nabot chi', yujto icha chi' ajnac yalan Jehová, xchi viñaj Jehú chi'.

Ix cham viñaj Ocozías yuj viñaj Jehú

²⁷ Ayic ix yilan viñaj Ocozías sreyal Judá tas ix uji chi', ix el lemnaj viñ, ix b'atcan viñ d'a sb'eal Bet-hagán, palta ix b'at viñaj Jehú chi' d'a spatic viñ, ix yalan viñ:

—Milecpaxcham jun viñ tic, xchi viñ.

Ix yamchaj viñaj Ocozías chi' yuj eb' d'a svitzal Gur d'a slac'anil Ibleam. Ata' ix lajvi viñ d'a yol scarruaje chi' yuj eb', palta ixto yal yel viñ, masanto ix c'och viñ d'a Meguido. Ata' ix cham viñ. ²⁸ Ix lajvi chi' ix ic'jib'at snivanil viñ yuj eb' viñ schecab' d'a Jerusalén d'a yol jun carruaje. Ix mucchaj viñ b'aj mucan eb' smam yicham d'a schoñab' viñaj rey David.

²⁹ A viñaj Ocozías chi', ix schael yich viñ yac'an reyal d'a Judá ayic yuxluchilxo ab'il yoch viñaj Joram yuninal viñaj Acab reyal d'a Israel.

Schamel ix Jezabel

³⁰ Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Jehú chi' d'a Jezreel. Ayic ix yab'an ix Jezabel tas ix uji chi', ix yac'an uc' stitac sat ix, ix sjixb'an sjolom ix, ix elta d'añan ix d'a

jun ventena. ³¹ Ayic ix c'och viñaj Jehú d'a ti' choñab' chi', ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—¿Vach'am a c'ool? Lajan ach yed' viñaj Zimri, ix a milcham viñ ajalil, xchi ix.

³² Ix q'ue q'uelan viñaj Jehú chi' d'a jun ventena chi', ix yalan viñ:

—¿Mach ayoch ved'oc? xchi viñ.

Ay chavañ oxvañ eb' viñ munlajvum d'a yol spat ix, ix elta d'añan eb' viñ yila'. ³³ Ix yalan viñaj Jehú chi' d'a eb' viñ:

—Equec emta jun ix ix chi' d'a tic, xchi viñ.

Ix yecancot sutnaj ix eb' viñ, ix laj och tzipnaj schiq'uil ix d'a sattac yich pat chi' yed' d'a noc' chej, axo noc' chej chi' ix ec' d'a yib'añ snivanil ix chi' yed' scarruaje. ³⁴ Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Jehú chi' vael.

Ayic ix lajvi sva viñ chi', ix yalan viñ:

—Ilec tas tzeyutej jun ix ix te chuc chi', yujñej to yisil ix viñ rey, yuj chi' mucchajocab' ix, xchi viñ.

³⁵ Ayic ix b'at eb' viñ smuc snivanil ix yalani, ix yilan eb' viñ to axoñej sb'aquil sjolom ix, yoc ix yed' sc'ab' ix ayeq'ui. ³⁶ Axo ix paxta eb' viñ, ix yalan eb' viñ d'a viñaj Jehú tas yaji, ix yalan viñ:

—Icha tic ix aj yelc'och tas schecnac Jehová yal viñaj Elías aj Tisbe, viñ schecab' to a noc' tz'i' ol chianb'at snivanil ix Jezabel d'a yol yic Jezreel. ³⁷ A snivanil ix chi', stza' noc' noc' ol ajcanb'atoc, yuj chi' yalxoñej b'aj ol can d'a sattac lum luum d'a yol yic Jezreel, malaj mach ol alanoc: Ina b'aj mucan ix Jezabel tic, mañ xchioc eb', xchi Jehová, xchican viñaj Elías chi', xchi viñaj Jehú chi'.

10

A viñaj Jehú ix satanel eb' yirñtilal viñaj Acab

¹ A d'a Samaria, ay 70 eb' viñ yirñtilal viñaj Acab. Yuj chi' ix stz'ib'ejb'at jun carta viñaj Jehú d'a eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' yed' d'a eb' viñ yilumal eb' viñ yirñtilal viñaj Acab chi'. Ix yalan viñ d'a scarta chi' icha tic: ² A b'aj ayex chi', ata' ayec' eb' yirñtilal viñ e reyal, noc' chej, carruaje yic oval, jun choñab' te vach' yaji yed' jantac syamc'ab' viñ yic oval. Yuj chi' ayic ol c'och jun carta tic d'ayex, ³ tze siq'uel junoc yirñtilal viñ eyajalil chi' te vach', smoj val yoch e reyaloc sq'uexuloc viñ smam chi', tzeyac'an oval yuj yopisio viñ eyajalil chi', xchib'at viñ d'a eb' viñ.

⁴ Ayic ix yab'an jun chi' eb', ix te xivq'ue eb', ix yalan eb' icha tic: Ina tax maj tzac'van stec'b'an sb'a chavañ eb' viñ rey d'a yichañ viñ, ocoñxo ¿tom a oñ to tic ol yal co tec'b'an co b'a d'a yichañ viñ? xchi eb'.

⁵ Axo viñ tz'ılan spalacio viñ rey chi' yed' viñ sgobernadoral choñab' chi', masanil eb' yichamtac vinaquil choñab' yed' pax eb' ix ilan q'uib' eb' yuninal viñaj Acab chi', ix yalb'at eb' d'a viñaj Jehú chi': A oñ tic ayoñ ec' d'a yol a c'ab'. Masanil tas ol ala' ol co c'anab'ajej, mañ ol cac'ochlaj junocxo co reyal. Ujocab' icha tas vach' tz'aj a naani, xchib'at eb'.

⁶ Ix stz'ib'anxib'at junxo carta viñaj Jehú chi' d'a eb', ix yalan viñ: Tato tze nib'ej tzex och ved'oc, ol e c'anab'ajan tas svala', a q'uic'an tzeyic'cot sjolom eb' yirñtilal viñ eyajalil chi', tzex javi d'ayin d'a Jezreel tic, xchib'at viñ d'a eb'.

A eb' 70 yirñtilalcan viñ rey chi', junñej yaj eb' yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' ix ilan q'uib' eb' d'a Samaria chi'. ⁷ Ayic ix schaan jun carta chi' eb', ix syaman eb' 70 yirñtilal viñ rey chi' eb', ix xicjñel sjolom eb' yuj eb'. Ix yac'anem sjolom eb' chi' eb' d'a yol juntzañ mooch, ix yac'anb'at eb' d'a viñaj Jehú d'a Jezreel chi'. ⁸ Ix javi jun viñ checab' d'a viñaj Jehú chi', ix yalan viñ:

—Toxo ix ic'chajcot sjolom eb' yiřtilal viři rey, xchi viři.

Ix yalan viřaj Jehú chi':

—Chab' juyarı tzeyutejcan d'a sti' chořab' tic. Ata' scani masanto q'uc'an, xchi viři.

⁹ Axo d'a junxo c'u, ix b'at viřaj Jehú chi', ix och liřian viři d'a ti' chořab' chi', ix yalan viři d'a masanil eb' anima:

—A ex tic, malaj e mul. A in ix in milcham viři co reyal yuj vic'anel viři d'a yopisio, palta ¿mach ix milancham masanil juntzaři eb' tic? ¹⁰ A ticnaic scham val eyojtacaneli to a masanil tas yalnaccan Jehová d'a yib'aři eb' yiřtilal viřaj Acab, malaj junoc mař ol elc'ochoc. Van yelc'och masanil tas schencac Jehová yalcanel viřaj Elías schecab', xchi viřaj Jehú chi'.

¹¹ A viřaj Jehú chi', ix smilcham juntzaři sc'ab' yoc viřaj Acab chi' viři d'a Jezreel, aton eb' nivac vinac yaji yed' eb' yamigo viřaj Acab chi' yed' eb' yac'nacoch viři sacerdoteal. Mařxo junoc eb' ix cani.

¹² Ix lajvi chi' ix b'at viřaj Jehú chi' d'a Samaria. Ayic van sb'at viři chi' d'a yol b'e, ix c'och viři d'a jun b'aj tz'ajtaxon eb' tařivum calnel. ¹³ Ata' ix schalaj sb'a viři yed' juntzaři eb' sc'ab' yoc viřaj Ocozías sreyal Judá, ix sc'anb'an viři d'a eb':

—¿Mach ex a ex tic? xchi viři d'a eb'.

Ix tac'vi eb' d'a viři:

—A oři tic ayto kuj co b'a yed' viřaj Ocozías, oři javi cac' stzatzil sc'ol eb' viři yuninal viři rey yed' eb' yune' ix reina Jezabel, xchi eb'.

¹⁴ Ix yalan viřaj Jehú d'a eb' ajun yed'oc:

—Yamec eb', xchi viři.

Axo eb' ajun yed' viři chi' ix yaman eb', ix smilancham eb' viři d'a sti' jun a' uc'b'il a' scuch Bet-equed b'aj tz'ajtaxon eb' tařivum calnel chi'. ⁴² eb' d'a smasanil, mařxo junoc eb' ix cani.

¹⁵ Ayic ix elxi viřaj Jehú chi' ta', ix schalan sb'a viři yed' viřaj Jonadab yuninal viřaj Recab. Ix yac'an stzatzil sc'ool viři viřaj Jehú chi', ix yalan viři:

—¿Mec'an ach am ved'oc, icha in tic vach' in naan d'a a patic? xchi viři.

—İ', vach' toni, xchi viřaj Jonadab chi' d'a viři.

—Tato icha chi' an, ac'cot a c'ab' d'ayin, xchi viřaj Jehú chi' d'a viři.

Ix yac'anb'at sc'ab' viřaj Jonadab chi' d'a viři, ix yic'anq'ue viři viři d'a yol scarruaje chi'. ¹⁶ Ix yalan viřaj Jehú chi' d'a viři icha tic:

—Coři ved'oc, ol in ch'ox ila' tas ol vutej yic tzin c'anab'ajej tas ix yal Jehová, xchi viři.

Yuj chi' ix yic'b'at viřaj Jonadab chi' viři d'a yol scarruaje chi'. ¹⁷ Ayic ix c'och viřaj Jehú chi' d'a Samaria, ix smilancham masanil eb' yiřtilal viřaj Acab viři ta', aton eb' pitzanto ix cani. Yuj chi' pilan ix satel eb' smasanil yuj viři, icha ajnac yalan Jehová d'a viřaj Elías.

Ix satjiel ejmelal d'a Baal yuj viřaj Jehú

¹⁸ Ix lajvi chi', ix smolb'an masanil chořab' viřaj Jehú chi', ix yalan viři:

—A viřaj Acab, quenřej ochnac viři ejmelal d'a Baal, a inxo pax tic, ec'b'alto ol in och ejmelal d'a Baal chi'. ¹⁹ Yuj chi' avtejec masanil eb' viři schecab' Baal yed' mach tz'ochtaxon ejmelal d'ay yed' masanil eb' sacerdote yaj d'ay. Mařxa junoc mach max javi, yujto ol in b'o jun nivan silab' yuj vic'anchar Baal chi'. A mach max javi, yovalil tz'och chamel d'a yib'aři, xchi viři.

Palta tořej ix yal jun chi' viři, masanil eb' tz'och ejmelal d'a Baal ol satel viři. ²⁰ Yuj chi' ix schec viři alchajeli to ol och q'uiři yic tz'ic'jichaař Baal chi'. ²¹ Ix lajvi chi', ix yac'anb'at schecab' viři d'a masanil yol smach'en Israel to yovalil sc'och masanil eb' tz'och ejmelal d'a Baal d'a stemplo. Yuj chi' mařxa junoc mach maj c'ochoc. A templo yic Baal chi', te b'ud'an ix aji. ²² Ix yalan viřaj

Jehú chi' d'a eb' molum pichul to tz'ic'jielta spichul eb' tz'ochtaxon ejmelal d'a Baal, ix sc'anab'ajej eb' yic'anelta. ²³ Ix lajvi chi' ix och viñ yed' viñaj Jonadab d'a yol templo chi', ix yalan viñ d'a eb' tz'och ejmelal d'a Baal chi':

—Scham eyilani to malajocab' eb' tz'och ejmelal d'a Jehová ayec' d'a e cal tic, artejocab' mach tz'och ejmelal d'a Baal ayeq'ui, xchi viñ d'a eb'.

²⁴ Yuj chi' ayic toxo ix och eb' tz'och ejmelal d'a Baal chi' d'a yol stemplo chi', ix yac'an silab' eb' s'riusji yed' juntzañxo silab'. Yacb'an van yac'an silab' eb' chi', ayxo och oyan 80 eb' soldado yuj viñaj Jehú d'a spatíc templo chi', ix yalan viñ d'a eb' to malaj junoc mach schael eb':

—Tato ay junoc mach schanel junoc eb' ayoch ejmelal chi', axo scham sq'uexuloc, xchi viñ.

²⁵ Ayic ix lajvi yac'ji silab' chi', ix yalan viñaj Jehú d'a eb' soldado yed' d'a eb' capitán:

—Ochañec, mileccham eb'. Mañxa junoc mach tze chaeli, xchi viñ.

Yuj chi' ix och eb' soldado viñ chi', ix smilancham masanil eb' anima chi' eb' d'a q'uen espada. Ix lajvi chi' ix yic'anelta eb' chamnac chi' eb' d'a spatiquel templo chi'. Ix och eb' d'a yed'tal Baal d'a yol templo chi'. ²⁶ Masanil juntzañ yechel ix yiq'uelta eb', ix s'riusantz'a eb'. ²⁷ Icha chi' ix aj satanel Baal chi' eb'. Ix s'juanem lañaj templo chi' eb' smasanil, yicxo b'aj schulaj anima ix artejcani.

²⁸ Icha chi' ix aj satanel ejmelal viñaj Jehú d'a Baal d'a cal choñab' Israel.

²⁹ Vach'chom icha chi' ix sc'ulej viñaj Jehú chi', palta maj yiq'uel-laj sb'a viñ d'a chucal sc'ulejnac viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ cuchb'annac eb' yetisraelal d'a chucal. Maj satel-laj juntzañ yechel vacax viñ, aton juntzañ nab'a oro aycan d'a Dan yed' d'a Betel.

³⁰ Ix yalan Jehová d'a viñ: Yujto tojol tas ix a c'ulej d'a vichari, ix a c'anab'ajej a satanel eb' yirñtilal viñaj Acab chi' icha val ix aj valani, a eb' irñtilal, ol ochrej eb' reyal masanto d'a scharñil macari, xchi d'a viñ.

³¹ Vach'chom icha chi', palta maj yac'valoch viñ d'a sc'ol sc'anab'ajan schec-nab'il Jehová s'Diosal Israel, yujto maj yiq'uel sb'a viñ d'a chucal sc'ulejnac viñaj Jeroboam viñ cuchb'annac eb' yetisraelal d'a chucal.

³²⁻³³ A d'a jun tiempoal chi', ix och ijan Jehová yic'anec' lum sluum eb' israel. A viñaj Hazael sreyal Siria ix ic'anec' lum d'a sc'axepalec' a' Jordán d'a stojolal b'aj sjavi c'u, aton lum yic eb' yirñtilal Gad, lum yic eb' yirñtilal Rubén yed' lum yic nañalxo eb' yirñtilal Manasés, ix cotrej d'a choñab' Aroer d'a sti' a' Arnón tz'ec' d'a Galaad masanto d'a Basán.

³⁴ A jantacto yab'ixal viñaj Jehú yed' tas ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. ³⁵⁻³⁶ A viñaj Jehú chi', 28 ab'il ix yac' reyal viñ d'a eb' yetisraelal d'a Samaria. Ayic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a Samaria chi', axo jun viñ yuninal viñ scuchan Joacaz ix ochcan reyal sq'uexuloc.

11

Ix yac'och sb'a ix Atalía reinail (2Cr 22.10–23.21)

¹ Ayic ix yab'an ix Atalía to toxo ix cham viñ yune' ix, aton viñaj rey Ocozías, ix schecan ix satjel masanil eb' yirñtilal viñ rey chi'. ² Axo ix Josaba, yisilcan viñaj rey Joram, schab'il yanab' viñaj rey Ocozías chi', a' ix ix ic'ancanel viñaj Joás yuninal viñaj Ocozías chi' d'a scal eb' yuninal viñ van smiljicham chi'. Icha chi' ix aj sc'ub'anel viñ ix d'a ix Atalía chi'. Ix b'at sc'ub'ejel viñ ix yed' jun ix tz'ilan q'uib' viñ d'a jun cuarto b'aj ay juntzañ ch'at sic'an, yuj chi' maj miljoccham viñaj Joás chi'. ³ Ix lajvi chi', ix c'ub'chajel viñ yed' ix tz'ilanq'uib'

chi' d'a stemplo Jehová, vaque' ab'il ix can viñ ta', yach'an ayoch ix Atalía yajalil d'a Judá chi'.

⁴Axo d'a yuquil ab'il, a viñtaj sat sacerdote Joiada yetb'eyum ix Josaba chi', ix schec viñ avtaj eb' yajalil soldado, eb' quereteo yed' eb' stañvan spalacio viñ rey. A viñ ix ac'anoch eb' d'a yamaq'uil stemplo Jehová. Ata' ix schec viñ yac' sti' eb' yic tz'och eb' yed' viñ d'a tas nab'il yuuj. ⁵Ix lajvi chi' ix ch'oxjioch viñtaj Joás yuninal viñtaj Ocozías chi' d'a eb'. ⁶Elaríchamel ix yal viñ d'a eb': Aton tic ol e c'uloc: Ay ex mach ex ol ex ochcan e tañvej spalacio viñ rey d'a sc'ual ic'oj ip, ⁷ayex pax mach ex ol e tañvej spuertail yic Shur, aríejtona' ayex mach ex ol e tañvej spuertail spat eb' stañvan viñ rey. Icha chi' ol aj e canñej e tañvej yic malaj mach sc'och ta'. ⁸A exxo tzex elcan d'a sc'ual ic'oj ip chi' jun, cha macañ tzeyutej e b'a e tañvan stemplo Jehová d'a stz'eytac viñ rey. ⁹Tzex och oyan d'a spatictac b'aj ay viñ chi', junjun eb' yed'nac syamc'ab' yic oval. Yalñej mach tz'och d'a e cal b'aj tzolan ex och chi', tojlorñej schami. Yalñej b'ajtil sb'at viñ rey chi', tzex b'at yed' viñ, xchi viñtaj Joiada chi'.

¹⁰Ix sc'anab'ajeb' eb' capitán chi' tastac ix yal viñtaj Joiada chi'. Junjun eb' ix yac'och soldado eb', eb' tz'och stañvej d'a sc'ual ic'oj ip yed' eb' tz'elcani, ix c'och eb' d'a yichañ viñtaj sacerdote Joiada chi'. ¹¹Ix lajvi chi', ix yac'an q'uen lanza viñ yed' q'uen smaclab' jul-lab' d'a eb' capitán chi', aton q'uen ayacan yuj viñtaj rey David d'a yol stemplo Jehová chi'. ¹²Ix och oyan eb' soldado chi' stañvan d'a yamaq'uil templo yed' d'a spatictac altar yed' d'a spatic yichañ viñ rey chi'. Junjun eb', yed'nac syamc'ab' eb' yic oval. ¹³Ix yic'anelta viñ yuninal viñ rey chi' viñtaj Joiada chi', ix yac'anq'ue corona viñ d'a sjolom viñ, ix yac'an jun yumal strato Dios viñ d'a viñ. Ix stob'anq'ue aceite viñ d'a sjolom viñ unin chi', ix yalan viñ to reyxo viñ. Ix lajvi chi', masanil eb' ix stz'it sc'ab', ix syamanoch eb' yavaji: Nivanocab' yelc'och viñ co reyal, xchi eb'.

¹⁴Ayic ix yab'an ix Atalía yel yav eb' viñ soldado yed' eb' anima chi' yeq'ui, ix javi ix d'a stemplo Jehová b'aj ayec' eb' anima smasanil. ¹⁵Axo ix yilan ix ayec' viñ rey chi', liñanoch viñ d'a stz'ey jun oy d'a amac' chi', ichataxon sb'eyb'al eb'. A d'a stz'eytac viñ rey chi' ayec' eb' yajal yed' eb' tz'ac'anoch sonal eb' sb'itani. Masanil eb' anima chi' stzalaj eb', spu'an sch'aac eb'. Yuj chi' ix sñic'chitejb'at spichul ix, ix el yav ix:

—Pechum ex el yajal a ex tic. Pechum ex el yajal, xchi ix.

¹⁶Ix yalan viñtaj sacerdote Joiada d'a eb' yajalil eb' soldado icha tic:

—Iq'uequel ix a ex tzolan ex ec' chi'. A mach tz'och tzac'an yuj ix miljocab'chamoc, xchi viñ.

Yujto toxo ix yal viñ sacerdote chi' to max yal-laj smiljicham ix d'a yamaq'uil stemplo Jehová. ¹⁷Yuj chi' ix ic'jielta ix d'a scal eb' chi', ix ic'chajb'at ix b'aj tz'ochc'och sb'e eb' ayq'ue d'a yib'arñ chej sc'och d'a spalacio viñ rey. Ata' ix miljicham ix yuj eb'.

¹⁸Ix lajvi chi', ix yalan viñtaj Joiada chi' to sb'ocan junoc strato viñ rey yed' eb' choñab' to ol ochcan eb' schoñab'oc Jehová. Ix yalanpax viñ to ayocab' junoc strato viñ rey yed' eb' choñab' chi'. ¹⁹Ix lajvi chi', ix smac'anem laññaj stemplo Baal eb', ix smac'anpoj juntzañ altar eb' yed' juntzañ yechel. Ix mac'jipaxcham viñtaj Matán, sacerdote yaj d'a Baal chi' d'a yichañ juntzañ altar chi'. Ix yac'anoch stañvumal stemplo Jehová viñtaj Joiada chi'. ²⁰Ix elta eb' yajalil soldado, eb' quereteo, aton eb' stañvan viñ rey chi' yed' masanil anima. Yaman ix aj yel eb' yed' viñ rey d'a yamaq'uil stemplo Jehová, masanto ix c'och eb' d'a palacio. A d'a spuertail b'aj ayec' eb' stañvan palacio chi' ix c'och eb', ix em c'ojan viñtaj rey Joás chi' d'a yol sc'ojnub' eb' rey.

²⁰ Masanil eb' anima, ix tzalajq'ue eb', yujto a ix Atalía toxo ix miljicham ix d'a sti' palacio chi'. Icha chi' ix aj scan jun choñab' chi' d'a junc'olal.

Ochnac viñtaj Joás reyal d'a Judá
(2Cr 24.1-27)

²¹ Uque' ab'il sq'uinal viñtaj rey Joás chi' ayic ix och viñ reyal d'a Judá.

12

¹ Ayic uquexo ab'il yoch viñtaj Jehú reyal d'a Israel, ix och viñtaj Joás chi' reyal d'a Judá. 40 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Sibia sb'i ix snun viñ, aj Beerseba ix. ² Masanil tas ix sc'ulej viñtaj Joás chi', te vach' d'a yichañ Jehová, yujto ix c'ayb'aj viñ yuj viñtaj sacerdote Joiada. ³ Palta a b'aj syaq'uem sb'a anima d'a juntzañ lugar chaarñ, maj yiq'uel-laj viñ, yuj chi' ixto yac'ñej silab' eb' anima yed' srñusan inciense eb' ta'.

⁴⁻⁵ Ay jun c'ual ix yal viñtaj rey Joás chi' d'a eb' viñ sacerdote:

—Molec q'uen tumin yed' q'uen ofrenda tz'ic'jicot d'a stemplo Jehová, q'uen yovalil syac' junjun anima yed' jantac q'uen ofrenda toñej tz'el d'a sc'ol eb' yac'ani. Junjun ex ol eyac' q'uen tumin ol e cha chi' yuj sb'oji templo, xchi viñ d'a eb' viñ.

⁶ Palta ayic ix el 23 ab'il yoch viñ reyal chi', manta jab'oc stemplo Jehová chi' sb'o eb' viñ sacerdote chi'. ⁷ Yuj chi' ix avtaj viñtaj Joiada yed' juntzañxo eb' viñ sacerdote yuj viñ, ix yalan viñ d'a eb' viñ:

—¿Tas yuj manta jab'oc templo tic tze b'o'o? A ticnaic d'a quichañb'at tic, mañxoc ex laj ol e cha q'uen tumin d'a eb' anima tic. A jantac q'uen tumin ol ac'joc, yovalil scan q'uen yic sb'oji templo chi', xchi viñ.

⁸ Ix scha sc'ol eb' viñ sacerdote chi' to mañxooclaj eb' viñ schaan q'uen tumin chi', mañxa paxlaj yalan yic eb' viñ sb'oan stemplo Jehová chi'. ⁹ Yuj chi' ix yic'cot jun caxa viñtaj Joiada chi', ix yolán smacul te' viñ, ix yac'ancan te' viñ d'a slac'anil altar d'a stojolal svach' mach tz'och d'a yol templo chi'. Aton ta' syaq'uem q'uen tumin eb' viñ sacerdote stañvan sti' templo scha d'a eb' anima sc'och d'a templo chi'. ¹⁰ Ayic syilan eb' viñ to nivanxo q'uen tumin chi' ay d'a yol te' caxa chi', sc'och jun viñ stz'lb'um viñ rey yed' viñ sat sacerdote chi', sb'isan q'uen tumin chi' eb' viñ. Slajvi chi' syac'anem q'uen eb' viñ d'a yol juntzañ mucuc. ¹¹ Ayic slajvi sb'isan q'uen chi' eb' viñ, syac'an q'uen eb' viñ d'a eb' viñ ayoch yilumaloc munlajel tas tz'aj sb'oxi templo chi', yic stupchaj eb' viñ srñican te te', eb' viñ tz'ılan sb'o munlajel chi', ¹² eb' viñ albañil yed' eb' viñ b'oum q'ueen. Ix manchaj pax te te' yed' q'uen q'ueen mac'b'ilpojoc yic tz'och d'a munlajel chi'. Sc'anchajpax q'uen tumin chi' d'a juntzañxo tas smanchaj yuj munlajel chi'. ¹³ A q'uen tumin syic'b'at eb' d'a templo chi', max c'anchajlaj q'uen yic sb'ochaj juntzañ vaso, pultu, q'uen ic'lab'el stañil b'aj tz'och sc'ac'al candil, q'uen nivac uc'ab' yed' trompeta yed' juntzañxo yamc'ab' nab'ora oro yed' plata. ¹⁴ Palta a masanil q'uen tumin chi', a d'a eb' viñ ayoch d'a yib'añ yilan munlajel yic sb'oji stemplo Jehová chi', a d'a eb' viñ tz'ac'ji q'ueen. ¹⁵ Maj ch'olb'itaj smunlajel eb' viñ schaan q'uen tumin chi', yic slaj stupan eb' viñ munlajvum eb' viñ, yujto te tz'acan syutej eb' viñ sb'oani. ¹⁶ Axo pax q'uen tumin tz'ac'ji yuj spacoc mul yed' silab' tz'ac'chaj yuj stupchaj mul, max ac'jilaj q'ueen d'a templo chi', yujto yic eb' viñ sacerdote yaj q'ueen.

¹⁷ A d'a jun tiempoal chi', a viñtaj Hazael sreyal Siria, ix javi viñ yac' oval d'a choñab' Gat, ix yac'an ganar jun choñab' chi' viñ, ix lajvi chi' ix cot viñ d'a sb'eal Jerusalén yac' oval. ¹⁸ A viñtaj Joás sreyal Judá, ix smolb'ej jantac tas yac'nac eb' smam yicham viñ d'a stemplo Jehová, aton viñtaj Josafat, viñtaj

Joram yed' viñaj Ocozías. Ix smolb'anpax juntzañ tas yac'nac viñ d'a templo chi' yed' masanil q'uen oro ayxo ec' ta' yed' masanil tas ay d'a spalacio viñ. Masanil juntzañ chi' ix yac'b'at viñ d'a viñaj Hazael chi', yuj chi' majxo yac'laj oval chi' d'a Jerusalén chi'.

¹⁹ A jantacto yab'ixal viñaj Joás yed' masanil tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. ²⁰ Ix smolb'an sb'a eb' viñ ayoch yajalil yed' viñaj Joás chi', ix smol alan eb' viñ d'a spatic viñ. Ix smilancham viñ eb' viñ d'a jun pat b'aj much'il jun ch'olan d'a ti' b'e tz'emta d'a Sila. ²¹ A eb' viñ ix milancham viñ chi', aton viñaj Josacar yuninal viñaj Simat yed' viñaj Jozabad yuninal viñaj Somer. Ayic ix cham viñ chi', ix mucji viñ d'a schoñab' viñaj rey David. Axo viñ yuninal viñ scuchan Amasías ix ochcan reyal sq'uexuloc.

13

Ochnac viñaj Joacaz reyal d'a Israel

¹ Ayic 23 ab'il yoch viñaj Joás yuninal viñaj Ocozías reyal d'a Judá, ix schanel yich viñaj Joacaz yuninal viñaj Jehú yac'an reyal d'a Israel. ¹⁷ ab'il ix yac' reyal viñ d'a Samaria. ² Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. A juntzañ chucal sc'ulejnac viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ cuchb'annac eb' yetisraelal d'a chucal, a chi' ix sb'eyb'alej viñ. ³ Yuj val chi' ix cot yoval sc'ool Jehová d'a eb' israel chi', nivan tiempo ix can eb' d'a yol sc'ab' viñaj Hazael sreyal Siria yed' pax d'a yol sc'ab' viñ yuninal viñ, aton viñaj Ben-adad.

⁴ Yuj chi' ix lesalvi viñaj Joacaz chi' d'a Jehová, ix ab'chaj slesal viñ chi', yujto ix yil Jehová tas val tz'utaj eb' israel yuj viñ sreyal Siria chi', ⁵ yuj chi' ix ac'ji jun mach scolvaj d'a eb' yuj Jehová chi'. Icha chi' ix aj yel eb' d'a yol sc'ab' eb' sirio chi', ix canxi eb' d'a junc'olal, ichataxon yajec' eb' d'a yalañtaxo. ⁶ Palta maj yactejanlaj eb' sb'eyb'alan juntzañ chucal sc'ulejnac viñaj Jeroboam viñ cuchb'annac eb' yetisraelal d'a chucal. Ix q'uerñejañ eb' yed' jun chucal chi', arñeja' ayec' jun yechel Asera d'a Samaria chi'.

⁷ A eb' soldado viñaj Joacaz chi', quexoñej sb'isul eb', yujto a viñ sreyal Siria ix satanel eb'. ⁵⁰-xoñej eb' sq'ue d'a yib'añ chej, lajuñe' carruaje yic oval yed' ¹⁰ mil soldado sb'ey d'a yoc ayeq'ui.

⁸ A jantacto yab'ixal viñaj rey Joacaz yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. ⁹ Axo yic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a Samaria. Ix lajvi chi', axo viñaj Joás viñ yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Joás reyal d'a Israel

¹⁰ Ayic 37 ab'ilxo yoch viñaj Joás reyal d'a Judá, ata' ix schael yich viñaj Joás yuninal viñaj Joacaz yac'an reyal d'a Israel, ¹⁶ ab'il ix yac' reyal viñ d'a Samaria. ¹¹ Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. A juntzañ chucal sc'ulejnac viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ cuchb'annac'at eb' yetisraelal d'a chucal, a chi' ix sb'eyb'alej viñ.

¹² A jantacto yab'ixal viñaj Joás chi', tastac ix sc'ulej viñ yed' tas ix aj yac'an oval viñ yed' viñaj Amasías sreyal Judá, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. ¹³ Ayic ix cham viñaj Joás chi', ix mucji viñ d'a Samaria b'aj mucan juntzañix eb' viñ sreyal Israel. Axo viñaj Jeroboam ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ.

A schamel viñaj Eliseo

¹⁴ Ayic manto cham viñaj Joás sreyal Israel chi', ix xid'ec' viñ yil viñaj Eliseo ayic te penaay viñaj Eliseo chi' yuj jun yab'il ix ic'an schami. Yuj chi' ix oc'q'ue viñaj Joás chi' d'a viñ, ix och lac'naj viñ d'a viñ, ix yalan viñ rey chi':

—Ay mamin, lajan ach icha noc' chej yed' carruaje yic oval d'ayon' israel ori tic, yujto tzach colvajt'ey d'ayon', xchi viñ.

¹⁵ Ix yalan viñaj Eliseo chi':

—Ic'cot junoc a jul-lab' yed' jayeoc sjul-lab'il, xchi viñ.

Ix yic'ancot viñ rey chi'. ¹⁶⁻¹⁷ Ix yalan viñaj Eliseo chi':

—Jac ventena d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ix sjacan viñ rey chi', ix yalan viñaj Eliseo chi': B'ooch a jul-lab' chi' yic ol ach julvajoc, xchi viñ.

Yacb'an yamb'il te' yuj viñ rey chi', ix yac'anoch sc'ab' viñaj Eliseo d'a yib'ari sc'ab' viñ rey chi'.

—Julvajañ an, xchi viñ.

Ix julvajb'at viñ rey chi', ix yalan viñaj Eliseo chi':

—A a jul-lab' tic sch'oxanel scolval Jehová d'a schoñab' to ol ac' ganar eb' sirio d'a Afec, ol a satanel eb' smasanil, xchi viñ.

¹⁸ Ix yalanxi viñaj Eliseo chi' d'a viñ rey chi':

—Yam juntzañ a jul-lab', xchi viñ.

Ayic ix syaman sjul-lab' viñ chi', ix yalan viñaj Eliseo chi':

—A ticnaic, tecub'tañejem d'a sat luum, xchi viñ.

Yuj chi' oxel ix stequem viñ rey chi', ix och vaan viñ. ¹⁹ Ix cot yoval viñaj Eliseo chi', ix yalan viñ:

—Octom ix a tequem oel vaqueloc, tato icha chi', icham chi' ol aj a satanel eb' sirio chi' smasanil. Ocxo jun, oxelñej ol ac' ganar eb', xchi viñ.

²⁰ Ix cham viñaj Eliseo chi', ix mucchaj viñ.

Junjun ab'il tzulñejec' eb' moabita elc'al d'a yol smach'en eb' israel. ²¹ A junel, ix b'at juntzañ eb' israel smuc jun chamnac. Ayic van sc'och eb' b'aj ol smuc chi', ix yilan eb' sjavi eb' elc'um chi', toxoñej ix syumcanoch jun chamnac chi' eb' b'aj mucan viñaj Eliseo chi', ix b'at eb' elenal. Ayic ix och tennaj jun chamnac chi' d'a sb'aquil viñaj Eliseo chi', ix pitzvixi, ix q'uex liñan.

Ix ac'ji ganar eb' sirio yuj viñaj Joás

²² Ix te ixtaj val eb' israel yuj viñaj Hazael sreyal Siria ayic pitzanto viñaj rey Joacaz. ²³ Palta ix yac' svach'c'olal Jehová d'a eb', ix oc' sc'ol d'a eb' yujñej strato yed' viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob. Yuj chi' maj schalaj satjiel eb', maj yiq'uel-laj eb' d'a yichañ.

²⁴ Ayic ix cham viñaj Hazael sreyal Siria chi', axo viñ yuninal viñ scuchan Ben-adad ix ochcan reyal sq'uexuloc. ²⁵ Yuj chi', a viñaj Joás yuninal viñaj Joacaz ix ic'anxicanec' juntzañ choñab' ix yiq'uec' viñaj Hazael d'a viñaj rey Joacaz ayic ix yac'an oval eb'. Oxel ix ac'ji ganar viñaj Ben-adad yuj viñaj Joás chi'. Icha chi' ix yutej viñ scolanxican juntzañ choñab' chi'.

14

Ochnac viñaj Amasías reyal d'a Judá (2Cr 25.1-28)

¹ Ayic schab'ilxo ab'il yoch viñaj Joás yuninal viñaj Joacaz reyal d'a Israel, ix schaanel yich viñaj Amasías yuninal viñaj Joás yac'an reyal d'a Judá. ² A viñaj Amasías chi', ²⁵ ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal chi'. ²⁹ ab'il ix yac' reyal chi' viñ d'a Jerusalén. Joadán sb'i ix snun viñ, aj Jerusalén ix. ³ A tas ix sc'ulej viñ vach' d'a yichañ Jehová, palta maj c'ochlaj icha sc'ulejñac viñaj David, aton smam yicham viñ. A sb'eyb'al viñaj Joás viñ smam viñ ix

sb'eyb'alej. ⁴ A juntzañ lugar chaarñ b'aj tz'och ejmelal, maj yiq'uel-laj viñ, yuj chi' ix yac'ñej silab' eb' anima ta', ix sñusanpax incienso eb'.

⁵ Ayic ix yic'an val yip yopisio viñaj Amasías chi', ix smilcham eb' viñ ay yopisio viñ, aton eb' viñ miljinac cham viñ smam viñ. ⁶ Palta maj smilchamlaj eb' yuninal eb' viñ ix cham chi' viñ, yujto tz'ib'ab'ilcan d'a ley Moisés, b'aj syalcan Jehová icha tic: A eb' mamab'il, max yal-laj scham eb' yuj smul yuninal, añejtona' eb' uninab'il, max yalpax scham eb' yuj smul smam, palta junjun mach scham yuj smul, xchi Jehová.

⁷ Ix smilpaxcham 10 mil eb' edomita viñaj Amasías d'a oval d'a lum Spañanil Atz'am Atz'am. Ix yac'pax ganar choñab' Sela viñ, ix yac'ancan scuch viñ Jocteel, aton chi' ix sb'iejcani.

⁸ Ix lajvi chi', ix schecanb'at eb' schecab' viñ d'a viñaj Joás sreyal Israel, yuninal viñaj Joacaz yixchiquin viñaj Jehú. Ix yalanb'at viñ icha tic: Cotañ, cac' oval, xchib'at viñ. ⁹ Palta ix yac'anb'at spac viñaj Joás chi' icha tic: Ay jun te' sac q'uix, ix yalb'at te' d'a te' c'ute' ay d'a Líbano: Ac' ix isil yetb'eyumoc viñ vunin, xchi te'. Palta axo noc' chium noc' ix ec' ta', ix stec'anem lad'an te' sac q'uix chi' noc'. ¹⁰ Yel ix ac' ganar eb' edomita chi', yuj chi' tzic'valchaarñ a b'a ticnaic. Vach' toni, ic'chaarñ a b'a d'a a pat. Tato tza nib'ej ac' oval ved'oc, a jun chi' toñej ol cot d'a ib'añ yuuj yed' d'a yib'añ Judá, xchib'at viñ.

¹¹ Palta maj schalaj yab' juntzañ chi' viñaj Amasías chi'. Yuj chi' ix cot viñaj Joás chi' yac' oval yed' viñ, ix schalaj sb'a eb' viñ d'a Bet-semes d'a yol yic Judá.

¹² Ix ac'ji ganar eb' soldado yic Judá chi' yuj eb' soldado yic Israel, toxoñej ix el lemnaj eb', ix paxcan eb' d'a spat. ¹³ Ix yamchaj viñaj Amasías sreyal Judá chi' yuj viñaj Joás chi' d'a Bet-semes chi', ix ic'jiq'ue viñ d'a Jerusalén yuj viñ. Ix sjuanem 180 metro smuroal choñab' chi' eb' soldado, ix b'at d'a puerta yic eb' aj Efraín masanto d'a spuertail schiquin. ¹⁴ Ix yic'anpax masanil q'uen oro viñaj Joás chi', q'uen plata yed' pax masanil tastac ay d'a stemplo Jehová yed' masanil tas ay d'a spalacio viñaj rey Amasías chi'. Ay pax juntzañ anima ix yic'b'at viñ d'a Samaria yic tz'ac'ji pural viñaj Amasías chi' yoch junc'olal yed' viñ.

¹⁵ A jantacto yab'ixal viñaj Joás chi', tastac ix sc'ulej viñ yed' tas ix aj yac'an oval viñ yed' viñaj Amasías sreyal Judá, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. ¹⁶ Ayic ix cham viñaj Joás chi', ix mucji viñ d'a Samaria b'aj mucan juntzañixo eb' viñ sreyal Israel. Axo viñaj Jeroboam ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ.

¹⁷ A viñaj Amasías yuninal viñaj Joás sreyal Judá chi', 15 ab'ilto ix can viñ ayic ix cham viñaj Joás yuninal viñaj Joacaz sreyal Israel. ¹⁸ A jantacto yab'ixal viñaj Amasías chi', tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. ¹⁹ Ay juntzañ eb' viñ ay d'a Jerusalén ix och ajc'olal d'a viñaj Amasías chi', yuj chi' ix b'at viñ lelal d'a Laquis. Palta ix ochñej eb' viñ d'a spatic viñ, yuj chi' ata' ix cham viñ yuj eb' viñ. ²⁰ Ix yic'anb'at viñ eb' viñ d'a yib'añ chej, ix mucji viñ d'a Jerusalén b'aj mucan eb' smam yicham viñ d'a schoñab'can viñaj David. ²¹ Yuj chi' masanil eb' aj Judá ix ac'anoch viñaj Azarías reyal sq'uexuloc viñ smam chi'. ¹⁶ ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal chi'. ²² Ayic ayxo och viñ reyal sq'uexuloc viñ smam chi', ix yic'anxiec' choñab' Elat viñ, ix sb'oanxiq'ue viñ.

Ochnac viñaj schab'il Jeroboam'R'sreyaloc Israel

²³ Ayic 15 ab'ilxo yoch viñaj Amasías yuninal viñaj Joás reyal d'a Judá, ix schanel yich viñaj Jeroboam yuninal viñaj Joás yac'an reyal d'a Israel, 41 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Samaria. ²⁴ Palta te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ

Jehová. A juntzañ chucal sc'ulejnac viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ cuchb'annacb'at eb' yetisraelal d'a chucal, a chi' ix sb'eyb'alej viñ.

²⁵ A viñaj Jeroboam chi' ix ic'anxiec' b'aj tz'ec'taxon smojonal smacb'en Israel, sb'atñej b'aj tz'ochc'och b'e d'a Hamat masanto d'a a' mar yic Arabá, icha aj yalannaccan Jehová sDiosal Israel d'a viñaj Jonás schecab', aton viñ yuninal viñaj Amitai aj Gat-hefer. ²⁶ Yujto ix yil Jehová to te ya tz'ec' eb' israel smasanil, malaj val junoc mach scolvaj yed' eb'. ²⁷ Yuj chi' a viñaj Jeroboam yuninal viñaj Joás ix yac'lab'ej Jehová scolan eb', yujto malaj d'a spensar Jehová satanel schoñab' d'a junelñej.

²⁸ A jantacto yab'ixal viñaj Jeroboam chi', tastac ix sc'ulej viñ yed' jantac oval ix yac' viñ ayic ix yic'anxiec' juntzañ choñab' viñ d'a Judá, aton Damasco yed' Hamat, masanil juntzañ chi', tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. ²⁹ Ayic ix cham viñaj Jeroboam chi', ix mucji viñ b'aj mucan eb' viñ sreyal Israel, axo viñaj Zacarías yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

15

Ochnac viñaj Azarías sreyaloc Judá

(2Cr 26.3-5,16-23)

¹ Ayic 27 ab'il yoch viñaj Jeroboam reyal d'a Israel, ata' ix schael yich viñaj Azarías yuninal viñaj Amasías yac'an reyal d'a Judá. ² 16 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal chi'. ⁵² ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Jecolías sb'ix ix snun viñ, aj Jerusalén ix.

³ A tas ix sc'ulej viñaj Azarías chi' vach' d'a yichañ Jehová, icha sc'ulejnac viñaj Amasías smam viñ. ⁴ Palta a juntzañ lugar chaañ b'aj tz'och ejmelal, maj yiq'uel-laj viñ, ix yac'ñej silab' eb' anima, ix sñusanpax incienso eb' ta'. ⁵ Ix yac'och jun yab'il scuch lepra Jehová d'a viñ rey chi' masanto ix cham viñ. Yuj chi', majxo ajlaj viñ rey chi' d'a spalacio, ch'oc patil b'aj ix ajec' viñ. Axo viñaj Jotam, viñ yuninal viñ, a' viñ ix och yilumaloc spalacio viñ chi', ix yac'anpax yajalil viñ d'a Judá chi'.

⁶ A jantacto yab'ixal viñaj Azarías yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. ⁷ Ayic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a schoñab'can viñaj rey David d'a slac'anil b'aj mucan eb' smam yicham, axo viñaj Jotam viñ yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Zacarías reyal d'a Israel

⁸ Ayic 38 ab'ilxo yoch viñaj Azarías reyal d'a Judá, ix och viñaj Zacarías yuninal viñaj Jeroboam reyal d'a Israel, vaque' ujal ix yac' reyal viñ d'a Samaria. ⁹ Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, icha ix sc'ulej eb' smam yicham viñ. A juntzañ chucal sc'ulejnac viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ cuchb'annacb'at eb' yetisraelal d'a chucal, a chi' ix sb'eyb'alej viñ.

¹⁰ Axo viñaj Salum yuninal viñaj Jabes ix och ajc'olal d'a viñ, ix b'at jucnaj viñ d'a viñaj Zacarías chi', ix smilancham viñ viñ d'a yichañ eb' choñab'. Axo viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ.

¹¹ A jantacto yab'ixal viñaj Zacarías chi', tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. ¹² Icha chi' ix aj yelc'och tas yalnaccan Jehová d'a viñaj Jehú, ayic yalannac to a eb' yirñtilal viñ, ol ochñej eb' reyal d'a Israel masanto d'a scharñil macañ yirñtilal chi'.

Ochnac viñaj Salum reyal d'a Israel

¹³ A viñaj Salum chi', ix schael yich viñ yac'an reyal ayic 39 ab'ilxo yoch viñaj Azarías reyal d'a Judá, palta junñej ujal ix yac' reyal viñ d'a Samaria.

14-16 Axo viñaj Manahem yuninal viñaj Gadi ix cot yed' eb' viñ soldado d'a Tirsá, ix yac'an oval eb' viñ d'a choñab' Tifsá. Ix smilancham masanil eb' anima eb' viñ ta' yed' masanil anima ay d'a yol smacb'en Tifsá chi'. Ix tecjielta yol sc'ol eb' ix yab'ix yuj eb' viñ. Masanil tas ay ta', ix yic'b'at eb' viñ. Icha chi' ix sc'ulej eb' viñ yujto maj chajioch eb' viñ yuj eb' aj choñab' chi' d'a yol schoñab' chi'. Ix lajvi chi', ix c'och viñaj Manahem chi' d'a Samaria yac' oval yed' viñaj Salum chi'. Ayic ix lajvi smilancham viñaj Salum chi' viñ, axo viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ.

A jantacto yab'ixal viñaj Salum chi' yed' tas ix aj yoch viñ ajc'olal d'a viñaj Zacarías, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel.

Ochnac viñaj Manahem reyal d'a Israel

17 Ayic 39 ab'ilxo yoch viñaj Azarías reyal d'a Judá, ix schaañel yich viñaj Manahem yuninal viñaj Gadi yac'an reyal d'a Israel. 10 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Samaria. 18 Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, yujto a chucal sc'ulejñac viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ cuchb'annac b'at eb' yetisraelal d'a chucal, a chi' ix sb'eyb'alej viñ.

A d'a stiempoal ayoch viñaj Manahem reyal chi', 19 ix javi viñaj Pul sreyal Asiria yac' oval d'a Israel chi'. Yuj chi' 750 quintal q'uen plata ix yac' viñ d'a viñaj Pul chi' yic tz'och viñ yed' viñ yic vach' scanñej viñ d'a yopisio. 20 Ix yac'och 50 siclo q'uen plata viñaj Manahem chi' d'a yib'an junjun eb' b'eyum d'a yol smacb'en Israel chi', yic syal stupan q'uen tumín syac' viñ d'a viñ sreyal Asiria chi'. Icha chi' ix aj smeltzaj viñ sreyal Asiria chi' d'a schoñab', majxo ochlaj vaan viñ d'a yol yic Israel chi'.

21 A jantacto yab'ixal viñaj Manahem yed' tastac ix sc'ulej, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. 22 Ix lajvi chi' ix cham viñ, axo viñaj Pekaía viñ yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Pekaía reyal d'a Israel

23 Ayic 50 ab'ilxo yoch viñaj Azarías reyal d'a Judá, ix och viñaj Pekaía yuninal viñaj Manahem reyal d'a Israel. Chab' ab'il ix yac' reyal viñ d'a Samaria. 24 Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. A juntzañ chucal sc'ulejñac viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ cuchb'annac b'at eb' yetisraelal d'a chucal, a chi' ix sb'eyb'alej viñ.

25 Palta a viñaj Peka yuninal viñaj Remalías yajal eb' viñ soldado viñaj Pekaía chi', ix och viñ ajc'olal d'a viñaj Pekaía chi', ix yac'anoch sb'a 50 eb' vinac aj Galaad yed' viñ. Ix miljicham viñaj Pekaía chi' yuj eb' viñ d'a scuartel d'a yol spalacio d'a Samaria yed' viñaj Argob yed' viñaj Arie. Axo viñaj Peka chi' ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ.

26 A jantacto yab'ixal viñaj Pekaía chi' yed' tastac ix sc'ulej, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel.

Ochnac viñaj Peka reyal d'a Israel

27 Ayic 52 ab'ilxo yoch viñaj Azarías reyal d'a Judá, ix och viñaj Peka yuninal viñaj Remalías reyal d'a Israel. 20 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Samaria. 28 Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. A juntzañ chucal sc'ulejñac viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ cuchb'annac b'at eb' yetisraelal d'a chucal, a chi' ix sb'eyb'alej viñ.

29 A d'a stiempoal ayoch viñaj Peka reyal d'a Israel chi', ata' ix javi viñaj Tiglat-pileser sreyal Asiria, ix ac'ji ganar juntzañ choñab' tic yuj viñ: Aton Ijon, Abel-bet-maaca, Janoa, Cedec, Hazor, Galaad, Galilea yed' masanil yol yic Neftalí. Masanil eb' cajan d'a juntzañ choñab' chi', ix ic'jib'at eb' icha preso d'a Asiria chi'. 30 Ayic 20 ab'ilxo yoch viñaj Jotam yuninal viñaj Azarías

reyal d'a Judá, a viñtaj Oseas yuninal viñtaj Ela ix och ajc'olal d'a viñtaj Peka yuninal viñtaj Remalías chi', ix smilancham viñtaj Peka chi' viñ, axo viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ.

³¹ A jantacto yab'ixal viñtaj Peka yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel.

Ochnac viñtaj Jotam reyal d'a Judá
(2Cr 27.1-9)

³² Ayic schab'il ab'il yoch viñtaj Peka yuninal viñtaj Remalías reyal d'a Israel, ix och viñtaj Jotam yuninal viñtaj Azarías reyal d'a Judá. ³³ A viñtaj Jotam chi', 25 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal chi', 16 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Jerusa sb'i ix snun viñ, yisil ix viñtaj Sadoc.

³⁴ Masanil tas ix sc'ulej viñtaj Jotam chi', te vach' d'a yichañ Jehová, icha val sb'eyb'al viñtaj Azarías smam viñ. ³⁵ Ix sb'o'och spuertail stemplo Jehová viñ d'a yib'añ, palta a juntzañ lugar chaañ b'aj tz'och ejmelal, maj yiq'uel-laj viñ, ix yac'ñej silab' eb' anima yed' sñusan incienso eb' ta'.

³⁶ A jantacto yab'ixal viñtaj Jotam yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá.

³⁷ A d'a jun tiempoal chi' ix och ijan Jehová yac'ancot viñtaj Rezín sreyal Siria yed' viñtaj Peka yuninal viñtaj Remalías yac' oval yed' Judá chi'. ³⁸ Ayic ix cham viñtaj Jotam chi', ix mucji viñ d'a schoñab' viñtaj rey David, viñ smam yicham viñ. Ix lajvi chi' axo viñtaj Acaz yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

16

Ochnac viñtaj Acaz reyal d'a Judá
(2Cr 28.1-27)

¹ Ayic 17 ab'ilxo yoch viñtaj Peka yuninal viñtaj Remalías reyal d'a Israel, ix schanel yich viñtaj Acaz yuninal viñtaj Jotam yac'an reyal d'a Judá. ² Ayxo 20 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal chi'. 16 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, maj sb'eyb'alej sb'eyb'al viñtaj David smam yicham viñ. ³ Añej sb'eyb'al juntzañ eb' viñ sreyal Israel ix sb'eyb'alej viñ. Ix stüstz'a yuninal viñ silab'il. Lajan val ix sc'ulej viñ icha val sb'eyb'al juntzañ nación ic'b'ilel yuj Jehová ayic yochnac eb' israel d'a luum tic. ⁴ Añejtona' ix yac' silab' viñ, ix sñusanpax incienso viñ d'a juntzañ lugar chaañ b'aj tz'och ejmelal d'a jolomtac vitz yed' d'a yichtac te' d'ayum xiil.

⁵ A d'a jun tiempoal chi', a viñtaj Rezín sreyal Siria yed' viñtaj Peka yuninal viñtaj Remalías sreyal Israel, ix c'och eb' viñ d'a Jerusalén yic syac'an oval eb' viñ yed' viñtaj rey Acaz chi'. Ix oymaj eb' viñ d'a spatictac Jerusalén chi', palta maj yac'laj ganar eb' viñ. ⁶ Añeja' d'a jun tiempoal chi', a viñ sreyal Edom ix ac'an ganar choñab' Elat, ix ochcan yicoc Edom chi'. A eb' aj Judá cajan ta', ix pechjiel eb' yuj viñ, axo eb' aj Edom chi' ix canñej cajan ta'.

⁷ Ix lajvi chi', ix schecanb'at jayvañ eb' schecab' viñtaj Acaz d'a viñtaj Tiglat-pileser sreyal Asiria, yic sb'at alchaj d'a viñ icha tic: Svac'och in b'a d'a yol a c'ab'. Yuj chi' cotañ yuj tzul in a colan d'a yol sc'ab' viñ sreyal Siria yed' viñ sreyal Israel, yujto van yac'an oval eb' viñ ved'oc, xchi b'at viñ.

⁸ Rey chi', a viñtaj Acaz chi', ix yiq'uelta q'uen plata viñ yed' q'uen oro d'a stemplo Jehová yed' q'uen ay d'a spalacio viñ, ix sianb'at q'uen viñ d'a viñ sreyal Asiria chi'. ⁹ Ix sc'anab'ajej viñ sreyal Asiria chi' tas ix yal viñtaj Acaz chi', yuj chi' ix cot viñ yed' eb' soldado yac' oval d'a Damasco. Ix yac'an

ganar jun choñab' chi' viñ. A eb' cajan ta', ix ic'jib'at eb' yuj viñ d'a Kir. Ix smilpanxcham viñaj Rezín chi' viñ.

¹⁰ Ix lajvi chi' ix b'at viñaj rey Acaz d'a Damasco scha viñaj Tiglat-pileser chi'. Ata' ix yil jun altar viñ, ix stz'ib'anb'at yechel jun altar chi' viñ d'a viñaj sacerdote Urías d'a Jerusalén. ¹¹ Icha chi' ix aj sb'oanq'ue jun altar viñaj sacerdote Urías chi', lajan ix aj icha yechel ix yac'cot viñaj rey Acaz d'a Damasco chi'. Vach'xo yaji ayic ix jax viñaj Acaz chi' d'a Jerusalén.

¹² Ayic ix jax viñ d'a Jerusalén chi', ix yilan jun altar chi' viñ, ix snitzanoch sb'a viñ d'a stz'ey yic sñusantz'a silab' viñ d'a yib'arñ. ¹³ Ix yac'an noc' silab' viñ stz'a smasanil yed' ofrenda yed' tas svaji. Ix secanpaxem vino viñ d'a yib'arñ altar chi' d'a ofrendail. Ix stzicanpaxoch schiq'uul noc' silab' yic junc'olal viñ d'a spatictac altar chi'.

¹⁴ Axo pax altar bronze ay d'a yicharñ stemplo Jehová, ix yiq'uel viñ d'a scal jun ac' altar chi' yed' stemplo Jehová chi', ix yac'an can viñ d'a stojolal snorteal jun ac' altar chi'. ¹⁵ Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a viñaj sacerdote Urías chi' icha tic: A ticnaic a masanil noc' silab' tz'ac'ji d'a q'uirib'alil yed' d'a yemc'ualil yed' ofrenda d'a tas svaji yed' vino, arñej d'a yib'arñ jun ac' altar tic tz'ac'ji. Arñeja' juntzarixo silab' syac' eb' choñab' yed' vic a in tic, a d'a yib'arñ jun altar chi' stz'ai. Stzicchajpaxoch schiq'uul noc' silab' chi' d'a spatictac. Palta axo jun altar bronze chi', vic tz'ajcani yic ata' tzin c'anb'ej in b'a d'a Jehová.

¹⁶ Ix sc'anab'ajej viñaj Urías chi' icha val ix aj yalan viñ rey chi'. ¹⁷ Ix schecan viñ rey chi' ic'chajel yol sat smarcoal juntzarñ carreta nab'a bronze d'a templo. Ix ic'chajpaxel palangana ayem d'a yib'arñ. Ix yic'anpaxel q'uen yechel mam vacax nab'a bronce ayoch d'a yalañ jun nivan pila, axo d'a yib'arñ q'uen q'ueen d'a sat luum ix yac'canem viñ. ¹⁸ Yic vach' scan viñ d'a sat viñ sreyal Asiria chi', yuj chi' ix yiq'uel jun yed'tal b'aj scan eb' rey d'a sc'ual ic'oj ip viñ d'a templo Jehová yed' spuertail ay d'a spatiqueli, aton b'aj tz'och viñ rey d'a templo chi'.

¹⁹ A jantacto yab'ixal viñaj rey Acaz yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj ayacan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. ²⁰ Ayic ix cham viñ, ix mucji viñ b'aj mucan eb' smam yicham d'a schoñab'can viñaj David. Axo viñaj Ezequías yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

17

Ix ac'ji ganar choñab' Samaria

¹ Ayic 12 ab'il yoch viñaj Acaz reyal d'a Judá, axo viñaj Oseas yuninal viñaj Ela ix och reyal d'a Israel, b'alurñe' ab'il ix yac' reyal viñ d'a Samaria. ² Chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yicharñ Jehová, vach'chom maj c'och ijan icha schucal juntzarñ eb' viñ rey ec'nac d'a Israel chi' d'a yalañtaxo.

³ A viñaj Salmanasar sreyal Asiria, ix yac' oval viñ yed' viñaj Oseas chi'. Ix can viñaj Oseas chi' d'a yalañ smandar viñ, ix yac'an q'uen tumin viñ d'a viñ sreyal Asiria chi' d'a junjun ab'il. ⁴ Palta ix yacteje viñaj Oseas chi' yac'an q'uen tumin chi', ix schecanb'at schecab' viñ d'a viñaj So sreyal Egipto yic scolvaj viñ yed' viñ yic tz'el viñ d'a yalañ smandar viñ sreyal Asiria chi'. Yuj chi' a viñaj rey Salmanasar ix yaman viñaj Oseas chi', ix yac' anoch viñ viñ d'a preso. ⁵ Ix lajvirñej chi', ix syamanoch viñ yic'anec' masanil smach'en Israel chi'. Oxe' ab'il ix yoymiteje choñab' Samaria viñ. ⁶ Axo ix aji, a d'a sb'alurñil ab'il yoch viñaj Oseas chi' reyal, ix ac'ji ganar Samaria yuj viñaj Salmanasar sreyal Asiria chi'. Yuj chi' ix ic'jib'at masanil eb' israel d'a preso. Axo d'a

chořab' Halah d'a yol yic Habor d'a sti' a' Gozán yed' d'a juntzařxo chořab' yic eb' medo, ix ac'jib'at eb' yuj viř.

⁷ Icha chi' ix aj scot jun chi' d'a yib'ař eb' israel chi', yujto ix och val smul eb' d'a yichař Jehová sDiosal. A Jehová chi' ic'jinaquelta eb' smam yicham eb' d'a Egipto, d'a yol sc'ab' viř sreyal Egipto chi'. Ochnac eb' ejmelal d'a juntzař comon dios, ⁸ sb'eyb'alannac sb'eyb'al juntzař nación eb', aton juntzař yic'naquel Jehová d'a yichař eb' yed' juntzař b'eyb'al b'aj ix cuchb'aj eb' yuj juntzař eb' viř sreyal.

⁹ Elc'altac ix sc'ulej juntzař tas mař vach'oc eb' d'a yichař Jehová sDiosal, ix sb'oanq'ue juntzař lugar chaar eb' d'a junjun nivac chořab' yed' d'a junjun cuartel, yic b'aj tz'och eb' ejmelal. ¹⁰ Ix sb'oanpaxq'ue q'uen q'ueen eb' yic syal sb'a eb' d'ay, ix sb'oanpax te te' eb' yic yechel jun sdiosal eb' scuch Asera. A d'a tzalquixtac yed' d'a yich te te' c'ayum xiil sb'o juntzař chi' eb'. ¹¹ Ata' ix sřtus inciense eb' icha val sb'eyb'al juntzař nación yic'naquel Jehová d'a yichař eb'. Ix stzuntzancot yoval sc'ol Jehová chi' eb'. ¹² Ix och eb' ejmelal d'a yechel comon dios, aton val juntzař yalnac Jehová to ay yovalil yoch eb' ejmelal d'ay.

¹³ Ix schec Jehová yal eb' schecab' d'a Israel yed' d'a Judá: Naec e b'a d'a masanil e chuc b'eyb'al, c'anab'ajejec masanil checnab'il, cachnab'il yed' masanil c'ayb'ub'al vac'nac d'a eb' e mam eyicham. Ařeja' eb' in checab' van yalan eb' d'ayex, xchi Jehová, xchi eb'. ¹⁴ Palta mař val jab'oc ix scha eb' yab'ı, te pit ix yutej spensar eb' icha yutejnac sb'a eb' smam yicham eb', yujto maj yac'och Jehová sDiosal eb' d'a sc'ool. ¹⁵ Ix spatiquejel ley eb' yed' trato sb'onac Jehová yed' eb' smam yicham eb' chi'. Ix spatiquejpaxel checnab'il ix alchaj d'a eb'. Ix ochpax tzac'an eb' yuj juntzař dios malaj jab'oc yelc'ochi. A yuj juntzař chi' mařxa jab'oc yelc'och eb', axořeje schuc b'eyb'al juntzařxo nación ix sb'eyb'alej eb', juntzař to ay yovalil yuj Jehová sb'eyb'alaji. ¹⁶ Ix yactancan masanil checnab'il Jehová sDiosal eb', ix sb'oan chab' yechel vacax eb' sdiosaloc. Ay pax jun te' yechel ix Asera b'aj ix och eb' ejmelal. Ix ochpax eb' ejmelal d'a q'uen c'anal yed' d'a Baal. ¹⁷ Ix sřtusantz'a yal yuninal eb' silab'il d'a comon dios, ix sc'anb'an sb'a eb' d'a eb' naumel lolonel yed' d'a eb' aj chum. Ix ste c'ulejře chucal eb' d'a yichař Jehová. Icha val chi' ix aj stzuntzancot yoval sc'ol Jehová eb'.

¹⁸ Yuj chi' ix te cot yoval sc'ol Jehová d'a Israel, ix yic'anel eb' d'a yichař. Axořeje eb' yirřtilal Judá ix can yuuj. ¹⁹ Maj sc'anab'ajej pax schecnab'il Jehová sDiosal eb' aj Judá chi'. Palta ix sb'eyb'alej eb' icha val tas ix sb'eyb'alej eb' israel chi'. ²⁰ Yuj chi', masanil eb' yirřtilal Israel ix paticanel Jehová, ix ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' juntzař eb' ch'oc chořab'il yic tz'ixtaj eb' yuj eb', masanto ix yal yel eb' d'a yichař Jehová chi'. ²¹ Ayic ix ic'jiel lajure' irřtilal eb' israel d'a yol sc'ab' eb' yirřtilal viřaj David, axo viřaj Jeroboam yuninal viřaj Nabat ix yac'och eb' sreyaloc. Aton viř ix cuchb'anel eb' d'a spatic Jehová, te nivan chucal ix sc'ulej eb' yuj viř. ²² Icha val chi' ix te aj yoch smul eb', ix sc'ulejře eb' icha chucal ix sc'ulej viřaj Jeroboam chi'. ²³ Yuj chi', ix yiq'uel eb' israel chi' Jehová d'a yichař, icha ix aj yalancan eb' schecab'. Ix ic'jib'at eb' preso d'a Asiria, ix canřeje eb' ta'.

Ix ochxi Samaria chořab'il

²⁴ A viř sreyal Asiria chi' ix ic'ancot eb' anima ay d'a juntzař chořab' tic: Aton Babilonia, Cuta, Ava, Hamat yed' Sefarvaim. Aton eb' chi' ix cajnaj yuj viř d'a yol yic Samaria sq'uexuloc eb' israel. Icha chi' ix ajec' cajan juntzař anima chi' d'a juntzař chořab' d'a yol smacb'en Samaria chi'. ²⁵ A juntzař

anima ix javi cajan chi', max ochlaj eb' ejmelal d'a Jehová, yuj chi' ix yac'cot noc' choj Jehová d'a scal eb', ix miljicham jayvañ eb' yuj noc'. ²⁶ Ix alchaj d'a viñ sreyal Asiria chi' icha tic: A eb' anima ix ac'b'at d'a Samaria yic b'at cajnaj eb' ta', mañ yojtacoc eb' yoch ejmelal d'a sDiosal jun lugar chi', yuj chi' a jun Dios chi' schecanoc noc' choj d'a eb', smiljicham eb' yuj noc', xchi eb'.

²⁷ Yuj chi' ix ac'ji meltzaj junoc eb' viñ sacerdote ic'b'illb'at d'a preso chi' yuj viñ sreyal Asiria chi', yic vach' tz'aj viñ ta', yic sc'ayb'aj eb' anima chi' yuj viñ d'a tas snib'ej sDiosal jun choñab' chi'.

²⁸ Yuj chi' ix cot junoc eb' viñ sacerdote aj Samaria ic'b'illb'at chi'. Axo d'a Betel ix aj viñ, ix sc'ayb'an eb' anima chi' viñ d'a tas tz'aj yoch eb' ejmelal d'a Jehová. ²⁹ Palta junjun choñab'il eb' ix sb'o sdiosal d'a junjun choñab' b'aj cajan. Ix sb'oanxiq'ue lugar eb' chaañ b'aj b'ob'iltaxon yuj eb' aj Samaria chi'. ³⁰ A eb' aj Babilonia, ix sb'o yechel Sucot-benot eb'. Axo eb' aj Cuta, ix sb'o yechel Nergal eb'. Axo eb' aj Hamat, ix sb'o yechel Asima eb'. ³¹ Axo eb' aj Ava, ix sb'o yechel Nibhaz eb' yed' yechel Tartac. Axo pax eb' aj Sefarvaim, ix srüstz'a yalyuninal eb' silab'il d'a yechel Adramelec yed' d'a Anamelec, aton juntzañ chi' sdiosal eb'. ³² Scomon ochpax eb' ejmelal d'a Jehová. Syac'anpaxoch eb' yetchoñab' eb' sacerdoteal yic tz'och ejmelal d'a juntzañ lugar chaañ. ³³ Vach'chom tz'och eb' ejmelal d'a Jehová yalani, palta arjeja' yoch eb' ejmelal d'a scomon dios, icha sb'eyb'al eb' anima b'aj cotnac eb'.

³⁴ Ix sb'eyb'alejñej eb' icha sb'eyb'altaxon d'a peca'. Max ochlaj eb' ejmelal d'a Jehová, max sc'anab'ajej checnab'il eb' yed' c'ayb'ub'al ix yac' Jehová to yovalil sc'anab'ajej eb' yirñtilal viñaj Jacob, aton viñ ix ac'ji scuch Israel.

³⁵ Ayic ix sb'oan strato Jehová yed' eb' israel, ix yalani: Mañ ex och ejmelal d'a juntzañ comon dios, mañ eyac' servil, mañ eyac' e silab' d'ay. ³⁶ Palta arfej d'ayin tzex och ejmelal, yujto A in ix ex viq'uelta d'a Egipto yed' in poder, yuj chi' arfej val d'ayin yovalil tzex och ejmelal, arfej d'ayin tzeyac'pax e silab'. ³⁷ Arfejtona' tze c'anab'ajej masanil in c'ayb'ub'al, in checnab'il yed' cachnab'il tz'ib'yajcani. Mañ ex och ejmelal d'a juntzañ comon dios. ³⁸ A in trato tzin b'o tic eyed'oc, mañ eyac'b'at satc'olal. Mañ ex och ejmelal d'a juntzañ comon dios, ³⁹ palta arfej d'ayin Jehová e Diosal in tic tzex och ejmelal. Tato icha chi' tze c'ulej, ol ex in coles d'a yol sc'ab' eb' eyajc'ool, xchi Jehová.

⁴⁰⁻⁴¹ Palta a juntzañ anima chi', maj schalaj yab' eb'. Ix sb'eyb'alejñej eb' ichataxon sb'eyb'al. Vach'chom tz'och eb' ejmelal d'a Jehová yalani, tz'ochpax eb' ejmelal d'a sdiosal. A eb' yirñtilal eb', ix sb'eyb'alejñej sb'eyb'al eb' smam yicham eb'.

18

Ochnac viñaj Ezequías reyal d'a Judá (2Cr 29.1-2)

¹ Ayic yoxilxo ab'il yoch viñaj Oseas yuninal viñaj Ela reyal d'a israel, ix och viñaj Ezequías yuninal viñaj Acáz reyal d'a Judá. ² 25 ab'il sq'uinal viñ, 29 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Abi sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Zacarías. ³ A tas ix sc'ulej viñaj Ezequías chi', te vach' d'a yichañ Jehová, icha sc'ulejñac viñaj David smam yicham viñ. ⁴ Maj schaochljaj eb' anima viñ ejmelal d'a juntzañ lugar chaañ. Ix schecan viñ mac'jocpoj juntzañ q'uen q'ueen chajul yaj d'a eb'. Ix ch'acchajel juntzañ te te' yechel Asera. Ix mac'jipoj jun q'uen

yechel chan bronce b'ob'ilcan yuj viñaj Moisés, yujto sñus incienso eb' israel chi' d'ay, Nehustán ix sb'iejcán q'ueen yuj viñaj Ezequías chi'.^{18.4}

⁵ A viñaj Ezequías chi', a Jehová sDiosal Israel ix yac'och viñ yipoc sc'ool. A d'a scal masanil eb' viñ sreyal Judá, eb' ec'nacxo yed' eb' tzac'anto ochnac yuj viñaj Ezequías chi', malaj junoc lajan spensar yed' viñ. ⁶ Te c'anab'ajumñej ix yutej sb'a viñ d'a Jehová. Malaj juneloc ix yiq'uel sb'a viñ d'ay. Masanil schecnab'il Jehová yalnaccan d'a viñaj Moisés, ix sc'anab'ajej viñ. ⁷ Masanil tas ix sc'ulej viñ, vach'ñej ix aj yelc'ochi, yujto ayñejoch Jehová yed' viñ.

Ix yiq'uel sb'a viñ d'a yalañ smandar viñ sreyal Asiria, majxo yac'laj q'uen tumín viñ d'a viñ. ⁸ Ix yac' ganar eb' filisteo viñ, eb' ay d'a juntzañ cuartel yed' eb' ay d'a juntzañ nivac choñab' ayoch smuroal, masanto ix c'och viñ d'a Gaza yed' b'aj sc'och smac'b'en Gaza chi'.

Ix ac'ji ganar Samaria

⁹ Ayic scharil ab'il yoch viñaj Ezequías reyal d'a Judá, ayic yuquil ab'il yoch viñaj Oseas yuninal viñaj Ela reyal d'a Israel, ix yoymitan choñab' Samaria viñaj Salmanasar sreyal Asiria yed' eb' soldado. ¹⁰ Ayic ix lajvi yoxil ab'il yoymitan eb', ix yac'an ganar Samaria chi' eb'. Ix uji jun chi' ayic vaquexo ab'il yoch viñaj Ezequías chi' reyal, b'alurñexo pax ab'il yoch viñaj Oseas reyal d'a Israel. ¹¹ Ix yic'b'at eb' israel viñaj Salmanasar chi' d'a Asiria. A d'a choñab' Halah d'a yol yic Habor d'a sti' a' Gozán yed' d'a juntzañ choñab' yic eb' medo ix aj eb' yuj viñ. ¹² Icha chi' ix uji yujto mañ c'anab'ajumoc ix yutej sb'a eb' israel d'a Jehová sDiosal, ix spitej sb'a eb' d'a strato, maj schalaj yab' eb' tas alb'ilcan yuj viñaj Moisés schecab' Jehová.

Ix yac' oval viñaj Senaquerib d'a Judá (2Cr 32.1-19; Is 36.1-22)

¹³ Ayic 14 ab'ilxo yoch viñaj Ezequías reyal d'a Judá, ix och viñaj Senaquerib sreyal Asiria yac' oval d'a masanil choñab' ay smuroal d'a yol yic Judá chi', ix laj ac'ji ganar juntzañ choñab' chi' yuj viñ. ¹⁴ Yuj chi' ix yac'b'at jun uum viñaj Ezequías chi' d'a viñ sreyal Asiria d'a Laquis, ix yalanb'at viñ icha tic: Ix och in mul d'ayach, iq'uel a soldado ayoch d'a sat co lugar tic, ol vac' q'uen tumín ayoch d'a vib'añ uu, xchib'at viñ.

Yuj chi', 225 quintal q'uen plata yed' 23 quintal q'uen oro ix yac'och viñ sreyal Asiria chi' d'a yib'añ viñaj Ezequías sreyal Judá chi'. ¹⁵ Masanil q'uen plata ayec' d'a yol stemplo Jehová ix yac'b'at viñaj Ezequías chi' yed' jantacxo sb'eyumal viñ ay d'a yol spalacio. ¹⁶ Ix yic'anpaxel q'uen oro viñ, aton q'uen ayoch d'a templo chi', q'uen ayoch d'a spuertail yed' d'a smarcoal, aton q'uen yac'nacoch viñ d'a spuertail templo chi'. Masanil juntzañ chi' ix yac'b'at viñ d'a viñ sreyal Asiria chi'.

¹⁷ Ix lajvi chi', ix yac'ancot oxvañ eb' viñ sat yaj d'a eb' viñ yajalil eb' soldado viñ sreyal Asiria chi' d'a viñaj rey Ezequías chi' yed' jun nivan ñilañ eb' soldado. Ix el eb' d'a Laquis, ix javi eb' d'a Jerusalén. Ix sb'oan scampamento eb' b'aj tz'emul yoc'tac jun stanqueal a a' ay d'a yib'añ, d'a yol b'e sb'at b'aj sjuc'vi eb' jalum c'apac. ¹⁸ Elañchamel ix avtaj viñaj rey Ezequías yuj eb' viñ. Yuj chi' a eb' viñ oxvañ tic ix schecb'at viñ rey chi', yic sb'at lolon eb' viñ yed' eb': Aton viñaj Eliaquim yuninal viñaj Hilcías, viñ stañvumal spalacio viñ rey chi', viñaj Sebna tz'ib'um ab'ix yed' viñaj Joa yuninal viñaj

18.4 **18:4** A Nehustán, a jun lolonel tic d'a hebreo, sc'anchaj d'a q'uen bronce, d'a yechel noc' chan yed' d'a tas mañ vach'oc d'a yichañ ley.

Asaf, stz'ib'um viñ rey chi'. ¹⁹ Ix yalan jun viñ sat yajalil eb' soldado yic Asiria chi' d'a eb' viñ:

—Alec d'a viñaj Ezequías tas syal viñ sreyal Asiria, viñ nivan yelc'och d'a sat luum tic: ¿Tas ayoch yipoc a c'ool? ²⁰ ¿Tom tza na' to yujñej sjelanil a pensar syal ac'an ganar eb' in soldado jelan d'a oval? ¿Tas ayoch yipoc a c'ool yuj chi' tzach och ajc'olal d'ayin? ²¹ Ix vila' to a Egipto tzac'och yipoc a c'ool. Vach' toni, yujto a Egipto chi' lajan val icha junoc te' aj pojeltacxo. Ayic sco c'ocochan te', tz'ec' pácnañ te', axo sjayil sñi' te' sb'at d'a co c'ab'. Icha chi' yaj viñ sreyal Egipto d'a mach tz'ac'anoch viñ yipoc sc'ool. ²² Ach Ezequías, tecan tzal icha tic: A oñ tic a Jehová co Diosal scac'och yipoc co c'ool. Palta ina toxo ix a chec satjiel juntzañ altar b'aj chaañ, b'aj tz'och eb' anima ejmelal d'a jun e Diosal chi'. Ix alani to junxoñej altar b'aj tz'och eb' aj Judá yed' eb' aj Jerusalén ejmelal. ²³ A ticnaic b'o junoc a trato yed' viñ vajalil, aton viñ sreyal Asiria. Syal viñ d'ayach icha tic: Ol vac' chab'oc mil noc' chej d'ayach, tato tz'ilchaj eb' soldado sq'ue d'a yib'añ noc' uuñ. ¿Tom ol yal uuñ? ²⁴ Tato icha chi', ¿tom ol tzac'van eyac'an oval yed' jun filariñ eb' co soldado aj Asiria vanto sc'ayi, vach'chom tze comon aq'uejoch eb' aj Egipto yed' scarruaje yipoc e c'ool? ²⁵ Añejtona', ¿tom tza na' to tzoñ comon javi co satel jun choñab' tic tato mañoc Jehová ayoch qued'oc? Aton val ix oñ checancot ul ex co sateli.

²⁶ Ix tac'vi viñaj Eliaquim, viñaj Sebna yed' viñaj Joa d'a jun viñ yajal soldado chi':

—Tzoñ tevi d'ayach to a d'a arameo tzal d'ayoñ, yujto scab' arameo chi'. Palta mañ ach lolon d'a hebreo chi', yujto syab' masanil anima ayq'ue d'a yib'añ smuroal choñab', xchi eb' viñ.

²⁷ Ix tac'vi viñ yajal eb' soldado chi':

—Mañocñej d'ayex yed' d'a viñ e reyal b'aj ix in checjicot yuj viñ in reyal yic tzul valan juntzañ lolonel tic. Palta aton val d'a masanil eb' anima ayq'ue d'a yib'añ muro chi' b'aj svala', yujto ol yab' syail eb' eyed'oc, ol e lo e tza', ol eyuc'an e chul tato tz'och oval.

²⁸ Yuj chi' ix q'ue vaan viñ yajalil eb' soldado chi', te chaañ ix yal viñ d'a hebreo:

—Ab'ec val tas syal viñ rey te nivan yelc'ochi, aton viñ sreyal Asiria: ²⁹ Mañ eyac' e b'a yixtej viñaj Ezequías chi'. ¿Tocval ol yal ex scolanel viñ d'a yol in c'ab'? ³⁰ A viñaj Ezequías chi' snib'ej viñ to a Jehová tzeyac'och yipoc e c'ool. Syalan viñ icha tic: Val yel ol oñ scol Jehová co Diosal. Mañ ol ac'jococh co choñab' tic d'a yol sc'ab' viñ sreyal Asiria chi' yuuj, xchi viñ. ³¹ Palta mañ e cha eyab' tas syal viñ chi', xchi viñ sreyal Asiria chi'. Yujto a viñ rey chi' tzul checan val d'ayex tato tzeyac'och e b'a d'a yol sc'ab' viñ d'a ac'anc'olal, ol e lo sat eyavb'en te', icha te' uva yed' te' higo. Ol eyuc'anpax a a' joyb'il eyuuj. ³² Ol lajvoc chi', ol ex yic'anb'at viñ d'a jun lum luum lajan icha eyic tic, b'aj ay te' uva yed' ixim trigo. Ol e b'o e pan yed' e vino. Ay pax aceite yed' te' olivo yed' noc' yalchab'. Vach' ol aj yec' eyuuj, mañ ol ex chamlay yuj vejel. Palta mañ eyac'och d'a e c'ol tas syal viñaj Ezequías chi', yujto toñej tzex yixtej viñ syalan viñ: A Jehová ol oñ colanoc, xchi viñ. ³³ A juntzañxo nación maj coljilaj eb' yuj sdiosal d'a yol sc'ab' viñ sreyal Asiria chi'. ³⁴ ¿B'aj ix c'och sdiosal choñab' Amat yed' choñab' Arfad? ¿B'ajtil ix c'och sdiosal choñab' Sefarvaim, Hena yed' Iva? ¿Tocval ix colchaj Samaria d'a yol co c'ab' a oñ Asiria oñ tic yuj sdiosal? ³⁵ ¿Mach junoc d'a scal juntzañ sdiosal juntzañ nación chi' ix yal scolanel schoñab' d'a yol sc'ab' viñ sreyal Asiria? ¿Tas yuj tze na' to a Jehová ol yal scolanel Jerusalén tic? xchi viñ yajal soldado yic Asiria chi'.

³⁶ Palta tz'inreŋ xchi masanil eb' anima chi'. Maŋxa mach ix tac'vi, yujto a viŋaj rey Ezequías ix alani to malaj mach stac'vi. ³⁷ Yuj chi' ix stzilchitanb' at spichul eb' viŋ oxvaŋ chi', yujto ix te tac sc'ol eb' viŋ yuj tas ix yal viŋ schecab' viŋ sreyal Asiria chi'. Ix lajvi chi', ix b'at yalan eb' viŋ d'a viŋaj rey Ezequías tas ix alchaj chi'.

19

Ix colchajcan el Judá'R d'a yol sc'ab' viŋaj Senaquerib (2Cr 32.20-23; Is 37.1-38)

¹ Ayic ix yab'an viŋaj rey Ezequías tas ix alchaj chi', ix stzilchitanb' at spichul viŋ. Ix yac'anoch spichul viŋ yic cusc'olal, ix b'at lesalvoc viŋ d'a yol stemplo Jehová. ² Ix schecanb' at viŋaj Eliaquim viŋ, viŋaj Sebna yed' pax eb' viŋ yajal eb' viŋ sacerdote. Ayoch pichul yic cusc'olal yuj eb' viŋ. Ix b'at eb' viŋ yil viŋ schecab' Dios, aton viŋaj Isaías yuninal viŋaj Amoz. ³ Ix b'at yalan eb' viŋ tas syal viŋ rey: A ticnaic ayon och d'a yaelal, d'a cusc'olal yed' d'a q'uixvelal. Icha junoc ix ix van sb'o sc'ol yuj unin, maŋxa jab'oc yip scani, icha val chi' caj ticnaic. ⁴ Comonoc val ix yab' Jehová co Diosal tas ix yal jun viŋ schecab' viŋ sreyal Asiria ayic ix b'uchvaj viŋ d'a co Diosal pitzan. Comonoc tz'ac'jioch yaelal d'a yib'aŋ viŋ yuj Jehová, yuj tas ix yal chi'. Lesalvaŋ cuuj mach on ayon to ec' tic, xchicot viŋaj Ezequías, xchi eb' viŋ.

⁵ Ayic ix yab'an viŋaj Isaías tas ix yal eb' viŋ schecab' viŋaj Ezequías chi', ⁶ ix schecanxib' at eb' viŋ viŋ yal d'a viŋ rey icha tic: Icha val tic yalan Jehová: Maŋ ex xiv yuj tas ix yal jun viŋ schecab' viŋ sreyal Asiria chi', te chuc tas ix yal viŋ d'ayin, max yal-laj in colvaj yalan viŋ. ⁷ A in svala' to ol vac'och jun xivc'olal d'a viŋ, yuj chi' ayic ol yab'an junoc ab'ix viŋ, ol meltzaj viŋ d'a schoŋab', ata' ol vac' miljoccham viŋ, xchi Jehová, xhib' at viŋaj Isaías chi'.

⁸ Ix yab'an viŋ sat yajalil eb' soldado yic Asiria to maŋxo ayoc ec' viŋ sreyal Asiria chi' d'a choŋab' Laquis. Yuj chi' ix meltzaj viŋ, ix schalan sb'a viŋ yed' viŋ rey chi' d'a choŋab' Libna, van yac'an oval viŋ yed' jun choŋab' chi'. ⁹ Ata' ix yab' viŋ rey chi' yalji to a viŋaj Tirhaca sreyal Etiopía van scot yed' eb' soldado ul yac' oval yed' viŋ. Yuj chi' ix schexcicot schecab' viŋ d'a viŋaj rey Ezequías chi'. ¹⁰ Ix yalancot viŋ icha tic: A a Diosal tz'alan d'ayach to maŋ ol ac'jococh Jerusalén d'a yol in c'ab', palta maŋ ac' musansatil a b'a yuj tas syal a Diosal chi' d'ayach. ¹¹ Tecan ix ab'i tas ix aj co satanel juntzaŋxo nación a on sreyal on Asiria tic, ¿tom ol yal a colji yuj a Diosal chi' a naani? ¹² ¿Tocval ix colji eb' anima yuj sdiosal d'a yol sc'ab' eb' in mam vicham? Aton eb' aj Gozán, eb' aj Harán, eb' aj Resef eb' aj Bet-edén cajan d'a Telasar, ix satjiel eb'. ¹³ ¿B'ajtil ay viŋ sreyal choŋab' Hamat, Arpad, Sefarvaim, Hena yed' Iva? xchicot viŋ sreyal Asiria chi'.

¹⁴ Ix schaan jun carta viŋaj rey Ezequías chi' b'aj tz'ib'ab'il juntzaŋ lolonel ix alchaj chi'. Ix yilan viŋ. Ix lajvi chi' ix b'at viŋ d'a stemplo Jehová, ix xuyanel jun carta chi' viŋ d'a yichaŋ Jehová chi'. ¹⁵ Ix lesalvi viŋ icha tic: Mamin Jehová, ach co Diosal a on israel on tic, ayach ec' d'a scal snaŋal querubin, a achreŋ Dios ach d'a yib'aŋ masanil nación d'a yolyib'aŋquinal tic. A ach ix a b'o satchaŋ yed' lum luum tic. ¹⁶ Mamin Jehová, cotaŋ q'uelan d'ayin, tzab'an tas ix yalcot viŋaj Senaquerib d'ayin. Ach Dios pitzan, ix te b'uchvaj viŋ d'ayach. ¹⁷ Val yel tzijtum nación satnacxoel yuj eb' viŋ sreyal Asiria chi'. ¹⁸ Ix sŋusantz'a sdiosal eb', eb' viŋ. Yujto a juntzaŋ chi' maŋ diosoclay, nab'a te', nab'a q'ueen b'ob'il yuj eb' anima, yuj chi' ix yal satanel eb' viŋ. ¹⁹ A ticnaic jun, ach Jehová co Diosal, coloriel d'a yol sc'ab' jun viŋ rey

chi', yic syojtaquejel masanil nación d'a yolyib'arñq'uinal tic to a achrtej Dios ach, malaj junocxo, xchi viñaj rey Ezequías chi' d'a Jehová.

²⁰ Ix lajvi chi' ix yalancot viñaj Isaías chi' d'a viñaj Ezequías chi' icha tic: A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, a tz'alan d'ayach icha tic: Ix vab' a lesal yuj tas syal viñaj Senaquerib sreyal Asiria. ²¹ Yuj chi' a in Jehová in tic sval yuj viñ sreyal Asiria chi' icha tic:

Ach Senaquerib, a eb' ix cob'estac aj choñab' Sion, malaj elc'och d'a yol sat eb' ix, toñej ol ach stzetzaj eb' ix. A eb' aj Jerusalén, ol b'at micnaj eb' ol ach sb'uchan eb'.

²² ¿Mach jun ix a b'uchu' ix a xib'tani? ¿Mach jun b'aj chaarñ ix utej a jaj, ix ic'ancharñ a b'a d'ay? Aton d'ayin a in sDiosal in Israel tic to a inxoñej ochi.

²³ Ix a chec yal b'uchval lolonel eb' viñ a checab' d'ayin Yajal in tic. Ix alan icha tic: Ix in q'ue d'a jolomtac vitz yed' jantac in carruaje, aton d'a jolomtac vitz chaarñ d'a yol yic Líbano. Ix in ch'acanel te' c'ute' chaarñ steel yed' te' taj mar' jantacoc svach'il. Ix in q'ueriejc'och d'a jolomtac vitz chaarñ b'aj te c'ayum te te' vach' yilji.

²⁴ A d'a ch'oc choñab'il ix vac' joychaj a' uc'b'ila', ata' ix vuc' a'. A ix in ec' d'a yoltac a a' d'a Egipto, ix in tec'ancan tup a', xa chi.

²⁵ Palta, ¿tom malaj b'aj ix ab'i to a in ton Jehová in? Vuuj tz'elc'och juntzañ tic. Atax d'a peca' ix in na'a to ol a c'ulej juntzañ tic. A ticnaic jun, van yelc'och vuuj, yuj chi' syal a satanel juntzañ nación te ay yip ix q'uecan b'ulan sc'ajil uuj.

²⁶ Mañxalaj yip eb' anima cajan d'a juntzañ nación chi', ix te xiv eb', ix q'uixvi eb'. Lajan ix aj eb' icha añ itaj yaax, mato icha añ arñc'ultac sq'uib'q'ue d'a yib'arñtac pat, cotacto añ stacjiel añ, icha chi' yaj eb' anima chi'.

²⁷ Vojtac masanil tas tza c'ulej yed' tas nab'il uuj tzach eq'ui. Vojtacpaxi to te aycot oval d'ayin.

²⁸ Toxo ix vab'i to aycot oval d'ayin, tzic'ancharñ a b'a. Yuj chi' ol vac'och jun q'uen argolla d'a a riñ' yed' jun freno d'a a ti', ol ach vac'an meltzaj d'a b'e b'aj ix ach coti, xchi Jehová d'a viñ sreyal Asiria chi', xchi viñaj Isaías chi'.

²⁹ Ix yalanpax viñaj Isaías d'a viñaj rey Ezequías chi': A jun tic yechel ol ch'oxjoc eyila' yuj tastac toto ol ujoc: Ol e va ixim trigo munil syavej sb'a d'a jun ab'il tic yed' d'a junxo ab'il sjavi. Mañoc exlaj ol yavej ixim. Axo val d'a yoxil ab'il jun, a exxo ol eyavej ixim e trigo chi', ol e jochanq'ue vaan. Ol eyavejpax eyuva, ol e loan sat.

³⁰ A jayvañocxo ex ol ex can d'a Judá, lajan ol ex ajcan icha junoc te te' sb'at sch'añal yib' d'a yol luum syac'an sat.

³¹ Axo d'a Jerusalén, ayto mach ol can d'ay. Yed' pax d'a tzalan Sion, mañ ol satel-laj anima smasanil.

A jun tic, ol sc'ulej Jehová Yajal d'a Smasanil yujto te xajan ex yuuj.

³² Yuj chi' syal Jehová d'a yib'añ viñ sreyal Asiria icha tic:

Mañ ol ochlaj viñ d'a yol choñab' Jerusalén, malaj val junoc sjul-lab' viñ ol yac'lej sjulancoti. Mañ ol javoclej viñ yac' oval d'a Jerusalén tic, mañ ol sb'oq'uelaj stec'nub' viñ d'a spatictac smuroal choñab' tic.

³³ A in Jehová in tic svala' to a d'a b'e b'aj ix javi viñ, arñaja' ta' ol meltzajpax viñ. Mañ val jab'oc ol yal yoch viñ d'a yol choñab' tic.

³⁴ A in ol in tarñvej jun choñab' tic, yujto xajan viñ in checab' aj David vuuj, yuj pax in b'inaji, xchi Jehová, xchi viñaj Isaías chi'.

³⁵ A d'a jun ac'val chi', ix ec' jun yángel Jehová smilcham 185 mil eb' soldado asirio d'a scampamento eb', yuj chi' chamnacxo eb' ix sach'i d'a junxo c'u. ³⁶ Icha chi' ix aj yic'anel scampamento viñaj Senaquerib chi' ta', ix paxcan viñ d'a Nínive. ³⁷ A d'a jun c'u ayic ayoch viñ ejmelal d'a sdiosal scuch Nisroc d'a yol stemplo, ix tecijcham viñ yuj eb' viñ yuninal ta', aton viñaj Adramelec yed' viñaj Sarezir. Ix lajvi chi' ix b'atcan eb' viñ elal d'a yol yic Ararat, axo junxo yuninal viñ scuchan Esarhadón ix ochcan reyal sq'uexuloc.

20

Ix b'oxi sc'ool viñaj Ezequías yuj ilya

(2Cr 32.24-26; Is 38.1-8)

¹ A d'a jun tiempoal chi', te ov jun ilya ix och d'a viñaj Ezequías, vanxo scham viñ. Axo viñaj Isaías schecab' Dios, yuninal viñaj Amoz ix b'at ilan viñ, ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Toxo ix yal Jehová to tzalcani tas ol ajcan masanil tas ay d'ayach, yujto ol ach chamñej, mañxo ol ach b'oxoc, xchi viñ d'a viñ.

² Yuj chi' ix sutmajoch viñaj Ezequías chi' d'a sat pat, ix lesalvi viñ d'a Jehová, ix yalan viñ: ³ Mamin Jehová, tzin tevi d'ayach to tzin a nacot yuj tas ix vutej ach vac'an servil yed' in c'anab'ajan d'ayach d'a val yel. Ix in c'ulej tas scha a c'ool, xchi viñ. Ix oc' val viñ sic'lab'il.

⁴ Axo ix aji, ayic manto val elc'och viñaj Isaías d'a snañal yamaq'uul spat viñ rey chi', ix lolonpax Jehová d'a viñ, ix yalani: ⁵ Meltzajañ, b'at al d'a viñaj Ezequías yajal in choñab': Icha tic yalan Jehová co Diosal, sDiosal pax viñ a mam icham aj David: Toxo ix vab' a lesal, ix vil yel yal a sat oq'ui. Ol vac' b'oxoc a c'ool, axo chab'ej syalxo a b'at d'a templo. ⁶ Olto vac' 15-ocxo ab'il a q'uinal. Ol ach in colñej yed' choñab' Jerusalén tic d'a yol sc'ab' viñ sreyal Asiria. A in ol in tarñej choñab' tic, yuj snivanil velc'ochi, yuj pax in ti' vac'nac d'a viñ in checab' aj David, xchi Jehová, xchi viñaj Isaías chi'.

⁷ Ix schecan viñaj Isaías b'ojoc sat te' higo, ix ac'chajoch d'a sat jun yab'il chi', ix b'oxican sc'ool viñ yuuj. ⁸ Ayic manto b'o jun remeyo chi', ix sc'anb'an viñaj Ezequías chi' d'a viñaj Isaías chi' icha tic:

—¿Tas junoc yechel ol vila' yic ol nachajel vuuj to a Jehová ol ac'an b'oxoc in c'ool, yic syal in b'at d'a stemplo d'a chab'ej chi'? xchi viñ.

⁹ Ix tac'vi viñaj Isaías chi':

—Ay jun yechel ol sch'ox Jehová d'ayach yic vach' ol nachajel uuj to ol elc'och tas ix yala'. A ach tzala' tato sb'ab'laj veven d'a lajuñe' b'achquiltac d'a jun tz'ilan jantac yec' c'u, mato schael yich yemxi jun veven chi' d'a spatic lajuñeoc b'achquiltac chi', xchi viñ.

¹⁰ Ix tac'vi viñaj Ezequías chi' d'a viñ:

—Ayic sb'at veven chi' d'a yichañ, secojtag, palta tato schaxiel yemxi lajuñeoc b'achquiltac d'a spatic, a jun chi' ajaltac, xchi viñ.

¹¹ Yuj chi' ix tevi viñaj Isaías chi' d'a Jehová, axo Jehová chi' ix ac'anxi yic tz'elxi yich yemxita veven chi' d'a lajuñ b'achquiltac chi' d'a jun tz'ilan jantac yec' c'u yic viñaj Acaz.

Ix javi eb' aj Babilonia yil viñaj rey Ezequías

(2Cr 32.27-31; Is 39.1-8)

¹² A d'a jun tiempoal chi', a viñ sreyal Babilonia, aton viñaj Merodac-baladán yuninal viñaj Baladán, ix yab' viñ to penaayaxnac viñaj Ezequías, yuj chi' ix schecocot eb' viñ schecab' viñ yic tzul yac'ancan jun carta eb' viñ yed' junoc silab' d'a viñaj Ezequías chi'. ¹³ Ix chaji eb' viñ checab' chi' yuj viñaj

Ezequías chi'. Masanil tas sic'an yuj viñ, ix sch'ox viñ d'a eb' viñ: Aton q'uen plata, q'uen oro, perfume yed' aceite te vach' yed' pax b'aj molanec' yamc'ab' yic oval yed' jantac tas molan yuj viñ. Mañxa junócxo tas ay d'a spalacio viñ yed' d'a yol smach'en to maj sch'oxlaj d'a eb' viñ. ¹⁴ Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Isaías schecab' Dios d'a viñaj Ezequías chi', ix sc'anb'an viñ d'a viñ icha tic:

—¿B'ajtil ix cot juntzañ eb' viñ vinac chi'? ¿Tas xchi eb' viñ d'ayach? xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Ezequías chi' d'a viñ:

—Ix cot eb' viñ d'a jun nación te najat, d'a Babilonia, xchi viñ.

¹⁵ Ix sc'anb'anxi viñaj Isaías chi':

—¿Tas ix yil eb' viñ d'a yol a palacio tic? xchi viñ.

Ix tac'vixi viñaj Ezequías chi':

—Masanil tas ix yil eb' viñ, mañxa jab'oc tas ayec' tic maj yil eb' viñ, masanil ix in ch'ox d'a eb' viñ, xchi viñ.

¹⁶ Ix yalan viñaj Isaías chi' d'a viñ icha tic:

—Ab' tas syal Jehová d'ayach: ¹⁷ Ol c'och val sc'ual, masanil tas ay d'a a palacio yed' masanil tas ix smolb'ejan eb' a mam icham, ol ic'chajb'at smasanil d'a Babilonia, mañxa jab'oc tas ol canoc. ¹⁸ Yed' pax eb' iñtilal, ol ic'chajb'at eb' d'a Babilonia chi', ol ic'chajel sñolob' sq'ueen eb', ol ac'chajoch eb' yac'umaloc servil viñ sreyal Babilonia chi', xchi Jehová, xchi viñ.

¹⁹ Ix yalan viñaj rey Ezequías chi' d'a viñaj Isaías chi':

—A jun lolonel ix al d'ayin yuj Jehová tic te vach', xchi viñ. Ix yal viñaj Ezequías chi' icha chi', yujto ix sna' viñ to ay junc'olal yach'an pitzanto viñ.

A schamel viñaj rey Ezequías

(2Cr 32.32-33)

²⁰ A jantacto yab'ixal viñaj Ezequías yed' tas nivan yelc'och ix sc'ulej viñ, aton tas ix aj sb'oan jun ñajab' viñ yed' tas ix aj yic'ancot a a' viñ d'a yol choñab', tz'ib'ab'ilcan b'aj ayanc yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. ²¹ Axo yic ix cham viñ, a viñaj Manasés yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

21

Ix och viñaj Manasés reyal d'a Judá

(2Cr 33.1-20)

¹ A viñaj Manasés chi', 12 ab'il sq'uinal viñ ayic ix schaañel yich viñ yac'an reyal, 55 ab'il ix yac' reyal chi' viñ d'a Jerusalén. Hepsiba sb'i ix snun viñ. ² Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. A masanil chucal sb'eyb'alej juntzañ nación ix yiq'uel Jehová d'a yichañ eb' israel, a ix sb'eyb'alej viñ. ³ Ix schecan viñ to sb'ojixiq'ue juntzañ lugar chaañ b'aj tz'och ejmelal, juntzañ ix schec viñaj Ezequías mac'jipojoc. Ix sb'oanxiq'ue altar yic Baal viñ, ix sb'oanpaxq'ue jun yechel Asera viñ, icha sc'ulejñac viñaj Acab sreyal Israel. Ix och viñ ejmelal d'a q'uen c'anal. ⁴ Ix sb'oanpaxq'ue juntzañ altar viñ d'a yol stemplo Jehová, aton d'a jun lugar yalnac Jehová icha tic: A d'a jun templo d'a Jerusalén ol och ejmelal d'ayin, xchi. ⁵ Ay juntzañxo altar ix sb'oq'ue viñ d'a chab' yamaq'uul stemplo Jehová, yic tz'och viñ ejmelal d'a juntzañ q'uen c'anal.

⁶ Añejtona' ix sñusanpaxtz'a yuninal viñ silab'il d'a junoc sdiosal chi'. Ix sc'anb'an sb'a viñ d'a eb' ajb'aal, d'a eb' ajchum, d'a eb' naumel lolonel. Ix sc'anb'anpax sb'a viñ d'a eb' tz'avtan spixan eb' chamnac. Te chuc tas ix sc'ulej viñ, yuj chi' ix stzuntzejcot yoval sc'ool Jehová viñ d'a yib'añ. ⁷ Ix yac'paxoch jun te' yechel Asera viñ d'a yol stemplo Jehová, aton jun templo

chi' yalnaccan Jehová d'a viñaj David yed' d'a viñi yuninal aton viñaj Salomón icha tic: A d'a in templo d'a Jerusalén, jun choñab' ix in sic'canel d'a scal masanil choñab' d'a yol smach'en Israel tic, a d'ay ol in cajnaj d'a junelñej. ⁸Tato ol sc'anab'ajej masanil in checnab'il eb' eyetchoñab' yed' in cachnab'il yed' pax in c'ayb'ub'al in checnac yal viñ in checab' aj Moisés d'a eb', mañxo ol viq'uel eb' d'a sat jun lum luum vac'nac d'a e mam eyicham, xchi Jehová.

⁹Palta maj scha yab' juntzañ chi' eb'. A val viñi rey chi' ix cuchb'an eb' d'a chucal chi'. Ec'b'al chucal ix sc'ulej eb' d'a yichañ juntzañ nación satb'ilel yuj Jehová d'a yichañ eb' smam yicham eb' d'a peca'. ¹⁰Yuj chi' ix yal Jehová d'a eb' schecab': ¹¹A viñaj Manasés chi', a tas te yajb'entac sc'ulej viñ d'a yichañ, yelxo val ec'b'al chucal sc'ulej viñ d'a yichañ eb' amorreo, eb' ec'nac d'a yalañtaxo. Scuchb'an eb' yetchoñab' viñ d'a chucal yic tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ yechel. ¹²Yuj chi' a in Jehová sDiosal Israel sval icha tic: Ol vic'cot yaelal d'a yib'añ Jerusalén yed' d'a yib'añ Judá tic, ol te sat sc'ol eb' ol ab'anoc. ¹³Ol vac'och yaelal d'a yib'añ Jerusalén tic icha ix vutej Samaria yed' eb' yirñtilal viñaj Acab. Ol viq'uel masanil eb' anima cajan d'ay, lajan ol ajcan icha junoc uc'ab' ayic slajvi sb'ic'haji ñojan tz'ajcani. ¹⁴Axo jayvañocxo eb' in choñab' tic, ol vactejcan eb', ol vac'canoch eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, yic vach' ol ic'chajec' masanil tastac ay d'a eb'. ¹⁵Yictax vic'annaquetla eb' smam yicham eb' d'a Egipto, stzuntzeñejcot yoval in c'ool eb' yuj chucal sc'ulej eb' d'a yichañ, xchi d'a eb' schecab'.

¹⁶Ix te cuchb'aj val eb' aj Judá yuj viñaj Manasés chi' d'a chucal d'a yichañ Jehová. Tzijtum pax eb' anima malaj smul ix smilcham viñ, ix laj b'ey schiq'uil eb' smasanil d'a smach'en Jerusalén. ¹⁷A jantacto yab'ixal viñaj Manasés chi' yed' tastac ix sc'ulej viñ yed' jantac smul viñ ix ochi, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. ¹⁸Ayic ix cham viñ, a d'a scaltac te' avb'en te' yic viñaj Uza d'a sti' spalacio viñ ix mucchaji. Axo viñaj Amón yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñaj Amón reyal d'a Judá (2Cr 33.21-25)

¹⁹A viñaj Amón chi', 22 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal d'a Judá. Chab' ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Mesulemet sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Haruz aj Jotba. ²⁰Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová icha sc'ulejñac viñaj Manasés smam viñ. ²¹A sb'eyb'al viñ smam viñ chi' ix sb'eyb'alej, ix och viñ ejmelal d'a juntzañ yechel b'aj ochnac viñ smam viñ chi' ejmelal. ²²Icha chi' ix aj spaticanel Jehová Dios viñ, aton sDiosal eb' smam yicham viñ. Maj sc'anab'ajejlaj schecnab'il Jehová viñ.

²³A eb' viñ ayoch yajalil yed' viñ, ix meltzajoch eb' viñ ajc'olal d'a viñ, ix miljicham viñ yuj eb' viñ d'a yol spalacio. ²⁴⁻²⁶Yuj chi', axo eb' aj Judá ix milancham eb' viñ ix milancham viñ rey chi', axo viñaj Josías yuninal viñ ix yac'och eb' reyal sq'uexuloc. A jantacto yab'ixal viñaj Amón yed' tastac ix sc'ulej, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. Ayic ix cham viñ, a d'a scaltac te' avb'en te' yic viñaj Uza ix mucji viñ.

22

Ix chax b'aj tz'ib'ab'ilcan ley (2Cr 34.1-33)

¹A viñaj Josías vajxaque' ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal. 31 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Jedida sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Adaías aj Boscat. ²Te vach' ix yutej sb'a viñ d'a yichañ Jehová, icha val sb'eyb'al viñaj

David smam yicham viñ, mañ val jab'oc ix yiq'uel sb'a viñ d'a sb'eyb'al viñ smam yicham chi'.

³ Ayic 18 ab'ilxo yoch viñtaj Josías chi' reyal, ix schecanb'at viñ stz'ib'um viñ d'a stemplo Jehová, aton viñtaj Safán yuninal viñtaj Azalias yixchiquin viñtaj Mesulam. Ix yalan viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

⁴ —Ixic d'a viñtaj Hilcias viñ sat sacerdote, tzalan d'a viñ to smolb'ej q'uen tumin viñ tz'ac'ji d'a stemplo Jehová, q'uen scha eb' stañvan puerta b'aj tz'och eb' anima, ⁵ syac'an q'uen viñ d'a eb' viñ yajal yaj yilan sb'ochajxi templo chi' yic stupchaj eb' viñ smunlaj d'ay, ⁶ aton eb' viñ ñicum te' yed' eb' viñ tz'ılan tas tz'aj sb'o munlajel chi' yed' eb' viñ albañil. Smanchajpax te te' yed' q'uen q'uen tzeyb'il, yic sb'ochajxi templo chi'. ⁷ Mañ yovalilloc sc'anchaj yumal q'uen tumin chi' d'a eb' viñ tz'ılan munlajel chi', yujto tz'acan syutej eb' viñ sb'oani, xchi viñ.

⁸ Ix lajvi chi', ix yalan viñtaj Hilcias chi' d'a viñtaj Safán to ix checlaj b'aj tz'ib'ab'ilcan ley d'a yol stemplo Jehová. Ix yac'an ch'añ viñ d'a viñtaj Safán chi', ix yavtan ch'añ viñ. ⁹ Ix lajvi chi', ix b'at viñtaj Safán chi' yal d'a viñ rey chi' icha tic:

—Toxo ix smol q'uen tumin ay d'a yol templo eb' viñ a checab', ix yac'an q'uen eb' viñ d'a eb' viñ ayoch yajalil yilan sb'ochajxi stemplo Jehová chi', xchi viñ.

¹⁰ Añejtona' ix yalanxi viñ to ix ac'ji jun ch'añ uum d'a viñ yuj viñtaj sacerdote Hilcias, yuj chi' ix yavtej ch'añ viñ yab' viñ rey chi'. ¹¹ Ayic ix yab'an viñ rey chi' tas syal d'a yol ch'añ, ix sñic'chitan spichul viñ, ¹² ix schecan viñ avtaj viñtaj Hilcias chi', viñtaj Safán tz'ib'um yed' viñtaj Ahicam yuninal viñtaj Safán chi', viñtaj Acbor yuninal viñtaj Micaías yed' viñtaj Asaías schecab' viñ rey chi'. Ix yalan viñ rey chi' d'a eb' viñ icha tic:

¹³ —Ixiquec e c'anb'ej d'a Jehová vuuj, yuj eb' choñab', yuj pax masanil eb' aj Judá, tas syalelc'och ch'añ ley tic. Ay am cot yoval sc'ol Jehová chi' d'a quib'añ, yujto maj sc'anab'ajej eb' co mam quicham tas syal ch'añ, xchi viñ.

¹⁴ Yuj chi' ix b'at viñtaj sacerdote Hilcias, viñtaj Ahicam, viñtaj Acbor, viñtaj Safán yed' viñtaj Asaías yil ix schecab' Dios, ix scuchan Hulda yetb'eyum viñtaj Salum yuninal viñtaj Ticva, yixchiquin viñtaj Harhas. A viñtaj Salum chi', a viñ stañvan b'aj sic'chaj c'apac pichul d'a templo. A ix Hulda chi', a d'a junxo macañ yic Jerusalén toto b'onac, ata' cajan ix. Ayic ix lolonb'at eb' viñ d'a ix,

¹⁵ ix tac'vi ix d'a eb' viñ icha tic:

—A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, a tz'alan icha tic: Alec d'a viñ ix ex checancot e c'anb'ej tic d'ayin ¹⁶ to a in ol vac'cot junoc yaelal d'a yib'añ jun choñab' tic yed' d'a yib'añ eb' cajan d'a tic, icha yalan ch'añ ley ix yavtej viñ sreyal Judá chi'. ¹⁷ Yujto ix in yactejean eb' anima tic, ix sñusan incienso eb' d'a juntzañ comon dios, ix stzuntzancot yoval in c'ol eb' yuj juntzañ sdiosal eb' ix sb'o chi'. Yuj val chi' ix cot yoval d'a jun lugar tic. Mañxo ol sich'ilaj yoval chi', xchi Jehová. ¹⁸ Alec d'a viñ rey chi', viñ ix ex checancot e c'anb'ej d'a Jehová: A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic tz'alan icha tic: Yujto ix avtej tas ayem d'a yol ch'añ uum chi', ¹⁹ ix ac'anoch d'a a c'ool, yuj chi' ix al a b'a d'ayin, ix a ñic'chitanb'at a pichul, ix ach oc'q'ue d'a vichañ. Yujto ix ab'pax tas ix vala' to ol satjoquel a choñab' tic, ol in catab'an eb' cajan d'ay, yuj chi' toxo ix vab' tas ix ala'. Sval d'ayach ²⁰ to ix ach vac' nivan'olal, ol ach mucjoc d'a junc'olal. Mañxo ol il-laj jun yaelal ol vac'cot d'a yib'añ jun choñab' tic, xchi Jehová, xchi ix Hulda chi'. Ix paxta eb' viñ schecab' viñ rey chi' yic tzul yalan eb' viñ d'a viñ tas ix b'at yab' eb' viñ chi'.

23

¹ Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' to tz'avtaj masanil eb' viñ yichamtac vinaquil Jerusalén yed' juntzarño choñab' d'a yol yic Judá, yic vach' smolb'ej sb'a eb' viñ yed' viñ. ² Ayic ix javi eb' viñ, ix b'at viñ yed' eb' viñ, eb' viñ sacerdote, eb' viñ schecab' Dios yed' masanil eb' comon anima, eb' malaj val yelc'ochi yed' eb' nivac yelc'ochi. Ix b'at eb' smasanil d'a stemplo Jehová. Ata' ix yal viñ rey chi' to a ch'añ yumal strato Jehová ix chax d'a stemplo, tz'avtaj ch'añ d'a yichañ eb' anima chi'. ³ Ix och tec'tec' viñ rey chi' d'a stz'ey jun nivan oy, ix yac'an sti' viñ d'a yichañ Jehová to ol sc'anab' ajej juntzarñ checnab'il viñ yed' c'ayb'ub'al d'a smasanil sc'ool, icha syal jun trato tz'ib'ab'ilcan d'a yol ch'añ uum chi'. Añeja' masanil eb' anima chi', ix yac' sti' eb' sc'anab'ajani.

*Ix satel juntzarñ chuc b'eyb'al viñtaj Josías
(2Cr 34.3-7)*

⁴ Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' d'a viñ sat sacerdote aj Hilcías yed' d'a juntzarño eb' viñ sacerdote yed' d'a eb' viñ stañvan spuertail templo to syiq'uelta eb' viñ masanil tastac ay d'a yol stemplo Jehová, aton yamc'ab' sc'an eb' anima yic tz'och eb' ejmelal d'a Baal, d'a Asera yed' d'a q'uen c'anal. Ix yiq'uel eb' viñ d'a stiel choñab' Jerusalén, ix sñusantz'a eb' viñ d'a sti' a' Cedrón, ix lajvi chi' ix ic'jib'at staañil d'a Betel. ⁵ Ix yic'anel yopisio eb' viñ sacerdote viñ rey chi', aton eb' viñ sñusantz'a incienso b'aj chaañ d'a yol yic Judá yed' d'a stitac choñab' Jerusalén, aton eb' viñ ac'b'il yopisio yuj eb' viñ rey ec'nac. Ix ic'chajpaxel eb' viñ sacerdote sñusantz'a incienso d'a Baal, d'a c'u, d'a q'uen uj, d'a q'uen c'anal yed' d'a juntzarñ nivac c'anal sb'eyec' d'a satchaañ. ⁶ Ix yic'anpaxel jun yechel Asera viñ rey chi', aton jun ayoch d'a yol stemplo Jehová. Ix b'at yac'ancan eb' d'a stiel choñab' Jerusalén. Ix ñuschajtz'a d'a sti' a' Cedrón, ix stenanchojoc stañil chi' viñ, ix stzicanb'at viñ d'a yib'añ b'aj mucan eb' comon anima. ⁷ Ix pojipaxem juntzarñ yed'tal eb' viñ ix-vinac yuj viñ, aton b'ob'il d'a yamaq'uil stemplo Jehová. Ata' sch'alvipax eb' ix ix sb'oan c'apac mantiado yic Asera.

⁸ Ix lajvi chi', ix yavtancot masanil eb' viñ sacerdote viñ rey chi', aton eb' viñ ay d'a junjun choñab' d'a yol yic Judá, ix yixtanb'at masanil altar viñ d'a masanil lugar chaañ d'a Geba masanto d'a Beerseba, aton b'aj sñustz'a incienso juntzarñ eb' viñ sacerdote. Ix spojanpaxem juntzarñ altar viñ, juntzarñ ay d'a spuertail choñab' scan d'a stofolal sq'uexan mach tz'och d'a yol choñab' chi', aton jun puerta yic viñtaj Josué yajal d'a Jerusalén. ⁹ A eb' viñ sacerdote yinñilal Leví ix ac'an silab' d'a juntzarñ lugar chaañ, majxo c'ochlaj eb' viñ d'a altar yic Jehová d'a Jerusalén, axoñej svael eb' viñ tz'ac'ji yuj eb' viñ yetsacerdoteal chi'.

¹⁰ Ix yixtanpaxb'at jun lugar viñ rey chi', jun scuchan Tofet d'a sch'olanil Ben-hinon b'aj sñusantz'a eb' unin silab'il d'a jun comon dios scuchan Moloc, yic mañxa junoc mach sc'ulan jun chucal chi'. ¹¹ Ix yic'anpaxel noc' chej viñ, noc' ayoch yuj eb' viñ sreyal Judá yic tz'och ejmelal d'a c'u. Ix sñusantz'a scarruaje noc' chej chi' viñ. A juntzarñ chi', a d'a jun amac' d'a slac'anil b'aj tz'och anima d'a yol stemplo Jehová, ata' ay, d'a stz'ey scuarto jun viñ ay yopisio scuchan Natán-melec. ¹² Ix spojanpaxem juntzarñ altar viñ rey chi', juntzarñ b'ob'ilcan yuj eb' viñ sreyal Judá d'a spañail yib'añ scuartoc viñtaj rey Acaz. Ay pax juntzarñ altar b'ob'ilcan yuj viñtaj rey Manasés d'a chab' yamaq'uil stemplo Jehová, ix smac'poj viñ, ix syumancanb'at sc'ajil viñ d'a yol a' Cedrón.

¹³ Ix yixtanpaxb'at juntzañ lugar viñ, juntzañ chaarñ d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Jerusalén, d'a stojolal sur d'a tzalan Olivo, aton jun sb'onaccan viñaj Salomón sreyal Israel, aton Astarté sdiosal eb' aj Sidón, Quemos sdiosal eb' moabita yed' Milcom sdiosal eb' amonita. Masanil juntzañ chi' yajb'ilel yuj Jehová. ¹⁴ Ix smac'anpaxpoj q'uen q'ueen viñ, q'uen chajul yaj d'a eb' anima, ix ch'acchajpaxel te' yechel Asera. Ix saclemajb'at sb'aquil chamnac ta' yuj viñ. ¹⁵ Ix smac'paxpoj jun altar viñ yed' templo d'a Betel, aton sb'onaccan viñaj rey Jeroboam yuninal viñaj Nabat, viñ cuchb'annach'at eb' yetisraelal d'a chucal. Pococxoñej ix aji, ix sñusantz'a yechel dios Asera chi' viñ.

¹⁶ Ix ec' q'ueleloc viñaj Josías chi', ix yilanb'at juntzañ yed'tal chamnac viñ d'a jun tzalan, ix yalan viñ to tz'ic'chajelta sb'aquil chamnac ayoch d'a yool chi', ix sñusantz'a viñ d'a yib'añ altar yic tz'ixtaxb'ati. Icha chi' ix aj yelc'och tas yalnaccan jun viñ schecab' Jehová d'a peca'. ¹⁷ Ix sc'anb'an viñaj rey Josías chi':

—¿Mach ay yic jun yed'tal chamnac svilb'at chi'? xchi viñ. Ix tac'vi eb' cajan d'a Betel chi' d'a viñ icha tic:

—Aton b'aj mucan jun viñ schecab' Dios cotnac d'a Judá, a viñ aljinaccan yuj tas ix utej jun altar d'a Betel tic, xchi eb' d'a viñ.^{23.17}

¹⁸ Ix yalan viñ:

—Actejecani, malaj junoc mach syaman sb'aquil chi', xchi viñ.

Yuj chi' majxo yamjilaj sb'aquil jun viñ schecab' Dios chi' yed' sb'aquil junxo viñ schecab' Dios cotnac d'a Samaria.

¹⁹ Icha ix yutej viñaj Josías chi' d'a Betel chi', icha pax chi' ix yutej viñ satal nel juntzañ lugar chaarñ, juntzañ b'ob'il d'a Samaria chi' yuj eb' viñ sreyal Israel, juntzañ stzuntancot yoval sc'ol Jehová. ²⁰ Ix lajvi chi', axo d'a yib'añ juntzañ altar ix smilcham masanil eb' viñ sacerdote viñ, aton eb' viñ yic juntzañ lugar chaarñ d'a Samaria chi'. Ix sñusantz'a sb'aquil juntzañ chamnac viñ d'a yib'añ juntzañ altar chi'. Ix lajvi chi' ix paxta viñ d'a Jerusalén.

Q'uiñ ix yac'och viñaj rey Josías (2Cr 35.1-19)

²¹ Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Josías d'a masanil eb' choñab' icha tic: Caq'uecoch q'uiñ yic sco naancot tas aj yelnaccot eb' co mam quicham d'a Egipto yic squic'ancharñ sb'i Jehová co Diosal, icha syalcan d'a yumaltrato, xchi viñ. ²² Yuj chi' ix och jun q'uiñ chi'. Yictax ix lajviec' stiempoal eb' juez, eb' ix ac'an yajalil d'a choñab' Israel, malaj juneloc ix och jun q'uiñ icha jun chi' d'a stiempoal eb' viñ ix ac'an reyal d'a Judá yed' d'a Israel. ²³ Yic val 18 ab'il yoch viñaj Josías chi' reyal ix och jun q'uiñ chi' d'a Jerusalén, yuj yic'jicharñ Jehová.

Te ayoch spensar viñaj Josías d'a Jehová

²⁴ Masanil eb' tz'avtan spixan eb' chamnac, eb' ajb'aal yed' juntzañ yechel d'a yoltac pat, ix satjiel yuj viñaj Josías chi'. Masanil pax juntzañ comon dios yajb'entac ay d'a Jerusalén yed' d'a yol smacb'en Judá ix satel viñ. Icha chi' ix sc'ulej viñ yic sc'anab'ajan viñ tas syalcan d'a yumal ley ix chax yuj viñaj sacerdote Hilcías d'a yol stemplo Jehová. ²⁵ Malaj junocxo rey ec'nacxo ix sq'uex spensar yic syac'anoch sb'a d'a yol sc'ab' Jehová d'a smasanil sc'ool, d'a smasanil spensar yed' d'a smasanil yip, icha ix yutej sb'a viñaj Josías chi', yujto ix sc'anab'ajej viñ tas alb'ilcan d'a ley Moisés. Marixalaj pax junocxo rey icha chi' ix yutej sb'a.

²⁶ Vach'chom icha chi' ix sc'ulej viñ, palta yuj tas te chuc sc'ulejnac viñtaj Manasés, yuj chi' aycot yoval sc'ol Jehová d'a Judá chi'. ²⁷ Yuj chi' ix yal Jehová icha tic: Ol viq'uel Judá d'a vichañ, icha vutejnac Israel. Ol in patiquejcanel Jerusalén, jun choñab' sic'b'ilel vuuj yed' jun templo tic, jun valnac yuuj to a d'ay tz'och ejmelal d'ayin, xchi.

Schamel viñtaj rey Josías
(2Cr 35.20-27)

²⁸⁻³⁰ A d'a stiempoal chi' ix cot viñtaj Necao sreyal Egipto yed' eb' soldado yic sb'at eb' d'a a' nivan Éufrates, yic sb'at colvaj viñ yed' viñ sreyal Asiria. Ix b'at viñtaj rey Josías yed' eb' soldado yac' oval yed' viñtaj Necao chi' d'a Meguido. Ayic ix schalan sb'a eb' viñ d'a oval chi', ix miljicham viñtaj Josías chi' yuj viñ. Ix ac'jiq'ue snivanil viñ d'a yol carruaje yuj eb' viñ ayoch yajalil yed' viñ. Ix cot eb' viñ d'a Meguido chi' masanto ix javi eb' viñ d'a Jerusalén, ix ac'jicanoch snivanil viñ chi' d'a jun yed'tal b'ob'ilxo. Axo eb' anima smasanil d'a yol choñab' chi' ix ac'anoch viñtaj Joacaz yuninal viñ reyal sq'uexuloc.

A jantacto yab'ixal viñtaj Josías chi' yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá.

A tas ix sc'ulej viñtaj Joacaz d'a reyal
(2Cr 36.1-4)

³¹ A viñtaj Joacaz chi', ²³ ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal d'a Jerusalén. Oxeñej ujal ix yac' reyal chi' viñ. Hamutal sb'i ix snun viñ, yisil ix viñtaj Jeremías aj Libna. ³² Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, icha ix sc'ulej eb' smam yicham viñ. ³³ Ix ac'jioch viñ d'a preso yuj viñtaj rey Necao d'a Ribla d'a yol yic Hamat, yic vach' maxtzac yac' yajalil viñ d'a Jerusalén. Ix yac'anoch q'uen tumin viñtaj Necao chi' d'a yib'arñ eb' aj Judá chi', ⁷⁵ quintal q'uen plata yed' oxe' arroba q'uen oro. ³⁴ Axo viñtaj Eliaquim yuninal viñtaj Josías chi' ix yac'och viñtaj rey Necao chi' reyal sq'uexuloc viñ smam chi'. Ix sq'uexan sb'i viñtaj Eliaquim chi' viñ, Joacim ix sb'iej viñ. Ix yic'anb'at viñtaj Joacaz chi' viñ d'a Egipto. Ata' ix cham viñtaj Joacaz chi'.

³⁵ Ix yac'an q'uen oro viñtaj Joacim chi' yed' q'uen plata sc'an viñ sreyal Egipto chi'. Yuj chi' ix yac'och q'uen viñ d'a yib'arñ eb' anima d'a yol smacb'en chi', junjun anima ix yac' q'uen oro yed' q'uen plata, icha tastac ay d'a junjun eb'. Icha chi' ix aj smolan q'uen tumin viñ ix can d'a yib'arñ chi'.

Ochnac viñtaj Joacim reyal d'a Judá
(2Cr 36.5-8)

³⁶ A viñtaj Joacim chi', ²⁵ ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal, ¹¹ ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Zebu sb'i ix snun viñ, yisil ix viñtaj Pedafás aj Ruma. ³⁷ Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, icha val ix sc'ulej eb' smam yicham viñ.

24

¹ A d'a stiempoal viñtaj Joacim chi', ix cot viñtaj Nabucodonosor sreyal Babilonia yed' eb' soldado yac' oval yed' viñ. Icha chi' ix aj yochcan viñtaj rey Joacim oxe' ab'il d'a yalañ smandar viñtaj Nabucodonosor chi'. Ix lajvi chi' ix meltzajoch viñtaj Joacim chi' ajc'olal d'a viñ sreyal Babilonia chi'. ² Palta ix ac'jicot eb' soldado caldeu yuj Jehová, eb' soldado sirio, eb' soldado moabita yed' eb' soldado amonita yic sjavi eb' elc'al d'a Judá yic syixtanb'at eb', icha ix aj yalan eb' schecab' Jehová. ³ Val yel ix javi jun tic d'a yib'arñ Judá, yujto a Jehová ix alani yic syic'anel Judá d'a yichañ, yuj smul viñtaj Manasés, ⁴ yuj

pax schamel eb' anima malaj smul d'a Jerusalén ix cham yuj viñ. Yuj chi' majxo yac'laj nivanc'olal Jehová.

⁵ A jantacto yab'ixal viñaj Joacim chi' yed' tastac ix sc'ulej viñ, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá. ⁶ Axo yic ix cham viñ, a viñaj Joaquín yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

⁷ Majxo eltalaj viñ sreyal Egipto yed' eb' soldado d'a yol smacb'en, yujto a viñ sreyal Babilonia ix ic'anxiec' tas ic'b'ilec' yuj viñ, scot d'a a' eluma' yic Egipto masanto d'a a' Éufrates.

Ix ic'jib'at viñaj rey Joaquín d'a Babilonia
(2Cr 36.9-10)

⁸ A viñaj Joaquín chi', 18 ab'ilxo sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal, oxetej ujal ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Nehusta sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Elnatán aj Jerusalén. ⁹ Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, icha val ix sc'ulej viñ smam viñ.

¹⁰ A d'a jun tiempoal chi', ix cot eb' soldado viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia yac' oval d'a Jerusalén, ix oymaj eb' d'a spatic. ¹¹ Van yac'an oval eb', ix c'och viñaj Nabucodonosor chi'. ¹² Yuj chi' ix yac'och sb'a viñaj Joaquín sreyal Judá yed' ix snun, eb' viñ yetyajalil viñ yed' pax eb' viñ schecab' viñ d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor chi'. Ix ic'jib'at eb' d'a Babilonia ayic svajxaquilxo ab'il yoch viñaj Nabucodonosor chi' reyal.

¹³ Ix lajvi chi', ix schecan viñaj Nabucodonosor chi' ic'chajelta masanil q'uen tumin ay d'a yol stemplo Jehová yed' d'a yol spalacio viñ sreyal Judá chi'. Ix smac'anpoj masanil yamc'ab' viñ nab'a oro yic templo chi' b'ob'ilcan yuj viñaj Salomón sreyal Israel. Ix elc'och jun tic icha ajnac yalancan Jehová.

¹⁴ Ix schecan viñ ic'chajb'at masanil anima cajan d'a Jerusalén chi' yed' eb' yajal, eb' soldado te jelan, eb' viñ jelan sb'oan tastac yed' eb' viñ tenum q'ueen. 10 mil eb' ix ic'jib'at d'a Babilonia chi' d'a smasanil. Mañxa mach ix cani, axotej eb' meb'a' ixto cani.

¹⁵ A viñaj rey Joaquín chi', ix snun viñ, eb' ix yetb'eyum viñ, eb' ayoch yajalil yed' viñ yed' eb' anima nivac yelc'och d'a yol smacb'en viñ chi', ix ic'jib'at eb' yuj viñaj Nabucodonosor chi' d'a Babilonia. ¹⁶ A d'a scal masanil anima ix ic'chajb'at chi', ay 7 mil eb' viñ soldado, ay pax mil eb' viñ syal sb'oan tastac yed' eb' viñ tenum q'ueen. Masanil eb' viñ tic te tec'an eb' viñ, te jelan pax eb' viñ d'a oval. ¹⁷ Axo viñaj rey Nabucodonosor chi' ix ac'anoch viñaj Matanías yuc'tac smam viñaj Joaquín chi' reyal sq'uexuloc viñ. Ix q'uexji sb'i viñ yuj viñ, Sedequías ix sb'iejan viñ.

Ix och viñaj Sedequías reyal
(2Cr 36.11-16; Jer 52.1-3)

¹⁸ A viñaj Sedequías chi', 21 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal, 11 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Hamutal sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Jeremías aj Libna. ¹⁹ Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, icha ix sc'ulej viñaj Joacim. ²⁰ Yuj chi' ix cot yoval sc'ol Jehová d'a Jerusalén yed' d'a Judá, ix yic'ancanel eb' d'a yichañ.

Ix ac'ji ganar Jerusalén
(Jer 39.1-7; 52.3-11)

Ix meltzajoch viñaj Sedequías ajc'olal d'a viñ sreyal Babilonia.

25

¹ Ayic slajuruil c'ual yoch slajuruil uj, ayic sb'aluruil ab'il yoch viñaj Sedequías reyal, ix javi viñaj rey Nabucodonosor yed' eb' viñ soldado yac' oval d'a Jerusalén. Ix oymaj eb' viñ d'a spatictac Jerusalén chi', ix sb'oanq'ue scamamento eb' viñ d'a spatictac, ix sb'oanq'ue stec'nub' eb' viñ d'a spatictac smuroal. ² Oyb'ilñej jun choñab' chi' yuj eb' viñ, masanto ayic 11 ab'il yoch viñaj Sedequías chi' reyal. ³ Ayic sb'aluruil c'ual yoch scharil uj d'a yol jun ab'il chi', ix em jun nivan vejel d'a yol choñab' chi', mañxa jab'oc tas vach' svaan eb' anima chi'. ⁴ Ix sb'oan jun olan eb' viñ soldado caldeo chi' d'a smuroal choñab' chi'. Vach'chom oyanoch eb' viñ soldado d'a spatictac chi', palta ix el viñaj rey Sedequías chi' yed' eb' viñ soldado d'ac'valil. Ix elc'och eb' viñ d'a jun puerta d'a scal chab' muro d'a stz'ey b'aj ay yavb'en te' eb' viñ rey, ix b'at eb' viñ d'a jun b'e sc'och d'a sch'olanil a' Jordán. ⁵ Palta ix b'at eb' viñ soldado caldeo chi' d'a spatic eb' viñ, ix yamchaj viñaj Sedequías chi' yuj eb' viñ d'a yac'lical Jericó. Ix saclemcanb'at eb' viñ soldado viñ. ⁶ Ix syaman viñ rey chi' eb' viñ, ix yic'anb'at viñ eb' viñ d'a viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia chi' d'a Ribla, d'a yol yic Hamat. Ata' ix yal viñ tas ol utaj viñaj Sedequías chi'. ⁷ D'a val yichañ viñaj Sedequías chi' ix xicjicham eb' yuninal. Ix ic'chajq'queta yol sat viñ, ix tzec'chaj viñ d'a q'uen cadena nab'a bronce, ix ic'chajb'at viñ d'a Babilonia.

*Ix mac'jiem templo**(2Cr 36.17-21; Jer 39.8-10; 52.12-30)*

⁸ Ayic uque' c'ualxo yoch yoil uj d'a 19 ab'il yoch viñaj Nabucodonosor reyal d'a Babilonia, ix javi viñaj Nabuzaradán yajalil eb' viñ soldado stañvumal viñ rey chi' yed' eb' viñ soldado d'a Jerusalén. ⁹ Ix sñusantz'a stemplo Jehová eb' viñ yed' spalacio viñ rey, masanil spat eb' cajan d'a Jerusalén chi' yed' masanil nivac pat. ¹⁰ Ix spojanem masanil smuroal choñab' Jerusalén chi' eb' viñ. ¹¹ Masanil eb' anima ayto cani, ix yic'b'at eb' viñaj Nabuzaradán chi', aton eb' ix yac'och sb'a yed' viñ sreyal Babilonia yed' eb' jelan sb'oan tastac. ¹² Axoñej eb' te meb'a' ix yactejcan viñ, yic smunlaj eb' d'a avoj uva yed' juntzañxo tas tz'avchaji.

¹³ Masanil tastac nab'a bronce ay d'a yol templo ix smac'poj eb' viñ soldado chi', aton chab' oy ayoch d'a sat templo chi', juntzañ sb'achnub' yich cotac pila yed' jun nivan pila. Ix yic'anb'at q'uen bronce chi' eb' viñ d'a Babilonia. ¹⁴ Añejtona' b'aj tz'em q'uen tic'aq'uil taañ, q'uen pala, q'uen ic'lab'el stañil b'aj tz'och sc'ac'al candil, q'uen nivac cuchara yed' masanil tastac nab'a bronce sc'anchaji ayic tz'och ejmelal d'a Jehová, ix yic'b'at eb' viñ smasanil. ¹⁵ Ix yic'paxb'at juntzañ nivac vaso eb' viñ yed' q'uen b'aj sñusji incienso yed' juntzañxo tastac nab'a oro ma nab'a plata. ¹⁶ Mañxa yalb'anil jantac yalil q'uen bronce ayoch d'a chab' nivac oy yic templo, d'a jun pila yic a' yed' d'a juntzañ yich b'achnub' b'ob'ilcan yuj viñaj rey Salomón yic tz'ochcan d'a stemplo Jehová. ¹⁷ A junjun oy chi', ec'b'al vajxaque' metro steel. A sjolom oy chi' nab'a bronce, nañal schab'il metro yaj q'uei, axo spatictac sjolom oy chi', aypaxoch yelvanub' icha yilji te' granada. A juntzañ chi' nab'a bronce. Lajanñej yaj chab' oy chi'.

Ix ic'jiel eb' aj Judá sat sluum

¹⁸ A viñaj Nabuzaradán chi' ix yaman viñaj Seraías sat sacerdote, viñaj Sofonías schab'il sacerdote yed' oxvañ eb' viñ stañvan sti' templo, ix ic'jib'at eb' viñ yuj viñ d'a Babilonia. ¹⁹ A d'a scal eb' anima ix can d'a yol choñab' chi', ix yamchajpax jun viñ sat yajal scuchb'an eb' viñ soldado yed' pax ovañxo eb'

viñi tz'ac'an srazón viñi rey yed' jun viñi tz'ib'um sb'oan slistail eb' viñi soldado yed' pax 60-xo eb' viñi nivac vinac yaj d'a yol choñab' chi'. ²⁰⁻²¹ Masanil juntzañ eb' anima chi' ix yic'b'at viñtaj Nabuzaradán chi' d'a Ribla d'a yol yic Hamat. Ata' ix yal viñi rey to scham eb'. Icha chi' ix aj yic'jiel eb' aj Judá chi' d'a schoñab' yed' d'a sluum, ix ic'jib'at eb' d'a Babilonia.

Eb' anima ixto cani ix b'atcan eb' d'a Egipto
(Jer 40.7-10; 41.1-3,16-18)

²² Ix och viñtaj Gedalías yuninal viñtaj Ahicam yixchiquin viñtaj Safán gobernadoral yuj viñ sreyal Babilonia chi'. A viñ ix can yil jantacto anima ix can d'a Judá chi'. ²³ Ayic ix yab'an jun lolonel chi' eb' viñ yajal eb' viñ soldado ixto cani, ix b'at eb' viñ d'a Mizpa yed' eb' viñ soldado chi', yic b'at lolon eb' viñ yed' viñtaj Gedalías chi'. A eb' viñ chi', aton viñtaj Ismael yuninal viñtaj Netanías, viñtaj Johanán yuninal viñtaj Carea, viñtaj Seraías yuninal viñtaj Tanhumet aj Netofa yed' viñtaj Jaazaniás yuninal jun viñ aj Maaca. ²⁴ Ix yac'an sti' viñtaj Gedalías chi' d'a eb' viñ yed' d'a eb' viñ soldado, ix yalan viñ icha tic: Mañ ex xiv e can d'a yalañ smandar eb' caldeo chi', cajnajañtec d'a yol nación tic, tzex och d'a yalañ schecnab'il viñ sreyal Babilonia. Tato icha chi' vach'ñej ol aj e b'eyb'ati, xchi viñ.

²⁵ Axo d'a yuquil uj, ix javi viñtaj Ismael yuninal viñtaj Netanías yixchiquin viñtaj Elisama, d'a yirñtilal eb' viñ sreyal Judá. Ay lajuñvañxo eb' viñ vinac ajun yed' viñ, ix smilancham viñtaj Gedalías chi' eb' viñ yed' eb' aj Judá yed' pax eb' caldeo ayec' yed' viñ d'a Mizpa chi'. ²⁶ Yuj chi' masanil eb' anima ix b'at elelal d'a Egipto yuj xivelal d'a eb' caldeo chi'. Ata' ix b'at eb' anima nivac yelc'ochi, eb' malaj yelc'ochi yed' eb' yajalil eb' soldado.

Ix actajel viñtaj Joaquín
(Jer 52.31-34)

²⁷ Ayic 27 c'ual yoch slajchavil ujal, ayic 37 ab'ilxo yic'chajb'at viñtaj rey Joaquín d'a Babilonia, ix och viñtaj Evil-merodac reyal d'a Babilonia chi'. A d'a b'ab'el ab'il yoch viñ reyal chi' ix sch'oxan svach'c'olal viñ d'a viñtaj Joaquín chi', ix yic'anelta viñ viñ d'a preso. ²⁸ Te vach' ix yutej sb'a viñ rey chi' d'a viñ d'a yichañ juntzañxo eb' viñ rey ayoch preso d'a Babilonia chi'. ²⁹ Yuj chi' ix sq'uexel spichul viñtaj Joaquín sc'an d'a yol preso chi', ix va viñ yed' viñ rey chi' d'a jantacto tiempoal pitzan viñ. ³⁰ Ix ac'jirñej sgasto viñ yuj viñ sreyal Babilonia chi' masanto ix cham viñ.

A Ch'arí B'ab'el Libro CRÓNICAS

A Crónicas syalelc'ochi “yab'ixal eb' viñ rey”. A chab' libro Crónicas tic, syalcot tas syal d'a chab' slibro viñaj Samuel yed' pax tas tz'ib'ab'ilcan d'a juntzarí libro yab'ixal eb' viñ rey. Palta mañ masaniloc tas syal d'a juntzarí libro chi' syal pax d'a chab' libro tic. A d'a jun mach tz'ib'jinac jun libro tic te nivan yelc'och yab'ixal viñaj rey David, viñaj rey Salomón, yab'ixal stemplo Dios yed' yab'ixal tas yopisio eb' sacerdote. Syalanpaxi to a viñaj rey David ic'jinaccanel yich yic sb'ochaj stemplo Dios yed' sleyal, vach'chom a viñaj Salomón b'oannac.

A viñaj Josafat, viñaj Ezequías yed' viñaj Josías, ch'oxnab'il yaj eb' viñ, yujto te nivan yelc'och Jehová d'a yol sat eb' viñ. Aríej d'a Jehová tz'och eb' viñ ejmelal ayic sjavi yaelal d'a scal eb'. Te b'inajnac eb' viñ oxvarí tic, yujto a eb' viñ cuhb'annacxi b'at spensar eb' anima d'a Jehová. Ayic ayoch juntzaríxo eb' viñ rey d'a yopisio, te tziytum eb' anima tz'och ejmelal d'a juntzarí comon dios. A mach tz'ib'jinaccan juntzarí tic, sch'oxcaneli to vach'chom te nivan juntzarí yaelal ix javi d'a yib'arí choñab' Israel yed' d'a yib'arí choñab' Judá, palta a Dios naanñej strato yac'nac yed' schoñab' chi', ix elñejc'och tas nab'il chi' yuuj.

A d'a capítulo 1 masanto d'a 9, syalcot tas yaj stzozal smam yicham junjun macarí eb'. A yab'ixal schamel viñaj Saúl, syalcot d'a capítulo 10. Axo d'a capítulo 11 masanto d'a 29, syalcot yuj tas ajnac yac'an reyal viñaj David. Syalanpaxcot tastac janac d'a yib'arí viñ yed' tas ajnac yic'an yip yopisio viñ. Yac'nacvaloch viñ d'a sc'ool smolb'ancan tastac c'anchajnac ayic sb'onac stemplo Jehová. Sb'oannaccan slistail eb' b'ojinac templo chi' viñ. Yac'annaccan masanil juntzarí chi' viñ ab'enal d'a yol sc'ab' viñaj Salomón. A juntzarí tic syal d'a capítulo 22 masanto d'a 29.

A eb' viñ yintilal viñaj Adán (Gn 5.1-32)

¹ Aton stzozal¹⁻¹ eb' viñ yintilal viñaj Adán tic: Viñaj Set, viñaj Enós, ² viñaj Cainán, viñaj Mahalaleel, viñaj Jared, ³ viñaj Enoc, viñaj Matusalén, viñaj Lamec, ⁴ viñaj Noé.

Eb' yintilal viñaj Noé (Gn 10.1-32)

A eb' viñ yuninal viñaj Noé: Aton viñaj Sem, viñaj Cam yed' viñaj Jafet.

⁵ Axo eb' viñ yuninal viñaj Jafet chi': Viñaj Gomer, viñaj Magog, viñaj Madai, viñaj Javán, viñaj Tubal, viñaj Mesec yed' viñaj Tiras. ⁶ Axo eb' viñ yuninal viñaj Gomer chi': Viñaj Askenaz, viñaj Rifat yed' viñaj Togarma. ⁷ Axo eb' viñ yuninal viñaj Javán chi': Aton viñaj Elisa, viñaj Tarsis, viñaj Quitim yed' viñaj Dodanim.

⁸ Axo eb' viñ yuninal viñaj Cam: Aton viñaj Cus, viñaj Mizraim, viñaj Fut, viñaj Canaán. ⁹ A eb' viñ yuninal viñaj Cus chi': Aton viñaj Seba, viñaj Havila, viñaj Sabta, viñaj Raama yed' viñaj Sabteca. Axo eb' viñ yuninal viñaj Raama chi': Aton viñaj Seba yed' viñaj Dedán. ¹⁰ A viñaj Cus chi', aton viñ smam

1.1 1:1 A jun stzozal sb'inaj chi' d'a tic yed' d'a juntzaríxo versículo, a viñ b'ab'el sb'inaji a viñ smam viñ schab'il, axo viñ schab'il chi' smam viñ yoxil, ichañej chi' masanto d'a viñ slajvub' d'a junjun lista.

viñaj Nimrod. Aton jun viñ chi' te nivan ajnac yel'och d'a yolyib'arñq'uinal tic yujto te jelan ajnac viñ d'a oval.

¹¹ A d'a viñaj Mizraim, ata' cotnac eb' ludeo, eb' anameo, eb' lehabita, eb' naftuhítas, ¹² eb' patruseo, eb' casluhítas yed' eb' caftoritas. A d'a eb' chi' cotnac yirñtil eb' flilisteo.

¹³ A viñaj Sidón, b'ab'el yuninal viñaj Canaán. A junxo yuninal viñ, aton viñaj Het. ¹⁴ A viñaj Canaán chi' ay yirñtilal eb' jebuseo, eb' amorreo, eb' gergeseo, ¹⁵ eb' heveo, eb' araceo, eb' sineo, ¹⁶ eb' arvadeo, eb' zemareo yed' eb' hamateo.

¹⁷ Axo eb' viñ yuninal viñaj Sem: Aton viñaj Elam, viñaj Asur, viñaj Arfaxad, viñaj Lud yed' viñaj Aram. Axo eb' viñ yuninal viñaj Aram chi': Aton viñaj Uz, viñaj Hul, viñaj Geter yed' viñaj Mesec. ¹⁸ A viñaj Arfaxad chi' smam viñaj Sela, axo viñaj Sela chi' smam viñaj Heber. ¹⁹ A viñaj Heber chi', chavañ yuninal viñ: A viñ b'ab'el scuch Peleg, yujto a d'a stiempoal viñ ix pojchajb'at lum luum. Axo junxo viñ yuninal viñ chi' scuchan Joctán. ²⁰ A eb' viñ yuninal viñaj Joctán chi': Aton viñaj Almodad, viñaj Selef, viñaj Hazarmavet, viñaj Jera, ²¹ viñaj Adoram, viñaj Uzal, viñaj Dicla, ²² viñaj Ebal, viñaj Abimael, viñaj Seba, ²³ viñaj Ofir, viñaj Havila yed' viñaj Jobab. A masanil eb' viñ tic, yuninal eb' viñ viñaj Joctán.

Eb' viñ yirñtilal viñaj Sem

(Gn 11.10-26)

²⁴ Aton sb'i eb' viñ yirñtilal viñaj Sem tic d'a stzolal: Viñaj Arfaxad, viñaj Sela, ²⁵ viñaj Heber, viñaj Peleg, viñaj Reu, ²⁶ viñaj Serug, viñaj Nacor, viñaj Taré, ²⁷ yed' viñaj Abram, aton viñaj Abraham.

Eb' yirñtilal viñaj Ismael'R'yed' eb' yirñtilal ix Cetura

(Gn 25.1-6,12-18)

²⁸ A eb' viñ yuninal viñaj Abraham: Aton viñaj Isaac yed' viñaj Ismael. ²⁹ A eb' viñ yuninal viñaj Ismael: Aton viñaj Nebaiot, b'ab'el yuninal, viñaj Cedar, viñaj Adbeel, viñaj Mibsam, ³⁰ viñaj Misma, viñaj Duma, viñaj Massa, viñaj Hadad, viñaj Tema, ³¹ viñaj Jetur, viñaj Nafis yed' viñaj Cedema.

³² Axo eb' yune' ix Cetura, schab'il yetb'eyum viñaj Abraham chi': Aton viñaj Zimram, viñaj Jocsán, viñaj Medán, viñaj Madián, viñaj Isbac yed' viñaj Súa. Axo eb' viñ yuninal viñaj Jocsán chi': Aton viñaj Seba yed' viñaj Dedán.

³³ Axo eb' viñ yuninal viñaj Madián chi': Aton viñaj Efa, viñaj Efer, viñaj Hanoc, viñaj Abida yed' viñaj Elda. Masanil eb' viñ tic, yirñtilal eb' viñ ix Cetura.

Eb' yirñtilal viñaj Esaú

(Gn 36.1-43)

³⁴ A viñaj Abraham smam viñaj Isaac. Axo eb' viñ yuninal viñaj Isaac chi', aton viñaj Esaú yed' viñaj Israel. ³⁵ A eb' viñ yuninal viñaj Esaú chi': Aton viñaj Elifaz, viñaj Reuel, viñaj Jeús, viñaj Jaalam yed' viñaj Coré. ³⁶ Axo eb' viñ yuninal viñaj Elifaz chi': Aton viñaj Temán, viñaj Omar, viñaj Zefo, viñaj Gatam, viñaj Cenaz yed' viñaj Amalec yune' ix Timna. ³⁷ A eb' viñ yuninal viñaj Reuel chi': Aton viñaj Nahat, viñaj Zera, viñaj Sama yed' viñaj Miza.

³⁸ Axo eb' viñ yuninal viñaj Seir: Aton viñaj Lotán, viñaj Sobal, viñaj Zibeón, viñaj Aná, viñaj Disón, viñaj Ezer yed' viñaj Disán. ³⁹ Axo eb' viñ yuninal viñaj Lotán chi': Aton viñaj Hori yed' viñaj Homam. A viñaj Lotán chi' ay yanab' ix Timna. ⁴⁰ Axo eb' viñ yuninal viñaj Sobal chi': Aton viñaj Alván, viñaj Manahat, viñaj Ebal, viñaj Sefo yed' viñaj Onam. Axo eb' viñ

yuninal viñaj Zibeón chi': Aton viñaj Aja yed' viñaj Aná. ⁴¹ A viñaj Aná chi', smam viñaj Disón, axo eb' viñ yuninal viñaj Disón chi': Aton viñaj Amram, viñaj Esbán, viñaj Itrán yed' viñaj Querán. ⁴² A eb' viñ yuninal viñaj Ezer: Aton viñaj Bilhán, viñaj Zaaván yed' viñaj Jaacán. A eb' viñ yuninal viñaj Disán chi': Aton viñaj Uz yed' viñaj Arán.

⁴³ Aton eb' viñ tic ix ac'an yajalil d'a Edom ayic mantalaj sreyal eb' israel tz'ochi: A viñaj Bela yuninal viñaj Beor, Dinaba sb'i schoñab' viñ. ⁴⁴ Ayic ix cham viñaj Bela chi', axo viñaj Jobab yuninal viñaj Zera, aj choñab' Bosra ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. ⁴⁵ Axo yic ix cham viñaj Jobab chi', axo viñaj Husam ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. A jun viñ chi', a d'a yol yic Temán cajan viñ. ⁴⁶ Axo yic ix cham viñaj Husam chi', axo viñaj Hadad yuninal viñaj Bedad aj choñab' Avit ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. A jun viñ chi' ix ac'an ganar viñaj Madián d'a ac'lic yic Moab. ⁴⁷ Ayic ix cham viñaj Hadad chi', axo viñaj Samla aj choñab' Masreca ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. ⁴⁸ Ayic ix cham viñaj Samla chi', axo viñaj Saúl ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. Cajan viñ d'a choñab' Rehobot d'a sti' a' Éufrates. ⁴⁹ Ayic ix cham viñaj Saúl chi', axo viñaj Baal-hanán, yuninal viñaj Acbor ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. ⁵⁰ Ayic ix cham viñaj Baal-hanán chi', axo viñaj Hadad aj choñab' Pai ix ochcan reyal sq'uexuloc viñ. Mehetabel sb'i ix yetb'eyum viñ, a viñaj Matred ay yisil ix, yixchiquin ix viñaj Mezaab.

⁵¹ Axo yic ix cham viñaj Hadad chi', a eb' viñ ix och reyal d'a Edom chi': Aton viñaj Timna, viñaj Alva, viñaj Jetet, ⁵² viñaj Aholibama, viñaj Ela, viñaj Pinón, ⁵³ viñaj Cenaz, viñaj Temán, viñaj Mibzar, ⁵⁴ viñaj Magdiel yed' viñaj Iram. Aton juntzañ eb' viñ tic ix ac'an reyal d'a Edom chi'.

2

Eb' yuninal viñaj Israel (Gn 35.22-26)

¹ Aton eb' viñ yuninal viñaj Israel tic: Viñaj Rubén, viñaj Simeón, viñaj Leví, viñaj Judá, viñaj Isacar, viñaj Zabulón, ² viñaj Dan, viñaj José, viñaj Benjamín, viñaj Neftalí, viñaj Gad yed' viñaj Aser.

Eb' yintilal Judá

³ A eb' viñ yuninal viñaj Judá: Aton viñaj Er, viñaj Onán yed' viñaj Sela. A snun eb' viñ oxvañ tic, aton ix yisil viñaj Súa aj Canaán. A viñaj Er chi' b'ab'el yuninal viñaj Judá, te chuc sb'eyb'al viñ, yuj chi' ix satjiel viñ yuj Jehová. ⁴ Axo ix Tamar, ix yalib' viñaj Judá chi', ay chavañ yune' ix yed' viñ: Aton viñaj Fares yed' viñaj Zera. A eb' viñ yuninal viñaj Judá chi' ovañ eb' viñ d'a smasanil.

⁵ A eb' viñ yuninal viñaj Fares chi': Aton viñaj Hezrón yed' viñaj Hamul. ⁶ Axo eb' viñ yuninal viñaj Zera chi': Aton viñaj Zimri, viñaj Etán, viñaj Hemán, viñaj Calcol yed' viñaj Dara. Ovañ eb' d'a smasanil.

⁷ Axo viñaj Carmi smam viñaj Acán. A viñaj Acán chi' ix ic'ancot yaelal d'a yib'añ choñab' Israel, yujto ix yic'cot juntzañ tas viñ d'a scal tas ix yal Dios to satjiel d'a junelñej. ⁸ Axo yuninal viñaj Etán, aton viñaj Azarías.

⁹ A eb' viñ yuninal viñaj Hezrón: Aton viñaj Jerameel, viñaj Ram yed' viñaj Qelubai.

¹⁰ A viñaj Ram chi' smam viñaj Aminadab. Axo viñaj Aminadab chi' smam viñaj Naasón. A viñaj Naasón yajal ix aj viñ d'a scal eb' yintilal Judá. ¹¹ A viñaj Naasón chi' smam viñaj Salmón. A viñaj Salmón chi' smam viñaj Booz.

¹² A viñaj Booz chi' smam viñaj Obed, aton viñ smam viñaj Isaí. ¹³ A eb' viñ yuninal viñaj Isaí chi', aton eb' viñ tic: B'ab'el viñaj Eliab, schab'il viñaj Abinadab, yoxil viñaj Simea, ¹⁴ schar'il viñaj Natanael, yoil viñaj Radai, ¹⁵ svaquil viñaj Ozem, yuquil viñaj David. ¹⁶ Eb' ix yanab' eb' viñ tic: Aton ix Sarvia yed' ix Abigail. Axo eb' viñ yune' ix Sarvia chi', oxvañ eb' viñ: Aton viñaj Abisai, viñaj Joab, viñaj Asael. ¹⁷ Axo viñ yune' ix Abigail chi', aton viñaj Amasa. A viñ smam viñaj Amasa chi', aton viñaj Jeter ismaelita.

¹⁸ Axo viñaj Caleb yuninal viñaj Hezrón, ay jun yuninal viñ scuch Jeriot, yune' ix Azuba. Axo juntzarixo eb' viñ yune' ix: Aton viñaj Jeser, viñaj Sobab yed' viñaj Ardón. ¹⁹ Axo ix cham ix Azuba chi', axo ix Efrata ix yic' viñaj Caleb chi'. Ay jun yune' ix, aton viñaj Hur. ²⁰ A viñaj Hur chi' smam viñaj Uri. Axo viñaj Uri chi' smam viñaj Bezaleel.

²¹ Ayic 60 ab'ilxo sq'uinal viñaj Hezrón, ix yic' ix yisil viñaj Maquir viñ, aton viñ smam viñaj Galaad. Ix alji jun yune' ix yed' viñaj Hezrón chi', aton viñaj Segub. ²² A viñaj Segub chi' smam viñaj Jair. A viñaj Jair chi' ayoch yajalil d'a 23 choñab' d'a yol smacb'en Galaad. ²³ Axo pax eb' aj Gesur yed' eb' aj Aram ix ic'ancan juntzañ schoñab' viñaj Jair chi' yed' choñab' Kenat yed' yaldeail, 60 choñab'il d'a smasanil. Masanil juntzañ eb' tic, yirñtilal eb' viñaj Maquir.

²⁴ Ayic toxo ix cham viñaj Hezrón chi', axo viñaj Caleb ix ic'ancan ix yetb'eyum viñ, aton ix Efrata. Ix alji jun yune' ix, aton viñaj Asur smam yicham eb' aj Tecoa.

²⁵ Aton sb'i eb' viñ yuninal viñaj Jerameel tic, viñ sb'ab'el unin viñaj Hezrón: Viñaj Ram viñ b'ab'el unin, viñaj Buna, viñaj Orén, viñaj Ozem yed' viñaj Ahías. ²⁶ A viñaj Jerameel chi', ay junxo ix yetb'eyum viñ, aton ix Atara snun viñaj Onam.

²⁷ Aton sb'i eb' viñ yuninal viñaj Ram tic, viñ sb'ab'el unin viñaj Jerameel: Viñaj Maaz, viñaj Jamín yed' viñaj Equer. ²⁸ Axo eb' viñ yuninal viñaj Onam chi': Aton viñaj Samai yed' viñaj Jada.

Axo eb' viñ yuninal viñaj Samai chi': Aton viñaj Nadab yed' viñaj Abisur. ²⁹ A ix yetb'eyum viñaj Abisur chi', aton ix Abihail. A ix chi' snun viñaj Ahbán yed' viñaj Molid.

³⁰ Axo eb' viñ yuninal viñaj Nadab chi': Aton viñaj Seled yed' viñaj Apaim. A viñaj Seled chi' malaj yuninal viñ. ³¹ Axo viñaj Apaim chi' smam viñaj Isi. Axo viñaj Isi chi' smam viñaj Sesán. Axo viñaj Sesán chi' smam viñaj Ahlai.

³² Axo viñaj Jada yuc'tac viñaj Samai, a viñ smam viñaj Jeter yed' viñaj Jonatán. A viñaj Jeter chi' malaj yuninal viñ. ³³ Axo eb' viñ yuninal viñaj Jonatán chi': Aton viñaj Pelet yed' viñaj Zaza.

A eb' viñ tic, yirñtilal eb' viñ viñaj Jerameel.

³⁴⁻³⁵ A viñaj Sesán, malaj yuninal viñ, yuj chi' a junoc eb' ix yisil viñ ix yic'laj sb'a yed' jun viñ schecab' viñ scuch Jarha aj Egipto. Ix alji jun yune' ix scuch Atai. ³⁶⁻⁴¹ Aton eb' viñ tic yirñtilal viñaj Atai d'a stzolar: Viñaj Natán, viñaj Zabad, viñaj Eflal, viñaj Obed, viñaj Jehú, viñaj Azarías, viñaj Heles, viñaj Elasa, viñaj Sismai, viñaj Salum, viñaj Jecamías yed' viñaj Elisama.

⁴² A viñaj Caleb yuc'tac viñaj Jerameel chi', a viñ smam viñaj Mesa b'ab'el yuninal, viñaj Zif yed' viñaj Maresa smam viñaj Hebrón. ⁴³ Axo viñaj Hebrón chi' smam viñaj Coré, viñaj Tapúa, viñaj Requem yed' viñaj Sema. ⁴⁴⁻⁴⁵ Aton eb' viñ tic yirñtilal viñaj Sema d'a stzolar: Viñaj Raham, viñaj Jorcoam, viñaj Requem, viñaj Samai, viñaj Maón yed' viñaj Bet-sur.

⁴⁶ A ix Efa schab'il yetb'eyum viñaj Caleb, aton ix ay yune' viñaj Harán, viñaj Mosa yed' viñaj Gazez. Axo viñaj Harán chi' smam junxo viñaj Gazez.

⁴⁷ Axo eb' viñ yuninal viñtaj Jahdai: Aton viñtaj Regem, viñtaj Jotam, viñtaj Gesam, viñtaj Pelet, viñtaj Efa yed' viñtaj Saaf.

⁴⁸⁻⁴⁹ Axo ix Maaca schab'il pax yetb'eyum viñtaj Caleb chi', a ix ay yune' viñtaj Seber yed' viñtaj Tirhana. Añeja' ix ay yune' viñtaj Saaf smam viñtaj Madmana. Añeja' ix ay yune' viñtaj Seva smam viñtaj Macbena yed' viñtaj Gibeá. Axo ix yisil viñtaj Caleb chi', aton ix Acsa. ⁵⁰ A juntzañ eb' viñ tic yĩntilal eb' viñtaj Caleb chi'.

A eb' viñ yuninal viñtaj Hur, viñ sb'ab'el une' ix Efrata, aton viñtaj Sobal, viñ smam yicham eb' aj Quiriat-jearim, ⁵¹ viñtaj Salma, smam yicham eb' aj Belén yed' viñtaj Haref smam yicham eb' aj Bet-gader.

⁵² Axo eb' viñ yĩntilal viñtaj Sobal smam yicham eb' aj Quiriat-jearim: Aton viñtaj Haroe, nañal eb' manahetita, ⁵³ yed' junjun macañ eb' aj Quiriat-jearim: Aton eb' itrita, eb' futita, eb' sumatita yed' eb' misraitá. Aton d'a eb' chi' ix cot eb' zoratita yed' eb' estaolita.

⁵⁴ Axo viñtaj Salma ix cajnajcan d'a choñab' Belén. A viñ smam yicham eb' netofatita, eb' aj Atrot-bet-joab yed' nañalxo eb' manahetita, eb' zoraíta, ⁵⁵ yed' eb' yĩntilal eb' soferita ix ec' cajan d'a Jabes, aton eb' tirateo, eb' simateo yed' eb' sucateo. Yed' eb' ceneo cotnac d'a yĩntilal viñtaj Hamat smam yicham eb' yĩntilal Recab.

3

Eb' yuninal viñtaj David (2S 3.2-5; 5.13-16; 1Cr 14.3-7)

¹⁻⁴ A viñtaj rey David nañal svajxaquil ab'il ix yac' reyal viñ d'a Hebrón. Ayic ayoch viñ reyal d'a Hebrón chi', vacvañ eb' viñ yuninal viñ ix alji, aton eb' tic: A viñ b'ab'el, a viñtaj Amnón, yune' ix Ahinoam aj Jezreel. Axo viñ schab'il, a viñtaj Daniel yune' ix Abigail aj Carmel. Axo viñ yoxil, a viñtaj Absalón, yune' ix Maaca, ix yisil viñtaj Talmai sreyal Gesur. Axo viñ scharñil, a viñtaj Adonías yune' ix Haguít. Axo viñ yoil, a viñtaj Sefatías yune' ix Abital. Axo viñ svaquil, aton viñtaj Itream yune' ix Eglá.

Ix lajvi chi' 33 ab'il pax ix yac' reyal viñtaj David chi' d'a Jerusalén. ⁵ Ayic ayoch viñ reyal d'a Jerusalén chi', 13 to eb' viñ yuninal viñ ix alji, aton eb' viñ tic: Viñtaj Simea, viñtaj Sobab, viñtaj Natán yed' viñtaj Salomón. A eb' viñ tic, yune' eb' viñ ix Betsabé, ix yisil viñtaj Amiel. ⁶⁻⁸ A juntzañxo eb' viñ yuninal viñtaj David chi': Aton viñtaj Ibhhar, viñtaj Elisama, viñtaj Elifelet, viñtaj Noga, viñtaj Nefeg, viñtaj Jafia, viñtaj Elisama, viñtaj Eliada yed' viñtaj Elifelet. ⁹ Yonab' pax ix Tamar juntzañ eb' viñ tic. Ch'oc pax yaj juntzañxo eb' viñ yuninal viñ yed' juntzañxo eb' ix schab'il yetb'eyum max b'inajlaj d'a scal eb' viñ tic.

Eb' yĩntilal viñtaj Salomón

¹⁰⁻¹⁴ A eb' viñ yĩntilal viñtaj Salomón d'a stzolah: Aton viñtaj Roboam, viñtaj Abías, viñtaj Asa, viñtaj Josafat, viñtaj Joram, viñtaj Ocozías, viñtaj Joás, viñtaj Amasías, viñtaj Azarías, viñtaj Jotam, viñtaj Acáz, viñtaj Ezequías, viñtaj Manasés, viñtaj Amón yed' viñtaj Josías.

¹⁵ Axo eb' viñ yuninal viñtaj Josías chi', viñ b'ab'el, a viñtaj Johanán, viñ schab'il, a viñtaj Joacim, viñ yoxil, a viñtaj Sedequías, viñ scharñil a viñtaj Salum.

¹⁶ A eb' viñ yuninal viñtaj Joacim chi': Aton viñtaj Jeconías yed' viñtaj Sedequías.

17-18 Axo eb' viř yuninal viřaj Jeconías viř ic'b'ilb'at preso d'a Babilonia, aton viřaj Salatiel, viřaj Malquiram, viřaj Pedaías, viřaj Senazar, viřaj Jecamías, viřaj Hosama yed' viřaj Nedabías.

19 Axo eb' viř yuninal viřaj Pedaías, aton viřaj Zorobabel yed' viřaj Simei. Axo eb' viř yuninal viřaj Zorobabel chi': Aton viřaj Mesulam, viřaj Hananías yed' pax ix Selomit yanab' eb' viř. 20 Ay pax ovařxo yuninal viřaj Zorobabel chi', aton eb' viř tic: Viřaj Hasuba, viřaj Ohel, viřaj Berequías, viřaj Hasadías yed' viřaj Jusab-hesed.

21 Axo eb' viř yuninal viřaj Hananías chi': Aton viřaj Pelatías yed' viřaj Jesaías. Axo eb' viř yiřtilal viřaj Jesaías chi' d'a stzolal aton eb' viř tic: Viřaj Refaías, viřaj Arnán, viřaj Abdías yed' viřaj Secanías.

22 Axo eb' viř yuninal viřaj Secanías chi', aton viřaj Semaías, viřaj Hatús, viřaj Igal, viřaj Barías, viřaj Nearías yed' viřaj Safat. Vacvař eb' viř d'a smasanil.

23 Axo eb' viř yuninal viřaj Nearías oxvař sb'ey eb' viř. Aton viřaj Elioenai, viřaj Ezequías yed' viřaj Azricam.

24 Axo eb' viř yuninal viřaj Elioenai chi', ucvař sb'ey eb' viř: Aton viřaj Hodabías, viřaj Eliasib, viřaj Pelaías, viřaj Acub, viřaj Johanán, viřaj Dalaías yed' viřaj Anani.

4

Eb' yiřtilal Judá

1 A eb' viř yiřtilal viřaj Judá, aton eb' viř tic d'a stzolal: Viřaj Fares, viřaj Hezrón, viřaj Carmi, viřaj Hur yed' viřaj Sobal. 2 A viřaj Sobal chi' smam viřaj Reaía, smam icham viřaj Jahat. Axo viřaj Jahat chi' smam viřaj Ahumai yed' viřaj Lahad. A yiřtilal eb' viř ix cajnaj d'a Zora.

3-4 A viřaj Hur sb'ab'el yune' ix Efrata yed' viřaj Caleb. A eb' viř yiřtilal viř ix b'ab'laj cajnaj d'a chořab' Belén. Ay oxvař eb' viř yuninal viř, aton viřaj Etam, viřaj Penuel yed' viřaj Ezer. A viřaj Etam smam viřaj Jezreel, viřaj Isma, viřaj Ibdas yed' ix Haze-lelponi. A viřaj Penuel chi' ix b'ab'laj cajnaj d'a chořab' Gedor, axo viřaj Ezer chi' ix b'ab'laj cajnaj d'a chořab' Husa.

5 Axo viřaj Asur ix b'ab'laj cajnaj d'a chořab' Tecoa, chavař eb' ix yetb'eyum viř: Aton ix Hela yed' ix Naara. 6 Axo eb' viř yuninal viř yed' ix Naara chi', aton viřaj Ahusam, viřaj Hefer, viřaj Temeni yed' viřaj Ahastari. 7 Axo eb' viř yuninal viř yed' ix Hela chi', aton viřaj Seret, viřaj Jezoar yed' viřaj Etnán.

8 Axo viřaj Cos smam viřaj Anub yed' viřaj Sobeba. D'a yiřtilal viřaj Cos chi' ix cot viřaj Aharhel, yuninal viřaj Harum.

9 Ay jun viř scuchan Jabes, te nivan yelc'och viř d'a scal eb' sc'ab'yoc. A ix snun viř ix ac'an scuch Jabes, yujto ix yal ix: Te ya ix in ec' yuj jun vune' ix alji tic, xchi ix. 10 A viřaj Jabes chi', ix och viř ejmelal d'a sDiosal Israel, ix yalan viř d'ay: Tzin c'an d'ayach Mamin to tzac' a vach'c'olal d'a vib'ař, yic nivan tz'aj in macb'en, to tzach och ved'oc tzin a colanel d'a chucal, yic vach' max vab' syail, xchi viř d'a slesal chi'. Ix yac'an Dios masanil tas ix sc'an viř chi'.

11 A viřaj Quelub yuc'tac viřaj Súa, a viř smam viřaj Mehiri, axo viřaj Mehiri chi', smam viřaj Estón. 12 Axo viřaj Estón chi' ay oxvař yuninal viř: Aton viřaj Bet-rafa, viřaj Paseah yed' viřaj Tehina. A viřaj Tehina chi' ix b'ab'laj cajnaj d'a chořab' Nahas. A eb' yiřtilal eb' viř oxvař chi' ec'nac cajaj d'a Reca.

¹³ Axo viñaj Cenaz ay chavañ yuninal viñ: Aton viñaj Otoniel yed' viñaj Seraías. Chavañ pax eb' viñ yuninal viñaj Otoniel chi', aton viñaj Hatat yed' viñaj Meonotai. ¹⁴ A viñaj Meonotai chi' smam viñaj Ofra. Axo viñaj Seraías chi' smam viñaj Joab, aton viñ ix b'ab'laj cajnaj d'a ac'lic Carisim. Icha chi' sb'i jun lugar chi', yujto ata' cajan eb' anima jelan sb'oan tastac.

¹⁵ Axo viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone ay oxvañ eb' viñ yuninal viñ: Aton viñaj Iru, viñaj Ela yed' viñaj Naam. A viñaj Ela chi' smam viñaj Cenaz.

¹⁶ Axo viñaj Jahalelel ay chañvañ eb' viñ yuninal viñ: Aton viñaj Zif, viñaj Zifa, viñaj Tirias yed' viñaj Asareel.

¹⁷⁻¹⁸ A viñaj Esdras ay chañvañ yuninal viñ: Aton viñaj Jeter, viñaj Mered, viñaj Efer yed' viñaj Jalón. A viñaj Mered chi', ix yic'laj sb'a viñ yed' ix Bitia, yisil viñ sreyal Egipto. Axo yalyuninal viñ yed' ix, aton ix María, viñaj Samai yed' viñaj Isba. A viñaj Isba chi' ix b'ab'laj cajnaj d'a choñab' Estemoa. Axo junxo ix yetb'eyum viñaj Mered chi', aj Judá ix. Oxvañ yuninal viñ yed' ix, aton viñaj Jered, viñaj Heber yed' viñaj Jecutiel. A viñaj Jered chi' ix b'ab'laj cajnaj d'a choñab' Gedor, axo viñaj Heber, a d'a choñab' Soco ix b'ab'laj cajnaj viñ. Axo pax viñaj Jecutiel chi', a d'a choñab' Zanoa ix b'ab'laj cajnaj viñ.

¹⁹ A viñaj Hodías ix yic'laj sb'a viñ yed' ix yanab' viñaj Naham. D'a yirñtilal eb' ix cot eb' garmita, ix cajnaj eb' d'a Keila. Añeja' d'a yirñtilal viñaj Hodías chi' ix cot eb' maacateo, axo d'a Estemoa ix cajnaj eb'.

²⁰ A viñaj Simón chañvañ yuninal viñ: Aton viñaj Amnón, viñaj Rina, viñaj Ben-hanán yed' viñaj Tilón.

Axo viñaj Isi ay chavañ yuninal viñ: Aton viñaj Zohet yed' viñaj Benzohet.

²¹⁻²² Axo eb' viñ yirñtilal viñaj Sela yuninal viñaj Judá, aton eb' viñ tic: Viñaj Er, viñ b'ab'laj cajnajnac d'a Leca yed' viñaj Laada, viñ b'ab'laj cajnajnac d'a Maresa, smam yicham eb' sch'alan c'apac lino d'a choñab' Bet-asbea. Añejtona' viñaj Er chi' smam viñaj Joacim yed' eb' anima cajan d'a Cozeba yed' viñaj Joás yed' viñaj Saraf. A viñaj Joás yed' viñaj Saraf, ix yic'laj sb'a eb' viñ yed' chavañ eb' ix aj Moab. Slajvi chi' smeltzajnacxi eb' viñ d'a Belén, icha chi' yaj stz'ib'chajcan d'a peca'. ²³ A juntzañ eb' chi' tz'acum eb'. A d'a Netaim yed' d'a Gedera cajan eb', yac'nac servil viñ rey eb'.

Eb' yirñtilal Simeón

²⁴ A viñaj Simeón ovañ eb' viñ yuninal viñ: Aton viñaj Nemuel, viñaj Jamín, viñaj Jarib, viñaj Zera yed' viñaj Saúl. ²⁵ A eb' viñ yirñtilal viñaj Saúl chi' d'a stzonal: Viñaj Salum, viñaj Mibsam, viñaj Misma. ²⁶ Axo eb' viñ yirñtilal viñaj Misma chi', aton viñaj Hamuel, viñaj Zacur yed' viñaj Simei. ²⁷ A eb' viñ yuninal viñaj Simei chi', 16 eb' viñ, vacvañ pax eb' ix yisil viñ. Axo pax eb' viñ sc'ab'yoc viñ, malaj val yuninal eb' viñ, yuj chi' maj q'uib' sb'isul eb' viñ icha yirñtilal Judá. ²⁸⁻³¹ A eb' yirñtilal Simeón chi' ix cajnaj eb' d'a juntzañ lugar tic: D'a Beerseba, d'a Molada, d'a Hazar-sual, d'a Bilha, d'a Esem, d'a Tolad, d'a Betuel, d'a Horma, d'a Siclag, d'a Bet-marcabot, d'a Hazar-susim, d'a Bet-birai yed' d'a Saaraim. Ata' cajan eb' masanto yic ix och viñaj David reyal. ³² Ayto pax oyexo schoñab' eb': Aton Etam, Aín, Rimón, Toquén yed' Asán, ³³ yed' masanil yaldeail juntzañ choñab' chi' masanto d'a choñab' Baal. Aton juntzañ choñab' chi' b'aj cajan eb' yed' yirñtilal icha yaj stz'ib'chajcani.

³⁴⁻³⁸ Ayic ix q'uib' sb'isul eb' yirñtilal Simeón chi', aton eb' viñ tic yajal yaj d'a scal eb': Viñaj Mesobab, viñaj Jamlec, viñaj Josías (yuninal viñaj Amasías), viñaj Joel, viñaj Jehú (yuninal viñaj Josibías, axo viñaj Josibías chi' yuninal viñaj Seraías, axo viñaj Seraías chi' yuninal viñaj Asiel) yed' pax viñaj Elioenai, viñaj Jacoba, viñaj Jesohaía, viñaj Asaías, viñaj Adiel, viñaj

Jesimiel, viñtaj Benaía yed' viñtaj Ziza. (A viñ smam viñtaj Ziza chi' aton viñtaj Sifi, yuninal viñtaj Alón, yuninal viñtaj Jedaías, yuninal viñtaj Simri yuninal viñtaj Semaías). ³⁹ Yujto ix q'u'uib' sb'isul eb', yuj chi' ix b'at eb' d'a stojolal b'aj tz'em c'u, ix c'och eb' d'a slac'anil choñab' Gedor. Ix sayan eb' b'aj sva noc' smolb'etzal noc' d'a stojolal b'aj sjavi c'u, d'a jun ch'olan b'aj scan jun choñab' chi'. ⁴⁰ Ata' ix ilchaj añ arñc'ultac te yaax yuj eb', te vach' añ, te ay pax añ. Te levan yec' jun lum luum chi', junc'olal yajec' eb', malaj tas tz'ic'an eb', aton ta' ec'nac cajan eb' y'iñtilal Cam d'a peca'. ⁴¹ A d'a stiempoal viñtaj Ezequías sreyal Judá, ata' ix javi juntzari eb' toxo ix b'inaj sb'i tic. A eb' satjinaquel eb' anima cajan ta' yed' scampamento eb' yed' spat eb'. Junelñej ix satel eb' smasanil. Axo eb' ix cajnajcan d'a slum eb' chi', yujto te ay svael noc' smolb'etzal noc' eb'. ⁴² Añejtona', ay pax 500-xo eb' viñ vinac d'a y'iñtilal Simeón chi' ix c'och cajan d'a lum tzalquixtac d'a yol yic Seir. Axo eb' viñ yuninal viñtaj Isi, aton viñtaj Pelatías, viñtaj Nearías, viñtaj Refaías yed' viñtaj Uziel ayoch yajaliloc eb'. ⁴³ A eb' ix satanel eb' amalecita aytoec' ta'. Axo eb' ix cajnajcan ta'.

5

Eb' y'iñtilal Rubén

¹ A viñtaj Rubén, viñ sb'ab'el unin viñtaj Jacob, palta maj scha chab' macañ smach'en viñ yic sb'ab'el uninal chi', yujto ix vay viñ yed' ix schab'il yeb'eyum smam. Yuj chi' a junxo macañ smach'en viñ chi', ix ac'chajcan d'a eb' viñ yuninal viñtaj José, aton junxo yuninal viñtaj Jacob chi'. ² Vach'chom a d'a viñtaj José chi' ix ac'chajcan jun mach'en yic b'ab'el uninab'il chi', palta a viñtaj Judá te nivan ix aj yelc'och d'a scal eb' yuc'tac chi', yuj chi' a d'a y'iñtilal viñ ix cot eb' ix ac'an yajalil d'a Israel. ³ A eb' viñ yuninal viñtaj Rubén chi': Aton viñtaj Hanoc, viñtaj Falú, viñtaj Hezrón yed' viñtaj Carmi.

⁴⁻⁶ Axo eb' viñ y'iñtilal viñtaj Joel d'a stzolar: Viñtaj Semaías, viñtaj Gog, viñtaj Simeí, viñtaj Micaías, viñtaj Reaía, viñtaj Baal yed' viñtaj Beera. A viñtaj Beera chi', yajal yaj viñ d'a scal masanil eb' y'iñtilal Rubén chi', aton viñ ic'jinac'b'at preso yuj viñtaj Tiglat-pileser sreyal Asiria.

⁷ A eb' sc'ab'yoc viñtaj Beera chi', d'a stzolar ix aj stz'ib'chajcan eb' yed' y'iñtilal. Aton viñtaj Jeiel yajal yaji, viñtaj Zacarías, ⁸ viñtaj Bela yuninal viñtaj Azaz, yixchiquin viñtaj Sema, y'iñtilal viñtaj Joel. A viñtaj Bela chi' yed' y'iñtilal viñ, ix cajnaj eb' d'a Aroer, ix c'och smach'en eb' chi' d'a Nebo yed' d'a Baal-meón. ⁹ Ix cajnaj pax eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u masanto d'a tz'inan luum, aton lum sc'ochñej d'a a' Éufrates, yujto ix te q'u'uib' sb'isul noc' smolb'etzal noc' eb' d'a yol yic Galaad.

¹⁰ Ayic ayoch viñtaj Saúl reyal, a eb' y'iñtilal Rubén chi', yac'nac oval eb' yed' eb' agarenos, yac'nac ganar eb' agareno chi' eb', axo eb' cajnajnaccan d'a schoñab' eb' d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a Galaad chi'.

Eb' y'iñtilal Gad

¹¹ A eb' y'iñtilal Gad, ix cajnaj eb' d'a snorteal smach'en eb' y'iñtilal Rubén, d'a yol yic Basán, masanto d'a choñab' Salca d'a stojolal b'aj sjavi c'u, aton sb'i eb' viñ tic: ¹² A viñtaj Joel yajal d'a scal eb' sc'ab'yoc cajan d'a Basán chi', schab'il viñtaj Safán. Ix cajnajpax viñtaj Jaanai yed' viñtaj Safat ta'. ¹³ Axo juntzarño eb' viñ sc'ab'yoc eb' viñ, icha syal stzolar smam yicham eb' viñ: Viñtaj Micael, viñtaj Mesulam, viñtaj Seba, viñtaj Jorai, viñtaj Jacán, viñtaj Zia yed' viñtaj Heber, ucvañ eb' viñ d'a smasanil. ¹⁴ A eb' viñ chi' y'iñtilal viñtaj Abihail yuninal viñtaj Huri. A sb'i eb' smam yicham eb' d'a stzolar: Viñtaj

Abihail, viñaj Huri, viñaj Jaroa, viñaj Galaad, viñaj Micael, viñaj Jesesai, viñaj Jahdo yed' viñaj Buz. ¹⁵ Yed' pax viñaj Ahí, yuninal viñaj Abdiel yixchiquin viñaj Guni, yajal d'a scal eb' yirñtilal. ¹⁶ Ix cajnaj eb' smasanil d'a Galaad yed' d'a Basán yed' d'a yaldeail yed' d'a masanil b'aj vach' sva noc' smolb'etzal noc' eb' d'a Sarón, masanto d'a smojon eb'. ¹⁷ Masanil juntzañ eb' tic ix tz'ib'chaj yed' yirñtilal ayoch viñaj Jotam rey al d'a Judá, axo viñaj Jeroboam ayoch rey al d'a Israel.

A yab'ixal nañal yoxil yirñtilal eb' israel

¹⁸ A eb' yirñtilal Rubén chi', eb' yirñtilal Gad yed' nañalxo eb' yirñtilal Manasés, ay 44 mil 760 eb' soldado te tec'an, yed'nac smaclab' jul-lab' eb', yespada eb' yed' sjul-lab' eb', te c'ayb'ab'il eb' yac'an oval. ¹⁹ Ix yac'an oval eb' yed' eb' agareno yed' viñaj Jetur, viñaj Nafis yed' viñaj Nodab. ²⁰ Ix yac'och Dios eb' yipoc sc'ool, ix sc'an an scolval Dios chi' eb'. Ix spacan tas ix sc'an eb', yuj chi' ix ac'jioch eb' agareno yed' eb' ayoch yed' eb' d'a yol sc'ab' eb' israel chi'. ²¹ Yuj chi', aton tic ix yic'can eb' d'a eb' agareno chi': 50 mil noc' camello, 250 mil noc' calnel, 2 mil noc' b'uru yed' 100 mil anima ix yic'b'at eb' checab'vumal. ²² Te nivan eb' ajc'ol chi' ix chami, yujto a jun oval chi' a Dios ay yico'. Icha chi' ix aj scajnajcan eb' yirñtilal Rubén d'a juntzañ lugar chi', masanto ix ic'chajb'at eb' d'a ch'oc nacional.

²³ Axo nañalxo eb' yirñtilal Manasés chi', yujto te tzijtum sb'isul eb', ix cajnaj eb' d'a sat lum sb'atñej d'a Basán masanto sc'och d'a Baal-hermón, scuchanpax lum Senir yed' lum svitzal Hermón. ²⁴ A eb' viñ yajal yaj d'a scal eb': Aton viñaj Efer, viñaj Isi, viñaj Eliel, viñaj Azriel, viñaj Jeremías, viñaj Hodabías yed' viñaj Jahdiel. Masanil juntzañ eb' viñ chi', soldado te tec'an, te jelan pax eb' viñ, b'inajnac eb' viñ, yajal eb' viñ d'a scal eb' sc'ab'yoc. ²⁵ Palta ix te och val spitalil eb' viñ d'a Dios, ix yactejcan sDiosal smam yicham eb' viñ, axo d'a juntzañ sdiosal juntzañ choñab' ix satel Dios d'a yichañ eb' chi', ata' ix och eb' ejmelal. ²⁶ Yuj chi' a Dios chi' ix checancot viñ sreyal Asiria, aton viñaj Pul, scuchan pax Tiglat-pileser. Ix javi viñ d'a slum eb' yirñtilal Rubén, eb' yirñtilal Gad yed' nañalxo eb' yirñtilal Manasés chi'. Ix ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' viñ, yuj chi' ix ic'jib'at eb' d'a choñab' Halah, d'a Habor, d'a Hara yed' d'a stitac a' Gozán. Ata' ix canñej eb'.

6

Sb'i eb' sacerdote yuninal viñaj Levi

¹ Ay oxvañ eb' viñ yuninal viñaj Levi: Aton viñaj Gersón, viñaj Coat yed' viñaj Merari.

² Axo viñaj Coat chi' chañvañ yuninal viñ: Aton viñaj Amram, viñaj Izhar, viñaj Hebrón yed' viñaj Uziel. ³ A viñaj Amram chi' chavañ yuninal viñ: Aton viñaj Aarón yed' viñaj Moisés yed' jun yisil viñ, aton ix María. Axo eb' viñ yuninal viñaj Aarón chi' chañvañ eb' viñ: Aton viñaj Nadab, viñaj Abiú, viñaj Eleazar yed' viñaj Itamar. ⁴⁻¹⁵ Aton sb'i eb' viñ yirñtilal viñaj Aarón tic sb'eyb'at d'a stzozal d'a eb' viñ uninab'il yed' d'a eb' viñ ichiquinab'il: Viñaj Eleazar, viñaj Finees, viñaj Abisúa, viñaj Buqui, viñaj Uzi, viñaj Zeraías, viñaj Meraiot, viñaj Amariás, viñaj Ahitob, viñaj Sadoc, viñaj Ahimaas, viñaj Azariás, viñaj Johanán, viñaj Azariás, (aton viñ sacerdote yaj d'a templo ix sb'oq'ue viñaj Salomón d'a Jerusalén), viñaj Amariás, viñaj Ahitob, viñaj Sadoc, viñaj Salum, viñaj Hilcías, viñaj Azariás, viñaj Seraías yed' viñaj Josadac. A viñaj Josadac chi' ix ic'jib'at viñ preso yed' eb' ay d'a Jerusalén

yed' juntzaríxo lugar d'a yol yic Judá yuj viñaj rey Nabucodonosor, yujto a Jehová ix ac'an sc'ulej viñ icha chi'.

Eb' yĩntilal Leví

¹⁶ A eb' viñ yuninal viñaj Leví oxvañ eb': Aton viñaj Gersón, viñaj Coat yed' viñaj Merari.

¹⁷ Axo eb' viñ yuninal viñaj Gersón chi': Aton viñaj Libni yed' viñaj Simeí.

¹⁸ Axo eb' viñ yuninal viñaj Coat chi': Aton viñaj Amram, viñaj Izhar, viñaj Hebrón yed' viñaj Uziel.

¹⁹ Axo eb' viñ yuninal viñaj Merari chi': Aton viñaj Mahli yed' viñaj Musi.

A eb' viñ ix b'inaj tic, yĩntilal Leví eb' viñ. ²⁰⁻²¹ A eb' viñ yĩntilal viñaj Gersón d'a stzolar: Aton viñaj Libni, viñaj Jahat, viñaj Zima, viñaj Joa, viñaj Iddo, viñaj Zera yed' viñaj Jeatraí.

²²⁻²⁴ A eb' viñ yĩntilal viñaj Coat d'a stzolar: Aton viñaj Aminadab, viñaj Coré, viñaj Asir, viñaj Elcana, viñaj Ebiasaf, viñaj Asir, viñaj Tahat, viñaj Uriel, viñaj Ozías yed' viñaj Saúl.

²⁵⁻²⁷ Axo viñaj Elcana chavañ yuninal viñ: Aton viñaj Amasai yed' viñaj Ahimot. Axo eb' viñ yĩntilal viñaj Ahimot chi' d'a stzolar: Aton viñaj Elcana, viñaj Safai, viñaj Nahat, viñaj Eliab, viñaj Jeroham, viñaj Elcana yed' viñaj Samuel.

²⁸ Axo viñaj Samuel chi' chavañ yuninal viñ: Aton viñaj Vasni sb'ab'el yuninal viñ, schab'il viñaj Abías.

²⁹⁻³⁰ Axo eb' viñ yĩntilal viñaj Merari d'a stzolar: Viñaj Mahli, viñaj Libni, viñaj Simeí, viñaj Uza, viñaj Simea, viñaj Haguía yed' viñaj Asaías.

Eb' sb'itan d'a templo

³¹ Aton juntzarí eb' viñ tic ix ac'jioch yuj viñaj rey David yic sb'itan eb' viñ d'a scajnub' Jehová, yictax ix ac'jioch te' scaxail trato d'a yol scajnub' Jehová d'a Jerusalén. ³² D'a stzolar tz'aj yoch eb' viñ sb'itan d'a yicharí cajnub' chi' masanto yic ix b'oñiq'ue stemplo Jehová yuj viñaj Salomón.

³³⁻³⁸ A eb' viñ ayoch d'a yopisio sb'itan chi' yed' eb' viñ yuninal, aton sb'i eb' viñ tic d'a stzolar:

A eb' viñ yĩntilal viñaj Coat, aton eb' viñ tic: Viñaj Hemán scuchb'an jun macañ eb' viñ sb'itan chi'. A sb'i eb' viñ b'aj ix cot yĩntilal viñaj Hemán chi' tz'el yich d'a viñ smam viñ masanto d'a slajvub'xo smam yicham viñ, aton eb' viñ tic: Viñaj Joel, viñaj Samuel, viñaj Elcana, viñaj Jeroham, viñaj Eliel, viñaj Toa, viñaj Zuf, viñaj Elcana, viñaj Mahat, viñaj Amasai, viñaj Elcana, viñaj Joel, viñaj Azarías, viñaj Sofonías, viñaj Tahat, viñaj Asir, viñaj Ebiasaf, viñaj Coré, viñaj Izhar, viñaj Coat, viñaj Leví yed' viñaj Israel.

³⁹⁻⁴³ A d'a svach' viñaj Hemán chi' scan viñaj Asaf, aton viñ scuchb'an junxo macañ eb' viñ sb'itan chi'. Aton sb'i eb' viñ smam yicham viñaj Asaf chi' d'a stzolar: Viñaj Berequías, viñaj Simea, viñaj Micael, viñaj Baasías, viñaj Malquías, viñaj Etni, viñaj Zera, viñaj Adaía, viñaj Etán, viñaj Zima, viñaj Simeí, viñaj Jahat, viñaj Gersón yed' viñaj Leví.

⁴⁴⁻⁴⁷ Axo d'a sq'uexañ viñaj Hemán chi' scan eb' viñ yĩntilal viñaj Merari sb'itan paxi. A viñaj Etán scuchb'an eb' viñ d'a b'it chi'. Aton stzolar smam yicham viñaj Etán tic: Viñaj Quisi, viñaj Abdi, viñaj Maluc, viñaj Hasabías, viñaj Amasías, viñaj Hilcías, viñaj Amsi, viñaj Bani, viñaj Semer, viñaj Mahli, viñaj Musi, viñaj Merari yed' viñaj Leví.

⁴⁸ Axo juntzarí eb' viñ sc'ab'yoc eb' viñ, añaaja yĩntilal Leví eb' viñ, ix can eb' viñ munlajel d'a stemplo Jehová.

Eb' yirtilal viñaj Aarón

⁴⁹ A viñaj Aarón yed' eb' yirtilal, a eb' sñusan ofrenda d'a altar b'aj stz'a silab' yed' d'a altar yic incienso. Añejtona' a eb' tz'ílan masanil opisio d'a jun Lugar Yicñej Jehová yaji yed' yic tz'ac'ji tup smul eb' yetisraelal eb', icha val yutejnc viñaj Moisés schecab' Dios yalancani. ⁵⁰⁻⁵³ Aton sb'i eb' viñ yirtilal viñaj Aarón tic d'a stzonal: Viñaj Eleazar, viñaj Finees, viñaj Abisúa, viñaj Buqui, viñaj Uzi, viñaj Zeraías, viñaj Meraiot, viñaj Amariás, viñaj Ahitob, viñaj Sadoc, viñaj Ahimaas.

*Juntzañ choñab' eb' levita
(Jos 21.1-42)*

⁵⁴⁻⁶⁰ Aton juntzañ choñab' tic yed' smacb'en b'aj ix cajnaj eb' viñ yirtilal viñaj Aarón. Ix och suerte d'a yib'añ eb' viñ. A d'a eb' viñ yirtilal viñaj Coat ix em jun b'ab'el macañ, yuj chi' a choñab' Hebrón d'a yol yic Judá, a ix can d'a eb' viñ yed' sluumal d'a spatictac b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb' viñ. Palta a juntzañ yaldeail yed' sluumal d'a spatictac chi' ac'b'íl d'a viñaj Caleb yuninal viñaj Jefone. A d'a eb' viñ yirtilal viñaj Aarón chi' ix ac'chaj Hebrón, aton jun choñab' chi' b'aj syal scolan sb'a eb' smilancham junoc anima mañ sc'anoc sc'ool. Ix ac'jipax juntzañ choñab' tic d'a eb': Libna, Jatir, Estemoa, Hilén, Debir, Asán yed' Bet-semes. A juntzañ choñab' chi', a d'a yol yic Judá ay. Axo d'a yol yic Benjamín ix ac'chaj juntzañ choñab' tic: Geba, Alemet yed' Anatot. A juntzañ choñab' chi', 13 d'a smasanil, ix canñej yed' sluumal d'a spatictac b'aj syal sva noc' smolb'etzal noc' eb'. ⁶¹ Yed' d'a smacb'en yirtilal Manasés ay d'a stojolal b'aj tz'em c'u, ix ac'chajpax lajuñexo choñab' d'a eb' viñ yirtilal viñaj Coat chi'.

⁶² Axo pax d'a eb' viñ yirtilal viñaj Gersón, icha jay macañ yaj eb', 13 choñab' ix ac'chaj d'a eb'. A juntzañ choñab' chi' ay d'a yol smacb'en eb' yirtilal Isacar, eb' yic Aser, eb' yic Neftalí yed' d'a yic eb' Manasés ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u, aton d'a Basán.

⁶³ Añeja' pax d'a eb' viñ yirtilal viñaj Merari, ix ac'chaj 12 choñab' icha jay macañ yaj eb'. A juntzañ choñab' chi', a d'a yol smacb'en eb' yirtilal Rubén ay, eb' yic Gad yed' eb' yic Zabulón.

⁶⁴ Ix ac'chaj juntzañ choñab' chi' d'a eb' yirtilal Leví yuj eb' yetisraelal yed' pax b'aj syal sva noc' smolb'etzal noc' eb' d'a spatictac juntzañ choñab' chi'. ⁶⁵ A d'a smacb'en Judá, yic Simeón yed' yic Benjamín, ata' ay juntzañ choñab' toxo ix b'inaj ix ac'chaj d'a eb' yirtilal Leví chi', icha ix aj yic'an eb' d'a suerteal. ⁶⁶ Ay juntzañ choñab' macañ yirtilal viñaj Coat ix chaan juntzañ choñab' b'aj tz'aj eb' d'a smacb'en eb' yirtilal Efraín: ⁶⁷ Aton Siquem d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín chi', aton d'a jun choñab' chi' syal scolan sb'a eb' smilancham junoc anima to mañ sc'anoc sc'ool. Ix yic'anpax juntzañ choñab' tic eb': Gezer, ⁶⁸⁻⁶⁹ Jocmeam, Bet-horón, Ajalón yed' Gat-rimón. Masanil juntzañ chi' ix yic' eb' yed' b'aj syal sva noc' smolb'etzal noc' eb'.

⁷⁰ Yed' d'a smacb'en yirtilal Manasés ay d'a stojolal b'aj tz'em c'u, ix schapax choñab' Aner yed' Bileam eb' yed' pax b'aj syal sva noc' smolb'etzal noc' eb'.

⁷¹ Axo d'a eb' viñ yirtilal viñaj Gersón, icha syal jay macañ yaj eb', ix ac'chaj choñab' Golán d'a yol yic Basán, choñab' Astarot yed' b'aj syal sva noc' smolb'etzal noc' eb'. A chab' choñab' chi' ay d'a yol smacb'en Manasés d'a stojolal b'aj sjavi c'u. ⁷²⁻⁷³ Ix ac'chajpax juntzañ choñab' tic d'a eb' d'a yol yic eb' yirtilal Isacar: Cedes, Daberat, Ramot yed' Anem. A d'a juntzañ choñab' chi', ayñej b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb'. ⁷⁴⁻⁷⁵ Ix ac'chajpax

juntzařxo chořab' d'a eb' d'a yol smacb'en eb' yirřtilal Aser: Masal, Abdón, Hucoc yed' Rehob. A d'a juntzař chořab' chi', ayřej b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb'. ⁷⁶Axo d'a yol smacb'en eb' yirřtilal Neftalí, ix ac'chaj juntzař chořab' tic d'a eb': Cedés d'a yol yic Galilea, Hamón yed' Quiriataim. A d'a juntzař chořab' chi', ayřej b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb'.

⁷⁷Axo d'a juntzařxo eb' viř yirřtilal viřaj Merari, ix ac'chaj juntzař chořab' d'a eb' d'a yol yic eb' yirřtilal Zabulón: Rimón yed' Tabor. A d'a juntzař chořab' chi', ayřej b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb'. ⁷⁸⁻⁷⁹Axo d'a yol yic eb' yirřtilal Rubén d'a stojolal b'aj sяви c'u d'a a' Jordán, d'a yichařb'at Jericó, ix ac'chaj juntzař chořab' tic d'a eb': Beser d'a jun ac'lic tz'inan luum, Jaza, Cademot yed' Mefaat. A d'a juntzař chořab' chi', ayřej b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb'. ⁸⁰⁻⁸¹Axo d'a yol yic eb' yirřtilal Gad, ix ac'chajpax juntzař chořab' tic d'a eb': Ramot d'a yol yic Galaad, Mahanaim, Hesbón yed' Jazer. A d'a juntzař chořab' chi', ayřej b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb'.

7

Eb' yirřtilal Isacar

¹A eb' viř yuninal viřaj Isacar chařvař eb' viř: Aton viřaj Tola, viřaj Fúa, viřaj Jasub yed' viřaj Simrón.

²A eb' viř yuninal viřaj Tola chi': Aton viřaj Uzi, viřaj Refaías, viřaj Jeriel, viřaj Jahmai, viřaj Jibsam yed' viřaj Samuel. Aton eb' viř chi' yajal yaj d'a scal yirřtilal. A d'a stiempoal viřaj rey David, 22 mil 600 sb'isul eb' soldado te jelan d'a oval d'a scal eb' viř yirřtilal viřaj Tola chi'.

³A viřaj Uzi chi' ay jun yuninal viř, aton viřaj Israhías. A viřaj Israhías chi' ay chařvař yuninal viř: Viřaj Micael, viřaj Obadías, viřaj Joel yed' viřaj Isías. A viř yed' eb' viř yuninal chi' yajal yaj d'a scal eb' yirřtilal. ⁴Yujto tziřtum eb' ix yetb'eyum eb' viř yed' yal yuninal junjun eb' viř, yuj chi' a d'a scal eb' viř, ay 36 mil sb'isul eb' viř soldado te jelan d'a oval.

⁵A sb'isul masanil eb' viř soldado yirřtilal eb' chařvař yuninal viřaj Isacar chi' te jelan d'a oval, ay 87 mil eb'.

Eb' yirřtilal Benjamín

⁶Oxvař eb' viř yuninal viřaj Benjamín: Aton viřaj Bela, viřaj Bequer yed' viřaj Jediael.

⁷Axo eb' viř yuninal viřaj Bela chi', ovař eb' viř: Viřaj Ezbón, viřaj Uzi, viřaj Uziel, viřaj Jerimot yed' viřaj Iri. Masanil juntzař eb' viř chi', yajal yaj eb' viř d'a scal eb' yirřtilal. Axo sb'isul eb' soldado d'a scal yirřtilal eb' viř, ay 22 mil 34 eb'.

⁸Axo eb' viř yuninal viřaj Bequer: Aton viřaj Zemira, viřaj Joás, viřaj Eliezer, viřaj Elioenai, viřaj Omri, viřaj Jerimot, viřaj Abías, viřaj Anatot yed' viřaj Alemet. ⁹A sb'isul eb' soldado d'a scal yirřtilal eb' viř, ay 20 mil 200 eb'.

¹⁰A viřaj Jediael ay jun yuninal viř: Aton viřaj Bilhán. Axo eb' viř yuninal viřaj Bilhán chi': Aton viřaj Jeús, viřaj Benjamín, viřaj Aod, viřaj Quenaana, viřaj Zetán, viřaj Tarsis yed' viřaj Ahisahar. ¹¹A juntzař eb' viř tic yajal yaj eb' viř d'a scal eb' yirřtilal, te jelan eb' viř d'a oval. Axo sb'isul eb' soldado d'a scal yirřtilal eb' viř chi', ay 17 mil 200 eb'.

¹²Axo eb' viř yuninal viřaj Ir, aton viřaj Supim yed' viřaj Hupim. Axo yuninal viřaj Aher, aton viřaj Husim.

Eb' yirřtilal Neftalí

¹³ A eb' viñ yuninal viñaj Neftalí: Aton viñaj Jahzeel, viñaj Guni, viñaj Jezer yed' viñaj Salum. Aton juntzañ eb' viñ tic yirñtilal viñaj Jacob yed' ix Bilha.

Eb' yirñtilal Manasés

¹⁴ A eb' viñ yuninal viñaj Manasés yed' ix aj Siria schab'il yetb'eyum: Aton viñaj Asriel yed' viñaj Maquir, smam viñaj Galaad. ¹⁵ A viñaj Maquir chi', ix yic'laj sb'a viñ yed' ix Maaca, yirñtilal viñaj Hupim yed' viñaj Supim. Ay jun yuninal viñaj Maquir chi', aton viñaj Zelofehad. A jun viñ chi', añej eb' ix yisil viñ ay. ¹⁶ Axo ix Maaca yetb'eyum viñaj Maquir chi', ix alji chavañ svinac unin ix. Peres ix yac' ix sb'iej jun, axo junxo Seres. A eb' viñ yuninal viñaj Peres chi', Ulam sb'i viñ b'ab'el, Requem sb'i junxo viñ. ¹⁷ Axo jun yuninal viñaj Ulam chi', aton viñaj Bedán. A eb' viñ tic a viñaj Galaad yuninal viñaj Maquir ay yirñtilal eb' viñ, aton viñ yixchiquin viñaj Manasés.

¹⁸ A jun ix yanab' viñaj Maquir chi': Aton ix Hamolequet, aton ix snun viñaj Isod, viñaj Abiezer yed' viñaj Mahala.

¹⁹ Axo eb' viñ yuninal viñaj Semida: Aton viñaj Ahían, viñaj Siquem, viñaj Likhi yed' viñaj Aniam.

Eb' yirñtilal Efraín

²⁰⁻²¹ A eb' yirñtilal Efraín sb'eyñejcot d'a stzolah: Aton viñaj Sutela, viñaj Bered, viñaj Tahat, viñaj Elada, viñaj Tahat, viñaj Zabad, viñaj Sutela. Ay chavañxo eb' viñ yuninal viñaj Efraín chi', aton viñaj Ezer yed' viñaj Elad, milb'ilcham eb' viñ yuj eb' cajan d'a Gat, yujto ix emc'och eb' yelq'uej noc' smolb'etzal noc' eb' cajan d'a Gat chi'. ²² A viñaj Efraín smam eb' viñ chi', tzijtum c'ual ix te cus viñ. Ix javi eb' sc'ab'yoc viñ yac' snivanil sc'ool. ²³ Ix lavji chi' ix alji pax junxo yuninal viñaj Efraín chi' yed' ix yetb'eyum, Bería ix yac' viñ sb'iej, yujto ix ec' jun nivan cusc'olal chi' d'a eb'.

²⁴ A ix Seera yisil viñaj Bería chi', a ix ix b'oanq'ue choñab' Bet-horón jun ay d'a yalañ yed' Bet-horón ay d'a yib'añ yed' choñab' Uzen-seera.

²⁵⁻²⁷ A eb' viñ yirñtilal viñaj Bería sb'eyñejcot d'a stzolah: Aton viñaj Refa, viñaj Resef, viñaj Telah, viñaj Tahán, viñaj Laadán, viñaj Amiud, viñaj Elisama, viñaj Nun, viñaj Josué. ²⁸ Axo sluum eb' viñ b'aj cajan: Aton Betel yed' Naarán d'a stojolah b'aj sjavi c'u, Gezer d'a stojolah b'aj tz'em c'u yed' Siquem masanto sc'och d'a Ayah. Ix scha juntzañ choñab' chi' eb' viñ yed' yaldeail. ²⁹ A eb' viñ yirñtilal Manasés, ix cajnaj eb' viñ d'a choñab' Bet-seán, Taanac, Meguido, Dor yed' yaldeail juntzañ choñab' chi'. Aton d'a juntzañ choñab' chi' ix cajnaj eb' yirñtilal José, yuninalcan viñaj Israel.

Eb' yirñtilal Aser

³⁰ A eb' viñ yuninal viñaj Aser: Aton viñaj Imna, viñaj Isúa, viñaj Isúi, viñaj Bería yed' ix Sera yanab' eb' viñ.

³¹ A eb' viñ yuninal viñaj Bería chi': Aton viñaj Heber yed' viñaj Malquiel smam viñaj Birezavit. ³² A eb' viñ yuninal viñaj Heber chi': Aton viñaj Jaflet, viñaj Semer, viñaj Hotam yed' ix Súa yanab' eb' viñ.

³³ Axo eb' viñ yuninal viñaj Jaflet chi': Aton viñaj Pasac, viñaj Bimhal yed' viñaj Asvat.

³⁴ Axo eb' viñ yuninal viñaj Semer chi': Aton viñaj Ahí, viñaj Rohga, viñaj Jehúba yed' viñaj Aram.

³⁵ Axo eb' viñ yuninal viñaj Helem: Aton viñaj Sofa, viñaj Imna, viñaj Seles yed' viñaj Amal. ³⁶ Axo eb' viñ yuninal viñaj Sofa chi': Aton viñaj Súa, viñaj

Harnefer, viñaj Súal, viñaj Beri, viñaj Imra, ³⁷ viñaj Beser, viñaj Hod, viñaj Sama, viñaj Silsa, viñaj Itrán yed' viñaj Beera.

³⁸ Axo eb' viñ yuninal viñaj Jeter: Aton viñaj Jefone, viñaj Pispa yed' viñaj Ara. ³⁹ Axo eb' viñ yuninal viñaj Ula: Aton viñaj Ara, viñaj Haniel yed' viñaj Rezia.

⁴⁰ Masanil juntzañ eb' viñ tic yirñtilal Aser eb' viñ. Yajal yaj eb' viñ d'a scal eb' yirñtilal, te jelan eb' viñ d'a oval, te nivac pax yelc'och eb' viñ. A sb'isul eb' soldado d'a scal eb' yirñtilal Aser chi', ay 26 mil eb'.

8

Eb' yirñtilal Benjamín

¹⁻² A viñaj Benjamín ovañ yuninal viñ: Aton sb'i eb' viñ tic d'a stzola: Viñaj Bela, viñ b'ab'el, viñaj Asbel, viñaj Ahara, viñaj Noha yed' viñaj Rafa. ³⁻⁵ Axo eb' viñ yuninal viñaj Bela chi': Aton viñaj Adar, viñaj Gera, viñaj Abiud, viñaj Abisúa, viñaj Naamán, viñaj Ahoa, viñaj Gera, viñaj Sefufán yed' viñaj Hiram.

⁶⁻⁷ A eb' viñ yuninal viñaj Aod: Aton viñaj Naamán, viñaj Ahías yed' viñaj Gera. A eb' viñ tic yajal yaj eb' viñ d'a scal eb' sc'ab'yoc cajan d'a Geba, palta ic'jinaquel eb' d'a Geba chi', ic'chajnac'b'at cajan eb' d'a Manahat yuj viñaj Gera smam viñaj Uza yed' viñaj Ahiud.

⁸ A viñaj Saharaim ayto juntzañixo eb' viñ yuninal viñ ix alji ayic ayec' viñ d'a Moab, ayic toxo ix spuclaj sb'a viñ yed' eb' ix yetb'eyum, aton ix Husim yed' ix Baara. ⁹ Axo eb' viñ yuninal viñ yed' junxo ix yetb'eyum scuchan Hodes: Aton viñaj Jobab, viñaj Sibia, viñaj Mesa, viñaj Malcam, ¹⁰ viñaj Jeúz, viñaj Saquías yed' viñaj Mírma. A juntzañ eb' viñ tic yajal yaj eb' viñ d'a scal eb' sc'ab'yoc.

¹¹ Ay chavañ yuninal viñ yed' ix yetb'eyum scuchan Husim chi', aton viñaj Abitob yed' viñaj Elpaal. ¹² Axo eb' viñ yuninal viñaj Elpaal chi': Aton viñaj Heber, viñaj Misam yed' viñaj Semed. A viñaj Semed chi' b'oannacq'ue choñab' Ono, choñab' Lod yed' yaldeail. ¹³ A viñaj Bería yed' viñaj Sema, yajal yaj eb' viñ d'a scal eb' cajan d'a Ajalón, pechjinaquel eb' cajan d'a Gat yuj eb' viñ. ¹⁴⁻¹⁶ A eb' yirñtilal viñaj Bería chi': Aton viñaj Ahío, viñaj Sasac yed' viñaj Jeremot, viñaj Zebadías, viñaj Arad, viñaj Ader, viñaj Micael, viñaj Ispa yed' viñaj Joha. ¹⁷⁻¹⁸ Axo eb' viñ yuninal viñaj Elpaal: Aton viñaj Zebadías, viñaj Mesulam, viñaj Hizqui, viñaj Heber, viñaj Ismerai, viñaj Jezlías yed' viñaj Jobab. ¹⁹⁻²¹ Axo eb' viñ yuninal viñaj Simei: Aton viñaj Jaquim, viñaj Zicri, viñaj Zabdi, viñaj Elienai, viñaj Ziletai, viñaj Eliel, viñaj Adaías, viñaj Beraías yed' viñaj Simrat. ²²⁻²⁵ Eb' viñ yuninal viñaj Sasac: Aton viñaj Ispan, viñaj Heber, viñaj Eliel, viñaj Abdón, viñaj Zicri, viñaj Hanán, viñaj Hananías, viñaj Elam, viñaj Anatotías, viñaj Ifdaías yed' viñaj Peniel. ²⁶⁻²⁷ Eb' yuninal viñaj Jeroham: Aton viñaj Samserai, viñaj Seharías, viñaj Atalías, viñaj Jaresías, viñaj Elías yed' viñaj Zicri. ²⁸ A juntzañ eb' viñ ix b'inaj tic, yajal yaj eb' viñ d'a junjun macañ yirñtilal ix cajnaj d'a Jerusalén.

Eb' yirñtilal viñaj Saúl

(1Cr 9.35-44)

²⁹ A d'a choñab' Gabaón ec'nac viñaj Jehiel smam yicham eb' aj Gabaón chi'. Maaca sb'i ix yetb'eyum viñ. ³⁰⁻³² A eb' viñ yuninal viñ: Aton viñaj Abdón viñ b'ab'el, viñaj Zur, viñaj Cis, viñaj Baal, viñaj Ner, viñaj Nadab, viñaj Gedor, viñaj Ahío, viñaj Zequer yed' viñaj Miclot, smam viñaj Simea.

Ařejtona' juntzañ eb' viñ tic ix cajnajpax eb' viñ yed' eb' viñ sc'ab'yoc d'a Jerusalén.

³³ A viñaj Ner chi' smam viñaj Cis, axo viñaj Cis smam viñaj Saúl. Axo eb' viñ yuninal viñaj Saúl chi': Aton viñaj Jonatán, viñaj Malquisúa, viñaj Abinadab yed' viñaj Es-baal. ³⁴ Ay jun yuninal viñaj Jonatán chi', aton viñaj Merib-baal, smam viñaj Micaía. ³⁵ Axo eb' viñ yuninal viñaj Micaía chi': Aton viñaj Pitón, viñaj Melec, viñaj Tarea yed' viñaj Acaz. ³⁶ Axo viñaj Acaz chi' smam viñaj Joadá, axo viñaj Joadá chi' smam viñaj Alemet, viñaj Azmavet yed' viñaj Zimri. Axo viñaj Zimri chi' smam viñaj Mosa. ³⁷ Axo eb' viñ yiñtilal viñaj Mosa chi' d'a stzolar: Viñaj Bina, viñaj Rafa, viñaj Elasa, viñaj Azel.

³⁸ A eb' viñ yuninal viñaj Azel vacvañ eb' viñ: Viñaj Azricam, viñaj Bocrú, viñaj Ismael, viñaj Searías, viñaj Obadías, viñaj Hanán.

³⁹ Axo eb' viñ yuninal viñaj Esec yuc'tac viñaj Azel: Aton viñaj Ulam viñ b'ab'el unin, schab'il viñaj Jehús, yoxil viñaj Elifelet. ⁴⁰ A eb' viñ yuninal viñaj Ulam chi', te tec'an eb' viñ yac'an oval, yojtac val eb' viñ sjulvaji. Tzajtum yuninal eb' viñ yed' yixchiquin, 150 sb'isul eb' viñ d'a smasanil. Masanil juntzañ eb' viñ chi', a viñaj Benjamín ay yiñtilal eb' viñ.

9

¹ Icha tic ix aj stz'ib'chajcan masanil eb' israel d'a stzolar tas yaj yiñtilal eb' b'aj aycan yab'ixal eb' sreyal Israel.

Eb' ix jax d'a Babilonia (Neh 11.1-24)

A eb' anima ay d'a Judá, ic'chajnac'b'at eb' d'a Babilonia yuj schucal.

² A eb' yiñtilal Israel b'ab'laj meltzajxicot d'a sluum yed' d'a schoñab', aton eb' sacerdote, eb' levita yed' eb' smunlaj d'a templo. ³ A d'a Jerusalén ix can cajan eb' yiñtilal Judá, eb' yic Benjamín, eb' yic Efraín yed' eb' yic Manasés.

⁴⁻⁶ A d'a yiñtilal Judá chi', ay 690 eb' viñ vinac d'a smasanil. A eb' viñ yiñtilal viñaj Fares yuninal viñaj Judá, a viñaj Utai yuninal viñaj Amihud yajal yaj d'a scal eb' yed' pax juntzañixo eb' smam yicham d'a stzolar: Aton viñaj Omri, viñaj Imri, viñaj Bani yed' viñaj Fares yuninal viñaj Judá chi'. A d'a eb' viñ yiñtilal viñaj Sela yuninal viñaj Judá chi', a viñaj Asaías viñ b'ab'el unin, yajal yaj pax viñ d'a eb' sc'ab'yoc. Axo d'a scal eb' viñ yiñtilal viñaj Zera, yuninal pax viñaj Judá chi', a viñaj Jeuel yajal yaj d'a scal eb' sc'ab'yoc.

⁷⁻⁹ Aton sb'i eb' viñ yajal yaj d'a eb' yiñtilal Benjamín tic: Viñaj Salú yuninal viñaj Mesulam yixchiquin viñaj Hodabías, yiñtilal viñaj Asenúa, viñaj Ibneías yuninal viñaj Jeroham, viñaj Ela yixchiquin viñaj Uzi, yiñtilal viñaj Micri, viñaj Mesulam yuninal viñaj Sefatías, yixchiquin viñaj Reuel, yiñtilal viñaj Ibnías. 956 eb' d'a smasanil.

¹⁰⁻¹³ Axo eb' viñ sacerdote cajan d'a Jerusalén yajal yaj d'a scal eb' sc'ab'yoc: Aton viñaj Jedaías, viñaj Joiarib, viñaj Jaquín yed' viñaj Azarías yuninal viñaj Hicías. A eb' smam yicham viñaj Azarías d'a stzolar: Aton viñaj Mesulam, viñaj Sadoc, viñaj Meraiot yed' viñaj Ahitob. A viñaj Azarías chi' yajal d'a stemplo Dios. Ařeja' d'a scal eb' viñ yajal yaj chi', ayoch viñaj Adaías yuninal viñaj Jeroham. A sb'i eb' smam yicham viñaj Adaías chi' d'a stzolar: Aton viñaj Jeroham, viñaj Pasur, viñaj Malquías, viñaj Masai, viñaj Adiel, viñaj Jahzera, viñaj Mesulam, viñaj Mesilemit yed' viñaj Imer. A juntzañ eb' viñ tic yajal yaj eb' viñ d'a scal eb' sc'ab'yoc. A d'a scal eb', ay mil 760 eb' viñ te ñican smunlaj d'a scajñub' Dios.

14 A eb' viñ yajal yaj d'a scal eb' levita cajan d'a Jerusalén: Aton viñaj Semaías yuninal viñaj Hasub, yixchiquin viñaj Azricam, schab'il yixchiquin viñaj Hasabías, yirñtilal viñaj Merari. 15 Yajal pax viñaj Bacbacar, viñaj Heres, viñaj Galal yed' viñaj Matanías yuninal viñaj Micaía, yixchiquin viñaj Zicri, yirñtilal viñaj Asaf. 16 Yajal pax yaj viñaj Obadías yuninal viñaj Semaías, yixchiquin viñaj Galal, yirñtilal viñaj Jedutún yed' viñaj Berequías, yuninal viñaj Asa, yixchiquin viñaj Elcana ec'nac cajan d'a juntzañ aldea yic eb' netofatita.

17 Axo eb' viñ stañvan puerta: Aton viñaj Salum, viñaj Acub, viñaj Talmón, viñaj Ahimán yed' eb' viñ sc'ab'yoc eb' viñ. A viñaj Salum yajal yaj d'a eb' viñ. 18 A eb' viñ tic stañvanñej puerta yic eb' viñ rey d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Aton eb' viñ stañvan puerta chi' d'a scal eb' yetlevitail.

19 A viñaj Salum yuninal viñaj Coré, yixchiquin viñaj Ebiasaf, yirñtilal viñaj Coré yed' eb' sc'ab'yoc, a eb' stañvan scajñub' Dios, icha ajnac stañvan spuertail scajñub' Dios chi' eb' smam yicham eb' d'a peca'.

20 A d'a peca' chi', a viñaj Finees yuninal viñaj Eleazar ayoch yajaliloc eb' stañvan scajñub' Dios chi'. Ayñej val och Jehová yed' viñ.

21 Axo viñaj Zacarías yuninal viñaj Meselemías, a viñ stañvan spuertail b'aj sch'ox sb'a Dios.

22 A sb'isul eb' stañvan spuertail cajñub' sic'b'ilel chi', 212 eb' tz'ib'ab'ilcani icha tas yirñtilal junjun macañ b'aj cajan eb'. A viñaj rey David yed' viñaj Samuel schecab' Dios ac'jinacanoch eb' d'a yopisio nivan yelc'och chi'.

23 Masanil eb' yed' pax yuninal eb', ayoch eb' d'a stzolal stañvan spuertail scajñub' Dios. 24 Ayñejoch stañvumal chi' d'a schañil pac'arñ: D'a stojolal b'aj sjavi c'u, d'a stojolal b'aj tz'em c'u, d'a stojolal norte yed' d'a stojolal sur. 25 A eb' yetlevitail eb' cajan d'a juntzañxo aldea, d'a junjun yuctaquil c'ual sjavi eb' stañvej templo chi', yic scolvaj eb' yed' eb'. 26 Ay chañvañ eb' levita nivac yopisio stañvan puerta chi'. A eb' chi' ayoch eb' d'a masanil tiempo stañvan juntzañ cuarto yed' b'aj smolchaj tas tz'ac'ji d'a scajñub' Dios chi'. 27 A eb' chi' ayñejec' eb' d'a spatictac cajñub' chi' tz'ec' ac'val, yujto a eb' stañvani. Axo d'a junjun q'uññib'alil sjacan cajñub' chi' eb'. 28 Ay juntzañ eb' d'a scal eb' chi' stañvan juntzañ yamc'ab' sc'anchaji yic tz'och ejmelal d'a Dios. Yovalil sb'is eb' jantac tz'elta, slajvi chi' sb'isan eb' yochxiani. 29 Axo juntzañxo eb' tz'ılan juntzañxo yamc'ab' nivac yelc'ochi yed' pax ixim harina, vino, aceite, incienso yed' perfume. 30 Ay pax eb' sacerdote sb'oan perfume chi'. 31 Axo jun viñ levita scuchan Matatías, b'ab'el yuninal viñaj Salum, yirñtilal viñaj Coré, a viñ sb'oan ixim pan tz'ac'ji ofrendail. 32 Axo juntzañxo eb' viñ yetlevitail eb' viñ, eb' viñ yirñtilal viñaj Coat, a eb' viñ sb'oan ixim pan tz'em tzolan d'a sat mexa d'a yol scajñub' Dios d'a junjun c'ual ic'oj ip. 33 Arñejtona' ay eb' viñ yajal yaj d'a yirñtilal eb' viñ levita chi' sb'itani. A d'a juntzañ cuarto yic templo chi' ay eb' viñ, malaj yalan yic eb' viñ d'a juntzañxo munlajel, yujto c'ual d'ac'val yajoch eb' viñ d'a yopisio chi'.

34 A eb' viñ ix b'inaj tic, yajal yaj eb' viñ d'a scal masanil eb' yirñtilal Levi chi', icha yaj stzolal yirñtilal eb' viñ. A d'a Jerusalén cajan eb' viñ.

Eb' yirñtilal viñaj Saúl (1Cr 8.29-40)

35 A d'a choñab' Gabaón, ata' ec'nac cajan viñaj Jehiel, smam yicham eb' aj Gabaón chi'. Maaca sb'ix yetb'eyum viñ. 36-37 A eb' viñ yuninal viñ: Aton viñaj Abdón viñ b'ab'el unin, viñaj Zur, viñaj Cis, viñaj Baal, viñaj Ner, viñaj Nadab, viñaj Gedor, viñaj Ahío, viñaj Zacarías yed' viñaj Miclot. 38 A viñaj

Miclot chi' smam viñaj Simeam. A juntzañ eb' viñ tic ix cajnaj eb' viñ yed' eb' sc'ab'yoc d'a Jerusalén.

³⁹ A viñaj Ner smam viñaj Cis, axo viñaj Cis chi' smam viñaj Saúl. Axo eb' viñ yuninal viñaj Saúl chi': Aton viñaj Jonatán, viñaj Malquisúa, viñaj Abinadab yed' viñaj Es-baal. ⁴⁰ A viñaj Jonatán chi' smam viñaj Merib-baal smam viñaj Micaía. ⁴¹ Axo eb' viñ yuninal viñaj Micaía chi': Aton viñaj Pitón, viñaj Melec, viñaj Tarea yed' viñaj Acáz. ⁴²⁻⁴³ Axo viñaj Acáz smam viñaj Jara. Axo viñaj Jara chi' smam viñaj Alemet, viñaj Azmavet yed' viñaj Zimri. Axo viñaj Zimri chi' smam viñaj Mosa. Axo viñaj Mosa chi' smam viñaj Bina. Axo viñaj Bina chi' smam viñaj Refaías, viñaj Elasa yed' viñaj Azel.

⁴⁴ Eb' yuninal viñaj Azel chi', vacvañ eb' viñ: Aton viñaj Azricam, viñaj Bocru, viñaj Ismael, viñaj Searías, viñaj Obadías yed' viñaj Hanán.

10

Schamel viñaj Saúl yed' eb' viñ yuninal

(1S 31.1-13)

¹ Ix yac' oval eb' filisteo yed' eb' israel, ix el lemnaj eb' israel chi', te nivan eb' ix cham d'a lum vitzal Gilboa. ² Ix b'at eb' filisteo chi' d'a spatic viñaj Saúl yed' eb' viñ yuninal: Aton viñaj Jonatán, viñaj Abinadab yed' viñaj Malquisúa. Ix miljicham eb' viñ yuninal viñ chi' yoxvañil. ³ Ix ochval eb' viñ filisteo chi' d'a spatic viñaj Saúl chi', ix lajvi viñ sjulan eb' viñ. ⁴ Yuj chi' ix yal viñ d'a viñ ed'jinac syamc'ab' icha tic: Ic'q'ueta q'uen espada chi', tza tipanoch q'uen d'ayin, yic vach' mañoc juntzañ ch'oc choñab'il tic ol tzalaj in smilani, xchi viñ.

Palta a viñ ed'jinac syamc'ab' viñ chi', maj yal-laj sc'ol viñ ix sc'ulej icha ix yal viñ chi', yujto xiv viñ. Yuj chi' a viñ ix ic'anq'ueta q'uen yespada, ix syumanb'at ñojnaj sb'a viñ d'a yib'añ sñi' q'ueen. ⁵ Ayic ix yilan viñ ed'jinac syamc'ab' viñ chi' to toxo ix cham viñ, ix syumanpaxb'at ñojnaj sb'a viñ d'a yib'añ sñi' q'uen yespada chi', ix champax viñ. ⁶ Icha chi' ix aj scham viñaj Saúl d'a jun c'u chi' yed' oxvañ eb' viñ yuninal. Mañoxo junoc yirñtilal viñ ix elcani. ⁷ Ayic ix yilan eb' israel cajan d'a jun ch'olan chi' to toxo ix el lemnaj eb' yetisraelal eb', toxo ix champax viñaj Saúl yed' eb' viñ yuninal, yuj chi' ix yactejan schoñab' eb', ix b'at eb' elelal. Axo eb' filisteo ix c'ochcan cajan d'a juntzañ schoñab' eb' chi'.

⁸ Axo d'a junxo c'u, ix b'at eb' filisteo chi' spojec' tastac ay d'a eb' ix cham chi'. Ix yilan eb' to a viñaj Saúl yed' eb' viñ yuninal chamnaxco eb' viñ, teljab'can snivanil eb' viñ d'a lum vitzal Gilboa. ⁹ A spichul viñaj Saúl chi' yic oval ayochi, elarñchamel ix yiq'ucl eb', ix xicanel sjolom viñ eb'. Ix yic'anb'at eb'. Ix schecan eb' b'at alchaj d'a masanil yol smach'en eb' yed' d'a sdiosal eb'. ¹⁰ Ix b'at yac'anoch syamc'ab' viñaj Saúl chi' eb' d'a stemplo jun sdiosal scuchan Dagón, ix yac'anq'ue locan sjolom viñ eb'.

¹¹ Ayic ix yab'an eb' aj Jabes ay d'a yol yic Galaad tas ix yutej snivanil viñaj Saúl eb' filisteo chi', ¹² ix slajtian sb'a masanil eb' viñ vinac te tec'an. Ix b'at yic'ancot snivanil viñaj Saúl chi' eb' yed' pax snivanil eb' viñ yuninal viñ, ix c'och yuj eb' d'a Jabes chi'. A d'a yich jun te' ji ix smuc snivanil eb' viñ chi' eb'. Uque' c'ual ix och eb' d'a tzec'ojc'olal yuj cusc'olal.

¹³ Icha chi' ix aj scham viñaj Saúl yuj chucal ix sc'ulej, yujto maj sc'anab'ajej schecnab'il Jehová viñ, yujto ix sc'anb'ej pax sb'a viñ d'a jun ix sc'uman spixan eb' chamnac, mañoc d'a Jehová ix sc'anb'ej sb'a viñ. ¹⁴ Yuj chi' ix cham

viñ yuj Jehová, axo d'a viñtaj David yuninal viñtaj Isaf ix ac'jican yopisio viñ chi'.

11

A viñtaj David sreyal Israel yed' Judá

(2S 5.1-5)

¹ Ix smolb'ej sb'a masanil eb' israel, ix b'at lolon eb' yed' viñtaj David d'a Hebrón. Ix yalan eb' d'a viñ icha tic: A oñ tic, junñej co mam quicham ed'oc.

² A d'a yalañtaxo vach'chom a viñtaj Saúl ayoch reyal, palta a ach ix oñ a cuchb'ej ayic ix cac'an oval. Añejtona', ix yal Jehová co Diosal d'ayach to a ach ol oñ a cuchb'ej, ol ach ochpaxcan co reyaloc, xchi eb' d'a viñ.

³ Ayic ix c'och eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel lolonel yed' viñ d'a Hebrón chi', ix sb'oan jun strato viñ yed' eb' d'a yichañ Jehová. Ata' ix ac'jiq'ue aceite d'a sjolom viñ yic tz'ochcan viñ sreyaloc Israel, icha val tas schecnac Jehová yal viñtaj Samuel.

Ix yac' ganar choñab' Sion viñtaj rey David

(2S 5.6-10)

⁴ Ix lajvi chi', ix b'at viñtaj rey David chi' yed' masanil eb' yetisraelal d'a Jerusalén, scuchan pax Jebús, b'aj cajan eb' jebuseo. ⁵ Ix yalan eb' jebuseo chi' d'a viñ icha tic: A ach tic, mañ ol yal-laj ochta d'a tic, xchi eb' d'a viñ. Palta ix ac'ji ganar cuartel eb' d'a tzalan Sion chi' yuj viñ, yuj chi' ix scuchan schoñab' viñtaj David. ⁶ Ix yalan viñ icha tic: A mach ol b'ab'lajoch yac' oval yed' eb' jebuseo tic, ol vac'och yajaliloc eb' soldado, xchi viñ. Axo viñtaj Joab yune' ix Sarvia ix b'ab'laji, yuj chi' ix och viñ yajaliloc eb' soldado chi'. ⁷ Ix lajvi chi', ix cajnaj viñtaj rey David d'a cuartel d'a Sion chi', yuj chi' Schoñab' Viñtaj David ix sb'iejcani. ⁸ Ix sb'oq'ue juntzañxo pat viñ d'a spatictac chi', ix schab'at d'a ch'olan masanto ix c'och d'a smuroal choñab'. Axo viñtaj Joab ix vach' b'oan stz'acub' choñab' Jebús chi'. ⁹ Ix yic'an stec'anil yopisio viñtaj rey David chi', yujto a Jehová Yajal d'a Smanil ayñejoch yed' viñ.

A eb' soldado viñtaj rey David te b'inajnac

(2S 23.8-39)

¹⁰ A eb' viñ soldado viñtaj rey David te b'inajnac, ix och eb' viñ yed' masanil eb' yetisraelal ayic ix yac'anoch viñtaj David chi' eb' reyal d'a yol smach'en Israel smasanil. Ix te och val eb' viñ yed' viñ yic syac'an reyal viñ icha val ix aj yalan Jehová.

¹¹ Aton slistail eb' viñ soldado viñtaj rey David te b'inajnac chi': A viñtaj Jasobeam yuninal viñtaj Hacmoni, sat yaj viñ d'a scal oxvañxo eb' viñ yetb'inajnaquil chi'. A d'a junel ix smilcham 300 eb' viñ vinac viñ yed' q'uen slanza. ¹² Axo junxo viñ d'a scal eb' viñ oxvañ chi', aton viñtaj Eleazar yuninal viñtaj Dodo, yirñtal viñtaj Aho. ¹³ A d'a junel ayec' viñ yed' viñtaj rey David d'a Pas-damim ayic ix smolb'an sb'a eb' filisteo yac' oval ta'. Ata' ay jun munlajel b'aj avab'il ixim cebada. Ayic ix el lemnaj eb' soldado Israel d'a yichañ eb' filisteo, ¹⁴ axo eb' viñ chavañ chi' ix can tec'naj d'a scal jun munlajel chi', yic syac'an oval eb' viñ. Ix ac'ji ganar eb' filisteo chi' yuj eb' viñ. Icha chi' ix aj scolchajcan choñab' Israel yuj Jehová.

¹⁵ A d'a junel, a oxvañ eb' viñ soldado te b'inajnac chi', ix b'at eb' viñ d'a sattac q'uen yic b'at schalan sb'a eb' viñ yed' viñtaj rey David d'a jun q'uen ñaq'ueen scuchan Adulam. Axo eb' filisteo ay scampamento eb' d'a sch'olanil Refaim. ¹⁶ Ayic ayec' viñtaj David d'a q'uen ñaq'ueen chi', ayec' scampamento

eb' filisteo d'a Belén. ¹⁷ Yujto ste tacji sti' viñaj David chi', yuj chi' ix yal viñ icha tic: Comonoc a a a' ay d'a stiel choñab' Belén svuq'uej, xchi viñ.

¹⁸ Axo oxvañ eb' viñ soldado te b'inajnac chi', ix och eb' viñ d'a scampamento eb' filisteo, ix b'at yic'anelta a a' eb' viñ d'a a' uc'b'ila' d'a stiel choñab' Belén chi', ix yic'ancot a' eb' viñ d'a viñaj David chi'. Palta maj yal-laj sc'ol viñ ix yuq'uej a', toñej ix sequem a' viñ d'a sat luum silab'il d'a Jehová. ¹⁹ Ix yalan viñ icha tic: Mocab' scha Dios vuc' a a' tic. Ichato a' schiq'uul eb' viñ tic svuq'uej tato svuc' a', yujto ix sb'ec sb'a eb' viñ schami yic ix b'at yic'ancot a' eb' viñ, xchi viñ. Yuj chi' maj yuq'uejlaj a' viñ.

Aton jun tic ix sc'ulej eb' viñ oxvañ te b'inajnac chi'.

²⁰ A viñaj Abisai yuc'tac viñaj Joab, yajal yaj viñ d'a 30-xo eb' viñ te b'inajnac. A d'a jun tiempoal, ix smilcham 300 vinac viñ yed' q'uen slanza. Icha val chi' ix aj yic'an sb'inajnaquil viñ d'a scal eb' viñ 30 chi'. ²¹ Yuj chi' te nivan ix aj yelc'och viñ d'a yichañ eb' viñ chi'. Ix och viñ yajaloc eb' viñ, palta maj q'uec'och viñ icha eb' viñ oxvañ b'ab'el chi'.

²² A viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada aj choñab' Cabseel, te b'inajnac pax viñ, tzijtum tas ix sc'ulej viñ. A viñ ix milancham chavañ soldado yuninal viñaj Ariel aj Moab. Axo d'a junel ayic te ay q'uen sacb'acom, ix em viñ d'a yol jun jul. Ata' ix smilcham jun noc' choj viñ. ²³ Artejtona' ix smilcham jun viñ aj Egipto viñ. Nañal am yoxil metro steel viñ aj Egipto chi', axo steal q'uen slanza viñ yed'nac, nivan spatic. Palta a viñaj Benaía chi' artej jun te te' yed'nac viñ. Ix yiq'uec' q'uen slanza viñ aj Egipto chi' viñ, axo yed' q'uen slanza viñ chi', ix smilcham viñ. ²⁴ A yuj juntzañ tas ix sc'ulej viñ chi' ix yic' val sb'inajnaquil viñ icha eb' viñ oxvañ b'ab'el b'inajnac chi'. ²⁵ Nivan ix aj sb'inaj viñ d'a yichañ eb' viñ 30 chi', palta maj c'ochlaj icha eb' viñ oxvañ chi'. Ix ac'jioch viñaj Benaía chi' yuj viñaj rey David yajaliloc eb' stañvumal.

²⁶ A eb' viñ 30 b'inajnac chi', aton eb' viñ tic: Viñaj Asael yuc'tac viñaj Joab, viñaj Elhanán yuninal viñaj Dodo aj Belén, ²⁷ viñaj Samot aj Harod, viñaj Heles aj Pelón, ²⁸ viñaj Ira yuninal viñaj Iques aj Tecoa, viñaj Abiezer aj Anatot, ²⁹ viñaj Sibecai aj Husa, viñaj Ilai aj Aho, ³⁰ viñaj Maharai aj Netofa, viñaj Heled yuninal viñaj Baana aj Netofa paxi, ³¹ viñaj Itai yuninal viñaj Ribai aj Gabaa ay d'a yol yic Benjamín, viñaj Benaía aj Piratón, ³² viñaj Hurai cajan d'a sti' a' Gaas, viñaj Abiel aj Arba, ³³ viñaj Azmavet aj Bahurim, viñaj Eliaba aj Saalbón, ³⁴ eb' viñ yuninal viñaj Jasén aj Gizón, viñaj Jonatán yuninal viñaj Sage aj Harar, ³⁵ viñaj Ahíam yuninal viñaj Sacar aj Harar paxi, viñaj Elifal yuninal viñaj Ur, ³⁶ viñaj Hefer aj Mequera, viñaj Ahías aj Pelón, ³⁷ viñaj Hezro aj Carmel, viñaj Naarai yuninal viñaj Ezbai, ³⁸ viñaj Joel yuc'tac viñaj Natán, viñaj Mibhar yuninal viñaj Hagrai, ³⁹ viñaj Selec aj Amón, viñaj Naharai aj Berot. A jun viñ chi' ed'jinac syamc'ab' viñaj Joab yune' ix Sarvia, ⁴⁰ viñaj Ira aj Itra, viñaj Gareb aj Itra paxi, ⁴¹ viñaj Uriás hitita, viñaj Zabad yuninal viñaj Ahlai, ⁴² viñaj Adina yuninal viñaj Siza, yirñtilal Rubén, yajal yaj viñ d'a scal eb' yirñtilal chi', 30 eb' viñ vinac ajun yed' viñ, ⁴³ viñaj Hanán yuninal viñaj Maaca, viñaj Josafat aj Mitán, ⁴⁴ viñaj Uzías aj Astarot, viñaj Sama yed' viñaj Jehiel, eb' viñ yuninal viñaj Hotam aj Aroer, ⁴⁵ viñaj Jediael yuninal viñaj Simri yed' viñaj Joha yuc'tac viñ, aj Tiza eb' viñ, ⁴⁶ viñaj Eliel aj Mahab, viñaj Jerebai yed' viñaj Josavía. A eb' viñ tic yuninal eb' viñ viñaj Elnaam, viñaj Itma aj Moab, ⁴⁷ viñaj Eliel, viñaj Obed yed' viñaj Jaasiel, aj Soba eb' viñ.

12

Eb' juntej yaj yed' viñaj rey David

¹ Ayic van spechji b'eyec' viñaj David yuj viñaj Saúl yuninal viñaj Cis, ay jun niñan eb' viñ jelan yac'an oval ix b'at yac'och sb'a yed' viñ d'a Siclag. ² A juntzañ eb' viñ soldado chi' ay sjul-lab' eb' viñ yed' ch'ari smejmeech yed'nac. Sjal sjulvaj eb' viñ d'a schab'il sc'ab'.

A d'a scal eb' viñ chi' ay eb' viñ ayto yuj sb'a yed' viñaj Saúl d'a yirñtilal Benjamín. Aton eb' viñ tic: ³ A viñaj Ahiezer sat yajal yaj viñ yed' viñaj Joás yuc'tac viñ, yuninal eb' viñ viñaj Semaa aj choñab' Gabaa, viñaj Jeziel yed' viñaj Pelet, eb' viñ yuninal viñaj Azmavet, viñaj Beraca yed' viñaj Jehú aj choñab' Anatot eb' viñ, ⁴ viñaj Ismaías aj Gabaón. A jun viñ tic ayoch viñ stz'acub'oc eb' viñ 30 b'inajnac, yajal yaj pax viñ d'a eb' viñ, viñaj Jeremías, viñaj Jahaziel, viñaj Johanán, viñaj Jozabad aj Gedera, ⁵ viñaj Eluzai, viñaj Jerimot, viñaj Bealias, viñaj Semarías, viñaj Sefatías aj choñab' Haruf, ⁶ viñaj Elcana, viñaj Isías, viñaj Azareel, viñaj Joezer yed' viñaj Jasobeam, yirñtilal eb' viñ viñaj Coré, ⁷ viñaj Joela yed' viñaj Zebadías eb' viñ yuninal viñaj Jeroham aj choñab' Gedor.

⁸ Ay pax juntzañ eb' viñ yirñtilal Gad ix b'at yac'och sb'a yed' viñaj David chi' ayic ayec' viñ d'a q'uen ñaq'ueen d'a tz'inan luum. A juntzañ eb' viñ chi' te jelan eb' viñ, c'ayb'ab'il yuj eb' viñ yac'an oval, yed'nac smaclab' jul-lab' eb' viñ yed' q'uen slanza. Te ov sat eb' viñ icha noc' choj. Te jelan sb'ey eb' viñ icha sb'ey noc' c'ultaquil chej. ⁹⁻¹³ A sb'i eb' viñ tic d'a stzola, schael d'a viñ b'ab'el masanto d'a viñ yuxluchil: Viñaj Ezer, viñaj Obadías, viñaj Eliab, viñaj Mismana, viñaj Jeremías, viñaj Atai, viñaj Eliel, viñaj Johanán, viñaj Elzabad, viñaj Jeremías yed' viñaj Macbanai. ¹⁴ Aton eb' viñ tic yajal yaj d'a scal juntzañ eb' viñ yirñtilal Gad chi'. A junoc viñ quenñej yopisio d'a scal eb' viñ, yajal viñ d'a junoc 100 soldado, axo junoc viñ nivan yopisio, yajal yaj viñ d'a junoc mil soldado. ¹⁵ Aton eb' viñ ix c'axpajec' d'a a' Jordán d'a b'ab'el uj d'a yol ab'il, ayic ix te q'ue a', van yel a' d'a stitac b'aj sb'eyi. A eb' viñ ix pechanel eb' anima cajan d'a ac'lic ay d'a sc'axepaltac a'.

¹⁶ Añejtona' ay pax juntzañ eb' viñ yirñtilal Benjamín yed' juntzañ eb' viñ yirñtilal Judá ix c'och yac'och sb'a yed' viñaj David d'a q'uen ñaq'ueen chi'.

¹⁷ Ix elta viñaj David chi' scha eb' viñ, ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic: Tato d'a junc'olal tzex javi, yic tzex colvaj ved'oc, tzex in cha d'a smasanil in c'ool, palta tato tzex javi yic tzin eyac'och d'a yol sc'ab' eb' vajc'ol jun, vach'chom malaj junoc tas chuc ix in c'ulej, aocab' co Diosal, aton sDiosal eb' co mam quicham ol yil sb'a eyed'oc, syac'anoch eyaelal, xchi viñ d'a eb' viñ.

¹⁸ Ix och Yespíritu Dios d'a viñaj Amasai yajalil eb' viñ 30 soldado b'inajnac, yuj chi' ix yal viñ icha tic:

Scac' val och co b'a ed'oc ach David yuninal viñaj Isaí.

A ach tic yed' eb' ayoch ed'oc, vach'ñej ol aj eyelc'ochi,

yujto a co Diosal scolvaj val ed'oc, xchi viñ d'a viñaj David chi'.

Yuj chi' ix chaji eb' viñ yuj viñaj David chi', ix ac'ji yopisio eb' viñ d'a scal eb' viñ yajalil eb' viñ soldado chi' yuj viñ.

¹⁹ Ay pax juntzañ eb' viñ soldado yirñtilal Manasés, ix och eb' viñ yed' viñaj David chi' ayic ix b'at viñ yed' eb' viñ filisteo yac' oval yed' viñaj Saúl yalani. Axo ix smolb'an sb'a eb' viñ yajalil eb' filisteo chi', ix yalan eb' viñ to max yal-laj sb'at viñaj David chi' yed' eb' viñ, yuj chi' ix schec meltzaj viñ eb' viñ d'a Siclag. Yujto ix yal eb' viñ icha tic: Axo talaj tz'aji, a yed' viñaj Saúl syac'och sb'a viñ, yujto yajal viñaj Saúl chi' viñ, a oñ xo tzoñ smilcham viñ d'a scal oval chi', xchi eb' viñ. ²⁰ Ayic van sjaxcan viñaj David d'a Siclag chi', ata'

ix c'och eb' viñ yirñtilal Manasés chi' yic syac'och sb'a eb' yed' viñ, aton eb' viñ tic: Viñaj Adnas, viñaj Jozabad, viñaj Jediaiel, viñaj Micael, viñaj Jozabad, viñaj Eliú yed' viñaj Ziletai. Yajal yaj eb' viñ d'a junjun mil soldado d'a scal eb' yirñtilal Manasés chi'. ²¹ Aton juntzañ eb' viñ tic ix colvaj yed' viñaj David chi' ayic ix yac'an oval viñ yed' jun ñilañ eb' soldado elc'um yujto te jelan eb' smasanil d'a oval. Ix och eb' viñ yajalilloc eb' viñ soldado viñaj David chi'. ²² Junjun c'u sq'uib' sb'isul eb' viñ soldado ix yac'och sb'a yed' viñaj David chi'. Te nivan eb' viñ, te ay pax smay eb' viñ.

A eb' soldado viñaj David

²³ A sb'isul juntzañ soldado te jelan ix c'och d'a viñaj David d'a Hebrón yic tz'ac'jicanoch viñ rey al sq'uexuloc eb' viñ yirñtilal viñaj Saúl yuj eb' viñ, icha ix aj yalan Jehová, aton eb' viñ tic: ²⁴ A d'a eb' yirñtilal Judá, ay 6 mil 800 soldado yed'nac smaclub' jul-lab', yed'nac pax slanza eb' viñ, lista yaj eb' viñ yac'an oval. ²⁵ Axo d'a eb' yirñtilal Simeón, ay 7 mil 100 eb' viñ soldado tec'an. ²⁶ Axo d'a eb' yirñtilal Leví, ay 4 mil 600 eb' viñ soldado. ²⁷ Ay pax 3 mil 700 d'a yirñtilal viñaj Aarón, a viñaj Joiada ayoch yajalilloc eb' viñ. ²⁸ A viñaj Sadoc quelem viñ, te tec'an viñ d'a oval. Ay 22 eb' sc'ab'yoc viñ, yajal yaj eb' viñ, ajun eb' viñ yed' viñ. ²⁹ A d'a eb' yirñtilal Benjamín, aton eb' sc'ab'yoc viñaj Saúl, ay 3 mil eb' viñ soldado ix c'och yed' viñaj David chi'. Ayic mantzac uji jun tic, quen mañ masanilloc eb' ayoch yed' eb' viñ yirñtilal viñaj Saúl. ³⁰ A d'a eb' yirñtilal Efraín, ay 20 mil 800 eb' viñ soldado te tec'an, te b'inajnac eb' viñ d'a scal eb' sc'ab'yoc. ³¹ A d'a nañal eb' yirñtilal Manasés, ay 18 mil eb' vinac ix chejicoti yic tz'ac'jicanoch viñaj David rey al. ³² A d'a eb' yirñtilal Isacar, ix javi 200 eb' viñ yajal yed' pax masanil eb' viñ soldado ayoch d'a yalañ smandar eb' viñ. A juntzañ eb' viñ vinac tic, snachaj val el yuj eb' viñ tas smoj sc'ulej choñab' Israel. ³³ A d'a eb' yirñtilal Zabulón, ay 50 mil eb' viñ soldado smoj sb'at d'a oval, syalñej sc'an an masanil yamc'ab' yic oval eb' viñ, b'ecan sc'ool eb' viñ scolvaj yed' viñaj David chi'. ³⁴ A d'a eb' yirñtilal Neftalí, ay mil eb' viñ yajal yaj yed' 37 mil eb' viñ soldado yed'nac slanza yed' smaclub' jul-lab'. ³⁵ A d'a eb' yirñtilal Dan, ay 28 mil 600 eb' viñ soldado smoj sb'at d'a oval. ³⁶ A d'a eb' yirñtilal Aser, ay 40 mil eb' viñ soldado smoj sb'at d'a oval. ³⁷ Axo d'a eb' ay d'a sc'axepal a' Jordán, ay 120 mil eb' viñ soldado d'a yirñtilal Rubén, d'a yirñtilal Gad yed' pax d'a nañalxo yirñtilal Manasés. A eb' viñ chi' tz'acan yaj eb' viñ yed' masanil syamc'ab' yic oval.

³⁸ A masanil juntzañ eb' viñ soldado tic, ix ja eb' viñ d'a Hebrón ayic ix yac'ancanoch viñaj David eb' viñ sreyaloc choñab' Israel. Arñejtona' juntzañxo eb' yetisraelal eb', junxoñej ix aj spensar eb' smasanil. ³⁹ Oxe' c'ual ix ec' eb' yed' viñaj David chi' ta'. Ix va eb', ix yuc'an a' eb', yujto a eb' yetchoñab' eb' ix ac'an jantac tas ix sva eb' chi'. ⁴⁰ Masanil eb' cajan d'a slac'aniltac chi' yed' eb' cajan d'a najat, icha eb' yirñtilal Isacar, eb' yirñtilal Zabulón yed' eb' yirñtilal Neftalí, ix yic'cot vael eb' cuchb'il yuj noc' b'uru, noc' camello, noc' mula yed' pax noc' vacax. Tziytum macañil vael ix yic'cot eb', icha ixim harina, taquiñ higo, taquiñ uva, vino, aceite, noc' vacax yed' noc' calnel. Te nivan tas tz'ab'laj ix yic'cot eb', yujto mañxo jantacoc tzalajc'olal d'a Israel chi'.

13

Sna viñaj rey David yic'ancot'R'te' scaxail strato Jehová

¹ Ix lolon viñaj rey David yed' masanil eb' viñ yajal yaj d'a junjun ñilañ eb' viñ soldado. ² Ix lajvi chi' ix yalan viñ d'a masanil eb' yetisraelal icha tic:

Ex vetisraelal, tato scha e c'ool, schaanpax sc'ol Jehová co Diosal, scavtej eb' quetisraelal ay d'a yol co mach'en tic, eb' aytocan d'a juntzañxo lugar. Scavtej pax masanil eb' sacerdote yed' juntzañxo eb' levita ayec' d'a schoñab' yed' d'a slum b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb', ³yic vach' b'at quic'cot te' scaxail strato co Diosal. Yujto atax d'a stiempoal viñaj Saúl ix b'atcan te' sacc'olal cuuj, xchi viñaj David chi'. ⁴Masanil eb' choñab', ix cha sc'ol eb' to icha chi' tz'aji, yujto vach' jun pensar chi' ix yab' eb'.

*Ix ic'jicot te' scaxail strato Jehová
(2S 6.1-11)*

⁵ Ix smolb'ej masanil eb' yetisraelal viñaj rey David d'a yol masanil smach'en, scotñej d'a a' Sihor d'a smojonal Egipto, masanto b'aj tzoñ c'och d'a choñab' Amat, yic sb'at ic'chajcot te' scaxail strato Dios d'a Quiriat-jearim, ⁶scuchanpax Baala d'a yol yic Judá. Ix b'at yic'cot te' scaxail strato Jehová Dios chi' eb' ta', aton Dios ay d'a yib'añ eb' querubín b'aj tz'ic'chajchaañ sb'i. ⁷Ix yiq'uelta te' scaxail strato Dios chi' eb' d'a spat viñaj Abinadab, ix yac'anq'ue te' eb' d'a yib'añ jun te' ac' carreta. Axo viñaj Uza yed' viñaj Ahío, ix cuchb'an b'ey te' carreta chi'. ⁸Axo viñaj rey David yed' masanil eb' yetisraelal, ste tzalaj val eb' d'a yichañ Dios. Yed' val smasanil yip eb' sq'ue cheneljoc, sb'itan eb' yed' arpa, salterio, panderas, platillo yed' trompeta. ⁹Palta ayic ix javi eb' d'a stec'lab' trigo viñaj Quidón, a viñaj Uza chi' ix b'at yub'naj viñ d'a te' scaxail trato chi', yujto ijan ix telvi noc' vacax toc'jinac te' carreta chi'. ¹⁰Yuj chi' ix cot yoval Jehová d'a viñ, ix chamcan viñ ta' yuuj, yujto ix b'at yub'naj viñ d'a te' scaxail trato chi'.

¹¹ Ix cot yoval viñaj rey David chi', yujto ix cot yoval sc'ol Jehová d'a viñaj Uza chi', ix cham viñ yuuj. Yuj chi' Pérez-uzá ix sb'ieñtejan jun lugar chi'. ^{13.11} ¹²A d'a jun c'u chi' ix te xiv viñaj rey David d'a Dios, ix yalan viñ icha tic: Tecan mañxo ol yal-laj vic'anb'at te' scaxail strato Dios b'aj cajan in, xchi viñ. ¹³Majxo yic'cot te' viñ b'aj cajan chi', añej to ix yal viñ to scan te' d'a spat viñaj Obed-edom aj Gat. ¹⁴A te' scaxail strato Jehová chi', oxé ujal ix can te' d'a spat viñaj Obed-edom chi'. Ix yac' val svach'c'olal Jehová d'a yib'añ viñ yed' yetb'eyum yed' yalyuninal yed' d'a yib'añ masanil tas ay d'a viñ.

14

*A tas ix sb'o viñaj rey David d'a Jerusalén
(2S 5.11-12)*

¹A viñaj Hiram sreyal Tiro, ix yac'cot schecab' viñ d'a viñaj rey David. Ix yac'anpaxcot eb' albañil viñ yed' eb' ñicum te', ix yic'ancot te' c'ute' eb' yic sb'ochaj spalacio viñaj rey David chi'. ²Yuj chi' ix nachajel yuj viñaj rey David chi' to a Jehová ix ac'anoch viñ reyal d'a choñab' Israel. Ix ic'jichañ yopisio viñ yuj Jehová yujto xajan choñab' Israel yuuj.

*Juntzañxo eb' viñ yuninal viñaj rey David
(2S 5.13-16; 1Cr 3.5-9)*

³Ay juntzañxo eb' ix yetb'eyum viñaj rey David ix yic' d'a Jerusalén, yuj chi' ayto yuninal viñ yed' yisil ix alji yed' eb' ix. ⁴A eb' viñ yuninal viñ ix alji d'a Jerusalén chi', aton viñaj Samúa, viñaj Sobab, viñaj Natán, viñaj Salomón, ⁵viñaj Ibhár, viñaj Elisúa, viñaj Elpelet, ⁶viñaj Noga, viñaj Nefeg, viñaj Jafia, ⁷viñaj Elisama, viñaj Beeliada yed' viñaj Elifelet.

*Ix ac'ji ganar eb' filisteo yuj viñaj rey David**(2S 5.17-25)*

⁸ Ayic ix yab'an eb' filisteo to toxo ix och viñaj David sreyaloc masanil eb' israel, ix och ijan eb' sayan tas tz'aj yac'an ganar, palta elañichamel ix yab' viñ, ix elta viñ d'a yichañ eb' chi'. ⁹ Ix javi eb' filisteo chi' yac' chucal d'a eb' anima cajan d'a sch'olanil Refaim. ¹⁰ Yuj chi' ix sc' anb'ej viñaj rey David d'a Dios icha tic:

—¿Tzam yal vac'an oval yed' eb' filisteo tic? ¿Ol am ac'och eb' d'a yol in c'ab'? xchi viñ.

Ix tac'vi Jehová d'a viñ:

—Ac' oval yed' eb', yujto ol vac'och eb' d'a yol a c'ab', xchi.

¹¹ Yuj chi' ix q'ue viñaj rey David b'aj ayec' eb' filisteo chi'. Ata' ix ac'ji ganar eb' yuj viñ. Ix yalan viñ icha tic: Icha val tz'aj sjacan sb'e junoc a' eluma, icha chi' ix aj sjacan b'e Jehová d'ayin d'a scal eb' vajc'ool, xchi viñ. Yuj chi' Baal-perazim ix yac' viñ sb'iej jun lugar chi'.^{14.11} ¹² Ix yactejan juntuzañ sdiosal eb' filisteo chi', yuj chi' ix schec viñaj rey David chi' ñusjoc tz'aoc.

¹³ Palta a eb' filisteo chi', ix jaxxi eb' d'a sch'olanil yic Refaim chi'. ¹⁴ Yuj chi', ix sc' anb'ejxi viñaj rey David chi' d'a Dios, ix yalan Dios d'a viñ icha tic:

—A ticnaic, mañ ach och d'a sat eb' ac'an oval, palta to a d'a spatic eb' tzach coti, b'aj ay te' bálsamo. ¹⁵ Ayic ol ab'ani ichato ay mach van sb'eyec' d'a sc'ab'tac te te' chi', tzach och ac' oval yed' eb'. A jun chi' syalelc'ochi to a in ol in b'ab'laj d'a eyichañ yic tzin milancham eb' soldado filisteo chi', xchi Jehová.

¹⁶ Icha ix aj yalan Dios, icha val chi' ix yutej viñaj David chi', yuj chi' ix satel eb' soldado filisteo chi', ix b'atñej d'a Gabaón masanto ix c'och d'a Gezer.

¹⁷ Icha val chi' ix aj sq'uechañ sb'inajnaquil viñaj rey David d'a masanil nación. A Jehová ix ac'an xivq'ue masanil nación chi' d'a viñ.

15*Ix javi te' scaxail strato Jehová d'a Jerusalén**(2S 6.12-23)*

¹ Ix schecan viñaj rey David b'ochajq'ue juntuzañ pat d'a jun choñab' scuch Schoñab' viñaj David. Ix sic'anel jun lugar viñ b'aj tz'aj te' scaxail strato Dios d'a yol jun mantiado ix b'ochaji. ² Yuj chi' ix yalan viñ icha tic: A eb' mañ levitaoc, max yal yic'anb'ey te' scaxailtrato eb', yujto a Jehová ix sic'anel eb' levita chi' yic syic'an b'ey te' caxa chi' eb', yic tz'ac'jipax servil yuj eb' d'a masanil tiempo, xchi viñ.

³ Yuj chi' ix yavtejcot masanil eb' yetisraelal viñ, ix smolb'ej sb'a eb' d'a Jerusalén, yic sb'at ic'chajcot te' scaxail strato Jehová yic tz'ochcan te' d'a jun lugar b'ob'ilxo yuj viñ. ⁴ Ix smolb'an pax masanil eb' viñ yitñtilal viñaj Aarón viñ yed' juntuzañxo eb' levita. ⁵ A d'a eb' viñ yitñtilal viñaj Coat, 120 eb' ix molchaji, a viñaj Uriel yajal yaj d'a eb' sc'ab'yoc. ⁶ Axo d'a eb' viñ yitñtilal viñaj Merari, 220 eb' ix molchaji. A viñaj Asaías yajal yaj d'a masanil eb' sc'ab'yoc. ⁷ A d'a eb' viñ yitñtilal viñaj Gersón, 130 eb' ix molchaji. A viñaj Joel yajal yaj d'a masanil eb' sc'ab'yoc. ⁸ Axo d'a eb' viñ yitñtilal viñaj Elizafán, 200 eb' ix molchaji: A viñaj Semaías yajal yaj d'a eb' sc'ab'yoc. ⁹ A d'a eb' viñ yitñtilal viñaj Hebrón, 80 eb' ix molchaji. A viñaj Eliel yajal yaj d'a masanil eb' sc'ab'yoc. ¹⁰ A d'a eb' viñ yitñtilal viñaj Uziel, 112 eb' ix molchaji, a viñaj Aminadab yajal yaj d'a masanil eb' sc'ab'yoc.

¹¹ Ix yavtan eb' viñ sacerdote viñaj rey David chi', aton viñaj Sadoc, viñaj Abiatar yed' pax juntzarixo eb' viñ levita, aton viñaj Uriel, viñaj Asaías, viñaj Joel, viñaj Semaías, viñaj Eliel yed' viñaj Aminadab. ¹² Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic: A ex levita ex tic, yajal eyaj d'a scal masanil eb' e c'ab' eyoc, b'oec e b'a icha yalan ley yed' masanil eb' e c'ab' eyoc, yic syal eyic'ancot te' scaxail strato Jehová co Diosal, yic tz'ochcan te' d'a jun lugar b'ob'il vuuj. ¹³ Yujto a d'a sb'ab'elal, mañoc ex ix eyic'cot te', yuj chi' ix cot yoval sc'ool Jehová co Diosal d'a quib'añ, yujto mañ chamoc ix co c'anb'ej cab'i tas sco c'ulej, xchi viñ.

¹⁴ Yuj chi', ix sacb'itan sb'a eb' viñ icha yalan ley, yic vach' syal yic'ancot te' scaxail strato Jehová sDiosal Israel chi' eb' viñ. ¹⁵ Ix sb'achancot te' eb' viñ d'a sjolom sjerñjab' yed' te' sb'achlab'il, icha ajnac yalancan viñaj Moisés yuj Jehová.

¹⁶ Ix yalanpax viñaj rey David chi' d'a eb' viñ yajalil eb' levita to a d'a scal yirñtilal eb' viñ chi', sic'chajelta eb' viñ sb'itan d'a tzalajc'olal yed' juntzarñ yamc'ab', aton salterio, arpa yed' platillo. ¹⁷⁻²¹ Yuj chi' a d'a scal eb' viñ yirñtilal Leví chi' ix sic'chajel eb' viñ stziñan platillo, aton eb' viñ tic: Viñaj Hemán yuninal viñaj Joel yed' viñaj Asaf yuninal viñaj Berequías sc'ab'yoc viñaj Hemán chi' yed' viñaj Etán yuninal viñaj Cusaías. A eb' viñ tic yirñtilal eb' viñ viñaj Merari.

Ix sic'chajpaxoch juntzarixo eb' viñ tz'ac'an te' arpa: Aton viñaj Zacarías, viñaj Jaaziel, viñaj Semiramot, viñaj Jehiel, viñaj Uni, viñaj Eliab, viñaj Benaía, viñaj Maaseías, viñaj Matatías, viñaj Elifelehu, viñaj Micnías yed' eb' viñ stañvan puerta, aton viñaj Obed-edom yed' viñaj Jeiel. ²² Axo viñaj Quenanías yajalil eb' viñ levita chi'. A viñ scuchb'an eb' viñ d'a b'it chi', yujto te jelan viñ. ²³⁻²⁴ Axo eb' viñ stañvan te' scaxailtrato: Aton viñaj Berequías, viñaj Elcana, viñaj Obed-edom yed' viñaj Jehías. Axo eb' viñ sacerdote: Aton viñaj Sebanías, viñaj Josafat, viñaj Natanael, viñaj Amasías, viñaj Zacarías, viñaj Benaía yed' viñaj Eliezer. Aton eb' viñ spu'an trompeta d'a yichañ te' scaxail strato Dios chi'.

²⁵ A viñaj rey David yed' masanil eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' Israel yed' eb' viñ yajalil eb' viñ soldado, te tzalajc'olal yaj eb' ayic ix xid' yic'an te' scaxail strato Jehová chi' eb' d'a spat viñaj Obed-edom chi'. ²⁶ Ix och val Dios yed' eb' levita chi' ayic ix yic'ancot te' caxa chi' eb', yuj chi' ix yac' ucvañ noc' mam vacax eb' yed' ucvañ noc' ch'ac canel silab'il. ²⁷ A pichul lino te vach' ayoch yuj viñaj rey David chi', icha pax chi' yic eb' viñ levita b'achjinac te' caxa chi' yed' yic eb' viñ sb'itani yed' yic viñaj Quenanías scuchb'an eb' viñ. Ay pax och jun chaleca nab'a lino yuj viñaj rey David chi'. ²⁸ Masanil eb' israel ix el yav eb' yuj tzalajc'olal ayic ix ic'jicot te' scaxail strato Jehová chi', ix puchaj noc' ch'aac canel yed' trompeta, ix tziñji platillo, salterio yed' arpa.

²⁹ Ayic ix javi te' scaxail strato Jehová chi' d'a Schoñab' viñaj rey David, axo ix Mical ix yetb'eyum viñ, aton ix yisil viñaj Saúl, ix elta d'añan ix d'a sventena. Ayic ix yilan ix to a viñaj rey David chi', sq'uechennaj viñ yuj tzalajc'olal, yuj chi' ix schaquel viñ ix d'a spensar.

16

¹ Ix ac'jioch te' scaxail strato Dios chi' d'a yol jun mantiado b'ob'ilxoq'ue yuj viñaj rey David chi'. Ix lajvi chi' ix sñusan juntzarñ silab' eb' stz'a smasanil yed' juntzarñ silab' yic junc'olal yed' Dios. ² Ix lajvi chi' ix yalan vach' lolonel viñ rey chi' d'a yib'añ masanil eb' anima d'a sb'i Jehová. ³ Ix yac'an junjun

ixim pan viñ yed' jab'jab' noc' chib'ej yed' juntzañ te' taquiñ sat uva d'a junjun anima chi'.

⁴ Ix yac'ancanoch yopisio eb' viñ levita viñ yic smunlaj eb' viñ b'aj ay te' scaxail strato Jehová, aton eb' viñ chi' yovalil tz'ac'an yuj diosal, syalanpax vach' lolonel eb' viñ d'a Jehová sDiosal choñab' Israel d'a b'ital. ⁵ A mach scuchb'an eb' viñ d'a b'it chi', aton viñaj Asaf, axo viñ schab'il, aton viñaj Zacarías. Slajvi chi' scot pax viñaj Jeiel, viñaj Semiramot, viñaj Jehiel, viñaj Matatías, viñaj Eliab, viñaj Benaía, viñaj Obed-edom yed' viñaj Jeiel. Aton eb' viñ chi' ay syamc'ab' yic b'it, ay salterio eb' viñ, ay pax yarpa eb' viñ. Axo viñaj Asaf chi' stziñan platillo. ⁶ Axo pax eb' viñ sacerdote: Aton viñaj Benaía yed' viñaj Jahaziel, a eb' viñ spu'anñej q'uen trompeta d'a yichañ te' scaxail strato Dios.

*B'it yuj ac'oj yuj diosal yuj viñaj rey David
(Sal 105.1-15; 96.1-13; 106.47-48)*

⁷ A d'a jun c'u chi' b'ab'elto ix yal viñaj rey David d'a viñaj Asaf yed' pax d'a eb' viñ ayoch yed' viñ to sb'itej juntzañ ac'oj yuj diosal tic eb' viñ d'a Jehová:

⁸ Caq'uec yuj diosal d'a Jehová. Calequel yab'ixal. Calec d'a masanil choñab' tas ix sc'ulej.

⁹ Co b'itejec b'it yuj quic'anchari. Calequel tas satub'tac yilji sc'ulejnac Jehová.

¹⁰ Coñ tzalajec yujto yic oñxo. Ayocab' tzalajc'olal yic scac'anem co b'a d'ay.

¹¹ Co c'anec scolval Jehová, caq'uequem co b'a d'ay d'a masanil tiempo.

¹²⁻¹³ A oñ yuninal oñ viñaj Jacob schecab' Jehová, a oñ choñab' israel oñ tic, to sic'b'il oñ eli, co naeccot tastac satub'tac yilji sc'ulejnac Jehová yed' tas syutej sch'olb'itan d'a stojolal.

¹⁴ A Jehová co Diosal, Yajal d'a masanil sat luum tic.

¹⁵ Syac'ñej elc'och strato d'a masanil q'uinal. A tas yalnaccani, syac'ñej elc'och d'a smilal macañil anima tz'eq'ui,

¹⁶ aton jun strato sb'onac yed' viñaj Abraham, b'aj yac'nacpax sti' d'a viñaj Isaac.

¹⁷ Ley ajnaccan jun tic d'a viñaj Jacob. A jun strato tic ix can d'ayori a oñ israel oñ tic d'a junelñej,

¹⁸ ayic yalannaccan Jehová icha tic: Ol vac' lum Canaán d'ayach, ol ochcan lum a mach'enoc, xchinaccan d'a viñaj Jacob chi'.

¹⁹ Jayvañianto sb'isul eb' ta'. Toñej scomon ec' eb' d'a sat lum luum tic.

²⁰ Tzjztum choñab' b'aj ec'nac cajan eb' d'a yoltac smach'en eb' rey.

²¹ Mañ yalnacoclaj sc'ool Dios ixtajnac eb', yuj chi' icha tic yalnac d'a juntzañ eb' rey chi':

²² Mañ eyixtej eb' in checab' sic'b'ilel tic, xchi.

²³ Coñ b'itanec d'a Jehová co masanil a oñ cajan oñ d'a sat luum tic. Calequeli to tzoñ scolñej Jehová d'a junjun c'u.

²⁴ Calequel snivanil yelc'ochi yed' tas satub'tac yilji sc'ulej d'a masanil choñab' yed' d'a masanil nación.

²⁵ Yujto a Jehová te nivan yelc'ochi, smoj val tz'alchaj vach' lolonel d'ay. Te ay spoder d'a yichañ juntzañ comon dios.

²⁶ A sdiosal juntzañ choñab', malaj jab'oc yelc'ochi, palta a Jehová b'oannac satchaari.

²⁷ Nivan chequel snivanil yelc'ochi yed' sb'inajnaquil. A svach'il yilji yed' spoder scheclaj d'a scajñub'.

- 28 Ex anima d'a junjun chořab', alec to a Jehová te nivan yelc'ochi, te ay pax spoder.
- 29 Alec vach' lolonel d'ay yujto nivan yelc'ochi. Ocharřec yed' eyofrenda d'a yamaq'uil stemplo Jehová. Ocharřec ejmelal d'ay d'a scajnum' te vach' yilji.
- 30 Ib'xocab'q'ue masanil anima d'a yichař. A' ix tzatzb'itan yolyib'arřq'uinal tic, yuj chi' max ib'xilaj.
- 31 Tzalajocab' satchař yed' lum luum tic. Calec yab' junjun chořab' to a Jehová rey toni.
- 32 C'ařocab' a' mar, elocab' yav masanil tas ay d'a yol a'. Tzalajocab' masanil lum luum b'aj sb'o munlajel yed' masanil tastac ay d'a sat luum.
- 33 Elocab' yav te' nivac te' d'a yichař Jehová yuj tzalajc'olal, yujto sja yac' yajalil d'a sat luum tic.
- 34 Caq'uec yuj diosal d'a Jehová yujto vach'řej, tzoř xajanej d'a masanil tiempo.
- 35 Calec icha tic: Mamin, co Columal ach, colorř. Tzoř a molb'anxicot d'a scal juntzař ch'oc nacional, yic scac' yuj diosal, scalan vach' lolonel d'ayach d'a tzalajc'olal.
- 36 Calec vach' lolonel d'a Jehová co Diosal d'a masanil tiempo a oř israel oř tic, xe chi, xchi viřaj David chi'.

Ix lajvi chi' ix yalan masanil anima: Ujocab' icha tzal chi', xchi eb'. Yuj chi' ix yal vach' lolonel eb' d'a Jehová.

³⁷ Ix lajvi chi', a viřaj rey David chi' ix ac'ancanoch viřaj Asaf yed' eb' viř yetlevitail yic syilanřej eb' viř yoch ejmelal b'aj ix can te' scaxail strato Jehová d'a junjun c'u. ³⁸ Ix canpax viřaj Obed-edom yed' 68 eb' viř ajun yed' viř yic scolvaj eb' viř yed' eb' viř. Axo pax viřaj Obed-edom yuninal viřaj Jedutún yed' viřaj Hosa, a eb' viř ix tařvancan spatil chi'. ³⁹ Ix canpax viřaj sacerdote Sadoc yed' eb' viř yetsacerdoteal ajun yed'oc yic syilan eb' viř yoch ejmelal d'a scajnum' Dios d'a Gabaón, aton jun ařej Jehová ay yico'. ⁴⁰ A eb' viř sřusan silab' d'a Jehová d'a masanil tiempo d'a altar, d'a q'uinib'alil yed' d'a yemc'ualil, icha val yajcan d'a sley Jehová ac'b'ilcan yuuj d'a chořab' Israel. ⁴¹ A yed' eb' viř sacerdote chi', ix can pax viřaj Hemán, viřaj Jedutún yed' pax jayvařxo eb' viř sic'b'ileli yic sb'itan eb' viř, syalan eb' viř icha tic: Calec vach' lolonel d'a Jehová, yujto tzoř xajanej d'a masanil tiempo, xchi eb' d'a sb'it chi'.

⁴² A juntzař eb' viř tic, spu q'uen strompeta eb' viř, stziřan splatillo eb' viř yed' juntzař yamc'ab' yic b'it d'a Dios. Axo eb' viř yuninal viřaj Jedutún chi' stařvan ti' puerta.

⁴³ Ix lajvi chi', ix laj meltzaj masanil eb' anima chi' d'a spat. Ix meltzaj pax viřaj rey David yic b'at yalan vach' lolonel viř d'a yib'arř masanil eb' cajan yed'oc d'a spat.

17

Strato Dios yed' viřaj rey David (2S 7.1-29)

¹ Ayic cajanxoec' viřaj rey David d'a yol spalacio ix yalan viř d'a viřaj Natán schecab' Dios icha tic:

—Inab'i, a in tic ayinxo och d'a yol in palacio nab'a c'ute' ayoch d'ay, palta axo scaxail strato Jehová, a d'a yol mantiado ayeq'ui, xchi viř.

² Ix tac'vi viřaj Natán chi' icha tic:

—Syalřej a b'oan masanil tas tza nib'ej yujto ayoch Dios ed'oc, xchi viř.

³ A d'a jun ac'val chi' ix lolon Dios d'a viñaj Natán chi', ix yalan d'a viñ icha tic: ⁴ Ixic, b'at al d'a viñ in checab' aj David to a in Jehová in sval icha tic d'a viñ: Mañoc ach ol a b'oq'ue junoc in templo b'aj ol in cajnajoc. ⁵ Yictax vic'annaqueta eb' e mam eyicham d'a Egipto masanto ticnaic, manta b'aj tzin cajnaj d'a yol junoc pat, palta to añej d'a yoltac mantiado ix in ajeq'ui. ⁶ Masanil tiempo ix in b'eyec' yed' eb' e mam eyicham chi', malaj b'aj valnac d'a eb' yajalil eb' scuchb'ani to sb'o junoc templo eb' nab'a c'ute' tz'och d'ay b'aj tzin cajnaji, xchi Jehová, xa chi d'a viñ. ⁷ Tzalanpax d'a viñ to a in sval icha tic: A in Jehová Yajal vaj d'a smasanil, a in sval icha tic: A in ix ach viq'uel d'a tañvum calnelal yic tzach och yajalil d'a in choñab' Israel tic. ⁸ B'ajtactil ix ach eq'ui ayinñej och ed'oc, ix in satel masanil eb' ajc'ol ix ac'an oval ed'oc, ol ach vac'an b'inajoc, icha sb'inaj eb' nivac yajal ay d'a yolyib'ariq'uinal tic. ⁹ Añejtona' ix in siq'uelta jun lum b'aj tzex cajnajcan a ex in choñab' ex tic. A tic ol ex canñej cajan d'a junelñej. Mañxa mach ol ex xib'tanoc, mañxo ol ex tzuntzaj yuj eb' eyajc'ool icha ix ex yutej eb' d'a sb'ab'elal, ¹⁰ ayic ix vac'anoch eb' ix ex cuchb'ani. A in ol in satel masanil eb' eyajc'ool. Svac'angepax ojtaquejeli to ol vac'ñej opisio d'a eb' iñtilal. ¹¹ Ayic ol lajvoquec' a q'uinal, yic much'il achxo, ol vac'och junoc uninal reyala q'uexuloc, tec'an val ol vutej yopisio chi'. ¹² A jun uninal chi' ol b'oanq'ue in templo b'aj ol in b'inajoc. A in ol vac'ñejcan yopisio chi' d'a yirñtilal. ¹³ A in ol in och smamoc, axo ol och vuninaloc. Malaj b'aq'uiñ ol vactejcan in xajananani. Mañ ichaoc vutejnac vactancan in xajanan viñaj Saúl, vic'naquel viñ d'a yopisio yic ach och sq'uexuloc viñ, mañ ichoc ta' ol vutoc. ¹⁴ Ol vac'ñej yopisio uninal chi' d'a in choñab'. A yopisio chi' ol b'eyñejb'at d'a masanil tiempo, xchi Jehová, xa chi d'a viñ, xchi d'a viñaj Natán chi'.

¹⁵ Yuj chi' masanil tas ix yal Jehová d'a viñaj Natán chi', ix yal viñ d'a viñaj rey David chi'. ¹⁶ Yuj chi' ix och viñ rey chi' d'a yichañ Jehová, ix em c'ojan viñ, ix yalan viñ icha tic: Mamin Jehová in Diosal, ¿tas val velc'och a in tic? ¿tas pax val yelc'och eb' in mam vicham, yuj chi' nivan a vach'c'olal tzac' d'ayin? ¹⁷ Ach in Diosal, mañocñej juntzañ tic ix ac' d'ayin, van alanpaxcani to ol ac' a vach'c'olal d'a yib'ari eb' viñtilal d'a b'aq'uiñ. Lajan tzin utej icha juntzañ eb' nivac vinac d'a sat luum tic. ¹⁸ ¿Tasto val syal valan d'ayach yuj snivanil velc'och tzac'a? A ach tic Mamin Jehová, ojtac val tas vaji. ¹⁹ Mamin Jehová, yujto tzin a xajanej a in a checab' in tic, yuj chi' ix el d'a a c'ool, ix ac'an juntzañ opisio satub'tac tic d'ayin, ix ac'an vojtaquejeli. ²⁰ Mamin Jehová, malaj junocxo mach lajan ed'oc. A achñej toni, malaj junocxo Dios scab' specal icha ach tic. ²¹ A oñ pax a choñab' Israel oñ tic, malaj junocxo choñab' lajan qued'oc, yujto a ach ix oñ a colo', yic tzoñ ochcan a choñab'oc. Mamin Jehová co Diosal, te nivan ix aj a b'inaj cuuj, yujto a c'ulejñac tas satub'tac ayic a colannaqueta eb' co mam quicham d'a Egipto. Ic'annaquel juntzañcho choñab' d'a yichañ eb'. ²² Yujto ix oñ ac'och a choñab'oc d'a junelñej. A achxo Mamin Jehová, ach ochcan co Diosaloc.

²³ A ticnaic Mamin Jehová, elocab'c'och tas ix alcan d'ayin a in a checab' in tic yed' d'a eb' viñtilal. ²⁴ Elocab'c'och tas ix ala', yic vach' tzach ic'jichañ. Mamin Jehová, ol alchajoc to a ach Yajal aj d'a Smasanil, co Diosal ach pax a oñ israel oñ tic. Ol ochñej pax viñtilal d'a reyala d'a junelñej d'a ichañ. ²⁵ Mamin ach in Diosal, ix ac' vojtaquejeli to ol ochñejcan viñtilal d'a vopisio. Yuj chi' tzin tec'b'ej in b'a in lesalvi d'ayach. ²⁶ A ach tic Mamin Jehová, co Diosal ach, a ach ix alcan jun vach'ilal tic d'ayin. ²⁷ A ticnaic jun, elocab' d'a a c'ol ac'an a vach'c'olal d'a viñtilal, yic vach' ol ajñej ec' eb' d'a ichañ. A ach

ol ac' a vach'c'olal d'a eb', ol schaanrtej eb' d'a masanil tiempo, xchi viñtaj rey David chi' d'a Jehová.

18

Juntzañ choñab' ix yac' ganar'R'viñtaj rey David

(2S 8.1-14)

¹ Ayic ix lajvi yec' juntzañ tic, ix ac'ji ganar eb' filisteo yuj viñtaj rey David. Ix can eb' d'a yalañ smandar viñ. Ix yic'anec' choñab' Gat viñ yed' yaldeail d'a yol sc'ab' eb'. ² Ix ac'jipax ganar eb' moabita yuj viñ, yuj chi' ix yac'och sb'a eb' d'a yol sc'ab' viñ, ix ac'jicanoch d'a yib'añ eb' yac'an q'uen tumín d'a viñ.

³ Añejtona' ix ac'jipax ganar viñtaj Hadad-ezer sreyal Soba ay d'a stojolal Hamat yuj viñ. A jun viñ rey chi' van smacan yicoc lum luum masanto d'a a' Éufrates. ⁴ Ix yamchaj mil carruaje yic oval yuj viñtaj David chi' yed' eb' soldado. Ix yamchajpax 7 mil eb' soldado ayq'ue d'a yib'añ chej yed' pax 20 mil eb' soldado sb'ey d'a yoc. Ix spol d'iñchaj sch'añal yoc masanil noc' chej ed'jinac carruaje yic oval chi' eb', axoñej noc' sc'anchaj yic stoc'an 100 carruaje ix cani.

⁵ Ix c'och eb' soldado sirio aj Damasco yic scolvaj eb' yed' viñtaj Hadad-ezer chi', palta ix ac'jipax ganar eb' yuj viñtaj rey David chi', ix miljicham 22 mil eb'. ⁶ Ix lajvi chi' ix yac'ancan juntzañ eb' soldado viñ d'a scal eb' sirio aj Damasco chi'. Icha chi' ix aj scan eb' d'a yol sc'ab' viñ, ix ac'jicanoch d'a yib'añ eb' yac'an q'uen tumín d'a viñ. B'ajtac ix yac' oval viñtaj David chi', ix yac'ñej ganar viñ yuj Jehová.

⁷ Añejtona', ix yic'anpaxec' juntzañ maclab' jul-lab' viñ ayoch oro d'ay sc'an eb' yajalil eb' soldado viñtaj Hadad-ezer chi', ix yic'ancot eb' d'a Jerusalén. ⁸ Nivan pax q'uen bronce ix yiq'uec' viñ d'a Tibhat yed' d'a Cun, aton juntzañ choñab' chi' ay d'a yol smach'en viñtaj rey Hadad-ezer chi'. Aton yed' q'uen bronce chi' ix sb'o jun nivan pila viñtaj rey Salomón. Ix sb'o pax juntzañ nivac oy viñ yed' masanil yamc'ab' nab'a bronce ix c'anchaj d'a templo.

⁹ Ayic ix yab'an viñtaj Toi sreyal Hamat to toxo ix ac'ji ganar masanil eb' soldado viñtaj rey Hadad-ezer chi' yuj viñtaj rey David, ¹⁰ ix schecancot jun yuninal viñ, scuchan Adoram. Yed'nac q'uen oro viñ, q'uen plata yed' q'uen bronce yic tz'ac'ji stzatzil sc'ool viñtaj rey David yed' yalan vach' lolonel d'a viñ, yujto ix ac'ji ganar viñtaj rey Hadad-ezer chi' yuj viñ. A viñtaj Toi chi' yac'nac oval viñ yed' viñtaj rey Hadad-ezer chi' d'a yalañtaxo. ¹¹ Ix yac' masanil juntzañ q'uen chi' viñtaj rey David d'a Jehová. Junñej ix aj yac'an q'uen viñ yed' q'uen oro yed' q'uen plata yic'naquec' viñ d'a juntzañ nación tic: Aton d'a Edom, d'a Moab, d'a Amón, d'a eb' filisteo yed' d'a eb' amalecita.

¹² Yed' pax viñtaj Abisai yune' ix Sarvia, yajalil jun macañ eb' soldado viñtaj rey David, ix ac'ji ganar eb' soldado yic Edom yuj viñ. 18 mil eb' ix smilcham viñ d'a yac'lical Atz'am Atz'am. ¹³ Ix lajvi chi', ix yac'ancan juntzañ eb' soldado viñ d'a Edom chi'. Yuj chi' masanil eb' edomita ix ochcan d'a yol sc'ab' viñtaj rey David chi'. B'ajtac ix yac' oval viñ, ix yac'ñej ganar viñ yuj Jehová.

Eb' vinac ay yopisio yed' viñtaj rey David

(2S 8.15-18; 20.23-26)

¹⁴ A viñtaj David, ix yac' reyal viñ d'a yib'añ choñab' Israel. Te vach' ix yutej sb'eyb'al viñ, d'a stojolal ix sb'o yaj viñ tas yaj eb' choñab'. ¹⁵ A viñ yajalil eb' soldado, aton viñtaj Joab yune' ix Sarvia. Axo pax viñtaj Josafat yuninal viñtaj Ahilud, tz'ib'um yaj viñ d'a viñ rey chi'. ¹⁶ A viñtaj Sadoc yuninal viñtaj

Ahitob yed' viñaj Abimelec yuninal viñaj Abiatar, sacerdote eb' viñ, axo viñaj Savsa, tz'ib'um ab'ix viñ. ¹⁷ A pax viñaj Benaía yuninal viñaj Joiada, yajal yaj viñ d'a eb' quereteo yed' d'a eb' peleteo, aton eb' starivumal viñ rey, axo eb' viñ yuninal viñ rey chi', yajal yaj eb' yic scolvaj eb' yed' viñ.

19

Ix ac'ji ganar eb' sirio yed' eb' amonita R'yuj viñaj rey David (2S 10.1-19)

¹ Ayic toxo ix ec' jun tiempoal, ix cham viñaj Nahas sreyal eb' amonita, axo viñ yuninal viñ scuchan Hanún ix ochcan reyal. ² Ix sna' viñaj rey David to yovalil sch'ox svach'c'olal viñ d'a viñaj Hanún chi', yujto a viñ smam viñ ix sch'ox svach'c'olal viñ d'a viñ. Yuj chi' ix schecb'at juntzarí schecab' viñaj David chi' d'a viñaj Hanún chi' yic syac'an snivanil sc'ool viñ yuj schamel viñ smam viñ chi'. Palta ayic ix c'och eb' viñ checab' d'a schoñab' eb' amonita, ³ a eb' viñ yajal yaj d'a choñab' chi', ix yal eb' viñ d'a viñaj Hanún chi': Mamin rey, ¿tom tzac'och d'a a c'ool to nivan yelc'och viñ a mam chi' d'a yol sat viñaj rey David chi', yujñej chi' ix schecot juntzarí vinac tic viñ yic syac' snivanil a c'ool eb' viñ? Maay. Ix chejcicot eb' viñ yuj viñ yic syil eb' viñ tas yaj co choñab' tic, yic tzul satanel eb' viñ, xchi eb' viñ d'a viñ.

⁴ Yuj chi', ix schec viñaj Hanún chi' yamjoc eb' viñ schecab' viñaj rey David chi'. Ix joxjiel xil sti' eb' viñ, ix poljiel yoctac sti' spichul eb' viñ masanto ix q'ueul d'a sti' syoop eb' viñ. Ix lajvi chi' ix schecan pax eb' viñ viñ. ⁵ Ayic ix yab'an viñaj rey David tas ix aj eb' viñ, ix schecanb'at schaumal eb' viñ yujto te q'uixvelal ix utaj eb' viñ. Ix alji d'a eb' viñ to scan eb' viñ d'a Jericó masanto sq'uib'xi xil sti' eb' viñ chi', ichato chi' syal smeltzaj paxta eb' viñ.

⁶ Axo eb' amonita chi', ix nachajel yuj eb' to chuc ix can eb' d'a viñaj rey David chi', yuj chi' ix yac'b'at 660 quintal q'uen plata viñaj Hanún chi' d'a Mesopotamia, d'a Siria, d'a Maaca yed' d'a Soba yic scot carruaje yed' eb' viñ soldado ed'jinac yed' eb' viñ soldado ayq'ue yib'añ noc' chej yic scolvaj yed' viñ. ⁷ Ix stuvanpax eb' d'a viñ sreyal Maaca yic scot viñ yed' 32 mül carruaje yic oval yed' soldado. Ix sb'oañ'ue scampamento eb' ix tupchaj chi' d'a slac'anil choñab' Medeba. Ix elpaxcot masanil eb' amonita chi' d'a yoltac schoñab', ix smolb'an sb'a eb' yic syac'an oval eb' yed' eb' israel. ⁸ Ayic ix yab'an jun chi' viñaj rey David ix schecanb'at viñaj Joab viñ yed' masanil eb' soldado. ⁹ Ix yac' lista sb'a eb' amonita chi' d'a oval d'a yichañ schoñab' eb'. Axo eb' viñ rey ix yavtejcot eb' chi', ch'oc ix can eb' viñ d'a ac'lic. ¹⁰ Ayic ix yilan viñaj Joab to ay eb' ajc'ol d'a yichañ yed' d'a spatic, ix sic'anel eb' soldado te jelan viñ yic syac'an oval eb' yed' eb' sirio chi'. ¹¹ Axo narñalxo eb' ix yac'och viñ yic scuchb'aj eb' yuj viñaj Abisai yuc'tac viñ yic syac'an oval eb' yed' eb' amonita chi'. ¹² Ix yalan viñaj Joab chi' icha tic: Tato max ofñ tzac'van d'a eb' sirio chi', elañchamel tzex colvaj qued'oc. Tato max tzac'van d'a eb' amonita chi' jun, a ofñxo ol b'at ofñ colvaj eyed'oc. ¹³ Tec'b'ej a b'a, cac' oval yuj co colan eb' quetchoñab', aton schoñab' co Diosal. Yac'ocab' Jehová tas tz'el d'a sc'ool, xchi viñaj Joab chi'.

¹⁴ Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Joab chi' yed' eb' soldado yac' oval yed' eb' sirio chi'. Axo ix aji, ix el lemnaj eb' d'a yichañ viñ. ¹⁵ Ayic ix yilan eb' amonita to toxo ix el lemnaj eb' sirio chi', ix el pax lemnaj eb' d'a yichañ viñaj Abisai chi', ix och eb' scol sb'a d'a yol schoñab'. Ix lajvi chi' ix meltzaj viñaj Joab chi' yed' masanil eb' soldado d'a Jerusalén.

¹⁶ Ayic ix yilan eb' sirio chi' to ix ac'ji ganar eb' yuj eb' israel, ix yac'anb'at schecab' eb' d'a eb' yetchoñab' ay d'a sc'axepalb'at a' Éufrates yic scot eb'

colval yed' eb'. A viñaj Sofac yajalil eb' soldado viñaj rey Hadad-ezer scuchb'an eb'. ¹⁷ Ix alchaj juntzañ tic d'a viñaj rey David, yuj chi' ix smolb'anpax masanil eb' soldado Israel viñ, ix c'axpajec' eb' d'a a' Jordán, ix c'och eb' b'aj ayec' eb' sirio chi'. Ix sb'oanoch soldado viñaj rey David chi' d'a yichañ eb' sirio chi', axo eb' ix ac'an oval yed' eb'. ¹⁸ Axo ix aji, ix el lemnaj eb' sirio d'a yichañ eb' israel chi'. Ay 40 mil eb' soldado sb'ey d'a yoc ix chamí yed' 7 mil eb' ayq'ue d'a yol carruaje. Ix champax viñaj Sofac chi'. ¹⁹ Ayic ix yilan eb' ayoch yed' viñaj Hadad-ezer chi' to toxo ix ac'ji ganar eb' yuj eb' israel, ix och eb' d'a junc'olal yed' viñaj rey David chi', ix can eb' d'a yol sc'ab' viñ. Atax ta' majxo yal sc'ol eb' sirio chi' ix colvaj yed' eb' amonita.

20

Ix yac' ganar choñab' Rabá viñaj rey David (2S 12.26-31)

¹ A d'a junxo ab'il, d'a stiempoal sb'at eb' rey d'a oval, ix can viñaj rey David d'a Jerusalén, axo viñaj Joab ix molb'anb'at eb' soldado yetisraelal yic syixtanb'at eb' tastac ay d'a yol smach'en eb' amonita. Ix b'atñej eb', ix yoymitan choñab' Rabá eb', ix yac'an oval eb' yed'oc, masanto ix yac' ganar jun choñab' chi' eb'. ² Ix lajvi chi' ix c'och viñaj rey David yic'cot scorona viñ sreyal eb' amonita chi'. Nab'a oro jun corona chi', tzijtum q'uen q'ueen vach' yilji ayoch d'ay, ay am oxec arroba yalil. Ix yac'anq'ue eb' d'a sjolom viñaj rey David chi'. Mañ jantacoc tas caro stojol ix yic' viñ d'a jun choñab' chi'. ³ Axo masanil eb' anima ixto cani, ix ic'jib'at eb' yuj viñ, ix ac'chajoch eb' d'a munlajel yed' q'uen sierra, q'uen piocha yed' q'uen ch'acab'. Añeja' icha chi' ix sc'ulej viñ yed' eb' amonita d'a juntzañxo choñab'. Ix lajvi chi' ix meltzajcot viñ yed' masanil eb' soldado d'a Jerusalén.

Oval yed' eb' chaañ steel (2S 21.18-20)

⁴ Ix lajvi chi' ix och jun oval yed' eb' filisteo d'a Gezer. A d'a jun oval chi', a viñaj Sibecai aj Husa ix milanham viñaj Sipai. A viñaj Sipai chi' yiñtilal viñ eb' chaañ steel. Icha chi' ix aj scan eb' filisteo d'a yol sc'ab' eb' israel. ⁵ Ix och junxo oval yed' eb' filisteo chi'. A viñaj Elhanán yuninal viñaj Jair ix milanham viñaj Lahmi yuc'tac viñaj Goliat aj Gat. Te nivan spatic yoc slanza viñaj Lahmi chi', icha am spatic te te' b'aj sb'ac'chajoch añ ch'al yic eb' sch'alvi. ⁶ Ix och junxo oval d'a Gat. Ay junxo viñ vinac ta' te chaañ steel, lajchave' yiximal sc'ab' viñ, lajchave' pax yiximal yoc viñ, yiñtilal pax viñ eb' chaañ steel. ⁷ A jun viñ chi', ix b'uchvaj viñ d'a eb' israel, yuj chi' ix miljicham viñ yuj viñaj Jonatán yuninal viñaj Simea yuc'tac viñaj rey David chi'. ⁸ A juntzañ eb' viñ nivac vinac chi', a viñaj Réfah aj Gat ay yiñtilal eb' viñ, palta ix miljicham eb' viñ yuj viñaj rey David yed' eb' soldado viñ.

21

Yic'nacchañ sb'isul eb' choñab'R'viñaj rey David (2S 24.1-17)

¹ A viñ Satanás ix och ajc'olal d'a eb' israel, yuj chi' ix yac' viñ sc'ulej viñaj rey David yic syic'ancharñ sb'isul eb' soldado israel viñ smasanil. ² Yuj chi' ix yal viñ rey chi' d'a viñaj Joab yed' pax d'a eb' viñ yajalil eb' soldado icha tic:

—Ixiguec eyic'chaañ sb'isul eb' soldado. Sb'at e chacot d'a choñab' Beerseba, masanto tzex c'och d'a choñab' Dan. Ayic slajvi chi' tzeyic'ancot sb'isul eb' chi' d'ayin, yic svila' jantac eb' d'a smasanil.

³Palta ix tac'vi viñaj Joab chi' icha tic:

—Aocab' Jehová tz'ac'an q'uib' sb'isul schoñab' masanto maxtzac yal sb'ischají. Mamin rey ayoch eb' d'a yol a c'ab' smasanil, ¿tas yuj tza nib'ej jun tic? A d'a jun tic ol och smul co choñab' tic uu, xchi viñ.

⁴Palta majxo schalaj yab' viñ rey chi' tas ix yal viñaj Joab chi', yuj chi' ix b'at eb'. Ayic ix lajvi yic'anchañ sb'isul masanil eb' soldado Israel chi' eb', ix meltzaj eb' d'a Jerusalén. ⁵Ix yac'an jantac sb'isul masanil eb' viñ soldado viñaj Joab d'a viñaj David chi', ay 470 mil eb' viñ soldado yic Judá yed' pax d'a juntzaríxo smach'en Israel ay jun millón yed' 100 mil eb' viñ vinac stiempo sb'at d'a oval. ⁶Palta maj ochlaj eb' viñ vinac yiñtilal Leví yed' eb' viñ yic Benjamín sb'isuloc, yujto maj scha sc'ol viñaj Joab jun schecnab'il viñ rey chi'.

⁷Maj schapaxlaj sc'ol jun chi' Dios, yuj chi' ix yac'cot jun yaelal d'a yib'añ choñab' Israel chi'. ⁸Ichato chi' ix yalanq'ueta smul viñaj rey David chi' d'a Dios icha tic:

—Te nivan in mul ix ochi, yujto ix in c'ulej jun tic, palta tzin c'an d'ayach to tzac' nivanc'olal jun in mul tic, yujto icha junoc quistal anima ix vutej in b'a, xchi viñ.

⁹Yuj chi' ix yal Jehová d'a viñaj Gad schecab', aton viñ tz'ac'an srazón viñ rey chi', ix yalan icha tic: ¹⁰Ixic, b'at il viñaj rey David, tzalan d'a viñ to a in Jehová in sval icha tic: Ay oxé' tas svac' a sic'lej, a ach ol a sic'lej tas junoc ol vac' d'ayach, xchi Jehová. ¹¹Yuj chi' ix b'at viñaj Gad chi' yil viñaj rey David chi', ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—A Jehová tz'alan icha tic: Sic'lej junoc d'a scal juntzarí yaelal tic: ¹²¿Tom a' oxé' ab'il vejel, ma oxé' ujal ol yac' eb' ajc'ol ex smilanchamoc, mato oxé' c'ual ilya ol yac' d'a yol a mach'en tic? A jun chi' vespada a in Jehová in tic, yujto a jun yánel ol satanel anima d'a yol a mach'en tic, xchi Jehová. Yuj chi' sic'lej ticaic yic vach' ol yal vac'an spac d'a Jehová, aton in checancoti, xchi viñaj Gad chi' d'a viñ.

¹³Ix yalan viñaj rey David chi' d'a viñaj Gad chi' icha tic:

—Maxtzac nachajlaj vuuj tas tzin sic'lej. Vach' ama to a Jehová tz'em sc'ab' d'a vib'añ, mañoc anima sva sc'ab' d'ayin, yujto vojtao to nivan yoq'uelc'olal Jehová chi', xchi viñ.

¹⁴Yuj chi' ix yac'cot jun ilya Jehová d'a yib'añ choñab' Israel chi', 70 mil eb' ix cham yuuj. ¹⁵Ix schecancot jun yánel Jehová yic satanel eb' anima d'a Jerusalén. Ayic van satanel eb' anima chi', ix cus'que sc'ol Jehová yuj jun yaelal chi', ix yalan d'a jun yánel van smilancham anima chi' icha tic: Yechelxo chi', actej, xchi d'ay.

A val d'a jun rato chi', a jun yánel Jehová chi', ay val ec' b'aj van stec'vi trigo viñaj Ornán jebuseo. ¹⁶Axo ix q'ue q'uelan viñaj rey David, ix yilan viñ to ayec' jun yánel Jehová chi' d'a snañal lum luum tic yed' satchañ, yed'nacq'ue jun q'uen espada, van yac'anem q'uen yespada chi' d'a yib'añ Jerusalén. Yed'ñej chi' ix em ñojan viñaj rey David chi' yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel masanto d'a sat luum, ayoch pichul yic cusc'olal yuj eb'. ¹⁷Ix yalan viñaj rey David chi' d'a Dios icha tic:

—Mamin, a in val ix vala' to tz'ic'jichañ sb'isul eb' choñab' tic. A in val ix och in mul. Malaj smul eb' anima tic. Mamin Jehová, ach in Diosal, tzin

tevi d'ayach to a jun yaelal tic, a d'a vib'añ yed' virttilal tz'emi, mañ a satel a choñab' tic, xchi viñ.

Jun altar d'a tec'lab' trigo

(2S 24.18-25)

¹⁸ Yuj chi' ix yal Yángel Jehová chi' d'a viñaj Gad to syal viñ d'a viñaj rey David chi' to sb'oq'ue junoc altar viñ b'aj stec'vi trigo viñaj Ornán jebuseo chi'. ¹⁹ Yuj chi' ix b'at viñ rey chi' sb'oq'ue jun altar yic tz'ic'jichaañ sb'i Jehová, icha ix aj yalchaj chi'. ²⁰ A viñaj Ornán yed' chañvañ yuninal viñ, van stec'vi trigo eb', axo ix yilan eb' to ayec' Yángel Jehová chi' ta', ix b'at eb' viñ yuninal viñ chi' sc'ub'ejel sb'a. ²¹ Ayic ix yilan viñaj Ornán chi' to van sc'och viñ rey d'a slac'anil, ix elta viñ b'aj van stec'vi trigo chi', ix em ñojan viñ d'a yichañ viñ rey chi'. ²² Yuj chi' ix yal viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—Tzoc val el d'a a c'ool, tza choñ jun lugar b'aj tzach tec'vi trigo tic d'ayin, yic tzin b'oq'ue junoc altar d'a Jehová, yic tz'och vaan jun ilya tic d'a cal choñab' tic. Choñ d'ayin icha val jantac stojol, xchi viñ rey chi'.

²³ Ix tac'vi viñaj Ornán chi' d'a viñ:

—Mamin rey, syal in sian jun lugar tic d'ayach yic tza b'oan tas snib'ej a c'ool. Svac'anpax noc' toro yic tz'och noc' silab'il yed' te' tec'lab' tic syal yoch te' d'a c'atztzal, axo ixim trigo tic, syal yoch ixim d'a ofrendail. Mamin rey, masanil juntzañ tic svac' d'ayach, xchi viñ.

²⁴ Palta ix tac'vi viñaj rey David chi' icha tic:

—Yuj val dios d'ayach yuj masanil juntzañ tic, palta a in tic yovalil ol in tup juntzañ tic smasanil icha val stojol, yujto max yal-laj vic'anec' a tastac, svac'an silab'il d'a Jehová. Max yal-laj vac'an junoc tas silab'il to mañ ol in tupu', xchi viñ.

²⁵ Icha chi' ix aj smanan jun luum chi' viñ rey chi' d'a 600 siclo q'uen oro.

²⁶ Ata' ix sb'oq'ue jun altar viñ, ix sñusan silab' viñ yed' silab' yic junc'olal. Ix lajvi chi', ix lesalvi viñ d'a Jehová, axo Jehová chi' ix ac'ancot c'ac' d'a satchaañ d'a yib'añ jun silab' d'a yib'añ altar chi'. ²⁷ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a jun ángel chi' to syac'xiem q'uen yespada chi' d'a yol yatut.

Jun lugar yic templo

²⁸ Ayic ix yilan viñaj rey David to ix tac'vi Jehová d'a viñ d'a stec'lab' trigo viñaj Ornán chi', ix yac'an juntzañxo silab' viñ d'a Jehová ta'. ²⁹ Vach'chom a jun mantiado sb'onacq'ue viñaj Moisés yicoc Jehová d'a tz'inan luum yed' jun altar b'aj stz'a silab' ay d'a Gabaón jun lugar chaañ yic ejmelal, ³⁰ palta maj yal-laj sb'at viñaj rey David ta' yic sc'anb'ej d'a Dios, yujto ix te xiv viñ ayic ix yilan jun q'uen espada viñ yed'nac Yángel Jehová.

22

¹ Yuj chi' ix yal viñ icha tic: A tic ol aj stemplo Jehová Dios yed' jun altar b'aj sco ñustz'a co silab' a oñ israel oñ tic, xchi viñ.

Ix molchaj tastac yic sb'ochaj templo

² Ix lajvi chi' ix yalan viñaj rey David chi' to smolchaj masanil eb' ch'oc choñab'il ayec' cajan d'a scal eb' israel. Ix sic'chajel eb' tzeyum q'uen, aton q'uen ol och d'a yic sb'ochaj stemplo Dios. ³ Nivan pax q'uen hierro ix smolb'ej eb' yic tz'och q'uen d'a lavuxal sc'ančaj d'a puerta. Nivan pax q'uen bronze ix molb'aji, maxtzac yal-laj yechtaj q'uen. ⁴ Nivan pax te' c'ute', maxtzac nachaji jantac sb'isul te' ix molchaji, yujto a eb' aj Sidón yed' eb' aj Tiro te nivan te' c'ute' chi' ix yic'cot eb'.

⁵ Ix sna viñaj rey David chi' icha tic: A viñ vuninal aj Salomón tic, te uninto viñ, axo pax jun stemplo Jehová ol b'o chi', te nivan ol ajoc. Ol te b'inaj yuj svach'il yilji d'a yolyib'arñq'uinal tic, yuj chi' a ticnaic yovalil ol in molb'ejcan tastac ol och d'ay, xchi viñ.

Yuj chi' ayic pitzanto viñaj David chi', te nivan tas ix smolb'ejcan viñ.

⁶ Ix lajvi chi', ix yavtancot viñaj Salomón chi' viñ, aton viñ yuninal viñ. Ix yalancan viñ to a viñ ol b'oanq'ue jun stemplo Jehová sDiosal choñab' Israel.

⁷ Ix yalan viñ icha tic: Ach vuninal, nab'ilxo val vuuj to tzin b'oq'ue junoc stemplo Jehová co Diosal. ⁸ Palta yalnac d'ayin icha tic: Ix vila' to a ach tic, mañ jantacoc anima ix a milchamoc, mañ jantacoc pax oval ix ac'a', yuj chi' mañioc ach ol a b'oq'ue jun in templo chi'. ⁹⁻¹⁰ Palta ay jun uninal toto ol ajoc, Salomón ol ac' sb'iej, malaj oval ol yac'a', yujto a in ol vac'och junc'olal d'a scal yed' eb' ayoch ajc'olal d'ay. A d'a stiempoal chi' ol vac' junc'olal yed' tzalajc'olal d'a in choñab' Israel. A' ol b'oanq'ue jun in templo chi'. Ol och vuninaloc, a inxo ol in och smamoc. Ol vac'ñejcan yopisio d'a yirñtilal d'a choñab' tic d'a junelñej, xchinac Jehová d'ayin.22.9-10 ¹¹ Yuj chi' a ticnaic ach vuninal, aocab' Jehová tz'ochñej ed'oc yic ol a b'oanq'ue jun templo chi', icha ajnac yalan chi' uuj. ¹² Aocab' Jehová co Diosal ol ac'an a jelanil, yic vach' ayic ol ac'an reyal d'a choñab' Israel tic, ol a c'anab'ajej masanil schecnab'il.

¹³ Vach'ñej ol ajelc'och smasanil, tato ol a c'anab'ajej val masanil sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il yalnaccan d'a viñaj Moisés cuj a oñ israel oñ tic. Ac' ip, ted'anñej tzutej a b'a. Mañ ac' chab'ax a c'ool, mañ ach xivoc. ¹⁴ Ix vac' val vip yic smolb'ajcan 66 mil quintal q'uen oro yic tz'och d'a stemplo Jehová chi' yed' 660 mil quintal q'uen plata yed' jun nivan b'ulañ q'uen bronce yed' q'uen hierro maxtzac yal yechtaji. Mañ jantacoc pax te te' ix in chec molb'ajcanoc yed' q'uen q'ueen. A achxo ol ac' tz'acvoc. ¹⁵⁻¹⁶ Tzijtum eb' viñ munlajvum ayec' d'a yol a c'ab' ol munlaj ed'oc, eb' tzeyum q'ueen, eb' albañil yed' eb' ñicum te'. Maxtzac b'ischaj jantac eb' viñ vinac te jelan d'a yalñej tas munlajelal, icha d'a q'uen oro, q'uen plata, q'uen bronce yed' d'a q'uen hierro ol munlaj ed'oc. Yuj chi' jun, ochocab' munlajel, ochocab' Jehová ed'oc, xchi viñ d'a viñaj Salomón chi'.

¹⁷ Ix lajvi chi' ix yalan viñ d'a masanil eb' viñ ayoch yajalil to tz'och eb' viñ yed' viñaj Salomón chi' d'a munlajel. Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic: ¹⁸ A Jehová co Diosal ayoch eyed'oc. A' ix ac'anñej junc'olal d'ayorñ d'a masanil co macb'en, yujto a' ix ac'anoch masanil juntzañ choñab' tic d'a yol in c'ab', yuj chi' ix ochcan eb' d'a yol sc'ab' Jehová yed' d'a yol co c'ab' a oñ schoñab' oñ tic. ¹⁹ Yuj chi' aq'uec val och d'a e c'ool eyac'anoch e b'a d'a yol sc'ab' Jehová co Diosal. Tzeyac' val och d'a e c'ool e b'oanq'ue templo b'aj tz'ic'jichaañ Jehová chi', yic vach' ol ac'jococh te' scaxail strato chi' d'a yool yed' pax masanil syamc'ab'il jun templo chi', xchi viñ d'a eb' viñ.

23

Ayopisio eb' levita

¹ Ayic te icham vinacxo viñaj rey David, ix yac'ancanoch yopisio viñ yuninal viñ, aton viñaj Salomón yic tz'och viñ reyal d'a choñab' Israel. ² Ix molb'aj masanil eb' viñ yajal yaj d'a choñab' chi' yuj viñ, eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita. ³ Ix schعان b'ischaj eb' viñ levita viñ, aton eb' viñ vinac ec'alxo d'a 30 ab'il sq'uinal, 38 mil sb'isul eb' viñ. ⁴ A d'a scal eb' viñ chi', ix

sic'chajel 24 mil eb' viři scuchb'an eb' smunlaji yic sb'ochaj stemplo Jehová. Axo 6 milxo eb' viři, ix och eb' viři d'a juezal yed' d'a yajaliloc chořab' chi'.⁵ Charře' mil eb' viři ix och starřvumaloc puerta. Charře' mil pax eb' viři ix och yic syalan vach' lolonel eb' viři d'a Jehová, sc'anan jantac yamc'ab' yic b'it eb' viři, aton juntzaři yamc'ab' schecnac viřaj rey David chi' b'ojoc yic sc'anchaj ta'.⁶ Macquiltaquix ix yutej eb' viři levita chi' viři, icha smam yicham junjun macaři eb' viři: Aton viřaj Gersón, viřaj Coat yed' viřaj Merari.

⁷ A eb' viři yuninal viřaj Gersón chi': Aton viřaj Laadán yed' viřaj Simei.

⁸ Axo eb' viři yuninal viřaj Laadán chi', oxvaři eb' viři: Aton viřaj Jehiel, viř b'ab'el yuninal viři, viřaj Zetam yed' viřaj Joel. ⁹ Axo eb' viři yuninal viřaj Simei chi', oxvaři pax eb' viři: Viřaj Selomit, viřaj Haziel yed' viřaj Harán. Aton eb' viři tic yajal yaj d'a yirřtilal viřaj Laadán chi'.¹⁰⁻¹¹ Axo eb' viři yuninal viřaj Simei chi', chařvaři eb' viři: Aton viřaj Jahat b'ab'el, viřaj Zina schab'il, viřaj Jeús yed' viřaj Bería. A viřaj Jeús yed' viřaj Bería chi', mař val tzjztumoc yirřtilal eb' viři yic stzac'van eb' yilan yopisio, yuj chi' junřej macaři ix aj eb'.

¹² Axo eb' viři yuninal viřaj Coat, chařvaři eb' viři: Aton viřaj Amram, viřaj Izhar, viřaj Hebrón yed' viřaj Uziel. ¹³ A eb' yuninal viřaj Amram chi', aton viřaj Aarón yed' viřaj Moisés. A viřaj Aarón chi' ix sic'chajel yed' yirřtilal yuj Jehová d'a junelřnej, yic syil eb' tastac yicřnej Jehová yaji, yic sřusan incienso eb', scuchb'an eb' yetisraelal eb' yic tz'och ejmelal yed' yalan vach' lolonel eb' d'a yib'ař eb' anima d'a sb'i Jehová. ¹⁴ Axo pax eb' viři yirřtilal viřaj Moisés schecab' Dios jun, ix och eb' stz'acub'oc eb' yetlevitail.

¹⁵ A eb' viři yuninal viřaj Moisés, aton viřaj Gersón yed' viřaj Eliezer. ¹⁶ A d'a scal eb' viři yirřtilal viřaj Gersón chi', a viřaj Sebul yajal yaji. ¹⁷ A viřaj Eliezer chi' junřej yuninal viři, aton viřaj Rehabías, viři yajal yaji. Axo pax viřaj Rehabías chi', tzjztum yuninal viři. ¹⁸ A viřaj Selomit yuninal viřaj Izhar, yajal yaj viři. ¹⁹ A eb' viři yuninal viřaj Hebrón: Aton viřaj Jerías viř b'ab'el unin, viřaj Amariás viř schab'il, viřaj Jahaziel viř yoxil yed' viřaj Jecamán viř scharřil. ²⁰ Axo eb' viři yuninal viřaj Uziel: Aton viřaj Micaía viř b'ab'el yed' viřaj Isias.

²¹ A eb' viři yuninal viřaj Merari, aton viřaj Mahli yed' viřaj Musi. A eb' viři yuninal viřaj Mahli chi', aton viřaj Eleazar yed' viřaj Cis. ²² A viřaj Eleazar chi' malaj junoc yuninal viři, ařtej eb' ix yisil viři ay, aton eb' ix chi' ix yic' sb'a yed' eb' sc'ab'yoc, eb' viři yuninal viřaj Cis. ²³ Axo pax eb' viři yuninal viřaj Musi, oxvaři eb' viři: Aton viřaj Mahli, viřaj Edar yed' viřaj Jeremot.

²⁴ Aton juntzaři eb' viři chi' yirřtilal viřaj Leví, icha syal smacařil ix aj stz'ib'chaj eb' viři ec'alxo d'a 20 ab'il sq'uinal, aton juntzaři eb' viři chi' ayoch yopisio d'a templo.

²⁵ Ix yal viřaj rey David icha tic: Yujto a Jehová co Diosal ix oř ac'ancan cajan d'a tic a oř schořab' oř tic, ix can pax scajnub' d'a Jerusalén tic, ²⁶ yuj chi' a eb' levita mařxo ol scuch b'eyec' smantiado Jehová eb' yed' pax jantac syamc'ab'il yic tz'och ejmelal, xchi viři.

²⁷ Yuj chi' a eb' viři yirřtilal Leví, ayic stz'acvi 20 ab'il sq'uinal eb' viři, stz'ib'an sb'a eb' viři icha ajnac yalancan viřaj rey David d'a slajvub' slolonel.

²⁸ A eb' viři chi' ix can eb' viři d'a yol sc'ab' eb' viři sacerdote yirřtilal viřaj Aarón, yic smunlaj eb' viři d'a stemplo Jehová, yic syilan yamaq'uil eb' viři yed' yoltac cuarto yed' yilan eb' viři sacb'itaj masanil yamc'ab' yicřej Jehová yaji. Syilanpax juntzaři munlajel eb' viři d'a templo chi'. ²⁹ Aton yic sb'ochaj ixim pan tz'och d'a yichař Jehová, syilan ixim harina eb' viři tz'ac'ji d'a ofrendail, ixim c'oxox pan malaj yich, juntzaři ofrenda sb'ochaj d'a yol xalten

yed' ixim harina calab'il yed' aceite. Syilanpax echlab' eb' viñ sc'anchaj d'a ofrenda. ³⁰ Añejtona' yovalil ayñejec' eb' viñ d'a templo chi', yuj yac'an yuj diosal eb' viñ yed' aloj vach' lolonel d'a Jehová d'a junjun q'uiñib'alil yed' d'a yemc'ualil, ³¹ yed' yic sñuschaj silab' d'a Jehová d'a sc'ual ic'oj ip, d'a sc'ual q'uiñ ayic tz'alji q'uen uj yed' pax juntzarixo q'uiñ te nivac yelc'ochi. Tz'ac'virñej servil eb' viñ d'a Jehová icha juntac sb'isul eb' viñ yed' munlajel ac'b'il sc'ulej eb' viñ. ³² A eb' viñ chi' stañvanpax mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová yed' scajñub' chi'. Smunlajpax eb' viñ d'a stemplo Jehová chi' icha yajcan d'a yib'añ yññtilal eb' viñ yuj tas yalnaccan eb' viñ sacerdote yññtilalcan viñaj Aarón.

24

¹ D'a stzotal tz'aj yilan yopisio eb' viñ yññtilal viñaj Aarón chi'. Axo eb' viñ yuninal viñ: Aton viñaj Nadab, viñaj Abiú, viñaj Eleazar yed' viñaj Itamar. ² A viñaj Nadab yed' viñaj Abiú chi', b'ab'laj channac eb' viñ d'a yichañ viñ smam chi'. Mantalaj yuninal eb' viñ schamnac eb' viñ chi', yuj chi' añej viñaj Eleazar yed' viñaj Itamar ix och sacerdoteal.

³ Macquiltac ix aj eb' viñ sacerdote yuj viñaj rey David chi', yuj viñaj Sadoc yññtilal viñaj Eleazar yed' viñaj Ahimelec yññtilal viñaj Itamar. ⁴ Axo ix yilan eb' viñ to a eb' viñ yññtilalcan viñaj Eleazar chi' tziñtum sb'isul eb' viñ d'a yichañ eb' viñ yññtilalcan viñaj Itamar, yuj chi' 16 macañ ix aj eb' viñ, axo eb' viñ yññtilalcan viñaj Itamar chi', vajxac macaññej eb' viñ. ⁵ D'a sorteal ix aj yochcan junjun macañ eb' viñ d'a stzotal smunlaji, yujto a d'a scal eb' viñ yññtilalcan viñaj Eleazar yed' d'a scal eb' viñ yññtilalcan viñaj Itamar ay eb' viñ nivac yajal sic'b'ilocho d'a yopisio d'a templo d'a yichañ Dios.

⁶ A eb' viñ yajal yaj d'a scal eb' viñ yññtilalcan viñaj Eleazar yed' pax eb' viñ yññtilalcan viñaj Itamar, ix sic' sorteo eb' viñ d'a stzotal, jun yic eb' viñ yññtilalcan viñaj Eleazar chi', jun pax yic eb' viñ yññtilalcan viñaj Itamar chi'. Icha chi' ix aj smunlaj eb' viñ d'a yopisio. Axo viñaj Semaías yuninal viñaj Natanael yññtilalcan viñaj Leví ix tz'ib'an sb'i eb' viñ ayic ix sic'an sorteo chi' eb' viñ. Axo eb' viñ sacerdote ayoch d'a yopisio yed' viñ rey, aton viñaj Sadoc yed' viñaj Ahimelec yuninal viñaj Abiatar yed' eb' viñ yajal yaj d'a scal eb' viñ sacerdote chi' yed' d'a scal eb' viñ levita, testigo yajcan eb' viñ.

⁷⁻¹⁸ Aton sb'i eb' viñ tic ix canñej d'a junjun macañ d'a stzotal, icha syal sb'i eb' viñ yajalil eb' viñ ix sic'an sorteo chi', schael yich d'a eb' viñ b'ab'el masanto d'a eb' viñ slajvub', 24 macañ eb' viñ d'a smasanil: Viñaj Joarib, viñaj Jedaías, viñaj Harim, viñaj Seorim, viñaj Malquías, viñaj Mijamín, viñaj Cos, viñaj Abías, viñaj Jesús, viñaj Secanías, viñaj Eliasib, viñaj Jaquim, viñaj Hupa, viñaj Jesebeab, viñaj Bilga, viñaj Imer, viñaj Hezir, viñaj Afses, viñaj Petaías, viñaj Hezequiel, viñaj Jaquín, viñaj Gamul, viñaj Delaía yed' viñaj Maazías.

¹⁹ Aton eb' viñ tic ix pojchajec' d'a stzotal d'a sacerdoteal yic smunlaj eb' viñ d'a templo, icha syal sley Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, icha ajnac yalan d'a viñaj Aarón smam yicham eb' viñ.

²⁰ Aton sb'i eb' viñ yajal yaj d'a scal juntzarixo eb' viñ yññtilal Leví tic: Aton viñaj Jehedías yññtilal viñaj Subael, yññtilal pax viñaj Amram. ²¹ Viñaj Isías b'ab'el d'a scal eb' viñ yññtilal viñaj Rehabías. ²² Viñaj Jahat yññtilal viñaj Selomot, yññtilal pax viñaj Izhar. ²³ A eb' viñ yññtilal viñaj Hebrón d'a stzotal: Aton viñaj Jerías, viñaj Amaráis, viñaj Jahaziel yed' viñaj Jecamán. ²⁴ Viñaj Samir yññtilal viñaj Micaía, yññtilal pax viñaj Uziel. ²⁵ Viñaj Zacarías yuninal viñaj Isías yuc'tac viñaj Micaía. ²⁶ Axo eb' viñ yuninal viñaj Merari: Aton

viñaj Mahli, viñaj Musi yed' viñaj Jaazías. ²⁷ Axo eb' viñ yuninal viñaj Jaazías chi': Aton viñaj Beno, viñaj Soham, viñaj Zacur yed' viñaj Ibri. ²⁸⁻²⁹ Chavañ yuninal viñaj Mahli chi': Aton viñaj Eleazar yed' viñaj Cis. A viñaj Eleazar chi', malaj yuninal viñ. Axo pax viñaj Cis chi', ay jun yuninal viñ, aton viñaj Jerameel. ³⁰ Axo eb' viñ yuninal viñaj Musi chi': Aton viñaj Mahli, viñaj Edar yed' viñaj Jerimot.

Aton eb' viñ chi' yajal yaj d'a scal eb' yiñtilal Leví. ³¹ Añejtona' eb' viñ chi', d'a sorteoal ix aj yoch eb' viñ d'a stzolar smunlaji, icha ix sc'ulej eb' viñ sc'ab'yoc eb' viñ, aton eb' viñ yiñtilal viñaj Aarón. Aton d'a yichañ viñaj rey David yed' viñaj Sadoc yed' viñaj Ahimelec yed' eb' viñ yajal yaj d'a scal eb' yiñtilal Leví yed' eb' viñ sacerdote, ata' ix och sorteo chi'. Lajanñej ix aj eb' viñ yajal yaj d'a scal yiñtilal viñ b'ab'el vinac yed' d'a scal yiñtilal viñ tzac'anto.

25

Eb' sb'itan yed' syamc'ab'

¹ A viñaj rey David yed' eb' yajalil eb' soldado, ix siq'uel eb' viñ yiñtilal viñaj Asaf eb', viñaj Hemán yed' viñaj Jedutún, yic scuchb'an eb' anima eb' ayic tz'och eb' ejmelal d'a Dios, yic syalanel slolonel Dios eb' yed' sonal arpa, salterio yed' pax platillo. Aton sb'i eb' ayoch d'a yopisio tic:

² A eb' viñ yiñtilal viñaj Asaf chi', aton eb' viñ tic: Viñaj Zacur, viñaj José, viñaj Netanías yed' viñaj Asarela. A viñaj Asaf chi' scuchb'an eb' viñ. A viñ tz'alanel slolonel Dios ayic syalan viñ rey chi' d'a viñ.

³ A eb' viñ yiñtilal viñaj Jedutún, vacvañ eb' viñ: Aton viñaj Gedalías, viñaj Zerí, viñaj Jesaías, viñaj Hasabías, viñaj Matatías yed' viñaj Simei. A viñaj Jedutún chi' scuchb'an eb' viñ, syalanpax slolonel Dios eb' viñ yed' arpa yic tz'alji yuj diosal yed' yalchaj vach' lolonel d'a Jehová d'a b'ital.

⁴ A eb' viñ yiñtilal viñaj Hemán, aton eb' viñ tic: Viñaj Buquías, viñaj Matanías, viñaj Uziel, viñaj Sebuél, viñaj Jeremot, viñaj Hananías, viñaj Hanani, viñaj Eliata, viñaj Gidalti, viñaj Romanti-ezer, viñaj Josbecasa, viñaj Maloti, viñaj Hotir yed' viñaj Mahaziot. ⁵ A eb' viñ chi' yuninal eb' viñ viñaj Hemán. A viñaj Hemán chi', schecab' Dios yaj viñ, a viñ tz'ac'an razón d'a viñ rey. 14 yuninal viñ ix yac' Dios yed' oxvañ yisil viñ, yic tz'elc'och sti' Dios yac'nac d'a viñ, ayic yalannac to nivan ol ajelc'och viñ. ⁶ Masanil juntzañ eb' viñ chi', a viñ smam eb' viñ scuchb'an d'a b'it yic tz'och ejmelal d'a stemplo Jehová yed' juntzañ yamc'ab', aton platillo, salterio yed' arpa.

A viñaj Asaf, viñaj Jedutún yed' viñaj Hemán ayoch eb' viñ d'a yalañ schecnab'il viñ rey. ⁷ A sb'isul eb' viñ c'ayb'annac sb'itan d'a Jehová chi' yed' yiñtilal, 288 eb' viñ d'a smasanil.

⁸ D'a sorteoal ix aj yoch eb' viñ sb'itani, tz'och eb' viñ ichamtac vinac yed' eb' viñ quelemtac, eb' viñ c'ayb'umxo yed' eb' viñ vanto sc'ayb'ani.

⁹⁻³¹ Ayic ix lajvi yoch sorteo chi', icha tic ix aj yoch eb' viñ d'a stzolar, 24 macañ eb' viñ d'a smasanil. Lajchavañ sb'ey eb' viñ d'a junjun macañ, ayñej yuj sb'a eb' viñ. A d'a scal junjun macañ eb' viñ, ay junjun eb' viñ scuchb'an eb' viñ, aton eb' viñ tic, schael yich d'a viñ b'ab'el masanto d'a viñ slajvub': Viñaj José, viñaj Gedalías, viñaj Zacur, viñaj Izri, viñaj Netanías, viñaj Buquías, viñaj Jesarela, viñaj Jesahías, viñaj Matanías, viñaj Simei, viñaj Azareel, viñaj Hasabías, viñaj Subael, viñaj Matatías, viñaj Jeremot, viñaj Hananías, viñaj Josbecasa, viñaj Hanani, viñaj Maloti, viñaj Eliata, viñaj Hotir, viñaj Gidalti, viñaj Mahaziot, viñaj Romanti-ezer.

26

Eb' tařvum puerta'R'yed' juntzařxo eb' ay yopisio

¹ Ařejtona' d'a stzolar ix aj spojchajb'at eb' viř tařvum puerta, icha tic ix aj eb' viř:

Aton eb' viř yiřtilal viřaj Coré: A viřaj Meselemías yuninal viřaj Coré yiřtilal viřaj Asaf. ² Axo eb' viř yuninal viřaj Meselemías chi' d'a stzolar: Aton viřaj Zacarías, viřaj Jediael, viřaj Zebadías, viřaj Jatniel, ³ viřaj Elam, viřaj Johanán yed' viřaj Elioenai.

⁴⁻⁵ Ix yac' svach'c'olal Dios d'a yib'ař viřaj Obed-edom, yuj chi' tzijtum yuninal viř. Aton stzolar sb'i eb' viř tic: Viřaj Semaías, viřaj Jozabad, viřaj Joa, viřaj Sacar, viřaj Natanael, viřaj Amiel, viřaj Isacar yed' viřaj Peultai.

⁶ Axo viřaj Semaías chi', ay eb' viř yuninal viř te nivac ix aj yelc'ochi, yuj chi' yajal ix aj eb' d'a scal eb' sc'ab'yoc. ⁷ A eb' viř yuninal viřaj Semaías chi', aton eb' tic: Viřaj Otni, viřaj Rafael, viřaj Obed, viřaj Elzabad, viřaj Eliú yed' viřaj Samaquías. ⁸ Masanil eb' viř tic, yiřtilal eb' viř viřaj Obed-edom. Masanil eb' viř uninab'il yed' eb' viř sc'ab'yoc eb', te tec'an eb' viř, ay yip eb' viř smunlaji, 62 sb'isul eb' viř d'a smasanil.

⁹ A eb' viř yuninal viřaj Meselemías yed' eb' sc'ab'yoc viř, 18 eb', te jelan eb'.

¹⁰ A eb' viř yuninal viřaj Hosa, yiřtilal viřaj Merari: Aton viřaj Simri. Vach'chom mařoc viř b'ab'el uninab'il yaji, a viř smam viř ix ac'anoch yajalil. ¹¹ Axo eb' yuc'tac viř: Aton viřaj Hilcías schab'il, yoxil viřaj Tebalías, scharil viřaj Zacarías. A eb' viř yuninal viřaj Hosa yed' eb' sc'ab'yoc, 13 eb' d'a smasanil.

¹² Ix pojchajec' eb' stařvan stemplo Jehová yed' eb' yajalil eb', icha ix aj juntzařxo eb' yetlevitail eb'. ¹³ Sorteal ix aj sch'oxji tas puertail stařvej junjun macař eb', ayoch eb' quelemtac yed' eb' ichamtac viñac.

¹⁴ A viřaj Selemías yed' eb' ayoch yed'oc ix tařvan puerta chi' d'a stojolar b'aj sjavi c'u. Axo viřaj Zacarías yuninal viřaj Selemías chi', jelan yac'an razón viř. A viř ix tařvan puerta chi' d'a stojolar norte yed' eb' ayoch yed'oc.

¹⁵ Axo viřaj Obed-edom yed' eb' ayoch yed'oc ix tařvan puerta d'a stojolar sur. Axo eb' viř yuninal viř ix tařvan b'aj sic'chaj tas ay d'a templo. ¹⁶ Axo viřaj Supim yed' viřaj Hosa yed' eb' ayoch yed' eb' viř, a eb' viř ix tařvan puerta chi' d'a stojolar b'aj tz'em c'u yed' jun puerta yic Salequet b'aj sq'ue b'e.

A eb' viř cuchb'um chi', d'a stzolar tz'aj stařvan puerta chi' eb' viř.

¹⁷ Junjun c'u, ay vacvař eb' viř stařvan puerta d'a stojolar b'aj sjavi c'u, chařvař eb' viř d'a stojolar norte, chařvař pax eb' viř d'a stojolar sur, axo pax b'aj sic'chaj tas tz'ac'ji silab'il d'a Jehová chi', chatacvař eb' viř stařvan junjun puerta. ¹⁸ Axo d'a yamaq'uil templo d'a stojolar b'aj tz'em c'u, chařvař eb' viř stařvan d'a sti' scalleal, chavař pax eb' viř stařvan d'a yamaq'uil chi'.

¹⁹ Ichaton chi' ix aj spojchajec' opisio chi' d'a scal eb' viř yiřtilal viřaj Coré yed' yic viřaj Merari.

²⁰ Ay pax juntzařxo eb' yetlevitail eb' tz'ilan b'aj sic'chaj tas yic Jehová yaji yed' b'aj smolchaj ofrenda tz'ac'ji d'ay. ²¹ A viřaj Jehiel yuninal viřaj Laadán, d'a yiřtilal viřaj Gersón, a viř yajal yaj d'a scal eb' sc'ab'yoc. ²² Axo pax eb' viř yuninal viřaj Jehiel chi', aton viřaj Zetam yed' viřaj Joel, a eb' viř ayoch d'a yib'ař stařvan b'aj sic'chaj tas ay d'a scajñub' Jehová.

²³ Ix ac'chajpaxoch eb' viř yiřtilal viřaj Amram d'a yopisio, aton eb' viř yiřtilal viřaj Izhar, viřaj Hebrón yed' viřaj Uziel. ²⁴ A viřaj Sebucl, yiřtilal

viñaj Gersón yuninal viñaj Moisés, a viñ tz'ilan val juntzañ tas ay d'a scajnub' Jehová.

²⁵ A viñaj Sebucl chi', sc'ab'yoc sb'a viñ yed' viñaj Selomit, yujto a smam yicham viñaj Selomit chi', aton viñaj Eliezer yuc'tac viñaj Gersón smam yicham viñaj Sebucl chi'. A eb' smam yicham viñaj Selomit chi' d'a stzolar: Aton viñaj Zicri, viñaj Joram, viñaj Jesaías, viñaj Rehabías yed' viñaj Eliezer.

²⁶ A viñaj Selomit yed' eb' sc'ab'yoc stañvan tastac ac'b'il yicoc Jehová yuj viñaj rey David yed' eb' yajal yaj d'a scal junjun macañ yitñtilal yed' eb' nivac yajalil eb' soldado. ²⁷ A juntzañ tas ix yac' eb' chi', aton tastac ix yic' eb' b'ajtac ix laj och oval, ix yac' eb' yic sc'anchaj d'a stemplo Jehová. ²⁸ Ata' aypaxcan masanil tas yac'naccan viñaj Samuel schecab' Dios, viñaj Saúl yuninal viñaj Cis, viñaj Abner yuninal viñaj Ner yed' viñaj Joab yune' ix Sarvia. Masanil juntzañ ac'b'il yicoc Jehová chi', a viñaj Selomit yed' eb' sc'ab'yoc ix tañvani.

²⁹ A d'a eb' viñ yitñtilal viñaj Izhar cotnac viñaj Quenanías yed' eb' viñ yuninal yed' eb' sc'ab'yoc. A eb' chi', mañxoc d'a stemplo Jehová ix och eb' d'a yopisio, palta to ix och eb' d'a nivac yajalil yed' juezal d'a choñab' Israel.

³⁰ A viñaj Hasabías yed' eb' sc'ab'yoc, aton eb' viñ yitñtilal viñaj Hebrón, ay mil 700 sb'isul eb', te jelan eb'. Ix ac'jioch yopisio eb' yilan tastac yic Jehová yaji yed' masanil tastac yic viñ rey d'a sc'axepalec' a' Jordán d'a stojolal b'aj tz'em c'u.

³¹⁻³² Axo pax d'a sc'axepal a' Jordán chi', b'aj cajan eb' yitñtilal Rubén, eb' yitñtilal Gad yed' nañalxo eb' yitñtilal Manasés, a viñaj Jerías yed' 2 mil 700 eb' sc'ab'yoc, ix ac'jipaxoch eb' d'a yopisio chi'. Yitñtilal pax eb' viñaj Hebrón. Ayic 40 ab'ilxo yoch viñaj David reyal, ata' ix saychajeq'ui b'ajtac cajan eb' viñ yitñtilal viñaj Hebrón. Ix ilchaji to ay eb' cajan d'a Jazer d'a yol yic Galaad, te jelan pax eb', yuj chi' ix ac'jioch eb' d'a jun opisio chi'.

27

Macquiltac yaj eb' soldado d'a yol'R'smacb'en viñaj rey David

¹ Junjun ujal tz'och 24 mil eb' viñ vinac d'a soldadoal. A d'a scal eb' viñ ay eb' viñ yajal yaj d'a scal yitñtilal, ay eb' viñ nivac yajalil eb' soldado yed' eb' viñ yajalil eb' tz'ilan tastac yic viñ rey. Aton sb'i eb' viñ ayoch yajalil tic, d'a stzolar tz'aj yoch eb' viñ d'a junjun uj.

²⁻³ A d'a b'ab'el uj a viñaj Jasobeam yuninal viñaj Zabdiel yitñtilal viñaj Fares tz'ochi.

⁴ Axo d'a schab'il uj, a viñaj Dodai aj Aho tz'ochi. Axo viñaj Miclot schab'il yajal yaji.

⁵ Axo d'a yoxil uj, a viñaj Benaía yuninal viñaj sat sacerdote Joiada tz'ochi.

⁶ A viñaj Benaía chi', yajal yaj viñ d'a 30 eb' soldado te b'inajnac, axo viñ yuninal viñ scuchan Amisabad, schab'il yajal yaj viñ d'a jun macañ eb' soldado tz'och d'a jun uj chi'.

⁷ Axo d'a scharil uj, a viñaj Asael yuc'tac viñaj Joab aycanoch sb'i d'ay, palta axo viñaj Zebadías yuninal viñ ayoch yajalil sq'uexuloc.

⁸ Axo d'a yoil uj, a viñaj Samhut yitñtilal Izhar tz'ochi.

⁹ Axo d'a svaquil uj, a viñaj Ira yuninal viñaj Iques aj Tecoa tz'ochi.

¹⁰ Axo d'a yuquil uj, a viñaj Heles aj Pelón, yitñtilal Efraín tz'ochi.

¹¹ Axo d'a svajxaquil uj, a viñaj Sibecai aj Husa, yitñtilal viñaj Zera tz'ochi.

¹² Axo d'a sb'aluriñil uj, a viñaj Abiezer aj Anatot, yitñtilal Benjamín tz'ochi.

¹³ Axo d'a slajuñil uj, a viñaj Maharai aj Netofa, yitñtilal viñaj Zera tz'ochi.

¹⁴ Axo d'a yuxluchil uj, a viñaj Benaía aj Piratón, yitñtilal Efraín tz'ochi.

¹⁵ Axo d'a slajchavil uj, a viñaj Heldai aj Netofa, yiñtilal viñaj Otoniel tz'ochi.

¹⁶⁻²² Axo pax eb' viñ yajal yaj d'a junjun macaari eb' yiñtilal Israel, aton eb' viñ tic:

A d'a eb' yiñtilal Rubén, a viñaj Eliezer yuninal viñaj Zicri yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Simeón, a viñaj Sefatías yuninal viñaj Maaca yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Leví, a viñaj Hasabías yuninal viñaj Kemuel yajal yaji. Axo d'a eb' viñ yiñtilal viñaj Aarón, a viñaj Sadoc yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Judá, a viñaj Eliú yuc'tac viñaj rey David yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Isacar, a viñaj Omri yuninal viñaj Micael yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Zabulón, a viñaj Ismaías yuninal viñaj Abdías yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Neftalí, a viñaj Jerimot yuninal viñaj Azriel yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Efraín, a viñaj Oseas yuninal viñaj Azazías yajal yaji. A d'a nañal eb' yiñtilal Manasés, a viñaj Joel yuninal viñaj Pedafías yajal yaji. Axo d'a nañalxo eb' yiñtilal Manasés ay d'a Galaad, a viñaj Iddo yuninal viñaj Zacarías yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Benjamín, a viñaj Jaasiel yuninal viñaj Abner yajal yaji. Axo d'a eb' yiñtilal Dan, a viñaj Azareel yuninal viñaj Jeroham yajal yaji. Aton juntzari eb' viñ tic yajal yaj d'a junjun macaari eb' yiñtilal Israel.

²³ Ayic ix yalan viñaj rey David to sb'ischaj masanil eb' israel, ix yalan viñ to max b'ischajlaj eb' manto tz'acvi d'a 20 ab'il sq'uinal, yujto yac'nac sti' Jehová to ol yic' val chaari sb'isul eb' yiñtilal Israel icha sb'isul q'uen c'anal.

²⁴ Ix schael yich viñaj Joab yic'anchari sb'isul eb' yetisraelal chi', palta maj lajvoclaj yic'anchari viñ, yujto yuj jun chi' ix cot jun nivan yaelal d'a yib'ari choñab' Israel. Yuj chi' a sb'isul eb' chi' mañ tz'ib'ab'illoc d'a yab'ixal viñaj rey David.

Eb' yajal tz'ilan smunlajel viñ rey

²⁵ A viñaj Azmavet yuninal viñaj Adiel tz'ilan tastac ay d'a viñ rey. Axo viñaj Jonatán yuninal viñaj Uzías tz'ilani jantac tas molan d'a junjun choñab', d'a junjun aldea yed' d'a junjun cuartel ay d'a sattac mojon.

²⁶ Axo viñaj Ezri yuninal viñaj Quelub tz'ilan eb' smunlaj d'a sluum viñ rey chi'. ²⁷ Axo viñaj Simei aj Ramat tz'ilan eb' smunlaj d'a te' yuva viñ rey chi'. Axo viñaj Zabdi aj Safat tz'ilan eb' smolb'an vino d'a yed'tal. ²⁸ Axo viñaj Baal-hanán aj Gedera tz'ilan eb' smunlaj d'a te' olivo yed' d'a te' caltacte'al higo ay d'a pañquiltac. Axo viñaj Joás tz'ilan eb' smolan aceite yic sat te' olivo.

²⁹ Axo viñaj Sitrai aj Sarón tz'ilan eb' ayoch yil noc' vacax ay d'a Sarón chi'. Axo pax viñaj Safat yuninal viñaj Adlai tz'ilan eb' ayoch yil noc' vacax ay d'a pañquiltac. ³⁰ Axo viñaj Obil ismaelita tz'ilan eb' ayoch yil noc' camello. Axo viñaj Jehedías aj Meronot tz'ilan eb' ayoch yil noc' b'uru. ³¹ Axo viñaj Jaziz agareno tz'ilan eb' ayoch yil noc' calnel yed' noc' chiva. Aton masanil eb' viñ tic tz'ilan masanil tastac ay d'a viñaj rey David chi'.

³² A viñaj Jonatán yicham viñaj rey David chi', tz'ib'um viñ, te jelan pax viñ, ac'um razón yaj viñ d'a viñ rey chi'. Axo viñaj Jehiel yuninal viñaj Hacmoni tz'ilan eb' viñ yuninal viñ rey chi'. ³³ Yed' pax viñaj Ahitofel ac'um razón yajpax viñ d'a viñ rey chi' yed' viñaj Husai arquita, te vach' yac'an viñ rey chi' yed' viñ. ³⁴ Ayic toxo ix cham viñaj Ahitofel chi', a viñaj Joiada yuninal viñaj Benaía yed' viñaj Abiatar ix ochcan sq'uexuloc viñ. Axo viñaj Joab sat yajal yaj d'a eb' soldado viñ rey chi'.

¹ A d'a Jerusalén ix smolb'ej masanil eb' yajal yaj d'a choñab' Israel viñaj rey David: Aton eb' yajal yaj d'a junjun iñtilal, eb' yajal yaj d'a junjun macañ eb' soldado tz'ılan viñ rey chi' yed' eb' sat yajal yaj d'a junjun nivac rülañ eb' soldado. Ix smolb'ejpax eb' yajal yaj d'a eb' tz'ılan tastac ay d'a viñ rey chi', aton masanil lum luum yed' masanil noc' noc', eb' tz'ılan eb' viñ yuninal viñ, eb' ayoch d'a yopisio yed' viñ yed' masanil eb' soldado te tec'an yed' juntzañxo eb' viñ niván yelc'ochi.

² Ix lajvi chi' ix q'ue liñan viñ, ix yalan viñ icha tic: Ab'ec e masanil ex vetchoñab'. Ay val och d'a in pensar in b'oanq'ue junoc templo b'aj scan te' scaxail strato Jehová d'a junelñej, yic vach' ata' scajnaj co Diosal chi'. Toxo ix in molb'ej masanil tastac ol c'anchaj d'ay. ³ Palta ix yal Jehová chi' d'ayin icha tic: Mañoc ach ol a b'oq'ue jun in cajñub' chi', yujto ac'um ach oval, mañ jantacoc anima a milnacchamoc, xchi d'ayin. ⁴ Palta a Jehová co Diosal chi' ix in sic'ancaneli yic tzin och reyal d'a co choñab' tic d'a junelñej, yujto a' ix sic'anel yirñtilal Judá, yic syac'an yajalil d'a masanil quirñtilal. Axo d'a yirñtilal Judá chi', a yirñtilal viñ in mam ix sic'aneli, axo pax d'a yirñtilal viñ in mam chi', a in ix in siq'uel d'a scal eb' vuc'tac yic tzin och reyal d'a co choñab' tic. ⁵ Axo ticnaic, a d'a scal jantac eb' vuninal ix yac' Jehová chi', ata' ix siq'uel viñ vuninal aj Salomón tic, yic tz'ochcan viñ reyal in q'uexuloc d'a co choñab' tic. ⁶ Ix yalanpax Jehová chi' d'ayin icha tic: A viñ uninal aj Salomón, a viñ ol b'oanq'ue jun in cajñub' yed' yamaq'uil, yujto a in ix in sic'anel viñ yic tz'ochcan viñ vuninaloc, a inxo ol in ochcan smamoc viñ. ⁷ Añejtona' ol vac'can yopisio viñ d'a junelñej, tato ol stec'b'ej val sb'a viñ sc'anab'ajan masanil in checnab'il yed' masanil in c'ayb'ub'al, icha sc'ulej viñ ticnaic, xchi Jehová d'ayin.

⁸ A ticnaic jun, val d'a eyichañ e masanil ex vetchoñab', schoñab' Jehová yed' d'a yichañ co Diosal tz'ab'an tas scala', scham val valan d'ayex to tze b'eyb'alej val masanil schecnab'il Jehová co Diosal. Tze c'anab'ajani, yic vach' ol ex cajñajñej d'a jun choñab' mañxo jantacoc svach'il tic. A exxo ol eyac'can smach'enoc eb' eyuninal d'a junelñej. ⁹ A achxo tic ach vuninal aj Salomón, ojtaquej val co Diosal, tza c'anab'ajan val yed' smasanil a c'ool. Yujto a Jehová yojtac masanil tas sco na' yed' tas sco nib'ej. Tato ol al a b'a d'ay, ol tac'voc d'ayach, palta tato ol ic'canel a b'a d'ay jun, ol ach spatiquejcanel d'a junelñej. ¹⁰ A ticnaic a Jehová ix ach sic'aneli yic ol a b'oq'ue jun templo b'aj ol cajñajoc, yuj chi' tec'an val tzutej a b'a, ochocab' munlajel, xchi viñaj rey David chi'.

¹¹ Ix lajvi chi', ix yac'an yumal viñaj rey David chi' d'a viñaj Salomón chi', aton yechel tas ol aj sb'o yamaq'uil yed' juntzañ cuarto b'aj ol sic'chaj tas tz'ac'ji yicoc Jehová yed' juntzañ cuarto ol can d'a chaañ yed' juntzañ cuarto ol can d'a yol templo chi' yed' jun lugar b'aj tz'ac'ji tup mul. ¹² Ix yac'anpax yumal masanil tas nab'ilxo yuj viñ, aton tas ol aj sb'o yamaq'uil templo chi' yed' juntzañ cuarto ol och d'a spatictac b'aj ol sic'chaj masanil syamc'ab'il yed' juntzañ tas tz'ac'ji silab'il d'a Dios. ¹³ Ix yac'anpax yumal viñ tas ol aj yoch eb' sacerdote yed' eb' levita d'a stzolah yic ol munlaj eb' d'a templo chi' yed' slistail jantac yamc'ab' yic ejmelal ol och d'a Jehová.

¹⁴ Ix yac'an slistail viñ jantac q'uen oro yed' jantac q'uen plata ol och d'a junjun macañ juntzañ syamc'ab'il templo chi': ¹⁵ Ix yalanpax viñ yuj jantac yalil ol aj junjun sb'achñub'al candil yed' junjun scandilal chi', tato oro, mato plata. ¹⁶ Icha pax chi' ix aj yalan viñ yuj juntzañ mexa ol och oro d'ay b'aj ol em tzolan ixim pan to yic Jehová yaji yed' juntzañ mexa ol och plata d'ay. ¹⁷ Ix yalanpax viñ yuj jantac q'uen oro ol och d'a q'uen nivac tenedor yic chib'ej,

d'a q'uen nivac uc'ab' yed' d'a q'uen nivac xalu yed' jantac q'uen oro, ma q'uen plata ol och d'a q'uen copa yed' d'a juntzaríxo q'ueen icha jantac yalil junjun macañ. ¹⁸ Ix yalpax viñi yuj jantac q'uen oro te vach' ol och d'a jun altar yic incienso. Ix yalpax viñi jantac q'uen oro ol c'anchaj d'a jun carruaje, aton juntzarí yechel querubín jerianb'at sc'axil d'a yib'arí te' scaxail strato Jehová Dios.

¹⁹ Masanil juntzarí chi', tz'ib'ab'ilcani, yujto a val Jehová ix ac'an nachajel yuj viñaj rey David chi' tas ol aj sb'o jun munlajel chi', icha ix aj yechel.

²⁰ Yuj chi', ix yalanpax viñaj rey David chi' d'a viñaj Salomón chi' icha tic: Tec'an val tzutej a b'a, ochocab' munlajel. Mañ ac' chab'axq'ue a c'ool, mañ ach xivoc, yujto a Jehová co Diosal mañ ol ach yactejcani. Ol ochríej ed'oc yic ol yiq'uelc'och sb'a jun munlajel d'a jun templo tic. ²¹ Aton eb' sacerdote tic yed' eb' levita, icha syal jay macañ eb', te b'ecan sc'ol eb' smunlaj d'a templo chi'. Te b'ecanpax sc'ool masanil eb' viñi vinac smunlaji, eb' jelan spensar smunlaj d'a yalñej tas munlajelal yed' eb' yajal yaji. Masanil pax eb' anima, ol sc'anab'ajej eb' tas ol ala', xchi viñi d'a viñaj Salomón chi'.

29

A ofrenda yic sb'ochaj templo

¹ Ix lajvi chi', ix yalan viñaj rey David chi' d'a masanil eb' anima molanec' chi' icha tic: Ex vetchoñab', arñej val viñi vuninal aj Salomón tic ix sic'jiel yuj Dios, palta yune' quelemto viñi. Axo pax jun munlajel tic te nivan, yujto a jun templo chi' mañ yicoc anima, palta to scajñub' Jehová Dios ol ajoc.

² Ix vac' val vip in molb'an masanil tastac ol c'anchaj d'a stemplo co Diosal chi': Aton q'uen oro, q'uen plata, q'uen bronce, q'uen hierro yed' te te', icha jantac ol c'anchaj d'a junjun macañ munlajel. Te nivan q'uen cornalina ix in molb'ej yed' juntzaríxo q'uen q'ueen tz'och yelvanub'oc yed' tzijtum macañil q'uen q'ueen vach' yilji, mañ jantacoc pax q'uen mármol. ³ A yed' jantac tas molb'ab'ilxo chi' vuuj yic sb'ochaj templo chi', svac'anpax jantac q'uen oro yed' q'uen plata to yel vico', yujto te xajan stemplo in Diosal vuuj. ⁴ Aton 2 mil 300 quintal q'uen oro te vach' yed' 5 mil 300 quintal q'uen plata, te vach' pax yaj q'uen sb'oi, yic tz'och q'uen d'a sattac yol templo yed' juntzarí cuarto, ⁵ yed' d'a juntzaríxo munlajel ol sb'o eb' munlajvum d'a q'uen oro, ma d'a q'uen plata chi'. Axo ticnaic, ¿mach ex val b'ecan e c'ol eyac'an e colval d'a Jehová? xchi viñi rey chi'.

⁶ Yuj chi', a eb' yajal yaj d'a eb' sc'ab'yoc, eb' yajal yaj d'a junjun iñtilal eb' yetisraelal, eb' nivac yajalil eb' soldado yed' eb' yajal yaj d'a eb' tz'ilan smunlajel viñi rey, masanil eb' chi', ix el val d'a sc'ol eb' yac'an scolval. ⁷ Ix laj yac' scolval eb' yic sb'ochaj templo chi': 3 mil 800 quintal q'uen oro, 7 mil 600 quintal q'uen plata, 13 mil 500 quintal q'uen bronce yed' pax 75 mil quintal q'uen hierro, masanil juntzarí q'uen chi' ix yac' eb'.

⁸ Yed' pax eb' b'aj ay q'uen q'ueen vach' yilji, ix yac' q'uen eb' d'a viñaj Jehiel yñtilal viñaj Gersón, yujto a viñi schaan masanil tas tz'ac'ji yic sb'ochaj templo chi'.

⁹ Ix tzalaj val masanil anima yuj jantac tas ix yac' eb' yajal chi', yujto d'a smasanil sc'ol eb' ix yac' juntzarí chi' d'a Jehová. Arñejtona' ix te tzalajpax viñaj rey David chi' yed' eb'.

¹⁰ Yuj chi' ix yal vach' lolonel viñi d'a Jehová d'a yicharí masanil eb' anima chi', ix yalan viñi icha tic: Mamin Jehová, co Diosal ach, sDiosal ach pax viñi co mam quicham Israel. Alchajocab' vach' lolonel d'ayach d'a masanil tiempo.

¹¹ Ic yaj smasanil tas, te nivan elc'ochi, ay a poder, ay a tziqiquial, Yajal ach

d'a satchaari yed' d'a sat luum tic. ¹² A ach tzac' b'eyumal yic tzoñ ic'anchaari. Yajal ach d'a yib'ari smasanil. A d'a yol a c'ab' ay masanil ipalil. Tzac' snivanil yelc'ochi yed' poder d'a eb' b'aj a gana ac'ani. ¹³ Yuj val chi' ach co Diosal, scac' yuj diosal, scanpax vach' lolonel d'ayach yuj a b'inajnaquil. ¹⁴ Val yel, a in tic yed' eb' vetchoriab' tic, malaj val jab'oc tas syal co sian d'ayach, yujto masanil juntzari tic a d'ayach scoti, yuj chi' a tas tzac' d'ayori, a' scac'pax d'ayach. ¹⁵ A ori tic, eq'uelb'ariej tzoñ ec' d'a tic. Mamin, lajan quec' icha ajnac yec' eb' co mam quicham. A co q'uinal d'a sat luum tic, lajan icha xob'al lum lum, mari najtiloc tzoñ eq'ui.

¹⁶ Yuj chi' Mamin Jehová co Diosal, ic yaj masanil juntzari b'eyumal tic. A d'ayach scot masanil juntzari tas ix co molb'ej tic yic sco b'oanq'ue jun templo yuj ach quic'anchaari. ¹⁷ Mamin, vojta val to tza ch'olb'itej co pensar, arije val tojal scha a c'ool. Yuj chi' d'a val smasanil in c'ool svac' juntzari tic d'a yol a c'ab'. A ticnaic, svil d'a tzalajc'olal to a masanil eb' a choriab' molanec' tic, val d'a smasanil sc'ool eb' yed' stzalajc'olal eb' syac' silab' d'ayach. ¹⁸ Mamin Jehová, co Diosal ach, sDiosal ach pax eb' co mam quicham, aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Israel. Ac'rijeoch d'a spensar eb' a choriab' tic, yic tz'elñej d'a sc'ol eb' yac'ani. Yac'ocab' val och sb'a eb' d'a yol a c'ab'. ¹⁹ Añejtona' tzac'an vach' pensari d'a viñ vunal aj Salomón tic, yic sc'anab'ajej masanil a checnab'il viñ yed' a c'ayb'ub'al d'a smasanil sc'ool, sb'eyb'alanpax viñ, yic ol yal sb'oanq'ue jun templo viñ, jun ix in molb'ejcan tas ol och d'ay, xchi viñaj rey David chi' d'a slesal.

²⁰ Ix lajvi chi' ix yalanxi viñ d'a eb' anima chi' icha tic: A ticnaic ex vetchoriab', alec vach' lolonel d'a Jehová co Diosal, xchi viñ. Yuj chi' masanil eb' anima chi' ix alan vach' lolonel d'a Jehová Dios, aton sDiosal pax smam yicham eb'. Ix em cuman eb', ix empax ñojan eb' d'a yichari Dios ayic ayec' eb' d'a yichari viñ rey chi'. ²¹ Axo d'a junxo c'u, ix sñusan silab' eb' d'a Jehová: Mil noc' quelemtac vacax, mil noc' ch'ac calnel, mil noc' yunetac calnel. Ix yac'pax vino eb', aton tz'ac'jitaxon yed' junjun macari noc' silab'. Te nivan noc' silab' ix yac' eb' yic schi'an noc' eb' smasanil. ²² A val d'a jun c'u chi', ix va eb', ix yuc'an a' eb' d'a tzalajc'olal d'a yichari Jehová.

Ix yac'anq'ue aceite eb' d'a sjolom viñaj Salomón yuninal viñaj rey David d'a yichari Jehová d'a schaelal, yic tz'ochcan viñ sreyaloc eb'. Ix yac'anpaxq'ue aceite eb' d'a sjolom viñaj Sadoc yic tz'ochcan viñ sat sacerdotéal. ²³ Icha chi' ix aj yoch viñaj Salomón reyal sq'uexuloc viñ smam d'a yopisio ix yac' Jehová. Te vach' ix aj yelc'och viñ yed' yopisio chi'. Masanil eb' israel ix c'anab'ajan viñ. ²⁴ Masanil eb' yajal yaji, eb' soldado yed' juntzarixco eb' viñ yuninal viñaj rey David, ix yac' sti' eb' sc'anab'ajan viñaj rey Salomón chi'. ²⁵ Ix ic'ji val chaañ viñaj Salomón chi' yuj Jehová d'a yichari choriab' Israel, ix ac'ji sb'inajnaquil viñ yuuj. Malaj junoc sreyal Israel ec'naxco icha ix aj sb'inaj viñ chi'.

A schamel viñaj rey David (1R 2.10-12)

²⁶⁻²⁷ A viñaj rey David, yuninal viñaj Isai, 40 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Israel. Uque' ab'il ix yac' reyal viñ d'a eb' yinñilal Judá d'a Hebrón, 33 ab'il ix yac'pax reyal viñ d'a masanil eb' israel d'a Jerusalén. ²⁸ Te b'eyum ix aj viñ, te nivan pax ix aj yelc'och viñ. Ichamilxo ix ic'an scham viñ, ac'anc'olal ix cham viñ. Axo viñaj Salomón viñ yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

²⁹ A jantacto yab'ixal viñaj rey David chi', yictax ix schaanel yich viñ masanto ix cham viñ, aycan b'aj tz'ib'ab'il yuj eb' schecab' Dios, aton viñaj Samuel, viñaj Natán yed' viñaj Gad. ³⁰ Ata' tz'ib'ab'ilcan masanil tas ix sc'ulej

viñ d'a yopisio, snivanil yelc'och viñ, masanil tastac ix ec' d'a yib'añ viñ yed' d'a yib'añ choñab' Israel yed' d'a yib'añ juntzañxo nación.

A Ch'añ Schab'il Libro CRÓNICAS

Schab'il Crónicas sb'i jun libro tic, aton stz'acub' b'ab'el libro Crónicas. A d'a capítulo 1 masanto d'a 9, syalcot tastac ajnac yac'an reyal viñaj Salomón. A d'a capítulo 10, syalcot tastac ajnac spojanel sb'a lajuñe' iñtilal eb' israel cajan d'a stojolal norte d'a yalañ smandar eb' yñtilal viñaj rey David. Axo d'a capítulo 11 masanto d'a 36, syal yuj eb' viñ sreyal Judá, masanto ix ac'ji ganar Jerusalén yuj eb' aj Babilonia. Syalancot yab'ixal tastac ajnac sb'atnaccan eb' icha presoal. Axo d'a slajvub' jun libro tic, ata' syal yuj sley viñaj Ciro sreyal Persia yac'naquetla, b'aj syala' to smeltzaj eb' aj Judá d'a schoñab'.

Ix sc'an sjelanil viñaj Salomón d'a Dios (1R 3.3-15)

¹ A viñaj Salomón yuninal viñaj David, ix tec'c'aj val yopisio viñ, yujto a Jehová sDiosal viñ ayoch yed'oc, ix te q'uechaañ viñ d'a yopisio chi'. ² Ix yavtan masanil eb' yetisraelal viñ: Aton eb' nivac yajalil eb' soldado, eb' juez, eb' yichamtac vinaquil choñab' yed' eb' yajal yaj d'a scal eb' sc'ab' yoc. ³ Ix b'at viñ yed' masanil eb' ix smolb'ej sb'a chi' d'a jun lugar chaañ d'a Gabaón, yujto ata' aycan cajñub' b'aj sch'ox sb'a Jehová, aton jun sb'onaccan viñaj Moisés schecab' Dios d'a tz'inan luum. ⁴ Palta a viñaj rey David ic'jinaccot te' scaxail strato Jehová d'a Quiriati-jearim, yac'annacoch viñ d'a yol jun mantiado b'ob'il yuj d'a Jerusalén. ⁵ Axo pax jun altar nab'a bronce b'ob'il yuj viñaj Bezaleel yuninal viñaj Uri, yixchiquin viñaj Hur, a d'a Gabaón chi' aycani, d'a yichañ scajñub' Jehová. Ix b'at viñaj rey Salomón chi' yed' masanil eb' anima chi' ta', yic b'at sc'anb'ej sb'a eb' d'a Dios.

⁶ Ix q'uec'och viñ d'a yichañ Jehová, b'aj ay jun altar bronce chi', aton d'a yichañ mantiado b'aj sch'ox sb'a Jehová. Ix schecan viñ ñusjoctz'a mil noc' silab' d'a Jehová d'a yib'añ jun altar chi'.

⁷ A d'a jun ac'val chi', ix sch'ox sb'a Jehová d'a viñ, ix yalan icha tic: C'an d'ayin tas tza nib'ej, ol vac' d'ayach, xchi d'a viñ. ⁸ Ix yalan viñ d'a Dios chi' icha tic: A ach tic Mamin, ix ac' val a vach'olal d'a viñaj David in mam. A inxo ix in ac'och reyal sq'uexuloc viñ. ⁹ A ticnaic ach Jehová Dios, elocab'c'och tas ix al d'a viñ in mam chi', yujto ix in ac'och reyal d'a jun a choñab' mañ jantacoc sb'isul tic, icha spococal lum luum. ¹⁰ Yuj chi', ac' in jelanil, tzac'an vojtaquej tas svutej in cuchb'an jun choñab' tic. Yujto malaj junoc mach syal yac'an yajalil d'a jun a choñab' tic d'a yol yico', xchi viñ.

¹¹ Ix yalanxi Dios d'a viñ icha tic: Yujto a jun tic ix javi d'a a pensar a c'anani, mañoc a b'eyumal, ma snivanil elc'ochi, ma schamel eb' ajc'ool, mato snajab'i a q'uinal, mañoc chi' ix a c'ana', palta a' a jelanil ix a c'ana' yed' aj pensaril yic ol yal ac'an reyal d'a in choñab' b'aj ach vac'och reyal tic, ¹² yuj chi', ol vac' a jelanil yed' aj pensaril chi'. Ol vac'anpax a b'eyumal yed' snivanil elc'ochi. Malaj junoc rey jelan ec'nacxo icha ach tic, mañixa pax junocxo icha ach tic olto ochoc, xchi d'a viñ.

¹³ Ix lajvi chi' ix emixta viñ d'a Gabaón b'aj ay scajñub' Dios chi', ix jax viñ d'a Jerusalén, ix yac'an reyal viñ d'a Israel chi'.

Ix smolb'ej noc' chej viñaj rey Salomón'R'yed' juntzañ carruaje (1R 10.26-29; 2Cr 9.25-28)

¹⁴ Ix smolb'an mil 400 carruaje yic oval viñaj rey Salomón chi' yed' 12 mil noc' chej scuchan eb' soldado. Ix yac'ancan juntzañ chi' viñ d'a Jerusalén yed' d'a juntzañixo choñab'. ¹⁵ Mañixo jantacoc q'uen plata yed' q'uen oro ix smolb'ej viñ d'a Jerusalén chi', ichaxoñej q'uen comon q'ueen ix aj q'ueen. A te' c'ute', toxoñej icha te' c'actate'al higo d'a spañian yichtac lum vitz ix aj te'. ¹⁶ A noc' s'chej viñ rey chi', ix manchajcot noc' d'a Muzri yed' d'a Cilicia. A eb' viñ smanvajum viñ rey chi' smanancot noc' ta'. ¹⁷ A junjun carruaje cotnac d'a Egipto chi', 600 siclo plata stojol, axo junjun noc' chej chi', 150 siclo plata stojol noc'. Axo masanil eb' viñ sreyal eb' heteo yed' eb' sirio, a eb' viñ smananxi d'a eb' schoñvajum viñaj Salomón chi'.

2

Strato viñaj Salomón yed' viñaj Hiram (1R 5.1-18; 7.13-14)

¹ Ix snaan viñaj Salomón sb'oq'ue spalacio yed' pax cajnub' b'aj tz'och ejmelal d'a Jehová. ² Yuj chi', ix siq'uel 70 mil eb' cuchum icatz viñ yed' 80 mil eb' tzeyum q'ueen d'a jolomtac vitz yed' 3 mil 600 eb' tz'ilan munlajel chi'.

³ Ix lajvi chi' ix yalanb'at viñ d'a viñaj Hiram sreyal Tiro icha tic: ¿Tzam ac'cot te' c'ute' d'ayin icha ix a c'ulej yed' viñ in mam ayic ix sb'oanq'ue spalacio viñ b'aj cajnajnac? ⁴ A ticnaic ol in b'oq'ue jun templo b'aj ol oñ och ejmelal d'a Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, yicñej ol ajoc. Ata' ol ñuschajtz'a incienso suc'uq'ui sjab' yuj quic'ancharñ Jehová chi'. Ol empax tzolan ixim pan d'a yichañ. Ol ñusjoc pax tz'a silab' d'a q'uiñib'alil, d'a yemc'ualil yed' pax d'a sc'ual ic'oj ip, d'a yic tz'alji q'uen uj yed' d'a juntzañixo q'uiñ tz'och yuj quic'ancharñ Jehová co Diosal icha syal schenab'il ac'b'ilcan d'ayoñ israel oñ tic, yic sco c'anab'ajed' d'a masanil tiempo.

⁵ A jun templo ol in b'o chi', te nivan ol ajoc, yujto a co Diosal chi', yelxo ec'al snivanil yelc'och d'a yichañ masanil juntzañ comon dios. ⁶ Palta jun, ¿tom ay junoc mach ol yal sb'oanq'ue jun templo chi'? Inatax satchaarñ nivan, palta max yab'laj b'aj tz'aj Dios chi'. ¿Tas vaj a in tic, yuj chi' ol in b'oq'ue jun templo b'aj syal scajnaj Jehová chi'? Añej am junoc lugar b'aj sñuschajtz'a incienso d'a yichañ syal in b'oani. ⁷ Yuj chi' ac'cot junoc viñ vinac vojtc val smunlaj d'a q'uen oro, d'a q'uen plata, d'a q'uen bronce yed' d'a q'uen hierro yed' d'a añ ch'al q'uc'mutz'inac, yaxmaquinac yed' chachac, to syalpax sb'oanoch yechel yalñej tastac viñ. A viñ ol colvaj yed' eb' c'ayb'ab'il d'a juntzañ chi' ay d'a yadá yed' d'a Jerusalén tic, aton eb' ix sic'chajcanoch yuj viñ in mam.

⁸ Añejtona' tzac'anpaxcot te te' ay d'a Líbano d'ayin, aton te' c'ute', te' tzicap yed' te' sándalo, yujto vojtc to a eb' a munlajvum, te jelan eb' d'a ch'acoj te' d'a Líbano chi'. Axo eb' in munlajvum tic, ol colvaj eb' yed' eb' ic chi', ⁹ yic nivan te' syaq'uel eb', yujto a jun templo ol in b'oq'ue chi' te nivan ol ajoc, satub'tac pax ol aj yilji. ¹⁰ Ol vac'b'at svael eb' a munlajvum chi'. Ol vac'b'at 60 mil quintaloc ixim trigo, añeja' icha chi' pax ixim cebada. Ol vac'paxb'at 110 mil galónoc vino, icha pax chi' aceite, xchib'at viñaj Salomón chi'.

¹¹ Ix lajvi chi' ix yac'ancot jun ch'añ carta viñaj Hiram sreyal Tiro chi' d'a viñaj rey Salomón chi' b'aj syal viñ icha tic: Ach rey Salomón, a Jehová ix ach ac'anoch rey al d'a Israel chi', yujto te xajan schoñab' chi' yuuj. ¹² Yuj chi', achajacob' vach' lolonel d'a Jehová e Diosal, aton b'oannac satchaarñ yed' sat lum tic, yujto ach yac'och rey al sq'uexuloc viñaj rey David a mam. Te ñican ach, te c'ayb'ab'il ach d'a jelanil, a ach ol a b'oq'ue jun stemplo Jehová chi' yed' a palacio b'aj ol ach ajoc. ¹³ A ticnaic svac'b'at jun viñ vinac te jelan

spensar, te yojtac pax viñ, aton viñaj Hiram-abi. ¹⁴ A jun viñ tic, yune' viñ jun ix ix yirñilal Dan, axo viñ smam viñ, aj choñab' Tiro viñ. A jun viñ tic, yojtac vier viñ smunlaj d'a q'uen oro, d'a q'uen plata, d'a q'uen bronce, d'a q'uen hialro yed' d'a q'uen q'ueen. Syal pax smunlaj viñ d'a te te', d'a añ ch'al q'uic'mutz'inac, yaxmaquinac yed' d'a añ chacchac ch'al yed' d'a añ lino. Te jelan viñ sb'oanoch yechel yalñej tastac. Syal snaanel viñ tas tz'aj junoc munlajel, yalñej tas sc'anchaj d'ay. Ol munlaj viñ yed' eb' a munlajvum jelan, aton eb' smunlajtaxon yed' viñ a mam, viñ te xajan vuuj. ¹⁵ Yuj chi' svala': Ac'cot ixim trigo chi' d'ayorñ, ixim cebada, aceite yed' vino ix ala' to ol ac' chi'. ¹⁶ Yacb'an chi', a orñ tic ol caq'uel te te' d'a Líbano tic. Jantac te' ol a c'ana', junñej ol cutej te', ol quic'anb'at te' d'a yib'añ a' mar, masanto ol c'och te' d'a Jope. Axo eb' a munlajvum ol ic'anb'at te' d'a Jerusalén, xchicot viñaj Hiram sreyal Tiro chi'.

¹⁷ Ix lajvi chi', ix yic'ancharñ sb'isul masanil eb' ch'oc choñab'il cajan d'a choñab' Israel viñaj Salomón chi', ch'oc pax b'ischajnac eb' yuj viñaj rey David. A sb'isul eb', 153 mil 600 d'a smasanil. ¹⁸ Ix ac'jioch 70 mil eb' cuchoj icatz, 80 mil pax eb' ix och tzeyoj q'ueen d'a tzalquixtac, axo 3 mil 600 xo eb' ix och yil eb' smunlaj chi'.

3

Ix b'ochaj templo yuj viñaj Salomón (1R 6.1-38)

¹ Ix schael yich viñaj Salomón sb'oanq'ue stemplo Jehová d'a Jerusalén, aton d'a spañanil sjolom lum tzalan Moriah, b'aj ix sch'ox sb'a Jehová d'a viñaj David smam viñaj Salomón chi'. A jun luum chi' stec'lab' trigo viñaj Ornáñ aj Jebús, manb'ilcan lum yuj viñaj David chi' yicoc stemplo Dios. ² Ix schael yich munlajel chi' d'a schab'il c'ual yoch schab'il uj, ayic scharñil ab'il yoch viñaj Salomón chi' reyal.

³ A yechel yich templo ix schec viñaj Salomón ac'chajemoc, aton tic: 27 metro sc'atul, 9 metro yol schiquin. ⁴ Axo pax scorredoral, 9 metro paxi, lajan yed' yol schiquin chi'. Axo schaañil, 9 metro paxi. Ix ac'jioch q'uen oro d'a sattac scorredoral chi'. ⁵ Ix ac'jioch te chemte' d'a sattac yol templo chi', aton te' tzicap. Ix lajvi chi' ix ac'jioch q'uen oro te vach' d'a sattac te' yed' d'a yechel yoch'b'ilocho d'a te', aton yechel te' palma yed' yechel q'uen cadena. ⁶ Ix och q'uen q'ueen te vach' yilji yelvanub'oc templo chi'. A q'uen oro ix sc'an eb' chi', aton q'uen scot d'a Parvaim. ⁷ Ix ac'jioch q'uen oro d'a sattac te' chemte' d'a yool chi' smasanil yed' d'a spatzab'il yed' d'a smarcol puerta yed' d'a spuertail chi'. Ix och pax yechel querubín d'a sattac te' chemte' chi'.

⁸ Ix schecan viñ macchaj jun cuarto d'a yol templo chi', aton jun cuarto Yicñej Jehová Yaji. 9 metro ix ajcan chab' spac'ultac jun cuarto chi'. Lajan yed' yol schiquin templo chi', 9 metro pax ix aj chab'xo spac'ultac. Ix ac'jipaxoch oro te vach' d'a sattac yool chi'. 500 quintal q'uen oro ix och d'a sattac yool chi'. ⁹ A q'uen lavux ix och d'a yool chi', 20 onza q'uen oro ix och d'a q'ueen. Ix och pax q'uen oro d'a sattac yol juntzañ cuarto ay d'a chaarñ.

¹⁰ A d'a yol jun cuarto Yicñej Dios yaj chi', ix schec b'ojoc chab' te' yechel querubín viñaj Salomón chi', ix ac'jioch q'uen oro d'a spatictac. ¹¹⁻¹³ A slevanil yajel sc'axil chab' yechel querubín chi', 9 metro, jeñanel sc'axil junjun. Chab' metro yed' 25 centímetro junjun sc'axil chi'. Sc'och jeñan jun sc'axil junjun yechel chi' d'a spac'ultac yol cuarto chi', axo junjunxo sc'axil, schalaj sb'a d'a snañal. A juntzañ yechel querubín chi', liñjab' elta, q'ueljab' elta d'a snañal yol templo chi'. ¹⁴ Ix schecpax b'ochaj jun c'apac cortina

nab'a lino viñ, ix och yechel querubín d'ay yed' añ ch'al q'uic'mutz'inac, yaxmaquinac yed' añ chacchac ch'al.

A chab' nivac oy
(1R 7.15-22)

¹⁵ Ix schecanpax viñtaj Salomón chi' b'ojoc chab' nivac oy nab'a bronce, 16 metro ix aj steel junjun, ix och d'a sat templo chi'. Axo jun ayq'ue d'a schon junjun oy chi', 2 metro yed' 25 centímetro spimal. ¹⁶ Ix b'o pax q'uen cadena, icha chimpa ix aji, ix och q'uen d'a spatictac schon oy chi'. Ix b'o pax 100 yechel te' granada, ix och d'a q'uen cadena chi'. ¹⁷ Ix ac'jioch juntzañ nivac oy chi' d'a sat templo chi', jun d'a stojolal sur, junxo d'a stojolal norte. A jun d'a sur chi', Jaquín ix sb'iej, axo jun d'a norte chi', Boaz ix sb'iej.

4

Juntzañ yamc'ab'yic templo
(1R 7.23-51)

¹ Ix schecpax viñtaj Salomón chi' b'ojoc jun altar nab'a bronce, 9 metro ix aj sc'atul, 9 metro ix aj sat, nañal yoil metro ix ajq'ue schaañil. ² Ix b'ochaj pax jun nivan pila yed'tal a a' nab'a bronce, setansetan ix aji, nañal yoil metro ix aj slevanil sat, 2 metro yed' 25 centímetro ix ajq'ue steel stitac, axo jantac ix aj setan chi', 13 metro yed' nañalxo. ³ A d'a yalañ sti' d'a spatictac jun pila chi', ayec' cha tzol yechel noc' toro yelvanub'oc. Lajuñe' ayoch d'a junjun 45 centímetro, yaman yaj yed' jun pila chi'. ⁴ Ay pax lajchave' yechel nivac toro nab'a bronce ayoch sb'achnub'oc yalañ jun pila chi'. A juntzañ chi', oxe' q'uelanb'at d'a stojolal norte, oxe' pax d'a sur, oxe' pax d'a stojolal b'aj sjavi c'u yed' oxe' d'a stojolal b'aj tz'em c'u. A yoc juntzañ yechel vacax chi' d'a spatic, a' ayoch d'a yalañ jun pila chi'. Axo d'a yib'añ b'achanemi. ⁵ A jun pila chi', 8 centímetro spimal. Pech'anel sti' icha xumaquil añ chochol. 15 mil galón a a' sb'at d'a yool.

⁶ Ix b'o pax lajuñe' yunetac pila nab'a bronce b'aj sjuc'chaj masanil tas sc'anchaji ayic sñuschaj silab'. Oye' ix can d'a stojolal sur, oyexo d'a stojolal norte. Axo d'a jun nivan pila chi' sb'ic sb'a eb' viñ sacerdote.

⁷ Ix b'o pax lajuñe' b'achnub' candil nab'a oro, icha ix aj yalan Dios. Ix ac'chajoch d'a yol templo chi', oye' d'a stojolal sur, oye' d'a stojolal norte. ⁸ Ix b'o pax lajuñe' mexa, ix ac'chajoch d'a yol templo chi', oye' d'a stojolal sur, oye' pax d'a stojolal norte. Ix b'o pax 100 nivac uc'ab' nab'a oro.

⁹ Ix b'o pax jun amac' yic eb' sacerdote yed' junxo amac' nivaquil yic masanil anima. Ix och q'uen bronce d'a spatictac jun puerta ay d'a scal chab' amac' chi'. ¹⁰ A jun nivan pila ix b'o chi', a d'a stojolal sur d'a schiquin templo chi' ix cani, d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

¹¹ Ix sb'opax juntzañ q'uen chen viñtaj Hiram chi', q'uen pala yed' q'uen nivac uc'ab', icha chi' ix aj sb'oelc'och munlajel d'a stemplo Dios ix schec b'ojoc viñtaj Salomón chi'. ¹² A juntzañ munlajel ix laj b'o chi': Aton chab' nivac oy, chab' sjolom oy chi' ayq'uei, setansetan yaji, ayoch q'uen cadena d'a spatictac. ¹³ Ix och 400 yechel te' granada d'a q'uen cadena chi', cha tzol ix ajoch d'a junjun q'ueen. ¹⁴ Ay pax lajuñe' yunetac pila, lajuñe' sb'achnub' yich ayoch d'a yalañ, ¹⁵ jun nivan pila yic a a', 12 yechel toro ayoch d'a yalañ, ¹⁶ q'uen q'uen chen, q'uen pala yed' q'uen tenedor.

Masanil juntzañ yamc'ab' ix sb'o viñtaj Hiram chi' yuj viñtaj Salomón, yic stemplo Jehová yaji, a q'uen bronce te copopi ix och d'ay. ¹⁷ A juntzañ yamc'ab' nab'a bronce ix b'o chi', a d'a yol lum b'aq'uech luum d'a sti' a'

Jordán ix b'oi, d'a snañal Sucot yed' Saretán. ¹⁸ Yujto te nivan juntzañ yamc'ab' nab'a bronce ix schec viñaj Salomón chi' b'ojoc, maxtzac echtaj jantac q'uen bronce ix och d'ay.

¹⁹ Ix schecanpax viñaj Salomón chi' b'ojoc juntzañixo yamc'ab' yic stemplo Dios chi', nab'a oro ix aji: Aton jun altar yed' juntzañ mexa b'aj tz'ac'chajem ixim pan d'a yichañ Jehová, ²⁰ yed' juntzañ sb'achnub' candil yed' candil tz'och sc'ac'al d'a yichañ jun lugar Yicñej Jehová Yaji, icha yaj yalan Jehová chi'. ²¹ Ix b'o pax juntzañ yechel xumac ayoch d'a sb'achnub' candil chi' yed' q'uen tenaza, ²² q'uen tz'ic'anel stañil b'aj tz'och sc'ac'al candil, q'uen nivac uc'ab', q'uen nivac cuchara yed' q'uen yed'tal tzac'ac'. Masanil juntzañ q'ueen chi', añej d'a q'uen oro te vach' b'aj ix b'oi. Ix och pax q'uen oro d'a spatictac puerta b'aj tzoñ och d'a yol templo chi'. Ix och pax q'ueen d'a spuetail jun lugar Yicñej Dios Yaji.

5

¹ Axo yic ix lajvi masanil munlajel ix schec b'ojoc viñaj Salomón d'a stemplo Jehová chi', ix ic'jib'at masanil juntzañ yamc'ab' chi' b'aj sic'chaj tas tz'ac'ji yicoc Jehová d'a yol templo chi', aton juntzañ yamc'ab' nab'a oro, nab'a plata yed' juntzañixo tastac yic Jehová yajcan yuj viñaj rey David smam viñaj Salomón chi'.

Ix ic'chajb'at te' scaxail trato d'a templo (1R 8.1-11)

²⁻⁴ Ix lajvi chi' axo d'a sc'ual q'uiñ te nivan yelc'och d'a yuquil uj d'a yol ab'il chi', ix schecan viñaj Salomón chi' smolb'ej sb'a masanil eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel chi' d'a Jerusalén yed' masanil eb' yajal yaj d'a junjun iñtilal yed' eb' nivac yelc'och d'a scal eb' sc'ab' yoc. Ix smolb'ej sb'a eb', yic tz'ic'chajcot te' scaxail strato Jehová yuj eb' levita d'a Sion, aton schoñab' viñaj David. ⁵ Ix yic'ancot jun mantiado eb' sacerdote yed' eb' levita, aton jun b'aj sch'ox sb'a Jehová. Ix javi eb' yed'oc d'a templo chi' yed' masanil syamc'ab'il. ⁶ A viñaj rey Salomón yed' masanil eb' yetisraelal molanec' chi', b'ab'el scot eb' d'a yichañ te' scaxail strato Dios chi', sñusan noc' silab' eb', aton noc' calnel yed' noc' vacax. Mañ jantacoc noc' ix yac' eb', mañxo b'ischajb'enoc noc'. ⁷ Ix lajvi chi', ix b'at yac'anoch te' scaxail strato Jehová chi' eb' sacerdote d'a yol templo chi' d'a yichoch'ochi, aton d'a jun lugar Yicñej Jehová Yaji, d'a yalañ sc'axil juntzañ yechel querubin. ⁸ A juntzañ yechel querubín chi', jeñanb'at sc'axil d'a yib'añ b'aj ix can te' caxa chi' yed' d'a yib'añ te' sb'achnub'al. ⁹ A te' sb'achlab'il te' caxa chi', najat steel te', chequel te' d'a jun lugar ay d'a snañal yol templo chi', jun ay d'a sat elta jun lugar Yicñej Dios Yaji, palta mañ chequeloc te' d'a sti'. A d'a jun lugar chi' ix canñej te' caxa chi'. ¹⁰ A tas ayem d'a yol te', añej chab' pachañ q'uen q'ueen yac'naccanem viñaj Moisés d'a Horeb. A d'a q'uen tz'ib'ab'ilcanoch strato Jehová sb'onac yed' choñab' Israel ayic van scot eb' d'a yol b'e ayic yelnaccot eb' d'a Egipto.

¹¹ Ix elta eb' sacerdote d'a jun lugar ay d'a snañal yol templo chi'. Toxo ix sacb'itej sb'a eb' smasanil, vach'chom manto c'och stzolal yoch eb' d'a yopisio. ¹² Axo masanil eb' levita ac'b'iloch yic sb'itani, aton viñaj Asaf, viñaj Hemán, viñaj Jedutún, eb' yuninal eb' viñ yed' eb' sc'ab' yoc eb' viñ, liñjab'och eb' viñ d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a stz'ey altar d'a yamaq'uil templo chi'. Nab'a lino spichul eb' viñ ayochi, yed'nac platillo eb' viñ, salterio yed' arpa. Ay pax 120 eb' viñ sacerdote spu'an q'uen trompeta.

¹³ Junñej ix aj spu'an q'uen trompeta chi' eb' viñ smasanil. Junñej ix aj sjaj eb' viñ sb'itaní, yic syalan vach' lolonel eb' viñ yuj yac'an yuj diosal eb' viñ d'a Jehová. Yach'an van sb'itan eb' viñ chi', ix puchaj q'uen trompeta, ix tzirtji platillo yed' juntzarño yamc'ab' yic b'it chi'. Sb'itan eb' viñ icha tic: Calec vach' lolonel d'a Jehová, yujto te vach'ñej, tzoñ xajanej d'a masanil tiempo, xchi eb'. A d'a jun rato chi' ix b'ud'jiel yol templo chi' yuj jun asun. ¹⁴ Majxo yal-laj yoch eb' viñ sacerdote yil yopisio, yujto ix b'ud'jiel yol templo chi' yuj stziquiual Jehová.

6

Ix och sq'uiñal templo (1R 8.12-66)

¹ Ix yalan viñaj rey Salomón icha tic:

Mamin Jehová, ix ala' to d'a scal q'uc'alg'uinal ayach eq'ui. ^{6.1}

² Palta a in tic, ix in b'oq'ue jun a templo vach' yilji tic yic tzach cajnaj d'a yool. Aton d'a tic ol ach aj d'a masanil tiempo, xchi viñ rey chi' d'a Dios.

³ Ix lajvi chi' ix meltzajb'at q'uelan viñ rey chi' b'aj ayec' masanil eb' yetisraelal chi', lirñab' q'ue eb' smasanil, ix yalan vach' lolonel viñ d'a yib'añ eb'. ⁴ Ix yalan viñ icha tic: Calec vach' lolonel d'a Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, yujto ix elc'och b'aj yac'naccan sti' d'a viñaj David in mam, ayic yalannac icha tic: ⁵ Atax yic vic'annaquelta in choñab' d'a Egipto, malaj yunoxco choñab' ix in siq'uel d'a scal yinñilal Israel b'aj sb'o junoc templo b'aj tzin aji, yic tz'ic'jichaañ in b'i. Malaj pax junoc vinac ix in siq'ueli yic scuchb'an in choñab' Israel tic. ⁶ Palta a ticnaic jun, ix in siq'uel choñab' Jerusalén, yic vach' ata' ol b'inaj in b'i. Ix ach in sic'paxeli yic tzach och reyal d'a in choñab' Israel tic, xchi Jehová d'a viñ in mam chi'. ⁷ A viñaj David in mam chi', snib'ejnac viñ sb'oq'ue junoc templo yic syic'anchaañ Jehová co Diosal viñ. ⁸ Palta yalnac Jehová d'a viñ: Te vach' tas tza na chi', yujto tza na a b'oq'ue junoc in templo. ⁹ Mañoc ach ol a b'oq'uei, palta a junoc uninal ol b'oanq'ueoc, xchi d'a viñ.

¹⁰ Axo ticnaic jun, toxo ix elc'och b'aj yac'nac sti' Jehová chi'. Icha val yutejnac yalan chi', icha chi' ix aj voch reyal d'a co choñab' tic sq'uexuloc viñ in mam chi'. Toxo ix in b'oq'ue jun stemplo Jehová co Diosal. ¹¹ Toxo pax ix vac'och te' scaxail strato Jehová sb'onac qued'oc d'a yool, xchi viñ.

¹²⁻¹³ Ay jun tec'nub' nab'a bronce ix schec viñaj Salomón chi' b'ojoc, a d'a snañal yamaq'uil templo chi' ay, chab' metro yed' 25 centímetro ix aj scharñil pac'añ. Axo scharñil ix ajq'uei, jun metro yed' 35 centímetro. Ix q'ue viñ d'a yib'añ jun tec'nub' chi' d'a yichañ altar yic Jehová, q'uelanoch masanil eb' choñab' israel chi' ix em cuman viñ, ix yic'anchaañ sc'ab' viñ, ix lesalvi viñ. ¹⁴ Ix yalan viñ icha tic: Mamin Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, malaj junocxo Dios d'a satchaañ yed' d'a sat lum tic lajan ed'oc, yujto tzaq'uelc'och a trato, tza ch'oxan a vach'c'olal d'a mach tzach c'anab'ajan d'a smasanil sc'ool. ¹⁵ Toxo ix aq'uelc'och b'aj ac'nac a ti' d'a viñaj David in mam. A val ticnaic van yelc'ochi. ¹⁶ Yuj chi', Mamin Jehová co Diosal, elocab'paxc'och b'aj ac'nac a ti' d'a viñ a checab' aj David chi' to ol ochñej yirñilal viñ reyal d'a choñab' Israel tic tato tzach sc'anab'ajej eb' icha ajnac ach sc'anab'ajan viñ in mam chi'. ¹⁷ Yuj chi', Mamin Jehová co Diosal, elocab'c'och b'aj ac'nac a ti' d'a viñ in mam a checab' chi'.

6.1 **6:1** A jun q'uc'alg'uinal syal d'a tic sch'oxcot q'uc' asun ochnac d'a sjolom lum vitz Sinaí, ayic yemul Jehová lolonel d'a eb' choñab' israel.

¹⁸ Palta jun, ¿tom syal a cajnaj d'a sat lum tic yed' eb' anima? Inatax satchaari, yelxo te nivan, palta max yab'laj b'aj tzach aji, ocxom jab' templo ix in b'oq'ue tic. ¹⁹ Palta jun Mamin, cha ab' in lesal ayic tzin tevi d'ayach a in a checab' in tic, ayic tzin c'anana vach'c'olal. ²⁰ Mañ iq'uel a sat d'a jun templo tic d'a c'ual yed' d'ac'valil, aton d'a jun lugar to ix ala' to ol ach b'inajnej. Yuj chi' ab'val tas svala'. ²¹ Ayic tzin lesalvi d'ayach yed' pax eb' a choñab' Israel tic d'a jun lugar tic, cha ab' co lesal tic. Ato d'a satchaari b'aj cajan ach, tza maclej ab' co lesal chi', tzac'val nivanc'olal co mul.

²² Q'uinoloc ay junoc mach tz'ac'jioch d'a yib'ari to ix och smul d'a junoc yetanimail, tz'ic'chajcoti, tzul yac'an sti' d'a yichaari altar d'a jun a templo tic, ²³ ato d'a satchaari chi', tzab' tas svala', tza b'eyc'olej d'a stojolal, tzac'och syaelal mach tz'och smul chi' icha syal smul tz'ochi, tza b'o pax yaj mach malaj smul.

²⁴ Q'uinoloc tzoñ ac'ji ganar a ori a choñab' ori tic yuj eb' cajc'ool, yujto tz'och co mul d'ayach, tato sna sb'a co c'ool, scalan co b'a d'ayach, tzoñ tevi d'ayach d'a jun templo tic. ²⁵ tzab'val co lesal d'a satchaari chi', tzac'val nivanc'olal co mul, tzoñ ac' meltzaj d'a lum co luum ac'nac d'a eb' co mam quicham tic.

²⁶ Q'uinoloc mañxo ol yac' riab' d'a choñab' tic yuj co mul tz'och d'ayach, tzac'anoch co yaelal. Palta tato tzoñ javi ul ach cac' b'inaj d'a lesal, q'uelan ori cot d'a jun lugar tic snaan sb'a co c'ool d'a co chucal yuj jun yaelal chi', ²⁷ tzab'val d'a satchaari chi' ayic tzoñ tevi d'ayach. Tzac'val nivanc'olal co chucal, tza ch'ox jun a b'eyb'al vach' yic sco b'eyb'alej. Slajvi chi' tzac'ancot riab' d'a yib'ari lum luum ac'nac tic d'ayori.

²⁸ Q'uinoloc tz'em vejel, ma ilya d'a co choñab' tic, ma stacji cavb'en yuj c'ac', ma sjavi junoc syab'il cavb'en chi', ma sjavi noc' c'ulub' d'ay, ma junocxo macari noc' cotac noc' slajanel cavb'en chi', ma jun, sjavi oyan eb' ajc'ol yac'an oval d'a junoc choñab' d'a yol co mach'en tic, ma yalñej tas yaelal tzoñ ic'ani, ²⁹⁻³⁰ tzab'val co lesal ayic tzoñ tevi d'ayach. Yalñej mach sna sb'a sc'ool ayic syilani to ayoch d'a syaelal, tato smojb'ejcot sc'ab' d'ayach d'a stojolal jun templo tic, tzab'val tas syal chi' d'a satchaari, tzac'val spac d'a junjun icha sb'eyb'al, yujto a ach tic ojtac val tas ay d'a co pensar yed' tas sco na junjun ori. ³¹ Tato icha chi', ol yal sb'a masanil a choñab' d'ayach, ol ach co c'anab'ajani yacb'an pitzan ori d'a sat jun luum ac'nac tic d'a eb' co mam quicham.

³² Q'uinoloc ay junoc anima ch'oc choñab'il scot d'a junoc lugar najat yic scajnaj d'a co cal a ori a choñab' ori tic yujto te nivan a b'inaji, te nivan a poder, tato slesalvi d'ayach d'a stojolal jun a templo tic, ³³ tzab'val tas syal chi' d'a satchaari b'aj ayach, tzac' masanil tas sc'an chi' d'ayach, yic vach' tzach yojtaquejel masanil nación d'a yolyib'ariñ'ual tic, yic vach' tzach sc'anab'ajej eb' icha tzach co c'anab'ajej a ori a choñab' Israel ori tic. Icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a jun templo ix in b'oq'ue tic, ic yaji.

³⁴ Q'uinoloc yalñej b'aj tzoñ a chech'at a ori a choñab' ori tic cac' oval yed' eb' ajc'ool, tato tzoñ lesalvi d'ayach d'a stojolal jun choñab' ix a sic'canel tic, b'aj ay jun templo ix in b'oq'ue tic, ³⁵ tzab'val d'a satchaari chi' ayic tzoñ tevi d'ayach, tzach och qued'oc yic scac' ganar.

³⁶ Q'uinoloc tz'och co mul d'ayach, (yujto malaj junoc anima max och smul) scot yoval a c'ol d'ayori, yuj chi' tzoñ ac'och d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, tzoñ yic'anb'at eb' d'a ch'oc choñab'il najat, ma lac'an. ³⁷ Tato sna sb'a co c'ool d'a jun choñab' b'aj ayoriñ' chi', tzach co naanxicoti, tzoñ tevi d'ayach, sco chaan co mulej d'ayach, tzab'val co lesal. ³⁸ Tato yed' smasanil co c'ool yed' smasanil co pensar tzach co naxicoti, ayic ayori ec' d'a jun choñab' b'aj ic'b'ilonb'at chi', tzoñ lesalvicot d'a stojolal jun lum ac'nac tic d'a eb' co mam

quicham yed' jun choñab' sic'b'ilel uuj tic yed' d'a stojolal jun templo ix in b'o tic, ³⁹ tato icha chi', ato d'a satchaari b'aj ayach eq'ui, tzab'val co lesal, tzach och qued'oc yic tzoñ meltzajxi, tzac'val nivanc'olal co mul tz'och chi' d'ayach.

⁴⁰ Ach in Diosal, tza maclej val ab' lesal tz'ochriej d'ayach d'a jun lugar tic.

⁴¹ Ach Jehová co Diosal, canañriej cajan d'a jun lugar tic yed' scaxail sch'oxanel a poder. Mamin, colñiej eb' sacerdote tzach ac'an servil, axo eb' ico', tzalajocab' eb' yuj a vach'c'olal. ⁴² Mañ in a patiquejel a in rey in ix in a sic'canel tic. Nacot b'aj a xajanejnac viñaj David a checab', xchi viñaj rey Salomón chi' d'a Jehová.

7

¹ Ayic ix lajvi slesalvi viñaj rey Salomón chi', ix cot c'ac' d'a satchaari, ix tz'ab'at jun silab' sñusjitz'a smasanil yed' juntzarixo silab', ix b'ud'jiel yol templo chi' yuj stziquiquial Jehová. ² Yuj chi' majxo yal-laj yoch eb' sacerdote d'a yool chi'. ³ Ayic ix yilan jun c'ac' chi' masanil eb' israel yed' stziquiquial Jehová ix emul d'a yib'ari jun templo chi', ix em cumnaj eb' masanto ix emc'och snañal sat eb' d'a sat luum, ix lesalvi eb', ix yac'an yuj diosal eb' d'a Jehová. Ix yalan eb' icha tic: Yelxo te vach' Dios, yujto tzoñ xajanej d'a masanil tiempo, xchi eb'.

⁴ Ayic ix lajvi juntzari chi', ix yac'an silab' viñaj rey Salomón yed' eb' choñab' chi' d'a Jehová. ⁵ Ix yac' 22 mil noc' vacax eb' yed' 120 mil noc' calnel silab'il.

Icha chi' ix aj yac'ancanoch jun templo chi' eb' d'a yol sc'ab' Dios.

⁶ Liñan'que masanil eb' israel chi', axo eb' sacerdote ayec' eb' d'a yed'tal b'aj ix cani, spu'an q'uen strompeta eb'. Axo eb' levita q'uelc'umb'a yaj eb' yed' eb' sacerdote chi', van sb'itan eb' yed' juntzari yamc'ab' b'ob'ilcan yuj viñaj rey David yic tz'och ejmelal d'a Jehová. Van sb'itan eb' icha tic: A Jehová, ayñiej svach'c'olal d'a masanil tiempo, xchi eb'.

⁷ Ix yac'anpaxoch yopisio snañal amac' viñaj Salomón chi', aton jun ay d'a yichari stemplo Jehová chi', yic ata' sñusjitz'a silab' yed' xepual noc' silab' yic jun'olal yed' Dios, yujto a jun altar nab'a bronce ix schec viñ b'ojoc, max yab'laj yic sq'ue noc' silab' chi' d'a yib'ari yed' ofrenda d'a tas svaji yed' xepual noc' noc' chi'.

⁸ A d'a jun tiempoal chi', a viñaj Salomón yed' eb' yetisraelal ix yac'och q'uiñ chinama eb' d'a uque' c'ual. Te nivan sb'isul eb', ix cotñiej eb' b'aj tz'ochc'och b'e d'a Hamat d'a norte, masanto d'a a eluma' yic Egipto d'a sur. ⁹ Uque' c'ual ix yac'och sq'uiñal jun altar chi' eb', axo d'a junxo uque' c'ual, ix yac'anoch q'uiñ chinama chi' eb'. Axo d'a jun slajvub' c'ual chi' ix yac'anoch jun nivan q'uiñ eb'. ¹⁰ A d'a 23 yoch yuquil uj chi', ix spuclan sb'a viñaj rey Salomón chi' yed' masanil anima ayec' chi'. Ix lajvi chi' ix paxcan eb' d'a spat d'a tzalajc'olal. Ix te tzalaj eb' yuj jantac tas vach' ac'b'il yuj Jehová d'a viñaj David, d'a viñaj Salomón chi' yed' d'a masanil choñab' Israel.

Ix sb'o strato Dios yed' viñaj Salomón (1R 9.1-9)

¹¹ Ayic toxo ix b'ael stemplo Jehová yuj viñaj rey Salomón chi' yed' spalacio viñ yed' masanil tastac ix sna' viñ to sb'ochaji, ¹² ix sch'oxan sb'a Jehová d'a viñ d'ac'valil, ix yalan d'a viñ icha tic: Ix vab' val a lesal, ix in sic'anpaxel jun lugar tic vicoc yic tz'och in cajnub'oc b'aj stz'a silab' d'ayin. ¹³ Yuj chi', q'uinoloc svac'cot c'ac', maxtzac yac' ñab', ma svac'cot noc' c'ulub' sc'uxanb'at avb'en, ma svac'cot junoc ilya d'a eyib'ari a ex in choñab' ex tic, ¹⁴ tato a ex ojtacab'il to vic ex, tzex lesalvi d'ayin, slajvi chi' tzeyactancan

e chuc b'eyb'al chi', tato icha chi', svab' e lesal chi' d'a satchaari, svac'an nivanc'olal e mul, svac'anxi tastac ay d'a e choñab' chi'. ¹⁵ A ticnaic yed' yic ol b'eyñejb'atoc, ol vab'ñej lesal ol och d'ayin d'a jun templo tic, ¹⁶ yujto toxo ix in sic'caneli yic tz'ochcan vicoc. Ol in ajñej cajan d'ay, ol in tañvej. ¹⁷ A ticnaic jun, tato vach'ñej ol utej a b'a d'ayin icha val yutejnac sb'a viñ a mam, tato ol a c'anab'ajej in checnab'il yed' masanil tas ix val d'ayach, ¹⁸ ol vac'ñejelc'och opisio tic, icha val in trato in b'onac yed' viñ a mam chi', ayic valannac to ol ochñej yirñtilal viñ reyal d'a choñab' Israel tic. ¹⁹ Palta tato a ex tic ol eyiq'uel e b'a d'ayin, mañ ol e c'anab'ajej in c'ayb'ub'al yed' in checnab'il ix vac' d'ayex, axo d'a juntzañ comon dios b'aj ol eyaq'uem e b'a, ol ex och pax ejmelal d'ay, ²⁰ ol ex viq'uel d'a sat lum luum vac'nac tic d'ayex. A jun templo ix ochcan vicoc tic, ol vic'canel d'a vichari, ol vac'an b'uchjoc yuj masanil nación. ²¹ A jun templo mañxo jantacoc svach'il yilji tic, toxoñej ol q'uecan b'ulan spojelal. Masanil mach ol ec' d'a stz'ey, ol te sat sc'ol eb' yilani, ol sc'anb'an eb', i'tas yuj icha tic ix yutej jun choñab' tic Jehová yed' jun templo tic? xcham eb'. ²² Axo ol aj yalji d'a eb': Icha tic ix aji yujto ix yactejan Jehová sDiosal smam yicham eb', aton Dios ic'jinaquelta eb' d'a Egipto, axo juntzañ comon dios b'aj ix yaq'uem sb'a eb'. Yuj val chi' ix yac'cot jun nivan yaelal tic d'a yib'ari eb', xcham eb', xchi Jehová d'a viñaj Salomón chi'.

8

Juntzañxo tastac ix sb'o viñaj rey Salomón (1R 9.10-28)

¹ A viñaj rey Salomón chi', ²⁰ ab'il ix yac' viñ sb'oanq'ue spalacio yed' stemplo Jehová. ² Ix lajvi chi' ix sb'oanxiq'ue juntzañ choñab' viñ, aton juntzañ ix yac'xican viñaj rey Hiram d'a viñ, ix yac'an cajnaj eb' israel viñ d'ay.

³ Ix lajvi chi, ix b'at viñaj Salomón chi' yac' oval d'a choñab' Hamat d'a yol yic Soba, ix yac'an ganar viñ. ⁴ Ix sb'oanxiq'ue choñab' Tadmor viñ, jun ay d'a taquirñ luum yed' juntzañ choñab' d'a yol yic Hamat b'aj smolchaj masanil tas svaji. ⁵ Añejtona' ix sb'oxiq'ue choñab' Bet-horón viñ, jun ay d'a yib'arñq'uei yed' Bet-horón ay d'a yalañemta. A juntzañ choñab' chi', ayoch smuroal yed' spuertail. Aypaxoch c'atan q'uen q'ueen syannub'aloc spuertail chi'.

⁶ Ix sb'oanxiq'ue choñab' Baalat viñ yed' juntzañxo choñab' b'aj smolchaj masanil tas svaji. Ix sb'oanpax juntzañ yed'tal carruaje viñ yic oval yed' b'aj tz'aj noc' chej yic oval yed' masanil tas snib'ej viñ ix sb'o d'a Jerusalén chi', d'a Líbano yed' d'a masanil yol smacb'en. ⁷⁻⁸ Ay pax juntzañ yirñtilal eb' anima mañ satb'iloquel yuj eb' israel aycan cajan d'a scal eb', aton eb' heteo, eb' amorreo, eb' heveo, eb' ferezeo yed' eb' jebuseo. A eb' chi' mañ israeloc eb'. Ix ac'jicanoch eb' d'a munlajel yuj viñaj Salomón chi'. ⁹ Palta malaj junoc eb' yetisraelal viñ ix yac' pural yac'anoch d'a munlajel chi'. Ix yac'och eb' viñ d'a soldadoal, d'a sat yajalil eb' viñ soldado, d'a yajalil d'a eb' ayoch d'a carruaje yic oval yed' d'a eb' viñ soldado sq'ue d'a yib'ari chej. Ata' ix yac'och eb' yetisraelal viñ chi'. ¹⁰ Axo eb' sat yajal tz'ilan eb' smunlaj chi', 250 eb'.

¹¹ A viñaj Salomón chi', ix yiq'uel ix yisil viñ sreyal Egipto viñ b'aj cajan d'a schoñab' viñaj David, ix yic'anb'at ix viñ d'a junxo palacio ix sb'o viñ yicoc ix, yujto ix sna' viñ to mañ smojoc scajnaj ix b'aj ec'nac sdespacho viñaj rey David, yujto ata' ec'nac te' scaxail strato Jehová, te nivan yelc'och jun lugar chi'. ¹² Ix yac' ñusjoctz'a silab' viñaj rey Salomón d'a Jehová d'a yib'ari altar ix sb'oq'ue d'a yichañ templo chi'. ¹³ Aton d'a juntzañ c'ual alb'ilcan yuj viñaj Moisés d'a ley to tz'ac'ji silab' chi', ata' ix yac' ñusjoctz'a juntzañ silab' chi'

viñ: Aton d'a sc'ual ic'oj ip, d'a q'uiñ yic tz'alji q'uen uj yed' pax d'a ox'e' nivac q'uiñ tz'och d'a yol ab'il: Aton q'uiñ yic ixim pan malaj yich, q'uiñ ayic slajvi smolji sat avb'en yed' q'uiñ yic chinama.

¹⁴ Ix yac'anpaxoch eb' sacerdote viñ yed' eb' levita d'a munlajel d'a templo d'a stzolah. Ix ac'jioch eb' d'a yopisio chi', icha yajcan yalan viñaj David smam viñ. Ay juntzañ eb' levita yopisio sb'itan d'a Jehová, scolvaj eb' yed' eb' sacerdote d'a junjun c'u. Ay pax juntzañxo eb' stañvan spuertail templo chi' ¹⁵ yed' b'aj smolb'aj tastac yic templo. Yuj chi' malaj val jab'oc ix sq'uex viñ tastac tz'aj smunlaj eb' sacerdote yed' eb' levita icha yajcan yuj viñaj David chi'. ¹⁶ Masanil munlajel nab'il yuj viñaj rey Salomón chi', vixtac ix em yich stemplo Jehová masanto ix b'oeli, vach' ix aj yic'an sb'a smasanil.

¹⁷ Ix lajvi chi', ix b'at viñaj Salomón chi' d'a Ezión-geber yed' d'a Elat, d'a stitac a' Chacchac Mar, d'a yol yic Edom. ¹⁸ Ix yac'cot juntzañ te' barco viñaj Hiram yed' eb' smunlajtaxon d'a te' barco chi'. A eb' viñ chi', yojtac eb' viñ yec' d'a yib'añ a' mar. Ix xid'ec' eb' viñ yed' eb' schecab' viñaj Salomón chi' d'a Ofir. Quenxoñej mañ 320 quintaloc q'uen oro ix javi yuj eb' d'a viñaj Salomón chi'.

9

Ix ulec' ix sreinañ Sabá yil viñaj Salomón (1R 10.1-13)

¹ A ix sreinañ Sabá, ix yab' specal ix to a viñaj rey Salomón, te nivan yelc'och viñ, yuj chi' ix javi ix d'a Jerusalén yic tzul sc'anb'an juntzañ lolonel ix te ajaltac snachajeli, yic syil ix tato yel te jelan viñaj Salomón chi'. Nivan eb' schecab' ix yed'nac, nivan noc' camello cuchjinac perfume, nivan q'uen oro yed' q'uen q'ueen te vach' yilji yed'nac ix. Ayic ix javi ix yil viñaj rey Salomón chi', ix sc'anb'an ix d'a viñ masanil tas nab'il yuuj. ² Axo ix spacan masanil tas ix sc'anb'ej ix chi' viñ, malaj junoc tas ix sc'anb'ej ix chi' maj yal spacan viñ. ³ Ayic ix yilan ix reina chi' jantac sjelanil viñaj Salomón chi' yed' spalacio viñ b'ob'il yuuj, ⁴ yed' tastac sva viñ d'a sat smexa yed' b'aj ay eb' ay yopisio yed' viñ yed' juntzañxo eb' schecab' viñ yed' spichul eb', te ch'ocxo pax yilji spichul eb' tz'ac'an svino viñ rey chi' yed' juntzañ silab' sñusjitz'a d'a stemplo Jehová, ix te sat sc'ool ix yilan masanil juntzañ chi'. ⁵ Ix yalan ix d'a viñ rey chi' icha tic: A tas ix vab' d'a in choñab' yuj jantac tas ix a b'o'o yed' jantac a jelanil sb'inaji, yel ton val. ⁶ Ayic ix vab'an chi', maj vac'ochlaj d'a in c'ol tastac tz'alchaj chi', palta axo tignaic jun, svil val yed' yol in sat. Max q'uec'ochlaj nañal juntzañ vil tic ix alji vab'í, yujto a a jelanil tic, yelxo val ec'to d'a yichañ tas ix vab' chi'. ⁷ Te vach' yic eb' tzach ac'an servil, te vach' yic eb' ayñejec' ed'oc, syab'an a jelanil eb'. ⁸ Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová a Diosal, ste tzalaj ed'oc, yuj chi' ix ach yac'och reyal yic tza ch'oxan yajalil. Te xajan choñab' Israel tic yuj a Diosal chi', yujto snib'ej to ayñej ec' jun choñab' tic d'a masanil tiempo, yuj chi' ach yac'och sreyaloc, yic tzac'an reyal d'a svach'ilal yed' d'a stojolal, xchi ix reina chi'.

⁹ Ix lajvi chi' ix yac'an 100 quintal q'uen oro ix d'a viñ yed' jantac perfume yed' q'uen q'ueen te vach' yilji. Malaj juneloc nivan perfume chi' ix javi d'a Israel icha ix siej ix sreinañ Sabá chi' d'a viñaj rey Salomón chi'.

¹⁰ Añeja' pax eb' viñ vinac smunlaj d'a viñaj Hiram yed' eb' viñ smunlaj d'a viñaj Salomón chi', ix xid'ec' eb' viñ yic'cot q'uen oro d'a Ofir, ix yic'anpaxcot te' sándalo eb' viñ yed' q'uen q'ueen te vach' yilji. ¹¹ A yed' te' sándalo chi' ix schec viñ rey chi' b'ojoc sb'eal stemplo Jehová yed' spalacio viñ b'achquiltac sq'uei yed' stitac. A yed' te' chi' ix sb'opax te' arpa viñ yed' salterio yic sc'an

eb' tz'ac'an juntzañ yamc'ab' chi'. Malaj b'aj tz'ilchaj te' lajan yed' te' chi' d'a yol smac'b'en Judá. ¹² Ix el d'a sc'ol viñ rey chi' yac'an masanil tas ix sc'an ix sreinañ Sabá chi'. Ch'oc pax yaj tas toxo ix yac' viñ sq'uexuloc tastac ix yic'cot ix. Ix lajvi chi', ix pax ix d'a schoñab' chi' yed' masanil eb' ajun yed' ix.

A sb'eyumal viñtaj Salomón R'yed' snivanil yelc'ochi

(1R 10.14-29; 2Cr 1.14-17)

¹³ A q'uen oro scha' viñaj Salomón d'a junjun ab'il, 500 quintal q'uen. ¹⁴ Ch'oc pax yaj q'uen syac' eb' choñvajum yed' pax q'uen oro, q'uen plata syac' eb' s'reyal Arabia yed' eb' ayoch d'a yopisio d'a junjun macañ smac'b'en Israel. ¹⁵ Ix schec viñ b'ochaj 200 nivac maclab' jul-lab', ayoch q'uen oro d'ay, ay am lajchaveoc libra q'uen oro ayoch d'a junjun. ¹⁶ Ix lajvi chi', ix schecanpax viñ b'ojoc 300 xo yunetac maclab' jul-lab' chi'. Ay am vaqueoc libra q'uen oro ix och d'a junjun. Axo d'a jun nivan pat scuchan Te te' yic Líbano ix yac'can viñ. ¹⁷ Ix schecanpax viñ b'ojoc jun sc'ojnub' d'a sdespacho, ix ac'jioch q'uen oro te vach' d'ay, ix ac'jipaxoch marfil yelvanub'oc. ¹⁸ A jun c'ojnub' chi', vac tzol sq'ue sb'achquiltaquil sc'oochal. Aypaxem q'uen oro b'aj tz'em b'achan yoc viñ rey chi', yaman yaj yed' jun c'ojnub' chi'. Ayq'ue sc'ab' jun c'ojnub' chi' d'a junjun stz'eytac. B'ob'ilpaxoch yechel junjun noc' choj d'a junjun sc'ab' chi'. ¹⁹ Ay pax lajchavexo yechel noc' choj chi', junjun aycan d'a sñitac junjun sb'achquiltaquil chi'. Malaj junocxo rey b'oannac yic icha yic viñ chi'. ²⁰ Masanil scopa viñ rey chi', nab'a oro yed' masanil yamc'ab' ay d'a jun nivan pat scuch Te te' yic Líbano. Malaj junoc yamc'ab' chi' plata, yujto a d'a stiempoal viñ rey chi', a q'uen plata chi' malaj yelc'och q'uen. ²¹ A eb' schecab' viñ rey chi', sb'at eb' yed' eb' schecab' viñaj Hiram yed' juntzañ nivac barco icha te' sb'at d'a Tarsis. Oxe' ab'il sb'atcan eb' yic sb'at yic'ancot q'uen oro eb', q'uen plata, marfil, noc' chab'in yed' noc' pavo real.

²² A viñaj rey Salomón chi', ec'b'al sb'eyumal viñ yed' pax sjelanil viñ d'a yichañ masanil eb' rey d'a yolyib'añq'uinal tic. ²³ Masanil eb' viñ rey chi', ix javi eb' viñ d'a viñ yic tzul yilan eb' viñ, ma tzul yab'an eb' viñ jantac sjelanil viñ ix ac'ji yuj Dios. ²⁴ Masanil eb' chi' ix yic'cot silab' eb' d'a viñ d'a junjun ab'il: Aton q'uen plata, q'uen oro, pichul, yamc'ab' yic oval, perfume, noc' chej yed' noc' mula.

Ix sman carruaje viñtaj Salomón yed' noc' chej

(1R 10.26-29; 2Cr 1.14-17)

²⁵ Ay 4 mil spatil noc' chej yed' carruaje yic viñaj rey Salomón chi' yed' 12 mil noc' chej scuchan eb' soldado. Ay carruaje yed' noc' chej ayec' yed' eb' stañvumal viñ rey d'a Jerusalén, ay pax ayec' d'a juntzañxo choñab'. ²⁶ Ix yac' reyal viñ d'a yib'añ juntzañxo eb' viñ rey scotñej d'a a' Éufrates, masanto sc'och d'a yol yic eb' filisteo, sc'och d'a smojonal Egipto. ²⁷ A d'a Jerusalén chi', a q'uen plata icha comon q'uen ix aj q'uen yuj viñ rey chi'. Axo te' c'ute', lajan ix aj te' icha te' caltacte'al higo d'a yichtac vitz. ²⁸ A noc' schej viñ rey chi', a d'a Egipto scot noc' yed' d'a juntzañxo nación.

A schamel viñtaj rey Salomón

(1R 11.41-43)

²⁹ A jantacto yab'ixal viñaj rey Salomón chi', ayic ix el yich masanto lajvub', tz'ib'ab'ilcan d'a ch'añ yuum viñaj Natán schecab' Dios yed' d'a ch'añ yic viñaj Ahías schecab' Dios aj Silo yed' d'a ch'añ b'aj tz'ib'ab'ilcan tas ix ch'oxji yil viñ schecab' Dios scuch Iddo yic tz'alji yuj viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat. ³⁰ A viñaj Salomón chi', 40 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén

d'a yib'arí choñab' Israel, ³¹ axo yic ix cham viñ, ix mucchaj viñ d'a schoñab' viñaj David smam viñ. Ix lajvi chi' axo viñaj Roboam yuninal viñ ix ochcan rey al sq'uexuloc.

10

Spojnac sb'a choñab' Israel (1R 12.1-24)

¹ Ix b'at viñaj Roboam d'a choñab' Siquem, yujto ata' ix smolb'ej sb'a eb' yetisraelal viñ, yic tz'ac'jicanoch viñ rey al yuj eb'. ² Ix c'och specal jun tic d'a viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat d'a Egipto, yuj chi' ix paxta viñ, yujto ata' c'ochnaccan viñ ayic yelnac viñ elenal d'a viñaj Salomón. ³ Ix avtajcot viñaj Jeroboam chi' yuj eb' yetisraelal. Ayic ix javi viñ, ix b'at viñ yed' eb' yic sb'at lolon eb' yed' viñaj Roboam chi'. Ix yalan eb' d'a viñ icha tic:

⁴ —A viñ a mam, yelxo te ya munlajel ayoch yuj viñ d'a quib'arí. Axo ticnaic jun, iq'uel jab'oc munlajel ya ayoch d'a quib'arí tic, ol cac'ñejoch co b'a d'a yalañ a mandar, xchi eb'.

⁵ Ix tac'vi viñaj Roboam chi' d'a eb':

—Ato chab'ej tzul in eyilxi, sval d'ayex tas tz'aji, xchi viñ d'a eb'.

Yuj chi' ix pax eb' anima chi' smasanil. ⁶ Ix lajvi chi' ix sc'anb'an viñaj rey Roboam chi' d'a eb' viñ yichamtac vinaquil choñab', aton eb' viñ munlajnac yed' viñaj Salomón smam viñ icha tic:

—¿Tas junoc pensar tzeyac' d'ayin? ¿Tas svutej tac'voc in b'a d'a juntzañ anima tic? xchi viñ.

⁷ Ix yalan eb' viñ d'a viñ icha tic:

—Tato vach'ñej ol utej a b'a d'a eb' anima tic, ol a c'anab'ajan a b'oan tas snib'ej eb' chi', tato vach' pax ol utoc a tac'vi d'a eb', ol yac'ñejoch sb'a eb' d'a yalañ a mandar d'a masanil tiempo, xchi eb' viñ.

⁸ Palta maj schalaj yab' viñ tas ix yal eb' viñ ichamtac vinac chi'. Axo d'a juntzañ eb' viñ quelemtac junñej q'uib'nac viñ yed'oc, ata' ix sc'anb'ej pax spensar viñ chi', aton eb' viñ ayoch d'a opisio yed' viñ. ⁹ Ix sc'anb'an viñ d'a eb' viñ icha tic:

—¿Tas junoc pensar tzeyac' d'ayin a ex tic? ¿Tas svutej tac'voc in b'a d'a juntzañ anima tic? Snib'ej eb' sviq'uel jab'oc munlajel aycanoch d'a yib'arí eb' yuj viñ in mam, xchi viñ.

¹⁰ Ix tac'vi juntzañ eb' viñ quelemtac vinac chi' icha tic:

—A eb' tz'alan chi' to tziq'uel jab'oc munlajel aycanoch d'a yib'arí eb' yuj viñ a mam chi', al d'a eb' icha tic: Tato ya munlajel b'aj ayex och yuj viñ in mam chi', a inxo pax tic, ec'alto syail b'aj ol ex vac'ochi. ¹¹ Tato al ix yutej eyicatz viñ in mam chi', a inxo pax tic, ec'alto yalil ol vutej eyicatz chi'. Tato añej noc' tz'uum ix yac'lab'ej viñ in mam chi' ex smac'ani, a inxo tic, a noc' tz'uum ayoch q'ueen d'a sñi' ol vac'lab'ej d'ayex, xa chi d'a eb', xchi eb' viñ.

¹² Axo d'a schab'jial chi', ix jax viñaj Jeroboam yed' masanil eb' anima chi' d'a viñaj rey Roboam chi', icha ix aj yalan viñ d'a eb'. ¹³ Palta te chuc ix yutej viñ spacan d'a eb'. Maj sc'anab'ajej viñ tas ix yal eb' viñ yichamtac vinaquil choñab' chi'. ¹⁴ A tas ix yal eb' viñ quelemtac vinac chi', a ix yal viñ d'a eb' icha tic: Tato al ix yutej eyicatz viñ in mam chi', a inxo tic, ec'alto ol vutej yalil eyicatz chi'. Tato añej noc' tz'uum ix yac'lab'ej viñ ex smac'ani, a inxo pax tic, a noc' tz'uum ayoch q'ueen d'a sñi' ol vac'lab'ej d'ayex, xchi viñ. ¹⁵ Maj schalaj yab' viñ rey chi' tas ix yal eb' anima chi', yujto a Jehová ix ac'an sc'ulej viñ yic vach' tz'elc'och tas ix schec yal viñaj Ahías aj Silo d'a viñaj Jeroboam yuninal viñaj Nabat. ¹⁶ Ayic ix yilan masanil eb' anima chi' to maj scha yab' viñ rey chi', ix yalan eb' icha tic:

Marixalaj calan quic d'a yirtilal viñaj David yuninal viñaj Isaí.

Ch'oc yirtil eb', ch'oc pax quirtilal.

Ex quetisraelal, cori paxec d'a co pat junjun ori. Olxo yil sb'a eb' yirtilal viñaj David tic, xchi eb'.

A d'a jun rato chi' ix laj pax eb' d'a spat. ¹⁷⁻¹⁹ Ix lajvi chi', ix checjib'at viñaj Adoram yuj viñaj Roboam d'a eb' israel ix paxcan chi'. A viñaj Adoram chi' ay yopisio yilan eb' ac'b'il pural smunlaji. Ayic ix c'och viñ d'a eb' ix paxcan chi', ix julq'uenajcham viñ yuj eb'. Yuj chi' ix q'ue viñaj Roboam chi' d'a yol scarruaje, ix cot viñ elenal, ix javi viñ d'a Jerusalén. Icha chi' ix aj yelcan eb' israel chi' d'a yol sc'ab' eb' yirtilal viñaj David. Axoñej juntzarixo eb' cajan d'a juntzar choñab' d'a yol yic Judá b'aj ix yac' rey al viñ.

11

¹ Ayic ix javi viñaj Roboam chi' d'a Jerusalén, ix smolb'an 180 mil soldado viñ, eb' sic'b'ilel d'a scal eb' yirtilal Judá yed' d'a scal eb' yirtilal Benjamín, yic sb'at eb' yac' oval d'a juntzarixo eb' yetisraelal chi', yic tz'ochxican eb' d'a yol sc'ab' viñ junelxo. ² Palta ix yal Jehová d'a viñaj Semaias schecab' icha tic: ³ Al d'a viñaj Roboam yuninal viñaj Salomón sreyal Judá chi', yed' d'a masanil eb' israel cajan d'a yol yic Judá chi' yed' d'a eb' yic Benjamín ⁴ to a in sval icha tic: Mañ eyac' oval yed' eb' yetisraelal chi'. Meltzajarfec d'a e pat e masanil, yujto a in ix vaq'ucl'och jun tic, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

Ayic ix yab'an eb' tas ix yal Jehová chi', ix pax eb' d'a spat junjun, majxo b'atlj eb' yac' oval yed' viñaj Jeroboam, viñ ix och sreyaloc eb' ix pax chi'.

⁵⁻¹⁰ Ix canñej viñaj Roboam chi' d'a Jerusalén, ix svach' b'oan smuroal juntzar choñab' viñ, juntzar ay d'a yol smach'en Judá yed' Benjamín: Aton Belén, Etam, Tecoa, Bet-sur, Socó, Adulam, Gat, Maresa, Zif, Adoraim, Laquis, Azeca, Zora, Ajalón yed' Hebrón. ¹¹ Vach' ix aj sb'ochajoch smuroal juntzar choñab' chi', ix yac'anoch eb' yajalil soldado viñ stañvej. Nivan ixim trigo, aceite yed' vino ix molchaj d'a juntzar choñab' chi'. ¹² Ix yac'anpaxcan smaclab' jul-lab' viñ yed' q'uen lanza d'a juntzar choñab' chi', yic syal scolan sb'a d'a oval. Icha chi' ix aj yochcan yopisio viñaj Roboam chi' d'a yol yic Judá yed' d'a yol yic Benjamín.

¹³ A eb' sacerdote yed' eb' levita, ix cot eb' d'a yol smach'en Israel, yic syac'anoch sb'a eb' yed' viñaj Roboam chi'. ¹⁴ A eb' levita chi', ix yactejcan schoñab' eb' yed' lum b'aj sva noc' smolb'etzal noc' eb', ix javi eb' d'a Jerusalén yed' d'a juntzarixo choñab' d'a yol yic Judá yic scajnal eb' ta', yujto a viñaj Jeroboam yed' eb' tzac'anto ochnoac rey al yuj viñ ix pechanel eb' d'a yopisio yac'an servil Jehová. ¹⁵ A viñaj Jeroboam chi', ix yac'och eb' comon anima viñ sacerdoteal yac'an servil comon dios, yic tz'och eb' ejmelal d'a juntzar lugar chañ, d'a eb' enemigo yed' d'a juntzar yechel vacax ix schec viñ b'ojoc. ¹⁶ Axo eb' ay d'a junjun yirtilal eb' israel to ayoch spensar yoch ejmelal d'a Jehová Dios, ix cot tzac'an eb' yed' eb' sacerdote yic Jehová chi' yed' eb' levita pax chi'. Ix javi eb' d'a Jerusalén chi', yic vach' syal yac'an silab' eb' d'a Jehová sDiosal eb' yed' smam yicham. ¹⁷ Yuj chi' ix tec'c'aj yopisio viñaj Roboam chi' d'a smach'en Judá d'a oxe' ab'il, yujto arñej oxe' ab'il chi' ix sb'eyb'alej sb'eyb'al viñaj David yed' viñaj Salomón viñ.

¹⁸ A viñaj Roboam chi', ix yic' ix Mahalat viñ yisil viñaj Jerimot yuninal viñaj David, a ix snun ix, aton ix Abihail yisil viñaj Eliab, yixchiquin viñaj Isaí. ¹⁹ A eb' yuninal viñaj Roboam yed' ix Mahalat chi', aton viñaj Jesús, viñaj Semarías yed' viñaj Zaham. ²⁰ Ix yic'anpax ix Maaca viñ, ix yisil viñaj Absalón. A eb' yuninal viñ yed' ix, aton viñaj Abías, viñaj Atai, viñaj Ziza yed'

viñaj Selomit. ²¹ A viñaj Roboam chi', 18 eb' ix yetb'eyum viñ yed' 60 eb' ix schab'il yetb'eyum viñ. 28 yuninal viñ yed' 60 eb' ix yisil. A ix Maaca chi', te xajan ix yuj viñ d'a yichañ juntzar̄xo eb' ix chi'.

²² Ix snib'ej viñ to a viñaj Abiam yune' ix Maaca chi' ix ochcan reyal sq'uexuloc, yuj chi' ix yac'och viñ viñ yajalil d'a scal juntzar̄xo eb' yuninal.

²³ Vach' ix yutej viñ snaani, yuj chi' ix spuch'at eb' yuninal viñ chi' d'a juntzar̄ choñab' ayoch smuroal d'a yol yic Judá chi' yed' d'a yol yic Benjamín. Tzjijum tas ix yac' viñ sva eb', tzjijum pax eb' ix yetb'eyum eb' viñ ix yac'och viñ.

12

Ix ac'ji ganar Judá yuj viñaj Sisac (1R 14.21-31)

¹ Ayic toxo ix tec'c'aj yopisio viñaj Roboam chi' snaani, ix yactancan viñ sc'anab'ajan sc'ayb'ub'al Jehová yed' masanil eb' yetchoñab'. ² Yujto pit ix yutej sb'a eb' d'a Jehová chi', yuj chi' ayic oye' ab'ilxo yoch viñaj Roboam chi' reyal, ix javi viñaj Sisac sreyal Egipto yac' oval d'a Jerusalén. ³ Ix javi viñ yed' mil 200 carruaje yic oval yed' pax 60 mil soldado ayq'ue d'a yib'añ chej yed' pax jantac eb' viñ soldado, mañxo b'ischajb'enoc eb' viñ. A eb' aj Libia, eb' aj Suca yed' eb' aj Etiopía ix cot yed' eb' aj Egipto chi'. ⁴ Ix ac'ji ganar juntzar̄ choñab' ayoch smuroal d'a Judá yuj eb' masanto ix javi eb' d'a Jerusalén.

⁵ Yuj chi' ix c'och viñ schecab' Dios scuchan Semaías d'a yichañ viñaj Roboam chi' yed' d'a eb' ayoch yajalil d'a smach'en Judá. Molanec' eb' d'a Jerusalén chi' yuj xivelal d'a viñaj Sisac chi'. Ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

—Icha tic ix aj yalan Jehová: Yujto ix in eyactejcani, yuj chi' toxo ix ex vactejcan d'a yol sc'ab' viñaj Sisac chi', xchi, xchi viñ.

⁶ A eb' yajal yaj yed' viñ rey chi', emnaquilxonej ix aj yojtacanel spitalil eb', ix yalan eb' icha tic:

—Smojton val icha chi' tzoñ yutej Jehová chi', xchi eb'.

⁷ Ayic ix yilan Jehová to emnaquil ix yutej sb'a eb', ix yalanxi d'a viñaj Semaías chi' icha tic: Yujto emnaquil ix yutej sb'a eb', yuj chi' mañ ol in satel eb', palta toxo val ol in col eb', mañxo ol vac'lab'ej viñaj Sisac chi' yic svac'anb'at jantac yoval in c'ol d'a choñab' Jerusalén chi'. ⁸ Añej b'ian to ol can eb' d'a yol sc'ab' viñaj Sisac chi', yic vach' ol nachajel yuj eb' to secojtac vac'ji servil d'a yichañ pax yac'ji servil eb' viñ sreyal juntzar̄xo ch'oc nacional, xchi Jehová.

⁹ Ix javi viñaj Sisac sreyal Egipto chi' yac' oval d'a Jerusalén chi'. Ix yic'anb'at jantac b'eyumal viñ sic'an d'a stemplo Jehová yed' d'a spalacio viñ rey chi'. Ix yic'anpaxb'at juntzar̄ maclab' jul-lab' viñ, aton juntzar̄ nab'a oro b'ob'ilcan yuj viñaj rey Salomón. ¹⁰ Axo yed' q'uen bronze ix sb'o juntzar̄xo smaclab' jul-lab' viñaj Roboam chi' sq'uexuloc juntzar̄ nab'a oro chi', ix yac'ancan viñ d'a eb' stañvan sti' spalacio viñ chi'. ¹¹ Ayic sb'at viñ rey chi' juntac el d'a stemplo Jehová, syic'anb'at maclab' jul-lab' chi' eb'. Axo spaxta eb', syic'anxicanoch eb' d'a yed'tal b'aj stañvej chi'. ¹² Yujto ix yac'xioch sb'a viñaj Roboam chi' d'a yol sc'ab' Jehová, yuj chi' ix och vaan yoval sc'ol Jehová chi' d'a yib'añ viñ, maj satjiel-laj masanil choñab' yuuy, yuj chi' vach' ix ajxican eb' aj Judá.

¹³ Ix yic'xi yip yopisio viñaj Roboam chi' d'a Jerusalén chi'. 41 ab'il sq'uinal viñ ayic ix schanel yich viñ yac'an reyal. 17 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén, aton jun choñab' chi' sic'b'ilel yuj Jehová d'a yol smach'en eb' israel

yic scajnaŋ ta'. Naama sb'i ix snun viñ, aj Amón ix. ¹⁴ A tas ix sc'ulej viñ, te chuc, yujto maj yac'och viñ d'a sc'ol sc'anab'ajan tas ix yal Jehová.

¹⁵ A jantacto yab'ixal viñtaj Roboam chi', ayic ix el yich masanto d'a slajvub', tz'ib'ab'ilcan d'a yumal yuj viñtaj Semaias yed' d'a yumal yic viñtaj Iddo, aton eb' viñ schecab' Dios.

¹⁶ Ix yac'ñej oval viñtaj Roboam yed' viñtaj Jeroboam. Axo yic ix cham viñtaj Roboam chi', ix mucji viñ d'a schoñab' viñtaj David. Axo viñtaj Abías yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

13

Ochnac viñtaj Abías sreyaloc Judá

(1R 15.1-7)

¹ Ayic 18 ab'ilxo yoch viñtaj Jeroboam reyal d'a Israel, ix schaanel yich viñtaj Abías yac'an reyal d'a Judá. ² Oxe' ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Micaías sb'i ix snun viñ, yisil ix viñtaj Uriel aj Gabaa.

Ix yac' oval viñtaj Abías chi' yed' viñtaj Jeroboam. ³ A viñtaj Abías chi', ix b'at viñ yed' 400 mil eb' viñ soldado te tec'an, te jelan pax eb' viñ d'a oval, aton eb' viñ sic'b'ilel yuj viñ. Axo viñtaj Jeroboam chi', ix cot pax viñ yed' 800 mil eb' soldado sic'b'il pax el yuj viñ. ⁴ Ix b'at viñtaj Abías chi' d'a lum jolom vitz Zemaraim d'a yol yic Efraim, ix yalan viñ icha tic: Ach Jeroboam yed' masanil israel ayec' ed'oc, ab'ec: ⁵ ¿Tom mañ eyojtacoc to a Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic ix ac'ancan jun opisio tic d'a viñtaj David yed' d'a eb' yirñtilal d'a junelñej, yic syac'an reyal, jun trato max yal-laj sq'uexchaji?

⁶ Axo viñtaj Jeroboam chi', viñ yuninal viñtaj Nabat, schecab' viñtaj Salomón, ix och viñ ajc'olal d'a viñ yajalil chi'. ⁷ Ix yac'anoch sb'a juntzañ jaraguna vinac chuc spensar yed' viñ, ix yac'an oval viñ yed' viñtaj Roboam yuninal viñtaj Salomón. Yujto unin vinacto viñtaj Roboam chi', manta val spensar viñ, yuj chi' maj yal stec'b'an sb'a viñ d'a yichañ eb'. ⁸ A ticaic jun, a e naani to ol yal eyac'an oval qued' a oñ yirñtil oñ viñtaj David tic, ac'b'il jun opisio tic d'ayon yuj Jehová. Arñej yujto nivan e b'isul, eyed' nac pax juntzañ yechel vacax nab'a oro ix schec b'ojoc viñtaj Jeroboam chi', yic tz'och e diosaloc, yuj juntzañ chi' ol eyac' ganar e naani. ⁹ Ix e pechpaxel eb' sacerdote yic Jehová, eb' yirñtilal viñtaj Aarón yed' eb' levita. Ix e comon sic'anoch eb' sacerdote icha sb'eyb'al juntzañxo ch'oc nacional. Yalñej mach sjavi yed' junoc noc' quelem vacax yed' ucvañoc noc' ch'ac calnel, a jun chi' tz'ochcan sacerdotéal d'a juntzañ e diosal mañ diosoc chi'.

¹⁰ Palta a orñxo tic, malaj b'aj ix cactejcan Jehová co Diosal. A eb' sacerdote ayoch yac' servil Jehová d'a co cal, aton eb' yirñtilal viñtaj Aarón yed' juntzañxo eb' levita scolvaj yed' eb'. ¹¹ Aton eb' chi' sñusantz'a silab' yed' incienso d'a Jehová d'a junjun q'uiriñb'alil yed' d'a junjun yemc'ualil. Syac'anpaxem ixim pan eb' te vach' d'a sat mexa ayoch oro d'ay d'a yichañ Jehová, syac'anpaxoch sc'ac'al candil eb' nab'a oro d'a junjun yemc'ualil. A oñ tic sco c'anab'ajej val icha tas syal Jehová co Diosal, palta a exxo tic, ix eyiq'uel e b'a d'ay. ¹² A Dios ayoch qued'oc, a eb' sacerdote, listaxo yaj eb' spu'an q'uen strompeta yic scac'an oval eyed'oc. Ex vetisraelal, mañ eyac' oval yed' Jehová co Diosal yed' eb' co mam quicham, yujto mañ ol eyac'laj ganar, xchi viñtaj Abías chi' d'a eb'.

¹³ Palta axo viñtaj Jeroboam, toxo ix yal viñ d'a nañal eb' soldado to a d'a spatic eb' soldado yic Judá scot eb', axo nañalxo eb' scan d'a yichañ eb' yic Judá chi'. ¹⁴ Axo ix yilanb'at eb' yic Judá chi' to vanxo sjavi eb' soldado d'a spatic eb' yed' d'a yichañ eb', yuj chi' ix tevi eb' d'a Jehová, ix spu'an q'uen

strompeta eb' sacerdote. ¹⁵ Ayic ix el yav eb' yic Judá chi' yic oval, axo Dios ix ac'an och viñaj Jeroboam chi' yed' masanil eb' yetisraelal d'a yol sc'ab' viñaj Abías sreyal Judá chi'. ¹⁶ Icha chi' ix aj yel lemnaj eb' israel d'a eb' yic Judá chi'. ¹⁷ A viñaj Abías chi' yed' eb' soldado, te nivan anima ix smilcham eb'. 500 mil soldado yic Israel sic'b'il yajel ix chami. ¹⁸ Yuj chi' emnaquilxoriej ix yutej sb'a eb' israel d'a jun tiempoal chi'. Axo eb' yic Judá chi', ix yac' ganar eb' d'a yib'añ eb', yujto ix yac'och Jehová eb' yipoc sc'ool, aton sDiosal eb' yed' eb' smam yicham. ¹⁹ Ix b'at eb' soldado viñaj Abías chi' d'a spatic eb' yic viñaj Jeroboam chi', ix yic'ancanec' juntzañ schoñab' viñaj Jeroboam chi' eb', aton Betel, Jesana yed' Efraín yed' yaldeail junjun. ²⁰ A viñaj Jeroboam chi', majxo yic'laj yip yopisio viñ chi' yac'b'an pitzan viñaj Abías chi'. Axo Jehová ix ic'anel sq'uinal viñaj Jeroboam chi', ix cham viñ. ²¹ Ix yic' val yip yopisio viñaj Abías chi'. 14 eb' ix yetb'eyum viñ, 22 eb' yuninal viñ yed' 16 eb' ix yisil. ²² A jantacto yab'ixal viñaj Abías chi' yed' tastac sc'ulejnac viñ, aycan d'a yumal ix stz'ib'ejcan viñaj Iddo schecab' Dios.

14

Ochnac viñaj Asa reyal d'a Judá (1R 15.8-12)

¹ Ayic ix cham viñaj Abías chi', ix mucji viñ d'a schoñab' viñaj David. Axo viñ yuninal viñ scuch Asa ix ochcan reyal sq'uexuloc d'a Judá. Ayic ayoch viñaj Asa chi' reyal, lajuñe' ab'il mañxa oval ix yac'a'.

² Masanil tas ix sc'ulej viñaj Asa chi', vach'ñej, te tojol d'a yichañ Jehová Dios. ³ Yujto ix schec viñ ic'hajel masanil altar yic scomon diosal eb' ch'oc nacional yed' juntzañ lugar yic ejmelal b'ajtac chaañ. Ix schecan viñ mac'chajpoj juntzañ q'uen q'ueen ay yelc'och d'a eb', ix schecan viñ mac'chajpoj te' yechel Asera. ⁴ Ix yalanpax viñ d'a eb' ay d'a yol smac'b'en to syac' val och sb'a eb' d'a yol sc'ab' Jehová sDiosal eb' yed' eb' smam yicham. Yovalil sc'anab'ajej sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il Jehová chi' eb'. ⁵ Añejtona' ix schecan viñ ic'hajel juntzañ lugar yic ejmelal b'ajtac chaañ d'a yol yic Judá chi'. Ayic ayoch viñaj Asa chi' reyal, malajñej oval.

⁶ A Jehová ix ac'an junc'olal d'a scal eb', malaj b'aj ix yac' oval eb', yuj chi' ix schec viñaj Asa chi' b'ochajq'ue juntzañ choñab' d'a yol yic Judá chi', ix laj och smuroal. ⁷ Ix yalan viñ d'a masanil eb' anima icha tic: Co b'oecq'ue juntzañ choñab' tic, tz'ochpax smuroal d'a spaticac. Sco b'oanpax b'aj starñej eb' soldado d'a yib'añ smuroal chi' yed' spuertail tz'ec' c'atan q'uen hierro syamñub'oc, yujto ayec' co choñab' tic d'a yol co c'ab'. Icha chi' yaji yujto sco c'anab'ajej Jehová co Diosal. A' ix ac'an junc'olal d'a co cal yed' masanil eb' ay d'a co lac'anil tic, xchi viñ. Yuj chi' te vach' ix aj sb'oelc'och munlajel chi'.

⁸ A viñaj Asa chi', ay 300 mil soldado viñ, yed'nac smaclab' jul-lab' eb' viñ yed' pax slanza eb' viñ. Ay pax 280 mil eb' viñ yirñtilal Benjamín, yed'nac pax smaclab' jul-lab' eb' viñ yed' sjul-lab'. Masanil eb' viñ soldado chi', te jelan eb' viñ. ⁹ Ix cot viñaj Zera sreyal Etiopía yed' jun millón soldado yed' 300 carruaje yic oval, ix javi eb' d'a Maresa. ¹⁰ Ix b'at viñaj rey Asa chi', ix schalan sb'a viñ yed' eb' d'a lum pañan yic Sefata d'a slac'anil Maresa chi'. Ata' ix c'och viñ yac' oval yed' viñaj Zera chi'. ¹¹ Ix tevi viñaj Asa chi' d'a Jehová Dios icha tic: Mamin Jehová, a ach tic lajanñej tz'aj a colvaj d'a eb' nivan sb'isul yed' d'a eb' jayvaññej. Yuj chi' Mamin, colvajañ qued'oc yujto tzach cac'och yipoc co

c'ool. Yuj chi' val d'a a b'i tzoñ javi cac' oval yed' juntzañ soldado tic. A ach tic, co Diosal ach, ch'oxeli to malaj mach syal stec'b'an sb'a d'a ichañ, xchi viñ.

¹² Yuj chi' ix colvaj Jehová chi' yed' viñ yed' eb' aj Judá. Ix ac'ji ganar eb' etíope chi' yuj eb', ix el lemnaj eb' d'a eb'. ¹³ Ix b'at viñaj Asa chi' yed' eb' soldado d'a spatic eb', masanto ix c'och eb' d'a Gerar. Ix ac'ji ganar masanil eb' etíope chi', mañixa junoc eb' ix cani, majxo yal-laj stec'b'an sb'a eb' d'a yichañ Jehová yed' d'a eb' soldado. Pilan ix yiq'uec' masanil tastac yed'nac eb' ajc'ol eb' soldado viñaj Asa chi'. ¹⁴ Ix yac'anpax oval viñ yed' juntzañ choñab' ay d'a slac'anil Gerar chi'. Ix yac' ganar juntzañ choñab' chi' viñ, yujto ix och jun xivc'olal d'a eb' yuj Jehová. Ix yac' ganar masanil juntzañ choñab' chi' eb' aj Judá chi'. Jantac b'eyumal ay d'a juntzañ choñab' chi' ix yic'riejcot eb'. ¹⁵ Ix och pax eb' b'aj molan noc' molb'etzal noc', jantac noc' calnel yed' noc' camello ix yic'cot eb' ayic ix meltzaj eb' d'a Jerusalén.

15

Ix sq'uex sb'eyb'al eb' anima yuj viñaj Asa (1R 15.13-15)

¹ A jun viñ scuchan Azarías yuninal viñaj Obed, ix och Yespíritu Dios d'a viñ, ² ix elta viñ scha' viñaj Asa chi', ix yalan viñ icha tic d'a viñ: Mamin Asa, ab' tas ol val d'ayach yed' d'a e masanil ex vetchoñab' aj Judá yed' ex yirñtilal Benjamín: A Jehová ayoch qued'oc tato ayoñ och tzac'an yuuj. Tato añej d'ay tzoñ tevi, ol tac'vocñej d'ayoñ, palta tato ol cactejan jun, ol oñ yactejpaxcani. ³ Nivaxno tiempo to mañixoc Dios te yel ayoch qued'oc, mañixa eb' sacerdoté tz'ac'an c'ayb'ub'al, mañixa ley. ⁴ Axo ix javi yaelal d'a quib'añ, ix cac'anxioc co b'a d'a yol sc'ab' Jehová co Diosal, ix oñ scolanxi. ⁵ Ayic mantzac cac'och co b'a d'a yol sc'ab' chi', mañixalaj junoc mach junc'olal sb'eyeq'ui, yujto te nivan yaelal ayoch d'a yib'ari masanil anima d'a yolyib'arñq'uinal tic. ⁶ Ay eb' anima ix laj satlajel sb'a, ay pax juntzañ choñab' ix satanel juntzañ choñab', yujto a Dios ix ac'an somchaj eb' yuj juntzañ nivac yaelal chi'. ⁷ Palta a ex tic, tec'an tzeyutej e b'a, mañ eyac' chab'ax e c'ool, yujto a Jehová ol pactzitan e munlajel tic, xchi viñ d'a eb'.

⁸ Ayic ix yab'an viñaj Asa tas ix yal viñ schecab' Dios chi', ix stec'b'an val sb'a viñ. Ix schecan viñ ic'chajel masanil juntzañ comon dios yajb'entac d'a yichañ Jehová ay d'a yol smach'en Judá, d'a yol yic Benjamín yed' d'a yoltac juntzañ choñab' ix yiq'uec' viñ d'a tzalquixtac d'a yol yic Efraín. Ix schecan viñ b'ochajxi jun altar ay d'a yamaq'uil stemplo Jehová. ⁹ Ix lajvi chi', ix smolb'an masanil anima viñ, eb' ay d'a yol yic Judá chi', d'a yol yic Benjamín yed' juntzañ eb' cotnac d'a yol yic Efraín, d'a yol yic Manasés yed' d'a yol yic Simeón, aton eb' javinac cajan d'a scal eb', yujto tzijtum eb' cajan d'a yol smach'en viñaj Jeroboam ix javi cajan d'a yol smach'en Judá yujto ix yil eb' to ayoch Jehová Dios yed' viñaj Asa chi'.

¹⁰ Axo d'a yoxil ujal yic 15 ab'ilxo yoch viñaj Asa chi' reyal, ix smolb'an sb'a masanil eb' d'a Jerusalén. ¹¹ A d'a jun c'u chi', ix yac' silab' eb' d'a Jehová. 700 noc' vacax yed' 7 mil noc' calnel ix yac' eb'. Aton noc' chi' ix yic'canec' eb' d'a eb' ajc'ool d'a oval. ¹² Ata' ix yac' sti' eb' to añej Jehová sDiosal eb' yed' eb' smam yicham, ol yac' servil eb' yed' smasanil sc'ool. ¹³ Ix yac' pax sti' eb', tato ay mach to mañoc Jehová Dios syac' servil, vach'chom icham anima, ma unin, vinac, ma ix, yovalil schami. ¹⁴ Ix el yav eb' yuj tzalajc'olal ayic ix yac'an sti' eb' d'a Jehová, ix spu'an q'uen strompeta eb' yed' noc' ch'aac. ¹⁵ Masanil eb' ay d'a smach'en Judá chi' ix tzalaj val eb' yuj b'aj ix yac' sti' chi'

d'a smasanil sc'ool, ix el val d'a sc'ol eb' yac'an servil Jehová. Yuj chi' ix colvaj Jehová chi' yed' eb', junc'olal ix aj eb' yed' masanil choñab' ay d'a slac'anil.

¹⁶ Arjejtona', ix yic'anel yopisio ix Maaca viñaj Asa chi', aton ix snun chichim viñ, yujto ix schec ix b'ojoc jun yecheh Asera te yajb'entac d'a yichañ Jehová. A viñaj Asa chi' ix checan mac'jipoj jun yecheh chi', choc' ix aji. Ix schecan viñ ñusjitz'a d'a sti' a' Cedrón. ¹⁷ Vach'chom maj yiq'uel juntuñi lugar viñ yic ejmelal b'ajtac chaañ d'a Israel, palta c'anab'ajumñej ix yutej sb'a viñ d'a Jehová. ¹⁸ Ix yac'anoch masanil q'uen oro yed' q'uen plata viñ d'a yol templo, aton q'uen ac'b'il d'a Jehová yuj viñ yed' smam. ¹⁹ Malajñej oval ix ochi, masanto yic 35 ab'ilxo yoch viñ reyal.

16

A strato viñaj Asa yed' viñaj Ben-adad (1R 15.16-22)

¹ Ayic 36 ab'ilxo yoch viñaj Asa reyal, ix cot viñaj Baasa sreyal Israel yac' oval d'a Judá. Ix schaañel yich viñaj Baasa chi' sb'oanoch smuroal choñab' Ramá yic smacan b'e viñ yic mañxa mach sc'och d'a yol yic Judá chi'. ² Yuj chi' ix yiq'uelta masanil q'uen oro yed' q'uen plata viñaj rey Asa chi' d'a stemplo Jehová yed' q'uen ay d'a spalacio viñ, ix yac'انب'at q'uen viñ d'a viñaj Ben-adad sreyal Siria cajan d'a Damasco. Ix yalanb'at viñ icha tic: ³ Co b'o junoc co trato, icha yutejñac sb'a eb' viñ co mam. Tic svac'b'at q'uen oro yed' q'uen plata d'ayach. Ac' lajvoc a trato yed' viñaj Baasa sreyal Israel, yic vach' tz'och vaan viñ yac'an oval d'ayin, xchib'at viñaj Asa chi'.

⁴ Ix scha sc'ol viñaj Ben-adad tas ix yal viñaj rey Asa chi', yuj chi' ix schecancot juntuñi eb' soldado viñ yed' eb' yajalil yic scot eb' yac' oval d'a juntuñi choñab' yic Israel. Ix yac'an ganar choñab' Ijón eb', choñab' Dan, choñab' Abel-naim yed' juntuñi choñab' b'aj sic'chajcan ixim trigo d'a yol yic Neftalí. ⁵ Ayic ix yab'an jun chi' viñaj Baasa chi', ix yactan viñ sb'oanq'ue Ramá chi' yuj scolan schoñab'. ⁶ Ix yic'انب'at masanil anima viñaj rey Asa chi', aton eb' ay d'a yol yic Judá, ix b'at yic'ancot q'uen q'ueen eb' yed' te te' toxo ix smolb'ej viñaj Baasa b'aj van sb'oanq'ue Ramá chi'. Axo yed' juntuñi chi' ix sb'oq'ue smuroal choñab' Geba yed' choñab' Mizpa eb'.

⁷ A d'a jun tiempoal chi', ix javi jun viñ schecab' Dios scuchan Hanani d'a viñaj rey Asa chi', ix yalan viñ icha tic: A eb' soldado yic Siria ix ac'och yipoc a c'ool, mañoc Jehová, yuj chi' toxo ix el eb' d'a yol a c'ab'. ⁸ ¿Tom maxtzac a nacoti ayic yac'annac oval eb' aj Etiopía yed' eb' aj Libia ed'oc? Mañxo jantacoc eb' soldado, noc' chej yed' jantac carruaje yic oval yed'nac eb', palta ac'nac ganar eb' yuj Jehová, yujto a ac'nacoch yipoc a c'ool. ⁹ Yujto a Jehová syilñej masanil tas tzuji d'a yolyib'arñ'uinal tic, sch'oxan spoder d'a eb' tojol syutej spensar d'ay, tato syac'och eb' yipoc sc'ool sic'lab'il. Axo ticnaic, a jun tas ix a c'ulej tic, lajan val icha sc'ulej junoc anima malaj spensar. Yuj chi', a ticnaic yed' ol b'eyñej tiempo, ayñej eb' ol ac'an oval ed'oc, xchi viñ schecab' Dios chi' d'a viñ.

¹⁰ Ix cot yoval viñaj rey Asa chi' sic'lab'il d'a viñ schecab' Dios chi', ix schecan viñ ac'chajoch viñ d'a preso. Arjeja' d'a jun tiempoal chi', tzijtum eb' d'a yol choñab' chi' ix ac'jioch syaelal yuj viñ.

A schamel viñaj rey Asa (1R 15.23-24)

¹¹ A jantacto yab'ixal viñaj rey Asa, ayic ix el yich masanto ix lajvi, aycan b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal eb' sreyal Judá yed' eb' sreyal Israel. ¹² Ayic 39 ab'ilxo yoch viñ reyal, ix och jun ilya te ov d'a yoc viñ, palta maj sna sb'a

sc'ol viř yuj jun yaelal chi', mařioc d'a Jehová ix yal sb'a viř, palta to a d'a eb' ařıtum b'aj ix b'at viř. ¹³ Ayic ix tz'acvi 41 ab'il yoch viř reyal, ix cham viř. ¹⁴ Ix mucji viř b'aj ix schec b'o'joc yed'tal d'a schořab' viřaj David. Nivan perfume ix yac'och eb' d'a yib'ař b'aj ix b'achchaj snivanil viř, ix och pax masanil macařil tas suc'uq'ui sjab' d'a viř, aton tas te vach' yaj sb'oi. Ix yac'anoch jun nivan c'ac' eb' yic sch'oxanel eb' to nivan yelc'och viř d'a sat eb'.

17

Ochnac viřaj Josafat reyal

¹ Axo viřaj Josafat yuninal viřaj Asa chi' ix och reyal. Ix stec'b'ej sb'a viř d'a yichař Israel. ² Ix yac'och eb' soldado viř d'a juntzař chořab' ayoch smuroal d'a yol yic Judá. Ix aj eb' soldado d'a masanil yol smach'en Judá chi' yed' d'a juntzař chořab' ay d'a yol yic Efraín, aton juntzař yic'naccanec' viřaj Asa smam viř.

³ Ix och val Jehová yed' viřaj Josafat chi', yujto a tas sb'eyb'alejnac viřaj David smam yicham viř d'a sb'ab'elal, a chi' ix sb'eyb'alej viř. Maj yac'laj servil juntzař yechel Baal viř, ⁴ palta to a Jehová sDiosal smam yicham viř ix yac' servil, ix sc'anab'ajej val schecnab'il Dios chi' viř. Mařioc sb'eyb'al eb' ay d'a chořab' Israel ix sb'eyb'alej viř. ⁵ Yuj chi' a Jehová ix ac'an val tec'c'aj viř d'a yopisio chi'. Masanil eb' aj Judá chi', ix siej tastac eb' d'a viř, yuj chi' ix te q'uechaan sb'eyumal viř, te nivan ix aj yelc'och viř. ⁶ Ix yac' val och viř d'a sc'ol sb'eyb'alan sc'ayb'ub'al Jehová, ix schecan viř ic'chajel juntzař yic ejmelal b'ajtac chaař yed' masanil juntzař yechel Asera d'a yol smach'en Judá chi'.

⁷ Ayic yoxil ab'ilxo yoch viř reyal chi', ix schecanb'at juntzař eb' viř sat yajal viř: Aton viřaj Ben-hail, viřaj Abdías, viřaj Zacarías, viřaj Natanael yed' viřaj Micaías yic sc'ayb'aj masanil eb' anima yuj eb' viř d'a sc'ayb'ub'al Jehová d'a yol smach'en Judá chi'. ⁸ Ix b'atpax juntzař eb' viř levita tic yed' eb' viř: Aton viřaj Semaiás, viřaj Netanías, viřaj Zebadías, viřaj Asael, viřaj Semiramot, viřaj Jonatán, viřaj Adonías, viřaj Tobías yed' viřaj Tobadonías, yed' pax eb' viř sacerdote, aton viřaj Elisama yed' viřaj Joram. ⁹ Ix checjib'at eb' viř yed' ch'ař yumal sc'ayb'ub'al Jehová, yic sb'at c'ayb'aj eb' anima d'a masanil chořab' d'a yol yic Judá chi' yuj eb' viř.

¹⁰ Yuj chi', masanil anima d'a juntzař nación d'a slac'anil Judá chi', ix xiv eb' d'a Jehová, majxo stec'b'ej sb'a eb' yac'an oval yed' viřaj Josafat chi'.

¹¹ Axo ix aji, ay eb' filisteo ix ic'ancot tas yic siej eb' d'a viřaj Josafat chi', ix yic'paxcot q'uen plata eb', icha q'uen tumin tz'ac'jioch d'a yib'ař eb' yac'ani. Yed' pax eb' árabe, ix yic'cot 7 mil 700 noc' ch'ac calnel eb', icha pax chi' sb'isul noc' ch'iva ix yic'cot eb'.

¹² Icha val chi' ix aj yic'an yip yopisio viřaj Josafat chi'. Ix schecan viř b'ochaj'ue juntzař chořab' t'z'och smuroal d'a yol smach'en Judá chi' yed' juntzař chořab' b'aj sic'chajcan tastac svaji. ¹³ Mař jantacoc tas svaji sic'an yuj viř d'a masanil yol smach'en Judá chi', ay pax eb' soldado te jelan ayec' d'a Jerusalén. ¹⁴ Aton sb'i eb' viř yajal yaj d'a eb' soldado tic icha syal yirřtilal eb' viř:

A viřaj Adnas yajal yaj d'a 300 mil soldado te jelan d'a yirřtilal Judá. ¹⁵ Axo viřaj Johanán yajal yaj d'a 280 mil soldado. ¹⁶ Axo viřaj Amasías yuninal viřaj Zicri, ix el val d'a sc'ol viř yac'anoch sb'a yac'an servil Jehová, a viř yajal yaj d'a 200 mil soldado te jelan.

¹⁷ Axo viñaj Eliada yajal yaj d'a eb' soldado yirítal Benjamín, aton eb' te jelan d'a oval, 200 mil sb'isul eb', yed'nac sjul-lab' eb' yed' maclab' jul-lab' chi'. ¹⁸ Axo viñaj Jozabad yajal yaj d'a 180 mil soldado lista yaj yed' syamc'ab' yic oval. ¹⁹ Masanil eb' tic ayoch eb' d'a yalañ smandar viñ rey chi'. Mañ ayoc ochlag eb' ay d'a juntzañ choñab' ayoch smuroal d'a yol yic Judá stz'acub'oc eb' tic.

18

A slolonel viñaj Micaías d'a yib'ar'R'viñaj Acab (1R 22.1-40)

¹ A viñaj Josafat chi', ix te aj sb'eyumal viñ, ix te b'inaj viñ. Axo ix yisil viñaj Acab sreyal Israel ix och yalib'oc viñ.

² Ix ec' jaye' ab'il, ix b'at viñ d'a Samaria yil viñaj Acab chi'. Tziztum noc' calnel yed' noc' vacax ix schec viñaj Acab chi' miljocchamoc yic tz'och q'uirí yujto ix c'och viñaj Josafat yed' eb' ajun yed'oc. Ix yalan viñaj Acab chi' d'a viñ to tz'och viñ yed' viñ yic syac'an oval viñ yed' choñab' Ramot d'a yol yic Galaad. ³ Ix yalan viñaj Acab chi' d'a viñaj Josafat chi' icha tic:

—¿Mamax yal a c'ol tzach och ved'oc yic scac'an oval d'a choñab' Ramot d'a yol yic Galaad? xchi viñ.

Ix tac'vi viñaj Josafat chi':

—A in tic ol in b'at ed'oc yed' masanil eb' viñ in soldado d'a oval chi'. ⁴ Palta ayic manto oñ b'ati, co c'anb'ej tas xchi Jehová, xchi viñ.

⁵ Yuj chi' ix schec viñ sreyal Israel chi' molb'aj masanil eb' viñ syaloch sb'a schecab'oc Dios, 400 sb'isul eb' viñ smasanil. Ix sc'anb'an viñ d'a eb' viñ icha tic:

—¿Tzam cac' oval d'a Ramot d'a yol yic Galaad, ma to maay? xchi viñ.

Ix tac'vi eb' viñ d'a viñ icha tic:

—Ac' oval chi', yujto a Dios ol ac'anoch d'a yol a c'ab', xchi eb' viñ.

⁶ Palta ix yalan viñaj Josafat chi' icha tic:

—¿Mama junoc viñ schecab' Jehová d'a tic yic sco c'anb'ej pax d'a viñ? xchi viñ.

⁷ Ix tac'vi viñ sreyal Israel chi' d'a viñ icha tic:

—Ay jun viñ d'a tic, syal sc'anb'an viñ d'a Jehová cuuj, aton viñaj Micaías yuninal viñaj Imla. Palta tzin chac val jun vinac chi', yujto malaj juneloc ay jab'oc tas vach' syal viñ d'ayin, chucñej tas syal viñ, xchi viñ. Palta ix yalanxi viñaj Josafat chi':

—Mañ al jun chi', xchi viñ.

⁸ Ix lajvi chi', ix yavtancot jun viñ schecab' viñ sreyal Israel chi', ix yalan viñ d'a viñ:

—B'at avtejcot viñaj Micaías yuninal viñaj Imla d'a elarñchamel, xchi viñ.

⁹ A eb' viñ rey chi' schavañil, ayoch spichul eb' viñ yic sreyal yuuj, c'ojanem eb' viñ d'a sc'ojnub' b'aj tz'ochc'och anima d'a yol choñab' Samaria. Ayec' masanil eb' viñ syaloch sb'a schecab'oc Dios chi' d'a yichañ eb' viñ. ¹⁰ A viñaj Sedequías yuninal viñaj Quenaana, ay juntzañ q'ueen icha noc' ch'aac ix sb'o viñ, te chaañ ix yal viñ icha tic: A Jehová tz'alan icha tic: A yed' juntzañ ch'aac tic ol ac' oval yed' eb' sirio, masanto ol lajvoquel eb' smasanil, xchi viñ d'a viñaj Acab chi'.

¹¹ Ix yalanpax masanil eb' viñ syaloch sb'a checab'oc Dios chi' d'a viñ rey chi' icha tic: Ochañ ac' oval yed' Ramot d'a yol yic Galaad chi', ol ac' ganar, yujto a Jehová ol ac'anoch d'a yol a c'ab', xchi eb' viñ.

12 A viñ checab' ix b'at avtancot viñaj Micaías chi', ix yal viñ d'a viñaj Micaías chi' icha tic:

—Masanil eb' viñ schecab' Dios, vach'ñej ix yutej eb' viñ yalan d'a viñ rey chi'. Yuj chi' sval d'ayach, icha ix yutej eb' viñ yalan chi', icha pax chi' tzutej alani, vach'ñej ol utej alani, xchi viñ.

13 Ix tac'vi viñaj Micaías chi' icha tic:

—Svac' in ti' d'a Jehová to añej tas ol yal d'ayin, a' ol vala', xchi viñ.

14 Ix c'och viñaj Micaías chi' d'a yichañ viñ rey chi', ix sc'anb'an viñ rey chi' d'a viñ icha tic:

—Micaías ¿tzam yal cac'an oval yed' choñab' Ramot d'a yol yic Galaad, mato maay? xchi viñ.

Ix stz'acan yal viñaj Micaías chi' icha tic:

—Ixic ac' oval chi', ol ac' ganar, yujto ol ac'chajoch jun choñab' chi' d'a yol a c'ab', xchi viñ.

15 Palta ix yalan viñ rey chi' icha tic:

—Tzajtum elxo ix val d'ayach to tzac' a ti' to añej tas yel tzal d'ayin d'a sb'i Jehová, xchi viñ.

16 Ix yalan viñaj Micaías chi' icha tic:

Ix vil masanil eb' soldado israel, toxoñej sacleminac ix ajcanb'at eb' d'a jolomtac vitz icha noc' calnel mañxalaj stañvumal. Yuj chi' ix yal Jehová d'ayin icha tic:

A juntzañ anima tic, mañxalaj yajalil eb', junc'olalocab' smeltzaj junjun eb' d'a spat, xchi Jehová, xchi viñ.

17 Yuj chi' ix yal viñ sreyal Israel chi' d'a viñaj Josafat chi' icha tic:

—Inaton val sval d'ayach, to a jun vinac tic malaj b'aj syal jab'oc tas vach' viñ d'ayin, te chucñej tas syal viñ, xchi viñ.

18 Ix yalanxi viñaj Micaías chi' icha tic:

—Ab' val tas syal Jehová d'ayach: Ix vila' c'ojanem Jehová d'a sdespacho, masanil eb' ángel d'a satchaañ liñjab'och d'a spatic yichañ. 19 Ix sc'anb'an Jehová chi' icha tic: ¿Mach sb'at iptzitan viñaj Acab sreyal Israel, yic sb'at yac'an oval viñ yed' choñab' Ramot d'a yol yic Galaad, yic schamcan viñ ta? xchi Jehová chi'. Ch'oc tas syal juntzañ eb', ch'oc pax tas syal juntzañixo eb'.

20 Palta ay jun espíritu ix och d'a yichañ Jehová, ix yalan icha tic: Ol in b'at vac' sc'ulej viñ rey chi', xchi. Ix sc'anb'an Jehová chi' d'ay tas ol yutej. 21 Ix yalan icha tic: Masanil eb' viñ syaloch sb'a a checab'oc, ol vac' yac' es eb' viñ d'a viñ rey chi', xchi. Ix yalan Jehová chi' d'ay icha tic: Ol yal uj icha chi', ixic, b'at c'ulej icha tzal chi', xchi d'ay. 22 A ticnaic jun, ojtaquejeli to a Jehová ix chaan sc'ulej eb' viñ syaloch sb'a schecab'oc tic yic junñej syutej eb' viñ yac'an es d'ayach, icha chi' ol aj scotcan chamel d'a ib'añ, xchi viñaj Micaías chi'.

23 Yuj chi' ix snitzancot sb'a viñaj Sedequías chi' ix stz'itanb'at sat viñaj Micaías chi' viñ, ix yalan viñ:

—A jun espíritu tz'esan ix cot d'a Jehová chi', ¿tas ix aj yel d'ayin, axo d'ayach sloloni? xchi viñ.

24 Ix tac'vi viñaj Micaías chi' d'a viñ icha tic:

—Ol a nacot jun tic d'a jun c'u chi', aton yic toxoñej ol ach ec' tic ol ach ec' tic a say b'aj ol a c'ub'ejel a b'a, xchi viñ.

25 Ix yalan viñ sreyal Israel chi' icha tic:

—Yamec viñaj Micaías tic, tzeyic'anb'at viñ d'a viñaj Amón yajal d'a choñab' tic yed' d'a viñ vuninal aj Joás. 26 Tzeyalani to a in svala' to tz'och viñ d'a preso,

jab'ñej tas tzeyac' sva viñ yed' tas syuq'uej viñ, masanto ayic ol in meltzaj d'a tzalajc'olal, xchi viñ.

²⁷ Ixto yal jay b'elañixo viñtaj Micaías chi' icha tic:

Tato vach' tz'aj a meltzaji, syalelc'ochi to mañioc Jehová tz'alan d'ayin syal chi', xchi viñ. Ix yalanxi viñ: E masanil ex choñiab', naañejocab' eyuuj tas ix val tic, xchi viñ.

²⁸ Ix b'at viñ sreyal Israel chi' yed' eb' soldado yed' viñtaj Josafat sreyal Judá yed' eb' soldado yac' oval yed' choñiab' Ramot d'a yol yic Galaad chi'. ²⁹ Ix yalan viñ sreyal Israel chi' d'a viñtaj Josafat chi' icha tic:

—Ayic ol co yamanoch oval chi', ol in q'uexel in pichul yic in reyal tic, a achxo tic, ol ac'ñejcanoch a pichul yic a reyal chi', xchi viñ.

Yuj chi' ix sq'uexel spichul viñ sreyal Israel chi', ix och eb' viñ yac' oval chi' schavañil. ³⁰ Palta a viñ sreyal Siria, toxo ix yal viñ d'a eb' viñ sat yajal yaj d'a carruaje yic oval to max yac' oval eb' viñ yed' junocxo mach, palta añej d'a viñ sreyal Israel b'aj tz'och eb' viñ. ³¹ Ayic ix ilji viñtaj Josafat yuj eb' viñ sat yajal yaj chi', a snaan eb' viñ to a viñ sreyal Israel chi', yuj chi' ix oymaj eb' viñ d'a spatic viñ, yic syac'an oval eb' viñ yed' viñ yalani. Yuj chi', ix el yav viñ, ix colji viñ yuj Jehová, ix ic'jiel eb' viñ yajal chi' yuj Jehová d'a viñ. ³² Axo ix yilan eb' viñ to mañioclay viñ sreyal Israel chi', ix yactan eb' viñ syaman viñ.

³³ Palta ay jun viñ soldado comonñej ix julvajib'ati, a val d'a viñ sreyal Israel chi' ix och sirnaj jun yol jul-lab' chi'. A val b'aj schalaj sb'a sq'ueen pichul viñ rey chi' ayochi, ata' ix och ch'apnaj jun yol jul-lab' chi'. Yuj chi' ix yal viñ d'a viñ ed'jinac carruaje chi' icha tic:

—Ic' meltzaj carruaje tic, tzin ic'anel d'a scal oval tic, yujto te nivan ix in aj in lajvi, xchi viñ.

³⁴ Te ov ix aj yoch oval d'a jun c'u chi', ixto stec'b'ej sb'a viñ sreyal Israel chi' scan tec'tec' d'a yol scarruaje ayic ayoch viñ d'a yichañ eb' sirio chi', masanto yic ix em c'u. Palta axo yic van sb'at pilnaj c'u, ix cham viñ.

19

Ix cachji viñtaj Josafat yuj viñtaj Jehú

¹ Ix lajvi chi', ix meltzajxi viñtaj Josafat chi' d'a spalacio d'a Jerusalén. ² Ix elta viñtaj Jehú schecab' Dios yuninal viñtaj Hanani scha viñ rey chi', ix yalan viñ icha tic: ¿Tas yuj ix ach colvaj yed' jun viñ chuc spensar chi'? ¿Tas yuj vach' ac'an yed' jun viñ ayoch ajc'olal d'a Jehová? Yuj chi' toxo ix cot yoval Jehová d'ayach. ³ Palta jun, ayto val juntzañixo tas vach' yoch a vach'iloc, yujto ix a satel yechel Asera d'a yol a mach'en tic, ix ac'anpaxoch d'a a c'ol ac'an servil Dios, xchi viñtaj Jehú chi' d'a viñ.

Ix ac'chajoch eb' viñ juez yuj viñtaj Josafat

⁴ A d'a Jerusalén cajan viñtaj Josafat chi', palta ay jun smodo viñ, to sb'at viñ yil juntzañixo schoñiab', schacot viñ d'a Beerseba, masanto sq'uec'och viñ d'a lum tzalquixtac d'a yol yic Efraín. Tz'ec' viñ yic syac'xioch sb'a eb' anima d'a Jehová sDiosal eb' yed' eb' smam yicham. ⁵ Ix ac'jioch eb' viñ juez yuj viñ d'a junjun choñiab' ayoch smuroal ay d'a yol yic Judá chi'. ⁶ Ix yalan viñ d'a eb' viñ juez chi' icha tic: Scham val eyilan tas ol e c'ulej, yujto mañioc tas snib'ej eb' anima ol e c'ulej, palta to a val tas snib'ej Jehová. Ol ochñej Jehová chi' eyed'oc yic tze b'oan yaj yoval eb' anima. ⁷ Yuj chi', nivanocab' yelc'och Jehová d'a e sat, scham val eyilan tas ol e c'ulej, yujto a Jehová co Diosal, mañ ol techaj yuuj tato ay tas mañ vach'oc ol e c'ulej, tato ay sq'uexañil anima d'a yol e sat, mato ol e cha q'uen tumin d'a elc'altac, xchi viñ.

⁸ Arjejtona' ix sic'anpaxelta juntzañ eb' viñ levita viñ, eb' viñ sacerdote yed' juntzañ eb' viñ yajal yaj d'a junjun macañ eb' cajan d'a Jerusalén chi', yic tz'och eb' viñ juezal yic sc'ayb'aj eb' anima chi' yuj eb' viñ d'a sley Jehová yed' yic sb'oan yaj yoval eb' anima chi' eb' viñ d'a Jerusalén chi'. ⁹ Ix yac'ancan juntzañ checnab'il tic viñ d'a eb' viñ icha tic: A ex tic, ol eyil eyopisio tic, ayocab' yelc'och Jehová d'a e sat, tze c'anab'ajani, vach'ñej tzeyutej e b'a. ¹⁰ Yalñej tas yaj yoval eb' quetchoñab' tic, ol javoc eb' d'ayex, ma yuj eb' ay d'a juntzañxo choñab', tato a' yuj junoc lolonel, ma yuj mac'ojcham anima, ma juntzañxo tas tz'el sc'ulan eb' to mañ ichaoc yalan sley Jehová, tze b'o yaj d'a eb'. Scham val e cachan eb' yic max och smul eb' d'a Jehová, yic max cot yoval d'a eyib'añ yed' d'a yib'añ eb'. Vach'ñej tzeyutej e b'a, yic mañ ol och e mul. ¹¹ A viñaj Amariás sat sacerdote yaji, artej viñ syal yalani tas ol aj sb'o tastac yic Jehová. Axo viñaj Zebadiás yuninal viñaj Ismael, yajal yaj viñ d'a scal eb' yirñtilal Judá, artej viñ syal yalan tas ol aj pax yic viñ rey yaji. Ol colvaj pax eb' viñ levita eyed'oc. Tec'an tzeyutej e b'a, aq'uec eyip d'a eyopisio tic. A mach vach'ñej tas ol sc'ulej, ol ochñej Jehová yed'oc, xchi viñ.

20

Ix ac'ji ganar choñab' Moab'R'yed' choñab' Amón

¹ Ix ec' jun tiempoal, a eb' moabita yed' eb' amonita, junñej ix yutej sb'a eb' yed' eb' meunita yic syac'an oval eb' yed' Judá. ² Yuj chi' ix javi jayvañ vinac yal d'a viñaj Josafat sreyal Judá icha tic: A d'a Edom yed' d'a junxo sc'axepal a' mar Muerto, van scot jantac soldado d'ayach. Ayxoec' eb' d'a choñab' Hazon-tamar, xchi eb' viñ. (A jun choñab' chi' scuchan pax Engadi.)

³ Ix te xiv viñaj Josafat chi', ix snaan viñ to syac'och sb'a viñ d'a yol sc'ab' Jehová, yuj chi' ix yal viñ to masanil anima d'a yol yic Judá tz'och d'a tzec'ojc'olal. ⁴ Ix cot masanil anima d'a junjun choñab' d'a yol yic Judá chi' yic sc'an an scolval Jehová eb' yed' viñ. ⁵ Ix lajvi chi', ix q'ue liñan viñaj Josafat chi' d'a scal masanil eb' anima molanec' d'a Jerusalén chi', d'a yichañ jun ac' yamaq'uul stemplo Jehová. ⁶ Ix yalan viñ icha tic: Ach Jehová, co Diosal ach yed' eb' co mam quicham, a ach tic sDiosal ach satchaañ, Yajal ach pax d'a yib'añ masanil choñab'. Te nivan a poder, malaj junoc mach syal stec'b'an sb'a d'a ichañ. ⁷ Ach co Diosal, a ach ic'naquel juntzañ anima cajan d'a sat lum tic, aton b'aj ayori ec' a ori a choñab' Israel ori tic. Ac'annaccan lum d'a junelñej d'ayori a ori yirñtil ori can viñaj Abraham tic, aton viñ a vach'ool. ⁸ Ayic cajnajnacxo eb' co mam quicham d'a tic, sb'oannacq'ue jun templo eb' to ic yaji, yalannac eb' icha tic: ⁹ Tato sjavi junoc yaelal d'a quib'añ ma junoc oval sjavi yuj co chucal, ma ñlya, ma vejel, ol ori javoc d'a ichañ d'a a templo tic, yujto ayach ec' d'ay. A d'a scal co yaelal chi' ol co c'an a colval, ol ab'an tas ol co c'ana', ol ori a colani, xchi eb'. ¹⁰ A ticnaic jun, ina yajec' eb' amonita, eb' moabita yed' eb' cajan d'a tzalquixtac yic Seir, aton lum sluum eb' b'aj maj yal a c'ol ec'naccot eb' co mam quicham a ori israel ori tic ayic yelnaccot eb' d'a Egipto, to sq'uexb'eejnac sb'a eb', maj satjiel-laj eb' anima chi' yuj eb'. ¹¹ Axo ticnaic jun, a tas tz'aj spacan jun chi' eb' d'ayori, to snib'ej eb' syac' oval qued'oc yic tzoñ yiq'uel eb' d'a lum lum ac'nac co mach'enej tic. ¹² Ach co Diosal, eloc val d'a a c'ool to tzac'och syaelal eb', yujto a ori tic malaj quip yic sco tec'b'an co b'a d'a yichañ jantac eb' soldado van sjavi yac' oval d'a tic. Mañ cojtacoc tas val sco c'ulej, yuj chi' a d'ayach scac'och co pensar, xchi viñ rey chi' d'a Jehová.

13 Masanil eb' aj Judá, liřanq'ue eb' d'a yichař Jehová yed' masanil yetb'eyum yed' yal yuninal eb', vach'chom eb' te cotacto. 14 Ay jun viř levita yiřtilal viřaj Asaf scuchan Jahaziel yuninal viřaj Zacarías, yixchiquin viřaj Benaías yuninal viřaj Jeiel, yixchiquin viřaj Matanías. Ix och Yespíritu Jehová d'a viř, 15 yuj chi' ix yal viř icha tic: Ab'ec val ex aj Judá, ex aj Jerusalén yed' ach rey Josafat. Xchi val Jehová icha tic: Mař ex xivoc, mař eyec xiv e b'a d'a yichař jantac soldado chi', yujto a jun oval chi', mař eyicoc, palta vic a in Dios in tic. 16 A q'ueic'an txex emc'och eyac' oval yed' eb'. Sq'ueul eb' d'a lum svitzal yic Sis, yic tze chalan e b'a yed' eb' d'a stitac a a tz'ec' d'a tz'inan lum yic Jeruel. 17 Mařoc ex ol eyac' oval chi', palta tořej ol ex aj ta', malaj tas ol e c'ulej, tořej ol eyila' tas ol aj ex in colani, xchi Jehová. Yuj chi' e masanil ex cajan ex d'a Jerusalén yed' d'a Judá, mař ex xivoc, mař eyec xiv e b'a. Txex b'at q'ueic'an chi', yujto a Jehová ayoch qued'oc, xchi viř.

18 Yuj chi', ix em cumnaj viřaj Josafat chi', ix emc'och snařal sat viř d'a sat luum, ix empax cumnaj masanil eb' aj Judá yed' eb' aj Jerusalén chi', ix yac'anem sb'a eb' d'a yichař Jehová. 19 Ay juntzař eb' levita yiřtilal viřaj Coat yed' eb' yiřtilal viřaj Coré, ix syamanoch eb' sb'itan d'a chaař, syalan vach' lolonel eb' d'a Jehová sDiosal Israel.

20 Axo d'a q'uiřib'alil d'a junxo c'u chi', ac'valto ix q'ue van eb' smasanil, ix b'at eb' d'a sb'eal tz'inan luum yic Tecoa. Ayic van sb'at eb' chi', ix och tec'tec' viřaj Josafat, ix yalan viř d'a eb' icha tic: Ab'ec tas ol val ex aj Jerusalén yed' ex aj Judá: Caq'uecoch Jehová co Diosal yipoc co c'ool, malaj tas ol oř ic'anoc, scac'anpaxoch eb' schecab' Dios tic yipoc co c'ool yic vach'řej ol aj quelc'ochi, xchi viř d'a eb'.

21 Ayic toxo ix lajvi slolon viř yed' eb' chořab' chi', ix sic'anel juntzař eb' sb'itan viř. Ix yac'anoch spichul eb' yic yopisio yic b'it. Ix b'ab'laj eb' yuj eb' soldado. Syalan vach' lolonel eb' d'a Jehová d'a b'ital icha tic: Caq'uec yuj diosal d'a Jehová, yujto tzoř xajanej d'a masanil tiempo, xchi eb'.

22 Ayic ix schaanel yich eb' sb'itan vach' lolonel chi' d'a tzalajc'olal chi', axo Jehová ix ac'anoch somc'olal d'a scal eb' van scot yac' oval yed' eb' aj Judá chi', aton eb' amonita, eb' moabita yed' eb' ix cot d'a tzalquixtac yic Seir chi'. Yuj chi' ix ac'ji ganar eb'. 23 Yujto a eb' amonita yed' eb' moabita chi', ix och eb' yac' oval yed' eb' ix cot d'a Seir chi', ix lajviel eb' smasanil yuj eb'. Ix lajvi chi', axořej eb' ix yutej sb'a, ix satlanel sb'a eb'. 24 Axo yic ix c'och eb' viř vinac yic Judá b'aj chequel lum tz'inan luum, ix yilanb'at eb' viř to a eb' ajc'ol chi' latz'anem eb' d'a sat lum schami, mařxa junoc eb' ixto elcani. 25 Yuj chi' ix b'at viřaj Josafat yed' eb' soldado ajun yed'oc chi', yic sb'at sic'anchar eb' masanil tas ix can yuj eb' ajc'ol ix cham chi'. Ix ilchaj yamc'ab' yuj eb', pichul yed' juntzařixo tas te caro stojol. Yuj chi' tzijtum tas ix yic' eb', palta ayto tas majxo tzac'van eb' yic'ancoti. A jantac tas ix yic'cot eb' chi', ox'e c'ual ix yac' eb' smolanq'uei.

26 Axo d'a scharil c'ual, ix smolb'an sb'a eb' d'a jun ac'lic scuchan Beraca. Ata' ix yal vach' lolonel eb' d'a Jehová. Yuj chi' spařanil Beraca ix sb'iejcan jun lugar chi' yuj eb'. (Beraca syalelc'ochi aloj vach' lolonel.) 27 Ix lajvi chi', d'a tzalajc'olal ix b'ab'laj viřaj Josafat yuj eb' aj Judá yed' eb' aj Jerusalén, yujto a Jehová ix ac'an jun tzalajc'olal chi' d'a eb' yujto ix ac'ji ganar eb' ajc'ol chi'. 28 Axo ix javi eb' d'a Jerusalén, ix b'at eb' d'a stemplo Jehová yed' sonal salterio, te' cítara yed' q'uen trompeta.

29 Ayic ix ab'chaji to a Jehová ix ac'an oval yed' eb' ayoch ajc'olal d'a eb' israel chi', ix te xiv masanil juntzařixo nación d'a Dios chi'. 30 Junc'olal ix

yac' reyal viñaj Josafat chi', yujto a Dios ix ac'an junc'olal d'a scal viñ yed' juntzañxo choñab' d'a slac'anil chi'.

Yab'ixal tas sc'ulejnac viñaj Josafat

(1R 22.41-50)

³¹ Ayic 35 ab'il sq'uinal viñaj Josafat chi' ix schaañel yich viñ yac'an reyal d'a Judá, 25 ab'il ix yac' reyal viñ d'a choñab' Jerusalén. Azuba sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Silhi.

³² A viñaj Josafat chi', vach'ñej ix yutej sb'a viñ icha ix yutej sb'a viñaj Asa smam viñ. Masanil tas ix sc'ulej viñ, tojolñej d'a yichañ Jehová. ³³ Palta a juntzañ lugar yic ejmelal b'ajtac chaañ, maj yiq'uel-laj viñ, yujto mañ masaniloc eb' anima tec'anxo spensar yoch tzac'an yuj sDiosal eb' yed' smam yicham.

³⁴ A jantacto yab'ixal viñaj Josafat chi' ayic ix el yich, masanto ix lajvi, tz'ib'ab'ilcan d'a yumal yic viñaj Jehú yuninal viñaj Hanani, junñej yajcan yed' yumal yab'ixal eb' viñ sreyal Israel.

³⁵ Axo d'a slajvub'al sreyal viñaj Josafat chi', ix sb'oan strato viñ yed' viñaj Ocozías sreyal Israel. A jun viñ rey chi', te chuc spensar viñ. ³⁶ Ix sb'o juntzañ te' barco eb' viñ yic sb'at d'a choñab' Tarsis. A d'a choñab' Ezióñ-geber ix sb'o te' eb' viñ. ³⁷ Yuj chi', a viñaj Eliezer aj Maresa yuninal viñaj Dodava ix alan jun lolonel tic d'a viñaj Josafat chi': Yujto junñej ix utej a b'a yed' viñaj Ocozías, yuj chi' a Jehová choc' ol utanb'at masanil tas ix a b'o tic, xchi viñ. Yuj chi', choc' ix aj juntzañ te' barco ix sb'o eb' viñ chi', majxo yal-laj sb'at te' d'a Tarsis chi'.

21

Ochnac viñaj Joram reyal

(2R 8.16-24)

¹ Ayic ix cham viñaj Josafat chi', ix mucchaj viñ yed' eb' smam yicham d'a schoñab' viñaj David. Axo viñaj Joram yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc. ²⁻³ Ix ac'ji opisio yic reyal d'a viñaj Joram chi' yuj viñ smam, yujto b'ab'el unin viñ. Axo eb' viñ yuc'tac viñ, aton viñaj Azarías, viñaj Jehiel, viñaj Zacarías, viñaj Azarías, viñaj Micael yed' viñaj Sefatías. Masanil eb' viñ tic, yuninal eb' viñ viñaj Josafat chi'. Mañ jantacoc q'uen oro yed' q'uen plata ix siaj d'a eb' viñ yuj viñ smam chi' yed' juntzañxo tas te caro stojol. Ix ac'chajpax choñab' te vach' yajoch smuroal d'a eb' viñ, aton juntzañ ay d'a yol yic Judá. ⁴ Palta a viñaj Joram chi', ayic ix tec'c'aj viñ yed' yopisio chi', ix smilancham masanil eb' viñ yuc'tac viñ chi', ix smilpaxcham juntzañxo eb' viñ yajal viñ d'a smach'en chi'. ⁵ Ayic ix och viñ reyal chi', 32 ab'il sq'uinal viñ, vajxaque' ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. ⁶ Arñej sb'eyb'al eb' viñ sreyal Israel ix sb'eyb'alej viñ yed' sb'eyb'al eb' yirñtilal viñaj Acab, yujto a ix yetb'eyum viñ, yisil ix viñaj Acab chi'. Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. ⁷ Palta yuj sti' Jehová yac'nac d'a viñaj rey David to ol ochñej yirñtilal viñ reyal d'a masanil tiempo, yuj chi' maj yal-laj sc'ol Jehová ix satel eb' yirñtilal viñaj David chi'.

⁸ Ayic ayoch viñaj Joram chi' reyal, a eb' aj Edom, ix yiq'uel sb'a eb' d'a yalañ smandar Judá, ix yac'anoch sreyal eb' sch'ocoj. ⁹ Yuj chi' ix b'at viñaj Joram chi' yed' eb' viñ yajalil eb' soldado yed' pax carruaje yic oval yic scanxi eb' aj Edom chi' d'a yol sc'ab' eb'. Palta a eb' aj Edom chi', ix yoy sb'a eb' d'a spatic eb'. Axo d'ac'valil ix q'ue vaan viñaj Joram chi' yed' eb' viñ yajal yic carruaje yic syac'an oval eb'. Icha chi' ix aj sjacvi b'aj ix el eb'. ¹⁰ A eb' aj Edom chi', ix yac' ganar eb' yic'anel sb'a d'a yalañ smandar eb' aj Judá chi', ix

elñejcan eb'. Aton d'a jun tiempoal chi' ix yic'paxel sb'a choñab' Libna, yujto ix yactejan Jehová viñaj Joram chi', aton sDiosal eb' smam yicham viñ. ¹¹ Ix sb'oanxiq'ue juntzañ lugar yic ejmelal viñ, aton b'ajtac chaañ d'a yol yic Judá chi'. Yuj chi' masanil eb' cajan d'a Jerusalén pit ix yutej sb'a d'a Jehová. Icha chi' ix aj juviel spensar eb' aj Judá chi' yuj viñ.

¹² Yuj chi' ata' ix scha jun scarta viñaj Elías schecab' Dios viñaj Joram chi', b'aj syal icha tic: A Jehová sDiosal viñ a mam icham aj David, a' tz'alan d'ayach: Mañ vanoc a b'eyb'alan sb'eyb'al viñaj rey Josafat viñ a mam yed' sb'eyb'al viñaj Asa viñ a mam icham, ¹³ palta to a sb'eyb'al eb' viñ sreyal Israel van a b'eyb'alani. Yuj chi' masanil eb' aj Judá yed' eb' aj Jerusalén, uuj pit syutej sb'a eb' d'ayin icha val sb'eyb'al eb' yñtilal viñaj Acab chi'. Añejtona' ix a milpaxcham eb' viñ uc'tac, a eb' viñ chi' vach' sb'eyb'al eb' viñ d'a ichañ. ¹⁴ Yuj chi' ol vaq'uem jun yaelal d'a yib'añ a choñab' tic, d'a yib'añ eb' uninal, d'a yib'añ eb' ix etb'eyum yed' d'a yib'añ masanil tas ay d'ayach. ¹⁵ A achxo tic, ay jun ilya ol javoc d'a ib'añ. Ol och jun ya c'ool d'ayach, junjun c'u ol te nivtajoc, masanto ol yal yelta a ch'añ tza' yuj jun ilya chi', xchi Jehová, xchi jun scarta viñaj Elías chi'.

¹⁶ Yuj chi', a Jehová ix ac'an sc'ulej eb' filisteo yed' eb' árabe cajan d'a slac'anil Cus, ix cot eb' yac' yoval yed' viñaj rey Joram chi'. ¹⁷ Ix javi eb' d'a Judá, ix yac' ganar eb'. Ix yic'b'at masanil b'eyumal eb', aton ay d'a spalacio viñ rey chi', ix ic'chajb'at masanil yuninal viñ yed' eb' ix yetb'eyum viñ. Axoñej viñaj Joacaz slajvub' yuninal viñ ix cani. ¹⁸ Ayic ix lajvi yec' masanil juntzañ chi', ix yac'anoch jun ilya Jehová d'a sc'ool viñaj Joram chi', mañxa yañal. ¹⁹ Ix ec' tiempo, ayic schab'il ab'il yoch jun ilya chi' d'a viñ, ix elta sch'añtza' viñ yuuj. Te ya ix aj scham viñ. Ayic ix cham viñ chi', malaj junoc nivan c'ac' ix yac'och eb' anima, yujto malaj yelc'och viñ d'a yol sat eb', palta ayic schamnac eb' smam yicham viñ, ochnac nivac c'ac' chi'. ²⁰ Ayic ix schaañel yich yac'an reyal viñaj Joram chi', 32 ab'il sq'uinal viñ. Vajxaque' ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Malaj mach ix naan viñ ayic ix cham viñ. Ix mucji viñ d'a schoñab' viñaj David, palta mañoc b'aj smucchaj eb' rey.

22

Ochnac viñaj Ocozías reyal (2R 8.25-29)

¹ Masanil eb' cajan d'a Jerusalén chi', ix yac'och viñaj Ocozías eb' reyal sq'uexuloc viñ smam chi', aton viñ slajvub' yuninal viñaj Joram chi. A viñ ix och reyal chi', yujto a eb' árabe yac'nac oval eb' d'a Judá, milb'ilcham eb' viñ b'ab'el yuninal viñaj Joram chi' yuj eb'. ² Ayic ix schaañel yich viñaj Ocozías chi' yac'an reyal, 22 ab'il sq'uinal viñ, junñej ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Atalía sb'i ix snun viñ, yixchiquin ix viñaj Omri. ³⁻⁴ A viñaj rey Ocozías chi', a sb'eyb'al viñaj Acab yed' yñtilal ix sb'eyb'alej viñ. A ix snun viñ chi' ix cuchb'an d'a chucal b'eyb'al chi', yujto yisil ix viñaj Acab chi', yuj chi' te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. Ayic toxo ix cham viñ smam viñ chi', a eb' sc'ab' yoc viñ chi' ix cuchb'an d'a chucal, yuj chi' ix juviel spensar viñ d'a junelñej.

⁵ Yujto ix sc'ab'ajej juntzañ pensar chi' viñ, yuj chi' junñej ix aj spensar viñ yed' viñaj Joram sreyal Israel, aton viñ yuninal viñaj Acab. Yuj chi' ix yac' oval eb' viñ yed' viñaj Hazael sreyal Siria d'a choñab' Ramot d'a yol yic Galaad. Palta ix lajvi viñaj Joram chi' yuj eb' sirio chi'. ⁶ Yuj chi' ix meltzajcot

viñ d'a Jezreel yic tzul yañtan sb'a viñ ta'. Te ya yaj viñ, yuj chi' ix b'at viñaj Ocozías yil viñ d'a Jezreel chi'.

*A schamel viñaj Ocozías
(2R 9.27-29)*

⁷ A Dios toxo ix sna'a to ayic ol c'och viñaj Ocozías chi' yil viñaj Joram chi', ata' ol cham viñ. Ayic ayec' viñ ta', ix elta viñ yed' viñaj Joram chi', yic syac'an oval eb' viñ yed' viñaj Jehú yuninal viñaj Nimsi, aton viñ ix sic'jiel yuj Jehová yic satanel masanil macañil eb' yirñtilal viñaj Acab chi'. ⁸ Ayic van smilancham eb' yirñtilal viñaj Acab viñaj Jehú chi', ix ilchajelta eb' viñ yajal yaj d'a Judá yed' eb' sc'ab'yoc viñaj Ocozías chi' yuj viñ, ix smilancham eb' viñ. A eb' viñ chi' ayoch yopisio eb' viñ yed' viñaj Ocozías chi'. ⁹ Ix schecan viñ saychaj ec' viñaj Ocozías chi', yujto a d'a Samaria ix sc'ub'ejel sb'a viñ, palta ix yamchaj viñ yuj eb', ix yic'anb'at viñ eb' d'a viñaj Jehú chi', axo ta' ix miljicham viñ yuj viñ. Ix yalan eb' icha tic: Co muquec viñ, yujto yirñtilal viñ viñaj Josafat, viñ ac'jinac servil Jehová d'a smasanil sc'ool, xchi eb'. A d'a scal eb' sc'ab' yoc viñaj Ocozías chi', mañxa junoc mach ix stec'b'ej sb'a yochcan reyal.

*Ochnac ix Atalía reinail d'a Judá
(2R 11.1-21)*

¹⁰ Ayic ix yab'an ix Atalía to toxo ix cham viñaj Ocozías yune' ix chi', ix schecan ix miljocham masanil eb' yirñtilal eb' viñ sreyal Judá chi'. ¹¹ Palta axo ix Joseba, elc'altac ix aj yic'ancanel viñaj Joás ix d'a scal juntzañxo eb' viñ yuninal viñaj Ocozías van smiljicham chi'. Ix sc'ub'anel viñ ix d'a ix Atalía chi'. Ix b'at ix sc'ub'ejel viñ d'a jun cuarto yic templo b'aj svay anima, axo jun ix ix, ix ilan q'uib' viñ ta'. Yuj chi' maj chamlaj viñ. A ix Joseba chi' yisil ix viñaj Joram, yanab' ix viñaj Ocozías chi', yetb'eyum ix viñaj sacerdote Joiada. ¹² A viñaj Joás chi', vaque' ab'il ix c'ub'ajel viñ d'a stemplo Jehová yed' jun ix ix, ix ilan q'uib'oc. Yach'an chi' axo ix Atalía chi', ayoch ix yajalil d'a jun choñab' chi'.

23

¹ Ayic yuquil ab'ilxo viñaj Joás chi', axo viñaj sacerdote Joiada ix stec'b'ej sb'a, ix schecan viñ avtaj masanil eb' viñ yajal soldado, aton eb' viñ yajal yaj d'a junjun ciento eb'. Aton viñaj Azarías yuninal viñaj Jeroham, viñaj Ismael yuninal viñaj Johanán, viñaj Azarías yuninal viñaj Obed, viñaj Maasías yuninal viñaj Adaiás yed' viñaj Elisafat yuninal viñaj Zicri. Ix yalan viñ to junxoñej tz'aj pensar eb' viñ yed' viñ. ² Aton eb' viñ tic ix b'at d'a masanil yol yic Judá, yic b'at smolb'an masanil eb' viñ levita eb' viñ yed' eb' viñ yajal yaj d'a junjun macañ yirñtilal Israel, yic scot eb' viñ smasanil d'a Jerusalén. ³ Masanil eb' viñ ix smolb'ej sb'a chi', ix sb'o jun strato eb' viñ yed' viñ rey d'a stemplo Dios.

Ix yalan viñaj Joiada chi' d'a eb' viñ icha tic: Ina viñ yuninalcan viñ rey chamnac. Aton viñ yovalil tz'och reyal, icha ajnac yac'ancan sti' Jehová yuj eb' yirñtilal viñaj David. ⁴ A ticnaic jun icha tic ol e c'ulej: A ex sacerdote ex tic yed' ex levita ex tic, a ex ton tzeyil munlajel d'a sc'ual ic'oj ip, ox macañ ol ex ajoc. Jun macañ ex ol e tarñvej sti' stemplo Jehová. ⁵ Junxo macañ ex ol e tarñvej sti' spalacio viñ rey. A exxo junxo macañ ex, ol ex can e tarñvej d'a spuertail cimientto. Axo masanil anima, vach' scanñej eb' d'a yol yamaq'uil stemplo Jehová tic. ⁶ Palta malaj junoc mach syal yoch d'a yol templo chi', añej eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita ayoch d'a yopisio syal yochi, yujto

sic'b'ilel eb' viñ. Axo masanil anima, scan eb' d'a yamaq'uul templo chi', icha yalan schecnab'il Jehová. ⁷ A exxo levita ex tic, ol ex och oyan d'a spatic viñ rey, junjun ex eyed'nacocab' eyamc'ab' yic oval. A mach syac' pural yecanoch sb'a d'a yol templo chi', b'eriej schami. A exxo tic, ajun exñej yed' viñ rey chi' yalñej b'aj sb'at viñ, xchi viñaj Joiada chi'.

⁸ A eb' viñ levita chi' yed' masanil eb' anima aj Judá chi', ix sc'anab'ajej eb' masanil tas ix yal viñaj sacerdote Joiada chi'. Junjun eb' viñ yajal soldado chi', ayec' eb' viñ yed' eb' ayoch d'a yalañ smandar eb' viñ, aton eb' smunlaj d'a yopisio d'a sc'ual ic'oj ip yed' eb' tz'elcani, yujto maj chajiel-laj eb' yuj viñaj Joiada chi' ayic sc'och yorañ yel eb'. ⁹ Ix yac'anpax q'uen lanza viñaj Joiada chi' yed' maclab' jul-lab' d'a eb' viñ yajal yaj d'a junjun ciento eb' soldado chi', aton juntzañ syamc'ab' viñaj rey David aycan d'a stemplo Dios.

¹⁰ Ix ac'chajoch masanil eb' viñ vinac chi' yuj viñ d'a stzozal, junjun eb' viñ yed'nac syamc'ab' yic oval, yic stañvan viñ rey chi' eb' viñ. Ix och oyan eb' viñ d'a schañ pac'arñil yamaq'uul stemplo Jehová chi' yed' b'aj ayjun altar yed' d'a spuertail templo chi'. ¹¹ Ix lajvi chi', a viñaj sacerdote Joiada chi' yed' eb' yuninal ix ic'anelta viñ yuninalcan viñ rey chi'. Ix yac'anq'ue scorona viñ eb', ix yac'an jun yumal strato Dios eb' d'a viñ. Ix lajvi chi', ix yac'anq'ue aceite eb' d'a sjolom viñ, ix yalan eb' to reyo viñ. Ix q'ue ñilnaj masanil anima yalani: Nivanocab' yelc'och viñ co rey, xchi eb'.

¹² Ayic ix yab'an ix Atalía chi' yel yav eb' anima chi' yeq'ui, syac'an b'inaj viñ rey chi' eb', ix b'at ix d'a stemplo Jehová chi'. ¹³ Axo ix yilan ix, a viñ rey chi' liñanoch viñ d'a jun nivan yoyal sti' stemplo Jehová chi', axo d'a stz'ey viñ ayec' eb' viñ yajal yaji yed' eb' viñ spu'an q'uen trompeta. Masanil eb' anima chi' stzalaj eb'. Ay eb' spu'an q'uen trompeta, ay pax eb' sb'itan yed' syamc'ab', aton eb' scuchb'an b'it chi' yic syalan vach' lolonel eb' d'a Dios. Yuj chi', ix stzilchitanb'at spichul ix, ix yalan ix icha tic:

—Pechum ex el yajal a ex tic. Pechum ex el yajal, xchi ix.

¹⁴ Palta a viñaj Joiada chi' ix checan elta eb' viñ yajal yaj d'a junjun ciento eb' soldado, ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Iq'uequel ix b'aj tzolan ex och chi'. Yalñej mach syac'och sb'a yed' ix, tze xicchamoc, xchi viñ.

Toxo ix yal viñaj Joiada chi' to mañoc d'a stemplo Jehová smiljicham ix.

¹⁵ Ix syaman ix eb' viñ, ix yic'anel ix eb' viñ d'a spuertail yic noc' schej viñ rey, ata' ix miljicham ix yuj eb' viñ.

¹⁶ Ix lajvi chi' ix sb'oan jun trato viñaj sacerdotte Joiada chi' yed' masanil eb' anima chi' yed' viñ rey chi', ix yalan eb' to ol ochcan eb' schoñab'oc Jehová. ¹⁷ Elañchamel ix b'at eb' d'a stemplo Baal, ix b'at spojanem eb', ix smac'anpaxpoj altar eb' yed' juntzañ yechel comon dios. Axo viñaj Matán sacerdote yic Baal chi', a d'a yichañ altar chi' ix smilcham viñ eb'. ¹⁸ Ix yac'ancan juntzañ munlajel d'a stemplo Jehová chi' viñaj Joiada chi' d'a yol sc'ab' eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita, yic vach' sc'anab'ajej eb' viñ sb'oan munlajel ac'b'ilcan d'a yol sc'ab' eb' viñ yuj viñaj rey David. Aton yic sñusji silab' tz'ac'ji d'a Jehová icha yalan ley tz'ib'ab'ilcan yuj viñaj Moisés. Ay pax eb' sb'itan d'a tzalajc'olal icha yutejnaccan viñaj rey David chi'. ¹⁹ Ix yac'anpaxoch eb' stañvan sti' stemplo Jehová chi' viñ, yic vach' max och eb' anima mañ vach'oc yaj icha yalan ley. ²⁰ Ix yavtancot masanil eb' viñ yajal eb' soldado viñaj Joiada chi' yed' eb' viñ nivac yelc'ochi yed' eb' viñ yajal yaj d'a junjun choñab' yed' pax masanil anima chi'. Ix yic'anelta viñ rey chi' eb' d'a stemplo Jehová, ix yic'anb'at viñ eb' d'a spalacio eb' rey. Ix och eb' d'a jun puerta d'a yib'arñ. Ix yac'ancanem c'oan viñ eb' d'a sc'ojñub' eb' viñ rey chi'.

²¹ Masanil eb' anima, ix te tzalajq'ue eb', yujto toxo ix xicjicham ix Atalía. Yuj chi' junc'olal ix ajcan jun choñab' chi'.

24

Ochnac viñtaj Joás reyal (2R 12.1-21)

¹ A viñtaj Joás chi', uque' ab'il sq'uinal viñ ayic ix schaañel yich viñ yac'an reyal. 40 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Sibia sb'i ix snun viñ, aj Beerseba ix. ² Masanil tas ix sc'ulej viñtaj Joás chi', yacb'an pitzanto viñtaj sacerdote Joiada chi', te vach'ñej d'a yichañ Jehová. ³ A viñtaj Joiada chi' ix sayan chavañ eb' ix yetb'eyum viñtaj Joás chi', ay yalyuninal viñ yed' eb' ix.

⁴ Ix ec' jab'oc tiempo, ix snaan viñtaj rey Joás chi' to sb'ochajxi stemplo Jehová. ⁵ Yuj chi' ix smolb'ej eb' viñ sacerdote viñ yed' eb' viñ levita, ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic: Ixiquec d'a masanil choñab' d'a yol yic Judá tic, sb'at e molb'an q'uen tumín, aton q'uen syac'taxon eb' quetchoñab' tic d'a junjun ab'il yic sb'ochajxi stemplo Dios tic. Aq'uec val eyip e b'ati, xchi viñ. Palta maj yac'och val eb' viñ d'a sc'ool sb'ati. ⁶ Yuj chi' ix avtaj viñtaj sat sacerdote Joiada yuj viñtaj rey Joás chi', ix yalan viñ icha tic:

—¿Tas yuj max ac'och d'a a c'ol iptzitan eb' viñ levita yic sb'at yic'cot q'uen ofrenda eb' viñ d'a yol yic Judá yed' d'a Jerusalén tic, icha yalnaccan viñtaj Moisés schecab' Jehová to masanil eb' quetisraelal smolan q'uen tumín yic sb'ochaj scajñub' scaxail strato Jehová? xchi viñ rey chi'.

⁷ Yujto a ix Atalía yed' eb' ochnac tzac'an yuj ix, ix ixtanb'at stemplo Jehová chi'. A juntzañ yamc'ab' nivac yelc'och yic templo chi', a ix sc'an eb' yic tz'och eb' ejmelal d'a jun comon dios Baal. ⁸ Yuj chi' ix schec viñtaj rey Joás chi' b'ochaj jun te' caxa, axo d'a stielta stemplo Jehová ix schec viñ ac'chajcan te'. ⁹ Ix schecan viñ alchajel d'a masanil yol yic Judá yed' d'a Jerusalén chi' to tz'ic'chajcot q'uen ofrenda alb'ilcan yuj viñtaj Moisés schecab' Jehová d'a tz'inan luum. ¹⁰ Masanil eb' viñ yajal yaji yed' masanil anima, d'a val smasanil sc'ol eb' ix yaq'uem yofrenda d'a yol jun caxa chi', masanto ix b'ud'ji te' yuj eb'. ¹¹ Axo eb' viñ levita tz'ic'anb'at te' caxa chi' d'a viñ rey chi', axo yic syílan viñ to b'ud'anxo te', tz'avtaj viñ stz'ib'um viñ yed' jun viñ ayoch yopísio yuj viñ sat sacerdote. Secanelta q'uen tumín chi' eb' viñ d'a yol te' caxa chi', sb'at yac'anxican te' eb' viñ b'aj aycan chi'. Icha chi' syutej eb' viñ d'a junjun c'u, yuj chi' nivan q'uen tumín chi' ix molchaji. ¹² A viñ rey chi' yed' viñtaj sacerdote Joiada chi' ix yac' q'uen tumín chi' eb' viñ d'a eb' viñ ayoch yílan munlajel sb'o d'a stemplo Jehová chi', yic saychaj eb' viñ mac'umpoj q'ueen, eb' viñ ñicum te', eb' viñ smunlaj d'a q'uen hierro yed' d'a q'uen bronze, yic vach' sb'ochajxi templo chi'. ¹³ Yuj chi' a eb' viñ tz'ílan munlajel chi', a eb' viñ scuchb'an eb' viñ svach' b'oanxi templo chi'. Ix sb'o eb' viñ icha val yajtaxon d'a yichb'anil, te vach' ix ajxican sb'o yuj eb' viñ. ¹⁴ Axo yic ix lajvi sb'oel yuj eb' viñ, ix yic'anb'at q'uen tumín eb' viñ ixto cani, ix yac'an q'uen eb' viñ d'a viñ rey yed' d'a viñtaj sacerdote Joiada chi'. Axo yed' q'ueen ix schec viñ rey chi' b'ochaj yamc'ab' yic templo chi', aton juntzañ sc'anchaji ayic tz'och ejmelal yed' juntzañ sc'anchaj d'a altar yuj silab' sñusjitz'aoc, icha q'uen nivac cuchara yed' juntzañ xo yamc'ab' nab'a oro, ma plata. Yacb'an pitzanto viñtaj sacerdote Joiada chi', sñusjitz'añej silab' d'a stemplo Jehová.

¹⁵ Palta ix ichamvinacax viñtaj Joiada chi', 130 ab'il sq'uinal viñ ayic ix cham viñ. ¹⁶ A d'a schoñab' viñtaj David ix mucji viñ, aton b'aj smuchaj eb' viñ rey. A tas ix sc'ulej viñ te vach'ñej yuj svach'iloc eb' yetisraelal, vach' ix yutej viñ yac'an servil Dios yed' d'a stemplo.

Ix ixtax spensar viñaj Joás

¹⁷ Ayic toxo ix cham viñaj Joiada chi', ix javi eb' viñ yajal yaj d'a Judá, ix em rojan eb' viñ d'a viñaj rey Joás chi' yic smontan viñ eb' viñ. Axo ix aji, ix och d'a spensar viñ tas ix yal eb' viñ chi'. ¹⁸ Yuj chi' ix yactejan stemplo Jehová eb', aton sDiosal smam yicham eb'. Axo d'a yechel comon dios Asera ix och eb' ejmelal yed' d'a juntzañxo comon dios. Yuj chi' ix cot yoval sc'ol Jehová d'a eb' aj Judá chi' yed' d'a eb' aj Jerusalén chi'. ¹⁹ Ix scheccot eb' schecab' Jehová yic tzul yalan eb' to smeltzajxi eb' d'a Jehová chi', palta majxo schalaj yab' eb' tas ix yal eb' checab' chi'.

²⁰ Yuj chi', ix och Yespíritu Dios d'a viñaj Zacarías yuninalcan viñaj Joiada chi'. Ix q'ue liñan viñ d'a jun lugar chaañ, ix yalan viñ d'a masanil anima chi' icha tic: A Jehová Dios tz'alan icha tic: ¿Tas yuj max e c'anab'ajej in checnab'il? ¿Tas yuj tze saycot eyaelal d'a eyib'añ? Yujto ix in eyactajcani, yuj chi' ol ex vactejaxcani, xchi Jehová, xchi viñ.

²¹ Palta ix och eb' ajc'olal smasanil d'a viñ, ix snaan eb' tas tz'aj smilancham viñ eb'. Ix yalan viñaj rey Joás chi' to sjulq'uenajcham viñ d'a yamaqu'il stemplo Jehová. Icha chi' ix aj scham viñ. ²² A viñaj Joás chi', majxo smectolaj jantac svach'olal viñaj Joiada chi' ix yac' d'a viñ, palta to ix schec miljoccham viñaj Zacarías viñ, aton viñ yuninal viñaj Joiada chi'. Ayic van scham viñaj Zacarías chi', ix yalan viñ icha tic: Aocab' Jehová tz'ılan jun tic, a' ol ac'an yovalil, xchi viñ.

²³ Ayic ix el yab'ilal scham viñ, ix javi eb' soldado sirio yac' oval yed' viñaj Joás chi'. Ix javi eb' d'a Judá yed' d'a Jerusalén. Tzajtum eb' yajal yaj d'a Judá chi' ix smilcham eb'. Ix yic'ane' masanil tas ay stojol eb', ix yac'anb'at eb' d'a viñ sreyal Damasco. ²⁴ Jayvaññej eb' soldado sirio ix javi yac' oval chi', axo Jehová ix ac'anoch jantac eb' soldado yic Judá chi' d'a yol sc'ab' eb', yujto ix actajcan Jehová chi' yuj eb', aton sDiosal eb' yed' eb' smam yicham. Icha val chi' ix aj yab'an syail viñaj Joás chi' yuj chucal ix sc'ulej.

²⁵ Ayic ix el eb' sirio d'a yol yic Judá chi', te nivan ix ajcan viñaj Joás chi' slajvi yuj eb'. Axo eb' viñ ayoch yajalil yed' viñ, ix sna' eb' viñ tas syutej eb' viñ svach' milancham viñ, yic syac'ane' spac schamel viñ yuninal viñaj sacerdote Joiada chi' eb' viñ. Yuj chi' ix svach' milejcham viñ eb' viñ d'a sat sch'at. Ix lajvi chi', ix mucji viñ d'a schoñab' viñaj David, palta mañoc b'aj smucchaj eb' viñ rey. ²⁶ A eb' viñ ix vach' milancham viñaj Joás chi', aton viñaj Zadad yune' ix Simat aj Amón yed' viñaj Jozabad yune' ix Simrit aj Moab.

²⁷ A jantacto yab'ixal viñaj Joás chi' yed' eb' yuninal viñ yed' lolonel ix yal eb' schecab' Dios d'a viñ yed' yab'ixal b'aj svach' b'oejxi stemplo Jehová viñ, aycan b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal eb' viñ rey. Axo viñaj Amasías yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

25

Ochnac viñaj Amasías reyal d'a Judá (2R 14.1-22)

¹ Ayic 25 ab'il sq'uinal viñaj Amasías ix och viñ reyal, 29 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Joadán sb'i ix snun viñ, aj Jerusalén ix. ² A tas ix sc'ulej viñ, vach' d'a yichañ Jehová, añej to maj sc'ulej val viñ d'a smasanil sc'ool.

³ Ayic ix tec'c'aj yopisio viñ chi', a eb' viñ ayoch yajalil yed' viñ, ix smilcham eb' viñ, aton eb' viñ miljinaccham viñ smam viñ. ⁴ Palta maj miljicham eb' viñ yuninal eb' yuj viñ, yujto tz'ib'yajcan d'a ley Moisés, b'aj syal Jehová: A

eb' mamab'il, max yal scham eb' yuj smul yuninal, max yal pax scham eb' uninab'il yuj smul smam, yujto junjun mach scham yuj smul, xchicani.

⁵ Ix schecan viñ to smolb'ej sb'a masanil eb' viñ aj Judá yed' eb' viñ yic Benjamín. Macquiltaquil ix aj eb' viñ d'a junjun yirñtilal. Icha chi' ix aj yoch eb' viñ yajalil d'a junjun mil yed' d'a junjun cien anima. Ix yic'anchari sb'isul anima viñ, schael yich d'a eb' 20 ab'il sb'eyñejb'ati. A sb'isul eb' ix q'ue vaan chi', 300 mil, aton eb' stiempoalxo sb'at d'a oval, lista yaj eb' yed' slanza yed' smaclab' jul-lab'. ⁶ Ix smajnan 100 mil eb' soldado yic Israel viñ, 75 quintal q'uen plata ix yac' viñ stojoloc eb'.

⁷ Palta ay jun viñ schecab' Dios ix c'och d'a viñ, ix yalan viñ d'a viñ icha tic: —Ach rey, mañ ic'och eb' soldado yic Israel yed' eb' yic Efraín ed'oc, yujto mañ ayococh Jehová yed' eb', ⁸ vach'chom tza na'a to yuj eb' ay yip eb' a soldado d'a oval, palta a Dios ol ach ac'an ac'joc ganar yuj eb' ajc'ol chi', yujto ay spoder scolvaji, ay pax spoder satanel masanil, xchi viñ schecab' Dios chi'.

⁹ Ix sc'anb'an viñaj Amasías chi' d'a viñ schecab' Dios chi' icha tic:

—Palta, ¿tas ol aj pax 75 quintal q'uen plata ix vac' d'a eb' soldado israel chi' jun? xchi viñ.

Ix tac'vi viñ schecab' Dios chi' d'a viñ icha tic:

—A Jehová syal yac'an ec'alocxo icha q'uen chi' d'ayach, xchi viñ.

¹⁰ Yuj chi' ix checji pax eb' soldado ix cot d'a yol yic Efraín chi' yuj viñaj Amasías chi', palta ix te cot yoval eb' d'a eb' yic Judá chi', yuj chi' te yoval eb' ayic ix pax eb' chi'.

¹¹ Ix stec'b'an sb'a viñaj rey Amasías chi', ix b'at viñ yed' eb' soldado d'a spañanil yic Atz'am Atz'am. Ata' ix smilcham 10 mil soldado aj Seir eb'.

¹² Añeja' ix syam pax 10 mil eb' aj Seir chi' eb', ix ic'jib'at eb' yuj eb' d'a sjolom jun lum vitz sattac q'uen yeq'ui. Ata' ix laj yumjicanb'at eb' yuj eb', choc' ix laj ajcan eb'.

¹³ Axo eb' soldado yic Israel maj chajocb'atlaj yuj viñaj Amasías d'a oval chi', aton eb' ix checjican meltzaj d'a spat, ix satel jaye' choñab' eb' d'a yol smac'bon Judá, schab'at d'a Samaria masanto d'a Bet-horón. Ix smilancham 3 mil anima eb', tzijtum tastac ix yelq'uejb'at eb'.

¹⁴ Ayic ix meltzaj viñaj Amasías chi', ayic toxo ix satel eb' aj Edom yuj viñ, aton eb' aj Seir, ix yic'ancot juntzañ scomon diosal eb' aj Seir chi' viñ, ix yac'anoch viñ sdiosaloc. Ix yalan sb'a viñ d'ay, ix sñusan pax incienso viñ d'ay. ¹⁵ Yuj jun chi' ix cot val yoval Jehová d'a viñ, ix scheccot jun viñ schecab' yal d'a viñ rey chi' icha tic:

—¿Tas yuj tzach och ejmelal d'a juntzañ comon dios maj yal scolanel schoñab' d'a yol a c'ab'? xchi viñ schecab' Dios chi'.

¹⁶ Ayic vanto yalan juntzañ chi' viñ schecab' Dios chi', ix tac'vi viñ rey chi' icha tic:

—¿Tom ix val d'ayach to a ach ol ac' in razón a in rey in tic? Actej alan juntzañ chi'. ¿Mato tza nib'ej tzach miljichamoc? xchi viñ.

Axo viñ schecab' Dios chi' mañxa tas ix yal viñ, axoñej ix yal viñ d'a viñ rey chi' icha tic:

—Vojtac a in tic to nab'ilxo yuj Dios to ol ach sateloc, yujto ix a c'ulej jun tic, maj a c'anab'ajej tas ix val d'ayach, xchi viñ.

¹⁷ A viñaj Amasías sreyal Judá chi', ix sc'anb'ej yab' viñ d'a juntzañ eb' ac'um razón. Yuj chi' ix schecan viñ b'at alchaj d'a viñaj Joás yuninal viñaj Joacaz, yixchiquin viñaj Jehú, sreyal Israel, ix yalan viñ icha tic: Cotañ, cac' oval, xchib'at viñ. ¹⁸ Ix spacanpaxcot viñaj Joás chi' d'a viñ icha tic: Ayab' jun te' sac q'uix d'a Líbano, ix yalb'at te' d'a jun te' c'ute' ay pax ta' icha tic: Ac' ix isil yetb'eyumoc viñ vuninal, xchib'at te'. Palta ay jun noc' chium noc' ix ec'

ta', axo noc' ix tec'anem jun te' q'uiix chi'. ¹⁹ A ach tic tzala' to ix ac' ganar eb' aj Edom, yuj chi' tzic' val chaañ a b'a, tza say tas tz'aj ic'jichaañ. Palta te vach' tato tzach canñej d'a a pat. ¿Tas yuj tza nib'ej tzic'cot junoc yaelal d'a ib'añ yed' d'a yib'añ choñab' Judá? xchicot viñaj Joás chi' d'a viñ.

²⁰ Palta axo viñaj Amasías chi', maj schalaj yab' viñ, yujto toxo ix sna Dios to ol ac'jococh viñ d'a yol sc'ab' viñaj Joás chi' yuuj, yujto a d'a juntzañ sdiosal eb' aj Edom chi' tz'och viñ ejmelal. ²¹ Ix lajvi chi' ix cot viñaj Joás chi' yac' oval yed' viñaj Amasías chi', ix schalaj sb'a eb' viñ d'a Bet-semes, d'a yol smach'en Judá chi'. ²² Ix ac'ji ganar Judá chi' yuj eb' aj Israel, yuj chi' a eb' soldado aj Judá chi' toxoñej ix el lemeljoc eb', ix paxcan eb' d'a spat. ²³ Ix yamchaj viñaj Amasías sreyal Judá d'a Bet-semes chi' yuj viñaj Joás viñ sreyal Israel chi'. Ix lajvi chi' ix ic'chajcot viñ d'a Jerusalén. Ix smac'ancanem lañaj smuroal jun choñab' chi' eb' israel chi'. Ay am 180 metrooc ix spojem eb', ix b'atñej d'a puerta yic Efraín, masanto ix c'och d'a spuertail schiquin jun smuroal chi'. ²⁴ Ix yic'anpaxb'at q'uen oro eb', q'uen plata yed' juntzañxo tas ay d'a yol stemplo Dios, aton juntzañ stañvej eb' yirñtal viñaj Obededom. Ix yic'paxb'at jantacñej b'eyumal ay d'a spalacio viñ rey chi' eb'. Ix yic'anpaxb'at juntzañ anima eb' icha presoal ayic ix pax eb' d'a Samaria. Ix ac'ji pural viñaj Amasías chi' yuj viñaj Joás yochcan vach'c'olal yed'oc.

²⁵ A viñaj Amasías yuninal viñaj Joás sreyal Judá chi', 15 ab'ilto ix yac' reyal viñ d'a Judá ayic toxo ix cham viñaj Joás yuninal viñaj Joacaz sreyal Israel. ²⁶ A jantacto yab'ixal viñaj Amasías chi', ayic ix el yich masanto ix lajvi, ayanc b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal eb' viñ sreyal Judá yed' eb' viñ sreyal Israel. ²⁷ Atax val yic ix yic'anel sb'a viñaj Amasías d'a Jehová, ay juntzañ eb' aj Jerusalén chi' ix naan smilcham viñ. Yuj chi' ix b'atcan viñ elelal d'a choñab' Laquis, palta ix b'atñej eb' d'a spatic viñ d'a jun choñab' chi', ata' ix cham viñ yuj eb'. ²⁸ Ix lajvi chi' ix yic'anb'at snivanil viñ eb' d'a yib'añ jun noc' chej, axo b'aj mucan eb' smam yicham viñ ix mucchaji, aton d'a schoñab' viñaj David.

26

Ochnac viñaj Uzías reyal (2R 14.21-22; 15.1-7)

¹⁻³ Ayic toxo ix cham viñaj Amasías chi', axo viñaj Uzías ix yac'och eb' aj Judá reyal sq'uexuloc viñ smam chi'. Ayic ix schaanal yich viñ yac'an reyal, 16 ab'il sq'uinal viñ. 52 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Jecolías sb'ix snun viñ, aj Jerusalén ix. Ayic ayoch viñ reyal ix sb'oanxiq'ue choñab' Elat viñ, ix canxi yicoc Judá.

⁴ Masanil tas ix sc'ulej viñaj Uzías chi', vach'ñej d'a yichañ Jehová, icha sc'ulejñac viñaj Amasías smam viñ. ⁵ Ix yac' val och spensar viñ d'a Dios yacb'an pitzanto viñaj Zacarías. A viñaj Zacarías chi' ix c'ayb'an viñ d'a tas syutej sc'anab'ajan Jehová. Yacb'an ix sc'anab'ajej viñ, vach'ñej ix ajelc'och viñ yuj Jehová.

⁶ A viñaj Uzías chi', ix b'at viñ yed' eb' viñ soldado yac' oval yed' eb' filisteo, ix smac'anem lañaj smuroal choñab' Gat eb' viñ, Jabnia yed' Asdod. Ix sb'oanq'ue juntzañ choñab' eb' d'a yol yic Asdod chi' yed' juntzañxo choñab' yic eb' filisteo chi'. ⁷ Ix och val Dios yed' viñ ayic ix yac'an oval viñ yed' eb' filisteo chi' yed' eb' árabe cajan d'a Gur-baal yed' eb' amonita. ⁸ Ix yac'an q'uen tumin eb' amonita d'a viñ, aton q'uen ix ac'jioch d'a yib'añ eb' yac'ani. Ix yac'ñej yajalil viñ masanto d'a smojonal Egipto, yujto ix yic' val yip yopisio viñ chi'.

⁹ Ix sb'oxiq'ue juntzañ b'aj tz'aj eb' soldado viñ d'a yib'añ smuroal Jerusalén chi' yed' d'a yib'añ spuertail d'a schiquin yed' d'a yib'añ puerta d'a ch'olan yed' d'a juntzañxo schiquintac. Te vach' ix aj sb'oanxiq'ue viñ. ¹⁰ Ix sb'oanpax juntzañ yed'tal eb' viñ soldado viñ d'a tz'inan luum yed' pax b'aj tz'aj eb' soldado chi' d'a chaar'. Ix schecanpax viñ joychaj jantac a uc'b'ila', yujto te nivan noc' smolb'etzal noc' viñ d'a ac'lictac yed' d'a yichtac vitz. Ay pax eb' smunlajvum viñ smunlaj d'a avoj uva yed' d'a juntzañxo avb'en ay d'a tzalquixtac yed' d'a lum ac'lictac. Te ay val och d'a sc'ol viñ smunlaj d'a tas tz'avchaji.

¹¹ Ay pax jun nivan ñilañ eb' soldado viñ, ayic sb'at eb' d'a oval, pojquiltac yaj eb', icha tas macañil yajec' sb'i eb' d'a yol sc'ab' viñtaj Jeiel viñ tz'ib'um yed' viñtaj Maasías yajal. A viñtaj Hananías sat yajal yaj d'a eb', ayoch yopisio viñ yed' viñtaj rey Uzías chi'. ¹² Axo masanil eb' yajal yaj d'a junjun macañ eb' viñ soldado chi' icha tas yirñtilal eb', ay 2 mil 600 eb'. ¹³ Axo eb' soldado ayoch d'a yalañ smandar eb', ay 307 mil 500 eb', listaxo yaj eb' sb'at d'a oval, te tec'an eb' scolvaj d'a viñ rey chi' yic syac'an oval viñ yed' eb' ajc'ool. ¹⁴ Ix schecan viñtaj rey Uzías chi' b'ojoc juntzañ syamc'ab' eb' soldado chi': Aton maclab' jul-lab', q'uen lanza, q'uen xumpil, maclab' ñic'ool, yol jul-lab' yed' mejmeech. ¹⁵ Ix sayan juntzañ eb' viñ vinac viñ te jelan yic sb'oan juntzañ q'uen nivac máquina yic oval. Ix b'ochaj q'ueen b'ajtac ayq'ue eb' soldado d'a chaar' d'a yib'añtac muro. A juntzañ q'uen máquina chi', a q'ueen sjulanb'at q'uen nivac q'ueen. Ix te pucaxb'at yab'ixal viñ d'a najat. Ix och val Dios yed' viñ, yuj chi' te ay smay ix aj sb'inaj viñ.

¹⁶ Palta ayic ix tec'c'aj val yopisio viñ chi', ix yic'anchar' sb'a viñ. Yuj chi' ix yic'cot viñ d'a yib'añ. Ix spitej sb'a viñ d'a Jehová Dios, aton sDiosal eb' smam yicham viñ. Ix och viñ d'a yol stemplo Jehová, ix sñusan incienso viñ d'a altar. ¹⁷ Tzac'an yoch viñtaj sacerdote Azarías yuj viñ yed' pax 80 eb' viñ sacerdote yic Jehová. Mañ jab'oc ix xiv eb' viñ yochi. ¹⁸ Axo yic ix c'och eb' viñ d'a viñ rey chi', ix yalan eb' viñ icha tic d'a viñ: Mamin rey Uzías, a ach tic mañ opisiooc a ñusan incienso d'a Jehová, palta a oñ sacerdote oñ yirñtilal oñ viñtaj Aarón tic, a oñ sic'b'iloñcanoch d'a jun opisio tic. Yuj chi' mamin rey, vach' tzach el d'a jun lugar tic, yujto toxo ix och a chucal d'a Jehová, yuj chi' mañxo ol ach ic'jocchar' yuuj, xchi eb' viñ d'a viñ.

¹⁹ A viñtaj rey Uzías chi', ayic liñan och viñ d'a stz'ey jun altar yic incienso d'a yol templo chi' yed'nac jun chaynub' yic incienso viñ. Ix cot val yoval viñ d'a eb' viñ sacerdote chi', axo val d'a jun rato chi' ix elta yab'il lepra d'a sñañal sat viñ. ²⁰ Ayic ix yilan viñtaj sat sacerdote Azarías yed' eb' viñ ajun yed' viñ chi' toxo ix elta yab'il lepra d'a sñañal sat viñ rey chi', ix yic'aneta viñ eb' viñ d'a elañchamel. Ix snib'ej pax viñ rey chi' tz'el'ta d'a elañchamel, yujto toxo ix javi yaelal d'a yib'añ viñ yuj Jehová.

²¹ Ix canñej jun lepra chi' d'a viñtaj rey Uzías chi' masanto ix cham viñ, yuj chi' sch'ocoj viñ ix aj d'a jun pat, majxo chajocochlaj viñ d'a yol stemplo Jehová. Axo viñtaj Jotam yuninal viñ ix ochcan sq'uexuloc, yic scan viñ d'a spalacio yic syac'anpax yajalil viñ d'a jun choñab' chi'.

²² A jantacto yab'ixal viñtaj rey Uzías chi', ayic ix el yich masanto ix lajvi, tz'ib'ab'ilcan yuj viñtaj Isaías schecab' Dios, viñ yuninal viñtaj Amoz. ²³ Ayic ix cham viñ Uzías chi', ix mucji viñ d'a smac'b'en b'aj smucchaj eb' viñ rey. Yujto ay lepra d'a viñ, yuj chi' maj yal smucchaj viñ d'a yed'tal eb' viñ rey chi'. Ix lajvi chi' axo viñtaj Jotam yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

27

Ochnac viñaj Jotam reyal
(2R 15.32-38)

¹ A viñaj Jotam chi', 25 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal. 16 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Jerusa sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Sadoc.

² A tas ix sc'ulej viñaj Jotam chi', vach' d'a yichañ Jehová icha ix sc'ulej viñaj Uzías smam viñ. Palta maj ochlaj viñ d'a yol stemplo Jehová icha ix yutej sb'a viñ smam viñ chi'. Axo masanil anima, te chuc tas ix sb'eyb'alej eb'. ³ A viñaj Jotam chi' ix checan b'ojoc jun spuertail templo d'a yib'añ. Tzijtum tas ix schec viñ b'ojoc d'a yib'añ smuroal choñab' b'aj much'il jun ch'olan. ⁴ Ix schecan viñ b'ochajxiq'ue juntzañ nivac choñab' d'a tzalquixtac d'a yol yic Judá yed' yed'tal eb' viñ soldado chaañ yajq'ue b'aj stañveje eb' viñ d'a caltac te'. ⁵ Ix yac' oval viñ yed' eb' amonita, ix ac'ji ganar eb' yuj viñ. A d'a jun ab'il chi', ix yac' q'uen tumin eb' ix ac'jioch d'a yib'añ yac'an d'a viñ. Ix yac' 75 quintal q'uen plata eb' yed' 37 mil quintal ixim trigo. Arñeja' icha pax chi' ixim cebada ix yac' eb'. Icha chi' ix sc'ulej eb' d'a ox'e ab'il.

⁶ Te tec'an ix aj viñ d'a sreyal chi', yujto te vach' sb'eyb'al viñ d'a yichañ Jehová. ⁷ A jantacto yab'ixal viñaj rey Jotam chi' yed' tastac sc'ulejncac viñ yed' jantac oval yac'nac viñ, ayacan b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel yed' Judá.

⁸ Ayic ix och viñ d'a reyal, 25 ab'il sq'uinal viñ. 16 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. ⁹ Axo yic ix cham viñ, ix mucji viñ yed' eb' smam yicham d'a schoñab' viñaj David. Ix lajvi chi', axo viñaj Acaz yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

28

Ochnac viñaj Acaz reyal d'a Judá
(2R 16.1-20)

¹ Ayic ix och viñaj Acaz chi' reyal, 20 ab'il sq'uinal viñ. 16 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén, palta mañ vach'oc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, maj sc'ulej viñ icha tas sc'ulejncac viñaj David smam yicham viñ. ² A sb'eyb'al eb' viñ sreyal Israel ix sb'eyb'alej viñ. Ix schecan viñ b'ochaj q'uen q'ueen yechel comon dios Baal. ³ Ix sñusan incienso viñ d'a sch'olanil yic Ben-hinom, ix sñusanpaxtz'a yuninal viñ silab'il icha val schuc b'eyb'al juntzañ choñab' ix ic'jitel yuj Jehová d'a yichañ eb' israel d'a lum chi'. ⁴ Arñejtona', ix sñus pax silab' viñ yed' incienso d'a juntzañ lugar b'ajtac chaañ yed' d'a yichtac te te' c'ayum xilil.

⁵⁻⁶ Yuj chi' ix ac'jioch viñ yuj Jehová sDiosal d'a yol sc'ab' viñ sreyal Siria. Te nivan anima ix ic'jib'at d'a Damasco yuj eb' sirio chi'. Arñeja' ix ac'jipaxoch viñ yuj Jehová d'a yol sc'ab' viñaj Peka yuninal viñaj Remalías sreyal Israel. A d'a jun c'u, 120 mil eb' soldado te tec'an yic Judá ix smilcham eb', yujto ix yactejean Jehová sDiosal eb', aton sDiosal smam yicham eb'. ⁷ Ay jun viñ soldado te tec'an d'a yintilal Efraín scuchan Zicri, a viñ ix milancham viñaj Maasías yuninal viñ rey chi' yed' viñaj Azricam yajal d'a spalacio viñ rey chi' yed' viñaj Elcana sat yajal yuj viñ rey chi'. ⁸ Vach'chom yetchoñab' sb'a eb' yed' eb' israel chi', palta ix ic'jib'at 200 mil eb' yuj eb', aton eb' ix ix, eb' vinac unin yed' eb' ix unin, ix ic'jib'at eb' d'a Samaria. Mañxo jantacoc pax tas ix yic'b'at eb' israel chi'.

⁹ A d'a Samaria chi', ay jun viñ schecab' Dios scuchan Obed. Ix elta viñ scha eb' soldado van sc'ochxi d'a Samaria chi'. Ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

—A Jehová co Diosal, sDiosal pax eb' co mam quicham, ix cot yoval sc'ol d'a Judá, yuj chi' ix yac'och eb' d'a yol e c'ab'. Palta a exxo tic ix e milcham eb' yed' val yoval e c'ool to ix q'ue val c'och d'a satchaari. ¹⁰ Axo ticnaic, tze na'a to tzeyac'och eb' aj Judá tic yed' eb' aj Jerusalén tic eyac'umaloc servil. Palta ¿tom malaj pax e mul a ex tic d'a yichaari Jehová? ¹¹ A ticnaic, ab'ec tas ol vala': Aq'uec meltzaj masanil eb' quetisraelal ix eyic'cot chi' d'a tic, yujto ay val cot yoval Jehová d'ayex, xchi viñaj Obed chi'.

¹² Ix lajvi chi' ay jayvaari eb' viñ yajal yaj d'a scal eb' yiñtilal Efraín, aton viñaj Azarías yuninal viñaj Johanán, viñaj Berequías yuninal viñaj Mesilemot, viñaj Ezequías yuninal viñaj Salum yed' viñaj Amasa yuninal viñaj Hadlai, ix och eb' viñ d'a sat eb' viñ van sjax d'a oval chi'. ¹³ Ix yalan eb' viñ icha tic:

—Mañ eyic'cot eb' chi' d'a tic, yujto a jun tic tz'och co muloc d'a Jehová. ¿Tom tze say tas tz'aj svach' och co mul d'ay? Te nivanxo co mul tz'ochi, yuj chi' scot val yoval Jehová chi' d'ayoñ, xchi eb' viñ.

¹⁴ Yuj chi', ix actajel masanil eb' ix ic'jicot yuj eb' soldado chi' yed' pax masanil tastac ix yic'cot eb', ix yac'ancan eb' d'a yichaari eb' yajalil choñab' yed' d'a yichaari masanil anima. ¹⁵ Axo eb' viñ ix b'inaj sb'i tic, a eb' viñ ix tarivan eb' ix ic'jicot chi'. A d'a scal masanil tastac ix yiq'uec' eb' soldado chi', ata' ix q'uetá pichul ix ac'jioch d'a eb' b'eraneli. Ix ac'jioch xañab' eb', ix ac'ji va eb', ix yuc'an pax a' eb'. Ix ac'jioch aceite d'a eb' echen yaji. Axo eb' maxtzac yal-laj sb'eyi, ix ac'jiq'ue eb' d'a yib'ari noc' b'uru yuj eb'. Ix cot eb' viñ yajal choñab' Samaria chi' yac'xican eb' d'a eb' yetchoñab' d'a Jericó, aton b'aj te ay te' palma. Ix lajvi chi' ix meltzajxi eb' viñ d'a Samaria chi'.

¹⁶ A d'a jun tiempoal chi', ix schecb'at eb' schecab' viñaj rey Acáz d'a viñ sreyal Asiria, yic sc'anan colval viñ d'a viñ. ¹⁷ Yujto a eb' aj Edom ix javi eb' junelxo yac' oval d'a eb' aj Judá, ay eb' anima ix yic'b'at eb'. ¹⁸ Yacb'an chi' axo eb' filisteo, ix ic'anpaxb'at tastac ay d'a juntaari choñab' d'a yichtac vitz yed' d'a Neguev d'a yol yic Judá chi'. Ix yic'anec' choñab' Bet-semes eb', Ajalón, Gederot, Soco, Timna yed' Gimzo yed' yaldeail junjun juntaari choñab' chi'. Ix lajvi chi' axo eb' filisteo chi' ix cajnaj ta'. ¹⁹ Emnaquil ix ajcan eb' aj Judá chi' yuj Jehová, yujto a viñaj Acáz sreyal eb', a viñ ix cuchb'amb'at eb' d'a chucal, ix spitej val sb'a viñ d'a Jehová.

²⁰ Ayic ix javi viñaj Tiglat-pileser sreyal Asiria chi' d'a Judá, maj colvajlaj viñ, palta to ix vach' lajviel yuj viñ. ²¹ Vach'chom ixto smolb'ejelta juntaari tastac caro stojol ay d'a stemplo Jehová viñaj Acáz chi' yed' tastac ay d'a spalacio viñ yed' tastac ay d'a spat eb' viñ yajal yaji, ix yac'an viñ d'a viñ sreyal Asiria chi', palta nab'artej, majxo colvaj jab'oc viñ yed' viñ. ²² Vach'chom nivan yaelal ix javi d'a yib'ari viñaj Acáz chi', palta arteja' ix ochrejm smul viñ d'a Jehová. ²³ Ix yac'an silab' viñ d'a juntaari scomon diosal eb' aj Damasco. Yujto toxo ix ac'ji ganar viñ yuj eb', ix yalan viñ icha tic: A juntaari sdiosal eb' sirio tic scolvaji, yuj chi' ol vac' in silab' d'ay yic vach' ol colvaj ved'oc, xchi viñ. Icha chi' ix aj scot val d'a yib'ari viñ yed' eb' yetchoñab' chi'. ²⁴ Ix lajvi chi', ix smolb'an juntaari yamc'ab' yic stemplo Dios viñ, ix smac'anpoj viñ. Ix smacancan templo chi' viñ, ix schecan viñ b'ojocq'ue juntaari altar d'a schiquintac scalleal Jerusalén chi'. ²⁵ Ix schecanpax viñ b'ojocq'ue juntaari altar b'ajtac chaari d'a yoltac choñab' d'a yol yic Judá chi'. Ata' sñis incienseo viñ d'a comon dios. Icha chi' ix yutej viñ stzantzancot yoval sc'ol Jehová sDiosal smam yicham.

²⁶ A jantacto tas ix sc'ulej viñ, ayic ix el yich masanto ix lajvi, ayacan b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal eb' s'reyal Judá yed' Israel. ²⁷ Axo yic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a choñab' Jerusalén, palta mañoc d'a yed'tal eb' viñ rey ix mucji viñ. Axo viñaj Ezequías yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

29

Ochnac viñaj Ezequías reyal (2R 18.1-3)

¹ Ayic ix schaañel yich viñaj Ezequías yac'an reyal, 25 ab'il sq'uinal viñ. 29 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Abías sb'i ix snun viñ, yisil ix viñaj Zacarías. ² A tas ix sc'ulej viñ, vach'rej d'a yichañ Jehová, icha val sb'eyb'al viñaj David smam yicham viñ.

Ix ochxi ejmelal d'a templo yuj viñaj Ezequías

³ A d'a b'ab'el uj yic b'ab'el ab'il yoch viñaj Ezequías reyal, ix schecan viñ jachajxi stemplo Jehová, ix schecan viñ vach' b'ochajxi spuetail. ⁴ Ix schecan viñ avtajcot eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita, ix molb'aj eb' viñ d'a yamaq'uil templo chi' d'a stojolal b'aj sjavi c'u. ⁵ Ix yalan viñ icha tic: Ex levita, ab'ec tas ol vala': Sacb'itejec e b'a, tze sacb'itan pax stemplo Jehová, aton co Diosal yed' eb' co mam quicham. Iq'uequelta masanil tas mañ vach'oc ayoch d'a yool. ⁶ Yujto a eb' co mam quicham, te pit yutejñac sb'a eb' d'a Jehová co Diosal, te chuc tas c'ulejñac eb' d'a yichañ. Actab'ilcan yuj eb', yic'naquel spensar eb' d'a scajñub'. ⁷ Smacannaccan spuetail eb', spu'annac tup sc'ac'al candil eb', maxtzac sñus incienso eb', maxtzac yac' silab' eb' to sñusjitz'a masanil d'a stemplo co Diosal a oñ israel oñ tic. ⁸ Yuj chi', ix cot val yoval sc'ol Jehová d'a Judá yed' d'a Jerusalén tic, cuseltac ix oñ ajcan yuuy, te q'uixvelal pax ix oñ ajcani, ix oñ ochpaxcan sb'uchlab'ejoc juntzañ choñab', icha val tz'aj eyilan ticnaic. ⁹ Yuj chi', ay eb' co mam quicham chamñac d'a oval. Mañ jantacoc eb' ix quetb'eyum yed' eb' calcuninal ic'chajñach'at d'a ch'oc choñab'il. ¹⁰ A ticnaic ix in na'a to ol in b'o jun trato yed' Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, yic vach' syiq'ucl yoval sc'ol d'a quib'añ. ¹¹ Yuj chi', ex vetchoñab', mañ eyiq'uec' tiempo e b'oan stemplo Jehová, yujto a' ex sic'aneli, yic tzeyac'an servil, tze ñusanpaxtz'a incienso d'a yichañ, xchi viñ.

¹² Aton sb'i eb' levita ix och d'a munlajel tic: A d'a scal eb' yirñtilal viñaj Coat: Viñaj Mahat yuninal viñaj Amasai yed' viñaj Joel yuninal viñaj Azarías. Axo d'a scal eb' yirñtilal viñaj Merari: Viñaj Cis yuninal viñaj Abdi yed' viñaj Azarías yuninal viñaj Jehalelel. Axo d'a scal eb' yirñtilal viñaj Gersón: Viñaj Joa yuninal viñaj Zima yed' viñaj Edén yuninal viñaj Joa. ¹³ Axo d'a scal eb' yirñtilal viñaj Elizafán: Viñaj Simri yed' viñaj Jiei. A d'a scal eb' yirñtilal viñaj Asaf: Viñaj Zacarías yed' viñaj Matanías. ¹⁴ Axo d'a scal yirñtilal viñaj Hemán: A viñaj Jehiel yed' viñaj Simeí. Axo d'a scal eb' yirñtilal viñaj Jedutún: A viñaj Semaías yed' viñaj Uziel. ¹⁵ B'ab'el, ix smolb'ej eb' sc'ab' yoc eb' viñ, ix sacb'itan sb'a eb' viñ smasanil icha yalan ley. Ix lajvi chi' ix och eb' viñ d'a yol templo chi', ix sacb'itanpax templo chi' eb' viñ icha yalan ley, icha ix yutej viñ rey yalani, icha syal schecñab'il Jehová.

¹⁶ Ix lajvi chi', ix och eb' viñ sacerdote chi' d'a yol templo yic sacb'itan eb' viñ. Masanil tas mañ vach'oc ix ilchaj yuj eb' viñ, ix laj yiq'uelta eb' viñ, ix yic'anel eb' viñ d'a yamaq'uil templo chi'. Axo juntzañ eb' viñ levita ix b'at julancanb'at d'a sch'olanil stitac a Cedrón. ¹⁷ A d'a b'ab'el c'u yic b'ab'el uj chi' ix syamoch eb' viñ sacb'itan juntzañ yamaq'uil templo chi'. Axo d'a svajxaquil c'ual ix elc'och eb' viñ sacb'itan d'a sti' templo chi'. Vajxaqueto

c'ual ix yac' pax eb' viñ sach'itan yol templo chi', yuj chi' 16 c'ual ix yac' eb' viñ sach'itani, ix lajvielc'och smasanil. ¹⁸ Ix lajvi chi', ix c'och eb' viñ d'a spalacio viñtaj rey Ezequías chi', ix yalan eb' viñ icha tic: Toxo ix co sach'itej stemplo Jehová yed' altar b'aj stz'a silab', smexail ixim pan tz'em d'a yichañ Jehová yed' syamc'ab'il junjun. ¹⁹ Añejtona' ix co sach'itej juntañ yamc'ab' elnaccan d'a yopisio yuj viñtaj rey Acaz, ayic yochnac spitalil viñ. Axo ticnaic, toxo ix co b'oxicanoch d'a yed'tal d'a yichañ yaltar Jehová, xchi eb' viñ.

²⁰ Axo d'a junxo c'u, ix pet q'ue van viñtaj rey Ezequías chi', ix smolb'an masanil eb' yajal choñab' chi' viñ, ix b'at eb' d'a stemplo Jehová. ²¹ Ix yic'anb'at ucvañ noc' quelem vacax eb', ucvañ noc' ch'ac calnel yed' ucvañ noc' quelemtac calnel yed' ucvañ noc' quelemtac chiva. A juntañ noc' chi' ix yac' noc' eb' silab'il yic tz'ac'jican lajvoc smul eb' yajal yaj d'a choñab' chi' yed' masanil eb' aj Judá chi', yic sach'ican pax stemplo Jehová chi'. Ix yalan viñ rey chi' d'a eb' viñ sacerdote yinñtilal viñtaj Aarón to sñustz'a silab' chi' eb' d'a yib'añ altar yic Jehová. ²² Ix smilancham noc' vacax chi' eb' viñ sacerdote chi', ix schaan schiq'uil noc' eb' viñ, ix stzicanem eb' viñ d'a yib'añ altar chi'. Añeja' icha chi' ix yutejpax noc' ch'ac calnel chi' eb' viñ yed' pax noc' quelemtac calnel chi'.

²³ Ix yic'anb'at noc' chiva chi' eb' viñ d'a yichañ viñ rey yed' d'a yichañ eb' anima smasanil. Ix yac'anq'ue sc'ab' eb' d'a sjolom noc' yic tz'ac'jican lajvoc smul eb'. ²⁴ Ix lajvi chi', ix smilancham noc' eb' viñ sacerdote chi', ix secanem schiq'uil noc' eb' viñ d'a yib'añ altar. A jun chi' ofrenda yuj yac'ji tup smul eb' israël chi', icha ix aj yalan viñ rey chi'.

²⁵ Ix ac'jipaxoch eb' viñ levita yuj viñtaj rey Ezequías chi' d'a stemplo Jehová yed' syamc'ab' eb' viñ yic b'it: Aton q'uen platillo, salterio, cítara, icha yajcan stzolah yuj viñtaj rey David yed' viñtaj Gad, aton viñ ac'um razón d'a viñtaj rey David chi', icha pax yaj yalancan viñtaj Natán schecab' Dios. A juntañ checnab'il chi' alb'ilcan yuj Jehová yuj eb' schecab'.

²⁶ Liñanoch eb' viñ levita yed' yamc'ab' yic b'it ac'b'ilcan yuj viñtaj rey David. Liñanpaxoch eb' viñ sacerdote spu'an strompeta. ²⁷ Yuj chi', ix yalan viñtaj rey Ezequías chi' to sñusjitz'a silab' d'a yib'añ altar chi'. Axo yic ix el yich sñusantz'a noc' silab' chi' eb' viñ, ix el pax yich sb'itan eb' viñ sb'itan chi', yic syic'ancharñ Jehová eb' viñ, ix spu'an strompeta eb' viñ. Ix c'anjipax juntañ yamc'ab' yic b'it ac'b'ilcan yuj viñtaj rey David chi'. ²⁸ Axo masanil anima, ñojanem eb' ejmelal yacb'an van sb'itan eb' viñ sb'itan chi', van spu'an pax strompeta eb' viñ sacerdote. Masanto yic ix lajvi stz'ab'at silab' chi' ix och vaan eb' viñ sb'itani. ²⁹ Ayic ix lajvi yac'ji silab' chi', ix em ñojan viñ rey yed' masanil eb' ajun yed' chi' ejmelal. ³⁰ Ix yalan viñ yed' eb' viñ yajal choñab' chi' d'a eb' viñ levita to syal vach' lolonel eb' viñ d'a Jehová yed' juntañ b'it sb'onaccan viñtaj rey David yed' pax juntañ yic viñtaj Asaf schecab' Dios. Ix sc'anab'ajan eb' viñ yed' val stzalajc'olal, ix empax ñojan eb' viñ ejmelal.

³¹ Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' d'a eb' anima: Yach'an toxo ix e sach'itej e b'a d'a yichañ Jehová icha yalan ley, cotañec, iq'ueccot e silab' yed' eyofrenda yuj eyac'an yuj diosal d'a stemplo Jehová, xchi viñ. Yuj chi' masanil eb' anima chi', ix yic'cot silab' eb' yed' yofrenda yuj yac'an yuj diosal eb'. Axo eb' ix el val d'a sc'ol yac'ani, ix yac' silab' eb' sñusjitz'a smasanil. ³² Masanil noc' noc' ix yic'cot eb' anima chi' silab'il sñusjitz'a smasanil chi', 70 noc' mam vacax, 100 noc' ch'ac calnel yed' 200 noc' quelemtac calnel. Ix ñusjitz'a noc' silab'il d'a Jehová. ³³ A sb'isul masanil noc' ix yac' eb' silab'il chi', 600 noc' mam vacax yed' 3 mil noc' calnel yed' noc' chiva.

³⁴ Yujto quenñej sb'isul eb' viñ sacerdote, maj tzac'vanlaj eb' viñ spatz'anel masanil noc' silab' sñusjitz'a smasanil chi', yuj chi' ix colvaj eb' viñ yetlevitail eb' viñ, yach'an sacb'itej pax sb'a juntzarño eb' viñ sacerdote, yujto a eb' viñ levita elaríchamel ix yac'och eb' viñ d'a sc'ol sacb'itan sb'a d'a yichañ juntzarñ eb' viñ sacerdotte chi'. ³⁵ Ayto nañalxo noc' silab' chi' ix ac'chaji yed' pax xepual noc' silab' yic junc'olal yed' vino ix ac'chaj ofrendail yed' pax noc' silab' sñusjitz'a smasanil.

Ichaton chi' ix aj yelxi yich yochxi ejmelal d'a stemplo Jehová. ³⁶ Ix te tzalaj viñaj Ezequías chi' yed' masanil eb' anima yuj tas ix sc'ulej Dios yed' eb', yujto elaríchamel ix yic' sb'a masanil tas ix uji chi'.

30

Ix och q'uiñ yic snachajcoti'R'ayic yelnaccot eb' israel d'a Egipto

¹ Ix lajvi chi', ix schecan viñaj rey Ezequías chi' alchajel d'a yol yic Israel yed' d'a yol yic Judá, ix yac'anpaxb'at yumal viñ d'a eb' ay d'a yol yic Efraín yed' d'a yol yic Manasés, yic scot eb' d'a stemplo Jehová d'a Jerusalén, yic tz'och q'uiñ yic snaancot eb' ayic yelnac eb' smam yicham eb' libre yuj Jehová sDiosal Israel d'a Egipto. ² Ayic ix lajvi slolon viñ rey chi' yed' eb' ayoch yajalil yed' viñ yed' masanil eb' anima d'a Jerusalén chi', ix snaan eb' to a d'a schab'il uj ol och q'uiñ chi', ³ yujto maj yal-laj yoch q'uiñ chi' d'a sc'ual aycani, yujto quenñej eb' viñ sacerdote ix sacb'itej sb'a icha yalan ley, manta pax eb' anima smolb'ej sb'a d'a Jerusalén chi'. ⁴ Yujto ix scha sc'ol viñ rey yed' masanil anima tas ix nachaj chi', ⁵ yuj chi' ix sna eb' to spucchaj yumal d'a masanil yol yic Israel. Schacot d'a Dan, masanto sc'och d'a Beerseba. Ix avtajcot eb' yic sjavi eb' d'a Jerusalén yic tz'och q'uiñ chi', yujto a d'a yalañtaxo, mañ nivanoc eb' smolb'ej sb'a yic syac'anoch jun q'uiñ chi' eb', icha yaj stz'ib'chajcani.

⁶ Yuj chi' ix b'at eb' schecab' viñ rey chi' d'a masanil yol yic Israel yed' d'a yol yic Judá, ix yic'amb'at yumal eb', aton ix schec b'ojoc viñ rey chi' yed' eb' ayoch yajalil yed'oc, b'aj syal viñ icha tic: Ex quetisraelal, meltzajaríecxi d'a Jehová sDiosal viñ co mam quicham aj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Israel, yic ol ochxoc eyed'oc a ex mañ ex cannacoc d'a yol sc'ab' eb' viñ sreyal Asiria. ⁷ Mocab' lajanoc tzeyutej e b'a icha eb' e mam eyicham, icha pax eb' quetisraelal, ix spitej val sb'a eb' d'a Jehová co Diosal yed' eb' co mam quicham chi'. A val co Diosal chi' ix satanel eb' icha val tz'aj quilan ticaña. ⁸ Yuj chi' mañ eyac' pith'oc e b'a, icha yutejnac sb'a eb' co mam quicham chi'. Aq'uecxioch e b'a d'a yol sc'ab' Jehová co Diosal, cotaríec d'a stemplo sic'b'ilél yuj d'a masanil tiempo, tzeyac'an servil yic maxtzac cot yoval sc'ol d'ayex. ⁹ Tato ol eyac'xioch Jehová d'a e c'ool, axo eb' ajc'ol ic'jinacb'at eb' quetisraelal yed' eb' eyuninal d'a preso chi', ol oc' sc'ol eb' d'a eb', ol ac'joc meltzaj eb' d'a co choñab' tic. Yujto a Jehová co Diosal, te ay snivanc'olal, ay pax yoq'uelc'olal, mañ ol ex spatiquejcaneli tato ol eyac'xioch e b'a d'a yol sc'ab', xchib'at viñ rey chi' d'a eb'.

¹⁰ Ix b'at eb' checab' chi' d'a masanil yol yic Efraín yed' d'a yol yic Manasés, ix b'atñej eb' d'a junjun choñab', masanto ix c'och eb' d'a yol yic Zabolón. Palta a eb' anima chi', toñej ix tzevaj eb', ix b'uchvaj pax eb' d'a eb' checab' chi'. ¹¹ Palta ay jayvañ eb' viñ vinac d'a yinñilal Aser, d'a yic Manasés yed' d'a yic Zabolón ix och eb' ejmelal d'a Dios chi', ix javi eb' d'a Jerusalén chi'.

¹² A Dios ix ac'an sna' masanil eb' anima d'a Judá chi', yic sc'anab'ajan eb'

jun checnab'il ix yal viñ rey chi' yed' eb' ayoch yajalil yed'oc, icha ix aj yalan Jehová.

¹³ Yuj chi' a val d'a schab'il uj, ix smolb'an sb'a jantac anima d'a Jerusalén chi', ix yac'anoch q'uiñ eb' yic ixim pan malaj yich. ¹⁴ Ix syamanoch eb' yic'anel masanil juntzañ altar yed' juntzañ lugar b'ajtac sñuschaj incienso d'a Jerusalén chi'. Ix syumancanem eb' d'a sch'olanil a' Cedrón. ¹⁵ Ayic 14 yoch schab'il uj chi', ix smilancham noc' quelem calnel eb' yic q'uiñ chi'.

Axo eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita, ix te q'uixiviq'ue eb' viñ, yuj chi' ix sacb'itej sb'a eb' viñ icha yalan ley. Ix yic'anb'at noc' silab' eb' viñ sñusjitz'a smasanil d'a stemplo Jehová. ¹⁶ Icha chi' ix aj yochxi eb' viñ d'a yopisio, icha yalan ley Moisés viñ schecab' Dios. A eb' viñ sacerdote ix tzicanem schiq'uil noc' silab' ix yac' eb' viñ levita. ¹⁷ Yujto tzijtumto eb' d'a scal masanil anima chi' manto sacb'itejlaj sb'a, yuj chi' a eb' viñ levita chi' ix milancham noc' silab'il yic q'uiñ chi' yuj eb' anima chi', yic tz'och yopisio noc' d'a q'uiñ chi'. ¹⁸⁻¹⁹ Te nivan eb' d'a yirñtilal Efraín, d'a yic Manasés, d'a yic Isacar yed' d'a yic Zabulón ix comon chi'an noc' silab' yic q'uiñ chi', mañ ichaoc yaj stz'ib'chajcani, yujto maj sacb'itej sb'a eb' icha yalan ley. Palta a viñaj rey Ezequías chi' ix lesalvi yuj eb', ix yalan viñ icha tic: Mamin Jehová, co Diosal ach yed' eb' co mam quicham, te vach' a pensar. Ac' nivanc'olal eb' syac'och d'a sc'ol yalan sb'a d'ayach, vach'chom maj sacb'itej sb'a eb' icha yalan sleyal a templo, xchi viñ.

²⁰ Ix yab' Jehová slesalvi viñaj rey Ezequías chi', yuj chi' ix yac' nivanc'olal d'a yib'añ masanil anima chi'. ²¹ Uque' c'ual ix ec' eb' israel chi' d'a Jerusalén, te tzalajc'olal ix ec' q'uiñ yic ixim pan malaj yich chi'. Axo eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita, junjun c'u sb'itan eb' viñ, syalan vach' lolonel eb' viñ d'a Jehová yed' masanil yamc'ab' yic b'it te vach' yic Jehová yaji. ²² A viñaj Ezequías chi', ix yac' yuj diosal viñ d'a eb' viñ levita, yujto ix sch'oxel sb'ecanc'olal eb' viñ yac'an servil Jehová.

Uque' c'ual ix schi noc' silab' yic q'uiñ chi' eb', ix yac'anpax noc' silab' eb' yic junc'olal, ix yalan vach' lolonel eb' d'a Jehová sDiosal smam yicham. ²³ Ix lajvi chi', ix yalan eb' smasanil to syac' uqueocxo c'ual q'uiñ chi'. Te tzalajc'olal ix aj yoch q'uiñ chi' yuj eb'. ²⁴ A viñaj Ezequías sreyal Judá chi', mil noc' mam vacax yed' 7 mil noc' calnel ix siej viñ d'a eb' anima chi'. Yed' eb' viñ yajal d'a junjun choñab' ix siejpax mil noc' vacax chi' eb' viñ yed' 10 mil noc' calnel. Nivan eb' viñ sacerdote ix sacb'itej sb'a eb' icha yalan ley. ²⁵ Masanil eb' aj Judá chi' yed' eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita yed' masanil eb' ix laj cot d'a yol yic Israel yed' masanil eb' ch'oc choñab'il ix ja cajan d'a yol yic Israel chi', ma d'a yol yic Judá, ix te tzalaj eb'. ²⁶ Jantac tzalajc'olal ix uji d'a Jerusalén chi', yujto atax yic yac'annac reyal viñaj Salomón yuninal viñaj David, manta b'aj tzuji icha jun ix uji d'a Jerusalén chi'. ²⁷ Ix lajvi chi', ix q'ue liñan eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita yic sc'anan svach'c'olal Jehová eb' viñ d'a yib'añ masanil eb' anima. Ix ab'chaj slesal eb' viñ chi' d'a satchaañ b'aj cajan Dios.

31

¹ Ayic toxo ix lajvi jun q'uiñ chi', masanil eb' israel ix smolb'ej sb'a, ix b'at eb' d'a masanil choñab' d'a yol yic Judá. Ix smac'anpoj juntzañ q'uen q'ueen eb' nivan yelc'och b'aj syal sb'a eb' anima chi' yed' pax juntzañ yechel comon dios Asera. Ix laj spojanem juntzañ yic ejmelal eb' b'ajtac chaañ yed' pax juntzañ altar ay d'a yol yic Judá chi' yed' d'a yol yic Benjamín, d'a yol yic Efraín yed' d'a yol yic Manasés. Ix lajvi chi' ix meltzaj eb' smasanil d'a schoñab', ix laj b'atcan eb' d'a slugar junjun.

² Ix lajvi chi' ix spojanec' eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita viñaj Ezequías d'a stzolar, junjun macañ eb' viñ yed' yopisio: A eb' viñ sacerdote, a eb' viñ tz'ac'an silab' sñusjitz'a smasanil yed' silab' yic sch'oxan sjunc'olal eb' yed' Jehová. Axo eb' viñ levita tz'ac'an yuj diosal d'a Jehová chi', syalanpax vach' lolonel eb' viñ d'a b'ital, ay pax eb' viñ starivan spuertail templo. ³ A viñ rey chi', a noc' smolb'etzal noc' viñ ix yac' silab'il: Aton noc' silab' sñusjitz'a smasanil tz'ac'ji d'a q'uirñb'alil yed' d'a yemc'ualil yed' pax silab' sñusjitz'a d'a sc'ual ic'oj ip yed' pax silab' tz'ac'ji yic tz'och q'uirñ ayic tz'alji q'uen uj yed' silab' tz'ac'ji d'a juntzarñxo q'uirñ nivac yelc'ochi, icha yaj stz'ib'chajcan d'a sley Jehová. ⁴ Ix yalanpax viñ rey chi' d'a masanil eb' anima cajan d'a Jerusalén chi' to syac' scolval eb' syac'taxon d'a eb' viñ sacerdote yed' d'a eb' viñ levita, yic vach' arñej Jehová syac' servil eb' viñ icha yalan ley. ⁵ Ayic ix alchajel jun checnab'il chi', ix yac' eb' israel jantac val ix el d'a sc'ool yac'ani: Aton ixim trigo vach', vino, aceite, noc' yal chab' yed' masanil sat avb'en te vach' slaj smol eb'. Ix yic'anpaxcot sdiezmoal masanil tas syavej eb'. Te nivan ix yac' eb'.

⁶ Arñejtona' pax eb' aj Israel chi' yed' eb' cajan d'a juntzarñxo choñab' d'a yol yic Judá chi', ix yic'cot sdiezmoal noc' smolb'etzal noc' eb': Aton noc' vacax, noc' calnel, noc' chiva yed' pax sdiezmoal masanil tastac ay d'a eb' to yicxo Jehová Dios yaji. Juyjumb'a ix laj yutej eb' yac'ancani. ⁷ Ayic yoxil uj yoch jun ab'il chi', ix och ijan eb' smolb'an masanil juntzarñ chi'. Ato d'a yuquil uj ix och vaan eb' yac'ani. ⁸ Ayic ix b'at yilan masanil juntzarñ ix molchaj chi' viñaj Ezequías yed' eb' ayoch yajalil yed' viñ, ix yalan vach' lolonel eb' d'a Jehová yed' d'a choñab' Israel. ⁹ Ix lajvi chi' ix sc'anb'an viñaj Ezequías chi' d'a eb' viñ sacerdote yed' d'a eb' viñ levita yuj masanil juntzarñ tas ix javi chi'. ¹⁰ Ix tac'vi viñaj sat sacerdote Azarías yirñtilal viñaj Sadoc icha tic: Yictax ix schaanal yich eb' yic'ancot scolval d'a stemplo Jehová tic, ayñej tas sco va'a, ayto pax scani. Masanil juntzarñ tic toxo ix cani, yujto ix yac' val svach'c'olal Jehová d'a yib'arñ eb' quetchoñab' tic, xchi viñ.

¹¹ Yuj chi', ix schec viñaj Ezequías b'ochaj yed'tal b'aj smolchaj juntzarñ chi' d'a templo chi'. Axo yic toxo ix b'o jun yed'tal chi', ¹² vach' ix yutej eb' smolb'an juntzarñ colval chi' d'a yool yed' diezmo ix yic'cot eb' anima chi' yed' masanil tas to yic Jehová yaji. Axo jun viñ levita scuchan Conanías sat ix ajcan yilani, axo jun viñ yuc'tac viñ scuchan Simei ix och schab'iloc yilan juntzarñ chi'. ¹³ A viñaj rey Ezequías yed' viñaj Azarías chi' sat yaj d'a eb' viñ tz'ilan templo chi'. A eb' viñ ix ac'anoch juntzarñxo eb' viñ levita d'a yalarñ smandar viñaj Conanías yed' viñaj Simei chi', aton eb' viñ tic: Viñaj Jehiel, viñaj Azazías, viñaj Nahat, viñaj Asael, viñaj Jerimot, viñaj Jozabad, viñaj Eliel, viñaj Ismaquías, viñaj Mahat yed' viñaj Benaía. ¹⁴ Axo viñaj Coré yuninal viñaj Imna yirñtilal Leví, yajal yaj viñ d'a eb' viñ starivan spuertail templo d'a stojolar b'aj sjavi c'u. Aypaxoch d'a yib'arñ viñ schaan ofrenda to tz'el val sc'ol eb' yac'an d'a Jehová, spucanpaxec' viñ tastac to yic Jehová yaj chi' tz'ac'haj d'a eb' viñ sacerdote yed' d'a eb' viñ levita. ¹⁵ A juntzarñ eb' viñ levita: Aton viñaj Edén, viñaj Miniámín, viñaj Jesúa, viñaj Semaías, viñaj Amarías yed' viñaj Secanías. A eb' viñ ix colvaj yed' viñaj Coré chi' spucanec' ofrenda d'a schoñab' eb' viñ sacerdote, icha syal macquiltac yaj eb', eb' icham anima yed' eb' unin. ¹⁶ Syac'an eb' viñ d'a eb' viñ tz'ib'ab'il sb'i b'aj ay sb'i eb' yirñtilal Leví, aton eb' viñ ayoch d'a yib'arñ yilan yopisio d'a stzolar d'a templo d'a junjun c'u, eb' ox'e ab'il sq'ualnal sb'eyñejb'ati. ¹⁷ A eb' viñ sacerdote chi', b'ob'il slistail eb' viñ, icha syal stzolar smam yicham eb' viñ. Axo eb' viñ levita 20 ab'il sq'ualnal sb'eyñejb'ati, ay pax sb'i eb' viñ icha

yajoch eb' viñ d'a yopisio d'a stzolar. ¹⁸ A yed' sb'i eb' viñ chi', tz'ib'ab'il pax sb'i eb' ix yetb'eyum eb' viñ, eb' nenetac unin yed' juntzarixo yuninal eb' viñ yed' yisil eb' viñ, aton masanil mach ay yalan yic eb' viñ yilani. Val d'a stojolar ix aj spojanec' eb' viñ juntzarñ tas ac'b'il d'a Dios. ¹⁹ Ay pax eb' viñ vinac ayoch d'a yib'añ spojanec' tas sva eb' viñ sacerdotc yitñtilal Aarón yed' eb' viñ levita, aton eb' viñ tz'ib'ab'il sb'i b'aj ay sb'i eb' smam yicham eb' viñ, aton eb' viñ cajan d'a spatictaqueñ schoñab' eb' viñ sacerdote yed' d'a juntzarixo choñab'.

²⁰ Icha chi' ix yutej viñaj Ezequías chi' sb'oan juntzarñ tic d'a masanil yol yic Judá. A masanil tas ix sc'ulej viñ, te vach', te tojol d'a yichañ Jehová Dios.

²¹ Masanil tas ix sc'ulej viñ yic ix yac'an servil viñ d'a stemplo Dios, ix sc'ulej val viñ d'a smasanil sc'ool, icha yalan sc'ayb'ub'al Dios yed' schecnab'il. Yuj chi' te vach'ñej ix elc'och viñ.

32

Yac'nac oval viñaj Senaquerib d'a Judá (2R 18.13–19.37; Is 36–37)

¹ Ayic toxo ix sc'ulej masanil juntzarñ chi' viñaj Ezequías, yic sc'anab'ajan Jehová viñ, ix javi viñaj Senaquerib sreyal Asiria yed' eb' soldado. Ix laj och oyan eb' d'a spatictac juntzarñ choñab' ayoch smuroal d'a yol yic Judá, yic syic'anec' eb' yalani.

² Ayic ix yilan viñaj Ezequías chi' to toxo ix javi viñaj Senaquerib chi' yac' oval d'a Jerusalén, ³ ix smol alan viñ yed' eb' viñ yajal yed' eb' viñ yajalil eb' soldado to smuc sjajtac a a' eb' viñ ay d'a spatictac choñab' chi'. Ix cha sc'ol eb' viñ sc'ulan tas ix alchaj chi'. ⁴ Yuj chi' te nivan eb' anima chi' ix smolb'ej sb'a, ix laj smucan sjajtac a a' chi' eb' yed' a a' sb'ey d'a slac'anil chi', yic vach' ayic sjavi eb' asirio chi', mañxalaj a' tz'ilchaj yuj eb'.

⁵ Ix yac' val yip viñaj rey Ezequías chi' sb'oanxiq'ue smuroal choñab' chi' b'aj mac'b'ilem lañajoc. Ix b'ochajxiq'ue juntzarñ b'aj starivej eb' soldado d'a yib'añtac muro yed' junxo muro d'a spatiqueli. Te vach' ix ajoch muro b'aj mucb'il jun ch'olan d'a schoñab' viñaj David. Tzijtum q'uen lanza yed' maclab' jul-lab' ix schec viñ rey chi' b'ojoc. ⁶ Ix yac'anoch yopisio juntzarñ eb' viñ vinac viñ yic tz'och eb' viñ yajalil d'a masanil choñab'. Ix smolb'an sb'a eb' viñ b'aj smolb'ej sb'a eb' anima d'a stiel spuertail choñab' chi', ix yalan viñ rey chi' to stec'b'ej sb'a eb', ix yalan viñ icha tic: ⁷ Tec'an tzeyutej e b'a, mañ ex xivoc, mocab' chab'axq'ue e c'ool d'a yichañ viñ sreyal Asiria chi' yed' d'a jun nivan ñilañ eb' viñ soldado yed'nac viñ chi', yujto ec'b'al quip d'a yichañ eb' chi'. ⁸ A viñ chi', a eb' soldado ayoch yipoc sc'ol viñ, palta a oñxo tic, a Jehová co Diosal ayoch qued'oc, a' ol colvaj qued'oc ayic ol cac'an oval chi', xchi viñ. Ayic ix yab'an eb' anima chi' tas ix yal viñ rey chi', ix stec'b'an val sb'a eb'.

⁹ Yach'an van yac'an oval viñaj Senaquerib sreyal Asiria yed' eb' soldado d'a choñab' Laquis, ix schecancot juntzarñ eb' schecab' viñ d'a Jerusalén, yic tzul yal eb' d'a viñaj Ezequías sreyal Judá yed' d'a masanil eb' aj Judá cajan ta' icha tic:

¹⁰ Icha tic ix yutej viñaj Senaquerib sreyal Asiria yalancoti: ¿Mach ayoch yipoc e c'ol a ex tic, yuj chi' ayex can d'a Jerusalén tic, ina to oyb'il exxo q'uei?

¹¹ Tato syal viñaj Ezequías d'ayex to a Jehová e Diosal ol ex colanel d'a yol in c'ab', toñej tzex yixtej viñ, ol ex cham yuj vejel yed' taqirñtial. ¹² ¿Tom mañoc viñaj Ezequías chi' ix ic'anel juntzarñ lugar yic ejmelal b'ajtac chaañ yed' altar yic jun Dios chi'? Ix yalan viñ d'a masanil anima d'a Judá yed' d'a Jerusalén to junñej jun altar b'aj sñusji incienso d'a jun Dios chi'. ¹³ ¿Tom mañ eyojtacoc

tas in c'ulejnac yed' eb' in mam vicham d'a juntzarixo choñab'? ¿Tocval ix yal yuj sdiosal juntzarí choñab' chi' scolanel eb' d'a yol in c'ab'? ¹⁴ ¿Tom ay junoc d'a juntzarí sdiosal juntzarí choñab' ix satel eb' in mam vicham chi' ix yal scolanel schoñab' d'a yol sc'ab' eb'? ¿Tas yuj tze na' to a e Diosal chi' ol ex colan d'a yol in c'ab'? ¹⁵ Yuj chi', mañ eyac' e b'a musansatil yuj viñaj Ezequías chi'. Mañ e cha eyab' tas syal viñ. Yujto malaj junoc sdiosal juntzarí choñab' chi' ix yal scolan schoñab' d'a yol in c'ab'. Añejtona' malaj pax juntzarí dios chi' ix yal scolan sb'a d'a yol sc'ab' eb' in mam vicham. Ocxo jun e Diosal chi'. ¿Tom ato val ol yal ex scolan d'a yol in c'ab'? xchicot viñ, xchi eb'.

¹⁶ Ay juntzarixo tas ix yal eb' schecab' viñ sreyal Asiria chi' yic sb'uchvaj eb' d'a Jehová Dios yed' d'a viñaj Ezequías aton schecab'. ¹⁷ Ix stz'ib'anpaxcot jun yumal viñaj Senaquerib chi' yic sb'uchvajcot viñ d'a Jehová sDiosal Israel. A d'a jun yuum viñ chi', ix yalcot viñ icha tic: A juntzarí sdiosal juntzarixo choñab', maj yal-laj scolan schoñab' eb' chi' d'a yol in c'ab', icha pax chi' sDiosal viñaj Ezequías, mañ ol yal-laj scolan schoñab' d'a yol in c'ab', xchicot viñ d'a yuum chi'.

¹⁸ A eb' schecab' viñaj Senaquerib chi', te chañ ix yal eb' d'a eb' anima ay d'a Jerusalén chi', aton eb' liñjab'q'ue d'a yib'añ muro, te chañ ix yal eb' d'a hebreo, yic xib'taj eb' anima chi' yuj eb', yic syac'an ganar Jerusalén chi' eb' yalani. ¹⁹ Ix slajb'ej val sDiosal Jerusalén eb' yed' juntzarí comon dios b'ob'il yuj anima, sdiosal juntzarixo choñab'.

²⁰ Yuj val jun lolonel chi', ix lesalvi viñaj rey Ezequías yed' viñaj Isaías schecab' Dios yuninal viñaj Amoz. Ix sc'an an scolval Jehová eb' viñ. ²¹ Yuj chi' a Jehová ix checancot jun ángel yic tzul satanel eb' soldado te tec'an, eb' yajalil eb' yed' eb' sat yaj d'a scampamento viñ sreyal Asiria chi'. Yuj chi' te q'uixvelalxoñej ix aj smeltzajxi viñ rey chi' d'a schoñab'. Axo yic ix och viñ d'a yol stemplo sdiosal, a eb' yuninal viñ ix milanchamoc.

²² Icha chi' ix yutej Jehová scolan viñaj Ezequías chi' yed' masanil eb' cajan d'a Jerusalén chi' d'a yol sc'ab' viñaj Senaquerib sreyal Asiria chi', yed' pax d'a yol sc'ab' juntzarixo choñab'. Junc'olal ix laj aj eb' yed' juntzarixo choñab' ay d'a slac'anil chi'. ²³ Yuj chi', tzijtum eb' ix yic'cot yofrenda d'a Jerusalén, ix yac'an eb' d'a Jehová, ix yac'anpax silab' eb' te caro stojol d'a viñaj Ezequías chi'. A d'a jun tiempoal chi' nivan ix aj yelc'och viñ d'a juntzarixo choñab'.

*Ix penaayax viñaj Ezequías
(2R 20.1-11; Is 38.1-22)*

²⁴ A d'a jun tiempoal chi', te ov yac'an syaelal viñaj Ezequías chi', ijan ix cham viñ. Yuj chi' ix lesalvi viñ d'a Jehová. Ix tac'vi Jehová chi', ix sch'oxan jun yechel d'a viñ te satub'tac yilji, yic sch'oxani to ol b'oxoc sc'ool viñ.

²⁵ Vach'chom jantac vach'il ix scha viñaj Ezequías chi', palta maj yac' yuj diosal viñ d'a Jehová, to ix yic'chañ sb'a viñ. Yuj chi' ix cot yoval sc'ol Jehová d'a viñ yed' d'a Judá yed' d'a Jerusalén.

²⁶ Yuj chi' ix yic'xiem sb'a viñ yed' eb' cajan d'a Jerusalén chi' d'a yichañ Dios. Yuj chi' majxo yac'cot yoval sc'ol Jehová chi' d'a yib'añ eb' yacb'an pitzanto viñ.

Ix ic'jixichañ viñaj Ezequías

²⁷ A viñaj Ezequías chi', ix te aj sb'eyumal viñ, nivan ix aj yelc'och viñ. Te nivan q'uen plata, q'uen oro, q'uen q'ueen te vach' yilji, perfume, maclab' jul-lab' yed' pax masanil tas to ay stojol ix smolb'ej viñ. ²⁸ Ix schecanpax viñ b'ojoc spatil b'aj sic'chaj ixim trigo, vino yed' aceite. Ix b'ochaj pax smacte' noc' vacax, noc' calnel yed' noc' chiva. ²⁹ Ix schecanpax viñ b'ojoc juntzarí

choñab', yujto mañ jantacoc noc' svacax viñ yed' noc' scalnel. Te nivan sb'eyumal viñ ix yac' Dios.

³⁰ Aton viñ ix checan macchaj sjañ a' Gihón d'a yib'añ, yic vach' axo d'a yalañ luum sb'ey a'. A d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a schoñab' viñaj David, ata' ix c'och a'. Masanil tas ix sc'ulej viñ, vach'ñiej ix elc'ochi.

Ix chaji eb' aj Babilonia yuj viñaj Ezequías
(2R 20.12-19; Is 39.1-8)

³¹ A eb' viñ yajal d'a Babilonia, ix scheccot eb' viñ schecab' eb' viñ yic tzul sc'anb'an eb' viñ yuj jun tas satub'tac ix uji d'a Judá. Ix actajcan viñaj Ezequías chi' yuj Dios sch'ocoj yic tz'ac'ji proval viñ yuuj, yic syila' tas yaj pensar viñ.

A schamel viñaj Ezequías
(2R 20.20-21)

³² A jantacto yab'ixal viñaj Ezequías yed' tastac ix sc'ulej viñ yed' b'aj ix sc'anab'ajej Dios viñ, aycan b'aj tz'ib'ab'ilcan tas yilnac viñaj Isaías yuninal viñaj Amoz yed' d'a yumal yab'ixal eb' viñ sreyal Judá yed' Israel. ³³ Axo yic ix cham viñ, ix mucji viñ d'a yib'añq'ue b'aj much'il eb' yiñtilal viñaj David. Masanil eb' aj Judá yed' eb' cajan d'a Jerusalén, ix sch'oxel eb' to nivan yelc'och viñ ayic ix smucan viñ chi eb', axo viñaj Manasés yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

33

Ochnac viñaj Manasés reyal
(2R 21.1-18)

¹ A viñaj Manasés chi', lajchave' ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal. 55 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. ² Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, yujto a juntzañ tastac yajb'entac sb'eyb'alej juntzañ choñab' yic'naquel Jehová d'a yichañ eb' israel d'a sat sluum tic, a chi' ix sb'eyb'alej viñ. ³ Ix schec viñ b'ochajxiq'ue juntzañ lugar yic ejmelal b'ajtac chaañ, aton juntzañ yic'naquel viñ smam viñ. Ix schecan viñ b'ochajxiq'ue altar yic comon dios Baal yed' yechel comon dios Asera. Ix yalan sb'a viñ d'a masanil tas syac' sc'ac'al d'a satchaañ, ix yac'anpaxem sb'a viñ d'ay. ⁴ Ix schecan viñ b'ochajq'ue juntzañ altar d'a stemplo Jehová d'a Jerusalén, aton jun templo chi' b'aj yalnac Jehová to ol b'inajñej sb'i d'a masanil tiempo. ⁵ Ix schecanpax viñ b'ochajq'ue juntzañxo altar d'a chab'xo yamaq'uil stemplo Jehová chi', yic syal sb'a viñ d'a masanil tas syac' sc'ac'al d'a satchaañ.

⁶ Ix sñusantz'a eb' yuninal viñ silab'il d'a sch'olanil yic Ben-hinom. Ix sc'anb'an sb'a viñ d'a eb' ajb'aal, d'a eb' ajchum, d'a eb' naumel lolonel. Ix scuchb'an eb' anima viñ yic sc'uman spixan chammac. Te chuc tas ix sc'ulej viñ, yuj chi' ix stzuntzejcoto yoval sc'ol Jehová viñ d'a yib'añ. ⁷ Ix schecan viñ ac'chajoch yechel comon dios d'a yol scajñub' Jehová Dios. Aton yuj jun cajñub' chi' yalnac Jehová d'a viñaj David yed' d'a viñaj Salomón icha tic: A jun pat d'a Jerusalén tic, ix in sic'canel d'a yol smacb'en eb' yiñtilal Israel, in cajñub' tz'ajcan d'a junelñej. ⁸ Mañxo ol ex viq'uel a ex israel ex tic d'a jun lum luum vac'nac d'a eb' e mam eyicham, tato tze c'anab'ajej masanil in c'ayb'ub'al, in checnab'il yed' in cachnab'il in chec yac'naccan viñaj Moisés d'ayex, xchi Jehová.

⁹ Palta axo viñaj Manasés chi' ix cuchb'an val eb' aj Jerusalén d'a chucal yed' juntzañxo eb' ay d'a yol yic Judá chi'. Yelxo val te chuc ix aj sb'eyb'al eb' d'a yichañ schuc b'eyb'al juntzañ choñab' satb'ilel yuj Jehová d'a yichañ eb'

smam yicham eb' d'a peca'. ¹⁰ Ix cachji viñtaj Manasés yed' masanil eb' anima chi' yuj Jehová, palta maj sc'anab'ajej eb'. ¹¹ Yuj chi' a Jehová ix ac'ancot eb' yajalil eb' soldado viñ sreyal Asiria d'a eb', ix yamchaj viñtaj Manasés chi' yuj eb'. Ix yac'anoch gancho eb' d'a sñi' viñ, ix tzec'chaj viñ d'a q'uen cadena nab'a bronce, ix yic'anb'at viñ eb' d'a Babilonia.

¹² Ayic ix yab'an val syail viñ chi', ix lesalvi viñ d'a Jehová Dios. Yelc'olal val ix yiq'uem sb'a viñ d'a yichañ sDiosal smam yicham. ¹³ Ayic ix lesalvi viñ chi', ix yab'an Dios tas ix sc'an viñ chi', yuj chi' ix meltzajxi viñ yuj Jehová d'a Jerusalén chi' yic tz'ochxi viñ d'a yopisio. Icha chi' ix aj snachajel yuj viñ to arñej Jehová Dios toni.

¹⁴ Ix lajvi chi', ix schecan viñ b'ochajxiq'ue smuroal schoñab' viñtaj David d'a stojal b'aj tz'em c'u d'a a' Gihón d'a pañan b'aj ay sjaj a a' chi', masanto sc'och d'a spuertail yic noc' chay. Ix vach' b'oji pax b'aj scumlaj muro chi'. Chañ ix ajq'ue muro chi'. Ix yac'anpaxoch eb' yajalil eb' soldado viñ d'a masanil choñab' ayoch smuroal d'a yol yic Judá chi'. ¹⁵ Ix schecan viñ ic'chajel sdiosal eb' ch'oc choñab'il yed' juntzañ yechel ix yac'och viñ d'a yol scajñub' Jehová yed' juntzañ altar ix schec viñ b'ojoc d'a jun tzalan yic templo chi' yed' juntzañxo d'a Jerusalén chi'. A juntzañ chi' ix schec viñ julchajcanel d'a stitaquel choñab' chi'. ¹⁶ Ix lajvi chi' ix schecan viñ vach' b'ochajxi altar d'a Jehová, ix yac'an silab' viñ yic sch'oxan sjunc'olal yed' Dios yed' silab' yic ac'oj yuj diosal. Ix yalan viñ d'a masanil eb' aj Judá to tz'och eb' ejmelal d'a Jehová Dios. ¹⁷ Palta a eb' anima chi', arñeja ix yac'rñej silab' eb' d'a juntzañ lugar yic ejmelal b'ajtac chañ, vach'chom a d'a Jehová sDiosal eb' syac' yalani.

¹⁸ A jantacto yab'ixal viñtaj Manasés chi' yed' slesal viñ d'a Dios yed' tas ix schec Jehová yal eb' schecab', aycan b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel. ¹⁹ Tz'ib'ab'il pax slesal viñ yed' tas ix aj spacan Dios. Arñejtona' pax tas ix aj yoch spitalil viñ yed' yic ejmelal ix sb'oq'ue viñ b'ajtac chañ yed' b'ajtac ix b'ochaj yechel Asera yed' juntzañxo yechel comon dios ayic manto sna sb'a viñ d'a yichañ Jehová, aycan d'a yumal ix stz'ib'ejcan eb' schecab' Dios. ²⁰ Ayic ix cham viñ, ix mucji viñ b'aj ay juntzañ tas avab'il d'a spalacio. Axo viñtaj Amón yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ochnac viñtaj Amón reyal (2R 21.19-26)

²¹ A viñtaj Amón chi', ²² ab'il sq'uinal viñ ayic ix schaanel yich viñ yac'an reyal, chab' ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. ²² Ix stzuntzejcot yoval sc'ol Jehová viñ d'a yib'añ icha ix sc'ulej viñ smam viñ. Ix sñus silab' viñ d'a juntzañ comon dios b'ob'ilcan yuj viñ smam viñ chi', ix ochpax viñ ejmelal d'ay. ²³ Maj yiq'uemlaj sb'a viñ d'a Jehová icha sc'ulejnac viñ smam viñ chi', palta a val chucal ix ste c'ulej viñ.

²⁴ A eb' viñ ayoch yajalil yed' viñ, a eb' viñ ix milancham viñ d'a spalacio. ²⁵ Axo eb' anima d'a yol choñab' chi' ix milanpaxcham eb' viñ ix milancham viñ. Axo viñtaj Josías yuninal viñ ix yac'canoch eb' reyal sq'uexuloc viñ.

34

Ochnac viñtaj Josías reyal (2R 22.1-2)

¹ A viñtaj Josías chi', vaxjaque' ab'il sq'uinal viñ ayic ix schaanel yich viñ yac'an reyal. ³¹ ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. ² A tas ix sc'ulej viñ te

vach' d'a yichañ Jehová, tz'acan ix sb'eyb'alej viñ icha sb'eyb'alejnac viñaj David smam yicham viñ.

A tas ix sc'ulej viñaj Josías

³ Ayic 16 ab'ilxo sq'uinal viñaj Josías chi', ayic quelem unin val viñ, ix yac'an val och viñ d'a sc'ool sc'anab'ajan Jehová sDiosal viñaj David smam yicham viñ. Axo yic 20 ab'il viñ, ix syamanoch viñ yic'anel tas mañ vach'oc d'a Judá yed' d'a Jerusalén chi'. Ix schecan viñ satjiel masanil juntzañ b'aj tz'och ejmelal b'ajtac chaañ, yechel comon dios Asera yed' juntzañxo yechel comon dios tzeyb'il yed' masanil yechel b'ob'il d'a q'uen q'ueen. ⁴ A val d'a yichañ viñ ix mac'jipoj juntzañ altar yic masanil yechel Baal. Ix schecanpax viñ mac'jipoj altar b'aj sñuschajtz'a incienso b'ajtac chaañ. Ix schecanpax viñ mac'jipoj yechel comon dios Asera yed' masanil juntzañxo yechel comon dios. Choc' ix ajcan smasanil. Ix lajvi chi' ix stzicanb'at viñ d'a yib'añ b'ajtac mucan eb' ix ac'an silab' d'a juntzañ yechel chi'. ⁵ Ix schecanpax viñ ñusjoctz'a sb'aquil eb' sacerdote d'a juntzañ comon dios chi' d'a yib'añ juntzañ altar chi'. Ichaton chi' ix aj sacb'itan Judá yed' Jerusalén chi' viñ. ⁶ Icha pax chi' ix sc'ulej viñ d'a juntzañ choñab' mac'b'ilem lañnaj d'a yol yic Manasés, d'a yol yic Efraín yed' d'a yol yic Simeón, masanto ix c'och d'a yol yic Neftalí. ⁷ Ayic ix lajvi smac'jicanpoj masanil juntzañ altar, juntzañ yechel comon dios Asera yed' juntzañxo yechel comon dios, choc' ix ajcani, ix mac'jipaxcanpoj masanil altar b'aj stz'a incienso d'a masanil yol yic Israel chi'. Ichato chi' ix meltzajxi viñ d'a Jerusalén.

Ilchajnac yumal ley (2R 22.3–23.3)

⁸ Ayic 26 ab'ilxo sq'uinal viñaj Josías chi', ayic toxo ix sacb'itej masanil jun nación chi' viñ yed' scajñub' Jehová Dios, ix schecan viñ vach' b'ochaj scajñub' Dios chi'. Ix ochcan jun munlajel chi' d'a yib'añ viñaj Safán yuninal viñaj Azalías yed' viñaj Amasías yajal d'a choñab' Jerusalén yed' viñ tz'ib'um, aton viñaj Joa yuninal viñaj Joacaz. ⁹ Ix lajvi chi' ix b'at eb' viñ tic yil viñaj Hilcías sat sacerdote. Ix b'at yac'an q'uen tumin eb' viñ d'a viñ, aton q'uen ix scha eb' viñ levita stañvan spuertail stemplo Dios d'a eb' yirñtilal Manasés yed' eb' yirñtilal Efraín, aton masanil eb' cannac d'a yol yic Israel. Ay pax q'uen ix yac' eb' yirñtilal Judá, eb' yirñtilal Benjamín yed' eb' cajan d'a Jerusalén chi'. ¹⁰ Ix lajvi chi' ix yac'ancan q'uen tumin chi' eb' viñ d'a eb' viñ ayoch yilan munlajel d'a stemplo Jehová chi', axo eb' viñ stupan eb' viñ smunlaj d'a templo chi'. ¹¹ Ix yac'anax q'uen tumin chi' eb' viñ d'a eb' viñ ñicum te' yed' d'a eb' viñ scuchb'an munlajel chi', yic smanchaj q'uen q'ueen tzeyb'il yed' pax masanil te te' tz'och syamñub' aloc yed' pax spatzab'il juntzañ pat emnaccan lañnaj yuj eb' viñ sreyal Judá.

¹²⁻¹³ A juntzañ eb' viñ vinac chi', te vach' ix yutej eb' viñ yilan munlajel chi'. A eb' viñ scuchb'an munlajel chi', a eb' viñ levita, aton sb'i eb' viñ tic: Viñaj Jahat yed' viñaj Abdías yirñtilal viñaj Merari, viñaj Zacarías, viñaj Mesulam yirñtilal viñaj Coat. A eb' viñ tic yajal yaj eb' viñ. Ay juntzañxo eb' viñ levita cuchb'um d'a b'it yed' pax d'a yamc'ab' yic b'it chi', a eb' viñ tz'ilan eb' cuchum icatz, ay pax eb' viñ tz'ilan eb' smunlaj. Ay pax eb' viñ tz'ib'um, ay pax eb' viñ stañvan spuertail scajñub' Dios chi'.

¹⁴ Ayic van yic'chajelta q'uen tumin ix b'at ac'chajcan d'a scajñub' Jehová chi', axo viñaj sacerdote Hilcías ix ilanelta yumal b'aj aycan sley Jehová yuj viñaj Moisés. ¹⁵ Ix yalan viñ d'a viñaj Safán viñ tz'ib'um to ix ilchaj yumal ley

d'a scajnub' Jehová. Ix yac'ancan viř d'a viřaj Safán chi'. ¹⁶ Axo viřaj Safán chi' ix ic'anb'at d'a viř rey chi', ix yalan viř icha tic:

—Mamin rey, a oř a checab' oř tic van co b'oan masanil munlajel aycan och d'a quib'ař. ¹⁷ Ix molb'aj q'uen tumin ix ul ac'chajcan d'a scajnub' Jehová, ix ac'chaj q'uen d'a eb' viř tz'ılan munlajel chi' yed' pax d'a eb' viř smunlaji, xchi viř.

¹⁸ Ix yalanpax viř d'a viř rey chi' icha tic: A viřaj Hilcías ix yac' jun uum viř d'ayin, xchi viř. Ix lajvi chi' ix yavtan jun uum chi' viř d'a yichař viř rey chi'. ¹⁹ A val yic ix yab'an viř rey tas syal jun uum chi', ix sřic'chitanb'at spichul viř. ²⁰ Ix yavtancot viřaj Hilcías viř, viřaj Ahicam yuninal viřaj Safán, viřaj Abdón yuninal viřaj Micaía, viřaj Safán viř tz'ib'um yed' viřaj Asaías ay yopisio scolvaj yed' viř. Ix yalan viř d'a eb' viř icha tic:

²¹ —Ixiquec, b'at c'anb'ejec d'a Jehová vuuj, yuj pax masanil anima cannac d'a Israel tic yed' d'a Judá yuj tas syal jun uum ix ilchaj tic. Tecan aycot yoval sc'ol Jehová d'a quib'ař ticsaic, yujto a eb' co mam quicham maj sc'anab'ajej eb' tas syal Jehová, maj sb'eyb'alej pax eb' tastac aycan d'a jun uum tic, xchi viř rey chi'.

²² Yuj chi' ix b'at viřaj Hilcías yed' juntzařxo eb' viř ix checjib'at yuj viř rey chi', ix b'at eb' viř yil ix Hulda ix schecab' Dios, ix yetb'eyum viřaj Salum yuninal viřaj Ticva, yixchiquin viřaj Harhas. A viřaj Salum chi' sic'an masanil pichul d'a scajnub' Dios. Cajan ix Hulda chi' d'a jun scha macařil chořab' d'a Jerusalén. Ayic ix yalan eb' viř d'a ix, ²³ ix tac'vi ix d'a eb' viř icha tic:

—A Jehová co Diosal tz'alan icha tic: Alec d'a viř ix ex checancot e c'anb'ej chi' d'ayin ²⁴ to a in Jehová in tic svala': Ol vac'cot junoc yaelal d'a yib'ař jun chořab' tic yed' d'a yib'ař masanil anima cajan d'ay, icha val yaj stz'ib'chajcan d'a jun uum ix avtaj d'a ichař chi'. ²⁵ Yujto ix in eyactejcani, axo d'a juntzař comon dios tze řtus incienco. Tze tzuntzancot yoval in c'ol yuj masanil tas ix e c'ulej chi'. Yuj chi' toxo ix cot yoval in c'ool d'a yib'ař jun chořab' tic, maxtzac tuplaj. ²⁶ Yuj chi' alec d'a viř sreyal Judá, viř ix ex checancot ul e c'anb'ej d'ayin Jehová sDiosal in Israel tic to a in sval icha tic: Yujto ix a cha ab' tas syal jun uum chi', ²⁷ ix ac'an val och d'a a c'ool, ix ac'anoch a b'a d'a yol in c'ab' ayic ix ab'ani to ay yoval in c'ol d'a yib'ař jun chořab' tic yed' d'a yib'ař eb' cajan d'ay, yujto ix iq'uem a b'a d'a vichař, ix a řic'chitanb'at a pichul, ix ach oq'ui, ařejtona' in ix vab' pax tas ix ala'. Yuj chi' a in val Jehová in sval d'ayach: ²⁸ A in ol vaq'uelc'ochi to junc'olal ol ach chamoc, ol ach mucchaj b'aj mucan eb' a mam icham. Ichato chi' ol javoc juntzař yaelal ol vac'cot d'a yib'ař jun chořab' tic yed' d'a yib'ař masanil eb' cajan d'ay, xchi Jehová, xchi ix Hulda chi'.

Yuj chi' ix meltzaj eb' viř schecab' viř rey chi', ix ul yalan spac tas ix b'at sc'anb'ej eb' viř chi'. ²⁹ Ix lajvi chi' ix schecan viř rey chi' avtajcot masanil eb' viř yichamtac vinaquil Judá yed' eb' yic Jerusalén chi' to smolb'ej sb'a eb' viř smasanil. ³⁰ Ix lajvi chi', ix q'ue viř rey chi' d'a scajnub' Jehová yed' masanil eb' ix smolb'ej sb'a chi' yed' pax eb' viř sacerdot, eb' viř levita yed' masanil anima ay d'a yol smacb'en chi' yed' pax masanil eb' unin yed' masanil eb' ichamtac anima. Ata' ix schec viř rey chi' avtaj jun uum chi' yab' masanil anima chi', aton tastac aycan d'a yumal strato Jehová ix ilchajelta yuj eb' d'a yol templo chi'. ³¹ Ix och liřan viř rey chi' d'a stz'ey jun nivan oy. Ata' ix yac' sti' viř d'a yichař Jehová to d'a val smasanil sc'ool viř ol sc'anab'ajej sb'eyb'alan masanil checnab'il yed' c'ayb'ub'al chi', icha val yaj stz'ib'chajcan d'a yumal strato Jehová chi'. ³² Ix lajvi chi' ix yalan viř d'a

masanil anima molanec' chi', eb' aj Jerusalén yed' eb' yic Benjamín to syac' sti' eb' sc'anab'ajani. Masanil eb' cajan d'a Jerusalén chi', ix sc'anab'ajej eb' icha val yajcan d'a yumal strato sDiosal eb' yed' eb' smam yicham. ³³ Ix schecan viñaj Josías chi' ic'joquel masanil yechel yajb'entac ay d'a yol smach'en Israel chi'. Ix yalan viñ to tz'och masanil eb' ayec' d'a Israel chi' ejmelal d'a Jehová Dios. Yacb'an pitzanto viñ, maj yiq'uel sb'a eb' d'a Jehová sDiosal eb' smam yicham eb'.

35

Ix och q'uirñ yuj viñaj Josías (2R 23.21-33)

¹ Ix och q'uirñ yuj viñaj Josías chi' yic syic'ancharñ Jehová viñ d'a Jerusalén chi', aton yic snaancot eb' ayic yelnaccot eb' smam yicham eb' d'a Egipto. Ayic 14 yoch b'ab'el uj ix smilcham noc' calnel eb' silab'il yuj q'uirñ chi'. ² Ix yac'anoch eb' viñ sacerdote viñ d'a yopisio, ix iptzitaj eb' viñ yuj viñ yic syilan yopisio eb' viñ chi' d'a scajñub' Jehová. ³ Ix schecan viñ smolb'ej sb'a eb' viñ levita tz'ac'an servil Jehová, aton eb' viñ sc'ayb'an eb' yetisraelal. Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic: Naeccoti to a te' scaxail strato Jehová, aycan te' d'a yol scajñub' Jehová sb'onac viñaj Salomón yuninal viñaj David sreyal Israel. Yuj chi' a ex tic maxtzac e b'achlaj b'eyec' te' d'a sjolom e jerñjab'. A ticnaic aq'uec servil Jehová co Diosal yed' pax eb' quetisraelal schoñtab' co Diosal chi'. ⁴ B'oecoch e b'a d'a stzolal, icha syal stzolal smacañil eb' e mam eyicham, icha yaj stz'ib'chajcan yuj viñaj David yed' viñaj Salomón chi'. ⁵ Tzex can nañaloc ex levita ex tic d'a scajñub' Jehová chi', icha syal smacañil eyaji, yic vach' tzex colvaj d'a junjun macañ eb' quetisraelal sc'ab'yoc sb'a, ⁶ yic tze milancham noc' quelemtac calnel silab'il yic q'uirñ tic. Yuj chi' sacb'itejec e b'a icha yalan ley yed' pax tas yovalil sacb'itaji, yic vach' syal sc'anab'ajan eb' quetisraelal tic masanil tas yalnaccan viñaj Moisés yuj Jehová, xchi viñ rey chi'.

⁷ Ix lajvi chi', axo d'a scal noc' smolb'etzal noc' viñaj Josías chi' ix yiq'uelta jutzarñ noc' ix yac' viñ d'a eb' anima molanec' chi', yic vach' ay noc' syal yac'an eb' silab'il d'a q'uirñ chi'. Aton sb'isul noc' tic: 30 mil noc' calnel yed' noc' chiva yed' 3 mil noc' quelemtac vacax. ⁸ Añejtona' eb' viñ ayoch yajalil yed' viñ rey chi', ix el val d'a sc'ool eb' viñ yac'an silab' d'a eb' choñab' chi', d'a eb' viñ sacerdote yed' d'a eb' viñ levita. Axo pax viñaj Hilcias, viñaj Zacarias yed' viñaj Jehiel, aton eb' viñ tz'ılan scajñub' Jehová, 2 mil 600 noc' calnel yed' 300 noc' quelemtac vacax ix yac' eb' viñ yic tz'och q'uirñ chi'. ⁹ A viñaj Conanías yed' eb' viñ yuc'tac, aton viñaj Semaías, viñaj Natanael, viñaj Hasabías, viñaj Jeiel yed' viñaj Josabad, aton eb' viñ yajalil eb' viñ levita, 5 mil noc' calnel yed' noc' chiva ix yac' eb' viñ yic tz'och q'uirñ chi'. Ix yac'anpax 500 noc' quelemtac vacax eb' viñ yic syac' noc' eb' viñ levita silab'il.

¹⁰ Ayic vach'xo yaj masanil yic tz'och q'uirñ chi', ix sb'oanoch sb'a eb' viñ sacerdote d'a stzolal yed' pax eb' viñ levita, icha ix aj yalan viñ rey. ¹¹ Ix smilancham noc' noc' chi' eb' viñ silab'il yic q'uirñ chi'. Ix yac'an schiq'uil noc' eb' viñ levita chi' d'a eb' viñ sacerdote. Axo eb' viñ ix tzicanoch schiq'uil noc' chi' d'a altar. Ix lajvi chi' ix spatz'anel noc' eb' viñ levita chi'. ¹² Ix spojanec' xepual noc' silab' stusjitz'a smasanil eb' viñ sacerdote chi', ix yac'an eb' viñ d'a junjun macañ eb' ayto yuj sb'a, yic syac'an eb' d'a Jehová, icha yaj stz'ib'chajcan d'a yumal yuj viñaj Moisés. Añeja' icha chi' ix yutej pax noc' vacax eb' viñ. ¹³ Ix sb'olan noc' silab' yic q'uirñ chi' eb' viñ, icha val yaj

stz'ib'chajcani. Axo juntzarixo noc' silab' chi', ix stz'añ noc' eb' viñ d'a yol chen yed' d'a yoltac xalten. Elañchamel ix spuquec' noc' eb' viñ d'a eb' anima. ¹⁴Ix lajvi chi', ix sb'oan yic eb' viñ levita chi' yed' pax tas yic eb' viñ sacerdote, yujto a eb' viñ sacerdote yirñtilal Aarón te ay tas sc'ulej eb' viñ sq'ue ac'val yic sñusan noc' silab' eb' viñ stz'a smasanil yed' pax xepual noc'. Yuj chi' munil ix sb'o yic eb' viñ levita chi', ix sb'oanpax yic eb' viñ sacerdote chi' eb' viñ.

¹⁵Axo pax eb' viñ sb'itani, aton eb' viñ yirñtilal viñaj Asaf, ayoch eb' viñ d'a yopisio chi', icha yajcan yuj viñaj rey David, viñaj Asaf, viñaj Hemán yed' viñaj Jedutún, schecab' eb' tic viñaj rey David chi'. Axo eb' viñ stañvan puerta, ayapxoch eb' viñ yilan yopisio chi'. Malaj junoc eb' viñ syactejcan yilan yopisio, yujto a eb' viñ yetlevitail eb' viñ sb'oan noc' silab' eb' viñ.

¹⁶Icha chi' ix aj yac'ji servil Jehová d'a sc'ual q'uirñ chi', yic tz'ac'jipax silab' d'ay d'a altar, aton silab' sñusjitz'a smasanil, icha ix aj yalan viñaj rey Josías chi'. ¹⁷Masanil eb' israel van sb'oan q'uirñ chi', uque' c'ual pax ix sva ixim pan eb' malaj yich. ¹⁸Malaj b'aj ix och junoc q'uirñ icha jun chi' yictax d'a stiempoal viñaj Samuel schecab' Dios. Malaj val junocxo sreyal Israel ix ac'anoch jun q'uirñ chi' icha ix aj yoch yuj viñaj rey Josías yed' eb' viñ sacerdote, eb' viñ levita yed' masanil eb' aj Judá yed' eb' aj Israel ayec' chi' yed' pax eb' cajan d'a Jerusalén chi'. ¹⁹Ayic 18 ab'ilxo yoch viñaj Josías chi' reyal ix och jun q'uirñ chi'.

A schamel viñaj rey Josías (2R 23.28-30)

²⁰Ayic toxo ix laj uji juntzarñ chi', ayic toxo ix b'ochajxi scajnub' Jehová yuj viñaj rey Josías chi', axo viñaj Necao sreyal Egipto, van sb'at viñ d'a a Éufrates yic syac' oval viñ yed' choñab' Carquemis. Axo viñaj rey Josías chi' ix b'at smac sat viñ. ²¹A viñaj Necao chi', ix scheccot eb' schecab' viñ yic tzul alchaj d'a viñaj Josías chi' icha tic: Ach sreyal Judá, mañ ac' oval ved'oc, yujto mañoc ed'oc tzin javi vac' oval, palta a yed' junxo nación aytaxon voval yed'oc, yujto a Dios ix alan d'ayin to tzin pil vip vac'an oval tic. Actej a telan a b'a yed' Dios yic vach' max ach satel yuuj, yujto a' ayoch ved'oc, xchicot viñ.

²²Palta axo viñaj Josías chi' maj meltzajlaj viñ, to ix sq'uexel sb'a viñ yic syac'an oval viñ. Maj schalaj yab' viñ tas ix yal viñaj Necao chi', vach'chom a Dios ix alani. Yuj chi' ix yac' oval viñ yed' viñaj Necao chi' d'a jun pañan yic Meguido. ²³A eb' sjulvajum viñaj Necao chi', ix sjulb'at sjul-lab' eb' d'a viñaj Josías chi'. Ix yamchaj viñ sjulan eb', yuj chi' ix yal viñ d'a eb' ed'jinac scarruaje: Iq'uec in el d'a tic, yujto te nivan ix in aj in lajvi, xchi viñ. ²⁴Ix yic'anelta viñ eb', ix yac'anoch viñ eb' d'a yol junxo schab'il carruaje, ix yic'ancot viñ eb' d'a Jerusalén, ata' ix cham viñ. Ix smucan viñ eb' b'aj mucb'il eb' smam yicham. Masanil eb' aj Judá yed' eb' aj Jerusalén ix oc' eb' yuj viñ. ²⁵Axo viñaj Jeremías ix b'oan jun sb'ital yic snachajcot schamel viñ. Ix canñej jun b'it chi', masanil eb' viñ vinac yed' eb' ix ix sb'itani, ayic sb'itan jun b'it chi' eb' yuj schamel junoc anima, snacot viñaj Josías chi' eb'. A jun b'it chi' ix ochcan d'a stz'alal sb'itan eb' israel yuj junoc chamel, ayican d'a yumal sb'ital cusc'olal.

²⁶A jantacto yab'ixal viñaj Josías chi' yed' tastac ix sc'ulej viñ, te vach' icha yaj stz'ib'chajcan d'a yumal sley Jehová ²⁷yed' masanil tastac ix sc'ulej viñ ayic ix el yich yed' slajvub', ayican b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal eb' viñ sreyal Israel yed' Judá.

36

Ochnac viñtaj Joacaz reyal
(2R 23.31-35)

¹ Ix lajvi chi' axo masanil eb' anima ix ac'anoch viñtaj Joacaz yuninal viñtaj Josías chi' reyal d'a Jerusalén sq'uexuloc viñ smam chi'. ² Ayic ix schanel yich viñ yac'an reyal, 23 ab'il sq'uinal viñ, oxeñej ujal ix yac' reyal viñ. ³ A viñ sreyal Egipto ix ic'anel viñ d'a reyal chi'. Ix yac'anoch q'uen tumín viñ sreyal Egipto chi' d'a yib'añ eb' aj Judá chi' yic syac'an 75 quintal q'uen plata eb' yed' oxe' arroba q'uen oro. ⁴ Axo viñtaj Eliaquim yuc'tac viñtaj Joacaz chi' ix ochcan reyal d'a Judá chi' yuj viñ sreyal Egipto chi'. Ix q'uexchaj sb'i viñtaj Eliaquim chi' yuj viñ, Joacim ix sb'iejcan viñ, axo viñtaj Joacaz chi', ix ic'jib'at viñ yuj viñ sreyal Egipto chi'.

Ochnac viñtaj Joacim reyal
(2R 23.36–24.7)

⁵ Ayic ix och viñtaj Joacim chi' reyal, 25 ab'il sq'uinal viñ, 11 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. Palta te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová Dios. ⁶ Axo viñtaj Nabucodonosor sreyal Babilonia ix javi yac' oval yed' viñ, ix tzeç'ji viñ d'a q'uen cadena, ix ic'jib'at viñ d'a Babilonia chi'. ⁷ Añejtona' ix yic'b'at juntzañ yamc'ab' yic scajñub' Jehová viñtaj Nabucodonosor chi', ix yac'anoch viñ d'a yol stemplo sdiosal d'a Babilonia chi'.

⁸ A jantacto yab'ixal viñtaj Joacim chi' yed' tastac te yajb'entac ix sc'ulej viñ yed' juntzañxo chucal ix sc'ulej viñ, aycan b'aj tz'ib'ab'ilcan yab'ixal eb' sreyal Israel yed' eb' yic Judá. Axo viñtaj Joaquin yuninal viñ ix ochcan reyal sq'uexuloc.

Ic'b'ilib'at viñtaj Joaquin d'a Babilonia
(2R 24.8-17)

⁹ Ayic ix schanel yich viñtaj Joaquin yac'an reyal, 18 ab'il sq'uinal viñ. Oxe' ujal yed' lajuñexo c'ual ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén, te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová.

¹⁰ A d'a b'ab'el uj yic jun ab'il chi', ix yal viñtaj Nabucodonosor to tz'ic'jib'at viñtaj Joaquin chi' d'a Babilonia yed' juntzañ yamc'ab' te caro stojol ay d'a scajñub' Jehová. Axo viñtaj Sedequías ix ac'jioch reyal d'a Judá yed' d'a Jerusalén sq'uexuloc viñtaj Joaquin chi'. A viñtaj Sedequías chi', sc'ab' yoc sb'a viñ yed' viñtaj Joaquin chi'.

Ochnac viñtaj Sedequías reyal

¹¹ A viñtaj Sedequías chi', 21 ab'il sq'uinal viñ ayic ix schanel yich viñ yac'an reyal, 11 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. ¹² Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová. Maj sna sb'a sc'ool viñ yuj scachnab'il ix schec Jehová yal viñ schecab' aj Jeremías. ¹³ Ijan ix yiq'uel sb'a viñ d'a viñtaj Nabucodonosor yalani, aton b'aj ix yac' sti' viñ d'a yichañ Dios to junñej ix yutej spensar viñ yed' viñ. Junelñej ix yac' pitb'oquel spensar viñ, majxo yal sc'ool viñ ix meltzaj d'a Jehová sDiosal Israel.

¹⁴ Añejtona' masanil eb' viñ yajal d'a Judá chi', eb' viñ sacerdote yed' masanil eb' anima, ix te q'ue val chañ eb' sc'ulan chucal te yajb'entac. A val sb'eyb'al juntzañxo ch'oc choñab'il ix sb'eyb'alej eb', ix yixtanel scajñub' Jehová eb', aton jun sic'b'ilel yuuj d'a Jerusalén chi'. ¹⁵ A Jehová sDiosal eb' yed' smam yicham eb', ix schecñejcot eb' schecab' yic tzul cachji eb', yujto tz'oc' sc'ol d'a schoñab' yed' d'a scajñub' chi'. ¹⁶ Palta torñej ix stzetzaj eb' schecab' Dios chi' eb', malaj yelc'och tas ix yal eb' d'a sat eb'. Ix b'uchvaj

eb' d'a eb' schecab' Dios chi', masanto ix em val yoval sc'ol Jehová d'a yib'arí schoñab' chi', majxo yal-laj yoch vaan.

*Ix mac'jiem lařnaj scajnub' Jehová
(2R 25.8-21; Jer 39.8-10; 52.12-30)*

¹⁷ Ix lajvi chi', ix checjicot viř sreyal eb' aj Babilonia chi' yuj Jehová, ix javi viř yac' oval yed' eb' aj Judá chi'. Ix miljicham eb' quelemtac d'a q'uen espada d'a yamaq'uil scajnub' Dios. Mařxa jab'oc snivanc'olal eb' d'a eb' quelemtac chi' yed' d'a eb' ix cob'estac, d'a eb' icham anima mařxa yip. Ix ac'jioch eb' smasanil d'a yol sc'ab' viř rey chi' yuj Jehová. ¹⁸ Masanil yamc'ab' yic scajnub' Dios, nivac yed' cotac, jantacrej tas ay d'a scajnub' chi' yed' masanil sb'eyumal viř rey yed' yic eb' viř ayoch yajalil yed' viř rey chi', pilan ix yic'b'at viřaj Nabucodonosor chi' d'a Babilonia. ¹⁹ Ix sřtusancantz'a scajnub' Dios chi' eb', ix smac'ancanem lařnaj smuroal Jerusalén chi' eb'. Ix sřtusantz'a spalacio viř rey eb', ix smac'anpoj masanil tas caro stojol eb'.

²⁰ Axo eb' maj miljoccham d'a oval chi', ix ic'jib'at eb' d'a Babilonia chi'. Ix ochcan eb' checab'oc d'a viřaj rey Nabucodonosor chi' yed' d'a eb' yiřtilal viř, masanto ayic ix ac'ji ganar Babilonia chi' yuj eb' aj Persia. ²¹ Icha val chi' ix aj yelc'och tas ix schec Dios yal viřaj Jeremías schecab'. Icha chi' ix aj yic'an yip lum luum, yujto 70 ab'il mařxalaj mach ix munlaj d'a sat luum.

*A jun checnab'il yac'naquetla viřaj Ciro
(Esd 1.1-14)*

²² Ayic b'ab'el ab'il yoch viřaj Ciro reyal d'a Persia, ix elc'och slonel Jehová alb'ilcanel yuj viřaj Jeremías schecab'. A Jehová ix ac'an sna viřaj rey Ciro chi', yuj chi' ix yaq'uelta jun checnab'il viř. Ix schecan viř alchajel d'a masanil yol smach'en, ix schecanpax viř pucchaj uum, syalan icha tic: ²³ A in Ciro in tic sreyal in Persia, a in sval icha tic: A Jehová sDiosal satchaari, a' ix ac'anoch masanil nación d'a sat luum tic d'a yol in c'ab'. A' ix alan d'ayin to tzin b'oq'ue scajnub' d'a Jerusalén d'a yol yic Judá. Yuj chi', yalřej mach ex schoñab' ex Jehová, colvajocab' Jehová e Diosal chi' eyed'oc. A ticnaic meltzajatec d'a Jerusalén chi', xchi viř.

A Ch'añ Libro ESDRAS

Esdras sb'i jun libro tic, yujto syalcot yab'ixal viñaj Esdras d'ay yed' viñaj Nehemías. Junñej syutej eb' viñ yalancot yab'ixal eb' aj Judá. Junñej pax syutej eb' viñ yalancot yab'ixal juntzañ tas ujinac. Palta ch'occh'oc ix yutej eb' sc'ayb'an d'a yib'añ junjun macañ. A viñaj Esdras, a viñ sc'ayb'an eb' yetisraelal d'a sc'ayb'ub'al Dios, yic vach' syutej eb' yoch ejmelal d'a Dios. Axo pax viñaj Nehemías viñ gobernador. A tas nab'il yuj viñaj Nehemías chi' to sb'ochajxiq'ue smuroal choñab' Jerusalén. Snaanpax viñ tas syutej smunlaj yed' eb' anima, tas pax syutej eb' stañvan sb'a d'a yol schoñab'.

A viñaj Esdras chi', a viñ tz'ib'jinacpax yab'ixal jayvañ eb' aj Judá xid'nac icha presoal, ayic spaxnacxicot eb' yed' viñaj Zorobabel, ayanc sb'i eb' d'a capítulo 1 yed' 2. Axo d'a capítulo 3 masanto d'a 6, ata' syalcot tas ajnac sb'ochajxiq'ue stemplo Dios. Syalanpax viñaj Esdras chi' tas aj smeltzajnacxi viñ yed' eb' ayb'at icha presoal yed'oc, tas pax yutejnac viñ yalan d'a eb' anima to syac'xioch spensar eb' d'a Dios. Aton syalcan d'a capítulo 7 masanto d'a 10.

A sley viñaj Ciro (2Cr 36.22-23)

¹ Ayic b'ab'el ab'il yoch viñaj Ciro rey al d'a Persia, ix elc'och slolonel Jehová yalnaccanel viñaj Jeremías schecab'. A Jehová ix ac'an sna viñaj rey Ciro chi', yuj chi' ix yaq'uelta jun checnab'il viñ. Ix schecan viñ alchajel d'a masanil yol smach'en, ix schecanpax viñ puchajel ab'ix, syalan icha tic: ² A in Ciro in tic sreyal in Persia, a in sval icha tic: A Jehová sDiosal satchaari, a' ix ac'anoch masanil nación d'a sat lum tic d'a yol in c'ab'. A' ix alan d'ayin to tzin b'oq'ue scajnum' d'a Jerusalén d'a yol yic Judá. ³ Yuj chi', yalñej mach ex schoñab' ex Jehová, colvajocab' Jehová e Diosal chi' eyed'oc. A ticnaic ixiquec d'a Jerusalén d'a yol yic Judá, tze b'oanxiq'ue scajnum' Jehová e Diosal chi' ta'. ⁴ Yalñej mach ex ix to ex can d'a tic, tato e gana tzex pax d'a Jerusalén, colvajocab' eb' cajan d'a e lac'anil chi', yac'ocab' q'uen oro eb', q'uen plata yed' pax tastac yed' noc' molb'etzal noc' d'ayex. Yac'ocab' pax yofrenda eb' yuj scajnum' Dios d'a Jerusalén chi', xchi jun checnab'il chi'.

⁵ Yuj chi' ix yac' lista sb'a eb' yajalil d'a scal eb' yitñital Judá, d'a scal eb' yitñital Benjamín yed' masanil eb' sacerdote yed' eb' levita, aton eb' b'aj ix lolon Jehová d'a spensar to sb'at eb' d'a Jerusalén yic b'at sb'oanxiq'ue scajnum' Jehová eb'. ⁶ Axo masanil eb' anima cajan d'a slac'anil eb', ix yac' q'uen oro eb', q'uen plata, noc' molb'etzal noc', tastac te caro stojol yed' pax juntzañxo ofrenda to tz'el val d'a sc'ol eb' yac'ani. ⁷ Ay pax juntzañ yamc'ab' yic scajnum' Jehová ic'b'ilcot d'a Jerusalén yuj viñaj Nabucodonosor, ayancoch d'a yol stemplo diosol viñ. ⁸ Axo viñaj Ciro chi' ix alan d'a viñaj Mitrídates, viñ sic'um tumin to syiq'uelta juntzañ tastac chi' viñ, sb'isan viñ, syac'an viñ d'a viñaj Sesbasar, viñ ol och yajalil d'a Judá. ⁹ Aton sb'isul tastac tic: 30 q'uen nivac uc'ab' nab'a oro, mil q'uen nivac uc'ab' nab'a plata, 29 q'uen cuchilub', ¹⁰ 30 q'uen yunetac uc'ab' nab'a oro, 410 q'uen yunetac uc'ab' nab'a plata, axo juntzañxo tastac, mil sb'isul. ¹¹ A sb'isul juntzañ tas nab'a oro yed' nab'a plata d'a smasanil, 5 mil 400. Masanil juntzañ chi' ix yic' meltzaj viñaj Sesbasar yed' juntzañxo eb' ayic ix paxta eb' d'a Babilonia chi', ix jaxcan eb' d'a Jerusalén.

2

Eb' ix paxta d'a Babilonia
(Neh 7.5-73)

1-2 Aton slistail eb' aj Judá ic'b'illb'at yuj viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, eb' ix jax d'a Jerusalén yed' d'a juntzarixto lugar d'a yol yic Judá. Junjun eb' ix c'ochxinac d'a schoñab'. Axo eb' viñ c'uchb'um d'a eb', aton eb' viñ tic: Viñaj Zorobabel, viñaj Jesúa, viñaj Nehemías, viñaj Seraías, viñaj Reelaías, viñaj Mardoqueo, viñaj Bilsán, viñaj Mizpar, viñaj Bigvai, viñaj Rehum yed' viñaj Baana.

3-20 A eb' yirñtilal viñaj Paros, 2 mil 172 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Sefatías, 372 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Ara, 775 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Pahat-moab, aton eb' yirñtilal viñaj Jesúa yed' viñaj Joab, 2 mil 812 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Elam, mil 254 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Zatu, 945 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Zacai, 760 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Bani, 642 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Bebai, 623 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Azgad, mil 222 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Adoniam, 666 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Bigvai, 2 mil 56 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Adín, 454 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Ater, arñejtona' viñ scuchanpax Ezequías, 98 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Bezai, 323 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Jora, 112 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Hasum, 223 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Gibar, 95 eb'.

21-35 Ay eb' yirñtilalcan eb' anima ec'nac cajan d'a juntzarñ choñab' ix meltzajpaxi, aton eb' tic: Eb' aj Belén, 123 eb'. Eb' aj Netofa, 56 eb'. Eb' aj Anatot, 128 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Azmavet, 42 eb'. Eb' aj Quiriat-jearim, eb' aj Cafira yed' eb' aj Beerot, 743 eb'. Eb' aj Ramá yed' eb' aj Geba, 621 eb'. Eb' aj Micmas, 122 eb'. Eb' aj Betel yed' eb' aj Hai, 223 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Nebo, 52 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Magbis, 156 eb'. Eb' ec'nac d'a junxo scuchan Elam, mil 254 eb'. Eb' aj Harim, 320 eb'. Eb' aj Lod, eb' aj Hadid yed' eb' aj Ono, 725 eb'. Eb' aj Jericó, 345 eb'. Eb' aj Senaa, 3 mil 630 eb'.

36-39 Axo eb' sacerdote, eb' yirñtilal viñaj Jedaías, aton eb' yirñtilal viñaj Jesúa, 973 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Imer, mil 52 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Pasur, mil 247 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Harim mil 17 eb'.

40-42 Eb' levita yirñtilal viñaj Jesúa yed' eb' yirñtilal viñaj Cadmiel, a eb' chi' yirñtilal pax eb' viñaj Hodabías, 74 eb'. Eb' yirñtilal viñaj Asaf sb'itani, 128 eb' d'a smasanil. Eb' tarñvum puerta, aton eb' yirñtilal viñaj Salum, eb' yirñtilal viñaj Ater, eb' yirñtilal viñaj Talmón, eb' yirñtilal viñaj Acub, eb' yirñtilal viñaj Hatita yed' eb' yirñtilal viñaj Sobai, 139 eb' d'a smasanil.

43-54 Axo eb' smunlaj d'a templo, aton eb' yirñtilalcan eb' viñ ol b'inaj tic: Viñaj Ziha, viñaj Hasufa, viñaj Tabaot, viñaj Queros, viñaj Siaha, viñaj Padón, viñaj Lebana, viñaj Hagaba, viñaj Acub, viñaj Hagab, viñaj Salmal, viñaj Hanán, viñaj Gidel, viñaj Gahar, viñaj Reaía, viñaj Rezín, viñaj Necoda, viñaj Gazam, viñaj Uza, viñaj Paseah, viñaj Besai, viñaj Asena, viñaj Meunim, viñaj Nefusim, viñaj Bacbuc, viñaj Hacufa, viñaj Harhur, viñaj Bazlut, viñaj Mehída, viñaj Harsa, viñaj Barcos, viñaj Sísara, viñaj Tema, viñaj Nezia yed' pax viñaj Hatifa.

55-57 Ay pax eb' yirñtilalcan eb' ac'jinac servil viñaj Salomón, aton eb' yirñtilal eb' viñ ol b'inaj tic: Viñaj Sotai, viñaj Soferet, viñaj Peruda, viñaj Jaala, viñaj Darcón, viñaj Gidel, viñaj Sefatías, viñaj Hatil, viñaj Poqueret-hazebaim yed' pax viñaj Ami. 58 Masanil eb' tz'ac'vi servil d'a scajñub' Dios yed' pax yirñtilal eb' ac'jinac servil viñaj Salomón, 392 eb' d'a smasanil.

59-60 A viñaj Delaías yed' eb' yirñtilal viñaj Tobías yed' eb' yirñtilal viñaj Necoda, 652 eb'. A eb' tic ix cot eb' d'a Tel-mela, d'a Tel-harsa, d'a Querub, d'a Addán yed' d'a Imer. A eb' tic, maxtzac yal-laj sch'oxanel sb'a eb' tato yirñtilal

Israel eb'. ⁶¹⁻⁶² A eb' yĩntilal viñtaj Habaía, eb' yĩntilal viñtaj Cos yed' eb' yĩntilal viñtaj Barzilai, ix yal eb' to sacerdote eb', palta malaj b'aj tz'ib'ab'ilcani tato yĩntilal sacerdote eb'. Yuj chi' maj chajioch eb' d'a opisio d'a sacerdoteal. A viñtaj Barzilai chi', ix yic'uj sb'a viñ yed' jun ix yisil jun viñ aj Galaad scuchan Barzilai, yuj chi' a sb'i viñ sñi' viñ chi' ix ochcan d'ay. ⁶³ Ix yalan viñ yajal yaj d'a eb' to max yal svaan vael eb' yic Dios yaji, masanto yic ol yil junoc viñ sacerdote d'a Urim yed' Tumim yic scheclaji tato yel yĩntilal sacerdote eb'.

⁶⁴⁻⁶⁷ Junñej ix aj eb' anima chi' smasanil, 42 mil 360 eb'. Ch'oc pax yaj eb' viñ checab' yed' eb' ix checab', 7 mil 337 eb' d'a smasanil, ch'oc pax yaj 200 eb' viñ vinac yed' eb' ix ix sb'itani. Ay pax 736 noc' chej, 245 noc' mula, 435 noc' camello yed' 6 mil 720 noc' b'uru.

⁶⁸ Ayic ix c'och eb' d'a Jerusalén, ay juntzañ eb' yajal d'a scal eb', ix yac' silab' eb' yuj sb'ochajxi scajñub' Jehová b'aj ayec' d'a peca'. ⁶⁹ Icha syal jantac ix techaj yuj eb', a ix yac' eb' yic sb'ochajxi templo chi'. Mil 30 libra q'uen oro ix yac' eb' yed' 5 mil 740 libra q'uen plata yed' 100 pichul yic eb' sacerdote.

⁷⁰ A eb' sacerdote, eb' levita sb'itani, eb' tarivum puerta yed' eb' smunlaj d'a templo yed' juntzañix eb' choñab', ix cajñajcan eb' d'a Jerusalén chi'. Axo masanil eb' yetisraelal eb' chi', ix b'at cajñajxican junjun eb' b'aj ec'nac eb' smam yicham eb' d'a peca'.

3

Ix elxi yich yochxi culto

¹ Toxo ix laj ajxi cajan eb' israel d'a schoñab'cani, axo yic ix javi jun yuquíl uj, ix smolb'an sb'a eb' masanil d'a Jerusalén. ² Axo viñtaj Jesúa yuninal viñtaj Josadac yed' juntzañix eb' viñ sacerdote yed' pax viñtaj Zorobabel yuninal viñtaj Salatiel yed' eb' sc'ab'yoc, ix syamoch eb' viñ sb'oanxiq'ue altar yic Jehová Dios, yic syac' silab' eb' d'a yib'arñ altar chi', icha yajcan d'a ley yuj viñtaj Moisés schecab' Dios. ³ Yujto xiv eb' d'a eb' ch'oc choñab'il cajan d'a slac'anil, yuj chi' te vach' ix yutej eb' sb'oanq'ue jun altar chi'. Junjun q'uirib'alil yed' junjun yemc'ualil sñus silab' eb' d'a yib'arñ altar chi', yic syic'ancharñ Jehová eb'. ⁴ Ix yac'anoch q'uirñ eb' yic chinama, ix yac'an silab' eb' tz'ac'ji d'a junjun c'u, icha yalancan ley. ⁵ Ix yac'an silab' eb' to stz'a d'a junjun c'u, silab' ayic tz'alji q'uen uj, silab' yuj q'uirñ tz'och d'a junjun ab'il yed' silab' mach tz'el d'a sc'ool yac'an d'a Jehová. ⁶ A d'a b'ab'el c'ual yic yuquíl uj, ix schaanel yich eb' yac'an silab' stz'ai, vach'chom manto em yich scajñub' Jehová. ⁷ Ix yac'an tumin eb' d'a eb' albañil yed' d'a eb' rñicum te'. Ix yac'anpax ixim trigo eb', vino yed' aceite d'a eb' aj Sidón yed' d'a eb' aj Tiro yic syac'ancot te' c'ute' eb' d'a Líbano. Scot te' d'a yib'arñ a' mar masanto sjavi te' d'a Joje, icha ix aj yalan viñtaj Ciro sreyal Persia.

Ix el yich sb'ochajxi scajñub' Dios

⁸ Ix el yich sb'ochajxi scajñub' Dios yuj viñtaj Zorobabel yuninal viñtaj Salatiel, viñtaj Jesúa yuninal viñtaj Josadac yed' eb' sacerdote, eb' levita yed' masanil eb' ix cot d'a Babilonia. D'a schab'il ujal yic schab'il ab'il sjavi eb' d'a Jerusalén, ix syamanoch eb' sb'oanxi scajñub' Jehová, ix yac'anoch jun munlajel chi' eb' d'a yol sc'ab' eb' levita ec'xo 20 ab'il sq'uin. ⁹ A jun viñ levita scuchan Jesúa, eb' yuninal viñ yed' eb' yuc'tac viñ, viñtaj Cadmiel yed' eb' yuninal yed' pax eb' yĩntilal eb' aj Judá, junñej ix yutej sb'a eb'. Cuchb'um ix aj eb' d'a munlajel chi'. Ix colvajpax eb' levita yĩntilal viñtaj Henadad yed' eb' ayto yuj sb'a yed' eb'.

¹⁰ Ayic ix yac'anem yich scajnub' Jehová chi' eb' albañil, ix q'ue liñan eb' viñ sacerdote, ayoch spichul eb' viñ yic sacerdoteal, yed'nac strompeta eb' viñ. Axo eb' levita yiritilal viñaj Asaf yed'nac splatillo eb', sb'itan eb' d'a Jehová, icha yalnaccan viñaj David sreyal Israel d'a peca'. ¹¹ Sb'itan jun macañ eb', stac'vipax nañalxo eb', syalan eb' icha tic: Caq'uec yuj diosal d'a Jehová yujto te vach', yujto te xajan oñ a oñ israel oñ tic yuuj d'a junelñej, xchi masanil anima. Tz'el yav eb' yuj tzalajc'olal, sb'itanpax eb' d'a Jehová Dios yujto toxo ix emxi yich scajnub'. ¹² Tzijtum eb' sacerdote, eb' levita yed' eb' yajalil choñab' te ichamtac vinacxo, yilnac jun b'ab'el templo eb'. Te chaarñ ix el yav eb' yoq'ui ayic ix yilan eb' yem yich junxo ac' templo chi'. Tzijtum pax mach tz'el yav yuj tzalajc'olal. ¹³ Maxtzac nachajel yuj eb' tz'ab'ani tas van yuji chi'. Ay mach tz'oq'ui, ay mach tz'avaj yuj tzalajc'olal, najat tz'ab'chaj yel yav eb' yujto te chaarñ tz'avaj eb'.

4

A eb' ajc'ol ix cachan vanaj munlajel

¹ Ayic ix yab'an eb' ajc'ol yaj d'a eb' yic Judá yed' d'a eb' yic Benjamín to a eb' ix meltzajcot d'a Babilonia van sb'oanxiq'ue stemplo Jehová sDiosal eb', ² ix c'och eb' d'a viñaj Zorobabel yed' d'a eb' yajal yaj d'a scal junjun macañ eb'. Ix yalan eb' icha tic:

—Comonoc scha e c'ool sco b'o jun munlajel tic eyed'oc, yujto tzoñ ochpax ejmelal d'a e Diosal chi' icha ex tic. Atax yic oñ ic'chajcot d'a tic yuj viñaj Esarhadón sreyal Asiria, atax ta' oñ och ijan cac'an co silab' d'a e Diosal chi', xchi eb'.

³ Ix tac'vi viñaj Zorobabel yed' viñaj Jesús yed' juntzarñxo eb' viñ yajal yaj chi', ix yalan eb' viñ icha tic:

—Mañ ol yal-laj junñej ol co b'oxiq'ue scajnub' Jehová co Diosal tic eyed'oc. A oññej israel oñ tic ol co b'o'o, yujto icha chi' ix aj yalan viñaj Ciro sreyal Persia d'ayoñ, xchi eb' viñ.

⁴ Palta ix och val ijan eb' ajc'ol chi' yac'an chab'axq'ue sc'ol eb', yic xivchaarñ masanil eb' cajan d'a Judá chi' yic vach' maxtzac sb'oxiq'ue jun templo chi' eb'. ⁵ Ix yac'an q'uen tumin eb' ajc'ol chi' d'a juntzarñ eb' yajal ac'b'iloch yuj viñ sreyal Persia d'a scal eb', yic smontaj eb', yic vach' scachoch vaan eb' israel chi' eb' d'a jun munlajel chi'. Icharñej chi' ix yutej sb'a eb' ayic ayoch viñaj Ciro reyal d'a Persia, masanto ayic ix och viñaj Darío reyal. ⁶ Ayic ix schaanpaxel yich viñaj Asuero yac'an reyal, ix ac'vipax queja eb' ajc'ol chi' d'a spatic eb' cajan d'a Judá yed' d'a Jerusalén. ⁷ Añejtona' ayic ayoch viñaj Artajerjes reyal d'a Persia, ix slajtiej sb'a viñaj Bislam, viñaj Mitridates, viñaj Tabeel yed' pax juntzarñxo eb' viñ yetb'eyum eb' viñ. Ix stz'ib'ejb'at juntzarñ lolonel eb' viñ d'a viñ rey chi'. A d'a ti' arameo ix tz'ib'chaj ch'arñ uum chi'. ⁸ Axo viñaj Rehum viñ sat yajal eb' soldado yed' viñaj Simsai viñ tz'ib'um, ix stz'ib'ejpaxb'at junxo carta eb' viñ d'a viñaj rey Artajerjes chi'. ⁹ Aton jun carta tic ix yac'b'at eb' viñ chavañ chi' yed' eb' viñ yajal yaj yed' eb' viñ yed' eb' viñ ay yopisio cotnac d'a Persia yed' eb' ic'b'ilcot d'a Erec, d'a Babilonia, d'a Susa, d'a yol smach'en Elam ¹⁰ yed' d'a juntzarñxo nación. Aton eb' ic'b'ilcot d'a schoñab' yuj viñaj Asnapar, viñ yac'nac yajalil d'a Asiria to nivan yelc'ochi. Ix ul ac'jican eb' yuj viñ d'a choñab' Samaria yed' d'a juntzarñxo choñab' d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates. ¹¹ Ix yalanb'at eb' viñ icha tic:

Mamin rey Artajerjes, a oñ a checab' oñ cajan oñ d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates, sco tz'ib'ej jun uum tic d'ayach:

¹² Mamin rey, scalb'at d'ayach to a eb' judío ac'b'il meltzaj d'a yol a mach'en, ix javi eb' d'a Jerusalén tic. Van sb'oanxiq'ue jun choñab' eb', jun pit yutejnac sb'a. Toxo ix syamoch eb' sb'oanxiq'ue smuroal, vanxo sb'oeel yuj eb'. ¹³ Mamin rey, scac'anpax ojtaquejeli, tato ol b'ochajxiq'ue jun choñab' tic yed' smuroal, a juntzañ anima tic mañxo ol yac' q'uen tumín eb' syac'taxon d'ayach yed' q'uen tumín sc'anel eb' d'a eb' tz'ec' d'a a mach'en tic. Yuj chi' mañxo ol c'och q'uen tumín chi' d'ayach. ¹⁴ Yujto a oñ tic mamin rey, ayofñ och ach cac'an servil, malaj co gana to icha chi' ol ach utajoc, yuj chi' scalb'at juntzañ tic d'ayach. ¹⁵ Saychajocab' iljoc b'aj molb'ab'il tas tz'ib'ab'ilcan yuj eb' a mam icham. Ata' ol il yuj tas scalb'at tic, ol ojtaaneli to a jun choñab' tic te chuc, ay smay eb' d'a juntzañxo eb' rey yed' d'a juntzañxo nación. Yuj schucal eb', ix satjiel schoñab' eb' tic. ¹⁶ Yuj chi' mamin rey, scalb'at d'ayach, tato sb'ochajxiq'ue jun choñab' tic yed' smuroal, mañxa alan ic d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a Éufrates tic, xchib'at eb' viñ.

Ix spac viñ rey tas ix yalb'at eb' viñ

¹⁷ Ix lajvi chi', ix yac'ancot spac slolonel eb' viñ chi' viñaj rey Artajerjes chi' icha tic: Ach sat yajal Rehú yed' ach Simsai tz'ib'um yed' eb' viñ ayoch eyed'oc d'a Samaria yed' d'a juntzañxo choñab' d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a Éufrates chi', svac' stzatzil e c'ool.

¹⁸ A tas ix eyalcot d'ayin, vach' ix aj yavtaj vab'i. ¹⁹ Ix in chec saychaj ilchajoc, icha ix eyala'. Ix ilchaji to a eb' anima cajan d'a Jerusalén chi', te pit ix yutejñej sb'a eb' d'a eb' rey ec'nacxo. ²⁰ A d'a yic chi' ay eb' sreyal Jerusalén te tec'an, a eb' ix ac'an mandar d'a lum luum d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a Éufrates chi'. Ix yac' q'uen tumín eb' anima d'a eb' yuj stupan eb' b'aj cajan chi'. ²¹ Yuj chi' alec d'a juntzañ vinac chi' to svanaj eb' smunlaji, mocab' b'ochajxiq'ue jun choñab' chi', masanto a in ol vala'. ²² Mañ toñejoc tzeyiloch jun chi' yic vach' max te ixtaxel yol in mach'en chi', xchicot viñ rey chi'.

²³ Axo yic ix avtaj tas ix yalcot viñaj Artajerjes chi' d'a yichañ viñaj Rehú, viñaj Simsai yed' d'a yichañ eb' viñ ajun yed' eb' viñ, elañchamel ix javi eb' viñ d'a Jerusalén. Ix ul yac'an pural eb' judío eb' viñ yoch vaan smunlaji.

Ix el yich sb'ochajxi stemplo Jehová

²⁴ Yuj schucal eb' ajc'ol chi', ix och vaan sb'ochajxiq'ue scajnub' Dios d'a Jerusalén tic, masanto d'a schab'il ab'il yoch viñaj Darío reyal d'a Persia.

5

¹ A eb' viñ schecab' Jehová Dios, aton viñaj Hageo yed' viñaj Zacarías yuninal viñaj Iddo, ix och ijan eb' viñ yalan d'a eb' aj Judá yed' d'a eb' aj Jerusalén, tas syal Jehová Dios d'a eb'. ² Yuj chi', ix och viñaj Zorobabel yuninal viñaj Salatiel yed' viñaj Jesús yuninal viñaj Josadac d'a munlajel junelxo yic sb'ochajxiq'ue scajnub' Dios chi'. Ix och eb' viñ schecab' Dios chi' yiptzitan eb'. ³ Axo pax viñaj Tatnai yajal d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a Éufrates, viñaj Setar-boznai yed' eb' viñ yetb'eyum sb'a yed' eb' viñ, ix ulec' eb' viñ yal icha tic: ¿Mach ix alan d'ayex yuj chi' tze b'oxiq'ue jun nivan pat tic, tzeyac'anoch ste'al? ⁴ ¿Tastac sb'i eb' sb'oan jun nivan pat tic? xchi eb' viñ. ⁵ Palta a Dios ix och val yed' eb' israel scuchb'an jun munlajel chi', yuj chi' maj cachjioch vaan eb' munlajvum yuj viñ yajal chi' yed' eb' ajun yed'oc. Añejto ix stz'ib'ejb'at juntzañ lolonel eb' viñ d'a viñaj rey Darío, ix stañvan eb' viñ tas ol aj spacan viñ.

⁶ Aton scopiail tas ix stz'ib'ejb'at viñaj Tatnai, viñaj Setar-boznai yed' pax juntzarño eb' viñ yetyajalil eb' viñ d'a viñaj rey Darío chi'. ⁷ Ix yalan eb' viñ icha tic:

Mamin rey, junc'olalocab' aji. ⁸ A val jun tic scac' ojtaquejeli: Ix oñ xid'ec' d'a Judá, ix quilani to van sb'ochajxi scajñub' jun Dios nivan yelc'ochi. Van yac'anoch q'uen nivac q'ueen eb' tzeyb'il d'ay yed' te te' tz'ec' pax d'a yib'arñ q'ueen. Te yelc'olal smunlaj eb', vanxo sb'o yuj eb'. ⁹ Ix co c'anb'ej d'a eb' scuchb'an munlajel chi' mach ix alani sb'oan jun munlajel chi' eb' yed' yac'anoch te te' chi' eb' d'ay. ¹⁰ Ix co c'anb'ejpax cab'i tastac sb'i eb' scuchb'an eb' chi', yic sco tz'ib'anb'at d'ayach calani. ¹¹ Ix yalan eb' d'ayorñ tob' tz'och eb' ejmelal d'a sDiosal satchaarñ yed' sat lum tic, yuj chi' van sb'oanxiq'ue jun spat chi' eb', jun sb'onac jun nivan rey d'a Israel d'a peca'. ¹² Ix yalan eb' to a eb' smam yicham eb' tzuntzannacot yoval sc'ol sDiosal satchaarñ chi', yuj chi' a ac'annacoch eb' d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, yirñtilal eb' caldeo. A viñ pojannac em jun pat chi', yic'annacb'at eb' anima viñ d'a Babilonia chi'. ¹³ Axob' d'a b'ab'el ab'il yoch viñaj Ciro reyal d'a Babilonia chi', ix ab' schecan viñ b'ochajxiq'ue jun pat chi'.

¹⁴ Arñejtona' yic'nac ab' b'at juntzarñ yamc'ab' nab'a oro, nab'a plata ay d'a yol scajñub' Dios d'a Jerusalén viñaj Nabucodonosor chi'. Yac'annac och viñ d'a yol stemplo sdiosal d'a Babilonia chi'. Axob' viñaj rey Ciro ix ac'an juntzarñ yamc'ab' chi' d'a viñaj Sesbasar, viñ ix yac'och viñ yajalil d'a Jerusalén. ¹⁵ Ix ab' yalan viñ to syic'b'at juntzarñ yamc'ab' chi' viñ d'a Jerusalén chi' masanto yic sb'ochajxiq'ue scajñub' Dios chi' b'aj aytaxoni. ¹⁶ Ayic ix c'och viñaj Sesbasar d'a Jerusalén chi', ix yac'anem yich stemplo Dios chi' viñ. Atax ta' ix chael yich sb'ochajxi, palta manto b'oe'l-yah ticnaic.

¹⁷ A ticnaic mamin rey, tato vach' scan jun tic d'ayach, saychajocab' ilchaj b'ajtac tz'ib'ab'il tastac yic eb' rey d'a spalacio eb' d'a Babilonia chi', tato yel to a viñaj rey Ciro chi' ix checan b'ochajxi stemplo Dios d'a Jerusalén chi', mato maay. Slajvi chi' tzalan cab'i tas tz'aj a naan d'a yib'arñ jun tic, xchib'at eb' viñ.

6

¹ Yuj chi' ix yalan viñaj rey Darío chi' to saychaj tastac tz'ib'ab'il b'aj sic'b'ilcan tastac d'a Babilonia. ² Palta a d'a yol palacio d'a choñab' Ecbatana, d'a yol yic Media, ata' ix ilchaj jun tas tz'ib'ab'ilcan chi', b'aj syal icha tic:

³ A d'a b'ab'el ab'il yoch viñaj Ciro reyal, ix yalan viñ icha tic: B'ochajocab'xi scajñub' Dios d'a Jerusalén.

Vach' tz'aj yem yich sb'ochajxiq'uei yic a d'a yool tz'ac'chaj silab'. 27 metro tz'ajq'ue schaarñil, 27 metro tz'ajpax yol schiquin. ⁴ Ox tzol q'uen nivac q'uen tzeyb'il tz'och d'ay, jun tzol pax te te' ac'to tz'ec' d'a yib'arñ q'ueen. Axo q'uen tumin ol c'anchajoc, a b'aj smolchaj masanil q'uen tumin d'a yol in mach'en, ata' tz'elta q'ueen. ⁵ Axo juntzarñ yamc'ab' nab'a oro yed' plata ic'b'ilcot d'a yol templo d'a Jerusalén yuj viñaj Nabucodonosor d'a Babilonia tic, ic'chajocab' meltzaj d'a Jerusalén chi', tz'ac'chajcanoch d'a yol templo chi', d'a b'ajtaxon ayeq'ui, xchi viñ, xchi jun checnab'il chi'.

⁶ Ix lajvi chi', ix yalancot viñaj rey Darío chi' icha tic: Ach Tatnai yajal d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates yed' ach Setar-boznai yed' ex yetyajalil eb' viñ:

B'esequel e b'a d'a Jerusalén chi'. ⁷ Marñ eyamoch vaan viñ yajalil eb' israel yed' eb' scuchb'an munlajel yic sb'ochajxi scajñub' Dios b'ajtaxon ay yed'tal.

⁸ A in svala' to tzex colvaj yed' eb' scuchb'an eb' van sb'oanxi scajñub' Dios chi'. A d'a q'uen tumin syac' eb' cajan d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates,

ata' tz'elta q'uen sc'anchaj d'a munlajel chi'. Mocab' ec' tiempo yac'chaj q'ueen, yic vach' max och vaan munlajel chi'. ⁹ Masanil tas tz'och yopisio d'a junjun c'u, mocab' yac' palta d'a eb' sacerdote ayec' d'a Jerusalén, icha tz'aj sc'anan eb': noc' quelemtac vacax, noc' ch'ac calnel, noc' yunetac calnel, yic srusjitz'a a noc' silab'il d'a sDiosal satchaari. Mocab' yac'pax palta ixim trigo, atz'am atz'am, vino yed' aceite, ¹⁰ yic tz'ac'ji silab'il d'a Dios, yic sc'anji in q'uinal yed' val vuninal.

¹¹ A in svalpaxi, tato ay mach max c'anab'ajan tas sval tic, tz'ic'chajelta junoc spatzab'il spat, sjoychajem d'a yol luum, axo ta' tz'ac'jiq'ue locan. Axo spat chi' sjuchajemi, tz'ochcan yed'taloc b'aj b'at tzajoc anima. ¹² A Dios ix sic'anel Jerusalén chi' yic tz'och ejmelal d'ay ta'. Yuj chi' aocab' satanel eb' rey yed' smach'en eb' stenanec' jun lolonel sval tic, ma eb' tz'ixtanb'at scajñub' Dios d'a Jerusalén chi'. A in Darío in svac' jun checnab'il tic, yovalil sc'anab'ajaj masanil d'a elarichamel, xchi viñ rey chi'.

Ix lajvi sb'o templo

¹³ A viñaj Tatnai yed' viñaj Setar-boznai yed' eb' viñ yetyajalil eb' viñ, ix sc'anab'ajeb' eb' viñ icha ix aj yalancot viñaj rey Darío chi'. ¹⁴ Yuj chi', a eb' israel scuchb'an jun munlajel chi', ix yal smunlaj eb' yic sb'oanxiq'ue templo chi' eb' icha ix aj yalan eb' viñ schecab' Dios, aton viñaj Hageo yed' viñaj Zacarias yuninal viñaj Iddo. Ix b'uel templo chi' icha ix aj yalan Jehová sDiosal Israel, icha pax ix aj yalan eb' viñ sreyal Persia, aton viñaj Ciro, viñaj Darío yed' viñaj Artajerjes. ¹⁵ Ayic ox'e c'ualxo yoch uj Adar yic svaquil ab'il yoch viñaj Darío reyal d'a Persia, ata' ix b'uel templo chi'.

¹⁶ Axo eb' israel, eb' sacerdote, eb' levita yed' masanil eb' ix xid'ec' d'a Babilonia, ix yac'och q'uiñ eb' yic tzalajc'olal yuj scajñub' Dios chi'. ¹⁷ A d'a jun tiempoal chi', ix yac' juntzañ silab' tic eb': 100 noc' quelemtac vacax, 200 noc' ch'ac calnel, 400 noc' yunetac calnel yed' lajchavañ noc' mam chiva. Junjun noc' chiva chi' yic junjun macañ yirñilal eb' israel, yic stupchaj smul eb' masanil. ¹⁸ Ix lajvi chi', ix ac'jioch eb' sacerdote d'a stzolzal d'a yopisio. Ix ac'jipaxoch junjun macañ eb' levita d'a yopisio d'a scajñub' Dios d'a Jerusalén chi', icha yajcan d'a ley Moisés.

¹⁹ Arñejtona' pax eb' xid'naquéc' d'a Babilonia, ix yac'och q'uiñ eb' yic snaancot eb' ayic yelnac eb' smam yicham eb' d'a Egipto d'a 14 yoch b'ab'el uj. ²⁰ Axo eb' sacerdote yed' eb' levita, ix sach'itej sb'a eb' icha yalan ley. Ayic vach'xo yaj eb', ix yac'an noc' silab' yic q'uiñ chi' eb' yuj masanil eb' ix xid'ec' d'a Babilonia chi', aton eb' yetsacerdoteal eb' yed' eb' yetlevitail eb'. ²¹ Masanil eb' israel ix xid'ec' d'a Babilonia chi', ix chi noc' silab' yic q'uiñ chi' eb', yed' eb' ix yiq'uel sb'a d'a schucal juntzañ ch'och choñab'il cajan d'a slac'anil. Junñej ix yutej sb'a eb' yed' eb' israel yic tz'och eb' ejmelal d'a Jehová sDiosal Israel chi'. ²² Uque' c'ual ix och q'uiñ yic ixim pan malaj yich yuj eb' d'a tzalajc'olal, yujto a Jehová ix ac'anoch tzalajc'olal chi' d'a spensar eb'. A' ix q'uexanpax spensar viñ sreyal Persia, ^{6,22} yuj chi' ix colvaj viñ yic sb'ochajxi scajñub'.

7

Ix c'och viñaj Esdras d'a Jerusalén

¹⁻⁵ Ayic ayoch viñaj Artajerjes reyal d'a Persia, ay jun viñ scuchan Esdras. A sb'i eb' smam yicham viñ, aton tic: Viñaj Seraías, viñaj Azarías, viñaj Hilcías,

6.22 **6:22** Sreyal Asiria xchi d'a juntzañ copia d'a hebreo.

viñaj Salum, viñaj Sadoc, viñaj Ahitob, viñaj Amariás, viñaj Azariás, viñaj Meraiot, viñaj Zeraías, viñaj Uzi, viñaj Buqui, viñaj Abisúa, viñaj Finees, viñaj Eleazar yed' viñaj Aarón viñ b'ab'el sacerdote. ⁶ A viñaj Esdras chi', c'ayb'um viñ d'a sc'ayb'ub'al Jehová sDiosal Israel, aton c'ayb'ub'al yac'nac Jehová d'a viñaj Moisés. Masanil tas ix sc'an viñ, ix yac' viñaj rey Artajerjes chi' d'a viñ, yujto a Jehová ayoch yed' viñ. Ix lajvi chi' ix paxta viñ d'a Babilonia. ⁷ Ayic yuquul ab'il yoch viñaj Artajerjes chi' reyal, ix javi viñaj Esdras chi' d'a Jerusalén tic yed' jun ñilarñ eb' yetisraelal, aton eb' sacerdote, eb' levita sb'itani yed' eb' stañvan puerta yed' eb' smunlaj d'a templo. ⁸⁻⁹ Ayoch Dios yed' viñaj Esdras chi', yuj chi' ix cot viñ d'a Babilonia d'a b'ab'el c'u yic b'ab'el uj, d'a yuquul ab'il yoch viñaj Artajerjes chi' reyal. Ix javi viñ yed' eb' ajun yed'oc d'a Jerusalén tic d'a b'ab'el c'u yic yoil uj, arñeja d'a yuquul ab'il chi'. ¹⁰ Te ayoch d'a spensar viñaj Esdras chi' sc'ayb'an val sc'ayb'ub'al Dios, sb'eyb'alan viñ yed' sc'ayb'anpax eb' yetisraelal viñ d'a jun c'ayb'ub'al chi'.

¹¹ Aton scopiañ schecnab'il viñaj rey Artajerjes tic ix yac' d'a viñaj sacerdote Esdras, c'ayb'um d'a sc'ayb'ub'al Jehová yed' schecnab'il ac'b'il d'a eb' yetisraelal:

¹² A in Artajerjes in, yajal vaj d'a juntzarñoxo eb' rey, svac' statzil a c'ool ach Esdras, sacerdote ach, c'ayb'um ach pax d'a sc'ayb'ub'al sDiosal satchaari.

¹³ Toxo ix vale d'a masanil eb' etisraelal, eb' sacerdote yed' eb' levita ayec' d'a yol in mach'en tic, tato syal sc'ol eb' sb'at d'a Jerusalén chi' ed'oc, b'atocab' eb'. ¹⁴ A in tic yed' ucvañ eb' tz'ac'an in razón, tzach cac'b'at ila' tas val yaj Judá yed' Jerusalén chi', van am sc'anab'ajan schecnab'il e Diosal ayec' d'a yol a c'ab' chi' eb'. ¹⁵ A q'uen plata yed' q'uen oro tz'el d'a co c'ool cac'amb'at d'ayach, ic'b'at q'uen d'a e Diosal a ex israel ex chi', aton jun ay scajñub' d'a Jerusalén chi'. ¹⁶ Tzic'anpaxb'at masanil q'uen plata, q'uen oro ix a cha d'a eb' anima d'a yol yic Babilonia yed' jantac tas tz'el d'a sc'ol eb' etisraelal yed' eb' sacerdote yac'an yuj scajñub' e Diosal chi'. ¹⁷ A yed' q'uen tumin chi' tza man noc' vacax, noc' ch'ac canel, noc' yunetac canel yed' juntzarñoxo tastac tz'ac'ji yed' noc', aton ixim trigo, ixim cebada, vino yic tz'ac'ji juntzarñoxo chi' silab'il d'a yib'añ altar d'a scajñub' e Diosal chi'. ¹⁸ Axo jantactoxo q'uen oro yed' q'uen plata scani, ol xo eyila' tas b'aj vach' syal yoch q'ueen, icha syal tas sgana e Diosal chi'. ¹⁹ Axo pax masanil yamc'ab' ix ac'ji d'ayach yic sc'anchaji yic tz'och ejmelal d'a scajñub' e Diosal chi', a ach val lac'an tzac' d'a a Diosal d'a Jerusalén chi'.

²⁰ Yalñej junocxo tas ay tz'och eyuuj d'a scajñub' e Diosal chi', syal e c'ananelta stojol d'a viñ smolan q'uen tumin d'a yol in mach'en. ²¹ A in rey Artajerjes in tic sval d'a masanil eb' molum tumin d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a Éufrates: Masanil tas sc'an viñaj Esdras viñ sacerdote, viñ c'ayb'um pax d'a sc'ayb'ub'al sDiosal satchaari, elañchamel tzeyac' d'a viñ. ²² Syal eyac'an 75 quintaloc q'uen plata, 300 quintaloc ixim trigo, 550 galónoc vino, 550 galónoc aceite yed' jantac atz'am atz'am sc'an viñ.

²³ Masanil tas sc'an sDiosal satchaari yuj scajñub', elañchamelocab' tz'ac'haji, yic vach' max cot yoval sc'ol d'a vib'añ yed' d'a yib'añ eb' val vuninal yed' d'a yib'añ masanil in mach'en. ²⁴ Tzeyojtacaneli to max yal-laj e c'anan q'uen tumin d'a eb' sacerdote, d'a eb' levita sb'itani yed' d'a eb' tañvum puerta yed' d'a eb' smunlaj d'a templo Dios chi', aton q'uen syac' eb' d'ayin, ma juntzarñoxo q'uen mol tumin.

²⁵ A achxo pax tic ach Esdras, ato a' a jelanil ac'b'il yuj a Diosal, ac'och eb' juez yed' eb' yajal. A eb' ol b'oan tas snib'ej eb' anima cajan d'a stojolal b'aj

tz'em c'u d'a a' Éufrates chi'. A eb' tz'och yopisio chi', yovalil yojtac sc'ayb'ub'al a Diosal chi' eb', axo eb' mañ ojtannacoc jun, tza c'ayb'ej eb'. ²⁶ Axo mach max c'anab'ajan schecnab'il a Diosal chi' yed' in checnab'il a in rey in tic, elarīchamel tz'ac'jioch chamel d'a yib'arī, mato tz'ic'chajel d'a yol choñab' chi', ma tz'ic'chajec' tastac ay d'ay, ma tz'ochcan d'a preso, xchi viñ rey chi'.

Slesal viñtaj Esdras

²⁷ Ix lajvi chi', ix lesalvi viñtaj Esdras icha tic: Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová co Diosal, aton sDiosal eb' co mam quicham, yujto a' ix ac'an sna' viñ rey chi' to nivan yelc'och scajnub' d'a Jerusalén. ²⁸ Yuj svach'c'olal Jehová, vach' in d'a yichañ viñ rey chi' yed' d'a eb' tz'ac'an srazón viñ yed' d'a sat masanil eb' nivac yajal ayoch yed' viñ. Yuj scolval Jehová ix in tec'b'ej in b'a in molb'an masanil eb' yajal yaj d'a junjun macañ eb' vetisraelal, yic smeltzaj eb' ved'oc, xchi viñtaj Esdras chi'.

8

A sb'i eb' meltzajnac yed' viñtaj Esdras

¹ A eb' viñ yajal ix cot ved' d'a Babilonia ayic ayoch viñtaj Artajerjes reyal, aton sb'i eb' viñ tic icha tas yaj stz'ib'chaj eb' viñ d'a junjun yirñtilal:

²⁻¹⁴ Aton viñtaj Gersón, d'a yirñtilal viñtaj Finees. Viñtaj Daniel, d'a yirñtilal viñtaj Itamar. Viñtaj Hatús, d'a yirñtilal viñtaj Secanías, d'a yirñtilal viñtaj David. Viñtaj Zacarías, d'a yirñtilal viñtaj Paros, 150 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñtaj Elioenai yuninal viñtaj Zeraías, d'a yirñtilal viñtaj Pahat-moab, 200 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñtaj Secanías yuninal viñtaj Jahaziel, d'a yirñtilal viñtaj Zatu, 300 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñtaj Ebed yuninal viñtaj Jonatán, d'a yirñtilal viñtaj Adín, 50 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñtaj Jesaías yuninal viñtaj Atalías, d'a yirñtilal viñtaj Elam, 70 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñtaj Zebadías yuninal viñtaj Micael, d'a yirñtilal viñtaj Sefatías, 80 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñtaj Obadías yuninal viñtaj Jehiel, d'a yirñtilal viñtaj Joab, 218 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñtaj Selomit yuninal viñtaj Josifías, d'a yirñtilal viñtaj Bani, 160 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñtaj Zacarías yuninal viñtaj Bebai, d'a yirñtilal viñtaj Bebai, 28 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. Viñtaj Johanán yuninal viñtaj Hacatán, d'a yirñtilal viñtaj Azgad, 110 eb' viñ vinac ajun yed' viñ. A viñtaj Elifelet, viñtaj Jeiel yed' viñtaj Semaías d'a scal yirñtilal viñtaj Adonicam, tzac'anxo ix meltzaj eb' viñ yed' 60 eb' viñ vinac. Viñtaj Utai yed' viñtaj Zabud, d'a yirñtilal viñtaj Bigvai, 70 eb' viñ vinac ajun yed' viñ.

A eb' viñ ix munlaj d'a templo

¹⁵ A in Esdras in tic, ix in molb'ej eb' vetchorīab' tic d'a sti' jun a a' scuchan Ahava, oxe' c'ual oñ ec' ta'. Ix in sayanec' eb' levita d'a scal eb' anima chi' yed' d'a scal eb' sacerdote, malaj junoc eb' ix ilchaj vuuj. ¹⁶ Ix in checanb'at viñtaj Eliezer, viñtaj Ariel, viñtaj Semaías, viñtaj Elnatán, viñtaj Jarib, viñtaj Elnatán, viñtaj Natán, viñtaj Zacarías yed' viñtaj Mesulam. A eb' viñ tic nivac yelc'och eb' viñ yed' pax eb' viñ c'ayb'um, aton viñtaj Joarib yed' viñtaj Elnatán. ¹⁷ Ix in checb'at eb' viñ yal d'a viñtaj Iddo, yajal d'a jun lugar scuch Casifia yed' d'a masanil eb' ayec' yed' viñ ta', aton eb' yirñtilal eb' munlajnac d'a stemplo Dios to scheccot eb' anima eb' yic scolvaj eb' qued'oc d'a scajnub' co Diosal. ¹⁸ Yuj scolval Dios ix ic'chajcot viñtaj Serebías yuj eb' viñ, yujto a viñ chi' te jelan viñ, yirñtilal viñ jun viñ levita scuchan Mahli. A viñtaj Serebías chi', ix cot viñ

yed' eb' yuninal yed' eb' yuc'tac, 18 eb' d'a smasanil. ¹⁹ Ix yic'anpaxcot viñaj Hasabías eb' viñ yed' viñaj Jesaías yed' pax yuninal eb' viñ yed' eb' sc'ab'yoc eb' viñ, 20 eb' d'a smasanil, yitñilal eb' viñaj Merari.

²⁰ Ix javipax 220 eb' yitñilal eb' munlajnac d'a templo, eb' ac'b'ilcanoch yuj viñaj rey David yed' eb' scuchb'an eb' levita d'a yopísio. Masanil juntzañ eb' tic, tz'ib'ab'il sb'í eb'.

²¹ Ix lajvi chi', ix valani to tzoñ och d'a tzec'ojc'olal d'a sti' a' nivan Ahava chi', yic vach' sco cha co mulej co chucal d'a yichañ co Diosal, sco c'anapax d'ay to tzoñ yic'b'at d'a vach'il yed' eb' cuninal yed' masanil tas ay d'ayoñ.

²² Ix in q'uixvi in c'anan eb' soldado d'a viñ rey, aton eb' sb'ey d'a yoc yed' eb' ayq'ue d'a yib'arñ chej, yic tzoñ stañvan eb' d'a eb' ajc'ol d'a yoltac b'e, yujto toxo ix cal d'a viñ rey chi' to a co Diosal stañvan masanil mach tz'ac'anoch yipoc sc'ool, palta scot yoval, syac'ancot yaelal d'a yib'arñ mach max c'anab'ajani. ²³ Yuj val chi', ix oñ och d'a tzec'ojc'olal, ix co c'anan d'a Dios to tzoñ stañvej. Ix yab' val tas ix cal chi'.

²⁴ Ix lajvi chi', ix in sic'anel lajchavañ eb' viñ sat yaj d'a eb' viñ sacerdote: Aton viñaj Serabías, viñaj Hasabías yed' lajuñvarñxo eb' viñ. ²⁵⁻²⁷ Ix lajvi chi', ix vechtan juntzañ silab' ix ac'chaj yuj sb'ochajñ stemplo co Diosal, ix in pucanb'at d'a lajchavañ eb' viñ sacerdote ix in siq'uel chi'. A juntzañ silab' chi', ay q'uen plata, q'uen oro yed' juntzañ yamc'ab' ix yac' viñ rey yed' eb' tz'ac'an srazón viñ yed' eb' ay yopísio yed' viñ yed' pax tastac ix yac' eb' quetisraelal ayec' ta'. A d'a smasanil, ay 500 quintal q'uen plata. Yed' juntzañxo yamc'ab' nab'a plata, 75 quintal yalil yed' 75 quintal q'uen oro yed' pax 20 uc'ab' oro, 17 libra yalil yed' chab'xo yamc'ab' bronce te vach' yaj sb'oi, lajan stojol icha yamc'ab' oro.

²⁸ Ix lajvi chi', ix valan d'a eb' viñ icha tic: A ex tic sic'b'il exxo el yicoc Jehová yed' juntzañ q'uen oro, q'uen plata yed' masanil yamc'ab' ix siaj d'a Jehová co Diosal yed' eb' co mam quicham. ²⁹ Tze tañvej val q'ueen masanto ol echtaj q'uen d'a yoltac scuartoal templo d'a Jerusalén d'a yichañ eb' yajalil eb' sacerdote yed' eb' levita yed' eb' yajal yaj d'a scal eb' quetisraelal, xin chi' d'a eb' viñ. ³⁰ Yuj chi' a eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ levita chi', ix schaan masanil q'uen silab' eb' viñ yed' juntzañ yamc'ab' ix echtaj chi' d'a yol sc'ab' eb' viñ yic syic'anb'at eb' viñ d'a scajnub' co Diosal d'a Jerusalén.

³¹ Ayic slajchavil c'ual d'a b'ab'el uj, ix oñ el d'a sti' a' Ahava chi', ix oñ cot d'a Jerusalén tic. A co Diosal ix oñ colan d'a eb' ajc'ool yed' d'a eb' elc'um d'a yoltac b'e. ³² Ayic ix oñ javi d'a Jerusalén tic, ox'e c'ual ix quic' quip. ³³ Axo d'a scharñil c'ual jun, ix oñ b'at d'a scajnub' co Diosal yic tz'echtaj q'uen plata yed' q'uen oro yed' jantac yamc'ab' yic scajnub' co Diosal chi'. Ix lajvi chi', ix ac'chaj d'a viñ sacerdote scuchan Meremot yuninal viñaj Urías. Aypaxec' viñaj Eleazar yuninal viñaj Finees yed' viñ yed' juntzañxo eb' viñ levita, aton viñaj Jozabad yuninal viñaj Jesúa yed' viñaj Noadías yuninal viñaj Binúi. ³⁴ A d'a jun c'u chi', ix echtaj q'ueen, ix b'ischajpax q'uen masanil, tz'acan yaj q'ueen. Icha chi' ix aj stz'ib'chajcan q'ueen smasanil.

³⁵ Ix lajvi chi', masanil eb' ix jax d'a Babilonia, ix yac'an noc' silab' eb' stz'a smasanil d'a co Diosal a oñ israel oñ tic. Ix ac'chaj lajchavañ noc' quelemtac vacax cuuj co masanil, 96 noc' ch'ac calnel yed' 77 noc' quelemtac calnel. Ix ac'chaj pax lajchavañ noc' mam chiva silab'il yic tz'ac'ji tup mul. Masanil juntzañ chi' ix ñusjtz'a d'a yichañ Jehová. ³⁶ Ix lajvi chi', ix ac'chaj b'aj tz'ib'ab'il schecnab'il viñ rey d'a eb' ayoch yajalil d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a Éufrates, yuj chi' a eb' ix colvaj qued'oc d'a munlajel d'a stemplo co Diosal.

9

Smul eb' chořab' yed' slesal viřtaj Esdras

¹ Ayic ix lajvi juntzař chi', ix javi jayvař eb' yajal yaj d'a scal eb' quetchořab' d'ayin, ix yalan eb' icha tic: Tzjztum eb' quetisraelal yed' eb' sacerdote yed' pax eb' levita max yiq'uel-laj sb'a d'a scal eb' ch'oc chořab'il cajan d'a co chořab' tic, palta a schuc b'eyb'al eb' cananeo, eb' heteo, eb' ferezeo, eb' jebuseo, eb' amonita, eb' moabita, eb' egipcio yed' eb' amorreo, a chi' sb'eyb'alej eb'. ² A eb' chi' yed' eb' yuninal eb', van yic'lan sb'a eb' yed' eb' ix yisil eb' ch'oc chořab'il chi'. Yuj chi' a schořab' Dios toxo ix somchaj yed' juntzař anima chi'. A val eb' b'ab'el ix yac'och smul tic, aton eb' yajal yaj d'a co cal, xchi eb' d'ayin.

³ Ayic ix vab'an jun chi', ix in řic'chitanb'at in pichul. Ix in tzucanel xil in jolom yed' xil in ti' yuj cusc'olal. Ix in em c'ojan, mařxo animaoc in aj ix vab'i.

⁴ Masanil eb' xiv yuj yoval sc'ol co Diosal yuj smul eb' quetisraelal, eb' janacxi d'a Babilonia, ix smolb'ej sb'a eb' ved'oc. C'ojan inřej emi, mařxo in animaoc svab'i, masanto d'a yorail tz'ac'ji silab' d'a yemc'ualil. ⁵ A val d'a jun rato chi', ix in q'ue vaan b'aj c'ojaninem chi', řic'chintac in pichul chi'. Ix in em cuman in lesalvi. Ix vic'anq'ue in c'ab' d'a yichař Jehová in Diosal. ⁶ Ix valan icha tic: Ach in Diosal, tzin te q'uixvi d'ayach. Tzin somchaj chaañ. Maxtzac nachaj vuuj tas svutej valan in b'a d'ayach, yujto ix te ec' yib'ař co chucal. A co mul chi' ix q'uec'och d'a satchaã. ⁷ Atax d'a stiempoal eb' co mam quicham, masanto ticnaic, te ayořņej och co c'ulan chucal. Yuj co chucal ix oř ac'jioch yed' eb' co reyal yed' eb' sacerdote d'a yol sc'ab' eb' sreyal juntzař nacjion. Ix oř miljichamoc. Ix oř ic'jib'at d'a ch'oc chořab'il. Ix elc'ajb'at tastac ay d'ayoř, te q'uixvelal ix oř ajcani, icha val caj ticnaic. ⁸ Palta ticnaic jun, ach Jehová co Diosal, yuj a vach'c'olal, ix oř a col jayvař oř ayořec' tic. Yuj chi' syal co cajnajxi d'a sat lum lum to ic yaj tic. A ach ix ac'xi co tzalajc'olal, ix ac'anpax co junc'olal b'aj checab' caji. ⁹ Vach'chom checab' caji, palta maj oř actecanlaj. Ix a ch'ox a vach'c'olal d'ayoř d'a yichař eb' sreyal Persia. Ix ac' co q'uinal yic ix co b'oanxiq'ue a cajnub' tic, yujto jub'ilemi. A ach tzoř a tařvej d'a Judá yed' d'a Jerusalén tic.

¹⁰ Axo ticnaic, ach co Diosal, řtas val vach' calan d'ayach, yujto toxo ix och co mul? Maj co c'anab'ajej a checnab'il, ¹¹ aton a checnac yal eb' a checab', eb' tzach ac'an servil. A ach tic alnac d'ayoř to junelņej te chuc sb'eyb'al juntzař anima cajan d'a lum lum ol ac' quiquej, mař jantacoc chucal sc'ulej eb' d'a yol smach'en. ¹² Alannacpaxi to max yal-laj cac'an yic'laj sb'a eb' ix quisil yed' eb' yuninal eb'. Max yalpax yic'lan sb'a eb' cuninal yed' eb' ix yisil eb', max yalpax co colvaj d'a eb'. Alannaccani tato max co c'ulej juntzař chi', vach' ol aj yelc'och co chořab' tic, ol cac'an tzalajb'oc co c'ool yuj a vach'c'olal, yic vach' scac'can lum lum tic smach'enoc eb' quifřtilal d'a junelņej.

¹³ A val yuj co chucal ix och d'ayach, yuj chi' ix javi juntzař yaelal tic d'a quib'ař, palta a ach tic, ach co Diosal, maj ac'och co yaelal icha tas smoj co chaani, quenņej yaelal chi' ix javi d'a quib'ař. Palta ix el val d'a a c'ool to pitzan jayvařořto tic. ¹⁴ Tato te chuc scutejxi co b'a d'ayach, tato squic'laj co b'a yed' juntzař ch'oc animail te chuc sb'eyb'al chi', ol am te cot oval d'ayoř, ol oř a sataneli, masanto mařxa junoc oř ol oř canoc.

¹⁵ Mamin Jehová, co Diosal ach a oř israel oř tic, te tojolņej tzutej a b'a d'ayoř, yuj chi' ix to oř can jayvařořto tic. Palta ina jantac co mul ix ochxi d'ayach, yuj chi' maxtzac co tec'b'ej co b'a coch d'a ichař, xin chi' d'a Jehová.

10

Ix ic'chajel eb' ix ix ch'oc choñab'il

¹ Yacb'an van slesalvi viñaj Esdras chi', van yoc' viñ syalanq'ueta smul eb' yetisraelal viñ, cumanem viñ d'a yichañ scajñub' Dios. Yacb'an chi', ix och oyan jun ñilarí eb' yetisraelal viñ d'a spatic, eb' viñ vinac, eb' ix ix yed' eb' unin. Ix te oc' val eb' yed' viñ. ² Ix lajvi chi', axo viñaj Secanías yuninal viñaj Jehiel d'a yirñtilal viñaj Elam, ix alan d'a viñaj Esdras chi' icha tic: A oñ tic maj co c'anab'ajej co Diosal, yujto ix quic'laj co b'a yed' eb' ix ix ch'oc choñab'il, palta jun, ayto val sb'onab'il jun tic d'ayori. ³ A ticnaic, scac' co ti', ol co chec pax eb' ix ch'oc choñab'il chi' yed' yune'. Ol co c'anab'ajan tas tzal chi' yed' tas syal eb' sc'anab'ajan schecnab'il Dios ed'oc, icha yalan checnab'il chi'. ⁴ Yuj chi' q'uearí vaan, yujto a ach tic syal a b'oan yaj jun tic. Ol oñ colvaj ed'oc. Tec'b'ej a b'a a b'oan jun munlajel tic, xchi viñ.

⁵ Yuj chi' ix q'ue liñan viñaj Esdras chi', ix schecan viñ yac' sti' eb' yajalil eb' sacerdote, eb' levita yed' juntzañxo eb' yetisraelal eb' yic sc'anab'ajej eb' icha ix aj yac'an sti' chi'. ⁶ Ix lajvi chi' ix el viñaj Esdras chi' d'a yichañ scajñub' Dios chi', ix b'at viñ d'a scuarto viñaj Johanán yuninal viñaj Eliasib. Ata' ix ec' ac'val yuj viñ. Malaj jab'oc tas ix sva viñ, malaj pax tas ix yuq'uej viñ, yujto ix te cus sc'ol viñ yuj smul eb' ix jax d'a Babilonia chi'.

⁷ Ix lajvi chi', ix alchaji to a masanil eb' ay d'a Jerusalén yed' eb' ay d'a juntzañxo choñab' d'a yol yic Judá, aton eb' jaxnac chi', to smolb'ej sb'a eb' d'a Jerusalén chi'. ⁸ Ix smol alan eb' viñ yajal yed' eb' viñ ichamtac vinac to d'a schab'jal sc'och eb' anima chi', ix yalan eb' viñ icha tic: Tato ay eb' max javi d'a sc'ual chi', tz'ic'jiec' masanil tastac ay d'a eb', spechjiel eb' d'a scal eb' yetchoñab' chi', xchi eb' viñ. ⁹ Yuj chi', axo d'a jun c'u chi', aton d'a 20 yoch sb'alurñil uj, ix smolb'an sb'a masanil eb' viñ ay yopisio yic Judá yed' yic Benjamín d'a Jerusalén chi'. Ix em c'ojan eb' smasanil d'a yamaq'uil scajñub' Dios. Ste ib'xi eb' yuj tas van yalchaj chi' yed' pax yuj jun ñab' ov yemi. ¹⁰ Ix lajvi chi', ix q'ue liñan viñaj sacerdote Esdras chi', ix yalan viñ d'a eb' icha tic:

—A ex tic ix och e mul yujto ix eyic'laj e b'a yed' eb' ix ix ch'oc choñab'il. Icha chi' ix aj svach' och co mul. ¹¹ A ticnaic, alecq'ueta e mul d'a yichañ Jehová sDiosal eb' co mam quicham, c'anab'ajejec tas snib'ej. Iq'uequel e b'a d'a scal eb' anima ch'oc choñab'il chi', tzeyactanpaxcan eb' ix ix, ix eyic'laj e b'a yed'oc d'a scal eb' chi', xchi viñ.

¹² Ix tac'vi eb' anima chi' smasanil, te chaarí ix yal eb' icha tic:

—Ol co c'anab'ajej icha tzal chi'. ¹³ Palta ina max ec'laj ñab' tic, max yal-laj co can d'a calle tic, yujto a jun tic, mañ jun chab'ñejoc c'ual ol yac' sb'oi, yujto te nivan oñ ix och co mul tic. ¹⁴ Vach' tato arñej eb' yajal scan d'a tic yic sb'oan yaji, axo masanil eb' cajan d'a yoltac co choñab', eb' ix yic'laj sb'a yed' eb' ix ch'oc choñab'il chi', syal sjavi eb' d'a junoc c'u to scan sc'ual. Aocab' eb' juez yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' tz'ic'ancot eb'. Icha chi' ol co c'ulej co masanil, masanto ol yal stup yoval sc'ol co Diosal d'a quib'arí yuj tas ix co c'ulej tic, xchi eb'.

¹⁵⁻¹⁶ Masanil eb' ix jax d'a Babilonia chi', ix scha sc'ol eb' tas ix alchaj chi', palta arñej viñaj Jonatán yuninal viñaj Asael yed' viñaj Jahazías yuninal viñaj Ticva yed' chavarí eb' viñ levita, aton viñaj Mesulam yed' viñaj Sabetai maj chaan sc'ool. Yuj chi' a viñaj sacerdote Esdras chi', ix yac'och juntzañ eb' viñ yajal viñ, aton eb' viñ yajal d'a scal eb' yirñtilal. Ix tz'ib'chajcan sb'i eb' viñ. Axo d'a b'ab'el c'ual yic slajurñil uj, ix smolb'an sb'a eb', yic sch'olb'itan junjun macarí eb'. ¹⁷ Axo d'a b'ab'el c'u yic b'ab'el uj, ata' ix lajvi sch'olb'itaj masanil eb' ix yic'laj sb'a yed' eb' ix ix ch'oc choñab'il chi'.

¹⁸ Aton sb'i eb' viñ ix yic'laj sb'a yed' eb' ix ch'oc choñab'il chi':

A d'a yiñtilal eb' sacerdote yed' d'a eb' sc'ab'yoc viñaj Jesúsá yuninal viñaj Josadac: Aton viñaj Maasías, viñaj Eliezer, viñaj Jarib yed' viñaj Gedalías. ¹⁹ A eb' viñ ix yac' val sti' schecan pax eb' ix ix chi'. Ix yac' junjun noc' ch'ac calnel eb' viñ silab'il d'a Dios yuj smul.

²⁰ A d'a eb' yiñtilal viñaj Imer: Aton viñaj Hanani yed' viñaj Zebadías.

²¹ D'a eb' yiñtilal viñaj Harim: Aton viñaj Maasías, viñaj Elías, viñaj Semaías, viñaj Jehiel yed' viñaj Uzías.

²² D'a eb' yiñtilal viñaj Pasur: Aton viñaj Elioenai, viñaj Maasías, viñaj Ismael, viñaj Natanael, viñaj Jozabad yed' viñaj Elasa.

²³ Axo d'a eb' yiñtilal eb' levita: Aton viñaj Jozabad, viñaj Simei, viñaj Kelaía, (scuchan pax Kelita) viñaj Petaías, viñaj Judá yed' viñaj Eliezer.

²⁴ Axo d'a scal eb' sb'itani: Aton viñaj Eliasib.

Axo d'a scal eb' tarivum puerta: Aton viñaj Salum, viñaj Telem yed' viñaj Uri.

²⁵ Axo d'a scal juntzarñox eb' quetisraelal, d'a eb' yiñtilal viñaj Paros: Aton viñaj Ramía, viñaj Jezías, viñaj Malquías, viñaj Mijamín, viñaj Eleazar, viñaj Malquías yed' viñaj Benaía.

²⁶ Axo d'a eb' yiñtilal viñaj Elam: Aton viñaj Matanías, viñaj Zacarías, viñaj Jehiel, viñaj Abdi, viñaj Jeremot yed' viñaj Elías.

²⁷ Axo d'a eb' yiñtilal viñaj Zatu: Aton viñaj Elioenai, viñaj Eliasib, viñaj Matanías, viñaj Jeremot, viñaj Zabad yed' viñaj Aziza.

²⁸ Axo d'a eb' yiñtilal viñaj Bepai: Aton viñaj Johanán, viñaj Hananías, viñaj Zabai yed' viñaj Atlai.

²⁹ Axo d'a eb' yiñtilal viñaj Bani: Aton viñaj Mesulam, viñaj Maluc, viñaj Adaía, viñaj Jasub, viñaj Seal yed' viñaj Ramot.

³⁰ Axo d'a eb' yiñtilal viñaj Pahat-moab: Aton viñaj Adna, viñaj Quelal, viñaj Benaía, viñaj Maasías, viñaj Matanías, viñaj Bezaleel, viñaj Binúi yed' viñaj Manasés.

³¹ Axo d'a eb' yiñtilal viñaj Harim: Aton viñaj Eliezer, viñaj Isías, viñaj Malquías, viñaj Semaías, viñaj Simeón, ³² viñaj Benjamín, viñaj Maluc yed' viñaj Semarías.

³³ Axo d'a eb' yiñtilal viñaj Hasum: Aton viñaj Matenai, viñaj Matata, viñaj Zabad, viñaj Elifelet, viñaj Jeremai, viñaj Manasés yed' viñaj Simei.

³⁴⁻³⁷ Axo d'a yiñtilal viñaj Bani: Aton viñaj Madai, viñaj Amram, viñaj Uel, viñaj Benaía, viñaj Bedías, viñaj Quelúhi, viñaj Vanías, viñaj Meremot, viñaj Eliasib, viñaj Matanías, viñaj Matenai, viñaj Jaasai.

³⁸⁻⁴² Axo d'a yiñtilal viñaj Binúi: Aton viñaj Simei, viñaj Selemías, viñaj Natán, viñaj Adaía, viñaj Macnadebai, viñaj Sasai, viñaj Sarai, viñaj Azareel, viñaj Selemías, viñaj Semarías, viñaj Salum, viñaj Amarías yed' viñaj José.

⁴³ Axo d'a yiñtilal viñaj Nebo: Aton viñaj Jeiel, viñaj Matatías, viñaj Zabad, viñaj Zebina, viñaj Jadau, viñaj Joel yed' viñaj Benaía.

⁴⁴ Masanil juntzarñ eb' viñ tic, ix yic'laj sb'a eb' viñ yed' eb' ix ix ch'oc choñab'il. Ay eb' viñ ayxo yuninal yed' eb' ix.

A Ch'añ Libro NEHEMÍAS

Nehemías sb'i jun libro tic, yujto a yab'ixal viñaj Nehemías syal d'ay. Syalanpax yuj tas aj smeltzajnacxi eb' israël xid'nac icha presoal d'a Babilonia yed' tas aj sb'onacxiq'ue smuroal Jerusalén. A viñaj Nehemías chi', checb'ílcot viñ yuj viñaj rey Artajerjes sreyal Persia. Aton tic syal capítulo 1 yed' 2. Axo d'a capítulo 3 masanto d'a 7, syalcoti tas ajnac schecjicot viñ yic tzul sb'oanxi smuroal choñab' Jerusalén viñ. A viñ cuchb'annac eb' anima d'a jun munlajel chi', yalannac viñ d'a eb' to syac'och spensar eb' d'a sc'ayb'ub'al Dios, yic vach' tz'ajec' eb' d'a snación chi'.

Axo d'a capítulo 8 masanto d'a 10, syal yuj viñaj Esdras, tas yutejnac viñ yavtan sc'ayb'ub'al Dios d'a yichañ masanil anima molanec' d'a jun c'u. Ayic yab'annac masanil eb' anima chi', yalnacq'ueta smul eb' d'a Dios. Axo d'a capítulo 11 masanto d'a 13, syalcot yuj eb' smunlaj d'a scajñub' Dios, syalanpax tas ajnac yoch smuroal choñab' chi' d'a yol sc'ab' Dios, syalanpaxcan tastac b'onacxicani.

Ix lesalvi viñaj Nehemías yuj schoñab'

¹ Aton vab'ixal a in Nehemías in tic, yuninal in viñaj Hacialás. Ayic 20 ab'ílxo yoch viñaj Artajerjes reyal, d'a jun uj scuchan Quisleu, ayinec' d'a Susa scapitalil Persia. ² Ata' ix c'och viñ vuc'tac scuchan Hanani yed' juntzañxo eb' ix cot yed' viñ d'a Judá. Ix in c'anb'an d'a eb' tas yaj Jerusalén yed' eb' yirtlil eb' anima ic'b'ílcot d'a Babilonia. ³ Ix yalan eb' d'ayin: A eb' quetchoñab' chi' ayec' eb' d'a Judá, te cusc'olal yajec' eb', te q'uixveltac yajec' eb'. Axo Jerusalén chi' mac'b'ílem smuroal, tz'anacpaxb'at spuertail, xchi eb'.

⁴ Ayic ix vab'an juntzañ chi', ix in em c'ojan, ix in oq'ui. Ix in te cus val jaye' c'ual. Ix in och d'a tzec'ojc'olal, ix in lesalvi d'a sDiosal satchaañ. ⁵ Ix valan icha tic: Mamin Jehová sDiosal satchaañ, te nivan elc'ochi, te ay a may, tzaq'ucl'och atrato yed' eb' tzach xajanani, eb' sc'anab'ajan a checnab'il. ⁶ Tzin c'an d'ayach to tza cha ab' in lesal a in a checab' in tic. D'a junjun c'u yed' d'a junjun ac'val tzin tevi d'ayach cuuj a oñ a choñab' oñ tic, a checab' caji. Svalq'ueta co mul d'ayach. A oñ tic yed' eb' co mam quicham, ix och co mul d'ayach. ⁷ Te chuc ix cutej co b'a d'ayach. Maj co c'anab'ajej a checnab'il, a c'ayb'ub'al yed' tas a chec yalnaccan viñ a checab' aj Moisés d'ayoi. ⁸ Nacot tas alnac d'a viñ a checab' chi': Tato mañ ol e c'anab'ajej tas ix vala', ol ex in saclemejcanb'at d'a scaltac juntzañxo ch'oc choñab'il. ⁹ Palta tato ol ex meltzajxoc d'ayin jun, ol e c'anab'ajan in checnab'il, tze b'eyb'alani, vach'chom sacleminac eyajcanb'at b'aj slajvic'och yolyib'ariq'uinal tic, ol ex in molb'ejxicot d'a jun lugar to sic'b'ílel vuuj, b'aj tz'och ejmelal d'ayin, xa chi.

¹⁰ A oñ a checab' oñ tic, a choñab' oñ paxi, ix oñ a col yed' a poder. ¹¹ Mamin, tzin c'an d'ayach to tza cha ab' in lesal a in a checab' in tic yed' tas sc'an juntzañxo eb' a checab' to sco nib'ej tzach quic'chaañ. Tzin c'an d'ayach to tzac' a vach'c'olal d'ayin, yic vach' scha yab' viñ rey tas ol vala', xin chi. A d'a jun tiempoal chi' ayin och sb'achumaloc svino viñaj rey Artajerjes chi'.

2

Ix chajicot viñaj Nehemías d'a Jerusalén

¹ Ay jun c'u d'a yol uj Nisán, ayic 20 ab'ilxo yoch viñaj Artajerjes reyal, ayic van vac'an svino viñ rey chi', ix yilan viñ to cuseltac yilji in sat. Malaj b'aj icha chi' viljtaxoni. ² Yuj chi' ix sc'anb'an viñ d'ayin:

—¿Tas yuj cuseltac yilji a sat? Ina mañ ach penaocay svila'. Ichato ilc'olal aji, xchi viñ rey chi'.

A val d'a jun rato chi', ix in xivq'uei, ³ ix valan d'a viñ icha tic:

—Mamin rey, ayocab' achreñ eq'ui. ¿Tas yuj mañ cuseltacoc yilji in sat a naani, ina to a in choñab' b'aj mucan eb' in mam vicham, emnac lañajoc, tz'anacpaxb'at spuetail? xin chi d'a viñ.

⁴ —¿Tas svutej in colvaj d'ayach ticnaic jun? xchi viñ rey chi'.

Yuj chi' ix in lesalvi d'a sDiosal satchaari. ⁵ Ix valan d'a viñ rey chi' icha tic:

—Tato scha a c'ol mamin rey, tato vach' in d'a yol a sat, tzin c'an d'ayach to tzin a chab'at d'a Judá chi', b'aj mucan eb' in mam vicham, yic sb'at in b'oanxiq'uei, xin chi d'a viñ.

⁶ C'ojanem viñ rey chi', c'ojanpaxem ix reina d'a stz'ey viñ. Ix yalan viñ d'ayin icha tic:

—¿Jantac tiempo tzach b'at jun? ¿B'aq'uiñ tzach jaxi? xchi viñ.

Ix valani jantac tiempo, ix schaan sc'ol viñ tas ix val chi'. ⁷ Ix valanpax d'a viñ icha tic: Tato vach' tz'aj tza na' mamin rey, ac'b'at junoc carta d'a eb' viñ gobernador ay d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates, yic vach' tzin schaec' eb' viñ ta masanto tzin c'och d'a Judá. ⁸ Sb'at junocxo carta chi' d'a viñaj Asaf yilumal te' nivac te' ay ta', yic syac' te' viñ d'ayin, yic tz'och te' d'a spuetail b'aj ay eb' stañvan templo, d'a smuroal choñab' chi' yed' d'a te' pat b'aj ol in ajoc, xin chi d'a viñ. Yuj svach'c'olal in Diosal, ix yac' masanil juntzañ tic viñ rey chi' d'ayin.

⁹ Ayic ix in javi d'a eb' viñ ayoch yajalil d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates chi', ix vac'an jun carta ix yac'cot viñ rey chi' d'a eb' viñ. Ajun pax juntzañ eb' viñ yajal eb' soldado yed' eb' ayq'ue d'a yib'ariñ chej ix yac'cot viñ rey chi' ved'oc. ¹⁰ Palta axo ix yab'an viñaj Sanbalat aj Horón yed' viñaj Tobías yajal yaj d'a Amón to ix in javi yic tzin colvaj yed' eb' vetisraelal, ix cot yoval eb' viñ.

Ix ec' viñaj Nehemías yil muro

¹¹ Ayic yoxilxo c'ual in javi d'a Jerusalén, ¹² in q'ue vaan d'ac'valil yed' jayvañ eb' viñ vinac ajun ved'oc, palta malaj junoc mach b'aj ix vala' tas ix yal Dios d'a in pensar yuj tas ol in c'ulej d'a Jerusalén chi'. Malaj noc' chej ix quic'b'ati, a inñej ix vic' noc' in cumchal. ¹³ A d'a jun ac'val chi', oñ elta d'a jun puerta d'a pañan, d'a stojolal sjaj a' Dragón, oñ ec' d'a spuetail b'aj sb'atcan c'alem. Ix vilan smuroal Jerusalén chi', mac'b'ilem lañajoc, tz'anacpaxb'at spuetail. ¹⁴ Ix ec' vilanpax jun puerta d'a sjaj a a' yed' pax stanque viñ rey. Majxo yal-laj vec' yed' noc' in chej chi' ta'. ¹⁵ Añeja' q'uiç'to in q'uec'och d'a sti' a' Cedrón. Ayic ix lajvi vilan muro chi', in meltzajxi b'aj in b'at chi', in ochxi d'a jun puerta d'a pañan chi'.

¹⁶ A eb' yajal yaj d'a choñab' chi', mañ yojtacoc eb' b'ajtil ayinb'ati, mañ yojtacoc pax eb' tas tzin c'ulej. Malaj pax tas sval d'a eb' vetisraelal, d'a eb' sacerdote, d'a eb' yajal yaji yed' d'a eb' ol munlajoc. ¹⁷ Ix lajvi chi' ix valan d'a eb' icha tic:

—A ex tic eyojtac sic'lab'il to a jun tiempoal b'aj ayori ec' tic te chuclaj, ina ix mac'chajem lañaj choñab' Jerusalén tic, tz'anacpaxb'at spuetail. Yuj chi' co molb'ejec co b'a sco b'oanexiq'ue smuroal tic, yic vach' maxtzac oñ b'uchji, xin chi d'a eb'.

¹⁸ Ayic ix valan d'a eb' jantac svachc'olal Dios ix sch'ox d'ayin yed' tas ix yal viñ rey d'ayin, ix yalan eb':

—Co yamecoch co munlaji, xchi eb'. Icha chi' ix aj scuchb'an sb'a eb' d'a jun munlajel chi'. ¹⁹ Ayic ix yab'an viñtaj Sanbalat aj Horón yed' viñtaj Tobías yajal yaj d'a Amón yed' pax viñtaj Gesem árabe, ix te b'uchvaj eb' viñ d'ayoñ, ix yalan eb' viñ:

—¿Tas ol e c'ulej? ¿Tom tze nib'ej tzeyiq'uel e b'a d'a yol sc'ab' viñ rey? xchi eb' viñ.

²⁰ Ix in tac'vi d'a eb' viñ icha tic:

—Yuj scolval sDiosal satchaari, ol yal cuuj. A ori schecab' ori tic ol co yamoch co b'oani, palta a ex tic, malaj eyalan eyic d'ayoñ, malaj eyopisio, yujto mari ex quetchoriab'oc, xin chi.

3

Ix pojchajec' munlajel

¹ A viñtaj sat sacerdote Eliasib yed' eb' yetsacerdoteal, a eb' ix b'oanxi b'aj tz'och noc' calnel, ix yac'anoch spuertail eb'. Ix sb'oanxiq'ue muro eb', ix b'atñej d'a torre scuch Hamea masanto d'a torre scuch Hananeel, ix yac'ancanoch eb' d'a yol sc'ab' Dios. ² Axo junxo macaari muro chi', a eb' viñ aj Jericó ix b'oanxiq'uei. Axo junxo macaari, a viñtaj Zacur yuninal viñtaj Imri ix b'oanxiq'uei. ³ Axo eb' yirtilal viñtaj Senaa ix b'oanxiq'ue b'aj ay spuertail yic noc' chay. Ix yac'anoch sjolom spuertail chi' eb', ix ochcan spuertail chi', ix ec'can c'atan q'uen hierro syamnub'oc. ⁴ Ix b'orñejb'at jun muro chi', a viñtaj Meremot yuninal viñtaj Urias yixchiquin viñtaj Cos ix b'oanxiq'ue junxo macaari. Axo viñtaj Mesulam yuninal viñtaj Berequías, yixchiquin viñtaj Mesezabeel ix b'oanxiq'ue junxo macaari. Axo viñtaj Sadoc yuninal viñtaj Baana ix b'oanxi junxo macaari. ⁵ Axo junxo macaari a eb' aj Tecoa ix b'oanxiq'uei, palta a eb' nivac vinac yaj d'a scal eb', maj yal sc'ol eb' ix colvaj yed' eb' scuchb'an jun munlajel chi'. ⁶ A viñtaj Joiada yuninal viñtaj Paseah yed' viñtaj Mesulam yuninal viñtaj Besodías, a eb' viñ ix b'oanxiq'ue b'aj ay jun puerta scuchan Jesana. Ix yac'anoch sjolom spuertail chi' eb' viñ, ix ochpaxcan spuertail chi', ix ec'can c'atan q'uen hierro syamnub'oc. ⁷ Axo junxo macaari, a viñtaj Melatías aj Gabaón ix b'oanxiq'ue yed' viñtaj Jadón aj Meronot yed' eb' aj Gabaón yed' eb' aj Mizpa, aton eb' ay d'a yalañ smandar viñ yajal yaj d'a stajolal b'aj tz'em c'u d'a a' Éufrates. ⁸ Axo junxo macaari, a viñtaj Úziel yuninal viñtaj Harhaia, viñ smunlaj yed' q'uen q'ueen vach' yilji, a viñ ix b'oanxiq'uei. Axo junxo macaari, a viñtaj Hananías yuninal jun viñ b'oum perfume ix b'oanxiq'uei. A eb' viñ chavaari chi' ix b'oanxiq'ue muro chi' masanto ix c'och d'a sti' jun muro levan sat. ⁹ Axo junxo macaari a viñtaj Refaías yuninal viñtaj Hur ix b'oanxiq'uei. A viñ chi' yajal yaj viñ d'a nañal lugar d'a yol smach'en Jerusalén. ¹⁰ A viñtaj Jedaías yuninal viñtaj Harumaf ix b'oanxiq'ue junxo macaari d'a yichari spat. Axo junxo macaari, a viñtaj Hatús yuninal viñtaj Hasabnías ix b'oanxiq'uei.

¹¹ A junxo macaari, a viñtaj Malquías yuninal viñtaj Harim yed' viñtaj Hasub yuninal viñtaj Pahat-moab, a eb' viñ ix b'oanxiq'ue yed' jun torre scuch Hornos. ¹² Axo junxo macaari, a viñtaj Salum yuninal viñtaj Halohe ix b'oanxiq'uei. A viñ chi' yajal yaj viñ d'a nañalxo lugar ayoch d'a yol smach'en Jerusalén. Ix colvajpax eb' ix yisil viñ yed'oc. ¹³ A viñtaj Hanún yed' eb' cajan d'a Zanoa ix b'oanxiq'ue b'aj ix can sti' d'a ch'olan. Ix yac'anoch spuertail eb', ix ec'can c'atan q'uen hierro syamnub'oc. Ix sb'oanxiq'ue 450 metro muro

chi' eb', masanto d'a spuertail b'aj sb'atcan c'alem. ¹⁴ Axo viñaj Malquías yuninal viñtaj Recab yajal d'a yol smacb'en choñab' Bet-haquerem, a viñ ix b'oanxiq'ue b'aj ix can sti' b'aj sb'atcan c'alem chi'. Ix yac'anoch spuertail viñ, ix ec'can c'atan q'uen hierro syamnub'oc.

¹⁵ A viñaj Salum yuninal viñtaj Colhoze, yajal d'a yol smacb'en choñab' Mizpa, a viñ ix b'oanxiq'ue b'aj ix can sti' d'a sjaj a a'. Ix yac'q'ue spatil viñ, ix yac'anoch spuertail chi' viñ, ix ec'paxcan c'atan q'uen hierro syamnub'oc. Ix sb'oanxiq'ue muro chi' viñ b'aj ay tanque scuch Siloé d'a slac'anil yavb'en te' eb' rey, masanto b'aj b'achquiltac yem sb'eal schoñab' viñtaj David. ¹⁶ A viñaj Nehemías yuninal viñaj Azbuc, yajal d'a nañal yol smacb'en choñab' Bet-sur, a viñ ix b'oanxiq'ue junxo macañ muro chi'. Ix cotñej d'a yichañ b'aj much'il viñtaj rey David masanto ix c'och b'aj ay stanqueal a a', ix c'och b'aj ay scuartel eb' soldado.

¹⁷ Axo eb' levita scuchb'ej viñtaj Rehum yuninal viñtaj Bani, a eb' ix b'oanxiq'ue junxo macañ. Axo d'a yichañb'ati, a viñtaj Hasabías yajal d'a nañal smacb'en choñab' Keila, a viñ ix b'oanxiq'ue junxo macañ sq'uexuloc eb' yetchoñab'. ¹⁸ Axo b'aj ix c'och yic eb' chi', ata' ix sb'oxiq'ue juntzarixo eb' sc'ab'yoc eb'. A viñtaj Bavai yuninal viñtaj Henadad, yajal d'a nañalxo smacb'en Keila chi', a viñ scuchb'an eb'. ¹⁹ Axo viñtaj Ezer yuninal viñtaj Jesúa, yajal d'a Mizpa, a viñ ix b'oanxiq'ue jun macañ d'a yichañ b'aj smolchaj yamc'ab' yic oval b'aj scumlaj muro chi'. ²⁰ Axo viñtaj Baruc yuninal viñtaj Zabai, d'a smasanil sc'ool viñ ix sb'oxiq'ue junxo macañ b'aj scumlaj chi' masanto ix c'och d'a spuertail spat viñtaj Eliasib, viñ sat sacerdote. ²¹ A viñtaj Meremet yuninal viñtaj Urias, yixchiquin viñtaj Cos, a viñ ix b'oanxiq'ue junxo macañ sb'at d'a spuertail spat viñtaj Eliasib chi' masanto b'aj slajvic'och spat viñ chi'.

²² Axo junxo macañ, a eb' sacerdote cajan d'a sch'olanil a' Jordán ix b'oanxiq'uei. ²³ Axo viñtaj Benjamín yed' viñtaj Hasub, a eb' viñ ix b'oanxiq'ue d'a yichañ spat. Axo d'a sti' yic eb' viñ chi', axo viñtaj Azarías yuninal viñtaj Maasías yixchiquin viñtaj Ananías, a viñ ix b'oanxiq'ue d'a slac'anil spat. ²⁴ Axo junxo macañ, a viñtaj Binúi yuninal viñtaj Henadad, a viñ ix b'oanxiq'uei, ix b'at d'a spat viñtaj Azarías masanto ix c'och b'aj scumlaj d'a jun schiquin. ²⁵ Axo viñtaj Palal yuninal viñtaj Uzai, a viñ ix b'oanxiq'ue b'aj scumlaj chi' yed' jun torre ayel d'a spatic muro chi' d'a spalacio viñ rey, aton d'a yamaq'uul spat eb' soldado stañvan viñ rey chi'. Axo junxo macañ, a viñtaj Pedaías yuninal viñtaj Faros ix b'oanxiq'uei, ²⁶ masanto ix c'och d'a spuertail b'aj tz'el eb' ix ix ic'oj a', jun sb'atcan d'a stojolal b'aj sq'ueul c'u, d'a slac'anil jun torre ayel d'a spatic muro chi'. Axo junxo macañ, a eb' smunlaj d'a templo cajan d'a Ofel, a eb' ix b'oanxiq'uei. ²⁷ Axo eb' aj Tecoa ix b'oanxiq'ue junxo macañ, sb'atñej d'a yichañ jun torre chi' masanto d'a smuroal d'a Ofel chi'.

²⁸ Axo eb' sacerdote ix b'oanxiq'ue d'a yichañ spat junjun, sb'atñej d'a spuertail b'aj tz'och noc' chej. ²⁹ Axo viñtaj Sadoc yuninal viñtaj Imer ix b'oanxiq'ue junxo macañ d'a yichañ spat. Axo viñtaj Semaías yuninal viñtaj Secanías ix b'oanxiq'ue junxo macañ b'aj ay eb' stañvan puerta d'a stojolal b'aj sjavi c'u. ³⁰ Axo viñtaj Hananías yuninal viñtaj Selemías yed' viñtaj Hanún svaquil yuninal viñtaj Salaf, a eb' viñ ix b'oanxiq'ue junxo macañ. Axo viñtaj Mesulam yuninal viñtaj Berequías ix b'oanxiq'ue jun macañ d'a yichañ spat. ³¹ Axo viñtaj Malquías, viñ b'oum q'ueen vach' yilji, a viñ ix b'oanxiq'ue junxo macañ d'a spat eb' smunlaj d'a templo yed' d'a yic eb' choñvajum yed' d'a yichañ spuertail b'aj ay eb' stañvan choñab' chi', masanto b'aj ay eb' stañvan

d'a schiquin muro chi'. ³² Axo juntzarixo eb' viñ b'oum q'uen vach' yilji yed' eb' viñ choñvajum, a eb' viñ ix b'oanxiq'ue junxo macañ, sb'atñiej b'aj ay eb' starivan d'a schiquin chi', masanto ix c'och b'aj ay spuertail yic noc' calnel.

4

Ix b'uchvaj eb' ajc'ool

¹ Ayic ix yab'an viñaj Sanbalat to van co b'oanxiq'ue muro chi', ix te cot yoval viñ, ix syamanoch viñ sb'uchvaj d'ayoñ. ² Ix och ijan viñ yalan b'uchval lolonel d'ayoñ d'a yichañ eb' viñ ajun yed'oc yed' d'a yichañ eb' viñ soldado aj Samaria. Ix yalan viñ icha tic: Ob'iltac juntzañ eb' judío tic, ¿tom ay jab'oc tas syal sb'oan eb'? ¿Tom ol yac'xi silab' eb' snaani? ¿Tom junñiej c'ual ol sb'o jun munlajel tic eb' snaani? ¿Am snaan eb' to a d'a scal juntzañ tz'aeltac q'uen juyanec' tic ol yiq'uelta q'uen ac' q'ueen eb'? xchi viñ.

³ Ayec' pax viñaj Tobías amonita d'a stz'ey eb' viñ. Ix yalanpax viñ icha tic: A juntzañ q'ueen sb'og'ue eb' muroal tic, q'uinaloc a junoc noc' vaax tz'ec' d'a yib'añ q'ueen, tz'el ñilñaj q'ueen stec'an noc', xchi viñ.

Slesal viñaj Nehemías

⁴ Yuj chi' ix in lesalvi icha tic: Mamin, ach co Diosal, tzab' val oñ sb'uchan eb'. Cotocab'can sb'uchval lolonel eb' chi' d'a yib'añ. Aocab' eb' yajc'ol eb' tz'ic'anec' tastac ay d'ay. Ic'jocab'b'at eb' d'a junocxo nacióñ. ⁵ Mañ ac' nivanc'olal smul eb' tic, mocab' b'at tas ix sc'ulej eb' tic satc'olal uuj, yujto tzoñ sb'uchval eb' a oñ sco b'oixiq'ue muro tic, xin chi.

Ix ec' val eb' ajc'ol d'a yib'añ

⁶ Ix oñ munlajñej, elañchamel ix nañlab'i cuuj yujto te ay val stzalajc'olal eb' choñab' smunlaji. ⁷ A viñaj Sanbalat, viñaj Tobías, eb' árabe, eb' amonita yed' eb' aj Asdod, ix te cot yoval eb' ayic ix yab'an eb' to yelc'olal tzoñ munlaji yic sco b'oanxiq'ue smuroal Jerusalén. Toxo pax ix macchaj b'aj nivac ix aj spojemi. ⁸ Smol alan eb' to syac' oval eb' qued'oc, yic syac'an chucal eb' d'a Jerusalén tic yalani. ⁹ Yuj chi' ix oñ lesalvi d'a co Diosal, ix cac'anoch co tañvumal d'a junjun c'u yed' d'a junjun ac'val yic sco colan co b'a d'a eb' ajc'ol chi'. ¹⁰ Ix yalanpax eb' smunlaj chi' icha tic: Toxo ix te el yip eb' cuchum q'ueen yic syic'anel jantac q'uen q'ueen eb' yed' spojelal jun muro telvinac tic, yuj chi' mañ ol techajlaj cuuj co b'oanxiq'uei, xchi eb'.

¹¹ A snaan eb' ajc'ol chi' to mañ ol nachajel cuuj, mato mañ ol quil yoch eb' d'a co cal yic tzoñ smilancham eb' yic tz'och vaan munlajel tic. ¹² Palta axo eb' quetchoñab' cajan d'a slac'anil eb' chi', xican sjavi eb' ul yal d'ayoñ: A juntzañ anima chi' yalñiej b'aj ol javoc eb' yac' oval qued'oc, xchi eb'. ¹³ Yuj chi' ix vala' to junjun patil eb' starivej eb' d'a spatiquel muro chi', b'aj ch'olquixtac luum yed' b'aj pojnaquel muro chi', yed'nac yespada eb', lanza yed' sjul-lab' eb'. ¹⁴ Ayic ix vilani to xiv eb', ix in tec'b'an in b'a valan d'a eb' yichamtac vinaquil choñab' yed' d'a eb' ayoch yajalil d'a co choñab' tic yed' d'a masanil anima: Mañ oñ xiveclaj. Co naeccoti to a co Diosal te nivan yelc'ochi, te ay smay, yuj chi' co colec co choñab' tic yed' cal cuninal, eb' ix queth'eyum yed' co pat, xin chi d'a eb'.

¹⁵ Ayic ix yab'an eb' ajc'ol chi' to lista caji, ix nachajel yuj eb' to a Dios ix juanb'at tas ix smol alej eb' chi'. Icha chi' ix aj co munlajxi junjun oñ. ¹⁶ Atax d'a jun c'u chi', nañalñiej eb' viñ in munlajvum chi' smunlaji, axo nañalxo eb' viñ yed'nac syamc'ab' eb' viñ yic oval, aton q'uen lanza, maclab' jul-lab' yed' jul-lab' chi'. Aypaxoch q'uen q'ueen d'a sñi' sc'ol eb' viñ. Axo eb' yajalil eb' tz'ac'an stec'anil eb' smunlaj chi'. ¹⁷ A eb' cuchum icatz, buchb'il yicatz eb' chi' yuuj, jun sc'ab' eb' chi' yamjinac yicatz chi', axo d'a junxo sc'ab' eb'

yed'nac syamc'ab' yic oval. ¹⁸ Yed' eb' smunlaji yic sb'oanxiq'ue muro chi', ayoch jachan q'uen yespada eb' d'a snařial. Axo d'a in tz'ey ayec' viři spu'an noc' ch'aac. ¹⁹ Ix valan d'a eb' yajal yaji, d'a eb' cuchb'um yed' d'a masanil eb' anima: A jun munlajel tic te nivan yaji, yuj chi' ix oři pucaxb'at d'a spatictac muro tic, ch'occh'oc b'aj ayořicab'at junjun oři. ²⁰ Yuj chi' ayic tzeyab'an yoc' noc' ch'aac, tzex cot d'a co tz'ey, axo co Diosal ol colvaj qued' d'a oval chi', xin chi'.

²¹ Yuj chi' nařial oři tzoři munlaji, tzoři ochi ayic sacb'i masanto sq'uič'b'i, axo nařialxo jun, yed'nac syamc'ab' yic oval. ²² Ix valanpax d'a eb' vetchořiab' chi' to svaycanem eb' yed' eb' schecab' d'a yol chořiab' chi' yic stařivan chořiab' chi' eb' qued'oc d'ac'valil. Axo d'a c'ualil tzoři munlaji. ²³ Ařejtona' in pax tic yed' eb' ayto vuj in b'a yed'oc, eb' in checab' yed' eb' tzin tařivani, max quiq'uel-laj co pichul d'ac'valil, junjun oři ayec' q'uen co lanza d'a co tz'ey.

5

Ix yal syaelal eb' meb'a' viřtaj Nehemías

¹ A d'a jun tiempoal chi', ix yal val sb'a eb' anima, eb' viři vinac yed' eb' ix ix yuj tas tz'utaj eb' yuj eb' quetchořiab'. ² Ay eb' tz'alani to tziřtum yuninal eb', yuj chi' yovalil sb'oquej ixim strigo eb' yic max cham eb' yuj vejel. ³ Ay pax eb' tz'alani to syac'canb'at yumal sluum eb', ma yuva eb' avab'il, ma spat eb' d'a prentail yuj smanan tas sva eb' yuj vejel. ⁴ Ay pax eb' tz'alani to yuj yac'an q'uen tumin eb' syac' d'a viři rey, yuj chi' sc'an q'uen tumin chi' eb' smajnej, syac'anb'at slum eb', ma yavb'en eb' yuj smajananub'al q'uen tumin chi'. ⁵ Ix yalanpax eb' icha tic: A oři tic yed' eb' quetchořiab' tic, junřej quiriřtilal, malaj mach ch'oc yilji yuninal, lajanřej yilji cuninal yed' yuninal eb', yuj chi', řtas yuj a eb' cuninal ayoch schecab'oc eb'? Ay oři ayxo och eb' ix quisil schecab'oc eb'. Maxtzac yal co colan co b'a, yujto yicxo lum co luum eb' yed' cavb'en, xchi eb'.

⁶ Ayic ix vab'an yalan eb' anima tas tz'utaj chi', ix te cot voval. ⁷ Ix lajvi chi', ix in naan val sic'lab'il, ix in cachan eb' nivac vinac yed' eb' yajal yaji, yic maxtzac sc'an yune' stumin eb' chi' d'a eb' quetchořiab' tic. Yuj chi' ix vavtan masanil eb' anima d'a jun molchajelal yuj jun lolonel chi'. ⁸ Ix lajvi chi' ix valan d'a eb' icha tic: A oři tic ix cac' val quip co colanxielta eb' quetchořiab' chořib'ilcanb'at d'a juntuzař ch'oc chořiab'il, řtom a exxo tic ol e chořixicanb'at eb' yic a ořixo tic ol co manxielta eb'? xin chi' d'a eb'.

Mařxalaj eb' ix tac'vi, maxtzac nachaj yuj eb' tas syutej eb' spacani. ⁹ Ix valanpaxi: A jun tas van e c'ulan tic maři vach'ocľaj. Smoj val to tze ch'oxeli to nivan yelc'och co Diosal d'a e sat, yic maxtzac b'uchvaj eb' anima ajc'ol d'ayoři. ¹⁰ Ařejtona' in yed' eb' ayto vuj in b'a yed'oc yed' eb' in checab', ix cac' q'uen tumin smajnej eb'. Ix cac'anpax ixim trigo sq'uex eb'. A ticnaic scac' lajvoc juntuzař sb'oc eb' chi'. ¹¹ Yuj chi' sval d'ayex to tzeyac' meltzaj slum eb' chi' ticnaic yed' yavb'en eb', te' yolivo eb' yed' spat eb', tzeyac'an lajvoc sb'oc eb' chi' d'ayex. Tzeyac'an meltzaj yune' q'uen tumin ix yac' eb' chi' d'ayex, ma trigo, ma vino, ma aceite, tas ix e c'an d'a eb', xin chi' d'a eb'. ¹² Ix tac'vi eb' smasanil icha tic: Ol cac'xi meltzaj masanil juntuzař chi' d'a eb'. Mařxalaj tas ol cal yuj juntuzař chi'. Ol co c'anab'ajej masanil tas ix al chi', xchi eb'.

Yuj chi' ix vavtan eb' sacerdote. A val d'a yichař eb' ix in chec yac' sti' eb' yuj tas ix yal chi'. ¹³ Ix in tzičub'tařej pax in pichul, ix valani: Ichocab' tic ol aj ex stizicanel Dios d'a e pat yed' d'a e luum, tato maři ol e c'anab'ajej b'aj tzeyac'can e ti' tic. Icha chi' ol aj yic'anec' tastac ay d'ayex, xin chi' d'a eb'. Ix tac'vi eb' anima chi' smasanil: Ichocab' chi' tz'aji, xchi eb'. Ix yalan vach' lolonel eb' d'a Jehová. Ix sc'anab'ajan eb' b'aj ix yac' sti' chi'.

Svach'c'olal viñaj Nehemías

¹⁴ Ayic 20 ab'ilxo yoch viñaj Artajerjes reyal d'a Persia, ix in yac'anoch viñ yajalil d'a Judá, masanto yic 32 ab'ilxo yoch viñ d'a reyal chi'. A d'a lachave' ab'il ayin och yajalil chi', malaj in tojol ix in c'an d'a eb' anima to smoj in chaani, maj schapaxlaj yic eb' in c'ab' voc ayoch d'a opisio. ¹⁵ Palta a eb' yajal ec'nac ayic masanto in ochi, icha icatz yaj eb' d'a eb' anima. Junjun c'u sc'ananel 40 siclo q'uen plata eb' yuj tas sva'a yed' yuj vino syuq'uej. Añejtona' tz'ixtaj eb' choñab' yuj eb' schecab' eb'. Palta a inxo tic, mañ ichoc ta' ix vutej in b'a, yujto te nivan yelc'och Dios d'a in sat. ¹⁶ Añejtona', ix in b'oxiq'ue jun macañ smuroal choñab' tic yed' eb' in checab', ix munlajñej eb' ved'oc. Malaj junoc lum lum ix viq'ueq'ui. ¹⁷ Ay pax 150 eb' viñ vinac sva ved'oc, aton eb' viñ vetchoñab' yed' eb' viñ ayoch yajalil ved'oc. Ch'oc pax yaj eb' viñ tofej tzul oñ ilani, eb' viñ scot d'a juntzañ nación ay d'a co lac'anil. ¹⁸ A tas to vic yaj sb'o d'a junjun c'u: Jun noc' vacax schami, vacvañ noc' ch'ac calnel, ch'oc pax yaj noc' caxlañ. A d'a junjun slajuñil c'ual, nivan vino tz'ic'hajcoti, palta malaj juneloc ix in c'an tas tzin va'a to smoj in chaan yuj vopisio tic, yujto te nivan tas aycot d'a yib'añ jun choñab' tic. ¹⁹ Yuj chi' in lesalvi icha tic: Ach in Diosal, ac' a vach'c'olal d'ayin yuj masanil tas ix in c'ulej yuj jun choñab' tic, xin chi'.

6

A eb' ajc'ol d'a viñaj Nehemías

¹ Ayic ix yab'an viñaj Sanbalat, viñaj Tobías, viñaj Gesem viñ árabe yed' juntzañix eb' ayoch ajc'olal d'ayori to toxo ix b'oq'ue muro chi', mañxalaj b'aj jacan, (vach'chom manto och spuetail), ² ix schecancot jun schecab' eb' viñ d'ayin yic tzul yalani to sco molb'ej co b'a yed' eb' viñ d'a junoc aldea d'a ac'lic yic Ono. Sna jun chi' eb' viñ yic syac'an chucal eb' viñ d'ayin. ³ Yuj chi' ix in checb'at jun in checab' yal d'a eb' viñ, malaj in colanil, te vitz'an vaj d'a in munlajel nivan yelc'ochi, max yal-laj in b'ati. Tato tzin b'ati, tzam ochcan vaan jun munlajel tic, xin chib'ati. ⁴ Charíel ix schec eb' viñ ul alchaj jun lolonel chi' d'ayin, palta añeja' ichñej ta' ix vutej in pacan d'a eb' viñ.

⁵ Axo d'a yoelal, a val jun schecab' viñaj Sanbalat chi' ix scheccot ul yac' jun carta to jacan, ^{6,5} b'aj syal viñ icha tic: Sb'ey specal d'a scal anima, icha pax chi' yalan viñaj Gesem to van e naan eyic'anel e b'a d'a yol sc'ab' viñ sreyal Persia, yuj chi' van e b'oanxiq'ue muro chi'. Scab' specal, tob' a ach ol ach och reyal. ⁷ Toxo ab' ix ac'och eb' schecab' Dios yic syalanel eb' d'a Jerusalén to rey achxo d'a Judá chi'. Ol yab' jun tic viñaj rey Artajerjes chi', yuj chi' cotañ, ol oñ lolonel ed'oc, xchi viñ d'a jun scarta chi'.

⁸ Ix lajvi chi', ix in pacan d'a viñ icha tic: A juntzañ lolonel tzal chi' mañ yeloclaj, a ach tza naq'uei, xin chib'ati. ⁹ A eb' chi' syal eb' icha chi' yic tzoñ xib'tan eb'. Am snaan eb' to ol chab'axq'ue co c'ool yic maxtzac yic'laj sb'a jun munlajel tic. Palta in lesalvi icha tic: Mamin ac' in tec'anil, xin chi'.

¹⁰ Ix lajvi chi' ix in b'at d'a spat viñaj Semaías yuninal viñaj Delaía, yixchiquin viñaj Mehetabel. A viñ chi' toxo ix smacoch sb'a viñ d'a yol spat. Ix yalan viñ d'ayin icha tic: Co c'ub'ej co b'a d'a yol stemplo Dios, sco macan spuetail, yujto a d'a jun ac'val tic sna eb' viñ sjavi ul ach smilchamoc, xchi viñ d'ayin. ¹¹ Palta ix in tac'vi d'a viñ icha tic: ¿Tom smoj tzin c'ub'ejel in b'a, tzin macanoch in b'a d'a yol templo chi' yic tzin col in b'a? Mañ ol in ochlaj d'a yol templo chi', xin chi' d'a viñ.

6.5 **6:5** Tato mañ macanoc junoc carta, yovalil syab' masanil anima tas syala'.

¹² Ix nachajel vuuj to mañoc Dios tz'ac'an yal viñ icha chi'. Ix yal juntzañ chi' viñ yic tzin xib'tan viñ yic tz'och in mul d'a Dios, yujto a viñaj Sanbalat chi' yed' viñaj Tobías toxo ix yac' q'uen tumin eb' viñ d'a viñ. ¹³ Ix tupji viñ yuj eb' viñ yic tzin xib'tej viñ, yic tz'och in mul yalan eb' viñ, yic vach' te chuc in b'naji, tz'el in q'uixvelal. ¹⁴ Yuj chi' ix in lesalvi icha tic: Ach in Diosal, tza nacoti yic tzac'anoch yaelal d'a yib'añ viñaj Sanbalat yed' viñaj Tobías chi' yuj tas ix sc'ulej. Añejtona' tza nacot ix Noadías syaloch sb'a a checab'oc yed' juntzañoch eb' syaloch sb'a a checab'oc snib'ej tzin xib'tej, xin chi d'a in lesal chi'.

Ix b'oelc'och smuroal Jerusalén

¹⁵ Ix b'oelc'och muro chi', 52 c'ual ix yac' sb'oi. Ix b'oelc'ochi ayic 25 yoch uj Elul. ¹⁶ Ayic ix yab'an masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayoñ yed' masanil juntzañoch nación ay d'a co lac'anil to ix b'o muro chi', ix xivq'ue eb'. Ix q'uixvipax eb', yujto ix nachajel yuj eb' to a jun munlajel chi' ix yic' sb'a yuj scolval co Diosal.

¹⁷ A d'a juntzañ c'ual chi' tziytum carta ix stz'ib'ejb'at eb' viñ vinac nivac yopisio aj Judá d'a viñaj Tobías chi', ix spacñejxi viñ. ¹⁸ Yujto tziytum juntzañ eb' viñ vinac nivac yopisio vach' yac'an yed' viñ, yujto ñiab'il yaj viñ d'a viñaj Secanías yuninal viñaj Ara. Axo pax viñaj Johanan yuninal viñaj Tobías chi', ix yic'laj sb'a viñ yed' ix yisil viñaj Mesulam yuninal viñaj Berequías. ¹⁹ Yuj chi' vach' yac'an eb' viñ nivac yopisio chi' yed' viñaj Tobías chi'. Syalan eb' viñ d'ayin to te vach' viñ, syalanxib'at eb' viñ d'a viñ masanil tas sval d'a eb' viñ. Tziytum carta ix stz'ib'ejcot viñ yic tzin xib'tani.

7

Ix ac'jioch eb' stañvan Jerusalén

¹ Ayic ix lajvi sb'uel muro chi', ix ochcan spuertail, ix vac'anpaxoch eb' stañvan spuertail scajñub' Dios, eb' sb'itani yed' juntzañoch eb' levita. ² Ix vac'anoch viñ vuc'tac aj Hanani yajalil d'a eb' stañvan Jerusalén yed' viñaj Hananías yajalil d'a cuartel ay d'a yol choñab' chi'. A jun viñ chi' te vach' spensar viñ, te ay yelc'och Dios d'a viñ d'a yichañ juntzañoch eb' viñ. ³ Ix valani to ayic chaarixoch c'u sjacchaj spuertail Jerusalén chi', axo d'a yemc'ualil ayic manto pax eb' stañvani, vach' tz'aj smacchajxicani. Ay pax eb' viñ ix vac'och stañvej Jerusalén chi'. Ay eb' viñ stañvan b'aj stañvajtaxoni, ay pax eb' viñ d'a stz'ey spat stañvej. ⁴ A jun choñab' tic te nivan, palta quenanto anima ayec' d'ay, yujto manto b'ochajxiq'ue spat eb'.

Slistail eb' yirñtilal Judá ix jax d'a Babilonia (Esd 2.1-70)

⁵ Ix lajvi chi', a Dios ix ac'an in na' to tzin molb'ej eb' viñ vinac nivac yelc'ochi, eb' viñ yajal yaji yed' masanil eb' choñab', yic stz'ib'chaj eb' d'a ch'añ libro, icha syal yirñtilal smam yicham eb'. Ix chax pax ch'añ b'aj tz'ib'ab'il sb'i eb' b'ab'laj janacxi, icha syal sb'i smam yicham eb', ata' tz'ib'ab'il eb' tic:

⁶ Aton tic slistail eb' aj Judá ic'b'ilcanb'at yuj viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia. Aton eb' yirñtilal eb' tic ix jax d'a Jerusalén yed' d'a juntzañoch lugar d'a yol yic Judá. Ix jax eb' d'a schoñab'can smam yicham junjun. ⁷ A eb' viñ scuchb'an eb', aton eb' viñ tic: Viñaj Zorobabel, viñaj Jesús, viñaj Nehemías, viñaj Azarías, viñaj Raamías, viñaj Nahamani, viñaj Mardoqueo, viñaj Bilsán, viñaj Misperet, viñaj Bigvai, viñaj Nehum yed' viñaj Baana.

8-24 A eb' yirtilal viñaj Paros, 2 mil 172 eb'. Eb' yirtilal viñaj Sefatías, 372 eb'. Eb' yirtilal viñaj Ara, 652 eb'. Eb' yirtilal viñaj Pahat-moab, eb' yirtilal viñaj Jesúa yed' eb' yirtilal viñaj Joab, 2 mil 818 eb'. Eb' yirtilal viñaj Elam, mil 254 eb'. Eb' yirtilal viñaj Zatu, 845 eb'. Eb' yirtilal viñaj Zacai, 760 eb'. Eb' yirtilal viñaj Binúi, 648 eb'. Eb' yirtilal viñaj Bebai, 628 eb'. Eb' yirtilal viñaj Azgad, 2 mil 322 eb'. Eb' yirtilal viñaj Adonicam, 667 eb'. Eb' yirtilal viñaj Bigvai, 2 mil 67 eb'. Eb' yirtilal viñaj Adín, 655 eb'. Eb' yirtilal viñaj Ater, aton eb' yirtilal viñaj Ezequías, 98 eb'. Eb' yirtilal viñaj Hasum, 328 eb'. Eb' yirtilal viñaj Bezai, 324 eb'. Eb' yirtilal viñaj Harif, 112 eb'.

25-38 Eb' yirtilal eb' aj Gabaón, 95 eb'. Eb' yirtilal eb' aj Belén yed' eb' yirtilal eb' aj Netofa, 188 eb'. Eb' yirtilal eb' aj Anatot, 128 eb'. Eb' yirtilal eb' aj Bet-azmavet, 42 eb'. Eb' yirtilal eb' aj Quiriat-jearim, Cafira yed' Beerot, 743 eb'. Eb' yirtilal eb' aj Ramá yed' eb' yirtilal eb' aj Geba, 621 eb'. Eb' yirtilal eb' aj Micmas, 122 eb'. Eb' yirtilal eb' aj Betel yed' eb' yirtilal eb' aj Hai, 123 eb'. Eb' aj schab'il Nebo, 52 eb'. Eb' yirtilal eb' aj schab'il Elam, mil 254 eb'. Eb' yirtilal eb' aj Harim, 320 eb'. Eb' yirtilal eb' aj Jericó, 345 eb'. Eb' yirtilal eb' aj Lod, eb' yirtilal eb' aj Hadid yed' eb' yirtilal eb' aj Ono, 721 eb'. Eb' yirtilal eb' aj Senaa, 3 mil 930 eb'.

39-42 Axo jun maca' eb' sacerdote yirtilal viñaj Jedaía yirtilal viñaj Jesúa, 973 eb'. Axo eb' yirtilal viñaj Imer, mil 52 eb'. Eb' yirtilal viñaj Pasur, mil 247 eb'. Eb' yirtilal viñaj Harim, mil 17 eb'. 43-45 Axo eb' levita yirtilal viñaj Jesúa yed' viñaj Cadmiel, yirtilal pax eb' viñaj Hodabías, 74 eb'. Eb' yirtilal viñaj Asaf, eb' sb'itani, 148 eb'. Eb' tarivum puerta, yirtilal viñaj Salum, eb' yirtilal viñaj Ater, eb' yirtilal viñaj Talmón, eb' yirtilal viñaj Acub, eb' yirtilal viñaj Hatita yed' eb' yirtilal viñaj Sobai, 138 eb' d'a smasanil.

46-56 Axo eb' ix munlaj d'a templo, aton eb' yirtilal viñaj Ziha, eb' yirtilal viñaj Hasufa, eb' yirtilal viñaj Tabaot, eb' yirtilal viñaj Queros, eb' yirtilal viñaj Siahá, eb' yirtilal viñaj Padón, eb' yirtilal viñaj Lebana, eb' yirtilal viñaj Hagaba, eb' yirtilal viñaj Salmái, eb' yirtilal viñaj Hanán, eb' yirtilal viñaj Gidel, eb' yirtilal viñaj Gahar, eb' yirtilal viñaj Reaía, eb' yirtilal viñaj Rezín, eb' yirtilal viñaj Necoda, eb' yirtilal viñaj Gazam, eb' yirtilal viñaj Uza, eb' yirtilal viñaj Paseah, eb' yirtilal viñaj Besai, eb' yirtilal viñaj Mehunim, eb' yirtilal viñaj Nefisesim, eb' yirtilal viñaj Bacbut, eb' yirtilal viñaj Hacufa, eb' yirtilal viñaj Harhur, eb' yirtilal viñaj Bazlut, eb' yirtilal viñaj Mehída, eb' yirtilal viñaj Harsa, eb' yirtilal viñaj Barcos, eb' yirtilal viñaj Sísara, eb' yirtilal viñaj Tema, eb' yirtilal viñaj Nezá yed' eb' yirtilal viñaj Hatifa.

57-59 Axo eb' yirtilalcan eb' yac'umal servil viñaj Salomón, aton eb' yirtilal viñaj Sotai, eb' yirtilal viñaj Soferet, eb' yirtilal viñaj Perida, eb' yirtilal viñaj Jaala, eb' yirtilal viñaj Darcón, eb' yirtilal viñaj Gidel, eb' yirtilal viñaj Sefatías, eb' yirtilal viñaj Hatil, eb' yirtilal viñaj Poqueret-hazebaim yed' eb' yirtilal viñaj Amón. 60 Masanil eb' ix munlaj d'a templo yed' eb' yirtilal eb' yac'umal servil viñaj Salomón, ay 392 eb' d'a smasanil.

61-62 A eb' yirtilal viñaj Delaía, eb' yirtilal viñaj Tobías yed' eb' yirtilal viñaj Necoda, 642 eb'. Maj yal-laj sch'oxanel sb'a eb' tato Israel yirtilal eb'. A eb' tic ix cot eb' d'a Tel-mela, d'a Tel-harsa, d'a Querub, d'a Adón yed' d'a Imer.

63-64 A eb' yirtilal viñaj Habaía, eb' yirtilal viñaj Cos yed' eb' yirtilal viñaj Barzilai, ix yal eb' to sacerdote eb'. Axo ix sayji ilchaj sb'i eb', maj ilchajlaj b'aj tz'ib'ab'il sb'i eb' chi', yuj chi' maj ochlaj eb' d'a yopisio d'a templo Dios. A viñaj Barzilai chi' ix yic'laj sb'a viñ yed' jun ix yisil viñaj Barzilai aj Galaad,

yuj chi' a sb'i viñ srti' viñ chi' ix ochcan d'ay. ⁶⁵ Ix yalan viñ yajal d'a Judá to max yal svaan ixim pan eb' yic Dios yaji, ato junoc viñ sacerdote ol c'anb'an d'a Urim yed' d'a Tumim tato yel yirtilal eb' viñtaj Aarón.

⁶⁶ Ay 42 mil 360 eb' anima chi' d'a smasanil, ⁶⁷ palta mañ ayoc och eb' viñ checab' yed' eb' ix checab' sb'isuloc. A eb' chi' 7 mil 337 eb' d'a smasanil. Ay pax 245 eb' viñ vinac yed' eb' ix ix sb'itani. ⁶⁸ Axo noc' noc': 736 noc' chej, 245 noc' mula, ⁶⁹ 435 noc' camello yed' 6 mil 720 noc' b'uru.

⁷⁰⁻⁷² Tzijtum anima ix yac' silab' yic smanchaj tas ol och yic sb'ochajxi templo. A viñ yajal yaj d'a scal eb', 17 libra q'uen oro ix yac' viñ yed' 50 nivac uc'ab' sc'anchaj d'a templo yed' 530 pichul yic eb' sacerdote. Ay eb' viñ yajal yaj d'a junjun irtilal, ix smolb'ej silab' eb' viñ, ix yac'an 337 libra q'uen oro eb' viñ yed' 2 mil 215 libra q'uen plata. Axo nañalxo eb' choñab' ix ac'an 337 libra q'uen oro, 24 quintal q'uen plata yed' pax 67 pichul yic eb' sacerdote. A juntzañ chi' ix yac' eb' b'aj schaji silab'.

⁷³ A eb' sacerdote, eb' levita, eb' tañvum puerta, eb' sb'itani yed' masanil eb' anima ay d'a choñab' chi', eb' tz'ac'vi servil d'a templo yed' juntzañxo eb' israel, ix laj aj eb' d'a schoñab' junjun.

8

Ix yavtej ch'añ ley viñtaj Esdras'R'd'a yichañ masanil anima

¹⁻² Ayic ix el yich yuquul uj, ix smolb'ej sb'a masanil eb' anima d'a Jerusalén chi', ix cot junjun eb' d'a schoñab', ix javi eb' b'aj ay jun puerta b'aj tz'el eb' ix ix ic'oj a'. Ix alji d'a viñtaj sacerdote Esdras c'ayb'um paxi to syic'cot ch'añ ley Moisés viñ, aton jun ley chi' ac'b'il yuj Jehová d'a choñab' Israel. A d'a b'ab'el c'u yic jun uj chi', ix yic'cot ch'añ viñ d'a yichañ eb' anima molanec' chi', eb' viñ vinac yed' eb' ix ix yed' pax eb' unin tzaxo nachajel yuuj. ³ Ix syamanoch viñ yavtan ch'añ d'a yichañ masanil anima chi' d'a q'uirib'alil masanto ix och chimc'uallil.

Ix smaclej val yab' eb' masanil tas aycan d'a ch'añ ley chi'. ⁴ Ix q'ue liñan viñtaj Esdras chi' d'a yib'añ juntzañ te te' ix b'ochajq'ue stec'nub'ej viñ. Axo d'a svach' c'ab' viñ ayec' viñtaj Matatías, viñtaj Sema, viñtaj Anías, viñtaj Urías, viñtaj Hilcías yed' viñtaj Maasías. Axo d'a sq'uexañ viñ ayec' viñtaj Pedaías, viñtaj Misael, viñtaj Malquías, viñtaj Hasum, viñtaj Hasbadana, viñtaj Zacarías yed' viñtaj Mesulam. ⁵ Yujto chaañ b'aj ayq'ue viñtaj Esdras chi', yuj chi' ayic ix yilan eb' anima chi' smasanil xuyanel ch'añ ley chi' viñ, ix q'ue liñan eb'. ⁶ Ix lajvi chi' ix yalan vach' lolonel viñ d'a Jehová Dios Nivan Yelc'ochi. Ix tac'vi masanil eb' anima chi', ix yic'anchaañ sc'ab' eb', ix yalan eb': Ichocab'ta, xchi eb'. Ix em ñojnaj eb' d'a sat luum, ix och eb' ejmelal d'a Jehová.

⁷⁻⁸ Ayic ix yavtan ch'añ ley chi' viñtaj Esdras chi', axo eb' viñ levita, aton viñtaj Jesús, viñtaj Bani, viñtaj Serebías, viñtaj Jamín, viñtaj Acub, viñtaj Sabetai, viñtaj Hodías, viñtaj Maasías, viñtaj Kelita, viñtaj Azarías, viñtaj Jozabed, viñtaj Hanán yed' viñtaj Pelaía, a eb' viñ ix alan d'a sti' eb' anima chi' tas syal ch'añ ley chi', yic snachajel yuj eb' tas syal ch'añ, axo eb' anima chi' ayñej ec' eb' d'a yed'tal junjun. ^{8.7-8} ⁹ Ayic ix yab'an eb' anima chi' tas val syal ch'añ ley chi', ix oc'q'ue eb'. Axo viñtaj Nehemías yajal yed' viñtaj sacerdote Esdras chi' yed' eb' levita van yavtan ch'añ ley chi' d'a eb' choñab' chi', ix yalan eb' viñ: A jun c'u tic yic Jehová co Diosal yaji, yuj chi' mañ ex cusoc, mañ ex oc'oc, xchi eb' viñ. ¹⁰ Ix yalanpax viñtaj Nehemías d'a eb': Ixiquec, b'at vaañec. A vael te vach' tze va'a. Tzeyuc'an ac' vino d'a tzalajc'olal. Tzeyac' yic eb' anima malaj yic

8.7-8 **8:7-8** Ix vach' alchajel ley chi', yujto tz'ib'ab'il d'a hebreo, axo eb' anima xid'naquec' d'a Babilonia, a arameo syal eb'.

b'ob'il yuuj, yujto a jun c'u tic yic Jehová co Diosal yaji. Mañ ex cusoc, yujto a tzalajc'olal syac' Jehová, a ayoch quipumaloc, xchi viñi.

¹¹ Ix cachjipax eb' anima chi' yuj eb' levita chi' icha tic: Actejec eyog'ui yujto yic Jehová yaj jun c'u tic, mañ ex cusoc, xchi eb'. ¹² Ix lajvi chi' ix b'at eb' vael, ix yuc'an a' eb', ix yac'an yic eb' malaj yic eb'. Ix te tzalaj eb', yujto ix cham val yab'an eb' tas ix yal sc'ayb'ub'al eb'.

Ix och q'uiñ chinama

¹³⁻¹⁴ Axo d'a junxo c'u, ix smolb'an sb'a eb' yajal yaj d'a junjun macañ yirñtilal, eb' sacerdote yed' juntzarñxo eb' levita, yic sc'ayb'aj eb' yuj viñaj Esdras d'a ch'añ ley ac'b'ilcan yuj Jehová d'a viñaj Moisés. Ata' ix ilchaj yuj eb' to ayic tz'och q'uiñ chinama d'a yuquil uj d'a junjun ab'il, tz'aj eb' israel d'a yol chinama chi'. ¹⁵ Yuj chi' ix alchajel d'a caltac choñab' yed' d'a Jerusalén to sb'at eb' anima d'a caltac te' yic'cot sc'ab'tac te' olivo avab'il yed' te' caltacte'al olivo, te' arrayán, te' palma, ma junocxo yalñej tas te'al c'ayum xiil yic sb'o chinama chi', icha yajcan d'a ch'añ ley chi'. ¹⁶ Yuj chi' ix b'at eb' yic'cot te' c'ab'tac te' chi', axo d'a yib'añ spat eb' ix sb'oq'ue chinama chi', ma d'a yamaq'uul spat eb', ma d'a yamaq'uul stemplo Dios, ma d'a sti' jun puerta b'aj tz'el eb' ix ix ic'oj a', ma d'a sti' spuertail yic Efraín. ¹⁷ Masanil eb' anima janacxi d'a Babilonia, ix sb'o schinama eb' chi', ix och eb' d'a yool. Atax d'a stiempoal viñaj Josué yuninal viñaj Nun, malaj b'aj ix uji icha jun chi', yuj val chi' ix te tzalaj eb' anima chi'. ¹⁸ Ix yavtan ch'añ ley viñaj Esdras chi' d'a junjun c'u masanto ix tz'acvi yuquil c'ual q'uiñ chi'. Axo d'a svajxaquil c'ual, ix smolb'an sb'a eb' smasanil yic tz'och eb' ejmelal d'a Jehová icha yalan ch'añ ley chi'.

9

Ix yal smul eb' israel viñaj Esdras

¹ Ayic 24 yoch yuquil uj chi', ix smolb'an sb'a masanil eb' israel yic tz'och eb' tzeç'ojc'olal, ix yac'anoch pichul eb' yic cusc'olal, ix yac'anq'ue pococ eb' d'a sjolom. ² Ix yic'anel sb'a eb' d'a scal eb' ch'oc choñab'il. Ix q'ue liñan eb' yalanq'ueta smul yed' smul eb' smam yicham eb'. ³ Yacb'an liñanq'ue eb' d'a yed'tal chi', oxe' val hora ix avtaj ch'añ sley Jehová d'a scal eb', axo d'a oxe' horaxo, ix yalanq'ueta smul eb', ix och eb' ejmelal d'a Jehová sDiosal. ⁴ Axo jun macañ eb' viñ levita, aton viñaj Jesúa, viñaj Bani, viñaj Cadmiel, viñaj Sebanías, viñaj Buni, viñaj Serebías, viñaj Bani yed' viñaj Quenani, ix q'ue eb' viñ d'a yib'añ jun b'achquiltac sq'uei, te chaañ ix yal eb' viñ d'a Jehová Dios. ⁵ Ix yalanpax junxo macañ eb' viñ levita chi', aton viñaj Jesúa, viñaj Cadmiel, viñaj Bani, viñaj Hasabnías, viñaj Serebías, viñaj Hodías, viñaj Sebanías yed' viñaj Petaías icha tic: Calec vach' lolonel d'a Jehová co Diosal d'a masanil tiempo. Mamin, alchajocab' vach' lolonel d'ayach vach'chom max q'uec'och ach co b'itan d'a smojal.

⁶ Mamin Jehová, a achñej ayachñej eq'ui. A ach ix a b'o satchaari squila' yed' juntzarñxo satchaari max quil-laj. A ach ix a b'o masanil q'uen c'anal. A ach pax ix a b'o lum luum tic yed' pax masanil tastac ay d'a luum. A ach pax ix a b'o a' mar yed' masanil tas ay d'a a'. A ach tzac' sq'uinal masanil tas, yuj chi' tz'och eb' ángel ejmelal d'ayach.

⁷ Mamin Jehová, a ach ton val Dios ach, a sic'naquelta viñaj Abram. Ic'annaquelta viñ d'a Ur schoñab' eb' caldeo, ac'annac scuch viñ Abraham. ⁸ Ilnac to yac'nac ach och viñ d'a sc'ool, yuj chi' a b'onac jun a trato yed' viñ yic tzac'an lum luum d'a eb' yirñtilal viñ, aton lum yic eb' cananeo, eb' heteo, eb'

amorreo, eb' ferezeo, eb' jebuseo yed' eb' gergeseo. Elnacxoc'och a lolonel chi' yujto tz'elrtejc'och tas tzala'. ⁹ Inac val yab'an syail eb' co mam quicham d'a Egipto, ab'annac yel yav eb' d'a sti' a Chacchac Mar. ¹⁰ A ch'oxannac juntzari tas satub'tac yilji d'a viñi sreyal Egipto chi' yed' d'a masanil eb' shecab' viñi yed' d'a masanil anima ay d'a yol smach'en viñi, yujto ilnac to te chacjinaquel eb' quetisraelal yuj eb'. Yuj juntzari chi' tzach te b'inajrrej. ¹¹ A pojnac snañal a' mar chi' d'a yichari eb' co mam quicham chi', yec'nacta eb' d'a staquirñal lum d'a yol a' chi'. Axo eb' pechjinac eb' chi', b'atnaccan eb' d'a yich a' icha val tz'aj sb'atcan junoc q'uen q'ueen d'a sjulal yich a'. ¹² Slajvi chi', ic'annac b'ey eb' d'a c'ualil yed' jun nivan topari asun, axo d'ac'valil ayoch sc'ac'al jun asun chi' yic syac'an saquilq'uinal b'aj sb'at eb'.

¹³ Slajvi chi', emnacul d'a sjolom lum vitz Sinai, a lolonnac emta d'a eb'. Ac'annac ley to tojol d'a eb' yed' c'ayb'ub'al te yel yed' pax checnab'il te vach'.

¹⁴ A c'ayb'annac eb' yic sc'anab'ajej sc'ual ic'oj ip eb' yuj ach yic'anchari eb', ac'annac checnab'il yed' c'ayb'ub'al d'a viñaj Moisés, axo viñi alannac d'a eb'.

¹⁵ Ac'annac vael scot d'a satchaari sva eb' ayic tz'och svejel eb'. Ac'annaquelta a a' d'a sat q'uen q'ueen yuc' eb' yic tz'ec' staquirñal eb'. Slajvi chi' alannac d'a eb' to scajnaj eb' d'a sat lum luum ac'nac a ti' ac'an d'a eb'.

¹⁶ Palta a eb' co mam quicham chi' te ac'umtac eb', te pit yutejnac sb'a eb', mañ schanacoc yab' a checnab'il eb'. ¹⁷ Mañ ach sc'anab'ajejnacoc eb', mañxo snanacocot eb' tas satub'tac a c'ulejnac yuj svach'iloc eb'. Te pit yutejnac sb'a eb', snaannac eb' yac'och jun yajalil yic scuchb'aj meltzaj eb' yuj d'a Egipto, yic tz'ochxi eb' checab'il ta' yalani. Palta a ach tic, Dios ach, te ay a nivanc'olal, ay oq'uelc'olal, te xajan anima uuj, mañ c'unoc scot oval. Mañ actejnaccocñaj eb' ¹⁸ vach'chom sb'onac jun q'uen yechel vacax eb'. Yalannac val eb' to a jun chi' sdiosal eb', to a' ic'anelta eb' d'a Egipto. Te nivan smul eb' yac'nacochi. ¹⁹ Palta a ach tic te nivan a c'ool, yuj chi' mañ actejnaccocñaj eb' d'a tz'inan luum. Mañ ic'nacoqueñal jun nivan topari asun tz'ic'an b'ey eb' d'a c'ualil, mañ ic'nacocpaxeli ayic syac'an yoc d'a eb' d'ac'valil yic syac'an saquilq'uinal d'a eb' b'aj sb'ati. ²⁰ Ac'nac Espiritu vach' d'a eb' yic sc'ayb'aj eb' yuuj. Mañ actejnacoc ac'an maná sva eb'. Ac'nacñej a a' yuc' eb' yic tz'ec' staquirñal eb'. ²¹ 40 ab'il ac'nac svael eb' d'a tz'inan lum chi'. Malaj val jab'oc tas yac'nac palta d'a eb', mañ lajvinacoqueñal spichul eb' ayochi, mañ malnacocq'ue yoc eb' sb'eyi.

²² Uuj yac'nac ganar eb' rey eb' yed' juntzari choñab', yicannaccan slum eb' chi' eb', a pojannac ec' lum d'a eb'. Ac'annac lum Hesbón d'a eb', aton lum b'aj ochnac viñaj Sehón reyal yed' lum Basán b'aj ochnac viñaj Og reyal. ²³ Ac'annacpax q'uib' sb'isul yuninal eb' icha sb'isul q'uen c'anal d'a satchaari. Ic'annacot eb' yic schaan smach'en eb' b'aj ac'nac a ti' ac'an yicoc eb' co mam quicham. ²⁴ Ochnac eb' yuninal eb' d'a lum Canaán, yic'annac luum eb'. Uuj yac'nac ganar juntzari anima chi' eb' yed' sreyal, yic sc'ulan eb' tas sgana sc'ulej d'a juntzari anima chi'. ²⁵ Yic'annacpax choñab' eb' te vach' yaj sb'oi, lum luum te yax sat yed' juntzari pat te b'ud'an yuj tastac vach'. Yic'annacpax a' uc'b'ila' eb', te' uva, te' olivo yed' juntzariño te te' syac' sat. Vanac eb', b'ud'jinac eb', b'aq'uechb'inac eb'. Yac'nac val tzalajb'oc sc'ool eb' yuj a nivan vach'c'olal. ²⁶ Palta te pit yutejnac sb'a eb', yochnac eb' ajc'olal d'ayach, spaticannaquel a c'ayb'ub'al eb'. Cachjinac eb' yuj eb' a checab', yic syac'xioch sb'a eb' d'a yol a c'ab', palta smilnaccham eb' a checab' chi' eb'. Yelxo te nivan smul eb' ochnac d'ayach. ²⁷ Yuj chi' ac'nacoch eb' co mam quicham chi' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, ixtajnac val eb' yuj eb'. Palta ayic van yab'an syail eb' chi', sc'anannac a colval eb'. A achxo jun, ayach ec' d'a satchaari, ab'nac slesal eb' chi', yujto oc'nac val a c'ol d'a eb', yuj chi'

ac'naccot eb' scolan eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool chi'. ²⁸ Palta ayic junc'olalxo yajxi eb', sc'ulannacxi chucal eb' d'a ichañ. Yuj chi' actejnacxib'at eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol chi', yac'jinacoch syaelal eb' yuj eb'. Yuj chi' sc'anaxi a colval eb'. A achxo ayach ec' d'a satchaari, ab'annac slesal eb'. Yujto tz'oc' val a c'ool d'a eb', tziytum el a colnac eb'. ²⁹ Alannac d'a eb' to sc'anab'ajej a c'ayb'ub'al eb', palta arijeja' pit yutejnac sb'a eb', mañ sc'anab'ajejnacoc a checnab'il eb'. Ochnac smul eb' d'a a c'ayb'ub'al, aton jun tz'ac'an sq'uinal eb' sc'anab'ajani. Te chuc yutejnac sb'a eb', te pit eb', mañ schanacocclaj eb' yab'i. ³⁰ Tziytum ab'il ac'nac techaj schucal eb'. A Espíritu ac'annac yojtaquejel eb' a checab', axo eb' cachannac eb', palta mañ schanacocclaj eb' yab'i. Yuj chi' ac'nacoch eb' d'a yol sc'ab' juntzañxo nación. ³¹ Palta yujto tz'oc' val a c'ool d'a eb', te nivan a vach'c'olal, yuj chi' mañ a satnacoquel eb' smasanil, mañ actejnacoc paxcan eb' sch'ocoj.

³² Yuj chi', ach co Diosal, te nivan elc'ochi, te ay a may, smojton val co xiv d'ayach. Max b'at a lolonel satc'olal uuj yujto te xajan oñ uuj. Nacot jantac syaelal eb' co reyal, eb' cajalil, eb' sacerdote, eb' a checab', eb' co mam quicham yed' masanil eb' quetchoñab', a tax d'a stiempoal eb' sreyal Asiria syab'ñej syail eb' masanto ticnaic. ³³ Palta tojolñej tas sjavi d'a quib'añ uuj. Vach'ñej tas tza c'ulej, a oñxo tic, chucñej tas sco sc'ulej. ³⁴ A eb' co reyal, eb' cajalil, eb' sacerdote yed' eb' co mam quicham, mañ schanacocclaj yab' eb', mañ sc'anab'ajejnacocclaj a checnab'il eb' icha ajnac yalji d'a eb'. ³⁵ Mañ jantacoc tas ac'nac d'a eb', te levan lum luum te yax sat tic ac'nac d'a eb', palta mañ ochnacoc eb' ejmelal d'ayach, mañ yactejnacoccan chuc b'eyb'al eb' d'a yol smach'en eb' ac'nac chi'.

³⁶ Ina val quilji ticnaic, toxo ix oñ meltzajoch checab'il d'a lum luum ac'nac d'a eb' co mam quicham, lum b'aj yac'nac val tzalajb'oc sc'ool eb'. ³⁷ A val tas te vach' avab'il cuuj, a chi' syiq'uec' eb' rey d'ayoñ, aton eb' b'aj oñ ac'och d'a yalañ smandar yuj co mul ix och d'ayach. Sc'ulej eb' tas snib'ej sc'ol d'ayoñ yed' d'a noc' co molb'etzal noc', yuj chi' te ayoñ val och d'a ilc'olal ticnaic.

³⁸ Yuj chi' a oñ tic scac' co ti', stz'ib'chajcani to yel ol co c'anab'ajej. Yuj chi' tz'ochcan sello yed' sb'i eb' cajalil, eb' levita yed' eb' sacerdote d'a ch'añ uum tic, xchi eb' viñ d'a slesal chi'.

10

A sb'i eb' ix yac' sti' to ol sc'anab'ajej

¹⁻⁸ Aton eb' viñ tic ix yac' sb'i d'a ch'añ uum ix tz'ib'chaj chi'. A in Nehemías in tic, yuninal in viñtaj Hacialías, yajal vaji. Ix yac'anpax sb'i eb' viñ sacerdote: Aton viñtaj Sedequías, viñtaj Seraías, viñtaj Azarías, viñtaj Jeremías, viñtaj Pasur, viñtaj Amariás, viñtaj Malquiás, viñtaj Hatús, viñtaj Sebanías, viñtaj Maluc, viñtaj Harim, viñtaj Meremot, viñtaj Obadiás, viñtaj Daniel, viñtaj Ginetón, viñtaj Baruc, viñtaj Mesulam, viñtaj Abías, viñtaj Mijamín, viñtaj Maazías, viñtaj Bilgai yed' viñtaj Semaías.

⁹⁻¹³ Axo pax juntzañxo eb' viñ levita, aton eb' viñ tic: Viñtaj Jesús a yuninal viñtaj Azanías, viñtaj Binúi yirñtilal viñtaj Henadad, viñtaj Cadmiel yed' eb' yetlevitail: Aton viñtaj Sebanías, viñtaj Hodías, viñtaj Kelita, viñtaj Pelaías, viñtaj Hanán, viñtaj Micaías, viñtaj Rehob, viñtaj Hasabías, viñtaj Zacur, viñtaj Serebías, viñtaj Sebanías, viñtaj Hodías, viñtaj Bani yed' viñtaj Beninu.

¹⁴⁻²⁷ Axo pax eb' ayoch yajalil d'a choñab' chi': Aton viñtaj Paros, viñtaj Pahat-moab, viñtaj Elam, viñtaj Zatu, viñtaj Bani, viñtaj Buni, viñtaj Azgad, viñtaj Bebai, viñtaj Adonías, viñtaj Bigvai, viñtaj Adín, viñtaj Ater, viñtaj Ezequías, viñtaj Azur, viñtaj Hodías, viñtaj Hasum, viñtaj Bezai, viñtaj Harif, viñtaj Anatot, viñtaj

Nebai, viñaj Magpías, viñaj Mesulam, viñaj Hezir, viñaj Mesezabeel, viñaj Sadoc, viñaj Jadúa, viñaj Pelatías, viñaj Hanán, viñaj Anaías, viñaj Oseas, viñaj Hananías, viñaj Hasub, viñaj Haloheš, viñaj Pilha, viñaj Sobec, viñaj Rehum, viñaj Hasabna, viñaj Maasías, viñaj Ahías, viñaj Hanán, viñaj Anán, viñaj Maluc, viñaj Harim yed' viñaj Baana.

Juntzañxo eb' choñab' ix yac' sti' d'a Dios

²⁸ Axo jantacto eb' choñab', aton eb' sacerdote yed' juntzañxo eb' levita tarivum puerta, eb' sb'itani, eb' smunlaj d'a templo yed' masanil eb' anima toxo ix yiq'uel sb'a d'a scal eb' ch'oc choñab'il yic sc'anab'ajan sc'ayb'ub'al Dios eb', ix yac' sti' eb' yed' eb' ix yetb'eyum yed' eb' yal yuninal eb' tzaxo nachaj yuyj. ²⁹ A eb' tic ix smolb'ej sb'a eb' yed' eb' sc'ab'yoc yed' pax eb' yajal, ix yac'an sti' eb' to ol sb'eyb'alej schecnab'il Dios eb', aton alb'ilcan yuj viñaj Moisés schecab' Dios chi'. Ix yalan eb' to ol sc'anab'ajej val schecnab'il yed' sc'ayb'ub'al Jehová Cajalil eb'. ³⁰ Yuj chi' ix yal eb' icha tic: Mañxo ol yic'laj sb'a eb' cal cuninal yed' eb' ch'oc choñab'il. ³¹ Tato sjavi eb' ch'oc choñab'il choñoj tastac d'ayon d'a sc'ual ic'oj ip, ma d'a juntzañxo sc'ual q'uiñ, malaj tas ol co man d'a eb'. Axo d'a yuquíl ab'il ol yic' yip lum co luum, ol cac'anpax lajvoc sb'oc eb' ay sb'oc d'ayon.

³² Añejtona' toxo ix cac'och d'a quib'añ to yovalil ol cac' charie' gramo ^{10.32} q'uen plata junjun on d'a junjun ab'il yic smanchaj tas sc'anchaj d'a scajñub' co Diosal: ³³ Aton yuj ixim pan tz'ac'chajoch d'a yichañ Dios, ofrenda tz'ac'ji d'a junjun c'u d'a tas svaji, silab' sñusjitz'a d'a junjun c'u, silab' d'a sc'ual ic'oj ip, silab' ayic tz'alji q'uen uj yed' juntzañxo q'uiñ tz'och d'a junjun ab'il, yed' pax juntzañxo ofrenda yed' silab' yuj yac'ji tup co mul a on israel on tic yed' juntzañxo tas sc'anchaj d'a stemplo co Diosal.

³⁴ Añejtona' yuj te' c'atzitz sc'anchaj d'a stemplo Jehová, yic stz'a te' d'a yaltar Jehová co Diosal, toxo ix co b'o d'a junjun macañ quirñtilal tas tiempoal d'a junjun ab'il ol cac' te' c'atzitz chi', icha yajcan d'a ch'añ ley chi'. Vach'chom sacerdote, ma levita, ma comon anima, ol co c'anab'ajej co masanil. ³⁵ Ix co chaoch d'a quib'añ to ol quic'cot sb'ab'el sat co munlajel yed' b'ab'el sat cavb'en te' d'a junjun ab'il d'a scajñub' co Diosal. ³⁶ Ol quic'anpaxcot eb' b'ab'el cuninal yed' b'ab'el yune' noc' co vacax yed' noc' co calnel d'a stemplo co Diosal d'a yichañ eb' sacerdote smunlaj ta', icha val yajcan d'a ch'añ ley chi'. ³⁷ Ol quic'anpaxcot co colval d'a eb' sacerdote, aton ixim co b'ab'el harina, b'ab'el sat cavb'en te', co b'ab'el vino yed' co b'ab'el aceite. Ol cac'an b'aj sic'chaj d'a stemplo co Diosal. Ol quic'anpaxcot sdiezmoal sat cavb'en. Ol cac'an d'a eb' levita, yujto a eb' smolb'an sdiezmoal tas squic' d'a sat co luum d'a junjun choñab' b'aj tzoñ munlaji.

³⁸ Ayic ol b'at eb' levita chi' smolb'ej co diezmo chi', yovalil sb'at junoc eb' sacerdote yinñtilal viñaj Aarón yed' eb'. Syic'anpaxb'at sdiezmoal diezmo scha eb' chi', syac'anoch eb' b'aj sic'chaj tas tz'ac'ji d'a scajñub' co Diosal. ³⁹ A on israel on tic yed' eb' levita ol quic'cot ixim trigo, vino yed' aceite b'aj molan masanil tas sc'anchaj d'a templo, b'aj ay pax scuarto eb' ayoch d'a opisio, aton eb' sacerdote, eb' tarivum puerta yed' eb' sb'itani. Ix cac'an co ti' to mañ ol cactejcan stemplo co Diosal, xchi eb'.

11

*Eb' cajan d'a Jerusalén
(1Cr 9.1-34)*

¹ A eb' yajal d'a co choñab' tic ix cajnaj eb' d'a Jerusalén. Axo juntzaríxo eb', lajuñe' macañ ix laj aj eb', ix och suerte d'a yib'añ eb' mach junoc macañ eb' ol cajnaj d'a Jerusalén tic, aton d'a jun choñab' to yic Dios yaji. Axo b'aluñ macaríxo eb' sb'atxican eb' d'a schoñab' junjun. ² Ix lajvi chi', ix yalan vach' lolonel eb' choñab' d'a yib'añ eb' b'ecan sc'ol scajnaj d'a Jerusalén chi'.

³ Ay eb' quetisraelal, eb' sacerdote, eb' levita, eb' smunlaj d'a templo, eb' yirñtilal eb' ac'jinac servil viñaj Salomón, ix cajnaj eb' d'a sluum d'a juntzarí schoñab' eb' d'a yol yic Judá. Palta axo eb' yajal yaj d'a scal eb', ix can cajan eb' d'a Jerusalén yed' yal yuninal.

⁴⁻⁶ Aton eb' yirñtilal Judá tic yed' eb' yirñtilal Benjamín ix can cajan d'a Jerusalén:

Ay chavañ eb' viñ yajal yaji. A jun viñ scuchan Ataías yuninal viñaj Uzías. Axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Zacarías, viñaj Amarías, viñaj Sefatías, viñaj Mahalaleel. A masanil eb' tic yirñtilal eb' viñaj Fares yuninal viñaj Judá. A sb'isul eb', 468 d'a smasanil, te tec'an eb'.

Axo junxo viñ yajal chi', Maasías sb'i viñ, yuninal viñ viñaj Baruc. Axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Colhoze, viñaj Hazaías, viñaj Adías, viñaj Joarib, viñaj Zacarías, yirñtilal eb' viñaj Siloni yuninal viñaj Judá.

⁷⁻⁸ Axo pax d'a scal eb' yirñtilal Benjamín, ay oxvañ eb' viñ yajal yaji. Aton viñaj Salú, viñaj Gabai yed' viñaj Salai. A viñaj Salú chi' yuninal viñaj Mesulam, axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Joed, viñaj Pedaías, viñaj Colaías, viñaj Maasías, viñaj Itiel, viñaj Jesaías. 928 sb'isul eb' d'a smasanil.

⁹ Axo viñaj Joel yuninal viñaj Zicri yajal soldado yaj d'a eb', axo viñaj Judá yuninal viñaj Senúa schab'il yajal yaji.

¹⁰ A eb' viñ yajal yaj d'a scal eb' viñ sacerdote, eb' viñ ix can cajan d'a Jerusalén, chañvañ eb' viñ: A viñ b'ab'el, aton viñaj Jedaías yuninal viñaj Joarib sc'ab'yoc viñaj Jaquín.

¹¹ Axo viñ schab'il, aton viñaj Seraías yuninal viñaj Hilcías. Axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Mesulam, viñaj Sadoc, viñaj Meraiot, viñaj Ahitob viñ yac'nac sat sacerdoteal. ¹² A sb'isul masanil eb' tic, 822 eb', sc'ab'yocñej sb'a eb', aton eb' munlajnac d'a scajñub' Dios.

Axo viñ yoxil, aton viñaj Adaías yuninal viñaj Jeroham. Axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Pelalías, viñaj Amsi, viñaj Zacarías, viñaj Pasur yed' viñaj Malquías. ¹³ A sb'isul eb' yajal yaj d'a eb', 242 eb', sc'ab'yocñej sb'a eb'.

Axo viñ scharñil, aton viñaj Amasai yuninal viñaj Azareel. Axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Azai, viñaj Mesilemot yed' viñaj Imer. ¹⁴ A sb'isul eb', 128, te jelan eb' d'a oval. Axo viñaj Zabdiel yuninal viñaj Gedolim, a viñ yajal yaj d'a scal eb'.

¹⁵ Axo eb' viñ yajal yaj d'a eb' levita, eb' ix can cajan d'a Jerusalén, aton viñaj Semaías yuninal viñaj Hasub. Axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Azricam, viñaj Hasabías yed' viñaj Buni. ¹⁶ Ay pax chavañxo eb' viñ yajal, aton viñaj Sabetai yed' viñaj Jozabad. A eb' viñ ayoch yil munlajel d'a spatictac scajñub' Dios. ¹⁷ Axo junxo viñ, aton viñaj Matanías yuninal viñaj Micaía. Axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Zabdi yed' viñaj Asaf. A viñaj Matanías chi' scuchb'an eb' sb'itan vach' lolonel yed' ac'o'yuj diosal d'a stiempoal lesal. Axo viñaj Bacbuquías schab'il cuchb'um yaj viñ.

Axo junxo viñ, aton viñaj Abda yuninal viñaj Samúa. Axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Galal yed' viñaj Jedutún. ¹⁸ A sb'isul eb' yirñtilal Leví ix can cajan d'a schoñab' Dios chi', 284 eb' d'a smasanil.

¹⁹ Axo eb' tañvum puerta, 172 sb'isul eb'. A viñaj Acub yed' viñaj Talmón yajal d'a scal eb' sc'ab'yoc stañvan puerta chi'.

²⁰ Axo juntzañxo eb' quetisraelal, eb' sacerdote yed' juntzañxo eb' levita, ix cajnaj junjun eb' d'a smacb'en d'a juntzañxo choñab' d'a yol yic Judá. ²¹ A eb' smunlaj d'a templo, ix cajnaj eb' d'a Jerusalén d'a jun tzalan scuchan Ofel. Axo viñaj Ziha yed' viñaj Gispa scuchb'an eb' d'a munlajel chi'.

²² A viñaj Uzi yajal d'a scal eb' levita yiñtilal viñaj Asaf d'a Jerusalén chi', aton eb' viñ scuchb'an b'it d'a scajñub' Dios. A eb' smam yicham viñaj Uzi chi', aton viñaj Bani, viñaj Hasabías, viñaj Matanías yed' viñaj Micaía. ²³ D'a stzolah tz'aj yoch eb' sb'itan d'a junjun c'u icha yalan viñ rey.

²⁴ A mach tz'och d'a yichañ viñ rey yuj yalñej tas schecnab'il eb' choñab', aton viñaj Petaías. A eb' smam yicham viñ, aton viñaj Mesezabeel yiñtilalcan viñaj Zera yuninal viñaj Judá.

Juntzañxo choñab' b'aj ix cajnaj eb'

²⁵⁻³⁰ A juntzañxo eb' yiñtilal Judá, ix cajnaj eb' d'a juntzañ choñab' tic yed' d'a masanil yaldeail: Aton d'a Quiriat-arba, d'a Dibón, d'a Jecabseel, d'a Jesúa, d'a Molada, d'a Bet-pelet, d'a Hazar-sual, d'a Beerseba, d'a Siclag, d'a Mecona, d'a En-rimón, d'a Zora, d'a Jarmut, d'a Zanoa, d'a Adulam, d'a Laquis yed' d'a Azeca. Ix cajnajpax eb' b'aj sb'o munlajel. Ix aj eb' d'a Beerseba masanto ix q'uec'och eb' d'a sch'olanil yic Hinom.

³¹⁻³⁵ Axo eb' yiñtilal Benjamín, ix cajnaj eb' d'a juntzañ choñab' tic: Aton d'a Geba, d'a Micmas, Aía, Betel yed' d'a yaldeail, Anatot, Nob, Ananías, Hazor, Ramá, Gitaim, Hadid, Seboim, Nebalat, Lod, Ono yed' d'a sch'olanil yic eb' b'oum q'ueen. ³⁶ Ay pax eb' levita ix scha smacb'en d'a yol yic Judá yed' d'a yol yic Benjamín.

12

A sb'i eb' sacerdote yed' juntzañxo eb' levita

¹⁻⁷ Ay juntzañ eb' viñ sacerdote yed' juntzañxo eb' viñ levita janacxi yed' viñaj Zorobabel yuninal viñaj Salatiel yed' viñaj Jesúa yajal d'a eb' viñ.

Aton eb' viñ tic: Viñaj Seraías, viñaj Jeremías, viñaj Esdras, viñaj Amarías, viñaj Maluc, viñaj Hatús, viñaj Secanías, viñaj Rehum, viñaj Meremot, viñaj Iddo, viñaj Gineto, viñaj Abías, viñaj Mijamín, viñaj Maadías, viñaj Bilga, viñaj Semaías, viñaj Joiarib, viñaj Jedaías, viñaj Salú, viñaj Amoc, viñaj Hilcias yed' viñaj Jedaías. Aton eb' viñ tic yajal yaj d'a scal eb' viñ yetsacerdoteal d'a yol stiempoal viñaj Jesúa.

⁸ Axo pax eb' viñ levita, aton eb' viñ tic: Viñaj Jesúa, viñaj Binúi, viñaj Cadmiel, viñaj Serebías, viñaj Judá yed' viñaj Matanías. Yajal yaj eb' viñ d'a eb' viñ sb'itan vach' lolonel d'a Dios. ⁹ Axo viñaj Bacbuquías yed' viñaj Uni yed' eb' viñ scolvaj yed' eb' viñ, a eb' viñ stac'vi d'a scal eb' viñ sb'itan chi'.

¹⁰⁻¹¹ A sb'i eb' viñ yiñtilal viñaj Jesúa d'a stzolah, aton viñaj Joiacim, viñaj Eliasib, viñaj Joiada, viñaj Jonatán yed' viñaj Jadúa.

¹²⁻²¹ A sb'i eb' viñ sacerdote yajal d'a junjun macañ eb' yetsacerdoteal d'a stiempoal viñaj sat sacerdote Joiacim, aton eb' viñ tic: A viñaj Meraiás yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Seraías. A viñaj Hananías yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Jeremías. A viñaj Mesulam yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Esdras. A viñaj Johanán yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Amarías. A viñaj Jonatán yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Melicú. A viñaj José yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Sebanías. A viñaj Adna yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Harim. A viñaj Helcai yajal d'a eb' yiñtilal viñaj Meraiot.

A viñaj Zacarías yajal d'a eb' yirñtilal viñaj Iddo. A viñaj Mesulam yajal d'a eb' yirñtilal viñaj Ginetón. A viñaj Zicri yajal d'a eb' yirñtilal viñaj Abías. A viñaj Piltai yajal d'a eb' yirñtilal viñaj Miniámín yed' d'a eb' yirñtilal viñaj Moadías. A viñaj Samúa yajal d'a eb' yirñtilal viñaj Bilga. A viñaj Jonatán yajal d'a eb' yirñtilal viñaj Semaías. A viñaj Matenai yajal d'a eb' yirñtilal viñaj Joarib. A viñaj Uzi yajal d'a eb' yirñtilal viñaj Jedaías. A viñaj Calai yajal d'a eb' yirñtilal viñaj Salai. A viñaj Eber yajal d'a eb' yirñtilal viñaj Amoc. A viñaj Hasabías yajal d'a eb' yirñtilal viñaj Hílcías. A viñaj Natanael yajal d'a eb' yirñtilal viñaj Jedaías.

²² Ayic ayoch viñaj Eliasib, viñaj Joiada, viñaj Johanán yed' viñaj Jadúa d'a sat sacerdoteal, ix tz'ib'chaj sb'i eb' levita yajal d'a junjun macañ yirñtilal yed' eb' sacerdote. Ix lajvi stz'ib'chaj sb'i eb' chi' d'a stiempoal viñaj Darío sreyal Persia. ²³ Axo sb'i eb' levita yajal d'a junjun macañ yirñtilal, aycan b'aj tz'ib'ab'il yab'ixal templo. Ix tz'ib'chajñej jun lista chi' masanto d'a stiempoal viñaj Johanán yixchiquin viñaj Eliasib. ²⁴ A viñaj Hasabías, viñaj Serebías, viñaj Jesúa yuninal viñaj Cadmiel yed' eb' viñ scolvaj yed' eb' viñ, a eb' viñ ix b'oan cha macañ eb' sb'itani yic syac'an yuj diosal eb' d'a Jehová, icha ajnac yalan viñaj rey David schecab' Dios. ²⁵ Axo eb' viñ stañvumal juntzañ cuarto b'aj molan tastac ay d'a slac'anil spuertail templo, aton eb' viñ tic: Viñaj Matanías, viñaj Bacbuquías, viñaj Obadías, viñaj Mesulam, viñaj Talmón yed' viñaj Acub. ²⁶ Aton eb' viñ ayoch d'a yopisio chi' d'a stiempoal viñaj Joacim yuninal viñaj Jesúa yixchiquin viñaj Josadac, aton d'a stiempoal ayic ayin och a in Nehemías in tic yajalil, ayic ayec' viñaj sacerdote Esdras c'ayb'um paxi.

Ix ac'jicanoch smuroal Jerusalén'R'd'a yol sc'ab' Dios

²⁷ Ayic ix c'och sc'ual yac'jicanoch smuroal Jerusalén d'a yol sc'ab' Dios, ix avtajcot masanil eb' levita d'a junjun choñab'. Ix javi eb' d'a Jerusalén yuj jun q'uirñ chi', yic syalanpax vach' lolonel eb' d'a Dios, yic sb'itanpax eb' d'a tzalajc'olal yed' q'uen platillo, te' arpa yed' te' lira. ²⁸ A eb' sb'itan chi', ix cot eb' d'a slac'anil Jerusalén, d'a yaldeail Netofa, ²⁹ d'a yol yic Gilgal, d'a yol smach'en Geba yed' d'a yol yic Azmavet, yujto a d'a juntzañ choñab' d'a slac'anil Jerusalén chi' cajan eb'. ³⁰ Ix lajvi chi', ix sach'itan sb'a eb' sacerdote yed' eb' levita icha yalan ley. Ix sach'itan pax eb' anima eb' yed' spuertail choñab' yed' smuroal.

³¹ Ix lajvi chi', a in Nehemías in tic, ix in checq'ue eb' yajal yic Judá d'a yib'añ muro chi'. Ix vac'anoch chab' macañ eb' sb'itani yic syac'an yuj diosal eb'. A eb' b'ab'el macañ, ix b'at'eb' d'a yib'añ muro chi' d'a stojolal co vach', b'aj ay jun puerta b'aj sb'atcan c'alem. ³² Axo d'a spatic eb' chi' tzac'anoch viñaj Osaías yed' nañalxo eb' yajal yaj d'a Judá. ³³ Tzac'anpax eb' viñ sacerdote, aton eb' viñ tic: Viñaj Azarías, viñaj Esdras, viñaj Mesulam, ³⁴ viñaj Judá, viñaj Benjamín, viñaj Semaías yed' viñaj Jeremías. ³⁵ Van spu'an q'uen strompeta junjun eb' viñ. Tzac'anpax juntzañxo eb' viñ tic: Aton viñaj Zacarías yuninal viñaj Jonatán, axo eb' smam yicham viñ, aton viñaj Semaías, viñaj Matanías, viñaj Micaías, viñaj Zacur yed' viñaj Asaf. ³⁶ Ajun pax juntzañ eb' viñ sc'ab'yoc eb' viñ, aton viñaj Semaías, viñaj Azarael, viñaj Milalai, viñaj Gilalai, viñaj Maai, viñaj Natanael, viñaj Judá yed' viñaj Hanani. Aton eb' viñ chi' sc'anan juntzañ yamc'ab' yic b'it icha yac'nac viñaj rey David, viñ schecab' Dios. Axo d'a yichañ eb' viñ, b'ab'el sb'at viñaj Esdras viñ c'ayb'um. ³⁷ Ix ec' eb' d'a yib'añ spuertail sjaj a a', ix b'atñej eb' d'a yichañ d'a yib'añ muro chi'. Ix q'ue eb' d'a jun b'e b'achquiltac sq'ue d'a schoñab' viñaj David,

ix ec' eb' d'a yib'arñ spalaciocan viñ, masanto ix c'och eb' d'a spuertail b'aj tz'el eb' ix ix ic'oj a' d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

³⁸ Axo junxo schab'il macañ eb' sb'itan chi', ix b'atcan eb' d'a stojolal co q'uexarñ. Tzac'an in d'a spatic eb' d'a yib'arñ muro chi' yed' nañalxo eb' anima. Ix oñ b'atñej d'a torre scuchan Hornos, masanto b'aj levan sat muro chi'.

³⁹ Oñ ec' d'a puerta scuch Efraín, d'a puerta scuch Jesana, d'a puerta yic noc' chay, d'a torre scuch Hananeel yed' torre scuch Hamea, masanto d'a puerta yic noc' calnel. Ix oñ och vaan d'a puerta b'aj ay eb' stañvani. ⁴⁰ Ix co chalaj co b'a yed' junxo macañ eb' sb'itan chi' d'a yicharicot templo b'aj tz'och b'it d'a co Mam Dios. Ajun pax nañalxo eb' yajal ved'oc.

⁴¹ Ajun pax eb' viñ sacerdote spu'an q'uen strompeta: Aton viñaj Eliacim, viñaj Maaseías, viñaj Miniamín, viñaj Micaías, viñaj Elioenai, viñaj Zacarías, viñaj Hananías, ⁴² viñaj Maasías, viñaj Semaías, viñaj Eleazar, viñaj Uzi, viñaj Johanán, viñaj Malquias, viñaj Elam yed' viñaj Ezer. A eb' viñ sb'itan chi' te chaarñ ix b'itan eb' viñ. A viñaj Izhahías scuchb'an eb' viñ.

⁴³ A val d'a jun c'u chi' te nivan noc' silab' ix yac' eb' anima chi' d'a Dios. Ix te tzalaj eb' yujto a Dios ix ac'an jun nivan tzalajc'olal chi' d'a eb'. Arñejtona' eb' ix ix yed' eb' unin, ix te tzalajpax eb'. A jun tzalajc'olal ix uji d'a Jerusalén chi', ix ab'chaj d'a najat.

Svael eb' sacerdote yed' eb' levita

⁴⁴ A d'a jun c'u chi', ay juntzarñxo eb' ix ac'jioch yilumaloc b'aj smolchaj ofrenda, b'ab'el sat avb'en yed' diezmo, icha jantac tas scot d'a junjun lugar d'a yol yic junjun choñab'. A juntzarñ chi' yic eb' sacerdote yed' eb' levita yaji icha yalan ley, yujto a masanil eb' anima chi' ste tzalaj eb' yed' eb' sacerdote chi' yed' pax eb' levita chi', yujto smunlaj eb' d'a scajñub' Dios. ⁴⁵ Yuj chi' a eb' sacerdote chi', eb' sb'itani yed' eb' stañvan puerta, ix sc'anab'ajeb' eb' sc'ulan icha yalan ley Dios yic sacb'itan sb'a eb'. Ix sc'anab'ajeb' pax eb' icha yalnaccan viñaj rey David yed' viñaj Salomón. ⁴⁶ Yujto a d'a stiempoal viñaj rey David chi' yed' viñaj Asaf, ay eb' yajalil eb' sb'itan chi', aton eb' sb'itan vach' lolonel yed' ac'oj yuj diosal d'a Dios.

⁴⁷ Yuj chi' a d'a stiempoal viñaj Zorobabel yed' in Nehemías in tic, masanil eb' anima, d'a junjun c'u syac' svael eb' sb'itan eb', eb' stañvan puerta yed' eb' levita ay yalan yic schaani. Axo pax eb' levita chi' tz'ac'an yic eb' sacerdote yitñtilal viñaj Aarón.

13

A tas ix sb'o viñaj Nehemías junelxo

¹ A d'a jun tiempool chi', ix avtaj ch'arñ ley Moisés yab' eb' anima. Ix ilchaj yuj eb' d'a ch'arñ to a eb' amonita yed' eb' moabita malaj b'aq'uiñ syal yaj eb' d'a scal eb' schoñab' Dios. ² yujto ayic spetoj eb' co mam quicham d'a Egipto, a eb' chi' maj eltalaj eb' scha eb' yed' vael, ma tas tz'uc'chaji. Palta to stup viñaj Balaam eb' yic sb'at scatab'an eb' co mam quicham chi' viñ, palta a co Diosal q'uexan jun catab' chi' d'a vach'ilal. ³ Yuj chi' ayic ix yab'an eb' quetchoñab' chi' tas syal ch'arñ ley chi', ix yic'anel sb'a eb' d'a scal eb' ch'oc choñab'il cajan d'a scal eb'.

⁴ Ayic manto uji jun chi', a viñaj sacerdote Eliasib chi' ayoch yajalil yilan juntzarñ b'aj molan tastac tz'ac'ji d'a scajñub' co Diosal. A viñaj Eliasib chi' vach' yac'an viñ yed' viñaj Tobías, yuj chi' ix yac' jun nivan cuarto viñ d'a viñaj Tobías chi'. ⁵ A jun cuarto chi', aton b'aj smolchajtaxon ofrenda, incienso, yamc'ab', sdiezmoal ixim trigo, vino yed' aceite, aton juntzarñ chi' ix alchaji to tz'ac'ji d'a eb' levita, d'a eb' sb'itani yed' d'a eb' tañvum puerta yed'

pax juntzañ colval tz'ac'ji d'a eb' sacerdote. ⁶ Palta ayic ix uji jun chi', a in tic mañ in ayoc ec' d'a Jerusalén tic, yujto ayic 32 ab'ilxo yoch viñaj Artajerjes reyal d'a Babilonia, ata' ix in c'ochxi d'a yichañ viñ rey chi'. Palta ayic toxo ix ec' jab'ocxo tiempoal ix in c'anaxi in permiso d'a viñ rey chi', ⁷ ix in jax d'a Jerusalén tic. Ata' ix vab'i tastac mañ vach'oc ix sc'ulej viñaj Eliasib chi', to ix yac' jun nivan cuarto viñ, aton jun ay d'a sti' yamaq'uul stemplo Dios d'a viñaj Tobías chi'. ⁸ Ix cot val voval yuj jun chi', yuj chi' a tas ayoch yuj viñaj Tobías d'a yol cuarto chi', ix in julelta d'a sti'. ⁹ Ix lajvi chi' ix valani to sach'itaj jun cuarto chi' icha yalan ley, tz'ac'chajxioch yamc'ab' yic stemplo Dios chi' d'a yol, ofrenda yed' incienzo.

¹⁰ Ix vab'anpaxi to maxtzac ac'chaj svael eb' levita yed' eb' sb'itani, aton eb' ayoch d'a yib'añ yoch ejmelal, yuj chi' ix yactejean yopisio eb', ix pax eb' d'a schoñab' junjun. ¹¹ Yuj chi' ix in tumej eb' yajal yaji, yujto ix yactejean stemplo Dios eb', maxtzac yil-laj eb'. Ix lajvi chi' ix in molb'an eb' sacerdote yed' eb' levita yic svac'anxioch eb' d'a yopisio. ¹² Axo masanil eb' anima aj Judá tic, ix syamxioch eb' yac'an sdiezmoal ixim trigo, vino yed' aceite, ix yac'anxi eb' b'aj smolchaji. ¹³ Ix lajvi chi' ix vac'anoch viñaj sacerdote Selemías yilumaloc b'aj smolchaj chi' yed' pax viñaj Sadoc viñ tz'ib'um yed' pax jun viñ levita scuchan Pedaiás yed' viñaj Hanán yuninal viñaj Zacur yixchiquin viñaj Matanías yic scolvaj viñ yed' eb' viñ, yujto te vach' spensar eb' viñ. Aton eb' viñ ix ochcan d'a yib'añ spojanec' vael d'a masanil eb' yeb'eyum chi'.

¹⁴ Ix valan icha tic d'a in lesal: Ach in Diosal, nacot juntzañ tas ix in c'ulej tic. Mocab' b'at satc'olal uj masanil tas ix in c'ulej d'a a cajnub' yic tz'och ejmelal d'ayach, xin chi.

¹⁵ A d'a juntzañ c'ual chi', ix vila' to ay eb' d'a yol yic Judá tic stec'anel yal uva d'a sc'ual ic'oj ip. Tz'ec'pax eb' cuchoj trigo, tz'ec'pax noc' sb'uru eb' cuchoj vino yed' cuchoj sat uva ayto och d'a sc'ojlab'il, cuchoj higo yed' yalñej tas icatzil. Syic'ancot juntzañ chi' eb' d'a Jerusalén tic d'a sc'ual ic'oj ip. Yuj chi' ix in cach eb' to maxtzac schoñ juntzañ chi' eb' d'a sc'ual ic'oj ip. ¹⁶ Añejtona' ay pax juntzañ eb' aj Tiro cajan d'a Jerusalén, syic'cot noc' chay eb' yed' juntzañxo tastac schoñ d'a Jerusalén tic, schoñan eb' d'a eb' quetisraelal d'a sc'ual ic'oj ip. ¹⁷ Yuj chi' ix in cach eb' yajal yaj d'a Judá tic, ix valan d'a eb' icha tic:

—Mañ jantacoc chucal tze c'ulej d'a sc'ual ic'oj ip, icha junoc comon c'ual tzeyutej. ¹⁸ Aton juntzañ tic sc'ulejñac eb' co mam quicham, yuj chi' ix yac'cot juntzañ yaelal tic co Diosal d'a quib'añ yed' d'a yib'añ jun choñab' tic. ¿Tom e gana tze tzuntzejcot voval sc'ol Dios d'a quib'añ a orí israel orí tic, yuj chi' icha junoc comon c'ual tzeyutej sc'ual ic'oj ip tic? xin chi d'a eb'.

¹⁹ Ix in checan macchaj spuertail Jerusalén tic d'a yemc'ualil ayic van yoch sc'ual ic'oj ip. Max jacvilaj masanto tz'ec'b'at jun c'ual chi'. Ix vac'anpaxoch eb' in checab' stañvan puerta chi' yic vach' malaj junoc icatz tz'och d'a jun c'u chi'. ²⁰ A eb' choñvajum chi' chab' ox'e' ac'val ix vay eb' d'a spatictac choñab' Jerusalén tic. ²¹ Yuj chi' ix in cachan eb', ix valani: ¿Tas yuj tzex vaycan d'a spatictac muro? Tato ol e c'ulejñej icha tic, ol ex vac'och d'a preso, xin chi d'a eb'. Yuj chi' ix yacteje eb' sjavi d'a sc'ual ic'oj ip chi'. ²² Ix lajvi chi', ix valan d'a eb' levita to sach'itej sb'a eb' yic sb'at stañvan puerta chi' eb', yic vach' max ixtaxel sc'ual ic'oj ip chi'. Yuj chi' ix val d'a in lesal icha tic: Ach in Diosal, na in cot yuj juntzañ tas ix in c'ulej tic, oc'ocab' a c'ol d'ayin icha syal a vach'c'olal, xin chi. ²³ Añeja' ix vilanpax d'a juntzañ c'ual chi' to ay eb' viñ vetisraelal chi' ix yic'laj sb'a yed' eb' ix aj Asdod, eb' ix aj Amón yed'

eb' ix aj Moab. ²⁴ Nañalxo yal yuninal eb' tzaxo alan sti' eb' aj Asdod chi' yed' sti' juntzarixo nación. Axo pax co ti' a oñ israel oñ tic, maxtzac yal-laj yalan eb'. ²⁵ Yuj chi' ix in tumej eb', ix in catab'an eb'. Ay eb' ix in mac'a', ix in tzuquel xil sjolom eb', ix vac'an pural eb' yac'an sti' d'a Dios to mañxo ol yic'laj sb'a yal yuninal eb' yed' eb' ch'oc choñab'il chi', mañxo ol ochlaj eb' ix ch'oc choñab'il chi' yetb'eyumoc eb'. Ix valanpaxi: ²⁶ Icha val tic aj yochnac smul viñaj Salomón ochnac reyal d'a co choñab' tic. Malaj junocxo rey lajan yed' viñ d'a juntzarixo nación, te xajan viñ yuj Dios, yuj chi' ac'jinacoch viñ co reyaloc yuuj, palta cuchb'ajnacb'at viñ d'a chucal yuj eb' ix ch'oc choñab'il chi'. ²⁷ Yuj chi', max yal co c'ool tzeyac'och e mul te chuc d'a yichañ co Diosal, tzeyic'lan e b'a yed' eb' ix ch'oc choñab'il tic, xin chi d'a eb' viñ.

²⁸ A junoc eb' yuninal viñaj Joiada, yixchiquin viñaj Eliasib sat sacerdote, a ix yisil viñaj Sanbalat, viñ aj Horón, a ix yetb'eyum viñ. Yuj chi' ix in spechel viñ d'a Jerusalén tic. ²⁹ Yuj chi' ix val d'a in lesal icha tic: Ach in Diosal, il val juntzañ chucal ix sc'ulej eb', yuj chi' ix juviel jun opisio yic sacerdotéal yed' trato ix a b'o yed' eb' yed' pax eb' yirñtilal Leví, xin chi.

³⁰ Icha chi' ix aj in b'oan tastac ix juvib'at yuj eb' ch'oc choñab'il chi', ix vac'anxioch eb' sacerdote yed' eb' levita d'a yopisio d'a stzolah. ³¹ Ix valani tas c'ual tz'ic'chajcot te' c'atzitz. Ix valanpax yuj sb'ab'el sat avb'en yovalil syic'cot eb' d'a scajnub' Dios. Yuj chi' ix val d'a in lesal icha tic: Ach in Diosal, na in coti, oc'ocab' a c'ol d'ayin, xin chi.

A Ch'añ Libro ESTER

Ester sb'i jun libro tic, yujto syalcot yab'ixal ix Ester. A viñaj Esdras yed' viñaj Nehemías, syalcot eb' viñ tas aj smeltzajnacxi eb' israel ic'b'ill'at d'a Babilonia. Palta a jun libro tic tz'alancot yab'ixal jun macaño eb' israel chi' cannac d'a yol smach'en Persia. Syalancot yuj jun ix Ester chi', israel ix, syalñejcot tastac sc'ulejñac ix ayic ayec' ix d'a spalacio d'a yol smach'en Persia chi'.

A d'a capítulo 1 yed' 2, syalcoti tas ajnac yoch ix Ester chi' reinail. Axo d'a capítulo 3 masanto d'a 6, syalcoti to a viñaj Amán ay chucal snanac viñ sc'ulej d'a spatic eb' israel, snib'ejnac viñ satel eb' israel, yujto sat yajal yaj viñ yuj viñ rey chi'. Palta a ix reina Ester chi' yab'el'ta ix tastac van snaanchaari viñaj Amán chi', yuj chi' xid' yal ix d'a viñ rey chi'. Yuj chi' a viñ rey chi' alani to a viñaj Amán chi' sq'ue d'uñan viñ d'a jun te te' sb' o viñ yuj viñaj Mardoqueo, viñ sc'ab'yoc ix Ester chi'. Yalanpax viñ rey chi' tas syutej scolan sb'a eb' israel chi' d'a eb' ajc'ol chi'. Axo d'a capítulo 7 masanto d'a 10, ata' syalcoti to a eb' israel chi' yac'nacoch jun q'uiñ eb' yic q'uen Purim, syalanpaxcot yuj tastac ujñac d'a yol stempoal ix Ester chi'.

Juntzari nivac vael

¹ A jun syalcan tic ix uji ayic ayoch viñaj Asuero reyal d'a Persia. 127 macañil yaj smach'en viñ chi', scot d'a India masanto sc'och d'a Etiopía. ² Axo d'a choñab' Susa, ata' ay spalacio viñ rey chi'.

³ Ayic yoxil ab'il yoch viñaj Asuero chi' reyal, ix yac'an jun nivan vael viñ d'a eb' nivac vinac ayoch yajalil yed'oc, aton eb' yajalil eb' soldado yic Persia, eb' yic Media, eb' nivac yelc'ochi yed' eb' ayoch yajalil d'a junjun macañ jantac sb'eyumal viñ yed' snivanil yelc'och yopisio viñ d'a eb' avtab'il chi'. ⁵ Ix lajvi chi', ix yac'anoch uguexo c'ual q'uiñ viñ d'a yamaq'uil spalacio. Masanil eb' ayec' d'a choñab' Susa chi', eb' nivac yelc'ochi yed' eb' malaj yelc'ochi, ix avtaj eb' smasanil. ⁶ Te vach' ix aj sb'o b'aj ix och q'uiñ chi'. A c'apac sacsac c'apac yed' c'apac yaax ix och scortinailoc. Añejtona' pax c'apac lino sacsac yed' c'apac q'uiñ mutz'inac ayoch sch'añaloc pax c'apac cortina chi'. Yamb'il c'apac yuj q'uen argolla nab'a plata ayoch d'a juntzari q'uen oy nab'a mármol. Axo xila, a q'uen oro yed' q'uen plata ayoch d'ay. Axo d'a sat luum, a q'uen mármol ayem d'ay, ay q'uen sacsac, ay q'uen q'uiñ q'uiñ. ⁷ Axo juntzari vaso nab'a oro syuc'lab'ej eb'. Ch'occh'oc yilji junjun vaso chi'. Te nivan vino ix el d'a sc'ol viñ rey chi' yac'ani. ⁸ Ix yalan viñ rey chi' d'a eb' yajal yaj d'a eb' tz'ac'an servil viñ to malaj junoc mach tz'ac'haj pural yuc'an vino chi', junjun eb' syal yuc'an eb' jantac snib'ej. ⁹ Añejtona' pax ix reina Vasti, ix schec pax b'ochaj jun nivan vael ix d'a spalacio viñ rey chi' yic vach' sva eb' ix ix avtab'il.

¹⁰ A val d'a yuquil c'ual q'uiñ chi', ix te tzalaj sc'ol viñ rey chi' yuj vino. Yuj chi' ix schecb'at ucvañ eb' viñ yac'umal servil viñ, eb' viñ ayoch yipoc sc'ol viñ, aton viñaj Mehután, viñaj Bizta, viñaj Harbona, viñaj Bigta, viñaj Abagta, viñaj Zetar yed' viñaj Carcas. ¹¹ Ix checjib'at eb' viñ yic b'at yic'ancot ix reina Vasti chi' eb' viñ d'a yichañ viñ rey chi', yujto snib'ej viñ sjavi ix yed' scorona copopi yilji, yic sch'oxanpaxel svach'il yilji ix d'a yichañ masanil eb' anima yed' d'a yichañ eb' nivac yajal, yujto te vach' yilji ix. ¹² Palta maj stac'cotlaj sb'a ix. Ix stenec' ix tas ix b'at yal eb' viñ schecab' viñ rey chi'. Yuj

chi' ix te cot yoval viñ rey chi'. ¹³⁻¹⁴ Ix yavtancot ucvañ eb' viñ nivac yopisio d'a Media yed' d'a Persia chi' viñ, eb' viñ yipc'olal yaj yuj viñ: Aton viñaj Carsena, viñaj Setar, viñaj Admata, viñaj Tarsis, viñaj Meres, viñaj Marsena yed' viñaj Memucán. A eb' viñ chi', yojtac ley eb' viñ sic'lab'il, yuj chi' d'a eb' viñ ix sc'anb'ej viñ rey chi' tas tz'aj jun chi' sb'oi. ¹⁵ Ix sc'anb'an viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Icha syal co ley, naec ved'oc çtas yovalil tz'aj ix reina Vasti chi', yujto maj sc'anab'ajej in checnab'il ix, ix b'at yal eb' viñ in checab'? xchi viñ.

¹⁶ A val d'a yichañ masanil eb' molan chi', ix yalan viñaj Memucán d'a viñ rey chi' icha tic:

—Mamin rey, a ix reina Vasti chi', mañocñej d'ayach ix och smul ix, palta ix ochpax smul ix d'ayofa a ofñ nivac yajal ofñ tic yed' d'a masanil eb' viñ vinac ay d'a yol a macb'en tic. ¹⁷ A tas ix sc'ulej ix chi' ol yab' masanil eb' ix ix, ol sc'ayb'an eb' ix, mañxa ol aj yelc'och eb' viñ yetb'eyum eb' ix d'a yol sat, ol am yalan eb' ix icha tic: A viñaj rey Asuero ix avtan ix reina Vasti, palta maj sc'anab'ajejlaj ix sb'ati, xcham eb' ix. ¹⁸ A eb' ix yetb'eyum eb' viñ nivac yajal d'a Persia yed' d'a Media tic, ayic ol yab'an eb' ix tas ix yutej sb'a ix reina chi', ol laj yalan eb' ix d'a eb' viñ yetb'eyum. Yuj chi' a yuj jun tic ol spatiquejel eb' viñ yetb'eyum eb' ix, axo scot yoval eb' viñ chi' d'a eb' ix. ¹⁹ Yuj chi' jun mamin rey, tato vach' scan jun tic d'ayach, ac' tz'ib'chaj junoc ley yic scan leyal d'a Persia yed' d'a Media tic, to maxtzac yal yec'b'ati: Mañxa b'aq'uiñ sjavi ix reina Vasti d'a yichañ viñ rey, xchiocab' jun ley chi'. Axo junocxo ix ec'to svach'il d'a yichañ ix chi', a ix tz'ochcan reinail sq'uexuloc ix. ²⁰ A jun ley chi' yovalil tz'ac'chaj ojñacajel d'a masanil yol a macb'en tic yic vach' masanil eb' ix ix ol sc'anab'ajej val eb' viñ yetb'eyum eb' ix, yalñej tas animail, xchi viñ.

²¹ A jun ix yal viñaj Memucán chi', ix scha val sc'ol viñ rey chi' yed' masanil eb' ayec' yed' viñ, ix och d'a yopisio yuj viñ. ²² Yuj chi' ix schecan viñ tz'ib'chajb'at d'a junjun macañ d'a yol smacb'en chi', d'a sti' junjun choñab'. Ix yalanb'at viñ to ayocab' yelc'och eb' viñ vinac d'a yol spat, aocab' eb' viñ tz'alani tastac sb'oi.

2

Ix sic'chajoch ix Ester reinail

¹ Ix ec' junoc tiempoal, ix sich'i yoval sc'ol viñaj rey Asuero chi'. Ix snaancot viñ tas ix sc'ulej ix Vasti chi' yed' pax jun ley ix alchajel yuj ix. ² Yuj chi' axo eb' viñ ayoch yajalil yed' viñ d'a yol smacb'en chi', ix yal eb' viñ icha tic:

—Yovalil saychajcot eb' ix cob'estac d'a viñ rey tic, aton eb' ix te vach' yilji.

³ Sic'ocab' viñ rey tic junjunoc schecab' d'a junjun macañ d'a yol smacb'en tic, yic vach' a eb' viñ tz'ic'ancot masanil eb' ix cob'estac te vach' yilji. Sjavi eb' ix d'a spalacio viñ d'a choñab' Susa tic, tz'ochcan eb' ix d'a yol sc'ab' viñaj Hegai, viñ stañvan eb' ix yetb'eyum viñ rey tic. A viñ tz'ac'an servil eb' ix yic ste b'o yilji eb' ix. ⁴ A junoc ix cob'es ol scha sc'ol viñ rey tic, aton ix ol ochcan reinail sq'uexuloc ix Vasti chi', xchi eb' viñ.

Reina pensar chi', ix scha val sc'ol viñ rey chi', yuj chi' ix schec viñ c'ulaj icha chi'.

⁵ A d'a choñab' Susa chi', ata' cajan jun viñ israel scuchan Mardoqueo yuninal viñaj Jair yirñtilal viñaj Simei. A viñaj Simei chi', a viñaj Cis ay yirñtilal viñ d'a yirñtilal Benjamín. ⁶ A eb' smam yicham viñ, ic'b'iltot eb' yuj viñaj rey Nabucodonosor d'a Jerusalén, javinaccan eb' d'a Babilonia. Junñej janaccan eb' yed' viñaj Jeconías sreyal Judá. ⁷ A viñaj Mardoqueo chi', ay jun ix yisil jun viñ sc'ab'yoc viñ ayec' yed'oc, aton ix Hadasa, syalelc'ochi Ester, meb'a' ix,

yujto chamnac smam snun ix. Axo viñaj Mardoqueo chi' ix ilan q'uib' ix, icha val yisil viñ yaj ix. Te vach' yilji sat ix yed' snivanil. ⁸ Axo yic ix elta jun ley yuj viñ rey chi', tzijtum eb' ix cob'estac ix molchaj d'a choñab' Susa d'a spalacio viñ. A viñaj Hegai ix ac'chajoch stařvumaloc eb' ix, aton viñ stařvantaxon eb' ix yetb'eyum viñ rey chi'. Ayoch ix Ester chi' d'a scal eb' ix. ⁹ Te vach' spensar ix ix yiloch viñaj Hegai chi', yuj chi' te vach' ix yutej spensar viñ d'a ix. Elařchamel ix te ac'chaj juntzař remeyo yic tz'ac'chajoch d'a snivanil ix yic ste b'o yilji ix, tz'ac'chaj pax vael te vach' d'a ix. Ix ac'chajoch ucvař eb' ix schecab' viñ rey te vach' yic tz'ac'ji servil ix. Ix ac'chajb'at eb' ix yed' ix Ester chi' d'a jun cuarto te vach' b'aj ay eb' ix yetb'eyum viñ rey chi'.

¹⁰ A ix Ester chi' malaj jab'oc tas ix yal ix tas iřtilal, ma tas choñab'il ix, yujto ix cham val yalan viñaj Mardoqueo chi' d'a ix to max yal-laj ix. ¹¹ Junjun c'u tz'ec' viñaj Mardoqueo d'a sat b'aj ayec' eb' ix ix chi', yic syab'an viñ tato vach' sc'ol ix Ester chi' yed' tas tz'aj yac'ji servil ix.

¹² Masanil juntzař eb' ix cob'estac chi', jun ab'il ix b'ochaj yilji eb' ix. D'a sb'ab'elal vaque' ujal suchajec' aceite yic mirra d'a snivanil eb' ix. Axo d'a junxo vaque' ujal, suchajec' perfume yed' crema d'a eb' ix ichataxon juntzař sc'an eb' ix ix. Axo yic ix el yab'ilal sb'ochaj yilji eb' ix chi', junjunal ix ic'jib'at eb' ix yic svay eb' ix yed' viñ rey chi'. ¹³ Icha chi' ix aj sc'och junjun eb' ix ix d'a viñ rey chi'. Ayic tz'elta eb' ix b'aj ayec' eb' ix cob'estac chi', syalřej sc'anan eb' ix tastac snib'ej yic sb'oan sb'a eb' ix. ¹⁴ Sb'at eb' ix d'a spalacio viñ rey chi' d'a yemc'ualil, axo d'a junxo q'uirib'alil, sc'ochcan eb' ix d'a junxo pat b'aj ay eb' ix schab'il yetb'eyum viñ rey chi', b'aj ayoch viñaj Saasgaz yilumaloc eb' ix yuj viñ rey chi'. Majxo c'ochlaj eb' ix d'a viñ rey chi', ařej tato ay junoc eb' ix te vach', scha sc'ol viñ, a jun ix chi' tz'avtaj sb'i, sb'at ix b'ian.

¹⁵ Axo ix aji, ayic ix c'och stzozal d'a yib'ař ix Ester yisilcan viñaj Abihail, sc'ab'yoc viñaj Mardoqueo chi', yic b'at vay ix yed' viñ rey chi', ařej tas ix yal viñaj Hegai stařvumal eb' ix, ařej ix yic'b'at ix. Te vach' ix Ester chi' d'a yol sat masanil eb' tz'ilan ix. ¹⁶ Ayic slajunil uj, d'a jun uj scuchan Tebet, ayic yuquıl ab'il yoch viñaj Asuero reyal, ata' ix ic'chajb'at ix d'a spalacio viñ yic svay ix yed' viñ. ¹⁷ Yelxo val te xajan ix Ester chi' yuj viñ rey chi'. Malaj junocxo ix te xajan yuj viñ. Te nivan svach'c'olal viñ ix sch'ox d'a ix d'a yichař juntzařixo eb' ix cob'estac chi'. Yuj chi' ix schec viñ ac'chajq'ue jun corona d'a sjolom ix. Ix lajvi chi' ix yac'ancanoch ix viñ reinail sq'uexuloc ix Vasti. ¹⁸ Ix schecan b'ojoc jun nivan vael viñ yic tz'ic'jichař ix Ester chi'. Ix yavtan masanil eb' yajal ayoch d'a yopisio yed' viñ d'a yol smach'en chi'. Ix yic'anemta sb'isul q'u'en tumin viñ ayoch d'a yib'ař eb' anima yac'ani. Te tzijtum pax tas ix yac' viñ d'a juntzař naćion ay d'a yol smach'en chi'. Icha chi' ix aj sch'oxanel svach'c'olal viñ rey chi'.

Ix yab' viñaj Mardoqueo R'tas ix alchaj d'a spatıc viñ rey

¹⁹ Ayic toxo ix q'uexchaj b'aj cajan eb' ix cob'estac chi', ayic ayxo och viñaj Mardoqueo d'a yopisio d'a spalacio viñ rey, ²⁰ a ix Ester chi' ařeja' max yal-laj ix tas choñab'il ix, tas yirřtilal ix. Ařeja' sc'anab'ajan ix tas syal viñaj Mardoqueo chi', icha ix sc'anab'ajej ix ayic ayec' ix d'a spat viñ.

²¹ A junel, ayic ix c'och stzozal d'a yib'ař viñaj Mardoqueo d'a yopisio d'a palacio viñ rey chi', ay chavař eb' viñ stařvan b'aj ay viñ rey chi', aton viñaj Bigtán yed' viñaj Teres. Te aycot yoval eb' viñ d'a viñ rey chi', van yalan eb' viñ tas syutej eb' viñ smilancham viñ rey chi'. ²² Ix yab'an viñaj Mardoqueo tas van yalan eb' viñ chi', axo viñ ix checan aljoc d'a ix reina Ester chi'. Axo ix ix alan d'a viñ rey chi' to a viñaj Mardoqueo ix ab'an tas van yalchaj d'a spatıc viñ. ²³ Axo ix sc'anb'an viñ yab'i, ix checlaji to yel jun lolonel ix yal

viñaj Mardoqueo chi'. Yuj chi' a chavañ eb' viñi stañvumal viñ rey chi', ix q'ue locan eb' viñi d'a te te'. A jun ix uji chi' ix stz'ib'chajcan b'aj aycan yab'ixal viñaj rey Asuero ayc ix yac'an reyal viñ.

3

Viñaj Mardoqueo yed' viñaj Amán

¹ Ix lajvi yec' juntañ chi', ix yac'anoch yopisio viñaj Amán yuninal viñaj Hamedata yirñtal viñaj Agag viñ rey chi'. Ix ac'jioch viñ sat yajalil d'a juntañxo eb' viñ yajal d'a yol smacb'en viñ rey chi'. ² Masanil eb' viñ tz'ac'an servil viñ rey chi', yovalil tz'em cuman eb' viñ, tz'empax ñojan eb' viñ d'a yichañ viñaj Amán chi', yujto icha chi' ix aj yalan viñ rey chi'. Axo pax viñaj Mardoqueo chi', max sc'anab'ajejlaj jun checnab'il chi' viñ.

³ Axo juntañxo eb' viñ yajal chi', ix sc'anb'an eb' viñ d'a viñaj Mardoqueo chi' tas yuj max sc'anab'ajej jun checnab'il chi' viñ. ⁴ Junjun c'u syalan eb' viñ d'a viñ, palta max schalaj yab' viñ tas syal eb' viñ chi', yujto toxo ix yal viñ d'a eb' viñ to israel viñ. Yuj chi' ix b'at yalan eb' viñ d'a viñaj Amán chi' yic syilan eb' viñ tato toñej ol yiloch viñ viñaj Amán chi'. ⁵ Ayic ix yilan viñaj Amán to yel max emljac cuman viñaj Mardoqueo chi', max empax ñojan viñ d'a yichañ viñ ayic tz'ec' viñ, ix te cot yoval viñ. ⁶ Toxo ix yab' viñ to israel viñaj Mardoqueo chi', yuj chi' ix snaan viñ to mañocñej viñ smiljichamoc, palta ix sna viñ tas tz'aj satjiel masanil eb' israel ayec' d'a yol smacb'en viñaj rey Asuero chi'.

Jun ley yic satjiel masanil eb' israel

⁷ A d'a b'ab'el uj scuch Nisán, yic slajchavil ab'il yoch viñaj Asuero reyal, ix och suerte d'a yichañ viñaj Amán yic syil viñ tas c'ual, ma tas tiempoal ol elc'och jun tas sna viñ chi'. Axo ix aji, a d'a 13 yoch slajchavil uj scuch Adar, ix checlaj sc'ual. ⁸ Yuj chi' ix yal viñ d'a viñ rey chi' icha tic:

—Mamin rey, a d'a masanil choñab' ay d'a yol a mach'en, ay jun macañ anima ch'oc yeli. Ch'oc yel sley eb' d'a yichañ juntañxo choñab', max sc'anab'ajej a ley eb'. Mañ smojoc scajnaj eb' d'a yol a mach'en tic. ⁹ Yuj chi' mamin rey, tato scha a c'ool, aq'uelta junoc ley yic syab' masanil choñab' to satel juntañ anima chi'. Tato icha chi' ol vac' junoc 7,500 quintal q'uen plata b'aj smolchaj q'uen tz'ac'ji d'ayach, xchi viñ.

¹⁰ Ix scha sc'ol viñ rey tas ix yal viñ chi', yuj chi' ix yiq'uel scolc'ab' viñ b'aj ayoch sello, ix yac'an viñ d'a viñaj Amán chi', aton viñ ajc'ol d'a eb' israel.

¹¹ Ix yalan viñ rey chi' icha tic:

—A q'uen plata ix al chi', canocab' q'uen d'ayach, axo eb' anima tzal chi', ic yaj eb', syal tza c'ulej tas nab'il uj d'a yib'añ eb', xchi viñ d'a viñ.

¹² Ayic 13 yoch b'ab'el uj d'a yol ab'il chi', ix avtaj masanil eb' viñ stz'ib'um viñ rey chi' yic stz'ib'an jun ley chi' eb' viñ ix yaq'uelta viñaj Amán chi', yic sb'at d'a masanil eb' yajal d'a junjun choñab' d'a yol smacb'en viñ rey chi'. A jun ley chi' ix tz'ib'chaj d'a sti' yed' d'a sletrail junjun choñab'. Ix och sb'i viñ rey chi' d'ay yed' sello viñ. ¹³ Elañchamel ix checñib'at eb' viñ checab' d'a masanil yol smacb'en viñ rey chi'. Syalan jun ley chi' to junñej c'ual ol satjiel masanil eb' israel yed' masanil eb' yuninal eb'. Axo tastac ay d'a eb', ol ic'chajcanec' smasanil. A jun c'u ix checlaj chi', aton d'a 13 yoch slajchavil uj scuch Adar. ¹⁴ Ix pucax jun ley chi' d'a masanil smacb'en viñ rey chi'. Ix alchajel d'a scal masanil anima yic vach' listaxo yaj eb' anima d'a jun c'u chi'.

¹⁵ Elañchamel ix pucaxb'at jun ley chi' icha ix aj yalan viñ rey chi'. B'ab'el ix alchajel d'a yol choñab' Susa. Yacb'an van yuc'an añ viñ rey yed' viñaj Amán

chi', axo eb' anima d'a chořiab' Susa chi', ix te somchajchaari eb' yuj jun ley chi'.

4

Ochnac eb' israel cusc'olal yuj jun ley

¹ Ayic ix yab'an viřaj Mardoqueo masanil tas ix alchaj chi', ix snic'chitanb'at spichul viř yuj sch'oxanel cusc'olal, ix yac'anoch pichul yic cusc'olal viř, ix yac'anq'ue q'uen tic'aq'uil taari viř d'a sjolom, ix och ijan viř yec' d'a cal chořiab'. Tz'el yav viř yuj cusc'olal. ² Axo yic ix c'och viř d'a sti' spalacio viř rey, maj ochlaj viř d'a yool, yujto max chajiochljaj junoc mach yuj viř rey chi' tato ayoch pichul yic cusc'olal yuuj. ³ Ařeřtona' d'a masanil chořiab' b'ajtac ix tz'ib'chajb'at jun ley chi', masanil eb' israel ix och d'a cusc'olal. Ayic ix sch'oxanel cusc'olal eb' chi', ix och eb' d'a tze'ojc'olal. Tz'oc' eb', tz'el yav eb', tzijtum eb' ix sjulec' jichan sb'a d'a scal q'uen tic'aq'uil taari, ix yac'anoch pichul eb' yic cusc'olal.

Ix tevi ix Ester yuj eb' yetchořiab'

⁴ A eb' ix ix tz'ac'an servil ix reina Ester yed' eb' viř vinac stařvan ix, ix yal eb' yab' ix tas yaj viřaj Mardoqueo chi', yuj chi' ix te cus sc'ol ix, ix yac'arb'at pichul ix d'a viř yic syic'anel pichul yic cusc'olal ayoch chi' yuj viř, palta maj yal-laj sc'ol viř ix scha'a. ⁵ Axo ix Ester chi' ix avtancot jun viř schecab' viř rey scuch Hatac, schecab' pax viř ix. Ix schecanb'at viř ix d'a viřaj Mardoqueo yic b'at sc'arb'ej viř tas van yuji, tas pax yuj icha chi' syutej sb'a viř. ⁶ Yuj chi' ix c'och viřaj Hatac chi' b'aj ayec' viřaj Mardoqueo chi' d'a jun parque d'a yichař sti' spalacio viř rey chi', ix lolon viř yed' viř. ⁷ Ix yalan viřaj Mardoqueo masanil tastac tz'alchaj chi' d'ay yed' pax jantac sb'isul q'uen plata syaltej viřaj Amán yic tz'och b'aj smolchaj q'uen stumin viř rey yic vach' satjiel masanil eb' israel yalan viř. ⁸ Ix yac'anpax jun scopiail jun ley chi' viř d'a viřaj Hatac chi', yic sch'ox viř d'a ix Ester chi' yic syojtaquejel ix yuj tas van yuji d'a chořiab' Susa chi'. Ix yalanpaxb'at viřaj Mardoqueo chi' to stevi ix d'a viř rey, tope val syal yec'b'at jun ley chi' d'a yib'ař eb' yetchořiab' ix chi'.

⁹ Ix lajvi chi', ix paxta viřaj Hatac chi', ix ul yalan viř d'a ix Ester chi' masanil tas ix yalcot viřaj Mardoqueo chi'. ¹⁰ Ix schecanxib'at viřaj Hatac chi' ix yic b'at yalxi viř d'a viřaj Mardoqueo chi' icha tic: ¹¹ Masanil mach ayoch schecab'ol viř rey yed' masanil chořiab' ayoch d'a yol smacb'en viř, yojtac eb' to ay jun ley tz'alani tato ay mach tz'och d'a yol sti' b'aj ay viř rey d'a spalacio, tato mař avtab'iloc yuj viř rey chi', b'eřeř schami, taxořeř vinac ma ix. Ařeř b'ian tato syic'q'ue sc'ococh viř rey chi', aton jun nab'a oro, sch'oxanelta viř d'ay, a jun chi' max chamlaj. A in tic, ayxo jun ujal max in avtaj yuj viř rey chi', xchib'at ix.

¹² Ix yalan viřaj Hatac d'a viřaj Mardoqueo chi' masanil tas ix yal ix Ester chi'. ¹³ Yuj chi' ix spacanxi viř tas ix yal ix chi': Mař a nalaj to yujřeř to ayach ec' d'a spalacio viř rey chi' ol ach colchajoc yacb'an masanil eb' quetchořiab' ol cham eb'. ¹⁴ Tope yuj jun sjavi d'a quib'ař tic jun, yuj chi' ix ach sic'chajoch reinail, yic tzoř a colani. Palta tato malaj tas ol al ticaic, b'ajam ol cot junoc mach ol oř colanoc, palta a ach tic ol ach satel yed' masanil eb' a c'ab'oc, xchib'at viř.

¹⁵ Ix yalanxib'at ix Ester chi' d'a viř icha tic: ¹⁶ Ixic, molb'ej masanil eb' quetchořiab' cajan d'a chořiab' Susa tic, tzex och d'a tze'ojc'olal vuuj, malaj jab'oc tas tze va'a, malaj pax tas tzeyuq'uej oxec c'ual oxec ac'val. Ol och pax eb' ix tzin ac'an servil d'a tze'ojc'olal ved'oc. Ol lajvoc chi', ol in b'at

vil viñ rey chi', vach'chom mañ ichocta' yalan ley. Taxoñej tzin cham jun, chamoc in ocab'i, xchib'at ix.

¹⁷ Ix sc'anab'ajej viñaj Mardoqueo chi' masanil tas ix yal ix chi'.

5

Ix c'och ix Ester d'a yichañ viñ rey

¹ Axo yic ix lajviec' oxe' c'ual chi', ix sb'oan sb'a ix Ester chi', ix yac'anoch spichul ix yic sreinañil. Ix lajvi chi' ix c'och ix d'a jun amac' ay d'a sti' jun yed'tal viñ rey chi', b'aj c'ojanem viñ d'a sc'ojnub' yic sreyal. ² Ayic ix yilanelta viñ to ayec' ix d'a stielta chi', ix sch'oxan viñ to stzalaj viñ yed' ix, ix yac'anelta sc'ococh viñ nab'a oro. Ix ochc'och ix, ix och yub'yub' ix d'a sñi' q'uen c'ococh chi'. ³ Ix sc'anb'an viñ d'a ix icha tic:

—¿Tas tzach ic'an reina Ester? ¿Tas tza nib'ej? Tato tza nib'ej tza c'an nañaloc in mach'en tic, syal vac'an d'ayach, xchi viñ d'a ix. Ix tac'vi ix icha tic:

⁴—Mamin rey, tato syal a c'ool, ay jun nivan vael ix vac' b'ochajoc to tzach cot vael ticnaic yed' viñaj Amán, yujto nivan elc'och d'a yol in sat, xchi ix. Ix yalan viñ icha tic:

⁵—Avtejeccot viñaj Amán d'a elañchamel to sc'anab'ajaj masanil tas snib'ej ix reina Ester tic, xchi viñ.

Yuj chi' ix b'at viñ rey yed' viñaj Amán d'a jun nivan vael ix sb'o ix Ester chi'. ⁶ Ayic van yuc'an vino eb', ix yalan viñ rey chi' d'a ix icha tic:

—C'an masanil tas tza nib'ej d'ayin, ol vac' d'ayach, vach'chom tza c'an nañaloc in mach'en tic, syal vac'an d'ayach, xchi viñ.

⁷ Ix yalan ix d'a viñ icha tic:

—Mamin rey, a val tas tzin nib'ej tzin c'an d'ayach aton tic: ⁸ Tato yel xajan in uuj, tato b'ecan a c'ol ac'an tas tzin c'ana', schaocab' a c'ol a cotxi vael q'uc'an yed' viñaj Amán tic. Ol in chec b'ochaj junocxo vael, yujto te nivan elc'och d'a yol in sat. Ato q'uc'an chi' sval d'ayach tas tzin nib'ej, xchi ix.

Snib'ej viñaj Amán smilcham'R viñaj Mardoqueo

⁹ Ix te tzalaj viñaj Amán ayic ix elta viñ b'aj ix och vael chi', palta ayic ix yilan viñ to ayec' viñaj Mardoqueo d'a sti' spalacio viñ rey chi', ix te cot yoval viñ yujto ayic ix ec' viñ ta', maj q'uelaj liñan viñaj Mardoqueo chi', maj empax ñojan viñ. ¹⁰ A d'a jun rato chi' maj sch'oxel-laj schichonc'olal viñ chi'. Axo yic ix c'och viñ d'a spat, ix yavtancot juntzañ eb' yamigo viñ, ix yavtanpaxcot ix yetb'eyum viñ, aton ix Zeres. ¹¹ Ix och ijan viñ yic'anchaari sb'a, ix yalan jantac sb'eyumal viñ d'a eb', tzijtum pax yuninal viñ. Ix yalanpax viñ to ix sic'chajelta viñ yuj viñ rey d'a scal juntzañxo eb' viñ ayoch yajalil yed'oc, ix ac'chajoch viñ yajaliloc juntzañ eb' viñ chi'. ¹² Ix yalanxi viñ icha tic:

—Añejtona' a ññej ix in avtab'at vael yed' viñ rey d'a jun nivan vael yuj ix reina Ester. Avtab'il in pax vael yed' viñ rey chi' q'uc'an d'a junxo nivan vael syac' ix d'a viñ rey chi'. ¹³ Palta ayic svilanoch jun viñ israel scuchan Mardoqueo c'ojanem d'a sti' spalacio viñ rey chi', masanil juntzañ tas ay d'ayin tic, mañxa jab'oc yelc'och d'a yol in sat, xchi viñ.

¹⁴ Yuj chi' ix yal ix yetb'eyum viñ chi' yed' eb' yamigo viñ chi' icha tic:

—Ac' b'ochajem junoc te te' jun ch'añil tz'ajq'ue steel. Tza c'anan d'a viñ rey chi', axo q'uc'an q'uññib'al sq'ue d'uñan viñaj Mardoqueo chi' d'a te', yic vach' tzalajc'olal tzach b'at d'a jun nivan vael yed' viñ rey chi', mañxa jab'oc tas tza na'a, xchi eb'.

A jun pensar chi' ix scha sc'ol viñaj Amán chi', ix schecan viñ b'ojoc jun te te' chi'.

6

Ix ic'jichaari viñaj Mardoqueo

¹ A val d'a jun ac'val chi', maj ochlaj svayari viñi rey chi', yuj chi' ix yal viñi to tz'ic'chajcot juntzari b'aj tz'ib'ab'il yab'ixal tastac ujinac d'a yol smacb'en viñi chi', ix avtaj yab' viñi. ² Ix ilchaj b'aj syala' to a viñaj Mardoqueo ix alani tas yalnac viñaj Bigtán yed' viñaj Teres, stañvumal sti' spalacio viñi rey chi'. Ix sna eb' viñi tas syutej smilancham viñaj rey Asuero chi'. ³ Yuj chi' ix sc'anb'ej viñi rey chi' d'a eb' viñi ayoch yopisio yuj viñi:

—¿Tas ac'b'il yed' tas utajnac viñaj Mardoqueo yuj jun tas sc'ulejnac viñi tic? xchi viñi. Ix tac'vi eb' viñi:

—Malaj val jab'oc tas ac'b'il d'a viñi, xchi eb' viñi.

⁴ Ix yalan viñi rey chi' icha tic:

—¿Mach jun ayec' d'a yamaq'uil palacio tic? Ixiqec eyila', xchi viñi. A val ta' van sjavi viñaj Amán yic tzul sc'anani viñi d'a viñi rey chi' to tz'ac'chajq'ue locan viñaj Mardoqueo d'a jun te te' toxo ix schec b'ojoc viñi.

⁵ Yuj chi' ix yal eb' viñi schecab' viñi rey chi':

—A viñaj Amán ayeq'ui, xchi eb' viñi.

—Ix yalan viñi rey chi' to tz'avtajoch viñi b'aj ayec' viñi chi'.

⁶ Ix och viñaj Amán chi' b'ian, ix sc'anb'an viñi rey chi' d'a viñi icha tic:

—¿Tas smoj tz'utaj junoc viñi vinac, tato tzin nib'ej svc'ic'chaari viñi? xchi viñi.

Ix snaan viñaj Amán chi' d'a spensar icha tic: ¿Machto val junoc ol yic'chaari viñi rey tic? A inñej toni, xchi viñi. ⁷ Yuj chi' ix tac'vi viñi icha tic:

—Mamin rey, a val tas smoj tz'utaj junoc vinac chi', ⁸ to tz'ic'chajcot junoc a pichul tza c'an d'a opisio tic yed' noc' a chej tza c'antaxoni. Axo d'a sjolom noc' tz'ac'chajq'ue junoc yelvanub' icha corona, a sch'oxani to ic noc'. ⁹ Axo jun a pichul chi' yed' noc' chej chi' tz'ac'chaj d'a junoc eb' viñi yajal to nivan yelc'och yopisio tic, syac'anoch a pichul jun viñi tza nib'ej tzic'chaari chi'. Tz'ac'chajq'ue viñi d'a yib'ari noc' a chej chi', slajvi chi' squetzchaj noc' d'a yalañ viñi d'a yoltac calle yed' d'a parque. Syalan viñi quetzjinac noc' chi' icha tic: Ichaton tic tz'aj yic'jichaari junoc viñi vinac snib'ej viñi rey syic'chaari, xchiocab'i, xchi viñaj Amán chi'.

¹⁰ Ix lajvi chi', ix yalan viñi rey chi' d'a viñaj Amán chi' icha tic:

—Ix ic d'a elañchamel, ic b'at c'apac in pichul chi' yed' noc' in chej chi', icha val ix aj alan chi', icha val chi' tzutej a b'oan viñaj Mardoqueo viñi israel, aton viñi c'ojanem d'a sti' in palacio tic. Malajocab' junoc tas ix al chi' to max a c'ulej, xchi viñi.

¹¹ Yuj chi' ix yic'b'at c'apac pichul chi' viñaj Amán chi' yed' noc' chej chi', ix yac'anoch viñi d'a viñaj Mardoqueo chi'. Ix squetzan noc' chej chi' viñi d'a yalañ viñi, ix ec' viñi d'a yoltac calle yed' d'a parque, ix yalan viñi icha tic: Ichaton tic tz'aj yic'jichaari junoc mach to snib'ej viñi rey syic'chaari, xchi viñi.

¹² Ayic ix lajvi yic'jiec' viñaj Mardoqueo chi' yuj viñi, ix b'at viñi yac'xican viñi d'a sti' spalacio viñi rey chi', axo viñi elañchamel ix paxcan viñi d'a spat. Te cusc'olal ix aj viñi, ix smacan sat viñi yuj q'uixvelal. ¹³ Ix yalan viñi d'a ix yetb'eyum yed' d'a eb' yamigo masanil tas ix utaj viñi chi', yuj chi' ix yal eb' icha tic:

—A viñaj Mardoqueo chi', israel viñi, yuj chi' van slajviem opisio tic d'a spat ic viñi. Mañ ol ac'laj ganar viñi, palta to a viñi ol ach ac'an ganar, xchi eb'.

¹⁴ Manto lajvi yalan eb' icha chi', ix c'och eb' viñi schecab' viñi rey chi' d'a elañchamel yic tz'ic'jib'at viñaj Amán chi' d'a jun nivan vael ix schec b'ojoc ix Ester chi'.

7

Ix och chamel d'a yib'arí viñaj Amán

¹ Ix lajvi chi', ix b'at viñ rey yed' viñaj Amán chi' d'a jun nivan vael chi'.

² Axo yic van yuc'an vino eb' viñ, ix yalan viñ rey chi' d'a ix Ester chi' icha tic:
—C'an tas tza nib'ej d'ayin, ol vac' d'ayach, vach'chom a nañaloc in mach'en tic tza c'ana', xchi viñ.

³ Ix tac'vi ix Ester chi' icha tic:

—Mamin rey, tato vach' in d'a yol a sat, tato scha a c'ool tas tzin c'an d'ayach, añej val tas tzin c'an d'ayach to max in a cha miljocchamoc, max champaxlaj eb' vetchoñab'. ⁴ Yujto a in tic yed' eb' vetchoñab' chi', ix orí choñchaj yic tzoñ satjil d'a junelñej. Comonoc val toñej orí choñchajb'at checab'oc, tato icha chi' tecan mañ smojoc to sviq'uec' a tiempo, ocxo jun, to ol orí satjoquel d'a junelñej, xchi ix.

⁵ Ix sc'anb'an viñaj rey Asuero chi' icha tic:

—¿Mach jun chi'? ¿B'ajtil ay jun mach snaan jun tzal chi'? xchi viñ.

⁶ Ix yalan ix icha tic:

—A viñ ajc'ol chuc spensar chi', aton viñaj Amán tic, xchi ix.

A val yic ix yab'an jun lolonel viñaj Amán chi', sacxoñej ix aj yilji sat viñ yuj xivelal d'a yichañ viñ rey yed' d'a yichañ ix reina Ester chi'. ⁷ Ix q'ue van viñ rey chi', ix te cot yoval viñ, ix elta viñ d'a yol pat b'aj van sva eb' chi'. Ix el viñ b'aj ay yamaq'uul spalacio. Palta axo viñaj Amán chi', ix yilan viñ to van yac'jioch chamel d'a yib'arí viñ, ix canñej viñ b'aj ix va eb' chi', ix tevioch viñ d'a ix reina Ester chi' to tz'ac'ji nivanc'olal viñ yuj ix. ⁸ Ayic ix ochxic'och viñ rey b'aj ix va chi', ix yilan viñ to cumanem viñaj Amán chi' d'a stz'ey b'aj c'ojanem ix reina chi'. Ix yalan viñ rey chi' icha tic:

—¿Tom tza nib'ej tzixtej ix reina d'a vichañ d'a yol in pat tic? xchi viñ.

Ayic ix yalan juntzañ lolonel viñ rey chi', elaríchamel ix machaj sat viñaj Amán chi' yuj eb' viñ schecab' viñ rey chi'. ⁹ Ix yalan jun viñ checab' scuchan Harbona icha tic:

—Mamin rey, a d'a spat viñaj Amán tic, ix yac' b'ochajem jun te te' viñ jun ch'anil ix ajq'ue steel. Ata' ol q'ue locan viñaj Mardoqueo yuj viñ yalani, aton viñ sc'ulejnac jun tas vach' d'ayach, xchi viñ.

—Aq'uecq'ue locan viñaj Amán tic d'a jun te te' chi', xchi viñ rey chi'.

¹⁰ Yuj chi' ix q'ue locan viñaj Amán chi' d'a te', aton te' ix sb'oq'ue viñ yuj viñaj Mardoqueo yalani. Icha chi' ix aj sicb'i yoval sc'ol viñ rey chi'.

8

Jun ley ix alchaj yuj svach'iloc eb' israel

¹ A d'a jun c'u chi', masanil tas ay d'a viñaj Amán, viñ ajc'ol yajoch d'a eb' israel, ix yac' viñ rey chi' d'a ix Ester. Axo viñaj Mardoqueo chi', nivan yopisio viñ ix ac'ji yuj viñ rey chi', yujto toxo ix yal ix Ester chi' to te ayto yuj sb'a ix yed' viñ. ² Ix lajvi chi', ix yic'anel q'uen scolc'ab' viñ rey chi', q'uen ix ic'chajec' d'a viñaj Amán, ix yac'anoch q'uen viñ d'a viñaj Mardoqueo chi'. Axo masanil tas ay d'a viñaj Amán ac'b'il d'a ix Ester chi', ix ac'jioch d'a yol sc'ab' viñaj Mardoqueo chi'. ³ Ix lajvi chi' ix c'ochxi ix Ester d'a yichañ viñ rey chi'. Ix em cuman ix, ix och ijan ix yoq'ui. Ix tevi ix to tz'ic'jiel yopisio jun ley te chuc ix sb'o viñaj Amán chi'. Ix yalan ix to max elc'och tas syal jun ley chi' d'a eb' israel. ⁴ Ix yac'anelta sc'ococh viñ rey chi' nab'a oro d'a ix, ix q'ue liñan ix d'a yichañ viñ. ⁵ Ix yalan ix icha tic:

—Mamin rey, tato vach' in d'a yol a sat, tato vach' tas tzin c'an tic tzab'i, tato d'a val yel xajan in uuj, comonoc tzac' tz'ib'chajb'at junocxo ley yic

tz'el yopisio tas syal jun ley ix yac'b'at viñaj Amán yuninal viñaj Hamedata yintilal viñaj Agag d'a masanil yol a mach'en b'aj syala' to satjiel masanil eb' vetchoñab'. ⁶ Mañ ol techaj yuj vilan tas ol javoc d'a yib'añ masanil eb' vetchoñab' yuj tas ol aj co satjieli, xchi ix.

⁷ Ix yalan viñaj rey Asuero chi' d'a ix yed' d'a viñaj Mardoqueo chi' icha tic: —A viñaj Amán chi' locanxoq'ue viñ d'a te te', yujto chuc tas ix snachaari viñ d'a spatic eb' eyetchoñab'. Masanil tas ay d'a viñ, toxo ix vac' d'ayach. ⁸ A ticnaic tz'ib'ejb'at icha tas tze na yuj svach'iloc masanil eb' eyetchoñab' chi'. Tzeyac'anoch in b'i yed' in sello d'ay.

Yujto a junoc ley b'aj ayoch in b'i yed' in sello d'ay, maxtzac yal-laj yeq'ui, xchi viñ.

⁹ Elañchamel ix avtaj eb' viñ stz'ib'um viñ rey chi', ayic 23 yoch yoxil uj scuch Siván. Masanil tas ix yal viñaj Mardoqueo chi' ix tz'ib'chajb'at d'a masanil eb' israel, d'a eb' viñ yajal, d'a eb' viñ yajalil eb' soldado, d'a masanil eb' viñ yajal yaj d'a 127 macaril yaj smach'en viñ rey chi', scotto d'a India masanto sc'och d'a Etiopía. Ix tz'ib'chajb'at d'a sti' yed' d'a sletra junjun choñab' yed' d'a sti' eb' israel. ¹⁰ Ix ochpax sello viñaj rey Asuero d'ay yic scheclaji to a viñ tz'alani. A eb' ix b'at spuc jun ley chi', a d'a yib'añ noc' chej jelan sb'eyi, aton noc' schej viñ rey ayec' d'a yed'tal, ata' ix q'ue eb'. ¹¹ A d'a jun ley ix yalb'at viñ rey chi', yalñej tas choñab'il b'aj ayec' eb' israel chi', syal smolb'an sb'a eb' yic scolan sb'a eb'. Tato ay eb' ajc'ol yalñej tas choñab'il sc'och d'a eb' yed' syamc'ab' yic oval, syal satanel eb' ajc'ol chi' eb'. Yed' pax yetb'eyum yed' yalyuninal eb' ajc'ol chi' syal satanel eb'. Syic'ancanec' eb' tas ay d'a eb' ajc'ol chi'. ¹² A juntzari tic, junñej c'ual tz'aj sb'o d'a masanil yol smach'en viñaj rey Asuero chi', aton d'a jun c'u chequel yajcan d'a 13 yoch slajchavil uj scuch Adar. ¹³ A scopiail jun ley chi', yovalil spucax d'a junjun macaril yaj smach'en viñ rey chi', yovalil tz'alchajel d'a scal masanil choñab' yujto ley yaji, yic vach' a d'a jun c'u chi', masanil eb' israel chi' syac' lista sb'a eb' yic spacan sb'a eb' d'a eb' ajc'ol chi'. ¹⁴ A eb' viñ ix b'at yal jun ley chi', elañchamel ix checjib'at eb' viñ yuj viñ rey chi', ix q'ue eb' viñ d'a yib'añ noc' schej viñ. Ix alchajpaxel jun ley chi' d'a choñab' Susa chi', b'ab'el choñab' yaj d'a yol smach'en viñ rey chi'.

¹⁵ Ayic ix elta viñaj Mardoqueo d'a sdespacho viñ rey chi', ayoch spichul viñ yic yopisio yuuj, q'uc' mutz'inac yed' sacsac yilji. Ayq'ue jun niván corona nab'a oro d'a sjolom viñ, ayoch jun xotil viñ nab'a lino q'uc' mutz'inac yilji. Masanil eb' anima ay d'a choñab' Susa chi', ix avajq'ue eb' yuj tza-lajc'olal. ¹⁶ Yuj chi' a eb' israel ix el lenaj ix yil eb', ix te tzalaj eb', yujto ix ic'jichaari eb' ix yab'i. ¹⁷ Ayic ix c'och jun ley chi' d'a masanil lugar yed' d'a junjun choñab', masanil eb' israel ix te tzalaji. Ix yac'anoch jun q'uir eb', ix va eb'. Tzajtum eb' anima d'a junjun choñab' ix yac'och sb'a israelal yed' eb', yujto xiv eb' d'a eb' israel chi'.

9

Ix ac'ji ganar eb' yajc'ol eb' israel

¹ Ayic 13 yoch slajchavil uj scuch Adar, aton jun c'u chi' chequel yaji yic tz'elc'och tas syal jun ley alb'ilal yuj viñ rey chi', aton d'a jun c'ual chi' satjiel eb' israel yuj eb' ajc'ol chi' yalani. Axo ix aji, maj elc'ochlaj icha chi', palta to a eb' ajc'ol chi' ix ac'ji ganar yuj eb' israel chi'. ² A d'a masanil yol smach'en viñaj rey Asuero chi', ix smolb'ej sb'a masanil eb' israel d'a junjun choñab' b'ajtac ay eb'. Ix syamanoch eb' yac'an oval yed' eb' ix snib'ej satanel eb' chi'. Mañxa junoc mach ix stec'b'ej sb'a d'a yichañ eb' israel chi', yujto toxo ix och xivc'olal d'a scal eb' anima smasanil. ³ Masanil eb' viñ nivac yajal ay

d'a junjun macarî smac'b'en viñ rey chi' yed' eb' viñ nivac yopisio, ix yac'och sb'a eb' viñ yed' eb' israel, yujto ix te xiv eb' viñ d'a viñaj Mardoqueo chi',⁴ yujto te nivan yopisio viñ d'a spalacio viñ rey chi'. A sb'inajnaquil viñ ix te pucax d'a masanil choñab', yujto d'a junjun c'u ste nivanb'i yopisio viñ chi'.⁵ Ix miljicham eb' ajc'ol chi' d'a q'uen espada yuj eb' israel chi'. Ix satjiel eb' smasanil, ix sc'ulej eb' israel chi' icha val tas snib'ej. ⁶⁻¹⁰ A d'a choñab' Susa chi', ay 500 eb' viñ vinac ix miljicham yuj eb' israel chi', palta malaj val jab'oc tastac ay d'a eb' viñ ix cham chi' ix yiq'uec' eb'. A d'a scal eb' viñ ix cham chi', ix cham eb' viñ tic: Viñaj Parsandata, viñaj Dalfón, viñaj Aspata, viñaj Porata, viñaj Adalías, viñaj Aridata, viñaj Parmasta, viñaj Arisai, viñaj Aridai yed' viñaj Vaizata. A viñaj Amán ajc'ol d'a eb' israel, viñ yuninal viñaj Hamedata, a viñ ay yuninal eb' viñ slajuñvañil.

¹¹ A d'a jun c'u chi', ayic ix yab'an viñ rey jantac sb'isul eb' anima ix cham d'a choñab' Susa chi', aton b'aj cajan viñ, ¹² ix yalan viñ d'a ix reina Ester icha tic:

—A eb' etchoñab' toxo ix smilcham 500 eb' viñ vinac eb' yed' lajuñvañ eb' viñ yuninal viñaj Amán d'a choñab' Susa tic. Ocxom pax d'a juntzarixo choñab' d'a yol in macb'en tic, jantac am tas ix uji. Al d'ayin tasto tza nib'ej, ol vac' d'ayach, xchi viñ.

¹³ Ix tac'vi ix Ester chi' icha tic:

—Mamin rey, tato syal a c'ool, tzala' to a q'uiç'an sc'ulejxi eb' vetchoñab' d'a choñab' Susa tic icha tas ix sc'ulej eb' ticnaic icha yalan a ley. Tzalan paxi to sq'ue locan snivanil lajuñvañ eb' viñ yuninal viñaj Amán chi' d'a te te', xchi ix.

¹⁴ Ix yalan viñ rey to sc'ulaj icha chi'. Ix alchajel jun ley chi' d'a masanil yol choñab' Susa chi'. Ix q'ue locan snivanil lajuñvañ eb' yuninal viñaj Amán chi'.

¹⁵ Masanil eb' israel cajan d'a choñab' Susa chi', ix smolb'ejxi sb'a eb' ayic 14 yoch uj scuch Adar, ix smilancham 300 xo eb' viñ vinac eb', palta malaj jab'oc tas ay d'a eb' anima chi' ix yiq'uec' eb'. ¹⁶⁻¹⁷ Masanil eb' israel cajan d'a juntzarixo choñab' d'a smac'b'en viñ rey chi', ix smolb'ejpax sb'a eb' ayic 13 yoch uj chi', yic scolan sb'a eb' d'a eb' ajc'ol chi'. 75 mil eb' ajc'ol chi' ix smilcham eb', palta malaj jab'oc tas ay d'a eb' ix yiq'uec' eb'. Ayic 14 yoch uj chi', ix och vaan eb' smilancham eb' anima chi', ix yac'anoch q'uiñ eb' yed' nivac vael d'a tzalajc'olal.

¹⁸ Axo eb' israel cajan d'a choñab' Susa chi', ix smolb'ejpax sb'a eb' yic scolan sb'a eb' d'a 13 yoch uj yed' d'a 14, axo d'a 15 ix och vaan eb' smilancham eb' anima chi', ix yac'anoch q'uiñ eb' yed' nivac vael d'a tzalajc'olal.

¹⁹ Axo pax eb' israel cajan d'a juntzarixo choñab' yed' d'a juntzarî aldea malaj smuroal, a d'a 14 yoch uj scuch Adar, ata' ix yac'och q'uiñ eb' d'a tzalajc'olal, ix sian vael eb' d'ay junjun.

A q'uiñ yic Purim

²⁰ Ix schecan tz'ib'chaj masanil juntzarî tas ix uji tic viñaj Mardoqueo, ix schecan viñ to tz'ac'chajb'at d'a masanil eb' yetisraelal viñ cajan d'a masanil yol smac'b'en viñaj rey Asuero chi', eb' cajan d'a slac'anil yed' eb' cajan d'a najat. ²¹ Ix yalanb'at viñ to d'a 14 yed' d'a 15 yoch uj Adar d'a junjun ab'il, yovalil tz'och q'uiñ, ²² yujto a d'a juntzarî c'ual chi' a eb' israel ix satanel eb' yajc'ool. A val d'a jun uj chi', a scusc'olal eb' yed' yoq'uelc'olal, ix meltzajcanoch d'a tzalajc'olal. Yuj chi' a d'a jun c'u chi' ix yac'och q'uiñ eb' yed' nivac vael, ix laj sian vael eb' d'ay junjun, ix yac'an scolval eb' d'a eb' meb'a'. ²³ A jun ley ix schec tz'ib'chaj viñaj Mardoqueo chi', ix ochcan

sb'eyb'oloc eb' israel chi'. ²⁴ Yujto a viñaj Amán ajc'ol d'a eb' israel chi', ix yac'och suerte viñ d'a yib'arñ eb' tas c'ual satjiel eb' smasanil, ²⁵ palta yujto ix b'at tevi ix Ester d'a viñ rey, yuj chi' ix yaq'uelta jun ley viñ to a masanil chucal ix sna viñaj Amán chi' sc'ulej d'a eb' israel chi', a d'a yib'arñ viñ smeltzajcani. Yuj chi' ix ac'jiq'ue locan viñ yed' eb' yuninal d'a te te'. ²⁶ Yuj chi' a juntzarñ c'ual chi' ix scuchcan Purim. A jun lolonel chi' syalelc'ochi, juntzarñ tastac sc'an eb' d'a suerteal.

Icha syal tas ix tz'ib'ejb'at viñaj Mardoqueo chi' yed' tas ix sc'ulej eb', ²⁷ a ix sb'eyb'alej eb' israel chi' yed' yirñtilal yed' pax masanil eb' syac'och sb'a israelal. Yovalil syac'och chab' c'ual q'uirñ chi' eb' d'a junjun ab'il, icha sc'ual ix aj yalchajcani. ²⁸ Icha chi' ix ajcani yic snachajcot yuj eb' yirñtilal Israel d'a junjun macañ smach'en viñ rey yed' d'a junjun choñab' to yovalil snacot eb', syac'anoch q'uirñ eb' yic Purim d'a sc'ual ix checlajcan chi' d'a masanil tiempo. ²⁹ Axo ix reina Ester yisilcan viñaj Abihail yed' viñaj Mardoqueo viñ israel, a d'a sb'i yopisio eb' chi', ix schec eb' tz'ib'chajb'at yuj q'uirñ yic Purim chi', yic svach' ac'chajoch yip jun ix schec b'ab'laj tz'ib'chajb'at eb'. ³⁰ Ix schecan eb' pucchajb'at d'a masanil eb' yetisraelal eb' cajan d'a 127 macañ yaj smach'en viñaj rey Asuero chi'. Ix ac'jib'at statzil sc'ol eb' yetisraelal eb' chi' yuuj. ³¹ Ix lajvi chi', ix alchaji to yovalil tz'och q'uirñ yic Purim d'a sc'ual chequelxo ix ajcani, icha val ix yutej viñaj Mardoqueo yed' ix reina Ester chi' yalani. Yovalil sc'anab'ajej eb' yed' pax yirñtilal eb' yic snachajcot tzec'ojc'olal yed' cusc'olal. ³² A jun checnab'il ix yac' ix Ester chi', a tz'alani tas tz'aj yoch q'uirñ chi'. A jun tic ix schec ix tz'ib'chajcani.

10

Snivanil yelc'och viñaj Mardoqueo

¹ Ix yac'och q'uen tumin viñaj rey Asuero d'a yib'arñ masanil eb' anima, aton eb' ay d'a yol smach'en viñ masanto eb' cajan d'a stitac a' mar, yic syac' q'uen eb' d'a viñ. ² Masanil sjelanil viñ rey chi' yed' yopisio yed' yab'ixal tas val yutejnac viñ yac'an nivac opisio d'a viñaj Mardoqueo, tz'ib'ab'ilcan b'aj aycan yab'ixal tastac ujinac d'a yol smach'en Media yed' Persia. ³ A viñaj Mardoqueo chi', ix ochcan viñ schab'il yajalil d'a viñaj rey Asuero chi'. Te nivan ix aj yelc'och viñ d'a scal eb' yetisraelal. Te xajan ix ilji viñ yuj eb' yetchoñab' chi', yujto ix sayjiec' svach'il eb' yuj viñ, ix yac'an val yip viñ yic vach' tzalajc'olal yed' junc'olal tz'aj eb'.

A Ch'añ Libro JOB

Job sb'i jun libro tic, yujto a d'ay tz'ib'ab'ilcan yab'ixal jun viñ scuchan Job. A viñaj Job chi' te vach' sb'eyb'al viñ, te b'eyum pax viñ, mañ jantacoc yuninal viñ yed' yisil, nivan yelc'och viñ d'a scal eb' sc'ab'yoc. Palta axo ix aji, ix javi juntzañ nivac yaelal d'a yib'añ viñ. Junñej c'ual ix lajviel masanil tastac ay d'a viñ. Ix laj cham eb' yuninal viñ yed' eb' ix yisil chi'. Ix lajvi chi' ix och val jun yab'il d'a snivanil viñ, aton tic syalcot capítulo 1 yed' 2.

Axo d'a capítulo 3 masanto d'a capítulo 37, syalcot tas ix aj stelan sb'a viñaj Job yed' juntzañ eb' viñ yamigo. A snaan juntzañ eb' viñ yamigo viñ chi' to sc'och eb' viñ yac' snivanil sc'ol viñ, palta axo ix aji toñej stelaj sb'a eb' viñ yed' viñ. A snaan eb' viñ yamigo viñ chi' to yuj smul viñ sjavi juntzañ yaelal d'a yib'añ viñ yuj Dios. Palta ix yalan viñ to vach' sb'eyb'al viñ, te tojol spensar viñ. Max schalaj yab' eb' viñ yamigo viñ chi', a yalan eb' viñ to ay val smul viñ sc'ub'ejeli.

Yuj chi' stec'b'ej val sb'a viñaj Job chi' yalani to mañ yujoc smul viñ icha chi' sjavi d'a yib'añ viñ. Ix sc'anani viñ d'a Dios to syab' tas syal viñ, yujto mañ smojoc tz'ac'ji juntzañ yaelal chi' d'a viñ. Yuj chi' snib'ej viñ to sch'oxel Dios d'a yichañ eb' anima, to yel vach' sb'eyb'al viñ, ayñejoch sc'ol viñ d'a Dios. Axo ix aji, ix lolon Dios d'a viñ, ix syamanoch sc'anb'an juntzañ tastac d'a viñ, yic syojtaquejel viñ to te ay spoder Dios, te jalan, tojol syutej sch'olb'itan yalñej tastac. Ata' ix nachajel yuj viñ to ay juntzañ tas ya ix yal viñ d'a Dios. A d'a capítulo 38 versículo 1 masanto d'a capítulo 42 versículo 6 tz'ilchaj juntzañ tic.

Axo d'a capítulo 42 versículo 7 masanto d'a versículo 17, ata' syalcoti to ix sna sb'a viñaj Job chi' yuj tas ix yala', ix b'oxi pax sc'ol viñ. Mañxo jantacoc tastac ix ajxi d'a viñ, ec'b'alto pax ix ajxi d'a yichañ juntzañ satnaquel d'a viñ chi'. Ix tumaj juntzañ eb' viñ yamigo viñ chi' yuj Dios, yujto maj nachajel yuj eb' viñ tas yuj sjavi juntzañ nivac yaelal d'a yib'añ viñ. Palta a viñaj Job chi' yojtac viñ sic'lab'il to te nivan yelc'och Dios d'a yib'añ masanil sc'ayb'ub'al eb' anima sc'ayb'ej d'a yol yico'.

A yaelal ix javi d'a yib'añ viñaj Job

¹ A d'a yol smach'en Uz ec'nac jun viñ vinac scuchan Job. Te tojol spensar viñ, te vach' sb'eyb'al viñ, te ay yelc'och Dios d'a sat viñ. Sya'ilej val sb'a viñ, max yac'och sb'a viñ d'a scal chucal. ² A viñaj Job chi' ay ucvañ yuninal viñ yed' oxvañ yisil. ³ Ay 7 mil noc' scalnel viñ, 3 mil noc' scamello viñ, 500 moj noc' vacax smunlaji yed' 500 noc' b'uru. Mañ jantacoc eb' schecab' viñ. Añej val viñ te b'eyum d'a yichañ eb' cajan d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

⁴ A eb' viñ yuninal viñ chi', c'ajan eb' viñ yoch q'uiñ d'a spat junjun. Stzolal yec' q'uiñ chi' d'a eb' viñ, syavtan eb' ix oxvañ yanab' eb' viñ chi' vael yed'oc. ⁵ Ayic slajvi yec'chaj q'uiñ chi' d'a eb' viñ d'a stzolal, tz'avtajcot eb' viñ yuj viñaj Job chi'. Ac'valto sq'ue vaan viñ, sñusan silab' viñ yuj junjun eb' viñ, yic sacb'itan sb'a eb' viñ d'a sat Dios, talaj tz'och smul eb' viñ, syalan chuc eb' viñ d'a Dios d'a spensar snaan viñ. Icha chi' sc'ulej viñ d'a juntac el.

Ix stelaj sb'a Dios yed' viñ Satanás

⁶ Ay jun c'u ix smolb'ej sb'a eb' ángel tz'ac'an servil Jehová d'a yichañ d'a satchaari. A d'a scal eb' chi', ix c'ochpax jun ángel ajc'ool, aton viñ Satanás.

⁷ Ix sc'anb'an Jehová d'a viñ Satanás chi' icha tic:

—¿B'ajtil ach coti? xchi. Ix yalan viñ:

—In cot d'a yolyib'arŋq'uinal, yujto tзец' voymitej lum smasanil, xchi viř.

⁸ Ix yalanxi Jehová d'a viř icha tic:

—¿Tzam il tas yaj viř in checab' aj Job? Malaj junocxo mach d'a yolyib'arŋq'uinal icha viř chi', te tojol spensar viř, te vach' sb'eyb'al viř, ay velc'och d'a yol sat viř, sya'ilej val sb'a viř, max yac'och sb'a viř d'a scal chucal, xchi Jehová chi'.

⁹ Ix tac'vi viř Satanás chi' icha tic:

—Mař nab'arnejoc vach' syutej sb'a viř d'a ichař. ¹⁰ Yujto max yal a c'ol to ay junoc mach tz'ic'anec' junoc tas d'a viř, ma tastac ay d'a yol spat viř yed' masanil tastac ay d'a viř. A ach tzac'řej a vach'c'olal d'a yib'arŋ masanil tastac sc'ulej viř, yuj chi' ec'b'al sb'isul noc' smolb'etzal noc' viř yed' sb'eyumal. ¹¹ Palta q'uinaloc a ticnaic tziq'uec' masanil tas ay d'a viř chi', ol ilani tato mař ol yal chuc viř d'ayach, xchi viř.

¹² Ix tac'vi Jehová d'a viř icha tic:

—Ichocab' ta', ol xo ila' tas tza c'ulej yed' masanil tastac ay d'a viř chi', arnej to malaj tas tzutej snivanil viř, xchi.

Ix lajvi chi' ix el viř Satanás chi' d'a yichař Jehová.

¹³ Ay jun c'u, ayic van sva eb' viř yuninal yed' eb' ix yisil viřaj Job chi' d'a spat viř b'ab'el vinac, ¹⁴ ix javi jun viř checab' b'aj ayec' viřaj Job chi', ix yalan viř icha tic:

—Van co munlaj yed' noc' vacax, axo noc' b'uru van sva noc' d'a co lac'anil chi'. ¹⁵ Axo ix aji, ix javi eb' viř sabeo, ix miljicancham eb' viř munlajvum chi' yuj eb' viř. Ix yelc'anb'at noc' vacax chi' eb' viř. A inxořej ix yal vel lemnajoc yic tzul valan ab'i, xchi viř.

¹⁶ Manto val lajvilaj yalan jun viř chi', ix javi junxo viř, ix yalan viř icha tic:

—Ix cot c'ac' d'a satchař yuj Dios, ix cham masanil eb' viř tařvum calnel yed' noc' calnel chi'. A inxořej ix yal vel lemnajoc yic tzul valan ab'i, xchi viř.

¹⁷ Manto val lajvilaj yalan junxo viř chi', ix javi junxo viř yoxil, ix yalan viř icha tic:

—A eb' viř caldeo, ox macař val ix aj eb' viř yac'an oval d'ayorŋ. Ix smilancham masanil eb' viř stařvan noc' a camello eb' viř, ix yelc'anb'at noc' eb' viř. A inxořej ix yal vel lemnajoc yic tzul valan ab'i, xchi viř.

¹⁸ Manto val lajvilaj yalan junxo viř chi', ix javi junxo viř, ix yalan viř icha tic:

—A eb' viř uninal yed' eb' ix isil, van sva eb', syuc'an vino eb' d'a spat viř b'ab'el uninal, ¹⁹ axo ix aji, ix javi jun tzijtumal ic' d'a stojolal lum taqurŋ luum. Ix em lařnaj spat eb' uninal chi' d'a yib'arŋ yuj jun ic' chi', ix cham eb' smasanil. A inxořej ix yal vel lemnajoc yic tzul valan ab'i, xchi viř.

²⁰ Yuj chi' ix q'ue vaan viřaj Job chi', ix te cus viř sic'lab'il. Ix sřic'chitan spichul viř, ix stzucanel xil sjolom viř, ix em řojan viř ejmelal d'a Dios. ²¹ Ix yalan viř icha tic:

—Malaj jab'oc tas ved'nac in alji d'a yolyib'arŋq'uinal tic, malaj pax jab'oc tas ol vic'b'ati ayic ol in meltzajxoc. A Jehová ix ac'an masanil tas d'ayin, arēja' pax tz'ic'anxieq'ui. Alchajocab' vach' lolonel d'ay, xchi viř.

²² Vach'chom nivan yaelal ix ec' d'a yib'arŋ viřaj Job chi', palta maj ochlaj smul viř yujto maj yal-laj chucal viř d'a spat Dios yuj tas ix utaj chi'.

2

¹ Ayic ix c'och sc'ual smolb'anxi sb'a eb' ángel tz'ac'an servil Jehová d'a yichař, ix c'och pax viř Satanás d'a scal eb'. ² Ix sc'anb'an Jehová chi' d'a viř:

—¿B'ajtil ach coti? xchi.

Ix yalan viñ icha tic:

—Ix in cot d'a yolyib'arıq'uinal, yujto tzec' voymitej lum smasanil, xchi viñ.

³Yuj chi' ix yalan Jehová chi' d'a viñ:

—¿Tzam il tas yaj viñ in checab' aj Job? Malaj val junocxo mach d'a yolyib'arıq'uinal chi' lajan yed' viñ. Te tojol spensar viñ, te vach' sb'eyb'al viñ. Ay val velc'och d'a yol sat viñ, sya'ilej val sb'a viñ, max yac'och sb'a viñ d'a scal chucal. Uuj val ix in satel masanil tastac ay d'a viñ, palta tocval yuj chi' ix juviel spensar viñ, xchi.

⁴Ix tac'vi viñ Satanás chi' icha tic:

—Tato malaj tz'ic'an snivanil junoc mach, ¿toc ay tas sna'a? B'ecan sc'ol slajviel masanil tastac ay d'ay yic scolan sq'uinal. ⁵Palta tato a ticaic a d'a snivanil viñ chi' tzac'och junoc yaelal, ol ilani tato mañ ol yal chuc viñ d'ayach, xchi viñ.

⁶Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ:

—Ichocab' ta'. Olxo ila' tas tza c'ulej yed' snivanil viñ chi', añej b'ian to malaj alan ic ic'anel sq'uinal viñ, xchi.

⁷Ix el viñ Satanás chi' d'a yichañ Jehová. Ix b'at yac'anq'ue juntzañ yab'il viñ te nivan d'a snivanil viñaj Job chi', schacot d'a yoc viñ masanto d'a sjolom viñ. ⁸Yuj chi' ix b'at em c'ojan viñaj Job chi' d'a scal q'uen tic'aq'uil taañ. Ix yic'ancot jab' sti' lum chen viñ, sjotz'anec' lum viñ d'ay. ⁹Palta axo ix yeb'eyum viñ ix alan d'ay icha tic:

—¿Tom añeja' vach'ñej tzutej a pensar? Al chuc d'a Dios, tzach cham b'ian, xchi ix.

¹⁰Ix tac'vi viñ icha tic:

—Ach ix, lajan val a lolon icha eb' ix ix malaj jab'oc spensar. Toxo ix co chavach'c'olal Dios, ¿tom mañ ol co chapax co yaelal syac'a'? xchi viñaj Job chi'.

Yuj chi', vach'chom ayoch syaelal viñ, palta maj ochlaj smul viñ yujto malaj chuc ix yal viñ d'a spatic Dios.

Ix javi eb' viñ yamigo viñaj Job

¹¹Ay oxvañ eb' viñ yamigo viñaj Job chi': Aton viñaj Elifaz aj Temán, viñaj Bildad aj Súa yed' viñaj Zofar aj Naamat. Ayic ix yab'an specal masanil juntzañ yaelal ix javi d'a yib'arı viñaj Job chi' eb' viñ, ix yac'anoch eb' viñ d'a sc'ol scot yac' snivanil sc'ol viñ, yic tzul mol cus pax eb' viñ yuj syaelal viñ chi'. ¹²Najatto van scot eb' viñ, ix yilancot viñaj Job chi' eb' viñ. Pural ix och sat eb' viñ d'a viñ, yuj chi' ix syamanoch eb' viñ yoc' yuj viñ. Ix te cus eb' viñ, ix sñic'chitanb'at spichul eb' viñ. Ix stzipanchaari pococ eb' viñ d'a chaari, axo d'a sjolom eb' viñ tz'em luum. ¹³Ix em c'ojan eb' viñ d'a sat lum yed' viñ, uque' c'ual, uque' ac'val ix ec' eb' viñ yed' viñ ta', malaj junoc b'elañ lolonel ix yal eb' viñ, yujto te ov yac'an syaelal viñaj Job chi' ix yil eb' viñ.

3

Ix tzactzaj viñaj Job yuj syaelal

¹⁻²Ayic ix lajviec' juntzañ chi', ix scatab'an viñaj Job chi' jun c'u b'aj aljinac. Ix yalan viñ icha tic:

³Tzin catab'ej jun ac'val ayic scuchannac in och ix in nun. Tzin catab'ej jun c'u ayic valjinac.

⁴Comonoc a jun c'u chi' och d'ac'valilal. Comonoc canñej icha chi' yuj Dios, maj sach'oc.

- 5 Comonoc ay val junoc nivan veven ochnac, yic vach' q'ueic'b'icaneli. Comonoc ay val junoc nivan q'ueic' asun musani, ma junoc q'ueic' och d'a sat c'u, yic ay xivc'olal d'a jun c'u chi'.
- 6 Comonoc q'ueic'alg'uinal ajcan jun ac'val chi', yic vach' maj och jun c'u chi' sb'isuloc sc'ual yic jun uj chi' yed' jun ab'il chi'.
- 7 Comonoc malaj tas uji d'a jun ac'val chi', yic vach' malaj av yic tzalajc'olal ochi.
- 8 Comonoc scatab'aj jun ac'val chi' yuj eb' ajb'aal, aton eb' syal scuchb'an noc' leviatán.3.8
- 9 Comonoc maj q'ueul q'uen nivac c'anal d'a jun q'uiñib'alil chi'. Comonoc maj q'ueul saquilq'uinal stañvaj sq'ueuli yed' saquil yich chaañ.
- 10 Tzin catab'ej jun ac'val chi', yujto maj syamoch vaan valjub'al. Tato maay, tecan max vil jantac yaelal yed' cusc'olal tic.
- 11 Octom cham in d'a yol sc'ol ix in nun. Octom cham in ayic van valji.
- 12 Octom malaj jolom penec chaan in. Octom malaj im in chu'u yic tzin q'uib'i.
- 13 Octom chamnac in, tzalajc'olal am tzin vay ticnaic. Junc'olal am svic' vip
- 14 yed' eb' rey yed' eb' yajal, aton eb' ix b'oanxiq'ue juntzañ nivac pat emnac lañajoc,
- 15 ma yed' eb' nivac yajal b'ud'an spalacio yuj q'uen oro yed' q'uen plata.
- 16 ¿Tas yuj maj in mucchaj icha junoc unin toñej tz'eq'ui, ma icha junoc unin chamnaxo tz'alji?
- 17 A b'aj smucchaj eb' chamnac, ata' slajvican b'aj syixtej anima eb' chuc. A pax ta' syic' yip eb' tz'ixtaj yuj eb' chi'.
- 18 Ata' syic' yip eb' icha preso yaj d'a munlajel, mañxa b'aj syab' eb' stumaj yuj eb' tz'ılan munlajel chi'.
- 19 Ata' ayec' eb' nivac yelc'ochi yed' eb' malaj yelc'ochi yed' eb' elnaxo d'a yalañ smandar spatrón. Lajanxoñej eb' smasanil.
- 20 ¿Tas yuj syac' Dios saquilq'uinal yil eb' tz'ixtaji? ¿Tas yuj syac' sq'uinal eb' ayoch d'a syaelal,
- 21 eb' snib'ej cham sb'a, palta max chamlaj eb', vach'chom snib'ej chamel chi' eb' d'a yichañ b'eyumal?
- 22 A jun anima chi' schax stzalajc'olal yuuj ayic toxo ix b'atcan d'a yol b'aj smucchaji.
- 23 ¿Tas yuj arteja' yac'an in q'uinal Dios, a in to mañ vojtcoc tas ol in ajoc, a in icha val to macan in yuuj?
- 24 Maxtzac yal in va'i, maxtzac yal pax vuc'an a' yuj oq'uel yuj in yaelal.
- 25 A tas b'aj svecxiv in b'a, aton sjavi d'a vib'añ.
- 26 Maxtzac yal vic'an jab'oc vip, mañxalaj svach'il vaji. Mañxa jab'oc in junc'olal, axoñej yaelal tzin ic'ani, xchi viñaj Job chi'.

4

Jun b'ab'el lolonel ix ochi (Caps 4–14)

- 1 Ix yalan viñaj Elifaz aj Temán d'a viñaj Job chi' icha tic:
- 2 Ach Job, tecan chuc tzab'i tato ay mach stec'b'ej sb'a slolon ed'oc, palta maxtzac techaj yuuj tato toñej svab'i.

3.8 3:8 A jun noc' noc' scuchan Leviatán sb'inaj yuj viñaj Job tic, tecan a junoc noc' ay d'a yol a' mar b'inajnac yuj eb' anima d'a peca', tob' satel yoc c'u yuj noc' yalan eb'.

- 3 Yujto tziytum mach b'aj ix ac' c'ayb'ub'al, ix ac'an pax stec'anil eb' somchaj-naqueli.
- 4 Ix ac' stec'anil eb' telvinac. Ix a yamanoch vaan eb' ay schab'c'olal,
- 5 axo yic ix ja yaelal d'a ib'arñ tic, mařxa jab'oc a tec'anil.
- 6 A ach tic tza c'anab'ajej val Dios, tojol a b'eyb'al alani. ¿Tas yuj somchajel a c'ol ticnaic?
- 7 Navalcoti, ¿tocval sjavi yaelal d'a yib'arñ eb' malaj smul? ¿Tocval comon scham eb' vach' sb'eyb'al?
- 8 A svilani, a eb' sc'ulan chucal, a tas sc'ulej eb' chi' sjavi d'a yib'arñ.
- 9 Syac'cot yoval sc'ol Dios d'a yib'arñ eb', satjiel eb' d'a junelñej yuuj, icha tz'aj satjiel tastac yuj chacxuxum ic'.
- 10 Tz'el yav eb' icha yel yav noc' choj, palta a Dios tz'ac'an em numan eb', icha yem numan noc' choj smac'jiel ye.
- 11 Maxtzac yal-laj sva noc', scham noc' yuj vejel, axo noc' yunetac, toxoñej saclemcanb'at noc'. Icha chi' tz'aj eb' chuc chi' yuj Dios.
- 12 C'unñej ix c'och jun lolonel ix sajjioch d'a in chiquin, plural val ix vab'i.
- 13 A d'ac'valil ayic yoralil svay anima, ix in vayichej jun tas te xivub'tac.
- 14 Ix javi jun nivan xivc'olal d'ayin, ix in ib'xiq'ue yuj xivelal.
- 15 Ay jun icha spixan anima ix vab' yec' masasoc d'a in sat, ix q'ue chijan xil in jolom yuj xivelal.
- 16 Ix c'och liñan jun pixan chi' d'a in tz'ey ix vab'i. Maj vilochlaj. Axo ix vab'ani ix sajsonq'uei, ix yalan icha tic:
- 17 ¿Tocval ay junoc anima tojol d'a yichař Dios? Vach'chom ay mach te tec'an, ¿tocval malaj jab'oc spaltail d'a yichař mach ix b'oani?
- 18 Ina max yac' val och Dios eb' schecab' ay d'a satchaarñ yipoc sc'ool. Inatax eb' ángel tz'och spaltail eb' d'a yichař.
- 19 Ocxom val eb' anima. Jab'ñej sq'uinal eb', lajan eb' icha junoc xan pat b'ob'il d'a yib'arñ lum pococ, c'un yem lařnajoc. Syal stec'chajem eb' icha noc' ij.
- 20 Vach'chom vach' eb' d'a q'uiñib'alil, axo tz'emcan c'u, satxicanem eb'. Satel eb' d'a junelñej, malaj mach scus yuj eb'.
- 21 Icha yic tz'em lařnaj junoc mantiado spolchaj sch'añal, icha chi' yaj sq'uinal eb' anima. Tz'ec'b'at lemnajoc, malaj jab'oc jelanil syic'can eb', xchi jun pixan chi' d'ayin.

5

- 1 A ticnaic ach Job elocab' av, ol quila' mach junoc ol tac'voc d'ayach. ¿Mach junoc ángel ol ach colanoc?
- 2 A junoc anima chuc spensar, schichon sc'ool, snib'anoch tastac. A schichonc'olal chi' ol ic'anel sq'uinal.
- 3 Vilnac eb' chuc spensar, slaj q'uechař tastac ay d'a eb', palta elařchamel satxiem juntzañ chi'.
- 4 A yalyuninal eb', mařxa mach scolvaj d'a eb'. Ayic sc'och eb' d'a yichař eb' yajal, mařxalaj tz'aj yelc'och eb', mařxa mach scolan eb'.
- 5 Ayic tz'elul sat yavb'en eb', axo eb' anima van scham yuj vejel slajaneli, sayanelta eb' d'a caltac q'uiix. Axo eb' malaj jab'oc tas ay d'ay, syiloch sc'ool eb' d'a sb'eyumal eb'.
- 6 A yaelal mař b'ajocto scoti, mařocto d'a yol luum sq'ueta.
- 7 Toxonton yic yaelal caji, icha te namix c'ac' tz'elñejta d'a cal c'ac'.
- 8 Tato a in tic icha aj tic vaji, elařchamel am svac'och in b'a d'a yol sc'ab' Dios.

- 9 A Dios satub'tac tastac sc'ulej, maŕxo b'ischajb'enoc tas c'ulej chi'. Malaj mach snachajel yuuj tastac sc'ulej chi'.
- 10 A Dios chi' tz'ac'ancot riab' d'a yib'arı lum luum tic. Icha chi' tz'aj yoch yalil masanil tas ay d'a sat luum.
- 11 A tz'ic'ancharı eb' anima emnaquil syutej sb'a, aŕteja' pax tz'ac'an snivanil sc'ol eb' ayoch d'a syaelal.
- 12 A Dios chi' sjuanb'at tas nab'il yuj eb' jelan, yic max elc'ochi.
- 13 A' syamanoch vaan eb' jelan d'a chucal, yic max elc'och tas snib'ej eb' d'a chucal chi'.
- 14 A val d'a chimc'ualil stelvi eb', q'uciq'uinal d'a eb'. Icha val to d'ac'valil sb'eyec' eb', toxoŕej tz'ec' machmon eb'.
- 15 A Dios scolan eb' tz'ixtaj yuj eb' chuc spensar, aŕteja' scolan eb' d'a yol sc'ab' eb' ixtum anima.
- 16 A' ayoch yipoc sc'ol eb' malaj stec'anil, a' smacan sti' eb' maŕ tojoloc syutej sb'a.
- 17 Vach' yic eb' scachji yuj Dios. Maŕ a patiquejel a cachnab'il syac' Dios Syal Yuj Smanil chi'.
- 18 Tato a Dios chi' tz'ac'an echnaj junoc mach, a' tz'aŕitanpaxi. Tato a' tz'ac'anoch syaelal junoc mach, a' tz'ac'anpax b'oxoc sc'ool.
- 19 Tzajtum el ol ach colchaj yuj Dios d'a tas ay smay. Maŕ ol ach scha ac'joc ganar yuj junoc tas sjavi d'a ib'arı.
- 20 D'a stiempoal vejel ol ach colchaj yuj d'a yol sc'ab' chamel. Ayic ay oval, aŕteja' ol ach colanpaxoc.
- 21 A Dios ol ach colan d'a tas syal eb' alum pecal. Maŕ ol ach xivoc ayic sjavi yalŕej tas d'a ib'arı.
- 22 Ayic ol javoc vejel, ma oval, toŕej ol ach tzevajoc. Maŕ ol ach xivoc ayic ol javoc noc' chium noc'.
- 23 A b'aj ol ach munlajoc, malaj q'uen q'ueen ol ach ixtanoc. A noc' chium noc', malaj tas ol ach yutej noc'.
- 24 Ol ajxoc jantac tastac d'a a pat. Ayic ol a b'isan noc' a molb'etzal noc' tz'acanŕej yajec' noc'.
- 25 Tzajtum ol aj sb'isul iŕtilal icha aŕ aŕc'ultac sq'uib' d'a sat lum luum.
- 26 Icham vinac achxo ol ach chamoc, icha junoc tob'arı ixim trigo c'anxo sjochchaji.
- 27 Ach Job, a tas cojtac a tzoŕı c'ayb'ani. Cojtac to icha chi' yaji, yuj chi' scham val a b'eyc'olan juntzaŕı tic, xchi viŕıaj Elifaz chi'.

6

Ix spac viŕıaj Job d'a viŕıaj Elifaz

- 1 Ix tac'vi viŕıaj Job chi' icha tic:
- 2 Tato smasanil in yaelal yed' in cusc'olal tic, tz'echtaj d'a yol junoc echlab',
- 3 tecan ec'to yalil d'a yicharı yarenail sti' a' mar, yuj chi' ix in comon alej icha tic.
- 4 A Dios Syal Yuj Smanil, ichato ix och ch'apnaj sjul-lab' d'ayin, axo svenenoal spucax d'a in nivanil. Toxo ix oymaj tas ay smay d'ayin yuuj.
- 5 ¿Tocval tz'oc' noc' caltacte'al b'uru tato ay yaŕı noc'? ¿Tocval tz'oc' noc' mam vacax tato ay tas sc'ux noc'?
- 6 ¿Mach schi'an junoc chib'il vail tato malaj yatz'amil? ¿Tocval vach' sloji saquil noc' ŕıolob' tato malaj yatz'amil?

- 7 Icha chib'il vail malaj yatz'amil, icha chi'tas tzin chi ticnaic svab'i. Mařxalaj in gana in va'i.
- 8 Comonoc tz'el d'a sc'ol Dios yac'an tas tzin c'an d'ay. Comonoc syac' tas tzin nib'ej.
- 9 Comonoc tz'el d'a sc'ol Dios chi' in sataneli, yic tzin lajviel d'a junelřej.
- 10 Vach'chom svab' syail yuj in yaelal yed' in cusc'olal tic, palta tzin te tzalaji, yujto svac'řej och sley Dios yipoc in c'ool, aton Dios Axořej Ochi.
- 11 Mařxalaj vip svab'i yic svac'an techaj in yaelal tic, ětasxom yuj comon pitzan into?
- 12 ěTocval lajan stzatzil in nivanil tic icha q'uen q'ueen? ěTocval icha stzatzil q'uen bronze stzatzil in b'ac'chil?
- 13 Maxtzac yal in colan in b'a d'a yol vico'. Mařxa junoc mach scolvaj ved'oc.
- 14 A junoc mach ayoch d'a syaelal, vach'chom mařxa yelc'och Dios Syal Yuj Smananil d'ay, palta smoj val tz'ac'ji snivanil sc'ol yuj eb' svach'ool.
- 15 Palta a ex tic ex vamigo, tořej ix in e vach' juejeli. Lajan ex icha junoc a' eluma' stup d'a smelemal.
- 16 Ayic syac'an řiab' tat tz'aj sat a' sb'eyi calan a' yed' q'uen cheev, ma yed' q'uen sacb'acom.
- 17 Ayic tz'ulax q'uen cheev chi', stupem a' eluma' chi', axo yic tzovaj c'ac' stacjiem a'.
- 18 A eb' anima b'eyum, sb'at eb' d'a titac b'e yic sayan a' eb' yuq'uej, axo tz'aji, satcanb'at eb' d'a lum taquiri lum chi', ata' schamcan eb'.
- 19 A eb' b'eyum anima aj chořab' Temán yed' eb' aj Sabá, say a a' eb' yojtactaxon b'aj scani,
- 20 axo yic sc'och eb' b'aj aytaxon a' chi', taquirixo yed'tal a', toxořej staccanq'ue sc'ol eb'.
- 21 Icha chi' eyaj d'ayin a ex tic, yujto ayic tzeyilanoch jantac in yaelal tic, tořej tzex xivq'uei.
- 22 Palta a in tic, malaj tas tzin c'an d'ayex. Malaj tumin tzin c'an d'ayex yic tzin colchaji.
- 23 ěTocval tzin c'an e colval yic tzin colchaj d'a yol sc'ab' jun ajc'ol d'ayin, ma d'a juntzař eb' elc'um?
- 24 Aq'uec in c'ayb'ub'al, ol in cha vab' d'ayex. Ch'oxec och in mul chi' d'a in sat.
- 25 Malaj junoc mach spaticanel junoc pensar to vach', palta a ex tic, mařxa stzozal tas tzeyac'och d'a vib'ař.
- 26 A ex tic nab'ařej tzin e tumej, palta eyojtac to a slolonel junoc mach ayoch d'a syaelal, ay b'aj malaj jab'oc yelc'ochi.
- 27 A ex tic, syal eyac'an e suerte d'a yib'ař eb' meb'a' ob'iltac. Syalpax e chořanel junoc eyamigo.
- 28 Ochařec q'uelan d'a in sat, tato tořej svesej.
- 29 Actejec eyalan juntzař chi' d'a in patic. Comonoc tzeyojtaquejeli to yel juntzař sval tic.
- 30 A e naani to mař vojtaoc tas yel yed' tas mař yeloc.

7

- 1 A oř anima cajan oř d'a sat lum tic, lajan val cab'an syail icha junoc soldado ma icha junoc checab' yaji.
- 2 A junoc checab', snib'ej elařchamel sq'uic'b'i. A junoc munlajvum, snib'ej elařchamel scha stojol.

- ³ Icha chi' vaj yed' in yaelal tic, ujal svab' syail. Junjun ac'val ayñejoch in cusc'olal.
- ⁴ Ayic tzin ec' jichan, te najat yec' ac'val svab'i. Tzin tzactzaj vec' b'alb'onoc, max sacb'ilaj. Svalan icha tic: ¿Janic' ol in q'ue vaan? xin chi.
- ⁵ Majnaquel in nivanil tic yuj noc' a'ay. Taquiriñ quechinac sat, slaj q'ue tzililjoc tz'elxi spojoval.
- ⁶ A in q'uinal elarichamel tz'eq'ui, icha yec' sjul-lab' eb' ch'alvum sjulec' d'a scal sch'al. Van sc'och in q'uinal tic d'a slajvub', mañxa tas ayoch yipoc in c'ool.
- ⁷ Ach in Diosal, nacoti, a jab' in q'uinal tic, lajan icha yic squic'an juneloc quic'. Mañxa b'aq'uiñ tzalajc'olal ol in ajoc.
- ⁸ A eb' anima tzin ilan ticnaic, mañxo ol in yil-laj eb'. Ol in sateloc, mañxo ol in ilpaxlaj.
- ⁹⁻¹⁰ Icha yec' numumoc asun satxicanemi, icha chi' tz'aj satxiem junoc anima ayic sb'at mucchajcan d'a campusante. Mañxa b'aq'uiñ ol jaxoc, mañxa b'aq'uiñ ol yiloch eb' sc'ab'yoc.
- ¹¹ Yuj chi' max yal vem numan, yuj in yaelal yed' in cusc'olal tic, ol valñej tas svala'.
- ¹² Mamin ¿tom lajan in icha noc' nivan noc' d'a yol a' mar tzila', yuj chi' ayñejoch a sat d'ayin?
- ¹³ Ayic tzin naani, tecan vach' ol in vay jab'oc d'a in ch'at, tope tz'och vaan jab'oc in yaelal tic yic tzin vay jab'oc, xin chi.
- ¹⁴ Axo juntzañ vayich xivub'tac tzac' vila', tzin a te xib'tani.
- ¹⁵ Más vach' tzin a b'inchamoc, más vach' tzin cham d'a yichañ to pitzan in.
- ¹⁶ Maxtzac techaj vuj svab'i, nab'axoñej pitzan in. Mañxo in ixtej. A in q'uinal tic lajan icha yic squic'an juneloc quic'.
- ¹⁷ ¿Tas quelc'och a oñ anima oñ tic, yuj chi' tzoñ ic'chaañ? ¿Tas yuj tzach och ilc'olal cuuj?
- ¹⁸ ¿Tas yuj ayñejoch a chum d'ayoñ d'a junjun c'u, tzoñ ac'anñej proval?
- ¹⁹ ¿Tas yuj max iq'uel jab'oc a sat d'ayin, yic syal in b'uc'anem jab'oc yal in ti'?
- ²⁰ Ach Dios, Yilumal anima aji. Tato tz'och in mul, ¿tom tzab' syail yuuj? ¿Tas yuj a d'ayin tzac'och ijan a jul-lab'? ¿Tom al vajoch d'ayach icha junoc icatz?
- ²¹ ¿Tom maxtzac ac' nivanc'olal in mul? ¿Tom maxtzac ac' nivanc'olal tastac chucal ix in c'ulej? Toxo val tzin b'atcan d'a yol luum. Ol in a sayeq'ui, mañxo ol in chax uuj, xchi viñtaj Job chi'.

8

A sb'ab'el lolonel viñtaj Bildad

- ¹ Ix yalan viñtaj Bildad aj Súa icha tic:
- ² ¿B'aq'uiñ ol actej a lolon icha tic? Lajan a lolonel tic icha junoc oval chacxuxum ic'.
- ³ A Dios Syal Yuj Smasanil, malaj b'aq'uiñ syixtejb'at tojolal, max yiq'uec' smacb'en junoc anima.
- ⁴ Tecan ix och smul eb' uninal chi' d'a Dios, yuj chi' ix ac'ji syaelal eb' yuuj d'a smojalil.
- ⁵ Ac' val och a b'a d'a yol sc'ab' Dios Syal Yuj Smasanil, tza c'anan d'ay to tz'oc' sc'ol d'ayach.
- ⁶ Tato vach' a pensar, tojolñej tzutej a b'a. Ol ach scol Dios chi', ol yac'anxi masanil tastac ictaxon yaji.

- 7 A a b'eyumal d'a yalaritaxo, marixo ol yal slajb'an sb'a yed' jantac tas ol ajxoc d'ayach.
- 8 C'anb'ejec' ab'i tas ec'nac eb' anima d'a peca', tza c'ayb'an sjelanil eb' chi'.
- 9 A ori tic ichato evi ori alji, malaj jab'oc tas cojtac. A co q'uinal d'a sat lum tic lajan icha yec' junoc eñul.
- 10 A eb' anima d'a peca', jantac tas b'aj syal ach sc'ayb'ancan eb'.
- 11 A te' junco yed' te' papiro, arfej b'aj ay a a' sq'uib' te'.
- 12 Te yaax te', palta tato stup a', b'ab'el stacjixiel te' d'a yichañ juntzarixo te te'.
- 13 Icha val chi' ol aj eb' sc'ulan chucal, aton eb' sb'atcan Dios satc'olal yuuj, maxtzac elc'och tas ayoch yipoc sc'ol eb'.
- 14 A tas comon ayoch yipoc sc'ol eb' chi', lajan val icha ch'alxim.
- 15 Q'uinaloc ay mach tz'och yub'naj d'a ch'alxim chi', malaj jab'oc yip. Q'uinaloc tzoñ can d'uñnaj d'ay, max techajlaj yuuj.
- 16 A eb' sc'ulan chucal, lajan val eb' icha sat ari ari c'ultac tz'el tzicnaj yuj yoc c'u, spucaxcanb'at d'a scaltac avb'en,
- 17 sb'atcan d'a slod'iltac q'uen q'ueen, slaj q'uib' ari, sb'at ari d'a yib'arñtac q'ueen.
- 18 Palta tato ay mach stoc'anq'ueta ari, marixa mach ojtannac tato ec'nac ari ta'.
- 19 Icha chi' tz'aj slajviel ari, ch'ocxo junocxo ari c'ultac sq'uib' b'aj toc'b'ilq'ueta ari chi'.
- 20 A Dios, max actajcan junoc mach vach' spensar yuuj. Max colvajlaj d'a eb' sc'ulan chucal.
- 21 Tato tza na a b'a, a' ol ach ac'anxi tzevajoc, ol yac'anxi a tzalajc'olal.
- 22 Axo pax eb' ajc'ool, ol q'uixvoccan eb'. A spat eb' chuc spensar chi', ol lajvoqueloc, xchi viñaj Bildad chi'.

9

- 1 Ix tac'vixi viñaj Job chi' icha tic:
- 2 Vojtac val sic'lab'il to icha chi' yaji. Palta, ¿toc ay junoc ori syal calanoch co b'a vach'il d'a yichañ Dios?
- 3 Q'uinaloc sco telaj co b'a yed'oc, malaj am junoc tas syal co pacan d'ay d'a miloc tas sc'anb'ej d'ayori.
- 4 A Dios te nivan sjelanil yed' spoder. Q'uinaloc sco tec'b'ej co b'a d'a yichañ, ¿tocval stechaj cuuj?
- 5 A yuj yoval sc'ol Dios tz'ib'xiq'ue lum nivac vitz, tz'el lum c'acap, malaj mach ojtannac tato tzuji juntzañ chi'.
- 6 Ayic stzicub'tañan lum luum tic d'a yed'tal, tz'ib'xi sb'achnub'al luum.
- 7 A Dios chi' syal yalan d'a c'u to max javilaj, syalanpax d'a q'uen c'anal to max yac'laj yoc q'ueen.
- 8 Malaj junoc mach ix colvaj yed'oc ayic ix yac'anb'at jeñan satchaari. Añeja' pax stec'anem sat a' mar yic sq'ue chulnaj a'.
- 9 A' ix b'oan juntzañ q'uen c'anal scuch nivan Osa, q'uen Oxd'ilañ, q'uen Mootz yed' juntzarixo q'uen yaman yaji scheclaj d'a stojolal sur.
- 10 Marixo b'ischajb'enoc tastac satub'tac sc'ulej. A juntzañ chi' malaj junoc mach syal snachajel yuuj.
- 11 Tato tz'ec' Dios d'a co tz'ey, max yal-laj quilani. Tato tz'ec' d'a chi' ¿toc snachajel vuuj?
- 12 Tato ay tas syiq'uec' d'a junoc mach, ¿mach syal scachanoch vaan? ¿mach syal sc'anb'an d'ay tas sc'ulej?

- 13 Tato scot yoval sc'ol Dios chi', max yal yoch vaan d'a ichrëj ta'. A eb' ayoch yed' Rahab^{9.13} ol can eb' d'a yalañ yuuj.
- 14 Yuj chi', ¿tas lolonel syal valani yic tzin pacan d'a Dios?
- 15 Vach'chom malaj in mul, palta max yal-laj in tac'vi d'ay. In juezal yaji, tzin c'an an yoq'uelc'olal d'ayin.
- 16 Q'uinaloc svavtej Dios chi' b'aj tzin ch'olb'itaji, vach'chom sc'ochi, palta ¿tocval ol scha yab' tas svala'?
- 17 Axo tz'aji, tzam in yac' lajvoc yed' junoc ic'ñab' te ov, svach' nivtaj in yaelal tic d'a ichrëj ta'.
- 18 Maxtzac xom yal vic'an vip junoc rato. Tzam te vach' nivtaj in yaelal tic yuuj.
- 19 Q'uinaloc svac' pural Dios chi' yic sb'oan icha tzin nib'ej, max yal-laj yujto aton Dios Syal Yuj Smasanil. Q'uinaloc svavtej d'a yichañ eb' juez, ¿mach syal yac'an pural sc'ochi'?
- 20 Q'uinaloc svala' te vach' in, axo in lolonel sch'oxaneli to ay in paltail. Q'uinaloc svala' to malaj jab'oc in paltail chi', axom Dios tz'alani to mañ yeloc.
- 21 Vach'chom a in tic malaj in mul, palta malaj velc'och d'a yol in sat, maxtzac yal in c'ol pitzan in.
- 22 A in naani, lajanxoñej smasanil. A Dios chi' satanel eb' ay smul yed' eb' malaj smul.
- 23 Q'uinaloc sjavi chamel d'a yib'añ masanil anima, malaj tas sna Dios chi' ayic slajviel anima malaj smul.
- 24 Scan jun yolyib'añq'uinal tic d'a yol sc'ab' eb' chuc yuuj, smacchaj sat eb' juez yuuj. Tato mañoc Dios sc'ulani, ¿mach sc'ulan jun?
- 25 Elarichamel tz'ec'b'at in q'uinal, malaj jab'oc tzalajc'olal svila'.
- 26 Lajan val sb'ey in q'uinal tic icha sb'ey junoc te' balso d'a sat a a', aton te' b'ob'il yed' te' papiro. Lajan pax icha sb'at xumumoc noc' ch'acb'a yic syaman schib'ej noc'.
- 27 Q'uinaloc sb'atcan in yaelal tic satc'olal vuuj, tzalajc'olal am tzin ajcani.
- 28 Palta masanil in yaelal tic toñej tzin somchajel yuuj, yujto vojtaç to max in yal Dios vach'il.
- 29 Tato ay in mul yalani, nab'añej svac' vip valani to vach' in.
- 30 Vach'chom tzin b'ic in c'ab' yed' noc' xapon, ma yed' yal taañ,
- 31 palta a Dios tzin yac'ñejem d'a scal a a' soc'omtaç, axo in pichul sq'uixvi vuuj.
- 32 Max yal in pacan in b'a d'a Dios icha d'a junoc comon anima. Max yal valani to syal in b'at yed'oc d'a yichañ eb' juez.
- 33 Comonoc ay junoc mach syal yac'an vil-laj in b'a yed'oc, syalan tas tzoñ aj co chavañil.
- 34 Octom ay junoc mach syal yalan d'ay yic tz'och vaan yac'anoch in yaelal, tz'och vaan in xib'tani.
- 35 Tato icha chi', maxtzac am in xiv in loloni, yujto malaj in mul icha eyalan tic.

10

- 1 Mañxa in gana pitzan in. Ol vac' checlaj in yaelal tic, ol in lolon yed' in c'ac'alc'olal.
- 2 Sval d'a Dios, mañ toñejoc tzac'och in mul d'a vib'añ, al d'ayin b'aj ix och in mul chi'.

9.13 **9:13** A Rahab, sb'i junoc noc' noc' syal eb' anima tob' a d'a yol a' mar ay noc'. A chucal sch'oxcot noc'.

- 3 Ina a ach in a b'onac, ζ^{tom} vach' t'zab'i tzin a chaccaneli? Chuc tz'alji d'ayin, axo yed' tas sna eb' chuc spensar tzach ochi.
- 4 ζ^{Tom} lajan ilan icha quilan a oñ anima oñ tic?
- 5 ζ^{Tom} lajan a q'uinal icha jab' quic a oñ chamelb'a anima oñ tic?
- 6 Yuj chi' ζ^{tas} yuj tza say valec' in mul yed' in paltail?
- 7 Vach'chom ojtac to malaj in mul, malaj junoc mach syal in scolanel d'a yol a c'ab'.
- 8 A ach val ix in a b'o'o, axo ticnaic tza nib'ej tzin a sateli.
- 9 Nacoti to d'a lum luum ix in a b'o'o, axo ticnaic, tzin ac'anxicanoch pococal.
- 10 Ix a b'o in nivanil tic icha tz'aj sb'o noc' queso ayic spajb'i noc' lech.
- 11 A ach ix ac' syamlaj sb'a in b'aquil yed' in ch'añal. Ix ac'anoch in b'ac'chil yed' in tz'umal d'a spatic.
- 12 Ix ac' in q'uinal, ix in a xajanani. Ix in a tarñvej, yuj chi' pitzan in.
- 13 Palta axo ticnaic jun, snachajel vuuj to ay tas c'ub'eltac tza na' d'a in patic.
- 14 Van in ilani tato tz'och in mul, max in ac' nivanc'olal jab'oc yuj in mul chi'.
- 15 Tato ay in mul, ob'iltac in. Tato malaj in mul, palta max yal voch d'a ichañ d'a junc'olal, yujto tzin q'uixvi, tzin naancot in yaelal.
- 16 Tato svic'chaañ in b'a, satub'tac am tzutej in a sataneli. Icham syutej noc' choj spechan junoc noc' yic schi'a, icha chi' am tzin utej.
- 17 Tza say juntzañ testigo d'a in patic. Tzac' val cot oval d'ayin, icha scot ñilnaj eb' soldado yac'an oval.
- 18 ζ^{Tas} yuj in a chanac aljoc? Comonoc ayic manto in aljoc ix in chamcani, yic malaj mach iljinac in.
- 19 Comonoc ayic valjinac d'a in nun, vic'chajnachb'at d'a campusante, ichato malaj mach checlajnac.
- 20 Yach'an to jab'ñej in q'uinal tic, eloc d'a a c'ol tzac'an jab'oc in junc'olal. Eloc d'a a c'ol tzac'an jab'oc in tzalajc'olal,
- 21-22 yic manto in b'at d'a chamub' d'a scal q'uic'alg'uinal b'aj maxtzac yal in paxta. A d'a jun lugar chi', veventac yilji, q'uic'alg'uinal xoñej, mañxalaj jab'oc saquilq'uinal, xchi viñtaj Job chi'. 10.21-22

11

A sb'ab'el lolonel viñtaj Zofar

- 1 Ix yalan viñtaj Zofar aj Naamat d'a viñtaj Job chi' icha tic:
- 2 A juntzañ a comon lolonel tic smoj val spacji d'ayach. Mañ yujoc to tzach te loloni, scheclaji to vach' ach.
- 3 A a naani yujto tzach te loloni mañxa tas scala'. A a naani to mañxalaj mach syal spacan juntzañ a b'uchval lolonel tic.
- 4 A ach tic tzala' to vach' ach d'a yichañ Dios, tzaloch a b'a vach'il.
- 5 Comonoc slolon Dios spacan juntzañ tzal chi',
- 6 sch'oxan sjelanil d'ayach c'ub'eltac yaji, aton juntzañ max yal snachajeli. Ichato chi' ol ilani to mantzac yac' a yaelal Dios icha val smoj a chaani.
- 7 ζ^{Am} a naani to ol ojtaquej val el sjelanil Dios Syal Yuj Smasanil, aton juntzañ c'ub'eltac yaji?
- 8 ζ^{Tas} val ol aj ojtacanel jun jelanil chi'? Yujto ec'b'al te chaañ yajq'ue icha yajq'ue satchañ tic. Te ec'b'al jul yajem d'a yichañ b'aj ay eb' chammnac.
- 9 Te ec'b'al d'a yichañ lum luum tic. Te levan sat d'a yichañ a' mar.

- 10 Tato a Dios tzach avtani yic tzach sch'olb'itej, ¿mach junoc syal scachanoch vaan?
- 11 Yojtac eb' esalvum, arteja' syil jantac chucal, ¿mato tza na' to mañ yojtacoc Dios chi'?
- 12 ¿Tocval syal yalji junoc noc' b'uru icha spensar junoc anima? Icha chi' junoc mach malaj spensar, ¿tocval ol yal sjavi spensar?
- 13 Tato tza tojlob'itej a pensar, al a yaelal d'a Dios.
- 14 Actejcan a c'ulan chucal yed' juntzañ tas tza c'ulej d'a elc'altac.
- 15 Tato icha chi', vach' ilji d'a sat Dios, mañxalaj b'aj ol ach q'uixvoc. Tzalajc'olal ol ach ajoc, mañxa b'aj ol ach xivoc,
- 16 axo sat a c'ol d'a a yaelal ix ec' tic. Icha tz'aj stup a a' sb'eyi, icha chi' ol aj sat d'a a c'ool.
- 17 Vach'chom ix ach can d'a q'uic'alg'uinal yuj a yaelal tic, palta axo ticnaic ichato ol sach'ocpaxel d'a ib'añ icha d'a q'uiriñb'alil. Tzalajc'olal ol ach ajxoc, ichato chime'uail b'aj ayach eq'ui.
- 18 Junc'olal ol ach ajxoc, yujto ay tas ayoch yipoc a c'ool. A Dios ol ach tarivanoc, junc'olal ol ach vayoc.
- 19 Ol ic' ip, malaj tas ol ach xib'tanoc. Tzajtum mach ol javoc ach sayeq'ui, vach' ol ach aj yed' eb'.
- 20 Axo eb' chuc spensar, olto scomon sayej eb' b'aj scolchaji, palta nab'axoñej. Mañxo ol ilchaj b'aj syal scolan sb'a eb', axoñej chamel ol yac'och eb' yipoc sc'ool, xchi viñaj Zofar chi'.

12

- 1 Ix spacanxi viñaj Job chi' icha tic:
- 2 A val svab'ani to a exxoñej eyojtac masanil tas d'a scal masanil anima. Ayic ol ex chamoc, tecan ol satcanel jelanil.
- 3 Palta a in pax tic ay pax in pensar, mato yelxo val malaj jab'oc tas vojtaç d'a eyichañ e naani, ¿mach val junoc mañ ojtannacoc juntzañ tic?
- 4 Vach'chom a in tic malaj in mul, ma in paltail, vach'chom ix yab' Dios in tevi d'a yalañtaxo, axo ticnaic toxoñej tzin tzetzaji.
- 5 A ex malaj jab'oc tas tzex ic'an tic, tzex te b'uchvaj d'ayin. Lajan ex icha junoc mach svach' ecan telvoc junoc mach vanxo stelvi.
- 6 A eb' elc'um, tzalajc'olal yaj eb' d'a yol spat. A eb' tz'alan chuc d'a Dios, junc'olal yaj eb'. A snaan eb' to malaj tas ol utaj eb' yuuj.
- 7 C'anb'ejec d'a noc' noc' d'a sat luum yed' d'a noc' sjeñvi, syal ex sc'ayb'an noc'.
- 8 C'anb'ejecpax d'a noc' tz'ec' ñerñion d'a sat luum yed' noc' ay d'a yol a' mar, syal ex sc'ayb'an noc' d'a jelanil.
- 9 Masanil juntzañ noc' chi', yojtac noc' to a tas tzuji a Jehová tz'ac'ancoti.
- 10 A d'a yol sc'ab' ay sq'uinal masanil tastac pitzan, syac'an yic' yic' eb' anima.
- 11 A yol co ti' tz'ab'lan svach'il tas scab'lej. A pax co chiquin tz'ab'an tas tz'alchaji.
- 12 A eb' ichamtac vinac, ayxo spensar eb', yujto tzajtumxo ab'il syil eb', yuj chi' ay spensar eb'.
- 13 Palta a Dios toxonton jelan, syal yuj smasanil.
- 14 A tas satel Dios, mañxa junoc mach syal sb'oanxi. A junoc mach syamchajoch vaan yuj Dios, mañxa junoc mach scolani.
- 15 Tato a' syamanoch vaan riab', stacjiel masanil tastac d'a sat luum tic. Tato syac'paxcot riab', sb'at a' d'a yalañ luum.

- 16 A Dios ay spoder, jelan toni, tz'elñejc'och yuuj. A' d'a yol sc'ab' ayec' eb' smusan sat eb' anima yed' pax eb' tz'ac'ji musansatil chi'.
- 17 A' tz'ac'an satel spensar eb' jelan. Axo eb' juez somchajcanq'ue spensar eb' yuuj.
- 18 A' tz'ic'anel eb' rey d'a yopisio, syac'an ic'jocb'at eb' d'a preso d'a junocxo ch'oc choñab'il, b'eranel eb' sb'atcan eb'.
- 19 A' tz'ac'an quistalax eb' sacerdote. A' tz'ac'an ac'joc ganar eb' nivac yopisio.
- 20 A eb' ac'um razón yipc'olal yaji, mañxalaj tas syal yalan eb'. A eb' ayoch yopisio sch'olb'itan eb' anima, tz'ic'jiec' sjelanil eb' yuuj.
- 21 A' tz'ac'an paticajcanel eb' nivac yelc'och d'a eb' anima. Axo eb' te tec'an, tz'elcan yip eb' yuuj.
- 22 Syac'an ojtacajel tas c'ub'eltac yaji. Syac'an checlaj tas mañ ojtacab'iloc.
- 23 A Dios chi' tz'ic'anchaari juntzari nivac choñab', añeja' satanpaxeli. A saclemanb'at eb' anima, añeja' smolb'anxi eb'.
- 24 A tz'ic'anec' sjelanil eb' yajalil junoc choñab', yuj chi' ichato satcanb'at eb' d'a tz'inan lum b'aj mañxalaj b'e.
- 25 Toxoñej machmon yec' eb' icha d'a q'uic'alq'uinal. Toxoñej squetconec' eb' icha eb' uc'um ari.

13

- 1 Masanil juntzari tic ix vil val yed' in sat, ix vab' val yed' in chiquin.
- 2 A tas eyojtac a ex tic, vojtacpaxi, mantoc yelxo val emnaquil vaj d'ayex.
- 3 Palta tzin nib'ej tzin lolon yed' Dios Syal Yuj Smasanil. Tzin nib'ej tzin telaj in b'a yed'oc.
- 4 A ex tic, yuj eyesalvumal tze c'ub'anel tas yel. Lajan ex yed' eb' añtum malaj vach' yochi.
- 5 Comonoc numan tzex aji, yic icha chi' scheclaji to jelan ex.
- 6 Maclejec eyab' tas ol vala', ol val tas nab'il vuuj.
- 7 ¿Am e naani to ol ex colvaj d'a Dios yuj eyesalvumal chi'? ¿Am e naani to ay tas ol yic' d'a e ac'oj musansatil chi'?
- 8 Tze nib'ej tzeyac'och e b'a yed' Dios, tze colan e naani.
- 9 Palta q'uinaloc tzex ch'olb'itaj yuj Dios chi', ¿tas tzex aj e naani? ¿Tzam yal eyac'an musansatil, icha tzeyutej junoc anima?
- 10 Tato tze comon aq'uejoch e b'a yed' Dios e naani, ol ex stumej sic'lab'il.
- 11 A val smay ol ic'an e xivi, mato syal e tec'b'an e b'a d'a yichaari e naani.
- 12 A juntzari peca' c'ayb'ub'al tzeyala', malaj yelc'ochi, lajan icha junoc muro nab'a luum scac'och yipoc co c'ool.
- 13 Axo ticnaic, tz'inec xe chi to ol in lolonoc, taxoñej scot d'a vib'ari yuj tas ol val tic.
- 14 Vach'chom scotxoñej d'a vib'ari, palta ol valñej.
- 15 Vach'chom yuj chi' tzin smilcham Dios, palta ol vac'ñejoch yipoc in c'ool. Ol in colñej in b'a d'a yichaari.
- 16 Talaj ata' ay in colnab'il, yujto a junoc mach chuc max stec'b'ej sb'a yoch d'a yichaari Dios.
- 17 Maclejec val eyab' tas ol aj valani.
- 18 Toxo ix in na' tas ol vutej in colan in b'a, vojta to vach' ol in elc'ochoc.
- 19 Tato ay mach sch'oxaneli to ay in mul, syal voch vaan valani masanto tzin chami.
- 20 Ach in Diosal, chab'ñej val tas tzin c'an d'ayach, icha chi' syal in c'och d'a ichaari.
- 21 Actejxo ac'anoch in yaelal tic, mañxo in a xib'tej yed' tas ay smay.

- 22 Avtejin, ol in tac'voc d'ayach, ma jun, tzin b'ab'laj loloni, tzach tac'vi d'ayin.
 23 Al d'ayin, ¿b'ajtil ix och in mul, ma in paltail? ¿B'ajtil ay b'aj ix in ec' d'a yib'añ chi'?
- 24 ¿Tas yuj tza c'ub'ejel a b'a d'ayin? ¿Tas yuj icha junoc ajc'ol tzin utej?
- 25 Lajan in icha junoc xil te' tz'ic'jib'at yuj ic', ma icha añ taquirñ ac. ¿Tas yuj tzac' oval ved'oc, tza nib'ej tzin a sateli?
- 26 Te ya tzal d'ayin svab'i. Tza c'anb'an d'ayin tastac in mul yictax in quelemaal.
- 27 Ichato ix ac'och q'uen cadena d'a voc, q'uelan achrñej ochi b'aj tz'em voc.
- 28 Yuj chi' vanxo in c'ab'at icha junoc tas sc'ai, ma icha junoc pichul ijtaxco.

14

- 1 A orñ anima orñ tic tzoñ alji d'a co nun, jab'rñej tiempo squila', scalrñej yaelal tzoñ eq'ui.
- 2 Lajan co q'uinal tic icha junoc añ xumac vanto spojeli, elañchamel stacjipaxi. Lajan pax icha tz'aj satxicanem junoc eñul.
- 3 Mamin, ¿tas yuj tzac' val och a sat d'ayin to anima inrñej? ¿Tas yuj tza nib'ej tza ch'olb'itej junoc tas malaj yelc'ochi?
- 4 ¿Toc ay mach syal yic'anel tas vach' d'a scal tas mañ vach'oc?
- 5 A ach tic tzala' jantac tiempo syil junjun anima. Chequel yaji jaye' sb'isul c'ual squila', max yal yec' jayeocxo c'ual uuj.
- 6 Iq'uel a sat d'ayin yic tzin can d'a junc'olal. Ac' tzalajb'oc in c'ol icha stzalajb'i sc'ol eb' munlajvum, ayic slajvi smunlaj eb'.
- 7 Ayic sch'acjñel junoc te te', scac'och yipoc co c'ool to ol ja svol te', axo te svol chi' sq'uib'xi.
- 8 Vach'chom te ichamxo te' sch'añal yib' chi', vach'chom vanxo sc'ab'at te' yib',
- 9 axo yic tz'emc'och sical a a' d'a te', syaxb'ixi te', svolanxi te' icha junoc te' yuneto tz'avchaji.
- 10 A orñoxo pax anima orñ tic, ayic tzoñ chami, mañxa tas syal cuuj. Ayic tz'el co pixan, mañxalaj mach tzoñ ilani.
- 11 Icha tz'aj sq'ue vaan xob'al a' mar, ma icha tz'aj stup a a' sb'eyi,
- 12 icha chi' tz'aj co cham a orñ anima orñ tic. Yacb'an aytoec' satchaañ tic, malaj val junoc chammac anima ol comon pitzvoc b'aj mucan, malaj junoc ol comon q'ue vaan d'a yed'tal chi'.
- 13 Comonoc tzin a c'ub'ejel d'a chamel chi', yacb'an tz'ec'b'at yoval a c'ool. Tza naanpaxi b'aq'uiñ tzin a naxicoti.
- 14 A junoc anima schami, ¿tom ol pitzvocxi? Palta a inxo tic ol vac' techaj in yaelal tic, masanto ol c'och sc'ual vel d'a libre.
- 15 Ol ach avaj d'ayin, ol in tac'voc d'ayach. Ol am ach tzalaj in ilanochi, yujto a ach a b'onac in.
- 16 A ticnaic, q'uelan ach och d'a in b'eyb'al. Axo d'a jun c'ual chi', mañxo ol ic' a cuenta d'a in mul.
- 17 Ol b'atcan in chucal chi' satc'olal uuj. Ol ac'an lajvoc in mul.
- 18 A lum nivac vitz ayic tz'elta lum c'acopil, satem luum, axo q'uen nivac q'ueen tz'el q'uen d'a yed'tal.
- 19 Añejtona' icha tz'aj yulaxb'at q'uen q'ueen d'a yol sb'e a a', ma icha tz'aj yic'chajb'at lum luum yuj a', icha chi' tz'aj ac'an lajvoc tas ayoch yipoc co c'ool a orñ anima orñ tic.
- 20 A ach te ec'b'al achrñej d'a quichañ, tzoñ ic'anxi meltzaj d'a junelrñej, tzac'an ixtax co sat yic tzoñ chami.

- 21 Vach'chom a eb' calcuninal te b'inajnac ol aj eb', mato ay eb' mařxalaj ol aj yelc'ochi, palta mařixo cojtacoc, mařxalaj mach ol yal yalan cab'i.
 22 Q'uinaloc chamnac ořxo, axořej am cuuj scac' pensar, yujto scab'val syail, xchi viřaj Job chi'.

15

Schab'il macař lolonel (Caps 15–21)

- 1 Ix yalanxi viřaj Elifaz aj Temán icha tic:
 2 A mach jelan, mař smojoc stac'vi d'a comon lolonel, mař smojoc pax syic'chaař sb'a syalan tas tořej sb'at yuj ic'.
 3 Mař tořejoc scomon loloni, max sc'anlaj comon pensar.
 4 Ach Job, tzala' to malaj yelc'och xivc'olal d'a Dios, malaj pax yelc'och ejmelal d'ayach.
 5 A yuj tas tzala' a sch'oxanel a mul. Tza nib'ej tza musej co sat yed' sjelanilal a pensar chi'.
 6 Mař a na' to a in ol valq'ueta a mul, a yuj tas tzala' tzic'cot d'a ib'aři.
 7 ĆTom a a naani to a ach b'ab'el b'ob'il ach? ĆTom ayachxo ayic ix laj b'oji lum nivac vitz?
 8 ĆTom tz'eyanoch a chiquin ayic ix snaan Dios tas ol sc'ulej? ĆTocval a achřej jelan ach d'a yolyib'ařq'uinal tic?
 9 Masanil tas ojtac, cojtac pax a oři tic.
 10 A co jelanil, ix co c'ayb'ej d'a eb' ichamtac vinac sachxo xil sjolom, aton eb' ichamtac vinac d'a yichaři viř a mam.
 11 A Dios snib'ej syac' snivanil a c'ol yed' lolonel c'ununi scal d'ayach, Ćtas yuj max a cha ab'i?
 12 ĆTas yuj tziq'uel a b'a d'a Dios, tz'elvalcot jirřjirř yol a sat scot oval?
 13 ĆTas yuj scot val oval d'a Dios, comonxořej tzal juntzaři lolonel?
 14 ĆToc ay junoc anima vach'řej to malaj jab'oc smul?
 15 Inatax eb' ángel, mař ayococh eb' yipoc sc'ol Dios yed' pax satchaaři, mař val yelxo vach'oc d'a yol sat.
 16 Ocxo val a oři anima oři tic yajb'entac oři. Icha co comon uc'an a a', icha chi' co c'ulan chucal chi'.
 17 Ach Job, comonoc tza maclej ab' tas ol vala'. A jab'oc tas vojtač, a' ol vala'.
 18 A eb' aj pensar, a eb' ix oři c'ayb'ani. A tas vojtač eb' chi' sc'ayb'ejnaccan eb' d'a eb' smam yicham.
 19 Aton d'a eb' smam yicham eb' chi' ac'b'il lum luum tic, mař scalejnacoc sb'a eb' yed' eb' ch'oc chořab'il.
 20 A eb' anima chuc sb'eyb'al, tzapan sq'uinal eb', scalřej yaelal tz'ec' eb'.
 21 Ayic syab'an eb' sc'aři junoc tas, xivq'ue eb'. Axo yic malaj tas sna eb', sjavi eb' elc'um, syelc'anb'at eb' tas ay d'a eb'.
 22 Mařxa tas ayoch yipoc sc'ol eb' yic scolchaj eb' d'a scal q'uic'alq'uinal. Ayxo och ijan q'uen cuchilub' d'a eb' yic scham eb'.
 23 Axo snivanil eb' ol chijocb'at yuj noc' ostoc. Yojtač eb' to a tas ol cot d'a yib'aři eb', mař ol ec'laj.
 24 A yaelal yed' ilc'olal ol ac'an xivq'ue eb', icha tz'aj co xivq'ue d'a yichaři junoc yajal sjavi yac' oval d'ayoři.
 25 Icha chi' tz'aj sjavi d'a yib'aři eb' syic'chaaři sb'a d'a yichaři Dios Syal Yuj Smanil, stec'b'an sb'a eb' d'a yichaři.
 26 Ichato yed'nac smačlab' jul-lab' eb', sb'at lemnaj eb' yac' oval yed' Dios.

- 27 Te b'ag'uech sat eb' yed' snivanil,
 28 yujto yac'nac ganar juntzañ choñab' eb', yicannaccan juntzañ pat eb' mañxalaj yajal, palta ol lajvoquel juntzañ choñab' chi' yed' juntzañ pat chi' yuj oval.
 29 Mañ najtiloc ol ec' eb' yed' sb'eyumal. Ol satel eb' icha yec' svevenal asun.
 30 Mañxo ol yal scolanel sb'a eb' d'a scal q'uic'alg'uinal. Lajan ol aj eb' icha junoc te' c'ab' te' stz'a yuj c'ac', ma icha junoc te' tz'el xumaquil yuj ic'.
 31 Mocab' yac'och tas chuclaj eb' yipoc sc'ool, yujto a spac ol scha eb' aton yaelal.
 32 Ol pet cham eb', icha junoc te' c'ab'te' stzepjiel d'a snunal maxtzac yaxb'i.
 33 Lajan ol aj eb' icha junoc ib' te' uva tz'el b'ulnaj sat ayic manto q'uiñb'i, ma icha junoc te' olivo toñej sc'ajb'anel xumaquil.
 34 A eb' chuc chi', malaj yirtilal eb' ol elcanoc. A jantac sb'eyumal eb' ix yic' d'a elc'altac, toñej ol tz'acanb'atoc.
 35 Aton eb' añej chucal nab'il yuuj, añej ixtoj anima naan yuj eb', xchi viñaj Elifaz chi'.

16

- 1 Ix tac'vixi viñaj Job chi' icha tic:
 2 Ayxo scajvi in te ab'an juntzañ lolonel tzeyalub'tañej tic. Tzeyac'och e b'a eyac'an snivanil in c'ool, palta añej yaelal tze vach' iq'uejcot d'a vib'añ.
 3 ¿Tom malaj slajvub' juntzañ e lolonel malaj yelc'och tic? ¿Tas eyaji yuj chi' añej val a' e pacan d'ayin?
 4 Q'uinaloc a ex tic icha val vaj tic eyaji, max am val-laj icha tzeyutej eyalan tic d'ayin, max am in tzicub'tañej in sat valan jantac lolonel d'ayex.
 5 Palta jun, a am lolonel vach' syac' snivanil e c'ool, syac' e tec'anil, a am sval d'ayex.
 6 Mañ yujoc to tzin loloni, tz'och vaan in yaelal tic, mañ yujoc pax to tzin em numan tz'ochpax vaan.
 7 A Dios tz'ac'an lajvoquel vip. A pax tz'ic'anel eb' vamigo d'ayin.
 8 Ichato preso vaj yuuj. Jantac tas syic'chaañ eb' anima d'a in patic, jantac es lolonel syic'cot eb' d'a vib'añ.
 9 A Dios tzac'anoch vuuj yic tzin sataneli, icha junoc noc' chium noc'. Ay val och sat d'ayin, icha val to vajc'ool yaji.
 10 Jantac eb' anima smolb'ej sb'a yic tzin sb'uchan eb'. Stz'itanb'at in sat eb', emnaquil tzin yutejcan eb'.
 11 A Dios ix in ac'anoch d'a yol sc'ab' juntzañ anima te chuc spensar.
 12 Junc'olal vajeq'ui, ix in svecchitani. Ix och yub'naj d'a in jaj, choc' ix in yutej, ix in yac'anoch d'a sat sjul-lab'.
 13 Yalñej b'aj sjavi sjul-lab' chi' d'ayin, ichato sc'axpaj d'a in nivanil tic, mañxa jab'oc snivanc'olal d'ayin. Toxoñej spuccanb'at yol in c'ol d'a sat luum.
 14 Jantac in aj in lajvi yuuj. Scot val d'ayin icha junoc soldado te tec'an.
 15 Te cusc'olal vaji, ayoch pichul ya sva vuuj, mañxa jab'oc vopisio.
 16 Ste mal in sat voq'ui, sq'uic'b'i q'uinal svila'.
 17 Icha chi' vaji, vach'chom malaj mach b'aj ix och in mul, vach'ñej in lesal.
 18 Mocab' c'ub'chajel jantac chucal ix ac'jioch d'a vib'añ. Ab'chajocab'i ayic tzin tevi yic tzin c'anan tojolal.
 19 Ay jun ayoch in testigooc ayec' d'a satchaañ, a' ol och ved'oc.
 20 A eb' vamigo toñej tzin sb'uch eb', a inxo tic tzin oc'ñej d'a yichañ Dios.

- 21 Ayoc val junoc mach tz'alan d'a Dios vuuj, icha syutej junoc mach scolan junoc yetanimail.
 22 Jayexorņej ab'il ayin eq'ui, axo in b'at d'a chamel chi' b'aj maxtzac yal co paxta.

17

- 1 Jab'xorņej val syal vic'an vic' svab'i. Vanxo sc'och in q'uinal d'a slajvub', vach'xo yaj ved'tal d'a campusante.
 2 A eb' anima, oyanoch eb' in sb'uchani, masanil tiempo syac' cus in c'ol eb', maxtzac yal in colan in b'a d'a eb'.
 3 Palta Mamin colin, yujto malaj junocxo mach syac'och sb'a in scolani, a achrņej syal uuj.
 4 A ach ix a c'ub'ejel jelanil d'a juntzañ eb' viñ vamigo tic, mañ in a cha ac'joc ganar yuj eb' viñ.
 5 Elocab'c'och icha syal jun ab'ix: A junoc mach syixtej junoc yamigo, axo yuninal ol ab'an syail yuj jun tas sc'ulej chi'.
 6 A ach ix ac' yal chuc eb' anima d'ayin, ix laj stzubb'an in sat eb'.
 7 Toxorņej q'uic'aminac vilan yuj in yaelal. Ichato mañ chequeloc in nivanil tic, yujto ix in te b'acb'i.
 8 Ayic syilan eb' anima vach' sb'eyb'al tas tzin ic'an tic, sat sc'ol eb', scot yoval eb', yujto chuc in snaan eb'.
 9 A eb' vach' sb'eyb'al, vach'rņej ol elc'och eb'. A eb' malaj chucal sc'ulej, ol q'uerņejchaañ eb'.
 10 Palta cotarņec d'a tic ex vamigo. Malaj junoc aj pensar tz'ilchaj vuj d'a e cal.
 11 B'elb'on yec' in q'uinal, axo tas nab'il vuuj, ma tas tzin nib'ej, toxo ix juvieli.
 12 A ex tic a d'ac'valil tzeyaloch c'ualil, axo yic q'uic'q'uinal, tzeyalani, lac'anxo ay saquilq'uinal.
 13 Toxorņej tzin tañvej in chami, yic sc'och telan in nivanil svay d'a cal q'uic'alq'uinal.
 14 A noc' a'ay yed' campusante svaloch in mam in nunoc yed' vanab'oc.
 15 ¿B'ajtil ay tas svac'och yipoc in c'ool? ¿Ay am mach ojtannac tas ol in ajoc?
 16 ¿Tom ol c'och jun chi' ved' d'a yed'tal eb' chamnac? ¿Tom ol canrņej ved' ta' d'a yol lum luum chi'? xchi viñaj Job chi'.

18

- 1 Ix yalanxi viñaj Bildad icha tic:
 2 ¿B'aq'uiñ val ol actej a loloni? Nachajocab' uuj, ichato pax chi' syal co loloni.
 3 ¿Tas yuj tzoñ al noc'al, mañxa jab'oc quelc'och d'a a sat?
 4 ¿Tas yuj tza chalchitej a b'a yuj chichonc'olal? ¿Am a naani yujto icha chi' tzutej a b'a ol can tz'inan lum luum tic, ma ol q'uexvoc yed'tal q'uen tenam?
 5 A tas ayoch yipoc sc'ol junoc mach chuc spensar, ol tupemoc, icha stup junoc candil vanxo stup sc'ac'al.
 6 Ol tup sc'ac'al scandil d'a yol spat, mañxa saquilq'uinal ta'.
 7 Maxtzac yal yec' yed' stec'anil, van slocan sb'a yoc, stelvi yuj tas nab'il yuuj.
 8 Ichato ol em junoc ch'añ yaal d'a yol sb'e, ol can sud'naj d'a yol jun ch'añ yaal chi'.
 9 Ol em jun ch'añ yaal chi' d'a yol sb'e. A d'a sjaj yoc ol och sud'naj ch'añ.
 10 C'ub'eltac yajem jun yaal chi' d'a yol sb'e.
 11 Ayrņejoch xivc'olal d'a spatic yichañ, ichato spechji b'eyec'oc.

- 12 Ay tas d'ay d'a peca', axo ticnaic van scham yuj vejel, a yaelal q'uelanxo och d'ay.
- 13 A jun ilya slajanel snivanil, axo sc'ab' yed' yoc ichato ol c'uxjoch'at yuj jun ilya chi'.
- 14 Ol ic'joquel d'a scal junc'olal b'aj cajan, ol ñerjocanb'at d'a yichañ jun aj chamel.
- 15 Ch'ocxo mach ol cajnajcan d'a scajnub'. Ayic toxo ix cham chi', ol tzicchajec' azufre d'a yol spat chi', yic satel jun yab'il chi'.
- 16 Lajan val icha junoc te te' taquiñxo sch'añal yib' yed' sc'ab'tac.
- 17 A sb'inajnaquil ol satcanel d'a sat luum tic. Mañxa b'aq'uiñ ol b'inajoc.
- 18 Ol ic'chajel d'a scal eb' pitzan b'aj sacq'uinal. B'aj ay eb' chamnac d'a q'uic'alq'uinal ol yumjocanb'atoc.
- 19 Mañxa yirttilal ol can d'a schoñab' yed' b'aj cajan.
- 20 Ayic ol ab'chaj tas ix javi d'a yib'añ, ol xivcanq'ue eb' cajan d'a stojolal b'aj sjavi c'u yed' b'aj tz'em c'u.
- 21 Icha val chi' ol aj satel eb' chuc, aton eb' malaj yelc'och Dios d'ay, xchi viñaj Bildad chi'.

19

- 1 Ix yalanxi viñaj Job chi' icha tic:
- 2 ¿B'aq'uiñ val ol eyactej e tzuntzan ovaj in yaelal tic, tzeyac'an cus in c'ol yed' juntzañ e lolonel tic?
- 3 Ayexñejoch eyalan chucal lolonel d'ayin. ¿Tom max ex q'uixvi eyalan d'ayin?
- 4 Q'uinaloc yel ay in mul chi', ¿tom tzeyab' syail yuuj?
- 5 Tzeyic' val chaañ e b'a d'ayin yuj in yaelal tic, tzeyalanoch d'a in sat to chuc in.
- 6 Palta comonoc snachajel eyuuj to a Dios icha tic tzin utani. A' ix in ac'anem d'a yol jun yaal tic.
- 7 Scomon el vav, svalan icha tic: Svab' val in chami, xin chi. Palta malaj mach stac'vi d'ayin. Tzin nib'ej ay mach tzin colani, palta malaj mach sb'oan yaj d'ayin.
- 8 A Dios ix macan yol in b'e, yic maxtzac yal in b'eyeq'ui. Ichato d'a scal q'uic'alq'uinal tzin ec' yuuj.
- 9 Ix yiq'uec' in b'eyumal, ix yic'anec' snivanil velc'ochi.
- 10 Ix in satem d'a junelñej. A tas ayoch yipoc in c'ool, pilan ix lajviel icha junoc te te' malaj sch'añal yib'.
- 11 Ix seccot yoval sc'ool d'a vib'añ, icha val junoc yajc'ool ix in yutej.
- 12 Masanil eb' soldado Dios chi' ix och oyan d'ayin. Ix oymaj eb' d'a spatictac in pat yic syac'an oval eb' ved'oc.
- 13 A Dios chi' ix ic'anel eb' vuc'tac yed' eb' vamigo d'a in tz'ey, ichaxoñej junoc comon anima ix in yutejcan eb'.
- 14 A eb' ayto vuj in b'a yed'oc yed' eb' vamigo, ix in yactejcan eb', ix in b'atcan satc'olal yuj eb'.
- 15 Axo eb' cajan d'a in pat yed' masanil eb' in checab', icha junoc ch'oc animail ix in ajcan d'a eb', maxtzac in yilochlaj eb'.
- 16 Tato svavtejcot junoc eb' in checab' chi', maxtzac tac'vilaj eb' d'ayin, vach'chom tzin tevi d'a eb'.
- 17 Ayic tzin c'och d'a stz'ey ix vetb'eyum, chuclaj sjab' xob'al in ti' syab' ix, axo eb' ayto vuj in b'a yed'oc, tzin syajel eb'.

- 18 Icha pax chi' eb' unin tzin spatiquejel eb'. Ayic syilan eb' veq'ui sb'uchvaj eb' d'ayin.
- 19 A val eb' ec'b'al te vach' vac'an yed'oc, tzin spatiquejel eb'. A val eb' tzin te tzalaj yed'oc, ix meltzajoch eb' ajc'olal d'ayin.
- 20 Toxo ix tacjioch in tz'umal yed' in b'ac'chil d'a in b'aquil, tevelxorfej pitzan in.
- 21 Ex vamigo, oc'ocab' e c'ool d'ayin, yujto a Dios ix ac'ancot jun yaelal tic d'a vib'añ.
- 22 ¿Tas yuj tzac'anexñej vuuj, icha tzin yutej Dios? ¿Tom mañ c'ocb'ilocxo in eyac'an cusoc?
- 23 Ayoc val mach stz'ib'ancan juntuañ in lolonel tic. Comonoc tz'ac'chajcanoch d'a q'uen q'ueen.
- 24 Comonoc a yed' q'uen cincel nab'a hierro tz'ac'jicanoch d'a q'uen q'ueen yic scan d'a junelñej.
- 25 Vojtac to a in Columal pitzanñej, axo d'a slajvub' c'ual ol emul d'a sat lum tic yic tzin scolani.
- 26 Vach'chom slajviel in tz'umal tic, palta ol vil val och Dios yed' in nivanil tic.
- 27 A in val lac'an ol vil val och yed' in sat, mañ ch'ococ mach ol ilanoc. Vanxo slajvic'och vip svab'i.
- 28 Ayic svab'an eyalan icha tic: ¿Tas val scutej cac'an cus sc'ol viñ, yujto munil a viñ tz'ic'ancot syaelal chi' d'a yib'añ? xe chi.
- 29 Palta xivañec d'a q'uen espada, aton yoval sc'ol Dios syac'lab'ej d'a eb' sc'ulan chucal. Ojtaquejequeli to ay jun Dios tzoñ ch'olb'itani, xchi viñaj Job chi'.

20

- 1 Ix yalanxi viñaj Zofar aj Naamat icha tic:
- 2 Ach Job, maxtzac yal-laj to toñej numan tzin aji. Yuj chi' tzin nib'ej tzin tac'vi d'ayach.
- 3 Ix ori a b'uch val yed' a chucal lolonel, palta vojtac tas ol aj in pacan d'ayach.
- 4 A ach tic ojtactaxoni to atax yic ix te q'uib'chaañ anima d'a sat luum tic,
- 5 a stzalajc'olal eb' chuc max najtilaxlaj. Junñej rato syac' jab' stzalajc'olal eb' chi'.
- 6 Vach'chom te chaañ jajq'ue eb' icha schaañil satchaañ, axo sjolom eb' sq'uec'och b'aj ay asun,
- 7 palta ol lajvoquem eb' icha stza' noc' noc', axo eb' yamigo eb', mañxo ol nachaj yuj eb' b'aj ol c'ochcan eb' chuc chi'.
- 8 Ol satem eb' d'a ichñej ta' icha junoc vayich. Mañxalaj mach ol ilanoch eb'.
- 9 A eb' tz'ilantaxonoch eb' yed' eb' junñej tz'ec' yed' eb', mañxa b'aq'uiñ ol iljococh eb' yuj eb'.
- 10 A tas yelq'uejnac eb', axo eb' yuninal eb' ol ac'an meltzaj d'a eb' meb'a' b'aj yelq'uejnac eb' chi'.
- 11 Ayic tec'an val yip eb' d'a squelemal, ol emcan eb' b'aj smucchaj eb' chamnac.
- 12 Vach'chom te vach' sc'ulan chucal eb' syab'i, ste tzalaj eb' yed'oc,
- 13 te chi' jun chucal chi' d'a eb',
- 14 axo d'a yol sc'ol eb', ol meltzajoch venenoal, icha svenenoal noc' chan.
- 15 Masanil sb'eyumal eb' ix sb'uq'uemi, ol xejejq'ueta eb', yujto a Dios ol ic'anq'ueta d'a yol sc'ol eb' chi'.
- 16 Ichato ix stz'ub'b'at svenenoal noc' chan chi' eb'. A jun veneno chi' ol ic'an scham eb'.

- 17 Mañixo ol yac' tzalajb'oc sc'ol eb' yed' jantac tas ay d'ay, aton lech, noc' yal chab' to mañixa yalnab'il.
- 18 Masanil tas yic'naquéc' eb', yovalil ol yac'xi meltzaj eb'. Mañixo ol yal yac'an tzalajb'oc sc'ol eb' yed' sb'eyumal chi'.
- 19 Ix te ixtaj eb' meb'a' yuj eb', mañixa jab'oc tas ix can d'a eb'. A eb' chuc chi' ix macanq'ue yicoc juntzañ pat to mañioclañ eb' b'ojinac.
- 20-21 Mañixa jab'oc tas ix colchajcanel d'a yol sc'ab' eb'. Axoñej eb' smach'ej sb'a d'ay smasanil, palta mañ najtiloc ol yac' tzalajb'oc sc'ol eb' yed'oc.
- 22 Ayic tzijtum tas tz'aj d'a eb', tzijtum pax cusc'olal ol javoc d'a yib'añ eb'.
- 23 A val yic van yac'an b'ud'joc sc'ol eb', syac'an sgana eb' yed' tastac ay d'ay, ata' ol seccot yoval sc'ol Dios d'a yib'añ eb'.
- 24 Tato ol yac' ganar eb' yel d'a q'uen espada nab'a hierro, axo jul-lab' nab'a bronce ol ec' d'a eb'.
- 25 A jun jul-lab' chi' ol c'axpajec' d'a snivanil eb'. Ol ec' d'a seyub' eb', ol elc'och d'a yich spatic eb'. Ol te xivq'ue eb' yuj jun chi'.
- 26 A q'uc'alc'uinal ol c'ub'anel tastac sic'an yuj eb'. A jun c'ac' max tupi, a' ol ñusantz'a masanil tastac ay d'a eb'.
- 27 A Dios ol ac'an checlaj schucal eb'. Ol yalanpax eb' anima to ay smul eb'.
- 28 Ayic ol javoc yoval sc'ol Dios d'a yib'añ eb', ol satel masanil sb'eyumal eb'.
- 29 Aton val juntzañ tic nab'il yuj Dios d'a yib'añ eb' chuc chi', vach'xo yajcan d'a yib'añ eb' yuuj, xchi viñaj Zofar chi'.

21

- 1 Ix yalanxi viñaj Job chi' icha tic:
- 2 Maclejec val eyab' tas svala', tato icha chi' ol eyac' snivanil in c'ool.
- 3 Nivan tzeyutej e c'ool yach'an tzin loloni. Slajvi in lolon chi' tzex b'uchvajxi d'ayin b'ian.
- 4 ¿Tocval a yed' junoc anima van vac'an oval? ¿Tom mañ smojoc scus in c'ool e naani?
- 5 Ilinecnab'i ol ex xivb'atoc, mañxalaj tas ol elta d'a e ti'.
- 6 Ayic tzin naancot juntzañ chi', tz'ib'xiq'ue in nivanil tic yuj xivelal.
- 7 ¿Tas yuj nivan tiempo syil eb' chuc? Sc'och eb' icham animail, sb'inaj val eb'.
- 8 Tzato yil eb' sq'uib' yuninal, stzalaj pax eb' yoch oyan eb' yixchiquin d'a stz'ey.
- 9 Malaj tas xib'tan eb', junc'olalñej yajec' eb'. Malaj syaelal eb' tz'ac'ji yuj Dios.
- 10 A noc' smam svacax eb', vach'ñej yel yirñilal noc'. Ayic stajni noc' snun svacax eb', max ec'laj yune' noc'.
- 11 A yalyunail eb' sq'ue cheneljoc eb' icha sq'ue tz'itiljoc noc' yunetac chiva.
- 12 Ayic syab'an eb' yoch sjajil yamc'ab' yic b'it, aton te' arpa, te' tañb'il yed' te' spuchaji, sq'ue cheneljoc eb' yuj tzalajc'olal.
- 13 Vach'ñej yaj eb' chuc chi', junc'olal tz'aj sb'atcan eb' b'aj smucchaji.
- 14 Syalan eb' d'a Dios: Mañ oñ a tzuntzej, max yal co c'ol scojtaquejel a checnab'il.
- 15 ¿Mach jun Dios Syal Yuj Smasanil chi', yic tzoñ och ejmelal d'ay? ¿Tas scac' yala' tzoñ tevi d'ay? xchi eb'.
- 16 A snaan eb' chuc chi' to yujñej sjelanil eb' ay sb'eyumal eb'. A inxo tic max in cha vab' tas syal eb'.
- 17 ¿Tom scomon cham eb' chuc icha tz'aj stup junoc candil? ¿Tom scomon javi yaelal d'a yib'añ eb'? ¿Tom scomon cot yoval sc'ol Dios d'a yib'añ eb' syab'an syail eb' yuuj?
- 18 ¿Tom scomon saclemb'at eb' icha añ ac tz'ic'jib'at yuj chacxuxum ic'?

- 19 A eyalani to ato eb' uninab'il stupan smul smam. Palta a in tic svala' to smoj a val lac'an eb' stupan smul chi', yic syojtaquejel eb' to yuj smul eb' icha chi' tz'aj eb'.
- 20 A eb' chuc chi' smojton schaan yaelal eb' sjavi d'a yib'arı yuj yoval sc'ol Dios Syal Yuj Smasanil.
- 21 Ayic toxo ix cham eb', marıxalaj yalan yic eb' yuj tas scotcan d'a yib'arı yuninal eb' chi'.
- 22 Palta, ımach syal sc'ayb'an Dios d'a jelanil? Arıejton val Dios chi' sch'olb'itan eb' te nivac yelc'ochi.
- 23-24 Ay eb' vach'rıej tz'aj yeq'ui, tec'an val yip eb' scham eb'.
- 25 Ay pax eb' jun, te cusc'olalrıej tz'aj yec' eb' scham eb', malaj jab'oc tzalajc'olal syil eb'.
- 26 Palta jun, a b'aj smucchaj eb' chamnac chi', lajanrıej ol aj eb'. Junlajan ol chijoch'at eb' yuj noc' a'ay.
- 27 Vojtac tas tze na d'a in patıc yed' e chuc pensaril.
- 28 Tze naan icha tic: ıB'ajtom ix can spat jun vıř chuc tic, jun vıř yajalxo ix yutej sb'a tic? xe chi.
- 29 ıTom malaj b'aj tzex lolon yed' eb' anima sb'eyeq'ui? ıTom maj eyab' tas syic'tiej eb'?
- 30 Ayic scot yoval sc'ol Dios, syac'ancot junoc yaelal, axo eb' chuc malaj tas tz'ic'an eb'.
- 31 ıMach tz'alanoch d'a sat eb' yuj tastac sc'ulej chi'? ıMach ol ac'an spac yuj tas sc'ulej eb' chi'?
- 32 Axo sb'at mucchajcan eb', stařıvaj b'aj smucchaj eb' chi'.
- 33 Siclab'inac lum lum sb'atcan d'a yib'arı eb'. Jantac eb' mucb'ilxo ta', jantacto pax eb' ol mucjocpax.
- 34 ıTas tz'aj eyac'an snıvanil in c'ol yed' juntzař e lolonel malaj yelc'och tic? Nab'a es juntzař tzeyal tic d'ayın, xchi vıřaj Job chi'.

22

Yoxil macarı lolonel (Caps 22–27)

- 1 Ix yalanxi vıřaj Elifaz aj Temán icha tic:
- 2 ıTocval ay tas ol yic' Dios d'a junoc anima, vach'chom to aj pensar?
- 3 Q'uinoloc te tojol tzutej a b'a, mato malaj a mul, ıtom ay jab'oc tas ol yic' Dios Syal Yuj Smasanil d'a a patıc?
- 4 Mařı yujoc to tza c'anab'ajej, ma yuj a vach'il syac'an a cachnab'il yed' a yaelal Dios chi'.
- 5 Palta yujto a val a chucal yed' a mul chi' malaj slajvub'.
- 6 Ix a c'ancanec' spichul eb' meb'a' ayic ix ac'an tas sq'uex eb', vach'chom ix elcan b'erán eb'.
- 7-8 Vach'chom te b'inajnac ach, to ic masanil lum lum tic, palta maj ac' jab'oc a' yuq'uej eb' ay staqıřıtial, maj ac' pax va eb' ay svejel.
- 9 Ix a chec meltzaj eb' ix ix chamnac yetb'eyum, malaj jab'oc tas ix ac' d'a eb' ix. Ix ic'ane' tas aycan d'a eb' chamnac smam.
- 10 Yuj chi' tzoymaj chucal d'a a patıc ticnaic, tzach somchajq'ue yuj tas ay smay.
- 11 Ichato q'ıuc'alc'ıuinal yaj d'ayach, maxtzac yal ilan jab'oc. Icha val to a junoc a' eluma' van ach yic'anb'ati.
- 12 A Dios ay d'a satchaarı, najat ayq'ue d'a yib'arı q'ıuen c'anal, syilemta masanil tastac tzuji.

- 13 ¿Am a naani to max yil co b'eyb'al? ¿Tom a q'uic'al asun tzach c'ub'anel d'ay?
- 14 ¿Am a naani to yuj q'uic'al asun chi' max yil Dios, yacb'an van sb'eyec' d'a yib'añ satchaañ chi'?
- 15 ¿Tom tza tec'b'ejřej a b'a a b'eyb'alan sb'eyb'al eb' peca' anima chuc sb'eyb'al?
- 16 Pet chamnac eb' chi', icha tz'aj yic'jib'at junoc mach yuj a' eluma'.
- 17-18 Vach'chom a Dios Syal Yuj Smananil ix ac'an b'ud'joc spat eb' yuj masanil tastac, palta ix spatiquejel Dios chi' eb'. Snaan eb' to malaj tas tz'utaj eb' yuuj. Mocab'in na icha sna eb' pit syutej sb'a chi'.
- 19 Ayic ol yilan eb' vach' spensar satel eb' chuc, ol tzalajq'ue eb'. Axo eb' malaj smul torřej ol tzevaj eb' ol yalan eb' icha tic:
- 20 A eb' cajc'ool van satel eb', van stz'ab'at sb'eyumal eb', xcham eb'.
- 21 Ach Job, ocharñi junc'olal yed' Dios, tato icha chi' vach' ol ach ajxieq'ui.
- 22 Schaocab' a c'ol to a Dios chi' tzach c'ayb'ani. Canocab' val slolonel d'a a pensar.
- 23 Tato tziq'uem a b'a, tzac'anxioch a b'a d'a yol sc'ab' Dios Syal Yuj Smananil chi', ol ach yic'xichaañ. Tato najat tzič'canel chucal d'a a pat,
- 24 tato mařxa yelc'och q'uen oro jantac svach'il d'a yol a sat, ichaxorřej lum pococ, ma q'uen comon q'ueen ay d'a voltac a a' tz'ajcan q'uen d'ayach,
- 25 tato icha chi' tzutej a b'a, a Dios Syal Yuj Smananil chi' ol och a b'eyumaloc, icha jantac q'uen oro, ma q'uen plata.
- 26 Ol ach tzalaj yed'oc, ol ac'paxoch yipoc a c'ool.
- 27 Tato ay tas ol a c'an d'ay, ol yab' tas ol ala', a achxo ol aq'uelc'och b'aj ix ac' a ti' d'ay.
- 28 A tastac ol a na'a, ol elc'och d'ayach, yujto a svach'c'olal Dios ol ochřej ed'oc.
- 29 A Dios tz'ic'anem eb' syic'chaañ sb'a, scolvaj d'a eb' emnaquil syutej sb'a.
- 30 Ařeja' scolan eb' malaj smul, ol ach scol paxi tato malaj a mul, xchi viřtaj Elifaz chi'.

23

- 1 Ix yalanxi viřtaj Job chi' icha tic:
- 2 A ticnaic ařeja' yel vav yuj in yaelal tic. Vach'chom tzin te c'acvi, palta ařeja' yac'anoch in yaelal Dios.
- 3 Comonoc svojtaquejeli b'ajtil tz'ilchaj Dios chi' vuuj, tas pax tz'aj in c'och b'aj ay sdespacho.
- 4 Tato icha chi' tzam val d'ay yuj in yaelal tic, yujto tziytum tas tzin nib'ej sval d'ay yuj in colan in b'a.
- 5 Tzin nib'ej svojtaquejeli tas ol yal d'ayin.
- 6 ¿Tocval ol yac'lab'ej yip yic tzin scachanem numnajoc? Maay, ol smaclej yab' tas ol vala'.
- 7 Ol am yojtaquejeli to yel svala', ol am yalani to malaj in mul. Icham chi' ol aj in yac'anel d'a libre d'a junelřej.
- 8 Tzin sayec' Dios d'a stojolal b'aj sjavi c'u, malaj ayec' ta'. Tzin saypaxec' d'a stojolal b'aj tz'em c'u, max ilchajpaxlaj vuj ta'.
- 9 Tzin sayec' d'a stojolal norte, max ilchajlaj vuuj. Ařejtona', tzin sayanxi d'a stojolal sur, max sch'ox pax sb'a d'ayin ta'.
- 10 Palta yojtac in b'eyb'al. Ayic ol lajvoc in yac'an proval, vach'xorřej ol in ajcan icha q'uen oro sb'o d'a cal c'ac'.
- 11 A jun b'eyb'al ix sch'oxcan d'ayin, malaj b'aq'uiñ svactejcan in b'eyb'alani.

- 12 Tzin c'anab'ajejrejtj schecnab'il yed' sc'ayb'ub'al. Ec'b'alxo yelc'och schecnab'il chi' d'a yichari b'eyumal d'a yol in sat.
- 13 Ayic snaan Dios sc'ulan junoc tasi, sc'ulejrejtj, malaj junoc mach syal scachanoch vaan.
- 14 A tas nab'il yuj sc'ulan d'ayin, sc'ulejrejtj. Tzijtumto pax tas nab'il yuuj d'a vib'ari.
- 15 Yuj val chi' tzin te xiv d'ay. Añej tzin naancoti tzin te xivq'uei.
- 16 A Dios Syal Yuj Smasanil, yuuj tz'el vip yuj xivelal.
- 17 Vach'chom maxtzac vil-laj yuj q'uic'alq'uinal oyanoch d'a in patic, palta max in emlaj numan.

24

- 1 A Dios Syal Yuj Smasanil, ¿tas yuj max yal sc'ual ayic sch'olb'itani, yic vach' stañvaj yuj eb' svach'c'ol chi' d'a jun c'u chi'?
- 2 A eb' chuc sq'uex stz'acañil lum luum eb', syelc'an noc' calnel eb', syac'anoch noc' eb' d'a scal noc' yico'.
- 3 Syic'ane'c' noc' sb'uru eb' meb'a' chamnac smam eb', sc'anancan noc' svacax eb' ix ix chamnac yetb'eyum yuj q'uen tumin syac' eb' majanil.
- 4 Tz'ic'jicanel eb' meb'a' d'a yoltac b'e yuj eb'. Axo eb' anima emnaquil yeq'ui, sc'ub'ejel sb'a eb' d'a eb' chuc chi'.
- 5 A eb' meb'a' chi' lajan tz'ajcan eb' icha noc' caltacte'al b'uru d'a tz'inan luum. Ata' say va sb'a eb'. A d'a tz'inan lum chi' say svael yalyuninal eb'.
- 6 A eb' meb'a' chi' sb'at eb' d'a smunlaj eb' ch'oc animail. Sb'at sic'q'ue ixim jolom trigo eb', sb'at pax eb' d'a scal yavb'en uva eb' chuc chi', sb'at eb' say te' sat tzato cani ayic smolji.
- 7 A eb' meb'a' chi', malaj spichul eb' ayochi tz'ec' ac'val. Malaj jab'oc tas spichan eb' d'a siic.
- 8 Ayic syac'an ñab', tz'ec'chaj a' d'a eb' d'a caltac te', axo d'a yoltac q'uen ñaq'ueen scol sb'a eb'.
- 9 A eb' chuc chi' syiq'uec' snetetac unin eb' ix chamnac yetb'eyum eb', yic scan d'a eb' yuj tas syac' eb' majanil d'a eb' ix.
- 10 A eb' meb'a' chi', jab'tzin spichul eb' ayochi. Tz'ec' eb' cuchoj trigo, palta van schampax eb' yuj vejel.
- 11 Smunlaj eb' yed' q'uen molino tz'ic'anelta aceite. Stec'anel yal sat te' uva eb', palta van schampax eb' yuj taquirñial.
- 12 Axo eb' ya yaji, tz'el yav eb' sc'anancolval. Van scham eb' d'a cal choriab', palta max ab'chajlaj yel yav eb' yuj Dios.
- 13 Ay eb' malaj sgana d'a jun b'e yic saquilq'uinal, max sb'eyb'alej tojolal eb'.
- 14 Ayic q'uic'to sq'ue vaan eb' mac'umcham anima, yic sb'at smac'ancham eb' meb'a' eb'. Axo tz'ec' ac'val, a elc'al syac' eb'.
- 15 A eb' tz'em ajmulal stañvej eb' sq'uic'b'i, smacan sat eb'. Snaan eb' icha tic: Malaj mach ol ori ilanochoch, xchi eb'.
- 16 A eb' elc'um chi', a d'ac'valil tz'och eb' elc'al d'a te' pat. Axo d'a c'ualil macan eb', yujto max schalaj sc'ol saquilq'uinal eb'.
- 17 Xiv eb' d'a saquilq'uinal chi', axo q'uic'alq'uinal stzalaj eb' yed'oc, yujto ata' xiv juntzarñixo anima.
- 18 A eb' chuc chi', elañichamelñej ol ec' eb' icha sb'ey svomal a a', axo sluum eb' ol catab'ajcanoc. Mañxa mach ol munlaj b'aj ay yavb'en uva eb'.
- 19 Icha tz'aj yulaxb'at q'uen cheev yuj sc'ac'al yoc c'u, icha chi' ol aj satem eb' chuc chi' b'aj smucchaji.

- 20 A eb' chuc chi' sb'atcan eb' satc'olal yuj snun. Mañxa mach snaancot eb', axo noc' a'ay schianb'at eb'. Stelvi eb' icha tz'aj stelvi junoc te te' sch'acchaji.
- 21 Tz'ixtaj eb' ix ix toxon max unevilaj yuj eb'. Max colvajpaxlaj eb' d'a eb' ix chamnac yetb'eyum.
- 22 Palta a Dios yed' spoder satanel eb' chuc chi'. A val yic sch'oxan spoder Dios chi', mañxa junoc mach max xiv d'a chamel.
- 23 Tato tz'el d'a sc'ol Dios, junc'olal pitzan eb' chuc chi', palta ayriejoch sat d'a tas sc'ulej eb'.
- 24 Quenrej tiempo tz'ic'jichaari eb' chuc chi', palta elarichamel satxicanel eb'. Icha tz'aj stacji ixim trigo jochb'ilxo, icha chi' tz'aj eb'.
- 25 Tato mañ ichocta', ¿mach ex syal eyalani to van vesani, to satnac in? xchi viñaj Job chi'.

25

- 1 Ix yalanxi viñaj Bildad aj Súa icha tic:
- 2 A Dios ay spoder, xivub'tac, a tz'ac'anoch junc'olal d'a scal eb' ay d'a satchaari.
- 3 Mañxo b'ischajb'enoc jantac q'uen c'anal b'ob'il yuuj, ¿tom ay junoc mach b'aj max c'och saquilq'uinal yuuj?
- 4 ¿Tocval ay junoc anima malaj smul d'a yichari Dios? ¿Tocval ay junoc mach te vach'?
- 5 A q'uen uj malaj yoc q'uen d'a yichari. Axo q'uen c'anal mañ vach'oc q'uen d'a yol sat.
- 6 Ocxo val ori anima ori tic, lajan ori icha noc' a'ay, xchi viñaj Bildad chi'.

26

Ix b'uchvaj viñaj Job d'a viñaj Bildad

- 1 Ix yalanxi viñaj Job chi' icha tic:
- 2 Yipc'olal ix colvaj a lolonel ix al d'ayin d'a in cusc'olal tic, yuj am to tzila' to mañxalaj vip.
- 3 Vach' jun, syal ac'an in razón, tzin a c'ayb'an a in malaj in pensar tic.
- 4 ¿Mach ix lolon d'a a pensar yuj chi' tzala'? ¿Mach ix alan d'ayach, yuj chi' tzal icha chi'?
- 5 A eb' chamnac ayec' d'a sjulal yich a' mar, tz'ib'xi eb' yuj xivelal.
- 6 A b'aj ayec' eb' chamnac, chequel yaj d'a yichari Dios, chequel yaj junjun eb' d'a yichari.
- 7 A ix jeñb'anb'at satchaari d'a stojolal norte b'aj jacan, malaj tas d'ay. Ix sb'oanoch lum luum b'aj malaj tasi.
- 8 A tz'ac'anb'at a a' d'a scal asun, palta max ric'chajlaj asun chi' yuj yalil a'.
- 9 A tz'ac'an q'uc'b'oquel sat q'uen uj, vach'chom c'ojan q'ueen, palta a' tz'ac'anoch asun d'a sat q'ueen.
- 10 A ix ac'anem yechel d'a yib'ari a' mar b'aj sc'och c'aman saquilq'uinal yed' q'uc'alq'uinal.
- 11 A yipumal satchaari tz'ib'xi, xivpaxq'uei ayic stumvaj Dios chi'.
- 12 A yuj spoder ix scachanoch vaan a' mar, yuj sjelanil ix yac'an ganar noc' nivan Rahab.^{26.12}
- 13 Jun pusñej syac'a' sc'achvi, a yed' spoder stecancham noc' chan mecan cuman sb'ati.

14 A jantac tas satub'tac sc'ulej ix cab' tic, jab'ñej. A tas ix cab' tic toñej ix co mac ab'ej. Ocxom val to tz'acan tz'aj cab'ani, maxtzac am nachajel cuuj, xchi viñaj Job chi'.

27

1 Ix lolonñej viñaj Job:

2 Svac' in ti' d'a yichañ Dios Syal Yuj Smasanil, aton jun max yal sc'ol sb'oan yaj tas vaji, aton tz'ac'an ixtaxel in pensar yuj in yaelal,

3-4 yach'an pitzan into, yach'an tzato yal vic'an vic' yuuj, añej tas yel ol vala', mañ ol val tas mañ yeloc.

5 Toxon malaj b'aq'uiñ ol vala' to yel tas tzeyal d'ayin. Mañ ol in chaoch d'a vib'añ to ay in mul.

6 Ol valñej to vach' in pensar, mañ ol in q'uex tas svala'. Tzin b'eyc'olej val in b'a to malaj in mul svab'i.

7 Masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayin, jaocab' yaelal d'a yib'añ eb', icha yaelal sjavi d'a yib'añ eb' chuc.

8 ¿Tasto val ayoch yipoc sc'ol eb' chuc, ayic tz'ic'jiel sq'uinal eb' yuj Dios?

9 Ayic ayoch eb' d'a syaelal, ¿tom ol scha yab' Dios ayic ol tevoc eb' d'ay?

10 ¿Tocval tz'ilchaj stzalajc'olal eb' d'a Dios Syal Yuj Smasanil tato malaj b'aj syal sb'a eb' d'ay?

11 A ticnaic ol in ch'ox val snivan poder Dios Syal Yuj Smasanil d'ayex yed' tas nab'il yuuj.

12 A ex tic eyilnacxo juntzañ chi', axo ticnaic jun, ¿tas yuj tzex lolon d'a mañ pensaril?

13 A jun yaelal tic syac' Dios Syal Yuj Smasanil spacoc d'a eb' ixtum anima.

14 Vach'chom tzijtum yuninal eb', palta ol cham eb' d'a oval, ma yuj vejel.

15 Axo eb' olto can d'a scal eb', a ilya ol ic'an scham eb'. Axo eb' ix yetb'eyum eb' scani, mañ ol oc'laj eb' ix yuj eb'.

16 Vach'chom a eb' chuc chi' ste molb'ej q'uen plata eb' icha lum pococ, vach'chom mañ jantacoc spichul eb' ayeq'uui,

17 axom junoc viñ vinac te vach' spensar ol ac'anoch juntzañ pichul chi', ol yac'an sgana viñ yed' q'uen plata chi'.

18 A spat eb' chuc chi', c'uun, lajan icha juntzañ yed'tal noc' tzocoy, ma icha junoc lechpat d'a cal munlajel.

19 A eb' chuc chi' svaycanem eb' yed' sb'eyumal, axo tz'el svayañ eb' mañxalaj tas d'a eb', meb'axo eb'.

20 A xivelal ol javoc d'a eb' icha a' eluma', ma icha tz'aj yic'jib'at junoc tas yuj ic'ñab' d'ac'valil.

21 A chacxuxum ic' scot d'a stojolal b'aj sjavi c'u, a ol ec' leman spat eb',

22 ol och xuman d'a eb', ol lajvoquel eb' yuuj. Vach'chom olto snib'ej el lemnaj sb'a eb', palta mañxalaj nivanc'olal d'a eb'.

23 A jun oval ic' chi' ol c'añ val, ol xururoc yoch d'a spatic eb'.

28

Aloj vach' lolonel d'a jelanil

1 A q'uen plata ay sminasil q'uen b'aj sq'ueta, axo q'uen oro ay yed'tal q'uen b'aj sb'oi.

2 A q'uen hierro tz'ic'chajq'ueta q'uen d'a yol luum, axo q'uen q'ueen, ayic stz'a q'uen d'a cal c'ac', tz'elta q'uen cobre d'a q'ueen.

- 3 A eb' anima, maxtzac xivlaj eb' b'aj te q'uic'q'uinal. Tz'emrëj eb' d'a yoltac q'uen nivac xab' te jul yich. A d'a scal q'uic'alq'uinal chi', ata' say q'uen q'ueen chi' eb'.
- 4 Sjoyq'ueta juntzarî minas eb' b'aj maxtzac ec' anima, najat yajb'at b'aj ay choriab'. A yed' ch'arî lasu tz'ec' d'uñuñoc eb'.
- 5 A d'a sat luum tic, sq'uib'chaarî tas svaji, axo d'a yalañ luum syac'och c'ac' eb' anima yic spoj q'uen q'ueen.
- 6 Axo d'a scal sc'ajil q'ueen chi', tz'ilchaj q'uen zafiro yed' q'uen oro.
- 7 A d'a yoltac minas chi', malaj junoc noc' ic'umb'at much tz'ec' ta'. Malaj pax noc' ch'acb'a tz'ilan yool chi'.
- 8 A noc' chium noc', maxtzac ec'laj noc' ta'. Maxtzac ec'paxlaj noc' choj ta'.
- 9 A eb' viñ vinac, smac' q'uen q'ueen eb' viñ te tzatz, syamanoch eb' viñ sjoyan yichtac lum nivac vitz.
- 10 Sjoyanoch nivac olan eb' viñ d'a sattac q'uen tenam, yic sayan q'uen q'ueen eb' viñ caro stojol.
- 11 Sjacanq'ueta a a' eb' viñ ta'. Syic'anq'ueta eb' viñ d'a saquilq'uinal tastac c'ub'eltac yaji.
- 12 Palta a jelanil ¿b'ajtil tz'ilchaji? ¿b'ajtil ay aj pensaril?
- 13 A jelanil chi' malaj junoc anima ojtannac tastac yed'nac, max chaxlaj d'a scal eb' anima d'a yolyib'arñq'uinal tic.
- 14 Vach'chom sco sayec' d'a sjulal yich a' mar, max chaxlaj cuj ta'.
- 15 Max yal yac'chaj q'uen oro, ma q'uen plata sq'uexuloc.
- 16 Max yal smanchaj yed' q'uen oro te vach', ma yed' q'uen cornalina, ma yed' q'uen zafiro.
- 17 Max yal co lajb'an yed' q'uen oro, ma yed' q'uen q'ueen caro stojol. Max yal sq'uexchaj yed' yelvanub' sc'an eb' ix ix nab'a oro.
- 18 A jelanil chi' te nib'ab'il d'a yicharî q'uen coral. Ec'b'al te vach' d'a yicharî q'uen cuarzo, ma q'uen perla.
- 19 Max yal slajb'an sb'a jelanil chi' yed' q'uen crisólito scot d'a Etiopía, max yal stupchaj yed' q'uen oro te vach'.
- 20 Palta ¿b'ajtil scot jelanil chi'? ¿b'ajtil ay aj pensaril?
- 21 C'ub'ab'ilel d'a masanil anima pitzan. C'ub'ab'ilpaxel d'a noc' much sjeñvi.
- 22 A b'aj ayec' eb' chamnac yed' jun chamel, syal eb' icha tic: Torñej ix cab' sb'inajnaquil jelanil chi', xchi eb'.
- 23 Palta a Dios yojtac sb'eal jelanil chi', yojtac b'aj ay.
- 24 Yujto syil masanil b'aj slajvic'och yolyib'arñq'uinal tic yed' masanil tas ay d'a yalañ satchaarî.
- 25 Ayic ix yac'ancanoch Dios yipal ic', ayic ix yac'anem yechel b'aj sjavi c'aman a a'.
- 26 ayic ix sb'oancan tiempoal ñab'ilq'uinal, ayic ix sb'oancan b'aj tz'ec' leb'lon yic smac'vaj c'u,
- 27 ata' ix yila' to te nivan yelc'och jelanil, ix sch'olb'itani, ix yilani to vach' tz'aj icha chi'.
- 28 Ix yalan Dios d'a eb' anima icha tic: Tato nivan velc'och d'a yol e sat, aton jelanil chi', tato tzeyiq'uel e b'a d'a scal chucal, aton aj pensaril chi', xchi Dios chi'.

29

Snacot viñaj Job tas yaj viñ d'a peca'
(Caps 29–31)

- 1 Ix syamanxioch viñaj Job yalan icha tic:

- 2 Comonoc val syal in c'ochxi icha vajtaxon d'a yalañtaxo ayic te tarivab'il in yuj Dios.
- 3 Ayic syac'an saquilq'uinal Dios d'ayin, vach' in ec' d'a cal q'uic'alc'uinal, tec'an anima in, chequel val scolvaj Dios yed' tastac ay d'ayin.
- 5 Ayñejec' Dios Syal Yuj Smasanil chi' ved'oc, axo eb' vuninal, oyanoch eb' d'a in patic.
- 6 A d'a jun tiempoal chi', mañxo jantacoc yal yim noc' in vacax yed' noc' in chiva tz'elta. A te' olivo avab'il d'a caltac q'ueen, mañ jantacoc aceite svc' d'a te'.
- 7 Ayic tzin c'och b'aj smolb'ej sb'a eb' yajalil choñab', tzin em c'ojan d'a in xila d'a scal eb'.
- 8 Ayic tzin yilan eb' quelemtac, sb'es sb'a eb', axo eb' ichamtac vinac sq'ue liñan eb' ayic tzin c'ochi.
- 9 A eb' yajal choñab', numan tz'aj eb', syac' yechel eb' yic numan tz'aj juntzañxo eb'.
- 10 A eb' yajalil choñab', c'unxoñej slolon eb', mañxa tas syal eb'.
- 11 Ayic tzin yilan eb', syab'an eb' tas svala', syalan vach' lolonel eb' d'a in patic,
- 12 yujto tzin colvaj d'a eb' mañxa smam yed' d'a eb' meb'a, aton eb' malaj junocxo mach scolan d'a scal yaelal.
- 13 A eb' van scham yuj meb'ail, syac' yuj diosal eb' d'ayin, axo eb' ix chamnac yetb'eyum, stzalaj eb' ix yuj in colval.
- 14 A tojolar yed' vach'c'olal ayñejoch d'ayin, ichato in pichul yajochi.
- 15 In och yed' eb' max uji yilani yed' eb' max uji sb'eyi.
- 16 Icha mamab'il vaj d'a eb' ay stzapan smajanil. Tzin colan pax eb' max yal scolan sb'a d'a yichañ eb' yajal, vach'chom mañ vojtcoc eb' palta tzin colñej eb'.
- 17 Sviq'uel yopisio eb' ixtum anima, tzin colancanel eb' ayoch d'a yol sc'ab' eb'.
- 18 A in naani to te nivan tiempo ol vila', icham animail ol ic'an in cham d'a in ch'at.
- 19 A d'a jun tiempoal chi' lajan in icha junoc te te' avab'il d'a sti' junoc a a', a sc'ab'tac te' schaan yal ac'val tz'emi.
- 20 Vach' syutej eb' anima in yac'an b'inajoc, ichato junjun c'u tz'ochñej vip in colan in b'a.
- 21 Masanil anima smaclan yab' tas svala', numan tz'aj eb' yab'an in razón.
- 22 Ayic slajvi in lolon chi', scharñej sc'ol eb' smasanil. Vach'ñej syab' eb'.
- 23 Snib'ej val eb' syab' in lolonel chi', icha val snib'an ñab' eb' munlajvum d'a varesma.
- 24 Ayic tzin tzevaj yed' eb', tz'och q'uelan eb', ijan val max schalaj eb', max stzuntzejcotlaj voval eb'.
- 25 Svac'och vopisio d'a scal eb', svalani tas yovalil sc'ulej eb', icha junoc rey tz'ac'an mandar d'a scal eb' soldado. Ayic ay scusc'olal eb', svac' snivanil sc'ool eb'.

30

- 1 A eb' quelemtac te tzac'anto d'ayin, tzin stzetzaj eb' ticnaic, ocoxo d'a yalañtaxo, a eb' smam eb' mañ smojoc yec' eb' yed' noc' in tz'i' starivan noc' in calnel.
- 2 Toxonton malaj yip eb', malaj tz'och eb' vuuj.
- 3 Yuj vejel yed' meb'ail, tz'ec' eb' d'a taquiñ luum d'ac'valil sch'ocoj, axo sch'añal yib'tac te te' sjoyq'ueta eb' sc'uxu'.

- 4 Slaj stoc'q'uetā aṛī comon aṛīc'ultac eb' d'a caltac te' schi'a, schi'an pax sch'aṛīal yib' te' meslab' eb'.
- 5 Aton juntzaṛī anima chi' pechb'ilel yuj eb' yetanimail. Ayic spechjib'at eb' chi', tz'el yav eb' spechanb'at eb' chi', icha tz'aj spechji eb' elc'um.
- 6 A d'a yoltac q'uen ṛīaq'ueen, d'a sattac c'acap yed' d'a sattac q'uen tenam, ata' ix laj aj eb'.
- 7 Slaj avaj eb' d'a caltac vayumtac icha yel yav noc' noc', axo d'a yichtac yoc te' q'uiix slaj smolb'ej sb'a eb'.
- 8 Malaj jab'oc tas syal yuj eb', malaj yelc'och eb', pechb'ilel eb' d'a scal eb' anima.
- 9 Axo ticnaic tzin sb'uch eb' yuninal eb', syic'anel in q'uixvelal eb'.
- 10 Tzin syajan eb', tz'el eb' d'a in tz'ey, stzub'anoch eb' d'a in sat.
- 11 Palta a ticnaic, a Dios ix ic'anel vip, maxtzac yal in colan in b'a, yuj chi' syac' val sgana eb' in yixtani.
- 12 A eb' anima schichon sc'ol d'ayin, toxoṛej sja ṛīlan eb' yic tzin spechanel eb' snaani, snib'ej eb' tzin sateli.
- 13 Smacan yol in b'e eb' yic tzin satanel eb' snaani, maṛīxa mach scachan eb'.
- 14 Sjavi ṛīlnaj eb' d'ayin, ichato ay junoc olan b'aj tz'octa ṛīlnaj eb', ma icha co yamchaj yuj junoc ic' ṛīab'.
- 15 Icha val chi' tz'aj sjavi xivc'olal d'ayin. A in b'inajnaquil ix sateli, ichato ix ic'jib'at yuj ic'. Masanil tas ay d'ayin ix satcanel icha asun.
- 16 A ticnaic van in chami, maxtzac och vaan in yaelal tic.
- 17 A in yaelal tic sc'och val d'a yoltac in b'aquil. Max och vaan vab'an syail tz'ec' ac'val.
- 18 Yed' val yip Dios ichato ix sch'umoch sud'an in pichul d'a in jaj, ix och b'iran d'a in nivanil.
- 19 Ix in sjulem d'a cal soc'om. Icha lum pococ, ma q'uen tic'aq'uīl taan in ajcan d'a yol sat.
- 20 Ach in Diosal, tzin c'an a colval, palta max ach tac'vi d'ayin. Tzin tevi d'ayach palta maxtzac a cha ab'i.
- 21 Chuc tzutej a b'a d'ayin, tzin a pechan yed' yoval a c'ool.
- 22 Ichato tzin ic'jīq'ue vaan yuj ic', axo ic' ṛīab' tzin tzicub'taṛīani.
- 23 Vojtaxo to vanxo in ic'anb'at d'a chamel, aton b'aj ol c'ochṛej masanil anima.
- 24 Palta ṛītocval max q'ue ch'ican sc'ab' junoc mach ayec' d'a scal syaelal yic sc'anān colval?
- 25 In oc' yuj eb' ayoch d'a syaelal, in cus yuj eb' malaj tas ay d'ay.
- 26 Palta axo ticnaic ayic tzin taṛīvan tzalajc'olal, axo cusc'olal sjavi d'ayin. Tzin taṛīvej saquilq'uinal, axo q'uc'alc'uinal sjavi.
- 27 Toxoṛej stīṛīṛīan in pīxan yuj xivelal, maxtzac yal vic'an jab'oc vip, axoṛej yaelal ste ja d'a vib'aṛī.
- 28 Ix ja val cusc'olal d'ayin, maxtzac vil-laj saquilq'uinal. Val d'a yichān anima tzin q'ue vaan in c'anān colval.
- 29 Cuseltaxoṛej yel vav icha noc' oques, ma icha noc' cūjub'.
- 30 A in tz'umal ix te q'uc'b'ielī, schivajpax in nivanil yuj c'ac'.
- 31 A d'a yalaṛītaxo, tzin b'itan val yed' yamc'ab' yic b'it d'a tzalajc'olal, axo ticnaic, aṛej oq'uel svac'a'.

31

1 In nanac sic'lab'il to malaj b'aq'uiṛī sviloch in c'ol d'a eb' ix cob'estac.

- 2 Q'uinaloc sviloch in c'ol d'a eb' ix, ¿tocval mañ ol yac' spac Dios Syal Yuj Smasanil d'ayin?
- 3 ¿Tom mañoc d'a eb' chuc yed' d'a eb' b'aj malaj yelc'och Dios sjavi yaelal?
- 4 ¿Tocval max yil Dios tas tzin c'ulej yed' b'ajtac tzin eq'ui?
- 5 Svac' val in ti' to malaj mach b'aj chuc svutej in b'a, malaj b'aj ec'nac d'a in c'ol in musan sat anima.
- 6 Comonoc tzin sch'olb'itej Dios d'a stojolal icha yechtaj yalil junoc tas, yic syilani to tz'acan in vach'il.
- 7 Q'uinaloc in el d'a b'eyb'al yic tojolar, mato in nib'ejnac in c'ulej tas svilochi, mato ay tas mañ vicoc in macnac vicoc,
- 8 tato icha chi', ch'ococab' mach slajancanel sat vavb'en, sjoyocab'q'ueta eb' tas avab'il chi' vuuj.
- 9 Q'uinaloc ay junoc ix ix, ix cuchb'anb'at in pensar, mato in maclej yelta junoc ix yetb'eyum junocxo vinac d'a sti' spat,
- 10 tato icha chi', ac'jocab' servil junoc ch'oc vinaquil yuj ix vetb'eyum, vayocab' junoc ch'oc vinaquil yed' ix.
- 11 Q'uinaloc in c'ulej juntzari chi', smoj val vab'an syaelal tz'ac'jioch d'a vib'añ yuj eb' juez.
- 12 Tato icha chi', jaocab' in yaelal. Icha junoc nivan c'ac' satanel tastac, ichaocab' ta' tz'aj satanel tastac ay d'ayin.
- 13 Ayic stec'b'an sb'a eb' in checab' yalan d'ayin yuj tas svutej, svab' tas syal eb' chi'.
- 14 Tato mañ ichaocia ix in c'ulej, ¿tas ol vutej voch d'a yichari Dios? ¿Tas ol vutej valani ayic ol sc'anb'an d'ayin yuj tas ix in c'ulej?
- 15 Junrtej Dios ori ac'an pitzvoc d'a co nun yed' eb' in checab' chi', arñejtona' tz'ac'an co q'uinal.
- 16 Mañ toñejoc sviloch eb' meb'a' ay stzapan majanil, mañ toñejoc svilpaxi to malaj tas sva eb' ix ix channac yetb'eyum.
- 17 Ayic in va'i laj vac' yic eb' meb'a' unin ved'oc.
- 18 Icha val vuninal svutej eb' meb'a' unin chi'. In colvajrtej d'a eb' ix channac yetb'eyum.
- 19 Ayic svilani to ay eb' anima te meb'a' malaj spichul ayochi,
- 20 axo xil noc' in calnel svac' b'ojoc, svac'anoch sq'uixinaloc eb'. Yuj chi' syac' yuj diosal eb' d'ayin.
- 21 Tato ay b'aj ix vixtej junoc meb'a' unin yujto vojta to chab'il vic yuj eb' yajal,
- 22 mac'jocab'el in c'ab' tic, elocab' vecnaj in jerñjab' tic.
- 23 Yujto tzin xiv yac'an in yaelal Dios, yuj chi' max yal in tec'b'an in b'a d'a yichari, yujto te nivan yelc'ochi.
- 24 Malaj b'aj arñej d'a nivan b'eyumal svac'och in pensar, maj vac'och q'uen oro yipoc in c'ool.
- 25 Malaj b'aj vic'nacchaari in b'a yuj in b'eyumal, ma yuj jantac tas ay d'ayin.
- 26 Svil scopopial yoc c'u yed' pax yic c'ojan q'uen uj te vach' yilji,
- 27 palta malaj b'aj elc'altac tzin tz'ub'elita in c'ab' yic tzin ch'oxan yechel to tzin tz'ub'elita sti' c'u yed' q'uen uj chi' yic svac'anem in b'a d'ay.
- 28 Q'uinaloc icha chi' svutej in b'a, smoj am val tz'ac'jioch in yaelal, yujto chab'sat am svutej in b'a d'a Dios ay d'a satchaari.
- 29 Malaj b'aj in tzalaj yuj yaelal sjavi d'a yib'añ eb' vajc'ool, ma yic sjavi chucal d'a yib'añ eb'.
- 30 Malaj b'aj ochnac in mul in c'anancot catab' d'a yib'añ eb', yic scham eb'.

- 31 Masanil eb' ayec' ved'oc, yojtac val eb' to ayic sjavi eb' ch'oc chořab'il d'ayin, malaj junoc eb' maj ac'ji tas sva'a.
- 32 A eb' anima sb'eyeq'ui, maj yal in c'ol scan eb' d'a voltac calle d'ac'valil, jacanřej in pat d'a eb'.
- 33 Malaj in mul syal in c'ub'aneli, icha syutej sb'a juntzařixo eb'. Malaj in mul elc'altac yaji,
- 34 yujto tzin xiv d'a eb' anima, talaj chuc tas syal eb' d'ayin. Maj in macoch in b'a d'a yol in pat yujto in xiv yuj tas syal eb' in c'ab' voc.
- 35 Comonoc ay mach tz'ab'an tas sval tic. A juntzař sval tic yelřej smasanil. Axo ticsaic tzin tařivej tas spac ol ac'joc d'ayin yuj Dios Syal Yuj Smasanil chi'. A tas tz'ac'jioch d'a vib'ař chi', comonoc vach' yaj stz'ib'chaj yuj viř tz'ac'anoch d'a vib'ař chi'.
- 36 Tato icha chi', tzam vac'q'ue b'aj tz'ib'ab'ilocho chi' d'a sjolom in jertjab', ma d'a in jolom icha junoc corona yic svic'anchara in b'a.
- 37 Tzam val d'a Dios yuj masanil tas ix in c'ulej, max am in q'uixvi in c'och d'a yichar.
- 38 Q'uinoloc tořej in toc'naquec' lum luum d'a eb' ay yico', aton lum b'aj tzin munlaji,
- 39 q'uinoloc tořej ix in vab'at sat tas b'aj ix munlaj eb' in munlajvum, maj in tuppaxlaj eb', a na van scham eb' yuj vejel.
- 40 Tato icha chi', q'uib'ocab' te q'uiix d'a sat in lum chi' sq'uexuloc ixim trigo, axo ař comon ařic'ultac sq'uib' sq'uexuloc ixim cebada, xchi viřaj Job chi'.
- Aton slajvub' slolonel viřaj Job tic.

32

A tas ix yal viřaj Eliú (Caps 32–37)

¹ Ayic ix yilan eb' viř oxvař chi' to stec'b'ej sb'a viřaj Job yalani to malaj smul viř, ix yactan eb' viř stelan sb'a yed' viř. ² Palta a d'a scal eb' viř ay jun viř vinac aj chořab' Buz, Eliú sb'i viř, yuninal viř viřaj Baraquel yiřtilal viřaj Ram. Majxo techaj yuj viř scot yoval d'a viřaj Job chi', yujto stec'b'ej sb'a viř yalani to malaj smul viř, syac'ancanb'at viř d'a yib'ař Dios. ³ Ix cot pax yoval viřaj Eliú chi' d'a oxvař eb' viř yamigo viřaj Job chi', yujto maj nachajel yuj eb' viř tas ix aj spacan slolonel viř eb' viř, vach'chom ix yac'can eb' viř d'a yib'ař viř. ⁴ A viřaj Eliú chi' quelemto viř d'a scal eb' viř chi', yuj chi' ix stařivej viř slolon juntzařixo eb' viř chi' yed' viřaj Job chi'. ⁵ Ayic ix yilan viř to maxtzac yal spacan eb' viř d'a viřaj Job chi', majxo techaj yuj viř syamanoch vaan sb'a, ⁶ ix syamanoch viř yalan yic d'a scal eb' viř icha tic:

Sb'ab'el lolonel viřaj Eliú

A in tic quelem unin into, a exxo tic ichamtac vinac exxo, yuj chi' maj yal in c'ol ix valb'at tas tzin na' d'a scal eyico'.

⁷ Ix in naan icha tic: Lolonocab' eb' viř ichamtac vinac tic, yujto te ay tas yojtac eb' viř. Sch'oxocab'el sjelanil eb' viř chi', xin chi'.

⁸ Palta jun, masanil anima ařřej spensar, yujto a Dios Syal Yuj Smasanil, a' ix ac'anocho Yespřitu d'a eb'.

⁹ Mař yujoc to nivanxo ab'il syil junoc mach, yuj chi' jelan, mař yujoc yicham vinaquil junoc mach, yuj chi' vach' snachajel yuuj.

¹⁰ Yuj chi' sval icha tic: Comonoc tze maclej pax eyab' tastac vic ol vala', ay pax jab'oc tas tzin nib'ej svala'.

- 11 A in tic ix in maclej vab' tas ix eyala' yach'an a ex tic van e naan tas tzeyutej e pacan d'a viñ d'a jelanil.
- 12 Ix vilanpaxi to malaj junoc ex ix yal e pacan d'a viñ icha val smojal.
- 13 Xeyaltaoch e b'a jelanil, yujto maj yal eyuuj. Añej Dios ol pacan slolonel viñ chi'.
- 14 Mañoc d'ayin ix yal juntzañ lolonel viñ, yuj chi' mañ ol in pac d'a viñ icha ix e c'ulej a ex tic.
- 15 A ticnaic mamin Job, a eb' viñ oxvañ tic, somchajnac eb' viñ, max yal-laj spacan eb' viñ tas ix ala'.
- 16 Palta a in tic mañ ol in em numan, vach'chom a eb' viñ tic mañxa tas vach' yalan eb' viñ, maxtzac nachaj yuj eb' viñ tas tz'aj spacani.
- 17 Palta ol vac'och in b'a d'a scal jun lolonel tic, ol valan tas nab'il vuuj.
- 18 Tzijtum tas tzin nib'ej svala', maxtzac yal in yamanoch vaan in b'a yuj tas nab'il tic vuuj.
- 19 Ijan val tzin d'iñchaj yuj in lolonel chi' svab'i, icha noc' ac' tz'uum b'ud'an yuj yal sat uva.
- 20 Yovalil ol vala', ichato chi' ol b'o in c'ool, yovalil ol in pac a lolonel tic.
- 21 A d'ayin, mañ ch'occh'ococlaj yilji anima, palta lajanñej eb' smasanil.
- 22 Val yel, a in tic mañ in b'eyb'oloc to ay junoc mach svic'chaañ. Q'uinaloc icha chi', tzam yac'och in yaelal Dios, aton b'ojinac in.

33

- 1 Yuj chi' mamin Job, ab' tas ol vala', cham tza maclej ab' in lolonel tic:
- 2 Yujto a spac a lolonel chi' ayxoec' d'a yol in ti' yic svalani.
- 3 A tas nab'il vuuj, ol val d'ayach d'a stojolal yed' d'a smasanil in c'ool.
- 4 A Dios Syal Yuj Smasanil, a' ix in b'oani, a tz'ac'an in q'uinal, yuj chi' pitzan in.
- 5 Tac'vañ d'ayin tato syal a pacani, na tas ol utej a colan a b'a.
- 6 Lajanoñnej co chavañil d'a yichañ Dios chi', añeja' d'a lum luum tic b'ob'il oñ.
- 7 Yuj chi' max yal a xiv vuuj, max yal emnaquil ol ach vutej.
- 8 Icha tic ix vab' alani:
- 9 Vach'chom malaj in mul, malaj jab'oc in paltail, malaj chucal tzin c'ulej,
- 10 palta a Dios sayan tas tz'aj yac'anoch d'a vib'añ, icha junoc yajc'ol tzin yutej.
- 11 Ichato ix yac'och q'uen cadena d'a voc, q'uelanñejoch d'ayin b'ajtac tzin eq'ui, xa chi.
- 12 Palta a tas ix al tic mañ vach'oclaj, yuj chi' ol vac' spac d'ayach: A Dios yelxo te ec'to yelc'och d'a quichañ a oñ anima oñ tic.
- 13 ¿Tas yuj tzaloch d'a sat to max spac tas tzal d'ay?
- 14 A Dios chi' tziytum macañil syutej lonol sb'a, palta max nachajel-laj cuuj.
- 15 Ay b'aj slolon d'ac'valil, ma d'a vayichal, ma d'a ilvalil ayic te vaynac oñ.
- 16 A Dios slolon d'a co pensar, yic tzoñ cachjioch vaan d'a tas sco c'ulej, icha chi' tz'aj oñ xib'tanpaxi.
- 17 Icha chi' tzoñ yutej Dios, yic vach' squiq'uel co b'a d'a scal chucal, yic mañ comonoc squic'chaañ co b'a.
- 18 Icha chi' syutej Dios oñ scolanel d'a chamel yic vach' max oñ sateli.
- 19 Ay pax b'aj jun, a yed' yaelal syac' co cachnab'il Dios chi', scab'an val syail d'a co nivanil.
- 20 Masanil vael te vach' tz'ac'ji co va'a, toñej sco yajeli.
- 21 Stz'onb'i co nivanil, scheclajelta co b'aquil d'a co nivanil chi'.

- 22 Ichato sc'och co nivanil b'aj smucchaj eb' chamnac, ayxoc' d'a yol sc'ab' chamel.
- 23 Palta q'uinaloc d'a scal jantac eb' schecab' Dios, sic'jielta junoc te nivan yelc'ochi, scoti yic tzul colvaj qued'oc, syalani tas smoj sco c'ulej,
- 24 sc'anan cuuj d'a Dios to tz'oc' sc'ol d'ayoñ. Sc'ananpax d'a Dios chi' to max yiq'uel co q'uinal, yujto chequelxo mach stupan yuj co chucal chi'.
- 25 Icha chi' tz'aj sb'oxi co c'ool, axo co nivanil tic tz'uninb'ixi, icha yic scotnac quelemal.
- 26 Ayic tzoñ tevi d'a Dios, syac'an svach'c'olal d'ayoñ. Val d'a tzalajc'olal tzoñ och ejmelal d'a yichañ Dios, scalan svach'c'olal d'a scal eb' quetanimail.
- 27 Scalan junjun oñ d'a yichañ eb' anima icha tic: Ix och in mul, ix in c'ulej tas mañ tojoloc, palta a Dios maj yal sc'ol ix yac'och in yaelal d'a smojal.
- 28 A ix yutej to ix in scol d'a yol sc'ab' chamel, yuj chi' tzato vil saquilq'uinal, xco chama.
- 29 Icha chi' tzoñ yutej Dios, mañ jun chaeloc'nej sc'ulej icha chi',
- 30 yuj oñ scolanelta d'a yol sc'ab' chamel, yic scac'an tzalajb'oc jab'ocxo co c'ool.
- 31 Mamin Job ab' val tas ol vala'. Numan tzach aji yacb'an tzin loloni.
- 32 Tato ay tas tza nib'ej tzala', syal alan d'ayin. Tato ay tas snachaj uuj, ala', tzin nib'ej malaj tas scan d'a ib'añ.
- 33 Tato malaj tas tzal jun, maclej ab' tas ol vala', ol ach in c'ayb'ej d'a jelanil, xchi viñaj Eliú chi'.

34

Schab'il macañ slolonel viñaj Eliú

- 1 Ix yalanxi viñaj Eliú chi' icha tic:
- 2 A ex jelan ex, ex e c'ayb'ejnac, ab'ec tas ol vala':
- 3 A yol co ti' a tz'ab'an svach'il tastac scab'lej. Icha pax chi' co chiquin a tz'ab'an tastac tz'alchaji.
- 4 Yuj chi' sco b'eyc'olej tas yaj juntzañ lolonel tic, yic snachajel cuuj tas yaji.
- 5 A viñaj Job ix alan icha tic: A in tic malaj in mul, palta a Dios max b'oanel-laj tas vaji.
- 6 Q'uinaloc tato svala' to ay in mul, van am vesan syal chi'. Vach'chom malaj in mul chi', palta max yiq'uel-laj in yaelal tic, xchi viñ.
- 7 Malaj junoc mach lajan yed' viñaj Job tic, scomon b'uchvaj viñ d'a Dios icha co comon uc'an a a'.
- 8 Scha val sc'ol viñ junñej tz'aj yed' eb' chuc. Junñej tz'ec' viñ yed' eb' anima chuc pensar.
- 9 Syalan viñ to malaj tas scac' ganar ayic vach' scutej co b'a d'a sat Dios.
- 10 Palta a ex ay e pensar tic, ab'ec tas ol vala'. A Dios Syal Yuj Smasanil, malaj b'aj sc'ulej tas mañ tojoloc.
- 11 A tz'ac'an spac d'a junjun anima icha tastac sc'ulej. Junjun mach ol scha spac icha val d'a smojalil.
- 12 Val yel a Dios Syal Yuj Smasanil chi', malaj b'aj sc'ulej junoc chucal, ma junoc tas mañ tojoloc.
- 13 Malaj junoc mach ix ac'an yopisio yac'an yajalil d'a yolyib'añq'uinal tic.
- 14 Q'uinaloc syal sc'ol Dios syiq'uel quic' yac'nacoch d'ayoñ,
- 15 junlajanñej am tz'aj co cham co masanil, tzoñ meltzajxicanoch pococal.
- 16 Mamin Job, tato ay a pensar, ab' tas ol vala'. Tza maclej val ab' in lolonel tic.

- 17 Q'uinaloc tato mañ tojoloc Dios ¿tom syal yac'an Yajalil? ¿Tom tza nib'ej tzac'och d'a yib'añ Dios, jun yelxo val ec'b'al te vach'?
- 18 Tato chuc syutej sb'a eb' rey yed' eb' yajal, max xivlaj Dios yalanoch d'a sat eb'.
- 19 A Dios max yac'ochlaj sb'a yed' eb' yajal, max yac'paxochlaj sb'a yed' eb' b'eyum d'a yichañ eb' meb'a'. Lajanñej quelc'och d'a sat, yujto a b'ojinac oñ co masanil.
- 20 Tato syal sc'ol Dios, elarichamel tzoñ cham d'a junoc ac'val. A eb' te jelan yalani, munil ol cham eb', mañ yovaliloc anima ol milan eb'.
- 21 A Dios tz'ılan tastac sco b'eyb'alej, yojtacpaxi tastac tz'aj co b'eyeq'ui.
- 22 Vach'chom te q'uc'q'uinal, palta max yal-laj sc'ub'anel sb'a eb' sc'ulan chucal.
- 23 A Dios mañ yovaliloc syavtej junoc anima d'a yichañ yic sch'olb'itani.
- 24 Mañ yovaliloc sc'anb'ejec' yab'i tas yuj satel eb' nivac yajal, ch'ocxo mach tz'ochcan d'a yopisio eb' chi'.
- 25 A Dios yojtac tastac sc'ulej eb'. Syalñej sc'och d'ac'valil satancanel eb'.
- 26 A val d'a quichañ tz'ac'jioch syaelal eb', icha tz'utaj eb' chuc,
- 27 yujto malaj sgana eb' sc'anab'ajan tas syala', malaj sgana eb' sb'eyb'alan schecnab'il.
- 28 Yuj schucal eb' yajal chi', tz'el yav eb' meb'a' yed' eb' tz'ixtaji. A Dios tz'ab'an yel yav eb' chi'.
- 29 Q'uinaloc malaj tas syal Dios, malaj mach syal yac'anoch d'a yib'añ. Q'uinaloc sb'at mican Dios d'a eb' van yixtaji, malaj mach syal scolan eb'. Vach'chom junoc nivan choñab', ma junoc anima, max yal scolan sb'a.
- 30 Artej Dios syal scolvaji yic max yac' yajalil eb' chuc spensar d'a juntzañ choñab' chi', yic max ixtaj eb' anima yuj eb'.
- 31 Mamin Job, tocval ix al d'a Dios: Ix och in mul, palta mañxo ol in c'ulejlaj.
- 32 Ch'ox val in mul to maxtzac in nacoti. Tato ay b'aj chuc ix laj vutej in b'a, axo ticnaic, mañxo ol in c'ulejlaj, mañ xa chioc.
- 33 Tato max a cha ab' tas syal Dios, ¿tom a a naani to ol spac Dios d'ayach icha val tas tza nib'ej? Yuj chi' a ach tza na' tas tzutej a b'a, mañoc in ol val d'ayach. Al val d'ayoñ tas tza na' chi'.
- 34 A eb' anima jelan tz'ab'an tas sval tic, ol yal eb' icha tic:
- 35 Mañ yojtacoc viñaj Job chi' tas syala', malaj yelc'och slolonel viñ syal chi', xcham eb'.
- 36 Chamocab' val sch'olb'itaj viñaj Job tic, yujto a tas syal viñ, lajan icha tas syal eb' malaj svach'il sb'eyb'al.
- 37 A viñaj Job tic, mañ toñejoc ay smul viñ, palta yelxo te pit viñ. Val d'a quichañ sb'uchvaj viñ d'a Dios, stelan val sb'a viñ yed'oc, xchi viñaj Eliú chi'.

35

Yoxil macañ slolonel viñaj Eliú

- 1 Ix yalanxi viñaj Eliú chi' icha tic:
- 2 Mamin Job, ¿tom tza na' to vach' tas ix ala'? A Dios ol alanoc to malaj in mul, xa chi.
- 3 Vach'chom tzal val icha tic d'a Dios: ¿Tas alan ico' vach'chom tz'och in mul? ¿Tas in ganar tato max och in mul chi'? xa chi.
- 4 Ol in tac'voc d'ayach yed' d'a eb' viñ amigo tic:
- 5 Q'ueañ q'uellan d'a satchañ, ol ilani to a asun te chañ yajq'ue d'a ib'añ.

- 6 Vach'chom ste och a mul, malaj tas ol ic'an Dios uuj.
- 7 Taxoñej te vach' pax tas tza c'ulej jun, malaj pax tas syiq'uelta d'a a patic, malaj jab'oc vach'ilal syac' d'ay.
- 8 A eb' quetanimail, aton eb' tz'ixtaj yuj a mul, a eb' chi', vach' pax tz'elc'och eb' yuj svach'il tas tza c'ulej.
- 9 Ayic tz'ixtaj val eb' anima, tz'el val yav eb' yic sayan mach scolan eb' d'a yol scab' eb' tz'ixtan chi',
- 10 palta max sayec'laj Dios eb' yic scolvaj yed' eb', aton Dios b'ojinac eb', jun tz'ac'an co tzalajc'olal d'a scal yaelal.
- 11 Max saypaxec'laj Dios chi' eb', aton jun ec'al tzoñ c'ayb'an d'a yichañ noc' noc', jun tz'ac'an co jelanil d'a yichañ noc' much.
- 12 Tz'el yav eb', palta max tac'vilaj Dios d'a eb', yujto te chuc eb', syic' val chaañ sb'a eb'.
- 13 Yujto a Dios Syal Yuj Smasanil, max scha yab' comon lolonel syal eb'.
- 14 Vach'chom tzala' to max ilochlaj Dios chi', palta a tas ayoch d'a a ib'añ ayec' d'a yichañ, yuj chi' tañvej tas ol aj sb'oan Dios chi' d'ayach.
- 15 Tzala' to max cot yoval, malaj yaelal syac' d'a eb' sc'ulan chucal.
- 16 Palta mamin Job, a juntzañ a lolonel tzal chi' malaj jab'oc yelc'ochi. Jantac tas tzala', palta malaj a pensar ayic tzach loloni, xchi viñaj Eliú chi'.

36

Scharil macañ slolonel viñaj Eliú

- 1 Ix yalanxi viñaj Eliú chi' icha tic:
- 2 A ticañac ac' nivanc'olal, yujto ol ach in c'ayb'ej, ayto tas ol val yuj svach'iloc Dios.
- 3 Ol vac'lab'ej jantac in jelanil yic tzin ch'oxaneli to a Dios chi' b'ojinac oñ, tojol ton paxi.
- 4 Ojtaquejeli to a tas sval tic d'ayach mañ esoc. A in tzin lolon ed' tic, tz'acan in jelanil.
- 5 A Dios te ay spoder, te ay pax sjelanil, palta malaj junoc mach spatiquejeli.
- 6 A eb' chuc sc'ulej, scham eb' yuj Dios chi', axo eb' tz'ixtaji, sb'oji yaj eb' yuuj.
- 7 A stañvan eb' anima vach' sb'eyb'al. A tz'ac'anoch eb' yajalil yic sb'inaj eb' d'a masanil tiempo.
- 8 Axo eb' sc'ulan chucal, tato stzec'chaj eb' d'a q'uen cadena, syab' val syail eb'.
- 9 A Dios sch'oxani b'ajtac tz'och smul eb' chi' yujto tz'ec' eb' d'a yib'añ.
- 10 Sloloni yic scachan eb', syalani to syactejcan schucal eb' chi'.
- 11 Tato scha yab' eb', syac'anoch sb'a eb' d'a yol sc'ab', tzalajc'olal tz'ec' eb', ato syal jantac sq'uinal eb' syac'a'.
- 12 Palta tato max scha yab' eb' jun, xicjicham eb', sb'atcan eb' d'a scal eb' chamnac yujto maj yac'och eb' d'a sc'ool tas syal Dios.
- 13 A eb' malaj yelc'och Dios d'ay, ayñejcot yoval eb'. Vach'chom tz'ac'jioch syaelal eb' yuuj, palta max yal-laj sb'a eb' d'ay yic sc'anan scolval eb' d'a yib'añ.
- 14 Spet cham eb', q'uixvelal tz'aj satel eb'.
- 15 A d'a scal syaelal junoc mach, a Dios tz'ac'an nachajel smul, yic scolchaj d'a scal syaelal chi'.
- 16 Mamin Job, icha chi' sgana Dios tzach yutej. Tzach yic'aneta d'a scal a yaelal, tzach yic'anb'at d'a jun lugar te vach' b'aj mañxa tas syac' palta d'ayach, yic tzac' tzalajb'oc a c'ool d'a vael jantac svach'il.

- 17 Palta axo ticnaic, a Dios tzach ch'olb'itani, a yaelal smoj schaan eb' chuc, a chi' van a chaani.
- 18 Yuj chi' ya'ilej a b'a yic vach' mañ elarichameloc tzach satel yuj yoval sc'ol Dios. Mañ ol yal a colchaj d'a yoval sc'ol chi' yuj jantacoc tumin.
- 19 Malaj yelc'och a b'eyumal d'a sat. Malaj pax yelc'och jantac ipalil d'ay.
- 20 Mocab' a nib'ejcot sq'uc'alg'uinalil chamel d'a ib'añ, aton stiempoal satjiel nivac choñab' d'a elarichamel.
- 21 Ya'ilej a b'a yic max a nib'ejb'at a b'a d'a chucal, yujto a yaelal tic ix javi d'a ib'añ yic max ach b'at d'a chucal chi'.
- 22 Scham val ilan jantac spoder Dios. Malaj junoc c'ayb'um syal slajb'an sb'a yed'oc.
- 23 Malaj junoc mach syal yalan tas sc'ulej, malaj mach syal yalanoch d'a sat to chuc ix sc'ulej.
- 24 Masanil anima tz'alan vach' lolonel yuj tas vach' ix sb'o Dios chi'. Ya'ilej pax a b'a yic max b'at satc'olal alan vach' lolonel d'ay.
- 25 Masanil anima tz'ilan tastac b'ob'il yuuj, vach'chom najatñej syilb'at eb'.
- 26 Maxtzac nachajel cuuj jantac snivanil yelc'ochi, max yal co b'isan jantac yab'ilal.
- 27 A tz'ic'anq'ue jantac a a' d'a chaañ, smeltzajoch a' ñiab'il.
- 28 Smolan sb'a a' d'a scal asun, slajvi chi' yax ñiab' tz'aj yem a' d'a quib'añ.
- 29 Malaj mach snachajel yuuj tas tz'aj spucaxb'at asun chi' yuuj, ma tas yuj sc'añ c'u d'a satchaañ b'aj ay scajñub'.
- 30 A tz'ac'anic' copoljoc leb'lon d'a spatictac b'aj ayeq'ui, palta a yich a' mar, añañja' q'uc'q'uinal yilji.
- 31 Icha tic tz'aj sch'olb'itan juntzañ choñab', syac'an jantac vael d'a eb' anima.
- 32 A yamjinac leb'lon, syumanb'at b'aj syal sc'ool, d'ñanñej sc'och b'aj sc'och chi'.
- 33 Ayic sc'añ c'u chi' a sch'oxani to van scot nivac ic'ñiab', inatax noc' molb'etzal noc', yojtac noc' to vanxo scot ic'ñiab' chi'.

37

- 1 A svilan nivac ic'ñiab' chi', ste ib'xiq'ue in pixan yuj xivelal, ichato sq'ueta svab'i.
- 2 Ab'ec val sc'añ c'u, aton sjaj Dios, a d'a yol sti' tz'elta jun sc'añ chi'.
- 3 A tz'ac'anic' copnaj leb'lon d'a masanil satchaañ, scheclajc'och b'aj slajvic'och lum lum tic.
- 4 Slajvi chi' tz'ab'chajsc'añ yoch sjaj Dios te nivan yelc'ochi. Yacb'an van sc'añ chi' axo leb'lon chi' maxtzac och vaan yec' copoljoc.
- 5 A yuj sc'añ yol sjaj chi', ay tas satub'tac sc'ulej, max nachajel cuuj.
- 6 A tz'ac'anem q'uen sacb'acom d'a sat lum tic, syac'anpaxem ñiab' te ay smay.
- 7 Yuj chi' a Dios tz'ac'anoch eb' anima d'a yol spat, yic vach' snachajel yuj eb' to a tz'ac'ancot juntzañ chi'.
- 8 Axo noc' noc' sb'at noc' d'a yoltac sñaq'ueen, ata b'at sc'ub'ejcan sb'a noc'.
- 9 Scot chacxuxum ic' d'a stojolal sur, axo d'a stojolal norte scot siic yuj ic'.
- 10 A yuj yic' Dios spitzviq'ue q'uen cheev, sb'at quechan q'uen d'a yib'añ a' nivac a'.
- 11 A tz'ac'anoch a' d'a scal asun, axo d'a scal a' spitzvielta leb'lon.
- 12 A asun tz'ec'ñej b'aj sgana Dios. Icha chi' tz'aj sc'anab'ajan asun chi' tas syal d'a smasanil sat lum tic.

- 13 A yed' juntzañ tic sch'oxan Dios, syac'an yaelal ma syac'an svach'c'olal d'a eb' anima.
- 14 Mamin Job, ab' val tas svala', scham val ilan tas satub'tac sc'ulej Dios.
- 15 ¿Tzam nachajel uuj tas syutej Dios sc'ulan masanil juntzañ tic, tas tz'aj yec' copnaj leb'lon d'a scal asun chi'?
- 16 ¿Ojtac ama tas tz'aj scan vaan asun d'a satchaari? Aton jun chi' sch'oxanel sjelanil Dios satub'tac.
- 17 A ach tic, pural stechaj c'ac' uuj d'a yol a pichul. Yuj ic' te c'ac' scot d'a sur numanxoñej tz'aj sat lum tic.
- 18 ¿Tzam yal a colvaj yed' Dios yic syac' anb'at jeñan satchaari tic, icha junoc quechañ q'uen q'ueen tzatz tz'ajcani?
- 19 Al d'ayon ticaic tas vach' scal d'a Dios, yujto icha d'a scal q'uc' alq'uinal ayon eq'ui, mañxa tas vach' calani.
- 20 A in tic max in tec'b'ej in b'a valani to tzin lolon yed' Dios. Tato tzin c'ulej icha chi', ichato in gana svc'cot in chamel.
- 21 Ina ayic tz'ec' ic' syic'anel asun, sc'achvi d'a chaari, maxtzac yal co q'ue q'uelan d'a yoc c'u.
- 22 A d'a stojolal norte toxoñej copopi tz'aj icha q'uen oro, toxoñej sat co c'ol quilan stziquiquial Dios.
- 23 Maxtzac nachajel cuuj tas yaj Dios Syal Yuj Smasanil, yujto ec'b'al spider yed' stojolal. Te tojol yuj chi' malaj b'aj syixtej junoc anima.
- 24 Yuj chi' xiv eb' anima d'ay. Malaj jab'oc yelc'och eb' syaloch sb'a jelanil d'a yichaari, xchi viñaj Eliú chi'.

38

Spac slolonel viñaj Job ix yac' Dios (Caps 38–42)

- 1 Ix lajvi chi, ix lolonelta Jehová d'a viñaj Job d'a scal jun chacxuxum ic', ix yalan icha tic:
- 2 ¿Tas aji, yuj chi' yed' a lolonel malaj yelc'och tzala? Scheclaji to max a chalaj tato tz'acan in jelanil.
- 3 Tec'b'ej a b'a a pacan juntzañ tas ol in c'anb'ej tic:
- 4 ¿B'ajtil ayach eq'ui ayic ix vac'anem yich lum luum tic? Al d'ayin tato yel te ay tas ojtac.
- 5 ¿Ojtac ama mach ix naani jantac ix aj yem yechel yich lum chi'? ¿Mach ix naani jantac tz'aj luum?
- 6 ¿Ojtac ama b'ajtil b'achancan yich lum chi'? ¿Mach ix b'ab'laj ac'anem q'uen q'ueen ayem yichoc luum?
- 7 Ayic vanxo sq'uirib'i d'a jun c'u chi', ix b'itan q'uen c'anal. Masanil eb' ángel, ix el yav eb' yuj tzalajc'olal.
- 8 Ayic ix elul chulnaj a' mar d'a sat lum tic, ¿mach ix macan sat a' yic scanñej a' b'aj aycani?
- 9 A in ix vac'can asun sc'uoc a', añeja' asun chi' ix vac'canoch sb'aloc a'.
- 10 A in ix vac'can b'aj sjavi c'aman a' mar chi', ichato ix vac'canoch sllaveal sti' a'.
- 11 Ix valan d'a a' icha tic: Añej d'a tic tzach javican c'aman, maxtzac yal ec' d'a tic, añej d'a tic ol ach ja poñajoc, xin chi d'a a'.
- 12 ¿Ayxom b'aj ix ala' to scot saquil yichchaari yic sacb'i d'a junoc c'u?
- 13 ¿Ix am a puc saquilq'uinal d'a smasanil sat lum luum yuj a lolonel chi', yic b'at sc'ub'ejel sb'a eb' chuc?

- 14 Scheclaj val sch'olquiltaquil sat lum luum ayic tz'och yoc c'u d'a luum d'a q'uiñib'alil, icha scheclaj schucquiltaquil junoc c'apac, ma icha tz'aj scheclajcanem otz'an junoc sello d'a lum b'aq'uech luum.
- 15 A saquilq'uinal chi' syaman vanaj eb' chuc, yuj chi' maxtzac yal-laj sc'ulan chucal eb'.
- 16 ¿Ayxom b'aj ix ach xid'ec' il juntzarñ xab' olan c'ub'eltac b'aj sq'ueul a' mar?
- 17 ¿Toxom ix ila' b'ajtil ay spuertail chamub'?
- 18 ¿Ojtac ama jantac yechel sat lum luum tic? Al d'ayin, tato yel ojtac smasanil.
- 19 ¿Ojtac ama b'ajtil scot saquilq'uinal yed' q'uic'alq'uinal?
- 20 ¿Tzam yal alan d'a saquilq'uinal b'aj sc'ochcani? ¿Tzam yal ic'anxi meltzaj b'aj cajan?
- 21 Tecan ojtac val sic'lab'il, ina ayachxo ayic ix in b'oan masanil tas, te ayxo a q'uinal.
- 22 ¿Ayxom b'aj ix ach xid'ec' b'aj molan q'uen cheev yed' q'uen sacb'at vuuj?
- 23 A juntzarñ chi', sic'an vuuj, yic svac'lab'an d'a junoc yaelal, ma d'a junoc oval.
- 24 ¿Ojtac ama b'ajtil sjavi c'u? ¿Ojtac ama b'aj scot ic' d'a stojljal b'aj sjavi c'u chi'?
- 25 ¿Mach sjacan b'aj scot secnaj yaxñab', sch'oxan b'aj sb'at oval ic' ñab',
- 26 ayic syac'an ñab' d'a lum tz'inan luum, b'aj malaj anima cajan,
- 27 yic sch'ayxi lum luum malaj tas sq'uib' d'ay, slajvi chi' sq'uib' añ añc'ultac?
- 28 ¿Mach mamab'il yaj d'a yaxñab' yed' d'a yal ac'val?
- 29 ¿Mach nunab'il yaj d'a q'uen cheev?
- 30 ¿Mach tz'ac'an tzatzb'oc a a' icha q'uen q'ueen, stzatzb'iel sat a' mar yuj siic?
- 31 ¿Tzam yal a molb'an q'uen c'anal scuchan Mootz, ma tza saclemb'at q'uen c'anal scuchan Orión?
- 32 ¿Tom a ach tzac' q'ueul q'uen nite'anal ayic van sq'uiñib'i? ¿Tom a ach tziq'uelta juntzarñ q'uen c'anal scuch nivan Osa yed' q'uen yune' Osa?
- 33 ¿Tom ojtac juntzarñ sleyal tastac tz'aj sb'eyec' tastac ay d'a satchaarñ? ¿Tom a ach tzac' elc'och juntzarñ ley chi' d'a sat lum tic?
- 34 ¿Tom syal alan d'a asun to syac'cot sñab'il?
- 35 Tato tza checb'at leb'lon yic sb'at d'a junoc lugar, ¿tzam tac'vi d'ayach icha tic: Ina in tic, chec in, xchama?
- 36 ¿Tom a ach ix ac' sjelanil noc' much yed' noc' ajtzo' yic syojtacanel noc' to ol yac' ñab'?
- 37 ¿Ay am mach te jelan yojtac jantac asun ay d'a smasanil? ¿Tom syal a secanel a a' ayoch d'a scal asun chi' yic syac'an ñab',
- 38 yic a lum pococ tz'och lum soc'omal, telquiltac tz'aj luum?
- 39 ¿Tom a ach tza say schib'ej noc' nun choj yic syic'anb'at noc' d'a noc' yunetac yic sb'ud'ji noc' yunetac chi',
- 40 ayic syil-lan sb'a noc' b'aj ay, mato yic tz'em lachan noc' d'a caltac añc'ultac?
- 41 ¿Mach tz'ac'an svael noc' joj ayic tz'ec' noc' say svael noc' yune', yujto tz'el yav noc' sc'anana svael d'ayin?

39

- 1 ¿Tom ojtac b'aq'uiñi tz'aj yune' noc' c'ultraquil chiva? ¿Tom tzila' chajtil tz'aj yalji yune' noc' c'ultraquil chej?
- 2 ¿Tom ojtac jaye' ujal scuchoch yune' noc', b'aq'uiñi pax tz'aj yune' noc' chi'?
- 3 Ayic tz'aj yune' noc' chi', tz'em votz'an noc' yic tz'el yune' noc' chi' yic tz'ec' syail.

- 4 Ayic toxo ix och yip noc' yunetac chi', sq'uib' noc' d'a caltac te', maxtzac meltzajlaj noc' d'a snun chi'.
- 5 ¿Mach ac'jinaccan noc' caltacte'al b'uru? ¿Mach aljinaccani, yuj chi' libre yajcan noc'?
- 6 A in valnac b'ajtactil scajnajcanec' noc', aton d'a taquini luum yed' d'a pariqultac b'aj malaj tas sq'uib'i.
- 7 Max yal-laj sc'ol noc' tz'aj b'aj ay av yuj anima, malaj mach syal yac'an munlaj noc'.
- 8 Tz'ec' noc' say va sb'a d'a tzalquixtac, sayan añ añc'ultac noc' sc'uxu'.
- 9 ¿Tom tza na' to a noc' caltacte'al vacax syal ac'an munlajoc, mato tz'ochcan noc' junoc ac'val d'a yol a macte'?
- 10 ¿Tom syal a tzec'anoch te' yugo d'a noc', yic tzac'an pural noc' smunlaj d'a arado ed'oc, ma tz'och tzac'an noc' d'a a patic yic tzach d'ocvi lum yed' noc'?
- 11 ¿Tom yujto te ay yip noc' syal ac'anoch noc' yipoc a c'ool d'a a munlajel?
- 12 ¿Tom tza na' to syal a c'anan noc' yic tza molan sat tas tzavej b'aj smolb'aji?
- 13 Inab' noc' avestruz, slavlavan sc'axil noc' d'a tzalajc'olal, palta max yal-laj sb'at jeñeñoc noc' icha noc' garza.
- 14 A d'a scal q'uen arena syaq'uem sñolob' noc' yic sq'uixnaj yuj sq'uixinal q'ueen.
- 15 Max snalaj noc' tato ay mach ol tec'an pojoc, ma junocxo noc' sq'ue tec'tec' d'a yib'añ.
- 16 Te chuc noc' d'a yune', ichato mañ yuneoc noc'. Malaj sna noc', vach'chom max q'uetá noc' yune' chi'.
- 17 Yujto a in maj vac' spensar noc', yuj chi' icha chi' syutej sb'a noc'.
- 18 Ayic sq'ue vaan noc' sb'at lemnaj noc', max xivlaj noc' syamchaj yuj noc' chej ayq'ue anima d'a yib'añ, yujto max tzac'van sb'ey noc' chej chi' d'a noc'.
- 19 ¿Tom a ach ac'nac yip noc' chej chi'? ¿Tom a ach ac'nac xil yib' sjaj noc' yic vach' yilji noc' yuuy?
- 20 ¿Tom a ach tzac'q'ue chennaj noc' icha noc' chil? Ste xiv eb' soldado yuj noc' ayic sjornaj sñi' noc'.
- 21 Smac'an lum luum noc' d'a ac'lictac yujto stec'ton yip noc', max xivlaj noc' sb'at d'a oval.
- 22 Mañ yojtacoclay noc' tato ay tas ay smay, max xivlaj noc', max ochlaj tec'naj noc' yuj q'uen espada.
- 23 Vach'chom toxoñej stziñiljub' q'uen q'ueen ayoch d'a viñ ayq'ue d'a yib'añ noc', scopoljub' q'uen espada yed' q'uen slanza viñ,
- 24 palta yed' val yip noc' sb'at ñicnajoc. Ayic tz'oc' q'uen trompeta yic oval, maxtzac yal syamchajoch vaan noc'.
- 25 Ayic tz'oc' q'uen trompeta chi' tz'oc' pax noc'. Najatto ay noc', syab'an noc' to ay oval, syab'an noc' yoch sjaj eb' yajal.
- 26 ¿Tom te jelan ach, tom syal a c'ayb'an noc' ch'acb'a yic sb'at jeñeñoc noc' d'a stojolal sur?
- 27 ¿Tom a ach tzal d'a noc' d'iv to sb'o so' noc' b'aj te chaañ?
- 28 A d'a sattac q'uen tenam ayec' noc' tz'ec' c'u tz'ec' ac'val. A d'a sjolomtac q'ueen sq'ue tec'tec' noc'.
- 29 A d'a chaañ chi' smaclej yil noc' b'ajtil sb'at noc' syam schib'ej.
- 30 A noc' yune' noc' añej chic' ic'an pitzan noc'. A b'aj ay snivanil chamnac, ata' ayñejec' noc', xchi Jehová.

40

- 1 Ix yalanxi Jehová d'a viñaj Job chi' icha tic:
 2 Ach Job, ix a nib'ej a telaj a b'a ved'oc a in to Syal Vuj Smananil, ¿ayto am tas tza nib'ej tzal d'ayin? Tac'vañ d'ayin, xchi Jehová chi'.
 3 Ix tac'vi viñaj Job chi' d'a Dios icha tic:
 4 ¿Tas ol vutej in tac'vi a in malaj jab'oc velc'och tic? Vach' ama to malaj tas svala'.
 5 Chael oxelxo ix in loloni, mañxalaj tas vach' valani, xchi viñ.
 6 Ix lolonpaxelta Jehová chi' d'a viñ d'a scal jun chaxxum ic' chi', ix yalan icha tic:
 7 Tec'b'ej a b'a d'a vichañ, ol a pacan d'ayin tastac juntzañ ol in c'anb'ej tic d'ayach:
 8 ¿Tzam a tec'b'ej a b'a alani to mañ tojoloc svutej in b'a, yujto malaj a mul alani?
 9 ¿Tocval ec'b'al ip d'a vichañ? ¿Tzam ñilili sc'añ yol a jaj icha sc'añ vic tic?
 10 Ch'oxnec vil an tato nivan elc'ochi, checlajocab' a b'inajnaquil yed' a poder.
 11 Scham val ilan eb' syic'chañ sb'a, ac' oval yed' eb', emnaquil tzutejcan eb' tato syal uuj.
 12 A eb' syic' val chañ sb'a te chuc sb'eyb'al chi', yalñej b'ajtil ay eb', tec'canem eb' d'a sat luum vila'.
 13 Tza mucanacan eb' d'a yol luum. Tza macanacanem eb' b'aj ayec' eb' channac.
 14 Icha chi' ol aj vilani to yel ay a jelanil, syal a colan a b'a yed' val ip.
 15 Inab' noc' nivac Behemot, a in ix in b'o noc' icha ix vutej ach in b'oani. A añ añ sc'ux noc' icha noc' vacax.40.15
 16 Ina te ay yip snañal noc' yed' yip sb'ac'chil xub' noc'.
 17 A sñe noc' lajan stzatzil icha te' c'ute', axo sch'añal xub' noc' pixquiltac yaji.
 18 A sb'aquil noc' lajan icha q'uen tubo nab'a bronce, axo yoc noc' icha q'uen hierro.
 19 Añej juntzañ noc' chi' satub'tac yilji ix in b'o d'a scal masanil noc' noc'. A inñej syal in satanel noc', yujto a in ix in b'o noc'.
 20 A d'a jolomtac vitz b'aj stajni noc' c'ultaquil noc', ata' say añ añc'ultac noc' sc'uxu'.
 21 Axo d'a yeñultac te te' tz'em cutzan noc', mato d'a scaltac te' aj b'aj c'ub'eltac, b'aj sitz'atac.
 22 A te te' ay yeñul chi', a d'a yeñul te' sic'b'an noc'. A d'a scaltac te' b'acmam oyanoch d'a stitac a a', ata' ay noc'.
 23 Vach'chom ste nivanb'i a a' chi', max xivlaj noc'. Vach'chom sq'uec'och a' Jordán d'a yol sñi' noc', malaj tas sna noc'.
 24 ¿Mach val junoc syal yic'anq'ueta yol sat noc', ma syal yac'anec' junoc lasu d'a yol sñi' noc'?

41

- 1 Añeja' pax noc' leviatán, ¿tocval syal a yaman noc' yed' q'uen anzuelo? ¿Tocval syal a tzeac'an sti' noc' yed' junoc ch'añ ch'añ?41.1
 2 ¿Tom syal ac'anec' junoc ch'añ ch'añ d'a yol sñi' noc', ma tzaq'uec' junoc q'uen gancho d'a yalañ sti' noc'?
 3 ¿Tom syal stevioch noc' d'ayach yic tz'oc' a c'ol d'a noc'? ¿Tom nanam syutej sb'a noc' d'ayach yic malaj tas tzutej noc'?

- 4 ¿Tom syal ac'an a trato yed' noc' yic tz'och noc' a checab'oc d'a masanil tiempo?
- 5 ¿Tom syal a tajni yed' noc' icha tzach tajni yed' noc' much? ¿Tom syal ac'anoch sch'añal noc' yic stajni eb' ix isil yed' noc'?
- 6 ¿Tom syal spojchajec' schib'ejal noc'? ¿Tom syal scotac xicanb'at noc' eb' choñvajum?
- 7 ¿Tocval tz'ec' junoc jul-lab' d'a stz'umal noc' uuj? ¿Tocval sc'axpaj q'uen arpón d'a sjolom noc' uuj?
- 8 Tato tzac'lej a yaman noc', tzac'an oval yed' noc', mañ ol b'at satc'olal uuj tas tzach yutej noc', mañxa b'aq'uirñ ol a tzuntzej noc'.
- 9 Yalñej mach tz'ılan noc' leviatán chi', tz'el yip eb' yuj xivelal.
- 10 Malaj junoc mach stec'b'ej sb'a stzuntzan noc'. Ocxom val in a in tic, ¿tocval ay junoc mach stec'b'ej sb'a d'a vichañ?
- 11 Malaj junoc mach ac'jinac junoc tas d'ayin, yuj chi' malaj b'aj ay in b'oc, yujto vicñej masanil tas.
- 12 Max vactej valan yuj yoc noc' leviatán chi', yujto te' ay yip, malaj tas stzac'van icha yip noc' chi'.
- 13 Malaj mach syal yic'anel stz'umal noc', mato stecoch slanza eb' d'a stz'umal noc' chi', yujto a stz'umal noc' chi' icha q'uen smacul sñi' sc'ol eb' soldado yaji.
- 14 Malaj mach syal sjacan sti' noc', yujto a q'uen ye noc' yelxo te ay smay yilji q'ueen.
- 15 A stz'umal yich spatic noc' latz'anochi, te tzatz icha q'uen q'ueen, lajan icha maclab' jul-lab'.
- 16 B'uc'uq'ui yaj stz'umal noc' chi', mañxa jab'oc ic' syal yec' d'ay.
- 17 Junñej yamañ yaji, malaj mach syal sñic'chitani.
- 18 Ayic tz'ad'isvi noc', lajan val icha yec' leb'lon. Axo yol sat noc' stziquiqui yilji icha sjavi c'u d'a q'uirñib'alil.
- 19 A d'a yol sñi' noc' tz'elta c'ac', spuch'at icha namix c'ac',
- 20 tz'elta tab', icha xob'al junoc chen van xej d'a scal te' c'ac'.
- 21 A yed' yic'al sñi' noc' schacb'i te' tzac'ac', tz'eltapax namix c'ac' d'a yol sñi' noc'.
- 22 A sjaj noc' te ay yip. Masanil anima xiv d'a noc'.
- 23 A schib'ejal noc' te tzatz, icha val q'uen hierro b'ob'il d'a cal c'ac'.
- 24 A spixan noc' te tzatz icha q'uen q'ueen, tzatz icha q'uen cha'.
- 25 Tato scot noc' d'a eb' anima, a eb' te vinac yalani xiv eb' d'a noc', sb'at eb' elevelal yuj xivelal chi'.
- 26 Malaj tz'och q'uen espada, q'uen lanza, ma jul-lab' yic syac'an oval eb' anima yed' noc'.
- 27 A q'uen hierro icha te' unin te' yaj q'uen d'a noc', axo q'uen bronce icha te te' c'aeltac yaj q'uen d'a noc'.
- 28 A jul-lab' sjulchajoch d'a noc', max xivlaj jab'oc noc' yuuj. A junoc q'uen q'ueen sjulchajoch d'a noc' icha yoch añ ac icha chi' yoch q'uen d'a noc'.
- 29 Tato sco jicoch junoc te' nivan mac'lab' d'a noc', ichañej co pajanoch junoc te' aj d'a noc'. Ayic sc'añ sti' jul-lab' sjavi d'a noc', toñej tz'och q'uelan noc'.
- 30 Ayic sb'at ñerñon noc' d'a sat luum, jul tz'ajcan yec'b'en b'aj tz'ec' noc' chi', icha tz'aj yuj sjayil sti' q'uen rastrillo.
- 31 Ayic tz'ec' noc' d'a sjulal a' mar, tz'ib'xi sat a' yuj noc', ichato xej a', icha xej noc' mantecat d'a yol yed'tal.

- ³² Sac tz'ajcan a' mar b'aj tz'ec' noc' chi', icha saquil xil jolom.
³³ Malaj junocxo tas d'a sat lum tic syal slajb'an sb'a yed' noc'. A juntzañ noc' noc' chi', a in in b'onac noc', max xivlaj noc'.
³⁴ A noc' sat yaj vuj d'a masanil noc' noc' ay smay. A noc' ayoch reyál d'a masanil noc' chium noc', xchi Jehová d'a viñaj Job chi'.

42

- 1 Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Job chi' d'a Jehová icha tic:
 2 Vojtac to masanil syal uuj, a tas tza nib'ej, tza b'oñej.
 3 A ach ix al d'ayin icha tic: ¿Tas aji, yuj chi' yed' a lolonel malaj yelc'och tzala' scheclaji to max a chalaj tato tz'acan in jelanil? xa chi. A in tic a tas satub'tac yed' tas max nachaj vuuj, a chi' ix vala'.
 4 Ix alan pax d'ayin icha tic: Ab' tas ol vala', tza pacan d'ayin tas ol in c'anb'ej d'ayach, xa chi.
 5 A d'a yalañtaxo añej ab'ixal ix vab'i, palta axo ticnaic tzach vil val och yed' in sat.
 6 Yuj chi' snachajel vuuj to malaj jab'oc velc'ochi, vach' tzin emxojiej c'ojan d'a cal pococ tic yed' d'a scal q'uen tic'aq'uil taañ tic yic tzin naan in b'a, xchi viñaj Job chi'.

Svach'c'olal Dios d'a viñaj Job

⁷ Ayic ix lajvi yalan juntzañ tic Jehová d'a viñaj Job chi', ix yalanpax d'a viñaj Elifaz chi' icha tic: Scot val voval d'ayach yed' chavañxo eb' viñ ajun ed' chi', yujto mañ vach'oc tas ix eyal d'a in patic, mañ lajanoc ix eyutej e b'a yed' viñ in checab' aj Job tic. ⁸ A ticnaic, iq'ueccot ucvañoc noc' quelemtac vacax yed' ucvañoc noc' ch'ac calnel, tzul eyac'an noc' d'a viñ in checab' aj Job tic, axo viñ ol ñusantz'a noc' smasanil silab'il d'ayin eyuuj. A viñ ol lesalvoc eyuuj, ol in chaan slesal viñ chi'. Vach'chom to smoj e chaan eyaelal, yujto mañ vach'oc tas ix eyal d'a in patic, mañ ichoc ix yutej sb'a viñ in checab' aj Job tic ix eyutej e b'a, palta mañxa tas ol ex vutej, xchi Jehová.

⁹ Yuj chi' ix cot viñaj Elifaz chi', viñaj Bildad yed' viñaj Zofar, ix sc'ulan eb' viñ icha val ix aj yalan Jehová. Ix chaji slesal viñaj Job chi' yuj Jehová chi'.

¹⁰ Ayic lesalvinacxo viñaj Job yuj eb' viñ yamigo chi', ix yac'anxi svach'c'olal Jehová d'a viñ icha d'a yalañtaxo, ec'b'alto pax ix aj yac'an d'a viñ icha ay d'a viñ d'a yalañtaxo. ¹¹ Ix javi pax eb' yuc'tac viñ yila', eb' ix yanab' viñ, juntzañ eb' yamigo viñ yed' masanil eb' anima ojtannac viñ d'a yalañtaxo. Ix och val jun nivan vael yuj eb' d'a spat viñ. Ix yac'an snivanil sc'ol viñ eb'. Ix yalan eb' ix cuspax eb' yuj yaelal ix yac'cot Jehová d'a yib'añ viñ. Ix yac'ancan q'uen tumín eb' yed' junjun colc'ab' nab' oro d'a viñ.

¹² Ix yac' jantac svach'c'olal Dios d'a yib'añ viñaj Job chi', ec'b'alto nivan d'a yichañ tas ay d'a viñ d'a yalañtax chi'. Ix q'uec'och sb'isul noc' scalnel viñ d'a 14 mil, 6 mil noc' camello, mil par noc' vacax smunlaji yed' mil noc' b'uru.
¹³ Ix aljixi ucvañ yuninal viñ yed' oxvañ yisil. ¹⁴ A ix b'ab'el, Jemima ix yac' viñ sb'iej ix, axo ix schab'il Cesia ix sb'iej ix, axo ix yoxil, Keren-hapuc ix sb'iej ix.
¹⁵ Malaj eb' ix ix d'a yolyib'añq'uinal tic stzac'van svach'il yilji icha yilji eb' ix yisil viñaj Job chi'. Ix ac'ji smach'en eb' ix icha yic eb' viñ snulej yuj smam chi'.

42.14 **42:14** A sb'i eb' ix yisil viñaj Job chi' sch'ox b'aj xajan eb' ix yuj viñ, stzalaj viñ yed' eb' ix. A Jemima syalelc'ochi "Paramuch". Cesia syalelc'ochi "te' canela sc'anchaj d'a perfumeal". A Keren-hapuc syalelc'ochi "yed'tal remeyo syac'och eb' anima d'a sat".

¹⁶ Ayic ix lajvi yec' juntzañ tic, 140 ab'il to ix yil viñaj Job chi'. Ixto yil viñ sq'uib'can eb' yuninal, masanto eb' yixchiquin eb' yixchiquin viñ chi'. ¹⁷ Te icham vinacxo viñ ayic ix cham viñ.

A Ch'añ Libro SALMOS

Salmos sb'i jun libro tic, syalelc'ochi to tz'och b'it yed' juntzañ yamc'ab' yic b'it ay sch'añal. Yuj chi' icha chi' ix sb'iejcan jun libro tic. Himnario yaji, slibroal pax lesal yaji. Tzijtum eb' anima tz'ib'jinac jun libro tic, najtil tiempo yic'nac yic tz'ib'chajnac chi'.

C'ojanc'olal ajnac yil-lan sb'a juntzañ b'it chi'. Axo ix aji a' sc'an eb' israel yic sb'itan eb' ayic tz'och eb' ejmelal d'a Dios. Axo yic ix b'eyrtej tiempo, ix och yed' juntzañxo libro ojtacab'il yuj eb' israel to a slolonel Dios tz'ib'ab'il d'ay.

A jun libro Salmo tic ch'occh'oc tastac ay d'ay: Ay b'it, ay aloj vach' lolonel d'a Dios, ay lesal yuj sc'anchaj scolval Dios, ay lesal yuj sc'anchaj nivanc'olal, ay b'it yic ac'oj yuj diosal yuj svach'c'olal Dios, ay pax lesal yuj sc'anchaj yaelal d'a yib'añ eb' ajc'ool. A juntzañ lesal tic ay b'aj junrtej mach slesalvi yuj tas snib'ej d'a yol yico', ay pax juntzañxo lesal yuj eb' schoñab' Dios.

Ix yac' b'inaj jun libro Salmo tic Jesús. Tzijtum b'aj sb'inaj d'a yol ch'añ Nuevo Testamento. Sc'annac pax jun libro tic eb' b'ab'el creyente ayic sb'itan eb' d'a sculto, ayic yelnac yich Iglesia.

A jun libro tic oye' macañ yaji: B'ab'el macañ, tz'el yich d'a Salmo 1 masanto d'a 41. Schab'il macañ, tz'el yich d'a Salmo 42 masanto d'a 72. Yoxil macañ, tz'el yich d'a Salmo 73 masanto d'a 89. Scharil macañ, tz'el yich d'a Salmo 90 masanto d'a 106. Yoil macañ, tz'el yich d'a Salmo 107 masanto d'a 150, aton d'a tic slajvican jun libro tic.

LIBRO 1

1

(SALMOS 1–41)

Eb' tojol yed' eb' chuc

- 1 Te vach' yic eb' max c'anab'ajan tas syal eb' sc'ulan chucal, max b'at eb' d'a sb'e eb' mañ vach'oc sb'eyb'al, max yac'och sb'a eb' d'a scal eb' b'uchumtac d'a Dios.
- 2 Palta d'a smasanil sc'ol eb' sc'anab'ajej sc'ayb'ub'al Jehová, snaub'tañ eb' d'a c'ual d'ac'val.
- 3 Masanil tas sc'ulej eb', vach'rtej tz'aj yelc'ochi. Lajan yaj eb' icha junoc te te' ay d'a sti' a a', syac' sat te' d'a stiempoal, malaj b'aq'uñ stacjel xil te'.
- 4 Axo pax eb' chuc sb'eyb'al jun, mañ ichocta eb'. Lajan yaj eb' icha smatz'il ixim trigo tz'ic'jib'at yuj ic'.
- 5 Yuj chi' mañxo ol yal-laj scolan sb'a eb' chuc chi' ayic ol ch'olb'itaj eb' d'a yichañ eb' anima tojol sb'eyb'al.
- 6 Te xajan eb' anima tojol sb'eyb'al yuj Jehová. Axo eb' anima ayb'at d'a chucal, van sb'atcan eb' d'a syaelal.

2

A virñ rey sic'b'ilel yuj Jehová

- 1 ¿Tas val yuj tz'el veg'uec'oc yav eb' ch'oc choñab'il sq'uechaañ? ¿Tas val yuj slajtiej sb'a eb' d'a junoc tas mañ ol tzac'van eb' sb'oani?
- 2 A eb' virñ rey yed' eb' yajal d'a juntzañ choñab' chi', schichonoch sc'ool eb', junlajanxoñej syutej slajtian sb'a eb' yoch ajc'olal d'a Jehová yed' d'a Virñ Rey Sic'b'ilel yuuj.

- ³ Slaj yalan eb' icha tic: Quiq'uequel co b'a d'a yol sc'ab' Dios yic marixalaj yalan yic d'ayoñ, xchi eb'.
- ⁴ A Jehová Yajal d'a satchaari toñej stzetzaj val eb' yuuj, sb'uchji eb' yuuj.
- ⁵ Scot yoval d'a eb', xib'taj eb' yuuj. Yed' yoval sc'ool ol yalan d'a eb' icha tic:
- ⁶ Toxo ix vac'och yopisio Viñ Rey d'a tzalan Sion, aton jun tzalan sic'b'ilel vuuj, xcham Jehová chi'.
- ⁷ Axo Viñ Rey Sic'b'ilel chi' tz'alani: Svalcanel tastac ix sna Jehová. Ix yal d'ayin: A d'a jun c'u tic, tzin ch'oxeli to Vuninal ach.
- ⁸ C'an d'ayin, ol vac'an juntzañ nivac choñab' yed' masanil yolyib'ariq'uinal tic d'ayach.
- ⁹ Ol ac' yajalil d'a yib'añ eb' yed' val a poder. Ol a satel eb' icha tz'aj smac'jipoj junoc lum chen d'a junoc q'uen c'ococh, xchi d'ayin, xchi Viñ Uninab'il chi'.
- ¹⁰ A ticnaic jun, ex sreyal, ex yajalil juntzañ choñab', jelanocab' tzeyutej e pensar, scham val e c'ayb'an tas svala'.
- ¹¹ Aq'uequem e b'a d'a Jehová d'a tzalajc'olal, ayocab' yelc'och d'a yol e sat.
- ¹² Emnaquil tzeyutej pax e b'a d'ay d'a smasanil e c'ool, yic max cot yoval d'ayex. Tato maay, ol ex satel yuuj, yujto elarichamel scot yoval.
- Te tzalajc'olal yic masanil eb' scol sb'a d'a Jehová.

3

A scolval Dios sc'anchaji

- Sb'it jun tic viñaj David ayic ix el viñ elelal d'a viñaj Absalón, aton yuninal.
- ¹ Mamin Jehová, tzijtum eb' anima ayoch ajc'olal d'ayin, tzijtum eb' smeltzajoch vajc'ooloc.
- ² Tzijtum eb' tz'alani to mañ ol in a colo'.
- ³ A achxo Mamin, in Columal ach, uuj tzin tzalaji. A ach tzac' in tec'anil.
- ⁴ A tzin avaj d'ayach, tzin a tac'vej d'a jun tzalan b'aj syal sb'a eb' anima d'ayach.
- ⁵ Tzin ec' jichan, tzin vayb'ati, te vach' tz'aj yel in vayañ, yujto a ach tzin a tañvej.
- ⁶ Mañ ol in xivlaj yuj jantac anima ac'um oval molaneq'ui, yuj eb' oyanec' d'a in patic vichañ tic.
- ⁷ Mamin Jehová, ochañ ved'oc. Ach in Diosal, colinñej. A ach ol a mac'poj sti' eb' ayoch ajc'olal d'ayin. Marixalaj jab'oc ol elc'och spoder eb' sc'ulan chucal chi'.
- ⁸ Mamin Jehová, a achton tzach colvajñej. Ac' a nivan vach'c'olal d'a quib'añ a oñ a choñab' oñ tic.

4

A Viñ Cajal ayoch yipoc co c'ool

- Ayic sb'itan jun b'it tic viñ cuchb'um yic b'it, a yamc'ab' ay sch'añal sc'anchaji. Sb'it jun tic viñaj David.
- ¹ Ach in Diosal, a ach tza b'o yaj in lolonel, tac'vej in ayic tzin avaj d'ayach. Ayic ay in och d'a syaelal ix in a colani. Oc'ocab' a c'ool d'ayin ticnaic, ab' tas sval d'a in lesal tic.
- ² Ex vetanimail, ¿b'aq'uiñ ol eyactejan eyalan in pecal? ¿B'aq'uiñ ol eyactejan eyalan lolonel malaj yelc'ochi? ¿B'aq'uiñ ol eyactejan e sayan tas mañ yeloc?
- ³ Ab'ec, a Jehová ix sic'ancanel eb' anima ayoch spensar d'ay, yic vach' tz'och eb' yicoc. Ayic tzin avaj d'ay, stac'vi d'ayin.

- 4 Xivařtec d'a Dios, yic mařxo ol och e mul. Ayic jichan ex eq'ui, a val yic te numan, tze b'eyc'olan e b'a.
- 5 Aq'uec och Jehovah yipoc e c'ool, aq'uec e silab' d'ay icha val d'a smojal.
- 6 Tzjztum eb' tz'alani: ¿Mach ol ch'oxan svach'il d'ayori? xchi eb'. Mamin Jehovah, ch'ox a vach'c'olal d'ayori.
- 7 A ach ix ac'cot tzalajc'olal d'ayin, ec'to d'a yichař stzalajc'olal eb' nivan tas syic' d'a smunlajel.
- 8 Malaj tas tzin na' ayic tzin ec' jichan, te junc'olal tzin vayi. Mamin Jehovah, a ach ton ayach och ved'oc, yuj chi' malaj tas tzin ic'ani.

5

Sc'anchaj scolval Dios

Ayic sb'itan jun b'it tic viři cuchb'um yic b'it, a flauta sc'anchaji. Sb'it jun tic viřaj David.

- 1 Mamin Jehovah, cham val ab'an tas svala'. Ochař q'uelan d'ayin ayic sja sic'son in c'ool.
- 2 Scham val ab'ani a svalan in b'a d'ayach. In reyal ach, in Diosal ach, yuj chi' a d'ayach ol in lesalvoc.
- 3 Mamin Jehovah, d'a junjun q'uiřib'alil tzin avaj d'ayach. A sq'uiřib'i svalan in b'a d'ayach, tzin tařivan a pactzitan d'ayin.
- 4 Val yel Mamin, malaj a gana d'a chucal, max yal-laj yaj eb' chuc d'a a tz'ey.
- 5 A eb' syic'chaař sb'a, mař ol aj eb' d'a ichař, max schalaj a c'ool eb' sc'ulan chucal.
- 6 Ol a satel eb' tz'esani. Tza chacancanel eb' ixtum anima yed' eb' milumcham anima.
- 7 A inxo ol in c'och d'a a cajnub' yuj a nivan vach'c'olal d'ayin. Ol val vach' lolonel d'ayach d'a emnaquil d'a a cajnub' ic'řej yaji.
- 8 Mamin Jehovah tojol ach toni, yuj chi' cuchb'ej in d'a a b'eal, checlitej a b'eal d'a vichař yujřej eb' ajc'ool tzin maclani.
- 9 Malaj val lolonel yel syal eb', ařej tas chuc sna eb'. Yuj tas syal eb' chi' sb'atcan eb' anima d'a chamel, syal vach' lolonel eb' d'a chab'satil.
- 10 Ach in Diosal, ac' val cot yaelal d'a yib'ař eb'. Cotocab' d'a yib'ař eb' yuj juntuzař chucal sna eb' d'a yib'ař eb' yetanimail. Yujto mař jantacoc schucal eb', ic'canel eb' d'a scal a chořiab', ina to spitej val sb'a eb' d'ayach.
- 11 Axo pax masanil eb' tzach ac'anoch yipoc sc'ool jun, tzalajocab' sc'ool eb'. Elocab' yav eb' d'a tzalajc'olal d'a masanil tiempo, yujto tza colel eb'. A eb' tzach xajanani, tzalajocab' eb' uu.
- 12 Yujto a ach Jehovah, tzac' a vach'c'olal d'a eb' vach' syutej sb'a. Tza colanel eb' yed' a vach'c'olal.

6

Lesal ayic ay nivan ilc'olal

Ayic sb'itan jun b'it tic viři cuchb'um yic b'it, a yamc'ab' vajxaque' sch'ařal sc'anchaji. Sb'it jun tic viřaj David.

- 1 Mamin Jehovah, mař in a tumej yed' yoval a c'ool. Mař ac' in yaelal ayic scot oval d'ayin.
- 2 Mamin, oc'oc val a c'ool d'ayin, yujto mařxalaj vip svab'i. Mamin, ac'xi b'ox in c'ool yujto a in nivanil tic sluclon yuj mař ipal.
- 3 Te somchajnac in c'ool. A achxo Mamin Jehovah, ¿b'aq'uiř ol ach och ved'oc?
- 4 Mamin Jehovah, ochař val q'uelan d'ayin, colinel yed' val a nivan vach'c'olal.

- 5 ¿Tom ay mach olto ach naancotoc ayic toxo ix chami? Malaj junoc mach ol b'itan d'ayach d'a scal eb' yetchamnaquil chi'.
- 6 Ste el vip voq'ui. Mañ jantacoc voc' d'a junjun ac'val. Sch'ayxiel in c'ari jolom yuj yal in sat.
- 7 Maxtzac yal-laj vilani, yujto ix mal in sat voq'ui yujñej eb' ayoch ajc'olal d'ayin.
- 8 Elañec d'a in tz'ey a ex to añej chucal tze c'ulej. Toxo ix yab' Jehová in sic'sic'an voq'ui.
- 9 Toxo ix yab' in tevi d'ay. Toxo ix scha in lesal.
- 10 A eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ol can eb' d'a q'uixvelal. Tortej ol somchajcanel eb'. D'a junñej mutz'satil ol can eb' d'a q'uixvelc'olal.

7

Sc'anchaj b'eyc'olal d'a tojolal

Aton jun b'it tic ix sb'itej viñaj rey David d'a Jehová yuj tas ix yal viñaj Cus, yiritilal Benjamin d'a viñ.

- 1 Mamin Jehová, ach in Diosal, a d'a yol a c'ab' van in sayan in colnab'il. Colinel d'a yol sc'ab' eb' tzin pechan b'eyec'oc.
- 2 Tato maay, ol in scotac jecchitejb'at eb' ayoch ajc'olal chi' d'ayin, icha syutej schib'ej noc' choj, yujto mañxalaj mach ol yal in scolani.
- 3 Ach Jehová in Diosal, ¿tocval ix in c'ulej icha juntzañ tas syal eb' d'a in patic? ¿Tocval ay in mul d'a jun chi'?
- 4 Malaj b'aj chuc ix vutej in c'ool d'a eb' vach' syutej sc'ool d'ayin. Malaj b'aj ix vixtej viñ ayoch ajc'olal d'ayin vach'chom malaj in mul.
- 5 Tato ix vixtej viñ, yac'ocab' sgana viñ in spechan b'eyec'oc. In yamchajocab' yuj viñ, tzin stec'ub'tañan viñ masanto satel in b'inajnaquil.
- 6 Mamin Jehová, q'ueañ liñan yed' yoval a c'ool. Elañcot d'a yichañ yoval sc'ool eb' ayoch ajc'olal d'ayin. B'o yaj d'ayin icha val a gana d'a stojolal.
- 7 Ochocab' oyan juntzañ nación d'a ichañ, tza ch'olb'itan yaj eb' masanto d'a satchaañ b'aj ay a despacho.
- 8 Mamin Jehová, a achton ol a ch'olb'itej juntzañ nación. B'o yaj d'ayin icha val in vach' b'eyb'al yed' in tojolal.
- 9 Ach Dios te tojol, tzil spensar yed' tas tz'ec' d'a sc'ol junjun anima. C'och'ilxo Mamin, satocab'el eb' te chuc sb'eyb'al chi', tzac'anpax stec'anil eb' vach' sb'eyb'al.
- 10 A Dios in Columal yaji, aton ec'to d'a yib'ari smasanil, a scolan eb' vach' spensar.
- 11 A Dios Juez tojol toni, yuj chi' aycot yoval d'a eb' chuc d'a junjun c'u.
- 12 Tato max snalaj sb'a sc'ool eb', a Dios ol yac'och ye yespada. Vach'xo yaj sjul-lab' b'aj ol sjul eb'.
- 13 Vanxo sq'ue sc'ac'al yol sjul-lab' chi'. Vach'xo yaj syamc'ab' to ol och chamel yuuj.
- 14 Ilcnab' val tas sna eb' chuc d'a eb' yetanimail, añej ixtoj anima syac' eb'.
- 15 Ichato sb'o jun olan eb' te jul yich yic syamchaj eb' yetanimail eb', palta a' eb' ol b'atcan d'a jun olan ix sb'o chi'.
- 16 A schucal eb' comonñej sc'ulej, a ol cotcan d'a yib'ari eb'.
- 17 Svac' yuj diosal d'a Jehová yuj stojolal. Tzin b'itej Dios ec'to d'a yib'ari smasanil.

8

A stziquiquial Dios yed' yopisio eb' anima

Sb'itaj jun b'it tic icha sjajil b'it sb'itaji ayic stec'jiel yal sat te' uva. Sb'it jun tic viñtaj David.

- 1 Mamin Jehová, Cajalil ach. Te b'inajnac ach, te nivan elc'och d'a sat luum tic. Icha pax chi' tz'aj yalchaj vach' lolonel d'ayach d'a satchaari.
- 2 A eb' unin yed' eb' tzato chuni tzac'lab'ej yic syalan ipalil eb', yic vach' tz'em numnaj eb' pit, eb' ajc'ool yajoch d'ayach.
- 3 A val yic tzin q'ue q'uelan d'a satchaari b'ob'il uuj, b'aj ay q'uen uj yed' q'uen c'anal a b'onac,
- 4 tzin naan d'a yol vico': ¿Tas val jab'oc quelc'och a ori anima ori tic, yuj chi' tzoñ a nacoti, tzoñ a tañvan yuj co vach'iloc?
- 5 Ejminac ix ori utejcan janic' d'a yichari eb' ángel ayic ix ori a b'oani, palta nivan quelc'och yuj copisio ix ac'a.
- 6 Ix ac' copisio d'a yib'ari tas ix a b'o'o. Ix ac'anoch masanil tastac b'ob'il uuj d'a yol co c'ab'.
- 7 Ix ac'canoch masanil macaril noc' noc' d'a yol co c'ab': Noc' calnel, noc' vacax, noc' c'ultraquil noc',
- 8 noc' much tz'ec' jeñeñoc d'a satchaari, noc' chay ay d'a yol a' mar yed' masanil noc' tz'ec' d'a yol a' chi'.
- 9 Mamin Jehová, Cajalil ach. Te b'inajnac ach, te nivan elc'och d'a sat luum tic.

9

Aloj vach' lolonel d'a Dios yuj svach'c'olal

Sb'itaj jun b'it tic icha sjajil b'it sb'itaji ayic tz'och chamel. Sb'it jun tic viñtaj David.

- 1 Mamin Jehová, d'a smasanil in c'ool tzin nib'ej sval vach' lolonel d'ayach, svalanel yab'ixal masanil tastac satub'tac ix a c'ulej.
- 2 Ach Dios, te ec' ach to d'a yib'ari smasanil, uuj val tzin avaj d'a nivan tzalajc'olal. In gana tzach in b'itej.
- 3 D'a val ichari ix b'atcan eb' ayoch ajc'olal d'ayin elelal. Ix telvi eb', ix cham eb'.
- 4 Yajal ach d'a stojolal. C'ojan ach em d'a a despacho, ix a b'oan yaj tas ix in c'an d'ayach.
- 5 Ix ac'an oval yed' juntzari eb' ch'oc choñab'il. Ix ac' telvoc eb' sc'ulan chucal. Ix a suscat sb'i eb' yic vach' maxtzac nachajcot eb' d'a b'aq'uiñ.
- 6 Toxo ix cham eb' ajc'ool, ix satel schoñab' eb' d'a junelñej. A ach ix a sateli, mañxalaj junoc ix cani, yic vach' maxtzac nachajcoti.
- 7 A achxo ach Jehová, toxonton rey ach d'a masanil tiempo. C'ojan ach em d'a a despacho yic tza ch'olb'itan eb' anima.
- 8 Ol a ch'olb'itej yolyib'arñq'uinal tic d'a vach'il. Ol ach och yajalil d'a masanil choñab' d'a stojolal.
- 9 Ach Jehová, tza col eb' tz'ixtaji, tzac' yip eb' ayic ayoch eb' d'a nivac yaelal.
- 10 Mamin Jehová, yipc'olal aj yuj eb' ojtannac ach, yujto malaj b'aj tzactejcan eb' ayic syalan sb'a eb' d'ayach.
- 11 B'itanarñec d'a Jehová Cajal d'a Sion, alec yab' eb' choñab' tastac ix sc'ulej.
- 12 Mañ toñejoc tz'iljioch eb' milumcham anima yuj Dios, max b'atcanlaj satc'olal syaelal eb' ayoch d'a ilc'olal yuuj.
- 13 Mamin Jehová, oc'ocab' a c'ool d'ayin, il in emta, te ya tzin ec' yuj eb' tzin chacaneli. Colinel d'a chamel.

- 14 Ichato val chi' b'ian, ol valan vach' lolonel d'ayach d'a yichañ eb' anima d'a spuertail Jerusalén. Tzin tzalaji, yujto ix in a colcaneli.
- 15 A juntzañ ch'oc choñab'il chi', ix telviem eb' d'a yol jun olan ix sb'o'o. A yoc eb' syamchaj yuj ch'añ yaal ix yaq'uem chi'.
- 16 Ojtacab'il Jehová yujto tojol syutej spactzitan tas sc'ulej anima. Munil syic'cot yaelal eb' sc'ulan chucal d'a yib'añ.
- 17 A eb' sc'ulan chucal yed' eb' sb'atcan Dios satc'olal yuuj, ol b'atcan eb' d'a chamel.
- 18 Mañ masaniloc tiempo ol b'atcan eb' meb'a' satc'olal yuj Dios. Ol javoc sc'ual ol elc'och tastac ayoch yipoc sc'ool eb'.
- 19 Mamin Jehová, ch'oxel ipalil. Mocab' yic'chaañ sb'a eb' anima d'ayach. Ic'cot juntzañ choñab' d'a ichañ, tzac'an syaelal eb'.
- 20 Ac'och eb' d'a xivc'olal. Ac' yojtaquejel eb' to animañej eb'.

10

Sc'anchaj scolval Dios

- 1 Mamin Jehová, ¿tas yuj najat tzach elcani? ¿Tas yuj ichato tza c'ub'ejel a b'a ayic ay in och d'a syaelal?
- 2 Syic'chaañ sb'a eb' sc'ulan chucal, tz'och eb' ajc'olal d'a eb' meb'a', palta munil a eb' ol can d'a yol ch'añ yaal ix sb'oem chi'.
- 3 A eb' sc'ulan chucal, syic'chaañ sb'a eb' yed' tas snib'ejochi. Syal vach' lolonel eb' d'a eb' snib'anoch smasanil tastac, axo d'ayach Mamin, toñej sb'uchvaj eb'.
- 4 A eb' chuc chi', max ach snalaj jab'oc eb' yuj yac'umtaquil. A snaan eb' to max il-laj tas van sc'ulan eb' chi'.
- 5 Vach'ñej tz'elc'och masanil tas sc'ulej eb' chi'. Malaj yelc'och jab'oc a c'ayb'ub'al d'a eb'. Malaj tz'och eb' yajc'ol eb' chi' d'ay.
- 6 Snaan eb' d'a yol yico' to malaj b'aq'uirñ ol telvoc eb'. Malaj b'aq'uirñ ol somchajel eb' yalannaji.
- 7 Añej catab' lolonel syal eb', slaj yalan es eb' yed' tas syutej xib'tan eb' anima. Elañchamel slolon eb' yed' yoval sc'ool yed' chucal.
- 8 D'a stitac choñab' tz'em c'ojan eb' smaclan yila' mach tz'ec'ta. D'a elc'altac smilcham eb' malaj smul eb'. Ayñejoch sat eb' d'a eb' max uji scolan sb'a.
- 9 Icha noc' choj ayoch d'a yol sñaq'ueen, icha chi' syutej sb'a eb'. Sc'ub'ejel sb'a eb', smaclan eb' ilb'ajc'ool eb'. Stañvej val eb' janic' val ol yac' ganar eb'. Ayic syamchaj eb', tz'ic'jib'at eb' yuj eb'.
- 10 Tz'em votz'an eb', sq'ue jucnaj eb' icha noc' choj chi'. A eb' max yal-laj scolan sb'a d'a yol sc'ab' eb', syamchaj eb' yuj eb'.
- 11 A snaan eb' sc'ulan chucal chi' to sb'atcan satc'olal uuj. Macan a sat yalan eb', max ujilaj ilan snaan eb'.
- 12 Mamin Jehová, cotañ, ac' ip ac'an syaelal eb' sc'ulan chucal chi'. Mocab' sat a c'ool d'a eb' ayoch d'a cusc'olal.
- 13 ¿Tas yuj tza cha ach spatiquejel eb' sc'ulan chucal chi'? A snaan eb' to mañ ol a ch'olb'itejlaj yaj eb'.
- 14 A ach val tzil schucal eb'. A ach ix ila', yuj chi' ol ac' syaelal eb' icha val smojal, icha tas sc'ulej eb'. A d'ayach syal sb'a eb' max yal-laj scolan sb'a. A ach tzach colvaj d'a eb' unin mañxalaj smam.
- 15 Mac' q'uichaj sc'ab' eb' sc'ulan chucal chi'. Ac' yovalil chucal sc'ulej eb' chi'. Tz'acanocab' tz'aj stupan smul eb' chi'.

- ¹⁶ Ach Jehová, Yajal ach d'a masanil tiempo. A eb' ch'oc choñab'il, ol iq'uel eb' d'a sat lum a luum.
- ¹⁷⁻¹⁸ Mamin Jehová, a ach ton val tzab' slesal eb' anima emnaquil, a ach ton val tzac' yip eb'. A ach ton val tzab' yalan sb'a eb' tz'ixtaji yed' eb' unin mañxalaj smam. A achton ol il tas ol ajcan eb' chuc chamelb'a yaji, yic vach' mañxo ol xib'tejlaj eb' emnaquil eb'.

11

A viñ Yajal yipc'olal yaji

Sb'it jun tic viñaj David.

- ¹ A Jehová svac'och yipoc in c'ool, yuj chi' nab'añej tzeyal d'ayin: Ixic, c'ub'ejel a b'a d'a caltac te' icha syutej sb'a noc' much.
- ² Ina val eb' viñ chuc, syac' lista sjul-lab' eb' viñ yic sjulvaji, ijanxocan eb' viñ yed' sjul-lab' chi'. D'a c'ub'eltac sjulji eb' anima vach' yuj eb' viñ.
- ³ Tato a eb' yajal axoñej chucal ay d'a spensar, ¿tasto val ol yutoc sb'a eb' vach' sb'eyb'al? xe chi d'ayin.
- ⁴ Palta ayec' Jehová d'a stemplo to añej ay yico'. A d'a satchaari, ata' ay sdespacho, scham val sc'ool yilani, sch'olb'itan sb'eyb'al eb' anima.
- ⁵ A Jehová sch'olb'itan yaj eb' anima vach' yed' eb' chuc. Te yajb'ilel eb' anima comonñej smac'vaj yuuj.
- ⁶ A ol ac'anemta c'ac' icha val yax ñab' yed' azufre ayoch sc'ac'al d'a yib'añ eb' chuc. Ol yac'anemta jun nivan ic' yic stacjiel masanil tas yuuj. A ol pactzitan d'a eb' anima, ato syala' tastac sc'ulej eb'.
- ⁷ A Jehová tojol toni, scham val sc'ool yed' tojolal. Yuj chi', a eb' anima tojol sb'eyb'al, ol yil val Dios eb'.

12

Sc'anchaj scolval Dios

Ayic sb'itan jun b'it tic viñ cuchb'um yic b'it, a yamc'ab' vajxaque' sch'añal sc'anchaji. Sb'it jun tic viñaj David.

- ¹ Mamin Jehová, colorñ, yujto mañxalaj eb' ay elc'och d'a sat, van satel eb' tzach c'anab'ajan d'a scal eb' anima.
- ² Syesej eb' d'ay junjun. D'a chab'satil slolon eb' d'ay junjun yic slaj yixtan sb'a eb'.
- ³ Mamin Jehová, satcanel juntzañ anima ayoch d'a chab'satil chi' yed' eb' syic'chaari sb'a.
- ⁴ Aton eb' tz'alani: Añej tato syal co loloni, c'ocb'ilñej chi'. A co ti' tic ol oñ colanoc. ¿Machto val ol yal oñ schecani? xchi eb'.
- ⁵ Axo Jehová tz'alani: Tz'ixtaj val eb' malaj tas syal yuuj. A eb' meb'a' tz'el yav eb' yuj syail. Yuj chi', yovalil ol in colcanel eb' stañvan in colval, xchi Jehová.
- ⁶ A tas yalnaccan Jehová te vach'ñej. Icha val q'uen plata sic'lab'il stz'ai, mañxalaj jab'oc smical, uquel sñusji d'a yol c'ac', icha chi' yaj tas yalnaccani.
- ⁷ Mamin Jehová, a ach ton val tzoñ a tañvej. Toxonton tzoñ a colñej d'a juntzañ anima tic.
- ⁸ Ayic schaan yab' chucal eb' anima, masanil b'aj tz'ic'jichaañ eb' chuc chi'.

13

Sc'anchaj colval

Sb'it jun tic viñaj David.

- ¹ Mamin Jehová, ¿b'aq'uiñ val ol in a nacoti? ¿Tocval ol in b'atcan satc'olal uuj d'a masanil tiempo? ¿B'aq'uiñ val ol a ch'ox a vach'c'olal d'ayin?
- ² ¿Jantacto tiempo ol in te cus d'a junjun c'u? ¿Jantacto tiempo ay in ec' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool?
- ³ Mamin Jehová in Diosal, cotañ q'uclan d'ayin, tac'vañ d'ayin, ac' a vach'c'olal d'ayin, yic vach' mañ ol in pet chamoc,
- ⁴ yic mañ ol yal viñ ayoch ajc'olal d'ayin: Toxo ix vac' ganar, xchi talaj viñ. Malaj in gana stzalaj sc'ool viñ, tato tzin yac' ganar viñ.
- ⁵ A a vach'c'olal ayoch yipoc in c'ool, stzalajb'i in c'ool yuj a colval.
- ⁶ Mamin Jehová, tzach in b'itej yuj a vach'il d'ayin.

14

A schucalil eb' anima (Sal 53)

Sb'it jun tic viñaj David.

- ¹ A eb' chuc spensar sna eb' to malaj Dios. Junlajanxoñej ix aj sjuanel spensar eb'. Yelxo val te chuc sc'ulej eb'. Malaj mach sc'ulan vach'il.
- ² Ato d'a satchaañ q'uclanemta Jehová d'a anima, yic syila' tato ay eb' syac'och spensar d'ay, yic sylpaxi tato naan yuj eb'.
- ³ A juntzañ b'eyb'al chuc sb'eyb'alej eb' smasanil. Junlajanxoñej tz'aj sjuvib'at eb'. Malaj junoc mach b'oan vach' b'eyb'al. Toton malaj val junoc mach.
- ⁴ Icha val to malaj spensar eb' sc'ulan chucal chi'. A eb' chi' satanel eb' yetchoñab', icha val to svacl eb' yaj eb', max yal-laj sb'a eb' d'a Jehová.
- ⁵ Ste ib'xi eb' yuj xivelal, yujto a Dios ayec' yed' eb' vach' sb'eyb'al.
- ⁶ Snib'ej eb' syixtejb'at tas nab'il yuj eb' emnaquil, palta a Jehová scolan eb' emnaquil chi'.
- ⁷ Comonoc a d'a tzialan Sion scot co colnab'il a oñ israel oñ tic. Ayic ol yac'anxi svach'c'olal Dios d'a quib'añ, ol tzialaj val co c'ool a oñ yitñil oñ viñaj Jacob tic. Ol el lenaj ol quila'.

15

A tas snib'ej Dios d'a eb' anima

Sb'it jun tic viñaj David.

- ¹ Mamin Jehová, ¿mach eb' syal scajnajec' d'a a cajnub'? ¿Mach pax eb' syal yaj ed' d'a jun tzialan b'aj syaq'uem sb'a anima d'ayach?
- ² Aton eb' vach' sb'eyb'al yed' eb' sb'oan tojolal, eb' añej lolonel yel syal d'a smasanil sc'ool.
- ³ Eb' max naanq'ue esal lolonel, max yixtejlaj yamigo, max yal-laj specal eb' cajan d'a slac'anil.
- ⁴ Eb' spaticanel eb' paticab'ilel uuj, palta stzalaj sc'ool eb' yed' eb' ay elc'och d'a sat. Eb' max q'uexan tas syala', tz'elñejc'och tas syal eb' chi', vach'chom scan eb' d'a yalañ yuuj.
- ⁵ Eb' tz'ac'an stumin majanil, palta max sc'anlaj yune' stumin eb' chi'. Eb' max schoñilaj sb'a d'a es testigoal d'a spatic eb' malaj smul. A eb' icha chi' sb'eyb'al, val yel malaj b'aq'uiñ ol ac'joc ganar eb'.

16

Lesal yic scac'och Dios yipoc co c'ool

Aton jun b'it namami sb'itaji. Sb'it jun tic viñaj David.

- ¹ Ach in Diosal, tañvej in val, añej d'ayach tzin col in b'a.

- 2 Mamin Jehová, sval d'ayach to Vajal ach. Masanil vach'il ay d'ayin, a d'ayach scoti.
- 3 Te vach' yic eb' tzach c'anab'ajan d'a scal eb' a chořiab'. In gana tzin aj d'a scal eb'.
- 4 Ol te q'uib'chaři syaelal eb' sb'atcan d'a spatic junoc comon dios. Max vac'ochlaj in b'a vac'an schiq'uil noc' silab' yed' eb' d'a scomon dios chi'. Max val-laj in b'a d'a sdiosal eb' chi'.
- 5 Mamin Jehová, ařej d'ayach svic' masanil vach'il. A achton tzac' masanil tas snib'ej in c'ool. D'a yol a c'ab' ayec' in q'uinal.
- 6 A val b'aj ix echtejcan in mach'en, yelxo te vach'. Mařixo jantacoc svach'il tas ix ac'can chi' d'ayin.
- 7 Mamin Jehová, sval vach' lolonel d'ayach yujto a ach tzac' in razón, tza c'ayb'an pax in pensar d'ac'valil.
- 8 Masanil tiempo naan achřej vuuj. Yujto ayachřej ec' ved'oc, yuj chi' malaj tas tzin ic'ani.
- 9 Yuj chi' ste tzalaj in c'ool tzin b'itani. Malaj tas tzin na'a, yujto tzach vac'och yipoc in c'ool.
- 10 Mař ol in actejcanlaj d'a scal eb' chamnac, mař ol a cha c'ab'at in nivanil tic, a in c'anab'ajum in tic d'ayach.
- 11 Tzac' vojtaquejel sb'eal q'uinal, tzac'an tzalajb'oc in c'ool ayic ayinec' ed'oc. Aynej tzalajc'olal d'a a tz'ey d'a masanil q'uinal.

17

C'anoj vach'c'olal d'a Dios

Sb'it jun tic viřaj David.

- 1 Mamin Jehová, ab' in lolonel te yel tic, cotař q'uelan d'ayin ayic svalan in b'a d'ayach. Ac'cot tz'eyan a chiquin d'a in lesal tic, yujto mař in c'ajanoc valan esal lolonel.
- 2 A ach ton tzala' to malaj in mul, ojtac val to tojol in pensar.
- 3-4 Ojtac masanil tas tzin na'a, vach'chom d'ac'valil. Ix in a b'eyc'olej, palta malaj jab'oc chucal ix ilchaj uuj d'ayin. Toxo ix in na' to malaj tas chuc ol vala'. Icha syal a lolonel, najat ix in elcan d'a sb'eal eb' comonxořej smac'an eb' yetanimail.
- 5 Tec'tec' svutej in b'a in b'at d'a yol a b'e. Malaj b'aj ix in el b'esnaj d'ay.
- 6 Ach in Diosal, sval in b'a d'ayach, yujto tzab'řej tas svala'. Mamin ac'cot tz'eyan a chiquin d'ayin d'a tas sval tic.
- 7 A eb' sayanec' a colval, tza col eb' d'a eb' yajc'ool, tzin nib'ej to tza ch'ox a vach'c'olal d'ayin, aton junztař satub'tac.
- 8 Ya'ilej in, icha syutej junoc mach syailan yol sat, icha chi' tzin utej. C'ub'ej in el icha val syutej noc' caxlař smoyanq'ue yune'.
- 9 Colinel d'a eb' chuc scot d'ayin. Colin d'a eb' milumcham anima tz'och oyan d'a in patic chi'.
- 10 Max oc'laj sc'ol eb' chuc chi' d'a eb' yetanimail, te ac'umtacıej slolon eb'.
- 11 Lac'an tzac'an eb' d'a in patic, ix oymaj eb' d'a in patic vichaři, toxořej stařveje eb' in yecan telvoc d'a sat luum.
- 12 Lajan eb' icha junoc noc' choj votz'anemi, ayic tz'elta jucnaj noc' syam schib'ej.
- 13 Mamin Jehová, ochař ved'oc, mac sat eb' ayoch ajc'olal d'ayin yic stelvi eb'. Ac'lab'ej q'uen espada tzin a colanel d'a yol sc'ab' eb' chuc chi'.
- 14 Mamin Jehová, colinel yed' a poder d'a yol sc'ab' eb' anima ařej tastac ay d'a yolyib'ařiq'uinal tic sgana syic'cani. Ac'cot syaelal eb', jun yaelal

yictaxon eb' yaji. Ochocab' locan eb' yuninal eb' yed' yixchiquin eb' yed'oc.

15 A inxo jun, yujto tojol in pensar, yuj chi' ol ach vila'. Ayic ol in pitzvoco'ue vaan, mañxalaj tas ol snib'ej in c'ool, yujto ol in tzalaj val d'a ichañ.

18

B'it ayic tz'ac'ji ganar eb' ajc'ool

A viñaj David schecab' Jehová ix b'itan jun b'it tic d'a Jehová ayic ix colchajel viñ d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool yed' d'a yol sc'ab' viñaj rey Saúl.

1 Mamin Jehová, tzach in xajanej, a ach tzac' ipal d'ayin.

2 Mamin Jehová, ichato riag'ueen aj d'ayin, ichato in cuartel aji, yujto in Columal ach. Ach in Diosal, a d'ayach scot vip, a d'ayach tzin col in b'a, in Tañvumal aji. In Columal ach, te ay a poder. Uuj max in yamchajlaj yuj eb' ayoch ajc'olal d'ayin.

3 Smojton val a b'itaji. Ayic svalan in b'a d'ayach, d'a val elañchamel tzin a colcanel d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol yajoch d'ayin.

4 A smay chamel ix oymaj d'a in patic. Mañ jantacoc yaelal ix javi d'a vib'añ yic tzin sateli.

5 A chamel, ichato toxo ix spixoch slasu d'ayin, ichato ix sb'o in yaalil b'aj ol in telvoc.

6 Mamin Jehová, ix val in b'a d'ayach ayic ayinec' d'a scal in somc'olal. Ach in Diosal, ix in c'an a colval. A d'a a templo ix ab' tas ix vala'. Ix c'och vav d'a a chiquin.

7 Ichato chi' ix ec' jun nivan quixcab'. Yelc'olal ix ib'xi yib' lum nivac vitz. Ix tzicub'tañaj val yuj yoval a c'ool ach in Diosal.

8 Ichato ix elta tab' d'a yol a ñi', axo d'a yol a ti' ichato ix elta jun c'ac' te ov. Ichato ix elta tzipipoc tzac'ac' d'a yol a ti' chi'.

9 Ix a jac satchaari, ix ach emuli. Ayoch nivac q'uiç'al asun d'a yalañ oc ayic ach emul chi'.

10 Ay ach q'ue d'a yib'añ jun querubín, ix ach b'at jeñeñoc, ix ach b'at b'achachoc d'a yib'añ ic'.

11 C'ub'an ach el b'aj te q'uiç'q'uinal. Ix a c'ub'ejel a b'a d'a scal q'uiç'al asun b'ud'jinaquel yuj a a'.

12 Ay c'ac' ix laj elta copnaj d'a ichañ icha val leb'lon. Ix cot sacb'at d'a scal asun yed' tzac'ac'.

13 Mamin Jehová, ec' achto d'a yib'añ smasanil, ix el av, icha val sc'añ c'u d'a satchaari. Ix cot sacb'at yed' tzac'ac'.

14 Ix ac'anb'at a jul-lab' chi', axo eb' ajc'ool ix saclemcanb'at eb' yuuj. Ix a julanb'at jun c'ac' tz'ec' copnaj d'a scal eb', ix pechchaj eb' yuuj.

15 Mamin Jehová, yuj schaaril ix ach avaji, yuj pax jun ic' te ov ix aq'uelta, ix checlaj yich a' mar. Yuj pax chi' ix checlaj yich yolyib'añq'uinal tic.

16 Ach in Diosal, masanto d'a satchaari ix ac'cot a colval d'ayin, ichato ix in ic'q'ueta d'a yol jun a a' te jul yich.

17 Ix in a colan d'a eb' ajc'ool te ay yip, malaj tzin och d'a eb', yelxo val te tec'an eb' d'a vichañ.

18 Ix och b'ulnaj eb' d'ayin ayic ay in och d'a ilc'olal, a achxo Jehová ix ach och ved'oc.

19 Ix in ic'anelta b'aj lod'an, ix in ac'ancanoch b'aj levan. Ix in a colo' yujto xajan in uuj.

20 Mamin Jehová, ix ac' spac d'ayin, yujto tojol ix vutej in b'a. Ix ac' a vach'c'olal d'ayin, yujto malaj in mul,

- 21 yujto ix in c'anab'ajej a b'eyb'al. Ach in Diosal, maj in c'ulejlaj chucal yic svic'canel in b'a d'ayach.
- 22 Masanil a c'ayb'ub'al, naanr̄ej vuuj, malaj b'aq'uir̄ sb'at a lolonel satc'olal vuuj.
- 23 Vach'r̄ej in b'eyb'al d'a ichar̄i. Ix in ya'ilej in b'a yic max in b'at d'a chucal.
- 24 Yujr̄ejton chi' ix ac' spac d'ayin yujto tojol svutej in b'a, malaj pax in mul d'a yol a sat ach Jehová.
- 25 Mamin, a eb' tzach c'anab'ajani, ol elc'och syal a lolonel d'a eb'. A eb' vach' spensar, vach' pax tzutej a pensar d'a eb'.
- 26 Vach' tzutej a b'a d'a eb' vach' sb'eyb'al, palta tza ch'ox a jelanil a tenanec' spensar eb' ixtum anima.
- 27 Tza col eb' emnaquil, axo eb' syic'chaar̄i sb'a, tziq'uemta eb'.
- 28 Mamin Jehová, a achton tzac' saquilq'uinal d'ayin. Ach in Diosal, a achton tzic'canel q'uic'alq'uinal d'ayin.
- 29 Yuj a colval ix in saclemejb'at eb' soldado, ix in c'axpajec' d'a yib'ar̄i smuroal juntzar̄i choñab'.
- 30 Ach Jehová Dios, yelxo val te vach' a b'eyb'al. A a lolonel ix ac'cani, smoj ton val malaj co chab'c'olal d'ay. Tza colel masanil mach yipc'olal aj yuuj.
- 31 Mamin Jehová, malaj junocxo Dios, a achr̄ej. ¿Tocval ay junocxo colvajum icha ach tic'?
- 32 Ach Dios, a ach tzac'r̄ej vip. A ach tzin a cuchb'ej d'a jun b'e te vach'.
- 33 Icha val sb'ey junoc noc' c'ultaquil chej, icha val chi' tz'aj in b'ey uuj. D'a sattac vitz yeq'ui, tec'tec' vaj uuj.
- 34 A ach tzin a c'ayb'ej d'a oval, tzac'anpax vip yic tzin pacchitan junoc jul-lab' nab'a bronce.
- 35 Mamin, a ach tzin a tar̄vej, tzin a colani. A a vach' c'ab' tzin yamanq'ue lir̄ian. Yujr̄ej a vach'c'olal ix in ic'chaar̄i.
- 36 Vach' ix utej in b'e a b'oani yic vach' max in el-laj ñernajoc.
- 37 Ix in pech eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ix yamchaj eb' vuuj. Maj in ochlaj vaan masanto ix cham eb' vuuj.
- 38 Choc' ix vutejcan eb' yic vach' mañxo ol q'ue vaan eb'. Ix telvi eb' d'a scal voc.
- 39 A achton tzac' vip yic svac'an oval. A eb' schichon sc'ol d'ayin, tzac' yaq'uem sb'a eb' d'ayin.
- 40 A ach tza pechel eb' ayoch ajc'olal d'ayin. Yuj chi' syal in satanel eb' malaj tzin och d'ay.
- 41 Sc'an colval eb', palta malaj mach scolan eb'. Stevi eb' d'ayach Jehová, palta max ach tac'vilaj d'a eb'.
- 42 Choc' tz'aj eb' vuuj icha val pococ tz'ic'chajq'ue vaan yuj ic'. Tzin tec'anem eb' icha val stec'chajem lum soc'om d'a yoltac b'e.
- 43 Tzin a colel d'a yoval eb' ch'oc choñab'il, tzin ac'ancanoch yajaliloc juntzar̄i nivac choñab'. A eb' anima mañ vojtaocolaj, a eb' tzin ac'an servil.
- 44 Ar̄ej syab'an vab'ixal eb', tzin sc'anab'ajan eb'. A eb' ch'oc choñab'il chi', syac'och sb'a eb' d'a yol in c'ab'.
- 45 Tz'ib'xiq'ue eb' yuj xivelal ayic tz'elta eb' d'a yol scuartel.
- 46 Ach Jehová pitzan ach. Ach in Columal, alchajocab' vach' lolonel d'ayach. Ach Dios in Columal, ic'jocab' chaar̄i a b'i.
- 47 A ach tzac' vojtaquejel eb' tzin ixtani to ayach och ved'oc. Tzic'ancot eb' ch'oc choñab'il d'a yalar̄i in mandar.

- 48 A ach tzin a coles d'a yoval sc'ool eb' ayoch ajc'olal d'ayin, aton eb' schichon sc'ool d'ayin. Mamin, tzin a colanpax d'a eb' comon'fej smac'an anima.
- 49 Yuj chi' jun, sval vach' lolonel d'ayach d'a scal juntzañ nivac choñab', tzin b'itan pax a b'i.
- 50 Uuj val, svac' ganar nivac oval a in rey in tic, a in sic'b'il in el uuj. D'a masanil tiempo tza ch'ox a vach'c'olal d'ayin a in David in tic yed' d'a eb' virñtilal icha ajnac alani.

19

A snivanil yelc'och Dios

Sb'it jun tic virñaj David.

- 1 A satchaari yed' masanil tas ay d'ay, a sch'oxanel sb'inajnaquil Dios, sch'oxanel svach'il smunlajel.
- 2 Junjun c'u, junjun ac'val sch'oxjel sjelanil yuj tastac ay d'a satchaari.
- 3 Vach'chom malaj junoc lolonel tz'ab'chaji, malaj pax junoc jaj tz'ab'chaj yochi,
- 4 palta sb'eyb'at yab'ixal Dios d'a masanil sat luum tic, masanto b'aj slajvic'och masanil yolyib'arñquinal tic.
- A d'a satchaari, ata' ay c'u yuj Dios.
- 5 Icha val junoc virñ quelem ato val snupnaji, stzalaji tz'elta d'a yol scuarto, icha chi' sjavi c'u. Ma icha junoc vinac te ay yip stzalaj sc'ool ayic sb'at d'a smunlajel.
- 6 Sq'ueul yoc c'u d'a yichchaari, sb'atxican d'a b'aj tz'emxicani, malaj junoc tas syal scolan sb'a d'a sc'ac'al.
- 7 A val sc'ayb'ub'al Jehová malaj jab'oc spaltail, tz'ac'ji quip yuuj. A schec-nab'il te yel, syac'an sjelanil eb' mantalaj spensar.
- 8 A tas syal Jehová, te vach'ñej yaji, stzalajb'i co c'ool yuuj. A sley Jehová, tojol toni, sjacvi co pensar yuuj.
- 9 A emnaquilal d'a Jehová te vach'ñej, ayñejec' d'a junelñej. A tas nab'il yuj Jehová te yel, tojol toni.
- 10 Yelxo val te nib'ab'il d'a yichari q'uen oro te vach'. Yelxo val te chi' d'a yichari noc' yal chab' ayoch d'a yed'tal.
- 11 Cachnab'il pax yaj d'ayin a in a checab' in tic. Tato tzin c'anab'ajej a lolonel chi', vach' ol in elc'och yuuj.
- 12 ¿Tom ay junoc mach syal yilan sb'a d'a spaltail? Mamin Jehová, ac' in nivanc'olal yuj juntzañxo in paltail max vil in c'ulani.
- 13 Mañ a cha vac'och in b'a d'a scal chucal. Mañ a cha yac' yajalil chucal chi' d'ayin. Icha chi' max och in mul, malaj junoc in chucal d'a yol a sat.
- 14 Mamin Jehová in Columal ach, in Tarñvumal ach, chab'ilocab' uuj tas svala' yed' tas tzin na'a.

20

Lesal yuj sc'anchaj scolval Dios d'a oval

Sb'it jun tic virñaj David.

- 1 Mamin rey, yab'ocab' Jehová co Diosal a oñ yirñil oñ virñaj Jacob a lesalvi. Aocab' tzach colani ayic ayach och d'a ilc'olal.
- 2 Yac'ocab'cot scolval d'ayach masanto d'a stemplo d'a Sion.
- 3 Snaocab'cot masanil ofrenda ix ac'a'. Schaocab' sc'ool a silab' tza rñustz'aoc.
- 4 Aocab' ol ac'an elc'och icha a gana yed' masanil tastac nab'il uuj.

- 5 Ol el cav yuj tzalajc'olal ayic ol ac'an ganar eb' ajc'ool. Ol quic'chaari co bandera yuj quic'anchaari co Diosal. Aocab' Jehová tz'ac'an masanil tas c'anb'il uuj.
- 6 Cojtaxco ticnaic to a Jehová ol colan viri co reyal sic'b'ilel yuuj. Masanto d'a satchaari to arirej ay yico', ol tac'voccot d'ay. Yuj spider Jehová chi' ol yac' ganar nivac oval viri co reyal.
- 7 Ay eb' tz'ac'anoch scarruaje yic oval yipoc sc'ool, ay pax juntzarixco eb', a noc' schej eb' syac'och yipoc sc'ool. A oriexo pax tic, a Jehová co Diosal scac'och yipoc co c'ool.
- 8 A eb' chi' spax yip yoc eb', stelvi eb', a oriexo pax tic jun, tec'tec' caji, liñanrirej ori q'uei.
- 9 Mamin Jehová, col viri co reyal. Tac'vari d'ayori ayic tzach cavtani.

21

A jun b'it yujto ix lajvi oval

Sb'it jun tic viriñaj David.

- 1 Mamin Jehová, a in rey in tic, tzin tzalaji, yujto syal uuj smasanil. Yelxo val tzin te tzalaji, yujto uuj val ix vac' ganar.
- 2 Ix a b'o tas snib'ej in c'ool, maj a tenec'laj tas ix in c'ana'.
- 3 Te nivan vach'il ix ac' d'ayin, ix ac'anq'ue jun corona oro d'a in jolom.
- 4 Ix in c'an d'ayach to tzac' najatb'oc in q'uinal, a achxo ix ac' d'ayin.
- 5 Te b'inajnac in yuj a colval. Uuj val syal vuuj, ay pax in tziqiquial.
- 6 Mari jantacoc a vach'c'olal ix ac' d'ayin d'a masanil tiempo. Ste tzalaj in c'ool d'a ichari.
- 7 Mamin Jehová, ec'al ach d'a yib'ari masanil, yujto a a vach'c'olal ayoch yipoc in c'ool, yuj chi' malaj b'aq'uir' ol in ac'joc ganar.
- 8 Mamin rey, ol a yam masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayach, aton eb' malaj sgana tzach yila'.
- 9 Ayic ol a ch'oxan a b'a d'a scal eb', ol a satancanel eb', icha val tz'aj junoc tas slajviel yuj c'ac'. A Jehová ol satanel eb' yed' yoval sc'ool, axo c'ac' ol ac'an lajvoquel eb'.
- 10 A yuninal eb' ajc'ool chi' yed' eb' yirtilal eb', ol a satcanel eb' d'a scal anima d'a sat luum tic.
- 11 Vach'chom ix snib'ej eb' ix ach yixtej, ix say val modo eb' tas tz'aj ach yac'an ganar, palta maj yal-laj yuj eb',
- 12 yujto a ach tic ix a pechcanb'at eb' ayic ix och ijan a jul-lab' d'a eb'.
- 13 Mamin Jehová, ach ic'jocab'chaari yujto masanil syal uuj. Ol co b'itej ipalil.

22

Av yuj ilc'olal yed' b'it d'a aloj vach' lolonel

Sb'it jun tic viriñaj David. Sb'itej jun b'it tic viri cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan noc' c'ul'taquil chej d'a q'uirib'alil.

- 1 Ach in Diosal, ach in Diosal, ¿tas val yuj tzin actejcani? ¿tas val yuj max in a colo' ayic tz'el vav d'a scal in yaelal?
- 2 Ach in Diosal, c'ual d'ac'val vavaj d'ayach, palta max ach tac'vilaj d'ayin, marixa b'aj syal vic'an vip.
- 3 A achxo pax jun, a achxoriexochi, tzach sb'itej eb' vetisraelal.
- 4-5 A eb' co mam quicham, yac'nac ach och eb' yipoc sc'ool, yalnac sb'a eb' d'ayach, yuj chi' a colnaccanel eb'. Yac'annac ach och eb' d'a sc'ool, yuj chi' maj q'uixvoquel-laj eb'.

- 6 A inxo jun, mařixo in animaoc svab'i, icha val junoc noc' a'ay vaj svab'i. Tzeb'ajtac in yilanoch eb' vetanimail, paticab'il in caneli.
- 7 A eb' tzin ilani, sb'uchvaj eb' d'ayin, syed'tej in sat eb', syac'an ib'xoc sjolom eb'.
- 8 Syalan eb': A jun viř tic, a Jehová ix yac'och viř yipoc sc'ool yalani, yuj chi' coljocab'el viř yuj Jehová chi'. Tato stzalaj sc'ol Dios yed' viř, ac'jocab' el viř d'a libre yuuj, xchi eb'.
- 9 Yel toni, a ach ix in ac' aljoc. Ayic vanto in chuni d'a in nun, ix in a tařvej.
- 10 Atax ix in alji ix in ochcan d'a yol a c'ab'. Atax ay in ec' d'a yol sc'ool in nun, in Diosal achtaxoni.
- 11 Yuj chi' jun, mař a b'esel a b'a d'ayin. Ay in och d'a nivac yaelal, malaj pax mach tz'och ved'oc.
- 12 Toxo ix oymaj eb' ajc'olal d'a in patic, icha val juntzař oval vacax d'a yol yic Basán, icha val chi' eb'.
- 13 Toxořej sjalali sjaj eb' icha val junoc noc' choj. Sjac sti' eb', sjavi jucnaj eb' d'ayin.
- 14 Van yelcan vip, icha val tz'aj stob'b'at a a'. Toxo ix yactej sb'a in b'aquil, a val in pixan, toxo ix ulaxb'at d'a yol in c'ool icha val noc' chaq'uib'.
- 15 Toxo ix tacji yol in jaj, icha val junoc taquiri lum. Toxo ix q'ue lotzan vac' stacji, ix in ac'anem d'a scal pococ icha val junoc chamnac.
- 16 Jun val řilari eb' chuc ix och b'uyan d'ayin icha val noc' tz'i', ix yol in c'ab' eb' yed' voc.
- 17 Syal in b'isan masanil in b'aquil. Yach'an van vab'an syail chi', axo eb' chuc chi', q'uelanřej och eb' d'ayin.
- 18 A in pichul, ix spuquēc' eb' d'a spatic. Axo d'a in pichul jucan, ix yac' suerte eb'.
- 19 A achxo Mamin Jehová, Vipumal aji. Mař ach najatb'ocb'at d'ayin. Colin, cotař elariřchamel d'ayin.
- 20 Colin, mař in a cha xicjocchamoc, mař in a cha smilcham eb' anima icha noc' tz'i'.
- 21 Colinel d'a sti' juntzař eb' icha noc' choj chi', colinel d'a sch'aac juntzař icha val noc' c'ultaquil vacax chi'.
- 22 Ol valanel ab'ixal d'a eb' vetchořiab'. Ayic ol smolb'an sb'a eb', ol ach in b'itej d'a scal eb', ol valan icha tic:
- 23 Mach ori ay yel'och Jehová d'a co sat, calec vach' lolonel d'ay. B'inajnacocab' cuuj masanil ori yiriřital ori viřaj Jacob. Masanil ori yiriřital ori Israel, caq'uequem co b'a d'ay.
- 24 A Jehová maj yactejcanlaj eb' ayoch syaelal. Mař tořejoc ix yilochi, maj sc'ub'ejel-laj sb'a. Ayic ix sc'ananc scolval eb', ix sc'anab'ajej Jehová chi' yab'ani, xin cham d'a eb'.
- 25 Mamin Jehová, ol ach in b'itej d'a yichari junoc snivan molchajelal eb' a chořab' yed' d'a yichari eb' tzach xajanani. Ol vaq'uelc'och in ti' ix vac' d'ayach.
- 26 Ol va eb' meb'a', ol b'ud'joccan sc'ool eb'. Ol och eb' ejmelal d'a Jehová, ol yal vach' lolonel eb' d'ay, pitzanřej eb' d'a masanil tiempo.
- 27 Masanil juntzař ch'oc nacional yed' yiriřital cajan d'a slajvub'c'och sat lum tic, ol nachajcot Jehová yuj eb', ol ja eb' d'ay, ol em cuman eb' d'a yichari.
- 28 Yujto a Jehová ay yic masanil opisio, a Yajal yaj d'a masanil naci3n d'a yolyib'ariq'uinal tic.

- 29 Masanil eb' b'eyum ol va eb', ol yac'anem sb'a eb' ejmelal d'a Jehová. Masanil eb' chamelb'a yaji, ol em cuman eb' d'a yichaři yujto malaj mach syal scolan sb'a d'a chamel.
- 30 A eb' ichiquinab'il d'a yic b'aq'uirı, ol yaq'uem sb'a eb' d'a Jehová. Ol alchajel yab'ixal virı Yajal d'a eb' anima toto ol aljoc.
- 31 A yab'ixal stojolal yed' svach'il tas sb'onac, ol alchaj d'a eb' toto ol aljoc chi'.

23

A Jehová Quilumal

Sb'it jun tic viřaj David.

- 1 Mamin Jehová Vilumal aji. Icha junoc tařvum calnel aj d'ayin, yuj chi' malaj tas syac' palta d'ayin.
- 2 Ichato a b'aj yax ař aric'ultac tzac' vic' vip. Ichato a d'a a a' malali sb'eyi, ata' tzin ic'b'ati.
- 3 Tzac'an vip d'a junjun c'u, tzin ic'anb'at d'a yoltac b'e vach', icha yaj alannaccani.
- 4 Mamin, vach'chom tzin ec' d'a ch'olquixtac b'aj te q'uc'q'uinal, max in xivlaj yuj junoc tas ay smay, yujto ayach ec' ved'oc. Icha junoc viři tařvum calnel yed'nac te' sc'ococh yed' pax jun te' ay sch'ocal, icha chi' tzutej in a tařvani, yuj chi' max in xivlaj.
- 5 Tza b'o in vael d'a yichaři eb' vajc'ool. Tzac'q'ue aceite d'a in jolom, tzac'an b'ud'joc in vaso masanto tz'el malnaj d'a sti'.
- 6 A a vach'c'olal yed' b'aj tzin a xajanej ayřiejec' ved'oc yach'an pitzan in. Mamin Jehová, ol in aj cajan b'aj ayach d'a masanil tiempo.

24

A jun Rey b'inajnac

Sb'it jun tic viřaj David.

- 1 A Jehová ay yic lum luum tic. A ay pax yic masanil tastac ay d'a sat luum.
- 2 Yujto a ix b'oanem yich lum luum tic d'a yich a' mar yed' d'a yich a' nivac a'.
- 3 ¿Mach eb' syal sq'uec'och d'a jun tzalan to yic Jehová? ¿Mach eb' syal yajec' b'aj syal sb'a eb' anima d'a Jehová chi'?
- 4 Aton eb' tic syal sq'uec'ochi: Eb' malaj chucal sc'ulej, eb' te vach' spensar, eb' max yaq'uem sb'a d'a juntzař comon dios, eb' max scomon aq'uej sti' yuj yac'an musansatil junocxo anima.
- 5 A Jehová Dios Scolumal eb', a tz'ac'an vach'ilal d'a eb'. Syac'anpax spac d'a eb' icha smojal yuj svach'il eb' chi'.
- 6 Icha chi' sb'eyb'al eb' sgana yoch d'a yichaři Dios Cajalil a oř yirtilal oř can Jacob.
- 7 Ex aj Jerusalén, jaquec jun snivan puertail e chořab' aytaxon d'a peca'. Jaquec te' sic'lab'il yic vach' tze cha val jun Rey d'a tzalajc'olal, aton jun Te B'inajnac.
- 8 ¿Mach jun Rey Te B'inajnac chi'? Aton Jehová, te ay yip, te ay spoder. A Jehová syac'řej ganar oval.
- 9 Ex aj Jerusalén, jaquec jun snivan puertail e chořab' aytaxon d'a peca'. Jaquec te' sic'lab'il yic vach' tze cha val jun Rey d'a tzalajc'olal, aton jun Te B'inajnac.
- 10 ¿Mach jun Rey Te B'inajnac chi'? A Jehová Yajal d'a smasanil, aton Rey Te B'inajnac.

25

Sc'an scolval Dios viřtaj David

Sb'it jun tic viřtaj David.

¹ Mamin Jehová, tic val sval in b'a d'ayach.

² Ach in Diosal, a achřej tzach vac'och yipoc in c'ool. Mař in actejan d'a scal nivac q'uixvelal. Mař in a cha yac' ganar eb' ajc'ool yajoch d'ayin yic max tzalaj eb' in szetzani.

³ Vojtac val to a masanil eb' tzach ac'anoch yipoc sc'ool, mař ol q'uixvoquel-laj eb'. A eb' schichon sc'ol d'ayach d'a nab'arfej, q'uixvocab'el eb'.

⁴ Mamin Jehová, ch'ox a b'e d'ayin. D'a juntzař a b'e chi' tzin ic' b'eyoc.

⁵ C'ayb'ej in d'a a lolonel te yel, yic vach' tzin b'ey d'a vach'il, yujto in Diosal ach, in Columal ach. A achřej tzach vac'och yipoc in c'ool d'a masanil tiempo.

⁶ Mamin Jehová, nacot a chamc'olal yed' a vach'c'olal, jun toxonton ix ac' quila'.

⁷ Axo pax juntzař in mul jun, mařxo a nacoti. Mařxoocab' a nacot in chucal d'a yictax ix vac'an quelema. Mamin, tzin a nacot yed' a nivan chamc'olal yed' a vach'c'olal.

⁸ Mamin Jehová, vach' ach toni, tojol ach toni. Yuj chi' tza tojlb'itej sb'eyb'al eb' sc'ulan chucal.

⁹ Tza ch'oxan pax eb' emnaquil d'a sb'eal tojola, aton b'eyb'al tza nib'ej.

¹⁰ Yuj a vach'c'olal, yujto tza c'anab'ajej pax tas tzala', yuj chi' tza cuchb'ej eb' sc'anab'ajan a checnab'il icha syal a trato.

¹¹ Mamin Jehová, te nivan in chucal. Ac' in nivanc'olal icha val ix utej alani.

¹² A mach tzach c'anab'ajani, tza c'ayb'ej eb'. D'a jun b'e vach' tzič'b'at eb'.

¹³ Toxonton tzič'chaari eb'. A eb' yuninal eb' ol icancan lum luum tic.

¹⁴ A eb' ay elc'och d'a sat, aton eb' ay xivc'olal d'ayach, tzac' razón d'a eb', tzac' an pax elc'och a trato d'a eb'.

¹⁵ Mamin Jehová, arfej d'ayach ayoch in pensar. A ach ol in a colel d'a ch'arř yaal.

¹⁶ Mamin, ilincoti, oc'oc val a c'ool d'ayin. Ina to in ch'ocojil, te ay in och d'a ilc'olal.

¹⁷ Ix te nivanb'i vilc'olal tic, colinel d'a in somc'olal.

¹⁸ Ilincot d'a in cusc'olal yed' d'a in yaelal, tzac'ancan nivanc'olal in chucal.

¹⁹ Il tonab'i, mař jantacoc eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ste chichonoch sc'ol eb' d'ayin.

²⁰ Tarvej in, mař in a cha chamoc, mař in a chab'at d'a nivac q'uixvelal, yujto a d'ayach tzin col in b'a.

²¹ Comonoc tzin a colo', yujto vach' in b'eyb'al, malaj in mul. A ach ayachoch yipoc in c'ool.

²² Ach in Diosal, coloricanel a ori israel ori tic d'a co cusc'olal yuj masanil syaelal.

26

A slesal eb' anima vach'

Sb'it jun tic viřtaj David.

¹ Mamin Jehová, ch'oxcaneli to malaj in mul, yujto arfej tas vach' ayoch d'a in pensar in c'ulani. Mamin, ayach och yipoc in c'ool, malaj in chab'c'olal d'ayach.

² Mamin, ilin, b'eytzitej in pensar yed' tas tzin nib'ej.

³ Yujto max b'atcanlaj a vach'c'olal satc'olal vuuj, tzach in c'anab'ajejřej.

- 4 Mañ junñejoclañ tzin ec' yed' eb' ixtum anima. Malaj b'aj junñej tzin ec' yed' eb' chab' sat.
- 5 Tzin yajcanel smolchajelal eb' chuc chi'. Val yel malaj b'aj vach' vac'an yed' eb' tz'ixtanb'at vach' b'eyb'al.
- 6 Tzin b'iquel in c'ab' yuj in ch'oxaneli to malaj in chucal. Ichato chi' b'ian tzin ec' oyoyoc d'a spatic yichañ altar,
- 7 svalan vach' lolonel d'a b'ital, svalanel masanil tas satub'tac tza b'o'o.
- 8 Mamin Jehová, tzin xajanej a templo b'aj cajan ach eq'ui. Ata' tz'alchajel snivanil elc'ochi.
- 9 Mañ iq'uel in q'uinal yed' eb' sc'ulan chucal. Mañ in a satel yed' eb' milum anima,
- 10 yujto añej chucal snib'ej eb' sc'ulej, b'ecan sc'ol eb' schaan q'uen tumin yic smontaji.
- 11 A inxo jun, tzin nib'ej tzin b'eyñej d'a in vach'ilal, yuj chi' colinel Mamin, oc'oc val a c'ool d'ayin,
- 12 yic tec'anñej vaj d'a b'eyb'al vach'. Mamin Jehová, ol val vach' lolonel d'ayach d'a scal eb' molanec' d'a ichañ.

27

A Jehová tz'ac'an saquil'quinal d'ayin

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 A Jehová tz'ac'an saquil'quinal d'ayin, in Columal paxi. ¿Machto val b'aj syal in xivi? A tzin colani, yuj chi' malaj b'aj tzin xivi.
- 2 A eb' chuc smol sb'a d'a in patic yic tzin satanel eb' yalani, palta a eb' ayoch ajc'olal chi' d'ayin, ol lajvoquel eb'.
- 3 Vach'chom junoc b'ulan soldado tz'och oyan d'a in patic vichañ, val yel, mañ ol in xivlaj. Vach'chom sq'ue vaan eb' yac' oval ved'oc, añeja' vac'anoch Dios yipoc in c'ool.
- 4 Junñej val tas tzin c'an d'a Jehová, aton jun tic tzin nib'ej: To tzin ec' d'a stemplo Dios yach'an pitzan in yic svil snivanil yelc'och Dios chi', svac'anpaxem in b'a d'ay.
- 5 Ayic ol javoc yaelal d'a vib'añ, a ol in c'ub'aneloc. A d'a scajñub', ata' ol in sc'ub'ejeli. Ol in yic'q'ue d'a yib'añ junoc q'ueen yic tzin colchajcaneli.
- 6 Ichaton val chi' ol aj in scolancanel d'a eb' ajc'ool oyanoch d'a in patic vichañ. D'a scal av yed' tzalajc'olal ol vac' in silab' d'a Jehová d'a yol stemplo. Ol val vach' lolonel d'a b'ital d'ay.
- 7 Mamin, a d'ayach tzin avaji, cha ab' d'ayin. Oc'oc val a c'ool d'ayin, tac'vañ d'ayin.
- 8 Mamin Jehová, a in pensar ix alan d'ayin to tzin nitzcot in b'a d'a a tz'ey. Yuj chi' svac' vip in nitzanoch in b'a d'a a tz'ey chi'.
- 9 Mañ a c'ub'ejel a b'a d'ayin. Mañ in a chec meltzaj yed' yoval a c'ool. A achtaxon tzin a colo'. Ach in Diosal in Columal ach, mañ in acteñcan in ch'ocoj.
- 10 Mamin Jehová, vach'chom tzin yacteñcan eb' in mam in nun, palta a ach ol in a tañvej.
- 11 Mamin, ch'ox a b'e d'ayin, ic' in b'at d'a yol b'e tojol, yuj eb' ajc'ool snib'an in yac'an telvoc.
- 12 Mañ in ac'canoch d'a yol sc'ab' eb' ayoch ajc'olal d'ayin. Sq'ue vaan eb' d'a in patic, syesan in muloc eb'. Sgana eb' tzin yac' chamoc.
- 13 Mamin Jehová, svac'och d'a in c'ool to ol a ch'ox a vach'c'olal d'ayin yach'an pitzan into, tato maay, toxom ix pax vip naic.

¹⁴ Ex vetchoňab', aq'uecoch Jehová yipoc e c'ool. Tec'tec' tzeyutej e b'a, maň eyac' chab'ax e c'ool. Val yel, aq'uecňejoch Jehová yipoc e c'ool.

28

Syab' Jehová ayic scalan co b'a d'ay

Sb'it jun tic viňaj David.

- ¹ Mamin Jehová, aňej d'ayach sval in b'a, icha řaq'ueen aj d'ayin, maň ach b'at mican d'ayin. Tato max ach colvaj d'ayin, aton val in b'at d'a scal eb' chamnac chi' b'ian.
- ² Mamin, snib'ej in c'ool tzab'i ayic svalan in b'a d'ayach. Svic'q'ue in cab' d'a yol a templo, tzin c'an an colval.
- ³ Maň ac' in yaelal icha tzutej eb' sc'ulan chucal, aton eb' stz'acan yal vach' lolonel d'a eb' yetanimail, palta aňej chucal sna eb' d'a spatic eb' anima chi'.
- ⁴ Ac' spac d'a eb', icha syal tastac sc'ulej eb', icha syal tas chucal sc'ulej eb', ichato chi' b'ian, tzac'anoch syaelal eb'.
- ⁵ Malaj yelc'och juntzaň tastac ix a b'o d'a yol sat eb'. A eb' chi' ol a satcanel eb', maňxo ol ic'chajq'ue vaan eb'.
- ⁶ Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová, yujto ix yab' tas ix val d'a scal in yaelal.
- ⁷ A Jehová Vipumal, a' tzin colan icha junoc q'uen q'ueen tz'och veřuloc. A svac'och yipoc in c'ool, tz'ochňej ved'oc, yuj chi' maň jantacoc stzalaj in c'ool. Tzin b'itani, svac'an pax yuj diosal d'ay.
- ⁸ A Jehová ayoch yipumaloc eb' schoňab', scolvajpax d'ayin, to sreyal in eb', sic'b'il in el yuuju.
- ⁹ Mamin Jehová, colcanel a choňab', ac'cot a vach'c'olal d'a yib'aň eb' ictaxoni. Taňvej eb' d'a masanil tiempo.

29

A spoder yol sjaj Jehová

Sb'it jun tic viňaj David.

- ¹ Ex aj satchaň, alec vach' lolonel d'a Jehová. Alec vach' lolonel d'ay to syal yuj smasanil, te b'inajnac.
- ² Alec vach' lolonel d'a Jehová icha d'a smojal. Aq'uequem e b'a d'ay d'a stemplo te vach' yilji.
- ³ A Jehová Dios te nivan yelc'ochi, tz'ab'chaj sjaj d'a yib'aň a' mar. A tz'ac'an c'aň c'u, a tz'ac'an mandar d'a yib'aň a' oval mar chi'.
- ⁴ A sjaj Jehová tz'ab'chaji, maň jantacoc spoder. Yuj sjaj chi' scheclaji to te nivan yelc'ochi.
- ⁵ Yuj yav Jehová sječhajcanb'at te' c'ute'. Yuj Jehová spojcan juntzaň te' nivac c'ute' d'a Líbano.
- ⁶ A juntzaň lum nivac vitz yic Líbano yed' lum yic Sirión, tz'ib'xi lum yuj Jehová. Sq'ue b'achnaj lum vitz chi', icha sq'ue chennaj junoc noc' quelem vacax.
- ⁷ A yav Jehová, a tz'ac'ancot copnaj leb'lon.
- ⁸ A yav Jehová tz'ac'an ib'xoc lum tz'inan luum. A' tz'ac'an ib'xoc lum tz'inan luum yic Cades.
- ⁹ A yuj yav Jehová tz'el jequeljoc sc'ab'tac te' ji, axoňej yib' te' scan d'a sat lum vitz. Axo d'a stemplo tz'alchaj vach' lolonel d'ay yuj eb' anima smasanil.
- ¹⁰ A Jehová ac'annac yajalil d'a jun a' oval a' mucvajum. Yajal yaj d'a masanil tiempo.

¹¹ A tz'ac'an yip eb' schořab'. Yuj svach'il sc'ool Jehová, syac' junc'olal d'ayori a ori schořab' ori tic.

30

B'it yic ac'oj yuj diosal d'a Jehová

Sb'itaj jun b'it tic ayic tz'och yopisio jun templo. Sb'it jun tic viřaj David.

¹ Mamin Jehová, tzach in b'itej yed' in vach' lolonel, yujto ix in a sic'q'ue vaan d'a scal in nivan yaelal, maj in a cha b'uchjoc yuj eb' ayoch ajc'olal d'ayin.

² Mamin, in Diosal ach, ix in c'an a colval, ix ac'an b'oxoc in c'ool.

³ Mamin, a ach ton ix in a colel d'a chamel. Ix ac' in q'uinal, maj in a chab'atljaj d'a scal eb' chammac.

⁴ B'itanařec d'a Jehová, mach ex to schořab' ex, b'itejec yujto ařeř Te Nivan Yelc'ochi.

⁵ Yujto junřeř rato ay yoval sc'ool, axo svach'c'olal ayřeřec' d'a masanil tiempo. Vach'chom tzoři oc' d'ac'valil, axo yic sq'uiřib'i sja co tzalajc'olal.

⁶ Ayic te vach' vaji, ix in na' icha tic: Malaj b'aq'uiř ol in telvoc yuj junoc tas, xin chi.

⁷ Mamin Jehová, yuj val svach'il a c'ool, ix in ac'canoch b'aj malaj tas tzin ic'ani. Palta ayic ix ic'anel a b'a d'ayin, ix somchajcanel in c'ool.

⁸ Mamin, ix ach vavtej, ix valan in b'a d'ayach:

⁹ ¿Tasto a ganar d'ayin, q'uinaloc tato tzin chami, tzin mucchaji? Martxo ol yal-laj ach sb'itan eb'toxo ix och pococal. Maři ol yal pax laj yalan vach' lolonel eb' d'ayach yuj svach'il tas ix a b'o'o, xin chi.

¹⁰ Mamin Jehová, ab' val tas svala', oc'oc val a c'ool d'ayin. Mamin, ochařeřej ved'oc.

¹¹ Ix ac'an q'uexmaj in yaelal d'a tzalajc'olal. Ix ic'anel in cusc'olal, ix ac'ancanoch c'apac pichul yic q'uiř in pichuloc.

¹² Yuj val chi' jun, ach Jehová in Diosal, max yal-laj vem numan. Tzin b'itan d'ayach d'a aloj vach' lolonel yed' ac'oj yuj diosal d'ayach d'a masanil tiempo.

31

Ařeř Jehová ayoch yipoc in c'ool

Sb'it jun tic viřaj David.

¹ Mamin Jehová, ařeř d'ayach tzin col in b'a. Malajocab' b'aq'uiř tzin a cha somchajeli. Colinel yuj a tojolal.

² Ac'cot tz'eyan a chiquin d'ayin, tzin a colan d'a elarřchamel. Ochaři in řaq'ueenoc b'aj ol in col in b'a.

³ Yujto in řaq'ueen ach, in cuartel ach, yuj chi' ochaři veriuloc. Ic' in b'eyoc yic maři ol ach alchaj chucal.

⁴ Colin d'a jun yaal ix em d'a vichaři, yujto in Columal ach.

⁵ Mamin Jehová, ach in Diosal, svac'canoch in b'a d'a yol a c'ab'. A ach tzin a colcaneli, to tz'elc'och syal a lolonel.

⁶ Tzin chaquel eb' anima syaq'uem sb'a d'a juntzaři comon dios malaj yelc'ochi. A inxo Mamin Jehová, tzach vac'och yipoc in c'ool.

⁷ Tzin tzalaj val yuj a vach'c'olal. A ach ix iq'uel in cusc'olal, ojtac pax in yaelal.

⁸ Maj in ac'canoch d'a yol sc'ab' eb' vajc'ool. Te levan b'aj ix in can uuj.

- 9 Mamin Jehová, oc'ocab' val a c'ool d'ayin, yujto ay in och d'a ilc'olal. Ix te chachb'i in sat voq'ui, mařxalaj yip in pixan yed' in nivanil.
- 10 A in q'uinal slajviem d'a scal in yaelal. A vab'ilal slajviel yuj in c'acvi. A cusc'olal tz'ic'anel vip, c'ununi yel yip in nivanil tic svab'i.
- 11 Tzetzab'il in yuj eb' ayoch ajc'olal d'ayin, b'uchb'il in yuj eb' cajan d'a in lac'anil. Yajb'il in canel yuj eb' ojtannac in. A eb' tzin ilan d'a yoltac b'e, tz'el eb' d'ayin.
- 12 Junelrnej ix in b'atcan satc'olal yuj eb'. Icha val to mařxo in animaoc svab'i, icha val junoc lum xalu pojnac, icha chi' vaji.
- 13 Svab' sajson eb' vetchořab' d'a in patic. Yalxořej b'ajtiil, ay xivc'olal sja d'ayin. Junlajanxořej snaan eb' d'a in patic. Nanon yec' sc'ool eb' tas syutej in yac'anchamoc.
- 14 A inxo jun Mamin Jehová, a achrnej ayachoch yipoc in c'ool. Toxonton svala': A ach val tic, in Diosal ach, xin chi.
- 15 Yol val a c'ab' ay in q'uinal. Colinel d'a eb' ayoch ajc'olal d'ayin, aton eb' tzac'anoch vuuj.
- 16 Il in val och a in a checab' in tic yuj svach'il a c'ool, tzin a colanel yuj a vach'c'olal.
- 17 Mamin, van valan in b'a d'ayach. Mař in ac'b'at d'a nivac q'uixvelal. A eb' chuc tzac'canb'at d'a nivac q'uixvelal chi', tzac'ancanb'at eb' b'aj tz'inan, b'aj ay eb' chamnac.
- 18 A eb' snaanq'ue lolonel, numc'ajocab' eb', yujto syal lolonel eb' ya d'a eb' anima vach'. Spatiquejel eb' vach' spensar eb', sb'uchvaj eb' d'a eb' vach' chi'.
- 19 Yel ton val nivan a vach'c'olal tzac' d'a eb' tzach ic'anchaari. D'a yichari eb' anima tzac' a vach'ilal d'a eb' tzach ac'anoch yipoc sc'ool.
- 20 A d'a a tz'ey tza c'ub'ejel eb' d'a chucal sna eb' puch vinac. A b'aj ay ach tza colel eb' d'a schucal lolonel eb' ajc'olal yajoch d'a eb'.
- 21 Alchajocab' vach' lolonel d'ayach Mamin Jehová, yujto satub'tac tas ix a b'o d'ayin yuj a vach'c'olal, ayic oyanoch eb' ajc'ool d'a in patic vichari.
- 22 A val yic mařxo animaoc in c'ool, ix in na' to ix in ic'anel d'a ichari, axo val yic ix in c'anan a colval, ix ab' in tevi.
- 23 Xajanejec Jehová, masanil ex yiquexxo yujto a' starivan eb' sc'anab'ajani, palta tz'acan syutej yac'an yaelal d'a yib'ari eb' syic'chaari sb'a.
- 24 Tec'b'ejec e b'a mach ex tzeyac'och Jehová yipoc e c'ool.

32

Vach' yic mach such'il sat schucal

Jun b'it tzoř c'ayb'ani. Sb'it jun tic viřaj David.

- 1 Te vach' yic eb' tz'ac'chaj lajvoc smul, suchaj sat schucal eb'.
- 2 Te vach' yic eb' syal Jehová to mařxalaj smul eb' d'a yichari, aton eb' maxtzac c'ub'anel smul d'a eb' yetanimail.
- 3 Ayic manto valq'uetalaj in mul, yelxo val ijan ix lajviel in nivanil ix vab'i, yujto ix in te c'acvi.
- 4 Ach in Diosal, c'ual d'ac'val yelc'olal ix ac'och in yaelal. Icha val ař taquiri ařc'ultac stacijel yuj varesma, ichinta ix vab'i.
- 5 Ichato chi' ix valanq'ueta in mul chi' d'ayach, malaj tas ix in c'ub'ejeli. Ix el val d'a in c'ool valan in b'a d'ayach. A achxo Mamin Jehová ix in ac' nivanc'olal.
- 6 Yuj val chi' jun, yalocab' sb'a eb' tzach c'anab'ajani yacb'an tzato yala'. Vach'chom sja yaelal icha a' eluma', palta max yamchajlaj eb' yuuj.

- 7 A ach ay ach och veruloc, a ach ol in a coled d'a yaelal. Tzach in b'itej yujto ix in a coledi.
- 8 Ix yal Jehová d'ayin: Ol ach in c'ayb'ej d'a tas ol a c'ulej. Ol in ch'ox d'ayach b'ajtil ol ach b'atoc, ol ach in tañvej.
- 9 Mañ utej a b'a icha noc' chej ma icha junoc noc' mula, a juntzañ noc' chi' max nachajel-laj yuj noc'. Yovalil syamchajoch vaan noc' yed' q'uen freno. Tato mañ ichocta tz'utaj noc', max sc'anab'ajejlaj noc', xchi Jehová d'ayin.
- 10 A eb' chuc sb'eyb'al, mañ jantacoc yaelal ol cot d'a yib'añ eb'. Axo eb' ayoch Dios yipoc sc'ool, a svach'c'olal Dios chi' ol moyang'ue eb'.
- 11 Aq'uec tzalajb'oc e c'ool d'a Jehová ex anima vach' e pensar. B'itanañec d'a tzalajc'olal e masanil ex ayex och d'a stojolal.

33

A vach' lolonel yed' ac'ojyuj diosal

- 1 Ex anima vach' e pensar, b'itejec Jehová d'a tzalajc'olal. Yujto a eb' anima tojol sb'eyb'al, smojton val sb'itan eb' d'a Jehová chi'.
- 2 Alec vach' lolonel d'a Jehová yed' te' arpa. B'itanañec d'ay yed' salterio lajuñe' sch'añal.
- 3 B'itanañec d'a Jehová yed' ac' b'it. Vach' tzeyutej e b'itan d'ay d'a tzalajc'olal.
- 4 Yujto a slolonel Jehová yel toni. A tas sb'o'o, a sch'oxaneli to syaq'uelc'och tas syala'.
- 5 A Jehová, a tojolar yed' vach' b'eyb'al snib'ej. Sch'oxel sb'a svach'c'olal d'a masanil yolyib'añq'uinal tic.
- 6 Torfej ix yal Jehová, ix b'o satchaañ yed' masanil tastac ay d'ay.
- 7 A' ix molb'ancan a a'. A a' mar torfej malanec' a' d'a yed'tal yuuj.
- 8 Ayocab' yelc'och Jehová d'a masanil tastac ay d'a sat luum tic. E masanil cajan ex d'a yolyib'añq'uinal tic, ayocab' e xivc'olal d'a Jehová.
- 9 Yujto a' ix alani, ix b'o smasanil. A' ix alani, vach' ix ajcan masanil tas.
- 10 A Jehová smac'an lajvoc spensar juntzañ ch'oc nacional.
- 11 Axo tas sna'a, ayñej ec' d'a masanil tiempo.
- 12 Tzalajc'olal yic junoc nación to a Jehová ayoch sDiosaloc, to sic'b'ilel yuuj yic tz'och yicoc.
- 13 A d'a satchaañ q'uelanemta Jehová, syilanemta masanil anima.
- 14 A b'aj cajanec' Jehová sylcot masanil eb' cajan d'a sat luum tic.
- 15 A' ix b'oan spensar eb' smasanil. Añeja' pax smaclan yila' tas sc'ulej eb'.
- 16 Mañ yujoc to te nivan sb'isul soldado ol colchajel junoc yajal. Mañ yujoc to te ay yip junoc soldado, ol colchajoc.
- 17 A noc' chej, malaj yopisio noc' scolan eb' anima. Vach'chom te ay yip noc', palta max yal-laj scolvaj noc'.
- 18 A Jehová q'uelanoch d'a eb' ay xivc'olal d'ay, aton eb' ayoch svach'c'olal yipoc sc'ool.
- 19 Scoljicanel eb' yuuj d'a chamel, tz'ac'ji va eb' yuuj d'a stiempoal vejel.
- 20 A oñ tic, a Jehová scac'och yipoc co c'ool. A' tzoñ colani, tzoñ startvan paxi.
- 21 Yuj chi' stzalajb'i co c'ool yuuj. Scac'anoch yipoc co c'ool, yujto Axoñejochi.
- 22 Mamin Jehová, ayocab'och a vach'c'olal d'ayori, yujto tzach cac'och yipoc co c'ool.

34

Aloj vach' lolonel yuj svach'c'olal Dios

Sb'it jun tic viřtaj David ayic ix yac'anoch sb'a viř quistalil d'a yichař viřtaj rey Abimelec, yuj chi' ix pechjielta viř.

- ¹ Svic'chař Jehovah d'a masanil tiempo, svalřiej vach' lolonel d'ay.
- ² A d'ay stzalaj in c'ool. Ab'ec ex anima emnaquil, tzalajařec.
- ³ Alequel yab'ixal sb'inajnaquil Jehovah ved'oc, junřiej scutej quic'anic'chař.
- ⁴ Ix in avaj d'a Jehovah, ix tac'vi d'ayin, ix yic'canel masanil in xivc'olal.
- ⁵ A eb' tz'ac'anoch Jehovah yipoc sc'ool, stzetzon sat eb' yuj tzalajc'olal, malaj b'aj sq'uixvi eb'.
- ⁶ Ix val in b'a d'a Jehovah, vach'chom te malaj velc'ochi, axo ix ab'ani, ix in scolanel d'a masanil vilc'olal.
- ⁷ A eb' ay yelc'och Jehovah d'a sat, a yánel tzoymaj d'a spatic yichař eb', axo scolchaj eb' chi' yuu.
- ⁸ Ac'lejec eyila', ol eyilan to te ay svach'c'olal Jehovah. Te vach' yic eb' scol sb'a d'a Jehovah chi'.
- ⁹ Mach ex yiquex Jehovah, ayocab' yelc'och d'a e sat. Malaj tas ol yac' palta d'a eb' ay yelc'och Dios d'ay.
- ¹⁰ A noc' choj, tz'el yip noc' yuj vejel, axo pax eb' syaq'uem sb'a d'a Jehovah, malaj b'aq'uiř ol yac' palta junoc tas vach' d'a eb'.
- ¹¹ Ex unin, cotaric, ab'ec tas svala', ol ex in c'ayb'ej yic tzeyac'och e pensar d'a Jehovah.
- ¹² Tato syal e c'ol snajtb'i e q'uinal, e gana pax tzalajc'olal tz'ec' junjun c'u eyuu,
- ¹³ mařxo eyal chucal lolonel, mařxo eyesej.
- ¹⁴ Iq'uequel e b'a d'a chucal, mařxo eyac' oval, axo vach'il tze c'ulej, tze b'eyb'alan junc'olal.
- ¹⁵ A Jehovah stařivan eb' anima vach' sb'eyb'al, smaclan val yab'i ayic syalan sb'a eb' d'ay.
- ¹⁶ A Jehovah, aycot yoval sc'ol d'a eb' sc'ulan chucal yic satel eb', yic mařxa mach ol naan eb'.
- ¹⁷ Syab' Jehovah ayic syalan sb'a eb' anima vach' spensar d'ay, scolchajcanel eb' d'a masanil yilc'olal.
- ¹⁸ A Jehovah ayec' d'a stz'ey eb' anima mařxo animaoc yed'nac syab'i, scolancanel eb' somchajel sc'ool yuj cuselal.
- ¹⁹ A eb' anima vach' spensar, vach'chom tzijtum tas tz'ic'an eb', axo Jehovah scolanel eb' d'a masanil juntzař syaelal chi'.
- ²⁰ A' stařivan eb', malaj junoc sb'aquil eb' ol q'uichajoc.
- ²¹ Axo pax eb' sc'ulan chucal jun, a yuj schucal eb' chi' ol chamoc. A eb' schichon sc'ol d'a eb' vach' sb'eyb'al, ol cotcan d'a yib'ař eb'.
- ²² Axo Jehovah ol colan eb' schecab'. A eb' scol sb'a d'ay, mař ol cotcanlaj d'a yib'ař eb'.

35

Sc'anchaj scolval Jehovah

Sb'it jun tic viřtaj David.

- ¹ Mamin Jehovah, telaj a b'a yed' eb' stelaj sb'a ved'oc, ac' oval yed' eb' tz'ac'an oval ved'oc.
- ² Iq'uelta a yamc'ab' yic oval, tzul in a colani.

- 3 Iq'uelta a lanza tza macan sat eb' tzin pechan b'eyec'oc. Al d'ayin to in Columal ach.
- 4 A eb' sgana in chami, somchajocab'b'at eb' yuj q'uixvelal. A eb' snib'ej ay tas scot d'a vib'ari, meltzajocab'b'at eb' d'a spatic.
- 5 Ichocab' smatz'il ixim trigo syic'b'at ic', ichocab' ta tz'aj eb'. Pechjocab'b'at eb' yuj ángel.
- 6 Q'ui'olinacocab'i, ñereriocab' sb'e eb', axo ángel spechan eb'.
- 7 Vach'chom malaj in mul, palta ix yaq'uem in yaalil eb'. Malaj in mul, palta ix sjoy jun olan eb' yic vach' tzin b'at d'a yool snaan eb'.
- 8 Yuj chi', mocab' naanoc yuj eb' ayic sjavi nivac yaelal d'a yib'ari eb'. Canocab' eb' d'a syaalil ix yaq'uem chi'. B'atocab'can eb' d'a yol jun olan ix sb'o chi'.
- 9 Ichato chi' ol vac'an tzalajb'oc in c'ol d'ayach Jehová. Ol el lenaj ol vil yuj a colval.
- 10 D'a smasanil in c'ool ol val icha tic: Mamin Jehová, ¿machtó val junoc icha ach tic? A eb' meb'a' yed' eb' ayoch d'a tzapan majanil, tza coled eb' d'a yol sc'ab' eb' te ay yip, to syiq'uec' eb' tastac ay d'a eb', xin chama.
- 11 Scot eb' testigo esum, axo tas mañ vojttacoc sc'anb'ej eb' d'ayin.
- 12 A in vach'c'olal chuc ix yutej eb' spactzitan d'ayin, ix in stzuntzej cus eb'.
- 13 A inxo, ayic ya'ay eb', ix vac'och pichul yic cusc'olal, maxtzac in valaj yuj cusc'olal, ya svab'i. Max vactejcanlaj in lesalvi d'a in pixan yuj eb'.
- 14 Cusnac in c'ool ix in b'eyeq'ui, icha val to a yuj junoc vamigo, ma vuc'tac, ma icha in nun tzin cus yuuj.
- 15 Ayic ix in telvi, ix q'ue umnaj eb' smasanil in stzetzani. Ichato ch'oc animail in d'a eb', ichato mañ in yojttacoc eb'. Max yactejcanlaj eb' in ste b'ajani.
- 16 Te ya ix in ec' yuj eb', ix in sb'uch eb', ix cot q'uelan eb' d'ayin yed' schichonc'olal.
- 17 Mamin Jehová, ¿tom toñej ol ach och q'uelan yuj jun tic? Colinel d'a yol sc'ab' eb' icha noc' choj, tz'el yav, scot d'ayin.
- 18 Ol valel yab'ixal a vach'c'olal d'a yichañ eb' tziytumal anima molaneq'ui. Ol val vach' lolonel d'ayach d'a yichañ eb' a choñab'.
- 19 Mocab' tzalaj sc'ool eb' ayoch ajc'olal d'ayin. Mocab' reprepan sat eb' schichon sc'ol d'ayin, vach'chom malaj in mul d'a eb'.
- 20 Malaj sgana eb' d'a junc'olal. Sgana eb' snaq'ue esal lolonel d'a spatic eb' munil ayeq'ui.
- 21 Te chañ tz'el yav eb' d'ayin, syalan eb': Ix quil tas ix a c'ulej chi', toxo ix quila', xchi eb'.
- 22 Mamin, ix il val. Ac' yovalil d'a eb', mañ ach najatb'ocb'ati, mañ ach el d'a in tz'ey.
- 23 Mamin ach Vajal, in Diosal ach, cotari, colin, b'o yaj tas sval tic. Ochañ ved'oc.
- 24 Ach Jehová in Diosal ach, b'o yaj d'ayin ato syal a tojolar, in gana to max in tztzaj yuj eb'.
- 25 Mocab' yal eb' d'ayin icha tic: Ix elc'och icha co gana. Junelñej ix quixtejcanb'at viñ, mocab' xchioc eb'.
- 26 A eb' stzalaj yuj in yaelal, q'uixvocab'can eb', somchajocab'el sc'ool eb'. Q'uixvocab'el eb' nivac vinac syutej sb'a d'a yichañ.
- 27 Axo eb' sgana to vach' tzin elc'ochi, tzalajocab' sc'ool eb'. Elocab' yav eb' yuj tzalajc'olal. Yalocab' eb' d'a masanil tiempo: A Jehová, te nivan ton yelc'ochi, stzalaj val yuj svach'il jun schecab' tic, xchiocab' eb'.
- 28 Mamin, ol valel a tojolar, ol valñej vach' lolonel d'ayach d'a masanil tiempo.

36

A schucal anima yed' svach'c'olal Dios

A viñ cuchb'um d'a b'it scuchb'an jun b'it syal yuj tas ol aj eb' sc'ulan chucal. Sb'it jun tic viñaj David schecab' Jehová.

- ¹ A eb' sc'ulan chucal, arije chucal chi' ayoch d'a spensar eb' sc'ulani. Malaj jab'oc yelc'och Dios d'a sat eb'.
- ² Yujto syaloch sb'a eb' vach'il, mañ ojtacab'iloc smul eb' chi' snaani. Max snalaj eb' yactejan schucal chi'.
- ³ Arije chucal lolonel syal eb', naumq'ue lolonel eb'. Syactejan vach' pensaril eb', max sb'olaj vach'il eb'.
- ⁴ Ayic vaynac eb' d'a sat sch'at, toxoñej snanonec' sc'ool eb' sc'ulan chucal. Mañ vach'oc sb'eyb'al eb', max yal-laj sc'ol eb' syiq'uel sb'a d'a chucal.
- ⁵ A achxo Mamin Jehová, te nivanxo pax a vach'c'olal, masanto d'a satchaari sq'uec'ochi, tzac'ñejelc'och tas tzala'.
- ⁶ Ec'al a vach'ilal d'a yichañ lum nivac vitz. A a tojolal, ec'al d'a sjulal yich a' nivac mar. Mamin Jehová, ilb'il eb' anima yed' masanil noc' noc' uuj.
- ⁷ Ach Dios, satub'tacxoñej a vach'c'olal, yuj chi' sco col co b'a d'ayach, icha noc' yunetac caxlañ tz'och d'a yalañ snun.
- ⁸ Tzoñ b'ud'ji yuj jun nivan vael tzac' d'ayoñ. A a a' mañxo jantacoc svach'il yuc'ji tzac' cuq'uej.
- ⁹ Yujto a d'ayach scot co q'uinal icha yaj sjaj a a'. Yujñej a saquilq'uinal ay co q'uinal.
- ¹⁰ A oñ cojtac achxo, ayocab' a vach'c'olal d'ayoñ. A oñ vach' co pensar, coloricaneli.
- ¹¹ Mañ a cha yac' chucal eb' syic'chañ sb'a d'ayin. Mañ a cha in spech b'eyec' eb' sc'ulan chucal.
- ¹² Ilecnañ b'ajtil ix telvi eb' sc'ulan chucal. Ix telvi eb', mañxa b'aq'uiñ ol q'uex vaan eb'.

37

Caq'uecoch Jehová yipoc co c'ool

Sb'it jun tic viñaj David.

- ¹ Mocab' somchajel co c'ool yuj eb' sc'ulan chucal. Mocab' co nib'ejoch sb'eyumal eb'.
- ² Yujto elañchamel ol satel eb', icha stacji ari ac sjochchajeli, ma icha stacjil ari ari'ultac.
- ³ Caq'uecoch Jehová yipoc co c'ool, co b'oec tas vach'. Coñ canecñej cajan d'a lum luum tic, ol oñ ac'joc va d'a ac'anc'olal.
- ⁴ Caq'uec tzalajb'oc co c'ool d'a Jehová, a ol ac'an tas sco nib'ej.
- ⁵ Scab'enejoch co b'a d'a yol sc'ab' Jehová, scac'anoch yipoc co c'ool, a ol colvaj qued'oc.
- ⁶ Axo ol ac'an checlaj svach'il co b'eyb'al icha val tz'aj scheclaj yoc c'u d'a chimc'ualil.
- ⁷ Numan scutejec co b'a d'a yichañ Jehová. Nivan scutejec co c'ool co tañvan scolvaj qued'oc. Mañ caq'uec somchajel co c'ool yuj eb' te vach' tz'elc'och yuj chucal sc'ulej.
- ⁸ Co satequel coval, caq'uec tup co c'ac'alc'olal. Mocab' te chichon co c'ool, ta maay, chucñej tas ol oñ ajelc'ochoc.
- ⁹ D'a val yel ol satel eb' sc'ulan chucal, a oñxo pax scac'och Jehová yipoc co c'ool jun, ol co cha co mach'en yic b'aj ol oñ cajnaj d'a lum luum tic.

- 10 Ayic jaye' c'ual tic, mañxalaj eb' sc'ulan chucal chi'. Vach'chom ol co sayec' eb', palta mañxo ol ilchajlaj eb' cuuj.
- 11 Axo eb' anima emnaquil, ol aj eb' d'a sat lum luum tic, ol yac'an val sgana eb' yajec' d'a junc'olal.
- 12 A eb' sc'ulan chucal, nanon yec' sc'ool eb' yac'an chucal chi' d'a anima vach' sb'eyb'al. Juch'uch'i sc'uxan ye eb' d'a eb' yuj chichonc'olal.
- 13 Axo Jehová toñej stzevaj yuj eb', yujto yojtac to lac'anxo sja yaelal d'a yib'añ eb'.
- 14 A eb' sc'ulan chucal, syiq'uelta yespada eb', sb'oan sjul-lab' eb' yic vach' slajviel eb' emnaquil anima meb'a', to smilcham eb' vach' sb'eyb'al eb' yalani.
- 15 A q'uen yespada eb' chuc chi', añeja' q'uen ol ec' d'a spixan eb'. Axo sjul-lab' eb' chi', ol cañchajcanb'at te'.
- 16 Yelxo val te vach' jab'oc tas ay d'a eb' anima vach' spensar, d'a yichañ sb'eyumal jantac eb' sc'ulan chucal.
- 17 Ol satel sb'eyumal eb' anima chuc chi' yuj Jehová, axo eb' anima vach' spensar, ol coljoc eb' yuuj.
- 18 A Jehová stañvan eb' malaj spaltail, axo tas ay d'a eb', malaj b'aq'uiñ ol sateloc.
- 19 Ayic te chuc tiempo yujto te ay vejel, mañ ol ec'laj eb' q'uexab', ayñej tas ol sva eb'.
- 20 A eb' sc'ulan chucal, ol satel eb' icha val stacji añ xumac ay d'a caltac te'. A eb' ayoch ajc'olal d'a Jehová, ol satcanel eb' icha val satem te' tab'.
- 21 A eb' sc'ulan chucal, tz'och eb' majan, maxtzac yac' meltzaj smajan eb' chi'. Axo eb' anima vach' spensar, ay yoq'uelc'olal eb', elb'enñej yel yuj eb'.
- 22 A eb' schaan svach'c'olal Jehová, a eb' ol cajan lum luum, axo pax eb' chuc catab'il yuuj, ol ic'chajel eb' d'a sat lum.
- 23 A Jehová scuchb'an b'ey eb' anima vach' spensar ayic van sb'ey eb' d'a tojolah.
- 24 Vach'chom stelvi eb', palta max ec'laj tiempo sq'uexvan eb', yujto yamb'il sc'ab' eb' yuj Jehová.
- 25 Atax d'a in quelemaal masanto yic icham vinac inxo tic, malaj b'aj ix vil yactajcan junoc anima vach' spensar yuj Jehová yic tz'ec' d'a syaelal. Malaj pax b'aj ix vil yuninal eb' vach' sb'eyb'al chi' sc'anana va sb'a d'a titac pat.
- 26 Tz'oc'ñej sc'ool eb' vach' pensar chi' d'a eb' yetanimail, ayñej tas syac' eb' majanil. Axo yuninal eb' chi', syic'cot yaxilal eb' d'a scal eb' yetanimail.
- 27 Yuj chi', cactejeccan chucal, sco c'ulan vach'il, ichato val chi' vach' ol oñ aj d'a masanil tiempo.
- 28 Yujto stzalaj Jehová yed' tojolah, malaj b'aq'uiñ syactejeccan eb' sc'anab'ajan d'ay. D'a masanil tiempo scolchajel eb'. Axo yiñtital eb' sc'ulan chucal, satjiel eb' yuj Jehová chi'.
- 29 A eb' anima vach' spensar chi' ol ic'ancan lum luum tic, ol cajnajec' eb' d'a lum d'a masanil tiempo.
- 30 A eb' vach' sb'eyb'al, slolon eb' d'a jelanil, vach'ñej tas syal eb'.
- 31 A sc'ayb'ub'al Dios yed'nac eb', yuj chi' malaj b'aj ol em eb' d'a chucal.
- 32 A eb' sc'ulan chucal, ayñejoch sat eb' d'a eb' anima vach' sb'eyb'al, snib'ej eb' smilcham eb'.
- 33 Palta mañ ol ac'chajcanlaj eb' vach' d'a yol sc'ab' eb' chuc chi' yuj Jehová. Mañ ol stac'laj Dios scotcan d'a yib'añ eb' vach' d'a yichañ ley.

- 34 Caq'uecoch Jehová d'a co c'ool, sco c'anab'ajanec. A' ol oñ ic'anchari. Ol yac' lum luum tic d'ayoñ. Ol quil val satel eb' sc'ulan chucal.
- 35 A eb' sc'ulan chucal, ix vil val yixtan eb' yetanimail eb', ix yic'chari sb'a eb', nivaquil syutej sb'a eb' icha junoc te te' mañ jantacoc sc'ab', te yax xiil.
- 36 Palta ix satel eb', mañxalaj mach ix cani. Ix in say eb', palta majxo ilchajlaj eb' vuuj.
- 37 Scham val quilan eb' vach' spensar max c'ulanlaj chucal chi', te vach'ñej ol elc'och eb' yujto a junc'olal sayec' eb'.
- 38 Axo eb' pit, ol satjoquel eb'. Ol satjocpaxel yitñilal eb' b'aq'uiñ.
- 39 A Jehová scolanel eb' anima vach' spensar. A' ayoch yeruloc eb' ayic sja yaelal.
- 40 A' ol colanel eb' d'a yol sc'ab' eb' sc'ulan chucal, yujto a' ayoch yipoc sc'ool eb'.

38

Sc'anchaj scolval Dios

A jun b'it tic sb'itaj yuj, viñ cuchb'um d'a b'it, yic snaancot Dios tastac tzoñ ic'ani. Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, mañ ac' in yaelal yuj yoval a c'ool. Mañ ac' in yaelal yacb'an aycot a c'ac'alc'olal.
- 2 Toxo ix och tzolan a jul-lab' d'ayin, ix ac'och in yaelal.
- 3 A yuj yoval a c'ool chi', masanil in nivanil tic te ya' ay svab'i, yujñej to ix och in mul d'ayach.
- 4 A in chucal ichato c'ojanq'ue d'a vib'añ icha icatz, maxtzac techajlaj vuuj.
- 5 Yujñej in pital, vanxo sq'ue sjab' vechen yujto van sc'ab'ati.
- 6 Nojan in emi tzin b'eyi. Junelñej lachan vaji. Maxtzac och vaan jab'oc in cusc'olal.
- 7 Van in cham yuj q'uixvelal svab'i. Masanil in nivanil te ya ay svab'i.
- 8 Ix te b'uychaj in nivanil tic, mañxalaj jab'oc yip. Tzin c'acvi yuj vilc'olal.
- 9 Mamin Vajalil, ojtac masanil tas tzin nib'ej. Ayic sic'son sja in c'ool, ichari yaj jun tic.
- 10 Toxoñej ste tiñtiñan in pixan yab'an syail. Numumi yel vip, maxtzac yal-laj vilani.
- 11 A eb' anima vach' vac'an yed'oc yed' eb' junñej tzin ec' yed'oc, najat sb'esel sb'a eb' d'ayin. A eb' cajan d'a in lac'anil, najat sb'esel sb'a eb' d'ayin yuj in yaelal.
- 12 A eb' sgana in smilanchamoc, van yac'anem in yaalil eb'. A eb' snib'an yac' chucal d'ayin, añej chucal syal eb' d'a in patic. Max ochlaj vaan eb' snaub'tañan tas ol in yutoc d'a elc'altac.
- 13 A inxo pax jun, ichato macan in chiquin, max vab'laj tas syal eb', ichato max ujilaj in loloni, malaj tas tz'elta d'a in ti'.
- 14 Lajan in icha junoc mach max yab'laj, max yal-laj yalan sb'a.
- 15 Mamin Jehová in Diosal, a achñej tzach vac'och yipoc in c'ool, a ach ol in a tac'vej.
- 16 A jun tic tzin c'an d'ayach: Mocab' in szetzej eb' ajc'ol chi'. Mocab' b'itan eb' yuj tzalajc'olal tato tzin ac'ji ganar.
- 17 Palta ijanxo val tzin ac'ji ganar svab'i. Max och vaan jab'oc in yaelal tic.
- 18 Ol valq'ueta in mul. Mañxo in animaoc svab' yuj in chucal.
- 19 A eb' ajc'ol sgana in chami, toxo ix te q'uib' sb'isul eb'. Mañxo jantacoc ix te aj eb' tzin chacani, vach'chom malaj in mul d'a eb'.

- 20 Chucŕnej syutej sb'a eb' d'ayin yuj in vach'c'olal d'a eb'. Yujŕnej to tzin b'eyb'alej vach'il, tz'och eb' ajc'olal d'ayin.
- 21 Mamin Jehová, maŕi in actejcani. Ach in Diosal, maŕi a b'esel a b'a d'ayin.
- 22 Ach Vajalil, ach in Columal, cotarŕ d'a elarŕchamel tzin a colani.

39

Te quenŕnej sq'uinal eb' anima

A jun b'it tic ix b'oji yic sb'itej viŕŕaj Jedutún, viŕŕ cuchb'um d'a b'it. Sb'it jun tic viŕŕaj David.

- 1 Ix vac' pensar to ol in ya'ilej in b'eyb'al, yic max och in mul yuj tas svala'. Tzin yamoch vaan in ti' yacb'an ayec' eb' anima chuc spensar d'a vicharŕ.
- 2 Ix in em numnajoc, majxo valpaxlaj vach' lolonel. Palta axo in yaelal ix te nivtaji.
- 3 Vanxo stz'a in pixan ix vab'i. Yacb'an van in te naub'tarŕani, ix vach' och pitz'an d'a in pixan. Yuj chi' chaarŕ ix in avaji, ix valani:
- 4 Mamin Jehová, ac' val vojtaquejeli to chamel b'a vaji, to jayerŕej ab'il in q'uinal. In gana snachajel vuuj to elarŕchamel tz'ec'b'at in q'uinal.
- 5 Quenŕej in q'uinal ix ac'a'. Maŕi nivanocljaj in q'uinal d'a icharŕ. A oŕi anima oŕi tic, icha val quic'an jab'oc quic', icha chi' co q'uinal.
- 6 Icha veven caj co masanil. Nab'arŕej sco mac' c'unb'oc co b'a. ¿Tocval scac' co gana yed' co b'eyumal sco molb'ejq'ue b'ulan? Maŕi cojtacoc mach ol ic'ancanb'atoc.
- 7 Mamin Vajal, axo ticnaic, ¿tas vach' svac'och yipoc in c'ool? A ach ton ayach och yipoc in c'ool.
- 8 Colinel d'a masanil in chucal. Maŕi in a cha b'uchjoc yuj eb' chuc spensar.
- 9 Icha val eb' max ujilaj sloloni, icha chi' ix vutej in b'a. Maŕixalaj tas ix elta d'a in ti', yujto a ach tic ix ac'och juntzarŕ tic d'ayin.
- 10 Iq'uel in yaelal ix ac'ochi. Vanxo in lajviel svab' yuj b'aj ix in a mac'a'.
- 11 A ach tzac'och co yaelal a oŕi anima oŕi tic. Tzac'anoch co tz'uumal yuj co mul. A ach tzac' lajvoc tas nib'ab'il cuuj, ichato tz'ijaxb'ati. Co masanil, icha val quic'an quic', icha chi' yec' co q'uinal.
- 12 Mamin Jehová, ab' in lesal tic, cotarŕ q'uelan d'ayin ayic svalan in b'a d'ayach. Maŕi ac' sat a c'ool d'a yal in sat tic. Mamin, a d'ayach, eq'uelb'arŕej vec' d'a sat luum tic icha eb' in mam vicham.
- 13 Mamin, maŕi ac'cot a c'ac'alc'olal d'ayin, yic vach' tzin tzalaj junoc rato, yacb'an manto el-laj in c'ool.

40

Ac'oj yuj diosal yuj scolval Dios

Sb'it jun tic viŕŕaj David.

- 1 Ix in tarŕvejŕnej scolval Jehová, axo ix ab'ani ayic ix in tevi d'ay.
- 2 Ix in yic'q'ueŕa d'a jun olan te ay smay. Ix in scol b'aj sitz'atac. Ix in yac'anq'ue d'a yib'aŕi jun q'uen q'ueen yic tzin tec'b'ej in b'a.
- 3 Ix yac' val jun b'it ac'to d'ayin, b'it yic aloj vach' lolonel d'a co Diosal. Comonoc sat sc'ol jantac eb' tz'ilan jun tic, yic syac'och Jehová eb' yipoc sc'ool.
- 4 Te vach' yic eb' tz'ac'anoch Jehová yipoc sc'ool, max yac'och spensar eb' d'a eb' syic'chaarŕ sb'a, aton eb' tz'och tzac'an d'a spatic juntzarŕ comon dios.

- ⁵ Mamin Jehová in Diosal, mañ jantacoc juntzarñ tas satub'tac ix a b'o'o yed' jantac a vach'c'olal ix ac' d'ayoñ. Malaj junoc mach syal slajb'an sb'a ed'oc. In gana svalet masanil a vach'c'olal chi', palta max in tzac'vanlaj, yujto mañxo b'ischajb'enoc.
- ⁶ Max a nib'ejlaj noc' noc' yed' ixim trigo silab'il. Malaj noc' noc' tza c'ana' yic sñusji silab'il d'ayach, ma silab' yic stupcanel co mul. Palta ix a jac in chiquin yic tzin cha vab' tas tzala'.
- ⁷ Yuj chi' ix vala': Tic tzin ja'i, xin chi. A tas tz'ib'ab'ilcan d'a a lolonel, a vab'ixal syala'.
- ⁸ Ach in Diosal, snib'ej in c'ool tzin c'ulej icha a gana. Ayoch a c'ayb'ub'al d'a in pensar.
- ⁹ Mamin Jehová, ix valcanel yab'ixal a tojolal d'a scal eb' a choñab'. Ojtac val to malaj b'aj ix vactejcan valaneli.
- ¹⁰ Malaj b'aj max vael a tojolal. Ix vael yab'ixal to tz'elñejc'och tas tzala', tzac'apax colnab'il. Malaj b'aj ix in c'ub'ejel d'a yichañ eb' a choñab' molaneq'ui, to te nivan a vach'c'olal, yelñej pax tzala'.
- ¹¹ Mamin Jehová, ayocab'ñej oq'uelt'olal d'ayin. Ilinñej yed' a vach'c'olal icha ix aj alani.
- ¹² Yujto te ay tas sjavi d'a vib'añ, maxtzac b'ischajlaj vuuj. In yamchajelta yuj in chucal. Ichato maxtzac yal-laj vilani. Ec'b'al in chucal chi' d'a yichañ sb'isul xil in jolom. Vanxo somchajel in c'ool.
- ¹³ Mamin, cotañ val q'uelan d'ayin, cotañ, colineli. Cotañ elañchamel, tzach och ved'oc.
- ¹⁴ A eb' sgana in smilanchamoc, javocab' q'uixvelal yed' somc'olal d'a yib'añ eb'. B'atocab' eb' elelal d'a scal nivac q'uixvelal, yujto sgana eb' yac'an chucal d'ayin.
- ¹⁵ A eb' tzin b'uchani, canocab' eb' d'a mañ pensaril yuj somc'olal.
- ¹⁶ Axo masanil eb' ayoch spensar d'ayach, tzalajocab' eb' d'ayach. Te nivan elc'och ach Jehová, xchiocab' eb' snib'an a colval.
- ¹⁷ A inxo jun, ob'iltac in, ay in och d'a ilc'olal. Mamin, mocab' in b'atcan satc'olal uuuj. A ach tzach ochtaxon ved'oc yic tzin a colani. Ach Jehová in Diosal, mañ iq'uec' tiempo in a colani.

41

A slesal jun ya' ay

Sb'it jun tic viñaj David.

- ¹ Vach' yic eb' scolvaj d'a eb' meb'a, a Jehová ol colanel eb' d'a scal syaelal.
- ² A ol tarivan eb', ol ac'joc sq'uinal eb' yed' stzalajc'olal yuuj d'a sat luum tic. Mañ ol ac'joc ochlaj eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool yuuj.
- ³ Ol ac'joc yip eb' d'a scal syaelal yuj Jehová, ol b'oxoc sc'ool eb'.
- ⁴ A in ix vala': Mamin Jehová, oc'oc a c'ool d'ayin. Arñej in, yel toni ay in mul d'ayach, xin chi.
- ⁵ A eb' ayoch ajc'olal d'ayin, syal chuc eb' d'ayin: Comonoc spet chami yic mañxo ol nachajcotoc, xchi eb'.
- ⁶ Sja eb' yac' in paxyal, palta mañoc d'a svach'il sc'ol eb' tzul in yila'. Masanil tas syilb'at eb' d'ayin, sic'can eb' d'a spensar, axo d'a yolfac b'e syal in pecal eb'.
- ⁷ A eb' tzin chacaneli, smolb'ej sb'a eb', syalan in pecal eb'. Chuc tas sna eb' d'a in patic.
- ⁸ Syalan eb': A syaelal jun tic, mañxa yañal. Toxo ix b'atcan d'a sat sch'at, mañxo ol b'oxlaj sc'ool, xchi eb'.

- 9 A jun vamigo junreĵej tzin va yed'oc, yip in c'ool valani, a' ix och ajc'olal d'ayin.
- 10 A achxo Mamin Jehová, oc'oc val a c'ool d'ayin. Ic' in q'ue vaan yic ol vac'anec' in pac d'a eb'.
- 11 Tato mañ ol tzalaj sc'ool eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ichato chi' ol nachajel vuuj to tzach tzalaj ved'oc.
- 12 A inxo pax jun, malaj in mul d'a ichař, yuj chi' ix in a quetz yed' a c'ab'. Ayinreĵocob' ec' d'a ichař d'a masanil tiempo.
- 13 Alchajocob' vach' lolonel d'a Jehová co Diosal a oř israel oř tic, ticnaic yed' d'a masanil tiempo. Ujocab'i.

LIBRO 2

42

(SALMOS 42–72)

A Dios ayoch yipoc in c'ool

Jun b'it tzoř c'ayb'ani. Sb'it jun tic eb' yirřtilal virřtaj Coré.

- 1 Ach in Diosal, tzach in nib'ej val icha junoc noc' c'ultaquil chej tz'ec' sayoj a' yuj taquirřtal.
- 2 Ach Dios pitzan, a val in pensar tzach nib'anochi, řb'aq'uiř ol in c'och d'a ichař junelxo?
- 3 C'ual d'ac'val voq'ui. Axořtej voq'uel tic ayoch in vaeloc, yacb'an sb'uchvaj eb' anima d'ayin sc'anb'ejreĵej eb': řB'ajřil ay jun a Diosal chi? xchi eb'.
- 4 Ayic tzin naan juntzař tic, ste och pitz'an d'a in c'ool. Tzin naancoti ayic ay in ec' d'a scal eb' anima, yic tzin cuchb'an eb', yic tzoř b'at d'a a templo. Mařxo jantacoc yel yav eb' yuj tzalajc'olal yed' ac'oĵ yuj diosal. Nivan q'uiř ton val jun chi'.
- 5 řTas val yuj schab'axq'ue in c'ool? řTas yuj somchaj in pensar? Ach in Diosal, ayach och yipoc in c'ool, olto val vach' lolonel d'ayach, in Columal, in Diosal aĵi.
- 6 Ach in Diosal te cusc'olal vaj ticnaic, yuj chi', mař jantacoc ach in naancot d'a yol yic a' Jordán yed' d'a yol yic svitzal Hermón yed' svitzal Mizar.
- 7 Icha sc'ař yem pořoljoc a a' d'a nivac pajav, icha val chi' juntzař nivac cusc'olal tz'ec' d'a vib'ař uuj.
- 8 Ach Jehová, a d'a c'ualil tza ch'oxreĵej a vach'c'olal d'ayin, axo d'ac'valil, max in och vaan ach in b'itani, max in och pax vaan in lesalvi d'ayach, yujto a ach tzac' in q'uinal.
- 9 Svalan icha tic d'ayach: Ach in Columal, řtas yuj tzin b'atcan satc'olal uuj? Yuj chi' cusnac in c'ool ayic tzin b'eyeq'ui, yujto tzin yixtej val eb' ayoch ajc'olal d'ayin, xin chi'.
- 10 Svab' val syail, icha val to smac'jipoj in b'aquil b'aj tzin yixtej eb' ajc'ool chi'. Junjun rato sb'uchvaj eb' d'ayin sc'anb'an eb': řB'ajřil ay jun a Diosal chi? xchi eb'.
- 11 řTas val yuj schab'axq'ue in c'ool? řTas yuj somchaj in pensar? Ach in Diosal, ayach och yipoc in c'ool, olto val vach' lolonel d'ayach, in Columal, in Diosal aĵi.

43

- 1 Ach in Diosal, ch'oxeli to malaj in mul. Ochař valumaloc d'a juntzař anima malaj elc'och d'a yol sat tic. Colinel d'a eb' naumq'ue lolonel yed' d'a eb' chuc sb'eyb'al.

- 2 Ach in Diosal, in Columal ach, ¿tas val yuj najat tzin ic'canel d'a ichañ?
¿Tas val yuj cusnac in c'ool tzin b'eyeq'ui, tzin yixtan eb' ayoch ajc'olal d'ayin?
- 3 Ch'ox a saquilq'uinal d'ayin yed' a lolonel te yel, yic vach' ol in sch'ox d'a sb'eal jun tzalan yic ejmelal b'aj cajan ach eq'ui.
- 4 Ach in Diosal, ol in c'och d'a altar, ata' ol ach in b'itejñej yed' te' arpa, yujto a ach tzac' in tzalajc'olal.
- 5 ¿Tas val yuj schab'axq'ue in c'ool? ¿Tas yuj somchaj in pensar? Ach in Diosal ayach och yipoc in c'ool, olto val vach' lolonel d'ayach, in Columal, in Diosal aji.

44

Sc'anchaj scolval Dios

Jun b'it tzoñ c'ayb'ani. Sb'it jun tic eb' yirñtilal viñaj Coré.

- 1 Ach co Diosal, ix cab' a poder yujto a eb' co mam quicham ix alan d'ayori tas utejnac eb' d'a peca'.
- 2 Yed' a poder ix a pechel juntzañ eb' ch'oc choñab'il, ix a satancanel eb' d'a juntzañ nivac choñab' chi', axo eb' co mam quicham chi' ix ac' cajnaj d'a tic.
- 3 Mañoc yed' yip eb', mañoc pax q'uen yespada eb' ix yac'lab'ej ayic ix yic'an jun luum tic eb'. Maj yic'laj jun luum tic eb' d'a ac'oj ovalil, palta yuj a poder, yuj ipalil yed' yuj a vach'c'olal ix yac' ganar jun oval chi' eb', yujto xajan eb' uuj.
- 4 Ach co Diosal, co Rey al ach, a ach alnac, yuj chi' cac'nac ganar a ori yirñtilal ori can viñaj Jacob tic.
- 5 A ach ton tzach och qued'oc, yuj chi' scac' ganar eb' ajc'ool chi'. Yuj ipalil scan eb' ajc'ool chi' d'a yalañ cuuj.
- 6 Mañoc laj yamc'ab' yic oval scac'och yipoc co c'ool, mañoc pax laj yuj q'uen quespada ol cac' ganar oval.
- 7 A eb' cajc'ool schichonoch sc'ool d'ayori, tzoñ a col d'a yol sc'ab' eb', q'uixvelal tz'ajcan eb' uuj.
- 8 Añej d'ayach ol cac'ñej tzalajb'oc co c'ool, a achñej ol ach co b'itej.
- 9 Palta a ticnaic Mamin, ix ori a patiquejeli, ix ori ac'anoch d'a q'uixvelal, maxtzac yal-laj a c'ool tzach b'af yed' eb' co soldado.
- 10 A ach ix ori actejcani, yuj chi' ix ori el lemnaj d'a eb' cajc'ool. A eb' schichon sc'ool d'ayori, ix yic'b'at eb' tastac ay d'ayori.
- 11 Ix ori ac'anoch d'a yol sc'ab' eb', icha junoc noc' calnel tz'ic'jib'at b'aj smiljchamoc. Ix ori a saclemejcanb'at d'a scal juntzañ naciòn.
- 12 Te yechel ix ori a choñcanel a ori a choñab' ori tic. Malaj jab'oc tas ix ac' ganar yuj b'aj ix ori a choñel chi'.
- 13 Ix ori ac'an b'uchjoc yuj eb' anima cajan d'a juntzañ choñab' d'a co lac'anil. Tzoñ stzuntzan eb', malaj quelc'och d'a eb'.
- 14 Ix ori ac'an b'uchjoc yuj eb' ch'oc choñab'il. Añej val yic tzoñ yilan eb', tzoñ ste tzetzan eb'.
- 15 Junjun c'u, toxoñej tzoñ te em ñojan yuj q'uixvelal.
- 16 Tzoñ stzuntzan eb' cajc'ool snib'ej ori yixtani. Malaj quelc'och d'a eb'.
- 17 Aton juntzañ tic scot d'a quib'arñ, vach'chom maj ach b'atcan satc'olal cuuj. Ina to sco c'anab'ajeñej a trato ac'nac d'ayori.
- 18 Max co nalaj ach co patiquejeli. Malaj a c'ayb'ub'al ix cactejcani.
- 19 Vach'chom icha chi', palta ichato tzoñ actejcan d'a scal noc' noc' ay smay, ichato ori a macchejem b'aj te q'uc'q'uinal.

- 20 Ach co Diosal, q'uinoloc ach b'atcan satc'olal cuuj, axo d'a comon dios ix caq'uem co b'a,
 21 ix am ila', yujto malaj junoc tas c'ub'eltac mañ ojtacoc.
 22 Palta uuj junjun rato ijan oñ smilancham eb' ajc'ol chi', icha noc' calnel tz'ic'jib'at b'aj schami, icha chi' tzoñ yutej eb'.
 23 Mamin, ¿tas yuj ichato vaynac ach b'ati? Iloñcoti, mañ oñ a patiquejcanel d'a junelñej.
 24 ¿Tas yuj tzach b'at mican d'ayoñ? ¿Tas val yuj tzoñ b'atcan satc'olal uuj d'a scal co nivan yaelal tic?
 25 Toxo van yel quip, maxtzac yal-laj co loloni, toxoñej tzoñ ec' telton d'a sat luum.
 26 Pil ip. Cotañ. Coloñ eli yujto te xajan oñ uuj.

45

A b'it yuj snupnajel viñ rey

Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it ayic ay nupnajel yed' sjajil jun b'it scuchan te' xumaac. Sb'it jun tic eb' yinñtilal viñaj Coré.

- 1 Ay val ec' vach' lolonel d'a in pensar. Ol in b'itan d'a viñ rey yed' juntzañ in lolonel chi'. A in ti' lajan icha stz'ib'lab' junoc mach te jelan stz'ib'ani.
 2 Ach rey, a achñej vach' ilji d'a yichañ masanil eb' viñ vinac. Te vach'ñej tas tzala', te jelan a loloni yujto syac'ñej svach'c'olal Dios d'a ib'añ.
 3 Ac'och jachan q'uen espada d'a a nañal, ach vinac te ac'um oval, te b'inajnac ach, te ay val elc'ochi.
 4 Ixic d'a yib'añ noc' a chej yed' a poder yic tzac'an ganar oval, yic sb'oji yaj lolonel d'a stojolal d'a eb' emnaquil. Nivan tastac satub'tac ol a c'ulej yed' ipalil.
 5 Ach co reyal, a jul-lab' te jay sñi' ol b'at ch'apnaj d'a sñi' sc'ool eb' ajc'ool. Yuj chi' ol telvoc eb' anima yic juntzañ choñab' d'a scal oc.
 6 Ach co Diosal, yajal ach d'a smasanil tiempo. Yajal ach, vach'ñej tz'aj a ch'olb'itan tastac.
 7 A val tojolal scha a c'ool, max schalaj a c'ool chucal. Yuj chi' ix ach siq'uel Dios, aton a Diosal. Ix yac' nivan tzalajc'olal d'ayach d'a yichañ juntzañxo eb' ay yopisio ed'oc.
 8 Tz'el sjab' sperfumeal mirra, áloes yed' te' canela ayoch d'a a pichul. A son ay sch'añal ol ac'an tzalaj a c'ool d'a a pat marfilñej ayoch yelvanub'oc.
 9 Ay eb' ix yisil eb' viñ rey d'a scal eb' avtab'il uuj. A d'a a tz'ey d'a a vach', ata' ayec' ix reina. A q'uen oro yelxo val vach' ayoch d'a spichul ix.
 10 Ach yisil rey, maclej val ab'i, scham val ab'an tas ol val d'ayach. Mañxo a na eb' a c'ab' oc yed' eb' etchoñab',
 11 yujto a viñ rey chi' snib'an svach'il ilji, aton viñ ajalil. Aq'uem a b'a d'a viñ.
 12 Ol yac' silab' eb' aj Tiro d'ayach. A eb' nivac b'eyum, ol snib'ej eb' yoch amigoo.
 13 Tic sja ix ix van yoch yetb'eyumoc viñ rey, vach'ñej yilji ix, yisil pax ix junocxo viñ rey. Oro ayoch yelvanub'oc spichul ix.
 14 Vach'ñej yaj sb'o ix yed' spichul, tz'ic'jib'at ix d'a viñ rey. Tzac'anoch eb' ix cob'estac yuc'levoc ix, aton eb' ix yamiga ix.
 15 Stzalaj eb' ix sb'at eb' ix, masanto sc'och eb' ix d'a spat viñ rey chi'.
 16 Ach rey, a eb' uninal ol em c'ojan b'aj tz'emtaxon c'ojan eb' a mam icham. Ol ac'anoch yopisio eb' yic syilan masanil yol a mach'en tic eb'.

17 A in ol vac' nachajcot a b'i yuj masanil anima toto ol aljoc d'a yolyib'arq'uinal tic. Ol yal vach' lolonel junjun choñab' d'ayach d'a masanil tiempo.

46

A viñ Yajal ayec' qued'oc

Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan sb'it eb' ix cob'estac. Sb'it jun tic eb' yirñtilal viñaj Coré.

- 1 A Dios ayoch queriuloc, arjeja' pax ayoch quipumaloc. A tz'och qued'oc ayic ayoñ d'a scal yaelal.
- 2 Yuj chi' max oñ xivlaj. Vach'chom stzicub'tañaj lum luum tic, scot juyuljoc juntzañ vitz d'a yol a' mar,
- 3 vach'chom sc'añ a' mar chi', sq'uepax chulnaj sat a', vach'chom stzicub'tañaj jolomtac vitz yuj yoval a', palta max oñ xivlaj.
- 4 Ay jun a' nivan a' tz'ac'an tzalaj sc'ol eb' cajan d'a schoñab' Dios, aton b'aj cajan Dios ec'to d'a yib'añ smasanil.
- 5 A Dios ayec' d'a schoñab' chi', yuj chi' mar' ol satel-laj. A tz'och yed' schoñab' chi' ayic van sacb'i.
- 6 Tz'el yav juntzañ nivac choñab' yuj oval. Ol satel juntzañ nación chi'. Ol ulaxb'at lum luum tic ayic ol ab'chaj sjaj Dios.
- 7 A Jehová Yajal d'a Smasanil, ayec' qued'oc. A sDiosal co mam quicham Jacob, a ayoch qued'oc, ay paxoch queriuloc.
- 8 Ul ilec satub'taquil tas ix aj satjiel eb' ajc'ol d'a sat luum tic yuj Jehová.
- 9 Slajviec' oval yuuj masanto d'a slajvub' yolyib'arq'uinal tic. Scañhajcanb'at sjul-lab' eb' yuuj. A q'uen lanza, choc' tz'aj q'uen yuuj. Syac'anoch sc'ac'al carruaje yic oval chi'.
- 10 Syalan Dios chi' d'a juntzañ nación: Actejec eyac'an oval. Nachajocab'el eyuuj to a in ton Dios in. Ol alchajel in poder d'a scal masanil nación d'a sat luum tic, xchi Dios.
- 11 A Jehová Yajal d'a Smasanil, ayec' qued'oc. A sDiosal co mam quicham Jacob, a ayoch qued'oc, ay paxoch queriuloc.

47

A Dios Yajal d'a smasanil lum luum tic

Sb'it jun tic eb' yirñtilal viñaj Coré.

- 1 Tz'itec e c'ab' e masanil ex nación. Avajatec d'a Dios d'a tzalajc'olal.
- 2 Yujto a Jehová, ec'to d'a yib'añ smasanil, sat co c'ool yuj stziquiquial. Aton Yajalil d'a smasanil yolyib'arq'uinal tic.
- 3 Ix laj can juntzañ nación d'a yalañ yuuj, ix jac'ancanoch d'a yol co c'ab'.
- 4 A' ix sic'anel lum luum b'aj stzalajb'i co c'ool a oñ yirñtilal oñ viñaj Jacob tic, a oñ ton te xajan oñ yuuj.
- 5 A Jehová Dios toxo ix q'uec'och d'a sc'oñub' d'a scal av yic tzalajc'olal yed' d'a scal yic van yoc' q'uen trompeta.
- 6 Coñ b'itanec, coñ b'itanec d'a co Diosal. Coñ b'itanec, coñ b'itanec d'a co Reyal.
- 7 Coñ b'itanec d'a aloj vach' lolonel d'a Dios, yujto a' Yajal yaj d'a smasanil yolyib'arq'uinal tic.
- 8 A Dios ayoch Yajalil d'a smasanil nación. C'ojanem d'a sc'oñub' to arñej ay yico'.
- 9 Ix smolb'ej sb'a eb' anima nivac yopisio d'a scal nación. Ix och eb' co tz'acub'oc a oñ schoñab' oñ sDiosal co mam quicham Abraham.

A Dios ay yic eb' yajal d'a yolyib'arñq'uinal tic. A' te nivan yelc'och d'a yib'arñ smasanil.

48

A svach'ilal Sion schoñab' Dios

Sb'it jun tic eb' yirñtilal viñaj Coré.

- 1 A Jehová co Diosal, yelxo val nivan yelc'ochi, smoj val yalchaj vach' lolonel d'ay d'a yol schoñab', aton tzalan b'aj tz'och ejmelal d'ay.
- 2 Mañxo jantacoc svach'il yilji jun tzalan tic, chaarñ ayq'uei. A d'a chon tzalan Sion tic, b'aj cajan Dios, a tic ay val stzalajc'olal masanil eb' cajan d'a yolyib'arñq'uinal tic. A Sion tic schoñab' Viñ Rey yelxo val nivan yelc'ochi.
- 3 A Dios ayec' d'a juntzarñ palacio d'a tzalan Sion tic. Ojtacab'il to a Dios ayoch co columaloc.
- 4 Ix smolb'ej sb'a eb' viñ rey, ix cot rililoc eb' viñ yac' oval d'a choñab' Sion tic.
- 5 Palta ayic ix yilan jun choñab' tic eb' viñ, ix sat sc'ool eb' viñ. Ix somchajel sc'ool eb' viñ, ix b'at eb' viñ elelal.
- 6 Ix yamchaj eb' viñ yuj xivelal, tz'ib'xi eb' viñ yuj yaelal, icha junoc ix ix van yalji yune'.
- 7 Icha tz'aj spojbat te' barco yic choñab' Tarsis yuj oval ic' scot d'a b'aj sjavi c'u, icha chi' ix aj satel eb' viñ yuj Dios.
- 8 A d'a schoñab' Jehová co Diosal Yajal d'a Smasanil, ix quil val yelc'och icha val alb'ilcan d'ayoñ. A Dios ol yac'ñej stec'anil Jerusalén.
- 9 Ach co Diosal, ayic ayoñec' d'a a templo, sco nacot a nivan vach'c'olal.
- 10 Ach co Diosal, te b'inajnac ach d'a smasanil yolyib'arñq'uinal tic, yuj chi' tz'alchaj vach' lolonel d'ayach. Tza b'o yaj masanil fas d'a stojolal yed' a poder.
- 11 Ay stzalajc'olal eb' aj Sion. Te tzalajocab' eb' aj Judá yujto d'a stojolal ix a b'o yaj smasanil.
- 12 Ec'arñec oyoyoc d'a spatic yicharñ Sion, tze b'isani jaye' storreal.
- 13 Scham val e sayan eyil smuroal. Schampax eyilan spat eb' yajal, yic vach' ol yal eyalanel yab'ixal d'a eb' unin manto aljocljaj.
- 14 A sDiosal Sion, aton co Diosal d'a junelñej. A tzoñ ic'anñej b'eyoc masanto d'a slajvub'.

49

A smañ pensaril eb' tz'ac'anoch'R'q'uen tumin yipoc sc'ool

Sb'it jun tic eb' yirñtilal viñaj Coré.

- 1 Ex anima ay d'a masanil yolyib'arñq'uinal tic, scham val eyab'an jun lolonel tic.
- 2 Ab'ec ex b'eyum yed' ex meb'a, mach ex ay eyelc'ochi yed' ex comon anima ex.
- 3 Ol in lolon d'a jelanil, ol val juntzarñ pensar ajaltac snachajeli.
- 4 Ol in maclej val vab' slolonel eb' jelan. Ol in b'itej tas ix in c'ayb'ej chi' yed' sonal te' arpa.
- 5 ¿Tas yuj ol in xivoc ayic ol ja juntzarñ sc'ual yaelal d'ayin, ayic ol c'och oyan eb' ajc'ool d'ayin?
- 6 A eb' ajc'ol chi', a sb'eyumal eb' syac'och yipoc sc'ool, syic'ancharñ sb'a eb' yujto mañ jantacoc tas ay d'a eb'.

- 7 Palta malaj junoc mach syal scolan yetanimail d'a yol yico', ma smananel sq'uinal d'a Dios.
- 8-9 Max yal-laj co mananel co q'uinal yic vach' ayorñeje eq'ui, yic max orñ chami, yujto max techajlaj co tupani.
- 10 Ina squila' to junlajan scham anima smasanil. Scham eb' jelan, schampax eb' man jelanoc, axo sb'eyumal eb', ch'oc mach b'aj scani.
- 11 Vach'chom mañ jantacoc co luum, palta nab'añej. A b'aj tzoñ mucchaji, ata' ayorñeje' d'a masanil tiempo. Junelñej ol orñ canñej ta'.
- 12 A orñ anima orñ tic, mañ masanilco tiempo ayorñec' d'a yolyib'arñq'uinal tic. Vach'chom yel te b'eyum orñ, palta tzoñ chamñej icha scham noc' noc'.
- 13 Icha pax chi' tz'aj satel eb' syipc'olej sb'a, aton eb' syaloch sb'a vach'il.
- 14 A juntzañ anima chi', a chamel ayoch yilumaloc eb'. A tz'ic' anb'at eb' b'aj smucchaj chamnac. Ayic ol sach'oc, d'a sc'ual yic ol orñ ch'olb'itajoc, a eb' anima vach' spensar ol ac'an ganar d'a yichañ eb'. C'ojanc'olal ol satem snivanil eb', axo b'aj smucchaj chamnac ol och scajñub'oc eb'.
- 15 A in xo jun, a Dios ol in ic'ancanel d'a yol sc'ab' chamel, ol in yic' anb'at yed'oc.
- 16 Ex vetanimail, mañ eyac' pensar yuj eb' tz'och b'eyumal, eb' ste q'uechañ sb'eyumal d'a spat.
- 17 Yuj chi' mañ e na'a, yujto ayic ol cham eb', malaj jab'oc tas ol yic'b'at eb' yed'oc, mañ ol b'atlaj sb'eyumal eb' chi' yed'oc.
- 18 Vach'chom te tzalajc'olal yic eb' ayic pitzan eb', ma tz'alji pax vach' lolonel d'a eb' yuj eb' yetanimail yuj sb'eyumal chi',
- 19 ol ja sc'ual scham eb', icha ix aj scham eb' smam yicham eb', mañxo ol yil-laj saquilq'uinal eb'.
- 20 A eb' anima b'eyum, tato max nachajel yuj eb' to eq'uelb'añej yec' masanil tas, lajan ol aj scham eb' icha tz'aj scham noc' noc'.

50

A Dios juez te tojol

Sb'it jun tic viñaj Asaf.

- 1 A Jehová, Dios Axorñejochi, a ix loloni. Ix yavtej eb' cajan d'a yolyib'arñq'uinal tic, b'aj sjavi c'u masanto b'aj tz'em c'u.
- 2 A d'a tzalan Sion, aton choñab' te vach' yilji, ata' sch'ox saquilq'uinal Dios.
- 3 Tic sja co Diosal, palta mañ ichñejtoctalaj ol javoc. A d'a spatic yichañ ay jun c'ac' to satumeli yed' jun chaxxuxum ic'.
- 4 Ato d'a chañ tz'avtaj eb' aj satchañ yed' eb' cajan d'a sat lum luum tic yuj Dios, yic vach' syil eb' sch'olb'itaj schoñab'.
- 5 Syal Dios icha tic: Molb'ejec e b'a ex vicxo, a ex eyac'nac jun silab' d'ayin, ayic eyac'annac e trato ved'oc, xchi.
- 6 A satchañ sch'oxani to a Dios Juez ton d'a stojolal.
- 7 Syalanpax Dios icha tic: Ex in choñab' Israel, ab'ecnab'i, jichan ol vutej valanoch e paltail d'a e sat. A in Dios in, e Diosal in.
- 8 Maj ex in tumejlaj yuj eyofrenda tzeyac'taxon d'ayin yed' noc' noc' tze ñus silab'il d'ayin d'a valtar.
- 9 Max in c'anlaj noc' quelemtac vacax molb'il eyuuj. Malaj noc' mam chiva d'a yol e macte' tzin c'an d'ayex.
- 10 Vicñej masanil noc' caltacte'al noc', vic pax noc' molb'etzal noc' ay d'a jolomtac vitz.
- 11 Vic masanil noc' much ay d'a caltac te' yed' masanil tas tz'ec' d'a cal vayumtac.

- 12 Q'uinaloc ay in vejel, mañ ol val-laj d'ayex, yujto vic jun yolyib'arñiq'uinal tic yed' masanil tas ay d'ay.
- 13 ¿Tocval a sb'ac'chil noc' vacax tzin chi'a? ¿Tocval a pax schiq'uil noc' mam chiva svuq'uej?
- 14 A silab' tzin nib'ej, to tzeyac' yuj diosal d'ayin, tzeyaq'uelc'och tas tzeyaltej d'ayin, a in ton ec' in to d'a yib'arñ smasanil.
- 15 Ayic ay eyaelal, avtejinec, ol ex in colo', a exxo ol in eyic'chaarñ, xchi Dios.
- 16 Axo d'a eb' chuc sb'eyb'al, syal Dios icha tic: ¿Toc ay eyalan eyic eyalanel in c'ayb'ub'al, ma eyalanel yab'ixal in trato?
- 17 Ina to max yal-laj e c'ool tzex in cacha', malaj yelc'och in lolonel d'ayex.
- 18 Ayic sja viñ elc'umtaxoni, tzex q'ue urnaj e b'at yed' viñ. Te vach' eyac'anpax yed' eb' sc'ulan ajmulal.
- 19 Palta a tas tze c'ulej, to tze naq'ue lolonel, max ex och vaan eyesani.
- 20 A d'a eb' eyuc'tac junñej e nun yed'oc, tzeyal chucal lolonel d'a spatic eb'.
- 21 Ayic ix e c'ulan juntzarñ chucal tic, malaj tas svala'. Yuj chi' tze na' to lajan in eyed'oc, palta ol valoch e mul chi' d'a e sat, ol vil-lajoch in sat eyed'oc.
- 22 A ex tzin b'at satc'olal eyuuj tic, vach'ocab' tz'aj snachajel jun tic eyuuj, axo talaj tz'aji, ol ex in jatchitejb'ati, mañxalaj mach ol ex colan d'ayin.
- 23 A mach tz'ac'an yuj diosal d'ayin, ay velc'och d'a yol sat. A mach tzin c'anab'ajani, ol in colcaneli, xchi Dios.

51

Ach in Diosal, oc'oc val a c'ool d'ayin

Aton sb'it viñaj David ix sb'itej ayic ix tumaj viñ yuj viñaj Natán schecab' Dios, yujto ix yic' ix Betsabé viñ yeth'eyumoc.

- 1 Ach in Diosal yujto tzin a xajanej, oc'oc val a c'ool d'ayin. A yuj a nivan oq'uelc'olal, sucsat in mul.
- 2 B'ic in el d'a masanil in mul, tzin a sacb'itani.
- 3 Yel toni ix och in mul, ix in ec' d'a yib'arñ, max b'atlaj satc'olal junoc rato in mul chi' vuuj.
- 4 Ix och val in mul chi' d'ayach. Ix in c'ulej chucal d'a yol a sat. Yuj chi' smoj val ac'an in yaelal. Max yal-laj yalchaj chucal d'ayach ayic tzin a ch'olb'itani.
- 5 Val yel, yictax valjub'al chuc in. Toxonton chuc in atax yic cuchb'il into och yuj ix in nun.
- 6 Val yel tza xajanej mach sgana tojolal d'a smasanil sc'ool. Yuj chi' ac' a jelanil d'ayin.
- 7 Niccanel in mul yic tzin sacb'icaneli. B'ic in eli, yic vach' sacxorñej tzin ajcan icha q'uen sacb'acom.
- 8 Ac'xi in tzalajc'olal in c'ana' yic tz'el in cusc'olal yuj b'aj ix ac' in yaelal sic'lab'il.
- 9 Mañxo a nacot in mul chi', tza sucana sat masanil in chucal.
- 10 Ach in Diosal, tojlob'itej in pensar. A junoc ac' b'eyb'al tzac' d'ayin yic tzin c'anab'ajej yed' smasanil in c'ool.
- 11 Mañ in ic'canel d'a icharñ, mañ ic'paxel a Santo Espíritu d'ayin.
- 12 Ac'xi in tzalajc'olal yuj in colnab'il. Ac' vip yic b'ecan in c'ool ach in c'anab'ajani,
- 13 yic vach' tzin c'ayb'ej eb' chuc yic sb'eyb'alej a b'eyb'al eb' yic smeltzajoch eb' d'a yol a c'ab'.
- 14 Ach in Diosal, ix ac' in colnab'il, mañxo a cha in mil anima, colinel d'a in mul yic ol valan a tojolal d'a b'italil.

- ¹⁵ Mamin, jac in ti' yic ol ach in b'itani.
¹⁶ Tato a ofrenda, ma silab' r'usb'il tza nib'ej, tzam vac'laj, ocxo jun, max a nib'ej paxlaj.
¹⁷ A tas a gana, aton eb' scus sc'ol yuj smul. Ach in Diosal, max a patiquejel-laj anima syiq'uem sb'a yujto sna sb'a yuj smul.
¹⁸ Ac' a vach'c'olal d'a Sion. Yuj svach'il a c'ool, b'oxiq'ue smuroal Jerusalén.
¹⁹ Ichato val chi' d'a tzalaje'olal ol aj a chaan silab' a gana tz'ac'ji d'ayach, aton noc' noc' s'riusji. Ichato chi' ol ac'joc noc' vacax silab'il d'ayach d'a altar.

52

A eb' anima chuc sb'eyb'al

Aton sb'it viñaj David sb'itej ayic ix c'och viñaj Doeg aj Edom yal d'a viñaj Saúl to ix ec' viñaj David d'a spat viñaj sacerdote Abimelec. A jun b'it tic tzoñ c'ayb'ani, sc'an viñi cuchb'um d'a b'it.

- ¹ Ach to jelan ach d'a oval, ¿tas yuj tzic'chaar' a b'a d'a a chucal? A svach'c'olal Dios ayñejec' d'a smasanil tiempo.
² Añej chucal a gana tza c'ulej. A a ti' tzac'lab'ej d'a lolonel mar' yeloc, icha val junoc q'uen cuchilub' te jay ye syac'lab'ej junoc anima smil-lab'oc.
³ A chucal a gana d'a yichar' vach'il. A lolonel es a gana d'a yichar' lolonel yel.
⁴ Ach anima chab' sat, a val lolonel yic tz'ixtan anima a gana.
⁵ Palta a Dios ol ach satanel d'a junelñej. Ol och yub'naj d'ayach, ol ach yic'ancanel d'a a pat, ol yic'anel a q'uinal.
⁶ A eb' sc'anab'ajan Dios ol yil jun tic eb', ol xiv eb' d'ay, palta ol b'uchvaj eb' d'a jun viñi chuc chi'.
⁷ Ol yalan eb': Ilec val viñi maj ac'anoch Dios yipoc sc'ool. Añej val d'a nivac b'eyumal ix yac'och sc'ol viñi, ayñejoch spensar viñi sc'ulan chucal, xcham eb'.
⁸ A inxo tic, lajan in icha junoc te' olivo te yaax, vach' sq'uib' d'a yamaq'uil stemplo Dios. Añej svach'c'olal Dios ol vac'och yipoc in c'ool.
⁹ Ach in Diosal, ol vac'ñej yuj diosal yuj a vach'c'olal d'ayin. Tzach vac'ñejoch yipoc in c'ool yujto vach' ach. Ol valel ab'ixal d'a yichar' eb' icxo, to toxonton vach' ach.

53

A schucalil eb' anima

(Sal 14)

Sb'it jun tic viñaj David, yic tzoñ sc'ayb'ej. Sb'itej jun b'it tic viñi cuchb'um d'a b'it ayic ay cusc'olal.

- ¹ A eb' chuc spensar sna eb' to malaj Dios. Junlajanxoñej ix aj sjuanel spensar eb'. Yelxo val te chuc sc'ulej eb'. Mar'xalaj mach sc'ulan vach'il.
² Ato d'a satchaar' q'uelanemta Dios d'a anima, yic syila' tato ay eb' syac'och spensar d'ay, yic sylpaxi tato naan yuj eb'.
³ A juntzar' b'eyb'al chuc sb'eyb'alej eb' smasanil. Junlajanxoñej tz'aj sjuvib'at eb'. Mar'xalaj junoc mach tzato b'eyb'alan vach' b'eyb'al. Toton mar'xa val junoc.
⁴ Icha val to malaj spensar eb' sc'ulan chucal chi'. A eb' chi' satanel eb' yetchoñab', icha val to svael eb' yaj eb', max yal-laj sb'a eb' d'a Dios.
⁵ Tz'ib'xi eb' yuj xivelal vach'chom malaj tas xib'tan eb'. A Dios ix sacleman-canb'at sb'aquil eb' ajc'ool, q'uixvelal ix ajcan eb' yujto ix paticajel eb' yuj Dios.

6 Comonoc a d'a tzialan Sion scot co colnab'il a ori israel ori tic. Ayic ol yac'anxi svach'c'olal Dios d'a quib'ari, ol tzialaj co c'ool a ori yirtil ori viriaj Jacob tic. Ol el lenaj ol quila'.

54

A scolval Dios sc'anchaji

Ayic sb'itan jun b'it tic viri cuchb'um yic b'it, a yamc'ab' ay sch'arial sc'anchaji. Sb'it jun tic viriaj David, ayic ix c'och eb' aj Zif, ix yalan eb' d'a viriaj Saúl: A d'a sat co luum sc'ub'ejel sb'a viriaj David, xchi eb'.

- 1 Ach in Diosal, colin icha ajnac alan d'ayin. Colin yujto syal uuj smasanil.
- 2 Ach in Diosal, ab' in lesal tic. Ac'cot tz'eyan a chiquin d'a tas svala'.
- 3 Yujto a eb' anima mañ vojtaoc tz'och ajc'olal d'ayin, aton eb' comonrej tz'ac'an chucal d'a yetanimail. Sgana eb' to tzin chami. Malaj elc'och d'a eb'.
- 4 Palta jun, tic val a ach ayachoch ved'oc. Tic val uuj pitzan in.
- 5 A schucal eb' ayoch ajc'olal chi' d'ayin ol meltzajoch d'a yib'ari uuj. Mamin, satcanel eb' yujto tzac'nejelc'och tas tzala'.
- 6 Mamin Jehová, ol vac' in silab' d'ayach d'a yol vico', ol ach in b'itani yujto vach' ach,
- 7 yujto ix in a colel d'a smasanil vilc'olal. Ix vilan scan eb' ajc'ool d'ayin d'a yalañ uuj.

55

A slesal jun viri saychajeq'ui

Ayic sb'itan jun b'it tic viri cuchb'um yic b'it, a yamc'ab' ay sch'arial sc'anchaji. Sb'it jun tic viriaj David yic tzoñ sc'ayb'ani.

- 1 Ach in Diosal, ab' in lesal, mañ a patiquejel tas tzin c'an d'ayach.
- 2 Cotañ q'uelan d'ayin, tac'vari d'ayin in c'ana. D'a scal in yaelal sval in b'a d'ayach.
- 3 Tzin ib'xiq'ue yuj xivelal yuj eb' chuc ayoch ajc'olal d'ayin. Tz'el yav eb' yuj yajc'olal. Te nivan in yaelal ix yac'cot eb' d'a vib'ari. Yed' val yoval sc'ol eb' tzin spechan b'eyec' eb'.
- 4 Syab' val syail in pixan yuj eb'. Toxo ix javi smay chamel d'a vib'ari.
- 5 Ix javi jun nivan xivc'olal d'ayin, van vib'xiq'ue yuuj.
- 6 Tzin naani, comonoc ay in c'axil icha noc' uch, tzam in b'at jeñeñoc, tato icha chi' ajc'olal am tzin aji.
- 7 Tzam in b'at jeñeñoc d'a najat, a am laj d'a tz'inan luum tzin cajnaji.
- 8 Tzam in b'at in col in b'a yuj yoval junoc anima icha oval ic'ñab' yaji, xin chi.
- 9 Mamin, satcanel eb' chuc, jub'at tas syal eb'. Añej oval svil d'a yol choñab' tic, malaj jab'oc yoq'uelc'olal eb'.
- 10 C'ual d'ac'val yec' eb' yoymitej choñab' d'a yib'ari muro. Ay val chucal d'a yol choñab' yed' naoj chañ es. Ix te juviel choñab' yuj eb'.
- 11 Comonxoñej sc'ulej chucal eb' d'a voltac calle yed' ac'oj musansatil.
- 12 Tato a eb' comon ajc'ool tzin ixtani, tzam techajlaj vuuj. Tato a mach schichonoch sc'ol d'ayin icha chi' tzin utani, tzam in c'ub'ejel in b'a d'ay.
- 13 Ocxo ticnaic, a mach vuc'lev yaji, in vach' c'ol yaji, a' tzin utan icha tic.
- 14 Junrej ix b'at ved' d'a stemplo Dios. Ix ori lolon d'a amigoal. Junrej ix ec' ved' d'a scal eb' anima d'a templo chi'.

- 15 Jaocab' jucnaj chamel d'a eb' ajc'ool yajoch d'ayin. Pitzanocab' eb' tz'emcan eb' b'aj smucjiem eb' chamnac, yujto ay val och chucal d'a spensar eb' yed' d'a yol spat eb'.
- 16 A in tic, a d'a Jehová Dios ol val in b'a. A' ol in colanoc.
- 17 D'a q'uiñib'alil, d'a chime'ualil yed' d'a yemc'ualil, ol val in b'a d'ay d'a scal yal in sat, axo ol ab'an tas ol vala'.
- 18 A' ol in colanel d'a scal oval. Mañ ol in chajoclay cham yuuj, vach'chom tziytum eb' ayoch ajc'olal d'ayin.
- 19 A Dios Yajal d'a masanil tiempo, a' ol ab'an tas svala', emnaquil ol ajcan eb' ajc'ol chi' yuuj, yujto max sq'uexlay jab'oc sb'eyb'al eb', max xivpaxlay eb' d'ay.
- 20 A viñ vuc'lev chi', ix yic'chaañ sc'ab' viñ d'ayin, vach'chom in vach' c'ol in b'a yed' viñ. Max sc'anab'ajejlaj b'aj ix yac' sti' viñ yoch vamigooc.
- 21 C'ununi slolon viñ, palta axo d'a spensar viñ, añej oval sgana viñ. Te c'ununi syutej viñ sloloni, palta icha q'uen espada te jay ye, icha chi' yaj slolonel viñ chi'.
- 22 Masanil tas tzin na'a, ol vac'b'at d'a yol sc'ab' Jehová, a' ol ac'an in tec'anil. Tato c'anab'ajum svutej in b'a d'ay, malaj b'aq'uiñ ol in scha telvoc.
- 23 Ach in Diosal, a eb' mac'umcham anima yed' eb' naumq'ue es, tzapan ol aj sq'uinal eb', mañ ol yil-laj nañalb'oc sq'uinal eb'. A ach ton ol ac'b'at eb' b'aj smucchaj eb' chamnac. Palta a in tic, tzach vac'och yipoc in c'ool.

56

A Dios svac'och yipoc in c'ool

Aton jun b'it namami sb'itaji. Sb'it jun tic viñtaj David ayic ix yamchaj viñ yuj eb' filisteo d'a choñab' Gat. Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan noc' cuvajte' numan yaji.

- 1 Ach in Diosal, oc'oc val a c'ool d'ayin, ay eb' anima tzin pechaneq'ui. Ayñejoch eb' yac'an oval d'ayin, mañxo animaoc tzin ajcan yuj eb'.
- 2 A eb' ajc'ol d'ayin, mañxo jantacoc eb', max yacteje eb' in spechanb'eyec'oc. Yuj yac'umtaquil eb' syac' oval eb' ved'oc.
- 3 Ayic tzin xivi, a ach tzach vac'och yipoc in c'ool.
- 4 Ach in Diosal, tzach vac'och yipoc in c'ool, svalan vach' lolonel yuj tas alb'ilcan uuj. Tzach vac'och yipoc in c'ool, yuj chi' max in xivlaj yuj tas sna eb' anima in yutej.
- 5 Max yacteje eb' yalan lolonel te ya d'ayin. Añej tas tz'aj in yixtan eb', a nab'il yuj eb'.
- 6 Yalxoñej b'ajtil sc'ub'ejel sb'a eb' yic tzin smaclani. Stañvan eb' janic' ol in smilcham eb'.
- 7 Ach in Diosal, ac'can juntzañ anima chi' d'a yalañ yuj yoval a c'ool. Mañ a cha scol sb'a eb' d'a yalañ yaelal yuj schucal chi'.
- 8 Ojtac jantacxo sb'isul tzin eleq'ui. Ojtac jantac yal in sat ix eli. Vojtac to tz'ib'ab'il juntzañ tic uuj.
- 9 A eb' vajc'ool, ol el eb' ayic ol in c'anan a colval. A in tic vojtcac val to ay ach och ved'oc.
- 10 Ach Jehová Dios, tzach vac'och yipoc in c'ool, svalan pax vach' lolonel yuj tas alb'ilcan uuj.
- 11 Ach Dios, tzach vac'val och yipoc in c'ool, yuj chi' max in xivlaj yuj tas sna eb' anima in yutej.
- 12 Ach in Diosal, ol vac' silab' yic ac'oj yuj diosal d'ayach icha ix aj vac'an in ti' d'ayach.

13 Yujto ix in a col d'a chamel, ix in a colani yic maj in telvoc. Yuj chi' tzin b'eyec' d'a ichaŕi d'a jun saquilq'uinal tzac' d'a eb' pitzan.

57

Lesal yic sc'anji scolval Dios

Aton jun b'it namami sb'itaji. Sb'it jun tic viŕaj David ayic ix sc'ub'anel sb'a viŕi d'a viŕaj Saúl d'a yol q'uen riag'ueen. Sb'itej jun b'it tic viŕi cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan Maŕi a Sateli.

1 Ach in Diosal, oc'oc val a c'ool d'ayin, a d'ayach tzin say in colnab'il. In gana tzin col in b'a d'ayach icha tz'aj scolan sb'a noc' yunetac caxlaŕi d'a yalaŕi sc'axil snun, masanto ol lajvoquec' jun yaelal tic.

2 Ach in Diosal te nivan elc'ochi, tzin avaj d'ayach, yujto a achriej tzach colvajŕiej ved'oc.

3 A yuj a vach'c'olal, yuj pax to tz'elc'och tas tzala', yuj chi' masanto d'a satchaaŕi tzac'cot in colnab'il. Ol in a colel d'a yol sc'ab' eb' tzin ixtan chi'.

4 Ichato d'a scal noc' choj schi'an anima ayin eg'ui. A q'uen ye eb' lajan icha q'uen lanza yed' te' jul-lab'. A tas syal eb', lajan icha q'uen espada te jay ye.

5 Ach in Diosal, tz'ec'b'at snivanil elc'och d'a satchaaŕi. A snivanil elc'och chi', chequel d'a masanil yolyib'ariq'uinal tic.

6 A eb' ajc'ol yajoch d'ayin, ix yaq'uem in yaalil eb', maŕxo animaoc vaj yuj eb', ix sb'oan jun olan eb' d'a yol in b'e, palta aŕeja' eb' ix b'at d'a yool.

7 Ach in Diosal, b'ecan in c'ool, in gana tzach in b'itej yed' vach' lolonel.

8 Yuj chi' ol vaq'uel in vayaŕi, ol ach in b'itej yed' te' arpa yed' salterio. Ayic van sacb'i, ol el in vayaŕi, ol ach in b'itani.

9 Mamin, ol val vach' lolonel d'ayach d'a scal juntzaŕi choŕiab'. Ol ach in b'itej d'a scal juntzaŕi naci3n.

10 Nivan ton a vach'c'olal, masanto d'a satchaaŕi sc'ochi. Tz'elŕiejc'och tas tzala'.

11 Ach in Diosal, tz'ec'b'at snivanil elc'och d'a satchaaŕi. A snivanil elc'och chi', chequel d'a masanil yolyib'ariq'uinal tic.

58

Sc'anji yoval sc'ol Dios d'a yib'ar'R'eb' chuc sb'eyb'al

Aton jun b'it namami sb'itaji. Sb'it jun tic viŕaj David. Sb'itej jun b'it tic viŕi cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan Maŕi a Sateli.

1 A ex val juez ex tic, ¿tojol am val tzeyutej e ch'olb'itan yaj junoc tasi? ¿Yel am val to d'a smojalil tze b'o yaj oval?

2 Palta jun, chuc tzeyutej e b'oani. Cuchb'um ex d'a elc'al yed' d'a mac'val d'a yol choŕiab' tic.

3 A eb' sc'ulan chucal, atax manto alji eb', chuctaxon eb'. Esalvumtaxon eb' atax yic yaljinac eb'.

4 Lajan eb' yed' noc' chan ay svenenoal. Lajan eb' yed' noc' ajavchan max ab'anlaj.

5 Max yab'laj sonal eb' viŕi mago noc', aton eb' viŕi jelan syal yac'an quistalax noc'.

6 Mamin Jehová, ach in Diosal, iq'uel yip eb'. Utejcan eb' icha junoc noc' choj mac'b'ilpoj yalaŕi sti'.

7 Satocab'em eb' icha tz'aj satem a a' stob'b'ati. Ayic sjulvaj eb', malajocab' sŕii' te' sjul-lab' eb' chi'.

- 8 Ułaxocab'b'at eb' icha noc' unin. Ichaocab' junoc unin mañ tz'acanoc yujal a tz'alji, max yil-laj saquilq'uinal, ichocab' ta' tz'ajcanb'at eb'.
- 9 Icha te' taquiri q'uiix, smolchajoch spayuloc lum chen, stup sc'ac'al te' ayic manto xejq'ue lum chen chi', ichocab' ta' tzutej ic'ancanel eb' chuc sb'eyb'al chi', ayic pitzanto eb'.
- 10 A eb' sc'anab'ajan Dios, ol tzalaj eb' ayic ol ec' spac eb' d'a eb' chuc chi'. Ol sb'oñanb'at yoc eb' d'a scal schiq'uil eb'.
- 11 Yuj chi' ol yal eb' anima icha tic: Vach' yic eb' sc'anab'ajan slolonel Dios. Ayton jun Dios sch'olb'itan eb' cajan d'a yolyib'arñq'uinal tic, xcham eb'.

59

A Jehová tzin colani

Aton jun b'it namami sb'itaji. Aton tic sb'it viñtaj David ayic ix yac'anb'at eb' soldado viñtaj Saúl d'a spat viñ yic smiljicham viñ. Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan Mañ a Sateli.

- 1 Ach in Diosal, colinel d'a yol sc'ab' eb' ayoch ajc'olal d'ayin. Colinel d'a eb' scot d'ayin yuj yajc'olal.
- 2 Colinel d'a yol sc'ab' eb' sc'ulan chucal. Colinel d'a eb' mac'umcham anima.
- 3 Mamin Jehová, tzin smaclej eb' anima te ov yic tzin smac'ancham eb', palta mañ yujoc in chucal, malaj tas ix vutej eb'.
- 4 Mamin, malaj in mul d'a eb'. Malaj tas chuc ix in c'ulej. Palta snanonec' sc'ol eb' yac'an chucal d'ayin. Mamin, il in coti, cotari, tzul in a colani.
- 5 Mamin Jehová, Yajal ach d'a smasanil, co Diosal ach a ori israel ori tic, cotari elañchamel, tzac'anoch syaelal juntzañ naciòn. Mocab' oc' a c'ool d'a eb' smeltzajelq'ue yac'an chucal d'ayin.
- 6 Ayic sq'uc'b'i sjavi eb', tz'el yav eb' icha noc' tz'i', slajvi chi' slaj ec' eb' d'a cal choñab'.
- 7 Svoman sti' eb' tz'ec' eb', axo lolonel te ya syal eb'. Malaj mach ttab'an calani, xchamlaj eb'.
- 8 A achxo Mamin Jehová, tzaton ach tzevaj yuj eb'. Tzach b'uchvaj d'a juntzañ naciòn chi'.
- 9 Ach in Diosal, a d'ayach ipan in colan in b'a, yujto a ach ay ach och vipumaloc yed' veruloc.
- 10 Ach in Diosal, xajan in uuj, a ach ol ul in a colo'. Ol a ch'ox d'ayin tas val ol aj scan eb' vajc'ol chi' d'a yalañ uuj.
- 11 Ach Jehová co Columal, tzicub'tañej eb' yed' a poder. Emnaquilocab' tzutejcan eb', palta mañ a mac'chamlaj eb' yic a syaelal eb' chi' mañ ol b'atlay satc'olal yuj eb' vetchoñab'.
- 12 Tz'och smul eb' yuj masanil tas syala'. Canocab' eb' d'a yalañ yuj yac'umtaquil, yuj yesalvumal yed' yuj scatab'vumal eb'.
- 13 Satel eb' yed' yoval a c'ool. ¿Tasto val yuj pitzan eb'? Ach Dios Cajal a ori yirñtiloñcan viñtaj Jacob, elocab' a pecal masanto b'aj slajvic'och yolyib'arñq'uinal tic.
- 14-15 Sjavi eb' d'ac'valil, tz'el yav eb' icha noc' tz'i', slaj ec' eb' d'a cal choñab' say svael, tz'avaj eb' icha yoc' noc' tz'i', yujto max yab'laj sc'ool svael eb'.
- 16 A in xo pax jun, ol ach in b'itej d'a q'uirñib'alil. Ol valel snivanil elc'ochi yed' a vach'c'olal d'a b'ital, yujto ayachñejoch veruloc. In Columal ach d'a stiempoal yaelal.
- 17 Ach in Diosal, ol val vach' lolonel d'ayach d'a b'ital. In Columal ach, in Diosal ach, xajanab'il in uuj.

60

Lesal yic sc'anchaj scolval Dios

A jun b'it tic namami sb'itaji. Aton jun b'it tic yic viñaj David yic tzoñ sc'ayb'ej. Ix stz'ib'ej viñ ayic ix yac'an oval viñ yed' eb' sirio aj Naharaim yed' eb' aj Soba. Ix b'atpax viñaj Joab smilcham 12,000 eb' soldado aj Edom d'a sch'olanil b'aj ay atz'am atz'am. Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan, Ari Xumaac.

- 1 Ach co Diosal yed' val yoval a c'ool ix oñ actancani. Ix oñ actejcani, oñ ac'ji ganar. Mamin, ac'xicot quip ticnaic.
- 2 Ix ac' ib'xoc jun lum tic, ix jatcanb'at luum. A ticnaic, macxi sjatelal lum chi', yic mantzac ib'xilaj luum.
- 3 A oñ a choñab' oñ tic, nivan yaelal ix ac' quila'. Ichato te nivan vino ix ac' d'ayori, ix q'ue d'a co jolom.
- 4 Ix ac' jun ch'oxnab'il d'a eb' nivan elc'och d'a yichañ yic vach' max yamchaj eb' yuj sjul-lab' eb' ajc'ool.
- 5 Tac'vañ d'ayori, colorñeli, yujto masanil syal uuj. Colorñcanel a oñ xajanab'il oñ tic uuj.
- 6 Ix loloncot Dios masanto d'a scajñub', ix yalan icha tic: Ol tzalaj in c'ool ayic ol in cotac pojanb'at lum Siquem yed' yac'lical lum Sucot.
- 7 Axo lum Galaad yed' lum Manasés vic yaj luum. A Efraín icha in q'uen xumpil yaji. Axo Judá icha sc'ocochal vopisio yaji.
- 8 A Moab, icha yed'tal b'aj tzin b'ic in b'a yaji. A d'a yib'añ Edom ol vac'canb'at in xañab'. D'a tzalajc'olal ol in avajoc yujto ol vac' ganar eb' filisteo, xchi Dios.
- 9 Ach in Diosal ¿mach tzin ic'anb'at d'a jun choñab' ayoch smuroal d'a spatic yichañ? ¿Mach tzin ic'anb'at d'a Edom?
- 10 Ach co Diosal, ix oñ a patiquejeli. Maxtzac yal-laj a c'ol tzach b'at yed' eb' co soldado d'a oval.
- 11 Ochañ qued'oc, colorñel d'a eb' ayoch ajc'olal d'ayori. A scolval eb' quetan-imail d'ayori, malaj yalani.
- 12 Ach co Diosal, a yed' a colval ol cac' ganar oval. A ach ol a tec'canem eb' ayoch ajc'olal d'ayori.

61

A scolval Dios yipc'olal toni

Ayic sb'itan jun b'it tic viñ cuchb'um yic b'it, a yamc'ab' ay sch'añal sc'anchaji. Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Ach in Diosal, il in coti. Tz'el vav yuj yaelal tzin ic'ani. Cha ab' in lesal.
- 2 Ato b'aj slajvic'och sti' lum luum tic tzin avaj d'ayach, tz'el yip in pixan svab'i. Ic' in q'ue d'a yib'añ junoc nivan q'ueen yic tzin colchaji.
- 3 A ach ayachoch in colnab'iloc. Icha junoc cuartel aj d'ayin, tzin a col d'a eb' ayoch ajc'olal d'ayin.
- 4 In gana tzin cajnaj d'a a cajñub' d'a masanil tiempo. In gana tzin c'ub'ej in b'a d'a yalañ a vach'c'olal, icha noc' yunetac caxlañ d'a yalañ sc'axil snun.
- 5 Ach in Diosal, ab'nac tas in ti' vac'nac d'ayach, ix ac' in macb'en yed' eb' ay elc'och d'ay.
- 6 Najatocab' tzutej in q'uinal a in rey in tic. Nivanocab' ab'il svila'
- 7 yic svac'an yajalil d'a ichañ. Tañvej in yed' a vach'c'olal, yujto tz'elñejc'och tas tzala'.

⁸ Icha chi' ol ach in b'itej d'a masanil tiempo. Junjun c'u ol in c'anab'ajan b'aj vac'nac in ti' chi' d'ayach.

62

Añejton Dios b'aj sco col co b'a

Sb'it jun tic viñaj David. Sc'an viñaj Jedutún cuchb'um b'it.

¹ Añejton d'a Dios tz'ilchaj junc'olal vuuj. A d'ay scot in colnab'il.

² Añej tzin colaneli, a tz'ochpax veñuloc. Malaj b'aq'uiñ ol in ac'joc ganar yujto a' ayoch in colnab'iloc.

³ ¿B'aq'uiñ ol eyactej eyoch b'ulan d'ayin yic ol in e tec'ancanem eyalani? Ichato toxo val tzin telvi icha junoc pat c'axo, ma icha junoc macte' toxo tz'ec' lecnajoc.

⁴ Axoñej tas tz'aj yixtaxel in b'inajnaquil tze naub'tañej. E q'uinalxoñej e naanq'ue es. Tze tz'ac eyal vach' lolonel d'ayin, palta axo d'a e pensar, tzin e catab'ej.

⁵ Añej d'a Dios tz'ilchaj junc'olal vuuj. Añej ayoch yipoc in c'ool.

⁶ Añej tzin colaneli, tz'ochpax veñuloc. Mañ ol in telvoclej. A' ayoch in colnab'iloc.

⁷ A d'a Dios scot in colnab'il, yuj chi' ay velc'ochi. A' ayoch veñuloc yed' in colnab'iloc.

⁸ Ex vetchorab', añej Dios tzeyac'och yipoc e c'ool. D'a smasanil e c'ool, tzex lesalvi d'ay, yujto a co colnab'il yaji.

⁹ A eb' anima, junelñej malaj jab'oc yelc'och eb', vach'chom meb'a' eb', ma b'eyum eb'. Q'uinaloc tz'echtaj yalil eb' d'a junoc echlab' smasanil, toton max checlajlaj jab'oc yalil eb' chi', yuj chi' mañ caq'uec ochlaj co pensar d'a eb'.

¹⁰ Mañ eyac'och ixtoj anima, ma elc'al yipoc e c'ool. Tato tzex och b'eyumal, mañ eyac'och e b'eyumal chi' yipoc e c'ool.

¹¹⁻¹² Mañ jantacoc vab'an yalchaji to a Dios aljinaccan icha tic: A in Dios Yajal in tic, masanil syal vuuj, ayñej pax in vach'c'olal. Tzin pactzitej d'a junjun anima icha syal tas tz'el sc'ulani, xchi Dios.

63

Sco xajanej Dios yed' smasanil co c'ool

Sb'it jun tic viñaj David ayic ayec' viñ d'a tz'inan luum d'a yol yic Judá.

¹ Ach in Diosal, toxonton in Diosal ach. Tzach in nib'ej d'a smasanil in c'ool, tzach snib'ej in pixan icha tz'aj snib'an riab' lum luum taquiñ.

² In gana tzach viloch d'a a templo, ol cham val in c'ool vilan a poder yed' a tziqiquial.

³ Te nivan yelc'och a vach'c'olal d'a yichañ b'aj pitzan in d'a yolyib'artq'uinal tic. Yuj chi', ol ach in b'itej.

⁴ Yach'an pitzan in, ol val vach' lolonel d'ayach. Ol in mojb'ejq'ue in c'ab' d'ayach d'a in lesal.

⁵ Vach'xoñej ol aican in c'ool uuj, icha junoc mach syac' val sgana yed' junoc vael te vach'. Yed' in tzalajc'olal ol ach in b'itej.

⁶ A d'ac'valil ayic jichan inxo eq'ui, tzach in naub'tañani, ayñejoch in pensar d'ayach.

⁷ A ach ton tzach colvaj ved'oc, yuj chi' malaj tas tzin na' icha noc' yunetac caxlañ d'a yalañ sc'axil snun.

⁸ Junñej vaj ed'oc sic'lab'il. Max in actejel-laj yed' a vach' c'ab'.

- 9 A eb' sgana in smilanchamoc, ol b'atcan eb' d'a yol sjulal b'aj smucchaj eb' chamnac.
- 10 Ol miljoccham eb' d'a q'uen espada, axo noc' oques ol chianb'at eb'.
- 11 A inxo pax rey in tic jun, ol vac' tzalajb'oc in c'ool ed'oc ach in Diosal. Masanil eb' tzach ac'an b'inaj b'aj syac' sti', ol tzalaj eb'. Axo pax eb' tz'esan jun, ol queecaxcan eb' uuj.

64

Sc'anchaj scolval Dios

Sb'it jun tic viñaj David. Sc'an jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it.

- 1 Ach in Diosal, tic val sval in b'a d'ayach, ab' in lesal. C'ub'ejel in q'uinal d'a eb' ajc'ol yajoch d'ayin.
- 2 C'ub'ejjinel d'a eb' sc'ulan chucal. Colinel d'a eb' snaan yac' chucal d'ayin d'a elc'altac.
- 3 Ste c'asanb'i sti' eb', icha s'ricchajoch ye junoc q'uen espada. A tas syal eb' d'ayin te ya, lajan icha junoc jul-lab'.
- 4 D'a c'ub'elraqul sjulvajb'at eb' d'a eb' malaj smul. Max xivlaj eb' sjulvajb'ati ayic mañ naanoc.
- 5 Munil syiptzitej sb'a eb' sc'ulan chucal. Snanonec' sc'ol eb' yac'anem yaal d'a elc'altac. Malaj mach tz'ılan eb' yalani.
- 6 Scham val snaan eb' tas syutej sb'oan chucal. Vach'xoñej syutej eb' yac'an spensaril. A tas sna eb' chi', c'ub'eltac yaj d'a spensar eb'.
- 7 A Dios ol ac'an echnaj eb' yed' sjul-lab'. Satc'olal yaj eb' ol satjoquel eb'.
- 8 A tas syal eb' chi' ol ac'an telvoc. Masanil eb' ol ilan eb', ol ib'xoc eb' yuj xivelal.
- 9 Ichato chi', masanil eb' anima, ol xiv eb' d'a Dios. Masanil tas b'ob'il yuj Dios chi' ol yalel eb'. Masanil tastac sc'ulejnac Dios chi', ol snaub'tañej eb'.
- 10 A eb' anima vach' sb'eyb'al, ol tzalaj eb' yed' Jehová, ol sayan pax colval eb' d'ay. Masanil eb' anima vach', junc'olalxoñej ol aj eb'.

65

Smoj val yalji vach' lolonel d'a Dios

Sb'it jun tic viñaj David. Sc'an jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it.

- 1 Ach co Diosal, smoj val yalji vach' lolonel d'ayach d'a Sion. A moj val scaq'uelc'och tas scaltej d'ayach.
- 2 Masanil eb' anima sja d'ayach yujto tzab'ñej slesal eb'.
- 3 A jantac co chucal tz'ac'an yajalil d'a quib'añ, palta a achxo tza suc sat co mul chi'.
- 4 Te vach' guico', yujto a ach ix ori a sic'caneli yic vach' ayoñec' d'a a templo. Vach' caj yuj svach'il tas ay d'a a cajñub', aton a templo te nivan yelc'ochi.
- 5 Ach Dios co Columal, tza pactzitej co lesal yed' tas satub'tac tza c'ulej d'a stojolal. Masanil anima cajan d'a yolyib'añq'uinal tic, aton eb' cajan d'a tic yed' eb' cajan d'a sc'axepal a mar, ol ach yac'och eb' yipoc sc'ool.
- 6 Te tzatz ix utejcan juntzañ lum nivac vitz yuj a poder yed' ipalil.
- 7 A ach tzac' numc'aj sat a mar. Ayic sq'ue somnaj juntzañ nivac choñab', a ach tzac' pax numc'ajoc.
- 8 A eb' cajan d'a juntzañ najatil luum, tz'ib'xiq'ue eb' d'a yichañ tas satub'tac tza c'ulej. Uuj val ay tzalajc'olal b'aj sjavi c'u, masanto b'aj tz'em c'u.

- 9 Ayachñejoch ilan lum luum, tzac' sñiab'il luum, tzac'anpax q'uib' tas tz'avchaj d'a luum. Tzac' q'uib' ixim trigo yuj a a' tz'el yoc. Ichaton val chi', tzutej a b'oan lum luum tic.
- 10 A ach tzac' yaxb'oc sat luum, tzac' ch'ayxoc sch'olquiltaquil luum, tzac'an c'unb'oc lum yuj yax ñiab', tzac'an pax a vach'c'olal yic satan tas tz'avchaj d'a sat luum.
- 11 Mañ jantacoc sat avb'en syac' d'a junjun ab'il yuj ñiab' tzac'coti.
- 12 Syaxb'i añ añc'ultac d'a tz'inan luum b'aj sva noc' calnel. Axo tzalquixtac vach' tz'aj yilji yuj avb'en.
- 13 Sb'ud'jiel tzalquixtac yuj noc' calnel. Axo opquixtac, sb'ud'jicanel yuj ixim trigo. Yuj chi' sb'itan eb' anima smasanil, tz'el yav eb' yuj tzalajc'olal.

66

Satub'tac yilji smunlajel Dios

A jun b'it tic sc'an viñ cuchb'um d'a b'it.

- 1 E masanil ex cajan ex d'a yolyib'añq'uinal tic, b'itanañec d'a Dios d'a tzalajc'olal.
- 2 B'itejec sb'inajnaquil. B'itanañec d'ay yed' juntzañ b'it mañxo jantacoc svach'il.
- 3 Alec d'a Dios icha tic: Mamin a tas tza b'o'o, te satub'tac. A val d'a ichañ stelvican eb' ayoch ajc'olal d'ayach, yujto te nivan a poder.
- 4 Masanil eb' anima d'a yolyib'añq'uinal tic syaq'uem sb'a d'ayach, tzach sb'itan eb', xe chi d'ay.
- 5 Cotañec, ilec val tas sb'onac Dios. Satub'tac tas sc'ulej yuj co vach'iloc a oñ anima oñ tic.
- 6 Taquirñ luum ajnac a' mar yed' a' nivac a' yuuj, axo ta' ec'naccot eb' co mam quicham. Tzalajocab' co c'ool d'a Dios.
- 7 A yed' spoder syac' yajalil d'a masanil tiempo. Ayñejoch sat d'a junjun nación, yic vach' max och eb' syic'chaañ sb'a ajc'olal d'ay.
- 8 Ex junjun nación, alec vach' lolonel d'a co Diosal. Ab'chajocab' e b'itan d'ay d'a vach' lolonelal.
- 9 Yujto a' tz'ac'an co q'uinal, max oñ schalaj telvoc.
- 10 Ach Dios, tic val ix il co pensar. Icha val sach'itaj q'uen plata, icha val chi' ix aj oñ a sach'itani.
- 11 Ix oñ ac'can d'a te' yaal. Yelxo val te al icatz ix ac' co cuchu'.
- 12 A eb' comon anima ix ac'lab'ej oñ stec'ani. Ix oñ ac' ec' d'a scal te' c'ac' yed' d'a yol a' nivac a'. Ix lajvi chi' ix oñ ic'anb'at b'aj junc'olal tzoñ aji.
- 13 Ol in och d'a yol a templo yuj vac'an in silab' d'ayach. Ichato val chi' ol vac'anelc'och in ti' vac'nac d'ayach,
- 14 aton tas valnac ayic ay in och d'a ilc'olal.
- 15 A noc' noc' b'aq'uech ol in ñustz'a d'a altar. Ol vac' noc' vacax, noc' mam chiva yed' pax noc' ch'ac calnel in silab'oc d'ayach, aton tic scha a c'ool.
- 16 Cotañec e masanil, mach ex ay yelc'och Dios d'a e sat. Maclejec eyab' d'ayin, ol val d'ayex jantac svach'c'olal d'ayin.
- 17 Ix in c'an scolval ved'oc, ix valan vach' lolonel d'ay.
- 18 Q'uinaloc tato a chucal ix in nib'ej in c'ulej, maj am schalaj yab' Dios Yajal d'a Smasanil tas ix in c'an d'ay.
- 19 Palta ix yab'i tas ix in c'an chi' d'ay, ix sc'anab'ajej in lesal.
- 20 Alchajocab' vach' lolonel d'a Dios, yujto max spatiquejel in lesal, mañ puralocljaj ix yac' svach'c'olal d'ayin.

67

B'itanocab' junjun choñab' d'a Dios

Ayic sb'itan jun b'it tic viñi cuchb'um yic b'it, a yamc'ab' ay sch'añal sc'anchaji.

- 1 Ach co Diosal, ac' a vach'c'olal d'ayoñ. Oc'oc val a c'ool d'ayoñ, ach tzalajocab' qued'oc
- 2 yic syojtaquejel masanil nación d'a yolyib'añq'uinal tic tas snib'ej a c'ool yed' colnab'il tzac'a.
- 3 Ach Dios, b'itanocab' junjun choñab' d'ayach. Masanilocab' choñab' sb'itan d'ayach.
- 4 Avajocab' junjun nación d'a tzalajc'olal, yujto tza ch'olb'itej yaj junjun choñab' d'a stojolal. A ach ton tza cuchb'ej junjun nación d'a yolyib'añq'uinal tic.
- 5 Ach Dios, b'itanocab' junjun choñab' d'ayach. Masanilocab' choñab' sb'itan d'ayach.
- 6 Axo lum luum, ol yac' sat avb'en d'a luum, ol yac' svach'c'olal Dios d'ayoñ.
- 7 Yac'ocab' svach'c'olal Dios d'ayoñ. Nivanocab' yelc'och Dios d'a masanil yolyib'añq'uinal tic.

68

B'it yujto ix yac' ganar eb' israel

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Ayic syac'an oval Dios, saclemnac tz'aj yel eb' ayoch ajc'olal d'ay. A eb' schichonoch sc'ol d'ay, tz'el lemnaj eb' d'a yichañ.
- 2 Icha val tz'aj satem te' tab' d'a scal ic', icha chi' tz'aj satem eb'. Icha val yulaxb'at noc' chaq'uib' d'a scal te' c'ac', icha chi' tz'aj satel eb' sc'ulan chucal d'a yichañ Dios.
- 3 Axo eb' vach' sb'eyb'al jun, ste tzalaj sc'ol eb' d'a yichañ Dios. Sq'ue val chennaj eb' yuj tzalajc'olal.
- 4 Coñ b'itanec d'a Dios yuj snivanil yelc'ochi. Calec vach' lolonel d'a Jehová, aton tz'ec' d'a yib'añ asun. Coñ tzalajec d'a Jehová, coñ tzalajec d'a yichañ.
- 5 A Dios, cajanec' d'a scajñub', aton b'aj tz'och ejmelal d'ay. Mamab'il yaj d'a eb' mañxalaj smam, Scolumal yaj pax d'a eb' ix ix chamnacxo yetb'eyum.
- 6 A eb' meb'a', a Dios tz'ac'an b'aj scajñaj eb'. A eb' ayoch d'a preso, tz'el eb' d'a libre yuuj, slajvi chi' tz'ic'jichañ eb'. Axo eb' pit syutej sb'a d'ay, a d'a tz'inan lum ol cajñaj eb'.
- 7 Ach co Diosal, ayic ix ach b'ey d'a yichañ a choñab' d'a tz'inan luum,
- 8 ix ib'xiq'ue lum luum, ix cot yaxñab' d'a satchañ, ix ib'xiq'ue tzalan Sinaí d'a ichañ. A oñ israel oñ tic, co Diosal ach.
- 9 Ach co Diosal, mañ jantacoc ñab' ix ac'coti yic syaxb'ixi sat lum a mach'en tacjinac sat.
- 10 Ach co Diosal, aton ta' ix aj eb' a choñab'. Yuj a vach'c'olal, ix ac' svael eb' meb'a'.
- 11 Ach Cajalil, ayic alannac to toxo ix ac'ji ganar eb' ajc'ool, mañxo jantacoc eb' ix ix, ix alaneli.
- 12 Vanxo yel lemnaj eb' viñ rey yed' eb' viñ soldado. A tas ix toc'jiec' d'a eb' ajc'ool, ix puchajec' d'a eb' ix ix d'a caltac pat,
- 13 aton juntaj yechel noc' uch uc'nac sc'axil d'a q'uen plata yed' d'a q'uen oro. ¿Tas yuj ix ex can jayvañ ex tic d'a scal noc' calnel yic max ex b'at d'a oval?

- 14 Ayic ix el lemnaj eb' viñ rey yuj Dios Syal Yuj Smasanil, ix cot q'uen sacb'acom d'a yib'añ lum vitzal Salmón.
- 15 Yelxo val te chaañ steel lum vitzal Basán. Mañ jantacoc yunetac vitz d'a sjolomtac lum.
- 16 Mach ex cajan ex d'a jolomtac vitz chi', ¿tas yuj yed' e chichonc'olal tzeyilcot jun vitz sic'b'ilel yuj Jehová Dios yic tz'och yicoc? Ata' ol cajnaj Dios chi' d'a junelñej.
- 17 A Dios, mañ b'ischajb'enoc scarruaje yic oval. A d'a Siná ix cot yed' scarruaje chi', ix javi d'a scajnub'.
- 18 Ach Dios, ix ach q'uecan d'a satchaañ, ix ic'anb'at eb' ix yamchaj uuj. Ix a chaan silab' d'a eb' anima, ajun pax eb' pit syutej sb'a d'ayach ix yac' yico'. Ach Jehová co Diosal, ix ach q'uec'och cajan ta'.
- 19 Calec vach' lolonel d'a Cajal co Diosal, aton co Columal. A tzoñ tañvan d'a junjun c'u.
- 20 A co Diosal, Colvajum toni. A Jehová Cajalil tzoñ scolel d'a chamel.
- 21 A Dios ol mac'anpoj sjolom eb' ayoch ajc'olal d'ay, aton sjolom eb' añeja' sc'ulan chucal.
- 22 A Dios Cajal tz'alan d'ayoñ: A eb' ajc'ol d'ayex ay d'a jolom vitz Basán, ol vic'xicot eb' d'ayex. Ol vic'anpaxcot eb' ay d'a sjulal yich a' mar,
- 23 yic vach' ol e b'oñ eyoc d'a schiq'uil eb', ol slec'anpaxq'ue noc' e tz'i', xchi.
- 24 Ach Dios, co Diosal ach, masanil anima tz'ilan a c'och d'a a cajnub'. Ach co Reyál, b'ab'el ach yuj anima van sb'at ñililoc yic tzach yic'anchaañ eb'.
- 25 B'ab'el eb' sb'itani, axo eb' ac'um son, tzac'an eb'. Axo d'a spatictac eb' ayoch eb' ix cob'estac tz'ac'an c'añ pandereta.
- 26 Calec vach' lolonel d'a Dios Cajal. Ex vetisraelal, calec vach' lolonel d'ay b'aj molanoñec' tic.
- 27 B'ab'el sb'at eb' yirñilal viñaj Benjamín, viñ tzac'an unin. Tzac'an eb' yajal yic Judá, eb' yajal yic Zabulón yed' eb' yic Neftalí.
- 28 Ach co Diosal, icha ajnac a ch'oxanel a poder d'a yalañtaxo, icha chi' tzutej a ch'oxanpaxel d'ayoñ ticaic,
- 29 yuj svach'iloc a templo d'a Jerusalén, aton b'aj sjavi eb' viñ rey yac' silab' d'ayach.
- 30 Cachoch vaan eb' anima icha noc' oval noc' ay d'a scaltac te' aj. Cachoch vaan jun ñilari oval vacax yed' noc' yune', aton juntzañ nivac choñab' stec'b'ej sb'a d'a oval, yujto añej b'eyumal snib'ej eb'. Pech saclem eb' nivac choñab' to sgana syac' oval.
- 31 Ol cot eb' aj Egipto stup alcabar d'ayach. Ol smojb'ejq'ue sc'ab' eb' aj Etiopía d'ayach ach co Diosal.
- 32 Ex yajal d'a juntzañ choñab', b'itanañec d'a Dios. B'itej b'it d'a Cajalil,
- 33 aton sb'eyec' d'a satchaañ, aton satchaañ aytaxon ec' d'a yichb'anil. Ab'ec yel yav, aton yav te ay spider.
- 34 Scham val eyalanel spider Dios. A a ayoch co Reyaloc a oñ israel oñ tic. A spider sq'uec'och d'a satchaañ.
- 35 Ach co Diosal, te satub'tac ilji d'a a cajnub'. Tzac' a poder d'ayoñ a oñ israel a choñab' oñ tic. Alchajocab' vach' lolonel d'ayach ach co Diosal.

69

Jun avuyilc'olal

Sb'it jun tic viñaj David. Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan Añ Xumaac.

¹ Ach in Diosal, colinelil yujto ichato van in b'atcan d'a yich a a'.

- 2 Van in b'atcan d'a yich jun te sitz'atac te jul yich svab'i, mařxa b'aj tz'emc'och tec'tec' voc. Ichato toxo ix in emc'och d'a sjulal yich a', vanxo in scuchanb'at a'.
- 3 Toxo ix te tzap in jaj vavaji, ix te q'ue syail. Toxo ix q'ue syail yol in sat yuj in maclan vil a javi ach in Diosal.
- 4 Ix ec'b'at sb'isul eb' tzin chacanel d'a xil in jolom, vach'chom malaj in mul d'a eb'. Toxo ix te q'uechaari sb'isul eb' sgana in smilanchamoc. Sgana eb' svac' meltzaj tastac to mař velc'aloc.
- 5 Ach in Diosal, ojtac val in pital. Max yal-laj in c'ub'anel juntzari in mul chi' d'ayach.
- 6 Mamin Jehovah, Yajal ach d'a smasanil, a eb' tzach ac'anoch yipoc sc'ool, mocab' q'uixvoc eb' yuj in mul. Ach co Diosal a ori israel ori tic, a eb' syaq'uem sb'a d'ayach d'a smasanil sc'ool, mocab' taccanq'ue sc'ol eb' yuj in chucal.
- 7 Uuj val, ix techaj yec' juntzari jixjon lolonel vuuj. Maxtzac yal-laj in c'ol tzin ch'ox in sat yuj q'uixvelal.
- 8 Ichato mař in ojtacab'iloc yuj eb' vuc'tac, a na to junreĳ in nun yed' eb'.
- 9 Te pitz'anoch in c'ool in ya'ılan a cajnub'. Ayic sb'uchvaj eb' d'ayach, a in jun svab' pax syail.
- 10 Ayic tzin oq'ui, tzin och d'a tze'ojc'olal, sb'uchvaj eb' d'ayin.
- 11 Tato a pichul yic tzin ch'oxanel in cusc'olal svac'ochi, sq'ue umnaj eb' in stzetzani.
- 12 A inreĳ tzin yal eb' tz'em c'oĳan d'a spuertail chořab'. A eb' uc'um ař, tzin yac' b'inaj eb' d'a sb'it.
- 13 A inxo pax Mamin Jehovah, a d'ayach tzin avaji. Ach in Diosal, ochař ved' ticnaic. Yuj a nivan vach'olal, tac'vari d'ayin. Yujto tzach colvajreĳ ved'oc, yuj chi' ochař ved'oc.
- 14 Colinel d'a yol sc'ab' eb' tzin chacaneli. Ichato van in b'at d'a scal lum soc'om, ma d'a scal a a' jul yich, yuj chi' mař in acteĳb'ati.
- 15 Mař in a cha yic'b'at a a'. Mař in a cha b'atcan d'a sjulal yich a', in sattacanemlaj ta'.
- 16 Mamin Jehovah, tac'vari d'ayin. Vach' ach a ach tic, ayreĳ a vach'c'olal. Cotari q'uelan d'ayin yed' a nivan oq'uelc'olal.
- 17 Mař in a patiqueĳel a in a checab' in tic, tac'vari d'ayin d'a elarřchamel yujto ay smay b'aj ay in ec' tic.
- 18 Colineli, nitzcot a b'a d'a in tz'ey. Colinel d'a eb' ayoch ajc'olal d'ayin.
- 19 Tic val ojtac eb' tz'alan lolonel va d'ayin. Ix in ixtaxel yuj eb', q'uixavc'olal vaji, mařxo in animaoc d'a sat eb'. Ojtac val mach eb' ayoch ajc'olal d'ayin.
- 20 Ix ixtaxb'at in pensar yuj b'uchval lolonel. Mařxo animaoc vaji, mařxalaj vip svab'i. Nab'ařeĳ ix in say mach tz'ac'an snivanil in c'ool yed' mach tz'oc' sc'ool d'ayin.
- 21 Ix yac'b'at veneno eb' d'a scal in vael. Ayic ix taciĳ in ti', a vinagre ix yac' eb' vuq'ueĳ.
- 22 Ochocab' jun sq'uiř eb' chi' syaaliloc. Telvocab' eb' yuj jun sq'uiř chi'.
- 23 Mocxob' yal-laj yilan eb' uuj. Luclonocab' xub' eb' yuj mař ipal d'a masanil tiempo.
- 24 Ac'cot yoval a c'ol d'a yib'ař eb'. Yamchajocab' eb' yuj a c'ac'alc'olal.
- 25 Canocab' tz'inan b'aj cajan eb'. Mařxaocab' mach ol cajnaj d'ay.
- 26 Yujto tzin spech b'eyec' eb' a in tzin ac' cus tic. Sb'uchvajpax eb' d'ayin a in tzin ac' echnaj tic.

- 27 Tz'acan tzutej ac'ancot yaelal d'a yib'añ eb' icha smojal yuj chucal sc'ulej eb'. Mañxaocab' yalan yic eb' d'a colnab'il tzac'a'.
- 28 Sucsat sb'i eb' d'a yol ch'añ libro yic q'uinal. Mañ ac'canem sb'i eb' d'a yol ch'añ libro yic eb' tojol sb'eyb'al d'a icha'.
- 29 A inxo pax tic jun, penaay in, ayin och d'a cusc'olal. Ach in Diosal, ic' in q'ue vaan, colin.
- 30 Ach in Diosal, ol ach in b'itej yed' vach' lolonel. Ol ach in b'itej d'a ac'oj yuj diosal.
- 31 Mamin Jehová, ol ach te tzalaj yuj in b'it chi' d'a yichañ pax to a junoc noc' ec'um vacax svac' in silab'oc d'ayach.
- 32 Ayic ol yilan eb' tz'ixtaj yuj eb' anima to ix in a colo', ol tzalajb'oc sc'ool eb'. Ariejtona' ol tzalajpax eb' syaq'uem sb'a d'ayach ach in Diosal.
- 33 Ach Jehová, tzab' tas syal eb' meb'a'. Max a patiquejel-laj eb' a choñab' ayoch d'a preso.
- 34 Masanil tas pitzan d'a satcha'ñ, d'a sat luum yed' d'a yol a' mar, b'itanocab' d'ayach.
- 35-36 Ach co Diosal, a ach ol a colel choñab' Sion, ol a b'oanxi b'aj ixtaxnac juntzañ choñab' d'a yol yic Judá. A eb' yuninal eb' a checab' ol cajnaj d'a juntzañ choñab' chi'. Ata' ol cajnaj eb', ol och eb' aj choñab'il. A eb' tzach xajanani, ol cajnaj eb' d'ay.

70

Ochañ ved'oc d'a elañchamel (Sal 40.13-17)

- A jun b'it tic sb'itaj yuj viñ cuchb'um d'a b'it, yic snaancot Dios tastac tzoñ ic'ani. Aton jun tic sb'it viñtaj David.
- 1 Ach in Diosal, ul colineli. Mamin Jehová, cotarñ elañchamel yic tzin a colani.
- 2 A eb' snib'an in smilanchamoc, q'uixvocab' el eb', somchajocab' el eb'. A eb' sgana yac'an chucal d'ayin, b'atocab' eb' elelal yuj q'uixvelal.
- 3 A eb' tzin b'uchani, aton eb' tz'el stzub' d'ayin, b'atocab' eb' elelal yuj q'uixvelal.
- 4 Axo masanil eb' syaq'uem sb'a d'ayach, tzalajocab' sc'ol eb'. A eb' snib'an a colval, yalocab' eb' to te nivan elc'ochi.
- 5 A in pax tic jun, ilb'aj in c'ool, cusc'olal vaji. Axo svalani: Ach in Diosal, cotarñ d'a elañchamel yic tzin a colani. A achrñej tzin a coltaxoni. Cotarñ d'a elañchamel, Mamin Jehová, xin chi.

71

A slesal jun viñ icham vinac

- 1 Mamin Jehová, a d'ayach tzin col in b'a, mocab' in can d'a q'uixvelal uuj.
- 2 Colin, colinel d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool yajoch d'ayin, yujto tojol ach. Ab' val tas svala', tzin a colani.
- 3 Ochañ veñuloc icha junoc ñaq'ueen b'aj syal in colan in b'a. Ala' to tzin colchaji yujto icha in quartel aji, icha in ñaq'ueen aji.
- 4 Ach in Diosal, colinel d'a eb' chuc, d'a eb' milumcham anima yed' d'a eb' ixtum anima.
- 5 Mamin Jehová Vajalil, toxonton yip ach in c'ool yictax d'a in quelemal.
- 6 Yictax ix in alji d'a ix in nun, a d'ayach svc' vip. A ach ix in ac' aljoc. Ol ach in b'itejñej.
- 7 Tzajtum mach sat sc'ol yilan tas tzin ic'ani, palta ach in Diosal, arñej d'ayach tzin col in b'a.

- 8 Masanil tiempo, sval vach' lolonel d'ayach yuj snivanil elc'ochi.
- 9 Mañ in a patiquejeli, yujto icham vinaquinxo. Mañ in actejcani yujto mañxalaj vip.
- 10 A eb' ayoch ajc'olal d'ayin sgana in smilanchamoc, smol yetb'eyum eb', slajtian sb'a eb' d'a in patic.
- 11 Syalan eb': Pechec, yamec. Mañox ayococh Dios yed'oc, mañxalaj mach ol colanel ticnaic, xchi eb'.
- 12 Ach in Diosal, mañ najatoc tzach el d'a in tz'ey. Cotari d'a elañchamel, ochañ ved'oc.
- 13 A eb' ayoch ajc'olal d'ayin, chamocab' eb' yuj q'uixvelal. A eb' tz'alan tas chuc d'a in patic yic tzin yixtan eb' yalani, malajocab' tz'ajcan yelc'och eb'.
- 14 Palta, a inxo tic ach in Diosal, ayachñej och yipoc in c'ol d'a junjun rato. Ol ach in b'itej yed' in tzalajc'olal.
- 15 Masanil tiempo ol valel yab'ixal a tojolal yed' a colval, vach'chom max nachaj vuuj smasanil.
- 16 Mamin Jehová Cajalil, a juntzañ tastac te satub'tac ix a c'ulej, a' ol in b'itej. Ol valel ab'ixal to a achñej tojol ach.
- 17 Ach in Diosal, yictax in quelemal, ix in a c'ayb'ani. Añejtona' valanel juntzañ tastac nivac b'ob'ilcan uuj ticnaic.
- 18 Ach in Diosal, vach'chom icham inxo, sacxo xil in jolom, palta mañ in actejcani yic ol yal valanel yab'ixal a poder d'a eb' toto ol aljoc.
- 19 Ach in Diosal, yelxo val te nivan a tojolal icha snajatil satchaari. Nivan tastac ix a c'ulej. Malaj junoc mach icha ach tic.
- 20 Vach'chom tzijtum tas ix in ic'ani yed' yaelal ix ac' d'ayin, palta ol in ac'xi pitzvoc. Ol in ic'xiq'ueta d'a sjulal lum lum.
- 21 Te nivan ol aj velc'och uuj, ol ac'anpax snivanil in c'ool.
- 22 A inxo tic, ol ach in b'itej yujto tzaq'uelc'och tas tzala'. Ol vac'an yuj diosal d'ayach yed' te' arpa yed' te' chiriñb'il. Ach in Diosal, co Diosal ach a oriñ aj israel oriñ tic.
- 23 Ol ach in b'itej d'a tzalajc'olal, yujto ix in a colo'.
- 24 Ol valel a tojolal d'a masanil q'uinal. A eb' ix nib'an to ay tas ix in ic'ani, ix telvi eb', ix te q'uixvicanel eb'.

72

Lesal yuj viñ rey

B'it d'a viñaj Salomón.

- 1 Ach in Diosal, ac' a tojolal yed' a vach' pensaril d'a viñ rey tic, aton yuninal viñ rey sic'b'ilel uuj,
- 2 yic vach' d'a stojolal yed' d'a svach'ilal syac' yajalil viñ d'a a choñab' yed' d'a eb' meb'a'.
- 3 Yuj chi', ol aj junc'olal yed' tojolal d'a scal eb' a choñab' cajan d'a jolomtac vitz yed' d'a tzalquixtac.
- 4 Tojol ol yutoc viñ rey tic sb'oan yaj d'a eb' meb'a'. Ol coljoc eb' ayoch d'a yalañ meb'ail yuj viñ. Axo eb' ixtum anima, ol ac'joc syaelal eb' yuj viñ.
- 5 Yac'ocab'em sb'a eb' a choñab' d'ayach, yacb'an ayto ec' c'u yed' q'uen uj d'a masanil tiempo.
- 6 Yac'ocab' svach'c'olal viñ rey icha ñab', ma icha yal ac'val tz'ac'anoch yaal lum lum yed' añ añc'ultac.

- 7 Ayocab' vach'ilal yed' tojolal d'a yol stiempoal viñ, masanto ol satel q'uen uj.
- 8 Yac'ocab' yajalil viñ d'a yib'añ masanil, schael yich d'a sti' a' mar, masanto d'a sti' junxo a' mar chi'. D'a sti' a' nivan Éufrates, masanto b'aj slajvic'och lum luum tic.
- 9 A eb' ayoch ajc'olal d'a viñ, aton eb' cajan d'a tz'inan luum, yac'ocab'em sb'a eb' d'a viñ d'a emnaquilal masanto tz'emc'och tenan sti' eb' d'a sat luum.
- 10 Masanil eb' viñ sreyal juntzañ choñab', aton Tarsis, juntzañ ay d'a stitac a' mar, Sabá yed' Seba, yac'ocab' silab' eb' yed' yalcabar d'a viñ.
- 11 Emocab' cuman eb' rey smasanil d'a viñ. Ac'jocab' servil viñ yuj masanil nación.
- 12 Yujto a viñ ol colanel eb' meb'a' syal sb'a d'ay, aton eb' ayoch d'a tzapan majanil malaj mach scolani.
- 13 Ol oc' sc'ol viñ yuj eb' meb'a' ilb'aj c'ool. Ol coljoquel eb' d'a yol sc'ab' chamel yuj viñ.
- 14 Ol coljoquel eb' d'a yol sc'ab' eb' ixtum anima yed' d'a yol sc'ab' eb' comonñej sb'at d'a yib'añ eb' yetanimail, yujto nivan yelc'och sq'uinal eb' meb'a' chi' d'a yichañ viñ.
- 15 Ayñejocab' sq'uinal viñ rey chi'. Ac'jocab' q'uen oro yic Sabá d'a viñ. C'anjobab' sq'uinal viñ d'a Dios. Alchajñejocab' vach' lolonel d'a viñ.
- 16 Te vach'ocab' tz'aj ixim trigo d'a sat lum co luum tic. Yac'ocab' ixim d'a jolomtac vitz. Q'uib'ocab' ixim trigo icha tz'aj sq'uib' te te' d'a Líbano. Q'uib'ocab' sb'isul anima d'a co choñab' tic icha añ añc'ultac d'a sat luum.
- 17 Nachajocab'cot viñ rey d'a masanil tiempo. Ayñejocab' sb'inajnaquil viñ icha c'u. Masanilocab' nación schaan vach'ilal yuj viñ. Yalocab' eb' to te vach' yic viñ.
- 18 Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová Dios, aton co Diosal a oñ israel oñ tic. Añej syal sc'ulan juntzañ tas sat co c'ool quilani.
- 19 Alchajocab' vach' lolonel d'ay d'a masanil tiempo. Ojtacajocab'el sb'inajnaquil d'a masanil yolyib'añq'uinal tic. Yic'ocab' icha chi'.
- 20 Aton d'a tic ix lajvican slesal viñaj David, yuninal viñaj Isaí.

LIBRO 3

73

(SALMOS 73–89)

A svach'c'olal Dios

Sb'it jun tic viñaj Asaf.

- 1 Ayton val svach'c'olal Dios d'ayon a oñ israel oñ tic, mach oñ tojol yaj co pensar.
- 2 Ixocto val yac' jab'ocxo, in telvi. Jab'xoñej maj in b'atcan d'a scal chucal,
- 3 yujto ix viloch in c'ol d'a eb' ac'umtac yed' eb' anima chuc ayic ix vilani to te vach'ñej yaj eb'.
- 4 Malaj chamel sja d'a yib'añ eb' svila'. Tec'an yaj eb', malaj syab' syail snivanil eb'.
- 5 Malaj yaelal sja d'a yib'añ eb'. Malaj stzapan majanil eb' sja d'a yib'añ.
- 6 Yuj chi' te vach' syutej eb' sb'oan sb'a yuj sch'oxanel yac'umtaquil yed' pax yixtan anima.
- 7 Ijan val maxtzac checlaj yol sat eb' yuj sb'aq'uechal. Yelxo val te chuc spensar eb'.

- 8 B'uchumtac slolon eb', syic'chaarñ sb'a eb'. Malaj jab'oc sq'uixvelal eb' yac'an oval, syixtan anima eb'.
- 9 Añej b'uchval lolonel syal eb' d'a Dios aj satchaarñ. Syalanpax chuc eb' d'a anima d'a sat luum tic.
- 10 Yuj chi' tz'och tzac'an eb' anima yuj eb', schaan yab' eb' anima chi' jantac chucal syal eb'.
- 11 Snaan eb' icha tic: ¿Tas ol yutoc Dios Ec'to d'a yib'arñ smasanil yojtacanel tas sco c'ulej tic? ¿Tocval syll tas tzuji tic? xchi eb'.
- 12 Ilecnaab' val juntzarñ anima chuc tic, malaj tas tz'ic'an eb', ste q'uib'ñej chaarñ sb'eyumal eb'.
- 13 Palta a inxo tic, malaj tas ix vac' ganar vach'chom ix in yamoch vaan in pensar d'a chucal, vach'chom vach' ix vutej in b'eyb'al.
- 14 Cotac scal tz'ac'ji in yaelal, ichato tzin mac'ji. Junjun q'uiñib'alil svcic'an tz'uum.
- 15 Mamin, q'uinaloc ix val icha syal eb' chi', ix am vixtej eb' vetchoñab', a oñ ton a choñab' oñ tic.
- 16 Ix snib'ej in c'ool to snachajel jun tic vuuj, palta toñej ix somchaj in pensar yuuj.
- 17 Ato val yic ix in och d'a a cajnub', ichato chi' ix nachajel vuuj tas ol cotcan d'a yib'arñ eb' chuc chi'.
- 18 Toxo ix aq'uem liñan eb' d'a yax ñelec'tac yic stelvi eb'. Tzecancanb'at eb' b'aj ol ixtaxoc.
- 19 Elañchamel ol aj satel eb'. D'a scal xivc'olal ol lajvoccanel eb'.
- 20 Ach Mamin Vajalil, icha tz'aj sat svayich junoc mach d'a sc'ool ayic tz'el svayañ, icha chi' ol aj a paticanel eb' chuc chi' ayic ol a naanq'ue tas ol aj eb'.
- 21 Ayic manto nachajel-laj jun tic vuuj, ix in te cusi, ix och pitz'an syail d'a in pixan.
- 22 A yuj in quistalil maj nachajel-laj vuuj, yuj chi' lajan ix vutej in b'a d'a ichañ icha junoc noc' noc' malaj spensar.
- 23 Palta jun, ayinñej ec' ed'oc, quetz'b'il in uuuj.
- 24 Tzin a c'ayb'an d'a tas svutej in b'a. Axo d'a slajvub', ol in a cha d'a a vach'ilal.
- 25 Malaj junocxo mach ayec' d'a satchaarñ b'aj svac'och in pensar, a achñej toni. Ayic snachajel vuuj to ayach ec' ved'oc, mañxalaj tas tzin nib'ejoch d'a sat luum tic.
- 26 Vach'chom spax yip in nivanil tic, stacpax in c'ool, palta a achxo ach Dios, Vipumal aji, añej d'ayach ay masanil tas snib'ej in c'ool.
- 27 A eb' syiq'uel sb'a d'ayach, ol cham eb'. Ol a satel masanil eb' syiq'uel sb'a chi'.
- 28 Palta a in val tic Mamin Jehová Vajalil, tzin nitzocho in b'a d'a a tz'ey yujto añej jun chi' nivan yelc'och d'ayin. Tzach vac'och yipoc in c'ool yic svalel jantac tas ix a c'ulej.

74

Lesal yic scolchajel eb' choñab'

Sb'it jun tic viñaj Asaf yic tzoñ sc'ayb'ej.

- 1 Ach co Diosal, ¿tas val yuj ix oñ actejcan d'a junelñej? ¿Tas yuj ix te cot ovoal a c'ool d'a quib'arñ a oñ a choñab' oñ tic?
- 2 Naorñcot a oñ oñ a mannaquel d'a peca'. A oñ oñ a colannaqueli yic tzoñ och a choñab'oc. Nacot tzalan Siõn b'aj cajan achtaxon eq'ui.

- 3 Cotari, tzul ilan tas ix aj yixtaxb'at a choñab' tic d'a junelñej yuj eb' ajc'ool.
Ul il tas ix aj yixtaxb'at a cajñub' yuj eb'.
- 4 A eb' ayoch ajc'olal d'ayach, ix el yav eb' yuj yoval d'a yol a cajñub' b'aj scaq'uem co b'a d'ayach. Ix yac'anq'ue sbandera eb' ta', yic scheclaji to ix yac' ganar eb'.
- 5 Ichato c'atzitzvum eb' d'a caltac te'.
- 6 A q'uen sch'acab' eb' yed' q'uen smartillo ix yac'lab'ej d'a juntzari chemte' ayoch d'a yol a cajñub' chi'. Ix lajviel svach'il yilji yuj eb'.
- 7 Ix yac'och sc'ac'al a cajñub' chi' eb'. Ix ixtaxb'at b'aj tz'och ejmelal d'ayach yuj eb', ix emcan laññaj d'a sat luum.
- 8 Ix sna eb' ori sataneli. Masanil b'aj scaq'uem co b'a d'ayach d'a yol co nación tic, ix laj yac'och sc'ac'al eb'.
- 9 Mañxo chequeloc junoc sch'oxnab'il to a choñab' ori. Mañxa junoc a checab' d'a co cal, mañ cojtacoc paxi jantacto tiempo ol yac' jun tic.
- 10 Ach co Diosal, ¿jantacto tiempo ol ori stzuntzej eb' ajc'ool tic? ¿B'aq'uiñ ol yactejan eb' yalan chucal lolonel d'ayach?
- 11 ¿Tas val yuj max a ch'oxel a poder yic tza satel eb'?
- 12 Atax d'a peca' co Rey al achñej. Ach co Diosal, tzijtum b'aj ix cac' ganar oval yuj a colval.
- 13 A ach ix a poj snañal a' mar yuj a poder. Ix a mac'poj juntzari sjolom noc' nivac noc' d'a yol a' mar chi'.
- 14 Ix a tec'an vecchaj juntzari sjolom noc' nivan leviatán, ix ac'an noc' schib'at noc' chium noc' d'a tz'inan luum.
- 15 A ach ix ac' q'ueul sjaj a a' sb'eyi. Ix ac'an pax tup a' nivac a' malaj taxon b'aj stupi.
- 16 A ach ay ic c'ualil yed' d'ac'valil. A ach ix a b'o c'u yed' q'uen uj.
- 17 A ach a b'onac b'aj sc'ochcan c'aman yolyib'arñq'uinal. A ach a b'onac varesma yed' ñab'ilq'uinal.
- 18 Mamin Jehová, nacoti, to a eb' ajc'ol sb'uchvaj eb' d'ayach. Te quistal eb', yuj chi' tzach spatiquejel eb'.
- 19 Mamin, mañ ori ac' sat d'a a c'ool. Mañ ori ac' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, icha junoc syac'b'at junoc yalac' cuvajte' d'a noc' ch'acb'a.
- 20 Mocab' b'atcan satc'olal a trato qued'oc, yujto a d'a masanil b'aj d'a yol co choñab', b'aj mañxo chequeloc, ix te pimb'i eb' viñ mañxa yoq'uelc'olal yixtan eb' a choñab'.
- 21 Mañ a cha ixtax eb' ilb'ajc'ool. B'itanocab' eb' meb'a' yed' eb' ilb'ajc'ol chi' d'ayach.
- 22 Ach co Diosal, ochañ qued'oc, colorñ a ori icoñ tic. Nacoti to a eb' sc'ulan chucal, max yacteje eb' sb'uchvaj d'ayach.
- 23 Mocab' ac'b'at satc'olal b'aj ste el yav eb' ayoch ajc'olal d'ayach, aton eb' tz'el val yav yuj spitan sb'a d'ayach.

75

A Dios sb'o yaj tas d'a stojolal

Sb'it jun tic viñaj Asaf. Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan Mañ a Sateli.

- 1 Ach co Diosal, scac' yuj diosal d'ayach, yujto chequel to ayach ec' qued'oc yuj tas satub'tac tza c'ulej, aton chi' scaleli ayic tzach cac'an b'inajoc.
- 2 Ach Cajal, a ach tzal icha tic: Ayic ol c'och stiempoal tas nab'il vuuj, d'a val stojolal ol vutej in ch'olb'ifan yaj eb' anima.

- 3 Vach'chom tz'ib'xi lum luum yed' masanil tas cajan d'a sat, palta a in ol in yamoch vaan yipumal luum.
- 4 A d'a eb' ac'umtac yed' d'a eb' chuc syutej sb'a, svala': Mañixo eyic'chaañ e b'a,
- 5 mañixo eyalub'tañej to syal eyuuj eyalani. Mañixo ex lolon d'a ac'umtaquil, xin chi, xa chi ach Cajal.
- 6 Ex vetanimail, ayic tz'ic'jichaañ junoc anima, mañioc d'a eb' anima d'a stojolal b'aj sq'ueul c'u, mañioc d'a eb' ay d'a stojolal b'aj tz'em c'u, mañioc pax d'a eb' ay d'a tz'inan luum scoti.
- 7 Palta aton Dios sch'olb'itan tas caji. Ay mach syiq'uemi. Ay mach syic'chaañ.
- 8 A yoval sc'ol Jehová, lajan yed' vino te paj ayem d'a yol junoc vaso. Ayic ol secanemta d'a yib'añ masanil eb' sc'ulan chucal d'a sat luum tic, ichato ol yuc'b'at eb' smasanil.
- 9 A in pax tic, ol valñejel yab'ixal co Diosal a oñ yirñtil oñ Jacob tic, ol val vach' lolonel d'a b'ital d'ay.
- 10 A' ol satanel spoder eb' sc'ulan chucal, palta ol yic'chaañ yipalil eb' anima vach'.

76

A Dios syal yuuj

Ayic sb'itan jun b'it tic viñ cuchb'um yic b'it, a yamc'ab' ay sch'añal sc'anchaji. Sb'it jun tic viñtaj Asaf.

- 1 Ojtacab'il Dios d'a yol yic Judá. Te nivan pax yelc'och sb'i d'a yol yic Israel.
- 2 A d'a tzalan Sion, ata' ay scajñub'. A d'a Jerusalén smacvaj icha noc' choj.^{76.2}
- 3 Ata' ix satcanel syamc'ab' eb' ajc'ol yuuj, aton jul-lab', q'uen espada yed' maclab' jul-lab'.
- 4 Ach co Diosal, te nivan a poder. Yelxo val te ec'b'al snivanil elc'och d'a lum jolomtac vitz aytaxon d'a peca'.
- 5 A eb' soldado te jelan d'a oval, ix ic'chajec' syamc'ab' eb'. A eb' te ay yip, mañixa tas ix yal eb', ix vayb'at eb' d'a junelñej.
- 6 Ach sDioal viñtaj Jacob, ayic ix el av yuj oval, majxo ib'xoclaj eb', majxo ib'xocpaxlaj scarruaje eb' yed' noc' schej.
- 7 Te ay a may. ¿Mach val ol yal yoch liñan d'a ichañ ayic aycot oval?
- 8 Ato d'a satchañ ix alal tas ol utej a ch'olb'itan eb' anima. Ix xivb'at eb' anima chi', ix emcan numan eb'
- 9 ayic ix ach q'ue vaan a ch'olb'itan chi' yic tza colcanel eb' te ilb'ajc'ool yaj d'a yolyib'añq'uinal tic.
- 10 A yoval sc'ol eb' anima, ol ac'can meltzajoch d'a aloj vach' lolonel d'ayach. A jab'ocxo yoval sc'ol eb' chi', ol a cachoch vaan.
- 11 Caq'uec co ti' d'a Jehová co Diosal, sco c'anab'ajan tas scal chi' d'ay. A exxo nación ex ayex d'a slac'anil schoñab' Dios te nivan yelc'ochi, iq'ueccot e silab' d'ay.
- 12 Yujto a' tz'ic'anel sq'uinal eb' yajal. A' eb' rey d'a yolyib'añq'uinal tic, xivpax eb' d'ay.

^{76.2} 76:2 A jun versículo tic a d'a hebreo ay chab' lolonel, syal yuj svayñub' ma junoc sñaq'ueen junoc noc' noc' ay smay. Yuj chi', ix cac'och sb'i noc' choj d'a tic, yic max satel jun pensar chi'.

77

Sco nacot tas sc'ulejnac co Mam Dios

Sb'it jun tic viñtaj Asaf. Sc'an jun b'it tic viñi cuchb'um d'a b'it, aton viñtaj Jedutún.

- 1 Te chaarñ sval in b'a d'a Dios, yic vach' syab' tas svala'.
- 2 Ix in lesalvi d'a Cajal ayic ay in cusc'olal. Maj vactejcan in mojb'an in c'ab' d'ay d'a junjun ac'val, palta malaj tas syal yac'an snivanil in c'ool.
- 3 Ayic tzin naancot Dios, tzin oq'ui. Ayic tzin te ac'an pensar, schab'axq'ue in c'ool.
- 4 Mamin, maj in a cha vayb'atoc. Mañxo animaoc vaj svab'i, maxtzac yal-laj in loloni.
- 5 Tzin nacot juntzañ c'ual yed' juntzañ ab'il ec'nac d'a peca'.
- 6 Tzin nacot ticnaic atax yic tzin b'itan d'ac'valil. Tzin naub'tañej, tzin c'anb'an d'ayin:
- 7 ¿Tocval ayñejcot yoval sc'ol Dios Cajal d'ayoñ? ¿Tom mañxo ol oñ xajanej?
- 8 ¿Tom ix lajviel svach'c'olal? ¿Tom junelñej ix lajvi b'aj yac'naccan sti'?
- 9 ¿Tom ix sat sc'ol Dios d'a svach'c'olal? ¿Yel am val te aycot yoval sc'ool, mañxo am ol oc' sc'ol d'ayoñ?
- 10 Ay tas yelxo val ya svab' ticnaic, svalan d'a yol vico': A Dios Ec'to d'a yib'arñ smasanil, mantzac colvajlaj d'ayoñ, icha ix aj scolvaj d'a yalañtaxo, xin chi.
- 11 Ach in Diosal, a ticnaic ol in nacot juntzañ tas satub'tac a b'onac d'a peca'.
- 12 Ol in nacot masanil tas a b'onac.
- 13 Ach in Diosal, ayic ix ach yilan a' mar, ix xivq'ue a'. Ix ib'xiq'ue a' masanto d'a sjulal yich.
- 14 A ach tic, Dios ach, sb'oumal ach tastac satub'tac. Ix a ch'oxel a poder d'a masanil nación.
- 15 A yed' a poder a colnaccanel a choñab', aton eb' yiñtilal viñtaj Jacob yed' viñtaj José.
- 16 Ach co Diosal, ayic ix ach yilan a' mar, ix xivq'ue a'. Ix ib'xiq'ue a' masanto d'a sjulal yich.
- 17 A asun ix yaq'uemta sñab'il. Ix c'añ c'u d'a satchaarñ, tzijtum b'aj ix checlaj leb'lon d'a sat luum tic.
- 18 Ix ib'xi lum luum tic yuuj. Ix ab'chaj sc'añ c'u d'a scal chachxuxum ic'. A a leb'lon, ix yac' saquilq'uinal d'a yolyib'arñq'uinal tic.
- 19 A d'a yol a' mar ix a jac a b'e, tzijtum a a' b'aj ix ach c'axpaji, palta malaj mach ix ilan yechel oclem.
- 20 Ix ic' b'ey a choñab' icha noc' calnel. Ix a yamc'ab'ej viñtaj Moisés yed' viñtaj Aarón yic scuchb'an a choñab' eb' viñi.

78

Ay scolval Dios d'a schoñab'

Sb'it jun tic viñtaj Asaf yic tzoñ sc'ayb'ej.

- 1 Ex vetchoñab', ab'ec in c'ayb'ub'al, aq'uecoch e chiquin d'a tas svala'.
- 2 Ol val juntzañ lolonel nivan yelc'och d'ayex. A juntzañ tas c'ub'eltac yajcan d'a peca', a ol vala', aton juntzañ manta b'aj tz'alchajeli.
- 3 Ol val juntzañ tas cab'nac, aton tas cojtac, a eb' co mam quicham alannac cab'i.
- 4 Yovalil ol cal d'a eb' cuninal. A juntzañ tas satub'tac sb'onac Jehová yed' spoder, ol cal d'a eb' toto ol aljoc.

- 5 A Dios ix b'oancan jun b'eyb'al d'ayoñ a oñ yirtil oñ viñaj Jacob tic. Ix yac'ancan jun c'ayb'ub'al d'ayoñ israel oñ tic. Yalannaccan d'a eb' co mam quicham to sc'ayb'ej yuninal eb', a oñ ton tic. A oñxo pax tic ol co c'ayb'ej eb' cuninal
- 6 yic vach' ay yab'ix eb' anima d'a b'aq'uirñ, eb' mantzac alji. Axo eb' chi' ol alan pax d'a eb' yuninal.
- 7 Yic vach' a Dios syac'och eb' yipoc sc'ool. Yic a tas sb'onac Dios max b'atcan satc'olal yuj eb'. Yic sc'anab'ajej pax schecnab'il Dios chi' eb'.
- 8 Yic vach' mañ ol yutej sb'a eb' icha yutejnac sb'a eb' co mam quicham, mañ schanacoc yab' sc'ayb'ub'al Dios eb', spitejnac sb'a eb'. Mañ tec'anoc yutejnac spensar eb', mañ sc'anab'ajejnacoc Dios eb'.
- 9 A eb' soldado yic Efraín, ay syamc'ab' eb' yic oval. Palta ayic ix och oval chi', ix b'at eb' elelal.
- 10 Malaj yelc'och strato Dios d'a eb'. Max yal-laj sc'ol eb' sc'anab'ajej sc'ayb'ub'al Dios chi'.
- 11 A tas ix sb'o Dios, aton juntzañ sat co c'ool quilani, ix b'atcan satc'olal yuj eb'.
- 12 A Dios ix b'oan tas satub'tac d'a yichañ eb' co mam quicham d'a Zoán d'a yol yic Egipto.
- 13 Ix spoj sb'a a' mar yuuj, ix schecanec' eb' d'a snañal a' chi'. Ix syamoch vaan jun a' mar chi', icha muro ix ajcan a' yuuj.
- 14 D'a c'uailil ix ic'ji b'ey eb' yuuj d'a yalañ jun asun. Axo d'ac'valil, ix ic'ji b'ey eb' yed' saquilq'uinal jun c'ac'.
- 15 Ix jat q'uen nivac q'ueen yuuj d'a taquiñ luum, mañ jantacoc a a' ix elta, ix yuc'an a' eb'.
- 16 A d'a yol q'uen nivan q'ueen ix elul a' nivac a' yuuj.
- 17 Vach'chom ix yil jun chi' eb', palta añaña' ix och smul eb' d'a Dios d'a tz'inan luum chi'. Ix chichon sc'ol eb' d'a Dios Ec'to d'a yib'añ smasanil.
- 18 Ix yac' proval Dios eb', ix sc'anan svael eb' icha val d'a sgana.
- 19 Ix yalan specal Dios eb' icha tic: ¿Maxto ol yal-laj yac'ji co vael yuj Dios d'a tz'inan luum tic?
- 20 Yel toni, ix jat q'uen nivac q'ueen yuuj. A d'a yol q'ueen ix elul a' nivac a', ix ch'ayxi lum luum yuj a', ¿ol am yal pax yac'an co vael ticnaic? ¿ol am yal yac'an chib'ej d'ayoñ a oñ schoñab' oñ tic? xchi eb'.
- 21 Ix cot yoval Jehovah ayic ix yab'an jun slolonel eb' chi'. Icha val te' c'ac' ix aj scot yoval, ix ja copnaj d'a eb' yirtilal viñaj Jacob,
- 22 yujto maj yac'och sc'ool eb' d'ay. Maj yac'paxoch scolval Dios chi' eb' yipoc sc'ool.
- 23 Vach'chom icha chi' ix yutej sb'a eb', palta ix ac'chajemta asun yuj Dios, ix sjacan spuertail satchaañ.
- 24 Ix emul maná d'a yib'añ eb' schoñab' icha sja yax ñab'. Satchaañtil trigo ix sva eb'.
- 25 A svael eb' ángel ix sva eb'. Cham ix va eb' yuj Dios.
- 26 A ic' ix cot d'a stojolal b'aj sjavi c'u yed' d'a sur, ix cot xumumoc d'a satchaañ, yuj spoder Dios ix javi.
- 27 A ic' chi' ix ic'ancot noc' chib'ej d'a yib'añ schoñab' Dios chi'. Mañxo jantacoc noc' much ix emuli, icha lum pococ, ma icha yarenail sti' a' mar ix aj sjavi noc'.
- 28 A b'aj ayec' choñab' chi', ata' ix ja b'ulan noc' yed' d'a spatic yichañ smantiado eb'.
- 29 Yuj spec'al eb', a Dios ix ac'an tas ix snib'ej eb' chi'. Ix yac' val sgana eb' schi'an noc'.

- 30 Palta ayic manto tzactzajlaj eb' schi'an noc', ayic aytooch noc' chib'ej chi' d'a yol sti' eb',
- 31 ix cot yoval sc'ol Dios d'a yib'añ eb'. Axo ix ac'an cham eb' vinac ay yip, aton eb' vinac ch'oc yel d'a scal eb' quetisraelal chi'.
- 32 Palta mañoc yuj chi' ix sb'o sb'eyb'al eb'. Añeja' yoch smul eb'. Maj yac'laj pensar eb' yuj tas satub'tac ix sc'ulej Dios chi', maj yac'ochlaj eb' d'a sc'ool.
- 33 Yuj chi' ix satjiel eb' yuj Dios chi' d'a scal nivac xivc'olal. Junñej mutz'satil, ma icha quic'an quic', icha chi' ix aj satel eb'.
- 34 Ayic ix cham jayvañ eb' chi' yuj Dios, ix sna sb'a sc'ol juntzañox eb', ix c'och eb' d'a yichañ Dios, ix lesalvi eb' d'ay d'a smasanil sc'ool.
- 35 Ichato chi' ix najicot Dios Ec'to d'a yib'añ Smasanil yuj eb', yujto a' stañvan eb', a' scolan pax eb'.
- 36 Añej yed' sti' eb' stz'ac yal vach' lolonel d'a Dios chi'.
- 37 Malaj b'aj vach' ix yutej sb'a eb' d'ay. Maj sc'anab'ajej pax strato eb' yed'oc.
- 38 Palta ix te oc' sc'ol d'a eb', yuj chi' ix succhaj sat schucal eb' yuuj. Maj ac'joc cham eb'. Tzijtum el ix och vaan yoval, majxo yaq'uelc'ochlaj yoval chi' d'a eb'.
- 39 Ix snacoti to animañej eb'. Lajan eb' icha ic' toñej tz'ec'b'ati, maxtzac meltzajlaj.
- 40 Tzijtum el ix spitej sb'a eb' d'ay, ix yab' syail d'a tz'inan luum yuj eb'.
- 41 Palta añeja' yac'ji proval yuj eb'. Ix tzuntzajcot yoval sc'ol co Diosal Axoñejoch chi' yuj eb'.
- 42 Max snacotlaj jun c'ual eb' ayic ix coljiel eb' yuj spoder d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool.
- 43 Maj snapaxcot juntzañ milagro yilnac eb' d'a Zoán d'a yol yic Egipto.
- 44 Ix yac'och a nivac a' chic'al d'a Egipto, axo eb' aj Egipto chi', majxo yal-laj yuc'an a' eb'.
- 45 Ix yac'anpaxcot noc' us d'a scal eb' aj Egipto chi', icha val asun yec' noc', ix te ixtaj eb' yuj noc'. Ix yac'anpaxcot noc' tzijtumul pajtza' d'a scal eb', yic tz'ixtaxel schoñab' eb' yuj noc'.
- 46 Masanil sat tastac avab'il yuj eb' ix yac'och d'a yol sc'ab' noc' c'ulub'. Ix lajviel sat yavb'en eb' yuj noc'.
- 47 A q'uen sach'at yed' q'uen cheev ix lajanel te' higo yed' te' uva avab'il yuj eb'.
- 48 Ix cham noc' svacax eb' yed' noc' scalnel eb' yuj q'uen sach'at, yuj pax b'aj ix mac'vaj c'u.
- 49 Ix yac'cot yaelal Dios d'a yib'añ eb', yuj yoval sc'ol mañixa yalb'anil. Mañ jantacoc eb' ángel ix scheccoti yic tzul satjiel eb' aj Egipto chi'.
- 50 Junelñej ix te cot yoval, majxo oc'laj jab'oc sc'ol d'a eb'. Ix ac'jib'at eb' d'a yol sc'ab' chamel yuuj.
- 51 Masanil eb' vinac b'ab'el tz'alji d'a snun d'a yol yic Egipto chi' ix smilchamoc. D'a junjun patil eb' aj Egipto chi', jun mach ix chami.
- 52 Ix ic'ji b'ey eb' co mam quicham chi' yuj Dios d'a tz'inan luum, icha yic'ji b'ey noc' calnel, icha chi' ix utaj eb'.
- 53 Vach' ix aj yic'ji b'ey eb' yuuj, ix vach' max xiv eb'. Axo eb' ayoch ajc'olal d'a eb', ix b'atcan eb' d'a yol a' mar.
- 54 Ix ic'jicot eb' yuj Dios d'a jun luum sic'b'ilel tic yuuj, d'a juntzañ vitz ix yic'canec' tic d'a scal oval.

- 55 Ix yic'anel juntzañ nacióñ d'a yichañ eb'. Ix spojancanec' lum luum chi'. Macquiltac ix yutej d'a junjun yirtilal. Ix cajnaj eb' d'a schoñab' eb' ajc'ool chi'.
- 56 Palta axo eb' co mam chi', ix ac'ji proval Dios Ec'to d'a yib'añ smasanil yuj eb'. Ix tzuntzajcot yoval sc'ol yuj eb'. Maj sc'anab'ajeb' eb' tas ix yal Dios chi'.
- 57 Icha yutejnac sb'a eb' co mam quicham, icha chi' ix yutej sb'a eb' d'a yichañ Dios. Maj sc'anab'ajejlaj eb' d'ay. Ix el eb' d'a yol sb'e icha junoc jul-lab' COXO.
- 58 Ix stzuntzejcot yoval Dios chi' eb', yujto b'at lesalvoc eb' d'a jolomtac vitz, b'at yac'anem sb'a eb' d'a juntzañ yechel comon dios.
- 59 Ix cot yoval Dios chi' ayic ix yilan jun chi', ix paticajcanel eb' yuuj.
- 60 Ix yactancan scajnum' d'a Silo, aton jun spat yaj d'a co cal.
- 61 Toñej ix yila' ix ic'jib'at scaxail strato yuj eb' ajc'ool, aton sch'oxnab'il stziquiquial yed' spoder.
- 62 Ix te cot val yoval Dios chi' d'a eb', yuj chi' ix actajcan eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol chi' yic smiljicham eb'.
- 63 A eb' quelemtac, ix cham eb' d'a scal oval, ichato ix tz'ab'at eb'. Mañxalaj b'it yic nupnajel ix och d'a eb' ix cob'estac.
- 64 A eb' viñ sacerdote, ix miljicham eb' viñ d'a q'uen espada. Maj oc'laj eb' ix yetb'eyum eb' viñ ix cham chi'.
- 65 Ix lajvi chi', ix q'ue jucnaj Dios Cajal, icha tz'aj yel svayañ anima, icha junoc soldado jelan d'a oval tz'el yav yuj añ añ.
- 66 Ix ac'ji ganar eb' ajc'ool yuuj, ix b'at eb' elelal. Ix q'uixivicanel eb' d'a masanil tiempo.
- 67 Ayic ix sayanxi Dios b'ajtil ol ajxoc scajnum', ix spatiquejanel smach'en eb' yirtilal José. Mañocljaj smach'en eb' yirtilal Efraín ix siq'uelta.
- 68 Palta a d'a smach'en eb' yirtilal Judá ix sic'jielta yuuj, aton tzalan Sion to xajan yuuj.
- 69 Ix sb'oq'ue scajnum' Dios yic scan d'a junelñej icha satchaañ. Ix yaq'uem yich yic ayñejec' d'a masanil tiempo icha lum luum.
- 70 Ix sic'anel jun schecab', aton viñaj David, viñ tañvum calnel.
- 71 Ix ic'jiel viñ yuj Dios chi' d'a spatic noc' nun calnel ay yune', yic vach' a viñ stañvan eb' israel yirtilal viñaj Jacob chi'. Ix ochcan schoñab' Dios chi' icha scalneloc viñ.
- 72 Ix tañvaj schoñab' Dios yuj viñaj David chi'. D'a smasanil sc'ol viñ yed' sjelanil ix stañvej.

79

Cusc'olal yuj Jerusalén

Sb'it jun tic viñaj Asaf.

- 1 Ach co Diosal, ix och eb' ch'oc choñab'il d'a lum a mach'en. Ix yixtanb'at a templo eb'. Ix smaqu'em lañnaj Jerusalén eb'.
- 2 A eb' a checab' c'anab'ajum d'ayach, ix miljicham eb' yuj eb'. A noc' ostoc yed' noc' chium noc' ix chianb'at snivanil eb' a checab' chi'.
- 3 Icha a a' ix ajstob'can schiq'uil eb' a checab' chi' d'a masanil Jerusalén. Malaj mach ix mucan snivanil eb'.
- 4 Tzoñ b'uchji yuj eb' anima cajan d'a co lac'anil. Tzeb'ajtac quilji d'a eb'.
- 5 Mamin Jehová, ¿jantacto val tiempo ol ac'cot oval d'ayonñ? ¿Añej ama yajcot a c'ac'alc'olal d'ayonñ icha sq'ue riññon yoc te' c'ac'?

- 6 Ac'cot yoval a c'ol d'a eb' ch'oc choñab'il mañ ach ojtannacoc, aton eb' max yaq'uem sb'a d'ayach.
- 7 Yujto a eb' ix orñ satanel a orñ yirtilal orñ viñaj Jacob tic, ix yixtanb'at co choñab' eb'.
- 8 Mañ ac' co tupel smul eb' co mam quicham. Ac'cot a vach'c'olal d'a quib'añ d'a elañchamel, yujto mañixo animaoc caj scab'i.
- 9 Ach Dios, co Columal ach. Ochañ qued'oc, colvajañ qued'oc. Sucsat co mul yic max b'uchji a b'i yuj eb' anima.
- 10 Tato maay, ol yal eb' ch'oc choñab'il chi' icha tic: ¿Tocval ay yelc'och jun sDiosal eb' chi? xcham eb'. Ac' quil a pactzitan d'a eb' yuj eb' a checab' ix smilcham eb'. Yab'ocab' jun chi' eb' ch'oc choñab'il.
- 11 A eb' ayoch preso, van yalan sb'a eb' d'ayach, cotañ q'uelan d'a eb'. A eb' yicxo chamel yaji, colel eb' yed' a poder.
- 12 Mamin Jehová, aq'uec' uqueloc a pac d'a juntzañ nación ay d'a co lac'anil, yujto b'uchmtac eb' d'ayach.
- 13 A orñxo a choñab' orñ tic, icha a calnel caji. Ol cac'rñej yuj diosal d'ayach. Ol co b'itej vach' lolonel d'ayach d'a masanil tiempo.

80

Sc'anji scolval Dios

- Sb'it jun tic viñaj Asaf. Sb'itej jun b'it tic viri cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it scuchan Añ Xumaac.
- 1 Maclej ab' ach quilumal a orñ israel orñ tic. Tarñvej orñ a orñ yirtilal orñ can viñaj José. Ach c'ojan ach em d'a scal eb' quेरubín,
- 2 ac' checlaj a tziquiquial d'ayorñ, a orñ ton yirtilal orñ can viñaj Efraín, viñaj Benjamín yed' viñaj Manasés. Ac'lab'ej a poder yic tzoñ a colaneli.
- 3 Ach co Diosal, b'oxi caj icha d'a yalañtaxo. Ac'cot a vach'c'olal d'ayorñ, tzoñ a colancaneli.
- 4 Mamin Jehová, Yajal ach d'a Smasanil, ¿Tom arñeja' mañ ol ab' slesal eb' a choñab' yuj yoval a c'ool?
- 5 A co cusc'olal ix ac' co vaeloc. A yal co sat ix ac' cuq'uemoc.
- 6 Ix orñ ac'anoch sb'uchlab'ejoc eb' cajc'ool ay d'a co lac'anil. Ste q'uechaañ eb' orñ stzetzani.
- 7 Ach Dios Yajal d'a Smasanil, b'oxi caj icha d'a yalañtaxo. Ac'cot a vach'c'olal d'ayorñ, tzoñ a colancaneli.
- 8 A d'a Egipto ic'naquelta jun sc'ab' te' uva, ic'annaquel juntzañ ch'oc nacional d'a sat lum tic, axo te' uva chi' avejnaccanem d'a sat lum tic.
- 9 Ix aq'ueñan te'. Ix b'at sch'añal yib' te'. Ix q'uib' te'. Ix majel sat luum tic yuj te'.
- 10 Ix q'uec'och yeñul te' d'a jolomtac vitz. Ix muschajpax te' nivac c'ute' chaañ steel yuj te'.
- 11 Ix c'och te' sñi' d'a stitac a' mar, ix c'ochpax te' svol d'a a' nivan Éufrates.
- 12 ¿Tas yuj ix eccan lañchaj q'uen smacte'al te' latz'b'ilq'uei, yuj chi' tz'ic'jiel sat te' yuj eb' tz'ec' ta'?
- 13 Van slajviel te' yuj noc' c'ulthaquil chitam. Van sc'uxanb'at te' noc' c'ulthaquil noc'.
- 14 Ach co Diosal, Yajal ach d'a Smasanil, meltzajañxicot q'uelan d'ayorñ co c'ana'. Ilcot masanto d'a satchañ chi', tza naan cot te' uva tic,
- 15 aton te' a ach val lac'an avejnac, a te' svol a ach val ix ac' yaxb'oc, a orñ ton a choñab' orñ tic.
- 16 A yed' yoval a c'ool, ac'cham eb' ix orñ ixtani, eb' ix rñusantz'a co choñab'.

- 17 Palta ochañ quéd'oc a orñ sic'b'il orñ el tic uuj, a orñ ton a choñab' orñ ix ac' co tec'anil yic tzoñ och icoc.
- 18 Malaj b'aq'uirñ ol quic'canel co b'a d'ayach. Ac' co q'uinal, arñej d'ayach ol cal co b'a.
- 19 Ach Jehová Dios, Yajal ach d'a Smasanil, b'oxi caj junelxo icha d'a yalañtaxo. Ac'cot a vach'c'olal d'ayoñ, tzoñ a colancaneli.

81

A svach'c'olal Dios yed' spital eb' israel

- Sb'it jun tic viñaj Asaf. Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it sb'itaji ayic stec'jiel yal sat te' uva.
- 1 Corñ b'itanec d'a tzalajc'olal d'a Dios tz'ac'an quip. Corñ avajec d'a tzalajc'olal sco b'itan co Diosal a orñ yirñtilal orñ viñaj Jacob tic.
- 2 Corñ b'itanec yed' pandereta yed' te' arpa vach' sc'añi yed' pax salterio.
- 3 Co puec q'uen trompeta ayic tz'alji q'uen uj. Co puec pax q'ueen ayic sc'ojnaj q'uen uj chi', yujto nivan q'uirñ jun chi' d'ayoñ.
- 4 Aton jun checnab'il ix yac' Dios d'ayoñ a orñ israel orñ tic, a orñ yirñtilal orñ viñaj Jacob.
- 5 Ix alchaj d'ayoñ yirñtilal orñ viñaj José tic, ayic ix b'at Dios oval d'a Egipto. Ata' ix cab' jun lolonel, palta mañ cojtacoc mach ix lolon chi'.
- 6 Ix yalan d'ayoñ: Toxo ix vic'canel eyicatz d'a yich e patic. Toxo ix vic'canel jun munlajel te ya d'a eyib'añ.
- 7 Ix in eyavtejcoti ayic ayex och d'a syaelal, a inxo ix ex in colo'. Ix ex in tac'vej d'a scal asun ayic sc'añ c'u. Ix ex vac' proval d'a a' yic Meriba.
- 8 Ex in choñab', ab'ec tas svala', a in van in lolon d'ayex. Ex israel, octom tzin e c'anab'ajej.
- 9 Malajocab' sdiosal eb' ch'oc choñab'il ayec' d'ayex. Mañ eyaq'uem e b'a d'a juntzañ comon dios chi'.
- 10 A in Jehová e Diosal in, a in ix ex viq'uelta d'a yol yic Egipto. Jaquéc e ti', ol ex in vatzitej.
- 11 Palta maj yal e c'ol ix in e c'anab'ajej a ex in choñab' Israel ex tic.
- 12 Yuj chi' ix ex vactejcan yuj e pital, ix eyac'an e gana icha snib'ej e c'ool.
- 13 Ex in choñab' Israel, octom ix eyab' tas ix vala'. Octom ix e b'eyb'alej in checnab'il.
- 14 Ix am vac'och yaelal d'a yib'añ eb' ayoch ajc'olal d'ayex. Junñej am mutz'satil ix aj in satanel eb'.
- 15 A eb' tzin yajaneli, toxoñej am nojoji yec' eb' yuj xivelal d'ayin. Axo syaelal eb', scan d'a yib'añ eb' d'a junelñej.
- 16 Palta a exxo tic, ix am ex in vatzitej. A am val ixim trigo te vach' ix vac' d'ayex. Ix am vac' noc' yalchab' tz'el'ta d'a sattac q'uen q'ueen eyuq'uej yic tzex tzalaji, xchi Jehová.

82

A Dios Sat yaj d'a eb' Juez

Sb'it jun tic viñaj Asaf.

- 1 C'ojanec' Dios b'aj molanec' eb' dios.^{82.1} Van sch'olb'itaj eb' dios chi' yuuj.
- 2 Syalan icha tic d'a eb': ¿B'aq'uirñ ol eyactejcan e ch'olb'itan d'a esal, yed' eyac'anoch e b'a yed' eb' sc'ulan chucal?

82.1 **82:1** A jun lolonel "dios" syal d'a tic, mañ junñejoc tas syalelc'ochi. Ay b'aj a eb' ángel syala', mato a eb' nivac vinac ay yopisio icha eb' juez. Tecan a eb' juez syal d'a tic.

- ³ Colvajařec d'a eb' mantalaj yip yed' d'a eb' mařxalaj smam. Tojol tzeyutej e b'oan yaj yoval eb' ilc'olal yaji yed' eb' ayoch d'a stzapan majanil.
- ⁴ Colequel eb' mantalaj yip yed' eb' meb'a' d'a yol sc'ab' eb' sc'ulan chucal.
- ⁵ Palta a ex tic, mař eyojtacoc. Max nachajel-laj eyuuj. Ichato d'a scal q'uic'alg'uinal tzex b'eyi. Yuj e chucal chi', van yixtaxel anima d'a sat luum tic.
- ⁶ Ix vala' to dios ex a ex tic. E masanil vuninal ex, a in eq'uinto d'a yib'aři smasanil.
- ⁷ Palta a ex tic ol ex chamoc, icha tz'aj scham masanil eb' anima. Ol ex satel icha juntzařxo eb' yajal, xchi Dios.
- ⁸ Ach co Diosal, cotař, yamoch a ch'olb'itan yaj eb' cajanec' d'a sat luum tic. A ach ay ic masanil naci3n d'a yolyib'ařq'uinal tic.

83

Lesal yic sc'anchaj syaelal eb' ajc'ool

Sb'it jun tic viřaj Asaf.

- ¹ Ach in Diosal, mocab' tořejoc tzach matz'ani. Colvajař d'ayoř.
- ² Ilcot eb' ayoch ajc'olal d'ayach, sq'ue val somnaj eb' ach spaticaneli, schichon sc'ol eb' d'ayach.
- ³ C'ub'eltac sna eb' to ol sc'ulej chucal eb' d'a co patic, a oři a chořab' oři tařivab'il oři tic uu.
- ⁴ Sna eb' to ol ja eb' oři sateli yic vach' mařxo nacionoc ol oři ajcanoc. Sgana eb' to maxzac oři nachajcot a oři israel oři tic.
- ⁵ Ix smol naan eb' yac'an chucal d'ayach, junxořej ix aj spensar eb'.
- ⁶ Ix smolb'ej sb'a eb' aj Edom, eb' yirřilal Ismael, eb' aj Agar, eb' aj Moab,
- ⁷ eb' aj Gebal, eb' aj Am3n, eb' aj Amalec, eb' filisteo yed' eb' cajan d'a Tiro.
- ⁸ Yamanpax ix aj eb' aj Asiria yed' eb' yic scolvaj eb' d'a eb' yirřilalcan viřaj L3t chi'.
- ⁹ Icha utejnac eb' aj Madián, icha chi' tzutej eb'. Icha utejnac viřaj Sísara yed' viřaj Jabín d'a sti' a' Cis3n, aton
- ¹⁰ eb' chamnac d'a Endor, icha chi' tzutej eb'. A eb' chi' ochnaccan snivanil eb' yabonoaloc ař ařc'ultac.
- ¹¹ Icha utejnac viřaj Oreb yed' viřaj Zeeb, icha chi' tzutej masanil eb' nivac vinac d'a scal eb'. Icha utejnac viřaj Zeba yed' viřaj Zalmuna, icha chi' tzutej eb' yajalil eb',
- ¹² yujto sgana eb' syiquejcan lum a macb'en.
- ¹³ Ach in Diosal, icha c'alem tz'ic'jib'at yuj chacxuxum ic', ma icha te' taquiriř xil te' scuchjib'at yuj ic', icha chi' tzutejcan eb'.
- ¹⁴ Icha tz'aj sb'at c'ac' d'a caltac vayumtac, masanil yaxluum stz'ab'at yuuj,
- ¹⁵ ichocab'ta' tzutej a satanel eb' yed' yoval a c'ool. Xib'tejcanb'at eb', pech b'eyec' eb' icha yic'jib'at tastac yuj oval ic'.
- ¹⁶ Mamin Jehová, ac' q'uixvelal eb' yic vach' syojtaquejel eb' to a achřej Dios ach.
- ¹⁷ Q'uixvocab'canq'ue sc'ool eb' d'a masanil tiempo. Chamocab' eb' yuj q'uixvelal,
- ¹⁸ yic vach' masanil eb' anima d'a yolyib'ařq'uinal tic tz'ořtacaneli to a ach Jehová ach, a achřej ec'achto d'a yib'aři smasanil.

84

A scajnub' Dios snib'ej in c'ool

Sb'it jun tic eb' yirítal viřaj Coré. Sb'itej jun b'it tic viř cuchb'um d'a b'it yed' sjajil jun b'it sb'itaji ayic stec'jiel yal sat te' uva.

- 1 Mamin Jehová Yajal d'a Smasanil, yelxo val te nib'ab'il a cajnub'.
- 2 Mař jantacoc snib'ej in c'ol tzin aj d'a yamaq'uil a cajnub' chi'. Ach Dios pitzan, tzin b'itan d'ayach d'a tzalajc'olal d'a smasanil in c'ool.
- 3 A noc' tz'unun yed' noc' sařcapech, tz'ilchaj b'aj tz'aj noc', sb'oan so' noc' b'aj tz'aj yune' d'a slac'anil altar, ach Jehová Yajal d'a Smasanil, in Reyál ach, in Diosal ach.
- 4 Vach' yic eb' cajanec' d'a a cajnub'. Max yactejlaj eb' sb'itan d'ayach.
- 5 Te vach' yic eb' tzach ac'anoch yipoc sc'ool, aton eb' snib'ej spet javi sc'ual q'uiř, yic sb'at eb' d'a a cajnub' d'a tzalan Sion.
- 6 Ayic tz'ec' eb' d'a lum ch'olan b'aj sq'uib' te' b'álsamo, icha sjaj a' cotac melem tz'ajcan jun ch'olan chi'. Axo b'ab'el řiab' tz'ac'an yaxb'oc lum ch'olan chi'. 84.6
- 7 Tz'ochřej stec'anil eb' sic'lab'il, axo d'a Sion tzach yil eb' ach in Diosal Axořej Ochi.
- 8 Mamin Jehová Yajal d'a Smasanil, ach sDiosal viřaj Jacob, ab' co lesal tic.
- 9 Ach Dios, ilcot viř co reyál tzoř tařvani, aton viř a sic'naquetla. Ac' a vach'c'olal d'a yib'ař viř.
- 10 Yelxo val te vach' tzin aj junoc c'ual d'a slac'anil a cajnub', d'a yichař pax mil c'ual najat ay in eli. In gana to tzin aj in tařvej spuertail a cajnub' chi' d'a yichař to tzin aj d'a spat eb' sc'ulan chucal.
- 11 Ach Jehová co Diosal, a ach tzac' saquiq'uinal d'ayoř, tzoř a tařvani. Tzac' a vach'c'olal d'a yib'ař eb' sb'eyb'alan tojolal, tzic'anchari eb'. Tzac'řej masanil tastac vach' d'a eb' yujto ay elc'och d'a sat eb'.
- 12 Mamin Jehová, Yajal ach d'a Smasanil, te vach' yic eb' tzach ac'anoch yipoc sc'ool.

85

Coloriel junelxo

Sb'it jun tic eb' yirítal viřaj Coré. Sc'an jun b'it tic viř cuchb'um d'a b'it.

- 1 Mamin Jehová, yelxo val te vach' ach d'ayoř a oř a chořab' oř tic. Ix oř ic'xi meltzaj b'aj sacleminac cajcanb'at a oř yirítal oř viřaj Jacob tic.
- 2 Ix a sucsat co chucal a oř a chořab' oř tic. Ix ac' lařvoc masanil co mul.
- 3 Ix a yamoch vaan yoval a c'ool yed' a c'ac'alc'olal.
- 4 Ach co Diosal, co Columal, ochari qued'oc junelxo, yechelocxob' ste cot yoval a c'ol d'ayoř.
- 5 ¿Tom ařeja' ol cotřej oval d'ayoř d'a masanil tiempo?
- 6 ¿Tom mařxo ol ac'xi co tec'anil yic vach' tzoř tzalaj ed'oc a oř a chořab' oř tic?
- 7 Ach Jehová, ch'oxcan a vach'c'olal d'ayoř, tzoř a colanpaxeli.
- 8 Ol vab' tas ol yal Jehová Dios d'ayoř. Ol yac' junc'olal d'ayoř schořab' oř tic, tato mantzac co c'ulej mař pensaril.
- 9 Yeltoni, b'ecan sc'ol Dios scolvaj d'a eb' ay tz'och emnaquil d'ay, yic vach' scheclaj stziquiquial d'a co cal.
- 10 Ol yac' svach'c'olal Dios d'a eb' schořab', axo eb' ol c'anab'ajan d'ay. A eb' anima tojol sb'eyb'al, ol ac'joc sjunc'olal eb' yuj Dios.

- 11 C'anab'ajum ol aj eb' anima d'a sat lum tic. Axo Dios, ato d'a satchaari ol yac'cot scolval.
- 12 Ol yac'cot svach'colal Jehová, ol yac'an sat jantac tas scavej d'a sat co lum tic.
- 13 A tojolal ol b'ab'laj cot yuj Jehová, a' ol tojlob'itan b'e b'aj ol javoc.

86

Sc'anchaj scolval Dios

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, schaocab' a c'ol ab'an tas svala', yujto ilb'aj in c'ool, te malaj pax vip svab'i.
- 2 Colineli, yujto c'anab'ajum in d'ayach. Mamin, colin a in a checab' in tic, yujto a ach tzach vac'och yipoc in c'ool.
- 3 Mamin Jehová, oc'ocab' a c'ool d'ayin. Masanil c'u sval in b'a d'ayach.
- 4 Mamin, ac' tzalajb'oc in c'ol a in a checab' in tic, yujto a d'ayach tzin lesalvi.
- 5 Mamin, te vach' ach, ac'um ach lajvoc chucal. Te nivan a vach'colal aycot d'a yib'ari eb' syal sb'a d'ayach.
- 6 Mamin Jehová, ab' in lesal, maclej ab' tas tzin c'an d'ayach.
- 7 Ayic ayin och d'a syaelal sval in b'a d'ayach, yujto tzach tac'vitaxon d'a in lesal.
- 8 Mamin Cajalil, malaj junocxo Dios icha val ach tic. Mamin, malaj junoc mach syal sb'oan icha tas tza b'o tic.
- 9 Mamin, a ach ix a b'o masanil nivac choñab'. Ol ja eb' yaq'uem sb'a d'ayach, ol yalan vach' lolonel eb' d'ayach,
- 10 yujto a achrej val Dios ach. Nivan elc'ochi, satub'tac tas tza c'ulej.
- 11 Mamin Jehová, ch'ox a b'e d'ayin yic vach' tzin b'eyb'alej tas tza nib'ej d'a smasanil in c'ool. Ac' stec'anil in pensar tic yic vach' naanachrej vuuj.
- 12 Ach Vajalil, ach in Diosal, ol valrej vach' lolonel d'ayach d'a smasanil in c'ool. Ol ach vic'ñejchaari d'a masanil tiempo.
- 13 Yelxo val te nivan a vach'colal d'ayin. Maj in a chab'atlaj d'a yed'tal eb' chamnac.
- 14 Ach in Diosal, jun val b'ulari eb' ac'umtac scot d'ayin. Malaj jab'oc yoq'uelc'olal eb', sgana eb' in smilanchamoc. Malaj elc'och d'a sat eb'.
- 15 A ach xo tic ach Dios Vajalil, te ay a vach'colal, te ay oq'uelc'olal. Mari c'unoc scot yoval a c'ool, tzaq'uelc'och tas tzala'.
- 16 Oc'oc val a c'ol d'ayin, ilincoti. Ac' val vip, tzin a colanel a in a checab' in tic.
- 17 Ac' a vach'colal d'ayin d'a sjichanil, yic a ol yilan eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ol q'uixvoc eb', yujto a ach Jehová ach tzach colvaj ved'oc, tzac'an snivanil in c'ool.

87

Aloj vach' lolonel d'a Jerusalén

Sb'it jun tic eb' yirñital viñaj Coré.

- 1 A Jehová ix sb'o schoñab' d'a jun tzalan yicrej yaji.
- 2 Yelxo val te xajan choñab' Sion yuj Jehová d'a yichari juntzarñxo co choñab' a ori yirñital ori viñaj Jacob.
- 3 Mari jantacoc lolonel vach' tz'alji d'a schoñab' Dios.
- 4 Syal Jehová icha tic: Ajun eb' aj Egipto yed' eb' aj Babilonia ayoch d'a scal eb' choñab' syaq'uem sb'a d'ayin. Icha eb' aljinac d'a Sion, icha chi' ol aj eb' filisteo, eb' aj Tiro yed' eb' aj Etiopia d'a vichari, xchi.

- ⁵ Ol alchaj d'a chořab' Sion icha tic: A jun anima tic yed' junxo chi', a d'a Sion ix alji eb', xchama. A Dios Ec'to d'a yib'ař smasanil ol ac'an stec'anil jun chořab' tic.
- ⁶ Ayic ol tz'ib'aj sb'i eb' anima ay d'a junjun chořab' d'a ch'ař uum yuj Jehová, ol stz'ib'ejem icha tic: D'a Sion ix alji jun tic.
- ⁷ A eb' cajan d'a Sion ol b'itan eb', ol q'ue chennaj eb' yuj tzalajc'olal, ol yalan eb': A d'a Sion tic scot masanil svach'c'olal Dios d'ayoř, xcham eb'.

88

Mamin, ac'cot a chiquin d'a tas tzin c'an tic

Sb'it jun tic eb' yirřtilal viřtaj Coré, tz'ib'ab'il yuj viřtaj Hemán Ezrahita yic tzoř sc'ayb'ej. Sb'itej jun b'it tic viř cuchb'um d'a b'it ayic ay cusc'olal.

- ¹ Ach Jehová, in Diosal ach, in Columal aji. C'ual d'ac'val in c'anana a colval d'a vib'ař.
- ² Cha in lesal, ac'cot a chiquin d'a tas tzin c'an tic.
- ³ Mařxo jantacoc tas sja d'a vib'ař, ichato ayinxo och d'a yol sc'ab' chamel, svab'i.
- ⁴ Ichato ayinxo och sb'isuloc eb' chamnac, mařxalaj vip svab'i.
- ⁵ Ichato ix in actajcanb'at d'a scal eb' chamnac svab'i. Icha eb' chamnac d'a oval, to much'ilxo eb' ticnaic, icha val chi' vaj svab'i. Icha eb' ix b'atcan satc'olal uuj, mařxalaj a colval d'a eb', icha chi' vaj svab'i.
- ⁶ Ichato d'a yich jun olan b'aj smucchaj eb' chamnac, b'aj te q'uić'q'uinal ix in ac'canem svab'i.
- ⁷ Ix smol sb'a yoval a c'ol d'a vib'ař. B'elb'on sjavi juntzař yaelal d'a vib'ař uuj.
- ⁸ Ix ic'canel eb' vamigo d'ayin, yajb'entac ix in utejcan d'a eb'. Lajan in icha junoc presovum max yal-laj yeli.
- ⁹ Maxtzac yal-laj vilan yuj b'aj tzin te oq'ui. Mamin Jehová, junjun c'u sval in b'a d'ayach, tzin mojb'an in c'ab' d'ayach.
- ¹⁰ ¿Tocval tzato a ch'ox a poder d'a scal eb' chamnac? ¿Tocval syal vach' lolonel eb' chamnac chi' d'ayach?
- ¹¹ A b'aj mucan eb' chamnac chi', maxtzac b'inajlaj a vach'c'olal. Maxtzac alji paxi to a ach tic tzaq'uelc'och tas tzala'.
- ¹² ¿Tocval ay mach d'a scal b'aj ay sq'uić'alq'uinalil chamel ol ilancot a tojolar yed' tas satub'tac tza c'ulej? A d'a scal eb' chamnac chi' sb'atcan satc'olal smasanil.
- ¹³ A inxo pax Mamin Jehová, a d'ayach sval in b'a. A d'a q'uiřib'alil tzin lesalvi d'ayach.
- ¹⁴ Mamin Jehová, ¿tas val yuj tzin a patiquejeli? ¿Tas val yuj tza c'ub'ejel a b'a d'ayin?
- ¹⁵ Yictax in quelemal masanto ticnaic, yicxo max in chami, yujto ayřejoj in yaelal uuj, yuj chi' maxtzac techajlaj vuuj.
- ¹⁶ A yoval a c'ol tz'ec' d'a vib'ař, vanxo vac'ji ganar yuuj.
- ¹⁷ Icha val yoval a' eluma' yajoch oyan yoval a c'ol d'ayin d'a junelřej.
- ¹⁸ Ix ic'canel eb' vamigo yed' eb' vetanimail d'a in tz'ey. A ticnaic ařej q'uić'alq'uinal oyanoch d'a in patic.

89

A strato Dios yed' viřtaj David

Sb'it jun tic viřtaj Etam Ezrahita yic tzoř sc'ayb'ej.

- 1 Mamin Jehová, ol valr̄tej d'a in b'it to toxonton ay a vach'c'olal. D'a masanil tiempo ol valeli to yel tzaq'uelc'och tas tzala'.
- 2 A yab'ixal a vach'c'olal ay d'a masanil tiempo ol valeli. Ol valanpaxeli to max q'uexmaj tas tzala', icha yaj juntzañ tas ay d'a satchaari.
- 3 Alnac: Ay jun intrato yed' viñaj David in checab' ix in siq'ueli, ix vac'can in ti d'a viñ, ix valan d'a viñ icha tic:
- 4 A eb' iñtilal, ol vac'ñejcanoch eb' reyal a q'uexuloc d'a masanil tiempo, xin chi.
- 5 Mamin Jehová, masanil eb' molanec' d'a satchaari, ol sb'itej eb' tas satub'tac tza c'ulej. Ol yalpaxel eb' to tzaq'uelc'och tas tzala'.
- 6 Mamin Jehová, malaj junocxo mach d'a satchaari syal slajb'an sb'a ed'oc. Malaj junoc eb' lajan ed'oc.
- 7 Te nivan elc'och d'a scal eb' ángel. Te ay a poder d'a yichaari eb' oyanoch d'a a patic ichaari.
- 8 Mamin Jehová Yajal d'a Smasanil, ¿mach val junocxo lajan ed'oc? Masanil tas syalr̄tej uuj. Tzaq'uelc'och masanil tas tzala'.
- 9 Yol a c'ab' ayec' a' mar ayic ste ovaj a'. A achxo tzac'och vaan a' ayic ste c'ari a'.
- 10 A noc' noc' ay smay d'a yol a' mar, ix ach q'ue tec'tec' d'a yib'ari noc', ix a tec'ancham noc'. Ix a saclemej eb' ayoch ajc'olal d'ayach yuj a poder.
- 11 A satchaari yed' sat lum tic, ic toni. A ach a b'onac yolyib'ariq'uinal tic yed' masanil tastac ay d'ay.
- 12 A norte masanto sc'och d'a sur, a ach ix a b'o'o. A lum vitzal Tabor yed' lum vitzal Hermón, sb'itan lum d'ayach.
- 13 A a c'ab' te ay yip. A a vach' c'ab', masanil syal yuuj.
- 14 A a despacho te tec'an yaj yuj a vach'il yed' a tojolar. A d'a masanil scheclajel a vach'c'olal, tzac'an elc'och tas tzala'.
- 15 Mamin Jehová, te vach' yic eb' anima tzach b'itani. Tzajalc'olalr̄tej yic eb' yuj a vach'c'olal.
- 16 A val d'ayach syac' tzalajb'oc sc'ol eb'. Yuj a tojolar tz'ic'jichaari eb'.
- 17 D'a val yel, te nivan ipalil tzac' d'ayori. Yuj a vach'c'olal syalr̄tej cuuj.
- 18 Mamin Jehová, co Columal aji. Ach co Diosal a ori israel ori tic, co Rey al ach.
- 19 A d'a peca', ix ach lolon d'a vayichal, ix alan d'a eb' a checab' tzach c'anab'ajan icha tic: Ix in och yed' jun soldado te tec'an, aton jun mach sic'b'ilel vuj d'a scal in choñab', ix vac'an yopisio.
- 20 Ix ilchaj viñaj David in checab' vuuj, a yed' vaceite yic sic'val ix in ch'oxo' to reyxoyaj viñ.
- 21 Mañ ol in och vaan in colvaj d'a viñ, yujto a in poder ol ac'an yip viñ.
- 22 A eb' ayoch ajc'olal d'a viñ, mañ ol yal-laj yoch sc'ab' eb' d'a viñ. A eb' sc'ulan chucal, mañ ol tzac'vanlaj eb' d'a viñ.
- 23 Ol in tec'canem eb' ayoch ajc'olal d'a viñ. Ol in milancham eb' schichonoch sc'ol d'a viñ.
- 24 Ayinr̄tej ec' yed' viñ yujto xajan viñ vuuj. Ol vac' elc'och tas svala'. Vuujr̄tej ol yalr̄tej yuj viñ.
- 25 Ol vac' nivanb'oc smach'en viñ. Ol schael yich d'a a' mar Mediterráneo masanto sc'och d'a a' nivan Éufrates.
- 26 Ol yalan viñ d'ayin: In Mam ach, in Diosal ach, a d'ayach tzin col in b'a, xcham viñ.
- 27 A inxo ol vac' snivanil yelc'och viñ, icha junoc b'ab'el unin. Yelxo val ec'alto snivanil ol aj yelc'och viñ d'a yichaari masanil eb' rey.

- 28 Ol in xajanej viñ d'a junelrtej. A in trato yed' viñ, mañ ol q'uexmajlaj.
- 29 A eb' yiñtilal viñ ol ac'an reyal sq'uexuloc, ol b'eyñejb'atoc yacb'an ayto ec' satchaari tic.
- 30 Palta tato ol yactejan in c'ayb'ub'al eb' yiñtilal viñ chi', tato mañ ol sc'anab'ajej eb' tas svala',
- 31 tato mañ ol sb'eyb'alej in b'eyb'al eb', tato mañ ol sc'anab'ajej in lolonel eb' svac' sc'ulej,
- 32 ol vac'och syaelal eb' yed' te' jixc'ab'te' yuj spital. Ol in mac' eb' yed' noc' tz'um yuj schual.
- 33 Axo pax viñaj David jun, mañ ol vactejan in xajanan viñ, ol vac'ñejelc'och in ti' ix vac' d'a viñ.
- 34 Mañ ol ec'b'atlaj in trato yed' viñ. Ol vac'ñejelc'och tas ix valcan d'a viñ.
- 35 D'a junelrtej ix vac'can in ti' d'a viñaj David chi', a in ix vac' testigoal in b'a to mañ ol in q'uexa'.
- 36 A eb' yiñtilal viñ ol ac'an reyal sq'uexuloc d'a vichañ d'a masanil tiempo icha yaj yoc c'u tic.
- 37 Tec'anrtej ol ajec' eb' yac'an yajalil, icha yaj q'uen uj d'a satchaari, xa chi.
- 38 Axo ticnaic Mamin, ix a chaccanel viñ rey a sic'naccanelta, ix a patiquej-canel viñ. Ix cot oval d'a viñ.
- 39 Maj aq'ucl'och a trato d'a viñ a checab' chi'. Ix a yumcanel scorona viñ d'a sat luum.
- 40 Man jantacoc ix aj yolaniñ masanil smuroal schoñab' viñ. Ix ac' juvoquem schoñab' viñ.
- 41 A eb' anima tz'ec' ta', masanil tas ay d'a choñab' chi', syelq'uejb'at eb'. A eb' ay d'a slac'anil viñ, sb'uchvaj eb' d'a viñ.
- 42 A ach ix ac' sc'ulej eb' ayoch ajc'olal d'a viñ, syic'anchari sc'ab' eb' yuj tzalajc'olal.
- 43 Ix iq'ucl' ye q'uen yespada viñ. Maj ach ochlaj yed' viñ ayic ix och oval.
- 44 Ix ac' lajvoc sb'inajnaquil viñ. Ix a yumancanem sdespacho viñ d'a sat luum.
- 45 Ix pet ichamax viñ uuj, nivan ix aj ac'an q'uixvelal viñ.
- 46 Mamin Jehová, ¿b'aq'uiñ ol actej a c'ub'anel a b'a? ¿Ichañej am tic ol ajcot yoval a c'ol icha junoc oval c'ac'?
- 47 Mamin, nacoti to a co q'uinal tzapan toni. A oriñ anima oriñ tic, tzapan ix utejan co q'uinal.
- 48 Malaj junoc anima to malaj b'aq'uiñ ol chamoc. Malaj mach syal scolan sb'a d'a yol sc'ab' chamel.
- 49 Mamin, ¿b'ajtil ay a vach'c'olal a ch'oxnac d'a peca', aton ac'annac a ti' d'a viñaj David, to ol ac' elc'och tas ix ala'?
- 50 Mamin, nacoti to mañ jantacoc oriñ stzuntzan eb' anima a oriñ a checab' oriñ tic. Pitz'anoch tas tzoñ yutej eb' chi' d'a in pixan.
- 51 Mamin Jehová, a eb' ayoch ajc'olal d'ayach tic, d'a junjun rato sb'uchvaj eb' d'a viñ a checab' sic'b'ilel uuj.
- 52 Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová d'a masanil tiempo. Ujocab'i.

LIBRO 4

90

(SALMOS 90–106)

A Dios ayec' d'a junelrtej

Aton tic slesal viñaj Moisés schecab' Dios.

¹ Mamin, yictax yichb'anil, a ach tzoñ a coltaxoni.

- ² Yictax manto a b'olaj juntzañ vitz yed' yolyib'arñq'uinal tic, masanto d'a slajvub', Dios ach taxoni.
- ³ A ach tzoñ ac' meltzajxioch pococal, ayic tzalani: Ex anima, meltzajañecxioch pococal, xa chi.
- ⁴ A jun mil ab'il, icha yaj junoc c'ual yaj d'a yol a sat. Icha yaj jayeoc hora d'ac'valil icha chi' yaj d'ayach.
- ⁵ Elañchamel tzic' b'ey co q'uinal. Icha val yec'b'at junoc vayich, icha val chi' caj a oñ tic.
- ⁶ Lajan oñ icha añ arñc'ultac sq'ueuli. Scot xumaquil añ d'a q'uiñib'alil, axo yic tz'emcan c'u, stacjeli, schamxicanem añ.
- ⁷ Yel toni, a yoval a c'ool tzoñ ac'an lajvoqueli. Mañxo animaoc tzoñ ajcan yuuj.
- ⁸ A co mul yed' co chucal, vach'chom te c'ub'eltac yaji, palta chequel yaj d'a ichañ.
- ⁹ Yel ton val, a yuj yoval a c'ol satel co q'uinal. Elañchamel tz'ec'b'at co q'uinal chi', ichañej sja sic'son co c'ool.
- ¹⁰ Añej 70 ab'il co q'uinal. Axo eb' tec'an jun, sc'och eb' d'a 80 ab'il. Palta te yaxo yec' c'u ac'val yuj eb'. Elañchamel tz'ec'b'at co q'uinal, tzoñ sateli.
- ¹¹ ¿Mach val ojtannac spoder yoval a c'ool? ¿Mach ay xivc'olal d'ayach icha smojal yoval a c'ool chi'?
- ¹² Ac' cojtaquejeli to tzapan co q'uinal, yic vach' snachajel cuuj, yic tzoñ b'ey d'a jelanil.
- ¹³ Mamin Jehová, ochaññej qued'oc. ¿Jantacto val tiempo ol co tañvej yic tzoñ a colani? Oc'oc val a c'ol d'ayoñ a oñ a checab' oñ tic.
- ¹⁴ Ac' tzalajb'oc co c'ool d'a junjun q'uiñib'alil yuj a vach'c'olal, yic tzoñ b'itan d'a tzalajc'olal yach'an pitzan oñto.
- ¹⁵ Sco nib'ej tziytum ab'ilal co tzalajc'olal tzac'a', icha val sb'isul yab'ilal co yaelal.
- ¹⁶ Elocab' d'a a c'ool to a oñ a checab' oñ tic yed' eb' quiñtilal, to squil tas satub'tac tza c'ulej yed' a poder.
- ¹⁷ Mamin ach co Diosal, ayocab' a vach'c'olal d'a quib'añ. Ac' najtilb'oc co munlajel, checlajocab' d'a junelñej. Yel ton Mamin, checlajocab' co munlajel chi' d'a junelñej.

91

A Viñ Yajal b'aj sco col co b'a

- ¹ A ex mach ex tzeyac'och Dios Ec'to d'a Yib'añ Smasanil yipoc e c'ool, tañvab'il ex yuuj, aton Dios Masanil syal yuuj.
- ² Ol eyal icha tic: Ach Jehová, a d'ayach vach' co colan co b'a, a ach tzach och queñuloc, co Diosal ach, yip co c'ol aji, xe chama.
- ³ Añejton Dios chi' ol oñ colanel d'a yaal c'ub'eltac yajemi yed' d'a ilya ed'jinac chamel.
- ⁴ Ol oñ moyjocq'ue yuuj, ichato ay sc'axil, malaj tas ol oñ ic'anoc. Yujto syaq'uelc'och sti', a' ol oñ colanoc, icha tz'aj scolchaj junoc anima yuj smaclab' jul-lab'.
- ⁵ Mañ ol oñ xivlaj d'a junoc tas ay smay tz'ec' d'ac'valil. Mañ ol oñ xivpaxlaj d'a jul-lab' sjulchaj d'a c'ualil.
- ⁶ Mañ ol oñ xivlaj d'a ilya sja d'a scal q'uic'alg'uinal. Mañ ol oñ xivpaxlaj d'a tas tz'ac'an lajvoquel anima d'a c'ualil.
- ⁷ Mil anima ol cham d'a a co q'uexañ. Lajurñe' mil d'a co vach', a oñxo jun, malaj tas ol oñ ic'anoc.

- 8 Añej to ol quila' tas spac ol scha eb' sc'ulan chucal.
 9 Yujto ix co col co b'a d'a Jehová Ec'to d'a Yib'añ Smasanil, a' ix cac'och yipoc co c'ool,
 10 yuj chi' mañ ol schacot chucal d'a quib'añ, mañ ol c'ochlaj ilya d'a co pat.
 11 Ol yal d'a eb' yángel to tzoñ stañvej eb' yalñej b'aj tzoñ b'ati.
 12 Ol oñ quetzchajq'ue yuj eb', yic vach' mañ ol co tenoch coc d'a q'uen q'ueen.
 13 Ol yal co b'eyec' d'a scal noc' choj, ma d'a scal noc' chan. Vach'chom te ov noc' chan chi', ma te nivac noc' choj chi', palta malaj tas ol oñ ic'anoc.
 14 Yalnaccan Jehová d'ayori: Ol ex in colo' yujto tzin e xajanej. Ichato ol in och eyeñuloc, yujto tzin eyal e Yajaloc.
 15 Ayic ol in eyavtani, ol in tac'voc d'ayex. A in ol in cajnaj eyed'oc, ol ex in colanel d'a syaelal, ol ex vic'anchari.
 16 Nivan e q'uinal ol vac'a'. Ol vac' eyil in colval, xchi Dios.

92

B'it yic vach' lolonel

B'it yic sc'ual ic'oj ip.

- 1 Mamin Jehová, mañ jantacoc svach'il cac'an yuj diosal d'ayach yed' co b'itan d'ayach yic tzach quic'anchari yujto ec'achto d'a yib'añ smasanil.
 2 Mañ jantacoc svach'il calanel jantac a vach'c'olal d'a junjun q'uiniñib'alil yed' calanpaxel d'a junjun d'ac'valil to tz'elñejc'och tas tzala'.
 3 Mañ jantacoc svach'il ach co b'itan yed' masanil juntzañ chñrb'il yed' pax te' arpa to vach' yoch sjaj.
 4 Mamin Jehová, a ach ix in ac'och d'a tzalajc'olal yuj tas b'ob'il uuj. Tzin b'itan d'a tzalajc'olal yuj tas ix a c'uñej chi'.
 5 Mamin Jehová, te satub'tac tas ix a c'uñej. Malaj junocxo stzac'van spensar d'ayach.
 6 A eb' malaj spensar, max nachajel-laj juntzañ tic yuj eb':
 7 Vach'chom tz'och eb' ixtum anima b'eyumal, ma sq'uechari eb' chucal anima icha tz'aj sq'uib' ari ariñ'ultac, palta junñej rato syac' sgana eb', slajvi chi' satixcanel eb' d'a junelñej.
 8 A achxo Mamin Jehová, masanil tiempo te nivan elc'ochtaxoni.
 9 Yel ton Mamin, ol ac' satjoquel eb' ayoch ajc'olal d'ayach. Masanil eb' sc'ulan chucal, ol ac' saclemcanb'at eb'.
 10 Van ac'an vip icha yip junoc noc' caltacte'al toro. Tzin te tzalaji yujto xajan in uuj.
 11 Yovalil ol vil yac'ji ganar eb' ayoch ajc'olal d'ayin. Ol vab'anpax sc'acvi eb' sc'ulan chucal chi'.
 12 A eb' anima vach' spensar, ol q'uechari eb' icha xumaquil te' palma. Ol q'uib'chari eb' icha val te' c'ute' d'a Líbano,
 13 yujto ayñejec' eb' d'a yamaq'uñil stemplo Jehová. Ol q'uechari eb' yujto ayec' eb' d'a slac'anil co Diosal.
 14 Vach'chom icham animaxo eb', palta lajanto val eb' icha junoc te te' tzato satani, tec'anto val yip eb'.
 15 Ol sch'oxanel eb' to a Jehová co Columal, tojol toni, malaj jab'oc chucal d'ay.

93

A Jehová Rey toni

- 1 Mamin Jehová, Rey ach toni. Nivan chequel a b'inajnaquil yed' a poder. Tzatz ix utej em c'ojan yolyib'arñq'uinal tic, yuj chi' max ib'xilaj.

- ² Mamin Jehová, atax d'a yichb'anil Yajal achtaxoni. Toxonton ayach eq'ui.
³ Mamin Jehová, a a' mar tz'ib'xi a', sq'uepax chulnaj a'.
⁴ A achxo pax Mamin Jehová, Yajal ach d'a satchaari, ec'al ach d'a juntzari a a' chi'. Ec'to a poder d'a a' mar chi'.
⁵ Mamin Jehová, a a checnab'il ayitej ec' d'a junelritej. A a cajnub' nivan yelc'ochi yujto icritej yaj d'a masanil tiempo.

94

A Jehová Juez yaji

- ¹ Mamin Jehová, ch'oxel a b'a to Dios ach, to tza pactzitej tas malaj svach'il.
² Ach Sjuezal yolyib'ar'q'uinal tic, cotari, pactzitej d'a smojal d'a eb' syic'chaari sb'a.
³ Mamin Jehová, ¿jantacto val tiempo ol tzalajritej eb' sc'ulan chucal?
⁴ Masanil eb' chuc chi', ac'umtac syutej sb'a eb', syic'chaari sb'a eb' yed' schucal chi'.
⁵ Ay, Mamin Jehová, syixtejb'at a choñab' eb'. Mañxa tas syal eb' a choñab' chi' yuj eb'.
⁶ Smiljicham eb' ix chamnacxo yetb'eyum yuj eb'. Smilpaxcham eb' ch'oc choñab'il eb' yed' pax eb' unin mañxalaj smam.
⁷ Syalan eb' icha tic: Max yil-laj Jehová sDiosal viñaj Jacob tas sco c'ulej tic. Mañ yojtacocpaxlaj, xchi eb'.
⁸ Ex anima te pit, ex malaj jab'oc e pensar, ab'ec, ¿b'aq'uiñ ol nachajel eyuuj?
⁹ A Dios ix b'oan co chiquin, ¿tocval max yab'i tas tz'alchaji? A' ix b'oan yol co sat, ¿tocval max yila' tas tze c'ulej chi'?
¹⁰ A' tz'ac'an syaelal juntzari nivac nación, ¿tom mañ ol yac' eyaelal? A' tz'ac'an sjelanil co pensar a oñ anima oñ tic, ¿tocval mañ yojtacoc tas tze c'ulej chi'?
¹¹ A Jehová yojtac to malaj yelc'och tas sco na' a oñ anima oñ tic.
¹² Mamin Jehová, te vach' yic mach tzac' scachnab'il. Tzac'an pax a c'ayb'ub'al d'ay,
¹³ yic vach' malaj tas sna'a ayic sjavi yaelal, yacb'an stañvej sb'oji olan b'aj tz'emcan eb' sc'ulan chucal.
¹⁴ Mamin Jehová, mañ ol oñ a patiquejcanel-laj a oñ a choñab' oñ tic. Mañ ol oñ actejcanlaj co ch'ocoj.
¹⁵ Yuj chi', a eb' yajal, a tojolal ol sb'eyb'alej eb'. Axo eb' anima vach' spensar, ol yac'och eb' yajal chi' eb' yipoc sc'ool.
¹⁶ Mamin ¿mach tzin colan d'a yol sc'ab' eb' ixtum anima yed' eb' sc'ulan tas malaj svach'il?
¹⁷ Mamin Jehová, tato mañoc ach tzin a colo', ayin xom ec' b'aj numan yaj eb' chammac.
¹⁸ Mamin Jehová, ayic ix in naani to vanxo in telvi, axo val a vach'c'olal ix in yamanoch vaan.
¹⁹ Ayic mañ jantacoc tas tzin na'a, tzac' in tzalajc'olal, tza nivanan in c'ool.
²⁰ Mamin, malaj a gana to vach' ac'an yed' eb' juez chuc syutej yilan yopisio, to mañ ichaoc yalan a ley syutej eb' sb'oan yaj junoc tas.
²¹ A eb' malaj smul syixtej eb'. Syac'anoch chamel eb' d'a yib'ari eb' vach' sb'eyb'al.
²² A oñxo Mamin Jehová, a ach ayach och co colnab'iloc. Ach co Diosal, icha queriul aji.
²³ A ach ol a pactzitej schucal eb' chuc. Ol satel eb' yuj smul. Ach co Diosal, ol ac'can lajvoquel eb'.

95

Coř b'itanec d'a Jehová d'a tzalajc'olal

- 1 Cořańec, coř b'itanec d'a Jehová d'a tzalajc'olal. Coř b'itanec d'a co Columal.
 2 Ochocońec d'a yichań d'a ac'oj yuj diosal. Coř b'itanec d'ay, yujto te nivan yelc'ochi.
 3 Yujto a Jehová te nivan yelc'ochi. Aton Rey yaj d'a yib'ań smasanil eb' dios.
 4 D'a yol sc'ab' ay juntzań xab' olan d'a yich lum luum tic. A' ay yic juntzań vitz te chań yajq'uei.
 5 A' ay yic a' mar, a' b'ojnac a'. A' b'oannacpax lum luum tic.
 6 Cořańec, caq'uequem co b'a d'a Jehová, coř emec cuman d'a yichań. A' d'ay tzoń emec cuman yujto a' ix oń b'oani.
 7 Aton co Diosal, a ořxo tic, schońab' oń. Icha scalnel caji, yuj chi' tańvab'il oń yuuj.
 Syal Dios icha tic: Tato tzeyab' tas sval ticnaic,
 8 mań e pitej e b'a icha yutejnac sb'a eb' e mam eyicham d'a Meriba. Mań eyutej e b'a icha yutejnac pax sb'a eb' d'a Masah d'a taquiń luum.
 9 Aton ta' yac'nac in provab' e mam eyicham chi', vach'chom yilnac eb' juntzań tas satub'tac in b'onac.
 10 40 ab'il te ov vutejnac in b'a d'a eb', valannac icha tic: A juntzań anima tic, ch'ocńej b'aj ayoch spensar eb', max nachajel-laj yuj eb' tas tzin nib'ej sb'eyb'alej eb', xin chi.
 11 Yuj chi' yed' val yoval in c'ool, vac'nac in ti' to max ochlaj eb' d'a lum luum b'aj ijan vac'nac yic' yip eb', xchi Dios.

96

*Squic'chań sb'i Jehová d'a b'ital
(1Cr 16.23-33)*

- 1 Aocab' junoc ac' b'it sco b'itej d'a Jehová. Coř b'itanec d'ay co masanil cajan oń d'a yolyib'ańq'uinal tic.
 2 Coř b'itanec d'a Jehová, calec vach' lolonel d'ay. Junjun c'u scalanec el co colnab'il syac'a'.
 3 Calequel yab'ixal sb'inajnaquil yed' tas satub'tac ix sc'ulej. Calequel d'a smasanil chońab' yed' d'a junjun nación.
 4 Yujto nivan yelc'och Jehová, smoj tz'alchaj vach' lolonel d'ay. Yelxo val te ay smay d'a yichań masanil eb' dios.
 5 Axo pax sdiosal juntzańxo ch'oc chońab'il jun, malaj yalani yujto yechelńej yaji. Palta axo pax Jehová, a' b'oannac satchań.
 6 Te nivan yelc'ochi, te ay pax spoder. Scheclaj spoder yed' svach'il yilji d'a scajnub'.
 7 Ex anima d'a juntzań chońab', alec vach' lolonel d'a Jehová yujto te nivan yelc'ochi, te ay pax spoder.
 8 Alec vach' lolonel d'ay icha val smojal. Ochańec yed' e silab' d'a yamaq'uil stemplo.
 9 Aq'uequem e b'a d'a Jehová d'a scajnub' vach' yilji. E masanil ex anima, ayocab' e xivc'olal d'a yichań.
 10 Alec d'a juntzańxo nación to a Jehová Rey toni. Tzatz ix yutej em c'ojan yolyib'ańq'uinal tic, yuj chi' max ib'xilaj. Junlajanńej syutej sch'olb'itan juntzań chońab'.
 11 Tzalajocab' satchań yed' lum luum tic. Elocab' yav a' mar yed' masanil tas ay d'a yol a'.

- 12 Ayocab' tzalajc'olal d'a scal lum jacb'en yed' masanil tastac ay d'ay. Elocab' yav masanil te' nivac te' d'a tzalajc'olal,
 13 yujto van sjavi Jehová. Tic val sjavi. Ol ul yac'an Yajalil d'a yolyib'arŋq'uinal tic. Ol sch'olb'itan d'a vach'il yed' d'a stojolal.

97

A Jehová Rey toni

- 1 Tzalajocab' masanil lum lum tic yed' masanil choñab' d'a stitac a' mar, yujto a Jehová Rey toni.
 2 Oyanoch q'uic'al asun d'a spatic yichañ. Te tec'an yaj yopisio yujto tojol syutej sch'olb'itani.
 3 Van sb'at jun c'ac' d'a yichañ, ol tz'ab'at eb' ayoch ajc'olal d'ay.
 4 Sach'i yolyib'arŋq'uinal tic yuj c'ac' tz'ec' copnaj yuuj, tz'ib'xi lum lum a tz'eq'ui.
 5 Tz'ulaxb'at lum nivac vitz icha noc' chaq'uib' d'a yichañ Jehová Yajal d'a Smasanil yolyib'arŋq'uinal tic.
 6 A satchaari sch'oxanel stojolal, axo eb' choñab', syil stziquiquial eb'.
 7 Ol q'uixvocan eb' syaq'uem sb'a d'a juntzañ comon dios, eb' syic'chaari sb'a yed' juntzañ yechel chi', yujto masanil juntzañ dios chi' ol yaq'uem sb'a d'a yichañ Jehová.
 8 Mamin Jehová, a yab'ixal tas ix utej ac'an syaelal eb' ajc'ool, ol yab' eb' aj Sion yed' juntzañcho choñab' d'a yol yic Judá, yuj chi' ol tzalaj eb'.
 9 Mamin Jehová, Yajal ach d'a yib'añ masanil yolyib'arŋq'uinal tic. Ec'al ach d'a yib'añ masanil comon dios.
 10 A ex mach ex tze xajanej Jehová, chaquec el chucal. Yujto a eb' sc'anab'ajani, tariwab'il eb' yuuj. Scolji eb' yuuj d'a yol sc'ab' eb' sc'ulan chucal.
 11 Tz'ac'ji saquilq'uinal d'a eb' anima vach' spensar yuuj, syac'an tzalajc'olal d'a eb' tojol sb'eyb'al.
 12 E masanil ex anima to vach' e pensar, tzalajañtec yuj tas vach' ix sc'ulej Jehová. Alec vach' lolonel d'ay.

98

Ix yac' ganar oval Jehová

- 1 B'itejec ac' b'it d'a Jehová. Ilec nab' tas satub'tac ix sc'ulej. A' ix ori colan a ori schoñab' ori tic yed' yipalil axoñej ochi.
 2 Ix sch'oxel scolval Jehová, ix sch'oxan yil juntzañ nivac nación to tojol syutej spactzitan d'a eb' ajc'ol yajoch d'ay.
 3 Ix elñejc'och tas ix yal d'ayoñ a ori schoñab' Israel ori tic. Ix yac'cot svach'c'olal d'ayoñ. Masanto d'a slajvub' yolyib'arŋq'uinal tic ix ilchaji to ix ori colchaj yuj co Diosal.
 4 Ex cajan ex d'a masanil sat lum tic, b'itanañtec d'a Jehová d'a tzalajc'olal. Aq'uec eyip e b'itan d'ay d'a tzalajc'olal.
 5 B'itejec b'it d'a Jehová yed' te' arpa yed' te' ay sch'añal.
 6 B'itanañtec d'a Jehová co Rey al d'a tzalajc'olal. B'itanañtec, tze pu'an q'uen trompeta, tze pu'anpax noc' ch'aac.
 7 B'itanocab' a' mar yed' masanil noc' noc' ay d'a yol a'. B'itanocab'pax yolyib'arŋq'uinal tic yed' eb' cajan d'ay.
 8 C'añocab' a' nivac a' yuj tzalajc'olal. Junlajanocab' tz'aj yavaj lum nivac vitz d'a tzalajc'olal d'a yichañ Jehová,

⁹ yujto ol javoc, ol ul yac'an Yajalil d'a yolyib'arŋq'uinal tic. A' ol ac'an Yajalil, junlajan ol yutoc sch'olb'itan juntzarŋ choŋab' d'a stojolal.

99

A Jehová Yajal d'a eb' rey

- ¹ A Jehová Rey toni, a d'a yib'arŋ eb' querubín ayq'ue sc'ojnub'. Tz'ib'xi nivac choŋab' yuj xivelal, tz'ib'xi pax masanil lum luum.
- ² Nivan ton yelc'och Jehová d'a tzalan Sion. A' ay yopisio d'a yib'arŋ masanil choŋab'.
- ³ Alchajocab' vach' lolonel d'ay, yujto nivan ton yelc'ochi, te ay smay, Axoŋej Ochi.
- ⁴ Mamin, a ach tic Rey ach toni, masanil syal uuj, tza xajanej tojolal. A ach a b'onaccani to lajanŋej tz'aj sch'olb'itaj junjun anima. A d'ayoŋ yitŋilal oŋ can viŋaj Jacob tic ix ac' tojolal yed' vach'ilal.
- ⁵ Ex vetchoŋab', quig'uecchaarŋ sb'i Jehová co Diosal. Coŋ emec cuman d'a yichaŋ yujto Axoŋej Ochi.
- ⁶ A viŋaj Moisés yed' viŋaj Aarón, ec'nac eb' viŋ d'a scal eb' sacerdote Dios chi'. A viŋaj Samuel ec'nac viŋ d'a scal eb' lesalvinac d'a Jehová. Ix tac'vi d'a eb' ayic ix sc'anac scolval eb'.
- ⁷ D'a scal jun topaŋ asun ix lolon Dios yed' eb'. A sc'ayb'ub'al yed' schecnab'il ix yac' d'a eb', ix sc'anab'ajej eb'.
- ⁸ Mamin Jehová co Diosal, ix ach tac'vi d'a a choŋab'. Ix ac' nivanc'olal smul eb', palta ix ac' pax syaelal eb' yuj schucal.
- ⁹ Ex vetchoŋab', quig'uecchaarŋ sb'i Jehová co Diosal. Coŋ emec cuman d'a yichaŋ d'a tzalan yic ejmelal, yujto a Jehová co Diosal chi' Axoŋej Ochi.

100

Sb'ital ac'oj yuj diosal

- ¹ Co masanil cajan oŋ d'a yolyib'arŋq'uinal tic, coŋ b'itanec d'a Jehová d'a tzalajc'olal.
- ² Caq'uequem co b'a d'ay d'a tzalajc'olal. Cotaŋec d'a yichaŋ yed' av yic tzalajc'olal.
- ³ Cham val cojtacaneli to a Jehová Dios toni. A' ix oŋ b'oani, yuj chi' yicoŋ. A oŋ schoŋab' oŋ tic, icha val scalnec caji.
- ⁴ Coŋ ochech d'a puerta yic tzoŋ och d'a yol yamaq'uil scajnub' yic scalec vach' lolonel d'ay. Caq'uec yuj diosal d'ay, scalanec vach' lolonel d'ay.
- ⁵ Yujto a Jehová vach' toni. A svach'c'olal ayŋejec' d'a junelŋej, malaj b'aj max yaq'uelc'och tas syala'.

101

Syac' sti' viŋ rey d'a Dios

Sb'it jun tic viŋaj David.

- ¹ A vach'ilal yed' tojolal ol in b'itej. Mamin Jehová in gana tzin b'itan d'ayach.
- ² Snib'ej in c'ol tzin b'eyb'alej tojolal. ¿B'aq'uiŋtax val ol ach och ved'oc? Malaj mach ol alan jab'oc chucal d'ayin yuj in b'eyb'al d'a in palacio.
- ³ Malaj b'aq'uiŋ ol in b'at q'uelan d'a chuc pensaril. Ach in Diosal, max yal-laj in c'ol sb'eyb'al eb' tzach paticaneli. Malaj b'aq'uiŋ ol in cha ja eb' d'a in tz'ey.
- ⁴ Najat ol vic'anel chucal d'a in pensar. Malaj valan vic yed' eb' sc'ulan chucal chi'.

- 5 Ol in satel eb' c'ub'eltac tz'alan specal eb' anima. A eb' ac'umtac yed' eb' syic'chaar' sb'a, mar' ol techajlaj eb' vuuj.
- 6 Ol vila' mach eb' c'anab'ajum d'a sat lum luum tic, a eb' ol munlaj ved'oc. Añej eb' vach' sb'eyb'al ol och in checab'oc.
- 7 Mar' ol in cha ajlaj eb' ixtum anima d'a in palacio. A eb' naumchaar' lolonel, mar' ol in cha ajlaj eb' d'a vichar'.
- 8 Mamin Jehová, d'a junjun c'u ol in satel eb' chuc cajan d'a sat co lum tic. Ol in satel masanil eb' sc'ulan chucal d'a yol a choñab'.

102

Slesal junoc mach ilc'olal yaji

- A junoc mach ayoch d'a syaelal yuj ilc'olal, axo d'a Jehová syal sb'a.
- 1 Mamin Jehová, ab' val jun in lesal tic. In gana to sc'och vav d'ayach.
- 2 Mar' ach b'at mican d'ayin ayic ay in och ilc'olal. Elocab' d'a a c'ool ab'an in lesal. Comonoc elañchamel tzach tac'vi d'ayin ayic tzach vavtani.
- 3 Van slajviem in q'uinal icha val satem te' tab'. Van stz'ab'at in b'aquil icha te' cuxc'ac' svab'i.
- 4 Mar'xalaj yip in pixan svab'i, icha val taquir' añc'ultac in ticnaic. Maxtzac ochlaj in vejel.
- 5 Ix och lotzan in tz'umal d'a in b'aquil yuj b'aj tzin te oq'ui.
- 6 Lajan in icha junoc noc' cujub' d'a tz'inan luum, ma icha noc' xoch' b'aj ay te' c'atac pat.
- 7 Max ochlaj in vayar'. Lajan in yed' noc' much tz'ec' sch'ocojil d'a chontac pat.
- 8 A eb' ayoch ajc'olal d'ayin, junjun c'u stzuntzej cus in c'ool eb'. Tzin yac'anpax b'inaj eb' d'a scatab'.
- 9 Ichato tic'aq'uil taar' in vael tzin va'a. Scalej sb'a yal in sat yed' tas svuq'uej.
- 10 Yujñej a c'ac'alc'olal yed' yoval a c'ol d'ayin, ix in ic'anq'ue vaan, ix lajvi chi' ix in a yumancanb'at d'a najat.
- 11 Icha junoc er'ul vanxo satemi, icha val chi' in q'uinal. Van in tacjiem icha val añ añc'ultac svab'i.
- 12 A achxo Mamin Jehová, Yajal ach d'a masanil tiempo. Ol ach nachajñejcot d'a masanil q'uinal.
- 13 Cotar', oc'ocab' a c'ol d'a Sion. Toxo ix ja stiempoal to tzac'xi a vach'c'olal d'ay.
- 14 A or' a checab' or' tic xajan Sion cuuj, vach'chom lañchajnac emi. Tzor' oq'ui yujto ix jujiemi.
- 15 Masanil nación yed' eb' viñ sreyal yolyib'añq'uinal tic, ol xiv eb' d'a stziquiquial Jehová te b'inajnac.
- 16 Ayic ol b'oxiq'ue Sion, ol sch'oxan sb'a d'a scal stziquiquial ta'.
- 17 A' ol chaan slesal eb' malaj mach scolvaj yed'oc. Mar' ol spatiquejel-laj eb', ayic ol yalan sb'a eb' d'ay.
- 18 Tz'ib'chajocab'can d'a yol ch'añ uum tas ol sc'uloc Jehová yic vach' a eb' manto aljocaj, ol yal vach' lolonel eb' d'ay.
- 19 Ato d'a sc'ojnub' Jehová d'a satchaar' ol yilanemta lum luum tic,
- 20 yic vach' ol b'o yaj b'aj stevi eb' presovum. Ol scolancanel eb' viñ preso yaji, eb' ayoch chamel d'a yib'añ,
- 21 yic ol aljoquel yab'ixal d'a Sion, yic tz'alchajpax vach' lolonel d'ay d'a Jerusalén.
- 22 Yuj chi' ol ja masanil nación ul yaq'uem sb'a d'a Jehová chi'.

- 23 *Ix yic'anel vip Jehová ayic ayto in q'uinal, ix tzap in q'uinal yuuj.*
 24 *Ix valan d'ay: Ach in Diosal, mañ ac' tzap in q'uinal. A val a q'uinal a ach tic, malaj slajvub'.*
 25 *Atax d'a yichb'anil a b'onaccanem yich yolyib'arñq'uinal tic, a ach pax a b'onaccan satchaari.*
 26 *Ol satel masanil juntzari tic, a achxo jun, ayachriejeq'ui. A juntzari tic ol ixtaxoc, icha sc'ab'ic'och junoc c'apac, ol a q'uexcaneli, icha val sq'uexanel junoc sc'a pichul eb' anima, syumancaneli.*
 27 *A achxo jun, arija' aji, malaj b'ag'uirñ ol ach sateloc.*
 28 *A eb' cuninal a ori a checab' ori tic, junc'olal ol aj eb' d'a ichari. Yuj a colval, malaj tas ol ic'an eb'.*

103

Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 *D'a smasanil in c'ool yed' smasanil in pixan, sval vach' lolonel d'a Jehová.*
 2 *D'a smasanil in c'ool sval vach' lolonel d'ay. Mañ ol sat in c'ol d'a masanil svach'c'olal.*
 3 *A' val sucan sat masanil in mul. A' tz'ac'an b'oxoc in c'ool d'a masanil ilya.*
 4 *A' tzin colanel d'a yol sc'ab' chamel. Syac'riej svach'c'olal d'ayin, tz'oc' pax sc'ool d'ayin.*
 5 *A' tz'ac'an masanil tas vach' d'ayin yacb'an pitzan into, yuj chi' ichato tzin ochxi quelemal icha noc' nivac ch'acb'a.*
 6 *A Jehová sb'oan yaj d'a stojolal d'a eb' tz'ixtaj yuj eb' ixtum anima.*
 7 *Ix sch'ox sb'eyb'al yed' tas sc'ulej d'a viñaj Moisés yed' d'ayori a ori israel ori tic.*
 8 *A Jehová, xajan ori yuuj, te c'un yoc' sc'ol d'ayori. Mañ c'unoc scot yoval, te ay pax svach'c'olal.*
 9 *Mañ cotacoc scal tzoñ stumani. Max chichonochlaj sc'ol d'ayori d'a masanil tiempo.*
 10 *Max yac'laj co yaelal icha d'a smojal yuj co chucal. Max spactzitejlaj d'ayori icha smojal yuj co mul chi'.*
 11 *Te nivan svach'c'olal d'a eb' ay xivc'olal d'ay. Icha val schaarñil satchaari d'a yib'añ lum luum tic, icha chi' svach'c'olal chi' d'a eb'.*
 12 *Najat ix yac'canb'at co chucal d'ayori, icha snajatil scal b'aj sjavi c'u yed' b'aj tz'emxi.*
 13 *Icha junoc mamab'il tz'oc' sc'ol d'a yuninal, icha chi' yoc' sc'ol Jehová d'a eb' ay xivc'olal d'ay,*
 14 *yujto yojtac tas ix aj co b'oi, yojtac sic'lab'il to pococ ori.*
 15 *Icha yaj sq'uinal ari ari'ultac, icha chi' yaj co q'uinal a ori anima ori tic. Sq'ueul ari, xumacan ari,*
 16 *ayic sjavi junoc ic' te ov d'a ari, stacji ari yuuj. Malaj mach tz'ab'an specal tas ix aj ari.*
 17 *Palta axo svach'c'olal Jehová, malaj slajvub', aytaxonec' d'a eb' ay xivc'olal d'ay. Tz'elc'och sti' d'a yirñtilal eb' anima sc'anab'ajan strato,*
 18 *aton eb' max yactejean sc'anab'ajan schecnab'il.*
 19 *A d'a satchaari ix sb'o sdespacho Jehová. Ata' ayoch Yajalil d'a yib'añ smasanil.*
 20 *Ex yángel Jehová, ex tec'an ex d'a e poder, alec vach' lolonel d'a Jehová, a ex ton c'anab'ajum ex d'a slolonel.*

- 21 Masanil ex satcharil checab', alequel vach' lolonel d'a Jehová, a ex ton tze c'anab'ajej tas snib'ej tze c'ulej.
 22 Masanil tas b'ob'il yuj Jehová d'a yol smacb'en, yalocab' vach' lolonel d'a Jehová chi'. D'a smasanil in c'ool ol val vach' lolonel d'a Jehová.

104

A Dios stařvan tas sb'onac

- 1 D'a smasanil in c'ool sval vach' lolonel d'a Jehová. Ach Jehová in Diosal, yelxo val te nivan elc'ochi. A a tziquiquial yed' a poder, a ayoch a pichuloc.
 2 A saquilq'uinal tzach pichani. A ach ix ac'b'at jeřan satchaarĭ icha junoc mantiado.
 3 A ach ix a b'oq'ue a pat d'a yib'ařa a a'. A asun tz'och a carruajeoc. Icha sb'ey ic' a b'eyeq'ui.
 4 A ic' tzac' och a checab'oc, axo yoc c'ac' tzac'och ac'umaloc servil.
 5 Ix a b'ocanem lum lum tic d'a yib'ař sb'achnub'al. Malaj b'aq'uiř ol ib'xoc lum d'a yed'tal chi'.
 6 Ix a muc sat lum lum tic yed' a' nivan mar, ichato a a' ix och spichuloc lum. A a a' ix musan lum nivac vitz.
 7 Palta a ach ix a cachoch vaan a', yuj chi' ix b'at a' elelal. Elařchamel ix b'atcan a' ayic ix yab'an a jaj a' icha sc'ař c'u.
 8 Ix q'uib' lum jolomtac vitz, ix emcan lum ch'olquixtac, masanto ix c'ochcan a' b'aj ix a ch'oxcani.
 9 Ix ac'canem stz'acařil b'aj sc'ochcan a', max ec'b'atljaj d'a jun tz'acař chi'. Mařxo ol smuclaj lum lum chi' a'.
 10 A ach ix ac'cot a a' ay sjaj yed' a' nivac a' tz'ec' d'a scal lum nivac vitz.
 11 Aton a' chi' syuc' noc' c'ultraquil noc'. A a' syuc' pax noc' caltacte'al b'uru yic tz'ec' staquĩtal sti' noc'.
 12 D'a sc'ab'tac te te' d'a stitac a' nivac a' chi' sb'o so' noc' much, ata' tz'oc' noc'.
 13 Ato d'a a cajnub' d'a satchaarĭ tzac'cot řiab' d'a yib'ař lum vitz. Tz'ac'anemta nivac řiab' yic satan tastac tz'avchaj d'a sat lum lum.
 14 Tzac' q'uib' ař ařic'ultac yic vach' sc'ux ař noc' noc'. Tzac'pax q'uib' juntzař tas scavej yic scab'lej:
 15 Aton vino tz'ac'an tzalajb'oc co c'ool, aceite tz'ic'an copopi tz'aj co sat yed' pax ixim ixim tz'ac'an quip.
 16 Tzac' yaxb'oc masanil te te' yuj řiab' yed' te' c'ute' ix avej d'a yol yic Libano.
 17 Ata' sb'o so' noc' cotac much. Axo noc' julumchay, a d'a scaltac te' taj cajanec' noc'.
 18 A d'a lum nivac vitz scajnaj noc' c'ultraquil chiva. Axo d'a yoltac řaq'ueen scajnaj noc' chich.
 19 A ach ix a b'o q'uen uj yic tz'och sb'isuloc tiempoal. Yojtac c'u janic' ol b'atixcanoc.
 20 A ach tzac' ja q'uc'alg'uinal, axo tz'och d'ac'valilal. Axo d'ac'valil chi' tz'elta noc' c'ultraquil noc'.
 21 Tz'oc' noc' choj yuj schib'ej, sc'anan svael noc' d'ayach.
 22 Axo yic sjavi c'u jun, sc'ub'anxicanel sb'a noc'. Axo d'a sřaq'ueen noc' tz'em cutzan svayi.
 23 A ořxo anima oř tic, tzoř elta, tzoř b'at munlajel. Tzoř munlaji tz'ec' c'u.
 24 Mamin Jehová, mařxo b'iřchajb'enoc jantac tas ix a b'ocani. Masanil tas ix a b'ocan yed' a jelanil. Majnaquel sat lum lum tic yuj tas ix a b'ocan chi'.

- 25 Ina a' mar, te nivan sat a', mañi chequeloclay stitac a'. Mañxo b'ischajb'enoc noc' noc' ay d'a yol a': Ay noc' nivac, ay pax noc' cotac.
- 26 A d'a sat a' tz'ec' te' barco. A d'a yol a' ay noc' nivan leviatán, ix a b'o noc' yic tzach tzalaj yed' noc' ta'.
- 27 Masanil juntzañ noc' noc' chi', ayñejoch sat noc' d'ayach yic tzac' svael noc' d'a yorail.
- 28 A ach tzac' svael noc' chi', axo noc' sic'anq'ue vaan. Elb'en yel uuj yic a tastac vach' sva noc'.
- 29 Tato tz'el a sat d'a noc', xivq'ue noc'. Tato tziq'uec' yic' noc', scham noc', tz'ochxican noc' pococal.
- 30 Tato tzac'xi yic' noc' jun, sq'uib' sb'isul noc'. Vach' tz'aj yiljixi sat lum luum tic a b'oani.
- 31 Mamin Jehová, ayñej ec' a tziquiquial d'a masanil q'uinal. Tzach tzalaj val yed' tas ix a b'ocani.
- 32 Tz'ib'xiq'ue lum luum tic ayic tzach och q'uelan d'a luum. Sq'ue stab'il lum vitz ayic tza yaman luum.
- 33 Mamin Jehová, ol in b'itan d'ayach yacb'an ayinto eq'ui. Yacb'an pitzan into, ol in b'itan d'ayach ach in Diosal.
- 34 Mamin, comonoc val stzalaj a c'ool yed' tas tzin na tic. Añej d'ayach ay in tzalajc'olal.
- 35 Satocab' el eb' chuc sb'eyb'al yed' eb' tzach paticanel d'a sat lum luum tic. A in tic yed' smasanil in c'ool ol val vach' lolonel d'a Jehová. Calec vach' lolonel d'a Jehová chi'.

105

A tas ix sc'ulej Dios yuj svach'iloc Israel

(1Cr 16.7-22)

- 1 Caq'uec yuj diosal d'a Jehová. Calec co b'a d'ay. Calec d'a junjun choñab' yuj tas ix sc'ulej.
- 2 Coñ b'itañec d'ay. Calequel tas satub'tac ix sc'ulej.
- 3 Coñ tzalajec yuj Jehová. Ayocab' pax stzalajc'olal eb' emnaquil d'ay.
- 4 Co c'anec scolval Jehová. Caq'uequem co b'a d'ay d'a masanil tiempo.
- 5-6 A oñ yirtil oñ viñaj Jacob yixchiquin viñaj Abraham schecab' Jehová, sic'b'il oñ el yuj Jehová. Co naecot tas satub'tac ix sc'ulej co Diosal yed' juntzañ sley ix yalcani.
- 7 A Jehová co Diosal ayoch Yajalil d'a masanil yolyib'arñq'uinal tic.
- 8 Syac'ñejelc'och strato. Tz'elñejc'och tas syal d'a jantac smilal macañil anima tz'eq'ui.
- 9 Ix elc'och sti' yac'nac d'a viñaj Abraham. Ix elpaxc'och tas yalnaccan d'a viñaj Isaac.
- 10 Ix can tas yalnaccan chi' d'a viñaj Jacob. Ayñejec' jun sti' yac'nac chi' d'ayorñ a oñ israel oñ tic d'a masanil q'uinal.
- 11 A Jehová chi' alannaccan d'a junjun eb' icha tic: Ol vac' lum Canaán d'ayach, ol ochcan lum icoc, xchi.
- 12 Ayic chi' jayvañanto eb', b'eyum animañej yajec' eb' d'a sat lum luum chi'.
- 13 Toñej tz'ec' cajan eb' d'a junjun choñab' yed' d'a smach'en eb' rey.
- 14 Palta maj yal sc'ool Dios ix ixtaj eb', yuj chi' ix cachji eb' rey chi' yuuj, ix yalani:
- 15 Mañ eyixtej eb' vic sic'b'ileli. Mañ e tzuntzej eb' in checab', xchi.
- 16 Ix yac'cot jun nivan vejel d'a jun lugar chi', ix yic'canec' masanil tas sva eb'.

- 17 Palta ayic manto jalaj jun vejel chi', ix b'ab'laj checjib'at viñaj José d'a Egipto yuj Dios, aton viñ ix schoñb'at eb' checab'vumal.
- 18 Ix lajvi yoc viñ yuj q'uen cadena, ix ochpax q'uen d'a sjaj viñ,
- 19 masanto ix elc'och masanil tas yalnac Dios d'a viñ, ix sch'oxanel Dios chi' to yelton tas ix yalel viñ chi'.
- 20 A viñ rey, yajal yaj viñ d'a yib'añ jantac anima ix jacanelta viñaj José chi' d'a preso.
- 21 Ix ac'jioch viñ yilumaloc spalacio viñ rey chi'. Ix ac'jipaxoch viñ yajalil d'a yib'añ masanil smacb'en viñ rey chi'.
- 22 Ix sc'ayb'ej eb' yetyajalil viñ. Ix ac'jipax sjelanil eb' ichamtac vinac yuj viñ.
- 23 Axo d'a stzac'anilxo ix c'och viñaj Israel, aton viñaj Jacob b'aj ayec' viñaj José. A d'a Egipto chi' ix cajnaj viñ, aton lum sluum eb' yirñtilal viñaj Cam.
- 24 A Dios ix ac'an q'uib' sb'isul yirñtilal viñaj Jacob chi', yelxo val tec'an ix aj eb' d'a yichañ eb' aj Egipto chi'.
- 25 Palta a Dios ix ac'an sc'ulej eb' aj Egipto chi', ix och eb' ajc'olal d'a schoñab' chi', ix ixtaj eb' schecab' yuj eb'.
- 26 Ix schecancot viñ schecab' Dios chi', aton viñaj Moisés. Ix schecanpaxcot viñaj Aarón, viñ sic'b'ilel yuuj.
- 27 A eb' viñ ix ch'oxan smilagro Dios d'a eb' aj Egipto chi'. A tas satub'tac ix sc'ulej eb' viñ d'a yol smacb'en eb' yirñtilal viñaj Cam.
- 28 Ix ac'jicot q'uic'alq'uinal yuj Dios chi' d'a smasanil smacb'en eb'. Maj spitejlaj sb'a eb' viñ chavañ schecab' chi' d'a slolonel.
- 29 Ix och masanil a a' chic'al yuj Dios chi'. Masanil noc' chay ix chami.
- 30 Ix yac'an b'ud'joquel masanil choñab' d'a yol smacb'en Egipto yuj noc' pajtza'. Ix laj q'ue noc' d'a sat sch'at viñ rey.
- 31 A Dios ix alani, ix q'uic'b'i q'uinal sc'och noc' cach. Ix pitzvipaxchaañ noc' cotac us d'a masanil yol smacb'en Egipto chi'.
- 32 Ix yac'cot q'uen nivac sacb'at d'a satchaañ sq'uexuloc riab'. Jantac ix mac'vaj c'u d'a yol smacb'en eb' chi'.
- 33 Ix lajviem te' uva yed' te' higo, aton yavb'en te' eb'. Ix laj jecchaj sc'ab'tac te' te' d'a yol smacb'en eb' chi'.
- 34 Ix yalanxi Dios, ix c'och noc' c'ulub'. Mañixo jantacoc noc' ix c'ochi.
- 35 Ix lajviel masanil añ arte'ultac yuj noc'. Masanil tastac sq'uib' chi' ta', ix lajviel yuj noc'.
- 36 Ix miljicham masanil eb' sb'ab'el unin eb' aj Egipto chi'. Ix laj cham junjun b'ab'el unin d'a junjun pat.
- 37 Ix lajvi chi', ix yic'anelta eb' schoñab'. Nivan q'uen oro yed' q'uen plata ix scuchcot eb', malaj junoc mach tz'ontac d'a scal eb'.
- 38 Ix tzalaj eb' aj Egipto chi' ayic ix yilan eb' yelta eb' aj Israel chi' yujto te xivnac eb' yuj eb'.
- 39 A Dios ix ac'ancot jun asun yeñuloc eb' schoñab' chi'. Axo d'ac'valil, a jun c'ac' tz'ac'an saquilq'uinal d'a yol sb'e eb'.
- 40 Ix sc'anan schib'ej eb' d'a Dios, ix yac'cot noc' ub' d'a eb'. Aton vael ix cot d'a satchaañ ix ac'an b'ud'joc eb'.
- 41 Ix jat q'uen nivan q'ueen yuj Dios chi', ix elta secnaj a nivac a'. Ix b'ey a' d'a lum taquirñ luum chi' icha sb'ey a' nivac eluma'.
- 42 Ix snacot slolonel nivan yelc'och yalnaccan d'a viñaj Abraham, aton schecab'.
- 43 Ichaton chi' ajnac yic'anelta eb' schoñab' Dios sic'b'ilel yuuj yed' nivan tzalajc'olal.

- 44 A sluum juntzañxo choñab' ix yac'canoch d'a yol sc'ab' eb' yed' masanil tas b'ob'il yuj juntzañ choñab' chi'.
 45 Ichaton chi' ix yutej Dios d'a eb' schoñab' yic c'anab'ajum syutej sb'a eb' d'a schecnab'il yed' d'a sc'ayb'ub'al.
 Calec vach' lolonel d'a Jehová.

106

A spitalil eb' israel

- 1 Calec vach' lolonel d'a Jehová.
 Caq'uec yuj diosal d'ay, yujto vach'. Malaj b'aq'uiñ slajvi svach'c'olal.
 2 ¿Mach ol tzac'van yalanel jantac tas satub'tac ix sc'ulej Jehová? ¿Mach ol yal sb'itan d'ay icha val d'a smojal?
 3 Te vach' yic eb' c'anab'ajum d'ay, eb' sb'eyb'alan tojolar d'a masanil tiempo.
 4 Mamin Jehová, tzin a nacoti ayic ol ac'an a vach'c'olal d'a eb' a choñab'. Tzin a nacoti ayic ol ach javoc colval,
 5 yic vach' ol vil a vach'c'olal d'a a choñab' sic'b'ilel uuj, yic ol in tzalaj yed' eb', ol in q'uepaxchañ yed' eb'.
 6 Lajan ix aj co mul yed' eb' co mam quicham. Ix co pitej co b'a, ix co c'ulej chucal.
 7 Ayic yec'nac eb' co mam quicham d'a Egipto, malaj ix elc'och smilagro Jehová d'a eb'. Ix b'atcan satc'olal snivan vach'c'olal yuj eb'. Ix och eb' ajc'olal d'ay d'a sti' a' Chacchac Mar.
 8 Axo ix colanel eb', ix sch'oxanel spoder, yic vach' malaj tas tz'alchaj d'a spatic.
 9 Ix tumaj a' Chacchac Mar chi' yuuj, ix tacjiem a' yic tz'ec'ta eb' schoñab' d'a snañal a' mar chi'. Ichato taquiñal luum b'aj ix ec'ta eb'.
 10 Icha chi' ix aj scolchajel eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, aton eb' schichon sc'ol d'a eb'.
 11 A a' mar ix mucancan eb' ajc'ol yajoch chi' d'a eb', mañxa junoc eb' ix eli.
 12 Yuj chi' ix yac'och sc'ool eb' d'a tas alb'il yuj Dios. Ix yalan vach' lolonel eb' d'ay d'a b'ital.
 13 Palta elañchamel ix b'atcan satc'olal tas ix sc'ulej Dios yuj eb'. Maj stañvejlaj yil eb' tas sna Dios chi' d'a yib'añ eb'.
 14 Axo d'a tz'inan luum chi' ix stzuntzejcot yoval sc'ool Dios eb'. Yuj spec'al eb' ix yac' provál Dios chi' eb'.
 15 Ix ton yac' Dios chi' tas snib'ej sc'ol eb', palta ix yac'cot jun nivan yaelal d'a scal eb' yic scham eb'.
 16 A d'a yol smantiado eb', chuc tas ix sna eb' d'a spatic viñaj Moisés yed' viñaj Aarón sic'b'ilel yuj Jehová.
 17 Yuj chi, ix sjac sb'a lum luum, ix turjib'at viñaj Datán, viñaj Abiram yed' eb' ajun yed' eb' viñ.
 18 Ix b'at jun c'ac' d'a scal eb' smasanil, ix laj tz'ab'at eb' sc'ulan chucal chi'.
 19 A d'a tzalan Horeb ix sb'o jun yechel vacax eb' d'a q'uen oro, ix yac'anem sb'a eb' d'ay.
 20 A Dios Nivan Yelc'ochi ix yactejean eb', axo d'a jun yechel vacax c'uxum añc'ultac ix yaq'uem sb'a eb'.
 21 Ix b'at satc'olal Dios Scolumal eb' yuuj, aton ix b'oan jantac tas satub'tac d'a Egipto.
 22 A d'a smach'en eb' yirñtilal viñaj Cam, satub'tac tas ix sb'o'o. Ch'ocxo val tas ix sc'ulej d'a a' Chacchac Mar chi'.

- 23 A Dios ix sna to satel eb', palta axo viñtaj Moisés, viñ sic'b'ilel yuuj, ix tevi yuj eb', yuj chi' ix ec'canb'at yoval sc'ol Dios, majxo satel-laj eb'.
- 24 Axo ix ec' janic'xo tiempo, ix spaticanel jun luum yax sat eb'. Maj yac'ochlaj eb' d'a sc'ool tas ix yal Dios.
- 25 A d'a yoltac smantiado eb' ix yalub'tañej d'a spatic Jehová. A tas ix yal Dios, maj sc'anab'ajejlaj eb'.
- 26 Yuj chi' ix yac' sti' Dios d'a eb', ix yalani to ol cham eb' yuuj d'a tz'inan luum,
- 27 to ol saclemcanb'at eb' yirñtilal eb' d'a scal juntzañ ch'oc choñab'il, axo ta' ol miljoccham eb'.
- 28 Ix yac'anem sb'a eb' d'a Baal-peor. Ix schi'an noc' silab' eb' tz'ac'ji d'a juntzañ dios mañ pitzanoc.
- 29 A yuj chucal sc'ulej eb', ix stzuntzejcot yoval sc'ol Dios eb', yuj chi' ix javi yab'il d'a scal eb', ix cham eb' yuuj.
- 30 Axo ix q'ue vaan viñtaj Finees, ix smilancham jun viñ ay smul chi' viñ, ix och vaan chamel chi'.
- 31 Ix och tas ix sc'ulej viñ chi' svach'iloc, to malaj b'aq'uirñ ol b'at satc'olal yuj Dios.
- 32 Añeja' d'a a yic Meriba, ix tzuntzajcot yoval sc'ool Jehová yuj eb'. Chuc ix elc'och viñtaj Moisés yuj tas ix sc'ulej eb' chi'.
- 33 Ix tzuntzaj tac sc'ol viñ yuj eb', yuj chi' comonñej ix lolon viñ d'a eb'.
- 34 Maj satel-laj juntzañ choñab' eb' icha ix yutej Jehová yalani.
- 35 Palta axo tas ix sc'ulej eb', to ix yic'laj sb'a eb' yed' eb' ch'oc choñab'il chi', ix sb'eyb'alan sb'eyb'al eb' chi' eb'.
- 36 Ix yac'anem sb'a eb' d'a juntzañ sdiosal eb' ch'oc choñab'il chi'. A val yuj jun chi' ix ixtaxel eb'.
- 37 Ix laj sñius yal yuninal eb' d'a eb' demonio silab'il.
- 38 A schiq'uil eb' unin malaj smul ix yiq'uel eb', aton schiq'uil eb' yuninal eb' yed' eb' yisil eb', axo d'a sdiosal eb' aj Canaán ix yac' eb' silab'il. Axo lum luum, ix ixtaxb'at luum yuj schamel eb' chi'.
- 39 Ix ixtaxb'at eb' yuj chucal ix sc'ulej chi', ix och eb' ajmulal d'a yol sat Jehová.
- 40 Ix tzactzaj Jehová, ix cot yoval d'a eb' schoñab',
- 41 yuj chi' ix actajcan eb' d'a yol sc'ab' eb' ch'oc choñab'il, ix can eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool chi'.
- 42 Ix ixtaj eb' yuj eb' ajc'ool chi', ix can eb' d'a yalañ smandar eb'.
- 43 Tzijtum el ix colchajel eb' yuj Dios, palta ix och eb' ajc'olal d'a tas nab'il yuj Dios chi'. Yuj chi' ix te juvib'at eb' ste c'ulan chucal chi'.
- 44 Palta ayic ix yilan syaelal eb' chi' Jehová, ix yab'anpax stevi eb' d'ay,
- 45 ix snacot strato yed' eb', ix sq'uexan spensar chi' d'a eb', yujto yel te nivan svach'c'olal.
- 46 A' ix ac'an sc'ulej eb' ajc'ool chi' yic vach' syutej spensar eb' d'a eb'.
- 47 Ach Mamin Jehová co Diosal, colorñeli. Ic'oñelta d'a scal juntzañ nación yic vach' scal vach' lolonel d'ayach, yic tzach co b'itej d'a tzalajc'olal.
- 48 Calec vach' lolonel d'a Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic d'a masanil tiempo. Ujocab'i, xchiocab' masanil eb' choñab'.
- Calec vach' lolonel d'a Jehová.

LIBRO 5

107

(SALMOS 107–150)

Ayñejec' svach'c'olal Jehová

- 1 Calec vach' lolonel d'a Jehová yujto vach', yujto ayrirej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 2 A oñ colb'il oñ xo yuuj, calec to toxo ix oñ colchajel d'a yol sc'ab' eb' cajc'ool.
- 3 A' ix oñ molb'ancot d'a juntzari choñab', b'aj sjavi c'u yed' b'aj tz'em c'u yed' d'a norte yed' d'a sur.
- 4 Ay mach sb'eyec' d'a tz'inan luum b'aj malaj b'e, max ilchajlaj sb'eal junoc choñab' yuj eb' b'aj syal scajnaji.
- 5 Ay svejel eb', ay staquirñial eb', toxo val scham eb'.
- 6 A yuj syaelal eb' chi', ix yal sb'a eb' d'a Jehová, axo ix colanel eb'.
- 7 A' ix ic'anb'at eb' b'aj tojol sb'at sb'eal jun choñab' b'aj syal scajnaj eb'.
- 8 Yac'ocab' yuj diosal eb' d'a Jehová yuj svach'c'olal, yuj pax scolval satub'tac d'ayoñ a oñ anima oñ tic.
- 9 A' tz'ic'anec' staquirñial mach stacji sti'. Tzijtum pax tas svaji syac' d'a mach ay svejel.
- 10 Ay mach cajanec' d'a scal q'uic'alq'uinal b'aj ay smay chamel. Ichato ayoch eb' preso yuj scusc'olal, ichato ay paxoch q'uen cadena d'a eb',
- 11 yujto max sc'anab'ajej slolonel Jehová eb'. Ix spatiquejanel eb' tas nab'il yuj Dios Ec'to d'a yib'añ smasanil.
- 12 Ix ac'chajoch eb' d'a munlajel ya. Ix telvi eb', mañxalaj mach ix colvaj d'a eb'.
- 13 A yuj syaelal eb' chi', ix yal sb'a eb' d'a Jehová, axo ix colanel eb' d'a syaelal chi'.
- 14 A' ix ilancot eb' d'a scal q'uic'alq'uinal, ix yic'anel q'uen cadena ayoch d'a eb'.
- 15 Yac'ocab' yuj diosal eb' d'a Jehová yuj svach'c'olal, yuj pax scolval satub'tac d'ayoñ a oñ anima oñ tic.
- 16 A ix jecchitan q'uen puerta bronce, ix sc'occhitan q'uen yipumal spuertail chi'.
- 17 A eb' chuc spensar, ix laj och syaelal eb'. Ayoch eb' d'a ilc'olal yuj schucal.
- 18 Ix syajcanel svael eb'. Toxo val scham eb' syutej yab'ani.
- 19 A yuj syaelal eb' chi', ix yal sb'a eb' d'a Jehová, axo ix colanel eb' d'a syaelal chi'.
- 20 A' ix alani, ix b'oxi sc'ool eb'. Ix colchaj eb' yuuj d'a yol sc'ab' chamel.
- 21 Yac'ocab' yuj diosal eb' d'a Jehová yuj svach'c'olal, yuj pax scolval satub'tac d'ayoñ a oñ anima oñ tic.
- 22 Yac'ocab' silab' eb' d'ay d'a ac'oj yuj diosal. Yalocab' eb' d'a tzalajc'olal tas ix sc'ulej Jehová.
- 23 Ay juntzari eb' choñvajum ix b'at d'a yib'añ a' mar, ix ec' eb' yed' sbarco d'a yib'añ a'.
- 24 Ata' ix yil eb' tas satub'tac ix sc'ulej Jehová.
- 25 A Jehová ix alani, ix te ovaj a', ix q'ue chulnaj a' d'a chaarñ.
- 26 Ix ic'jichaarñ eb', ix ic'jixiem eb' yuj a', ix somchaj sc'ol eb' yuj smay a'.
- 27 Ix te xiv eb', ix ec' quetcon eb' icha val uc'um añ, mañxalaj ix aj yelc'och sjelanil eb'.
- 28 A yuj syaelal eb' chi' ix yal sb'a eb' d'a Jehová, axo ix colanel eb' d'a syaelal chi'.
- 29 A' ix ic'anel chacxuxum ic', ichato chi' ix och numnaj a'.
- 30 Ix tzalaj eb' ayic ix yilan eb' snumc'aj a'. Axo Dios ix ic'anb'at eb' d'a puerto b'aj d'irñan sc'och eb' chi'.
- 31 Yac'ocab' yuj diosal eb' d'a Jehová yuj svach'c'olal, yuj pax scolval satub'tac d'ayoñ a oñ anima oñ tic.

- 32 Yic'ocab' chaarñ Jehová eb' b'aj smolb'ej sb'a eb' choñab'. Yic'ocab' chaarñ Dios eb' b'aj smolb'ej sb'a eb' ichamtac vinac.
- 33 A b'aj tz'ec' a nivac a' yed' b'aj sq'ueul sjaj a', smeltzajoch taquirñ lumal yuj Jehová.
- 34 A' sq'uevan lum lum yax sat yic mañxalaj tas sq'uib' d'a lum. Yuj val smul eb' anima cajanec' ta, yuj chi' icha chi' tz'aji.
- 35 A d'a lum taquirñ lum, scheclaj a' cotac ñajab' yuj Jehová. Sq'uepaxul sjaj a a' d'a lum yuuj.
- 36 Ata' syac' cajnaj eb' anima ay svejel, sb'oan nivac choñab' eb' ta'.
- 37 Tz'avvi trigo eb' yed' uva d'a sat sluum. Te nivan sat yavb'en eb' chi' syic'a'.
- 38 A' Jehová chi' tz'ac'an svach'c'olal d'a eb', yuj chi' sq'uib' sb'isul eb'. Max emta sb'isul noc' smolb'etzal noc' eb'.
- 39 Tato tz'emta sb'isul eb', emnaquilal, ilc'olal yed' yaelal sja d'a yib'añ eb' yuj eb' ajc'ool.
- 40 Palta a eb' nivac vinac ajc'ool chi', a Jehová tz'ac'an satb'at eb' d'a tz'inan lum b'aj mañxalaj b'e. Mañxalaj tz'ajcan yelc'och eb'.
- 41 Añeja' tz'ic'anel cusc'olal d'a eb' meb'a', syic'ancharñ sb'isul yuninal eb' icha val sq'uib' sb'isul noc' calnel.
- 42 Ayic syilan jun tic eb' anima vach' spensar, stzalaj sc'ol eb', axo eb' anima chuc spensar jun, mañxalaj tas syal eb'.
- 43 A eb' jalan, snaocab' juntzañ tic eb'. Nachajocab'el svach'c'olal Jehová yuj eb'.

108

Sc'anchaj scolval Dios yuj eb' ajc'ool

Sb'it jun tic viñaj David.

(Sal 57.7-11; 60.5-12)

- 1 Ach in Diosal, te b'ecan in c'ool in b'itan d'ayach. D'a smasanil in c'ool ol in b'itej vach' lolonel d'ayach yujto nivan elc'ochi.
- 2 Ayic sach'iq'uinal tzin b'itan d'ayach yed' te' arpa yed' pax salterio.
- 3 Mamin Jehová, ol in b'itej vach' lolonel d'ayach d'a scal anima d'a juntzañxo nación.
- 4 A val a vach'c'olal te nivan, tz'ec'b'at d'a yib'añ satchaarñ. Malaj b'aq'uirñ max aq'uelc'och tas tzala'.
- 5 Ach in Diosal, checlajocab' a b'inajnaquil d'a satchaarñ. Checlajocab' a poder d'a masanil yolyib'arñq'uinal tic.
- 6 Coloñel yed' a poder. Tac'vej oñ yic vach' tzoñ colchaj a oñ xajanab'il oñ tic uuuj.
- 7 Ix loloncot Dios masanto d'a scajnub', ix yalan icha tic: Ol tzalaj in c'ool ayic ol in cotac pojanb'at lum Siquem yed' yac'lical lum Sucot.
- 8 Axo lum Galaad yed' lum Manasés vic yaj lum. A Efraín icha in q'uen xumpil yaji. Axo Judá icha sc'ocochal vopisio yaji.
- 9 A Moab, icha yed'tal b'aj tzin b'ic in b'a yaji. A d'a yib'añ Edom ol vac'canb'at in xañab'. D'a tzalajc'olal ol in avajoc yujto ol can eb' filisteo d'a yalañ vuuj, xchi Dios.
- 10 Ach in Diosal, ¿mach tzin ic'anb'at d'a jun choñab' ayoch smuroal d'a spatic yichañ? ¿Mach tzin ic'anb'at d'a Edom?
- 11 Ach co Diosal, ix oñ a patiquejeli. Maxtzac yal-laj a c'ol tzach b'at yed' eb' co soldado d'a oval.
- 12 Ocharñ qued'oc, coloñel d'a eb' ayoch ajc'olal d'ayori. A scolval eb' quetan-imañ d'ayori, malaj yalani.

¹³ Ach co Diosal, a yed' a colval ol cac' ganar oval. A' ach ol a tec'canem eb' ayoch ajc'olal d'ayori.

109

A d'a Dios sval in yaelal

Sb'it jun tic viñaj David. Sb'itej jun b'it tic viñ cuchb'um d'a b'it.

¹ Ach in Diosal, sval vach' lolonel d'ayach, mañ ach b'at mican d'a in lesal.

² Yujto a eb' sc'ulan chucal yed' eb' tz'ac'an musansatil anima, chuc syal eb' d'a in patic. Esrije tas syal eb' chi' d'a in patic.

³ A schichonc'olal eb' ste oymaj d'a in patic. Tz'och chi'an sc'ol eb' d'ayin, palta malaj in mul d'a eb'.

⁴ A spac in vach'c'olal d'a eb', to tz'och eb' ajc'olal d'ayin. A inxo jun, van in lesalvi yuj eb'.

⁵ A in vach' pensaril d'a eb', chuc syutej eb' spactzitan d'ayin. Axo spac in vach'c'olal d'a eb', to schichon sc'ol eb' d'ayin.

⁶ A junoc viñ chuc spensar tzac'och juezal d'a yib'añ viñ. Aocab' junoc yajc'ool viñ tz'ac'ancanb'at d'a yib'añ.

⁷ Ayic sch'olb'itaj viñ, alchajocab'i to ay smul viñ. Ochocab' pax slesal viñ smuloc.

⁸ Tzapanocab' tzutej sq'uinal viñ. Ch'ococab' pax mach tz'ochcan d'a yopisio viñ.

⁹ Meb'a' uninocab' tz'ajcan eb' yuninal viñ. Axo ix yetb'eyum viñ, canocab' ix d'a mañ etb'eyumal.

¹⁰ Ec'ocab' eb' yuninal viñ sc'an va sb'a d'a titac pat. Pechchajocab'el eb' b'aj ec'nac spat.

¹¹ Ic'chajocab' ec' masanil tastac ay d'a eb' yuj viñ tz'ac'an tumin majanil. Ic'chajocab'b'at smunlajel viñ yuj eb' ch'oc animail.

¹² Malajocab' mach tz'oc' sc'ool d'a viñ. Malajocab' pax mach tz'oc' sc'ol d'a eb' yuninal viñ meb'axo.

¹³ Satocab'el yirñtilal viñ, satocab'el sb'i viñ d'a junelñej.

¹⁴ Mamin Jehová, nacot smul eb' smam yicham viñ. Mocab' a suc sat smul snun viñ.

¹⁵ Naanocab' smul eb' uuj. Moxob' nachajcot eb' d'a sat luum tic.

¹⁶ Yujto mañ naanoc yac'an vach'c'olal viñ. Palta to ix och viñ ajc'olal d'a eb' meb'a', d'a eb' anima emnaquil yeq'ui yed' d'a eb' ayoch d'a ilc'olal, masanto smilcham eb' viñ.

¹⁷ Scatab'ej anima viñ, cotocab' catab' d'a yib'añ viñ. Malajocab' b'aq'uiñ scha vach'c'olal viñ yujto maj yac'laj svach'c'olal viñ d'a eb' anima chi'.

¹⁸ Axoñej catab' syal viñ, ichato a catab' chi' spichul viñ yaji. A catab' chi', icha a' siquil a' scuq'uej, ma icha aceite sco suquec' d'ayori, icha chi' yaj d'a viñ.

¹⁹ Cotocab' yaelal d'a yib'añ snivanil viñ yuj scatab'an eb' anima chi', icha smuschaj co nivanil yed' co pichul. Ochocab'can sud'an yaelal chi' d'a viñ d'a masanil tiempo icha junoc tzec'ul.

²⁰ Mamin Jehová, ichaocab' tic tzutej eb' ayoch ajc'olal d'ayin, aton eb' tz'alan in pecal.

²¹ A achxo pax ach Jehová Vajalil, ac'cot a vach'c'olal d'a vib'añ yic ol ach ic'jocchaañ. Yuj a vach'c'olal d'ayin, colineli.

²² Te meb'a' in, mañixo animaoc ved'nac svutej vab'ani, icha val to lajvinac in svab'i.

²³ Van in satel icha junoc erul. Van vic'jib'at yuj ic' ichoc noc' c'ulub'.

- 24 Van yib'xi sjolom in penec, mařxalaj vip yujto maxtzac in valaj. Van in b'acb'i.
- 25 Tzeb'ajtac vilji d'a eb' anima. Ayic tzin yilan eb', sb'uchvaj eb' d'ayin.
- 26 Mamin Jehová, ochari ved'oc. Ach in Diosal, colinel yuj a vach'c'olal.
- 27 Mamin Jehová, yojtaquejocab'el eb' anima to a ach ix in utej icha tic.
- 28 Malaj yelc'och in scatab'an eb' tato a ach tzac'cot a vach'c'olal d'ayin. Q'uixvocab' eb' yacb'an van stzalaj in c'ol a in a checab' in tic.
- 29 A eb' tz'alan in pecal, chamocab' eb' yuj q'uixvelal. Toxořejocab' sat sc'ol eb' yuj q'uixvelal.
- 30 Mamin Jehová, ol vac' yuj diosal d'ayach d'a masanil tiempo. D'a scal tzijtumal anima ol val vach' lolonel d'ayach ach in Diosal,
- 31 yujto Yalumal eb' meb'a' aji. A ach tza colel eb' d'a yol sc'ab' eb' sgana yac'anoch chamel d'a yib'ař eb'.

110

A Jehová tz'ac'an yopisio viř rey

Sb'it jun tic viřaj David.

- 1 A Jehová ix alan d'a Vajalil: Emař c'ojan d'a in vach' c'ab' tic, masanto ol vac'canoch eb' ayoch ajc'olal d'ayach d'a yalař oc, xchi Jehová.
- 2 Mamin Rey, a Jehová ol ac'an opisio yic tzac' yajalil d'a Sion masanto d'a slajvub' lum luum. Ol ac' yajalil d'a yib'ař eb' ayoch ajc'olal d'ayach.
- 3 Ayic ol ac'an oval yed' eb' ajc'ool, ol ja eb' a chořab', ol yac'anoch sb'a eb' d'a oval chi' ed'oc. Icha yal ac'val d'a q'uiřib'alil, icha chi' ol aj sja eb' viř quelemtac d'a jun tzalan to icřej yaji.
- 4 Yac'nac pax can sti' Jehová, malaj b'aq'uiř ol sq'uexa', yalnac d'ayach icha tic: Sacerdote ach d'a masanil tiempo, icha yopisio viřaj Melquisedec, xchi.
- 5 Mamin Jehová, ayec' viř Rey d'a a vach' c'ab'. A d'a jun c'ual ol te cot yoval viř, ol satjoquel eb' rey yuj viř.
- 6 A viř ol ac'an syaelal juntzař nivac nación, ol cham anima, b'alb'umb'a ol aj eb' chamnac yuj viř. Ol satjoquel eb' yajal d'a yolyib'ařq'uinal tic yuj viř.
- 7 A d'a yol b'e ol yuc'a' viř Rey d'a jun a a' sb'eyi, yuj chi' ol och yip viř.

111

A Dios stařvan schořab'

- 1 Calec vach' lolonel d'a Jehová.
D'a val smasanil in c'ool ol val vach' lolonel d'a Jehová, b'aj molanec' eb' anima vach' sb'eyb'al.
- 2 Yelxo val te satub'tac tas sc'ulejnac Jehová. A mach xajanan tas sc'ulejnac chi', snaub'tařej eb' d'a yib'ař.
- 3 Te nivan yelc'och tas sc'ulejnac Jehová chi', te vach' pax yilji. A svach'c'olal ayřejec' d'a masanil tiempo.
- 4 Malaj b'aq'uiř ol b'atcan satc'olal tas satub'tac sc'ulejnac. A Jehová chi' te nivan svach'c'olal, te ay pax yoq'uelc'olal.
- 5 Syac' tas svaji d'a eb' ay xivc'olal d'ay. Naanřej strato yuuj.
- 6 A juntzař tas te satub'tac ix sc'ulej svach'iloc eb' schořab'. Ix yac' lum sluum eb' ch'oc chořab'il yiquej eb'.
- 7 Tz'elřejc'och tas syala', tojol toni. Masanil juntzař schecnab'il, yelřej syala'.
- 8 Malaj b'aq'uiř sq'uexvi. Te tojol yaji, yelřej pax syala'.

- 9 A Jehová te nivan yelc'ochi, Axorfej Ochi, ix scolel schořab', malaj b'aq'uiř ol sq'uex strato ix yac'cani.
- 10 Tato sco nib'ej jelan tzoř aji, ayocab' yelc'och Jehová d'a co sat. A eb' sb'eyb'alan schecnař'il, te aj pensar eb'. Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová d'a masanil q'uinal.

112

Syac' svach'c'olal Dios d'a eb' vach' sb'eyb'al

- 1 Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová.
Te vach' yic junoc mach ay xivc'olal d'a Jehová, d'a smasanil sc'ol sc'anab'ajej schecnař'il.
- 2 A yiritilal jun anima vach' chi', vach' yic eb' yuj Dios, tz'ac'ji yopisio eb' d'a sat luum tic.
- 3 Mař jantacoc sb'eyumal d'a yol spat, axo stojolal, ayřejec' d'a masanil tiempo.
- 4 Icha val saquilq'uinal d'a scal q'uic'alq'uinal, icha chi' yaj Dios d'a eb' anima vach' spensar, yujto ay yoq'ucl'olal eb', ay svach'c'olal eb', tojol pax sb'eyb'al eb'.
- 5 A junoc anima vach' spensar, elb'enřej tas yuuj. Masanil tas sb'o d'a smunlajel, tojolřej syutej.
- 6 Yuj chi', malaj b'aq'uiř ol can d'a yalař. A anima vach' chi', ol nachajřejcot d'a masanil tiempo.
- 7 Malaj sxivc'olal d'a junoc ab'ix ay smay. Te tec'an syutej yac'anoch Jehová yipoc sc'ool.
- 8 Max xivlaj jab'oc, tořej stzevaj d'a eb' ayoch ajc'olal d'ay.
- 9 Max syaejlaj tastac b'aj scolvaj d'a eb' meb'a'. A svach'c'olal chi' ayřej d'a masanil tiempo, te nivan tz'aj sb'inaj yuj svach'il chi'.
- 10 A eb' chuc spensar, scot yoval eb' ayic syilan eb' yic'jichař eb' anima vach' spensar chi'. Sc'ux val ye eb' scot yoval, ol lajvocanel eb'. A tas sgana eb' anima chuc chi', mař ol elc'ochlaj.

113

Calec vach' lolonel d'a Jehová'R'yuj svach'c'olal

- 1 Calec vach' lolonel d'a Jehová.
A oř schecab' oř Jehová, calec vach' lolonel d'ay.
- 2 Aljocab' vach' lolonel d'ay ticnaic yed' d'a masanil q'uinal.
- 3 B'itajocab' b'aj sjavi c'u masanto b'aj tz'em c'u.
- 4 A Jehová Yajal yaj d'a yib'ař jantzař nivac chořab'. A stziquiquial tz'ec'b'at d'a schaařil satchaař.
- 5 Malaj mach lajan yed' Jehová co Diosal. Ato d'a yib'ařitoq'ue satchaař syac'cot Yajalil d'a yib'ař smasanil.
- 6 Tz'emta q'uelan d'a yib'ař satchaař yed' d'a sat luum tic.
- 7 A tz'ic'anelta eb' meb'a' d'a yalař smeb'ail, scolvaj pax d'a eb' malaj jab'oc tas d'ay,
- 8 yic vach' tz'em c'ojan eb' d'a scal eb' yetanimail ay yelc'och d'a yol schořab' chi'.
- 9 A Jehová tz'ac'an unevi ix ix max unevitaxonlaj. Tz'och ix nunab'ilal, tzalajc'olal tz'ajec' ix d'a spat yed' yune' chi'.
- Calec vach' lolonel d'a Jehová.

114

A tas ajnac yelta eb' israel d'a Egipto

- 1 Ayic ix elta eb' israel yirtilal viñaj Jacob d'a Egipto, aton jun choñab' ch'oc sti',
 2 a Judá yed' Israel ix ochcan schoñab'oc Jehová. A' ix ac'an Yajalil d'a yib'añ.
 3 Ayic ix sch'oxan sb'a Jehová d'a a' mar, ix b'at a' elelal. Axo a' nivan Jordán, ix meltzaj a' d'a spatic.
 4 Axo lum vitz yed' lum tzalquixtac ix q'ue cheneljoc luum icha noc' chiva, ma icha noc' yunetac calnel.
 5 ¿Tas ix ic'an a' mar chi', yuj chi' ix el a'? ¿Tas ix ic'an a' Jordán chi', yuj chi' ix meltzaj a'?
 6 ¿Tas ix ic'an lum vitz yed' lum tzalquixtac, yuj chi' ix q'ue cheneljoc luum icha noc' chiva, ma icha noc' yunetac calnel?
 7 Ib'xocab'q'ue lum luum d'a yichañ Jehová sDiosal viñaj Jacob.
 8 Aton ix ic'anelta a a' d'a sat jun q'uen tenam, a d'a yol q'uen ix elta sjaj a a' chi' yuuj, ix smolb'ancan sb'a a'.

115

A d'a satchaari ayec' co Diosal

- 1 Mamin Jehová, max yal-laj co c'ol tzoñ ic'jichaari. Añejocab' d'ayach tz'alchaj vach' lolonel yuj a vach'c'olal, yujto tzaq'uelc'och tas tzala'.
 2 ¿Tas val yuj ol sc'anb'ej eb' anima ch'oc choñab'il d'ayori, b'ajtil ay jun e Diosal?
 3 Ach co Diosal, a d'a satchaari ay ach eq'ui. Masanil tas nab'il uuj, tza b'orñej.
 4 Axo sdiosal eb' ch'oc choñab'il chi', nab'a oro, nab'a plata, a anima sb'oani.
 5 Ay sti' sdiosal eb' chi', palta max lolonlaj. Ay sat, palta max yil-laj.
 6 Ay schiquin, palta max yab'laj. Ay sñi' palta max yal-laj suc'lan junoc tasi.
 7 Ay sc'ab', palta max yal-laj syaman junoc tasi. Ay yoc, palta max b'eylaj, max yal-laj secan sjaj.
 8 A eb' sb'oan juntzañ yechel chi' yed' eb' tz'ac'anoch sc'ool d'ay, lajan eb' yed'oc.
 9 Ex vetchoñab' Israel, aq'uecoch Jehová yipoc e c'ool, a' tz'och qued'oc, a' tzoñ colani.
 10 Ex sacerdote, aq'uecoch Jehová yipoc e c'ool, a' tz'och qued'oc, a' tzoñ colani.
 11 Mach ori ay yelc'och Jehová d'ayori, caq'uecoch yipoc co c'ool, a' tz'och qued'oc, a' tzoñ colani.
 12 Ix ori snacot Jehová, ol yac' svach'c'olal d'a quib'añ. Ol yac' svach'c'olal d'ayori a ori israel ori tic. Ol yac' svach'c'olal d'a yib'añ eb' sacerdote yirtilal viñaj Aaron.
 13 Mach ori ay yelc'och Jehová d'ayori, ol yac' svach'c'olal d'ayori, vach'chom nivac copisio, vach'chom malaj quelc'ochi.
 14 Aocab' Jehová tz'ac'an q'uib' sb'isul eb' cuninal yed' eb' qui co chiquin.
 15 Yac'ocab' svach'c'olal Jehová ix b'oan satchaari yed' lum luum tic d'ayori.
 16 Aton Jehová ay yic satchaari, axo lum luum tic, ix yac' lum d'ayori a ori anima ori tic.
 17 A eb' toxo ix c'och b'aj ay eb' chammac, maxtzac yal-laj yalan vach' lolonel eb' d'a Jehová.
 18 A oriño pitzan ori to tic jun, ol cal vach' lolonel d'ay ticnaic yed' d'a masanil q'uinal.

Calec vach' lolonel d'a Jehová.

116

Lesal d'a ac'oj yuj diosal

- 1 Tzin xajanej Jehová, yujto ix yab' in lesal ayic ix in tevi d'ay.
  - 2 Yujto ix yab' tas ix in c'an d'ay, yuj chi' ol val in b'a d'ay yacb'an pitzan into.
  - 3 Ijan val ix in yamchaj yuj chamel. Ix ja syaelal chamel d'ayin. A ilc'olal yed' yaelal ix javi d'a vib'ari.
  - 4 Ichato chi' ix valan in b'a d'a Jehová. Ix in tevi d'ay yic syac'an b'oxoc in c'ool.
  - 5 A Jehová, tojol toni, tz'oc' sc'ol d'ayori. A co Diosal, yelxo val te nivan svach'c'olal.
  - 6 A stařivan eb' emnaquil yeq'ui. Ayic toxo ix el vip, a ix in colani.
  - 7 Ayxo in junc'olal ticnaic svab'i, yujto a Jehová vach' ix yutej sc'ol d'ayin.
  - 8 Maj in scha chamlaj, ix in scol d'a in cusc'olal, maj in schalaj telvoc.
  - 9 Yacb'an pitzan into ol in c'anab'ajej.
  - 10 Ix vac'och Jehová yipoc in c'ool, d'a scal in nivan yaelal ix valani: Te ya ayin, xin chi.
  - 11 Mařixo animaoc vaj svab'i, yuj chi' ix vala' to masanil eb' anima, max yal-laj cac'anoch tas syal eb' yipoc co c'ool.
  - 12 ¿Tas ol vutej vac'an spac masanil svach'c'olal Jehová ix yac' d'ayin?
  - 13 Ol vic'cot vino ofrendail d'ay yuj vac'an yuj diosal d'ay, yujto ix in scolo'.
  - 14 A d'a yichař masanil schořiab' ol vaq'uelc'och tas ix val d'ay.
  - 15 Te nivan yelc'och d'a yichař Jehová ayic scham junoc mach yicxo.
  - 16 Mamin Jehová, a in ton tic, a checab' in. A ach ix in a coleli, yuj chi' libre in ticnaic.
  - 17 Ol vac' in silab' yuj ac'oj yuj diosal d'ayach yuj spacoc a vach'c'olal. Ol val in b'a d'ayach.
  - 18 Mamin Jehová, ol vaq'uelc'och in ti' d'ayach d'a yichař masanil eb' a chořiab'.
  - 19 d'a yamaq'uil a templo d'a snařal chořiab' Jerusalén.
- Scal vach' lolonel d'ayach Jehová.

117

Aloj vach' lolonel d'a Jehová

- 1 Ex anima cajan ex d'a masanil nación yed' chořiab', alec vach' lolonel d'a Jehová.
  - 2 A svach'c'olal d'ayori te nivan. Tz'elřiejc'och tas syal d'a masanil tiempo.
- Calec vach' lolonel d'a Jehová.

118

A spoder Jehová te nivan

- 1 Caq'uec yuj diosal d'a Jehová yujto vach' spensar. A svach'c'olal ayřiejec' d'a masanil tiempo.
- 2 Calec a ori israel ori tic to a svach'c'olal Jehová ayřiejec' d'a masanil tiempo.
- 3 Yalocab' eb' sacerdote to a svach'c'olal Jehová ayřiejec' d'a masanil tiempo.
- 4 Calec a ori ay yelc'och Jehová d'ayori to a svach'c'olal ayřiejec' d'a masanil tiempo.
- 5 Ay in val och d'a in yaelal, ix in avaj d'a Jehová, ix yab' in lesal, ix in scolaneli.

- 6 Ayec' Jehová ved'oc, mañ ol in xivlaj yuj tas ol in yutoc eb' vetanimail.
 7 Ayec' Jehová ved'oc, yujto a tzin colani, yuj chi' ol vil yac'ji ganar eb' tzin chacaneli.
 8 Yelxo val te vach' tato scac'och Jehová yipoc co c'ool d'a yichañ to a eb' quetanimail scac'och yipoc co c'ool.
 9 Yelxo val te vach' tato scac'och Jehová yipoc co c'ool d'a yichañ to a eb' yajal scac'och yipoc co c'ool.
 10-11 IX och oyan masanil eb' ch'oc choñab'il d'a in patic vichañ, palta yuj spoder Jehová ix vac' ganar eb'.
 12 IX och oyan eb' d'ayin icha val noc' noc'al chab', axo yoval eb' chi' ix tupcanel icha stup te' c'ac' d'a junoc te' taquirñ q'uix. Yuj spoder Jehová ix vac' ganar eb'.
 13 Tzin yec telvoc eb' d'a smasanil yip snaani, palta axo Jehová sjavi in scolo'.
 14 Tzin b'itan d'a Jehová. A tz'ac'anoch vip, in Columal yaji.
 15 A d'a spat eb' anima tojol spensar ay b'it yed' tzalajc'olal, yujto ix yac' ganar oval eb' yuj spoder Jehová te satub'tac.
 16 Yuj spoder Jehová chi' ix ac'ji ganar eb' ajc'ool. Satub'tac yoch spoder chi'.
 17 Manto ol in chamlaj, palta ayto in q'uinal yic vach' ol valel tas ix sb'o Jehová ved'oc.
 18 Te nivan in yaelal ix yac'a', palta maj in scha chamlaj.
 19 Jaquec spuertail stemplo Dios Tojol. In gana tzin ochi yic svac' yuj diosal d'ay ta'.
 20 Aton jun tic spuertail b'aj tzoñ c'och d'a yichañ Jehová. Ata' ol ochc'och eb' tojol sb'eyb'al.
 21 Svac' yuj diosal d'ayach Jehová yujto ix ach tac'vi d'ayin, in Columal ach.
 22 A jun q'uen q'ueen malaj yelc'och d'a yichañ eb' b'oum pat, aton q'uen ix ochcan sjolomoc schiquin te' pat chi'.
 23 Icha chi' ix yutej Jehová. Yuj chi' ayic squilani, ste sat co c'ool yuuj.
 24 Aton d'a jun c'u tic ix yaq'uelc'och Jehová tas nab'ilcan yuuj, yuj chi' tzoñ tzalaj ticnaic, tz'el lenaj squila'.
 25 Mamin Jehová, cotañ q'uelan d'ayoñ, colorñeli, vach'ocab' tzoñ ajcan uuj.
 26 Calec vach' lolonel d'a Jun checb'ílcot yuj Jehová. Scal vach' lolonel d'ayex mach ex molan ex ec' d'a stemplo Jehová.
 27 A Jehová Dios toni, a tz'ac'an saquilq'uinal d'ayoñ. Caq'uecoch q'uiñ, squic'ancot scab' te te' ay xiil, tzoñ eq'uec oyoyoc d'a spatic altar.
 28 Scac' yuj diosal d'ayach Mamin, yujto co Diosal ach, scal vach' lolonel d'ayach, tzach quic'ancharañ.
 29 Calec vach' lolonel d'a Jehová yujto te vach' spensar. A svach'c'olal ayñejec' d'a masanil tiempo.

119

*A*Aloj vach' lolonel d'a sc'ayb'ub'al Dios

ALEPH

- 1 Mamin Jehová, te vach' yic eb' sc'anab'ajan a c'ayb'ub'al, malaj mach tz'alan eb' chucal.
 2 Te vach' yic eb' sc'anab'ajan a cachnab'il, d'a smasanil sc'ol eb' tz'och tzac'an uuj.
 3 Aton eb' max c'ulanlaj chucal, eb' sc'anab'ajan sb'eyb'alan tas tzala'.

A 119: jun Salmo tic 22 macañ yaji, 8 versículo yaj junjun macañ. Masanil versículo d'a junjun macañ schael yich d'a junjun letra hebrea d'a stzola. A d'a hebreo ay 22 letra.

- 4 Mamin Jehová, a ach ix ala' to tz'acan tz'aj sc'anab'ajax a checnab'il.
 5 Comonoc arñejoch d'a in c'ool in c'anab'ajan a ley.
 6 ¿Tas yuj ol in q'uixvoc tato tzin c'anab'ajej masanil a checnab'il chi'?
 7 Ol val vach' lolonel d'ayach d'a smasanil in c'ool ayic toxo ix in c'ayb'ej a ley te tojol.
 8 Ol in c'anab'ajej a ley. Mañ in actejcan d'a junelñej.

BET

- 9 ¿Tas val ol aj eb' quelemtac yic max och smul eb'? Arñej tato sc'anab'ajej a lolonel eb'.
 10 D'a smasanil in c'ol tzin och tzac'an uuj. Mañ a cha viq'uel in b'a d'a a checnab'il.
 11 Ix cham val in c'ayb'an a lolonel yic vach' max och in mul d'ayach.
 12 Mamin Jehová, te vach' ach. C'ayb'ej in d'a a ley.
 13 Ol valel masanil a ley, aton juntzañ alb'ilcan uuj.
 14 Ec'b'al stzalaj in c'ool ayic tzin c'anab'ajan in cachnab'il tzac'a' d'a yichañ pax svc'an masanil macarñil b'eyumal.
 15 Ol in naub'tañej a checnab'il ix ac' d'ayoñ. Ol cham val in naub'tañan a c'ayb'ub'al.
 16 Ol vac' tzalajb'oc in c'ool yed' a checnab'il tic, mañ ol b'atcan a lolonel satc'olal vuuj.

GUÍMEL

- 17 Ac' a vach'c'olal d'ayin yic vach' ol in c'anab'ajej a lolonel yacb'an pitzan into.
 18 Jac in sat yic vach' snachajel a c'ayb'ub'al vuuj, aton te satub'tac yochi.
 19 Eq'uelb'arñej vec' d'a sat luum tic, mañ a c'ub'ejel a checnab'il d'ayin.
 20 Snib'ej val in c'ol svojtaquejel a ley d'a junjun rato.
 21 A ach ton tza cach eb' ac'umtac syutej sb'a, aton eb' catab'il yujto syiq'uel sb'a eb' d'a a checnab'il.
 22 Yujto tzin c'anab'ajej in cachnab'il tzac'a', yuj chi' colinel d'a schucal lolonel eb' tzin paticaneli.
 23 Vach'chom a eb' yajal smol naej eb' in yixtani, a inxo a checab' in tic, a a ley ol in naub'tañej.
 24 Svac' tzalaj in c'ool yuj in cachnab'il, yujto syac' in razón.

DÁLET

- 25 Ijan val tzin cham svab'i, ac' in q'uinal ichataxon alani.
 26 Ix in ch'ox chajtil in b'ey d'a ichañ, ix in a tac'vani. C'ayb'ej in d'a a b'eyb'al.
 27 Ac' nachajel vuuj yic vach' tzin c'anab'ajej a checnab'il. In gana tzin naub'tañej juntzañ tas ix a c'ulej to satub'tac yochi.
 28 Ay in och d'a cusc'olal, tec'an tzin utej in c'ana' icha yaj alancani.
 29 Ochañ ved'oc yic vach' max vesej, tzac'an a vach'c'olal d'ayin yuj a c'ayb'ub'al.
 30 Toxo ix vac'och d'a in c'ool to yelñej tas ol vala', tzin nib'ej a ley.
 31 Mamin Jehová, te naan in cachnab'il ix ac'a', mañ in a cha q'uixvoc.
 32 Van vac'an vip in c'anab'ajan a checnab'il yujto van ac'an in pensar.

HE

- 33 Mamin Jehová, c'ayb'ej in d'a a ley, in gana tzin c'anab'ajej masanto d'a slajvub'.
 34 Ac' nachajel vuuj yic vach' ol in c'anab'ajej a c'ayb'ub'al. D'a val smasanil in c'ool in gana tzin c'anab'ajej a c'ayb'ub'al chi'.
 35 Cuchb'ej in d'a sb'eal a checnab'il, yujto ay in tzalajc'olal d'ay.
 36 Ac' in nib'ejoch in cachnab'il tzac'a, mocab' b'eyumal tzin nib'ejochi.

- 37 Marí a cha vac'och in pensar d'a juntzañ yechel comon dios. Ac' in q'uinal, yic vach' svac'och a c'ayb'ub'al d'a in c'ool.
- 38 Aq'uelc'och d'ayin a in a checab' in tic, juntzañ tas alb'ilcan uuj d'a eb' ay elc'och d'a yol sat.
- 39 Te vach' a ley d'a yol in sat, yuj chi' colinel d'a juntzañ lolonel stzuntzancot yoval in c'ool, to tzin xiv d'ay.
- 40 Te xajanab'il a checnab'il vuuj, ac' in q'uinal, yujto tojol ach toni.
- VAW*
- 41 Mamin Jehová, ac' a vach'c'olal yed' a colval d'ayin, ichataxon alani.
- 42 Icha chi' ol yal in pactzitan eb' tzin tzuntzani, yujto a a lolonel ayoch yipoc in c'ool.
- 43 Ocharí ved'oc yic svalel a lolonel te yel, yujto yipc'olal yaj a ley vuuj.
- 44 In gana tzin c'anab'ajej a c'ayb'ub'al, malajocab' b'aq'uirñ svactejcani.
- 45 Junc'olal ol in ajoc, yujto svac'och a ley d'a in c'ool.
- 46 A d'a yichañ eb' virí rey ol valel a checnab'il, marí ol in q'uixvoclaj valani.
- 47 Te xajan a checnab'il vuuj, ay pax in tzalajc'olal yuuj.
- 48 Tzin xajanej val a checnab'il, in gana val yaji. Tzin te naub'tañej a ley chi'.

ZAÍN

- 49 Nacot tas alnaccan d'ayin, a in a checab' in tic, a a lolonel chi' ix vac'och yipoc in c'ool.
- 50 A lolonel chi' tz'ac'an snivanil in c'ool ayic ilc'olal vaji. A tas alnaccan chi', aton van yac'an in q'uinal.
- 51 A eb' te ac'umtac, max yactej eb' in stzuntzani, palta max vactejcanlaj a c'ayb'ub'al.
- 52 Mamin Jehová, tzin nacot juntzañ a ley aytax ec' d'a yichb'anil. A d'a juntzañ chi' svc' snivanil in c'ool.
- 53 A eb' sc'ulan chucal, syactejcan a c'ayb'ub'al eb', yuj chi' ste cot voval.
- 54 A a ley ix vac'och in b'itoc d'a sat luum tic, yujto eq'uelb'añej veq'ui.
- 55 Mamin Jehová, tzach in nacot d'ac'valil, in gana tzin c'anab'ajejñej a c'ayb'ub'al.
- 56 Sja in tzalajc'olal yujto tzin c'anab'ajej a checnab'il chi'.

CHET

- 57 Mamin Jehová, a achñej tzach in nib'ej. Toxo ix vac' in ti' to tzin c'anab'ajej tas tzala'.
- 58 D'a val smasanil in c'ool tzin na'a to svac' tzalajb'oc a c'ool. Oc'oc a c'ool d'ayin, ichataxon alancani.
- 59 Ix in b'eytzitej in b'eyb'al, ix in yamoch in c'anab'ajan in cachnab'il tzac'a'a.
- 60 D'a elaríchamel svac' vip in c'anab'ajan a checnab'il.
- 61 A eb' sc'ulan chucal ix yaq'uem yaal eb' d'a vichañ, palta max b'atlaj a c'ayb'ub'al satc'olal vuuj.
- 62 A d'a chimilac'val tzin q'ue vaan svac'an yuj diosal d'ayach yuj a ley, yujto tojol toni.
- 63 Vach' vac'an yed' eb' syaq'uem sb'a d'ayach yed' eb' sc'anab'ajan a checnab'il.
- 64 Mamin Jehová, nivan chequel a vach'c'olal d'a yolyib'añq'uinal tic, c'ayb'ej in d'a a ley.

TET

- 65 Mamin Jehová, vach' ton ix utej a c'ool d'ayin a in a checab' in tic, ichataxon alancani.
- 66 In gana tzin a c'ayb'ej d'a a jelanil yed' d'a tas scojtaquej, yujto a a checnab'il svac'och yipoc in c'ool.

- 67 Ayic manto och in yaelal, mañ jantacoc b'aj ix in b'at d'a scal chucal, axo ticnaic jun, tzin c'anab'ajej a lolonel.
- 68 A ach tic, te vach' ach, vach'riej tas tza c'ulej. C'ayb'ej in d'a a b'eyb'al.
- 69 A eb' ac'umtac, syal lolonel eb' mañ yeloc d'a in patic, a inxo jun, tzin c'anab'ajej a checnab'il d'a smasanil in c'ool.
- 70 Ix ixtaxel spensar eb' sc'ulan chucal, xal in jun, svac' tzalajb'oc in c'ool d'a a c'ayb'ub'al.
- 71 Te vach' ix in elc'ochi yujto ix och in yaelal. Ichaton val chi' ix aj in c'ayb'an a b'eyb'al.
- 72 A a c'ayb'ub'al d'ayin ec'b'al yelc'och d'a yichañ q'uen tziytumal oro yed' q'uen plata.

YOD

- 73 A ach ton val ix in a b'o'o. Ac' in jelanil yic vach' tzin c'ayb'ej a checnab'il.
- 74 A eb' ay elc'och d'a yol sat, tzalajocab' sc'ool eb' ayic tzin yilan eb' yujto a a lolonel ix vac'och yipoc in c'ool.
- 75 Mamin Jehová, vojtaç to te tojol a ley. Ayic tzin ac'anoch d'a ilc'olal, ayton val yuyj, yuj chi' icha chi' tzutej.
- 76 Aocab' a vach'c'olal snivanan in c'ool ichataxon alan d'ayin.
- 77 Ch'ox svach'il a c'ool d'ayin, tzac'an pax in q'uinal. Ay val in tzalajc'olal yuj a c'ayb'ub'al.
- 78 Q'uixvocab'el eb' ac'umtac syutej sb'a, yujto tzin sb'aj eb' vach'chom malaj in mul d'a eb'. A inxo tic tzin naub'tañej a checnab'il.
- 79 A eb' ay elc'och d'a sat, eb' ojtannac cachnab'il tzac'a', smolb'ejocab' sb'a eb' ved'oc.
- 80 Vach'ocab'riej yaj in pensar icha syal a ley, yic vach' malaj b'aj ol in q'uixvoc.

CAF

- 81 Toxoñej nanon yec' in c'ool b'aq'uiñ ol in a colo', palta a a lolonel svac'och yipoc in c'ool.
- 82 Van yixtax yol in sat yuj in maclani b'aq'uiñ ol elc'och tas alnaccani. Tzin naan icha tic: ¿B'aq'uiñ ol ach ja ac' snivanil in c'ool? xin chi.
- 83 Vach'chom mañxalaj vopisio yujto icham inxo, palta max b'atlj a ley satc'olal vuuj.
- 84 ¿Jantacto tiempo ol vil a in a checab' in tic? ¿B'aq'uiñito val ol ac'och syaelal eb' ayoch ajc'olal d'ayin?
- 85 A eb' ac'umtac syutej sb'a, mañ naanoc a c'ayb'ub'al yuj eb'. Toxo ix sjoy olan eb' yic tzin telvi d'ay yalan eb'.
- 86 Masanil a checnab'il, yelñej syala'. Ochañ ved'oc, ina to malaj in mul, palta mañ jantacoc eb' ayoch ajc'olal d'ayin.
- 87 Toxo ijan tzin cham yuj eb', palta max b'atlj a checnab'il satc'olal vuuj.
- 88 Ac' in q'uinal, icha syal jantac a vach'c'olal, icha chi' ol in c'anab'ajej in cachnab'il ix ac'a'.

LAMED

- 89 Mamin Jehová, a a lolonel max q'uexmajlaj. Ayñejec' d'a masanil q'uinal d'a satchañ.
- 90 A ach tic, tz'elñej'och tas tzal d'a masanil tiempo. A ach a b'onac lum luum tic, yuj chi' añaña' yaj luum ticnaic.
- 91 Masanil tasi, añaña' yaji ichataxon yaj alannaccani, añaña' a' van a c'anan ticnaic.
- 92 Tato maj in tzalaj in naub'tañan a c'ayb'ub'al, toxom ix in lajviel yuj cusc'olal.

- 93 Malaj b'aq'uir sb'atcan a checnab'il satc'olal vuuj. A yuj a lolonel tic ix ac' in q'uinal.
- 94 Colin yujto ic inrfej toni, naanrfej a checnab'il vuuj.
- 95 A eb' sc'ulan chucal, van starivan eb' in lajvieli, palta a inxo jun, a val a chacnab'il tzala', a tzin naub'tarfej.
- 96 Ix vila' to malaj junoc tas tz'ac'an vach'il, axo a checnab'il, marixo jantacoc svach'il.

MEM

- 97 Te xajan a c'ayb'ub'al vuuj. Masanil tiempo tzin naub'tarfej.
- 98 Naanrfej a checnab'il vuuj, yuj chi' yelxo val jelan in d'a yichañ eb' ayoch ajc'olal d'ayin.
- 99 Ec'al in jelanil d'a yichañ masanil eb' in c'ayb'umal, yujto naanrfej a c'ayb'ub'al vuuj.
- 100 Yelxo val snachajel vuuj d'a yichañ eb' ichamtac vinac, yujto tzin c'anab'ajej a checnab'il.
- 101 Max yal-laj in c'ol svac'och in b'a d'a chuc b'eyb'al, yic vach' tzin c'anab'ajejfej a lolonel.
- 102 Maj viq'uel-laj in b'a d'a a c'ayb'ub'al, yujto van in a c'ayb'ani.
- 103 Ec'b'al schi'al a lolonel d'a yichañ schi'al noc' yal chab' svab'i.
- 104 Te ay in jelanil ix viq'uelta d'a a checnab'il, yuj chi' tzin chaquel masanil chuc b'eyb'al.

NUN

- 105 A a lolonel sch'oxan vach' b'eyb'al d'ayin ichato a tz'ac'an saquilq'uinal d'a yol in b'e, a' sch'oxan b'e d'ayin.
- 106 Ach in Diosal, ix vac' in ti' d'ayach, yuj chi' yovalil ol in c'anab'ajej. Ol in c'ayb'ej in b'a d'a a ley to te tojol.
- 107 Mamin Jehová, yelxo val ste cus in c'ool svab'i. Ac' in q'uinal ichataxon alani.
- 108 Mamin, cha in vach' lolonel sval d'ayach d'a smasanil in c'ool, tzin a c'ayb'an pax d'a a c'ayb'ub'al.
- 109 Junjun c'u sjavi tas ay smay d'a vib'arñ, palta max b'atcanlaj a c'ayb'ub'al satc'olal vuuj.
- 110 A eb' sc'ulan chucal, syaq'uem in yaalil eb', palta max b'atlaj a checnab'il satc'olal vuuj.
- 111 A a lolonel ix al d'ayin, vicrfej yaj d'a masanil tiempo, yujto a' tz'ac'an in tzalajc'olal.
- 112 Toxo ix vac' pensar to ol in c'anab'ajej a ley masanto d'a slajvub'.

SAMEC

- 113 Tzin chaquel eb' anima chab' sat, palta tzin xajanej a c'ayb'ub'al.
- 114 A ach ton ay ach och verñuloc yed' in colnab'iloc. A a lolonel ayoch yipoc in c'ool.
- 115 Elañec d'a in tz'ey a ex tze c'ulej chucal, yujto in gana tzin c'anab'ajej schecnab'il in Diosal.
- 116 Mamin, ac' vip, ichataxon yaj alancani, yic ayñej in q'uinal. Mañ ac' lajvoc tas ayoch yipoc in c'ool.
- 117 Ocharñ ved'oc, yic ol in colchajoc. Ichato chi' ol in c'anab'ajan a ley.
- 118 Ix a tec'canem eb' syiq'uel sb'a d'a a ley, yujto a sjelanil eb' malaj yelc'ochi.
- 119 Icha val c'alem, icha chi' yaj eb' sc'ulan chucal d'a yol a sat, yuj chi' tzin xajanej a lolonel.
- 120 A in nivanil tic, tz'ib'xi yuj in xivc'olal d'ayach, yujto te nivan yelc'och a ley d'ayin.

AYIN

- 121 A vach'il yed' tojolal tzin b'eyb'alej. Mañ in actejean d'a yol sc'ab' eb' ayoch ajc'olal d'ayin.
- 122 Ochañ vilumaloc yuj in vach'iloc. Mocab' in yixtej eb' ac'umtascyutejsb'a.
- 123 Van yixtaxel yol in sat yuj in maclan a javi yic tzul in a colani. Van in tañvan in ic'anel d'a libre ichataxon alancani.
- 124 Vach' tzutej a c'ol d'ayin a in a checab' in tic, icha jantac a vach'c'olal. C'ayb'ej in d'a a ley.
- 125 Ac' in jelanil a in a checab' in tic. In gana svojtaquejel a cachnab'il tzala'.
- 126 Mamin Jehová, stiempoalxo ac'an syaelal eb' sc'ulan chucal, yujto ix spitej sb'a eb' d'a a c'ayb'ub'al.
- 127 Ec'b'al tzin nib'ej a checnab'il d'a yichañ q'uen oro te vach',
- 128 yuj chi' tzin c'anab'ajejñej a checnab'il chi', axo pax masanil chuc b'eyb'al, tzin chaccaneli.

PE

- 129 Satub'tac a cachnab'il, yuj val chi' tzin c'anab'ajej d'ay.
- 130 Ayic tz'alchajel tas syalelc'och a lolonel, icha val saquilqu'inal yaj d'ayoñ. Sc'ayb'aj eb' anima emnaquil yuj.
- 131 Tzin te nib'ej val a checnab'il, icha val snib'an a a' junoc mach yuj taquiñtal.
- 132 Ilincoti, oc'oc val a c'ol d'ayin icha val tzutej a c'ol d'a eb' tzach xajanani.
- 133 Cuchb'ej in d'a a b'eyb'al, icha val yalan a lolonel. Mañ in a cha ac'joc ganar yuj chucal.
- 134 Colinel d'a eb' anima malaj yoq'uelc'olal. In gana tzin c'anab'ajej a checnab'il.
- 135 Tzalajocab' a c'ool vuj a in a checab' in tic, tzin a c'ayb'anpax d'a a ley.
- 136 Tzin te oq'ui, yujto malaj yelc'och a c'ayb'ub'al d'a eb' vetanimail.

TZADE

- 137 Mamin Jehová, tojol ach toni, vach'ñej yelc'och a ley.
- 138 Masanil a cachnab'il, tojol toni, yuj chi' syal cac'anoch d'a co c'ool.
- 139 Te tacnac in c'ool yuj eb' ayoch ajc'olal d'ayin, yujto ix b'atcan a lolonel satic'olal yuj eb'.
- 140 A tas tzala' tz'elñejochi, yuj chi' tzin xajanej a in a checab' in tic.
- 141 Emnaquil anima in, paticab'il in el yuj eb' vetanimail, palta max b'atcanlaj a checnab'il satic'olal vuuj.
- 142 A a tojolal malaj b'aq'uir slajvi. A a c'ayb'ub'al yelñej syala'.
- 143 Mañxo animaox vaj yuj cusc'olal yed' yaelal, axo a checnab'il tz'ac'an in tzalajc'olal.
- 144 A a cachnab'il tojolñej toni. Ac' ja in pensar yic vach' ayñej in q'ual.

COF

- 145 Mamin Jehová, d'a val smasanil in c'ool tzin avaj d'ayach, tac'vej in, yujto in gana tzin c'anab'ajej a ley.
- 146 A d'ayach sval in b'a. Ochañ ved'oc yic vach' ol in c'anab'ajej a cachnab'il tzala'.
- 147 Ayic manto sacb'ilaj tzin q'ue vaan, tzin c'anan a colval yujto svac'och a lolonel yipoc in c'ool.
- 148 Pitzan in tz'ec' ac'val, tzin naub'tañan tas alb'ilcan uu.
- 149 Mamin Jehová, ab' tas svala' icha jantac a vach'c'olal. Ac' in q'ual icha val stojalal a b'eyb'al.
- 150 A eb' snaan yac'an chucal d'ayin, ayec' eb' d'a in lac'anil, palta najat yajcan eb' d'a a c'ayb'ub'al.

151 A achxo pax Mamin, te lac'an ayach eq'ui, yelton val syal masanil a checnab'il.

152 Pecatax ix vojtaquejel yuj a cachnab'il tic, a ach ix ac'can d'a junelñej.

REX

153 Mamin, ilincot yed' in yaelal tic, tzin a colani yujto max b'atcan a c'ayb'ub'al satc'olal vuuj.

154 Colinel d'a yol sc'ab' eb' tz'esanoch d'a vib'arı. Ac' in q'uinal ichataxon alani.

155 A eb' sc'ulan chucal, malaj yalan yic eb' d'a a colval, yujto max sc'anab'ajejlaj a checnab'il eb'.

156 Mamin Jehová, te nivan tz'oc' a c'ool d'ayoř. Ac' in q'uinal icha val a tojolal.

157 Mañ jantacoc eb' ayoch ajc'olal d'ayin yed' eb' tzin ixtani, a inxo jun, max viq'uel-laj in b'a d'a a cachnab'il.

158 Tzin chaquel eb' tz'ec' yib'arı sc'ulan chucal, aton eb' max c'anab'ajan a lolonel.

159 Mamin Jehová, yelxo val xajan a checnab'il vuuj. Ac' in q'uinal icha val jantac a vach'olal.

160 A a lolonel te yel. Tojolton masanil a c'ayb'ub'al, malaj b'aq'uiř ol lajvoqueloc.

SIN

161 Vach'chom malaj in mul, tzin spech b'eyec' eb' anima nivan yopisio, palta te nivan yelc'och a lolonel d'ayin.

162 Stzalaj in c'ool yuj tas alnaccani, icha junoc mach te nivan sb'eyumal syic'a'.

163 Max yal-laj in c'ool naojq'ue lolonel, ste taccanel in c'ool vuuj, palta tzin xajanej a c'ayb'ub'al.

164 D'a junjun rato svalan vach' lolonel d'ayach, yujto tojol ton a ley.

165 A eb' xajanan a c'ayb'ub'al, junc'olalñej yaj eb', malaj tas tz'ac'an telvoc eb'.

166 Mamin Jehová, van in tařvan in a colani, yujto van in c'anab'ajan a checnab'il.

167 Van in c'anab'ajan a cachnab'il te xajan vuuj.

168 Van in c'anab'ajan a checnab'il yed' a cachnab'il. Ojtac masanil in b'eyb'al.

TAV

169 Mamin Jehová, q'ueocab'c'och vav d'a ichař, ac' ja in pensar ichataxon yalan a lolonel.

170 Axo in lesal jun, q'ueocab'c'och d'a ichař, colineli, ichataxon yaj alancani.

171 Sval vach' lolonel d'ayach, yujto tzin a c'ayb'ej d'a a b'eyb'al.

172 Ol in b'itej junoc b'it yuj tas alnaccani, yujto masanil a checnab'il tojol yaji.

173 Ayrñejocab'cot b'achan a c'ab' d'ayin yic tzin a colani, yujto tzin te nib'ej a checnab'il.

174 Mamin Jehová, snib'ej val in c'ool to tzin a colo'. Ay in tzalajc'olal d'a a c'ayb'ub'al.

175 Tzin nib'ej to pitzaninñej, yic vach' ol in b'itan d'ayach. Aocab' a tojolal tz'och ved'oc.

176 Ix in satb'at icha noc' calnel sacleminac yajb'ati. Cotař, say in ec' a in a checab' in tic, yujto max b'atlaj a checnab'il satc'olal vuuj.

120

Lesalyic colval

Sb'it eb' isreal ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1 Mamin Jehová, ayic ay in och d'a somc'olal ix in avaj d'ayach, a achxo ix ach tac'vi d'ayin.
- 2 Mamin, colinel d'a lolonel mañ yeloc syal eb' naumq'ue lolonel d'a in patic.
- 3 Ex esalvum, ¿tom mañ ol yac'cot yaelal Dios d'a eyib'añ yujto tze nachaari lolonel chi'?
- 4 Ol javoc nivan yaelal d'a eyib'añ, ichato ol ex juljoc d'a jul-lab' jay sñi', ma ichato ol ex tz'ab'at yuj tzac'ac' chacxililnac.
- 5 Ob'iltac in, val schucal juntzañ anima b'aj cajan in tic. Ec'b'al schucal eb' d'a eb' aj Mesec, ma d'a eb' aj Cedar.
- 6 Najtilxo cajan in ec' d'a scal eb' malaj sgana d'a junc'olal.
- 7 A in tic, malaj in gana d'a oval, ayic svalanel lolonel yic junc'olal d'a scal eb', axo oval sgana eb'.

121

A Jehová in tařvumal

Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1 Ayic svilanb'at lum jolomtac vitz, svalan d'a yol vico': ¿B'ajtil ol cot in colnab'il? xin chi.
- 2 A d'a Jehová scot in colnab'il, aton b'oannac satchaari yed' sat luum tic.
- 3 A Jehová co Diosal, mañ ol ach schalaj telvoc. Malaj b'aj ol och numnaj svayañ ach stařvani.
- 4 A co tařvumal a oñ israel oñ tic, max vaylaj, malaj b'aq'uiñ svayi.
- 5 A Jehová tzach tařvani, a ayec' d'a a tz'ey yic tz'och eñuloc.
- 6 Mañ ol ach tz'alaj yuj yoc c'u d'a c'ualil, mañ ol ach yixtejpařlaj yoc q'uen uj d'ac'valil.
- 7 A Jehová ol ach colanel d'a masanil tastac ay smay. A' ol ach colanel d'a yol sc'ab' chamel.
- 8 A' ol ach tařvanoc ayic tzach b'ati yed' pax ayic tzach jaxi, ticnaic yed' d'a masanil tiempo.

122

Lesal yuj junc'olal d'a Jerusalén

Sb'it viñaj David. Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1 Mañxo jantacoc ix in tzalaj yed' eb' ix alan d'ayin icha tic: Coñ d'a stemplo Jehová, xchi eb'.
- 2 Axo ticnaic ay oñxo ec' d'a yol chořab' Jerusalén tic.
- 3 A Jerusalén, junřej chořab'il yaj sb'oi.
- 4 A d'a jun chořab' tic sja junjun macařil eb' schořab' Jehová, yic vach' sb'itaj icha yutejnac yalancan d'a eb' co mam quicham.
- 5 A d'a jun chořab' tic ay juntzañ despacho b'aj sch'olb'itaj eb' anima yuj yirřitalal viñaj David d'a stojolal.
- 6 C'anec to syac' junc'olal Dios d'a Jerusalén. Junc'olalocab' yaj eb' xajanan jun chořab' tic.
- 7 Ayocab' junc'olal d'a yol smuroal yed' d'a yol spat sreyal jun chořab' tic, xe chi.
- 8 Yuj svach'iloc eb' in c'ab' voc yed' eb' vetchořab', yuj chi' svala': Ayocab' junc'olal, xin chi.
- 9 Yujto xajan scařnub' Jehová co Diosal vuuj, yuj chi' ol vac' vip in sayanec' tas tz'och svach'iloc Jerusalén tic.

123

Lesalyic c'anoj vach'c'olal d'a Dios

Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1 Mamin Jehová, Yajal ach d'a satchaari, tzin q'ue q'uelan d'ayach ayic ay tas snib'ej in c'ool.
- 2 Mamin, a d'ayach tzoñ och q'uelan, icha val yoch q'uelan viñ checab' d'a spatron, ma icha val yoch q'uelan ix criada d'a ix spatrona. Ach co Diosal, van co maclan yoc' a c'ool d'ayoñ.
- 3 Mamin Jehová, oc'oc val a c'ool d'ayoñ. Oc'ocab' a c'ool d'ayoñ, yujto maxtzac techajlaj cuuj b'aj tzoñ paticajcaneli.
- 4 Tzoñ tzactzaj yuj sb'uchval eb' b'eyum yed' b'aj tzoñ spatiquejel eb' ac'umtac syutej sb'a.

124

A Dios Scolumal Israel

Sb'it viñaj David. Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1 Tato mañoc Jehová ix och qued'oc ¿tas am ix ori ajcani? Ex vetisraelal, calec icha tic:
- 2 Tato mañoc Jehová ix och qued'oc ayic ix q'ue vaan eb' anima yac' yoval d'ayoñ,
- 3 ix am ori spitzanchiejb'at eb' ayic ix te cot yoval eb'.
- 4⁵ Icha am tz'aj quic'jib'ey yuj a' eluma' te ov, icham chi' ix aj co satel yuj yoval sc'ool eb' chi'.
- 6 Calec vach' lolonel d'a Jehová, yujto maj yal sc'ool ix ori satjiel yuj eb'.
- 7 Toxoñej ix ori el d'a yol sc'ab' eb'. Icha tz'aj scolchaj junoc noc' much d'a junoc yaal. Ix ori colchaji, ichato ix d'iñchajb'at sch'arñal jun yaal chi'.
- 8 A d'a Jehová scot co colnab'il, aton b'oannac satchaari yed' sat luum tic.

125

A Dios stañvan schoñab'

Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1 A eb' tz'ac'anoch Jehová yipoc sc'ool, lajan eb' icha lum tzalan Sion, max ib'xilaj jab'oc, ayñejec' d'a masanil tiempo, icha chi' yaj eb'.
- 2 Icha val yajoch oyan lum vitz d'a spatic yichari Jerusalén, icha chi' yaj Jehová d'a eb' schoñab' ticnaic yed' d'a masanil tiempo.
- 3 A eb' chuc sb'eyb'al, mañ ol yac'laj yajalil eb' d'a yib'ari eb' vach' sb'eyb'al. Tato maay, axo talaj tz'aji, a eb' vach' sb'eyb'al chi', sc'ayb'ej sb'a eb' yac'an chucal.
- 4 Mamin Jehová, ac' a vach'c'olal d'a eb' vach' sb'eyb'al, aton eb' syac' val och sc'ol d'a tojalal.
- 5 Axo eb' tz'elcan d'a a b'eyb'al, ac'canb'at eb' b'aj ol scha syaelal eb' sc'ulan chucal. Ayocab' co junc'olal a ori israel ori tic.

126

Ic'canel co yaelal

Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1 Ayic ix ori yic'anxi meltzaj Jehová b'aj sacleminac cajcanb'ati, ix ori yic'ancot d'a Sion tic, ichato toñej ix ori vayichani.

- ² Ichato chi', ix ori te tzevaji, ix el cav yuj tzalajc'olal. Yuj chi' ix yal eb' ch'oc choñab'il icha tic: A Jehová ix ac'anxi snivan vach'c'olal d'a eb', xchi eb'.
- ³ Yel toni, a Jehová ix ac'an snivan vach'c'olal d'ayoñ, yuj chi' tzoñ te tzalaj ticnaic.
- ⁴ Mamin, ac'ñej a vach'c'olal d'a quib'añ, icha tz'aj syaxb'i sat lum taquiñ luum yuj a' eluma' d'a lum Neguev.
- ⁵ A eb' tz'avvi d'a scal oq'uel, ol smol sat tas syavej eb' chi' d'a tzalajc'olal.
- ⁶ Vach'chom van yoc' eb' ayic syavanem ixim iñat te nib'ab'il eb'. Palta ayic ol elul ixim trigo chi', axoñej b'it ol yac' eb' yuj tzalajc'olal ayic mec'b'ilxoq'ue ixim yuj eb'.

127

A d'a Jehová scot masanil

- B'it d'a viñaj Salomón. Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.
- ¹ Tato mañoc Jehová sb'oan junoc pat, nab'añej am smunlaj eb' munlajvum. Tato mañoc stañvan junoc choñab', nab'añej am stañvaj yuj eb' stañvumal.
- ² Nab'añej syixtej sb'a eb' pilan jun c'u syac' smunlaji, ste och eb' d'a ilc'olal yic tz'ilchaj svael eb', palta axo pax eb' xajan yuj Dios, junc'olal svay eb', a Dios chi' tz'ac'an tas tz'och yuj eb'.
- ³ A eb' cuninal, silab' Jehová yaj eb'. A eb' cuninal yed' ix quetb'eyum, svach'c'olalton Dios yaj eb'.
- ⁴ A eb' cuninal tz'alji ayic quelem anima oriño, icha val juntzañ jul-lab' ay d'a yol sc'ab' junoc ac'um oval yaj eb'.
- ⁵ Te vach' yic mach mañ jantacoc yuninal chi'. Mañ ol q'uixvoquel-laj yuj eb' ayoch ajc'olal d'ay, ayic ol scolan sb'a d'a yichañ eb' yajal.

128

A tastac syac' Jehová

- Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.
- ¹ Te vach' yic junoc mach ay xivc'olal d'a Jehová, sb'eyb'alan pax schecnab'il.
- ² D'a tzalajc'olal ol yab'lej sat tas syavej, te vach'ñej ol elc'ochoc.
- ³ Icha satan te' uva d'a spatic schiquin spat, mañ jantacoc sat syac'a', icha val chi' ol aj ix yetb'eyum. Icha svol te' olivo, icha val chi' ol ajoch oyan eb' yuninal d'a spatic smexa.
- ⁴ Icha val chi' ol aj yac'an svach'c'olal Jehová d'a junoc mach ay xivc'olal d'ay.
- ⁵ Yac'ocab'cot svach'c'olal Jehová d'a quib'añ masanto d'a tzalan Sion. Quilocab' svach'c'olal Jehová d'a Jerusalén d'a junjun c'u yacb'an pitzan oriño.
- ⁶ Olto quilec tas ol aj eb' yuninal eb' cuninal. Ayocab' junc'olal d'a quib'añ a oriño israel oriño tic.

129

Tzoñ colchajel yuj Jehová

- Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.
- ¹ Yictax yichb'anil, mañ jantacoc yaelal ix yac'och eb' ajc'ol d'a quib'añ a oriño israel oriño tic. Yuj chi' a ticnaic calec icha tic:
- ² Mañxo jantacoc yaelal ix yac'och eb' ajc'ol d'a quib'añ yictax d'a yichb'anil, palta maj tzac'vanlaj chi' d'ayoñ.

- ³ Ix lajvi yich co patic smac'an eb', te nivan chequel ix aj staji schiq'uil yich co patic chi' yuj eb'.
- ⁴ Axo Jehová, tojol toni, a' ix oñ colan d'a yol sc'ab' eb' sc'ulan chucal chi', xco chiocab'i.
- ⁵ A eb' ayoch ajc'olal d'a Sion, q'uixvocab' eb', b'atocab' eb' elelal.
- ⁶ Icha tz'aj añ añc'ultac sq'uib' d'a yib'añ pat, jab'ñej sq'uib' steel, elarichamel stacjeli, ichocab' ta' tz'aj eb'.
- ⁷ A añ añc'ultac chi', max co jochlaj añ, max co tzec'paxlaj añ d'a manojail.
- ⁸ Mañ ol yal-laj eb' anima tz'ec' d'a stz'ey añ añc'ultac chi': Yac'ocab' syaxilal Jehová d'a yib'añ añ. Sco c'an yaxilal d'a yib'añ añ, mañ xchioc eb'.

130

A Jehová yipc'olal yaji

Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- ¹ Mamin Jehová, sval in b'a d'ayach yujto ayin och d'a vilc'olal, ichato ay in ec' d'a jun olan te jul yich svab'i.
- ² Mamin, ab' in jaj ticnaic, ac'cot tz'eyan a chiquin ayic tzin avaj in c'anan a colval.
- ³ Mamin Jehová, q'uinaloc tato tz'ib'ab'il co chucal uuj ¿mach val ol stec'b'ej sb'a d'a ichañ?
- ⁴ Palta d'a ayach tz'ilchaj nivanc'olal cuuj, yic vach' ay elc'och d'a co sat.
- ⁵ Mamin Jehová, d'a val smasanil in c'ool tzin tañvej yic tzach javi in a colo'. Svac'och a lolonel yipoc in c'ool.
- ⁶ Mamin, ec'al in tañvan a colval d'a yichañ eb' viñ stañvumal choñab' sgana spet sach'i. Ec'alto in maclan a colval chi' d'a eb' viñ stañvan eb' choñab' chi'.
- ⁷ Caq'uecoch Jehová yipoc co c'ool a oñ israel oñ tic, yujto ay yoq'uelc'olal, b'ecaññej sc'ool scolvaji.
- ⁸ A' ol oñ colanel d'a yalañ smasanil co mul.

131

Lesalyic scac'och Dios yipoc co c'ool

Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- ¹ Mamin Jehová, mañ ac'umtacoc svutej in b'a, max vic'lajchaañ in b'a, max vac'och in b'a d'a tas nivac yelc'ochi, d'a tas max in tzac'vanlaj in b'oani.
- ² Palta munil ayin eq'ui, malaj tas tzin na'a. Icha val junoc nene' slajvi schuni, chelb'ilq'ue yuj snun, icha chi' vaji.
- ³ Ex vetchoñab', caq'uecoch Jehová yipoc co c'ool ticnaic yed' d'a masanil tiempo.

132

A sti' Dios d'a viñaj David

Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- ¹⁻² Mamin Jehová Te ay ip, co Diosal ach a oñ yirñil oñ viñaj Jacob, nacot viñaj David yed' syaelal. Nacot sti' viñ ix yac' d'ayach ayic ix yalan viñ:
- ³ Mañ ol in och d'a yol in pat, mañ ol in ec'laj jichan d'a sat in ch'at,
- ⁴ mañ ol in mutz'laj in sat, mañ ol ochlaj numñaj jab'oc in vayañ
- ⁵ ayic manto in b'o junoc cajñub' b'aj scaññaj Jehová co Diosal Te ay yip a oñ yirñil oñ viñaj Jacob, xchican viñ.

- 6 A d'a Efrata ix cab' yab'ixal te' scaxail strato Dios, axo d'a yol lum smach'en viñaj Jaar ix ilchaj te' cuuj.
- 7 Coyec d'a stemplo Jehová, axo ta' tzoñ emec cuman d'a yichañ.
- 8 Mamin Jehová, cotañ d'a a cajnub' ayñej eq'ui. Cotañ yed' te' scaxail a trato, aton b'aj scheclajel a poder.
- 9 Aocab' vach'il sb'eyb'alej eb' a sacerdote. Elocab' yav eb' icxo d'a tzalajc'olal.
- 10 Uj tas alnaccan d'a viñ a checab' aj David, mañ iq'uel a sat d'a viñ rey sic'b'ilel uuj.
- 11 Ach Jehová, ix ac'can a ti' d'a viñaj David d'a sjichanil to mañ ol a q'uexlaj tas ix ala', ayic ix alan icha tic: A junoc uninal ol vac'canoch reyal a q'uexuloc.
- 12 Tato sc'anab'ajej in trato eb' iñtilal yed' tastac ol val d'a eb', ol ochñej eb' d'a a despacho d'a masanil tiempo, xa chi d'a viñ.
- 13 Mamin Jehová, a ach ix a sic'canel lum tzalan Sion yic tzach cajnaj ta', yujto icha chi' snib'ej a c'ool.
- 14 Ix alan icha tic: Aton jun tzalan tic b'aj in gana tzin cajnaji. Ol in cajnaj d'a luum yujto icha chi' ix aj schaan in c'ool.
- 15 Mañ jantacoc vael uq'uel ol vac' d'a eb' ayec' cajan ta', ol vac'an b'ud'joc sc'ool eb' meb'a'.
- 16 Ol in col eb' sacerdote. Axo eb' ol in c'anab'ajanoc, ol vac' avajq'ue eb' yuj tzalajc'olal.
- 17 A d'a Sion chi', ol vac'och jun yñtilal viñaj David reyal. A viñ sic'b'ilel vuuj, mañxa b'aq'uiñ ol yactej eb' yñtilal viñ yac'an reyal.
- 18 A eb' ayoch ajc'olal d'a viñ ol vac'can q'uixvelal eb'. Axo yopisio viñ, ol vic'chañ, xa chican ach Jehová.

133

Te vach' tato junñej tz'aj co pensar

Sb'it viñaj David. Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1 Naecnab'i, mañ jantacoc svach'il schaan sb'a yaj eb' sc'ab' yoc sb'a ayic junñej tz'aj spensar eb'.
- 2 Lajan yed' jun perfume mañ jantacoc svach'il scot jililoc d'a sjolom viñaj sacerdote Aarón, tz'emul d'a xil sti' viñ, tz'emc'och d'a spayual sjaj spichul viñ.
- 3 Lajan val icha yal ac'val tz'em d'a sjolom lum vitzal Hermón, tz'empax d'a lum tzalan Sion. A b'aj ay junc'olal chi', syac'b'at svach'c'olal Jehová, aton q'uninal d'a junelñej.

134

A svach'c'olal Jehová

Sb'it eb' israel ayic van sq'ue eb' d'a sb'eal Jerusalén.

- 1 Ex schecab' Jehová, alec vach' lolonel d'a Jehová chi'. Alec vach' lolonel d'ay mach ex tze tañvej stemplo tz'ec' ac'val.
- 2 Iq'uecq'ue van e c'ab' d'a stojolal scajnub' Jehová, tzeyalan vach' lolonel d'ay.
- 3 A Jehová b'oannac satchañ yed' lum luum tic, aocab' tz'ac'ancot svach'c'olal d'a eyib'añ masanto d'a lum tzalan Sion.

135

Te satub'tac tas sb'o Jehová

- 1 Calec vach' lolonel d'a Jehová.
Ex schecab' ex Jehová, alec vach' lolonel d'ay.
- 2 Mach ex ayex ec' d'a yamaqu'uil stemplo Jehová co Diosal,
- 3 alec vach' lolonel d'ay, yujto vach'. B'itanařec d'ay yujto te ay svach'c'olal d'ayoř anima oř tic.
- 4 Ix oř sic'anel a oř israel oř yirřtilal oř viřtaj Jacob, yic tzoř och yicoc.
- 5 A in tic vojta val sic'lab'il to a Jehová co Diosal, yelxo val ec'b'al yelc'och d'a yichař masanil comon dios.
- 6 Syalřej sc'ulan masanil tas snib'ej sc'ulej, vach'chom d'a satchaãř, ma d'a sat luum tic, ma d'a a' mar, ma pax d'a yich a'.
- 7 A' tz'ac'ancot asun b'aj slajvic'och lum luum tic. A' tz'ac'anec' copnaj leb'lon ayic syac'an řiab'. A' sjacanelta ic' b'aj molanec' yuuuj.
- 8 A' milannaccham eb' b'ab'el unin d'a junjun patil eb' aj Egipto yed' pax sb'ab'el yune' junjun noc' snoc' eb'.
- 9 A d'a snařal chořab' Egipto chi', ay juntzař tas te satub'tac sc'ulejnac yic syac'an syaelal viř rey yed' pax eb' schecab' viř.
- 10 Tzajtum juntzař chořab' satnaquel yuuuj, smilannaccham eb' rey te nivac yopisio.
- 11 Smilnaccham viřtaj Sehón, sreyal eb' amorreo yed' viřtaj Og sreyal Basán yed' masanil eb' rey d'a yol yic Canaán.
- 12 Axo lum sluum eb' rey chi' yac'nac d'ayoř a oř israel oř tic, yic squiquejcan luum.
- 13 Mamin Jehová, a a b'inajnaquil malaj b'aq'uiř ol sateloc. D'a masanil tiempo ol ach nachajcotoc.
- 14 A Jehová sb'oan yaj oval d'a eb' schořab', tz'oc' sc'ol d'a eb' schecab'.
- 15 A sdiosal eb' ch'oc chořab'il, nab'a oro, nab'a plata, anima sb'oani.
- 16 Ay sti' sdiosal eb' chi', palta max lolonlaj. Ay sat, palta max yil-laj.
- 17 Ay schiquin, palta max yab'laj, max yic'laj yic'.
- 18 A eb' sb'oan juntzař yechel chi' yed' eb' tz'ac'anoch d'a sc'ool, lajan eb' yed'oc.
- 19 Ex vetisraelal, calec vach' lolonel d'a Jehová. Ex sacerdote, ex yirřtilal viřtaj Aarón, alec vach' lolonel d'a Jehová.
- 20 Ex yirřtilal viřtaj Leví, alec vach' lolonel d'a Jehová. Mach ex ay yelc'och Jehová d'a e sat, alec vach' lolonel d'ay.
- 21 Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová d'a Sion, aton d'a Jerusalén b'aj cajan. Calec vach' lolonel d'a Jehová.

136

A svach'c'olal Dios ayřejeq'ui

- 1 Calec vach' lolonel d'a Jehová yujto te vach' spensar, yujto ayřej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 2 Aljocab' vach' lolonel d'a Dios, aton sDiosal masanil juntzař dios, yujto ayřej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 3 Aljocab' vach' lolonel d'a Dios Yajal eb' yajal, yujto ayřej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 4 Ařej sb'oan tas te satub'tac, yujto ayřej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 5 A' b'oannac satchaãř yed' sjelanil, yujto ayřej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 6 A' b'oannacq'ue lum luum d'a yib'ař a' mar te jul yich, yujto ayřej svach'c'olal d'a masanil tiempo.

- 7 A' b'oannac c'u yed' q'uen uj, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 8 A' b'oannac c'u yic ay saquilq'uinal d'a c'ualil, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 9 A' b'oannac q'uen uj yed' q'uen c'anal yic ay saquilq'uinal d'ac'valil, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 10 A' milannaccham eb' b'ab'el unin d'a junjun pat d'a Egipto, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 11 A' ic'annaquelta eb' israel co mam quicham d'a Egipto chi', yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 12 Yed' val spider yic'naquelta eb', yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 13 A' pojannac em snañal a' Chacchac Mar, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 14 A' ic'annac ec'ta eb' israel d'a snañal a' mar chi', yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 15 Palta axo viñ sreyal Egipto yed' eb' soldado, b'atnaccan eb' yuuj d'a yol a' mar chi', yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 16 A' ic'annac b'ey eb' schoñab' d'a tz'inan luum, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 17 A' milannaccham eb' nivac rey, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 18 A' ic'annaquel sq'uinal eb' rey te b'inajnac, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 19 Aton viñaj Sehón sreyal eb' amorreo, ic'jinaquel sq'uinal viñ yuuj, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 20 Yed' pax viñaj Og sreyal Basán, ic'jinaquel sq'uinal viñ yuuj, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 21 A' ic'annac ec' lum sluum eb' rey chi', yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 22 Yac'naccan luum quicoc a ori israel schecab' ori tic, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 23 A' ori naancoti ayic ayoñec' d'a scal yaelal, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 24 Ix ori scolcanel d'a yol sc'ab' eb' ayoch ajc'olal d'ayoñ, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 25 A' tz'ac'an tas sva eb' anima yed' noc' noc', yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.
- 26 Calec vach' lolonel d'a sDiosal satchaari, yujto ayñej svach'c'olal d'a masanil tiempo.

137

Sb'italyic cusc'olal

- 1 A d'a sti' a a' d'a yol yic Babilonia, ori em c'ojan ayic ix co naancot Sion, ix ori oc' b'ian.
- 2 Ix cac'q'ue locan te' arpa d'a sc'ab' te' tac'u ay d'a sti' a a' chi'.
- 3 A eb' ix ori ic'anb'at icha d'a preso, ix b'uchvaj eb' d'ayoñ, ix yalan eb' icha tic: B'itanaric d'a tzalajc'olal, a sb'ital Sion tze b'itej d'ayoñ, xchi eb'.
- 4 ¿Tom ol co b'itej b'it yic Jehová d'a lum ch'oc choñab'il? xco chi.
- 5 Tato sb'at satc'olal Jerusalén vuuj, satocab' sjelani in vach' c'ab' tic in chalan te' varpa.

- ⁶ Tato maŕxo naanoc Jerusalén vuuj, tato maŕxa pax in gana d'ay d'a yichaŕi pax tas snib'ej in c'ool, canocab' lotznaj vac' d'a in joom, yic vach' maŕxo ol yal-laj in b'itani.
- ⁷ Mamin Jehová, nacot eb' aj Edom, yujto ayic ix yamchaj choŕiab' Jerusalén, ix yal eb' icha tic: Pojequemi, pojequemi, masanto scheclaj cimientoał yich, xchi eb'.
- ⁸ Ex aj Babilonia, ol ex satpaxeloc. Te vach' yic mach ol ac'anec' spac chucal tas ix oŕi eyutej.
- ⁹ Te vach' yic mach ol yaman eb' eyuninal, ol smac'anpoj sjolom eb' d'a spatictac q'uen q'ueen.

138

Lesal yic ac'oj yuj diosalil

Sb'it jun tic viŕtaj David.

- ¹ Mamin Jehová, d'a smasanil in c'ool ol vac' yuj diosal d'ayach, ol ach in b'itej d'a yichaŕi juntzaŕi dios.^{138.1}
- ² Ol in em cuman d'ayach d'a stojolal a templo to icŕej yaji, yuj vac'an yuj diosal d'ayach yuj a vach'colal, yujto tzaq'uelc'och tas tzala'. Ix ic'chaŕi a b'i yed' a lolonel d'a yib'aŕi masanil tastac.
- ³ Ix ach tac'vi d'ayin ayic ix in avaj d'ayach, ix ac'an vip.
- ⁴ Masanil eb' rey d'a yolyib'aŕiq'uinal tic, ol yal vach' lolonel eb' d'ayach ayic ol yab'an eb' tas alnaccani.
- ⁵ Ol yal vach' lolonel eb' d'ayach yuj tastac a b'onac, yujto te nivan yelc'och a b'inajnaquil.
- ⁶ Vach'chom te nivan elc'ochi, palta tz'oc' a c'ol d'a eb' anima emnaquil yeq'ui, axo eb' syic'chaŕi sb'a, max ach b'atłaj q'uelan d'a eb'.
- ⁷ Ayic ay in ec' d'a scal tas ay smay, pitzan inŕej uuj, tzac'ancot a poder, tzin a colanel d'a yoval eb' ayoch ajc'olal d'ayin.
- ⁸ Ach Jehová, ol ach och ved'oc yic vach'ŕej tzin elc'och d'a tas tza na d'ayin. A a vach'colal ayŕejec' d'a masanil tiempo. A tastac ix iq'uel yich d'ayin, mocab' can xepan.

139

Masanil tas yojtac Dios

Sb'it jun tic viŕtaj David sb'itej viŕi cuchb'um d'a b'it.

- ¹ Mamin Jehová, ojtac in sic'lab'il, ix in a b'eyc'olej sic'lab'il.
- ² Ojtac ayic tzin em c'ojan yed' pax yic tzin q'ue vaan. Ayocto tzojtacanel tas tzin na'a.
- ³ Ojtacxo b'ajtil tzin eq'ui yed' b'ajtil svcic' vip. Ojtac pax masanil tas tzin c'ulej.
- ⁴ Ayic mantzac in na tas ol vala' a achxo pax Mamin, ojtacxo.
- ⁵ Ayachŕejec' d'a in patic vichaŕi, b'achanb'at a c'ab' d'a vib'aŕi.
- ⁶ Satub'tac yoch a jelanil tic, maŕi jab'oc snachajel vuuj, te nivan yelc'ochi, ste sat in c'ool yuuj.
- ⁷ ¿B'ajto val ol in b'at elelal d'a Espíritu? ¿B'ajto val ol in b'at elelal d'a ichaŕi?
- ⁸ Tato tzin q'uec'och d'a satchaŕi, ata' ayach eq'ui. Tato tzin em d'a yol luum, ay ach pax ec'ta.
- ⁹ Tato tzin b'at d'a yichaŕib'at b'aj sjavi c'u, ma tzin b'at cajan d'a sc'axepal a' mar b'aj tz'em c'u,

- 10 palta sc'och pax a c'ab' d'ayin ta'. Tzin a quetzchaar' yed' a vach' c'ab', tzin ic'an b'eyoc.
- 11 Tato tzin na in c'ub'ejel in b'a d'a scal q'uc'alg'uinal, mato a saquilq'uinal oyanoch d'a in patic tz'och q'uc'alg'uinalil,
- 12 a d'ac'valil chi' max yal-laj in sc'ub'anel d'a ichaar'. A q'uc'alg'uinal, lajan yed' saquilq'uinal d'a ichaar'. Malaj sq'uexaaril d'ac'valil d'a ichaar', yujto saquilq'uinalr'ej masanil d'ayach.
- 13 A ach ton ix a b'o masanil tas d'a in nivanil tic. A ach ix in a b'o d'a yol sc'ool in nun.
- 14 Sval vach' lolonel d'ayach, yujto satub'tac tas tza b'o'o. Sat in c'ol in naani, palta vojtaq sic'lab'il to icha chi' yaji.
- 15 Ayic ix q'uib' in nivanil tic d'a yol sc'ol in nun, vach'chom mar' chequeloc, palta mar' c'ub'eltacoc yaj d'a yol a sat.
- 16 A ach ix il in nivanil tic ayic manto in aljilaj. Masanil sb'isul sc'ual in q'uinal, tz'ib'ab'il d'a yol a libro ayic mantalaj junoc c'ual svila'.
- 17 Ach in Diosal, max nachajel-laj vuuj tas yaj a pensar d'ayin. Mar'ixo b'ischajb'enoc a pensar chi'.
- 18 Tato tzin och ijan in b'isani, ec'to sb'isul d'a yichaar' q'uen arena. Ayic tz'el in vayaar', ayinr'ej ec' d'a ichaar'.
- 19 Ach in Diosal, iq'uel sq'uinal eb' sc'ulan chucal. Najat tzic'canel eb' mac'umcham anima d'a in tz'ey.
- 20 Yujto chuc tas syal eb', tzach yalub'tar'ej eb' d'a chucal.
- 21 Mamin Jehová, tzin chac eb' tzach chacani, max in nib'ejlaj eb' ayoch ajc'olal d'ayach.
- 22 Junelr'ej malaj in gana svil eb', aypaxoch eb' ajc'olal d'ayin valani.
- 23 Ach in Diosal, b'eytzitej tas vaji, il pax in pensar.
- 24 Ila' tato van in b'at d'a chucal b'eyb'al, tzin a cuchb'anb'at d'a sb'eal q'uinal to ay'r'ej d'a masanil tiempo.

140

A lesal yic sc'anji scolval Dios

Sb'it jun tic viñtaj David sb'itej viñ cuchb'um d'a b'it.

- 1 Mamin Jehová, colinel d'a yol sc'ab' eb' sc'ulan chucal, c'ub'ej in el d'a eb' b'aj malaj yelc'och a c'ayb'ub'al,
- 2 yed' d'a yol sc'ab' eb' naanr'ej chucal yuuj, yujto ar'ej oval sna eb' d'a masanil tiempo.
- 3 A sti' eb' icha val sti' noc' chan, a tas syal eb' icha val svenenoal sti' junoc noc' chan smilan anima.
- 4 Mamin Jehová, c'ub'ej in el d'a eb' sc'ulan chucal, eb' malaj yelc'och a c'ayb'ub'al d'ay, eb' naanr'ej yuuj tas tz'aj in yac'an telvoc.
- 5 A juntzar' eb' anima syic'chaar' sb'a chi', ix yaq'uem yaal eb' d'a yol in b'e.
- 6 Mamin Jehová, a d'ayach ix vala': In Diosal ach, ab' tas svala' ayic tzin avaji svalan in b'a d'ayach.
- 7 Mamin Dios, ach Vajalil, in Columal to syalr'ej uuj, a ach ton tzin a col d'a scal oval, xin chi.
- 8-9 Mamin Jehová, mar' ac' sgana eb' sc'ulan chucal, mar' ac' sgana spensar eb' yic max yic'chaar' sb'a eb'. A eb' tzoymajoch d'ayin, sna tastac eb', palta aocab' tas sna eb' chi' scot d'a yib'ar'.
- 10 Emocab' tzac'ac' chac xililac d'a yib'ar' eb', b'atocab' eb' d'a scal c'ac'. Yumjocab'b'at eb' d'a yol xab' olan, b'aj maxtzac yal-laj sq'ueta eb'.

- 11 Mocxob' cajnajec' eb' alum chucal lolonel d'a sat luum tic. Javocab' yaelal d'a yib'arñ eb' malaj yelc'och a c'ayb'ub'al d'ay, satocab'el eb'.
- 12 Vojtac a in tic to a ach tza b'o yaj yoval eb' meb'a', tza colanel eb' d'a yol sc'ab' eb' tz'ic'ancanec' junoc tas d'a eb'.
- 13 A eb' anima vach' spensar, ol val vach' lolonel eb' d'ayach. A eb' anima tojol sb'eyb'al, ol ajrjejec' eb' d'a icharñ.

141

Ay val och Jehová yipoc in c'ool

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, sval in b'a d'ayach, cotañ d'a elarichamel. Ab' in jaj ayic svalor in b'a d'a icharñ.
- 2 Mamin, vach'ocab' sq'uec'och in lesal icha val sq'ue stab'il incienso d'a icharñ. Axo in c'ab' mojanq'ue d'ayach, lajanocab' val icha ofrenda d'a yemc'ualil d'a yol a sat.
- 3 Mamin Jehová, tarñvej in ti', yic vach' mañ ol val chucal lolonel.
- 4 Najat tzic'canel chucal d'a in pensar. Mañ in a cha b'eyec' d'a chucal b'eyb'al. Mañ in a chab'at vael b'aj ay snivac vael eb' sc'ulan chucal.
- 5 Tato a junoc anima vach' tzin mac'ani, vach'ton tzin yutej. Tato tzin stumej, icha val to syac'och perfume d'ayin, yuj chi' scha in c'ool. Palta tzin lesalvirñej yic vach' syamchajoch vaan tas sc'ulej eb' chuc.
- 6 A eb' yajalil eb' sc'ulan chucal, ol ecchajb'at eb' d'a sattac tenam, icha chi' ol aj yilan eb' anima to yel ix vala'.
- 7 A sb'aquil eb', saclemnac ol ajcanb'at b'aj smucchaj eb' chamnac, icha tz'ajcanb'at lum luum ayic sb'oji junoc olan.
- 8 Mamin Jehová in Diosal ach, ay val och in pensar d'ayach. A d'ayach tzin say in colnab'il, mañ in actejcani.
- 9 Colinel d'a syaal eb' tz'ac'an chucal d'ayin.
- 10 Canocab' eb' chuc chi' d'a syaal chi', a inxo jun, ol in ec'rñej.

142

A d'ayach tzin col in b'a

Slesal jun tic viñaj David ayic ix sc'ub'anel sb'a viñ d'a yol q'uen rñaq'ueen yic tzoñ sc'ayb'ej.

- 1 Mamin Jehová, a d'ayach tzin avaji ayic svalor in b'a. Svac' val vip in c'anan d'ayach to tz'oc' a c'ool d'ayin.
- 2 D'a icharñ sval in b'a, a val d'a icharñ sval vilc'olal.
- 3 Mamin Jehová, ayic mañxo animaoc vaj svab'i, ojtac val in b'e. A d'a jun b'e b'aj tzin b'ati, ata' ix yaq'uem yaal eb' ajc'ol d'ayin.
- 4 Tzin b'at q'uelan d'a in vach', malaj junoc mach sjavi yic tz'och ved'oc. Malaj mach tzin colani. Malaj mach tz'och ilc'olal vuuj, vach'chom tzin chami.
- 5 Mamin, a val d'ayach sval in b'a, svalor icha tic: A d'ayach tzin col in b'a, a achrñej tzach in nib'ej d'a yicharñ masanil tas d'a sat luum tic.
- 6 Cotañ q'uelan d'ayin tzin avaj d'ayach, yujto malaj vip. Colinel d'a eb' tzin pechan b'eyec'oc, yujto te ay yip eb' d'a vicharñ.
- 7 Ic' in elta d'a scal in yaelal in c'ana', yic vach' ol val vach' lolonel d'ayach, axo eb' anima vach' spensar ol och vach' eb' d'a in patic ayic ol ac'an a vach'olal d'ayin, xin chi.

143

A ach ayach och yipoc in c'ool

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Mamin Jehová, ab' in lesal, cham val ab'an tas svala'. Tac'vañ d'ayin, ina to te tojol ach, tzac'anñejelc'och tas tzala'.
- 2 Mañ a c'anb'ej tas vaj a in a checab' in tic, yujto malaj junoc mach vach' yaj d'a a sat.
- 3 Ix in pechji b'eyec' yuj eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ix in stec'anem eb' d'a sat luum. Ix in yac' cajnaj eb' d'a scal q'uic'alc'uinal, icha val yaj eb' chamnaxo.
- 4 Mañxo animaoc vaj ticnaic svab'i, te somchajnac in c'ool.
- 5 Tzin nacot juntzañ c'ual ec'nac d'a peca', tzin naub'tañan masanil tas a b'onac d'a yalañtax chi'.
- 6 A d'ayach tzin mojb'ejq'ue in c'ab', tzach in nib'ej val, icha val junoc lum taquiñ luum snib'an a'.
- 7 Mamin Jehová, tac'vañ d'ayin d'a elañchamel, toxo val tz'el in c'ol svab'i. Mañ a yaej a colval d'ayin. Icha val eb' chamnac smucchajemi, icham chi' ol in ajoc tato tza yaej a colval d'ayin.
- 8 Ac' in nacot a vach'c'olal d'a junjun q'uiñib'alil, ina to a ach tzach vac'och yipoc in c'ool. Ch'ox d'ayin tas ol aj in b'eyb'ati, yujto van in lesalvi d'ayach.
- 9 Mamin Jehová, colinel d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, yujto a d'ayach tzin say in colnab'il.
- 10 C'ayb'ej in yic tzin b'o icha tas tza nib'ej, yujto in Diosal ach. Aocab' Espiritu vach' tzin ic'an b'ey d'a a vach' b'eyb'al.
- 11 Mamin, mañ in a cha chamoc, yic vach' max alchaj chucal lolonel d'ayach. Ic' in elta d'a scal vilc'olal, yujto vach' ach toni.
- 12 Yuj a vach'c'olal d'ayin, yuj chi' tza satcanel masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayin, yujto a checab' in.

144

A ac'oj yuj diosal

Sb'it jun tic viñaj David.

- 1 Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová, aton tz'ac'an vip. Aton val tzin c'ayb'ani, syac'anpax in jelanil yic vach' svac' oval.
- 2 Aton icha in ñaq'ueen, icha val in cuartel, in Columal paxi. A' tzin c'ub'aneli. A' ayoch veñuloc. A' tz'ac'anoch eb' choñab' d'a yalañ in mandar.
- 3 Mamin Jehová ¿tas val jab'oc quelc'och a oñ anima oñ tic d'a yol a sat, yuj chi' tzoñ a nacoti? ¿Tas val quelc'ochi yuj chi' tzoñ a ya'ilej?
- 4 A oñ anima oñ tic, lajan oñ icha val b'aj squic' quic', axo co q'uinal icha val junoc eñul tz'eq'ui.
- 5 Mamin, jac spuertail satchaañ yic tzach emuli. Tzach emul d'a jolomtac vitz yic sq'ue stab'il lum uuj.
- 6 Julemta junoc a jul-lab', aton jun c'ac' tz'ec' copnajoc, tza pechanb'at eb' ayoch ajc'olal d'ayach d'a scal somc'olal.
- 7 Masanto d'a satchaañ chi' tzaq'uemta a c'ab' tzin a colanel d'a jun a' mar te nivan, syalelc'ochi, aton eb' ch'oc choñab'il.
- 8 Colinel d'a eb' esalvum chi', aton eb' syic'chaañ sc'ab' syac'an sti' d'a tastac mañ yeloc.
- 9 Ach in Diosal, ol in b'itej jun ac' b'it d'ayach. Ol in b'itan yed' sb'ital salterio d'ayach.

- 10 Uuj val, syal yuj eb' rey, a ach ton ix in a col d'a q'uen espada tzoñ milanchamoc, a in David a checab' in tic.
- 11 A ticnaic, colinel d'a yol sc'ab' eb' ch'oc choñab'il, eb' esalvum syac' sti' d'a tastac mañ yeloc syala'.
- 12 Q'uib'ocab' eb' cuninal icha val tas tz'avchaj to ya ilab'il. A eb' ix quisil lajanocab' eb' ix icha junoc yoyal templo tzeyb'il, te vach' yilji.
- 13 A co pat, b'ud'jinacocab'el yuj junjun macañ vael. A noc' co calnel, q'uib'ocab' sb'isul noc' d'a smilal. Mañixo b'ischajb'enocab' tz'aj sb'isul noc' co vacax.
- 14 Uneviocab' noc', mocab' toñejoc tz'ec' sti' noc'. Malajocab' mach tz'el yav d'a yol scalleal co choñab' yuj yaelal.
- 15 Yelxo val te vach' yic junoc choñab' to icha chi' yaji. Yelxo val te vach' yic junoc choñab' to a Jehová ayoch sDiosaloc.

145

B'itanocab' masanil anima d'a Jehová

B'it yic aloj vach' lolonel, yic viñaj David.

- 1 Ach in Diosal, a ach ton in Rey al ach, ol valcanel a b'inajnaquil. D'a masanil tiempo ol vac' yuj diosal d'ayach.
- 2 Junjun c'u ol val vach' lolonel d'ayach. Ol ach vic'anchaari d'a masanil tiempo.
- 3 Mamin Jehová, te nivan ton elc'ochi, a moj ton val yalchaj vach' lolonel d'ayach. A a b'inajnaquil, mañixo b'ischajb'enoc.
- 4 A eb' mamab'il, ol yalel yab'ixal tastac tza c'ulej d'a eb' yuninal. Axo eb' uninab'il chi', ol yal pax eb' d'a eb' yixchiquin.
- 5 Ol yalel yab'ixal a tziquiquial eb', aton te nivan yelc'ochi, a inxo jun, ol in naub'tañej tas satub'tac tza c'ulej.
- 6 Ol alchajel yab'ixal tas satub'tac ix a c'ulej, te ay pax smay. A inxo tic, ol vael a b'inajnaquil.
- 7 Ol alchajel yab'ixal jantac a nivan vach'c'olal, te chaari ol aljoc to te vach' ach toni.
- 8 Mamin Jehová, te nivan ton a vach'c'olal, ay pax oq'ucl'olal, mañ elañchameloc scot oval, tz'oc'ñej a c'ool d'ayori.
- 9 Mamin Jehová, yelxo val te vach' ach d'a masanil anima. Masanil tas a b'onac, te xajan uuj.
- 10 Mamin Jehová, masanil tastac b'ob'il uuj, yalocab' vach' lolonel d'ayach. Yac'ocab' yuj diosal eb' a choñab' d'ayach.
- 11 Yalocab'el eb' to te vach' ac'an yajalil. Yalocab' vach' lolonel eb' d'a tas ix a c'ulej, a sch'oxanel a nivan poder.
- 12 A yab'ixal a poder yed' a b'inajnaquil d'a opisio, ol yab' eb' anima.
- 13 A opisio ayñej ec' d'a junelñej, Yajal ach d'a masanil tiempo. A ach tic tzac'ñejelc'och tas tzala'. Te vach' ach yed' masanil tas a b'onac.
- 14 Mamin Jehová, tzac' yip eb' toxo val stelvi, tzic'an q'ue vaan eb' tz'ixtaxi.
- 15 A masanil eb' anima, stañvej a colval eb', yujto a ach tzac' svael eb' d'a stiempoal.
- 16 Elb'enñej tas uuj d'a smasanil a c'ool, tzac'an svael masanil tas pitzan.
- 17 Mamin Jehová, tojolton a b'eyb'al, te ay a vach'c'olal d'a tas a b'onaccani.
- 18 B'ecanñej a c'ol a colvaj d'a eb' syal sb'a d'ayach d'a smasanil sc'ool.
- 19 Mamin Jehová, tzac' tas icha sgana eb' ay xivc'olal d'ayach. Ayic sc'an an eb', tzab'i tza colan eb'.

- ²⁰ Mamin Jehová, tzil eb' tzach xajanani. Axo eb' sc'ulan chucal jun, tza satel eb'.
- ²¹ Mamin Jehová, sval vach' lolonel d'ayach. Axo pax masanil tas b'ob'il uuj, yalocab' vach' lolonel d'ayach ticnaic yed' d'a masanil tiempo.

146

Aloj vach' lolonel yuj tas sb'onac Dios

- ¹ Calec vach' lolonel d'a Jehová.
D'a val smasanil in c'ool ol val vach' lolonel d'a Jehová.
- ² Yacb'an pitzan into ol val vach' lolonel d'ay. Yacb'an ayinto eq'ui, ol in b'itan d'a in Diosal.
- ³ Mañ eyac'och anima nivan yelc'och yipoc e c'ool, yujto animañej eb', yuj chi' max yal-laj scolvaj eb'.
- ⁴ Ayic scham eb', tz'ochcan eb' pococal. A d'a jun c'u chi' slajvicanel tastac sna eb' sc'ulej.
- ⁵ Te vach' yic mach schaan scolval sDiosal viñaj Jacob. Añej Jehová Dios chi' ayoch yipoc sc'ool.
- ⁶ A Jehová b'oannac satchaari, lum luum, a' mar yed' masanil tastac ay d'a junjun macaari chi'. Tz'elñejc'och tas syala'.
- ⁷ A' sb'oan yaj b'aj tz'ixtaj eb' anima, syac'anpax svael eb' ay svejel. A' scolanel eb' ayoch d'a preso.
- ⁸ A Jehová sjacan sat eb' max ujilaj yilani, squetzan q'ue vaan eb' stelvi. Xajan eb' anima vach' spensar yuuj.
- ⁹ A Jehová scolan eb' anima ch'oc choñab'il. Añejton pax a' tz'ilan eb' unin chamnac smam yed' eb' ix ix chamnac yetb'eyum. Palta tz'ac'ji somchaj eb' sc'ulan chucal yuuj.
- ¹⁰ Ex aj Sion, a Jehová ol ac'an Yajalil d'a masanil tiempo. A co Diosal ol och Rey al d'a junelñej.
- Calec vach' lolonel d'a Jehová.

147

A svach'c'olal Dios d'a Jerusalén

- ¹ Calec vach' lolonel d'a Jehová.
Mañxo jantac svach'il co b'itan b'it d'a co Diosal. Smojton val co b'itan d'ay yed' junzari b'it te vach'.
- ² A Jehová sb'oanxi Jerusalén, ol smolb'ejxicot eb' quetisraelal sacleminac yajcanb'ati.
- ³ A tz'ac'an snivanil sc'ol eb' pitz'anoch cuselal d'a spixan. A' tz'aritan syaelal eb' chi'.
- ⁴ A' na'annac jantac sb'isul q'uen c'anal sb'onac, yac'annacoch sb'i junjun q'ueen.
- ⁵ Yelxo val te nivan yelc'och co Diosal tic, nivan spoder, malaj slajvub'al sjelanil.
- ⁶ A' tz'ic'an q'ue vaan eb' anima emnaquil yeq'ui, palta a eb' sc'ulan chucal, tz'ic'chajcanem eb' sic'lab'il yuuj.
- ⁷ Co b'itejec Jehová yic scac'an yuj diosal yed' te' arpa sco b'itejec.
- ⁸ A' tz'ac'anoch asun d'a satchaari, slajvi chi' syac'ancot riab' d'a sat luum tic. A' tz'ac'an q'uib' añ aric'ultac d'a tzalquixtac.
- ⁹ Añejton pax a' tz'ac'an svael noc' noc' yed' noc' yunetac joj ayic tz'el yav noc' yuj vejel.

- 10 A Jehová, max tzalajlay yed' eb' anima tz'ac'anoch yip noc' chej, ma yipal eb' soldado yipoc sc'ool.
- 11 Palta stzalaj yed' eb' ay xivc'olal d'ay, aton eb' tz'ac'anoch svach'c'olal yipoc sc'ool.
- 12 Ex aj Jerusalén, calec vach' lolonel d'a Jehová. Ex aj Sion, co b'itejec co Diosal.
- 13 A' tz'ac'anoch yip yijchuloc spuertail chořiab' Jerusalén, syac'anpax svach'c'olal d'a eb' cuninal.
- 14 A' tz'ac'an'olal d'a yol smacb'en co chořiab' tic, syac'anpax b'ud'joc yuj ixim trigo te vach'.
- 15 A' tz'ac'ancot slolonel d'a sat luum tic, elarřchamel tz'elc'ochi.
- 16 A co Diosal tz'ac'ancot q'uen sach'acom icha yilji sac lana. A' tz'ac'anoch q'uen cheev pococal, icha q'uen tic'aq'uil taař tz'ajcan q'ueen.
- 17 A' tz'ac'ancot q'uen sach'at icha q'uen cotac q'ueen. Axo val sical q'ueen, malaj junoc mach stechaj yuuj.
- 18 Syalanpaxi to tz'ulaxb'at q'ueen, syac'ancot ic', yic sb'ey yalil q'ueen chi'.
- 19 A slolonel yed' sc'ayb'ub'al, ix yac' cojtaquejel a oř israel yirtilal oř viřtaj Jacob tic.
- 20 Mař ichocta' ix yutej d'a junocxo nación. Maj yojtaquejel-laj sc'ayb'ub'al co Diosal juntzařixo chořiab' chi'.
- Calec vach' lolonel d'a Jehová.

148

Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová R'yuj tas sb'onac

- 1 Calec vach' lolonel d'a Jehová.
- Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová masanto d'a schaařil satchaař.
- 2 Alec vach' lolonel d'ay masanil ex yángel. Alec vach' lolonel masanil ex soldadoal satchaař.
- 3 Ic'chajocab' chaař Jehová yuj c'u yed' q'uen uj. Ic'chajocab' chaař yuj q'uen nitc'anal te vach' yilji yoc.
- 4 Ic'chajocab' chaař yuj satchaař, to chaař ay yed' pax yuj a a' ayec' d'a yib'ař satchaař chi'.
- 5 Alchajocab' vach' lolonel d'a Jehová, yujto tořej ix yala' ix b'ocan smasanil.
- 6 A' ix b'oancan masanil juntzař chi' d'a yed'tal yic vach' ayec' ta' d'a masanil tiempo, ix yac'ancanoch d'a sleyal to malaj b'aq'uir' ol q'uexchajoc.
- 7 Yalocab' vach' lolonel d'a Jehová masanil tastac ay d'a sat luum tic, noc' nivac noc' ay d'a yol a' mar yed' pax noc' ay d'a sjulal yich a',
- 8 yed' leb'lon, q'uen sach'at, q'uen sach'acom, q'uic'al asun yed' chacxuxum ic', c'anab'ajumocab' syutej sb'a d'a slolonel Jehová chi'.
- 9 Yalocab' vach' lolonel lum nivac vitz d'a Jehová, lum tzalquixtac, te te' syac' sat, te' c'ute',
- 10 yed' noc' c'ultraquil noc', noc' molb'etzel noc', noc' sřervi, ma sjachvi yed' pax noc' m'uch.
- 11 Ex sreyal yolyib'ařq'uinal tic, ex anima d'a junjun chořiab', ex yajal yed' ex tze b'o yaj eb' chořiab',
- 12 ex vinac, ex ix, ex ichamtac anima yed' pax ex unin, alec vach' lolonel d'a Jehová e masanil.
- 13 Alec vach' lolonel d'a Jehová e masanil yujto ařej te b'inajnac. A stz-iquiquial ay masanto d'a yib'ař satchaař yed' d'a yib'ař lum luum tic.
- 14 A' ix ac'an quipal a oř schořiab' oř tic. Calec vach' lolonel d'ay a oř israel oř tic, a ořton te xajanab'il oř yuuj.

Calec vach' lolonel d'a Jehová.

149

A Dios b'oannac masanil

¹ Calec vach' lolonel d'a Jehová.

Co b'itejec ac' b'it d'a Jehová. Co b'itejec b'it d'ay b'aj molan oñ ec' a oñ yic oñxo tic.

² Ex vetisraelal, coñ tzalajec yed' co Diosal chaannaquel yich co nación tic. Coñ tzalajec yed' co Reyala a oñ aj choñab' Sion oñ tic.

³ Coñ q'ueec cheneljoc scalanec vach' lolonel d'a Jehová, yic scac'an ejmelal d'ay. Coñ b'itanec d'ay yed' te' arpa yed' pandereta,

⁴ yujto szalaj qued'oc a oñ schoñab' oñ tic. Ol yac' co tzalajc'olal a oñ emnaquil oñ tic, yujto ol yac' co colnab'il.

⁵ Yuj snivanil yelc'och Jehová, coñ tzalajec a oñ yic oñxo tic. Añejtona' coñ b'itanec d'ay yuj tzalajc'olal ayic tzoñ vaycan ochi.

⁶ Q'ueocab' cav co b'itan d'a Dios, axo jun q'uen espada ay ye d'a schab'il pac'añ yamb'il cuuj,

⁷ yic scac'anec' co pac d'a eb' ch'oc choñab'il, scac'anoch yaelal d'a juntzañ nación,

⁸ yic vach' tz'och q'uen cadena d'a sreyal eb' yed' d'a eb' anima ay yopisio d'a scal eb',

⁹ yic scotcan yaelal d'a yib'añ eb', aton tz'ib'yajcani. A jun nivan opisio tic syac' Dios d'a masanil eb' sc'anab'ajan d'ay.

Calec vach' lolonel d'a Jehová.

150

Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová

¹ Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová.

B'itanañec d'a Dios d'a scajnub'. B'itanañec d'ay yujto te nivan sb'inajnaquil d'a satchaari.

² B'itanañec d'a Dios yuj tas satub'tac sb'o'o. B'itanañec d'ay yuj sb'inajnaquil, malaj junoc mach lajan yed'oc.

³ B'itanañec d'ay yed' q'uen trompeta. B'itanañec d'ay yed' te' arpa yed' pax salterio.

⁴ B'itanañec d'ay yed' pandereta, tzex q'uepax cheneljoc yuj tzalajc'olal. B'itanañec d'ay yed' flauta yed' pax juntzañ yamc'ab' yic b'it ay sch'añal.

⁵ B'itanañec d'ay yed' q'uen platillo tziñiñi sc'añi. B'itanañec d'ay yed' q'uen platillo chaari sc'añi.

⁶ Masanil tastac syic' yic', b'itanocab' d'a Jehová.

Aljocab' vach' lolonel d'a Jehová.

A Ch'añ Libro PROVERBIOS

Proverbios sb'i jun libro tic, yujto a d'ay tz'ib'ab'il juntzañ macañil jelanil, vach' pensaril yed' tas tz'aj yoch ejmelal d'a Dios. A juntzañ lolonel tic tzijtum el c'anb'il ayic tz'ac'ji c'ayb'ub'al d'a eb' anima d'a peca'. A juntzañ cotac c'ayb'ub'al tic, aton scuch Proverbios. Nivan syalcot yuj tas tz'och cuuj d'a junjun c'u. B'ab'el syac' co nacoti, tato sco nib'ej jelan tz'aj co pensar, nivanocab' yelc'och Dios d'a yol co sat, co c'anab'ajejocab'i.

Syalanpaxcot yuj vach' b'eyb'al, yic vach'ñej cac'an yed' Dios, ac'umocab' razón scutej co b'a, vach'ocab' pax caj yed' eb' quetanimail. A val juntzañ lolonel tic syala' tas val syutej sb'a eb' jelan spensar. A juntzañ lolonel tic syalcoti tas val smoj sc'ulej junjun anima yed' yuninal yed' yisil. Syalanpax yuj vach' pensaril sc'anchaj d'a junjun choñab', ma d'a juntzañxo anima. Syalanpaxi to yovalil sco tarivej co b'a yed' co nivanil, emnaquil scutej co b'a, nivan scutej co c'ool, ayocab' yelc'och eb' meb'a' d'ayori, ayocab' pax yelc'och eb' yajal d'ayori yed' pax eb' camigo.

Ay juntzañ versículo tz'alan d'a jun libro tic to yed' sjelanil Dios sb'onac masanil tastac ay d'a yolyib'añq'uinal tic.

Yichb'anil lolonel

- 1 A sc'ayb'ub'al viñaj Salomón, aton viñ yuninal viñaj David sreyal Israel.
- 2 Ix tz'ib'chajcan juntzañ lolonel tic yic vach' snachajel jelanil yed' c'ayb'ub'al, yic scolvaji, yic vach' snachajel juntzañ lolonel ay yelc'och cuuj.
- 3 Yuj chi' syal co b'eyb'alan jelanil, vach'ilal yed' tojolal icha val yaji.
- 4 In gana to sjelanb'i spensar eb' quelemtac, eb' mantalaj spensar, to tz'ac'ji vojtaquejel eb', yic syil sb'a eb'.
- 5 Yab'ocab' juntzañ tic eb' ay spensar yic vach' ste ojtaquejel eb'. Yab'ocab' pax eb' jelan yic vach' ste jelanb'i eb' yuuj.
- 6 A juntzañ lolonel tic scolvaj qued'oc yic snachajel cuuj tas syalelc'och juntzañ lolonel satub'tac yed' ajaltac, aton tas syal eb' jelan.
- 7 Tato sco nib'ej jelan tzoñ aji, ayñejocab' yelc'och Jehová d'a co sat. Tato sco nib'ej mañ pensaril jun, co patiquejocab' el jelanil yed' c'ayb'ub'al tz'alchaji.

A razón tz'ac'ji d'a eb' quelemtac

- 8 Ach vuninal, cha ab' a c'ayb'ub'al svala', mañ a patiquejel razón syac' ix a nun d'ayach.
- 9 Yujto a juntzañ co c'ayb'ub'al tic ol b'o a b'eyb'al yuuj, icha val junoc mach te vach' tz'aj sb'oan sb'a yed' spichul.
- 10 Tato a eb' chuc sb'eyb'al tzach montanb'ati, mañ ach b'atoc.
- 11 Q'uinaloc ay b'aj syal eb' d'ayach icha tic: Ochañ qued'oc yic vach' b'at co maclejec d'a yol b'e, yic sco mac'cham junoc anima tz'ec' ta'.
- 12 Malaj tas naan yuuj, ol co yamani, ol co mac'anchamoc.
- 13 Ichato chi' b'ian ol quic'ancan masanil macañil b'eyumal, ol co b'ud'an co pat yuj masanil tas ol quelq'uej chi'.
- 14 Cotañ, ochañ qued'oc, ol cac'an ic d'a tastac ol quic'a', q'uinaloc xchi eb'.
- 15 Palta ach vuninal, mañ ach b'at yed' eb'. B'esel a b'a d'a yol sb'e eb'.
- 16 Yujto axoñej chucal syac' yip eb' sc'ulani, toxoñej snanon sc'ool eb' smac'ancham anima.

- 17 Tato syil junoc noc' much yem syaalil, nab'ariej am tz'emí.
 18 Palta a juntzañ vinac chi', a syaalil eb' syaq'uemi, arjeja' eb' ol smilcham sb'a d'ay.
 19 A eb' snib'ej tz'och b'eyumal d'a spatic chucal, ol c'och ijan ol cham eb' yuj schuc b'eyb'al chi'.

Avtab'il orñ d'a jelanilal

- 20-21 A d'a yoltac calle, b'aj sja b'e, d'a mercado yed' d'a yalñej b'aj smolb'ej sb'a eb' anima, tzoñ yavtej Dios yic syac'an co razón. Syalan icha tic:
 22 A ex quelemtac ex tic, ex mantalaj e pensar, toxonton b'uchumtac ex, ¿b'aq'uiñ ol eyactejeñ e nib'an e mañ pensaril chi'? ¿b'aq'uiñ ol eyactejeñ e b'uchvaji yed' e paticanel jelanil?
 23 Chaec eyab' tas b'aj ol ex in catcha', tato icha chi', ol vac' in razón d'ayex, ol vac' eyojtaquejel in lolonel.
 24 A in tic tzex vavtejcoti, palta malaj e gana tze cha eyab'i.
 25 Tze patiquejel tas svala', max yal e c'ol tzex cachji.
 26-27 Yuj chi' ol ex in tzetzej ayic ol ja chucal d'a eyib'añ, ayic ol ja xivc'olal, yaelal, ilc'olal yed' cusc'olal d'a eyib'añ, icha tz'aj sja junoc chacxuxum ic' slajanel masanil tastac. Ayic van e cham yuj xivelal chi', toxoñej ol in b'uchvaj d'ayex.
 28 A d'a jun c'ual chi', ol ex te avaj d'ayin, palta mañox ol in tac'voclej d'ayex. Ol eyal e b'a d'ayin, palta mañ ol vab'laj.
 29 Yujto tze patiquejel jelanil, malaj e gana ay velc'och d'a e sat,
 30 malaj e gana tzeyab' tas svala', tze patiquejel e cachnab'il svac'a',
 31 yuj chi' ol eyab' syail yuj e b'eyb'al chi', ol ex somchajchañ yuuj.
 32 A eb' mantalaj spensar, ol cham eb' yuj smañ pensaril. Ol satel eb' chuc spensar, yujto malaj yelc'och razón tz'ac'ji d'a eb'.
 33 Axo pax eb' schaan yab' tas svala', junc'olal ol aj eb', malaj b'aj ol xiv eb', xchi Dios.

2

A tas squic' d'a jelanil

- 1 Ach vuninal, ac'och juntzañ in lolonel tic d'a a c'ool, sic'can juntzañ in checnab'il tic d'a a pensar.
 2 Maclej ab' jelanil svala', ac' ip a naaneli.
 3 D'a smasanil a c'ool tza c'an a jelanil yic ol ach jelanb'oc.
 4 Ac' ip a sayaneq'ui, icha tz'aj saychaj q'uen plata, ma junoc b'eyumal to c'ub'aneli.
 5 Icha chi' ol aj snachajel uuj, tas ol aj a c'anab'ajan Jehová yic tzojtaquejel d'a val yel.
 6 A Jehová tz'ac'an jelanil. Yuj slonel scojtaquejel smasanil, syac'an jelanb'oc co pensar.
 7 A Jehová tz'ac'an sjelanil eb' tojol sb'eyb'al, aton eb' max esanlaj.
 8 A Jehová stañvan eb' vach' syutej sb'a, aton eb' sc'anab'ajani.
 9 Yuj chi' tato tza maclej ab' in checnab'il, ol ojtaquejel tojolal yed' tas smoj tza c'ulej, yic vach' ol aj a b'eyb'al.
 10 Icha chi' ol aj sjelanb'i a pensar, ol ach tzalaj yed' tas ojtac chi'.
 11 A jelanil yed' vach' pensaril, aton juntzañ chi' ol ach colanoc.
 12 A yuj juntzañ chi' ol iq'uel a b'a d'a juntzañ chuc b'eyb'al yed' d'a yol sc'ab' eb' anima chuc spensar.
 13 A eb' anima ariej chucal sc'ulej chi', syactejeñ vach' b'eyb'al eb'.

- 14 Stzalaj val eb' yed' schuc b'eyb'al chi', ste q'uechaari eb' yed' sb'eyb'al malaj svach'il chi'.
- 15 D'a sb'eyb'al eb' chuc chi' syac'och spensar, syactancan jun b'eyb'al eb' vach'.
- 16 A jelanil yed' vach' pensaril, ol ach scolel d'a yol sc'ab' eb' ix ix ayxo yetb'eyum, aton eb' ix ajmul ix vach' smontan yed' slolonel te vach',
- 17 to yactejnaccan yetb'eyum yic'nac d'a scob'esal, sb'atcan satc'olal sti'yac'naccan d'a yichari Dios.
- 18 Tato tzach b'at d'a sb'eal spat eb' ix chi', van a b'atcan d'a sb'eal chamel.
- 19 A mach tz'ochcan d'a yol spat eb' ix, marixa b'ag'uiiri tz'elxita eb', maxtzac yal-laj scajnajxi d'a vach' d'a yolyib'arq'uinal tic.
- 20 Tato tza cha ab' jelanil chi', ol a b'eyb'alej sb'eyb'al eb' tojol spensar.
- 21 A eb' tojol syutej sb'a, eb' malaj jab'oc spaltail, najtil ol ec' eb' d'a yolyib'arq'uinal tic.
- 22 Axo eb' chuc sb'eyb'al yed' eb' ixtum anima, ol ic'joquel eb' d'a yolyib'arq'uinal tic icha co toc'anq'ueta junoc ari aric'ultac.

3

A tas scutej quic'an co jelanil

- 1 Ach vuninal, mari ac' sat a c'ool d'a juntzari in c'ayb'ub'al tic. Sic'can in checnab'il tic d'a a pensar,
- 2 yic vach' ol najatb'oc a q'uinal yuuj, tzalajc'olalrijei ol ach ec'oc.
- 3 Mari actejcan a b'eyb'alan vach'il, tza c'anab'ajejrijei tas ix ala'. Cham val a naani, satta a c'ool d'ay.
- 4 Yuj chi' vach' ach ol ach yil Dios, ol ach b'inajpax yuj eb' anima.
- 5 Ac'rijeoch a pensar d'a Jehová, mari ac'och a jelanil yipoc a c'ool.
- 6 Nacot Jehová d'a masanil tas tza c'ulej yic vach' a ol colvaj ed'oc d'a smasanil.
- 7 Mari a na' to te jelan ach, nivanocab' yelc'och Jehová d'ayach, tziq'uel a b'a d'a scal chucal.
- 8 Tato icha chi' tza c'ulej, junc'olal ol ach ajoc, tec'an ol ach ajoc.
- 9 Ch'oxeli to nivan yelc'och Jehová d'ayach. Tzac'an junoc ofrenda d'ay d'a tas ay d'ayach yed' pax d'a juntzari sb'ab'el sat tas tzavej.
- 10 Tato icha chi' tza c'ulej, malaj b'ag'uiiri ol yac' palta a vael yed' tas tzuq'uej.
- 11 Ach vuninal, mari a patiquejel scachnab'il Jehová, mocab' cot oval ayic tzach stumani.
- 12 Yujto a eb' xajanab'il yuuj, aton eb' chi' scacha', icha val tz'aj scachan yuninal junoc mamab'il to stzalaj yed'oc.
- 13 Tzalajc'olal yic eb' syic' sjelanil, aton eb' te ay spensar.
- 14 Yujto a tas tz'ic'ji d'a juntzari chi' yelxo te vach' d'a yichari tas tz'ic'ji d'a q'uen plata, ma q'uen oro.
- 15 A jelanil chi', yelxo val te vach' d'a yichari svach'il yilji q'uen tz'och colc'ab'il. Max yal-laj co lajb'an jun jelanil chi' yed' juntzarixo tastac te nib'ab'il.
- 16 Yuj jelanil chi' ol najatb'oc a q'uinal, yuuj ol ic' a b'eyumal, ol ach b'inaj pax yuuj.
- 17 Tato sco b'eyb'alej jelanil, tzalajc'olal tzoiri eq'ui, junc'olal tzoiri aji.
- 18 Tato tz'ilchaj jelanil cuuj, ay co q'uinal, vach' ol ori ec'oc, tzalajc'olal quico'.
- 19 A Jehová ix b'oan satchari yed' sat lum tic yuj sjelanil yed' yaj pensaril.
- 20 Yuj sjelanil chi' sq'ueul sjaj a a', scotpax yal ac'val d'a scal asun.

- 21 Ach vuninal, mañ actejcan a jelanil yed' a vach' pensaril, mañ iq'uel a sat d'ay.
- 22 Yujto ol najatb'oc a q'uinal yuuj, vach' ol ach elc'och d'a sat eb' anima yuuj.
- 23 Te junc'olalñej ol ach ec'oc, malaj b'aq'uiñ ay tas ol ach ic'anoc.
- 24 Ayic ol ic'an ip, malaj mach b'aj ol ach xivoc, d'a tzalajc'olal ol ach vayoc.
- 25-26 Yujto ayoch Jehová yipoc a c'ool, yuj chi' mañ ol ach schacan d'a junoc yaal, mañ ol a na' to ay tas ol ja d'a ib'añ, icha sja d'a yib'añ eb' chuc sb'eyb'al.
- 27 Mañ ach b'at mican d'a eb' sc'anancolval d'ayach tato syal tzach colvaj d'a eb'.
- 28 Tato syal a colvaj ticnaic, mocab' ala' to q'uc'anto tzach colvaji.
- 29 Mañ a na ac' chucal d'a eb' cajan d'a a lac'anil, yujto malaj schab'c'olal eb' d'ayach.
- 30 Mañ ic'b'at eb' etanimail d'a yichañ eb' yajal tato malaj tzach yutej eb'.
- 31 Mañ a nib'ejoch b'eyumal icha syutej sb'a eb' malaj jab'oc yoq'uelc'olal, mañ a c'ulej icha sb'eyb'al eb' chi'.
- 32 Yujto max scha sc'ool Jehová eb' chuc syutej sb'a chi', axo pax eb' vach' syutej sb'a, vach' yac'an yed' eb'.
- 33 Scot scatab' Jehová d'a yib'añ eb' chuc sb'eyb'al yed' d'a yib'añ eb' cajan yed' eb', axo pax d'a eb' tojol sb'eyb'al, syac' svach'c'olal.
- 34 Sb'uchvaj Jehová d'a eb' b'uchumtac, axo d'a eb' emnaquil syutej sb'a, syac' svach'c'olal.
- 35 A eb' sb'eyb'alan vach'il, ol ic'jocchañ eb', axo eb' chuc spensar, ol ac'joc q'uixvelal eb'.

4

A vach'ilal sco cha yuj jelanil

- 1 Ex vuninal, chaec eyab' in lolonel svala'. Maclejec eyab'i yic vach' ol jelanb'oc e pensar yuuj.
- 2 A c'ayb'ub'al te vach' svac' d'ayex, yuj chi' tzeayailejñej d'a masanil tiempo.
- 3 Ayic quelem unin in, ayinto ec' d'a yol spat in mam, yelxo val xajanab'il in yuj ix in nun.
- 4 A d'a jun tiempoal chi', icha tic ajnac yac'an in c'ayb'ub'al viñ in mam. Yalannac viñ icha tic: Sic'can in lolonel tic d'a a pensar, c'anab'ajej tas sval tic, yic vach' ay a q'uinal.
- 5 Cha a jelanil yed' a vach' pensaril, mañ ac'b'at in lolonel tic satc'olal.
- 6 Xajanej a jelanil, mañ a patiquejeli, yujto ol ach colchaj yuuj.
- 7 Yovalil tza sayec' jelanil d'a junjun c'u. Vach'chom ajaltac tz'aj yilchaj uuj, palta te vach' ama tato a tza b'ab'laj sayejec' d'a yichañ juntzañxo tas ay d'ayach.
- 8 Nib'ejoch jelanil, yic vach' ol ach ic'jocchañ yuuj, yic vach' nivan ol aj elc'och d'a yol sat eb' etanimail.
- 9 A yuj jelanil chi', vach' ol ach elc'ochoc, ol och q'uelan eb' anima yuj a jelanil chi', xchican viñ in mam chi' d'ayin.
- 10 Axo ticnaic ach vuninal, cha val ab' juntzañ in lolonel tic, yic vach' ol najatb'oc a q'uinal.
- 11 A in ol ach vic' b'ey d'a sb'eyb'al eb' jelan, ol vac'an a b'eyb'alej tojolal.
- 12 A d'a tojol b'eyb'al chi', malaj tas ol ach yamanoch vaan, vach'chom yelc'olal ol ach b'atoc, palta mañ ol ach telvoclaj.
- 13 Ac'och a pensar d'a c'ayb'ub'al tic, mañ a patiquejeli. Yelxo val tza b'eyb'alej yic vach' ay a q'uinal.

- 14 Mañ ach b'at tzac'an d'a spatic eb' chuc sb'eyb'al, mañ a c'ulej icha tas sc'ulej eb'.
- 15 B'esel a b'a d'a scal eb', ac' ip a b'eyb'alan vach'il.
- 16 Max ochlaj svayari eb' tato max sc'ulej chucal eb', max yic'laj yip eb', tato malaj junoc mach syixtej eb'.
- 17 A chucal yed' ixtoj anima, a juntzari chi' svael eb' yaji.
- 18 A sb'eyb'al eb' tojol spensar, lajan icha ayic vanto sach'i masanto sq'ue c'u, scheclaj spatic yichari eb' yuuu.
- 19 Axo sb'eyb'al eb' chuc spensar jun, lajan icha yic tzoñ b'eyec' d'a scal q'uic'alg'uinal, mañ chequeloc b'aj sco tenoch coc.
- 20 Ach vuninal, cha ab' in lolonel tic, maclej val ab' sic'lab'il.
- 21 Mocab' iq'uel a sat d'ay, sic'can d'a a pensar,
- 22 yujto a juntzari lolonel tic tz'ac'an sq'uinal eb' tz'ilchaj yuuu.
- 23 Tza ya'ilej a pensar d'a yichari masanil tastac ay d'a yolyib'arig'uinal tic, yujto a a pensar chi' tzach cuchb'an d'a vach'il, ma d'a chucal.
- 24 Mañ esalvumoc tzutej a b'a, mañ a comon alej pax chucal lolonel.
- 25 Te tojolñej tzach b'at d'a ichari d'a sb'eal vach'il, mañ ach b'at q'uelan d'a tas malaj svach'il.
- 26 Tza ya'ilej val tas tza c'ulej icha val co sic'lan co b'e b'aj tzoñ b'eyi, aocab' val sb'eal vach'il b'aj tzach ochi.
- 27 Mañ ach elcan d'a jun b'e te tojol, mañ ach b'atcan d'a sb'eal chucal.

5

Tzil val a b'a d'a eb' ix ix chuc spensar

- 1 Ach vuninal, cha ab' in jelanil tic, scham val a maclan ab' in razón vach' svala'.
- 2 Icha chi' ol aj snachajel uuuj, ol yal a lolon yed' jelanil.
- 3 A junoc ix ix ay yetb'eyum, te vach' slolon ix, c'ununi slolon ix yic tzach smontejb'at ix d'a chucal.
- 4 Axo d'a slajvub'al, lajanxo tz'aj ix icha añ ixaj te c'a, icha val tz'aj co lajvi yuj q'uen espada chab' ye.
- 5 A mach sb'eyec' yed' jun ix ix chi', ol chamoc. A sb'eyb'al jun ix ix chi', b'eal chamel yaji.
- 6 A d'a ix chi' malaj yelc'och sb'eal q'uinal, max snalaj ix tato vach', mato chuc sb'eyb'al ix chi'.
- 7 Yuj chi' ach vuninal, ab' tas svala'. Mañ ic'canel a b'a d'a a cachnab'il svac' tic.
- 8 Najat tzach el d'a stz'ey ix ay yetb'eyum chi', xach c'ochta val d'a spuetail spat ix.
- 9 Tato maay, ol satel a b'inaj d'a vach'il, elarichamel ol ach cham yuj junoc viñ malaj yoq'uelc'olal.
- 10 Tato icha chi' tza c'ulej, jantacñej a b'eyumal ix ilchaj uuuj ayic ix ac'an val ip a munlaji, ol ac'canb'at d'a yol sc'ab' junoc ch'oc animail.
- 11 Tato tza c'anab'ajej tas syal ix, toxoñej ol ach oc'canec'oc, jab'jab'il ol lajvoquem a nivanil.
- 12 Axo ol alan icha tic: ¿Tas val yuj ix in patiquejel in cachnab'il? ¿Tas val yuj maj in c'anab'ajej?
- 13 Maj yal in c'ool ix in cha vab' tas ix yal eb' in c'ayb'umal, octom ix in cha vab' d'a eb'.
- 14 Axo ticnaic jab'xoñej maj in juviel d'a yichari masanil choñab' d'a junelñej, xa chama.

- 15 Uc' a a' ictaxon yaji yic vach' tz'ec' staquirñal a ti'. (Syalelc'ochi añej yed' ix etb'eyum tzac' a gana.)
- 16 ¿Tas val yuj ol aj uninal yed' eb' ix ix tz'ec' d'a voltac calle?
- 17 Vach' scolvaj eb' uninal ed'oc, d'a yichañ junocxo mach b'aj scolvaj eb' uninal chi'.
- 18 Tzalajañ, ayocab' uninal yed' ix etb'eyum chi', aton ix, ix ic' a b'a yed'oc ayic quelem achto.
- 19 Vach'ocab' yilji ix d'a yol a sat, icha val junoc noc' c'uldaqul chej. Mocab' lajvoc a tzalajc'olal d'a ix, ayocab' a tzalajc'olal chi' yujto xajan ach yuj ix.
- 20 Ach vuninal, mañ ac' somchajel a pensar yuj junoc ix ix ayxo yetb'eyum. ¿Tas yuj ol ach och chelchel d'a junxo ix ix chi'?
- 21 A Jehová van ton yilan co b'eyb'al junjun ori, malaj junoc tas max uji yilani.
- 22 A eb' chuc, añaña' schual eb' chi' ol ac'an juvoqueloc. Añaña' schual eb' chi' ol tzec'anoc, icha co tzec'ji d'a junoc lasu.
- 23 Yujto max syamoch vaan sb'a eb', yuj chi' ol b'atcan eb' d'a chamel. Yuj smañ pensaril eb' chi', ol satcanel eb'.

6

Ay smay cac'anoch co b'a fiadoral

- 1 Ach vuninal, tato tzac'och a b'a a majnan q'uen tumin yuj junoc ch'oc animail d'a junoc etchoñab',
- 2 van ac'anem a yaalil, ol cotcan d'a ib'añ yuj b'aj ix ac'och a b'a chi'.
- 3 Ach vuninal, icha tic tzutej a colanel a b'a d'a yol sc'ab' viñ aj tumin chi'. Ixic, emnaquil tzutej a b'a tzach tevi d'a viñ, tza c'anana nivanc'olal a b'a d'a viñ yic max ach yac' plural viñ a tupanel sb'oc viñ b'aj ix ac'och a b'a chi'.
- 4 Smoj val maxtzac ach vay yuuj, mocxob' ic' ip junoc rato
- 5 masanto tzach el d'a yalañ, icha val yel junoc noc' c'uldaqul chej d'a junoc mach pechjinac, ma icha yel junoc noc' much d'a junoc yaal.

A c'ayb'ub'al d'a eb' max munlaji

- 6 Ach anima malaj a gana a munlaji, ilnab' noc' ch'equem, sic'lab'il tzila' tas syutej noc' smunlaji yic tz'ilchaj svael noc', scham val a c'ayb'an d'a noc'.
- 7 Vach'chom malaj mach schecan munlaj noc', malaj yajal noc' tz'alan yab' tas sc'ulej,
- 8 palta ayic stiempoan svael noc', syac' val yip noc' smunlaji yic smolancan svael noc' chi'.
- 9 Ach anima malaj a gana a munlaji, c'ocb'ilxo chi' tzach vayi. C'ocb'ilxo chi' tzach ec' jichan.
- 10 Yach'an scot numumoc a vayañ, snecnecan a jolom, jeljumb'a tz'aj a c'ab', te vach' tz'aj a vayi,
- 11 axo tz'aji, scot meb'añ d'a ib'añ, ste b'at d'a ib'añ icha junoc viñ elc'um ed'jinac junoc q'uen cuchilub'.

A sb'eyb'al eb' chuc

- 12 A eb' chuc spensar, añaña es tzec' yal eb' d'a scal eb' anima.
- 13 Smutz'mutz'an sat eb' yac'an yechel, sch'oxanpach eb' yed' yiximal sc'ab'.
- 14 Junelñej te chuc spensar eb', axoñej malaj svach'il sna sc'ulej eb'. A b'aj tz'ec' eb', añaña oval sq'uecan vaan yuj eb'.
- 15 Yuj chi' elañchamel ol ja yaalal d'a yib'añ eb'. Junñej mutz'satil ol aj slajviem eb', mañxa tas ol yal yuj eb'.

A tastac chach'ilel yuj Jehová

16-19 Ay uque' tas chach'ilel yuj Jehová d'a junelñej: Aton ic'ojchar'ib'ail, esalvumal, mac'ojcham anima malaj smul, naojchaar' tas malaj svach'il, chucal sc'ulaji, ac'ojoch es d'a yib'ar' junocxo mach yed' ic'ojchaar' oval d'a scal anima.

A syaelal ajmulal

- 20 Ach vuninal, sic'can juntzar' in c'ayb'ub'al tic d'a a pensar yed' a c'ayb'ub'al syac' ix a nun.
- 21 Sic'can d'a a pensar, naanñejocab' uuj d'a masanil tiempo.
- 22 A ol ach cuchb'an b'aj ol ach ec'oc, mar' ol ach xivoc ayic ol ach vayoc. Ayic ol el a vayar', ar'ejaj' juntzar' tic naan uuj.
- 23 D'a val yel a a cachnab'il yed' a c'ayb'ub'al tic, icha sacq'uinal yaj d'ayach. A a cachnab'il chi' yed' a pensar tzach cuchb'anb'at d'a sb'eal q'uinal.
- 24 A ol ach colanel d'a yol sc'ab' ix ix chuc spensar yed' ix ayxo viñ yetb'eyum to te vach' smontan yed' slolonel.
- 25 Mar' ac'och a pensar d'a svach'il yilji ix, mar' a cha somchajel a c'ool yuj chajtil tzach aj yilanoch ix.
- 26 A mach smulan yed' ix ajmul ix, scot meb'ail d'a yib'ar', axo mach smontaj yuj ix ay yetb'eyum yic smulan ix yed'oc, syic'cot chamel d'a yib'ar'.
- 27 Q'uinaloc ay junoc mach tz'ic'anb'at te' tzac'ac' d'a sñi' sc'ool, max ec'b'atlaj stz'ab'at spichul yuj te'.
- 28 A mach sb'ey d'a yib'ar' te' tzac'ac', max ec'b'atlaj stz'ab'at yoc yuj te'.
- 29 A mach smulan yed' ix ix ay yetb'eyum chi', yovalil scot d'a yib'ar'.
- 30 Tato ay junoc elc'um tz'elc'an junoc tasi yujto ay svejel, tzato naji val d'a yib'ar',
- 31 palta vach'chom icha chi', tato syamchaji, yovalil uquel tz'aj stupan tas ix yelq'uej chi', taxoñej mar'xalaj tas scan d'ay.
- 32 Tato ay mach tz'ec' yed' ix ayxo viñ yetb'eyum, yelxo val malaj jab'oc spensar. A mach icha chi' sc'ulej, ar'ej syac' lajvoc sb'a.
- 33 Ol scha syaelal, ol mac'jocpaxi, mar'xa b'aq'uiri' ol b'at sq'uixvelal chi' satc'olal yuj eb' anima.
- 34 A viñ ix ixtaj ix yetb'eyum chi', te ov viñ icha te tzac'ac', mar' jab'oc syac' nivanc'olal viñ ayic sc'och stiempoal yac'anec' spac viñ.
- 35 A silab' viñ ay smul chi' syac' d'a viñ, max schalaj viñ, vach'chom te nivan silab' chi', palta max yac'laj nivanc'olal viñ.

7

Cachnab'il yuj smon ix ajmul ix

- 1 Ach vuninal, cha ab' in lolonel tic. A juntzar' in checnab'il svac' tic d'ayach, yovalil tza sic'can d'a a pensar.
- 2 C'anab'ajej in checnab'il tic yed' in c'ayb'ub'al yic vach' ol ach ec'oc. Icha scutej co ya'ilan snenal yol co sat, icha chi' tzutej a ya'ilan a cachnab'il svac' tic.
- 3 Naanñejocab' uuj, tza sic'ancan d'a a pensar.
- 4 Xajanej a jelanil yujto icha anab' yaji, ma icha a vach'c'ool.
- 5 Icha chi' ol aj a colchajel d'a yol sc'ab' ix ajmul ix, aton ix ayxo yetb'eyum, ix te vach' smontan yed' slolonel.
- 6 Ay junel ix vilelta d'a sventenail in pat,
- 7 ay juntzar' eb' viñ quelemtac malaj jab'oc sjelanil ayeq'ui. Axo ix vilani, ay jun viñ malaj jab'oc spensar d'a scal eb' viñ chi'.

- 8-9 Ayic vanxo yem c'u, vanxo sq'uic'b'i, ix eq'uixc'och viñ d'a jun esquina, ix sc'axpitanec' calle viñ, d'a stojolal b'aj ay spat jun ix ix ay yetb'eyum.
- 10 Ix elta lemnaj ix scha viñ. Icha spichul eb' ix ajmul ix spichul ix ayochi, icha pax spensar eb' ix chi' spensar ix.
- 11 Comonñej slolon ix, max q'uixvilaj jab'oc ix, max emlaj c'ojan ix d'a spat.
- 12 Añej d'a yoltac calle tz'ec' ix, d'a mercado yed' d'a yesquinailtac calle, ata' smaclej ix yec' junoc vinac.
- 13 A jun ix chi', ix och lac'naj ix d'a viñ quelem chi', ix och tz'ub'naj ix d'a sti' viñ, maj q'uixvoclej jab'oc ix, ix yalan ix icha tic:
- 14 A ticnaic ix vac' in silab' yic in junc'olal alb'ilxo vuuj, yuj chi' ayto noc' chib'ej d'a in pat ticnaic.
- 15 Yuj chi' ix in elta ach in maclej, yujto in gana tzach vila'. Tic ach ilchaj vuuj.
- 16 A d'a sat in ch'at toxo ix in lich'em jun sávana nab'a lino, cotnac d'a Egipto.
- 17 Toxo ix vac'och perfume d'ay, toxoñej suc'uq'ui sjab', aton mirra, áloes yed' te' canela.
- 18 Cotañ ved'oc, ol cac' val co gana masanto ol sacb'oc. Ol cac' val tzalajb'oc co c'ool co xajanan co b'a.
- 19 A viñ vetb'eyum, malaj viñ ayec' d'a in pat tic, yujto ay b'aj te najat ix b'at viñ.
- 20 Ix yic'b'at jun mucuc q'uen tumin viñ, yuj chi' manto ol jalaj viñ masanto ol c'och sc'ual sc'ojnaj q'uen uj, xchi ix ix chi'.
- 21 A tas te vach' ix yal ix chi', elañchamel ix montaj viñ quelem chi' yuuj.
- 22 Yuj chi' ix och tzac'an viñ yuj ix, icha yic'jib'at junoc noc' vacax b'aj ol chamoc, ma icha junoc noc' c'ultaquil chej scan d'a ch'añ yaal,
- 23 masanto ol ec' junoc jul-lab' d'a spixan noc'. Icha pax junoc noc' much scan d'a te' yaal, icha chi' yaj viñ, max snalaj jab'oc viñ tato a d'a spat ix chi' ol cham viñ.
- 24 Yuj chi' ach vuninal, maclej ab' tas svala'. Tañvej val ab' in lolonel tic.
- 25 Mañ a juel a vach' b'eyb'al d'a junoc ix ix icha chi' spensar, yic vach' mañ ol ach sateloc.
- 26 Yujto tziytumxo mach toxo ix cham yuj eb' ix ix icha chi' sc'ulej. Mañxo b'ischajb'enoc mach scham yuj eb' ix.
- 27 Tato tzach b'at d'a sb'eal spat eb' ix ix icha chi', van a b'atcan d'a sb'eal chamel.

8

Vach' lolonel d'a jelanil

- 1 Ex quelemtac ab'ec, yujto tzex avtaji yic tzeyic' e jelanil, yic sq'uib' pax e pensar.
- 2 Yalñej b'aj ayex eq'ui, d'a junoc tzalan, ma d'a yol b'e, ma b'aj schalaj sb'a b'e, tzex avtaji.
- 3 Añejtona' d'a spuertail e choñab', tzex avtajpaxi.
- 4 E masanil ex anima ayex d'a yolyib'añq'uinal tic, ab'ec.
- 5 Ex quelemtac to mantalaj e pensar, c'ayb'ejec e b'a d'a jelanil. Ex chuc e pensar, sayec jelan pensaril.
- 6 Ab'ec val sic'lab'il, ol alchaj juntzañ tastac nivac yelc'och d'ayex, mañxo jantacoc svach'il.
- 7 Te yel tas ol alchaj d'ayex, malaj tas toñej ol nachajq'ueoc.
- 8 Masanil juntzañ lolonel tic vach'ñej, malaj jab'oc es d'ay.
- 9 A eb' jelan, secojtac tz'aj snachajel juntzañ lolonel tic yuj eb'. A eb' ay spensar yojtac eb' tas syalelc'ochi.

- 10 Aq'uec eyip eyic'an e jelanil yed' aj pensaril, yujto yelxo val te nivan yelc'och d'a yichař q'uen oro yed' q'uen plata.
- 11 Yelxo val te vach' jelanil d'a yichař q'uen q'ueen te vach' yilji yed' d'a yichař junoc tas snib'aj val ochi.
- 12 A jelanil, yetb'eyum sb'a yed' vach' pensaril. Syac' cojtaquejel juntzař vach' razonal.
- 13 Tato ay yelc'och Jehová d'ayori, sco chaccanel chucal. Tato jelan ori, max yal-laj quic'anchari co b'a. Max co nib'ejochlaj chuc b'eyb'al yed' es.
- 14 Tato ay co jelanil, syal co naan junoc tas sco c'ulej d'a stojolal, tz'elñejpaxc'ochi.
- 15 A yuj jelanil syac' yajalil eb' rey, tojol syutej eb' sch'olb'itan tastac yaj eb' yetanimail.
- 16 Yuj jelanil chi', a eb' ayoch yajalil, vach' syutej eb' stařvan schořtab', vach' pax syutej eb' sb'oan yaj yoval eb' anima.
- 17 A mach sayanec' jelanil yed' smasanil sc'ool, tz'ilchaj yuuj.
- 18 Yuj jelanil chi', tz'aj co b'eyumal, tzoř b'inaj yuuj, ay pax quelc'ochi.
- 19 A tas tz'ilchaj yuj jelanil chi', yelxo te vach' d'a yichař q'uen oro yed' q'uen plata sic'b'ileli.
- 20 Yuj jelanil, sco b'eyb'alej vach'ilal yed' tojolal.
- 21 A mach snib'an jelanil, ol yic' sb'eyumal yuuj. Ol b'ud'joc spat yuj masanil tastac vach'.
- 22 A jelanil chi', aytaxoneq'ui ayic ix el yich smunlajel Jehová, ayic manto sb'o masanil tastac,
- 23 ayic manto sb'o yolyib'ařq'uinal tic,
- 24 ayic mantalaj a' nivac mar, mantalaj pax sjař a' nivac a' sq'ueuli yed' pax sjař a' cotac a'.
- 25 Ayic manto sb'olaj lum tzalquixtac yed' lum nivac vitz, ayxoc' jelanil chi' ta'.
- 26 Ix yic'anel yich jelanil Jehová ayic manto sb'olaj lum luum tic, mantalaj spococal jun yolyib'ařq'uinal tic ta'.
- 27 Ayic ix sb'oanq'ue satchaari masanto b'aj schalaj sb'a yed' a' mar, aytaxon ec' jelanil chi' ta'.
- 28 Ayic ix sb'oan asun ay d'a satchaari yed' pax yic ix syamanoch vaan a' mar,
- 29 ayic ix yalan d'a a' mar chi' to mař ol el a' b'aj aycani yed' pax ix yac'anem yich lum luum tic, aytaxon ec' jelanil chi' ta'.
- 30 A yuj sjelanil Dios ix sb'oq'ue masanil tastac, ste tzalaj yuj tastac ix sb'o chi', yujto a' sch'oxanel sjelanil.
- 31 Stzalaj yuj yolyib'ařq'uinal yed' eb' anima sb'onac.
- 32 Axo ticnaic ex anima, ab'ec val tas tz'alchaj d'ayex, b'eyb'alejec jelanil yic te vach' eyico'.
- 33 Chaec eyab' e c'ayb'ub'al, mař e patiquejel jelanil.
- 34 Te vach' yic mach scham val yab'an lolonel yic jelanil,
- 35 yujto a mach tz'ilchaj jelanil chi' yuuj, tz'ilchajpax sq'uinal, syic'anpax svach'c'olal Jehová.
- 36 Palta a mach max chaan yab' lolonel yic jelanil, munil syic'cot yaelal d'a yib'ař.

9

Max schalaj sb'a jelanil yed' mař pensaril

- 1 A ix vilani, ichato ay jun ix ix, ix sb'oq'ue spat, te vach' ix aj yilji, uque' val yoyal ix yaq'uem ix.

- 2 *Ix smilcham noc' noc' ix, ix sb'oan jun nivan vael ix, ix sb'oan vino ix te vach', ix sb'oanb'at ix d'a sat smexa.*
- 3 *Ix lajvi chi', ix schecanb'at eb' schecab' ix d'a juntzañ tzalquixtac ay d'a yol choñab'.*
- 4 *Axo eb' schecab' ix chi' ix alan icha tic: Ex quelemtac mantalaj e jelanil, cotarñec. Ex malaj e pensar, cotarñec.*
- 5 *Ol ex vaoc, ol eyuc'an vino to vach'xo yaji.*
- 6 *Actejecan e mañ pensaril chi' yic vach' tzalajc'olal ol ex ajoc. B'eyb'alejec sb'eyb'al eb' te jelan spensar, xchi eb' schecab' ix chi'. A jun ix ix chi', a jelanil sch'oxo'.*
- 7 *Tato tzal d'a eb' b'uchumtac to chuc sc'ulej eb', arñej lolonel mañ vach'oc ol yal eb' d'ayach. Tato tzal d'a eb' chuc to mañ vach'oc syutej sb'a eb', toñej ol ach sb'aj eb'.*
- 8 *Tato tza cach eb' anima ac'umtac, ol och eb' ajc'olal d'ayach. Tato tzal d'a eb' ay spensar b'ajtil tz'och spaltail eb', ol ach xajañej eb'.*
- 9 *C'ayb'ej eb' jelan yic vach' ol te jelanb'oc eb'. C'ayb'ej eb' anima vach' spensar yic vach' ol ste ojtaquejel eb'.*
- 10 *Tato sco nib'ej jelan tzoñ aji, ayocab' yelc'och Jehová d'a co sat. Tato scojtaquejel Dios to Axoñej Ochi, tz'acan co pensar sic'lab'il syal chi'.*
- 11 *A yuj jelanil chi', ol najatb'oc co q'uinal, te tzijtum ab'il ol quila'.*
- 12 *Tato ay co jelanil, quicrñej yaj vach'ilal. Tato b'uchumtac scutej co b'a jun, munil d'a quib'arñ ol cotcan yaelal.*
- 13 *A junoc ix ix malaj spensar, mañ jantacoc slolon ix, max q'uixvilaj jab'oc ix, malaj pax jab'oc tas snachajel yuj ix.*
- 14 *Toñej tz'em c'ojan ix d'a yol xila, d'a sti' spat chaarñ yajq'ue d'a tzalan d'a yol choñab',*
- 15 *syavtancot eb' tojolrñej tz'ec' d'a yol b'e chi' ix, syalan ix icha tic:*
- 16 *Ex quelemtac mantalaj e jelanil, cotarñec, xchi ix. Syalanpax ix d'a eb' malaj spensar:*
- 17 *A a a' tz'elc'aji, te vach' yuc'ji a'. A jab'oc vael sco va d'a elc'altac te vach',^{9.17} xchi ix.*
- 18 *Axo eb' viñ quelemtac chi', mañ yojtacoc eb' viñ tato a eb' viñ yavtejnaccot ix, chamnaxco eb' viñ ticnaic.*

10

B'ab'el macarñ slolonel viñtaj Salomón

- 1 *A juntzañ slolonel viñtaj Salomón: A eb' uninab'il ay spensar, syac' tzalajb'oc sc'ool smam snun eb'. Axo eb' malaj spensar, syac' cus sc'ol smam snun eb' chi'.*
- 2 *Tato squic' co b'eyumal d'a chucal, malaj scac' yala'. Tato tojol co b'eyb'al, tzoñ colchajel yuj d'a yol sc'ab' chamel.*
- 3 *A Jehová malaj b'aj ol scha cham eb' vach' sb'eyb'al yuj vejel, palta axo eb' chuc jun, max chajilaj yac' sgana eb' yuuj.*
- 4 *Tato malaj co gana tzoñ munlaji, scot meb'ail d'a quib'arñ. Tato tzoñ munlaj sic'lab'il jun, tzoñ och b'eyumal.*
- 5 *Tato ay co spensar, sco molb'ejcan sat tas scavej d'a stiempoal. Tato toñej tzoñ vay d'a stiempoal smolchaj sat avb'en chi' jun, scac' q'uixvelal co b'a.*
- 6 *A eb' anima vach' spensar, mañ jantacoc svach'c'olal Dios scha eb'. Axo eb' chuc jun, a yuj chucal sc'ulej eb', scotcan yaelal d'a yib'arñ eb'.*

- 7 A eb' vach' spensar, d'a vach'ilal ol aj snajicot eb'. Axo pax eb' chuc jun, mařxa mach ol naancot eb'.
- 8 Tato ay co pensar, ol co c'anab'ajej tas schecji co c'ulej. Palta tato tořej tzoř comon lolon jun, ol oř satel yuuj.
- 9 Tato vach' co b'eyb'al, malaj b'aj ol oř xivoc. Tato a chucal sco c'ulej jun, ol oř yamchajelta.
- 10 A eb' stz'eptz'eapan sat snaan junoc chucal, scotcan nivac yaelal yuj eb'. Yujto ste comon lolon eb', yuj chi' ol satel eb'.
- 11 A slolonel eb' vach' spensar, a ol ac'an vach'ilal d'a scal eb' anima. Axo eb' chuc jun, a yuj chucal sc'ulej eb', ol cotcan yaelal d'a yib'ař eb'.
- 12 Tato ay co chichonc'olal, a oval sq'ue vaan cuuj. Palta tato sco xajanej eb' quetanimail, scac'riej nivanc'olal eb'.
- 13 Tato ay co pensar, scheclajel co jelanil d'a tas scala'. Tato malaj co pensar jun, tzoř mac'jiriej d'a te' jixc'ab' te'.
- 14 Tato jelan co pensar, sco ya'ilej tas scala'. Palta tato malaj co pensar jun, tzoř te loloni, ařej chucal sq'ue vaan yuj tas scal chi'.
- 15 A eb' b'eyum, a sb'eyumal eb' scolani. Axo pax eb' meb'a' jun, malaj tas syal scolan eb'.
- 16 A co q'uinal sco cha spacoc co vach' b'eyb'al. Palta tato chuc scutej co b'a jun, a yaelal sco cha spacoc.
- 17 Tato sco cha cab' co cachnab'il, snajath'i co q'uinal. Tato max co cha cab' jun, quenřej tiempo squila'.
- 18 A eb' elc'altac schichon sc'ol d'a junocxo anima, esalvum eb'. A eb' ařej aloj pecal tzec' yala', malaj jab'oc spensar eb'.
- 19 Tato tzoř te comon loloni, tz'och co mul d'a scal tas scal chi'. Tato max oř lolon jun, ay co pensar syal chi'.
- 20 A slolonel eb' vach' spensar, te nivan yelc'och icha q'uen plata te vach'. Axo pax spensar eb' chuc jun, malaj jab'oc yelc'ochi.
- 21 A slolonel eb' vach' spensar, mař jantacoc eb' sc'ayb'aj yuuj. Axo eb' malaj spensar jun, scham eb' yuj smař pensaril chi'.
- 22 A yuj svach'c'olal Jehovah, tzoř och b'eyumal, mař yujoc b'aj tzoř te munlaji.
- 23 A eb' malaj spensar, ste q'uechař eb' ayic sc'ulan chucal eb'. Axo eb' ay spensar jun, syac' tzalajb'oc sc'ool eb' yuj sjelanil.
- 24 A tastac b'aj xiv eb' chuc, a sjavi d'a yib'ař eb'. Axo eb' vach' spensar jun, tz'elc'och tas snib'ej eb'.
- 25 A eb' chuc sb'eyb'al, quenřej tiempo tz'ec' eb' icha junoc chacxuxum ic'. Axo pax eb' vach' spensar jun, ayřejec' eb' d'a junelřej.
- 26 Tato sco chec junoc jaragana, scab' syail yuuj, ec'to d'a spajil yal noc' vinagre d'a q'uen que, ec'to icha syail sb'at te tab' d'a yof co sat.
- 27 Tato ay yelc'och Jehovah d'ayoř, snajath'i co q'uinal. Palta tato chuc sco c'ulej jun, stzap co q'uinal.
- 28 A tas sjavi d'a yichař eb' vach' spensar, aton tzalajc'olal. Axo tas ayoch yipoc sc'ol eb' chuc jun, max elc'ochlaj.
- 29 A Jehovah stařivan eb' vach' sb'eyb'al. Axo eb' sc'ulan chucal jun, ol satjoquel eb' yuuj.
- 30 A eb' vach' spensar tec'anřej yajec' eb'. Axo eb' chuc spensar, mař nivanoc tiempo tz'ec' eb' d'a yolyib'ařq'uinal tic.
- 31 A eb' vach' spensar, ařej jelanil syal eb'. Axo eb' chuc slolon jun, maxtzac chajilaj lolon eb', ichato spolchajel yac' eb'.

32 A eb' vach' spensar, tzoř tzalaj yuj tas syal eb'. Axo pax eb' chuc spensar jun, ařej chucal lolonel syal eb'.

11

- 1 A echlab' mař tz'acanoc, max schalaj sc'ol Jehovah. Axo echlab' tz'acan jun, stzalaj sc'ool yed'oc.
- 2 A eb' ac'umtac, syac' q'uixvelal sb'a eb'. Axo eb' emnaquil syutej sb'a, jelan tz'aj eb'.
- 3 A eb' tojol spensar, a stojolal eb' chi' scuchb'ani. Axo pax eb' chuc jun, satel eb' yuj schab'satil.
- 4 Ayic ol javoc sc'ual co ch'olb'itaji, mařxalaj yopisio co b'eyumal, axořej co tojolal ol oř colanel d'a chamel.
- 5 Tato tojol scutej co b'a, a tojolal chi' tzoř ic'an b'ey d'a vach'ilal. Axo eb' chuc jun, ařeja' schucal eb' chi' tz'ic'an sateli.
- 6 Tato tojol scutej co b'a, a tojolal chi' tzoř colan d'a yol sc'ab' chucal. A eb' chuc sb'eyb'al, a chucal snib'ej eb', a tz'ic'ancot d'a yib'ař eb'.
- 7 Ayic scham eb' chuc, scham eb' yed' tas ayoch yipoc sc'ool. Maxtzac elc'ochlaj tas nab'il yuj eb'.
- 8 A Jehovah scolan eb' tojol spensar d'a scal yaelal, axo eb' chuc tz'ochcan d'a syaelal sq'uexuloc eb' tojol spensar chi'.
- 9 A yaloj pecal eb' chuc, satel eb' yetanimail eb' yuuj. Palta a sjelanil eb' vach' spensar, a' scolan eb' anima chi'.
- 10 Ayic sq'uechaari eb' vach' spensar, ste tzalaj eb' anima yuj eb'. Axo yic scham eb' chuc jun, tz'och q'uiři yuj masanil eb' anima.
- 11 A eb' vach' sb'eyb'al, sq'ue vaan schořab' eb' yuj sb'eyb'al chi'. Palta axo pax schořab' eb' chuc, satel yuj schucal sb'eyb'al eb'.
- 12 A eb' malaj spensar, chuclaj tas syal eb' d'a spatic eb' yetanimail. Axo eb' ay spensar jun, cham naab'il slolonel eb' syala'.
- 13 A eb' alum pecal, syalelta eb' masanil tas tz'alchaj d'ay d'a c'ub'eltaquil. Axo eb' vach' spensar jun, a tas yab' eb', tořej sic'can eb' d'a spensar.
- 14 Tato malaj mach scuchb'an junoc chořab' d'a vach'il, mař tec'anoc jun chořab' chi'. Palta tato tzijtum eb' tz'ac'vi razón, vach' tz'elc'och jun chořab' chi'.
- 15 Tato scac'och co b'a fiadoral d'a junoc anima mař cojtacoc, chuc tzoř ajelc'ochi, tato max co tac' jun, malaj jab'oc tas sco na'a.
- 16 A eb' ix ix vach' spensar, tz'ic'jichaař eb' ix. Axo eb' viři vinac pec' tumin, ařej q'uen tumin chi' tz'ilchaj yuj eb' viři.
- 17 Tato tz'oc' co c'ool d'a eb' quetanimail, a d'ayoři syac' vach'il. Tato scac' chucal d'a eb' quetanimail chi' jun, ařeja' oř squic'cot chucal d'a quib'aři.
- 18 A eb' chuc sb'eyb'al, a tas vach' scha eb' spacoc yalani. Axo eb' tojol spensar jun, val yel te vach' tas scha eb' spacoc sb'eyb'al chi'.
- 19 Tato sco b'eyb'alej tojolal, vach' ol ec' yib'aři q'uinal cuuj. Tato a chucal sco c'ulej jun, ol oř cham yuuj.
- 20 A Jehovah schacanel eb' ařej chucal ayec' d'a spensar sc'ulani, axo eb' te vach' sb'eyb'al, stzalaj yed' eb'.
- 21 Ayic sch'olb'itaj eb' anima, max ec'b'atlay yac'jioch yaelal d'a yib'aři eb' chuc, axo eb' tojol sb'eyb'al, malaj tas tz'ac'jioch d'a yib'aři eb'.
- 22 A junoc ix ix te vach' yilji, palta malaj spensar ix, lajan ix icha junoc q'uen q'ueen xocanxocan nab'a oro ayoch d'a sři' noc' chitam.

- 23 A tas snib'ej eb' tojol spensar; ańej vach'ilal yed'nac. Axo tas snib'ej eb' chuc jun, ańej yaelal yed'nac.
- 24 A eb' elb'en yuuj, siejb'at eb' tastac ay d'ay, tz'och eb' b'eyumal. Ay pax eb' te ya yel yuuj, ste cotcan meb'ail d'a yib'arı eb'.
- 25 A val eb' tz'el d'a sc'ool yac'ani, yelxo val ste aj tastac d'a eb'. A eb' scolvaji, scolji pax eb'.
- 26 A eb' max chońianlaj ixim strigo, tońej smolb'ejcan ixim eb', te chuc syal anima d'a spatic eb'. Axo eb' yechel schońian ixim jun, a vach'il tz'aljican d'a yib'arı eb'.
- 27 A eb' ayec' d'a spensar sc'ulan vach'il, a svach'c'olal eb' anima tz'ilchaj yuj eb'. A pax eb' sc'ulan chucal jun, a chucal chi' sjavi d'a yib'arı eb'.
- 28 Tato a co b'eyumal scac'och yipoc co c'ool, ol ońi lajvoqueloc icha sc'ajb'anel te' xiltac te'. Tato tojol co pensar jun, vach' ol ońi elc'och icha syaxb'i sc'ab' te te'.
- 29 A eb' chuc syutej sb'a d'a smam snun, ma d'a eb' yuc'tac yed' d'a eb' yanab', malaj jab'oc tas ol ac'jocan d'a eb'. A eb' malaj spensar, checab' tz'ajńejcan eb' d'a eb' ay spensar.
- 30 A spac scha eb' vach' spensar to snajtb'i sq'uinal eb'. A eb' jelan, vach' smontan eb' anima eb'.
- 31 A eb' tojol spensar scha spac eb' d'a yolyib'arıq'uinal tic. Ańejtona' eb' sc'ulan chucal yed' eb' ajmul, mańi ol ec'b'atlaj schaan syaelal eb' yuj chucal sc'ulej chi'.

12

- 1 Tato ay yelc'och d'ayori ayic tzoń cachji, vanton co xajanan jelanil syal chi'. Tato schichon co c'ool ayic tzoń cachji jun, malaj co pensar.
- 2 A eb' anima vach' spensar, sch'ox svach'c'olal Jehovah d'a eb', axo eb' chuc spensar jun, tz'ac'ji syaelal eb' d'a smojal yuuj.
- 3 A chucal malaj jab'oc tas syac' yipoc co c'ool. Axo pax vach' pensaril jun, syac' val co tec'anil.
- 4 A junoc ix ix te vach' spensar, c'ac' sc'ool vińi yetb'eyum ix yuuj. Axo pax junoc ix ix te chuc spensar jun, tz'ixtaxel vińi yetb'eyum ix yuuj.
- 5 A eb' anima tojol spensar, ańej tojolal nab'il yuj eb'. Axo pax eb' chuc spensar jun, ańej ac'oj musansatil anima naan yuj eb'.
- 6 A yuj slolonel eb' chuc, scham anima. Axo pax yuj slolonel eb' vach' spensar jun, scolchaj eb' anima d'a chamel.
- 7 Ayic sjavi syaelal eb' chuc, satel eb'. Axo pax eb' vach' spensar, nivan tiempo syil eb' yed' eb' yuninal.
- 8 A eb' anima jelan spensar, vach' lolonel tz'alchaj d'a eb'. Axo pax eb' ayoch chucal d'a spensar jun, paticab'il el eb'.
- 9 A eb' malaj yelc'ochi, palta ay eb' tz'ac'an servil eb', te vach' yic eb' d'a yicharı pax eb' nivac vinac syutej sb'a, palta malaj tas vach' svaan eb'.
- 10 A eb' tojol spensar, sya'ilej noc' smolb'etzal noc' eb'. Axo pax eb' chuc spensar jun, syixtej noc' smolb'etzal noc' eb'.
- 11 A eb' smunlaj d'a sat luum tic, jantac tas vach' svaan eb'. Axo eb' malaj spensar jun, tońej sb'alec' tiempo eb'.
- 12 A eb' chuc sb'eyb'al, snib'ejoch sb'a eb' b'eyumal yuj chucal sc'ulej. Axo pax eb' vach' spensar jun, a d'a smunlajel eb' syiq'uelta tas tz'och yuuj.
- 13 A eb' chuc, syaalej sb'a eb' yuj es syala'. Axo pax eb' tojol spensar jun, vach'ńej tz'aj yel eb' d'a tas sja d'a yib'arı.
- 14 Junjun mach scha spac yuj tastac syala', schaan pax spac yuj tastac sc'ulej.

- 15 A eb' malaj spensar, vach'rije tas sc'ulej eb' snaani. Axo pax eb' ay spensar jun, scha yab' razón eb'.
- 16 A eb' malaj spensar, elařchamel sch'oxel yoval sc'ol eb'. Axo pax eb' ay spensar jun, tořej sma'q'uec' eb' tas tz'utaji.
- 17 A eb' testigo vach', ařej yel syal eb'. Axo pax eb' testigo chuc jun, ařej es syal eb'.
- 18 A eb' comonřej sloloni, syac' echnaj spixan eb' yetanimail eb' icha yed' junoc q'uen cuchilub'. Axo pax eb' jelan spensar jun, snivanej sc'ol eb' anima eb' yed' tas syala'.
- 19 A eb' ařej yel syala', nivan tiempo syil eb'. Axo eb' tz'esan jun, elařchamel satel eb'.
- 20 A eb' chuc, ařej ac'oj musansatil naan yuj eb'. Axo eb' sayanec' junc'olal, a tzalajc'olal tz'ilchaj yuj eb'.
- 21 A eb' vach' spensar, malaj chucal sja d'a yib'ař eb'. A eb' chuc jun, sja b'ulnaj juntzař yaelal d'a yib'ař eb'.
- 22 A Jehová schacanel eb' esalvum. Axo pax eb' ařej yel syal jun, xajan eb' yuuj.
- 23 A eb' jelan spensar, max yic'chaari sb'a eb' yuj tas yojtac. Axo eb' malaj spensar jun, sch'oxel smař pensaril eb'.
- 24 A eb' smunlaji, syac' mandar eb'. Axo pax eb' malaj sgana smunlaj jun, checab' tz'aj eb'.
- 25 A ilc'olal syac' cus co c'ool. Axo pax junoc vach' lolonel jun, syac' co tzalajc'olal.
- 26 A eb' tojol spensar, cuchb'um tz'aj eb' d'a eb' yetanimail d'a vach'il. Axo pax eb' chuc spensar jun, scuchb'ejb'at eb' yetanimail eb' d'a chucal.
- 27 A eb' jaragana pechum noc', max sb'olaj noc' syamchaj yuj eb'. Axo pax eb' jelan spensar jun, jantac b'eyumal tz'ilchaj yuj eb'.
- 28 Tato sco b'eyb'alej tojol pensaril, syac' co q'uinal. A d'a jun b'eyb'al chi' malaj chamel.

13

- 1 A eb' uninab'il ay spensar, scha sc'ol eb' scachji yuj smam. Axo eb' malaj spensar jun, max schalaj sc'ol eb' scachji.
- 2 Tato vach' scutej co loloni, vach' pax tas sco cha spacoc. Tato squixtej eb' quetanimail jun, sco cha co yaelal d'a smojal.
- 3 Tato cham sco na' tas scala', syalelc'ochi to van co colan co q'uinal. Tato tzoř comon lolon jun, a co yaelal squic'cot d'a quib'aři.
- 4 A eb' malaj sgana smunlaji, ay tas snib'ej eb', palta max ilchajlaj yuj eb'. Axo pax eb' smunlaj jun, masanil tastac ay d'a eb'.
- 5 A eb' tojol spensar, schaqueel esal lolonel eb'. Axo eb' chuc spensar jun, ařej chucal tz'alchaj d'a spatic eb'.
- 6 A tojol pensaril, a scolan eb' sb'eyb'alan tojolal chi'. A chucal, a satanel eb' sb'eyb'alan chucal chi'.
- 7 Ay eb' malaj jab'oc tas d'ay, palta icha eb' b'eyum syutej sb'a eb'. Ay pax eb' jun, masanil tastac ay d'a eb', palta icha meb'a' syutej sb'a eb'.
- 8 A eb' b'eyum, smanxielta sb'a eb' d'a yol sc'ab' eb' elc'um yed' stumin. Axo pax eb' meb'a' jun, malaj b'aq'uiř tz'elc'ajb'at eb'.
- 9 A eb' tojol spensar, lajan eb' icha junoc tas copanel sc'ac'al. Axo pax eb' chuc spensar jun, lajan eb' icha junoc candil tupnac.
- 10 A eb' ac'umtac, ařej oval sq'ue vaan yuj eb'. Axo eb' emnaquil syutej sb'a jun, scha yab' razón eb'.

- 11 A q'uen tumin junñej rato tz'ac'ji ganar d'a chucal, junñej pax rato slajviel q'ueen. Axo pax q'uen tumin jab'jab'il smolchaj jun, snivanb'i q'ueen.
- 12 A eb' max elc'och tas snib'ej, te cusc'olal tz'ajcan eb'. Axo pax eb' tz'elc'och tas snib'ej jun, ste tzalaj eb'.
- 13 A eb' max c'anab'ajan checnab'il, sjavi yaelal d'a yib'arñ eb'. Axo pax eb' sc'anab'ajan checnab'il jun, te vach' spac scha eb'.
- 14 A c'ayb'ub'al syac' eb' ay spensar, syac' co q'uinal, a' tzoñ colanelta d'a yol sc'ab' chamel.
- 15 A eb' tz'ac'an razón vach', nib'ab'il eb'. Axo pax eb' a chucal syal jun, sb'atcan eb' d'a syaelal.
- 16 A eb' ay spensar, scham val snaan eb' tas sc'ulej. Axo pax eb' malaj spensar jun, a tas sc'ulej eb' sch'oxaneli to malaj spensar eb'.
- 17 A eb' checab' chuc syutej tas chec'ji sc'ulej, arñej oval sq'ue vaan yuj eb'. Axo eb' checab' vach' syutej tas chec'ji sc'ulej jun, syic'cot junc'olal eb'.
- 18 Tato chuc scab'i tz'ac'ji razón d'ayoñ, arñej meb'ail yed' q'uixvelal sjavi d'a quib'arñ. Tato sco cha cab' co cachnab'il jun, tzoñ ic'jichaarñ.
- 19 Ayic tz'ilchajc'och cuuj tas sco nib'ej, tzoñ te tzalaji, palta a eb' malaj spensar, malaj sgana eb' yactancan chucal.
- 20 Tato junñej tzoñ ec' yed' eb' ay spensar, squic' co jelanil d'a eb'. Tato junñej tzoñ ec' yed' eb' malaj spensar jun, tzoñ satcanel yed' eb'.
- 21 A eb' chuc tzac'anrñejoch yaelal yuj eb'. Axo pax eb' tojol spensar jun, a vach'il scha eb' spacoc.
- 22 A eb' vach' spensar, syac'can smach'en eb' yixchiquin eb'. Axo sb'eyumal eb' chuc jun, a d'a eb' vach' spensar scani.
- 23 A d'a sluum eb' meb'a', marñ jantacoc tas vach' syal yel d'a sat, palta yuj smañ pensaril eb', malaj tas syic' eb' d'a sluum chi'.
- 24 Tato max cac' tzalaj eb' cuninal, marñ xajanoc eb' cuuj syal chi'. Tato sco xajanej eb' jun, yunetaco eb' sco yamanoch cac'an tzalaj eb'.
- 25 A eb' tojol spensar, sva eb' masanto sb'ud'ji eb'. Axo pax eb' chuc spensar jun, tz'ochrñej svejel eb'.

14

- 1 A eb' ix ix ay spensar, vach'rñej yaj yol spat eb' ix. Axo pax eb' ix malaj spensar jun, juvinaquel yol spat eb' ix yuuj.
- 2 Tato vach' co b'eyb'al, te ay yelc'och Jehová d'ayoñ. Axo pax eb' chuc sb'eyb'al jun, malaj yelc'och Jehová d'a eb'.
- 3 A tas syal eb' malaj spensar, a tz'ic'ancot yaelal d'a yib'arñ eb'. Axo pax tas syal eb' ay spensar jun, a scolan eb'.
- 4 Tato malaj noc' vacax smunlaj d'a d'ocoj luum, malaj ixim trigo sco molo'. Yuj smunlajel noc' vacax chi', nivan ixim trigo chi' squic'a'.
- 5 A eb' testigo vach', arñej yel syal eb'. Axo pax eb' testigo chuc jun, secojtac tz'aj yesan eb'.
- 6 A eb' b'uchumtac, sayec' jelanil eb', palta max ilchajlaj yuj eb'. Axo pax eb' jelan spensar jun, secojtac tz'aj yilchaj jelanil yuj eb'.
- 7 Quiq'uequel co b'a d'a stz'ey eb' malaj spensar, yujto malaj tas ol quiq'uelta d'a slolonel eb' syala'.
- 8 A eb' ay spensar, sna val eb' sic'lab'il tas sc'ulej. Axo pax eb' malaj spensar jun, syac' musansatil sb'a eb'.
- 9 A eb' malaj spensar, malaj tas sna eb' yuj chucal sc'ulej. Axo pax eb' anima vach' spensar jun, snib'ej eb' to tz'ac'ji nivanc'olal yuj Dios.

- 10 A oriñej cojtac tas yuj tzoñ cusi, ma tas yuj tzoñ tzalaji. A eb' ch'oc animail, malaj yalan yic eb' d'a tas sco na chi'.
- 11 A yitñilal eb' chuc spensar, ol sateloc, palta a yitñilal eb' vach' spensar jun, ol q'uib'ñej.
- 12 Ay val b'eyb'al te vach' co naani, palta van ori yic'anb'at d'a chamel.
- 13 Ay b'aj tzoñ tzevaji, palta cusnac co c'ool. Ay b'aj tzoñ te tzalaji, palta cusc'olalxo slajvielc'ochi.
- 14 A eb' tz'actancan vach' b'eyb'al, stzalaj eb' yuj schuc b'eyb'al. Axo pax eb' anima vach' spensar jun, stzalaj eb' yuj svach' b'eyb'al.
- 15 A eb' malaj spensar, masanil tas tz'alchaji syac'och eb' d'a sc'ool. Axo pax eb' ay spensar jun, scham val yilan eb' tas sc'ulej.
- 16 A eb' ay spensar, ay xivc'olal eb', yuj chi' syiq'uel sb'a eb' d'a chucal. Axo pax eb' malaj spensar jun, comonñej syac'och sb'a eb' d'a yalñej tas.
- 17 A eb' c'un scot yoval, malaj spensar eb', comonñej syutej sb'a eb'. A eb' snaan chucal yic vach' tz'ec' yuuj, chacb'ilal eb'.
- 18 A spac scha eb' malaj spensar, aton mañ pensaril. Axo spac scha eb' ay spensar jun, to svach' jacvi spensar eb'.
- 19 A eb' chuc, syaq'uem sb'a eb' d'a eb' vach', stevioch eb' d'a spuertail spat eb' vach' chi'.
- 20 A eb' meb'a', patcab'ilal eb' yuj eb' yetanimail. Axo pax eb' b'eyum jun, mañ jantacoc yamigo eb'.
- 21 Tz'och co mul tato sco patiquejel eb' quetanimail, palta te vach' quico' tato tz'oc' co c'ool d'a eb' meb'a'.
- 22 A eb' añej chucal sgana sc'ulej, sjuviel eb' yuj tas sna chi'. Axo pax eb' sgana sc'ulan vach'il jun, xajan eb' yuj Dios.
- 23 A junoc munlajel scac' quip co b'oani, ay tas syac' d'ayori, tato añej lolonel scac' jun, scot meb'a'il d'a quib'añ.
- 24 A snivanil yelc'och eb' ay spensar, aton sjelanil eb'. Axo pax yic eb' malaj spensar jun, aton smañ pensaril eb'.
- 25 A eb' testigo yel syala', scol eb' yetanimail eb' d'a chamel. Palta a eb' testigo esalvum jun, syac' musansatil eb' yajal eb'.
- 26 A co xivc'olal d'a Jehová, tzoñ scol yed' eb' cuninal, yujto yip co c'ool yaji.
- 27 Tato ay yelc'och Jehová d'a co sat, ay co q'uinal, a tzoñ colanel d'a yol sc'ab' chamel.
- 28 Tato ay eb' rey ayoch reyal d'a jantac anima, sb'inaj val eb'. Tato jayvaññej anima b'aj ayoch eb' reyal jun, slajviel eb'.
- 29 Tato ay co nivanc'olal, syalelc'ochi to ay co pensar, tato c'un scot coval jun, syalelc'ochi to malaj co pensar.
- 30 Tato junc'olalñej yaj co pensar, vach'ñej yaj co nivanil. Tato ay co chichonc'olal jun, tz'och co yab'il.
- 31 Tato squixtej eb' meb'a', van co paticanel Dios ix ori b'oani. Tato ay yelc'och Dios d'ayori jun, tz'oc' co c'ool d'a eb'.
- 32 A eb' chuc, añeja' schucal eb' chi' tz'ic'ancot d'a yib'añ. Axo eb' vach' spensar jun, ayñejoch Dios yipoc sc'ol eb' masanto scham eb'.
- 33 A eb' jelan, añej jelanil molanec' d'a spensar eb'. Axo pax eb' malaj spensar jun, max c'ochlaj ijan snaan eb'.
- 34 Tato a tojolal sb'eyb'alej junoc choñab', sq'ue val chaañ, tato a chucal sb'eyb'alej jun, tz'ac'ji q'uixvelal.
- 35 A eb' checab' ay spensar, stzalaj viñ rey yed' eb'. Axo pax eb' checab' malaj spensar jun, scot yoval sc'ol viñ rey d'a yib'añ eb'.

15

- 1 Tato sco pac junoc lolonel d'a emnaquilal, stup oval yuuj. Tato ov scutej co pacan jun, ste vach' q'ue vaan oval chi'.
- 2 Ayic slolon eb' ay spensar, a jelanil syic' eb' anima d'a eb'. Axo yic slolon eb' malaj spensar jun, aŕej maŕ pensaril syal eb'.
- 3 Ayŕejec' Jehová d'a masanil b'aj, sylŕej tas sc'ulej eb' chuc yed' eb' vach'.
- 4 A lolonel vach' tz'alchaj d'ayoŕ, syac' snivanil co c'ool, ichato tzoŕ yaŕtej. Axo pax chucal lolonel tz'alchaj d'ayoŕ jun, scab' val syail yuuj.
- 5 A eb' malaj spensar, chuc syab' eb' ayic tz'ac'ji scachnab'il eb' yuj smam. Axo eb' ay spensar jun, scha sc'ol scachnab'il eb' syac' smam.
- 6 Maŕ jantacoc tas ay d'a yol spat eb' anima vach' spensar. Axo eb' chuc jun, max yac'laj sgana eb' yed' tas syac' ganar.
- 7 Ayic slolon eb' ay spensar, a jelanil syalel eb'. Axo eb' malaj spensar jun, malaj yelc'och tas syal eb'.
- 8 A silab' eb' chuc, max schalaj sc'ol Jehová, palta scha val yab'i ayic slesalvi eb' tojol spensar d'ay.
- 9 Max schalaj sc'ool Jehová schuc b'eyb'al eb' chuc, palta te xajan eb' sb'eyb'alan tojolal yuuj.
- 10 A eb' tz'actancan svach' b'eyb'al, smojton val yac'ji syaelal eb'. Smoj val scham eb' malaj sgana scachji.
- 11 Syil Jehová chajtil yilji b'aj ay eb' chamnac, z'tocval max yil pax co pensar?
- 12 A eb' te b'uchumtac, malaj sgana eb' ay mach scachani, toxon max sc'anb'ej junoc razón eb' d'a eb' ay spensar.
- 13 A eb' stzalaji, stzetzon sat eb'. Axo pax eb' scus jun, tz'och pitz'an yaelal d'a spixan eb'.
- 14 A eb' ay spensar, snib'ej eb' svach' ojtaquejel jelanil. Axo eb' malaj spensar jun, stzalaj eb' yed' smaŕ pensaril chi'.
- 15 A eb' ilc'olal yaji, cuseltacŕej tz'ec' junjun c'u d'a eb'. Axo pax eb' tzalajc'olal yaj jun, q'uiŕŕej d'a eb' junjun c'u.
- 16 Tato ay yelc'och Jehová d'ayoŕ, yelxo te vach' guico' vach'chom meb'a' oŕi, d'a yichaŕ pax to ay co tumin palta ilc'olalŕej caji.
- 17 Te vach' tato sco xajanej co b'a vach'chom aŕej aŕ itaj sco chi'a, d'a yichaŕ pax aŕej noc' chib'ej sco chi'a tato ovalŕej caji.
- 18 A eb' c'un scot yoval, aŕej oval sq'ue vaan yuj eb'. Axo pax eb' ay snivanc'olal jun, syac' tup oval eb'.
- 19 A d'a eb' jaragana, icha val to a te q'uiix ayem d'a yol sb'e eb'. Axo pax eb' anima vach' spensar jun, vach'nej sb'e eb'.
- 20 A eb' uninab'il ay spensar, syac' tzalajb'oc sc'ool smam snun eb'. Axo eb' malaj spensar jun, syac' q'uixvelal smam snun eb' chi'.
- 21 A eb' malaj spensar, stzalaj eb' yed' smaŕ pensaril chi'. Axo eb' ay spensar jun, scham val yilan eb' tas sb'eyb'alej.
- 22 Tato max co c'anb'ej razón, masanil tas sco na' max elc'ochlaj. Tato sco cha cab' razón vach' jun, vach'nej tz'aj yelc'ochi.
- 23 Te vach' tato vach' scutej co pacan lolonel. Tato scac' junoc razón ayic ay ilc'olal, yelxo val te vach'.
- 24 A eb' ay spensar, sb'ey eb' d'a sb'eal q'uinal yic vach' max b'atcan eb' d'a sb'eal chamel.
- 25 A Jehová satanel tas ay d'a eb' ac'umtac, palta a staŕivan sluum eb' ix chamnaxo yeth'eyum.
- 26 Max schalaj sc'ol Jehová tastac nab'il yuj eb' chuc, palta a lolonel vach' scha sc'ool.

- 27 A eb' mañ jantacoc tas snib'ej, mañ jantacoc tas syic'cot eb' d'a yib'arñ eb' cajan yed' d'a yol spat. Axo eb' max chaan q'uen tumin yic smontaji, snajab'i sq'uinal eb'.
- 28 A eb' tojol spensar, scham val snaan eb' tas syutej spacan junoc lolonel. Axo pax eb' chuc spensar jun, torfej scomon alej chucal lolonel eb'.
- 29 A Jehová sb'at mican d'a eb' chuc sb'eyb'al, palta smaclej yab' slesal eb' tojol spensar.
- 30 A eb' stzetzon sat, stzalaj co c'ol yuj eb'. A junoc vach' ab'ix syac' co tec'anil.
- 31 Tato sco scha cab' co cachnab'il, vach' tzoñ aj d'a scal eb' jelan spensar.
- 32 Tato malaj co gana tzoñ cachji, munil a d'ayoñ syac' chucal. Tato scha co c'ol co cachji jun, van quic'an co jelanil.
- 33 Tato sco c'anab'ajej schecnab'il Jehová, squic' co jelanil. Tato co gana nivan tz'aj quelc'ochi, yovalil emnaquil scutej co b'a.

16

- 1 A oñ anima oñ tic, sco na' tas sco c'ulej, palta añej Jehová tz'alani tas tz'aj yelc'ochi.
- 2 A oñ anima oñ tic, sco na' to a tas sco c'ulej vach'rñej, palta a Jehová sch'olb'itan tas nab'il cuuj chi'.
- 3 Tato scac'och masanil tas sco na co c'ulej ab'enal d'a yol sc'ab' Jehová, vach' tz'aj yelc'ochi.
- 4 A Jehová ix b'oancan masanil tas yic tz'elc'och tas nab'il yuuj, añejtona' a ix naancani to a eb' chuc, yovalil ol scha syaelal eb'.
- 5 A eb' syic'chaarñ sb'a, chacb'ilel eb' yuj Jehová, yuj chi' mañ yojtacoclaj eb' janic' ol javoc yaelal d'a yib'arñ eb' yuuj.
- 6 Tato sco xajanej eb' quetanimail, tato sco c'anab'ajej tas scala', tz'ac'ji nivanc'olal co mul. Tato ay yelc'och Jehová d'ayoñ, squiq'uel co b'a d'a scal chucal.
- 7 Tato stzalaj Jehová yed' co b'eyb'al, tz'och junc'olal d'a co cal yed' eb' ajc'ol yajoch d'ayoñ.
- 8 Vach'chom quenrñej tas squic' d'a co munlajel d'a stojolal, yelxo te vach' d'a yichañ pax b'aj te nivan tas scac' ganar d'a spatic chucal.
- 9 A oñ anima oñ tic sco na' tas sco c'ulej, palta axo Jehová tzoñ cuchb'an d'a tas sco c'ulej chi'.
- 10 A eb' rey schecab' Dios yaj eb', yuj chi' mañ smojoc chuc syutej eb' sch'olb'itan junoc tas.
- 11 A Jehová scha sc'ool masanil echlab' tz'acan, yujto a ix ac'ancan masanil echlab' chi'.
- 12 A eb' rey, a tas mañ tojoloc, yovalil schaquel eb', yujto a yopisio eb' chi' yovalil a tojolal tz'ic'an b'eyoc.
- 13 A eb' yel syala' xajan eb' yuj eb' rey, stzalaj eb' rey chi' yed' eb'.
- 14 Tato scot yoval eb' rey ay smay ay chamel, palta a eb' ay spensar jun, say eb' tas tz'aj sicb'i yoval eb' rey chi'.
- 15 Tato stzevaj eb' rey, malaj chamel syal chi', axo svach'c'olal eb', lajan icha yasunal b'ab'el riab'.
- 16 Te vach' quico' tato a jelanil yed' aj pensaril tz'ilchaj cuuj, d'a yichañ q'uen oro yed' q'uen plata.
- 17 Tato tojol co b'eyb'al, squiq'uel co b'a d'a scal chucal, tato sco ya'ilej co b'eyb'al, syalelc'ochi to van co ya'lan co b'a.
- 18 Tato ac'umtac scutej co b'a, ma squic'chaarñ co b'a, tzoñ ic'jiemta, mañxalaj tz'aj quelc'ochi.

- 19 Más vach' emnaquil scutej co b'a yed' eb' meb'a, d'a yichañ pax ay tas squic' yed' eb' anima ac'umtac.
- 20 A eb' ojtannac yic'an b'ey smunlajel, vach'ñej tz'aj yelc'och eb'. Te tzalajc'olal yic eb' tz'ac'anoch Jehová yipoc sc'ool.
- 21 A eb' jelan spensar, syal anima to te ay spensar eb'. A yuj lolonel vach' syal eb', syic' sjelanil anima chi'.
- 22 Tato scham val co naani ayic mantzac co c'ulej junoc tasi, ayton yiloj q'uinalil, palta tato sco cach eb' malaj spensar, nab'añej squixtej co b'a.
- 23 A eb' jelan, cham snaan eb' tas syutej eb' sloloni, yuj tas syal eb' chi', stzalaj eb' anima.
- 24 A lolonel vach', lajan icha schi'al noc' yal chab', tzoñ tzalaj yuuj, syac'an co tec'anil.
- 25 Ay b'eyb'al te vach' co naani, palta van oñ yic'anb'at d'a chamel.
- 26 Tato ay co vejel, scac' val och d'a co c'ool co munlaj sic'lab'il.
- 27 A eb' chuc, ayñejec' chucal d'a spensar eb', a slolonel eb', lajan val icha sq'ue ñilñion yoc te' c'ac'.
- 28 A eb' chuc spensar, sq'uerñej vaan oval yuj eb'. A yuj eb' alum pecal, tz'och ajc'olal d'a scal eb' vach' taxon yac'ani.
- 29 A eb' comonñej smac'vaji, syac' musansatil eb' yamigo eb', yujto a eb', van yic'ancanb'at eb' d'a jun b'eyb'al mañ vach'oc.
- 30 A eb' snaan yac'an chucal, smutz'mutz'an sat eb', tato toxo ix sna eb' tas ol yutoc sc'ulan chucal chi', toxoñej snub' sti' eb'.
- 31 A eb' tz'ichamaxi, aton jun chi' scha eb' spacoc yujto vach' ix yutej sb'eyb'al eb' d'a yolyib'arñq'uinal tic.
- 32 Yelxo te vach' tato nivan scutej co c'ool d'a yichañ pax to ste tec'ton quip. Yelxo te vach' tato sco yamoch vaan yoval co c'ool d'a yichañ b'aj scan junoc choñab'il anima d'a yalañ co mandar.
- 33 Vach'chom scac'och suerte d'a yib'añ junoc tas, palta añej Jehová snaani tastac tz'ajelc'och smasanil.

17

- 1 Vach'chom toñej tzoñ ch'ec va'i, palta tato junc'olal caji, másxo vach' d'a yichañ pax to q'uiñ ayoñ d'a junjun c'u, tato ovalñej caji.
- 2 A eb' checab' ay spensar, ec'b'al yopisio eb' yuj spatrón d'a yichañ junoc yuninal malaj tz'ochi, ay yalan yic eb' schaan smac'b'en yed' eb' uninab'il chi'.
- 3 A q'uen oro yed' q'uen plata tz'ac'chaj proval q'uen d'a cal c'ac' tato vach' q'ueen, axo co pensar a Jehová sch'olb'itani.
- 4 A eb' chuc sb'eyb'al, scha juntzañ chucal lolonel eb'. A eb' esalvum, scha juntzañ esal lolonel eb'.
- 5 Tato tzoñ b'uchvaj d'a eb' meb'a, a d'a Dios tzoñ b'uchvaji, yujto aton ix b'oan eb'. Tato tzoñ tzalaji ayic sjavi cusc'olal d'a yib'añ eb', max ec'b'atljaj yac'ji co yaelal.
- 6 A snivanil yelc'och eb' ichamtac vinac, aton eb' yixchiquin eb'. A eb' uninab'il, ma isilab'il, sq'uechañ eb' yuj smam snun.
- 7 A eb' malaj spensar, mañ smojoc syal lolonel yic jelanil eb'. A eb' yajal, mañ smojoc a es syal eb'.
- 8 A eb' sb'eyb'alan yac'an tumin d'a elc'altac, a snaan eb' to vach' tz'elc'och eb', yujto yalñej b'aj tz'ec' eb' syalñej icha snib'ej eb'.

- 9 A eb' stechaj yac'an nivanc'olal b'aj tz'ixtaji, snib'ej eb' to xajan tz'ilji eb' yuj anima. Axo pax eb' a'neja' yalub'tañan junoc lolonel jun, tz'el eb' svach'c'ool eb' d'a stz'ey.
- 10 Nivan tas sb'o yuj junoc b'elañ cachnab'il d'a eb' ay spensar, d'a yichañ pax to jantac smac'ji eb' malaj spensar.
- 11 A junoc pitrije syutej sb'a, a'nej chucal saya', schecchajb'at junoc checab' malaj yoq'uelc'olal d'ay.
- 12 Tato sco chalaj co b'a yed' junoc noc' nun oso elc'ab'ilb'at yune', yelxo val vach' quic d'a yichañ to sco chalaj co b'a yed' junoc anima chuc spensar van sc'ulan chucal.
- 13 A eb' chuc syutej spactzitan vach'il, malaj b'aq'uiñ tz'el yaelal d'a yol spat eb'.
- 14 Icha yaj a a' molaneq'ui ayic sjacvielta a', c'o'janc'olal yelta a' masanto snivanb'i yelta a', icha chi' yaj junoc oval quenrijej tz'aj yel yich, palta nivan tz'ajelc'ochi, yuj chi' vach' tato scac' nivanc'olal a manto el yich oval chi'.
- 15 Tato a eb' juez tz'ac'an nivanc'olal d'a yib'añ eb' ay smul, ma syac'och yaelal d'a yib'añ eb' malaj smul, a val chab' chi' max schalaj sc'ol Jehovahá.
- 16 ¿Tas yuj sja eb' chuc spensar yed' stumin, yic snib'ej eb' sman sjelanil? ¿Tas val ol och yuj eb'? Ina toxonton malaj spensar eb'.
- 17 A eb' vach' yac'antaxon qued'oc, ayrijech eb' qued'oc. Ayic ay co yaelal, icha val co c'ab' coc syutej sb'a eb' d'ayori.
- 18 A eb' malaj spensar, yalrije mach b'aj tz'ochcan eb' fiadoral, stac'vancanoch eb' d'a yib'añ.
- 19 A eb' scham val stzuntzan eb' yetanimail, schampax val eb' yac'an oval. A eb' syic'chaañ sb'a, munil syac' lajvoquel sb'a eb'.
- 20 A eb' te chuc spensar, malaj b'aq'uiñ tz'ilchaj vach'ilal yuj eb'. A eb' slolon d'a chab'satil, scotcan yaelal d'a yib'añ eb'.
- 21 A eb' smam eb' chuc spensar, malaj tzalajc'olal scha eb' yuj eb' yuninal chi', a'nej cusc'olal scha' eb'.
- 22 A tzalajc'olal lajan icha junoc remeyo, axo pax cusc'olal jun, toñej syiq'uel quip.
- 23 A eb' yajal chuc, scha q'uen tumin eb' d'a elc'altac yic vach' max sb'olaj yaj oval eb' d'a vach'ilal.
- 24 A eb' ay spensar, a jelanil sayec' eb'. Axo eb' malaj spensar jun, toñej tz'ec' q'ueleloc eb'.
- 25 A eb' uninab'il malaj spensar, a'nej yoval smam snun eb' syic'coti, a'nej scusc'olal eb' syac' eb'.
- 26 Mañ vach'oc tato tz'ic'jiel smultu eb' malaj smul, ocxom val to tz'ic'jiel junoc d'a yopisio yujto vach' syutej sb'a.
- 27 A eb' malaj val tas syala' yed' eb' syamoch vaan sb'a, aj pensar eb'.
- 28 A eb' anima malaj spensar, tato max comon lolon eb', tzam nachaji to ay spensar eb'.

18

- 1 A eb' syiq'uel sb'a d'a scal eb' yetanimail, a'nej tas sgana eb' sayeq'ui, max schalaj yab' junoc razón vach' eb'.
- 2 A eb' chuc spensar, malaj sgana eb' sc'ayb'ej junoc tas, a'nej eb' sgana syal yico'.
- 3 Tato tz'och eb' sc'ulan chucal d'a co cal, tzoñ ac'ji q'uixvelal yuj eb'. Tato tz'och eb' b'uchumtac d'a co cal, tzoñ b'uchji yuj eb'.

- 4 A tas syal eb' anima ay spensar, nivan jelanil syal quic'an yuuj. A tas syal eb' chi', lajan icha junoc a a' jul yich, ma icha sical a a' to sq'ueul sjaj.
- 5 Tato ayic eb' tz'och smul syic' eb' viñ yajal, axo tas syal eb' malaj smul, max schalaj yab' eb' viñ, yelxo val mañ vach'oc.
- 6 A yuj tas syal eb' malaj spensar, sq'ue vaan oval. A yuj tas syal eb' chi' scotcan d'a yib'añ eb'.
- 7 A yuj tas syal eb' chuc spensar, tz'ochcan d'a yib'añ eb'. Yuj tas syal eb' chi', munil syaalej sb'a eb'.
- 8 A tas syal eb' alum pecal, lajan icha juntzañ tas vach' sloji, sc'och val schi'al d'a sc'ol eb' tz'ab'an chi'.
- 9 A eb' jaragana yed' eb' sjuanel junoc tasi, ichato yuc'tac sb'a eb'.
- 10 A Jehová lajan icha junoc cuartel te vach', a d'ay sc'och eb' tojol spensar scol sb'a.
- 11 A snaan eb' b'eyum to a sb'eyumal eb' lajan icha junoc muro ayoch d'a junoc choñab' yic scolji yuuj.
- 12 A ic'ojchañb'ail tzoñ ic'jiemta yuuj, axo emnaquilal, tzoñ ic'jichañ yuuj.
- 13 Yelxo te q'uixvelal tato tzoñ comon tac'vi ayic manto cab' junoc lolonel sic'lab'il.
- 14 Tato tec'an spixan junoc penaay, stechaj syaelal chi' yuuj. Axo pax junoc mañ tec'anoc spixan jun, maxtzac techajlaj yuuj.
- 15 A eb' aj pensar, tz'ilchaj jelanil yuj eb', yujto b'ecan sc'ool eb' sc'ayb'ani.
- 16 Yuj tas co siej, yalñej mach anima tzoñ chaani, vach'chom eb' anima nivac yopisio.
- 17 A eb' b'ab'el syal sb'a, ichato scol sb'a eb' snaani, palta ayic sc'och eb' yajc'ool eb' chi' jun, scheclajeli tas yaj yoval eb' chi'.
- 18 A suerte tz'alani slajvi junoc oval, yuj chi' spojchaj snañal eb' van yac'an oval chi'.
- 19 Tato sco tzuntzejcot yoval junoc co c'ab' coc, más secoj tac co satanel junoc choñab' ay smuroal yed' spuertail vach' yajoch yijchul d'a yichañ yic tzoñ ochxi vach'il yed'oc, yujto tec'an yaj spensar.
- 20 A yuj tas scala', scot yaelal ma scot tzalajc'olal d'ayoñ.
- 21 A lolonel syal yic'ancot co chamel, ma co q'uinal, yuj chi' vach' tato sco na tas scala', yic vach' tzoñ elc'ochi.
- 22 Ayic tz'och yetb'eyum eb' viñ vinac, tz'ilchaj vach'ilal yuj eb' viñ, yujto scha svach'c'olal Jehová eb' viñ.
- 23 A eb' meb'a' stevi eb', axo eb' b'eyum, te ac'umtac syutej sb'a eb' stac'vi.
- 24 Tato te ay camigo, ay smay tzoñ ixtaxel yuj eb'. Palta ay pax eb' camigo yelxo te vach' d'a yichañ eb' co c'ab' coc.

19

- 1 A junoc meb'a' vach' syutej sb'a, yelxo te vach' yic d'a yichañ pax junoc chuc spensar tz'esani.
- 2 Mañ vach'oc tato d'a smasanil co c'ol sco comon b'oej junoc tas mañ cojta-coc. A tas sco c'ulej d'a elañchamel ay b'aj mañ vach'oc tz'ajelc'ochi.
- 3 A smañ pensaril eb' anima scuchb'an satoc, axo tz'aji, a d'a yib'añ Jehová syac'och eb'.
- 4 A eb' b'eyum, mañ jantacoc anima tz'och yamigooc eb' yuj sb'eyumal chi', axo pax eb' meb'a' jun, tz'actajcan eb' yuj eb' yamigo chi'.
- 5 A eb' syac'och sb'a testigoal d'a tas mañ yeloc, yovalil syab' syail eb'. Axo eb' tz'ac'an es, mañ ol colchajlaj eb'.

- 6 A eb' b'ecan sc'ool sian junoc tas, masanil anima sayanec' eb' yuj yoch yamigooc.
- 7 A eb' meb'a, spaticajel eb' yuj eb' sc'ab'yoc, ocxom pax eb' yamigo eb', ¿tom ato eb' chi' mañ ol actancan eb'? Toxoñej syixtej sb'a eb' yavtanxicot eb' yamigo chi'.
- 8 A eb' sb'eyb'alan tas vach' sc'ayb'ej, sya'ilej sb'a eb', masanil tas te vach' tz'ajelc'och d'a eb'.
- 9 A eb' tz'och testigoal d'a tas mañ yeloc, yovalil syab' syail eb'. Tz'ac'jioch chamel d'a yib'añ eb' toñej tz'esan chi'.
- 10 A eb' chuc spensar, mañ smojoc to syac' tzalajb'oc sc'ool eb' d'a vach'il, arije-tona' eb' ayoch checab'oc, mañ smojoc yac'an yajalil eb' d'a yib'añ eb' nivac vinac.
- 11 A eb' syamanoch vaan yoval sc'ool, ay spensar eb', sb'inaj eb' d'a vach'il tato toñej sma'q'uec' eb' yuj tas tz'utaji.
- 12 A yoval sc'ool eb' viñ rey ay smay icha junoc noc' choj tz'avaji. Axo pax svach'c'olal eb' viñ jun, syic'cot vach'ilal icha yal ac'val tz'em d'a yib'añ añ añc'ultac.
- 13 A eb' uninab'il malaj spensar, syab' syail smam eb' yuuj. A eb' ix ix ov d'a eb' yetb'eyum, lajan eb' ix icha junoc tz'uj sd'ujd'ujani.
- 14 Sco cha co pat yed' co b'eyumal yuj tas syac'can co mam. Axo ix quetb'eyum ay spensar, a d'a Jehová sco cha ix.
- 15 Yuj co jaraganail scot co vayañ. Tato max yal-laj co c'ool tzoñ munlaji, ol cab' syail yuj vejel.
- 16 A eb' sc'anab'ajan junoc checnab'il, ichato van stařvan sq'uinal eb'. Axo pax eb' max yil sb'eyb'al jun, ol miljoccham eb'.
- 17 A eb' scolvaj d'a eb' meb'a, ichato a d'a Jehová van yac'an eb' majanil, axo Jehová chi' ol ac'an meltzaj jun majan chi' d'a eb'.
- 18 Co cachec eb' cuninal yacb'an yunetacto eb' yic max b'atcan eb' d'a yol sc'ab' chamel.
- 19 A eb' scot yoval d'a elarichamel, schaocab' spac eb' icha d'a smojal. Tato sco col eb' d'a syaelal chi', sb'eyb'alejñej yoval eb' chi'.
- 20 Tato sco cha cab' razón yed' co cachnab'il, ol ori jelanb'oc.
- 21 Mañ jantacoc tas sco na'a, palta añej tas sna Jehová tz'elc'ochi.
- 22 A tas sco nib'ejoch d'a eb' quetanmail, to tz'elc'och tas syal eb'. Yelxo te vach' tato meb'a' ori d'a yichañ to squesej.
- 23 Tato ay yelc'och Jehová d'a co sat, sco cha co q'uinal, yuuj paxi tzoñ aj d'a tzalajc'olal, malaj tas scab' syail.
- 24 A eb' jaragana syaq'uem sc'ab' eb' d'a yol yuc'ab', palta te ajaltacxopax yic'anq'ueta eb' tas ayem d'a yol yuc'ab' chi', yujto te jaragana eb'.
- 25 Ayic tz'och yaelal d'a yib'añ eb' puch vinac, sjelanb'i spensar eb' mantalaj spensar. Ayic scachji eb' ay spensar, snachajel yuj eb' d'a elarichamel.
- 26 A eb' tz'elc'an junoc tas d'a smam, ma eb' spechanel snun d'a spat, te q'uixvelal syutej sb'a eb'.
- 27 Ex vuninal, tato max e cha eyab' e cachnab'il, van eyic'ancanel e b'a d'a c'ayb'ub'al te vach'.
- 28 A eb' testigo chuc spensar, malaj yelc'och tojolal d'a eb', stzalaj eb' yed' schucal spensar chi'.
- 29 Vach'xo yaj yaelal ol ja d'a yib'añ eb' ac'umtac. Vach'xo pax yaj te' jixc'ab'te' ol jixchajoch d'a eb' malaj spensar.

20

- 1 A eb' tz'uc'an ari, sb'ajvaj eb'. Sq'ue somnaj eb' yac'an oval ayic syuc'an ari ari chi' eb'. A eb' syac'b'at sb'a d'a scal uq'ucl ari chi', te malaj spensar eb'.
- 2 A eb' rey te ov, lajan eb' icha junoc noc' choj tz'el yav yuj yoval, a eb' stec'b'ej sb'a stzuntzan eb', ay smay scham eb' yuj eb'.
- 3 Te vach' yic eb' max mojan oval. Axo eb' chuc spensar jun, syac'och sb'a eb' d'a scal oval chi'.
- 4 A eb' jaragana, max munlajaj eb' d'a stiempoal ayic tz'avchaj ixim aval, malaj pax tas sjach' eb' ayic tz'elul stiempoal jach'o.
- 5 A tastac c'ub'ab'ilel d'a co pensar, lajan icha junoc a a' ay d'a yol junoc olan jul yich, palta axo eb' ay spensar jun, syalrtej snachajel yuj eb' tastac ay d'a co pensar chi'.
- 6 Tzijum eb' tz'alani to tzoñ xajanej eb', palta chequelrtej eb' syal cac'anoch yipoc co c'ool.
- 7 A eb' tojol spensar, aton eb' malaj jab'oc chucal d'a sb'eyb'al, te tzalajc'olal scan eb' yuninal eb'.
- 8 Ayic tz'em c'ojan eb' rey d'a sc'ojob' yic sch'olb'itan junoc tas eb', artej syilanoch jun chucal chi' eb', elarichamel sb'oi.
- 9 Malaj junoc oñ syal calani to vach' co pensar, mato malaj jab'oc co mul.
- 10 A echlab' mañ tz'acanoc yed' ch'ari cuerda nivac, max schalaj sc'ool Jehová.
- 11 A yuj sb'eyb'al eb' anima, scheclajeli tato vach' spensar eb'. Yed' pax eb' unin, a d'a eb' scheclajeli tato vach' eb', tato tojol pax eb'.
- 12 A Jehová ix b'oan co chiquin yic scab'i yed' yol co sat yic squila'.
- 13 Mañocrtej vayañ sco c'ulejec, ta maay ol cot meb'ail d'a quib'ari, caq'uec quip co munlaji yic vach' ol yac' sobre tas sco va'a.
- 14 "Chuclaj juntzañ a choñ tic," xchi eb' smanvaji, axo yic toxo ix manvaj eb' chi', syalan eb', "Te jelan oñ, yujto yechel ix el tas ix co man tic," xchi eb'.
- 15 Mañ jantacoc q'uen oro yed' q'uen q'ueen vach' yilji d'a yolyib'arñq'uinal tic, palta a eb' slolon d'a jelanil, mañ comonoc tz'ilchaj eb'.
- 16 A eb' tz'och fiadoral d'a junoc ch'oc animail, yic'ocab'el spichul eb' yic syac'can eb' yuj smajanunb'aloc.
- 17 A eb' tz'ic'an jab'oc vael d'a elc'al, mañxo jantacoc svach'il svaji syab' eb', palta axo d'a slajvub'alxo, icha val to a q'uen c'aj q'ueen tz'och d'a yol sti' eb' syab'i.
- 18 A junoc tas sco na', vach' tz'ajelc'ochi tato sco c'anab'ajej junoc razón vach'. Syal cac'an ganar eb' cajc'ool d'a oval, tato vach' scutej cac'an slajtial.
- 19 A eb' alum pecal, max sc'ub'ejel-laj juntzañ lolonel eb' c'ub'eltac yalji, yuj chi' mañ junrtejoc tzoñ aj yed' eb'.
- 20 A eb' sb'ajan smam snun, slajviel sq'uinal eb' icha junoc candil stupi.
- 21 A b'eyumal tz'ilchaj d'a secojtaquil d'a sb'ab'elal, a d'a slajvub' cuseltacxo tz'ajelc'ochi.
- 22 Malajocab' b'aq'uirñ scala': Ol co pac co b'a, mocab' xco chioc. Artej to scac'och Jehová d'a co c'ool, yic A' ol oñ colanoc.
- 23 A juntzañ echlab' mañ tz'acanoc, te chuc, chach'ipaxel yuj Jehová.
- 24 A Jehová tzoñ ic'an b'eyoc, yuj chi' mañ cojtacoc tas ol ja d'a quichañ.
- 25 Tato elarichamel scac' co ti' d'a Dios, slajvi chi' sco naanxi co b'a, te ay smay.
- 26 A eb' rey ay spensar, spechel eb' chuc eb' d'a yichañ, scan eb' chi' d'a yalañ yuj eb'.

- 27 A razón syac' Dios d'ayoñ, icha saquilqu' uinal yaji yic squil co b'a yed' co pensar.
- 28 A eb' rey, yelxo te vach' yajoch eb' d'a yopisio, tato sb'eyb'alej vach'c'olal eb' yed' tojolal.
- 29 A eb' quelemtac ste tzalaj eb' yed' yip, axo eb' ichamtac vinac te nivan yelc'och eb' yujto sacxo xil sjolom eb'.
- 30 A eb' chuc, sja spensar eb', ayic smac'ji eb' d'a junoc tz'uuum, syactanpax eb' sc'ulan chucal, ayic staji schiq'uil eb' smac'ji.

21

- 1 A d'a yol sc'ab' Jehovahá, ata' ayoch spensar eb' rey, icha secojtaquil sq'uexchaj sb'e a a', icha chi' tz'aj sq'uexchaj spensar eb' rey chi' yuuj.
- 2 A eb' anima sna eb' to vach'riej tas sc'ulej eb', palta a Jehovahá sch'olb'itan tas yaj spensar eb'.
- 3 Tato sco b'eyb'alej vach'ilal yed' tojolal, a juntzañ chi' ec'alto yelc'och d'a yol sat Jehovahá d'a yichañ juntzañ silab'.
- 4 A eb' anima malaj yelc'och Jehovahá d'ay, a tas sc'ulej eb' yuj yac'umtaquil yed' yic'ojchañb'ail, chuc toni.
- 5 A junoc tas cham naab'il tz'aji, vach' tz'elc'ochi. Axo pax tas comonriej sb'o jun, a meb'ail scotcan yuuj.
- 6 A eb' syic' sb'eyumal yuj es syala', junriej rato slajviel sb'eyumal eb' chi', axo chamel sjacan d'a yib'añ eb'.
- 7 A eb' chuc, añeja' schucal eb' chi' sataneli, yujto malaj sgana eb' sb'eyb'alej tojolal.
- 8 A sb'eyb'al eb' chuc spensar, mañ tojoloc, axo pax sb'eyb'al eb' vach' spensar jun, te tojol.
- 9 Yelxo te vach' tzoñ aj d'a junoc yune' pat co ch'ocoj, d'a yichañ pax tzoñ aj d'a junoc nivan pat te vach' yed' junoc ix ix ayñejcot yoval.
- 10 A eb' chuc, añej chucal sna eb' sc'ulej, mañ jab'oc tz'oc' sc'ool eb' d'a eb' yetanimail.
- 11 Ayic tz'ac'jioch syaelal eb' puch vinac, sc'ayb'ejcan jelanil eb' mantalaj spensar. A eb' ay spensar, toñej tz'alji d'a eb', snachajel jelanil yuj eb'.
- 12 A Dios tojol toni, scham val yilan eb' chuc, yuj chi' a tz'ac'anoch syaelal eb', yic satel eb'.
- 13 Tato max co cha cab'i ayic stevioch eb' meb'a' d'ayoñ, axo pax yic tzoñ tevi d'a Jehovahá yic sco c'anan colval d'ay, max schapaxlaj yab' d'ayoñ.
- 14 A silab' tz'ac'ji d'a c'ub'eltac, stup yoval sc'ool eb' anima yuuj.
- 15 Ayic sb'o junoc lolonel d'a tojolal, a eb' vach' spensar ste tzalaj eb', axo eb' chuc spensar jun, ste xiv eb' yuuj.
- 16 A eb' tz'ic'ancanel sb'a d'a vach' b'eyb'al, van sb'atcan eb' d'a scal eb' chammac.
- 17 A eb' tz'ac'anoch sb'a d'a masanil tas snib'ej, d'a uq'uel añ yed' d'a nivac vael, val yel scotcan meb'ail d'a yib'añ eb'.
- 18 A eb' anima mañ vach'oc sb'eyb'al yed' eb' esalvum, syab' val syail eb' sq'uexuloc eb' tojol spensar.
- 19 Yelxo te vach' tato tzoñ cajnaj d'a junoc lugar b'aj tz'inan, d'a yichañ pax tzoñ aj yed' junoc ix ix ayñejcot yoval to ya yecvi.
- 20 A d'a spat eb' jelan spensar, ay stumin eb' molb'il yuuj, ay pax tas sva eb', axo pax eb' malaj spensar jun, slajel masanil tas tz'ilchaj yuj eb'.
- 21 A eb' sb'eyb'alan tojolal yed' vach'ilal, ay sq'uinal eb', b'inajnac pax eb', vach'riej tz'elc'och eb'.

- 22 A eb' ay spensar, syal yoch eb' yac' oval d'a junoc chořab' ayoch yilumal sic'lab'il, syac'an telvoc smuroal jun chořab' chi' eb'.
- 23 A eb' mař comonoc sloloni, scol sb'a eb' d'a scal yaelal.
- 24 A eb' ac'umtac, tz'ec'xo val eb' d'a yib'arı yic'ancharı sb'a, tz'el specal eb' yuj tas sb'o chi', te b'uchumtac pax eb'.
- 25 A eb' jaragana, ste nib'ejoch tastac eb', palta max ilchajlaj yuj eb' yujto malaj sgana eb' smunlaji.
- 26 Junjun c'u snib'ejřej juntzař tastac eb', axo pax eb' tojol jun, elb'enřej tastac yuj eb'.
- 27 Max schalaj sc'ool yofrenda eb' chuc Jehová, ocxom val eb' syac' yofrenda yed' schuc pensaril.
- 28 A eb' syac'och sb'a testigoal d'a es ol satcanel eb', palta axo pax eb' scham val smaclan yab' jun, vach'řej tz'aj spactzitan eb'.
- 29 A eb' chuc tořej stz'ac yal eb' to te junc'olal yaj eb', axo pax eb' vach' spensar jun, yel junc'olal ton val yaj eb'.
- 30 Vach'chom ay mach te jelan, te aj pensar, ma tzijtum tas yojtac, palta max yal-laj scachanoch vaan tas sgana Jehová.
- 31 A eb' anima, sb'o'och stz'uum schej eb' ayic sb'at eb' d'a oval, palta ařej yuj Jehová syac' ganar oval chi' eb'.

22

- 1 Tato vach' co b'inaji, yelxo te vach' d'a yicharı to te ay q'uen oro yed' q'uen plata d'ayori.
- 2 A eb' b'eyum yed' eb' meb'a', lajanřej eb', a Jehová ix b'oan eb'.
- 3 A eb' aj pensar syil eb' tastac ay smay, scolan sb'a eb' d'ay. Axo pax eb' malaj spensar jun, sb'eyřejb'at eb' masanto yalab'aj satcamb'at eb'.
- 4 Tato emnaquil scutej co b'a, tato ay pax yelc'och Jehová d'a co sat, squic' co b'eyumal, tzoř b'inaji, snajatb'i co q'uinal.
- 5 A d'a yol sb'e eb' chuc, ichato te ay te' q'uiix yed' yaal ayemi. Axo pax eb' stařvej sb'a jun, mař junřejoc sb'eyec' eb' yed' eb' chuc chi'.
- 6 Tato sco c'ayb'ej eb' unin d'a vach' b'eyb'al, axo ol och eb' icham animail, mařxo ol yic'canel sb'a eb' d'ay.
- 7 A eb' b'eyum, icha rey yaj eb' d'a scal eb' meb'a'. Axo pax eb' tz'ac'an q'uen tumin majanil, yajal yaj eb' d'a scal eb' smajnan q'uen tumin chi'.
- 8 A eb' ařej chucal sc'ulej, ařej yaelal ol scha eb', mařxo ol yal yixtan eb' yetanimail eb'.
- 9 A eb' elb'en yuuj, ol scha vach'c'olal eb' yuj spucanec' tas vach' svaji d'a scal eb' meb'a'.
- 10 Ayic spechjiel eb' b'uchumtac, tz'em numnaj telajb'ail, oval yed' tzunt-zojb'ail.
- 11 A eb' rey, ste tzalaj eb' yed' eb' vach' spensar, sch'oxanpax svach'c'olal eb' d'a eb' vach' sloloni.
- 12 A Jehová stařvan eb' aj pensar, stenanpaxec' tastac syal eb' tz'esani.
- 13 A eb' jaragana syal eb' to a d'a yol sb'e eb' ay jun noc' choj ayeq'ui, to a noc' ijan ix milancham eb' yalani, yujto malaj sgana eb' sb'at munlajel.
- 14 A slolonel eb' ix ix smulan d'a yol sc'ab' yetb'eyum, lajan icha junoc olan te jul yich, aton b'aj sb'atcan eb' scatab'ej Jehová.
- 15 A mař pensaril ayřejec' d'a eb' unin, scan yuj eb' tato smac'ji eb' d'a te' jixc'ab' te'.
- 16 A eb' tz'ixtan eb' meb'a', yujto snib'ejoch sb'a eb' b'eyumal yed' eb' smontan eb' b'eyum, a eb' chi' yuj meb'ail ol satel eb'.

A 30 slolonel eb' aj pensar

- 17 Ab'ec jun tic, ol ex in c'ayb'ej d'a tastac yalnaccan eb' aj pensar. Scham val e c'ayb'ani.
- 18 Vach' tato tze sic'can d'a e pensar yic vach' tzeyalub'taŕej smasanil.
- 19 A ticnaic svac' val eyojtaquejeli, yic vach' tzeyac'och Jehová yipoc e c'ool.
- 20 Tic tzin tz'ib'ej 30 lolonel d'ayex: A juntzaŕi lolonel tic, ay pensar vach' yed' jelanilal yed'nacochi.
- 21 Tato tze c'ayb'ej, ol eyojtaquej tastac vach' yed' tas yel, yic vach' syal eyac'an razón vach' d'a eb' sc'anb'an yab' d'ayex.

1

- 22 Maŕi eyixtej junoc meb'a' yujto max yal-laj scolan sb'a. Maŕi eyixtej pax junoc mach malaj mach scolan d'a yichaŕi eb' yajal,
- 23 yujto a Jehová ol colanoc, axo Jehová chi' ol ac'an spac d'ayex yuj schucal tas tze c'ulej chi'.

2

- 24 Maŕi junoc tzex aj yed' eb' anima chuc spensar yed' pax eb' toŕej scomon chichon sc'ool,
- 25 axo talaj tz'aji, tze c'ayb'an schucal b'eyb'al eb' chi', ichato van e sud'an e b'a d'ay.

3

- 26 Malajocab' b'aq'uiŕi tzeyac'och e b'a e tupan sb'oc junocxo anima,
- 27 yujto ta malaj tas tzeyutej e tupani, axo tz'aji, a e vaynub' tz'ic'chajec' d'ayex.

4

- 28 Maŕi e q'ux stz'acaŕil sluum eb' e mam eyicham yac'naccanemi.

5

- 29 A eb' vach' syutej sb'a smunlaji, aton eb' chi' ol munlaj d'a eb' rey, maŕioclaj d'a juntzaŕi anima malaj yelc'och ol munlaj eb', yuj chi' vach' tzeyutej e munlaji.

23

6

- 1 Tato ay eb' nivac vinac tzex avtan vael, scham val e naani mach viŕi b'aj ayex ec' d'a yichaŕi.
- 2 Vach'chom te ayoch e vejel, vach' tato jab'ŕej tze va'a.
- 3 Maŕi yelc'olaloc tze va jun vael maŕixo jantacoc svach'il chi', talaj ay tas sna viŕi d'a e patic.

7

- 4 Maŕi eyac' eyip eyoch b'eyumal, maŕi ex och ilc'olal yuj juntzaŕi chi'.
- 5 A q'uen tumin junŕej rato slajviel q'ueen, icha sb'at jeŕeŕoc noc' ch'acb'a, icha chi' tz'aj satxiel q'uen tumin chi'.

8

- 6 Maŕi ex em c'ojan d'a smexa eb' ya yel yuuj, maŕi e nib'ejoch svael eb' te vach'.
- 7 A eb' aj vael chi', te nivan sna sb'a eb' yuj stojol jun vael chi', vach'chom syal eb', vaaric xchi eb', palta maŕi smasaniloc sc'ool eb' syala'.
- 8 Ol e na e b'a yuj tas ix laj e vaem chi', malaj yopisio juntzaŕi e lolonel vach' ix eyutej eyalan d'a eb'.

9

⁹ Mañ eyal vach' pensaril d'a junoc chuc spensar, yujto toñej ol b'uchvaj d'a e lolonel vach' chi'.

10

¹⁰ Mañ e q'uex stz'acañil lum luum aytaxcanem d'a pecataxo, mañ e toc'paxec' sluum eb' chamnac smam snun,

¹¹ yujto a Dios Smam eb', a ol colanel eb', a ol ac'an oval eyed'oc.

11

¹² Aq'uecoch e chiquin d'a e c'ayb'ub'al, aq'uecoch e pensar yic ol eyojtaquejeli.

12

¹³ Mañ eyacteñ eyac'an tzalaj eb' eyuninal, ¿tom val scham eb' yuj jay pajoc tzeyac' d'ay?

¹⁴ Tato tzeyac' tzalaj eb', van ton e colananelta eb' d'a chamel.

13

¹⁵⁻¹⁶ Ex vuninal, ayic ol eyic'an jelanil, ayic ol vab'an e lolon icha d'a smojal, ol in te tzalaj eyuuj.

14

¹⁷ Mañ e nib'ejoch tastac ay d'a eb' tz'och b'eyumal yuj chucal, añejocab' Jehovah nivan yelc'och d'a e sat.

¹⁸ Tato icha chi' tzeyuteñ e b'a, vach'ñej ol ex elc'ochoc, axo tas ayoch yipoc e c'ool, malaj b'aq'uir' ol lajvoqueloc.

15

¹⁹ Ex vuninal, tañvejec eyab'i, tze c'ayb'an vach'ilal, tzeyac'an eyip e b'eyb'alani.

²⁰ Mañ junoc tzex ec' yed' eb' uc'um añ yed' eb' tz'ec' yib'añ sva'i.

²¹ Yujto a eb' uc'um añ yed' eb' jelan sva chi', ol te cot meb'ail d'a yib'añ eb'. Axo pax eb' jaragana toxoñej olchintac spichul eb' ayoch yuuj.

16

²² Cham eyab'an tas syal eb' viñ e mam, aton eb' viñ ix ex ilan pitzvoc. Mañ e patiquejel eb' ix e nun ayic schichimax eb' ix.

²³ Aq'uec eyip e sayan tastac yel, jelanil, c'ayb'ub'al yed' aj pensaril, a juntzañ chi' mañ e patiquejaneli.

²⁴ A eb' uninab'il te vach', eb' te ay spensar, ste tzalaj smam eb' yed'oc.

²⁵ Yuj chi', aq'uec tzalajb'oc sc'ool eb' e mam e nun, yic vach' nivan ol aj yelc'och eb' eyuuj.

17

²⁶ Ex vuninal, tañvejec eyab' tas ol vala', scham val eyilan in b'eyb'al,

²⁷ yujto a eb' ix ix smulan d'a yol sc'ab' eb' yetb'eyum, lajan eb' ix icha junoc olan te jul yich, palta lod'an yool.

²⁸ Smaclan eb' viñ vinac eb' ix d'a yol b'e, icha syuteñ sb'a eb' elc'um, te tzijtum eb' viñ vinac chi' tz'och smul yuj eb' ix.

18

²⁹⁻³⁰ A eb' max actancan yuc'an añ añ, eb' añeja' yab'an svach'il yuc'ji añ añ chi', aton eb' tz'ab'an syail, eb' tz'el yav, eb' te ayoch oval d'a scal, eb' slajvi vach'chom malaj junoc tas yuuj, eb' chac jochinac yol sat.

³¹ Mañ eyiloch e c'ool d'a añ añ yax d'urinac yilji d'a yol scopail, secojtac tz'aj yuc'chajemi,

³² palta axo d'a slajvub'al jun, lajan icha junoc noc' chan mañ jantacoc syail b'aj tzoñ schi'a.

- 33 Mañ jantacoc tas ol ac'joc eyil yuuj, tzijtum tastac mañ vach'oc ol eyal yuj ari, ay pax juntzañ tas mañ vach'oc ol e naq'ue yuj ari ari chi'.
- 34 Icha val to a d'a yib'ari a' mar ayex ec' ol eyutej eyilani, oyb'inacxo e sat, icha val to d'a schon ste'al junoc nivan barco ayex q'ue tzeyab'i.
- 35 Axo ol eyalan icha tic: Ix ori smac' eb', palta maj cab'laj syail, ix ori mac'ji yed' noc' tz'uum, palta maj cab'laj, axo ol el lenaj ari d'a co sat, ol ori b'atxoc co say ari, xe chama.

24

19

- 1 Mañ e nib'ejoch tastac ay d'a eb' tz'och b'eyumal yuj chucal, mañ e nib'ej jun tzex aj yed' eb',
- 2 yujto arijej elc'al b'aj ayoch spensar eb', axoñej chucal syalub'tañej eb'.

20

- 3 Tze na sic'lab'il tas tzeyutej e b'oan junoc e pat yed' jelanil yed' aj pensaril tzeyaqu'em cimientoaal yich,
- 4 yic vach' icha chi' ol b'ud'joquel yol e pat yed' juntzañ tas vach' yilji yed' tastac ay stojol.

21

- 5 A eb' aj pensar te tec'an eb'. Yuj tas yojtac eb', ste tec'c'aj eb'.
- 6 Ayic tzex b'at d'a oval, tze c'anb'ej eyab' junoc razón. Tato tzijtum eb' tz'ac'an e razón, ol yal eyuuj.

22

- 7 A eb' malaj spensar, max nachajlaj tas syutej eb' scolan sb'a d'a yichari eb' juez, toñej tz'och q'uelan eb' yujto malaj sjelanil eb'.

23

- 8 A eb' arijej chucal sna'a, b'inajnac eb' yuj schuc pensaril chi'.
- 9 A tas sna eb' malaj spensar, aton chucal. Max tzalajlaj eb' anima yed' eb' b'uchumtac.

24

- 10 Tato schab'axq'ue co c'ool, ayic ayori och d'a ilc'olal, malaj co tec'anil syal chi'.

25

- 11 Co coleccionel eb' van yic'jib'at d'a chamel. Co yamecoch vaan eb' ichato squetconec' d'a sti' yolanil b'aj smuchaj eb' chamnac.
- 12 Vach'chom scala' to mañ cojtacoc tas van yic'an eb', axo Dios yojtac tas ay d'a co pensar, yojtac tas yuj icha chi' sco c'ulej. A Dios tzoñ tarivani, yojtac tas caji, a' ol pactzitan d'ayori junjun ori icha tas sco c'ulej.

26

- 13 Ex vuninal, leq'uec schab'il noc' acari mañ jantacoc schi'al, ab'ec tonab' jab'oc schi'al ayoch d'a noc'.
- 14 Icha schi'al schab'il noc' acari chi', icha chi' ol aj eyab'an schi'al jelanil yed' aj pensaril. Tato ol ilchaj eyuuj, vach' ol ex ajelc'ochoc, axo tas ayoch yipoc e c'ool, malaj b'aq'uiñ ol lajvoquec' d'ayex.

27

- 15 Mañ e na chucal pensar d'a spatic eb' vach' spensar. Mañ eyelq'uej tas ay d'a yol spat eb',
- 16 yujto vach'chom ijan stelvi uqueloc eb', arijeja' uquel tz'ic'jipax q'ue vaan eb', axo pax eb' chuc jun, scotxoñejcan d'a yib'ari eb' d'a junelñej.

28

- 17 Mañ ex tzalajoc ayic scot d'a yib'arñ eb' ayoch ajc'olal d'ayex.
 18 Tato tzex q'uechaarñ jun, mañixo ol yac'laj yoval sc'ol Jehová d'a yib'arñ eb', yujto mañ vach'oc e tzalajc'olal chi' d'a yol sat.

29

- 19 Mañ chucoc tzeyab'i ayic sq'uib' sb'eyumal eb' chuc, mañ eyiloch e c'ool d'a tastac ay d'a eb',
 20 yujto a eb' chuc chi', mañ vach'oc yic eb', ol lajvoquel eb' icha tz'aj stup junoc candil.

30

- 21 Ex vuninal, ayocab' yelc'och Jehová yed' eb' rey d'a e sat. Mañ junoc tzeyutej e pensar yed' eb' ayoch ajc'olal d'a eb' rey chi',
 22 yujto elarñchamel scham eb', axo satel eb' chi'. Malaj mach ojtannac tas yaelal scotcan d'a yib'arñ eb' yuj Dios yed' yuj pax yuj eb' rey chi'.

A juntzarñxo lolonel yalnaccan eb' ay sjelanil

- 23 Añejton pax a' juntzarñxo tic ix yalcan eb' jelan spensar: Yelxo mañ vach'oc tato mañ lajanoc syutej eb' juez sb'oan yaj eb' anima.
 24 A eb' juez toñej syaq'uel eb' anima ay smul d'a libre, chuc syal eb' anima d'a spatic eb', spaticajcanel eb' yuj masanil anima.
 25 Axo eb' juez tz'ac'an scastigo eb' ay smul chi', vach' ton tz'elc'och eb', axo eb' anima, vach' syal eb' d'a spatic eb'.
 26 A eb' vach' syutej spacan junoc lolonel, lajan eb' icha junoc eb' stz'ub'an sti' junoc anima.
 27 Mañ e b'olaj e pat, tato mantalaj tas tze va'a yed' tas ol aj yec' tiempo eyuuj.
 28 Mañ comonoc tzeyac'och lolonel d'a spatic eb' eyetanimail, max yal eyalan lolonel mañ yeloc d'a spatic eb'.
 29 Mañ e na eyaq'uec' e pac d'a eb', icha val tzex yutej eb'.
 30 Ix in ec' d'a scal smunlajel eb' jaragana yed' d'a scal te' uva avab'il yuj eb' malaj spensar.
 31 A tas ix vil d'a sat sluum eb' chi', añej te' q'uiix sq'uib'q'uei. Axo q'uen tz'alq'ueen ayoch smactealoc, toxo ix lañchaj q'ueen.
 32 Ayic ix vilan juntzarñ chi' ix in sic'ancan d'a in pensar, ix vic'ancan in c'ayb'ub'al d'ay.
 33 Yuj chi' sval d'ayex: Yach'an tzex vay jab'oc, snecnecan pax e jolom e yayi yed' jeljumb'a tz'aj e c'ab' ayic tzeyic'an eyip,
 34 axo meb'ail ol ja d'a eyib'arñ, icha junoc elc'um ed'jinac junoc arma.

25

*A schab'il macarñ slolonel viñtaj Salomón**(Pr 25.1–29.27)*

- 1 Aton juntzarñ tic slolonel viñtaj Salomón, axo eb' stz'ib'um viñtaj Ezequías sreyal Judá, ix tz'ib'ancani:
 2 Te nivan yelc'och Dios yuj juntzarñ tas c'ub'eltac yaj yuuj, axo pax eb' rey jun, scal eb' vach'il yujto scham val sch'olb'itan junoc tas eb'.
 3 Icha snajatil ay satchaarñ yed' sjulal yich lum luum, icha chi' yaj spensar eb' rey, malaj mach snachajel yuuj tas yaj spensar eb'.
 4 Tato tz'ic'chajel smical q'uen plata, syal sb'o junoc tas vach' d'a q'ueen.
 5 Añejtona' tato tz'ic'chajel eb' chuc d'a yopisio yuj eb' rey, syic' yip yopisio eb' d'a stojolal.

- 6 Mocab' eyic'chaari e b'a d'a yichari eb' rey, mari ex empax c'ojan b'aj tz'em c'ojan eb' nivac vinac.
- 7 Yelxo vach' tato tzex avtajb'at d'a slac'anil eb' rey, d'a yichari pax to tzex ic'chajelta d'a yichari eb' nivac vinac chi'.
- 8 A tas tzeyila', mari eyic'b'at d'a yichari eb' juez d'a elarichamel, talaj ay junocxo ol c'ochoc ol yalan tas yaji, axo ol ajoc, toxoiej ol ex te q'uixvoc.
- 9 Tato ay chaclajb'ail d'a e cal yed' eb' cajan d'a e lac'anil, aq'uec eyip e b'oan yaj yed' eb', mari e puc specal d'a eb' eyetanimail.
- 10 Tato maay, axo talaj tz'aji, a eb' tz'ab'an specal jun chi', syamoch eb' ex yalub'tarani, axo e pecal te chuc tz'aj yalub'tarajaj.
- 11 A junoc b'elari lolonel vach' tz'alchaj d'a stzolar, lajan icha junoc mansan nab'a oro, aypaxoch q'uen plata yelvanub'oc.
- 12 Icha q'uen colc'ab' yed' q'uen uchiquin nab'a oro, yelxo te vach', icha chi' yaj scachnab'il eb' jelan d'a eb' scha yab' d'a tzalajc'olal.
- 13 A eb' checab' c'anab'ajum, lajan eb' d'a yol sat eb' schecan chi' icha a' siquila' scuq'uej ayic te ay co taquintial, sich'i sc'ol eb' spatron eb' chi' yuj sc'anab'ajumal chi'.
- 14 Icha taquiri asun yed' taquiri ic' malaj jab'oc sriab'il, icha chi' yaj eb' syic'chaari sb'a d'a tas syac' yalani, palta malaj b'aq'uir syac' eb'.
- 15 Tato nivan scutej co c'ool d'a yichari eb' yajal, syal smontaj eb' cuuj. A lolonel vach' tz'alchaji, tz'em numnaj eb' te pit syutej sb'a yuuj.
- 16 Ayic tz'ilchaj noc' yal chab' eyuuj, mocab' ec' yib'ari e te uc'anb'at noc', tato maay, ex zexjalaj yuj noc'.
- 17 Mocab' xicanoc tzex b'at paxyal d'a eb' eyamigo, tato maay, axo talaj tz'aji, sq'ue chinaj sc'ol eb' eyed'oc, yujto nachaji tzex c'ochi.
- 18 A eb' syac'och sb'a testigoal d'a es d'a junoc yetanimail, lajan eb' icha junoc te te', ma junoc q'uen espada, ma junoc jul-lab' te jay sti'.
- 19 Ayic ayori och d'a co yaelal, tato a junoc anima max elc'och tas syal scac'och yipoc co c'ool, lajan ichato q'uichajnac co xub' tzoñ b'eyeq'ui, ma icha co va yed' junoc q'uen que ya ayxo yolani.
- 20 Ayic ayori och d'a syaelal, sb'itaj junoc b'it cab'i, lajan syail icha yic tz'ac'jioch vinagre d'a junoc echen, ma icha yic tz'ic'chajel co pichul ayic te ay siic.
- 21 Tato ay svejel eb' ayoch ajc'olal d'ayex, aq'uec va eb', ta ay staquintial eb', aq'uec a' yuq'uej eb'.
- 22 Tato icha chi' tzeyutej e b'a d'a eb', ol chacb'oc sat eb' yuj q'uixvelal d'a eyichari, axo Jehová ol pactzitan d'ayex b'aj tzex colvaj chi' d'a eb'.
- 23 A ic' scot d'a stojolar norte syic'cot riab', icha chi' juntzari chucal lolonel, a tz'ac'an ovaj co sat.
- 24 Yelxo te vach' tzoñ aj d'a junoc yune' pat co ch'ocoj, d'a yichari pax tzoñ aj d'a junoc nivan pat te vach' yed' junoc ix ix to aytejcot yoval.
- 25 Icha a siquil a' scuq'uej ayic van stacj co ti', icha chi' tz'aj sjavi junoc ab'ix vach' scot d'a najat.
- 26 A eb' vach' sb'eyb'al scuchb'ajb'at yuj eb' chuc sb'eyb'al, lajan tz'aj eb' icha sjaj a a' te tat yuj lum soc'om.
- 27 Mari vach'oc tato nivan noc' yal chab' scuq'uej. Mari vach'oc paxi tato aiej yic nivan tz'aj co b'inaj yuj eb' quetanimail sco sayeq'ui.
- 28 A eb' max syamoch vaan sb'eyb'al, lajan eb' icha junoc choñab' larichajnac smuroal max yal-laj scolan sb'a.

26

- 1 Mañ smojoc tato tz'em q'uen sach'acom ayic te c'achan, ma scot riab' d'a stiempoal jach'oj, ichaton pax chi', mañ smojoc tz'ic'jichaañ eb' malaj spensar.
- 2 Tato malaj yuuj tz'alji junoc catab' lolonel, malaj b'aq'uiri tz'elc'ochi. Lajan icha junoc noc' tz'unun toñej tz'ec' jeñeñoc, ma icha noc' sañcapech tz'ec' d'a satchaañ, malaj b'aj tz'och vaan.
- 3 Scac'och sfreno noc' chej, sco mac' noc' b'uru d'a junoc tz'uuum, axo te' jixc'ab'te', a te' scac'lab'ej co mac'an eb' malaj spensar.
- 4 Mañ ex tac'voc d'a junoc malaj spensar ayic syalan smañ pensaril chi' d'ayex, yic vach' max e lajb'ej e b'a yed'oc.
- 5 Tac'vañec d'a junoc malaj spensar icha d'a smojal, yic vach' ol nachajel yuuj to malaj spensar chi'.
- 6 Tato sco checb'at eb' malaj spensar d'a co checab'il, ichato van co xican coc, toñej sco saycot yaelal d'a quib'añ.
- 7 A junoc lolonel syac' junoc malaj spensar, lajan icha yoc junoc coxo, malaj yopisio.
- 8 Ec'al sjelanil junoc mach spixanoch q'uen q'ueen d'a yol ch'añ mejmeech, d'a yichañ junoc mach tz'ic'an chaañ eb' malaj spensar.
- 9 A eb' uc'um añ, vach'chom aylaj jantacoc q'uiix ayb'at d'a yol yoc eb', palta max yab'ljaj eb'. Icha pax chi' eb' malaj spensar, max nachaj el-laj juntzañ jelan lolonel yuj eb'.
- 10 A eb' patrón tz'ac'anoch eb' malaj spensar d'a smunlajel, ma eb' scomon b'eyeq'ui, lajan tz'aj eb' icha eb' julvajum toñej scomon julvaj d'a scal anima.
- 11 Icha noc' tz'i' slec'anxiq'ue xej, icha chi' yaj eb' malaj spensar, smeltzajxi eb' d'a smañ pensaril chi'.
- 12 A eb' malaj spensar, tzato yal co c'ayb'an eb' d'a yichañ pax eb' syaloch sb'a jelanil.
- 13 A eb' jaragana syal eb' to a d'a yol b'e ay jun noc' choj lista yajeq'ui yic schi'anb'at anima noc', yujto malaj sgana eb' sb'at munlajel.
- 14 Icha tz'aj sb'eyec' junoc puerta yuj svisagreal, icha chi' eb' jaragana, smeltzajq'ueejmi eb' d'a sat sch'at.
- 15 A eb' jaragana syaq'uem sc'ab' eb' d'a yol yuc'ab', palta te nivan munlajelalxo d'a eb' ayic syic'anq'ueta eb' tas ayem d'a yol uc'ab' chi'.
- 16 A eb' jaragana, sna eb' to te jelan eb' d'a yichañ ucvañoc anima yojtac sya ilan junoc lolonel d'a vach'ilal.
- 17 Tato scalb'at quic d'a scal oval b'aj malaj calan quico', lajan icha co yaman schiquin junoc noc' tz'i' te ov.
- 18 Icha eb' anima scomon julvaj yed' sjul-lab' ayoch sc'ac'al,
- 19 icha chi' yaj eb' syixtej junoc yamigo, axo slajvi chi' syalan eb' to toñej stajni eb'.
- 20 Tato malaj te' c'atzitz, stupel te' c'ac', icha pax chi' tato malaj junoc naumq'ue lolonel, slajviel oval.
- 21 A te' ac'al tz'och tzac'ag'uil, axo te' c'atzitz tz'ac'an ovaj te' c'ac', icha chi' tz'aj sq'ue vaan oval yuj eb' sayum oval tz'eq'ui.
- 22 A tas syal eb' alum pecal, lajan icha juntzañ tas vach' sloji, sc'och val schi'al d'a sc'ol eb' tz'ab'an chi'.
- 23 A juntzañ lolonel man jantacoc svach'il syal eb' anima chuc tas nab'il yuuj, lajan icha junoc lum chen uc'nac d'a q'uen plata.
- 24 A eb' chuc spensar, vach'ñej syutej eb' sloloni, palta axo d'a spensar eb', ata' ayec' schucal pensaril eb' chi',

- 25 vach'chom mañ jantacoc svach'il slolon eb' d'ayex, mañ e cha eyab'i, yujto a eb' chi', añej chucal sna eb' sc'ulej d'ayex.
- 26 Vach'chom max snib'ej eb' sch'oxel schucal, palta yovalil ol checlajelta d'a yichañ anima smasanil.
- 27 A eb' sjoyan junoc olan yic yaal, añeja' eb' ol b'at d'a jun olan chi'. A eb' tz'ecanb'at junoc q'uen q'ueen d'a yib'añ junoc anima, añeja' q'ueen ol cotpax d'a yib'añ eb'.
- 28 A eb' esalvum, schichon sc'ol eb' d'a eb' anima syixtej. A eb' toñej stz'ac yal vach'il, sjuviel eb' schaan yab' d'a eb'.

27

- 1 Mañ eyic'chaañ e b'a yuj tas tze c'ulej q'uic'an eyalani, yujto mañ eyojtacoc tas tzuji q'uic'an chi'.
- 2 Ch'ococab' eb' tzex alan vach'il, yujto mañ vach'oc tato a ex tic tzeyaloch e b'a vach'ilal.
- 3 A q'uen yax q'ueen yed' q'uen arena te al q'ueen, pural sq'ue q'uen cuuj, icha pax chi' yaj yoval eb' chuc spensar, yelxo val max techajlaj cuuj.
- 4 A c'ac'alc'olal te chuc, nivan tas tz'ixtaxb'at yuuj, palta axo chichonc'olal, malaj mach syal stec'b'an sb'a d'a yichañ.
- 5 A eb' tzoñ xajanani, tzoñ scach eb' d'a juntzañ chucal sco c'ulej.
- 6 A eb' vach' eyac'an yed'oc, say eb' tas vach' tz'och e vach'iloc vach'chom ya tzeyab'i. Axo eb' tz'och lac'naj d'ayex jun, tzeyil e b'a d'a eb', yujto a eb' chi', ajc'ool yajoch eb' d'ayex.
- 7 A eb' b'ud'anxo sc'ool, vach'chom a noc' yal chab' syuc' eb', palta chuclaj yuc'ji noc' syab' eb'. Axo pax eb' ay svejel jun, vach'chom c'a' junoc tasi, palta te chi' syab' eb'.
- 8 A eb' syactejcan yal yuninal, lajan eb' icha junoc noc' much syactejcan so' yed' yune'.
- 9 A yuj perfume yed' tas scaq'uec' d'a co jolom, yuj chi' stzalajb'i co c'ool, icha chi' tz'aj co tzalaj yuj razón syac' eb' camigo d'ayon yuj on xajanan eb'.
- 10 Malaj b'aq'uñ tze chaquel eb' eyamigo yed' pax eb' yamigo eb' e mam. Mañ ex b'at eyal e cusc'olal d'a junoc e c'ab' eyoc. Te vach' tato tzeyal e cusc'olal chi' d'a eb' eyamigo cajan d'a e lac'anil, d'a yichañ eb' e c'ab' eyoc cajan d'a najat.
- 11 Ex vuninal, jelan tzeyutej e b'a, yic vach' tzeyac' tzalajb'oc in c'ool, yic vach' ay tas syal in pactzitan d'a eb' tzin paticaneli.
- 12 A eb' ay spensar, syil eb' tastac ay smay, scolan sb'a eb' d'ay, axo pax eb' malaj spensar jun, sb'eyñejb'at eb' masanto sjavi yaelal d'a yib'añ eb'.
- 13 A eb' syac'och sb'a fiadoral d'a eb' anima mañ yojtacoc, yac'ocab'can junoc mojañ spichul eb' yuj q'uen tumin chi'.
- 14 Tato ayic vanto sacb'i, tzoñ avaj d'a eb' camigo yic sco c'anb'an sc'ol eb', a tz'aj yab'an eb', ichato chuc van calan d'a eb'.
- 15 A eb' ix ix ovalñej yaji, lajan eb' ix icha junoc tz'uj sd'ujd'ujan d'a stiempoal ñab'il q'uinal.
- 16 Tato sco nib'ej tz'och vaan eb' ix d'a yoval sc'ool chi', lajan icha to sco nib'ej sco yamoch vaan ic', icha pax to sco nib'ej sco yam aceite d'a yol co c'ab'.
- 17 A q'uen q'ueen, sñic'hajq'ue ye q'ueen yed' junocxo yetq'uenal, icha pax chi' eb' anima syic' sjelanil eb' yuj slolon yed' junocxo yetanimail.
- 18 A eb' stañvan te' higo avab'il yuuj, slo sat te' eb', icha pax chi' eb' ayoch spensar d'a spatrón, tz'ic'jichañ eb' yuj eb' spatrón chi'.

- 19 Icha val scutej quilanem co sat d'a yol a a', icha pax chi' scutej quilani tas yaj co b'eyb'al ayic squilanoch co pensar.
- 20 A chamel yed' b'aj smucchaj eb' chamnac, malaj b'aq'uirñ sb'ud'ji, icha chi' eb' anima, malaj b'aq'uirñ stzactzaj eb' snib'anoch tastac.
- 21 A q'uen oro yed' q'uen plata, tz'ac'chaj proval q'uen d'a scal c'ac', icha pax chi' eb' anima, tz'ac'chaj proval eb' yuj tas b'aj syal vach' lolonel.
- 22 Vach'chom sco ten chojoc eb' malaj spensar d'a yib'arñ junoc tenlab', palta max el-laj smañ pensaril eb' chi' d'ay.
- 23 Ayexriejocab' och ijan eyilan noc' e calnel, scham val eyilanpax tas tzeyutej e tarivan noc',
- 24 yujto a e b'eyumal yed' eyopisio mañ masaniloc tiempo ayec' eyed'oc.
- 25 Ayic sjochchaj q'ue vaan arñ arñ'ultac yed' arñ ac d'a jolomtac vitz, smolchaj q'ue vaan arñ, svolanxi arñ junelxo.
- 26 A xil noc' e calnel tz'och e pichuloc, ay pax e tumin yuj noc' e chiva yic syal e manan e luum,
- 27 a pax noc' e chiva chi', mañ jantacoc lech syac' noc' yic tzeyuq'uej yed' eb' ix eyetb'eyum, eb' eyuninal yed' pax eb' smunlaj d'ayex.

28

- 1 A eb' sc'ulan chucal, sb'at eb' elelal, vach'chom malaj mach spechan eb', palta a eb' vach' spensar jun, tec'tec' syutej sb'a eb' icha junoc noc' choj.
- 2 Tato pit syutej sb'a junoc choñab', toxoñej b'eleli yec' eb' tz'ac'an yajalil d'ay, palta tato aj pensar jun yajal junoc choñab', syal yic'an b'ey d'a vach'il.
- 3 A eb' meb'a' tz'och yajalil, tato syixtej eb' yetmeb'ail eb', lajan eb' icha junoc oval yax ñab' tz'ixtaxb'at avb'en yuuj.
- 4 A eb' syic'canel sb'a d'a ley, ste tzalaj eb' yed' eb' sc'ulan chucal. Axo pax eb' sc'anab'ajan ley jun, tz'och eb' ajc'olal d'a eb'.
- 5 A eb' chuc spensar, max nachajel-laj tojolal yuj eb'. Axo pax eb' syal sb'a d'a Jehová jun, snachajel yuj eb'.
- 6 Vach'chom meb'a' oñ, palta tato vach' co pensar, yelxo val vach' d'a yichañ pax to b'eyum oñ, tato arñej chucal sco na'a.
- 7 A eb' uninab'il ay spensar, sc'anab'ajej masanil sley Dios eb'. Axo pax eb' junñej tz'ec' yed' eb' te pec' q'uirñ jun, a sq'uixvelal smam eb' syac'a'.
- 8 A b'eyumal syic' junoc anima yuj sc'anan yune' stumin syac' majanil, a d'a yol sc'ab' junoc mach tz'oc' sc'ol d'a eb' meb'a' tz'ac'jican sb'eyumal chi' yuj Dios.
- 9 A eb' max c'anab'ajan sc'ayb'ub'al Dios, max chajipaxlaj slesal eb' yuj Dios chi'.
- 10 A eb' tz'ac'an musansatil eb' vach' sb'eyb'al, yic stelvi eb' d'a chucal, scan eb' d'a yol syaalil syaq'uem chi'. A eb' anima vach' sb'eyb'al, a vach'ilal scha eb'.
- 11 A eb' b'eyum, te jelan spensar eb' snaani. Axo pax eb' meb'a' aj pensar, syiloch spensar eb' b'eyum chi' eb'.
- 12 Ayic tz'och eb' vach' sb'eyb'al d'a yopisio, ichato scha sq'uinal eb' anima, palta tato a eb' chuc spensar tz'och d'a yopisio chi', sc'ub'ejel sb'a eb' anima d'a eb'.
- 13 A eb' sc'ub'ejel smul, mañ vach'oc tz'elc'och eb'. Axo eb' syalq'ueta smul jun, syactanpaxcan eb', tz'ac'ji nivanc'olal eb'.
- 14 Te tzalajc'olal yic eb' anima ayñej yelc'och Dios d'a sat, palta a eb' pit syutej spensar, scotcan yaelal d'a yib'arñ eb'.
- 15 A eb' chuc spensar ayoch yajalil d'a junoc choñab' meb'a', lajan eb' icha junoc noc' choj tz'el yav, ma icha junoc noc' oso ay svejel.

- 16 A eb' yajal malaj spensar, syixtej eb' yetanimail eb', palta a eb' yajal max yil sc'ool d'a tas ay d'a eb' yetanimail jun, snajatb'i sq'uinal eb'.
- 17 A eb' milumcham anima, yovalil schampax eb', mañ smojoc to ay mach scolan eb'.
- 18 A eb' vach' spensar scolchajel eb', palta a eb' chuc spensar jun, elañchamel sjavi yaelal d'a yib'añ eb'.
- 19 A eb' smunlaj d'a sat sluum, syac' sobre tas sva eb', palta a eb' sb'at tzac'an sc'ulan junoc tas malaj yelc'ochi, arfej meb'ail tz'ilchaj yuj eb'.
- 20 A eb' anima max ac'an musansatil eb' yetanimail, tz'ic'jichaañ eb', palta a eb' snib'ejoch sb'a b'eyumal yuj yac'an musansatil eb' yetanimail jun, yovalil syab' syail eb'.
- 21 Mañ vach'oc tato ch'occh'oc syutej eb' juez sb'oan yaj eb' anima, palta ay b'aj smontaj eb' juez chi' yuj jab'oc tas tz'ac'ji d'ay.
- 22 A eb' mañ elb'enoc tas yuuj, syac' yip eb' yoch b'eyumal d'a elañchamel, palta mañ yojtacoc eb' tato sja meb'ail d'a yib'añ eb' yuuj.
- 23 A eb' tzoñ cachanoch vaan, a d'a slajvub'al yelxo val sco xajanej eb' d'a yichañ eb' tz'alan vach' lolonel d'ayoñ d'a chab'satil.
- 24 A eb' tz'elc'an tastac d'a smam snun, syalan eb' to malaj smul eb' tz'ochi, yamigo sb'a eb' yed' eb' axorfej ixtoj anima sc'ulej.
- 25 A eb' mañxo jantacoc tas snib'ej, syic'chaañ oval eb', palta axo eb' tz'ac'anoch Jehovahá yipoc sc'ool jun, vach'ñej tz'elc'och eb'.
- 26 A eb' malaj spensar syal eb' to masanil syal yuj eb', palta a eb' sc'anb'an junoc razón d'a eb' jalan, te vach' tz'elc'och eb'.
- 27 A eb' scolvaj d'a eb' meb'a', malaj tas syac' palta d'a eb', palta a eb' max colvajlaj d'a eb' meb'a' chi' jun, tziytum mach tz'alan chuc d'a spatic eb'.
- 28 Ayic tz'och eb' chuc d'a yajalil, d'a scal xivelal sb'eyec' eb' anima. Ayic satel eb' chuc chi', tz'ic'jichaañ eb' vach' sb'eyb'al.

29

- 1 A eb' pit syutej sb'a ayic tz'ac'ji scachnab'il eb', elañchamel satel eb', maxtzacxo yal-laj scolan sb'a eb'.
- 2 Ayic tz'och eb' vach' spensar d'a yopisio, ste tzalaj eb' anima. Axo tato a eb' chuc tz'och yajalil jun, ste cus'chaañ eb' anima yuj eb'.
- 3 A eb' uninab'il aj pensar, syac' tzalajb'oc sc'ool smam snun eb'. Axo pax eb' tz'ec' d'a spatic eb' ix ajmul ix jun, slajviel sb'eyumal eb' smasanil.
- 4 A eb' rey sch'olb'itan junoc tas d'a stojolal, te vach' yaj schoñab' eb'. Axo pax eb' rey arfej tumin sc'anel jun, satel schoñab' eb' chi' yuuj.
- 5 A eb' stz'ac yal vach' lolonel d'a eb' yamigo, van yac'anem syaalil eb' yamigo eb' chi'.
- 6 A eb' chuc sc'ulej, icha yaj ch'añ yaal yajoch schual eb' chi' d'ay, palta a eb' vach' spensar, ay tzalajc'olal yed' junc'olal d'a eb'.
- 7 A eb' tojol spensar, a tas snib'ej eb' to vach' tz'aj sb'o yaj yoval eb' meb'a', palta a eb' chuc jun, b'alaj malaj yelc'och eb' meb'a' chi' d'a eb'.
- 8 A eb' b'uchumtac, toñej sq'ue somnaj eb' anima yuj eb'. Axo pax eb' ay spensar jun, yojtac eb' syac' lajvoc oval.
- 9 Tato a eb' ay spensar stelaj sb'a yed' junoc malaj spensar d'a yichañ eb' yajal, a eb' malaj spensar chi', scot yoval eb', mató toñej sb'uchvaj eb', malaj jab'oc tas sb'o yuj eb'.
- 10 A eb' milumcham anima, chuc yilan eb' vach' sb'eyb'al eb'. Snib'ej eb' smilcham eb' anima vach' spensar munil ayeq'ui.

- 11 A eb' malaj spensar, max sc'ub'ejel-laj yoval eb', palta a eb' ay spensar, syamoch vaan yoval eb'.
- 12 A eb' yajal schaan yab' es, masanil eb' ayoch yed' eb' d'a yopisio, tz'och eb' esalvumal.
- 13 A eb' meb'a' yed' eb' ixtum anima, lajanñej eb'. A Jehová ix ac'an yol sat eb'.
- 14 A eb' rey vach' syutej sb'oan yaj d'a yib'añ eb' meb'a', te vach'ñej tz'ajoch eb' d'a yopisio chi' d'a masanil tiempo.
- 15 A eb' tz'ab'an syail yuj scachji, sc'ayb'aj eb' yuuj, palta a eb' uninab'il max cachchaj jun, syac' q'uixvelal smam snun eb'.
- 16 Ayic stzijtymax eb' chuc, ste q'ue vaan chucal, palta a eb' vach' spensar, ol yil eb' scot yaelal d'a yib'añ eb' chuc chi'.
- 17 Co cachec eb' cuninal yic junc'olal ol oñ ec'oc, yic tzalajc'olal pax ol oñ ajoc.
- 18 A b'ajtil max ab'chaj slolon eb' schecab' Dios, sc'ulajñej masanil chucal, palta te vach' yic eb' sc'anab'ajan sley Dios.
- 19 Tato toñej sco cach eb' co checab' yed' co ti', max sq'uexlaj smodo eb', vach'chom snachajel yuj eb', palta max sc'anab'ajejlaj eb'.
- 20 A eb' malaj spensar, vach' tz'elc'och eb' d'a yichañ eb' comonñej sloloni.
- 21 A eb' max cachan eb' schecab' yunetacto, a d'a slajvub'al syab' val syail eb' yuj eb'.
- 22 A eb' ov, syic'ñejchañ oval eb'. A eb' c'un scot yoval, ay juntzañ tastac mañ vach'oc sc'ulej eb' yuj yoval chi'.
- 23 A eb' syic'chaañ sb'a, tz'ic'jiemta eb', palta a eb' emnaquil jun, tz'ic'jichañ eb'.
- 24 A eb' syac'och sb'a yed' eb' elc'um, munil syic'cot eb' d'a yib'añ. Syac' sti' eb' yalan tas vojtac d'a stojolal, palta max yal-laj eb' icha syutej yac'an sti' chi'.
- 25 A xivc'olal d'a eb' quetanimail, lajan icha junoc yaal, palta tañvab'il oñ yuj Jehová tato scac'och co pensar d'ay.
- 26 Mañ jantacoc mach sayanec' tas tz'aj smontaj eb' yajal, palta añej Jehová sb'oan yaj tastac d'a stojolal.
- 27 A eb' vach' spensar, malaj sgana eb' syil eb' chuc, icha pax chi' eb' chuc chi', malaj sgana eb' syil eb' vach' spensar chi'.

30

A slolonel viñaj Agur

- 1 A slolonel viñaj Agur, yuninal viñaj Jaqué, nivan yelc'och tas syala'. A viñaj Agur chi', ix lolon viñ d'a viñaj Itiel yed' d'a viñaj Ucal, ix yalan viñ icha tic:
- 2 A in tic, yelxo malaj in pensar d'a yichañ masanil eb' vetanimail, mañ lajanoc in pensar icha spensar eb'.
- 3 Malaj jab'oc in jelanil, mañ vojtaocclaj jab'oc tas yaj Dios Axoñejochi.
- 4 ¿Mach val junoc ix xid'q'ue d'a satchañ ix emixta? ¿Mach junoc syal syamanoch vaan ic' d'a yol sc'ab'? ¿Mach junoc syal spichanoch a' mar d'a yol xotil? ¿Mach ix ac'anem stz'acañil lum luum? Alec sb'i d'ayin, tato eyojtac yed' tas sb'i yuninal.
- 5 A Dios stañvan eb' syac'och sc'ool d'ay, masanil sti' yac'naccani, smojton cac'anoch yipoc co c'ool.
- 6 Mañ eyac'och xicul tastac yalnaccani, ta maay, ol ex tumaj yuuj, axo scheclaji to tzeyesej.

- 7 Chab'ñej tas tzin c'an d'ayach Mamin Jehová: A tas tzin c'an tic, ac' d'ayin yach'an mantzac in chami.
- 8 Mañ a cha vesej, mañ a cha vac' chucal d'a anima. Mañ in ac'och d'a b'eyumal, maval d'a meb'ail. Añej tastac yovalil tz'och vuuj d'a junjun c'u, a' tzac' d'ayin.
- 9 Tato mañixo jantacoc tas tz'aj d'ayin, ach b'at talaj satc'olal vuuj, axo ol valanq'uei to mañ ach vojtaçoc. Tato malaj pax tas tz'aj d'ayin, in b'at talaj elc'al. Vuuj talaj tz'alchaj chucal d'ayach.
- 10 Mañ eyal chucal lolonel d'a junoc checab' d'a yichañ spatróñ, ta maay, ex scatab'ej talaj jun checab' chi', axo ol ajoc, ol eyab' syail vuuj.
- 11 Ay mach syal chucal lolonel d'a smam, añejtona' max yalpax jab'oc vach' lolonel d'a snun.
- 12 Ay mach snaani to malaj jab'oc smul, vach'chom manto sb'oxilaj sb'a d'a yichañ Dios yuj schucal.
- 13 Ay eb' te nivan yelc'och snaani, syic'anchari sb'a eb' d'a yichañ juntzarixo.
- 14 Ay eb' malaj jab'oc yoq'ucl'olal d'a eb' meb'a', syixtej val eb' meb'a' chi' eb', syic'anpaxec' eb' tastac ay d'a eb'.
- 15 Ay chavañ yune' noc' uc'umel chic', añej uc'oj chic' syac' noc'. A noc' chi' lajan noc' yed' charie' tastac max och vaan snib'ani:
- 16 Aton chamel, ix ix max unevilaj, lum luum malaj yal sat yed' pax te' c'ac' max och vaan sñusantz'a te' c'atzitz.
- 17 A eb' spatiquejcanel smam yed' eb' max c'anab'ajan snun, smojton val yic'chajq'ueta yol sat eb' yuj noc' joj, axo noc' ostoc schianb'at eb'.
- 18 Ay charie' tastac sat in c'ool vilani, max nachajpaxel-laj vuuj:
- 19 A tas tz'aj yec' jeñeñoc noc' ch'acb'a d'a satchaari, a tas tz'aj yec' b'ac'ac'oc noc' chan d'a sat q'uen tenam, a tas tz'aj sb'ey te' barco d'a yib'añ a' mar yed' pax tas tz'aj smontan sb'a viñ vinac yed' ix ix.
- 20 Ste satb'atpax in c'ool vilan tas syutej sb'a jun ix ix ayxo yetb'eyum, ayic tz'och ix d'a ajmulal. Smulan ix, slajvi chi' sb'icanel sb'a ix, syalan ix: Tocval ay chucal tzin c'uulej, xchi ix.
- 21 Ay chari macari eb' anima max techajlaj sb'eyb'al cuuj, axoñej eb' tz'alchaj d'a yol schoñab' b'aj cajan:
- 22 Junoc checab' tz'och reyal, junoc malaj spensar to mañ jantacoc tas sva'a,
- 23 junoc ix ix chach'ilel tz'och yetb'eyum yed' pax junoc ix criada tz'ochcan sq'uexuloc ix spatrona.
- 24 Ay chari macari noc' cotac noc' d'a sat lum tic, ec'alto spensar noc' d'a yichañ eb' jelan:
- 25 Aton noc' sanich, malaj yip noc', palta smolb'ejcan svael noc' d'a stiempoal varesma.
- 26 Noc' chich, malaj yip noc', palta cajan noc' b'aj ay yolaniiltac q'uen q'ueen.
- 27 Noc' c'ulub', malaj yajalil noc' tz'ilani, palta d'a stzozal tz'aj sb'ey noc',
- 28 yed' pax noc' patix, syal co yaman noc', palta tz'ochc'och noc' b'aj ay eb' rey.
- 29 Ay ox macari noc' noc' te ac'umtac syutej sb'eyi yed' pax junxo noc' syic' val chari sb'a:
- 30 Aton noc' choj, yelxo ay smay noc', malaj b'aj tz'el lemnaj noc' d'a anima yed' d'a junocxo tasi.
- 31 Noc' ajtzo' caxlañ, ac'umtac sb'ey noc', noc' mam chiva, te ac'umtac pax syutej sb'a noc'. Añeja' pax junoc rey syic'chari sb'a, ayic tz'ec' d'a yichañ eb' soldado.
- 32 Tato yuj mañ pensaril tzeyic'chari e b'a, tze naan e c'uulej tastac mañ vach'oc, aq'uecoch e c'ab' d'a yalañ e ti' tze naanel juntzarì ol val tic:

33 Tato sic'lab'il sjuytaj noc' lech, tz'elta mantequilla, tato tze b'an e rii', scot schiq'uil, tato tze tzuntzejcot yoval junoc eyetanimail, ovalxo tz'aj slajvl, xchi viñaj Agur.

31

A slolonel viñaj rey Lemuel

- 1 A slolonel viñaj rey Lemuel, aton b'aj ix c'ayb'aj viñ yuj ix snun. Ix yalan viñ icha tic: A ix in nun alannac d'ayin icha tic:
- 2 Ach vune', a Dios ix ach ac'an d'ayin yuj spacoc tas ix in c'an d'ay, ¿tas val junocxo vach' ol val d'ayach?
- 3 Mañ a juel a b'a yuj eb' ix ix, yujto yuj eb' ix ix chi', mañ jantacoc eb' rey sjuvieli.
- 4 Ach Lemuel, mañ vach'oc tato syuc' añ añ eb' yajal,
- 5 yujto yuj añ añ chi' sb'at satc'olal ley yuj eb', axo yixtan eb' anima emnaquil eb'.
- 6 Yuc'ocab' añ eb' ayoch d'a syaelal. Yuc'ocab' añ añ te ov, eb' te ayoch d'a ilc'olal.
- 7 Yuc'ocab' añ eb' yic vach' maxtzac snacot smeb'ail eb' yed' syaelal chi'.
- 8 Al yuj eb' max ujilaj yalan sb'a d'a eb' yajal. Col eb' malaj junoc mach scolani.
- 9 Ac' ip a b'oan yaj eb' d'a stojolal, col eb' te ilb'ajc'ool yed' eb' emnaquil, xchi ix in nun chi' d'ayin, xchi viñaj Lemuel chi'.

A ix ix te ay spensar

- 10 A junoc ix ix te ay spensar, mañ comonoc tz'ilchaj ix, yujto ec'to yelc'och ix d'a yichañ q'uen q'ueen caro stojol.
- 11 A ix ayoch yipoc sc'ool viñ yetb'eyum, malaj junoc tas syac' palta d'a viñ.
- 12 Tzalajc'olal yaj viñ yetb'eyum ix chi' yuuj d'a masanil tiempo.
- 13 Sb'at ix manoj lana yed' lino, yed' smasanil sc'ool ix smunlaj yed' juntzan chi'.
- 14 Icha junoc te' barco sb'at d'a najat yic'cot tastac, icha chi' yaj ix, sb'at ix yic'cot tastac tz'och yuuj.
- 15 Ayto sc'ana' sq'ue vaan ix, tz'och ijan ix yac'an va viñ yetb'eyum yed' eb' yune' yed' pax eb' ix smajan.
- 16 Sb'at ix yil junoc luum yic smanan ix, axo q'uen tumin syac' ganar ix, a q'uen syac'lab'ej ix yavan te' uva d'a sat jun luum chi'.
- 17 Smunlaj val ix d'a smasanil sc'ool.
- 18 Scham val yilan ix tas tz'aj sb'ey schoñ. C'ual d'ac'val smunlaj ix.
- 19 Yed' sc'ab' ix sb'o sch'al yic sch'alvi.
- 20 Naanñej eb' meb'a' yed' eb' ayoch d'a ilc'olal yuj ix.
- 21 Max yac'laj pensar ix yuj masanil eb' ay d'a yol spat ayic te ay siic, yujto masanil eb', te vach' spichul eb' ayochi.
- 22 A ix sb'oan sc'u' vach'. A c'apac c'apac vach' syac'och ix spichuloc.
- 23 A viñ yetb'eyum ix chi', ojtacab'il viñ d'a scal eb' viñ nivac vinac d'a yol schoñab', ayoch viñ stz'acub'oc eb' nivac vinac yaj d'a yol schoñab' chi'.
- 24 Sb'o pichul ix, sb'o pax tzec'ul ix, schoñan ix d'a eb' choñum c'apac.
- 25 Te tec'an spensar ix, te ay yelc'och ix d'a yol sat eb' yetanimail. Max yac'laj pensar ix yuj tas tz'och yuj q'uic'an.
- 26 D'a val jelanil slolon ix, yed' smasanil sc'ol ix syac' c'ayb'ub'al.

- 27 Ayrñejoch ix yilani tas tz'aj sb'ey masanil tastac ay d'a spat, mañ toñejoc sb'alec' tiempo ix.
- 28 A eb' yune' ix yed' viñi yetb'eyum, syal vach' lolonel eb' d'a ix, syalan eb' icha tic:
- 29 Mañ jantacoc eb' ix ix vach' sb'eyb'al, palta a achñej te vach' a b'eyb'al d'a yichañ eb' ix smasanil, xchi eb' d'a ix.
- 30 A svach'il yilji snivanil junoc ix ix, ay b'aj toñej tzoñ smontej. Mañ jantacoc svach'il yilji sat ix, palta junñej rato sq'uexmaj yilji, axo ix ix ay yelc'och Jehová d'a yol sat, smojton val nivan yelc'och ix.
- 31 Alec vach' lolonel yuj ix d'a yichañ masanil choñab'. Aljocab' ix vach'il yuj masanil tastac sc'ulej.

A Ch'añ Libro ECLESIASTÉS

Eclesiastés sb'i jun libro tic, syalelc'ochi jun alumel ab'ix. Sco na jab'oc to a viñaj Salomón yuninal viñaj David tz'ib'annaccani. A viñ tz'ib'annac, syalcot viñ yuj tas sna junoc mach, tas pax yelc'och eb' anima. Syalancoti to mañ nivanoc tiempo tz'ec' eb' anima d'a yolyib'añq'uinal tic. Tzijtum el squila' to a tas sco nib'ej max elc'ochlaj icha val tz'aj co naani.

A viñ tz'alani to tz'elñejc'och tas sco nib'ej, aton tzalajc'olal, b'eyumal yed' aj pensaril, palta yilnaquetla viñ to mañ smojoc ay yelc'och juntzarñ tic d'a co sat. Maj nachajel-laj yuj viñ tas val yuj b'ob'il oñ yuj Dios. Añej tas syal viñ to yovalil tzoñ munlaji, scac'an tzalajb'oc co c'ool yed' tas syac' Dios d'ayoñ.

Te ayto tas syal yuj juntzarñ tas sjavi d'a quib'añ. Syalancoti tas scutej cac'anoch Dios d'a co c'ool tato ay co chab'c'olal. A sch'oxani tas ayec' d'a co pensar, tas pax snib'ej Dios sco c'ulej. Syalanpaxi to ayocab' yelc'och co q'uinal d'ayoñ. Yuj chi' ay eb' tz'alani to a jun libro tic lajan icha junoc q'uen nen b'aj squil co sat. Tz'ib'ab'ilcan jun libro tic d'a yol ch'añ Biblia yic vach' squila' tas quilji yed' co b'eyb'al, yujto syil Dios masanil tas sco c'ulej.

Masanil tas malaj yelc'ochi

¹⁻² A jun viñ yuninal viñaj David, rey d'a Jerusalén, a viñ ix alanel juntzarñ lolonel tic.

Masanil tas malaj yelc'ochi, malaj tas yed'nac.

³ ¿Tas val syac' yal eb' anima d'a jantac munlajel sb'o d'a yolyib'añq'uinal tic?

⁴ Ay eb' tz'alji, ay pax eb' schami, axo pax lum luum tic, añejaj yaj luum.

⁵ Sjavi c'u, tz'emxicani. Icha tz'aj yemcan chi' icha chi' sq'ueul junelxo.

⁶ Sb'at ic' d'a sur, smeltzajxi, sb'atxican d'a norte. Toñej tz'ec' xumumoc ic' chi'. Smeltzajxi d'a spatic.

⁷ A masanil a a' sb'eyi, sc'ochcan a' d'a a' mar, palta malaj b'aq'uirñ sb'ud'ji a' mar chi'. Sq'ueuxl a' junelxo b'ajtaxon sq'ueul sjaj, sb'eyxi a' b'aj sb'eytaxoni.

⁸ Masanil tas tzoñ te tzactzaj val yed'oc, palta malaj b'aq'uirñ tzoñ tzactzaj co matz'ani. Malaj pax b'aq'uirñ tzoñ tzactzaj cab'ani.

⁹ Masanil tas ay ticnaic, aytaxon d'a peca'. Malaj junoc tas sco c'ulej ticnaic to mañ sc'ulejñacoc eb' anima d'a peca' chi'. Malaj junoc tas toto scheclaj cuy ticnaic.

¹⁰ Ay eb' scomon alani: A jun tic, toto spitzvichaañ d'a co cal, xchi eb'. Palta a jun chi' aytaxoneq'ui ayic manto oñ aljilaj a oñ tic.

¹¹ A eb' ec'nac d'a peca', maxtzac co nacotlaj eb'. Icha chi' ol aj eb' vanto sjavi d'a quichañ, mañxo ol nachajpaxcotlaj eb' yuj eb' toto ol ja d'a yichañ eb'.

A tas yojtac viñ tz'alanel lolonel

¹² A in svalel lolonel tic, ix in och sreyaloc eb' vetisraelal d'a choñab' Jerusalén. ¹³ Ix vac' val och d'a in c'ol in naan yed' in jelanil yuj masanil tastac tzuji d'a yolyib'añq'uinal tic. Te al jun icatz aycanoch d'a quib'añ a oñ anima oñ tic yuj Dios. ¹⁴ Icha chi' ix aj snachajel vuuj to a masanil tas sco c'ulej d'a yolyib'añq'uinal tic, malaj yelc'ochi. Lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlaj cuuj, icha chi' caji.

¹⁵ A tas toxonton coxo, maxtzac yal co tojlob'itani, max yal-laj co b'isan tas to malaj.

16-17 Yuj chi' ix in naan icha tic: A in tic, te nivan velc'och yed' in jelanil d'a yichañ eb' ec'nac reyal d'a Jerusalén tic. Jantac tas ix in c'ayb'ej yuj in jelanil, yuj chi' ix in naan val tas syac' jelanil chi' d'ayoñ yed' tas syac' mañ pensaril yed' quistalil. Ix nachajel vuuj to a juntzañ chi' lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlaj cuuj. Max nachajel-laj vuuj. ¹⁸ Val yel ayic tzoñ te jelanb'i, ste javipax ilc'olal d'a quib'añ. Ayic sco te ojtacaneli, ste javipax cusc'olal d'a quib'añ.

2

¹ Ix in naan val sic'lab'il, ix laj vac'an proval b'ajtac tz'ilchaj tzalajc'olal vuuj, palta axo ix vilani to malaj b'aj tz'ilchaji. ² Ix nachajel vuuj to ayic sco sayan tas tz'aj co tzevaji, tob'an mañ pensaril jun chi', axo yic scac'an co gana calani, malaj yelc'och jun chi'.

³ Ix in nib'ej val ix vojtaquejeli tas val junoc nivan yelc'och sco b'o a oñ anima oñ tic, yach'an pitzan oñ jayeoc c'ual d'a yolyib'arñq'uinal tic. Ix vac' val tzalajb'oc in c'ol yed' uq'uel añ, ix vac'anoch in b'a d'a mañ pensaril, palta naanñej vuuj to a in jelanil tzin cuchb'ani.

⁴ Jantac nivac munlajel ix in b'o'o. Ix in b'o juntzañ pat, ix laj vavanpax te' uva. ⁵ Ix laj in b'o b'ajtac tz'avchaj te' avb'en te' yed' b'ajtac tz'avchaj te te' syac' xumaquil. Ix vavanpax masanil macañil te te' syac' sat. ⁶ Ix laj in b'oanpax yed'tal a a' b'aj smolchaji yic tz'och yal te' avb'en te' chi'. ⁷ Ay eb' viñ in checab' yed' eb' ix in checab' ix in mana', ay pax eb' ix alji d'a in pat. Añejtona' jantac pax ix aj noc' in vacax yed' noc' in calnel d'a yichañ eb' ec'nac cajan d'a Jerusalén d'a pecataxo. ⁸ Mañxo jantacoc q'uen plata yed' q'uen oro ix in molb'ej, aton q'uen cotnac d'a eb' sreyal juntzañxo nación. Ay pax eb' viñ vinac yed' eb' ix ix sb'itan d'ayin, aton masanil nib'ab'il yuj eb' quetanimail. Jantac pax eb' ix ix, ix vic'a', tzolal sjavi eb' ix d'ayin.

⁹ Ix in b'inaj val d'a yichañ masanil eb' ec'nac d'a Jerusalén tic. Vach'chom ay masanil juntzañ tic d'ayin, palta maj satel-laj in jelanil. ¹⁰ Maj in tenec'laj tas ix in nib'ej. Ix vac'ñej in gana yed' tas ix in na'a. Ix vac' tzalajb'oc in c'ool yed' masanil in munlajel, aton jun tzalajc'olal chi' ix ac'ji spacoc d'ayin.

¹¹ Ix lajvi chi', ix vilanoch masanil in munlajel ix in b'o chi', aton juntzañ munlajel chi' pural ix b'o vuuj. Icha chi' ix aj snachajel vuuj to a masanil juntzañ chi', malaj yelc'ochi. Lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlaj cuuj. Icha chi' caji, malaj jab'oc tas vach' squic' d'a yolyib'arñq'uinal tic.

¹² Ix lajvi chi', ix in naanpaxi tas val yaj jelanil, mañ pensaril yed' quistalil. ¿Tasto val ol sc'ulej junocxo mach ol ochcan reyal in q'uexuloc? ¿Tocval ay junocxo tas ch'oc ol yal snaanelta sb'oani mato sc'ulani? ¹³ Icha chi' ix aj snachajel vuuj to a jelanil yelxo te vach' d'a yichañ mañ pensaril, icha yaj saquilq'uinal te vach' d'a yichañ q'uc'alg'uinal.

¹⁴ A mach ñican spensar, te vach' yilan b'aj tz'eq'ui. Axo mach malaj spensar jun, ichato d'a scal q'uc'alg'uinal sb'eyeq'ui. Vach'chom icha chi', palta lajanñej tz'aj co chami. ¹⁵ Ix valan icha tic: A tas ol ic'an eb' malaj spensar, añeja' ol in ic'an paxoc, yuj chi' jun, malaj jab'oc tas squic' d'a jelanil chi'. Añeja' malaj yelc'och juntzañ chi'. ¹⁶ Yuj chi' vach'chom jelan oñ, vach'chom malaj co pensar, ol oñ cham co masanil, mañxo ol oñ nachajcot yuj anima.

¹⁷ Yuj chi' ix in na icha tic, malaj yelc'och co q'uinal tic, yujto masanil tas sco c'ulej d'a yolyib'arñq'uinal tic, toñej squixtej co b'a yuuj. Lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlaj cuuj, icha chi' caji. ¹⁸ Añejtona' malaj yelc'och masanil juntzañ in munlajel ix in b'o d'a yolyib'arñq'uinal tic,

yujto masanil juntzañ chi' ańej am d'a junocxo mach b'aj ol canoc. ¹⁹ Taxońej jelan, ma malaj spensar jun b'aj ol can masanil in munlajel ix vab' syail in b'oan chi' yed' jelanil, malaj jab'oc yelc'ochi.

²⁰ Ayic svilanoch masanil in munlajel ix in b'o chi', snaan sb'a in c'ool to nab'arńej ix vixtej in b'a in te munlaji. ²¹ Ay b'aj jelan co b'oan co munlajel chi', te vach' scutej yuj tastac cojtac, palta axo tz'aji a d'a junoc max munlaj jab'oc, ata' scani. A jun chi' nab'arńej, mań smojoc icha chi'.

²² Yuj chi', ¿tas val scac' yala' ayic te nivan munlajel sco b'o yed' jantac tas sco na' yuuj? ²³ Masanil tiempo sco te naub'tarńej, al yajoch d'a quib'arń icha val junoc icatz. Max yic' jab'oc yip co pensar, yuj chi' malaj yelc'och jun chi'.

²⁴ A val tas smoj sco c'ulej a oń anima oń tic to tzoń va'i scuc'an a', scac'an tzalajb'oc co c'ool yed' tastac squic' d'a co munlajel chi'. Icha chi' ix aj snachajel vuuj to a jun chi' a d'a Dios scoti. ²⁵ ¿Tom syal co tzalaji, ma co va'i tato mań yujoc Dios? ²⁶ Tato stzalaj Dios qued'oc, syac' co jelanil yed' co pensar yed' co tzalajc'olal. Palta axo eb' chuc jun, a Dios chi' tz'ac'an yip eb' yic smunlaj eb' smolb'an tastac tz'aj d'a eb', axo tz'aji, a d'a eb' stzalaj Dios yed'oc chi' scani. Palta a jun tic nab'arńejpaxi, lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlaj cuuj.

3

Masanil tas ayńej stiempoal

¹ Masanil tas tzuji d'a yolyib'arńq'uinal tic ayńej stiempoal, ayńej pax yorail.

² Ay b'aj tz'alji anima, ay pax b'aj scham eb'. Ay b'aj ay avnub', ay pax b'aj stoc'ji q'ue vaan tas avab'il.

³ Ay b'aj smiljicham anima, ay pax b'aj tz'arńtaj eb'. Ay b'aj sjuchajem junoc tas, ay pax b'aj sb'ochajq'uei.

⁴ Ay b'aj tz'och oq'uel, ay pax b'aj tz'och tzeej. Ay b'aj ay cusc'olal, ay pax b'aj ay tzalajc'olal.

⁵ Ay b'aj sjulchaj saclem q'uen q'ueen, ay pax b'aj smolb'aj q'ueen. Ay b'aj sco lac'laj co b'a, ay pax b'aj maay.

⁶ Ay b'aj sco sayec' junoc tas, ay pax b'aj sco yumeli. Ay b'aj sic'chajb'at junoc tas, ay pax b'aj syumchajeli.

⁷ Ay b'aj sńic'chajb'at junoc tas, ay pax b'aj stz'ischaji. Ay b'aj numan tzoń aji, ay pax b'aj tzoń loloni.

⁸ Ay b'aj sco xajanej co b'a, ay pax b'aj sco chaclaj co b'a. Ay b'aj tz'och oval, ay pax b'aj tz'och junc'olal.

⁹ ¿Tas val scac' yal a oń anima oń tic d'a jantac munlajel sco b'o'o? ¹⁰ Vojtac val jantac munlajel te ajaltac ix yac' Dios co c'ulej. ¹¹ Te vach' ix yutej Dios sb'oan masanil tastac, tato sb'o d'a sc'ual smoj sb'oi. Ix yac' Dios co nib'ej cojtacanel tastac ol ujoc d'a b'aq'uirń, palta max yac'laj nachajel cuuj sic'lab'il tastac van sc'ulani.

¹² Ix vojtaquejeli to malaj junocxo tas te vach' syal co c'ulani, ańej to scac' tzalajb'oc co c'ool, scac'an co gana yed' tastac syac' Dios d'ayorń yacb'an pitzan oń. ¹³ Ańej tzoń va'i, scuc'an a', scac'an tzalajb'oc co c'ol d'a masanil tastac squic' d'a co munlajel, yujto a Dios tz'ac'an d'ayorń. ¹⁴ Vojtacpaxi to a masanil tastac ix sb'o Dios, ayńejec' d'a junelńej. Malaj junoc tas syal yac'anoch xicul, ma syal yic'aneli. Icha chi' ix yutejcan Dios yic vach' tzoń och ejmelal d'ay. ¹⁵ Masanil tastac ay ticnaic, aytaxon ec' d'a peca'. Axo pax tas toto ol javoc, toxonton ay d'a peca'. Ańeja' juntzañ chi' tzujixi, yujto a Dios tz'utan icha chi'.

A tas mañ smojoc sb'eyb'alaji

¹⁶ Ix vilanpax tas tz'aj sch'olb'itaj eb' anima d'a yolyib'arñq'uinal tic, smoj val to ay vach'il yed' tojolal, palta añej chucal ay. ¹⁷ Yuj chi' tzin na' icha tic: A Dios ol orñ ch'olb'itan a orñ anima orñ tic, vach'chom vach' orñ, ma chuc orñ, yujto masanil tastac tzuji, ay sc'ual ol ch'olb'itajoc.

¹⁸ Svalanpax yuj co b'eyb'al a orñ anima orñ tic, to a Dios tzoñ ac'an proval, yic snachajel cuuj to lajan orñ icha noc' noc'. ¹⁹ Val yel a orñ anima orñ tic yed' noc' noc' chi', lajanñej tz'aj co chami, scham noc', tzoñ champaxi. Lajanñej tz'aj quic'an quic' yed' noc', mañ ec'b'aloclañ quelc'och d'a yichañ noc', yujto malaj yelc'och masanil. ²⁰ Junñej b'aj sc'ochcan co nivanil yed' noc' noc' chi', yujto a d'a lum luum cotnac orñ, añejtona' luumal ol ochcan co nivanil tic. ²¹ ¿Tom ay junoc mach mañ ojtannacoc to a co pixan a orñ anima orñ tic sq'uecan d'a satchaari, axo sq'uinal noc' noc' a d'a sat lum tic satcanemi? ²² Ix nachajel vuuj to malaj junocxo tas vach' co c'ulani, añejto scac' tzalajb'oc co c'ool yed' tas squic' d'a co munlajel, yujto icha chi' yajcan d'a quib'arñ. ¿Tocval ayto mach tz'alan cab'i tas tzuji ayic chamnac orñoxo?

4

¹ Ix in naanocot yuj masanil tas mañ vach'oc tzuji d'a yolyib'arñq'uinal tic. Ix vilani to ay eb' tz'ixtaji, tz'oc' eb', palta malaj mach scolan eb', yujto a eb' tz'ixtan eb' chi', aton eb' ay yopisio. ² Yuj chi' ix in na' to te vach' yic eb' chamnacxo d'a yichañ eb' pitzanto. ³ Te vach' yic eb' manto alji d'a yichañ eb' chamnac yed' eb' pitzan tic, yujto a eb' manto alji chi', manto yil-laj chucal tzuji d'a yolyib'arñq'uinal tic eb'.

⁴ Ix vilanpaxi to ay b'aj squixtej co b'a co munlaji yic sco nib'an nivan tz'aj quelc'och yed' tastac ay d'ayori d'a yichañ juntzarñoxo eb'. Malaj yelc'och b'aj squic'chaari co b'a chi', yujto lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlaj cuuj.

⁵ Ay b'aj tz'alji to malaj co pensar tato malaj tas sco c'ulej, scac'cham co b'a yujvejel. ⁶ Palta a in tic svalu' to yelxo te vach' vach'chom jab'ñej tas ay d'ayori tato tzalajc'olal caji, d'a yichañ pax munlajelñej caji sco sayan co b'eyumal. Tato icha chi', lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlaj cuuj.

⁷ Ix vilan junxo tas tzuji d'a yolyib'arñq'uinal tic to malaj yelc'ochi. ⁸ Ay mach sch'ocojñej, malaj junoc yuninal, malaj yuc'tac, palta malaj b'aj syic' yip, max och vaan sayanec' sb'eyumal, malaj b'aj syeccot sna' icha tic: ¿Mach yuj tzin te munlaji? ¿Tas yuj svixtej in b'a? mañ xchioc. A eb' icha chi' sc'ulej nab'añej syixtej sb'a eb'.

Tato junñej scutej co b'a ay quip

⁹ Vach' tato yaman smunlaj chavañoc anima d'a yichañ junoc mach to sch'ocoj smunlaji, yujto nivan tas syic' eb' d'a smunlajel chi'. ¹⁰ Tato stelvi junoc, axo junxo chi' squetzanxi q'ue vaan. Palta tato a junoc anima sch'ocojñej stelvi, malaj mach squetzan q'ue vaan. ¹¹ Añejtona' tato ay chavañoc anima junñej svayi, sq'uixinalej sb'a eb', palta tato sch'ocoj junoc anima svayi, ¿tas tz'aj sq'uixnaji? ¹² A junoc mach sch'ocoj, elañchamel tz'ac'ji ganar yuj junoc ajc'ool, palta tato chavañ sb'ey eb' jun, syal stec'b'an sb'a eb'. Ocxom junoc lasu oxo' yaj spach'uch'aji, mañ comonoc sd'iñchaji.

¹³ Yelxo te vach' yic junoc viñ quelem meb'a' ay spensar, d'a yichañ pax junoc viñ rey icham vinacxo to malaj spensar, maxtzac schalaj yab' razón. ¹⁴⁻¹⁵ Vach'chom meb'a' viñ quelem chi' ayic tz'elta viñ d'a preso, palta syal yoch viñ reyal. Ix vilanpaxi to masanil anima tz'alani to vach' a viñ quelem

chi' tz'ochcan rey al sq'uexuloc viñ icham vinac chi'. ¹⁶ Vach'chom marí jantacoc sb'isul anima tz'ac'anoch viñ quelem chi' rey al, palta axo yic tz'ec' tiempo, jantac eb' maxtzac tzalajlay yed' viñ. A scac'an quip co sayan tas tz'aj stzalaj masanil eb' anima qued'oc malaj yalani, lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlay cuuj.

5

Sco na val sic'lab'il yuj tas sco tac'vej

¹ Ayic tzoñ c'och d'a stemplo Dios, yelxo te vach' to sco maclej val cab' tas tz'alchaji, sco b'eyb'alanpaxi, d'a yichañ pax to sco nitzoch co b'a sco comon tac'van junoc tas, icha sc'ulej eb' malaj spensar, max snalaj eb' tato chuc sc'ulej.

² D'a sb'ab'elal scham val co naani, ichato chi' b'ian sco tac'van cac'an junoc tas d'a Dios, yujto a Dios chi' a d'a satchaari ayeq'ui, a orxo tic a d'a sat lum tic ayori eq'ui. Yuj chi' marí comonoc scala'. ³ Yujto ayic marí jantacoc tas sco na'a, tzoñ chac vayichan yuuj. Axo yuj b'aj tzoñ te loloni, ay comon lolonel malaj yalan scala'.

⁴ Ayic sco tac'van junoc tas d'a Dios, mocab' quiq'uec' tiempo cac'ani, yujto max tzalaj Dios yed' eb' scomon tac'van junoc tas, yuj chi' caq'uec' tas sco tac'vej chi'. ⁵ Más vach' max co comon tac'vej co ti'oc, d'a yichañ pax to sco tac'vej, palta max co c'anab'ajelaj.

⁶ Mocab' cac'och co mul co comon tac'van junoc tas, axo ta tz'aji ayic schaji yuj junoc mach ayoch d'a yib'ari schaani, scalani to satc'olal caji ayic ix co tac'van chi'. Mocab' co tzuntzejcot yoval sc'ol Dios yuj tas sco tac'vej chi', yujto ay smay satanel tastac sco c'ulej. ⁷ Yelxo te vach' to ay yelc'och Dios d'a yol co sat d'a yichañ pax to nivan tas sco tac'vej d'ay.

A eb' arnej d'a q'uen tumin syac'och spensar

⁸ Mocab' sat co c'ol quilan yuj tas tz'aj yixtaj eb' meb'a' d'a co choñab', b'aj max c'anab'ajaj tojalal, yujto a eb' ay yopisio scolji eb' yuj juntzarixo eb' nivac yopisio. Axo eb' chi' scolji eb' yuj juntzarixo eb' yelxo nivan yopisio d'a yib'ari eb'. ⁹ Yujto arnej viñ rey nivan yelc'och yed' yopisio d'a yib'ari juntzarixo eb' viñ yajal, yuj chi' yelxo val nivan tas syic'can viñ d'a tas tz'el d'a sat lum luum tic.

¹⁰ Tato sco nib'ej val och q'uen tumin, malaj b'aq'uiñ slajvi co nib'an q'ueen. Arnejtona' tato sco nib'ej tzoñ och b'eyumal, malaj b'aq'uiñ scala' to c'och'ilxo tas ay d'ayori. Palta a jun chi' marí pensaril. ¹¹ Yujto ayic nivanxo tas ay d'ayori, nivan pax slajviel. Arnej co ganar, toñej squil yec' q'uen tumin chi' d'a yol co c'ab'. ¹² Tato tzoñ munlaji, taxoñej nivan tas sco va'a mato jab'ñej, palta junc'olal tzoñ vayi. Axo eb' b'eyum jun, max vaylaj eb' snaan yuj tastac ay d'ay.

¹³ Ix vilanpaxi to ay val jun tas te cusc'olal d'a yolyib'ariq'uinal tic: A val eb' tz'och val ilc'olal sayanec' sb'eyumal, palta axo tz'aji a sb'eyumal eb' chi' sjuaneli. ¹⁴ Yujto ay b'aj syac'och schoñ eb', axo tz'aji a tz'ic'ancot d'a yib'ari eb', slajviel tastac ay d'a eb', marixalaj jab'oc tas vach' syac'can eb' d'a eb' yuninal. ¹⁵ Icha tz'aj calji d'a yolyib'ariq'uinal tic, b'eran ori eli ori javi, axo yic tzoñ meltzajxi malaj jab'oc tas squic'b'at qued'oc. ¹⁶ Aton jun tic te cusc'olal, icha tz'aj calji, icha pax chi' tz'aj co meltzajxi. Malaj jab'oc tas squic' d'a co munlajal squic'b'at qued'oc. ¹⁷ Ay b'aj ayic pitzan ori d'a yolyib'ariq'uinal tic, d'a scal xivc'olal tzoñ eq'ui, d'a scal yaelal yed' d'a scal cusc'olal.

¹⁸ Arnej val jun tas vach' ix vil d'a yolyib'ariq'uinal tic to tzoñ va'i, scuc'an a, scac'an tzalajb'oc co c'ol yed' tas squic' d'a jantac co munlajel, d'a jab' co

q'uinal syac' Dios, aton jab' chi' syac' co c'ulej d'a yolyib'añq'uinal tic. ¹⁹ Yed' junxo tic, tato a Dios tz'ac'an jantac co b'eyumal, syac'anpax co tzalajc'olal co va'an tas squic' d'a co munlajel yuj svach'c'olal. ²⁰ Yach'an a Dios tz'ac'an co tzalajc'olal chi', max yal-laj coch ilc'olal yuj tas ol aj yec' tiempo cuuj.

6

¹ Ay jun tas sjavi d'a yib'añ eb' anima d'a yolyib'añq'uinal tic to mañ smojoc sc'ulaj svila': ² A Dios tz'ac'an sb'eyumal junoc mach yed' snivanil yelc'ochi, ayxoñej tastac snib'ej, palta max chajilaj yac' tzalajb'oc sc'ol d'a smananil juntzañ chi', ch'ocxo mach syac' tzalajb'oc sc'ol yed'oc. A jun tic, ixtoj'b'ail, mañ smojoc. ³ Vach'chom a junoc viñ vinac ay 100-oc yuninal, nivan tiempo syil viñ, palta tato max yac' tzalajb'oc sc'ol viñ yed' tas vach', tato chuclaj tz'aj smucchaj viñ, a tzin naani to te vach' yic junoc eq'uelti' unin d'a yichañ jun vinac chi'. ⁴ Vach'chom a junoc unin chi', tornej tz'ec' d'a ich'ñejta', malaj b'aj sb'inaj jab'oc, ⁵ maj yil jab'oc saquilq'uinal, malaj jab'oc tas syojtaquejeli, vach' yico' yujto syic' yip, malaj tas sna'a. ⁶ A pax jun vinac chi' jun, vach'chom ix ec' chab'oc mil ab'il, tato maj yac' tzalajb'oc sc'ol yed' tastac ay d'ay, malaj yelc'ochi, a d'a slajvub' junñej b'aj ol can eb' d'a chamub'.

⁷ Masanil co munlajel sco b'o'o, añej yoch yopisio d'a co nivanil, palta malaj b'aq'uiñ tzoñ och vaan co nib'an tas sco nib'ej. ⁸ Mañ vach'oc yic junoc anima jelan d'a yichañ junoc to malaj spensar tato añej'a' meb'a' jun anima jelan chi', vach'chom yojtac yic'an b'ey sb'a yed' yetanimail d'a svach'ilal.

⁹ Yelxo vach' tato jab'ñej tas ay d'ayoñ, d'a yichañ pax tornej sco te naub'tañej coch b'eyumal. A tas sco naub'tañej chi' malaj yelc'ochi, lajan val icha b'aj sco nib'ej sco yam ic', palta max yamchajlaj cuuj. ¹⁰ A tas ayec' ticaic, toxonton tz'alchaj d'a peca'. A oñ anima oñ tic ojtacab'il tas caji, nab'a anima oñ. Max yal-laj co telan co b'a yed' Dios, yujto te ec'to yip d'ayoñ. ¹¹ Ay jun lolonel syal icha tic: Tato nivan lolonel scala' ayic sco telan co b'a, ay lolonel mañxalaj yalan scala'. Malaj jab'oc tas vach' squic'a' ayic sco telan co b'a chi'. ¹² Malaj mach ojtannac tas junoc vach' d'ayoñ anima oñ tic yic tzoñ ec' jaye' c'ual d'a yolyib'añq'uinal tic, yujto a co q'uinal elañchamel tz'ec'b'at icha erul. Malaj junoc mach syal yalani tas ol ujoc d'a yolyib'añq'uinal tic ayic toxo ix oñ chami.

7

Mañ lajanoc jelanil yed' mañ pensaril

- ¹ Vach' tato vach' co b'inaji, d'a yichañ pax to suc'uq'ui co jab' yed' perfume. Vach' jun c'u ayic tzoñ chami, d'a yichañ pax jun c'u ayic tzoñ alji.
- ² Vach' ayic tzoñ b'atcan iloj ac'val b'aj tz'och chamel, d'a yichañ pax tzoñ b'atcan iloj q'uiñ, yujto a chamel chi', quicñej yaj co masanil. Vach' tato sco na' ayic pitzan oñto.
- ³ Vach' tato tzoñ oq'ui, d'a yichañ pax tzoñ tzevaji, yujto vach'chom cuseltac yilji co sat, palta sb'o co pensar yuuj.
- ⁴ A eb' ñican spensar sna eb' yuj schamel, axo eb' malaj spensar jun, añej d'a q'uiñ ayb'at spensar eb'.
- ⁵ Vach' tato sco cha cab' co cachnab'il syac' junoc mach jelan spensar, d'a yichañ pax to tzoñ alji vach'il yuj junoc mach malaj spensar.
- ⁶ Ayic scab'an yel yav junoc mach malaj spensar stzevaji, malaj jab'oc yelc'ochi. Lajan val icha cab'an stz'itiljub' te' q'uiix stz'ab'at yuj te' c'ac'.

⁷ A q'uen tumin tz'ac'ji d'a elc'altac, a q'uen tz'ic'an yixtaxel spensar eb' jelan. Lajan tz'ajcan eb' icha eb' malaj spensar.

⁸ Ayic sb'oelc'och junoc tas, te ay tzalajc'olal d'a yichañ ayic tz'el yich sb'oi. Tato emnaquil scutej co b'a, te vach' quic d'a yichañ b'aj squic'chaar co b'a.

⁹ Mocab' c'unoc scot coval, yujto a chichonc'olal chi' yic eb' malaj spensar.

¹⁰ Malajocab' b'aq'uir' scala' to a tas ec'nacxo más vach'. A jun chi', mañ pensaril.

¹¹ Tato jelan ori, vach' quic d'a yichañ eb' anima scha smacb'en d'a yolyib'ar'q'uinal tic. ¹² A jelanil chi' te nivan yelc'och d'a yichañ q'uen tumin, yujto a tzoñ ic'an b'ey d'a junc'olal.

¹³ Scham val quilan tastac b'ob'il yuj Dios: A tas coxo yajcan yuuj, malaj mach syal stojolb'itani. ¹⁴ Tato vach' cajec' squila', smoj cac'an tzalajb'oc co c'ool, palta tato mañ vach'oc cajec' squil jun, scham val co naani to a Dios tz'utan scha macañil, yic vach' a ori chamelb'a anima caj tic, mañ cojtacoc tas sco cha co b'a yed'oc.

¹⁵ A yed' jab' in q'uinal malaj yelc'och tic, ay juntzañ tas ix vila': Ay b'aj a eb' anima vach' spensar spet chami. Ay pax b'aj jun, a eb' chuc spensar najtil tz'eq'ui.

¹⁶ Yuj chi' max ori ec' d'a yib'ar' co c'ulan vach'il, max ori ec' pax d'a yib'ar' cac'anoch co b'a jelanil yic max co juel co b'a.

¹⁷ Mocab' ori ec' d'a yib'ar' co te c'ulan chucal. Mocab' cac'paxoch co b'a mañ pensaril, yic max pet ori chami.

¹⁸ Sco ya'ilej co b'a d'a chab' b'eyb'al tic, tato ay yelc'och Dios d'ayori, vach' ol ori elc'och yed' juntzañ tic.

¹⁹ A junoc mach jelan, ec'alto nivan yelc'och yuj sjelanil chi' d'a yichañ lajuñvañoc eb' ayoch yajalil d'a junoc choñab'.

²⁰ Palta malaj junoc ori te vach' ori d'a yolyib'ar'q'uinal tic. Malaj junoc mach ori to max och co mul.

²¹ Mocab' co cha cab' masanil tas tz'alji, yic vach' tato chuc syal eb' co checab' d'ayori, mañ yaoc scab'i, ²² yujto cojtac to ay b'aj chuc pax scal d'a junocxo mach.

Sch'olb'itaj junoc tas d'a jelanil

²³ Masanil juntzañ tic ix in ch'olb'itej yed' in jelanil, yujto ay val och d'a in pensar to jelan tzin ajelc'ochi, palta max nachajel-laj vuuj. ²⁴ Masanil tas tzuji max nachajel-laj vuuj, yujto ajaltac yojtacajeli, malaj mach snachajel vuuj.

²⁵ Ix vac' val och d'a in c'ol in sayanec' jelanil yic svojtaquejeli tas yaj smasanil. Ix nachajel vuuj to malaj co pensar tato sco c'ulej chucal, quistal ori tato sco pitej co b'a.

²⁶ Ay jun tas te chuc ix ilchaj vuj d'a yichañ chamel. Aton eb' ix ix te ay smon smusan sat eb' viñ vinac, maxzac actajel eb' viñ yuj ix. A viñ ay yelc'och Dios d'a sat, max ac'jilaj ganar viñ yuj ix, palta axo eb' viñ sc'ulan chucal, c'un yac'ji ganar eb' viñ.

²⁷⁻²⁸ Ayic ix vac'an vip vojtaacanel juntzañ tic, a in svalet lolonel tic, ayto pax tas maj vojtaquejeli, palta ay jun tas ix vojtaquejel d'a scal juntzañ tic, tecan am junñej viñ vinac ay yelc'och d'a scal junoc mil vinac. Axo d'a scal eb' ix ix, malaj junoc ix ay yelc'och ix ilchaj vuuj. ²⁹ Arñej tas ix chax vuuj to a ori anima ori tic, vach' ix ori ajcan sb'oan Dios, palta axo ix aji, ix quixtejel co b'a.

8

¹ Te vach' yic junoc mach jelan spensar, yujto syojtaquejel tas yaj yolyib'arŋq'uinal tic. A sjelanil chi' a tz'ac'an checlaj d'a sat, vach'chom to ovtxan yilji, axo yuj sjelanil chi' scheclaj svach'il sc'ol d'a sat chi'.

A tas tz'aj sc'anab'ajaj viñ rey

² Co c'anab'ajejec tas syal viñ rey, yujto icha chi' ix cutej cac'an co ti' d'a Dios. ³ Mañ elarŋchameloc tzoñ el d'a yichañ viñ rey chi', mocab' co tec'b'ejec co b'a calan quic d'a tas mañ vach'oc d'a sat viñ, yujto syalñej sc'ulan viñ tas snib'ej. ⁴ Arñej viñ rey chi' syal yalan slajvub' junoc lolonel, malaj mach syal sc'anb'an yab'i tas sc'ulej viñ.

⁵ Tato sco c'anab'ajej junoc checnab'il, malaj tas scot d'a quib'añ. Tato ay co pensar, snachajel cuuj tas tiempoal ayoñ eq'ui, tas pax scutej co c'anab'ajani. ⁶⁻⁷ Ay val stzolal yed' sc'ual tas tz'aj co c'anab'ajan juntzañ chi', palta ay val jun tas tzoñ ixtaneli, yujto mañ cojtacoc tas tzuji, malaj junoc mach syal yalan d'ayoñ.

⁸ Malaj mach syal snitzan sq'uinal, malaj pax mach syal syamanoch vaan schamel. A eb' soldado syal sc'ananel sb'a eb' d'a scal oval, palta a d'a chamel chi', malaj mach syal yeli. A junoc mach chuc, max yal-laj scoljiel d'a yol sc'ab' chamel yuj schucal.

Ay juntzañ malaj jab'oc yelc'ochi

⁹ Ayic ix vac'anoch d'a in c'ol vojtcaneli tastac tzuji d'a yolyib'arŋq'uinal tic, masanil juntzañ tic ix vila'. Ay b'aj ay eb' ayoch yajalil d'a scal eb' yetanimail, axo tz'aji a eb' tz'ixtanpax eb' anima chi'.

¹⁰ Ay b'aj ix vilpaxi to ayic smucchaj junoc vinac chuc spensar, vach'chom chuc ix yutej sb'a viñ d'a schoñab', palta tz'ic'jichaarñ viñ yuj eb' yetchoñab' chi'. Axo pax eb' anima sc'anab'ajan Dios, mañxalaj mach snaancot eb' d'a yol schoñab' b'aj tzijtum tas vach' sc'ulejnaccani. A juntzañ tic, malaj sjlolomal yaji. ¹¹ Yujto mañ elarŋchameloc tz'ac'jioch syaelal eb' sc'ulan chucal, yuj chi' arñej chucal sc'ulej eb' anima. ¹² Vach'chom syalcan jun lolonel icha tic: A eb' sc'ulan vach'il ay yelc'och Dios d'a eb', vach'ñej tz'elc'och eb'. ¹³ Axo pax eb' chuc malaj yelc'och Dios d'ay, chuc tz'elc'och eb', quenñej tiempo syil eb', xchi jun lolonel chi'. Palta ix vila' to ay eb' ste c'ulan chucal, nivan tiempo syil eb'. ¹⁴ A tas mañ vach'oc svil d'a yolyib'arŋq'uinal tic, ay eb' anima vach' syutej sb'a, axo tz'aji, syab' val syail eb', ichato te chuc eb'. Axo pax eb' te chuc jun, tz'ic'jichaarñ eb', ichato vach' eb'. A jun tic malaj sjlolomal yed'nac.

¹⁵ Yuj chi' s'vala' yach'an ayoñec' d'a yolyib'arŋq'uinal tic, smoj val tzoñ va'i, scuc'an a', scac'an tzalajb'oc co c'ool. Icha chi' junc'olal tzoñ eq'ui vach'chom ya tz'aj co sayan va co b'a d'a co q'uinal syac' Dios.

¹⁶ Yach'an svac' val och d'a in c'ol vojtcaneli yed' vilan pax tastac tzuji d'a yolyib'arŋq'uinal tic, ay b'aj max och in vayarñ d'ac'valil in naan yuj. ¹⁷ Axo ix nachajel vuuj jun to a masanil tas sc'ulej Dios yed' tastac tzuji, max nachajel cuuj. Vach'chom scac' quip cojtacaneli, palta malaj b'aq'uiñ snachajel cuuj. Vach'chom a junoc mach jelan tz'alani to snachajel yuuj, palta val yel, malaj tas snachaji.

9

A tas smoj sco c'ulej

¹ Ayic ix vac'anoch d'a in c'ol in ch'olb'itan jun tic, ix nachajel vuuj to a tas sc'ulej eb' vach' yed' eb' jelan spensar, ayec' d'a yol sc'ab' Dios. Malaj junoc oñ cojtac tas ay d'a quichañ, tom ol oñ xajanajoc, mato ol oñ chacjoqueloc. ² Axo

tz'aji, vach'chom tojol co b'eyb'al, mato mañ tojoloc, vach'chom vach' oñ, ma chuc oñ, vach'chom sco c'anab'ajej, ma pit oñ, vach'chom scac' co silab', mato max cac'a', vach'chom ay co mul, mato malaj co smul, vach'chom scac' co ti' d'a Dios, mato max cac' co ti' chi', palta lajanñej tas sjavi d'a quib'añ.

³ Ay jun tas chuclaj d'a scal masanil tas tzuji d'a yolyib'arñ'quinal tic, aton b'aj junñej tzoñ sateli. A tas ayec' d'a co pensar co masanil, añej chucal yed' mañ pensaril, axo yic sjavi chamel d'a quib'añ, tzoñ sateli.

⁴ Yuj chi' añej yic pitzan oñ, ayto tas ayoch yipoc co c'ool. Te nivan yelc'och junoc noc' tz'i' pitzan d'a yichañ junoc noc' chamnac choj. ⁵ Tato pitzan oñ, cojtac to ol oñ chamoc, axo pax eb' chamnacxo, mañxalaj tas yojtac eb', mañxalaj tas syal yac'chaj d'a eb', maxtzac nachajcot eb' yuj eb' anima. ⁶ A b'aj tzoñ mucchaji, ata' slajvican co xajanan co b'a, co chichonc'olal yed' masanil chucal. Mañxa b'aq'uiri ay calan quic d'a tas tzuji d'a yolyib'arñ'quinal tic.

⁷ Yuj chi' caq'uec tzalajb'oc co c'ol co va'i, cuq'uec a', yujto vach' jun tic d'a yichañ Dios. ⁸ Sacocab' co pichul scac'ochi, vach'ocab' scutej co jixb'an co jolom. ⁹ Yujto tzapan jab' co q'uinil syac' Dios, yuj chi' caq'uec tzalajb'oc co c'ool junjun oñ yed' eb' ix quetb'eyum xajanab'il cuuj. Aton chi' tz'ac'ji spacoc d'ayoñ yuj Dios b'aj scab' syail co munlaj d'a sat luum tic. ¹⁰ Masanil tas syal co c'ulani, co c'ulejec d'a smasanil co c'ool, yujto a d'a campusante b'aj tzoñ c'ochcani, mañxa munlajel, mañxa tas syal co naani, mañxa tas syal cojtacaneli, mañxa pax jelanil.

A tas mañ tojoloc sc'ulaji

¹¹ Ay junxo tas svil d'a yolyib'arñ'quinal tic: A eb' toxon jelan sb'eyi, mañ masaniloc eb' tz'ac'an ganar carela. Mañ masaniloc eb' jelan yac'an oval tz'ac'an ganar oval. Mañ masaniloc eb' jelan spensar vach' sva'i. Mañ masaniloc eb' te ay tas ojtannac tz'och b'eyumal. Mañ masaniloc eb' c'ayb'ab'il tz'och yopisio. Palta masanil mach tz'ilchaj vach'il yed' chucal yuuj. ¹² Añejtona' a oñ anima oñ tic, mañ cojtacoc janic' tzoñ chami. Icha tz'aj scan noc' chay d'a yol chimpa, ma icha yic scan noc' much d'a yol te' yaal, icha chi' caji, malaj tas naan cuuj sjavi junaj junoc tas d'a quib'añ.

¹³ Añejtona', ay jun tas ix vila', nivan yelc'och jun c'ayb'ub'al ix vic'can d'ay: ¹⁴ Ix vil jun yune' choñab' quenñej anima cajan d'ay, axo ix aji ay jun viñ rey te nivan sb'isul soldado, ix oymaj viñ yed' eb' soldado chi' d'a spatictac jun yune' choñab' chi' yic syac'an oval eb' yed'oc. ¹⁵ Palta a d'a jun yune' choñab' chi', ay jun viñ meb'a' cajan ta', te jelan spensar viñ. Ix yal scolan jun choñab' chi' viñ yuj sjelanil chi', palta malaj mach ix naancot viñ.

¹⁶ Yuj chi' vach'chom malaj yelc'och sjelanil spensar jun viñ meb'a' chi' d'a eb' anima, maj scha yab' eb' tas syal viñ, palta a in tic svala' to ay yelc'och junoc mach ñican spensar d'a yichañ junoc mach te vinac syutej sb'a.

¹⁷ Te vach' cab'an slolonel junoc mach ay pensar to c'ununi sloloni, d'a yichañ pax cab'an yel yav junoc sreyal eb' malaj spensar.

¹⁸ Te nivan yelc'och jelanil d'a yichañ yamc'ab' yic oval. Yujñej jab'oc tas chuclaj sco c'ulej, te nivan tas tz'ixtaxeli.

10

¹ Yujñej junoc noc' chamnac yax a'ay tz'ixtaxb'at sjab' perfume te vach'. Icha pax chi' junoc mach b'inajnac yuj sjelanil, tato sc'ulej jab'oc chucal, satel sb'inajnaquil chi'.

² A tas snib'ej junoc mach ñican spensar to a tas vach' b'aj syac'och sb'a. Axo pax tas snib'ej junoc malaj spensar jun, añej d'a chucal b'aj syac'och sb'a.

- 3 A eb' malaj spensar, a tas sc'ulej eb' sch'oxaneli to malaj spensar eb'.
Elarichamel scheclaj eb' yuuj.
- 4 Tato a junoc yajal scot yoval d'ayoñ yuj co paltail, mocab' elarichameloc
sco c'anel co b'a d'a copisio. Tato emnaquil scutej co b'a, tzoñ ac'ji
nivanc'olal vach'chom nivan co paltail chi'.
- 5 Ay val tas mañ smojoc tzuji d'a yolyib'añq'uinal tic, aton tas tz'el sc'ulan
eb' yajal. 6 Yujto a d'a eb' malaj spensar tz'ac'ji junoc opisio nivan yelc'ochi,
axo pax d'a eb' smoj yoch yajalil jun, a junoc comon opisio tz'ac'ji. 7 Ix vila' to
a eb' checab' yaji, yib'añ chejñej tz'ec' eb'. Axo pax eb' nivac vinac jun, a d'a
yoc eb' sb'eyi, ichato checab' yaj eb'.
- 8 A eb' sb'oan junoc nivan jul, ay smay sb'at eb' d'a yool. A eb' sjuanel junoc
muro, ay smay schiji eb' yuj noc' chan.
- 9 A eb' stzeyan q'uen q'ueen, ay smay slajvi eb' yuj q'ueen. Axo eb' spojvi
c'atzitz, ay smay xican sb'a eb'.
- 10 Ayic tz'em ye q'uen ch'acab', axo yic sco c'anan q'ueen yovalil scac' val quip
co d'ab'anoch q'ueen, yuj chi' más vach' sco ñicxiq'ue ye q'ueen. Tato
jelan oñ jun, elarichamel sco na' tas tzoñ aji.
- 11 ¿Tasto yalan junoc mach ojtannac smontan noc' chan, tato toxo ix chiji yuj
noc'?
- 12 Tato tzoñ lolon yed' jelanil, vach' tz'alchaj d'ayoñ. Tato tzoñ lolon yed' co
mañ pensaril jun, munil squic'cot d'a quib'añ.
- 13 Ayic syamanoch slolon junoc malaj spensar, a comon lolonel syala', axo yic
slajvi slolon chi', ichato malaj jun tas syal chi', 14 max c'unb'i ste loloni.
Malaj mach syal yalan tas toto ol ujoc.
- 15 A eb' malaj spensar, smac' c'unb'oc sb'a eb' smunlaji, maxtzac nachaj yuj
eb' b'aj ay sb'eal schoñab'.
- 16 Ob'iltac junoc nación to a junoc mach tzapanto spensar ayoch sreyaloc, a
na añej iloj q'uiñ syac' eb' yichamtac vinaquil.
- 17 Te vach' yic junoc nación tato a junoc mach jelan spensar ayoch sreyaloc, a
na eb' yichamtac vinaquil sva eb' d'a yorail yic tz'och yip eb', mañoclaj
d'a uq'uel añ sb'atcan eb'.
- 18 A eb' ch'aan sc'ool snipan yib'añ spat, tz'ec' tz'uj d'a eb', axo tz'aji, tz'em
lañnaj spat eb' chi' d'a yib'añ.
- 19 A q'uiñ stzalajb'i co c'ool yuuj, tzoñ tzalaj pax yuj tas scuq'uej, palta a
juntzañ tic tumin snib'ej.
- 20 Mocab' calec specal viñ rey, mocab' ec' d'a co pensar calani. Mocab' cal
chucal d'a eb' b'eyum, vach'chom co ch'ocoj ayoteñc' d'a co pat, yujto
jab'jab'il tz'ab'chaji, ichato a noc' much tz'ic'anb'ati sc'och d'a viñ rey
chi'.

11

- 1 Elb'enocab' tastac cuuj, yujto ay jun c'ual ol co cha spac.
- 2 A tastac ay d'ayoñ, vach' sco puch'at d'a eb' malaj yico', yujto mañ cojtacoc
talaj ay junoc chucal sjavi d'a quib'añ d'a yolyib'añq'uinal tic.
- 3 Tato stelvi junoc te te', yalxoñej b'aj sb'at te', scanñej te' b'aj tz'em juan chi'.
Tato q'uiñc' yilji asun, van scot ñiab' syal chi'.
- 4 Tato scac'och co chum chajtil yilji tiempo b'aj ayoteñc'ui, malaj b'aq'uiñ tzoñ
avalvi, malaj pax b'aq'uiñ sco mól sat cavb'en chi'.
- 5 Mañ cojtacoc b'aj scot ic', mañ cojtacopaxi tas tz'aj sq'uib' junoc nene'
unin d'a yol sc'ol snun, ichaton chi' mañ cojtacoc tastac sc'ulej Dios, aton ix
b'oan masanil tas.

⁶ Cavejec co b'ab'el avb'en, scavan pax tzac'anilto tz'ochi, yujto mañ cojtacoc mach junoc macañ vach' tz'aji, tom a b'ab'el chi', mato a tzac'an chi', mato syac' scha macañil jun.

⁷ Te vach' quilan saquilq'uinal, vach' quilan pax yoc c'u. ⁸ Vach'chom tziytum ab'il squila', palta scac' quip cac'an tzalajb'oc co c'ool. Scham val co naani to nivan tiempo tzoñ can d'a campusante, mañxa tas scac' ganar ta', mañxalaj yelc'ochi.

A razón d'a eb' quelemtac

⁹ Ex quelemtac yed' ex cob'estac, tzalajarñec yach'an steton eyip. Aq'uec tzalajb'oc e c'ool yed' tas vach' yach'an syal eyuuj. Ixiquec b'aj tze nib'ej tzex b'ati, c'ulejec tas tze nib'ej tze c'ulej, palta b'ian scham val e naani to ol ex sch'olb'itej Dios yuj tastac tze c'ulej chi'. ¹⁰ Iq'uequel juntzañ tas tze naub'tañej d'a e pensar, mañ ex och ilc'olal yuj junoc yaelal d'a e nivanil, yujto a jab' stiempoal e quelemal e cob'esal, malaj yelc'ochi, junñej rato tz'ec'b'ati.

12

¹ Yach'an unin animaexto, naeccot Dios e b'oumal, yach'an mantzac eyab' syail yuj icham animail. Yujto ay jun tiempool ol eyal icha tic: Mañxa svach'il cajec' scab'i, xe chama.^{12.1} ² Naeccot Dios chi' ticnaic yach'an tzato yal eyilan yoc c'u, yoc q'uen uj yed' yoc q'uen c'anal, yic mantzac syamoch ste javi yaelal d'ayex. ³ Yujto ay jun c'ual a e c'ab' tzex colan ticnaic, toxoñej ol luclonoc, axo eyoc te tec'an, ol el yip. Mañxapaxlaj q'uen eye b'aj ol yal e cach'an e vael, ol ixtaxpax yol e sat. ⁴ Ayic ol javoc jun tiempool chi' d'a eyib'añ, mañxo ol yal-laj eyab'an tastac sc'añ d'a yoltac b'e, mañxo ol eyab'paxlaj sc'añ q'uen cha'. Pítzan ex xo ayic tz'oc' noc' much ayic ayto sc'ana', mañxo ol eyab' yoch b'it d'a e tz'ey. ⁵ Ol ex xiv e q'ue d'a junoc chañ, ayxo smay eyec' d'a yoltac b'e.

Ol syamoch sach'i xil e jolom, tevelxoñej ol ex ec' machaljoc, mañxa pax tas ol e na' d'a eyetb'eyum, yujto vanxo e b'atcan d'a e cajnub' d'a campusante d'a junelñej. A eb' anima d'a yoltac b'e, ol laj oc' eb' yuj e chamel.

⁶ Co naeccot jun Dios oñ b'oani, yujto ay jun c'ual ol lajvocc'och co q'uinal, icha junoc candil nab'a oro spoji ayic sd'iñchaj scatenail nab'a plata b'aj chinanq'uei. Mato icha tz'aj spoj'b'at lum ch'ub' d'a sti' a a', ma icha tz'aj spoj' q'uen tz'ec' surson b'aj stoc'jq'ueta a a' d'a yol jul. ⁷ Ayic slajvic'och co nivanil tic, smeltzajxicanoch pococal d'a sat lum tic, ichataxon yaj d'a yalañtaxo. Axo co pixan sq'uexcan d'a Dios, yujto a' ac'jinacoch d'ayoi.

⁸ A in alum in el lolonel tic svalanxi junelxo: Masanil juntzañ tic, malaj sjolomal yaji, malaj yelc'ochi.

A juntzañ slajvub' lolonel tz'aljicani

⁹ A val yuj in jelanil, mañ jantacoc tas vach' ix vac' vojtaquejel eb' vetan-mail. Añejtona' jantac pax juntzañ lolonel ix in sic'cani, ix lajvi chi' ix in ch'olb'itaneli, ix vac'anoch d'a stzolah. ¹⁰ Ix in say val lolonel to vach'ñej schaan sb'a to yel, yic tzin tz'ib'ejcan icha val smojal.

¹¹ A tastac syal eb' jelan, lajan val icha junoc teclab' jay sñi' stecjoch d'a noc' vacax, axo yic toxo ix molchaj juntzañ lolonel chi', lajan val icha te' estaca tzatz yaj smac'chajemi. A juntzañ lolonel chi' a Dios Quilumal, a' ix ac'an d'ayoi. ¹² Ex unin anima, scham val eyilani, mañ comonoc tzeyac'och e b'a d'a junocxo comon lolonel, yujto a tz'ib'oj uum malaj slajvub', añejtona' tato te ay tas sco c'ayb'ej d'ay, tzoñ tzactzajq'ue yuuj.

12.1 **12:1** A jun lolonel "b'oumal" a d'a hebreo icha val to lajan sjajil icha jun lolonel "mucnab'il".

¹³ Icha tic tz'aj slajvican juntzañ lolonel tic. Ix alchajcan smasanil. Ayocab' yelc'och Dios d'ayoñ, co c'anab'ajejec masanil schecnab'il, yujto a jun chi' yovalil sco c'ulej. ¹⁴ Yujto a Dios ol ch'olb'itan masanil tastac sco c'ulej, tato vach', mato chuclaj, vach'chom elc'altac ix laj co c'ulej.

A Ch'añ Libro SB'TTAL VINAJ SALOMÓN

Cantares sb'i jun libro tic, syalelc'ochi b'it mañ jantacoc svach'il. A d'a jun libro tic sb'itaj val jun nivan tzalajc'olal d'a scal viñ vinac yed' ix ix. Mañ jantacoc juntzarixo b'it tz'ib'ab'ilcan d'a jun libro tic. Ay b'aj to a viñ vinac sb'itan ix ix, ay pax b'aj jun, a ix ix chi' sb'itan viñ vinac chi'. Ay pax b'aj jun, ch'oc pax junocxo macañ anima sb'itan juntzarixo b'it d'a jun libro tic. Syalanpaxcot jun libro tic yuj jun nivan tzalajc'olal syab' viñ vinac yed' ix ix, vach' schaan sb'a yed' jun c'ayb'ub'al syal ch'añ Biblia to a Dios ac'jinaccan ic'lajb'ail.

A eb' c'ayb'um d'a scal eb' israel syal eb' to a jun libro tic sch'ox val jun b'aj xajan choñab' Israel yuj Dios. Axo ticnaic, a jun xajanb'ail chi', sch'ox b'aj xajanej yiglesia Cristo.

1

1 A juntzarí sb'it viñaj Salomón, mañxo jantacoc svach'il yalji.

B'ab'el b'it

Syalan ix cob'es:

2 Ach quelem xajanab'il vuuj, tz'ub'el'ta jab'oc in ti'. Te vach' svab' d'a yichañ yal uva.

3 Te vach' yel a jab' yuj yal suc'uq'ui sjab' ayoch d'ayach. Ayic svab'an a b'inaji, lajan val icha suc'uq'ui sjab' chi'. Yuj chi' te xajan ach yuj eb' ix ix.

4 Iq'uinb'at d'a a pat ach in reyal, iq'uinb'at ed'oc elañchamel, xchi ix.

Syalan eb' anima:

Te tzalajc'olal cajec' ed'oc, ol co nacot b'aj tzoñ a xajanej yujto te vach' d'a yichañ yal uva. Tob'an yuj chi' te xajan ach yuj eb' ix ix tic, xchi eb'.

Syalan ix cob'es:

5 Ex ix aj Jerusalén, a in tic q'uic' ch'uminac vilji, palta te vach' vilji. Q'uic'ocab' vilji icha yilji smantiado eb' aj Cedar, palta te vach' vilji icha yilji c'apac cortina ayoch d'a yol spat viñaj Salomón.

6 Mañ ex och val q'uelan d'ayin, yujto q'uic' ch'uminac vilji, yujto tz'anac in nivanil yuj yoc c'u. A eb' viñ in nulej ix cot yoval eb' viñ d'ayin, ix in yac'anoch eb' viñ tañvoj uva, axo ix aji, maj in ya'ilej in b'a.

7 Ach quelem xajanab'il vuuj, al d'ayin ¿b'ajtil tza tañvej noc' a calnel? ¿B'ajtil tzic'b'at noc' yic' yip d'a chimc'ualil? ¿Tas yuj ol in satec' ach in say d'a scal juntzarixo eb' tañvum calnel? xchi ix.

Syalan eb' anima:

8 Tato mañ ojtacoc ach ix te vach' ilji d'a scal eb' ix ix vach' yilji, ochañ tzac'an yuj yoclem noc' calnel chi'. Tañvej va noc' yunetac a chiva d'a slac'anil slechpat eb' viñ tañvum calnel chi', xchi eb'.

Syalan viñ quelem:

9 Ach cob'es xajanab'il vuuj, te vach' ilji svila', icha val yilji noc' cob'es chej stoc'an scarruaje viñ sreyal Egipto.

10 Te vach' yilji spac'ultac a ti' d'a scal q'uen uchiquin, te vach' pax yilji a jaj b'aj ayoch q'uen a toñ.

11 Ol co b'o q'uen uchiquin nab'a oro, ol cac'och q'uen plata yelvanub'oc, xchi viñ.

Syalan ix cob'es:

12 Yacb'an c'ojanem viñ rey d'a smexa, axo añ nardo sumumi yel sjab' d'ayin.

¹³ Ach quelem xajanab'il vuuj, lajan ach val icha junoc yub'arı te' mirra suc'uq'ui sjab' ayec' d'a scal vim.

¹⁴ Ach xajanab'il vuuj, lajan ach icha junoc yub'arı xumaquil te alheña sq'uib' d'a scal te' uva avab'il d'a En-gadi, xchi ix.

Syalan viř quelem:

¹⁵ Te vach' ilji ach cob'es xajanab'il vuuj, val yel te vach' ilji. Lajan svach'il yilji yol a sat icha yilji yol sat noc' paramuch, xchi viř.

Syalan ix cob'es:

¹⁶ Te vach' ilji ach quelem xajanab'il vuuj, val yel te vach' ilji. A val arı yax arıc'ultac ol och co vaynub'oc, xchi ix.

Syalan viř quelem:

¹⁷ A spatwab'il co pat ayochi nab'a a te' c'ute', axo te' tzicap ayoch d'a yib'arı, xchi viř.

2

Syalan ix cob'es:

¹ Lajan in icha junoc arı xumac d'a sch'olanil yic Sarón, icha arı chochol sq'uib' d'a ac'lic, xchi ix.

Syalan viř quelem:

² D'a scal eb' ix yetixal ix xajanab'il vuuj, lajan ix icha junoc arı xumac d'a scal te' q'uiix, xchi viř.

Syalan ix cob'es:

³ D'a scal eb' yetquelemal viř xajanab'il vuuj, lajan viř icha junoc te' mansan ay d'a calfac te'. Mař jantacoc svach'il vem c'ojan d'a yeřul, te chi' sat te' svab'i.

⁴ Ix in yic'b'at viř d'a spatil nivac vael, d'a smasanil sc'ol viř ix sch'oxo' to xajan in yuuj.

⁵ Ac' te' taquiri sat uva d'ayin yic tz'och vip, a val te' mansan tzac' in lo yic sicb'i in c'ool, yujto tzin cham ach in nib'ani.

⁶ A sc'ab' viř d'a sq'uexař syac'och d'a yalař in jolom, axo svach' viř tzin lac'anq'uei, xchi ix.

Syalan viř quelem:

⁷ Ex cob'estac aj Jerusalén, tzin tevi val d'ayex to mař e pitzel svayař ix xajanab'il vuuj, munil ol el svayař ix, xchi viř.

Schab'il macař

Syalan ix cob'es:

⁸ A... van sjavi viř xajanab'il vuuj. Tzaxo vab' yoch sjaj viř. Sq'ue val chennaj viř scot d'a jolomtac vitz. Sq'ue val chennaj viř sjavi d'a tzalquixtac.

⁹ A viř xajanab'il vuuj, lajan viř icha noc' ch'ucul, icha val junoc yune' ch'ucul chi'. Ayxoec' viř d'a patic pat tic, d'arıanxooch viř d'a yolanił ventena.

¹⁰ A viř xajanab'il vuuj chi', ix yal viř d'ayin icha tic: Q'ueař vaan ach xajanab'il vuuj, cotař ach nib'ab'il vuuj.

¹¹ Inai, toxo ix ec'b'at sc'ual sicřab'.

¹² Ayxo arı xumac d'a calfac te', toxo ix c'och stiempoal yoch b'it, tzaxo cab' yoch sjaj noc' cuvajte' d'a tic.

¹³ Ayxo sat te' higo, sumami yel sjab' te' uva.

Q'ueař vaan ach xajanab'il vuuj, ach to te vach' ilji, cotař, xchi viř d'ayin, xchi ix.

Syalan viř quelem:

14 Ach xajanab'il vuuj, lajan ach icha noc' paramuch sc'ub'ej sb'a d'a sattac q'ueen. Ch'ox a sat vila', lolonañ jab'oc vab'i, yujto te vach'tzin a loloni, te vach'pax ilji.

15 Pechec noc' vaax yed' noc' yune', to syixtej te' cuva noc', icha te' vanto yac'an xumaquil, xchi viñ.

Syalan ix cob'es:

16 Yic in viñ xajanab'il vuuj, vic pax viñ, stañivi calnel viñ d'a scal añ xumac.

17 Yacb'an manta ic' d'a q'uiñtib'alil, ayic manto sacb'i, meltzajañcot d'ayin ach xajanab'il vuuj. Lajan tzutej a b'a icha junoc noc' ch'ucul, icha noc' quelem ch'ucul toxoñej sq'ue chennaj scot d'a tzalquixtac, xchi ix.

3

1 A d'a sat in ch'at d'ac'valil, ix in vayichej in sayanec' viñ xajanab'il vuuj. Ix in sayec' viñ, palta maj ilchaj viñ vuuj.

2 Slajvi chi', ix in q'ue vaan, ix in ec' in say viñ d'a yol choñab' chi'. Tzin sayanec' viñ xajanab'il vuj d'a yoltac calle yed' d'a yoltac mercado. Ix in sayñej viñ, palta maj ilchaj viñ vuuj.

3 Ix in c'anb'an d'a eb' policia tz'ec' stañivej choñab' chi': ¿Maj am eyil viñ xajanab'il vuuj? xin chi.

4 Quenanto val tzin b'at d'a eb' viñ chi', ix ilchaj viñ xajanab'il vuuj. Ix in och quetzquetz d'a sc'ab' viñ, majxo vactejel-laj viñ. Ix vic'anb'at viñ d'a spat ix in nun, d'a scuarto ix in nun chi' b'aj in alji, xchi ix.

Syalan viñ quelem.

5 Ex cob'estac aj Jerusalén, tzin tevi val d'ayex to mañ e pitzel svayañ ix xajanab'il vuuj, munil ol el svayañ ix, xchi viñ.

Yoxil macañ

Syalan eb' anima

6 ¿Tas jun scot d'a tz'inan lum chi', d'a scal jun topañ tab' scoti, aton d'a scal stab'il mirra yed' incienso yed' masanil macañ suc'uq'ui sjab' choñb'il yuj eb' choñvajum?

7 Aton b'aj sb'achchajec' viñaj Salomón. Oyanoch 60 soldado d'a spatic, aton val juntzañ eb' viñ soldado te jelan d'a scal eb' israel.

8 Masanil juntzañ eb' viñ chi', a q'uen espada syac'lab'ej eb' viñ, te jelan eb' viñ d'a oval. Junjun eb' viñ ayoch yespada d'a snañal, tato ay tas ay smay tz'ec' d'ac'valil.

9 A viñaj Salomón ix sb'o jun b'aj sb'achchajec' d'a te te' vach' ay d'a Líbano.

10 A yoyal, nab'a plata, axo yijnub' yich, nab'a oro. A b'aj tz'em c'ojan viñ, a añ púrpura ayoch d'ay. D'a yol chi' ayoch yelvanub' b'ob'il yuj eb' ix aj Jerusalén, yuj sch'oxani to xajan viñ yuj eb' ix.

11 Ex ix aj Sion, elañtecb'at eyil viñaj rey Salomón. Ayq'ue scorona viñ, aton jun ix yac'q'ue ix snun viñ d'a sjolom d'a sc'ual snupnaji, aton jun c'u b'aj ix te tzalaj sc'ol viñ, xchi eb'.

4

Syalan viñ quelem:

1 Te vach' ilji ach xajanab'il vuuj, yelxo val te vach' ilji. A yol a sat chequel d'a spatic smusil a sat lajan yilji icha yol sat noc' paramuch. A xil a jolom, lajan val yilji icha yemta ñililoc noc' chiva d'a pac'an yic Galaad.

2 Axo q'uen e, te vach' yilji q'ueen, lajan yilji q'uen icha yilji noc' calnel sb'icji ayic toxo sjoxji. Tz'acan q'ueen, malaj junoc q'ueen malaj yetb'eyum, icha noc' nun calnel junñej sb'ey yed' yune'.

- ³ Chactz'ob'inac a ti' icha chacchac ch'al. Sat in c'ool yuj svach'il a loloni. Axo spac'ultac a ti' musan yuj junoc c'apac, icha val yilji c'axepoc te' granada.
- ⁴ A val a jaj, lajan val icha torre b'ob'il yuj viñaj rey David, locjab'och mil maclab' jul-lab' yic eb' soldado jelan d'a spatictac yelvanub'oc.
- ⁵ A im schab'il, lajan val yilji icha chavañoc yunetac ch'ucul tiox sva d'a scaltac añ chochol.
- ⁶ Yacb'an manta ic' d'a q'uiniñ'alil, ayic manto sacb'i, ol in b'at d'a jolomtac vitz b'aj ay añ mirra, d'a tzalquixtac b'aj suc'uq'ui sjab'.
- ⁷ Te vach' ilji ach xajanab'il vuuj, te vach' yilji a nivanil smasanil, te malaj jab'oc a paltail.
- ⁸ Ach to ol ach och vetb'eyumoc, coñ el d'a Líbano, coñ el d'a jolom vitz Líbano. Ol co puclaj co b'a yed' jolom vitz Amana tic, yed' jolom vitz Senira. Ol cactejan vitz Hermón, b'aj ay sñaq'ueen noc' choj yed' b'aj ay noc' leopardo.
- ⁹ Ach xajanab'il vuuj, ol ach och vetb'eyumoc, toxo ix can in gana d'ayach, yujñej to ix ach cot q'uelan junel d'ayin, ix vilan jun ch'añal toñ locanoch d'a a jaj. Junelñej ix mutz'mutz'an a sat d'ayin. Icha chi' ix aj yic'ji in pixan uuñ.
- ¹⁰ Ach ix ol ach och vetb'eyumoc, mañ jantacoc svach'il in a xajanani, yelxo te vach' d'a yichañ vino. Yelxo te vach' a perfume tza c'an d'a yichañ masanil tas sumumi sjab'.
- ¹¹ Ach ol ach och vetb'eyumoc, icha yalchab' ayoch d'a a ti', icha val yalchab' yed' lech ay d'a yol a ti'. Icha suc'uq'uial sjab' Líbano, icha val chi' sjab' a pichul.
- ¹² Ach ol ach och vetb'eyumoc, lajan ach icha junoc avb'en macan, icha sjaj a a' to macan, te vach' yaj smacchaji.
- ¹³ Lajan ach icha junoc avb'en b'aj svolan te' granado, a sat tas avab'il ta' mañ jantacoc schi'al, ay pax añ alheña,
- ¹⁴ añ nardo, añ azafrán yed' juntzañ te vale' suc'uq'ui sjab', te' canela yed' masanil macañil te' incienso, mirra yed' pax áloes, masanil tastac te vach' yel sjab'.
- ¹⁵ Lajan ach pax icha sjaj a a' d'a scal tas avab'il, aton a' sq'ueul sjaj tz'emta d'a Líbano, xchi viñ.
- ¹⁶ A ic' scot d'a stojolal norte yed' ic' scot d'a stojolal sur, ec'ocab' xumumoc d'a scal vavb'en, yic vach' sb'eyb'at suc'uq'uial sjab'.

Syalan ix cob'es:

Cotañ ach xajanab'il vuuj, ochañ d'a vavb'en, tza loan sat tas avab'il mañ jantacoc schi'al, xchi ix.

5

Syalan viñ quelem:

¹ Van voch d'a scal vavb'en ach vetb'eyum xajanab'il vuuj. Van vic'anq'ue in mirra yed' in perfume, van vab'lan schab'il noc' acañ, van vuc'an in vino yed' in lech, xchi viñ.

Syalan eb' amigo d'a eb' chavañ:

Ex amigo vaañec, uq'uec a', uq'uec jantac tze nib'ej, xchi eb'.

Yic scharñil macañ

Syalan ix cob'es:

² Vaynac in b'ati, palta pitzan in pixan, ix vab'ani to a viñ xajanab'il vuuj tz'avaj d'a puerta: Ach cob'es xajanab'il vuuj, jaquin ochi. Lajan ach

- icha noc' paramuch, malaj jab'oc a paltail. Te ch'ayan in jolom yuj yal ac'val. Tz'el val jililjoc yal ac'val chi' d'a xil in jolom, xchi viñ d'ayin.
- ³ Toxo ix viq'uel in pichul, ¿tom ol vac'och junelxo? Toxo ix in b'ic voc, ochtapax pococ d'ay junelxo, xin chi d'a viñ.
- ⁴ A viñ xajanab'il vuuj chi', ix yac'ochta sc'ab' viñ d'a yolaniñ puerta. Ix in q'ue val jucnaj yuuj.
- ⁵ Yuj chi' ix in q'ue vaan in jacochta viñ. Toxoñej ix el d'uujuljoc mirra d'a in c'ab', ix ochcan d'a spatictac sch'apul puerta.
- ⁶ A val yic ix vab'an slolon viñ, ijan ix in cham ix vab'i. Ayic ix in jacan puerta d'a viñ xajanab'il vuuj chi', mañxo ayoc ec'laj viñ. Ix in sayec' viñ, majxo chaxlaj viñ vuuj. Ix vavtej viñ, palta majxo tac'voclaj viñ d'ayin.
- ⁷ Ix in ilchajel yuj eb' viñ stañvan choñab'. Ix in smac'an lajvoc eb' viñ. Te chucxoñej ix aj yic'anel in xotil eb' viñ stañvan spuertail choñab' chi'.
- ⁸ Ex cob'estac aj Jerusalén, aq'uec e ti': Tato tz'ilchaj viñ in xajanab'il eyuuj, alec d'a viñ to van in cham in naan viñ, xin chi d'a eb' ix.
- ⁹ Ix yalan eb' ix cob'estac chi' d'ayin: ¿Tas svach'il viñ a xajanab'il chi' d'ayach, ach ix te vach'ilji d'a yichañ eb' ix ix vach' yilji? ¿Tas val svach'il jun viñ xajan chi' uuuj, yuj chi' tza c'an d'ayori to scac' co ti'? xchi eb' ix d'ayin.
- ¹⁰ A viñ xajanab'il vuuj chi', sac viñ, chacvasinac yilji viñ, te vach' yilji viñ d'a yichañ lajuñe' mil vinac.
- ¹¹ A sat viñ, lajan yed' q'uen oro te vach'. A xil sjolom viñ colochtac, q'uc' yilji icha noc' joj.
- ¹² A yol sat viñ, lajan icha noc' paramuch tz'ec' d'a titac a', ichato d'a scal lech tz'achanvi noc', d'a sti' sñajab'il a a' chi' tz'em mañan noc'.
- ¹³ A spac'ultac sti' viñ, icha val junoc avb'en b'aj ay añ xumac te vach' sjab'. A sti' viñ, lajan val icha junoc añ xumac te vach' sjab'.
- ¹⁴ A sc'ab' viñ, lajan icha junoc suyañ q'uen oro ayoch q'uen topacio d'ay. A sc'ool viñ, icha val q'uen marfil ñululixoñej, te ayoch q'uen zafiro yelvanub'oc.
- ¹⁵ A val yoc viñ, lajan val icha chab'oc oy nab'a mármol ayem d'a yib'añ chab'oc yich to nab'a oro te vach'. Lajan yilji viñ icha te' c'ute' ay d'a Líbano, to sic'b'ileli.
- ¹⁶ A val slolonel viñ syala', te chi' scab'i, te vach'ñej viñ d'a smasanil. Icha val chi' yilji viñ in xajanab'il chi' ex cob'estac aj Jerusalén, xin chi d'a eb' ix.

6

Syal eb' anima

- ¹ Ach ix te vach' ilji d'a yichañ eb' ix ix vach' yilji, ¿b'ajtil ix c'och viñ xajanab'il chi' uuuj? ¿B'ajvaltil ix b'at viñ yic vach' b'at co say viñ? xchi eb' d'ayin.

Syalan ix cob'es:

- ² A viñ xajanab'il chi' vuuj, toxo ix b'at viñ b'aj ay yavb'en, d'a scal tas avab'il yuj viñ to suc'uq'ui yel sjab'. Ix b'at viñ yac' tzalajb'oc sc'ool yed' smolan te' xumac.
- ³ A in tic, yic in viñ xajanab'il vuuj chi', vic pax viñ. Syac' tzalajb'oc sc'ol viñ d'a scal te' xumac chi', xchi ix.

Yic yoil macañ

Syalan viñ quelem:

- ⁴ Ach ix xajanab'il vuuj, te vach' ilji, nib'ab'ilxoñej ilji icha val yilji choñab' Tirsa yed' choñab' Jerusalén. Ayxo smay yilji, icha juntzañ soldado sb'ey d'a stzolah.

- 5 Mañxocob' mutz'mutz'an a sat d'ayin, yujto toxo ix ic'ji in pixan uuj. A xil a jolom, lajan yilji icha yemta řililloc noc' chiva d'a pac'an yic Galaad.
- 6 A q'uen e, toxořej stz'illili q'ueen. Lajan yilji q'uen icha noc' calnel toto tz'elta b'aj sb'icjeli, chatacvař sb'ey noc' yed' yune', malaj junoc noc' to sch'ocoj.
- 7 A val spac'ultac a ti' musan yuj junoc c'apac, ichaxořej yilji c'axepoc te' granada.
- 8 Tzalajocab' viř rey yed' 60 eb' ix yetb'eyum reina yaji yed' 80 eb' ix schab'il yetb'eyum yed' pax eb' ix cob'estac maxtzac b'ischaji.
- 9 Palta a in tic, junřej ix vico'. Lajan ix icha val noc' paramuch malaj spaltail. Ařej ix xajanab'il yuj snun, yuj chi' malaj junocxo mach lajan icha ix tic yalan snun chi'. Ayic tz'ilji ix yuj eb' ix cob'estac, yuj eb' ix reina, yuj pax eb' ix schab'il yetb'eyum viř rey chi', masanil eb' chi' tz'alani to vach' yilji ix, xchi viř.

Syalan eb' amigo:

- 10 ¿Mach jun ix ix sch'ox sb'a chi', icha val sch'oxan sb'a c'u d'a q'uirib'alil? Vach'xořej yilji ix icha yilji q'uen uj, icha yilji yoc c'u, ay smay yilji icha juntzař soldado sb'ey d'a stzolal, xchi eb'.

Syalan ix cob'es:

- 11 Ix in b'at b'aj ay te' ch'acte' nogales, yic svilan masanil tas svolan d'a ch'olan. Ix in nib'ej ix vila' tato van scan sat te' uva yed' xumaquil te' granado.
- 12 Mařxo toc tzin na', icha val to ayinec' d'a yol carruaje yed' viř vajalil, xchi ix.

Syalan eb' amigo:

- 13 Meltzajař, meltzajař ach Sulamita. Meltzajař, snib'ej co c'ol tzoř och q'uelan d'ayach, xchi eb'.

Syalan ix cob'es:

- ¿Tas yuj tze nib'ej tzeyil in chařalvi d'a scal snařal cha tzol anima tic? xchi ix Sulamita chi'.

7

Syalan viř quelem:

- 1 Ach cob'es, ach yisil viř rey, mařxo jantacoc svach'il yilji oc d'a yol a xařab'. A val a xub', te vach' yilji icha val smunlajel junoc jelan sb'oan tastac yed' q'uen oro.
- 2 A val a c'ool, lajan val icha junoc ch'ub' to ayřejem vino d'a yool. Axo a nařal, lajan icha junoc cuřař ixim trigo oyan och te' xumac d'a spatic.
- 3 A im schab'il, lajan val icha chavařoc noc' ch'ucul tiox ix aj yalji.
- 4 A a jaj, lajan val icha junoc torre nab'a marfil. A yol a sat, lajan icha chab' a' řajab' d'a chořab' Hesbón, junřej ay d'a spuertail yic Bat-rabim. Axo a ři', lajan val yed' torre d'a Lıbano, aton jun q'uelanb'at d'a chořab' Damasco.
- 5 A a jolom, chařař ayq'uei, lajan icha jolom vitz Carmelo. Te copopi yilji xil a jolom icha yilji sch'alil púrpara. Toxořej tz'ic'jicanq'ue spixan jun viř rey yuj xil a jolom chi'.
- 6 Ach xajanab'il vuuj, ach ix to nib'ab'il, yelxo te vach' ilji.
- 7 Te tojol ilji icha junoc te' palma. Axo im, lajan val icha junjun c'ojobab' sat te' palma chi'.
- 8 Tzin nib'ej q'ue in b'a d'a te' palma chi' yic svc'anemta te' sat. A im lajan val icha junjun c'ojobab' te' uva. A xob'al a ti', suc'uq'ui sjab' icha sjab' te' mansan.

⁹ A val a ti', lajan val icha vino mañxo jantacoc svach'il, xchi viñ quelem.

Syalan ix cob'es:

Yuc'ocab' vino viñ xajanab'il vuuj, tz'och d'a sti' viñ, tz'ec' d'a scal ye viñ.

¹⁰ Yic in viñ xajanab'il vuuj, te nib'ab'il in yuj viñ.

¹¹ Coñ d'a caltac avb'en ach xajanab'il vuuj, tz'ec' junoc ac'val cuuj d'a scaltac xumaquil añ alheña.

¹² Axo d'a q'uññib'alil, tzoñ b'at d'a scal te' uva yic squila' tato ayxo svol te', tato vanxo spoj xumaquil te'. Ol quila' tato vanxo xumacan te' granado, a val ta' ol in ch'oxo' to xajan ach vuuj.

¹³ Ayxo sjab' añ mandrágora. A d'a sti' co pat, ayxo sat masanil tas avab'il vach' sloji, ay sat taquirñxo yed' sat toto smolji. Ch'oc val ix vic'canel ic ach xajanab'il vuuj, xchi ix.

8

¹ Comonoc in nulej ach, junñej am im ix co tz'ub'u'. Tato icha chi', ayic tzach in chaan d'a yoltac b'e, tzam yal in tz'ub'anelta a ti', malaj am mach tz'alan in pecal.

² Tzam yal ach vic'anb'at d'a spat ix in nun, tzam ach vic'och d'a yol pat chi'. A ach am val tzach och in c'ayb'umaloc. A in am svac' vino mañ jantacoc svach'il uq'uej yed' yal sat te' in granado.

³ A a c'ab' d'a a q'uexañ tzac'och d'a yalañ in jolom, axo a vach' tzin lac'anq'uei, xchi ix.

Syalan viñ quelem:

⁴ Ex cob'estac aj Jerusalén, aq'uec e ti' d'ayin to mañ ol e pitzel svayañ ix xajanab'il vuuj, munil ol el svayañ ix, xchi viñ.

Yic svaquil macañ

Syalan eb' amigo:

⁵ ¿Mach jun ix ix scot d'a tz'inan luum chi', jichanem ix d'a yib'añ viñ xajanab'il yuuj? xchi eb'.

Syalan viñ quelem:

A d'a yich jun te' mansan ix in xib'tejel a vayañ. Ata' cotnac syail ix a nun ayic aljinac.

Syalan ix cob'es:

⁶ Mocab' a xajanej junocxo ix ix, palta ainñejocab'i. Mocab' a junocxo mach tza lac'q'uei, palta ainñejocab'i. A co xajanb'ail ay yip icha chamel. Icha b'aj smucchaj chammnac to max yactejel tas yamb'il yuuj, icha chi' yaj b'aj sco xajanej co b'a. A b'aj sco xajanej co b'a, te' c'ac' icha junoc c'ac' te ov.

⁷ A masanil a' mar max tzac'van a' yac'an tup jun c'ac' chi'. Max yalpaxlaj yac'an tup yoval a' nivac a'. Tato ay mach syaltej masanil tas ay d'a spat yic smanen jun xajanb'ail tic, toñej am spatiajcaneli, xchi ix.

Syalan eb' viñ snulej ix cob'es:

⁸ Ay jun ix canab' tzac'an uninto, mantalaj yim ix. ¿Tas sco c'ulej yed' ix tato sjavi sc'anumal ix?

⁹ Tato lajan ix yed' junoc muro, tzam co b'oq'ue chab'oc torre plata d'ay. Tato lajan ix icha junoc puerta, tzam co b'o yed' te' chemte' nab'a c'ute', xchi eb' viñ.

Syalan ix cob'es:

¹⁰ A in tic, lajan in icha junoc muro. Axo vim, lajan icha juntzañ torre, yuj chi' stzalaj val sc'ol viñ xajanab'il vuuj ved'oc.

¹¹ A viñaj Salomón, ay jun yavb'en uva viñ d'a Baal-hamón. Syac'can viñ d'a yol sc'ab' juntzañ eb' stañvumal chi'. Ayic ol molchaj sat te' uva chi', ol yac' mil q'uen plata junjun eb' d'a viñ.

¹² Emocab' jun mil q'uen splata viñaj Salomón yed' 200 yic eb' stañvan chi'. A inxo jun, ay vavb'en uva d'a yol vico', a inxoñej tzin na' tas svutej, xchi ix.

Syalan viñ quelem:

¹³ Ach xajanab'il vuuj, ayach ec' d'a scal avb'en, tzin nib'ej svab' yoch a jaj. Yed' eb' camigo, snib'ej pax eb' syab' yoch a jaj, xchi viñ.

Syalan ix cob'es:

¹⁴ Ach xajanab'il vuuj, yelc'olal a coti. Q'ueañ urnaj icha junoc noc' ch'ucul, icha val junoc yune' ch'ucul d'a tzalquixtac b'aj tz'avchaj incienso, xchi ix.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

ISAÍAS

Isaías sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Isaías tz'ib'ab'ilcan d'ay. A viñaj Isaías chi', ec'nac cajan viñ d'a Jerusalén d'a ab'il 700 ayic manto javi Jesucristo. A jun libro tic, cha maca'ñ yaji: A d'a capítulo 1 masanto d'a 39, syalcot yuj choñab' Judá ayic ayec' d'a jun tiempoal te ay smay, ayic toxo val tz'ac'ji ganar yuj eb' aj Asiria. A d'a jun tiempoal chi', syal viñ schecab' Dios tic to mañoc yuj yipalil eb' aj Asiria chi' ol ac'joc ganar eb' aj Judá chi', palta yuj smul eb', yuj spitalil eb', yuj pax to max yac'och Dios eb' yipoc sc'ool.

A juntzañ c'ayb'ub'al te ov yalani, a' ix yal viñaj Isaías d'a eb' anima chi'. Ay pax juntzañ ch'oxnab'il ix sch'ox viñ d'a scal eb'. A yed' juntzañ tic ix yac'lej viñ yic'an meltzaj eb' anima chi', yic tz'ochxi eb' ejmelal d'a Dios. Ix yalan viñ d'a eb' tato max scha yab' eb' tas syal Dios, ol javoc yaelal d'a yib'añ eb'. Ix yalanpax viñ to ol javoc jun yirñtilal viñaj rey David yac' junc'olal yed' tzalajc'olal d'a yolyib'arñq'uinal tic.

Axo d'a capítulo 40 masanto d'a 66, ata' syal viñaj Isaías to ol paxta eb' israel ic'b'ilcanb'at d'a Babilonia. Ayic ol elc'och jun tic, ol checlajeloc to a Jehová mañ lajanoc icha sdiosal juntzañxo nación. A d'a juntzañ capítulo tic, syalpaxi to a choñab' Israel schecab' Jehová yaj d'a smasanil nación yic syalanel vach' ab'ix. Te tzijtum juntzañ versiculo tz'alan yuj jun schecab' Jehová ol yab' syail yuj co mul co masanil anima oñ tic. Tzijtum pax juntzañ c'ayb'ub'al tz'alani to a eb' schoñab' Dios, yovalil tojol syutej spensar eb', sc'anab'ajan sc'ual ic'oj ip eb' yed' pax juntzañxo strato Dios yac'nac yed' eb'.

Ix och smul eb' aj Judá d'a Jehová

¹ A in Isaías in tic, yuninal in viñaj Amoz. Ix ch'oxji vil juntzañ tas ix in tz'ib'ejcan tic yuj tas ol javoc d'a yib'añ eb' aj Judá yed' eb' aj Jerusalén. Ix vil juntzañ tic ayic ayoch eb' viñ tic sreyaloc Judá: Aton viñaj Uzías, viñaj Jotam, viñaj Acaz yed' viñaj Ezequías.

² Ex aj satcha'ñ yed' ex aj sat luum, ab'ec val tas syal Jehová: A eb' in choñab' tic, ix in q'uib'tzitej eb' ayic ix cotoch eb' uninal, axo ix aji, ix meltzajoch eb' ajc'olal d'ayin.

³ A noc' vacax, yojtac yajal noc' yed' noc' b'uru yojtac noc' b'aj sva yuj mach ay yico'. Palta axo in choñab' Israel, max b'alaj nachajel jab'oc yuuj tato vico'. Ichato malaj spensar, xchi Jehová.

⁴ Ex vetchoñab', ix och val e mul, arñej val chucal tze c'ulej icha sc'ulejñac eb' co mam quicham. Te chuc tas tze c'ulej. Ix eyacteñcan Jehová, ix e patiqueñcanel Dios Axoñej Ochi, aton co Diosal a oñ israel oñ tic. Ix ex meltzaj d'a e patic.

⁵ ¿Tas yuj tze te pitej e b'a? ¿Tom tze nib'eñrej tz'ac'jioch yaelal d'a eyib'añ? Ichato lajvinac e jolom, mañxalaj jab'oc yip e nivanil.

⁶ Ichato mañxa jab'oc sjacanil e nivanil chi' yuj yaelal, schacot d'a eyoc, masanto sq'uec'och d'a schon eyaal. Ay elnac sat, ay toñej malnac, ay pax van sc'ab'ati. Malaj pax yañal tz'ochi, malaj mach tz'ac'anoch jab'oc c'apac d'a sat, malaj jab'oc aceite tz'och d'ay yic spach'i jab'oc.

⁷ A e mach'en tic, toxo ix satjieli. Ix ochcan sc'ac'al e choñab'. Axo masanil eyavb'en, a val d'a eyichañ sloji sat yuj eb' ch'oc nacional, cuseltac ix ajcan smasanil.

- 8 Ix actajcan choñab' Sion, icha tz'aj yactancan slechpat eb' tañvum uva, ma slechpat eb' tañvum melón, ma icha junoc choñab' oyb'ilq'ue yuj eb' ajc'ool yic satel eb'.
- 9 Ix to el d'a sc'ol Jehová Yajal d'a Smasanil, tzoñ can jayvañ orixo tic, q'uinaloc tato maay, lajan am ix aj co satel icha ajnac choñab' Sodoma yed' Gomorra.

A val ejmelal d'a Dios

- 10 Ex yajal Jerusalén, lajan ex icha eb' aj Sodoma. E masanil ex anima, lajan ex icha eb' aj Gomorra. Ab'ec val sc'ayb'ub'al Jehová co Diosal.
- 11 Syal Jehová icha tic: A jantac e silab' tzeyic'cot d'ayin, malaj tz'och vuuj. Toxo ix yajalax noc' calnel vuuj, aton noc' sñusjitz'a masanil silab'il. Toxopax ix in tzactzaj yed' xepual noc' noc' te b'aq'uech. Maxtzac in nib'ejlaj schiq'uil noc' mam vacax, ma schiq'uil noc' mam calnel, ma noc' yunetac chiva.
- 12 ¿Mach ix c'anan juntzañ chi' d'ayex, yuj chi' tzex comon javi yed' noc' chi' d'a vichañ, tze comon tec'an yamaq'uil in templo?
- 13 Mañixo eyic'cot juntzañ silab' chi' d'ayin, mañxalaj tz'och vuuj. Maxtzac scha in c'ol incienso tze ñusu'. A juntzañ e q'uiñ tzeyac'ochi ayic tz'alji q'uen uj, d'a sc'ual ic'oj ip yed' ayic tze molb'an e b'a d'a nivac q'uiñ, maxtzac techaj vilani, yujto añej val chucal tze c'ulej.
- 14 A juntzañ e q'uiñ ayic tz'alji q'uen uj chi' yed' juntzañixo e q'uiñ b'aj tze molb'ej e b'a, chach'ilxoel vuuj. Maxtzac techaj vilanochi. Toxo ix yajalax vuuj.
- 15 Ayic tze mojb'anq'ue e c'ab' d'ayin, tzex lesalvi, tzin b'at mican d'ayex. Vach'chom jantac tzeyutej e lesalvi, palta max vab'laj e lesal chi', yujto milumcham anima ex.
- 16 A ticnaic, iq'uequel juntzañ chucal chi' d'ayex, tzeyactancan e c'ulani, tzeyic'anel e b'a d'a scal.
- 17 C'ayb'ejec e b'a e c'ulan vach'il. A val tojolal tzeyac'och d'a e c'ool e c'ulani. Colvajañec d'a eb' tz'ixtaji, vach' tzeyutej e b'oan yaj eb' unin mañxa smam. Alec syaelal eb' ix ix chamnac yetb'eyum, xchi Jehová.
- 18 Syalanxi Jehová icha tic: Cotañec, co b'oec yaj juntzañ tic. Vach'chom te chuclaj eyilji yuj e mul, palta ol ex in sacb'itejcan icha val q'uen sacb'acom. Vach'chom max yal yel e mul icha junoc c'apac q'uc' mutz'inac max el yuq'uem, palta ol ex in sacb'itejcan icha noc' sacsac lana.
- 19 Tato tze cha eyab'i, ol e lo sat masanil tas vach' tz'el d'a sat e luum tic.
- 20 Palta tato añeja' pit tzeyutej e b'a jun, ol ex cham yuj oval ol vac'cot d'ayex. A inton val Jehová in svala', xchi.

A Jehová ol sacb'itan Jerusalén

- 21 Ex aj Jerusalén, a d'a pecataxo te tec'an ex. Palta axo ticnaic, ¿tas yuj icha junoc ix ajmul ix, ix ex ajcan d'a yol in sat? A d'a peca' chi', a tojolal tze b'eyb'alej, palta axo ticnaic, milumcham anima ex.
- 22 A d'a yalañtaxo, icha yilji q'uen plata eyilji, axo ticnaic, icha smical q'ueen eyilji. A d'a yalañtax chi', icha vino te vach', ichex ta', axo ticnaic, icha a a' ix ex ajcani.
- 23 A eb' eyajalil, ix te pith'iel eb', vach' yac'an eb' yed' eb' elc'um. Stzalaj eb' yed' q'uen tumin scha' d'a elc'altac. Snib'ej eb' to ay tas siaj d'a eb'. Maxtzac yal syaelal eb' meb'a mañxa smam eb' yed' eb' ix ix chamnac yetb'eyum.

- 24 Yuj chi', a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, e Diosal in ex aj Israel, a in sval icha tic: C'ochb'ilxo chi'. A ex ajc'ol eyajoch d'ayin, ol in b'o yaj eyed'oc, ol in pac in b'a d'ayex.
- 25 Ol vac'och eyaelal, ol in ñustz'a masanil e paltail, ol vic'ancanel masanil e mul ayoch d'a eyib'arı.
- 26 Ol vac'anxioch eb' juez te tojol spensar d'a e cal icha d'a pecatax chi' yed' eb' ac'um razón icha yajtaxon d'a sb'ab'elal. Yuj chi' ol yal eb' anima d'a jun choñab' tic: A jun choñab' te vach', te c'anab'ajum, xcham eb'.
- 27 Yuj in tojalal, ol in colcanel eb' cajan d'a Sion, aton eb' ol sna sb'a.
- 28 Palta axo eb' te pit, eb' sc'ulan chucal yed' eb' tzin paticaneli, ol satel eb'.
- 29 Icha chi' ol aj e q'uixvi, yujto ix laj ex och ejmelal d'a juntzañ comon dios d'a yichtac te' ji yed' d'a scaltac te' avb'en te'.
- 30 Icha val tz'aj sc'ajb'anel xil te' ji chi', icha pax yaj te' avb'en te' mañxa ñab' tz'ec' d'a yib'arı, icha val chi' ol ex ajcanoc.
- 31 A eb' te tec'an, icha val arı ac ol ajcan eb'. Axo yechel comon dios ix sb'o eb', icha namix c'ac' ol ajcanoc. Junñej ol aj yoch sc'ac'al eb' yed' yechel chi', mañxa mach ol yal smac'an tupoc, xchi Jehová.

2

Olyac' Yajalil Jehová d'a slajvub' c'ual

(Mi 4.1-3)

- 1 Aton juntzañ tic ix ch'oxji vil a in Isaías in yuninal in viñaj Amoz, yuj tas ol javoc d'a yib'arı Jerusalén yed' d'a juntzañxo choñab' ay d'a yol smach'en Judá.
- 2 A d'a slajvub' c'ual, a lum tzalan b'aj ay stemplo Jehová, ol chaarib'ocq'ue luum, ol ec' lum d'a yib'arı juntzañxo vitz ay d'a stz'eytac chi'. Masanil eb' anima d'a junjun choñab', ol javoc eb' d'a luum.
- 3 Mañ jantacoc eb' anima d'a junjun nación ol laj alan d'ay junjun icha tic: Cotañec, coñ q'ueec d'a sjolom lum vitz b'aj ay stemplo Jehová sDiosal viñaj Jacob yic tzoñ sc'ayb'ej d'a sb'eyb'al, yic ol co b'eyb'alej sb'eyb'al chi', xcham eb'. Yujto a d'a Sion, aton Jerusalén, ol elta sc'ayb'ub'al Jehová, aton schecnab'il.
- 4 A Jehová chi' ol ch'olb'itan yaj masanil nación. Ol yac' lajvoc oval d'a scal eb'. Yuj chi' a q'uen yespada eb', asaronal ol ochcan q'ueen, axo q'uen slanza eb' ol ochcan d'a jochlab' trigoal. Mañxo ol yac' oval eb'. Mañxo ol sc'ayb'ej sb'a eb' yac'an oval.

Oljavoc yaelal d'a yib'arı eb' syic'chaar sb'a

- 5 A oñ yiñtiloñcan viñaj Jacob tic, coñ b'eyec ec' d'a saquilq'uinal Jehová.
- 6 Mamin Jehová, ix oñ actej val can a oñ a choñab' Israel oñ tic, a oñ yiñtiloñcan viñaj Jacob tic, yujto b'ud'jinaquel co choñab' yuj eb' schuman yed' q'uen c'anal scot d'a stojolal b'ajsjavi c'u yed' eb' naumel lolonel icha syutej sb'a eb' filisteo. Sb'oan strato eb' yed' eb' ch'oc choñab'il ay scomon dios.
- 7 A co choñab', b'ud'jinaquel yuj q'uen oro yed' q'uen plata, maxtzac b'ischaj jantac co b'eyumal. Maxtzac b'ischaj jantac noc' chej yed' carruaje yic oval.
- 8 Palta b'ud'jinacpaxel co choñab' yuj juntzañ yechel comon dios. Slaj yalan sb'a eb' anima d'a juntzañ yechel sb'o chi'.
- 9 Yuj chi' emnaquilxoñej ix oñ ajcani. Mamin, mañ ac' nivanc'olal eb' sc'ulan juntzañ chi'.

- 10 Ex vetchoriab', ochariëc d'a yoltac q'uen riag'ueen, c'ub'ejequel e b'a d'a yoltac jul yuj e xivc'olal d'a yichari Jehová, te ay smay yilji Jehová chi' yed' stziquiquial.
- 11 A eb' ac'umtac, ol em riöjan eb'. A eb' syic' val chaañ sb'a, ol ic'jocxicanem eb'. Añej Jehová ol ic'jocchaañ d'a jun c'ual chi'.
- 12 Yujto a Jehová Yajal d'a Smasanil, ay jun c'ual nab'ilxo yuuj, yic ol yac'ancot yoval sc'ol d'a yib'añ eb' syic' val chaañ sb'a, ol ic'joccanem eb' yuuj.
- 13 Masanil te' c'ute' chaañ steel d'a Líbano yed' masanil te' ji d'a Basán, ol satjoquel te' yuj Jehová.
- 14 Ol satanpaxel masanil lum nivac vitz yed' lum tzalquixtac chaañ. 2.13-14
- 15 Ol satjocpaxel masanil yed'tal eb' soldado chaañ yajq'ue yuuj yed' masanil smuroal choñab' vach' yajochi.
- 16 Ol yac'ancanem masanil te' barco yic Tarsis d'a yich a' mar yed' masanil te' barco te vach' yilji.
- 17 A eb' syic' val chaañ sb'a, ol lajvoquel eb' d'a junelñej. Añej Jehová ol ic'jocchaañ d'a jun c'ual chi'.
- 18 A Dios ol satanel masanil yechel juntzañ comon dios.
- 19 Ayic ol syamanoch yac'an ib'xoc yolyib'ariq'uinal tic, ol laj xivq'ue eb' anima. Ol laj sc'ub'anel sb'a eb' d'a yoltac q'uen riag'ueen yed' d'a yoltac jul. Ata' ol sc'ub'ejel sb'a eb' d'a yichari Jehová, yujto te ay smay yed' jantac stziquiquial.
- 20 A d'a jun c'ual chi', a eb' anima, ol laj sjulcanb'at juntzañ yechel scomon diosal eb' b'aj ay noc' ch'oov yed' b'aj ay noc' sutz', aton juntzañ b'ob'il yuj eb' d'a q'uen plata yed' d'a q'uen oro b'aj ix laj yal sb'a.
- 21 Ayic ol syamanoch Jehová chi' yac'an ib'xoc yolyib'ariq'uinal tic, ol laj sc'ub'ejel sb'a eb' anima d'a yoltac q'uen riag'ueen yed' d'a yoltac sjatetal q'uen nivac tenam, yujto ol xiv eb' d'a yichari, yujto te ay smay yilji yed' jantac stziquiquial.
- 22 Actejec eyac'anoch eb' quetanmail yipoc e c'ool, yujto a oñ anima oñ tic, chamel b'a anima caji, junñej rato tz'el jab' quic' tic.

3

A syaelal Jerusalén yed' smach'en Judá

- 1 A ticnaic a Jehová Yajal d'a Smasanil, ol yic'canel masanil tas tz'ab'laji yed' masanil tas tz'uc'ji d'a Jerusalén tic yed' d'a Judá. Ol yic'anpaxel masanil eb' yipc'olal yaj yuuj:
- 2 Aton eb' viñ yajalil eb' soldado, eb' viñ juez, eb' schecab' Dios, eb' ajchum, eb' yichamtac vinaquil choñab',
- 3 eb' yajal yaj d'a 50 eb' soldado, eb' nivac yelc'ochi, eb' ac'um razón, eb' tzuji yuuj yed' eb' ajb'aal.
- 4 Axo eb' quelemtac unin ol och eyajaliloc yuj Jehová chi', axo eb' ol ex ac'an mandar.
- 5 Axo eb' anima, ol q'ue b'uynaj eb' yac'an oval, ol laj yac' oval eb' yed' eb' ay d'a spatic schiquin spat. A eb' viñ quelemtac, ol spatiquejel eb' ichamtac vinac eb' viñ. Axo eb' comon anima, ol spatiquejel eb' ay yopisio eb'.
- 6 A d'a jun tiempoal chi', ol yal junoc mach d'a junoc ayto yuj sb'a yed' smam icha tic: A ach tic, te ay a pichul, ac' yajalil d'a jun choñab' mac'b'ilem vecnaj tic, xchama.

2.13-14 **2:14** A te' c'ute' yed' te' ji sb'inaj d'a tic, sch'oxcot eb' viñ yajal. Axo lum vitz yed' lum tzalquixtac, sch'oxcot juntzañ nación.

- 7 Axo jun viř chi', ol xivb'at viř, ol yalan viř icha tic: Max yal in chaanoch jun opisio tic d'a vib'ař, yujto malaj tas tzin va d'a in pat, malaj pax in pichul vach' vac'anochi, mař eyac'och jun opisio chi' d'a vib'ař, xcham viř.
- 8 Van yem lařnaj Jerusalén, axo Judá toxo ix lařviemi, yujto a tas syal eb' anima yed' tastac sc'ulej eb', a chi' tz'och ajc'olal d'a Jehová Dios, spitejpax sb'a eb' d'ay.
- 9 Scheclajpaxel d'a sat eb' to lajan smul eb' icha eb' aj Sodoma, max sc'ub'ejel jab'oc eb'. Ob'iltac eb'. Munil val a eb' tz'ic'ancot d'a yib'ař.
- 10 Alec d'a eb' anima vach' sb'eyb'al to vach' ol elc'och eb', yujto ol tzalaj eb' yilanoch svach'il spac tas sc'ulej chi'.
- 11 Ob'iltac val eb' anima chuc spensar, te chuc ol elc'och eb', yujto a tas sc'ulej eb', a chi' ol ac'joc spacoc d'a eb'.
- 12 A eb' quelemtac tz'ixtanel in chořab' tic, axo eb' ix ix tz'ac'an yajalil d'ay. Ex in chořab', a eb' tzex cuchb'an chi', a eb' tzex ac'an musansatil, tzex yic'anb'at eb' d'a b'eyb'al mař vach'oc.
- 13 A Jehová ayec' d'a sdespacho, yic sch'olb'itan eb' schořab', syac'an syaelal eb'.
- 14 Ol ch'olb'itaj eb' yajal chořab' yed' eb' ichamtac vinac yuj Jehová. Ol yalan d'a eb' icha tic: A ex tic, ix e satel vavb'en uva, aton in chořab'. Ix eyelq'uej tas ay d'a eb' meb'a', ix e molb'an eyelc'al chi' d'a yol e pat.
- 15 ¿Tas eyalan eyic eyixtan in chořab' tic? Tzeyixtej eb' meb'a', mařxo animaoc tzeyutej eb', xchi Jehová Yajal d'a Smasanil.

Yaelal ol cot d'a yib'ař eb' ix aj Jerusalén

- 16 Ařejtona' syalanpax Jehová icha tic: A eb' ix aj Sion, syic' val chaar sb'a eb' ix, syum tic, syum tic sat eb' ix, sch'um tic, sch'um tic sb'a eb' ix, ayic sb'ey eb' ix. Max q'uixvi jab'oc eb' ix, toxořej stziřiljub' q'uen q'uen ayoch d'a yoc eb' ix ayic sb'ey eb' ix chi'. 17 Yuj chi', ol vař'uel b'ulnaj xil sjolom eb' ix yuj yab'il, ol vac' checlaj sq'uixvelal eb' ix, xchi Jehová chi'.
- 18 A d'a jun c'u chi', a Jehová ol ic'anel masanil tastac ayoch yelvanub'oc snivanil eb' ix aj Jerusalén chi': Aton ayoch d'a yoc eb' ix, d'a sjolom eb' ix, d'a sjaj eb' ix,
- 19 d'a sjaj sc'ab' eb' ix yed' c'apac spichul sat eb' ix.
- 20 Ol yic'anpaxel spichul sjolom eb' ix, stzec'ul eb' ix, sperfume eb' ix, yuchiquin eb' ix,
- 21 scolc'ab' eb' ix, sq'uenal sři' eb' ix,
- 22 c'apac spichul eb' ix te vach', jantac sc'apac eb' ix, sjucan pichul eb' ix, syunetac pa eb' ix,
- 23 q'uen snen eb' ix, sc'apac eb' ix te jay, c'apac tziquiqui yed' stzec'ul sjolom eb' ix.
- 24 A sperfume eb' ix te vach' sjab', a tas te chuc sjab' ol och sq'uexuloc. Axo ch'ař lasu ol och sq'uexuloc stzec'ul eb' ix, axo xil sjolom eb' ix te vach' yaj d'a yalan taxo, ol el b'ulnajoc. A pichul ya sva'i, a ol yac'och eb' ix sq'uexuloc pichul te vach' yilji. A sat eb' ix te vach' yilji, jech'tac ol ajcanoc.
- 25 A eb' viř yetb'eyum eb' ix te tec'an, ol miljoccham eb' viř d'a scal oval.
- 26 Axo masanil eb' aj Jerusalén, ol oc' eb' yuj cusc'olal, yujto ol can tz'inan schořab' eb' chi'.

4

¹ A d'a jun tiempoal chi', jayvarixorñej eb' viñ vinac ol canoc, yuj chi' ol yal ucvañoc eb' ix ix d'a junoc viñ vinac icha tic: Comonoc tz'el d'a a c'ool tzoñ och etb'eyumoc, munil ol co say tas ol co va yed' co pichul, añejto tzoñ och etb'eyumoc yic mañxa co q'uixvelal b'aj malaj quetb'eyum, xcham eb' ix.

Ol b'oxoc yaj Jerusalén

- ² A d'a jun tiempoal chi', a Jehová ol ac'an checlaj jun mach d'a scal yirñitalcan viñaj rey David, icha svol junoc te te'. Te vach' yilji, te nivan yelc'ochi. Axo eb' aytočan d'a Israel chi', ol tzalajxoc eb' ayic ol yilan eb' yelul sat tas syavej d'a sat sluum chi'.
- ³ A jayvarixo eb' aycan d'a Jerusalén chi', aton Sion, aton eb' tz'ib'ab'il sb'i to scan ta', ol aljoc d'a eb' to yicrñej Jehová yaj eb'.
- ⁴ A d'a jun tiempoal chi', a Jehová ol ch'olb'itan yaj eb' aj Jerusalén chi' yed' spoder. Ol ic'jocpaxel schucal eb' yed' smul eb' yuj anima ix smilchamoc.
- ⁵ A d'a c'ualil ol yac'och jun q'ueic' asun Jehová d'a yib'añ masanil smacb'en lum vitzal Sion chi' yed' d'a yib'añ masanil eb' anima molanec' ta'. Axo d'ac'valil, ay jun nivac c'ac' tz'ac'an saquilq'uinal d'a eb', yujto a stziquiquial Dios chi' ayec' d'a yib'añ eb' anima chi' smasanil.
- ⁶ Aton jun chi' scolan eb', yujto syac' svevenal d'a c'ualil, yic malaj c'ac', añeja' scolanpax eb', yic max cot riab' d'a yib'añ eb' yed' ic' riab'.

5

A sb'ital te' avb'en uva

- ¹ A ticnaic, ol in b'itej sb'ital jun viñ vamigo te vach' yed' jun yavb'en uva. A viñ vamigo chi', ay jun yavb'en uva viñ d'a jun sluum te yax sat d'a jun tzalan.
- ² Ix sd'ocq'ue vaan jun slum viñ chi', ix sic'anel q'uen q'ueen viñ d'a sat luum, ix sb'oanoch smacte'al lum viñ, axo te' uva te vach' ix yavej viñ d'a luum. Ix sb'oq'ue jun yed'tal eb' stañvan juntzañ avb'en chi' viñ, chaañ ix ajq'uei. Ix sb'oanpax jun lugar viñ b'aj stec'jiel yal te' uva chi'. A snaan viñ to te' vach' sat te' uva chi' ol yac'a, axo ix aji, te paj te' sat ix yac' chi'.
- ³ Yuj chi' ix yalan viñ icha tic: A ticnaic ex aj Jerusalén yed' ex aj Judá: Alec d'ayin mach ay spaltail, ¿tom a in, mato a jun yavb'en tic?
- ⁴ ¿Tom mañ tz'acanoc ix vutej te' in b'oani? ¿Aytom maj nachaj vuj tas tz'aj te' yavchaji? Ix in tarñvej yac'an sat te' vach', axo ix aji, paj sat te' ix yac'a'.
- ⁵ Axo ticnaic jun, ol val d'ayex tas ol vutej in munlajel tic: Ol viq'uel smacte'al te' chi' yic ol satel te'. Ol jacvoquel smacte'al te' chi', yic vach' ol tec'joquem te' yuj noc' noc'.
- ⁶ Ol vactejcan te' ichrñej ta'. Mañxa mach ol aq'uenan te', mañxa mach ol ic'anel te' schuclajil. Ol q'uib' añ añc'ultac ay sq'uixal d'a scal te'. Ol valan d'a asun to maxtzac yac'cot sñab'il d'a yib'añ jun avb'en chi', xchi viñ aj avb'en chi'.
- ⁷ Ichaton chi' yaj eb' yirñital Israel yed' eb' aj Judá. Icha yavb'en Jehová Yajal d'a Smasanil, icha chi' yaj eb'. A Jehová chi', ix stañvej to vach' syutej sb'a eb' d'a sc'ayb'ub'al, palta axo ix aji, a milojcham anima ix yac' eb'. Snib'ej val Jehová chi' to tojol syutej sb'a eb', axo tz'aji, tz'el yav anima yixtaj yuj eb'.

Syaelal eb' chuc

- 8 Ob'iltac eb' tziytum spat ix smana', nivan pax lum sluum eb' ix smaccani. Mařıxa jab'oc tas ix yactejan eb' d'a juntzarıxo eb'. Axořej eb' snib'ej tz'aj d'a sat lum d'a jun chořıab' tic.
- 9 A Jehová Yajal d'a Smasanil, a ix alan d'ayin icha tic: A juntzarı nivac pat te vach' yilji chi', ol sateloc vach'chom te vach' yilji, mařıxalaj mach ol cajnaj d'ay.
- 10 A d'a junoc 90 ch'ařıl uva avab'il, ařej oye' galón yal sat uva chi' ol elta. Axo d'a junoc vaque' quintal iřıtaz tz'avchaji, ařej vac almul ol elta.
- 11 Ob'iltac eb' spet q'ue vaan d'a q'uirıib'alil syamanxioch uq'uel ař eb', ste q'ue ař d'a sřılom eb', scanxořej eb' ta' tz'ec' ac'val.
- 12 A b'aj tz'och nivac vael tz'uc'vi ař eb', ata' ayoch juntzarı yamc'ab' yic b'ıt: Aton te' arpa, te' violın, q'uen pandereta yed' te' flauta. Axo tas van snaan Jehová d'a yib'ař eb', max yac'laj pensar eb' yuuj.
- 13 Yujto malaj sgana in chořıab' tic snachajel yuuj, yuj chi' ol ic'chajb'at d'a juntzarıxo ch'oc nacional. Masanil eb' anima tic yed' eb' yajalil eb', ol cham eb' yuj vejel yed' taquıřıtial.
- 14 Yuj chi', icha val to ol sjac sti' chamel yic ol sb'uc'anb'at eb' anima chi' yed' eb' yajalil eb' d'a Jerusalén tic, aton eb' anima scomon el yav tz'eq'ui.
- 15 Ol ic'joccanem eb' anima syic'chaarı sb'a, emnaquılal ol ajcan eb'.
- 16 Axo Jehová Yajal d'a Smasanil, ol yac' checlajoc to te nivan yelc'ochi ayic ol sch'olb'ıtan masanil tas. A Dios chi' yelxo te vach', ol sch'oxeli to te tojol spensar.
- 17 A d'a juntzarı chořıab' ix laj em lařınaj chi', ata' ol laj va noc' calnel yed' noc' chıva.
- 18 Ob'iltac ex mach ex max eyactejan e c'ulan chucal chi', malaj yalan tas tze c'ulej chi'. Ichato řıerb'ıl chucal chi' eyuuj, icha sřıerchaj junoc carreta tzec'b'ıloch d'a tas sřıeran chi'.
- 19 Tzeyalan icha tic: A co Diosal a ořı israel ořı tic, aton Dios Axořej, comonoc syala' sc'ulan tas nab'il yuj chi' d'a quıb'ař, yic aymař quilani tas tzořı aji, xe chi'.
- 20 Ob'iltac ex tzeyal chucal vach'ilal, axo vach'il chi', a tzeyal chucal. A saquilq'uinal tzeyal q'uc'ılc'ıq'uinalil, axo q'uc'ılc'ıq'uinal chi' tzeyal saquilq'uinalil. A tas c'a', chi' eyalani, axo tas chi', c'a' eyalani.
- 21 Ob'iltac ex tzeyaloch e b'a jelanil, te vach' e pensar e naani.
- 22 Ob'iltac ex te jelan eyuc'an ař, jelan e calan ař ař chi'.
- 23 A ex tic yuj q'uen tumin tzeyala' to malaj smul eb' tz'och smul, axo eb' malaj smul chi', max eyal-laj syaalal eb'.
- 24 Yuj chi', icha val tz'aj stz'ab'at ař ac yuj te' c'ac', icha stz'ab'at te' xiltac te' taquıř, icha chi' ol aj e lajvieli. Icha tz'aj te te' stacjeli yujto c'aeltacxo sch'ařıal yib' te', toxořej tz'el b'ulnaj xumaquil te', tz'ochcan pococal, icha chi' ol ex ajoc, yujto ix e chaccanel sc'ayb'ub'al Jehová Yajal d'a Smasanil. Ix e patıquejpaxel schecnab'il co Diosal Axořej.
- 25 Yuj chi' scot val yoval sc'ol d'a eyıb'ař, ol yac'anoch eyaalal. A lum nivac vıtz, ol ıb'xoc luum, toxořej teltumb'a ol ex ajcan e cham d'a yoltac calle. Mař yujoc chi' ol och vaan yoval sc'ol Jehová chi', palta to ol yac'ınej eyaalal chi'.
- 26 Ol yic'chaarı jun bandera Jehová chi' yil juntzarıxo chořıab' najat ay. Ol xub'anb'at d'a eb' cajan b'aj slajvic'och lum luum tic, axo scot lemnaj eb' chi'.
- 27 Malaj junoc eb' soldado d'a scal eb' chi' c'unb'ınac, mato ay svayař. Malaj pax eb' choyan yajoch stzec'ul, ma d'ıřıchimtac sch'ařıal sxarıab'.

- ²⁸ A yol sjul-lab' eb', te jay sri', tzatz yaj ste'al sjul-lab' eb' chi'. A yech noc' schej eb', icha val q'uen q'ueen te tzatz, axo scarruaje eb', jelan sb'ey icha chacxuxum ic'.
- ²⁹ Ayic tz'el yav eb', icha val yel yav noc' choj ayic sayan schib'ej noc'. Syic'anb'at noc' b'aj ay, mañxalaj mach syal yic'anec' d'a noc'.
- ³⁰ Ayic ol cot eb' anima d'a juntzañ choñab' chi', aton d'a jun c'u chequel yaj chi', ol el yav eb' sjavi d'a spatoc co choñab' tic, icha val sc'ari a' mar. A mach ol ilancotoc, ol yil eyaelal chi' eb'. Ichato q'uc'q'uinal yaji, ol tup saquilq'uinal yuj asun.

6

Avtab'il viñaj Isaías yuj Dios

¹ A d'a jun ab'il ayic ix cham viñaj rey Uzías, ata' ix vil Dios Cajal, c'ojanem d'a sc'ojnub' te chaañ yajq'uei. B'ud'an yol stemplo yuj stitac spichul. ² A d'a yib'arñq'uei, ay juntzañ ángel icha c'ac' yilji scuch serafin, vaque' sc'axil junjun eb'. Chab' sc'axil eb' chi' smusan sat, axo chab'xo smusan yichañ eb', axo yed' chab'xo sjeñvi eb'. ³ Syalan eb' d'ay junjun icha tic:

A Jehová Axorñej val, aton Yajal d'a Smasanil. Chequelñej stziquiquial d'a masanil yolyib'arñq'uinal tic, xchi eb'.

⁴ Ayic ix och jun av chi', ix ib'xiq'ue spuertail templo chi', ix b'ud'jñiel yool chi' yuj tab'. ⁵ Ix valan icha tic: Ay... ob'iltac in, ol in chamoc, yujto ix vil Jehová, aton Rey d'a Smasanil. A in xo pax tic, arñej chucal svala', cajan in paxec' d'a scal eb' anima chucñej sloloni, xin chi.

⁶ Axo d'a jun rato chi', ay jun d'a scal eb' ángel chi' ix cot jeñerñoc d'ayin. Yed'nac jun tenaza b'aj ix yic'cot tzac'ac' d'a yib'arñ altar. ⁷ Ix squilanec' d'a in ti', ix yalan d'ayin icha tic:

A jun tzac'ac' ix in quilec' d'a a ti' tic, a' ix ic'ancanel a mul ticnaic, ix ac'ji nivanc'olal a mul, xchi.

⁸ Ix lajvi chi' ix yalan Jehová chi' icha tic:

¿Mach junoc ol in checb'ati? ¿Mach val junoc ol och co checab'oc? xchi.

Yuj chi' ix in tac'vi d'ay:

Ina in tic Mamin, chequinb'ati, xin chi.

⁹ Ix yalan d'ayin:

Ixic, b'at al d'a juntzañ anima chi' icha tic: Val yel ol eyab'ñej, palta mañ ol nachajel-laj eyuuj. Ol eyilñej, palta mañ ol nachajpaxel-laj eyuuj, xa chi d'a eb'.

¹⁰ Ac' somchaj spensar juntzañ anima chi', mac schiquin eb', tza macan sat eb' yic max yil eb', yic max yab'pax eb', yic max nachajpaxel yuj eb', yic vach' max meltzajxi eb' d'ayin yic tzin colan eb', xchi d'ayin.

¹¹ Ix in c'anb'an d'ay icha tic:

Mamin, ¿jantac tiempo ol vael jun tic? xin chi.

Ix yalan d'ayin:

Ol arñej jun tic masanto ol lajvoquem juntzañ choñab', mañxa mach ol can cajan d'ay. Mañxa junoc pat ol can anima d'a yool, ol can tz'inan luum.

¹² A in Jehová in tic ol vac'b'at juntzañ anima tic d'a junxo choñab', yic ol can val tz'inan schoñab' eb' tic.

¹³ Tato ayto jayvañocxo anima olto can d'a yol choñab' tic, smac'chajpaxem lañnaj jun choñab' chi'. Icha yic sch'acjñel junoc te' ji, ma junoc te' mach', axorñej te' yib' scani, icha chi' ol aj in choñab' tic. (Palta syal svolanxi te' yib' chi'. Icha chi' ol aj yirñtilal jayvañocxo eb' in choñab' sic'b'ilel vuuj), xchi Jehová.

7

Sb'ab'el lolonel viñaj Isaías d'a viñaj Acaz

¹ Ayic ayoch viñaj Acaz yuninal viñaj Jotam yixchiquin viñaj Uzías reyal d'a Judá, ix javi viñaj Rezín sreyal Siria yed' viñaj Peka yuninal viñaj Remalías sreyal Israel yac' oval d'a Jerusalén, yic syic'anec' eb' viñ yalani, palta maj yal-laj yuj eb' viñ. ² A d'a jun tiempoal chi' ix ul alchaj d'a viñaj rey Acaz chi' yed' eb' viñ ayoch yopisio yed' viñ icha tic: A eb' aj Siria, junñej ix yutej sb'a eb' yed' eb' aj Israel, van sjavi eb' yac' oval, xchi. Yuj chi' ix ib'xiq'ue viñ rey yed' eb' anima chi' yuj xivelal, icha val yib'xi te te' yuj ic', icha chi' sluclon eb'.

³ Yuj chi' ix yal Jehová d'ayin Isaías in tic icha tic: Ixic, ic'b'at viñ uninal aj Sear-jasub ed'oc. Ol a chalay a b'a yed' viñaj Acaz chi' b'aj tz'el yoc a a' ay d'a jun tanque d'a yib'añ b'e, b'aj sjuc'chaj c'apac c'apac.^{7.3} ⁴ Tzalan d'a viñ icha tic:

Tzil val a b'a, palta mañ ach xivoc, mañ a comon xib'tej a b'a. Mañ ach xiv yuj viñaj Rezín yed' eb' aj Siria chi' yed' pax viñ yuninal viñaj Remalías chi', yujto scot val yoval eb' d'ayach icha chab'oc te' cuxc'ac' ay stab'il.

⁵ A eb' aj Siria yed' eb' aj Efraín yed' viñ yuninal viñaj Remalías chi', te chuc tas van snaan eb' d'a a patic. Syalan eb' viñ icha tic:

⁶ Coyec, b'at co maquec ec' Judá, co xib'tej eb' anima chi', squican jun choñab' chi', axo viñ yuninal viñaj Tabeel scac'canoch reyal ta', xchi eb' viñ.

⁷ Palta a in Jehová in sval icha tic: Malaj b'aq'uir ol elc'och jun tas sna eb' viñ chi'.

⁸⁻⁹ Yujto a Damasco, a nivan choñab' yaj d'a Siria chi', axo viñaj Rezín chi' ayoch sreyaloc. Axo Samaria, a nivan choñab' yaj d'a Efraín chi', axo viñ yuninal viñaj Remalías chi' ayoch sreyaloc. Palta yic val 65 ab'il ticnaic, ol lajvoquem eb' aj Efraín chi', mañxo choñab'oc ol aj eb'. Tato a ex pax tic mañ ol in eyac' val och d'a e c'ol sic'lab'il, mañ ol canñej e choñab' tic, xchi Jehová chi'.

A yab'ixal jun unin scuch Emanuel

¹⁰ Ix yalanxi Jehová d'ayin Isaías in tic to sval d'a viñaj Acaz icha tic: ¹¹ C'an il junoc tas d'a Jehová co Diosal. Syal sch'oxan il junoc tas satub'tac yilji, vach'chom ato d'a sjulal yich lum luum tic, mato ato d'a yib'añ satchaañ, xin chi d'a viñ.

¹² Ix tac'vi viñaj Acaz chi': Maay, a in tic max yal vac'an proval Jehová yic tzin c'an vil junoc tas satub'tac d'ay, xchi viñ.

¹³ Yuj chi' ix valan icha tic:

Ex yirñtilalcan viñaj rey David, ab'ec tas ol vala': A e naani to malaj yelc'och e tzuntzan eb' anima. ¿Tom tze nib'ej tze tzuntzejpax co Diosal icha tzeyutej eb' chi'?

¹⁴ A val lac'an Jehová ol ch'oxan junoc tas satub'tac d'ayex: A jun ix cob'es tic ol pitzvococho jun unin d'a spatic ix, ol aljoc jun svínac unin ix, Emanuel ol yac' ix sb'iej.^{7.14}

¹⁵ Ayic ayxo spensar jun unin chi', ol slo queso, ol yab'lanpax noc' yal chab' yed' eb' yetchoñab', yujto ayec' eb' d'a scal meb'ail.

¹⁶ Ayic mantalaj spensar jun unin chi', a chab' schoñab' chavañ eb' rey b'aj tzach xiv tic, ol can tz'inan.

¹⁷ A Jehová ol ac'ancot jun yaelal d'a ib'añ, yed' d'a yib'añ a choñab' yed' d'a yib'añ eb' yirñtilalcan viñaj David. A jun tic manta b'aj ix uji yictax ix

7.3 7:3 Sear-jasub syalelc'ochi "Ay juntzañ eb' ol meltzajoc".
"Ayec' Dios qued'oc".

7.14 7:14 Emanuel syalelc'ochi

yic'anel sb'a Efraín d'a Judá. (Aton viñ sreyal Asiria ol ac'anoch jun yaelal chi'.)

¹⁸ A d'a jun tiempoal chi', a Jehová ol ac'ancot eb' soldado cajan d'a snajatil a a' sb'ey d'a Egipto, ol javoc somnaj eb' icha noc' nivac us, ol ja pax eb' aj Asiria icha noc' noc'al chab'.

¹⁹ Ol laj aj eb' d'a lum nivac yoltac opan, d'a yoltac q'uen ñaq'ueen, d'a scal lum vayumtac, d'a caltac q'uiix yed' b'ajtac syuc' a' noc' vacax.

²⁰ A d'a jun tiempoal chi', icha junoc q'uen joxlab' jolom, icha chi' ol yutoc Jehová smajnan viñ sreyal Asiria, viñ cajan d'a sc'axepalb'at a' nivan Éufrates. Ol ja viñ yic'b'at masanil tastac ay d'ayex, ichato ol sjoxel xil e jolom viñ, xil e ti' yed' xil e nivanil.

²¹ A d'a jun tiempoal chi', yalñej mach ol smol junoc snun vacax, ma chavañoc snun calnel, ²² ol yac' sobre yal yim noc' d'ay, ol sb'oan noc' queso eb'. Yalñej mach ol colchaj d'a scal oval chi', ol slo noc' queso chi' eb', ol yuc'an noc' yal chab' eb'.

²³ A d'a junoc lum luum b'aj avab'il mil ib'oc te' uva, mil tumin plata stojol d'a pecataxo, axo ol ajoc, ol satem juntzañ avb'en chi'. Ol q'uib'xoc q'ue ste'al luum, caltac q'uiix ol ajxoc luum. ²⁴ Axoñej eb' pechum noc' ol ec' yed' sjul-lab' ta', yujto ol ochcan lum vayumtaquil yed' caltac q'uiixal. ²⁵ A lum tzalquixtac sd'ocji yed' q'uen asaron d'a yalañitaxo, vayumtac, caltac q'uiix ol ajcan luum. Mañxalaj mach ol yal yavan tas d'a luum, axoñej noc' vacax yed' noc' calnel ol va d'a sat luum.

8

A sb'i jun yuninal viñaj Isaías

¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Say junoc tas nivan yaj chec'an b'aj ol a tz'ib'ejem Maher-salal-hasbaz. Nivac ol utej a tz'ib'anemi.^{8.1} ² Slajvi chi' tzac'ancanoch viñaj sacerdote Uriás yed' viñaj Zacarías yuninal viñaj Jeberequíás testigoal, to yel a ach tza tz'ib'ej jun chi', xchi d'ayin.

³ Ix lajvi chi', ix in vay yed' ix vetb'eyum, aton ix schecab' Dios, ix scuchancanoch yune' ix. Axo yic ix alji jun unin chi', ix yalch Jehová d'ayin icha tic: A viñ unin tic, Maher-salal-hasbaz ol ac' sb'iej viñ, xchi. ⁴ Ayic manto yal yalan mamin, nunin viñ unin chi', ol ic'jocb'at masanil sb'eyumal choñab' Damasco yed' choñab' Samaria yuj viñ sreyal Asiria, xchi Jehová chi'. ⁵ Ix yalanxi d'ayin icha tic:

⁶ Yujto xiv juntzañ anima tic d'a viñaj Rezín yed' d'a viñ yuninal viñaj Remalías, tzin spatiquejel eb' a in icha a a' ay d'a Siloé vaji, a' malaliñej sb'eyi.

⁷⁻⁸ A inxo ichato ol vac'cot chulnaj a' nivan Éufrates tz'el d'a stitac smelemal d'a yib'añ eb', ol javoc sib'naj a' d'a Judá tic, ol b'ud'joquel masanil sat lum yuj a'. Ol q'uec'och sjulal a' d'a sjaj eb' anima tic. (Syalelc'ochi aton viñ sreyal Asiria yed' masanil soldado). Icha chi' ol yutoc viñ smacanec' lum a luum ach Emanuel, icha junoc noc' noc' tz'el jeñan sc'axil, nivan smaca', icha chi' ol yutoc lum a luum chi' viñ, xchi Jehová.

⁹ Ex nivac choñab', molb'ejec e b'a tzex cot eyac' oval, palta ol ex sateloc. Ex nivac choñab' te najat ay, ab'ec val, nab'añej tzeyic'cot eyamc'ab' yic oval, ol ex satjocñejeloc.

8.1 **8:1** Maher-salal-hasbaz syalelc'ochi "Toxo val ol ic'jocb'at masanil tas yed' eb' anima d'a ch'oc nacional".

¹⁰ Ol eyal-laj eyab' tas ol e c'ulej, palta mañ ol schalaj sb'a eyalani. Ol och d'a stzotal tas ol e c'ulej, palta mañ ol elc'ochoc, yujto a Dios ayñej ec' qued'oc.

Añej d'a Dios b'aj tzoñ xivi

¹¹ A Jehová yed' val yip ix och yub'yub' d'ayin, ix yalani: Mañ a b'eyb'alej sb'eyb'al juntzañ anima tic. ¹² Mañ a mol alej yed' eb' sc'ananc scolval junocxo mach. Mañ a xib'tej a b'a yuj b'aj xiv eb' anima tic. ¹³ A in Jehová in Yajal in d'a Smasanil, A inñejocab' d'a yol a sat, añej d'ayin tzach xivi. Ayocab' velc'och d'a yol a sat. ¹⁴ A in ol in och a cajñub'oc b'aj syal a colan a b'a. Palta a d'a eb' aj Israel yed' eb' aj Judá, icha val q'uen q'ueen b'aj sloc sb'a yoc eb' anima, icha chi' vaji. Yuj chi' ol yamchajelta eb' aj Jerusalén tic. ¹⁵ Tziztum eb' ol stenoch yoc, ol telvoc eb', ol cham eb', ol can eb' d'a yaal, ol yamchaj eb', xchi Jehová d'ayin.

Ix sc'ayb'ej eb' sc'ayb'um viñtaj Isaías

¹⁶ Ex in c'ayb'um, siq'ueccan in c'ayb'ub'al tic d'a e pensar, malajocab' b'aq'uiñ sb'at satc'olal eyuuj.

¹⁷ Vach'chom sc'ub'ejel sb'a Jehová d'ayon a on yiritilal on viñtaj Jacob tic, palta svac'och in c'ol d'ay, añej ayoch yipoc in c'ool.

¹⁸ A in tic yed' eb' vuninal ix yac' Jehová, ch'oxnab'il vaj yed' eb' d'a scal eb' quetisraelal, yujto icha chi' ix in yutej Jehová Yajal d'a Smasanil, aton cajanec' d'a tzalan Zion.

¹⁹ Ol laj yal eb' anima d'ayex icha tic: C'anb'ejec e b'a d'a eb' viñ syal yuuj yed' d'a eb' sc'uman spixan eb' chamnac, aton eb' snumnoni yed' eb' sajsoni. ¿Tas yuj mañoc d'a eb' co diosal sco c'anb'ej co b'a? ¿Tas yuj mañoc d'a eb' co chamnac sco c'anb'ej co b'a yic scolvaj eb' d'ayon pitzan on tic? xcham eb'.

²⁰ Tzeyil val tas syal schecnab'il Dios yed' sc'ayb'ub'al. Tato a eb' tzex c'ayb'an max alan icha syal slolonel Dios chi', mañ pensaril tas syal eb' chi'.

²¹ A eb' anima tic, ol b'at tic ol b'at tic eb' yuj vejel. Yuj val vejel chi', ol ovaj val eb'. Ol b'uchvaj eb' d'a sreyal yed' d'a sDiosal. Olto q'ue q'uelan eb' d'a satchaari,

²² ol em q'uelan eb' d'a sat luum, palta axonñej cusc'olal ol scha eb' yed' yaelal icha q'uc'alg'uinal. Ol can eb' d'a scal q'uc'alg'uinal chi', mañxo ol yal scolan sb'a eb'.

9

Yaljub'al Yajalil junc'olal

¹ Palta mañ masaniloc tiempo ol can eb' tz'ixtaj chi' d'a scal cusc'olal. Vach'chom emnaquil ix ajcan lum Galilea yuj Dios, palta ol ic'jocxichaari luum, aton lum ay d'a yol yic Zabulon yed' d'a yol yic Neftali, lum ay d'a stitac a' Jordán yed' d'a stitac a' mar, lum ay d'a slac'anil lum yic eb' mañ israeloc.

² A eb' anima cajan chi' ta', ayec' eb' d'a cal q'uc'alg'uinal, palta ol yil jun nivan saquilq'uinal eb'. Ol c'och copnaj jun saquilq'uinal d'a eb' ay d'a cal q'uc'alg'uinal chi'.

³ Mamin, a ach ix ac'xi q'uib' co b'isul d'a co choñab' tic, ix ac'anxipax co nivan tzalajc'olal. Tzoñ tzalaj co masanil d'a ichari, icha tzoñ tzalaji ayic sco molan sat cavb'en, icha stzalaj eb' soldado ayic spojanec' jantac b'eyumal syic' eb' d'a oval.

- 4 Yujto a ach ix a satel jun nación, aton jun ic'annac ori b'at d'a ch'oc nacional, aton b'aj ix ac'jioch co yaelal. Ix a satel jun nación chi' icha utej a satannaquel choñab' Madián d'a peca'.
- 5 A xañab' eb' soldado sc'arñi ayic sb'at eb' d'a oval yed' spichul eb' b'orib'il yuj chic', ol juljoch'at d'a cal c'ac', ol tz'ab'at smasanil.
- 6 Yujto ix alji jun vinac unin d'a co cal. A Dios ix ac'an jun unin tic d'ayoñ. A jun unin tic, ol ac'chajoch yopisio yac'an Yajalil. Ol ac'chajoch juntzañ b'i tic d'ay: Ac'um Razón te Jelan, Dios Syal Yuj Smasanil, Mamab'il Ayñejec' d'a Junelñej, Yajalil Ac'um Junc'olal.
- 7 Ol yac' reyal sq'uexuloc viñaj rey David d'a yib'añ masanil lugar. Junc'olal ol yac' yajalil d'a junelñej. Ol yic' val yip yajalil chi', ol sch'olb'itan tas d'a stojolal yed' d'a vach'il. A Jehová Yajal d'a Smasanil ol ac'anelc'och jun tic, yujto nab'ilxo yuuj.

Yoval sc'ol Jehová d'a choñab' Israel

- 8 Ix yal Jehová yuj yaelal ol javoc d'a yib'añ Israel, schoñab' viñaj Jacob.
- 9 Yuj chi' masanil eb' anima d'a yol yic Efraín masanto eb' cajan d'a Samaria, ol nachajel yuj eb' to a Jehová tz'ac'ancot juntzañ yaelal chi', palta yed' yac'umtaquil eb' yed' spitalil eb', syalan eb' icha tic:
- 10 Vach'chom tz'em lañaj co xan pat, ol co b'oxiq'ue yed' q'uen q'ueen tzeyb'il. Vach'chom sch'acjiel te' sicómoro sco c'an ste'aloc co pat, palta axo pax te' c'ute' ol co c'an sq'uexuloc te', xchi eb'.
- 11 A Jehová ol ic'ancot eb' ajc'ol yajoch d'a viñaj Rezín, yic syac'an oval eb' d'a Israel.
- 12 A d'a stojolal b'aj sjavi c'u ol cot eb' aj Siria, axo d'a stojolal b'aj tz'em c'u ol cot eb' filisteo. Junxoñej ol aj satjiel Israel yuj eb'. Vach'chom icha chi' ol ajoc, palta manto ol ochlaj vaan yoval sc'ol Jehová, ol yac'ñejcot yaelal d'a schoñab'.
- 13 Palta axo eb' schoñab' chi' jun, max sna sb'a eb' yalanxi sb'a d'a Dios, vach'chom ix ac'jioch syaelal eb'. Max yac'och sb'a eb' d'a yol sc'ab' Jehová Yajal d'a Smasanil.
- 14 Yuj chi' icha junoc noc' noc' xicjiel sñe yed' sjolom yuj junoc mach, ma icha b'aj junñej c'ual sch'acjiel te' palma yed' te' aj, icha chi' ol utaj eb' israel chi' yuj Jehová.
- 15 (A jun jolom chi', aton eb' yichamtac vinaquil choñab' yed' eb' yajal yaji. Axo jun ñe chi', aton eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios, palta añej es syac' c'ayb'aj eb'.)
- 16 A eb' yajal yaji, toñej tz'ac'ji musansatil eb' anima yuj eb', axo eb' tz'och tzac'an yuj eb' chi' toñej satb'at eb'.
- 17 Yuj chi' mañxo ol oc' sc'ol Jehová d'a eb' quelemtac vinac, d'a eb' unin mañxa smam yed' d'a eb' ix ix chamnac yetb'eyum, yujto a eb' anima tic, junelñej ix te chuch'i eb', axoñej chucal lolonel syal eb' smasanil. Yuj chi' manto ol ochlaj vaan yoval sc'ol Jehová, ol yac'ñejcot yaelal d'a schoñab'.
- 18 A schucal eb' anima chi', nivan tas tz'ixtax yuuj, icha val yic tz'el c'ac' a stz'ab'at te' q'uiix yed' vayumtac, stz'apaxb'at nivac yax luum yuuj, syoyan sb'a chaxcuxum ic' d'a scal stab'il sq'ue chi'.
- 19 Yuj val yoval sc'ol Jehová Yajal d'a Smasanil, van slajviel schoñab' yed' eb' anima, icha tz'aj slajviel junoc choñab' yuj te' c'ac'. Mañxo ol ec'laj syaelal eb' anima d'ay junjun.

- ²⁰ Yalxoñej tas jab'oc ol ilchaj yuj eb', ol yab'lanb'at eb', palta mañ ol ec'laj svejel eb', mañ ol b'ud'jocljaj eb'. Yuj chi' ol laj schib'at yuninal eb' yuj vejel.
- ²¹ A eb' yinñital Manasés, ol yac' oval eb' yed' eb' yic Efraín. Ol spacanpax sb'a eb' yic Efraín chi'. Axo ol ajoc, ol yac' oval eb' scha macañil yed' eb' aj Judá. Vach'chom icha chi' ol aj eb', palta manto ol ochlaj vaan yoval sc'ol Jehová, ol yac'ñejcot yaelal d'a schoñab'.

10

- ¹ Ob'iltac ex tze b'o juntzañ ley mañ tojoloc, tz'ixtax eb' anima yuuj.
- ² Max eyal syaelal eb' meb'atac anima tz'ixtax d'a scal in choñab'. Malaj yelc'och jab'oc eb' d'a yol e sat. Tzeyelq'uej tastac ay d'a eb' ix chamnac yetb'eyum yed' d'a eb' unin mañxa smam.
- ³ ¿Tas val ol eyutej e b'a ayic ol javoc eyaelal, ayic ol eyilan scot yaelal chi' d'a najat? ¿Mach b'aj ol e c'an colval? ¿B'ajtil ol eyac'can e b'eyumal?
- ⁴ A mach d'a e cal mañ ol ic'jocb'at d'a ch'oc nacional, ol miljoccham yed' eb' chamnaxo. Vach'chom icha chi' ol ex ajoc, palta manto ol ec' yoval sc'ol Jehová. Ol yac'ñejoch eyaelal chi'.

A eb' aj Asiria ix yamc'ab'aj yuj Dios

- ⁵ Ix yalan Jehová icha tic: Ob'iltac viñ sreyal Asiria. A ticnaic van vac'lab'an viñ icha junoc te' c'ococh svac'lab'ej yed' yoval in c'ool yic svac'anoch eyaelal.
- ⁶ A ex malaj jab'oc velc'och d'ayex, tze tzuntzejpaxcot yoval in c'ool, a viñ tzin checb'at d'ayex. Tzin checb'at jun viñ rey chi', yic vach' syelq'uejb'at masanil e b'eyumal viñ, tzex stec'ancanem viñ icha lum soc'om d'a yoltac b'e.
- ⁷ Palta mañocñej chi' nab'il yuj viñ sreyal Asiria chi', nab'il pax yuj viñ to tzijtum nación ol satel viñ.
- ⁸ Syalan viñ icha tic: Masanil eb' yajal in soldado, icha rey yaj eb', a in svac' mandar eb'.
- ⁹ Lajan ix vutej choñab' Calno yed' choñab' Carquemis. Icha ix vutej Hamat, icha pax chi' ix vutej choñab' Arfad. Axo Samaria lajan ix ajcan yed' Damasco.
- ¹⁰ Ix viquejcan juntzañ nación tzijtum sdiosal. A val sdiosal eb' chi', ec'to yipal d'a yichañ sdiosal eb' aj Jerusalén yed' eb' aj Samaria.
- ¹¹ Yuj chi' jun, a val tas ix in c'ulej d'a Samaria chi' yed' d'a sdiosal, ¿tom mañ ol tzac'vanpax in c'ulan d'a Jerusalén yed' sdiosal? xchi viñ, xchi Jehová.
- ¹² Ayic ol lajvoc syamc'ab'aj viñ sreyal Asiria chi' yuj Jehová yuj sc'ulan tas nab'il yuj d'a tzalan Sion yed' d'a Jerusalén, ichato chi' b'ian, ol yac'anxioch yaelal Jehová d'a yib'añ viñ yuj masanil tas ix sc'ulej yuj yac'umtaquil, yujto nivac vinac ix yutej sb'a viñ.
- ¹³ Ix yal viñ sreyal Asiria chi' icha tic: Yuj val sjelanil in pensar ix elc'och juntzañ ix in c'ulej tic, ix nachaj val in c'ulani. Ix techaj in q'uexan smojonal juntzañchoñab', ix vic'ancanec' masanil tastac ay d'ay. Ix techajpax in tec'ancanem eb' rey chi' yed' vipal.
- ¹⁴ Icha val quic'anq'ueta sñolob' noc' much d'a yol so' ayic malaj noc' snun chi' ayeq'ui, icha chi' ix vutej vic'anec' sb'eyumal juntzañ nación chi'. Ix vic'anpaxcanec' slum eb', mañxalaj b'aj ix yal yalan sb'a eb'. Malaj tas ix yal eb', toñej ix och q'uelan eb', xchi viñ.

- 15 Palta naec nab'i, ¿tocval nivan yelc'och q'uen ch'acab' yed' q'uen serrucho d'a yichañ mach sc'anani? A junoc c'ococh nab'a te', ¿tom a te' ol ac'an ib'xoc junoc anima sc'anan chi'?
- 16 Yuj val chi', a Jehová Yajal d'a Smasanil, a' ol ac'ancot junoc yab'il te ov, axo ol ic'anel yip eb' viñi soldado te tec'an ayoch yipoc sc'ol viñi sreyal Asiria chi', ol satel yac'umtaquil viñi icha stz'ab'at junoc tas yuj te' c'ac'.
- 17 A Dios Axoñej Ochi, saquilq'uinal yaj d'a Israel, junñej c'ual ol satel eb' aj Asiria yuuj, icha tz'aj stz'aem te' q'uiix yuj te' c'ac'.
- 18 Ol satel masanil eb' nivac vinac, icha tz'aj satel te' nivac te' yed' te' avb'en te' vach' yilji sch'acchajemi. Icha junoc mach ya'ay to mañxa yip, icha chi' ol ajcan Asiria chi'.
- 19 Jayvañxoñej eb' soldado olto canoc, icha tz'ajcan jayeocxo te te' max ch'acjeli, vach'chom junoc unin ol yal sb'isan eb'.
- 20 A d'a jun tiempoal d'a b'aq'uiñ, a jayvañxo eb' israel yirñtilal viñaj Jacob ol colchajcanoc, mañxo ol yac'och jun choñab' eb' yipoc sc'ool, aton jun ijan ix satanel eb', palta a Jehová sDiosal eb' ol yac'och yipoc sc'ool, aton Dios Axoñej Ochi.
- 21 Ay jayvañ eb' yirñtilal viñaj Jacob ol meltzajxioch spensar d'a Dios te ay yip.
- 22 Vach'chom a eb' israel, te nivan sb'isul eb' icha yarenail sti' a' mar, palta jayvañxoñej eb' ol meltzaj d'a schoñab'. Nab'ilxo yuj Dios to ol satel eb' icha val d'a stoljal.
- 23 A Jehová Yajal d'a Smasanil ol satanel masanil anima d'a yol smacb'en tic, icha ajnac yalani.
- 24 Palta a' tz'alan icha tic: Ex in choñab' cajan d'a Sion, vach'chom ol ex smac' eb' aj Asiria d'a te' jixc'ab' te', mato yed' sc'ococh eb', icha yutejnac ex eb' aj Egipto, palta mañ ex xiv d'a eb'.
- 25 yujto yic val jaye' c'ual tic ol tupem yoval in c'ol d'ayex. Ol in satel eb' aj Asiria chi' yed' yoval in c'ool.
- 26 A in Jehová Yajal in d'a Smasanil, ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb', icha ajnac in satanel choñab' Madián d'a slac'anil q'uen tenam yic Oreb, icha ajnac in ch'oxan in poder ayic in pojannac snañal a' Chacchac Mar d'a Egipto.
- 27 A d'a jun tiempoal chi', ol viq'uel icatz ayoch d'a eyib'añ yuj eb' aj Asiria chi', icha tz'aj scañchajel te' yugo ayoch d'a yib' sjaj noc' vacax.

Scot eb' aj Asiria

- 28 A eb' ajc'ol chi', aton eb' aj Asiria, van sjavi eb' d'a Rimón yed' d'a Ajat, van yec' eb' d'a Migrón. A d'a Micmas scan yicatz eb'. 10.28
- 29 Ix c'axpajec' eb' d'a jun nivan ch'olan, ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a Geba. Axo eb' aj Ramá, ix xivcan eb'. A eb' aj Gabaa schoñab' viñaj Saúl, van sb'at eb' elelal.
- 30 Ex cajan ex d'a Galim, elocab' eyav. Ab'ec yel av chi' ex aj Lais. Ob'iltac ex ex aj Anatot.
- 31 Van sb'at eb' aj Madmena elelal. A eb' cajan d'a Gebim van b'at sc'ub'anpaxel sb'a eb'.
- 32 A ticnaic ol ec' ac'val yuj eb' soldado chi' d'a Nob. Smuch' sc'ab' eb', syic'ancharñ eb', sch'oxancot eb' to ol yac' ganar tzalan Sion tic eb', aton choñab' Jerusalén.

10.28 **10:28** A juntzan choñab' sb'inaj d'a tic, a d'a yoltac b'e b'aj scot eb' soldado aj Asiria ul yac' oval d'a Jerusalén, ata' ay.

- ³³ Ilec val, a Jehová Yajal d'a Smasanil ol satanel eb' ayoch ajc'olal d'ay icha tz'aj sch'acjiel te te' d'a Líbano. Ayxo smay sc'arñ yem te'. Aton te te' chaarñ steel, vach' yilji, stelvi d'a sat luum.
- ³⁴ Icha chi' ol aj satjiel eb' ajc'ol chi', icha tz'aj sch'acjiel te te' b'aj te c'ayum, aton te te' vach' yilji d'a Líbano chi'.

11

A yopisio viñ Mesías

- ¹ Icha val svolan junoc te yib' te', icha chi' ol aj spitzvichaarñ jun yirñtilal viñtaj Isai.
- ² Ol ochrñej Yespíritu Jehová yed'oc. A' ol ac'an sjelanil yed' yaj pensaril. Yuj Yespíritu chi', ol nachajel yac'an razón, ay pax yipal. Ol vojtaquejel Jehová, ol ic'jocpaxchaarñ yuuy.
- ³ Ol sc'anab'ajej Jehová chi' d'a tzalajc'olal. Mañ ol sch'olb'itej eb' anima d'a ichrñejta', ma yuj tas syab' d'a spatic eb'.
- ⁴ D'a stojolal ol sb'o yaj yoval eb' meb'a' yed' eb' anima emnaquil syutej sb'a. Torñej ol yala' ol ac'joc syaelal eb' tz'ec' d'a yib'arñ, ol ac'jococh eb' sc'ulan chucal chi' d'a yol sc'ab' chamel.
- ⁵ A tas tojol yed' tas yel, a chi' ol checlaj d'ay.
- ⁶ A d'a jun tiempoal chi', a noc' oques yed' noc' yunetac calnel, junc'olal ol aj noc'. A noc' tigre yed' noc' chiva, junrñej ol em cutzan noc'. A noc' quelem vacax yed' noc' choj, junrñej ol q'uib' noc'. Axo junoc unin ol tarivan noc'.
- ⁷ A noc' nun vacax yed' noc' nun oso, junrñej ol aj noc'. Axo yune' noc', junrñej ol em cutzan. A noc' choj, a arñ arñc'ultac ol sc'ux noc' icha noc' vacax.
- ⁸ A eb' nenetac unin, ol tajnoc eb' b'aj ay yolaniñ noc' chan. Ol sñaloch sc'ab' eb' d'a yolaniñ noc' ajavchan, palta mañ ol chijoclay eb' yuj noc'.
- ⁹ Mañxa chucal ol ujoc d'a jun tzalan sic'b'ilel yuj Jehová. Icha tz'aj sb'ud'jiel a' mar yuj a a', icha val chi' ol aj yojtacajel Jehová yuj masanil anima d'a yolyib'arñq'uinal tic, masanil eb' ol ojtacanel Jehová chi'.
- ¹⁰ A d'a jun tiempoal chi', ol checlaj jun rey d'a scal yirñtilal viñtaj Isai. Chequel ol ajq'ue d'a scal juntzarñ naciñ yic ol smolb'ej sb'a eb' b'aj ayec' chi'. Te nivan ol aj yelc'och jun lugar b'aj ol aj chi'.

Ol meltzaj eb' ic'b'ilb'at d'a ch'oc nacional

- ¹¹ A d'a jun tiempoal chi', ol sch'ox spoder Jehová junelxo, yuj chi' ol smolb'ejcot masanil eb' schoñab' sacleminac yajcanb'ati. Ol cot eb' aytocan d'a Asiria, d'a Egipto, d'a Patros, d'a Etiopía, d'a Elam, d'a Sinar, d'a Hamat yed' d'a juntzarñ choñab' ay d'a sñtac a' mar.
- ¹² A Dios ol ch'oxanq'ue junoc yechel d'a scal juntzarñ naciñ, yic ol smolb'ej sb'a eb' israel sacleminac yajcanb'ati. Arñejtona' ol smolb'ejxi sb'a eb' aj Judá sacleminac yajcanb'at b'aj slajvic'och yolyib'arñq'uinal tic.
- ¹³ Ol lajvoc chichonc'olal d'a scal Efraín yed' Judá, mañxo ol yac' oval eb'.
- ¹⁴ Axo eb' scha macañil, junrñej ol b'at eb' yac' oval d'a eb' filisteo d'a stojolal b'aj tz'em c'u. Ol yac'an ganar eb'. Junrñej ol aj yic'anec' sb'eyumal eb' cajan d'a stojolal b'aj sjavi c'u eb', aton Edom, Moab yed' pax eb' amonita, yujto ol can eb' d'a yol sc'ab' eb'.
- ¹⁵ A Jehová ol ac'an tup jun sc'ab' a' Chacchac Mar. Ol yac'anpaxcot jun oval ic' te c'ac' d'a yib'arñ a' Éufrates, ol tup a'. Uque' macañ ol ajcan a', yuj chi' mañxo ol yiq'uel xañab' eb' anima ayic'ol ec' eb' d'a yol a'.

¹⁶ Ayic ol meltzajxoc eb' schoñab' Jehová aycan d'a Asiria, jacanxo jun nivan b'e b'aj ol ec'ta eb', icha ajnac b'e b'aj cotnac eb' choñab' israel elnac d'a Egipto.

12

B'it yuj ac'oj yuj diosalil

¹ A d'a jun tiempoal chi', ol ex b'itan icha tic:
Mamin Jehová, scac' yuj diosal d'ayach. Vach'chom ix cot yoval a c'ol d'a quib'añ, palta toxo ix ec'b'ati, axo ticnaic, van ac'an snivanil co c'ool.

² Ach co Diosal, co Columal aji. Tzach cac'och yipoc co c'ool, yuj chi' max oñ xivlaj. Mamin Jehová, tzach co b'itej, yujto a achñej tzac' quip, tzoñ a colanpaxi, xe chama.

³ Icha stzalaj junoc mach stacji sti' syuc'an a a' sq'ueul sjaj, icha chi' ol ex tzalaj yuj e colnab'il ol yac' Jehová.

⁴ Yuj chi' a d'a jun tiempoal chi', ol eyal icha tic: Caq'uec yuj diosal d'a Jehová, calec vach' lolonel d'ay. Calequel d'a scal junjun nación tastac ix sc'ulej, yic vach' snacot eb' jantac svach'il. Malaj junocxo lajan yed'oc.

⁵ Coñ b'itanañec d'a Jehová, yujto te nivan yelc'och tas ix sc'ulej, yovalil tz'ojtacajel d'a masanil yolyib'arñq'uinal tic.

⁶ A oñ cajan oñ d'a Sion tic, elocab' cav d'a tzalajc'olal, yujto a co Diosal ayec' qued' a oñ israel oñ tic, Axoñej Ochi. Te nivan pax yelc'ochi, xe chama.

13

A tas ix alchajel d'a yib'arñ Babilonia

¹ Ayocto ix sch'oxan Jehová vil a in Isaías in yuninal viñaj Amoz tas ol javoc d'a yib'arñ Babilonia, yuj chi' ix val icha tic:

² Aq'uecq'ue junoc yechel yic oval d'a sjolom junoc lum vitz malaj ste'al. Avajañec d'a eb' soldado to tz'och eb' yac' oval. Iq'uecq'ue e c'ab' tze ch'oxan b'aj tz'och tzac'naj eb' soldado d'a spuertail b'aj tz'och eb' yajal yaj d'a Babilonia.

³ Toxo ix vavtej eb' viñ in soldado te tec'an, toxo ix val d'a eb' viñ ac'um oval sic'b'ilxoel vuuj, ol tzalaj eb' viñ ayic ol in satanel eb' ayoch ajc'olal d'ayin yuj yoval in c'ool, xchi Jehová, xin chi.

⁴ Ab'ec val yoch jun av d'a jolomtac vitz, tziytum anima tz'el yav, aton eb' anima ix laj cot d'a juntzañxo nación ix smolb'ej sb'a. A Jehová Yajal d'a Smananil van smolb'an eb' soldado ol ac'an oval chi'.

⁵ Aton eb' ix cot d'a juntzañ nación te najat, b'aj slajvic'och lum luum. A Jehová sjavi yed' syamc'ab' yic yoval sc'ool, ol satanel masanil anima d'a sat luum tic.

⁶ Elocab' veg'uec'oc eyav, yujto lac'anxo sjavi jun c'ual yic yoval sc'ol Jehová Syal Yuj Smananil. A d'a jun c'ual chi', ol satjoquel masanil tas yuuj.

⁷ Yuj chi' jun, masanil anima, ol el yip sc'ab' eb' yuj xivelal, mañxo animaoc ol ajcan eb'.

⁸ Ol te xivq'ue eb'. Ol ja val jun nivan ilc'olal yed' yaelal d'a yib'arñ eb'. Ol q'ue cotan, ol q'ue cuman eb' yab'an syail, icha junoc ix ix tz'alji yune'. Toxoñej ol yil-lajoch sat eb', ol checlajel xivelal d'a sat eb'.

⁹ Van sjavi jun c'u yic Jehová, jun c'ual b'aj mañxo ol syamoch vaan yoval sc'ool. Toxoñej ol can tz'inan lum luum tic yuuj, ol satel masanil eb' chuc.

- ¹⁰ A d'a jun c'u chi', masanil q'uen c'anal sveei d'a satchaari, maixo ol yac'laj yoc q'ueen. Ol q'ui'c'b'ocpaxel yoc c'u ayic van sjavi, maixo ol yac'paxlaj yoc q'uen uj.
- ¹¹ Ol yalan Jehová icha tic: Ol vac'och syaelal masanil eb' anima d'a yolyib'arq'uinal tic yuj chucal sc'ulej eb'. Ol viq'uem eb' syic'chaari sb'a. A eb' malaj yelc'och eb' yetanimail d'a sat, maixa jab'oc ol aj yelc'och eb'.
- ¹² Jayvaixoriej anima ol canoc, yuj chi' puralxoriej ol ilchaj eb' icha q'uen oro te vach', q'uen scot d'a Ofir.
- ¹³ Ol in tzicub'tariej satchaari, ol viq'uel lum luum d'a yed'tal yuj yoval in c'ol a in Jehová Yajal in d'a Smasanil. Ol te cot val yoval d'a jun c'ual chi'.
- ¹⁴ A eb' anima, lajan ol aj eb' icha noc' ch'ucul pechb'il, ma icha junoc niñari noc' calnel saclem'b'ati, maixa mach smolb'ani. Ol laj b'atcan junjun eb' anima chi' elelal d'a schoñab' yed' b'ajtac cajan.
- ¹⁵ Yalñej mach ol yamchajoc, ol tecjoc chamoc. Yalñej mach ol yac' yamchaj sb'a, ol miljocchamoc.
- ¹⁶ Q'uelan val och eb', ol miljoccham yuninal eb' d'a sat luum. Ol laj ic'joquelta tastac ay d'a yoltac spat eb', ol ixtaj eb' ix yetb'eyum eb'.
- ¹⁷ Ol vac'cot eb' aj Media satel eb'. A eb' chi', mari ol och q'uelan eb' yuj q'uen plata, ma q'uen oro.
- ¹⁸ A yed' sjul-lab' eb', ol sjulancham eb' quelemtac eb'. Martxo ol oc'laj sc'ol eb' d'a eb' cotac unin yed' d'a eb' ac' unin.
- ¹⁹ A Babilonia chi', ariej vach' yilji d'a yichari juntzarixo nación. Te ac'umtac eb' caldeo yed'oc, icha q'uen q'ueen vach' yilji, palta lajan ol ajcan icha ajnaccan Sodoma yed' Gomorra ayic in satannaqueli.
- ²⁰ Maixa b'aq'uir' ol cajnaj anima d'ay. Martxo ol yaq'uem scampamento eb' tz'ec' stañvej noc' smolb'etzal noc' ta'.
- ²¹ Axoriej noc' caltacte'al noc' ol aj ta'. Ol b'ud'joquel yoltac pat yuj noc' tonton yed' noc' avestruz. Ol ec' tz'itiljoc noc' c'ultaquil chiva ta'.
- ²² A d'a yoltac nivac cuartel yed' d'a yoltac palacio te vach' yilji d'a Babilonia chi', ata' ol laj oc' juntzar' noc' icha noc' oques. Van sc'och sc'ual yic satjiel jun nación chi', maixo ol ec' tiempo, xchi Jehová.

14

Ol meltzajxoc eb' israel

¹ Ol oc'xoc sc'ol Jehová d'a eb' israel, ol schaxioch eb' schoñab'oc. Ol ic'jocxicot eb' b'aj cajan yuj Jehová chi', ol jax eb' d'a sluum junelxo. Ay eb' ch'oc choñab'il junñej ol yutoc sb'a yed' eb', ol javoc cajan eb' d'a scal eb' yirñtilal viñaj Jacob chi'. ² Ay juntzar' choñab' ol colvaj yic'ancot eb' israel chi' yic ol javoc eb' d'a sluum chi'. Ol ochcan juntzar' eb' ch'oc choñab'il schecab'oc eb' israel d'a lum sluum Jehová. A eb' ic'jinac'b'at eb' israel schecab'oc d'a yalaritaxo, ol och eb' schecab'oc eb' israel chi'. Axo eb' chuc yutejnac sb'a d'a eb' d'a yalaritaxo, ol can eb' d'a yalar' smandar eb'.

Sb'uchji viñ sreyal Babilonia

³ Ex choñab' Israel, ayic ol ex colchaj yuj Jehová d'a scal e cusc'olal yed' d'a eyaelal b'aj ayex och d'a checab'oc, ⁴ ol e b'itej jun b'it tic yic tze b'uchan viñ sreyal Babilonia:

Ilecna'b' val tas ix utaj viñ ix ac'anoch co yaelal tic. Ilecna'b' val ix aj viñ yuj yac'umtaquil.

⁵ Toxo ix ic'jiel yopisio viñ yuj Jehová. Toxo ix cañchaj sc'ococh viñ yic yopisio,

- 6 aton viñ ix ac'anoch syaelal juntzarixo nación. Max ochlaj vaan viñ yixtan eb' yed' yoval sc'ool. Ilb'aj c'ol ix aj eb' yuj yoval viñ chi', maj lajvoc yixtaj eb' yuj viñ.
- 7 Yuj chi' junc'olal yaj masanil anima, sb'itan eb' yuj tzalajc'olal.
- 8 A te' tzicap yed' te' c'ute' d'a Líbano, ichato stzalaj te', ichato syal te' icha tic: Atax yic ach sateli, mañxalaj mach tzoñ ch'acaneli, xchi te'.
- 9 A b'aj ayec' eb' chamnac, toxoñej sq'ue ñilnaj eb' ul schaan viñ sreyal Babilonia chi'. Ichato tz'el svayañ spixan eb' chamnac chi'. A eb' yajal d'a sat lum tic d'a peca', sq'ue vaan eb' yuj ul schaan viñ rey chi', sq'ue vaan eb' d'a yoltac strono d'a yichañ viñ.
- 10 Masanil juntzañ eb' chi', syal eb' d'a viñ icha tic: ¿Tom ix el ip a ach tic? ¿Tom lajan ach aj qued'oc?
- 11 A d'a peca' tzach ic'jichañ yed' b'it yed' te' arpa. Axo ticnaic, ayachxo ec' d'a co cal a oñ chamnac oñ tic. Jichan ach ec' d'a a vaynub' d'a scal noc' a'ay, axo a c'u', nab'a a'ayxoñej, xchi eb' chamnac chi' d'a viñ.
- 12 Ach nit c'anal to tzach veei d'a q'uiñib'alil, ix ach yumjicot xututoc d'a satchañ. Ato d'a sat lum tic ach javi tañajoc. A ach ton tic ix aq'uem lañnaj juntzañ choñab'.
- 13 Ix a na' icha tic: Ol in q'uec'och d'a satchañ. Ata' ol in b'oem in trono d'a yib'añtac q'uen sc'anal Dios. Ata' ol vac' yajalil, ol in em c'ojan d'a jun tzalan b'aj syac' molchajel d'a stojolal norte.
- 14 Ol in q'uec'och d'a yib'añ asun te chañ ayq'uei. Lajan ol in aj yed' Dios Axoñej Ochi, xa chi.
- 15 Palta val yel, toxo ix ach emc'och d'a yed'tal chamel, ato d'a sjulalxo yich ix ach emcan'ochi.
- 16 A val eb' tzach ilani, tz'och val q'uelan eb' d'ayach, snaan eb' uuj icha tic: ¿Mantoc a jun viñ tic tz'ac'an ib'xoc masanil anima, viñ tz'ac'anq'ue ñilnaj masanil nación?
- 17 Ix can tz'inan yolyib'añq'uinal yuj viñ, cuseltac ix ajcan junjun choñab' yuj viñ, mañxa junoc eb' ayoch preso ix yaq'uel viñ d'a libre, xchi eb' chamnac chi'.
- 18 Masanil eb' sreyal junjun nación junc'olalxo yaj eb', oyanoch sb'eyumal eb' d'a stz'eytac, munil ayec' junjun eb' b'aj mucan.
- 19 A achxo tic, najat ix ach yumjicanel icha c'alem yajb'entacxo. A a nivanil, ix yumjicanb'at d'a scal snivanil eb' viñ soldado tecb'ilchamoc, aton d'a yol jun xab' yolani q'uen q'ueen.
- 20 Mañ ol mucjoc a nivanil icha ajnac juntzarixo eb' rey, yujto ix ixtejb'at a nación, yujto ix a milcham eb' anima d'a yol a nación chi'. Mañxa b'aq'uiñ ol b'inañ irñtilal a ach chuc ach tic.
- 21 B'oocab' yed'tal b'aj ol miljoccham eb' uninal, yuj val jantac chucal sc'ulejnac eb' smam yicham eb'. Mañxo ol yac' mandar masanil yolyib'añq'uinal tic eb'. Mañxo ol b'ud'joquel sat lum tic yuj yirñtilal eb', xchi jun b'it chi'.
- 22 A val Jehová Yajal d'a Smanil tz'alan icha tic: Ol vac'b'at yoval in c'ol d'a yib'añ Babilonia. Ol in satel jun choñab' chi'. Mañxa b'aq'uiñ ol b'inañ, mañxa junoc anima ol can d'ay. Mañxa yuninal eb', ma yixchiquin eb' ol canoc.
- 23 B'esb'on ol ajcan in sataneli, ichato ol ec' meslab' d'ay. Axoñej noc' tonton ol aj d'ay, pañpumb'a ol ajcan a a' d'ay, xchi Jehová.

Ol satel Asiria

- 24 A Jehová Yajal d'a Smanil toxo ix yac' sti', ix yalan icha tic: Masanil tas ix in na in c'ulej, ol in c'ulejñej.

- 25 Ol in satel eb' aj Asiria d'a in choñab'. Ol in satel eb' d'a lum jolomtac vitz d'a yol in mach'en. Ol vic'anel yaelal ayoch yuj eb' d'a eb' in choñab', mañxa b'aq'uiñ ol ixtaj eb' yuj eb' junelxo.
- 26 A jun tic, nab'il vuj d'a yib'añ masanil yolyib'añq'uinal tic. Toxo ix in na'a to ol in satel masanil nación yed' in poder, xchi Jehová.
- 27 Tato icha chi' ix aj snaan Jehová Yajal d'a Smanil, ¿macto val junoc ol yal scachanoch vaan? Tato vach'xo yaj yuuj, ¿macto val junoc ol yal sq'uexani?

A tas alb'ilcan d'a yib'añ eb' filisteo

- 28 A d'a jun ab'il b'aj chamnac viñtaj rey Acaz, ix schec Jehová valcan a in Isaías in tic icha tic:
- 29 Ex filisteo, manto ex comon tzalaj yuj b'aj ix cañchajb'at te' sjixc'ab' te' jun ix ac'anoch eyaelal. A d'a junoc noc' chan, ata' ol pitzvoquelta junoc noc' ajavchan te ay smay. Axo d'a noc' ajavchan chi' ol pitzvoquelta junocxo noc' chan ec'b'al te chuc, jelan sb'eyi ichato sjeñvi noc'.
- 30 A eb' meb'a' ay d'a smacb'en Jehová, ol va eb' d'a tzalajc'olal icha noc' calnel. A eb' malaj tas ay chi' d'ay, ol vay eb' d'a tzalajc'olal. Axo d'ayex filisteo ex tic, ol yaq'uem vejel Jehová chi' d'a e cal, axo jayvañoc ex ol ex canoc, ol ex cham yuj vejel.
- 31 Elocab' veq'uec'oc eyav e masanil ex filisteo, tzex ib'xiq'ue yuj xivelal. Yujto a d'a norte scot jun ñilari eb' soldado icha junoc nivan topan te' tab'. Malaj junoc tz'elcan d'a scal eb'.
- 32 ¿Tas ol aj oc pacan d'a eb' schecjicot d'ayoñ yuj jun nación chi'? Alec d'a eb' to a Jehová ix ac'an stec'anil choñab' Sion. A eb' ayoch ilc'olal d'a scal schoñab', a d'a Sion chi' ol scol sb'a eb'.

15

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Moab

- 1 Aton juntzañ lolonel tic ix alchaj d'a yib'añ Moab:
Junñej ac'val ol satel choñab' Ar d'a yol yic Moab. Ol can tz'inan. Junñej ac'val pax ol satel choñab' Kir d'a yol yic Moab chi'. Ol can pax tz'inan.
- 2 A eb' aj Dibón, ol q'ue eb' oq'uel d'a spatil sdiosal d'a schon jun tzalan. Ol el val yav eb' aj Moab ayic ol pojem choñab' Nebo yed' Medeba. Masanil eb' viñ vinac, ol sjoxel xil sjolom eb' viñ yed' xil sti' yuj cusc'olal.
- 3 A pichul ya sva ayoch yuj eb', ayic ol ec' eb' d'a voltac b'e yed' d'a yib'añtac spat. Ol el yav eb' yuj syaelal chi'. Ol laj oc' masanil anima chi' d'a mercado. Ol tup val yal sat eb' yoq'ui.
- 4 A eb' aj Hesbón yed' eb' aj Eleale, ol sc'an colval eb'. Olto ab'chaj yel yav eb' chi' d'a Jahaza. Masanil eb' soldado yic Moab, ol el yav eb', ol el yip eb' yuj xivelal.
- 5 Tzin cus val yuj eb' aj Moab chi'. Ol b'atcan eb' elelal smasanil d'a Zoar, ol c'och eb' d'a Eglat-selisiya. Ol q'ue eb' oq'uel d'a vitzal Luhit yed' b'aj sb'at sb'eal Horonaim. Ol el veq'uec'oc yav eb' yuj yaelal ol javoc d'a yib'añ.
- 6 Ol tup a a' ay d'a yol yic Nimrim. Ol tacjoquel añ añc'ultac, mañxa b'aj ol ilchaj jab'oc yaax.
- 7 Yuj chi' ol smolb'ej sb'eyumal eb', ol yic'anb'at eb' d'a yichañb'at jun sch'olanil b'aj ay te' b'acmam.
- 8 Ol ab'chaj yel yav eb' yuj cusc'olal masanto b'aj slajvic'och smacb'en Moab chi'. Ol ab'chajpax d'a Eglaim yed' d'a Beer-elim.

⁹ A a a' ay d'a Dimón, ol chacb'oquel a' yuj chic', palta ayto juntzarixo yaelal ol yac'cot Dios d'a yib'arí eb'. Ol yac'cot jun noc' choj ol chianb'at eb' olto el d'a Moab chi' yed' eb' pitzanto olto can d'a sat luum chi'.

16

Ol b'at scol sb'a eb' aj Moab d'a Judá

- ¹ Ex aj Sela ay d'a tz'inan luum, aq'ueccot noc' e calnel d'a jun yajal chořab' d'a tzalan Sion.
- ² A eb' ix aj Moab, tz'ec' lemnaj eb' ix d'a a' Arnón. Icha noc' much tz'el lemnaj d'a so' yuj xivelal, icha chi' yaj eb' ix.
- ³ Ol yalan eb' aj Moab chi' d'a eb' aj Sion icha tic: Naec tas tzeyutej ori e colani. A exxo tzex och co columaloc, icha junoc te te' ay yeřul d'a chimc'ualil, ichocab' ta' tzeyutej ori e c'ub'anel d'a eyeřul. Icha junoc tas d'ac'valil, maři chequeloc, icha chi' tzoři eyutej a ori van co b'at ellelal tic, maři ori e ch'oxo'.
- ⁴ Chaořecc'och cajan d'a e cal, tzoři e c'ub'anel d'a eb' van ori sayaneq'ui, xchi eb' aj Moab chi'.
- Ayic ol satel jun mach tz'ixtan eb' anima chi' yed' satanpaxel juntzaři schořab' eb'.
- ⁵ axo jun yirřitalcan viřaj David ol och reyal, ol yac'an yajalil d'a scal anima d'a svach'ilal yed' d'a sjichanil. Ol yac' val och d'a sc'ool sb'oan yaj eb' anima d'a stojolal.
- ⁶ Cojtac val sic'lab'il tastac val syutej sb'a eb' aj Moab yac'an ac'umtaquil. Ac'umtaxořej scomon lolon eb', palta a tas syal eb' chi', malaj jab'oc yelc'ochi.
- ⁷ Yuj val chi' masanil eb' aj Moab chi', ol oc' eb' yuj schořab'. Ol cus eb' smasanil yuj juntzaři taquiř sat uva quechquiltac scot d'a Kir-hareset, ol taccanq'ue sc'ol eb' yuuj.
- ⁸ Masanil te' uva d'a Hesbón yed' d'a Sibma ol ixtaxb'atoc. A d'a yalařtaxo, a eb' yajal d'a juntzarixo nación, stelvi eb' ayic syuc'an yal sat te' uva chi' eb'. A te' uva chi', tzato c'och te' d'a Jazer, sc'ochpax te' d'a lum taquiřtac val sat yed' pax d'a stitac a' mar.
- ⁹ Yuj chi' tzin oc' icha yoc' eb' aj Jazer yuj te' uva ay d'a Sibma. Tz'elpaxcot yal in sat yuj te' ay d'a Hesbón yed' d'a Eleale. A d'a scal tas avab'il yuj eb' chi', ata' ol och av yic oval.
- ¹⁰ A b'aj avab'il te' uva, mařxalaj av yic tzalajc'olal ol ochoc, mařxa mach ol b'itan d'a scal te', mařxapaxlaj mach ol tec'anel yal sat te'. A Jehová ol ac'an satel masanil av chi'.
- ¹¹ Te cusnac in c'ol yuj Moab, yuj pax Kir-hareset, icha scuseltaquil yoch sjaj te' arpa.
- ¹² Vach'chom ol b'at eb' aj Moab chi' yal sb'a d'a juntzaři lugar chaarı, masanto sc'unb'i eb', vach'chom sb'at eb' lesal d'a stemplo sdiasal, palta mařxa jab'oc tas ol yic' eb'.
- ¹³ Aton juntzaři lolonel tic yalnaccan Jehová d'a yib'arí Moab d'a pecataxo.
- ¹⁴ Axo ticnaic syal Jehová icha tic:
Yic val ox'e ab'il ticnaic, icha tz'aj sb'isan junoc munlajvum stiempoal smunlaji, icha chi' ol aj satel sb'eyumal Moab. Vach'chom tziřtum eb' ticnaic, palta junxořej b'otzař ol ajcan eb'. Ol paticajel eb', te mařxalaj yip eb' b'aj ol scol sb'a, xchi Jehová.

17

A tas alb'ilcan d'a yib'arí Damasco

- ¹ Aton juntzañ lolonel tic alb'ilcan d'a yib'arí choñab' Damasco: A choñab' Damasco, mañxo choñab'oc ol ajcanoc. Axoñej sc'ajil ol q'uecan b'ulan.
- ² A juntzañ choñab' d'a stz'eytac Aroer, ol can tz'inan d'a junelñej, ol ochcan svalab'oc noc' molb'etzal noc'. Junc'olal ol va noc' ta'.
- ³ Mañxalaj choñab' ayoch smuroal d'a yol yic Efraín. A Damasco, mañxalaj yajalil. A eb' aj Siria olto can chi', q'uixvelal ol ajcan eb' icha eb' israel, xchi Jehová Yajal d'a Smasanil.

Yaelal ol ja d'a yib'arí Israel

- ⁴ A d'a jun c'ual chi', ol satel yac'umtaquil eb' yirñtilal viñaj Jacob, ol satel yip eb', ol satpaxel sb'eyumal eb'.
- ⁵ A schoñab' eb' chi', lajan ol ajcan icha b'aj toxo ix jochchaj ixim trigo, icha tz'aj sic'jiq'ue ixim jolom trigo tzato can d'a spañanil yic Refaim. Axoñej ixim sb'atcan satc'olal scani.
- ⁶ Lajan pax ol ajcan eb' icha tz'ajcan junoc te' olivo toxo ix mac'chajemta sat, d'unquiltac tz'ajcan chab' oxec sat te' chi' d'a sñitac sc'ab', ma charñe' oyeoc scan d'a te' ste'al chi'. Icha chi' ol ajcanoc, xchi Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic.
- ⁷ A d'a jun tiempoal chi', ol meltzajxoc spensar eb' israel d'a Mach B'ojinac, aton sDiosal eb' Axoñej Ochi.
- ⁸ Mañxo ol yac'och juntzañ yaltar eb' sb'onac yipoc sc'ool. Mañxalaj ol aj yelc'och juntzañ te' yechel Asera d'a yol sat eb' yed' pax juntzañ altar b'ob'il yuj eb' b'aj sñus incienso.
- ⁹ A d'a jun tiempoal chi', a juntzañ choñab' ayoch smuroal, ol can tz'inan. Icha ajnaccan tz'inan schoñab' eb' heveo yed' eb' amorreo ayic yelnac eb' elelal yuj xivelal d'a eb' quetisraelal d'a peca', icha chi' ol ajcanoc.
- ¹⁰ Yujto ix b'at co Diosal satc'olal eyuuj, aton Jun coljinac oñ, maxtzac e nacoti tato a d'ay co colnac co b'a. Yuj chi' vach'chom tzeyavej juntzañ te' eyavb'en te' vach', te' tzeyic'cot d'a ch'oc nacional,
- ¹¹ vach'chom d'a junñej c'ual tzeyac' q'uib' te' yic xumacan te' d'a jun c'u chi', palta axo yic ol javoc yaelal mañxa yañal d'a eyib'arí, malaj tas ol eyic' d'a eyavb'en chi'.
- ¹² Ob'iltac eb' soldado scot d'a juntzañ choñab', te nivan sb'isul eb', icha sc'arí sq'ue vaan a' mar sc'arí scot eb'. Tz'el val yav juntzañ choñab' chi' scoti, icha val sc'arí sb'at poñoljoc a' nivac a' sb'eyi.
- ¹³ Vach'chom sc'arí scot eb', palta ayic ol cachjoc eb' yuj Dios, ol b'at eb' elelal icha tz'aj yic'jib'at smatz'il ixim trigo yuj ic' d'a jolomtac vitz. Icha tz'aj yic'jib'at lum pococ yuj chaxxum ic', icha chi' ol aj eb'.
- ¹⁴ A d'a yemc'ualil, te ay smay eb' ajc'ol chi' quilani, palta axo yic sacb'i, mañxalaj eb' ayeq'ui. Icha chi' ol ajcan eb' tzoñ elc'ani yed' pax eb' tzoñ ixtani.

18

A tas alb'ilcan d'a yib'arí Etiopía

- ¹ Ob'iltac val jun choñab' b'aj srumumi sc'axil noc' cotac noc', aton jun choñab' ay d'a yicharñb'at a' nivan a' yic Etiopía.
- ² Syac'b'at eb' schecab' d'a yib'arí a' nivan Nilo, sb'at eb' d'a yib'arí a' yed' juntzañ te' aj tze'c'b'il valsoal. Ex checab', meltzajarñec d'a e choñab' b'aj cajan eb' chaarñ steel, eb' malaj xil snivanil, eb' ay smay sb'inaj d'a juntzañ choñab', eb' te tec'an, eb' satanel juntzañ choñab', eb' cajan d'a lum luum macquiltac yaj yuj a' nivac a'.

- ³ Masanil ex cajan ex d'a yolyib'arñq'uinal tic, ayic ol eyilan scheclajq'ue junoc yechel d'a lum jolomtac vitz, ol eyab'an spuchaj q'uen trompeta, tze maclej eyab'i.
- ⁴ Ix yal Jehová d'ayin icha tic: Junc'olal vajec' d'a ved'tal. Tzin can numan in maclan vila' tas van yuji, icha yoc c'u d'a varesma, icha pax yal ac'val tz'emi ayic van smolchaj sat avb'en.
- ⁵ Ayic vanxo yel xumaquil te' uva, scheclajcan te' sat, palta ayic manto ja sc'ual smolchaj sat te' chi', xicjiel te' sc'ab' malaj sat, sjuljicanel te'. Icha tz'aj xicjiel te' sc'ab' chi', icha chi' ol vutej in satanel eb' ajc'ool.
- ⁶ Toxoñej ol comon can teljab' eb' d'a jolomtac vitz chi'. A noc' chium noc' sjerivi yed' noc' caltacte'al noc' ol chianb'at eb'. A noc' sjerivi chi', a d'a varesma ol aj noc' ta', axo noc' caltacte'al noc' chi', a d'a ñab'ilq'uinal ol aj noc' ta', xchi Jehová.
- ⁷ A d'a jun tiempoal chi', a eb' anima chaarñ steel, eb' malaj xil snivanil, eb' ay smay sb'inaj d'a juntzarñ choñab', eb' te tec'an, eb' satanel juntzarñ choñab', eb' cajan d'a lum luum macquiltac yaj yuj a' nivac a', ol yic'ot yofrenda eb' d'a tzalan Sion yic b'at och eb' ejmelal d'a Jehová Yajal d'a Smasanil.

19

A tas alb'ilcan d'a yib'arñ Egipto

- ¹ A juntzarñ lolonel tic alb'ilcan d'a yib'arñ Egipto:
Ilecna b' sjavi Jehová. Ayq'ue d'a yib'arñ jun asun. Yelc'olal sb'eyi sb'at d'a Egipto. Tz'ib'xiq'ue juntzarñ scomon diosal eb' anima chi' d'a yichañ Jehová chi', xivpax eb' anima chi'.
- ² Syalan Jehová icha tic: Ol vac' spoj sb'a eb' aj Egipto chi', ol yac'lanq'ue oval eb' junjun. A eb' vach' yac'ani, ol yac'laj oval eb'. Axo juntzarñ choñab', ol syamlaj sb'a d'a oval, ol yac'pax oval juntzarñ eb' yajal.
- ³ Ol vac' somchajb'at spensar eb'. Ol ixtaxb'at masanil tas nab'il yuj eb'. Yuj chi' ol yal sb'a eb' d'a comon dios, d'a eb' ajb'aal, d'a spixan chamnac yed' d'a eb' ajchum.
- ⁴ Van valancani to ol vac'och junoc rey te ov d'a Egipto, ilb'ajc'ool ol aj eb' anima yuuj, xchi Jehová Yajal d'a Smasanil.
- ⁵ Ol tup a' nivan Nilo, taquiñ ol ajcan b'aj sb'ey a' chi'.
- ⁶ A a' sc'ab' tz'elcani, ol tup pax a', ol q'ue sjab' b'aj sb'ey a' chi'. Masanil a' tz'el yoc d'a Egipto chi', jab' jab'il ol em a' masanto ol tup a'. A te' aj yed' arñ aric'ultac sq'uib' d'a sti' a', ol tacjoqueloc.
- ⁷ Masanil arñ arñ ay d'a stitac a' Nilo chi' yed' masanil tas avab'il ta', ol sateloc.
- ⁸ Masanil eb' yamum chay d'a a' Nilo chi' yed' eb' syaq'uem schimpa d'a yol a', ol el yav eb' yoc' yuj cusc'olal, ol cus eb' yujto van stup a'.
- ⁹ Ol chab'axq'ue sc'ol eb' sb'oan ch'al lino. Axo eb' sjalani, ol somchajcanel eb'.
- ¹⁰ Ol tac sc'ol eb' sb'oan c'apac c'apac. Ol somchajpax eb' smunlajvum eb'.
- ¹¹ Yelxo val malaj spensar eb' yajal yaj d'a choñab' Zoán. A eb' yac'um razón viñ rey te jelan d'a Egipto chi', mañxa yopisio spensar eb' chi'. Tzato scomon tec'b'ej sb'a eb' yalan d'a viñ rey chi' icha tic: A orñ tic, yirñtil orñ eb' jelan spensar, yirñtilal orñ can eb' rey, xchi eb'.
- ¹² Ach sreyal Egipto, zb'ajtil ay eb' tz'ac'an a razón, yic syal eb' d'ayach tas nab'il d'a yib'arñ Egipto yuj Jehová Yajal d'a Smasanil?

- ¹³ A eb' yajal d'a choñab' Zoán, malaj spensar eb'. A eb' yajal d'a choñab' Menfis, ix yac' sb'a eb' musansatíl. A juntzañ eb' yajal chí' ix cuchb'anb'at eb' aj Egipto d'a tas mañ vach'oc.
- ¹⁴ A Jehová ix ac'anoch somc'olal d'a scal eb', aton eb' tz'ic'anb'at eb' aj Egipto chí' d'a tas mañ vach'oc. Masanil tas sc'ulej eb', lajan icha junoc uc'um añ xeji, tz'ec' ch'umch'onoc.
- ¹⁵ Mañxa eb' aj Egipto chí' syal scolan schoñab', vach'chom b'eyum, ma meb'a', vach'chom nivan yelc'ochi, ma malaj yelc'ochi, mañxa junoc mach stec'b'ej sb'a.

¹⁶ A val d'a jun tiempoal chí', masanil eb' aj Egipto chí', icha eb' ix ix ol aj eb', yujto ol el yip eb' yuj xivelal ayic ol yilan eb' sc'och yaelal ol yac'b'at Jehová Yajal d'a Smanil d'a yib'añ eb'. ¹⁷ Ol te xivq'ue eb' yuj eb' aj Judá ayic ol snaancot eb' tas ol yutoc Jehová chí' syamc'ab'an eb' aj Judá chí'. ¹⁸ A d'a jun tiempoal chí', ay oye' choñab' d'a Egipto chí' ol alan sti' eb' israel, ol yac'an sti' eb' d'a Jehová Yajal d'a Smanil chí'. A d'a scal juntzañ choñab' chí', ay jun scuchan Schoñab' C'u.

¹⁹ A d'a jun tiempoal chí', ay jun yaltar Jehová ol b'ochaj d'a yol smacb'en Egipto chí'. Axo d'a slac'anil smojonal smacb'en chí', ata' ol b'ochajcanq'ue jun q'uen q'ueen yuj yic'jichañ Jehová. ²⁰ A jun chí' ch'oxnab'il ol ajcan d'a eb' aj Egipto yic snajicot Jehová Yajal d'a Smanil yuj eb'. Ayic ol el yav eb' yuj eb' tz'ac'anoch syaelal, ol sc'anan scolval Jehová chí' eb', ol coljoc eb' yuuj. ²¹ A Jehová, ol yac' yojtaquejel sb'a d'a eb' aj Egipto chí'. Ol nachajel yuj eb' tas yaj Jehová chí'. Ol och eb' ejmelal d'ay, ol sñusan silab' eb', ol yac'anpax yofrenda eb'. Ol yac'an sti' eb' d'ay, ol sc'anab'ajan eb' tas syal chí'. ²² Ayic toxo ix ac'ji syaelal eb' aj Egipto chí' yuj Jehová, ol meltzajxoc eb' d'ay, ol oc'xoc sc'ol d'a eb', ol coljocxi eb' yuuj.

²³ A d'a jun tiempoal chí', ay jun nivan b'e ol b'at d'a Egipto chí' masanto ol c'och d'a Asiria. Yuj chí' a eb' aj Asiria yed' eb' aj Egipto chí', ol yal sc'och eb' d'ay junjun. A cha macañ anima chí', junxoriej ol aj yoch eb' ejmelal d'a Jehová.

²⁴ A d'a jun tiempoal chí', a eb' israel, junñej ol yutoc sb'a eb' yed' eb' aj Egipto yed' pax eb' aj Asiria chí'. Yuj eb' ol yac' svach'c'olal Jehová d'a masanil yolyib'aric'uinal. ²⁵ A Jehová Yajal d'a Smanil, ol yac' svach'c'olal d'a yib'añ eb'. Ol yalan icha tic: Svac' in vach'c'olal d'a yib'añ in choñab' Egipto yed' d'a yib'añ Asiria b'ob'il vuuj yed' d'a yib'añ Israel sic'b'il el vuuj, xcham Jehová chí'.

20

Ix ac'ji ganar Egipto yed' Etiopía yuj Asiria

¹ A viñaj Sargón sreyal Asiria, ix schecb'at eb' soldado viñ yed' jun yajalil eb' d'a choñab' Asdod, yic syac'an oval eb' d'ay. Ix yac' ganar jun choñab' chí' eb'. ² A d'a jun tiempoal chí', ix yal Jehová d'ayin Isaías in tic icha tic: Iq'uel a pichul ya sva ayoch chí' uuuj yed' a xañab', xchi.

Ix in c'anab'ajan in c'ulan icha ix yal chí', ix vic'anel in xañab' yed' in pichul chí', axoriej yol in pichul ix cani. ³ Ix lajvi chí', ix yalan Jehová icha tic: A viñ in checab' aj Isaías tic, ox'e ab'il ix b'eyec' viñ d'a yoc. Malaj xañab' viñ ayochi, arije pax yol spichul viñ ayochi. A jun tic, ch'oxnab'il yaj d'a Egipto yed' d'a Etiopía. ⁴ Yujto ol ic'jocb'at eb' aj Egipto yed' eb' aj Etiopía chí' yuj eb' aj Asiria. Ol ic'jocb'at eb' icham anima yed' eb' quelemtac. Ayic ol ic'jocb'at eb' chí', malaj xañab' eb' ayochi, malaj pax spichul eb', b'eranelta syoop eb' yic tz'ac'ji q'uixvelal eb'. ⁵ A eb' anima ayoch Egipto yed' Etiopía yipoc sc'ool, ol xivq'ue

eb', ol q'uixvoc eb' yuj tas ol ujob chi'. ⁶ A d'a jun tiempoal chi', a eb' anima cajan d'a stitac a' mar, ol yal eb' icha tic: Ilec nab' tas tz'aj eb' ayoch yipoc co c'ool, aton eb' b'aj ix cala' to tzoñ scol eb' d'a viñ sreyal Asiria: ¿Machto val ol oñ colan ticnaic? xcham eb', xchi Jehová.

21

Alb'ilcan tas ol aj satel Babilonia

- ¹ Alb'ilcan juntzañ lolonel tic yuj lum tz'inan luum d'a sti' a' mar: Icha junoc chaxcuxum ic' tz'ec' d'a lum Neguev, icha chi' ol aj scot eb' milvajum d'a lum tz'inan luum te ay smay.
- ² Ayxo smay jun tas sch'ox Dios vil tic: Ay eb' smeltzajoch yac' chucal d'a yetanimail. A eb' milvajum, smilvajñej eb'. Ex aj Elam yed' ex aj Media, b'at ochañec oyan d'a spatic choñab' Babilonia, tzeyac'an oval yed'oc. A Jehová ix ac'an sti' to ol yac' lajvoc yaelal ix yac'och jun nación chi'.
- ³ Yuj tas ix vil chi' tzin ec' b'acb'on yuj vab'an syail icha tz'aj junoc ix ix tz'alji yune'. A yuj tas svab' chi' tzin somchajchaañ, yuj tas svil chi' mañxo in animaoc svab'i.
- ⁴ Toxoñej somson yol in jolom, tzin ib'xi yuj xivelal. Te chucxoñej in c'ool svab' yuj tas ay smay. Junjun c'u, ayic numnonxo sq'uc'b'i, tzin te tzalaj val, palta axo ticnaic, toxoñej tzin te xiv yuj tas svil tic.
- ⁵ Ix vilani, toxo ix b'o juntzañ mexa, vach'xopax yaj b'aj tz'em c'ojan eb' avtab'il. Van sva eb', syuc'an a' eb', axo d'a jun rato chi', ix och jun av icha tic: Ex yajalil eb' soldado, aq'uec lista e b'a yed' e maclab' jul-lab', xchi ix vab'i.
- ⁶ A Jehová ix alan d'ayin icha tic: Ixic, ac'och junoc macvajum, yic vach' syal masanil tas syila'.
- ⁷ Ayic syilan viñ scot junoc carruaje toc'b'il yuj chavañoc noc' chej, mato ay anima ayq'ue d'a yib'añ noc' b'uru, ma d'a yib'añ noc' camello, scham val yilan viñ tas yaji, xchi Jehová chi'.
- ⁸ A jun viñ macvajum chi', ix el yav viñ ix yalan viñ: A b'aj tzin maclej tic Mamin, ayinñej ec' d'a junjun c'u yed' d'a junjun ac'val, tzin macvaji.
- ⁹ Axo ticnaic, svil scot jun carruaje toc'b'il yuj chavañ noc' chej, a jun mach ayq'ue d'a yol carruaje chi', a tz'alan icha tic: Ix ac'ji ganar Babilonia. Ix sateli. Masanil scomon diosal eb' ix poj b'ati, choc' ix ajcanem d'a sat luum, xchi, xchi viñ macvajum chi'.
- ¹⁰ Ab'ec ex vetchoñab', a ex ix ex tec'jiem icha ixim trigo yuj eb' aj Babilonia chi', a tas ix val tic d'ayex, aton tas ix vab' yuj Jehová Yajal d'a Smanil, aton co Diosal a oñ israel oñ tic.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Edom

- ¹¹ Aton lolonel tic alb'ilcan d'a yib'añ Edom: Ay junoc eb' aj Edom chi' ix avajcot d'ayin: ¿Jantacto sc'an sacb'i ach macvajum? ¿Jayeto hora q'uc'ito? xchi.
- ¹² Ix in tac'vi icha tic: Vanxo sacb'i, palta elañchamel ol q'uc'b'ocxi. Tato tza nib'ej tza c'amb'ejxi, ixic ol xo ul a c'amb'ejxi, xin chi' d'ay.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Arabia

- ¹³ Aton juntzañ tic alb'ilcan d'a yib'añ Arabia: Ex choñvajum aj Dedán, a ex tzex vaycan d'a caltac te' d'a Arabia,
- ¹⁴ elañec e cha eb' ay staquirñial, tzeyac'an a' yuq'uej eb'. A ex cajan ex d'a choñab' Tema, elañec b'aj tz'ec' eb' sb'at elelal, tzeyaltan vael d'a eb'.

- 15 Ujto van yel eb' elelal d'a q'uen espada te jay ye yed' jul-lab' van sjuljieli, aton b'aj ov yac'an oval.
- 16 Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Yic val jun ab'il ticnaic, icha tz'aj sb'isan stiempo junoc munlajvum, a val ta' ol satel snivanil yelc'och choñab' Cedar.
- 17 A eb' aj Cedar jelan sjulvaji, jayvañxoñej eb' ol canoc. A in Jehová e Diosal in a ex israel ex tic, a in svala', xchi.

22

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Jerusalén

- 1 Aton juntzañ tic alb'ilcan d'a yib'añ jun choñab' ay d'a ch'olan b'aj sch'oxji tas nab'il yuj Jehová, syalan icha tic:
¿Tas tzex ic'ani yuj chi' e masanil tzex q'ue d'a yib'añ pat'?
- 2 Toxoñej tzex q'ue somnajoc, veq'ueq'ui yel eyav yuj eyac'an q'uiñ. A eb' anima chamnac d'a e cal, mañoc yuj q'uen espada chamnac eb', mañoc pax d'a scal oval chamnac eb'.
- 3 Masanil eb' eyajalil, ol b'at eb' elelal, palta ol yamchaj eb' yic mantzac julvaj eb'. A val eb' soldado te tec'an, najat ol b'atcan eb' elelal, palta ol yamchajñej eb'.
- 4 Yuj chi' sval icha tic: Elañec d'a in tz'ey, ujto tzin nib'ej tzin oc' val sic'lab'il. Mañ e na tas tzeyutej eyac'an snivanil in c'ool yuj jantac yaelal ol javoc d'a yib'añ in choñab'.
- 5 Ujto a Jehová Yajal d'a Smasanil, toxo ix yala' to ol ja val jun c'ual nivan xivc'olal, somc'olal yed' yaelal d'a yib'añ lum ch'olan b'aj sch'oxji tas nab'il yuuj. Ol mac'joquem lañnaj smuroal choñab'. Ol laj tac'voc lum vitz yel yav eb' cajan d'a choñab' chi'.
- 6 A eb' aj Elam, van sb'oan sjul-lab' eb', ayxoq'ue eb' d'a yol scarruaje, ayxopaxq'ue eb' d'a yib'añ schej. Axo eb' aj Kir, van yic'anchari smaclab' jul-lab' eb'.
- 7 Masanil juntzañ lum ch'olquiltac vach' yilji, b'ud'anxo lum yuj carruaje. Axo eb' ayq'ue d'a yib'añ chej, vanxo yac'an oval eb' d'a spuertail e choñab'.
- 8 A tas yipc'olal yaj yuj Judá, toxo ix sateli.
A d'a jun tiempool chi', ix eyil juntzañ yamc'ab' yic oval molb'il d'a jun nivan pat scuchan Spatil Te te' yic Líbano. ⁹⁻¹⁰ Eyilnac pax tzijtum spojelal smuroal schoñab' viñaj David. Ix e pojanem juntzañ pat chi' yuj eyac'anoch yipumaloc smuroal chi'. Ix eyac'an b'ud'joc jun yed'taltaxon a a' b'aj smolchaj d'a yalañ. ¹¹ A d'a scal chab' muro ix e b'o jun yed'tal a'. Axo ta' ix b'atcan a' ay d'a yol jun yed'tal ay d'a pecatax chi'. Palta maj nachajel eyuuj to a Jehová van yac'ancot juntzañ yaelal chi'. Atax d'a peca' naan yuuj, palta malaj jab'oc yelc'och d'a e sat.
- 12 A d'a jun c'ual chi', a Jehová Yajal d'a Smasanil, a' tzex avtani yic tzex oq'ui, tzex cusi, tze joxanel xil e jolom, tzeyac'angepaxoch pichul ya sva'i yic tze ch'oxanel e cusc'olal yuj e chucal, palta max yal-laj e c'ool.
- 13 A tas tze c'ulej to tzeyac' q'uiñ d'a tzalajc'olal, tze milancham noc' vacax yed' noc' calnel. Tzex va val, tzeyuc'an añ. Tzeyalan icha tic: Coñ vaec, cuq'uec añ, caq'uec co gana, talaj chamnac oñxo q'uiñ'an, xe chi.
- 14 Axo Jehová Yajal d'a Smasanil, ix sch'ox sb'a d'ayin, ix yalan d'ayin: Mañ ol vac' nivanc'olal jun schucal pensar eb' tic, palta to ol in satel eb', a in Jehová Yajal in d'a Smasanil svala', xchi.

Lolonel d'a viñ yilumal spalacio viñ rey

- 15 A Jehová Yajal d'a Smasanil ix alan d'ayin: Ixic, b'at il viñaj Sebna yilumal spalacio viñ rey, tzalan d'a viñ icha tic:
- 16 ¿Tas tza c'ulej d'a tic? ¿Mach ix ac'an opisio a b'oan jun yed'tal chamnac d'a jun tzalan tic, tzolanpaxoch a b'a d'a sat q'uen q'ueen b'aj ol ach canñej tic a naani?
- 17 Vach'chom nivan elc'och alani, palta a in Jehová in ol ach in julcanb'at d'a najat. Yed' val jantac vip ol ach in yamani,
- 18 ol ach in julcanb'at b'alb'on icha junoc tas c'olan c'olan. Te najat ol ach b'atcan d'a jun lum luum te levan sat. Ata' ol ach chamoc, ol satel carruaje tz'ac'an snivanil elc'och chi'. Tzac' val q'uixvelal eb' etmunlajvumal d'a spalacio viñ a reyal chi'.
- 19 Ol ach viq'uel d'a opisio tic, ol ach in julancanel b'aj ayach ec' tic.
- 20 A d'a jun c'ual chi', ol vavtejcot viñ in checab' aj Eliaquim yuninal viñaj Hilcías.
- 21 Ol vac'och a pichul yic opisio chi' d'a viñ yed' a cincho yic a b'inajnaquil. Ol vac'ancan opisio chi' d'a viñ. Icha junoc mamab'il ol aj viñ d'a scal eb' cajan d'a Jerusalén tic yed' d'a eb' aj Judá.
- 22 A d'a yol sc'ab' viñ ol vac'och sllaveal spalacio eb' yirñtilalcan viñaj David. Malaj mach ol yal smacan puerta ol sjac viñ, malaj pax mach ol jacan puerta ol smac viñ.
- 23 Te vach' ol vutej vac'anoch viñ d'a yopisio chi', icha val tz'aj slavuxajcanoch junoc tas d'a sat pat. Ol b'inajcan viñ d'a scal eb' sc'ab'yoc.
- 24 Masanil eb' sc'ab'yoc smam viñ yed' yirñtilal, nivan ol aj yelc'och eb' yuj viñ. Ichato al ol ajcanoch eb' d'a yib'añ viñ. Icha tz'ajoch locan lum chenxalu yed' masanil yamc'ab' yic junoc pat d'a junoc te' locte' mac'b'iloche, icha chi' ol ajoch eb' d'a viñ.
- 25 A d'a jun c'ual chi', a jun te te' vach' yaj smac'chajoch chi', ol elta chocnaj te'. Ol emta tañnaj te' d'a sat luum, ol pojcanb'at masanil tas locanoch chi' d'a te'. A val Jehová tz'alan d'ayin, xchi viñaj Isaías chi'.

23

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Tiro

- 1 Aton juntzañ lolonel tic alb'ilcan d'a yib'añ Tiro:
Ex ic'um b'ey barco yic Tarsis, elocab' eyav yuj ilc'olal, yujto toxo ix satel choñab' Tiro. Mañxa junoc pat ix cani, mañxa b'aj syal spixchajoch te' barco chi'. Ato d'a Chipre ix alchaj jun tic eyab'i.
- 2 Ex cajan ex d'a stitac a' mar yed' ex choñvajum aj Sidón, ix ex can tz'inan, a ex ton e checnach'at eb' e manvajum d'a sc'axepalec' a' mar.
- 3 Sc'och eb' e manvajum chi' d'a Egipto, smanan ixim trigo eb' tz'el d'a stitac a' Nilo. Slajvi chi' schoñanxi ixim eb' d'a juntzañixo choñab'. Aton d'a spatic chi' tzeyic' e ganar.
- 4 Ex aj Sidón, q'uixvañec, yujto a jun choñab' b'inajnac yuj sjelanil yec' d'a yib'añ a' mar, ol yal icha tic: Lajan in ajcan icha junoc ix ix malaj yune', malaj b'aj sq'uib'tzitej junoc vinac, ma ix unin, yujto ix satel eb' masanil, xcham Tiro chi'.
- 5 Ayic ol c'och yab'ixal jun tic d'a Egipto, ol och eb' anima d'a ilc'olal yuj tas ix uji d'a jun choñab' chi'.
- 6 Ol yalan eb' icha tic: Elocab' eyav yuj cusc'olal ex cajan d'a sti' a' mar, c'axpajañec ec' d'a Tarsis, xcham eb'.
- 7 ¿Tom mañoc jun choñab' tic aytaxon d'a peca', jun b'aj tz'ochrñej q'uññ? ¿Tom mañoc jun tic b'aj sb'at eb' anima, b'at cajnaj eb' d'a juntzañixo choñab' najat ay?

- ⁸ ¿Mach ix naanq'ue jun tic d'a yib'arı̄ chořı̄ab' Tiro, jun chořı̄ab' to yic'ņej eb' rey yaji? A eb' chořı̄avajum, nivac vinac eb', te nivan yelc'och eb' d'a yolyib'arı̄q'uinal tic.
- ⁹ A Jehová Yajal d'a Smasanil ix naani, yuj yic'jiem masanil eb' syic'chaarı̄ sb'a yed' eb' jelan d'a sat lum tic.
- ¹⁰ Ex aj chořı̄ab' Tarsis, toxo ix lajviel jun chořı̄ab' b'aj tzex xid'ec' chořı̄val. A ticnaic munlajařı̄ec d'a sat lum, icha syutej sb'a eb' aj Egipto.
- ¹¹ Ix yac'b'at sc'ab' Jehová d'a yib'arı̄ a' mar, ix yac'an ib'xocq'ue masanil chořı̄ab'. Ix yalani to smac'jiem lařı̄naj masanil chořı̄ab' ayoch smuroal d'a yol yic Canaán.
- ¹² Ix yalanpax Jehová chi' d'a eb' aj Sidón icha tic: Actejec eyac'anoch juntzařı̄ e q'uiřı̄, yujto lajan ix ex ajcan icha junoc ix cob'es ix ixtaji. Vach'chom tzex b'atcan d'a Chipre, palta mařı̄ ol eyic'laj eyip ta', xchi Jehová chi'.
- ¹³ Ilec'b'at slum eb' aj Babilonia, aton ol ac'ancanoch Tiro scajnuv'oc noc' caltacte'al noc'. Ol sb'oq'ue juntzařı̄ yed'tal eb' soldado chaarı̄ tz'aj d'a spatı̄ac Tiro chi'. Ol laj smac'anem lařı̄naj juntzařı̄ nivac palacio eb', ol satanel eb'. Mařı̄oclaj eb' aj Asiria ol c'ulan jun chi'.
- ¹⁴ Ex ch'umum barco yic Tarsis, elocab' eyav yuj cusc'olal, yujto toxo ix em lařı̄naj jun chořı̄ab' ayoch yipoc e c'ool.
- ¹⁵ A d'a jun tiempoal chi', a Tiro 70 ab'il ol b'atcan satc'olal icha sq'uinal junoc viřı̄ rey. Ato yic ol lajvoc 70 ab'il chi', ichato chi' ol javoc d'a yib'arı̄ icha syal jun b'it sb'ıtaj d'a jun ix ajmul ix, syalan icha tic:
- ¹⁶ Ach ajmul ix, mařı̄xa mach tzach naancoti. Ic'b'at arpa, b'at ach ec' d'a yoltac chořı̄ab'. Te vach' tzutej ac'an sjajil arpa chi'. Tza b'ı̄tan tziytumoc b'it, talaj ayto mach tzach naancoti, xchi jun b'it chi'.
- ¹⁷ Ayic ol lajvoc 70 ab'il chi', a Jehová ol ac'anxi chořı̄vaj eb' aj Tiro chi'. Ol syamanxioch eb' yac'anxi chucal yed' masanil eb' rey ay d'a sat lum tic. ¹⁸ Palta a jantac tas ol yac' ganar eb', ol ochcan yicoc Jehová. Mařı̄ ol sic'chajb'atoc, palta to ol ac'ı̄oc d'a eb' tz'ac'an servil Jehová chi', yic vach' nivan svael eb' smana', smanan pax spichul eb' te vach'.

24

Yaelal ol javoc d'a sat lum tic

- ¹ A Jehová ol mesan sat lum lum tic. Toxořı̄ej ol can b'eran lum. Ol laj svuch'chitan sat lum tic, ol spechan saclem masanil eb' cajan d'a lum.
- ² Lajan ol ajcan eb' sacerdote yed' eb' comon anima. Lajan ol ajcan eb' viřı̄ patrón yed' eb' viřı̄ smunlajvum. Lajan ol ajcan eb' ix patrona yed' eb' ix smunlajvum, eb' smanvaji yed' eb' schořı̄vajı̄, eb' tz'ac'an majanı̄l yed' eb' smajnani, eb' tz'ac'an b'ocal yed' pax eb' sb'ocanı̄.
- ³ Toxořı̄ej ol can b'eran lum, yujto ol satel masanil tas vach' ay d'a sat lum. A Jehová ix alani, ol elřı̄ejc'ochoc.
- ⁴ Ol tacjoc lum, mařı̄xo vach'oc ol aj yilji lum. Masanil yolyib'arı̄q'uinal tic ol tacjoqueloc, masanil eb' nivac vinac ol satel eb'. ⁵ Ol ixtaxb'at lum lum tic yuj eb' cajan d'ay, yujto maj sc'anab'ajej eb' icha sleyal. Ix spitej sb'a eb' d'a schecnab'il Dios. Ix yixtejb'at jun strato Dios chi' eb' sb'onac d'a yichb'anil.
- ⁶ Yuj chi' ol cotcan jun catab' d'a yib'arı̄ lum lum tic yuj eb' cajan d'a sat lum. Ol yab' val syail eb', ol satel eb'. Jayvařı̄xořı̄ej eb' ol canoc.
- ⁷ Mařı̄xalaj yal sat te' uva ol canoc, yujto ol tacjoquel te' snunal. Cusc'olalxořı̄ej ol aj ec' eb' tz'ac'an q'uiřı̄.

- 8 Mařxalaj q'uiř b'aj ol c'ař tarib'il yed' te' arpa. Mařxalaj anima ol b'oan q'uiř chi'.
- 9 Mařxa mach ol uc'voc ař ayic slaj och b'it. A ař ař chi', c'a'xo ol aj yuc'ji ař ol yab' eb' tz'uc'antaxoni.
- 10 A jun chořab' b'aj ay eb' anima sq'ueřej somnaj yac'an q'uiř, ol can tz'inan. Mařxa junoc pat b'aj ol yal yoch junoc anima.
- 11 A eb' anima, ol oc' eb' d'a yoltac calle, yujto mařxa ař ař. Ol lajvoquel tzalajc'olal d'a sat luum.
- 12 A juntzař chořab' ol ixtaxb'atoc, ol poj b'at spuertail.
- 13 Jayvařxořej anima ol can d'a junjun naćion d'a sat luum tic. Ichaxořej tz'ajcan junjunocxo sat te' olivo yed' te' uva ayic smolji sat te' d'a schaelal, icha chi' ol ajcan eb' anima chi'.
- 14 A eb' olto can chi', ol el yav eb' yuj tzalajc'olal. Ol ab'chaj yel yav eb' b'aj tz'em c'u. Ol b'itan eb' yujto ol yil jantac yipalil Jehová eb'.
- 15 A eb' cajan b'aj sjavi c'u yed' juntzařxo chořab' ay d'a stitac a' mar, ol yal vach' lolonel eb' d'a Jehová sDiosal Israel.
- 16 Ol ab'chaj sb'itan eb' b'aj slajvic'och lum luum, yuj yic'jichaař sb'i Jehová te tojol.
- Palta a in svala': Ay, ob'iltac in, van in lajviemi. A eb' ixtum anima chi', mařxa scachnab'il eb'.
- 17 A val juntzař eb' cajan d'a sat lum tic, ol javoc nivan xivc'olal d'a yib'ař eb'. Ay jul yed' yaal ol laj em d'a yol sb'e eb'.
- 18 A eb' sb'at elenal yuj xivelal chi', a d'a yoltac jul ol b'at tařnaj eb'. Tato tz'elxi eb' d'a jul chi', axo d'a yaal sanxi eb'. Ol cot jun nivan yaxřab' d'a satchaař, axo yipumal lum luum tic, ol tzicub'tařnajoc.
- 19 Ol ib'xoc val luum sic'lab'il, ol tzicub'tařnaj luum, ol laj q'ue řiq'uiljoc luum, choc' ol aj luum.
- 20 Toxořej ol ec' ch'umch'on luum icha junoc uc'um ař, icha yec' xecxon junoc lecpat yuj ic'. Yujto a smul eb' anima, ix te alb'i d'a yib'ař luum. Yuj chi' ol telvocan luum, mařxa b'aq'uiř ol q'ue vaan luum.
- 21 A d'a jun tiempoal chi', a Jehová ol ac'anoch syaelal eb' yajal tz'ec' d'a cal ic' d'a chaař yed' eb' yajal d'a sat luum tic, ol ac'jococh syaelal eb' d'a tic.
- 22 Ol molb'aj eb' icha smolb'aj junoc řilař eb' presovum d'a yol junoc olan. Ol macchaj eb' junoc tiempoal. Ol lajvoc chi' ol ac'jococh syaelal eb'.
- 23 A d'a jun c'ual chi', a Jehová Yajal d'a Smasanil, ol yac' yajalil yed' jantac stziquiquial d'a tzalan Sion, aton d'a Jerusalén d'a yichaař eb' yichamtac vinaquil schořab'. Yuj stziquiquial chi', a q'uen uj yed' c'u mařxo ol checlaj yoc, ichato ol q'uixvocanoc.

25

B'it yic aloj vach' lolonel d'a Dios

- 1 Mamin Jehová, in Diosal ach. Ol val vach' lolonel d'ayach, yujto ix aq'uelc'och tas satub'tac nab'il uuj, ix aq'uelc'och tas alb'ilcan uj d'a peca'.
- 2 Icha junoc b'ulař q'uen q'ueen ix ajcan juntzař chořab' uuj. A chořab' te tec'an, ix laj em lařnajoc. Ix aq'uem lařnaj spalacio eb' ch'oc nacional, mařxa b'aq'uiř ol b'ochajxiq'ueoc.
- 3 Yuj chi', a juntzař naćion te tec'an, ol ach yic'chaař, aton juntzař maj oc' sc'ol d'a yetanimail, ol xivpax eb' d'ayach.

- 4-5 Yujto a d'ayach scol sb'a eb' meb'a', tzach colvaj d'a eb' ay tas tz'och yuuj d'a scusc'olal. A eb' anima te chuc, lajan val eb' icha yaxñab' ay yic'al. Lajan pax eb' icha sc'ac'al yoc c'u d'a chimc'ualil. Palta a ach tzoñ a c'ub'ejel icha junoc q'ueen. Icha chi' tz'aj ic'anem yac'umtaquil eb' ch'oc nacional chi'. Icha tz'aj siclab' yoc c'u ayic tz'och svevenal asun, icha chi' tz'aj ac'anoch vaan eb' chuc chi' yel yav.
- 6 A d'a tzalan Sion tic, ol sb'o junoc nivan vael Jehová Yajal d'a Smasanil, ol yac'an d'a masanil nación. A schib'ejal jun vael chi' ec'b'al te vach', te vach' pax yal sat uva ol uc'joc.
- 7 A d'a jun tzalan tic ol yiq'uel jun c'apac Jehová, jun c'apac smusan sat masanil choñab', aton scusc'olal eb' yed' smañ pensaril eb'.
- 8 Ol yac' lajvoc chamel Jehová d'a junelñej. Ol sucanel yal sat eb' anima smasanil, ol yac' lajvoc jantac sq'uixvelal schoñab' d'a masanil yolyib'añqu'inal tic. Aton Jehová tz'alan jun tic.
- 9 A d'a jun c'ual chi' ol cal icha tic: A Jehová co Diosal tic, aton cac'nacoch yipoc co c'ool, a coljinac oñ. Coñ tzalajec, yujto a ix oñ colani, xco chama.
- 10 A Jehová ol tarivan lum tzalan Sion tic. Yach'an axo choñab' Moab van stec'jiem d'a yed'tal icha tz'aj stec'jiem añ ac d'a scal stza' noc' noc'.
- 11 Ichato ol to yaq'uel lian sc'ab' Moab chi', icha yac'an sc'ab' junoc smac'an a a', vach'chom ol to yac' yip, palta ol satel yac'umtaquil yuj Jehová.
- 12 Masanil smuroal juntzañ nivac choñab', ol em lañnaj yuj Jehová. Choc' ol ajcanem vecan d'a sat luum.

26

B'it yuj yac'chaj ganar oval

- 1 A d'a jun c'u chi', ol co b'itej jun b'it tic d'a yol smacb'en Judá, xchi icha tic: Ay val jun co choñab' te tec'an b'aj vach' co colan co b'a. A val Jehová ix b'oanq'ue smuroal jun co choñab' chi'.
- 2 Jaquec spuertail co choñab' tic yic tz'och jun choñab'il eb' anima tojol spensar, te c'anab'ajum paxi.
- 3 Mamin Jehová, a ach tzac'ñej sjunc'olal eb' tec'anñej spensar, yujto a achñej ayach och yipoc sc'ool eb'.
- 4 Ayocab'ñej och Jehová yipoc co c'ool, yujto añej syal oñ scolan d'a masanil tiempo.
- 5 A tz'ic'anem eb' ac'umtac, eb' cajan d'a jun choñab' syic'chañ sb'a. Mañxalaj tz'aj yelc'och eb', ichato tz'emc'och sat eb' d'a cal pococ.
- 6 A ticañ stec'jiem jun choñab' chi' yuj eb' emnaquil, yuj eb' meb'a', xchi jun b'it chi'.
- 7 Ach Mamin, tojolñej tzutej. A ach tza tojolib'itej sb'e eb' tzach c'anab'ajani.
- 8 Mamin Jehová, sco b'eyb'alej juntzañ b'eyb'al syal a c'ayb'ub'al. A val tas sco nib'ej to naan achñej cuuj.
- 9 Añej d'ayach ayoch co pensar d'a junjun ac'val, axo d'a q'uirñib'alil sco tarivej a ch'oxan a b'a. Añej yic tzac'ancot yaelal d'a yolyib'añqu'inal tic, ol sc'ayb'an sb'a eb' anima sb'eyb'alan tojolal.
- 10 Vach'chom tz'oc' a c'ol d'a eb' chuc, palta max sc'ayb'ej sb'a eb' sc'ulan tojolal. Vach'chom d'a scal eb' anima vach' spensar cajan eb', palta añeja' sb'eyb'alan chucal eb'. Malaj yelc'och a poder d'a eb'.
- 11 Mamin Jehová, vach'xo yaj syaelal eb' uuj, palta max nachajel yuj eb'. Yilocab' eb' yic tza xajanan a choñab', q'uixvocab'el eb'. Satocab'el eb' yuj yoval a c'ool vach'xo yaj d'a eb' ajc'ol yajoch d'ayach.

- 12 Mamin Jehová, uuj vach' ol oñ ajoc, yujto uuj syic' sb'a masanil tas sco c'ulej.
- 13 Mamin Jehová co Diosal, ay juntzarixo eb' ix och cajaloc, palta snachajel cuuj to a achñej Cajal ach.
- 14 A eb' chi' chamnaxco eb', mañixo ol pitzvoclaj eb'. Mañixa b'aq'uirñ ol ilchaj eb', yujto toxo ix ac'och syaelal eb'. Ix a satel eb' d'a junelñej. Mañixa b'aj ol nachajcot eb'.
- 15 Mamin, a ach ix ac' levanb'oc co macb'en yic vach' tzach ic'jichaari, a ach ix a nitzb'at stz'acañil.
- 16 Mamin, d'a scal syaelal ix ach co sayeq'ui. Ayic ix ac'anoch co yaelal chi' yuj co vach'iloc, ix oñ lesalvi d'ayach d'a emnaquilal.
- 17 Mamin, icha val junoc ix ix toxo val tz'alji yune', vanxo stacq'ue sc'ol ix yuj syail, icha chi' ix co c'ulej d'a ichaari.
- 18 Icha syail yalji unin, icha chi' ix aj cab'an syail, palta malaj unin ix alji d'ayori. Nab'arñej ix cab' syail, maj oñ colchajoc, malaj quiriñtilal ol cajan sat lum tic.
- 19 Mamin, a eb' a channac ol pitzvocxi eb'. Ol pitzvocq'ue eb' vetchoriab'. A eb' ichato vaynac d'a yol luum, ol el svayaari eb', ol el yav eb' d'a tzalajc'olal. Mamin Jehová, uuj ol pitzvocxi eb' channac chi', icha tz'aj sq'ueul tas avab'il d'a lum luum d'a q'uirñib'alil yuj yal ac'val.
- 20 Ex vetchoriab', ocharñec d'a yol e pat, tze macan e pat chi' ayic tzex och chi'. C'ub'ejequel e b'a b'ela, masanto ol ec'b'at yoval sc'ol Jehová,
- 21 yujto ol elta Jehová b'aj ay, yic syac'anoch syaelal masanil anima cajan d'a sat lum tic yuj schucal eb'. A lum luum tic mañixo ol sc'ub'ejel eb' milb'ilcham d'a luum, palta ol checlajoc machtac miljinaccham eb'.

27

Ol el eb' israel d'a libre

- 1 A val d'a jun c'ual chi', ol yac'lab'ej yespada Jehová, te al, te ay smay, jay pax ye, yic ol yac'anoch yaelal d'a yib'ari noc' leviatán, aton noc' chan jelan sb'ey yolyonoc, syac'an yip noc' sb'at elelal. Ol mac'joccham noc' dragón chi' yuj Jehová, noc' ay d'a yol a' mar.
- 2 A d'a jun c'ual chi' ol yal Jehová icha tic:
B'itejec te' snunal uva vach' sat syac'a'.27.2
- 3 A in Jehová in tzin tarñvej te', cotac scal svac'anoch yal te'. Tzin tarñvej te' d'a c'ualil yed' d'ac'valil, yic vach' malaj tas tz'ic'an te'.
- 4 Mañixa voval aycot d'a te'. Tato ay te' q'uiix, ma comon arñc'ultac d'a scal te', tzin tec'satoc, tzin riúsantz'a d'a junelñej.
- 5 Tato snib'ej eb' ayoch ajc'olal d'a in choñab' chi' sc'an an in colval, ochocab' eb' junc'olal ved'oc, xchi Jehová chi'.
- 6 A d'a yic b'aq'uirñ, a eb' choñab' yiriñtilal viñaj Jacob, ol yic'xi yip eb'. Yuj eb' ol yac'xicot svach'c'olal Dios d'a yolyib'arñc'uinal tic. Lajan ol aj eb' icha junoc te te' svolani, syac'an xumaquil te', mañ jantacoc pax sat te' syac'a'.
- 7 A Dios maj yac'och yaelal d'a yib'ari eb' israel icha ix yutej yac'anoch d'a eb' yajc'ol eb'. Mañ masanilic eb' israel smilnacchamoc, icha yutejncac smilancham masanil eb' miljinaccham eb' israel chi'.

27.2 27:2 A te' uva sb'inaj chi' d'a juntzarñ versículo chi' d'a tic aton choñab' Israel sch'oxcot te'. Syala' te te xajan choñab' Israel chi' yuj Jehová.

- ⁸ Ix yac'och syaelal eb' schoñab' Jehová, aton yic ix yac'an oval eb', ayic ix ic'jipaxb'at eb' d'a ch'oc nacional. Icha tz'aj yic'jib'at tastac yuj oval ic' scot d'a stojolal b'aj sjavi c'u, icha chi' ix aj yic'jib'at eb' schoñab' chi'.
- ⁹ Palta jun, ol ac'joc nivanc'olal smul eb' yiñtilal Jacob chi', añej tato choc' ol yutejcan masanil sq'ueenal yaltar scomon diosal eb', icha tz'aj spoj'b'at q'uen pulub' ayic spolji q'ueen, tato mañxa pax junoc te te' yechel Ásera ol canoc, ma altar yic incienso yuj yic'jichañ scomon diosal eb'. Tato icha chi' ol sc'uloc eb', ol sucjoc sat smul eb'.
- ¹⁰ A juntzañ choñab' te tec'an, ol sateloc. Icha te' pat mañxa yajal, mañxalaj anima, cuseltacxoñej ol ajcanoc. Axoñej noc' noc' ol va d'ay. Ol em cutzan noc', ol sc'uxel xil te te' noc', jixc'ab'tac ol ajcan te'.
- ¹¹ Axo yic ol tacjoquel te', ol laj cot loc'oljoc te' sc'ab', axo eb' ix ix ol molb'an te' c'atzitzal. A jun choñab' tic, malaj jab'oc spensar. Yuj chi' a Jehová b'ojinac eb', mañxo ol cus yuj eb', mañxo ol oc' sc'ol d'a eb'.
- ¹² A d'a jun c'ual chi', ay val tas ol sc'ulej Jehová, ichato ol tec'voc trigo. A jantac mach'il yuuj b'aj ichato ol tec'voc trigo chi', ol cotñej d'a a' Éufrates masanto d'a smojonal Egipto. Palta a exxo israel ex tic, junjunal ol ex sic'jocchañ yuuj.
- ¹³ A d'a jun c'u chi', ol pujoc jun q'uen nivan trompeta chañ sjaj. A eb' ic'b'ilcanb'at d'a Ásiria yed' d'a Egipto, ol javoc eb' yic tz'och ejmelal d'a Jehová d'a jun tzalan yic ejmelal ay d'a Jerusalén.

28

Yab'ixal choñab' Samaria

- ¹ Ob'iltac choñab' Samaria, nivan yelc'och d'a yol sat eb' uc'um añ d'a yol yic Efraín. Yelvanub' yaj d'a jun ac'lic yax sat. Lajan pax icha corona xumactac van stacj d'a sjolom eb' toxo ix te cham yuj añ añ. A eb' cajan d'a Samaria chi', añej uq'uel añ syac' eb'.
- ² A Jehová ix sic'anel jun viñ vinac te tec'an, te jelan d'a oval. Ol javoc viñ yed' yip, icha yaxñab' calan yed' q'uen sach'at. Ol javoc viñ icha chacxuxum ic' smac'an chañ tastac, icha pax yic syac'an yoval a' b'eyuma' yic tz'el a' b'aj sb'eyi. Yuj yip viñ chi', ol em lañnaj choñab' Samaria chi'.
- ³ A jun choñab' nivan yelc'och d'a eb' uc'um añ chi', ol steq'uem jun viñ ay yip chi'.
- ⁴ A jun choñab' ay d'a pañan te yax sat vach' yilji chi', aton jun lajan icha junoc taquñ corona chi', ol satjoqueloc. Icha val sat te' higo spet eluli, elañchamel slojib'at yuj junoc mach tz'ilani, icha chi' ol aj jun choñab' chi'.
- ⁵ A d'a jun c'u chi', a Jehová Yajal d'a Smasanil, icha junoc corona te vach' yilji, icha chi' ol aj d'a eb' anima olto can d'a schoñab'. Icha stzalaj junoc mach yed' scorona, icha chi' ol aj stzalaj eb' yed' Jehová.
- ⁶ A Jehová chi' ol ac'an sna eb' juez yic vach' ol yutoc eb' sch'olb'itan yaj eb' anima. Ol yac' pax yip eb' soldado yic stañvan schoñab'.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Jerusalén

- ⁷ A eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ schecab' Dios, tz'ec' ch'umch'on eb' viñ uq'uel añ, squistalax eb' viñ yuj yoval añ chi'. Ayic sq'ue añ d'a sjolom eb' viñ schecab' Dios chi', scomon naanq'ue eb' viñ yalanel slolonel Dios, axo eb' viñ sacerdote chi', max sb'olaj yaj eb' anima eb' viñ d'a stojolal.
- ⁸ Masanil smexa eb' viñ mictac sat, xejtac sat yuj eb' viñ, mañxa jab'oc sat smexa eb' viñ chi' vach'.

- 9 Syalan eb' anima vuj a in tic: ¿Mach snib'ej jun vinac tic sc'ayb'ej? ¿A am d'a eb' vanto yel d'a yim, aton eb' maxtzac chuni?
- 10 ¿Tas yuj jab'jab'il yalan viñ d'ayon, icha svulvon eb' unin vanto yel sti'? xchi eb'.
- 11 Tato malaj sgana eb' yab'ani, a Dios ol ac'lab'an eb' ch'oc nacional yalan d'a eb', ichato toñej ol vulvon eb' ol yab' eb'.
- 12 Aton d'a eb' b'uchvajnac chi' alb'il icha tic: Ina val ic'oj ip tic, yic'ocab' yip eb' c'unb'inac, siclab'ocab' sc'ol eb', xchi Jehová, palta maj schalaj yab' eb'.
- 13 Yuj chi', a slolonel Jehová ol alchaj d'a eb' d'a jab'jab'il icha svulvon eb' unin vanto yel sti'. Yuj chi', ayic ol b'eyec' eb' pac'jab' ol aj stelvi eb', ol echnaj eb', ol can eb' d'a yaal, ol ic'jocb'at eb' d'a ch'oc nacional.
- 14 Ex yajal eyaj d'a Jerusalén tic, ex b'uchumtac, ab'ec val slolonel Jehová:
- 15 Yujto ix eyal icha tic: Ay co lajti' yed' yajalil chamel, yuj chi' ayic ol javoc tas ol oñ sataneloc icha a' eluma', malaj tas ol oñ ic'anoc, yujto a juntzañ lolonel es ix cac'och yipoc co c'ool, ol co col co b'a d'ay, xe chi.
- 16 Yuj chi', a Jehová Yajal tz'alan icha tic: Ol vaq'uem junoc mach yipumaloc Sion. A jun chi' sic'b'ilel vuuj, malaj b'aq'uiñ ol sateloc, te nivan yelc'ochi, lajan icha junoc q'uen q'ueen tz'emcan d'a yesquinal junoc pat. A eb' tz'ac'anoch yipoc sc'ool, malaj b'aq'uiñ ol can eb' d'a q'uixvelal.
- 17 A d'a Sion chi', ol vac'lab'ej in tojolal icha tz'ajem ch'añ cuerda, ma plomo yic yechel pat, xchi Jehová chi'. Palta a es ix eyac'och yipoc e c'ool chi', a q'uen sacb'at ol sataneloc. Axo b'aj tze col e b'a chi', a a' eluma' ol cuchanb'atoc.
- 18 A e lajti' ix eyac' yed' yajalil chamel chi', ol sateloc. Ayic ol ja jun icha eluma' d'a eyib'añ chi', ol ex can d'a yalañ yuuj.
- 19 Ayic ol javoc d'a juntac el, ol ex cuchjocb'at yuuj. Junjun q'uiñib'alil, ma c'ual d'ac'val ol ja d'ayex. Ayic ol eyab'an yab'ixal jun chi', ol ex ib'xocq'ueoc.
- 20 Lajan ol ex aj icha junoc mach svay d'a junoc ch'at tzapan steel yed' junoc c'u' lod'an sat.
- 21 Icha yutejnac Jehová yac'an oval d'a lum svitzal Perazim yed' d'a lum yac'lical Gabaón, icha chi' ol yutoc sc'ulan junoc tas satub'tac, junoc tas mañ tañvab'iloc eyuuj.
- 22 A ticnaic jun, mañ ex b'uchvajoc, yic vach' max nivtaj eyaelal. Ix vab' tas ix yal Jehová Yajal d'a Smananil. Toxo ix sna'a to ol satel masanil smach'en jun choñab' tic.
- 23 Maclejec eyab' tas ol vala', scham val eyab'an in lolonel:
- 24 A junoc viñ sb'oan smunlajel yic tz'avvi, mañocñej d'ocoj lum syac' viñ yed' q'uen arado, mañ toñejoc pax ste choc'b'itej lum viñ yed' q'uen rastrillo.
- 25 Ayic toxo ix b'o lum, syavan yññatil añ eneldo viñ yed' añ comino, syavan paxixim trigo viñ d'a stzolal. Axo d'a stitac syavej ixim cebada viñ yed' ixim avena, icha b'aj smoj yavchaji.
- 26 A Dios tz'ac'an nachajel yuj viñ tas tz'aj smunlaji.
- 27 Yujto a añ eneldo chi', max tec'chaj añ, max ec' pax junoc carreta d'a yib'añ añ comino chi'. Toñej smac'jiel añ eneldo chi' yed' junoc te te', axo añ comino chi', smac'chaj añ yed' junoc te' jixc'ab' te'.
- 28 A ixim trigo stec'ji ixim, syal yec' junoc carreta d'a yib'añ ixim, palta tato añaña yec' te' d'a yib'añ ixim, spoj ixim sat chi'.

²⁹ Icha chi' syutej Jehová Yajal d'a Smasanil snaan tas ol sc'ulej. Satub'tac yilji tas nab'il yuuj, tz'elr'ejc'och yuj sjelanil.

29

¹ Ay..., ob'iltac val chořab' Jerusalén, scuch Yaltar Dios, b'aj ec'nac cajan viřaj David. Ec'ocab' juntzař q'uiř tz'ec'taxoni.

² A Dios ol ac'anoch eb' anima d'a jun chořab' tic d'a ilc'olal yed' d'a cusc'olal. Ol laj c'acvoc eb' yab'an syail. Axo jun chořab' tic, icha junoc altar ol ajcan d'a yichař Dios.

³ Ol scheccot soldado Jehová yic tzul yoyan sb'a eb' d'a spatictac Jerusalén tic, ol sb'oanoch jun muro eb' b'aj ol och oyan d'a spatictac chi'. Ol sb'oanpaxoch sb'achte' eb' yic syac'an oval eb' yed'oc.

⁴ Ol ac'joc telvoc Jerusalén, ichato ol ec'can telan d'a sat luum, axo d'a sat lum chi' ol lolong'ue eb' aj chořab' chi'. Toxořej ol q'ue b'ulnaj eb' slolon d'a cal pococ, icha slolon junoc mach yed' spixan channac.

⁵⁻⁶ Axo ol ajoc, elarřichel ol yac'och yaelal Jehová d'a yib'ař masanil eb' ayoch ajc'olal d'a Jerusalén tic. Ol mac'vaj c'u, ol ec' quixcab', ol ec' nivac oval ic'řab' ayxo smay sc'ařii yed' nivac c'ac' safanel tastac. A eb' ajc'ol chi', mařxo jantacoc sb'isul eb', palta lajan ol ajcan eb' icha lum pococ. A eb' tzex ixtani, ol ic'chajcanb'at eb' icha tz'aj yic'chajb'at smatz'il ixim trigo yuj ic'.

⁷ Masanil juntzař chořab' mařxo b'ischajb'enoc chi', aton eb' tz'ac'an oval yed' jun chořab' scuch yaltar Dios, oymajnac eb' d'a spatic, spojanem smuroal eb', lajan ol yutoc sb'a eb' icha junoc mach ay tas svayichej d'ac'valil.

⁸ A mach ay svejel svayichej sva'i, palta axo yic tz'el svayař, ařeja' yoch svejel. Ma icha mach stacji sti' svaycani, axo d'a svayich, syuq'uej a' syila', palta axo yic tz'el svayař, ařeja' stacji sti', taquiř q'uulinac yol sjaj. Icha chi' ol aj yelc'och juntzař chořab' mařxo b'ischajb'enoc ayoch yac'an oval yed' tzalan Sion tic.

⁹ Ex aj Jerusalén, b'eyařecřej yed' e mař pensaril, ichato max eyil jab'oc. Ec'ařecřej quietcon icha uc'um ař, vach'chom malaj ař tzeyuq'uej.

¹⁰ Yujto a Jehová ix ac'ancot jun nivan vayař d'a eyib'ař. Axo eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios tz'ilan tas sjavi d'a eyib'ař chi'. A Jehová ix macan spensar eb', icha tz'aj smacchaj sat junoc mach svay yed' junoc c'apac.

¹¹ Yuj chi' masanil tas syal eb' schecab' Dios, lajan ol ajcan icha tas tz'ib'ab'ilcan d'a junoc tas, palta to macan, ayoch selloal. Tato tz'alchaj d'a junoc mach syal yavtani: Avtej jun um tic, tato xchi d'ay, syalan icha tic: Max yal-laj yavtani, yujto macan, ayoch selloal, xchi.

¹² Tato tz'ac'chajpax d'a junoc mach to max yal yavtani: Avtej jun tic, tato xchi d'ay, syalani: Max yal-laj yavtani, xchi.

¹³ Yuj chi' ix yal Jehová d'ayin icha tic: A juntzař anima tic, stz'ac yal eb' to tzin yic'chaař eb', stz'acan yal eb' to ay velc'och d'a yol sat eb', palta axo val spensar eb' najat yajcanel d'ayin. Stz'ac yaq'uem sb'a eb' d'ayin, palta ařej juntzař schecnab'il eb' anima snaq'uei, a syac' eb' c'ayb'ajoc.

¹⁴ Yuj chi' a juntzař tas satub'tac yilji ol in ch'ox yil jun chořab' tic, toxořej ol sat sc'ol eb' yuuj. A sjelanil eb' jelan yed' yaj pensaril eb' aj pensar, ol sateloc, xchi Jehová.

¹⁵ Ob'iltac val eb' te vach' syutej sc'ub'anel tas nab'il yuuj yed' tastac sc'ulej eb' d'a elc'altac d'a Jehová yalani. Syalan eb' icha tic: Malaj mach tzoř ilani, malaj mach tzoř ojtacaneli, xchi eb'.

16 Palta a ex tic, q'uxeari tzeyutej. ¿Tocval lajan lum tz'acb'il lum yed' mach stz'acani? ¿Tom syal yalan lum d'a mach stz'acan chi' icha tic: Mañoc ach ix in a tz'aca? Mato syal lum icha tic: A ach tic mañ ojtacoc tas tza c'ulej, ¿tocval xchi lum d'ay?

Alb'ilcani to ol colchaj choñab' Israel

- 17 Quenxoñej val tiempo ol ochcan lum yax luum b'aj sb'o munlajel, axo lum b'aj sb'otaxon munlajel chi', ol ochcan lum yax lumal.
- 18 A d'a jun c'ual chi', a eb' max ujitaxon yab'ani, ol yab' eb' yavtaj junoc tas tz'ib'ab'il. Axo eb' max uji yilani, ol yil eb', ichato ol ic'chajelta eb' d'a scal q'uic'alq'uinal.
- 19 A eb' emnaquil yaji, ol te tzalaj eb' d'a Jehová. A eb' te meb'a', ol te tzalaj eb' d'a sDiosal Israel Axoñej Ochi.
- 20 A eb' malaj yel'och yetanimail d'a sat, ol lajvoquem eb'. A eb' pit syutej sb'a, mañxo junoc eb' olto canoc. A eb' añej chucal sna'a, ol satel eb',
- 21 aton eb' snaanq'ue esal lolonel d'a spatic yetanimail. Aton eb' scachan eb' juez yic max ac'jioch syaelal eb' chuc, syac'an es eb' yic mañ tojoloc tz'aj sb'o yaj d'a eb' malaj smul.
- 22 Yuj chi' a Jehová sDiosal Israel, Jun coljinaccanel viñaj Abraham, a tz'alan icha tic: A ticaic ex in choñab', ex yirñitel viñaj Jacob, mañxa b'aj ol ex q'uixvoc, mañxa b'aj ol chach'oc e sat yuj q'uixvelal.
- 23 Yujto a eb' eyirñital ol yil eb' tas ol in c'ulej d'a scal, ol yojtaquejel eb' to A inxoñej Ochi, nivan ol aj velc'och d'a yol sat eb', a in e Diosal in israel ex tic.
- 24 A eb' ayoch d'a somc'olal, ol sc'ayb'ej jelanil eb', a eb' b'uchumtac ol scha yab' c'ayb'ub'al eb', xchi Jehová.

30

Ob'iltac eb' snib'an scolval Egipto

- 1 Ix yalan Jehová icha tic:
Ob'iltac eb' anima tz'ec' val d'a yib'ari. Tzijtum tas sna eb' d'a yol yico', max yal eb' vab'i. Comonñej sb'o junoc trato eb' sch'ocoj, mañoc in pax svac' sc'ulej eb'. Yuj chi' te nivan tz'aj smul eb' d'a yib'ari.
- 2 Elañchamel sb'at eb' d'a Egipto, max sc'anb'ej eb' d'ayin. Snib'ej eb' scolji yuj yipal viñ sreyal Egipto chi', syac'anoch eb' yipoc sc'ool.
- 3 Palta a scolval jun viñ rey chi', q'uixvelal ol utajcan eb' yuuj, ol somchaj-canq'ue eb' yuj scolval jun nación chi'.
- 4 Vach'chom ayb'at eb' schecab' eb' d'a choñab' Zoán yed' d'a choñab' Hanes,
- 5 q'uixvelal ol utaj eb' yuj Egipto chi'. Malaj jab'oc tas ol yic' eb' d'ay, mañ ol colvaj jab'oc d'a eb'. Añej to ol q'uixvoccanel eb' yuuj, xchi Jehová.
- 6 A tas ix yal Jehová yuj noc' noc' ay d'a yol yic Neguev: A d'a jun lugar chi' te ay smay. Ata' cajan noc' choj, jantac yoc' noc' ta'. Ay noc' ajavchan yed' noc' chan sjeñvi. Ata' tz'ec' noc' chejyed' noc' camello scuchanb'at sb'eyumal choñab' Judá yic syac'an silab'oc d'a Egipto, palta a jun nación chi' max colvaj jab'oc.
- 7 A jun nación chi' max yal-laj yuuj, max techaj scolvaji, yuj chi' svac' sb'iej icha tic: Noc' te ay smay yel yav, palta malaj tas syal yuuj, xchi Jehová.
- 8 Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: A ticaic tz'ib'ejcan masanil tas van valan tic d'ayach d'a yichañ eb' etchoñab' tic, yic scan yab'ixal d'a eb' d'a junelñej, yic snaanñejcot eb'.

- ⁹ A eb' anima tic, te pit eb', yiñtilal esalvum eb'. Malaj sgana eb' syab' in checnab'il a in Jehová in tic.
- ¹⁰ Syalan eb' d'a eb' in checab' icha tic: Mañ eyal d'ayorñ tas ix ac'ji eyil chi'. Mañ eyal lolonel yic tojolal. A sco c'ana' to arñej lolonel sco nib'ej scab'i, a tzeyala'.
- ¹¹ Elañec d'a yol co b'e. A co Diosal a orñ israel orñ tic Axorñej Ochi, mañxo eyalcot d'ayorñ, xchi eb', xchi Jehová.
- ¹² Yuj chi', a in e Diosal in a ex israel ex tic to A inxorñej Ochi, sval icha tic: A ex tic ix e patiquejel jun cachnab'il, axo pitalil yed' chucal tzeyac'och yipoc e c'ool.
- ¹³ Yuj chi' a eyaelal ol em d'a eyib'arñ yuj e mul chi', lajan ol aj icha junoc muro pojeltacxo, tz'eyanxoeq'ui. Yalxorñej janic' ol em lañnajoc.
- ¹⁴ Ol ex satjoquel icha junoc nivan xalu smac'jipojoc, mañxa nivanc'olal d'ay. Axo stítac lum chi', mañxa jab'oc syal yoch lechlab'il, maxtzac yalpax yic'jib'at jab'oc tzac'ac' d'a cusinu yed'oc, xchi Jehová.
- ¹⁵ A Cajalil, aton Jehová co Diosal a orñ israel orñ tic Axorñej Ochi, a tz'alan icha tic: Meltzajarñec d'ayin. Aq'uec in och yipoc e c'ool. Mañ ex och ilc'olal. Icha chi' ol aj e colchaji, xchi. Palta max e cha eyab'i.
- ¹⁶ Arñej to tzeyal icha tic: Maay, a orñ tic ol orñ q'ue d'a yib'arñ chej, ol orñ b'at elelal, xe chi. Yelton tzeyala', ol ex b'at elelal chi'. Tzeyalanpax icha tic: Ol orñ q'ue d'a yib'arñ noc' chej jelan sb'eyi, xe chi. Palta yelxo ec'b'al jelan sb'ey eb' eyajc'ol chi' d'a eyichañ.
- ¹⁷ Arñej d'a jun pitañ eb' ajc'ol chi', jun mil ex ol ex el elelal. Vach'chom arñej ovañoc eb' ajc'ol chi', ol ex el elelal e masanil d'a eb'. Jayvarñexxorñej ol ex canoc, icha scan liñan junoc te te' d'a jolom vitz, ma icha bandera d'a chon tzalan, xchi Jehová chi'.

Ayoq'uelc'olal Dios d'a schoñab'

¹⁸ Palta te nivan tz'oc' sc'ol Jehová d'ayex, tañvab'il ex yuuj. Tato vach' tzeyutej e b'a, ol oc' sc'ol d'ayex, ol ex yac'an nivanc'olal, yujto tojol toni. A eb' tz'ac'anoch Jehová chi' yipoc sc'ool, te vach' yic eb'. ¹⁹ Ex aj Sion, ex cajan ex d'a Jerusalén, mañxo ol ex oc'oc. A Jehová ol oc' sc'ol d'ayex ayic ol yab'an yel eyav. Ayic ol eyalan e b'a d'ay, ol tac'voc d'ayex d'a elañchamel.

²⁰ Vach'chom tzex ec' d'a scal syaelal yuj Dios Cajal, palta e c'ayb'umal yaji. Mañxo ol sc'ub'ejel sb'a d'ayex, palta ol eyil yed' e sat. ²¹ Tato ol ex el d'a e b'e, tzex b'at d'a e vach', ma d'a e q'uexañ, ol eyab' yalji jun lolonel d'a e patic icha tic: Mañ ex b'at ta', ina sb'at b'e tic, b'atañec d'ay, xchama. ²² Ol e patiquejel juntuarñ yechel nab'a plata yed' e comon dios ayoch oro d'ay, ol eyumancanel icha c'alem yajb'entac yilji. ²³ Ichato chi' b'ian, ol yac'ancot riab' Jehová chi' d'a yib'arñ tas tzeyavej, te vach' ol ajoc. A noc' e vacax d'a jun tiempoal chi', toxorñej ol actajcan noc' b'aj ol vaoc. ²⁴ A noc' e vacax yed' noc' e b'uru smunlaji, vach' ixim cebada ol sc'ux noc'. ²⁵ Ayic ol c'och sc'ual yem lañnaj yed'tal eb' eyajc'ool, ayic ol cham eb' smasanil, tzijtum a' nivac a' ol elta secnaj d'a jolomtac vitz yed' d'a tzalquiltac. ²⁶ Axo yoc q'uen uj, icha yoc c'u ol ajcanoc. Axo pax yoc c'u chi', uquel ol aj yoval yoc. Icha val yoc uqueoc c'ual ol aj jun c'ual chi'. A val ta' ol b'oxoc sc'ol schoñab' Jehová yuuj. Ichato ol spich yechen eb' lajvinac yuuj.

Yaelal ol javoc d'a yib'arñ Asiria

²⁷ Ilecñab' scot Jehová d'a najat. A yoval sc'ool lajan icha te' c'ac' sq'ue niññon yoc. Ayic sloloni, lajan icha te' c'ac' stz'ab'at tastac yuuj.

- 28 Yuj slolonel chi' satel eb' ajc'ool, icha val junoc nivan eluma' tz'el d'a smelemal, sq'uec'och a' d'a sjaj eb'. Ol ic'jocb'at eb' ayoch ajc'olal d'ay, icha yel smatz'il ixim trigo yuj ic' ayic schayaj ixim. Ichato ol ac'jococh sfreno eb' anima chi', yic tz'ic'jib'at eb' b'aj ol satel yuj Jehová chi'.
- 29 Palta a exxo tic, ol ex b'itanoc, icha tzex b'itan d'ac'valil ayic tz'och q'uirñ ayic tze naancot tas aj yelnaccot eb' e mam eyicham d'a Egipto. Tzajaj'olal eyico', icha ayic tze pu'an e flauta ayic tzex q'ue d'a stzalanil stemplo Jehová Scolumal Israel.
- 30 Ol yac' Jehová ab'chaj sjaj, chaañ yel yav, ol sch'oxanel spider yed' yoval sc'ool, icha te' c'ac' satanel tastac yed' nivac ic' ñab' yed' sc'añ c'u yed' sacb'at.
- 31 Ayic ol yab'an sjaj Jehová eb' aj Asiria, ol te xiv eb', ichato ol mac'joc q'uichaj eb' yuuj yed' sq'uen c'ococh.
- 32 Ayic ol spajanoch juntaqueloc sc'ococh Jehová d'a eb' aj Asiria chi', ol och tañb'il yed' arpa yuj eb' schoñab'. Te ay smay jun oval ol och d'a Asiria yuj Jehová chi'.
- 33 Yujto toxon b'ob'il jun yed'tal viñ sreyal Asiria yed' eb' soldado yuj Jehová, b'aj ol tz'a snivanil eb'. A jun yed'tal chi' te levan sat, jul pax yich, b'ud'an yed' te' c'atzitz. A Jehová ol ac'anoch sc'ac'al yed' slolonel, ol q'ue ñilñon yoc icha azufre.

31

Cachnab'il d'a eb' sna scolji yuj Egipto

- 1 Ob'iltac eb' b'at c'an'an scolval Egipto. A eb' soldado yic Egipto chi', te nivan sb'isul noc' schej eb' yed' sc'arruaje, te ay pax yip eb'. A juntzañ chi' syac'och eb' yipoc sc'ool, palta max q'ue q'uelan eb' d'a Jehová sDiosal Israel Axoñej Ochi, max sc'anpax scolval eb' d'ay.
- 2 Palta te jelan pax Jehová chi', ol yic'cot somc'olal d'a yib'añ eb'. Max ec'b'at tas syal d'a spatic jun choñab' chuc yed' d'a spatic eb' scolvaj d'a eb' sc'ulan chucal chi'.
- 3 A eb' aj Egipto chi' animañej eb', mañ Diosoc eb'. Axo noc' schej eb', noc'ñej val noc', tocval espíritu noc'. Yuj val chi' jun, ayic ol yic'anchaañ sc'ab' Jehová, ol telvoc eb' colvajum, ol telvoc pax eb' scolji, junñej ol aj scham eb'.
- 4 A Jehová Yajal d'a Smasanil ix alan d'ayin icha tic: Ayic tz'el yav noc' nivac choj, ayic van schianb'at junoc calnel noc' toxo ix yic'a', maxtzac xivlaj noc' ayic tz'el yav eb' tañvum calnel xib'tani, vach'chom tzijtum eb' tzoymaj d'a spatictac noc'. Icha chi' ol vutej in b'a, malaj mach syal in scachanoch vaan yic tzin emul in col tzalan Sion.
- 5 Icha syutej noc' much stañvan yune' d'a yol so', tz'ec' jeñeñoc noc' d'a yib'añ, icha val chi' ol vutej in tañvan choñab' Jerusalén, ol in tañvej, ol in colani, xchi.
- 6 Ex vetisraelal, meltzajañec d'a Jehová b'aj pit ix eyutej e b'a.
- 7 Yujto ayic ol e chanel juntzañ yechel ix e b'o yuj e pitalil, aton juntzañ yechel b'ob'il yed' q'uen plata yed' q'uen oro,
- 8 ol telvoc Asiria yuj q'uen espada mañ animaooc ol ac'lab'anoc. Ol elcan lemnaj eb' soldado, axo eb' ol yamchajoc, ol ochcan eb' checab'oc.
- 9 Yuj val xivelal, ol b'at viñ sreyal eb' elelal yed' eb' yajalil eb' soldado, ol yactejcan sbandera eb'. A Jehová ay yic altar d'a tzalan Sion, a tz'alan jun tic, a yoval sc'ol tz'och sc'ac'al d'a Jerusalén.

32

A viñ rey tojol

- 1 Ay val jun viñ rey ol ac'an yajalil d'a stojolal, ay pax eb' yajal d'a yalari smandar viñ te vach' ol yutej yac'an yajalil.
- 2 Junjun eb', ichato co columal ol aj eb' d'a jun oval ic' yed' d'a jun oval ic' ñab'. Icha a a' d'a lum taquirñ sat, ma icha yeñul junoc q'uen nivan tenam d'a tz'inan luum, icha chi' ol aj eb'.
- 3 A eb' anima ichato max uji yilani, ol yil eb'. Axo eb' ichato max uji yab'ani, ol scha yab' eb'.
- 4 A eb' mañ chamoc snaan tas syala', ol tojlob'oc spensar eb'. Axo eb' tz'el squeec sloloni, ol b'o slolon eb'.
- 5 A junoc anima amancotan, mañxo ol alchaj vach'il. Axo junoc mach jelan smusan sat eb' anima, mañxa jab'oc ol aj yelc'ochi.
- 6 Yujto a eb' anima amancotan chi', artej pensar malaj yelc'och syal eb'. Artej chucal sna' sc'ulej eb' d'a spensar chi', snib'ej eb' smac'vaji, syalan chucal lolonel eb' d'a spatic Jehová. Max siej jab'oc tas eb' d'a eb' tz'och svejel yed' d'a eb' ay staquirñial.
- 7 A eb' ixtum anima chi', syic' yip eb' yuj tas sc'ayb'ej d'a chucal, snaanq'ue chucal eb'. Tz'ixtaj eb' meb'a' snib'ej sb'ol yaj yoval yuj yes eb'.
- 8 Axo eb' vach' sc'ool elb'enñej yuuj, yuj svach'il eb' chi', vach'ñej tz'elc'och eb'.

A scachnab'il eb' ix ix

- 9 A exxo ix ex tic, a ex te junc'olalñej eyajeq'ui, malaj tas tze na'a, ab'ec val tas ol val d'ayex.
- 10 A ticnaic malaj tas tze na'a, palta jun, yab' val icha tic junab', tzex xivq'uei, yujto mañxalaj sat avb'en ol yac'a', mañxa sat te' uva ol molchajoc.
- 11 A ex val malaj jab'oc tas tze na' tic, xivarñec, iq'uequel e pichul vach' ayoch eyuuj. Aq'uecoch pichul ya sva'i, yic tze ch'oxaneli to ayex och d'a syaelal.
- 12 Ch'oxequel e cusc'olal chi', yujto ix ixtaxel lum e luum yax sat b'aj te vach' tz'aj avb'en.
- 13 Yujto axoñej te' q'uiix yed' añ añc'ultac ol q'uib'canq'ue d'a yol co choñab' yed' d'a yoltac juntzarñ pat b'aj tz'och q'uiñ yic tzalajc'olal.
- 14 A spalacio eb' viñ nivac yajal, cuseltac ol ajcanoc, ol can tz'inan schoñab' eb' viñ. A choñab' vach' yajoch smuroal, ol ochcan svaynub'oc noc' noc'. Ata' ol yic' yip noc' caltacte'al b'uru d'a tzalajc'olal, ol laj va noc' vacax ta'.
- 15 Palta ayic ol javoc Yespíritu Jehová d'a quib'añ junelxo, a lum taquirñ luum, ol yaxb'ocxi sat luum. Jantac sat avb'en ol yac'xi d'a luum.
- 16 Axo d'a masanil lugar, ol b'eyb'alaj tojolal yed' vach'ilal.
- 17 Yujto sb'eyb'alaj tojolal chi', yuj chi' ay junc'olal, tzalajc'olal yed' vach' pensaril d'a masanil tiempo.
- 18-19 Vach'chom ol laj lañchaj te te' yuj q'uen sacb'at, vach'chom ol satel juntzarñ naciñ, palta ex vetchoñab', junc'olal ol ex ajoc, ol eyac' tzalajb'oc e c'ool b'aj ol ex cajnajoc.
- 20 Vach' eyico' yujto mañ jantacoc a a' b'aj vach' ol och yalil eyavb'en, te ay pax b'aj ol yal sva noc' e vacax yed' noc' e b'uru.

33

A Jehová ayoch yipoc co c'ool

- ¹ Ob'iltac ex, ex satumel anima, ex ixtum anima. Malaj mach tzex sataneli, ma tzex ixtani. Ayic ol lajvoc e satanel eb', tzeyixtanpax eb', ol ex satjoqueloc, ol ex ixtajpaxoc.
- ² Mamin Jehová, oc'oc val a c'ol d'ayoñ, yipc'olal aj cuuj. Ochañ qued'oc d'a junjun c'u ayic ay co yaelal, tzoñ a colani.
- ³ Ayic syab'an eb' anima to scot oval, sb'at eb' elelal. Ayic tzach javi oñ a colo', sacleminac sb'at juntzañ choñab' elelal.
- ⁴ Icha val tz'aj satanel avb'en noc' c'ulub', icha chi' ol aj satjiel sb'eyumal eb' cajc'ool.
- ⁵ Mamin Jehová, nivan ton val elc'ochi, cajan ach d'a satchaari. A ach ol ic'b'ey eb' aj Sion d'a vach'ilal yed' d'a stojolal.
- ⁶ Ol ac' stec'anil eb', sjelani yed' yaj pensaril eb'. A juntzañ chi' ol colan eb'. Axo yic ol ach sc'anab'ajan eb', ichato sb'eyumal eb' ol ajoc.
- ⁷ Ab'ec val yel yav eb' soldado d'a voltac scalleal e choñab' yuj xivelal. Ab'ec val yel yav eb' xid'naquec' sc'an junc'olal.
- ⁸ A juntzañ b'e, ix laj can tz'inan, mañxa mach tz'ec' d'ay yuj xivelal. Ix juvib'at strato eb' ix yac'a'. Ix paticajel eb' ix xid'ec' sb'o trato chi', mañxa mach ay yelc'ochi.
- ⁹ Ix cuscanq'ue lum lum, ix juvicanb'at yilji lum. Ix q'uixvicanq'ue lum Libano, yujto ix ch'acjuel ste'al lum. Axo lum pañan yic Sarón, ix ochcan lum tz'inan lumal, axo lum Basán yed' lum vitzal Carmelo, ix can sañan lum.
- ¹⁰ Yuj chi' syal Jehová icha tic: A ticnaic jun, ol in q'ue vaan, ol in ch'oxaneli to te nivan in poder.
- ¹¹ A tas nab'il eyuuj yed' tas toxo ix e b'o'o, lajan icha c'alem, ma icha añ ac. Ol in pub'at vic' d'ay, ol tz'ab'at smasanil.
- ¹² A e choñab', taarñxoriej ol ajcanoc, ol scha sc'ac'al icha stz'ab'at te' taquiñ q'uiix.
- ¹³ Mach ex najat ayex yed' ex lac'an ayex, ilecnab' val tastac ix in c'ulej, scham val eyojtacanel in poder, xchi Jehová.
- ¹⁴ A eb' chuc sb'eyb'al ay d'a Sion, tz'ib'xi eb' yuj xivelal. A eb' malaj yelc'och Dios d'ay, tz'ib'xi eb', syalan eb' icha tic: A yoval sc'ol Dios, lajan icha jun c'ac' mañxa b'aq'uiñ stupi. ¿Tom ayto junoc oñ ol yal co colchaji? xchi eb'.
- ¹⁵ A eb' ol colchajoc: Aton eb' sb'eyb'alan tojolal, eb' añej yel syala', eb' malaj sgana tz'och b'eyumal yuj schaan tumin d'a elc'altac, eb' max yac'och sb'a yuj schamel junoc anima, syic'anpaxel sb'a eb' d'a scal chucal.
- ¹⁶ Aton eb' chi' ol colchajoc, malaj tas ol sna eb', ichato cajanec' eb' d'a junoc choñab' vach' yajoch smuroal, ayñej tas ol sva eb' yed' tas ol yuq'uej eb'.
- ¹⁷ Ayic ol eyilan jun Rey te ay stziquiquial, ol eyilpaxi to te najat ol c'och smach'en jun nación tic,
- ¹⁸ ol e naancoti tas ajnac e xiv d'a yalaritaxo, ol eyalan icha tic: ¿Tas ix sc'ulej eb' viñ ch'oc nacional sc'ananel q'uen tumin d'ayoñ? ¿Tas ix sc'ulej eb' viñ tz'ehtan q'uen tumin chi'? ¿Tas ix sc'ulej eb' viñ slaj b'isan juntzañ yed'tal eb' soldado yuj snaan eb' jantac sb'eyumal co choñab'? xe chama.
- ¹⁹ Mañxa b'aq'uiñ ol eyil eb' ac'umtac d'a e cal, eb' ch'oc nacional ch'oc tial syala', max eyab' tas syal eb'.
- ²⁰ Ol eyil choñab' Sion, b'aj scac'taxonoch q'uiñ, aton Jerusalén, jun choñab' b'aj junc'olal ol oñ ajoc. Mañxa b'aq'uiñ ol q'uexmajoc. Icha junoc

mantiado scanñej, max chocjiq'ueta yestacail, max d'iñchaj junoc sch'añal, icha chi' ol ajoc.

- 21 Ata' ol sch'ox sb'a Jehová d'ayori yed' spoder. Tziztum a a' levan sat ol b'ey ta', palta mañ ol yal yoch eb' ajc'ol yed' snivac barco yac'an oval qued'oc.
- 22-23 A sch'añal juntzañ barco chi', mañ ol toc'joc tzatzb'oc d'a yoyal, mañxa b'aj ol yac' yip sch'añal sc'apaquil. Ol pojchajec' tastac ay d'a eb' ajc'ol chi', ipan eb' tz'em sb'ey ol ic'an jab'oc yico', yujto a Jehová ol ori colanoc. A' ol b'oanel tas caji, co Rey al pax yaji.
- 24 Malaj junoc mach cajan d'a Jerusalén tic ol alanoc: Penaay in, mañ xchioc. A eb' cajan d'a jun choñab' tic, ol ic'joquel smul eb'.

34

A Jehová ol ac'anoch syaelal Edom

- 1 Ex junjun choñab', nitzeccot e b'a tze maclan eyab' tas ol aljoc. Yab'ocab' pax yolyib'añq'uinal tic yed' masanil tas ay d'ay.
- 2 A Jehová, te aycot yoval d'a masanil nación yed' d'a yib'añ eb' soldado. Toxo ix sna Jehová chi' to ol cham eb', ol satanel eb' smasanil.
- 3 Ol actajcan b'ulan eb' chamnac chi', ol te q'ue sjab' juntzañ snivanil eb' chi'. Ol ch'ayxoquel jolomtac vitz yuj schiq'uil eb'.
- 4 Masanil q'uen c'anal ol tzicub'tañajoc, axo satchaari ol chuljoc b'ec'an. Masanil q'uen c'anal, ol cot tañaljoc q'ueen, icha tz'aj scot xil te' uva, ma te' higo ayic stacji.
- 5 Ayic ol lajvoc sc'anan yespada Jehová d'a satchaari, ol yac'anpaxem d'a yib'añ Edom, jun choñab' toxo ix och chamel d'a yib'añ yuuj.
- 6 Ichato ol och chic' yed' xepu' d'a yespada Jehová, icha tz'aj q'ueen ayic smiljicham noc' calnel yed' noc' chiva tz'ac'ji silab'il. Ol sb'o jun silab' Jehová d'a Bosra, te nivan eb' aj Edom chi' ol chamoc.
- 7 Ol telvoc eb' icha stelvi noc' c'ulthaquil vacax, ma noc' quelemtac vacax, ma noc' mam vacax. Ol ch'ayxoquel sat slum eb' yuj schiq'uil, axo xepual eb' ol b'atcan d'a cal pococ.
- 8 Aton val d'a jun c'u chi' ol yac' spac Jehová, aton val d'a jun ab'il chi' ol yic'canel yoval sc'ool yuj tas ix utaj choñab' Sion yuj eb'.
- 9 A b'aj sb'eytaxon a a' d'a Edom chi', a' asfalto ol b'eyoc, axo masanil lum pococ ol ochcan lum azufreal, axo lum sat luum ol scha sc'ac'al lum yuj asfalto chi'.
- 10 C'ual d'ac'val ol q'ue ñilñon sc'ac'al luum, ol q'ueñej stab'il luum d'a masanil tiempo. Ol actajcan lum d'a junelñej, mañxa b'aq'uiñ ay mach ol ec' ta'.
- 11 Ata' ol aj noc' xoch' yed' noc' cujub'. Ata' ol sb'o so' noc' joj yed' noc' tonton. Cuseltac ol ajcan jun choñab' chi' yuj Jehová.
- 12 Mañxa b'aq'uiñ ol och junocxo rey yic syac' yajalil d'ay. Masanil eb' yajal ol satel eb'.
- 13 Axoñej te' q'uiix ol q'uib'q'ue d'a spalacio eb', axo d'a yed'tal eb' soldado, a te' sac q'uiix ol q'uib'canq'ueoc. Axoñej noc' oques ol aj ta' yed' noc' avestruz.
- 14 Ata' junñej ol aj noc' vaax yed' noc' oques, axo noc' c'ulthaquil chiva, ol laj yavtej sb'a noc' ta'. Ata' ol cajnaj juntzañ noc' noc' xib'tani, juntzañ noc' sjeñvi d'ac'valil.

- ¹⁵ Ata' ol sb'o so' noc' cujub', ol em sřolob' noc', ol elta yune' noc' ta'. Ol smolb'an sb'a noc' yic stařveĵ sb'a. Ata' ol smolb'eĵpax sb'a noc' ch'acb'a, moĵařil ol aj noc', jun noc' smam, jun noc' snun.
- ¹⁶ Sayec eyil b'aj tz'ib'ab'il yuj Jehová. Avteĵec b'aj syal icha tic: Masanil noc' noc' sb'inaj tic, malaj junoc noc' mařil ol c'och ta'. Malaj junoc noc' mařil ayoc ec' junoc noc' nunab'il yed'oc, yujto a Jehová alannac to a Yespřitu ol molb'an noc'.
- ¹⁷ Junjun noc', chequel ol aj yed'tal noc'. A val Jehová chi' ol ch'oxancan yed'tal junjun noc' b'aj ol ajoc. Yicřteĵ noc' ol ajcan d'a junelřeĵ, ata' ol cajnaj noc'.

35

Ol jax eb' israeĵ d'a Sion

- ¹ Tzalajocab'q'ue lum taquřil luum, ayocab' xumac d'a lum taquřil sat.
- ² Pac'ocab' ařil xumac icha ařil chochol, tzalajc'olalocab' yilĵi sat luum. A Dios ol ac'an svach'il yilĵi sat lum icha lum Líbano, ol yaxb'oc sat lum icha lum vitzal Carmelo, ma icha lum ac'lic yic Sarón. Ol yil eb' anima smasanil to nivan yelc'och Jehová co Diosal yed' yipalil.
- ³ Aq'uec stec'anil eb' malaj yip. Iptziteĵec eb' c'unb'inac.
- ⁴ Alec icha tic d'a eb' chab'c'olal yaji: Tec'b'eĵec e b'a, mařil ex xivoc, ol javoc co Diosal ořil scolo'. Ol yac'anoch syaelal eb' ayoch ajc'olal d'ayořil icha val smojal, xe chi.
- ⁵ Ichato chi' b'ian, a eb' max uji yilani ol yil eb', axo eb' max ab'ani ol yab' eb'.
- ⁶ Axo eb' tz'em sb'eyi ol q'ue tz'itnaj eb' sb'eyi, icha noc' c'ultaquil cheĵ. Axo eb' max loloni ol avaj chaařil eb' yuj tzalajc'olal. A d'a lum taquřil luum yed' d'a lum taquřil sat ol q'ueul chulnaj sĵaj a' nivac a' sb'eyi.
- ⁷ A d'a lum taquřil luum, ol aj a' nivac řĵajab'. A d'a lum taquřil val sat yalxořeĵ b'aj ol laĵ q'ueul sĵaj a'. A b'aj cajanec' noc' oques ticnaic, ata' ol q'uib'q'ue te' velec' yed' te' aj.
- ⁸ Ata' ol ec' jun nivan b'e. A jun b'e chi' ol scuchcan Sb'e Eb' Yicxo Dios. A eb' chuc yed' eb' pitb'inac yuj schucal, mařil ol yal-laj yec' eb' ta'.
- ⁹ A d'a jun b'e chi' malaj junoc noc' choĵ ol ajoc, malaj pax junoc noc' chium noc' ol ajoc. Ata' ol ec' eb' colb'ilxo yuj Jehová.
- ¹⁰ A eb' colb'ilxo chi', ol b'itan eb' d'a tzalajc'olal ayic ol c'och eb' d'a Sion. Tzalajc'olal ol ajcan eb' ta' d'a junelřeĵ, ol ilchaj vach'ilal yed' tzalajc'olal yuj eb', axo yaelal yed' oq'uel ol sateloc.

36

Ix yac' oval viřtaj Senaquerib yed' Judá (2Ř 18.13-37; 2Cr 32.1-19)

- ¹ Ayic 14 ab'ilxo yoch viřtaj Ezequías reyal, ata' ix syamoch viřtaj Senaquerib sreyal Asiria yac'an oval d'a masanil chořtab' ayoch smuroal d'a yol yic Judá, ix ac'ĵi ganar juntzařil chořtab' chi' yuj viř. ² Vanto yac'an oval viř d'a Laquis, ix schecancot jun yajalil eb' soldado viř yed' jun nivan řilari eb' soldado d'a viřtaj rey Ezequías d'a Jerusalén. Ix javi viř b'aj tz'emul yoc a a' d'a jun yed'tal d'a yib'ařil, b'aj sb'at b'e sc'och b'aj sĵuc'chaj c'apac c'apac. ³ A viřtaj Eliaquim yuninal viřtaj Hilcías yilumal tastac ay d'a viř rey, viřtaj Sebna tz'ib'um yed' viřtaj Joa yuninal viřtaj Asaf stz'ib'an yab'ixal viř rey chi', ix elta eb' viř scha viř yajalil eb' soldado chi'. ⁴ Ix yalan viř d'a eb' viř icha tic:

—Alec juntzañ lolonel tic d'a viñaj Ezequías, to a viñ sreyal Asiria ec'b'al te nivan yelc'ochi, a viñ tz'alan icha tic: ¿Tas ayoch yipoc a c'ool? ⁵ ¿Tom tza na' to yujñej lolonel vach' yalji, sb'at eb' in soldado jelan yac'an oval elelal tza na'a? ¿Mach tzac'och yipoc a c'ool, yuj chi' te vinac tzutej a b'a d'a vichañ? ⁶ A svilani to a Egipto tzac'och yipoc a c'ool. Ichocab' ta', palta a Egipto chi', lajan val icha junoc te' aj cañchajnac, ayic tzoñ och yub'naj d'a sñi' te', sb'at tz'isñaj te' d'a co c'ab'. Icha chi' yaj viñ sreyal Egipto chi' d'a mach tz'ac'anoch viñ yipoc sc'ool. ⁷ Ach Ezequías, tecan tzal icha tic: A ori tic a Jehová co Diosal scac'och yipoc co c'ool. Palta ina toxo ix a chec satjiel juntzañ altar b'aj chaañ, b'aj tz'och eb' anima ejmelal d'a jun e Diosal chi'. Ix alani to junxoñej altar b'aj tz'och eb' aj Judá yed' eb' aj Jerusalén ejmelal. ⁸ A ticnaic b'o junoc a trato yed' viñ vajalil, aton viñ sreyal Asiria. Syal viñ d'ayach icha tic: Ol vac' chab'oc mil noc' chej d'ayach, tato tz'ilchaj eb' soldado sq'ue d'a yib'añ noc' uuj. ¿Tom ol yal uuj? ⁹ Tato icha chi', ¿tom ol tzac'van eyac'an oval yed' jun riñañ eb' co soldado aj Asiria vanto sc'ayi, vach'chom tze comon aq'uejoch eb' aj Egipto yed' scarruaje yipoc e c'ool? ¹⁰ Añejtona', ¿tom tza na' to tzoñ comon javi co satel jun choñab' tic tato mañoc Jehová ayoch qued'oc? Aton val ix ori checancot ul ex co sateli, xchicot viñ rey, xchi viñ yajalil eb' soldado chi'.

¹¹ Ix tac'vi viñaj Eliaquim, viñaj Sebna yed' viñaj Joa d'a jun viñ yajalil eb' soldado chi' icha tic:

—Sco c'an d'ayach to a d'a ti' arameo tzach loloni, yujto scab'pax a ori tic. Mañ al d'a ti' hebreo yic max yab' masanil eb' anima ayq'ue d'a yib'añ smuroal choñab' tic, xchi eb' viñ.

¹² Palta ix yalan viñ yajalil eb' soldado chi' icha tic:

—Mañocñej d'a viñ eyajalil yed' d'ayex ix in checjicot yuj viñ sreyal Asiria val jun tic, palta ix in checjicot ul val d'a masanil anima ayq'ue d'a yib'añtac smuroal choñab' tic, ajun pax eb' ol ab'an syail eyed'oc, yujto ol e lo e tza', ol eyuc'anpax e chul, xchi viñ.

¹³ Yuj chi' ix q'ue liñan viñ yajal chi', ix avaj chaañ viñ, ix yalan viñ d'a ti' hebreo:

—Ab'ec val tas syal viñ rey ec'b'al te nivan yelc'ochi, aton viñ sreyal Asiria:

¹⁴ Mañ eyac' e b'a ac'joc musansatil yuj viñaj Ezequías chi', yujto mañ ol yal ex scolan viñ d'a yol in c'ab', xchi viñ rey chi'. ¹⁵ Tato syal viñaj Ezequías chi' to añej Jehová tzeyac'och yipoc e c'ool, syalan viñ d'ayex icha tic: Val yel ol ori scol Jehová co Diosal, mañ ol scha ac'joc ganar co choñab' tic yuj viñ sreyal Asiria, tato xchi viñ, ¹⁶ mañ e cha eyab' d'a viñ. Yujto a viñ sreyal Asiria chi' ix in checancot val d'ayex to tzex och d'a junc'olal yed' viñ, tzeyac'anoch e b'a d'a yol sc'ab' viñ yic vach' ol e lo sat te' eyuva yed' sat te' higo, ol eyuc'anpax a a' eyictaxoni, ¹⁷ masanto ol ex yic'b'at viñ d'a jun lum luum icha val lum eyic tic, syac' ixim trigo yed' te' uva d'a luum. Ol e b'o ixim pan, ol e b'oanpax vino. ¹⁸ Tato syal viñaj Ezequías chi' to a Jehová ol ex colanoc, mañ eyac' e b'a smusej e sat viñ. ¿Tocval ay junoc sdiosal juntzañxo choñab' ix yal scolan sñoñab' d'a yol sc'ab' viñ sreyal Asiria chi'? ¹⁹ ¿B'ajtil ix c'ochcan sdiosal choñab' Hamat yed' choñab' Arfad? ¿B'ajtil ix c'ochcan sdiosal choñab' Sefarvaim? ¿Tocval ay junoc dios ix colan Samaria d'a yol sc'ab' viñ rey chi'? ²⁰ ¿Mach junoc sdiosal juntzañ choñab' chi' ix yal scolan sñoñab' d'a yol sc'ab' viñ? ¿Tas yuj tze na' to a Jehová ol colanel Jerusalén tic d'a yol sc'ab' viñ? xchi viñ yajalil eb' soldado chi'.

²¹ Numanxoñej ix ajcan eb' anima chi, malaj junoc eb' ix alan junoc b'elari lolonel, yujto ix yal viñaj Ezequías chi' to malaj junoc eb' stac'vi. ²² Yuj chi' a viñaj Eliaquim, viñaj Sebna yed' viñaj Joa chi', ix sñic'chitejb'at spichul

eb' viřń, ix b'at eb' viřń yal d'a viřńaj Ezequías masanil tas ix yal viřń yajalil eb' soldado aj Asiria chi'.

37

Ix colji Judá d'a yol sc'ab' eb' aj Asiria (2R 19.1-37; 2Cr 32.20-23)

¹ Ayic ix yab'an juntzań lolonel chi' viřńaj rey Ezequías chi', ix sńic'chitanb'at spichul viřń. Ix yac'anoch pichul viřń yic cusc'olal, ix b'at viřń d'a stemplo Jehová. ² Ix checjicot viřńaj Eliaquim chi', viřńaj Sebna chi' yed' eb' sacerdote te icham vinacxo yuj viřńaj Ezequías chi', ayoch pichul ya sva yuj eb', ix cot eb' d'ayin schecab' in Jehová, a inton Isaías in tic. ³ Ix ul yalan eb' tas ix yal viřńaj Ezequías chi' d'a eb', ix yalan eb' d'ayin icha tic: A ticnaic, ayoń och d'a cusc'olal, d'a syaelal yed' d'a q'uixvelc'olal. Icha val junoc ix ix van yalji yune', tz'el yip ix, icha chi' caji. ⁴ Comonoc val ix yab' Jehová co Diosal, juntzań lolonel ix yal jun viřń yajalil eb' soldado ix scheccot viřń sreyal Asiria chi', yic tzul b'uchvaj viřń d'a co Diosal pitzanńej. Comonoc val sjavi yaelal d'a yib'ań viřń yuj Jehová co Diosal, yuj tas ix yal viřń chi'. A ticnaic lesalvań cuj a oń ixto oń can tic, xchi eb' checab' chi'.

⁵ Ayic ix vab'an tas ix yal eb' schecab' viřń rey chi', ⁶ ix valan d'a eb' to sb'at yal eb' d'a viřń rey chi' tas ix aj yalan Jehová. Ix valan icha tic: Mań ach xiv d'a juntzań b'uchval lolonel ix ul yal viřń schecab' viřń sreyal Asiria chi' d'ayin. ⁷ A in ol vac'b'at junoc comon ab'ix d'a scal eb'. Ayic ol yab'an jun ab'ix jun viřń rey chi', ol meltzaj viřń d'a schońab' yed' masanil soldado. A d'a schońab' viřń chi' ol vac' miljocchamoc, xchi Jehová, xin chi.

⁸ Axo ix yab'an jun viřń yajalil eb' soldado chi' to a viřń sreyal Asiria chi' toxo ix el viřń d'a chońab' Laquis, yuj chi' ix meltzaj viřń, ix b'at viřń d'a viřń sreyal Asiria chi' ayic van yac'an oval viřń d'a chońab' Libna. ⁹ Ata' ix yab' viřń rey chi' to a viřńaj Tirhaca sreyal Etiopía van scot yed' jantac soldado yac' oval yed' viřń. Yuj chi' ix stz'ib'ancot schecnab'il viřń rey chi' d'a viřńaj Ezequías chi', syalan icha tic: ¹⁰ A a Diosal tzac'och yipoc a c'ol chi', a' ol ach colan d'a yol in c'ab' a naani, palta mań a cha ach yac' musansatil. ¹¹ Ix ab'i tas ix cutej co satanel juntzań eb' rey yed' schońab' a oń sreyal oń Asiria tic. ¿Tom a achto val ol ach colchajcanoc? ¹² ¿Tocval ix colchaj eb' anima yuj sdiosal d'a yol sc'ab' eb' in mam vicham? Nacot tas ajnac chońab' Gozán, Harán, Resef yed' eb' aj Edén, aton eb' cajan d'a Telasar. ¹³ Nacot tas utajnacpax viřń sreyal Hamat, Arfad, Sefarvaim, Hena yed' Iva. Icha chi' ix yutej viřń rey chi' stz'ib'ancot schecnab'il.

¹⁴ Ix schaanec' jun tas ix stz'ib'ejcot viřń rey chi' viřńaj rey Ezequías chi', ix yavtan viřń. Ix lajvi chi' ix b'at viřń d'a templo, ix b'at yac'anoch lechan viřń d'a yichań Jehová, ¹⁵ ix lesalvi viřń icha tic: ¹⁶ Mamin Jehová co Diosal, Yajal ach d'a Smananil, a d'a sńańal eb' querubín ayach eq'ui. A achńej Dios ach d'a masanil yolyib'ańq'ueal tic. A ach a b'onac satchań yed' sat lum tic. ¹⁷ Mamin, comonoc tza maclej val ab'i. Ina val juntzań lolonel ix stz'ib'ejcot viřńaj Senaquerib tic d'ayin, aton juntzań b'uchval lolonel ix yal viřń tic d'a a patic, ach Dios to pitzan achńej. ¹⁸ Yelton val Mamin Jehová, a eb' viřń sreyal Asiria chi' ix satanel juntzań chońab' chi', ix yixtancanb'at slum eb' viřń. ¹⁹ Ix sńusantz'a masanil sdiosal eb' viřń, yujto a juntzań chi', val yel mań diosoc, yujto b'ob'il yuj anima, nab'a plata, ma te', ma q'ueen. Yuj chi' ix yal satanel eb' viřń. ²⁰ A ticnaic jun Mamin Jehová co Diosal, colorńel d'a yol sc'ab' jun

viñ rey chi', yic syojtaquejel masanil nación to a ach'řej Dios ach, xchi viñaj Ezequías chi'.

²¹ Ix lajvi chi', ix in checan a in Isaías in tic b'at alchaj d'a viñaj Ezequías chi' icha tic: Icha val tic yalan Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic: Toxo ix vab' a lesal ix al d'ayin yuj viñaj Senaquerib sreyal Asiria, xchi.

²² Yuj chi' ix yalan juntzañ lolonel tic Jehová d'a yib'añ viñ sreyal Asiria chi':

Ach Senaquerib, a eb' ix cob'estac aj Sion, toñej tzach stzetzaj eb' ix. A eb' aj Jerusalén, toñej ol b'at miquljoc eb' ach sb'uchani ayic elelaxtoñej ol ach meltzajoc.

²³ ¿Mach jun b'aj ix a comon tec'b'ej a b'a a b'uchani? ¿Mach jun b'aj ix comon q'ue val a jaj ix ic'anchañ a b'a d'ay? Aton val d'ayin a in sDiosal in Israel to A inxoriej Ochi.

²⁴ Ix a checanpaxcot eb' a checab' yic tzic'an val chañ a b'a, ix ul yalan eb' d'ayin icha tic: Yed' val jantac in carruaje yic oval in q'uec'och d'a sjolom lum vitz te chañ d'a yol yic Líbano. Ix in ch'aquem te' c'ute' chañ steel yed' te' taj te vach' yilji. Ix in q'uec'och d'a lum jolomtac vitz te chañ b'aj c'ayum te te'.

²⁵ Yalñej b'aj syal in joyan a' uc'b'ila' vug'uej. Syal vec'ñej d'a a a' d'a Egipto, ichato tupnac a', malaj mach syal in syamanoch vaan, xa chi ix ic'an val chañ a b'a.

²⁶ ¿Tom mañ ojtacoc to a in Jehová in svaq'uelc'och masanil juntzañ chi'? Atax d'a peca' nab'il vuujo to ol ujoj juntzañ chi', axo ticnaic svaq'uelc'ochi. Yuj chi' ix yal a satanel juntzañ choñab' vach' yajoch smuroal, toxoñej ix q'uecan b'ulan sc'ajil uuj.

²⁷ A eb' cajan d'a juntzañ choñab' chi', ix te xivcanq'ue eb', ix q'uixvicanq'ue eb'. Lajan ix ajcan eb' icha añ añc'ultac yax latz'inac, ma icha añ añc'ultac sq'uib'q'ue d'a yib'añtac pat, stacjij yuj ic' scot b'aj sjavi c'u.

²⁸ Vojtacrěj b'ajtac tzach eq'ui yed' tastac tza c'ulej. Vojtac to ix cot val oval d'ayin.

²⁹ Vojtac jantac oval, jantac val ac'umtaquil, yuj chi' ol vac'och jun q'uen argolla d'a a riñ' yed' jun freno d'a a ti', ol ach vac'an meltzaj d'a b'e b'aj ach coti, xchi Jehová.

³⁰ Axo d'ayach ach Ezequías, ay jun yechel ol sch'ox Jehová eyila'. A d'a jun ab'il tic yed' d'a junxo, ol e va sat ixim trigo munil ol pac'q'ue sch'ocoj. Axo d'a yoxil ab'il, a exxo ol eyavej eyico', ol e molan sat tas ol eyavej chi'. Ol eyavej te' uva, ol e loan sat te'.

³¹ A jayvañ ex ixto ex can d'a Judá tic, lajan ol ex aj icha junoc te te' tz'avchaji sb'at sch'añal yib', elañchamel satani.

³² A exxo jayvañ ex ixto ex can d'a Jerusalén, d'a tzalan Sion tic, a ex ol eyac'xi b'ud'joquel co choñab' tic. Icha chi' ol ajoc yujto xajan oñ yuj Jehová Yajal d'a Smasanil.

³³ Axo pax yuj viñ sreyal Asiria jun, ix yal Jehová icha tic: Mañ ol och viñ d'a Jerusalén tic, malaj junoc yol sjul-lab' viñ ol sjuleli. Mañ ol och viñ yac' oval d'ay yed' maclab' jul-lab'. Mañ ol sb'oq'ue stec'nub' viñ d'a spatictac smuroal choñab' tic.

³⁴ A in val Jehová in svala', a d'a b'e b'aj ol cot viñ, arñaja' ta' ol meltzaj viñ. Mañ ol yal yoch viñ d'a yol choñab' tic.

³⁵ Ol in tañvej jun choñab' tic, ol in colani, yujto tzin xajanej viñ in checab' aj David yed' pax snivanil Velc'ochi, xchi Jehová, xin chi.

³⁶ A Yángel Jehová ix c'och d'a scampamento eb' aj Asiria chi', ix smilancham 185 mil eb' soldado. Chamnaxo eb' ix q'uiri'ib'i d'a junxo c'u. ³⁷ Yuj chi', ix yiq'uel scampamento viñtaj Senaquerib sreyal Asiria chi', ix pax viñ d'a choñab' Nínive. ³⁸ Ay jun c'u ayic van slesalvi viñ d'a stemplo sdiostal scuch Nisroc, axo eb' viñ yuninal viñ, aton viñtaj Adramelec yed' viñtaj Sarez, ix b'at milancham viñ ta'. Ix lajvi chi' ix b'at eb' viñ lelelad d'a yol yic Ararat. Axo viñtaj Esar-hadón, junxo yuninal viñ ix ochcan reyál sq'uexuloc.

38

Ix penaax ay viñtaj Ezequías (2R 20.1-11; 2Cr 32.24-26)

¹ A d'a jun tiempoal chi', te ov jun yaelal ix och d'a viñtaj Ezequías, vanxo scham viñ. A inxo Isaías in schecab' Dios yuninal in viñtaj Amoz, ix in c'och d'a viñ, ix valan d'a viñ icha tic:

—Icha tic yalan Jehová: Alcani tas ol ajcan tastac ay d'ayach, yujto ol ach chamxoñej, mañxo ol ach b'oxoc, xin chi' d'a viñ.

² Ix meltajoch q'uelan viñ d'a sat spat, ix lesalvi viñ d'a Jehová icha tic:

³ Tzin tevi d'ayach Mamin Jehová, nacoti tas ix vutej ach vac'an servil d'a smasanil in c'ool, ix in c'ulejñej tas ix scha a c'ool, xchi viñ. Ix te oc' val viñ sic'lab'il.

⁴ Ix yalanxi Jehová d'ayin ⁵ to sb'at valxi d'a viñtaj Ezequías chi' icha tic: A Jehová sDiosal viñ a mam icham aj David, a tz'alan icha tic: Ix vab' a lesal, ix vilanpax oq'ui, yuj chi' ol vac' 15 ab'ilocxo a q'uinal. ⁶ Ol ach in col yed' choñab' Jerusalén tic d'a yol sc'ab' viñ sreyal Asiria. Ol in tañvej jun choñab' tic, xchi Jehová, xin chi'. ⁷ Ix in tac'vi icha tic:

—A jun yechel ol sch'ox Jehová chi' to yel ol elc'och tas ix yala': ⁸ A juntzarñ b'achquiltac sch'oxan jantac yec' c'u yic viñtaj Acáz, ol yac'xi meltaj Jehová lajuñeoc b'achquiltac b'aj toxo ix emc'och veven, xin chi'. Yuj chi' ix schael yich yemxi lajuñe' b'achquiltac veven chi'.

⁹ Ayic toxo ix b'oxi sc'ol viñtaj Ezequías sreyal Judá chi', ix sb'oan jun b'it tic viñ:

¹⁰ A in naani to tec'an into ol in chamoc. Yujto ix alchaj d'ayin to ayinxooch d'a yol sc'ab' chamel. A in naani to mañxo ol vil jayeocxo ab'il.

¹¹ Mamin Jehová, ix in na' to mañxo ol ach vil d'a sat lum tic. Mañxo ol vilpax junoc eb' cajan d'a yolyib'arñq'uinal tic valani,

¹² yujto a in q'uinal ijan ix sateli, icha tz'aj sjuanem smantiado eb' tañvum canel. A in q'uinal tic, lajan icha tz'aj spoljlielta c'apac c'apac b'aj sb'oi. D'a c'ual d'ac'val ix vab' syail uu.

¹³ Ix el val vav yuj syail tz'ec' ac'val, ichato a junoc noc' choj scach'an vecchaj in b'aquil. D'a c'ual d'ac'val ix vab'ñej syail uu.

¹⁴ C'unxoñej yel vav icha noc' sañcapech, ix in c'acvi icha noc' paramuch. Ix in tzactzaj in tañvan a pactzitan d'ayin. Mamin Jehová, tzin ixtax val svab'i, tac'vañ d'ayin.

¹⁵ Axo ticnaic, ¿tas vach' valan d'ayach? Yujto ix ac' a ti' to tzin ac' b'oxoc, icha chi' ix in utej. Emnaquilal vec' ticnaic yuj in yaelal ix ec' tic.

¹⁶ Mamin, yujñej tas tza c'ulej, ay sq'uinal eb' anima, ay pax in q'uinal yed' eb'.

A ach ix ac' b'oxoc in c'ool, ix ac'anxi in q'uinal.

¹⁷ Ayic ix javi jun yaelal tic d'a vib'arñ, ix in te cusi, axo ticnaic, junc'olal vaji. Ix el d'a a c'ol ix in a colcanel d'a yol sc'ab' chamel, yujto ix b'atcan in mul satc'olal uu, ichato ix ac'canb'at d'a a patic.

- 18 A eb' ayxoec' d'a campusante, maxtzac yal yalan vach' lolonel eb' d'ayach. A eb' chamnac chi', ¿tom ol ach yic'chaar' eb'? A mach toxo ix emcan d'a yol luum, ¿tom olto yal starivan eb' ac'anelc'och tas ix al d'a eb'?
- 19 Añej eb' pitzan syal yalan vach' lolonel d'ayach, icha tz'aj valan d'ayach ticnaic. A eb' mamab'il nunab'il, a eb' tz'alan d'a eb' yalyuninal to tzaq'uelc'och tas tzala'.
- 20 A Jehová co Columal yaji, yuj chi' yacb'an pitzan oñ, coñ b'itanec d'a stemplo yed' yamc'ab' yic b'it, xchi viñaj Ezequías chi'.
- 21 Ix in checan b'ojoc sat te' higo, yic tz'ac'chajoch te' d'a sat jun yab'il chi', yic sb'oxi sc'ool viñ yuuj. 22 Ix lajvi chi', ix sc'anb'an viñaj Ezequías chi' d'ayin icha tic:
- ¿Tas junoc yechel ol vila' yic ol nachajel vuj to a Jehová ol ac'an b'oxoc in c'ool, yic syal in b'at d'a stemplo? xchi viñ.38.21-22

39

Eb' checab' ix checjicot d'a Babilonia (2R 20.12-19; 2Cr 32.27-31)

- 1 A d'a jun tiempoal chi', a viñaj Merodac-baladán, sreyal Babilonia, yuninal viñaj Baladán, ix yab' viñ yalji to penaayaxnac viñaj Ezequías chi', palta b'oxnacxi sc'ol viñ. Yuj chi' ix scheccot juntzar' eb' schecab' viñ yic tzul yac'ancan eb' tas ix tz'ib'ejcot viñ rey chi' yed' silab'. 2 Ix te tzalaj viñaj Ezequías chi' yujto ix javi eb'. Ix sch'oxan masanil sb'eyumal viñ d'a eb', aton q'uen plata, q'uen oro, perfume, aceite te vach', b'aj molan masanil yamc'ab' yic oval yed' masanil tastac ay d'a yed'tal b'aj molb'ab'il. Marxa junoc tas ay d'a spalacio viñ yed' masanil tas ay d'a yol smach'en viñ maj sch'ox d'a eb' viñ. 3 Axo yic ix paxcan eb' viñ, ix in b'at a in Isaías in tic schecab' Dios vil viñaj rey Ezequías chi', ix in c'anb'an icha tic:
- ¿B'ajtil ix cot juntzar' eb' viñ vinac chi'? ¿Tas ix ul yal eb' viñ d'ayach? xin chi.

Ix yalan viñ icha tic:

—A d'a jun choñab' te najat ix cot eb' viñ, aton Babilonia, xchi viñ.

4 Ix in c'anb'anxi d'a viñ:

—¿Tas ix ul yil eb' viñ d'a a palacio tic? xin chi.

Ix yalan viñ d'ayin:

—Masanil tas ay d'a in palacio tic ix yil eb' viñ, ix in ch'oxan masanil tastac molb'ab'il vuuj, xchi viñ.

5 Ix valan d'a viñ icha tic:

—Ab' val tas syal Jehová Yajal d'a Smasanil: 6 Ol c'och sc'ual, masanil tas ay d'a a palacio tic yed' jantac tas ix smolb'ejcan eb' a mam icham yed' ico', ol ic'chajb'at masanil d'a Babilonia chi'. 7 Añejtona' eb' irtilal, ol ic'job'at eb' d'a Babilonia chi', ol ic'chajel sñolob' sq'ueen eb', ol ochcan eb' yac'umaloc servil viñ rey chi' d'a palacio, xin chi.

8 Ix yalan viñ icha tic:

—A jun lolonel ix schec Jehová al tic d'ayin, te vach' yaji, xchi viñ. Yujto ix sna viñ icha tic: Yacb'an pitzan in to, junc'olal caji, malaj tas ol in ic'anoc, xchi viñ.

40

Tz'ac'ji snivanil sc'ol eb' aj Jerusalén

- ¹ A Jehová co Diosal tz'alan icha tic:
Aq'uec snivanil sc'ol in choñab'.
- ² Vach' tzeyutej e lolon d'a eb' aj Jerusalén, tzeyalan d'a eb' to mañxa b'aq'uirí ol och eb' checab'oc, toxo ix stupel spitalil eb' yed' schual, toxo ix scha syaelal eb' ix vac' icha val d'a smojal, xchi Jehová.
- ³ Ay jun av tz'ochi, syalan icha tic: B'oec junoc sb'e Jehová d'a tz'inan lum, tojol tzeyutej e b'oan jun b'e d'a co Diosal, levan tzeyutej e b'oan d'a lum malaj jab'oc tas tz'el d'a sat.
- ⁴ B'ud'ec lum ch'olquixtac, aq'uec pañanb'oc masanil lum vitz yed' lum tzalquixtac. Tojlob'itejec sat lum sattac vitz yed' opquiltac, ac'lictac tzeyutejcan sat lum.
- ⁵ Ichato chi' ol sch'oxan Jehová to nivan yelc'ochi, masanil anima ol ilanoc. A val Jehová ix alani, xchi jun av chi'.
- ⁶ Ay jun av ix alan icha tic. Avajañ, xchi. Ix in c'anb'an d'ay: ¿Tas ol vutej avaj in b'a? xin chi d'ay. Ix tac'vi, ix yalani: Aleli to a sq'uinal masanil eb' anima, lajan icha añ añc'ultac c'un stacj. Elañchamel tz'ec'b'at svach'il yilji eb' icha val tz'aj yec'b'at svach'il yilji añ xumaac ay d'a lum pañquiltac.
- ⁷ A añ añc'ultac, val ticnaic stacjiel añ, axo xumaquil añ, tz'el b'ulnajoc ayic tz'ec' yic'al Jehová d'a scal añ. Yel, a ex anima ex tic, lajan ex icha añ añc'ultac chi'.
- ⁸ A añ añc'ultac, stacjiel añ, slaj puch'at xumaquil añ, palta axo val slolonel co Diosal, ayñtejec' d'a junelñej, xa chi, xchi d'ayin.
- ⁹ Ex aj Sion, q'ueañec d'a sjolom jun lum vitz. Te chaañ tzex avaj ta', yic tzeyalanel vach' ab'ix. Ex aj Jerusalén, mañ ex xiv eyavaji, alec d'a junjun choñab' yic Judá: Ina yajec' co Diosal d'a tic, xe chi.
- ¹⁰ A Jehová Dios van sjavi yed' spoder. Yuj spoder chi' syic'anem sb'a masanil anima d'ay, yed'nac spac tas ix yic' d'a smunlajel.
- ¹¹ Ol javoc icha junoc tañvum calnel stañvan noc' scalnel, schelanq'ue noc' yunetac calnel chi' d'a sñi' sc'ool, syailan noc' toto ix aj yune'.

Malaj mach lajan icha sDiosal Israel

- ¹² ¿Mach junoc ix echtan a' mar yed' yol sc'ab' yed' yechtan satchañ yed' yiximal sc'ab'? ¿Mach junoc ix echtan masanil spococal lum lum d'a yol junoc echlab'? ¿Mach junoc ix echtan yalil masanil lum vitz yed' lum tzalquixtac? Aton Jehová.
- ¹³ ¿Tom ay junoc mach sc'ayb'an Jehová, ma tz'alan yab'i?
- ¹⁴ ¿Tom ay junoc mach ix ac'an srazón Jehová, ma ix jacan spensar? ¿Tom ay junoc mach ix c'ayb'ani yic sch'olb'itan d'a stojolal? ¿Tom ay junoc mach ix ch'oxani yic snaani? ¿Tom ay junoc mach ix c'ayb'an d'a jelanil?
- ¹⁵ A d'a yol sat Jehová, a juntzañ nivac choñab', lajan icha junoc d'ujari a a' tz'em d'a yed'tal, ma icha val jab'oc lum pococ d'a yol junoc echlab'. A juntzañ lum lum ay d'a snañal a' mar, lajan icha junoc q'uen c'aj q'ueen.
- ¹⁶ Masanil noc' noc' ay d'a Líbano, max tzac'vanlaj noc' yac'chaj silab'il d'a Jehová chi' yed' masanil te te' ay ta', max yab'paxlaj te' yoch sc'atzitaloc noc' silab' chi'.
- ¹⁷ Masanil juntzañ nivac choñab', malaj jab'oc yelc'och d'a yol sat Jehová, malaj jab'oc yopisio d'ay.
- ¹⁸ ¿Mach junoc syal e lajb'an Dios yed'oc? ¿Tas junoc yechel syal e lajb'an yed'oc?

- 19 A Dios, mañ lajanoc yed' junoc yechel comon dios. A eb' sb'oan juntzañ yechel chi' syaq'uem eb' d'a yol smoldeal, axo junoc tenum q'ueen tz'ac'anoch q'uen oro d'a spatic, sb'oanoch q'uen plata yelvanub'oc.
- 20 A junoc mach max techaj sb'oan yechel d'a q'uen oro chi', say te te' pit sc'ai. Syac'an te' d'a junoc viñ b'oum te' te jelan, yic sb'oan junoc yechel chi' viñ. Vach' syutejq'ue liñan viñ, yic max telvi.
- 21 ¿Tom mañ eyojtacoc a ex tic? ¿Tom malaj mach ix alan eyab'i? ¿Tom malaj mach aljinac d'ayex d'a yictax yichb'anil? ¿Tom malaj mach ix ex c'ayb'ani yictax sb'onac yolyib'añq'uinal tic?
- 22 A sdespacho Dios ayq'ue d'a yib'añ satchaari, aton satchaari chi' jeñanb'at d'a yib'añ lum luum tic. Ayic tzoñ yilanemta Jehová a ori anima ori d'a sat lum tic, lajan ori icha noc' chil. A Dios chi' ix jeñb'amb'at satchaari chi' icha junoc c'apac, ix slich'amb'at icha junoc mantiado b'aj tz'aj anima.
- 23 A yuj Jehová mañxa tz'ajcan yelc'och eb' nivac vinac, syac'an satem eb' yajal d'a sat luum tic.
- 24 Lajan eb' yajal chi' icha añ unin añc'ultac toto tz'avchaji, vanto yem sch'añal yib' d'a yol luum. Tato syac'b'at yic' Jehová d'a yib'añ añ, stacjeli añ, tz'ic'jib'at añ yuj chacxuxum ic' icha yoc trigo. Icha chi' tz'aj eb' yajal chi'.
- 25 A Jehová Dios Axorfej Ochi, a sc'amb'ani: ¿Mach yed' syal in e lajb'ani? ¿Tocval ay mach lajan ved'oc? xchi.
- 26 Q'ueañec q'uelan d'a satchaari, ¿tom mañoc Dios ix b'oan masanil juntzañ chi'? Aton ix b'oani. A' ix b'oanoch junjun q'uen c'anal d'a yed'tal, syavtan junjun q'uen d'a sb'i. Malaj junoc q'uen sati, yujto te nivan spoder Jehová chi'.
- 27 Ex israel, yinñilal Jacob, ¿tas yuj tzeyalub'tañej tzeyalan icha tic? A Jehová max cot q'uelan d'ayori yuj tas tzoñ ic'ani, ¿tocval tz'och ilc'olal cuuj? xe chi.
- 28 ¿Tom mañ eyojtacoc? ¿Tom manta b'aj tzeyab'i? A Jehová Dios, ayñejec' d'a junelñej. A' ix b'oan yolyib'añq'uinal tic. Malaj b'aj tz'el yip, malaj b'aj sc'unb'i. Mañxa yalnab'il sjelanil.
- 29 A tz'ac'an yip eb' c'unb'inac, axo eb' malaj yip, a tz'ac'an stec'anil eb'.
- 30 A eb' quelemtac, sc'unb'i eb', tz'el yip eb'. A eb' te ay yip, stelvipax eb'.
- 31 Palta a val eb' añej Jehová ayoch yipoc sc'ool, tz'ochñej yip eb'. Te tec'an eb' icha noc' nivac ch'acb'a sq'ue jeñaj yed' yip d'a chaari, scarelavi eb', palta max c'unb'ilaj eb', sb'ey eb', palta max el-laj yip eb'.

41

Ol coljoc Israel yuj Dios

¹ Syal Dios icha tic:

- Ab'ec ex anima cajan d'a sti' a' mar, numan tzex aj d'a vichari. Tec'b'ejec e b'a ex nivac choñab', cotañec, junñej tzoñ ajec. Ol ex lolonoc, ol in lolonpax a in tic.
- ² ¿Mach ol ac'an checlaj jun rey d'a stojolal b'aj sjavi c'u, jun ol ac'anñej ganar oval? ¿Mach ol ac'anoch nivac choñab' d'a yol sc'ab', yic ol yac'anem sb'a eb' d'ay? A yed' yespada jun rey chi' yed' sjul-lab' ol sactzipanb'at eb' icha sb'at smatz'íl ixim trigo yuj ic'.
- ³ Ol el juntzañxo eb' rey elelal d'a yichari jun rey chi'. Palta tzalajc'olal ol b'atñej, ichato mañ ol em yoc d'a sat luum.

- 4 ¿Mach ol ac'an elc'och juntzañ tic? ¿Mach najinaquelta masanil tastac ujinac d'a yichb'anil? A in ton Jehová in, a in in b'onac. A inñej Dios in, b'ab'el vaj d'a smasanil, slajvub' in paxi.
- 5 A juntzañ choriab' ay d'a stitac a' mar, ol yil eb', ol xiv eb' yilani. Masanil eb' cajan b'aj slajvic'och lum luum tic, ol ib'xocq'ue eb' yuj xivelal yuj tas ol in c'ulej yed' jun rey chi', xchi Dios. Ol smolb'ej sb'a eb' anima.
- 6 Junjun eb' ol laj scuchb'ejcot sb'a, ol yac'an yip eb'.
- 7 A eb' jelan sb'oan yechel tastac, a eb' scuchb'an eb' smunlaj d'a q'uen plata. Axo eb' smunlaj d'a q'uen martillo, a eb' scuchb'an eb' stenvi q'ueen d'a q'uen tenlab', syalan eb': Te vach' q'uen co niplab' q'ueen tic, xchi eb'. Elarichamel slavuxej juntzañ yechel chi' eb', yic statzb'i, yic max telvi.
- 8 Syalan Jehová icha tic: Ex israel yirñtilal Jacob, ab'ec tas svala': In checab' val eyaji, sic'b'il ex el vuuj, yirñtilal ex can virñ vamigo aj Abraham.
- 9 A in ton vic'nac ex cot b'aj slajvic'och lum luum tic, ex vavtannacot b'aj te najat eyajcanb'ati. Valannac d'ayex to in checab' ex. A in in sic'nac ex eli, malaj b'aj tzex in patiquejeli.
- 10 Mañ ex xivoc, ayinec' eyed'oc. Mañ ex och ilc'olal, yujto a in ton tic e Diosal in. A in svac' eyip, a in tzex in colo'. A in tzex in yamoch vaan yed' vip svac'lab'ej d'a tojolal.
- 11 Masanil eb' schichon sc'ol d'ayex, q'uixvelal ol ajcan eb', emnaquillal ol ajcan eb'. A eb' tz'ac'an yip yac'an oval eyed'oc, ol satcanel eb'.
- 12 Olto e say eb' ayoch ajc'olal d'ayex, palta mañxo ol ilchaj eb' eyuuj. A eb' tz'ac'antaxon oval eyed'oc, ol canñej eb' icha junoc tas malajtaxoni.
- 13 Yujto a in Jehová in tic, e Diosal in. A in ix ex in quetz b'eyoc. A in ton ix val d'ayex: Mañ ex xivoc, ol in och eyed'oc, xin chi.
- 14 Ex israel yirñtilal Jacob, vach'chom quenñej e b'isul, malaj eyip, palta mañ ex xivoc, ol in och eyed'oc. A in ton e Diosal in A inxoñej Ochi, e Columal in.
- 15 Ol ex vac'och icha junoc q'uen ic'umel sat trigo ac'to te ay ye. Ol laj e mac'poj lum nivac vitz, pococ ol ajcan lum eyuuj. A lum tzalquixtac, choc' ol eyutejcan lum icha smatz'il ixim trigo.
- 16 Ol e tzipq'ue lum d'a cal ic', axo ic' chi' ol ic'anb'at luum. Ol saclemcanb'at luum yuj chacxuxum ic'. Yuj chi', ol ex tzalaj d'ayin Jehová in tic. Ol eyic'chaañ e b'a vuuj, a in ton e Diosal in A inxoñej Ochi.
- 17 A eb' anima meb'a' malaj tas ay d'ay, say a a' eb', max chajaj a' yuj eb'. Van scham eb' yuj taquirñtal. Palta a inxo Jehová in tic, ol in colvaj d'a eb', mañ ol vactejan eb' a in e Diosal in a ex israel ex tic.
- 18 A d'a lum jolomtac vitz taquirñ sat, ol laj vac'q'ueul a nivac a' sb'eyi, axo d'a snañaltac lum ac'lic, ol laj q'ueul sjaj a' cotac a'. A lum taquirñ sat, sitz'atac ol ajcan luum. Axo d'a lum taquirñ luum, ol laj q'ueul a' cotac a' sb'eyi.
- 19 A d'a lum taquirñ lum chi' ol vavej te' c'ute', te' acacia, te' arrayán yed' te' olivo. A d'a lum taquirñ sat chi' ol vac' q'uib' te' c'ub'taj, te' taj yed' te' tzicap,
- 20 yic vach' syil masanil anima, snachajpaxel yuj eb' to a in ton Jehová in ix in b'o juntzañ tic yed' in poder, a in e Diosal in, A inxoñej Ochi, a in ix in b'o'o.

Malaj tas syal yuj juntzañ comon dios

- 21 A Jehová sReyal eb' yirñtilal Jacob, a tz'alan icha tic: Cotañec ex comon dios, ch'oxec e jelanil, ch'oxec tas tz'aj e colan e b'a.

- 22 Cotañec, ul alec d'ayoñ tastac toto ol ujoc. Alec d'ayoñ tas syalelc'och tastac ujinacxo, ol co cha cab'i, yic vach' ol quila' tas ol aj slajvielc'ochi.
- 23 Tato yel dios ex, alec d'ayoñ tas toto ol ujoc chi', yic scojtaquejeli to dios ex. Ch'oxec val quila' tas syal eyuuj chi', taxoñej vach', ma chuc, yic sat co c'ool quilani, yic tzoñ xivq'uei.
- 24 Palta a ex val tic, b'alaj malaj jab'oc eyelc'ochi, malaj tas syal eyuuj. A eb' syaq'uem sb'a d'ayex, paticab'ilel eb'.
- 25 Ol vac' checlaj jun mach d'a norte, ol vavtejcot d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ol yalan sb'a d'ayin. A' ol tec'anem eb' yajal, icha stec'ji lum soc'om yuj viñ tz'acum luum, icha chi' ol aj eb'.
- 26 ¿Tom ay junoc ex ix eyalel yab'ixal jun tic d'a yictax yichb'anil, yic scab' a oñ tic? ¿Tom ay junoc ex ayocto ix eyalancani, yic vach' scala' to yel tzeyala? Malaj junoc ex comon dios ex tic ix eyal tas ol ujoc chi', malaj anima ix ab'an eyalani.
- 27 Atax d'a yichb'anil, a in Jehová in tic ix val jun ab'ix tic d'a Sion. A in ix in checb'at jun in checab' d'a Jerusalén yic b'at yal vach' ab'ix, to ol meltzajxoc eb' anima d'a schoñab' chi'.
- 28 Tzin maclej vila', tocvál ay junoc comon dios sjavi, malaj junoc eb' syal yac'an in razón, malaj junoc syal spacan tas tzin c'anb'ej.
- 29 Malaj junoc eb' ay yelc'och jab'oc, malaj tas syal sb'oan eb', yuj chi' junelñej malaj jab'oc yopisio juntzañ yechel b'ob'il chi', xchi Dios.

42

A jun schecab' Jehová

- 1 Syalanxi Jehová icha tic:
A jun tic in checab', ayin och yed'oc, a in in sic'naqueli, tzin tzalaj val yed'oc. Ol vac'och Vespíritu d'ay, yic sch'olb'itej masanil nivac choñab' d'a stojolal.
- 2 Mañ ol avajoc, mañ ol ab'chaj yel yav d'a yoltac calle.
- 3 Ay eb' te ilb'aj c'ool, icha te' aj scañchaji, ma ichoc sc'apaquil candil van stupi. Palta ol colvaj in checab' chi' d'a eb', mañ ol svach' ixtej eb', tojol ol yutoc sch'olb'itan tas yaj eb'.
- 4 Mañ ol el yip, mañ ol chab'ax sc'ool. Ol ch'olb'itaj masanil anima d'a stojolal yuuj d'a sat lum tic. A juntzañ choñab' d'a stitac a' mar, ol smaclej yab' c'ayb'ub'al eb' ol yac'a', xchi Jehová.
- 5 A Jehová Dios b'oannac satchaañ, yac'annach'at jeñan. A' ix b'oan lum luum yed' masanil tastac sq'uib' d'a sat luum. A tz'ac'an co q'uinal, syac'anpax quic'. Syalan d'a jun schecab' chi' icha tic:
- 6 A in Jehová in tic, ix ach vavtej yic tza ch'olb'itej masanil anima d'a sat lum tic d'a stojolal. Ol in och ed'oc. A ach ol ach vac'lab'ej yuj jun in trato ol in b'o yed' eb' anima smasanil. Ol ach vac'och colvajvumal d'a eb' ch'oc nacional.
- 7 Ol a jac sat eb' max uji yilani, ol a colanelta eb' ayoch d'a preso, aton eb' aycanb'at d'a cal q'uic'alq'uinal.
- 8 A in ton Jehová in, aton in b'i tic, mañ ol in cha aljoc vach' lolonel d'a junocxo mach yuj tas in b'onac, mañ ol in cha ic'jocchaañ yechel comon dios in q'uexuloc.
- 9 Ilecñab' tas ix aj yelc'och masanil tas valnaccani. Axo ticnaic, ay juntzañxo tas ac'to ol val d'ayex. Ayocto svalanacan d'ayex yacb'an manto ujoc, xchi Dios.

B'it yic aloj vach' lolonel d'a Dios

- 10 B'itejec junoc ac' b'it d'a Jehová e masanil ex ayex b'aj slajvic'och lum luum tic, ex tzex ec' d'a yib'arı a' mar, noc' noc' ay d'a a' yed' ex pax cajan ex d'a stitac a' mar chi', b'itanarĕc d'a Dios.
- 11 Tzalajocab' eb' yirĭtilal Cedar cajan d'a scampamento d'a tz'ınan luum. A eb' aj chořab' Sela, b'itanocab' eb' d'a tzalajc'olal, q'ueocab' sjaĵ eb' sb'ıtan d'a lum jolomtac vitz.
- 12 A eb' ay d'a stitac a' mar, yalocab' vach' lolonel eb' d'a Jehová.
- 13 Ol elta Jehová ıcha junoc ac'um oval, ol yac'an oval yed' val yoval sc'ool ıcha junoc soldado. Ol el yav yac'an oval, ol ac'joc ganar eb' ajc'ol chi' yuuj.
- 14 A Jehová tz'alan ıcha tic: Najtil numanřej vaji, malaj tas svala'. Axo ticnaic, ol el vav ıcha junoc ix ix van yaj yune', sc'acvi ix, sic'sic'an ix.
- 15 Ol laĵ in satel lum vitz yed' lum tzalquixtac. Ol vac'an tacjoquel masanil tas yaax d'a sat lum tic. Ol vac'an tup a' nivac a' sb'eyi. Ol ochcan lum taquiř lumal, ol laĵ tupcan a' scan d'a yed'tal.
- 16 A eb' max ujilaj yilani, ol vic'b'at eb' d'a juntzař b'e mař yojtacoc. A q'ıic'alg'uinal, ol vac' meltzajoch saquilq'uinalil d'a eb'. Axo pac'quiltac, pařanxo ol vutejcani. Aton juntzař tic ol vac'řiejelc'ochi.
- 17 A eb' tz'ac'anoch comon dios yipoc sc'ool yed' eb' tz'alan d'a juntzař yechel ıcha tic: Co diosal ex, xchi eb', a eb' chi' q'ıuixvelal ol laĵ paxcan eb'.

A spitalil eb' israel

- 18 Ex max eyab'i, ab'ec. Ex max uji eyilani, ilec ticnaic.
- 19 Malaj mach junelřej max ilan ıcha in checab' sic'b'ılel vuuj, malaj mach junelřej max chaan yab' ıcha yalumalel in lolonel checb'il vuuj.
- 20 Ex israel, te ayřej tas sch'oxji eyila', palta max eyac'och d'a e c'ool eyilani. Syal eyab'ani, palta max e cha eyab'i, xchi Jehová.
- 21 İx snib'ej sc'ol Jehová sch'oxanel stojolal, yuj chi' ix yac' sc'ayb'ub'al te vach' d'a schořab'.
- 22 Palta yuj spitalil jun chořab' tic ix elc'ajb'at tastac ay d'ay yuj eb' ajc'ool. İx ic'jib'at eb' d'a ch'oc nacional, ix ac'chajem eb' d'a yol jul, ix och pax eb' d'a preso. İx ıxtaj eb', mařıxa mach ix colan eb'. İx elc'ajb'at eb', mařıxa mach ix ic'anec' eb' d'a eb' ix elc'anb'at chi'.
- 23 Palta ĵmach ex b'ecan e c'ol e maclan eyab' tas ol val tic? ĵMach ex b'ecan e c'ol e chaanřej eyab'i? Ab'ec tas ol val tic:
- 24 ĵMach ix chaan ac'joc ganar eb' israel yirĭtilal Jacob, ayic ix elc'ajb'at tastac ay d'a eb'? ĵTom mařıoc Jehová? Atoni, yujto ix och smul eb' d'ay. Maj yal sc'ol eb' ix sb'eyb'aleĵ sb'eyb'al, maj sc'anab'ajej pax sc'ayb'ub'al Jehová chi' eb'.
- 25 Yuj val chi' jun, ix cot yoval Jehová d'a eb', ix ac'jioch syaelal eb'. İx javi jun oval ıcha sq'ue řılřıon te' c'ac' d'a yib'arı eb', palta mařı yujoc chi' ix sna sb'a eb'.

43

Ařej Jehová Colvajum

- 1 Axo ticnaic ex israel, yirĭtilal Jacob, ab'ec. A Jehová b'ojinac ex, a' tz'alan ıcha tic: Mařı ex xıvoc, in colnac ex, ix ex vavtej val d'a e b'i, yujto vic ex.
- 2 Ayic ol ex ec' d'a yol a a', ayınece' eyed'oc. Ayic ol ex ec' d'a a' nivac a', mařı ol e jic' a'. Ayic ol ex ec' d'a scal te' c'ac', mařı ol ex tz'ab'atoc.
- 3 A in Jehová in, e Diosal in, e Columal vaji. A inxořej Ochi, a in vac'lab'ejnac Egipto, Etiopıa yed' Seba e tojoloc.

- 4 A eb' anima d'a juntzañxo nación svac'cham e q'uexuloc, yic vach' tzex colchajcani, yujto te vach' ex vilani, te nivan eyelc'och d'ayin, tzex in xajanejpxaxi.
- 5 Mañ ex xivoc, ayinec' eyed'oc. Ol in molb'ejcot eb' eyetchoñab' d'a stojolal b'aj sjavi c'u yed' b'aj tz'em c'u, junxoñej ol ex ajoc.
- 6 Ol val d'a juntzañ choñab' ay d'a stojolal norte icha tic: Chaec meltzaj eb', xin chama. Ol valpax d'a juntzañ choñab' ay d'a sur: Mañ eyamoch vaan eb'. Iq'ueccot eb' vuninal yed' eb' visil aycanb'at d'a najat chi', b'aj slajvic'och yolyib'arñq'uinal tic,
- 7 aton eb' ayoch in b'i d'ay. A in in b'onac eb', yic tzin yic'ancharañ eb', xin chama.
- 8 Iq'ueccot eb' in choñab' d'a tic. Ay yol sat eb', palta max yil-laj eb', ay schiquin eb', palta max yab'laj eb'.
- 9 Molb'ejec e b'a ex nivac choñab', junñej tzex aj ex choñab'. ¿Mach e diosal aljinac tas van yuji tic? ¿Mach eb' ayocto yalannaccan yuj tastac ujinacxo? Yic'ocab'cot stestigo eb' tato yel yalnac eb', yic vach' tz'ojtacakeli to yel tas yalnac eb' chi', xchi Jehová.
- 10 A Jehová tz'alanxi icha tic: A ex israel ex tic, in testigo ex, in checab' ex, sic'b'il ex el vuuj, yic vach' tzin eyojtaquejeli, tzin eyac'anoch yipoc e c'ool. Nachajocab'paxel eyuuj to A inñej Dios in. Malaj junocxo dios ec'nacxo, ma toto ol javoc.
- 11 A inñej Jehová in, malaj junoc mach syal scolvaji.
- 12 A in valnac to ol ex in colo', in testigo eyaji to ix elc'och jun chi'. Mañoc junoc comon dios aljinac.
- 13 D'a junelñej toxonton Dios in. Malaj junoc mach syal scolanel sb'a d'a yol in c'ab', malaj mach syal stenane'c' tas tzin c'ulej, xchi Dios.
- 14 A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, Axoñej Ochi, jun ix oñ ac'anel libre, a' tz'alan icha tic: Ol in checb'at eb' soldado yac' oval d'a Babilonia yic ol ex in colani. Ol b'at eb' caldeo chi' elelal d'a yol juntzañ barco syic'charañ sb'a eb' yed'oc.^{43.14}
- 15 Ex israel, a in Jehová in in b'onac ex. E Diosal in, A inxoñej Ochi, e rey al in paxi, xchi Jehová.
- 16 A Jehová jacannac jun b'e d'a yol a' mar, aton jun b'e ec'nac d'a snañal a'.
- 17 Yac'annac elta jun nivan ñilañ eb' soldado yed'nac scarruaje yed' noc' chej, palta satnaquel eb' yuuj. Satnaquel eb' smasanil, mañxalaj eb' cannac. Satnaquem eb' icha stup sc'ac'al candil.
- 18 A ticnaic syal Jehová d'a schoñab' icha tic: Mañxo e nacot tas ec'nach'ati, mañxo e nacot tas ujinacxo.
- 19 Palta ay tas toto ol in c'ulej, ol eyila' to ol ujoc juntzañ chi' ticnaic. Ay val jun b'e ol in jac d'a taquirñ lum, ol q'ueul a nivac a' b'aj taquirñtaxon sat.
- 20 Ol in yic'charañ noc' caltacte'al noc', noc' oques yed' noc' avestruz, yujto ol vac' q'ueul a a' d'a lum taquirñ lum chi'. Ol laj b'ey a' b'aj taquirñtaxon sat yic tzeyuc' a' ex in choñab' ex sic'b'il ex el vuuj tic.
- 21 B'ob'il ex vuuj, yic tzeyal vach' lolonel d'ayin.
- 22 Palta ex israel, yiñtilal Jacob, majxo eyavtej in b'i, a tas ix e c'ulej, to ix ex tzactzaj ved'oc.

43.14 **43:14** A eb' caldeo, aton eb' anima cajan d'a Babilonia d'a peca'. Te nivac yajoch yopisio eb', yuj chi' yajal yaj eb' d'a Babilonia chi'.

- 23 Majxo eyac' noc' calnel silab'il d'ayin, mařxa velc'och d'ayex yed' e silab' chi'. Maj in c'anřej ofrenda d'ayex, maj ex vac' plural eyac'an incienso d'ayin.
- 24 Maj e manlaj te te' sumumi sjab' yic tzeyac' ofrendail d'ayin. Maj eyac' tzalajb'oc in c'ool yed' xepual noc' noc' ix eyac' silab'il. Palta ařej val chucal tze c'ulej, in tzactzaj val yuuj. Tze tzuntzejcot voval yuj jantac chucal tze c'ulej chi'.
- 25 Palta a in tic, yuj val snivanil velc'ochi, yuj chi' tzin succat e chucal chi', mařxa b'aq'uiri ol in nacot e mul chi'.
- 26 Tato ay val tas tze na' d'a vib'ař jun, co b'oec yaj ticnaic. Aleccoti, ol checlajoc tato malaj e mul.
- 27 A jun viř e b'ab'el mam icham, ochnac smul viř. Axo eb' e c'ayb'umal, meltzajnacoch eb' ajc'olal d'ayin.
- 28 Yuj chi', ol vac' q'uixvelal eb' yajalil e templo a ex chořab' Israel ex tic. Ex yiriřtilal Jacob, ol ex vactejcani yic tzex satjieli yed' eyixtaji, xchi Jehová.

44

Ařej Jehová Dios

- 1 Syalan Jehová icha tic:
Ex israel, yiriřtilal Jacob, maclejec eyab' tas svala', yujto in checab' ex, sic'b'il ex el vuuj.
- 2 A in Jehová in tic ix ex in b'o'o ayic manto ex alji, a in tzin colvaj eyed'oc. Mař ex xiv ex aj Jesurún,^{44.2} ex yiriřtilal Jacob, in checab' ex, sic'b'il ex el vuuj.
- 3 Yujto ol vaq'uel yoc a a' d'a taquiř lum, ol b'ey a' d'a lum taquiř sat. Ol vac'och Vespířitu d'a eb' eyiriřtilal, ol vac'an in vach'c'olal d'a eb'.
- 4 Icha val sq'uib' ař ařic'ultac ayoch yalil, icha chi' ol aj sq'uib' eb'. Icha sq'uib' te' b'acmam d'a stitac a a' sb'eyi, icha chi' ol aj eb'.
- 5 A d'a scal eb', ay mach ol alan icha tic: A in tic, yic in Jehová, xchama. Ay pax mach ol alan icha tic: Yiriřtilal in Jacob, xchama. Ay pax mach ol tz'ib'anoch d'a sc'ab' icha tic: Yic in val Jehová, xchama. Ol yac'anoch Israel sjolomoc sb'i, xchi Jehová.
- 6 A Jehová Rey, Scolumal Israel, Yajal d'a Smasanil, a' tz'alan icha tic: A in ton b'ab'el vaj d'a smasanil, slajvub' in paxi. A inřej Dios in, malaj junocxo.
- 7 ¿Mach val junoc lajan ved'oc? Tato ay, lolonocab'i, yalocab' d'ayin tas yaji. ¿Tocval ay junocxo mach ayocto yalannaccani tastac ujinac yed' tas toto ol ujoc? Tato ay, yalocab'i tas toto ol ujoc chi'.
- 8 Mař ex xivoc, tec'an tzeyutej e b'a. A ex tic in tescigo ex to valnac juntzař tic d'a pecataxo. ¿Tocval ay junocxo dios ma junocxo colvajvum? A inřej toni, malaj junocxo vojtaç, xchi Jehová.

A yoval sc'ol Jehová d'a comon dios

- 9 A val eb' sb'oan yechel juntzař comon dios, malaj jab'oc yelc'och eb'. Malaj pax jab'oc yelc'och juntzař yechel comon dios xajanej eb' chi'. A eb' tz'och ejmelal d'a juntzař comon dios chi', max ujilaj yilan eb', malaj spensar eb'. Yuj chi' q'uixvelal ol ajcan eb' yuuj. ¹⁰ A eb' sb'oan junoc yechel comon dios yed' q'uen q'ueen, tz'och eb' ejmelal d'ay, dios yalan eb', palta

44.2 **44:2** A Jesurún syalelc'ochi "Jun tojol". A jun b'i tic tz'alji pax d'a Israel, icha d'a jun versiculo tic.

nab'artej syixtej sb'a eb'. ¹¹ Masanil eb' tz'och ejmelal d'a juntzañ yechel chi', ol q'uixvoccan eb', yujto a eb' sb'oan juntzañ yechel chi', animartej eb'. Tato smolb'ej sb'a eb' smasanil d'a vichari yic tzin ch'olb'itan eb', ol q'uixvoc val eb', ol xivcanq'ue eb'.

¹² Ilec nab'i, a viñ b'oum q'ueen, syic'cot q'uen syamc'ab' viñ, axo yic toxo ix chacxil q'uen q'ueen chi' d'a cal c'ac', stenan q'uen viñ yed' q'uen martillo yic stojolb'ioch yechel chi'. Yed' val yip sc'ab' viñ stenani. Palta tato malaj tas sva viñ, tz'och svejel viñ, stacjipax sti' viñ, tz'el yip viñ.

¹³ Ilec nab'pax junoc viñ ñicum te' sb'oan junoc yechel: Syechtej te' viñ yed' junoc echlab', syac'anoch yechel te' viñ yed' te' slápiz yed' jun tz'ac'anoch yechel, setan setan tz'aji. Syamanoch viñ smunlaj yed' q'uen tz'ucub'. Icha chi' tz'aj sb'oan jun yechel chi' viñ, icha anima vach' yilji, icha chi' tz'ajelc'ochi. Slajvi chi' syac'anoch viñ d'a yol spat.

¹⁴ A junoc viñ ñicum te' chi', sb'at viñ sch'ac te' c'ute', ma te' tzicap, ma te' ji, aton te' sq'uib' d'a caltac te'. Mato jun, syavej junoc te' taj viñ, axo ñab' tz'ic'an sq'uib' te'. Nivan tz'aj te' yic vach' sb'o comon dios chi' d'a te'. ¹⁵ Aton d'a te' tz'elta te' sc'atzitz viñ, syac'anoch sc'ac' viñ yed' te' b'aj sc'axni. Sboanpax svael viñ yed' te' c'ac' chi'. Axo yed' jab'ocxo te', sb'o junoc yechel sdiosal viñ, tz'och ijan viñ yoch ejmelal d'ay.

¹⁶ Aton yed' te' c'atzitz chi' syac'och sc'ac' viñ, sb'olan schib'ej viñ, sva viñ, sb'ud'ji val viñ sic'lab'il yuj sb'olb'il chib'ej chi'. Sc'axni viñ d'a te', syalan viñ icha tic: Te vach' in aj in q'uixnaj d'a ti c'ac' tic, xchi viñ. ¹⁷ Axo yed' jab'ocxo te' scan chi', sb'oanpax junoc yechel scomon diosal viñ, tz'och ijan viñ yem ñoian ejmelal d'ay. Stevioch viñ d'ay icha tic: Col in, yujto in diosal ach, xchi viñ d'a te'.

¹⁸ A val juntzañ anima chi', malaj spensar eb', max nachaj jab'oc yuj eb'. Macan sat eb', max uji yilan eb', macan spensar eb', max nachaj yuj eb'.

¹⁹ Mañ chamoc snaan eb', max nachaj jab'oc yuj eb', max yal eb' icha tic: A d'a ñañalxo te te' tic ix vac'och in c'ac', ix vac'an c'anb'oc in pan, ix in b'olpax in chib'ej d'a stzac'aq'uil te', ix in va'i. Mañ smojoc tzin b'o junoc yechel comon dios yajb'entac yed' jab'ocxo te' tic. Mañ smojoc tzin och ejmelal d'a jun te' yib' te' tic, mañ xchioc jab'oc eb'. ²⁰ A eb' icha chi' sc'ulej, ichato a q'uen tic'aq'uil taari slo eb'. Juvinaquel spensar eb', satnac eb', mañ ol yal scolan sb'a eb'. Mañ naanoc yalan eb' icha tic: A tas b'ob'il yuj in c'ab' tic, nab'a esñej, mañ xchioc eb'.

A Jehová tz'ac'an nivanc'olal Israel

²¹ Ex israel, yirñtilal Jacob, naeccoti to in checab' ex, a in in b'onac ex yic tzex och in checab'oc, mocab' in b'at satc'olal eyuuj.

²² A in ix in satel e paltail icha satem yal ac'val. Ix in satel e mul icha val tz'aj satem asun. Cotañecxi d'ayin, yujto ix ex in colo', xchi Jehová.

²³ A satchaari, elocab' yav sb'itan d'a tzalajc'olal yuj tas ix sc'ulej Jehová. A nivac jul d'a sat lum tic, avajocab'i. A lum nivac vitz yed' lum tza-lquixtac, b'itanocab' lum d'a tzalajc'olal yujto ix sch'ox stziqiuquial Jehová ayic ix scolan eb' israel yirñtilal Jacob.

²⁴ A Jehová co Columal tz'alan icha tic: A in ton Jehová in, ix ex in b'o'o ayic manto ex alji, a in in b'onac masanil tastac. A in in jeñb'ejnach'at satchaari, vac'annapaxcan em lum lum tic d'a yed'tal, ¿tom ay junocxo mach colvajnac ved'oc?

²⁵ A in tzin tenec' tas syal eb' ajchum, tzin juanpaxb'at spensar eb' naumel lolonel. Svac'an somchajel spensar eb' aj pensar, squistalaxcan eb' vuuj.

- ²⁶ Palta a in svaq'ucl'och tas syal eb' in checab', yic vach' tz'ajelc'och tas syal eb' chi'. A in svala' to a Jerusalén ol cajnajxoc, axo juntzañ choñab' d'a yol yic Judá, ol b'ochajxoc d'a yed'tal b'aj juvinaquel chi'.
- ²⁷ A in syal valan d'a a' mar to stup a'. Masanil yoctac a' tz'eli, svac' tupoc.
- ²⁸ A in sval d'a viñaj Ciro icha tic: Ach Ciro, a ach ayach och yilumaloc in choñab'. A ach ol a b'o masanil tas tzin nib'ej. Ol alan d'a Jerusalén: Ol ach b'ochajxiq'ueoc, ol ac'chajxiem yich templo, xa chi, xin chi d'a viñ, xchi Jehová.

45

A yopisio viñaj Ciro yuj Jehová

- ¹ A Jehová ix sic'anoch viñaj Ciro reyal. A ol cuchb'an viñ yic ol yac'an ganar juntzañ nivac nación viñ, ol yic'anec' yopisio juntzañ eb' viñ sreyal nación chi' viñ. A Jehová chi' ol ac'an jacchaj spuertail juntzañ nivac choñab' d'a viñaj Ciro chi', malaj junoc mach ol yal smacani. Yuj chi' syalan Jehová icha tic:
- ² A in val ol in b'ab'laj d'a ichañ, ol vac' pañanb'oc lum luum chaañ. Ol in mac'poj juntzañ puerta nab'a bronce, ol in b'ijchitanb'at q'uen hierro ayoch yijchuloc.
- ³ A juntzañ b'eyumal c'ub'aneli yed' tas elc'altac yaji, ol vac' d'ayach, yic vach' tzojtaquejeli to a in ton Jehová in, sDiosal in Israel, ix ach vavtej d'a a b'i.
- ⁴ Yuj val to tzin xajanej eb' yirítal viñ in checab' aj Jacob, aton choñab' Israel sic'b'ilel vuuj, yuj chi' tzach vavtej yic tzach b'inaji vach'chom mañ in ojtacoc.
- ⁵ A inñej Jehová in, malaj junocxo. Malaj junocxo Dios. A inñej toni. Vach'chom mañ in ojtacoc, palta a in ol vac' ip
- ⁶ yic vach' syojtaquejel masanil anima ay d'a stojal b'aj sjavi c'u, masanto b'aj tz'em c'u to A inñej Jehová in, malaj junocxo.
- ⁷ A in in b'onac saquilq'uinal yed' q'uic'alg'uinal. A in svac' junc'olal, svac'anpax yaelal. A in ton Jehová in tzin c'ulej juntzañ tic.

Te ec'b'alxo spoder Dios

- ⁸ A in ol vac'cot tojalal d'a satchañ, icha yem yal ac'val, icha yem ñab' d'a cal asun, ol schaan lum luum tic yemuli. Checlajocab' colnab'il icha sat te avb'en te', ayocab' tojalal icha tz'aj spojel te' xumac. A in ol vac' ujoc jun tic, xchi Jehová.
- ⁹ A mach syac' oval yed' mach b'ojinac, lajan val icha lum tz'acb'il lum c'un spoji. Tocval syal lum tz'acb'il lum chi' d'a mach stz'acani ¿Tas tza c'ulej? A ach tic, mañ ojtacoc a munlaji, mañ xchioc luum.
- ¹⁰ Añejtona', tom smoj syal eb' uninab'il d'a smam snun icha tic: ¿Tas yuj icha tic cajcan eyuuj? tom xchi eb'.
- ¹¹ A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, Axoñej Ochi, a b'ojinac oñ, a tz'alan icha tic: ¿Tom ay eyalan eyic e c'anb'an d'ayin yuj tas tzin c'ulej eyed'oc? ¿Tom a ex ol eyal tas ol in c'ulej?
- ¹² A in in b'onac lum luum tic yed' masanil mach cajan d'ay. A in in jerib'ejnach'at satchañ yed' in poder, valannac to scheclaj masanil q'uen c'anal.
- ¹³ D'a stojal ol vutej ayic ol vac'anoch viñaj Ciro d'a yopisio. A in ol in b'ob'at b'e d'a yichañ viñ yic ol yac' ganar viñ. A viñ ol b'oanxiq'ue in choñab' Jerusalén. Axo eb' in choñab' ic'b'ilb'at d'a ch'oc nacional, ol ac'joquel

eb' d'a libre yuj viři d'a nab'ařej. Malaj stojol ol sc'an viři d'a eb', malaj spac ol ac'chaj d'a viři, a in Jehová Yajal in d'a Smasanil svalcan jun tic, xchi Jehová.

- 14 Syalanxi Jehová d'a eb' israel icha tic: A tastac ay d'a eb' aj Egipto yed' d'a eb' aj Etiopía, eyic ol ajcanoc. A eb' aj Sabá chaari steel, ol yac'och sb'a eb' d'a yof e c'ab'. Ol ochcan eb' e checab'oc. Ayoch q'uen cadena d'a eb' ol och tzac'an eb' eyuuj, ol em cuman eb' d'a eyichaři, ol yalan eb' icha tic: Val yel junřej ton val Dios, malaj junocxo. Aton jun Dios chi' ayec' eyed'oc, xcham eb', xchi Jehová.
- 15 Yelton val Dios ach, max ach quilochlaj, palta co Columal aj a oři israel oři tic.
- 16 Masanil eb' sb'oan yechel comon dios, q'uixvelal ol aj eb', ol b'atcan eb'.
- 17 A oři pax israel oři tic jun, a ach ol oři a col d'a junelřej. Malaj b'aq'uir emnaquilal, ma q'uixvelal ol oři ajcanoc.
- 18 Mamin Jehová, a ach a b'onac satchaari, a ach a b'onaccanem lum luum tic d'a yed'tal. Maj a b'olaj lum yic malaj tas ay d'a sat, palta a b'onac luum yic scajchaji. A ach tzal icha tic: A inřej Jehová in, malaj junocxo.
- 19 A in tic, mař elc'altacoz tzin loloni, mařoc pax d'a q'ui'alg'uinal d'a yoltac lum luum. Malaj tas valnac d'a eb' yiriřital Jacob icha tic: Mař in e comon sayejeq'ui, mař xin chioc d'a eb'. A in Jehová in tic, ařej tas yel yed' tas tojol svala', xa chi.

A Jehová yed' juntzař comon dios

- 20 Syalan Jehová icha tic: Masanil ex ayextoec' d'a junjun nación, molb'ejec e b'a, cotařec. Malaj jab'oc e pensar, a te te' tzeyac'och e diosaloc, tze b'achan b'eyec'oc, tzex och ejmelal d'a jun dios max yal scolvajj.
- 21 Lolonařec, alec tastac tze na chi' d'ayin, al-lajec eyab' junjun ex. ¿Mach aljinaccan juntzař tic yictax yichb'anil? ¿Mach aljinaccan d'a peca'? ¿Tom mařoc in Jehová in valnaccan juntzař tic jun? Malaj junocxo Dios. A inřej toni. A inřej ton svaq'uelc'och tas svala', Colvajvum in paxi.
- 22 Jantac ex cajan ex b'aj slajvic'och lum luum tic, ojtaquejec in eli, ol ex in colo', yujto A inřej Dios in, malaj junocxo.
- 23 A in val svac' in ti' to yel tas svala', mař ol in in q'uex tas sval tic. Ol em cuman masanil anima d'a vichaři, ol in yojtacanel eb'.
- 24 Ol yalan eb' smasanil d'ayin icha tic: A achřejton Jehová tojol ach, ay a poder, xcham eb'. Axo masanil eb' ajc'ol yajoch d'ayin, ol q'uixvocan eb'.
- 25 Vuujřej ol colchaj masanil eb' yiriřital Israel, ol yac'an tzalajb'oc sc'ol eb', xchi Jehová.

46

- 1 A sdiosal eb' aj Babilonia scuch Bel, q'uixvelal ix ajcani, axo sdiosal eb' aj Nebo, mařxalaj yelc'ochi. A juntzař comon dios chi', ix tzec'jioch d'a yib'ař yicatz noc' b'uru al yaji, c'unb'inac noc'.
- 2 A juntzař comon dios chi', mařxa jab'oc yopisio, maj yal scolan sb'a, ix ic'chajb'at d'a ch'oc nacional.
- 3 Ix yalan Jehová icha tic: Maclejec eyab' tas sval ex yiriřital Jacob, jantac exto cannac ex d'a Israel tic, cuchb'ilexřej vuuj ayic manto ex alji. Ix ex in chelb'eyec'oc.

- 4 Icharñej chi' ol in c'ulej eyed'oc, ayic ol ex och icham animail, sacxo xil e jolom, ayinñej och eyed'oc. A in in b'onac ex, ol ex in tarñvejñej. Ol in ochñej eyed'oc, ol ex in colñej.
- 5 ¿Mach junoc syal in e lajb'an yed'oc? ¿Mach junoc lajan ved'oc e naani?
- 6 Ay eb' syic'q'uetá q'uen oro d'a yol yed'tal, syechtan q'uen plata d'a yol echlab', syac'an q'uen eb' d'a junoc viñ jelan sb'oani yic sb'o junoc sdiosal eb' d'a q'ueen. Axo sb'oelc'ochi, tz'och eb' ejmelal d'ay, syalan sb'a eb' d'ay.
- 7 Syac'anq'ue eb' d'a sjolom sjeñjab', syic'anb'at eb'. Syac'anq'ue eb' d'a sat junoc smexa. Scanxoñej chec'an ta', maxtzac ib'xi. Vach'chom jantac yavajoch eb' ay yic chi' d'ay, palta max tac'vi, max colji eb' yuuj d'a syaelal.
- 8 Naeccot jun tic ex anima pit, scham val e naancoti yic max b'at satc'olal eyuuj tastac in c'ulejnac.
- 9 Naeccot tas ujnac d'a pecatexo to A inñej Dios in, malaj junocxo, malaj junocxo dios lajan ved'oc.
- 10 A in valnaccan d'a yictax yichb'anil tas ol ujoc d'a slajvub'. Ayocto valannaccani tastac toto ol ujoc. Masanil tas nab'il vuuj ol in c'ulejñej.
- 11 Ol vavtejcot jun vinac d'a najat b'aj sjavi c'u, ol ja jucnaj icha junoc noc' ch'acb'a. A tas nab'il vuuj, a chi' ol vac' sc'ulej. Icha vutejnac valani, icha chi' ol ujoc.
- 12 Ex anima pit, mach ex najat eyajcanel d'a tojolal, ab'ec tas ol vala'.
- 13 A colnab'il svac'a' toxo val tz'elc'och vuuj, mañxo ol ec' tiempo in colan choñab' Sion, ol b'inajxoc Israel tic vuuj, xchi Jehová.

47

Ac'b'il ganar Babilonia

- 1 Icha tic yalan Jehová yuj Babilonia:
Emañcot d'a a despacho ach Babilonia, emañ c'ojan d'a cal pococ. A d'a peca' lajan ach icha junoc ix cob'es mantalaj vinac syic'a'. Axo ticnaic mañxo ol alchajoc to yune' cob'es ya ilab'il ach. A ticnaic checab' achxo.
- 2 Ochañ d'a q'uen cha', jax ixim trigo, iq'uel smusil a sat, toc'q'ue a c'apac d'a a xub' yic tzach c'axpaj d'a yol a a'.
- 3 Iljocab' a nivanil b'eranel chi', ilchajocab' a nivanil q'uixvelal yilji. A jun chi' ol vac' spacoc d'ayach, malaj junoc mach ed'nac b'aj ol oc' in c'ool, xchi Jehová.
- 4 A co Columal a oñ israel oñ tic, co Diosal Axoñej Ochi, Jehová Yajal d'a Smananil, a tz'alan icha tic:
- 5 Ex caldeo, emañec c'ojan d'a cuseltaquil d'a cal q'uc'alc'uinal. Mañxa b'aq'uiñ ol ex b'inaj yajalil d'a juntzañxo nivac nación.
- 6 Ayic aycot voval d'a in choñab', ix vactejan eb', ichato mañ in choñab'oc eb'. Ix vac'och eb' d'a q'uixvelal, ix vac'ancanoch eb' d'a yol e c'ab', maj oc' e c'ol d'a eb'. Ipan eb' ichamtac animaxo ya ix eyutej.
- 7 Ix eyalanpax icha tic: A oñ tic yajal oñ d'a masanil tiempo, xe chi. Malaj jab'oc tas ix e na' tas ol ex ajelc'ochoc.
- 8 Yuj chi' ach choñab' Babilonia, ab' val tas ol vala': Lajan ach icha syutej sb'oan sb'a junoc ix ajmul ix. Te junc'olalxo ajeq'ui, tza naan d'a a pensar to malaj junocxo mach lajan icha ach tic. Tza naani to malaj b'aq'uiñ ol ach can icha junoc ix ix chamnac yetb'eyum, malaj b'aq'uiñ pax ol ach can mañ uninal a naani.

- ⁹ Vach'chom jantac eb' ajchum yed' eb' ajb'aal, palta mañixo ol ach coljoc yuj eb' ayic ol ja lemnaj cha macañi chi' d'a ib'añ, aton junixtaquil yed' mañ uninal. Junñej c'ual ol javoc lemnaj juntzañ chi' d'ayach.
- ¹⁰ A a naani to vach'ñej ajec' d'a a chucal chi', malaj mach tz'ilan tas tza c'ulej. A tas ojtac yed' a jelanil tzach ac'an musansatil. Tza naani to a achñej, malaj junocxo.
- ¹¹ Palta ol ja val jun yaelal d'a ib'añ, mañixo ol yal a yamanoch vaan yed' eb' ajb'aal chi'. Ayic ol javoc jun yaelal chi', mañixo ol yal a cachani. Ol javoc lemnaj d'a ib'añ ayic mañ naanoc uuj.
- ¹² B'eyb'alej ajchumal yed' ajb'aalil chi', aton juntzañ chi' a c'ayb'ejnac yictax cob'es ach. Ol vila' tato olto och yopisio uuj, ol vila' tato olto xiv eb' anima d'ayach yuuj.
- ¹³ Tziztum eb' ac'um razón ix smolb'ej sb'a ed'oc, ix ach tzactzajc'och yed' eb'. Javocab' eb' schuman yed' q'uen c'anal chi' ticnaic. Ayic syilan q'uen c'anal chi' eb', snachajel yuj eb' yalani. A eb' tz'alan tas tzuji d'a junjun uj, javocab' eb' ach scol ticnaic.
- ¹⁴ Palta lajan ol aj eb' icha yoc ixim trigo, a c'ac' ol ñusantz'a eb'. Mañixo ol yal scolan sb'a eb' d'a cal c'ac' chi'. A jun c'ac' chi' te ov, mañ lajanoc icha junoc comon c'ac' scan stzac'aq'uil tzoñ em c'ojan tzoñ c'axni d'a sti'.
- ¹⁵ Icha chi' ol ajelc'och eb' a colvajum chi', aton eb' b'aj ix a c'anb'ejñej yictax ach cotochi. Ol ach actajcan yuj eb' smasanil, junjun eb' ol b'atcan d'a sb'eal satnaquil, mañxa junoc mach ol ach colanoc, xchi Jehová.

48

Syal Jehová yuj tas ol ujoj

- ¹ A Jehová tz'alan icha tic:
Ab'ec val jun tic ex yiñtilal Jacob, ex tze cuch Israel, yiñtilal ex pax Judá. Tze loc in b'i a in Jehová in tic, tzeyalani to tzex och ejmelal d'ayin e Diosal in, palta mañ yeloc tzeyala', chab'satil tzex loloni.
- ² Tzeyalani to aj choñab' ex d'a in choñab' vicñej yaji. Tzin eyac'anoch yipoc e c'ool eyalani, a in ton Jehová e Diosal in Yajal in d'a Smasanil.
- ³ Ayocto valannaccan yuj tas ix uji tic. A in val ix vac' eyojtaquejeli. Elañchamel ix laj elc'och tas valnaccan chi'.
- ⁴ Vojtac to te pit ex, max eyiq'uem e b'a, max ex q'uixvi jab'oc d'a vichañ.
- ⁵ Ayocto valannaccan d'ayex ayic manto uji juntzañ tic. Yuj chi' max yal eyalan icha tic yuj juntzañ e comon dios nab'a te', ma q'ueen: A co diosal tic ix naan jun tic, a ix ac'an elc'ochi, mañ xe chioc.
- ⁶ A ex tic eyab'nac masanil tas valnaccan chi'. Scham val e naan yuuj, tzeyalaneli to yel valnac. Axo ticnaic ol vac' eyojtaquejel juntzañxo tas c'ub'eltac yaji, juntzañ mañ eyojtacoc.
- ⁷ Aton tas to ato ticnaic svala', mañ valnacoc d'a peca', juntzañ tas to malaj b'aj eyab'nac specal yalji masanto ticnaic. Yuj chi' mañ ol yal eyalani to eyojtacxo.
- ⁸ Yel toni, a jun tic manta b'aj eyab'nac, manto eyojtacoc, añaña manto eyab'pax ticnaic. Yujto vojtaxoni to max e c'anab'ajej, pit ex yictax ex alji.
- ⁹ Palta ay in nivanc'olal d'ayex, yuj chi' ix in yamoch vaan yoval in c'ol d'a eyib'añ yuj in b'inajnaquil. Maj ex in sateli yic mañ chucoc tz'aj in b'inaji.
- ¹⁰ Naec to ix ex in sach'itej, mañ ichoc tz'aj q'uen plata d'a cal c'ac', palta aton yed' yaelal ix ex vac' proval.

11 Yuj vic'jichaari, icha chi' ex vutej, yic mañ chucoc tz'aj yalchaj in b'i. A aloj vach' lolonel smoj yalji d'ayin, max in cha alchaj d'a junocxo, xchi Jehová.

A Jehová ol colan schoñab'

12 Icha tic yalan Jehová: Ex israel yirítal Jacob, ab'ec val tas ol vala': A ex sic'b'il ex el vuuj. A inñej ton Dios in, b'ab'el vaj d'a smasanil, slajvub' in paxi.

13 A in vac'naccanem lum luum tic d'a yed'tal, in jeñb'annacb'at satchaari yed' in poder. Toñej valnac sb'i juntzañ tic, spitzvinacchaari.

14 Molb'ejec e b'a e masanil, tzeyab'an tas ol vala': ¿Mach val junoc comon dios ayoc to yalannac to a jun viñ vinac sic'b'ilel vuuj, a viñ ol c'ulan masanil tas nab'ilxo vuj d'a yib'ari Babilonia to a yipalil ol satanel eb' caldeo?

15 A in ol vavtejcot viñ, ol javoc viñ, yalñej b'aj ol b'at viñ, ol yac'ñej ganar viñ.

16 Nitzecot e b'a d'ayin, ab'ec tas ol vala': Yictax ix in yamanoch in lolon d'a eb' anima, c'unñej snachajel tas svala', axo tz'elc'och tas sval chi', ayinñej ec' ta', xchi Jehová.

A ticaic jun, checb'il in cot yuj Jehová Yajal, yic tzin lolon yuj spider Yespíritu.

17 A Jehová Dios, co Columal a oñ israel oñ tic Axoñej Ochi, a tz'alan icha tic: A in Jehová e Diosal in, a in tzin ch'ox d'ayex tas ol och e vach'iloc, a in tzin ch'ox b'e b'aj smoj tzex b'ati.

18 Comonoc val ix e c'anab'ajej in checnab'il, tato icha chi' a vach'ilal tze cha'a tzam q'ueñej chaañ icha a' nivac a' max tupi, axo e colnab'il tzam jañej icha scotñej b'alaljoc sat a' mar.

19 Mañxom b'ischajb'enoc eb' eyirítal, icha yarenail sti' a' mar. Maj am viq'uemta e b'isul, maj am in b'at mican d'ayex, xchi Jehová.

20 Syalanxi Jehová icha tic: Elañec d'a Babilonia, elañec elelal d'a scal eb' aj Caldea. Alequel jun ab'ix tic yed' av yic tzalajc'olal. Tzeyac'an ojtacajel masanto b'aj slajvic'och yolyib'añq'uinal tic. Tzeyalan icha tic: A Jehová oñ colanel d'a yol sc'ab' Babilonia, a oñ yirítal oñ Jacob, aton jun schecab', xe chi, xchi Jehová.

21 Ayic yec'nac eb' co mam quicham d'a taquirñ luum yuj Jehová, mañ tacjinacoc sti' eb', yujto a Jehová chi' pojñinac q'uen tenam, yelnaccot chulnaj a' nivac a' sb'eyi.

22 Axo pax eb' sc'ulan chucal, malaj jab'oc vach'il ol scha eb', xchi Jehová.

49

A schecab' Jehová sacq'uinal'R'yaj d'a masanil nación

1 A jun schecab' Jehová tz'alan icha tic:

Ex anima cajan d'a stitac a' mar, ab'ec tas ol vala'. Ex anima te najat ayex, maclejec eyab'i: A Jehová avtannac in ayic manto in alji. Yalnaccanel in b'i ayic cuchb'il into och yuj in nun.

2 A tas svala' lajan icha q'uen espada te jay ye, icha chi' ajnaccan yuj Dios. Sc'ub'ejnac in el d'a yalañ sc'ab'. Icha junoc jul-lab' te jay sñi', icha chi' yutejñac in, sc'ub'ejnac in d'a yol yed'tal sjul-lab'.

3 Yalannac d'ayin icha tic: Ach Israel in checab' ach, uuj ol checlaj in vach'il, xchi d'ayin.

- ⁴ Palta ix in naani to nab'arfej ix in munlaji. Nab'arfej ix el vip, malaj tas ix vic'a, xin chi. Palta vojtaq to chequel yaji tas vaj d'a yichañ Jehová. A spac in munlajel chi', ayec' d'a yol sc'ab'.
- ⁵ Axo ticnaic jun, toxo ix in cha snivanil velc'och d'a yichañ Jehová in Diosal, a tz'ac'an vip. Ayinto ec' d'a yol sc'ol in nun ix snaani to tzin och schecab'oc, yic svic'an meltzaj eb' israel yirñtilal Jacob junelxo d'ay.
- ⁶ Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: In checab' ach yic tza tojlob'itanxi eb' yirñtilal Jacob, tzic'anxi meltzaj eb' israel cannacto tic d'ayin. Palta mañocrej yuj chi' ix ach in sic'caneli, palta yic tzach vac'och saquilq'uinalil d'a juntzarjxo nación masanto b'aj slajvic'och volyib'arñq'uinal, yic scolchaj eb' vuuj, xchi d'ayin, xchi jun schecab' chi'.
- ⁷ A Jehová Scolumal Israel, Dios Axoñej Ochi, slolon d'a schecab', aton jun paticab'ileli, yajb'il yuj masanil nación, checab' pax yajoch d'a eb' yajal. Syalan icha tic: Ayic ol ach yilan eb' yajal, ol q'ue vaan eb', ol em ñojan eb' d'a ichañ, yujto a in Jehová sDiosal in Israel, A inxoñej Ochi, ix ach in siq'ueli, svac'anelc'och tas valnac, xchi Jehová.

Ol b'ochajxiq'ue Jerusalén

- ⁸ Syalan Jehová d'a schecab' icha tic: Ayic ol c'och stiempoal in ch'oxan in vach'olal, ol ach in colo', ol in pacan tas ix a c'an d'ayin. Ol ach in tarñvej, ol ach vac'och yic tzac'anelc'och in trato yed' masanil choñab', yic sb'ochajxiq'ue in choñab', yic tza pojanxiec' smacb'en eb' d'a lum luum cannac tz'inan.
- ⁹ Tzin checan al d'a eb' icha to preso yaj d'a q'ueic'alq'uinal icha tic: Elañecan d'a libre, xa chi. Ol ilchaj tastac tz'och yuj eb', icha noc' calnel yax b'aj stañvaj va d'a titac b'e, axo d'a lum taquiñ sat, ayxo tas sva noc'.
- ¹⁰ Mañxo ol yac' vejel eb' yed' taquiññal, mañxo ol yab' syail eb' yuj sc'ac'al yoc c'u, yujto a in tzin xajanej eb', ol vic'b'at eb' b'aj ay sjajtac a a'.
- ¹¹ Ol in jac jun b'e d'a jolomtac vitz, te vach' ol aj in b'oan sb'eal in choñab', xchi Jehová.
- ¹² Ilecñab' scot in choñab' d'a najat, ay eb' scot d'a norte, ay pax eb' scot b'aj tz'em c'u, ay pax eb' scot d'a yol yic Sinim.
- ¹³ Avajocab' satchañ yed' sat luum tic d'a tzalajc'olal. Yed' lum nivac vitz elocab' yav lum yuj tzalajc'olal, yujto a Jehová van yac'an snivanil sc'ol schoñab'. Toxo ix oc' sc'ol d'a eb' ayoch d'a syaelal.
- ¹⁴ Syalan eb' aj Sion icha tic: Ix oñ yactejcan Jehová, ix oñ b'atcan satc'olal yuj Cajalil, xchi eb'.
- ¹⁵ Palta syalanxi Jehová icha tic: A junoc ix nunab'il, ¿tovcval sb'at satc'olal yune' ix yuuj? Vach'chom sb'at satc'olal yuj ix jun, palta a in tic mañ ol ex b'at satc'olal vuuj.
- ¹⁶ Ichato tz'ib'ab'il e b'i d'a yol in c'ab', yuj chi' naan exñej vuuj.
- ¹⁷ Elañchamel ol b'ochajxiq'ue smuroal e choñab', axo eb' ajc'ol pojji-naquemi, eb' satannaqueli, vanxo yel eb'.
- ¹⁸ Ex aj Sion, ilecñab' d'a e patic eyichañ, a eb' ic'b'ilb'at d'a ch'oc nacional, van smolb'anxi sb'a eb' yic sjax eb' eyed'oc.
- A in Jehová in tzin loc in b'i svalani to ol eyic'chaañ e b'a yuj eb' eyetchoñab' chi'. Icha val szalaj junoc ix cob'es yuj yelvanub' spichul ayic snup-naji, icha chi' ol aj e tzalaj yuj eb' van sjax chi'.
- ¹⁹ Yujto a e choñab' tic mac'b'ilcanem lañajoc, cuseltac yajcani. Axo ticnaic, mañxo ol yab'laj lum scajan eb' anima chi'. A eb' mac'jinaccanem lañaj chi', najatxo ay eb'.

- 20 A eb' yuninal eb' aljinac d'a ch'oc nacional chi', ol yal eb' d'ayex icha tic: Te jab'riej jun lum luum tic d'ayoñ, aq'uec co luum b'aj tzoñ cajnaji, xcham eb'.
- 21 Ol e naan icha tic: ¿Mach ay yuninal juntzañ eb' tic? A oñ tic mañxalaj cuninal. Maxtzac yalpaxlaj yalji eb', ic'b'il oñ b'at d'a jun ch'oc nacional, chach'il oñ eli. ¿Mach ix ilan q'uib' eb' cuninal tic? ¿B'ajtil ix cot eb'? xe chama.
- 22 A in Jehová Eyajal in ol val d'a juntzañixo nación, ol vic'anpaxchaañ in bandera yil eb', yic ol ic'jocot eb' eyuninal chi' yuj eb', ol ul ac'joccan eb'.
- 23 A eb' yajal, icha e mam ol aj eb', axo eb' ix yetb'eyum eb', icha e nun ol aj eb' ix. Ol em ñojan eb' yajal chi' d'a sat luum d'a eyichañ, emnaquil ol aj eb' yic tzex yic'anchaañ eb'. Ata' ol nachajel eyuuj to a in Jehová in, a inñej Dios in. A eb' tzin ac'anoch yipoc sc'ool, mañ ol can eb' d'a q'uixvelal, xchi Jehová.
- 24 A junoc viñ vinac te ay yip, ¿tzam yal stoc'jiec' masanil tas ix yic' viñ d'a oval? ¿Tzam yal stoc'jicanec' junoc presovum d'a junoc yajal te ov?
- 25 A Jehová tz'alan icha tic: A d'a eb' te ay yip ol in toc'canec' eb' presovum. A d'a eb' yajal ec'b'al te ov, ol in toc'canec' tastac ix yic' eb' d'a oval. Yujto a in ol vac' oval yed' eb' eyajc'ol chi', ol in colan eb' eyetchoñab' chi'.
- 26 A in ol vac' sc'ulej eb' ix ex ixtan chi', to ol smil-lajcham sb'a eb'. Ol och eb' icha uc'umañil yuj scot yoval b'aj ol smil-lajcham sb'a chi'. Yuj chi' ol yojtaquejel masanil anima to a in ton val Jehová e Columal in. A in sDiosal in viñaj Jacob to Syal Vuj Smasanil, xchi Jehová.

50

- 1 A Jehová tz'alan icha tic d'a schoñab':
Ex israel, ¿tom tze na'a to a in ix ex in pechb'at icha junoc viñ spechanb'at yetb'eyum? Tato icha chi', ¿b'ajtil ay yumal puclajb'añil ix in b'o chi' eyed'oc? ¿Tom a in ix ex in choñb'at checab'oc? Tato icha chi' ¿mach b'aj ay in b'oc, yuj chi' ix ex in choñb'ati? A ex tic, ix ex ic'jib'at d'a ch'oc nacional yuj e mul, yuj e chucal.
- 2 ¿Tas yuj ayic ix in javi, malaj mach ix vila'? ¿Tas yuj ayic ix ex vavtani malaj mach ix in tac'vani? ¿Tom max techaj vuj ex in colan e naani? ¿Tom max yal ex vac'anel d'a libre? Naec val to c'ocb'il junoc b'elañ lolonel svala', stupem a' mar, axo b'aj sb'ey a' nivac a', taquiñ tz'ajcani, axo noc' chay, xcham noc' yuj taquiññial, sc'ab'at noc' yuj mañ a'il.
- 3 A in svac' q'uic'b'ouquel satchaañ, icha eb' scus yuj schamnac, xchi Jehová.

Sc'anab'ajej jun Schecab' Jehová

- 4 A jun schecab' Jehová chi' tz'alan icha tic: A Jehová Vajalil, a ix ac'an jelanb'oc in loloni yic vach' svac' stec'anil eb' c'unb'elal yaji. Junjun q'uiñib'alil syac'an in nib'ej yic svab' tas syac' in c'ayb'ej.
- 5 A Jehová Vajalil ix ac'an sjelanil in pensar, ix in c'anab'ajejñej, mañ pitoc ix vutej in b'a.
- 6 Ix vac' yich in patic smac' eb' ajc'ool. Malaj tas sval d'a eb' stzucanel xil in ti'. Maj in c'ub'ejel in sat d'a eb' tzin b'uchani yed' eb' stzub'an in sat.
- 7 A Jehová Yajal, a scolvaj ved'oc, yuj chi' maj chab'ax in c'ol yuj tas tzin yutej eb' chi'. Tec'an ix vutej in b'a vac'an techajoc, yujto vojttac to mañ ol el in q'uixvelal.
- 8 A jun tzin colani, ayec' d'a in tz'ey. Tato ay mach tz'ac'anoch d'a vib'añ, tzin b'at yed'oc d'a yichañ viñ tzin ch'olb'itani. A junoc ay chucal syal d'a in patic, cotocab' d'a in tz'ey tic, syalani.

- ⁹ A Jehová Yajal, a' scolvaj ved'oc. ¿Mach ol yal yac'anoch junoc tas d'a vib'añ? Masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ol lajvoquel eb' icha junoc pichul ijtacxo, xchi jun schecab' Jehová chi'.
- ¹⁰ A ex ay yelc'och Jehová d'a yol e sat, tzeyab'anpax tas syal schecab': Tato tzex b'ey d'a q'uc'alc'uinal, tato malaj tas tz'ac'an sacq'uinal d'ayex, aq'uecoch Jehová yipoc e c'ool, tzex b'eyñej yed'oc.
- ¹¹ A exxo tzeyac'och sc'ac'al juntzañ te' yic syac' yoc d'ayex, añeja' d'a yoc chi' tzex b'eyi. A Jehová ol ac'ancot jun yaelal d'a eyib'añ, toxoñej ol ex emcan jichan d'a scal eyaelal chi'.

51

Lolonel yic snivanil sc'ol Jerusalén

- ¹ A Jehová tz'alan icha tic:
A ex tze nib'ej e b'eyb'alej tojolal, tze nib'ej tzex javi d'ayin, ab'ec val tas ol vala': Ilecñab' b'aj cotnac eyiñtilal, b'aj pax cotnac yiriñtilal eb' e mam eyicham.
- ² Ina viñ e mam eyicham aj Abraham yed' ix e nun chichim ix Sara, malaj yuninal eb' ayic vavtannac eb', palta vac'nac in vachc'olal d'a eb', tziñtum ix aj yiriñtilal eb'.
- ³ Ol vac' in vachc'olal d'a Sion, aton jun choñab' mac'b'ilem lañnajoc. A lum taqiriñ lum, ol yaxb'ocan sat lum, icha lum Edén ol aj lum. Yuj chi' ol tzalaj eb' cajan ta', ol b'itan eb', ol yac'an yuj diosal eb' d'ayin.
- ⁴ Ex in choñab', maclejec eyab' tas ol vala', ab'ec ex junjun choñab': Ol valel in c'ayb'ub'al yed' in checnab'il. Icha saquilq'uinal ol aj d'ayex.
- ⁵ Lac'anxo sja sc'ual in ch'olb'itani, van sjapax sc'ual yic tzin colvaji. A yed' in poder ol vac'an yajalil d'a yib'añ juntzañ choñab'. A juntzañ choñab' ay d'a stitac a' mar, ol yac'och in poder eb' yipoc sc'ool.
- ⁶ Q'ueañec q'uelan d'a satchaari, tzex empax q'uelan d'a sat lum tic. A satchaari chi', ol satem icha satem te' tab', axo sat lum tic, ol c'ab'oc icha sc'ab'i junoc pichul. A eb' anima cajan d'a sat lum tic, ol satel eb' icha satel noc' us. Palta a colnab'il svac'a' ay d'a junelñej. A in tojolal malaj slajvub'.
- ⁷ A ex eyojtac tojolal, ex tzeyac'och in checnab'il d'a e c'ool, ab'ec: Mañ ex xiv yuj sb'uchval lolonel eb' anima d'ayex. Mocab' chab'ax e c'ool yuj tas syal eb' chi',
- ⁸ yujto ol satel eb' icha junoc pichul ijtacxo, ma icha tz'aj junoc lana pichul sc'uxjib'at yuj noc' ij. Palta a in tojolal yed' in colval ayñejec' d'a junelñej, xchi Jehová.
- ⁹ Mamin Jehová, colvajañ, cotañ yed' a poder, icha a c'uileñac d'a peca'. A ach choc' uteñnac noc' nivan noc' d'a yol a' mar, aton noc' Rahab.
- ¹⁰ A ach a jacnac a' mar, aton a' te jul yich, a d'a sjulal yich a' mar chi', icha b'e uteñnac yic tz'ec' eb' colb'il uu.
- ¹¹ Ichaton chi' ol aj smeltzaj eb' colb'ilxo el uj Mamin Jehová. Ol javoc eb' d'a Sion tic yed' b'it yic tzalajc'olal. Ol tzetzon sat eb' stzalaji, ol satel oq'uel yed' cusc'olal.
- ¹² A Jehová tz'alan icha tic: A in Jehová in svac' eyip, ¿tas yuj tzex xiv d'a eb' anima chamelb'a yaji, to lajan eb' icha añ añc'ultac c'un stacjeli?
- ¹³ A in Jehová in, a in in b'onac ex. A in in jerib'ejnab'at satchaari, in b'oannaquem lum lum tic d'a yed'tal. ¿Tom ix in b'atcan sat'olal eyuuj, yuj chi' tzex xiv d'a jun tzex ixtani, jun snaan ex sataneli? Palta mañ ex xivoc, a in ol in satel yoval sc'ol jun tzex ixtan chi'.

- 14 A eb' syab' syail b'aj tz'ixtaj chi', elarichamel ol coljoc eb'. Marñ ol cham eb' d'a yol preso, marñ ol yac' vejel eb'.
- 15 A in Jehová e Diosal in, a in b'i, Jehová Yajal d'a Smasanil. A in svac'q'ue porñoljoc sat a' mar.
- 16 A in in jerñb'ejnacb'at satchaarñ, in b'oannacpaxem lum luum tic d'a yed'tal. A in svac' eyalel in lolonel, tzex in colanel yed' in poder. A in sval d'a Sion: A ex tic in choñab' ex, xin chi, xchi Jehová.
- 17 Aq'uequel e vayarñ ex aj Jerusalén, q'ueañec vaan. Ix eyab' val syail yuj yoval sc'ol Jehová ix yac'cot d'a eyib'arñ, palta toxo ix ec'b'ati. Lajan ex aj icha junoc mach satel sc'ol yuc'an añ añ, mañxalaj jab'oc añ chi' syactejean d'a yol yed'tal. 18 A d'a scal eb' eyuninal ix eyil q'uub'oc, malaj junoc eb' ix ch'oxan b'e d'ayex, malaj junoc eb' ix ex quetzanb'ati.
- 19 Aton cha macañ tas ix javi d'a eyib'arñ tic: Ix mac'chajem larñaj e choñab', ix champax eb' cajan d'ay yuj vejel yuj oval. ¿Machto val ol oc' sc'ol d'ayex? ¿Machto val ol ac'an snivanil e c'ool?
- 20 Toxo ix el yip eb' eyuninal, toxo ix telvi eb' icha noc' c'ultaquil chej scan d'a ch'arñ yaal. Toxoñej ix can teljab' eb' d'a schiquintac calle, yujto ix yab' val syail yoval sc'ol Jehová e Diosal eb', yuj scachji eb' yuuj.
- 21 Ex aj Jerusalén, van eyab'an val syail, icha uc'um añ eyeq'ui, palta marñ ex uc'umoc pax arñ.
- 22 A Jehová Cajal co Diosal paxi, a' tz'alan icha tic: A in Jehová e Diosal in tzex in colo', a in ton sval icha tic: Ol viq'uec' scopail yoval in c'ol chi' d'ayex, mañxa b'aq'uiñ ol eyab'xi syail yuuj.
- 23 A d'a eb' ixtannac ex, ata' ol vac' jun scopail yoval in c'ol chi', aton d'a eb' aljinac d'ayex icha tic: Emañec lachan d'a sat luum to ol on' b'eyec' d'a eyib'arñ, xchi eb'. Emnac ex lachan d'a sat lum chi', ec'nac tec'ton eb' d'a eyib'arñ icha lum pococ, xchi Jehová.

52

Ol actajel Jerusalén

- 1 Ex aj Sion schoñab' Dios, aq'uequel e vayarñ, q'ueañec vaan, tec'b'ejec e b'a. Ch'oxequel svach'il eyilji, yujto mañxa b'aq'uiñ ol jax eb' ch'oc nacional ch'oc sdiosal yac' chucal d'ayex.
- 2 Q'ueañec vaan ex aj Jerusalén, maq'uequel pococ d'ayex, ol ex emxoc c'ojan d'a e despacho eyac'an yajalil. Ex aj Sion, ex ix ex xid'ec' d'a ch'oc nacional, iq'uequel tas tzez'b'ilocho d'a e jaj.
- 3 A Jehová Cajal tz'alan icha tic: Malaj val jab'oc tumin ix in cha d'a e patic ayic ix ex ic'chajb'at checab'oc. Arñejtona', malaj pax tumin ol vac'a' yic tzex vic'anxi meltzajoc.
- 4 A in choñab' tic, b'atnac d'a Egipto d'a peca', ch'oc choñab'il ajnac yec' eb' ta'. Axo ticnaic ix ixtaj eb' yuj eb' aj Asiria, vach'chom malaj jab'oc yuuj.
- 5 Axo ticnaic, ¿tas smoj tzin c'ulej? D'a ichñej ta' ix ic'jib'at in choñab' tic d'a Babilonia. A eb' tz'ac'an yajalil d'a yib'arñ eb', syic'chaarñ sb'a eb', max yactej eb' in sb'uchani.
- 6 Yuj chi', ol c'och sc'ual, ol yojtaquejel in choñab' tic to Dios in, ol nachajel yuj eb' to a in in lolon d'a eb', xchi Jehová.
- 7 Jantac svach'il quilan d'a tzalquixtac, ayic sjavi junoc mach tz'alan vach' ab'ix. Yed'nac yab'ixal junc'olal, syalanpax yab'ixal colnab'il, syalan icha tic: Ex aj Sion, a e Diosal van yoch Reyaj, xchi.

- ⁸ Ab'ec, a eb' starivumal e choñab', tz'el yav eb', jun lajan tz'aj sq'ue ñilnaj eb' yel yav yuj tzalajc'olal, yujto syil val eb' sjax Jehová d'a Sion.
- ⁹ Ex aj Jerusalén juvinaccan e choñab', elocab' eyav e b'itan d'a tzalajc'olal, yujto ol oc'xoc sc'ol Jehová d'ayex, ol scolanxi Jerusalén.
- ¹⁰ Yujto ol sch'ox spoder Jehová yil juntzarñoc nación. Masanil anima d'a yolyib'arñ'q'uinal tic, ol vojtaquejel eb' to a Dios oñ colanxi.
- ¹¹ Elañec, elañecta d'a yol sc'ab' eb' aj Babilonia. A ex eyed'nac yame'ab' yic stemplo Jehová, mañ eyam tas mañ vach'oc, mañ eyac'b'at e b'a d'a scal chucal.
- ¹² Mañ sc'ac'aliloc, mañ elelaloc ol ex elta, yujto a Jehová co Diosal ol oymaj d'a e patictac, ol ex starivani.

Syaelal jun Schecab' Jehová

- ¹³ Ix yalan Jehová icha tic: A jun in Checab' tic vach'ñej ol elc'ochoc, ol ic'joc val chaañ, ol b'inaj val.
- ¹⁴ Tzijtum mach ol sat sc'ol yilani, yujto ol ixtax yilji, mañxo animaoc ol aj yilji yuj tas ol utajoc.
- ¹⁵ Icha pax chi' jantac nación, ol sat sc'ol yilani ayic ol ic'jocchaañ. A eb' rey toxoñej ol och q'uelan eb', yujto ol yil eb', ol nachajel yuj eb' tas to manta b'aj ix yab' eb' yalji, xchi Jehová.

53

- ¹ Ol yal Israel icha tic:
¿Toc ay mach tz'ac'anoch d'a sc'ol tas scaleli? ¿Toc ay mach snachajel yuuj to a spoder Jehová scheclaj d'a jun ab'ix tic? xcham eb'.
- ² Snib'ej Jehová to a jun schecab' chi' sq'uib' icha svol junoc te te' tz'em sch'añal yib' d'a taquirñ luum. Mañ nib'ab'iloc yilji, malaj tas vach' squiloch d'ay.
- ³ A eb' anima, ol sb'uch jun checab' chi' eb', ol spatiquejel eb'. Ol ac'jococh yaelal d'a yib'arñ yuj eb', ol techaj yuuj, yujto c'ajan yab'an syail. Icha junoc mach mañxo smojoc yiljiochi, ol paticajeloc. Malaj ol elc'och jun checab' chi' d'ayorñ.
- ⁴ A co naani to a Dios tz'ac'anoch yaelal d'a yib'arñ, syac'anpaxcan d'a emnaquilal, palta mañ ichocta'. A co yaelal a oñ tic ol ac'jococh d'a yib'arñ, ol yab' syail co q'uexuloc.
- ⁵ Ol tecjoquec' q'uen d'a snivanil yuj co pitalil, ol yab'an val syail yuj co chucal. Yuj syaelal ol yab' chi', ol ochxi junc'olal d'a co cal yed' Dios. Yuj yechnaj chi', ol yac'xi co q'uinal.
- ⁶ Co masanil ix oñ saclemcanb'at icha noc' calnel. Junjun oñ ix co na' tas b'eal b'aj ix co nib'ej b'aj ix oñ b'atcani, axo Jehová ol ac'ancanoch co mul co masanil d'a yib'arñ jun schecab' chi'.
- ⁷ Ol ac'joc val och syaelal yuj eb' anima, emnaquilal ol aj yuj eb', palta malaj tas ol yala'. Ol ic'jocb'at yuj eb', icha tz'aj yic'jib'at noc' calnel b'aj smiljichamoc. Malaj tas ol yala', numanñej ol ajoc, icha noc' calnel sjoxchaji.
- ⁸ Ol ic'chajelta d'a preso yic sch'olb'itaji, ol ac'jococh chamel d'a yib'arñ. Malaj mach ol och ilc'olal yuj schamel chi'. Ol ic'chajel d'a yolyib'arñ'q'uinal tic yuj co mul a oñ schoñab' oñ tic. Cuuj ol yab' syail.
- ⁹ Malaj val jab'oc chucal ol sc'ulej, malaj jab'oc es ol elta d'a sti'. Vach'chom icha chi', a sana eb' anima to ol mucchaj d'a scal eb' chuc, palta axo d'a scal eb' b'eyum ol mucchajoc.

- 10 A Jehová tz'alan icha tic: Ol vac' yab' syail in checab' icha yaj in naani. Ol yac'och sb'a silab'il d'a yol sc'ab' chamel yic tz'ac'jican lajvoc smul masanil anima. Yuj chi' ol pitzvoccan d'a junelñej, ol yil eb' yinñilal. Yuuj, ol elcanc'och tas nab'il vuuj.
- 11 Ayic toxo ix lajviec' juntzarñ yaelal chi' d'a yib'arñ, ol tzalaj yuj spac jun yaelal chi' to mañ nab'arñejoc ix yab' syail. Tziztum eb' anima ol ochcan vach'il yuj yojtacanel in checab' chi' eb', yujto ol ic'jocanel smul eb' yuuj.
- 12 Yuj chi' ol vac' yopisio d'a scal eb' nivac yelc'ochi. Ay yalan yic yed' eb' yac'an ganar oval, yujto ix yac'och sb'a d'a yol sc'ab' chamel. Icha val tz'utaj eb' sc'ulan chucal, icha chi' ix utaji. Ix sb'ec sb'a yuj smul masanil anima, ix tevi yuj eb' yic tz'ac'jican lajvoc smul eb' chi', xchi Jehová.

54

Xajanñej eb' israel yuj Jehová

- 1 Ix yalan Jehová icha tic d'a Jerusalén:
Ex aj Jerusalén, q'uearñecchaarñ e b'itan d'a tzalajc'olal. A d'a peca' lajan e choñab' icha junoc ix ix max unevilaj, actab'ilcan yuj yetb'eyum. Axo ticnaic, lajan icha junoc ix tziztum yune' ix alji, ec'b'al sb'isul yune' ix d'a yichañ junoc ix ix ayñejec' viñ yetb'eyum yed'oc.54.1
- 2 Aq'uec levab'oc e mach'en b'aj cajan ex, mañ ex xiv e levb'itani. Icha junoc mach slevb'itan smantiado, sjuclitej sch'arñal, smac'an tzatzb'oc yestacañil, icha chi' tze c'ulej.
- 3 Yujto ol levab'oc e mach'en chi', yuj chi' ol eyic'canec' slum eb' anima cajan d'a e patic eyichañ. A eb' eyiññilal ol ac'an ganar juntzarñxo nacióñ, ol cajnaj eb' d'a juntzarñ choñab' cannac tz'inan.
- 4 Ex aj Jerusalén, mañ ex xivoc, mañxo ol ex can d'a q'uixvelal, mañxo emnaquiloc ol ex utajoc. Mañxo ol e nacot tas ajnac yel e q'uixvelal d'a peca', ayic ex actajcan icha junoc ix ix mañxa yetb'eyum.
- 5 Yujto a in in b'onac ex, icha eyetb'eyum vaji. A in b'i Jehová Yajal d'a Smanañil. E Columal vaji, e Diosal a inxojñej Ochi, sDiosal in pax masanil anima.
- 6 A e choñab' tic, lajan icha junoc ix cob'es ix actab'ilcan yuj yetb'eyum, cusc'olal yajcan ix. Icha chi' ajnaccan e choñab' tic, axo ticnaic, A in e Diosal in tzex vavtejxi.
- 7 Ex aj Jerusalén, quenñej tiempoal ix ex vactejcani, axo ticnaic, tzex in chaanxi yujto te xajan ex vuuj.
- 8 Ix cot voval d'ayex jun tiempoal, ix in c'ub'ejel in b'a d'ayex, palta yujto tzex in xajanej d'a junelñej, yuj chi' ix oc'xi in c'ol d'ayex, a in ton Jehová e Columal vaji, a in svala'.
- 9 Icha val vutejnac vac'an in ti' d'a virañ Noé to mañxa b'aq'uirñ ol jax jun oval a' mucjinac yolyib'arñq'uinal tic, icha chi' tz'aj vac'an in ti' ticnaic, mañxo ol cot voval d'ayex junelxo, mañxo ol ex in tumej.
- 10 Vach'chom sq'uexmaj yed'tal lum nivac vitz, tz'em laññaj lum tzalquixtac, palta malaj b'aq'uirñ ol vactej ex in xajanani. Malaj b'aq'uirñ ol lajvoc in trato ix vala' to ayñej junc'olal d'a in cal eyed'oc. A in Jehová in svala'.

A ac' Jerusalén

54.1 54:1 A d'a tic max b'inaj Jerusalén, palta a yuj juntzarñxo pasaje, cojtac to a', yujto a capital yaj d'a yol smac'en Judá.

- ¹¹ Ix yalanxi Jehová icha tic: Ob'iltac ex, ex aj Jerusalén. Ix eyab' val syail yuj tas ix ec' d'a eyib'arı, malaj val junoc mach ix ac'an snivanil e c'ool. Axo ticnaic ol vac'canem e chořıab' tic d'a yib'arı q'uen q'ueen vach' yilji, ol vac'ancanem yich d'a yib'arı q'uen zafiro.
- ¹² A yelvanub' e chořıab', ol in b'o yed' q'uen rubı, axo spuertail, ol in b'o yed' q'uen berilo, axo smuroal ol in b'o yed' q'uen q'ueen te vach' yilji.
- ¹³ Ol in c'ayb'ej eb' eyuninal yic vach' ol aj yelc'och eb'.
- ¹⁴ A tojolar, ol yic'riej yipoc d'a e cal, ol ex colchajcanel d'a yol sc'ab' eb' anima tzex ixtani, eb' tzex xib'tani. Mařıxa mach ol ex xib'tanoc.
- ¹⁵ Tato ay mach ol javoc yac' oval eyed'oc, mařıoc in svac'cot eb', yuj chi' ol eyac'riej ganar eb'.
- ¹⁶ Ilecna'b'i, a in ix in b'o viřı tenum q'ueen, syac'och sc'ac'al te' tzac'ac' viřı yic sb'oan yamc'ab' viřı yic oval. A in pax ix in b'o eb' satanel anima yed' juntzařı syamc'ab' viřı chi'.
- ¹⁷ Palta malaj junoc yamc'ab' yic oval ol yal ex sataneli. A eb' tz'ac'anoch tas d'a eyib'arı, numanxořıej ol ajcan eb' eyuuj. Aton juntzařı tic svac' d'a eb' tzin ac'an servil. A in ol ex in colo', xchi Jehová.

55

Avtab'il masanil anima yuj Jehová

- ¹ Ix yalan Jehová icha tic:
Masanil ex stacij e ti', cotarıec, ul uq'uec a a'. A ex malaj e tumin, cotarıec ul chaec tas tze va d'a nab'arıej, ul chaec yal uva yed' lech mařı tupb'ıloc.
- ² ¿Tas yuj tze comon lajej e tumin d'a tas mařı vaeloc? ¿Tas yuj tze comon lajej e tojol tze cha d'a tas to max b'ud'ji e c'ol yuuj? Ab'ec val sic'lab'il tas ol vala': Tato tze c'anab'ajej tas svala', ol e va vael te vach', ol ex b'ud'joc val sic'lab'il.
- ³ Cotarıec d'ayin, maclejec val eyab' tas svala', ol ex ajřıejec'oc. Ol in b'o junoc in trato eyed'oc d'a junelřıej yujto tzex in xajanej, yic tz'elc'och in ti' vac'nac d'a viřıaj rey David.
- ⁴ A in vac'nacoch viřıaj David chi' testigoal d'a juntzařıxo naciön, yic scuchb'an viřı, ma yic syac'an yajalil viřı d'ay.
- ⁵ Ol eyavtejcot eb' anima mařı eyojtacoc. A eb' anima chi' elarıřıchamel ol ja lemnaej eb' d'ayex, yujto a in Jehová e Diosal in, A inxořıej Ochi, a in ol ex vac' ic'jocchaarı, xchi Jehová.
- ⁶ Aq'uec och e b'a d'a yol sc'ab' Jehová, yacb'an tzato yal eyavaj d'ay. Avajarıec d'ay, yacb'an lac'anto ayeq'ui.
- ⁷ A ex chuc e b'eyb'al yed' ex chuc e pensar, actejeccan juntzařı e chucal chi'. Meltzajarıec d'a Jehová. Ol oc'xoc sc'ol d'ayex, ol ex yac' nivanc'olal co Diosal.
- ⁸ Ix yalan Jehová icha tic: A tas nab'il vuuj, mařı lajanoc yed' tas tze na'a. A tas tzin c'ulej, mařı lajanoc yed' tas tze c'ulej.
- ⁹ A in pensar yed' tas tzin c'ulej chi' mařı lajanoc icha eyico', yujto yel val te ec'b'alxo tas tzin na' chi' d'a yichařı schaarıil yajq'ue satchaarı d'a yib'arı lum luum tic.
- ¹⁰ A yaxřıab' yed' q'uen sacb'acom tz'emta d'a satchaarı, max meltzajlaj d'a ichřıej ta', palta to sch'ayxican lum luum yuuj yic vach' sq'ueul masanil tas tz'avchaj d'a luum. Syac'an sat, tz'elta yıřıatıl yic syal yavchajxi, syac'anpax svael eb' anima.
- ¹¹ Icha yaxřıab' chi', icha chi' yaj in lolonel, max meltzajlaj d'ayin d'a ichřıej ta', palta to sb'ocan tas nab'il vuuj, tz'elpaxc'och tas tzin nib'ej.

- ¹² Tzalajc'olal ol aj eyelta b'aj ayex ec' presoal, junc'olal ol aj e meltzaj d'a e choñab'. Masanil lum vitz, lum tzalquixtac, ichato ol q'ue val sjaj lum d'a chaari yuj tzalajc'olal. A te' nivac te', icha val to ol stz'it sc'ab' te' stzalaji.
- ¹³ A lum b'aj ay te' q'uiix, a te' c'ub'taj ol q'uib'oc. A lum b'aj ay te' sac q'uiix, a te' arrayán ol q'uib' sq'uexuloc te'. Ol in c'ulej juntzari tic yic sb'inaj in b'i a in Jehová in tic, yic tzin nachajñejcot d'a junelñej, xchi Jehová.

56

A colnab'il tz'altaj d'a masanil anima

- ¹ Ix yalan Jehová icha tic:
B'eyb'alejec tojolal, aocab' tas vach' tze c'ulej, yujto toxo val ol ex in coleli. Ol in ch'oxel in poder in colvaji.
- ² Te vach' yic eb' sc'anab'ajan juntzari checnab'il tic, sb'eyb'alan eb' icha val yaji, aton eb' nivan yelc'och sc'ual ic'oj ip d'ay, max yixtejb'at eb', aton eb' syailan sb'a, max sc'ulej chucal eb', xchi Jehová.
- ³ Tato ay eb' ch'oc nacional syac'och sb'a d'a yol sc'ab' Jehová, mocab' yal eb' icha tic: A Jehová max in chaanoch d'a scal schoñab' tic. Añejtona' eb' viñ malaj yuninal, mocab' yal eb' viñ icha tic: A in tic lajan in icha junoc te' taquiñ te'.
- ⁴ A Jehová tz'alan icha tic: Tato a eb' viñ malaj yuninal chi' nivan yelc'och sc'ual ic'oj ip d'ay, sc'anab'ajan pax eb' viñ tas tzin nib'ej, tojol syutej sb'a eb' viñ d'a in trato,
- ⁵ ay jun tas te vach' ol vac' d'a eb' viñ d'a yichari to ay yuninal, ma yisil. A jun chi', to ol b'inajñej eb' viñ d'a in templo yed' d'a scal in choñab'. Ol vac'anpax jun sb'i eb' viñ d'a junelñej, malaj b'aq'uiñ ol sateloc.
- ⁶ Axo pax eb' ch'oc choñab'il syac'och sb'a d'a yol in c'ab', yic tzin yac'an servil eb', tz'ochpax eb' ejmelal d'ayin, tzin sxajanej eb', sc'anab'ajan pax sc'ual ic'oj ip eb', tojol syutej sb'a eb' d'a in trato, ol in chaoch eb' d'a scal in choñab'.
- ⁷ Ol vic'cot eb' d'a jun in tzalan vicñej yaji. Ol vac'an tzalajb'oc sc'ol eb' d'a spatil b'aj tz'och lesal d'ayin. Ol in cha silab' eb' sñustz'a d'a yib'ari valtar, yujto a in templo tic, ol alchaj yuuj to spatil lesal yaj d'a masanil choñab'.
- ⁸ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil, a in tzin molb'ejcot eb' israel aycanb'at d'a juntzari ch'oc nacional, a in svala': Ol vic'cot juntzari eb' ch'oc nacional yic junñej tz'aj eb' yed' eb' israel molb'ilxo vuuj, xchi Jehová.

A schucal pensar eb' yajalil choñab'

- ⁹ Ix yalan Jehová icha tic: Ex ch'oc nacional, cotañec icha noc' chium noc'. Cotañec milval, ul satequel in choñab' tic, icha syac' noc' caltacte'al noc' sjavi, schianb'at noc' calnel.
- ¹⁰ Yujto a eb' stañvumal in choñab' tic, ichato maxtzac yal yilan eb', maxtzac nachajel yuj eb' tas sc'ulej. Lajan eb' icha noc' tz'i' max chivaji. Jichanec' eb' tz'ec' c'u. Añej vayari sgana eb' sc'ulej.
- ¹¹ Lajan eb' icha noc' tz'i' tz'ochñej svejel, malaj b'aq'uiñ sb'ud'ji. A eb' yilumal in choñab' tic, max nachajel jab'oc yuj eb', añej tas sgana eb' sayeq'ui.
- ¹² Syalan eb' icha tic: Coyec b'at co sayec añ añ, a añ te ov scuq'uejec, yic sq'ue val añ d'a co jolom. Scuc'anpax añ q'uiç'an icha sco c'ulej ticnaic, mato ol te ec' yib'ari cuc'an añ jun, xchi eb'.

57

¹ Ayic scham eb' anima vach' spensar, malaj mach snaan eb'. Ayic satem eb' vach' sb'eyb'al chi', malaj mach snachajel yuuj to ayic scham eb' chi', scolchajcanel eb' d'a scal yaelal.

² A eb' vach' sb'eyb'al chi', junc'olal yaj eb', van yic'an yip eb' b'aj sc'och chi'.

Ay yoval sc'ol Jehová'R'd'a ejmelal d'a comon dios

³ Ix yalan Jehová icha tic: Cotañec d'ayin a ex tze b'eyb'alej chucal, a ex ton tze b'eyb'alej ajchumal, ex tzex em ajmual.

⁴ ¿Mach eb' tze b'uchu'? ¿Mach eb' tzeyed'tej sat, tz'elta jab'an eyac' tze chacaneli? A ex tic te chuc ex, te esalvum ex.

⁵ A d'a yichtac te' ji yed' te te' c'ayum xiil, ata' tze c'ulej ajmual. Tzeyac'anpax eb' eyuninal silab'il d'a e diosal d'a scaltac q'uen q'ueen d'a stitac a cotac a' sb'eyi.

⁶ Ex israel, scha val e c'ol eyoch ejmelal d'a q'uen q'ueen ñeleli sat d'a voltac a' cotac a' sb'eyi, a juntzañ chi' ix e sic'canel e diosaloc. Aton d'a juntzañ chi' tze sequem vino, tzeyac'an sat eyavb'en silab'il d'ay. ¿Am e naani to mañ ol vac'och eyaelal yuj juntzañ tas tze c'ulej chi'?

⁷ A d'a lum jolomtac vitz te chaañ ay ste'al, ata' tze b'o e vaynub', tze ñusanpax e silab'.

⁸ A d'a yoloch e puerta, ata' tzeyac'och yechel e diosal yajb'entac yilji. A inxo tic, tzin b'atcan satc'olal eyuuj. Tze quichanel b'eran e b'a, tzex ec' jichan d'a sat e ch'at levan sat. Tzeyac'an e trato e mulan yed' eb' tze nib'ejochi, tzex vay yed' eb'.

⁹ Tzeyic'anb'at aceite yed' jantac perfume, tzex b'at lemnaj d'a jun yechel comon dios scuch Moloc, tzex och ejmelal d'ay. Tze checanb'at eb' e checab' d'a najat b'at sayanec' juntzañixo e diosal, masanto tz'emc'och eb' b'aj ay eb' channac.

¹⁰ Tzex c'unb'i eyec' d'a najat chi', palta max nachajel jab'oc eyuuj to malaj yelc'och jun tze c'ulej chi'. Yujto te nib'ab'il jun tze sayec' chi', yuj chi' tz'ochxi eyip, tze sayanxi.

¹¹ ¿Mach juntzañ eb' b'aj tzex xivi to nivan yelc'och chi' d'ayex, yuj chi' tzin eyacteñcani, tzin b'at satc'olal eyuuj? ¿Tom yujto mañxa tas svala', yuj chi' mañxa velc'och d'ayex?

¹² A ticnaic, ol vac' checlaj juntzañ e b'eyb'al te vach' e naan chi', palta mañ ol ex colchajlaj yuuj.

¹³ Ayic ol el eyav e c'anán in colval, ol valan d'ayex: Aocab' e comon diosal chi' tzex colani, xin chama. A masanil juntzañ chi', ol ic'chajb'at yuj ic', añej yed' jun pusoc ic' chi' ol b'atoc. Axo pax eb' tzin ac'anoch yipoc sc'ool jun, ol cajnajñej eb' d'a in choñab' tic, ol añnej eb' d'a lum tzalan vicñej yaji, xchi Jehová.

A eb' israel sna sb'a

¹⁴ Ol ab'joc yalchaj icha tic: B'oec jun b'e, te pañan tzeyutej, iq'uequel tastac ayem d'a yol b'e chi' yic vach' tz'ec' in choñab', xchama.

¹⁵ Yujto a Dios Axoñej nivan Yelc'ochi, Añnej ec' d'a junelñej, scuchan pax Axoñej Ochi, a tz'alan icha tic: A in tic, cajan in d'a lugar te chaañ to vicñej yaji, palta ay in pax ec' yed' eb' emnaquillal yaji yed' eb' sna sb'a sc'ool yuj schucal, a in sviptzitej eb'.

¹⁶ Mañxo ol cot voval d'a in choñab' tic, mañxo ol vac'ñejcot voval d'a eb' d'a junelñej, talaj a juntzañ anima b'ob'il vuj tic, schab'axq'ue sc'ol eb' d'ayin.

- 17 Yuj smul eb' israel tic yic sayanřej scomon diosal eb', ix cot voval d'a eb', ix vac'anoch syaelal eb', ix in paticanel eb'. Palta ix spiteřej val sb'a eb', ix sc'ulan eb' icha tas snib'ej.
- 18 Ix vil val sb'eyb'al eb', palta ol varřej eb', ol vac'an yic' yip eb'. Ol in tarivan eb', ol vac'an snivanil sc'ol eb' scus yuj smul.
- 19 Ol valan d'a eb' icha tic: A ex najat cajan ex yed' ex lac'an ayex, junc'olalocab' eyaji, xin chama. Yujto a in ol varřej in chořab' tic.
- 20 Palta axo eb' chuc sb'eyb'al jun, lajan eb' icha a' mar scot b'alb'on sat, max ochlaj vaan, syic'ancot jantac c'alem.
- 21 A eb' sc'ulan chucal, malaj jab'oc vach'il ol scha eb', xchi Jehová.

58

A tzec'ojc'olal

- 1 Ix yalan Jehová d'ayin icha tic:
Avajari d'a chaari, mař ach xiv avaji. Te chaari tz'el av icha spuji junoc q'uen trompeta. Al d'a eb' yiřtilal Jacob tic to te pit eb', te chuc eb'.
- 2 Junjun c'u scomon och eb' ejmelal d'ayin. Scomon tzalaj eb', snib'an eb' yojtaquejel in b'eyb'al, icha junoc chořab'il anima sb'eyb'alan tojolar, ichato malaj b'aj syiq'uel spensar eb' d'a in checnab'il, ichato sc'an juntzari checnab'il eb' yic tojolar d'ayin, sch'oxan eb' to stzalaj eb' sjavi d'ayin.
- 3 Ijan scot yoval eb' d'ayin syalan eb' icha tic: Nab'ařej tzoř comon och tzec'ojc'olal d'ayach, tocval tzoř ila'. Nab'ařej squixtej co b'a coch ejmelal d'ayach, tocval tzoř a na'a, xchi eb'. Svalan icha tic: Yel toni, ayic tzex och d'a tzec'ojc'olal chi', ařej tas tze nib'ej, a chi' tze c'ulej, tzeyixtan eb' e munlajvum.
- 4 Ayic tzex comon och d'a tzec'ojc'olal chi', ařej telajb'ail yed' oval tzeyac'a, tze mac'lan e b'a yuj e chuc pensaril. Tocval ol vab' e lesal d'a jun e tzec'ojc'olal tzeyac' chi'.
- 5 ¿Tom a e naani to tzin tzalaj yed' tas tzeyutej e b'a chi'? A jun tze c'ulej chi' cusc'olal, tzex comon em řojan icha spacchaj te' aj, tzex comon ec' jichan d'a yib'ari q'uen tic'aq'uil taař yed' pichul ya sva'i. ¿Tom a jun chi' tzeyac' scuch tzec'ojc'olal te vach' d'a yol in sat e naani?
- 6 Palta mař ichoc ta'. Ol val d'ayex to a tzec'ojc'olal scha in c'ool, aton stzolar tic: Colequelta eb' anima ayoch d'a yol sc'ab' eb' chuc spensar. Mařxo eyixtej eb' smunlaj d'ayex, actejequel eb' tz'ixtaj chi', mařxo eyixtej eb'.
- 7 A eb' anima scham yuj vejel, aq'uec svael eb'. Axo eb' malaj spat, aq'uec sposado eb' d'a e pat. A eb' malaj spichul, aq'uecch spichul eb', mař eyactej eyac'an snivanil sc'ol eb' eyetchořab'.
- 8 Tato icha chi' tzeyutej e b'a, yalřej b'aj ol checlaj in vach'c'olal d'ayex, icha tz'aj sq'uirib'i d'a junxo c'u. Elařchamel ol ex colchajoc. A in e tojolar vaji, b'ab'el in b'at eyuuj, axo in tziquiquial, tzac'an eyuuj.
- 9 Yuj chi' tato ol ex avaj d'ayin, elařchamel ol in tac'voc d'ayex. Tato ol el eyav e c'anan in colval, ol valan d'ayex icha tic: Ina in tic, xin chama. Tzeyiq'uel juntzari chucal chi' d'a e cal. Mař e suy slumal eb' eyetanimail, mařxo e naq'ue esal lolonel d'a spatic eb'.
- 10 Tato tzeyac' svael eb' ay svejel, tzex colvaj d'a eb' ay tas tz'och yuuj, tato icha chi', ol checlaj e vach'il d'a scal anima icha saquiq'uinal d'a scal q'uic'alc'uinal. Ol ex checlajel icha yoc c'u d'a chimc'ualil d'a scal q'uic'alc'uinal chi'.

- 11 Tato icha chi', ol ex in cuchb'ejrtej. Jantac e vael ol vac' d'a lum tz'inan luum. Ol vac'an yip e nivanil, lajan ol ex aj icha junoc tas avab'il ayrejoch yalil, ma icha junoc sja' a a' malaj b'aq'uiñ stupi.
- 12 Ol e b'oxiq'ue e choñab' d'a yed'tal b'aj jub'ilemi, aton d'a yib'arñ yich ay-canem d'a peca'. Ol alchaj d'ayex to b'oumexxiq'ue muro lañchajnac, b'oumexxiq'ue pat lañchajnaquemi.

Tas tz'alji yuj sc'ual ic'oj ip

- 13 A in Jehová in tic svala': Tato mañ comonoc tzeyutejb'at sc'ual ic'oj ip, malaj e munlajel tze b'o d'a jun c'u vic yaj chi', tato tzex tzalaj paxi yujrtej to ay yelc'och jun c'u chi' d'ayex, max eyal comon lolonel,
- 14 tato icha chi', ol ex tzalaj ved'oc. A in ol vac' snivanil eyelc'och d'a masanil choñab'. Ol eyac' tzalajb'oc e c'ool d'a lum luum vac'nac e mach'enoc d'a e mam eyicham aj Jacob. A in ton Jehová in svalcan jun tic.

59

A syaenal Israel yuj schucal

- 1 Tocval tz'el yip spoder Jehová, yuj chi' maxtzac yal scolvaji, tocval ix chacañb'i Jehová, yuj chi' maxtzac yab' e tevi, maay.
- 2 A chucal tze c'ulej, a chi' ayec' d'a scal e nañal yed' Dios. A juntzañ e mul chi', a tz'ec' macan d'a e cal yed' Dios chi', yuj chi' maxtzac yab' tas tzeyala'.
- 3 A ex tic, chic'tac e c'ab' e milancham anima, mictac e c'ab' e c'ulan chucal. Axoñej es yed' chucal tz'el'ta d'a yol e ti'.
- 4 Malaj junoc ex vach' tzeyutej e b'a. Max e ch'olb'itej yaj eb' anima d'a stojolal, ma d'a stzolal. A tas malaj yelc'ochi yed' esal lolonel, a tzeyac'lab'ej ayic sb'o yaj eyoval. Tze c'ulan chucal, yujto a chi' ayec' d'a e pensar.
- 5 A tas nab'il eyuuj chi', lajan val icha sñolob' noc' chan. A mach sloan sñolob' noc' chan chi', schamrtej. Ayic smac'ji pojoc, a noc' cotac ajavchan tz'el'ta d'a yool. Añeja' tas nab'il eyuj chi', icha sch'al noc' xim yaji.
- 6 A sch'al noc' xim chi', max yal-laj sb'o pichul yed'oc, malaj mach spich sb'a yed' tas sb'o noc' chi'. Icha sch'al noc' xim chi', icha chi' juntzañ chucal tze c'ulej, malaj jab'oc tas tzeyic' d'ay.
- 7 Tzex b'at lemnaj d'a scal chucal. Elañchamel tze milcham eb' anima malaj smul. Añej d'a chucal ayoch e pensar, a b'aj tzex eq'ui, jantac tastac tze satcaneli.
- 8 Añej oval tzeyac'a', malaj jab'oc tojolal scheclaj d'a tas tze c'ulej. A e b'eyb'al chi', junelñej mañ vach'oc. A eb' tz'och tzac'an eyuuj, malaj jab'oc junc'olal tz'ilchaj yuj eb' d'ayex.
- 9 Yuj chi' syalan eb' anima icha tic: Malaj mach stec'b'an sb'a cuuj, malaj mach tzoñ colonel d'a yol sc'ab' eb' tzoñ ixtani. Sco tañvej tzalajc'olal, palta axo cusc'olal oyan och d'a co patic. Sco tañvej b'aq'uiñ tzoñ colchajel d'a yol sc'ab' eb' tzoñ ixtani, palta malaj mach tzoñ colani.
- 10 Toxoñej sco machlej b'aj tzoñ eq'ui, icha yec' machmon junoc mach max uji yilan d'a sat pat. A d'a chimc'ualil tzoñ telvi, ichato d'ac'valil ayoñeq'ui. Vach'chom tec'an oñ scab'i, palta ichato chammac oñxo.
- 11 Ay b'aj scot coval, sñiñi yol co jaj icha noc' oso, mato tzoñ c'acvi icha noc' paramuch. Sco tañvej co ch'olb'itaj d'a stojolal, palta malaj b'aq'uiñ sb'o caji. Sco tañvej co colji, palta najat yajcanel d'ayorñ.
- 12 Mamin Jehová, yel ix co pitej co b'a d'ayach. A co mul chi' tz'ic'ancot d'a quib'arñ. Chequel yaj co pitalil, cojtac co mul chi'.

- ¹³ Ach co Diosal, te pit scutej co b'a d'ayach, max ach co c'anab'ajejlaj. Max co nib'ejoch tzac'an co b'a uuj. Añej val chucal yed' ixtoj anima sco c'an co c'ulej. Nab'il cuuj tas tz'aj cac'an es yed' quixtan eb' quetanimail.
- ¹⁴ Sco chaquel b'aj sb'o yaj eb' quetanimail. A tojolal, najat yajcanb'at cuuj. A tas yel, mañxalaj mach schaan yab' b'aj smolb'ej sb'a eb' anima. Axo tojolal chi', maxtzac checlaj b'aj ay.
- ¹⁵ Mañxa mach tz'alan tas yel, axo eb' snib'ej yactancan chucal, tz'ic'jiec' tastac ay d'a eb', xchi eb' anima.

Ol colvaj Dios d'a eb' schoñtab'

A Jehová max scha sc'ol juntzañ tic, yujto maxtzac ch'olb'itaj eb' anima d'a stojolal.

- ¹⁶ Toxoñej sat sc'ol Jehová ayic syilani to malaj mach syac'lej sb'oan yaj jun tic. Yuj chi' syac'och sb'a scolan eb' yed' spoder, ol yac' ganar scolan eb'.
- ¹⁷ Icha eb' soldado ayoch spichul yic oval, icha chi' ol aj sjavi Jehová yed' yoval sc'ool, yic syac'an spac d'a eb' ixtum anima. A stojolal, icha q'uen maclab' riñ' c'ol yaji. Axo scolnab'il, lajan icha q'uen xumpil.
- ¹⁸ Ol spacan d'a junjun mach, ato syala' tas sc'ulej. Ol yac'anoch syaelal eb' ayoch ajc'olal d'ay. A eb' schichon sc'ol d'ay, aton eb' cajan d'a sc'axepal a' mar, ol yac' spac d'a eb' d'a smojal.
- ¹⁹ Masanil eb' anima d'a yolyib'añq'uinal tic, b'aj sq'ueul c'u, masanto b'aj tz'em c'u, ayic ol yilanoch stziqiquial Jehová eb', ol xiv eb', yujto ol ja icha val junoc a' eluma', ichato pechb'il yuj junoc oval ic'.
- ²⁰ A Jehová tz'alani to ol javoc scol eb' aj Sion, aton eb' yirñtilal Jacob sna sb'a yuj schucal.
- ²¹ Syalan Jehová icha tic: A ticnaic tzin b'ocan jun in trato eyed'oc, svac'ancan in ti' to a Vespíritu yed' in c'ayb'ub'al svac'can d'ayex, ol canñej eyed'oc. Ol eyalancan d'a eb' eyuninal yed' d'a eb' eyirñtilal ol elñej, yic tze c'anab'ajej d'a junelñej, xchi Jehová.

60

Sb'inajnaquil ac' Jerusalén

¹ Ix yalan Jehová icha tic:

Ex aj Jerusalén, q'ueañtecxí vaan, te vach' eyico' yujto scheclajxiq'ue in tziqiquial d'a e cal.

² Axo yolyib'añq'uinal tic, a q'uic'q'uinal ol musancanoc, ichato ol can juntzañxo nación d'a scal jun nivan q'uic'alc'uinal. A exxo tic, a in Jehová in tic ol vac' saquilq'uinal d'ayex, ol checlajel in tziqiquial d'a e cal.

³ A juntzañ nivac nación chi', ol javoc d'ayex yuj e saquilq'uinal chi'. A eb' viñ rey, ol javoc eb' viñ ul yil in tziqiquial ol checlaj chi'.

⁴ Q'ueañec q'uelan, tzeyilan d'a e patic eyichañ to a masanil eb' eyetchoñtab', ol laj smolb'ej sb'a eb' sjax d'ayex. A eb' eyal eyuninal, najat ol cot eb', mec'b'il eb' ol ul ac'jocan eb' d'ayex.

⁵ Ayic ol eyilan icha chi', ol ex q'ue jucnaj e tzalaji, ol ex te tzalaj val. Yujto ol laj yic'cot sb'eyumal juntzañ nación ay d'a sc'axepal a' mar, ol ul yac'ancan eb' d'ayex.

⁶ Ol majel sat e lum tic yuj jantac noc' camello ol yic'cot eb' aj Madián yed' eb' aj Efa. Ol javocpax masanil eb' aj Sabá, yed'nac q'uen oro eb' yed' incienso. Ol yalanel vach' lolonel eb' d'ayin Jehová in tic, yuj tas tzin c'ulej.

- 7 Masanil noc' calnel ay d'a Cedar, ol eyiquej noc'. Masanil noc' ch'ac calnel ay d'a Nebaiot, a noc' ol eyac'lab'ej, yic ol eyac'an noc' silab'il d'a valtar, aton silab' nib'ab'il vuuj. Icha chi' ol vutej, yic ay yelc'och in templo d'ayex.
- 8 Ol eyalan icha tic: ¿Tas juntzañ scot chi', icha scot asun, ma icha sc'och noc' paramuch d'a yed'tal?
- 9 A jun ol eyil chi', aton te' barco scot d'a sc'axepal a' mar, b'ab'el scot te' yic Tarsis yuj te'. Van yic'jicot eb' eyuninal aycanb'at d'a najat yuj eb', yed'nac q'uen oro eb' yed' q'uen plata. Ol in ic'jocchaañ a in Jehová e Diosal, A inxorfej Ochi. A in pax ol ex vac' b'inajoc.
- 10 A eb' ch'oc nacional, a eb' ol b'oanxiq'ue smuroal e choñab', axo eb' sreyal eb' ol ex ac'an servil. Vach'chom yuj yoval in c'ool ix vac'och eyaelal, axo ticnaic, yuj in vach'c'olal tz'oc'xi in c'ol d'ayex.
- 11 A spuertail e choñab', jacanñej d'a c'ualil yed' d'ac'valil yic syic'cot sb'eyumal juntzañ nación chi' d'ayex, yic sjavipax sreyal eb' d'a eyichañ.
- 12 A juntzañ nivac nación, ma eb' rey mañ ol ex ac'an servil, ol satjoquel eb'. Mañxa b'aj ol checlaj jab'oc eb'.
- 13 A jantac sb'eyumal lum Líbano ol ic'chajcot d'ayex: Aton te' taj, te' c'ub'taj yed' te' tzicap. Ol och te' svach'il yelvanub'oc in templo, yic ol vic'chaañ jun lugar chi' b'aj ol in ajoc.
- 14 Masanil yinñtilal eb' ix ex ixtan chi', ol javoc eb' yaq'uem sb'a d'ayex. Masanil eb' ix ex chacaneli, ol ul em cuman eb' d'ayex, ol yalan eb' d'ayex icha tic: A ex aj choñab' Sion ex tic, yicñej Jehová eyaji, aton sDiosal Israel Axoñej Ochi, xcham eb'.
- 15 Vach'chom actab'il ex can d'a peca', chach'il ex eli, mañxa mach tz'ec' b'aj ec'nac ex chi', palta axo ticnaic, ol vac' eyic'jichaañ yed' e b'inajnaquilal yuj masanil choñab' d'a junelñej.
- 16 A juntzañ nación chi', ol yac' e vael eb' te vach', axo eb' sreyal eb', ol yic'cot sb'eyumal eb', ol ex yac'an servil eb', icha syutej junoc ix nunab'il yac'an chunoc yune'. Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in Jehová e Diosal in, e Columal vaji, a in sDiosal in viñaj Jacob, tzex in colo'.
- 17 Ol in q'uex masanil tas ay d'ayex: A q'uen oro ol vac' sq'uexuloc q'uen bronce, axo q'uen plata ol vac' sq'uexuloc q'uen hierro. A q'uen bronce ol vac' sq'uexuloc te te', axo q'uen hierro chi' ol vac' sq'uexuloc q'uen comon q'ueen. A eb' eyajalil, d'a stojolal ol ex sch'olb'itej eb', yuj chi' junc'olal ol ex ajoc.
- 18 A d'a e luum chi', mañxa milojcham anima, oval yed' jantac chucal ol ujoc. Mañxa tas ol satel d'a yol e mach'en chi' yuj oval. A in ol ex in col icha junoc muro, ol in eyic'chaañ yujto ix ex in colo'.
- 19 Mañxalaj ol och yoc c'u eyuuj, ma yoc q'uen uj d'ac'valil, yujto a in Jehová saquilq'uinal ol in aj d'ayex d'a junelñej. A in e Diosal in tic ol ex vac' b'inajoc.
- 20 A jun saquilq'uinal ol vac' d'ayex chi', a ol ochcan sq'uexuloc yoc c'u yed' yoc q'uen uj. A jun chi', malaj b'aq'uirñ ol tupoc, yujto a in Jehová in saquilq'uinal ol in aj d'ayex d'a junelñej. Mañxa b'aq'uirñ ol ex cusoc.
- 21 Masanil eb' eyetchoñab', vach'ñej ol aj spensar eb'. Ol yiquejpax slum eb' d'a junelñej. Lajan ol aj eb' icha svol junoc te' avb'en te' avab'il vuuj. Ol in c'ulej jun chi' yuj vic'jichaañ.
- 22 A eb' quenñej sb'isul d'a e cal, ol q'uib' val sb'isul eb', te tec'an ol aj eb' icha junoc nivan choñab'. Ayic ol c'och stiempoal yelc'och juntzañ tic, a in val Jehová in ol vaq'uelc'och d'a elañchamel, xchi Jehová chi'.

61

Yab'ixal scolnab'il Israel

- 1 A Yespíritu Jehová Cajalil ayoch d'ayin, yujto sic'b'il in el yuuj. Checb'il in cot yuuj, yic tzul valel vach' ab'ix d'a eb' meb'a', svac'an stec'anil eb' mařxa yip yuj cusc'olal, svalan d'a eb' icha preso yaji to syal yel eb' d'a libre.
- 2 Svalanpaxeli to ix ja sc'ual co colchaj yuj Jehová co Diosal, sc'ual pax yac'anec' co pac d'a eb' cajc'ool. Ix in checjicoti yic svac'an snivanil sc'ol eb' cusc'olal yaji.
- 3 Tzin javipax vac' tzalajc'olal d'a eb' aj Sion cusc'olal yaji, aton eb' syac'q'ue q'uen tic'aq'uil taarı d'a sjolom, a tzalajc'olal svac' sq'uexuloc oq'uel. A b'it yic aloj vach' lolonel svac'canoch sq'uexuloc ilc'olal. Lajan ol aj eb' icha junoc te' ji avab'il yuj Jehová, yic sb'eyb'alej tojolal eb' yuj yic'anchari Jehová chi' eb'.
- 4 A juntzaři chořab' satnaqueli, ol sb'oxiq'ue eb', ol sb'oanpaxq'ue juntzaři pat eb' mac'b'ilem lařnaj d'a peca'.
- 5 Ex vetchořab', a eb' ch'oc nacional ol tařvan noc' e calnel, e munlajel yed' eyavb'en uva.
- 6 Ol yalan eb' to sacerdote ex Jehová, schecab' ex co Diosal. Ol ex tzalaj yed' sb'eyumal juntzarıxo naciön chi'. Vach' ol aj eyilji yuj tastac vach' yilji ol yac' eb' d'ayex.
- 7 A ex tic, icha val ix aj eyab'an syail, q'uixvelal yed' b'uchval, icha pax chi' ol aj e chaan e b'eyumal yed' e tzalajc'olal, malaj slajvub'.
- 8 Yujto a val tojolal snib'ej Jehová, scot yoval yuj elc'al yed' ixtoj anima. Yuj chi' val d'a smojal ol aj spacan d'a eb' ix ex ixtani. Ol lajvoc chi', ol sb'oan jun strato eyed'oc d'a masanil tiempo.
- 9 Ol b'inaj val eyiřtilal d'a scal masanil chořab'. Masanil mach ol ex ilanoc, ol nachajel yuj eb' to a Jehová tz'ac'an svach'c'olal d'ayex.
- 10 Tzin te tzalaj val ticnaic yuj Jehová, tzin q'ue val chaarı in tzalaj yuj in Diosal, yujto te vach' ix yutej yac'an in colnab'il yed' tojolal, ichato ix och in pichuloc yuuj. Icha svach'il tz'ajoch spichul junoc viři quelem yed' junoc ix cob'es ayic snupnaj eb', icha chi' in yutej.
- 11 Icha tz'aj sq'ueul tas sq'uib' d'a sat lum, ma icha yelta svol junoc te te', icha chi' ol aj yac'an checlaj tojolal Jehová Cajal d'a yicharı masanil naciön yuj yic'jicharı.

62

- 1 Ix yalan Jehová icha tic:
Yuj val to tzex in xajanej ex aj Sion, yuj chi' maři ol in em numan. Yuj val to tzex in xajanej ex aj Jerusalén, yuj chi' maři ol vic'lař vip masanto ol checlajel e tojolal icha yic sq'uiřib'i, axo e colnab'il, ol checlajel icha yajoch sc'ac'al te' taj d'a q'uić'alc'uinal.
- 2 Masanil naciön ol och q'uelan yilan e tojolal. Masanil eb' rey, ol och q'uelan eb' yilan snivanil eyelc'ochi. Yuj chi' ol ac'chajoch junxo eyac' b'i. A in Jehová in tic ol vac'ochi.
- 3 Icha scheclajel snivanil yelc'och junoc viři rey yuj scorona, icha chi' ol aj vac'an checlaj snivanil velc'ochi, yujto ayex ec' d'a yol in c'ab'.
- 4 Mařxo ol e cuch "Actab'ilcani", mařxo ol alchajpax d'a e lum tic, "Satb'ileli", palta to ol e cuch: "Nib'ab'il". Axo lum e lum ol scuchcan: "Nupnajnac," yujto nib'ab'il ex vuuj. Yajal vaj d'a lum e lum tic.

- ⁵ Yujto icha val junoc viri quelem snupnaj yed' junoc ix cob'es, icha chi' ol in aj eyed'oc, ol in ochxoc eyed'oc, ol in tzalaj eyed'oc, icha stzalaj junoc viri quelem yed' yetb'eyum, icha chi' ol in tzalaj eyed'oc.
- ⁶ Ex aj Jerusalén, ix vac'canoch e tarivumal d'a yib'ari smuroal e choñab'. D'a c'ual d'ac'val ol yal eb' icha tic: A ex tzex avaj d'a Jehová, mañ ex och vaan eyavaj d'ay.
- ⁷ Mañ e cha yic' yip Jehová, masanto ol sb'oxiq'ue Jerusalén tic, yic vach' masanil eb' anima d'a yolyib'arig'uinal tic, ol yal vach' lolonel eb' d'ay, xcham eb', xchi Jehová.
- ⁸ A Jehová toxo ix yac' sti', ol yaq'uelc'och tas ix yal chi' yuj spoder. Ix yalan icha tic: Mañxa b'aq'uirí ol in cha svab'at e trigo eb' ajc'ool, mañoc eb' ch'oc nacional ol uc'anb'at e vino, aton tastac tzeyic' d'a e munlajel.
- ⁹ Palta to a ex val ol e mol sat eyavb'en, ol e vaani, ol eyalan vach' lolonel d'ayin yuuj. Ol e molanpax sat eyuva, ol eyuc'an yal eyuva chi' d'a yol yamaq'uil in templo, xchi Jehová.
- ¹⁰ Ex aj Jerusalén, elartec d'a spuertail e choñab', b'oecb'at sb'e eb' eye-tchoñab' van sjaxi. Pañan tzeyutej b'aj ch'olquixtac, tzeyic'anel q'uen q'ueen d'a yol b'e chi'. Tzeyac'anq'ue junoc bandera yic sch'oxan d'a juntzarixo nación b'ajtil ay jun b'e chi'.
- ¹¹ A Jehová tz'alan d'a eb' cajan b'aj slajvic'och yolyib'arig'uinal tic: Alec d'a eb' aj Sion icha tic: Ilecñab' sjavi e Columal, yed'nac tas ix yic' yuj smunlajel, xe chi, xchi Jehová.
- ¹² A eb' israel, ol alchajoc to schoñab' Dios yaj eb', sic'b'ilel eb', aton masanil eb' ix colji yuj Jehová. A Jerusalén ol scuch Choñab' Nib'ab'il, Mañxo Actab'iloccani.

63

A spac syac' Jehová d'a eb' ajc'ool

- ¹ —¿Mach jun scot d'a nivan choñab' Bosra, d'a yol smach'en Edom, chachac spichul ayochi, te ayxo smay yilji, yed'nac val yip scoti? Ix tac'vi Jehová icha tic:
—A in Jehová in tzin javi, ay in poder in colvaji. Svalanpaxi to ol in ch'olb'itej yaj d'a stojolal, xchi.
- ² —¿Tas yuj chachac yilji a pichul, ichato ach tec'viel yal sat uva? xin chi d'ay.
- ³ Ix yalani:
—Yujto ix in teq'uem juntzañ nación icha stec'jiel yal sat uva. A inrtej, malaj junocxo nación ix och ved'oc. Aycot voval ix in tec'anem eb' vajc'ool, yujto aycot voval in c'ool d'a eb'. Icha chi' ix aj yoch chititoc schiq'uil eb' d'ayin, ix chic'ax in pichul tic.
- ⁴ Yujto ix in na' to ix javi sc'ual in colanel in choñab', svac'anpax spac d'a eb' ajc'ool.
- ⁵ Ix in ec' q'ueleloc, tato ay mach scolvaj ved'oc. Palta ix satq'ue in c'ool, yujto malaj mach tz'och ved'oc. Yuj chi' a val yuj voval in c'ol ix in tec'b'an in b'a, yuj chi' ix yal in colan in choñab' in ch'ocoj.
- ⁶ Yed' val voval in c'ool, ix in tec'anem masanil nación. Ix in satanel eb' yed' voval, ix b'ey val schiq'uil eb' vuj d'a sat luum, xchi Jehová.

A svach'c'olal Dios d'a Israel

- ⁷ In gana svaleti jantac tzoñ xajanej Jehová, tzin b'itan val jantac tas ix sc'ulej cuuj. Tzoñ xajanej a oñ yiñtilal oñ Israel tic. Jantac tas ix sc'ulej cuuj, ix oc'xi sc'ol d'ayoñ, yujto te xajan oñ yuuj.

- 8 Ix yalan Jehová icha tic: A juntzañ anima tic, in choñab' eb', vuninal eb', mañxo ol meltzajoch eb' ajc'olal d'ayin, xchi. Yuj chi' ix coljiel eb' yuj Jehová chi'
- 9 d'a masanil syaelal. Mañ ch'ococ mach ix schech'at scol eb', palta a val ix sch'ox sb'a icha ángel yic scolan eb'. Yujto xajan eb' yuuj, tz'oc' sc'ol d'a eb', yuj chi' ix colji eb' yuuj. Ix quetzjib'ey eb' yuuj, ichataxon sc'ulej yed' eb'.
- 10 Palta te pit ix yutej sb'a eb' d'ay, ix yac'an cus Yespíritu Jehová chi' eb', aton Espiritu Axoñej Ochi. Yuj chi' ix meltzajoch ajc'olal d'a eb', ix yac'an oval yed' eb'.
- 11 Yuj chi', ix snaancot eb' tas ujinac d'a peca', d'a stiempoal viñaj Moisés. Ix sc'amb'an eb' icha tic: ¿B'ajtil ay Jehová coljinac eb' co mam quicham d'a a' mar, stañvumal pax eb'? ¿B'ajtil ay jun yac'nacoch Yespíritu Axoñej Och d'a eb'?
- 12 Aton jun sch'oxnac spoder d'a viñaj Moisés. A Jehová pojjinac snañal a' mar d'a yichañ eb' schoñab', yic sb'inajñej sb'i eb' d'a junelñej.
- 13 A ic'annac ec' eb' schoñab' d'a yich a' mar chi'. Maj el ñernaj eb', icha yec' noc' chej d'a tz'inan luum, xchi eb'.
- 14 A Yespíritu Jehová ic'annac b'ey eb' schoñab' chi', yic syac'an yic' yip eb', icha syac' noc' vacax tz'ic'jiem vael d'a lum ac'lictac. Icha chi' yutejnac yic'an b'ey eb' schoñab' chi', yic sb'inaj yuj snivanil yelc'ochi.

Lesal d'a Dios yuj sc'anchaj colval

- 15 Mamin Jehová, iloñicot d'a jun ed'tal to icñej yaji, aton satchaañ b'aj cajan ach, b'aj mañ jantacoc svach'il. ¿B'aq'uiñto ol a ch'ox a vach'c'olal yed' ipalil chi'? ¿B'aq'uiñ ol oc'xoc a c'ool d'ayoñ? ¿Mato ix lajvi a nivanc'olal chi' d'ayoñ?
- 16 A ach tic, co Mam ach. Vach'chom a viñaj Abraham yed' viñaj Israel mañ oñ yojtacoc eb', palta a ach tic co Mam ach, toxonton co Columal ach.
- 17 Mamin ¿tas yuj tzoñ ic'canel d'a yol a b'e, tzac'an pitb'oquell co pensar yic mañxa elc'och d'ayoñ? Ac'xi a vach'c'olal d'ayoñ a checab' oñ tic, a oñ yirñital oñ can eb' a choñab' to icñej yaji.
- 18 A oñ a choñab' oñ tic, sic'b'il oñ el uuj, jayerñej ab'il ix co caj lum co luum, axo ticñaic, a eb' ayoch ajc'olal d'ayoñ ix tec'anem a templo.
- 19 Ichato malaj b'aj tzac' yajalil d'ayoñ, ichato malaj b'aj sb'inaji to ic oñ. Ichñejta' caji.

64

- 1 Mamin, comonoc tza jac satchaañ tzach emta d'a sat luum tic, yic tz'ib'xi lum nivac vitz d'a ichañ,
- 2 icha tz'aj xeq'ue a a' yuj te' c'ac' ov yajochi. Emañcoti yic tzach yojtaquejel eb' ayoch ajc'olal d'ayach, yic tz'ib'xiq'ue nivac choñab' d'a ichañ yuj xivelal.
- 3 Comonoc tza c'ulej icha a c'ulejnac d'a peca'. Ayic emnacul chi', a c'ulannac tastac mañ naanoc cuuj, te satub'tac yilji. A lum nivac vitz ib'xinacq'ue lum d'a ichañ.
- 4 Atax d'a peca' chi', malaj b'aj tz'ab'chaji, malaj b'aj tz'ilchaj junocxo dios sc'ulan icha tas tza c'ulej yuj svach'iloc eb' tzach ac'anoch d'a sc'ool.
- 5 D'a tzalajc'olal tza cha eb' vach'ñej tas sc'ulej, naanñej yuj eb' sc'ulan tas tza nib'ej. A achxo tzac'cot yoval a c'ol d'ayoñ, yujto ix och co mul d'ayach, sco c'ulanñej chucal. ¿Tzatom yal co colchaji?

- 6 Co masanil, lajan oñ d'a yol a sat icha mach mañ vach'oc icha yalan ley. Masanil tas vach' sco c'ulej calani, lajan icha junoc c'apac c'apac mictac. Yuj co chucal, yuj chi' lajan oñ icha te' taquiri xil te' tz'ic'jib'at yuj ic'.
- 7 Malaj junoc oñ sco c'an a colval, maxtzac co nacot co c'och d'ayach, yujto tza c'ub'ejel a b'a d'ayoñ, tzoñ actancan d'a yol sc'ab' co chucal.
- 8 Palta a ach tic Mamin Jehovahá, co mam ach. A oñ tic, icha lum tz'acb'il lum caji, a achxo tic, ichato co tz'acumal aji, a ach a b'onac oñ co masanil.
- 9 Mamin, mocab' te cot oval d'ayoñ. Mañxocab' a nañejcot co chucal. Ina to a choñab' oñ.
- 10 A juntzañ choñab' ic yaji, toxo ix can tz'inan, toxo ix lañchajcanem Jerusalén, mañxalaj mach cajan d'ay.
- 11 A a templo te vach' yilji to ic'řej yaji, aton b'aj ochnac eb' co mam quicham ejmelal d'ayach, toxo ix lajviem stz'ab'ati. A tas te nib'ab'il cuuj, aton a templo chi', toxo ix lajvieli.
- 12 Mamin Jehovahá, ayic tzilan masanil juntzañ tic, ¿tom malaj tas ol a c'ulej yuuj? ¿Tom ol ac'ñejoch co yaelal?

65

Yaelal d'a yib'añ eb' pit

- 1 Ix yalan Jehovahá icha tic:
Ix vac' in b'a yojtaquejel eb' max in c'anb'aneq'ui. Ix in ch'ox in b'a d'a eb' max yal sb'a d'ayin. A d'a eb' max in c'anb'aneq' chi', ata' ix vala': Ina in tic, xin chi d'a eb'.
- 2 Masanil tiempo jecañejb'at in c'ab' vavtancot jun choñab' te pit, palta axoñej chucal snib'ej sc'ulej.
- 3 Val d'a vichañ sc'ulej chucal eb', syac'an silab' eb' d'a juntzañ scomon diosal d'a scaltac yavb'en te' eb', sñusan incienso eb' d'a yib'añ altar b'ob'il yed' lum ladrillo.
- 4 Tz'em c'ojan eb' d'a scal b'ajtac mucan eb' chamnac. Tz'ec' ac'val yuj eb' b'ajtac c'ub'eltac. Schi'an schib'ejal noc' chitam eb', syac'an b'ud'joc schen eb' yuj yal chib'ej to ay yovalil yuj ley.
- 5 Syalan eb' icha tic: Canañ ta', mañ a nitzcot a b'a d'ayoñ, yujto ch'ocxo quel d'ayach, xchi eb' d'ayin. Tzin tzactzaj val yuj juntzañ anima tic, lajan val tas sc'ulej eb' icha stab'il te' c'ac' ayochi tz'ec' c'u, sb'at d'a yol co ñi'.
- 6 Palta masanil juntzañ schucal eb' chi', tz'ib'ab'ilcan d'a vichañ, mañ toñejoc ol vilochi. Ol vac' spac d'a eb' icha val smojal.
- 7 Yuj val schucal eb' chi' yed' schucal eb' smam yicham eb', stzuntzejnaccot voval eb', ayic sñusan silab' eb' d'a jolomtac vitz. Yuj chi' ol in ch'olb'itej yaj eb', ol vac'an spac d'a eb' icha val smojal, xchi Jehovahá.

Syac' sti' Jehovahá yac'an vach'ilal

- 8 Ix yalan Jehovahá icha tic: A junoc c'ojab' sat uva ayto yalil, max yixtej eb' anima, yujto ayto yalil vach' yic'anel eb' d'ay. Icha chi' ol in c'ulej, mañ ol in satel masanil in choñab', yujto tzin xajanej eb' in checab'.
- 9 Ol vactejcan jayvañocxo eb' yirñtilal Jacob, yic vach' ayto anima ol cajnaj d'a lum lum d'a yol yic Judá. A eb' in checab' sic'b'ilel vuj chi', ol cajnaj eb' ta', ol yican lum eb'.
- 10 A d'a spañanil lum Sarón, mañxo jantacoc noc' calnel ol ajoc, axo d'a yac'lical choñab' Acor ol va noc' vacax, aton noc' smolb'etzal noc' eb' in choñab' tz'och ejmelal d'ayin.

- 11 Palta mañ ichocta' ol vac' d'ayex mach ex ix eyic'canel e b'a d'ayin. A jun tzalan b'aj tz'och ejmelal d'ayin, ix b'atcan satc'olal eyuuj, axoñej d'a juntzañ comon dios scuch Gad yed' Meni tzeyac' vael yed' vino silab'il, aton juntzañ comon dios tz'alani tas ol ex ajoc yed' tas ol javoc d'a eyib'añ eyalani.
- 12 Yuj chi' a in svala' tas ol javoc d'a eyib'añ. Chuclaj tas van ex stañvani. A q'uen espada ol ex milancham vuuj, ol ex em cuman, ol tzepchajel e jolom. Yujto ix ex vavtej, palta maj ex tac'voc d'ayin, ix in lolon d'ayex, palta maj e cha eyab'i. Ix e c'ulej juntzañ chucal max scha in c'ool.
- 13 Yuj chi' a eb' in checab' ay tas sva eb', a exxo tic ol ex cham yuj vejel. Ay tas ol yuq'uej eb', a exxo tic ol ex cham yuj taquintial. Ol tzalaj eb', a exxo tic q'uixvelal ol ex ajcanoc.
- 14 Ol b'itan eb' yuj tzalajc'olal, a exxo tic, ol ex oc' yuj cusc'olal yuj yaelal.
- 15 A eb' sic'b'ilel vuj chi', ol ex yac' b'inaj eb' ayic ol scatab'an junocxo anima eb'. Ol ex in sateli, palta a d'a eb' in checab' ol vac' jun ac' b'i yic syac' b'inaj eb'.
- 16 Yalñej mach d'a jun choñab' tic sc'an vach'ilal d'a yib'añ, a d'ayin ol sc'ana', a in Dios in svaq'uelc'och tas svala'. Yalñej mach syac' sti' d'a junoc tasi, a in b'i ol yac' b'inajoc. A d'a jun tiempoal chi', jantac yaelal toxo ix ec'b'ati, ol b'atcan satc'olal, mañxo ol in nacoti.
- 17 Ab'ec, ol in b'o jun ac' satchaañ yed' jun ac' yolyib'añq'uinal. A tastac ec'nacxo, ol b'atcan satc'olal, mañxa b'aq'uiñ ol nachajcotoc.
- 18 Tzalajañec d'a masanil tiempo yuj tas ol in c'ulej, yujto ol in b'oxiq'ue choñab' Jerusalén b'aj ay tzalajc'olal, a eb' anima cajan ta' ol tzalaj eb' vuuj.
- 19 Ol in tzalajpax val yuj in choñab' Jerusalén chi', mañxa b'aq'uiñ ol ab'chaj yel yav eb' anima yuj yaelal ta'.
- 20 Malaj eb' unin jayerñej c'ual ol ec' ta' ol chamoc, malaj pax eb' icham anima manto c'och yab'ilal ol chamoc. Tato ay mach scham d'a 100 ab'il sq'uinal, unin animato schami. A mach ol chamoc ayic manto c'och d'a 100 ab'il chi', a yuj schucal spet chami.
- 21 A eb' in choñab' chi' ol laj sb'o spat eb', ol cajnaj eb' d'a yool. Ol yavej yuva eb', mañ ch'ococ mach ol loan sat.
- 22 Mañxo toñejoc ol sb'oq'ue spat eb', ch'ocxo mach ol aj d'a yool. Mañ ol yavej yavb'en eb', ch'ocxopax mach ol loan sat. A eb' in choñab' chi', ol najatb'oc sq'uinal eb' icha sq'uinal te te'. A eb' sic'b'ilel vuuj chi', najtil ol yac' tzalajb'oc sc'ol eb' yed' smunlajel.
- 23 A eb' in choñab' chi', mañ nab'arñejoc ol munlaj eb', mañ ol cham yuninal eb' vanto sq'uib'i. Yujto a in choñab' chi', a eb' anima vac'naccan in vach'c'olal d'a yib'añ a in Jehová in tic, a eb' ay yirtlil eb'. Icha chi' ol aj pax eb' yuninal eb'.
- 24 Ayic manto in yavtej eb', toxo ix in tac'vi d'a eb', ayic manto lajvi yalan eb', toxo ix vab' tas syal eb'.
- 25 A noc' oques yed' noc' calnel, junñej ol va noc'. A noc' choj, a añ arñc'ultac ol sc'ux noc' ichoc noc' vacax. Axo noc' chan, a lum pococ ol slo noc'. A d'a in tzalan b'aj tz'och ejmelal d'ayin, malaj junoc tas ol yal yixtani. A in val svala', xchi Jehová.

A satchaari in despacho yaji, axo sat luum tic sb'achnub' voc yaji. A exxo tic, ¿b'ajtil ol e b'oq'ue junoc in pat b'aj vach' tzin aji?

² A in Jehová in svala' to a in val in b'onac juntzañ tastac ix vac' b'inaj tic, icha chi' ajnac spitzvichaañ smasanil.

A eb' te emnaquil yaji, a in ol in tarñej eb', aton eb' scus yuj smul, eb' ay yelc'och in lolonel d'ay.

³ Ay ex tzex tzalaj e c'ulan juntzañ tastac yajb'entac d'a vichañ. Yuj chi' ayic tze milancham noc' vacax silab'il d'ayin, a d'a in sat ichato a junoc anima tze milchamoc. Ayic tze milancham noc' calnel silab'il d'ayin, a d'a in sat ichato a sjaj noc' tz'i' tze ch'umeli. Ayic tzeyac'an sat eyavb'en ofrendail d'ayin, a d'a in sat ichato a schiq'uil noc' chitam tze tob'emi. Ayic tze rüsan incienso d'ayin, a d'a in sat ichato a d'a comon dios tzeyal vach' lolonel.

⁴ Yuj chi' toxo ix in na' tas yaelal ol javoc d'a eyib'añ. A tas b'aj te c'un e xivi, a chi' ol vac'cot d'ayex, yujto ix ex vavtej, palta malaj mach ix tac'vi d'ayin. Ix in lolon d'ayex, palta maj e cha eyab'i, ix e c'ulan chucal. Ix e c'ulan juntzañ tas max schalaj in c'ool, xchi Jehová.

Tz'el eb' anima libre

⁵ A ex tze cha eyab'i, ab'ec val tas syal Jehová: Ay juntzañ eb' eyetchoñab' schichon sc'ol d'ayex, tzex spechanb'eyec' eb', yujto tzeyal e b'a d'ayin, syalan eb' icha tic: Sch'oxocab' stziquiquial Jehová chi', squil jab'oc e tzalaji, xchi eb'. Palta a eb' chi', te q'uixvelal ol ajcan eb', xchi Jehová.

⁶ Ab'ec jun ñilili sc'an scot d'a choñab' chi', sc'añ scotpax d'a templo. Aton Jehová sc'añ scoti, yic syac'an spac d'a eb' ajc'ol d'a smojal.

⁷ Syalan Jehová icha tic: A choñab' Sion, lajan val icha junoc ix ix mantalaj syail yune' scoti, tz'alji yune' ix chi'.

⁸ ¿Tom ay mach ix ab'ani, mato ay mach ix ilan jun chi'? ¿Tom ay junoc choñab' junñej c'ual tz'och nacional? ¿Tom ay junoc choñab' junñej c'ual sb'oi? Palta a Sion tic, quenñej ol yab' syail ol ochxoc nacional.

⁹ ¿Tom ol yal in yamanoch vaan jun van yalji, yujto a in svac' aljoc? Maay. Mañ ol yalpaxlaj in tenanec' spitzvixi jun choñab' tic. A in Jehová e Diosal in svala', icha chi' ol ajoc.

¹⁰ A ex tze xajanej Jerusalén, tzalajañec yed'oc. A ex oc'nac ex yuuj ayic yab'annac syail, mol tzalajañec yed'oc.

¹¹ Yujto a Jerusalén chi', lajan icha junoc ix nunab'il smontej yune', syac'an yim, icha chi' ol aj yac'an snivanil e c'ool, masanto ol ex tzalaj yuuj, yujto nivan vach'ilal ol scha Jerusalén chi'.

¹² A in Jehová in svala': Ol vac'b'at vach'ilal d'a scal eb' anima d'a jun choñab' tic. Ol yic'cot sb'eyumal juntzañxo nación d'ay. Icha sjavi junoc a' eluma, icha chi' ol aj sjavi. Icha junoc nene' unin nib'ab'il ol ex utajoc, ichato ol ex chunoc, ol ex cheljoc, ichato ol ex chenchenan d'a sat xub'.

¹³ Icha junoc ix nunab'il smontej yune', icha chi' ol aj ex in montani. Icha chi' ol aj eyic'an snivanil e c'ol d'a Jerusalén, xchi Jehová.

¹⁴ Ayic ol eyilan juntzañ tic, ol ex te tzalajoc. Ol eyic'xi eyipoc, icha tz'aj syaxb'ixi añ añc'ultac. Yujto ol sch'ox spoder Jehová d'a scal eb' schecab', axo yoval sc'ol ol yac' d'a eb' ayoch ajc'olal d'ay.

¹⁵ Yujto a Jehová ol javoc d'a cal c'ac', a scarruaje lajan icha chacxuxum ic'. Ol javoc yac'och yoval sc'ol d'a eb' ajc'ol icha sq'ue ñilñon yoc te c'ac'.

¹⁶ A yed' c'ac' yed' yespada Jehová, ol sch'olb'itej masanil anima d'a yolyib'arñq'uinal tic, tzijtum eb' ol cham yuuj.

- 17 A val Jehová tz'alan icha tic: A eb' tz'och ejmelal d'a comon dios d'a scaltac te' avb'en te', stzalaj eb' sc'ulan icha sc'ulej mach scuchb'an eb', schi'an noc' chitam eb', noc' ch'oov yed' juntzarixo noc' noc' yajb'entac, junñej ol satel eb' smasanil.
- 18 Yuj tastac sna eb' yed' tastac sc'ulej eb', ol in molb'ej masanil anima d'a junjun ti'al, d'a junjun choñab', ol in ch'oxan in poder yil eb'.
- 19 Ol in ch'oxan in poder d'a eb' olto canoc, ol in checanb'at eb' d'a juntzarixo choñab' tic: Aton d'a Tarsis, d'a Fut, d'a Lud b'aj cajan eb' jelan sjulvaj d'a jul-lab'. Ol in checanpaxb'at eb' d'a Tubal, d'a Javán yed' d'a juntzarñ choñab' najat d'a sūtac a' mar b'aj mañ ab'chajnacoc in b'inaji yed' b'aj mañ ilb'iloc in poder. Ol b'at yalel yab'ixal snivanil velc'och eb' d'a juntzarñ choñab' chi'.
- 20 A in Jehová in svala' to d'a masanil choñab', ol ic'jocot masanil eb' eyetchoñab' ayec' d'a scal eb'. Ay eb' ol ic'jocot d'a yib'añ noc' chej, d'a yol carruaje, d'a yib'añ b'achlab', d'a yib'añ noc' mula yed' d'a yib'añ noc' camello. Icha junoc silab' ol aj sjavi eb' d'a tزالan b'aj tz'och ejmelal d'ayin d'a Jerusalén tic. Icha tz'aj yic'ancot junoc ofrenda eb' in choñab' d'a in templo d'a yol junoc yed'tal te vach', icha chi' ol aj yic'chajcot eb'.
- 21 A d'a scal juntzarñ eb' ixto cani, ata' ol in siq'uel eb' ol och sacerdoteal yed' levitail, xchi Jehová.
- 22 Syalanpax Jehová icha tic: A ac' satchaañ yed' ac' yolyib'añq'uinal ol in b'o'o, ol ajñejec' d'a junelñej. Icha chi' ol aj eyajñejeq'ui, ol ex b'inaj yed' eyiñtilal d'a junelñej.
- 23 Junjun sc'ual ic'oj ip d'a junjun semana yed' juntac el tz'alji q'uen uj, ol javoc masanil eb' anima, ol ul em cuman eb' d'ayin.
- 24 Ayic tz'elta eb' in choñab', ol yilan snivanil eb' chammnac eb', aton eb' pit yutejnc sb'a d'ayin. Ayñejoch noc' a'ay schianb'at snivanil eb' chi', axo c'ac' van sñusantz'a eb', malaj b'aq'uiñ stupi. Yajb'entac yilji eb' d'a sat masanil anima tz'ilani, xchi Jehová.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

JEREMÍAS

Jeremías sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Jeremías a' tz'ib'ab'ilcan d'ay. A viñaj Jeremías chi', ec'nac cajan viñ d'a yol smacb'en Judá ayic toxoval tz'ic'jib'at eb' aj Judá chi' d'a Babilonia. A jun tic ujinac d'a ab'il 600 ayic manto javi Jesucristo. Tzijtum el ix yal viñaj Jeremías chi' to ol javoc yaelal d'a yib'añ juntzañ nación yuj smul, yujto a eb' anima cajan d'ay, a d'a juntzañ comon dios tz'och eb' ejmelal. Añeja' pitzanto viñaj Jeremías chi' ayic ix ac'ji ganar Jerusalén yuj eb' aj Babilonia, ix yilan viñ sb'at viñ rey yed' juntzañxo eb' cajan ta' icha presoal. Palta ix yalanpaxcan viñ to a eb' aj Judá chi' ol meltzajxoc eb' d'a sluum chi', ol sb'oanxi schoñab' eb' chi'.

A jun libro tic chañ macař yaji. A b'ab'el macař, tz'el yich d'a capítulo 1 masanto d'a 25. Ata' syal juntzañ lolonel viñaj Jeremías chi' d'a eb' anima yed' d'a eb' yajal yaj d'a choñab' chi' d'a stiempoal chařvari eb' slajvub' rey. A schab'il macař, tz'el yich d'a capítulo 26 masanto d'a 45. A d'a tic syalcot yuj tastac ix ec' d'a yib'añ viñaj Jeremías. Syalanpaxcot yuj juntzañ ab'ix to ayoc to ix yalancan Dios d'a viñ, aton yuj tas ol yutej Dios chi' yac'an snivanil sc'ol eb' anima. A yoxil macař, tz'el yich d'a capítulo 46 masanto d'a 51. A d'a tic ix yalcan juntzañ lolonel Dios d'a yib'añ juntzañ nación ay d'a slac'anil Israel. A schariil macař, aton capítulo 52. A d'a tic syal yuj tas ix aj yac'ji ganar Jerusalén yed' tas ix aj yic'jib'at eb' anima d'a Babilonia.

A viñaj Jeremías chi', te xajan val eb' yetchoñab' viñ yuuj, ix cus val viñ ayic ix yalan viñ to ol javoc yaelal d'a yib'añ eb', ol satjoquel schoñab' eb'. Mañ jantac juntzañ versiculo tz'alancoti to ix te cus viñ yujto schecab' Dios yaj viñ, palta a slolonel Dios, lajan val icha junoc c'ac' sq'ue ñilñonoc, max yal smac'ji tupoc, icha chi' yaj d'a viñ.

A juntzañ versiculo vach' d'a jun libro tic, a tz'alancot yuj tastac ol ujoj ayic toxo ix ec' juntzañ yaelal tic, ol sb'o junxo schab'il strato Dios yed' schoñab'. A jun trato chi', ol sc'anab'ajej eb' yujto ol tz'ib'chajcanoch d'a spixan eb'.

¹ A in Jeremías in tic, yuninal in viñaj Hilcías, yirñtilal in eb' sacerdote cajan d'a choñab' Anatot d'a yol smacb'en lum Benjamín. Aton d'a jun tic tz'ib'ab'ilcan tas ix yal Jehová d'ayin yic svaleli. ² Ix el yich slolon Jehová d'ayin ayic 13 ab'il yoch viñaj Josías yuninal viñaj Amón reyal d'a Judá. ³ Ix lolonñej d'ayin ayic ayoch viñaj Joacim yuninal viñaj Josías chi' reyal d'a Judá. Ix lolonñej pax d'ayin masanto ayic yoil ujal yoch yuxluchil ab'il yoch viñaj Sedequías reyal, yuninal pax viñaj Josías chi'. Ata' ix ic'jib'at eb' cajan d'a Jerusalén icha preso d'a Babilonia.

Ix avtaj viñaj Jeremías yuj Jehová

⁴ Ayic ix el yich slolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic:

⁵ Ach Jeremías, yictax manto ach vac' pitzvoc d'a a nun, sic'b'ilachxocel vuuj. Ayic manto ach alji, sic'b'ilachxocel vuuj yic tzach och in checab'oc d'a juntzañ choñab', xchi d'ayin.

⁶ Ix in tac'vi icha tic:

Mamin Jehová, ach Vajalil, unin into. Maxto nachaj tas svutej in loloni, xin chi.

⁷ Ix yalanxi Jehová chi' d'ayin: Mañ ala' to unin ach. Añej to ol ach b'at b'aj ol ach in checb'ati, ol alan tas ol in chec ala'.

- 8 Malaj mach b'aj tzach xivi. A in Jehová in svala' to ayinñejoych ed'oc yic tzach in colani, xchi d'ayin.
- 9 Ix lajvi chi', ix yac'ancot sc'ab', ix yac'anoch d'a in ti', ix yalan d'ayin:
- 10 Aton val ticnaic svac'och in lolonel d'a a ti'. Tzach in checb'at d'a juntzañ choñab' yic tzalan yab' eb' to ol javoc yaelal d'a yib'añ eb', ol satel eb', ol lajvoqum eb'. Ay choñab' chi' ol satel d'a junelñej, ay pax ol b'ochajxiq'ueoc, xchi Jehová.
- A chab' tas ix ch'oxji yil viñaj Jeremías*
- 11 Ix lolonxi Jehová d'ayin, ix yalani: ¿Tas tzil chi' ach Jeremías? xchi. A jun te' c'ab' almendro svila', xin chi.
- 12 Yel tzala'. Ol vilñej to a tas sval tic d'ayach ol elc'och d'a elañchamel, xchi Jehová chi'.^{1.12}
- 13 Ix yalanxi Jehová chi' d'ayin d'a schaelal: ¿Tas tzil chi'? xchi d'ayin. Svil jun lum chen van xeji, van stob'cot d'a stojolal norte, xin chi d'ay.
- 14 Ix yalanxi d'ayin: A d'a norte chi', ata' ol cot yaelal ol javoc d'a yib'añ masanil eb' anima cajan d'a tic.
- 15 A in Jehová in tic sval d'ayach to ol laj vavteycot jantac soldado scot d'a juntzañ choñab' ay d'a norte. Ol oymaj eb' d'a spatictac choñab' Jerusalén tic yed' d'a spatictac juntzañxo choñab' d'a smach'en Judá. Ol javoc sreyal eb', ol sb'oanem sdespacho eb' d'a spuertail Jerusalén tic.
- 16 Aton jun yaelal tic ol vac'cot d'a yib'añ eb' anima ix och smul d'ayin. Ix in yactejan eb', axo d'a juntzañ comon dios ix sb'oc eb', ata' ix och eb' ejmelal. Ix sñusanpaxtz'a incienso eb' d'ay.
- 17 A ticnaic ac' ip, tec'b'ej a b'a, b'at alan masanil tas ol in chec ala'. Mañ ach xiv d'a eb' etanimail chi'. Tato ol ach xivoc, ol ach vac' ib'xocq'ue d'a yichañ eb'.
- 18 A ticnaic tzach vac'och icha junoc choñab' te tec'an, icha val junoc oy nab'a hierro, ma icha muro nab'a bronce. Yuj chi' ol yal a tec'b'an a b'a d'a yichañ choñab' Judá, d'a yichañ eb' rey, eb' yajal, eb' sacerdote yed' d'a yichañ masanil anima.
- 19 Ol yac' oval eb' chi' ed'oc, palta a in val Jehová in svala' to mañ ol ach telvoc yuj eb', yujto ayinñejoych ed'oc ach in colani, xchi Jehová.

2

A spitalil eb' choñab' israel

- 1 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic:
- 2 Ixic, b'at alan yab' eb' aj Jerusalén to a in Jehová in sval d'a eb' icha tic: Tzin navalcoti ayic ex vac'anoch in choñab'oc. Ix in e c'anab'ajej val, ix in e xajanej val, icha junoc ix cob'es toto snupnaji xajanan viñ yetb'eyum. Ix ex ochval tzac'an vuj d'a tz'inan luum, d'a lum malaj b'aj tz'avchaj tas d'ay.
- 3 Ayic chi' vicñej eyaja ex israel ex tic, icha val b'ab'el sat avb'en. A in Jehová in svala' to yalñej mach eb' ex ixtani, ix och smul eb', ix vac'cot yaelal d'a yib'añ eb', xchi d'ayin.
- 4 E masanil ex yinñitalcan viñaj Jacob, aton viñaj Israel, maclejec eyab' tas syal Jehová.
- 5 Syalan d'ayex icha tic:

1.12 1:12 A d'a hebreo quenxortej mañ lajanoc sjajil chab' lolonel tic: "Almendro" yed' "Svilñej".

- ¿Tas in paltail ix yil eb' e mam eyicham? ¿Tas yuj ix in spatiquejcanel eb', axo d'a comon dios malaj yelc'och b'aj ix yal sb'a eb'? Yuj chi' mañxalaj jab'oc ix ajcan yelc'och eb'.
- ⁶ Majxo in snacot eb', vach'chom a in ix viq'uelta eb' d'a Egipto, ix vic'an b'ey eb' d'a lum tz'inan lum, lum taquiri sat, lum pac'quiltac, lum malaj mach cajan d'ay, lum malaj mach tz'ec' d'a sat.
- ⁷ A in ix vac'och eb' d'a lum te yax sat tic, b'aj te ay tas vach' syab'lej eb'. Palta a exxo yirtilal ex eb' tic, ex cajan ex d'a sat in luum tic, ix eyixtejb'at luum yuj e chucal, yuj chi' maxtzac scha in c'ol jun in luum tic.
- ⁸ A eb' sacerdote maxtzac in snacot eb'. A eb' tzex c'ayb'ani, maxtzac in vojtaquejel eb'. A eb' yajal yaj d'a e choñab', smeltzajoch eb' ajc'olal d'ayin, axo eb' syaloch sb'a in checab'oc, a sb'i Baal syalel eb'. Axo d'a comon dios syal sb'a eb', aton juntzañ malaj jab'oc tas vach' syic' eb' d'ay, xchi Jehová.

A tas alb'ilcan yuj Jehová d'a yib'añ Israel

- ⁹ Ix yalanpax Jehová icha tic: A in Jehová in svala' to ol vac' oval eyed'oc yed' pax eb' eyirtilal.
- ¹⁰ Ixi quec d'a choñab' Chipre ay d'a snañal a' mar, d'a stojolal b'aj tz'em c'u, tzeyilan val. Tze checamb'at eb' e checab' d'a choñab' Cedar d'a stojolal b'aj sjavi c'u, sb'at yilan val eb' tato ayxo b'aj tzuji icha val jun tic.
- ¹¹ ¿Tom ay junoc choñab' scomon actancan sdiosal, vach'chom a sdiosal eb' chi' mañ Diosoc? A exxo ex in choñab' ex tic, ix in eyactejaní. Vach'chom a in ix ex vac' val b'inajoc, palta axo d'a comon dios malaj yelc'ochi, ata' tzeyal e b'a.
- ¹² Yuj chi' a in Jehová in svala': Ex cajan ex d'a satchaañ, satocab' e c'ool, checlajocab' xivelal d'a e sat yuj tas van yuji tic.
- ¹³ A in choñab' tic, cha macañ smul ix och d'ayin: A in tic lajan in icha sjaj a a' sq'ueuli, palta ix in spatiquejeli. Ix sb'oanpax sdiosal lajan icha yed'tal a a' jateltaxo, maxtzac yal-laj scan vaan a' d'a yool, xchi Jehová.

A tas ix aj yelc'och spitalil eb' israel

- ¹⁴ Ix yalanpax Jehová chi' icha tic: A ex in choñab' Israel ex tic, mañ checab'oc eyajcaneli, palta ¿tas yuj tzex ixtaj icha tz'utaj eb' checab'?
- ¹⁵ ¿Tas yuj ix och eb' anima ajc'olal d'ayex? Icha yel yav noc' choj icha chi' yel yav eb' d'ayex. Ix can tz'inan e luum, ix tz'ab'at e choñab'. Mañxa mach syal scajnaj d'ay.
- ¹⁶ A eb' soldado aj Menfis yed' eb' aj Tafnes yic Egipto, ix smac'poj e jolom eb'. 2.16
- ¹⁷ Aton val juntzañ tic ix eyic'cot d'a eyib'añ, yujto ix in e patiquejel a in Jehová e Diosal in tic, yach'an ix ex in cuchb'ej b'eyoc.
- ¹⁸ Axo ticnaic ¿tas tzeyac' yala', yuj chi' tzex b'at e c'an scolval eb' aj Egipto ay d'a sti' a' Nilo? ¿Tas pax tzeyac' yala' yuj chi' tzex b'at e c'an scolval eb' aj Asiria ay d'a sti' a' Éufrates?
- ¹⁹ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil, a in svala': A val e mul chi' ol ic'ancot eyaelal d'a eyib'añ. A e pitalil ol ac'anb'at d'a eyib'añ. Nachajocab'el eyuuj to te chuc ix e c'ulej yujto ix in e patiquejeli, a in Jehová e Diosal in. Ol vac'och yaelal d'a eyib'añ yujto malaj velc'och d'ayex, xchi Jehová.

A spitalil choñab' Israel

- 20 Atax d'a peca' ix ex och ijan e pitan e b'a d'ayin. Maj yal e c'ol ix in e c'anab'ajej. Ix eyalani: Malaj co gana tzach cac' servil, xe chi. Axoñej ajmulal ix e c'ulej d'a tzalquixtac yed' d'a yichtac te te' c'ayum xiil.
- 21 Icha val tz'aj yavchaj te' uva te vach', icha chi' ix aj ex vavani, lajan ex icha yin'atil te' uva te vach'. ¿Tas yuj lajanxoñej tzex ajcan icha te' caltacte'al uva?
- 22 A in val Jehová in svala': Vach'chom tze comon b'iquejel e b'a yed' q'uen yal taari, mato nivan xapon tzeya'q'uec' d'ayex, palta a e mul chi', chequel yajec' d'a in sat. Malaj b'aq'uiñ syal e sach'icani.
- 23 Tze comon alan icha tic: A ori tic maj co juel co b'a calan co b'a d'a comon dios, xe chi. Naeccoti, tas ix eyutej e b'a d'a lum ch'olquixtac. Toñej tzex comon ec' jechechoc icha junoc noc' nun camello sayanec' noc' smam.
- 24 Lajan ex val icha junoc noc' caltacte'al nun b'uru c'ajan sb'eyec' b'aj malaj anima, suc'lan noc' tz'ec' noc' ayic van stajni noc'. Malaj mach syal syaman vanaj noc'. Ayic stajni noc' chi', secojtac tz'aj schax noc' yuj noc' mam b'uru chi'.
- 25 Ex israel, actejec e b'eyec' e sayanec' e comon diosal. Nab'añej slajvi eyoc yed' stacj e ti' e b'eyeq'ui. Palta a ex tic tzeyala': Maay, ayoch co pensar d'a juntzari comon dios, yuj chi' ol calnej co b'a d'ay, xe chi.

Smoj sjavi syaelal eb' israel

- 26 Icha val sq'uixvi junoc elc'um ayic syamchajelta, icha val chi' ol aj e q'uixvi a ex israel ex tic yed' eb' e reyal, eb' eyajal, eb' sacerdote yed' pax eb' syaloch sb'a in checab'oc.
- 27 Tzeyal d'a junoc te te' icha tic: Mamin, xe chi d'a te'. Tzeyalanpax d'a junoc q'uen q'ueen: Nunin, xe chi. Axo pax d'ayin jun, a yich e patic tze meltzitejcoti. Maxtzac ex cot q'uelan d'ayin. Axo val yic tzeyilani to ay tas tzex ic'ani: Cotañ, colvajañ, xe chi d'ayin.
- 28 Ex aj Judá, icha val sb'isul e choñab', icha chi' sb'isul e diosal. ¿B'ajtil ay juntzari e comon diosal ix e b'o chi'? Cotocab' eb', ol quilani tato ol yal ex scolan eb' ayic ol javoc yaelal d'a eyib'ari.
- 29 A in val Jehová in svala': ¿Tas in mul d'ayex yuj chi' tzeyalub'tañej to max ex in colo'? Ina e masanil tze pitej e b'a d'ayin.
- 30 Nab'añej svac'och eyaelal, maxtzac yal pax e c'ol tze c'anab'ajej in c'ayb'ub'al. Lajan ex val icha junoc noc' choj te ov, tze milcham eb' in checab' svac'b'at d'a e cal.
- 31 ¿Tas animail eyaj a ex yin'ital ex can Israel? Maclejec eyab' tas svala'. ¿Tom malaj jab'oc tas svac' d'ayex? ¿Tom icha taquiñ luum vaj d'ayex, mato icha junoc lum luum te ay smay? Ex in choñab', ¿tas val yuj tzeyal d'ayin icha tic: Munil quic co b'a, malaj tzach och cuuj? xe chi.
- 32 ¿Tom ol sat sc'ol junoc ix cob'es d'a stoñ, ma d'a spichul ayic sb'at ix d'a nupnajel? Palta a exxo pax in choñab' ex tic, junjun c'u tzin b'atñej satc'olal eyuuj.
- 33 Lajan ex icha eb' ix ajmul ix yojtac b'e b'aj sb'ati, ayic sayanec' eb' viñ vinac eb' ix. Sat c'ayb'um eyaj d'a chucal.
- 34 Te chic'tac e pichul yuj schiq'uil eb' meb'a' yed' eb' malaj smul. Tze milcham eb', vach'chom malaj b'aj tz'och eb' elc'al d'ayex.
- 35 Vach'chom tze c'ulej icha chi', palta tzeyalan icha tic: A ori tic, te vach' ori, malaj co mul, mañxalaj yoval sc'ol Jehová d'ayori, xe chi. Palta a in Jehová in tic ol vac'cot yaelal d'a eyib'ari, yujto tzeyala' to malaj e mul.

- ³⁶ ¿Tas yuj tze pech e b'a yic tze q'uexan eb' tze nib'ej scolvaj eyed'oc? Icha val ajnac yel e q'uixvelal yuj eb' aj Asiria, yujto maj ex scol eb', icha pax chi' ol aj yel e q'uixvelal yuj eb' aj Egipto.
- ³⁷ Toxoñej ñojan ex em yuj q'uixvelal ayic ol ex meltzajcot d'a Egipto chi', yujto toxo ix in patiquejel eb' tzeyac'och yipoc e c'ool chi'. Malaj tas ol eyac' yal yed' eb', xchi Jehová.

3

Ix spitej val sb'a eb' israel d'a Jehová

¹ Ix yalanxi Jehová icha tic:

- Ex israel, tato ay junoc ix ix spuc sb'a yed' viñ yetb'eyum, syic'an junocxo viñ ix, tato spucxi sb'a ix yed' viñ schab'il chi', a viñ yetb'eyum ix chi', maxtzac yal yic'lanxi sb'a viñ yed' ix. Tato syic'lajxi sb'a eb' jun, a lum luum tic sjuviel lum d'a yol in sat. Palta a in Jehová in tic svala' to lajan ix eyutej e b'a icha eb' ix ajmul ix tzijtum svinac, axo ticnaic, tze nib'ej tzex meltzajxicot d'ayin.
- ² Q'ueañec q'uelan d'a lum tzalquixtac mañalaj ste'al, scham eyilan lum jolomtac tzalan chi'. ¿Toc ayto lum tzalan chi' b'aj maj e c'ulej ajmulal? Tzex em c'ojan d'a titac b'e tze maclan yec' eb' tzex mulan chi' yed'oc, icha tz'aj smaclan eb' árabe yec' eb' tz'ec' b'aj malaj anima. Yuj eyajmulal chi' ix eyixtejb'at lum luum tic.
- ³ Yuj val e mul chi' maxtzac yac' ñab' d'a stiempoal. Icha eb' ix ajmul ix maxtzac q'uixvi jab'oc, icha val chi' eyaji.
- ⁴ Ina ato eyalan tic d'ayin: Mamin, vach' ac'an qued'oc yictax yune' choñab' oñto.
- ⁵ ¿Tom ayñejcot oval d'ayoñ? ¿Tom ayñejcot oval chi' d'a junelñej? xe chi. Yacb'an van eyalan icha chi', vanñej pax e c'ulan jantac tas malaj svach'il stechaj e c'ulani, xchi Jehová.

Scachnab'il Israel yed' Judá yuj Jehová

- ⁶ A d'a yol stiempoal viñaj rey Josías, ix yal Jehová d'ayin icha tic: ¿Ix am val il tas ix sc'ulej eb' etchoñab' israel? Icha val eb' ix ajmul ix ix yutej sb'a eb'. Ix laj b'at eb' sc'ulej ajmulal d'a tzalquixtac yed' d'a yichtac te te' c'ayum xiil. ⁷ A in tic, a tzin naani to ayic toxo ix sc'ulej eb' icha chi', ol meltzajpaxcot eb' d'ayin, palta maj meltzajxicot eb'. A choñab' Judá te pit, ix yil tas sc'ulej choñab' Israel ayto yuj sb'a yed'oc. ⁸ Ix yilanpax eb' to ix in puc in b'a yed' eb' israel yuj yajmulal, palta a eb' aj Judá chi' maj xiv jab'oc eb', ix empax eb' ajmulal. ⁹ Yujto malaj yelc'och ajmulal d'a eb', yuj chi' ix yixtejb'at lum luum tic eb' yuj smul chi', yuj pax to ix och eb' ejmelal d'a comon dios nab'a q'ueen, nab'a te'. ¹⁰ Vach'chom ix yil eb' tas ix aj eb' israel chi', mañ yujoc chi' ix meltzajxicot eb' d'ayin d'a smasanil sc'ool, palta toñej ix stz'ac meltzajcot sb'a eb' d'ayin, xchi Jehová.
- ¹¹ Ix yalanpax Jehová d'ayin icha tic: A eb' israel te pit eb', palta quenñej val smul eb' d'a yichañ eb' aj Judá. A eb' aj Judá chi' maj yac' elc'och tas ix yal eb'. ¹² Ach Jeremías, ixic q'uelan d'a stojolal norte, tzalanb'at jun lolonel tic d'a eb' etisraelal ay d'a norte chi'.
- A val Jehová tz'alan d'ayej icha tic: Ex israel te pit, meltzajañecxicot d'ayin. Mañ ovaloc ol vutej ex in chaani, mañ masaniloc tiempo aycot voval d'ayex, yujto tz'oc' in c'ol d'ayex.
- ¹³ Añej to tzeyojtaquejel e chucal, to te pit ix eyutej e b'a d'ayin, a in Jehová e Diosal in tic. A in svala' to ix och e mul e c'ulan ajmulal yed' juntzañ

comon dios d'a yichtac te te' c'ayum xiil. Maj e c'anab'ajej jab'oc in checnab'il, xchi Jehová d'ayex, xa chi, xchi d'ayin.

¹⁴ Ix yalanxi Jehová icha tic: Ex in choñab' te pit, meltzajañecxi d'ayin, yujto eyetb'eyum vaji. Junjun ex ol ex vic'cot d'a junjun choñab'. Chatacvañ ol aj ex vic'ancot d'a junjun macañ ittilal. Icha chi' ol aj ex vic'ancancot d'a Sion. ¹⁵ Ol vac'och eb' eyilumal icha val in gana, axo eb' ol ac'an yajalil d'a eyib'añ d'a jelanil yed' d'a sjichanil. ¹⁶ A in val Jehová in svala' to ayic toxo ix q'uib'xi e b'isul d'a e choñab' tic, mañxa b'aj ol eyac' b'inaj te' scaxail in trato. Mañxa b'aj ol e nacot te', mañxo pax olto javoc te' d'a e pensar. Mañxo ol e b'o junocxo sq'uexul te'. ¹⁷ A d'a jun tiempoal chi', a Jerusalén ol alchaj yuuj to in despacho yaj a in Jehová in tic. Masanil choñab' ol smolb'ej sb'a d'a tic yic tz'och eb' ejmelal d'ayin. Mañxo ol yac' sb'a eb' scuchb'ajb'at yuj schuc pensaril.

¹⁸ A d'a jun tiempoal chi', junxoñej ol aj choñab' Judá yed' choñab' Israel. Junxoñej ol aj e meltzajcot d'a jun nación d'a stojolal norte, axo e javican cajan d'a lum luum vac'nac smacb'enej eb' e mam eyicham.

¹⁹ Ex israel, ix in na' to tzex in chaoch vuninaloc, svac'an jun lum te nib'ab'il tic d'ayex. Añej val jun lum tic te vach' yilji d'a yolyib'añq'uinal tic. Ix in na' to ol in eyal e mamoc d'a junelñej, mañxo ol in eyactejcan valani.

²⁰ Palta a in val Jehová in svala' to icha junoc ix ix te chuc d'a viñ yetb'eyum, icha chi' ix eyutej e b'a d'ayin.

²¹ Tz'ab'chaj yoch jaj d'a lum tzalquixtac mañxa ste'al, aton eb' israel tz'el yav yoq'ui sc'anan colval eb'. Ix elcan eb' d'a sb'eal tojolal. Ix in b'at satc'olal yuj eb', a in Jehová sDiosal in eb' tic.

²² Ex anima te pit, cotañecxi d'ayin, ol vic'anel jun pitalil ayoch d'a e pensar chi', xchi Jehová chi'.

Ix tac'vi eb' israel chi' icha tic: Ina cajec' tic, scac'och co b'a d'a yol a c'ab', yujto a ach tic Jehová co Diosal ach.

²³ Nab'añej oñ xid'ec' d'a tzalquixtac, oñ avaj chaañ cac'an q'uiñ d'a juntzañ comon dios. Añej val d'ayach Jehová co Diosal tz'ilchaj co colnab'il.

²⁴ Yictax yune' choñab' oñto, oñ och ejmelal d'a juntzañ yechel q'uixvub'tac chi', yuj chi' ix ac' satel tastac ix aj d'a eb' co mam quicham, aton noc' calnel yed' noc' vacax. Ix champax yuninal eb' yed' yisil eb'.

²⁵ Quiq'uec em co b'a yuj q'uixvelal, yujto a oñ tic yed' eb' co mam quicham, ix te och val co mul d'a Jehová co Diosal. Yictax yune' choñab' oñto masanto ticnaic, max co c'anab'ajej tas syal d'ayoñ, xchi eb'.

4

Cachnab'il yic tz'och naojb'ail

¹ A val Jehová tz'alani:

Ex israel, tato d'a val yel tze nib'ej tzex meltzajxi d'ayin, actejeccan juntzañ e diosal yajb'entac chi'.

² Aq'uec e ti' d'a vichañ, tzeyac'an elc'och tas tzeyala'. Ichato chi' b'ian, ol in yic'ancharañ masanil nación, ol vac'an in vach'c'olal d'a eb', xchi.

³ Syalanxi Jehová d'ayex, ex aj Judá yed' ex aj Jerusalén:

Ix pitb'iel e pensar icha lum luum malaj mach smunlaj d'a sat, añej te' q'uix sq'uib' d'ay. Comonoc c'un tzeyutej jab'oc e pensar yic tz'och in lolonel d'ay.

⁴ Ex aj Judá yed' ex aj Jerusalén, c'anab'ajejec in trato ix in b'o eyed'oc. Ch'oxequeel in trato d'a e b'eyb'al, aton in trato chab'il eyuuj. Ojtaquejec eli to a in ton Jehová e Diosal in. Tato maay, a yuj e chuc b'eyb'al

chi' scot yoval in c'ol d'a eyib'arı̄ icha te' c'ac' mařxa mach syal smac'an tupoc.

Ol satjoquel Judá

- ⁵ Alec juntzařı̄ tic d'a eb' aj Judá yed' d'a eb' aj Jerusalén: Aq'uec oc' q'uen trompeta d'a masanil chořı̄ab', xe chi. Te chaarı̄ tzex avaji tzeyalan icha tic: Co molb'ejec co b'a d'a yol juntzařı̄ chořı̄ab' vach' yaj smuroal, xe chi.
- ⁶ Iq'uecchaarı̄ e bandera sch'oxani to sb'at e c'ub'ejel e b'a d'a Sion. Sayec ec' b'aj tze col e b'a, mařı̄ ex och vaan. Yujto a d'a norte ol vic'cot jun nivan yaelal ol satanel smasanil.
- ⁷ Icha yelta noc' choj b'aj ay, icha chi' ol aj scot eb' ol ul satanel juntzařı̄ chořı̄ab' tic. Toxo ix elta eb' d'a yol schořı̄ab' yic tzul satanel e chořı̄ab' tic eb', ol smac'anem lařı̄naj eb', mařxa mach ol can d'ay.
- ⁸ Yuj chi' aq'uecoch pichul ya sva'i, oc'ařı̄ec, elocab' eyav yuj yaelal, yujto a val yoval in c'ol a in Jehová in tic manto el-laj d'a eyib'arı̄, xchi Jehová.
- ⁹ A val Jehová tz'alanxi icha tic: A d'a jun tiempoal chi', a viřı̄ rey yed' eb' yajal, ol el yip eb' yuj xivelal. A eb' sacerdote yed' eb' syaloch sb'a in checab'oc, toxořı̄ej ol satcan sc'ol eb', xchi.
- ¹⁰ Ix valan Jeremías in tic: Ay Mamin ¿tas yuj ix a q'uxarı̄ tiej eb' aj Jerusalén tic? Ix ac' a ti' ac'an junc'olal d'a eb', axo ticnaic, a q'uen cuchilub' ijanoch d'a sjařı̄ eb' uuj, xin chi.
- ¹¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: A d'a jun tiempoal chi', ol val d'a eb' aj Jerusalén: Ay jun taquiřı̄ ic' scot d'a lum tzalquixtac ay d'a taquiřı̄ lum. Sjavi xumnaj d'a stojolal in chořı̄ab', mařı̄ ichoc ic' tz'ic'anel smatz'ıl ixim trigo.
- ¹² A jun ic' svac'cot chi', te ov d'a yichařı̄ junxo ic' chi'. A jun ic' sb'ınaj tic, aton yaelal ol vac'cot d'a yib'arı̄ in chořı̄ab', xchi Jehová.

Ol oymaj eb' ajc'ol d'a Israel

- ¹³ Ix yalanxi Jehová icha tic: Ilec val scot eb' soldado ajc'ool, icha val scot junoc asun scot eb'. A val scarruaje eb' lajan sb'ey icha chacxuxum ic'. Axo noc' schej eb' ec'b'al sb'ey noc' d'a yichařı̄ noc' ch'acb'a. Yuj chi' ol eyal icha tic: Ob'iltac ořı̄ val, ol ořı̄ sateloc, xe chama.
- ¹⁴ Ex aj Jerusalén, iq'uequel masanil chucal ay d'a e pensar yic vach' ol ex colchajoc. ¿B'aq'uiřı̄to val ol eyactej e naan chucal?
- ¹⁵ Ato d'a Dan yed' d'a lum tzalquixtac yic Efraın, ata' scot yab'ixal oval.
- ¹⁶ Alec d'a juntzařı̄ ch'oc chořı̄ab'ıl yed' d'a Jerusalén to a d'a jun chořı̄ab' te najat ay, ata' scot eb' ajc'ool. Tz'el yav eb' scot yac' oval yed' juntzařı̄ chořı̄ab' d'a yol yic Judá.
- ¹⁷ Ol oymaj eb' d'a chořı̄ab' Jerusalén, icha eb' stařı̄van junoc munlajel. A in val Jehová in svala' to icha chi' ol ujoc, yujto ix ste pitej sb'a eb' d'ayin.
- ¹⁸ Yuj e b'eyb'al yed' tas tze c'ulej sjavi juntzařı̄ tic d'a eyib'arı̄. A yuj e chucal, te chuc tz'aj eyelc'ochi, syab' val syail e pı̄xan yuuj, xchi Jehová.

Scus sc'ool viřı̄taj Jeremías yuj schořı̄ab'

- ¹⁹ Ay..., ste cus in c'ool, tz'och val pitz'an d'a in pı̄xan. Stiřı̄tiřı̄an in pı̄xan yuj tas sjavi chi'. Maxtzac in em numan. Toxo ix vab' yoc' q'uen trompeta yed' yel yav eb' soldado yic tz'och oval.
- ²⁰ Tzoltzon sja ab'ix yic juntzařı̄ yaelal sjavi. Masanil chořı̄ab' tic toxo ix laj jı̄vı̄b'ati. Eları̄chamel ix lajviem co campamento, ix ixtaxb'at b'aj cajan ořı̄.

- 21 ¿Jantacto val tiempo ol vil sbandera eb' soldado yed' vab'an spuchaj q'uen trompeta? xin chi.
- 22 Ix yalanxi Jehová icha tic: A eb' in choñab', te malaj spensar eb', max in yojtaquejel eb'. Lajan eb' icha eb' unin malaj jab'oc spensar, mañ jab'oc snachajel yuj eb'. Te jelan eb' d'a chucal. Mañ yojtacoc eb' sc'ulan vach'il, xchi.
- A tas ol aj slajviem choñab'*
- 23 A in Jeremías in tic, ix ch'oxji vil sat luum tic, tz'inanxoñej ix ajcani. Ix vilpaxq'ue satchaari, mañxalaj saquilq'uinal d'ay.
- 24 Ix laj vil lum nivac vitz, ix ib'xiq'ue luum yed' pax lum tzalquixtac, ix laj tzicub'tañaj luum.
- 25 Ix vilani mañxalaj anima, axo masanil noc' sjerivi toxo ix b'at noc' elelal.
- 26 Ix vilanpaxi, a lum luum b'aj ay avb'en, toxo ix can tz'inan luum. Masanil choñab' toxo ix juviemi. Yuj yoval sc'ol Jehová icha chi' ix aj masanil juntzañ chi'.
- 27 Ix yalanxi Jehová icha tic: Masanil lum luum ol juvob'atoc, palta mañ ol in satel lum d'a junelñej.
- 28 Cuseltac ol ajcan lum luum tic, axo satchaari ol q'uic'b'occanoc. Icha chi' ol ajoc yujto icha chi' ix aj in naani, ix valan paxi. Mañ ol in q'uexlaj tas ix in na' chi', mañ ol ec'b'atljaj tas ix val chi', xchi Jehová.
- 29 Ayic syab'an eb' anima yel yav eb' soldado ayq'ue d'a yib'añ chej yed' eb' yed'nac sjul-lab', sb'at eb' elelal, b'at sc'ub'ejel sb'a eb' d'a caltac te', sq'uecan lotzlon eb' d'a sattac q'uen tenam. Yuj chi' ix laj can tz'inan schoñab' eb'. Mañxalaj mach scajnajcan d'ay.
- 30 A Jerusalén van slajviemi, lajan icha junoc ix ix nab'axoñej syac'och sc'apac púrpura, syac'anoch q'uen oro ix vach' yilji, q'uic' syutej stitac sat ix yac'an uc'oc. Mañxa yelc'och b'aj sb'o sb'a ix chi', yujto a eb' viñ vinac nib'ab'il yuj ix, yajb'ilxoelel ix yuj eb' viñ. Toxoñej sna eb' viñ tas ol aj smilan ix eb' viñ. Icha chi' van sc'ulan Jerusalén yed' juntzañxo ch'oc nacional.
- 31 A eb' aj Sion tz'el yav chi'. Svab' val yel yav eb' icha yel yav junoc ix ix b'ab'elto tz'alji yune'. Sc'acvi eb', syac'anel lian sc'ab' eb', syalan eb': Ay, ob'iltac ori. Ol ori miljoccham yuj eb' milum anima, xchi eb'.

5

A smul Jerusalén

- 1 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Ec'ari d'a scalleal Jerusalén tic, tzilan masanil anima, tzilan d'a mercado tato ay junoc anima sb'eyb'alan tojolal, vach'ñej syutej sb'a. Vach'chom junoc pitañ tz'ilchaj uuj, ol vac' nivanc'olal Jerusalén tic.
- 2 Ay eb' stz'acan sloc in b'i ayic syac'an sti' eb', palta d'a es sloc in b'i chi' eb', xchi Jehová.
- 3 Mamin Jehová, a eb' tza nib'ej, aton eb' yelñej syala'. Yuj chi' ix ac'och syaelal eb' a choñab' tic, palta malaj yelc'och d'a eb'. Ix ac' lajvoquem eb', palta maj nachajpaxel yuj eb'. Te pit spensar eb', icha stzatzil junoc q'uen q'ueen. Malaj sgana eb' syacteñcan schuc b'eyb'al.
- 4 Ix in na' icha tic: Tecan a eb' meb'a' malaj val jab'oc spensar, a eb' icha chi' sc'ulani, yujto mañ yojtacoc eb' tas sgana Jehová Dios d'a eb' yed' tas syal d'a eb'.
- 5 Ol b'at in lolon yed' eb' anima nivac yelc'ochi, xin chi. A valani to yojtac eb' tas sgana Jehová Dios d'a eb' yed' tas syal d'a eb'. Palta masanil juntzañ

- eb' chi', ix spitejpac sb'a eb' d'a Dios. Maj yal sc'ol eb' ix sc'anab'ajej Jehová chi'.
- 6 Yuj val chi' ol elta noc' choj d'a caltac yax luum, ol miljoccham eb' yuj noc'. A noc' oques ay d'a tz'inan luum ol tzilchitanb'at eb'. Axo noc' leopardo, ol laj c'och noc' d'a stitac schořab' eb'. Tato tz'el'ta eb', choc' tz'ajcan eb' yuj noc', yujto te nivan smul eb' ix ochi, mařxo b'ischajb'enoc spitalil eb'.
- 7 Yuj chi' syal Jehová icha tic: ¿Tasto val ol aj ex vac'an nivanc'olal? A eb' eyuninal, ix in yactejan eb', syac'an sti' eb' d'a sb'i juntzař comon dios to mař diosoc. Jantac vael ix vac' d'a eb', palta maj in sc'anab'ajej eb', ařej ajmulal sc'ulej eb', molanřejec' eb' b'aj ay eb' ix ajmul ix.
- 8 Icha noc' mam chej řepeti yuj b'aq'uech, toxořej tz'el yav jirĩřĩ yeq'ui, icha chi' eb', comonxořej stzuntzejb'at eb' ix ix eb' ay d'a slac'anil, eb' ix ayxo yetb'eyum.
- 9 ¿Tom mař ol vac'och syaelal eb' yuj juntzař sb'eyb'al chi'? ¿Tom mař ol vac' spac d'a junoc chořab' d'a smojal icha tas sc'ulej?
- 10 Ochocab' eb' ajc'ol satanel te' uva, palta mař masaniloc te' ol lajvoqueloc. Sjecocab'el te' sc'ab' eb', yujto mařxo vicoc te'.
- 11 A in val Jehová in svala' to icha chi' ol ajoc, yujto maj sc'anab'ajej eb' aj Israel yed' eb' aj Judá in trato ix in b'o yed'oc, xchi Jehová d'ayin.

Ayaelal ol javoc

- 12 A eb' aj Israel yed' eb' aj Judá, mař yeloc tas syal eb' d'a spatic Jehová. Syalan eb' icha tic: A Dios malaj tas sna d'a quib'ař. Mař ol cab'laj syail yuj oval, ma yuj vejel.
- 13-14 A eb' schecab' Dios malaj yelc'och tas syal eb', mařoc slolonel Dios syal eb', xchi eb'.
- Palta a val Jehová Dios Yajal d'a Smasanil, a' ix alan juntzař tic d'ayin: Yujto syal eb' icha chi', yuj chi' a val tic ol javoc d'a yib'ař eb'. A in lolonel ol elta d'a a ti', lajan val ol vutej icha te' c'ac'. Axo eb' anima tic, lajan ol aj eb' icha te' c'atzitz. Axo jun c'ac' chi' ol satanel eb' smasanil, xchi Jehová.
- 15 A val Jehová tz'alan icha tic: Ex yirřtilal Israel, a jun chořab' te najat ay, te tec'an, aytaxon d'a peca', ol vic'cot d'ayex, aton jun chořab' to mař eyojtacoc sti', mař ol eyab'laj tas ol yal eb'.
- 16 Masanil juntzař anima chi', te jelan eb' yac'an oval, a syamc'ab' eb' yic oval yed'nac chamel.
- 17 Ol slajel sat eyavb'en eb' yed' e vael. Ol smilcham eyuninal eb' yed' eyisil. Ol schianb'at noc' e calnel eb' yed' noc' e vacax, ol sloanpaxb'at sat te' uva eb' yed' sat te' higo avab'ıl eyuuj. A eb' soldado eb' ol mac'anem lařınaj e chořab' vach' yajoch smuroal ayoch yipoc e c'ool, xchi Jehová.
- 18 A val Jehová ix alan d'ayin: Vach'chom tziytum yaelal ol ja d'a jun tiempoal chi', palta mař ol ex in satel-laj d'a junelřeje. 19 Tato ay mach ol c'anb'an d'ayach: ¿Tas yuj syac'cot juntzař tic Jehová co Diosal d'a quib'ař? tato xchi eb', tzal d'a eb' icha tic: Icha chi' ex yutej yujto ix e patiquejcaneli, axo juntzař ch'oc diosal ix eyac' servil d'a yol e mach'en tic. Yuj chi' yovalil ol eyac' servil eb' ch'oc animail d'a junocxo mach'en mař eyicoc, xa chi, xchi Jehová d'ayin.

Cachnab'ıl d'a chořab' Israel

- 20 Ix yalanxi Jehová icha tic: Alec d'a eb' yirřtilalcan Jacob cajan d'a smach'en Judá:

- 21 Ex anima malaj e pensar, ab'ec juntzañ tic: Ay yol e sat, palta max yal-laj eyilani. Ay e chiquin, palta max eyab'laj.
- 22 A ex tic, malaj velc'och d'ayex. A in tic ix in b'ocanem q'uen arena d'a stitac a' mar d'a junelñej. Vach'chom sq'ue vaan a' sc'añ yem poññaj a', palta max ec'laj a' d'a q'uen arena aycanem chi' vuuj. Tato icha chi' in poder tzeyila', ¿tom mañ smojoc e xiv d'ayin?
- 23 A ex tic te pit ex, ix in e patiquejcaneli.
- 24 Max e na jab'oc eyal icha tic: Ayocab' yelc'och Jehová co Diosal d'ayoni, yujto a tz'ac'ancot ñab' d'a stiempoal, syac'anpax elul sat cavb'en d'a stiempoal, mañ xe chioc.
- 25 Palta yuj e mul tz'och vaan juntzañ tic, yuj chi' max yal eyac'an tzalajb'oc e c'ool yed' juntzañ in vach'c'olal tic, xchi Jehová, xa chi.
- 26 A d'a in choñab' tic, ay val eb' anima te chuc, say modo eb' tas tz'aj yixtan eb' anima eb', icha eb' tz'ac'anem syaalil noc' much.
- 27 Sb'ud' spat eb' yed' masanil tastac sutel eb' d'a eb' anima, icha tz'aj yac'jioch noc' much d'a yol ste', sb'ud'ji yuj noc', yuj chi' nivan tz'aj yelc'och eb' yuj sb'eyumal syelq'uej chi'.
- 28 Naynay yaj eb' yuj b'aq'uech. Mañxa yalnab'il schucal eb'. Max sb'olaj yaj eb' d'a stojolal tas tz'utaj eb' unin chamnac smam yed' eb' meb'a'.
- 29 ¿Tom mañ ol vac'cot yaelal d'a eyib'añ yuj juntzañ tic? A in val Jehová in svala' to ol vac' spac d'ayex in choñab' ex tic icha val d'a smojal.
- 30 Xivub'tac, satc'olaltac yuj tas tzuzi d'a jun choñab' tic.
- 31 A eb' syaloch sb'a in checab'oc, añej es syal eb'. Axo eb' sacerdote syac' yajalil eb' icha sgana. Axo in choñab' tic, vach' syab'i. Palta, ¿tas val ol aj eb' ayic ol ja slajvub'?

6

Oymajnac eb' ajc'ol d'a Jerusalén

- 1 Ex yitñil Benjamín, sayec b'aj tze col e b'a. Elañec d'a Jerusalén. Puec q'uen trompeta d'a Tecoa, aq'uecq'ue te' tab' ch'oxnab'ilal d'a Bet-haquerem, yujto d'a norte scot jun nivan yaelal, nivan tas ol lajvoquel yuuj.
- 2 Toxo val ol in satel eb' anima ay d'a Sion, eb' te nib'ab'il.
- 3 A eb' rey yed' eb' soldado ol javoc eb' d'a jun choñab' tic, ol sb'oan scampamento eb' d'a spatictac. A b'aj ol can junjun eb', ol satñejel yuj eb'.
- 4 A eb' eyajc'ol chi', syal eb' icha tic: Caq'uec lista co b'a cac'an oval yed'oc. Cotañec, caq'uec oval yed' d'a chimc'ualil. Palta añej to van yem c'u, vanxo yoch veven,
- 5 yuj chi' d'ac'valil ol oñ ochec cac' oval yed'oc. Ol co mac'anem laññaj yed'tal eb' soldado stañvan choñab', xchi eb'.
- 6 A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ch'aquequel te te', tze b'oanq'ue e tec'nub' yic tzex och eyac' oval d'a Jerusalén. Ol vac'och yaelal d'a yib'añ jun choñab'il anima chi', yujto axoñej ixtoj anima syac' eb'.
- 7 A d'a Jerusalén chi' spac'chaañ chucal, icha val sq'ueul sjaj junoc a a'. Añej ixtoj anima yed' chucal sb'inaj d'ay. Yuj chi' ol jañej yaelal d'a yib'añ jun choñab' chi'.
- 8 B'oec e b'eyb'al ex aj Jerusalén, yic vach' max viq'uel in pensar d'ayex. Tato maay, ol vac'can tz'inan e luum tic, mañxalaj mach ol cajñajcan d'ay, xchi Jehová.

Ix alchaj yuj yaelal

- 9 Ix yalan Jehová Yajal d'a Smasanil d'ayin icha tic: A eb' israel tic mařxa junoc eb' ol canoc, icha tz'aj smolchaj sat te' uva mařxa b'aj scan junoc pitař sat, icha chi' ol aj eb'. Yuj chi' yacb'an manto uji jun chi', colcanel jantac eb' syal yelcani, icha val tz'aj yec' eb' svach' molan te' sat uva d'a sc'ab', xchi d'ayin.
- 10 Ix in tac'vi: ¿Mamin, mach ol ab'anoc tato sval jun ab'ix tic? Icha val to macan schiquin eb', max yab'laj eb'. Toriej sb'uchvaj eb', max schalaj sc'ol a lolonel eb'.
- 11 Mamin, scot pax yoval in c'ol ed'oc d'a jun chořab' tic. Maxtzac techaj vuj in yamanoch vaan, xin chi.
- Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Aq'uem yoval in c'ol chi' d'a yib'ař eb' unin tz'ec' d'a yoltac calle yed' d'a yib'ař eb' viř quelemtac umaneq'ui. Ol yamchaj eb' viř vinac yed' ix yetb'eyum yed' eb' te icham animaxo.
- 12 Masanil spat eb', smunlajel eb', eb' ix yetb'eyum eb', ch'ocxo mach ol ic'ancanoc. Yujto a in val Jehová in svala', ol vic'q'ue in c'ab' vac'an syaelal eb' cajan d'a jun chořab' tic.
- 13 Masanil eb' nivac yelc'ochi yed' eb' malaj yelc'ochi, ařeja tas syutej eb' yac'an ganar d'a spatic chucal sna'a. Ařeja' eb' syaloch sb'a in checab'oc yed' eb' sacerdote, axořeja elc'al syac' eb'.
- 14 Snib'ej eb' sc'ub'ejel jantac yaelal syab' in chořab', syalan eb' to ay junc'olal, palta mař yelocljaj.
- 15 Max q'uixvi jab'oc eb' sc'ulan juntzař tas max techaj vilani. Malaj jab'oc sq'uixvelal eb', mař yojtacoc eb' tas jun q'uixvelal chi'. Yuj chi' a in val Jehová in svala', a val yic ol vac'an syaelal eb', ol satcanel eb', xchi Jehová.

A spitalil chořab' Israel

- 16 Ix yalan Jehová d'a eb' schořab' icha tic: Ayic ex och tec'tec' b'aj sculusej sb'a b'e, ix valan d'ayex: Scham val eyilan b'aj tzex b'ati. Tze c'anb'ej eyab'i tas b'eal yic'nac eb' e mam eyicham. Aton d'a b'e vach' chi' tzex b'ati, ata' ol eyic' eyip, xin chi d'ayex. Palta ix eyalani: Maay, malaj co gana tzoř b'at ta', xe chi.
- 17 Icha spuchaj q'uen trompeta yic syac'an ab'ix to van sjavi oval d'a scal eb' anima, icha chi' ix vutej in checanb'at eb' in checab' ex scacha', ix in checan yal eb' icha tic: Actejeccan e chuc b'eyb'al tic, yic mař ol ja yaelal d'a eyib'ař, xin chi. Palta ix eyalan icha tic: Malaj co gana scactejeccani, xe chi.
- 18 Yuj chi' svalan icha tic: Ab'ec ex ch'oc chořab'il, ojtaquejequel tas ol ujoc d'a in chořab' tic.
- 19 Ab'ec e masanil ex cajan ex d'a sat luum tic: Ol vic'cot junoc yaelal te chuc d'a yib'ař jun chořab' tic, yuj chucal sna eb' sc'ulej, yujto maj scha yab' in lolonel eb', ix spatiquejel in c'ayb'ub'al eb'.
- 20 Ex in chořab', ¿tasto yuj tzeyic'cot incienso yic chořab' Sabá d'ayin yed' te te' suc'uc'ui sjab' scot d'a juntzař chořab' najat? Maxtzac schalaj in c'ol juntzař e silab' tze řustz'aoc, ma juntzařxo e silab' tzeyac'a', xchi Jehová.
- 21 Yuj juntzař tic ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Ol vaq'uem junoc tas b'aj ol sloc sb'a eyoc d'a yichař eb' eyajc'ool. Eb' mamab'il, eb' uninab'il, eb' cajan d'a slac'anil eb' yed' eb' yamigo eb', lajanřeja ol aj scham eb' smasanil, xchi Jehová.

- ²² Ix yalan Jehová icha tic: Ato d'a snajatil lum luum ay d'a stojolal norte, ata' ay jun choñab' te ay yip van yac'an lista sb'a scoti.
- ²³ Yed'nac sjul-lab' eb' yed' slanza. Te chuc eb', malaj yoq'uelc'olal eb'. Icha val sc'arñ sq'ue vaan a' mar, icha val chi' yel yav eb' scoti, ayq'ue eb' d'a yib'arñ chej. Listaxo yaj eb' scot yac' oval eyed'oc a ex cajan ex d'a Jerusalén tic, xchi Jehová.
- ²⁴ A eb' anima d'a Jerusalén tic, ol yal eb' icha tic: Toxo ix cab' jun ab'ix chi', ix el quip yuj xivelal. Te ya scab'i, icha val yab'an syail junoc ix ix ayic tz'alji yune'.
- ²⁵ Mañxo ex b'at munlajel, mañxo ex b'eyec' d'a yoltac b'e, yujto te ay xivc'olal. Yalxorñej b'aj ayec' eb' ajc'ool yed' syamc'ab' yic oval, xcham eb' anima chi'.
- ²⁶ Ix yalan Jehová d'a schoñab' icha tic:
Ex in choñab', aq'uecoch pichul ya sva'i yic tze ch'oxanel e cusc'olal. Ec'arñec b'alb'on d'a scal q'uen tic'aq'uil taarñ. Ocharñec val d'a cusc'olal, oc'arñec val sic'lab'il, icha val yic scham junoc c'otarñ eyuninal, yujto a jun mach ol ex sataneloc, van sja tzac'najoc, xchi.
- ²⁷ Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Tzach vac'ochi yic tzac'an provall in choñab' tic. Tza ch'olb'ítej val eb' sic'lab'il, tzilan val tas yaj sb'eyb'al eb'.
- ²⁸ Te pit eb' smasanil, alum pecal eb'. Ix pitb'iel spixan eb' icha stzatzil q'uen bronce, ma q'uen hierro.
- ²⁹ Ayic slavaj te' c'ac' yed' junoc lavlab', schacb'i te', tz'ulaxel q'uen plomo d'a scal q'uen plata. Palta axo in choñab' tic, vach'chom ix vac'lej in b'oan sb'eyb'al eb', palta malaj jab'oc yelc'ochi, yujto malaj jab'oc svach'il sb'eyb'al eb', max satel chucal d'a scal eb'. ³⁰ Yuj chi' ol aljoc yuj eb' to lajan eb' icha schucal q'uen plata sjulchajeli, yujto a in Jehová in tic, ix in spatiquejel eb', xchi Jehová.

7

Slolonel viñaj Jeremías d'a templo

¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin a in Jeremías in tic: ²⁻³ Ocharñ tec'tec' d'a spuertail in templo a in Jehová in tic, tzalan juntzarñ lolonel tic d'a eb' anima: Masanil ex cajan ex d'a Judá, mach ex tzex och d'a jun puerta tic yic tzex och ejmelal d'a Jehová, scham val eyab'an jun lolonel yic Jehová Yajal d'a Smasanil, aton co Diosal: Tato ol e b'o e b'eyb'al yed' tas tze c'ulej, ol ex vac' cajnaj d'a sat lum tic. ⁴ Mañ eyac'och e pensar d'a eb' tz'esani, eb' tz'alan icha tic: Cojtac val to malaj tas ol orñ ic'anoc, yujto ayec' scajñub' Jehová d'a tic, aton val stemplo tic, scomon chiej eb'.

⁵ Tato tze b'o e b'eyb'al yed' tas tze c'ulej, tato vach'ñej tzeyutej e b'a d'ayex junjun ex, ⁶ tato max eyixtej eb' ch'oc choñab'il, eb' unin mañxa smam yed' eb' ix chamnacxo yetb'eyum ayec' d'a e cal, tato max e milcham eb' anima malaj smul, tato max ex och ejmelal d'a juntzarñ comon dios, juntzarñ tz'ic'an e juvieli, ⁷ tato icha chi' tze c'ulej, ol ex vac'can cajan d'a jun lum tic, aton lum vac'naccan d'a eb' e mam eyicham d'a junelñej.

⁸ Palta a ex tic, tzeyac'och juntzarñ esal lolonel malaj yelc'och d'a e c'ool. ⁹ Tzex elc'ani, tzex mac'vicham anima, tze c'ulej ajmulal, tze loc in b'i d'a es, tze rñusan incienso d'a Baal, tzex och ejmelal d'a comon dios to malaj eyalan eyic d'ay. ¹⁰ Slajvi chi' tzex ja pax d'a vicharñ d'a in templo tic, tzeyalani: Malaj tas ol orñ ic'anoc, xe chi. Añej yic tzex elb'ati tze b'eyb'alanxi juntzarñ tas yajb'entac d'a yol in sat. ¹¹ ¿Tom tze na' to a in templo tic lajan yed' q'uen

riaq'ueen b'aj sc'ub'ej sb'a eb' elc'um? A in val Jehová in svala' to svilrtej masanil juntzañ tze c'ulej tic.

¹² Ixiquec b'aj ec'nac choñab' Silo b'aj ec'nac in cajnub', aton jun chi' in sic'naquel d'a sb'ab'elal b'aj in ch'oxnac in b'a. Ata' ol eyila' tas vutejnac in satanel yuj smul eb' e mam eyicham. ¹³ A in Jehová in svala' to ix e c'ulej juntzañ chucal tic, tzijtum el ix val d'ayex to tzeyactejcani, palta maj e c'anab'ajej. Ix ex vavtej, palta maj ex tac'voclaj d'ayin. ¹⁴ Yuj chi' icha val vutejnac in cajnub' d'a Silo chi', icha chi' ol vutejcan in templo tic, aton jun vac'nac d'a eb' e mam eyicham yed' d'ayex tic, aton jun tzeyac'och yipoc e c'ol ticnaic. ¹⁵ Ol ex vic'canel d'a vichañ, icha val ix aj vic'anel eb' eyetchoñab' d'a vichañ d'a yalañtaxo, aton eb' yirñtilal Efraín, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

A schucalil eb' israel

¹⁶ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Ach Jeremías, mañ ach lesalvoc yuj jun choñab' tic. Mañ al d'ayin, mañ ach tevoc d'ayin yuj eb', yujto mañ ol in tac'voc d'ayach. ¹⁷ ¿Tom max il tastac sc'ulej eb' d'a juntzañ choñab' d'a yol yic Judá yed' d'a yoltac calle d'a Jerusalén? ¹⁸ A eb' yuninal eb' sayancot te' c'atzitz, axo eb' mamab'il tz'ac'anoch te' c'ac', axo eb' ix nunab'il sb'olan ixim c'oxox pan yic syac'an eb' silab'il d'a sdiosalil, jun scuchan ix yajalil satchaañ.^{7.18} Stzuntzej val cot yoval in c'ol eb' ayic syac'an vino eb' silab'il d'a comon dios. ¹⁹ A in val Jehová in svala' to mañoc inrtej tzin yixtej eb', palta munil syixtej pax sb'a eb' yac'an q'uixvelal sb'a. ²⁰ Yuj chi', a in Jehová Yajal in svala' to ol vac'cot yoval in c'ol d'a yib'añ jun lugar tic: Aton d'a yib'añ eb' anima, d'a noc' noc' yed' te te' yed' d'a yib'añ masanil avb'en. Lajan val voval chi' icha junoc te' c'ac' tz'eli, maxtzac yal-laj stupi, xchi Jehová.

²¹ A Jehová Yajal d'a Smasanil, aton sDiosal Israel, a tz'alan d'a schoñab' icha tic: Aq'uec e gana eyac'an e silab', noc' sñusjitz'aoc, tze chi'an schib'ejal juntzañoxo noc' silab' chi'. ²² Palta ayic vic'annaquelta eb' e mam eyicham d'a Egipto, malaj tas valnac d'a eb' yuj noc' silab' sñusji yed' ofrenda. ²³ A tas in b'ab'laj alejnac d'a eb' to tzin sc'anab'ajej eb'. Tato icha chi', a in ton tzin och sDiosaloc eb', axo eb' tz'ochcan in choñab'oc. Valannac to sc'anab'ajej eb' icha val tas ix vala', yic vach'nej tz'elc'och eb'. ²⁴ Palta maj schalaj yab' eb', maj sc'anab'ajej eb'. A tas sc'ulejnac eb' to yac'nac pitb'oquel spensar eb', sc'anab'ajannac schucal spensar eb'. Octom svach' b'oejnac sb'eyb'al eb', palta to svach' juejnaquel sb'a eb'. ²⁵ Yictax yelnaccot eb' e mam eyicham d'a Egipto masanto ticnaic, tzin checñejb'at eb' in checab' yala'. ²⁶ Palta a ex tic, max e c'anab'ajej, max e cha eyab' tas svala'. Te pit tzeyutej e b'a. Yelxo val te chuc tzeyutej e b'a d'a yichañ eb' e mam eyicham chi'.

²⁷ A tzechy tic ach Jeremías, al masanil juntzañ tic, vach'chom mañ ol schalaj yab' eb' d'ayach. Alñej, vach'chom mañ ol tac'voc eb'. ²⁸ Al d'a eb' icha tic: A ex val tic junelñej te pit ex, malaj e gana tzex cachji yuj Jehová co Diosal. Mañxa mach yel syal d'a e cal, xa chi d'a eb'.

²⁹ Ex aj Jerusalén, joxequel xil e jolom yuj cusc'olal, tzeyumaneli. Ixiquec d'a lum tzalquixtac cuseltac yilji, tze b'itan b'it yic cusc'olal, yujto toxo ix ex vactejan yuj yoval in c'ool, xchi Jehová.

Sch'olanil yic eb' mac'b'ilchamoc

³⁰ Ix yalanxi Jehová icha tic: A eb' aj Judá, te chuc sc'ulej eb' d'a vichañ. A juntzañ scomon diosal eb' yajb'entac ix yac' val och eb' d'a yol in templo. Icha

7.18 **7:18** A jun tz'alchaji, "ix yajalil satchaañ", a jun chi' a junoc sdiosal eb' ch'oc choñab'il.

chi' ix aj sjuviel in templo chi' yuj eb'. ³¹ A d'a sch'olanil lum Ben-hinom, ata' ix sb'oq'ue jun altar eb' yic Tofet b'aj sñustz'a yuninal eb' yed' yisil. Mañoc in ix in chec sc'ulej eb', maj ec'paxlaj jab'oc d'a in pensar. ³² Yuj chi' a in val Jehová in svala', ay jun tiempoal to a jun ch'olan chi', mañxo ol scuch Tofet, ma sch'olanil lum Ben-hinom, palta ol scuchcan icha tic: Lum Sch'olanil yic eb' mac'b'ilchamoc. Yujto mañxa b'aj syal smucji eb' chammac, yuj chi' a d'a lum Tofet chi' ol b'at juljocan eb'. ³³ A snivanil eb' anima ayec' ticnaic d'a jun choñab' tic, ol och schib'ejoc noc' ostoc yed' noc' chium noc' d'a caltac te'. Mañxa mach ol xib'tan noc' d'a eb'. ³⁴ Ol vac' satel eb' anima d'a juntzañ choñab' yic Judá. Axo d'a voltac scalleal Jerusalén, mañxa b'it yic q'uiñ yed' yic tzalaj'olal. Mañxa pax b'it yic nupnajel ol ochoc. Ichaxoñej tz'inan lum ol ajcan jun choñab' tic, xchi Jehová.

8

¹ Ix yalanxi Jehová icha tic:

A d'a jun tiempoal chi', ol joychajq'ueta sb'aquil eb' ac'annac reyal d'a Judá b'aj mucan, sb'aquil eb' ac'annac yajalil, sb'aquil eb' sacerdote, sb'aquil eb' yalnacoch sb'a in checab'oc yed' sb'aquil pax juntzañxo eb' ec'nac cajan d'a Jerusalén. ² Ol laj b'atcan lean sb'aquil eb' chi' d'a yoc c'u, d'a yoc q'uen uj yed' d'a yoc q'uen c'anal. Ayic pitzanto eb', xajan juntzañ chi' yuj eb', yac'nac servil eb', yalnac sb'a eb' d'ay. Yuj chi' malaj mach ol molanq'ue sb'aquil eb' chi' yic smucchaji. Ol canñej ta' icha tz'ajcan stza' noc' noc'. ³ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil, a in svala' to a jantac eb' anima pitzanto ol can d'a scal juntzañ anima te chuc tic, ol snib'ej cham sb'a eb' d'a yichañ to pitzan b'aj ol in saclemcanb'at eb' d'a scal juntzañxo choñab'.

Yaelal d'ayib'ari choñab' Israel

- ⁴ A Jehová ix alan d'ayin icha tic: Ach Jeremías icha tic tzutej alan d'a jun in choñab' tic: Tato ay junoc mach stelvi, tocval maxtzac q'ue vaan. Tato ay junoc mach satb'at d'a junoc b'e, tocval maxtzac sayxi sb'e chi'.
- ⁵ Palta a exxo tic ex israel, ¿tas yuj tzeyiq'uel e b'a d'ayin? Ex aj Jerusalén, ¿tas yuj maxtzac ex meltzajxi d'ayin? ¿Tas yuj a d'a juntzañ comon dios tzeyac'och e pensar, axo d'ayin malaj e gana e meltzajxi?
- ⁶ Ix in maclej val vab'i, palta malaj mach slolon d'a stojolal. Malaj val junoc mach sna sb'a d'a schucal syalani: ¿Tas val ix in c'ulej? mañ xchioc. Sb'atcan eb' smasanil d'a yol b'e, icha sb'at lemnaj noc' chej d'a oval.
- ⁷ A noc' cigüeña tz'ec' jeñeñoc d'a satchaari, yojtac noc' b'aq'uiñ ol meltzaj noc'. Yed' noc' cuvajte', noc' sañcapech yed' noc' grulla, yojtac noc' b'aq'uiñ ol b'at noc' d'a junocxo lugar. A exxo pax tic ex in choñab', mañ eyojtacoc jab'oc in c'ayb'ub'al.
- ⁸ ¿Tas yuj tzeyala' to ay e pensar, eyojtac in c'ayb'ub'al eyalani? Palta axo eb' slaj tz'ib'anelta in c'ayb'ub'al, slaj sq'uex eb' tas syala'.
- ⁹ A juntzañ eb' jelan yalan chi', ol q'uixvoccanel eb', ol somchajq'ue sc'ol eb', ol cotcan d'a yib'ari eb'. Ix spatiquejel in lolonel eb', yuj chi' ¿b'ajtil ol yic' sjelanil eb'?
- ¹⁰ Yuj val chi' ol vac'canoch eb' ix yetb'eyum eb' d'a yol sc'ab' eb' ch'oc vinaquil, axo sluum eb' ch'oc mach ol icanacanoc. Masanil eb' nivac yelc'ochi yed' eb' malaj yelc'ochi, axoñej yac'an ganar eb' d'a spatic chucal, a chi' sna eb'. Icha pax chi' eb' syaloch sb'a in checab'oc yed' eb' sacerdote, axoñej elc'al syac' eb'.
- ¹¹ Snib'ej eb' sc'ub'ejel jantac yaelal syab' in choñab'. Syalan eb' to ay junc'olal, palta mañ yelocljaj.

- 12 Max q'uixvi eb' sc'ulan juntzañ tas max techaj vilani. Malaj jab'oc sq'uixvelal eb', mañ vojtaoc eb' tas jun q'uixvelal chi'. Yuj chi', a in val Jehová in svala', a val yic ol vac'an syaelal eb', ol satcanel eb', xchi Jehová, xa chi.
- 13 Syalanpax Jehová icha tic: Ol viq'uel eb' in choñab' d'a tic, yujto icha val junoc snunal te' uva, ma junoc ste'al te' higo malaj sat, toñej sc'ajb'anel xiil ayic van stacjeli, icha chi' yaj eb'. Yuj chi' a tas ix vac' d'a yol sc'ab' eb', ol vic'xiec' d'a eb', xchi.
- 14 Ol yal eb' aj Judá icha tic:
¿Tas yuj tzoñ can d'a tic? Co molb'ejec co b'a, coñ b'ateccan d'a choñab' vach' yajoch smuroal. Ata' ol co col co b'a, vach'chom d'a scal oval ol oñ chamoc. A Jehová co Diosal tzoñ sataneli, yujto ix och co mul d'ay, ichato ix yac' cuc' a a' ayb'at veneno d'a scal.
- 15 Ix co na' to vach' ol oñ elc'ochoc, palta malaj tas vach' ix ac'ji d'ayori. A co naani to tzalajc'olal ol oñ ajoc, palta añej xivc'olal ix javi d'ayori.
- 16 Van sjavi eb' ajc'ol d'ayori. Sjornaj sñi' noc' schej eb' d'a Dan, scab'ul ato d'a tic. Ayic tz'oc' noc', tz'ib'xi val lum luum tic. Sjavi eb' satel co choñab' tic yed' masanil tastac ay d'ay yed' masanil oñ cajan oñ d'a tic, xchi eb'.
- 17 Ix yalanxi Jehová icha tic: Ol vac'cot chamel d'a e cal icha val schivaj noc' chan te ov schivaji. Mañxalaj mach syal yac'an nanamax noc', xchi Jehová chi'.

A cusc'olal viñaj Jeremías yuj schoñab'

- 18 A in cusc'olal tic mañxalaj yañal, slajvi val el in pixan yuuj svab'i.
- 19 Tz'ab'chaj val yel yav eb' vetchoñab' d'a smasanil yol co mach'en. Syalan eb', ¿tom mañxo ayoquec' Jehová d'a Sion? ¿Tom mañxo ayoquec' co rey al sic'b'il och yuj Jehová ta'? xchi eb'. Ix tac'vi Jehová d'a eb' icha tic: ¿Tas yuj ix e tzuntzejcot yoval in c'ool ayic ix ex och ejmelal d'a comon díos, juntzañ yechel malaj yelc'ochi, ch'oc b'aj cotnac? xchi.
- 20 Syalan eb' anima icha tic: Toxo ix ec'b'at stiempoal co colji, icha yec'b'at stiempoal jochoj trigo, ma icha yec'b'at stiempoal smolchaj sat avb'en, xchi eb'.
- 21 Svab' val syail yuj syaelal eb' vetchoñab'. Toxo ix q'uechañ cusc'olal yed' xivc'olal d'ayin.
- 22 Yacb'an ay yañal d'a Galaad, ay pax eb' syal yañtan ta', ¿tas yuj max añtaj in choñab' tic?

9

- 1 Comonoc lajan in sat tic icha sjaj a a' tz'el yoc, yic c'ual d'ac'val tzin oc' yuj jantac eb' vetchoñab' ix chami.
- 2 Comonoc ay junoc b'aj syal vaj d'a tz'inan luum, yic vach' najat tzin b'atcan d'a in choñab' tic. Yujto ix spatiquejel Dios eb', ixtum anima eb'.
- 3 Te jelan yesan eb'. Sq'ue val chañ eb' yed' es chi', icha val junoc mach sq'uechañ ste julanel sjul-lab'. Mañxa jab'oc tas yel tz'alji. Yuj chi' syal Jehová icha tic: Masñej ste chucb'iel eb'. Maxtzac yal sc'ol eb' tzin yaloch sDiosaloc.
- 4 Ach Jeremías, mañxo ac'och eb' amigo yed' eb' a c'ab' oc yipoc a c'ool, yujto chuclaj tas van snaan eb' d'a a patic. A tas sna masanil eb' amigo chi', syic'lajcot eb' d'a yib'añ junjun.
- 5 Syac'laj musansatil sb'a eb'. Mañxa mach slolon d'a yel. Toxo ix te c'ay eb' yesani. Maxtzac yal sq'uexan spensar eb'.
- 6 A val tas ay d'a scal eb', añej ac'oj musansatil, ixtoj anima, yuj chi' maxtzac yal sc'ol eb' tzin yal sDiosaloc.

- 7 Yuj chi' a in Jehová Yajal in d'a Smasanil svala': ¿Tasto val junocxo syal in c'ulan yed' in choñab' tic? Añej to ol vac'och eb' d'a syaelal, icha tz'aj yac'jioch q'uen plata d'a cal c'ac', yic tz'el schucal q'ueen.
- 8 A tas tz'elta d'a sti' eb' lajan icha jul-lab' jay ye scham anima yuuj. Axoñej es tzeç' yal eb'. Vach' sc'umlan sb'a eb' yed' eb' yamigo yalani, palta axo d'a spensar eb' van snaani tas ol yutej eb' yac'an chucal d'a eb' yamigo chi'.
- 9 A in val Jehová in svala': ¿Tom mañ smojoc vac'anoch syaelal eb' yuj tas sc'ulej chi'? ¿Tom mañ smojoc vac'an spac d'a in choñab' tic?
- 10 Ix valanxi a in Jeremías in tic: Tzin te oc' val yuj lum tzalquixtac, tzin cus val yuj lum taquifñtac sat b'aj sva noc' noc', yujto toxo ix te tacji sat luum. Mañxa mach tz'ec' ta'. Mañxa junoc noc' vacax tz'ab'chaj yoq'ui. A noc' caltacte'al noc' yed' noc' much toxo ix b'at noc' e lelal.
- 11 Ix vab' yalan Jehová icha tic: A jun choñab' Jerusalén tic, icha junoc b'ulañ q'ueen b'aj cajan noc' nivac oques, icha chi' ol vutejcani. A juntzañ choñab' d'a yol yic Judá, ol can tz'inan. Mañxa junoc anima ol cajnajcan d'ay, xchi Jehová.
- 12 Ix valan d'a Jehová icha tic: Malaj junoc oñ snachajel cuuj tas yuj a jun co choñab' tic tz'inan luum ix ajcani. Al d'ayon tas yuj icha chi' ix ajcani, xin chi d'ay.
- 13 Ix tac'vi Jehová chi' d'ayin icha tic: Icha tic ix aji yujto ix spatiquejel in c'ayb'ub'al eb'. Maj sc'anab'ajeb' eb', maj sb'eyb'alej eb'. 14 Ix yac'an val pitb'oquel spensar eb', ix yac'anem sb'a eb' d'a juntzañ comon dios, icha ix aj sc'ayb'ajcan eb' yuj smam yicham. 15 Yuj chi' a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, sDiosal in Israel svala': Ol vac' yab' syail eb' d'a junjun c'u, ol q'ue val chi'an sat eb' yab'an syail icha sc'a'il junoc tas c'a' sva eb', ma syuc' eb'. 16 Ol in saclemancanb'at eb' d'a juntzañ choñab' mañ yojtacoc yed' pax eb' smam yicham eb' mañ yojtacoc eb'. Ol in checb'at eb' soldado yac' oval yed' eb', masanto ol satel eb' smasanil, xchi Jehová.

Cusc'olal d'a Jerusalén

- 17 A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ab'ec, b'at chequec ic'chajcot eb' ix ix aytaxonoch d'a yib'añ yoq'ui.
- 18 Yalocab' eb' aj Jerusalén: Cotocab' eb' ix d'a elañchamel, cusocab' eb' ix cuuj. B'ud'jocab'el yol co sat yuj yaal, elocab' b'ulnaj xil co sat yuj jantac yal co sat coq'ui, xchiocab' eb'.
- 19 A d'a choñab' Sion, tz'ab'chaj val yoch oq'uel yuj cusc'olal. Syalan eb' icha tic: Te ob'iltac oñ, van co sateli, scab' val syail yuj q'uixvelal. A ticnaic, yovalil scactejcan co choñab' tic, yujto toxo ix laj em larñaj co pat, xchi eb' tz'oc' chi', xchi Jehová.
- 20 Ex ix, maclejec eyab' slolonel Jehová, aq'uec val och e chiquin d'a tas syala'. C'ayb'ejec eb' eyune' yed' eb' ix vach' eyac'an yed'oc yic tz'oc' eb' yuj scusc'olalil chamel.
- 21 A chamel toxo ix och d'a yoltac co pat, toxo ix c'och d'a yoltac co palacio. Slaj cham eb' unin d'a yoltac calle, schampax eb' quelemtac d'a yoltac choñab'.
- 22 Ix yal Jehová d'ayin icha tic: Al d'a eb' to a in sval icha tic: Toxoñej sactzipinac ol ajcan snivanil eb' anima, icha tz'ajcan tzipan stza' noc' noc' d'a ac'llictac. Icha val tz'ajcan ixim trigo manojail d'a spatic eb' sjochani tato malaj mach smolanq'ue vaan ixim, icha chi' ol ajcan eb', xa chi, xchi Jehová d'ayin.

- ²³ Ix yalanpax Jehová icha tic: A eb' jelan, mocab' yac'och sjelanil eb' chi' yipoc sc'ool, eb' ay yip, mocab' yac'och yip eb' chi' yipoc sc'ool, ańejtona' eb' b'eyum, mocab' yac'och sb'eyumal eb' chi' yipoc sc'ool.
- ²⁴ A in Jehová in svala', tato ay mach ay tas syac'och yipoc sc'ool, a in ocab' tzin yac'och yipoc sc'ool, tzin yojtacaneli to a in Jehová in. Svaq'uelc'och svach'il in c'ool, tzin ch'olb'itan tas yaj anima d'a stojolal. Aton juntzań tic snib'ej in c'ool sb'eyb'alej eb' anima, xchi Jehová.
- ²⁵⁻²⁶ Ix yalanxi Jehová icha tic: Van sja stiempoal vac'an syaelal eb' aj Egipto, eb' aj Judá, eb' aj Edom, eb' aj Amón, eb' aj Moab yed' eb' cajan d'a tz'inan luum, aton eb' sjoxel xil spac'ul sti'. Masanil juntzań anima chi' ac'b'il circuncidar eb', palta max sc'anab'ajej juntrato sch'oxan jun yechel chi' eb', ańejtona' pax eb' israel max sc'anab'ajej eb', xchi Jehová.

10

Juntzań yechel comon dios'R'yed' ejmelal d'a Dios pitzan

- ¹ A in Jeremías in tic, ix val icha tic: E masanil ex vetchońab' israel, maclejec eyab' tas syal Jehová. ² A tz'alan d'ayex icha tic: Mań e b'eyb'alej sb'eyb'al juntzańxoxo nación, mań ex xiv yuj juntzań tas sch'ox sb'a d'a satchań, icha syutej sb'a juntzań ch'oc chońab'il chi'.
- ³ A sb'eyb'al juntzań nación chi', malaj jab'oc yelc'ochi. Sb'at suycot junoc te yib' te' eb' d'a caltac te', axo junoc viń ricum te' sńican te' yed' syamc'ab'.
- ⁴ Slajvi chi' syac'anoch q'uen plata yed' q'uen oro viń yelvanub'oc. Smac'amb'at slavuxal te' viń yed' q'uen martillo yic szatzb'i te', yic max el c'otnaj te'.
- ⁵ A juntzań yechel chi', lajan icha xib'tanub'al noc' much d'a scal junoc avb'en. Max yal-laj sloloni. Yovalil scuchji b'eyec'oc, yujto max yal-laj sb'eyi. Mań ex xiv d'a juntzań chi', yujto malaj chucal, ma vach'il syac' d'a eb' anima, xchi Jehová.
- ⁶ Mamin Jehová, malaj junocxo mach lajan ed'oc, yujto te nivan elc'ochi, te b'ínajnac ach, syal uj smasanil.
- ⁷ Ach sReyal masanil nación, ¿tom ay junoc mach mań smojoc xiv d'ayach? Smoj val te nivan elc'och d'a masanil anima. A d'a scal eb' jelan yed' d'a scal eb' rey d'a yolyib'arıq'uinal tic, malaj junocxo mach lajan ed'oc.
- ⁸ Masanil eb' anima chi' malaj spensar eb', malaj sjelanil eb', max yal sc'ayb'aj jab'oc eb' yuj juntzań yechel b'ob'il d'a te te' chi'.
- ⁹ A juntzań yechel comon dios chi', b'ob'il yuj eb' tenum q'ueen, nab'a plata, aton q'uen ic'b'ılcot d'a Tarsis yed' q'uen oro ic'b'ılcot d'a Ufaz. A c'apac c'apac q'uic'mutz'inac yilji yed' c'apac chacchac c'apac ayoch spichuloc. Masanil juntzań chi', b'ob'il yuj eb' anima jelan spensar sb'oan tastac.
- ¹⁰ Axo Jehová, aton Dios pitzan, Dios d'a val yel, Rey d'a junelńej. Ayic scot yoval, tz'ib'xi val lum lum tic yuuj. Mxtzac yal-laj stec'b'an sb'a juntzań nivac chońab' d'a yicharı yoval sc'ol Jehová chi'.
- ¹¹ Ex vetisraelal, alec d'a eb' ch'oc chońab'il icha tic: A juntzań comon dios, mańoc b'oannac satchań yed' lum lum tic, ol satel d'a yolyib'arıq'uinal tic, mańxa junoc ol canoc, xe chi.

*B'it yic aloj vach' lolonel d'a Dios
(Jer 51.15-19)*

- 12 A Jehová b'oannac lum luum tic yed' spoder, a yed' sjelanil sb'onac yolyib'aríq'uinal tic. Añeja' yed' sjelanil chi' sb'onac pax satchaafi.
- 13 Ayic tz'avaj Jehová chi', tz'ib'xiq'ue a a' d'a satchaafi, sq'ue vaan asun d'a chaafi yuuj masanto b'aj slajvic'och lum luum tic. Tz'ec' copoljoc leb'l'on d'a scal nivac yaxñaab' yuuj, sjacanelta ic' b'aj molan yuuj.
- 14 Masanil eb' anima tz'ac'anoch comon dios yipoc sc'ool, malaj spensar eb', malaj tas vojtaac eb'. Masanil eb' tenum q'ueen, tz'ac'ji q'uixvelal eb' yuj juntzañ yechel sb'o chi'. A juntzañ yechel sb'o eb' chi', malaj yelc'ochi, malaj spixan.
- 15 A juntzañ yechel chi', malaj jab'oc yopisio, smoj val stzetzaji. Ayic ol javoc yaelal yuj Jehová, ol sateloc.
- 16 Te ch'oc yel co Diosal a ori yirtilal ori virñaj Jacob tic. A b'oannac masanil tasi, ix ori sic'anpaxel a ori israel ori tic yic tzoñ ochcan yicoc. A sb'i, aton Jehová Yajal d'a Smasanil.

A yaelal d'irnan sjavi

- 17 Ex aj Jerusalén, oyb'ilxoq'ue co choñab' yuj eb' ajc'ool, molb'ejec masanil e c'ael.
- 18 Ujto syal Jehová icha tic: A ticnaic ol in molcot yaelal d'a e patic masanto ol yal eyamchaji. Masanil ex cajan ex d'a jun choñab' tic, ol ex in pechb'at d'a najat, icha tz'aj sjuljib'at junoc q'uen q'ueen yed' ch'afi mejmeech, xchi.
- 19 Ix valan a in Jeremías in tic: Ob'iltac in, van vab'an syail. A vechen tic malaj yañal. A jun yaelal tic vic yaji yuj chi' ol vac' techajoc.
- 20 Toxo ix em lañaj co pat, icha mantiado sd'irñhaj sch'añal. Toxo ix cham eb' cuninal, ix ori yactejcan eb', yuj chi' mañxa mach scolvaj qued'oc yic slich'anq'ue jab'oc queñul.
- 21 A eb' yilumal co choñab', malaj spensar eb'. Max sc'an sjelanil eb' d'a Jehová. Yuj chi' ori saclemb'at icha noc' calnel.
- 22 Ab'ec val sjavi jun ab'ix tic. Ay jun choñab' scot d'a stojolal norte ñilili sc'afi scoti. A jun chi' ol ac'ancanoch juntzañ co choñab' tic tz'inan lumal. Axoñej noc' nivac oques ol cajnajcan d'ay.
- 23 Mamin Jehová, vojtaac sic'lab'il to a ori anima ori tic mañ cojtacoc tas ol aj quelc'ochi. Max nachaj cuy tastac sjavi d'a quichaafi.
- 24 Ac' co yaelal icha val d'a stojolal, palta mañocab' yed' yoval a c'ool yic max ori a sateli.
- 25 Aq'uem yoval a c'ol d'a yib'afi juntzañ ch'oc choñab'il, juntzañ choñab' to mañ ach ojtannacoc, juntzañ choñab' max yal sb'a d'ayach, ujto ix satel co choñab' eb' a ori yirtilal ori virñaj Jacob tic. Junelñej ix ori satel eb'. Ix laj yac'can tz'inan co choñab' tic eb', xin chi.

11

Max c'anab'ajajlaj strato Dios

1 Ix yalanxi Jehová d'ayin Jeremías in tic icha tic: 2 Ab' val tas syal in trato, tzalan d'a eb' aj Judá yed' pax d'a eb' cajan d'a Jerusalén. 3 Tzalan d'a eb' to a in Jehová sDiosal in eb', a in svala' to scatab'aj mach max c'anab'ajan tas syal in trato tic. 4 Aton in trato in b'onac yed' eb' e mam eyicham, ayic vic'annaqueta eb' d'a Egipto. A jun nación chi', lajan yaj d'a eb' icha junoc horno b'aj stz'a q'uen hierro. Valannac d'a eb': C'anab'ajejinec, b'oec masanil tas svala'. Tato icha chi' tze c'ulej, ol ex och in choñab'oc, a inxo ol in och e Diosaloc, xin chi d'a eb'. 5 A exxo pax tic, tato ol in e c'anab'ajej, ol vac'ñej elc'och in ti' vac'nac d'a eb' e mam eyicham, yic svac'an jun e luum, aton lum

te yax sat b'aj ayex ec' tic, xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin. Yuj chi' ix in tac'vi d'ay icha tic:

Ujocab' Mamin Jehová, xin chi.

⁶ Yuj chi' ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Al jun checnab'il tic d'a juntzañ choñab' ay d'a yol yic Judá yed' d'a yoltac scalleal Jerusalén. Tzalan d'a eb' anima icha tic: Maclejec eyab' jun trato tic, tze b'eyb'alan tas syala'.

⁷ Ayic vic'annaquelta eb' e mam eyicham d'a Egipto, cham val valnac d'a eb' to scha yab' eb' tas svala'. Atax d'a jun tiempoal chi' masanto ticnaic ayinrejoch valani. ⁸ Palta maj schalaj yab' eb', maj sc'anab'ajeb' eb', ařej to vach' pitb'inaquel spensar eb'. Yac'annac'b'at sb'a eb' d'a scal chucal. Maj yal sc'ol eb' sc'anab'ajeb' tas svala'. Yuj chi' vac'nach'at yaelal d'a yib'añ eb', icha yajcan d'a in trato chi', xchi Jehová.

⁹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: A eb' aj Judá yed' eb' cajan d'a Jerusalén, ix slajtiej sb'a eb' yic syic'anel sb'a eb' d'a yol in c'ab'. ¹⁰ Ix sc'ulejxi chucal eb' icha sb'eyb'alejnac eb' e mam eyicham. Aton eb' mañ c'anab'ajannacoc tas valnac, axo d'a juntzañ comon dios yac'nacoch spensar eb', yochnac eb' ejmela d'ay. A pax ticnaic mañoc choñab' Israel, mañoc pax choñab' Judá sc'anab'ajan in trato in b'onac yed' eb' e mam eyicham chi'. ¹¹ Yuj chi' a in val Jehová in svala', ol vac'cot yaelal d'a yib'añ eb', mañoxo ol yal scolan sb'a eb' d'ay. Olto avaj eb' d'ayin sc'anac in colval, palta mañoxo ol in tac'voc d'a eb'. ¹²⁻¹³ Ichato chi' b'ian a eb' aj Judá yed' eb' cajan d'a Jerusalén tic, ol b'at sñus incienso eb' yic sc'anac colval d'a juntzañ sdiosal chi'. Yujto a eb' aj Judá tic, tzijtum val sdiosal eb', lajan sb'isul icha sb'isul schoñab' eb'. Añeja' pax eb' cajan d'a Jerusalén, te tzijtum altar ix sb'oq'ue eb', icha val scalleal choñab', aton ta' sñus incienso eb' d'a Baal, jun comon dios yajb'entac. Palta mañ ol yal-laj scolji eb' d'a syaelal chi' yuj juntzañ scomon diosal chi'. ¹⁴ Ach Jeremías, mañ ach lesalvoc yuj jun choñab' tic. Mañ al d'ayin, mañ ach tevoc d'ayin yuj eb', yujto mañ ol in tac'voc, vach'chom ol sc'an in colval eb' d'a scal syaelal.

¹⁵ Ix yalan Jehová to sval d'a eb' vetchoñab' icha tic: Ex in choñab' xajanab'il vuuj, malaj eyalan eyic e javi d'a in cajnub', yujto mañ jantacoc tas yajb'entac tze c'ulej. A xepual yed' schib'ejal noc' e silab', mañ ol yal ex scolanel d'a jun yaelal ol javoc d'a eyib'añ. Mañoxo eyac'och q'uñ d'a in cajnub' tic.

¹⁶ Yujto a d'a yalañtaxo, lajan ex icha junoc te' olivo c'ayum xiil, te ay sat. Palta axo ticnaic, ol ex in sateli, icha tz'aj slajvjem junoc te' s'jecchaj sc'ab' yuj junoc oval ic' ñab', stz'ab'at te' yuj sc'ac'al leb'lon.

¹⁷ A in Jehová Yajal in d'a Smananil, a in ix ex vac' pitzvoc ex aj Israel yed' ex aj Judá, icha yavchaj junoc te'. Palta toxo ix vala' to ol ex in satel yuj jantac chucal tze c'ulej, icha junoc te' stoc'jiq'ueta d'a yol luum. Ix e tzuntzejcot yoval in c'ool, yujto ix e ñus incienso d'a Baal, xchi Jehová.

Sñib'ej eb' aj Anatot smilcham'R'vñtaj Jeremías

¹⁸ Mamin Jehová, ix ac' vojtaquejeli to ay eb' ajc'ol d'ayin van snaan in smilani. Ix a jac in pensar yic snachajel vuuj. ¹⁹ Junc'olal vajej'ui, icha junoc noc' calnel tz'ic'jib'at b'aj smiljichamoc, palta mañ vojtaoc tas van snaan eb' d'a in patic. Syalan eb' icha tic: Co maq'uecchamoc, yic vach' mañxa mach ol naancotoc, icha val tz'aj xicjiel junoc te' syac' sat, xchi eb'.

²⁰ Mamin Jehová, Yajal ach d'a Smananil, Juez ach d'a stojolal. Ojtac tas ayec' d'a co pensar. Ac' vil tas ol aj ac'an spac d'a juntzañ anima tic, yujto toxo ix vab'enejoch d'a yol a c'ab' tas sna eb' d'a in patic, xin chi.

²¹ A eb' aj Anatot, ix sna eb' tas tz'aj in chami. Ix yalan eb' to tzin smilcham eb' tato arijeja' valanel slolonel Jehová. ²² A Jehová Yajal d'a Smasanil ix alan yuj eb' aj Anatot chi' icha tic: Ayic ol in b'oan yaj yed' eb', a eb' quelemtac ol cham eb' d'a scal oval, axo yuninal eb' yed' yisil, ol cham eb' yuj vejel. ²³ Mañxa junoc eb' vinac ol canoc, yujto ol ja sc'ual ol in ch'olb'itan tas sc'ulej eb'. Ol javoc yaelal d'a yib'arí eb', xchi Jehová.

12

A tas sc'anb'ej viñaj Jeremías

¹ Ix valan d'a Jehová icha tic: Mamin Jehová, vach'chom vojtaç to te tojlo a pensar, palta in gana tzin telaj in b'a ed'oc. Tzin nib'ej tzin c'anb'ej juntzañ tic d'ayach: ¿Tas yuj vach'ñej yaj eb' chuc sb'eyb'al? ¿Tas yuj junc'olal yaj eb' añej chucal sna'a?

² A ach a b'onac eb', vach'ñej sq'uib' eb', icha junoc te te' vach' sb'at sch'añal yib', vach' sq'uib'i, syac'an sat, icha chi' yaj eb'. Añej yed' sti' eb' syal vach' lolonel d'ayach, axo spensar eb' najat yajeli.

³ Palta a ach tic Mamin Jehová, ojtac in. Tzila' jantac yajoch in pensar d'ayach. Ic'b'at juntzañ anima chi', icha tz'aj yic'jib'at noc' calnel b'aj smiljichamoc. Tza sic'canel eb', yic vach' ol cham eb' d'a jun c'ual ayic ol miljocham anima.

⁴ ¿B'aq'uiñ ol och vaan stacji yib'aríq'uinal tic yed' stacjuel arí arñc'ultac sc'ux noc' noc'? Añeja' noc' much van scham noc' yuj schucal eb' anima cajan d'a jun choñab' tic. Sna eb' to max il tastac sc'ulej eb', xin chi d'a Jehová.

Ix spacan Dios

⁵ Ix yalan Jehová d'ayin: Tato maj ach tzac'van a b'ey yed' eb' sb'ey d'a yoc, ¿tas val ol aj a lajb'an a b'ey yed' eb' ayq'ue d'a yib'arí chej? Tato mañ junc'olaloc ajec' b'aj secan, ¿tas ol aj a naani tato tzach ec' d'a scaltac svayumtaquil stitac a' Jordán?

⁶ Ijan spax ip, palta manto ojtacoc to a eb' ayoch ajc'olal d'ayach, aton eb' ayto uj a b'a yed'oc. Tz'avaj eb' scot eb' d'a a patic icha eb' pechum noc'. Vach'chom vach'ñej syutej lolon sb'a eb' d'ayach, mañ ac'och eb' yipoc a c'ool, xchi d'ayin.

Scusc'olal Jehová yuj schoñab'

⁷ Ix yalanxi Jehová icha tic: Ol vac'ech in choñab' tic, ol in patiquejel jun choñab' to vic yaji. Ol vac'och in choñab' xajanab'il tic vuj d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool.

⁸ A eb' in choñab' victaxon yaj tic, icha junoc noc' choj d'a caltac te' tz'el yav scoti, icha chi' syutej sb'a eb' d'ayin, yuj chi' tzin yajcanel eb'.

⁹ A in choñab' tic, lajan val icha junoc noc' ch'acb'a ch'oc yilji, stzoc'jicham noc' yuj juntzañxo noc' yetch'acb'ail. Cotocab' masanil juntzañxo choñab' ul satel in choñab' tic.

¹⁰ Tzijtun eb' yilumal eb' ch'oc choñab'il ol satanel in choñab' tic, ichato van satanel te' uva eb' avab'il vuuj. Ol steq'uem lad'an in munlajel eb'. A lum lum nib'ab'il vuuj, taquirí lum ol ajcan lum yuj eb'.

¹¹ Cuseltaxoñej ol ajcan in choñab' tic yuj eb', ichato ol oc' lum d'ayin. Masanil in choñab' tic, cuseltaxoñej ol ajcanoc. Mañxa mach ol naan jab'oc yuuj.

¹² Masanil d'a tzalquixtac d'a tz'inan lum, ol javoc eb' viñ vinac sateli, yujto a vespada a in Jehová in tic, a ol satanel masanil b'aj slajvic'och smach'en in choñab' tic. Mañxalaj junoc mach junc'olal ol ajoc.

¹³ Ix yavej ixim trigo eb', axo te' q'uuiix ix q'uib' sq'uexuloc. Nab'arfej ix munlaj eb'. Ix lajviel yavb'en eb', q'uixvelalxo smolanq'ue jab'jab' sat yavb'en eb' chi', yuj val yoval in c'ol d'a eb', xchi Jehová.

A sti' Jehová ix yac'a'

¹⁴ Icha tic sval a in Jehová in tic yuj juntzañ nación te chuc d'a slac'anil Israel tic, to ix yiq'uec' lum luum eb' ix vac' smach'enej Israel in choñab': Ol viq'uel eb' d'a sluum junjun, axo eb' aj Judá ol viq'uel eb' d'a scal eb'. ¹⁵ Ayic toxo ix viq'uel juntzañ ch'oc choñab'il chi', ol oc'xoc in c'ol d'a eb', ol vic'an meltzaj eb' d'a sluum yed' d'a schoñab' junjun. ¹⁶ A juntzañ choñab' chi' ix c'ayb'an in choñab' yac'an sti' d'a sb'i Baal. Axo ol ajoc, tato ol sc'anab'ajej sc'ayb'ub'al in choñab' tic eb', ol slocan in b'i eb' d'a tas syala', tato icha chi' ol yal yaj eb' d'a scal eb' in choñab' tic. ¹⁷ Tato mañ ol sc'anab'ajej eb' tas sval jun, a in val Jehová in svala' to ol in satel eb' icha stoc'jiq'ueta junoc te te' yed' sch'añal yib', xchi Jehová.

13

A yab'ixal jun tzec'ul nab'a lino

¹ Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Ixic, b'at man junoc tzec'ul nab'a lino, tzac'anoch d'a a nañal ayic manto juc'chajoc, xchi d'ayin. ² Ix in manan jun tzec'ul chi' icha ix yal Jehová, ix vac'anoch d'a in nañal. ³ Ix yalanxi Jehová d'ayin: ⁴ Ic'b'at jun a tzec'ul ix a man chi', jun ayoch d'a a nañal chi', tzach b'at d'a Perat.^{13.4} Ata' tza c'ub'ejel d'a sjatelal junoc q'u'en tenam, xchi Jehová. ⁵ Ix in b'at b'ian, ix in c'ub'anel jun tzec'ul chi', icha ix aj yalan Jehová d'ayin. ⁶ Ix ec' junoc tiempoal, ix yalanxi Jehová icha tic: Ixic d'a Perat, b'at ic'xicot jun tzec'ul in checnac b'at a c'ub'ejel ta', xchi d'ayin. ⁷ Ix in b'at b'ian, ix in joyan b'aj ayanc chi' vuuj, ix vic'ancoti, palta c'axo, mañxalaj yopisio.

⁸ Ix yalanxi Jehová d'ayin yic svaleli: ⁹ Icha tic ol aj in satanel yic'ojcharib'aíl Judá yed' Jerusalén. ¹⁰ A ex in choñab' ex tic, te chuc ex, malaj e gana tze c'anab'ajej in checnab'il, arfej tas tze nib'ej a tze c'ulej. Tzex ec'ej melal d'a juntzañ comon dios, tzeyac'an servil. Lajan ex icha jun tzec'ul mañxalaj yopisio tic. ¹¹ Icha junoc mach stzec'och junoc tzec'ul d'a snañal, icha chi' ix in c'ulej eyed' ex aj Israel yed' ex aj Judá, yic junñej tzex aj ved'oc, in choñab' eyaji, yic tzeyac'an ojtacajeli to b'inajnac in, nivan velc'ochi. Palta maj in e c'anab'ajej, xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

Yab'ixal yed'tal vino

¹² Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Al d'a eb' etchoñab' tic: A Jehová co Diosal tz'alani: Junjun yed'tal vino, smoj sb'ud'ji yuj vino, xa chi. Ol yalan eb' d'ayach: Toxon cojtac to junjun yed'tal vino smoj sb'ud'ji yuuj, xcham eb'. ¹³ Ol alan d'a eb' to a in sval icha tic: Ol vac' sat e c'ol e masanil ex cajan ex d'a jun choñab' tic yuj yoval in c'ool, icha val tz'aj sat sc'ol mach nivan vino syuq'uej. A eb' ol satel sc'ol chi', aton eb' rey yirñtilal viñaj David, eb' sacerdote, eb' syaloch sb'a in checab'oc yed' masanil ex cajan ex d'a Jerusalén tic. ¹⁴ Ol vac' e mac'lajcham e b'a icha tz'aj spojbat lum yed'tal vino ayic stenlan sb'a luum. Lajan ol yutej sb'a eb' mamab'il yed' eb' uninab'il. A in val Jehová in svala', ol ex in sateli, mañxo ol oc'laj in c'ol d'ayex, xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

13.4 **13:4** A Perat, a a' nivan Éufrates syala'. Tecan mañtoclaj ta' xid'ec' viñaj Jeremías chi' yac'can jun tzec'ul chi'. Tecan a d'a Pará jun ay d'a slac'anil Anatot, ata' xid'ec' viñ.

Scachnab'il chořiab' Judá

- 15 Ex aj Judá, a Jehová van slolon d'ayex. Emnaquil tzeyutej e b'a, tze maclan eyab' tas sýala'.
- 16 Alecq'ueta e mul d'a Jehová co Diosal, yacb'an manta tas scot d'a eyib'arñ, icha sc'ulej eb' sb'eyec' d'a sat pac'an d'a scal q'uic'alq'uinal. Tze na' to ol ja vach'ilal d'ayex palta te nivan yaelal ol cot d'a eyib'arñ yuj Jehová, ichato ol q'uic'b'oc q'uinal ol eyila'.
- 17 Tato max e cha eyab'i, elc'altac ol in oc' yuj eyic'ojcharñb'ail chi'. Ol elta yal in sat, yujto ol ex ic'chajcanb'at d'a najat, xin chi d'a eb'.

A slolonel Jehová d'a viř rey

- 18 Ix yalanxi Jehová d'ayin: Al d'a viř a reyal yed' d'a ix snun viř: Emařeccot d'a xilail e reyal, tzex em c'ojan d'a sat luum, yujto ol ic'chajel e corona mař jantacoc svach'il yilji ayq'ue d'a e jolom.
- 19 A juntzař chořiab' d'a Neguev ol macchaj yuj eb' soldado, ol oymaj eb' d'a spatictac, mařxa mach ol yal yochi. Masanil eb' aj Judá, ol ic'chajcanb'at eb' d'a najat.
- 20 Ixiqec q'uelan d'a stojlala norte, tzeyilan scot eb' ajc'ool. ¿Tas yaj in chořiab' vac'nacoch d'a yol e c'ab' e tařvani, aton eb' ayoch e b'inajb'iloc?
- 21 ¿Tas ol eyala' ayic ol vac'anoch juntzař anima eyajaliloc, aton eb' eyac'nacoch yipoc e c'ool? Ol ja yaelal d'a eyib'arñ icha sjavi yaelal d'a yib'arñ junoc ix ix van yalji yune'.
- 22 Ex aj Jerusalén, tato tze c'anb'ej tas yuj sjavi juntzař tic d'a eyib'arñ, nachajocab' el eyuuj to yuj jantac e mul, yuj chi' b'eran ex eli tzex eq'ui, tzex te ixtajpaxi.
- 23 A junoc q'uic'al anima, tocval sýal sq'uexmaj yilji. A spintotaquil noc' leopardo, tocval sýal sq'uexmaj. Ichexta' te c'aynac ex d'a chucal, maxtzac yal sq'uexmaj e b'eyb'al.
- 24 Yuj chi' ol ex in saclemejb'ati, icha tz'aj saclemcanb'at smatz'il ixim trigo yuj ic' scot d'a taquiř luum.
- 25 Aton val tic aycanoch d'a eyib'arñ vuuj, icha val smojal. Yujto ix in b'atcan satc'olal eyuuj, axořej juntzař comon dios tzeyac'och yipoc e c'ool.
- 26 Ol ex vaq'uel b'eran, ol ex vac'an q'uixvelal.
- 27 Ix vil jantac eyajmulal, aton juntzař q'uixvelaltac tze c'ulej. Yajb'entac tas tze c'ulej d'a lum jolomtac vitz yed' d'a yichtac te te' c'ayum xiii. Ex aj Jerusalén, ob'iltac ex, ¿b'aq'uiř ol eyactejan e c'ulan chucal chi'? xchi Jehová.

14*Jun nivan tiempo mařxalaj řab'*

- 1 Yuj val jun nivan tiempo mařxalaj řab' sýac'a, yuj chi' ix lolon Jehová d'ayin Jeremías in tic, ix yalan icha tic:
- 2 A eb' aj Judá tz'oc' val eb' yuj cusc'olal, mařxa yip schořiab' eb', toxořej teltumb'a eb' d'a sat luum yuj cusc'olal. Sq'ue val yav eb' aj Jerusalén yuj syaelal.
- 3 A eb' b'eyum, schecb'at eb' schecab' eb' ic'oj a'. Sb'at eb' say a' d'a yoltac jul, palta mařxalaj a', malaj yol sch'ub' eb' smeltzaj eb'. Toxořej smac sat eb' yuj q'uixvelal.
- 4 Sq'ue tamaljoc lum luum sjat yuj staquiřal. Yuj chi' a eb' munlajvum, stac val sc'ol eb', smac sat eb' yuj q'uixvelal.

- ⁵ Icha chi' noc' c'ultaquil chej, syactejcan yune' noc' toto tz'alji, yujto mañxa añ añc'ultac sc'ux noc'.
- ⁶ Yed' noc' caltacte'al b'uru, a d'a tzalquixtac b'aj malaj ste'al scot tec'tec' noc'. Suc'lan ic' noc' icha noc' oques. Sc'unb'i val yol sat noc' yilani, yujto mañxa añ añc'ultac vach' sc'uxan noc', xchi Jehová.

Ix tevi viñtaj Jeremías yuj eb' anima

- ⁷ Mamin Jehová, vach'chom te nivan co mul d'a a sat, palta colvajañ d'ayoñ yic vach' max ach alchaj chucal. Tzijtum el sco pitej co b'a d'ayach, tz'ochpax co mul.
- ⁸ A achñej ayach och yipoc co c'ool, a achñej pax co Columal aji ayic ayoñ och d'a syaelal. ¿Tas yuj icha ch'oc choñab' il tzutej a b'a d'a co choñab' tic, icha junoc paxyalvum junñej ac'val tz'ec' d'ayoñ?
- ⁹ ¿Tas yuj lajan ach icha junoc soldado satc'olal yaji syamji, maxtzac yal scolvaji? Palta Mamin, tic pax ayachec' d'a co cal. Masanil choñab' ojtannac to a choñab' oñ. Mañ oñ actejcani, xin chi.
- ¹⁰ Aton juntzañ tic ix yal Jehová yuj eb' choñab' israel: A eb' anima d'a jun choñab' tic, te ay stzalajc'olal eb' sb'eyeg'ui. Sb'at eb' d'a jun, sb'at eb' d'a junxo. Yuj chi' mañ jab'oc tzin tzalaj yed' eb'. A ticnaic ol in nacot schucal eb', ol in ch'olb'itan tastac sc'ulej eb', xchi.
- ¹¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Mañ ach tevoc d'ayin yuj svach'iloc juntzañ anima d'a jun choñab' tic. ¹² Vach'chom tz'och eb' d'a tzecc'ojc'olal, palta mañ ol in tac'voclañ d'a eb'. Vach'chom tzijtum silab' sñus eb' yed' jantac sat avb'en syic'cot eb' ofrendail, palta mañ ol in tzalaj yed' eb'. Ol in satel eb' yuj oval, yuj vejel yed' pax yuj ilya, xchi d'ayin.
- ¹³ Ix in tac'vi d'a Jehová chi' icha tic: Palta Mamin Jehová in Diosal, a eb' syaloch sb'a a checab'oc, syal eb' d'a eb' anima tic to malaj oval ol ochoc. Malaj vejel ol javoc. Syal eb' to ol ac'ñej junc'olal b'aj cajan oñ tic, xin chi.
- ¹⁴ Ix tac'vi Jehová d'ayin icha tic: Tato icha chi' tz'aj yalanel eb' checab' chi' d'a in b'i, van yesan eb' syal chi', yujto mañoc in tzin chec yal eb'. Malaj junoc checnab'il ix vac' d'a eb', maj in lolonpax d'a eb'. A juntzañ syal eb' chi' to a in ix vac' yil eb' yalani, palta mañ yeloclañ, malaj yelc'ochi. Munil d'a yol yic eb' snachaañ juntzañ syal chi'. ¹⁵ A in Jehová in sval d'a juntzañ checab' stec'b'ej sb'a yalanel d'a in b'i to malaj oval, malaj vejel ol javoc d'a yib'añ choñab' tic, mañoc in tzin chec yal eb', yuj chi' ol cham eb' yuj oval yed' yuj vejel chi'.
- ¹⁶ Yed' pax eb' anima b'aj syal eb' chi', ol cham eb' yuj oval yed' vejel. Ol cham eb' ix yeth'eyum eb' yed' yalyuninal. Toxoñej ol can teljab' snivanil eb' d'a yoltac scalleal choñab' Jerusalén. Malaj mach ol mucan eb'. Icha chi' ol aj stupanel smul eb' ix yac'ochi. ¹⁷ Yuj chi' al juntzañ tic d'a eb' anima: C'ual dac'valxo yel yal in sat voc' yuj yaelal ayxo smay ix javi d'a yib'añ eb' vetchoñab', yuj yaelal tz'ac'an echnaj eb'.
- ¹⁸ Ayic tzin ec' d'a cal munlajel svilani, ay snivanil anima teltumb'a yajcan yuj oval. Axo yic tzin ochxita d'a yol choñab' tic, svilani to van scham anima yuj vejel. Axo eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios yed' eb' sacerdot, toxo ix ic'chajb'at eb' d'a ch'oc choñab'il mañ yojtacoc, xa chi, xchi Jehová d'ayin.
- ¹⁹ Yuj chi' ix valan icha tic: Mamin Jehová, ¿tom junelñej ix iq'uel eb' aj Judá tic d'a a c'ool? ¿Tom toxo ix a patiquejel choñab' Sion? ¿Tas yuj ix oñ ac' echnajoc tas vach' sjavi d'ayoñ. Sco na' to vach'ñej ol oñ b'ey d'a quichañ, palta arñej tas ay smay ix ja d'a quib'añ.
- ²⁰ Mamin Jehová, scojtaquejel co chucal yed' pax spitalil eb' co mam quicham. Ix och val co mul d'ayach.

- 21 Yuj val yic'jichaañ a b'i, mañxo oñ a patiquejeli. Mañ a patiquejel jun choñab' tic b'aj ay a despacho to nivan yelc'ochi. Nacot a trato ix ac' qued'oc. ¿Tocval mañ ol aq'uelc'ochi?
- 22 Malaj junoc comon dios, sdiosal ch'oc choñab'il ol yal yac'ancot ñab'. A satchaani max yal-laj yac'ancot yaxñab' d'a yol yico'. Mamin Jehová, co Diosal ach, yuj chi' tzach cac'och yipoc co c'ool, yujto a achñej tzac'cot juntzañ tic, xin chi d'a Jehová.

15

Yaelal ol javoc d'a yib'añ Judá

- 1 Ix tac'vi Jehová d'ayin icha tic: Vach'chom a viñaj Moisés, ma viñaj Samuel tzul tevoc d'ayin yuj eb', mañxo ol oc' in c'ol d'a in choñab' tic. Al d'a eb' to tz'el eb' d'a vichañ, sb'at eb'. 2 Tato ay eb' sc'anb'an d'ayach, b'ajtil tzoñ b'ati, tato xchi eb', al juntzañ sval tic d'a eb':
A mach ayoch d'a yib'añ scham yuj ilya, a d'a oval chi' ol milanoc. A mach ayoch d'a yib'añ scham d'a oval, a d'a oval chi' ol chamoc. A mach ayoch d'a yib'añ scham yuj vejel, a vejel chi' ol milanoc. A pax mach ayoch d'a yib'añ yic'jib'at d'a ch'oc choñab'il, ol ic'jocñejb'atoc, xa chi.
- 3 A in Jehová in svala': Ol vac'cot chañ macañ yaelal d'a yib'añ eb' anima tic: Ol cham eb' d'a scal oval, ol ñerjoc b'eyec' snivanil eb' yuj noc' tz'i', ol chijocb'at eb' yuj noc' ostoc, axo noc' caltacte'al noc' ol vach' lajanel eb'. 4 Ol javoc jun yaelal chi' yuj val juntzañ chucal ix sc'ulej viñaj Manasés yuninal viñaj Ezequías d'a Jerusalén, ayic ayoch viñ reyal d'a Judá. Masanil choñab' d'a yolyib'añq'uinal tic, ol te xiv eb' yilanoch juntzañ yaelal ol javoc d'a yib'añ in choñab' tic.
- 5 Ex aj Jerusalén, ¿macto val ol oc' sc'ol d'ayex? ¿Macto val ol cus sc'ol eyuuj? ¿Macto val ol och ilc'olal eyuuj?
- 6 A in Jehová in svala', a ex tic ix in e patiquejeli, ex te juveli. Toxo ix in te tzactzaj ex vac'an nivanc'olal, yuj chi' toxo ix vic'chañ in c'ab' vac'an eyaelal yic tzex in satanel.
- 7 Ol ex viq'uelta d'a voltac e choñab' d'a yol e mach'en tic, ol ex in saclemejb'at icha tz'aj saclem smatz'il ixim trigo yuj ic'. Ol vac'an satjoquel in choñab' tic. Mañxa junoc eyuninal ol vac'cani, yujto max yal e c'ol tzeyactejan e chuc b'eyb'al.
- 8 Vuujñej tziptom ol ajcan eb' ix ix ol cham yetb'eyum, icha val yarenail sti' a' mar maxtzac b'ischaji. D'a chimc'ualil ol javoc jun yaelal d'a yib'añ eb' ix nunab'il ayb'at yune' d'a oval, ayñej eb' nanc'olal ol javoc cusc'olal yed' xivc'olal d'a yib'añ eb'.
- 9 A eb' ix nunab'il mañ jantacoc yune', tz'el yip eb' ix yuj q'uixvelal, maxtzac yal yic'an yic' eb' ix, emnaquilkhoñej tz'ajcan eb' ix. A c'ualil smeltzajcanoch d'ac'valil d'a eb' ix. Tato ayto eb' ol can d'a yol schoñab' chi', a in Jehová in svala' to ol vac' miljoccham eb' yuj eb' ajc'ool, xchi Jehová.

Scusc'olal viñaj Jeremías

- 10 Nunin, ob'iltac in. ¿Tas val yuj ix in ac' aljoc? Añej val oval yed' telajb'ail svac' yed' masanil anima. Malaj junoc mach b'aj ix vac' tumin majanil, malaj pax mach b'aj ix in majnej q'ueen, palta masanil eb' tzin catab'ani.
- 11 Mamin Jehová, elocab'c'och b'aj tzin scatab'ej eb' chi' tato chuc ix vutej ach vac'an servil, tato maj in c'an a vach'c'olal d'a yib'añ eb' ayoch ajc'olal d'ayin, ayic ayoch eb' d'a cusc'olal yed' d'a syaelal.

Yaelal ol javoc d'a yib'añ eb' israel

- 12 **Ix** yalan Jehová icha tic: Ex aj Judá, ¿toc ay mach syal smac'an cañchaj q'uen bronce yed' q'uen hierro? Icha chí' yaj eb' ajc'ol ol cot d'a stojolal norte, mañ ol techaj eyac'an oval yed' eb'.
- 13 **Yuj** val jantac e chucal ex aj Israel, yuj chí' a val e b'eyumal yed' masanil tas ay d'a sat e lum tic, ol vac' d'a eb' eyajc'ool chí'. Nab'añej ol yic'b'at eb', mañ ol stupcanlaj eb' d'ayex.
- 14 **Ol** ex vac'canoch schecab'oc eb' eyajc'ol chí' d'a jun lum luum mañ eyojtacoc, yujto a yoval in c'ool lajan icha te' c'ac', ol ex satel yuuj, xchi Jehová.

Ix tevi val viñtaj Jeremías d'a Jehová

- 15 **Mamin** Jehová, ojtac smasanil, na in coti, colin. Pactzitej d'a eb' vajc'ool. Mocab' ac' nivanc'olal eb', pactzitej d'a eb' yach'an manto in smilcham eb'. Ilnab' val, uuj tzin sb'uch eb'.
- 16 **Ayic** tzalan a lolonel d'ayin tzin chañej vab'i, añej ayoch in tzalajc'olaloc, yujto ic in Mamin Jehová in Diosal, Yajal ach d'a Smasanil.
- 17 **Mañ** junñejoc tzin ec' yed' eb' stzalaj sc'ulan chucal. Yuj vopisio ac'nac, in ch'ocoj tzin eq'ui, yujto svab' syail yoval a c'ol ed'oc.
- 18 **¿Tas** val yuj malaj b'aq'uiriñ tz'och vaan in yaelal icha junoc echen malaj yañal? ¿Tom ol in ixñej icha a' eluma' stupemi?

Spacaxi Jehová

- 19 **Yuj** chí' ix tac'vi Jehová d'ayin icha tic: Tato tzach meltzajcot d'ayin, ol ach in chaxi, icha chí' b'ian ol yal in ac'an servil. Tato max a comun alej comun lolonel, añej tas nivan yelc'och tzala', a ach ol ach lolon vuuj. A eb' anima ol meltzajcot eb' ul yab'an a loloni, mañoc ach ol a cha ab' slolonel eb'.
- 20 **Lajan** val ol ach vutejcan d'a eb' etchoñab' tic icha junoc muro nab'a bronce. Ol yac' oval eb' ed'oc, palta a in val Jehová in svala' to mañ ol ach yac' ganar eb', yujto ayin och ed'oc, ol ach in colo'.
- 21 **Ol** ach in colel d'a yol sc'ab' eb' chuc, ol ach in colñej d'a eb' milumcham anima, xchi d'ayin.

16

Schecnab'il Jehová d'a viñtaj Jeremías

1 **Ix** lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: 2 **Mañ** ac'och etb'eyum, mañ ol aj uninal d'a jun choñab' tic. 3 **A** in Jehová in tic ol val d'ayach tas ol javoc d'a yib'añ eb' unin ol aljoc d'a jun choñab' tic yed' d'a yib'añ eb' mamab'il nunab'il. 4 **Ol** cham eb' yuj juntzañ ilya te ov, malaj mach ol oc' yuj eb', malaj mach ol mucan eb'. Toxoñej ol can teljab' eb' d'a sat luum, icha tz'aj noc' noc'. A oval yed' vejel ol ic'an scham eb'. Axo snivanil eb' chí', ol laj chijocb'at yuj noc' ostoc yed' noc' chium noc' d'a caltac te', xchi Jehová d'ayin.

5 **Ix** yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Mañ ach och d'a yol junoc pat b'aj ayec' eb' anima iloj ac'val yuj chamnac. Mañ ach oc' yed' eb', mañ ac' snivanil sc'ol eb', yujto a in Jehová in svala' to ix viq'uel junc'olal d'a eb', maxtzac in xajanej eb', maxtzac oc' in c'ol d'a jun choñab' tic. 6 **Ol** cham eb' icham anima yed' eb' unin. Mañxalaj mach ol mucan eb', malaj mach ol oc' yuj eb'. Malaj mach ol yac' echnaj snivanil, ma sjoxanel xil sjolom yuj sch'oxanel scusc'olal yuj eb'. 7 **Mañxalaj** mach ol b'oan vael yuj chamel chí', yic tz'ac'ji snivanil sc'ol eb' ayto yuj sb'a yed' jun ix cham chí', vach'chom a eb' mamab'il nunab'il schami.

⁸ Añejtona' mañ ach och c'ojan d'a yol junoc pat a va'i yed' uc'an a' b'aj ay junoc q'uirñ. ⁹ Yujto a in Jehová in Yajal in d'a Smasanil, e Diosal in, a in sval icha tic: Ol vac' lajvoc q'uirñ yic tzalajc'olal, icha q'uirñ yic nupnajel d'a jun choñab' tic. A d'a yol e tiempoal tic ol ujoc jun tic, ol eyil val.

¹⁰ Ayic ol alan jun lolonel tic d'a eb' etchoñab' tic, ol sc'anb'ej eb' d'ayach: ¿Tas yuj ol yac'cot jun nivan yaelal chi' Jehová d'a quib'arñ? ¿Tas chucal ix co c'ulej? ¿Tas co mul ix och d'a Jehová co Diosal? xcham eb'. ¹¹ Tza pacan d'a eb' icha tic: A val Jehová tz'alan icha tic: A eb' e mam eyicham ix in yactejan eb', ix b'at tzac'an eb' d'a spatic comon dios, ix och eb' ejmelal d'ay. Ix in spaticanel eb', maj sc'anab'ajej sc'ayb'ub'al eb' ix vac'a'. ¹² A exxo pax tic, ec'al te chuc tze c'ulej d'a yichañ eb' e mam eyicham chi'. Junjun ex tze c'ulej chucal scot d'a e pensar, maxtzac e c'anab'ajej tas svala'. ¹³ Yuj chi' ol ex viq'uel d'a jun lum tic, ol ex vac'ancanb'at d'a junocxo choñab' mañ eyojtacoc, mañ yojtacoc pax eb' e mam eyicham. Ata' c'ual d'ac'val ol eyac' servil juntzañ comon dios. Mañxo ol oc' in c'ol d'ayex, xchi Jehová, xa chi' d'a eb'.

¹⁴ Palta a in Jehová in svac' in ti': A ticnaic, ayic slocan in b'i eb' anima tic, syalan eb' icha tic: D'a sb'i Jehová Dios ic'annaquelta eb' co mam quicham d'a Egipto, xchi eb'. ¹⁵ Palta ol javoc jun tiempoal, ol yalan eb' anima icha tic: D'a sb'i Jehová, aton ix ic'anelta eb' israel d'a juntzañ choñab' d'a norte yed' d'a juntzañxo choñab' b'aj ix saclemcanb'at eb', xcham eb'. Yujto a in ol vic' meltzaj eb' etisraelal d'a schoñab', aton lum luum vac'naccan d'a eb' e mam eyicham.

¹⁶ Palta ayic manto ol ujoc jun chi', ol vic'cot eb' yajc'ol eb' israel yic tzul yamji eb' yuj eb', icha tz'aj syaman noc' chay eb' yamum chay yed' schimpa, ma icha eb' pechum noc' sb'at tzac'an d'a spatic noc' noc' d'a tzalquixtac, tzec' sayan noc' eb' d'a yoltac q'uen ñaq'ueen yed' d'a yoltac sjatetal q'ueen.

¹⁷ Yujto svil masanil tastac sc'ulej eb'. Malaj junoc mach syal sc'ub'anel sb'a d'a yol in sat, ma sc'ub'anel schucal d'a vichañ. ¹⁸ Ol vac' spac d'a eb' yuj chucal sc'ulej chi', yujto ix yixtejb'at in lum eb' yuj juntzañ sdiosal to mañ pitzanoc, yajb'entac icha snivanil junoc chammac. Ix sc'ulej eb' tas to max scha in c'ool, xchi Jehová.

Slesal viñtaj Jeremías

¹⁹ Mamin Jehová, vilumal ach, in tañvumal aji. A ach val tzin a colo' ayic ay in och d'a syaelal. Ol cot juntzañ choñab' b'aj slajvic'och lum luum tic, ol ul yalan eb' d'ayach: A eb' co mam quicham, añej d'a juntzañ comon dios malaj vach' yochi, malaj yopisio, añej ta' yac'naquem sb'a eb'.

²⁰ ¿Tom syal sb'oan sdiosal eb' anima? Tato a eb' sb'oani, mañ diosoc syal chi', xcham eb', xin chi'.

²¹ Ix yalanxi Jehová icha tic: Yuj chi' d'a junelñej ol vac' yojtaquejel in poder eb'. Icha val chi' ol aj yojtacanel eb' to a in Jehová in a inñej Dios in, xchi.

17

Yaelal d'a yib'arñ Judá yuj schucal

¹ Ix yalan Jehová icha tic: Ex aj Judá, maxtzac el e chucal d'a e pensar. Max satlaj e chucal chi' d'a schiquintac eyaltar. Scan yechel icha letra tz'ochcan d'a junoc q'uen q'ueen yuj q'uen cincel ma yuj q'uen diamante.

² A eb' eyuninal snacot juntzañ altar eb', snaanpaxcot juntzañ te te' yechel comon dios eb', te' ay d'a yichtac te te' c'ayum xiil d'a juntzañ tzalquix-tac chaarñ yajq'uei, ³ yed' d'a jolomtac vitz d'a stitaquel choñab'. Yuj e

chucal tzeyac'och d'a juntzarí lugar yic ejmelal b'aj chaarí d'a masanil e mach'en tic, ol vac' elc'ajb'at e b'eyumal yed' tastac ay d'ayex.

4 Yovalil ol ex ic'joquel d'a sat lum e lum tic, aton lum ix vac' e mach'enej. Ol ex vac'canoch schecab'oc eb' ayoch ajc'olal d'ayex d'a jun luum mañ eyojtacoc, yujto toxo ix cot yoval in c'ol d'ayex. A yoval in c'ol chi', lajan icha junoc c'ac' malaj b'aq'uiñ stupi, xchi Jehová.

Juntzaríxo lolonel

5 Ix yalanxi Jehová icha tic: Ob'iltac eb' tzin ic'anel d'a sc'ool, axo anima syac'och eb' yipoc sc'ol yic scolvaj yed' eb' snaani.

6 Lajan val eb' icha te' q'uix d'a tz'inan luum, malaj b'aq'uiñ syil vach'il. Sq'uib'q'ue te' d'a caltac q'ueen yed' d'a lum luum ay atz'am atz'am d'ay yed' b'aj max yal scajnaj anima.

7 Palta te vach' yic eb' anima tzin ac'anoch yipoc sc'ool.

8 Lajan val eb' icha te te' avab'il d'a stitac a a', sb'at val sch'aríal yib' b'aj sb'ey a a' chi'. Malaj sna te' vach'chom te ay c'ac', c'ayumr'ej xil te'. D'a stiempoal malaj ñab', malaj jab'oc tz'ic'an te', malaj b'aq'uiñ syactej yac'an sat te'. Icha chi' yaj eb'.

9 ¿Toc ay junoc tas yelxo val ac'um musansatil, icha spensar eb' anima? Malaj sb'onab'il jun spensar eb' chi'. ¿Mach val syal yojtacaneli?

10 A in val Jehová in tzin ch'olb'itej tastac ay d'a junjun pensar. Vojtac val tastac tz'ec' d'a spixan junjun anima. A in svac' spac d'a junjun d'a smojal icha sc'ulej, xchi Jehová.

11 A eb' tz'och b'eyumal yuj ixtoj anima, lajan val eb' icha junoc noc' much smañelta ñolob' mañ yicoc. Ayic te tec'anto eb' ol ec'xoc sb'eyumal eb' chi', axo ol aj scheclaji to malaj spensar eb'.

12 A scajnub' Dios b'ob'ilcan yictax yichb'anil, lajan val icha junoc palacio te vach' yilji, chaarí b'ob'ilcanq'uei.

13 Mamin Jehová, a ach ayachoch yipoc co c'ol a orí israel orí tic. Masanil eb' tzach actancani, ol q'uixvoccanel eb'. Masanil eb' tz'el d'a a tz'ey, ol satcanel eb' icha tz'aj satel junoc b'i tz'ib'ab'ilem d'a cal pococ. Ol satcanel eb' yujto tzach yactejcan eb', yujto a ach tic lajan ach icha junoc sjaj a a'.

Ix tevi viñtaj Jeremías d'a Jehová

14 Mamin Jehová, ac' b'oxoc in c'ool yic tzin b'oxicani. Col in, yic vach' tzin colchajcani, yujto ar'ej d'ayach sval vach' lolonel.

15 Syal eb' anima d'ayin icha tic: ¿B'aq'uiñ ol elc'och slolonel Jehová alnac d'ayon? Elocab'c'och tas syal chi' ticnaic, xchi eb'.

16 Mamin, malaj b'aj ix in tevi d'ayach yic tzin c'anancot junoc tas tz'ic'an satel eb' anima. Max in nib'ej pax sjavi junoc yaelal d'a yib'arí eb'. A ach tic ojtac tas ix in c'ana', yujto d'a icharí ix vala'.

17 Mañ in ac'och d'a xivc'olal, yujto a d'ayach tzin col in b'a ayic ay in och d'a syaelal.

18 Q'uixvocab'canel eb' tzin pechan b'eyec'oc, mocab' in q'uixvoquel a in tic. Xivocab' eb' chi', mocab' in xiv a in tic. Ac'cot yaelal d'a yib'arí eb', satel eb' d'a junelr'ej.

A tas ix alchaj yuj sc'ual ic'oj ip

19 Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Ixic, b'at ocharí liñan d'a spuertail choñab' b'aj tz'eli tz'och eb' sreyal Judá. Ata' tzalel in lolonel. Ichar'ej chi' tza c'ulej d'a juntzarí spuertail Jerusalén. 20 Tzalan d'a eb' anima icha tic: Ex rey yed' jantac ex cajan ex d'a Jerusalén tic yed' e masanil ex aj Judá,

machtac ex tzex och d'a juntzarí puerta tic, ab'ec val tas syal Jehová: ²¹ Tzeyil val e b'a, mañ e cuch eyicatz d'a sc'ual ic'oj ip, mañ eyic'ochta d'a spuertail Jerusalén tic, yic max ja yaelal d'a eyib'arí yuuj. ²² Mañ eyic'paxelta junoc eyicatz d'a yol e pat d'a sc'ual ic'oj ip chí'. Malajocab' junoc munlajel tze c'ulej d'a jun c'u chí'. Nivanocab' yelc'och d'ayex icha ajnac valan d'a eb' e mam eyicham. ²³ Palta mañ schanacoc yab' eb' tas valnac chí'. Spitejnac sb'a eb', mañ sc'anab'ajejnacoc scachnab'il eb' vac'nac.

²⁴ A in val Jehová in svala': C'anab'ajejec tas svala', mañ eyic'cot eyicatz d'a spuertail choñab' tic d'a sc'ual ic'oj ip. Nivanocab' yelc'och jun c'u chí' d'ayex, malajocab' junoc munlajel tze c'ulej. ²⁵ Tato tze c'anab'ajej tas sval tic, ayñej eb' yintilal viñaj David ol ochñej reyál d'a in choñab' tic. Ol ochta eb' d'a spuertail yed' carruaje ñerb'il yuj noc' chej, ajun eb' eyajalil ex aj Judá ex tic yed' pax eb' aj Jerusalén tic. A jun choñab' tic malaj b'aq'uiñ ol can tz'inan. ²⁶ Ol laj cot eb' anima d'a junjun choñab' d'a yol yic Judá, aton juntzarí ay d'a spatic yicharí Jerusalén tic, d'a yol yic Benjamín, d'a ac'lic, d'a tzalquixtac yed' pax d'a yol yic Neguev. Ol yic'cot noc' noc' eb' silab'il yic sñusjitz'a d'a templo. Ol yic'paxcot juntzaríxo noc' silab' eb', ixim trigo, incienso yed' ofrenda yic syac'an yuj diosal eb' d'ayin.

²⁷ Palta tato mañ ol e c'anab'ajej in checnab'il tic jun, tato mañ nivanoc yelc'och jun c'ual chí' d'ayex, tato ol eyic'ochta eyicatz d'a spuertail choñab' tic d'a jun c'u chí', ol vac' ñusjoctz'a masanil palácio d'a Jerusalén tic. Mañixa mach ol yal smac'an tup jun c'ac' chí', xchi Jehová, xa chí, xchi d'ayin.

18

C'ayb'ub'al d'a yib'arí viñ tz'acum

¹ Ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: ² Ixíc, emañ d'a spat jun viñ tz'acum luum. Ata' ol val jun lolonel d'ayach, xchi d'ayin. ³ Ix in em b'ian, van stz'acvi viñ d'a jun tz'aclab' tz'ec' sururoc. ⁴ Ayic van stz'acan jun lum chen viñ, axo ix aji ix ixtaxb'at lum d'a yol sc'ab' viñ. Yuj chí' arñeja' yed' lum slumal chí' ix sb'o' junxo luum viñ icha snib'ej.

⁵ D'a jun rato chí' ix yalan Jehová d'ayin icha tic: ⁶ A in val Jehová in sval d'ayex israel ex tic: ¿Tom max yal ex vutan icha syutej lum luum viñ tz'acum tic stz'acani? A ex tic, lajan eyaj d'a yol in c'ab' icha yaj lum luum d'a yol sc'ab' viñ tz'acum tic. ⁷ Q'uinaloc a in tic tzin na' in juanb'ati, ma in satanel junoc choñab', ma junoc mach'en, ⁸ palta tato a jun choñab' chí' sna sb'a sc'ool, syic'anel sb'a d'a scal chucal, arñejtona' in tzin q'uexpax in pensar, maxtzac vac'b'at jun yaelal chí' d'a yib'arí. ⁹ Q'uinaloc tzin na' in b'oanq'ue junoc choñab' yed' vac'an q'uib'oc, ¹⁰ palta tato arñej chucal sc'ulej, max sc'anab'ajej pax tas svala', tzin q'uexpax in pensar, maxtzac vac' in vach'c'olal nab'il vuj vac'an d'ay.

¹¹ Al d'a eb' cajan d'a Judá yed' d'a Jerusalén to a in sval juntzarí lolonel tic: Van in naan tas ol ex vutej, fas ol aj vac'anoch eyaelal, yuj chí' actejeccan e chuc b'eyb'al, c'ulejec vach'il, xchi Jehová, xa chí. ¹² Ol yalan eb' d'ayach icha tic: Mañ ixtej a b'a orñ a cachani. A orñ tic ol co c'ulejñej chucal, icha tas scot d'a co pensar co c'ulani, xcham eb', xchi Jehová.

¹³ Yuj chí' ix yalanxi Jehová icha tic: C'anb'ejec ec' d'a junjun nación, tato ay b'aj ix ab'chaj sc'ulaj icha tas sc'ulej eb' etisraelal tic. A eb' tic yelxo val te chuc tas sc'ulej eb'.

¹⁴ ¿Toc ay junoc tiempoal mañ ayoquem q'uen sach'acom d'a jolomtac vitz d'a yol yic Líbano? ¿Ay am b'aj stup a a' te siic scot d'a jolomtac vitz chí'?

- 15 Palta a ex in chořab' ex tic, mař junřejoc b'aj ayexcani, cotac scal tze q'uexan e pensar. Tzin eyactancani, axo d'a tas mař diosoc tze řius incienso. Ex satb'at d'a jun b'e aytaxon d'a peca'. Axo d'a b'e yic chucal b'aj tzex b'ati.
- 16 Yuj e chucal chi' ol can tz'inan e chořab' tic. Ol te b'uchjocřej. Masanil eb' ol ec' d'a tic, ol laj syum sat eb' ex stzetzani, yujto satub'tac ol aj yilji.
- 17 Icha tz'aj saclemb'at tastac yuj ic' scot b'aj sjavi c'u, icha chi' ol aj ex vac'an saclemb'at yuj eb' eyajc'ool. Ol in b'at mican d'ayex ayic ol ja sc'ual sjavi e yaelal chi'. Mařxo ol in b'at q'uelan d'ayex, xchi Jehová.

A tas ix nachaj d'a yib'ař viřtaj Jeremías

18 Ix yalan eb' anima chi' icha tic: Co naec tas scutej viřtaj Jeremías tic yuj tas syal viř d'a quib'ař. Tocval ol lajvoquel eb' sacerdote tzoř c'ayb'ani, ma eb' aj pensar tz'ac'an co razón, ma eb' schecab' Dios tz'alan slolonel Dios chi' d'ayori. Yuj chi' co naecq'ue esal lolonel d'a spatic viř, yic smiljicham viř. Mař ol co c'anab'ajeľaj tas syal viř chi', xchi eb'.

Slesal viřtaj Jeremías

- 19 Mamin Jehová, cotař val q'uelan d'ayin, tzb'an val tas syal eb' ayoch ajc'olal tic d'ayin.
- 20 ¿Tom yed' chucal tz'aj spactzıtaj vach'c'olal? A eb' chi' toxo ix sna eb' tas ol yutej eb' in smilchamoc.
- Nacoti to ix in c'och d'a ichař in tevi d'ayach yuj svach'iloc eb', yic max ac'cot yoval a c'ol d'a yib'ař eb'.
- 21 Axo ticnaic jun, ac' cham yuninal eb' yuj vejel yed' yuj oval. Canocab' eb' ix yetb'eyum eb' junixtaquil, mařxaocab' junoc yune' eb' ix scani. Miljocab'cham eb' viř yetb'eyum eb' ix, axo eb' viř yune' eb' ix quelemtacxo, chamocab' eb' d'a oval.
- 22 Ac'cot junoc řılař soldado elc'um d'a scal eb'. Ab'chajocab' yel yav eb' yuj syaelal, yujto ichato sjoy olan eb' b'aj ol in muchajoc, say modo eb' tas tz'aj in telvi d'a yol sc'ab' eb'.
- 23 Palta a ach tic Mamin Jehová, ojta masanil tastac smol alej eb' d'a vib'ař yic tzin smilancham eb' yalani. Mař ac' nivanc'olal eb', mocab' b'at smul eb' chi' satc'olal uuj. Satocab'el eb' d'a ichař, ac'och syaelal eb' yuj yoval a c'ool.

19

C'ayb'ub'al d'a lum pojel ch'ub'

1 Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: B'at man junoc lum ch'ub', tzi'c'amb'at eb' yichamtac vinaquil chořab' ed'oc yed' eb' sacerdote ichamtac vinacxo.

2 Tzach el d'a puerta b'aj tz'el eb' sb'at ac'ořcan c'alem d'a sch'olanil yic Ben-hinom, ata' ol al juntzař lolonel sval tic d'ayach d'a eb'.

3 Tzalan icha tic: Ex sreyal Judá yed' ex cajan ex d'a Jerusalén tic, ab'ec val slolonel Jehová co Diosal Yajal d'a Smasanil: Ab'ec, ol vac'b'at jun nivan yaelal d'a yib'ař e chořab' tic. Masanil mach ol ab'anoc, ol sat sc'ol eb' yab'ani.

4 Yujto tzin eyacteřcani, tzeyac'anoch jun lugar tic yicoc comon dios. Tze řiusan incienso d'a juntzař comon dios mař eyojtacoc yed' eb' e mam eyicham. Mařxa yal nab'il jantac eb' unin malaj smul tze milchamoc.

5 Ix e b'oq'ue juntzař altar b'aj tze řustz'a eb' eyuninal silab'il d'a Baal. Tze c'ulan val tas mařot in svac' e c'ulej, max ec' d'a in pensar juntzař tas tze c'ulej chi'.

6 Yuj chi', a in val Jehová in tic svala': Ay val jun c'ual to a jun ch'olan tic, mařxo ol scuch Tofet, ma sch'olanil yic Ben-hinom, palta sch'olanil b'aj smiljicham anima

ol sb'iejcani. ⁷ Yuj jantac anima ol cham d'a jun ch'olan tic, ol vac' ixtaxel tas nab'il eyuj ex aj Judá yed' ex aj Jerusalén. Ol ex vac' ac'joc ganar yuj eb' eyajc'ol snib'ej tzex milanchamoc. Axo e nivanil ol och schib'ejoc noc' ostoc yed' noc' caltacte'al noc'. ⁸ Ol ochcan e choñab' tic tz'ian lumal, xivub'tac ol ajcanoc. A eb' ol ec' d'a tic, ol xiv eb', ol sat sc'ol eb' yilani, ol b'uchvaj eb' yuj tas ol ajcan chi'. ⁹ Ol vac' e chilajb'at eyuninal yed' eyisil yuj vejel, ol vac'an e chilajb'at e b'a, ayic ol oymaj eb' ajc'ol d'a spatic e choñab', xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

¹⁰ Ayic slajvi alan juntzañ tic, tza mac'ancoj jun lum ch'ub' chi' d'a yichañ eb' anima ajun ed' chi', ¹¹ tzalan d'a eb' icha tic: A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ol in satel jun choñab' tic, icha tz'aj smac'jipoj junoc lum ch'ub' maxtzac yal sb'o junelxo. A d'a lum Tofet tic ol e muquem eb' e chamnac, yujto mañxa b'aj ol yal e mucan eb'. ¹² A in Jehová in svala', icha chi' ol vutej jun choñab' tic yed' eb' cajan d'ay, lajan ol aj icha ol aj Tofet tic. ¹³ Te yajb'entac ol ajcan masanil pat d'a Jerusalén tic yed' spalacio eb' sreyal Judá. Añejtona' yajb'entac ol ajcan spañanil yib'añtac pat b'aj sñusji incienso d'a q'uen c'anal d'a satchaari yed' b'aj tze sequem vino ofrendail d'a comon dios. Icha Tofet chi' ol ajcanoc, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi Jehová d'ayin.

¹⁴ Ayic ix lajvi in c'ulan juntzañ tic, a in Jeremías in tic, in paxta d'a Tofet chi', b'aj ix valcanel slolonel Jehová. In och liñan d'a yol yamaq'uul stemplo Dios, ix valan d'a masanil eb' anima icha tic: ¹⁵ A Jehová co Diosal Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ol vac'b'at yaelal d'a yib'añ jun e choñab' tic yed' d'a yib'añ juntzañchoñab' ay d'a e lac'anil. Ol javoc masanil juntzañ yaelal toxo ix val tic d'a eyib'añ, yujto ix e piteje e b'a, maxtzac e c'anab'ajej tas svala', xchi Jehová, xin chi d'a eb'.

20

A tas alb'il d'a yib'añ viñtaj Pasur

¹ Ay jun viñ scuchan Pasur yuninal viñtaj Imer, sat sacerdote yaj viñ d'a stemplo Jehová. Ayic ix yub'an viñ tas ix val a in Jeremías in tic, ² ix in schecan mac'joc viñ, ix in schecan ac'jocpaxoch viñ d'a te' cepo d'a spuertail templo d'a stojolal smacb'en Benjamín. ³ Axo d'a junxo c'u, a viñ ix alani to tzin ic'chajel d'a yol te' cepo chi'. Yuj chi' ix valan d'a viñ icha tic: A Jehová ix q'uexan a b'i. Magor-misabib ol a b'iejcani, syalelc'ochi xivc'olalñej yaji. ⁴ Yujto syal Jehová icha tic: Ol vac'och xivc'olal d'a ib'añ yed' masanil eb' vach' ac'an yed'oc. Q'uelan ach val ochi ol miljoccham eb' a vach'ool yuj yespada eb' ajc'ool. A exxo aj Judá ex tic ol ex vac'och d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia. Ay ex ol ex yic'b'at viñ d'a Babilonia chi', ayex pax ol ex smilcham viñ. ⁵ Masanil e b'eyumal yed' masanil tastac ay stojol ay d'ayex yed' sb'eyumal eb' sreyal Judá ol vac'och d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol chi', ol yic'anb'at eb' d'a Babilonia chi'. ⁶ A achxo tic ach Pasur, ol ach ic'chajb'at chocab'oc d'a Babilonia chi' yed' masanil eb' cajan ed' d'a a pat. Ata' ol ach chamoc, ol ach mucchajcan ta' yed' eb' a vach'ool chi', aton eb' b'aj ix esejcanel in ti'oc, xchi Jehová, xin chi.

A scusc'olal viñtaj Jeremías d'a yichañ Jehová

⁷ Mamin Jehová, toñej ix in a monte. Ix in c'anab'ajan tas ix ala'. Yelxo te tec'an ach, yuj chi' ix in ac' ganar. Masanil tiempo tzin tzetzaji, masanil anima tzin b'uchan uuj.

- ⁸ Ayic svalan d'a eb' juntac el icha tic: Ol javoc yaelal d'a eyib'añ, ol ex lajvoqueloc, xin chiñej d'a eb'. Yuj chi' ayñejoch eb' yalan chucal lolonel d'ayin, tzin sb'uchan pax eb', yujto svalet a lolonel.
- ⁹ Tato svala' to maxtzac ach vac' b'inajoc, maxtzac valpaxel a lolonel, axo tz'aji, icha te' c'ac' tz'aj a lolonel chi' d'ayin. Stz'ab'at in b'acquil yuj svab'i. Tzin nib'ej tzin och vaan valanel a lolonel tic, palta maxtzac yal-laj.
- ¹⁰ Svab' val sajson eb' in sb'uchani: Syalan eb' icha tic: Ina viñ xivc'olalñej yaj tic, xchi eb'. Syalanpax eb': Coyec, b'at quiq'uecchaañ esal lolonel d'a yib'añ viñ, xchi eb'. Añejtona' eb' in vach'ool, snib'ej eb' b'aj tzin lectaji. Syalan eb' vuuj icha tic: Co sayec modo tas tz'aj cac'an ganar cac'anec ec' co pac d'a viñ, xchi eb'.
- ¹¹ Palta a ach tic Mamin Jehová, ayachñej ec' ved'oc, icha junoc soldado malaj mach tz'ac'an ganar. A eb' tzin pechani ol ac'joc ganar eb', a inxo jun mañ ol in yac' ganar eb'. Ol q'uixvoccanel eb', mañ ol satlaj sc'ol eb' d'a sq'uixvelal chi'.
- ¹² Mamin Jehová, Yajal ach d'a Smasanil, a ach tza ch'olb'itej eb' tojol sb'eyb'al, tzilan tastac sna eb' anima. Ch'ox vil tas ol utej ac'an syaelal juntzañ anima tic, yujto toxo ix vac'och in b'a ab'enal d'a yol a c'ab'.
- ¹³ B'itejec Jehová, alec vach' lolonel d'ay. A scolanel eb' tz'ab'an syail d'a yol sc'ab' eb' ixtum anima.
- ¹⁴ Te chuc jun c'u b'aj aljinac in. Mocab' alchaj vach'il d'a jun c'u b'aj aljinac in d'a in nun.
- ¹⁵ Ob'iltac jun vinac xid' alannac d'a viñ in mam to ix alji jun yuninal viñ yic stzalaj viñ.
- ¹⁶ Satocab'el jun vinac chi', icha juntzañ choñab' ix satjiel yuj Dios d'a junelñej. Yab'ocab' viñ yel av yuj yaelal d'a q'uiriñ'alil yed' av yic ac'oj oval d'a chimc'uailil.
- ¹⁷ ¿Tas yuj maj in mac'jicham yuj jun vinac chi' ayic manto in alji? Tato icha chi', canñejnac in am d'a ix in nun chi', ichato d'a ix mucchajnac in cani.
- ¹⁸ ¿Tas val yuj aljinac in? ¿Tom yuj vilan syaelal, yic tzin cham d'a q'uixvelal? xin chi'.

21

Yaelal ol javoc d'a yib'añ Jerusalén

¹ A viñaj rey Sedequías ix checancot viñaj Pasur yuninal viñaj Malquías yed' viñaj sacerdote Sofonías yuninal viñaj Maasías, yic sjavi eb' viñ in yil a in Jeremías in tic, yic syalan eb' viñ d'ayin icha tic: ² Tzoñ tevi d'ayach to tza c'an d'a Jehová cuuj, yujto a viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, van yac'an oval viñ qued'oc. C'an d'a Jehová chi' to sch'ox spoder, icha sc'ulejñac d'a pecataxo, yic syic'anel viñaj Nabucodonosor chi', xchi eb' viñ.

³ Ix lajvi chi' ix lolon Jehová d'ayin. Ix in tac'vi d'a eb' viñ schcab' viñ rey chi' icha tic: Alec d'a viñaj Sedequías chi' ⁴ to a Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, a tz'alani: Ol vac' meltzaj eb' a soldado d'a spatic, aton eb' tz'ac'an oval yed' viñ sreyal Babilonia. Axo eb' soldado viñ chi' aton eb' oyanxo och d'a spatictac jun choñab' tic, ol in molb'ejoch eb' d'a yol jun choñab' tic. ⁵ A in ol vac' oval eyed'oc yed' in poder yed' pax yoval in c'ol te ay smay. ⁶ Ol vac'cham masanil eb' anima cajan d'a jun choñab' tic, ol cham eb' yed' noc' noc' yuj jun nivan yab'il. ⁷ Ol lajvoc chi', a achxo tic ach Sedequías, ol ach vac'och d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor yed' d'a juntzarixo eb' ayoch ajc'olal d'ayach. Ol ach vac'och d'a yol sc'ab' eb' yed' eb' a checab', eb' a soldado yed' eb' anima

pitzanto ol can d'a jun chořiab' tic, aton eb' olto can yuj jun nivan yab'il, oval yed' vejel. A in val Jehová in svala', mař ol oc' sc'ol jun viř rey chi' d'a eb', ol miljoccham eb' yuj viř.

⁸ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Al d'a juntzař anima tic to a in sval icha tic: Svac' e sic'lej, ¿tom a e q'uinal, mato a e chamel? ⁹ A mach ol can d'a jun chořiab' tic, ol cham yuj oval, yuj vejel yed' yuj ilya. Axo pax eb' ol el yac'och sb'a d'a yol sc'ab' eb' aj Babilonia van yac'an oval d'a jun chořiab' tic jun, mař ol chamlaj eb', tevelxorej ol colchaj eb'. ¹⁰ A in Jehová in svala', toxo ix in na' vac'ancot yaelal d'a yib'ař jun chořiab' tic, mařxooc vach'il ol vac'coti. Ol vac'och d'a yol sc'ab' viř sreyal Babilonia, axo viř ol řusantz'aoc.

A tas ix alchaj d'a yib'ař viř sreyal Judá

¹¹⁻¹² Alpax d'a eb' sreyal Judá yiřtilal viřaj David icha tic:

Scham val eyab'an tas sval a in Jehová in tic: Vach'ocab' tzeyutej e b'oan yaj yoval eb' anima d'a junjun c'u. Tze col eb' tz'ixtaj yuj eb' ixturn anima. Tato chuc tzeyutej e b'oan yaj jun, ol cot yoval in c'ol d'a eyib'ař, icha te' c'ac' te ov sq'ue řilřion yoc mařxa mach syal stupani.

Yaelal ol ja d'a yib'ař Jerusalén

¹³ Ex aj Jerusalén, te chaař eyajq'ue d'a yib'ař lum ac'lic, icha yajq'ue junoc nivan tenam d'a lum ac'lic chi'. Palta a in Jehová in svala' to ayacot yoval in c'ol d'ayex. Tzeyal icha tic: ¿Mach ol yal yac'an oval qued'oc? ¿Mach ol yal sq'ueul b'aj sco col co b'a tic? xe chi.

¹⁴ A in Jehová in svala' to ol vac'och eyaelal icha val smojal yuj tastac tze c'ulej. Ol vac'och sc'ac'al e palacio. Axo tastac ay d'a spatictac e chořiab', ol lajvoquel stz'ab'ati, xchi Jehová, xin chi d'a eb' schecab' viřaj Sedequias chi'.

22

A tas ix alchaj d'a eb' sreyal Judá

¹ Ix yalan Jehová d'ayin: Ixic d'a spalacio viř sreyal Judá, tzalan juntzař lonel tic ² d'a viř, aton viř yiřtilal viřaj David. Tzalan pax d'a yichař masanil eb' ayoch yopisio yed' viř yed' pax d'a eb' anima ay ta' to smaclej yab' in lolonel tic eb'. ³ A tojolar yed' vach'ilal a tze b'eyb'alej. Mař eyixtej eb' eyetanimail, mař eyixtej eb' ch'oc chořiab'il, ma eb' unin chamnac smam yed' eb' ix ix chamnac yetb'eyum. Mař e milcham eb' anima malaj smul. ⁴ Tato d'a val yel ol e b'eyb'alej juntzař sval tic, ol ochřej eb' yiřtilal viřaj David reyal d'a tic. Ayoch eb' d'a yol carruaje yed' d'a yib'ař chej ol ochta eb' d'a spuertail palacio tic, ajun masanil eb' ay yopisio yed' eb' yed' pax eb' anima. ⁵ Palta tato mař ol e cha eyab' juntzař ix val a in Jehová in tic jun, a jun palacio tic ol sateloc, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

⁶ Ix yalanxi Jehová icha tic.

A spalacio viř sreyal Judá, d'a yol in sat lajan val icha svach'il yilji lum Galaad, icha pax lum jolom vitz Líbano. Palta svac' in ti' svalani to ol meltzajcanoch icha tz'inan luumal. Mařxa mach ol cajnaj d'ay.

⁷ Ol vic'cot eb' anima ay syamc'ab' yic oval d'a jun palacio tic yic satanel eb'. Ol smac'anelta te' c'ute' eb', aton te' mař jantacoc svach'il ayoch spatzab'iloc, ol řusancantz'a te' eb'.

⁸ Ol cot eb' anima d'a juntzařxo chořiab', ol ec' eb' d'a stz'ey jun chořiab' tic, ol laj sc'anb'an eb' d'ay junjun: ¿Tas yuj icha tic ix yutej jun nivan chořiab' tic Jehová? xcham eb'. ⁹ Ol tac'voc juntzařxo eb' icha tic: Icha tic ix yutej Jehová

sDiosal eb', yujto ix yactejan strato eb' sb'onac yed'oc, axo d'a juntzarí comon dios b'aj ix och eb' ejmelal, xcham eb', xchi Jehová.

A tas ix yal viñaj Jeremías d'a viñaj Salum

10-11 Mañ ex oc' yuj schamel viñaj Josías, oc'añec yuj viñaj Salum yuninal viñaj Josias chi'. Yujto ix ic'jib'at viñ d'a junelñej, mañxa b'aq'uirñ ol meltzaj viñ, mañxo ol yil-laj schoñab' viñ b'aj aljinac.
A yuj viñaj Salum chi', viñ ix och sreyaloc Judá ayic toxo ix cham viñ smam viñ chi', a Jehová tz'alan yuj viñ icha tic. Ix ic'jiel viñ d'a jun choñab' tic, mañxo ol meltzajlaj viñ. ¹²A d'a jun choñab' b'aj ix ic'jib'at viñ chi', ata' ol cham viñ. Mañxo ol ul yilxi schoñab' viñ tic.

A tas ix alchaj d'a viñaj Joacim

13 Ob'iltac ach, yuj val a chucal tza b'oanq'ue a palacio yed' a nivac pat. Tzac' munlaj eb' anima, palta max a tuplaj sc'u eb'.

14 Tzalan icha tic: Ol in b'oq'ue junoc in nivan palacio, axo d'a yib'añ ol in b'oq'ue juntzaríxo levan tz'aj yool. Ol jacvocan sventenail, axo te' c'ute' ol vac'och yichtacoc, axo yelav, chacchac ol ajoc, xa chi.

15 ¿Am a naani to yujñejto ayachec' d'a yoltac pat nab'a c'ute' ayoch d'ay, yuj chi' rey ach to nivan elc'ochi? A viñ a mam ix yac' tzalajb'oc sc'ol viñ, yujto tojol ix yutej sb'a viñ, vach'ñej tas ix sc'ulej viñ, yuj chi' vach'ñej ix ajelc'och viñ.

16 Ix scol eb' meb'a' viñ yed' eb' tz'ixtaj yuj eb' chuc spensar. Yuj chi' vach'ñej ix elc'och viñ. A in Jehová in svala' to a sb'eyb'al viñ chi' sch'oxani to yojtac in viñ.

17 Palta a ach tic, añej b'eyumal tza nib'ej d'a spatic chucal. Tza checan miljoccham eb' anima malaj smul, tzixtan eb' etchoñab', xchi Jehová.

18 Syal Jehová yuj viñaj Joacim yuninal viñaj Josías sreyal Judá icha tic: Malaj eb' ol oc' yuj schamel viñ. Malaj eb' ol alan icha tic: Ay, ach vetanimail. Ob'iltac oñ. Toxo ix cham viñ co reyal, icha co mam yaj viñ, mañ xchioc eb'.

19 Icha tz'aj junoc noc' chamnac b'uru, icha chi' ol utaj viñ, ol ñerchajcanel viñ d'a tiel choñab' Jerusalén, xchi Jehová.

A tas ix alchaj d'a yib'añ Jerusalén

20 Ix yalanxi Jehová icha tic: Ex aj Judá, q'ueañec d'a jolom vitz Líbano tzex avaj ta'. Te chaañ tzex avaj d'a jolomtac vitz yic Basán yed' d'a tzalquixtac yic Abarim, yujto masanil eb' ayoch eyed'oc toxo ix satel eb'.

21 A in tic, ix val d'ayex yic vach' eyajec' d'a e choñab', palta maj yal e c'ol ix eyab'i. Icharñej chi' ix eyutej e b'a yictax vanto eyoch choñab'il, toxon max e cha eyab' tas svala'.

22 Ol ic'jocb'at eb' eyajalil yuj eb' ajc'ool, icha yic'jib'at junoc tas yuj oval ic', axo eb' ayoch eyed'oc ol ic'jocb'at eb' d'a junocxo ch'oc choñab'il. Toxoñej ol ex q'uixvocanoc. Mañxa ol ajcan eyelc'och yuj jantac e chucal.

23 A ticnaic, te tzalajc'olal eyajec' d'a e pat nab'a c'ute' cotnac ste'al d'a Líbano. Palta ayic ol javoc yaelal d'a eyib'añ, ol el eyav eyab'an syail, icha yab'an syail junoc ix ix tz'alji yune', xchi Jehová.

A tas ix yal Dios d'a viñaj rey Jeconías

²⁴Ix yalan Jehová d'a viñaj Jeconías yuninal viñaj Joacim sreyal Judá: Vach'chom aylaj tzach och vuj icha junoc colc'ab' ayoch d'a svach' c'ab' eb' nivac vinac, palta svac' in ti' to ol ach in julcaneli. ²⁵Ol ach vac'canoch d'a

yol sc'ab' eb' ajc'ol b'aj tzach te xivi, eb' snib'an ach smilanchamoc, aton viřaj Nabucodonosor sreyal Babilonia yed' eb' ajun yed'oc. ²⁶ Ol ach vac' ic'jocb'at yed' ix a nun d'a lum luum b'aj mařoc ta' ex alji, ata' ol ex cham e chavařil. ²⁷ Mařxo ol ex meltzaj d'a tic, vach'chom olto e nib'ej meltzajxi e b'a, xchi Jehová.

A tas ix sc'anb'ej viřaj Jeremías

- ²⁸ ¿Tom lajan viřaj Jeconías tic yed' junoc lum chen pojeltac mařxa yopisio, ma icha junoc yamc'ab' mařxa mach snib'ani? ¿Tas yuj sjuljicamb'at viř yed' eb' yiřtilal d'a jun lum luum mař yojtacoc?
- ²⁹ Ab'ec val ex aj Judá, scham val eyab'an tas syal Jehová.
- ³⁰ A Jehová tz'alanxi icha tic: Tz'ib'chajocab'can b'aj ay sb'i eb' yiřtilal eb' rey to a jun vinac tic, lajan tz'ajcan icha junoc vinac malaj yuninal, icha junoc vinac mař vach'oc ix aj yelc'ochi. Yujto mařxa junoc yiřtilal viř ol och reyal d'a spalaciocan viřaj David, syac'anxi reyal d'a Judá tic, xchi Jehová.

23

A tas scac'och yipoc co c'ol d'a b'aq'uiř

¹ A Jehová tz'alan icha tic: Ex yilumal in chořab', ob'iltac ex, lajan ex icha junoc tařvum canel smilancham noc' scalnel chi', saclemcamb'at noc' yuuř. Icha chi' tzeyutej eb' in chořab' tic, xchi Jehová.

² A Jehová co Diosal a oř israel oř tic, a tz'alan d'a eb' yilumal schořab' tz'ac'an yajalil d'ay: Ex yilumal in chořab', ix e saclemcamb'at eb' in chořab', ix e xib'tancamb'at eb', maj e tařvej eb'. Yuj chi' a in Jehová in tic svala', ol vac'och eyaelal yuj tas ix e c'ulej chi'. ³ Axo eb' ix in saclemcamb'at d'a juntzařxo ch'oc chořab'il, a in Jehová in tic svala', ol vic' meltzaj eb'. Ol vac'anxi cajnaj eb' d'a schořab', ol vac'anxi q'uib' sb'isul eb'. ⁴ Ol vac'anoch yilumal eb', yic maxtzac xiv eb', mařxa junoc eb' ol satoc, xchi Jehová.

⁵ Ix yalan Jehová icha tic: Ay jun c'u ol javoc, ol vac'och jun yiřtilal viřaj rey David reyal d'a in chořab' tic. A jun rey chi' te tojol spensar. Yed' sřelanil ol yac' reyal, tojol ol yutej sch'olb'itan masanil chořab'.

⁶ A d'a stiempoal ol yac' reyal chi', ol colchajcanel eb' aj Judá yed' pax eb' aj Israel, mařxalaj tas ol sna eb'. Aton jun b'i tic ol ac'joc sb'ioc: A Jehová sb'oanel tas tzoř aj d'a stojolal.

⁷⁻⁸ A tignaic, sloč in b'i eb' anima tic, syalan eb' icha tic: Yojtac val Jehová, jun ic'annaqueta eb' co mam quicham d'a Egipto, xchi eb'. Palta svac'can in ti' tignaic to ay jun c'u ol javoc ol yal eb' icha tic: Yojtac val Jehová, jun ix oř ic'anelta d'a norte yed' d'a juntzařxo chořab' b'aj ix oř saclemcamb'ati, xcham eb'. Ichato chi' ol cajnajxi eb' israel chi' d'a sluum, xchi Jehová.

Lolonel ix alchaj d'a eb' syaloch sb'a'R'schecab'oc Dios

⁹ Icha tic ix val d'a eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios: A Jehová ix alan jun lolonel nivan yelc'och d'ayin. Yuj chi' ix och val pitz'an d'a in pixan sic'lab'il, ix ib'xiq'ue in nivanil. Icha squetconec' eb' uc'um ař toxo val stelvi, icha chi' ix in aji.

¹⁰ A eb' anima cajan d'a jun chořab' tic, ařtej val ajmulal sc'ulej eb', syac' val yip eb' sc'ulan chucal. A eb' nivac yelc'ochi, ařtej ixtoj anima syac' eb'. Yuj chi' toxo ix catab'aj lum luum tic yuj Jehová, toxo ix tacjiel luum, toxo ix tz'ab'at ař ařc'ultac b'aj sva noc' noc'.

- 11 A Jehová tz'alan icha tic: A val eb' syaloch sb'a in checab'oc tic yed' eb' sacerdote, malaj velc'och d'a yol sat eb'. Svil val sc'ulan chucal eb' d'a yol in templo.
- 12 A in Jehová in svala' to yuj chi' te q'uic'alq'uinal ol ajcan sb'e eb', te riereri ol aj paxoc. Ichato ol ecchajb'af eb', ol telvoc eb'. Axo yic ol in ch'olb'itan eb', ol vac'ancot yaelal te ya d'a yib'arñ eb'.
- 13 Vilnac val eb' yalnacoch sb'a in checab'oc d'a Samaria, te chuc tas sc'ulejñac eb'. Yalnaquel slolonel Baal eb', icha chi' aj scuchb'annac satb'at in choñab' Israel eb'.
- 14 Ix vilpax eb' syaloch sb'a in checab'oc d'a Jerusalén, te chuc tas sc'ulej eb'. Añej ajmulal sc'ulej eb', ixtum anima pax eb', syiptzitan eb' sc'ulan chucal eb'. Malaj junoc mach syactejcan sc'ulan chucal. A val tz'aj vilani, a juntzarñ anima tic yed' eb' cajan d'a Jerusalén, lajan val eb' yed' eb' aj Sodoma yed' eb' aj Gomorra.
- 15 Yuj chi' a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, sval juntzarñ lolonel tic yuj juntzarñ eb' syaloch sb'a in checab'oc chi': Yujto yuj eb' sq'uechaarñ chucal d'a masanil smac'b'en eb' tic, yuj chi' ol vac' tas c'a' sva eb' yed' yuq'uej eb', to scham anima yuuj.
- 16 A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval icha tic: Ex aj Israel, marñ eyac'och tas syal eb' syaloch sb'a in checab'oc chi' yipoc e c'ool, yujto a tas syal eb' chi' esñej, d'a yol yic eb' snaelta, marñoc in tzin chec yal eb'.
- 17 A d'a eb' b'aj malaj yelc'och in lolonel, ata' syal eb' icha tic: Vach'ñej ol aj eyelc'ochi, xchi eb'. A d'a eb' stec'b'ej sb'a sc'ulan tas snaelta d'a yol yico', syal eb' icha tic: Malaj junoc yaelal ol javoc d'a eyib'arñ, xchi eb'.
- 18 Palta a in Jehová in, a in svala' to a eb' syaloch sb'a in checab'oc chi', malaj juneloc xid'ec' eb' b'aj tz'och molchajel, ayic tzin lolon yed' eb' in checab'. Malaj juneloc syab' eb' in loloni.
- 19 Te chuc eb', yuj chi' ol vac'och syaelal eb' yed' yoval in c'ool. A yoval in c'ol chi' lajan val icha junoc oval ic' ñab' sja xumnajoc.
- 20 Marñ ol vanaj yoval in c'ol chi', masanto ol elc'och tas nab'il vuuj. Ato b'aq'uiñ, ol nachajel juntzarñ tic eyuuj.
- 21 Marñoc in tzin chec juntzarñ checab' chi', malaj tas sval d'a eb'. Torñej scomon b'at lemnaj eb' yalel slolonel chi' d'a in b'i.
- 22 Comonoc syojtaquejel eb' tas nab'il vuuj, a am in lolonel syal eb' d'a in choñab'. Tatò icha chi', toxom ix yactejcan schuc b'eyb'alil in choñab' tic, marixa am chucal sc'ulej eb'.
- 23 A in Jehová in svalxi icha tic: Vach'chom d'a lac'an, ma d'a te najat, a in tic Dios inñej d'a smasanil b'aj.
- 24 A in val Jehová in svala': Malaj junoc b'aj vach' e c'ub'anel e b'a d'ayin. ¿Tom marñ eyojtacoc to ayinñej ec' d'a masanil satchaarñ yed' d'a masanil sat luum?
- 25 Svab' val tas syal juntzarñ checab' esalvum chi', stec'b'ej val sb'a eb' yalani to a in lolonel syal eb', a in tzin lolon d'a eb' d'a svayich yalani.
- 26 ¿B'aq'uiñ ol yactej juntzarñ syaloch sb'a in checab'oc chi' yalan esal lolonel chi'? ¿B'aq'uiñ ol yactej eb' yalan juntzarñ lolonel torñej snaq'ue d'a yol yic chi'?
- 27 A eb' chi' sna eb' tas tz'aj in b'atcan satc'olal yuj in choñab' yuj svayich eb' syal-laj d'ay junjun, icha val sc'ulejñac eb' e mam eyicham, ayic in b'atnac satc'olal yuj eb', axoñej comon dios Baal b'aj yac'naquem sb'a eb'. 28-29 A in val Jehová in svala': Tato ay junoc checab' chi' ay tas svayichej, yalocab'i to vayich. Palta tato a in lolonel scha jun, yalocab' d'a sjichanil. ¿Tom lajan yopisio ixim sat trigo yed' yoc? Icha chi' in lolonel, marñ lajanoc yed' vayich.

A in lolonel lajan val icha te' c'ac', ma icha q'uen almágana choc' tz'aj q'uen nivac q'ueen yuuj.

³⁰ Yuj chi', te aycot yoval in c'ol d'a juntzañ checab' toñej syal-laj yab' slolonel junjun, syalan eb' to a in lolonel syal eb'. ³¹ A in svala', te aycot yoval in c'ol d'a juntzañ checab' te vach' syutej sloloni, syalan eb' to a in lolonel syalel eb'. ³² A in svala', te aycot yoval in c'ol d'a juntzañ checab' stz'ac yal svayich. A yuj juntzañ nivac esal lolonel syal eb' chi', satcanb'at eb' in choñab'. Mañioc in tzin checb'at eb', mañioc in svac' in checnab'il d'a eb', yuj chi' malaj tas vach' yic'an eb' in choñab' tic d'a eb', xchi Jehová.

A tas tz'aj yalchajel slolonel Jehová

³³ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Ach Jeremías, tato ay junoc anima d'a yol choñab' tic, ma junoc syaloch sb'a in checab'oc, ma junoc sacerdote sc'anb'an d'ayach: ¿Tas syal srazón Jehová? tato xchi eb'. Tzalan d'a eb' icha tic: Lajan ex icha val junoc icatz d'a Jehová, yuj chi' ol ex actajem yuuj, xa chi.^{23.33} ³⁴ Tato a junoc checab', ma junoc sacerdote, ma junoc comon anima tz'alan icha tic: Srazón Jehová, tato xchi eb', a in ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb' yed' eb' cajan yed'oc.

³⁵ Tato ay junoc mach sc'anb'an d'a junoc yamigo, ma d'a junoc sc'ab' yoc yuj tas svala', syal yalan icha tic: ¿Tas ix yutej Jehová spacani? ma ¿tas ix yal Jehová? xchiocab'i. ³⁶ Palta max yal yalan icha tic: A srazón Jehová tzin c'anb'ej. Tato syal icha chi', a jun lolonel chi' ol meltzajcanoch icatzil d'ay. Yujto ix yixtejb'at eb' anima tic tas sval a in e Diosal pitzan in tic, Jehová Yajal in d'a Smasanil.

³⁷ Icha tic tz'aj e c'anb'an d'a jun in checab': ¿Tas spac ix yal Jehová, ma tas ix yala'? xe chi. ³⁸ Ach Jeremías, tato tzato yal eb': Srazón Jehová, tato xchi eb', tzal d'a eb' icha tic: A val Jehová tz'alani: Yujto a ex tic tzeyalñej juntzañ lolonel b'aj ix ex in cacha' to maxtzac eyala', ³⁹ yuj chi' ol ex b'at satc'olal vuuj yed' pax jun choñab' ix vac' d'ayex yed' d'a eb' e mam eyicham. Najat ol ex in yumcaneli. ⁴⁰ Masanil tiempo ol ex vac'can q'uixvelal, mañxalaj jab'oc yelc'och ol ex ajcanoc. Mañxo ol b'at satc'olal eyuj tas ol ex utaj chi', xchi Jehová.

24

Yab'ixal chab' mooch te' higo

¹ A viñaj Jeconías sreyal Judá, yuninal viñaj Joacim, ix ic'jib'at viñ preso yuj viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia. Ix ic'chajpaxb'at eb' ayoch yajalil yed' viñ, eb' b'oum pat yed' eb' tenum q'ueen. Ix lajvi chi' icha d'a vayichal ix aj sch'oxan chab' mooch sat te' higo Jehová d'ayin, ayec' d'a yichañ templo.

² A d'a yol junoc mooch chi', ayem te' sat higo te vach', q'uiñxo, aton te' b'ab'el sat, axo d'a yol junxo te' mooch chi', ayem te' higo te chucxolaj, maxtzac yal-laj co loani. ³ Axo ix sc'anb'an Jehová d'ayin: ¿Jeremías, tas tzil chi'? xchi. Ix in tac'vi, ix valani: Ay chab' mooch te' sat higo svila'. Ay te' mañxo jantacoc svach'il, ay pax te' te chucxolaj, maxtzac yal-laj co loani, xin chi. ⁴ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'ayin icha tic: ⁵ A in Jehová e Diosal in svala': Icha val sat te' higo vach' chi', icha chi' yaj choñab' Judá d'a yol in sat, aton eb' ix vac' ic'jocb'at d'a smacb'en eb' caldeo. Te vach' ol vutoc in b'a d'a eb'. ⁶ Ol in tañvejñej eb', ol vic'anxi meltzaj eb' d'a jun schoñab' tic. A tic ol vic'chaañ eb', mañxo ol in satel-laj eb'. Icha val to ol vavejem eb', mañxo ol in toc'q'ueta

eb'. ⁷ Ol vac' val spensar eb', yic syojtaquejel eb' to a in ton Jehová Dios in. Ol och eb' in choñab'oc, a inxo ol in och sDiosaloc eb'. Yujto d'a smasanil sc'ol eb' ol meltzajcot d'ayin.

⁸ Axo viñaj Sedequías sreyal Judá, eb' yajal yaj yed' viñ yed' masanil eb' cajan d'a Jerusalén, aton eb' ixto can cajan d'a tic yed' pax eb' ix c'och cajan d'a Egipto, lajan val eb' d'a yol in sat icha sat te' higo te chucxolaj chi', aton te' maxtzac yal sloji. ⁹ Ol vac'b'at junoc nivan yaelal d'a yib'añ eb'. Ol te xiv juntzañxo ch'oc nacional yuuj. Mañxalaj ol ajcan yelc'och eb'. A eb' anima d'a juntzañ nación b'aj ol in saclemejb'at eb' chi', ol te b'uchvaj eb' d'a eb', ol b'ajjoc eb' yuj eb', ol javoc catab' d'a yib'añ eb'. ¹⁰ Ol vac'b'at oval, vejel yed' ilya d'a yib'añ eb'. Mañxa junoc eb' ol can d'a sat lum luum ix vac' d'a eb' yed' d'a smam yicham eb', xchi Jehová.

25

A eb' ajc'ol scot d'a norte

¹ Ayic schariil ab'il yoch viñaj Joacim yuninal viñaj Josías reyal d'a Judá, aton yic b'ab'el ab'il yoch viñaj Nabucodonosor reyal d'a Babilonia, ix lolon Jehová d'ayin a in Jeremías in tic yuj tas ol aj choñab' Judá. ² Ix valan jun lolonel tic d'a masanil eb' anima ay d'a yol yic Judá yed' d'a masanil eb' cajan d'a Jerusalén. Yuj chi' ix valan icha tic: ³ Ayic 13 ab'il yoch viñaj Josías yuninal viñaj Amón reyal d'a Judá tic, ix el yich slolon Jehová d'ayin, yuj chi' 23 ab'ilxo slolonñej d'ayin. Tzajtum el ix val d'ayex, palta mañ jab'oc tze cha eyab'i. ⁴ Vach'chom tzijtum el ix scheccot eb' schecab' Jehová d'ayex, palta maj e charñej eyab' tas ix checji yal eb', maj e c'anab'ajej. ⁵ Ix yal val eb' d'ayex to tzeyactejcan e chuc b'eyb'al, yic vach' tzex cajnaññej d'a lum luum yac'nac Jehová d'a eb' co mam quicham. ⁶ Mañ ex b'at d'a spatic comon dios, mañ ex och ejmelal d'ay. Mañ e tzuntzejcot yoval sc'ol Jehová yuj eyoch ejmelal d'a juntzañ dios to a ex tze b'o tic, yic vach' max yac'cot junoc yaelal Jehová d'a eyib'añ, xchi eb' schecab' chi'. ⁷ Axo ticnaic, syal Jehová icha tic: A ex tic max yal e c'ol tze cha eyab' tas svala'. Tze tzuntzej val cot yoval in c'ool, yujto tzex och ejmelal d'a juntzañ e diosal tze b'o'o. Yuj chi' añaña ex tzeyic'cot yaelal d'a eyib'añ, xchi Jehová.

⁸ Yuj chi' syalanxi Jehová Yajal d'a Smasanil icha tic: Yujto max e cha eyab' tas svala', ⁹ yuj chi' ol vavtejcot masanil juntzañ ch'oc choñab'il scot d'a norte yed' pax viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia. Ol vac'lab'ej viñ yic sjavi viñ yed' juntzañ choñab' chi' yac' oval d'a jun choñab' tic yed' d'a juntzañxo choñab' ay d'a slac'anil yed' eb' anima cajan d'ay. Ol vac' satel eb' smasanil. Junelñej ol vac' lajvoquel eb'. A eb' ol ilanoc, ol xivq'ue eb', ol b'uchvaj eb' d'a eb'. ¹⁰ A val ol vutejcan eb' chi', mañxa b'aj ol ab'chaj yoch b'it yic q'uirñ yuj tzalajc'olal, ma b'it yic nupnajel. Mañxa b'aj ol ab'chaj sc'añ q'uen cha', mañxa b'aj ol ilchaj yoc candil. ¹¹ Masanil jun choñab' tic ol can tz'inan, ol em laññajoc. A jun choñab' tic yed' juntzañxo choñab' ay d'a slac'anil tic, 70 ab'il ol can d'a yalañ smandar viñ sreyal Babilonia chi'. ¹² A in val Jehová in svac' in ti', ayic ol lajvoc 70 ab'il chi', ol in ch'olb'itan smul viñ sreyal Babilonia chi' yed' masanil eb' cajan d'a smach'en viñ, aton eb' caldeo. Ol in satel eb' d'a junelñej. ¹³ Masanil juntzañ yaelal ix vala', ol vaq'uem d'a yib'añ jun choñab' chi', aton tastac tz'ib'ab'ilcan d'a jun uum tic, aton tas ix in chec yalcan viñaj Jeremías yuj masanil juntzañ choñab'. ¹⁴ Ol vac'och eb' d'a yol sc'ab' nivac choñab' yed' eb' nivac yajal. Icha chi' ol aj schaan spac eb', icha val smojal tas sc'ulej, xchi Jehová.

A jun copa yechel yaelal

¹⁵ A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, a' ix ch'oxan d'ayin icha vayichal, ix yalan d'ayin: Ina jun copa tic, b'ud'an yuj vino, sch'oxel yoval in c'ool. Ic'b'ati, tzac'an yuc' masanil nación b'aj ol ach in checb'ati. ¹⁶ Ayic ol yuc'an eb', ol xej eb', ol quistalax eb' yuuj. Icha chi' ol aj eb' yuj jun oval ol vac'b'at d'a scal, xchi Jehová.

¹⁷ Ix in chaan jun copa chi' d'a Jehová, ix vac'an yuc' masanil choñab' chi' tas ayem d'a yool, aton juntzañ b'aj ix in scheca'. ¹⁸ Ix vac' yuc' eb' aj Jerusalén yed' masanil eb' cajan d'a junjun choñab' d'a yol yic Judá. Ix yuc' eb' yed' sreyal yed' yajalil, yic slajviel eb' yuuj. A eb' ol ilan eb', ol xiv eb', ol b'uchjoc eb', ol catab'aj eb' yuj eb', icha van quilan ticnaic. ¹⁹ Ix vac'anpax yuc' viñ sreyal Egipto, eb' yajal, eb' nivac vñac yed' masanil eb' anima cajan ta', ²⁰ yed' pax eb' anima toñej tz'ec' ta'. Ix vac'anpax yuc' masanil eb' rey ay d'a choñab' Uz yed' masanil eb' ay d'a yol smach'en eb' filisteo: Aton d'a Ascalón, d'a Gaza, d'a Ecrón yed' eb' anima ixto can d'a Asdod. ²¹ Ix vac'anpax d'a eb' sreyal Edom, Moab yed' d'a eb' yirtilal Amón. ²² Yed' d'a eb' sreyal Tiro yed' sreyal yed' masanil eb' sreyal junjun nación ay d'a stitac a' mar Mediterráneo. ²³ Ix vac'anpax d'a eb' aj Dedán, d'a eb' aj Tema, d'a eb' aj Buz yed' d'a masanil eb' anima spiljoxejel yib'tac schiquin. ²⁴ Ix vac'anpax d'a eb' rey d'a Arabia yed' d'a masanil macañil anima cajan d'a taquirñ luum. ²⁵ Ix vac'pax yuc' eb' rey d'a Zimri, d'a Elam yed' d'a Media, ²⁶ yed' d'a eb' rey d'a norte, aton eb' lac'nic ma eb' najtic scal. Syalelc'ochi, masanil eb' rey d'a yolyib'añq'uinal ix uc'ani. Slajvub'alxo ol yuc' viñ sreyal Babilonia.

²⁷ Ix lajvi chi' ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Ala' to a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, sDiosal in Israel, a in ix vala': Uq'uejec e masanil ex yajal ex tic masanto sq'ue d'a e jolom, ol ex xejoc, ol ex telvoc. Marixo ol ex q'ue vaan. Icha chi' ol ex aj yuj jun oval ol vac'b'at d'a e cal, xchi Jehová. ²⁸ Tato malaj sgana eb' schaan jun copa chi' d'ayach, max yuc' pax eb', al d'a eb' icha tic: A Jehová Yajal d'a Smasanil, a' tz'alani: Yovalil ol eyuq'uej. ²⁹ Tic val tzin chael yich vac'anb'at yaelal d'a yib'añ jun choñab' vic yaji. ¿Tzam e na' to mañ ol c'och yaelal chi' d'a eyib'añ? A in val Jehová in svala' to a jun chi' mañ ol ec'b'at sc'och d'a eyib'añ, yujto ol vac'b'at oval d'a yib'añ masanil eb' cajan d'a sat luum tic, xchi Jehová, xa chi.

³⁰ Ach Jeremías, al masanil juntzañ lolonel tic d'a eb':

A Jehová icha sc'añ c'u, icha chi' ol aj yavajemta d'a satchaari, aton d'a scajñub' to yicrej yaji. Icha val yel yav eb' tec'umel yal uva, icha chi' ol aj yel yav scot yoval d'a masanil anima cajan d'a sat luum tic.

³¹ Olto ab'chaj sc'añ b'aj slajvic'och lum luum tic, yujto ay tas ol yal Jehová d'a yib'añ masanil nación. Ol ch'olb'itaj eb' anima yuuj, ol vac'ancanoch chamel d'a yib'añ masanil eb' chuc, xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

³² A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ab'ec, d'a stzolah ol aj syamchaj junjun nación yuj jun yaelal ol javoc, icha sjavi junoc oval ic' riab'. Van smolb'an sb'a jun nivan yaelal chi' b'aj slajvic'och lum luum tic, xchi Jehová.

³³ A eb' ol cham yuj Jehová d'a jun c'u chi', teltumb'a ol ajcan eb' d'a smasanil yolyib'añq'uinal tic. Malaj mach ol oc' yuj eb', malaj mach ol molb'an snivanil eb' yic smucji. Toxoñej ol can b'ulan snivanil eb' d'a sat luum icha stza' noc' noc'.

³⁴ Elocab' eyav yuj yaelal ex yilumal choñab'. Ec'añec b'alb'on d'a sat luum, yujto toxo ix ja sc'ual e miljichamoc. Ol ex saclemcanb'atoc. Ol ex ac'joc ganar, ol ex miljoccham icha noc' ch'ac calnel te b'aq'uech.

- ³⁵ A eb' yilumal chořab', mař ol yal sb'at eb' elelal. A eb' stařvumal chořab' chi' mař ol colchajcanel eb'.
- ³⁶ Ab'ec val sc'acvi eb' yilumal chořab' chi'. Tz'el yav eb' yuj yaelal, yujto toxo ix satel schořab' eb' yuj Jehová, icha stacjiel ař ařc'ultac b'aj sva noc' calnel.
- ³⁷ Ix satjiel schořab' eb' chi' yuj yoval sc'ol Jehová.
- ³⁸ Ix elta jucnaj Jehová d'a yed'tal icha junoc noc' choj. Yed' val yoval sc'ool ix yac'ancot jun oval te ay smay d'a scal juntzař anima chi', choc' ix ajem lařinaj schořab' eb'.

26

Ix ac'jioch chamel d'a yib'ař'R'viřtaj Jeremías

¹ Ayic ix och viřtaj Joacim yuninal viřtaj Josías reyal d'a Judá, ata' ix lolon Jehová d'ayin Jeremías in tic. ² Ix yalan icha tic: Ajař tec'tec' d'a yamaq'uil in templo, tzalan masanil tas ix val tic d'ayach d'a eb' aj Judá tzul och ejmelal d'a in templo tic. Malaj junoc lolonel to max ala'. ³ Talaj scha yab' eb' d'ayach, syactancan schuc b'eyb'al eb', tato icha chi', mařxo ol vac'b'at yaelal nab'il vuj vac'anb'at d'a yib'ař eb' yuj schuc b'eyb'al chi'. ⁴ Tzal d'a eb' to a in Jehová in sval d'a eb' icha tic: Yujto max e cha eyab' in c'ayb'ub'al svala', max e c'anab'ajej paxi, ⁵ max e cha eyab' e cachji yuj eb' in checab', vach'chom tzijtum el ix in checb'at eb', palta maj e c'anab'ajej eb', ⁶ yuj chi', icha vutejnc in cajnub' d'a Silo, icha chi' ol vutej jun templo tic. Ol vac'b'at catab' d'a yib'ař jun chořab' tic d'a scal masanil juntzařxo ab' ay d'a yolyib'ařq'uinal, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

⁷ A eb' sacerdote, eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios yed' masanil eb' anima, ix yab' val eb' valan juntzař lolonel chi' d'a templo. ⁸ Ayic ix lajvi valan masanil tas ix schec Jehová vala', ix in syaman eb'. Ix yalan eb' d'ayin icha tic: Ol ach chamoc. ⁹ Tas val yuj tza tec'b'ej a b'a alan d'a sb'i Jehová to a jun stemplo tic lajan ol ajcan icha ajnac scajnub' d'a Silo? Tzalani to ol satel jun chořab' tic, mařxa mach ol cajnaj d'ay, xa chi, xchi eb'. Masanil anima ix ja řilnaj d'a yamaq'uil templo chi', ix oymaj eb' d'a in patic.

¹⁰ Ayic ix yab'an eb' yajal d'a Judá tas van yuji chi', ix cot eb' d'a spalacio viř rey, ix javi eb' d'a templo b'aj ay jun ac' puerta, ata' ix javi c'ojan eb'. ¹¹ Ix yalan eb' sacerdote yed' eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios chi' d'a eb' yajal yed' d'a eb' anima chi' icha tic: A jun viř tic smoj scham viř, yujto ix yal viř to ay yaelal ol ja d'a yib'ař co chořab' tic. A ex tic tzeyab'řej tas syal viř chi', xchi eb'.

¹² Ix valan d'a eb' yajal chi' yed' d'a eb' anima chi' icha tic: A Jehová ix checan val tas ix eyab' d'a spatic jun templo tic yed' d'a spatic co chořab' tic. ¹³ B'oec e b'eyb'al yed' tas tze c'ulej, c'anab'ajejec Jehová co Diosal yic vach' mař ol yac'cot juntzař yaelal toxo ix alchaj chi' d'a eyib'ař. ¹⁴ A in tic, ayin val ec' d'a yol e c'ab', syalřej e c'ulan tas tze nib'ej d'ayin. ¹⁵ Palta, ojtaquejec val el sic'lab'il: Tato a ex yed' eb' anima tic zhořin e milchamoc, ol och e mul yujto tze milcham junoc mach malaj smul. Yujto val yel, a Jehová ix checan val juntzař lolonel tic, xin chi d'a eb'.

¹⁶ Yuj chi' ix yalan eb' yajal yed' eb' anima chi' d'a eb' sacerdote yed' d'a eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios chi': Mař smojoc scham jun viř tic, yujto a d'a sb'i Jehová co Diosal ix lolon viř d'ayoř, xchi eb'. ¹⁷ Ay juntzař eb' yichamtac vinaquil chořab' ix q'ue vaan, ix yalan eb' d'a eb' anima molanec' chi': ¹⁸ A d'a stiempoal viřtaj Ezequías sreyal Judá, a viřtaj Miqueas aj Moreset ix lolon d'a sb'i Jehová d'a masanil eb' cajan d'a Judá, ix yalan viř icha tic:

A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: A Sion tic ol can yicoc munlajel.

A pax Jerusalén ol emcan lařnajok, axo jun tzalan b'aj ay templo tic, vayumtac ol ajoc, xchi Jehová, xchi viř.

¹⁹ Palta tocval ix miljicham viř yuj viřaj rey Ezequías chi' yed' pax yuj eb' anima. Ařej to ix xiv viř, ix tevi viř d'a Jehová. Yuj chi' majxo yac'cot yaelal Jehová toxo ix yal chi'. Tato sco milcham viřaj Jeremías tic, ol quic'cot yaelal d'a quib'ař, xchi eb'.

²⁰ (Yed' pax viř schecab' Dios scuchan Urías yuninal viřaj Semaías, aj Quiriat-jearim, a viř ix lolon d'a sb'i Jehová d'a jun chořab' tic yed' d'a juntzařxo chořab' ay d'a yol smach'en, icha ix aj valan Jeremías in tic. ²¹ A viřaj rey Joacim yed' eb' ayoch yajalil yed'oc yed' eb' nivac yopisio, ix yab' eb' tas ix yal viř. Ix snib'ej viř rey chi' smilcham viř. Axo yic ix yab'an viřaj Urías chi' tas yaji, ix xivb'at viř, ix b'at viř elelal d'a Egipto. ²² Ix checjib'at viřaj Elnatán yuninal viřaj Acbor yed' juntzařxo eb' viř vinac yuj viřaj rey Joacim d'a Egipto chi'. ²³ Aton eb' viř ix b'at ic'ancot viřaj Urías chi', ix yac'anoch viř eb' d'a yol sc'ab' viř rey chi'. Ix yalan viř to smiljicham viř, syumjib'at snivanil viř b'aj sb'atcan snivanil eb' comon anima. Icha chi' ix aji.)

²⁴ Palta a in Jeremías in tic, maj in ac'jioch d'a yol sc'ab' eb' anima yic tzin smilancham eb', yujto a viřaj Ahicam yuninal viřaj Safán ix yac'och sb'a ved'oc.

27

A te' yugo ayoch ch'oxnab'iloc

¹ Ayic toto ochnac viřaj Sedequías yuninal viřaj Josías reyal d'a Judá, ix lolon Jehová d'ayin Jeremías in tic. ² Ix yalan icha tic: B'o junoc te' yugo yed' juntzařoc noc' tz'uum, tzac'anq'ue d'a yib'ař a jaj. ³ Slajvi chi', tzac'anb'at junoc checnab'il d'a eb' sreyal Edom, d'a eb' yic Moab, d'a eb' yic Amón, d'a eb' yic Tiro yed' d'a eb' yic Sidón. A d'a eb' checab' sjavi ul yil viřaj rey Sedequías d'a Jerusalén, ata' tzac'b'ati. ⁴ Tzal d'a eb' to syal eb' d'a eb' sreyal, to a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, sDiosal in Israel tic, a in svala': ⁵ Yed' val in poder te nivan, in b'onac yolyib'ařq'uinal tic yed' masanil tastac ay d'ay. In b'onac eb' anima yed' noc' noc', yuj chi' syal vac'an d'a yalřej mach b'aj in gana svac'a. ⁶ Yuj chi', a ticnaic svac'canoch juntzař nación tic d'a yol sc'ab' viř in checab' aj Nabucodonosor sreyal Babilonia. Svac'paxcanoch noc' caltacte'al noc' d'a yalař smandar viř. ⁷ Masanil nación ol can d'a yol sc'ab' viř, d'a yol sc'ab' yuninal viř yed' d'a yol sc'ab' yixchiquin viř, masanto ol ja sc'ual yac'ji ganar Babilonia chi'. Ichato chi' ol can Babilonia chi' d'a yol sc'ab' juntzařxo nación yed' d'a yol sc'ab' juntzařxo rey nivac yelc'och yed' yopisio. ⁸ A in Jehová in svala', tato ay junoc nación max yac'och sb'a d'a yalař smandar viřaj Nabucodonosor chi', ol vac'och yaelal d'a yib'ař, aton oval, vejel yed' ilya, masanto ol satel eb' yuj viř.

⁹ Yuj chi', mař e cha eyab' tas syal eb' tz'alan d'ayex to max eyac'och e b'a d'a yalař smandar viřaj Nabucodonosor sreyal Babilonia chi'. A eb' tz'alan juntzař chi', aton eb' tic: Eb' syaloch sb'a in checab'oc, eb' naumel lolonel, eb' snaanel tas syal vayich yalani yed' eb' schuman yed' q'uen c'anal yed' eb' scomon alan tastac toto ol ujoc. ¹⁰ Masanil juntzař tas syal eb' chi', esřej, yujto ol ex ic'joch'at d'a juntzařxo ch'oc nacional. A in ol ex in pechb'ati, ata' ol ex chamoc. ¹¹ Axo pax juntzař nación syac'och sb'a d'a yol sc'ab' viř sreyal Babilonia chi', a in Jehová in svala' to ol vac'řejcan eb' d'a sluum, ol munlaj eb' ta', xchi Jehová, xa chib'ati, xchi d'ayin.

¹² Yuj chi' ix valanxi juntzañ tic d'a viñaj Sedequías sreyal Judá icha tic: Ac'och a b'a d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia yed' schoñab' viñ, yic vach' max ex chami. ¹³ ¿Tas yuj tza b'eccham a b'a yed' a choñab' yuj oval, vejel yed' pax yuj ilya? Yujto toxo ix yal Jehová to a juntzañ chi' ol ic'an masanil nación mañ ol yac'och sb'a d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia chi'. ¹⁴ Mañ a cha ab' tas syal juntzañ eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios, eb' tz'alani to max ac'och a b'a d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia chi', yujto nab'a es tas syal eb' chi'. ¹⁵ A Jehová ix alani to mañoc schecan yal juntzañ chi' eb', nab'a es tas syal eb'. Tato tza c'anab'ajej tas syal eb' chi' jun, ol ach ic'joquel d'a tic yed' eb' esalvum checab' tz'alan chi' d'ayach, ol ach cham yed' eb', xin chi d'a viñ rey chi'.

¹⁶ Ix lajvi chi', ix valan pax d'a eb' sacerdote yed' d'a masanil anima icha tic: A val Jehová tz'alani: Mañ e cha eyab' tas syal juntzañ eb' syaloch sb'a in checab'oc chi'. Syalan eb' d'ayex to toxo ol ac'joc meltzaj masanil yamc'ab' yic templo ic'b'illb'at d'a Babilonia. A juntzañ syal eb' chi' d'ayex, esal lolonel.

¹⁷ Yuj chi' mañ e cha eyab'i. Aq'uec val och e b'a d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia chi', yic vach' ol ex cajnajtñej d'a tic. ¿Tas yuj ol can tz'inan jun choñab' tic? ¹⁸ Tato yel in checab' eb', tato yed'nac in lolonel eb', tevocab' eb' d'ayin a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, yic max vach' ic'jib'at juntzañoxo yamc'ab' yic in templo d'a Babilonia yed' tastac cannac d'a spalacio eb' tz'ac'an reyal d'a Judá yed' d'a Jerusalén, xchi Jehová, xin chi d'a eb'.

¹⁹⁻²¹ Ayic ix ic'jib'at viñaj Jeconías sreyal Judá, viñ yuninal viñaj Joacim yuj viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, ix ic'jipaxb'at eb' ayoch yajalil d'a Jerusalén yed' viñ. Ayic ix ic'jib'at eb' chi' maj ic'jib'atlaj juntzañ nivac oy, jun nivan pila nab'a bronze yed' sb'achnub'al yed' juntzañoxo syamc'ab'il templo yed' tas ix can d'a spalacio eb' sreyal Judá yed' Jerusalén. Yuj chi' ix yal Jehová icha tic: Ab'ec tas sval a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, e Diosal in a ex israel ex tic. ²² A in svala' to masanil tas ix can chi' ol ic'jocb'at d'a Babilonia, ata' ol canñej, masanto ayic ol ex vic'anxi meltzaj d'a e choñab' tic, xchi Jehová.

28

A viñaj Jeremías yed' viñaj Hananías

¹ Ayic scharil ab'il yoch viñaj Sedequías reyal d'a Judá, ayic yoil ujal yoch jun ab'il chi', a viñaj Hananías yuninal viñaj Azur, aj Gabaón, jun viñ syaloch sb'a schecab'oc Dios, ix lolon viñ d'ayin Jeremías in tic d'a templo. D'a yichañ eb' sacerdote yed' d'a yichañ eb' anima smasanil, ix yalan viñ:

²—A Jehová Yajal d'a Smasanil, co Diosal a oñ israel oñ tic, a tz'alan icha tic: Ol in mac' cañchaj jun te' syugo viñ sreyal Babilonia, aton spoder viñ ayem d'a eyib'añ. ³ Yic val chab' ab'il tic, ol vac' ic'joc meltzaj masanil yamc'ab' yic templo ic'b'illb'at yuj viñaj Nabucodonosor d'a Babilonia. ⁴ A in Jehová in svala' to ol vac' meltzaj viñaj Jeconías sreyal Judá, viñ yuninal viñaj Joacim yed' masanil eb' anima ic'b'illb'at d'a Babilonia chi'. Ol in cañchitej syugo viñ rey chi' ayem d'a eyib'añ, xchi Jehová, xchi viñaj Hananías chi'.

⁵ Ix in tac'vi d'a viñ d'a yichañ eb' sacerdote yed' d'a yichañ masanil anima ayec' d'a templo chi'. Ix valan icha tic:

⁶—Ichocab' chi'. Comonoc icha chi' sc'ulej Jehová. Comonoc syaq'uelc'och juntzañ lolonel tzal chi', syac'an ic'joc meltzaj masanil yamc'ab' yic templo ic'b'illb'at d'a Babilonia chi' yed' masanil anima. ⁷ Palta ab' val juntzañ tas ol val tic d'ayach yed' d'a eb' anima tic: ⁸ A eb' schecab' Dios ec'nac d'a peca', ayic manto oñ alji ed'oc, yalnac eb' to ol ja oval, yaelal yed' ilya d'a yib'añ

juntzañ naci3n ay spoder. ⁹ Palta tato ay junoc checab' tz'alani to ol ja vach'il d'a juntzañ naci3n, ato yic ol elc'ochoc, ichato chi' ol checlajeloc to a Jehová ix checan yala', xin chi.

¹⁰ Ix lajvi chi' ix yic'anel jun te' yugo chi' viñaj Hananías ayoch d'a in jaj, ix scañchitan te' viñ. ¹¹ Ix yalan viñ d'a yichañ eb' anima chi' icha tic:

—Syal Jehová icha tic: Yic val chab' ab'il tic, ol viq'uel spoder viñaj Nabucodonosor ayoch d'a yib'añ juntzañ naci3n tic, xchi Jehová chi', xchi viñ. Ix lajvi chi' ix in b'atxi. ¹² Ayic ix ec'b'at jun tiempoal ayic toxo ix smac' cañchaj te' yugo viñaj Hananías ix yiq'uel d'a in jaj chi', ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: ¹³ Ixic, b'at al d'a viñaj Hananías to a in Jehová in svala': A ach ix a cañchitej te' yugo nab'a te', a inxo ol vac'och jun yugo nab'a a hierro sq'uexuloc te te' chi'. ¹⁴ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil, sDiosal in Israel sval icha tic: Ix vac'och jun yugo nab'a hierro d'a yib'añ juntzañ naci3n valnac, yic scan eb' d'a yalañ smandar viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia. Añejtona' noc' caltacte'al noc', ix vac'canoch noc' d'a yalañ smandar jun viñ rey chi', xchi Jehová.

¹⁵ Ix lajvi chi', ix valan d'a viñaj Hananías chi' icha tic:

—Hananías, ab' val tas ol vala'. Mañoc Jehová ix checan ala'. Palta a tas tzal syac'och eb' anima yipoc sc'ool chi' mañ yeloclaj. ¹⁶ Yuj chi' syal Jehová icha tic: Ol ach in satel d'a sat lum tic. Yuj a lolonel ix al chi', ix vach' pitb'iel juntzañ anima tic d'ayin, yuj chi' a d'a jun ab'il tic ol ach chamoc, xchi Jehová, xin chi d'a viñ.

¹⁷ A d'a yuquíl uj d'a jun ab'il chi', ix cham viñaj Hananías chi'.

29

Scarta viñaj Jeremías'R'd'a eb' ic'b'ilb'at d'a Babilonia

¹ A in Jeremías in tic schecab' in Dios, ix vac'b'at jun in carta d'a eb' yichamtac vinaquil choñab', d'a eb' sacerdote, d'a eb' schecab' Dios yed' d'a masanil anima aj Jerusalén ic'b'ilb'at yuj viñaj Nabucodonosor d'a Babilonia. ² Ix vac'b'at jun carta tic, ayic toxo ix ic'jib'at viñaj rey Jeconías d'a Babilonia chi' yed' ix reina, aton ix snun viñ. Ix ic'jipaxb'at eb' smunlaj d'a palacio, eb' yajal yaj d'a Judá yed' d'a Jerusalén, eb' jelan sb'oan tastac yed' pax eb' tenum q'ueen. ³ Ix ic'jib'at jun carta tic yuj viñaj Elasa yuninal viñaj Safán yed' viñaj Gemarías yuninal viñaj Hilcías. Aton eb' viñ tic ix checjib'at yuj viñaj Sedequías sreyal Judá d'a viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia chi'. A jun carta chi', icha tic syala':

⁴ E masanil ex aj Jerusalén ic'b'ilb'at d'a Babilonia yuj co Diosal a oñ israel oñ tic, aton Jehová Yajal d'a Smasanil, a tz'alan d'ayex icha tic: ⁵ B'oec e pat, tzex cajnaj d'ay, avejec eyavb'en te' yic tze loan sat. ⁶ Aq'uecoch eyetb'eyum, aljocab' eyuninal. Ochocab' pax yetb'eyum eb' eyuninal chi', aljocab' pax yuninal eb', q'uib'ocab' e b'isul, mocab' emta e b'isul chi'. ⁷ Munlajañec yuj svach'iloc jun choñab' b'aj ix ex vac'b'at chi'. C'anec in colval d'a yib'añ, tato vach' tz'aj jun choñab' chi', vach' pax ol ex aj yed'oc. ⁸ Yujto a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, e Diosal in, a in sval juntzañ tic: Mañ eyac' e b'a musansatil yuj juntzañ eb' syesejoch sb'a in checab'oc yed' eb' naumel lolonel yalani. Mañ e cha eyab' svayich eb' syala'. ⁹ A tas syal eb' chi' d'a in b'i, nab'a es. A in Jehová in svala' to mañoc in tzin chec yal eb'.

¹⁰ Svalanxi: Ayic ol tz'acvoc 70 ab'il yac'an yajalil Babilonia chi', ol vac' in vach'c'olal d'ayex, ol vac'anpaxelc'och b'aj ix vac' in ti' to ol ex vic'xi meltzaj d'a tic. ¹¹ A in val Jehová in svala', vojtaç tas nab'il vuj d'a e patic. A tas nab'il

chi' vuuj, mañ yujoc eyab'an syaelal, palta yuj e vach'iloc yic vach' ay tas tzeyac'och yipoc e c'ol d'a b'aq'uir. ¹² Ol lajvoc chi', ol eyal e b'a d'ayin, ol ex lesalvoc d'ayin, ol vab'an e lesal chi'. ¹³ A in val Jehová in svala' to ol ex javoc d'ayin, ol in ch'ox in b'a d'ayex, yujto ol eyac'och e b'a d'a yol in c'ab' d'a smasanil e c'ool. ¹⁴ A in Jehová in svala', ol in ch'oxñej in b'a d'ayex. Ol in q'uex tas eyaji. Ol ex vic'cot d'a masanil nacióon yed' d'a masanil b'aj ix ex in saclemejcanb'ati. Ol ex in molb'ej, ol ex vic'anpax meltzaj b'aj ayex ec' cajan ayic ix ex ic'jib'ati, xchi Jehová.

¹⁵ A ex tic tzeyala': Ayxo eb' schecab' Jehová d'ayoñ d'a Babilonia tic, xe chi. ¹⁶ Palta syal Jehová icha tic d'a yib'arñ viñ rey ayoch d'a sdespachocan viñaj rey David yed' d'a eb' cajan d'a jun choñab' tic, aton juntuarñ eb' ayto eyuj e b'a yed'oc, eb' maj ic'jib'at d'a Babilonia chi'. ¹⁷ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval icha tic: Ol vac'b'at oval, vejel yed' ilya d'a scal eb'. Lajan ol vutejcan eb' icha juntuarñ te' higo c'aeltacxo, te chuclaj, maxtzac yal sloji. ¹⁸ Ol in pechb'eyec' eb' yuj oval, yuj vejel, yuj pax ilya. Ol vac'an yajjoc eb' yuj masanil nacióon. Ol ja catab' d'a yib'arñ eb', ol xiv eb' anima yuj eb' ayic ol yilanoñ eb'. Ol b'uchvaj eb' d'a eb', ol b'ajjoc eb' yuj juntuarñ nacióon b'aj ol in saclemejcanb'ati. ¹⁹ A in Jehová in svala' to tzijtum el ix alji d'a eb' yuj eb' in checab', palta maj scha yab' eb' tas ix yal eb' in checab' chi'. Añejtona' ex pax tic maj e chapax eyab'i. ²⁰ E masanil ex aj Jerusalén ix ex vac' ic'jocb'at d'a Babilonia, ab'ec val in lolonel svala'.

²¹ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil, e Diosal in paxi, sval yuj viñaj Acab yuninal viñaj Colaías yed' yuj viñaj Sedequías yuninal viñaj Maasías, aton eb' viñ tz'alan juntuarñ esal lolonel d'a in b'i: Ol vac'och eb' viñ d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia. A viñ ol checan miljoccham eb' viñ d'a eyichañ. ²² Yuj chi', ex aj Judá, ex ic'b'il ex b'at d'a Babilonia, tato ayex ol e nib'ej e catab'ej junoc mach, ol eyal icha tic: Ach yutejocab' Jehová icha utajnac viñaj Sedequías yed' viñaj Acab, aton eb' viñ schecnac viñaj Nabucodonosor rñsjoctz'aoc, xe chama. ²³ Icha chi' ol aj sja d'a yib'arñ eb' viñ, yujto te chuc tas sc'ulej eb' viñ d'a yol e choñab'. Tz'em eb' viñ ajmulal yed' eb' ix yetb'eyum eb' yetvinaquil. Syalan juntuarñ esal lolonel eb' viñ d'a in b'i, mañoc in tzin chec yal eb' viñ. A in Jehová in svala', vojtaç tas yaji, xchi Jehová, xin chib'at d'a jun in carta chi'.

Jun lolonel d'a viñaj Semaías

²⁴⁻³² Ay jun viñ scuchan Semaías aj Nehelam ayec' d'a Babilonia chi'. D'a yol yic viñ ix yac'cot jun carta d'a masanil eb' anima cajantocan d'a Jerusalén yed' d'a viñaj sacerdote Sofonías yuninal viñaj Maasías yed' d'a juntuarixo eb' viñ sacerdote. A d'a jun carta chi' ix yalcot viñ d'a viñaj Sofonías chi' icha tic: A Jehová Dios ix ach ac'anoch sacerdotéal sq'uexuloc viñaj Joiada, yic vach' cuchb'um tzach aj d'a stemplo. Tato ay mach sc'och d'ayach ayoc d'a sjolom tz'och ijan slolon icha eb' schecab' Dios. A jun chi' elañchamel tzac'och d'a yol te' cepo, tza tzeç'an yed' q'uen cadena. ¿Tas yuj maj a cach viñaj Jeremías aj Anatot? Ix stec'b'ej sb'a viñ slolon d'a ichañ, icha schecab' Dios syutej sb'a viñ, yujto ix yac'cot jun carta viñ d'ayoñ d'a Babilonia tic. Syalan viñ icha tic: Najtilto ol ex cajnaj ta'. B'oec e pat, tzex cajnaj d'ay, avejec eyavb'en te' yic tze loan sat, xchi jun scarta viñ chi' d'ayoñ, xchi scarta viñaj Semaías chi'. Ix yavtan jun carta chi' viñaj sacerdote Sofonías vab' a in Jeremías in tic.

Ix lajvi chi', a Jehová Yajal d'a Smasanil, aton co Diosal a oñ israel oñ tic, ix lolon d'ayin. Ix yalan icha tic: Alb'at d'a eb' ic'b'ilb'at d'a Babilonia to a in sval icha tic: A viñaj Semaías aj Nehelam, viñ ix alani to a in ix in chec yal viñ

to toxo ol meltzaj viñ d'a Babilonia chi'. Palta mañoc in ix in chec yal jun esal lolonel viñ ix eyac'och yipoc e c'ol chi'. Yuj chi', a in Jehová in svala' to ol vac' syaelal viñaj Semaiás chi' yed' pax eb' yirñtilal. Mañxalaj junoc yirñtilal viñ chi' ol aj d'a scal eb' in choñab', yic syac'an tzalajb'oc sc'ol d'a in vach'c'olal ol vac' d'ayex, yujto ix ex scuchb'ej viñ yic tze pitej e b'a d'ayin, xchi Jehová, xa chib'ati, xchi d'ayin.

30

A sti' Jehová ix yac' d'a Israel

¹ Aton slolonel Jehová tic ix yal d'ayin Jeremías in tic: ² A in Jehová e Diosal in a ex israel ex tic, sval icha tic: Tz'ib'ejcan masanil tas ix val d'ayach, ³ yujto ol c'och sc'ual, ol vac' meltzaj eb' in choñab' Israel yed' eb' aj Judá ic'b'illb'at d'a Babilonia. A in Jehová in svala' to ol vic'xi meltzaj eb' d'a lum luum vac'nac smacb'enej eb' e mam eyicham, xchi Jehová.

⁴ Aton tas ix yal Jehová tic d'a yib'añ choñab' Israel yed' d'a Judá. ⁵ Ix yalan icha tic:

Tz'ab'chaj val yel av yuj xivc'olal, mañxalaj tzalajc'olal.

⁶ C'anb'ejec val eyab'i, tocval ay junoc viñ vinac tz'aj yune'. ¿Tas yuj svila', a eb' viñ vinac te tec'an, toxoñej vetz'vetz'och eb' viñ d'a sc'ol icha eb' ix ix aycot syail unevel d'ay? ¿Tas yuj sacxoñej yilji sat eb' viñ smasanil?

⁷ Ay jun c'ual to mañxa yalnab'il yaelal ol ujoc, malaj junocxo c'u lajan yed' jun c'u ol javoc chi'. Aton d'a jun tiempoal chi' ol och val yaelal d'a yib'añ eb' yirñtilal Jacob, palta ol colchajel eb' d'a scal.

⁸ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval icha tic: Ol viq'uel te' yugo ayoch d'a sjaj eb' in choñab', aton b'aj ayoch eb' checab'vumal. Mañxa b'aq'uiñ ol och eb' checab'vumal d'a eb' ch'oc choñab'il.

⁹ A in Jehová sDiosal in eb' tic ol in yac' servil, ol yac'anpax servil viñ yirñtil viñaj David eb', aton viñ ol vac'och sreyaloc eb'.

¹⁰ Ex israel yirñtilal Jacob, in checab' eyaji, mañ ex xivoc, yujto ol ex in coel yed' eb' eyuninal d'a jun nación najat b'aj ix ex ic'jib'ati. A in Jehová in svala' to ol ex cajnajxi d'a junc'olal, mañxa tas ol e na'a, mañxa mach ol ex xib'tanoc.

¹¹ Ex yirñtilal Jacob, in checab' eyaji, mañ ex xivoc. Ayinñejoch eyed'oc, ol in satel masanil juntzañ nación b'aj ix ex in saclemejb'ati. Palta a ex tic mañ ol ex in satel-laj, arñej to ol vac'och eyaelal icha d'a smojal. Mañ ol ec'b'atljaj in ch'olb'itan tas eyaji.

¹² A b'aj ix ex lajvi chi', max yal yañtaji, a eyaelal mañxalaj sb'onab'il.

¹³ Malaj mach tz'alan eyaelal, malaj mach tz'arñtan eyechen chi'. Mañxa yañal eyaelal chi'.

¹⁴ Masanil eb' tzex xajanani, toxo ix ex b'at satc'olal yuj eb'. ¿Toc tzato sna eb' tas tzex aji? A in ix ex vac' echnajoc, icha ajc'ol vajoch d'ayex. Te nivan eyaelal ix vac'ochi, yujto mañ jantacoc e chucal, mañxo b'ischajb'enoc.

¹⁵ ¿Tas yuj tz'el val eyav yuj eyechen chi'? Mañxa yañal eyaelal chi', yujto mañxo b'ischajb'enoc e mul, yuj chi' icha chi' tzex vutej.

¹⁶ Palta masanil eb' snib'ej ex sataneli, ol satel eb'. Masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayex, ol ic'jocanb'at eb' d'a ch'oc choñab'il. A eb' ix ic'anb'at tastac ay d'ayex, ol ic'jocpaxb'at yic eb'. A eb' ix elc'anb'at e c'ael, ol elc'ajpaxb'at yic eb'.

- 17 Vach'chom a eb' eyajc'ool chi' syal eb' d'a e patictac icha tic: A Sion toxo ix actajcani, mañxalaj mach tz'oc' sc'ol yuuj, xchi eb'. Palta a in Jehová in svala' to ol vac' b'oxoc e c'ool, ol varítej eyechen chi'.
- 18 Yujto ol c'och sc'ual, ol ex vic'xi meltzaj a ex yiríttilal ex Jacob tic b'aj ic'b'il ex b'ati. Ol oc' in c'ol d'ayex. A e choñab' ol b'oxocq'ue b'aj jub'ilem d'a sb'ab'elal yed' pax e palacio ol b'oxoc d'a yed'tal.
- 19 Ata' ol q'ue e jaj e b'itan yuj eyac'an yuj diosal, ol ex tzevaj d'a tzalajc'olal. Ol vac' q'uib' e b'isul, mañ jayvañoc'rej ol ex ajoc. Mañ ol ex paticajeloc, a in ol vac' snivanil eyelc'ochi.
- 20 A ex israel ex tic, icha eyaj d'a peca', icha chi' ol ex ajxoc. Tec'an ol ex ajxoc d'a vichañ. Ol vac'och syaelal eb' ix ex ixtani.
- 21 A in Jehová in svala' to a d'a e cal ol elta jun mach ol och eyajaliloc, a ol ex cuchb'anoc. A jun eyajalil chi' ol vac' javoc d'a in tz'ey. Yujto malaj junoc mach scomon tec'b'ej sb'a s'javi d'a in tz'ey.
- 22 Ol ex och in choñab'oc, a inxo ol in och e Diosaloc, xchi Jehová.
- 23 A yoval sc'ol Jehová ol ja d'a yib'añ eb' chuc, icha val junoc oval ic' ñab' s'javi xumnajoc.
- 24 A yoval sc'ol chi', mañ ol ec'b'atlaj masanto ol elc'och tas nab'il yuuj. Masanil juntzañ tic ol nachajel eyuuj d'a slajvub' c'ual.

31

Ol meltzaj eb' israel d'a schoñab'

- 1 A Jehová tz'alan icha tic: A val d'a jun tiempoal ol javoc chi', a in ol in och sDiosaloc junjun macañic eb' yiríttilal Ísrael, axo eb' ol och in choñab'oc.
- 2 A eb' ísrael ix elcan d'a yol sc'ab' chamel, ix scha in vach'c'olal eb' d'a tz'inan lum, ayic van sayanec' eb' b'aj syic' yip.
- 3 A d'a pecataxo in ch'oxnac in b'a d'ayex valannac icha tic: Ex israel xajan ex vuj d'a masanil q'uinal, yuj chi' tz'oc'rej in c'ool d'ayex.
- 4 Ol ex vic'xiq'uechañ. Eyed'nac e pandereta ol ex q'uex cheneljoc yuj tzalajc'olal.
- 5 Ol eyavejxi te' eyuva d'a lum tzalquixtac d'a yol yic Samaria. A mach ol yavej yuva chi', ol yac' tzalajb'oc sc'ol yed' sat.
- 6 Yujto ol javoc jun c'ual to a eb' stañvumal choñab' d'a tzalquixtac d'a yol smacb'en Efraín, chañ ol el yav eb' icha tic: Cotañec, coyec d'a Sion d'a Jehová co Diosal, xcham eb', xchi Jehová.
- 7 Ix yalanxi Jehová icha tic: B'itanañec d'a tzalajc'olal yuj jun choñab'il eb' yiríttilal Jacob, aton jun te nivan yelc'och d'a yichañ masanil nación. Ab'chajocab' e b'itani, tzeyalan icha tic: Mamin Jehová, col oñ a choñab' oñ tic, a oñ ayoñ to can tic, xe chi.
- 8 Ol vic' meltzaj eb' d'a jun nación ay d'a norte. Ol in molb'ejcot eb' b'aj slajvic'och yolyib'añq'uinal. A d'a scal eb' chi', ata' ol javoc eb' max yal-laj yilani yed' eb' tz'em sb'eyi, eb' ix yab'ix yed' eb' ix ato val yalji yune'. Te nivan ol aj sb'isul eb' smeltzajxi.
- 9 Axoñej lesal yed' oq'uel ol yac' eb' ayic ol meltzajxoc eb'. A inxo ol vic'b'at eb' d'a a a' tz'el yoc yed' d'a yol jun b'e te ac'lic, mañxa b'aj ol telvoc eb'. Yujto mamab'il vaj d'a choñab' Ísrael tic. Axo choñab' Efraín, ichato in b'ab'el unin yaji, xchi Jehová.
- 10 Syalanxi Jehová chi' icha tic: Ex junjun nación, ab'ec val in loloni. Alequel d'a juntzañ choñab' lac'an yed' d'a juntzañ choñab' d'a sc'axepal a' mar te najat ay, tzeyalan icha tic: A Jehová ix ac'an saclem eb' ísrael,

- añejtona' pax ol molb'anxicot eb'. Ol tañvajxoc eb' yuuj icha tz'aj stañvaj noc' calnel yuj stañvumal, xe chi.
- 11 Yujto ol in colcanel eb' yirttilal Jacob, ol in colanacan eb' d'a yol sc'ab' juntzañ nación te ay yip.
- 12 Ol ja eb', ol sb'itan b'it eb' d'a tzalajc'olal d'a tzalan Sion, axo yac'an tzalajb'oc sc'ol eb' yed' jantac tas vach' ol vac' d'ay, aton ixim trigo, vino, aceite, noc' calnel yed' noc' vacax. Lajan ol aj eb' icha te' avb'en te' ayñejoch yalil, mañxo ol el-laj yip eb' junelxo. ¹³ Ol q'ue chenejloc eb' ix cob'estac yuj tzalajc'olal. Ol tzalaj pax eb' viñ quelemtac yed' eb' viñ ichamtac vinac. A in ol vac' snivanil sc'ol eb', ol meltzajoch scusc'olal eb' d'a tzalajc'olal, yelxo nivan stzalajc'olal eb' ol vac' d'a yichañ yaelal ix yil eb'.
- 14 A eb' sacerdote a val vael te vach' ol vac' sva eb', axo eb' in choñab' ol yac' tzalajb'oc sc'ol yed' masanil tas ol vac' d'ay, xchi Jehová.
- 15 Syalanxi Jehová chi' icha tic: Tz'ab'chaj val yoch av d'a choñab' Ramá, ay mach sic'sic'an val yoc' yuj yaelal. A ix Raquel tz'oc' val ix yuj eb' yune'. Mañxa sgana ix snivanaj sc'ool, yujto mañxalaj eb' yune' ix ix cani.
- 16 Ach Raquel, mañxo ach oc'oc, mocxob' el yal a sat yujto a in Jehová in svala', a tas ix a c'ulej yuj svach'iloc eb' une' chi', ol a cha spac. A eb' une' chi', ol elta eb' d'a schoñab' eb' ajc'ool, ol jaxcan cajan eb' d'a tic.
- 17 A in Jehová in svala' to syal ac'anoch yipoc a c'ol tas ol ujoc d'a b'aq'uiñ. A eb' une', ol meltzajxoc eb' d'a schoñab' tic.
- 18 Ix vab' val sc'acvi eb' aj Efraín yuj cusc'olal, syalan eb' icha tic: Ix oñ a c'ayb'ej icha tz'aj sc'ayb'aj junoc noc' quelem vacax mañ yojtacoc smunlaji, palta ix quileli. Ic'oñ meltzaj ed'oc, b'ecan co c'ol co meltzaji, yujto a ach tic Jehová, co Diosal ach.
- 19 Ix quiq'uel co b'a d'ayach, palta ix co na co b'a ticnaic. Ayic ix nachajel co chucal cuuj, toxoñej ix oñ em ñojan yuj q'uixvelal. Emnaquilxoñej scutej co b'a yuj jantac co mul ix och d'a yictax co quelem uninal, xchi eb' aj Efraín chi' d'ayin.
- 20 A in Jehová in svala' to a eb' aj Efraín tic, ichato vuninal yaj eb', xajan eb' vuuj. Vach'chom svac' syaelal eb', palta max vactej in naan eb', ya svab' yuj eb', yujto tz'oc' val in c'ol d'a eb'.
- 21 Ex aj Israel, sic'lab'il tzeyilcan jun b'e b'aj tzex b'ati, yujto añaña d'a jun b'e chi' ol ex meltzajxoc yic tzex jax d'a e choñab' ol eyactejan tic. Meltzajañec ex choñab' Israel. Meltzajañec d'a juntzañ e choñab'.
- 22 ¿B'aq'uiñ ol eyactejan e b'eyec' icha junoc ix ix te pit? A in Jehová in ol vac' ujoc junoc tas to manta b'aj tzuji d'a yolyib'añq'uinal tic: A junoc ix ix ol tzuntzanb'at junoc viñ vinac, xchi Jehová.

Vach' ol ajxoc Israel

²³ A Jehová Yajal d'a Smasanil, aton co Diosal a oñ israel oñ tic, a tz'alan icha tic: Ayic ol vic'anxicot eb' israel tic d'a sluum b'aj cajantaxoni, ol laj yal eb' anima cajan d'a yol yic Judá icha tic: Yac'ocab' svach'c'olal Jehová d'a yib'añ jun tzalan sic'b'ilel yuuj, b'aj sb'eyb'alaj tojolal, xcham eb'. ²⁴ Ol laj cajnajxoc eb' anima d'a juntzañ choñab' d'a yol yic Judá yed' eb' munlajvum tz'avan tastac, yed' pax eb' tañvum calnel ol cajnaj eb' ta'. ²⁵ A in ol vac'xi yip eb' c'unb'inac. A eb' tz'el yip yuj vejel, ol vac' b'ud'joc sc'ol eb', xchi Jehová.

²⁶ Ayic ix lajvi vilan juntzañ tic ix el in vayañ, ix in ec' q'ueleloc, te vach' jun ix ch'oxji vil tic.

²⁷ A val Jehová tz'alan icha tic: Ol c'och sc'ual, ol vac'anxi q'uib' sb'isul eb' anima yed' noc' noc' d'a Israel yed' d'a Judá. ²⁸ A in val Jehová in svala' to icha

val ix aj vac'an vip in toc'aneli, in juanemi, vac'an ic'joquemi, in sataneli yed' vac'an ixtajoc, ariejtona' icha chi' ol aj vac'anxi vip vac'anxiem yich, yic tzin b'oanxiq'uei.

²⁹ A d'a jun tiempoal chi' mañxo ol yal eb' anima icha tic: A eb' mamab'il ix slo te' uva eb' te paj, axo eb' uninab'il, jululixorfej sb'at spajil te' d'a yichtac ye eb', mañ xchioc eb'. ³⁰ Yujto junjun mach ol cham yuj smul. A mach ol loan te' paj uva chi', munil a ol ab'an spajil te', xchi Jehová.

³¹ Ix yalanxi Jehová icha tic: Ol javoc sc'ual, ol in b'oan junocxo in trato yed' eb' yirítal Israel yed' eb' yirítal Judá. ³² A in Jehová in svala' to a jun trato chi', mañ lajanoc yed' jun in b'onac yed' eb' e mam eyicham ayic vic'annaquelta eb' d'a Egipto. Íchato ochnac in quetzquetz d'a sc'ab' eb' ayic vic'annaquelta eb' chi', palta maj sc'anab'ajej in trato eb' in b'o yed'oc, vach'chom ichato vetb'eyum vutejnac eb'. ³³ Aton in trato tic ol in b'o eyed'oc a ex yirítal ex israel tic d'a jun tiempoal chi': A in val Jehová in svala' to ol vac'och juntzarí in checnab'il d'a e pixan, ichato ol in tz'ib'ejcanoch d'a e pensar, ol in och e Diosaloc, a exxo ol ex och in choñab'oc. ³⁴ Mañxo yovaliloc ay junoc ex ol eyal d'a eb' eyetchoñab' icha tic: Ojtaquejel Jehová, mañxo xe chioc. Yujto a in Jehová in svala' to e masanil ol in eyojtaquejeli, vach'chom eb' unin, ma eb' icham anima. Ol vac' nivanc'olal schucal eb', mañxa b'aq'uirí ol in nacot smul eb', xchi Jehová.

³⁵ A Jehová ix ac'ancanoch c'u yic syac'an saquilq'uinal d'a c'ualil, q'uen uj yed' q'uen c'anal yic syac' saquilq'uinal d'ac'valil. A' tz'ac'anq'ue poñnaj a' mar ayic sc'añ a'. A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic:

³⁶ Yach'an manto satel juntzarí tz'ac'an saquilq'uinal chi', a ex israel ex tic mañ ol ex satel-laj d'a nacional d'a víchañ.

³⁷ A in Jehová in svala': Icha satchaañ malaj b'aq'uirí syal yechtaji, mato icha sjulal yich lum luum malaj b'aq'uirí tz'ojtacajeli, icha chi' vaj eyed' in choñab' israel ex tic, malaj b'aq'uirí ol ex in patiquejel yujtas tze c'ulej, xchi Jehová.

³⁸ A in Jehová in svalxi icha tic: Ol ja sc'ual to ol b'ochajxiq'ue in choñab', schael yich d'a torre Hananel, masanto ol c'och d'a jun puerta ay d'a jun schiquin. ³⁹ Tojlorfej ol b'at d'a smojonal, masanto d'a lum tzalan yic Gareb, scumlajb'at d'a stojolal Goa. ⁴⁰ Masanil lum sch'olanil b'aj smucchaj eb' chammac, b'aj sb'at yumchajcanel q'uen tic'aq'uil taañ yed' d'a yib'añ sti' a a' scuch Cedrón, masanto d'a junxo schiquin b'aj ay puerta yic noc' chej, d'a stojolal b'aj sjavi c'u, vic ol ajcanoc. Masanil juntzarí chi', mañxa b'aq'uirí ol juchajemoc, mañxa b'aq'uirí ol sateloc, xchi Jehová.

32

Manb'il jun luum yuj viñaj Jeremías

¹ Ayic ayoch slajurñil ab'il yoch viñaj Sedequías reyal d'a Judá, ayic 18 ab'ilxo pax yoch viñaj Nabucodonosor reyal d'a Babilonia, ix lolon Jehová d'ayin Jeremías in tic. ² A d'a yic chi' van yac'an oval eb' soldado viñaj Nabucodonosor chi' d'a Jerusalén, a inxo Jeremías in tic, ayin och preso d'a yamaq'uil b'aj ayec' eb' stañvumal spalacio eb' sreyal Judá. ³ A viñaj rey Sedequías chi' ix in checan yamjoc, yujto ix val icha tic: A Jehová tz'alani: Ol vac'och jun choñab' tic d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia. ⁴ Axo viñaj rey Sedequías, mañxo ol yal-laj scolanel sb'a viñ d'a yol sc'ab' eb' caldeo. Ol yamchaj viñ yuj viñ sreyal Babilonia chi'. Yovalil ol c'och viñ d'a yichañ jun

viñi rey chi'. Ol lolon viñi yed' viñi, ol yil val och viñi. ⁵ A viñaj Nabucodonosor chi', ol schec ic'jobb'at viñaj Sedequías chi' viñi d'a Babilonia chi'. Ata' ol canñej viñi masanto ol cham viñi. Vach'chom ol eyac' oval yed' eb' caldeo chi', palta mañ ol yal-laj eyuuj, xchi Jehová, xin chi. Yuj chi' ayin och d'a preso chi'.

⁶ Ata' ix yal Jehová d'ayin icha tic: ⁷ Ilnab'i, a viñaj Hanamel yuninal viñaj Salum viñi a c'ab' oc, ol javoc viñi d'ayach, ol ul yalan viñi icha tic: Man jun in lum ay d'a Anatot. Smoj ton val a ach tza mana', yujto ayto cuj co b'a, xcham viñi, xchi Jehová d'ayin. ⁸ Icha ix aj yalan chi' d'ayin, icha chi' ix aji. Ix javi viñi in c'ab' voc chi' d'ayin ayic ayinec' d'a yamaq'uil b'aj ayec' eb' stañvumal spalacio viñi rey chi'. Ix ul yalan viñi d'ayin icha tic: Man jun in lum ay d'a Anatot, d'a yol smacb'en Benjamín. A ach ay alan ic a manani, scan lum d'a yol a c'ab', yujto te ayto cuj co b'a, xchi viñi d'ayin. Yuj chi' ix nachajel vuuj to slolonel Jehová jun chi'. ⁹ Ix in manan lum d'a viñaj Hanamel chi', ix vac'an 17 q'uen plata stojoloc lum. ¹⁰ Ix in tz'ib'ancan jun trato chi', ix in macancan yed' in sello d'a yichañ eb' testigo. ¹¹ Ix lajvi chi', ix vic'ancot jun b'aj ix tz'ib'chajcan jun trato b'aj ayoch sello chi', axo scopiail maj och selloal yic vach' syal yilji. ¹² Ix lajvi chi', a val d'a yichañ viñi in c'ab' voc aj Hanamel chi' yed' d'a yichañ pax eb' testigo yed' d'a yichañ masanil eb' vetchoñab' c'ojanen ta' ix vac'an in firma b'aj ix tz'ib'chajcan jun trato chi', ix vac'ancan schab'il d'a viñaj Baruc yuninal viñaj Nerías, yixchiquin viñaj Maaseías. ¹³ D'a yichañ eb' ix val d'a viñaj Baruc chi' icha tic: ¹⁴ A Jehová Yajal d'a Smasanil, co Diosal a oñ israel oñ tic, a ix alani to scan juntzañ b'aj ix tz'ib'chajcan jun trato tic, aton jun ayoch selloal yed' jun malaj selloal, tza sic'can d'a yol junoc lum chen yic vach' najtil ol ec'oc. ¹⁵ A Jehová Yajal d'a Smasanil, co Diosal, a tz'alan icha tic: A b'aq'uiñ, ol laj smanxi spat eb' anima, slum eb' yed' te' uva avab'ilxo d'a jun nación tic, xchi Jehová, xin chi.

Slesal viñaj Jeremías

¹⁶ Ix lajvi vac'ancan jun b'aj ix tz'ib'chaj jun trato yic jun lum lum chi' d'a viñaj Baruc chi', ix in lesalvi d'a Jehová icha tic: ¹⁷ Mamin Jehová yed' val a poder a b'onac satchañ yed' lum lum tic. Malaj tas ajaltac sb'o uuuj. ¹⁸ A ach tic, tza xajanej jantac macañil anima tz'eq'ui. Palta tzac'paxoch yaelal d'a yib'añ eb' uninab'il yuj smul smam yicham. Ach Dios te nivan elc'ochi, masanil syal uuuj. A a b'i, Jehová Yajal d'a Smasanil. ¹⁹ Te nivan elc'och d'a tas tza na' yed' d'a tas tza c'ulej. A ach tic, tzil masanil tastac sc'ulej eb' anima, tza pacan d'a junjun eb' icha val smojal tas sc'ulej chi'. ²⁰ A ach a b'onac juntzañ tas nivac satub'tac d'a Egipto yed' juntzañ ch'oxnab'il nivan yelc'ochi. Añejtona' ticnaic jantac tas tza ch'ox pax d'a co cal a oñ israel oñ tic yed' d'a scal masanil anima, yuj chi' tzach b'inaj val. ²¹ Yed' val jantac a poder chi' ic'naqueta a choñab' Israel tic d'a Egipto, a ch'oxannac juntzañ tas satub'tac yed' juntzañ ch'oxnab'il nivac yelc'ochi. Yuj chi' xivnac val masanil anima. ²² Slajvi chi' ac'annac jun lum te yax sat tic d'ayoñ israel oñ tic, icha ajnac ac'annaccan a ti' d'a eb' co mam quicham. ²³ Palta ayic scajnajnac eb' d'a sat lum lum tic, yicannac lum eb', maj scha yab' a checnab'il eb', maj sc'anab'ajej a c'ayb'ub'al eb', maj sc'ulej eb' tas tza chec sc'ulej. Yuj chi' ix ac'cot masanil juntzañ yaelal tic d'a quib'añ.

²⁴ A ticnaic, a eb' caldeo toxo ix sb'oq'ue juntzañ stec'nub' eb' yic syac'an oval eb' d'a co choñab' tic. Yuj oval, vejel yed' ilya, ol yac' ganar co choñab' tic eb' ac'um oval chi'. Mamin, van yelc'och tas alnaccani. ²⁵ Palta Mamin Jehová, vach'chom ol ac'joc ganar jun co choñab' tic yuj eb' caldeo chi', palta

a ach ix ala': Man jun lum chi', tza tupan d'a yichañ eb' testigo, xa chi, xin chi d'a in lesal chi'.

²⁶ Ix lajvi chi', ix tac'vi Jehová d'ayin icha tic: ²⁷ A in Jehová in, sDiosal in smasanil anima. ¿Toc ay tas ajaltac sb'o vuuj? ²⁸ Yuj chi' sval d'ayach, a in ol vac'och jun choñab' tic d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor sreyal eb' caldeo d'a Babilonia. ²⁹ A eb' caldeo van yac'an oval d'a jun choñab' tic, ol ochta eb' d'a yool, ol yac'anoch sc'ac'al eb'. Ol tz'ab'at masanil juntzañ pat b'aj ix laj yac'och smul eb' anima d'ayin, aton d'a spañanil yib'añ juntzañ pat chi' b'aj ix sñus incienso eb' d'a Baal. Ix yac'an vino eb' d'a juntzañ comon dios, yuj chi' ix stzuntzejcot yoval in c'ol eb'. ³⁰ Atax yic ix el yich choñab' Israel yed' Judá, ix sb'eyb'alej juntzañ tas max scha in c'ol eb'. A in val Jehová in svala' to max yactej eb' stzuntzancot yoval in c'ol yuj juntzañ yechel comon dios sb'oq'ue eb'. ³¹ A eb' anima d'a jun choñab' tic, yictax ix el yich scajnaj eb' d'ay, masanto ticnaic, malaj jab'oc vach'il sc'ulej eb', añej yoval in c'ol stzuntzejcot eb', yuj chi' ol in satel eb' yed' schoñab' tic. ³² A eb' Israel yed' eb' aj Judá, stzuntzej val cot yoval in c'ol eb' yuj jantac chucal sc'ulej, lajan eb' yed' sreyal, eb' yajal, eb' sacerdote, eb' syaloch sb'a in checab'oc yed' pax masanil anima cajan d'a Jerusalén yed' d'a Judá tic. ³³ Max cot q'uelan eb' d'ayin, palta to a yich spatic eb' syac'coti. Vach'chom max yactej in c'ayb'an eb', palta mañ val jab'oc scha yab' eb', malaj yelc'och d'a eb' b'aj tzin cacha'. ³⁴ Ix yixtejb'at in templo eb' to vicñej yaji, ix yac'anoch juntzañ yechel yajb'entac eb' d'a yool. ³⁵ Añejtona' ix sb'opaxq'ue altar yic Baal eb' d'a sch'olanil yic Ben-hinom, ata' sñustz'a yuninal eb' yed' yisil eb' silab'il d'a comon dios Moloc. Icha val chi' tz'aj yoch smul eb' aj Judá sc'ulan tas mañoc in svala', max ec' jab'oc d'a in pensar juntzañ tas sb'eyb'alej eb' chi'.

A tas ol ujoc b'aq'uiñ

³⁶ Syal eb' anima icha tic: A co choñab' tic, ol ac'jococh d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia yuj oval, yuj vejel yed' pax yuj ilya, xchi eb'. Palta a in Jehová e Diosal in svala': ³⁷ Ol in molb'ejxi eb' b'aj ol in saclemejb'at d'a junjun nación yuj yoval in c'ol te ay smay. Ol lajvoc chi', ol in vic'anicot eb'. A d'a tic ol aj eb', mañxa tas ol ic'an eb'. ³⁸ Ol och eb' in choñab'oc, a inxo ol in och sDiosaloc eb'. ³⁹ Junxoñej ol vutej spensar eb', lajanxoñej ol yutej eb' in yac'an servil d'a masanil tiempo, yic tz'och svach'iloc eb' yed' yirñtilal. ⁴⁰ Ol in b'o junoc intrato yed' eb' d'a junelñej, mañ ol vactejcan vac'an in vach'c'olal d'a eb'. Ol vac' sc'ulej eb' to ayñej ol aj velc'och d'a sat eb', yic mañxa b'aq'uiñ ol yic'canel sb'a eb' d'ayin. ⁴¹ Yed' val in tzalajc'olal ol vac'an vach'ilal d'a eb'. D'a val yel ol vac' cajnaj eb' d'a jun luum tic d'a smasanil in c'ool.

⁴² Icha val ix aj vac'anb'at jun nivan yaelal d'a yib'añ jun choñab' tic, icha chi' ol aj vac'anpaxb'at vach'ilal d'a yib'añ, icha ix aj vac'an in ti'. ⁴³ A eb' anima tic syal eb' to ol can tz'inan jun choñab' tic. Mañxa anima, ma noc' noc' ol can d'ay. Ol ac'joc ganar yuj eb' caldeo, xchi eb'. Palta ol meltzajxoc eb' anima sman lum luum tic. ⁴⁴ Ol sman sluum eb', ol sb'oan yumal eb' yed' sello yed' pax sfirmas eb' testigo. Icha chi' ol ujoc d'a yol yic Benjamín yed' d'a spatic yichañ Jerusalén yed' d'a juntzañchoñab' d'a yol yic Judá, d'a tzalquixtac, d'a ac'lictac yed' d'a yol smacb'en Neguev. A in val Jehová in svala' to ol vic'xichañ in choñab' tic, xchi Jehová.

1 A in Jeremías in tic ayinto och d'a preso d'a yamaq'uil b'aj ayec' eb' stařvumal palacio, ix lolonxi Jehová d'ayin, ix yalani: 2 A in Jehová in in b'onaquem yolyib'arq'uinal tic. Vach' vutejnaccan lum d'a yed'tal, a in sval d'ayach icha tic: 3 Avajař d'ayin, ol in tac'voc d'ayach. Ol in ch'ox d'ayach tas nivac yelc'ochi yed' tas satub'tac yalji to mař ojtacoc. 4 A in Jehová e Diosal in, ay val jun in lolonel svalcan d'a yib'ař spat eb' aj Jerusalén yed' d'a yib'ař spalacio eb' viř sreyal Judá. A juntzař pat chi' van sjuchajemi yic sc'anchaj sq'uenal d'a juntzař olan d'a smuroal chořab', yic vach' max och eb' caldeo yac' oval yed'oc. 5 A d'a yol juntzař pat chi', toxořej ol b'ud'joquel yuj snivanil eb' anima ol miljoccham yuj eb' caldeo yuj yoval in c'ol te ay smay. Ol in b'at mican d'a jun chořab' tic, yujto te nivan smul eb' ix och d'ayin. 6 Palta ol vařteje eb', ol vac'anxi sq'uinal eb', ol vac'an cajnaj eb' d'a junc'olal, mařxa tas ol ic'an eb'. 7 Ol vic'xi meltzaj eb' aj Judá yed' eb' aj Israel b'aj ic'b'ilb'at d'a ch'oc chořab'il. Ol laj in b'oanxiq'ue schořab' eb' icha d'a sb'ab'elal. 8 Ol viq'uel schucal eb' ix yac'och d'ayin. Ol vac'an nivanc'olal smul eb' yed' spitalil d'ayin. 9 Ol te tzalajb'oc in c'ol yuj Jerusalén tic. A val yic ol yab'an masanil naci3n yuj tas nivan yelc'och ol in c'ulej d'a in chořab' tic, ol yal vach' lolonel eb' d'ayin, ol in yac'an b'inaj eb'. Palta ol sat val sc'ol eb', ol ib'xocq'ue eb' yuj xivelal ayic ol yilan eb' jantac vach'il yed' junc'olal ol vac' d'a in chořab' tic.

10-11 A ex tic tzejala' to a jun lum tic cuseltac yajcani, mařxa anima, ma noc' noc' tz'ilchaj d'ay. Vach'chom icha chi' yajcani, a d'a yoltac scalleal Jerusalén, d'a juntzař chořab' d'a Judá tz'inan yajcani, b'aj mařxa junoc anima, ma junoc noc' noc' ayec' d'ay, ata' ol ab'chajxoc yoch b'it yic q'uir, b'it yic tzalajc'olal, sb'it eb' quelemtac yed' eb' ix cob'estac ayic snupnaj eb'. Ol ic'chajcot ofrenda yic ac'oj yuj diosal d'a in templo, ol ab'chaj yalji icha tic: Calec vach' lolonel d'a Jehová Yajal d'a Smasanil, yujto te vach', xajan oř yuuj d'a masanil q'uinal, xcham eb'. A in Jehová in svala' to ol vic'xichaař jun chořab' tic icha d'a sb'ab'elal, xchi Jehová.

12 A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: A d'a jun lum cannac tz'inan tic, mařxa anima, mařxa noc' noc' ay d'ay, palta a d'a spatic yichař juntzař chořab' tic, mař jantacoc ol ajxoc ař ařc'ultac b'aj ol tařvajxoc noc' calnel yuj eb' stařvumal. 13 A d'a juntzař chořab' d'a tzalquixtac, d'a lum ac'lictac, d'a lum Neguev, d'a lum yic Benjamín, d'a juntzař ay d'a spatic yichař Jerusalén yed' pax d'a juntzařxo chořab' d'a yol yic Judá, ol iljocxi eb' tařvum calnel, ol ab'chaj sb'isan noc' scalnel eb' chi'.

14 Ol c'och sc'ual, ol elc'och b'aj ix vac' in ti' vac'an in vach'c'olal d'a chořab' Israel yed' d'a Judá. 15 Ayic ol javoc jun tiempo chi', ol vac'och jun yirřtilal viřaj David reyal. A ol ic'anchaař tojalol yed' vach'ilal d'a jun naci3n tic. 16 A d'a jun tiempoal chi', a eb' aj Judá ol colchajcanel eb', axo eb' aj Jerusalén, mařxa tas ol ic'an eb'. A jun b'i tic ol ac'joc d'a eb': "A Jehová tzoř ac'anoch vach'il", xchama. 17 A in Jehová in svala': Malaj b'aq'uir ol satel yirřtilal viřaj David, ol ochřej eb' reyal d'a Israel. 18 Ařejtona' malaj b'aq'uir ol satpaxel eb' sacerdote yirřtilal Leví, ol sřusřej silab' eb' d'ayin. D'a junjun c'u ol sřusan ixim trigo eb' silab'il yed' juntzařxo silab' ol yac' eb' d'ayin, xchi Jehová.

19 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: 20 A in Jehová in tic svala' to ay jun in trato vac'naccani to ay c'ualil yed' d'ac'valil d'a stiempoal. Max yal-laj sq'uexmaj jun in trato chi'. 21 Ařejtona' max yal-laj satel in trato vac'nac yed' viř in checab' aj David to tz'ochřej eb' yirřtilal viř reyal d'a sdespacho. Mař ol satelpax in trato in b'onac yed' eb' yirřtilal Leví yic tzin yac'an servil eb'

d'a sacerdoteal. ²² A eb' yiñtilal viñ in checab' aj David chi' yed' eb' yiñtilal Leví tzin ac'an servil, ol vac' q'uib' sb'isul eb' icha q'uen c'anal, ma icha q'uen yarenail sti' a' mar malaj mach syal sb'isani, xchi Jehová.

²³ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ²⁴ ¿Tom max nachajel uuj tas syal eb' anima, syal eb' to ix in patiquejel cha maca'i iñtilal sic'b'ilel vuuj, aton Israel yed' Judá? Uuj chi' mañxa yelc'och eb' in choñab' chi' d'a eb', mañxo naciónoclaj yaj d'a yol sat eb'. ²⁵ A in Jehová in in b'onac jun in trato yed' c'ualil yed' d'ac'valil. Svalani chajtil tz'aj sb'ey satchaarñ yed' sat lum tic, max q'uexmajlaj. ²⁶ Añejtona' malaj pax b'aq'uiñ ol q'uexmaj in trato yed' eb' yiñtilal Jacob yed' pax eb' yic viñ in checab' aj David. Yovalil ol in siq'uelta junoc yiñtilal viñ, ol yac'an reyal d'a yib'arñ eb' yiñtilal Abraham, Isaac yed' Jacob. Ol vic'xichaarñ eb', yujto te ay voq'uelc'olal d'a eb', xchi Jehová.

34

A tas ix alchaj d'a viñaj rey Sedequías

¹ Ayic van yac'an oval viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia d'a Jerusalén yed' d'a juntzarñcho choñab' ay d'a slac'anil, yed'nac masanil eb' soldado viñ yed' masanil juntzarñ nación ayacan d'a yalañ smandar viñ, ata' ix lolon Jehová d'ayin Jeremías in tic, ix yalan icha tic: ² A in Jehová e Diosal in sval d'ayach, b'at al d'a viñaj Sedequías sreyal Judá: Icha tic yalan Jehová: Ol vac'och jun choñab' tic d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia, ol yac'och sc'ac'al viñ. ³ A ach tic mañxo ol yal-laj el lemnajoc, ol ach yamchaj yuj eb', ol ach yac'anoch eb' d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor chi', ol il-laj och a sat yed' viñ, ol ach lolon yed' viñ, ol ach yic'anb'at viñ d'a Babilonia chi'. ⁴ Uuj chi' ach Sedequías, ab' val tas ol val a in Jehová in tic: Mañ ol ach miljocham d'a q'uen espada. ⁵ Junc'olal ol aj a chami. A in Jehová in svac' in ti' to icha yutejnac eb' anima sñusan incienso ayic smucchajnac eb' a mam icham, aton eb' ochnac reyal ayic manto ach och a ach tic, icha chi' ol aj sñuschaj incienso chi' ayic ol ach mucchajoc. Ol oc' eb' uuj, ol yalan eb' icha tic: Ay, ix cham viñ co reyal, xcham eb', xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

⁶ Ix valan masanil juntzarñ tic d'a viñaj rey Sedequías d'a Jerusalén, ⁷ yach'an a eb' soldado yic Babilonia ayxo och eb' yac'an oval d'a choñab' Jerusalén tic, d'a Laquis yed' d'a Azeca. A d'a yol yic Judá axoñej juntzarñ choñab' chi' vach' yajoch smuroal manto ac'ji ganar yuj eb' soldado yic Babilonia chi'.

A eb' israel ayoch checab'oc'R'ix ac'jiel eb' d'a libre

⁸ Ix lajvi chi' ix lolonxi Jehová d'ayin Jeremías in tic, ayic toxo ix yac' jun strato viñaj Sedequías yed' eb' cajan d'a Jerusalén, yic tz'ac'jiel eb' ayoch checab'oc d'a libre. ⁹ Icha tic ix aj jun trato chi': Masanil eb' israel ayoch checab'oc d'a eb' yetchoñab', tz'ac'jiel eb' d'a libre, vach'chom vinac, vach'chom ix, yic mañxa junoc yetchoñab' eb' tz'ochcan schecab'oc. ¹⁰ Masanil eb' yajal yed' masanil eb' anima, ix scha sc'ol jun trato chi' eb'. Icha chi' ix aj yac'anel eb' schecab'vum eb' chi' d'a libre. Mañxa junoc eb' tz'ac'ji pural yac'an servil yunocxo yetchoñab'. ¹¹ Ix lajvi chi' ix sq'uexanxi spensar eb' ix actanel eb' schecab' chi', yuj chi' ix yac'xi pural eb' yochxi eb' schecab'oc.

¹² Uuj chi' ix yalan Jehová d'ayin icha tic: ¹³ A in Jehová e Diosal in, vac'naccan jun in trato yed' eb' e mam eyicham ayic vic'annaquetla eb' d'a Egipto, b'aj ayoch eb' checab'oc. Valnac d'a eb' d'a yictax chi' ¹⁴ to d'a junjun yuctaquil ab'il syaq'uel eb' schecab' eb' d'a libre, aton eb' eyetisraelal

schořnacoch sb'a d'a eb', yac'annac servil eb' vaqueoc ab'il. Palta a eb' e mam eyicham chi', maj scha yab' eb' tas valnac, maj sc'anab'ajej eb'. ¹⁵ Icha pax chi' ix eyutej e b'a a ex tic. Palta ix e q'uex e b'eyb'al, yujto van e c'ulan tas scha in c'ool, yujto ix eyaq'uel eb' eyetchořab' ayoch e checab'oc d'a libre. Ix eyac'an e ti' d'a jun trato ix e b'o d'a vichař, aton d'a yol in templo vicřej yaji. ¹⁶ Ix lajvi chi', ix e q'uexanxi e b'eyb'al, ix in e patiquejcaneli. Ix eyac'anxi pural eb' e checab' chi' ex yac'anxi servil, vach'chom toxo ix eyaq'uel eb' d'a libre. ¹⁷ Yuj chi', a in Jehová in svala': Maj e c'anab'ajej tas ix vala', maj eyaq'uel eb' eyetchořab' d'a libre. Yuj chi', a in Jehová in svala' to ol vac'b'at oval, vejel yed' ilya d'a eyib'ař. Ol xiv masanil naci3n ayic ol yab'an eb' tas ol ex vutej.

¹⁸⁻¹⁹ A eb' yajal d'a Judá yed' d'a Jerusal3n, eb' tz'ac'an servil d'a palacio, eb' sacerdote yed' masanil eb' anima cajan ta', ix sb'o jun strato eb' d'a vichař. Chapoj ix yutej jun noc' quelem vacax eb', ix lajvi chi' ix b'eyec' eb' d'a scal noc'. Palta elarichamel ix spatiquejel jun trato b'aj ix yac' sti' eb' chi'.

Icha ix yutej noc' vacax chi' eb', icha chi' ol vutej eb'. ²⁰ Ol vac'och eb' d'a yol sc'ab' eb' yajc'ool, ol miljoccham eb' yuj eb'. A noc' ostoc yed' noc' chium noc' ol chianb'at snivanil eb'. ²¹ Ol vac'och viřaj Sedequías sreyal Judá yed' eb' ayoch yajalil yed' viř d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, eb' snib'ejtaxon smilancham eb'. Ol ac'joc ganar eb' yuj eb' viř soldado aj Babilonia, vach'chom toxo ix actajcan eb' yuj eb'. ²² Palta a in Jehová in svala': Ol vic'xicot eb' d'a jun chořab' tic, ol yac'an oval eb' d'ay. Ol ac'joc ganar yuj eb', ol sřusancantz'a eb'. Axo juntzařixo chořab' d'a yol yic Judá, ol vac'can tz'inan, mařxa junoc anima ol can cajan d'ay, xchi Jehová.

35

A viřaj Jeremías yed' eb' yirřtilal viřaj Recab

¹ Ayic ayoch viřaj Joacim yuninal viřaj Josías reyal d'a Judá, ata' ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: ² Ixic b'aj ayec' eb' yirřtilal viřaj Recab, tzach lolon yed' eb'. Tzic'anb'at eb' d'a junoc cuarto d'a in templo, tzac'an vino yuc' eb', xchi d'ayin. ³ Yuj chi' ix b'at in sayec' viřaj Jaazanías yuninal junxo viřaj Jeremías, yixchiquin viřaj Habasinías. Ix vic'b'at viř yed' eb' yuc'tac yed' pax eb' yuninal eb' yed' masanil eb' yirřtilal viřaj Recab cajan ta'. ⁴ Ix vic'b'at eb' d'a stemplo Jehová, d'a jun cuarto yic eb' yuninal viřaj Hanán yuninal viřaj Igdalías, aton viř ay yelc'och Dios d'ay. A jun cuarto chi', junřej yaj yed' yic eb' yajal yaj d'a templo chi'. A d'a yib'ař scuarto viřaj Maasías yuninal viřaj Salum ata' ay, aton viř yajalil eb' stařvumal templo. ⁵ Ix vac'an juntzař xalu yed' vaso b'ud'an yed' vino d'a eb', ix valan d'a eb': Uq'uec jab'oc vino tic, xin chi d'a eb'.

⁶ Ix tac'vi eb' d'ayin icha tic: A oř tic, max cuc'laj vino tic, yujto a viřaj Jonadab yuninal viřaj Recab, aton viř co mam quicham a oř tic, a viř ac'annaccan yovalil to max cuc' vino. Ařejtona' eb' quiřtilal max yal-laj yuc'an eb'. ⁷ Yac'annac pax yovalil viř to max co b'o co pat, max cavej cavb'en, max cavej pax co uva. Yalannac pax viř d'ayori to ařej d'a yoltac mantiado tzoř aji, ichařej chi' ol aj quec' d'a masanil tiempo d'a sat lum b'aj eq'uelb'ařej quec' tic. ⁸ A oř tic, van co c'anab'ajan tas yalnaccan viř co mam quicham aj Jonadab chi'. Yuj chi' malaj b'aj scuc' vino tic, ma eb' ix queth'eyum yed' eb' cuninal max yuc'laj eb'. ⁹ Malaj co pat sco b'o'o, malaj te' uva scavej, malaj co lum b'aj syal cavan cavb'en. ¹⁰ Ařej d'a yoltac mantiado tzoř aji, van co c'anab'ajan tas yalnaccan viř co mam quicham chi'. ¹¹ Palta axo yic ix javi viřaj Nabucodonosor sreyal Babilonia yac' oval d'a jun naci3n

tic, ix ori el lelal. Ix co naani to vach' tzoñ jacan d'a Jerusalén tic, yujto ori el d'a eb' soldado caldeo yed' d'a eb' soldado aj Siria. Yuj chi' ayoric' cajan d'a Jerusalén tic, xchi eb' yirtilal viñaj Recab.

¹² Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'ayin Jeremías in tic icha tic: ¹³ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil, sDiosal in Israel, sval d'ayach, ixic b'at al d'a masanil eb' aj Judá yed' d'a eb' aj Jerusalén to sc'ayb'ej val jun c'ayb'ub'al tic eb', yic sc'anab'ajan in checnab'il eb'. ¹⁴ A eb' yirtilal viñaj Jonadab yuninal viñaj Recab chi', sc'anab'ajej val eb' tas yalnaccan smam yicham eb' chi'. Max yuc' vino eb' masanto ticnaic. Añeja' sc'anab'ajan eb', max yuc'laj eb'. Ichin pax ta', tzijtum el ix vac' in checnab'il d'ayex, palta max in e c'anab'ajej.

¹⁵ Tzijtum eb' in checab' ix in checb'at d'ayex yic syal eb' to tzeyactejcan e chuc b'eyb'al yed' e chuc pensaril. Tzin chec yal eb' to max eyaq'uem e b'a d'a juntzañ comon dios, ma eyoch ejmelal d'ay, yic vach' tzex cajnajñej d'a lum leum vac'nac d'a eb' e mam eyicham yed' d'ayex. Palta junelñej max e cha eyab'i, max in e c'anab'ajej. ¹⁶ A eb' yirtilal viñaj Jonadab chi', sc'anab'ajej eb' tas yalnac smam yicham chi', a exxo tic, junelñej max in e c'anab'ajej.

¹⁷ Yuj chi' a in val Jehová Yajal in d'a Smasanil, e Diosal in, a in sval icha tic: Ol vac'b'at juntzañ yaelal alb'ilxo vuj d'a eyib'añ e masanil ex cajan ex d'a Judá yed' d'a Jerusalén tic. Yujto ix ex in cacha', palta maj e c'anab'ajej. Ix in avaj d'ayex, palta maj ex tac'voc d'ayin, xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

¹⁸ Ix valanxi d'a eb' yirtilal viñaj Recab chi': A Jehová Yajal d'a Smasanil, co Diosal, a tz'alani: Yujto tze c'anab'ajej tas yalnaccan viñ e mam eyicham chi', ¹⁹ yuj chi' a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, sDiosal in Israel, a in svala': Malaj b'aq'uir' ol satel yirtilal viñaj Jonadab chi' in yac'an servil, xchi Jehová, xin chi d'a eb'.

36

Ix avtaj tas ix yal Dios d'a viñaj Jeremías

¹ Ayic scharil ab'il yoch viñaj Joacim, yuninal viñaj Josías reyal d'a Judá, ix lolon Jehová d'ayin ix yalan icha tic: ² Ic'cot junoc b'aj tzach tz'ib'ani. Tza tz'ib'an masanil tas ix val d'a yib'añ Israel yed' d'a yib'añ Judá yed' d'a yib'añ masanil nación, yictax ix in chanel yich valan d'ayach d'a stiempoal viñaj Josías masanto ticnaic. ³ Talaj ayic ol yab'an eb' aj Judá, yuj juntzañ yaelal tzin na' d'a yib'añ eb' tic, ol yactancan schucal b'eyb'al eb', yic icha chi' ol aj vac'an nivanc'olal smul eb', xchi Jehová.

⁴ Ix vavtancot viñaj Baruc yuninal viñaj Nerías. Ix valan d'a viñ masanil tas ix yal Jehová d'ayin, ix stz'ib'ancan viñ. ⁵ Ix lajvi chi' ix valan d'a viñ icha tic: Ilnab' val tas vaji, tzin cachjioch vaan in b'at d'a stemplo Jehová. ⁶ Yuj chi', ayic ol javoc sc'ual tze'ojc'olal junelxo, tzach b'at d'a yamaq'uil stemplo Jehová. Ata' ol avtej tas ix in chec a tz'ib'ej tic, yic vach' a masanil eb' aj Jerusalén yed' masanil eb' cajan d'a yol yic Judá ol javoc d'a tic, ol yab' slolonel Jehová eb'. ⁷ Talaj syalxi sb'a eb' anima tic d'a Jehová chi', syactancan schucal b'eyb'al eb'. Yujto nab'ilxo yuj Jehová to te nivan yoval sc'ool ol yac'cot d'a yib'añ juntzañ anima tic, xin chi d'a viñaj Baruc chi'. ⁸ Ix sc'ulan viñaj Baruc chi' masanil tas ix val chi' d'ay. Ix b'at viñ d'a stemplo Jehová, ix yavtan slolonel Jehová chi' viñ, aton tas ix stz'ib'ej viñ chi'.

⁹ A d'a sb'aluril uj d'a yoil ab'il yoch viñaj Joacim yuninal viñaj Josías reyal d'a Judá, ata' ix sna viñaj Joacim chi' to a eb' anima cajan d'a Jerusalén yed' juntzañxo eb' ix cot d'a juntzañxo choñab' d'a yol yic Judá, yovalil tz'och eb' d'a tze'ojc'olal d'a yichañ Jehová. ¹⁰ Axo viñaj Baruc ix avtan tas ix in chec

stz'ib'ej, yic syab' masanil anima. A d'a jun amac' chaar' yajq'ue d'a stemplo Jehová d'a stz'ey jun ac' puerta b'aj ay scuarto viñaj Gemarías viñ tz'ib'um, viñ yuninal viñaj Safán, ata' ix yavtej viñ.

Ix avtaj tas tz'ib'ab'il yab' eb' ay yopisio

¹¹ A viñaj Micaías yuninal viñaj Gemarías, yixchiquin viñaj Safán, ix yab' viñ masanil slonel Jehová ix yavtej viñaj Baruc chi'. ¹² Yuj chi' ix b'at viñ d'a spalacio viñ rey, d'a scuarto viñ tz'ib'um, b'aj molanec' eb' viñ nivac yopisio: Aton viñaj Elisama tz'ib'um, viñaj Delaía yuninal viñaj Semaías, viñaj Elnatán yuninal viñaj Acbor, viñaj Gemarías yuninal viñaj Safán, viñaj Sedequías yuninal viñaj Ananías yed' masanil eb' ayoch d'a yopisio chi'. ¹³ Ix yalan viñaj Micaías chi' masanil tas ix yab' yuj tas tz'ib'ab'il yuj viñaj Baruc chi', ayic ix yavtan viñ d'a yichañ eb' anima. ¹⁴ Axo eb' viñ nivac yopisio chi' ix checanb'at viñaj Jehudí yuninal viñaj Netanías, yixchiquin viñaj Selemías yirñtilal viñaj Cusi, yic b'at yalan viñ d'a viñaj Baruc chi', yic syic'cot tas tz'ib'ab'il chi' yuj viñ, aton jun ix yavtej viñ d'a yichañ eb' anima. Yuj chi' ix yic'cot jun b'aj tz'ib'ab'il chi' viñaj Baruc chi' d'a yichañ eb' viñ. ¹⁵ Ix yalan eb' viñ icha tic:

—Emañ c'ojan, tzavtan cab'i tas ix a tz'ib'ej chi', xchi eb' viñ.

Ix yavtan viñ. ¹⁶ A val yic ix yab'an juntzañ chi' eb' viñ, ix xiv eb' viñ, ix och q'ueljab' eb' viñ d'ay junjun, ix yalan eb' viñ icha tic d'a viñ:

—Yovalil ol cal juntzañ tic d'a viñ rey, xchi eb' viñ.

¹⁷ Ix sc'anb'an eb' viñ d'a viñ icha tic:

—Al d'ayori, ¿tas ix utej a tz'ib'an juntzañ tic? ¿Am viñaj Jeremías ix alan d'ayach? xchi eb' viñ.

¹⁸ Ix tac'vi viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Aton viñaj Jeremías ix alan d'ayin, ix in tz'ib'ancan yed' tinta, xchi viñ.

¹⁹ Ix yalan eb' viñ icha tic:

—B'at c'ub'ejel a b'a yed' viñaj Jeremías chi', malajocab' mach tz'ohtacaneli b'aj tzex c'ochi, xchi eb' viñ.

A viñaj Joacim ix rñusantz'a tas tz'ib'ab'il

²⁰ Ix yac'ancan tas tz'ib'ab'il eb' viñ ay yopisio chi' d'a scuarto viñaj Elisama viñ tz'ib'um, ix b'at yalan masanil juntzañ chi' eb' viñ d'a viñ rey d'a yamaq'uil spalacio. ²¹ Ix lajvi chi' ix checjib'at viñaj Jehudí yuj viñ rey chi' yic b'at yic'ancot viñ tas tz'ib'ab'il yuj viñaj Baruc chi', jun ix can d'a scuarto viñaj Elisama. Ayic ix javi viñ yed'oc, ix yavtan viñ d'a yichañ viñ rey chi' yed' d'a yichañ masanil eb' ay yopisio chi', oyanec' eb' smaalan yab'i.

²² Yujto sb'alunil uj yoch jun ab'il chi', yuj chi' ayec' viñ rey d'a scuarto b'aj tz'aj d'a stiempoal siic. Axo d'a yichañ viñ ayoch jun yed'tal tzac'ac', chac xeinac yaj te' d'a yool. ²³ Ayic ix lajvi yavtan viñaj Jehudí ox'e, ma char'e macañ tz'ib'ab'il chi', ix scotac polanb'at viñ rey juntzañ toxo ix avtaj chi' yed' jun pol-lab' sc'an eb' tz'ib'um. Ix yac'anoch viñ d'a yol c'ac' chi'. Icha chi' ix aj rñusantz'a masanil tas tz'ib'ab'il chi' viñ. ²⁴ Vach'chom ix yab' viñ rey yed' eb' ayec' chi' yed' viñ tas ix yal jun tz'ib'ab'il chi', palta maj xiv jab'oc eb', maj sch'oxel scusc'olal eb' yuuj. ²⁵ A viñaj Elnatán, viñaj Delaía yed' viñaj Gemarías ix tevi eb' viñ d'a viñ rey chi' yic max srñustz'a viñ, palta maj schalaj yab' viñ tas ix yal eb' viñ. ²⁶ Tonej ix yal viñ rey chi' d'a viñaj Jerameel yirñtilal eb' rey, d'a viñaj Seraías yuninal viñaj Azriel yed' d'a viñaj Selemías yuninal viñaj Abdeel, yic tzin ic'jicot a in Jeremías in tic yed' viñ in tz'ib'um aj Baruc chi'. Palta a Jehová ori c'ub'aneli.

Juntzaño tas ix schec viñaj Jeremías tz'ib'chajoc

²⁷ Ayic toxo ix sñustz'a tas tz'ib'ab'il viñ rey chi', aton juntzañ lolonel ix in chec stz'ib'ej viñaj Baruc, ix lolonxi Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: ²⁸ Ic'cot junocxo b'aj ol a tz'ib'ejxi juntzañ lolonel ix ac' tz'ib'chaj d'a sb'ab'elal chi', aton ix sñustz'a viñaj Joacim sreyal Judá. ²⁹ Tzalan pax juntzañ lolonel tic d'a viñ rey chi' icha tic: Icha val tic yalan Jehová: A ach tic, ix a ñustz'a tas tz'ib'ab'il, ix a tuman pax viñaj Jeremías, yujto ix stz'ib'ej viñ to ol javoc viñ sreyal Babilonia ul satel jun nación tic, mañxa junoc anima, ma junoc noc' noc' ol canoc. ³⁰ Yuj chi' a in val Jehová in sval d'ayach ach Joacim sreyal Judá, malaj junoc iñtilal ol canñej d'a sdespacho viñaj David. A a nivanil ol can telan d'a yoc c'u yed' d'a scal sical d'ac'valil. ³¹ A ach tic yed' iñtilal yed' pax eb' ayoch yajalil ed'oc, ol vac'och yaelal d'a eyib'añ yuj e mul. Ol ja d'a yib'añ eb' aj Jerusalén yed' d'a yib'añ eb' cajan d'a Judá juntzañ yaelal toxo ix valcan tic, aton juntzañ maj e cha eyab'i, xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

³² Ix lajvi chi', ix vic'anxicot junxo b'aj stz'ib'chaj tastac, ix vac'an d'a viñaj Baruc viñ in tz'ib'um, ix stz'ib'an viñ tastac ix vala', aton tastac tz'ib'ab'il d'a juntzañ ix sñustz'a viñaj rey Joacim chi'. Ayto pax stz'acub' tas valnac chi' ix tz'ib'aji.

37*A tas ix sc'an viñaj Sedequías'R'd'a viñaj Jeremías*

¹ Ix ac'jioch viñaj Sedequías yuninal viñaj Josías reyal d'a Judá yuj viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia. A viñ ix ochcan sq'uexuloc viñaj Jeconías yuninal viñaj Joacim. ² Añejtona' viñaj Sedequías chi' yed' eb' ayoch yajalil yed'oc yed' pax masanil eb' yetchoñab' viñ, maj sc'anab'ajel slolonel Jehová eb' ix schec val a in Jeremías in tic, a in schecab' in Dios.

³ A viñaj rey Sedequías chi' ix checancot viñaj Jucal yuninal viñaj Selemías yed' viñaj sacerdote Sofonías yuninal viñaj Maasías, yic tzul in yilan eb' viñ, ix yalan eb' viñ d'ayin icha tic: Lesalvañ d'a Jehová co Diosal cuuj, xchi eb' viñ.

⁴ Ayic chi' manto in ac'jioch d'a preso, yuj chi' libre to in b'eyec' d'a scal eb' anima. ⁵ A eb' soldado aj Babilonia oyanoch eb' d'a spatic Jerusalén tic, palta d'a jun tiempoal chi', ix yab' eb' to van scot eb' soldado viñ sreyal Egipto d'a schoñab', yuj chi' ix el eb' d'a Jerusalén.

⁶ Ix lolonxi Jehová d'ayin, ix schecan val d'a eb' viñ ix checjicot chi' d'ayin icha tic: ⁷ Alec d'a viñ sreyal Judá, viñ ix ex checancot ul e c'anb'ej d'ayin, a eb' soldado viñ sreyal Egipto ix cot colval eyed'oc eyalani, palta ol meltzaj eb' d'a Egipto. ⁸ Yuj chi', ol cotxoc eb' aj Babilonia chi' yic tzul yac'an oval eb' yed' Jerusalén tic, ol ac'joc ganar jun choñab' tic yuj eb', ol yac'ancanoch sc'ac'al eb'. ⁹ Ix yalanxi Jehová icha tic: Mañ eyac' musansatil e b'a, tzeyalani to toxo ix el eb' soldado aj Babilonia d'a e cal, yujto mañ ichaoc ta' yaji.

¹⁰ Vach'chom ol eyac' ganar eb' soldado van yac'an oval eyed' chi', yuj chi' axoñej eb' lajvinac ol can d'a scampamento eb', palta ol qu'ex vaan eb', ol yac'anoch c'ac' eb' d'a jun e choñab' tic, xchi Jehová, xin chi d'a eb'.

Ochnac viñaj Jeremías d'a preso

¹¹ Ayic ix el eb' soldado Babilonia d'a Jerusalén, yujto ix yab' eb' to vanxo sjavi eb' soldado viñ sreyal Egipto, ¹² vanxo velta a in Jeremías in tic d'a yol choñab' chi', yic tzin b'atcan d'a yol yic Benjamín, yic sb'at in chaan in mach'en d'a eb' ayto vuj in b'a yed'oc valani. ¹³ Ayic in c'och d'a spuertail b'aj sb'at b'e d'a yol yic Benjamín chi', ata' ay jun viñ scuchan Iriás yuninal viñaj

Selemías, yixchiquin viñaj Hananías, yajal yaj viñ d'a eb' stañvan puerta chi'. A jun viñ chi' in yamanoch vaan, yalan viñ d'ayin icha tic:

—A ach tic, vanxo och yed' eb' aj Babilonia, xchi viñ.

¹⁴In tac'vi d'a viñ icha tic:

—Maay, malaj in tzin och yed' eb' aj Babilonia chi', xin chi d'a viñ.

Palta maj scha yab' viñ, artej to in yic'b'at viñ d'a yichañ eb' viñ yajal. ¹⁵Cot yoval eb' viñ yajal chi' d'ayin, in schecan mac'joc eb' viñ, b'at in yac'anoch eb' viñ d'a preso d'a spat viñaj Jonatán, viñ tz'ib'um. A spat viñ chi' och presoal yuj eb'. ¹⁶Yuj chi', in canñej d'a preso d'a jun cuarto b'ob'il d'a yol luum. Nivan tiempo in can ta'.

¹⁷Axo viñaj rey Sedequías in ac'an ic'jocot d'a spalacio. Ayic in c'och d'a yichañ viñ rey chi', sc'amb'an viñ d'ayin d'a elc'altac icha tic:

—¿Ay am junoc slolonel Jehová tzal d'ayin? xchi viñ.

In tac'vi d'a viñ icha tic:

—Ay toni. Icha val tic yalani: A ach tic mamin rey, ol ach ac'jococh d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia, xin chi. ¹⁸Artejtona' in c'amb'ej d'a viñaj Sedequías chi' icha tic: ¿Tas in mul ix och d'ayach mamin rey yed' d'a eb' ayoch yajalil ed'oc yed' pax d'a eb' anima, yuj chi' ix in a chec ac'jococh d'a preso? ¹⁹¿Tas ix aj yelc'och slolonel juntzañ eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios, eb' ix alani to mañ ol javoc viñ sreyal Babilonia yac' oval yed' jun choñab' tic? ²⁰Axo ticnaic jun mamin rey, a tas ol in c'an d'ayach, comonoc tzac' d'ayin: Mañxo in a cha ic'jocb'at d'a spat viñaj Jonatán, viñ tz'ib'um, axo talaj tz'aji tzin cham ta'.

²¹Yuj chi', yalan viñaj rey Sedequías chi' to tzin can d'a jun yamaq'uul b'aj ayec' eb' stañvan palacio chi', axo d'a junjun c'u tz'ac'ji junjun pan d'ayin, smanji d'a eb' b'oum pan. Ichañej chi' aji, yach'an ayto ixim pan chi' d'a yol choñab' chi'. Icha chi' aj in canñej d'a amac' chi'.

38

Ix ac'jiem viñaj Jeremías d'a yol'R'jun jul yed'tal a'

¹A viñaj Sefatías yuninal viñaj Matán, viñaj Gedalías yuninal viñaj Pasur, viñaj Jucal yuninal viñaj Selemías yed' viñaj Pasur yuninal viñaj Malquías, a eb' viñ tic, ix yab' eb' viñ tas ix val d'a yichañ eb' anima ayic ix valani: ²A Jehová tz'alan icha tic: A mach ol can d'a yol choñab' tic, ol cham yuj oval, yuj vejel, ma yuj ilya. Axo mach ol yac'och sb'a d'a yol sc'ab' eb' aj Babilonia, a eb' chi' ol colchaj eb', mañ ol chamlaj eb'. ³Ol vac'och jun choñab' tic d'a yol sc'ab' eb' soldado viñ sreyal Babilonia. Ol ac'joc ganar jun choñab' tic yuj eb', xchi Jehová, xin chi.

⁴Yuj chi' ix yal eb' viñ yajal chi' d'a viñ rey chi' icha tic:

—Chec mil'joccham jun vinac tic, yujto schab'axq'ue sc'ol eb' soldado aytoec' d'a yol choñab' tic yuj tas syal viñ, syac'an somchaj spensar eb' anima viñ. A jun vinac tic, mañoc svach'il eb' quetchoñab' tic say viñ, palta a co yaelal say viñ, xchi eb' viñ.

⁵Ix tac'vi viñaj rey Sedequías chi' d'a eb' viñ icha tic:

—Ichocab'ta', syalñej e c'ulan tas e gana d'a viñ, malaj jab'oc tas syal valan d'ayex, xchi viñ.

⁶Yuj chi' ix in syaman eb' viñ, ix in yac'anem eb' viñ yed' jun lasu d'a yol jun yed'tal b'aj smolb'ej sb'a a a'. A jun chi', yic viñaj Malquías yuninal viñ rey chi'. A d'a yamaq'uul b'aj ayec' eb' stañvan palacio, ata' ay. A d'a yol jun chi' mañxalaj a a' chi', axoñej lum soc'om ay. Yuj chi' ayic ix in emc'och chi', ix in b'atcan d'a scal lum soc'om chi'.

⁷ Ayic c'ojan em viñ rey chi' d'a spuertail b'aj sb'at b'e d'a yol yic Benjamín, ix yab'an viñaj Ebed-melec to toxo ix in ac'jiem d'a yol jun yed'tal a' chi'. A jun viñ vinac chi' aj Etiopía viñ, ay yopisio viñ d'a spalacio viñ rey chi'. ⁸ Ix elta viñ d'a yol palacio chi', ix yalan viñ d'a viñ rey chi' icha tic:

⁹ —Mamin rey, te chuc tas ix sc'ulej juntzañ vinac tic d'a viñaj Jeremías schecab' Dios. Ix yaq'uem viñ eb' viñ d'a yol jun yed'tal a' jul yich. Ata' ol cham viñ yuj vejel, yujto mañxalaj tas svaji d'a yol choñab' tic, xchi viñ.

¹⁰ Ix lajvi chi' ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Ebed-melec chi' icha tic:

—Ic'b'at junoc 30 eb' viñ vinac tic, b'at eyic'anq'ueta viñaj Jeremías chi' d'a jun jul chi', yac'b'an manto cham viñ, xchi viñ. ¹¹ Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Ebed-melec chi' yed' eb' viñ d'a jun cuarto ay d'a yalañ b'aj sic'chaj tastac yic palacio, ix b'at yic'ancot juntzañ c'atac c'apac eb' viñ. Ix yac'anem c'apac eb' viñ yed' jun lasu d'ayin. ¹² Ix yalan viñ d'ayin icha tic:

—Ac'och juntzañ c'apac chi' d'a yalañ a c'ab' yic vach' max ach lajvi yuj ch'añ lasu tic, xchi viñ.

Icha chi' ix vutej. ¹³ Ix yac'anem ch'añ lasu chi' eb' viñ, ix in yic'anq'ueta eb' viñ. Axo d'a yamaq'uil b'aj ayec' eb' stañvan palacio ix in yactejcan eb' viñ.

Avtab'il viñaj Jeremías'R'yuj viñaj Sedequías

¹⁴ Ix yalan viñaj rey Sedequías chi' to tzin ic'jib'at a in Jeremías in tic d'a yichañ viñ, masanto d'a yoxil spuertail templo. Ata' ix yal viñ d'ayin icha tic:

—Ay jun tas tzin c'anb'ej d'ayach, in gana to tz'acan ol aj a pacan d'ayin, xchi viñ.

¹⁵ Ix valan icha tic:

—Tato tzin pac d'ayach mamin rey, tzam in a chec miljocchamoc, tato svac' junoc razón d'ayach, tom ol a cha ab'i, xin chi.

¹⁶ Palta c'ub'eltac ix yac' sti' viñ d'ayin icha tic:

—D'a yichañ Jehová tz'ac'an co qu'inal svac' in ti' d'ayach to mañ ol ach in chec miljocchamoc, mañ ol ach vac'paxoch d'a yol sc'ab' eb' s gana ach smilanchamoc, xchi viñ.

¹⁷ Ix valanxi d'a viñ icha tic:

—A Jehová Yajal d'a Smanil, aton co Diosal a oñ israel oñ tic, a tz'alan d'ayach icha tic: Tato tzac'och a b'a d'a yol sc'ab' eb' yajal yaj d'a eb' soldado viñ sreyal Babilonia, ol ach colchaj yed' masanil eb' cajan ed' d'a a pat, axo jun choñab' tic mañ ol rñusjoc'tz'aoc. ¹⁸ Tato mañ ol ac'och a b'a d'a yol sc'ab' eb' jun, ol yac' ganar jun choñab' tic eb', ol sñusantz'a eb'. A achxo tic mañ ol yal-laj a colan a b'a, xchi Jehová, xin chi d'a viñ.

¹⁹ Ix tac'vi viñ icha tic:

—Tzin xiv d'a eb' quetchoñab' toxo ix och yed' eb' aj Babilonia chi', talaj tzin ac'chajoch d'a yol sc'ab' eb', ob'iltac am tzin yutej eb', xchi viñ.

²⁰ Ix in tac'vixi, ix valan icha tic:

—Maay mamin rey, mañ ol ach ac'chajoch d'a yol sc'ab' eb'. C'anab'ajej val slolonel Jehová sval tic d'ayach, yic vach' ol ach elc'ochoc, mañ ol ach chamoc. ²¹ Yujto toxo ix sch'ox Jehová d'ayin mamin rey tas ol ujoj tato mañ ol ac'och a b'a d'a yol sc'ab' eb' chi'. ²² Masanil eb' ix ix ol can d'a a palacio, yovalil ol ic'joquelta eb' ix, ol ac'chajoch eb' ix d'a yol sc'ab' eb' yajal soldado yic viñ sreyal Babilonia chi'. Ol b'uchvaj eb' ix d'ayach icha tic:

A eb' amigo, toñej ix ach yac' musansatil eb', yuj chi' ix ach ac'ji ganar. Ix ach actajcan yuj eb' d'a cal soc'om, ix el eb' d'ayach, xcham eb' ix.

²³ —Mamin rey, masanil eb' ix etb'eyum yed' eb' uninal, ol ac'jococh eb' d'a yol sc'ab' eb' aj Babilonia chi'. A achxo jun, mañxo ol yal el d'a yol sc'ab' eb'.

Palta to ol ach ac'jococh d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia chi', ol yac'anoch sc'ac'al jun choñab' tic eb', xin chi d'a viñ rey chi'.

²⁴ Ix tac'vixi viñ d'ayin icha tic:

—Tato tza nib'ej max ach chami, malaj junoc mach b'aj tzal jun tic. ²⁵ Tato syojtaquejel juntzañxo eb' yajal to ix ach lolon ved'oc, ol javoc eb', ol sc'anb'an eb' tas ix al d'ayin yed' tas ix val d'ayach. Ol yal eb' d'ayach to mañ ol ach smilcham eb' tato tz'acan ol al d'a eb'. ²⁶ Palta ol al d'a eb' to toñej tzach tevi d'ayin yic maxtzac ach b'at preso d'a spat viñaj Jonatán yic max ach cham ta', xchi viñ rey chi' d'ayin.

²⁷ Ichaton chi' ix aji. Masanil eb' viñ yajal chi' ix b'at in ilani, ix sc'anb'an eb' viñ d'ayin. Icha val ix aj yalan viñ rey chi' d'ayin, icha chi' ix vutej valan d'a eb' viñ. Yuj chi' ix yacte'eb' viñ sc'anb'an d'ayin, yujto malaj junoc mach ix ab'an tas ix val yed' viñ rey chi'. ²⁸ Yuj chi' ix in canñej d'a yamaq'uul b'aj ayec' eb' stañvumal palacio masanto ix ac'ji ganar Jerusalén.

39

Ix ac'ji ganar Jerusalén

(2R 24.20–25.21; 2Cr 36.17-21; Jer 52.3-30)

¹ Ayic slajuñil uj yic sb'aluruñil ab'il yoch viñaj Sedequías reyal d'a Judá, ata' ix javi viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia yed' eb' soldado, ix yoymitan Jerusalén eb'. ² Ayic sb'aluruñil c'ual yoch scharil uj yic 11 ab'il yoch viñaj Sedequías chi' reyal, ata' ix sma'q'uel amnaj smuroal choñab' chi' eb' soldado chi'. ³ Ata' ix och masanil eb' yajal soldado yic viñ sreyal Babilonia chi'. A d'a jun puerta ay d'a snañal choñab' chi', ata' ix ajec' eb'. A eb' viñ nivac yajal chi', aton eb' viñ tic: Viñaj Nergal-sarezer, viñaj Samgar-nebo, viñaj Sarsequim yed' pax junxo viñ scuchan Nergal-sarezer.

⁴ Ayic ix yilan viñaj rey Sedequías yed' eb' soldado tas van yuji, ix b'at eb' elelal d'ac'valil. A d'a scal te' yavb'en te' eb' rey, ata' ix el eb', ix elc'och eb' d'a jun puerta ay d'a scal chab' muro. Icha chi' ix aj sc'och eb' d'a yol b'e sc'och d'a spañanil sti' a' Jordán. ⁵⁻⁶ Palta ix och eb' soldado yic Babilonia chi' d'a spatic eb', ix yamchaj viñaj Sedequías chi' yuj eb' d'a spañanil Jericó. Ix yic'anb'at viñ eb' d'a viñaj rey Nabucodonosor d'a choñab' Ribla d'a yol smac'b'en Hamat. Ata' ix yal viñ tas ol utaj viñaj Sedequías chi'. Ix schecan viñ miljoccham eb' yuninal viñaj Sedequías chi' d'a yichañ yed' masanil eb' nivac vinac yaj d'a Judá. ⁷ Ix schecanpax viñ ic'jig'ueta yol sat viñaj Sedequías chi', stzec'chaj pax viñ d'a q'uen cadena yic tz'ic'jib'at viñ d'a Babilonia.

⁸ Axo eb' soldado Babilonia chi' ix ac'anoch sc'ac'al spalacio viñ yed' masanil pat ay d'a Jerusalén chi'. Ix smac'anem lañnaj smuroal jun choñab' chi' eb'. ⁹ Axo viñaj Nabuzaradán yajal d'a eb' stañvumal viñ sreyal Babilonia chi', ix yic'b'at masanil eb' aj Judá viñ d'a Babilonia chi', aton eb' ixto can d'a yol choñab' chi' yed' eb' ix yac'och sb'a yed' eb' aj Babilonia chi' yed' masanil eb' anima. ¹⁰ Axoñej juntzañ eb' meb'a' ix yacte'can viñ d'a yol yic Judá chi', aton eb' malaj jab'oc tas ay d'ay. Ix ac'chaj lum luum b'aj avab'il te' uva d'a eb' yed' juntzañxo te' avb'en te'.

Ix ac'jiel viñaj Jeremías d'a libre

¹¹ A viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, ix yal viñ d'a viñaj Nabuzaradán yajal d'a eb' stañvumal viñ rey chi' yuj tas tzin aj a in Jeremías in tic, ix yalan viñ icha tic: ¹² Ic'b'at viñ tic, tza tañvan viñ, mañ ixtej viñ, masanil tas sc'an viñ, tzac' d'a viñ, xchi viñ rey chi'. ¹³ Yuj chi' a viñaj Nabuzaradán yed' viñaj Nabusazbán yed' pax viñaj Nergal-sarezer yed'

juntzaríxo eb' viñ ay yopisio yed' viñ sreyal Babilonia chi', ¹⁴ ix in schec ic'jielta eb' viñ d'a yamaq'uil b'aj ayin och preso chi'. Ix in yac'ancanoch eb' viñ d'a yol sc'ab' viñtaj Gedalías yuninal viñtaj Ahicam, yixchiquin viñtaj Safán, yic tzin yac'an meltzaj viñ d'a in pat. Icha chi' ix aj in can cajan d'a scal eb' vetchoriab'.

Slolonel Jehová d'a viñtaj Ebed-melec

¹⁵ Ayic ayintoc' d'a yamaq'uil b'aj ayec' eb' stañvumal palacio chi', ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: ¹⁶ Ixíc d'a viñtaj Ebed-melec aj Etiopía, tzalan d'a viñ icha tic: A Jehová Yajal d'a Smasanil, sDiosal Israel, a tz'alan icha tic: Ol vaq'uelc'och tas valnacan d'a spatic jun choñab' tic. Ol javoc yaelal, mañoc vach'ilal. Ayic ol elc'och juntzarí chi' ol il val yed' a sat. ¹⁷ A in Jehová in svala' to ol ach in tañvej yic vach' mañ ol ach och d'a yol sc'ab' juntzarí anima b'aj tzach xiv chi'. ¹⁸ A in val svala' to ol ach in coled d'a yol sc'ab' eb', yuj chi' mañ ol ach miljocchamoc, yujto ayoch a pensar d'ayin, xchi Jehová, xin chi' d'a viñ.

40

Ix can viñtaj Jeremías yed' viñtaj Gedalías

¹ Ix lolon Jehová d'ayin ayic toxo ix in actajel d'a Ramá yuj viñtaj Nabuzaradán yajal d'a eb' stañvumal viñ sreyal Babilonia. Ix yil viñ to tzec'an in d'a q'uen cadena, ay in och d'a scal eb' aj Jerusalén yed' eb' aj Judá, eb' van yic'jib'at d'a Babilonia.

² Ix in yic'anelta viñ, ix yalan viñ d'ayin icha tic: A Jehová a Diosal ix alani to ol yac'cot jun nivan yaelal tic d'a yib'añ jun choñab' tic. ³ A ticnaic toxo ix vaq'uelc'och tas ix yal chi'. Ix yac'cot juntzarí tic d'a eyib'añ, yujto maj e c'anab'ajej tas ix yala'. ⁴ A ticnaic, ol viq'uel q'uen cadena tic d'ayach. Tato a gana tzach b'at ved' d'a Babilonia, syala', a in ol ach in ya ilej. Tato malaj a gana tzach b'at jun, canañ d'a tic. B'ecan yaj masanil lum lum tic d'ayach, syal a sic'lan b'aj snib'ej a c'ol tzach caní, xchi viñ d'ayin. ⁵ Ayic manto in tac'voclañ d'a viñ, ix yalanxi viñ icha tic: Vach' tzach meltzaj b'aj ayec' viñtaj Gedalías yuninal viñtaj Ahicam, yixchiquin viñtaj Safán, aton viñ chi' ix yac'och viñ sreyal Babilonia gubernadoral d'a Judá, tzach cajnaj yed' viñ d'a scal eb' etchoñab'. Syal pax a b'at b'aj a gana, xchi viñ d'ayin. Ix lajvi chi' ix yac'an jun silab' yed' jab'oc vael viñ d'ayin, ix yalan quil co b'a viñ d'ayin. ⁶ Icha chi' ix aj in b'atcan d'a viñtaj Gedalías d'a choñab' Mizpa. Ix in cajnaj yed' viñ d'a scal eb' anima ixto can yuj viñtaj Nabucodonosor chi'.

Eb' ix och ajc'olal d'a viñtaj Gedalías (2R 25.23-24)

⁷ Ay eb' viñ yajalil eb' soldado aj Judá sc'ub'ejnaccanel sb'a d'a caltac te' d'a eb' soldado aj Babilonia. Ix yab'an eb' viñ to a viñtaj Gedalías yuninal viñtaj Ahicam ix ac'jioch gubernadoral yuj viñ sreyal Babilonia chi'. A viñ ix och yajaliloc eb' viñ vinac, eb' ix ix, eb' unin yed' eb' meb'a', aton eb' maj ic'jocb'atlañ d'a Babilonia chi'. ⁸ Yuj chi' ix b'at eb' viñ yil viñ d'a Mizpa chi', aton eb' viñ tic: Viñtaj Ismael yuninal viñtaj Netanías, viñtaj Johanán yed' viñtaj Jonatán, aton eb' viñ yuninal viñtaj Carea, viñtaj Seraías yuninal viñtaj Tanhumet yed' jayvañ eb' viñ yuninal viñtaj Efaí aj Netofa, viñtaj Jezanías yuninal jun viñ aj Maacat, ajun eb' viñ soldado eb' viñ yed'oc. ⁹ Ix yac'an sti' viñtaj Gedalías d'a eb' viñ, ix yalan viñ icha tic: Mañ ex xiv eyac'anoch e b'a d'a yol sc'ab' eb' aj Babilonia chi'. Cajnajañec d'a tic. Aq'uecoch e b'a d'a yol sc'ab' viñ sreyal Babilonia chi' yic malaj tas ol ex ic'anoc. ¹⁰ A in tic ol in

can d'a Mizpa tic, yic vach' a in ol ex vac' checlaj d'a yichar' eb' aj Babilonia chi', ayic ol javoc eb' d'a tic. A ex tic, molb'ejec sat te' uva yed' sat te' avb'en te' yed' aceite. Icha chi' ol ex can'ej d'a juntzar' choñab' toxo ix eyic' chi', xchi viñ d'a eb' viñ. ¹¹ Añejtona' jantac eb' aj Judá ayb'at d'a Moab, d'a Amón, d'a Edom yed' d'a juntzar'xo nación, ix yab'an eb' to ayto anima ix can yuj viñ sreyal Babilonia d'a Judá. Ix yab'anpax eb' to a viñaj Gedalías yuninal viñaj Ahicam, yixchiquin viñaj Safán ix ac'jioch gubernadoral. ¹² Masanil eb' saclemnac yajcanb'at chi', ix meltajxi eb' d'a Judá. Ix javi eb' sch'ox sb'a d'a viñaj Gedalías d'a Mizpa chi'. Ix lajvi chi' ix smolb'an sat te' uva eb' yed' juntzar'xo sat te' avb'en te'.

¹³ A viñaj Johanán yuninal viñaj Carea yed' juntzar'xo eb' viñ yajal soldado ix can d'a caltac te' chi', ix c'och eb' viñ d'a viñaj Gedalías d'a Mizpa chi', ¹⁴ ix yalan eb' viñ d'a viñ icha tic:

—¿Ix am ab'i to a viñaj Baalis sreyal Amón ix checancot viñaj Ismael yuninal viñaj Netanías yic tzach smilanchamoc? xchi eb' viñ.

Palta a viñaj Gedalías chi', maj schalaj viñ d'a eb' viñ. ¹⁵ Yuj chi' d'a cub'eltac ix yal viñaj Johanán d'a viñaj Gedalías chi':

—Cha in b'ati yic b'at in milcham viñaj Ismael chi'. Malaj junoc mach ol ojtacaneloc mach ix milancham viñ. ¿Tas yuj ol ach co cha smilcham viñ? Tato ol ach cham yuj viñ, ol saclemcanb'at masanil eb' ayxoc' tic ed'oc, axom somchajb'at eb' toxo ix can d'a Judá tic junelxo, xchi viñ.

¹⁶ Ix tac'vi viñaj Gedalías chi' d'a viñ icha tic:

—Mañ a na' icha chi'. A tas tz'alchaj d'a spatic viñaj Ismael chi', mañ yeloclay, xchi viñ.

41

Ix miljicham viñaj Gedalías (2R 25.25-26)

¹ A d'a yuquil uj ix b'at viñaj Ismael yuninal viñaj Netanías yed' lajuñvañ soldado d'a Mizpa yic b'at lolon eb' viñ yed' viñaj Gedalías chi', jun'ej ix va eb' viñ yed' viñ. (A viñaj Ismael chi', yixchiquin pax viñ viñaj Elisama, yit'itilal eb' viñ rey, nivan yopisio viñ d'a viñ sreyal Judá d'a yalañtaxo.) ² Yacb'an van sva eb' viñ, ix q'ue vaan viñaj Ismael yed' eb' viñ lajuñvañ ajun yed' chi', ix smilancham viñaj Gedalías chi' eb' viñ d'a q'uen espada, aton viñ ix ac'jioch gubernadoral d'a Judá yuj viñ sreyal Babilonia. ³ Ix smilanpaxcham masanil eb' aj Judá yed' eb' soldado aj Babilonia ayec' yed' viñaj Gedalías viñaj Ismael chi'.

⁴ Axo d'a junxo c'u, ayic toxo ix cham viñaj Gedalías chi', manta mach tz'ojtacanel tas ix uji chi', ⁵ ix c'och 80 eb' viñ vinac spetoj d'a Siquem, d'a Silo yed' d'a Samaria. Toxo ix sjoxel xil sti' eb' viñ, tzilchimtac spichul eb' viñ ayochi, axo snivanil eb' viñ echentac yaji, munil a eb' viñ icha chi' ix yutej sb'a. Yed'nac ixim trigo eb' viñ yed' incienso yic syac' eb' viñ silab'il d'a Jehová d'a templo. ⁶ A d'a Mizpa chi' ix elta viñaj Ismael chi' ul scha eb' viñ, van stz'acan oc' sb'a viñ, axo yic ix schalan sb'a viñ yed' eb' viñ, ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Cotañec, ul ilec viñaj Gedalías yuninal viñaj Ahicam, xchi viñ.

⁷ Palta añej yic ix c'och eb' viñ vinac chi' d'a snañal choñab' chi', ix miljicham eb' viñ yuj viñaj Ismael chi' yed' eb' ajun yed' viñ. Ix yumjicanb'at snivanil eb' viñ d'a yol jun nivan jul yed'tal a'. ⁸ Palta ay lajuñvañ eb' viñ d'a scal eb' viñ van smiljicham chi' ix alan d'a viñaj Ismael chi':

—Mañ orñ a milchamoc, a orñ tic ay ixim co trigo, ixim cebada, co aceite, ay pax noc' co yal chab'. A juntzañ chi' c'ub'anel cuj d'a spatictaquel co choñab', xchi eb' viñ.

Yuj chi' majxo miljoccham eb' viñ yuj viñaj Ismael yed' eb' ajun yed' viñ.
⁹ (A jun jul b'aj ix ac'jem snivanil eb' viñ ix smilcham viñaj Ismael chi', aton jun schecnac viñaj rey Asa joychajoc, yic scolannac sb'a viñ d'a viñaj Baasa sreyal Israel. A jun jul chi' te levan, palta ix b'ud'ji yuj snivanil eb' anima ix smilcham viñaj Ismael chi'.) ¹⁰ Ix yic'anb'at eb' ix yisil viñ rey viñaj Ismael chi' yed' eb' anima ayec' d'a Mizpa chi', aton eb' ix ac'ji stañvej viñaj Gedalías yuj viñaj Nabuzaradán. Ix ic'jib'at eb' yuj viñ, yic sb'atcan eb' d'a yol smac'b'en Amón presoal.

¹¹ Axo yic ix yab'an viñaj Johanán yuninal viñaj Carea yed' eb' yajalil soldado ayec' yed'oc, yuj jantac chucal ix sc'ulej viñaj Ismael chi', ¹² ix smolb'an masanil eb' soldado eb' viñ, ix b'at eb' viñ yac' oval yed' viñaj Ismael chi'. A b'aj ay jun nivan yed'tal a' d'a Gabaón, ata' ix ilchaj viñ yuj eb' viñ. ¹³ Axo eb' van yic'jib'at icha presoal yuj viñaj Ismael chi', ayic ix yilan viñaj Johanán chi' eb' yed' eb' viñ yajalil eb' soldado ajun yed' viñ, ix te tzalaj eb'. ¹⁴ Ix meltzaj eb' smasanil, ix yac'anoch sb'a eb' yed' viñaj Johanán chi'. ¹⁵ Palta axo viñaj Ismael chi' yed' vajxacvañxo eb' viñ ajun yed'oc, ix el lemnaj eb' viñ, ix b'atcan eb' viñ d'a yol yic Amón.

¹⁶ A viñaj Johanán yed' eb' soldado chi' ix ic'anxicanec' eb' anima, ix coljipax eb' yuj eb' viñ, aton eb' cajan d'a Mizpa ix yic'b'at viñaj Ismael chi' ayic ix lajvi smilancham viñaj Gedalías viñ. A juntzañ eb' anima chi', ay eb' viñ soldado, ay eb' ix ix, ay eb' unin, ay pax eb' nivac yopisio. Aton eb' ix ic'jixicanec' d'a viñaj Ismael d'a Gabaón ¹⁷⁻¹⁸ yic sb'at eb' elelal d'a Egipto yujto xivnac eb' d'a eb' aj Babilonia, yujto ix miljicham viñaj Gedalías, viñ ix sic'jioch gobernadoral yuj viñ sreyal Babilonia yuj viñaj Ismael. Ix b'atñej eb', masanto ix c'och eb' d'a Gerut-quimam, d'a sla'c'anil Belén. Ata' ix och vaan eb', yujto van sb'at eb' d'a Egipto chi' yalani.

42

Ix sc'an slesal eb' anima d'a viñaj Jeremías

¹ Masanil eb' viñ yajalil eb' soldado ajun yed' viñaj Johanán yuninal viñaj Carea yed' pax viñaj Jezanías yuninal viñaj Osaías yed' masanil eb' anima, eb' ay yelc'ochi yed' eb' malaj yelc'ochi, ix javi eb' d'ayin Jeremías schecab' in Dios tic. ² Ix yalan eb' icha tic:

—Ay val jun tas ol co c'an d'ayach ticnaic, mañ a tenec' d'ayoñ: Lesalvañ d'a Jehová co Diosal cuj jayvañ orñ ix orñ can ic. A d'a yalañtaxo, tzijtum co b'eyi, palta axo ticnaic axoñej jayvañ orñ ayoñec' tic orñ cani. ³ Lesalvañ d'a Jehová co Diosal cuuj yic vach' ol sch'ox d'ayoñ tas b'eal ol q'uic'a' yed' tas vach' ol co c'ulej, xchi eb'.

⁴ Ix in tac'vi d'a eb', ix valan icha tic:

—Vach' yaji. Ol in lesalvoc d'a Jehová co Diosal eyuuj, icha ix aj e c'anan chi' d'ayin. Jantacñej tas ol yal Jehová d'ayin a ol valxi d'ayex. Malaj jab'oc tas ol in c'ub'ejeli, xin chi d'a eb'.

⁵ Ix tac'vixi eb' d'ayin icha tic:

—Aocab' Jehová chi' testigo tz'ajcan d'ayoñ, tato mañ ol co c'anab'ajej tas ol yal chi' d'ayach. ⁶ Tato ol scha co c'ol tas ol aj spacan Jehová co Diosal chi' d'ayach, mato mañ ol scha co c'ool, palta ol co c'anab'ajejñej tas ol yal chi'. Scal d'ayach to tza c'an d'ay cuuj yic vach' ol orñ elc'ochoc, xchi eb'.

A spac slesal viñaj Jeremías

⁷ Sb'aluñilxo c'ual chi', ichato chi' ix lolon Jehová d'ayin. ⁸ Yuj chi' ix vavtejcot viñaj Johanán yed' eb' viñ yajal soldado yed' masanil eb' anima, eb' nivac yelc'ochi yed' eb' malaj yelc'ochi. ⁹ Ix valan icha tic: A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, b'aj ix in tevi yuj tas ix eyal d'ayin, a tz'alan icha tic: ¹⁰ Tato tzex cajnajcan d'a jun lum tic, ol vac'b'at vach'ilal d'a eyib'añ, mañxo ol ex in sateli. Ol vac' q'uib' e b'isul, mañxo ol ex vac' ic'jocb'atoc. Yujto ya ix vab' yuj jun nivan yaelal ix vac'b'at d'a eyib'añ tic. ¹¹ A in Jehová in svala': Mañxo ex xiv d'a viñ sreyal Babilonia, aton viñ b'aj tzex te xivi. A ticaic mañxo ex xivoc, yujto ayinñejec' eyed'oc, ol ex in colel d'a yol sc'ab' viñ. ¹² Ay val voq'uelc'olal d'ayex. Añejtona' ol vac' oc' pax sc'ol jun viñ rey chi' d'ayex, ol ex yac'anxi meltzaj viñ d'a e choñab', xchi Jehová.

¹³ Palta tato max e c'anab'ajej tas syal Jehová co Dios chi', tato tzeyal icha tic: Malaj co gana co can d'a jun choñab' tic. ¹⁴ Ol oñ b'at d'a Egipto. Ata' ol oñ cajnajoc, b'aj mañxo ol quil oval, mañxo ol cab' yoc' q'uen trompeta, mañxo ol oñ cham yuj vejel, tato xe chi, ¹⁵ yuj chi' ab'ec a ex ayex to can d'a Judá tic, tas val syal Jehová co Diosal Yajal d'a Smanasil: Tato tzex ec' val d'a yib'añ e b'at d'a Egipto chi' yic tzex cajnaj ta' e naani, ¹⁶ a oval yed' vejel b'aj tzex xiv chi', ol c'och d'ayex ta'. Ata' ol ex chamoc. ¹⁷ Masanil eb' sb'at d'a Egipto yic scajnaj ta', ol cham eb' yuj oval, yuj vejel, yuj pax ilya. Malaj junoc mach mañ ol chamoc, mañxalaj mach ol yal scolan sb'a d'a yaelal ol vac'b'at ta', xchi Jehová.

¹⁸ A Jehová Yajal d'a Smanasil, co Diosal, a tz'alan icha tic: Icha ix aj sja yoval in c'ol d'a yib'añ eb' cajan d'a Jerusalén, icha val chi' ol aj sja pax yoval in c'ol d'a eyib'añ a ex tic, tato ol ex b'at d'a Egipto chi'. Ayic ol ex yilan eb' anima d'a juntzañxo nación to icha sjavi d'a yib'añ eb' catab'il, icha chi' ol ex ajoc, ol xiv eb', ol ex b'uchjoc yuj eb'. Mañxa b'aq'uiñ ol eyilxi jun e lum tic, xchi Jehová. ¹⁹ A ex aj Judá ex ixto ex can tic, a Jehová van yalan d'ayex yic max ex b'at d'a Egipto chi'. Ojtaquejequeli to a in van valan d'ayex ticaic, ²⁰ te nivan e pitalil van eyac'anochi, yujto ix e chec in c'anb'ej d'a Jehová co Diosal, ix eyalan d'ayin icha tic: Lesalvañ d'a Jehová co Diosal cuuj. Ol ac'an cojtaquejel masanil tas ol yala', ol co c'anab'ajani, xe chi. ²¹ Toxo ix vac' eyojtaquejel tas ix yal Jehová co Diosal chi', palta max yal pax e c'ol tze c'anab'ajej. ²² Yuj chi', ojtaquejequeli to ol ex cham yuj oval, yuj vejel, yuj pax ilya d'a jun choñab' b'aj e gana tzex b'atcan chi', xin chi d'a eb'.

43

B'atnac eb' aj Judá d'a Egipto

¹ Ayic ix lajvi valan masanil tas ix schec Jehová val d'a eb' anima chi', ² axo viñaj Jezanías yuninal viñaj Osaías, viñaj Johanán yuninal viñaj Carea yed' pax juntzañxo eb' viñ vinac te ac'umtac, ix yalan eb' viñ d'ayin: Mañ yeloc juntzañ lolonel tzal chi'. Yujto a Jehová co Diosal maj yal-laj d'ayach to max oñ b'at d'a Egipto yic tzoñ cajnaj ta'. ³ A viñaj Baruc yuninal viñaj Nerías, a viñ tz'alan juntzañ lolonel tic d'a co patic yic tzoñ yac'och viñ d'a yol sc'ab' eb' aj Babilonia chi', yic tzoñ smilancham eb', ma oñ yic'anb'at eb' d'a Babilonia chi', xchi eb' viñ.

⁴ Icha chi' ix aj yoch spitalil viñaj Johanán yed' eb' viñ yajal soldado yed' pax masanil eb' anima. Maj canlaj eb' d'a Judá icha ix aj yalan Jehová chi'. ⁵ A eb' aj Judá ix saclemb'at d'a junjun nación, aton eb' toxo ix smolb'ejxi sb'a d'a Judá chi' yic scajnajxi eb' ta', a viñaj Johanán chi' yed' eb' viñ yajal soldado

ix ic'anb'at eb' d'a Egipto. ⁶ Ix yic'anpaxb'at eb' viñ vinac eb' viñ, eb' ix ix, eb' unin yed' eb' ix yisil viñ rey yed' masanil eb' ix ac'jicanoch d'a yol sc'ab' viñaj Gedalías yuj viñaj Nabuzaradán. Ix in yic'anpaxb'at eb' viñ yed' viñaj Baruc. ⁷ Mañ jab'oc ix sc'anab'ajej eb' tas ix yal Jehová. Ix oñ b'at co masanil d'a Egipto chi'. Ixo d'a jun choñab' scuch Tafnes ix oñ c'och cajan.

⁸ A d'a choñab' Tafnes chi' ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: ⁹ Ic'b'at jayeoc nivac q'ueen, tza mucan d'a scal lum b'aq'uech lum d'a sti' yamaq'uil spalacio eb' viñ sreyal Egipto ay d'a jun choñab' tic. D'a yichañ eb' etchoñab' chi' tza muquem q'ueen. ¹⁰ Tzalan d'a eb' icha tic: A Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, Yajal d'a Smasanil, a tz'alani: Ol vic'cot viñaj Nabucodonosor in checab', viñ sreyal Babilonia, ol vac' yaq'uem sc'ojnub' viñ, ol sb'oanq'ue smantiado viñ yeñuloc d'a yib'añ juntzañ q'uen q'ueen ix a muquem tic. ¹¹ Ol javoc viñ, ol satanel Egipto tic viñ. A mach yic yaj scham yuj ilya, a ilya chi' ol ic'an schami. A mach yic yaj yic'jib'at d'a ch'oc choñab'il, ol ic'jocñejb'atoc. A mach yic yaj smiljicham d'a oval, d'a oval chi' ol chamoc. ¹² Ol sñusantz'a juntzañ stemplo sdiosal eb' aj Egipto tic viñ, ol yic'anb'at juntzañ scomon diosal eb' chi' viñ. Icha junoc tañvum calnel pilan syiq'uel noc' sip d'a spichul, icha chi' ol yutej Egipto tic viñaj Nabucodonosor chi', pilan ol yic'b'at sb'eyumal viñ, junc'olal ol meltzaj viñ. ¹³ Ol juchajpaxem juntzañ obelisco d'a Bet-semes d'a Egipto, axo stemplo sdiosal eb' ol rñusjoc'tz'aoc, xchi Jehová, xin chi d'a eb'. 43.13

44

Slolonel Jehová d'a eb' aj Judá d'a Egipto

¹ Aton juntzañ lolonel tic ix yal Jehová d'ayin Jeremías in tic, yic sval d'a eb' aj Judá, aton eb' ix c'och cajan d'a yol smacb'en Egipto, aton d'a Migdol, d'a Tafnes, d'a Menfis yed' d'a Patros. ² A Jehová Yajal d'a Smasanil, aton co Diosal a oñ israel oñ tic, a tz'alan icha tic: A ex tic, ix eyil masanil yaelal ix vac'b'at d'a yib'añ Jerusalén yed' d'a yib'añ juntzañ choñab' d'a yol yic Judá. A ticnaic a juntzañ choñab' chi' satnaqueli. Mañxa junoc mach cajan d'ay, ³ yujñej val chucal sc'ulej eb'. Ix stzuntzejcot yoval in c'ol eb', yujto ix och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios, ix sñusanpax incienso eb' d'a juntzañ chi'. A d'a juntzañ dios chi', malaj yalan yic eb' yed' ex a ex tic yed' pax eb' e mam eyicham. ⁴ Tzijtum el ix in checb'at eb' in checab', yic sb'at yalan eb' d'ayex to max e b'eyb'alej juntzañ chi', yujto max schalaj in c'ool. ⁵ Palta maj e c'anab'ajej, maj e chapax eyab' tas ix vala'. Maj eyactejean e c'ulan chucal, ix ex te q'ue val chaar' e rñusan incienso d'a juntzañ comon dios chi'. ⁶ Yuj chi' ix cot yoval in c'ool, icha te' c'ac' ix aj sc'och copnaj d'a yib'añ juntzañ choñab' d'a yol yic Judá yed' d'a voltac scalleal Jerusalén. Icha chi' ajnac yem lañnajoc masanto ticnaic.

⁷ Yuj chi', a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, e Diosal in, a in svala': ¿Tas yuj tzeyic'cot jun nivan yaelal chi' d'a eyib'añ? ¿Tas yuj ol ex cham e masanil ex aj Judá? Ol cham eb' viñ vinac, eb' ix ix, eb' unin yed' pax eb' vanto yalji, syalelc'ochi to mañxa ex ol ex canoc. ⁸ ¿Tas yuj tzin e tzuntzej yuj tas tze c'ulej, tze rñusan incienso d'a juntzañ comon dios d'a Egipto b'aj ix ex javi cajan tic? Yuj val juntzañ chi' ol ex sateloc. Ol ex b'uchjoc yuj juntzañxco nación d'a yolyib'añq'uinal tic ayic ol yilan eb' to icha tas sjavi d'a yib'añ eb' catab'il, icha chi' ol ex ajoc. ⁹ ¿Tom toxo ix b'at satc'olal eyuuj jantac chucal

43.13 **43:13** A jun scuch obelisco, aton q'uen q'ueen latz'b'ilq'ue tz'ucan yuj eb', tz'ub'an tz'ub'an yaj schon. A eb' aj Egipto chi', a jun sdiosal eb' sch'ox jun chi'.

sc'ulejnac eb' e mam eyicham, eb' viři sreyal Judá yed' eb' ix yetb'eyum yed' pax juntzaři chucal e c'ulejnac yed' eb' ix eyetb'eyum d'a juntzaři chořiab' d'a yol yic Judá yed' d'a yoltac scalleal Jerusalén? ¹⁰ Ařejtona' ticnaic, max e q'uex e b'eyb'al, max ex xivpax jab'oc. Max e c'anab'ajej in checnab'il yed' in c'ayb'ub'al vac'nac d'ayex yed' d'a eb' e mam eyicham.

¹¹ Yuj chi' a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, e Diosal in, a in svala': Toxo ix in na' to ol vac'b'at jun yaelal d'a eyib'aři, ol ex vac'an satel e masanil ex aj Judá.

¹² A ex ix ex canlej cajan d'a Judá, palta ix ex ec' d'a yib'aři e javi d'a Egipto tic. Ol ex satel d'a junelřej, schacot d'a eb' nene' unin masanto d'a eb' icham anima, ol cham eb' yuj oval yuj pax vejel. Ol ja in catab' d'a eyib'aři, ob'iltac ol ex vutocanoc. A eb' ol ex ilanoc ol te xiv eb'. ¹³ Ol vac' eyaelal mach ex ix ex javi cajan d'a Egipto tic yed' oval, vejel yed' pax ilya icha ajnac vac'an syaelal eb' aj Jerusalén. ¹⁴ Malaj junoc ex aj Judá ex tic, a ex ix ex ja cajan d'a Egipto tic olto ex canoc, mařixa junoc mach ol yal yeli. Vach'chom ol e nib'ejxic'och e b'a d'a Judá yic tzex cajnajxi d'ay, palta axořej jayvařioc ol ex el lelal, ol ex c'och e col e b'a ta', xchi Jehová, xin chi d'a eb'.

¹⁵ Yuj chi' masanil eb' viři ojtannac to a eb' ix yetb'eyum eb' viři sřius incienso eb' ix d'a juntzaři comon dios yed' masanil eb' ix ix ayec' ta', te tzijtum eb' molaneq'ui yed' pax masanil eb' aj Judá cajan d'a Egipto yed' d'a Patros, ix tac'vi eb' d'ayin icha tic:

¹⁶—A oři tic, mař ol co c'anab'ajejlaj slolonel Jehová ix al chi' d'ayoři. ¹⁷ Ařejt tas sco na' ařej ol co b'eyb'alej. Ol co řiusřej incienso, ol cac'řej pax vino silab'il d'a ix yajalil satchaari, icha van co c'ulan ticnaic, icha sc'ulejnac pax eb' co mam quicham yed' eb' co reyal yed' eb' yajalil d'a yoltac juntzaři chořiab' d'a Judá yed' d'a yoltac scalleal Jerusalén. Yujto a d'a peca' chi', ay co vael, tzalajc'olalřej ec'nac oři, malaj yaelal javinac d'a quib'aři. ¹⁸ Ato ix cactan co řusan incienso yed' cac'an vino silab'il d'a ix yajalil satchaari, mařixalaj tas ay d'ayoři, tzoři cham yuj vejel yed' yuj oval, xchi eb'.

¹⁹ Ix yalan eb' ix ix icha tic:

—A oři tic ix co b'o ixim vaıl icha yechel ix yajalil satchaari, ix co řusan incienso, ix cac'anpax vino silab'il d'ay. Masanil tas ix co c'ulej chi', d'a yichaři eb' viři quetb'enyum ix co c'ulej, xchi eb' ix.

²⁰ Ix lajvi chi', ix in tac'vi d'a eb' viři vinac yed' d'a eb' ix ix alan juntzaři chi' d'ayin, ix valan icha tic:

²¹—¿Am e naan a ex tic to maři vojtaoc Jehová, ma ix b'at satc'olal yuj b'aj ix e řius incienso d'a juntzaři comon dios chi' d'a yoltac chořiab' yed' d'a yoltac scalleal Jerusalén icha yutejnac sb'a eb' co mam quicham, eb' co reyal, eb' yajal yaj d'a co cal yed' masanil eb' anima d'a yol yic Judá? ²² Palta majxo techaj juntzaři e b'eyb'al te chuc chi' yuj Jehová chi', maj scha sc'ool. Yuj chi' a co chořiab' toxo ix pojchajem ticnaic, mařixa mach cajan d'ay. Toxo ix ja scatab' Jehová d'a yib'aři, ste xiv anima yilani. ²³ A jun yaelal ayoch d'a quib'aři tic, ix javi yujto ařeja' e řusan incienso d'a juntzaři comon dios. Ařeja' eyac'anoch e mul d'a Jehová, yujto maj e c'anab'ajej sc'ayb'ub'al, slolonel yed' pax schecnab'il, xin chi d'a eb'.

²⁴ Ix valanxi d'a eb' ix ix yed' d'a masanil anima chi' icha tic:

—Ab'ec val jun slolonel Jehová tic ex vetchořab', ex cajan ex d'a yol yic Egipto tic ticnaic. ²⁵ A Jehová Yajal d'a Smasanil, co Diosal a oři israel oři tic, a tz'alan icha tic: A ex tic yed' eb' ix eyetb'eyum, ix eyac' e ti' d'a ix yajal satchaari e řusan incienso, eyac'anpax vino silab'il d'a ix, van e c'anab'ajan e c'ulan b'aj ix eyac' e ti' chi'. Vach'toni, c'anab'ajejec e c'ulan b'aj ix eyac' e ti' chi'. ²⁶ Palta e masanil ex aj Judá cajan ex d'a Egipto tic, ab'ec tas sval a

in Jehová in tic d'ayex: A in val svac' in ti' to mañxa junoc ex aj Judá ex tic olto in eyac' b'inaj d'a Egipto tic ayic tzeyac'an e ti' d'a junoc tas. ²⁷ Yujto van vilani to ol vac'b'at yaelal d'a eyib'arı, mañoc vach'il ol vac'b'ati. Masanil ex aj Judá cajan ex d'a Egipto tic, ol ex satel yuj oval, yuj pax vejel. ²⁸ Jayvañ exxoñej ol ex colchaj d'a scal oval, ol ex el d'a Egipto tic, ol ex meltzaj d'a Judá. Ichato chi' e masanil ex aj Judá ix ex javi d'a Egipto tic, ol eyila' mach ol elc'och slolonel, am vico', mato a eyic ol elc'ochoc. ²⁹ A in Jehová in svac' jun ch'oxnab'il tic, ol vac' yaelal nab'il vuj d'a eyib'arı, ol ex in satel d'a jun nación tic, icha ix aj vac'an in ti'. ³⁰ Ol vac'och viñaj Hofra sreyal Egipto d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol snib'an smilan viñ, icha ix aj vac'anoch viñaj Sedequías sreyal Judá d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, aton viñ yajc'ol viñ snib'an smilanchamoc, xchi Jehová, xin chi.

45

A sti' Jehová ix yac' d'a viñaj Baruc

¹ A d'a yic scharil ab'il yoch viñaj Joacim yuninal viñaj Josías reyal d'a Judá, ayic toxo ix tz'ib'chaj yuj viñaj Baruc yuninal viñaj Nerías tas ix val Jeremías in tic schecab' in Dios, ata' ix val d'a viñaj Baruc chi': ²⁻³ A Jehová co Diosal tz'alan d'ayach icha tic: Ach Baruc, van alan icha tic: Ob'iltac in. Añej yaelal yed' ilc'olal syac' Jehová d'ayin. Vanxo in c'unb'i voq'ui, maxtzac yal vic'an vip svab'i, xa chi. ⁴ Ina a in Jehová in, tzin satel tas ix in b'o'o, van in toc'anq'ueeta tas ix vavej d'a masanil jun nación tic. ⁵ ¿Tom smoj tza c'an tas tz'aj a q'uechaari? Mañxa a c'ana', yujto ol vac'och yaelal d'a yib'arı masanil anima. Palta a in Jehová in svala', yalñej b'aj ol ach c'ochoc, mañ ol ach in cha miljochamoc, xchi Jehová, xin chi d'a viñ.

46

Ac'b'il ganar eb' aj Egipto d'a Carquemis

¹ Ix lolonxi Jehová d'ayin Jeremías in tic yuj juntzañ nación. ² Ix yal yuj Egipto, yuj viñaj Necao sreyal Egipto yed' pax eb' soldado viñ, aton viñ ix ac'ji ganar d'a Carquemis d'a slac'anil a' Éufrates yuj viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia. Aton yic scharil ab'il yoch viñaj Joacim yuninal viñaj Josías reyal d'a Judá, aton ta' ix uji jun chi'.

³ Tz'avaj eb' yajalil eb' soldado, syalan eb' icha tic: B'oec e maclab' jul-lab'. Ixiqec oval.

⁴ Aq'uecoch stz'um noc' e chej, tzex q'ue d'a yib'arı noc'. Aq'uecq'ue e q'uen xumpil tze tzolan e b'a. Niquecq'ue ye sñi' e lanza. Aq'uecoch smacul sñi' e c'ool, xchi eb'.

⁵ Palta, ¿tas jun van yuji tic? A svilani to a eb' soldado viñaj Necao van smeltzaj eb' d'a spatic yuj xivelal, saclemnac sb'atcan eb' elelal. Maxtzac meltzajb'at q'uelan eb' d'a spatic.

⁶ A eb' jelan sb'eyi maxtzac yal-laj yel lemnaj eb'. Yed' pax eb' te tec'an, maxtzac yal-laj scolan sb'a eb'. A d'a stojolal norte d'a sti' a' Éufrates, ata' tz'ac'ji ganar eb', schampaxcan eb'.

⁷ ¿Mach jun nación syic'chaari sb'a chi' icha a' Nilo, ma icha junoc a a' tz'el d'a smelemal?

⁸ Aton Egipto van yic'anchari sb'a, icha tz'aj sq'ue a' Nilo, ma icha junoc a a' tz'el d'a smelemal. Ix yalan eb' aj Egipto chi' icha tic: Ol ori q'uib'chaari, ol co mac sat lum luum tic, ol laj co satel choñab' yed' masanil eb' cajan d'ay, xchi eb'.

- 9 Pilec eyip yed' noc' e chej. Iq'uech'at e carruaje. B'atocab' eb' soldado aj Etiopía yed' eb' aj Libia, yed'nacocab' smaclab' jul-lab' eb'. B'atocab' pax eb' soldado aj Lidia te jelan sjulvaji.
- 10 Aton jun sc'ual yoval in c'ol a in Jehová Yajal in d'a smasanil, jun c'ual yic ol in pacan in b'a d'a eb' ayoch ajc'olal d'ayin. Yuj q'uen espada ol cham eb' smasanil, masanto ol pimb'oc q'uen yuj chic', yujto tzijtum eb' soldado ol vac' miljoccham d'a norte, d'a slac'anil a' Éufrates. Icha noc' silab' ol aj scham eb'.
- 11 Ex aj Egipto, ixiquec d'a Galaad e say yañal tas tzex ic'an chi'. Vach'chom te nivan yañal chi' tze c'ana', palta malaj ol ochoc, yujto mañxalaj yañal tas tzex ic'an chi'.
- 12 Yojtacxo masanil nación to van yel e q'uixvelal. Masanil b'aj tz'ab'chaj yel eyav. Toxoñej stenlaj sb'a eb' soldado, junñej b'aj stelvican eb' d'a sat luum, xchi Jehová.

Ol javoc viñaj Nabucodonosor d'a Egipto

- 13 Ix yalanxi Jehová d'ayin Jeremías in tic yuj tas ol aj sja viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia yac' oval d'a Egipto tic:
- 14 Alel d'a yol smac'b'en Egipto, aton d'a Migdol, d'a Menfis yed' d'a Tafnes icha tic: Aq'uec lista e b'a. Macvjañec, yujto van scham eb' anima d'a e lac'anil yuj q'uen espada.
- 15 ¿Tas yuj toxoñej teltumb'a eb' soldado? ¿Tas yuj maj yal stec'b'an sb'a eb'? Icha chi' ix aji yujto a in Jehová in ix vac' ac'joc ganar eb'.
- 16 A eb' soldado sloc sb'a yoc eb', stelvi eb', syal-lan eb' d'ay junjun: Oñ elec d'a tic, paxocoñec d'a co choñab', d'a co nación b'aj ix oñ alji. Oñ elec lemnajoc yach'an manto oñ miljoccham d'a oval tic.
- 17 A viñ sreyal Egipto tic toñej ste lolon viñ, palta malaj vach' yoch viñ, xchi eb'.
- 18 A in Rey in, a in b'i aton Jehová Yajal d'a Smasanil, a in svac' in ti': Icha lum vitzal Tabor ec'al schaanil d'a juntzañxo lum vitz, ma icha lum vitzal Carmelo te chaañ yajq'ue d'a yib'añ a' mar, icha chi' yip jun ajc'ol van sjavi d'ayex.
- 19 Yuj chi', a ex cajan ex d'a Egipto tic, aq'uec lista e b'a yujto ol ex ic'jocb'at d'a ch'oc nacional. A choñab' Menfis ol can tz'inan, ol-laj juchajcanemoc, mañxalaj mach ol cajnaj d'ay.
- 20 A Egipto tic lajan icha junoc cob'es vacax vach' yilji, palta d'a stojolal norte van scot jun ajc'ol icha noc' cach ol ul sataneloc.
- 21 A juntzañ soldado majnab'ilocoti, te b'aq'uech eb', icha noc' quelem vacax b'aq'uech, palta ipan eb' ol b'at elelal. Mañxo ol yal-laj stec'b'an sb'a eb', yujto sjavi sc'ual yac'ji ganar eb', sjavi yorail yac'ji syaelal eb'.
- 22 A in Jehová in svala', ayic ol javoc eb' soldado ul yac' oval d'a Egipto tic, ol el lemnaj eb' aj Egipto tic icha sb'at junoc noc' chan ayic xiv noc'. Icha sb'at eb' viñ vinac yed' sch'acab' ch'acoj te', icha chi' ol aj sjavi eb' ajc'ol chi' d'a eb'.
- 23 A in Jehová in svala', vach'chom malaj mach schaxoch d'a eb' icha te te' c'ayum, palta ol ch'acjoquel eb' icha tz'aj sch'acjuel te' nivac ch'acte'. Yujto ec'to sb'isul eb' ajc'ol chi' d'a noc' c'ulub', mañxo b'ischajb'enoc eb'.
- 24 A eb' aj Egipto tic ol ac'joc q'uixvelal eb', ol ac'jococh eb' d'a yol sc'ab' juntzañ nación ol cot d'a stojolal norte, xchi Jehová.
- 25 A Jehová Yajal d'a Smasanil, sDiosal Israel a tz'alan icha tic: Ol in satel Amón, aton sdiosal eb' aj Tebas. Ol vac'pax syaelal eb' aj Egipto, sdiosal eb'

yed' sreyal eb'. Ol vac' syaelal viři sreyal Egipto chi' yed' eb' tz'ac'anoch viři yipoc sc'ool. ²⁶ Ol vac'och eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol ol milanchamoc, aton viřiñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia yed' eb' soldado. Palta a in Jehová in svala' to a d'a b'aq'uiři, ol cajnajxoc anima d'a Egipto tic, ichataxon yaji, xchi Jehová.

A Jehová ol colan schořab'
(Jer 30.10-11)

- ²⁷ Ix yalanpax Jehová icha tic: Ex aj Israel yiřtilal Jacob, in checab' eyaji, maři ex xivoc, yujto ol ex in coles yed' eb' eyuninal d'a jun nación najat b'aj ix ex ic'jib'ati. A in Jehová in svala' to ol ex cajnajxoc d'a junc'olal, mařixa tas ol e na'a, mařixa mach ol ex xib'tanoc.
- ²⁸ Ex yiřtilal Jacob in checab' eyaji, maři ex xivoc. Ayinřejoch eyed'oc, ol in satel masanil juntzaři nación b'aj ix ex in saclemejb'ati. Palta a ex tic maři ol ex in satel-laj, maři ol ex canpaxlaj d'a ichřeřta', ařeřj to ol vac'och eyaelal icha d'a smojal, xchi Jehová.

47

A tas alb'ilcan d'a yib'aři eb' filisteo

- ¹ Ix lolon Jehová d'ayin Jeremías in tic yuj eb' filisteo, ayic manto c'och viři sreyal Egipto yac' oval d'a chořab' Gaza:
- ² Ix yalan Jehová chi' icha tic: A d'a stojolal norte ol cot val řirilloc eb' soldado, icha val yel pořoljoc a' eluma' tz'el d'a stitac smelemal. Pilan ol satel jun nación chi' eb' yed' masanil tastac ay d'ay yed' juntzařixo chořab'. Masanil eb' cajan d'a schořab' eb' filisteo chi', ol el yav eb' yab'an syail.
- ³ A val yic ol yab'an eb' sc'aři yem yoc noc' chej yed' sc'aři scot carruaje, a eb' viři mamab'il yed' eb' ix nunab'il ol te el yip eb', ol yacteřcan yal yuninal eb'.
- ⁴ Toxo ix c'och sc'ual satel eb' filisteo yed' eb' scolvaj yed' eb', aton eb' aj Tiro yed' eb' aj Sidón, xchi Jehová.
- A Jehová ol satanel eb' filisteo chi', aton masanil eb' cotnac d'a Creta d'a snařal a' mar.
- ⁵ Masanil eb' aj Gaza ol sřoxel xil sřolom eb' yuj cusc'olal. Axo eb' ay d'a Ascalón mařixo ol yal-laj slolon eb' yuj satcanq'ue sc'ool. A exxo cajan ex d'a yac'lical sti' a' mar, řb'aq'uiři ol eyacteř eyac'an echnaj e nivanil yuj e ch'oxanel e cusc'olal?
- ⁶ Ay, a yespada Jehová. řB'aq'uiři val ol och vaan? Comonoc tz'ac'jixiem d'a yol yatut yic tz'och vaan, mařixa tas sc'ulej.
- ⁷ Palta řtas val ol aj yoch vaan? A Jehová ix alani to icha chi' tzuji. Ařeřja' ix alani to tz'och oval d'a chořab' Ascalón yed' d'a masanil eb' cajan d'a stitac a' mar.

48

A tas alb'ilcan d'a yib'aři Moab

- ¹ A Jehová Yajal d'a Smasanil, aton sDiosal Israel, a' ix alan icha tic yuj chořab' Moab:
Ob'iltac chořab' Nebo, yujto ix juchajemi. Ařeřtona' chořab' Quiriataim, toxo ix ac'ji ganar, q'uixvelal ix ajcani. Toxo ix juchajem lařiñaj smuroal d'a sat luum.
- ² Toxo ix satel sb'inajnaquil Moab. A d'a chořab' Hesbón, ata' sna eb' ajc'ol syalan eb' tas ol yutoc eb' satanel Moab d'a junelřeřj. Ařeřtona' chořab' Madmena, ol sateloc, maři ol och vaan oval sataneli.

- 3 A eb' aj Horonaim ol el yav eb': Tzorí chami, tzorí lajvieli, xcham eb'.
- 4 A Moab toxo ix sateli, tz'ab'chaj yel yav eb' scotac unin eb' cajan d'ay.
- 5 Tz'oc' eb', tz'el yal sat eb', sq'ue eb' d'a lum svitzal Luhit. Axo eb' tz'em d'a Horonaim, tz'ab'chaj yel yav eb' yuj syail tas tzuji chi'.
- 6 A mach tzato yal yeli, elocab' lemnajoc, scolocab' sb'a. Lajanocab' syutej sb'a icha noc' caltacte'al b'uru d'a tz'inan lum.
- 7 A eb' aj Moab, a smunlajel eb' yed' sb'eyumal ayoch yipoc sc'ool, palta ol ic'jocb'at eb' d'a ch'oc nacional. A jun sdiosal eb' scuchan Quemos ol ic'jocb'atoc yed' eb' ayoch sacerdotéal d'ay yed' eb' nivac yelc'ochi.
- 8 A in Jehová in svala': A jun oval chi', ol laj c'och d'a masanil choñab' d'a yol smacb'en Moab, mañxa junoc mach ol elcanoc. A juntzañ choñab' ay d'a ch'olquixtac yed' d'a pañquiltac ol juvoccab'at smasanil.
- 9 Ichato ol och sc'axil eb' aj Moab yic sb'at eb' elelal. Masanil choñab' ay d'a yol smacb'en, ol sateloc. Mañxa mach ol can cajan d'ay, xchi Jehová.
- 10 (Catab'ajocab' mach max c'ulan d'a smasanil sc'ol tas snib'ej Jehová. Catab'ajocab' mach max yac'lab'ej yespada smilvaji.)
- 11 A eb' aj Moab junc'olalñej yaj eb', malaj b'aj tz'ic'jib'at eb' d'a ch'oc nacional. Icha vino toñej tañanemi, max q'uexchaj yed'tal, yuj chi' max q'uexvi sjab', max satel svach'il yuc'ji, icha chi' yaj eb'.
- 12 A in Jehová in svala': Ol ja sc'ual, ol in checanb'at juntzañ soldado, ol yic'anh'at eb' aj Moab eb' d'a juntzañxo ch'oc nacional, icha tz'aj sq'uexji vino d'a yol yed'tal. Ol mac'chajem lañnaj schoñab' eb', icha tz'aj smac'jipoj yed'tal vino mañxa tas ayem d'a yool. Cuseltacxoñej ol ajcan schoñab' eb' chi'. 13 Yuj chi' a eb' aj Moab chi' ol q'uixvoc eb' yuj jun sdiosal scuch Quemos, icha ajnac sq'uixvi sc'ol eb' israel yuj sdiosal d'a Betel, aton jun yac'nacoch eb' yipoc sc'ool.
- 14 Mañxaocab' yal eb' aj Moab icha tic: A oñ tic te jelan oñ, nivan quelc'ochi, ac'um oñ oval, mañxocob' xchi eb'.
- 15 Toxo ix c'och jun rey ol satanel juntzañ choñab' d'a yol smacb'en Moab chi', ol cham eb' quelemtac te tec'an cajan d'ay. A in ton Rey in sval jun tic, Jehová Yajal d'a Smasanil in b'i.
- 16 Toxo ix c'och sc'ual sjavi yaelal d'a yib'añ choñab' Moab, ix ja sc'ual sateli.
- 17 Jantac ex cajan ex d'a slac'anil Moab yed' ex eyojtac jantac snivanil yelc'ochi, oc'añec yuuj, tzeyalan icha tic: A snivanil yelc'och Moab yed' svach'il yilji toxo ix sateli, xe chiocab'i.
- 18 Actejeccan snivanil eyelc'och ex aj Dibón, emnaquil tzeyutej e b'a, yujto a mach van satanel Moab, van sc'och d'ayex, vanxo spojanem smuroal e choñab'.
- 19 Ex aj Aroer, ochañec liñan d'a titac b'e, tzeyilani. C'anh'ejec d'a eb' aj Dibón ixto yal yeli tas ix uji.
- 20 A Moab q'uixvelal ix ajcani, yujto ix ac'ji syaelal. Oc'añec yuj syaelal chi'. Alequel d'a stitac a' Arnón to a Moab toxo ix sateli, xchi Jehová.
- 21-24 Toxo ix javi yaelal alb'ilcan d'a yib'añ juntzañ choñab' ay d'a lum ac'lictac: Aton Holón, Jahaza, Mefaat, Dibón, Nebo, Bet-diblataim, Quiriataim, Bet-gamul, Bet-meón, Queriot, Bosra yed' d'a yib'añ masanil juntzañxo choñab' ay d'a yol yic Moab, aton juntzañ ay d'a slac'anil yed' juntzañ najat ay.
- 25 A Jehová iz'alan icha tic: A yipalil Moab toxo ix lajvi. A snivanil yelc'ochi toxo ix sateli.
- 26 Aq'uec somchaj spensar eb' aj Moab, yujto ix spitej sb'a eb' d'ayin. B'uchjocab' eb' yuj eb' anima, icha tz'aj sb'uchji junoc uc'um añ tz'ec' b'alb'on d'a scal xej.

- 27 Naeccot ex aj Moab ayic e b'uchvajnac d'a eb' aj Israel, icha tz'aj sb'uchji junoc elc'um, icha chi' eyutejnc e b'uchvaj d'a eb'.
- 28 Ex aj Moab, actejeccan e choñab', ixiquec, cajnajařec d'a sattac q'uen tenam icha noc' cuvajte' sb'o so' d'a yoltac sjatelj q'ueen.
- 29 Cojtac jantac val syic'chaañ sb'a eb' aj Moab. Te ac'umtac eb', ařej eb' nivan yelc'och snaani. Te nivac vinac syutej sb'a eb'.
- 30 A in Jehová in, vojttac to syic' val chaañ sb'a eb', palta malaj syac' yal eb' yujto malaj yalan jun b'aj syic'chaañ sb'a eb' chi'.
- 31 Yuj chi' tzin oq'ui, scus in c'ol yuj eb' aj Moab, yuj pax eb' aj Kir-hares.
- 32 Ol in oc' val yuj choñab' Sibma, ec'to ol aj voc' yuuj d'a yichař ayic ix och oq'uel yuj Jazer. Yujto ix q'uib'b'at icha te' uva, ix ec'c'och d'a sc'axepal a' mar, ix c'och pax d'a a' řañab' yic Jazer chi'. Axo ticnaic ix c'och sc'ual sjavi eb' ol sataneloc, icha tz'aj sc'och sc'ual smolji sat te' uva yed' sat juntzařno te' avb'en te'.
- 33 Mařixa av yic tzalajc'olal ol ab'chaj d'a scaltac te' avb'en te' b'aj te yax sat d'a Moab. Mařixalaj vino b'aj smolb'aji, yujto mařixa mach stec'anel yal sat te' uva chi', mařixa b'it yic tzalajc'olal.
- 34 A eb' anima d'a Hesbón, tz'el yav eb' yuj yaelal. Chequelto yel yav eb' chi' d'a Eleale, d'a Jahaza. Sc'och yav eb' chi' d'a Zoar masanto d'a Horonaim yed' d'a Eglat-selisiya. Yujto toxo ix laj tup sjaj a a' d'a Nimrim.
- 35 A in Jehová in svala': Ol satel eb' aj Moab tz'och ejmelal, sřusan silab' yed' incienso eb' d'a juntzař comon dios d'a jolomtac vitz.
- 36 Icha yoc' flauta spuji yuj cusc'olal, icha chi' tz'aj voc' yuj eb' aj Moab chi', yuj pax eb' aj Kir-hares, yujto a sb'eyumal eb' ix smolb'ej, toxo ix lajvieli.
- 37 Yuj yaelal yed' cusc'olal, masanil eb' toxo ix sjoxel xil sjolom, toxo ix sjoxpaxel xil sti' eb'. Masanil eb' toxo ix spol lajvoc sc'ab', axořej pichul ya sva yic cusc'olal ayoch yuj eb'.
- 38 Masanil spařanil yib'ařitac pat d'a Moab yed' d'a yoltac calle, axořej oq'uel yuj cusc'olal tz'ab'chaji, yujto a in Jehová in ix in mac' vecchaj Moab icha tz'aj smac'jipoj junoc lum chen malaj vach' yochi.
- 39 A Moab choc' ix ajcani. Oc'ařec yuuj, yujto q'uixvelal ix ajcani, toxo ix juchajb'ati. Masanil anima d'a juntzař nación d'a slac'anil sb'uchvaj eb' d'ay, xivpax eb' yilani, xchi Jehová.
- 40 Syalanxi Jehová icha tic: A jun ajc'ol d'a Moab, ol c'och jucnaj icha junoc noc' ch'ach'a jeřaneli sc'ochi.
- 41 Ol och juntzař choñab' vach' yajoch smuroal d'a yol sc'ab' eb' ajc'ol chi'. A d'a jun c'ual chi', a eb' soldado yic Moab ol ib'xocq'ue eb' icha junoc ix ix van yalji yune'.
- 42 A Moab chi', mařixo nacionoc ol ajcanoc, yujto ix yic'chaañ sb'a d'a vichař, ix och smul d'ayin a in Jehová in tic.
- 43 Yuj chi' sval icha tic: A eb' cajan d'a Moab, lajan ol aj eb' icha noc' noc' spehji yuj eb' pechum noc'. Ay smay sb'at sutnaj eb' d'a junoc olan, ma scan eb' d'a junoc yaal.
- 44 A eb' ol el lemnaj d'a eb' pechjinac chi', ol b'at sutnaj eb' d'a junoc olan. A eb' ol q'uexta d'a jun olan chi', axo d'a junoc yaal ol can eb'. Yujto a in ol vac'b'at yaelal nab'il vuuj d'a yib'ař Moab chi'.
- 45 Ay eb' ol el lemnajoc, mařixalaj yip eb', ol b'at eb' say b'aj ol scol sb'a d'a Hesbón. Palta a d'a Hesbón chi', aton schořiab'can viřaj rey Sehón, van stz'ab'ati, ol b'eyřejb'at te' c'ac' chi'. Ol tz'ab'at masanil jolomtac vitz d'a yol yic Moab yed' jun choñab' Hesbón chi', aton jun syic'chaañ sb'a.

46 Ex aj Moab ob'iltac ex. Ex schořab' ex jun dios scuch Quemos, toxo ix ex sateli. A eb' eyuninal yed' eb' ix eyisil, ix ic'chajb'at eb' d'a ch'oc nacional.

47 A in Jehová in svala': Ay jun c'ual ol vic'xi meltzaj eb' aj Moab chi' b'ajtac ic'b'lib'ati, xchi Jehová.

Aton juntzař yaelal tic ix yalcan Jehová d'a yib'ař Moab.

49

A tas alb'ilcan d'a yib'ař Amón

1 A tas yalnaccan Jehová d'a yib'ař chořab' Amón ayic yalannaccan icha tic: ¿Tom malaj yĩřtilal Israel syal smac'enan lum luum tic? ¿Tas yuj a juntzař anima tz'och ejmelal d'a jun comon dios scuch Milcom scajnaj d'a lum sluum eb' yĩřtilal Gad? ¿Tas yuj a eb' amonita scajnaj d'a juntzař schořab' eb' chi'?

2 Palta a in Jehová in svala', ol c'och sc'ual, ol ab'chaj yel av yic oval d'a chořab' Rabá, snivan chořab' eb' amonita. Junřej b'ulař ol ajcan smac'jiem lařinajoc, ol tz'ab'at masanil yaldeail. A in Jehová in svala' to icha chi' ol aj yic'anxiec' slum eb' aj Israel d'a eb' toc'jinac eq'ui.

3 Oc'ařtec yuj cusc'olal ex aj Hesbón, yujto a chořab' Hai toxo ix sateli. Ex ix aj Rabá, ochařtec d'a cusc'olal. Aq'uecoch pichul ya sva yuj cusc'olal, tzex oq'ui. Xiquec lařvoc e nivanil, ec'ařtec jĩřĩřoc d'a yol e chořab' yuj e cusc'olal, yujto a e diosal scuch Milcom ol ic'jocb'atoc yed' eb' ayoch sacerdotelal d'ay yed' pax eb' anima nivac yopisio.

4 Ex anima pit, ¿tas yuj tzeyic'chaař e b'a yuj lum e ch'olquixtac yax sat? Ařtej e b'eyumal molb'il, a' ayoch yipoc e c'ool, yuj chi' tzeyala': ¿Mach val ol yal yac'an oval qued'oc? xe chinaji.

5 A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval icha tic: Ol vac'b'at xivc'olal d'a eyib'ař, masanil chořab' ayec' d'a e lac'anil ol c'och yac' oval d'ayex. Junjun ex, ol ex pechchajeloc, mařxalaj mach ol yal ex smolb'anxi.

6 Palta ol vic'xi meltzaj eb' aj Amón chi' b'ajtac ol ic'jocb'atoc, xchi Jehová.

A tas alb'ilcan d'a yib'ař chořab' Edom

7 A tas ix yal Jehová Yajal d'a Smasanil d'a yib'ař Edom:

¿Tom mařxa jelanil d'a chořab' Temán? ¿Tom maxtzac yal yac'vi razón eb' jelan? ¿Tom ix satel masanil sjelanil eb' chi'?

8 Ex aj Dedán, elarřtec lemnařoc, ixiquec e c'ub'ejel e b'a d'a yoltac q'uen řařq'ueen. Yujto ol in satel schořab' viřaj Esaú tic. Toxo ix c'och sc'ual vac'anoch syaelal.

9 Ayic smolchaj sat te' uva, ay b'aj scan junjunxo xuc'yatil te'. Ayic sc'och eb' elc'um d'ac'valil, ařtej tas yovalil tz'och yuj eb' syelq'uejb'ati. 10 Palta a d'a schořab' viřaj Esaú tic, mařxalaj jab'oc tas olto vac'cani. Vojtac smasanil, malaj b'aj ol yal e c'ub'anel e b'a. Masanil eb' eyuninal, eb' e c'ab' eyoc yed' eb' cajan d'a e lac'anil, ol satel eb'. Mařxa mach olto canoc.

11 Canocab' eb' eyuninal meb'ail, ol in tařvej eb'. Yed' eb' ix junixtac, syal in yac'anoch eb' ix yipoc sc'ool, xchi Jehová.

12 Ix yalanxi Jehová icha tic: A eb' mař smojoc yab'an syail, a ticnaic yovalil ol yab'syail eb' yuj yoval in c'ool, ichato ol yuc'vino eb' te ov. Oc exxom a ex tic, ¿tom mař ol eyab' syail e naani? Yovalil ol eyab' syail yuj yoval in c'ool.

13 Yujto a in Jehová in svac' in ti': A chořab' Bosra ol can tz'inan, a eb' anima ol ilanoc ol te xiv eb', ol b'uchjoc yuj eb', ol yac' b'inaj eb' ayic ol scatab'an

junoc mach eb'. Axo juntzarixo choñab' d'a yol yic Edom chi', ol satpaxel d'a junelñej, xchi Jehová.

¹⁴ Ix javi jun ab'ix d'ayin yuj Jehová icha tic: Van schecjicot jun checab' ul yalel d'a scaltac naciõn icha tic: Molb'ejec e b'a, tzex b'at d'a Edom, aq'uec lista e b'a yic tzex b'at eyac' oval yed'oc, xchi jun checab' chi', xchi Jehová.

¹⁵ Ex aj Edom, emnaquil ol ex vutejcan d'a scal masanil naciõn. Mañxalaj ol aj eyelc'och d'a yol sat masanil anima.

¹⁶ Munil a ex ix eyac' musansatil e b'a yuj eyac'umtaquil. A e naani to masanil mach xiv d'ayex. Ichato d'a sjatelaltac q'uen tenam, ma d'a jolomtac vitz cajan ex. Palta a in Jehová in svala', vach'chom te chaarñ b'aj tzex cajnaj icha noc' ch'acb'a te chaarñ b'aj sb'o so', palta yovalil ol ex viq'uemta ta'.

¹⁷ Masanil mach ol ec' d'a Edom chi', ol te xiv eb' yilani, ol satpax sc'ol eb' yuj nivan yaelal ol ja d'a yib'arñ. ¹⁸ A in Jehová in svala': A Edom chi' lajan ol aj icha ajnac satjiel Sodoma, Gomorra yed' juntzarixo choñab' d'a slac'anil. Mañxa mach ol cajnaxoc d'ay, mañxa pax mach ol b'eyec' d'ay. ¹⁹ Icha junoc noc' choj tz'elta d'a svayumtaquil sti' a' Jordán, sq'uec'och jucnaj noc' b'aj sva noc' calnel, saclemcanb'at noc' calnel chi' yuj noc', icha val chi' ol aj in c'och d'a choñab' Edom. Ol el lemnaj eb' anima cajan ta'. A jun mach sic'b'ilel vuj ol vac'och yajaliloc eb'. ¿Mach syal slajb'an sb'a ved'oc? ¿Mach syal stelan sb'a ved'oc? ¿Mach eb' yajal syal stec'b'an sb'a d'a vicharñ? ²⁰ Ab'ec tas toxo ix in na' a in Jehová in tic d'a yib'arñ Edom yed' d'a yib'arñ eb' cajan d'a Temán: A eb' yuninal eb' ol ic'chajb'at eb', ol juchajem spat eb'. ²¹ Ayic ol ac'joc ganar Edom chi', ol ib'xocq'ue lum luum. Ol el yav eb' sc'anan colval, ol c'och yav eb' chi' d'a a' Chacchac Mar. ²² A eb' ajc'ol chi', ol c'och lemnaj eb' d'a Bosra icha sc'och jeñeñoc junoc noc' ch'acb'a. A d'a jun c'ual chi', a eb' soldado aj Edom, ol ib'xocq'ue eb' icha junoc ix ix van yalji yune', xchi Jehová.

A tas alb'ilcan d'a yib'arñ Damasco

²³ Ix yalanpax Jehová d'a yib'arñ Damasco icha tic:

A eb' aj choñab' Hamat yed' eb' aj Arfad, mañxo animaoc ix aj spensar eb', yujto te chuclaj ab'ix ix c'och d'a eb'. Ix te q'uechaarñ xivc'olal d'a eb', maxtzac yal-laj yajec' eb' d'a tzalajc'olal.

²⁴ A eb' aj Damasco chi', van snaanb'at sb'a eb' elelal, palta mañxalaj yip eb'. Axorñej xivc'olal, ilc'olal yed' yaelal ay d'a scal eb', icha junoc ix ix van yalji yune'.

²⁵ A jun choñab' te b'inajnac chi', jun choñab' tzalajc'olalñej yaji, toxo ix actajcani.

²⁶ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil svala': A d'a jun c'ual chi', a eb' quelemtac teltumb'a ol ajcan eb' d'a yoltac calle, masanil eb' soldado eb' ol chamoc.

²⁷ Ol vac'och sc'ac'al smuroal Damasco chi', axo jun c'ac' chi' ol satanel spalacio viñaj Ben-adad, xchi Jehová.

A tas alb'ilcan d'a yib'arñ Cedar yed' Hazor

²⁸ Icha tic ix yal Jehová d'a yib'arñ eb' ay d'a yol smach'en Cedar yed' d'a eb' yajalil choñab' Hazor, aton juntzarñ ix yac' ganar viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, ix yalan icha tic:

Ex aj Babilonia, ixiquec eyac' oval d'a Cedar. B'at satequel eb' anima cajan d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

- 29 Iq'uequec' noc' scalnel eb', smantiado eb' yed' jantac syamc'ab' eb'. Iq'uequec' noc' scamello eb', tzeyalan icha tic: Masanil b'aj ay xivc'olal, xe chi d'a eb'.
- 30 A in Jehová in svala': A ex cajan ex d'a choñab' Hazor, elañec lemnajoc. Ixiquec, c'ub'ejequel e b'a, yujto a viñtaj Nabucodonosor sreyal Babilonia toxo ix sna' viñ tas ol ex yutej.
- 31 A in Jehová in sval d'ayex ex aj Babilonia: Ixiquec eyac' oval d'a jun choñab' malaj tas sna'a, tzalajc'olalñej yajeq'ui, malaj spuertail ayochi, mañ listaoc yaji, sch'ocoj ayeq'ui.
- 32 Ixiquec, tzeyelc'ancot noc' scamello eb' yed' pax noc' svacax eb'. Yalxoñej b'aj ol vac'b'at yaelal d'a yib'añ eb' sjoxel xil spac'ul sti', yuj chi' ol salemcanb'at eb'.
- 33 A choñab' Hazor ol can tz'inan d'a junelñej, axoñej noc' oques ol cajnaj ta'. Mañxa mach ol cajnaj d'ay, mañxa junoc mach ol b'eyec' ta', xchi Jehová.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Elam

- 34 Ayic ix schaañel yich viñtaj Sedequías yac'an reyal d'a Judá, ata' ix lolon Jehová d'ayin Jeremías in tic d'a yib'añ choñab' Elam, ix yalan icha tic:
- 35 A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval icha tic: Ol in mac'cañchaj sjul-lab' eb' soldado aj Elam, aton syamc'ab' eb' yic oval nivan yelc'ochi.
- 36 Ol vac'b'at junoc oval d'a jun choñab' chi', icha junoc oval ic', yalxoñej b'aj scoti. Yalxoñej b'aj ol ic'chajb'at eb'. Mañxa junoc nación b'aj mañ ol c'och eb' sc'ub'ej sb'a.
- 37 A in val Jehová in svala' to toxoñej ol ib'xocq'ue eb' aj Elam chi' d'a yichañ eb' yajc'ol snib'ej smilani. Ol vac'b'at yaelal yuj yoval in c'ol d'a yib'añ eb'. Ol c'och oval chi' d'a eb' masanto ol satel eb'.
- 38 A in val Jehová in svala' to ol vac' Yajalil ta'. Ol vac' miljoccham eb' rey yed' eb' yajal yaj d'a Elam chi'.
- 39 Palta ay jun c'ual, ol vic'xi meltzaj eb' aj Elam chi', xchi Jehová.

50

A tas alb'ilcan d'a yib'añ Babilonia

- 1 A tas ix alchaj d'a yib'añ Babilonia schoñab' eb' caldeo. A Jehová ix alan d'ayin Jeremías schecab' in tic icha tic:
- 2 Alequel jun ab'ix tic, aq'uec yojtaquejel masanil nación. Iq'uecchañ yechel to tzeyalel jun ab'ix tic, mañ e c'ub'ejel jab'oc. Alec icha tic: A Babilonia ol ac'joc ganar. A comon dios scuchan Bel ol ac'joc q'uixvelal. A yechel comon dios Merodac ol pojib'atoc. A juntzañ sdiosal eb' aj Babilonia chi', q'uixvelal ol ajcanoc, choc' ol ajcan juntzañ yechel chi'.
- 3 A d'a norte, ata' ol cot jun nación ol ul ac'an oval yed'oc. A ol ac'ancan tz'inan jun choñab' chi' icha tz'inan luum. Mañxa anima ol cajnaj d'ay, mañxa pax noc' noc', masanil ol b'at elelal, xchi Jehová.

Ol meltzajxoc eb' israel

- 4 Ix yalan Jehová icha tic: Ay jun c'ual, a eb' aj Israel yed' eb' aj Judá, ol oc' eb', ol yac'anoch sb'a eb' d'a yol in c'ab'. 5 Ol sc'anb'ejec' jun b'e eb' sc'och d'a Sion, ata' ol b'at eb', ol yalan eb' icha tic: Coñ meltzajec d'a Jehová. Junxoñej tzoñ ajec yed'oc. Sco b'oan junoc co trato yed'oc d'a junelñej, mañxa b'aq'uiñ sb'at satc'olal cuuj, xcham eb'.
- 6 A in choñab' tic, lajan icha noc' calnel satnac'b'ati, max tañvaj yuj stañvumal, yuj chi' satcanb'at noc' d'a jolomtac vitz. Axoñej d'a jolomtac vitz

chi' tz'ec' noc', axo tz'aji, sat sc'ol noc' d'a smacte'. ⁷ Axo yic schalan sb'a noc' yed' junoc ajc'ol yajoch d'ay, smiljicham noc' yuuj. Icha chi' yaj in chořab' tic, syal eb' ajc'ol chi' d'a eb' icha tic: A jun tic mařt co muloc, yujto a eb' ix och smul d'a Jehová, aton jun tz'ac'an svael eb', aton jun ayoch yipoc sc'ol eb' smam yicham eb', xchi eb'.

⁸ Ex in chořab', elarřec d'a Babilonia schořab' eb' caldeo. B'ab'lajarřec icha noc' mam chiva scuchb'an noc' calnel.

⁹ Yujto ol vic'cot jantac soldado d'a juntzař chořab' d'a norte, yic ol ul yac'an oval eb' d'a Babilonia chi'. Ol stzolan sb'a eb' sjavi d'ay, ol yac'an ganar eb' yujto te jelan eb' d'a oval chi'. Ayic sjulvaj eb', malaj junoc sjul-lab' eb' chi' b'eřeřj tz'eq'ui.

¹⁰ A in val Jehová in svala', masanil tastac ay d'a eb' aj Babilonia chi', ol yic'b'at eb'. Ol yic'b'at masanil tastac snib'ej eb'.

Ol ac'joc ganar Babilonia

¹¹ A ex val tic ex aj Babilonia, ix ex tzalaj val ayic ix eyic'anb'at tastac ay d'a eb' in chořab'. Ix ex q'ue val cheneljoc icha junoc noc' cob'es vacax stec'vi trigo. Ix el pax eyav icha noc' chej.

¹² Yuj chi' a e chořab' b'aj aljinac ex, q'uixvelal ol ajcanoc. Slajvub' ol ajcan d'a scal juntzařxo naci3n. Taquiř lum ol ajcanoc, ol can tz'inan.

¹³ Yujto ol cot val voval d'ay, mařxa junoc mach ol cajnajcan d'ay, cuseltac ol ajcanoc. Masanil mach ol ec' ta', ol xiv eb' yilan jantac yaelal ol javoc d'a yib'ař jun chořab' chi'.

¹⁴ Masanil ex eyed'nac e jul-lab', oymajarřec d'a spatice Babilonia, julvajarřec d'ay. Mařxoocab' ex och vaan e julvaj d'ay yujto toxo ix och smul d'ayin Jehová in tic.

¹⁵ Aq'uequel eyav yic oval d'a masanil spatictac chořab' chi': Vanxo yac'ji ganar Babilonia. Van yem lařnaj yoyal, van yem vecnaj smuroal, xe chi. A in Jehová in tic, stiempoalxo in pacan in b'a d'a Babilonia chi'. Paquecpax e b'a a ex tic, icha val ix yutej juntzařxo naci3n, ichocab' val ta' tzeyutej paxi.

¹⁶ Mařxaocab' junoc mach tzeyacteřcan d'a Babilonia chi', mař eyacteřcan eb' tz'avvi, ma eb' smolan sat avb'en chi'. A val yic ol yilan eb' yoch jun oval chi', a eb' ch'oc chořab'il ayec' ta', ol meltzaj eb' d'a schořab'. Junjun eb' ol meltzajxi d'a slugar, xchi Jehová.

Meltzajnac eb' aj Israel

¹⁷ Ix yalanxi Jehová icha tic: Icha noc' calnel satnacb'ati, pechb'il yuj noc' choj, icha chi' yaj eb' aj Israel. B'ab'el ac'b'il ganar eb' yuj viř sreyal Asiria. Ix lajvi chi', axo viřtaj Nabucodonosor sreyal Babilonia ix vach' satanel eb'.

¹⁸ Yuj chi' a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, sDiosal in Israel sval icha tic: Ol vac'och syaelal viř sreyal Babilonia yed' masanil schořab'il, icha val vutejnac viř sreyal Asiria. ¹⁹ Ol vic'xi meltzaj eb' aj Israel d'a sluum. Ol yab'lej eb' masanil tas vach' tz'el d'a lum Carmelo yed' d'a lum Basán. Ol yab'lej eb' jantac tas snib'ej, aton tastac sq'uib' d'a lum tzalquixtac d'a yol yic Efraín yed' d'a Galaad. ²⁰ A in val Jehová in svala': A d'a jun c'ual chi', ol in coles eb' aj Israel yed' eb' aj Judá d'a chucal sc'ulej, ol vac' lařvoc smul eb', mařxa b'aj ol ilchajoc, ol vac' sat d'a junelřej, xchi Jehová.

Yaelal d'a yib'ař Babilonia

²¹ Ix yalan Jehová icha tic: A in val Jehová in tzex in checa': Aq'uec oval d'a smacb'en Merataim yed' masanil eb' cajan d'a Pecod. Pechec eb',

mileccham eb', masanto syal satel eb' smasanil. C'anab'ajejec masanil in checnab'il.

22 Tz'ab'chaj val yoch oval d'a nación chi', te nivan ix aj satel eb'.

23 A Babilonia icha junoc martillo, ix smac'poj masanil volyib'arñ'q'uinal. Axo ticnaic, a' ol mac'jocpojoc, choc' ol ajcanoc. Ol te xivb'at masanil nación ayic ol yilan eb' tas ol ajcan Babilonia chi'.

24 A in Jehová in ix vaq'uem syaalil Babilonia. Majxo yil-laj eb' scan d'ay, yujto ix och eb' ajc'olal d'ayin.

25 Ix in jaquelta masanil yamc'ab' yic oval molan vuuj, ix viq'uelta yic tzin ch'oxan yoval in c'ool, yujto ay jun in munlajel yovalil ol yic' sb'a d'a schoñab' eb' caldeo chi'.

26 Yalxoñej b'aj tzex och eyac' oval d'a eb'. Jaquec b'aj molanec' svael eb'. Molb'ejec sc'ael eb', tze sataneli. Mañxaocab' jab'oc scani.

27 Mileccham masanil soldado eb'. Ob'iltac eb', toxo ix javi sc'ual syaelal eb', xchi Jehová.

28 Ay eb' quetisrael tz'el lemnaj d'a Babilonia, sjavi eb' d'a Sion, syalan eb' chajtil val tz'aj spacan sb'a Jehová co Diosal d'a eb' aj Babilonia chi' yuj tas ix sc'ulej eb' d'a stemplo.

29 Syalanxi Jehová: Avtejec masanil eb' julvavjum yic tz'och eb' yac' oval d'a Babilonia. Ochañec oyan d'a spatic yic malaj mach tz'eli. Pactzitejec val icha smojal. Utejec val icha ix yutej sb'a d'a juntzañxo, yujto te ac'umtac ix yutej sb'a d'ayin Jehová sDiosal in Israel.

30 Yuj chi' a eb' quelemtac aj Babilonia, ol laj can teljab' eb' scham d'a yoltac calle. A eb' soldado ol miljoccham eb' smasanil d'a jun c'ual chi'.

31 A in Jehová Yajal in d'a Smasanil svala': Ayinoch ajc'olal d'ayex ticnaic ex aj Babilonia, yujto te ac'umtac tzeyutej e b'a. Toxo ix javi sc'ual yic sja yaelal d'a eyib'arñ.

32 Ex anima tzeyic'chañ e b'a, ol ex ac'joc ganar. Mañxa mach ol ex ic'ancharñ. Ol vac'och sc'ac'al masanil e choñab' chi'. Ol lajvoquel masanil spatictac yuj jun c'ac' chi', xchi Jehová.

33 A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: A eb' aj Israel yed' eb' aj Judá, van yab'an syail eb' b'aj tz'ixtaj ticnaic. Ayoch eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, mañ val jab'oc tz'actajel eb' yuj eb'. 34 Palta a in scolumal in eb', a in b'i, Jehová Yajal d'a Smasanil. Ol in ch'olb'itej tas tz'utaj eb' chi' d'a stojolal. Ol vac'an junc'olal d'a in choñab' tic, axo choñab' Babilonia, axoñej xivc'olal ol vac'b'at d'a yib'arñ, xchi Jehová.

35 Syalanpax Jehová: Ochocab' oval d'a Babilonia yed' d'a masanil eb' cajan d'ay yed' pax d'a eb' yajal d'a scal eb' yed' eb' aj pensar.

36 Ochocab' oval d'a eb' naumel lolonel yalani, quistalaxocab' eb'.

37 Mileccham eb' soldado sluclon yuj xivelal. Mileccham noc' chej toc'jinac carruaje. Mileccham eb' soldado manb'iltoc ayec' d'a scal eb', la-janocab' tz'ajcan eb' icha eb' ix ix. Ochañec b'aj ay sb'eyumal eb', tzeyelc'anb'ta.

38 Tupocab' masanil a a', yujto a Babilonia chi' schoñab'il juntzañ comon dios yajb'entac. A yuj juntzañ chi', ste satel spensar eb' anima chi'.

39 Yuj chi' a d'a jun choñab' chi', axoñej noc' caltacte'al noc' ol cajnajoc, noc' oques yed' noc' avestruz. Mañxa b'ag'uirñ ol cajnajxi anima ta'. 40 Lajan ol vütejan icha Sodoma, Gomorra yed' juntzañxo choñab' ay d'a slac'anil ayic in satannaqueli. Malaj mach ol cajnajxoc ta'.

41 Ilec val juntzañ soldado scot d'a stojolal norte. Tzijtum eb' rey scot yed' jun nación te ay yip. Lista yaj eb' scot yac' oval.

42 Yed'nac sjul-lab' eb' yed' slanza. Yelxo val te ov eb', mañxa jab'oc yoq'uelc'olal eb'. Lajan val yel yav eb' icha sc'arñ a' mar, ayq'ue eb' d'a yib'arñ chej. Listaxo yaj eb' yic sjavi eb' yac' oval d'a Babilonia chi'.

43 Ayic ol yab'an jun ab'ix tic viñ sreyal Babilonia chi', ol sich'oquel viñ yuj xivelal. Ol te ochcan viñ d'a ilc'olal yed' d'a yaelal, icha junoc ix ix van yalji yune'.

44 Ol in c'och icha junoc noc' choj tz'elta lemnaj d'a caltac vayumtac d'a stitac a' Jordán sq'uec'och b'aj sva noc' calnel, saclemb'at noc' yuj noc'. Icha chi' ol aj vac'an saclem eb' aj Babilonia chi', ol vac'anoch jun yajal ta' to sic'b'ilel vuyel. ¿Mach val syal slajb'an sb'a ved'oc? ¿Mach val syal stelan sb'a ved'oc? ¿Mach yajalil syal stec'b'an sb'a d'a vichañ? 45 Ab'ec val tas ix aj in naan Jehová in tic d'a yib'arñ Babilonia schoñab' eb' caldeo: A yuninal eb', ol ic'chajb'atoc, ol em lañnaj spat eb' d'a yib'arñ. 46 Ol ib'xocq'ue lum lum ayic ol ac'joc ganar eb', ol ab'chaj yel yav eb' d'a juntzarñxo nación, xchi Jehová.

51

Ol satjoquel Babilonia

1 Ix yalan Jehová icha tic: Ol vac'b'at jun nivan ic' d'a Babilonia yed' d'a eb' cajan d'ay, ol satjoquel eb' yuuj.

2 Icha tz'aj yel smatz'il ixim trigo yuj ic', icha chi' ol utaj yuj eb' ajc'ool. Mañxalaj eb' cajan d'ay ol canoc. Ayic ol c'och jun c'ual yic ol satjoquel eb' chi', yalxoñej b'aj ol cot eb' ajc'ol yac' oval yed' eb'.

3 Sb'o'ocab' sjul-lab' eb' julvayyum. Yac'ocab'och smacul stñ' sc'ol eb'. Mocab' oc' sc'ol eb' d'a eb' quelemtac aj Babilonia. Satocab'el eb' soldado d'a junelñej.

4 D'a masanil schoñab' eb' caldeo, ol laj can teljab' eb' anima scham d'a yoltac calle. 5 Vach'chom a eb' aj Israel yed' eb' aj Judá, ix och smul eb' d'ayin, palta maxto vactejcanlaj eb' a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, sDiosal in eb', a inxoñej Ochi.

6 Elañec lemnaj d'a Babilonia chi', mach ex e gana tze col e b'a yic vach' max ex cham yuj smul. Yujto ix c'och sc'ual vac'an in pac d'ay icha val smojlalil.

7 Ix vac'lab'ej Babilonia ayic ix vac'anem yoval in c'ol d'a yib'arñ masanil nación. Ix in yam icha junoc copa nab'a oro b'aj ix yuc' arñ masanil yolyib'arñq'uinal tic. Ayic ix yuc'an eb' chi', ix q'ue d'a sjolom eb'.

8 Palta elañechamel ix em lañnaj Babilonia chi', xchi' ix aji. Oc'arñec yuuj. Iq'ueccot yañal, ol quila' tato olto arñtajoc, xochi Jehová.

9 A eb' ch'oc nacional cajan ta', syal eb' icha tic: Toxo ix carñej Babilonia tic, palta maxtzac b'olaj. Canocab'i. Coñ paxec junjun oñ b'ajtac ay co choñab', yujto a smul jun choñab' tic, toxo ix q'uec'och d'a satchaarñ, ix ec'b'at d'a yib'arñ asun, xchi eb'.

10 Syal eb' aj Israel yed' eb' aj Judá: Van spactzitan Jehová yuj tas ix oñ utaji. Coyec, calequel d'a Sion tas toxo ix sc'ulej co Diosal, xchi eb'.

11 A Jehová nab'ilxo yuuj to ol satel Babilonia, yuj chi' a' ix checancot eb' sreyal Media yic tzul satanel eb'. Icha val chi' ix aj spacan sb'a Jehová chi' yuj tas ix utaj stemplo yuj eb'. Tz'alchaj d'a eb' soldado: Lista tzeyutej e jul-lab'. Aq'uecoch e maclab' jul-lab'.

12 Iq'uecchaarñ junoc yechel yic tze ch'oxani to sb'at eyac' oval d'a smuroal Babilonia, xchi. Vach'ocab' tz'aj yoch oyán eb' soldado d'a spatoc. Ayocab' eb' starñvani. Ayocab' eb' sc'ub'ejel sb'a yic smaclan eb'

soldado eb' tz'el'ta yac' oval d'ayex. Yujto van yelc'och tas nab'il yuj Jehová sc'ulan d'a eb' cajan d'a Babilonia chi'.

- 13 A ex val tic ex aj Babilonia, d'a stitac a' nivac a' cajan ex, yuj chi' te b'eyum ex. Toxo ix javi sc'ual e satel d'a junelñej.
- 14 A Jehová Yajal d'a Smasanil, toxo ix yac' sti', ix yalani: Ol te b'ud'joquel yol e nación tic yuj eb' ajc'ool icha val noc' c'ulub' mañixo b'ischajb'enoc. Ol el yav eb' ayic ol ex yac'an ganar eb', xchi.

B'it yic aloj vach' lolonel d'a Dios

- 15 A Jehová b'oannac lum lum tic yed' spoder yed' sjelanil. Sb'oannacpax yolyib'añq'uinal tic. Yed' pax sjelanil chi', sjerib'annacb'at satchaarñ.
- 16 A tz'alani, nilili sc'añ c'u syac'an ñab'. A tz'ic'anchaarñ asun b'aj slajvic'och lum lum tic. A tz'ac'anec' copnaj leb'lon d'a scal yaxñab'. A tz'ic'anelta ic' b'aj molb'ab'il yuuj.
- 17 A eb' anima, yelxo val malaj jab'oc spensar eb'. Max q'uixvi jab'oc eb' yuj juntzañ yechel comon dios sb'o'ó. A juntzañ yechel chi', malaj spixan, toñej syac' sb'a eb' anima chi' musansatil yuuj.
- 18 A juntzañ yechel chi', malaj jab'oc yelc'ochi, yic b'uchval yaji. Ayic ol javoc jun c'ual, ol satel juntzañ chi' yuj Jehová.
- 19 A sDiosal viñaj Jacob te ch'oc yeli, a ix b'oan masanil tastac. A ix sic'anel Israel yic tz'ochcan schoñab'oc. A sb'i, Jehová Yajal d'a Smasanil.

A Babilonia syamc'ab' Jehová yaji

- 20 Ix yalan Jehová icha tic: A Babilonia icha in nivan mac'lab' q'ueen yaji, icha pax in yamc'ab' yic oval yaji. A yed'oc ix vac' ac'joc ganar juntzañ nación yed' sreyal.
- 21 A yed'oc ix in milcham noc' chej yed' eb' ayq'ue d'a yib'añ noc'. Ix vac'anpax lajvoquel carruaje yed' eb' ayq'ue d'a yool.
- 22 A yed'oc ix vac' miljoccham eb' viñ vinac, eb' ix ix, eb' ichamtac, eb' quelemtac yed' eb' ix cob'estac.
- 23 A yed'oc ix vac' miljoccham eb' tañvum calnel yed' noc' calnel chi'. Ix vac'anpax miljoccham eb' smunlaj yed' noc' vacax, ix champax noc' vacax chi'. Ix vac'an miljoccham eb' gobernador yed' eb' yajal.

Yaelal d'a yib'añ Babilonia

- 24 A in val Jehová in sval d'ayex in choñab' ex tic: D'a eyichañ ol vac' val spac d'a Babilonia yed' d'a eb' cajan d'ay icha val smojal chucal ix sc'ulej eb' d'a Sion.
- 25 A Babilonia chi', lajan icha junoc nivan vitz satanel masanil sat lum lum. Yuj chi' ajc'ol in d'ay, ol vac'an syaelal. A yed' vip ol vequem juynajoc. Ol b'atcan b'ulnaj d'a sattac pac'an. Lajan ol ajcan icha junoc vitz tz'anacb'ati.
- 26 Mañxa junoc q'uen q'ueen ol elta d'a scal juntzañ ol em lañaj chi' olto c'anchajoc ayic ol b'o junocxo pat. Tz'ininixorñej ol ajcan Babilonia chi' d'a junelñej.
- 27 Iq'uecq'ue sch'oxnab'il yic oval d'a Babilonia. Puec q'uen trompeta yic syac' lista sb'a juntzañxo nación scot yac' oval yed'oc. Q'ueocab' van eb' aj Ararat, eb' aj Mini yed' pax eb' aj Askenaz yac' oval yed'oc. Sic'jocab'och junoc yajal yic suchb'an eb' soldado d'a oval. B'atocab' noc' chej d'a oval icha noc' c'ulub' mañixo b'ischajb'enoc.
- 28 Yac'ocab' lista sb'a juntzañxo nación sb'at yac' oval d'ay. Cotocab' eb' sreyal Media, eb' gobernador, eb' nivac yopisio yed' masanil eb' anima ay d'a yol smacb'en, xchi Jehová.

- 29 A lum luum tic, ol ib'xocq'ue luum. Ol tzicub'tañaj luum, yujto ol yaq'uelc'och Jehová tas nab'il yuuj. A Babilonia ol can tz'inan icha tz'inan luum, mañxalaj mach ol cajnaj d'ay.
- 30 A eb' soldado yic Babilonia chi', mañxo ol yal scolan sb'a eb'. Toxoñej ol ochcan eb' d'a yoltac b'aj scol sb'a. Mañxalaj yip eb', lajan ol ajan eb' icha eb' ix ix. Ol laj mac'joquem lañnaj schoñab' eb', ol laj ñusjoczt'a spat eb'.
- 31 B'elb'onxoñej ol aj sc'och eb' checab' yal d'a viñ sreyal Babilonia to toxo ix ac'ji ganar schoñab' viñ chi' smasanil.
- 32 A b'aj jay a a' b'aj tz'ec' eb' anima, ol laj macjoc yuj eb' ajc'ol chi'. A b'aj scol sb'a eb' soldado, ol ñusjoczt'aoc, yuj chi' ol te xiv eb' soldado chi'.
- 33 A Jehová Yajal d'a Smasanil, sDiosal Israel, syal icha tic: A eb' aj Babilonia, lajan eb' icha ixim trigo vach'xo yajem d'a yol junoc tec'lab', toxo val sc'och stiempo stec'chaji, xchi Jehová.
- 34-35 A eb' aj choñab' Sion, syal eb' icha tic: A viñtaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, choc' ix oñ yutej viñ. Mesesi ix yutejcan co choñab' viñ icha junoc uc'ab' mañxa tas d'a yool. Ichato ix oñ sturb'at viñ icha junoc noc' nivaquil noc' ay d'a yol a' mar. Ix b'ud'ji val sc'ol viñ yuj masanil tastac ay d'ayori, axo ixto cani ix syumcanel viñ. Stupocab' Babilonia icha val ix oñ yutej. Stupocab' eb' caldeo, yuj eb' anima ix smilcham eb' d'a co cal, xchi eb' aj Jerusalén chi'.

A tas alb'ilcan d'a eb' aj Jerusalén

- 36 Syal Jehová d'a eb' aj Jerusalén icha tic: A in ol in ch'olb'itej d'a stojolal tas ix ex utaji. Ol vaq'uec' e pac d'a eb' eyajc'ool. Ol laj vac' tup masanil a' ñajab' yed' sjajtac a a' ay d'a Babilonia.
- 37 Toxoñej ol q'uecan b'ulan sc'ajil. Axoñej noc' oques ol cajnaj ta', mañxalaj mach olto cajnaj d'ay. Ol te xiv eb' anima yilani, ol b'uchvaj pax eb' d'ay.
- 38 Ol el yav eb' aj Babilonia chi' icha noc' choj, ol el pax yav eb' icha noc' yunetac choj chi'.
- 39 Yacb'an ste c'ac'b'i eb' stzalaji, ichato ol in b'o junoc nivan vael d'a eb', ol vac'an añ yuc' eb', yic stzalaj eb'. Slajvi chi' ol satel sc'ol eb' svay d'a junelñej, mañxa b'aq'uir ol el svayañ eb' chi'.
- 40 Ol vic'b'at eb' b'aj ol miljocchamoc, icha tz'aj yic'jib'at noc' yunetac calnel, noc' chiva yed' noc' ch'ac calnel b'aj smilji.

Ol ac'joc ganar Babilonia

- 41 A Babilonia te b'inajnac d'a yolyib'añq'uinal tic, palta ol ac'joc ganar. Toxoñej ol xivcanq'ue juntzañ nación ayic ol yilan eb'.
- 42 Icha val to a a' mar ol b'at secnaj d'a yib'añ, ol mucchajcan yuj a'.
- 43 A val schoñab'il, ol laj can tz'inan, icha tz'inan luum ol ajanoc. Mañxa mach ol cajnajxoc d'ay, mañxa pax mach ol ec' ta'.
- 44 Ix yalanxi Jehová icha tic: Ol vac' val och yaelal d'a yib'añ Bel sdiosal Babilonia. Ol vac' xejejq'ueta tas toxo ix sb'uc'b'ati, mañxo ol javoc juntzañ nación yaq'uem sb'a d'ay. Ol empax lañnaj smuroal Babilonia chi'.
- 45 Ex in choñab', elañec ta', colec e b'a d'a yoval in c'ol sjavi d'a yib'añ.
- 46 Mañ eyac' pensar, mañ ex xiv yuj tas tz'alji d'a yol jun nación chi'. Ch'oc ch'ocñej tas sb'inaj d'a junjun ab'il, axoñej xivc'olal sb'inaji, ayñej oval d'a scal eb' yajal.

- 47 Icha chi' ol aj sja sc'ual vac'anoch yaelal d'a yib'añ juntuñ sdiosal Babilonia chi'. Masanil jun nación chi' ol ac'joc q'uixvelal, toxoñej ol b'ud'jocanel yuj eb' chamnac.
- 48 A in val Jehová in svala': A satchaañ yed' yolyib'añq'uinal tic yed' masanil tas ay d'ay, ol te tzalajoc ayic ol ac'joc ganar Babilonia chi', yujto a d'a norte ol cot eb' ol sataneloc.
- 49 Ol satjoqueloc yujto te nivan anima ix smilcham d'a Israel, te nivan pax eb' anima ix satjiel d'a yolyib'añq'uinal tic yuuj, xchi Jehová.

A tas ix alchaj d'a eb' aj Israel'R'ayec' d'a Babilonia

- 50 Syal Jehová d'a eb' aj Israel ayec' d'a Babilonia icha tic: A ex mach ex ol ex el d'a scal chamel ol ujoc chi', elañec lemnajoc, mañ ex och vaan. Vach'chom najat ayex, palta aq'uec val och e pensar d'ayin Jehová in tic, nacpaxcot Jerusalén.
- 51 Palta a ex tic, tzeyal icha tic: Tzoñ te q'uixvi ayic scab'an tas syal eb' d'ayorñ. Q'uixavtaconxoñej scab'i, yujto a eb' ch'oc choñab'il toxo ix och eb' d'a yoltac cuarto Yicñej Dios Yaji, xe chi.
- 52 Palta a in Jehová in svala': Ol ja jun c'ual ol vac'an val och yaelal d'a yib'añ sdiosal eb' aj Babilonia yed' d'a masanil yol smach'en, toxoñej ol el yav eb' anima ol lajvoc.
- 53 Vach'chom sq'uec'och Babilonia d'a satchaañ yalani, chaañ syutej sb'oanq'ue smuroal, palta ol vac'b'at eb' ajc'ol b'at sataneloc, xchi Jehová.

Ol satjoquel Babilonia

- 54 Ol ab'chaj yel yav eb' aj Babilonia, ol ab'chaj satjiel masanil schoñab' eb' caldeo.
- 55 Aton Jehová ol sataneloc, ol c'och sc'ual slajvi jantac av tz'el d'ay. A eb' ajc'ol ol javoc xumnaj eb' d'ay icha a' mar, ol c'añ val yem eb' d'a yib'añ jun choñab' chi'.
- 56 Ol javoc eb' satel Babilonia chi', ol syaman masanil eb' soldado eb', ol mac'joc cañchaj sjul-lab' eb'. Yujto a Jehová, Dios toni, syac' spac d'a junjun icha val d'a smojal.
- 57 A in Rey in, a in b'i, Jehová Yajal d'a Smasanil, a in sval icha tic: Ichato ol vac' añañ yuc' eb' yajal d'a Babilonia, eb' aj pensar, eb' gobernador, eb' nivac yopisio yed' eb' soldado, ol cot svayañ eb' d'a junelñej. Mañxo ol el-laj svayañ eb' chi'.
- 58 A smuroal Babilonia te levan sat, palta ol em lañnaj d'a junelñej. A spuertail nivac, ol tz'ab'atoc. Nab'añej ix munlaj juntuñ nación d'ay. A jantac munlajel b'aj ix c'unb'i eb', toñej ol tz'ab'atoc, xchi Jehová.

Ic'b'ilb'at slolonel viñaj Jeremías'R'd'a Babilonia

- 59 Ayic scharñil ab'il yoch viñaj Sedequías reyal d'a Judá, ix b'at viñ d'a Babilonia, ajun viñaj Seraías yuninal viñaj Nerías yixchiquin viñaj Maaseías ix b'at yed' viñ. A viñ ay yalan yic yilan tas tz'aj viñ rey chi'. Ayic manto b'at eb' viñ d'a Babilonia chi', a in Jeremías in tic schecab' in Dios, ix vac' jun checnab'il d'a viñaj Seraías chi'.⁶⁰ Junxoñej ix vac' tz'ib'chajcan masanil tas toxo ix alchaji to d'iñan sja d'a yib'añ Babilonia chi'.⁶¹ Ix valan d'a viñaj Seraías chi' icha tic: Ayic tzach c'och d'a Babilonia chi', tzil val tas tzutej avtan masanil juntuñ lolonel tic.⁶² Tzalan icha tic: Mamin Jehová a ach ix ala' to ol a satel jun nación tic. Mañxa anima ol cajnajxoc d'ay, mañxa pax noc' noc'. Ol can tz'inan uj d'a junelñej, xa chi.⁶³ Ayic slajvi val avtan juntuñ lolonel tic, tza tzec'anoch junoc q'uen q'ueen b'aj tz'ib'ab'il tic, tza julancanb'at d'a

yol a Éufrates, ⁶⁴ tzalani: Icha val tic ol aj satcanem Babilonia, mañxa b'aq'uirí ol q'uex vaan yuj jantac yaelal ol javoc d'a yib'añ yuj Jehová, xa chi, xin chi d'a viñ.

52

Ochnac viñaj Sedequías reyal (2R 24.18-20; 2Cr 36.11-16)

¹ A viñaj Sedequías, 21 ab'il sq'uinal viñ ayic ix och viñ reyal. 11 ab'il ix yac' reyal viñ d'a Jerusalén. A ix snun viñ Hamutal sb'i ix, yisil ix viñaj Jeremías aj choñab' Libna. ² Te chuc tas ix sc'ulej viñ d'a yichañ Jehová, icha sc'ulej nac viñaj Joacim. ³ Yuj chi' ix cot yoval sc'ol Jehová d'a eb' aj Jerusalén yed' d'a eb' aj Judá, ix yiq'uel eb' d'a yichañ.

Ix ac'ji ganar Jerusalén (2R 24.20–25.7; Jer 39.1-7)

Ix spitej sb'a viñaj Sedequías chi' d'a viñ sreyal Babilonia, ⁴ yuj chi' ayic slajuruñil c'ual yoch slajuruñil uj yic sb'aluruñil ab'il yoch viñ reyal, ix cot viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, ix javi viñ d'a Jerusalén yed' eb' soldado. Ix oymaj eb', ix sb'oanq'ue scampamento eb' d'a spatictac choñab' chi'. Ix sb'oanpaxq'ue stec'nub' eb' d'a spatictac yic syac'an oval eb' yed'oc. ⁵ Oyanñejoch eb' d'a spatic choñab' chi' masanto ix tz'acvi 11 ab'il yoch viñaj Sedequías chi' reyal. ⁶ Ayic b'aluruñexo c'ual yoch schañil uj yic jun ab'il chi', ix te em vejel, mañxa val jab'oc tas sva eb' anima. ⁷ Ix sb'oan jun olan eb' soldado caldeo d'a smuroal, palta axo d'ac'valil ix el lemnaj viñaj rey Sedequías yed' masanil eb' soldado. A d'a scal yavb'en te' eb' rey ix el eb', ix elc'och eb' d'a jun puerta d'a snañal chab' muro. Icha chi' ix aj sb'at eb' d'a jun b'e sb'at d'a ch'olan sc'och d'a a' Jordán. ⁸ Palta a eb' soldado yic Babilonia chi', ix och eb' d'a spatic viñaj rey Sedequías chi'. Axo d'a yac'lical Jericó ix yamchaj viñ yuj eb', axo eb' soldado ajun yed' viñ rey chi', ix actajcan viñ yuj eb', ix saclemcanb'at eb'. ⁹ Ix syaman viñaj rey Sedequías chi' eb' soldado yic Babilonia chi', ix yic'anb'at viñ eb' d'a viñaj Nabucodonosor ayec' d'a Ribla, d'a yol smacb'en choñab' Hamat. Ata' ix yal viñ tas ol utaj viñaj Sedequías chi'. ¹⁰ Val d'a yichañ viñ ix miljicham eb' yuninal yed' eb' yajal yaj d'a Judá. ¹¹ Axo pax viñ, ix checji ic'chajq'ueta yol sat viñ, ix tzec'chaj viñ d'a q'uen cadena, ix ic'chajb'at viñ preso d'a Babilonia. Ata' ix cham viñ.

Ix juchajem templo d'a Jerusalén (2R 25.8-21; 2Cr 36.17-21; Jer 39.8-10)

¹² Ayic slajuruñil c'ual yoch yoil uj ayic 19 ab'il yoch viñaj Nabucodonosor reyal d'a Babilonia, ix javi viñaj Nabuzaradán d'a Jerusalén chi'. Sat yajal yaj viñ yuj viñaj Nabucodonosor chi', yajal pax yaj viñ d'a eb' stañvan viñ rey chi'. ¹³ A viñ ix ul ñusantz'a templo, spalacio eb' rey yed' pax spat eb' nivac yajal d'a Jerusalén yed' masanil pat. ¹⁴ Axo masanil eb' soldado ajun yed' viñ ix pojanem smuroal Jerusalén chi'. ¹⁵ Ix yic'anb'at eb' anima viñ d'a Babilonia, aton eb' aycan d'a choñab' chi', eb' ix yac'och sb'a yed' viñ sreyal Babilonia chi' yed' pax jantacxo eb' anima. ¹⁶ Axoñej junjunxo eb' meb'a' ix cani, yic smunlaj eb' yed' yavan te' uva eb'.

¹⁷ A eb' soldado yic Babilonia chi' ix mac'anpoj masanil yamc'ab' nab'a bronce d'a templo: Aton yoyal, yichtac yed' pax jun yivan pila yic a a'. Ix yic'anb'at masanil q'uen bronce chi' eb' d'a Babilonia. ¹⁸ Ix yic'anpaxb'at yed'tal q'uen tic'aq'uil taañ eb', q'uen pala, q'uen icha texlex, q'uen nivac palangana, q'uen nivac cuchara yed' masanil yamc'ab' nab'a bronce

sc'anchaji ayic tz'och ejmelal. ¹⁹ Ix yic'anpaxb'at juntzañ yamc'ab' nab'a oro, nab'a plata viñaj Nabuzaradán chi': Aton juntzañ q'uen palangana, q'uen yed'tal tzac'ac', q'uen nivac uc'ab' b'aj smolchaj q'uen tic'aq'uil taarí, q'uen candil, q'uen nivan cuchara yed' juntzañ vaso b'aj tz'ac'ji vino d'a ofrendail. ²⁰ Maxtzac yal snachajeli jantac yalil juntzañ tas nab'a bronze yac'nac b'ojoc viñaj Salomón d'a templo chi': Aton chab' oy, jun nivan pila b'aj smolchaj a a' yed' lajchave' yechel toro cuchjinac jun pila chi'. ²¹ Junjun oy chi', ec'to 8 metro steel. Ay am nañaloc svaquil metro spatic, palta olan yool, uque' centímetro spimal. ²² Junjun oy chi' ay smacul sjolom, ec'to chab' metro steel, nab'a bronze paxi. A d'a spatictac chi' ayoch jun icha q'uen malla nab'a bronze, aypaxoch yechel sat te' granado yelvanub'oc. Lajan yaj chab' oy chi'. ²³ A d'a junjun tzol yol sat q'uen malla chi', ayoch 100 yechel sat te' granado chi', a b'aj nivan chequel, ay 96 ayochi.

Ic'b'ilb'at eb' aj Judá

²⁴ A viñaj Nabuzaradán chi' ix yaman viñaj Seraías sat sacerdote yed' viñaj Sofonías schab'il sacerdote yed' oxvañ eb' viñ stañvan ti' templo. ²⁵ Axo d'a scal eb' anima aytocan d'a Jerusalén, ix ic'jib'at jun viñ yajalil eb' soldado yed' ucvañxo eb' viñ vinac ayoch d'a yopisio yac'an servil viñ rey d'a choñab' chi'. Ix ic'chajpaxb'at jun viñ sat tz'ib'um yaj d'a scal eb' soldado (a viñ ed'jinac slistail eb') yed' pax 60 eb' aj choñab' nivac yopisio d'a yol schoñab' chi'. ²⁶⁻²⁷ A viñaj Nabuzaradán ix ic'anb'at masanil juntzañ eb' tic d'a yichañ viñ sreyal Babilonia ayec' d'a Ribla d'a yol smacb'en choñab' Hamat. Ata' ix schec viñ sreyal Babilonia miljoccham eb'.

Icha chi' ix aj yic'juel eb' aj Judá chi' d'a sluum. ²⁸ A sb'isul eb' anima ix ic'jib'at yuj viñaj Nabucodonosor chi', aton tic: Ayic yuquixlo ab'il yoch viñ reyal, 3 mil 23 eb' anima aj Judá ix ic'jib'ati. ²⁹ Axo d'a 18 ab'il yoch viñ reyal, 823 eb' aj Jerusalén ix ic'jib'ati. ³⁰ Axo d'a 23 ab'il yoch viñ reyal chi', 745 eb' aj Judá ix ic'jib'at yuj viñaj Nabuzaradán. Yuj chi' a sb'isul eb' ix ic'jib'at chi' ay 4 mil 600 eb' d'a smasanil.

Ix actajel viñaj rey Joaquín (2R 25.27-30)

³¹ Ayic 25 c'ual yoch slajchavil uj ayic 37 ab'ilxo yic'jib'at viñaj Joaquín sreyal Judá d'a Babilonia, ix och viñaj Evil-merodac reyal d'a Babilonia chi'. Ix sch'ox svach'c'olal viñ d'a viñaj Joaquín chi', ix yic'anelta viñ viñ d'a preso. ³² Te vach' ix yutej sb'a viñ rey chi' d'a viñ d'a yichañ juntzañxo eb' viñ rey ayoch preso ta'. ³³ Ichato chi' ix sq'uexanel spichul viñaj Joaquín chi' yic preso, axoñej yed' viñ rey ix va viñ masanto ix cham viñ. ³⁴ Ix ac'chajpax sgasto viñ yuj viñ sreyal Babilonia chi' masanto ix cham viñ.

A Oye' B'it Yic CUSC'OLAL

Lamentaciones sb'i jun libro tic, syalelc'ochi cusc'olal. A jun libro tic, ay oye' macan cusc'olal tz'ib'ab'il d'ay, junjun d'a junjun capítulo. Syal yuj cusc'olal yed' yaelal ayic smac'jinaquem lañnaj choñab' Jerusalén. Te cusc'olal ajnaccani, yujto mañ jantacoc tas janac d'a yib'añ. Vach'chom a jun libro tic te nivan syalcot yuj yaelal, ma cusc'olal, palta ay pax juntzañ versículo tz'alancoti to yovalil scac'och Dios yipoc co c'ool, scac'anpaxoch tastac toto ol ujoc yipoc co c'ool.

B'ab'el b'it yic cusc'olal

- 1 Cuseltacxoñej ix ajcan choñab' Jerusalén b'aj tzijtum anima d'a peca'. Lajan ix ajcan jun nivan choñab' tic icha tz'ajcan junoc ix ix toxo ix cham yetb'eyum. A d'a peca', ichato yajal yaj d'a scal juntzañ nación, axo ticnaic, tz'ac'ji pural yoch d'a munlajel.
- 2 Lajan icha junoc ix ix sic'sic'an yoc' d'ac'valil, chalali val yemta yal sat d'a spac'ultac sti'. A d'a scal juntzañ nación vach' yac'an yed'oc, mañxa junoc tz'ac'an snivanil sc'ool. Masanil ix meltzajoch ajc'olal d'ay.
- 3 Ix ic'jib'at eb' aj Judá d'a ch'oc choñab'il. Q'uixvub'tac yaj eb' yuj munlajel te ya b'aj ayochi. Ayxoec' eb' d'a scal juntzañixo nación. Maxtzac yic' jab'oc yip eb'. Ix yamchaj eb' yuj eb' spechani, yuj chi' ayxoec' eb' d'a scal yaelal.
- 4 Cuseltacxoñej yaj sb'eal Sion ticnaic. Mañxalaj mach sjavi d'a q'uiñ. Tz'inini yajcan sti' choñab'. Axoñej oq'uel syac' eb' sacerdote. A eb' ix cob'estac tacnacxoñej sc'ol eb' ix. A eb' aj Jerusalén ayoch yaelal d'a yib'añ eb'.
- 5 Toxo ix ac'ji ganar eb' cajan d'a Sion. Ix ic'jib'at eb' d'a ch'oc choñab'il yuj eb' yajc'ool. A Jehová ix ac'anoch yaelal d'a yib'añ eb', yujto te pit ix yutej sb'a eb'. A eb' yajc'ol eb' chi', van sq'uechaar eb'.
- 6 Toxo ix satel svach'il yilji choñab' Sion chi'. A eb' yajalil eb', lajan eb' icha noc' c'ultaquil chej maxtzac ilchaj svael. Van yel yip, yuj chi' toxoñej sñer yoc d'a yichañ eb' spechani.
- 7 A val d'a sc'ual ayoch eb' aj Jerusalén yab'an syail, ix snaancot masanil sb'eyumal eb' d'a yalañtaxo. Ayic ix yamchaj eb' yuj eb' yajc'ol chi', mañxa mach ix colanel eb'. A val yic tz'ilji eb' yuj juntzañixo eb' yajc'ool, sb'uchji eb' yujto toxo ix telvi eb'.
- 8 A eb' aj Jerusalén chi', yelxo nivan schucal eb' ix yac'ochi, yuj chi' smoj val syajjiel eb'. D'a peca' nivan yelc'och jun choñab' chi' d'a yol sat eb' anima, axo ticnaic, syaj eb', yujto toxo ix ilji sq'uixveltaquil. Yuj chi' a eb' aj Jerusalén tz'oc' val eb', toxoñej sc'ub'ejel sat eb' yuj q'uixvelal.
- 9 Te nivan chequel yaj schucal eb' cajan d'a Jerusalén chi', palta malaj tas sna eb' yuj tas ol javoc d'a yib'añ. Te satub'tac ix aj stelvi schoñab' eb', malaj mach snivanan sc'ol eb'. Syal eb' anima ta': Mamin Jehová, ina val co yaelal, yujto a eb' ajc'ol d'ayori syic'chaar sb'a eb' ori yixtani, xchi eb'.
- 10 A eb' ajc'ool chi', toxo ix yiquej masanil sb'eyumal eb' aj Jerusalén eb'. Ix yil val eb' aj choñab' chi' yoch lemnaj eb' ch'oc choñab'il d'a yol stemplo Dios, aton juntzañ anima yalnac Jehová to max yal yochi.

- 11 Masanil eb' cajan ta' tz'oc' eb', tz'ec' eb' sayan svael. Toxo ix yac'b'at sb'eyumal eb' sq'uexuloc svael yic max cham eb'. Ix yalan eb': Mamin Jehová, cotañ q'uelan d'ayori yuj tas ix aj co telvi. Il val och a c'ol d'ayori yuj co yaelal.
- 12 A ex tzex ec' d'a co lac'anil tic, ochañec vaan tze naani. ¿Toc ay val yaelal icha quic tic? Yelxo val sco te ab'ej syail. Ix yac'cot jun yaelal tic Jehová d'a quib'añ yuj yoval sc'ool.
- 13 Ato d'a satchaañ ix yac'cot jun c'ac' Jehová, yic syac' lajvoquem co b'aquil. Ix sb'oem jun yaal d'a quichañ, icha val chi' ix aj co meltzajcot d'a co patic. Ix ori actajcan yuuj, cotac scal syac'anoch yaelal d'a quib'añ.
- 14 A Jehová, toxo ix yaloch co chucal d'a co sat, añaña' co chucal chi' ix ori tzec'ani, icha val junoc icatz al yajoch d'a quib'añ. Tz'el val quip yuuj. Ix ori yac'och Dios Cajal d'a yol sc'ab' eb' cajc'ool. Maxtzac yal co tec'b'an co b'a d'a yichañ eb'.
- 15 A Jehová ix spatiquejel eb' soldado tzoñ colan calani. Ix yac'cot jantac eb' soldado ajc'ol d'ayori yic satel masanil eb' co soldado quelemtac. Toxo ix ori tec'jiem a ori aj Judá ori tic yuj Jehová, icha val tz'aj stec'jiel yal sat te' uva.
- 16 Yuj val juntzañ tic tz'el val yal co sat coq'ui. Mañxalaj mach tz'ac'an snivanil co c'ool. Mañxalaj mach syal yac'an co tec'anil. A d'a scal oval chi' ix cactejcan eb' cuninal, yujto ix ori can d'a yalañ yuj eb' ajc'ol chi'.
- 17 Ix quic'chaañ co c'ab' co tevi, palta malaj mach tz'ac'an snivanil co c'ool. A Jehová ix molb'ancot eb' cajan d'a co lac'anil yic syac'an oval eb' qued'oc. A Jerusalén tic, yajyonc'olal ix ajcan d'a eb'.
- 18 Ix sc'ulej val Jehová icha val tas smojalil, yujto ix co pitej co b'a d'a schecnab'il. Ex choñab', ab'ec val tas ol cala'. Ilec val co yaelal. A eb' cuninal, toxo ix ic'jib'at eb' d'a ch'oc choñab'il.
- 19 Ix co c'an scolval juntzañ nación ayoch qued'oc yalani, palta toñej tzoñ yixtej eb'. A eb' viñ sacerdote yed' eb' viñ ichamtac vinac, ayic van yec' eb' viñ say svael, ix cham eb' viñ yuj vejel d'a yoltac scalleal choñab' tic.
- 20 Mamin Jehová, ina val tas caji. Max techajlaj co yaelal tic cuj scab'i. Pitz'itz'i yoch d'a co c'ol scab'i ayic sco naancot co pitalil. A d'a spatiquel co choñab' tic smiljicham eb' cuninal d'a q'uen espada, axo d'a yol choñab', ay pax chamel.
- 21 A eb' ch'oc choñab'il, syab' val eb' yel cav yuj co cusc'olal, palta malaj mach snivanan co c'ool. Masanil eb' ayoch ajc'olal d'ayori, yojtacxoriej co yaelal eb', stzalaj val eb' yuj yaelal ix ac'och d'a quib'añ. Javocab' jun c'u alb'ilcan uj d'a peca', yic vach' lajan ol aj eb' icha caj tic.
- 22 Nacot jantac schucal eb'. Utejpax eb' yuj schucal, icha val tzoñ utej yuj quic tic. Te nivanxo tzoñ oq'ui, tz'el yip co pixan scab'i, xchi eb' aj Jerusalén chi' d'a Jehová.

2

Schab'il b'it yic cusc'olal

- 1 Te vach' yilji choñab' Sion, palta ix q'uic'b'i q'uinal d'ay yujto te nivan ix aj scot yoval sc'ol Jehová. Mañ jantacoc svach'il yilji Israel palta ix juvieli. Majxo snacotlaj scajnub' Jehová yuj yoval sc'ool chi'.
- 2 Mañxa junoc choñab' b'aj cajan eb' yiñtilal viñañ Jacob ixto can yuj Jehová. A yuj yoval sc'ool, elañchamel ix laj yac' lajvoquem scuartel eb' aj Judá.

Toxo ix satel snivanil yelc'och jun nación yed' masanil eb' yajal yaj d'ay.

- ³Yuj yoval sc'ol chi', ix yac' lajvoc masanil yipal Israel. Ix yiq'uel scolval d'ay ayic ix javi eb' ajc'ool. Ix yac'och sc'ac'alc'olal d'a yib'añ yirñital virñaj Jacob, icha val junoc c'ac' satanel masanil tas.
- ⁴A Jehová, lajan val ix yutej sb'a icha junoc ajc'ool, ix yac'b'at sjul-lab' d'a stojolal choñab'. Icha val junoc milum anima, ix smilcham eb' xajan cuuj. Icha junoc c'ac', icha val chi' yajoch yoval sc'ol d'a yib'añ scajnub' eb' aj Sion.
- ⁵Lajan ix sc'ulej Jehová icha val sc'ulej junoc ajc'ool, junelñej ix lajviem Israel yuuj. Ix spojem masanil scuartel yed' sdespacho Judá. Tzololixonej sjavi cusc'olal d'a yib'añ eb' aj Judá chi' yuuj.
- ⁶Icha tz'aj yixtajib'at junoc lechpat, icha val chi' ix aj yixtanb'at stemplo Jehová b'aj smolb'ej sb'a eb' choñab'. A ix ac'an sb'atcan q'uirñ satc'olal yed' sc'ual ic'oj ip yuj eb' aj Sion. A yuj yoval sc'ol Jehová ix spatiquej-canel eb' rey yed' eb' sacerdote.
- ⁷Toxo ix spatiquejel yaltar Jehová, mañxa yopisio stemplo yuuj. Toxo ix yac'canoch d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool yic sjuchajem smuroal. Val yel yav eb' ajc'ol d'a stemplo Jehová, ichato sc'ual q'uirñ.
- ⁸A Jehová ix naan sjuanem smuroal choñab' Sion. Ix cham val snaani tas ol aj sjuan lajvoc. Maj oc'laj sc'ool masanto ix lajviem yuuj. Junxonej ix aj yem juynaj storreal yed' smuroal.
- ⁹Toxoñej ix emcan vecan spuertail jun choñab' chi' d'a sat lum. Ix cañchajpaxb'at yijchul ayochi. A viñ sreyal yed' eb' ayoch yajalil, ix b'atcan eb' d'a scal eb' ch'oc choñab'il b'aj malaj sc'ayb'ub'al Dios. Mañxalaj tas syac' Jehová yil eb' schecab'.
- ¹⁰A eb' yichamtac vinaquil choñab' Sion mañxalaj syal eb', c'ojanem eb' d'a sat lum. Syac'q'ue pococ eb' d'a sjolom, syac'anoch pichul eb' yic cusc'olal. A eb' ix cob'estac ix d'a Jerusalén tz'em ñojan eb' ix d'a sat lum yuj q'uixvelal.
- ¹¹Ste ixtaxel in sat yuj oq'uel, max techaj cusc'olal vuj svab'i. Mañxalaj in tec'anil yic svilan satel eb' vetchoñab'. A eb' unin tzato chuni, scham eb' d'a yoltac calle yuj vejel.
- ¹²Syal eb' unin d'a snun icha tic: Ac' co vael, ac' co vino, xchi eb'. Ichato echen tz'ic'an eb', stelvi eb' d'a yoltac scalleal choñab'. Tz'em ñojnaj eb' d'a yol sc'ab' snun, tz'el sc'ol eb'.
- ¹³¿Mach yed'oc ol ex in lajb'ej ex aj Jerusalén? Ex aj choñab' Sion, ¿tas junoc ch'oxnab'il tzin ch'ox d'ayex yic svac'an snivanil e c'ool? Te nivan ix aj e lajviemi, ¿machto val ol ex ac'an b'oxoc?
- ¹⁴A tas ix yal eb' syesejoch sb'a schecab'oc Dios d'ayex, es masanil. Maj ch'oxjiel e mul yuj eb', yuj chi' maj q'uexvi e pensar. Ix alji es lolonel d'ayex, ix eyac'anoch d'a e c'ool.
- ¹⁵Ayic tz'ilji Jerusalén yuj eb' tz'ec' d'a yol b'e, stz'it sc'ab' eb' sb'uchvaj d'ay. Tz'el yav eb', stzicub'tañan sat eb' sb'uchvaji. Syalan eb' icha tic: ¿Tob'an am a jun choñab' tic sb'inaj d'a sat lum tic to mañxo jantacoc svach'il yilji? xchi eb'.
- ¹⁶Masanil eb' ajc'ol sb'uchvaj d'ay, tz'el yav eb', schiñan sc'ab' eb', syalan eb' icha tic: Toxo ix co satel Jerusalén d'a junelñej. Aton jun c'u tic ix co tañvej val, a ticnaic van quilani, xchi eb'.
- ¹⁷Toxo ix elc'och tas nab'il yuj Jehová, toxo ix elc'och slolonel nab'il yuj d'a peca'. Ix oñ yac' sateli, majxo oc'laj sc'ol d'ayori. Ix el d'a sc'ol oñ yac'an tzetzajoc, ix schaan yic'chañ sb'a eb' ajc'ol chi'.

- 18 Ex aj Sion, c'anec scolval Jehová d'a smasanil e c'ool. C'ual d'ac'val ocab' yel yal e sat eyoq'ui. Mañ ex och vaan eyoq'ui.
- 19 Cotac scal tzex q'ue vaan, tzex avaj d'ac'valil, tze c'anan scolval Jehová. Mojb'ejecq'ue e c'ab' tzex oc' d'a smasanil e c'ol d'a yichañ Jehová. C'anec yoq'uelc'olal yuj eb' eyuninal, yujto a b'aj schalaj sb'a b'e van scham eb' yuj vejel.
- 20 Mamin Jehová, naval sic'lab'il, ¿toc ay junocxo choñab' tzutej icha tic? ¿Tocval smoj ay eb' ix nunab'il schianb'at yune' tzato chuni? ¿Toc val smoj smac'jicham eb' sacerdote yed' eb' a checab' d'a yol a templo?
- 21 A eb' unin yed' eb' ichamtac vinac, toxo ix em latz'an eb' d'a yoltac calle schami. A eb' quelemtac yed' eb' ix cob'estac, ix cham eb' yuj q'uen espada. D'a sc'ual yoval a c'ool ix a mac'cham eb', majxo oc'laj a c'ol d'a eb'.
- 22 Mamin Jehová, yalxoñej b'aj ix ic'cot tziytum yaelal d'a Jerusalén, icha val tz'aj sjavi eb' anima d'a sc'ual q'uiñ. Mañxalaj mach ix colchajel d'a sc'ual yoval a c'ol chi'. A eb' cuninal ix quil q'uib'oc, eb' ix co c'ayb'ej, ix miljicham eb' yuj eb' ajc'ool.

3

Yoxil b'it yic cusc'olal

- 1 A in tic, nivan val ix aj vab'an syail yuj yoval sc'ol Dios.
- 2 Ix in spechb'at d'a scal q'uic'alq'uinal b'aj junelñej q'uic'olinac. Ix in yac' b'ey d'a yoltac b'e b'aj malaj saquilq'uinal.
- 3 Masanil c'u ichañej tic in smac'an yed' yoval sc'ool.
- 4 Ix yac' ichamax in nivanil, choc'xoñej ix yutejcanb'at in b'aquil.
- 5 Ix in smacchej yed' yaelal yed' cusc'olal.
- 6 Ix in yac' aj d'a scal q'uic'alq'uinal, icha yaj eb' chamnaxco.
- 7 Ix in smacchej b'aj mañxa b'aj syal veli. Yed' val q'uen nivac cadena ix in szec'a.
- 8 Vach'chom tz'el vav in c'anan scolval, max scha yab' tas tzin c'an d'ay.
- 9 Ix smac in b'e yed' q'uen q'ueen, yuj chi' axoñej d'a q'uex b'e tzin b'ati.
- 10 Lajan ix yutej sb'a Jehová d'ayin icha junoc noc' oso sc'ub'ejel sb'a, icha junoc noc' choj tz'elta jucnaj d'ayin.
- 11 Ix in sñerel d'a yol b'e yic choc' tzin yutejcanb'ati, ix in actajcan yuuj.
- 12 Ix sb'o'och sjul-lab', ix can ijan d'ayin yed' sjul-lab' chi'.
- 13 A sjul-lab' ix sjulcot d'ayin, ix c'axpaj d'a yol in c'ool.
- 14 Masanil eb' vetanimail sb'uchvaj d'ayin, a inxoñej tzin yal eb' d'a scal slolonel.
- 15 D'a val syaelal ix in ajec' yuj Dios. Te c'a' tas ix yac' vuq'uej.
- 16 Ix el vecnaj q'uen ve ayic ix in em latnaj d'a sat lum yuuj, ix in can telan d'a cal pococ.
- 17 Mañxalaj in junc'olal, mañxo naanoc tzalajc'olal vuuj.
- 18 Svalani to mañxa in tec'anil, yujto mañxo ayococh Jehová yipoc in c'ool.
- 19 A tzin naancot in cuselal yed' vec' in ch'ocojil, te ya svab'i.
- 20 A val yic tzin naancot juntzañ chi', mañxo animaoc tzin aj svab'i.
- 21 Palta ay jun tas tzin nib'ej, ayñejec' d'a in pensar, aton jun chi' in gana svac'ñejoch yipoc in c'ool.
- 22 Aton val yuj svach'c'olal Jehová max oñ sateli, yujto tz'oc'ñej sc'ool d'ayoñ.
- 23 Junjun q'uiñib'alil scheclaj svach'c'olal Jehová, syalñej cac'anoch d'a co c'ool.
- 24 Yuj chi' svala' to icha in mach'en yaj Jehová, añej ayoch yipoc in c'ool.

- 25 A eb' tz'ac'anoch Jehová d'a sc'ool, te vach' Jehová chi' d'a eb', aton eb' to sb'ec val och sb'a d'a yol sc'ab'.
- 26 Te vach' tato numan tzoñ aj co tañvani masanto scolvaj Jehová d'ayoñ.
- 27 Yelxo vach' tato ayic unin animaorito scac'anoch co b'a d'a yalañ smandar Dios.
- 28 Vach' tato numan tzoñ aj co ch'ocoj yach'an syac'och co yaelal Jehová.
- 29 Yoalil tzoñ och ejmelal, tzoñ em ñojan d'a sat luum, talaj tz'oc' sc'ol Jehová d'ayoñ.
- 30 Vach'chom tzoñ mac'ji, tzoñ b'uchji, palta co chaocab'i.
- 31 Max oñ yactejcan Jehová d'a junelñej.
- 32 Vach'chom syac'och co yaelal, palta tz'oc'pax sc'ool d'ayoñ, yujto te nivan svach'c'olal.
- 33 Val yel malaj sgana syac'och co cusc'olal yed' co yaelal.
- 34 A Jehová Dios Axoñej Ochi, malaj sgana tz'ixtaj eb' anima d'a preso,
- 35 malaj pax sgana tz'ic'jñiel sderecho eb' ac'b'il yuuj.
- 36 Mañ vach'oc d'a sat Dios tato max ch'olb'itaj eb' anima d'a stojolal.
- 37 Max elc'ochlaj tas sco na' tato mañoc Jehová tz'alani.
- 38 Max javilaj vach'ilal ma yaelal, tato mañoc Dios Axoñej Och tz'alani.
- 39 ¿Tas yuj chuc scab'i tato yuj co chucal syac' co yaelal Dios?
- 40 Co b'eyc'olejec val co b'a sic'lab'il, chajtil yilji co b'eyb'al, scac'anxioch co b'a d'a yol sc'ab' Jehová.
- 41 Caq'uecb'at co pensar d'a Dios aj satchaari, scalan d'a co lesal icha tic:
- 42 Ix och co mul, ix co pitej co b'a d'ayach, maj oñ ac' nivanc'olal.
- 43 Ix javi yoal a c'ol d'ayoñ, ix oñ a pechani, ix oñ a sateli, majxo oc'laj a c'ool d'ayoñ.
- 44 Ix a c'ub'ejel a b'a, najat ach b'atcan d'ayoñ yic maxtzac ab' co lesal.
- 45 Icha c'alem ix oñ utej d'a scal masanil anima.
- 46 Masanil eb' cajc'ool, ix oñ sb'uchval eb'.
- 47 Tzoñ te xivi yujto a eb' ajc'ol d'ayoñ tzoñ syam eb', tzoñ yixtan eb', tzoñ satanel eb', xco chi.
- 48 Tz'el val jiljon yal in sat voc' yuj cusc'olal, yujto van satel eb' vetchoñab'.
- 49 Mañ ol vactej voc' yuj vab'anñej syail
- 50 masanto ol yac'cot svach'c'olal Jehová d'ayoñ d'a satchaari.
- 51 Te yaxo pax svab' yed' in pixan yuj tas tz'ec' d'a yib'ari eb' ix ix d'a yol in choñab'.
- 52 A eb' ajc'ool, tzin spech eb' vach'chom malaj jab'oc in mul. Icha tz'aj spechji junoc noc' much icha chi' tzin yutej eb'.
- 53 Pitzan in val ix in syumanem eb' d'a yol jun jul, ix smacancan sti' jun jul chi' eb' yed' jun q'uen q'ueen, mañxa b'aj syal veli.
- 54 Ichato ay in em d'a yol a a', ix in naani to yicxo chamel vaji.
- 55 Mamin Jehová, ato d'a sjulal yich jun jul tic tzin avaj d'ayach.
- 56 Ab' yoch in jaj, mañ actej ab'an in tevi.
- 57 Ix a nitzcot a b'a d'ayin ayic ix ach vavtani, ix alan d'ayin: Mañ ach xivoc, xa chi.
- 58 Mamin, ix in a colcanel d'a yol sc'ab' chamel.
- 59 Mamin Jehová, ojtac tas tzin utaj d'a mañ stojolaloc tic. B'o yaj d'ayin d'a stojolal.
- 60 Ojtac tas snib'ej eb' ajc'ol d'ayin yed' tas sna eb' tzin yutej.
- 61 Mamin Jehová, ix ab' jantac chucal syal eb' d'a in patic yed' jantac tas sna eb' tzin yutej.

- 62 Jun c'u syac' eb' in yalub'tañani, snaan eb' tas ol in yutoc.
 63 Inab' val, c'ual d'ac'val in sb'uchan eb'.
 64 Mamin Jehová, ac' spac d'a eb' icha val smojalil yuj tas tzin yutej.
 65 Ac' pith'oquel spensar eb', tzac'anb'at catab' d'a yib'añ eb'.
 66 Mamin, pech eb' yed' yoval a c'ool. Satel eb' d'a yolyib'añq'uinal tic.

4

A scharil b'it yic cusc'olal

- 1 Ina val tas ix aj sq'uic'b'i yilji scopopial q'uen oro te vach'. Masanil q'uen q'ueen vach' yilji d'a templo, sacleminac ix ajcanb'at q'uen d'a yoltac calle.
 2 A eb' quelemtac d'a choñab' Sion, te nib'ab'il eb' d'a yichañ q'uen oro vach'. Axo ticnaic jun, lajan tz'utaj eb' icha junoc lum comon chen.
 3 A noc' nun oques syac' chunoc yune' noc', axo pax eb' ix vetchoñab' tic, maxtzac oc' sc'ol eb' ix, lajan eb' ix icha noc' avestruz tz'ec' d'a taquĩñ luum syactejcan sñolob'.
 4 A eb' unin vanto schuni scham eb' yuj taquĩñtial, sq'uecan lotzan yac' eb' d'a sjoom. Sc'an svael eb' unin chi', palta malaj mach tz'ac'an d'a eb'.
 5 A eb' anima tzijtum tas sva d'a peca', van scham eb' yuj vejel d'a yoltac calle ticnaic. A eb' ix q'uib' d'a yoltac pat te vach' yilji, van sayan eb' tas syab'lej d'a scaltac c'alem.
 6 A yaelal ix javi d'a yib'añ in choñab' yuj schucal, te ec'to d'a yichañ yic eb' aj Sodoma. A Sodoma chi', junñej rato satnaqueli, malaj mach cusnac yuuj.
 7 A eb' yajal d'a co cal, copopi yilji eb' d'a yichañ q'uen sacb'acom, te sac yilji eb' d'a yichañ lech. Te chac yilji snivanil eb' d'a yichañ q'uen coral. Te vach' yilji eb' d'a yichañ q'uen zafiro.
 8 Axo ticnaic, te q'uic' yilji eb' d'a yichañ q'uic'b'alil. A mach tz'ilan eb' d'a yoltac calle, maxtzac nachaj yuj eb' mach eb'. Toxo ix och lotzan stz'umal eb' d'a sb'aquil, taquĩñxorñej eb' icha te' c'atzitz.
 9 Te vach' yic mach ix cham d'a oval d'a yichañ mach c'oajanc'olal ix cham yuj vejel.
 10 Yuj vejel ix javi d'a yib'añ in choñab' yuj oval, a eb' ix ix vach' spensar smilcham yune' eb' ix, stz'añan eb' ix schi'a.
 11 Ix elc'och jantac yoval sc'ol Jehová, ix yac'cot sc'ac'alc'olal. Ix yac'anoch sc'ac'al choñab' Sion, masanto ix yal slajviem cimientool.
 12 A eb' sreyal juntzañ choñab' d'a yolyib'añq'uinal tic yed' eb' cajan d'ay, maj sna eb' tato ay eb' ajc'ol ol yal yoch d'a yol choñab' Jerusalén.
 13 Icha chi' ix uji yuj smul eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios yed' eb' sacerdote. Ix tob'canb'at schiq'uil anima malaj smul yuj eb'.
 14 Axo ticnaic, toñej smachlej eb' tz'ec' eb' d'a yoltac calle icha eb' max uji yilani. Queñrechtac spichul eb' yuj chic', mañixa mach syal sc'ol syaman spichul eb' chi'.
 15 Mañ ex javoc d'a co tz'ey, yujto te chic'tac ex, mañ oñ eyama', xchi eb' yetchoñab' eb' d'ay. Yuj chi' ix b'at eb' d'a juntzañixo choñab', palta malaj mach schaan eb'.
 16 Yed' yoval sc'ol Jehová ix yac' saclemb'at eb', majxo tañvaj eb' yuuj. Mañxalaj yelc'och eb' sacerdote d'a yol sat eb' ch'oc choñab'il, majxo oc'laj sc'ol eb' d'a eb' ichamtac vinac.

- 17 Nab'arnej ix ori c'unb'i co maclan sjavi jun choñab' ori scolo'. Ayoriq'ue d'a chaari sco maclan quil sjavi jun naci6n ijan ix ori colan yalani, palta maj yalpxalaj yuuj.
- 18 Aynejoch sat eb' ajc'ol d'ayori b'aj tzoñ b'eyeq'ui. Max yal-laj quelb'at d'a yol choñab'. Van sjavi slajvub'al co q'uinal, toxo ix javi co chamel.
- 19 A eb' tzoñ pechani, te jelan sb'ey eb' d'a yichari noc' ch'acb'a tz'ec' jeñeroc. Tzac'annej eb' d'a co patic d'a jolomtac vitz, tzoñ macji yuj eb' d'a tz'inan luum.
- 20 A viñ co rey al ayoch yipoc co c'ool, viñ sic'b'ilel yuj Jehová, toxo ix yamchaj viñ yuj eb'. A sco naani to a viñ ol ori colan d'a juntzañtxo naci6n.
- 21 Ex aj Edom, ex tzeyac' yajalil d'a masanil smacb'en choñab' Uz, tzevajartec, tzalajartec yach'an tzato yala'. Ol c'ochpax yaelal d'a eyib'ari. Icha eb' uc'um ari ol ex ajoc, q'uixvelal ol ex ajcanoc.
- 22 Ex aj Sion, toxo ix ec'b'at jantac eyaelal. Mañixo ol ex ac'jocxib'at d'a preso yuj Jehová. A exxo tic ex aj Edom, yuj e chucal ol yac'pax eyaelal Jehová, ol yac' checlaj jantac e mul.

5

Yoil b'it yic cusc'olal

- 1 Mamin Jehová, nacot jantac tas ix ec'b'at d'a quib'ari, ina val tz'aj quixtaji.
- 2 Masanil co macb'en, ix yiquej eb' ch'oc choñab'il, axo co pat yicxo eb' yaji.
- 3 Meb'a' unin ix ori ajcani, mañxalaj co mam. Axo eb' ix co nun, toxo ix can eb' ix sch'ocjil, mañxalaj yeb'eyum eb' ix.
- 4 A a a' scuq'uej, sco man a', axo te' co c'atzitz, sco tup te'.
- 5 Aynejoch eb' ajc'ol ori spechan b'eyec'oc. Tzoñ te c'unb'i, palta maxtzac yal quic'an jab'oc quip yujto ijanoch eb' d'a co patic.
- 6 Ix b'at b'echañ co c'ab' d'a eb' aj Egipto yed' d'a eb' aj Asiria, yuj co c'anan jab'oc co vael yic max ori chami.
- 7 A eb' co mam quicham ochnac smul, palta chamnacxo eb', axo d'a quib'ari scotcan yaelal yuj smul eb' chi'.
- 8 A ticnaic ayori och d'a yol sc'ab' eb' ayoch checab'oc d'a yalañtaxo. Mañxalaj mach tzoñ colanel d'a yol sc'ab' eb'.
- 9 Scal xivc'olal sb'at co say jab'oc co vael, yujto ay smay yuj eb' ac'um oval d'a tz'inan luum.
- 10 Yuj sc'ac'al vejel tzoñ te q'uic'b'i.
- 11 D'a Sion yed' d'a juntzañ choñab' d'a yol yic Judá, tz'ixtaj eb' ix quetb'eyum yed' eb' ix quisil.
- 12 Ix q'ue d'uñan eb' cajalil yuj eb' ayoch ajc'olal d'ayori. Mañxa yelc'och jab'oc eb' ichamtac vinac d'a yol sat eb'.
- 13 A eb' viñ quelemtac tec'an, tz'ac'jioch eb' viñ d'a jaxoj harina, axo eb' viñ yunetac quelem, stelvi eb' viñ d'a yalañ te' c'atzitz.
- 14 Mañxalaj eb' viñ ichamtac vinac ayec' d'a sti' choñab' sb'oan yaj yoval eb' anima. Mañxalaj eb' viñ quelemtac sb'itan d'a tzalajc'olal.
- 15 Mañxalaj co tzalajc'olal. A co chañal yic tzalajc'olal, ix meltzajoch cusc'olalil.
- 16 Maxtzac ori b'inaj icha d'a peca'. Te ob'iltac ori, yujto ix och co mul.
- 17 Mañxa yip co pixan yuj cusc'olal, van yixtax yol co sat yuj oq'uel.
- 18 Yujto ix satjiel stemplo Dios d'a tzalan Sion, yuj chi' axonej noc' vaax tz'ec' ta'.
- 19 Palta a ach pax tic ach Jehová, Yajal achñej, aynej ec' opisio d'a masanil q'uinal.

- ²⁰ ¿Tas yuj tzoñ b'atcan satc'olal uj d'a junelñej? ¿Tas yuj te nivanxo tiempo ix orñ actejaní?
- ²¹ Mamin Jehová, ic'orñi meltzaj d'ayach, ol orñ meltzajxoc. Comonoc vach' tzoñ ajxi icha d'a yalaritaxo.
- ²² Palta ina ix orñ a patiquejcaneli. Ix ec' d'a yib'añ ac'ancot yaelal d'a quib'añ.

A Slolonel Dios D'a Viñaj EZEQUIEL

Ezequiel sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Ezequiel tz'ib'ab'ilcan d'ay. A d'a ab'il 586 ayic manto javi Jesucristo, ix javi eb' soldado aj Babilonia yac' oval d'a Jerusalén. A viñaj Ezequiel schecab' Dios chi', ic'jib'at viñ icha presoal d'a Babilonia yed' juntzarixo eb' aj Judá ayic manto ac'ji ganar Jerusalén chi'. Ayxoec' viñaj Ezequiel d'a Babilonia chi' ayic smac'jiem lañnaj Jerusalén yuj eb' ajc'ol chi'. Yuj chi' schecnac Dios yal viñ d'a eb' ayec' yed'oc d'a Babilonia chi' yed' pax d'a eb' aj Jerusalén.

A jun libro tic chañ macař yaji: A b'ab'el macař, tz'el yich d'a capítulo 1 masanto d'a 24. A d'a tic syalcoti to tz'avtaj viñ schecab' Dios chi' yic syalan viñ d'a eb' anima to ol javoc yoval sc'ol Dios d'a yib'ař eb', ol ac'joc ganar chořab' Jerusalén. A schab'il macař, tz'el yich d'a capítulo 25 masanto d'a 32. A d'a tic syalcoti to a yoval sc'ol Dios ol javocpax d'a yib'ař juntzarixo naciön, juntzař tz'ixtanel Jerusalén chi'. Ay pax juntzař lolonel chi' yalel viñ ayic toxo ix ac'ji ganar Jerusalén chi'. A yoxil macař, tz'el yich d'a capítulo 33 masanto d'a 39. A d'a tic syal juntzarixo slolonel Dios aljinac d'a eb' anima ayicanb'at d'a Babilonia chi'. Aljinacpaxi to ol b'ochajxi Jerusalén chi', aljinacpaxcan juntzař lolonel d'a yib'ař Gog. Axo scharil macař, tz'el yich d'a capítulo 40 masanto d'a 48. A d'a tic ix ch'oxji d'a viñaj Ezequiel chi' icha vayich, yuj tas ol aj chořab' Israel chi' yed' stemplo Dios d'a b'aq'uiř.

A viñaj Ezequiel chi', ay val och Dios d'a sc'ol viñ sic'lab'il, te jelan spensar viñ, jantac tas ix ch'oxji yil viñ icha vayich, ix laj sic'can viñ d'a spensar. A jantac ix ac'ji yil viñ chi', ix yac' val och viñ d'a sc'ool, yuj chi' ix stec'b'ej sb'a viñ yalanel slolonel Dios chi'. Ix yac' val och viñ d'a sc'ol yalanel d'a eb' yetchoriab' yic sq'uex spensar eb'. A d'a jun libro tic syalcot jun ab'ix ojtacab'il, aton b'aj sb'inajcot juntzař taquiř b'ac, palta a juntzař taquiř b'ac chi', ix pitzvixi, aton tic syal d'a 37.1-14. A viñ checab' tic, sacerdote pax viñ, ix yal viñ to yovalil vach' scutej co b'a d'a Dios.

Ix yil stziquiquial Dios viñaj Ezequiel

¹⁻³ A in sacerdote Ezequiel in tic, yuninal in viñaj Buzi. A junel ayinec' d'a sti' jun a a' scuch Quebar d'a Babilonia, ayinec' d'a scal eb' vetchořab' aj Judá ic'b'ilcot preso. Ayic oye' c'ualxo yoch scharil uj yic ab'il 30, ayic toxo ix ec'b'at oye' ab'il yic'jicot viñaj rey Joaquín preso, ata' ix jacchaj satchař, ix vilan stziquiquial Jehová, ix lolon d'ayin, ix yac'anem spoder d'a vib'ař. ⁴ Ix vilani to a d'a stojolal norte ix cot jun nivan oval ic' yed' jun nivan q'uic'al asun. A d'a scal asun chi' ix elta c'ac' yed' leb'lon, axo d'a spatic yichař toxoņej scopopi. A d'a scal c'ac' chi' ay jun tas toxoņej sveei, icha val sveeial yilji q'uen bronze. ⁵ Axo d'a snařal ayelta chařvař aņgel querubín sb'i icha yilji anima. ⁶ Chaře' sat yed' chaře' sc'axil junjun eb'. ⁷ A xub' eb' masanto d'a yoc tojloņej yajemi, axo samil yoc eb' icha yech noc' vacax, sveei icha q'uen bronze řicb'ilel smical. ⁸ A juntzař eb' chi', chaře' sat yed' chaře' sc'axil junjun eb'. Ay pax chaře' sc'ab' eb' icha yic anima d'a scharil pac'ař scostil d'a yalař sc'axil chi'. ⁹ Syil-laj sb'a sc'axil eb' chi' ayic sb'ey eb', sb'atřej eb' b'aj q'uelanb'ati, max sutmaj snivanil eb' b'aj sb'ati. ¹⁰ Icha val tic yilji sat junjun eb': A d'a yichař eb' lajan yilji icha sat anima. Axo d'a svach' eb' lajan yilji icha sat noc' choj. Axo d'a sq'uexař eb', lajan yilji icha sat noc' vacax. Axo d'a spatic eb', lajan yilji icha sat noc' nivac ch'acb'a. Ichaton

chi' yilji sat eb'. ¹¹ Ayic syac'anel lian chab' sc'axil junjun eb', schalaj sb'a yed' yic eb' ay d'a junjun schiquin, axo yed' chab'xo jun, smusej snivanil eb'. ¹² Junlajanrtej tz'aj sb'at eb' d'a yichañ, mañ jab'oc sutmaj eb' ayic sb'at eb', ato a' b'aj scuchb'ajb'at eb' yuj spoder Dios. ¹³ A d'a scal eb', ay jun tas sb'eyeq'ui, lajan yilji icha tzac'ac' chacxilnac, ma icha yilji junoc tas ayoch sc'ac'al. Toxoñej sveei yilji, axo d'a scal tz'elta copoljoc c'ac'. ¹⁴ A juntzari eb' chi' sb'at xumnaj eb', elañchamel sjax xumnaj eb', icha yec' copoljoc leb'lon.

¹⁵ Ayic ix vilan juntzari eb' chi', ix vilan pax d'a sat luum, d'a stz'ey junjun eb' ay junjun xocanxocan yilji. ¹⁶ A chañe' xocanxocan chi', lajanrtej yilji scharñil, sveei yilji icha q'uen topacio, axo d'a yool junjun, ay junxo xocanxocan ayochi, ch'occh'oc b'aj q'uelanb'at junjun. ¹⁷ Syalrtej sb'at d'a scharñil pac'arñ, mañ yovaliloc sutmaji. ¹⁸ Ix vilani to a junjun juntzari xocanxocan chi' chaññ yajq'uei, satub'tac yilji, ayrtiej yol sat d'a spatice yichañ. ¹⁹ Ayic sb'eyb'at eb' querubin chi', sb'eypaxb'at juntzari xocanxocan chi'. Tato sq'ue vaan eb' d'a sat luum, sq'uepax vaan juntzari chi' yed' eb'. ²⁰ A eb' querubin chi', sb'atrtiej eb' b'aj tz'ic'jib'at yuj spoder Dios, sb'atrtiejpax juntzari xocanxocan chi' yed' eb', yujto a d'ay ayoch spixan eb'. ²¹ Ayic sb'ey eb' querubin chi', sb'eypax juntzari xocanxocan chi', tato tz'och vaan eb', tz'ochpax vaan. Tato sq'ue vaan eb' d'a sat lum tic, sq'uepax vaan juntzari chi', yujto a d'a juntzari chi' ayoch spixan eb'.

²² A d'a yib'arñ eb' querubin chi', ay jun tas b'achanb'ati, toxoñej copopi icha yilji q'uen cheev, satub'tac yilji. ²³ A d'a yalañ jun b'achanb'at chi', ata' tojol tz'aj yel lian chab' sc'axil junjun eb', schalan sb'a sñi' sc'axil eb' chi'. Axo chab'xo smusan snivanil eb'. ²⁴⁻²⁵ Ix vab'anpax sc'arñ sc'axil eb' chi' ayic sb'at jeñerñoc eb'. Icha val sc'arñ yem a' nivac pajav, ma icha sc'arñ c'u, ma icha sc'arñ yec' junoc nivan ñilarñ eb' soldado ma icha val to a Dios Syal yuj Smananil van sloloni. Ayic tz'och vaan eb' querubin chi' sjeñvi, syic'anem sc'axil eb' chi', sc'arñrtej jun sc'arñ chi' d'a yib'arñ jun b'achanb'at d'a yib'arñ eb' chi'. ²⁶ A d'a yib'arñ jun b'achanb'at chi', ix vil jun trono icha val svach'il yilji q'uen zafiro. A d'a yol jun trono chi', ata' c'ojanem jun icha yilji anima. ²⁷ Ix vilanpaxi to a jun c'ojanem chi', a d'a sñañal sq'ueñejcot d'a yib'arñ, lajan yilji icha q'uen bronce copopi, sq'ue sc'ac'al. Axo d'a sñañal chi' tz'emrtej d'a yalañ, lajan yilji icha te' c'ac', axo spatictac, toxoñej sveei, ²⁸ icha yilji chacpan scheclaj d'a scal asun ayic syac'an ñab', icha chi' yajoch oyan d'a spatictac.

2

Ix avtaj viñtaj Ezequiel yuj Dios

¹ Ix vab'an yoch jun jaj, ix yalan d'ayin icha tic: Ach anima, q'uearñ vaan, yujto ay tas ol val d'ayach, xchi.^{2.1} ² Yach'an van slolon chi', ix och Yespíritu Dios d'ayin, ix in yic'anq'ue liñan. Ichato chi' ix vab'an yoch sjaj jun slolon chi' d'ayin. ³ Ix yalanrtej icha tic: Ach anima, ol ach in checb'at d'a scal eb' etchoñab' israel, aton eb' ix ste pitej sb'a d'ayin, ix och eb' ajc'olal d'ayin icha sc'ulejñac eb' e mam eyicham d'a peca', icha pax chi' eb' masanto ticnaic. ⁴ A ticnaic tzach in checb'at d'a juntzari anima te ov sat yuj spital, mañ jab'oc scha yab' eb', palta tzal d'a eb' icha tic: Icha tic yalan Jehová Cajalil, xa chi' d'a eb'. ⁵ Vach'chom ol scha yab' eb', mato maay, yujto te pit eb', palta ol nachajel yuj eb' to in checab' aj d'a scal eb'. ⁶ Ach anima, mañ ach xiv d'a eb', mañ ach xivpax yuj tas ol yal eb' d'ayach. Vach'chom icha d'a scal te' q'uiix, ma d'a

2.1 **2:1** A d'a hebreo syala' "ach yuninal anima" xchi, syalelc'ochi anima chamelb'a, mañ ichoc Dios to ayñejec' d'a masanil q'uinal, yuj chi' anima scal d'a tic.

scal noc' sinaan ayach eq'ui, palta mañ ach xivoc, mañ ach xiv yuj tas syal eb' d'ayach, mañ ach xivpax tas tz'aj sat eb' ste cot yoval d'ayach yujto te pit eb'. ⁷ A ach yovalil ol al in lolonel d'a eb', taxoñej ol scha yab' eb' mato maay, yujto te pit eb'. ⁸ Scham val a chaan ab' tas svala', mañ a pitej a b'a icha eb' chi'. Jac a ti' ol a vaan tas ol vac' d'ayach, xchi d'ayin.

⁹ Ix vilani ay jun c'ab' b'achancot d'ayin, yed'nac jun tas chulb'il tz'ib'ab'il.

¹⁰ Ix xuyanb'at jun chi' d'a vichañ. Tz'ib'ab'il d'a schab'il pac'añ. A tas tz'ib'ab'ilem chi' d'ay, aton yab'ixal cusc'olal, yaelal yed' xivc'olal ol ujoj.

3

¹ Ix yalanxi jun chi' d'ayin icha tic: Ach anima, c'uxb'at jun b'aj tz'ib'ab'il juntzañ lolonel tic, tzach b'at al d'a masanil eb' etisraelal, xchi d'ayin.

² Ix in jacan in ti', ix yac'an in c'uxb'at jun b'aj tz'ib'ab'il chi'. ³ Elañichamel ix yal d'ayin: B'uq'uem jun tz'ib'ab'il ix vac' tic d'ayach, sb'ud'jicanel a c'ol yuuj, xchi d'ayin.

Yuj chi' ix in b'uq'uemi, te chi' ix vab' icha noc' yalchab'. ⁴ Ix yalan d'ayin icha tic: Ixic, tzalan d'a eb' etisraelal jantac tas ol val d'ayach. ⁵ Mañ vanoc ach in checanb'at d'a scal eb' anima max yal alan sti', mato max nachaj uuuj, palta a d'a eb' etchoñab' tzach in checb'ati. ⁶ Mañ vanoc ach in checanb'at d'a juntzañ nación b'aj tzijtum ti' tz'alchaji to ajaltac snachajel uuuj. Tato a d'a juntzañ choñab' chi' tzach in checb'ati, tzam scha yab' eb' tas tzala'. ⁷ Palta a eb' etchoñab' chi' jun, mañ ol schalaj yab' eb' d'ayach, yujto malaj sgana eb' schaan yab' tas svala', yujto te pit syutej spensar eb'. ⁸ Palta a in ol vac' a tec'anil d'a yichañ eb', yic ol a tec'b'an a b'a alan juntzañ lolonel tic d'a eb'. ⁹ Icha val stzatzil q'uen diamante, ma icha q'uen yaxq'ueen ol ach vutoc d'a yichañ eb'. Mañ jab'oc ol ach xiv d'a eb' vach'chom scot val yoval sat eb' yuj spital, xchi d'ayin.

¹⁰ Ix yalanxi d'ayin icha tic: Ach anima, maclej val ab' tas ol val d'ayach, tza sic'ancan d'a a pensar. ¹¹ Ixic, tzach b'at b'aj ayeç' eb' etchoñab' ic'b'ilcot preso, tzalan d'a eb', taxoñej scha yab' eb' tas ol ala', mato maay, palta tzal d'a eb' icha tic: Icha tic yalan Jehová Cajalil, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

¹² Ix lajvi chi', ix in yic'ancharñ Yespíritu Dios, axo d'a in patic ix vab' yoch jun av icha sc'añ yec' quixcab', ix yalani: Alchajocab' vach'il d'a stziquiquial Jehová b'aj ayeq'ui, xchi. ¹³ Ix vab'anpax sc'añ sc'axil eb' querubín ayic syil-lan sb'a. A juntzañ xocanxocan junñej yaj yed' eb', sc'añpaxi, xivub'tac sc'añi. ¹⁴ Axo Yespíritu Dios ix in ic'anq'ue vaan, ix in yic'anb'ati. Te cusc'olal ix in aji, ix cot voval, ix in b'ati. Axo spoder Jehová ayoch d'ayin. ¹⁵ Ayic ix in c'och d'a choñab' Tel-abib d'a sti' a nivan Quebar, aton b'aj cajan oñ ec' mach oñ ic'b'il oñ cot icha preso tic, uque' c'ual majxo in lolonlaj, yujto ix sat in c'ol yuj tas ix vila' yed' tas ix vab' chi'.

Ac'b'iloch viñtaj Ezequiel'R'stañvumaloc choñab' (Ez 33.1-9)

¹⁶ Ayic ix lajvi uque' c'ual chi', ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: ¹⁷ Ach anima, a in ix ach vac'och stañvumaloc eb' etchoñab' israel. Ayic ol valan in lolonel d'ayach, a achxo ol al d'a eb' in q'uexuloc yic ol yojtaquejel eb'. ¹⁸ Ayic ol valan d'a junoc mach to ol cham yuj smul, tato a ach tic mañ ol al d'ay, mañ ol a catcha' yic syactejan chucal sc'ulej chi', yic max chami, ayic scham jun anima yuj smul chi', a d'a ib'añ scan schamel chi' vuuj. ¹⁹ Palta tato tzal d'ay jun, tza cahanpax d'a schucal chi', palta max yactejan schucal b'eyb'al chi', ol cham yuj smul chi', a schamel chi' max canlaj d'a ib'añ. ²⁰ Añejtona', tato ay junoc mach vach' sb'eyb'al, palta syactejan svach' b'eyb'al chi', sc'ulan

chucal, a in ol in cha svach' c'ulej chucal chi' masanto schami. Tato a ach tic max a cachá, tato schami, a tas vach' sc'ulej nac d'a yalařtax chi' mařxalaj yelc'och d'a vichař, ol cham yuj smul chi', palta axo d'a ib'ař scan schamel chi' vuuj. ²¹ Palta tato tza cach jun anima chi' jun yic max sc'ulej chucal chi', schaan yab'i, maxtzac sc'ulej chucal chi'. A jun anima chi' olto pitzvoc eq'ui, yujto ix sc'anab'ajej b'aj ix a cach chi'. A achxo tic tzach colchajcani, xchi Jehová d'ayin.

Ix och viřtaj Ezequiel queecal

²² Ix yac'anq'ue sc'ab' Jehová d'a vib'ař, ix yalan d'ayin icha tic: Q'ueař vaan, ixic d'a jun ac'lic chi'. Ata' ol in lolon d'ayach, xchi. ²³ Ix in q'ue vaan b'ian, ix in b'at d'a jun ac'lic chi'. Ata' ix vil stziquiquial Jehová, icha ix aj vilan d'a sti' a' nivan Quebar. Ix in julanem lachnaj in b'a d'a sat luum. ²⁴ Ix och Yespíritu Dios chi' d'ayin, ix in yic'anq'ue liřan, ix yalan d'ayin icha tic: Ixic, tza macanoch a b'a d'a yol a pat. ²⁵ Ach anima, ol ach tzec'chajcan d'a yol a pat, yic vach' maxtzac ach elta d'a scal eb' etchořab'. ²⁶ Ichato ol vac'cang'ue lotzan ac' d'a a joom, yic vach' mařxo ol yal a loloni, mařxo ol yal a cachan eb', yujto te pit eb'. ²⁷ Ayic ay tas snib'ej in c'ol ol ala', ol ach vac' lolonoc, ol alani: Icha tic yalan Jehová Cajalil, xa chi. A mach sgana schaan yab'i, yab'ocab'i. A pax mach malaj sgana schaan yab' jun, schumxo, yujto a jun chořab' tic te pit, xchi Jehová.

4

Yalnac viřtaj Ezequiel yuj oval d'a Jerusalén

¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: A ticnaic ach anima, ic'cot junoc lum xan, tzac'anem lum d'a ichař, tza tz'ib'anem yechel chořab' Jerusalén d'a luum. ² Slajvi chi', tzac'anoch oyan yechel yamc'ab' yic oval, campamento yed' tec'nub' d'a spatic smuroal, ³ tzac'anoch junoc q'uen icha q'uen sa'am d'a a cal yed' jun chořab' chi'. A jun chi', lajan icha junoc muro, tzach och d'a yichař jun chořab' chi', ichato van ac'an oval yed'oc. Icha chi' ol aj yoch ch'oxnab'iloc d'a eb' etchořab'.

⁴ Slajvi chi', tzach ec' jichan d'a a q'uexař, icha chi' ol aj a ch'oxanel yaelal ol javoc d'a yib'ař eb' etchořab' yuj smul. Ařtej d'a a q'uexař chi' ol ach ec'řej jichan yacb'an van a ch'oxanel yaelal ol javoc d'a yib'ař eb' yuj smul chi'.

⁵ Ay 390 c'ual ol a c'ulej jun chi', syalelc'ochi junjun ab'il sch'ox junjun c'ual, icha chi' ol aj yab'an syail eb' israel yuj smul chi'. ⁶ Ayic ol lajvoc juntzař c'ual chi', axo d'a a vach' tzach ec' jichan. Icha chi' ol aj a ch'oxanel yaelal ol ja d'a yib'ař eb' aj Judá yuj smul. ⁴⁰ c'ual ol ach ec' jichan d'a a vach' chi', syalelc'ochi junjun ab'il sch'ox junjun c'ual, icha chi' ol aj yab'an syail eb' yuj smul chi'. ⁷ Tzach b'at q'uelan d'a jun yechel Jerusalén b'aj oyanoch eb' ajc'ool, tza pilanq'ue sc'ab' a pichul, tzic'anchara a c'ab' chi', tzach lolon d'a eb' etchořab' chi' d'a in b'i. ⁸ Ichato ol ach in tzec' yed' ch'ař lasu yic vach' max yal ec' b'alb'onoc masanto ol tz'acvoc sc'ual a ch'oxanel syaelal eb' chi'.

⁹ Ayic manto ach tzec'chaj chi', tzic'cot jab'oc ixim trigo, ixim cebada, ixim mijo, ixim avena, ař avastut, ař lenteja yed' ixim centeno, calan tz'aj yem d'a yol junoc lum chen. A yed' juntzař chi' tza b'o a vael, ol a vaan d'a 390 c'ual b'aj ol ach ec' jichan d'a a q'uexař chi'. ¹⁰ Tzechtej nařal libra tza va d'a junjun c'u, chequelřtej yorař tzach va'i. ¹¹ Chequel pax yorař yic tzuc'a nařaloc litro a a' d'a junjun c'u. ¹² A jun vael tza b'o chi', icha tz'aj sb'o ixim pan cebada tzutej. D'a yichař eb' anima chi' tzac' tajoc ixim d'a cal c'ac', a stza' eb' anima chi' tza c'an a c'atzizoc, xchi Jehová.

¹³ Ix lajvi chi', ix yalanpax Jehová icha tic: Ol a va juntzañ vael mañ vach'oc chi' icha yalan ley, yuj a ch'oxaneli to icha chi' ol aj svaan eb' etisraelal vael mañ vach'oc icha yalan ley d'a juntzañxoxo nación b'aj ol in saclemejb'at eb', xchi Jehová.

¹⁴ Ix in tac'vi d'ay icha tic: Maay Mamin Jehová, malaj b'aj tzin yam junoc tas mañ vach'oc icha yalan ley. Malaj b'aj tzin chi' schib'ejal noc' noc' to toñej syac'cham sb'a, ma noc' smiljicham yuj noc' chium noc' d'a caltac te', ma junoc macañ noc' chib'ej to mañ vach'oc icha yalan ley, xin chi.

¹⁵ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Syal a stza' noc' vacax tza c'an d'a c'atzitzal sq'uexuloc stza' eb' anima chi', yic tza b'oan a vael chi', xchi.

¹⁶ Ix yalanxi d'ayin icha tic: Ol in satel vael d'a Jerusalén. Ecthab'ixorfej ol aj svael eb' yed' tas syuq'uej eb', yuj chi' d'a scal ilc'olal yed' d'a scal xivc'olal ol va eb', ol yuc'an a' eb'. ¹⁷ Mañxa a a' yed' svael eb', toxorfej ol xivq'ue eb' yil-lanoch sb'a junjun. Yuj val smul eb' chi' c'ojanc'olal ol aj satel eb', xchi Jehová.

5

Ix sjoxel xil sjolom viñaj Ezequiel

¹ Ix yalanpax Jehová d'ayin icha tic: A ticnaic ach anima, ic'cot junoc q'uen cuchilub' te jay ye, icha val junoc q'uen navaja sc'an eb' joxvajum, tza josanel xil a jolom yed' xil a ti' d'a q'ueen. Slajvi chi', tzic'anpaxcot junoc echlab', ox macañ tz'aj echtan a xil chi'. ² Ayic ol lajvoc a ch'oxan yechel syaelal choñab' chi', a junoc macañ a xil chi', tza ñustz'a d'a snañal yol yechel choñab' chi'. Slajvi chi', tzic'anxicot q'uen cuchilub' chi', tza choc' cupan junoc macañ a xil chi' d'a spatictac yechel choñab' chi', axo junocxo yoxil macañ, tza tzipancanb'at d'a cal ic'. Ch'oxnab'il jun chi' to a in ol vac'cot eb' ajc'ool, ol och eb' d'a spatic eb' etchoñab' chi' yed' q'uen yespada. ³ Tzic'ancanel jayeoc a xil chi' tza pichancanoch d'a sti' a pichul. ⁴ A d'a juntzañ chi' tziq'uel jayeoc, tza ñusantz'a d'a cal c'ac'. Icha jun c'ac' chi', icha chi' ol aj sjavi yaelal d'a scal masanil eb' etchoñab'.

⁵ A in val Jehová in svala': Aton Jerusalén sch'ox jun yechel tic, a in vac'naquem d'a scal juntzañxoxo nación. ⁶ Palta a eb' aj Jerusalén chi', yelxo val ix spatiquejel in c'ayb'ub'al eb' yed' in checnab'il, yelxo val chuc eb' d'a yichañ eb' anima d'a juntzañ nación ay d'a slac'anil eb' chi', yujto maj sc'anab'ajej in c'ayb'ub'al eb' eb', maj sb'eyb'alej pax in checnab'il eb'.

⁷ Yuj chi' a in Jehová in svala': Yujto ec'al te pit eb' d'a yichañ juntzañxoxo nación ay d'a spatictac chi', mañ val jab'oc sc'anab'ajej in checnab'il eb', ec'b'al te chuc sb'eyb'al eb' d'a yichañ sb'eyb'al eb' anima ay d'a slac'anil eb' chi'. ⁸ Yuj chi' a in Jehová in svala': Ol in och pax ajc'olal d'a eb' aj Jerusalén chi'. D'a yichañ juntzañ nación chi' ol vac'och syaelal eb'. ⁹ Ix och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios yajb'entac, yuj chi' ol in c'ulej tas to manta b'aj tzin c'ulej juneloc, malaj pax b'aj ol in c'ulej junelocxo. ¹⁰ A ol aj d'a scal eb' chi', a eb' mamab'il ol schib'at yalyuninal eb' yuj vejel. A eb' uninab'il ol schipaxb'at smam snun eb'. Ol vac' val och yaelal d'a yib'añ eb'. Axo mach mañ ol chamoc, ol in saclemejcanb'at d'a masanil yolyib'artq'uinal tic. ¹¹ A in Jehová in svala'. Yujto a eb' chi' yelxo val ix yixtejb'at in templo eb' yuj sdiosal te yajb'entac yed' yuj juntzañ sb'eyb'al eb' te chuc, yuj chi' ol in satel eb', mañxo ol vac' nivanc'olal eb'. Mañxo ol oc' in c'ol d'a eb'. ¹² A junoc macañ eb', ol cham eb' d'a yol choñab' chi' yuj ilya yed' vejel. Axo junocxo macañ eb', ol miljoccham eb' d'a spatictac choñab' chi'. Axo junxo yoxil macañ eb', ol in saclemejcanb'at eb' d'a masanil yolyib'artq'uinal tic, a in val ol vac'och

eb' ajc'ol d'a spatic eb' yed' q'uen yespada. ¹³ Icha val chi' ol aj sicb'i yoval in c'ool, vach' ol aj in c'ol ol vab'i. Ayic toxo ix viq'uel yoval in c'ol chi' d'a eb', ichato chi' ol nachajel yuj eb' to a in ton Jehová in ix in chec c'ulaj juntzañ tic yuj yoval in c'ool. ¹⁴ A in Jehová in svala' to mañxa mach ol vac'can d'a Jerusalén, masanil anima ay d'a slac'anil yed' eb' ol ec' ta' ol b'uchvaj eb' d'ay. ¹⁵ A val yic ol vac'anoch yaelal d'a yib'añ eb' yed' yoval in c'ool, masanil eb' ay d'a slac'anil eb' ol yajanoc yed' sb'uchvaj eb' d'a choñab' Jerusalén chi'. Sch'oxnab'il yoval in c'ol ol ajoc. ¹⁶ Icha val tz'aj sjulvaj junoc mach yed' sjulab' yic smilvaji, icha chi' ol aj in satanel eb' yuj vejel. A in val ol vac'b'at nivan vejel d'a yib'añ eb', mañxalaj svael eb', icha chi' ol aj satel eb'. ¹⁷ A in Jehová in svala' to a in ol vac'b'at jun nivan vejel, ilya yed' chamel d'a yib'añ eb' yed' noc' chium noc', pilan ol chíjocb'at yuninal eb' yuj noc'. Tzjytum eb' ol champax d'a scal oval, xchi Jehová.

6

A yoval sc'ol Jehová d'a comon dios

¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, ixic q'uelan d'a stojolal jolomtac vitz yic Israel, tzalan d'a yib'añ eb' cajan ta' ³ icha tic: Ab'ec val tas syal Jehová d'a yib'añ eb' syaq'uem sb'a d'a comon dios d'a jolomtac vitz yic Israel, d'a tzalquixtac, d'a pac'quiltac yed' d'a ch'olquixtac: Ol vac'b'at oval d'a eb'. Ol in satpaxel juntzañ lugar chaar' b'aj tz'och ejmelal. ⁴ Ol in mac'poj juntzañ altar b'aj syac' silab' eb' yed' b'aj sñus incienso eb'. Ol in milancham eb' vinac d'a yichañ juntzañ yechel chi'. ⁵ Ol vac'can teljab' snivanil eb' d'a yichañ juntzañ comon dios chi'. Axo d'a spatictac juntzañ yechel chi' ol in saclemejec' sb'aquil eb'. ⁶ Ol can tz'inan masanil schoñab' eb' b'ajtac cajan yed' masanil lugar chaar' b'aj tz'och ejmelal. Masanil yaltar eb' chi' ol pojcanb'atoc yed' masanil juntzañ yechel chi' choc' ol ajcanoc yed' altar b'aj sñus incienso eb', ol em lañnajoc. Masanil tas b'ob'il yuj eb' anima chi' ol sateloc. ⁷ A eb' olto canoc, ayic ol yilan snivanil eb' ix cham d'a scal eb', ichato chi' ol nachajel yuj eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb'.

⁸ Palta a d'a scal eb' ol in saclemejcanb'at d'a juntzañixo nación chi', ay eb' b'aj ol oc' in c'ool, ol in colcanel eb' d'a yol sc'ab' chamel. ⁹ A eb' mañ ol cham chi', ol in snacot eb' d'a juntzañ nación b'aj ayec' chi'. Ol snacot eb' tas ix aj vab'an syal yuj b'aj in spatiquejel eb' ayic yochnac eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios. Toxoñej ol syajlaj sb'a eb' yuj jantac chucal sc'ulejnac yuj sb'eyb'al eb' te yajb'entac, ¹⁰ yuj chi' ol nachajel yuj eb' to a in Jehová in, a inñej Dios in, mañ toñejoc ix vala' to ix vac'b'at juntzañ yaelal tic d'a yib'añ eb', xchi Jehová.

¹¹ Ix yalanxi Jehová Cajalil icha tic d'ayin: Poc'ub'tañej a c'ab', tec'ub'tañejem oc, elocab' av yic tz'el a c'ol yuj jantac tas ix javi d'a yib'añ eb' etisraelal yuj jantac tas yajb'entac sc'ulej eb'. Yuj chi' ix cham eb' yuj oval, yuj vejel yed' yuj ilya. ¹² A eb' najat aycanb'ati, ol cham eb' yuj ilya, axo eb' lac'an ayeq'ui, ol cham eb' yuj oval. Axo eb' mañ ol cham yuj oval chi', a vejel ol ic'an scham eb'. Icha chi' ol aj slajvi vic'anel yoval in c'ol d'a eb'. ¹³ Ayic ol yilan snivanil eb' milb'ilcham d'a spatictac juntzañ yechel chi' eb', d'a spatictac juntzañ altar, d'a tzalquixtac, d'a jolomtac vitz, d'a yichtac te te' c'ayum xiil yed' d'a yichtac te' ji c'ayum xiil, aton d'a juntzañ lugar b'aj sñustz'a incienso eb' silab'il d'a juntzañ comon dios chi', icha chi' ol aj snachajel yuj eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb'. ¹⁴ Ol vic'chaar' in c'ab' vac'an syaelal eb' yalñej b'aj cajan. Masanil juntzañ lugar b'aj ec'nac cajan eb', toxoñej ol can tz'inan icha lum tz'inan luum yic sur, masanto sc'och d'a

Diblat d'a norte. Icha chi' ol aj snachajel yuj eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb', xchi Jehová.

7

Lac'anxo ay slajvub' c'ual

¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, a in val Jehová Yajal in, a in sval d'a choñab' Israel icha tic: Toxo ix c'och slajvub', toxo ix c'och slajvub'al lum luum smasanil. ³ Toxo ix c'och e lajvub'al a ex israel ex tic. Ol vac' val b'at yoval in c'ol d'a eyib'arñ, ol in c'anb'ej val vab'i chajvaltil yaj e b'eyb'al, ol vac'anoch yaelal d'a eyib'arñ yuj e b'eyb'al yajb'entac chi'. ⁴ A ticnaic mañxo ol vala' to ay voq'uelc'olal d'ayex. Ol vac'och yaelal d'a eyib'arñ yuj e b'eyb'al yelxo te chuc. Ol vac' eyab' syail yuj masanil chucal tze c'ulej. Icha val chi' ol aj snachajel eyuuj to a in Jehová e Diosal in, xchi Jehová.

⁵ Ix yalanxi Jehová icha tic: A in Jehová in tic svala': Van sc'och jun nivan yaelal d'a eyib'arñ. ⁶ Ilecnaib'i vanxo sjavi slajvub', toxo ix javi e lajvub'al. ⁷ Tic val sjavi sc'ual yic tzex lajviel e masanil ex cajan ex d'a jun nación chi'. Toxo val sjavi sc'ual, axoñej xivc'olal ay, toxo val slajvi tzalajc'olal d'a jolomtac vitz. ⁸⁻⁹ A ticnaic, tz'acan ol vac'b'at yoval in c'ol d'a eyib'arñ, masanto ol yal sib'i in c'ool. Ol ex in ch'olb'itej yuj chucal tze c'ulej, ol vac'och eyaelal yuj e b'eyb'al yelxo val te chuc tze c'ulej. Mañxo ol vala' to ay voq'uelc'olal d'ayex. Icha val chi' ol aj snachajel eyuuj to a in Jehová in svac'och eyaelal.

¹⁰ Ilecnaib'i, toxo ix javi sc'ual yaelal ayxo smay yic slajviel jun choñab' chi'. Toxo ix q'uechaarñ chucal d'a yol smacb'en, tzijtum ic'ojchañb'ail. ¹¹ Sq'ue val chaarñ eb' yixtan yetanimail. A juntzarñ anima chi', mañxa junoc eb' ol canoc. Mañxa jab'oc sb'eyumal eb' ol canoc, mañxo ol b'inaj snivanil yelc'och eb'. ¹² Toxo val sjavi sc'ual jun yaelal chi'. Mocab' tzalaj sc'ol eb' smanvaji, mocab' cus sc'ol eb' schoñvaji, yujto ol vac'b'at yoval in c'ol d'a yib'arñ eb' smasanil. ¹³ A mach toxo ix schoñ sluum, mañxo ol yal yic'anxi luum yacb'an pitzanto yed' mach ix manan chi', yujto mañxo ol yal scachjoch vaan jun yaelal van sjavi chi'. A eb' chuc, malaj junoc eb' ol yal scolan sb'a.

¹⁴ Vach'chom ol pujoc q'uen trompeta yic syac'an lista sb'a eb' sb'at d'a oval, palta malaj mach ol b'at d'a oval chi', yujto a yoval in c'ool ayoch d'a yib'arñ eb' smasanil. ¹⁵ D'a spatiquel choñab' ay oval, axo d'a yool ay ilya yed' vejel. A eb' ayec' d'a smunlajel, ol miljoccham eb', axo eb' ayec' d'a yol choñab', ol cham eb' yuj vejel chi' yed' ilya. ¹⁶ A eb' olto yal yeli, ol b'at scol sb'a eb' d'a caltac yaxluum, ata' ol oc' eb' yuj smul icha yoc noc' muuc d'a yoltac ch'olan. ¹⁷ Masanil eb' ol el yip sc'ab', ol luclon yoc eb' yuj xivelal. ¹⁸ Ol vac'och pichul eb' ya sva'i yuj sch'oxanel syaelal chi'. Ol luclon masanil snivanil eb'. Chacxoñej ol aj yilji sat eb' yuj q'uixvelal, josh'ilel xil sjolom ol ec' eb'. ¹⁹ Toxoñej ol syumel q'uen plata eb' yed' q'uen oro d'a yoltac calle, icha tz'aj syumchajel c'alem, yujto mañ ol yal scolchajel eb' d'a sc'ual yoval in c'ol a in Jehová in tic yuj q'ueen. Tocval ol yal yac'an b'ud'joc sc'ol eb' yed' q'uen oro chi', yujto a yuj q'ueen ix b'at eb' d'a chucal. ²⁰ Yujto ay q'uen q'ueen te vach' yilji chi' d'a eb', yuj chi' ix yic' val chaarñ sb'a eb', a q'uen chi' ix sb'o eb' scomon diosej yajb'entac. Yuj chi' a juntzarñ q'uen vach' yilji ay d'a eb' chi', icha c'alem ol vutejcan q'ueen yil eb'. ²¹ Ol vic'cot eb' ch'oc choñab'il te chuc yelq'uejb'at sb'eyumal eb', yic tzul yic'anec' sdiosal eb' chi' eb', syixtanb'at eb'. ²² Ol viq'uel in b'a d'a jun nación chi', axo eb' elc'um chi' ol ixtanb'at in templo vicñej yaji. Mañxa ol ajcan yelc'och yuj eb'.

²³ Ac' b'o juntzarñoc q'uen cadena, yujto a d'a jun nación chi' mañ jantacoc eb' mac'umcham anima ol tzec'chaj d'a q'ueen. A d'a yol jun choñab'

chi', axoñej chucal sc'ulaji. ²⁴ A in ol vic'cot juntzañ anima te chuc d'a juntzañ nación, axo eb' ol icancan pat d'a jun nación chi'. Yujto ol in satel yac'umtaquil eb' nivac vinac, ol ixtaxb'at juntzañ lugar b'aj tz'och eb' ejmelal. ²⁵ Ayic ol javoc nivac xivc'olal d'a eb', ol yac' yip eb' sayan junc'olal, palta mañxo ol ilchajlaj yuj eb'. ²⁶ Cotac scal ol javoc syaelal eb', icha pax chi' ol javoc yab'ixal xivc'olal d'a eb'. Nab'añej ol say junoc in checab' eb' to syal yalan tas ol ujoc. Mañxa eb' sacerdote ol c'ayb'an eb', ma eb' ichamtac vinac ol ac'an srazón eb'. ²⁷ A eb' sreyal eb' yed' eb' yajalil eb', ol yac'och pichul eb' ya sva'i yuj sch'oxanel cusc'olal ol javoc d'a yib'añ eb'. Axo masanil anima, toxoñej ol ib'xocq'ue eb' yuj xivelal. Ato syal sb'eyb'al eb', icha chi' ol vutej eb'. Ol in ch'olb'itej eb' icha ix yutej eb' yixtan eb' yetanimail. Icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb', xchi Jehová d'ayin.

8

A tas ix ch'oxji yil viñaj Ezequiel'R'yuj Jerusalén

¹ Ayic yoil c'ual yoch svaquil uj yic svaquil ab'il, c'ojan in em d'a in pat yed' eb' yichamtac vinaquil choñab' Judá, axo ix aji, ix yac'anem spoder Jehová Cajalil d'a vib'añ. ² Axo ix vilani ay jun icha yilji anima liñanec' d'a in tz'ey. A d'a snañal tz'emñejcoti, icha val c'ac'ac' yilji, axo pax yib'añ snañal sq'ueñej, veei yilji icha q'uen bronce ayoch d'a cal c'ac'. ³ A jun icha anima chi', ix yac'cot jun sc'ab' d'a vib'añ, ix syaman xil in jolom. Axo Yespíritu Dios ix in ic'anq'ue d'a cal ic', icha vayich ix aj in yic'anb'at d'a Jerusalén, yic sch'oxan vila' tas ay ta'. Ix in yac'anoch d'a jun puerta ay d'a yol yamaq'uil templo, aton jun ay d'a stojolal norte. Ata' ay yed'tal jun comon dios, aton jun stzuntancot yoval sc'ol Jehová. ⁴ A val ta' ayec' stziquiquial co Diosal a oñ israel oñ tic, icha val ix aj sch'oxji vila' ayic ayinec' d'a jun ac'lic. ⁵ Ix lajvi chi', ix yalan d'ayin icha tic: Ach anima, b'atañ q'uelan d'a stojolal norte, xchi d'ayin.

Ix in b'at q'uelan, ix vilan d'a stz'ey spuertail d'a snorteal altar. Ata' ix vil jun yechel stzuntancot yoval sc'ol Jehová.

⁶ Ix lajvi chi' ix yalan d'ayin icha tic: Ach anima, ¿tzam val il tas te yajb'entac sc'ulej eb' etisraelal tic? Yuj val juntzañ tic najat tzin el d'a in templo tic. Palta ayto val juntzañxo yelxo te chuc ol ila', xchi d'ayin.

⁷ Ix lajvi chi' ix in yic'anelta b'aj tzoñ och d'a yamaq'uil templo chi', ix vilani ay jun olan d'a yich templo chi'. ⁸ Ix yalan Jehová chi' d'ayin icha tic: Levb'itej jun olan d'a yich templo chi', xchi d'ayin.

Yuj chi' ix in levb'itan jun olan chi', ix chax jun puerta vuuj. ⁹ Ix yalan d'ayin: Ochañ d'a yool, ol ilan val tas yajb'entac sc'ulej eb' ta', xchi d'ayin.

¹⁰ Ix in och b'ian, ix vilani to a d'a sattac yich pat chi', ata' tz'ib'ab'iloch masanil yechel noc' noc' sñervi d'a sat luum tic yed' yechel masanil noc' noc' mañ vach'oc icha yalan ley yed' masanil macañil tas syaloch eb' vetisraelal sdiosaloc. ¹¹ A d'a yichañ juntzañ yechel chi' ayoch 70 eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel, aypaxoch viñaj Jaazánias yuninal viñaj Safán d'a scal eb', ayoch eb' ejmelal d'a juntzañ yechel chi'. Junjun eb' yed'nacq'ue junjun chaynub' eb' yic incienso, a d'a yol juntzañ chi' b'acaqui sq'ue stab'il incienso chi'.

¹² Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Ina val tas sc'ulej juntzañ yichamtac vinaquil choñab' Israel tic d'a elc'altac. Junjun eb' ayec' d'a yichañ sb'achnub' sdiosal. A juntzañ eb' tic a snaan eb' to max vil eb', actab'ilxocan jun choñab' tic vuuj snaan eb', xchi d'ayin. ¹³ Ix yalanpax d'ayin icha tic: Ayto val juntzañxo te yajb'entac ol ila', xchi.

¹⁴ Ix in yic'anpaxb'at d'a spuertail stemplo chi', aton jun scan d'a stojolal norte. Ata' c'ojanem juntzañ eb' ix ix, van yoc' eb' ix yuj sdiosal scuch Tamuz 8.14 ¹⁵ Ix lajvi chi', ix yalan d'ayin icha tic: ¿Ix am il juntzañ tic? Palta ayto val juntzañxo te yajb'entac ol ila', xchi d'ayin.

¹⁶ Ix lajvi chi' ix in yic'anb'at d'a jun yune' amac' ayoch d'a spatictac templo chi', aton d'a scal altar yed' sti' templo chi'. Ata' ayec' 25 eb' viñ vinac, a yich spatic eb' viñ aycanb'at d'a stojolal stemplo Jehová chi', q'uelanb'at eb' viñ d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ñojanem eb' viñ d'a sat luum, ayoch eb' viñ ejmelal d'a c'u chi'. ¹⁷ Ix yalanxi d'ayin icha tic: Ach anima ¿toxom ix ila'? Mañocrief d'a tic ay juntzañ tas yajb'entac sc'ulej eb' tic, palta toxo ix b'ud'jiel yol nación tic yuj sq'uechaar eb' yixtan anima. ¿Toc junel chaelrief stzuntzejcot yoval in c'ol eb'? Svab' val sjab' chucal sc'ulej eb' chi'. ¹⁸ Palta a in tic, ol vac' spac d'a eb' yed' yoval in c'ool. Mañxo ol oc' in c'ol d'a eb'. Vach'chom ol avaj eb' d'ayin, palta mañxo ol in tac'vej eb', xchi Jehová d'ayin.

9

A schamel eb' sc'ulan chucal

¹ Ix lajvi chi', te chaarñ ix vab' yoch jun av: Cotocab' eb' ol ac'anoch yaelal d'a jun choñab' tic, junjun eb' yed'nacocab' syamc'ab' yic oval yic satanel eb', xchi.

² Ix vilani to ay vacvañ eb' viñ vinac ix och d'a yol jun nivan puerta ay d'a stojolal norte, junjun eb' viñ yed'nac syamc'ab' b'aj smac'cham anima. A d'a scal eb' viñ chi', ix vilpax scot jun viñ ayoch spichul nab'a lino. A d'a snañal viñ, ata' ayoch syamc'ab' yic tz'ib'. Ix vilan yoch eb' viñ, ix ochc'och eb' viñ d'a slac'anil altar nab'a bronze. ³ Axo stziquiquial Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic ix q'ue vaan, ix el d'a yib'arñ juntzañ yechel querubín, b'aj aytaxoneq'ui, ix can d'a spuertail templo chi'. A Jehová chi' ix avtan jun viñ ayoch picul lino chi' yuuj, aton jun viñ ed'jinac yamc'ab' yic tz'ib' d'a snañal. ⁴ Ix yalan Jehová chi' d'a viñ icha tic: Ec'arñ d'a masanil yol choñab' Jerusalén tic, tzac'anoch yechel d'a snañal sat masanil anima tz'oc' yuj chucal yajb'entac sc'ulej eb' anima d'a choñab' tic, xchi.

⁵ Ix lajvi chi' ix vab'an yalanxi d'a eb' viñ ed'jinac syamc'ab' yic oval chi': Ixiquec d'a spatictac viñ chi', tzex ec' d'a cal choñab' tic smasanil, mocab' oc' e c'ol d'a eb' anima, tze milcham ⁶ masanil eb' viñ ichamtac vinac, eb' viñ quelemtac, eb' ix cob'estac, eb' ix ix yed' eb' unin, masanto mañxalaj junoc eb' scani. Palta mañ e milcham junoc eb' ayoch yechel d'a snañal chi'. Tze chael yich d'a in templo tic, xchi Jehová. Ix schaañel yich eb' viñ smilancham eb' viñ ichamtac vinac ayec' d'a yamaq'uil templo chi'.

⁷ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'a eb' viñ icha tic: Ixtejequel templo tic, tzeyac'an b'ud'joc yamaq'uil yuj snivanil eb' scham chi', slajvi chi' tzex b'ati, xchi.

Ix vilan sb'at lemnaj eb' viñ b'ian, ix och ijan eb' viñ smilancham eb' anima d'a masanil yol choñab' chi'. ⁸ Ayic van smilancham eb' anima chi' eb' viñ, a inxortej in can d'a yicharñ Jehová, ix in em ñojan d'a sat luum, ix te cus in c'ool, yuj chi' ix el vav: Mamin Jehová Vajalil, ¿tom ol a satel masanil eb' aytocan d'a Israel yuj yoval a c'ol d'a Jerusalén tic? xin chi.

⁹ Ix tac'vi d'ayin icha tic: A val smul eb' aj Israel yed' eb' aj Judá tic, yelxo val te nivan. Yelxo val b'ud'jinaquel yol juntzañ choñab' chi' yuj snivanil eb' anima smiljichamoc. Mañxa jab'oc tojolal sc'ulej eb'. A snaan eb' to toxo ix vactejcan jun nación tic, maxtzac vil tas sc'ulej eb' snaani. ¹⁰ A ticnaic

maxtzac oc' in c'ol d'a eb', ol vac'xortejoch syaelal eb' yuj masanil tas tz'el sc'ulani, xchi Jehová.

¹¹ Ix lajvi chi', ix jax jun viñ vinac ayoch lino spichuloc chi', yed'nac pax yamc'ab' yic tz'ib' d'a snañal, ix yalan viñ icha tic: Mamin Vajalil, toxo ix in c'anab'ajej tas ix a chec in c'ulej, xchi viñ.

10

Ix actajcan templo yuj stziquiquial Jehová

¹ Ix lajvi chi' ix vilan d'a yib'arñ jun b'achanb'at d'a yib'arñ eb' querubín, ata' ix sch'ox sb'a jun tas icha junoc trono, lajan val yilji icha q'uen zafiro. ² Ix yalan Jehová d'a jun viñ vinac ayoch lino spichuloc chi' icha tic: Ocharñ d'a scal juntzañ xocanxocan ay d'a yalañ juntzañ querubín chi', tzic'anelta jun jopoc tzac'ac' ayoch sc'ac'al, aton juntzañ ay d'a snañal juntzañ querubín chi', tza tzipanb'at d'a yib'arñ jun choñab' tic, xchi d'a viñ.

Axo ix vilani, ix sc'anab'ajan viñ tas ix yal Jehová chi'. ³ A eb' querubín chi' ayec' eb' d'a jun spac'ul templo chi' d'a stojolal sur. Ix em jun yasunal stziquiquial Jehová, ix b'ud'jiel yamaq'uul templo chi' yuuj. ⁴ Toxo ix q'ue van stziquiquial Jehová d'a yib'arñ juntzañ yechel querubín b'aj aytaxoneq'ui, ix can d'a spuertail templo chi'. Ix b'ud'jiel templo yuj jun asun chi', axo yamaq'uul templo chi', toxoñej scopopi yilji yuj stziquiquial Jehová chi'.

⁵ Tzato ab'chajñej sc'arñ sc'axil eb' querubín chi' d'a jun nivan amac' d'a stiel templo chi'. Lajan val icha sjaj Dios Syal yuj Smasanil ayic sloloni. ⁶ Ayic ix yalan Jehová d'a jun viñ vinac ayoch lino spichuloc chi' to syiq'uelta c'ac' d'a scal juntzañ xocanxocan d'a snañal eb' querubín chi', ix och viñ b'ian, ix och liñan viñ d'a stz'ey junoc juntzañ xocanxocan chi'. ⁷⁻⁸ A d'a yalañ sc'axil eb' querubín chi', ata' ayelta sc'ab' eb' icha c'ab' anima. A junoc eb' querubín chi' ix yac'b'at sc'ab' d'a scal c'ac' ayelta d'a snañal eb' chi', ix yic'anelta jab'oc c'ac' chi', ix yac'anoch d'a yol sc'ab' viñ ayoch lino spichuloc chi'. Ix schaanec' viñ, ix yic'anelta viñ. ⁹ Ix vilan pax charie' xocanxocan toxoñej scopopi yilji icha q'uen topacio, junñej yaj yed' eb' querubín chi'.

¹⁰ A juntzañ chi' lajanñej, a d'a junjun ay junocxo xocanxocan sc'axpaj ec' d'a snañal yool. ¹¹ Ayic sb'at eb' querubín chi', a b'aj q'uelanb'at eb' sb'ati, sb'atñej eb', mx sutmaj snivanil eb' b'aj sb'at chi', palta to syal sb'atñej eb' d'a schañil pac'arñ b'aj q'uelanb'ati. ¹² Masanil snivanil eb', yich spatic eb', sc'ab' eb' yed' sc'axil eb', ayñej yol sat, icha juntzañ xocanxocan chi'. ¹³ Ix vab'an yalchaj sb'i juntzañ xocanxocan chi': Xocanxocan surancani. ¹⁴ A eb' querubín chi', charie' sat junjun eb'. A sb'ab'el sat eb' lajan yilji icha sat junoc querubín, axo schab'il, lajan yilji icha sat anima, axo yoxil, lajan yilji icha sat noc' choj, axo schañil, lajan yilji icha sat noc' nivac ch'ach'a. ¹⁵ A eb' querubín chi', arñejtona' eb' ix vil d'a sti' a' nivan Quebar. Ix q'ue vaan eb'. ¹⁶ Ayic sb'at eb', sb'atpax juntzañ xocanxocan chi' yed' eb'. Ayic syic'anq'ue sc'axil eb' ayic sq'ue jeññaj eb' d'a sat luum, sq'uepax vaan juntzañ xocanxocan chi' yed' eb'. ¹⁷ Ayic tz'och vaan eb', tz'ochpax vaan juntzañ xocanxocan chi'. Ayic sq'ue vaan eb', sq'uepax vaan juntzañ chi' yed' eb', yujto a d'a juntzañ xocanxocan chi' ayoch spixan eb'.

¹⁸ Ix lajvi chi' ix q'ue vaan stziquiquial Jehová d'a spuertail templo chi', axo d'a yib'arñ eb' querubín chi' ix c'ochcani. ¹⁹ Q'uelan in val ochi ix yic'anq'ue sc'axil eb', ix q'ue vaan eb' d'a sat lum tic yed' juntzañ xocanxocan chi', axo d'a spuertail yamaq'uul stemplo Jehová d'a stojolal b'aj sjavi c'u ix vanaj eb'. A stziquiquial Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic ayec' d'a yib'arñ eb'. ²⁰ Aton

juntzañ eb' querubín tic vilnac d'a yalan strono Jehová co Diosal a orí israel orí tic, ayic ayinec' d'a sti' a' nivan Quebar. Icha chi' ix aj snachajel vuuj to querubín eb'. ²¹ A junjun eb' chi', chañe' sat eb', chañe' pax sc'axil junjun eb'. Axo d'a yalañ sc'axil eb' chi', ayelta sc'ab' eb' icha yilji c'ab' anima. ²² A sat eb', lajanñeji yilji icha yilji eb' vilnac d'a sti' a' nivan Quebar chi'. Ayic sb'eyb'at eb', tojolñeji sb'at eb' b'aj q'uelanb'at d'a yichañ.

11

Yaelal d'a yib'arñ eb' yajalil choñab' Israel

¹ A Yespíritu Dios chi' ix in ic'anb'at b'aj ay spuertail stemplo Jehová chi' d'a stojolal b'aj sjavi c'u. A d'a jun puerta chi', ayec' 25 eb' viñ vinac, axo d'a scal eb' viñ chi', ayec' viñaj jaazaniás yuninal viñaj Azur yed' viñaj Pelatías yuninal viñaj Benaías, aton eb' viñ chi' yajal yaj d'a scal eb' anima. ² Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Ach anima, aton val juntzañ vinac tic ayñeje' d'a spensar sc'ulan chucal, scuchb'an eb' anima eb' d'a chucal chi'. ³ Syalan eb' icha tic: Mañ toxooc ol satel co choñab' tic, co b'oecq'ue co pat. A co choñab' tic lajan icha junoc q'uen chen, a orño tic lajan orí icha noc' chib'ej tz'em d'a yol chen chi', xchi eb'. ⁴ Yuj chi' ach anima ael in lolonel yuj tas ol ja d'a yib'arñ eb', xchi Jehová d'ayin.

⁵ Ix lajvi chi' ix ja pax Yespíritu Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: Al d'a eb' anima chi' to a in sval icha tic: Ex israel, vojtaç val sic'lab'il tas tze na'a. ⁶ Te tzijtumxo anima ix e milcham d'a jun choñab' tic, b'ud'an yoltac calle yuj chamnac chi'. ⁷ Yuj chi' a in Jehová in sval d'ayex: A Jerusalén tic, lajan val icha junoc q'uen chen. Axo noc' chib'ej chi', aton eb' anima tze milcham d'a yoltac calle chi'. Palta a exxo tic, ol ex viq'uel d'a yol choñab' tic. ⁸ Vojtaç to tzex xiv d'a oval, yuj chi' a in Jehová in ol vac'cot oval chi' d'a eyib'arñ. ⁹ Ol vac'och yaelal d'a eyib'arñ, ol ex viq'uel d'a yol choñab' tic, ol ex vac'anoch d'a yol sc'ab' eb' ch'oc choñab'il. ¹⁰ Ol ex miljoccham d'a q'uen espada. A in ol vac'och eyaelal d'a yichañb'at smojonal Israel tic. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in. ¹¹ A jun choñab' tic, mañ lajanoc ol aj icha junoc q'uen chen d'ayex, a exxo pax tic, mañ lajanoc ol ex aj icha noc' chib'ej. A d'a yichañb'at smojonal Israel tic, ata' ol vac'och eyaelal. ¹² Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in. Yujto a ex tic mañ jab'oc ix e b'eyb'alej in checnab'il, maj e c'anab'ajej in c'ayb'ub'al, palta a sb'eyb'al juntzañ nación ay d'a e lac'anil tic ix e b'eyb'alej, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

¹³ Yach'an van valan juntzañ tic, ix vilani ix cham viñaj Pelatías yuninal viñaj Benaías. Ix in em lachnaj d'a sat lum, ix vac'anel vav, ix valani: Ay Mamin Jehová, ¿tom ol a satel jayvañxo anima ixto can d'a Israel tic? xin chi.

Jun strato Dios yed' eb' israel

¹⁴ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ¹⁵ Ach anima, a eb' etisraelal aycan d'a Jerusalén tic, syal eb' eyuuj a ex ayto eyuj e b'a ic'b'il ex b'at d'a Babilonia icha tic: A eb' chi', te najat ix ic'jicanel eb' d'a tz'ey Jehová, yuj chi' a lum lum tic, toxo ix ac'jican lum co mach'enoc xchi eb' eyuuj. ¹⁶ Yuj chi' al d'a eb' cajan d'a Jerusalén icha tic: Icha tic yalan Jehová Cajalil: Ix viq'uel eb' d'a sluum, ix in saclemanb'at eb' d'a juntzañ ch'oc nacional. Palta yach'an ayec' eb' junoc tiempoal ta', ayinec' yed' eb', ichato ayec' jun b'aj cajan in ec' d'a scal eb'. ¹⁷ A in ol ex in molb'ejxi d'a juntzañ nación b'aj sacleminac eyajcanb'ati, ol ex vic'anxi meltzajoc. Ol vac'anxi lum e lum e mach'enoc.

¹⁸ Ol meltzajxoc eb' d'a schoñab', ol satanel masanil juntzañ yechel yajb'entac eb'. ¹⁹ Ol viq'uel jun pensar ayoch d'a eb' icha q'uen q'ueen, axo jun ac' pensar te vach' ol vac'och d'a eb'. ²⁰ Icha chi' ol aj yajec' eb' icha val yalan in c'ayb'ub'al, ol sb'eyb'alan pax in checnab'il eb', in choñab' ol ajxoc eb', a inxo ol in ochxoc sDiosaloc eb'. ²¹ Axo pax eb' to olto b'eyb'alan juntzañ b'eyb'al yajb'entac chi', a in Jehová in svala' to ol vac'och yaelal d'a yib'ari eb' yuuj, xchi Jehová d'ayin.

Ix el stziquiquial Jehová d'a Jerusalén

²² Ix lajvi chi' ix vilan sq'ue vaan eb' querubín, ix b'at jeñeroc eb', ix b'atapx juntzañ xocanxocan yed' eb'. A stziquiquial Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic ayem d'a yib'ari eb'. ²³ Junñej ix q'ue vaan yed' eb', ix el d'a choñab' Jerusalén chi'. Axo d'a sjolom jun lum vitz d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a choñab' chi' ata' ix vanaji. ²⁴ Ix lajvi chi', ix vilani a Yespíritu Dios ix in ic'anxicot d'a Babilonia tic, aton b'aj ayec' juntzañ eb' vetchoñab' ic'b'ilocot d'a tic. Aton juntzañ tic ix sch'ox Yespíritu Dios vila'. Ix lajvi chi', mañxalaj tas ix vila'. ²⁵ Masanil juntzañ tas ix sch'ox Jehová chi' d'ayin, ix val d'a eb' ic'b'ilocot chi' d'a Babilonia tic.

12

Ch'oxnab'il yaj viñaj Ezequiel

¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, a juntzañ anima b'aj cajan ach ec' d'a scal tic, te pit eb'. Nab'arnej ay yol sat eb', palta max yil-laj eb'. Nab'arnej ay schiquin eb', palta max yab' eb' tas svala', yujto a jun choñab' tic junelñej te pit. ³ Yuj chi' molb'ej a c'ael, ichato van ic'jib'at d'a ch'oc choñab'il. D'a c'ualil, yichañ val eb' tzach elta d'a yol a pat, ch'ocxo b'aj tzach b'atcani, tecan ol nachajel yuj eb' icha chi, vach'chom te pit eb'. ⁴ D'a c'ualil, val d'a yichañ eb' smasanil, tzic'anelta a c'ael chi', ichato tzach ic'jib'ati. Añeja' d'a yemc'ualil, tzach elta pax d'a yichañ eb', ichato tzach ic'jib'at d'a ch'oc choñab'il. ⁵ Ol junoc olan d'a sat a pat, tzach el ta' yed' masanil a c'ael d'a yichañ eb' smasanil. ⁶ Ayic vanxo sq'uic'b'i, tza jolomjetñab'an masanil a c'ael chi', val d'a yichañ eb' smasanil tzach eli. Tza musej a sat yic vach' max yal ilan b'aj tzach b'ati. In gana to a ach tzach och ch'oxnab'ilal d'a eb' etisraelal tic, xchi d'ayin.

⁷ Ix vac'an lista masanil in c'ael icha val ix aj yalan Jehová chi' d'ayin. D'a c'ualil ix in elta yed' in c'ael chi', icha val eb' van yic'jib'at d'a ch'oc choñab'il. Axo d'a yemc'ualil ix in b'oan jun olan d'a sat in pat, axo yic van sq'uic'b'i, ix in jolomjetñab'an masanil in c'ael chi'. Yichañ val eb' ix in elta.

⁸ Axo d'a q'uirñib'alil d'a junxo c'u, ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ⁹ Ach anima, a eb' etisraelal tic yelxo te pit eb', ztoc val maj sc'amb'ej eb' d'ayach yuj tas van a c'ulan chi'? ¹⁰ Al d'a eb' icha tic: A Jehová Cajal tz'alan icha tic: A jun tzin chec c'ulaj tic, ch'oxnab'il yaji, icha val tic ol aj viñ sreyal Jerusalén yed' masanil anima cajan ta', xchi Jehová, xa chi d'a eb'. ¹¹ Tzalan paxi to ch'oxnab'il aj d'a eb'. Yujto yovalil icha chi' ol aj eb' aj Jerusalén chi', icha val van utan a b'a chi', yujto ol ic'jocb'at eb' d'a ch'oc choñab'il. ¹² A viñ sreyal eb', yovalil ol sjolomjetñab'ejb'at sc'ael viñ ayic van sq'uic'b'i, ol el viñ d'a jun olan b'ob'il yuj eb' d'a smuroal Jerusalén chi'. Ol smusan sat viñ, yic vach' mañ ol yil viñ b'aj sb'ati. ¹³ A in ol vac'b'at jun icha ch'ari yaal d'a yib'ari viñ rey chi', ol can viñ d'a yol ch'ari, ol ic'jocot viñ d'a Babilonia, d'a slum eb' caldeo tic, palta mañ ol yil-laj jun choñab' tic viñ. A d'a tic ol cham viñ. ¹⁴ Ol saclemcanb'at eb' soldado stañvan viñ yed' pax juntzañxo eb' soldado. A in

ol vac' pechjoc eb' yed' q'uen espada. ¹⁵ Ayic toxo ix in saclemejb'at eb' d'a juntzañxo nación chi', ol nachajel yuj eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb'. ¹⁶ Palta a in ol vac' colchajcanel jayvañocxo eb' d'a scal oval, d'a scal vejel yed' d'a scal ilya, yic vach' a d'a juntzañxo nación b'aj ol b'atcan eb' chi', ol yal eb' yuj jantac tas yajb'entac sc'ulejnac. Ol yojtaquejpxaxel eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb', xchi Jehová.

Ol can val tz'inan Jerusalén

¹⁷ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ¹⁸ Ach anima, luclonañq'ue yuj xivelal yed' ilc'olal ayic tzach va'i yed' ayic tzuc'an a'. ¹⁹ Al d'a masanil eb' etchoñab' chi' icha tic: Icha val tic yalan Jehová Cajalil d'a eb' cajan d'a Jerusalén yed' d'a masanil eb' cajan d'a smacb'en Israel chi': D'a scal ilc'olal ol va eb', d'a scal somc'olal ol yuq'uej a' eb', yujto a jun nación chi' ol lajvoquemoc. Ol can val tz'inan yuj masanil ixtoj anima sc'ulej eb' cajan d'ay. ²⁰ Masanil choñab' b'ajtac cajan anima ol laj emcan lañnajoc, ol can pax tz'inan lum smacb'en eb' chi'. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in, xchi d'ayin.

²¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ²² Ach anima, ¿tas syalelc'och jun slolonel eb' israel syal icha tic? Toñej b'elb'on yec' tiempo, max elc'ochlaj tas syal eb' schecab' Dios, xchi eb'. ²³ Yuj chi' al d'a eb': Icha tic yalan Jehová Cajalil: A yuj tas ol in c'ulej, mañxo ol eyal-laj jun lolonel chi', yujto toxo ol c'och stiempoal yelc'och juntzañ tas in ch'oxnac yil eb' in checab', xchi Jehová, xa chi' d'a eb'. ²⁴ Yujto mañxa mach ol stz'ac yala' to ay tas te vach' ix yil d'a svayich, ma snaanchañ junoc esal lolonel d'a e cal. ²⁵ Yujto a in Jehová in ol in lolonoc. Yalñej tas ol val chi' elañchamel ol elc'ochoc. A ex anima ex te pit ex tic, ol eyil val to a in ol in lolonoc, ol vac'anelc'och tas sval chi', xchi d'ayin.

²⁶ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ²⁷ Ach anima, a eb' etisraelal chi', syal eb' to a juntzañ ix in ch'ox ila' yed' juntzañ lolonel ix ala' to olto eb' yelc'ochi, ²⁸ yuj chi' al d'a eb' to a in Jehová in svala' to a tas svala' mañ ol ec' tiempo yelc'ochi, yovalil ol elc'och d'a elañchamel, xchi Jehová d'ayin.

13

Syaelal eb' syaloch sb'a schecab'oc Jehová

¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, al juntzañ in lolonel tic d'a juntzañ eb' syaloch sb'a in checab'oc d'a eb' etisraelal, aton eb' scomon lolon d'a yol yico'. Al d'a eb' to smaclej yab' in lolonel eb', a in Jehová e Yajal in tic sval icha tic: ³⁻⁴ Ex israel, ob'iltac val juntzañ eb' syaloch sb'a in checab'oc chi', malaj spensar eb', añej spensar eb' d'a yol yic syala', tocvall ay tas sch'oxji yil eb'. Lajan val eb' icha noc' vaax cajan b'aj emnac lañnaj junoc choñab'. ⁵ Icha val muro max nipchaj spojelal ayic sjavi sc'ual oval, icha chi' yaj eb' yinñital Israel, mañ jab'oc sb'o sb'eyb'al eb' yuj eb' syaloch sb'a in checab'oc chi' yic max vac' syaelal eb' ayic ol in javoc in ch'olb'itan eb' a in Jehová in tic. ⁶ A tas tz'ac'ji yil eb' yalani, mañ yelocclaj. A lolonel ayocto syalancanel eb', es juntzañ chi'. Syal eb' to a in lolonel syalel eb', palta mañoc in tzin chec yal eb'. Vach'chom es juntzañ syal eb' chi', palta syac'och eb' yipoc sc'ool to ol elc'och yalan eb'. ⁷ Yuj chi' sval d'a eb' icha tic: A ex tic tzeyaloch e b'a in checab'oc. Tocvall mañ esoc tas tzeyala' ayic tzeyalani to ay tas ix ch'oxji eyila', tze naanel lolonel, ayic tzeyalani: Icha tic yalan Jehová xe chi, palta malaj tas sval d'ayex. ⁸ Yuj chi' a in Jehová in svala': Yujto a ex tic tzeyala' to ay tas tzin ch'ox eyila', palta mañ yelocclaj, yuj chi' ay in och ajc'olal d'ayex. ⁹ Ol

vic' val chaarñ in c'ab' vac' anoch syaelal juntzañ eb' syaloch sb'a in checab'oc chi', yujto artej tas mañ yeloc syal eb'. Malaj yalan yic eb' sc'och b'aj smolb'ej sb'a eb' yetisraelal, max tz'ib'chajcan sb'i eb' d'a slistail eb' yetchoñab' chi', mañxo ol meltzajpax eb' d'a sluum. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Yajal in.

¹⁰ A juntzañ eb' syaloch sb'a in checab'oc chi', toñej syac' eb' in choñab' eb' musansatil, syalan eb' icha tic: A ticnaic mañxo e na' to ay tas ol ja d'a quib'añ, xchi eb', palta mañ yeloclaj syal eb'. Lajan eb' icha junoc mach stzicanoch q'uen taarñ d'a junoc yichtac pat chuclaj yaj sb'oi. ¹¹ Al d'a eb' stzicanoch q'uen taarñ chi' to ol telvoc jun yich pat chi' ayic ol vac'ancot nivac yaxñab' ay yic'al, ay pax sacb'atil, ¹² ol em laññaj jun yich pat chi'. Ichato chi' b'ian ol sc'anb'an eb' anima: ¿Tas yopisio juntzañ q'uen taarñ ix eyac'och chi'? xcham eb'. A jun yich pat chi', a Jerusalén yed' schucal, a sch'oxo'. ¹³ Yuj chi' a in Jehová Yajal in svala': A val yuj yoval in c'ool ichato ol vac'b'at nivac yaxñab' ay yic'al, ay pax sacb'atil. Yed' val yoval in c'ool ol vac'anem laññaj jun yichtac pat chi'. ¹⁴ Ol vaq'uem laññaj choñab' Jerusalén chi', ol em laññaj d'a sat luum, masanto ol checlaj yich aycanemi. Ayic ol em laññaj jun choñab' chi', a d'a scal spojelal chi' ol ex chamoc. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in. ¹⁵ Ol vac'valb'at yoval in c'ol d'a jun yichtac pat chi' yed' d'a eb' ix ac'anoch q'uen taarñ d'ay, ol yalan eb' anima icha tic: Mañxa jab'oc jun yichtac pat chi' ix cani, mañxa pax eb' ix ac'anoch staartil ix cani, xcham eb'. ¹⁶ A eb' stz'ac yaloch sb'a in checab'oc chi', aton eb' tz'alan d'a eb' yetisraelal tas tz'ac'ji yil eb' yalani. Syalan eb' to malaj tas ol javoc d'a yib'añ Jerusalén, aton eb' tic yed' tas syal eb' chi' sch'ox eb' ix ac'anoch q'uen taarñ d'a yichtac pat. Palta a in val Jehová Yajal in svala' to mañ ichoc syal eb' chi' svala', xchi Jehová.

Syaelal eb' ix ix syaloch sb'a schecab'oc Dios

¹⁷ Ix yalanxi Jehová icha tic: Ach anima, al d'a juntzañ eb' ix etisraelal syaloch sb'a in checab'oc, palta artej d'a yol yic eb' scomon loloni. ¹⁸ Icha tic tz'aj alan d'a eb' ix: Icha tic yalan Jehová Cajalil: Ob'iltac ex tze pixoch juntzañ c'apac d'a sc'ab' eb' anima, tze pixanpaxoch c'apac d'a sjolom eb', ato syal jantacxo yab'ilal eb'. Tze nib'ej tz'och tzac'an eb' eyuuj. Yic vach' yec' tiempo eyuuj, tzeyalani to syal e mac'anec' schamel eb', ma syal pax eyac'anham eb'. ¹⁹ A ex tic, artej yuj jun jopoc ixim cebada, ma yuj jab'oc ti pan tzin e paticanel d'a yichañ eb' in choñab'. Tzeyac'cham eb' anima mañ smojoc schami, axo eb' anima mañxo smojoc pitzan, a eb' chi' max eyac'chamoc. Icha chi' tz'aj eyixtan eb' in choñab' scha yab' eyes chi'. ²⁰ Yuj chi' a in val Jehová Yajal in svala': Ayinoch ajc'olal d'ayex yuj juntzañ c'apac tze pixoch d'a eb' anima chi' yic tzeyac'an eb' musansatil icha tz'aj smacchaj noc' much. Ol in riq'uel juntzañ c'apac chi' d'a sc'ab' eb' anima chi'. Icha chi' ol aj yelcan eb' d'a yol e c'ab'. ²¹ Ol in coles in choñab' d'a yol e c'ab' b'aj tzeyac' musansatil eb' yed' juntzañ c'apac tzeyac'och d'a sat eb' chi'. Mañxa b'aq'uiñ ol montaj eb' eyuj junelxo. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in. ²² A yuj eyes chi' tzeyac' chab'axq'ue sc'ol eb' vach' spensar, aton eb' malaj in gana svac' cus sc'ool, ix e cuchb'an eb' te chuc sc'ulej, yuj chi' max sna sb'a eb' d'a schucal chi' yic scolchaj eb'. ²³ Yuj chi' mañxalaj b'aj ol eyala' to ay tas tz'ac'ji eyila', ma olto e tz'ac e nael tas ol joc. A in ol in coles in choñab' d'a yol e c'ab'. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in, xchi Jehová, xa chi d'a eb' ix, xchi d'ayin.

14

Ay yoval sc'ol Jehová d'a eb'R'tz'och ejmelal d'a comon dios

¹ Ay eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel ix javi d'ayin yic tzin c'anb'ej d'a Jehová yuj eb'. ² Yuj chi' ix yalan Jehová d'ayin icha tic: ³ Ach anima, a juntzañ anima tic toxo ix yac'och spensar eb' d'a comon dios, syac'anoch sb'a eb' d'a yol sc'ab' chucal yuj juntzañ chi'. ¿Tom olto in tac'voc d'a eb' ayic ol sc'anb'an junoc tas eb' d'ayin? ⁴ Al d'a eb' to a in Jehová Yajal in sval icha tic: Yalñej mach ex israelal ex tic tzeyac'och e pensar d'a comon dios, tzeyac'anoch e b'a d'a yol sc'ab' chucal yuj juntzañ chi', slajvi chi' tzex javi e c'anb'ej junoc tas d'a eb' in checab', a in ol vac' spac d'ayex icha val smojal, yujto tzijtum e diosal chi', xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

⁵ Icha chi' ol aj vic'an meltzaj spensar eb' israel d'ayin, aton eb' ix yiq'uel sb'a d'ayin, axo d'a comon dios ix och eb' ejmelal. ⁶ Yuj chi' al d'a eb' etisraelal chi' icha tic: Icha tic yalan Jehová Yajal: Meltzajañecot d'ayin, actejeccan juntzañ comon dios yed' juntzañ e b'eyb'al yajb'entac tze c'ulej chi', xa chi d'a eb'. ⁷ Tato ay junoc eb' ma junoc ch'oc choñab'il ayec' d'a scal eb' tzin paticaneli, axo d'a comon dios tz'och ejmelal, syac'anoch sb'a d'a yol sc'ab' chucal yuj juntzañ chi', slajvi chi' sjavi d'a junoc in checab' yic sc'anb'an d'ayin yuuj, a in val ol vac' spac d'ay. ⁸ Ol in och ajc'olal d'ay, ol in satel d'a scal in choñab' yic tz'och ch'oxnab'il, yic sb'inaj yuj eb' anima. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in. ⁹ Palta tato ay junoc in checab' smontaj yuj junoc anima, syalan junoc tas d'a yol yico', a in Jehová in ol in vach' aq'uej montajoc. Ol in och ajc'olal d'a jun in checab' chi', ol in satel d'a scal eb' in choñab' Israel. ¹⁰ Yovalil ol javoc yaelal d'a yib'añ jun anima ix montan jun in checab' chi' yed' pax d'a yib'añ jun in checab' ix pacan d'a yol yic chi'. ¹¹ Yuj chi' a eb' in choñab' Israel mañxo ol in spatiquejel eb', mañxo ol b'at eb' d'a spatic chucal. A in val Jehová Yajal in svala' to in choñab' eb', a inxo sDiosal in eb', xchi Jehová.

A virañ Noé, virañ Daniel yed' virañ Job

¹² Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ¹³ Ach anima, q'uinaloc ay junoc choñab' tz'ec' d'a yib'añ yoch smul d'ayin, svac'anoch syaelal, svc'anec' svael, yuj chi' scham eb' anima yed' noc' noc' yuj vejel. ¹⁴ Q'uinaloc a d'a scal eb' chi' cajan virañ Noé, virañ Daniel yed' virañ Job, a in val Jehová Yajal in svala' to artej am oxvañ eb' virañ chi' scolchaji, yujto tojol sb'eyb'al eb' virañ, malaj junocxo mach scolchaj yed' eb' virañ.

¹⁵ Q'uinaloc svac'b'at noc' chium noc' d'a jun choñab' chi' yic smiljicham masanil yuninal eb' cajan ta' yuj noc', scan tz'inan. Mañxa mach sb'eyec' ta' yuj xivc'olal d'a noc'. ¹⁶ Q'uinaloc a d'a jun choñab' chi' cajan eb' virañ oxvañ chi', artej am eb' virañ scolchaji. Malaj junoc mach syal scolanel eb' virañ, vach'chom yuninal eb' virañ mato yisil eb' virañ, max yal-laj scolchaj eb'. A in val Jehová in svala' to scan tz'inan jun choñab' chi'.

¹⁷ Q'uinaloc svac'b'at oval d'a yib'añ jun choñab' chi' yic scham eb' anima yed' noc' noc', ¹⁸ q'uinaloc ata' cajan eb' virañ oxvañ chi', artej am eb' virañ scolchajeli. A in val Jehová Yajal in svala' to maxtzac am yal scolchaj eb' yuninal eb' virañ yed' yisil eb' virañ yuuj.

¹⁹ Q'uinaloc svac'b'at ilya d'a yib'añ jun choñab' chi' yed' val yoval in c'ool svac'nb'at chamel d'a yib'añ eb' anima yed' d'a yib'añ noc' noc'. ²⁰ Q'uinaloc ata' cajan virañ Noé, virañ Daniel yed' virañ Job chi', artej am eb' virañ scolchaji. A in val Jehová Yajal in svala', vach'chom tojol sb'eyb'al eb' virañ, palta max yal-laj scolan eb' yuninal eb' virañ, ma yisil eb' virañ.

²¹ A in val Jehová Yajal in svala': Te ayxo smay ol ujoc, ayic ol vac'anb'at char'e yaelal d'a yib'ar'i Jerusalén chi': Aton oval, vejel, noc' chium noc' yed' ilya, scham anima yed' noc' noc' yuj juntzar'i chi'. ²² Palta ay jayvar'i eb' ol colchajcanel yed' yuninal yed' yisil. A eb' chi' ol ic'jocot eb' d'a tic, ol eyilanoj sb'eyb'al eb' yed' jantac chucal sc'ulej eb'. Icha chi' ol aj eyactan e cus yuj yaelal svac'b'at d'a yib'ar'i Jerusalén chi'. ²³ A in val Jehová Yajal in svala' to icha chi' ol aj snachajel eyuuj to malaj tas mañ smojoc svac'b'at d'a yib'ar'i Jerusalén chi', xchi Jehová.

15

A Jerusalén lajan icha junoc ib' te' uva

- ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic:
² Ach anima, ¿tom ec'b'al yelc'och ste'al te' uva d'a yichar'i junoc te te'?
³ A ste'al te' uva chi' malaj yopisio te', max yal-laj yoch te' loctéal, max yalpaxlaj sb'o junoc tas d'a te'.
⁴ Tato tz'och te' c'atzitzal, stz'ab'at te', a stzac'aq'uil te' chi', malaj tz'ochi.
⁵ Ayic manto tz'a te' chi', malaj tz'och te', ¿tom ato val yic stz'ab'at te', ichato chi' tz'och yopisio te'?
⁶ Yuj chi' a in Jehová in tic svala': Icha yaj te' uva tz'ic'jielta d'a scal te te' yic sñusjitz'a te', icha chi' ol aj vac'anoch syaelal eb' cajan d'a Jerusalén chi'.
⁷ A in val ay in och ajc'olal d'a eb'. Vach'chom ol el lemnaj eb' d'a jun yaelal chi', palta a yaelal chi' ol satanel eb'. Ayic ol in och ajc'olal d'a eb', ol nachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in.
⁸ A in val Jehová Yajal in svala' to ol vac'can tz'inan jun choñab' chi', yujto maj in sc'anab'ajej eb', xchi Jehová.

16

A tas ajnac yel yich Jerusalén

- ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, al yab' eb' aj Jerusalén tastac te yajb'entac sc'ulej eb'. ³ Al d'a eb' to a in Jehová Yajal in, a in svala' to icha tic yaj yab'ixal Jerusalén chi': A Jerusalén chi', lajan icha junoc ix ix a d'a Canaán aljinac. Amorreo smam ix, axo snun ix, hetea. ⁴ Ayic yaljinac ix, maj poljliel-laj smuxuc ix, maj b'icchajel-laj jab'oc ix, maj ec' jab'oc yal atz'am d'a ix, maj pichchaj jab'oc ix yed' c'apac. ⁵ Mañxa mach ix oc' sc'ol sb'oan juntzar'i chi' d'a ix. Ayic ix alji ix chi', ix can telan ix yuj eb' d'a sat luum, ix yajji ix yuj eb'. ⁶ Axo yic ix in ec' d'a stz'ey ix, ix vilani to miicmiic ix yuj schiq'uil, ix in naani to smoj sq'uib' ix. ⁷ Ix vac'an q'uib' ix icha junoc te' caltacte'al te' spac'q'uetá d'a yol luum. Ix q'uib'q'ue ix, ix cob'esax ix, ix elta yim ix, ix q'uib'pax xil sjolom ix. Palta junelñej te b'eranel ix.
⁸ Ix in ec'xi junelxo d'a slac'anil ix chi', ix vilani to smojxo yoch yetb'eyum ix. Yuj chi' ix vac'b'at jun c'apac d'a yib'ar'i ix. Icha val chi' ix aj in pichan ix, yujto b'eránñejel ix. A in Jehová in svala' to ix vac' in trato yed' ix yic tz'ochcan ix d'a yol in c'ab'. ⁹ Ix in b'iquel schiq'uil ix, ix in sach'itej ix, ix vac'anoch perfume d'a ix. ¹⁰ Ix vac'anoch jun pichul te vach' yilji stz'ib'ul d'a ix. Ix vac'anoch xañab' tz'uum te vach' d'a ix yed' pax jun tzec'ul nab'a lino yed' pax jun spichul ix te vach' yaj sjalchaji. ¹¹ Te vach' ix aj vac'anoch yelvanub' d'a ix. Ix vac'och q'uen brazalete d'a sjaj sc'ab' ix yed' pax jun toñ d'a sjaj ix. ¹² Ix vac'anpaxoch jun q'uen icha colc'ab' d'a sñi' ix yed' yuchiquin ix yed' pax jun corona te vach' yilji d'a sjolom ix. ¹³ Pichichi ix ajcan ix yed'

q'uen oro yed' pax q'uen plata. A spichul ix chi', aton c'apac lino te vach', aton juntzañ c'apac te vach' yaj sjalchaji yed' c'apac te vach' yilji stz'ib'ul. Ix vac'an ixim pan te vach' d'a ix yic sva ix yed' yal chab' yed' pax yaceiteal sat te' olivo. Te vach'xoñej ix aj yilji ix, yuj chi' ix och ix reinail. ¹⁴ Te b'inajnac ix aj ix d'a caltac naciön yuj svach'il yilji chi'. A in Jehová in svala' to tz'acaqui ix aj in b'oanel ix yed' yelvanub'.

A yajmulal Jerusalén

¹⁵ Yujto te b'inajnac ix aj ix, ix yac'anoch spensar ix d'a svach'il yilji chi', axo d'a ajmulal ix b'atcan ix, ix yac'an sb'a ix d'a yalñej mach tz'ec' ta'. ¹⁶ A yed' spichul ix ix sb'oq'ue smantiado b'aj tz'och ejmelal d'a comon dios d'a tzalquixtac, ata' ix em ix ajmulal. A juntzañ tas ix sc'ulej ix chi', mañ smojoc ix sc'ulej ix. ¹⁷ Ix yic'anel masanil q'uen q'uen ix te vach' yilji, q'uen oro yed' q'uen plata vac'nac d'a ix. A yed' q'ueen ix sb'oq'ue yechel vinac ix yic tz'och ix ajmulal yed'oc. ¹⁸ A spichul ix te vach' yilji chi' yed' aceite yed' incienso ix vac' d'a ix, ix yac' ix d'a juntzañ comon dios chi'. ¹⁹ A ixim pan b'ob'il d'a ixim harina te vach', aceite yed' noc' yal chab' ix vac' svaeloc ix, ix yac' ix silab'il te vach' sjab' d'a juntzañ yechel, aton juntzañ te vach' sjab'. Aton val juntzañ chi' sc'ulej ix d'a vichañ a in Jehová in tic.

²⁰ Añejtona' a eb' vuninal yed' eb' visil ix vil sat yed' ix, ix sñustz'a ix silab'il d'a juntzañ comon dios chi', icha vael ix aj eb' unin chi' d'a juntzañ yechel chi'. Mañ toñejoc ix em ix d'a ajmulal chi', ²¹ palta ix yic'b'at eb' vuninal ix, ix ñusantz'a eb' ix silab'il d'a juntzañ yechel chi'. ²² D'a scal juntzañ smul ix te yajb'entac sc'ulej chi', majxo snacot ix tas ix aj scotoch d'a uninal, majxo snacot ix tato b'eranel ix ayic aytoec' ix d'a scal schiq'uil. A jun ix ix chi', aton Jerusalén sch'oxo'.

²³ A in val Jehová Yajal in svala': Ob'iltac choñab' Jerusalén chi' yuj juntzañ chucal sc'ulej. ²⁴ Yalñej b'aj tzalquixtac, ata' ix sb'oq'ue b'aj tz'em ajmulal. ²⁵ A b'aj slajvicanc'och junjun calle ix sb'oq'ue juntzañ b'aj tz'em ajmulal chi'. A svach'il yilji, yajb'entac ix ajcani. Ix yac'b'at sb'a d'a yalxoñej mach tz'ec' ta'. ²⁶ Ix yac'anb'at sb'a d'a jun choñab' ay d'a slac'anil, aton Egipto te pec' d'a ajmulal. Yuj chi' ix stzuntzejcot yoval in c'ool yuj sq'uechañ d'a ajmulal chi'.

²⁷ Yuj chi' ay in och ajc'olal d'ay, ix vac'anoch yaelal d'a yib'añ. Ix vic'anemta svael, ix vac'anpaxoch d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, aton eb' filisteo. A eb' chi' ix sat sc'ol eb' yilan sb'eyb'al Jerusalén te q'uixveltac sc'ulej chi'. ²⁸ Palta ix yac'paxb'at sb'a d'a Asiria. Palta max c'och sc'ool. ²⁹ Ix yac'anpaxb'at sb'a d'a Babilonia, aton schoñab' eb' choñvajum, palta mañ yujoc chi' ix c'och sc'ool. ³⁰ A in val Jehová in svala': A Jerusalén te pec' d'a ajmulal chi', lajan val ix yutej sb'a icha junoc ix ajmul ix maxtzac q'uixvi yuj tas syutej sb'a. ³¹ Ix sb'oq'ue juntzañ b'aj tz'em ajmulal d'a b'ajtac slajvic'och calle yed' b'ajtac smolb'ej sb'a anima, ix yac'anb'at sb'a d'a ajmulal chi'. Palta nab'añej syac'b'at sb'a, mañ lajanoc syutej sb'a icha eb' ix ajmul ix sc'an stojol.

³² Icha juntzañ ix te chuc syutej sb'a d'a yetb'eyum, syac'b'at sb'a d'a junocxo ch'oc vinaquil, icha chi' ix yutej sb'a Jerusalén chi'. ³³ A eb' ix ajmul ix stupchaj eb' ix, axo pax Jerusalén chi', a' ix ac'an silab' d'a eb' b'aj syaltej sb'a chi'. A ix tupan eb' yic yalñej b'aj scot eb' sc'ulan ajmulal chi' yed'oc. ³⁴ Yuj chi' ch'oc yel Jerusalén chi' d'a yichañ juntzañxo eb' ix ajmul ix. Malaj mach sayaneq'ui yic smulan yed'oc, max tupchajpaxi, palta to a stupan eb' sc'ulan ajmulal chi' yed'oc, yuj chi' ch'oc yel d'a yichañ eb' ix ajmul ix chi'.

³⁵ Yuj chi', ab'ec val tas sval yuj ix ajmul ix chi': ³⁶ A in Jehová Yajal in svala': Malaj sq'uixvelal, ix squichanel b'eran sb'a yic sc'ulan ajmulal yed' eb' xajanej sb'a yed'oc, ix em cuman d'a juntzañ comon dios yajb'entac. Ix stob'anem schiq'uil eb' yune' yic syac'an silab'il. ³⁷ Yuj chi' ol in molb'ej masanil juntzañ eb' xajanab'il chi' yuuj, aton eb' ix yac' sgana yed'oc, juntzañ eb' xajan yuuj yed' juntzañ eb' ix schaqueli. Ol in molb'ejoch oyan eb' d'a spatic, val d'a yichañ eb' ol in quichel b'eran yic vach' ol yil eb' to b'eraneli. ³⁸ Ol vac' syaelal d'a smojal, icha tz'utaj junoc ix ajmul ix yed' pax junoc ix mac'umcham anima. Yed' val yoval in c'ool yed' in chichon'olal ol vac'och d'a yol sc'ab' chamel. ³⁹ Ol vac'och Jerusalén chi' d'a yol sc'ab' juntzañ nación chi' yic ol satel juntzañ tzalquixtac eb' b'aj ix em ajmulal yed' b'aj ix och ejmelal d'a juntzañ comon dios chi'. Ol yiq'uuel spichul eb' yed' juntzañ yelvanub' ayoch d'ay, toxorfej ol can b'eran. ⁴⁰ Mañxo b'ischajb'enoc anima ol q'ue vaan d'a spatic Jerusalén chi', ol sjulq'uenancham eb', ol smilancham eb' yed' q'uen espada. ⁴¹ Ol yac'och sc'ac'al choñab' chi' eb', d'a yichañ juntzañxo nación ol javoc yaelal d'a yib'añ. Icha chi' ol aj vac'an lajvoc yajmulal chi', mañxa b'aq'uir' ol stup eb' b'aj ay sgana chi'. ⁴² Icha chi' ol aj sich'i yoval in c'ol d'a yib'añ, mañxo ol chichon in c'ol d'ay. Mañxo ol cot yoval in c'ol d'ay. ⁴³ Ix b'at satc'olal yuuj chajtil yaji ayic uninto, yuj chi' ix stzuntzej val cot yoval in c'ool yuj sb'eyb'al te yajb'entac chi'. Yuj chi' a in val Jehová in svala' to ol vac'och yaelal d'a yib'añ yuj sb'eyb'al chi'.

Icha ix nunab'il icha chi' ix uneab'il

⁴⁴ Masanil eb' anima ol alan jun lolonel tic d'a spatic Jerusalén chi'. Ol yalan eb': Icha val ix nunab'il, icha pax chi' ix uneab'il, xcham eb'. ⁴⁵ A Jerusalén chi', lajan icha junoc ix yune' junoc ix ix schacanel viñ yetb'eyum yed' eb' yune'. Icha pax chi' eb' ix snulej, schacpaxel eb' viñ yetb'eyum eb' ix yed' eb' yune' eb' ix, yujto a ix snun eb' ix chi', hitita ton ix, axo smam eb' ix, amorreo viñ. ⁴⁶ A d'a stojolal norte, ata' ay ix snulej ix b'ab'el ix, aton Samaria yed' yaldeail. Axo d'a stojolal sur, ata' ay ix snulej ix tzac'an, aton Sodoma yed' yaldeail. ⁴⁷ Mañocñej sb'eyb'al juntzañ choñab' chi' ix sb'eyb'alej Jerusalén chi', mañocñej pax juntzañ tas yajb'entac ix sc'ulej juntzañ choñab' chi' ix sc'ulej, palta ec'b'al tas te yajb'entac ix sc'ulej, yujto mañ c'ocb'iloc juntzañ chi' ix yab'i. ⁴⁸ A in Jehová Yajal in svala': A Sodoma yed' yaldeail, mañ sc'ulejnacoc tas te chuc icha val tas sc'ulej Jerusalén chi' yed' yaldeail. ⁴⁹ Aton val juntzañ smul Sodoma chi' yed' masanil yaldeail: Yic'nac val chañ sb'a, mañxo jantacoc tas yab'lejnac, vach'ñej yaji, palta maj colvajlaj d'a eb' meb'a', maj colvajpax d'a eb' ay stzapan majan. ⁵⁰ A snaani to añej te nivan yelc'ochi, ochnacpax ijan sb'eyb'alan juntzañ tas tzin yaja', yuj chi' in satnaqueli, icha val tz'aj eyilanoch ticnaic. ⁵¹ Axo pax Samaria yed' yaldeail, ix sc'ulej chucal, palta max tzac'van d'a tas te chuc sc'ulej Jerusalén chi'. Mañ jantacoc tas yelxo val te yajb'entac sc'ulej Jerusalén chi'. A juntzañxo choñab' d'a slac'anil, vach'tacto val tas sc'ulej. ⁵² A ticnaic, a Jerusalén chi' yovalil ol yac' techaj q'uixvelal, yujto a schucalil yelxo te chuc d'a yichañ yic Sodoma yed' d'a yichañ yic Samaria. A chab' choñab' chi', ayic sco lajb'an schucal yed' yic Jerusalén, vach'tacto val.

⁵³ A Sodoma yed' yaldeail vach' ol ajxoc vuuj. A Samaria yed' yaldeail vach' ol aj paxoc. Icha pax chi' Jerusalén vach' ol ajxoc vuuj. ⁵⁴ Palta a Jerusalén chi' yovalil ol yac' techaj emnaquial yed' q'uixvelal yuj tas te chuc ix sc'ulej. A Sodoma yed' Samaria ol snivanej sb'a sc'ool ayic ol yilani to ix vac' syaelal Jerusalén chi'. ⁵⁵ Ayic ol vac'an ajxoc Sodoma yed' yaldeail,

Samaria yed' yaldeail icha yaj d'a yalarıtaxo, ol vac'pax ajxoc Jerusalén yed' yaldeail icha d'a yalarıtaxo. ⁵⁶⁻⁵⁷ Ayic ix yic'ancharı sb'a Jerusalén, aton yic manto ilchajelta schucalil, ix b'uchvaj d'a Sodoma. Palta a ticnaic, a Edom, Filistea yed' masanil nación, ol b'uchvaj d'a Jerusalén chi'. Masanil anima d'a yolyib'arıq'uinal tic ol paticaneloc. ⁵⁸ A ticnaic, a in Jehová in svala' to a Jerusalén chi' yovalil ol yab' syail yuj sb'eyb'al te yajb'entac.

⁵⁹ A in Jehová Yajal in svala': Ol vac' spac icha val smojalil d'a Jerusalén chi', yujto maj sc'anab'ajej sc'ulan icha ix aj yac'an strato ved'oc. ⁶⁰ Palta a in tic, ol in nacot in trato vac'nac yed'oc ayic uninto, ol in b'oanxi in trato chi' yed'oc, malaj b'aq'uirı ol lajvoc. ⁶¹ A Jerusalén chi', ol snacot schuc b'eyb'al, ol q'uixvocpaxi ayic ol vac'anoch chavarı snulej chi' d'a yol smacb'en, aton Samaria yed' Sodoma. Ichato nunab'il ol ajcan d'a chab' chořab' chi'. Vach'chom malaj yalan yic chab' chořab' chi' d'a in trato in b'onac yed' Jerusalén chi', ⁶² palta yuj in trato ol in b'oxi yed' Jerusalén chi' icha chi' ol ajoc. Icha val chi' ol aj snachajel yuj Jerusalén to a inton Jehová sDiosal in. ⁶³ Ol vac' nivanc'olal masanil tas ix sc'ulej Jerusalén chi', palta yovalil ol snacot juntzarı sb'eyb'al chi', ol q'uixvoc yuyj, yuj chi' mařxa b'aq'uirı ol yic'charı sb'a, a in Jehová in svala', xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

17

A sc'ab' jun te te' yed' jun noc' ch'acb'a

¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, al jun ab'ix tic d'a eb' etisraelal d'a ch'oxnab'ilal. ³ Icha tic tz'aj alani:

Icha tic yalan Jehová Cajalil: Ay val jun noc' nivan ch'acb'a ix c'och d'a Libano, a sc'axil noc' te nivac, te najatto sc'och jeřan, tz'ib'ib'i yilji xiil noc'. A d'a sc'ab' jun te' c'ute' ix c'och noc'.

⁴ Ix yic'anel schon te' noc', ix b'at noc'. Axo d'a jun chořab' d'a smacb'en eb' chořvajum ix c'och noc' yed' te'.

⁵ Ix lajvi chi' ix yic'anq'ue jun yiřatil te' noc', axo b'aj ay slumal ix yavejem te' noc', b'aj sb'o munlajel d'a stitac a a' icha tz'aj yavchaj te' b'acmam.

⁶ Axo yic ix volan te', te nivaquil ix aj te', te tzijtum ix aj xiil te', pejanřej ix aj steel te'. Ix sd'irıb'ejb'at sb'a sc'ab'tac te' b'aj ayec' noc' nivan ch'acb'a chi', ix b'eyřejb'at sch'ařal yib' te' d'a yol luum. Mař jantacoc svol te' yed' sc'ab'tac ix q'uib'i.

⁷ Palta ay junxo noc' nivan ch'acb'a, te nivac sc'axiil, mařxo jantacoc xiil. Ix b'at jun te te' chi', ix b'eyřejb'at sch'ařal yib' te' yed' sc'ab'tac d'a stojolal junxo noc' nivan ch'acb'a chi', yic vach' nivan a a' syac' noc' d'a te'.

⁸ Palta toton te vach' lum b'aj avab'ilem te' chi'. Te ayřej a a' chi', yuj chi' syal sb'eyřejb'at sc'ab'tac te', syac'anpax sat te' d'a stiempoal, yic te vach' tz'aj yilji te', xchi Jehová, xa chi.

⁹ Al d'a eb' etchořab' icha tic: Icha val tic yalan Jehová: A jun te' chi', mař ol te q'uib'laj te'. A noc' nivan ch'acb'a d'a sb'ab'elal, a noc' ol toc'anqueta sch'ařal yib' te', icha val chi' ol aj sc'ael b'ulnaj sat te' yed' xiil. Ol tacjoc pax juntzarı svol te' toto ix q'ueuli. Mař yovalilloc yed' nivac ip, ma yed' tzijtumoc anima ol toc'anqueta te' d'a yol luum yic stacji.

¹⁰ Vach'chom ol q'uexchaj b'aj tz'avchaj te', palta mařoc ol q'ueulaj svol te'. Ayic ol ec' ic' scot d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a te', ol tacjoc te'. Ol tacjoc te' b'aj avab'il chi', xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

11 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: 12 C'anb'ej d'a juntzañ anima te pit tic, tato snachajel jun ab'ix tic yuj eb'. Tzalan d'a eb' icha tic: A noc' b'ab'el nivan ch'acb'a chi', aton viñ sreyal Babilonia sch'oxo'. A viñ ix c'och d'a Jerusalén, ix b'at yic'ancot eb' yajal yed' viñ sreyal Judá viñ preso d'a Babilonia tic. 13 Ix lajvi chi', axo jun viñ yirñtilal eb' rey ix yac'och viñ reyal d'a Judá. A viñ sreyal Babilonia chi' ix ac'an pural viñ yac'an sti' to c'anab'ajum ol yutej sb'a viñ d'a viñ. Ix yic'ancot eb' nivac vinac yaj d'a Jerusalén chi' viñ preso 14 yic mañxalaj tz'aj yelc'och smach'en Judá chi', yic maxtzac yal yic'anq'ue vaan sb'a, vach'ñej yajeq'ui yach'an sc'anab'ajej jun sti' ix yac' chi'. 15 Palta a viñ rey chi' te pit ix yutej sb'a viñ d'a viñ sreyal Babilonia tic. Ix yac'b'at schecab' viñ d'a viñ sreyal Egipto 17.15 yic sc'anancot noc' chej viñ yed' jantacoc soldado. ¿Tzam e na' to ol yal scolanel sb'a viñ yed' jun spensar chi'? ¿Tom ol yal scolanel sb'a junoc mach max c'anab'ajan junoc strato? 16 A in Jehová Yajal in svac' in ti': A d'a Babilonia tic ol cham viñ sreyal Judá chi', yujto malaj yelc'och b'aj ix yac' sti' viñ, maj sc'anab'ajej strato viñ ix sb'o yed' viñ rey ix ac'an yopisio. 17 A viñ sreyal Egipto chi', vach'chom te tzijtum soldado viñ te tec'an, palta mañ ol yal-laj scolvaj viñ d'a oval ayic ol sb'oanq'ue stec'nub' eb' soldado aj Babilonia yed' muro d'a spatictac choñab' Jerusalén yic smilancham anima. 18 Maj sc'anab'ajej b'aj ix yac' sti' viñ sreyal Judá chi', maj elc'och tas syal strato viñ ix sb'o chi', yuj chi' mañ ol yal-laj scolan sb'a viñ.

19 A in Jehová Yajal in svac' in ti': Maj sc'anab'ajej viñ rey b'aj ix yac' sti' d'a vichañ, aton jun trato ix yac' viñ b'aj ix in yac' b'inajoc, yuj chi' ol vac'och yaelal d'a yib'añ viñ. 20 Ichato ol vac'b'at junoc ch'añ yaal d'a yib'añ viñ, ol can viñ d'a yol ch'añ, ol vac' ic'jocot viñ d'a Babilonia tic. Ol vac'och yaelal d'a yib'añ viñ, yujto te pit ix yutej sb'a viñ d'ayin. 21 A eb' soldado viñ te jelan, ol cham eb' d'a oval, axo eb' olto canoc, ol saclemcanb'at eb'. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová in ix val jun tic.

22-23 A in Jehová Yajal in svala': A in ol viq'uel schon te' c'ute' chi'. A junoc yuninal schon te' ol viq'ueli, ol vavanem d'a junoc jolom vitz te chaañ yajq'ue d'a Israel. Ol q'uib'q'ue sc'ab'tac te', nivan c'ute' ol aj te', te vach' pax ol aj te'. A d'a yich te' chi', ol cajnaj masanil macañil noc' noc', axo d'a sc'ab'tac te' ol sb'o so' masanil macañil noc' much. 24 Icha chi' ol aj yojtacanel masanil te te' to a in ton Jehová in syal in ch'acanel te' nivac te' syic'chaañ sb'a, syal vac'an q'uib' te' cotac steel. A in svac' tacjoc te te' te yaax, svac'an pax yaxb'oc te' taquiñ. A in Jehová in svala', ol vac'paxelc'ochoc, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin. 17.24

18

A mach tz'och smul a' schami

1 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: 2 ¿Tas yuj añaña' eyalub'tañan jun lolonel d'a spatic choñab' Israel: A eb' mamab'il slo pajal uva eb', axo eb' uninab'il jululixoñej sb'at spajil chi' d'a yichtac ye eb'? 3 A in Jehová Yajal in svala' to a jun lolonel chi' mañxa b'aq'uiñ ol eyalub'tañej a ex aj Israel ex tic. 4 Yujto vic yaj masanil anima, eb' mamab'il yed' pax eb' uninab'il. A mach tz'och smul, a' schami.

5 Q'uinaloc ay junoc viñ vinac tojol spensar, vach'ñej tas sc'ulej viñ. 6 Max och viñ yed' eb' tz'ac'anoch q'uiñ d'a jolomtac vitz yic tz'och eb' ejmelal d'a

juntzañ comon dios. Max yac'och juntzañ scomon diosal eb' yetisraelal viñ chi' yipoc sc'ool. Max mulan viñ yed' ix yetb'eyum junoc yetanimail, max yil-laj sb'a viñ yed' ix yetb'eyum ayic ayoch ix d'a sb'islab' uj. ⁷ Max yixtej junoc yetanimail viñ, palta to syac' meltzaj tas aycan d'a viñ yuj junoc anima ay sb'oc d'ay. Max elc'anvi viñ. Syac' svael eb' ay sveal viñ, syac'an spichul eb' malaj yico'. ⁸ Max yac' q'uen tumin viñ d'a majanil yic sc'ananel nivan yune' q'uen viñ. Max yixtej junoc yetanimail viñ, palta vach' tz'aj sb'oan yaj junoc lolonel viñ d'a yib'añ chavañoc ay oval d'a scal. ⁹ Sb'eyb'alan in checnab'il viñ yed' in c'ayb'ub'al. A junoc viñ vinac icha chi', val yel tojol ton sb'eyb'al viñ, ol najatb'oc sq'uinal viñ, a in val Jehová in svala'.

¹⁰ Q'uinaloc ay junoc yuninal jun viñ vinac chi' te elc'um, mato mac'umcham anima tz'aji. Sb'eyb'alej juntzañ tastac ¹¹ maj sb'eyb'alej smam, palta to syac'och q'uiñ d'a jolomtac vitz, tz'och ejmelal d'a yechel comon dios, smulan pax yed' ix yetb'eyum junoc yetanimail, ¹² syixtan eb' anima ilb'ajc'ol yuj smeb'ail, tz'elc'anvi, max yac' meltzaj tas aycan d'ay yuj eb' ay sb'oc d'ay, artej juntzañ comon dios chi' syac'och yipoc sc'ool, sc'ulan tas te yajb'entac d'a vichañ. ¹³ A stumin syac' majanil te nivan yune' sc'ana'. A junoc anima icha chi' sb'eyb'al, ol tzapanb'oc sq'uinal. Yujto ix sc'ulej juntzañ tastac tzin yaj chi', mañ ol ec'b'atlaj schami. A schamel chi', a d'a yib'añ scani.

¹⁴ Q'uinaloc ay junoc yuninal jun vinac chuc sb'eyb'al chi', syila' tastac juntzañ chuc sc'ulej smam chi', palta mañoc juntzañ chi' sc'ulej. ¹⁵ Max yac'och q'uiñ d'a jolomtac vitz yic tz'och ejmelal d'a yechel comon dios. Max yac'och son d'a juntzañ scomon diosal eb' yetisraelal. Max mulan yed' ix yetb'eyum junoc yetanimail. ¹⁶ Max yixtej junoc yetanimail, max elc'anvi, max canlaj tas aycan d'ay yuj eb' ay sb'oc d'ay. Syac' svael eb' malaj svael, syac'an spichul eb' malaj yico'. ¹⁷ Malaj junoc mach syixtej yujto a stumin syac' majanil mañ nivanoc yune' sc'ana'. Sb'eyb'alan in checnab'il yed' in c'ayb'ub'al. A jun anima icha chi', mañ ol cham yuj smul smam chi', palta to ol najatb'oc sq'uinal.

¹⁸ Axo smam chi' ol cham yuj smul chi', yujto ixtum anima, elc'um, te chuc tas ix sc'ulej d'a yol schoriab'. ¹⁹ Tato ayex ol e c'anb'ej icha tic: ¿Tas yuj max cotcan d'a yib'añ eb' uninab'il yuj smul smam? tato xe chi. Tato a yuninal chi' artej tas vach' yed' tojolar sc'ulej, sc'anab'ajan in c'ayb'ub'al, ol najatb'oc sq'uinal. ²⁰ A mach tz'och smul, a ol chamoc. Mañoc eb' uninab'il ol tupanel smul smam, mañoc pax eb' mamab'il chi' ol tupanel smul eb' yuninal chi'. A mach vach' sb'eyb'al, vach' spac ol scha'a, axo pax mach chuc sb'eyb'al, a chucal ol scha spacoc schucal chi'.

A Jehová tojol syutej sch'olb'itan anima (Éz 33.10-20)

²¹ Tato ay junoc anima chuc sb'eyb'al tz'actancan schucal chi', sb'eyb'alan masanil in checnab'il, sb'eyb'alanpax tojolal, val yel a jun anima chi' mañ ol pet chamoc. ²² A in tic, mañxo ol in nacot juntzañ chucal ix sc'ulej chi', ol najatb'oc sq'uinal yujto a tojolal sc'ulej. ²³ A in Jehová in svala': Malaj in gana scham eb' chuc sb'eyb'al, palta in gana to sq'uex sb'eyb'al eb' yic snajatb'i sq'uinal eb'.

²⁴ Tato a junoc anima vach' sb'eyb'al, palta syactejan sc'ulan vach'il chi', axo juntzañ tas yajb'entac sc'ulej eb' chuc, a chi' sc'ulej, ¿tom ol vac' najatb'oc sq'uinal jun anima chi' tze na'a? Mañxo ol in nacot tastac vach' ix sc'ulej chi'. Ol cham yuj chucal sc'ulej chi'. ²⁵ A ex tic tzeyala' to mañ tojoloc tas tzin c'ulej, yuj chi' ab'ec ex aj Israel: ¿Yel am val to mañ tojoloc tas tzin c'ulej

chi'? ¿Tom mañoc ex tze c'ulej tas mañ tojoloc chi' jun? ²⁶ Tato a junoc anima vach' sb'eyb'al, syactejcan sc'ulan vach'il chi', axo chucal sc'ulej, ol cham yuj chucal sc'ulej chi'. ²⁷ Palta tato a junoc anima chuc sb'eyb'al, syactejcan schucal chi', axo vach'il yed' tojalol sc'ulej, ol colchaj d'a yol sc'ab' chamel. ²⁸ Yujto ix nachajel yuuj ix yactancan schucal sc'ulej chi', val yel mañ ol chamlaj, ol najatb'oc sq'uinal.

²⁹ A exxo aj Israel ex tic, añejtona' tzeyala' to mañ tojoloc tas tzin c'ulej. ¿Tom mañoc ex mañ tojoloc tas tze c'ulej chi' jun? ³⁰ A in Jehová Yajal in svala': Ol ex in ch'olb'itej junjun ex icha tas tze c'ulej. Yuj chi' naec e b'a, actejeccan e chuc b'eyb'al chi' d'a junelñej. Tato maay, yuj e chuc b'eyb'alil chi' ol ex sateloc. ³¹ Ex israel, ¿tom tze nib'ej cham e b'a yuj chi' max e q'uex e pensar yed' e b'eyb'al? Palta actejeccan masanil chucal tze c'ulej chi' yic mañ ol ex chamoc. ³² A in Jehová in svala', malaj in gana to ay mach schami. Actejeccan chucal chi' yic ol najatb'oc e q'uinal, xchi Jehová.

19

B'it yic cusc'olal yuj eb' sreyal Israel

- 1 Ach anima, b'itej jun b'it yic cusc'olal yuj eb' sreyal Israel, tzalan icha tic:
- 2 Ay jun noc' nun choj te b'inajnac, cajan noc' d'a scal juntzañ noc' mam choj. A d'a scal noc' chi' ix sq'uib'tzitej yune' noc'.
- 3 Ay jun yune' noc' ix yil q'uib'oc. Ix sc'ayb'anq'ue syaman schib'ej, axo eb' anima ix chijib'at yuuj.
- 4 Ix yab' specal juntzañ nación tas sc'ulej noc' yune' chi'. Ix yamji noc' yuj eb' d'a jun yaal, ix yac'anoch jun gancho eb' d'a noc', ix sñeranb'at noc' eb' d'a Egipto.
- 5 Ayic ix yilan jun noc' nun choj chi' to maj elc'och tas ayoch yipoc sc'ol noc', ix yilan q'uib' junxo yune' noc'.
- 6 Axo ix quelemax noc' yune' chi', junñej ix ec' noc' yed' noc' mam choj chi'. Ix sc'ayb'an sb'a noc' syaman schib'ej, axo eb' anima ix chijib'at yuj noc'.
- 7 Mañxo jantacoc anima smil noc' d'a yoltac cuartel. Tzijtum nivac choñab' syixtejb'at noc'. Tz'ib'xiq'ue yolyib'añq'uinal tic ayic tz'el yav noc'.
- 8 Yuj chi' ix och juntzañ nación ay d'a slac'anil chi' ajc'olal d'a noc'. Ix sb'oanem yaal eb' d'a noc', ix yamchaj noc' yuj eb'.
- 9 Yed' q'uen gancho ix yac'anoch noc' eb' d'a yol jaula, ix yic'anb'at eb' d'a viñ sreyal Babilonia. Ix macchajcan noc' ta' yic mañxa mach tz'ab'an yel yav noc' d'a jolomtac vitz d'a yol yic Israel. (A jun noc' nun choj chi', a ix snun eb' sreyal Judá sch'oxo'.)
- 10 A e nun chi' ex rey, lajan pad icha junoc ib' te' uva avab'il d'a stitac junoc a a', te nivan ix aji, mañxo jantacoc sat ix yac'a', tzijtum svol ix q'uib'i yujto ayñejoch yalil.
- 11 Ayjuntzañ sc'ab' te', q'uenal te' ix aji, a ix och sc'ocochoc eb' rey. Te chaañ ix aj steel te' sq'uib'i, ix ec'b'at te' d'a yib'añ juntzañxo te' nivac te'. Ch'oc ix aj yel te' d'a scal juntzañxo te' yujto te chaañ steel te', te tzijtum pax sc'ab'tac te'.
- 12 Palta ix toc'jiq'ueta te' uva chi' yuj yoval sc'ol Dios. Yuj ic' ix cot d'a stojolal b'aj sjavi c'u ix tacjiel te' yed' sat. Ix jecjiel sc'ab'tac te', ix tacji. Ix ñusjipaxtz'a jun sc'ab' te' q'uenal te' ix aj chi'.
- 13 Axo ticañic, a d'a tz'inan luum avab'il te' nunal uva chi'.
- 14 A d'a jun te' sc'ab' chi' ix elta c'ac', yuj jun c'ac' chi' ix tz'ab'at juntzañxo sc'ab' te', ix tz'apaxb'at sat te'. Mañxalaj sc'ab' te' q'uenal te' tzato yal

yoch sc'ocochoc eb' rey, xchi jun b'it chi', xchi Jehová. (Aton jun b'it tic yic cusc'olal, yuj chi' ol b'itajoc.)

20

A svach'c'olal Dios yed' spital choñab' Israel

¹ Ayic lajuñe' c'ual yoch voil uj, ayic yuquíl ab'ílxo ayon' ec' d'a Babilonia tic, ay tas ix snib'ej juntzañ yichamtac vinaquil choñab' Israel sc'anb'ej d'a Jehová, yuj chi' ix em c'ojan eb' d'a vichañ. ² Ix yalan Jehová d'ayin icha tic:

³ Ach anima, al d'a eb' yichamtac vinaquil choñab' Israel tic: Icha tic yalan Jehová Cajal: ¿Tom tzex javi d'ayin ul e c'anb'an eyab'í? Val yel a in val svac' in ti' to mañ ol in tac'voc d'ayex, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

⁴ Ach anima al d'a eb' tas syaelal eb' ol vac'a'. Scham val ac'an yojtaquejel eb' tas te yajb'entac sc'ulejnac eb' smam yicham eb'. ⁵ Al d'a eb' icha tic: A Jehová Cajal tz'alan icha tic: Ayic in sic'anel eb' e mam eyicham chi', vac'annac in ti' d'a eb', in ch'oxannac in b'a d'a eb' d'a Egipto. Ata' vac'nac in ti' d'a eb', valannac: A in ton Jehová e Diosal in. ⁶ A d'a jun tiempoal chi' vac' in ti' vic'anelta eb' d'a Egipto chi', yic svic'anb'at eb' d'a jun luum to a in val ix in saya', aton d'a jun lum luum te yax sat, yelxo te vach' d'a yichañ masanil lum luum. ⁷ Val d'a eb' icha tic: Junjun ex tzeyactejcan juntzañ e diosal te yajb'entac, mañ eyixtejel e b'a yuj sdiosal eb' aj Egipto tic, yujto a in Jehová e Diosal in, xin chi d'a eb'.

⁸ Palta spitej sb'a eb' d'ayin. Maj yal sc'ol eb' scha yab' tas vala'. Maj satel-laj sdiosal eb' yajb'entac chi', maj yactejpaxcan juntzañ sdiosal eb' aj Egipto chi' eb'. Yuj chi' in na vac' syaelal eb' yed' masanil yoval in c'ol d'a yol smacb'en Egipto chi'. ⁹ Palta maj in c'ulejlaj icha in na chi' yic mañ chucoc syal juntzañ nación b'aj cajan ec' eb' chi' d'a in patic, yuj chi' in ch'ox snivanil velc'och d'a eb' d'a yichañ eb' ch'oc nacional chi', ayic vic'anelta eb' d'a Egipto chi'.

¹⁰ Vic'anelta eb' d'a nación chi', vic'ancanb'at eb' d'a tz'inan luum. ¹¹ Ata' vac' in c'ayb'ub'al yed' in checnab'il yojtaquejel eb', tato sb'eyb'alej eb' vach'ñej tz'ec' eb'. ¹² Vac'an jun sc'ual ic'oj ip vic yaj d'a eb' yic sc'anab'ajej eb', yic tz'ochcan sch'oxnab'iloc in trato vac'can yed' eb', yic snaanpaxcot eb' to a in Jehová in tic in sic'anel eb'. ¹³ Palta spitej sb'a eb' d'ayin d'a tz'inan luum chi', maj sc'anab'ajej in c'ayb'ub'al eb', spatiquejel in checnab'il eb', aton juntzañ vac' d'a eb' yic vach'ñej tz'ec' eb'. Maj sc'anab'ajej pax sc'ual ic'oj ip val d'a eb'. Yuj chi' in na in satel eb' yed' yoval in c'ol d'a tz'inan lum chi'. ¹⁴ Palta yic max in yal juntzañ nación ilan vic'anelta eb' d'a Egipto chi' chucal, yuj chi' maj in satel-laj eb'.

¹⁵ Añejtona' d'a tz'inan lum chi' vac' in ti' to mañ ol vac'och eb' d'a jun lum vac' in ti' vac'an d'a eb', aton jun lum te yax sat, te vach' d'a yichañ masanil lum luum, ¹⁶ yujto maj sc'anab'ajej in c'ayb'ub'al eb', spatiquejel in checnab'il eb', maj sc'anab'ajej jun sc'ual ic'oj ip eb', aton jun c'u vic yaji. Añej d'a juntzañ comon dios yajb'entac ayoch spensar eb', ¹⁷ palta oc' in c'ol d'a eb', yuj chi' maj in satel-laj eb' d'a tz'inan lum chi'.

¹⁸ Ata' val d'a eb' yuninal eb' to max sc'ulej eb' icha sb'eyb'al smam eb' chi', max yixtejpaxel sb'a eb' yuj juntzañ comon dios yajb'entac chi'. ¹⁹ Valani to a in Jehová in sDiosal in eb' to sc'anab'ajej val in checnab'il eb' yed' in c'ayb'ub'al. ²⁰ Nivanocab' yelc'och sc'ual ic'oj ip vic yaj d'a yol sat eb'. A jun chi' ch'oxnab'il yaj d'a jun trato in b'o yed' eb' yic syojtaquejel eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb'.

²¹ Palta arēja' spitejpax sb'a eb' yuninal eb' chi' d'ayin. Maj sc'anab'ajejlaj in c'ayb'ub'al eb', maj sb'eyb'alej pax in checnab'il eb', aton yuj juntzañ chi' vach'rēj tz'ec' eb' sc'anab'ajani. Arējtona' yixtejel sc'ual ic'oj ip eb', aton jun c'u vic yaji. Yuj chi' in na' in satel eb' yed' yoval in c'ol d'a tz'inan lum chi'. ²² Palta yic max in yal juntzañ naci6n ilan vic'anelta eb' d'a Egipto chi' chucal, yuj chi' maj in satel-laj eb'. ²³ Palta yacb'an aytoec' eb' d'a tz'inan lum chi', vac'an in ti' to ol in saclemejb'at eb' d'a scaltac naci6n d'a masanil yolyib'arīq'uinal tic, ²⁴ yujto maj sc'anab'ajej in c'ayb'ub'al eb', spatiquejpaxel in checnab'il eb', maj sc'anab'ajej sc'ual ic'oj ip eb', aton jun vic yaji. Arēj d'a juntzañ dios yajb'entac b'aj yac'och spensar eb', aton sdiosal eb' smam yicham eb'. ²⁵ Yuj chi' vac'an juntzañ c'ayb'ub'al yed' checnab'il mañ vach'oc d'a eb', juntzañ max yal vach' tz'ec' eb' anima yuuj. ²⁶ Vac'an yixtejel sb'a eb' yuj silab' to a sb'ab'el yuninal eb' srīustz'a silab'il. A juntzañ chi' vac' sc'ulej eb' yic vach' mañxo animaoc tz'aj eb' yic syojtaquejel eb' to a in ton Jehová in sDiosal in eb'.

²⁷ Yuj chi' ach anima, al d'a eb' etisraelal to a in Jehová Yajal in sval icha tic: A eb' e mam eyicham stzuntzejnac val cot yoval in c'ol eb', in spaticannaquel eb' ayic sb'oannac juntzarīxo tic eb': ²⁸ Ayic toxo ix vic'och eb' d'a sat lum lum vac'nac in ti' vac'an d'a eb', yilanoch juntzañ tzalquixtac eb' yed' juntzañ te te' te c'ayum xiil, ata' srīus silab' eb', ofrenda eb', incienso eb' sumumi sjab', stob'anpaxem vino eb' ofrendail d'a juntzañ comon dios, yuj juntzañ chi' stzuntzejcot yoval in c'ol eb'. ²⁹ In c'anb'an d'a eb' icha tic: ¿Tas yaj juntzañ chaarī b'aj tzex b'at chi'? xin chi d'a eb'. Yuj chi' Chaarī Yajq'uei, icha chi' sb'iejnaccani, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

³⁰ Al d'a eb' etisraelal to a in Jehová Yajal in sval icha tic: A ex tic tze jub'at e b'a icha ajnac sjuanb'at sb'a eb' e mam eyicham chi'. Tze tec'b'ej val e b'a eyoch ejmelal d'a juntzañ comon dios te yajb'entac chi'. ³¹ Slajvi e juanel e b'a yuj b'aj tze rīustz'a eb' eyuninal silab'il d'a juntzañ comon dios chi', tzex javi pax e c'anb'ej d'ayin tas snib'ej e c'ool. Val yel, a in Jehová Yajal in svac' in ti' to mañ ol in tac'voc d'ayex. ³² A ex tic ix e na eyoch ejmelal d'a te te' yed' d'a q'uen q'ueen, icha syutej sb'a juntzarīxo naci6n. Palta malaj b'aq'uiñ ol in cha e c'ulej juntzañ chi'. ³³ Yuj chi' a in Jehová Yajal in svac' in ti' to a in ol vac' yajalil d'a eyib'arī yed' in poder yed' pax yoval in c'ool. ³⁴ Ol ex vic'anelta d'a juntzañ naci6n, ol ex in molb'an b'aj sacleminac eyajcanb'at vuuj, ol in ch'ox val in poder yed' yoval in c'ol d'ayex, ³⁵⁻³⁶ ol ex in molb'an d'a jun tz'inan luum d'a scal juntzañ naci6n. A in Jehová in svala' to a in val ol ex in ch'olb'itej, ol vac'anoch yaelal d'a eyib'arī, icha ajnac vac'anoch yaelal d'a yib'arī eb' e mam eyicham d'a tz'inan lum d'a yol yic Egipto. ³⁷ Icha syutej viñ tarivum calnel sic'lan noc' scalnel ayic sb'isan noc' viñ, icha chi' ol ex vutej. Ol ex in siq'uelta mach ex ol ex och d'a intrato ol in b'o eyed'oc. ³⁸ A eb' te pit tz'och ajc'olal d'ayin, ol viq'uelta eb' b'aj sacleminac eyaj tīcnaic, ol in satel eb' d'a e cal, mañ ol ochlaj eb' d'a smacb'en eb' eyetisraelal. Icha val chi' ol aj eyojtacaneli to a in ton Jehová e Diosal in.

³⁹ Ex aj Israel, a in Jehová Yajal in sval icha tic: Yujto te pit tzeyutej e b'a d'ayin, yuj chi' ixiquec, ocharīec ejmelal d'a juntzañ comon dios yajb'entac chi'. Palta ol c'och sc'ual axo d'ayin ol eyal e b'a. Mañxo ol eyixtejel snivanil velc'ochi, yujto mañxo ol eyac' juntzañ eyofrenda d'a juntzañ comon dios chi'. ⁴⁰ A d'a jun tzalan vic yaji, aton jun vitz te chaarī d'a smacb'en Israel, ata' ol ex och ejmelal d'ayin e masanil ex israel. A in Jehová Yajal in svala' to ata' ol ex in cha yed' smasanil in c'ool. Ata' ol in c'an d'ayex to ol eyac' eyofrenda

d'ayin yed' pax b'ab'el sat eyavb'en yed' masanil tas victaxon yaji. ⁴¹ Ayic toxo ix ex viq'uelta d'a scaltac juntzañ nacióñ yed' b'ajtac sacleminac eyajcanb'at chi' ticnaic, d'a tzalajc'olal ol ex in cha icha incienseo sumumi sjab'. Ol in ch'ox val snivanil velc'och d'ayex d'a yichañ masanil nacióñ.

⁴² Ayic ol ex vic'anxib'at d'a lum lum vac'nac in ti' vac'an d'a eb' e mam eyicham, aton lum Israel, ata' ol nachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in.

⁴³ Ata' ol e nacot juntzañ e b'eyb'al malaj svach'il yed' jantac chucal tze c'ulej ticnaic. Ayic ol e naancot juntzañ e chucal chi' ol ex te q'uixvoc. ⁴⁴ Ex israel, ayic ol eyilani to max vac' eyaelal icha val smojal yuj jantac chucal tze c'ulej chi', palta to tz'oc' in c'ol d'ayex yuj snivanil velc'ochi, ata' ol eyojtaquejeli to a in ton Jehová e Diosal in, xchi Jehová, xa chi d'a eb' etisraelal chi'.

A syaelal eb' cajan d'a stojolal sur

⁴⁵ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic:

⁴⁶ Ach anima, b'atañ q'uellan d'a stojolal sur, tzalanb'at juntzañ lolonel tic d'a lum nivac yax lum ay d'a smach'en sur chi'. ⁴⁷ Tzalan icha tic: A Jehová Yajal tz'alan icha tic: A in ol vac'och jun c'ac' yic ol tz'ab'at masanil lum yax lum, aton te te' yaax xiil yed' te' taquiñ. Masanil tas ay d'a sat lum lum chi' ol tz'ab'atoc, schab'at d'a sur masanto sc'och d'a norte. Malaj mach ol yal smac'an tup jun c'ac' chi'. ⁴⁸ Masanil yolyib'arñq'uinal tic ol ojtacaneloc to a in ix vac'och jun c'ac' chi', yujto a jun c'ac' chi', mañ ol tuplaj, xchi Jehová d'ayin.

⁴⁹ Ix lajvi chi' ix in tac'vi icha tic: Ay Mamin Jehová, a eb' anima syal eb' to ariñ d'a q'uexañ lolonelal tzin loloni, xin chi d'a Jehová chi'.

21

A yespada Jehová

¹ Ix lajvi chi', ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, b'atañ q'uellan d'a stojolal Jerusalén, tzalanb'at juntzañ lolonel tic d'a yib'an juntzañ stemplo eb' comon dios. Alcanel in lolonel tic d'a choñab' Israel. ³ Tzalani: A Jehová tz'alan icha tic: A in ol in och ajc'olal d'ayex. Ol vic'q'ueta vespada ol in milancham eb' vach' sb'eyb'al yed' eb' chuc sb'eyb'al. ⁴ Ol vic'q'ueta vespada, junlajan ol aj in milancham masanil anima. Ol cham eb' vach' yed' eb' chuc, ol schael yich scham eb' d'a sur masanto ol c'och d'a norte. ⁵ Masanil yolyib'arñq'uinal tic ol ojtacaneloc to a in ix vic'q'ueta vespada, mañ ol vac'xiem d'a yol yatut, xchi Jehová.

⁶ Ach anima, sic'sic'anañ val oq'ui, yab'ocab' val syail a pixan, tzach oc' d'a yichañ eb' etchoñab'. ⁷ Tato sc'anb'ej eb' d'ayach tas yuj tzach oq'ui, tzalan d'a eb' icha tic: A yuj yab'ixal jun tas toxo ol ujoc tzin oq'ui. Masanil anima d'a yolyib'arñq'uinal tic, mañxo animaoc ol ajcan eb', toxoñej ol emcan ñojan eb'. Mañxalaj mach olto yal stec'b'an sb'a. Masanil eb' ol luclonq'ue yoc yuj xivelal, xa chi d'a eb'. A in Jehová in svala' to van sjavi stiempoal, yovalil ol elc'ochoc, xchi Jehová.

⁸ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ⁹ Ach anima, lolonañ d'a in b'i, tzalani to a in Jehová in sval icha tic:

Ilecñab' val q'uen espada van sjavi. A q'uen espada te jayxo yaj ye q'ueen. Toxoñej copopi yilji q'ueen.

¹⁰ Jayxo yaj q'ueen yic xicjicham anima. Nicb'ilel q'ueen yic tz'el copnaj sc'ac'al q'ueen. Mañxalaj tzalajc'olal yujto a viñ e reyal max xivlaj viñ d'a yaelal yed' d'a scachñab'il.

- 11 Copopi ix aj q'uen espada chi' s'ničjeli yic sc'anchaji. Toxo ix ac'jioch ye q'ueen yic tz'ac'jioch q'uen d'a yol sc'ab' jun mach ol xicancham anima yed' q'ueen, xa chi.
- 12 Ach anima, elocab' av, yujto ol xicjoccham eb' aj Israel yed' masanil eb' yajal d'a scal eb'. A eb' yajal chi', junreĳ ol aj scham eb' yed' eb' comon anima. Yuj chi' tariub'tarĳej s'ni' a c'ol yuj cuselal.
- 13 Val yel ol ujoc jun yaelal chi'. ĳTas ol ex ajcan a ex tic ayic mařxalaj ol aj yelc'och viři e reyal d'a q'uen espada chi'? A in Jehová in svala' to mařxalaj ol aj yelc'och viři e reyal chi'.
- 14 Ach anima, tz'it a c'ab' tżalan d'a eb' etchořab' chi' icha tic: D'ab'jocab'řejoch q'uen espada d'a anima. Xicjocab'cham anima d'a q'uen. Masanil anima scham yuj xivelal, yujto yalřej b'aj smilji anima yuj q'ueen.
- 15 Yuj q'uen espada chi' ste sat sc'ol eb' anima yuj xivelal. A d'a masanil chořab' ayxoc' q'uen vuuj yic xicjicham anima. Toxořej copopi yilji q'ueen, te jay yajq'ue ye q'ueen yic xicjicham anima.
- 16 Xiqueccham anima d'a q'uen espada d'a e vach' yed' d'a e q'uexař. Yalřej b'aj chamocab' anima yuj sĳayil ye q'ueen.
- 17 A in Jehová in svala' to ol in tz'it pax in c'ab', masanto ol sicb'oc yoval in c'ol d'a in chořab' tic, xchi Jehová d'ayin.

18 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: 19 Ach anima, b'o yechel chab'oc b'e b'aj ol b'at viři sreyal Babilonia yed' q'uen espada. A chab' b'e chi' junreĳ chořab' b'aj ol eloc, axo b'aj spoj sb'a, ol a b'ooch chab'oc yechel ol ch'oxanoc tas chořab' b'aj ol c'och junjun. 20 Tzac'och yechel junoc b'e b'aj ol b'at viři rey chi' yed' q'uen espada d'a chořab' Rabá, d'a yol yic Amón. Tza b'oan yechel junocxo b'e chi' sc'och d'a Jerusalén, aton jun chořab' vach' yajoch smuroal d'a yol yic Judá. 21 A viři sreyal Babilonia chi', ol och vaan viři b'aj spoj sb'a chab' b'e chi', ol sc'anb'an viři mach junoc b'e chi' syic'a'. Ol scalej sĳul-lab' viři, ol sc'anb'ej pax viři d'a sdiosal, ol sayan yil seyub' junoc noc' noc' viři. 21.21 22 A d'a svach' c'ab' viři, ata' ol elul sĳul-lab' sch'oxan d'a stojolal Jerusalén, syaleč'ochi to tz'och oval d'a Jerusalén chi'. Ol miljoccham anima ta'. Ol el av yic oval. Ol b'ochaj mac'lab' poj puerta. Ol b'ochajq'ue tec'nub' d'a spatictac chořab' chi', ol oymaj eb' soldado d'a spatictac smasanil. 23 Palta axo eb' anima d'a Jerusalén chi', ol sna eb' to a jun lolonel tz'alchaj tic to mař ol ujoc yuj juntzařtrato toxo ix yac' eb'. Palta a viřaj Nabucodonosor chi' ol ac'an snacot jantac schucal eb', yuj chi' ol ic'jocot eb' d'a Babilonia tic yuj viři.

24 Yuj chi' a in Jehová Yajal in svala': A val e chucal yed' e pital, te chequel yaji. Masanil e mul yed' jantac chucal tze c'ulej, te jacan yaji, yuj chi' ol ex yamchajoc. 25 A ach val tic ach sreyal Israel, te chuc ach, yajb'il ach eli, lac'anxo sĳavi stiempoala a chaan slajvub' yaelal. 26 A in Jehová Yajal in svala': Ol ic'chajel sc'ox viři sat sacerdote, ol ic'chajpaxel scorona viři rey. Masanil ol qu'exchajoc. A eb' emnaquil, ol ic'jocchaař eb', axo eb' nivac yelc'ochi, emnaquil ol ajcan eb'. 27 Ol satel smasanil. A in ol in satel yopisio eb' sreyal Israel. Mařxo ol yic' yip ichataxon yaji, masanto ol javoc jun mach ay yalan yic d'ay, a d'a jun chi' ol vac' opisio chi'.

Yaelal d'a yib'ař eb' amonita

28 Ach anima, al d'a in b'i icha tic: Icha tic yalan Jehová Yajal d'a eb' amonita, aton eb' sb'uchvaj d'a in chořab': Ilec val q'uen espada van sĳavi,

vach'xo yaj q'ueen yic smiljicham anima, toxoŕtej copopi yilji q'ueen, toxoŕtej tz'el copnaj sc'ac'al q'ueen icha leb'lon yic satel anima. ²⁹ A tas syil eb' naumel lolonel yed' juntzaŕi lolonel tz'alchaj d'a e patic, maŕi yeloc. Ol och q'uen espada d'a s'aj eb' chuc. Toxo ix javi sc'ual yac'ji slajvub' syaelal eb'.

³⁰ ¿Am e naani to ol vac'xiem q'uen espada chi' d'a yol yatut? Maay, palta to ol ex in ch'olb'itej b'aj aljinac ex, aton b'aj cajan ex. ³¹ Icha val junoc c'ac' tz'eli, icha val chi' ol aj vac'anb'at yoval in c'ol d'a eyib'aŕi. Ol ex vac'och d'a yol sc'ab'eb' anima chuc spensar, aton eb' te jelan smilvaji. ³² Ol ex sateloc, ol ex tz'ab'atoc, ol tob'canb'at e chiq'uil d'a masanil yol e choŕiab'. A in Jehová in svala' to maŕixa mach ol ex naancotoc, xchi Jehová.

22

A schucalil choŕiab' Jerusalén

¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, al jantac yaelal ol och d'a yib'aŕi jun choŕiab' smilancham anima. A yuj jantac tas yajb'entac ix sc'ulej, ³ al d'ay icha tic: A Jehová Yajal tz'alan icha tic: Ex aj Jerusalén, ex tze milcham eb' cajan d'a e cal, tze b'oanq'ue juntzaŕi yechel sjuanb'at e pensar, yuj chi' a ex tzeyic'cot yaelal d'a eyib'aŕi. ⁴ Yuj jantac anima ix e milchamoc, ol javoc d'a eyib'aŕi ticnaic. Yuj juntzaŕi yechel ix e b'oq'uei ix itaxel e pensar, yuj chi' toxo ix javi slajvub' c'ual d'a eyib'aŕi. Yuj chi' a in svac' sc'ulej masanil nación tzex b'ajani, tzex sb'uchanpaxi. ⁵ Tz'el val eyav eyac'an chucal d'a eb' eyetanimail, yuj chi' masanil nación ol b'uchvaj d'ayex, eb' ay d'a e lac'anil yed' eb' ay d'a najat. ⁶ A jantac eb' yajal cajan d'a e cal chi', smilcham anima eb', yujto ay yopisio eb'. ⁷ Maŕixa yelc'och e mam e nun d'a e sat. Tzeyixtej eb' ch'oc choŕiab'íl. Tze toc'ane'c' tastac ay d'a eb' maŕixa smam yed' pax d'a eb' ix ix chamnaxo viŕi yeb'eyum. ⁸ Maŕixa yelc'och in cajnub' d'a e sat yed' sc'ual ic'oj ip vic yaji. ⁹ A d'a e cal ay mach snaanq'ue lolonel d'a spatic yetanimail yic smiljichamoc. Tzex b'atpax d'a q'uiŕi tz'och d'a jolomtac vitz yic tzex och ejmelal d'a comon dios. Te q'uixvelal tas tze c'ulej ta'. ¹⁰ Ayex tzex mulan yed' ix yeb'eyum e mam, ayex tzex mulan yed' eb' ix ix ayic ayoch eb' ix d'a sb'islab' uj. ¹¹ Ayex tzex mulan yed' ix yeb'eyum eb' eyetanimail, ayex pax tzex mulan yed' eb' ix eyalib', ayex pax tzex mulan yed' eb' ix eyanab' yisil e mam. ¹² A in Jehová in svala', ay eb' eyajalil schaan tumin yic syac'anoch chamel eb' d'a yib'aŕi eb' malaj smul. Tzeyixtej eb' eyetanimail, yujto a q'uen e tumin tzeyac' smajnej eb', nivan yune' q'uen tze c'aneli. Comonŕtej tzeyac'och d'a yib'aŕi eb' eyetanimail yic tzex och b'eyumal, a inxo tic tzin b'atcan satc'olal eyuuj.

¹³ Te aycot voval yuj b'aj tzeyixtej eb' anima chi', yuj pax b'aj tze milcham eb'. ¹⁴ ¿Tzam e nalaj to ol yal e tec'b'an e b'a d'a vichaŕi ayic ol vac'an eyaelal? A tas toxo ix val a in Jehová in tic, yovalil ol vaq'uelc'ochi. ¹⁵ Ol ex in saclemejb'at d'a scaltac nación yed' d'a scaltac masanil choŕiab', icha val chi' ol aj vic'anel e chucal chi'. ¹⁶ Q'uixvelal ol eyutejcan e b'a d'a yichaŕi masanil nación. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in Jehová e Diosal in, xchi Jehová, xa chi, xchi d'ayin.

¹⁷ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ¹⁸ Ach anima, a eb' etisraelal maŕixalaj tz'och eb' vuuj. Lajan val eb' icha smical q'uen plata tz'eli ayic sŕusji q'ueen d'a horno, syalelc'ochi aton q'uen cobre, q'uen estaño, q'uen hierro yed' q'uen plomo. ¹⁹ Yuj chi' a in Jehová Yajal in sval icha tic: A ex tic, lajan ex icha smical q'uen plata chi', malaj yopisio, yuj chi' ol ex in molb'ej d'a yol choŕiab' Jerusalén chi'. ²⁰⁻²² Icha tz'aj q'uen plata, q'uen cobre, q'uen hierro,

q'uen plomo yed' q'uen estaño, junxoriej tz'aj yac'chajb'at q'uen d'a yol junoc horno, tz'ulaxb'at q'uen d'a scal c'ac' chi', icha val chi' ol ex vutej yed' yoval in c'ool. Ol ex in molb'ej, ol vac'anoch yaelal d'a eyib'arı d'a yol chořab' chi'. Icha val chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová in ix vac'cot yoval in c'ol d'a eyib'arı, xchi Jehová.

²³ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ²⁴ Ach anima, al d'a eb' etisraelal icha tic: A e chořab', mař vach'oc yaj d'a vichař, yuj val yoval in c'ool malaj jab'oc řab' syac'a'. ²⁵ A eb' syaloch sb'a in checab'oc ayec' d'a e cal, junlajan tz'aj smilvicham anima eb'. Lajan val eb' icha noc' choj tz'el yav, scotac tzilchitanb'at schib'ej. Syelc'anb'at sb'eyumal yed' tastac vach' ay d'a eb' anima chi' eb'. Tzijtun eb' ix ix scham yetb'eyum d'a e cal yuj eb'. ²⁶ A eb' sacerdote, a in c'ayb'ub'al yed' juntzař tas vic yaji ix yixtejb'at eb'. A tas vach' yed' tas mař vach'oc d'a yichař ley, malaj sq'uexarıil d'a sat eb'. Max c'ayb'aj eb' anima yuj eb' yic syojtaquejel eb' tas vach' yed' tas mař vach'oc. Ařejtona' max sc'anab'ajej in c'ual ic'oj ip eb'. Yuj chi' chequel to malaj velc'och d'a sat eb'. ²⁷ A eb' yajal yaj d'a e chořab' chi', smilcham anima eb', yujto snib'ej val eb' tz'och b'eyumal, lajan val eb' icha noc' oques scotac tzilchitejb'at schib'ej. ²⁸ A eb' syaloch sb'a in checab'oc, a tas mař vach'oc sc'ub'ejel eb', icha tz'aj yoch q'uen taarı d'a junoc c'a pat. Syalan eb' to ay tas svac' yil eb', syalanel esal lolonel eb'. Syal eb' to a in svac' juntzař lolonel chi' yal eb', palta val yel malaj tas tzin chec yaelal eb'. ²⁹ A eb' anima sq'ue val chaarı eb' yixtan yetanimaıl yed' elc'al. A val eb' meb'a' malaj tas ay d'ay, a eb' syixtej eb'. Yelxo val mař tojoloc tas sc'ulej eb' d'a eb' ch'oc chořab'il cajan d'a scal eb'. ³⁰ A in tic, ix in sayec' d'a scal e chořab' chi', talaj ay junoc mach vach'tacto val spensar, stevi d'ayin yuj schořab' yic vach' max in sateli, palta malaj junoc mach ix ilchaj vuuj. ³¹ Yuj chi' a in Jehová in svac'b'at yaelal d'a yib'arı eb', ol in satel eb' yed' in c'ac'alc'olal. Icha chi' ol aj sjavi d'a yib'arı eb' yuj chucal sc'ulej, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

23

A yab'ixal Samaria yed' Jerusalén

¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, ay jun ab'ix ol val ab'i: A d'a junel, ay chavař eb' ix ix snulej sb'a, junřej snun eb' ix. ³ Yictax cob'es unin eb' ix, ix yac'anoch sb'a eb' ix ajmulal d'a Egipto. Ata' ix b'anji yim eb' ix, yuj chi' mařxo cob'estacoc ix ajcan eb' ix. ⁴ A ix b'ab'el, Ahola sb'i ix, aton Samaria sch'oxcot ix. Axo ix schab'il chi', Aholiba sb'i ix, aton Jerusalén sch'oxcot ix. A in ix vac'och eb' ix vetb'eyumoc, ix aj vunal yed' visil yed' eb' ix. ^{23.4} ⁵ Te chuc ix yutej sb'a ix Ahola chi', ix mulan ix d'a yol in c'ab' yed' eb' aj Asiria b'aj te ay sgana ix, aton eb' soldado ⁶ ayoch c'apac yaax pichul yuuj. Masanil eb' yajal, eb' capitán, eb' quelemtac te vach' yilji, masanil eb' ayq'ue d'a yib'arı chej ix mulan yed' ix. ⁷ A yed' eb' te vach' yilji d'a scal eb' aj Asiria chi' ix mulan ix Ahola chi'. Ix yac'anpaxb'at spensar ix d'a sdiosal eb', ix och ix ejmelal d'a juntzař chi'. ⁸ Atax yic ayec' ix d'a Egipto chi' ix ochcan ix ajmulal, maxtzac yactejlaj ix. Yixtax scob'esal ix tzijtun mach ix mulan yed' ix, ix laj b'anji yim ix yuj eb'. Mařxo cob'esoclaj ix ajcan ix, palta to ix ochcan ix ajmul ixal. ⁹ Yuj chi' ix vac'och ix d'a yol sc'ab' eb' b'aj ay sgana chi', aton eb' aj Asiria, eb' ix snib'ejb'at ix. ¹⁰ Axo ix aji, ix el b'eran ix yuj eb', ix ic'jiec' eb' yune' ix yuj eb', ix xicjicham ix yuj eb'. Icha chi' ix aj yac'anoch yaelal eb' d'a yib'arı ix. A tas ix utaj ix chi', te nivan ix aj sb'inaj d'a scal eb' ix ix.

23.4 **23:4** Ahola syalelc'ochi "a sacjnub". Aholiba syalelc'ochi "in cajnub' ayec' d'ay".

¹¹ Axo pax ix Aholiba, snulej ix chi', ix yil val juntzañ chi' ix, palta ix ec' ix d'a yib'arñ yac'anoch sb'a ajmulal d'a yichañ ix Ahola chi'. ¹² Ix yac'anpaxoch sb'a ix d'a yol sc'ab' eb' aj Asiria chi', aton d'a masanil eb' yajal, eb' soldado te vach' yilji spichul ayochi, eb' quelemtac te vach' yilji ayq'ue d'a yib'arñ chej. ¹³ Ix vilani to ix yixtej paxb' at sb'a ix yed' eb' chi', lajan ix yutej sb'a ix icha val ix yutej sb'a ix snulej chi'. ¹⁴ Palta yelxo val ix ec' ix d'a yib'arñ sc'ulan ajmulal chi'. Ix yilan juntzañ yechel ix tz'ib'ab'ilocho d'a sattac pat, aton yechel eb' caldeo chacchac yilji spichul, ¹⁵ ayoch stzec'ul snañal eb', aypaxoch c'apac stzec'ul sjolom eb' tzijtum yelav, icha val to yajalil soldado eb', aj Caldea eb'. ¹⁶ Ayic ix yilanocho juntzañ yechel eb' aj Babilonia chi' ix, ix ste nib'ejoch ix, yuj chi' ix yac'b'at schecab' ix d'a Babilonia chi'. ¹⁷ Ix lajvi chi', ix javi eb' aj Babilonia chi', ix ul mulan eb' yed' ix. Tzijtum tas ix yutej sb'a eb' yed' ix, masanto ix yajjiq'ue eb' yuj ix. ¹⁸ Icha chi' ix aj yac'anoch sb'a ix ajmulal d'a yichañ choñab'. Ix sch'oxanel b'eran snivanil ix, masanto ix in yajel ix, icha ix in c'ulej yed' ix snulej ix. ¹⁹ Palta yelc'olal ix och ix ajmulal chi'. Ix snaancot scob'esal ix d'a peca', ayic smulannac ix d'a Egipto, ²⁰ yictax yac'annacoch sb'a ix d'a yol sc'ab' eb' ste nib'ej val sb'a ix yed'oc, aton juntzañ vinac lajan syutej sb'a icha noc' b'uru ma noc' chej d'a junoc noc' nun chej.

²¹ A ach val tic ach Aholiba, tza nacot ajmulal a c'ulejnac ayic cob'es achto, ayic sb'anannac im eb' aj Egipto, tza nib'ej tza c'ulejxi icha chi'. ²² Yuj chi' a in Dios Yajal in sval icha tic: A juntzañ eb' ix a nib'ej chi', aton eb' yajb'ilxo uuj ticnaic, a in ol vac'och eb' ajc'olal d'ayach, yalxoñej b'aj ol cot eb', ²³ aton eb' aj Babilonia yed' eb' aj Caldea, eb' aj Pecod, eb' aj Soa yed' eb' aj Coa yed' masanil eb' aj Asiria. Masanil juntzañ quelemtac te vach' yilji, eb' yajal yed' eb' nivac yopisio yed' eb' soldado ayq'ue d'a yib'arñ chej. ²⁴ Ol cot eb' chi' d'ayach yed' jantac carruaje yed' eb' soldado. Toxoñej ol oymaj eb' d'a a patic, yed'nac syamc'ab' eb' yic oval yed' sq'uen xumpil, yed'nac pax smaclab' jul-lab' eb'. A in ol vac' yopisio eb' yic syac'an a yaelal, icha yalan sley eb'. ²⁵ Yed' val in c'ac'alc'olal ol vac'b'at yoval in c'ol d'a ib'arñ. A eb' chi' ol ach ixtan sic'lab'il. Ol spoel a riñ eb' yed' a chiquin. A eb' ol canoc, ol xicjoccham eb' d'a q'uen espada. Ol ic'joquec' eb' une', eb' vinac unin yed' eb' ix. Axo d'a slajvub'al, ol ruschajtz'a eb' olto canoc. ²⁶ Ol yiq'uel a pichul eb' yed' pax masanil q'uen q'uen ayoch elvanub'oc. ²⁷ Icha val chi' ol aj slajvicanc'och ajmulal a c'ulejnac d'a Egipto chi', mañxa b'aq'uirñ ol a nib'ejixib'at juntzañ chi'. Mañxo pax ol a nacot Egipto chi'.

²⁸ Aton val juntzañ tic sval a in Jehová Yajal in tic: A in ol ach vac'och d'a yol sc'ab' juntzañ nación tza chaqueli, aton juntzañ yajb'il uuj. ²⁹ Ol yac' val chucal eb' d'ayach. A eb' chi' ol icancan tas ix ic' d'a a munlajel, toxoñej ol ach elcan b'eran yuj eb'. Ol checlaj juntzañ schucal a nivanil b'aj ix a c'ulej ajmulal chi'. ³⁰ Icha chi' ol aj javi d'a ib'arñ, yujto ix ach tzalaj a c'ulan ajmulal yed' juntzañ nación chi', a na ix ach och pax ejmelal d'a juntzañ sdiosal eb'. ³¹ Yujto icha sb'eyb'al ix a nulej chi' ix a b'eyb'alej, yuj chi' a yaelal ix vac'och d'a yib'arñ ix, a ol vac'paxoch d'a ib'arñ a ach tic, icha val to lajan tas ayem d'a yol junoc nivan vaso svac' eyuq'uej.

³² A in Jehová Yajal in svala': A tas ix yuc' ix a nulej chi', a' ol uc'paxi. A jun vaso te nivan yool, a ol uc'lab'ej. Masanil nación ol ach b'uchanoc, ol ach stzetzan pax yuj jun nivan vaso tzuc'lab'ej chi'.

³³ Ol oyb'oc a sat yuj tas ay d'a yol vaso chi', ol ach cuspaqx'ue yuuj. Ol ach xiv val q'uei yujto chuc tas ol yic'cot d'a ib'arñ. Aton jun vaso chi' ix yuc'lab'ej ix a nulej ix Samaria.

³⁴ A in Jehová Yajal in svala': Ol uc'lab'ej jun vaso chi', mañxa tas ol can d'a yool. Ol lajvoc chi' ol a mac'anpojoc, axo yed' spojelal chi' ol a jotz' lajvoc im.

³⁵ Yujto ix in b'atcan satc'olal uuj, ix ach el mican d'ayin, yuj chi' yovalil ol ab' val syail yuj ajmulal chi', xchi Jehová.

³⁶ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Ach anima, alél jantac yaelal ol javoc d'a yib'arñ ix Ahola yed' d'a yib'arñ ix Aholiba chi'. Vach' tzutej alanoch d'a sat eb' ix jantac tas yajb'entac ix sc'ulej eb' ix. ³⁷ A eb' ix chi', ix mulan eb' ix d'a yol in c'ab', chic'tac sc'ab' eb' ix yuj b'aj smilcham yune'. Ix in yactejcan eb' ix, axo d'a comon dios ix och eb' ix ejmelal. Ix sñusantz'a yune' eb' ix silab'il d'a juntzañ comon dios chi', aton juntzañ vuninal ix vil sat yed' eb' ix.

³⁸ Añejtona' ix sc'ulej pax juntzañ tic eb' ix: A in templo yed' sc'ual ic'oj ip vic yaji, junñej c'ual ix aj yixtanb'at eb' ix. ³⁹ Aton d'a jun c'ual ayic ix sñusantz'a vuninal eb' ix silab'il yic syic'ancharñ sdiosal eb' ix chi'. Ix javi pax eb' ix ul yixtejb'at in templo, aton val juntzañ chi' ix sb'eyb'alej eb' ix d'a yol in pat.

⁴⁰ Ix yac'b'at schecab' eb' ix yic tz'avtaj eb' viñ vinac cajan d'a najat. Axo ix Aholiba ix sb'ic sb'a ix, ix yac'an uc' sat ix, ix yac'anpaxoch q'uen q'ueen ix d'ay yelvanub'oc, yic schaji sjavi eb' viñ chi' yuj ix. ⁴¹ Ix em c'ojan ix d'a jun ch'at mañxo jantac svach'il yilji, vach'xo pax yajem vael d'a sat mexa. Ix yac'anpaxem inciense ix yed' aceite to vic yaj d'a sat mexa chi'. ⁴² Toxorñej sñilñilñil juntzañ comon anima yic syac'anoch q'uiñ eb' yed' ix, aton juntzañ uc'um arñ scot d'a tz'inan luum, ix yac'anoch yelvanub' eb' d'a ix, ix yac'och q'uen brazalete eb' d'a sc'ab' ix, ix yac'anpax'ue corona eb' mañxo jantac svach'il d'a sjolom ix. ⁴³ Ix lajvi chi' ix in naan d'a yib'arñ eb' ix mañxalaj svach'il yuj yajmulal chi': Sc'ulejocab' ajmulal chi' eb' viñ vinac yed' eb' ix yujto ichañej chi' sc'ulej eb' ix. ⁴⁴ Ix javi eb' viñ, ix vay eb' viñ yed' eb' ix chucal ix chi', aton ix Ahola yed' ix Aholiba, icha val tz'aj svay eb' viñ vinac yed' eb' ix ajmul ix. ⁴⁵ Palta a eb' viñ vinac vach' sb'eyb'al, a eb' viñ ol ac'anoch yaelal d'a yib'arñ eb' ix, icha val smojalil yajmulal eb' ix, yuj pax b'aj smilcham anima eb' ix.

⁴⁶ Yuj chi' a in Jehová Yajal in svala': Smolocab' sb'a masanil nación d'a spatic eb' ix chi' yic tz'ac'jioch eb' ix d'a nivan xivc'olal, yic tz'elc'ajpaxb'at tastac ay d'a eb' ix. ⁴⁷ Masanil nación chi' ol julq'uenancham eb' ix, ol xicjocpaxcham eb' ix d'a q'uen espada. Ol mac'joccham svinac unin eb' ix yed' yix unin eb' ix, ol rñusjocpaxtz'a spat eb' ix. ⁴⁸ Icha chi' ol aj vac'an satel jun b'eyb'al chi' d'a smac'b'en Israel. Icha chi' ol aj snachajel yuj masanil eb' ix ix to max yal-laj sb'eyb'alan ajmulal eb' ix. ⁴⁹ A chavarñ eb' ix chi', ol vac' syaelal eb' ix yuj yajmulal, yuj pax smul eb' ix b'aj tz'och ejmelal d'a comon dios. Icha chi' ol aj snachajel yuj eb' ix to a in ton Dios Yajal in, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

24

Jun q'uen chen ayq'ue d'a yib'arñ c'ac'

¹ A d'a slajuñil c'ual yic slajuñil uj, ayic sb'alunilxo ab'il quic'jicot d'a Babilonia tic, ata' ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: ² Ach anima, tz'ib'ejcani tas c'ual yed' jantac yoch uj ticnaic, yujto a d'a jun c'ual tic ix och viñ sreyal Babilonia yac' oval d'a Jerusalén. ³ Alcanel jun ab'ix tic d'a ch'oxnab'ilal d'a jun choriab' te pit chi'. Tzalan icha tic: A Jehová Yajal tz'alan icha tic:

Ac'jocab'q'ue junoc q'uen chen d'a yib'arñ c'ac', ac'jocab'paxem a a' d'a yool.

- 4 Ac'jocab'em noc' chib'ej d'a yool, aton noc' nib'ab'il, c'olquixtac tz'aj noc'. Aocab' noc' xub' yed' noc' sb'ac'chil yich spatic tz'emi yed' pax noc' sb'aquil te vach'.
- 5 Ic'jocab'b'at junoc noc' calnel te vach', nivanocab' c'atzitz tz'ac'chajoch d'a yalañ jun chen chi' yic vach' xej sic'lab'il, masanto stajib'at noc' b'ac chi'.
- 6 Yujto a in Jehová Yajal in sval icha tic: Ob'iltac jun choñab' milumcham anima. Lajan icha junoc chen c'ustaxco. A sc'ustaquil chi' maxtzac el-laj. D'a junjunal tz'aj ic'anq'ueta noc' chib'ej chi', mañ a sic'lejlaj noc'.^{24.6}
- 7 B'ud'jinaxcoel jun choñab' chi' yuj schiq'uil eb' anima smiljicham d'ay. Mañoc d'a sat lum tz'em chic' chi' yic smucchaj yuj lum pococ, palta to d'a yib'añ q'uen q'ueen malaj tas ay d'a yib'añ, ata' stob'emi.
- 8 Ol canñej schiq'uil eb' anima chi' d'a yib'añ q'uen q'ueen chi' vuuj yic chequelñej yaji, yuj chi' ol cot yoval in c'ool, ol vac'an spac icha d'a smojal.
- 9 A in Jehová Yajal in sval icha tic: Ob'iltac val jun choñab' te milumcham anima chi'. Ichato ol vac'och jun nivan c'ac' d'a yalañ.
- 10 Cotocab' nivanoc te' c'atzitz, ochocab' sc'ac'al te'. Icha chi' tz'aj staji noc' chib'ej chi', masanto ol yal stupxex masanil yaal, yic stz'ab'at noc' b'ac ayem d'a yol chen chi'.
- 11 Canocab' jun q'uen chen malaj tas ayem d'a yool d'a yib'añ c'ac' chi', masanto schab'iel stz'ai. Icha chi' ol aj sacb'i yel smictaquil, masanto tz'el sc'ustaquil chi'.
- 12 Nab'añej ix in c'unb'i vic'anel sc'ustaquil jun chen chi', palta maj el-laj, vach'chom d'a te' c'ac', palta max el-laj.
- 13 A jun sc'ustaquil chi' sch'oxanel yajmulal choñab' Jerusalén. Ix vac' vip in b'icanel schucal chi', palta mañ jab'oc ix eli. A ticnaic, mañxa tas syal yic'anel, masanto ol lajvoc vac'anb'at yoval in c'ol d'a yib'añ, ichato chi' ol sacb'ocaneloc. ¹⁴ A in Jehová in svala': Toxo ix javi stiempoal vac'anoch syaelal, mañxo ol in yamoch vaan in b'a. Mañxalaj voq'ucl'olal, mañ ol in na in b'a. A in svala' to ol vac' val och syaelal icha val smojalil yuj sb'eyb'al, xchi Jehová d'ayin.

A schamel ix yetb'eyum viñtaj Ezequiel

¹⁵ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ¹⁶ Ach anima, a ix etb'eyum te xajanab'il uuj, elañchamel ol cham ix, a in ol viq'uec' sq'uinal ix chi'. Palta mañ ol a ch'oxel-laj a cusc'olal yuj ix, mañ ol ach oc'paxlaj. ¹⁷ D'a elc'altac ol ab' syail, palta mañ ol a ch'oxel-laj a cusc'olal chi' icha sc'ulej juntzarixo anima. Ayñejq'ue smusil a jolom, ayñejoch a xañab' ol ach ec'oc. Mañ ol a musej a sat yuj a ch'oxanel a cusc'olal, mañ ol a va vael svaji ayic ay chamel, xchi d'ayin.

¹⁸ A d'a q'uiñib'alil ix in lolon yed' eb' anima, axo d'a yemc'ualil ix cham ix vetb'eyum. Axo d'a junxo q'uiñib'alil ix in c'ulan icha ix yal Jehová d'ayin. ¹⁹ Axo masanil eb' anima d'a choñab' tic ix alan d'ayin: Al d'ayoñ tas syalelc'och juntzarñ tas tza c'ulej chi', xchi eb' d'ayin.

²⁰ Ix valan d'a eb' to a Jehová ix lolon d'ayin, ix yalan icha tic: ²¹ Al d'a eb' etisraelal to a in Dios Yajal in sval icha tic: Ol vac' ixtaxb'at in templo scham e c'ol eyilani, tze te nib'ej paxi, ay val och snivaniloc eyelc'ochi yed' eyipumaloc. A eb' eyuninal yed' eb' eyisil ix can d'a Jerusalén, ol miljoccham eb' d'a oval, xchi Jehová. ²² Palta ol e c'ulej pax a ex tic icha tas tzin c'ulej

24.6 ^{24:6} A d'a tic a Jerusalén, aton sch'oxcot jun chen, axo noc' chib'ej, aton eb' anima cajan d'ay sch'oxcoti. Ayic ix c'och yaelal d'a yib'añ eb', junlajan ix aj scham masanil anima.

tic. Mañ ol e musej e sat yuj e ch'oxanel eyaelal, mañ ol e va pax vael svaji ayic ay chamel. ²³ Mañ ol eyiq'uel-laj smusil e jolom, mañ ol eyic'paxel-laj e xañab'. Mañ ol e ch'oxel-laj e cusc'olal, mañ ol ex oc'paxlaj. Ol te el eyip yuj e chucalil, junjun ex ol ex te cusoc. ²⁴ A in Ezequiel in tic, a in tzin och ch'oxnab'ilal d'ayex. Masanil tas tzin c'ulej tic, a' ol e c'ulej pax a ex tic. Ayic ol ujoc masanil juntzañ tic, ol nachajel eyuuj to a Dios Yajal toni, xin chi d'a eb'.

²⁵ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: A d'a jun c'ual ayic ol vic'anel yipumal Israel, aton in templo, yelxo val ste tzalaj eb' yuj svach'il yilji, ayoch spensar eb' d'ay, snib'ej val eb', ol vac'pax satel yalyuninal eb'. ²⁶ A d'a jun c'ual chi' ay jun mach ol elcan ta', ol ul yal yab'ixal d'ayach. ²⁷ A d'a jun c'u chi' ol yal a lolonxi, yuj chi' ol ach lolon yed' jun mach ol elcan chi'. Icha val chi' ol aj och d'a ch'oxnab'ilal d'a eb' etisraelal, yuj chi' ol nachajel yuj eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb', xchi Jehová d'ayin.

25

A tas alb'ilcan d'a yib'añ choñab' Amón

¹ Ix lolonxi Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: ² Ach anima, meltzajarñb'at q'uelan d'a stojolal smacb'en eb' amonita, tzalanel in lolonel d'a yib'añ eb'. ³ Tzalan d'a eb' icha tic: Ab'ec slolonel Dios Yajal, icha val tic yalani: A ex tic, ix ex q'ue val umnajoc, ix el eyav e tzevaji ayic ix eyilani to van yixtajb'at in templo, ayic ix ic'jib'at eb' aj Judá d'a ch'oc choñab'il, masanto ix can tz'inan sluum eb', aton smacb'en Israel. ⁴ Yuj chi' ol ex vac'och d'a yol sc'ab' eb' anima ay b'aj sjavi c'u yic vach' a eb' ol ac'an yajalil d'a e mach'en, ol sb'oang'ue scampamento eb' d'a e cal. Masanil sat eyavb'en ol smol eb', ol yuc'an pax lech eb' syac' noc' e vacax. ⁵ A d'a choñab' Rabá axoñej noc' camello ol va d'ay. Masanil e mach'en ex aj Amón, axoñej noc' calnel ol va d'ay. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová in tzex vutej icha chi'.

⁶ A in Dios Yajal in svala': A ex val tic ex amonita ix e tz'it val e c'ab', ix ex q'ue cheneljoc, ix te tzalajpax e c'ool yic tzex b'uchvaj d'a eb' israel yuj yaelal ix javi d'a yib'añ eb'. ⁷ Yuj chi', ol vic'chañ in c'ab', ol vac'anoch yaelal d'a eyib'añ, ol ex vac'och d'a yol sc'ab' juntzañxo nación yic ol ic'chajec' masanil tastac ay d'ayex. Ol ex in satanel d'a scaltac choñab', ol ex satel d'a junelñej. Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in ton Jehová in tzex vutej icha chi', xchi Jehová.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ choñab' Moab

⁸ A in Dios Yajal in svala': A eb' aj Moab yed' eb' aj Seir syal eb' to lajan Judá yed' juntzañxo nación. ⁹ Yuj chi' ol in cha ac'joc satel juntzañ choñab' macan d'a smojonal Moab chi', aton juntzañ te vach' yilji: Bet-jesimot, Baal-meón yed' Quiriataim. ¹⁰ Ol vac'an sc'ulej eb' anima cajan b'aj sjavi c'u to a eb' ol icancan smacb'en eb' aj Moab yed' yic eb' aj Amón. Mañxa junoc nación olto naancot Amón chi'. ¹¹ Ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb' aj Moab. Icha chi' ol aj snachajel yuj eb' to a in ton Jehová in svutej eb' icha chi'.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ choñab' Edom

¹² A in Dios Yajal in svala': A eb' aj Edom, te chuc tas ix sc'ulej eb', ix ec' yib'añ spacan sb'a eb' d'a eb' aj Judá, yuj chi' te nivan smul eb' ix och d'a vichañ. ¹³ Yuj chi' svala' to ol vic'chañ in c'ab', ol vac'anoch yaelal d'a yib'añ eb' aj Edom chi'. Ol vac' satel masanil anima yed' noc' noc'. Ol vac' val juvocanb'atoc, ol schael d'a Temán masanto d'a Dedán. Masanil anima ol

cham d'a oval. ¹⁴ A in Dios Yajal in svala' to a in chořab' Israel ol vac'lab'ej ayic ol in pacan in b'a d'a Edom chi'. Ol ac'jococh syaelal eb' aj Edom chi' yuj eb' icha val yaj yoval in c'ool. Icha chi' ol aj yab'an eb' tas ol vutej in pacan in b'a.

A tas alb'ilcan d'a yib'ař eb' filisteo

¹⁵ A in Dios Yajal in svala': A eb' filisteo te chuc tas ix sc'ulej eb' yuj b'aj ix spac sb'a d'a eb' aj Judá. Maj oc'laj jab'oc sc'ol eb' d'a eb', yed' val jantac schucal sc'ol eb' ix satel eb' aj Judá chi', yuj b'aj yajc'ol sb'a eb' atax d'a peca'. ¹⁶ Yuj chi' a in svala' to ol vic'chař in c'ab', ol vac'anoch yaelal d'a yib'ař eb' filisteo chi'. Ol in satel eb' quereteo d'a junelřej yed' eb' aytocan d'a stitac a' mar. ¹⁷ Te ayxo smay ol vutej vac'an spac d'a eb'. Ol vac'och yaelal d'a yib'ař eb' yed' val yoval in c'ool. Ayic ol in c'ulan icha chi', ol yojtaquejel eb' to a in ton Jehová in svutej eb' icha chi', xchi Jehová.

26

A tas alb'ilcan d'a yib'ař chořab' Tiro

¹ A d'a b'ab'el c'ual yoch uj yic yuxluchil ab'il quic'jicot d'a Babilonia tic, ata' ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: ² Ach anima, icha tic ix yal eb' aj Tiro yuj Jerusalén:

A Jerusalén ix sateli. A d'a yalařtaxo sb'e eb' chořvajum yaji. Ata' stupcan eb' yic vach' tz'ec' eb' yed' schoř chi'. A ticnaic vach'xo quec' yed' co choř chi'. Te nivan co b'eyumal ol quic'a, yach'an a jun chořab' chi' toxo ix satjeli, xchi eb'.

³ Yuj chi' a in Dios Yajal in tic svala': Toxo ix in och ajc'olal d'a Tiro chi', tzijtum naciön ol vic'q'ue vaan yic tz'och ajc'olal d'ay, icha val tz'aj sq'ue vaan sat a' mar.

⁴ Ol smař'uem vecnaj smuroal eb', ol spojanpaxem storreal eb'. A spococal lum luum mesesi ol yutej eb', axořej q'uen nivac q'ueen ol canoc.

⁵ A b'aj ec'nac jun chořab' chi', ol can d'a snařal a' mar. Ata' ol yac' tacjoc ch'ař schimpa eb' yamum chay. A in Dios Yajal in svala', a Tiro chi' ol ic'chajb'at tastac ay d'ay yuj juntzařxo naciön.

⁶ A eb' cajan d'a junjun chořab' ay d'a stitac a' mar, ol laj miljoccham eb' d'a oval. Icha val chi' ol aj snachajel yuj eb' to a in Jehová in svutej eb' icha chi'.

⁷ A in Jehová Yajal in svala': A d'a norte ol vic'b'at viřaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, aton viř te nivan yopisio. A viř ol ac'an oval d'a Tiro chi'. Ol c'och viř yed' eb' soldado ayq'ue d'a yib'ař chej yed' pax carruaje yed' jantacxo eb' soldado.

⁸ A yed' q'uen espada ol miljoccham masanil eb' cajan d'a juntzař chořab' d'a stitac a' mar. Ol b'ochajq'ue junoc muro d'a spatictac Tiro chi'. Ol sb'opaxq'ue sb'achnub' eb' yic tz'och eb' yac' oval d'ay. Yed'nacpax smaclab' jul-lab' eb' ol och eb'.

⁹ Ol yac' oval eb' yed' mac'lab' poj muro, yed' q'uen hierro ol smac'poj torre eb'.

¹⁰ Mařxo jantacoc noc' chej yed'nac viř rey chi', ol b'ud'joquel chořab' yuj pococ ol stec'q'ue vaan noc'. Ayic ol och viř sreyal Babilonia d'a spuertail chořab' chi', ol te ib'xocq'ue smuroal yuj sc'ař carreta, carruaje, yuj pax sc'ař yem yoc noc' chej chi', icha tz'aj junoc chořab' toxo ix ac'ji ganar.

¹¹ Pilan ol stec' yoltac calle noc' chej chi'. Pilan ol miljoccham eb' anima d'a q'uen espada. Ol jecchajem juntzař q'uen nivac oy te vach' yilji.

- ¹² Mařxa jab'oc sb'eyumal eb' ol can yuj eb'. Masanil choři ol yic'b'at eb'. Ol smac'anpoj smuroal chořiab' chi' eb'. A juntzaři nivac pat vach' yilji ticnaic ol smac'canpoj eb', ato d'a yol a' mar ol yumchajcanb'at q'uen q'ueen, spatzab'il yed' masanil spojelal.
- ¹³ Icha chi' ol aj vac'an satel sb'it eb'. Mařxa b'aj ol ab'chaj sc'an te' yarpa eb'.
- ¹⁴ A jun chořiab' chi', axořiej q'uen samq'ueen ol can d'ay vuuj. Mařxalaj tas ol q'uib' d'a yib'aři, ata' ol yac' tacjoc schimpa eb' yamum chay. Mařxa b'aq'uiř ol b'ochajxiq'ue chořiab' Tiro chi'. A in Jehová in svala', ol vac'anpaxelc'ochi, xchi Dios Yajal.
- ¹⁵ A in Dios Yajal in sval yuj Tiro icha tic: Masanil chořiab' d'a stitac a' mar, ol ib'xocq'ue yuj xivelal ayic ol b'at yolax Tiro, ayic ol el pax yav eb' ol lajvoc yed' eb' van schami. ¹⁶ Masanil eb' sreyal juntzaři chořiab' d'a stitac a' mar chi', ol emta eb' d'a yoltac sc'ojnub', ol yiq'uel sxotil eb' yed' spichul eb' ayoch yelvanub'. Ol te och eb' d'a nivan xivc'olal, ol em c'ojan eb' d'a sat luum. Junjun c'u ol ib'xoc eb' yuj xivelal yuj tas ol javoc d'a yib'aři Tiro chi'. ¹⁷ Ol sb'itej jun b'it eb' yic cusc'olal yuuj icha tic: A chořiab' Tiro te nivan yelc'ochi, masanil eb' anima ay d'a stitac a', ste xiv eb' d'ay. Te b'inajnac d'a scal eb' tz'ec' d'a yib'aři a' mar, palta a ticnaic toxo ix satjieli.
- ¹⁸ A ticnaic toxo ix ac'chajoch juntzaři chořiab' ay d'a sti' a' mar chi' d'a xivc'olal, yujto ix ac'ji ganar Tiro chi'. A eb' cajan d'a sat lum luum ay d'a snařal a', te ayoch eb' d'a xivc'olal yujto ix satjieli, xcham eb' d'a jun sb'it chi'.
- ¹⁹ Yuj chi' sval a in Dios Yajal in tic icha tic: Ol vac' ac'joc satel Tiro chi', icha juntzařixo chořiab' mařxa junoc anima cajan d'ay. Ol vac' mucchajcanem d'a yich a' mar. ²⁰ Ol vac'paxcanem eb' cajan d'ay masanto b'aj ayec' eb' chamnac, eb' anima ec'nac d'a peca'. Ol vac'canem eb' d'a snajatil sjulal yich lum luum d'a scal eb' anima ec'nac d'a juntzaři chořiab' satjinaquel d'a junelřej. Icha chi' ol aj yajec' eb' d'a scal eb' chamnacxo chi'. Mařxa b'aq'uiř ol cajnajxoc anima d'a Tiro chi', mařxa b'aq'uiř ol checlaj snivanil yelc'och d'a scal nación. ²¹ A in Jehová Yajal in svala' to ayxo smay ol ajcan vuuj, vach'chom ol saychajec'oc, palta mařxa b'aj ol ilchajoc, xchi Dios.

27

B'it yic chamel yuj chořiab' Tiro

- ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, b'itej jun b'it yic chamel yuj chořiab' Tiro, ³ aton jun chořiab' ay d'a sti' a' mar, jun schořivaj yed' juntzařixo chořiab' ay d'a stitac a' chi'. Tzal icha tic: A Dios Yajal tz'alan icha tic: A eb' aj chořiab' Tiro syic'chaři sb'a eb'. A snaan eb' to ařej schořiab' eb' vach' yilji.
- ⁴ A smojnal b'aj tz'ec' eb' ato d'a stitac a' mar sc'ochi. Te vach' ix yutej eb' sb'oan te' sbarco.
- ⁵ Vach' ix aj sb'o'och schemteal te', aton te' chemte' nab'a c'ub'taj tz'ic'jicot d'a jolom vitz Senir. Ix b'ochaj yoyal d'a te' c'ute' scot d'a Líbano.
- ⁶ A te' mac'lab' b'ey barco chi', b'ob'il te' d'a te' ji scot d'a Basán. Axo yib'aři te' b'ob'il d'a te' tzicap scot d'a stitac a' d'a Chipse. Ayoch q'uen marfil yelvanub'oc te' barco chi'.
- ⁷ A c'apac c'apac ayq'ue d'a chaři yic tz'ic'jib'ey te' yuj ic', nab'a lino b'ob'il d'a Egipto, aypaxoch yelvanub' c'apac, ařeja' c'apac chi' ayoch sbanderailoc te'. A c'apac c'apac ayq'ue yeřuloc eb' anima, a aři ch'al q'uic'mutz'inac yed' aři yax ch'al ayoch d'a c'apac, aton aři scot d'a chořiab' Elisa, d'a sti' a' mar.

- 8 A eb' smac'an b'ey te' barco chi', a d'a Sidón yed' d'a Arvad cajan eb'. Axo eb' sch'uman te' barco chi' aj Tiro eb', aton eb' te ñican spensar.
- 9 Ajun eb' viñ ichamtac vinac aj Gebal sb'oan b'aj tz'ixtax te' barco chi', yujto te jelan eb' viñ. Masanil eb' tz'ec' d'a yol te' barco chi', sc'och eb' manval ma choñval d'a choñab' Tiro chi'.
- 10 A eb' viñ aj Persia, eb' viñ aj Lidia yed' eb' viñ aj Libia, a eb' viñ ayoch soldadooc, a eb' viñ tz'ac'an oval. A smaclub' jul-lab' eb' viñ yed' sq'uen xumpil, slocb'ejq'ue eb' viñ d'a sattac smuroal choñab', ichato yelvanub' yaji, te vach' yilji yuuju.

11 A eb' viñ aj Arvad, junñej yajec' eb' viñ yed' eb' viñ soldado aj Tiro, oyanoch eb' viñ d'a spatic smuroal choñab' chi'. Axo d'a torre, ay eb' viñ aj Gamad. Slocb'ejq'ue smaclub' jul-lab' eb' viñ d'a sattac muro chi' yic te vach' tz'aj yilji choñab' chi'. 12 A eb' aj Tarsis syac' q'uen plata eb', q'uen hierro, q'uen estaño yed' q'uen plomo sq'uexuloc tastac sman ta'. 13 Yed' pax eb' aj Grecia, eb' aj Tubal yed' eb' aj Mesec smanvaj eb' ta'. A tas syac' eb' stojoloc tas sman chi', aton eb' checab' yed' juntzañ yamc'ab' nab'a bronce. 14 Yed' pax eb' aj Bet-togarma, a tas sman eb' d'a Tiro chi', a noc' chej sc'anchaj d'a munlajel, noc' sc'anchaj d'a oval yed' noc' mula yic icatz, a noc' syac'can eb' stojoloc tas sman chi'. 15 A eb' aj Dedán yed' d'a juntzañixo choñab' d'a stitac a' mar, a tas sman eb', stup eb' yed' marfil yed' te' ébano. 16 A eb' aj Edom, tzijtum tas sman eb' ta', stup eb' yed' q'uen granate, c'apac c'apac chacchac yilji, c'apac c'apac ayoch yelvanub', c'apac lino, q'uen coral yed' q'uen rubí. 17 A eb' aj Judá yed' eb' aj Israel smanvaj eb' ta'. A yed' ixim trigo tz'el d'a Minit yed' te' higo spet eluli, noc' yalchab', acite yed' pax bálsamo syac' eb' stojoloc. 18 A eb' aj Damasco, te nivan tas sman eb' ta'. A tas man eb' chi', stup eb' yed' vino sb'o d'a Helbón yed' noc' saccac lana. 19 A eb' aj Dan yed' eb' aj Grecia, a tas sman eb', stup eb' yed' q'uen hierro b'ob'ilxo scot d'a yol smach'en Uzal, jun macañ te' vale' sumumi sjab' yed' pax te' canela. 20 Ato d'a Dedán scot juntzañ c'apac c'apac caro stojol tz'och d'a yib'añ silla noc' chej. 21 A eb' aj Arabia yed' masanil eb' yajal yaj d'a Cedar, a tas sman eb' stup eb' yed' noc' yunetac calnel, noc' ch'ac calnel yed' pax noc' chiva. 22 A eb' choñvajum aj Sabá yed' eb' aj Raama, a tas sman eb', stup eb' yed' perfume te vach', q'uen q'ueen te vach' yilji yed' q'uen oro. 23 A eb' aj Harán, eb' aj Cane, eb' aj Edén, eb' aj Sabá, eb' aj Asiria yed' masanil eb' aj Media, aton eb' chi' smanvaj ta'. 24 A tas sman eb' chi', stup eb' yed' pichul vach' yilji, c'apac q'uc' mutz'inac yed' c'apac tz'ib'ab' iloch yelvanub' yed' alfombra tzijtum stz'ib'ul yed' ch'añ lasu te vach' yaj sch'umchaji. 25 A tas sman eb' yed' tas schoñ eb' chi', a te' nivac barco scuchanec' d'a sat a' mar.

A Tiro chi' lajan icha junoc te' barco te al yicatz tz'ec' d'a yib'añ a' mar.

- 26 A eb' smac'an b'ey te' barco chi', najatto syic'b'at te' eb' d'a yib'añ a', axo pax ic' scot d'a stojolal b'aj sjavi c'u, a' smac'an poj te' d'a yib'añ a'.
- 27 Ayic tz'ixtaxb'at te', sb'atcan jantac b'eyumal, choñ yed' masanil tas yed'nac te' d'a yich a' mar chi'. Sb'atpaxcan eb' tz'ic'an b'ey te', eb' tz'ac'anoch snipul te', eb' choñvajum, eb' soldado yed' juntzañ eb' ayec' d'a yol te' d'a yich a' chi'.
- 28 A eb' ayec' d'a stitac a' chi', syab' eb' yel yav eb' smunlaj d'a te' barco van sb'atcan d'a yich a' chi'.
- 29 A eb' smac'an b'ey juntzañixo te' barco, tz'emta eb' d'a yol sbarco chi'. A eb' tz'ic'an b'ey te' chi', tz'och vaan eb' d'a sti' a' mar.

- 30 Ol syamanoch eb' anima sq'ue sjaj yoc' yuj cuselal yuj Tiro chi'. Ol yac'anq'ue pococ eb' d'a sjolom, ol ec' b'alb'on eb' d'a scal q'uen tic'aq'uil taarñ.
- 31 Ol stzucanel xil sjolom eb', ol yac'anoch pichul eb' ya sva'i, ol oc' eb' yuj cusc'olal.
- 32 Ol b'itaj b'it yic chamel d'a yib'añ Tiro chi'. Ol alchaj yuj cusc'olal icha tic: Tasto val choñab'il ix yal slajb'an sb'a yed' Tiro, palta a ticnaic toxo satjiel d'a snañal a' mar.
- 33 A val yic ix b'at choñ d'a yib'añ a' mar, ix yic'b'at tastac ay yopisio yuj juntzañxo nación. Ix te och eb' sreyal yolyib'añq'uinal tic b'eyumal yuuju.
- 34 A ticnaic toxo ol satjoqueloc, ol b'atcan d'a yol a' mar. Ato d'a yich a' ol b'atcanoc. Masanil tastac ay d'ay, eb' smunlaj d'ay, ol b'atcan eb' smasanil d'a yich a'.
- 35 Masanil anima d'a juntzañ nación d'a stitac a' mar, toxoñej ol sat sc'ol eb' yuuju. Eb' sreyal eb', toxoñej ol xiv eb', ol checlaj xivelal chi' d'a sat eb'.
- 36 A eb' choñvajum d'a junjun nación, ayic ol yilanoch eb', ol b'uchvaj eb' d'ay. Masanil anima ol xiv yilan tas ol aj satjieli, marixa b'aq'uñ ol b'ochajxoc, xa chi, xchi Jehová.

28

Lolnel alb'ilcan d'a yib'añ viñ sreyal Tiro

- ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, al d'a viñ sreyal Tiro icha tic:
A Jehová Yajal tz'alan icha tic: Ach rey tzic'chaarñ a b'a tzalani: A in tic dios in, ay vopisio d'a yib'añ a' mar icha junoc dios, xa chi. Palta a ach tic anima ach, mañ ach diosoc, vach'chom tza na' to jelan ach icha junoc dios.
- ³ ¿Tocval ec'b'al a jelanil d'a yichañ viñtaj Daniel? ¿Tocval malaj junoc tas c'ub'eltac d'ayach?
- ⁴ Yuj a jelanil yed' aj pensaril, ix ach te och b'eyumal. Ix ac' b'ud'joc a caxa yed' q'uen oro yed' q'uen plata.
- ⁵ Yuj a jelanil d'a choñ, ix q'uechaarñ a b'eyumal. Yuj a b'eyumal chi' te ac'umtac ach aji.
- ⁶ Yuj chi' a in Jehová Yajal in svala': Yujto tza na' to lajan a pensar yed' junoc dios,
- ⁷ yuj chi' ol vic'cot eb' ch'oc nacional d'ayach, eb' anima malaj jab'oc yoc'uelc'olal, ol yic'q'ueta yespada eb' d'ayach. Ol satjoquel snivanil elc'ochi yed' masanil tastac te vach' yilji ix ic' yed' a jelanil chi'.
- ⁸ Ato d'a voltac xab' olan ol ach b'atcanoc. Ob'iltac ol aj a cham d'a sjulal yich a' mar.
- ⁹ ¿Tocval ol to al d'a yichañ eb' ol ach milanham chi' to dios ach? A d'a yol sc'ab' eb' ol ach milanham chi', lajan ach icha junoc comon anima.
- ¹⁰ A in Jehová in sval juntzañ lolnel tic to d'a yol sc'ab' eb' ch'oc nacional ol ach chamoc, icha tz'aj scham eb' chuc, xchi Jehová, xa chi d'a viñ sreyal Tiro chi', xchi d'ayin.

B'it yuj schamel viñ sreyal Tiro

- ¹¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ¹² Ach anima, b'itej junoc b'it yic chamel yuj viñ sreyal Tiro, tzalan icha tic:
Icha val tic yalan Jehová Yajal: A achñej te vach' ix aj a b'oi, te jelan a pensar, te vach' pax ilji.

- 13 A d'a Edén, d'a jun avb'en yic Dios, ata' ach eq'ui. Elvanub' yaj q'uen q'ueen mañxo jantacoc svach'il yilji: Aton q'uen rubí, q'uen crisólito, q'uen jade, q'uen topacio, q'uen cornalina, q'uen jaspe, q'uen zafiro, q'uen granate yed' q'uen esmeralda. A q'uen syamnub'al q'uen chi' nab'a oro, b'ob'il yic tz'och yopisio uj d'a jun c'ual ayic ix ach b'oi.
- 14 Ach querube, a in ix vac' opisio och a tarivej jun tzalan to vic yaji, a in ach vac'q'ue ta'. D'a scaltac q'uen q'ueen copopi yilji ix ach b'eyeq'ui.
- 15 Te vach' a b'eyb'al vixtax d'a jun c'ual ix ach b'oi, masanto ix checlaj chucal d'ayach.
- 16 Yujto ix te q'uib'xopax a choñ, yuj chi' ix ac' val chucal d'a eb' anima, ix och a mul. Yuj chi' ix ach in yumel d'a vichañ, ix ach in pechanel d'a in tzalan. Ach querube tarivum ach, ix ach in pechel d'a scal q'uen q'ueen copopi yilji.
- 17 A yuj svach'il ilji ix ic'chañ a b'a. A yuj svach'il ilji chi' ix ixtaxel a jelanil. A in ix ach in yumem d'a sat luum, ix ach vac'anoch d'a ch'oxnab'ilal d'a yichañ eb' rey.
- 18 Tzijtum a mul ix ac'ochi, ix ixtej mach schoñvaji yed' mach smanvaj d'ayach. Ix ixtejb'at juntzañ templo, yuj chi' ix vaq'uelta jun c'ac' d'ayach, ix ach tz'ab'ati. Taañxoñej ix ach vutejcan d'a sat luum d'a yichañ mach tzach ilani.
- 19 Masanil nación ojtannac ach, ol te sat sc'ol ach yilani. Masanil anima ol xivoc ayic ol ach yilani. Mañxa b'aq'uirñ ol ach ajxoc ec'oc, xchi Jehová, xa chi d'a viñ sreyal Tiro chi', xchi d'ayin.

A tas alb'ilcan d'a yib'añ choñab' Sidón

- 20 Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: 21 Ach anima, ixic q'uelan d'a stojolal choñab' Sidón, tzalanel in lolonel d'a spat. 22 Tzalan icha tic:
- A Dios Yajal tz'alan icha tic: A in svala' to ay in och ajc'olal d'a choñab' Sidón. Ol laj in ic'jocchañ d'a scaltac nación yuj tas ol in c'ulej d'ay. Ayic ol vac'anoch syaelal chi', ol checlaj snivanil velc'och d'a scal eb', ol ojtacajeloc to a inñej Jehová Dios in.
- 23 Ol vac'cot ilya d'a yib'añ, ol b'ey chic' d'a voltac scalleal. Masanil eb' cajan d'ay ol chamoc. Yalxoñej b'aj ol cot q'uen espada ol xicancham eb'. Icha val chi' ol aj yojtacanel eb' aj Sidón chi' to a in ton Jehová in svutej icha chi'.
- 24 A juntzañ nación d'a slac'anil Israel, icha yaj te' q'uiix yaji. Syab' syail Israel chi' yuj b'aj schacjiel yuj juntzañ nación chi', palta a ticnaic mañxa b'aq'uirñ ol yab' syail Israel chi', icha chi' ol aj yojtacajeli to a inñej Dios Yajal in, xchi Jehová, xa chi.
- 25 A in Dios Yajal in svala': Ayic ol in molb'anxicot eb' yirñtilalcan Israel d'a scaltac nación b'aj saclemiac yajcanb'ati, ol in ch'oxel snivanil velc'och d'a eb' d'a yichañ juntzañ nación chi'. A eb' yirñtilalcan Israel chi', ol cajnajxoc eb' d'a lum smach'en, aton lum vac'naccan d'a viñ in checab' aj Jacob.
- 26 Mañxalaj tas ol ic'an eb' ta', junc'olalxoñej ol aj scajñaj eb'. Ol sb'oq'ue spat eb', ol yavan yuva eb'. A in ol vac'och yaelal d'a yib'añ juntzañ nación ix ixtan eb'. Icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb', xchi Jehová.

29

A tas alb'ilcanel d'a yib'añ Egipto

- 1 Ayic slajchavil c'ual, d'a slajuñil uj yic slajuñil ab'il quic'jicot d'a Babilonia tic, ix lolon Jehová d'ayin, ix yalan icha tic: 2 A ticnaic ach anima, ixic q'uelan

d'a stojolal Egipto, tzalanel in lolonel d'a yib'añ yed' d'a yib'añ viñ sreyal.

³ Icha tic tz'aj alani:

A Dios Yajal tz'alan icha tic: Ach sreyal Egipto, lajan ach icha junoc noc' noc' te nivan cutzanec' d'a yol a a'. Ix ala' to ic a' Nilo, a in ix in b'o a', xa chi. Palta a ticaña ajc' ol vajoch d'ayach.

⁴ Ol vac'och junoc gancho d'a yol a ti', axo noc' chay ayec' d'a a a' b'aj ayach ec' chi', ol och lotz'jab' noc' d'a a tz'umal. A d'a yol a a' b'aj ayach ec' chi', ata' ol ach vic' q'ueta yed' noc' chay lotzlumb' a yajoch d'a a tz'umal chi'.

⁵ Ol ach in yumcanb'at d'a taquiñ luum yed' noc' chay ix q'ueta ed'oc d'a yol a a' chi'. Ol ach telvoc b'aj taquiñ lum chi'. Mañxa mach ol ach sic'ang'ue vaan, mañxa pax mach ol ach mucanoc. Ol ach vac' schib'at noc' caltacte'al noc' yed' noc' ostoc tz'ec' d'a satchaari.

⁶ Icha val chi' ol aj yojtacanel masanil eb' cajan d'a Egipto to a in ton Jehová in svutej icha chi'. A choñab' Israel ix sc'an a colval, palta lajan ach d'ay icha junoc te' aj tz'och c'ocochoc.

⁷ Ichato ix ach syam icha te' c'ococh, palta ach pojbb'ati, ach b'at vecnaj d'a yol sc'ab', yuj chi' ix lajvi sc'ab' chi', ix telvi paxi. Icha chi' ix utej a b'a d'a Israel chi'.

⁸ Yuj chi' a in Dios Yajal in svala' to ol ach miljoccham d'a q'uen espada. Axo eb' anima cajan d'a Egipto chi', ol miljocpaxcham eb' yed' masanil noc' noc'. ⁹ Junelñej ol can tz'inan Egipto chi'. Icha val chi' ol aj yojtacanel eb' to a in Jehová in svutej icha chi'. A ach tic ach rey ix ala': A a' Nilo vic a', a in ix in b'o a', xa chi. ¹⁰ Yuj chi' a in svala' to ajc'ol in d'ayach yed' d'a a a' b'aj ayach ec' chi'. Ol vac'can tz'inan Egipto chi', ayxo smay ol ajcanoc, icha taquiñ luum ol ajcanoc, ol schael d'a Migdol, ol ec' d'a Asuán, masanto d'a smojnal Etiopía.

¹¹ Mañxa anima, mañxa pax noc' noc' olto ec' ta'. 40 ab'il mañxa mach ol cajnaj ta'. ¹² Ol vac'can tz'inan Egipto chi', icha ix vutejcan juntzañxo nación. 40 ab'il ol laj can tz'inan juntzañ choñab' d'a yol smacb'en. Yelxo te ec'b'al ol aj sjuchajb'at d'a yichari juntzañxo choñab' jub'ilxob'ati. Ol in saclemanb'at eb' cajan ta' d'a scal juntzañxo nación.

¹³ A in Dios Yajal in svala': Ayic toxo ix ec'b'at 40 ab'il chi', ol in molb'anxicot eb' aj Egipto d'a juntzañ nación b'aj saclemiac yajcanb'at eb' chi'. ¹⁴ A eb' aj Egipto saclemiac yajcanb'at chi', ol c'ochxoc eb' d'a Patros, aton ay d'a sur yic Egipto, b'aj aljinac eb' smam yicham eb'. Ata' ol cajnajxoc eb', palta mañxalaj ol aj yelc'och eb'. ¹⁵ A jun nación chi', yelxo val emnaquil ol aj d'a yichari masanil nación. Mañxalaj b'aq'uir' ol yic'xichaari sb'a d'a yib'añ juntzañxo nación. Yunexoriñej ol ajcan vuuj, mañxa b'aq'uir' ol ac'chaj ganar juntzañxo nación yuuj. ¹⁶ Mañxa b'aq'uir' ol yac'och Egipto chi' eb' aj Israel yipoc sc'ool. A yuj tas ol javoc d'a yib'añ Egipto chi', ol nachajel yuj eb' aj Israel te to chuc ix sc'ulej eb' ayic ix sc'anan scolvat Egipto chi' eb'. Icha chi' ol aj snachajel yuj eb' to a in ton Jehová Yajal in, xchi Jehová, xa chi.

¹⁷ A d'a b'ab'el c'u, d'a b'ab'el uj, ayic 27 ab'ilxo quic'jicot d'a Babilonia tic, ix yalan Jehová d'ayin icha tic: ¹⁸ Ach anima, a viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia tic, te nivan munlajel ix yac'och viñ d'a yib'añ eb' soldado yic syac'oval eb' d'a choñab' Tiro. Ix c'ajb'anel xil sjolom eb' soldado chi', ix lajvi sjolom sjet'jab' eb' yuj icatz, palta malaj tas ix yic' viñ yed' eb' soldado d'a Tiro chi'. ¹⁹ Yuj chi' a in Jehová Yajal in svala': A in ol vac'och Egipto chi' d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor chi'. Masanil sb'eyumal yed' masanil tastac ay d'ay ol yiq'uec' viñ. A d'a tas ol yiq'uec' viñ chi', ata' ol tupchaj eb' soldado b'aj ix te munlaji. ²⁰ A in Jehová Yajal in svala', yuj b'aj ix te munlaj viñ yed' eb' soldado d'a Tiro chi', ol vac'och Egipto chi' d'a yol sc'ab' viñ, yujto a d'ayin ix munlaj eb'.

²¹ A d'a jun tiempoal chi', ol vac' stec'anil choñab' Israel. Ichato chi' ach Ezequiel, ol yalñej alanel in lolonel. Icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb', xchi Jehová d'ayin.

30

Ayaelal d'a yib'arñ Egipto

- ¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, alel in lolonel icha tic: Icha val tic yalan Jehová Yajal: Elocab' eyav yuj jun c'ual chi'. ³ A sc'ual yoval sc'ol Jehová lac'anxo ay. A d'a jun c'ual chi' ol q'uic'b'oc q'uinal. Ata' ol ac'joc syaelal juntzañ nación.
- ⁴ Ol javoc oval d'a Egipto. Axo Etiopía ol ib'xocq'ue yuj xivelal. A d'a jun c'ual chi', tzijtum eb' aj Egipto chi' ol miljocchamoc, ol ic'jocb'at sb'eyumal eb'. Ol mac'joquem vecnaj Egipto chi' masanto d'a yipumal yich.
- ⁵ A eb' aj Etiopía, eb' aj Fut, eb' aj Lud, eb' aj Arabia yed' eb' aj Libia, junñej ol aj smiljicham eb' yed' eb' aj Egipto d'a jun oval chi'. Ol champax eb' ay d'a juntzañxo choñab' ay strato yed' Egipto chi'.
- ⁶ A in Jehová in svala': A juntzañ nación scolvaj yed' Egipto chi', ol cham yed'oc d'a scal oval chi', ol schael yich d'a Migdol masanto d'a Asuán. Mañxo ol yic'chañ sb'a Egipto chi', palta to emnaquil ol ajcanoc.
- ⁷ A Egipto chi', ol vac'can tz'inan icha ix ajcan juntzañxo nación. A juntzañ choñab' ay d'a yol smach'en, ol can tz'inan icha juntzañxo choñab'. ⁸ Ayic ol vac'anoch sc'ac'al Egipto chi', ol satpaxel juntzañ nación scolvaj yed'oc. Icha chi' ol aj yojtacajeli to a in ton Jehová in svutej icha chi'.
- ⁹ Ayic ol c'och yaelal d'a yib'arñ Egipto chi', ol in checb'at checab' d'a yib'arñ a' mar yic tz'alchaj yab' eb' anima malaj jab'oc tas sna d'a Etiopía, yic ol te xivchañ eb'. A jun c'ual chi', vanxo sjavi.
- ¹⁰ A in Dios Yajal in svala': A in ol in chec sc'ulej viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia, yic satel masanil sb'eyumal choñab' Egipto chi' viñ. ¹¹ A viñ rey chi', ol b'at viñ yed' eb' soldado, mañxo ol oc'laj sc'ol eb' d'a Egipto chi'. Ol satel jun nación chi' viñ smasanil. A yed' q'uen espada ol och eb' soldado d'a Egipto chi'. Ol majel jun choñab' chi' yuj snivanil eb' chammac.
- ¹² Ol vac'anpax tup a' Nilo. A d'a yol sc'ab' eb' anima te chuc, ata' ol vac'och jun nación chi'. A in Jehová in svala': Ol satcanel jun nación chi' yuj eb' ch'oc choñab'il. Masanil tas ay d'ay ol in cha satjoqueloc.
- ¹³ A in Dios Yajal in svala': Ol vac' satel juntzañ yechel comon dios, ol in satanpaxel masanil juntzañ comon dios ay d'a choñab' Menfis. Mañxa mach olto ac'an yajalil d'a Egipto chi'. Axoñej xivelal ol vac'och d'a masanil anima d'a nación chi'.
- ¹⁴ Ol in satel choñab' Patros, ol vac'anoch sc'ac'al choñab' Zoán, ol vac'anoch yaelal d'a yib'arñ choñab' Tebas.
- ¹⁵ Ol vac'valb'at yoval in c'ol d'a yib'arñ choñab' Sin, aton yipumal Egipto. Ol vac'pax satel jantac sb'eyumal Tebas chi'. ¹⁶ Ol vac'och sc'ac'al Egipto, axo eb' aj Sin chi' toxoñej ol ec' quetcon eb' yab'an syail. Ol cotac olchaj smuroal choñab' Tebas chi'. Axo choñab' Menfis ol ochñejcan yaelal d'a yib'arñ. ¹⁷ A eb' quelemtac aj choñab' Avén yed' eb' aj Pibeset, ol cham eb' d'a scal oval. Axo jantaco eb' cajan ta', ol ic'chajb'at eb' d'a ch'oc nacional. ¹⁸ Ayic ol vac'an satel snivanil yelc'och Egipto chi', aton yipalil yed' yic'ojcharñ'ail, ol q'uic'b'oc yoc c'u d'a yib'arñ choñab' Tafnes, ol q'uic'b'oc q'uinal yuj asun d'a Egipto chi'. Axo masanil eb' cajan ta', ol ic'jocanb'at eb' d'a ch'oc nacional

yuj eb' ajc'ool. ¹⁹ A in val ol vac'och yaelal d'a yib'arñ Egipto chi'. Icha val chi' ol aj yojtacanel eb' to a in ton Jehová in svutej icha chi', xchi Jehová.

²⁰ Ayic yuquil c'ual yoch b'ab'el uj, ayic yuxluchilxo ab'il quic'jicot d'a Babilonia tic, ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ²¹ Ach anima, ichato ix in mac'q'uichaj sc'ab' viñ sreyal Egipto. Malaj mach tz'arñani, malaj pax junoc mach stzec'ani yic sb'oxi yic syal syamanxi q'uen yespada viñ. ²² Yuj chi' sval a in Jehová Yajal in tic: Ayinoch ajc'olal d'a viñ sreyal Egipto chi'. Ol in mac'q'uichaj junxo sc'ab' viñ vach'to, yujto a junxo q'uichajnaxo, yuj chi' ol yactejel q'uen yespada viñ. ²³ Ol in saclemejb'at eb' aj Egipto chi' d'a scal juntzarño nación. Sacleminac ol ajcanb'at eb'. ²⁴ Ol vac' val yip sc'ab' viñ sreyal Babilonia chi'. Ol vac'och q'uen yespada d'a yol sc'ab' viñ. Palta ol in mac' q'uichaj sc'ab' viñ sreyal Egipto chi' schab'il. Ol el yav viñ sc'acvi d'a yicharñ viñ yajc'ol chi', icha sc'acvi junoc mach vanxo schami. ²⁵ Ol vac' yip sc'ab' viñ sreyal Babilonia chi', ol vac'anoch q'uen yespada d'a yol sc'ab' viñ, a viñ ol och ajc'olal d'a Egipto chi', axo viñ sreyal Egipto chi' ol viq'uel yip sc'ab' viñ, icha chi' ol aj yojtacanel eb' aj Egipto chi' to a in Jehová in svutej icha chi'. ²⁶ Ol in saclemejb'at masanil eb' aj Egipto d'a scaltac choñab' yed' d'a scaltac nación. Icha chi' ol aj snachajel yuj eb' to a in ton Jehová in svutej icha chi', xchi Jehová.

31

A viñ sreyal Egipto lajan viñ icha te' c'ute'

¹ Ayic b'ab'el c'u yic yoxil uj, ayic yuxluchil ab'il quic'jicot d'a Babilonia tic, ata' ix yal Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, al d'a viñ sreyal Egipto yed' d'a masanil eb' anima ay d'a yol smach'en Egipto chi' icha tic: ¿Mach val yed' syal co lajb'an snivanil elc'ochi?

³ Ol ach in lajb'ej yed' viñ sreyal Asiria: A viñ chi' lajan ix aj viñ yed' junoc te' tzicap, ma icha junoc te' c'ute' ay d'a Líbano, a sc'ab'tac te', te vach' yeñul d'a caltac te', chaañ steel te', tzato ec'b'at te' d'a yib'arñ juntzarño te' te' te' chaañ steel.

⁴ Te vach' sq'uib' te' yuj ñab' yed' yuj yal sat lum luum chi'. Tz'el yoc a a' d'a yich te'. Icha chi' tz'aj yoch yal juntzarño te' te' ay ta'.

⁵ Yujto mañ jantacoc a a', yuj chi' te chaañ ix aj steel te' d'a yicharñ masanil te' te' ay d'a caltac te'. Te nivan ix ajel mayan sc'ab'tac te'.

⁶ Masanil macarñil noc' much ix sb'o so' d'a sc'ab'tac te'. Masanil noc' noc' ay d'a caltac te', a d'a yich te' ix cajnaj noc', ata' pax ix aj yune' noc'. A d'a yalañ yeñul sc'ab'tac te' chi', ix yal yajec' tziytumoc nación.

⁷ Añeja' jun te' chi' mañ jantacoc svach'il ix aj yilji te', te najat ix ajel sc'ab' te', yujto ay jun nivan a' tz'ec' d'a scal sch'arñal yib' te'.

⁸ Malaj junoc te' c'ute' d'a scal te yavb'en te' Dios ix yal slajb'an sb'a yed' te'. Malaj junoc te' taj lajan ix aj sc'ab'tac yed' te'. Malaj pax junoc te' castaño lajan ix aj xil yed' te'. Malaj junoc te' d'a Edén yavb'en Dios ix yal slajb'an sb'a yed' svach'il yilji te'.

⁹ A Dios ix utan icha chi', yuj chi' tziytum ix aj sc'ab'tac te', te vach' ix aj yilji te' d'a yicharñ juntzarño te' te' d'a yavb'en Dios chi'.

¹⁰ Yuj chi' a in Jehová Yajal in sval icha tic: A jun te' te' chi', te chaañ ix aj steel te'. Ix ec'b'at steel te' chi' d'a juntzarño te' te' te' chaañ steel, aton viñ sreyal Asiria sch'oxoc te' te' tic, ix yic' val chaañ sb'a yed'. ¹¹ Yuj chi' a in ix vac' satjoquel viñ. Ix vac'och viñ d'a yol sc'ab' jun viñ yajal ch'oc choñab'il, ix ac'ji syaelal viñ icha val jantac schucal. ¹² A juntzarñ eb' ch'oc choñab'il chi' malaj yoq'uelc'olal eb', a eb' ix ch'acanel te', toxorñeñ ix can telan te'. A

sc'ab'tac te' ix cañchajb'ati, yujto ix telvi te' d'a scaltac te te' d'a jolomtac vitz yed' d'a ch'olquixtac d'a yol nación chi'. Masanil anima cajan d'a yeñul te' ix b'at eb' elelal, ix actajcan te'.

¹³ Masanil macañil noc' much, ix javi noc' d'a sc'ab'tac te' toxo ix telvi chi' yed' masanil noc' caltacte'al noc', ix aj noc' ta'. ¹⁴ Icha chi' ix aji yic mañxa junoc te' te' te' chaarñ ol aj steel. Vach'chom te ay a a' tz'ec' d'a yich te', palta mañxa junoc te' ol ec'b'at d'a juntzañxo te' te' te' chaarñ steel, yujto masanil te' ol ch'acchajeloc. A jun tic syalelc'ochi to masanil eb' nivac yajal d'a yolyib'añq'uinal tic, ol cham eb' icha tz'aj scham comon anima. Ichañej chi' ol aj sb'atcan eb' d'a yed'tal eb' chamnac.

¹⁵ A in Dios Yajal in svala': Ayic ix em jun te te' chi' d'a yed'tal eb' chamnac, ix vac' tup a a' ay d'a yol luum, ix in yamanoch vaan a a' tz'el yoc. Yuj chi' a jolom vitz Libano, ix cusq'uei, axo masanil te te' ix tacji te'. ¹⁶ Ix vaqu'em te' d'a yed'tal eb' chamnac, ix c'ochcan te' yed' juntzañ chamnaxo ayxo ec' ta'. Ayic ix c'añ yem te' chi', ix ib'xiq'ue juntzañ nación. Yuj chi' toxoñej ix te tzalaj te te' ayriejoch yal d'a yalañtaxo, axo ticnaic ayxoc' te' b'aj sb'atcan eb' chamnac, aton te' ay d'a Edén yed' pax te' te' vach' ay d'a Libano. ¹⁷ A mach ix ec' cajan d'a yalañ yeñul te', aton juntzañ nación ayoch yed'oc, ajun pax eb' ix c'och yed'oc b'aj ayec' eb' chamnac yuj oval.

¹⁸ A ach tic ach sreyal Egipto, ¿mach junoc eb' rey ec'nacxo tza nib'ej tza lajb'ej a b'a yed'oc? A ach tic te vach' ilji, te nivan elc'ochi, palta ol ach c'och b'aj ay eb' nivac yajal chamnaxo chi'. Junñej b'aj ol ach can yed' eb' ayec' chi' ta'. A syalelc'ochi, aton eb' anima chamnac yuj oval, eb' malaj yelc'och Dios d'ay. Ach sreyal Egipto, aton jun tic ol javoc d'a ib'añ yed' eb' a soldado, xchi Jehová Yajal, xa chi, xchi d'ayin.

32

Lajan vitñ sreyal Egipto icha junoc'R'noc' nivaquil noc'

¹ A d'a b'ab'el c'u, d'a slajchavil uj, ayic slajchavil ab'il quic'jicot d'a Babilonia tic, ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, b'itej jun b'it yic chamel yuj vitñ sreyal Egipto, tzalan icha tic:

Ach rey, tza lajb'ej a b'a yed' junoc noc' choj d'a scaltac nación, palta lajan ach icha junoc noc' nivan noc' ay d'a yol a' mar. Tzach ec' chuc'uljoc d'a yol a', yuj chi' statb'i a' uuj.

³ Yuj chi' a Jehová Yajal tz'alan icha tic: Ol in molb'ej juntzañ nación, ol och eb' ajc'olal d'ayach, ichato ol ach in yam yed' in chimpa. A d'a yol in chimpa chi' ol ach canoc, axo eb' chi' ol ach ic'anq'ueta d'a sti' a'. ⁴ Ol ach in ñerel d'a sti' a', ol ach vac'anb'at pac'jab' b'aj te chequel. Ol javoc noc' ostoc yed' noc' caltacte'al noc' d'ayach, a noc' ol ach chianb'atoc. ⁵ Ol vac' b'ud'joquel jolomtac vitz yed' ch'olquixtac yuj a nivanil ol c'ab'at chi'. ⁶ Ol vac' uc' sat lum lum tic yuj a chiq'uil, masanto ol c'och d'a yichtac lum vitz. A yed' a chiq'uil chi' ol b'ud'joc el a a'. ⁷ Ayic ol ach vac'an sateloc, ol vac' q'uic'b'oc satchaañ, ol tup yoc q'uen c'anal, ol q'uic'b'oc yoc c'u. Ol tuppaxel yoc q'uen uj. ⁸ A in Dios Yajal in svala', uuj ol vac' tup masanil saquilq'uinal scopoljub' yoc ay d'a satchaañ. Ol vac' q'uic'b'oc q'uinal d'a yib'añ masanil a choñab'.

⁹ Ayic ol ach satel chi', ol c'och yab'ixal d'a juntzañxo nación to mañ ojtacoc. Ol vac' ib'xocq'ue choñab' yuj xivelal ayic ol yab'an yab'ixal a yaelal chi' eb'.

¹⁰ Uj val ol vac'b'at yaelal d'a yib'añ tzijtumoc nación. Ol vac' val xivq'ue eb' sreyal nación chi' ayic ol vac'anec' copnaj yoc vespada d'a yichañ eb'. A val yic ol ach satel chi', ol te xiv eb' yujto sna eb' to ol champax eb'.

¹¹ A in Jehová Yajal in sval icha tic: A viñ sreyal Babilonia ol javoc d'ayach yed' q'uen yespada yic ol ul yac' oval. ¹² A eb' a soldado mañ jantacoc sb'isul chi', ol xicjoccham eb' yuj yespada juntzarixo eb' soldado malaj yoq'uelc'olal. Ol satjoquel masanil eb' a soldado yuj eb' yed' pax masanil ec'ojcharib'ail ol satjoquel yuj eb'. ¹³ Ol in satel masanil noc' a molb'etlal noc' sva d'a stitac a a'. Mañxa b'aq'uiri ol tatb'oc a' stec'an eb' anima, ma noc' noc' chi'. ¹⁴ A in val Jehová Yajal in svala' to icha chi' ol aj syaxb'ixi a', melelixoñej ol aj sb'ey a'. ¹⁵ Ayic ol vac'ancan tz'inan Egipto chi', ol cham eb' anima yed' noc' noc', cuseltaxoñej ol ajcanoc. Icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a in ton Jehová in svutej icha chi'.

¹⁶ A in Jehová Yajal in svala' to a jun b'it yic chamel tic ol sb'itej eb' ix ix d'a junjun nación ayic ol oc' eb' ix yuj Egipto chi', yuj pax jantac sb'isul anima ol chamoc, xchi Jehová.

Ayoch Egipto d'a yol sc'ab' chamel

¹⁷ Ayic 15 c'ual yoch slajuñil uj, d'a slajchavil ab'il quic'jicot d'a Babilonia tic, ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ¹⁸ Ach anima, b'itej jun b'it yic chamel, yujto mañ jantacoc eb' soldado yic Egipto ol chamoc, tzalan icha tic:

A eb' jelan, ol cham eb', ol emcan eb' d'a yalañ lum luum tic. Ol emc'och eb' b'aj ayec' juntzarixo eb' ayxoc' ta'.

¹⁹ Ach yajal, te vach'ton ilji a naani, palta ol ach emc'och telan d'a scal eb' mañ schoñab'oc Dios, xa chi.

²⁰ Ol cham eb' aj Egipto chi', icha ajnac eb' chamnac d'a oval. Ijanxooch q'uen espada d'a masanil eb' anima chi'. ²¹ A eb' yajalil eb' soldado nivac yelc'ochi, ayxoc' eb' b'aj ayec' eb' chamnac, ol yalan eb' yuj eb' aj Egipto yed' eb' ayoch yed' eb'. E... a eb' ix cham d'a scal oval, toxo ix emul eb' d'a tic. Toxo ix ec' jichan eb' qued'oc a oñ mañ oñ schoñab'oc Dios tic, xcham eb'.

²² Ata' ayec' viñ ec'nac sreyaloc Asiria yed' masanil eb' soldado, oyanoch eb' d'a spatic viñ b'aj ayec' eb' chamnac chi', aton d'a oval chamnac eb' smasanil. ²³ Ato d'a sjulal yich jun xab' olan chi' ayec' viñ, oyanoch eb' soldado d'a spatic viñ. A eb' soldado chi', yac'nacoch xivc'olal eb' d'a scal eb' anima d'a yolyib'arñq'uinal tic, palta d'a scal oval chi' chamnac eb' smasanil.

²⁴⁻²⁵ Ata' aypaxec' viñ ec'nac sreyaloc Elam, ayec' viñ d'a scal eb' chamnac d'a scal oval. Axo d'a spatic yicharñ viñ oyanoch eb' soldado, eb' mañ schoñab'oc Dios. Masanil eb' chi', a d'a scal oval chamnac eb'. Ayic pitzanto eb', te xivnac eb' anima d'a yolyib'arñq'uinal tic yuj eb', palta q'uixvelal ajnac scham eb' d'a scal oval, ayxoc' eb' d'a scal eb' chamnac ticnaic.

²⁶ Ata' ayec' viñ ec'nac sreyaloc Mesec yed' viñ ec'nac sreyaloc Tubal. A d'a spatictac eb' viñ, oyanoch masanil eb' soldado eb' viñ. Vach'chom xivnac eb' anima cajan d'a yolyib'arñq'uinal tic d'a eb' ayic pitzanto eb', palta chamnac eb' mañ schoñab'oc Dios chi' d'a scal oval. ²⁷ Mañ lajanoc ajnac smucji eb' icha ajnac smucji eb' soldado te jelan ec'nac d'a peca'. A eb' chi' mucb'il eb' yed' syamc'ab' yic oval. Aycanoch yespada eb' d'a yalañ sjolom. Yuj schucal eb' ayoch yaelal d'a yib'arñ eb', yujto a juntzarñ eb' chi' xib'tejnac eb' anima eb' d'a yolyib'arñq'uinal tic.

²⁸ Ach sreyal Egipto, ol ach satjoqueloc. Ol ach c'och d'a scal eb' mañ schoñab'oc Dios, eb' milb'ilcham d'a oval.

²⁹ Ata' ayec' viñ ec'nac sreyaloc Edom yed' pax eb' yajal. Vach'chom te nivan ajnac yelc'och eb', palta ata' ayec' eb' d'a scal eb' chamnac d'a oval. Ata' ayec' eb' d'a scal eb' mañ schoñab'oc Dios b'aj sc'ochcan eb' chamnac.

³⁰ Ata' ayec' masanil eb' ac'jinac yajalil d'a norte yed' pax eb' aj Sidón. Vach'chom te nivan ajnac yelc'och eb', yac'nac val och xivc'olal eb' d'a scal

eb' yetanimail, palta q'uixvelal ajnac scham eb'. Emnaxoc'och eb' d'a scal eb' chamnac, aton eb' chamnac d'a oval, eb' mañ schoñab'oc Dios emnaxo b'aj sc'ochcan eb' chamnac, xa chi.

³¹ A in Jehová Yajal in svala' to ayic ol yilan juntzañxo eb' rey viñ sreyal Egipto yed' masanil eb' soldado, ol snivanan sb'a sc'ol viñ yuj schamel eb' yetchoñab', yujto ix cham viñ yed' masanil eb' soldado d'a oval. ³² A in ix vac' yac'och xivc'olal viñ sreyal Egipto chi' d'a scal eb' anima d'a yolyib'añq'uinal tic, palta a in Jehová Yajal in svala' to ol c'ochcan viñ yed' eb' soldado viñ tzijtum sb'isul d'a scal eb' mañ in choñab'oc, aton eb' chamnac d'a oval, xchi Jehová.

33

A tas yovalil sc'ulej eb' stañvumal choñab' (Ez 3.16-21)

¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, al d'a eb' etisraelal to a in sval icha tic: Ayic svac'ancot oval d'a junoc nación, a eb' anima ta', say eb' mach junoc tz'och yilumaloc eb'. ³ Ayic syilan viñ yilumal chi' to van sjavi eb' soldado ajc'ool, spu'an strompeta viñ yic scol sb'a eb' anima chi'. ⁴ Tato ay mach max scol sb'a ayic tz'oc' q'uen trompeta chi', axo tz'aji smiljicham yuj eb' ajc'ool chi', munil a' tz'ic'ancot chamel chi' d'a yib'añ. ⁵ Yujto syab' yoc' q'uen trompeta chi', palta max sc'anab'ajej scolan sb'a. Yuj chi' munil a' tz'ic'ancot chamel chi' d'a yib'añ. Q'uinaloc scol sb'a jun, max am chamlaj. ⁶ Palta tato a viñ yilumal choñab' chi', syil viñ scot eb' ajc'ool chi', max spulaj q'uen strompeta viñ chi', axo eb' anima max scol sb'a eb', axo sjavi eb' ajc'ol chi' smilancham eb' anima eb', a eb' scham chi', scham eb' yuj smul, palta a schamel eb' chi' scan d'a yib'añ viñ stañvan chi', xchi Jehová, xa chi.

⁷ Ach anima, a ach ix ach vac'och stañvumaloc eb' etchoñab' Israel. Ayic ol vac'an in cachnab'il d'ayach, a achxo ol a cach eb' anima tic in q'uexuloc.

⁸ Tato ol val d'ayach yuj eb' chuc sb'eyb'al to ol cham eb' yuj smul, palta tato a ach tic mañ ol al d'a eb', mañ ol a cach eb' yic syactejan chucal sc'ulej eb' chi', yic max cham eb', q'uinaloc scham eb' yuj smul chi', a d'a ib'añ scan schamel eb' chi' vuuj. ⁹ Palta tato tz'al d'a eb' jun, yic sna sb'a eb' syactancan schucal eb' chi', palta max yactejan eb' sb'eyb'alan chucal chi', scham eb' yuj smul chi', a schamel eb' chi' max canlaj d'a ib'añ, xchi Jehová d'ayin.

A Jehová tojol syutej sch'olb'itan anima (Ez 18.21-32)

¹⁰ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Ach anima, al d'a eb' etisraelal chi' icha tic: A ex tic tzezal icha tic: A val co pitalil yed' co chucal tz'ec'xo val yib'añ, ijan val tzoñ lajviel yuuj scab'i. ¿Tom olto yal co colchaji? xe chi. ¹¹ Palta al d'a eb' to a in Dios Yajal in svala' to malaj in gana scham eb' chuc sb'eyb'al. Palta in gana sq'uex sb'eyb'al eb' yic snajab'i sq'uinal eb'. Ex israel, actejeccan e chuc b'eyb'al chi', ¿tas yuj ol ex chamoc? xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

¹² Ach anima, al d'a eb' etchoñab' chi' icha tic: Tato ay eb' vach'taxon sb'eyb'al, axo tz'aji sc'ulan chucal eb', mañ ol colchajaj eb' yuj sb'eyb'al vach'taxon chi'. Tato ay eb' te chuctaxon sb'eyb'al, snaan sb'a eb', axo vach'il sb'eyb'alej eb', mañ ol chamlaj eb' yuj schucal d'a yalañtax chi'. A pax eb' sb'eyb'alan tojalal, axo tz'aji axo mañ tojoloc sb'eyb'alej eb', mañ ol colchajaj eb' yuj stojodal d'a yalañtax chi'. ¹³ Vach'chom ix vac' in ti' vac'an sq'uinal eb' tojol sb'eyb'al chi', a stojol b'eyb'al eb' chi' syac'och yipoc sc'ool, axo tz'aji sc'ulanxi chucal eb', mañxalaj yelc'och b'aj tojol yutejnac sb'eyb'al eb' chi', ol chamñej eb' yuj smul chi'. ¹⁴ Vach'chom ayoch chamel d'a yib'añ eb' chuc

sc'ulej vuuj, palta tato sna sb'a sc'ol eb', syactan eb' sc'ulan masanil chucal sc'ulej chi': ¹⁵ Syac'an meltzaj eb' tas aycan d'ay yuj q'uen majan tumin, syac'anxi meltzaj tastac yelq'uejnac eb', sc'anab'ajan in c'ayb'ub'al eb', aton yuj vach' tz'ec' eb' anima, val yel a eb' chi' ol scha sq'uinal eb', mañ ol chamlaj eb'. ¹⁶ Yujto vach'xo tas sc'ulej eb', ayxo sq'uinal eb', mañxo ol in nacot schucal eb' sc'ulejnac d'a yalaritax chi'. ¹⁷ A eb' etchoñab' chi' syal eb' to mañ tojoloc svutej in ch'olb'itan eb', palta val yel a eb' mañ tojoloc syutej sb'a. ¹⁸ Tato ay eb' syactejan sc'ulan vach'il, axo chucal sc'ulej eb', ol cham eb' yuj tas sc'ulej chi'. ¹⁹ Tato a eb' chuc sb'eyb'al sna sb'a sc'ool, syactancan schucal eb' chi', axo vach'il sc'ulej eb' yed' tojolal, ol scha sq'uinal eb' yuj vach'il sc'ulej chi'. ²⁰ Tzeyalanxi icha tic: A Jehová mañ tojoloc syutej sch'olb'itani, xe chi. Palta a in tic, junjunal tzex in ch'olb'itej, ato syal tas tze c'ulej, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

Ix ac'ji ganar Jerusalén

²¹ Ayic oye' c'ual yoch slajuñil uj, ayic slajchavil ab'ilxo quic'jicot d'a Babilonia tic, ay jun viñ vinac ix el elalal d'a Jerusalén, ix javi viñ d'ayin, ix ul yalan viñ to toxo ix ac'ji ganar choñab' chi' yuj eb' ajc'ool. ²² A d'a q'uc'b'alil yic manto ja viñ chi', ix yac'anem spoder Jehová d'a vib'añ. Axo d'a q'uirñib'alil ayic ix javi jun viñ chi', ix yalxi in loloni.

A smul eb' anima

²³ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ²⁴ Ach anima, a eb' anima cajan d'a juntzañ choñab' mac'b'ilem lañnaj d'a yol yic eb' etisraelal, syal eb' icha tic: A viñaj Abraham junñej patil viñ, palta schanac jun luum tic viñ smach'enoc. A oñxo pax tic jun, tzijtum co b'eyi, smoj quic'an luum, xchi eb'. ²⁵ Yuj chi' al d'a eb' to a in Dios Yajal in sval d'a eb' icha tic: A ex tic tze chi noc' chib'ej yed' schiq'uil. Tzex och ejmelal d'a yechel comon dios, tze milancham anima, tze comon nib'an eyic'an jun luum tic. ²⁶ Tzeyixtan eb' eyetanimail yed' eyespada. Tze c'ulan tas yajb'entac, tzex mulan yed' eb' ix ix ay yetb'eyum. Slajvi chi' tze comon nib'an eyiquej jun lum luum chi', xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

²⁷ Tzalanpax d'a eb' to a in Jehová Yajal in sval icha tic d'a yib'añ eb': A eb' cajan d'a juntzañ choñab' mac'b'ilem lañnajoc, ol miljocpaxcham eb'. Axo eb' cajan b'aj mañxalaj te' pat, a noc' caltacte'al noc' ol chianb'at eb'. Axo eb' cajan d'a yoltac q'uen ñaq'ueen, a ilya ol ic'an scham eb'. ²⁸ Ol canñej tz'inan lum luum chi', cuseltac ol ajan luum. Ol vac'an lajvoc yac'umtaquil eb'. Cuseltac ol ajan lum tzalquixtac yic choñab' Israel. Mañxa junoc anima ol ec' ta'. ²⁹ Ayic ol vac'ancan tz'inxan jun lum chi' yuj smul eb' yajb'entac sc'ulej, ichato chi' ol yojtacanel eb' to a in Jehová in svutej icha chi', xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

³⁰ Ix yalanxi icha tic: Ach anima, a eb' etchoñab' chi', ayic schalan sb'a eb' b'aj ay smuroal choñab' chi' yed' d'a stitac spat eb', tzach sb'uchan eb', stz'acan yal eb' d'ay junjun icha tic: Coyec, b'at cab'ec slolonel Jehová, xchi eb'. ³¹ Icha chi' tz'ajyic'lancot sb'a eb' in choñab' chi', ol javoc eb', ol em c'ojan eb' d'a ichañ yab'an tas ol ala'. Palta max sb'eyb'alej eb' tas tzal chi'. Toñej stz'ac yal eb', axo spensar eb', arñej chucal ayec' d'ay. ³² A ach tic lajan ach d'a eb' icha junoc mach te vach' sb'itani, te vach' yoch sjaj, te vach' schalan te' arpa. Scha yab' eb' tas tzala', palta max sb'eyb'alej eb' tas tzal chi'. ³³ Palta ayic ol elc'och masanil tas tzal chi', ichato chi' ol snaancot eb' to in checab' aj d'a scal eb', xchi Jehová.

34

A tas alb'ilcan d'a yib'arı eb'R'stařvumal chořab' Israel

¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, al d'a eb' stařvumal chořab' Israel to a in Dios Yajal in sval d'a eb' icha tic: Ay, ex stařvumal Israel, ob'iltac ex, a exřiej tze tařvej e b'a. Mařoc eb' in chořab' tze tařvej icha smojal. ³ A ex tic lajan ex icha eb' tařvumal calnel chuc. Ařiej yal yim noc' snib'ej eb' syuq'uej, sb'oan spichul eb' yed' xil noc', smilancham noc' te b'aq'uech eb' schia, palta max stařvej noc' eb' d'a smojalil. ⁴ Max sya'ilej noc' malaj yip eb', max yil-laj noc' ay syab'il eb', max yařtej noc' lajvinac eb' yed' noc' q'uich. Max smolb'ej noc' saclemb'at eb', max say noc' satb'at eb'. Max yal sc'ol eb' stařvej noc', ařiej to smac' noc' eb'. ⁵ A noc' calnel chi' tořej satec' noc' yujto malaj stařvumal noc', yuj chi' axo noc' chium noc' schianb'at noc'. ⁶ Tořej spuccanb'at noc' lelal d'a jolomtac vitz yed' d'a tzalquixtac. Saclemcanb'at noc' d'a sat lum luum tic. Mařxalaj mach tz'och ilc'olal b'at sayanec' noc', ma sc'anb'an noc'. Icha chi' tzeyutej eb' in chořab' tic.

⁷ Yuj chi' ex stařvumal in chořab', scham val eyab'an tas svala'. ⁸ A in Dios Yajal in sval icha tic: A in chořab' tic, eyuuj lajan ix aj eb' icha noc' calnel malaj stařvumal tz'elc'ajb'ati, schijib'at noc' yuj noc' chium noc', a exxo tze tz'ac eyil in chořab' tic, max e tařvej eb', a exřiej tze tařvej e b'a. ⁹ Yuj chi', ex stařvumal in chořab', ab'ec val juntzař in lolonel tic. ¹⁰ A in Jehová Yajal in svala': Aycot voval, ol vac' yovalil in chořab' tic d'ayex. Ol ex viq'uel d'a eyopisio chi', yic mařxo ol e tz'ac eyil in chořab' tic, yujto a exřiej tze tařvej e b'a. Ol viq'uel eb' in chořab' tic d'a yol e c'ab' yic mařxo ol ex va d'a spatic eb'.

Jun tařvum calnel vach'

¹¹ A in Dios Yajal in svala' to a in val ol in molb'ejxi eb' in chořab' tic, ol in tařvan eb'. ¹² Icha eb' tařvumal calnel tz'och val ilc'olal yuj noc' scalnel ayic saclemb'at noc', icha chi' ol aj voch ilc'olal yuj in chořab' tic. Ol in molb'ejxicot eb' b'aj saclemnac yajcanb'at chi', ol vic'anelta eb' d'a cal q'uic'alq'uinal b'aj aycanb'at chi'. ¹³ A in ol vic'xicot eb' d'a scal juntzař naciön b'aj saclemnac yajcanb'ati, ol vic'anxib'at eb' d'a sat sluum. Ol c'ochxoc cajan eb' d'a lum tzalquixtac yed' d'a lum ch'olquixtac b'aj ay sjajtac a a' d'a yol smacb'en Israel chi', aton lum b'aj syal scajnaj anima. ¹⁴ Ol vic'b'at eb' d'a lum te yax sat, aton lum tzalquixtac d'a yol yic Israel chi'. Ata' ol vac' yic' yip eb', ol vac'an tas te vach' sva eb' ta'. ¹⁵ A in Jehová Yajal in svala' to ol in tařvej in chořab', ol vac'an yic' yip eb' ta'. ¹⁶ Ol in sayec' eb' satnaccanb'ati, ol vac'an meltzaj eb' saclemnac yajcanb'ati, ol vařtan eb' lajvinac yed' eb' q'uichajnac, ol vac'an stec'anil eb' malaj stec'anil. Palta ol in satel eb' yajal yaj d'a scal eb', aton eb' tz'ixtan eb'. Te vach' ol vutej in tařvan in chořab' chi'.

¹⁷ A in Jehová Yajal in sval d'ayex in chořab' ex tic: Ol ex in ch'olb'itej junjun ex, ex to lajan ex icha noc' calnel yed' ex lajan ex icha noc' chiva. ¹⁸ Ayex lajan ex icha noc' calnel tec'an, ařiej ař ařic'ultac vach' sc'uxu', axo ař maxtzac sc'uxlaj noc' toxořej stec'nub'ej ař noc'. A a a' te yaax snib'ej noc' syuq'uej, palta axo yoc noc' stec'anq'ue statil a'. ¹⁹ ¿Tocval vach' tato a noc' calnel malaj yip sc'uxan ař ařic'ultac stec'nub'aj chi', axo a a' stec'chajq'ue statil chi' syuc' noc'? ²⁰ Yuj chi' a in Jehová Yajal in sval d'ayex: A in ol in ch'olb'itej eb' syic'chaař sb'a yed' eb' emnaquil syutej sb'a. ²¹ A ex tec'an ex tic, lajan ex icha noc' calnel b'aq'uech stenq'ue telnaj noc' malaj yip, spechanb'eyec' noc' malaj yip chi' noc'. ²² Yuj chi' a in ol in col eb' emnaquil yaj d'a scal eb' in chořab', yic vach' mařxo ol eyixtej eb'. ²³ A in ol vac'och

junoc stařivumal eb' in chořab' chi', aton in checab' yirřtilal viřaj David. A ol ex tařivan icha junoc tařivum calnel vach' syutej stařivan noc' scalnel. ²⁴ A in Jehová in svala' to a in e Diosal in, axo viř in checab' yirřtilal viřaj David chi' ol vac'och eyajaliloc. ²⁵ Ol vac' in trato eyed'oc, yic vach' junc'olal ol ex ajoc. Ol in satel masanil tas ay smay d'a e cal yic vach' mařxa tas ol e na'a.

²⁶ Ol vac'cot in vach'olal d'a eyib'ař d'a spatictac jun tzalan b'aj tz'och ejmelal d'ayin, ol vac'ancot řab' d'a stiempoal. ²⁷ Ol yac'xoc sat te' avb'en te', a lum luum tic ol yac'xi tas tz'avchaj d'a sat luum, junc'olal ol ex ajxoc d'a e luum. Ol ex in coled d'a yol sc'ab' eb' b'aj ayex och checab'oc. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová e Diosal in. ²⁸ Mařxo ol elc'ajb'at tastac ay d'ayex yuj juntzařxo naci3n, mařxo ol ex chijoch'at yuj noc' chium noc', mařxa mach b'aj ol ex xivoc. ²⁹ A in ol vac'xi q'uib' tas tz'el d'a sat e lum chi', yic mařxa b'aq'uiř ol eyac' vejel. Mařxo ol ex b'uchjoc yuj juntzařxo naci3n. ³⁰ Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in ton Jehová e Diosal in, ayinec' eyed'oc, in chořab' eyaj a ex yirřtilal Israel ex tic. ³¹ A in svala' to in chořab' eyaji, icha in calnel eyaji, tařvab'il ex vuuj, a in Jehová Yajal in e Diosal in, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

35

A tas alb'ilcan d'a yib'ař lum Seir

¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, ixic q'uelan d'a stojlalomal lum tzalquixtac yic Seir. Tzalan in lolonel d'a yib'ař luum. ³ Tzalan icha tic:

A Jehová Yajal tz'alan icha tic: Ex cajan ex d'a tzalquixtac yic Seir, a in svala' to ay cot voval d'ayex, ol vac'och yaelal d'a eyib'ař, ol vac'can tz'inan e chořab', ol mac'joccanem lařnajoc.

⁴ A juntzař a chořab', ol in satel d'a junelřej. Ol vac'can tz'inan. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in ton Jehová in svutej icha chi'

⁵ Yujto ayexřejoch ajc'olal d'a chořab' Israel, e milnaccham eb' ayic ayoch syaelal eb' yuj smul. ⁶ Yuj chi' a in Dios Yajal in svac' in ti' to ol ex vac'canoch d'a yol sc'ab' chamel, axo chamel chi' ol ex pechan b'eyec'oc, ol ex cham yuuj.

⁷ Ol vac'can tz'inan lum tzalquixtac Seir chi', mařxo ol in cha ec' anima ta'.

⁸ Ol vac'can b'ud'joc el lum tzalquixtac, lum ch'olquixtac yed' yoltac a a' yuj snivanil eb' chamnac, aton eb' ol cham d'a oval. ⁹ Junelřej ol vac'can tz'inan lum e luum chi', mařxalaj mach olto cajnajcan d'a e chořab' chi'. Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in ton Jehová in svutej icha chi'.

¹⁰ A ex tic eyojtac to a in Jehová in ayinec' yed' eb' israel tic, palta tzeyalan icha tic: A smach'en Israel yed' Judá, quic ol ajcanoc, xe comon chiej. ¹¹ Palta a in Dios Yajal in svac' in ti' to icha val yoval e c'ool yed' e chichonc'olal ayoch d'a Israel tic, icha pax chi' ol ex vutej. Icha chi' ol aj snachajel yuj eb' israel to a in svac'och eyaelal yuj tas ix eyutej eb'. ¹² Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in Jehová in ix vab' val e b'uchval lolonel ayic ix eyalan icha tic: A lum tzalquixtac d'a yol smach'en Israel, ix can val tz'inan luum. Co maquec quiquej luum, xe chi. ¹³ Ix eyic' val chaař e b'a d'ayin, ix in e b'uchani, palta ix vab'řej tas ix eyal chi'.

¹⁴ A in Dios Yajal in sval juntzař tic: Masanil yolyib'ařiq'uinal tic ol tzalajq'ueoc ayic ol ex in satanel chi'. ¹⁵ Yujto a ex tic, ix ex te tzalaji ayic ix lajviel chořab' Israel, yuj chi' ol in pactzitej d'ayex icha ix eyutej e b'a chi'. Ol vac'can tz'inan lum tzalquixtac Seir chi', aton e mach'en ex yirřtilalcan Edom. Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in ton Jehová in svutej icha chi', xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

36

Ol ic'jocxichaari choñab' Israel

¹ Ach anima, al d'a eb' etisraelal cajan d'a tzalquixtac d'a yol yic Israel to smaclej yab' in lolonel eb'. ² A in val Jehová Yajal in svala': A eb' ayoch ajc'olal d'ayex, ix scomon alej eb' to yicxo masanil lum tzalquixtac eb' aytaxoni.

³ Ayic ix smacanec' juntzañixo nación chi' lum tzalquixtac d'a yol e mach'en chi' yiquej, ix satanel eb' tastac ay d'a sat luum, ix ex sb'uchan eb'. ⁴ Yuj chi', a in Jehová Yajal in sval d'ayex israel ex ayex d'a lum tzalquixtac, d'a lum ch'olquixtac, d'a choñab' mac'b'ilem lañajoc yed' d'a choñab' cannac tz'inan, aton juntzañ choñab' elc'ab'ilb'at tastac ay d'ay yuj juntzañ choñab' ay d'a slac'anil. ⁵ Yuj chi' yed' val yoval in c'ool svalan d'a yib'ari choñab' Edom yed' juntzañixo nación icha tic: Tzalajc'olal ix aj eyoch d'a in choñab', yed' val e chichonc'olal ix eyic'anec' lum luum, ix e satanel tastac ay d'a sat luum, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

⁶ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: A in Dios Yajal in sval d'ayex israel ex tic, ex cajan ex d'a lum tzalquixtac, d'a lum jolomtac vitz, d'a lum ch'olquixtac yed' d'a lum pac'quiltac: Ay val cot yoval in c'ol d'a yib'ari juntzañixo nación chi' eyuuj, yujto tzex yixtej val eb', tzex sb'uchan eb'. ⁷ Yuj chi' svac' in ti' to a juntzañ nación chi', a in ol vac' q'uixvel eb'. ⁸ A d'a lum tzalquixtac d'a yol e mach'en, jantac te' avb'en te' ol yac' sat, yic ol e lo sat te', yujto toxo ol ex meltzajoc. ⁹ A in val ol ex in tañvej, ol ex c'ochxoc, ol eyavanxi eyavb'en d'a sat lum e luum chi'. ¹⁰ Elañchamel ol vac'xi q'uib' e b'isul d'a lum e luum chi. Ol laj q'uib' e b'isul d'a junjun e choñab'. Ol laj e b'oxiq'ue e choñab' mac'b'ilem lañajoc. ¹¹ Ol vac' q'uib' sb'isul noc' e molb'etzal noc', ol q'uib' pax e b'isul. Jantac anima ol cajnajxoc d'a junjun e choñab', ec'b'al svach'il ol ex ajxoc icha eyaj pecataxo. Icha chi' ol aj eyojtaneli to a in ton Jehová in svutej icha chi'. ¹² Ol ex vic'b'at d'a lum tzalquixtac chi', ol eyic'anxican lum eyictaxon yaji. Mañxo ol miljoccham eb' eyuninal d'a juntzañ luum chi'.

¹³⁻¹⁴ A eb' anima d'a juntzañixo nación syal eb' to a lum tzalquixtac d'a yol yic Israel tz'ac'ancham eb' anima yed' yuninal. Palta a in Jehová Yajal in svala' to mañxa b'aq'uiri ol satel eb' in choñab' yuj lum luum chi', mañxo ol chamlaj yuninal eb' yuj luum. ¹⁵ Mañxa b'aq'uiri ol ex in cha b'uchjoc yuj juntzañixo nación d'a lum e luum chi', mañxa anima ol cham yuj luum, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

¹⁶ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ¹⁷ Ach anima, ayic cajanec' eb' e mam eyicham d'a sluum d'a pecataxo, yixtejnacb'at lum sluum eb' chi' yuj chucal sc'ulej. A sb'eyb'al eb' chi' yajb'entac d'a vichañ. ¹⁸ Yuj chi' vac'nac val cot yoval in c'ol d'a yib'ari eb', yujto jantac anima smilnaccham eb' d'a sat sluum chi', ochnac pax eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios. ¹⁹ Yuj val schucal sb'eyb'al eb' chi', vac'och syaelal eb', in saclemejcanb'at eb' d'a juntzañixo nación. ²⁰ Axo yic sc'och eb' d'a juntzañixo nación chi', te chuc val eb' anima chi' d'ayin yuj eb', yalan eb' anima chi' icha tic: Tato yel schoñab' Jehová yaj juntzañ anima tic, ¿tas yuj tz'ic'jiel eb' d'a schoñab' chi'? xchi eb'. ²¹ Yuj chi' vab' val syail yuj juntzañ b'uchval lolonel, yuj smul eb' e mam eyicham chi', chuclaj tas syal eb' anima chi' d'ayin d'a juntzañ nación b'aj c'ochnac eb' chi'. ²² Yuj chi', al d'a eb' etisraelal chi' to a in Jehová Yajal in sval icha tic: A tas ol in c'ulej, mañ eyujoc ol in c'ulej, palta yuj vac'an b'inaj in b'i, yujto te chuc yalan eb' anima chi' d'ayin eyuuj, aton eb' b'ajtac c'ochnac ex can chi'. ²³ Yuj chi' ol in ch'ox val snivanil velc'och d'a yichañ juntzañ nación ix in b'uchan eyuuj chi'. A in val Jehová Yajal in svala' to a d'ayex ol in ch'oxel

snivanil velc'ochi, d'a yichañ eb' anima chi'. Ichato chi' ol nachajel yuj eb' to a in ton Jehová in svutej icha chi'. ²⁴ A in ol ex viq'uelta d'a scal juntzañ nación b'aj saclemnac eyajcanb'at chi', ol ex in molb'anxi, ol ex vic'anxib'at d'a e lumm chi'. ²⁵ Ol ex in sacb'itanxi yuj juntzañ chucal ix e c'ulej, icha junoc tas sb'icjiel yed' a a' yaax. Ol vic'anel e mul yuj b'aj ex och ejmelal d'a juntzañ comon dios. ²⁶ Ol vac'och jun ac' pensar d'ayex sq'uexuloc jun e chuc pensaril chi'. Ol vic'anel jun pensar pit ayoch d'ayex, axo c'anab'ajumal ol vac'och d'ayex. ²⁷ Ol vac'och Vespíritu d'ayex yic tze b'eyb'alan in c'ayb'ub'al yed' in checnab'il. ²⁸ Ol ex cajnajxoc d'a lum vac'nac d'a eb' e mam eyicham, ol ex ochxoc in choñab'oc, a inxo ol in ochxoc e Diosal. ²⁹ A in ol ex in tarívej, yic vach' mañxo ol eyixtejb'at e b'a yuj juntzañ chucal tze c'ulej chi', ol vac'anxi yac' sat ixim e trigo, yic vach' mañxa b'aq'uirí ol eyac' vejel. ³⁰ Ol vac' val yac' sat te eyavb'en te' yed' masanil tastac tzeyavej d'a sat lum, yic vach' mañxo ol ex b'uchjoc yuj juntzañxo nación yuj eyac'an vejel. ³¹ Ayic ol e naancot e chuc b'eyb'al yed' tas yajb'entac e c'ulejnac, ol ex q'uixvoc yuuj. ³² A in Jehová Yajal in svala': Ojtaquejequel ex israel ex tic to mañ yujoc e vach'il svac'an in vach'olal d'ayex, yujto smoj eyecan q'uixvoc e b'a yuj e chuc b'eyb'al chi'.

³³ A in Jehová Yajal in sval icha tic: A val yic ol vic'anel e chucal, ol ex vac'anxi cajnaj d'a e choñab', ol e b'oanxiq'uei. ³⁴ A lum lum cannac tz'inan chi', ol avchajxi avb'en d'a lum, axo yic ol ec' eb' anima ta', ol yilan eb' to ayxo tas avab'il d'a lum. ³⁵ Ol yalan eb' icha tic: A jun lum lum tic cannac tz'inan lum, axo ticnaic ayxo tas avab'il d'a lum, lajanxo yilji lum icha lum Edén. Mac'b'ilem lañraj juntzañ choñab' tic, axo ticnaic ix laj b'ochajxiq'uei, ayxo pax anima cajan d'ay, xcham eb'. ³⁶ A juntzañ choñab' aycañ d'a e lac'anil, ol yojtaquejel eb' to a in Jehová in tic tzin b'oxiq'ue tas mac'b'ilem lañrajoc, ichato svavejxiem tas toc'b'ilq'ueta. A in Jehová in svala', yovalil ol elc'och tas svalcan tic.

³⁷ A in Jehová Yajal in sval icha tic: Ex yirtilal Israel, a tastac ol e c'an d'ayin, ol vac' d'ayex. Ol vac'an q'uib' e b'isul icha tz'aj sq'uib' sb'isul noc' cannel. ³⁸ A juntzañ choñab' emnac lañraj chi', ol b'ud'jocxiel yuj eb' anima, lajanxoñej ol aj yec' eb' anima chi' icha yec' ñililoc noc' cannel tz'ic'chajcot silab'il d'a Jerusalén d'a q'uirñal. Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in ton Jehová e Diosal in, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

37

A juntzañ taquirñ b'ac

¹ Ix yac'anem spoder Jehová d'a vib'añ, axo Vespíritu ix ac'an vila', ichato ayinec' d'a jun pañan b'aj b'ud'an yuj juntzañ b'ac. ² Ix in yic'anec' Jehová d'a scaltac juntzañ b'ac chi', ix vilani majnaquel sat lum pañan chi' yuj juntzañ sb'acquil anima chi'. Te tzijtum juntzañ b'ac chi', te taquirñxo. ³ Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Ach anima, çtzam yal spitzvixi juntzañ taquirñ b'ac tic tza na'? xchi. Ix in tac'vi d'ay icha tic: Mamin Dios Vajalil, a achñej ojtac, xin chi.

⁴ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Al d'a juntzañ taquirñ b'ac tic to scha yab' in lolonel eb'. ⁵ Al d'a eb' to a in Jehová Yajal in sval icha tic: Ol vac'xioc eyic' yic tzex pitzvixi. ⁶ Ol vac' eyamlajxi e b'a, ol vac'anxioc e b'ac'chil, ol ochxipax e tz'umal, ol vac'anxi eyic' eyic', ol ex pitzvocxoc. Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in ton Jehová in, xchi Jehová, xa chi d'a eb'. ⁷ Ix valan d'a eb' icha ix aj yalan Jehová chi' d'ayin. Yacb'an van valan chi' d'a eb', ix vab'an sc'añ jun tas, ticni tob'an quixcab' ix eq'ui, icha chi' ix aj yoch ijan syamanxi

sb'a juntzañ b'ac chi'. ⁸ Axo ix vilani, van syamanxi sb'a juntzañ b'ac chi', ayxo och sch'arial, sb'ac'chil yed' stz'umal. Añej to manto yic'laj yic' eb'.

⁹ Ix vab'an yalan Jehová d'ayin icha tic: Ach anima, al d'a ic' icha tic: A Jehová tz'alan icha tic: Ach ic', cotañ d'a masanil yolyib'arq'uinal, tzach ochcan d'a juntzañ nivanil chamnacxo tic, yic spitzvixi eb', xchi Jehová, xa chi. ¹⁰ Ix valan icha ix yutej yalan Jehová chi' d'ayin, ix och yic' juntzañ nivanil chi', ix pitzvixi eb', ix q'ue liñan eb'. Mañixo b'ischajb'enoc eb' icha junoc nivan ñilañ eb' soldado.

¹¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Ach anima, a ex choñab' Israel ex tic, lajan ex icha juntzañ b'ac tic. Tzeyal icha tic: Taquiñxo co b'aquil, mañixa tas ayoch yipoc co c'ool, toxo ix orñ sateli, xe chi. ¹² Yuj chi' al yab' eb' etchoñab' tic to a in Jehová in sval icha tic: Ex in choñab', ol in jac b'aj mucan ex, ol ex vic'anelta ta', ol ex vac'an meltzaj d'a e choñab'. ¹³ Ayic ol in jacan b'aj mucan ex chi', ol ex vic'anelta, ol eyojtacaneli to a in ton Jehová in e Diosal in. ¹⁴ A in val svalu' to ol vac'och Vespíritu d'ayex, axo e pitzvi chi', axo ex vac'anxican cajnaj d'a e luum chi'. Icha chi' ol aj eyojtacaneli to a in ton Jehová in valnac juntzañ tic, ix vac'anpaxelc'ochi, xchi Jehová, xa chi d'a eb', xchi d'ayin.

Olyil-lajxi sb'a Israel yed' Judá

¹⁵ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ¹⁶ Ach anima, say chab'oc te te', tza tz'ib'anoch d'a junoc te' icha tic: A te' sch'oxan Judá yed' eb' yetisraelal ajun yed'oc. Slajvi chi' tza tz'ib'anpaxoch d'a junxo te' icha tic: A te' sch'oxan Efraín yirñtilal José yed' masanil eb' yetisraelal ajun yed'oc. Icha chi' tz'aj a tz'ib'ani. ¹⁷ Slajvi chi' tzac'an yil-laj sb'a sñi' te' d'a yol a c'ab', ichato junñej te'al te'. ¹⁸ Tato ol sc'anb'ej eb' etchoñab' d'ayach icha tic: Al d'ayorñ tas syalelc'och jun tza ch'ox tic, ta xchi eb', ¹⁹ tzalan d'a eb' icha tic: Icha val tic yalan Jehová Yajal: Ol vic'q'ue te' sch'oxan yirñtilal José, te' ayoch d'a yol sc'ab' Efraín yed' juntzañixo yirñtilal Israel ayoch yed'oc, ol vac'an yil-laj sb'a te' yed' te' sch'oxan Judá, junñej ol vutej chab' te te' chi' d'a yol in c'ab', xchi Jehová, xa chi d'a eb'. ²⁰ D'a val yichañ eb' tzic'anq'ue te te' chi' schab'il, aton te' b'aj ix a tz'ib'ejoch chi', ²¹ tzalan icha tic: A Jehová Yajal tz'alan icha tic: Ol ex viq'uelta d'a scaltac juntzañ nación b'aj c'ochnac ex cani. Yalñej b'aj ayex eq'ui ol ex vac'anxi meltzaj d'a sat e luum. ²² Junxoñej choñab'il ol ex vutej d'a lum tzalquixtac d'a yol yic Israel chi', junxoñej e reyal ol vac'ochi. Mañixa b'aq'uirñ ol ex pojchajb'atoc. Mañixo chab'oc nación ol ex ajoc. ²³ Mañixo ol eyixtejb'at e b'a yed' juntzañ e comon dios yajb'entac chi', ma yed' juntañoçxo macañil chucal tze c'ulej. Yujto ol viq'uel e pitalil, ol vic'anel e mul ayoch d'a eyib'arñ. Ol ex ochxoc in choñab'oc, a inxo ol in ochxoc e Diosaloc. ²⁴ Aton viñ in checab' yirñtilal viñaj David ol och e reyaloc yed' e tarivumaloc e masanil. Ol e c'anab'ajan in c'ayb'ub'al yed' in checnab'il. ²⁵ Ol ex cajnajxoc d'a jun luum vac'nac d'a viñ in checab' aj Jacob, aton lum b'aj ec'nac eb' e mam eyicham. Ata' ol cajnaj eb' eyuninal yed' masanil eb' eyirñtilal d'a masanil tiempo. Axo viñ in checab' yirñtilal viñaj David ol ochñej e reyaloc. ²⁶ Ol vac' in trato yic junc'olal eyed'oc, yic vach' ol ex aj d'a tzalajc'olal. D'a junelñej ol in b'ocan jun in trato chi' eyed'oc, yic tzalajc'olalñej ol ex ajoc. Ol vac'an q'uib' e b'isul, d'a masanil tiempo ol can in templo d'a e cal. ²⁷ Ol in cajnaj d'a e cal, ol in ochxoc e Diosaloc, a exxo ol ex ochxoc in choñab'oc. ²⁸ Ol aj in templo chi' d'a e cal d'a junelñej, axo masanil juntzañixo nación ol nachajel yuj eb' to sic'b'il ex el vuuj yic tzex ochcan vicoc, xchi Jehová, xa chi d'a eb'.

38

A tas alb'ilcan d'a yib'arñ viñaj Gog

¹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: ² Ach anima, a ticnaic meltzajarib'at q'uelan d'a stojolal choñab' Magog. Tzalan juntzañ in lolonel tic d'a yib'arñ viñaj Gog, sat yajal yaj d'a Mesec yed' d'a Tubal. ³ Al d'a viñ to a in Dios Yajal in sval icha tic: Ach Gog sat yajal aj d'a Mesec yed' d'a Tubal, a in val svala' to ayinxooch ajc'olal d'ayach. ⁴ Ichato ol vac'och junoc q'uen gancho d'a yalañ a ti', ol ach vic'an meltzajoc. Ol ach vic'ancot d'a tic yed' masanil eb' a soldado ayq'ue d'a yib'arñ chej, eb' yed'nac yespada, eb' ed'jinac smaclab' jul-lab' yed' masanil juntzañxo yamc'ab' yic oval. ⁵ A d'a scal eb' chi' ayoch eb' soldado aj Persia, eb' aj Etiopía yed' eb' aj Libia. Masanil eb' chi' yed'nac smaclab' jul-lab' eb' yed' pax sq'uen xumpil eb'. ⁶ Ay pax masanil eb' soldado aj Gomer yed' eb' aj Bet-togarma, aton eb' ay d'a norte yed' pax juntzañxo choñab' mañxo b'ischajb'enoc ayoch ed'oc. ⁷ Ac' lista a b'a yed' a yamc'ab' yic oval yed' masanil eb' soldado tzac' mandar. ⁸ Ayic nivanxo tiempo toxo ix eq'ui, ol a naanchaari to ol ac' oval yed' choñab' Israel, aton jun choñab' najtil cannac tz'inan yuj oval. Palta a d'a jun tiempoal chi' meltzajnaxco eb' anima sacleminac yajcanb'at d'a juntzañxo nación, cajanxo eb' d'a sluum chi' d'a junc'olal. ⁹ Icha val junoc q'ui'c' asun ol aj a c'och d'a jun choñab' chi' yed' juntzañxo nación ayoch ed'oc. Ol ach c'och yed' masanil eb' a soldado mañxo b'ischajb'enoc, icha val junoc nivan yaxñab'.

¹⁰ A in Jehová in sval icha tic: Te chuclaj tas ol a na' a c'ulej d'a jun tiempoal cho'i. ¹¹ Ol alan icha tic: Ol b'at vac' oval yed' juntzañ anima, malaj smuroal schoñab' eb' ayochi, malaj spuertail, malaj pax yijchul ayochi, tzalajc'olal yaj eb', malaj b'aj vach' scolan sb'a eb'. ¹² Ol vic'anec' tastac ay d'a eb', ol in och d'a juntzañ choñab' toto ix b'ochajxiq'uei, aton eb' anima toto meltzajnac d'a juntzañ nación. A eb' chi' tzijtum noc' smolb'etzal noc' eb' yed' juntzañxo tas ay d'a eb'. Aton eb' cajan d'a snañal yolyib'arñq'uinal tic, xa chama. ¹³ A eb' aj Sabá, eb' aj Dedán yed' eb' choñvajum scot d'a Tarsis, ol sc' anb'ej eb' d'ayach icha tic: ¿Tom tzach javi elc'al? ¿Tom ix a molb'ej eb' a soldado tic tzach javi yed' eb' yic tzul ic'anec' q'uen plata, q'uen oro, noc' molb'etzal noc'? xcham eb', xchi Jehová, xa chi d'a viñ.

¹⁴ Yuj chi' ach anima, al d'a viñaj Gog chi' to a in Jehová Yajal in sval icha tic: Ayic te tzalajc'olalxo yaj in choñab' Israel, ol a naanq'ue ac'an oval chi' yed' eb'. ¹⁵ Ol ach cotñej d'a a luum te najat d'a norte, te nivan juntzañxo choñab' ol cot ed'oc, ayq'ue eb' d'a yib'arñ chej. Mañxo b'ischajb'enoc eb' soldado ol cot ed'oc. ¹⁶ Ol ac'an oval yed' in choñab' Israel chi', ol ach och oyan d'a spatictac, icha tz'ajem asun d'a yib'arñ lum luum. Ach Gog, a d'a jun tiempoal chi' ol ach vic'cot d'a sat lum in luum chi' yic ol yil juntzañxo nación tas ol vutej ach in sataneli, icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a inñej nivan velc'ochi.

¹⁷ A in Jehová Yajal in sval icha tic: A ach ton tic valnac uuj d'a eb' in checab' d'a peca', ayic yalannaccanel in lolonel eb' d'a scal eb' in choñab' Israel. Najtil yac'nac eb' yalancan uuj to a in ol ach vic'cot ac' oval yed' eb' in choñab'.

A yaelal d'a yib'arñ viñaj Gog

¹⁸ A in Dios Yajal in sval icha tic: Ayic ol javoc viñaj Gog yac' oval d'a Israel chi', ol cot val yoval in c'ol d'a yib'arñ viñ. ¹⁹ Yuj val yoval in c'ol chi', ay val nivan quixcab' te ov ol ec' d'a Israel chi'. ²⁰ Masanil noc' chay d'a yol a' mar, noc' much tz'ec' jeñeñoc, noc' caltacte'al noc' yed' pax noc' sñervi d'a sat luum, ol ib'xocq'ue noc' smasanil yuj xivelal d'a vichari. Icha chi' ol aj masanil anima d'a yolyib'arñq'uinal tic. Ol laj el lum vitz c'acapil, ol elta

vequeljoc q'uen tenam, ol em laññaj smuroaltac choñab'. ²¹ A in Jehová Yajal in sval icha tic: A d'a lum tzalquixtac d'a yol smacb'en in choñab', ol vac'b'at chamel d'a yib'arñ eb' soldado viñaj Gog. Munil a eb' soldado chi' ol smil-lajcham sb'a junjun yed' q'uen yespada. ²² Ol vac'b'at yaelal, ilya yed' chamel d'a yib'arñ viñ. Ol vac'b'at oval yaxñab', nivac sacb'at yed' azufre ayoch sc'ac'al d'a yib'arñ viñ yed' soldado yed' masanil nación ajun yed' viñ. ²³ Icha chi' ol aj in ch'oxanel snivanil velc'och d'a yichañ juntzañxo nación, icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a in ton Jehová in, a inñej Dios in, xchi Jehová.

39

Ix ac'ji ganar viñaj Gog

¹ Ach anima, al d'a viñaj Gog to a in Jehová in sval icha tic: Ach Gog, yajal aj d'a Mesec yed' d'a Tubal, sval d'ayach to ayinxooch ajc'olal d'ayach. ² A in ol vac' a c'ulej, ol ach vic'cot d'a najat d'a stojolal norte, yic ol ach javoc d'a lum tzalquixtac yic Israel. ³ Ata' choc' ol vutej jun a jul-lab' ed'nac d'a a q'uexarñ c'ab' yed' yol a jul-lab' ed'nac d'a a vach' c'ab'. ⁴ A achxo jun yed' eb' a soldado ol ach vac'och d'a yol sc'ab' chamel yed' eb' yic juntzañxo nación ajun ed'oc, ol ex cham d'a lum tzalquixtac d'a yol yic Israel. Axo noc' ostoc yed' noc' chium noc' ol ex vac' chianb'at ta'. ⁵ Ol ex can teljab' d'a sat lum lum chi'. A in Jehová Yajal in svac' in ti' svutan icha chi'. ⁶ Ol vac'cot c'ac' d'a yib'arñ nación scuchan Magog yed' d'a yib'arñ masanil eb' anima junc'olal cajan d'a stitac a' mar. Icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a in ton Jehová in svutej icha chi'. ⁷ Icha chi' ol vutej in ch'oxan snivanil velc'och d'a in choñab' Israel, yic mañxa b'aq'uirñ ol in sb'uch eb'. Icha chi' ol aj yojtacanel juntzañxo nación to a in ton Jehová in, sDiosal in Israel. ⁸ A jun c'ual chi', vanxo sjavi, a in val Jehová in svala' to yovalil ol ujoc, xchi Jehová, xa chi.

⁹ Axo masanil eb' anima cajan d'a junjun choñab' d'a smacb'en Israel, ol elta eb' smol masanil yamc'ab' yic oval ol can chi', aton jul-lab', maclab' jul-lab', cotac lanza, nivac lanza yed' juntzañxo yamc'ab'. Uque' ab'il ol yac' eb' sc'atitzan masanil juntzañ chi'. ¹⁰ A in Jehová Yajal in svala', mañxo yovalilloc ol b'at eb' israel chi' saycot sc'atitz d'a najat, mañxo ol b'at eb' yic' sc'atitz d'a caltac te', yujto masanil juntzañ yamc'ab' yic oval chi', a ol sc'an eb' sc'atitzoc. Icha chi' ol aj yic'anxicanec' eb' tastac ul yic'nach'at eb' ajc'ol chi' d'a eb'.

A tas ol aj smucchaj viñaj Gog

¹¹ A d'a jun c'u chi' a in ol vac' jun yed'tal b'aj ol mucchaj viñaj Gog yed' eb' soldado viñ d'a yol smacb'en Israel chi', aton jun pañan b'aj tzec' eb' anima scot d'a stojolal a' mar Muerto. Mañxo ol yal-laj sb'ey anima d'a jun b'e chi' yuj eb' mucb'il chi' ta'. Ol say sb'i jun lugar chi' eb': Lum pañan b'aj mucb'il viñaj Gog yed' eb' soldado, xcham eb'. ¹² Uque' ujal ol yac' eb' israel mucoj chamnac chi', icha chi' b'ian, vach' ol ajxican sluum eb' chi' d'a yol in sat. ¹³ Masanil eb' israel ol colvaj eb' smucan eb' anima ol cham chi'. A in Jehová Yajal in svala', ayic ol in ch'oxan in poder, ol te b'inajcan choñab' Israel. ¹⁴ Ayic ol ec' uque' ujal chi', ay jun ñilañ eb' viñ vinac ol tupchajoc. Ol laj ec' eb' yila' b'ajtac ayacan jab'jab'oc snivanil eb' chamnac d'a yol smacb'en eb' chi' smasanil, yic smucan masanil nivanil eb' pucancanb'ati. Icha chi' b'ian, vach' ol ajxican slum eb' chi' d'a yol in sat. ¹⁵ Ayic ol ilchaj sb'aquil chamnac yuj eb' tzec' sayan chi', ol yac'cang'ue junoc yechel eb', axo yic sjavi eb' smucan chamnac chi', a eb' ol ic'anb'at b'aj smucchaji, aton lum scuch spañanil b'aj mucb'il viñaj Gog yed' eb' soldado. ¹⁶ Icha chi' b'ian, vach' ol

ajxican slum eb' chi' d'a yol in sat, xchi Jehová. (Artejtona' d'a slac'anil lum chi', ay pax jun choñab' ol scuch Lum b'aj smucji eb' soldado.)

¹⁷ Ix yalanxi Jehová Yajal d'ayin icha tic: Ach anima, al d'a masanil noc' ostoc yed' d'a masanil noc' chium noc': Cotocab' noc' d'a juntzarño nación, smolb'ejocab' sb'a noc' d'a tzalquixtac d'a yol yic Israel, ichato ol in b'o junoc nivan vael d'a noc'. Ol schi chib'ej noc', ol yuc'anpax chic' noc'. ¹⁸ A schib'ejal eb' soldado ol schi noc'. Ol yuc'an schiq'uil eb' yajal d'a yolyib'arñ'q'uinal tic noc'. Ol chijoc eb' icha tz'aj noc' ch'ac calnel, noc' yunetac calnel, noc' chiva yed' noc' b'aq'uech vacax scot d'a Basán. ¹⁹ A jun vael ol in b'o chi', ol schi xepu' noc' masanto ol penaayax noc' yuuji. Ol yuc' val chic' noc' masanto ol q'ue d'a sjolom noc' icha eb' uc'um añ. ²⁰ A in Jehová in svala' to a jun nivan vael ol in b'o chi', aton schib'ejal noc' chej yed' yic eb' soldado ayq'ue d'a yib'arñ' noc' yed' yic eb' soldado tec'an d'a oval yed' yic masanil macarñil eb' soldado, masanto ol b'ud'joc sc'ol noc' yuuji.

Ol smolb'ejxi sb'a eb' israel

²¹ Icha tic ol aj in ch'oxan in poder d'a yicharñ juntzarño ch'oc nacional. Masanil nación ol ojtacaneloc tas tz'aj in ch'olb'itani yed' vac'anoch yaelal d'a yib'arñ eb'. ²² A d'a jun c'ual chi' yed' ol b'eyñejb'atoc, a eb' israel ol yojtaquejel eb' to a in ton Jehová in sDiosal in eb'. ²³ Masanil juntzarño nación ol ojtacaneloc to a eb' israel yuj spital eb' ix ic'jib'at eb' d'a juntzarño ch'oc nacional. Yujto te pit yutejnac sb'a eb' d'ayin, yuj chi' majxo in cot q'uelan d'a eb'. Ix vactancan eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, icha chi' ix aj yac'ji ganar eb', ix miljicham eb' d'a oval. ²⁴ Ix vutej eb' icha d'a smojal yuj chucal sc'ulej yed' spitalil, yuj chi' majxo in b'at q'uelan d'a eb'.

²⁵ Yuj chi' a in Dios Yajal in svala': A ticaic ol oc' val in c'ol d'a choñab' Israel chi', aton eb' yirñtilalcan Jacob. Ol vic'anxichaarñ eb', yic tzin b'inaj d'a vach'il, yic tz'ic'jichaarñ in b'i to malaj junocxo mach syal slajb'an sb'a ved'oc. ²⁶ Ayic ol cajnajxoc eb' d'a schoñab', marñalaj tas ol sna eb', marñalaj mach ol xib'tan eb'. Icha chi' ol sat sq'uixvel eb' d'a sc'ool yuj spitalil yed' chucal sc'ulej eb' d'ayin. ²⁷ Ayic ol vic'anelta eb' d'a yoltac schoñab' eb' yajc'ool, ol in molb'anxi eb', icha val chi' ol aj snachajel yuj juntzarñ nación to ch'oc vel d'a yicharñ comon sdiosal eb'. ²⁸ A in ix in chec ic'joch'at eb' d'a juntzarño ch'oc nacional, arñeja' in ol in molb'ejxicot eb' d'a schoñab'. Marña junoc eb' ol can ta'. Icha chi' ol aj yojtacanel eb' to a in ton Jehová sDiosal in eb'. ²⁹ A in Jehová in svala' to marño ol vactejcan eb' junelxo, yujto ol vac'cot Vespíritu d'a yib'arñ choñab' Israel chi', xchi Jehová.

40

A yab'ixal stemplo Dios

¹ Ayic 25 ab'ilxo quic'jicot d'a Babilonia tic, ayic slajuruñil c'ual yoch b'ab'el uj, ayic 14 ab'ilxo yac'ji ganar Jerusalén, ata' ix yaq'uem spoder Jehová d'a vib'arñ. Ix vilani, ichato ix in ic'jib'at d'a smacb'en Israel.

² A d'a smacb'en Israel chi', a d'a sjolom jun lum vitz te chaarñ, ata' ix in yic'que Jehová ix vila'. Ata' ix vilb'at jun pat d'a stojolal sur, lajan yilji icha junoc nivan choñab'. ³ Ix in yic'anb'at Jehová d'a jun choñab' chi'. Ata' ix vil jun viñ vinac lajan yilji icha q'u'en bronze. Liñanec' viñ d'a sti' jun puerta, yed'nac jun ch'arñ ch'arñ nab'a lino viñ yed' jun te' aj syac'lab'ej yechtani. ⁴ Ix yalan jun viñ vinac chi' d'ayin icha tic: Ach anima, scham val ab'ani yed' ilan tas ol in ch'ox d'ayach, yujto a Dios ix ach ic'ancot d'a tic yic vach'

tzojtaquejeli. Ol lajvoc chi' ol alan masanil tas tzil tic d'a eb' etchoñab' Israel, xchi viñ d'ayin.

A spuertail templo d'a stojolal b'aj sjavi c'u

⁵ A d'a spatictac templo chi' ay jun muro oyanochi. A jun te' aj yed'nac jun viñ vinac chi', oxo' metro steel te'. Ix yechtan jun muro chi' viñ. A jun chi' oxo' metro spimal, oxo' pax metro schaarñil yajq'uei. ⁶ Ix lajvi chi', ix b'at viñ d'a jun puerta d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ix q'ue viñ b'aj b'achquiltac sq'uei, ix yechtan jolom puerta viñ. A jun chi' oxo' metro yajoch d'a yoloch puerta chi'. ⁷ A d'a yoloch spuertail chi', ata' ay jun calle tz'ochi, axo d'a stitac jun calle chi', ay juntzañ cuarto b'aj ay eb' stañvan puerta chi'. A junjun cuarto chi', oxo' metro sat, oxo' metro pax schaarñil. Axo spimal yajcan d'a scal junjun cuarto chi', nañal yoxil metro spimal. Axo d'a scal b'aj slajviochc'och juntzañ cuarto chi' yed' jun scorredoral, oxo' metro, a jun yune' amac' chi' q'uelanb'at d'a templo. ⁸⁻⁹ Ix yechtan jun yune' amac' chi' viñ, b'aj tzoñ och d'a yol templo, chañe' metro sat. Ay chab' nivac oy, jun metro spimal. ¹⁰ A d'a stitac jun calle b'aj tzoñ och d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ay oxo' cuarto lajanñej yool, lajanñej spimal ayoch d'a snañal junjun.

¹¹ Ix lajvi chi', ix yechtan jun scalleal juntzañ cuarto chi' viñ, a sat calle chi' yic tz'och d'a sattac juntzañ cuarto chi' oye' metro sat, axo sat calle chi' d'a sattac juntzañ spimal aycan d'a snañal juntzañ cuarto chi', nañal yuquñil metro sat. ¹² A d'a sti' juntzañ cuarto d'a scalleal chi', ay junjun yunetac muro ayochi, nañal metro spimal, axo schaarñil yajq'uei, nañal metro paxi. Junjun juntzañ cuarto chi', ay oxo' metro sat yed' oxo' metro schaarñil. ¹³ Ix lajvi chi', ix yechtan masanil sat schon juntzañ cuarto chi' viñ, scottñej d'a jun cuarto d'a jun c'axep masanto d'a junxo cuarto q'uelc'umb'a yaj yed'oc, ay 12 metro yed' nañalxo d'a masanil. ¹⁴ Ix lajvi chi' ix yechtan jun scorredoral q'uelanb'at d'a templo chi' viñ, 10 metro yajec' c'atan. ¹⁵ A jantac yajoch jun calle chi', schael yich d'a puerta masanto b'aj slajviochc'ochi, 25 metro steel. ¹⁶ Masanil juntzañ cuarto chi' ay sventenail d'a spatictac, q'uelanb'at d'a jun nivac amac'. Ay pax sventenail d'a snañal juntzañ cuarto chi'. Axo d'a sattac spac'ul calle chi', ayoch yechel te' palma d'ay.

A b'ab'el yamaq'uñil templo nivan

¹⁷ Ix lajvi chi', ix in yic'anb'at viñ vil jun b'ab'el nivan amac' d'a yolochi. A d'a oxo' pac'añ d'a stitac jun nivan amac' chi' ay 30 cuarto, a d'a stitac yed' d'a spatictac juntzañ cuarto chi', a q'uen q'ueen latz'b'ilemi. ¹⁸ A q'uen q'ueen latz'b'ilem chi', tz'ec' q'ueen d'a sattac 30 cuarto chi', sc'och q'uen d'a spatictac juntzañ cuarto b'aj ay puerta, ayñejoch d'a spatictac jun nivan amac' chi'. A jun nivan amac' chi', ayem d'a spatictac junxo schab'il amac'. ¹⁹ Ix yechtey scal jun b'ab'el puerta viñ, masanto d'a junxo spuertail schab'il amac', ay 50 metro sat, icha pax chi' d'a stojolal norte yed' d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

A puerta d'a norte

²⁰ Ix yechtan pax sc'atul yed' sat jun puerta viñ yic jun b'ab'el amac' d'a stojolal norte. ²¹ Ay oxo' cuarto d'a junjun pac'añ scalleal jun puerta chi'. Macb'il snañal, ay jun yune' yamaq'uñil, lajanñej yechel yed' spuertail d'a stojolal b'aj sjavi c'u, syalelc'ochi 25 metro sc'atul, 12 metro yed' nañalxo sat. ²² A jun scorredoral chi' yed' sventenail yed' yechel te' palma, lajanñej yed' juntzañ ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Uque' sb'achquiltacil sq'uec'och b'aj ay puerta chi', axo scalleal chi' scan d'a yool. ²³ A d'a stojolal jun b'ab'el puerta chi', ata' ay pax spuertail jun schab'il amac', lajanñej icha jun ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ix yechtan pax snañal chab' puerta chi' viñ, 50 metro scal.

Junxo puerta d'a stojolal sur

²⁴ Ix lajvi chi', ix in yic'anxib'at viñ d'a jun puerta d'a stojolal sur. Ix yechtan juntzañ cuarto viñ, juntzañ spimal snañal juntzañ cuarto chi' yed' jun scorredoral, lajanñej yechel yed' juntzañxo. ²⁵ A jun puerta chi' yed' scalleal, ay sventenail icha juntzañxo. A yechel d'a smasanil, ay 25 metro yajochi, 12 metro yed' nañalxo slevanil. ²⁶ Uque' b'achquiltac sq'uec'och d'a jun puerta chi', ay pax jun scorredoral d'a yool. Aypaxoch yechel te' palma d'a sattac d'a junjun pac'añ. ²⁷ A jun schab'il amac', ay pax jun spuertail d'a stojolal sur. Ix yechtan scal chab' puerta d'a stojolal sur chi' viñ, 50 metro scal.

Jun schab'il amac' yed' spuertail d'a sur

²⁸ Ix lajvi chi', ix in yic'anb'at viñ d'a spuertail jun schab'il amac' d'a stojolal sur. Ix yechtan jun puerta chi' viñ, lajanñej yechel yed' juntzañxo puerta. ²⁹⁻³⁰ A scuartoal yed' scorredoral yed' sattac, lajanñej yechel yed' juntzañxo puerta. A jun puerta chi' yed' scorredoral, ay sventenail d'a spatictac. Ay 25 metro yajoch scalleal, 12 metro yed' nañalxo slevanil. ³¹ A jun corredor chi', q'uelc'umb'a yaj yed' jun b'ab'el amac', añaña' ayoch yechel te' palma d'a sattac scalleal chi'. A d'a jun puerta chi' ay vajxaque' b'achquiltac sq'uec'och d'ay.

Spuertail schab'il amac'R'd'a stojolal b'aj sjavi c'u

³² Ix lajvi chi', ix in yic'anxib'at viñ d'a schab'il amac', d'a jun puerta d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ix yechtan jun puerta chi' viñ, lajanñej yechel icha juntzañxo. ³³ Ay spuertail, scorredoral yed' sventenail d'a spatictac. 25 metro yajoch scalleal, 12 metro yed' nañalxo slevanil. ³⁴ A jun corredor q'uelc'umb'a yed' jun b'ab'el amac', ayoch yechel te' palma d'a sattac junjun pac'añ scalleal. A d'a jun puerta chi' ay vajxaque' b'achquiltac sq'uec'och d'ay.

Spuertail schab'il amac' d'a stojolal norte

³⁵ Ix lajvi chi' ix in yic'anb'at viñ d'a jun puerta d'a stojolal norte. Ix yechtan jun puerta chi' viñ, a jun chi' lajanñej yed' juntzañxo. ³⁶ Ay pax scuartoal yed' spimal snañal juntzañ cuarto chi', scorredoral yed' sventenail d'a spatictac. 25 metro yajoch scalleal, 12 metro yed' nañalxo slevanil. ³⁷ A scorredoral q'uelc'umb'a yaj yed' jun b'ab'el amac'. Ayoch yechel te' palma d'a sattac d'a junjun spac'ul. A d'a jun puerta chi' ay vajxaque' b'achquiltac sq'uec'och d'ay.

Juntzañ cuarto junñej yaj yed' puerta

³⁸ Ay jun cuarto junñej yaj yed' jun corredor chi' d'a junjun puerta. Ata' sb'ic'haj noc' noc' tz'ac'ji silab'il. ³⁹ A d'a corredor d'a sti' puerta chi', ay chañe' mexa q'ueen latz'b'ilq'uei, chab'chab' d'a junjun pac'añ. A d'a yib'añ juntzañ mexa chi', ata' smiljicham noc' noc' sñusjitz'a masanil silab'il, noc' silab' yic' tz'ac'ji tup mul yed' noc' silab' tz'ac'ji stojoloc mul. ⁴⁰ A d'a spatiquel corredor d'a puerta d'a stojolal norte chi', ay chab' q'uen q'ueen icha mexa d'a junjun pac'añ, ⁴¹ syalelc'ochi, ay chañe' juntzañ q'ueen chi' d'a yool yed' chañe' d'a spatiquel jun corredor chi'. Ay vajxaque' mexa chi' d'a smasanil, aton d'a yib'añ juntzañ chi' smiljicham noc' silab'. ⁴² A chañe' mexa b'aj smiljicham noc' noc' sñusjitz'a masanil silab'il, a q'uen q'ueen tzeyb'il ayoch d'ay. 75 centímetro sat scharñil pac'añ, 50 centímetro schaarñil steel junjun. A d'a yib'añ juntzañ chi', ata' tz'ac'jiq'ue yamc'ab' sc'anchaji ayic smiljicham noc' silab' chi'. ⁴³ A d'a yol jun corredor chi', ay juntzañ q'uen gancho

locjab'q'ue d'a junjun pac'añ, 25 centímetro steel junjun q'ueen. Masanil noc' chib'ej tz'ac'ji silab'il, tz'ac'jiq'ue noc' d'a yib'añ juntzañ q'ueen mexa chi'.

⁴⁴ Ix lajvi chi', ix in yic'anoch viñ d'a schab'il amac'. Ata' ay chab' cuarto q'uelanelta d'a stojolal b'ab'el amac'. Ay jun d'a slac'anil puerta d'a norte, q'uelanb'at d'a stojolal sur. Axo pax junxo, a d'a slac'anil puerta d'a stojolal sur ay, q'uelanb'at d'a stojolal norte.

⁴⁵ Ix yalan viñ d'ayin icha tic: A jun cuarto q'uelanb'at d'a stojolal sur chi', a eb' viñ sacerdote smunlaj d'a templo ay yico'. ⁴⁶ Axo jun cuarto q'uelanb'at d'a stojolal norte, yic eb' viñ sacerdote smunlaj d'a altar b'aj sñusji noc' silab'. Masanil eb' viñ sacerdote yirñitilal viñtaj Sadoc, añej eb' viñ d'a scal eb' yirñitilal viñtaj Leví syal yac'an servil d'a yichañ Jehová, xchi jun viñ chi' d'ayin.

A schab'il amac' yed' templo

⁴⁷ Ix lajvi chi', ix yechtan jun schab'il amac' viñ. Lajanñej yechel scharñil pac'añ, 50 metro yaji. Axo altar b'aj sñusji silab', a d'a yichañ templo ayeq'ui.

⁴⁸ Ix in yic'b'at jun viñ vinac chi' d'a scorredoral templo, ix yechtan spatictac jun corredor chi' viñ, nañal yoxil metro spimal. Axo spuertail, uque' metro sat. A sattac ay d'a sti' puerta chi', nañal schab'il metro ayelta d'a junjun pac'añ. ⁴⁹ A jun corredor chi', lajuñe' metro slevanil, vaque' metro yool. B'achquiltac sq'uei. Ay chab' q'uen nivac oy d'a sti' spuertail, junjun d'a junjun pac'añ.

41

¹ Ix lajvi chi', ix in yic'anoch jun viñ vinac chi' d'a yol jun b'ab'el cuarto yic templo, ix yechtan stitac spuertail chi' viñ, oxo' metro spimal junjun. ² Axo spuertail, oye' metro sat. Axo sattac ay d'a sti' puerta chi', nañal yoxil metro ayelta d'a junjun pac'añ. Ix lajvi chi' ix yechtan pax jun b'ab'el cuarto chi' viñ, 20 metro steel, 10 metro slevanil. ³ Ix lajvi chi', ix b'at yechtan junxo cuarto viñ d'a yichochi. Ix yechtan sattac sti' spuertail viñ, jun metro spimal. Axo puerta chi', oxo' metro sat, axo sattac d'a junjun pac'añ sti' puerta chi', nañal scharñil metro ayelta. ⁴ Ix lajvi chi', ix yechtan jun cuarto chi' viñ, 10 metro sat scharñil pac'añ. Ix yalan viñ d'ayin icha tic: A jun cuarto tic, Yicñej Dios Yaji, xchi viñ.

Juntzañ cuarto b'ob'il d'a spatictac templo

⁵ Ix lajvi chi', ix yechtan spimal spatictac jun templo chi' viñ, oxo' metro spimal. A d'a spatictac templo chi', ay juntzañ cuarto, chab' metro yaj yich junjun, junñej yaj yed' templo chi'. ⁶ A juntzañ cuarto chi', ayq'ue jun d'a yib'añ junxo, oxo' piso yaji, axo d'a junjun piso, ay 30 cuarto. Axo d'a sattac templo chi' lotzanoch junjun piso. A d'a yib'añ juntzañ chi', ata' tz'och spatzab'il junjun cuarto, yuj chi' max ochlaj d'a yool. ⁷ A juntzañ cuarto ay d'a schab'il piso ayoch d'a spatictac templo chi', levan yol d'a yichañ juntzañ ay d'a b'ab'el piso. Axo juntzañixo d'a yoxil piso, nivan yol d'a yichañ juntzañ d'a schab'il piso chi'. Ay jun c'ooch b'e sq'ue d'a b'ab'el piso, sq'ue d'a schab'il, masanto sq'uec'och d'a yoxil piso. ⁸⁻¹¹ Ix vilani to a templo b'ob'ilq'ue d'a yib'añ jun yich, oxo' metro scharñil yajq'ue jun yich chi'. Añeja' jun chi' ayoch yichoc juntzañ cuarto ay d'a spatictac templo chi'. Axo jun yich chi' nañal yoxil metro b'echannel d'a spatiuel juntzañ cuarto chi'. Ay junxo amac' ayoch d'a spatictac yich templo chi' yed' d'a scal juntzañ scuarto eb' sacerdote, 10 metro sat. Ay spuertail juntzañ cuarto d'a spatictac templo chi', tz'elul d'a amac' ay d'a spatictac chi'. Ay jun puerta d'a stojolal norte, ay pax junxo d'a stojolal sur.

Jun cuarto d'a stojolal b'aj tz'em c'u

¹² A d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a stojolal jun amac' d'a spatictac templo chi', ay jun nivan cuarto 35 metro sat, 45 metro sc'atul yool. A yichtac, nařal yoxil metro spimal.

A yechel templo d'a smasanil

¹³ Ix lajvi chi', ix yechtan sc'atul templo chi' viř. A sc'atul chi' 50 metro. Axo jun amac' d'a spatic templo chi' masanto d'a jun cuarto d'a stojolal b'aj tz'em c'u yed' pax spimal yichtac, 50 metro d'a smasanil. ¹⁴ A d'a sat jun templo chi' yed' yamaq'uil sti' ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u, 50 metro pax jun chi' smasanil. ¹⁵ Ix lajvi chi', ix yechtan sc'atul jun nivan cuarto viř, jun ay d'a spatic templo q'uelancot d'a amac' yed' yichtac, 50 metro smasanil.

A tas yaj templo

A chab' cuarto d'a yol templo yed' scorredoral q'uelanb'at d'a amac', ¹⁶ ayoch te' chemte' d'a spatictac. Ay sventenail yoxil, cotac sventenail chi'. Sb'atřej te' chemte' d'a ti' puerta masanto d'a yool, ayřejoch te' d'a sat yichtac smasanil. Sb'atřej te' d'a spisoal, sq'uec'och te' d'a sventenail chi'. A juntzař sventenail chi' ay smacul d'a spatiqueli, xayayi yajochi. ¹⁷ Aypaxoch te' chemte' d'a yichtac d'a yol b'ab'el cuarto d'a yib'ař puerta tz'och d'a yol schab'il cuarto. ¹⁸ Majnaquel sattac te' chemte' chi' yuj yechel eb' querubín yed' pax yechel te' palma. Jun yechel te' palma chi', jun yechel querubín chi', ichařej chi' yajoch smasanil. Chab'chab' sat junjun querubín chi'. ¹⁹ A jun sat, lajan yilji icha sat anima, q'uelanoch d'a yechel te' palma chi'. Axo junxo, lajan icha yilji sat noc' choj, q'uelanpaxoch d'a junxo yechel te' palma chi'. Ichařej chi' yajoch d'a yol templo chi'. ²⁰ Sb'atřej juntzař yechel d'a piso masanto d'a jolom puerta. ²¹ A yoyal spuertail jun b'ab'el cuarto chi', lajan yaj te' schab'il, chař tzalař yaj te'.

A jun altar

A d'a yichař jun cuarto yicřej Jehová yaji, ay jun tas lajan val yilji ²² icha junoc altar nab'a te', jun metro scharñil pac'ař, nařal schab'il metro yajq'ue schaarñil. A schiquintac, pax yich yed' spatictac, nab'a te'. Ix yalan jun viř chi' d'ayin: Aton jun mexa tic ayoch d'a yichař Jehová, xchi viř.

A juntzař puerta

²³ A spuertail b'ab'el cuarto yed' spuertail jun cuarto yicřej Dios yaji, chab' jeřan yaji. ²⁴ Axo junjun jeřan chi', chab'chab' macař yaji, ayoch svisagreal d'a snařal. ²⁵ A d'a sattac spuertail jun b'ab'el cuarto chi', ayoch yechel querubín yed' yechel te' palma. Lajan yilji yed' juntzař ayoch d'a sattac yichtac chi'. A d'a yichařelta spuertail scorredoral ayq'ue spatil nab'a te'. ²⁶ A d'a junjun pac'ař scorredoral chi', ay sventenail cotac sat. Aypaxoch yechel te' palma d'a sattac yichtac chi'. A sventenail juntzař cotac cuarto oyanoch d'a spatic templo chi', ayoch smacul d'a spatic, xayayi yajochi.

42

A juntzař pat d'a patictac templo

¹ Ix lajvi chi', ix in yic'anelta viř d'a amac' d'a spatictac templo d'a stojolal norte. Ix in yic'anoch viř d'a yol chab' pat d'a spatiquel amac' chi' yed' d'a stojolal norte d'a jun nivan cuarto d'a spatic templo chi'. ² A chab' pat d'a stojolal norte chi', 50 metro sc'atul, 25 metro sat. ³ A jun pat scan d'a sti' jun amac' ay d'a spatictac templo chi', 10 metro sat. Axo junxo pat, a d'a stojolal b'aj latz'b'ilem q'uen q'ueen d'a b'ab'el amac' scani. Oxe' piso yaj junjun pat chi'. Junjun piso sq'uei, yuneřej yool d'a yichař jun ay d'a yalař. ⁴ A d'a scal

juntzañ pat chi', ay jun calle, oye' metro sat, 50 metro steel, tz'ochñejc'och d'a yolochi. A spuertail juntzañ cuarto chi', a d'a stojolal norte ayochi. ⁵ A juntzañ cuarto d'a yoxil piso, yuneriej d'a yichañ juntzañxo d'a schab'il piso ay d'a yalañ, yujto ay scorredoral, yuj chi' yunexoriej yool. ⁶ Oxe' piso yaj juntzañ pat chi', palta malaj yoyal icha yoyal juntzañ cuarto ay d'a spatictac jun b'ab'el amac', yuj chi' a jun piso d'a yib'añ, yuneriej yol d'a yichañ jun ay d'a snañal, axo jun snañal chi' yuneriej d'a yichañ jun ay d'a yalañ.

⁷ A jun pat ayoch d'a sti' jun b'ab'el amac' chi', tz'ec' d'a yichañ junxo pat, 25 metro sc'atul, junñej sb'at c'atan yed' smuroal stitac b'ab'el amac'. ⁸ Yujto a jun pat ay d'a stz'ey b'ab'el amac' chi', 25 metroñej sc'atul, axo pax junxo pat ay d'a spatic templo chi', 50 metro sc'atul. ⁹ A juntzañ cuarto d'a b'ab'el piso, ay spuertail yic tzoñ el d'a b'ab'el amac', d'a jun pac'añ ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ¹⁰ b'aj tz'elul jun muro d'a sti' amac' chi'.

Axo d'a stojolal sur, d'a sti' jun amac' d'a spatictac templo yed' jun nivan cuarto, ata' ay pax chab'xo pat. ¹¹ Lajanñej yaj yechel yed' sb'onab'il, icha chab' pat d'a stojolal norte. Lajanñej yaj b'aj tzoñ ochi yed' b'aj tzoñ eli yed' jun scalleal d'a scal chab' pat chi'. ¹² A tzoñ och d'a juntzañ cuarto d'a stojolal sur, ay jun puerta b'aj schael yich jun scalleal chi' b'aj tz'elul jun smuroal yich, aton jun muro chi' smacan d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

¹³ Ix yalan jun viñ chi' d'ayin icha tic: A jun pat d'a stojolal norte yed' jun ay d'a stojolal sur, aton juntzañ ay d'a stitac amac' d'a spatictac templo, añej eb' viñ sacerdote ay yico'. Ata' schi noc' silab' eb' viñ to añej Jehová ay yico', yujto a eb' viñ tz'ac'an servil Jehová. Ata' syac'paxoch eb' viñ juntzañ tas to yic Jehová yaji, aton ixim trigo tz'ac'ji ofrendail, ixim tz'ac'ji yed' noc' silab' tz'ac'ji yuj yac'ji tup mul yed' noc' silab' tz'ac'ji yuj stojoloc mul. A juntzañ cuarto b'aj tz'ac'ji juntzañ ofrenda chi' yic Jehová yaji. ¹⁴ Tato tz'och eb' viñ sacerdote d'a yol templo chi', max yal-laj yel eb' viñ d'a jun b'ab'el amac' ayic manto sq'uexel spichul eb' viñ syac'ochi ayic tz'och eb' viñ munlajel d'a yol templo chi'. Yujto a spichul eb' viñ chi', nivan yelc'ochi, yuj chi' max yal-laj yel eb' viñ d'a scal eb' anima yed'oc. Yovalil ch'oc spichul eb' viñ syac'ochi ayic tz'el eb' viñ, xchi viñ d'ayin.

A yechel spatictac templo

¹⁵ Ayic ix lajvi yechtan yol templo chi' viñ, ix in yic'anelta viñ d'a jun puerta ay d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ix lajvi chi' ix och ijan viñ yechtan lum spatictaquel templo chi'. ¹⁶ A jun te' aj yed'nac viñ, a te' ix yac'lab'ej viñ yechtani. A jun pac'añ d'a stojolal b'aj sjavi c'u, 250 metro yoc. ¹⁷ Ix yechtan pax junxo pac'añ viñ d'a stojolal norte. A jun chi' añeja' 250 metro yoc. ¹⁸ Axo pax jun pac'añxo d'a stojolal sur, añeja' 250 metro yoc. ¹⁹ Axo jun slajvub' d'a stojolal b'aj tz'em c'u, añeja' 250 metro yoc. ²⁰ Ix yechteñej viñ schañil pac'añ. A smuroal ayoch d'a spatictac slumal templo chi', 250 metro junjun pac'añ. A jun muro chi' smacancan jun lugar yic Dios yaj chi', axo spatiquel muro chi', comon yaji.

43

Ochnac stziquiquial Jehová d'a templo

¹ Ix lajvi chi' ix in yic'anxib'at viñ d'a jun puerta d'a stojolal b'aj tz'em c'u. ² Ix vilan stziquiquial Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, d'a stojolal b'aj tz'em c'u chi'. Te chaañ sc'añi, icha sc'añ yem a' nivac pajav. Copopi ix aj yilji sat luum yuuj. ³ A tas ix vil chi', lajan val icha jun ix vila' ayic ix javi Jehová ul yac'an satel Jerusalén, lajan pax icha jun ix vil d'a sti' a' nivan Quebar. Ix in

em lachnaj d'a sat lum yuyj. ⁴ A stziquiquial Jehová chi', ix och d'a yol templo d'a jun puerta d'a stojolal b'aj sjavi c'u.

⁵ Yuj chi' ix vab'i to a Yespíritu Dios ix in ic'anq'ue vaan, ix in yic'anoch d'a jun schab'il amac', ix vilani, b'ud'jinaquel yol templo chi' yuj stziquiquial Jehová chi'. ⁶ Ix lajvi chi', ix vab'ani, ato d'a yol templo chi' ay jun mach ix lolonelta d'ayin. Axo jun viñ vinac chi' liñanoch viñ d'a in tz'ey. ⁷ Ix yalan icha tic: Ach anima, aton jun lugar tic b'aj ay in despacho, b'aj ol vac' reyal. A tic ol in cajnaj d'a junelñej d'a e cal a ex israel ex tic. A ex tic yed' eb' e reyal, mañxo ol in e patiquejel-laj yuj eyoch ejmelal d'a comon dios yed' e mucan eb' e reyal d'a slac'anil in templo tic, icha e c'ulejnac d'a pecataxo. ⁸ A pecatax chi' sb'onacq'ue spalacio eb' d'a stz'ey in templo. Junñej muro ay can d'a scal spuertail in templo yed' spuertail spalacio eb' chi'. Ix in alji chucal yuj schucal sb'eyb'al eb' yajb'entac d'a yol in sat. Yuj chi' ix cot voval d'a eb', ix in satanel eb'. ⁹ Axo ticnaic yactejobab' eb' yoch ejmelal d'a scomon diosal, syactanpax eb' smucan eb' sreyal d'a in tz'ey, yic ol in cajnaj d'a scal eb' d'a junelñej. ¹⁰ A ticnaic ach anima, al d'a eb' etisraelal chajtil yaj templo ix ila', yic vach' scham yilan eb', yic sq'uixvi eb' yuj schucal. ¹¹ Tato ol q'uixvoc eb' yuj tas sc'ulej chi', tzalan d'a eb' chajtil yaj in templo yed' tastac ay d'a yool, chajtil yaj spuertail. Syalelc'ochi, chajtil yaj templo chi' smasanil, tas yaj pax juntzañ schecnab'ilal yovalil sc'anab'ajaji. Tz'ib'ej yechel masanil juntzañ chi', yic vach' ol nachajel yuj eb' sic'lab'il yic ol sb'o eb' icha yaj chi'. Tza tz'ib'anpax masanil juntzañ checnab'il yic sc'anab'ajej eb'. ¹² Aton val juntzañ tic checnab'il yuj in templo: Masanil lum tzalan d'a spatictac templo chi', junelñej to vic yaj luum, xchi Jehová d'ayin.

Jun altar

¹³ A juntzañ echlab' ix c'anchaj d'a templo, a' ix c'anchaj pax d'a yechel jun altar d'a yamaq'uil templo chi'. Aton yechel jun altar chi': A cimientoyal yich, nañal metro ayem d'a yol lum, nañal pax metro yajel d'a spatic yichañ. Axo d'a sti' jun ayel chi' ay jab'xo tzalanq'ue d'a stitac, 25 centímetro yajq'uei. ¹⁴ A jantac yajq'ue jun b'ab'el b'achañ scot d'a yich, jun metro yajq'uei, nañal metro yajel d'a spatic b'aj sb'at junxo b'achañ. Axo jun schab'il b'achañ chi', chab' metro yajq'uei, nañal metro yajel d'a spatic b'aj sb'at junxo b'achañ. Axo jun yoxil b'achañ chi' arteja' chab' metro yajq'uei, ¹⁵ aton ta' sñusjitz'a silab'. A jun chi', chab' metro yajq'ue schaarñil. Ay schiquintac d'a junjun yesquinail, chañ yajq'ue d'a yib'añ b'aj stz'a silab' chi'. ¹⁶ A jun chi' vaque' metro junjun pac'añ. ¹⁷ Axo schab'il b'achañ, uque' metro junjun pac'añ. Axo d'a stitac, ay jab'xo tzalanq'uei, 25 centímetro yajq'uei. Axo sc'oochal sq'uec'och d'a altar chi', a d'a stojolal b'aj sjavi c'u scani.

¹⁸ Ix lajvi chi', ix yalan jun viñ vinac chi' d'ayin: Ach anima, a Jehová Yajal tz'alan icha tic: Ayic b'ob'ilxo jun altar chi', yovalil sc'anab'ajaj juntzañ checnab'il tic: Sñusjitz'a junoc noc' noc' silab'il d'a yib'añ, stzicchajoch schiq'uil noc' d'ay. ¹⁹ A in Jehová in svala' to a d'a eb' sacerdote levita yirñtilal Sadoc, aton eb' tz'och d'a vichañ in yac'an servil, syac'an junoc noc' quelem vacax eb' silab'il yuj yac'ji tup mul. ²⁰ Slajvi chi', yic'anq'ue jab'oc schiq'uil noc' eb', stzicanoch eb' d'a schiquintac altar chi' schañil yed' d'a schiquintac yic schab'il b'achañ yich yed' d'a spatictac yich altar chi' smasanil. Icha chi' tz'aj sacb'ican jun altar chi' yic tz'ochcan vicoc. ²¹ Slajvi chi' syic'anel noc' vacax chi' eb', noc' tz'ac'ji silab'il chi', sñusantz'a noc' eb' d'a spatiquel templo d'a jun lugar chequel yaji. ²² Axo d'a junxo c'u, sñusantz'a junoc noc' chiva eb', junoc noc' malaj jab'oc spaltail yuj yac'ji tup mul. Icha chi' tz'aj sacb'itan jun altar chi' eb' sacerdote chi', icha syutej eb' yed' noc' vacax.

²³ Ayic slajvi juntzañ chi', syic'ancot junoc noc' quelem vacax eb' yed' junoc noc' ch'ac calnel, malajocab' jab'oc spaltail noc' schavañil. ²⁴ Icha chi' tz'aj yic'ancot noc' eb' d'ayin. Syac'anoch yatz'amil noc' eb', sñusantz'a noc' eb' yuj in yic'anchaari. ²⁵ Uque' c'ual sñustz'a noc' silab' chi' eb', syac'anpax junoc noc' chiva eb' silab'il, junoc noc' quelem vacax yed' junoc noc' ch'ac calnel yuj yac'ji tup mul. Malajocab' jab'oc spaltail noc' yoxvañil. ²⁶ Ichariej chi' sc'ulej eb' d'a uque' c'ual chi', yuj sacb'itan jun altar chi' eb' yic tz'ochcan vicoc. ²⁷ Axo slajvi yuquil c'ual chi', axo d'a svajxaquil c'ual yed' sb'eyñejb'ati, syac'ñej noc' silab' chi' eb', noc' stz'a smasanil yed' silab' yic junc'olal. Ichato chi' a in Jehová in svala' to tzex in cha d'a tzalajc'olal, xchi Jehová, xchi viñ d'ayin.

44

A yopisio puerta d'a stojolal b'aj sjavi c'u

¹ Ix in yic'xib'at viñ d'a spuertail templo d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ix vilani, macan jun puerta chi'.

² Ata' ix yal Jehová d'ayin icha tic: A jun puerta tic, ol canñej macan, malaj b'aq'uiriñ ol jacchajoc. Malaj mach ol yal yoch d'ay, yujto a d'a jun tic ix in och a in sDiosal in Israel tic. ³ Añej viñ yajalil choñab' syal sc'och vael ta' yic schi'an noc' silab' viñ d'a vichañ. A d'a corredor tz'och viñ, tz'ochc'och viñ d'a jun b'ab'el amac', añeja' ata' stz'elxita viñ, xchi Jehová chi' d'ayin.

Eb' smojyoch d'a yol templo

⁴ Ix lajvi chi' ix in yic'anb'at jun viñ vinac chi' d'a jun puerta d'a stojolal norte d'a yichañ templo. Ix vilani ix b'ud'jiel yol templo chi' yuj stziquiquial Jehová. Ayic ix vilan jun chi' ix in em lachnaj d'a sat luum. ⁵ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: Ach anima, scham val ilani, schampax ab'an slejal jun templo tic. Scham val ilani mach eb' syal yoch d'a yol templo tic, mach pax eb' max yal yochi.

⁶ Al d'a eb' etisraelal chi' to a in Jehová in sval icha tic: Ex in choñab' Israel, te pit ex, actejec e b'eyb'alan tas yajb'entac. ⁷ A ex tic ix eyixtejb'at in templo. Comonxoñej ix e chaoch eb' ch'oc choñab'il d'a yool, aton juntzañ anima malaj yechel in trato d'a spensar yed' d'a snivanil. Ix eyixtejb'at eyac'an silab' d'ayin, aton xepual noc' silab' yed' schiq'uil noc', palta max e c'anab'ajej in trato, axo tas yajb'entac tze c'ulej. ⁸ Maj e c'anab'ajej in checnab'il yuj tas vic yaji, palta to ix eyactejcan eyopisio chi' d'a yol sc'ab' eb' ch'oc choñab'il, xchi Jehová, xa chi.

⁹ Yuj chi' a in Jehová in sval icha tic: Mañxa b'aq'uiriñ ol och junoc anima ch'oc choñab'il d'a in templo, aton eb' cajan d'a e cal, eb' mañ ayococh yechel in trato d'a spensar yed' d'a snivanil. ¹⁰ A eb' levita ix in actancani ayic in yactancan masanil eb' yetisraelal eb', yic tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios, ol scha spac eb' yuj schucal chi'. ¹¹ Syal smunlaj eb' yic stañvej spuertail in templo yed' d'a junocxo munlajel d'a in templo chi'. Syal smilancham noc' silab' eb', aton noc' sñusjitz'a silab'il d'ayin yed' juntzañoxo noc' silab' syac' eb' choñab'. Yovalil ber'ecan sc'ol eb' yac'an servil eb' yetchoñab' chi'. ¹² A d'a yalañtaxo yac'nac servil eb' yetisraelal eb' yic tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios. Icha chi' ix aj scuchb'an eb' yetisraelal eb' chi' d'a chucal. Yuj chi' a in Jehová Yajal in svac' in ti' to ol scha spac eb' yuj smul chi'. ¹³ Max yal-laj yoch eb' d'a vichañ in yac'an servil d'a sacerdotel, max yalpaxlaj syaman juntzañ tas nivac yelc'och eb', aton juntzañ vic yaji. Yovalil ol javoc q'uixvelal d'a yib'añ eb' yuj schucalil sc'ulejñac chi'. ¹⁴ A ticnaic, ol vac'och eb' stañvumaloc in templo, masanil comon munlajel ol vac' sb'o eb' ta'.

Eb' sacerdote

¹⁵ Palta a eb' sacerdote levita, yirtilal viñaj Sadoc, a eb' chi' ix in yac'ñej servil eb', vach'chom a eb' yetisraelael eb' ix in yactejan eb'. Yuj chi' a in Jehová Yajal in svala' to añej eb' chi' syal sc'och d'a vichañ yic tzin yac'an servil. Syal yoch eb' d'a vichañ yic syac' xepual noc' noc' yed' schiq'uil noc' silab'il d'ayin. ¹⁶ Añej eb' syal yoch d'a yol in templo yic tzin yac'an servil eb' d'a tastac ay d'a yol templo chi'. Añej eb' syal yilan in munlajel ta'. ¹⁷ Ayic tz'och eb' d'a spuertail schab'il amac', yovalil a pichul lino syac'och eb'. Ayic ayoch eb' d'a yopisio ta', ma d'a yol templo, max yal-laj a pichul lana syac'och eb'. ¹⁸ Yovalil ayq'ue sc'ox eb' nab'a lino. Yovalil lino pax yol svex eb' ayochi. Mocab' stzec' snañal eb' d'a junoc tas tz'ic'an yel yalil. ¹⁹ Ayic manto elta eb' d'a b'ab'el amac', b'aj ayec' eb' yetchoñab' eb', yovalil syic'canel spichul eb' sc'an d'a yopisio d'a yol templo chi', scan d'a yol juntzañ cuarto d'a yool chi'. Axo junxo spichul eb' syac'ochi yic vach' max ochcan smay jun pichul chi' d'a eb' ayec' chi'.

²⁰ Max sjoxel-laj d'ab'an sjolom eb'. Scha q'uib' xil sjolom eb' chi', añej sñitac sjoxel eb'. ²¹ Malaj junoc eb' sacerdote chi' tz'uc'an vino ayic tz'och d'a schab'il amac'. ²² Max yal yic'an eb' ix ix chamnacxo yetb'eyum eb', ma eb' ix actab'ilcan yuj yetb'eyum, palta añej junoc ix yetisraelael eb' cob'esto syic'a, ma junoc ix yetb'eyum junoc yetsacerdoteal eb' chamnacxo.

²³ A eb' sacerdote chi', yovalil sc'ayb'ej eb' in choñab' eb' yic syojtaquejel eb' tas sic'b'ilel vuuj yed' tas mañ sic'b'iloquel vuuj, tas vach' yed' tas mañ vach'oc, icha yalan ley. ²⁴ Añeja', tato ay b'aj tz'och oval, a eb' sb'oani icha yalan ley. Yovalil sc'anab'ajej sleyal juntzañ in q'uiñ eb', sc'anab'ajej pax jun sc'ual ic'oj ip eb', aton jun c'u vic yaji.

²⁵ Malaj b'aq'uiñ syam junoc snivanil chamnac eb' yic max yixtejb'at sb'a eb', icha yalan ley. Añej tato a smam snun eb', ma junoc yuninal eb', ma yisil eb', ma junoc yuc'tac eb', ma junoc yanab' eb' cob'esto schami, syal syaman eb'. ²⁶ Slajvi chi' yovalil sacb'itej sb'a eb' icha yalan ley, uque' c'ual maxtzac ochlaj eb' munlajel d'a yol in templo chi'. ²⁷ Ayic tz'ochxi eb' d'a yol in templo chi' yic smunlajxi eb', a in Jehová in svala', yovalil syac' junoc noc' silab' eb' yuj stupil smul.

²⁸ Malaj junoc smacb'en eb' sacerdote syic' d'a e choñab', ichato a in ayin och smacb'enoc eb'. ²⁹ A svael eb' sacerdote chi', aton tas tz'ac'ji d'ayin yuj eb' eyetchoñab' yed' noc' silab' tz'ac'ji d'ayin yuj yac'ji tup mul yed' noc' tz'ac'ji stojoloc mul yed' masanil silab' syac' eb' yetisraelael eb' d'ayin. A juntzañ chi', yicñej eb' sacerdote chi' yaji. ³⁰ A eb' sacerdote chi', a b'ab'el sat avb'en te vach', yovalil scha eb' yed' masanil tas tz'ac'ji d'ayin. Ayic sb'oan ixim pan eb' in choñab', a ixim b'ab'el sb'oi, a ixim syac' eb' d'a eb' sacerdote chi' yic vach' svac' in vach'c'olal d'a yib'añ eb'. ³¹ A eb' sacerdote chi', max yal-laj schi'an junoc noc' much eb', ma junocxo noc' noc' scomon chami, mato milb'ilcham yuj noc' chium noc'.

45*A lum luum yic Jehová yaji
(Ez 48.9-20)*

¹⁻³ Ayic tz'och suerte yic spuchajec' lum luum d'a junjun irtilal, yovalil ch'oc tz'ic'hajcanel jab'oc luum vic tz'ajcan a in Jehová in tic, 12 kilómetro yed' nañalxo steel luum, oye' kilómetro sat luum. Masanil jun lum chi', vic tz'ajcan luum. A d'a snañal lum chi', ata' tz'ic'jicanel junoc macañ lum b'aj scan templo, 250 metro tz'aj lum d'a scharñil pac'añ. A d'a spatictac lum chi'

scan pax jab'oc lum colan tz'ajcani, 25 metro sat. ⁴ A jun macañ lum chi' yic eb' sacerdote smunlaj d'a templo tz'aj luum, aton eb' tz'och d'a vichañ in yac'an servil. Ata' syal sb'oanq'ue spat eb' d'a spatictac in templo chi'. ⁵ Añeja' tz'ic'chajcanel junxo macañ lum luum, 12 kilómetro yed' nañalxo steel, oye' kilómetro sat. A jun lum chi', yic eb' levita tz'ajcan luum, aton eb' smunlaj d'a templo yic vach' ay b'aj sb'oq'ue spat eb' b'aj scajnaji. ⁶ Axo d'a scostil lum vic yaji, yovalil scan junxo macañ luum. A jun lum chi' yic choñab' tz'ajcan luum. 12 kilómetro yed' nañalxo tz'aj steel luum, nañal yoxil kilómetro tz'aj sat luum, yic choñab' Israel tz'ajcan luum.

A lum sluum viñ yajal

(Ez 48.21-22)

⁷ Añejtona', ay chab' macañ lum luum, yic viñ yajal tz'ajcan luum. Ay jun macañ lum scan d'a stojolal b'aj sjavi c'u, axo junxo macañ luum, a d'a stojolal b'aj tz'em c'u scan luum, syalelc'ochi aton d'a stz'ey lum vic yaji yed' d'a stz'ey lum yic eb' choñab'. Lajan tz'aj steel luum yed' lum yic junjun iñtilal. ⁸ A jun macañ luum chi' yic viñ yajal Israel tz'ajcan luum. Yuj chi', a lum yic eb' in choñab', mañxo ol yiq'uec' lum eb' viñ yajal eb' chi', palta ol can lum d'a junjun macañ iñtilal.

A tas yovalil sc'anab'ajej eb' viñ yajal

⁹ A in Jehová Yajal in svala': Ex yajal Israel, mañxo eyixtej eb' in choñab', vach'ñejocab' tzeyutej e b'a, tojlrñej tzeyutej e ch'olb'itan junoc tasi. Actejec e toc'anec' lum slum eb' in choñab'.

¹⁰ A echlab' te tz'acan tze c'ana'. ¹¹ A eyechlab' tze c'an d'a sat eyavb'en, lajanocab' yool yed' eyechlab' tze c'an d'a tas a' yaji. A nivan echlab', aton homer, 220 litro yool, a tz'ac'an yechel masanil echlab'. A jun homer chi', lajuñe' bato a' tz'em d'a yool, lajuñe' pax efa sat avb'en tz'em d'ay.

¹² Añeja' pax tas tz'echtaj yalil: A 20 gera, lajan yalil yed' jun ciclo, axo pax 60 ciclo lajan yalil yed' jun mina.^{45.12} ¹³ Aton junzañ ofrenda tic yovalil syac' eb' etisraelal: A ixim e trigo yed' ixim e cebada 60 macañ tzeyutej ixim. Jun macañ ixim tzeyac'a'. ¹⁴ Icha pax chi' tzeyutej eyaceite, 100 macañ tzeyutej. Jun macañ tzeyac'paxi. ¹⁵ Axo pax noc' calnel sva b'aj yax añ añc'ultac d'a yol yic Israel, jun noc' tzeyiq'uel d'a scal 200 oc noc'. A in Jehová in svala', masanil junzañ tic ol c'anchaj d'a ofrendail yed' d'a silab' stz'ai yed' d'a silab' yic junc'olal yed' silab' yuj yac'ji tup smul eb' in choñab' Israel.

¹⁶ Yovalil masanil in choñab' Israel tz'ac'an junzañ ofrenda chi' d'a viñ yajal yaj d'a scal eb'. ¹⁷ A viñ yajal chi' tz'ac'an noc' noc' stz'a silab'il yed' ixim trigo ofrendail yed' vino tz'ac'ji ayic tz'alji q'uen uj, d'a c'ual ic'oj ip yed' d'a junzañ nivac q'uiñ vic yaji. Yovalil syac' pax silab' viñ yic stup mul, ixim trigo ofrendail, silab' stz'ai, silab' yic junc'olal yic vach' tz'ac'ji tup schucalil eb' yirñtilal Israel.

A q'uiñ yic snachajcot'R'tas ajnac yelta eb' israel d'a Egipto

¹⁸ A in Dios Yajal in svala': A d'a b'ab'el c'u yic b'ab'el uj, yovalil tzeyac' junoc noc' quelem vacax malaj spaltail yic sacb'ican in templo. ¹⁹ A viñ sat sacerdote tz'ic'anq'ue jab'oc schiq'uil noc' vacax chi', aton noc' ix ac'ji silab'il yuj yac'ji tup mul, sucanoch schiq'uil noc' viñ d'a smarcoal spuertail in templo, d'a spatictac schiquintac scharñil yed' d'a yoxmacañil yich altar chaañ ayq'uei yed' d'a smarcoal spuertail chab'il amac'. ²⁰ Añeja' icha chi' tz'aj pax d'a yuquil c'ual, yuj yalñej mach tz'och smul to mañ sc'anoc sc'ool,

mato mañ yojtacoc tato van yoch smul. Icha chi' tz'aj sacb'icanel in templo chi'. ²¹ Ayic 14 yoch b'ab'el uj, tze chanel yich q'uiñ yic tze naancot tas ajnac eyelta d'a Egipto. Uque' c'ual tze va ixim pan malaj yich. ²² A d'a jun c'ual chi', a viñ yajal, yovalil syac' junoc noc' quelem vacax viñ silab'il yuj smul, yuj pax yic masanil eb' choñab'. ²³ A d'a junjun c'u d'a uque' c'ual q'uiñ chi', yovalil syac' ucvañ noc' quelemtac vacax viñ yajal chi' yed' ucvañoc noc' ch'ac calnel, aton noc' malaj jab'oc spaltail. Sñusjitz'a noc' silab'il d'ayin. Tz'ac'jipax junoc noc' mam chiva d'a junjun c'u silab'il yuj yac'chaj tup mul. ²⁴ A yed' junjun noc' vacax chi' yed' junjun noc' calnel chi', tz'ac'jipax 40 libraoc ixim trigo yed' nañal scharñil litrooc aceite.

Q'uiñ yic chinama

²⁵ Arñejpaxa' d'a uque' c'ual q'uiñ yic chinama, aton jun q'uiñ schael yich d'a 15 yoch yuquul uj, a viñ yajal chi' yovalil syac'ñej silab' viñ. Lajan sb'isul noc' silab' chi' syac' viñ d'a junjun c'u, icha noc' syac' viñ d'a q'uiñ yic tze naancot tas ajnac eyelta d'a Egipto, aton noc' tz'ac'ji yuj stupchaj mul, noc' tz'ac'ji silab'il yed' ixim trigo yed' aceite ofrendail.

46

A tas yovalil sb'o viñ yajal ayic ay q'uiñ

¹ A in Jehová Yajal in svala': A jun spuertail schab'il amac' d'a stojolal b'aj sjavi c'u, a d'a vague' c'ual munlajel, yovalil macanñej, arñej d'a sc'ual ic'oj ip sjacvi yed' d'a sc'ual yic tz'alji q'uen uj. ² A viñ yajal chi' tz'och viñ d'a jun puerta d'a b'ab'el amac', tz'och viñ d'a jun corredor d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Tz'och liñan viñ d'a smarcoal jun puerta chi', yacb'an van sñusantz'a noc' silab' eb' sacerdote yed' noc' silab' yic junc'olal syac' viñ. Slajvi chi' tz'och viñ ejmelal d'ayin b'aj ayec' chi', ichato chi' tz'el viñ d'a corredor chi', palta scanñej jacan jun puerta chi', masanto vanxo sq'uc'b'i smacchaji. ³ Axo d'a sc'ual ic'oj ip yed' d'a yic tz'alji q'uen uj, yovalil tzul och eb' choñab' ejmelal d'ayin, d'a yichañ jun puerta chi'. ⁴ A noc' silab' yovalil syac' viñ yajal chi' d'ayin yic sñusjitz'a d'a sc'ual ic'oj ip, vacvañ noc' quelemtac calnel yed' jun noc' ch'ac calnel, malajocab' jab'oc spaltail noc' yucvañil. ⁵ Yovalil syac' 40 libraoc ixim harina viñ yed' noc' ch'ac calnel chi'. Axo yed' noc' quelemtac calnel chi', ato a' jantac tz'el d'a sc'ol viñ yac'ani. A yed' 40 libraoc ixim harina, syac' pax nañal scharñil litro aceite viñ. ⁶ Axo d'a sc'ual ayic tz'alji q'uen uj, yovalil syac' junoc noc' quelem vacax viñ, vacvañoc noc' quelemtac calnel yed' junoc noc' ch'ac calnel. Masanil juntzañ noc' chi', malajocab' spaltail noc'. ⁷ A yed' noc' quelem vacax chi' syac' 40 libraoc ixim harina viñ. Icha pax chi' tz'aj yac'an jun noc' ch'ac calnel chi' viñ. Axo pax yed' noc' quelemtac calnel chi', yalñej jantac tz'el d'a sc'ol viñ yac'ani. Axo yed' junjun 40 libraoc ixim harina chi', syac' nañal scharñil litro aceite viñ.

⁸ Ayic tz'och viñ yajal d'a spuertail schab'il amac' chi', tz'och viñ d'a corredor chi', arñeja' ta' tz'elxi viñ. ⁹ Ayic tzul och eb' choñab' ejmelal d'ayin d'a junjun q'uiñ, yovalil a tic sc'ulej eb': A mach tz'och d'a b'ab'el amac' d'a spuertail, d'a stojolal norte, a d'a puerta d'a stojolal sur tz'elxi. Axo mach tz'och d'a puerta d'a stojolal sur chi', a d'a puerta d'a stojolal norte chi' tz'elxi. Malaj junoc mach smeltzajxiel d'a puerta b'aj ix ochi, palta to tz'el d'a junxo puerta q'uelancot b'aj ix och chi'. ¹⁰ A viñ yajal chi', yovalil tz'och viñ yed' eb' choñab', tz'el pax viñ yed' eb'. ¹¹ A d'a nivac q'uiñ yed' sc'ual molanil, syac' 40 libraoc ixim harina viñ yajal chi' yed' junjun noc' quelemtac vacax. Icha pax chi' ixim syac' viñ yed' junjun noc' ch'ac calnel. Axo pax yed' junjun

noc' quelemtac calnel, yalñej jantac tz'el d'a scol viñ yac'ani. A yed' junjun 40 libraoc ixim harina chi', syac' pax nañaloc scharñil litro aceite viñ.

¹² Ayic tz'el d'a sc'ol viñ yajal chi' yac'an junoc noc' silab' d'ayin, junoc noc' sñusjitz'aoc, ma junoc noc' yic junc'olal, yovalil sjacchaj puerta d'a stojolal b'aj sjavi c'u, syac'an silab' viñ chi', icha syac' viñ d'a sc'ual ic'oj ip. Slajvi chi' tz'elxita viñ d'a puerta chi', ichato chi' smacchajxicani.

A ofrenda tz'ac'ji d'a junjun c'u

¹³⁻¹⁵ Junjun q'uirñib'alil d'a junjun c'u syac' silab' viñ yajal chi' d'ayin. Yovalil syac' junoc noc' quelem calnel viñ, yic sñusjitz'a noc' silab'il d'ayin, jun ab'il sq'uinal noc', malaj jab'oc spaltail noc'. A yed' jun noc' quelem calnel chi', syac' pax 14 libraoc ixim harina viñ yed' junoc litro aceite schchajem d'a yib'añ ixim. A jun tic, yovalil sc'anab'ajej viñ d'a masanil tiempo.

A tas yovalil sc'ulej viñ yajal yed' sluum

¹⁶ A in Jehová Yajal in svala': Tato a viñ yajal chi' siej jab'oc lum smacb'en d'a junoc yuninal, a jun lum chi' tz'ochcan smacb'enoc yuninal chi'. ¹⁷ Palta tato a viñ yajal chi' siej jab'oc lum d'a junoc schecab' yic smacb'enej, masanto sjavi ab'il yic tz'el tas d'a libre, ichato chi' syic'anxi lum viñ yajal chi'. A xo scan lum smacb'enoc eb' yuninal viñ. ¹⁸ A viñ yajal chi', malaj yalan yic viñ stoc'aneq' smacb'en junocxo anima. A lum sluum viñ, a lum syac' viñ smacb'enoc eb' yuninal. Icha chi', malaj eb' malaj smacb'en scan d'a scal in choñab', xchi Jehová.

A juntzañ cusinu d'a templo

¹⁹ Ix lajvi chi', ix in yic'anb'at jun viñ vinac chi' d'a yoloch sti' jun puerta, d'a chab' pat yic eb' sacerdote scan d'a stojolal norte. Ix sch'oxan viñ d'ayin d'a stojolal b'aj tz'em c'u d'a spatic chab' pat chi'. ²⁰ Ix yalan viñ d'ayin icha tic: Aton d'a tic yovalil ol stz'arñ noc' silab' eb' sacerdote tz'ac'ji silab'il yuj yac'ji tup mul, ma yuj stojoloc mul. A d'a tic ol b'ochaj pax ixim harina tz'ac'ji ofrendail. Icha chi', max ic'chajel juntzañ tastac chi' d'a b'ab'el amac', yic vach' max ochcan stziquiquial juntzañ tas yic Dios yaj d'a eb' anima, xchi viñ d'ayin. ²¹ Ix lajvi chi', ix in yic'anelta viñ d'a jun b'ab'el amac', ix in yic'aneq' viñ d'a scharñil pac'añ. ²² Ix vilan d'a junjun schiquintac amac' chi', ay juntzañxo yunetac amac'. Lajan yechel scharñil. 20 metro steel, 15 metro sat. ²³ A d'a spatictac juntzañ yunetac amac' chi', ayq'ue jun muro nab'a q'ueen, axo d'a yichtac jun muro chi', ayq'ue b'aj tz'och c'ac'. ²⁴ Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'ayin icha tic: Aton d'a juntzañ cusinu tic stz'arñ noc' silab' eb' smunlaj d'a templo tic, aton silab' syac' eb' choñab', xchi viñ d'ayin.

47

Jun a a' sq'ueul d'a yol templo

¹ Ix lajvi chi', ix in yic'anoch viñ d'a spuertail templo d'a stojolal b'aj sjavi c'u. A xo ix vilani, ay jun a a' sq'ueul d'a yalañ sti' puerta chi'. A jun a a' chi' sb'atcan a' d'a stojolal b'aj sjavi c'u, d'a co vach' ayic tzoñ elta d'a templo chi', tz'ec' a' d'a stojolal sur d'a jun altar. ² Ix lajvi chi', ix in yic'anelta viñ d'a spatic b'ab'el amac' chi', d'a jun puerta d'a stojolal norte. Ix b'at voyan in b'a d'a spatic amac' chi' yuj viñ, masanto d'a jun puerta d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ix vilani, ay jun a' yune' a' sq'ueul d'a stojolal sur d'a jun puerta chi'. ³ A jun viñ chi', ix b'at viñ d'a stojolal b'aj sjavi c'u, yed'nac jun ch'arñ ch'arñ viñ yic echlab'. Ix yechtan 500 metro viñ, ix in yic'aneq' viñ d'a yol a a' chi', a d'a sjaj voc ix q'ueul a'. ⁴ Ix lajvi chi', ix yechtanxi 500 metroxo viñ, ix in yic'anxi ec' viñ d'a yol a'. A xo d'a sjolom in penec ix q'ueul a'. Ix yechtanxi 500

metroxo viři, ix in yic'anxi ec' viři d'a yol a'. Axo d'a in narřal ix q'uec'och a'.
⁵ Ix yechtanxi 500 metroxo viři. A a' chi' te nivan ix aj a', mařixalaj mach syal sc'axpaj d'a yol a'. Te jul ix aj yich a', syal queq'ui, palta toxořej sco mac'a'.

⁶ Ix yalan viři d'ayin: Ach anima, scham val a naan tas ix il tic, xchi viři.

Ix lajvi chi' ix in yic'anxicot viři d'a stitac a' chi'.⁷ Axo ix vilani, mařixo jantacoc te te' ay d'a stitac a' chi'.⁸ Ix lajvi chi', ix yalanxi viři d'ayin: A jun a' tic, sb'at a' d'a stojolal b'aj sjavi c'u, sb'atřiej a' d'a sch'olanil a' Jordán, sb'atcan a' d'a yol a' mar Muerto. Ayic ol c'och a' d'a yol a' chi', ol chib'ocq'ue a' mar chi' yuj a'.⁹ Yalxořej b'aj ol c'och jun a' tic, vach' ol cajnaj masanil macařil noc' noc' d'a yol a', mařixo jantacoc noc' chay ol q'uib'oc. Yujto a jun a' tic, ol chib'ocq'ue a' a' c'achi' yuj a', ol te q'uib' tastac ay sq'uinal d'a yol a'.¹⁰ Tzijtum eb' yamum chay ol aj d'a sti' a'. A d'a En-gadi masanto d'a En-eglaim ol yac' tacjoc schimpa eb' yamum chay chi'. Mařixo jantacoc macařil noc' chay ol q'uib' d'a a', icha smacařil schayil a' mar Mediterráneo. ¹¹ Axo pax stitac a' soc'omtac, ma b'aj ay a' cotac řajab', mař ol chib'oclaj a', ata' ay a' a' c'achi', ata' ol yic'q'ueta yatz'am anima. ¹² A d'a stitac a' a' chi', ol q'uib'q'ue masanil macařil te te' sloji sat. A te te' chi', malaj b'aq'uiř sc'ajb'anem xil te'. Mař ol yactejpax yac'an sat te'. Junjun uj syac'řej sat te', yujto a' a' tz'elta d'a templo ayoch yaloc te'. A sat te' chi', ol lochajoc, axo xil te' ol och remeyoal, xchi viři d'ayin.

A stz'acařil jun naci3n chi'

¹³ Ix yalan Jehová Yajal d'ayin icha tic: Aton stz'acařil lum luum ol scha' lajchave' macař eb' yirřital Israel smach'enoc. (A eb' yirřital viřtaj Jos3e cha macař smach'en eb' ol yic'a'. ¹⁴ A in ix vac' in ti' vac'an jun lum tic d'a eb' e mam yicham. Lajanřiej tz'aj e pucanec' lum d'a e cal e lajchave' irřital. Aton jun lum tic ol vac' e mach'enoc.)

¹⁵ Aton stz'acařil lum tic d'a jun pac'ař d'a stojolal norte: Schael d'a a' mar Mediterráneo, sc'och d'a chořab' Hetl3n yed' d'a chořab' Zedad, ¹⁶ Hamat, Berota yed' Sibraim, aton ay d'a scal stz'acařil Damasco yed' Hamat masanto sc'och d'a Hazar-hatic3n, aton stz'acař sb'a yed' Haurán. ¹⁷ Yuj chi', a stz'acařil lum schael d'a a' mar Mediterráneo masanto sc'och d'a Hazar-enán. Axo d'a norte scan lum yic chořab' Damasco yed' lum yic Hamat.

¹⁸ Axo stz'acařil lum d'a stojolal b'aj sjavi c'u, aton tic: Tz'ec' d'a stitac lum yic chořab' Haurán yed' yic Damasco. Sb'atřiej d'a stitac a' Jordán, aton a' chi' tz'acař yaj d'a scal chořab' Galaad yed' Israel, masanto sc'och d'a chořab' Tamar d'a stojolal sur d'a yic a' mar Muerto.

¹⁹ Axo pax stz'acařil lum d'a stojolal sur, aton tic: Schael d'a chořab' Tamar, tz'ec' d'a sjattac a' Meriba-cades yed' d'a a' eluma' yic Egipto, masanto sc'och d'a a' Mediterráneo.

²⁰ Axo pax d'a stojolal b'aj tz'em c'u, a a' mar Mediterráneo ayoch stz'acařiloc luum. Schael d'a stz'acařil yic Egipto tz'ec'řej d'a sti' a' mar chi' masanto sc'och b'aj tzoř och d'a chořab' Hamat.

²¹ Aton jun lum tic yovalil spucchajec' d'a e cal junjun macař ex yirřital Israel ex tic. ²² A lum ol eyic' yed' eb' ch'oc chořab'il ayec' d'a e cal, aton eb' ayxo yuninal. Ayic ol e pucanec' luum d'a e cal, lajan lum yic eb' ch'oc chořab'il chi' ol yic' eyed'oc. ²³ A in Jehová Yajal in svala' to a eb' ch'oc chořab'il chi', ol scha' smach'en eb' yalřej b'aj cajan d'a scal junjun irřital chi'.

1-7 A stz'acariil Israel d'a norte, schael d'a a' mar Mediterráneo, tz'ec' d'a Hetlón yed' b'aj tz'och b'e d'a Hamat yed' d'a Hazar-enán, tz'ec' d'a stojolal sur d'a lum yic Damasco yed' Hamat chi'. Junjun macari yirñtilal Israel scha junoc macari lum lum smacb'enoc, sb'at stz'acariil lum d'a stojolal b'aj sjavi c'u, masanto sc'och d'a a' mar Mediterráneo, d'a stojolal b'aj tz'em c'u. Icha tic ol aj schaan lum smacb'en eb' chi' d'a stz'olal, schael yich d'a norte scottñej d'a sur: Dan, Aser, Neftalí, Manasés, Efraín, Rubén yed' Judá.

*A lum sic'b'ilel yicoc Jehová
(Ez 45.1-6)*

8 A d'a stz'ey lum smacb'en Judá, ata' ay jun lum sic'b'ileli: 12 kilómetro yed' nañalxo sat lum. Axo steel lum, lajan yed' steel lum smacb'en junjun irñtilal, scot d'a stojolal b'aj sjavi c'u masanto d'a stojolal b'aj tz'em c'u. A d'a snañal lum chi', ata' ay in templo.

9-10 A d'a jun lum lum vic yaj chi', ay jun macari lum, 12 kilómetro yed' nañalxo steel lum, oye' kilómetro pax sat lum. A d'a snañal lum chi', ata' ay in templo. 11 A jun lum chi', yic lum eb' sacerdote ayoch in yac'an servil, aton eb' yirñtilal viñaj Sadoc, eb' maj tzac'laj d'a spatic eb' yetisraelal ayic in yactancan eb', icha ix yutej sb'a eb' yetlevitail eb'. 12-13 A d'a sti' lum yic eb' sacerdote chi', ata' ay lum yic eb' levita. A lum chi', 12 kilómetro yed' nañalxo steel lum, oye' kilómetro pax sat lum. A lum vic yaj chi', 12 kilómetro yed' nañalxo steel lum, 10 kilómetro sat lum. 14 A jun macari lum chi' añej lum te vach' d'a yol nación chi'. Malaj junoc macari lum chi' syal schoñchajeli. Max yal-laj sq'uexchaj lum, max yalpaxlaj yac'chaj lum d'a junocxo anima, ujto vic yaj lum.

15-18 Ay junxo macari lum d'a scostil lum vic yaj chi', 12 kilómetro yed' nañalxo steel lum, nañal yoxil kilómetro sat lum, comon yaj lum. A d'a snañal yol lum chi', ata' ay nivan choñab'. Axo jantacto lum colan scani, syal scajnaj anima, syal pax sva noc' ta'. A jun choñab' chi', 2 mil 250 metro schariil pac'ari. A d'a spatictac choñab' chi', ay jab'xo lum lum oyaneq'ui, 125 metro sat lum. A noc' noc' sva d'a jab'xo lum lum chi'. A d'a jun pac'an d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a jun choñab' chi', ay jun macari lum lum, oye' kilómetro steel lum. Añeja' d'a stojolal b'aj tz'em c'u, ay pax junxo macari lum, oye' kilómetro pax steel lum. A d'a juntzari lum chi' smunlaj anima ay d'a choñab' chi', axo sat yavb'en eb' smolo', a syab'lej eb'. 19 Yalñej mach anima d'a yic junjun macari yirñtilal Israel smunlaj d'a yol choñab' chi', syal smunlaj eb' d'a chab' macari lum chi'. 20 Masanil lum vic yaji yed' lum yic jun nivan choñab' ay d'a snañal jun lum sic'b'ilcanel chi', 12 kilómetro yed' nañalxo lum d'a schariil pac'ari.

*Lum sluum viñ yajal
(Ez 45.7-8)*

21-22 A viñ yajal choñab' chi', a viñ tz'ican lum aycañ d'a snañal lum smacb'en Judá yed' lum smacb'en Benjamín, syalelc'ochi, aton lum ay d'a stz'eytac lum vic yaji yed' d'a stz'ey lum yic choñab'. Ay jun macari lum d'a stojolal b'aj sjavi c'u, 12 kilómetro yed' nañalxo sat lum, sb'atñej lum d'a tz'acari d'a stojolal b'aj sjavi c'u chi'. Axo pax d'a stojolal b'aj tz'em c'u ay junxo macari lum, masanto d'a a' mar Mediterráneo sc'och lum. A d'a scal chab' macari lum chi', ata' ay lum vic yaji, aton lum b'aj ay in templo yed' lum yic eb' sacerdote yed' pax lum yic eb' levita. Ata' ay pax lum b'aj ay nivan choñab'.

A lum smacb'en juntzariñ irñtilal

²³⁻²⁷ A lum smacb'en juntzañxo macañ yiñtilal Israel, sb'atrñej d'a sur. Junjun irñtilal ol scha junjun macañ sluum, schael d'a tz'acañ d'a stojolal b'aj sjavi c'u masanto sc'och d'a tz'acañ d'a stojolal b'aj tz'em c'u. Icha tic ol aj schaan smacb'en eb' chi' d'a stzonal: Benjamín, Simeón, Isacar, Zabulón yed' Gad.

²⁸ A d'a stojolal sur ay lum smacb'en Gad, a stz'acañil luum, schael d'a Tamar, tz'ec' d'a sjaj a a' yic Meriba-cades, d'a a' eluma' yic Egipto, masanto sc'och d'a a' mar Mediterráneo.

²⁹ Aton jun lum chi' ol scha juntzañ yiñtilal Israel smacb'enoc. Icha chi' ol aj e pucanec' luum.

A spuertail choñab'

³⁰⁻³⁴ A jun choñab' d'a snañal luum chi', ayoch muro d'a spatictac. A muro chi', 2 mil 250 metro yaj junjun pac'añ, lajan yaj scharñil pac'añ. A d'a junjun pac'añ ay ox'e' puerta. A d'a junjun puerta chi' ayoch sb'i junjun yiñtilal Israel, icha tic yaj stzonal: A d'a ox'e' puerta d'a stojolal norte, ayoch sb'i yic Rubén, yic Judá yed' yic Leví. A d'a ox'e' puerta d'a stojolal b'aj sjavi c'u, ayoch sb'i yic José, yic Benjamín yed' yic Dan. A d'a ox'e' puerta d'a stojolal sur, ayoch sb'i yic Simeón, yic Isacar yed' yic Zabulón. Axo pax d'a ox'e' puerta d'a stojolal b'aj tz'em c'u, ayoch sb'i yic Gad, yic Aser yed' yic Neftalí. ³⁵ A jun muro chi' 9 kilómetro yajoch d'a spatictac nivan choñab' chi'. A sb'i jun choñab' chi' ayic ol b'eyñejb'atoc: A Jehová ayec' d'a tic, ol sb'iej, xchi Jehová, xin chi.

A Slolonel Dios D'a Viñaj DANIEL

Daniel sb'i jun libro tic, yujto a yab'ixal viñaj Daniel chi' aycan d'ay. A jun tic, tz'ib'chajnacani ayic ayoch eb' aj Judá d'a syaelal yuj viñ rey sreyal Babilonia. A jun libro tic ox macañ yaji: A b'ab'el macañ, aton capítulo 1. A d'ay syal yuj yichb'anil jun libro tic. Axo schab'il macañ, schael d'a capítulo 2 masanto d'a 7. Aton d'a tic stz'ilchaj vaque' ab'ix b'aj syala' to a sDiosal viñaj Daniel chi' ec'alto yelc'och d'a yib'añ nación, d'a yib'añ juntzañ comon dios yed' d'a yib'añ eb' viñ rey. Axo pax yoxil macañ, schael d'a capítulo 8 masanto d'a 12. A d'a tic syal yuj ox'e' tas syilnac viñaj Daniel chi' d'a svayich, yuj eb' ayoch ajc'olal d'a Dios yed' d'a schoñab', yed' pax tas ol aj scan eb' d'a yalañ smandar Dios chi'. Tziztum tas tz'ib'ab'ilcan d'a jun libro tic, sb'inajpaxcan d'a Ch'añ Nuevo Testamento to yovalil ol ujoc.

A yichb'anil yab'ixal viñaj Daniel

¹ Ayic yoxilxo ab'il yoch viñaj Joacim reyal d'a Judá, ix c'och viñaj Nabucodonosor sreyal Babilonia yed' eb' soldado, yic syac'an oval eb' d'a Jerusalén. Yuj chi' ix och oyan eb' d'a spatic choñab' chi'. ² A Dios Cajalil ix ac'anoch viñaj rey Joacim chi' d'a yol sc'ab' viñaj Nabucodonosor chi' yed' juntzañxo eb' anima aj Judá yed' jantac yamc'ab' sc'anchaj d'a stemplo Dios. A juntzañ yamc'ab' chi', ix yic'cot viñ, ix javi d'a Babilonia tic, ix schecan viñ ac'chajoch d'a spatil sdiosal b'aj sic'chaj tas tz'ac'ji d'a sdiosal viñ chi'. ³ Ayic ix javi eb', ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Aspenaz, aton viñ yajal yaj d'a eb' yilumal sdespacho viñ rey chi' to sic'chajel jayvañoc eb' viñ quelemtac d'a scal eb' y'iñtilal eb' viñ rey aj Judá chi' yed' d'a scal eb' y'iñtilal eb' nivac yopisio ix ic'chajcot chi'. ⁴ Ix yalan viñ rey chi' icha tic: A eb' viñ quelemtac chi', yovalil te vach' yilji eb' viñ, malaj jab'oc spaltail snivanil eb' viñ, jelan eb' viñ, ay spensar eb' viñ, snachajel tas yuj eb' viñ, eb' viñ smoj val yac'an servil d'a palacio. Yovalil sc'ayb'ej sti' eb' caldeo eb' viñ yed' tas tz'ib'ab'il yuj eb'. ⁵ Ix yalanpax viñ rey d'a viñaj Aspenaz chi' to a svael viñ yed' svino viñ syab'lej eb' viñ quelemtac chi', sc'ayb'ajpax oxec ab'il eb' viñ. Slajvi chi', tz'och eb' viñ yac' servil viñ rey chi'.

A viñaj Daniel yed' oxvañ eb' viñ yetquelemal

⁶ A d'a scal juntzañ eb' viñ quelemtac ix sic'chajel yuj viñaj Aspenaz chi', ata' ayoch viñaj Daniel, viñaj Ananías, viñaj Misael yed' viñaj Azarías. Aton eb' viñ tic ix cot d'a scal eb' y'iñtilal Judá. ⁷ Ix q'uexchaj sb'i eb' viñ yuj viñaj Aspenaz chi'. A viñaj Daniel chi', Beltsasar ix sb'iej viñ, axo viñaj Ananías, Sadrac ix sb'iej viñ, axo pax viñaj Misael, Mesac ix sb'iej viñ, axo viñaj Azarías jun, Abed-nego ix sb'iej viñ. ⁸ A viñaj Daniel chi', ix sna viñ to mañ ol svalaj juntzañ tas ay yovalil yuj sley Dios, yuj chi' ix tevi viñ d'a viñaj Aspenaz chi' to max ac'ji plural viñ svaan svael viñ rey yed' tas syuq'uej viñ. ⁹ Ix och Dios yed' viñaj Daniel chi', yuj chi' te vach' viñ d'a yol sat viñaj Aspenaz chi'. Vach'chom icha chi', ¹⁰ palta ix yal viñaj Aspenaz chi' icha tic:

—Tzin xiv d'a viñ vajalil, yujto a viñ ix alani tas ol e va'a yed' tas ol eyuq'uej. Q'uinaloc axo ol yilan viñ to b'actac ex d'a scal juntzañxo eb' viñ quelemtac tic, ol am in schec miljoccham viñ rey chi' eyuuj, xchi viñ.

¹¹ Axo viñaj Aspenaz chi', ix yac'och jun yilumal viñaj Daniel chi' viñ yed' eb' viñ oxvañ quelemtac chi'. Yuj chi' ix yal viñaj Daniel chi' d'a viñ yilumal chi' icha tic:

¹²—Tzin tevi d'ayach to tzoñ ac' proval d'a lajuñeoc c'ual. Añej comon vael tzac' d'ayoñ, mocab' ac' noc' chib'ej co chi'a, añej pax a a' tzac' cuq'uej. ¹³Ayic stz'acvi lajuñe' c'ual chi', tzoñ a lajb'an yed' juntzañxo eb' viñ quelemtac svaan svael viñ rey chi'. Ichato chi' syalxo ac'an d'ayoñ tas ol co va chi', ato syal chajtil quiljiochi, xchi viñ.

¹⁴Ix schaan sc'ol viñ tas ix sc'an eb' viñ chi'. Lajuñe' c'ual ix ac'ji proval eb' viñ. ¹⁵Axo yic ix tz'acvi lajuñe' c'ual chi', ix iljiochi to te vach' yilji eb' viñ, te tec'an eb' viñ d'a yichañ juntzañxo eb' viñ ix vaan svael viñ rey chi'. ¹⁶Yuj chi', majxo ac'jilaj vael yed' vino yic viñ rey chi' d'a eb' viñ yuj viñ yilumal eb' viñ chi', axoñej comon vael ix yac' viñ d'a eb' viñ.

¹⁷A eb' viñ quelemtac chi' scharvañil, ix ac'ji sjelanil eb' viñ yuj Dios yic snachajel jantac sc'ayb'ub'al eb' aj Babilonia chi' yuj eb' viñ yed' tas tz'ib'ab'il. Axo viñaj Daniel chi', ay pax sjelanil viñ snaanel tas syalelc'och juntzañ vayich yed' juntzañ tas tz'ac'ji yila'. ¹⁸Axo yic ix c'och stiempoal icha yalnaccan viñ rey, ix molb'aj masanil eb' viñ quelemtac ix c'ay chi' yuj viñaj Aspenaz, ix yic'anb'at eb' viñ viñ d'a yichañ viñaj rey Nabucodonosor chi'. ¹⁹Ayic ix c'och eb' viñ d'a yichañ viñ rey chi', ix lolon viñ yed' eb' viñ, palta a d'a scal eb' viñ quelemtac chi' smasanil, malaj junoc eb' viñ syal slajb'an sb'a yed' eb' viñ charvañ chi', aton viñaj Daniel, viñaj Ananías, viñaj Misael yed' viñaj Azarias. Yuj chi' ix ac'jicanoch eb' viñ yac' servil viñ rey chi'. ²⁰Juntaquel sc'an'eb'j razón viñ rey chi' d'a eb' viñ yuj juntzañ sjelanil yed' tastac ajaltac snachajeli, ix nachajel yuj eb' viñ, lajuñel val ec'to sjelanil spensar eb' viñ charvañ chi' d'a yichañ masanil eb' ajchum yed' eb' naumel lolonel ay d'a yol masanil smach'en viñ. ²¹Axo viñaj Daniel chi' ix canñej viñ d'a yopisio chi', masanto d'a b'ab'el ab'il yoch viñaj Ciro reyjal.

2

A svayich vñtaj Nabucodonosor

¹Ayic schab'ilxo ab'il yoch viñaj Nabucodonosor reyjal, ay jun tas ix ac'ji svayichej viñ. Ix te och viñ ilc'olal yuj jun svayich chi', yuj chi' majxo ochlaj svayañ viñ. ²Axo masanil eb' viñ syal yuj yalani, eb' viñ ajb'aal, eb' viñ jelan yed' eb' viñ schuman yed' q'uen c'anal, ix checji avtajcot eb' viñ yuj viñ rey chi', yic tzul yal eb' viñ tas syalelc'och jun svayich viñ chi'. Axo yic ix javi eb' viñ d'a yichañ viñ, ³ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Ay val jun tas ix in vayichej, te ilc'olal vaj yuuj. Tzin nib'ej svojtaquejeli tas syalelc'ochi, xchi viñ.

⁴Ix yalan eb' viñ d'a viñ d'a ti' arameo icha tic:

—Mamin rey, ayocab'ñej opisio tic d'a junelñej. Al d'ayoñ a oñ a checab' oñ tic tas ix a vayichej chi', ol calan d'ayach tas syalelc'ochi, xchi eb' viñ.

⁵Ix tac'vi viñ rey chi' d'a eb' viñ icha tic:

—Toxo ix in na'a, tato mañ ol eyal d'ayin tas ix in vayichej chi' yed' tas syalelc'ochi, choc' ol ex aj e xicjichamoc, axo e pat, ol pojchajcanemoc. ⁶Palta tato ol eyal d'ayin tas ix in vayichej chi' yed' tas syalelc'ochi, nivan silab' ol vac' spacoc d'ayex, te nivan pax ol aj eyelc'ochi. Yuj chi', alec d'ayin tas ix in vayichej chi' yed' tas syalelc'ochi, xchi viñ d'a eb' viñ.

⁷Ix tac'vi eb' viñ jelan chi' d'a schaelal icha tic:

—Mamin rey, al a vayich chi' d'ayoñ a oñ a checab' oñ tic yic ol cal d'ayach tas syalelc'ochi, xchi eb' viñ.

⁸ Ix tac'vi viñ rey chi' d'a eb' viñ icha tic:

—Vojtaco to toñej tze say modo tas tz'aj e colan e b'a, yuj chi' tzeyiq'uec' tiempo, yujto eyojtac to a tas ix val d'a e patic mañ ol ec'laj. ⁹ Tato mañ ol eyala' tas ix in vayichej chi', a tas nab'il vuj d'a eyib'arñ, ol ujoc, yujto ix e mol alej tas tzeyutej e pacan d'ayin d'a esal, yach'an van e tarivan in q'uexan tas nab'il vuj d'a e patic. Alec tas ix in vayichej chi', yic snachajel vuuj to ol yal eyalani tas syalelc'ochi, xchi viñ.

¹⁰ Ix tac'vixi eb' viñ icha tic:

—Mamin rey, malaj junoc anima d'a yolyib'arñq'uinal tic syal snachajel yuuj tas tza c'anb'ej tic. Añejtona', malaj junoc rey vach'chom te b'inajnac sc'anb'an icha jun tic d'a eb' viñ jelan. ¹¹ Yujto a jun tic, te ajaltac snachajeli. Malaj junoc mach syal yalani, añej am eb' dios snachaj yuuj, palta a eb' chi', mañoc d'a co cal ay eb' a oñ anima oñ tic, xchi eb' viñ.

¹² Ayic ix yab'an viñ rey icha chi', ix cot val yoval viñ sic'lab'il. Ix yalan viñ to xicjicham eb' viñ jelan chi' d'a masanil yol yic Babilonia. ¹³ Ayic ix elta jun ley chi', ix saychajec' viñaj Daniel yed' eb' viñ oxvañ yetb'eyum viñ, yic schampax eb' viñ.

Yalnac viñaj Daniel tas ix svayichej viñ rey

¹⁴ A viñaj Arioc, yajal yaj viñ d'a eb' starivumal viñ rey. Ix ac'jioch yopisio viñ yic smilancham masanil eb' viñ jelan chi'. Van smolb'aj eb' viñ yuj viñ, axo viñaj Daniel chi' ix lolon yed' viñ d'a jelanil yed' d'a emnaquial. ¹⁵ Ix sc'anb'an yab' viñ icha tic:

—¿Tas yuj elañchamel ix yaq'uelta jun ley te ov tic viñ rey chi'? xchi viñ.

Ix yalan viñaj Arioc tas yaji. ¹⁶ Ix lajvi chi' ix b'at viñaj Daniel yic stevi viñ d'a viñ rey yic tz'ac'ji jab'ocxo stiempo viñ, yic syalan viñ tas syalelc'och jun vayich chi'. Ix scha sc'ol viñ rey tas ix yal viñ chi'. ¹⁷ Yuj chi' ix b'atxi viñaj Daniel chi' d'a spat. Ix yalan viñ d'a eb' viñ yetb'eyum, aton viñaj Ananías, viñaj Misael yed' viñaj Azarías, chajtil yaj jun lolonel chi'. ¹⁸ Ix yalan viñ d'a eb' viñ to sc'an scolval sDiosal satcha'ñ eb' viñ yic snachajel jun lolonel satub'tac chi' yuj eb' viñ, yic max miljicham eb' viñ yed' juntzarño eb' viñ jelan d'a yol yic Babilonia chi'. ¹⁹ Axo d'a jun ac'val chi', ix yac' Dios svayichej viñaj Daniel tas jun svayich viñ rey chi' yed' tas syalelc'ochi. Yuj chi', ix yal vach' lolonel viñ d'a sDiosal satcha'ñ. ²⁰ Ix yalan viñ icha tic: Ach co Diosal, alchajocab' vach' lolonel d'ayach d'a masanil tiempo, yujto ic yaj masanil jelanil yed' poder.

²¹ A ach ojtac jantac tiempo syac' yajalil junjun mach, yujto a ach tzac'och eb' d'a yopisio. Añeja' a ach syal ic'anxiel eb'. Uuj ay spensar eb' ay spensar. Uuj ay sjelanil eb' jelan.

²² A ach tzac' ojtacajel tas satub'tac yed' tas c'ub'eltac yaji. Ojtac masanil tastac ay d'a cal q'uic'alc'uinal, yujto aj saquilq'uinal ach.

²³ Ach co Diosal, sDiosal ach pax eb' co mam quicham, scac' yuj diosal d'ayach. Scalanpax vach' lolonel, yujto ix ac' in jelanil yed' in tec'anil. A ticnaic, ix ac' vojtaquejeli tas ix co c'an d'ayach. Ix ac' cojtaquejeli tas yaj svayich viñ rey, xchi viñ d'a Dios.

²⁴ Ayic ix lajvi slesalvi viñaj Daniel chi', ix b'at viñ d'a viñaj Arioc, aton viñ ix ac'ji yopisio yic smilancham masanil eb' viñ jelan d'a Babilonia chi'. Ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Mañ a milcham eb' viñ jelan chi'. Ic' in b'at d'a yicha'ñ viñ rey. Ol vala' tas syalelc'och svayich viñ chi', xchi viñ.

²⁵ Yuj chi' d'a elañchamel ix ic'chajb'at viñ yuj viñaj Arioc chi' d'a yicha'ñ viñaj Rey Nabucodonosor chi'. Ix yalan viñaj Arioc chi' d'a viñ rey chi' icha tic:

—Mamin rey, a d'a scal juntzarñ eb' ic'b'ilcot d'a Judá, ix ilchaj jun viñ vinac vuuj. A viñ ol alanoc tas syalelc'och a vayich chi', xchi viñ.

²⁶ Ix yalan viñ rey chi' d'a viñaj Daniel chi', scuchanpax Beltsasar, icha tic:

—¿Ol am yal alani tas ix in vayichej chi', tas pax syalelc'ochi? xchi viñ.

²⁷ Ix tac'vi viñ icha tic:

—Mamin rey, a jun tas satub'tac tza nib'ej tzojtaquejel chi', vach'chom a eb' viñ jelan, eb' viñ schuman yed' q'uen c'anal yed' eb' viñ ajb'aal, malaj junoc eb' viñ snachajel yuuj. ²⁸ Palta ay jun Dios ay d'a satchaarñ, a' syal yac'an cojtaquejel tas satub'tac. A ix ac'an ojtaquejeli tas ol ujoc d'a b'aq'uirñ. A ticañic ol val d'ayach tas ix a vayichej chi'. ²⁹ Ach Mamin rey, ayic jichan ach ec' d'a sat ch'at, van a naani tastac ol ujoc d'a b'aq'uirñ, axo Dios, aton tz'ac'an ojtaquejel tas satub'tac, a' ix ch'oxan d'ayach. ³⁰ Añeja' pax ix ch'oxan jun tic d'ayin, mañ yujoc to te jelan in d'a yicharñ masanil eb' anima, maay, palta yuj vac'an ojtaquejeli tas syalelc'och a vayich chi', yic ol nachajel uuj tas tza na'a.

³¹ Mamin rey, a tas ix il d'a a vayich chi' to ay jun yechel anima te nivan, liñanec' d'a icharñ. Veei yilji, te ay smay yilji. ³² A sjolom, nab'a oro. Axo sñi' sc'ool yed' sc'ab', nab'a plata. Axo sc'ool yed' yib'tac xub', nab'a bronce.

³³ Axo xub' yed' spenec, nab'a hierro, axo samil yoc yed' yiximal yoc, a q'uen hierro calan yaj yed' lum lum much'il d'a cal c'ac'. ³⁴ Mamin rey, yach'an van ilan jun chi', ay jun q'uen q'ueen munil ix cot d'a sat vitz, malaj mach ix ecancot q'ueen. A val d'a yoc jun yechel chi' b'aj calan yaj q'uen hierro yed' lum lum, ata' ix och tarñaj q'ueen. ³⁵ Nej val chi' ix poj'b'at q'uen hierro yed' lum lum chi', q'uen bronce, q'uen plata yed' q'uen oro chi', pococxoñej ix ajcanb'ati. Icha val smatz'il ixim trigo b'aj stec'chaj d'a varesma tz'ic'jib'at yuj ic', mañxa jab'oc scani, icha chi' ix ajcanb'at jun yechel chi'. Axo q'uen q'ueen ix mac'anoj jun yechel chi', ix q'uib'chaarñ q'ueen. Icha lum nivac vitz ix aj q'ueen, ix machajel yolyib'arñq'uinal tic yuj q'ueen.

³⁶ Mamin rey, aton jun tic ix a vayichej. A ticañic ol val d'ayach tas syalelc'ochi. ³⁷ A ach tic, sat aj d'a masanil eb' rey, yujto a Dios aj satchaarñ, a' ix ach ac'anoch reyal. Ix yac'anpax a jelanil yed' a b'inajnaquil yed' snivanil elc'ochi. ³⁸ Ix ach yac'och yajalil d'a yib'arñ masanil lum lum b'aj cajan eb' anima, noc' noc' yed' noc' much. A Dios chi' ix ac'anoch masanil juntzarñ chi' d'a yol a c'ab', yuj chi' a ach ton tzach sch'ox sjolom jun yechel to nab'a oro ix il chi'. ³⁹ Ayic ol lajvoquec' opisio tic, ol q'ue vaan junxo nación, palta mañ lajanoclay yed' jun ic tic. Slajvi chi', ol q'ue vaan junxo yoxil, aton jun sch'ox q'uen bronce chi'. Aton jun chi' ol ac'an yajalil d'a yib'arñ masanil yolyib'arñq'uinal tic. ⁴⁰ Ol lajvoc chi', ol q'ue vaan junxo scharñic te ay yip, icha q'uen hierro. A q'uen hierro chi' smac'an poj masanil tachac, pococ tz'aj yuj q'ueen. Icha chi' ol aj junxo ol q'ue vaan chi', ol satjoquel juntzarñxo nación yuuj.

⁴¹ Ix ilanpax yoc yed' yiximal yoc jun yechel chi', calan yaj q'uen hierro chi' yed' lum lum much'il d'a scal c'ac'. A jun chi' syalelc'ochi to a jun nación chi' cha macarñ yaji: Jun macarñ ay jab'oc yip icha q'uen hierro, icha ix aj ilan q'uen hierro calan yaj yed' lum lum chi'. ⁴² A yiximal yoc calan yaj yed' q'uen hierro yed' lum lum chi', a jun chi', syalelc'ochi to a jun nación chi' ay jab'oc yip, axo nañalxo malaj val yip. ⁴³ Icha val ix aj ilan q'uen hierro calan yed' lum lum chi', icha chi' ol yutej sb'a eb' yajal d'a juntzarñ nación chi'. Ol laj yic'laj sb'a yal yuninal eb' yic junñej ol yutoc sb'a eb' yalani, palta mañ ol elc'ochlaj tas sna eb' chi', icha q'uen hierro max scalej sb'a yed' lum lum. ⁴⁴ A d'a stiempoal juntzarñ eb' yajal chi', ata' ol q'ue vaan junxo nación yuj Dios aj satchaarñ, mañxa b'aq'uirñ ol sateloc, mañxo ol can d'a yalan junocxo.

Ol satjoquel juntzarixo nación chi' yuuj, ol canrtej d'a junelrtej. ⁴⁵ Aton chi' syalelc'och q'uen q'ueen ix il scot d'a sat vitz to malaj junoc mach ix ecancoti. Aton yuj q'ueen pococxoñtej ix ajcanb'at q'uen hierro, q'uen bronce, lum lum, q'uen plata yed' q'uen oro. Mamin rey, a Dios te Nivan Yelc'ochi, a' ix ch'oxan d'ayach tas ol ujoc d'a b'aq'uiri chi'. A jun a vayich chi' te yel, icha val tz'aj valan tic, icha chi' ol aj yelc'ochi, xchi viñaj Daniel d'a viñ rey chi'.

⁴⁶ Ayic ix yab'an jun chi' viñaj rey Nabucodonosor chi', ix em cumnaj viñ d'a yichañ viñaj Daniel chi', ichato chi' ix schecan viñ ac'chaj silab' yed' incienso d'a viñ. ⁴⁷ Ix yalanpax viñ d'a viñaj Daniel chi' icha tic:

—Val yel a e Diosal a ex tic, arñej yelxo nivan d'a yichañ juntzarixo dios. Aton val yajalil eb' rey, a sch'oxanpax tas satub'tac yaji. Tic val a achrtej ix nachajel jun lolonel tic uu, xchi viñ.

⁴⁸ Axo viñ rey chi' ix ac'anoch viñaj Daniel chi' d'a jun opisio te nivan yelc'ochi. Ix ac'chajpax silab' te vach' d'a viñ, yuj chi' ix ac'chajoch viñ yajalil d'a yol yic Babilonia chi'. Ix ochpax viñ yajalil d'a masanil eb' viñ jelan d'a smach'en chi'.

⁴⁹ Ix sc'an yopisio juntzarixo eb' viñ yetb'eyum viñaj Daniel d'a viñ rey chi'. Ix schaan sc'ol viñ rey chi', ix och eb' viñ yajalil d'a yol yic Babilonia chi', aton viñaj Sadrac, viñaj Mesac yed' viñaj Abed-nego. Axo viñaj Daniel chi', a d'a despacho viñ rey chi' ayoch viñ d'a yopisio.

3

Ejmelal d'a jun yechel nab'a oro

¹ Ix schec viñaj rey Nabucodonosor b'ochaj jun yechel ayoch oro d'ay, 30 metro steel, axo sat, oxo' metro. Ix yalan viñ to tz'ac'jiem d'a jun ac'lic scuchan Dura d'a yol yic Babilonia chi'. ²⁻³ Ayic toxo ix b'oel jun yechel chi', ix yavtancot eb' viñ ayoch yajalil viñ d'a masanil yol smach'en, aton eb' viñ yajalil soldado, eb' viñ gobernador, eb' viñ ac'um razón d'a yoltac choñab', eb' viñ molum tumin, eb' viñ juez yed' juntzarixo eb' viñ ayoch yajalil. Yuj chi' ix smolb'ej sb'a juntzarñ eb' viñ nivac yajal chi' d'a yichañ jun yechel chi', yic tz'och sq'uiri yuj eb' viñ. ⁴ A jun mach ayoch d'a yib'arñ sloloni, te chaarñ ix aj yalani: Ab'ec e masanil ex anima ix ex cot d'a masanil choñab' yed' d'a junjun nación yed' d'a junjun ti'al. ⁵ Ayic ol eyab'an sq'ue sjaj masanil son tic, aton flauta, tarñ'il, arpa, salterio, zamponia yed' masanil juntzarixo son, ol ex em cumnaj e masanil d'a yichañ jun nivan yechel ix schec b'ojoc viñaj rey Nabucodonosor tic. ⁶ Masanil mach marñ ol em cumnaj ejmelal d'a jun yechel tic, elañchamel ol yumchajb'at d'a yol jun horno ñilñton sq'ue sc'ac'al, xchi.

⁷ Yuj chi', masanil anima ayec' molan chi', ayic ix yab'an eb' sq'ue ñilñaj son chi', ix em cumnaj eb', ix yac'anem sb'a eb' d'a jun yechel chi'.

⁸ A d'a yic chi', ay juntzarñ eb' viñ aj Caldea ix ul ac'an queja eb' viñ aj Judá d'a viñaj rey Nabucodonosor chi'. ⁹ Ix yalan eb' viñ icha tic:

—Mamin rey, ayocab' opisio d'a masanil tiempo. ¹⁰ A ach ix ala' to ayic sq'ue sjaj masanil son tic, tz'em cumnaj masanil anima ejmelal d'a yichañ jun nivan yechel tic, ¹¹ axo mach max c'anab'ajani, syumchajb'at d'a yol horno sq'ue ñilñton sc'ac'al, xa chi. ¹² Palta ay juntzarñ eb' viñ aj Judá, aton viñaj Sadrac, viñaj Mesac yed' viñaj Abed-nego, eb' viñ ix ac'och yopisio d'a yol smach'en Babilonia tic, maj sc'anab'ajej eb' viñ tas ix ala'. Max och eb' viñ ejmelal d'a juntzarñ a diosal, max empax cuman eb' viñ d'a jun yechel a diosal ix a chec b'ochajq'ue tic, xchi eb' viñ.

¹³ Ayic ix yab'an jun chi' viñaj rey Nabucodonosor chi', ix cot val yoval viñ sic'lab'il, ix schecan viñ ic'chajcot eb' viñ oxvañ chi'. Axo yic ix c'och eb' viñ d'a yichañ viñ, ¹⁴ ix sc'anb'an viñ d'a eb' viñ icha tic:

—¿Tom yel a ex tic Sadrac, Mesac yed' Abed-nego maj ex och ejmelal d'a juntzañ in diosal yed' d'a yechel in diosal ix in chec b'ochajq'ue tic? ¹⁵ A ticnaic jun, tato b'ecan e c'ool, ayic ol eyab'an sq'ue sjaj son chi' junelxo, ol ex och ejmelal d'a yichañ jun yechel ix in chec b'ochajq'ue tic, malaj tas ol ex ic'anoc. Tato max e c'anab'ajej eyem cuman ejmelal jun, a val d'a jun rato chi', ol ex yumchajb'at d'a yol jun horno ñilñon sq'ue sc'ac'al. Tato icha chi' ol ex utajoc, ¿machto junoc dios ol yal ex scolanel d'a yol in c'ab'? xchi viñ.

¹⁶ Ix tac'vi eb' viñ d'a viñ rey chi', ix yalan eb' viñ icha tic:

—Mamin rey, malaj tas vach' calan yuj jun tic. ¹⁷ A co Diosal b'aj tzoñ och ejmelal a ori tic, syal ori scolanel d'a scal c'ac' d'a horno chi'. A' ol ori colanel d'a yol a c'ab'. ¹⁸ Vach'chom mañ ol ori coljoc yuj jun, palta mamin rey scac' ojtaquejeli to mañ ol ori em cuman d'a juntzañ a diosal chi' yed' d'a jun yechel a diosal ix a chec b'ojoc tic, xchi eb' viñ.

Ix colchaj eb' oxvañ quelemtac d'a scal c'ac'

¹⁹ Ayic ix yab'an juntzañ slonel eb' viñ quelemtac viñaj rey Nabucodonosor chi', ix chacb'i val sat viñ scot yoval. Ix schecan ecchajq'ue sc'ac'al jun horno chi' viñ, masanto jantac stechaj schacb'i sic'lab'il. ²⁰ Ix schecan juntzañ eb' viñ soldado viñ te ay yip, yic stzec'chaj eb' viñ oxvañ chi', syumchajb'at eb' viñ d'a scal c'ac' d'a yol horno chi'. ²¹ A eb' viñ oxvañ chi' ayto och spichul eb' viñ sc'an d'a yopisio b'aj ayochi, ix tzec'chaj eb' viñ yic syumchajb'at eb' viñ d'a scal c'ac' d'a yol horno chi'. ²² Snib'ej viñ rey chi' to elañchamel syumjiem eb' viñ d'a yol horno chi', yuj chi' ayic ix yumjiem eb' viñ yuj eb' viñ soldado chi', ix q'ueul copnaj te' c'ac' chi' d'a eb' viñ soldado chi', ix cham eb' viñ yujto te ov sc'ac'al. ²³ Axo pax eb' viñ oxvañ chi', tzec'b'il eb' viñ ix emc'och eb' viñ d'a yol horno chi'.

²⁴ D'a elañchamel ix q'ue jucnaj viñaj rey Nabucodonosor chi', ix xivq'ue viñ, ix yalan viñ d'a eb' viñ yajal ayec' ta':

—¿Tom mañ oxvañocñej eb' viñ quelemtac tzec'b'il ix yumjicanem d'a scal c'ac' chi'? xchi viñ.

—Ichaton chi' mamin rey, xchi eb' viñ.

²⁵ —Palta charvañ eb' viñ svila', tijanel eb' viñ, sb'eyec' eb' viñ d'a scal c'ac' chi', malaj val jab'oc tas tz'ic'an eb' viñ. Axo jun schañil chi', lajan val yilji icha junoc dios, xchi viñ.

²⁶ Ix lajvi yalan jun chi' viñaj Nabucodonosor chi', ix snitzanb'at sb'a viñ d'a slac'anil sti' horno chi', ix yalan viñ icha tic:

—Sadrac, Mesac yed' ach Abed-nego, schecab' ex Dios Jun Te Nivan Yelc'ochi, elañecoti, tzex cot d'a tic, xchi viñ.

Ix elta eb' viñ yoxvañil d'a cal c'ac' chi'. ²⁷ Ix lajvi chi' ix c'och umnaj masanil eb' viñ yajal d'a yol jun nación chi' yed' eb' viñ tz'ac'an srazón viñ rey yil eb' viñ oxvañ quelemtac chi', malaj val jab'oc snivanil eb' viñ ix tz'a yuj c'ac' chi'. Ix chamval yilan eb' viñ to malaj jab'oc xil sjolom eb' viñ ix tz'ai, malaj pax jab'oc spichul eb' viñ ix tz'ai, malaj val jab'oc sjab' te' c'ac' chi' d'a eb' viñ.

²⁸ A d'a jun rato chi', ix yalan viñaj rey Nabucodonosor chi' icha tic: Alhajocab' vach' lolonel d'a sDiosal viñaj Sadrac, viñaj Mesac yed' viñaj Abed-nego to a ix checancot yánel yic scoljiel eb' schecab' syac' val och sc'ool d'ay. Maj sc'anab'ajej in checnab'il a in rey in tic eb' viñ, b'ecan sc'ol eb' viñ scham d'a yichañpax yem cuman d'a yalñej tas diosal to mañ sDiosaloc eb' viñ. ²⁹ A ticnaic a in svala' to yalñej mach anima sb'uchvaj d'a sDiosal viñaj

Sadrac, viřtaj Mesac yed' viřtaj Abed-nego tic, choc' tz'aj eb' schami. Axo spat eb' sjuchajem smasanil, vach'chom tas chořab'il, tas nacional, ma tas ti'al syala', yujto malaj junocxo dios syal scolvaj icha sDiosal eb' viř tic, xchi viř.

³⁰ Ix lajvi chi' ix yac'anoch eb' viř oxvař quelemtac chi' viř rey d'a nivac opisio d'a smacb'en Babilonia chi'.

4

Ochnac viřtaj rey Nabucodonosor icha noc'al

¹ Ix yac'anb'at jun ab'ix viř rey d'a yol masanil smacb'en icha tic: A in rey Nabucodonosor in tic, svac' statzil e c'ool e masanil ex chořab', ma ex nación yalxořej tas ti'al tzeyala', a ex masanil ex cajan ex d'a yolyib'ařq'uinal tic. ² In gana tzeyojtaquejel e masanil tastac satub'tac ix sc'ulej Dios Nivan Yelc'och d'ayin. ³ Te satub'tacxořej tas sc'ulej, mař jantacoc spider, Yajal ton d'a masanil tiempo, a yopisio malaj slajvub'.

⁴ A in Nabucodonosor in tic, tzalajc'olal vajec' d'a in palacio. ⁵ Palta a d'a jun ac'val, ay jun tas ix in vayichej. A yuj tas ix vil chi' yed' tas ix in na'a, ix in te xivi. ⁶ Yuj chi' ix in chec avtajcot masanil eb' jelan d'a Babilonia tic, yic syalan eb' tas syalelc'och in vayich chi'. ⁷ Ix javi eb' smasanil: Aton eb' ajb'aal, eb' naumel lolonel, eb' schuman yed' q'uen c'anal yed' eb' ajchum. Ix valan in vayich chi' d'a eb', palta maj yal-laj eb' d'ayin tas syalelc'ochi. ⁸ Stzac'anilxo ix javi viřtaj Daniel, scuchan pax Beltsasar, icha sb'i in diosal, ayoch sjelanil juntzař dios d'a viř. Ix valan in vayich chi' d'a viř icha tic: ⁹ Ach Beltsasar, yajal aj d'a scal eb' jelan spensar, vojťac to ayoch sjelanil juntzař dios d'ayach, ojťacpax masanil tas satub'tac. Scham val ab'ani tas ix vil d'a in vayich, ol alan d'ayin tas syalelc'ochi. ¹⁰ Aton val in vayich ix vil tic ayic jichan in ec' in vayi:

A d'a snařal lum luum tic ix vil jun te te' te chaař steel.

¹¹ Ix q'uib'chaař te', te nivan ix aj spatic te'. A schon te', ix q'uec'och d'a satchaař, chequel te' masanto b'aj slajvic'och lum luum.

¹² Te vach' yilji xil te', mař jantacoc sat te', c'ocb'il val syab' sat te' chi' sloan masanil anima. Axo masanil noc' noc', tz'och noc' sc'ub'ej sb'a d'a yeřul yich te'. Axo d'a sc'ab'tac te' sb'o so' noc' much, axo masanil tas pitzan d'a yolyib'ařq'uinal tic, c'ocb'il svatzitaj eb' yuj sat te'.

¹³ Axo ix aj jun, ix vilan jun ángel d'a in vayich chi', to stařvej yolyib'ařq'uinal tic, van yemta d'a satchaař. ¹⁴ Te chaař ix el yav, ix yalan icha tic:

Ch'aquequel te te' chi', xiquequel sc'ab' te', tzeyic'anel xil te', tze saclemanb'at sat te' chi' smasanil. Saclemocab'canb'at masanil noc' noc' ayoch d'a yalař yeřul te' yed' masanil noc' much ayoch d'a sc'ab'tac te'.

¹⁵ Axořej yib' te' tzeyactejcani, tze tzec'ancan te' yib' chi' yed' q'uen cadena to hierro yed' bronze. Scan jun chi' d'a scal ař ařc'ultac chi', axo yal ac'val ol em d'a yib'ař, axo ař ařc'ultac ol sc'ux icha noc' caltacte'al noc'.

¹⁶ Ol ixtaxel spensar. Lajanxo ol aj spensar icha spensar noc' noc'. A jun macař yaelal chi', uque' ab'il ol yac'a.

¹⁷ A oř ángel oř sco tařvej yolyib'ařq'uinal tic, a oř scala' to ol javoc jun yaelal tic d'a yib'ař, yic vach' syojtaquejel eb' anima smasanil to a Dios Nivan Yelc'ochi, ay yopisio d'a yib'ařtac nación. A tz'ac'an opisio d'a mach sgana syac'ochi, syalpax yac'anoch junoc mach emnaquil yajaliloc junoc nación, xchi jun ángel chi'.

¹⁸ Aton in vayich ix vil tic. A ticnaic ach Beltsasar, al d'ayin tas syalelc'ochi, yujto malaj val junocxo eb' ay tas syal yuuj d'a yol in mach'en tic snachajel yuuj. Palta a ach tic ol yal snachajel uuj, yujto ayoch sjelanil juntzañ dios d'ayach, xin chi.

¹⁹ Axo viñaj Daniel chi', aton viñ scuchpax Beltsasar, quen am mañ junoc hora ix can numan viñ. Ix somchajq'ue spensar viñ, palta ix valan d'a viñ: Beltsasar, mañ ac' pensar yuj jun in vayich chi' yed' tas syalelc'ochi, xin chi. Ix yalan viñ d'ayin: Ay mamin rey, comonoc val d'a yib'añ eb' ayoch ajc'olal d'ayach ol em tas syalelc'och jun a vayich tic. ²⁰ Mamin rey, a jun te te' te chaarñ steel ix il chi', aton jun te' ix q'uec'och d'a satchaarñ, te' ix checlaj d'a najat, ²¹ te' vach' yilji xiil, te' tzijtum sat, te' c'ocb'ilñej syab' sat sloan masanil tas pitzan, te' b'aj tz'och masanil noc' noc' sc'ub'ej sb'a d'a yalañ yerul sc'ab', te' b'aj sb'o so' noc' much d'a scaltac sc'ab', ²² a ach ton tic mamin rey. To ix ach q'ueñejchaarñ yuj snivanil elc'ochi'. Ix q'uec'och a b'inajnaquil d'a satchaarñ. Yajal ach d'a masanil yolyib'arñq'uinal tic. ²³ Ix ilanpax yemta jun ángel stañvumal yolyib'arñq'uinal tic d'a satchaarñ, ix yalani: Ch'aquec telvoc te nivan te' chi', yic slajviem te'. Axoñej yib' te' yed' sch'añal yib' tzeyac'cani. Stzec'hajcan yib' te' yed' q'uen cadena to hierro yed' bronze, scan d'a caltac arñ'ultac. Emocab' yal ac'val d'a yib'añ ta', ol cajnaj yed' noc' noc' uqueoc ab'il. ²⁴ A syalelc'och jun tic mamin rey, a jun Dios Nivan Yelc'ochi, a' tz'alan jun tic d'a ib'añ. ²⁵ Ol ach pechchajel d'a scal eb' anima tic. Ol ach b'atcan d'a scal noc' noc', axo arñ arñ'ultac ol a c'ux icha noc' vacax. Ol em yal ac'val d'a ib'añ. Mamin rey, icha chi' ol ach ajec' uqueoc ab'il, masanto ol nachajel uuj to a jun Dios Nivan Yelc'ochi, a' yajal yaj d'a yib'añ eb' anima. A tz'ac'anpaxoch eb' yajal icha sgana mach syac'ochi. ²⁶ A jun lolonel ix alchaji to scan yib' te' yed' sch'añal yib' chi', syalelc'ochi to ol ach c'ochxoc d'a opisio chi' ayic toxo ix nachajel uuj to a Dios yajal yaj d'a yolyib'arñq'uinal tic. ²⁷ Yuj chi' mamin rey, cha ab' masanil juntañ lolonel sval tic d'ayach. Yuj chi' tojorñej tzutej a b'a, mañxo ac'och a mul. Comonoc val tzactejcan a c'ulan chucal, tzach colvaj d'a eb' tz'ixtaji. Tato icha chi', tecan ol ach can d'a junc'olal yed' a q'uechaarñ d'a masanil tasi, xchi viñaj Daniel chi' d'ayin, xchi viñ rey Nabucodonosor chi'.

²⁸ Masanil juntañ lolonel ix alchaj d'a viñaj rey Nabucodonosor chi', ix elc'ochi. ²⁹ Yab'ilal yalchaj juntañ chi' d'a viñ rey chi', ayic van sb'eyec' viñ d'a spañanil yib'añ spalacio d'a Babilonia, ³⁰ ix yalan viñ icha tic: Ina val yilji nivan choñab' Babilonia tic. A in yed' val in poder ix in b'oq'uei yic scheclajeli to nivan velc'ochi, xchi viñ.

³¹ Vanto val yalan juntañ lolonel chi' viñ, ix yab'an viñ yoch jun lolonel d'a satchaarñ, ix yalani: Scham ab'an juntañ lolonel tic ach rey Nabucodonosor, a opisio chi', toxo ix ic'chajec' d'ayach. ³² Ol ach pechchajel d'a scal eb' anima, ol ach b'atcan d'a scal noc' noc'. A arñ arñ'ultac ol a c'ux ichoc noc' noc' d'a uqueoc ab'il, masanto ol yal snachajel uuj to a Dios Nivan Yelc'ochi, a' tz'ac'an yajalil d'a yib'añ masanil anima yed' d'a yib'añ masanil nación d'a yolyib'arñq'uinal tic. A' tz'ac'anoch d'a yajalil mach sgana syac'ochi, xchi jun lolonel chi'.

³³ A d'a jun rato chi', ix elc'och tas alb'ilcan d'a yib'añ viñaj rey Nabucodonosor chi', ix pechchajcanil viñ d'a scal eb' anima. A arñ arñ'ultac ix sc'ux viñ icha noc' vacax, axo yal ac'val ix em d'a yib'añ snivanil viñ. Ix q'uib' xiil viñ icha noc' ch'acb'a, arñeja' icha yech noc' ix aj q'uen yech viñ.

Ix b'oxi spensar viñ rey

³⁴ Ix yalanpaxb'at viñ rey chi' icha tic: Ayic ix lajvi stiempoal yaelal ayoch d'a vib'añ a in Nabucodonosor in tic, ix in q'ue q'uelan d'a satchaarñ, ix b'o

in pensar d'a in locoal. Ix valan vach' lolonel d'a Dios Te Nivan Yelc'ochi, ix vic'anchari sb'i Jun ayrejec' d'a junelreje:

Yujto Yajal ton d'a junelreje, a yopisio malaj slajvub'.

³⁵ A d'a yichari, malaj val jab'oc tas syal yuj eb' cajan d'a sat luum tic. Sc'ulejreje tas snib'ej d'a scal eb' ayec' d'a satchaari yed' d'a scal eb' cajan d'a sat luum tic. Malaj mach syal syamanoch vaan sc'ab' syalan d'ay, ¿tas yuj icha chi' tza c'ulej? mañ xchioc.

³⁶ A d'a jun rato chi', ix meltzaj in pensar ix vab'i yed' vic'anxi vopisio nivan yelc'ochi yed' in poder. Axo eb' in checab' yed' eb' nivac yopisio d'a in despacho, ix javi eb' ul in sayeq'ui. Ix in ochxi yajalil d'a in nación, ix yic'anxi yip vopisio. Te nivan ix ajxi d'a yichari icha yaj d'a yalañtaxo.

³⁷ A ticnaic, a in val svic'chari Jun sReyal satchaari. Svalanpax vach' lolonel d'ay, yujto a masanil tas sc'ulej, vach'reje, tojolreje d'a smasanil. Syalpax yic'anemta eb' syaloch sb'a to nivan yelc'ochi, xchib'at virtaj Nabucodonosor chi'.

5

Juntzari tas ix tz'ib'chajoch d'a sat pat

¹ A virtaj Belsasar sreyal Babilonia, ix yavtej mil eb' nivac yopisio viri d'a yol snacion d'a jun nivan vael. A d'a jun vael chi', ix yuc' ari eb', ix yuc'an ari viri yed' eb'. ²⁻³ Vanxo sq'ue ari d'a sjolom viri rey chi', ix schecan viri ic'chajcot copa yed' uc'ab' nab'a oro, aton juntzari yic'naccot virtaj Nabucodonosor smam icham viri d'a templo d'a Jerusalen. A d'a yol juntzari copa yed' juntzari uc'ab' ix b'at ic'chajcot chi', ata' ix yuc' ari viri yed' eb' ix yetb'eyum yed' juntzari xo eb' ix schab'il yetb'eyum yed' pax masanil eb' ayoch yed' viri d'a vael chi'. ⁴ Masanil eb' ix cham yuj ari, ix yic'anchari sdiosal eb' nab'a oro, plata, bronce, hierro, te te' yed' q'uen q'uen.

⁵ A d'a jun rato chi', ix checlaj jun c'ab' anima b'aj sacq'uinal yuj candil, ix och ijan stz'ib'anoch d'a sat pat chi'. Ayic ix yilan jun c'ab' stz'ib'an chi' viri rey, ⁶ sac ix aj sat viri yuj xivelal. Ix luclong'ue yoc viri, ix el val yip viri.

⁷ Elañchamel ix el yav viri, ix yavtancot eb' naumel lolonel viri, eb' schuman yed' q'uen c'anal yed' eb' ajchum. Ix yalan viri d'a eb':

—A mach syal yilan juntzari tz'ib'ab'ilocho chi', syalan d'ayin tas syalelc'ochi, tz'ac'chajoch junoc pichul purpura d'ay, tz'ac'chajoch junoc cadena oro d'a sjaj, tz'och d'a yoxil yajalil d'a in mach'en tic, xchi viri.

⁸ Masanil eb' jelan ayoch yopisio yac'an srazon viri rey chi', ix och eb' d'a yol jun cuarto, palta malaj val junoc eb' ix nachajel yuuj tas syalelc'ochi. ⁹ Ix te xiv virtaj rey Belsasar chi', sac ix aj yilji sat viri. Axo masanil eb' viri vinac ayec' yed' viri ta', ix somchajpax sc'ool eb' viri. ¹⁰ Ayic ix yab'an ix reina, snun viri rey chi' yel yav viri yed' pax eb' avtab'il, ix och ix d'a yol scuartoal b'aj ayoch q'uir chi', ix yalan ix icha tic:

—Ayocab'nej opisio d'a junelreje. Mocab'ac' pensar, mocab'ach sach'ielpax yuj xivelal, ¹¹ yujto a d'a yol a mach'en tic, ay jun viri syal snachajel yuuj, ayoch sjelanil juntzari dios d'a viri. A d'a yol stiempoal viri a mam icham, a jun viri vinac chi', ix sch'ox val viri to ay spensar viri te vach', ay spensar viri sic'lab'il icha yic eb' dios. Yuj chi', a virtaj rey Nabucodonosor a mam icham, a viri ix ac'anoch jun viri chi' yajaliloch eb' ay spensar, eb' naumel lolonel, eb' schuman yed' q'uen c'anal yed' eb' ajchum. ¹² Daniel sb'i jun viri chi', axo viri a mam icham chi' ix ac'an scuch viri Beltsasar. Te ay sjelanil viri yed' tas yojtac, yic snachajel vayich yuj viri, syal snachajpaxel yuj viri tas syalelc'och junoc lolonel to ajaltac snachajeli yed' sb'oan yaj junoc tas to

nivan yaji. Avtejcot viñ an. A viñ ol ac'an ojtaquejel tas syalelc'och juntzañ tz'ib' d'a sat pat tic, xchi ix d'a viñ rey chi'.

¹³ Ix avtaj viñaj Daniel chi', ix ic'chajb'at viñ d'a yichañ viñ rey chi', ix sc'anb'an viñ d'a viñ:

—¿A ach am tic tza cuch Daniel, aj Judá ic'b'ílcot preso yuj viñaj Nabu-codonosor viñ in mam icham? ¹⁴ Ix alchaj d'ayin tob' ayoch sjelanil juntzañ dios d'ayach, tob' ay a pensar, jelan ach. ¹⁵ Yuj chi' ix ach vavtej. Ix vavtej masanil eb' viñ jelan yed' eb' naumel lolonel, yic syavtej juntzañ lolonel eb' tz'ib'ab'íloch tic yed' yalan eb' d'ayin tas syalelc'ochi, palta malaj val junoc eb' snachajel yuuj tas syalelc'ochi. ¹⁶ Ix alchaj d'ayin tob' syal ac'an checlajel lolonel ajaltac snachajeli. Yuj chi' ta syal avtan juntzañ lolonel tic, tzalan d'ayin tas syalelc'ochi, ol ac'chajoch pichul púrpura d'ayach, ol ac'chajpaxoch junoc cadena oro d'a a jaj, ol ach och d'a yoxil yajalil d'a yol in mach'en tic, xchi viñ rey chi'.

¹⁷ Ix yalan viñaj Daniel chi' icha tic:

—Canocab' a silab' chi' d'ayach mamin rey. Syal ac'an jun opisio chi' d'a junocxo, palta ol vavtej jun tz'ib' tic, ol valan d'ayach tas val syalelc'och juntzañ lolonel tz'ib'ab'íloch d'a sat pat tic.

¹⁸ Mamin rey, a Dios Te Nivan Yelc'ochi, a' ix ac'an yopisio viñaj Nabu-codonosor a mam icham yed' snivanil yelc'ochi, sb'ínajnaquil yed' stz-i-quiquial. ¹⁹ Yuj opisio ix ac'chaj chi' d'a viñ, ix xiv masanil anima d'a junjun nación yed' d'a junjun ti'al, yujto nivan yelc'och viñ rey chi' d'a yol sat eb'. A mach sgana viñ schami, schamñej, axo mach malaj sgana viñ schami, max miljichamoc. Ay pax mach ix ic'jñel d'a yopisio yuj viñ, ay pax mach ix ac'jñoch d'a yopisio, ato a' tas snib'ej sc'ool viñ. ²⁰ Palta a val yic ix yic'ancharañ sb'a viñ, ix ixtaxel sb'eyb'al viñ. Ix ic'chajel viñ d'a yopisio d'a reyál chi' yed' snivanil yelc'ochi. ²¹ Ix pechchajel viñ d'a scal eb' yetanimail, ix ochcan spensar viñ icha spensar noc' noc'. Junñej ix aj viñ yed' noc' caltacte'al b'uru. Ix sc'ux añ añc'ultac viñ icha noc' vacax. Ix empax yal ac'val d'a snivanil viñ, masanto ix yal snachajel yuj viñ chajtil val yaj Dios, Jun Te Nivan Yelc'ochi, yajal pax yaj d'a yolyib'arñquinal tic. A tz'ac'anoch eb' yajal to sgana syac'ochi. ²² A achxo pax tic, mamin rey Belsasar, yixchiquin ach viñ, vach'chom ojtag tas ix uji chi', palta mañ val jab'oc tziq'uem a b'a. ²³ Palta yelxo ix ic'charañ a b'a d'a yichañ Jun Yajalil satchaari. Ix ac'an ic'chajcot juntzañ copa d'a a mexa yed' juntzañ uc'ab' yic stemplo Jun Yajal satchaari chi'. A d'a yol juntzañ chi' ix uc' vino yed' masanil eb' avtab'il uu. Ix eyic'charañ juntzañ dios to max yal yilani, max yal yab'ani, malaj pax jab'oc tas yojtag. Mañoc pax d'a Dios ix al vach' lolonel, ina a pax d'a yol sc'ab' ay a q'uinal, a pax snaan tas tza c'ulej. ²⁴ Yuj chi' ix yac'cot Dios jun c'ab' ix tz'ib'an juntzañ lolonel tic, ²⁵ MENE, MENE, TEKEL, UPARSIN. ²⁶ A juntzañ tic icha tic syalelc'ochi: MENE: Toxo ix sb'is Dios jaye' c'u ayachto och d'a opisio, toxo ix sch'ox slajvub'. ²⁷ TEKEL: Toxo ix ach echtaj d'a yol echlab', mañ tz'acanoc alil. ²⁸ PERES: A a mach'en, van spojchajb'ati, ix ac'chajoch d'a yol sc'ab' eb' Medo yed' eb' Persa, xchi viñaj Daniel chi'.^{5.28}

²⁹ Ix lajvi chi', ix schecan viñaj rey Belsasar chi' ac'chajoch pichul púrpura d'a viñaj Daniel chi'. Ix ac'chajoch jun cadena nab'a oro d'a sjaj viñ. Ix yalan viñ rey chi' d'a masanil anima to a jun rato chi', ix ochcan viñaj Daniel chi' d'a yoxil yajalil d'a yol smach'en.

³⁰ A d'a jun ac'val chi' ix miljicham viñaj Belsasar sreyal eb' caldeo chi'.
³¹ Axo viñaj Darío aj Media ix yac'och sb'a yajalil sq'uexuloc viñ. 62 ab'il sq'uinal viñaj Darío chi'.

6

Ix yumchajem viñaj Daniel d'a scal noc' choj

¹ Ix yac'anoch 120 eb' viñ gobernador viñaj Darío chi', yic syil junjun macarñ choñtab' eb' viñ d'a yol smacb'en. ² Ix yac'anoch oxvarñxo sat yajal viñ d'a eb' viñ gobernador chi', yic syilan eb' viñ yed' starivan masanil tastac, yic vach' tz'acan tz'aj yac'chaj q'uen tumin syac' eb' viñ d'a viñ rey chi'. D'a scal eb' viñ sat yaj chi' ayoch viñaj Daniel chi'. ³ Ix checlajel viñaj Daniel chi' d'a scal eb' viñ yetyajalil chi', yujto vach'ñiej syutej sb'a viñ. Yuj chi' ix sna viñ rey chi' to tz'och viñ sat yajalil d'a yol smacb'en chi'. ⁴ Axo juntzarñ eb' viñ yetyajalil viñ chi', ix say modo eb' viñ tas tz'aj yemta viñ d'a yopisio chi'. Palta te c'anab'ajum viñ, max elc'an viñ d'a tas sc'ulej, ayoch spensar viñ d'a yopisio chi'. Yuj chi' malaj junoc tas syal yalanq'ue eb' viñ d'a spatic viñ. ⁵ Yuj chi' ix ochñiej ijan eb' viñ snaani, ix yalan eb' viñ: Malaj val junoc tas syal calanq'ue d'a spatic viñ, añej yuj sc'anab'ajan sDiosal viñ, xchi eb' viñ.

⁶ Yuj chi' ix slajtiej sb'a eb' viñ yajal chi', yic b'at yalan eb' viñ d'a viñaj Darío chi'. Ayic ix c'och eb' viñ d'a yichañ viñ, ix yalan eb' viñ icha tic:

—Mamin rey Darío, ayocab'ñiej opisio d'a junelñiej. ⁷ Ix co mol lajtiej co b'a co masanil a oñ yajal oñ tic d'a yol a mach'en tic. Ix co naani to tzaq'uelta junoc ley yic tz'alchajel d'a scal masanil anima d'a masanil yol a mach'en tic to malaj junoc mach sc'an an scolval sdiosal, ma d'a junocxo yetanimail d'a junoc ujal, palta añej d'ayach syal sb'a mamin rey. A mach max c'anab'ajan jun ley chi', tojolñiej syumjicanem b'aj mach'il noc' choj. ⁸ Yuj chi', mamin rey, ac' tz'ib'chaj jun ley chi', tzac'anoch a sello d'ay yic vach' malaj mach syal sq'uexani. A' co ley a oñ medos yed' persas oñ tic, max yal-laj yec'b'ati, xchi eb' viñ.

⁹ Yuj chi' ix schec viñaj rey Darío chi' tz'ib'chaj jun ley chi', ix yac'anoch viñ d'a yopisio. ¹⁰ Axo ix yab'an viñaj Daniel to toxo ix alchajel jun ley chi', ix q'ueñej viñ d'a yol spat d'a chaarñ, ix sjacanxi sventena viñ q'uelanb'at d'a stojolal Jerusalén. Ix em cuman viñ, ix lesalvi viñ d'a Dios, ix yac'an yuj diosal viñ d'ay. Oxel slesalvi viñ d'a junjun c'u, ichataxon sc'ulej viñ. ¹¹ Axo juntzarñ eb' viñ chi', ix smolb'ej sb'a eb' viñ, ix yilan eb' viñ to van slesalvi viñ yed' stevi viñ d'a Dios. ¹² Yuj chi' ix b'at eb' viñ d'a viñ rey chi'. Ix b'at yalan eb' viñ yuj jun ley toxo ix alchajel chi', ix yalan eb' viñ icha tic:

—Toton ix a chec alchajel jun ley tz'alan icha tic: Yalñiej mach syal sb'a d'a sdiosal, ma d'a junocxo ch'oc animail d'a junoc ujal, tato mañoc d'a viñ rey syal tas snib'ej, yovalil syumchajem b'aj mach'il noc' choj, xchi. ¿Mañ am yeloc icha chi'? xchi eb' viñ.

—Ichaton chi' ix aji. A jun ley chi' yovalil sc'anab'ajaji, a co leyal a oñ medos yed' persas oñ tic, max yal-laj yec'b'at tas syala', xchi viñ rey chi'.

¹³ Yuj chi' ix ochñiej ijan eb' viñ yalan icha tic:

—A viñaj Daniel, viñ ic'chajnacot d'a Judá, max sc'anab'ajejlaj viñ. Mamin rey, mañ jab'oc xiv viñ d'ayach, malaj pax jab'oc yelc'och jun ley chi' d'a viñ. Toxo ix quila' to oxel slesalvi viñ d'a sDiosal d'a junjun c'u, xchi eb' viñ.

¹⁴ Ayic ix yab'an viñ rey chi' icha chi', ix och viñ d'a cusc'olal. Masanil jun c'ual chi', ix sayec' viñ tas tz'aj scolchajel viñaj Daniel chi'. ¹⁵ Axo yic vanxo sb'at c'u, ix smolb'anxi sb'a juntzarñ eb' viñ vinac chi' d'a yichañ viñ rey chi', ix yalan eb' viñ:

—Mamin rey, ojtac val to a co ley a orñ medos yed' persas orñ tic, ta ay junoc lolonel, ma junoc ley toxo ix yalel viñ rey, maxtzac yal-laj yec'b'ati, xchi eb' viñ.

¹⁶ Ix lajvi chi', ix schecan viñ rey chi' ic'chajcot viñaj Daniel chi' yic syumchajem viñ b'aj macb'il noc' choj chi'. Ayic manto yumchajem viñ, ix yalan viñ rey chi' d'a viñ:

—Comonoc val ol ach coljoc yuj a Diosal to ayachñejoch ac'an servil, xchi viñ.

¹⁷ Ayic toxo ix yumjicanem viñ d'a scal noc' choj chi', ix ac'jicanem jun q'uen q'ueen smaculoc. Ix ac'jicanoch sello yic yopisio viñ rey chi' d'a q'ueen yed' sello eb' viñ nivac yajal yaj yed' viñ, yic vach' max tenjiec' tas ix alchaj d'a spatic viñaj Daniel chi'. ¹⁸ Ix lajvi chi', ix b'at viñ rey chi' d'a spalacio, palta majxo valaj viñ, majxo schec viñ ic'chajcot eb' tz'ac'an tzalajb'oc sc'ool. Ix b'at vay viñ, palta junelñej maj ochlaj svayañ viñ d'a jun ac'val chi'. ¹⁹ Ix pet q'ue vaan viñ, ix b'at lemnaj viñ d'a sti' b'aj macb'il noc' choj chi'. ²⁰ Ayic ix c'och viñ d'a slac'anil chi', ix avaj viñ d'a viñaj Daniel chi'. Cuseltac ix yutej avaj sb'a viñ, ix yalan viñ:

—Daniel, ach schecab' jun Dios pitzan, aton jun Dios tzac'ñej servil ¿ix am yal ach scolanel a Diosal d'a noc' choj chi'? xchi viñ.

²¹ Ix tac'vi viñaj Daniel chi' icha tic:

—Mamin rey, ayocab' opisio d'a junelñej. ²² Ix schecot jun yánel in Diosal yic smacan sti' noc' choj tic. Yuj chi' malaj val jab'oc tas ix in yutej noc', yujto yojtac to malaj jab'oc in mul d'a yichañ. Malaj pax tas chuc ix in c'ulej d'ayach, xchi viñ.

²³ Yuj chi' ix te tzalajq'ue viñ rey chi', ix schecan viñ ic'chajq'ueta viñaj Daniel b'aj ay noc' choj chi'. Axo yic ix q'ueul viñ, ix yilan eb' to malaj jab'oc b'aj ix lajvi viñ, yujto a sDiosal viñ ayoch yipoc sc'ool. ²⁴ Ix lajvi chi', ix yalan viñ rey chi' to sb'at ic'jicot eb' viñ ix alanj'ue jun lolonel d'a spatic viñaj Daniel chi'. Ix yumjicanem eb' viñ d'a scal noc' choj chi' yed' yetb'eyum yed' yalyuninal junjun eb' viñ. Manto emc'ochlaj eb' d'a scal noc', ix q'ueta tzacaljoc noc' d'a eb', choc' ix aj eb' yuj noc'.

²⁵ Ix lajvi chi', ix yac'an tz'ib'chaj viñaj rey Darío jun tic d'a masanil anima yalñej tas t'al ay d'a yol smacb'en chí'. Ix yalanb'at viñ icha tic: Junc'olalocab' eyaji. ²⁶ Svalan d'ayex e masanil d'a yol in macb'en, nivanocab' yelc'och sDiosal viñaj Daniel d'a yol e sat.

Yujto a sDiosal viñ chi', pitzan toni, ayñejec' d'a junelñej. A yopisio, malaj b'aq'uirñ ol sateloc, malaj slajvub'.

²⁷ A Jun Colvajum chi', a scolan eb' yic yed' spoder. Sch'oxan tas satub'tac d'a satchaañ yed' d'a sat luum tic. A ix colanel viñaj Daniel d'a noc' choj, xchib'at viñ rey chi'.

²⁸ Ayñejoch viñaj Daniel chi' d'a yopisio ayic ayoch viñaj Darío d'a reyal yed' pax yic ayoch viñaj Ciro aj Persia reyal.

7

Tas ix yil viñaj Daniel d'a svayich

¹ A d'a yic b'ab'el ab'il yoch viñaj Belsasar reyal d'a Babilonia, ay jun ac'val, ay juntzañ tas ix ac'ji vil a in Daniel tic d'a in vayich. Axo ix in q'ue vaan, ix in tz'ib'an tastac nivan yelc'och d'a in vayich chi'. Aton juntzañ tic ix in tz'ib'ejcani:

² Ix vil d'a in vayich to a d'a schañ pac'añil yolyib'añq'uinal, ix cot poññaj ic' d'a yib'añ a a', ix ib'xiq'ue a' nivan mar chi' yuuj. ³ Axo ix aji, ix checlajq'ue chañvañ noc' nivac noc' d'a yol a' mar chi', ch'occh'oc yilji junjun noc'. ⁴ A

jun noc' ix b'ab'laj q'ueuli, lajan yilji noc' icha noc' choj, palta ay sc'axil noc' icha yic noc' d'iv. Ayic van vilan noc' chi', ix jecchitajel sc'axil noc' chi'. Ix ac'chajq'ue liñan d'a sat luum, icha tz'ajq'ue liñan anima ix ajq'uei. Ix q'ueux spensar, icha spensar anima ix aji.

⁵ Axo noc' schab'il, lajan yilji noc' icha noc' oso, tz'eyanq'ue jun pac'ari snivanil noc' d'a yichari junxo pac'ari. A d'a yol sti' noc', ay ox'e b'aquil costil. Ix vab'an yalchaj d'a noc': Ixic, tza chi'an jantac chib'ej snib'ej a c'ool, xchi d'a noc'.

⁶ Axo noc' yoxil, lajan yilji noc' icha noc' tz'ib'choj. Ay char'e sc'axil noc' d'a snañal yich spatic. Ix vilanpaxi to ay char'e sjolom noc', ix ac'chaj spoder noc' yac'an yajalil.

⁷ Axo noc' schar'il ix vil d'a in vayich chi', te chuclaj yilji noc'. Te ay smay quilan noc', te ay yip noc'. Te nivac q'uen ye noc', nab'a hierro. Choc' tz'aj masanil tas yuj noc', sb'uc'anem noc', axo jantacto scan yuj noc', stec'canem noc'. Yelxo te ch'oc yilji jun noc' chi' d'a yichari juntzarixo noc' ix vil d'a sb'ab'elal. Ay lajuñe' sch'aac noc'.

⁸ Yacb'an q'uelan in och d'a juntzari sch'aac noc' chi', ix vilani, ix q'ueul junxo syune' ch'aac noc' d'a scal juntzarixo chi'. Ayic ix q'ueul junxo sch'aac noc' chi', ix stenancanel ox'e ch'aac aytaxon chi'. Axoñej jun chi' ix can sq'uexuloc juntzari chi'. A jun ch'aac chi', ay yol sat yed' sti' icha yic anima, ix yic'chañ sb'a yed' tas ix yala'.

A sb'eyc'olal Dios

⁹ Ix vilanñej, masanto ix ac'chajem juntzari c'ojob' yic eb' yajal, axo Dios, Jun Aytaxoneq'ui, ix em c'ojob' d'a sc'ojob'. Te sac yilji spichul icha yilji q'uen sacb'acom. Axo xil sjolom, te sac yilji icha noc' saccac lana. A sc'ojob' chi' yed' srudedail, ichato sq'ue rüññon sc'ac'al.

¹⁰ Ay jun c'ac' tz'el'ta d'a yichari icha sb'ey a a'. A eb' tz'ac'an servil, liñanoch eb' d'a yichari, millonalxo sb'isul eb'. Ix lajvi chi' ix el yich sch'olb'itaj juntzari nación, ix jacvi juntzari ch'ari libro.

¹¹ Q'uelan inñejoch yuj juntzari b'uchval lolonel van yalan jun yune' ch'aac chi'. Yacb'an van vilan chi', ix mac'jicham jun noc' chi'. Choc'xoñej ix aj noc', ix yumjib'at noc' d'a scal c'ac', ix tz'ab'at noc'. ¹² Axo juntzarixo noc' chi', ix ic'chajec' yopisio noc', palta ixto chajiec' noc' jab'oxco.

¹³ Ix vilanñej d'a in vayich chi':

Ix vilani to ay jun mach ix cot d'a scal asun, lajan yilji icha anima. Ix c'och b'aj ayec' Dios Jun Aytaxonec' chi', ix och d'a yichari. ^{7.13}

¹⁴ Ix ac'chaj yopisio, spoder yed' snivanil yelc'ochi. Masanil anima, yalñej tas ti'al tz'ac'an servil. A spoder ayñejec' d'a junelñej, malaj b'aq'uiñ ol lajvoc yopisio chi'.

¹⁵ Ix in xivcanq'uei ayic ix vilan juntzari tic, ix somchaj in pensar yuuj. ¹⁶ Ix in och d'a stz'ey junoc liñanoch ta', ix in c'anb'an d'ay tas syalelc'och juntzari chi'. Ix tac'vi d'ayin icha tic: ¹⁷ A char'vañ noc' noc' ix il chi', aton char'e nación ol checlajq'ue d'a yolyib'arñq'uinal tic. ¹⁸ Ayic ol lajvoquec' juntzari nación chi', a eb' yicxo Dios, Jun Te Nivan Yelc'ochi, ol ac'jocanoch eb' yajalil d'a junelñej, mañxalaj b'aq'uiñ ol ic'joquec' yopisio eb' chi', xchi.

¹⁹ Ix in c'anb'ejxi d'ay, tas yaj noc' schar'il noc' chi', te ch'oc yilji noc' d'a yichari juntzarixo noc' chi'. Nab'a hierro q'uen ye noc', nab'a bronce yech noc'. Masanil tas choc' tz'aj yuj noc', sturanb'at noc', axo jantacto scani, stec'canem noc'. ²⁰ Arñejtona', ix in c'anb'ejpaxi tas syalelc'och lajuñe' sch'aac

7.13 **7:13** A d'a tic syala' "jun mach lajan yilji icha anima", vach'chom ec'to d'a yichari anima. Arñejta' syalpaxcot jun tic d'a Cristo. Tzijtum b'aj ix yac' b'inaj jun b'ichi' Jesús d'ay.

noc' chi' yed' junxo sch'aac noc' tzac'anto ix q'ueul chi', jun ix tenanel oxexo ayic ix q'ueuli. Te nivan pax yelc'och d'a yichař juntzarřxo ch'aac chi'. A jun toto ix q'ueul chi', ay yol sat, ay pax sti', syalan b'uchval lolonel. ²¹ Ix vilani to a jun ch'aac chi', syac' oval yed' eb' yicxo Dios. Ix ac'ji ganar eb' yuuj, ²² masanil ix c'och Dios, Jun Aytaxoneq'ui. Ix sb'oan yaj d'a eb', yujto ix c'och sc'ual schaan yopisio eb'. ²³ Ix yalan d'ayin icha tic:

A noc' scharřil chi', aton jun scharřil naci3n ol checlajq'ue d'a yolyib'arřq'uinal tic. Ch'oc yel d'a yichař juntzarřxo naci3n ol ec'oc. Ol smaguec' masanil yolyib'arřq'uinal tic, ol yac'an yajalil d'a malaj yoq'uelc'olal.

²⁴ A lajuře' sch'aac chi', aton lajuřvarř eb' viř yajal. A eb' viř ol ac'an yajalil d'a lajuř macarř yaj jun naci3n chi'. A d'a scal juntzarř eb' viř chi', ol q'ue vaan junxo rey te ch'oc yel d'a yichař juntzarřxo eb' viř d'a sb'ab'elal chi', ol ic'joquel oxvařoc eb' viř rey chi' d'a yopisio yuuj.

²⁵ Ol te b'uchvaj d'a Dios Te Nivan Yelc'ochi, ol yixtejřej eb' yicxo Dios chi'. Ol yac'lan sq'uexan juntzarř ley yed' juntzarř q'uiř alb'ilcan yuj Dios. Ol ac'chajcan eb' yicxo Dios chi' d'a yol sc'ab' d'a narřal scharřil ab'il.

²⁶ Palta ayic ol javoc sc'ual, ol ch'olb'itajoc, ol ic'chajel spoder chi', ol satel d'a junelřej.

²⁷ Axo yajalil yed' spoder yed' snivanil yelc'och juntzarř naci3n d'a yolyib'arřq'uinal tic, ol ac'chaj d'a eb' yicxo Dios chi', aton Jun Te Nivan Yelc'ochi. A Dios ol ac'an yajalil d'a junelřej. Masanil eb' ayoch yajalil d'a yolyib'arřq'uinal tic ol ac'an servil, ol sc'anab'ajan eb' d'ay, xchi d'ayin.

²⁸ Aton slajvub'al juntzarř tas ix alchajcan d'ayin a in Daniel in tic. Ix te somchaj in c'ool. Ix tup in chiq'uul yuj xivelal, palta malaj junoc mach b'aj ix val juntzarř lolonel tic.

8

Jun noc' ch'ac calnel yed' jun noc' mam chiva

¹ A d'a yoxil ab'il yoch viřtaj Belsasar reyal, ay juntzarřxo tas ix ac'ji vila', ayic toxo ix ac'ji vil juntzarř d'a sb'ab'elal. ² A ix aj vilani, ichato ayinec' d'a chořab' Susa, d'a yol yic Elam, d'a sti' a' Ulai. ³ Axo ix vilani, ay jun noc' ch'ac calnel ayec' d'a sti' a' chi'. Ay chab' sch'aac noc' nivac steel, palta ay jun sch'ac noc' chi' tzac'anto ix q'ueuli, te nivan steel d'a yichař junxo chi'. ⁴ Axo ix vilani, a yed' sch'ac jun noc' calnel chi', ix yac' lajvoc tastac ay d'a stojolal b'aj tz'em c'u yed' d'a norte yed' pax d'a sur. Malaj junocxo noc' syal stec'b'an sb'a d'a yichař, malaj mach syal scolanelta sb'a d'a yol sc'ab'. Sc'ulejřej tas snib'ej. Ix yic' val chaarř sb'a.

⁵ Vanto in naan yuj tas ix vil chi', axo ix vilani, ay jun noc' mam chiva van sjavi d'a stojolal b'aj tz'em c'u. Yelc'olal scot noc', icha val to max em jab'oc yoc noc' d'a sat luum. A jun noc' chiva chi', ay val jun sch'aac noc' te chequel. A d'a scal yol sat noc' ayq'ueta. ⁶ Ayic ix c'och noc' d'a slac'anil noc' calnel chab' sch'aac chi', noc' ix vil d'a sti' a' a', ix b'at jucnaj noc' d'a noc' yed' jantac yoval sc'ool. ⁷ Ix smac'an cařchaj sch'aac noc' calnel chi' noc' schab'il. Mařxalaj yip noc' calnel chi' yic stec'b'ej sb'a d'a yichař noc' chiva chi'. Ix lajvi chi', ix telvi noc' yuj noc' chiva chi' d'a sat luum, ix tec'jiem etzan noc' yuj noc'. Malaj mach ix yal scolan noc'.

⁸ Axo noc' mam chiva chi', ix ste vach' iq'uejchaarř sb'a noc'. Axo ix aji, ayic te tec'an noc' chi', ix cařchajb'at jun sch'aac noc' te nivan chi', axo chařexo sch'aac noc' ix q'ueul sq'uexuloc jun chi'. Ayic ix q'ueul sch'aac noc' chi', ix b'atcan q'uelan junjun ch'aac chi' d'a stojolal scharřil pac'arř yolyib'arřq'uinal

tic. ⁹ A d'a junoc juntzañ ch'aac chi', ix paq'uelta junxo yune' ch'aac. A jun chi', te nivan ix aji yed' yipalil ix smac juntzañ lugar d'a sur yed' d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ix smacpax lum luum te nib'ab'il. ¹⁰ Yelxo te chaar' ix aj sq'uib'i, masanto ix q'uec'och b'aj ay q'uen c'anal. Ix syumanemta jayeoc q'uen c'anal chi', ix stec'anem q'uen d'a sat luum. ¹¹ Ix stec'b'an sb'a d'a yichañ viñ yajalil eb' ay d'a satchaañ chi'. Ix scachanoch vaan yac'chaj silab' tz'ac'ji d'a Dios d'a junjun c'u. Ix yixtanb'at b'aj tz'ochtaxon ejmelal d'a Dios chi'. ¹² A yuj schuc pensaril jun yajal chi', ix yac'och soldado b'aj tz'ac'jitaxon silab' d'a junjun c'u yed' scachjioch vaan yac'ji silab' chi'. Ix satanel jun ejmelal vach' alb'ilcan yuj Dios. Ichato chi' b'ian ix sc'ulan tas snib'ej.

¹³ Ix lajvi chi', ix vab'ani to ay jun ángel sc'anb'an d'a junxo ángel icha tic: ¿Jantacto tiempo yic ol lajvoc juntzañ squil tic? ¿Jantacto tiempo ol yac' jun yajb'il yuj Dios tic sq'uexan silab' tz'ac'jitaxon d'a junjun c'u? ¿B'aq'uiñ ol och vaan stec'jiem eb' soldado yic satchaañ yed' jun Lugar Yicñej Dios Yaji? xchi. ¹⁴ Ix tac'vi junxo ángel chi' icha tic: Ato yic ol lajvoquec' 2,300 el mañ ol ac'chaj silab' d'a yemc'ualil yed' d'a q'uiñib'alil. Ato ta' ol lajvoc juntzañ chi'. Ichato chi', ol ic'joquel jun tas mañ vach'oc ayoch d'a Lugar Yicñej Dios Yaji, xchi jun ángel chi'.

¹⁵ A in Daniel in tic, vanto in naan tas ix vil chi', yic snachajel vuuj tas syalelc'ochi. Axo ix vilani, ay jun icha yilji anima ix sch'oxq'ue sb'a d'a vichañ. ¹⁶ Ix vab'an yoch jun av scot d'a sti' a' Ulai, icha val sjaj anima, ix yalan icha tic: Gabriel, vach' alej d'a jun viñ vinac tic yic snachajel yuj viñ tas ix yil chi', xchi.

¹⁷ Axo ix javi ángel Gabriel chi' d'a in tz'ey. Ix in em cumnajoc, ix emc'och snañal in sat d'a sat luum yuj xivelal. Ix yalan d'ayin: Ach anima, ojtaquejeli to a tas ix il chi', ato d'a slajvub' tiempoal ol ujoc, xchi.

¹⁸ Ayic vanto slolon chi' d'ayin, ix in ec' lian d'a sat luum. Ix satel in c'ool, yuj chi' ix och yub'naj d'ayin, ix in squetzanq'ue liñan. ¹⁹ Ix yalan d'ayin:

Ol val d'ayach tas ol ujoc ayic toxo ol lajvoc yoval sc'ol Dios. A jun tas ix il chi', a lajvub' c'ual sch'oxcoti.

²⁰ A noc' calnel chab' sch'ac ix il chi', aton eb' viñ sreyal Media yed' Persia sch'ox noc'. ²¹ Axo pax noc' mam chiva ix il chi', aton viñ sreyal Grecia sch'ox noc'. A jun sch'aac noc' nivaquil ayq'ueta d'a scal yol sat, a jun viñ b'ab'el rey sch'oxo'. ²² A char'e' ch'aac ix q'ueul sq'uexuloc jun ix cañchajb'at chi', syalelc'ochi to ol spoj snañal jun nación chi'. Char'e' nacional ol ajelc'ochoc, palta mañ lajanoc yip yed' jun b'ab'el.

²³ Ayic toxo ol lajvoquec' yopisio juntzañ nación chi', ayic ol tz'ac'voc chucalil d'a yichañ Dios, ay jun rey ol ac'an yajalil, malaj tz'och tas d'ay, te jelan yac'an musansatil.

²⁴ Ol yic' val yip sic'lab'il, palta mañoc yed' yip d'a yol yico'. Satub'tac ol yutej satanel tastac. Vach' ol elc'och d'a tas ol sc'ulej. Ol ac'joc ganar eb' soldado te ay yip yuuj yed' eb' yicxo Dios.

²⁵ Yuj sjelanil, ol yal yixtan eb' anima, ol ste iq'uejchañ sb'a. Tzijtum anima ol sateli ayic malaj jab'oc tas sna eb'. Ol stec'b'ej sb'a d'a yichañ Dios, jun Yajalil eb' yajal. Vach'chom icha chi' ol yutoc sb'a, palta ol satjoqueloc, mañ yujoc spider anima.

²⁶ A tas ix il d'a silab' tz'ac'ji d'a yemc'ualil yed' d'a q'uiñib'alil, tic val ix vach' alchajel d'ayach. A jun chi' yovalil ol elc'ochoc. Canocab'ñej d'a a pensar, malajocab' b'aj tzala', yujto a juntzañ chi', ol elc'ochoc ayic te nivanxo tiempo ol ec'oc, xchi ángel Gabriel chi'.

²⁷ A inxo Daniel in tic, ix te el vip ix vab'i. Ix in penaayax jaye' c'ual. Ix lajvi chi', ix in q'ue vaan, ix b'at vilanxi vopisio ayoch yuj viñ rey. Palta te ilc'olal vaj yuj jun ix ch'oxchaj vil chi', yujto max nachajel vuj tas val syalelc'ochi.

9

Ix lesalvi viñtaj Daniel yuj schoñab'

¹⁻² A viñtaj Dario yuninal viñtaj Asuero yiñtilal eb' medo, ix och viñ reyal d'a smacb'en eb' caldeo. A d'a b'ab'el ab'il yoch viñ d'a yajalil chi', a in Daniel in tic, van in c'ayb'an juntzañ ch'añ libro b'aj lolonnac Jehová d'a viñtaj Jeremías, aton viñ schecab'. Yuj chi' ix nachajel vuujo to a Jerusalén, 70 ab'il ol can tz'inan. ³ Yuj chi' ix in lesalvi, ix in tevi d'a Dios Cajal. Ix in ochpax d'a tzec'ojc'olal. Ix vac'anoch pichul yic tzec'ojc'olal chi', ix in em c'ojan d'a scal q'uen tic'aq'uil taarñ. ⁴ Ix in lesalvi d'a Jehová in Diosal, ix valan in b'a d'ay icha tic:

Mamin, Vajal ach, te nivan elc'ochi, te satub'tac yilji a poder. Tzaq'uelc'och atrato yic tzac'an a vach'c'olal d'a eb' tzach xajanani, aton eb' sc'anab'ajan a checnab'il. ⁵ Ix och co chucal yed' co pital d'ayach. Axorñej chucal ix co c'ulej. Ix co patiquejanel a checnab'il yed' a c'ayb'ub'al. ⁶ Maj co maclej cab' tas ix yal eb' a checab'. Yalnac a lolonel eb' d'a eb' co reyal, d'a eb' yajal yaj d'a co cal, d'a eb' co mam quicham yed' d'a masanil eb' quetchoñab'. ⁷ Ach Mamin Cajal, te tojal a pensar, xal orñ israel orñ tic, q'uixvelaltac cajec' scab'i. A eb' cotnac d'a Judá yed' d'a Jerusalén yed' juntzañix eb' quetisraelal cajan d'a najat yed' d'a lac'an, ix orñ a saclemejcanb'ati, yujto mañ c'anab'ajumoc ix cutej co b'a d'ayach. ⁸ A orñ tic Mamin Jehová, q'uixavtac co c'ool d'a ichañ, yujto ix och co mul d'ayach yed' pax eb' co reyal, eb' yajal yaj d'a co cal yed' pax eb' co mam quicham. ⁹ Palta a ach tic Mamin, co Diosal ach, te ay oq'uelc'olal yed' a nivanc'olal, vach'chom a orñ tic axorñej pitalil sco c'ulej d'a ichañ. ¹⁰ Mamin Jehová co Diosal, maj ach co c'anab'ajej icha ix aj a checan yal eb' a checab' d'ayorñ. ¹¹ A orñ tic, co masanil ix co tenec' a checnab'il, ix ach co patiquejeli, mañxalaj co gana ix cab' tas ix ala'. Yuj co mul chi', ix javi masanil juntzañ yaelal d'a quib'añ, aton tas tz'ib'ab'ilcan d'a yol ch'añ libro stz'ib'ejnaccan viñ a checab' aj Moisés. ¹² Toxo ix elc'och tas ix ala' to ol javoc d'a quib'añ a orñ tic yed' d'a eb' cajalil. Te nivan ix aj ac'an syaelal Jerusalén d'a yichañ juntzañix choñab'. ¹³ Masanil juntzañ yaelal tz'ib' yajcan d'a ch'añ libro yuj viñtaj Moisés, ix javi d'a quib'añ ticnaic. Palta arñej d'a spatic chucal ix orñ b'atcani, majxo co c'anab'ajej a lolonel yic tzac' a vach'c'olal d'ayorñ. ¹⁴ Yuj val chi' Mamin Jehová co Diosal, ix a na' ac'cot jun nivan yaelal tic d'a quib'añ. A ach tic, tojal ach d'a masanil tas tza c'ulej, a orñxo tic, maj co b'alaj chaej cab' d'ayach.

¹⁵ Ach co Diosal Cajal ach, a ch'oxnac val a nivan poder ayic ic'annaquelta eb' co mam quicham d'a Egipto. Yuj chi' te b'inajnac ach masanto ticnaic, palta a orñ tic jun, ix och co mul, arñej chucal sco c'ulej. ¹⁶ Mamin Cajal, cojtac to tza c'ulejñej tas tzala'. Yuj chi' eloc val d'a a c'ol ic'anel yaelal yed' yoval a c'ol ayoch d'a yib'añ choñab' Jerusalén, yujto a choñab' yaji, icpax yaj tzalan Sion. Masanil nación ay d'a slac'anil sb'uchvaj eb' d'a a choñab' chi', yujñej co chucal yed' yuj schucal eb' co mam quicham. ¹⁷ Ach co Diosal, ab' val in lesal yed' b'aj tzin tevi a in a checab' in tic. Yuj val a b'inaji, ch'ox a vach'c'olal d'a yib'añ a templo tz'inan yajcani. ¹⁸ Cha ab' Mamin, ilnab' val tas yaji, tz'inan yajcan jun a choñab' sb'inaj to ic yaji. Mañ yujoc co vach'il d'a yol quico' tzoñ tevi d'ayach, palta a val yuj a nivan vach'c'olal. ¹⁹ Mamin Cajalil, tac'vej orñ, ac' lajvoc co chucal. Cotañ, colvajañ qued'oc. Yuj val a b'inajnaquil, mocab'

ec' tiempo oñ a colani, yujto ojtacab'il to ic oñ yed' a choñab' Jerusalén, xin chi d'a in lesal chi'.

Ayocto ix alchajel yuj 70 semana

²⁰ Yacb'an vanñej in lesalvi, van valanqueta in mul yed' smul eb' vetchoñab' israel, tzin tevioch d'a Jehová in Diosal yuj tzalan Sion yicñej yaji.

²¹ Yacb'an van in lesalvi chi', axo ángel Gabriel, jun sch'oxnac sb'a d'ayin d'a yalañtaxo, ix javi jeñeñoc b'aj ayinec' chi', ichaval yorail yic tz'ac'ji silab' d'a Jehová d'a yemc'ualil. ²² Ix yalan d'ayin icha tic:

Daniel, tzin javi d'ayach yic tzul vac'an a jelanil yic snachajel uuj tas ol javoc d'a yib'arñ eb' etchoñab'. ²³ Ayic ix a yamanoch a lesalvi, a Dios ix pacan a lesal chi', yuj chi' tzin javi ul val d'ayach, yujto te xajan ach yuj Dios. A ticnaic, maclej ab' tas ol val d'ayach yic ol nachajel uuj tas ol ac'joc il tic.

²⁴ Ol ec' 70 semana^{9.24} d'a yib'arñ eb' etisraelal yed' d'a yib'arñ a choñab' to yicñej Dios yaji, masanto yic ol lajvoquec' pitalil yed' chucal, axo yac'ji tup masanil mul, ata', tojoltñej ol aj d'a smasanil tiempo. Ol elc'och masanil tas ix ch'oxji yil eb' schecab' Dios yed' tas alb'ilcan yuj eb'. Ol ac'chajoch jun lugar yicñej Dios yaj d'a yopisio.

²⁵ Yovalil ol nachajel jun tic uuj: Ayic ol alchajoc to ol b'ochajxiq'ue choñab' Jerusalén, ol ec' uque' semana b'ab'el, slajvi chi' ol ec' pax 62 semana. Ichato chi' ol ja jun Yajal to sic'b'ileli. A d'a jun tiempoal chi', ol b'ochajxiq'ue scalleal yed' smuroal Jerusalén chi' d'a scal jantac yaelal.

²⁶ Ayic toxo ix lajvi^{ec} 62 semana chi', ol miljoccham jun Yajal sic'b'ilel chi', ichato malaj tas syic'a'. Slajvi chi' ol juchajem templo yed' choñab' Jerusalén yuj eb' anima ayoch yed' jun yajal ol javoc. Icha val yel a' eluma', icha chi' ol aj slajviel Jerusalén chi'. A tas nab'il yuj Dios, ol ochñej oval yed' somchajb'ail masanto d'a slajvub' c'ual.

²⁷ A jun yajal ol javoc chi', tzijtum eb' anima ol yac' plural yic sb'oan strato yed'oc d'a junoc semana, palta d'a val snañalb'i jun semana chi', axo scachanoch vaan yac'haj silab' yed' ofrenda d'a Dios. Axo jun yajal chuc chi', ol yac'och tas to yajb'il yuj Dios d'a yol templo. Ayñejec' ta', masanto ol yac'cot Dios tas nab'il yuuj d'a yib'arñ jun yajal chuc chi', xchi ángel Gabriel chi' d'ayin.

10

A tas ix yil viñaj Daniel d'a sti' a' Tigris

¹ A d'a yoxil ab'il yoch viñaj Ciro reyal d'a Persia, ix alchajxi slolonel Dios d'ayin Daniel in tic, Beltsasar pax in b'i. Icha vayich ix aj yalji d'ayin. A jun tas ix vab' chi', te yel, syal yuj jun nivan oval, palta ix nachajel vuuj tas syalel'ochi.

² A d'a juntzarñ c'ual chi', ox^e semana ix in och d'a cusc'olal. ³ Malaj vael vach' ix in va'a, maj in nib'ej jab'oc chib'ej, maj vuc' pax vino, malaj val jab'oc perfume ix vac'och d'ayin, masanto ix ec' ox^e semana chi'. ⁴ Ayic 24 yoch b'ab'el uj d'a yic ab'il chi', ayinec' d'a sti' a' nivan Tigris. ⁵ Ix in b'at q'uelan, ix vilan jun viñ vinac ayoch spichul nab'a lino yed' jun stzec'ul nab'a oro te vach'. ⁶ Toxorñej scopopi snivanil icha q'uen topacio, toxorñej copopi yilji sat icha leb'lon. A yol sat, sq'ue ñilñon yoc icha te' c'ac'. A sc'ab' yed' yoc, copopi yilji icha q'uen bronce vach' yaj sñic'haji, axo sjaj, ichaval yoch sjaj junoc nivan ñilañ anima.

9.24 **9:24** A jun lolonel semana d'a tic, a d'a hebreo syala' "Uque". Max yal-laj tato uque' c'ual mato uque' ab'il.

⁷ A inñej ix yal vilan jun chi', axo masanil eb' anima ayec' ved'oc, maj yil-laj eb', yujto ix javi xivelal d'a eb', ix b'at eb' sc'ub'ejel sb'a. ⁸ A inxoñej ayinec' in ch'ocoj ayic ix vilan jun chi', ix tup in chiq'uil, mañxa vip ix vab'i. ⁹ Ayic ix vab'an slolonq'ue jun chi', ix te pax vip, ix satel in c'ool, ix in em rioñaj d'a sat luum. ¹⁰ Axo ix aji, ix och yub'yub' jun c'ab' d'ayin, ix in squetzang'ue vaan, masanto ix yal in q'ue cuman yed' sjolom in penec yed' in c'ab'. ¹¹ Ix yalan d'ayin icha tic: Daniel, ach xajanab'il yuj Dios, schamval ab'an tas ol vala'. Q'ueañ vaan, yujto in checjicot d'ayach, xchi.

A val yic ix lajvi yalan juntañ lolonel chi', toxoñej tzin lucloni, ix in q'ue liñan. ¹² Ichato chi' ix yalan d'ayin: Daniel, mañ ach xivoc. Yictax ix a chaanel yich och ejmelal, yic tza c'anan a jelanil, yic snachajel tas ajaltac uuj, a Dios ix ab'an a lesal. Yuj chi' in checjicot d'ayach. ¹³ A jun ángel yajal yaj d'a yol yic Persia, a' ix in yamanoch vaan d'a 21 c'ual. Axo pax Miguel, aton jun sat ángel yaji, a' ix javi yic scolvaj ved'oc, ix can yac' oval yed' jun yajalil Persia chi'. ¹⁴ Yuj chi' a ticnaic, tzul vac' nachajel uuj tas ol ec' d'a yib'añ a choñab' tic d'a slajvub' tiempoal. A jun ol ch'oxhaj ila', a yuj tas ol ujoj d'a slajvub' tiempoal syala', xchi. ¹⁵ Ayic van yalan juntañ lolonel chi' d'ayin, majxo yal-laj in loloni, toxoñej ix in em q'uelan d'a sat luum. ¹⁶ Axo ix aji, ay jun lajan yilji icha anima, elañchamel ix syam in ti'. Axo ix valan d'a jun liñanoch d'a vichañ chi': Mamin, a yuj jun tas ix vil tic, ix och val pitz'an d'a in c'ool, mañxalaj vip svab'i. ¹⁷ Mamin, ¿tas val ol aj in lolon ed'oc a in a checab' in tic, yujto mañxalaj vip, maxtzac yal-laj vic'an vic' svab'i? xin chi.

¹⁸ Axo jun lajan yilji icha anima chi', ix ochxi yamyam d'ayin, ix vic'anxi vip. ¹⁹ Ix yalan d'ayin icha tic: Mañ ach xivoc, mañ ac' pensar. Te xajan ach yuj Dios. Añej to tza tec'b'ej a b'a, xchi.

Yach'an vanto slolon chi' d'ayin, ix vic'an val vip ix vab'i, ix valani: Mamin, lonañ d'ayin, yujto ix ochxi vip junelxo uuj, xin chi d'ay. ²⁰⁻²¹ Ix yalan d'ayin: ¿Ojtac ama tas yuj tzin javi d'ayach? Ol val d'ayach tas tz'ib'ab'ilem d'a yol ch'añ libro to yel. A ticnaic ol vac'pax oval yed' jun ángel yajal yaj d'a Persia. Ayic ol lajvoc vac'an oval chi' yed'oc, ol ja jun ángel yajal yaj d'a Grecia. A d'a jun oval chi', añej val Miguel scolvaj ved'oc, aton jun ángel yajal yaj d'a a choñab' Israel.

11

¹ A in ix in ochpax yed' viñaj Darío sreyal Media d'a b'ab'el ab'il yoch viñ rey ch'i, xchi. ² Ix yalanxi d'ayin: A ticnaic, ol vac' ojtaquejel tas d'iñan ol ujoj.

A eb' viñ rey yic norte yed' yic sur

Ayto och oxvañ eb' viñ rey d'a Persia, slajvi chi' ol och junxo viñ scharil rey. A jun viñ chi', más te b'eyum viñ d'a yichañ eb' oxvañ chi'. A yuj sb'eyumal viñ chi', ol yic' yip viñ, ol yac'an val oval viñ yed' viñ sreyal Grecia. ³ Slajvi chi', ol och jun viñ sreyal Grecia chi', te ac'um oval. Ol te levamb'oc smach'en chi', ol sc'ulan masanil tas snib'ej. ⁴ Palta ayic toxo ix yic' yip yopisio viñ chi', chañpoj ol ajcanb'atoc. A yopisio jun viñ rey chi', mañ ol b'eyñejb'at d'a eb' yintifal. Ol el yip yopisio viñ chi', mañxo lajanoc ol aj yip icha d'a sb'ab'elal, yujto chañpoj ol ajoc, ch'ocxo pax mach ol ochcan rey ch'i sq'uexuloc viñ.

⁵ A jun viñ ol ochcan sreyaloc sur, ol ste iq'uej yip viñ, palta a junocxo viñ yajal soldado te nivan ol aj yopisio d'a yichañ jun viñ sreyal sur chi', ol yac'an yajalil viñ d'a jun mach'en te levan chi'. ⁶ Axo yic ol ec' jayeoc ab'il, a eb' viñ chavañ rey chi', ol sb'o junoc strato eb' viñ. A jun viñ sreyal sur chi', ol yac'b'at junoc yisil viñ d'a viñ sreyal norte, yic vach' ay junc'olal d'a scal chab'

macb'en chi'. Palta mañ ol yal yuj ix yic'an b'ey jun trato yed' viñ yetb'eyum chi'. Yuj chi' ol miljoccham ix yed' viñ yed' yune' ix yed' pax eb' schecab' ix. ⁷ Palta ay junoc sc'ab' yoc ix ol och reyal, ol yac'an oval yed' eb' soldado yic norte. Ol ac'joc ganar eb' yuuj yed' choñab' b'aj cajan jun viñ sreyal norte chi'. ⁸ Ol yic'b'at sdiosal eb' ay d'a norte chi' d'a Egipto, aton juntzañ b'ob'il d'a q'uen q'ueen yed' juntzañ syamc'ab' eb' nab'a oro yed' plata. Ol ec'b'at jayeoc ab'il, malaj oval ol och d'a scal eb'. ⁹ Ol lajvoc chi', a jun viñ sreyal norte chi', ol yac' oval viñ yed' jun viñ sreyal sur chi', palta mañ ol yal-laj yuj viñ, ol meltzaj viñ d'a schoñab'.

¹⁰ Palta axo eb' yuninal viñ sreyal norte chi', ol q'ue vaan eb' yac' oval. Mañ jantacoc sb'isul soldado eb' ol smolb'ej. A junoc eb' yuninal viñ chi' ol b'at yed' eb' soldado yac' oval yed' viñ sreyal sur chi' yic syac'an ganar yalani. Ol ec'b'at eb' icha junoc eluma', masanto ol c'och eb' d'a schoñab' viñ sreyal sur chi'. ¹¹ Yuj chi' ol te cot yoval viñ sreyal sur chi'. Ol elta viñ yac' oval d'a jun ñilañ soldado ajc'ol chi', ol satjoquel eb' smasanil yuj viñ. ¹² Yujto ol satel jun ñilañ eb' ajc'ol chi' yuj viñ, ol yic'anchaari sb'a viñ, tzijtumto juntzañxoxo eb' ajc'ool ol smilcham viñ, palta mañ nivanoc tiempo ol yac' yopisio viñ chi'. ¹³ Ayic ol ec'b'at jayeoc ab'il, a viñ sreyal norte chi', te ec'b'al nivan eb' soldado ol smolb'ej viñ d'a yichañ eb' ix smolb'ej d'a sb'ab'elal, ol b'atxoc viñ yac' oval yed' viñ sreyal sur chi', yed'nac syamc'ab' eb' yic oval smasanil.

¹⁴ A d'a jun tiempoal chi', tzijtum eb' ol och ajc'olal d'a viñ sreyal sur chi'. A d'a scal eb' chi', ay juntzañ eb' etisraelal te chuc spensar, ol spac sb'a eb' yic tz'elc'och tas ac'b'il yil eb' snaani, palta mañ ol yac'laj ganar eb'. ¹⁵ Ol javoc viñ sreyal norte chi', ol och oyan soldado d'a spatictac jun choñab' te tec'an, ol ac'joc ganar jun choñab' chi' yuj eb'. A eb' soldado te jelan yic sur, mañ ol yal-laj stec'b'an sb'a eb' d'a yichañ viñ ajc'ol chi'. ¹⁶ A viñ ol ac'an ganar chi', ol sc'ulejñej viñ tas snib'ej d'a jun viñ ol ac'joc ganar chi'. Mañxalaj mach ol yal stec'b'an sb'a d'a yichañ viñ. Ol can viñ d'a sat lum luum te vach', aton Israel, ol satanel viñ jantacñej tas sgana. ¹⁷ Ol yac' yip viñ yed' eb' soldado yic'anec' slum viñ sreyal sur chi'. Ol yac'an jun strato viñ yed' viñ rey chi', ol yac'amb'at junoc yisil viñ yetb'eyumoc jun viñ rey chi', yic syac'an ganar viñ yalani, palta mañ ol elc'ochlaj icha tas sna viñ chi'. ¹⁸ Ol lajvoc chi', ol yac'an oval viñ yed' juntzañ choñab' ay d'a stitac a' mar. Tzijtum eb' ol ac'joc ganar yuj viñ, palta ay jun yajal soldado ol cachan vanaj viñ, icha chi' ol aj yel sq'uixvelal viñ sreyal norte chi'. ¹⁹ Ol lajvoc chi', ol meltzaj viñ d'a smacb'en b'aj ay juntzañ schoñab', te ay yip, palta ol ac'joc ganar, ol sateloc.

²⁰ Ch'ocxo junxo viñ rey ol ochcan sq'uexuloc viñ, a jun viñ chi', ol schecb'at junoc mach viñ, b'at sc'ananel tumin syac' eb' d'a viñ, yic sq'uec'och viñ yed' yopisio chi' snaani. Palta jayeanto c'ual yoch viñ d'a yopisio chi', ol miljoccham viñ, mañoc d'a scal oval ol cham viñ.

²¹ Ol lajvoc chi', ay jun viñ te malaj yelc'och ol och reyal sq'uexuloc viñ. A jun viñ chi', mañ smojoc yoch viñ d'a yopisio. Mañ naanoc yuj eb' anima ayic ol och viñ reyal chi' yuj yac'an musansatil eb' anima chi'. ²² Masanil eb' ajc'ol yajoch d'a viñ, ol satel eb' yuj viñ, ol satpaxel viñ sat sacerdote yic Dios. ²³ Ol ac'jocpax musansatil eb' yuj viñ, aton eb' ol yac'lej sb'oan strato yed' viñ d'a vach'ilal. Vach'chom quenñej anima ayoch yed' viñ, palta ol yac'ñej ganar viñ. ²⁴ Ayic mañ naanoc yuj eb' anima chi', ol och viñ d'a sat sluum eb', aton lum te vach'. Ol sc'ulejñej viñ tastac to maj sc'ulej eb' smam yicham. Masanil tas ol yic' viñ d'a oval chi', ol spojec' viñ d'a scal eb' ajun yed'oc. Ol snib'ej viñ yac' oval yed' juntzañ choñab' to tec'an, palta mañ nivanoc tiempo ol yal yuj viñ.

²⁵ Ol yac'och sjelanil viñ chi' yipoc sc'ool, ol yac'an oval viñ yed' viñ sreyal sur. Nivan sb'isul soldado ol och yed' viñ, palta a viñ sreyal sur chi' yed' val yip yed' pax soldado te jelan ol yac'an oval yed' viñ. Palta mañ ol yal-laj stec'b'an sb'a eb' soldado chi', yujto toñej ol ac'joc musansatil viñ sreyal sur chi'. ²⁶ A eb' yetyajalil viñ sreyal sur chi' avtab'il vael yuuj d'a smexa, ipan eb' ol meltzajoch ajc'olal d'ay. Ol lajvoquel eb' soldado chi', tzijtum eb' ol chamoc. ²⁷ A tas nab'il yuj chavañ eb' viñ rey chi', añej yac'an chucal eb' d'ay junjun. Ol mol em c'ojan eb' vael d'a smexa. Ol yac'an es eb' d'ay junjun, palta malaj junoc eb' ol elc'och tas snib'ej, yujto mantó c'och sc'ual alb'ilcan yuj Dios. ²⁸ Axo viñ sreyal norte chi', ol meltzajoch viñ d'a schoñab' yed' masanil tas ol yic' viñ d'a oval chi'. Ol lajvoc chi', ol och viñ ajc'olal d'a ejmelal syac' eb' israel, aton jun strato Dios sb'onac yed' eb', axo sc'ulan viñ masanil tas nab'il yuuj chi'. Ol lajvoc chi', ol meltzaj viñ d'a smac'b'en. ²⁹ Ayic ol c'och stiempoal nab'il yuj Dios, ol b'atxoc viñ yed' eb' soldado yac' oval d'a sur. Palta a d'a junelxo chi', mañxo ol yac'laj ganar viñ icha d'a sb'ab'elal. ³⁰ Yujto a eb' soldado d'a stojolal b'aj tz'em c'u, ol javoc eb' d'a yol barco. A eb' chi' ol cachanoch vaan viñ. Icha chi' ol aj xiv viñ sreyal norte chi', axo smeltzaj viñ chi' d'a spatic. Yuj chi', axo d'a yib'añ strato Dios yed' eb' israel ol smaqu'uel yoval sc'ol viñ. Ol schaan viñ yab' tas ol yal eb' actannaccan juntrato chi'.

³¹ Axo eb' soldado chi', ol yixtejb'at stemplo Dios eb' yed' cuartel junñej yaj yed'oc. Ol syamoch vaan eb' yac'chaj silab' d'a junjun c'u. Axo tas yajb'ilel yuj Dios, a ol yac'och eb' d'a yol templo chi' yic syixtanel eb'. ³² Ol smontej eb' etisraelal jun viñ rey chi', aton eb' toxo ix actancan strato Dios. Axo pax eb' choñab' xajanan sDiosal, ol stec'b'ej sb'a eb' d'a yichañ tas ol ujoc chi'. ³³ Ay eb' jelan d'a scal eb' etchoñab' ol c'ayb'an tzijtumoc eb' etchoñab' chi', palta ay eb' ol miljocchamoc, ay eb' ol ñusjoctz'aoc, ay eb' ol elc'ajb'at tastac ay d'ay, ay pax eb' ol ic'joch'at checab'il. ³⁴ Ayic ol c'och stiempoal spechchaj b'eyec' eb', malaj val mach ol colvaj d'a eb'. Tzijtum mach junñej ol yutej sb'a yed' eb', palta chab'sat juntuzañ eb' chi'. ³⁵ Ol miljoccham jayvañoc eb' c'ayb'um jelan d'a scal a choñab' chi', yic vach' ol ac'chaj proval juntuzañoc eb' olto canoc, yic vach' tz'ic'chajel eb' chab'sat chi' d'a scal eb', axo stojolb'i spensar eb' chi', masanto ol c'och slajvub' tiempool nab'il yuj Dios.

³⁶ A viñ sreyal norte chi', ol sc'ulej viñ icha tas snib'ej, ichaton chi' ol aj yic'anchari sb'a viñ, ol yalan viñ to nivan yelc'och viñ d'a yichañ comon dios. Ol yal b'uchval lolonel viñ d'a Dios te yel. Ol sc'ulejñej masanil tas ol snib'ej viñ masanto ol javoc yoval sc'ol Dios d'a yib'añ viñ, yujto a tas nab'il yuj Dios chi', ol elc'ochoc. ³⁷ A jun viñ rey chi', malaj yelc'och sdiosal eb' smam yicham viñ d'ay. Malaj pax yelc'och tas nib'ab'il yuj eb' ix ix d'a yol sat viñ yed' pax comon dios, yujto a jun viñ chi', ol yal viñ to ec'b'al nivan yelc'och viñ d'a yichañ masanil juntuzañ chi'. ³⁸ Palta ch'oc jun dios b'aj ol och viñ ejmelal, aton d'a jun dios b'aj mañ yac'nacoquem sb'a eb' smam yicham viñ, aton jun dios strivan choñab' to tec'an. Ol yac'an silab' viñ d'ay, aton q'uen oro, q'uen plata, q'uen q'ueen te vach' yilji yed' juntuzañoc tastac to te caro stojol. ³⁹ A yuj scolval jun ch'oc diosal chi', ol yac' ganar juntuzañ choñab' te ay yip viñ. A eb' ol yac'och sb'a d'a yol sc'ab' jun viñ rey chi', ol ac'jococh eb' d'a juntuzañ nivac opisio yuj viñ, ol ac'chaj lum luum stojoloc eb'.

⁴⁰ Ayic ol c'och slajvub' tiempool chi', a viñ sreyal sur, ol yac' oval viñ yed' jun viñ sreyal norte chi'. Palta ol elta viñ sreyal norte chi' yac' oval yed' viñ yed' val smasanil yipal. Ol elta viñ yed' scarruae yic oval yed' eb' soldado ayq'ue d'a yib'añ chej. Tzijtum pax barco ol cot yed' viñ. Tzijtum nación ol yac' ganar viñ, yujto icha sb'ey a' eluma' sb'ey eb' soldado viñ. ⁴¹ Ol ochpax viñ d'a lum luum te vach'. Tzijtum nación ol yac' ganar viñ. Axo pax eb' cajan

d'a Edom yed' d'a Moab ol colchajcanel eb', ec'b'alto pax nařal eb' aj Amón ol colchajoc. ⁴² Ol yic'paxec' juntzařxo nación viř, mařxo ol techajpax scolan sb'a Egipto d'a viř. ⁴³ Ol ic'chajb'at masanił sb'eyumal Egipto chi', icha q'uen oro, q'uen plata yed' juntzařxo tas vach'. Ol canpax eb' aj Libia yed' eb' aj Etiopía d'a yol sc'ab' viř. ⁴⁴ Palta ol javoc yab'ixal eb' cajan d'a stojolal b'aj sjaví c'u yed' d'a norte d'a viř, ol och viř d'a xivc'olal yuuj. Yuj chi' ol elta viř yed' yoval sc'ool, te nivan anima ol sna' viř smilchamoc. ⁴⁵ Ol sb'oanq'ue scampamento viř d'a scal a' mar yed' jun tzalan b'aj ay stemplo Dios, aton ta' ol c'och stiempoal satel viř, mařxa junoc mach ol colan viř.

12

A slajvub'al

¹ A d'a jun tiempoal chi', a ángel Miguel, sat ángel yaji, starivumal eb' etchořab' israel, ol och vaan.

A d'a jun tiempoal chi' te ay val nivan yaelal. Manta juneloc ix uji jun chi' yictax ix el yich spitzviq'ue vaan juntzař nación. A d'a jun tiempoal chi', ay eb' etchořab' ol colchajoc, syalelc'ochi, aton eb' tz'ib'ab'il sb'í d'a yol ch'ař libro yic Dios.

² Tzijtum eb' chamnaxco ol pitzvocpaxi. Ay juntzař eb' ol chaan sq'uinal d'a junelřej. Ay pax juntzařxo eb' ol b'atcan d'a scal q'uixvelal, ol yajchajcanel eb' d'a junelřej.

³ A eb' jelan, eb' ix cuchb'an tzijtum anima d'a vach' b'eyb'al, ol checlaj eb' d'a masanił tiempo icha scopopial yilji q'uen c'anal ay d'a satchaari.

⁴ Palta a ach tic Daniel, maccan jun libro tic. Tza sic'ancani masanto ol javoc slajvub'al tiempo chi', tzac'ancanoch sello d'ay. Tzijtum anima ol b'at tic, ol b'at tic yuj snib'an yojtaquejeli tas van yuji, xchi jun ángel chi' d'ayin.

⁵ Ix vilan chavařxo eb' vinac liřanec' d'a sti' a' nivan Tigris, junjun eb' d'a junjun stitac a'. ⁶ A junoc eb' chi' ix c'anb'an d'a jun vinac ayoch pichul lino yuuj, liřanec' d'a yib'ařq'ue eb', ix yalan icha tic: ¿B'aq'uiř val ol lajvoc juntzař tas ayxo smay yilji tic? xchi d'ay. ⁷ Axo jun vinac ayoch pichul lino yuuj chi', ix yic'chaari sc'ab', ix yac'an sti' d'a yichari Dios ařřejeg'ui, ix yalani: Ayic ol lajvoc nařal schařil ab'il, ayic mařxalaj yip eb' schořab' Dios ol can yuj eb' ajc'ol chi', ichato chi' ol lajvoquec' masanił juntzař tic, xchi.

⁸ Ix vab' val tas ix yala', palta maj nachajel-laj vuuj. Yuj chi' ix in c'anb'ej d'ay icha tic: Mamin, ¿tas val ol aj slajviec' masanił juntzař tic? xin chi.

⁹ Ix yalan d'ayin icha tic: Manto a na yuj juntzař tic Daniel, yujto masanił juntzař tic, tořej ol sic'chajcanoc masanto ol javoc slajvub'. ¹⁰ Yuj juntzař yaelal chi' tzijtum eb' anima ol ic'jocanel smul, ol tojlob'occan spensar, axo eb' chuc jun, ol q'ueřejchaari eb' sc'ulan chucal. Mař ol nachajel yuj eb' tas van yuji chi'. Axo eb' anima jelan chi', ol nachajel yuj eb'. ¹¹ Ayic ol yamchajoch vaan yac'chaj silab' d'a junjun c'u yed' yic ol ac'chajoch tas yajb'il yuj Dios d'a yol stemplo yic tz'ixtaxeli, ichato chi' b'ian, ol el yich jun mil 290 c'ual. ¹² Te tzalajc'olal yic eb' tec'an ol yutej sb'a masanto ol tz'acvoc mil 335 c'ual. ¹³ Palta a ach tic, tec'anřej tzutej a b'a masanto d'a slajvub'al, ichato chi' ol ic'an ip. Ato d'a slajvub' c'ual, ol ach pitzvocxi, axo a chaan spac chi', xchi d'ayin.

A Slolonel Dios D'a Viñaj OSEAS

Oseas sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Oseas tz'ib'ab'ilcan d'ay. A viñaj Oseas chi' schecab' Dios yaj viñ. Lolonnac viñ d'a eb' yetisraelal cajan d'a stojolal norte ayic ec'nacxo viñaj Amós. A d'a jun tiempoal chi' te ay smay, ayic manto ac'ji ganar choñab' Samaria d'a ab'il 721 ayic manto javi Jesucristo. A viñaj Oseas chi', ochnac val viñ ilc'olal yuj eb' yetchoñab', yujto tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios, spitanpax sb'a eb' d'a Jehová. A viñaj Oseas chi', slajb'ej schucal spensar eb' yetisraelal viñ yed' schucal spensar ix yetb'eyum viñ, aton ix Gomer, yujto ajmul ix ix. Icha val yutejñac ix yactancan viñaj Oseas chi', icha pax chi' syutej sb'a eb' israel yactancan Jehová. Yuj chi' javinac yaelal d'a yib'añ eb'. Axo d'a slajvub'xo oc'nacxi sc'ol Dios d'a schoñab' chi', sxajananxi, yic'annacxi meltzajoc yic tz'ochxican eb' yicoc. A jun libro tic, cha macañ yaji: B'ab'el macañ, tz'el yich d'a capítulo 1 masanto d'a 3. A d'a tic syal yab'ixal viñaj Oseas chi' yed' ix yetb'eyum. Schab'il macañ, tz'el yich d'a capítulo 4 masanto d'a 14. A d'a tic syalcot tas alb'ilcan d'a yib'añ choñab' Israel.

Ix yetb'eyum viñaj Oseas yed' eb' yuninal

¹ A in Oseas in tic, yuninal in viñaj Beeri, ix lolon Jehová d'ayin ayic ix yac'an reyal eb' viñ tic d'a choñab' Judá: Aton viñaj Uzías, viñaj Jotam, viñaj Acaz yed' viñaj Ezequías. Axo d'a Israel a viñaj Jeroboam yuninal viñaj Joás ayoch reyal. Aton d'a tic tz'ib'ab'ilcan tas ix yal Jehová d'ayin.

² Ayic ix schaañel yich Jehová slolon d'ayin, ix yalan icha tic: A eb' etisraelal, te chuc sc'ulej eb' d'a vichañ, ix yiq'uel sb'a eb' d'ayin icha junoc ix ajmul ix. Yuj chi', a junoc ix ajmul ix tzic' etb'eyumoc. Ay eb' yune' ix ol aljoc d'a yajmual, xchi d'ayin.

³ Yuj chi' ix vic' ix scuchan Gomer yisil viñaj Diblaim vetb'eyumoc. Ix lajvi chi' ix scuchanoch yune' ix, ix alji jun in vinac unin yed' ix. ⁴ Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Jezreel ol ac' sb'iej viñ unin chi', yujto d'a yic jaye' c'ual tic, ol vac'och syaelal eb' yinñtilal viñaj rey Jehú yuj jantac anima ix smilcham eb' d'a choñab' Jezreel. Ol vac'pax lajvoquel choñab' Israel chi'. ^{1.4} ⁵ A d'a jun c'ual chi', ol in satel eb' soldado Israel d'a lum sch'olanil Jezreel chi', xchi d'ayin.

⁶ Ix scuchanxioch yune' ix Gomer chi', ix unin jun yune' ix, ix alji. Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: “Mañ-xajanab'iloc” tzac' sb'iej ix isil chi', yujto mañxo ol oc' in c'ol d'a choñab' Israel tic. Mañxo ol vac'laj nivanc'olal. ⁷ Axo pax choñab' Judá, ol oc' in c'ol d'ay. A in Jehová in sDiosal in eb' ol in colo', palta mañoc yed' eb' soldado ayq'ue d'a yib'añ chej yed'nac syamc'ab' yic oval, palta yed' in poder ol in col eb', xchi.

⁸ Axo yic toxo ix el ix unin chi' d'a yim, ix scuchanxioch yune' ix Gomer chi', ix alji junxo svinac unin ix. ⁹ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: “Mañ-in-choñab'oc”, icha chi' tzac' sb'iej viñ unin chi', yujto a ex israel ex tic, mañxo in choñab'oc eyaji, mañxo in e Diosaloc.

Ol B'oxiq'ue choñab' Israel

1.4 **1:4** Jezreel syalelc'ochi “A Dios tz'avvi”.

- 10 Palta ay val jun c'ual, lajan ol ajxi sb'isul eb' israel tic icha yarenail sti' a' mar, malaj mach syal sb'isani. A b'aj ix val d'a eb' icha tic: "Mañ-ex-in-choñab'oc", xin chi, ata' ol alchaj d'a eb': Yuninal ex Dios pitzan.
- 11 Ol smolb'ej sb'a eb' aj Judá yed' eb' aj Israel d'a jun tiempoal chi', junxoriñej yajalil eb' ol yac'ochi. Ol te q'uechañ eb', yujto te nivan yelc'och jun c'ual yic Jezreel chi'.

2

- 1 Al d'a eb' etchoñab' icha tic: Schoñab' Dios caji, xajan ori yuuj, xa chi, xchi Jehová.

A Jehová xajanan schoñab'

- 2 Ix yalan Jehová d'ayin to svac'och in b'a ch'oxnab'iloc yed' eb' vuninal yed' pax ix snun eb', yuj chi' ix valan icha tic d'a eb' unin chi': A ix e nun chi' mañxo vetb'eyumoc ix, mañxo in yetb'eyumoc pax ix, palta alec d'a ix to maxtzac yac'och sb'a ix ajmulal, yactejobac'can eb' viñ sc'uman ix chi'.
- 3 Tato añaña' sc'ulan ix icha chi', ol vac' q'uixvelal ix, ol viq'uel spichul ix, ol can b'eran ix icha yic ix alji. Ichaval taquirñ lum ol ajcan ix vuuj, ol champax ix yuj taquirñtial.
- 4 Mañ ol oc'paxlaj in c'ol d'ayex, yujto yune' ex ix d'a yajmulal.
- 5 A ix e nun chi', ix och ix ajmulal. Ix ixtaxel svach'ilal ix ayic ix yalan ix icha tic: Ol b'at in say mach nib'ab'il vuuj, mach tz'ac'an in vael yed' tas svuq'uej, mach tz'ac'an in lana yed' in lino, in perfume yed' in vino, xchi ix.
- 6 Yuj chi' ichato ol in mac sb'e ix d'a te' q'uiix, ol vac'anoch macte' d'a spatictac, yuj chi' mañxo ol ilchaj sb'e ix b'aj ol b'atoc.
- 7 Ol b'at tzac'an ix d'a spatic mach snib'ej chi', palta mañ ol yamchaj yuj ix. Ol sayec' ix, palta mañxo ol ilchaj yuj ix. Yuj chi' ol yalan ix icha tic: Ol in meltzaj d'a viñ vic'nac d'a sb'ab'elal. Vach'taxon vaj yed' viñ d'a yichañ icha ticnaic, xcham ix, xin chi d'a eb'.
- 8 Yuj tas sc'ulej eb' vetisrael chi', yuj chi' ix yal Jehová icha tic: Maj yojtaquejel eb' tato a in svac' strigo eb', svino eb' yed' sperfume eb' to a in svac' nivanb'oc q'uen plata yed' q'uen oro d'a eb', axo d'a juntzañ comon dios ix yac' eb'.
- 9 Yuj chi' ol viq'uec' ixim in trigo yed' in vino, ol vic'anpaxec' noc' in lana yed' in lino tz'och spichuloc eb'.
- 10 Q'uelanoch juntzañ choñab' ix montanb'at yic syal sb'a eb' d'a scomon diosal, ol vac'an q'uixivoc eb'. Mañxa mach ol colanel eb' d'a yol in c'ab'.
- 11 Ol vac' lajvoc stzalajc'olal eb' yuj q'uiñ yic tz'alji q'uen uj yed' d'a sc'ual ic'oj ip yed' masanil juntzañxo q'uiñ tz'ochtaxoni.
- 12 A eb' israel ix alani: A juntzañ comon dios ix ac'an sat te' uva yed' te' higo stojoloc b'aj ix caq'uem co b'a, xchi eb'. Yuj chi' a in Jehová in ol in satel juntzañ te' uva yed' te' higo chi'. A b'aj avab'il chi' ol vac'och vayumtaquil, axo noc' caltacte'al noc' ol ab'lanb'at avb'en chi'.
- 13 A in Jehová in svala' to ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb', yujto nivan tiempo ix yaltej incienso eb' d'a juntzañ yechel Baal. Ix laj sb'oan sb'a eb' icha junoc ix ix syac'och yuchiquin yed' stoi tz'och tzac'an yuj eb' viñ nib'ab'il vuuj, syac'an sat sc'ool d'a viñ yetb'eyum. Icha chi' in yutej choñab' Israel tic.

- 14 Vach'chom icha chi' ix sc'ulej chořab' Israel tic, palta ol in monteĵ, ol vic'anxib'at d'a tz'inan luum. Ata' ol val vach' lolonel d'ay.
- 15 Ol vac'anxi sluum b'aj avab'il yuva. A sch'olanil ilc'olal ol vac'och sch'olanil yipc'olal. Icha yaj d'a sb'ab'elal ayic yelnacot d'a Egipto icha chi' ol vutocxicani. Ata' ol tac'voc d'ayin, ichaval sc'ulej junoc ix cob'es ix.
- 16 A in Jehová in svala' to a d'a jun c'ual chi', ol in yal yetb'eyumoc. Mařixo ol yal jun chořab' tic to Baal vaj d'ay.^{2.16}
- 17 Junelřej ol viq'uel d'a sti' yac'an b'inaj juntzař Baal, mařxa b'aq'uir' ol yac' b'inajoc.
- 18 A d'a jun c'ual chi', ol vac' intrato yed' noc' caltacte'al noc', noc' much yed' noc' chan, yic mařxalaj tas ol utaj yuj noc'. D'a junelřej ol vic'canel q'uen lanza d'a jun chořab' tic yed' juntzarixo yamc'ab' yic oval, yic vach' ol yic' yip in chořab' tic, mařxa tas ol sna'a.
- 19 Ach chořab' Israel, ichato ol ach vic' d'a junelřej. Toton val icha vetb'eyum ol ach aj d'a stojolal yed' d'a smojalil, yujto ol oc' val och in c'ol d'ayach yed' ach in xajanani.
- 20 Ichato ol ach vic'a', ol in c'ulejřej tas ix vala', ichato chi' ol in ojtacaneli to Jehová in.
- 21 A in Jehová in svala': A d'a jun c'ual chi', ol in tac'voc d'ayach, ol val d'a satchaari, axo satchaari chi' ol ac'ancot řab' d'a sat luum.
- 22 Ol yac'an ixim trigo lum luum, vino yed' aceite. Ichaval chi' ol aj in pacan slesal in chořab' b'ob'il vuuj.
- 23 Ol vac'xi cajnaj in chořab' d'a sat lum luum tic yic tz'och ved'oc. Ol oc' in c'ool d'a ix "Mař-xajanab'iloc" yed' d'a viřaj "Mař-in-chořab'oc", ol valan icha tic: In chořab' ach, xin chama. Axo ol alan d'ayin: In Diosal ach, xchama, xchi Jehová.

3

Ol yic'xi ix yetb'eyum viřaj Oseas

- 1 Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Xajanejxi ix etb'eyum, vach'chom smulan ix yed' mach snib'ej. Icha chi' ol utoc a ch'oxani tas tz'aj in xajanan eb' etisraelal, vach'chom syac'och spensar eb' d'a comon dios yed' yic'anb'at taquir' uva eb' silab'oc d'a juntzař comon dios chi', xchi d'ayin.
- 2 Yuj chi', ix in mananxi ix d'a 15 siclo q'uen plata yed' charie' quintal ixim cebada yic tz'ochxi ix vetb'eyumoc.
- 3 Ix valan d'a ix icha tic: Najtil ol in a tařvej d'a in pat d'a ichřej ta'. Mařixo ach och ajmulal, mařixo alteĵ a b'a d'a junocxo vinac. Ařeĵtona' in, ol in tařvej yec' jun tiempoal chi', malaj pax junocxo ix ol in saya', ichato chi' ol quic'lanxi co b'a, xin chi' d'a ix.
- 4 Icha pax chi' chořab' Israel, najtil ol ec' d'a ichřej ta', malaj sreyal, malaj pax yajalil. Mařixo ol sřuslaj silab' d'ayin, mařxalaj q'uen q'ueen b'aj ol yac' silab' eb' d'a juntzař comon dios. Mařxalaj pichul yic eb' sacerdot, mařxalaj comon dios d'a yol spat junjun eb'.
- 5 Ol laĵvoc chi' jun, a d'a slajvub' c'ual, ol meltzajxoc eb'. Ol in yalanxi eb' sDiosaloc, ol schaan junoc yiřtilal viřaj David eb' sreyaloc. Icha chi' ol aj yoch eb' ejmelal d'a vichari a in Jehová in tic yed' schaan svach'il eb' tas ol vac'a'.

2.16 **2:16** Baal syalelc'ochi "yajal". Ay pax b'aj syalelc'ochi "etb'eyumab'il". Palta maj yal sc'ol Dios tz'ac'chaj b'inaj yed' jun b'i chi' yujto icha chi' sb'i jun sdiosal eb' ch'oc chořab'il.

4

A yoval sc'ol Jehová d'a Israel

- ¹ Ex vetisraelal, ab'ec slolonel Jehová. Van yalan Jehová chi' d'a yib'ari masanil anima cajan d'a jun choñab' tic, yujto mañxalaj mach tz'elc'och tas syala'. Mañxalaj mach vach'to spensar, mañxalaj mach syac'och spensar d'ay.
- ² Sq'uechaari eb' sq'uexan sti' d'a tas syala', syesan eb'. Smilvaj eb', tz'elc'an eb', arije ajmulal sc'ulej eb'. Slaj yixtej yetanimail eb', cotac scal smilancham anima eb'.
- ³ Yuj chi', a slum jun choñab' tic, ol can tz'inan. A eb' cajan d'ay, mañxalaj yip eb'. Ol cham noc' caltacte'al noc', noc' much yed' masanil noc' chay ay d'a yoltac a a'.

Syal smul eb' sacerdote Jehová

- ⁴ Syalan Jehová d'ayin icha tic: Malajocab' mach scot yoval d'a eb' choñab' tic, yujto a mach ay voval yed'oc aton eyed' ex sacerdote.
- ⁵ Yuj chi', a d'a c'ualil ol ex telvoc icha d'ac'valil. Ol telvoc pax eb' in checab' eyed'oc. A in ol vac' lajvoc choñab' Israel to icha e nun yaji.
- ⁶ Ol in satel jun in choñab' tic, yujto mañxo in naanoc yuuj. A exxo ex sacerdote, yelxo maxtzac in e na'a. Yuj chi' ol ex viq'uel d'a eyopisio. Yujto ix b'at in c'ayb'ub'al satc'olal eyuuj, yuj chi' mañxo ol in nacot eb' eyintilal.
- ⁷ Icha ix aj sq'uib' e b'isul ex sacerdote, icha chi' ix aj sq'uechaari smul in choñab'. Yuj chi' a e b'inajnaquil, q'uixvelaltac ol vutejcani.
- ⁸ Yuj silab' syac' in choñab' yuj smul, vach' e va'i, yuj chi' tze nib'ej to tz'ochrije smul in choñab' tic d'ayin.
- ⁹ Yuj chi' lajan ol aj yab'an syail eb' in choñab' eyed'oc a ex sacerdote ex tic. Yuj e b'eyb'al chi' ol vac'och yaelal d'a eyib'ari yed' eb'.
- ¹⁰ Yujto maxtzac in yac' servil eb' in choñab', axo jun comon dios scuch Baal syac' servil eb'. Vach'chom sva eb', svay eb' yed' eb' ix ajmul ix d'a stemplo scomon diosal chi', palta mañ yujoc chi' nivan ol satan smunlajel eb', mañ ol q'uib'pax sb'isul eb'.
- ¹¹ Yuj yajmulal eb' yed' yuc'umañil eb', yuj chi' ix quistalax spensar eb'.
- ¹² A d'a junoc te te' sc'anb'ej yab' eb' in choñab' tic tas sc'ulej eb'. Axo te te' chi' tz'ac'an srazón eb' yalani. Yuj yajmulal eb' chi', yuj chi' ix juviel eb'. Icha val tz'aj yactancan viñ yetb'eyum junoc ix ix, smulan yed' junocxo vinac, icha chi' ix in yutej eb', sb'atcan tzac'an eb' yuj comon dios.
- ¹³ A d'a jolomtac vitz yed' d'a tzalquixtac, ata' sñus incienso eb' yed' yac'an silab' eb' d'a yalan yentul xil te' álamó, te' ji yed' te' mach'. Yuj chi', slaj em eb' ix eyisil yed' eb' ix eyalib' d'a ajmulal.
- ¹⁴ Palta mañ ol vac'ochlaj syaelal eb' ix eyisil yed' eb' ix eyalib' yuj yajmulal chi', yujto a ex jun tze c'ulej ajmulal chi', tzeyac'an silab' yed' eb' ix ix sb'eyb'alan ajmulal. Yuj chi', a jun choñab' malaj spensar tic, ol ixtaxeloc.
- ¹⁵ Vach'chom ix och smul choñab' Israel, palta mocab' och smul choñab' Judá. Mocab' b'at och eb' ejmelal d'a Gilgal, mocab' q'uepax eb' d'a Bet-avén. Mocab' sloc in b'i eb' a in Jehová pitzan in tic.^{4.15}

4.15 **4:15** A d'a tic sb'inaj Bet-avén syalelc'ochi "spatil comon dios" malaj yelc'ochi. Palta a jun b'i tic sc'anchaj yuj choñab' Betel syalelc'ochi "spat Dios". A d'a choñab' Betel tic ix yac'och stemplo juntzan comon dios viñaj Jeroboam yic tz'och eb' israel ejmelal d'ay.

- 16 A chořab' Israel, te pit, lajan val icha junoc noc' vacax te ov. Tato icha chi', ¿tom ol yal in tařvan eb' icha junoc noc' yune' calnel b'aj yax ařic'ultac?
- 17 Axo chořab' Efraín ix och tzac'an yuj juntzař comon dios, palta olxo yil sb'a.
- 18 Masanil eb' syal sb'a d'a juntzař comon dios, tz'ec' tzuyjab' eb' d'a scal eb' yetuc'umařil. Maxtzac yacteje eb' sc'ulan ajmual. A eb' yajalil eb', a tas q'uixvelaltac sgana eb' sc'ulan d'a yichař to tz'alji eb' vach'il.
- 19 Icha tz'aj yic'chajb'at c'alem yuj ic', icha chi' ol aj yic'chajb'at eb'. Malaj ol yac' yal eb' yuj juntzař silab' syac' d'a juntzař scomon diosal chi'.

5

- 1 Ab'ec val juntzař tic ex sacerdote. Maclejec eyab' ex chořab' Israel. Ab'ec pax ex yitřilal ex eb' rey: A d'a eyib'ař a ex tic ol och jun yaelal tic, yujto a ex tic, icha junoc ch'ař yaal eyaj d'a Mizpa yed' d'a jolom vitz Tabor.
- 2 Tzijtun anima ix e mac'cham yuj e pitalil, yuj chi' ol vac'och yaelal d'a eyib'ař.
- 3 Ex israel ayex d'a yol yic Efraín, vojtaç tas eyaji. ¿Tom tze na'a to mař vojtaçoc tas eyaj chi'? Ix eyac'och e b'a ajmual, ix eyixtejel e b'a d'a yajb'entaquil.
- 4 Yuj e chuc b'eyb'al chi', max yal e meltzajcot d'ayin. Ařej d'a juntzař comon dios tzeyal e b'a. Yuj val to e gana e c'ulan ajmual, yuj chi' maxtzac in e na jab'oc.
- 5 Ex aj Efraín, a eyic'ojchařb'ail sch'oxanel e chucalil. Ex aj Israel, munil ol ex telvoc yuj eyajmual chi'. Yed' ex aj Judá lajan ol aj e telvi yed' eb'.
- 6 Ol b'at in e sayeq'ui, eyed'nac noc' e calnel yed' noc' e vacax yic tzeyac' silab'il d'ayin. Palta mařxo ol in ilchajlaj eyuuj, yujto toxo ix viq'uel in b'a d'a e cal.
- 7 Yujto te chuc ix eyuteje e b'a d'ayin, ay eyuninal mitz' unin yaji. Yuj chi' a d'a q'uiř ayic tz'alji q'uen uj, ata' ol ex satel yed' e munlajel.

Syaelal chořab' Israel yed' chořab' Judá

- 8 Puchajocab' noc' ch'aac yic oval d'a Gabaa, puchajocab'pax q'uen trompeta d'a Ramá. Avajařec d'a Bet-avén. Ayocab' xivc'olal d'a scal eb' anima yic Benjamín.
- 9 A in sval d'a scal masanil eb' yitřil Israel yuj tas yovalil ol javoc d'a yib'ař eb': A eb' aj Efraín, ol lajvoquiel eb' yuj yaelal ol javoc d'a jun c'ual chi'.
- 10 A in Jehová in svala': A eb' yajal d'a Judá, lajan eb' icha juntzař anima tz'ic'ancharař tz'acař, yuj chi' ol in satel eb' yed' yoval in c'ool.
- 11 A chořab' Efraín tic, toxo ix ja d'a yib'ař. Mařxalaj tas ay d'ay, yujto ix yac'och d'a sc'ol yoch tzac'an yuj juntzař comon dios.
- 12 A in ol vixtejb'at chořab' Efraín icha tz'aj yixtax junoc tas yuj noc' a'ay. Ol vixtanb'at chořab' Judá icha tz'aj sc'ab'at junoc tas.
- 13 Ayic ix yilan chořab' Efraín to ya ay, ix yilanpax yechen Judá, ix b'at chořab' Efraín chi' d'a Asiria sc'an scolval jun rey b'inajnac yac'an oval, palta maj yal-laj yuj jun rey chi' yac'an b'oxoc sc'ool, maj yal-paxlaj yařtan yechen chi'.
- 14 Icha val tz'aj smacvaj junoc noc' choj, icha chi' ol aj in macvaj d'a chořab' Efraín yed' d'a chořab' Judá. A in ol in choc' tzilejb'at eb', ol vactancan eb' b'ian, axo in b'at chi'. Ol in tzac'chař eb', mařxa mach ol yal scolan eb' d'a yol in c'ab'.

- 15 Axo in meltzaj chi' d'a elañchamel b'aj cajan in masanto ol vojtaquejel smul eb', axo sjavi eb' chi' yal sb'a d'ayin. A d'a scal syaelal eb' chi', ol yal sb'a eb' d'ayin d'a smasanil sc'ool.

6

Syal eb' israel to ol meltzajxoc eb' d'a Dios

- 1 Ol yal eb' choñab' icha tic: Cotañec e masanil, coñ meltzajec d'a Jehová. A ix oñ choc'tzilanb'ati, arijeja' ol oñ ariñtanpaxoc. Ix oñ yac' echnajoc, arijeja' a ol ariñtanpax quechen chi'.
- 2 A val yec'b'at chab' c'ual, ichato chi' ol yac'an co q'uinal. Axo d'a yoxil c'ual, ol oñ yac'anpax pitzvoc, ol oñ cajnaj d'a yichañ.
- 3 Caq'uec quip cojtacanel Jehová. Icha cojtacaneli to ol sacb'oc, cojtac to ol jaj d'ayoni tato sco na co b'a. Ol yac'cot svach'c'olal d'a quib'ari, icha tz'aj syaxb'i sat lum luum yuj b'ab'el riab' yed' slajvub' riab'ilq'uinal, xcham eb'.

A spac ol yac' Jehová d'a eb'

- 4 Icha tic yalan Jehová: ¿Tas vach' ol ex vutoc ex aj Efraín? ¿Tas vach' ol ex vutoc ex aj Judá? A b'aj tzin e xajanej, lajan icha asun d'a q'uiriñib'alil, lajan icha yal ac'val d'a ayto sq'uiriñib'i, axo sq'uiriñib'i, satemi.
- 5 Yuj in lolonel ix vac' yal eb' in checab', ol ex in sateli. Nivan chequel ol aj eyaelal chi' icha val yoc c'u.
- 6 A val tas in gana tze c'ulej to tz'oc' e c'ol d'a eyetanimail yed' in eyojtacaneli to e Diosal in, mañocñej e riñsantz'a silab' d'ayin in gana.
- 7 A ex in choñab' ex tic, maj e c'anab'ajej in trato eyed'oc, icha yutejnac sb'a viñraj Adán. Chuc ix eyutej e b'a d'ayin.
- 8 A eb' anima d'a choñab' Galaad, arijej chucal sc'ulej eb', masanil b'aj ay chic' yuj b'aj smilvaj eb'.
- 9 A eb' sacerdote, icha junoc molañ elc'um yec' eb'. Smac anima eb' yic smac'anchamoc. D'a sb'eal Siquem smac'vicham anima eb', sc'ulanpax masanil chucal eb'.
- 10 A eb' aj Efraín ix och eb' ajmulal. Ix yixtejb'at sb'a eb' yed' eb' yetisraelal. Yuj chi' te yajb'entac yilji eb' svila'.
- 11 Yed' ex pax ex aj Judá, van sjavi sc'ual eyaelal.
Tzin nib'ej tzin q'uex tas ayoch d'a yib'ari in choñab' Israel,

7

- 1 palta ayic van vañtan in choñab' Efraín yed' Samaria valani, ata' snachajel smul eb' yed' schucal eb' vuuj. Yujto junlajanxoñej tz'aj sb'eyb'alan es eb'. Elc'um eb' smasanil, tz'och eb' elc'al d'a yoltac pat yed' d'a yoltac calle.
- 2 Tocval sna eb' tato naan schucal eb' chi' vuuj. A ticnaic a tas sc'ulej eb' a oyanoch d'a spatic yichañ eb', yuj chi' arijej schucal eb' chi' svila'.

A smul eb'yajal

- 3 A eb' rey yed' eb' yajal ste tzalaj eb' yuj chucal yed' yuj yixtum animail eb'.
- 4 Arijej ajmulal sb'o eb' smasanil. A tas sgana eb' chi', lajan icha junoc horno jab'ñej sc'ac'al tz'ochi yacb'an spajb'i ixim harina, axo yic toxo ix pajb'i ixim, tz'och sc'ac'al sic'lab'il.
- 5 Ayic tz'och q'uiriñ yuj viñ rey, a eb' ayoch d'a yopisio yed' viñ, syuc' ari eb', syac'an ari eb' yuc' viñ masanto sq'ue ari d'a sjolom viñ yed' eb'. Torñej scomon tzalaj viñ yed' eb' sb'uchvaj d'ay.

- ⁶ Ayñejoch chuc pensaril d'a spensar eb'. Lajan yoval eb' icha sc'ac'al junoc horno pilan ac'val ayoch sc'ac'al, axo sq'uiñib'i d'a junxo c'u, spuchajxi chach'oc.
- ⁷ Lajan eb' smasanil icha sc'ac'al horno chi', ix satel viñ yajalil eb' yuj yoval chi'. Lajan syutej sb'a eb' d'a smasanil eb' sreyal, palta malaj junoc eb' sc'anb'an d'ayin tas smoj sc'ulej.

Ix yactejan sDiosal eb' israel

- ⁸ A choñab' Efraín toxo ix scalej sb'a yed' juntzarñ ch'oc choñab'il. Lajan eb' icha junoc ixim va'il max sutchaji.
- ⁹ A eb' ch'oc choñab'il ix ac'an lajvoc yip, palta max yil-laj tas van yutaji. A xil sjolom toxo ix sach'ieli, tocval syilochi.
- ¹⁰ A in Jehovah sDiosal in eb' israel. Vach'chom jantac tas ix ja d'a yib'añ eb' yuj schucal, palta yuj yac'umtaquil eb' maxtzac sna sb'a sc'ol eb' smeltzajcot d'ayin.
- ¹¹ A choñab' Efraín malaj jab'oc spensar, jun rato sb'at sc'an colval d'a Egipto, axo d'a junxo rato sb'atxi sc'an colval d'a Asiria. Lajan icha junoc noc' uch toñej sat b'eyec'oc.
- ¹² Palta ayic ol b'at eb' ta', ol in yumb'at in ch'añ yaal d'a yib'añ eb'. Ol telvoc eb' icha junoc noc' much. Ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb', icha ix aj yalchaj b'aj smolb'ej sb'a eb'.
- ¹³ Ob'iltac eb', yujto ix in spatiquejel eb'. Ol satel eb' yuj yaelal ol javoc, yujto ix och spitalil eb' d'ayin. Tzin nib'ej tzin col eb', palta mañ yeloc tas syal eb' d'ayin.
- ¹⁴ Mañ smasaniloc sc'ol eb' tzin yavtej ayic tz'el yav eb' d'a sat sch'at. Spol sb'a eb' yic sc'anab eb' d'a Baal yic vach' tz'aj strigo eb', yed' yuva eb'. Yuj chi' tz'och eb' ajc'olal d'ayin.
- ¹⁵ Ix in c'ayb'ej eb', ix vac'anpax yip eb', palta axo eb', a chucal sna eb' d'a in patic.
- ¹⁶ Smeltzaj eb' palta mañoclaaj d'ayin, a in to A inxoñej Ochi. Icha junoc jul-lab' coxo, max yamchajlaj tas sjulchaj chi' yed'oc, icha chi' eb'. Yuj yac'umtaquil slolon eb' yajalil, yuj chi' ol cham eb' yuj q'uen espada. Axo eb' aj Egipto, toxoñej ol b'uchvaj eb' d'a eb'.

8

Ix cot d'a yib'añ choñab' Israel yuj Dios

- ¹ Puchajocab' q'uen trompeta, yujto sjavi jucnaj eb' ajc'ol d'a yib'añ in choñab' icha junoc noc' ch'acb'a, yujto maj sc'anab'ajej in trato eb' ix vac' yed'oc. Ix spitej sb'a eb' d'a in c'ayb'ub'al.
- ² Vach'chom syal eb' d'ayin: Co Diosal ach, tzach cojtaquejeli, xchi eb',
- ³ palta a eb' israel, toxo ix spatiquejel eb' tas vach', yuj chi' ol pechchaj eb' yuj eb' yajc'ool.
- ⁴ Ayic ix yac'anoch sreyal eb', maj sc'anb'ej eb' d'ayin mach tz'ochi. Ix say yajalil eb', palta mañoc junoc sic'b'ilel vuuj. Ix sb'oq'ue sdiosal eb' yed' q'uen splata yed' q'uen yoro. Yuj chi' syic'cot eb' d'a yib'añ.
- ⁵ Tzin yaj jun vacax b'ob'il d'a q'uen oro b'aj tz'och eb' aj Samaria ejmelal. Yuj chi' te aycot voval d'a eb'. Machequel b'aq'uiñ ol yacteje eb' israel sc'ulan jun chucal chi'. ⁶ Mañ diosoc jun yechel vacax chi' yujto b'ob'il yuj junoc b'oum yechel. Yuj chi' ol mac'joc vecchajoc.
- ⁷ Chuc tas ix sc'ulej eb', yuj chi' te nivan yaelal ol javoc d'a yib'añ eb'. Malaj yavb'en eb' ol sjach'a, malaj harina ol yic' eb' d'a sjolom strigo.

Vach'chom ay jab'oc ol yic' eb' jun, axo eb' ch'oc chořab'il ol vaanb'at d'a eb'.

- 8 A chořab' Israel ol ac'chaj lajvoc. Mařxa jab'oc ol aj yelc'och d'a yol sat juntzařxo chořab', icha junoc lum c'a chen mařxa vach' yochi, icha chi' ol ajoc.
- 9 Malaj spensar eb', lajan eb' icha junoc noc' caltacte'al b'uru ařej snaan b'aj sb'ati. Ix b'at'eb' d'a Asiria, ix stupan eb' yic scolvaj yed' eb'. Icha junoc ix ix syactejan viři yetb'eyum, stupan junoc viři snib'ej, icha chi' ix yutej sb'a eb'.
- 10 Vach'chom stup juntzařxo chořab' eb' yic scolji eb' yuuj, a in Jehová in ol in molb'ej eb', yic syab'an syail eb' yuj junoc rey te ay yip.
- 11 A eb' aj chořab' Efraín, tziřtum altar ix sb'oq'ue eb' b'aj syac' silab' eb' yic tz'el smul eb' yalani, palta yuj juntzař altar chi' ste och smul eb'.
- 12 Vach'chom tziřtum c'ayb'ub'al ix vac' tz'ib'chaj d'a eb', palta comon lolonel ix ajcan d'a yol sat eb'.
- 13 Syac' silab' eb' d'ayin, schi'anpax schib'ejal noc' eb', palta max in tzalaj yed' eb'. Naan schucal eb' vuuj. Ol vac'anoch yaelal d'a yib'ař eb'. Ol vac'xi meltzaj eb' d'a Egipto.
- 14 A eb' israel sb'oq'ue cuartel eb' b'aj scol sb'a, palta mařxo in naanoc yuj eb', vach'chom a in ix in b'o eb'. A Judá tziřtum chořab' ayoch smuroal sb'oq'uei, palta ol in řustz'a schořab', yed' scuartel chi', xchi Jehová.

9

A syaelal chořab' Israel ix yalel viřaj Oseas

- 1 Ex vetisraelal mař ex tzalajoc, mař ex q'ue chennaj yuj tzalajc'olal icha eb' ch'oc chořab'il, yujto ix eyactejan co Diosal, icha tz'aj yactancan yetb'eyum eb' ix ajmul ix. Tzex te tzalaj e ch'oxani to xajan Baal eyuuj, yujto vach' tz'aj sat tas tzeyavej yuuj eyalani.
- 2 Yuj chi' mařxalaj ixim trigo yed' sat te' uva ol e molo'. A e vino ac'to mařxo ol yab'laj.
- 3 Mařxo ol yal-laj eyaj d'a schořab' Jehová. Ayex ol ex meltzaj d'a Egipto, ayex ol ex b'at d'a Asiria. A tas yajb'entac d'a yichař Jehová ol e va ta'.
- 4 Mařxo ol yal-laj eyac'an vino silab'il yuj eyic'ancharř Jehová, mař ol schalaj e silab' ta'. A tas ol e va'a, icha tas svaji ayic ay chamel, yuj chi' a mach ol vaanoc, ol can chucal d'a yichař ley. Ol yal yec' svejel eb' yuuj, palta mař ol yal-laj yic'anb'at eb' d'a stemplo Jehová.
- 5 Mařxo ol yal eyac'an q'uiř, juntzař q'uiř yic Jehová.
- 6 Ol ex el lemnaj d'a jun yaelal ol javoc. Axo eb' aj Egipto ol ex molanb'atoc. A d'a chořab' Menfis ol ex mucchaj yuj eb'. A b'aj molb'il q'uen e plata ayoch e b'eyumaloc yed' b'aj ix ex ec' cajan, ol q'uib'q'ue ař ařc'ultac, nab'a q'uiix ol ajcanoc.
- 7 Ex vetisraelal, vn sяви sc'ual sяви yaelal. Ol nachajel eyuuj to toxo ix c'och sc'ual yic tze cha e tojol icha smojalil. Tzeyal icha tic: A eb' schecab' Dios, te malaj spensar eb'. A eb' cuchb'ab'il yuj Yespřitu Dios toxo ix och eb' local, xe chi. Tzeyal icha chi', yujto tz'alchaj e chucal yuj eb', yuj chi' schichon e c'ool d'a eb'.
- 8 A Dios ix yac'ob eb' schecab' ex stařvej ex aj Efraín, palta tze b'oem yaal d'a yoltac sb'e eb' e tařvumal chi'. Inatax d'a stemplo Dios schichon e c'ool d'a eb'.

⁹ Ix ex ixtaxel d'a junelñej, icha ix uji d'a choñab' Gabaa. Palta axo Jehová ol snacot e chucal chi', ol ac'chajoch yaelal d'a eyib'arñ yuj e mul chi'.^{9.9}

Olyab' syail eb' israel yuj smul

- ¹⁰ Syal Jehová icha tic: Ayic ix in chalan in b'a yed' eb' israel, ix in te tzalaji, icha mach tz'ilchaj te' uva yuj d'a tz'inan luum. A eb' e mam eyicham, icha te' sat higo te nib'ab'il spet eluli, icha chi' ajnac eb' d'a yol in sat. Axo sc'ochnac eb' d'a choñab' Peor, yoch eb' ejmelal d'a Baal sdiosal jun choñab' chi', te yajb'entac yutejñac sb'a eb' icha jun comon dios xajanejñac eb' chi'.
- ¹¹ A snivanil yelc'och choñab' Efraín, toñej ol satq'ue icha sb'at jeññaj junoc noc' much. Mañxa unin ol aljoc d'ay, mañxa eb' ix ix ol och yab'ixal, mañxalaj pax eb' ix ol scuchoch yune'.
- ¹² Tato ay b'aj ol q'uib' eb' unin chi', a inxo ol viq'uel sq'uinal eb', mañxo junoc ol vac'cani. Ob'iltac juntzañ anima chi' ayic ol vic'anel in b'a d'a eb'.
- ¹³ Ayic ix vilan eb' aj Efraín, lajan icha junoc te' palma avab'il b'aj te yax sat, icha chi' yaj eb' ix vila'. Palta a ticnaic, ol yiq'uelta yuninal eb' yic smac'jichamoc, xchi Jehová.^{9.13}
- ¹⁴ Mamin Jehová, ¿Tas smoj tzin c'an d'ayach to tzac' d'a juntzañ anima tic? Vach' ama, tato malaj yune' eb' ix ix. Tato ay eb' ix ay yune' jun, vach' ama to malaj yal yim eb' ix yic maxtzac yac' chunoc yune' eb' ix chi'.

A yoval sc'ol Jehová d'a choñab' Efraín

- ¹⁵ Ix yalan Jehová icha tic: D'a Gilgal ix chael yich sc'ulan chucal eb', yuj chi' a pax ta' ix el yich voh ajc'olal d'a eb'. Yuj masanil chucal sc'ulej eb', yuj chi' ol viq'uelta eb' d'a lum in luum ix vac' d'a eb'. Mañxo ol in xajanej eb', yujto smasanil eb' yajal eb', te pit.
- ¹⁶ A choñab' Efraín echenxo yaji. Lajan icha junoc te te' toxo ix tacji sch'añal yip, maxtzac yac' sat. Vach'chom ay yuninal eb', a inxo ol vac'cham yuninal eb' chi' to xajanab'il yuuj, xchi Jehová.
- ¹⁷ A jun choñab' tic, max cha yab' eb' tas syal in Diosal. Yuj chi' a ol paticanel eb', axo d'a scal juntañ ch'oc choñab'il ol saclemcanb'at eb'.

10

Ol juchajem yaltar eb' israel

- ¹ Ex vetisraelal, lajan ex icha jun ib'oc te' uva te ay sat yicñej sch'ocoj. Icha satan te' uva chi', icha chi' eyaltar ix e b'oq'uei. Axo ix ex te och b'eyumal, ix e vach' b'ojej eyaltar chi' b'aj tzeyal e b'a d'a juntzañ e comon diosal chi'.
- ² A ex tic, chapoj yaj e pixan. Axo ticnaic, ol e tupel e chucal chi'. A Jehová ol juanem masanil eyaltar chi', ol sjuanpaxem juntzañ yechel e diosal chi'.
- ³ Yuj chi' ol eyal icha tic: Malaj co reyal, yujto malaj yelc'och Jehová d'a yol co sat. Palta, ¿tasto val tz'och junoc rey chi' cuuj? xe chama.
- ⁴ Añej lolonel tzeyac'a, tzeyac'an e ti' d'a es. Ayic tze ch'olb'itan tas yaj eb' anima, mañ tojoloc tzeyutej. A tze b'oan tas yaj eb' anima chi', lajan icha junoc oval añc'ultac sq'uib'q'ue d'a cal munlajel.
- ⁵⁻⁶ A eb' aj Samaria ol luclon eb' yuj xivelal, ol yalan eb': ¿Tas ol utaj co diosal? xcham eb'. A jun vacax sdiosal eb' ay d'a Bet-avén ol ic'chajb'at d'a choñab' Asiria, yic tz'ac'chaj d'a viñ rey nivan yelc'ochi. Yuj chi' ol cus

eb' chořab', ol oc' eb' yed' eb' sacerdote, yujto a svach'ilal yilji jun chi', toxo ix sateli. Icha chi' ol can chořab' Efraín d'a q'uixvelal yujto ix yal sb'a d'a jun yechel vacax chi'.

7 Ol satel chořab' Samaria yed' sreyal, icha sb'atcan b'achachoc junoc c'ajil te' d'a yib'ař a a'.

8 Ol lajvoquem stemplo sdiosal eb' ch'oc chořab'il, aton juntzař b'aj ix och chořab' Israel d'a chucalil. Ol q'uib'q'ue te' q'uix b'aj ay yaltar eb' chi'. Ol yalan eb' yuj lum vitz yed' yuj lum tzalan icha tic: Comonoc syal scot juynaj d'a quib'ař yic tzoř sc'ub'ejeli, xcham eb'.

Syaelal chořab' Israel ix och yuj Jehová

9 Ix yalan Jehová icha tic: A ex israel ex tic, ix e chael yich e c'ulan chucal d'a Gabaa, ařeja' icha chi' tze c'ulej ticnaic. Yuj chi' ol ex satel yuj oval d'a Gabaa chi'.

10 A in ol in na b'aq'uir' ol vac'och yaelal yib'ař jun chořab' tic. Ayic ol vac'anoch yaelal chi' yuj jantac schucal sc'ulej, ol och oyan juntzař chořab' d'a spatic yac'an oval yed'oc.

11 A d'a yalařtaxo, lajan chořab' Efraín icha junoc noc' vacax c'aynacxo smunlaji, sc'anab'ajej stec'vi trigo. Axo ticnaic a eb' aj Judá yed' juntzařxob eb' yirtil Jacob ol yab' syail eb' icha junoc noc' vacax b'aj tz'och te' yugo d'a sjař yic smunlaj noc' d'ocoj luum yed' scalan lum yed' q'uen rastrillo.

12 A ex tic lajan ex icha junoc luum actab'ilcani, mařxa mach smunlaj d'ay. Palta axo ticnaic b'oec e b'eyb'al icha tz'aj yavchajxi tas d'a jun lum actab'ilcan chi'. A tas ol eyavej, a tojolal, axo tas ol e jach'a' aton b'aj tzex in xajanej. Smojxo tzeyac'och e b'a d'a yol in c'ab', masanto ol in javoc vac' e colnab'il icha yem řiab'.

13 Palta a ex xo tic ařeř chucal tze c'ulej, yuj chi' van e chaan spac tas mař tojoloc tze c'ulej chi'. Van e chaan spac e lec'tial.

Yujto ix eyac'och e carruaje yic oval yed' eb' e soldado tzijtum sb'isul yipoc e c'ool,

14 yuj chi' ol q'ue somnaj masanil eb' soldado chi', ol satel e cuartel icha ix aj satel chořab' Bet-arbel yuj viřaj rey Salmán. D'a jun oval chi', ix mac'chaj chojoc eb' ix nunab'il yed' yune'.

15 Ex aj Betel, icha chi' ol ex utaj yuj jantac e chucal. A viř e reyol ol b'ab'laj cham d'a q'uir'ib'alil, xchi Jehová.

11

A Dios xajan schořab' vuuj

1 Ix yal Jehová icha tic: Ayic unin chořab'to Israel tic, ix in xajanej. Icha vuninal yaji, ato d'a Egipto ix vavtejcoti.

2 Ayic ix vavtancot chi', te najat ix el d'a in tz'ey. A d'a juntzař dios Baal ix yac' silab' jun in chořab' tic. Ix sřius incienso eb' d'a juntzař yechel.

3 Ayic unin chořab'to Efraín tic, ichato ix in chelb'eyoc. Vach'chom icha chi', palta max yal sc'ool eb' sna'a tato a in tzin tařvej eb'.

4 Ix in quetzcot Efraín chi' yujto xajan vuuj, icha tz'aj squetzchaj junoc noc' vacax. Lajan svutej icha junoc mach tz'ic'anel yugo d'a noc' vacax, vach' tz'aj yac'an svael. Icha chi' ix vutej in b'a d'a eb'.

5 Palta mař jab'oc ix in yac'och eb' yipoc sc'ool. A Egipto ix yac'och eb' yipoc sc'ool, palta yuj chi' d'a yalař smandar chořab' Asiria ol canoc.

6 Ol och oval d'a schořab' eb'. Yuj oval chi' ol em juynaj scuartel eb'. Ol satel eb' yujto ix yac'och sjelanil eb' yipoc sc'ool.

- 7 A in choñab' tic naan yuuj to tz'elcan d'a in patic yic syal sb'a d'a juntzañ comon dios. Vach'chom tz'avaj eb' sc'ananc colval d'a juntzañ comon dios chi', palta mañ ol colvajlaj d'a eb'.
- 8 ¿Tas val ol aj ex vactancan ex choñab' Efraín? ¿Tas val ol aj ex vactancan ex yirítal Israel? ¿Ol am yal ex vac'an satel icha ix vutej choñab' Adma? ¿Ol am ex vutej icha ix vutej choñab' Zeboim? Ya syab' in pixan, scus in c'ol eyuuj. 11.8
- 9 Mañ ol in c'ulejlaj ichaval yoval in c'ool. Mañ ol in meltzajlaj ex vac'an satel ex choñab' Efraín, yujto Dios in, mañ in animaac. Ayinec' eyed'oc A inxoñej Ochi, yuj chi' mañ ol in javoc ex in sateli.
- 10 A in Jehová in ol el vav icha junoc noc' choj. Yuj chi' ol te ib'xoc eb' vuninal yuj xivelal, ol cot eb' d'a b'aj tz'em c'u, ol och tzac'an eb' vuuj.
- 11 Ol cot lemnaj eb' d'a Egipto yed' d'a Asiria icha noc' cuvajte'. A in Jehová in svala', ol vac' cajnaj eb' junelxo d'a scajnum' junjun.

A schucal eb' schoñab' Dios

- 12 A choñab' Efraín yirítal Israel, artej es sc'ulej d'a vichañ. D'a chab'satil syal sb'a d'ayin. Axo eb' aj Judá, te pit syutej sb'a eb' d'ayin, a in sDiosal in eb' A inxoñej Ochi, tz'elñejc'och tas svala'.

12

- 1 Masanil tas sc'ulej choñab' Efraín, nab'artej. Toñej syixtejb'at sb'a. Ste q'ueval chaañ d'a ixtoj anima. Comonxoñej sb'o strato yed' eb' aj Asiria, syac'anpaxb'at aceite eb' yic smontan Egipto, xchi Jehová.
- 2 A eb' aj Judá ay smul eb' d'a yol sat Jehová chi'. A ol ac'anoch yaelal d'a schoñab' viñaj Jacob yuj sb'eyb'al. Ol stup d'a eb', icha val tas sb'eyb'alej eb'.
- 3 Inatax ayic manto aljoc viñaj Jacob chi', syamnac yich yoc viñ yuc'tac viñ, axo yic icham vinacxo viñ, stelajnac sb'a viñ yed' Dios.
- 4 Stelajnac sb'a viñ yed' Dios yed' jun ángel, masanto yac'nac ganar jun ángel chi' viñ. Oc'nac viñ, sc'anannac svach'c'olal Dios viñ d'a yib'añ. A d'a Betel sch'oxnac sb'a Dios d'a viñ, lolonnac viñ yed' ta'.
- 5 A Jehová Yajal d'a Smasanil, aton sb'i b'inajnac.
- 6 Palta a ex israel ex tic, meltzajañec d'a co Diosal. C'anab'ajum tzeyutej e b'a d'ay, tojolñej tzeyutej e b'eyb'al. Ayocab'ñej och yipoc e c'ool.
- 7 Icha tic yalan Jehová: A eb' choñvajum yic Efraín, a echlab' mañ tz'acanoc sc'an eb', yujto scham val eb' yelc'ani.
- 8 Syal eb' icha tic: Vach'chom toxo oñ och b'eyumal, vach'chom b'eyum oñoxo, palta malaj mach syal scot yoval d'ayorí, yic syalan eb' to oñ och b'eyumal yuj cac'an musansatil eb' anima, xchi eb', xchi Jehová.
- 9 Syalanxi Jehová chi' icha tic: A in Jehová in, atax yic ayex ec' d'a Egipto e Diosal in. Ol ex vac' cajnaj junelxo d'a yoltac mantiado, icha d'a juntzañ c'ual ayic molan ex ec' d'a tz'inan lum.
- 10 A in tic ix in lolon d'a eb' in checab'. Tzijtum sb'isul tas ix vac' yil eb'. A eb' chi' ix vac' alanel in c'ayb'ub'al d'a ch'oxnab'ilal.
- 11 A d'a Galaad ay sdiosal eb' ch'oc choñab'il, palta mañxa jab'oc yelc'och ol ajcanoc. A d'a Gilgal syac' noc' vacax eb' d'a silab'il, palta lajanxo ol ajcan yaltar eb' icha q'uen q'uen molb'ilq'ue b'ulan d'a cal munlajel, xchi Jehová.

11.8 11:8 Adma yed' Zeboim sb'i juntzañ choñab' satnac el yed' choñab' Sodoma yed' Gomorra icha syal d'a Deuteronomio 29.23.

- 12 A virñaj Jacob, b'atnaccan virñ elelal d'a yoltac yic Aram. Ata' ochnac virñ d'a tarñvoj calnel yuj yic'an ix yetb'eyum virñ.
- 13 A yed' jun schecab' yic'naquelta choñab' Israel Jehovahá d'a Egipto. Añeja' yed' jun schecab' chi', stañveññej.
- 14 Palta a val anima yic Efraín, ix stzuntzejcot voval sc'ol Jehovahá eb'. Ix yac' chab'ax sc'ol eb'. Yuj chi' ol yac' Jehovahá chi' stupel eb' jantac chucal ix sc'ulej, añeja' yuj schucal eb' chi' ol em d'a yib'añ.

13

Ol lajvoc em choñab' Israel

- 1 Ayic slolonnac eb' yichamtac vinaquil choñab' Efraín d'a peca', axo juntzarño yirñtilal Israel ch'oxannac to ay yelc'och d'a yol sat eb'. Axo ticaic, ol cham eb' aj Efraín chi' yuj smul ix yac'ochi, ix och eb' ejmelal d'a Baal.
- 2 Tzato q'ueñej chaarñ eb' yac'anoch smul. Sb'oq'ue q'uen plata eb' sdiosaloc, icha val tas snib'ej sc'ool eb', icha pax tas scot d'a spensar eb', icha chi' syutej eb' sb'oan sdiosal. Slajvi chi' syalanpaxq'ue eb': Aq'uec e silab' d'ay, xchi eb'. Axo eb' anima jun, stz'ub'el'ta sti' jun yechel eb' lajan yilji icha vacax chi'.
- 3 Yuj chi' lajanñej ol aj eb' icha asun ayemi ayic sq'uirñib'i, icha pax yal ac'val ayemi ayic te ac'valto to spet satemi. Lajan pax eb' icha matz'il trigo tz'ic'chajb'at yuj ic', ma icha te tab' tz'el d'a junoc ventena.
- 4 Ix yalan Jehovahá icha tic: A in Jehovahá e Diosal in, atax yic ayex ec' d'a Egipto, malaj junocxo tas tzeyac'och e diosaloc, palta a inñej. A inñej e Columal vaji.
- 5 Te vach' ajnac ex in tarñvan d'a taquirñ luum, b'aj te ay c'ac'.
- 6 Palta a val yic ix yac'an sobre e vael, ix e te iq'uejchaarñ e b'a, ix in b'atcan satc'olal eyuuj.
- 7 Yuj chi' icha junoc noc' choj ol vutej in b'a d'ayex, ma icha junoc noc' tz'ib'choj smacvaj d'a yoltac b'e.
- 8 Ol in elta jucnaj d'a eyicharñ, icha junoc noc' nun oso to toxo ix ic'chajb'at yune'. Ol ex vac'an choc'b'och'at ta', icha junoc noc' choj schianb'at schib'ej, ma icha tz'aj schoc' jecchitanb'at schib'ej junoc noc' chium noc'.
- 9 Ol ex vac' satel a ex israel ex tic, malaj mach ol yal stenaneq'ui.
- 10 Ix e c'an e reyal yed' e cuchb'umal, palta z'tom a eb' syal tarñvan masanil e choñab' tic?
- 11 Aycot voval d'ayex ayic ix vac'an e reyal chi', añeja' aypaxcot voval d'ayex ayic ix vic'anpaxec' eb' e reyal chi'.
- 12 Chequel yaj schucal choñab' Efraín. Tz'ib' ix ajcan smul chi'.
- 13 A choñab' Israel, sc'och sc'ual yic sna sb'a, palta te malaj spensar, icha junoc unin marñ vach'oc syutej sayancot sb'a ayic tz'alji d'a snun, icha chi' yaji.
- 14 Ol in colcanel in choñab' d'a yol slumal chamel. Ol in colcanel d'a yol sc'ab' chamel. A in ol vac' satel chamub'. Marño ol in ch'ox voq'uelc'olal d'a choñab' Efraín chi'.
- 15 Vach'chom sq'ueñejchaarñ d'a scal eb' yetisraelal, palta ol cot voval d'ay. Lajan ol aj scot voval chi' icha c'ac' d'a yichchaarñ, icha yec' chacxuxum ic' d'a tz'inan luum, yuj chi' ol tup sjajtac a a', axo eb' ajc'ool ol ic'anb'at masanil sb'eyumal.

¹⁶ A choñab' Samaria ol yic' pax syaelal, yujto pit syutej sb'a d'ayin. Ol cham eb' yuj q'uen espada. A yuninal eb' ol tenchajem d'a sat luum chi', xchi Jehová.

14

Syal viñaj Oseas to smeltzaj Israel d'a Jehová

- ¹ Ex vetisraelal, meltzajañec d'a Jehová co Diosal, vach'chom ix ex telvi val yuj e mul.
- ² Meltzajañecxi d'a Jehová, tzex tevi d'ay icha tic: Ac' tup co mul, tza chaan quejmelal yed' co aloj vach' lolonel scal d'ayach.
- ³ A Asiria max yal co coljiel yuuj. ¿Toc val syal pax co colchajel yuj noc' chej? Mañixo ol caloch juntzañi tas sco b'o co diosaloc, yujto añej val d'ayach ach Jehová syic' snivanil sc'ol eb' unin mañxa smam snun, xe chi.

A Jehová ol yac'ñej sq'uinal eb' israel

- ⁴ Syalan Jehová icha tic: Ol vac' ja spensar eb' d'a spitalil. Vach'chom mañ smojoc, palta ol in xajanej eb', yujto mañixo ol vac'cot yoval in c'ol d'a eb'.
- ⁵ Ichaval tz'aj xumaquil añ chochol yuj yal ac'val, ma icha te' c'ute' d'a sjolomtac vitzal Líbano to najat sb'at sch'añal yib', icha chi' ol vutej eb' israel.
- ⁶ Yuj chi' te vach' ix aj yel mayan icha val sc'ab'tac te' olivo, lajan pax sjab' icha val sjab' te' c'ute' d'a Líbano.
- ⁷ Ol in yac'xioch eb' yipoc sc'ool. Vach'xo ol aj sq'uib' icha sq'uib' ixim trigo, vach'xoñej xumacan icha te' uva. Te b'inajnac ol aj ichaval vino scot d'a Líbano chi'.
- ⁸ Ex aj Efraín, ¿toc ay yopisio juntzañi comon dios chi'? A in ol in tac'voc d'ayex, ol ex in tañvejpaxi. Icha junoc te' taj yax xiil, icha chi' vaj eyuuj. Vuuj val, vach' tzex elc'ochi, xchi Jehová.

Slajvub'al

- ⁹ A eb' jelan yed' eb' aj pensar ol nachajel juntzañi in lolonel tic yuj eb'. A sb'e Jehová, te tojol. A eb' vach' spensar, a eb' sb'at d'a yol jun b'e chi', axo eb' te pit, stelvi eb' d'ay.

A Slolonel Dios D'a Viñaj JOEL

Joel sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Joel tz'ib'ab'ilcan d'ay. A viñaj Joel chi' schecab' Dios yaj viñ. Mañ cojtacoc val sic'lab'il tas tiempoal yalnaccan juntzañ tic viñ, yujto malaj junocxo b'aj syalcani. Te nivan yaelal jun yalnaccan viñ schecab' Dios chi'. A d'a capítulo 1 versículos 1-2 yed' 11, ata' sb'ab'laj alejcot yuj noc' c'ulub'. Syalanpax yuj jun tiempoal b'aj majxo yac'laj riab'. Ch'oxjinac yil viñ to a juntzañ chi' a sch'oxancot yoval sc'ol Jehová d'a mach spitej sb'a d'ay. A viñ schecab' Dios chi', a viñ tz'avtan eb' anima chi' yic sna sb'a eb'. Yalannac viñ to toxo ix yac' sti' Dios scolan eb' anima, syac'anpax svach'c'olal d'a yib'añ eb'. Aton syal d'a capítulo 2 versículos 12-29. Ay juntzañxo versículo ojtacab'il d'a jun libro tic, aton capítulo 2 versículos 28-30. A d'ay syalcan yuj sjaub'al Yespíritu Dios d'a yib'añ masanil anima. Axo d'a capítulo 3, ata' syal yuj yaelal d'a yib'añ juntzañ nación ajc'ol yajoch d'a choñab' Israel.

1 A in Joel in tic yuninal in viñaj Petuel. A d'a jun uum tic ix in tz'ib'ej slolonel Jehová ix yal d'ayin yic svaleli.

A yaelal ix cot yuj noc' c'ulub'

- 2 Ex ichamtac vinac yed' ex masanil cajan ex d'a jun nación tic, ab'ec val juntzañ tic. ¿Toc ay b'aj ix eyil tas lajan icha jun tic? Malaj pax b'aj ix uji junoc icha tic ayic ix ec' eb' co mam quicham.
- 3 Alec juntzañ tic d'a eb' eyuninal, axo eb' ol alan d'a eb' yuninal, axo eb' chi' ol alan pax d'a eb' toto ol aljoc.
- 4 Masanil tas ix slajel noc' c'ulub'. Axo jantacto ix cani, ch'ocxo pax junxo macañ noc' ix ul lajaneli.^{1.4}
- 5 A ex uc'um ex añ, aq'uequel e vayañ. A exxo uc'um ex vino, oc'añec, yujto mañxalaj vino chi' ol eyuq'uej.
- 6 Icha jun nivan ñilañ soldado te ay smay, icha chi' ix aj sja noc' c'ulub' d'a yol co mach'en tic. Maxtzac b'ischaj noc'. A ye noc', lajan icha ye noc' choj.
- 7 Toxo ix satjiel te' uva yuj noc', toxo pax ix slajel te' higo noc'. Tz'inini ix ajcan yuj noc'. Ix yic'anel stz'umal masanil te' avb'en noc', sacxoñej ix ajcan sc'ab'tac te'.
- 8 Oc'añec icha junoc ix cob'es tz'oq'ui, spichan sb'a ix yed' pichul yic cusc'olal, yujto toxo ix cham viñ ix yac' sti' snupnaj yed' ix.
- 9 Icha chi' tz'aj yoc' eb' viñ sacerdote tz'ac'an servil Jehová, yujto mañxa vael yed' vino d'a templo, aton ofrenda tz'ac'ji d'a Jehová.
- 10 Toxo ix juvi masanil lum co luum, ichato ayoch lum d'a cusc'olal, yujto tz'inan ix ajcan luum. Toxo ix lajviel ixim trigo, ix tacjiel te' uva, ix ixtaxpaxel te' olivo.
- 11 A ex munlajvum ex tic, oc'añec, cusañec, yujto toxo ix lajviem eyavb'en. Mañxa jochoj trigo yed' cebada.
- 12 Toxo ix tacjiel te' uva, ix lajviel te' higo, ix tacjipaxel te' granado, te' palma, te' mansan yed' masanil te' avb'en te'. Icha chi' ix aj slajvi stzalajc'olal eb' anima.

1.4 1:4 A viñaj Joel tic syac' b'inaj chañe' macañ noc' c'ulub' viñ. A on tic malaj tas vach' tz'aj calanel sq'uxañil noc'.

- 13 A ex sacerdote ex tic, a ex tzex ac'vi servil d'a altar tic, aq'uecoch pichul yic cusc'olal. Pilan ac'val tzeyac' eyoc' d'a templo, tzex oc' yuj yaelal, yujto a d'a stemplo Dios mařxalaj ixim pan yed' vino tz'ac'ji ofrendail.
- 14 Avtejec masanil eb' anima, ochařec d'a tze'c'ojc'olal yed' eb'. Molb'ejecoch e b'a d'a stemplo Jehová Dios yed' masanil eb' yichamtac vinaquil chořab' yed' masanil eb' anima, tzex tevi d'a Jehová.
- 15 Ay..., te lac'anxo sjavi jun c'ual yic yoval sc'ol Jehová. Jun c'u ay smay yic ol oři satel Dios Syal Yuj Smasanil.
- 16 D'a val quichaři ix yiq'uel co vael. Ix lajvi tzalajc'olal d'a stemplo Jehová co Diořal.
- 17 A ixim iřiat, tořej ix c'aem ixim d'a yol luum, yuj chi' mařxalaj ixim trigo. Axo spatil ixim, mařxa tas d'a yool, ix lajvi smasanil.
- 18 Tz'el val yav noc' noc' yeq'ui. Nab'axořej tz'ec' noc' vacax say yaři. Vanxo scham noc' calnel yuj vejel.
- 19 Tzin avaj d'ayach Jehová, yujto toxo ix tacji smasanil. Ichato ix ec' c'ac' d'a scal aři ařic'ultac d'a svalab' lum noc' noc' yed' d'a smasanil caltac te'.
- 20 Yed' masanil noc' noc' ay d'a caltac te' chi', tz'avaj noc' d'ayach, yujto toxo ix tup masanil a a', ichato ix tz'ab'at masanil aři ařic'ultac yuj c'ac'.

2

Tzijtum noc' c'ulub'

- 1 Puchajocab' q'uen trompeta d'a tzalan Sion. Puec junoc ch'oxnab'il yic oval d'a tzalan yic ejmelal d'a Jehová. Ib'xocab'q'ue masanil eb' cajan d'a Judá yuj xivelal, yujto lac'anxo sjavi sc'ual yoval sc'ol Jehová.
- 2 A jun c'ual chi' sc'ual q'ueic'alg'uinal. Sc'ual te ay asun, yuj chi' musan. A val noc' c'ulub', lajan noc' icha junoc řilaři eb' soldado. Lajan sb'at c'amamoc noc' icha sb'at c'amamoc veven, masanto smuschaj jolomtac vitz yuuj. Malaj b'aj ix uji icha tic d'a yalařitaxo, mařxapax b'aq'uiri ol ujoc junelxo.
- 3 Lajan noc' icha te' c'ac' slajviel masanil tas yuuj. Ayic manto javi noc', te vach' yilji lum luum, icha val yilji Edén. Axo yic ol lajvoc yec' noc', lajanxo ol ajcan icha tz'inan luum. Mařxa jab'oc tas ol canoc.
- 4 Lajan yilji noc' icha noc' chej. Sb'at lemnaj noc' icha tz'aj sb'at noc' chej chi' d'a oval.
- 5 Icha sc'aři junoc carrauje yic oval, ma icha sc'aři te' xiltac te' stz'ab'at yuj c'ac', icha val chi' tz'aj sc'aři scot noc' d'a jolomtac vitz. Icha junoc řilaři soldado te ay yip, tzololi sb'at d'a oval, icha val chi' noc'.
- 6 Ayic ol yilan eb' anima, ol te ib'xocq'ue eb' yuj xivelal. Saxořej ol aj yilji sat eb' yuuj.
- 7 Icha eb' soldado te jelan d'a oval, b'eřej yec' lemnaj eb' d'a yib'ařitac muro, tojol tz'aj sb'at eb' d'a eb' ajc'ool, max elcanlaj eb' d'a titac b'e, icha val chi' noc'.
- 8 Max stenlaj sb'a junjun noc'. Tojlořej syutejb'at sb'a noc' d'a yol sb'e. Vach'xořej tz'aj yec' tzololoc noc' icha yec' eb' soldado d'a scal yespada eb' yajc'ool.
- 9 Ayic sc'och lemnaj noc' d'a chořab', b'eřej yec' lemnaj noc' d'a yib'ařitac muro, b'eřej yoch noc' d'a yoltac pat. Icha val elc'um tz'och d'a yoltac ventena.
- 10 Tz'ib'xiq'ue lum luum tic d'a yichaři noc', tz'och eřul d'a satchaři yuj noc'. Stup yoc c'u, yoc q'uen uj, mařxa q'uen c'anal scopoljub' yuj yeřul noc'.

11 A Jehová b'ab'el yec' yuj noc'. Syac'an ab'chaj sjaj, icha val sc'arí c'u. Tzjítum sb'isul noc', maxtzac b'ischaj noc' sc'anab'ajan schecnab'il Dios. Ayxo smay jun c'ual yic yoval sc'ol Jehová chi'. Malaj mach ol yal stec'b'an sb'a d'a yichañ.

Yoq'uelc'olal Jehová

- 12 Palta a ticnaic, a Jehová tz'alan icha tic: Meltzajaríeccot d'ayin d'a smasanil e c'ool. Ocharíec d'a tze'ojc'olal, elocab' eyav. Oc'aríec, xchi.
- 13 Orí cusec yuj co mul d'a smasanil co c'ool, mañ toríejoc sco tzilchitejb'at co pichul. Coñ meltzajec d'a Jehová co Diosal, yujto vach' sc'ool. Ay yoq'uelc'olal, ay snivanc'olal, tzoñ xajanej. B'ecan sc'ol yic'anel jun yaelal tic d'a quib'arí.
- 14 Coñ meltzajec d'a Dios, talaj max yac'och yaelal d'a quib'arí. Tato icha chi' a svach'c'olal ol yac'coti, ol yac'an co trigo yed' co vino. Yuj chi' ay tas ol yal cac'an ofrendail d'ay.
- 15 Puchajocab' q'uen trompeta d'a tzalan Sion, yic smolb'ej sb'a masanil choñab' yic tz'och d'a tze'ojc'olal.
- 16 Smolb'ejocab' sb'a masanil schoñab' Dios, sacb'itejocab' sb'a. Smolb'ejocab' sb'a eb' ichamtac vinac, eb' unin yed' eb' vanto schuni. A eb' ato yic'lan sb'a, elocab'cot eb' d'a yol spat chi'.
- 17 Oc'ocab' eb' sacerdote, eb' tz'ac'an servil Jehová. A d'a snañal templo yed' altar, yalocab' eb' icha tic: Mamin Jehová, ac' nivanc'olal d'a quib'arí a orí a choñab' orí tic. Malajocab' mach tzoñ b'uchani. Mocab' orí telvoc d'a yol sc'ab' eb' ch'oc choñab'il, yic mañ ol yal eb' icha tic: ¿B'ajtil ay jun e Diosal chi'? mocab' xchioc eb', xchiocab' eb' sacerdote chi'.
- 18 Slajvi chi' ol yac'an svach'c'olal Jehová yed' yoq'uelc'olal d'ayorí a orí schoñab' orí tic.
- 19 Ol yalan icha tic:
Ol vac' ixim e trigo, e vino yed' eyaceite masanto ol ex b'ud'joc. Mañxo ol yal in c'ool ol b'uchvaj eb' ch'oc choñab'il d'ayex.
- 20 A eb' ajc'ol scot d'a norte, najat ol viq'uel eb' d'a e tz'ey, ol vac'ancanb'at eb' d'a tz'inan luum. A eb' b'ab'el, ol vac'canb'at eb' d'a yol a' mar Muerto, axo eb' tzac'an, ol vac'canb'at eb' d'a a' mar Mediterráneo. Ata' ol c'ab'at eb', ol q'ue sjab' eb'. Te satub'tac tas ol in c'ulej d'a e cal, xcham Jehová.
- 21 Tzalajocab' lum luum. Mocab' xiv eb' cajan d'a luum, yujto ay val tas te satub'tac ol sc'ulej Jehová.
- 22 Tzalajocab' noc' c'ultaquil noc', mocab' xiv noc', yujto ol yaxb'ocxi arí añc'ultac, axo te te', ol yac'xi sat te', tzjítum ol aj sat te' higo yed' te' uva.
- 23 Masanil ex cajan ex d'a Sion, tzalajaríec. Tzalajaríec d'a Jehová co Diosal, yujto ol yac' ñab'il q'uinal d'ayorí d'a sc'ual, b'ab'el ñab' yed' lajvub' ñab', icha sc'ulejtaxoni.
- 24 Te vach' ol aj ixim trigo, mañxo jantacoc ol ajxoc vino yed' aceite.
- 25 Syalan Jehová: Ol vac' sq'uexul masanil eyavb'en ix lajviel yuj juntzañ noc' c'ulub' icha soldado ix vac'b'at d'a e cal d'a juntzañ ab'il ix eq'ui.
- 26 Axo ticnaic, ol ex vaoc masanto ol ex b'ud'joc. Ol eyalan vach' lolonel d'ayin Jehová e Diosal in, yujto satub'tac tas ix in c'ulej d'a e cal. Mañxa b'aq'uirí ol ex canxoc d'a q'uixvelc'olal.
- 27 Ol nachajel eyuj a ex israel ex tic to ayinec' d'a e cal a in Jehová e Diosal in. A inñej e Diosal in, malaj junocxo. Mañxa b'aq'uirí ol ex canxoc d'a q'uixvelc'olal.

Ol javoc Vespíritu Dios

- 28 Ayic ol lajvoc yec'b'at juntzañ tic, ol vac'och Vespíritu d'a masanil anima. Ol yalel in lolonel eb' eyuninal yed' eb' eyisilal. Ol in lolon d'a eb' ichamtac vinac d'a vayichal. Axo eb' quelemtac, ay tas ol in ch'ox yil eb'.
- 29 A d'a juntzañ c'ual chi', ol vac'paxoch Vespíritu d'a eb' viñ checab' yed' d'a eb' ix checab'.
- 30 Ol in ch'oxan juntzañ tas d'a satchaari yed' d'a sat luum, ay chic', c'ac', ma nivac tab' icha asun yed' juntzañxo tas te satub'tac.
- 31 A c'u ol q'uic'b'oc, axo q'uen uj, chac ol aj q'ueen icha chic'. A juntzañ tic ol ujoc ayic manto javoc jun sc'ual yic svac'cot yoval in c'ool. A jun c'ual chi' te nivan yelc'ochi, te ay smay.
- 32 Axo masanil mach syal sb'a d'ayin Jehová in, ol colchajoc. Icha val yaj valancani, a d'a tzalan Sion d'a Jerusalén, ay mach ol colchajoc, a val eb' sic'b'ilel vuuj, olto can eb', xchi Jehová.

3

- 1 Syalan Jehová icha tic: A val d'a jun c'ual chi', ol vac'xi in vach'c'olal d'a Judá yed' d'a Jerusalén.
- 2 Ol in molb'an masanil juntzañ nación, ol vic'anb'at d'a sch'olanil yic Josafat. Ata' ol vac' yaelal d'a yib'ari eb' yuj tas ix yutej in choñab' Israel eb', yujto ix saclem'b'at eb' israel chi' yuj eb' d'a masanil yolyib'ariq'uinal. Ix spucanb'at in lum eb' d'a spatic.^{3,2}
- 3 Ix spucanb'at eb' in choñab' eb' d'a suerteal. Ix schoñanel eb' vinac unin yed' eb' ix unin eb', ix satanel stojol eb' unin chi' eb' d'a uq'uel añ yed' d'a eb' ix ajmul ix.

A yaelal ol yac' Jehová d'a yib'ari R' masanil nación

- 4 ¿Tas e gana d'ayin ex aj Tiro, ex aj Sidón yed' ex aj Filistea? ¿Tom e gana tze pac e b'a d'ayin? Tato e gana tze pac e b'a, d'a elarichamel ol vac' spac d'ayex icha val d'a smojal. ⁵ A ex tic, ix eyelq'uej q'uen plata yed' q'uen oro d'ayin, ix eyic'anb'at in b'eyumal d'a e templo. ⁶ Ix e choñb'at eb' aj Judá yed' pax eb' cajan d'a Jerusalén d'a eb' griego, yic najat sb'atcan eb' d'a sluum. ⁷ Palta a in ol viq'uelta eb' b'aj ix e choñb'at chi'. A exxo ol vac' eyab' syail, icha val ix aj yab'an syail eb' chi' eyuuj. ⁸ A in val Jehová in svala' to ol vac'och eb' eyuninal yed' eb' eyisil d'a yol sc'ab' eb' aj Judá. Axo eb' ol choñanel eb' d'a eb' sabeo, aton eb' te najat cajan, xchi Jehová.
- 9 Alec juntzañ tic d'a masanil nación: B'oec e b'a d'a oval. Avtejec eb' te tec'an. Javocab' eb' yic sb'at eb' d'a oval chi'.
- 10 Sb'o'ocab' q'uen asaron eb' yespadaoc. A q'uen sjochlab' trigo eb', sb'o'ocab' pax q'uen eb' slanzaoc. A mach malaj yip, yalocab'i to te ay yip ticnaic.
- 11 Masanil anima d'a juntzañ nación ay d'a spatic yichari Israel, cotocab' eb' d'a elarichamel, smolb'ejocab' sb'a eb'. Ix valan icha tic: Mamin Jehová, ic'cot eb' a soldado te tec'an, xin chi.
- 12 Syalan Jehová icha tic: Sb'o'ocab' sb'a masanil nación, javocab' eb' d'a sch'olanil Josafat, yujto ata' ol in em c'ojan d'a in despacho yic tzin ch'olb'itej masanil ch'oc nacional ay d'a spatic yichari in choñab' tic.

- 13 Yuj jantac schucal juntzañ naci6n chi', yuj chi' toxo ix javi sc'ual sch'olb'itaj eb'. Icha tz'aj sjochchaj ixim trigo toxo ix c'anb'i, icha chi' tzeyutej eb'. Teq'uequem lad'an eb', icha stec'chaj te' sat uva vach'xo yaji yic sb'ochaj vino, xchi Jehová.
- 14 Mañixo jantacoc anima d'a sch'olanil b'aj ol ch'olb'itaji. Toxo ol c'och sc'ual yic yoval sc'ol Jehová ta'.
- 15 A c'u yed' q'uen uj, mañixo ol yac'laj yoc yed' pax q'uen c'anal, mañixalaj scopopial q'ueen.
- 16 Icha sc'añ c'u, icha val chi' ol aj yac'an ab'chaj sjaj Jehová scot d'a jolom vitz Sion d'a Jerusalén. A satchaañ yed' lum luum, ol ib'xoc. Axo Jehová ol colan schoñab', aton choñab' Israel.

Ol ajxoc stzalajc'olal Judá

- 17 Ix yalan Jehová: A ex tic ol eyojtaquejeli to a in Jehová e Diosal in, ayinec' d'a tzalan Sion b'aj tz'och ejmelal d'ayin. A Jerusalén tic, in choñab' ol ajcanoc. Mañixa b'aq'uirí ol ex can d'a yol sc'ab' eb' ch'oc choñab'il.
- 18 A d'a jun tiempoal chi', ol te q'uib' te' uva d'a jolomtac vitz yed' masanil tzalquixtac ol b'ud'joc el yuj noc' vacax. A sjajtac a a' d'a Judá, ol te q'ue a'. Axo d'a in templo ol q'ueul b'urnaj jun sjaj a', ol pucaxb'at a' d'a sch'olanil Sitim.
- 19 A Egipto, ol itaxcanb'atoc. Axo Edom, tz'inan luum ol ajcanoc, yujto ix yac' oval eb' yed' eb' aj Judá. Ata' ix tob'can schiq'uil eb' malaj smul yuj eb'.
- 20 A in ol in pactzitej schamel eb' smilnac eb'.
- 21 Mañixo ol vac' nivanc'olal eb' ay smul chi'. Vach' ol aj scajnaj Judá yed' Jerusalén d'a masanil q'uinal. A inxo Jehová in tic, ol in cajnaj d'a jolom vitz Sion, xchi Jehová.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

AMÓS

Amós sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Amós, a tz'ib'ab'ilcan d'ay. A d'a yol yic Judá cajan viñ, palta yalnac slolonel Dios viñ d'a eb' israel ay d'a stojolal norte d'a ab'il 750 ayic manto javi Cristo. A viñaj Amós chi', molum noc' viñ, palta avtajnac viñ yuj Dios yic syalanel slolonel Dios chi' viñ d'a eb' yetisraelal. A d'a jun tiempoal chi', a jun choñab'il eb' anima chi', te b'eyum eb' sic'lab'il, sc'anab'ajej val schecnab'il Dios eb' yalani, mañxa tas sna eb' yuj juntzarixo nación ay d'a slac'anil eb'. Palta a val chucal sc'ulej eb', syixtan eb' meb'a' eb'. A b'aj sc'anab'ajej eb' chi' yalani, toñej syal eb', mañoc d'a spensar eb' scoti. A tas ayoch yipoc sc'ool eb' junñej rato slajvieli. A viñaj Amós chi', schael yich viñ yalan yuj yaelal ol javoc d'a yib'añ junjun nación ay d'a slac'anil Israel chi'. Yalannacpax viñ to a juntzarñ yaelal chi' ol javocpax d'a yib'añ Israel chi' yed' Judá, yujto a Dios Yajal yaj d'a masanil nación. A' ol ch'olb'itan masanil anima yuj spitalil, axo d'a slajvub'xo ol c'ochxoc Israel chi' ichataxon yaj d'a sb'ab'elal.

A yaelal d'a yib'añ juntzarñ nación

¹ A in Amós in tic tañvum in noc' d'a choñab' Tecoa. Ayic ayoch viñaj Uzías reyal d'a Judá, axo viñaj Jeroboam yuninal viñaj Joás ayoch reyal d'a Israel, chab' ab'il d'a yalañtax jun nivan quixcab', ix yalan juntzarñ lolonel tic Dios d'ayin yic svalde d'a choñab' Israel.

² Icha sc'añ smac'vaj c'u, icha chi' tz'aj yoch sjaj Jehová d'a jolom vitz Sion d'a Jerusalén. Masanil svalab' luum noc' noc' tz'ixtaxb'ati, stacjipax añ añc'ultac d'a jolom vitz Carmelo.

A choñab' Siria

³ Icha tic yalan Jehová: Ix ec' d'a yib'añ sc'ulan chucal eb' aj Damasco, yuj chi' yovalil ol vac'och syaelal eb', yujto icha tz'aj stec'ji ixim trigo, icha chi' ix utaj eb' aj Galaad yuj eb'.

⁴ Yuj chi' ol vac'och sc'ac'al spat eb' rey yirñtilal viñaj Hazael. A jun c'ac' chi' ol ac'an lajvoquel scuartel viñaj Ben-adad.

⁵ Yovalil ol in mac'poj masanil spuertail choñab' Damasco. Ol vac'an satel masanil eb' cajan d'a sch'olanil Avén yed' eb' yajal d'a Bet-edén. Yuj chi' ol ic'chajb'at eb' sirio preso d'a Kir, xchi Jehová.

A schoñab' eb' filisteo

⁶ A Jehová tz'alan icha tic: Mañ jantacoc chucal ix sc'ulej eb' aj Gaza, yuj chi' yovalil ol vac'och syaelal eb', yujto masanil anima cajan d'a juntzarñ choñab' yic Israel ix yic'b'at eb', ix schoñanb'at eb' checab'vumal d'a Edom.

⁷ Yuj chi' ol vac'och sc'ac'al smuroal Gaza chi'. A jun c'ac' chi' ol ac'an lajvoquel scuartel eb'.

⁸ Ol vac' satel eb' ayoch yajalil d'a Asdod yed' pax eb' yajal d'a Ascalón. Yed' masanil in poder ol vac' oval yed' eb' aj Ecrón, mañxa junoc eb' filisteo ol to canoc, xchi Jehová Yajal d'a Smasanil.

A choñab' Tiro

⁹ A Jehová tz'alan icha tic: Mañ jantacoc chucal ix sc'ulej eb' aj Tiro, yuj chi' yovalil ol vac'och syaelal eb', yujto masanil anima cajan d'a juntzarñ

chořab' yic Israel ix schořb'at eb' checab'vumal d'a Edom, majxo snacot jab'oc sti' yac'nac yed' eb' d'a amigoal.

10 Yuj chi' ol vac'och sc'ac'al smuroal Tiro chi'. A jun c'ac' chi' ol ac'an lajvoquel scuartel eb', xchi Jehová.

A chořab' Edom

11 A Jehová tz'alan icha tic: Mař jantacoc chucal ix sc'ulej eb' aj Edom, yuj chi' yovalil ol vac'och syaelal eb', yujto ix spech eb' sc'ab' yoc eb' chi' yed' q'uen espada, aton eb' israel. Ix smac'cham eb' d'a malaj yoq'uelc'olal, b'ecan sc'ol eb' ix sc'ulan chucal yed' yoval sc'ool. Majxo b'atlj yoval sc'ol eb' chi' satc'olal yuuj.

12 Yuj chi' ol vac'och sc'ac'al chořab' Temán. A jun c'ac' chi' ol ac'an lajvoquel scuartel eb' aj Bosra, xchi Jehová.

A chořab' Amón

13 A Jehová tz'alan icha tic: Mař jantacoc chucal ix sc'ulej eb' aj Amón, yuj chi' yovalil ol vac'och syaelal eb'. Ayic ix yac'an oval eb' d'a Galaad yic syic'an jab'ocxo slum eb', ix sjac snivanil eb' ix yab'ix eb'.

14-15 Yuj chi' ol vac'och sc'ac'al muro d'a Rabá. A jun c'ac' chi' ol ac'an lajvoquel scuartel eb'. Ol el yav eb' van yac'an oval. A d'a scal oval chi' yed' oval ic' ol yamchaj viř sreyal eb' yed' eb' soldado nivac yelc'ochi. Ol ic'jocb'at eb' preso d'a ch'oc chořab'il, xchi Jehová.

2

A chořab' Moab

1 A Jehová tz'alan icha tic: Mař jantacoc chucal ix sc'ulej eb' aj Moab, yuj chi' yovalil ol vac'och syaelal eb'. Ix sřtustz'a sb'aquil viř sreyal Edom eb', taařxořeř ix ajcan stz'ab'ati.

2 Yuj chi' ol vac'och sc'ac'al Moab chi'. A jun c'ac' chi' ol ac'an lajvoquel cuartel d'a Queriot. D'a scal av yic oval yed' yoc' q'uen trompeta, ol cham masanil eb' aj Moab chi'.

3 Ol vac'cham viř sreyal eb' yed' eb' viř ayoch yed' viř d'a yopisio, xchi Jehová.

A chořab' Judá

4 A Jehová tz'alan icha tic: Mař jantacoc chucal ix sc'ulej eb' aj Judá, yuj chi' yovalil ol vac'och syaelal eb'. Maj scha yab' in c'ayb'ub'al eb', maj sc'anab'ajej pax in ley eb'. Palta a d'a juntzař tas malaj yelc'och b'aj ix yaq'uem sb'a eb', aton d'a juntzař comon dios b'aj yalnac sb'a eb' smam yicham eb'.

5 Yuj chi' ol vac'och sc'ac'al Judá, axo jun c'ac' chi' ol ac'an lajvoquel cuartel d'a Jerusalén, xchi Jehová.

A chořab' Israel

6 A Jehová tz'alan icha tic: Mař jantacoc chucal ix sc'ulej eb' aj Israel tic, yuj chi' yovalil ol vac'och syaelal eb'. Ix schořiel eb' meb'a' eb' vach' spensar d'a scal, yujto max yal stupan sb'oc eb' d'a eb', vach'chom yujřiej stojol jun mojoc xařab'.

7 Tz'ixtax eb' meb'a' yuj eb', man vach'oc pax syutej eb' sb'oan yaj eb' meb'a' emnaquil chi'. Q'uixvelal in b'inaj yuj eb' ch'oc chořab'il yuj schucal eb'. A viř mamab'il yed' viř yuninal, junřiej ix cob'es smulan eb' viř yed'oc.

8 Tz'ec' jichan eb' d'a yib'ař pichul scha b'aj syac' tumin majanil, smulan eb' d'a yichař junjun altar. Svaan vael eb' tz'altaj d'a juntzař comon dios.

Sman añ añ eb' yed' q'uen multa scha'a, syuc'an añ eb' d'a stemplo juntzañ sdiosal chi', xchi Jehová.

- 9 Syalanxi Jehová: A in Jehová in svala', vac'nac satel eb' amorreo yuj vac'an slum eb' d'ayex. Vach'chom chaañ steel eb' icha steel te' c'ute', tzatz pax eb' icha te' ji, palta junelñej vac'nac satel eb'.
- 10 Palta a ex tic, vic'naquetla eb' e mam eyicham d'a Egipto, vic'annach'at eb' 40 ab'il d'a tz'inan luum, yuj vac'an slum eb' amorreo chi' d'a eb'.
- 11 Ix vic'chaañ juntzañ eb' eyiñtilal in checab'oc, axo juntzañxo eb', vac'nacoch eb' nazareoal yic tz'och eb' vicoc. ¿Tom mañ yeloc juntzañ tic, ex israel?
- 12 A exxo tic, ix eyac' plural eb' vicxo chi' yuc'vi añ, ix e cachan eb' in checab' yic max yalel in lolonel eb'.
- 13 Yuj chi' nivan yaelal ol vac'cot d'a eyib'añ, ol ex c'acvoc yuuj icha sñach'ach'i junoc carreta al yaj yuj ixim trigo.
- 14 A d'a jun c'ual chi', a eb' jelan sb'eyi, mañxo ol yal-laj yel eb', axo eb' te ay yip, ichato mañxa jab'oc yip eb'. A eb' soldado tec'an, mañxo ol yal scolan sb'a eb'.
- 15 A mach sjulvaj yed' jul-lab', mañxo ol yal stec'b'an sb'a. Mañxo ol yal scolan sb'a eb' jelan sb'eyi, mañxo ol yalpax scolan sb'a eb' tz'el lemnaj ayq'ue d'a yib'añ noc' chej.
- 16 A in Jehová in svala' to a d'a jun c'ual chi', a eb' jelan d'a oval, ol yactejcan syamc'ab' eb' yic oval, ol b'at eb' elelal, xchi Jehová.

3

A smunlajel eb' shecab' Dios

- 1 Ex choñab' Israel, ab'ec tas sval a in Jehová in tic. A in ton vic'naquetla eb' e mam eyicham d'a Egipto.
- 2 A exñej tic ix ex in sic'canel d'a scal masanil juntzañxo choñab' ay d'a yolyib'añq'uinal tic. Yuj chi' ol vac'och eyaelal yuj masanil chucal tze c'ulej.
- 3 Tato ay chavañoc junñej sb'eyi, syalelc'ochi to vach' yac'an eb'.
- 4 Tato tz'el yav noc' choj d'a caltac te', syalelc'ochi to toxo ix yamchaj schib'ej noc'. Tato tz'el yav noc' yune' choj d'a svaynub' d'a yoltac ñaq'ueen, syalelc'ochi to ay tas ix yamchaj yuj noc'.
- 5 Tato tz'em junoc noc' much d'a sat luum, syalelc'ochi to ay junoc yaal ayemi. Tato sq'ue ritnaj jun yaal ayem d'a sat luum chi', ay tas toxo ix can d'ay.
- 6 Tato spuchaj q'uen trompeta, syac' lista sb'a eb' soldado. Tato ay junoc yaelal tz'ec' d'a scal choñab', syalelc'ochi to a in svac'coti.
- 7 Malaj junoc tas tzin c'ulej tato manto val-laj d'a eb' in checab'.
- 8 Tato tz'el yav noc' choj, ¿tom ay junoc mach max xivq'uei? Axo pax eb' in checab' ¿tom mañ ol yalel in lolonel eb' tato a in tzin chec yal eb'? xchi Jehová.

Ol juchajem choñab' Samaria

- 9 Laj laquel d'a scuartel choñab' Asdod yed' d'a scuartel choñab' Egipto: Cotañec d'a jolomtac vitz d'a spatitac choñab' Samaria. Ilec val somchaj eb' anima yuj yixtan yetanimail, xe chi.
- 10 A Jehová tz'alan icha tic: Mañ yojtacoc jab'oc eb' sc'ulan tojolal. D'a yoltac spat eb' ay masanil tas toñej syiq'uec' eb' d'a anima, xchi Jehová chi'.

- 11 Yuj chi' syal Jehová, aton Yajal yaji: A jun ajc'ol ol javoc ol och oyan d'a snación eb' tic, ol yac'an lajvoquel scuartel eb', ol yic'anelta masanil tas ay d'a yol sdespacho eb', xchi Jehová chi'.
- 12 Icha tic yalan Jehová: Icha chab'oc yoc noc' calnel, ma jab'oc srii' schiquin noc' scolchajcanel yuj stañvumal d'a yol sti' junoc noc' choj, icha chi' ol aj eb' israel cajan d'a Samaria, aton eb' te vach' svaynub' b'aj svayi.
- 13 Ab'ec a ex tic, tzeyalan d'a eb' yintilalcan viñaj Jacob, a in Jehová Dios, Yajal in d'a Smasanil svala':
- 14 A d'a jun c'ual ol vac'och yaelal d'a yib'añ Israel yuj chucal sc'ulej, ol in pojem masanil yaltar d'a Betel. A schiquintac juntzañ altar chi' ol mac'chajem d'a sat luum.
- 15 A in Jehová in svala', ol vac' lajvoquem pat sc'anchaj d'a stiempoal siic yed' juntzañ sc'anchaj d'a stiempoal c'ac'. Ol vac' lajvoc masanil juntzañ pat ayoch q'uen marfil yelvanub'oc, ol in juanb'at juntzañ nivac pat chi', xchi.

4

- 1 Ex ix, b'aq'uech ex yuj e b'eyumal icha noc' vacax d'a Basán, ex cajan ex d'a tzalan yic choñab' Samaria, ab'ec val jun tic: Tzeyixtej eb' meb'a' yed' eb' ilb'ajc'ol yilji, tzeyalan d'a eb' viñ eyetb'eyum: Iq'ueccot añ añ to scuq'uej añ, xe chi.
- 2 A Jehová aton Yajal yaji, ix sloc sb'i ix yac'an sti', ix yalani: Ol c'och sc'ual, ol ac'chajoch gancho d'ayex, ol ex rierchajb'eyoc, axo eb' eyune', ol och locan anzuelo d'a eb', ol jachchajb'at eb'.
- 3 A in Jehová in svala', tzololixoñej ol aj eyic'chajel b'aj ol mac'chaj poj pat chi', ol ex ic'chajpaxb'at d'a najat.

Jun cachnab'il d'a quexan lolonel

- 4 Ixiquec d'a Betel yed' d'a Gilgal, tzeyac'anoch e mul icha e gana ta'. Slajvi chi' tzeyac'an eyofrenda d'a junjun q'uirrib'alil, d'a schab'jial tzeyac'anpax e diezmo.
- 5 Nusec ixim pan ay yich d'a ofrendail yuj e ac'oj yuj diosal. Alequel d'a scal anima yuj jantac eyofrenda tz'el d'a e c'ool eyac'ani, yujto icha chi' e gana tze c'ulej.
- 6 Yuj chi', ix vac' eyab' syail vejel d'a masanil yol e choñab' tic, palta mañ yujoc chi' ix ex meltzajcot d'ayin.
- 7 Ix vac'anoch vaan ñab' d'a oxo' ujal ayic manto elul sat eyavb'en. Ix yac' ñab' d'a jun choñab', axo d'a junxo, maay. Ay b'aj ix yac' ñab' chi', ay b'aj maay, yuj chi' ix tacjiel masanil eyavb'en.
- 8 Chab' oxo' choñab'il ex ix ex b'at sayoj a' d'a junocxo choñab', palta maj yab'laj a' yic tz'ec' staquiñal e ti'. Tocval yuj chi' ix ex meltzajcot d'ayin.
- 9 Ix vac' eyaelal yed' ic' te c'ac' yed' juntzañxo yaelal, ix vac'an ixtax tas tzeyavej yed' eyuva. Axo noc' c'ulub' ix c'uxanb'at te' eyigo yed' te' eyolivo. Tocval yuj chi' ix ex meltzajcot d'ayin.
- 10 Ix vac'cot juntzañ yaelal d'a eyib'añ, icha val ix aj vac'anb'at yaelal d'a Egipto. Ix cham eb' e quelemtac d'a scal oval, axo eb' eyajc'ol chi' ix icanan noc' e chej, ix eyab'an sjab' chamnac ayec' d'a e campamento. Tocval yuj chi' ix ex meltzajcot d'ayin.
- 11 Ix ex vac' lajvoquem icha ix aj vac'an lajvoquem choñab' Sodoma yed' Gommorra, yuj chi' a ex ixto ex can tic, icha junoc cuxac'ac' tz'ic'chajcanelta d'a yol c'ac', icha val chi' eyaji. Tocval yuj chi' ix ex meltzajcot d'ayin.
- 12 Icha chi' ol ex vutej ex aj Israel. Yuj chi' b'oec e b'a, yujto ol eyil-laj och e sat ved'oc a in e Diosal in tic.

¹³ A in Jehová in, ix in b'o nivac vitz yed' ic', svac'an vojtaquejel eb' anima tas nab'il vuuj. A in svac' meltzajoch saquilq'uinal d'a q'uic'alq'uinalil, chaar' tzin b'eyec' d'a yib'añ lum luum. A in b'i, aton Jehová Dios, Yajal in d'a Smasanil, xchi Jehová chi'.

5

Tz'avtaj choñab' Israel' yic sna sb'a

- ¹ Ex vetisraelal, ab'ec val in lolonel yic cusc'olal svalcanel d'a eyib'añ:
- ² A co choñab' tic, toxo ix lajviel yuj oval. Lajan icha junoc ix cob'es ix, ix lajvi yuj q'uen espada, ix can telan d'a sat sluum, malaj mach scolani yic sq'ue vaan. Ix actajcan sch'ocoj d'a slugar, malaj mach tz'ic'anq'ue vaan.
- ³ A Jehová Yajal tz'alan d'ayex icha tic: Tato a junoc e choñab' tz'ac'anb'at junoc mil soldado d'a oval, axoñej cien ol meltzajoc. Tato ay junocxo e choñab' tz'ac'anb'at cien soldado, axoñej lajuñvañ ol meltzajoc, xchi.
- ⁴ A Jehová tz'alan d'ayex icha tic: Meltzajañec d'ayin, yic mañ ol ex chamoc.
- ⁵ Mañ ex b'at d'a choñab' Betel yed' d'a Gilgal, mañ ex b'atpax d'a Beerseba, yujto a eb' aj Gilgal chi', yovalil ol b'atcan eb' preso d'a junoc ch'oc nacional, axo Betel chi', yovalil ol juvoccanb'atoc, xchi.
- ⁶ Meltzajañec d'a Jehová yic mañ ol ex chamoc. Tato maay, ol yac'cot c'ac' d'a yib'añ e mach'en tic, malaj junoc mach d'a Betel ol yal yac'an tupoc.
- ⁷ A ex val tze q'uex tojolal d'a chucal, ob'iltac ex, yujto max e b'o yaj eb' anima d'a vach'ilal.
- ⁸ Meltzajañec d'a Jehová, aton b'oannac q'uen c'anal scuchan Mootz yed' pax q'uen c'anal scuchan Oxd'ilañ. A pax tz'ac'anoch q'uic'alq'uinal d'a saquilq'uinal, syac'paxoch saquilq'uinal chi' d'a q'uic'alq'uinalil. Aton pax tz'avtan a a' ay d'a a' mar, secanem d'a yib'añ lum luum. ⁹ A tz'ac'an lajvoquel eb' soldado tec'an, slajvipaxcanem scuartel eb' yuuj, Jehová sb'i.
- ¹⁰ Ob'iltac ex val, a ex schichonoch e c'ool d'a mach sb'oan tojolal b'aj tz'och b'eyc'olal, tzeyac'an chucal d'a junoc tz'ac'an testigoal d'a yel.
- ¹¹ To tzeyixtej val eb' meb'a', tzeyic'anec' strigo eb' anima d'a nab'añej. Mañ ol yal-laj eyajec' d'a e pat b'ob'il d'a q'uen q'ueen, mañxo ol yal pax eyuc'an yal sat te' uva ix eyavej.
- ¹² Vojtac jantac juntzañ chucal ix e c'ulej. Mañxalaj slajvub' e mul. Tzeyixtej eb' vach' spensar, tze chaan q'uen tumin yic mañ vach'oc tzeyutej e b'oan yaj eb' anima. A d'a juzgado tzeyac'och d'a yib'añ eb' meb'a' anima vach' spensar.
- ¹³ Yuj chi' a mach ay spensar, tz'em numan, yujto chucxoñej tas tzuji ticnaic.
- ¹⁴ Mañxo e c'ulej chucal. A vach'il tze c'ulej yic vach' mañ ol ex chamoc. Tato icha chi', a Jehová Yajal d'a Smasanil, d'a val yel ol ajñejec' eyed'oc, icha tz'aj eyalan chi'.
- ¹⁵ Yajequel chucal. A vach'il tze xajanej. Scham eyilani tato vach'xo tz'aj sch'olb'itaj yaj anima d'a juzgado. Tecan icha chi' ol oc' sc'ol Jehová Yajal d'a Smasanil d'ayex mach ex yiritalal ex can viñaj José.
- ¹⁶ A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ol och cusc'olal d'a masanil b'ajtac smolb'ej sb'a anima. A d'a masanil yoltac calle ol och av yic yaelal, ol avtaj eb' munlajvum yic tzul oc' eb' yed' eb' yopisio taxon yoq'ui.
- ¹⁷ Ayic ol in javoc vac'och yaelal, ol te oc' eb' avum uva, xchi Jehová.

- 18 Ob'iltac val mach snib'ej sjavi sc'ual yic yoval sc'ol Jehová. ¿Eyojtac ama tas ol ex aj d'a jun c'ual chi'? A jun c'ual chi', q'uic'alg'uinal xořej ol ajoc, mařxa saquilk'uinal.
- 19 A d'a jun c'ual chi', lajan val ol aj eb' anima icha junoc mach tz'el lemnaj d'a junoc noc' choj, axo b'aj ayec' junoc noc' oso b'eriej sc'ochi, ma icha yic tz'och junoc mach d'a yol spat, tz'och ijan d'a sat q'uilab' yalani, axo pax junoc noc' chan schi'an ta'.
- 20 A jun c'ual yic yoval sc'ol Jehová chi', te q'uic'alg'uinal ol ajoc, mařxa jab'oc saquilk'uinal ol checlajoc.
- 21 Ix yalan Jehová icha tic: Tzin yaja', malaj in gana juntzař q'uiř tzeyac'ochi. Malaj in gana d'a e molanil nivan yelc'och eyalani.
- 22 Malaj in gana d'a e silab' tzeyac' d'ayin yuj in eyic'anchaař, malaj in gana d'a ixim trigo tzeyac' eyofrendaoc. Max in chapax noc' vacax b'aq'uech tzeyac' silab'il d'ayin yuj e junc'olal ved'oc eyalani.
- 23 Najat tzex el d'a in tz'ey ayic tz'och e jaj e b'itani. Mařxa in gana svab' yoch sjaj eyarpa chi'.
- 24 Palta a tas in gana d'ayex to tze b'eyb'alej tojolal icha sb'eya a'. Mař eyactej e c'ulan vach'il icha junoc sjaj a' max tupi.
- 25 A ex val tic ex israel, a d'a 40 ab'il ec'nac eb' e mam eyicham d'a lum tz'inan lum. ¿Tocval a d'ayin sřusnac silab' eb' yed' ofrenda ta'? 26 Maay, palta a eb' chi', scuchnac b'eyec' yeřul yib'ař jun sdiosal eb' scuch Moloc yed' sb'achnub'al yechel jun dios Quiún yajb'entac, sb'onac yechel q'uen c'anal eb' sdiosaloc, ařeja' icha chi' tze c'ulej a ex tic. 27 Yuj chi' ol ex vac'b'at preso d'a yichařb'at Damasco. Icha chi' tz'aj valan a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, xchi Jehová chi'.

6

Oljuchajem chořab' Israel

- 1 Ob'iltac ex mach ex secojtac tz'aj yec' eyuj d'a Sion. Ob'iltac ex malaj tas tze na' d'a Samaria, ex yajalil naćion to nivan eyelc'och eyalani, a ex ton tzeyac'och Israel yipoc e c'ool.
- 2 A ex tic tzeyal icha tic: Ixiquec d'a chořab' Calne, tzeyilan sic'lab'il. Axo ta' tzex b'atpax d'a nivan chořab' Hamat, tzex emul d'a Gat d'a yol yic eb' filisteo. ¿Tom te vach' juntzař chořab' chi' d'a quichař? ¿Tom te nivac juntzař naćion chi' d'a yichař co naćion tic? xe chi.
- 3 A ex tic, malaj e gana tze na'a tato van sja jun sc'ual yaelal, palta a yuj tas tze c'ulej, van slac'anb'i ul jun sc'ual yaelal chi'.
- 4 A ex tic, a b'aj tzex em tz'eyan e va'i, yelxo te vach' yilji. Nivan vael tzeyac'a' ayic tze chi'an noc' yunetac calnel yed' noc' quelemtac vacax b'aq'uech.
- 5 Tořej tz'ec' tiempo e b'oan juntzař b'it malaj yelc'ochi, tze b'itan yed' sonal te' arpa icha sc'ulejnac viřaj rey David.
- 6 D'a yol nivac vaso tzeyuc' vino. A perfume vach' tze c'ana', palta mař jab'oc tzeyac' pensar tato van yixtaxel yol e naćion.
- 7 A ex tic, b'ab'el ol ex b'atcan preso d'a ch'oc chořab'il, icha chi' ol aj slajviel e q'uiř b'aj tzex b'ulb'ulan chi'.
- 8 Toxo ix sloc sb'i Jehová yac'an sti', aton Yajal d'a Smasanil. A tz'alan icha tic: Tzin yaj yic'ojchařb'ail jun chořab' yiřtilal viřaj Jacob tic. Mař val jab'oc scha in c'ol snivac pat eb', yuj chi' ol vac'och jun chořab' tic d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool yed' masanil tas ay d'ay, xchi Jehová chi'.

⁹ Yuj chi', tato ay lajuřvřarıoc eb' viři vinac d'a junoc pat, ol cham eb' viři slajuřvřarıil. ¹⁰ A junoc sc'ab' yoc juntzař chamnac chi' ol ic'anelta snivanil eb' d'a yol pat yic ol tz'aoc, ol yalan d'a yalřej mach aycan d'a yol chi': ĽAytom mach ayec' ed'oc? xchama. Axo junxo chi' ol tac'voc: Malaj mach, xchama. Ol yalanpax jun ix c'anb'an chi': Tz'in xa chi, axo talaj tz'aji, tzac' b'inaj Jehová, xchama. ¹¹ Yujto ol yac'cot yaelal Jehová d'a yib'aři masanil pat, juntzař nivac pat yed' juntzař cotac pat, masanil ol ixtaxcanb'atoc.

¹² ĽTom syal sq'ue noc' chej d'a sat q'uen tenam? ĽTom syal smunlaj noc' vacax sd'ocan luum d'a yib'aři a' mar? Palta a ex tic, ix e q'uex tojolal d'a tas tz'ixtanel anima. A juntzař b'eyb'al vach', tzeyala' to chuc.

¹³ A ex tic, toxořej tzeyic'chař e b'a, yujto ix telvi chořab' Lodebar eyuuj, palta tocval ay jab'oc yelc'ochi. Tzeyalanpaxi to syal eyuuj, yujto ix eyic' yune' chořab' Carnaim.

¹⁴ Scham val eyilan a ex israel ex tic. A Jehová Dios Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ol in chec junoc naciön yic syiq'uec' e luum d'a Hamat d'a yol smojonal d'a stojolal norte, masanto sc'och d'a a' ayoch smojonal d'a stojolal sur, ol ex och d'a syaelal yuuj, xchi Jehová chi'.

7

Oxe' tas ix ac'ji yil viřtaj Amós

¹ Ayic toxo ix xichajel ař b'ab'el sacate yic viři rey, ayic vanxo scotxi svol ař, a Jehová Yajal ix ac'an vila' to van yac'an pitzvocq'ue noc' c'ulub'.

² Ayic vanxo slajvijel ař ařic'ultac yuj noc' c'ulub' chi', ix yalan icha tic: –Mamin Jehová, oc'ocab' a c'ool d'ayoři a oř yiřtilal ořcan viřtaj Jacob tic, ina to yune' chořab' ořřiej. ĽTas val ol aj stechaj jun tic cuuj? xin chi.

³ Ix snaan sb'a Jehová yuj jun tic, ix yalan icha tic:

–A jun tic mař ol ujoclaj, xchi.

⁴ Ix sch'oxanpax Jehová Yajal junxo tic d'ayin. Ix yac'lab'ej c'ac' yic syac'anox yaelal, chac xilinac stzac'aq'uil. Ix tacji a' nivan mar yuuj, van stacijapax lum slumal chořab' Israel. ⁵ Ix valani:

–Mamin Jehová, oc'ocab' a c'ool, ochař vaan. ĽTom val ol techaj cuj a oř yiřtilal ořcan viřtaj Jacob tic? Ina to yune' chořab' oř, xin chi.

⁶ Ix snaan sb'a Jehová yuj tas nab'il yuuj, ix yalan icha tic:

–Mař ol ujoçpax jun tic, xchi.

⁷ Ix sch'oxanpax junxo tic Jehová d'ayin. Ix vilani liřianec' d'a sat jun pat b'ob'il yed' plomo, yub'b'ilpaxq'ue jun plomo chi' yuuj. ⁸ Ix sc'anb'an d'ayin icha tic:

–ĽTas tzil chi' Amós? xchi.

–A jun q'uen plomo yic eb' b'oum pat svila', xin chi.

–Icha tz'aj yilji junoc sat pat yed' q'uen plomo, icha chi' ol aj vilani chajtil yilji in chořab' Israel tic, tato tojol sb'eyb'al, mato maay. Tato chuc, mařxo ol vac' nivanc'olal schucal chi'. ⁹ A juntzař b'aj syal sb'a eb' yiřtilal viřtaj Isaac d'a jolomtac vitz, ol lajvoquemoc. A juntzař stemplo eb' aj Israel, ol juchajemoc, ol in checan satjoquel yiřtilal viřtaj Jeroboam yed' q'uen espada, xchi Jehová.

A viřtaj Amós yed' viřtaj Amasías

¹⁰ A viřtaj Amasías sacerdotē yaj d'a Betel, a viři ix checan alchaj d'a viřtaj Jeroboam sreyal Israel icha tic: Mamin rey, a viřtaj Amós, van yec' viři d'a scal eb' quetchořab', yic tz'och eb' ajc'olal d'ayach. Maxtzac techaj yuj eb' anima yuj tas syalel viři chi'. ¹¹ Tz'ec' viři d'a co cal yal icha tic: D'a q'uen espada ol

cham viřtaj Jeroboam, ol ic'chajcanb'at masanil chořab' Israel tic preso d'a ch'oc chořab'il, xchi viř, xchib'at viř.

¹² Ix yalan viřtaj Amasías d'ayin Amós in tic icha tic:

—Elař d'a tic ach schecab' Dios. Ixic d'a Judá, ata' ol ac'chaj a vael yuj tas tzal chi'. ¹³ Palta malaj tas tzal d'a chořab' Betel tic, uyjto a d'a tic tz'och viř rey ejmelal, to nivan templo yaj d'a yol smacb'en viř, xchi viřtaj Amasías chi'.

¹⁴ Palta ix in tac'vi Amós a in tic icha tic:

—A in tic, mař in schecab'octaxon Dios, malaj pax in gana tzin schecab'ej. A in tic tařvum in vacax, molum in pax sat caltacte'al higo. ¹⁵ Palta a Jehová ix in ic'anel d'a spatic noc' vacax chi', ix yalan d'ayin icha tic: Ixic, b'at alal in lolonel d'a in chořab' Israel, xchi d'ayin. ¹⁶ Yuj chi' scham val ab'an slolonel Jehová ticsaic ach Amasías. Aton juntzař lolonel ix al d'ayin icha tic: Mař alal slolonel Dios d'a scal eb' israel yiřtilal viřtaj Isaac, xa chi d'ayin. ¹⁷ Yuj chi' a juntzař tic syal Jehová d'ayach: D'a yichař chořab' ol och ix etb'eyum d'a ajmul ixal. A eb' viř uninal yed' eb' ix isilal, ol xicjoccham eb'. Ol pojchajcanec' a luum. Axo d'a slum eb' ch'oc chořab'il ol ach chamoc, axo eb' quetisraelal, najatto ol ic'chajcanb'at eb' preso, xchi Jehová, xin chi.

8

A smoochal sat avb'en q'uiřxo

¹ Ix sch'ox Jehová vil jun mooch sat avb'en q'uiřxo. ² Ix sc'anb'an d'ayin icha tic:

—¿Tas tzil chi' Amós? xchi d'ayin.

—A jun mooch sat avb'en q'uiřxo svila', xin chi d'ay.

Ix yalanxi d'ayin icha tic:

—A Israel, ichaval to toxo ix q'uiřb'i. Mařxo ol vac'xi nivanc'olal. ³ Ayic ol vac'anoch syaelal eb' chi', a eb' ix ix sb'itan d'a spatil eb' yajal, ol oc' eb' ix yuj cusc'olal. Tzajtum anima ol chamoc, ol can teljab' snivanil eb'. Malaj tas ol ab'chajoc, xchi Jehová.

Lac'anxo sjavi b'eyc'olal d'a yib'ař Israel

⁴ Scham e maclan eyab' juntzař lolonel tic, mach ex tzeyixtej eb' emnaquil yeq'ui yed' eb' meb'a' d'a chořab' tic. ⁵ Tzeyalan d'a yoltac e pat d'a q'uiř ayic tz'alji q'uen uj: ¿B'ag'uiř ol lajvoc yec' jun q'uiř tic yic syal co chořan co trigo? ¿B'ag'uiř ol lajvoc yec' sc'ual ic'oj ip, yic ol yal co chořanxi sat cavb'en, ol cac'lab'an echlab' mař tz'acanoc, axo stojol nivan ol co c'ana'? ⁶ Ol co chořanpax sc'aelal ixim trigo. Ol quixtej juntzař eb' meb'a' tic, masanto ol yal schořanel sb'a eb' d'ayoř, yic tz'och eb' co checab'oc. Icha chi' ol aj stupanel sb'oc eb' d'ayoř, vach'chom jab'řej sb'oc eb' chi' icha stojol jun mojoc xařab', xe chi. ⁷ Yuj chi' ix yac' sti' Jehová sDiosal viřtaj Jacob, ix yalan icha tic: Malaj b'aq'uiř ol b'at e chucal satc'olal vuuj, xchi.

⁸ Yuj chi' ol ib'xocq'ue lum luum, ol oc' masanil eb' cajan d'a sat luum. Masanil jun chořab' tic ol ib'xocq'uei, ol q'ue lum d'a chaař, ol empax luum icha tz'aj a' Nilo, sq'uib'q'ue a', stupxiem a'.

⁹ A in Jehová in sval yuj jun c'ual chi': D'a chime'ualil, ol vaq'uem c'u, ol och q'uc'alg'ual d'a c'ualil.

¹⁰ A in ol vac'och sc'ual e q'uiř d'a cusc'olal. Axo e b'it yuj tzalajc'olal ol vac'och d'a oq'uel yuj chamel. Axo pichul yic cusc'olal ol eyac'ochi, ol e joxanel xil e jolom yuj e ch'oxanel e cusc'olal. Ol ex oc' icha junoc mach tz'oc' yuj junoc c'otař yuninal ix chami. Cusc'olal ol aj slajvi masanil.

- 11 Ay val jun c'ual ol vac'cot vejel d'a yolyib'arîq'uinal tic. Mañ vejeloc yuj vael, mañ taquiñtialoc yuj a a', palta vejel yic tz'ab'chaj in lolonel. A in Jehová Syal Vuj Masanil, a in svala'.
- 12 A eb' anima, toxoñej ol b'eyec' eb' sayanec' mach tz'alan in lolonel. Ol b'at eb' d'a stitac a' mar Muerto, masanto ol c'och eb' d'a stitac a' mar Mediterráneo, ol ec'chaj eb' d'a scharñil pac'añ yolyib'arîq'uinal, palta malaj mach ol ilchaj yuj eb'.
- 13 A d'a jun c'ual chi', a eb' ix cob'estac te vach' yilji yed' eb' quelemtac te tec'an, ol el yip eb' yuj taquiñtial.
- 14 Icha chi' ol aj eb' syac' sti' d'a juntzañ yechel q'uixvelaltac ay d'a Samaria, aton eb' tz'alan icha tic: Svac' in ti' d'a sb'i sdiosal eb' aj Dan, ma d'a sb'i sdiosal eb' aj Beerseba, xchi eb'. Yuj chi' mañxa b'aq'uiri ol q'ue vaan eb', xchi Jehová.

9

Ol satjoquel choñab' Israel

- 1 Axo ix vilani ayec' Jehová d'a stz'ey jun altar, ix yalan d'ayin icha tic: Mac' yoyal templo tic, masanto tz'ib'xiq'ue sjolom yoyal chi', tz'em vecnaj d'a yib'añ eb' anima. Tato ayto mach scani, axo yed' q'uen espada ol vac'cham eb'. Vach'chom olto snael sb'a eb', palta mañxo junoc mach olto colchajcaneloc.
- 2 Vach'chom sc'ub'ejel sb'a eb' d'a sjulal yich b'aj ay eb' chammac, ol yal vic'anq'ueta eb' ta'. Vach'chom sq'ue eb' d'a satchaari yalani, palta ata' ol viq'uemta eb'.
- 3 Tato sb'at eb' sc'ub'ejel sb'a d'a jolom vitz Carmelo, palta ata' ol b'at in yamcot eb'. Tato sb'at eb' sc'ub'ejel sb'a d'ayin d'a yich a' mar yalani, ol in checb'at noc' nivac noc' ay d'a yol a' mar chi', yic schijib'at eb' yuj noc'.
- 4 Vach'chom ol ex yic'b'at eb' ajc'ol d'a ch'oc choñab'il, ol b'at ex in chec xicjoccham yed' q'uen espada. Ol vac'anb'at yaelal d'a eyib'añ, mañoc vach'ilal ol vac'b'ati, xchi Jehová.
- 5 Ayic syaman lum luum tic Jehová Yajal d'a Smasanil, tz'ib'xiq'ue luum, axo eb' anima smasanil, tz'oc'q'ue eb'. Toxoñej sq'uei tz'em lum yuj spoder, icha val syutej sb'a a' Nilo.
- 6 A d'a satchaari ix sb'o scajnub', ichato d'a yib'añ lum luum tic ix sb'oem yich. Syavtejcot a a' d'a a' mar yic scot secnaj a' d'a yib'añ lum luum tic. Jehová ton sb'i.
- 7 A Jehová tz'alan icha tic: A d'a yol in sat a ex israel ex tic, lajan ex yed' eb' aj Etiopía. Icha ix aj ex vic'ancot d'a Egipto, icha pax chi' ix aj vic'ancot eb' filisteo d'a Creta yed' eb' amorreo d'a Quir, xchi.
- 8 A in Jehová in svil jun nación te chuc tic, svalan icha tic: Ol in satel d'a sat lum luum tic. Palta a in Jehová in svala' to mañ ol in satel-laj eb' yirñtilal viñaj Jacob tic d'a junelñej.
- 9 Ol in chec chayjoc eb' yirñtilal Israel tic d'a caltac nación, ichaval tz'aj schaychaj ixim trigo d'a yol chaylab' to malaj junoc sat ixim tz'eli.
- 10 Masanil eb' chuc d'a in choñab' tic, ol xicjoccham eb' d'a q'uen espada, aton eb' tz'alan icha tic: A juntzañ yaelal chi', mañ ol jalaj d'a quib'añ, mañ ol oñ yamchaj yuuj, xchi eb', xchi Jehová chi'.

Ol b'ochajxiq'ue Jerusalén d'a b'aq'uiri

- 11 Ix yalan Jehová: A yopisio viñaj David ix lajviem icha junoc pat jub'ilemi, palta ay jun c'ual ol in b'oxiq'uei. Ol vac'anpax yopisio viñ d'a yirñtilal, icha

d'a peca'. ¹² Ichato chi', a jantacto eb' aj Edom olto canoc yed' masanil juntzarixo choñab' to victaxoni, ol ochcan eb' d'a yol sc'ab' yiñtilal Israel, xchi Jehová Jun ix ac'ancan slonel, ol yac'anpax elc'ochoc.

¹³ Syalxi Jehová: Ol javoc stiempoal ayic manto lajvi sjochchaj ixim trigo, ol c'och pax stiempoal sd'occhajxi luum yic tz'avchaj ixim junelxo. Manto lajvi stec'chajel yal sat te' uva, tz'ochxi avoj trigo junelxo. Axo d'a jolomtac vítz yed' d'a tzalquixtac, ol ste aq'uej sat te' uva, ol b'ey yal sat te' icha sjaj a a', ¹⁴ yujto ol vic'cot in choñab' Israel b'aj ayb'at d'a ch'oc choñab'il. Ol laj sb'oanxi schoñab' eb' juvinaquemi, yic scajnajxi eb' d'ay, ol yavanxi yuva eb', ol yuc'an vino eb'. Ol yavan te' avb'en te' eb', ol sloan sat te' eb'.

¹⁵ A in Jehová Dios in svala', ol vac'xi cajnaj eb' d'a sluum. Mañxa b'aq'uiñ ol el eb' junelxo d'a sat slum ix vac'chi', xchi Jehová.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

ABDÍAS

Abdías sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Abdías tz'ib'ab'ilcan d'ay. A jun yune' ab'ix aycan d'a jun libro tic, aton tas slaj sc'ulej eb' aj Edom d'a eb' aj Judá ayic van yac'ji ganar Jerusalén yuj eb' ajc'ool. A viñaj Abdías viñ schecab' Dios chi', a viñ alannac to ol javoc yaelal d'a yib'arñ eb' aj Edom yuj tas sc'ulej eb' chi', icha syal d'a versículo 1 masanto d'a 14. Syalanpaxcan viñ to jab'xorñej tiempo sjavi yoval sc'ol Dios. Ayic ol javoc jun c'ual chi', ol javal d'a yib'arñ eb' aj Edom chi'. Axo eb' aj Judá, ol chajoc sb'oxiq'ue schoñab' eb' d'a sluum, ol c'ochxoc eb' ichataxon yaji, xchi d'a versículo 15 masanto d'a 21.

A yaelal ol cot d'a yib'arñ choñab' Edom

¹ A in Abdías in tic, icha vayich ix yutej Jehová yalan juntzañ tic d'ayin yuj eb' aj Edom:

Ix vab' yalan Jehová Cajal icha tic: Ix schecb'at jun schecab' d'a juntzañxo nación, ix b'at yalan jun lolonel tic: Aq'uec lista e b'a. B'at caq'uec oval d'a Edom, xchi.

Icha tic yalan Jehová Cajal d'a eb' aj Edom:

² Ex aj Edom, mañxa jab'oc ol aj eyelc'och vuuj d'a scal juntzañxo nación, ol ex in patiquejcaneli.

³ A eyac'umtaquil tzex ac'an musansatil. Cajan ex d'a yoltac q'uen nivac tenam yed' d'a jolomtac vitz te chaarñ, yuj chi' tze na'a to malaj mach syal ex sataneli.

⁴ A in Jehová in svala', vach'chom tzex te b'at icha noc' d'iv sb'o so' b'aj te chaarñ, ichato d'a scal q'uen c'anal, ato ta' ol ex viq'uemta.

⁵ Q'uinaloc d'ac'valil sjavi junoc elc'um, max yic'b'atlaj masanil tastac. Q'uinaloc a junoc smolan sat avb'en, ayto b'aj scan junjunocxo yuuj. Palta a eb' ajc'ool, junelñej ol ex satel yuj eb'.

⁶ A ex yiñtilalcan viñaj Esaú, ilb'ajc'ol ol ex ajcanoc. Masanil e b'eyumal molan eyuuj, ol elc'ajb'atoc.

⁷ Masanil eb' ayoch eyed'oc, ol ex yac' musansatil eb'. Ol ex spechel eb' d'a sat e luum. A eb' vach' eyac'an yed'oc, ol meltzajoch eb' ajc'olal d'ayex, a eb' junñej sva eyed'oc, ol sb'oem yaal eb' d'a yol e b'e, palta mañ ol e nael-laj.

⁸ Ex aj Edom, ayic ol vac'anoch eyaelal, ol in satel masanil eb' ay spensar d'a e cal, mañxa junoc eb' jelan ol can d'a yol e mach'en chi'.

⁹ Ex aj Temán, a eb' jelan yac'an oval d'a e cal, ol te ib'xocq'ue eb' yuj xivelal. Mañxa junoc ex cajan ex d'a tzalquixtac d'a Edom ol ex canoc.

A schucal eb' aj Edom

¹⁰ Q'uixvelalxoñej ol ex ajcanoc. Ol ex satcanel d'a junelñej, yujto ix eyixtej eb' yiñtilal viñaj Jacob, aton viñ yuc'tac viñ e mam eyicham Esaú.

¹¹ A ex tic, toñej ix ex och q'uelan ayic ix mac'chajpoj spuertail Jerusalén yuj eb' ajc'ool, ayic ix ic'chajb'at masanil eb' soldado Jerusalén chi' yuj eb' ch'oc choñab'il. Ayic ix spucanec' sb'eyumal Jerusalén eb' ajc'ool chi', lajan ix eyutej e b'a yed' eb'.

¹² Comonoc maj ex tzevajoc ayic ix eyilan tas ix aj eb' e c'ab' eyoc chi', d'a jun c'u ayic ix javi yaelal d'a yib'arñ eb' aj Judá. Comonoc maj ex tzalajoc

ayic ix lajviem eb' d'a jun c'u chi'. Comonoc maj ex b'uchvaj d'a eb', ayic ayoch eb' d'a syaelal.

- ¹³ Comonoc maj ex och d'a yol in choñab' ayic ayoch eb' d'a syaelal. Comonoc maj ex tzevaj yuj tas ix ic'an eb'. Comonoc maj eyelq'uej tastac ay d'a eb'.
- ¹⁴ Comonoc maj ex och e mac sat eb' van sb'at elelal d'a b'ajtac ay utzin b'e yic tze mac'anham eb'. Comonoc maj eyac'och eb' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool ayic ayoch eb' d'a syaelal.
- ¹⁵ Lac'anxo sjavi jun c'ual ayic ol vac'ancot yoval in c'ol d'a yib'arñ masanil nación. Icha tas ix e c'ulej, ichaval chi' ol ex yutej juntzarñxo anima. Ol e chaan spac icha val smojal.
- ¹⁶ Icha ix aj e tzalaj eyuc'an arñ d'a tzalan b'aj tz'och ejmelal d'ayin, ichaval chi' ol aj eyab'an syail yoval in c'ool yed' juntzarñxo nación. Ichato ol eyuc' arñ arñ te ov masanto ol ex telvoc, ol ex satel d'a junelrñej.

Ol ic'jichaarñ Israel

- ¹⁷ Palta a tzalan Sion, vicxo ol ajcanoc. Ata' ol cajnajxoc eb' yirñtilal Jacob olto colchajcanoc yed' lum sluum juntzarñxo ch'oc nacional, ol yiquej pax can lum eb'.
- ¹⁸ A eb' yirñtilal Jacob chi', aton eb' yirñtilal José, a eb' chi', lajan ol aj eb' icha yoc te' c'ac' sq'ue ñilñonoc. Axo eb' yirñtilal Esaú, lajan ol aj eb' icha arñ ac stz'ab'at yuj c'ac' d'a junelrñej. A in Jehová in svala' to marixa junoc eb' yirñtilal Esaú ol colchajcaneloc.
- ¹⁹ A eb' israel cajan d'a lum Neguev, ol yic' lum tzalquixtac eb' d'a yol yic Edom. Arñeja' eb' cajan d'a pañquiltac, ol yic'pax lum sluum eb' filisteo eb'. A eb' yirñtilal Israel, ol yic'xi lum smacb'en Efraín eb' yed' lum smacb'en Samaria. Axo eb' yic Benjamín ol ic'ancan lum smacb'en Galaad. ²⁰ Axo nañalxo eb' israel, eb' ic'b'ilb'at d'a ch'oc choñab'il, a eb' ol scha smacb'en d'a lum smacb'en eb' aj Canaán, masanto d'a choñab' Sarepta. Axo eb' aj Jerusalén ic'b'ilb'at d'a ch'oc choñab'il cajan d'a Sefarad, a eb' ol ic'an juntzarñ choñab' d'a yol yic Neguev. ²¹ Ol q'uec'och eb' colchajnac chi' d'a tzalan Sion, ol yac' yajalil eb' d'a slum eb' yirñtilal Esaú. A d'a jun tiempoal chi', axorñej Jehová ol ac'an Yajalil.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

JONÁS

Jonás sb'i jun libro tic, yujto a yab'ixal viñaj Jonás tz'ib'ab'ilcan d'ay. Ch'oc yel jun libro tic d'a yichañ juntuzañxo libro yic eb' schecab' Dios. A juntuzañ libro chi', c'ayb'ub'alñej ay d'ay. Palta a d'a jun libro tic jun, syalcot yuj spitallil jun viñ schecab' Dios, aton viñaj Jonás. Chec'b'illb'at viñ yal slolonel Dios d'a choñab' Nínive, yic sna sb'a eb' d'a smul, tato maay ol satjoquel eb' yuj Dios. Palta maj yal-laj sc'ol viñ b'ati, stenaneç' viñ tas yal Dios, yuj chi' javi jun nivan yaelal d'a yib'añ viñ. Yuj jun nivan yaelal chi', snaan sb'a sc'ool viñ, sb'at viñ yalel slolonel Dios chi' d'a choñab' Nínive chi' d'a chab'c'olal. Cot yoval viñaj Jonás chi' yujto ac'ji nivanc'olal eb' aj Nínive chi' yuj Dios, yujto sna sb'a eb'.

A jun libro tic, sch'oxcoti to a Dios syalñej yac'anelc'och tas snib'ej sc'ulej d'a yolyib'añq'uinat tic. Palta a d'a masanil juntuzañ tic, ata' sch'ox Dios to xajanej eb' anima, tz'oc'pax sc'ool d'a eb'. A Dios ay snivanc'olal, scolvajpaxi. A eb' ajc'ol yajoch d'a choñab' Israel, tz'ac'jipax nivanc'olal eb' yuj Dios chi'.

Ix b'at viñaj Jonás elelal d'a Dios yalani

¹ Ay jun viñ scuchan Jonás yuninal viñaj Amitai. A junel, ix lolon Jehová d'a viñ, ix yalan icha tic: ² Ix ic lemnaj d'a jun nivan choñab' Nínive, tzalan d'a eb' anima cajan ta' to ol in satel eb' yed' schoñab' chi', yujto svil val jantac chucal sc'ulej eb', xchi Jehová. ³ Palta maj sc'anab'ajej viñ tas ix yal Jehová chi', yuj chi' ix snab'at sb'a viñ elelal d'a choñab' Tarsis. Ix em viñ d'a choñab' Jope b'aj sjavi te' barco d'a sti' a' mar. Ata' ix ilchaj jun te' barco yuj viñ, vanxo sb'at te' d'a Tarsis chi'. Ix stupan spasaje viñ, yic najat sb'atcan viñ d'a yichañ Jehová snaani.

⁴ Palta axo Jehová ix ac'ancot jun ic' te ov d'a yib'añ a' mar, ijan val sječhaj te' barco chi' yuj yoval a'. ⁵ Ix xivq'ue eb' ed'jinac te' barco chi', ix laj yalan sb'a junjun eb' d'a sdiosal. Ix och ijan eb' syumancanb'at yicatz te' d'a yol a' yic seb'b'i te'. Axo viñaj Jonás chi', ix em viñ d'a jun colxo yol te' barco chi' d'a yalañ, axo ta' ix vay viñ.

⁶ Axo viñ sat yaj d'a te' barco chi' ix emc'och b'aj vaynac viñ chi', ix yalan viñ d'a viñ icha tic: ¿Tas yuj añej vayañ tzac' d'a tic ach anima? Q'ueañ vaan. Al a b'a d'a a diosal, talaj tz'oc' sc'ool d'ayoñ tzoñ colchaji, xchi viñ.

⁷ Ix laj yalan eb' ed'jinac te' barco chi' d'ay junjun: A ticnaic caq'uec junoc co sorteo, yic vach' snachajel cuuj mach ay smul yuj chi' sja jun tic d'a quib'añ, xchi eb'. Ix yac'an sorteo eb' chi', axo d'a yib'añ viñaj Jonás chi' ix emi. ⁸ Ix yalan eb' icha tic d'a viñ: Al d'ayoñ tas yuj sja jun tic d'a quib'añ. ¿Tas opisio? ¿B'ajtil ix ach coti? ¿Tas sb'i a choñab'? ¿Tas ají? xchi eb' d'a viñ.

⁹ Ix tac'vi viñaj Jonás chi': A in tic hebreo in, a d'a Jehová sDiosal satchaañ, ata' sval in b'a, aton ix b'oan a' mar tic yed' lum luum, xchi viñ. ¹⁰⁻¹¹ Yuj chi', ix och ijan viñ yalan d'a eb' ed'jinac te' barco chi' to van yel viñ elelal d'a yichañ Jehová yalani. Axo ix yab'an eb' to icha chi' yaji, ix yilanpax eb' to yelc'olal ste ovaj a' mar chi', ix te vach' xivq'ue eb', ix och ijan eb' sc'añb'an d'a viñ icha tic: ¿Tas yuj icha tic tzutej a b'a? ¿Tas tzach cutej ticnaic yic svanañ a' mar tic? xchi eb'.

¹² Ix yalan viñ icha tic: Yuminecanb'at d'a yol a' mar tic, yic svanañ a', vojtaç to vuuj sjavi jun tic d'a quib'añ, xchi viñ.

¹³ Ix spilan val yip eb' yic'anb'ey te' barco chi' yic smeltzajb'at te' b'aj ay lum luum yalan eb', palta junelrtej majxo yal-laj yuj eb', yujto yelc'olal ste ovajchaar' a' mar chi'. ¹⁴ Yuj chi' ix tevi eb' d'a Jehová, ix yalan eb' icha tic: Mamin Jehová, mar' oñ a satel yuj schamel jun viñ vinac tic, tato malaj smul viñ jun, comonoc max ac'can schamel viñ tic d'a quib'añ, yujto a ach tic Jehová van a c'ulan icha tas nab'il uu, xchi eb'. ¹⁵ Ayic ix lajvi yalan eb' icha chi', ix syumancanb'at viñtaj Jonás chi' eb' d'a yol a' mar chi', icha chi' ix aj yoch vaan a'. ¹⁶ Ayic ix yilan jun chi' eb' ed'jinac te' barco chi', ix te xiv eb' d'a Jehová, ix yac'an jun silab' eb' d'ay, ix yac'apax sti' eb' d'ay.

¹⁷ Yacb'an chi' axo Jehová ix ac'ancot jun noc' nivan chay, ix turjib'at viñtaj Jonás chi' yuj noc'. Oxe' c'ual yed' oxe' ac'val ix ec' viñ d'a yol sc'ol noc' chay chi'.

2

A slesal viñtaj Jonás

¹ Ayic ayec' viñ d'a yol sc'ool noc' chay chi', ix lesalvi viñ d'a Jehová sDiosal. Ix yalan viñ icha tic:

² Mamin Jehová, a val d'a scal in yaelal ix in avaj d'ayach. Ix ach tac'vi d'ayin ayic ayinec' d'a chamel. Ata' ix in avaj d'ayach, ix ab'an tas ix vala'.

³ Ato d'a sjulal yich a' mar ix in a yumcanemi, junelrtej ix yoy sb'a a a' d'ayin. A a' nivac a' ix laj ec' d'a vib'añ.

⁴ Ata' ix in na' to ix in ic'canel d'a ichañ d'a junelrtej, a valani to mañxa b'aq'uñ ol vil a templo to ic yaji.

⁵ Ix in mucchajcanem d'a sjulal yich a' mar chi'. Ix och b'ac'an juntzañ añ añ c'ultac ay d'a yol a' chi' d'a in jolom.

⁶ Ix in emcan d'a yichtac juntzañ vitz d'a yol a' chi'. Junelrtej ix in can ta' valani, palta a ach tic Jehová in Diosal ach, ix in a colcanel d'a chamel.

⁷ Axo yic vanxo slajvi in q'uinal ix vab'i, ix ach in naancot Mamin. Ix c'och in lesal d'a ichañ d'a a templo.

⁸ A eb' slaj yaq'uem sb'a d'a yechel comon dios malaj yelc'ochi, spatiquej-canel a vach'c'olal eb' tza nib'ej tzac' d'a eb'.

⁹ Palta a inxo tic, ol vac' in silab' d'ayach yuj vac'an yuj diosal d'ayach. Ol in c'anab'ajej b'aj ix vac' in ti' d'ayach. A achxoñej syal a colvaj Mamin Jehová, xchi viñtaj Jonás chi'.

¹⁰ Ix lajvi chi', axo Jehová ix checanb'at noc' nivan chay chi', yic b'at zejajcanel viñtaj Jonás chi' yuj noc' d'a sti' a' mar chi'.

3

Ix sna sb'a eb' aj Nínive

¹ Ix lolonxi Jehová d'a schaelal d'a viñtaj Jonás chi'. Ix yalan icha tic: ² Ix ic lemnaj d'a nivan choñab' Nínive, sb'at alan tas ol val tic d'ayach, xchi d'a viñ.

³ Yuj chi', ix b'at viñtaj Jonás chi' d'a Nínive chi' icha ix aj yalan Jehová. A jun choñab' chi' te nivan, ay am oxec' c'ual stec'nab'il yec' yool. ⁴ Ix och viñtaj Jonás chi' d'a yol choñab' chi'. A d'a b'ab'el c'u te chaar' ix yal viñ icha tic: Yic val chavinac c'ual tic ol satjoquel jun choñab' tic, xchi viñ.

⁵ Masanil eb' anima cajan d'a jun nivan choñab' chi', eb' icham anima yed' eb' unin, ix yac'och slolonel Dios eb' d'a sc'ool, ix och eb' d'a tzec'ojc'olal, ix laj yac'anoch pichul eb' ya sva'i. Icha chi' ix yutej eb' sch'oxanel scusc'olal yuj smul.

⁶ Axo ix c'och yab'ixal jun tic d'a viñ sreyal Nínive chi', ix q'ue vaan viñ d'a sdespacho, ix yic'anel spichul viñ yic sreyal, ix yac'anoch pichul viñ ya sva'i, ix em c'ojan viñ d'a scal q'uen tic'aq'uil taari. ⁷ A viñ rey chi' yed' eb' ayoch yajalil yed' viñ, ix yaq'uelta jun ley eb' d'a masanil choñab' chi', xchi icha tic: Malaj junoc oñ tzoñ va'i. Malaj pax junoc oñ scac' va noc' co vacax, ma noc' co calnel, max cac'paxlaj yuc' a' noc'. ⁸ A tas ol co c'ulej to ol caq'uecoch co pichul ya sva'i yed' noc' co molb'etzal noc' chi', yic sco ch'oxanel co cusc'olal. Ol oñ lesalvoc d'a Dios yed' val masanil quip, ol cactancan masanil chucal sco c'ulej, ol cactan co mac'an eb' quetanimail, ⁹ talaj tzato sq'uex spensar Dios d'a quib'ari, tz'och vaan yoval sc'ool, yic mañ ol oñ chamlaj, xchi jun ley chi'.

¹⁰ Ayic ix yilan Dios to ix sna sb'a eb' aj Nínive chi', ix yactancan schuc b'eyb'al eb', ix snaani to mañ ol satel jun choñab' chi' icha ix yutej schecan alchajeloc.

4

Ix cot yoval viñtaj Jonás

¹ Palta axo viñtaj Jonás chi', te chuc ix yab' viñ yujto ix sq'uex spensar Jehová, ix te cot yoval viñ. ² Yuj chi' ix lesalvi viñ d'a Jehová, ix yalan viñ icha tic: Ina val Mamin Jehová, aton val jun tic ix in na' ayic ayin to ec' d'a in choñab'. Yuj chi' ix in nib'ej ix in el lemnaj d'a icha, ix in b'atcan d'a Tarsis valani. Yujto vojto to Dios ach, te ay val oq'uelc'olal, mañ c'unoc scot oval. Ayic tzalani to ol ac'och junoc yaelal, junanto rato chi' snaan pax sb'a a c'ool, yujto te nivan a c'ool. ³ Yuj chi' tzin tevi d'ayach Mamin Jehová to tziq'uel in q'uinal, más am vach' to tzin chami, d'a yichañ pax to pitzan in, xchi viñ.

⁴ Ix tac'vi Jehová chi' d'a viñ icha tic:

—¿Tom vach' scot oval icha tic tza na'a? xchi d'a viñ.

⁵ Ix el viñ d'a stiel choñab' chi' d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ata' ix sb'oq'ue xiltac te' viñ d'a yib'ari, ix em c'ojan viñ d'a yeñul chi', ix smaclan yil viñ tas ol aj jun choñab' chi'. ⁶ Axo Jehová ix ac'an q'uib' jun ib' te' ch'upac'te'. A jun te' chi' ix q'uib'q'ue yeñuloc viñ. Yuj chi' vach' yajec' viñ ta'. Ix te tzalaj viñ yuj te'. ⁷ Axo yic ix q'uirib'i d'a junxo c'u, van stacjuel te', yujto a Jehová ix ac'ancot jun noc' c'osnoc' ix c'uxan sch'arial yip te'. ⁸ Axo yic ix q'ue c'u, ix yac'ancot jun ic' Jehová te ov sc'ac'al d'a stojolal b'aj sjavi c'u, te ov ix em yoc c'u d'a sjolom viñtaj Jonás chi'. Ix och ijan yel yip viñ yuj c'ac' chi'. Yuj chi' ix snib'ej cham sb'a viñ. Ix yalan viñ:

—Más am vach' tzin chami, d'a yichañ pax to pitzan in, xchi viñ.

⁹ Ix yalanpax Jehová d'a viñ icha tic:

—¿Tom vach' tza c'ulej scot oval yujñej to ix tacjuel te te' ix q'uib'q'ue eñuloc chi'? xchi Jehová.

—Ay valan vico', vach'chom tzin cham yuj voval tic, xchi viñ.

¹⁰ Ix yalanxi Jehová d'a viñ icha tic:

—¿Toc a ach ix avej jun te te' tic? ¿Toc a ach pax ix ac' q'uib' te'? Junñej ac'val ix q'uib' te', axo d'a junxo ac'val ix tacjixiel te'. Palta a ach tic tzach cus yuj te'. ¹¹ A in xo pax tic, ¿tom mañ ol cus in c'ol yuj jun nivan choñab' Nínive tic, ec'to 120 mil eb' unin mantalaj spensar cajan d'ay? Añejtona', mañ jantacoc pax noc' noc' ay d'ay, xchi d'a viñ.

A Slolonel Dios D'a Viñaj MIQUEAS

Miqueas sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Miqueas tz'ib'ab'ilcan d'ay. A viñaj Miqueas chi', schecab' Dios yaj viñ, cajan viñ d'a jun yune' choñab' ay d'a yol yic Judá d'a stiempoal viñaj Isaías. Yojtac viñ sic'lab'il to jab'xoñej tiempo sjavi yoval sc'ol Dios d'a yib'añ eb' aj Judá, icha aj sjavi d'a yib'añ eb' aj Israel, yujto lajan smul eb' yed' eb' aj Israel chi'. Yuj chi' yalnac viñaj Miqueas chi' to ol javoc yaelal d'a yib'añ eb' aj Judá chi', yujto mañ vach'oc tas sc'ulej eb', tz'ixtaj eb' meb'a' yuj eb', yuj chi' ol ch'olb'itaj yaj eb'.

Palta ayic toxo ix ec' jun yaelal d'a yib'añ eb' anima chi', ol yac'anxi svach'c'olal Dios d'a yib'añ eb', yujto xajan eb' yuuj, nivan pax sc'ol d'a yib'añ eb'. A d'a capítulo 5 versículos 2-5, ata' syalcot yuj jun ac'um junc'olal ol javoc d'a yolyib'añ'ual tic. A d'a scal eb' yirñilalcan viñaj David, ata' ol checlajoc. Toxonton sic'b'ilel yuj Dios. A d'a choñab' Belén, ata' ol aljoc, xchi. Axo d'a capítulo 6 versículo 8, ata' syalcoti tastac ajnac yel yich slolon masanil eb' schecab' Dios.

A tas ol ja d'a yib'añ Samaria yed' Jerusalén

¹ A in Miqueas in tic, aj choñab' Moreset in. A d'a stiempoal viñaj Jotam, viñaj Acaz yed' viñaj Ezequías, aton eb' viñ sreyal Judá, a Jehová ix ch'oxan vila' tas ol aj Samaria yed' Jerusalén. Yuj chi' ix valel icha tic:

² E masanil ex vetchoñab', ab'ec juntzañ tic. Scham eyab'an e masanil cajan ex d'a yolyib'añ'ual tic. A Jehová Yajal, ato d'a stemplo yicñej yaji, ato ta' ol yalel masanil e chucal.

³ Ol elta Jehová b'aj cajan, ol b'eycot d'a schontac lum vitz.

⁴ Ol laj ulaxb'at lum vitz chi' d'a yalañ yoc Jehová chi', icha tz'aj yulaxb'at noc' chaq'uib' d'a cal c'ac'. Ol laj cot juyuljoc lum vitz chi' icha a' eluma' ayic ol jatq'ue lum nivac ac'lic.

⁵ Ol ujoj juntzañ tic, yujñej spital eb' yirñilal viñaj Jacob, yuj mul d'a yol smach'en Israel. ¿B'ajtil scheclaj spitalil eb' chi'? A d'a choñab' Samaria. ¿B'ajtil scheclaj yejmelal eb' aj Judá d'a scomon diosal? A d'a Jerusalén.

⁶ Yuj chi' syal Jehová icha tic: Ol in satel jun choñab' Samaria tic, toxoñej ol q'uecan b'ulan spojelal. Jacanxoñej ol ajcan icha b'aj syal yavchaj te' uva. Ato d'a yoltac ch'olan ol in yumcanem q'uen sq'uenal jun choñab' tic, ol checlajcanq'ueta cimiental yich.

⁷ Choc' ol ajcanb'at juntzañ yechel comon dios. Masanil juntzañ comon dios chi' ol in ñustz'aoc. A yed' q'uen tumin yic ajmulal, ata' b'ob'il, yuj chi' a d'a stojol ajmulal chi' ol ochixcan q'ueen, xchi Jehová.

A scusc'olal viñaj Miqueas

⁸ Yuj chi' tzin oc' yuj cusc'olal. B'eran in eli, malaj in xañab' ayochi tzin b'eyeq'ui. Toxoñej tz'el vav icha junoc noc' oques, ma icha junoc noc' cujub'.

⁹ Yujto a yechen Samaria, mañxalaj yañal. Toxo ix yamchajpaxc'och Judá yuj yaelal chi', masanto sc'och d'a ti' choñab' Jerusalén, aton schoñab' eb' vetchoñab'.

- 10 Mañ eyal juntzarí tic d'a eb' cajan d'a Gat. Mocab' ex oc' d'a yicharí eb'. Ec'aríec b'alb'on d'a cal pococ yuj e cusc'olal chi' d'a Bet-le-afra.^{1.10}
- 11 A exxo cajan ex d'a Safir, ixiqueccan d'a ch'oc choñab'il, vach'chom b'eran ex eli. D'a q'uixveltaquíl tzex ic'chajb'ati. Mañxo jab'oc tz'elta eb' cajan d'a Zaanán ex scolo'. Ay oq'uel d'a Bet-esel, mañxa mach ol och eyed'oc.
- 12 A eb' cajan d'a Marot, cumcon yec' eb' yab'an syail, smaclej eb' sjavi colval, palta toxo ix c'och yaelal chi' d'a ti' choñab' Jerusalén yuj Jehová.
- 13 A exxo cajan ex d'a Laquis, te pit ex icha eb' israel. A yuj e pital chi' ix och smul eb' aj Sion. Aq'uecoch noc' e chej te jelan sb'ey d'a carruaje yic oval.
- 14 Ex aj Moreset-gat, actejecan e choñab' chi' d'a junelñej. A eb' sreyal Israel, nab'aríej ix starívej scolval eb' aj Aczib eb'.
- 15 Ix yalan Jehová icha tic: Ex cajan ex d'a Maresa, ol vac'och e choñab' chi' d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool. A eb' nivac yelc'och d'a scal eb' israel, ol b'at sc'ub'ejel sb'a eb' d'a yoltac q'uen ríaq'ueen d'a Adulam.
- 16 A exxo ex aj Jerusalén, joxequel xil e jolom yuj cuselal. Chach'erinac ocab'xoñej tz'ajcan e jolom chi' icha sjolom noc' xulem, yujto a eb' eyuninal te xajanab'il eyuuj, ol ic'chajb'at eb' d'a ch'oc choñab'il, xchi Jehová.

2

Ob'iltac eb' ixtum meb'a'

- 1 Ob'iltac ol aj eb' ayec' d'a sat sch'at snaub'tarían tas chucal sc'ulej, axo sq'uñrib'i jun, sc'ulan eb' tas sna chi', yujto ayec' d'a yol sc'ab' eb' sc'ulani.
- 2 Tato syiloch sc'ol eb' d'a junoc lum, stoc'ñejec' eb'. Tato syiloch sc'ol eb' d'a junoc pat, syic'ñejec' eb'. Icha chi' tz'aj yixtaj eb' anima yed' yuninal yuj eb'.
- 3 Yuj chi' syal Jehová icha tic: A in tic, ay tas tzin na pax d'a e patic a ex tic. Ol vac'b'at junoc nivan yaelal d'a e cal, mañxo ol yal-laj e colan e b'a. Mañxo ac'umtacoc ol aj e b'eyeq'ui, yujto sc'ualxo jun nivan yaelal.
- 4 A d'a jun c'ual chi', ol stz'ac b'ítej b'it eb' anima meb'a' yuj ex sb'uchani. Ol yal eb' icha tic: A ticnaic, toxo ix oñ can d'a yalañ yuj eb' ajc'ool d'a junelñej. A co choñab', toxo ix q'uexvi yajal, mañxalaj mach syal scachvaji. A lum co lum, ix spuquec' lum eb' ajc'ol chi' d'a spatic, xcham eb' d'a sb'it chi', xchi Jehová.
- 5 Yuj e chucal chi' mañxa eyalan eyic d'a e mach'en d'a scal eb' schoñab' Jehová.

A eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios

- 6 Ix yalan eb' anima d'ayin icha tic: Mañ al d'ayorí to ol javoc yaelal d'a quib'arí. ¿Tocval ol javoc jun q'uixvelal chi' d'a quib'arí?
- 7 ¿Tocval catab'il schoñab' viríaj Jacob? ¿Tocval ix lajvi snivanc'olal Dios, yuj chi' icha chi' ol oñ yutej? ¿Tocval syac'cot yaelal Dios d'a yib'arí eb' tojol sb'eyb'al? xchi eb'.
- 8 Yuj chi' syal Jehová icha tic: A ex tic, tzex och ajc'olal d'a in choñab'. A eb' smeltzajcot d'a oval, sna eb' to mañxalaj tas ol ic'an eb', palta a exxo tic tzeiyiq'uel spichul eb'.

1.10 **1:10** A juntzarí choñab' sb'inaj d'a tic, a d'a yoltac b'e b'aj scot eb' soldado ajc'ol sjavi ul yac' oval d'a Jerusalén, ata' ay. Junjun juntzarí chi', ayñej yelc'och sb'i icha sjajil d'a hebreo.

- 9 Tze pechelta eb' ix ix d'a yoltac spat b'aj tzalajc'olal yajeq'ui. Junelrtej tzeyic'paxec' smacb'en eb' yune' eb' ix, ix vac'a'.
- 10 Q'ueañec vaan, ixiquec. Maxtzac yal tzex aj d'a tic, yujto mañ jantacoc chucal tze c'ulej d'a sat lum lum tic, yuj chi' toxo ix ixtaxel lum d'a junelrtej.
- 11 Tato ay junoc esalvum sjavi d'ayex, syalani to malaj tas ol javoc d'a eyib'añ, vach' ol ex ajoc, aton val jun chi' in checab' eyalani, xchi Jehová.

Syal Dios to ol scol choñab'

- 12 Syalanpax Dios icha tic: Ol ex in molb'ej e masanil ex yiñtilalcan viñtaj Jacob, a ex ton aj Israel ex tzexto cani. Ol ex in molb'ej, icha tz'aj smolb'an noc' scanel junoc tañvum canel d'a smacte'. Icha noc' canel d'a junoc ac'lic mañxo jantacoc yel yav tz'eq'ui, icha chi' ol aj yel eyav yuj tzalajc'olal.
- 13 B'ab'el in b'at in pojan b'e d'a eyichañ, a exxo tzac'an ex och vuuj. Axo eyel d'a sti' spuertail jun choñab' yic tzex el d'a libre, aton jun choñab' b'aj ix ex ic'jib'ati. A in Jehová in, e Reyál in, b'ab'el in b'at d'a eyichañ, xchi Jehová.

3

A lolonel tz'alchaj d'a spatic eb' yajal elc'um

- 1 Ix lajvi chi' ix valani: Ex yajal choñab' Israel, ab'ec tas sval tic: Smoj val eyojtacanel tojolal.
- 2 Palta a ex tic tzeyajcanel tojolal, axoñej chucal tze xajanej. Ichaval to tzeyiq'uel stz'umal eb' quetchoñab', axoñej sb'aquil eb' scan jelan eyuuj.
- 3 Ichato pitzanto eb' quetchoñab' tze chianb'at eb', tzeyic'anel stz'umal eb', tze vac'chitan sb'aquil eb'. Lajan tzeyutej eb' icha noc' chib'ej tz'ac'jiem tajoc d'a yol chen.
- 4 Ay jun c'ual ol e c'an scolval Jehová, palta mañxo ol cotlaj q'uelan d'ayex. A d'a jun c'ual chi', ol b'at mican Jehová d'ayex yuj chucal tze c'ulej, xin chi.
- 5 A Jehová tz'alan yuj eb' syaloch sb'a schecab'oc, aton eb' scuchb'an choñab' d'a chucal: A eb' checab' chi', tato vach' tz'aj stupji eb', syal eb' to ay junc'olal. Palta tato ay eb' max ac'an tas syab'lej eb', syac' yovalil eb' d'a eb'. Yuj chi' sval yuj juntzañ eb' checab' chi' icha tic:
- 6 Ichato ol emcan c'u d'a eb', ol can eb' d'a scal q'uc'alg'uinal. Mañxa b'aq'uiñ ol yal eb' to ix ch'oxhaj tas yil eb'. Mañxo ol yal-laj yalan eb' tas ol ujoc b'aq'uiñ, xchi Jehová.
- 7 A juntzañ eb' checab' yed' juntzañ eb' naumel lolonel chi' yalani, mañxalaj ol aj yelc'och eb', numanxoñej ol ajcan eb', yujto malaj tas ol sch'ox Dios yil eb'.
- 8 A inxo pax tic, ayoch Yespíritu Jehová d'ayin, yuj chi' ay vip, snachajpaxel tojotal vuuj, yuj chi' tzin tec'b'ej in b'a valanoch jantac smul Israel d'a sat.
- 9 Ex yajalil Israel, ab'ec juntzañ tic: A ex tic tze patiquejel tojolal. Axo chucal tze c'ulej sq'uexuloc tojolal chi'.
- 10 Tze b'oq'ue Jerusalén, aton choñab' yic tzalan Sion yuj tas tzeyiq'uec' d'a eb' anima tze mac'chamoc yed' d'a juntzañ tas mañ tojoloc tze c'ulej.
- 11 A ex yajal ex choñab', max e b'olaj yaj eb' eyetanimail d'a stojolal yuj e chaan tumin. Yed' ex sacerdote ex, tze c'an tumin d'a eb' anima tze c'ayb'ej. Añejtona' ex tzeyesejoch e b'a schecab'oc Dios, tzeyala' to ay

tas sch'oxji eyila' yuj e chaan tumin. Ayoch Dios yipoc e c'ool eyalani, yuj chi' tzeyal icha tic: A Jehová ayoch qued'oc, yuj chi' malaj tas ol javoc d'a quib'añ, xe chi.

¹² Yuj chi', eyuj a ex tic, a Jerusalén choñab' yic tzalan Sion, icha lum luum d'ocb'il yed' arado ol ajcanoc, toxoñej ol q'uecan b'ulan spojelal, axo d'a tzalan yic templo, vayumtac ol aj sq'uib'canq'ue te te' d'ay.

4

A Jehová ol ac'an yajalil d'a slajvub' c'ual (Is 2.2-4)

- ¹ A d'a slajvub' c'ual, a jun tzalan b'aj ay stemplo Jehová, nivan ol aj yelc'ochi. A jun vitz chi', te chaañ ol aj steel d'a yichañ juntzarixxo vitz. Ol javoc masanil juntzarixxo nación d'ay.
- ² Mañ jantacoc sb'isul eb' anima d'a junjun nación ol laj alan d'ay junjun icha tic: Cotaríec, corí q'ueec d'a jolom vitz b'aj ay stemplo Jehová sDiosal viñaj Jacob yic tzoñ sc'ayb'ej d'a sb'eyb'al, yic ol co b'eyb'alej sb'eyb'al chi', xcham eb'. Yujto a d'a Sion, aton Jerusalén ol elta sc'ayb'ub'al Jehová, aton schecnab'il.
- ³ A Jehová ol ch'olb'itan yaj masanil nación. A' ol alan tas ol laj aj juntzarí nación chi', vach'chom najat ay. Yuj chi' ol sb'o q'uen yespada eb' d'a asaronal. Axo q'uen slanza eb' ol sb'o d'a jochlab' trigoal. Malaj junoc nación ol ac'an oval yed' junocxo. Mañxalaj mach ol c'ay d'a ac'oj oval.
- ⁴ A eb' anima, mañxalaj b'aj ol xiv eb'. Junjun mach ol yal yic'an yip d'a yalañ yeñul sc'ab' te' yuva yed' d'a yalañ yeñul sc'ab' te' yigo. A Jehová Yajal d'a Smanil syac' stí' d'a jun tic.
- ⁵ Junjun nación sc'anab'ajan sdiosal yalani, añejtona' a oñ tic, ol co c'anab'ajej Jehová co Diosal d'a masanil tiempo.

Ol scolel choñab' Jehová

- ⁶⁻⁷ A Jehová tz'alan icha tic: A d'a jun c'ual chi', ol in molb'ej in choñab', aton eb' toxo ix yab' syail vuj d'a ch'oc choñab'il, eb' coxo, eb' c'umb'inac, eb' sacleminac yaji yed' juntzarí eb' pitzanto ixto cani. Ol in b'oxi snación eb' chi', te nivan ol ajxoc yelc'ochi. A in Jehová in ol vac' yajalil d'a yib'añ in choñab' chi' d'a tzalan Sion d'a masanil q'uinal.
- ⁸ Ato d'a tzalan Sion yic Jerusalén ol in tarñvej in choñab' icha junoc tarñvum calnel. Axo Jerusalén tic, ol yac'xi yajalil d'a smacb'en b'aj yac'nac yajalil d'a peca', xchi Jehová.
- ⁹ A ticaic ex aj Jerusalén, ¿tas yuj tz'el eyav icha junoc ix ix ayic sc'och sc'ual yalji yune'? ¿Tom malaj junoc rey b'aj ayex tic? ¿Tom mañxa junoc eb' ac'um razón d'a e cal?
- ¹⁰ Ex aj choñab' Sion, ab'ec syail, elocab' eyav yuj yaelal, icha val syaelal syab' junoc ix ix ayic tz'alji yune', yujto ol ex el d'a yol e choñab' tic. Ol b'at ex cajnajcan d'a caltac te'. Vach'chom ol ex c'ochñej masanto d'a Babilonia, palta ato ta' ol ex coljoquel yuj Jehová d'a yol sc'ab' eb' eyajc'ool.
- ¹¹ A ticaic, tzijtum nación van sq'ue vaan ajc'olal d'a e patic, syalan eb' icha tic: Ol cac' val co gana quilan tas ol aj yixtaxb'at Sion tic, xchi eb'.
- ¹² Palta a juntzarí nación chi', mañ yojtacoc eb' tas nab'il yuj Jehová. Mañ yojtacoc eb' tato ol molchajq'ue eb' yuuj icha smolchajb'at ixim trigo b'aj stec'chaji.

13 Ex aj Sion, q'uear'ec vaan, teq'uequem juntzañ naci6n chi', yujto syal Jehová icha tic: A in ol vac' eyip e tec'anem juntzañ naci6n chi', icha junoc mam vacax hierro sch'aac, axo yech stec'vi trigo nab'a bronce. Ol eyiq'uec' sb'eyumal juntzañ naci6n chi', yujto mañoc d'a stojalal ix ilchaj yuj eb', ol eyac'an d'ayin a in ton Yajal in d'a masanil yolyib'ar'q'uinal, xchi Jehová.

5

Ol ac'joc jun Sreyal Israel yuj Jehová

- 1 Ex aj Sion, b'oecoch smuroal b'aj tze col e b'a, yujto ix javi oyan eb' ajc'ol d'a e patic. Ol smac' spac'ultac sti' viñ yajalil Israel eb' yed' te' jixc'ab' te'.
- 2 A Jehová tz'alan icha tic: A choñab' Belén ay d'a Efrata, vach'chom yuner'ej d'a scal choñab' d'a yol yic Judá, palta ata' ol cot jun ol vac'och yajalil d'a yib'ar'ñ in choñab' Israel. Ol cot d'a jun iñtilal aytaxon d'a peca', a jun ol ac'an yajalil chi', aytaxon yictax yichb'anil, xchi Jehová.
- 3 Axo ticnaic, ol yactejcan schoñab' Jehová d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, masanto ol aljoc jun yune' ix ix van stañvan yalji chi'. Ichato chi' ol meltzaj eb' sc'ab' yoc jun Yajal ic'b'ilcanb'at d'a ch'oc choñab'il chi', ol smolb'anxi sb'a eb' yed' eb' yetchoriab'.
- 4 A jun Rey chi', ol q'ue vaan yed' spider yed' yopisio ac'b'il yuj Jehová yic stañvej schoñab', yic tz'aj eb' d'a junc'olal, yujto a jun Rey chi', nivan ol aj yelc'och d'a scal masanil naci6n b'aj slajvic'och yolyib'ar'q'uinal tic.
- 5 A jun Rey chi' ol ic'ancot junc'olal. Ayic ol javoc eb' aj Asiria d'a yol co naci6n tic, yic tz'och eb' d'a voltac co cuartel, ol co checb'at ucvañ vajxacvañoc eb' yajal nivac yelc'ochi, yic syac' oval eb' yed' eb' aj Asiria chi'.
- 6 A eb' chi' yed' q'uen yespada eb' ol yac' ganar eb' aj Asiria chi', aton snaci6n viñaj Nimrod. Ol oñ colchaj yuj jun cajalil d'a eb' aj Asiria chi', ayic ol c'axpajec'ta eb' d'a co mojon yic syic'anec' lum co luum eb' yalani.
- 7 A d'a jun tiempoal chi', a eb' yinñtilal viñaj Jacob ixto cani, yuj eb' ol ja vach'ilal d'a scal juntzañ naci6n, icha tz'aj yac'an yaxilal yal ac'val, ma yaxñab' d'a yib'ar'ñ ar'ñ ar'ñ'ultac syac'cot Jehová, mañoc eb' anima tz'ac'ancoti.
- 8 A eb' yinñtilal viñaj Jacob olto can chi', lajan ol aj eb' d'a scal juntzañ naci6n icha junoc noc' choj ay d'a scal noc' c'ultaquil noc', ma icha junoc noc' choj tz'och d'a scal junoc ñilar'ñ noc' calnel. Ayic tz'och noc' d'a scal noc' calnel chi', syamancot noc' scotac tzilchitanb'at noc'. Mañixa junoc mach syal scolanel noc'.
- 9 Ex yinñtilal viñaj Jacob, icha chi' ol aj eyac'an ganar eb' eyajc'ool, ol e satanel eb'.
- 10 Ex vetisraelal, a Jehová tz'alan icha tic d'ayex: A d'a jun c'ual chi', ol in mac'cham noc' e chej, ol in satanel e carruaje yic oval.
- 11 A e choñab' ayoch smuroal yed' e cuartel ol in satel d'a junelñrej.
- 12 Ol in satanel eb' ajb'aal d'a e cal. Mañixo junoc eb' ajchum ol vac'can d'a e cal chi'.
- 13 Ol in satel juntzañ e comon dios yed' q'uen q'ueen b'aj tzex lesalvi, yic mañixo ol ex och ejmelal d'a juntzañ tas tze b'o e diosaloc chi'.
- 14 Ol in toc'q'üeta masanil te te' b'aj tzex och ejmelal, ol in satanel e choñab' b'aj tzeyac' e silab' d'a juntzañ comon dios.
- 15 Yed' val yoval in c'ool ol in pactzitej d'a juntzañ naci6n max in c'anab'ajan jab'oc, xchi Jehová.

6

Syac' yovalil Dios tas chuc sc'ulej Israel

- ¹ Ex vetisraelal, scham val eyab'an tas schec Jehová vala'.
Mamin Jehová, yamoch alan smul chořab' Israel d'a yichař lum jolomtac vitz, yab'ocab' a jaj lum tzalquixtac.
- ² Yab'ocab' lum jolomtac vitz yed' yich lum luum to ol al smul a chořab' Israel, ol ac'an oval yed'oc.
- ³ Ex vetisraelal, scham val eyab'an tas syal Jehová. A' tz'alan icha tic: Tac'vařec d'ayin ex in chořab'. ĽTas ix aj ex vixtani, ma tas ix ex vutej?
- ⁴ Ina a in vic'naquelta eb' e mam eyicham d'a Egipto. In colannac eb' b'aj ayoch checab'vumal chi'. A in in checnacb'at viřtaj Moisés, viřtaj Aarón yed' ix María, aton eb' cuchb'annac eb'.
- ⁵ Ex in chořab', naeccoti tas chucal snanac viřtaj Balac sreyal Moab d'a yib'ař eb' e mam eyicham chi'. Naecpaxcoti tas yutejnac viřtaj Balaam yuninal viřtaj Beor spacani. Naecpaxcoti tas ujinac d'a scal Sitim yed' Gilgal. Tze naanpaxcoti tastac vutejnac ex in colani, xchi Jehová.

A tas snib'ej Jehová d'a eb' schořab'

- ⁶ Sc'anb'ej eb' israel icha tic: ĽTas ol cac' d'a Jehová Dios Axořej Ochi, ayic ol oř och ejmelal d'ay? ĽOl am oř och d'a yichař yed' noc' calnel jun ab'il sq'uinal yic sco řustz'a noc' silab'il?
- ⁷ ĽOl am tzalajb'oc sc'ol Jehová, tato scac' junoc mil noc' ch'ac calnel silab'il d'ay yed' lajurieoc mil ch'ub' aceite? ĽTom stzalaj pax sc'ol tato scac' co b'ab'el unin d'ay silab'il yuj co chucal? xchi eb'.
- ⁸ Ex vetchořab', toxo ix yal Jehová tas vach' d'a sat yed' tas snib'ej d'ayori, aton juntzař tic: Tojol scutej co b'a, sco xajanej eb' quetanimail. Ennaquial scutej co b'a d'a co Diosal.
- ⁹ A Jehová tz'alan d'a schořab' icha tic: A mach d'a emnaquial scham yab'an tas vala', te ay pensar. Jaocab' e pensar yuj eyaelal, ayocab' velc'och d'a yol e sat, a inton svac'och eyaelal chi'.
- ¹⁰ ĽTom ol b'at satc'olal vuuj tas molanec' d'a spat eb' chuc, aton b'eyumal ix yic' eb' d'a chucalil yed' pax juntzař echlab' mař tz'acanoc yajb'il vuuj?
- ¹¹ ĽTas ol aj vac'an nivanc'olal d'a yib'ař juntzař anima tic, yujto a echlab' mař tz'acanoc sc'an eb'?
- ¹² A juntzař eb' b'eyum d'a scal chořab' tic, elc'um eb', ixtum anima eb', esalvumřej eb' smasanil.
- ¹³ Yuj chi' ol vac'och eyaelal. Ol ex in satel yuj e mul.
- ¹⁴ Ol ex vaoc, palta mař ol ex b'ud'joclaj, ol ochřej e vejel. Mař jantacoc sat eyavb'en ol e molb'ej, palta mař ol eyil-laj b'aj ol c'ochoc. Tato ay b'aj ol ilchaj jab'oc tas eyuuj, axo d'a scal oval ol vac' lajvoquel d'ayex.
- ¹⁵ Ol ex avvoc, palta malaj jab'oc tas ol eyic'a'. Ol e teq'uel yal sat te' eyolivo, palta mařoc exlaj ol e c'an jab'oc yaceiteal te'. Ol e teq'uel yal sat te' eyuva, palta mařoc exlaj ol eyuc' svinoal.
- ¹⁶ Yujto a schucal b'eyb'al viřtaj Omri tze c'anab'ajej. A schucal b'eyb'al viřtaj Acab tze b'eyb'alej. Yuj chi' ol vac'b'at yaelal yed' b'uchval lolonel d'a eyib'ař. Icha chi' ol aj e q'uixvi d'a yichař eb' in chořab' tzin c'anab'ajan d'a val yel, xchi Jehová.

7

A schucal chořab' Israel

- ¹ Yuj chi', ix valanxi icha tic: Ay... Ob'iltac in. Lajan in icha eb' tz'ec' sayoj sat uva, ma sayoj sat higo yic slo'o ayic toxo ix lajviec' sat avb'en. Mañxalaj junoc te' sat nib'ab'il tz'ilchaji.
- ² Icha chi' vaji, yujto mañxa junoc anima vach', ma tojol spensar d'a yichañ Dios tz'ilchaj vuuj. Axoñej mac'ojcham anima sc'ulej eb'. Syac'lajem syaalil eb' junjun.
- ³ Cuchb'um eb' d'a eb' sc'ulan chucal. A eb' yajal yed' eb' juez, sc'an tumin eb' d'a elc'altac d'a eb' tz'och smul d'a yetanimail. A eb' nivac yelc'ochi, a tas sja d'a spensar eb', a chi' syal eb' d'a eb' yajal chi', yuj chi' lajan tz'aj spensar eb' tas syutej yixtan eb' yetanimail chi'.
- ⁴ A eb' vach'tacto d'a scal eb', lajan eb' icha te' q'uiix. A eb' tojoltacto val tas sc'ulej, lajan eb' icha te' chac q'uiix. Palfa, lac'anxo sjavi sc'ual yic ol ac'chajcot yaelal d'a yib'ari eb', icha ix aj yalanel eb' schecab' Dios. Axoñej somc'olal ol javoc d'a scal eb'.
- ⁵ Yuj chi' ex vetchoñab', mocab' eyac'och tas syal eb' ay d'a e lac'anil d'a e c'ool, mañ eyac'och junoc eyamigo yipoc e c'ool. Scham e naan tas tzeyal yed' ix eyetb'eyum.
- ⁶ Yujto a eb' uninab'il, spatiquejcanel smam eb'. A eb' ix uneab'il, spitej sb'a eb' ix d'a snun. A eb' ix alib'al, tz'och eb' ix ajc'olal d'a eb' ix yalib'. A eb' junñej yaj d'a yol spat, tz'och eb' ajc'olal d'ay junjun.
- ⁷ Palta a inxo pax tic, a Jehová ayoch yipoc in c'ool. Añej Dios in Columal yipc'olal yaj vuuj, yujto syab' tas svala'.

A Jehová ol colvaj d'a eb' israel

- ⁸ A ex ajc'ool eyajoch d'ayori, mañ ex tzalaj yuj tas tzoñ ic'ani. Vach'chom tzoñ telvi, palta ol ori q'uex vaan. Vach'chom tzoymaj q'uic'alq'uinal d'a co patic, palta a Jehová saquilq'uinal yaj d'ayori.
- ⁹ Ix och co mul d'a Jehová, yuj chi' ol cac' techaj yoval sc'ool, masanto yic ol ori sch'olb'itej, axo ori stojolb'itan chi'. A Jehová ol yac' quil saquilq'uinal, ol quila' tas ol ori yutej scolaneli.
- ¹⁰ Ex cajc'ool, ol ac'joc pax jun tic eyila', toxoñej ol ex te q'uixvocal vuuj. A ex tic, tzeyal d'ayori icha tic: ¿B'ajtil ay Jehová e Diosal chi'? xe chi. Palta a ticnaic ol quil val e telvi, ol ex co tec'ub'tañej icha val stec'ji lum soc'om d'a yoltac b'e.
- ¹¹ Ex vetchoñab' aj Jerusalén, van sc'och sc'ual yic ol b'ochajxiq'ue smuroal co choñab', yic ol nivanb'oc co mach'en.
- ¹² Yujto van sja sc'ual sjavi juntzañ anima d'ayori, aton eb' scot d'a masanil nación. Ol cot eb' d'a Asiria d'a sti' a' nivan Éufrates, ol cotpax eb' d'a Egipto d'a sti' a' Nilo. Ol laj cot eb' ay d'a sc'axepal a' mar yed' eb' ay d'a tzañquixtac d'a najat.
- ¹³ A yuj smul eb' anima d'a juntzañ nación chi', tz'inan lumxoñej ol ajcan lum smach'en eb'.
- ¹⁴ Mamin Jehová, tañvej ori a ori a choñab' ori sic'b'il ori el uuj, icha noc' calnel aycan d'a caltac te', a d'a najat d'a spatic yichañ noc' ay val añ yax añc'ultac. Ic'orñb'at icha utejnac ori d'a peca', ic'orñb'at b'aj vach' tzoñ aj icha noc' calnel te vach' b'aj sva d'a Basán yed' d'a Galaad.
- ¹⁵ Ch'ox quil tas satub'tac icha a c'ulejnac ayic ic'annaquetla eb' co mam quícham d'a Egipto.
- ¹⁶ Icha chi', ol yil juntzañ nación, ol q'uixvocan eb', vach'chom nivac yelc'och eb', palta ol sat sc'ol eb', mañxalaj tas ol yal eb', icha eb' chacañ ol ajcan eb'.

17 Toxořej ol sjachec' sb'a eb' yuj xivc'olal d'a scal lum pococ icha noc' chan.
Van xiv eb' ol elta eb' d'a scuartel. Ach Jehová co Diosal, ol xiv eb'
d'ayach.

Tz'ac'ji lajvoc smul chořab' Israel yuj Dios

18 Ach co Diosal, malaj junoc dios lajan ed'oc, yujto a ach tic, tzac' lajvoc
smul eb' a chořab' tzato cani, tzac'anpax nivanc'olal spitalil eb'. Mař
ayocřejec' yoval a c'ol d'a junelřej, yujto tzach tzałaj a ch'oxan a
vach'c'olal d'ayoři.

19 Ol oc'xi a c'ol d'ayoři. Ichato ol a mucčanem co mul. Ichato ol a yumcanb'at
co chucal d'a sjulal yich a' mar.

20 Mamin, ayocab'řej a vach'c'olal, tzoři a xajanejřej icha ajnac ac'ancan a
ti' d'a peca' d'a eb' co mam quicham, aton viřaj Abraham yed' viřaj
Jacob.

A Slolonel Dios D'a Viñaj NAHUM

Nahum sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Nahum tz'ib'ab'ilcan d'ay. A d'a jun libro tic syala' to ay tzalajc'olal, yujto satjinaquel nivan choñab' Nínive, aton jun nivan choñab' chi' tz'ac'an mandar d'a yol yic Asiria. Ac'b'il ganar jun choñab' chi' d'a ab'il 612 ayic manto javi Jesucristo. Ayic yac'jinac ganar jun choñab' chi', tzalajnac val masanil nación d'a jun tiempoal chi', yujto a jun nivan choñab' chi', max oc' jab'oc sc'ol d'a juntzañxo chi'. A jun choñab' chi', te ajc'ol yajoch d'a choñab' Israel. A viñaj Nahum chi', yilnac viri to a yuj spital jun choñab' chi', satnaquel yuj yoval sc'ol Dios.

A spac yoval sc'ool Dios

- 1 A in Nahum in tic, aj choñab' Elcos in, ix sch'ox Jehová d'ayin schecab' in tic tas ol javoc d'a yib'añ choñab' Nínive.
- 2 A Jehová Dios toni, spactzitej yed' yoval sc'ol d'a eb' tz'ic'an ec' yichañ. Spactzitej d'a eb' chuc syutej sb'a d'ay, ste cotval yoval d'a eb' ajc'ool yajoch d'ay.
- 3 A Jehová, mañ c'unoc scot yoval, palta te ay spoder, yovalil syac'och yaelal d'a yib'añ eb' tz'och smul. A d'a scal chaxxum ic' sb'eyeq'ui, axo asun, spococal yoc yaji.
- 4 A tz'alani stupem a' mar. Añeja' tz'ac'anpax tup masanil a a'. Stacjic'ancb'at masanil lum luum d'a Basán yed' pax d'a vitzal Carmelo yuuj. Tz'ixtaxpaxb'at yilji te' xumaac d'a Líbano yuuj.
- 5 Tz'ib'xiq'ue lum vitz, tz'ulaxpaxb'at lum tzalquixtac d'a yichañ. Tz'ib'xiq'ue lum luum tic smasanil ayic sch'oxan sb'a. Stzicub'tañaj yolyib'añq'uinal tic yed' masanil anima yuuj.
- 6 ¿Mach syal stec'b'an sb'a d'a yichañ yoval sc'ool, ma syal scachanoch vaan yoval sc'ool chi'? A yoval sc'ool chi', tz'em copnaj icha te' c'ac', spoj'b'at q'uen nivac q'ueen yuuj.
- 7 Te vach' sc'ol Jehová, a scolvaj d'ayoñ d'a scal co yaelal. A eb' syac'och sc'ol d'ay, scolji eb' yuuj.
- 8 Axo pax eb' chuc syutej sb'a d'ay jun, satjiel eb' yuuj icha tz'aj scuchjib'at masanil tas yuj a' eluma'. Syac'ancb'at q'uic'alq'uinal d'a yib'añ eb' ajc'ol yajoch d'ay.
- 9 Ex aj Nínive, ¿toc val ay yelc'och jab'oc tas tze na d'a spatic Jehová? A' ol ex satanel d'a junelñej. Malaj mach syal stec'b'an sb'a chaeloc d'a yichañ.
- 10 Vach'chom te tec'an ex eyab'an icha eb' uc'um añ, ma ichato lajan ex icha te' q'uiix jeljumb'a yaji, palta ol ex satel icha tz'aj stz'ab'at añ taquirñ ac.
- 11 A d'a e choñab' Nínive chi', ata' ay jun mach snaan chucal d'a spatic Jehová, aton jun ac'um c'ool d'a chucal.
- 12 Yuj chi' syal Jehová d'a schoñab' Jerusalén icha tic: Vach'chom mañxo jantacoc sb'isul eb' aj Asiria, ma te ay yip eb' yalani, palta ol satjoquel eb'. A in ix vac'och yaelal d'a eyib'añ, palta mañxa b'aq'uirñ ol vac'xioc eyaelal chi'.
- 13 Ol ex in coled d'a yol scab' eb' aj Asiria tz'ac'anoch yaelal d'a eyib'añ, ol in cotac d'iñchitanb'at q'uen cadena ayoch d'ayex yuj eb', xchi Jehová.

- ¹⁴ A Jehová tz'alan d'a viñ sreyal Asiria icha tic: Malaj iřtilal ol ach ac'ancan b'inajoc. Ol in satel juntzarí a diosal ayec' d'a yol a templo. Chequelxo yaj b'aj ol ach mucchajoc, yujto malaj elc'ochi, xchi Jehová.
- ¹⁵ Ilecna b'i, van sjavi jun mach tz'alanel vach' ab'ix yic junc'olal d'a jolomtac vitz. Ex aj Judá aq'uecoch e q'uiř, c'anab'ajejec b'aj ix eyac' e ti'. Mařxalaj b'aq'uiř ol ex ixtaj yuj eb' chuc chi', toxo ix satel eb' d'a junelřej.

2

Ol satel chořab' Nínive

- ¹ Ex aj Nínive, a mach ol ex sataneloc, vanxo sjavi d'ayex. Q'ueocab' eb' e tařvumal d'a chaarí, maquec b'e. Tzeq'uecoch q'uen eyespada d'a e nařal. Molb'ejec masanil eb' e soldado.
- ² Vach'chom ix ic'chajb'at tastac ay d'a eb' israël yuj eb' ajc'ool, lajan ix ajcan eb' icha te' uva mařxalaj sc'ab'tac, palta a Jehová ol ic'anxichaarí snivanil yelc'och eb' yĩřtilal viřaj Jacob chi' icha d'a yalařtaxo.
- ³ A eb' soldado ajc'ol van scot d'ayex, chacchac yilji smaclab' jul-lab' eb' yed' spichul ayochi. Listaxo yaj eb' yic syac'an oval. A scarruaje eb', toxořej copopi yilji, maxtzac och vaan noc' schej eb'.
- ⁴ Jiřiřixoxořej yec' eb' yed' scarruaje d'a yoltac calle, toxořej tz'oc' yec' eb' yed' scarruaje sveei icha junoc tas ayoch sc'ac'al d'a yol chořab', lajan yec' eb' icha yec' leb'lon ayic smac'vaj c'u.
- ⁵ Syavtej eb' soldado te tec'an viř sreyal Nínive, toxořej vanpichan scot eb'. Sb'at lemnaj eb' d'a smuroal schořab' van sb'o b'aj scol sb'a eb'.
- ⁶ Sjacchaj juntzarí puerta d'a stitac a a', tz'em vecnaj spalacio viř rey chi'.
- ⁷ Tz'ic'chajcanb'at ix reina d'a preso, ajun eb' ix schecab' ix sb'atcan yed'oc. Junchel yoc' eb' ix icha noc' cuvajte', stařub'tařan sři' sc'ol eb' ix yuj cuselal.
- ⁸ Icha tz'aj yel a a' b'aj molaneq'ui, icha chi' ol aj yel lemnaj masanil eb' cajan d'a Nínive chi'. Olto avtajcot eb', ol yalan eb' tz'avtancot eb' chi' icha tic: Ochařtec vaan. Meltzajařtec, xcham eb'. Palta mařxalaj mach ol chaan yab'i.
- ⁹ Ol alchaj d'a eb' ajc'ool: Iq'uecb'at q'uen oro yed' q'uen plata, yujto a sb'eyumal chořab' Nínive yed' tas vach' yilji ay d'ay, malaj sb'isul, xchama.
- ¹⁰ Toxo ix juchaj lajvoc Nínive, tz'inini ix ajcani. Tz'el val yip eb' cajan d'ay yuj xivelal. Toxořej sluclon yoc eb' smasanil. Mařxalaj mach ay yip, sacxořej yilji sat eb' yuj xivelal.
- ¹¹⁻¹² A chořab' Nínive, a d'a totoval tic, lajan icha sřaq'ueen noc' choj yed' yune'. A noc' choj yed' yune' chi', vach' yaj noc' syab'i, stzalaj noc' d'a sřaq'ueen chi', malaj mach sxib'tan noc'. Smilcham schib'ej noc' mam choj chi', spojane' noc' d'a noc' snun yed' d'a noc' yune'. B'ud'anřej yol sřaq'ueen noc' chi' yuj chib'ej d'a masanil tiempo, icha chi' yaj Nínive chi', palta, ¿tas ix ic'an ticnaic?

Ol satel Nínive d'a junelřej

- ¹³ A Jehová Yajal d'a Smasanil ix alan icha tic: Ayinoch ajc'olal d'ayex ex aj Nínive. Ol in řustz'a e carruaje yic oval, tab'xořej ol vutejcani. Ol in milcham masanil eb' soldado, ol in satanel masanil tas elc'ab'il eyuj ayec' d'a e mach'en. Mařxa b'aq'uiř ov ol yutej sb'a eb' e checab' sloloni, xchi Jehová.

3

- ¹ Ob'iltac ex ex aj Nínive, ixtum anima ex, mac'umcham anima ex paxi. Malaj slajvub' tas elc'ab'il eyuuj.
- ² A ticnaic, a d'a yol e chořab' tz'ab'chaj sc'arı spajanoch stz'uuum eb' ajc'ol d'a noc' schej. Nilili sc'arı carruaje, slaj q'ue cheneľjoc. Ch'ocxo sc'arı yem yoc noc' chej řerjinac carruaje chi'.
- ³ Tz'ilchaj yec' noc' chej. Toxořej copoljub' yec' sc'ac'al q'uen espada tz'eg'ui. Scopoljub' yilji řrii' q'uen lanza. Mařıxo b'ischajb'enoc eb' soldado schami. Toxořej cuchcumb'a yajcan snivanil eb' chamnac chi'. Toxořej sloč sb'a yoc eb' anima d'ay.
- ⁴ Icha chi' ix aj sjavi yaelal d'a yib'arı e chořab', yujto ix ixtaj val juntzařıxo chořab' yuuj, icha junoc ix ajmul ix smonteľjoch eb' viř vinac d'a spatic, icha junoc ix ix te vach' yilji te nib'ab'il, icha chi' ix yuteľ sb'a. A eb' eyajalil, te jelan eb' d'a ajb'aalil yed' d'a montoľ chořab' yic syac' yajalil eb' d'a yib'arı.
- ⁵ A Jhová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ayinoch ajc'olal d'ayex ex aj Nínive. Ol in ch'oxel sq'uixvelal e chořab' d'a scal masanil naciön. Icha tz'aj yic'chajel spichul junoc ix ajmul ix d'a yichař anima yuj sch'oxjiel sq'uixvelal,
- ⁶ sjulchajpaxoch masanil tas mictac d'a ix yic sch'oxchaji to yajb'ilel ix, icha chi' ol aj in ch'oxanel sq'uixvelal e chořab' Nínive chi'.
- ⁷ Masanil anima ol ilanoc, ol snitzel sb'a eb' d'ay, ol yalan eb' icha tic: A chořab' Nínive, toxo ix can tz'ınan. ¿Machto ol oc' sc'ol d'ay? ¿B'ajto val ol quic'cot mach ol nivanan sc'ool? xcham eb'.
- ⁸ ¿Tocval te ec'b'al stec'anil e chořab' chi' d'a yichař chořab' Tebas ay d'a sti' a' Nilo, aton jun oyb'ilq'ue yuj a' tziĵtumul a'? A a' ayoch smuroaloc, a' pax a' ayoch scolnab'ıloc.
- ⁹ Maxtzac b'ischaj eb' soldado yic Etiopía yed' eb' yic Egipto ix colvaj yed'oc. A eb' aj Fut yed' eb' aj Libia ayoch eb' yed'oc.
- ¹⁰ Palta, a eb' aj Tebas chi', ix ic'chajb'at eb' d'a ch'oc chořab'il. A eb' yuninal eb', ix mac'chaj vecchaj eb' d'a schiquintac calle. Ix ac'chajoch suerte d'a yib'arı eb' nivac vinac cuchb'um d'a scal eb', yic tz'ilchaji mach tz'ıcan eb', ix ochpax q'uen cadena d'a eb'.
- ¹¹ Yed' ex pax ex aj Nínive, icha uc'um ař ol ex ajcanoc. Ol eyac'leľ e c'ub'anel e b'a d'a eb' eyajc'ool, palta nab'ařej ol eyixteľ e b'a, yovalil ol ex ilchajelta yuj eb'.
- ¹² Masanil e cuartel, lajan ol aj icha sat te' higo q'uiřıxo c'un scot c'otoljoc, tato ay eb' tz'ucan te', b'exořej sloanb'at sat te' eb'.
- ¹³ A eb' e soldado, lajan ol aj eb' icha eb' ix ix. A b'e tz'och d'a smuroal e chořab', jacanxořej ol ajcan d'a eb' eyajc'ool, yujto ol tz'ab'at spuer-tailtac.
- ¹⁴ Ex aj Nínive, ayocab' a' eyaal yic vach' ol techaj taquıřılal eyuuj ayic oyanoch eb' ajc'ol d'a spatic e chořab'. Ag'uecoch yıpımal e muro, ocharıec d'a teč'oj soc'om, tzeyic'ancot smoldeal lum ladrillo.
- ¹⁵ Vach'chom tze c'uleľ masanil juntzařı chi', palta ol ex chamoc. Ol ex řıusjoc tz'aoc, ol ex xicjoccham d'a q'uen espada. Ol ex satřejeloc, icha tas avab'il slajviel yuj noc' c'ulub'. Ix te q'uib'chaarı e b'ısul icha noc' c'ulub', ma icha noc' chil.
- ¹⁶ A eb' e chořıvajum, ix te q'uib'chaarı sb'ısul eb', ec'to ix aj sb'ısul eb' d'a yichař q'uen c'anal. Palta ayic syılan eb' sjavi tas ay smay, tz'el lemnaľ eb' icha yel lemnaľ noc' c'ulub'.

- 17 A eb' e soldado sic'b'ileli, lajan eb' icha junoc nivan umañ noc' c'ulub' tz'ochcan b'ulan d'a sattac pat ayic ay sic'ñab', axo tz'el yoc c'u, sb'at jeñeljoc noc'. ¿Toc ayto mach ojtannac b'aj sb'at noc'?
- 18 Ach sreyal Asiria, a eb' stañvumal a choñab', vaynac eb'. A eb' ayoch d'a yopisio uu, toñej syic' yip eb'. A eb' a soldado, saclemnac yajb'at eb' d'a jolomtac vitz, ¿toc ayto mach syal smolb'an eb'?
- 19 A jantac ix aj slajviem a choñab' chi', mañxalaj sb'onab'il. A yuj echen chi' ol ach chamoc. Masanil eb' ol ab'an yab'ixal tas ix ach ic'ani, toxoñej ol stz'it sc'ab' eb' yuj tzalajc'olal, yujto masanil mach ix ab'an syail yuj a chucal chi', xchi Jehovahá.

A Slolonel Dios D'a Viñaj HABACUC

Habacuc sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Habacuc tz'ib'ab'ilcan d'ay. Ayic satb'ilxoele eb' aj Asiria yuj eb' aj Babilonia, ata' syamoch eb' yic'anec' juntzañxo nación ayoch d'a yalañ smandar eb' aj Asiria chi'. A viñaj Nahum syal viñi tas ajnac choñab' Ninive sateli. Axo viñaj Habacuc chi', tz'och val viñi ilc'olal yuj chucal sc'ulej eb' schoñab' Dios sic'b'ilel yuuj. Sc'anb'an viñaj Habacuc chi' d'a Dios, jantac to val tiempo stechaj yılanoch eb' anima chi' yuj schucal. Yalan Dios to a eb' aj Babilonia ol yac'lab'ej yic ol yac'anoch syaelal eb' schoñab'. Yuj chi' sc'anb'anpax viñaj Habacuc chi' icha tic: ¿Tas yuj a juntzañ anima te chuc chi' tzac'lab'ej yic syac'anoch syaelal eb' anima quenñej val smul tic? xchi viñi. Yuj chi' spacanpax Dios d'a viñi, yalani to yovalil ol yac'paxoch syaelal eb' aj Babilonia chi' ayic ol javoc stiempoal. Yach'an mantzac elc'och jun chi', a eb' sc'anab'ajan Dios, svach' c'anab'ajejocab' eb', ayocab' och Dios chi' yipoc sc'ool eb'. Axo d'a slajvub' jun libro tic, ata' syala' tas ol aj satjel eb' aj Babilonia chi'. Aypaxoch jun b'it yic aloj vach' lolonel d'a Dios yic sb'itaji. Syalanpaxi to a Dios ayoch yipoc sc'ol viñi schecab' Dios chi', vach'chom ayec' viñi d'a scal syaelal.

Ix yal viñaj Habacuc yuj tas mañ tojoloc

- ¹ Aton lolonel tic ix yal Jehová d'ayin Habacuc in tic, a in ton schecab' in.
- ² Ix val d'a Jehová icha tic: Mamin Jehová, ¿b'aq'uiñto ol a cha ab' tas svala'? Ina jantac yel vav tzin c'anan a colval. ¿Tom mañ ol ach colvaj d'ayoñ? Jantac vavaj d'ayach yuj eb' anima sq'uechañ yixtan eb' anima d'a col tic.
- ³ ¿Tas yuj zcac' vil juntzañ chucal sc'ulej eb' anima yed' juntzañ tas mañ tojoloc sc'ulej eb'? Axoñej chucal, miloj anima, oval yed' telajb'ail sc'ulej eb' anima svila'.
- ⁴ Maxtzac yac'ochlaj yopisio a ley eb' yajal, maxtzac ch'olb'itajlaj eb' anima d'a stojolal. A eb' vach' sb'eyb'al, tz'ixtaj eb' yuj eb' sc'ulan chucal. Sq'uexan tojolal eb' d'a chucal, xin chi d'ay.

A spac syal Jehová

- ⁵ Ix tac'vi Jehová, ix yalan icha tic: Ilecnañ juntzartxo nación, satocab' e c'ool, yujto toxo ix in na' tas juntzañ ol in c'ulej d'a e cal d'a jun tiempoal tic. Ayic ol ujoj juntzañ chi', vach'chom ay mach ol alan d'ayex, palta ijan val mañ ol e chalaj.
- ⁶ Ol vic'cot eb' caldeo yic syac' oval eb' eyed'oc. A juntzañ anima chi', junelñej malaj jab'oc yoq'uelc'olal eb'. Añej oval sgana eb'. Tzec' yoymitej yolyib'añq'uinal tic eb' yic syicanan lum luum eb' mañ yicoc.
- ⁷ A juntzañ anima chi', te ay smay eb', ste xiv eb' anima d'a eb'. Syic'valchañ sb'a eb'. Añej d'a spensar eb' scot tas snib'ej sc'ulej, yujto nivan yelc'och eb' snaani.
- ⁸ Ec'to sjelanil sb'ey noc' schej eb' d'a yichañ noc' tz'ib'choj. Axo eb' soldado ayq'ue d'a yib'añ noc' chej chi', ec'to te ov eb' d'a yichañ noc' oques tz'ec' d'ac'valil. Mañxo b'ischajb'enoc noc' schej eb', najatto ay noc' scot lemnañ noc' d'a oval chi', icha noc' ch'acb'a ayic syaman schib'ej noc'.

- 9 Satcanel masanil tastac eb' b'aj tz'eq'ui, ste q'uechaari xivc'olal yuj jantac tas sc'ulej eb'. Icha sb'isul yarenail sti' a' mar, icha chi' sb'isul eb' anima syic'b'at eb' d'a schořiab'.
- 10 Tořej sb'uchvaj eb' d'a eb' rey yed' d'a eb' anima nivac yelc'och yalani. Tořej stzetzaj juntzari chořiab' eb' ayoch smuroal. Sb'oq'ue b'ulan lum luum eb' stec'nub'oc d'a spatictac juntzari smuroal chi' yic syac' ganar juntzari chořiab' chi' eb'.
- 11 Tzariņej yac' ganar junoc chořiab' eb', sb'at eb' d'a junxo. Icha yec' chacx-uxum ic', icha chi' yec' eb'. Tz'och smul eb' d'a vichari, yujto a yip eb' syac'och sdiosaloc, xchi Jehová.

A tas ix yalxi viřtaj Habacuc

- 12 Ix valanxi icha tic: Mamin Jehová, Dios ach taxoni, tojol ach toni. Mař ol ori a cha satel d'a junelřej. Ach Jehová co Columal, a ach ix ac' yip eb' caldeo yuj ac'anoch yaelal d'a quib'ari.
- 13 A ach tic, mař jab'oc scha a c'ol chucal, max a nib'ej il co chucal a ori anima ori tic. Palta, ¿tas yuj tořej tzach och q'uelan d'a eb' anima te chuc chi'? Ina a eb' chuc van satanel eb' vach'tacto sb'eyb'al.
- 14 ¿Tas yuj icha noc' chay ay d'a yol a' mar tzoř utej a ori anima ori tic, ma icha noc' noc' malaj yajal tzoř utej?
- 15 A eb' caldeo tz'ic'anec' juntzariño nación, icha sc'ulej eb' yamum chay ayic syaman noc' chay eb' yed' q'uen anzuelo yed' pax ch'ari chimpa, axo yic syilan eb' sq'ueul nob'ulnaj noc' chay chi', ste tzalaj eb'.
- 16 Yuj chi', a eb' yamum chay chi', tz'och eb' ejmelal d'a q'uen yanzuelo yed' d'a schimpa, syac'an silab' eb' d'ay, sřusanpax incienso eb' d'a juntzari syamc'ab' chi'. Ste tzalaj eb' yujto vach' sva eb' yuj syamc'ab' chi'.
- 17 ¿Tom ol syamřej juntzari nación eb' caldeo yed' syamlab', yic satel eb' anima eb' d'a mařxa oq'uelc'olal?

2

- 1 Icha yajoch junoc starivumal chořiab', icha chi' ol aj in tařvan vab'tas ol yal Jehová d'ayin, yic snachajel vuuj tas ol yutej spacan tas ix in c'anb'ej d'ay, xin chi.

A spac ix yac' Jehová

- 2 Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Tz'ib'ejcan juntzari tas ol in ch'ox il tic d'a junoc lechari lum tz'acb'il luum, yic a mach ol avtanoc, ol b'at yalal d'a elarichamel.
- 3 A jun tas van ilan tic, manto c'ochlaj stiempoal yelc'ochi, palta yovalil ol elc'ochoc, mař esoclaj. Tařvej, vach'chom olto eb'oc, palta ol elřejc'ochoc.
- 4 Tz'ib'ej to a eb' te chuc, te ac'umtac syutej sb'a eb', palta a eb' tojol sb'eyb'al, ol ařřej ec' eb' yujto tzin yac'och eb' d'a sc'ool, xchi Jehová.

A tas ol aj eb' ixtum anima

- 5 A eb' aj Babilonia te ac'umtac eb', smusej sat eb' anima eb' icha ař ař smusan sat eb' tz'uc'ani. Max och vaan eb' sayan tas snib'ej. Slaj smaccanec' slum masanil nación eb'. Lajan eb' icha chamel, ma jul b'aj smucchaj eb' chammac max tzactzaj schaan eb' chammac chi'.
- 6 Palta masanil eb' anima d'a juntzari nación tz'ac'ji ganar chi', ol b'uchvaj eb' d'a eb' chi', ol yalan eb' icha tic: Ob'iltac ex, yujto ix ex och b'eyumal yuj tastac mař eyicoc. ¿B'aq'uiř ol eyactej e molb'anq'ue b'ulan masanil tas tze cha yuj eyixtan eb' quetanimail? xcham eb'.

- ⁷ Ex aj Babilonia, ayic mañ naanoc eyuuj, ol c'och eb' van sq'uecan sb'oc chi' d'ayex, ol b'at ex xib'tej eb', masanil tastac ay d'ayex ol yic'b'at eb', mañxa jab'oc ol yactejan eb'.
- ⁸ Ix eyic'canec' tastac ay d'a eb' anima d'a juntzañxo nación, palta a eb' ixto cani, a eb' ol ic'aneç' tastac ay d'ayex. Icha chi' ol ex yutej eb', yujto tzijtum mach ix e milchamoc, maj oc'laj jab'oc e c'ool d'a eb' anima d'a juntzañ nación chi' yed' d'a schoñab' eb'.
- ⁹ Ob'iltac ex, yujto ix e b'ud' e pat yuj masanil tas ix eyelq'uej chi', yic syal e colan e b'a d'a tas ay smay e naani.
- ¹⁰ Icha chi' ix aj eyic'ancot q'uixvelal d'a yib'añ e choñab' chi'. A ex ix eyic'cot d'a eyib'añ, yujto tzijtum nación ix e sateli.
- ¹¹ A eb' ix b'oanoch yichtac e pat yed' spatzab'il, ol avaj eb' yuj yalan sb'a yuj syaelal munlajel ix sb'o chi'.
- ¹² Ob'iltac ex sic'lab'il, ix laj e b'o e choñab' yuj masanil tas ix eyac' ganar d'a chucal ix e c'ulej, ix ex q'uechaañ e milancham anima.
- ¹³ Masanil munlajel b'aj ix c'unb'i juntzañ nación ix eyac' ganar chi', te nab'añej. A c'ac' ol satanel masanil tas ix sb'o eb' chi'. Icha chi' ix aj snaan Jehová Yajal d'a Smasanil.
- ¹⁴ Tz'acan ol aj yojtacajel stziquiquial Jehová yuj eb' anima smasanil, icha tz'aj sb'ud'jiel b'aj molanec' a' mar yuj a'.
- ¹⁵ Ob'iltac eb' tz'ac'an añ añ yuq'uej eb' yetanimail ay d'a slac'anil spat yic syil sq'uixvelal eb' eb'. Icha ex pax ta' a ex tic, ob'iltac ex, yujto a yed' yoval e c'ol ix eyac' q'uixvelal juntzañ nación ay d'a e lac'anil.
- ¹⁶ A ticnaic, mañxo ol ex ic'jocchaañ, palta to ol iljoc e q'uixvelal, icha ix eyutej eyilan sq'uixvelal juntzañxo nación ayec' d'a e lac'anil. A Jehová ol ex ac'an q'uixvelal. Icha junoc uc'um añ tz'ec' yib'añ yuc'an añ, icha chi' ol ex ajoc. Ol eyab' syail yuj Jehová, icha yaelal ix eyac'och d'a yib'añ juntzañxo nación. Yuj chi' q'uixvelal ol ex ajcan yuj eyac'umtaquil.
- ¹⁷ A ex tic, ix e ch'aquel te' nivac te' d'a Líbano, yuj chi' a ticnaic, van eyab'an syail. Ix e milcham noc' noc' ta', palta axo ticnaic a noc' ol ex ac'anoch d'a xivc'olal. Icha chi' ol ex utajoc, yujto mañ jantacoc anima ix e milchamoc. Mañ jantacoc chucal ix eyac'och d'a snación eb', d'a schoñab' eb' yed' d'a eb' anima cajan d'a schoñab' eb' chi'.
- ¹⁸ Malaj vach' yoch junoc comon dios sb'o eb' anima. A juntzañ chi', toñej tzex satb'eyec' yuuj, max yal-laj sloloni. ¿Tas yuj a eb' sb'oan chi' syac'och juntzañ sb'o eb' chi' yipoc sc'ool?
- ¹⁹ Ob'iltac ex mach ex tzeyal icha tic d'a juntzañ yechel b'ob'il d'a te te': Aq'uec el e vayañ, xe chi d'a te'. Q'ueañec liñan, xe chi pax d'a q'uen q'ueen toxonton max lolonlaj. ¿Tom syal ex scuchb'an juntzañ chi'? Vach'chom copopi yilji juntzañ chi' yuj q'uen oro, ma yuj q'uen plata, palta malaj tas syal yuuj, yujto malaj spixan.
- ²⁰ Palta a Jehová, ayec' d'a yol stemplo yicñej yaji, yuj chi' numanocab' tz'aj masanil tas ay d'a yolyib'añq'uinal tic d'a yichañ.

3

A slesal virñaj Habacuc

¹ Aton in lesal a in Habacuc in, schecab' in Dios.

² Mamin Jehová, ayic svab'an yab'ixal masanil tas a b'onac, ste sat in c'ol yuuj. B'o icha tas a b'onac d'a peca' chi' d'a co tiempoal tic. Vach'chom d'a scal yoval a c'ool, ch'ox oq'uelc'olal d'ayori.

- ³ A Dios Axorfej Ochi, scot d'a lum tzalan Parán d'a yol yic Temán. Smacchajel masanil satchaari yuj stziquiquial, axo masanil yolyib'ariq'uinal tz'alan vach' lolonel d'ay.
- ⁴ Sjavi d'a scal stziquiquial. Tz'elta copoljoc c'ac' d'a yol sc'ab', sch'oxanel spoder c'ub'anel yuuj.
- ⁵ A ilya b'ab'el sb'at yuuj, a d'a spatic tzac'an sb'at chamel.
- ⁶ Ayic tz'och vaan, tz'ib'xiq'ue lum luum tic smasanil. Masanil juntzari nación slaj ib'xiq'ue yuj xivelal ayic tz'och q'uelan d'a eb'. A juntzari lum vitz aytaxon d'a peca', slaj q'ue tamaljoc luum, slaj em lañaljoc luum. Yujto a Jehová van sb'oan icha tas sb'onac d'a peca',
- ⁷ yuj chi' svil yochcan eb' anima cajan d'a choñab' Cusán d'a ilc'olal. Svilpax yochcan eb' cajan d'a choñab' Madián d'a xivc'olal.
- ⁸ Mamin Jehová, mañoc d'a a' nivac a' ix cot oval. Mañoc pax d'a a' mar ix cot yoval a c'ool. Ayic ix ach b'at d'a oval yic tza satel eb' ajc'ool, ichato ix ach q'ue d'a yib'ari a chej, mato ach q'ue d'a yol a carruaje yic oval.
- ⁹ Ichato ix laj ic'q'ueta a jul-lab' d'a yol yed'tal, yic tzach julvaj yed'oc. A a' nivac a', ix te' q'ue a', ix el a' d'a smelemal uuj.
- ¹⁰ Ayic ix a ch'oxan a b'a, ix te ib'xiq'ue lum nivac vitz, ix cot nivac yaxñab' d'a satchaari, ix c'ari sq'ue chulnaj a' mar, ayxo smay ix aj sq'ue vaan a' ayic ix a ch'oxan a b'a chi'.
- ¹¹ Ix och vaan c'u yed' q'uen uj ayic copoljub' yel sc'ac'al a jul-lab' yed' a lanza ayic sb'ati.
- ¹² Yed' yoval a c'ool ix a tec'canem lum luum tic. Yed' pax a c'ac'alc'olal ix a tec'canem juntzari nación.
- ¹³ Ix ach elta yic tzach colvaj d'a a choñab' yed' d'a viñ rey sic'b'ilel uuj. Axo viñ yajalil eb' anima te chuc, ix a tec'canem viñ. Ix a satel schoñab' viñ, masanto ix checlaj yich.
- ¹⁴ A eb' yajal yaj d'a scal eb' ajc'ol chi', a yed' syamc'ab' eb' yic oval, a yed'oc ix a mulcham eb' ayic ix ja eb' d'ayori yic tzoñ satanel eb' yalani.
- ¹⁵ Ichato ix ach b'ey d'a yib'ari a' mar yed' noc' a chej, yuj chi' ix q'ue chulnaj a' mar chi'.
- ¹⁶ Ayic ix vab'an masanil tas ol javoc d'a quib'ari, ix in xivq'uei. Ix ib'xiq'ue in ti'. Masanil in nivanil ix el yip, ix el pax yip in xub'. Vach'chom icha chi' ol ajoc, palta nivan ol vutoc in c'ol in tariñan jun c'ual ayic ol javoc yaelal d'a yib'ari eb' tz'ac'an oval qued'oc.
- ¹⁷⁻¹⁸ Tzin te tzalaj val uuj ach Jehová in Columal, vach'chom mañ ol xumacan te' higo, mañ ol satan te' uva yed' te' olivo, mañ ol yac' sat tas tz'avchaji, vach'chom ol satel masanil noc' calnel yed' noc' vacax d'a yol macte', palta ol valñej vach' lolonel d'ayach.
- ¹⁹ Mamin Jehová, a ach tzac' vip, tzac'an yip voc yic syal in b'ey icha noc' c'ulfaquil chej, tzin ic'anq'ue b'aj chaari, b'aj ol in colchajoc. B'itajocab' jun b'it tic yuj viñ scuchb'an eb' sb'itan yed' juntzari yamc'ab' ayoch sch'añal.

A Slolonel Dios D'a Viñaj

SOFONÍAS

Sofonías sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Sofonías tz'ib'ab'ilcan d'ay. Ec'nac viñ d'a stiempoal viñaj Nahum yed' viñaj Habacuc. A yuj tas syal jun libro tic, snachajel cuuj to ayocto yalannaccanel juntzañ lolonel tic viñ ayic mantzac meltzajxi spensar eb' aj Judá d'a schecnab'il Jehová d'a stiempoal viñaj rey Josías. A jun libro tic, syalcot yuj smul eb' anima slaj ochi, yuj chi' syac'cot yaelal Dios yic satel eb'. Syalanpaxcot yuj yaelal ol javoc d'a yib'añ eb' aj Judá, yujto tz'och eb' ejmelal d'a juntzañ comon dios. Ol satjocpaxel juntzañ choñab' d'a yol smacb'en eb' filisteo yuj Dios. Palta axo pax choñab' Jerusalén jun, yalnac Dios to ol b'ochajxoc. A d'a jun tiempool chi', a eb' anima ol cajnaj eb' d'a emnaquilal yed' d'a stojolal. Yuj chi' a jun libro tic, slajvican yed' jun b'it yic tzalajc'olal.

Sc'ual yoval sc'ol Jehová

¹ Aton juntzañ lolonel tic ix yal Jehová d'ayin Sofonías in tic, yuninal in viñaj Cus, yixchiquin in viñaj Gedalías yuninal viñaj Amariás yuninal viñaj Ezequías. Ayic ayoch viñaj Josías yuninal viñaj Amón reyjal d'a Judá, ata' ix lolon Jehová d'ayin.

² A Jehová ix alan d'ayin icha tic: Ol in satel masanil tas ay d'a sat luum tic.

³ Ol in satel eb' anima, ol in satel noc' noc', noc' much yed' pax noc' chay. Ol in satel eb' chuc yed' schucal. Ol in satel eb' anima d'a sat lum luum tic.

⁴ Ol vac'och yaelal d'a yib'añ choñab' Judá yed' pax d'a yib'añ masanil eb' cajan d'a Jerusalén. Ol in satel juntzañ b'aj tz'och eb' ejmelal d'a comon dios scuchan Baal d'a jun choñab' tic. Mañxa b'aj ol checlajcanoc yed' pax sb'i eb' sacerdote ol in suctatoc.

⁵ Ol in satel eb' sq'ue d'a yib'añac pat lesal d'a masanil tas chequel d'a satchaari. Ol in satpaxel eb' tz'em cuman yic tzin yac'an b'inajoc, palta syac'pax b'inaj sdiosal eb' scuch Milcom.

⁶ Ol in satpaxel eb' syiq'uel sb'a d'ayin, aton eb' max yal sb'a d'ayin, eb' max yaq'uem sb'a yic sc'anb'an sb'a d'ayin.

⁷ Numan tzex aj d'a vichañ a in Jehová in tic, yujto a sc'ual yoval in c'ool, lac'anxo ay. Toxo ix in siq'uel noc' noc' ol in milcham silab'oc. Toxo pax ix in sic'canel mach avtab'il vael vuuj.

⁸ A d'a jun c'ual chi', ol vac' val och yaelal d'a yib'añ eb' yajal yed' d'a yib'añ eb' yuninal eb' viñ rey yed' pax d'a yib'añ juntzañxoc eb' tz'ac'anoch spichul eb' ch'oc choñab'il.

⁹ Ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb' tz'ochb'at tz'itnaj d'a yib'añ sb'achnub' spuertail templo, eb' syac' b'ud'joc stemplo scomon diosal yed' b'eyumal syic' eb' d'a spatic yelc'umal yed' pax yuj yac'an musansatil eb' yetanimail.

¹⁰ A d'a jun c'ual chi', ol ab'chaj yel yav anima d'a puerta b'aj tz'och eb' choñum chay d'a schab'il macañ choñab'. Ol ab'chaj sc'añ yel c'acap d'a lum tzalquixtac.

¹¹ Avajariñec, mach ex cajan ex d'a mercado, yujto masanil eb' choñavajum ol chamel eb', masanil eb' tz'ac'an tumin majanil, ol satel eb'.

¹² A d'a jun c'ual chi', ol in say vil Jerusalén, icha tz'aj saychaj junoc tas satb'at yed' te' tz'ictaj. Ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb' anima malaj

- tas sna' ticnaic, lajan eb' icha vino tořej tañanem yich, syal eb' icha tic: A Jehová, max yac'cotlaj vach'il d'a quib'añ, añejtona' mañ ol yac'paxcotlaj chucal, xchi eb'.
- 13 Yuj chi' a masanil jantac sb'eyumal eb', ol ic'chajec'oc yed' spat eb' ol juchajemoc. Ol sb'oq'ue spat eb', palta mañoc eb' ol cajnaj d'a yool. Ol yavej yuva eb', palta mañoc eb' ol uc'an svinoal, xchi Jehová.
- 14 Lac'anxo ay jun sc'ual yoval sc'ol Jehová. Te nivan yelc'och jun c'ual chi'. Lac'anxo ay, yelc'olal sjavi. Ab'ec, a d'a jun c'ual chi', vach'chom eb' soldado te tec'an, ol oc'eb' yuj xivelal.
- 15 A jun c'ual chi', sc'ual yoval sc'ol Jehová, sc'ual yaelal yed' cusc'olal. A d'a jun c'ual chi', ol juvoquel choñab', tz'inini ol ajcanoc, ol q'uic'b'oc q'uinal, q'uic'alq'uinalxořej ol ajoc, ol muslajpaxoc, vevenxořej ol ajcanoc.
- 16 A d'a jun c'ual chi', sc'ual spuchaj q'uen trompeta yic oval yed' yel yav eb' soldado yac'an oval d'a choñab' ayoch smuroal yed' storreal te chaañ yajq'uei.
- 17 Syalan Jehová icha tic: Ol vac' val och eb' anima d'a ilc'olal, yuj chi' lajan ol aj sb'eyec' eb' icha sb'eyec' eb' max uji yilani, yujto sic'lab'il ix och schucal eb' d'a vichañ. A schiq'uil eb', ol b'atcan quib'naj icha lum pococ, axo snivanil eb', toxořej ol q'uecan b'ulan icha stza' noc' noc', xchi Jehová chi'.
- 18 A d'a sc'ual yoval sc'ol Jehová, a q'uen oro yed' q'uen splata eb' anima, mañoxo ol yal scoljiel eb' yuj q'ueen. Yujto a yoval sc'ol chi' ol ac'an satel jun nación tic. Mañ junipoc ol satel masanil eb' cajan d'a jun nación tic. Icha tz'aj stjz'ab'at junoc tas yuj te' c'ac', icha chi' ol aj satel eb'.

2

- 1 Ex anima malaj jab'oc sq'uixvelal, molb'ejec e b'a yic tze naan sic'lab'il,
- 2 yacb'an manto javi jun c'ual naanxo yuj Jehová, jun c'ual te ay smay. Ol ex saclemb'at yuyj icha tz'aj yic'jib'at smatz'il ixim trigo yuj ic'.
- 3 Mach ex emnaquil tzeyutej e c'anab'ajan tojolal d'a jun nación tic, aq'uecoch e b'a d'a yol sc'ab' Jehová e masanil. B'eyb'alejec tojolal yed' emnaquilal, talaj olto ilchaj b'aj ol e col e b'a d'a jun c'ual yic yoval sc'ol Jehová chi'.

A yaelal ol javoc d'a yib'añ juntzañ nación

- 4 Tz'inini ol ajcan choñab' Gaza. Cuseltac ol ajcan choñab' Ascalón. D'a c'uailil ol pechhajel eb' cajan d'a Asdod, axo pax eb' cajan d'a Ecrón ol ic'chajel eb', icha stoc'chajq'ueta junoc te te' yed' sch'añal yib'.
- 5 Mach ex cotnac ex d'a Creta, ex cajan ex d'a stitac a' mar, toxo ix yal Jehová tas ol javoc d'a eyib'añ. Syalan icha tic: Ol in satel choñab' Canaán, aton schoñab' eb' filisteo. Mañoxo junoc mach ol can cajan ta', xchi Jehová.
- 6 Masanil choñab' d'a stitac a' mar, axořej noc' calnel ol va d'ay. Axořej ta' ol sb'oq'ue slech pat eb' tañvum calnel yed' smacte' noc' scalnel eb' chi'.
- 7 A eb' mañ ol cham d'a Judá, ol yic' smach'en eb' d'a jun lum luum chi'. Ata' ol laj b'at eb' stañvej noc' scalnel, axo d'a te' pat d'a Ascalón ol laj vay eb' d'ac'valil, yujto a Jehová Dios ol tañvan eb', ol ic'jocpaxq'ue chaañ eb' yuyj.
- 8 A Jehová tz'alan icha tic: Ix vab' val sb'uchvaj eb' moabita yed' eb' amonita d'a eb' in choñab', syalanpax eb' to ol yiq'uec' lum sluum eb' in choñab' tic eb' yalani.

- ⁹ Yuj chi', a in Jehová in tic svaľa', a Moab yed' Amón chi', lajan ol aj ıcha ajnac Sodom a yed' Gomorra, aton meltzajnacoch b'aj sq'uib'q'ue te' q'uiix yed' pax b'aj sb'o atz'am atz'am. Tz'inini ol ajcan d'a junelrtej. Axo eb' mañ ol cham d'a in choñab', a eb' ol ic'anelta tastac ay d'a eb', a eb' ol mach'enancam slum eb' chi', xchi Jehová.
- ¹⁰ Aton spac chi' ol scha Moab yed' Amón, yujto ix b'uchvaj eb' d'ayoñ schoñab' oñ Jehová Yajal d'a Smasanil. Ix yalanpax eb' to syiq'uec' lum co luum eb'.
- ¹¹ Ol cot val yoval sc'ool Jehová d'a eb'. Ol satel juntzañ comon dios ay d'a smasanil yolyib'arıq'uin al tic. Axo eb' cajan d'a juntzañ lum luum ay d'a snañal a' mar, ol och eb' ejmelal d'a Jehová b'aj cajan junjun.
- ¹² Yed' ex pax tic, ex aj Etiopía, ol ex cham yuj yespada Jehová.
- ¹³ Ol yac'anpax yaelal Jehová d'a yib'arı eb' cajan d'a Asiria ay d'a norte yic satel eb'. Tz'inini ol ajcan choñab' Nínive yuuj, tz'ınan luum ol ajcanoc.
- ¹⁴ Ol juchajem spat eb'. Axoñej noc' molb'etzal noc' yed' noc' c'ultaquil noc' ol aj ta'. Axoñej noc' cujub' yed' noc' sotz' ol oc' d'a schontac yoyal spat eb' chi', ol laj oq'uelta noc' d'a ventena. Toxoñej ol och b'ulan noc' joj d'a sti' spuertail spat eb' chi'. Axo te' c'ute' ayoch schemtealoc yool, ol laj el te'.
- ¹⁵ Icha chi' ol utaj jun choñab' te ac'umtac syutej sb'a, malaj tas sna'a, syipc'olej sb'a sch'ocoj, syalan eb' cajan d'ay ıcha tic: Malaj junocxo choñab' lajan yed' co choñab' tic, xchi eb'. Palta ol can tz'ınan, axoñej noc' chium noc' ol cajnajcan ta'. A eb' ol ec' d'a slac'anil chi', ol schiñub'tarıej sc'ab' eb', ol b'uchvaj eb' d'ay.

3

A schucal Jerusalén yed' scolnab'il

- ¹ Ob'iltac eb' aj Jerusalén, aton jun choñab' b'aj cajan eb' anima te pit, eb' yelxo val te chuc yed' pax eb' ixtum anima.
- ² Maj scha yab' eb' tas ix yal Jehová, te chuc pax ix yab' eb' ayic ix cachji eb' yuuj. Maj yac'och Jehová sDiosal eb' yipoc sc'ool, maj sc'anb'ejpax jab'oc sb'a eb' d'ay.
- ³ A eb' sreyal eb', lajan eb' ıcha noc' choj tz'el yav yuj vejel. Axo eb' sjuezal eb', lajan eb' ıcha noc' oques mañxo junoc sb'aquil schib'ej syactejcani yic schi d'a junxo c'u.
- ⁴ A eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios, syic'chaarı sb'a eb', ařej d'a yol yic eb' scomon loloni. A eb' sacerdote, syixtejb'at scajnub' Dios eb', max sc'anab'ajej pax sc'ayb'ub'al Dios chi' eb'.
- ⁵ Palta, ayec' Jehová d'a co choñab' tic, ařej tas tojol sc'ulej, malaj juneloc sc'ulej junoc tas mañ vach'oc. Junjun q'uiñib'alil sch'oxanel stojolal. Axo pax eb' chuc, max q'uixvi jab'oc eb'.
- ⁶ A Jehová tz'alan ıcha tic: Toxo ix laj in satel juntzañ nación. Toxo ix laj vec lañchaj storreal smuroal schoñab' eb'. Tz'inini ix vutejcan yoltac calle, mañxalaj junoc mach tz'ec' ta'. A d'a juntzañ choñab' chi', mañxa junoc anima cajan.
- ⁷ Ix vutej ıcha chi', talaj a eb' aj Jerusalén tic, ol ja sxivc'olal eb' d'ayin, yic a ol vac'an scachnab'il eb', ol in sc'anab'ajej eb'. Tato ıcha chi', mañ ol in juem scajnub' eb', mañ ol vac'paxoch syaelal eb', ıcha ix aj in naani. Palta axo eb' jun, yelc'olal ix tzalaj val eb' sc'ulan masanil macař chucal d'a vıchař.
- ⁸ Yuj chi' tarıvejec sjavi jun c'u ayic ol in ch'oxanel smul masanil eb' sc'ulan chucal. A in Jehová in sval ıcha tic: Toxo ix in na to ol in molb'ej

masanil nación yed' masanil choñab', yic ol vac'och yoval in c'ol d'a yib'arñ eb' anima cajan d'ay. Masanil yolyib'arñq'uinal ol satel yuj yoval in c'ool.

- ⁹ Ayic ol c'och jun c'ual chi', axorñej lolonel vach' ol vac' yal eb' anima smasanil, yic vach' a masanil eb' anima d'a junjun choñab', ol yal vach' lolonel eb' d'ayin. Junxorñej ol aj yalan sb'a eb' d'ayin.
- ¹⁰ A eb' in choñab' saclemnac yajcanb'at ticnaic d'a sc'axepal a a' yic Etiopía, a d'a jun c'ual chi' ol laj javoc eb' smasanil ul yaq'uem sb'a d'ayin yed' yofrenda.
- ¹¹ Ex in choñab', a d'a jun c'ual chi', mañxo ol ex q'uixvoc yuj e chuc b'eyb'al, aton b'aj ix e pitej e b'a d'ayin. A d'a jun c'ual chi', ol viq'uel eb' stzalaj yed' yac'umtaquil d'a e cal. Mañxo ac'umtacoc ol eyutej e b'a d'a jun tzalan b'aj tz'och ejmelal d'ayin.
- ¹² Axorñej eb' anima emnaquilal syutej sb'a ol vac'can cajan d'a in choñab' chi', axorñej d'ayin ol scol sb'a eb'.
- ¹³ A eb' aj Israel olto canoc, mañxo ol sc'ulej eb' tas mañ tojoloc, mañxo ol yalpax lolonel eb' mañ yeloc. Mañxalaj pax b'aq'uirñ ol yixtej eb' yefanimail eb'. Junc'olalxorñej ol aj eb', mañxalaj mach b'aj ol xiv eb', toxorñej ol va eb', junc'olalxorñej ol aj eb', xchi Jehová.

B'it yic tzalajc'olal yuj Jerusalén

- ¹⁴ B'itanarñec ex aj Sion. Q'ueocab' chaarñ e jaj e b'itan ex aj Israel. Tzalajarñec ex aj Jerusalén, tzalajarñec val.
- ¹⁵ A Jehová, toxo ix yic'canel eb' tz'ac'anoch yaelal d'a quib'arñ, toxo ix spatiquejel eb' ayoch ajc'olal d'ayorñ. A Jehová co Rey al ayec' qued'oc. Mañxalaj b'aj ol orñ xivoc.
- ¹⁶ A d'a jun c'ual chi', ol yal anima d'a eb' aj Jerusalén icha tic: Ex aj Sion, mañxo ex xivoc, mañxoocab' el yip e c'ab' yuj xivelal.
- ¹⁷ A Jehová e Diosal ayec' eyed'oc. A spoder tzex colani, ste tzalaj eyed'oc. Yujto xajan ex yuuj, yuj chi' mañxalaj tas ol yala'. A yuj stzalajc'olal chi' ol b'itanoc,
- ¹⁸ icha tz'aj yoch b'it d'a sc'ual q'uirñ, xcham eb'. Syalan Jehová: Ol viq'uel juntzarñ cusc'olal ayoch d'a eyib'arñ, ol vic'anpaxel q'uixvelal tzex ic'ani.
- ¹⁹ A d'a jun c'ual chi', ol vac' yovalil d'a juntzarñ eb' ix ex ixtani. Ol in colvaj d'a eb' yatac val ay yed' d'a eb' saclemnaccanb'ati. Ol vic' val chaarñ snivanil eyelc'och d'a masanil yolyib'arñq'uinal yuj b'aj ix ex ixtaji.
- ²⁰ A d'a jun c'ual chi', ol ex vic'coti. Ol ex in molb'ej, ol in q'uexan tas ayoch d'a eyib'arñ. Ol ex vic'an val chaarñ, nivan ol aj eyelc'och d'a scal masanil choñab' d'a yolyib'arñq'uinal tic. Ol eyil val ex vic'anxi chaarñ, xchi Jehová.

A Slolonel Dios D'a Viñaj HAGEO

Hageo sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Hageo tz'ib'ab'ilcan d'ay. Syalcot yuj slolonel Dios alb'ilcan d'a eb' anima janacxi d'a Jerusalén, aton eb' xid'naquec' icha presoal d'a Babilonia. Aljinac slolonel Dios tic d'a eb' d'a ab'il 520 ayic manto javi Jesucristo. Cotnac yoval Dios chi' d'a eb' schoriab' chi', yujto tz'ec' tiempo arėja' max sb'oxiq'uelaj stemplo Dios chi' eb'. Palta a eb' anima, mañ jantacoc svach'il spat eb' b'aj cajan. Yuj chi' javinac yaelal d'a yib'añ eb'. Palta yac'nacpaxcan sti' Dios d'a eb' to ol c'ochxoc eb' ichataxon yaji tato sna sb'a eb', syactancan eb' sc'ulan chucal.

Schecchaj b'o templo

¹ D'a schab'il ab'il yoch viñaj Darío reyal, d'a sb'ab'el c'ual yic svaquil uj, a Jehová ix in checan a in Hageo schecab' in tic yic b'at in lolon yed' viñ sognadoral Judá, aton viñaj Zorobabel yuninal viñaj Salatiel yed' pax viñaj Josué, viñ sat sacerdote yuninal viñaj Josadac.

²⁻³ A Jehová Yajal d'a Smasanil ix in checanb'at val juntzañ tic: A ex tic, tzeyala' to ayto sc'och sc'ual yic sb'ochajxiq'ue in cajnub'. ⁴ Palta vach' jun, aocab' d'a pat te vach' yilji b'aj tzex cajnaji yach'an axo in cajnub' max eyamochlaj e b'oanxi. ⁵ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil, a in svala', ^çtom max e na val jab'oc yuj tas van yec' d'a eyib'añ tic? ⁶ Te nivan tastac tzeyavej, palta quentěj sat tze molo'. Tzex va'i, palta max ex b'ud'jilaj. Tzeyuq'uej a', palta max ec'laj e taquiñtial. Tzeyac'och e pichul, palta max ex q'uixnajlaj yuu. Axo mach scha stojol b'aj smunlaj d'a junoc c'u, ichato d'a yol mucuc olan yich syaq'uem stojol chi'. ⁷ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval d'ayex, ^çtom max e na val jab'oc yuj tas van yec' d'a eyib'añ tic? ⁸ A ticañ jun, ixiquec d'a caltac yax luum, tzeyic'ancot te te' yic tze b'oanxiq'ue in cajnub'. Ichato chi' b'ian, ol in aj ta' d'a tzalajc'olal, ol eyic'anxichaañ in b'i.

⁹ A ex tic tze na'a to te nivan sat tas ol eyic' d'a tas ix eyavej chi', palta quentěj pax tzeyic'a'. A in Jehová in svala', a jab'oc tze molb'ejcan d'a e pat, a in tzin pu saclem d'ayex. ^çTas yuu? Yujto a in cajnub', lañchimtac yajcani, a exxo tic, arėj e b'oanq'ue e pat b'aj ayoch e pensar. ¹⁰ Yujton chi' max yac'laj ñab' b'aj cajan ex tic, malaj tas syac' lum luum tic d'ayex. ¹¹ Ix in yamoch vaan yem ñab' d'a yib'añ tas tzeyavej yed' d'a jolomtac vitz, yic stacjel ixim trigo, te' uva, te' olivo yed' masanil sat avb'en slaj molji. Mañxalaj ñab' tz'em d'a eyib'añ, mañxooc d'a yib'añ noc' e molb'etz, mañxooc pax d'a yib'añ masanil e munlajel, xchi Jehová.

¹² A juntzañ slolonel Jehová Dios ix vala', ayic ix yab'an viñaj Zorobabel yed' viñaj Josué, aton viñ sat sacerdote yed' masanil eb' anima, ix te xiv eb' d'a Jehová, yuj chi' ix sc'anab'ajej eb'. ¹³ Yuj chi', ix valan icha tic: A Jehová tz'alani: Ayinñejec' eyed'oc xchi, xin chi.

¹⁴⁻¹⁵ Icha chi' ix aj yiptzитай viñaj Zorobabel gobernador d'a Judá yed' viñaj Josué sat sacerdote yed' pax masanil eb' anima yuj Jehová. Ayic 24 c'ual yoch svaquil uj, d'a schab'il ab'il yoch viñaj Darío reyal, aton ta' ix syamoch eb' sb'oanxi scajnub' sDiosal, aton Jehová Yajal d'a Smasanil.

2

A snivanil yelc'och ac' templo

¹ Ayic 21 yoch yuquil uj, ix lolonxi Jehová d'ayin Hageo in tic. ² Ix yalani to sval d'a viñaj Zorobabel yed' d'a viñaj Josué yed' pax d'a masanil eb' anima icha tic: ³ A ex eyilnacto svach'il yilji jun templo d'a yalañtaxo, alec tato lajan yed' jun sco sb'ot tic ticnaic. Tecan tze na'a to malaj jab'oc yel'ochi tato sco lajb'ej yed' junxo chi'. ⁴ Ach Zorobabel, mocab' chab'ax a c'ol yed' ach Josué sat sacerdote. Mocab' chab'ax e c'ol ex choñab'. Munlajañec, yujto a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, ayinec' eyed'oc. ⁵ Ayñiej och Vespíritu eyed'oc icha ajnac vac'an can in ti' ayic vic'annaquelta eb' e mam eyicham d'a Egipto, yuj chi' mañ ex xivoc.

⁶ Toxo val ol in tzicub'tañej yolyib'añq'uinal tic, aton satchaari, a' mar yed' lum lum tic. ⁷ Ol laj vac' ib'xoc masanil nación, axo sb'eyumal eb', ol laj yic'cot eb' d'a in cajnub'. A in Jehová Yajal d'a Smasanil svala', ol b'ud'joquel in cajnub' tic yuj sb'eyumal eb' chi'. ⁸ A in ay vic q'uen plata yed' q'uen oro. ⁹ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil svala': A snivanil yelc'och in cajnub' tic, ec'to ol aj sb'inaj d'a yichari jun b'ab'el. A tic ol vac' pitzvoc junc'olal, xchi Jehová, xin chi.

A Dios ix cachan eb' schoñab'

¹⁰ Ayic 24 yoch sb'aluniñ uj, añeja' d'a schab'il ab'ilxo yoch viñaj Darío reyal, ix yal Jehová d'ayin Hageo in tic icha tic: ¹¹ C'anb'ej d'a eb' viñ sacerdote tas syal ley yuj tas tz'ab'laji, xchi d'ayin. ¹² Yuj chi', ix valan d'a eb' viñ sacerdote chi' icha tic: Q'uinaloc ay junoc mach ed'jinac jab'oc chib'ej, pichb'ilocho d'a sti' spichul, yic Dios jab' chib'ej chi' yujto ix ac'ji silab'il d'ay. Q'uinaloc a stitac spichul chi' tz'och d'a ixim pan, ma d'a junoc vael toxo ix taji, ma d'a vino, ma d'a aceite, ma d'a junocxo tas vach' svaji. ¿Am yuj chi' yicxoñej Dios tz'ajcan juntzañ vael chi'? xin chi d'a eb' viñ.

—Maay, xchi eb' viñ d'ayin.

¹³ Ix valanxi icha tic: Q'uinaloc ay junoc mach mañ vach'oc d'a yichari ley yujto ix syam snivanil junoc chamnac, slajvi chi' syaman juntzañ tas tz'ab'laj ix laj cal chi': ¿Tzam ixtax juntzañ chi' icha yalan ley? xin chi. Ix tac'vi eb' viñ: I'... tz'ixtaxi, xchi eb' viñ.

¹⁴ Yuj chi' ix valani: A Jehová tz'alan icha tic: Icha chi' yaj juntzañ anima tic. Masanil tas sc'ulej eb' yed' tas syac' eb' d'ayin, junelñej malaj svach'il. ¹⁵ Naec nab'i, tas eyaji ayic manto eyamoch e b'oanxiq'ue in cajnub' tic. ¹⁶ Yujto a d'a yic chi', ay mach b'at ic'ancot 20 echlab'oc ixim trigo yalani, axo sc'och b'aj molb'ab'il ixim chi' yuuj, añej lajuri'e echlab' ixim ayeq'ui. Añejtona' ay mach sb'at b'aj smolb'aj vino, b'at yic'ancot 50 ch'ub'oc yalani, axo syic'anq'ueta, añej 20 ch'ub' sq'ueta. ¹⁷ A in tic, ix in satel masanil tas tzeyavej yed' juntzañ yab'il yed' pax q'uen sach'at, palta maj ex meltzajcotlaj d'ayin. ¹⁸ A d'a jun c'u 24 yic sb'aluniñ uj tic, ix eyaq'uem yich in templo. ¹⁹ A ticnaic, cham val ol eyila' tas ol ex ajoc. Vach'chom mañxalaj ixim trigo d'a yed'tal, ma manto yac' sat te' uva, te' higo, te' granado yed' te' olivo, palta a ticnaic yed' yic ol b'eyñejb'atoc, ol vac' val in vach'c'olal d'a eyib'añ, xchi Jehová, xin chi.

A sti' Jehová ix yac' d'a viñaj Zorobabel

²⁰ Añeja' d'a jun c'u chi' ix lolon Jehová d'ayin Hageo in tic. ²¹ Ix yalan icha tic: Al d'a viñaj Zorobabel sgobernadoral Judá to a in Jehová in sval icha tic: Ol in tzicub'tañej satchaari yed' lum lum tic. ²² Masanil yipal juntzañ nación d'a yolyib'añq'uinal tic, ol laj in sateli, ol vic'ancanel yopisio eb' yajal. Ol laj vecq'ue pac'aljoc masanil carruaje yic oval yed' masanil eb' ayq'ue d'a yib'añ. Ol laj cham noc' chej yed' eb' ayq'ue d'a yib'añ noc'. Junjun soldado

ol xicljacham sb'a yed' yetsoldadoal ajun yed'oc. ²³ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval d'ayach ach in checab' Zorobabel yuninal viñaj Salatiel, a d'a jun c'ual chi', ol vac'och opisio icha yopisio in sello, yujto a in ix ach in siq'uelta, xchi Jehová, xin chi d'a viñaj Zorobabel chi'.

A Slolonel Dios D'a Viñaj ZACARÍAS

Zacarías sb'i jun libro tic, yujto a slolonel Dios yalnac d'a viñaj Zacarías tz'ib'ab'ilcan d'ay. A tz'alancot yuj juntzañ lolonel aljinac d'a viñ ayic meltzajnacxo viñ d'a Babilonia. Cha macañ yaj jun libro tic: B'ab'el macañ, tz'el yich d'a capítulo 1 masanto d'a 8, ata' syala' to ay tas ix ch'oxji yil viñaj Zacarías chi' icha vayich yuj Dios, aton d'a ab'il 520-518 ayic manto javi Jesucristo. Syalanpaxcot yuj tas ajnac sb'ochajxi choñab' Jerusalén yed' tas ajnac sb'ochajxi stemplo Dios, yed' pax tas ajnac sb'oanxi spensar eb' anima chi'. Syalanpaxcot yuj sjaub'al Cristo. Axo d'a capítulo 9 masanto d'a 14, ata' syal yuj Cristo yed' yic ol sch'olb'itaj eb' choñab' israel yed' juntzañxo nació. Syalanpaxi to a Israel ol c'ochxoc icha yajtaxoni.

Syavtej schoñab' Jehová

¹ A in Zacarías in, yuninal in viñaj Berequías, yixchiquin in viñaj Iddo. A d'a svajxaquil uj, d'a schab'il ab'il yoch viñaj Darío reyal, ix lolon Jehová d'ayin schecab' in tic yic svaleli, ix yalan icha tic:

²⁻³ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil, ix te cot voval d'a eb' a mam icham, yuj chi' al tas sval tic d'a eb' etchoñab': A in Jehová in svala', meltzajañtecxicot d'ayin yic ol in meltzajxipaxb'at d'ayex. ⁴ Mañ e pitej e b'a icha ix aj spitan sb'a eb' e mam eyicham chi'. Ix yal eb' in checab' d'a eb' d'a peca' chi': Icha val tic yalan Jehová Yajal d'a Smasanil: Naecval e b'a d'a e chuc pensaril yed' pax d'a chucal tze c'ulej, xchi Jehová, xchi eb' in checab' chi', palta maj scha yab' eb', maj sc'anab'ajejpaxlaj eb'. ⁵ Palta a ticnaic, ¿b'ajtil ayec' eb' e mam eyicham chi'? Añejtona' pax eb' in checab', mañxo pitzanoc eb' ticnaic. ⁶ Axo pax in lolonel yed' in checnab'il ix val d'a eb' in checab' chi', ix elc'och d'a eb' e mam eyicham chi', yuj chi' ix sna sb'a sc'ol eb', ix yalan eb': A Jehová Yajal d'a Smasanil, ix oñ yutej icha ix aj snaani, icha smojal co chuc pensaril yed' chucal sco c'ulej, xchi eb', xchi Jehová d'ayin.

A tas ch'oxb'il yil viñaj Zacarías

⁷ A in Zacarías in tic, ix in cha juntzañ lolonel tic d'a Jehová, d'a 24 yoch yuxluchil uj (aton jun uj scuch Sebat) d'a schab'il ab'il yoch viñaj Darío reyal.

⁸ A d'a jun ac'val, ix ch'oxji vil jun tic d'a in vayich: Ix vil jun viñ vinac ayq'ue d'a yib'añ jun noc' chacchac chej, ix vanaj noc' d'a jun ch'olan d'a scal juntzañ te' arrayán. Axo d'a spatic jun viñ chi', ay junxo ñilañ noc' chej, ay pax mach ayq'ue d'a yib'añ noc'. A d'a scal noc' chi', ay noc' chacchac, ay noc' sach'alinal, ay pax noc' sacsac. ⁹ Ix in c'anb'an d'a jun ángel van slolon ved'oc icha tic: Mamin, ¿tas yaj juntzañ eb' ayq'ue d'a yib'añ chej chi'? xin chi. Ix tac'vi d'ayin, ix yalan icha tic: Ol in ch'ox d'ayach tas yaj eb', xchi. ¹⁰ Yuj chi', ix yalan jun viñ ayec' d'a scal juntzañ te' arrayán chi' icha tic: Aton eb' tic ix checjib'at yuj Jehová yic b'at sb'eytzitan masanil yolyib'añq'uinal tic eb', xchi.

¹¹ Ix yalan eb' ayq'ue d'a yib'añ chej chi' d'a Yángel Jehová ayec' d'a scal te' arrayán chi' icha tic: Toxo ix oñ ec' d'a masanil yolyib'añq'uinal tic. Vach'ñej yaj ix quila', te junc'olal yaji, xchi eb'. ¹² Ix yalan Yángel Jehová chi' icha tic: Mamin Jehová, Yajal ach d'a Smasanil, 70 ab'ilxo yajcot voval a c'ol d'a yib'añ

Jerusalén yed' d'a yib'arñ Judá. ¿Jantacto val tiempo, ichato chi' ol oc'xoc a c'ol d'a masanil eb' a choñab' chi'? xchi.

¹³ Ix tac'vi Jehová d'a jun ángel van slolon chi' ved'oc, ix yac'an snivanil sc'ool. ¹⁴ Elañchamel ix yal jun ángel chi' to svalel juntzañ lolonel tic: Aton juntzañ tic ix yal Jehová, Yajal d'a Smasanil: Te xajan choñab' Jerusalén vuuj yed' tzalan Sion. ¹⁵ Yuj chi' te aycoť yoval in c'ol d'a yib'arñ juntzarixo nación malaj jab'oc tas sna'a. Ayic quenñej yoval in c'ol d'a yib'arñ Jerusalén chi', ix te ec' eb' d'a yib'arñ yac'an yaelal d'ay. ¹⁶ Yuj chi', a in Jehová in sval icha tic: A ticaic, ol vac'xi in vach'c'olal d'a Jerusalén. Ol vac'an b'ochajxiq'ue in templo ta', ol b'ochajpaxq'ue choñab' Jerusalén chi', xchi Jehová d'a jun ángel chi'.

¹⁷ Ix yalanxi jun ángel chi' d'ayin icha tic: Alpaxel juntzarixo tic: A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alani icha tic: Ol vic'xichaañ juntzañ in choñab' tic, ol vac'anxi snivanil sc'ol Sion. Ol valanel junelxo to a Jerusalén tic, in choñab' yaji, sic'b'ilel vuuj, xchi Jehová, xchi jun ángel chi'.

Chab' tas ix ch'oxji yil viñaj Zacarías

¹⁸ Ix in q'ue q'uelan, ix vilan chañe' noc' ch'aac. ¹⁹⁻²¹ Ix in c'anb'an d'a jun ángel van slolon chi' ved'oc icha tic: ¿Tas syalelc'och chañe' noc' ch'aac chi'? xin chi' d'ay. Ix yalan d'ayin icha tic: A juntzañ noc' ch'aac chi', a juntzañ nación ac'annacoch yaelal d'a yib'arñ eb' aj Israel, eb' aj Judá yed' eb' aj Jerusalén sch'oxcot noc', saclemnach'at eb' yuuj, xchi d'ayin. Ix lajvi chi', ay pax chañvañ eb' viñ tenum q'ueen ix sch'ox Jehová vila'. Ix in c'anb'an icha tic: ¿Tas tzul sc'ulej juntzañ eb' viñ tenum q'ueen tic? xin chi'. Ix yalan d'ayin icha tic: A juntzañ eb' viñ tic, ix javi eb' viñ ul xib'tani yed' yac'an satel yipalil juntzañ nación ix saclemanb'at eb' aj Judá, xchi d'ayin.

2

A jun viñ vinac ed'jinac jun ch'arñ cuerda

¹ Ix in q'uexxi q'uelan, ix vilani to ay jun viñ vinac ed'jinac jun ch'arñ cuerda. ² Ix in c'anb'an d'a viñ: ¿B'ajtil tzach b'ati? xin chi'. Ix yalan viñ d'ayin icha tic: Van in b'at vechtej choñab' Jerusalén, yic snachajeli jantac sc'atul yed' jantac sat, xchi viñ.

³ Yuj chi', ix vilan sb'at jun ángel van slolon chi' ved'oc. Ay junxo ángel chi' ix elta ul scha'a, a' ix alan d'ay: ⁴ Ixic d'a elañchamel, al d'a viñ quelem chi' icha tic: A Jerusalén, mañxo ol yal-laj yoch smuroal, yujto a eb' anima ol cajnajxoc d'ay, mañxo jantacoc ol aj sb'isul eb'. Ol te q'uib'paxchaañ noc' smolb'etzal noc' eb'. ⁵ Palta a Jehová tz'alani: A in ol in och oyan d'a spatictac Jerusalén chi' icha junoc c'ac', icha muro. Ol in ch'ox in tziquiquial d'a scal choñab' chi', xchi Jehová, xa chi, xchi jun ángel chi'.

Ol scolel schoñab' Jehová

⁶⁻⁷ A Jehová tz'alani icha tic: A in ix ex vac' saclemb'at d'a masanil yolyib'arñq'uinal. Palta a ticaic, sval d'ayex icha tic: Ex aj Sion, elañecot elañchamel d'a Babilonia ay d'a stojolal norte b'aj sacleminac eyajcanb'ati, xchi Jehová.

⁸⁻⁹ A Jehová Yajal d'a Smasanil, schecan val juntzañ lolonel tic d'a juntzañ nación ix ex pechan saclem a ex schoñab' ex tic. A tz'alani icha tic: Yalñej mach tz'ixtan in choñab' tic, ichato a snenal yol in sat syixtej. Yuj chi' a in ol vac' oval yed' juntzañ nación chi', a in ol in chec eb' ayoch schecab'oc eb' yic a eb' ol ic'aneć jantac sb'eyumal eb', xchi Jehová. Icha chi' ol aj sch'oxan sb'a

stziquiquial Jehová, icha pax chi' ol aj snachajel eyuuj to a' ix in checancot val d'ayex.

¹⁰ A Jehová tz'alan icha tic: B'itanaríec d'a tzalajc'olal ex aj Sion, yujto ol in c'ochoc, ol in cajnaj d'a e cal, xchi Jehová. ¹¹ Ayic ol ujoc jun tic, tziytun nación ol javoc d'a Jehová, ol och schořiab'oc. Ol cajnajřej Jehová chi' d'a e cal. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a Jehová Yajal d'a Smasanil ix in checancot d'ayex. ¹² A Jehová, ol yac' checlaj d'a sat lum luum yictaxoni to a Judá yico', axo pax Jerusalén sic'b'ilel yuuj. ¹³ Numc'ajocab' masanil anima d'a yolyib'ařiq'uinal d'a yichař Jehová, yujto van scot yuj eb' schořiab', van yelta d'a yol scajnuv' yicřej yaji.

3

Ix q'uexjiel spichul viřaj Josué

¹ Ix ch'oxji vila' to a viřaj Josué, aton viř sat sacerdote, liřanoch viř d'a yichař Yáŋgel Jehová. A d'a stojolal svach' viřaj Josué chi', ata' liřanoch viř Satanás, yic syaloch smul viřaj Josué chi' viř. ² Ix yalan Yáŋgel Jehová chi' d'a viř Satanás chi' icha tic: A Jehová ix sic'anel chořiab' Jerusalén, a tzach cachi. Yujto a jun viř vinac tic, lajan viř icha junoc cuxc'ac' tz'ic'chajelta d'a yol c'ac', xchi. ³ A viřaj Josué chi', te mictac spichul viř ayochi, liřanřejoch viř d'a yichař Yáŋgel Jehová chi'. ⁴ A Yáŋgel Jehová chi' ix alan d'a juntzař schecab' liřanoch d'a yichař to tz'ic'chajel spichul viřaj Josué te mictac ayochi. Ix yalanpax d'a viřaj Josué chi' icha tic: Scham val ilani, a syalelc'och jun tic to a in svic'canel a mul. A ticnaic ol vac' c'apac pichul yic q'uiř ac'ochi, xchi. ⁵ Ix lajvi chi', ix valani: Comonoc val tz'ac'chajř'ue junoc c'ox te sac d'a sjolom viřaj Josué chi', xin chi. Ix yac'anq'ue eb' b'ian. Ix lajvi chi' ix yac'anoch pichul yic q'uiř chi' eb' d'a viř, yacb'an liřanřejec' Yáŋgel Jehová chi' ta'.

⁶ Ix lajvi chi', ix yalan Yáŋgel Jehová d'a viřaj Josué chi' icha tic: ⁷ Aton val juntzař tic syal Jehová Yajal d'a Smasanil d'ayach: Cha ab' tas svala', tza c'anab'ajanřej masanil tas svac' a c'ulej. Tato ol a c'ulej masanil juntzař chi', ol ach ochcan yilumaloc in templo, ol a tařivanřej yed' yamaq'uul. A in ol vac' opisio och d'a vichař icha eb' in checab' ayec' d'a vichař tic. ⁸ Ach Josué, scham val ab'ani, a ach tic, sat sacerdote aji. Scham yab' taxpax eb' ayoch d'a yopisio ed'oc, yujto a ex tic, ch'oxnab'il eyaj yuj junoc tas toxo val ol ujoc. Ol vic'cot in checab', aton jun scuch Svól.^{3.8} ⁹ A in svac'och jun q'uen q'ueen uque' pac'ař d'a yichař viřaj Josué. A in ol in tz'ib'ej och d'a q'ueen icha tic: Junřej c'ual ol aj vic'anel smul eb' cajan d'a jun nación tic. ¹⁰ A d'a jun c'ual chi', ol eyavtej e b'a. D'a tzalajc'olal ol aj eyic'an eyip d'a yalař yeřul xil te' eyuva yed' te' eyigo. A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval jun tic, xchi Jehová, xchi jun áŋgel chi'.

4

Jun sb'achnuv' candil yed' chab' te' olivo

¹ Ix meltzajcot jun áŋgel ix lolon chi' ved'oc, ix xib'tanel in vyař, icha yel lenaj svyař junoc mach vaynacb'ati. Ix sc'anb'an d'ayin icha tic: ² ¿Tas tzila'? xchi d'ayin. Ix valan d'ay: Svil jun b'achnuv' candil nab'a oro yed' jun yed'tal aceite ayq'ue d'a yib'ař. A d'a jun b'achnuv' chi', ayoch uque' candil. Junjun candil chi' ay stuboal tz'ic'an b'ey aceite chi'. ³ Junřej ay chab' te' olivo yed'

jun b'achnub' candil chi', jun te' ayoch d'a svach', aypaxoch junxo te' d'a sq'uexañ, xin chi d'ay.

⁴ Ix in c'anb'an pax d'ay icha tic: Mamin, ¿tas val syalelc'och jun tic? xin chi d'ay. ⁵ Ix yalan d'ayin: ¿Tom mañ ojtacoc tas syalelc'ochi? xchi d'ayin. Ix valani: Maay mamin, xin chi d'ay.^{4.5}

⁶ Ix yalanxi jun ángel chi' d'ayin icha tic: Aton jun lolonel tic syal Jehová Yajal d'a Smasanil d'a viñaj Zorobabel: Mañ yujoc eb' soldado, mañ yujoc pax ipalil, palta a yuj Vespíritu ol yal uuj. ⁷ Ach Zorobabel, vach'chom te ajaltac sb'o in templo icha nivac vitz, palta malaj ol och d'ayach. A ach ol ac'och q'uen lajvub' q'ueen nivan yelc'ochi, yach'an tz'el yav masanil eb' choñab' icha tic: Te vach' yilji. Ayocab' svach'c'olal Dios d'a yib'añ, xcham eb', xchi Jehová, xchi jun ángel chi'.

⁸ Ix lajvi chi', ix yalan Jehová d'ayin icha tic: ⁹ A viñaj Zorobabel ix ac'anem yich jun templo tic, añeja' viñ ol lajanpaxoc. Ichato chi', ol nachajel yuj in choñab' to a in Jehová Yajal in d'a Smasanil ix ach in checb'at ala'. ¹⁰ A juntzañ eb' tz'alani to malaj svach'il jun templo ayic ex el yich sb'oi, ayic ol yilanoch eb' to van yac'anoch plomo viñaj Zorobabel d'a q'uen lajvub' q'ueen, ol tzalajq'ue eb', xchi Jehová.

Ix lajvi juntzañ tic, ix yalan jun ángel chi' icha tic: A uque' candil tic, aton sch'oxancot yol sat Jehová, to syil d'a masanil yolyib'añq'uinal, xchi d'ayin.

¹¹ Ix in c'anb'anxi d'ay: ¿Tas pax syalelc'och chab' te' olivo chi', junjun te' d'a stz'eytac jun b'achnub' candil chi'? xin chi d'ay. ¹² Ix in c'anb'anpaxi: ¿Tas syalelc'och chab' sc'ab' te' olivo junñej yaj yed' chab' tubo nab'a oro b'aj tz'em aceite chi'? xin chi. ¹³ Ix tac'vi jun ángel chi' d'ayin icha tic: ¿Tom mañ ojtacoc tas syalelc'ochi? xchi d'ayin. Maay mamin, mañ vojtaocclaj, xin chi.

¹⁴ Ix yalan d'ayin: Aton chab' sc'ab' tic sch'oxancot eb' chavañ sic'b'ileli, aton eb' tz'ac'an servil Jehová, aton Yajal d'a Smasanil yolyib'añq'uinal tic, xchi jun ángel chi'.

5

A jun tz'ec' jeñeñoc b'aj tz'ib'ab'ilocho lolonel

¹ Ay junxo ix ch'oxji vila'. Ay jun b'aj tz'ib'ab'ilocho juntzañ lolonel, tz'ec' jeñeñoc ix vila'. ² Axo jun ángel chi' ix c'anb'an d'ayin icha tic: ¿Tas jun tzil chi'? xchi d'ayin. Ix valan d'ay: Ay jun b'aj tz'ib'ab'ilocho juntzañ lolonel tz'ec' jeñeñoc svila'. B'alurñe' metro sc'atul, nañal yoil metro sat, xin chi.

³ Ix yalan d'ayin icha tic: Ata' tz'ib'ab'ilocho jun yaelal ol ja d'a yib'añ masanil eb' chuc d'a jun nación tic. Icha syal tas tz'ib'ab'ilocho d'a junoc pac'añ, ol satel masanil eb' elc'um. Icha syal tas tz'ib'ab'ilocho d'a junxo pac'añ, ol satel masanil eb' syac' sti' d'a esal. ⁴ A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alani icha tic: A in ol vac'b'at jun yaelal tic, yic vach' tz'och d'a yol spat eb' elc'um yed' eb' slocan in b'i d'a esal. Ol ajñej ec' jun yaelal chi' d'a yol spat eb' chi', masanto mañxa junoc te' patzab', ma junocxo q'uen q'ueen ol canoc, xchi Jehová, xchi jun ángel chi' d'ayin.

A jun ix ix ayem d'a yol jun echlab'

⁵ Ix lajvi chi', ix javi jun ángel d'a in tz'ey, ix yalan d'ayin icha tic: Scham val ilan jun van sch'oxanq'ue sb'a chi', xchi d'ayin. ⁶ Ix in c'anb'an d'ay: ¿Tas jun chi'? xin chi. Ix yalan d'ayin: A jun chi', echlab'. Aton sch'oxancot schucal eb' anima cajan d'a jun nación tic, xchi.

4.5 4:5 A jun tas sc'anb'aj d'a tic, ato d'a versículo 10 tz'ac'ji spac.

⁷ A jun echlab' chi', plomo ayoch smaculoc sti'. Axo yic ix ic'jichaari jun smacul chi', a jun ix ix c'ojanem d'a yol jun echlab' chi'. ⁸ Ix yalan jun ángel chi' d'ayin icha tic: A jun ix ix, ix il chi', aton mul sch'oxcot ix, xchi. Ix lajvi chi', ix ecjicanem ix d'a yol jun echlab' chi' yuj jun ángel chi', ix smacancan sti' yed' jun smacul nab'a plomo chi'.

⁹ Ix vilanpaxi, ay chavañ eb' ix ix van scot jeñerñoc yuj yipal ic'. A eb' ix chi', ay sc'axil eb' ix icha yic noc' julumchay, ix yic'anq'ue jun echlab' chi' eb' ix, ix b'atxi jeñerñoc eb' ix.

¹⁰ Ix in c'anb'anxi d'a jun ángel van slolon chi' ved'oc icha tic: ¿B'ajtil syic'b'at jun echlab' chi' eb' ix ix chi'? xin chi d'ay. ¹¹ Ix yalan d'ayin: Ol b'at sb'o jun templo eb' ix d'a Babilonia. Ayic toxo ix b'oe'l jun templo chi', ol sb'oanoch c'ojan jun echlab' chi' eb' ix d'a yib'añ sb'achnub'al, xchi d'ayin.

6

A chañe' carruaje yic oval

¹ Ay pax junxo ix ch'oxji vila'. Ix vil yelta chañe' carruaje yic oval d'a scal snañal chab' tzalan nab'a bronce. ² A jun b'ab'el carruaje, ñerb'il yuj noc' chacchac chej. Axo jun schab'il, q'uiq'ui'c' yilji noc' ñerjinac. ³ Axo jun yoxil, saccsac yilji noc' ñerjinac. Axo junxo schañil, sach'alinal yilji noc' ñerjinac.

⁴ Ix in c'anb'an d'a jun ángel van slolon chi' ved'oc icha tic: Mamin, ¿tas val syalelc'och junxo tic? xin chi d'ay. ⁵ Ix yalan d'ayin icha tic: A juntzañ noc' chej yed' carruaje tic, a chañe' espíritu sch'oxo'. A Dios Yajal d'a masanil yolyib'añq'uinal, a schecancot eb'. ⁶ A jun carruaje ñerb'il yuj noc' q'uiq'ui'c' chej chi', sb'at d'a jun nación d'a stojolal norte. Axo jun carruaje ñerb'il yuj noc' saccsac chej chi', sb'at d'a stojolal b'aj tz'em c'u. Axo junxo carruaje ñerb'il yuj noc' chej sach'alinal chi', sb'at d'a stojolal sur, xchi jun ángel chi'.

⁷ A juntzañ noc' chej te ay yip chi', ix tzalaj noc' sb'at sb'eytzitej masanil yolyib'añq'uinal tic. Ix yalan jun ángel chi' d'a noc' icha tic: Ixiquec e b'eytzitej masanil yolyib'añq'uinal tic, xchi d'a noc'. Ix b'at noc' b'ian.

⁸ Ix lajvi chi', ix avajcot jun ángel chi' d'ayin icha tic: Inab' val, a jun carruaje ix b'at d'a jun nación d'a stojolal norte, a' ol b'oan tas nab'il vuuj ta', xchi.

Ix ac'jiq'ue scorona viñaj Josué

⁹ Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: ¹⁰ Cha yofrenda eb' meltzajnaccot d'a Babilonia: Aton viñaj Heldai, viñaj Tobías yed' viñaj Jedaías. Artejtona' d'a jun c'u chi', tzach b'atpax d'a spat viñaj Josías yuninal viñaj Sofonías. ¹¹ A yed' q'uen plata yed' q'uen oro ol a cha chi' tza b'o junoc corona, tzac'anq'ue d'a sjolom viñaj Josué, aton viñ sat sacerdote yuninal viñaj Josadac. ¹² Tzalan d'a viñ icha tic: A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alani: Ay jun vinac suchan Svol, ol tec'c'aj b'aj ayeq'ui, a' ol b'oanxiq'ue in templo. ¹³ Aton d'iñantaxon sb'oanxiq'ue in templo chi', ol b'inaj val icha junoc rey, ol em c'ojan d'a sdespacho yic syac'an yajalil. A d'a stz'ey sdespacho chi' ol em c'ojan jun viñ sacerdote, junñej pensaril ol aj eb' schavañil, xa chi d'a viñ. ¹⁴ A corona ol ac' b'o chi', scan d'a in templo yic snachajcot viñaj Heldai, viñaj Tobías, viñaj Jedaías yed' viñaj Hen yuninal viñaj Sofonías, xchi Jehová d'ayin.

¹⁵ Ol cot eb' anima d'a najat, ol colvaj eb' eyed'oc yic sb'ochajxiq'ue stemplo Jehová. Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a Jehová Yajal d'a Smasanil ix in checancot val d'ayex. A jun tic ol ujoc tato tze c'anab'ajej d'a smasanil e c'ool tas syal Jehová co Diosal.

7

A tzec'ojc'olal mañ chab'iloc yuj Dios

¹ A d'a schariil c'ual yoch sb'aluriil uj, (aton uj scuchan Quisleu), ayic schariil ab'il yoch viñaj Darío reyal, ata' ix lolon Jehová d'ayin Zacarías in tic. ² A d'a jun c'u chi', a eb' aj Betel ix checancot viñaj Sarezer, viñaj Regemelec yed' juntzañixo eb' viñi vinac d'a stemplo Jehová Yajal d'a Smasaniil, yic sc'anan svach'c'olal Jehová chi' eb' viñi d'a yib'ari. ³ Ix sc'anb'an eb' viñi d'a eb' viñi schecab' Jehová yed' d'a eb' viñi sacerdote icha tic: D'a yoil uj d'a junjun ab'il tzoñ och d'a tzec'ojc'olal, scac'anoch pichul yic cusc'olal yic sco naancot b'aj juchajnac em templo. ¿Ol am co c'ulejñej icha chi', mato mañixo? xchi eb' viñi.^{7.3}

⁴ Axo Jehová ix alan d'ayin icha tic: ⁵ Al d'a masaniil eb' anima ay d'a yol nación tic yed' d'a eb' viñi sacerdote: A ex tic, 70 ab'ilxo e b'eyb'alan eyac'anoch pichul yic cusc'olal yed' eyoch d'a tzec'ojc'olal d'a yoil uj yed' d'a yuquill uj, palta mañ yujoc in eyic'anchari tze c'ulej jun chi'. ⁶ Arñeja' ayic tzez va'i, tzeyuc'an a, yicñej tzeyac' tzalajb'oc e c'ool e ch'ocoj, xchi Jehová, xa chi. ⁷ A tas sval tic d'ayex, aton yalnac eb' schecab' Jehová d'a peca', ayic junc'olal yajec' Jerusalén, tzijtum anima cajan d'ay, tzijtum pax choñab' oyanoch d'a spactiac yed' d'a smach'en Neguev yed' d'a ac'lic.

⁸ Yuj chi' a Jehová tz'alan icha tic: ⁹ Aton val juntzañ tic valnac d'a eb' in choñab' d'a peca': Vach' tzeyutej e ch'olb'itan eb' eyetanimail, vach' tzeyutej e c'ool, oc'ocab' e c'ol d'ayex junjun ex. ¹⁰ Mañ eyac' chucal d'a eb' ix ix chamnaxco yetb'eyum, ma eb' unin mañxa smam. Mañ eyixtej pax eb' ch'oc choñab'il, ma eb' meb'a'. Mañ e na eyac' chucal d'ayex junjun ex, xin chi d'a eb' in checab' chi', xchi Jehová. ¹¹ Palta a eb' co mam quicham chi', maj sc'anab'ajej eb', ch'oc b'aj ix yac'och spensar eb' smasaniil, chacarñ ix yutej sb'a eb'. ¹² Ix yac'an pith'oc spensar eb' icha q'uen yaxq'ueen, yic vach' max scha yab' eb' tas ix yal Jehová Yajal d'a Smasaniil yuj Yespíritu d'a eb' schecab' d'a peca', aton juntzañ c'ayb'ub'al yed' checnab'il.

Yuj chi' ix te cot yoval sc'ol Jehová d'a eb', ¹³ ix yalan icha tic: Yujto max scha yab' eb' d'ayin ayic tzin lolon d'a eb', ichinpaxta' a in tic, mañ ol in tac'voc d'a eb' ayic ol tevoc eb' d'ayin. ¹⁴ Yuj chi' ix vac' saclem eb', icha syutej c'alem chacxuxum ic'. Ix b'atcan eb' d'a juntzañ nación mañ yojtacoc. Axo snación eb', ix can tz'inan, mañxalaj junoc anima ix cajnajcan d'ay. A snación eb' te nib'ab'il chi', ix can tz'inan, xchi Jehová.

8

Olyac'xi svach'c'olal Jehová d'a Jerusalén

¹ A Jehová Yajal d'a Smasaniil ix alan d'ayin icha tic: ² A in Jehová in sval icha tic: Te ayicot yoval in c'ol yuj tas tz'utaj Sion. ³ Ol in meltzaj d'a Jerusalén yic tzin cajnajxi ta'. Ichato chi' a Jerusalén chi', Choñab' C'anab'ajum ol sb'iejxani. Axo in tzalan a in Jehová Yajal in d'a Smasaniil, ol scuch tzalan Yicñej Jehová. ⁴ A eb' viñi ichamtac vinac yed' eb' ix chichimtac ix, ol emxoc c'ojan eb' b'ajtac smolb'ej sb'a anima d'a Jerusalén. C'ocochte-xoñej ol ec' eb' yuj icham animail. ⁵ Axo b'aj smolb'ej sb'a eb' anima chi', ol b'ud'joc yuj eb' unin stjain ta'. ⁶ A eb' anima ayacan d'a yol in choñab' tic, toxoñej ol sat sc'ol eb' yilan jun chi'. Palta a in tic, mañ ol satlaj in c'ol vilani. A in ton Jehová in sval juntzañ tic. ⁷ A in ol in col in choñab' d'a yol sc'ab' juntzañ nación d'a

stojolal b'aj sjavi c'u yed' b'aj tz'em c'u. ⁸ Ol vic'anxicot eb', ol cajnajxoc eb' d'a Jerusalén tic. Ol ochxoc eb' in choñab'oc, ol in ochrěj sDiosaloc eb'. Ol vac'xi yajalil d'a eb' d'a stojolal, icha ix aj valani, xchi Jehová.

⁹ A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: A ex ix eyab' juntzañ lolonel ix yalel eb' in checab' atax ix em yich sb'ojixi in templo, aq'uec eyip, munlajařec e masanil. ¹⁰ A d'a yalañtax juntzañ c'ual chi', malaj b'aj scot stojol eb' viñ munlajvum yed' stojol noc' chej smunlaji. Yuj eb' ajc'ool, mañ junc'olaloc tzex b'eyeq'ui, ařejtona' a in ix vac' eyajc'olej e b'a. ¹¹ Palta axo ticnaic, a in Jehová Yajal in d'a Smasanil svala' to mařxo ol in c'ulej d'ayex a ex tzex can d'a jun choñab' tic, icha ix in c'ulej d'a yalañtax chi'. ¹² D'a junc'olal ol ex ajoc, ol yac' řiab', yuj chi' a te' eyuva, ol ste aq'uej sat te', ol yac' val sat tas tzeyavej d'a sat e luum. A inxo ol vac' masanil juntzañ tic d'ayex a ex janac exxi d'a jun choñab' tic. ¹³ Ex aj Judá yed' ex aj Israel, icha ix aj e b'inaj d'a scatab' juntzařxo choñab', icha pax chi' ol aj e b'inaj yuj eb' d'a vach'ilal, yujto a in ol ex in coleli. Mañ ex xivoc, tec'b'ejec e b'a.

¹⁴ A in ton Jehová Yajal in d'a Smasanil sval icha tic: Ix in na' vac'och syaelal eb' e mam eyicham ayic ix szuntzancot voval eb'. A tas ix in na' chi', ix in c'ulej. ¹⁵ Ichapax chi' ticnaic, ix in na' to ol vac' in vach'c'olal d'a Jerusalén yed' d'a Judá. Yuj chi' mañ ex xivoc. ¹⁶ Aton val juntzañ tic yovalil tze c'ulej: Ařej tas yel tzeyal-laj d'ayex junjun ex. Tze ch'olb'itej yaj tas d'a stojolal, yic vach' ay junc'olal d'a e cal. ¹⁷ Mañ eyac' chucal d'ayex junjun ex, mañ eyac' e ti' d'a esal d'ayex junjun ex. A in Jehová in svala', val yel malaj in gana d'a jantzañ b'eyb'al chi', xchi Jehová.

¹⁸ Ix yalanxi Jehová Yajal d'a Smasanil d'ayin icha tic: ¹⁹ Ex yirřital Judá, a tzec'ojc'olal tz'och d'a schařil uj, d'a yoil, d'a yuquil yed' d'a slajuřil uj, ol meltzajcanoch d'a q'uiřal yuj e tzalajc'olal. Yuj chi', b'eyb'alejec tojolal yed' junc'olal, xchi Jehová.

²⁰ A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ol cot anima d'a juntzařxo nivac nación, ol javoc eb' d'a Jerusalén tic. ²¹ A eb' anima d'a junoc nación, ol ec' yal eb' d'a eb' ay d'a junocxo icha tic: Coyec, b'at caq'uequem co b'a d'a Jehová Yajal d'a Smasanil yic syac' svach'c'olal d'ayori. Coyec elařchamel qued'oc, xcham eb'. ²² Yuj chi' mařxo jantacoc anima d'a nivac nación te ay yip ol ja d'a Jerusalén tic, ol ul yaq'uem sb'a eb' d'ayin a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, yic sc'anani in vach'c'olal eb' d'a yib'ař. ²³ A d'a jun tiempoal chi', lajuřvař eb' ch'oc choñab'il tz'alan ch'oc ti'al ol och tzuctzuc d'a spichul junoc aj Judá, ol yalan eb' icha tic: Sco nib'ej tzoři b'at ed'oc, yujto ix cab'i to a Dios ayoch eyed'oc, xcham eb', xchi Jehová.

9

Ol javoc yaelal d'a yib'ař eb' ajc'ool

¹ Yujto ayoch sat Jehová d'a masanil anima, icha yajoch sat d'a masanil yirřital Israel, yuj chi' a' tz'alan juntzañ lolonel tic d'a yib'ař choñab' Hadrac yed' d'a yib'ař nivan choñab' Damasco. ² Yuj chi' ol yac'cot yaelal d'a choñab' Hamat, aton ay d'a stitac smach'en Damasco chi'. Ol yac'paxcot yaelal chi' d'a Tiro yed' d'a Sidón, vach'chom te jelan spensar eb'. ³ A choñab' Tiro chi', ix sb'oq'ue smuroal, mařxo jantacoc q'uen oro yed' q'uen plata ix smolb'ejc'ue juyan icha tz'aj smolchajc'ue juyan lum luum. ⁴ A Dios Yajal ol ic'anec' masanil sb'eyumal chi', ol syumancanb'at d'a yol a' mar. Ol tz'acانب'at jun choñab' chi' smasanil.

⁵ Ayic ol yilan jun chi' choñab' Ascalón, ol xivb'atoc. Ol te och choñab' Gaza yed' choñab' Ecrón d'a ilc'olal, yujto ix satel jun choñab' ayoch yipoc sc'ol eb'. A Gaza chi', mañxalaj sreyal ol canoc. Axo Ascalón, mañxo junoc anima ol cajnajcan d'ay. ⁶ A d'a Asdod, ch'occh'oc macañil eb' anima ol cajnaj d'ay. Yuj chi' syal Jehová icha tic: Icha val chi' ol aj in satanel yic'ojchañb'ail eb' filisteo. ⁷ Mañxo ol in cha smilcham anima eb'. A d'a scal eb' filisteo chi', ayto eb' ol canoc, ol ochcan eb' vicoc. Lajan ol ajcan eb' icha junoc macañ eb' aj Judá. A eb' aj Ecrón chi', ol cajnaj eb' d'a scal eb' aj Judá icha eb' jebuseo. ⁸ A in ol in ajñteç' d'a in cajnub', ol in tañveñteç, yic malaj junoc soldado ajc'ol ol och d'a yool. Mañxo ol yixtejpaxlaj in choñab' tic eb', yujto a in val ol in tañvej, xchi Jehová.

A sreyal Israel ol javoc

- ⁹ A Jehová tz'alán icha tic: Tzalajañtec ex aj choñab' Sion. B'itanañtec d'a tzalajc'olal ex aj Jerusalén. Ina val sjavi e reyál d'a e cal d'a emnaquílal, te tojol spensar. A' ol ex colanoc. Ayq'ue d'a yib'añ jun noc' yune' b'uru, yune' jun noc' nun b'uru.
- ¹⁰ A' ol ac'an lajvoquel carruaje yic oval d'a Efraín yed' noc' schej eb' aj Jerusalén yed' pax sjul-lab' eb' yic oval. A' ol alanoc to junc'olal tz'aj masanil nación. A' ol ac'an yajalil d'a sti' a' mar, masanto d'a sti' junxo a', scotñej d'a a' Éufrates, masanto d'a slajvub'al lum lum.
- ¹¹ Ex aj Jerusalén, yuj val schiq'uíl junoc noc' silab', yuj chi' ay yopisio in trato eyed'oc, yuj chi' ol ex vic'q'ueta d'a jun olan te' jul yich b'aj malaj a a', aton b'aj sacleminac eyajb'at d'a ch'oc choñab'il.
- ¹² Mach ex sacleminac eyajb'at chi', aq'uec in och yipoc e c'ool, meltzajañtec b'aj vach' ol ex ajoc. A in sval d'ayex to ol vac'xi in vach'c'olal d'a eyib'añ. Ec'to ol aj vac'anxi in vach'c'olal d'ayex d'a yichañ d'a yalañtaxo.
- ¹³ Ol vac'lab'ej Judá icha jul-lab' te vach'. Axo Efraín ol vac'lab'ej d'a yoloc in jul-lab' chi'. Ol vac'lab'ej eb' aj Sion icha vespada yic ol vac'an oval yed' eb' aj Grecia, xchi Jehová.
- ¹⁴ A Jehová ol sch'ox sb'a d'a yib'añ eb' schoñab', icha leb'lon ol aj sjulvaji. A Dios Yajal ol pu'an strompeta, icha oval chacxuxum ic' scot d'a sur, icha chi' ol aj sb'at yac' oval yed' eb' ajc'ool.
- ¹⁵ A Jehová Yajal d'a Smasanil ol colvaj yed' eb' schoñab'. Ol satjoquel syamc'ab' yic oval eb' ajc'ol chi' yuj eb', choc'xoñej ol ajcanoc. Ol el val yav eb' choñab' chi' icha uc'um añ, yujto ix yac' ganar eb' yajc'ol eb' chi'. Ol b'ud'joc val eb' yuj jantac vino ol yuq'uej, icha tz'aj sb'ud'ji nivac uc'ab' yuj schiq'uíl noc' silab', aton stob'jiec' d'a sch'aac altar.
- ¹⁶ A d'a jun c'ual chi', a Jehová ol colanel schoñab' icha tz'aj scolan noc' calnel junoc yilumal. Tziyiqui ol aj yilji eb' d'a yol schoñab', icha yilji q'uen q'ueen te vach' yilji d'a junoc corona.
- ¹⁷ Mañ jantacoc svach'il ol aj masanil tas d'a schoñab' chi', yujto te vach' ol aj ixim trigo yed' vino. Vach'ñej ol aj sq'uib' eb' quelemtac yed' eb' ix cob'estac d'ay.

10

A Jehová ol colanel schoñab'

- ¹ C'anec q'uinal ñab' d'a Jehová, a' ol ac'an d'ayex. A' tz'ac'an ec' copoljoc leb'lon, a' ol ac'ancot tziytumal ñab', yic vach' ol q'uib'q'ue eyavb'en d'a sat lum e lum e masanil.

- ² Mañ ichocta' spac tz'ac'ji d'a eb' sc'anb'ej yab' d'a yechel comon dios yed' d'a eb' ajchum. A juntzañ eb' chi', toñej syesej eb', malaj yelc'och svayich eb' syala', toñej tz'ac'ji musansatil anima yuj eb'. A slolonel eb' yic syac'an snivanil sc'ol eb' anima, malaj jab'oc yelc'ochi. Yuj chi' toñej satec' jun choñab' tic icha noc' calnel syab' syail, yujto malaj stañvumal.
- ³ Yuj chi' syal Jehová icha tic: Toxo ix cot voval d'a eb' stañvan in choñab', yuj chi' ol vac'och syaelal eb'. A in Jehová Yajal in d'a Smasanil ol in tañvej in choñab', aton eb' yirñtilal Judá. Nivan ol aj yelc'och eb', icha noc' chej ac'um oval.
- ⁴ A d'a scal eb' chi', ay jun mach ol elta, te nivan ol aj yelc'ochi, icha junoc q'uen q'ueen te nivan yelc'ochi, icha junoc estaca yic mantiado, icha pax jul-lab' yic oval, aton ol cuchb'an eb'.
- ⁵ Ol ec' tec'ton eb' d'a yib'añ eb' yajc'oal, icha stec'anq'ue soc'om eb' soldado d'a yoltac calle. Ol yac'an ganar oval eb', yujto ay in och yed' eb'. Ol q'uixvoacanq'ue eb' ajc'ol ayq'ue d'a yib'añ chej yuj eb'.
- ⁶ A in ol vac' stec'anil eb' yirñtilal Judá, ol vac'anxi colchajel eb' yirñtilal viñaj José. Ol in cuchb'anxi meltzaj eb' d'a schoñab', yujto tz'oc' in c'ol d'a eb'. Ol cajnajxoc eb' junelxo, ichato malaj b'aj ix vactejcan eb'. A in ton Jehová sDiosal in eb', ol vab'ñej tas ol sc'an eb' d'ayin.
- ⁷ Tec'an ol aj eb' aj Israel icha soldado. Ol tzalaj sc'ol eb' icha eb' tz'uc'an vino. Ayic ol yilan jun tic eb' yuninal eb', ol tzalajpax sc'ol eb'. Ol te tzalaj val sc'ol eb' yuj in colval.
- ⁸ Ol in xub'an d'a eb' yic ol in molb'ej eb', yujto colchajnaxco eb' vuuj. Ol te nivanb'oc sb'isul eb', icha val ix aj eb' d'a peca'.
- ⁹ Ix in saclemejb'at eb' d'a scaltac nación. Vach'chom najat ay eb', palta ol in nachajcot yuj eb'. Ay val jun c'ual ol meltzaj eb' yed' yal yuninal.
- ¹⁰ Ol vic'xi meltzaj eb' d'a Egipto. Ol vic'paxcot eb' d'a Asiria. Ol vic'anb'at eb' d'a Galaad yed' d'a Líbano. Te nivan ol aj sb'isul eb', ijan val mañxalaj b'aj ol aj eb'.
- ¹¹ Ayic ol ec' eb' d'a scal yaelal, ichato d'a yol a' mar ol ec' eb', a in ol viq'uel yip a'. Axo a' Nilo, ol vac' tup a'. Ol vac'an satel yic'ojchañb'ail eb' aj Asiria. Ol vac'pax satel yopisio eb' yajal d'a Egipto.
- ¹² A in ol vac' yipalil in choñab'. Vuuj val ol yal yuuj. A in val Jehová in sval juntzañ lolonel tic, xchi Jehová.

11

- ¹ Jacchajocab' b'e d'a te' c'ac' yic sb'at tz'ab'at te' c'ute' d'a Líbano.
- ² Oc'ocab' te' taj, yujto toxo ix telvi te' c'ute'. A juntzañ te te' mañxo jantacoc svach'il chi', toxo ix lajviel te'. Oc'ocab' te' ji d'a yol yic Basán, yujto a te' nivac te', te' c'ayum, toxo ix ch'acjiet te'.
- ³ Ab'ec val yel yav eb' tañvum calnel yoq'ui, yujto mañxalaj añ añic'ultac sc'ux noc' snoc' eb'. Ab'ec pax yel yav' noc' choj, yujto toxo ix lajviel nivac vayumtad d'a sti' a' Jordán.

A chavañ eb' tañvum calnel

- ⁴ Ix yal Jehová in Diosal d'ayin icha tic: Tañvej val noc' calnel to d'ññan smiljichamoc. ⁵ A eb' smananel noc', malaj jab'oc sna eb' yuj b'aj smilcham noc', axo eb' schoñan noc' chi', syal eb' icha tic: Yuj val dios, a ticañic b'eyum oñxo, xchi eb'. Axo pax eb' stañvumal noc', mañ jab'oc tz'oc' sc'ol eb' yuj noc'. ⁶ Ichinpaxta' a in tic, mañ jab'oc ol oc' in c'ol d'a anima cajan d'a sat jun luum tic. A in Jehová in svala' to ol laj vac'och eb' d'a yol sc'ab' eb' yetchoñab' yed'

pax d'a yol sc'ab' sreyal eb'. A eb' chi' ol ixtanel sat lum lum tic, mañxo ol in col-laj eb' anima chi' d'a yol sc'ab' eb', xchi Jehová.

⁷ Ichato chi' ix in och in tañvej noc' calnel d'iñan smiljicham chi', axo eb' manum calnel chi' ix in tupani. Ix in sayan chab' te' c'ococh. Ay jun te' ix vac' scuch Vach'c'olal, axo junxo te' ix vac' scuch Junñej yaji. ⁸ A d'a jun ujal, oxvañ eb' tañvum calnel chi' ix in chec paxoc, yujto mañxa in gana d'a eb', mañxa pax sgana eb' d'ayin.

⁹ Ix valan d'a noc' calnel chi' icha tic: Mañxo ol ex in tañvej. Tato ay junoc ex tzex chami, chamañec. Tato ay junoc mach tzex milanchamoc, ex miljocab'chamoc. A exxo tzex to cani, tze satlajel e b'a, xin chi' d'a noc'.

¹⁰ Ix vic'ancharañ te' in c'ococh ix vac' scuch Vach'c'olal, ix in locan carñhaj te', yic scheclajeli to slajvi strato Jehová ix sb'o yed' masanil choñab'. ¹¹ Aton d'a jun c'u chi', ix lajvican jun trato chi', axo eb' ay yic noc' calnel chi', van yilan eb' tas van in c'ulan chi', ix nachajel yuj eb' to a Jehová van slolon yuj tas van in c'ulan chi'. ¹² Ix valan d'a eb' icha tic: Tato e gana, aq'uec in tojol, tato maay jun, canocab' icha chi', xin chi' d'a eb'. Yuj chi' te nivan in tojol ix yac' eb' yalani, 30 ñej q'uen plata ix yac' eb' d'ayin.

¹³ Ix yalan Jehová d'ayin icha tic: Te jab'tzin jab' in tojol ix yac' eb' tic, yuj chi' julcanb'at q'uen b'aj sic'chaj q'uen tumin d'a templo, xchi. Ix vic'amb'at q'ueen, ix in yumancanb'at q'uen b'aj sic'chaj q'uen tumin chi'. ¹⁴ Ix in locan carñhaj junxo te' c'ococh ix vac' scuch Junñej yaji. Icha chi' ix aj in ch'oxani to mañxo junñejoc yaj Judá yed' Israel.

¹⁵ Ix yalanxi Jehová d'ayin icha tic: A ticnaic, utej a b'a icha jun tañvum calnel mañ jab'oc syac'och sc'ol stañvan noc' calnel chi'. ¹⁶ Yujto ol vac'och junoc stañvumal jun nación tic, te chuc ol yutej sb'a icha junoc tañvum calnel max yac' pensar yuj noc' calnel satb'ati, max saylaj noc', max yañtejpax noc' echen yaji, max yac'paxlaj svael noc' scham yuj vejel. Palta to schib'at noc' b'aq'uech, masanil q'uen yech noc' schib'ati. ¹⁷ Ob'iltac val jun stañvumal in choñab' malaj pensar chi', yujto syactejcan tas stañvej. Sícb'ocab'el svach' c'ab', tzepjocab'el d'a q'uen espada, ic'jocab'paxq'ueta yol sat d'a svach', xchi Jehová.

12

Ol colchajel Jerusalén

¹ A Jehová, sb'oumal satcharañ yed' yich yolyib'arñq'uinal tic, a' tz'ac'anpax sq'uinal eb' anima, a' tz'alan yuj choñab' Israel icha tic: ² A in Jehová in tic, a in ol vac'lab'ej Jerusalén, ol ec' quetcon juntzañ nación ay d'a slac'anil yuj xivelal, aton juntzañ ol ac'an oval yed' Jerusalén yed' Judá.

³ A d'a jun tiempoal chi', icha junoc q'uen q'ueen te al ol vutejcan Jerusalén d'a juntzañxo nación. Vach'chom masanil nación ol snib'ej yac' oval yed'oc, choc' ol ajcan eb' yuuj. ⁴ Palta a in ol in tañvej eb' yirñtal Judá. Ol in te xib'tej masanil noc' chej molanec' ta', axo eb' ayq'ue d'a yib'arñ noc', ol quistalaxcan eb'. Ol vac' q'uic'yataxcan noc' schej juntzañ nación chi'. ⁵ Ayic ol yilan juntzañ tic eb' yajalil Judá, ol yalan eb' icha tic: A val Jehová Yajal d'a Smasanil, co Diosal yed' eb' aj Jerusalén, a tz'ac'an yip eb' aj Jerusalén chi', xcham eb'.

⁶ A d'a jun oval chi', a eb' yajalil Judá, icha junoc tzac'ac' chac xililnac tz'och d'a scal te' c'atzitz ol vutej eb', ma icha sq'ue sc'ac'al junoc tob'arñ taj tz'och d'a scal ixim trigo manojail yaji. Icha chi' ol aj satanel masanil juntzañ nación eb' ay d'a slac'anil Judá. A d'a jun tiempoal chi', mañ jantacoc eb' anima ol

cajnajxoc d'a Jerusalén. ⁷ Palta a in Jehová in tic, b'ab'el ol in colcanel juntzañ cotac choñab' d'a yol yic Judá, yic vach' mañ ol yic'chañ sb'a eb' yirñtilal viñaj David yed' masanil eb' cajan d'a Jerusalén d'a yichañ eb' aj Judá chi'. ⁸ A in Jehová in tic, ol in tarñvepax eb' cajan d'a Jerusalén chi'. A eb' malaj yip d'a scal eb' chi', tec'an ol aj eb' icha viñaj rey David d'a peca'. Axo pax eb' yirñtilal viñaj rey David chi', b'ab'el sb'at eb' d'a yichañ eb', lajan ol aj stec'anil eb' icha in tec'anil, ma icha stec'anil eb' vángel.

⁹ A d'a jun tiempoal chi', ol vac' vip in satanel masanil juntzañ nación ol yac' oval yed' Jerusalén chi'. ¹⁰ Ol vac' Vespíritu d'a eb' yirñtilal viñaj David yed' d'a juntzañxo eb' cajan d'a Jerusalén, yic tz'oc' sc'ol eb', stevipax eb' d'ayin. Ayic ol in yilan eb' ix in tecani, ol oc'q'ue eb' icha yoc' junoc anima yuj schamel jun c'otañ yuninal, ma yuj sb'ab'el yuninal. ¹¹ A d'a jun c'ual chi', ol och val jun nivan cusc'olal d'a eb' aj Jerusalén, icha tz'aj scus eb' anima d'a ac'lic Meguido yuj jun comon dios scuch Hadad-rimón. ¹²⁻¹⁴ Junjun macañ irñtilal d'a nación chi', ch'occh'oc yaj eb' ayic ol oc' eb': Aton yirñtilal viñaj David, yirñtilal viñaj Natán, yirñtilal viñaj Leví, yirñtilal viñaj Simei yed' juntzañxo macañ irñtilal, ch'occh'oc b'aj ol oc' eb'. Yed' eb' ix yetb'eyum eb', ch'oc b'aj ol oc'pax eb' ix.

13

¹ A d'a jun c'ual chi', ol jacchaj jun sñaj a a', yic vach' ol yal sb'icchajel smul eb' yirñtilal viñaj David yed' pax schucal eb' yed' yic eb' cajan d'a Jerusalén. ² A in Jehová in tic s'vala' to a d'a masanil yol jun nación tic, ol vac' satel masanil juntzañ comon dios yic vach' mañxo ol nachajcot sb'i. Masanil eb' syaloch sb'a in checab'oc, ol in satpaxel eb' d'a yol nación tic yed' masanil eb' ayoch spensar d'a eb' demonio. ³ Yuj chi', tato ay junoc mach stz'ac yal in lolonel, axo smam snun ol alan d'ay icha tic: A ach tic, mañxo smojoc pitzan ach, ¿tas yuj tza tec'b'ej a b'a alanel esal lolonel, tzalani to slolonel Jehová tzala? xcham eb' d'ay. Añeja' smam snun chi' ol tecan chamoc, yujto syesejoch sb'a in checab'oc.

⁴ A d'a jun c'ual chi', masanil eb' syaloch sb'a in checab'oc, ol q'uixvoc'ue eb' yuj tas ix ch'oxchaj yil eb' chi'. Mañxo ol yac'ochlaj pichul eb' yic eb' in checab' yic syac'an musansatil anima eb'. ⁵ Palta ol yal junjun eb' icha tic: A in tic, mañ in schecab'oc Dios, añej to munlajvum in. Yictax unin in, ix in c'ayb'aj d'a munlajel, xcham eb'. ⁶ Tato ay junoc mach sc'anb'an d'a junoc eb' icha tic: ¿Tas yaj juntzañ echen d'a a nivanil chi'? tato xchi, ol spacan icha tic: Ix in ac'ji echnaj d'a spat eb' vamigo, xcham eb', xchi Jehová. ^{13.6}

Ol miljoccham Viñ stañvumal schoñab' Dios

⁷ A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ic'chajocab'q'ue q'uen espada yic stecjicham Viñ stañvumal in choñab', aton Viñ lajan ved'oc. Miljocab'cham Viñ tañvum calnel chi', axo noc' calnel chi' ol saclemcanb'at noc'. Ol in ochcan ajc'olal d'a noc' yunetac calnel chi'.

⁸ A in Jehová in s'vala' to a eb' cajan d'a jun nación tic, ec'to nañal eb' ol chamoc. Jayvarixorñej eb' olto canoc.

⁹ A eb' olto can chi', ol vac' yab' syaelal eb', yic tz'elcan schucal eb', icha tz'aj yel smical q'uen plata d'a scal c'ac', ma icha tz'aj sb'o q'uen oro. Ol lajvoc chi', ol yalan sb'a eb' d'ayin, a inxo ol in tac'voc d'a eb'. Ol valani

12.11 **12:11** Hadad-rimón, icha chi' junxo sb'i jun comon dios Baal. Ayic stacji avb'en ayic ay siic, syal eb' anima to toxo ix cham Baal, syac'anoch jun q'uirñ eb' yujto syab' syail eb' yuy yalani. **13.6** **13:6** A eb' syaloch sb'a schecab'oc Dios, syac' echnaj sb'a eb', yujto icha chi' yalan sc'ayb'ub'al eb'.

to in chořiab' eb', axo eb' ol alan icha tic: Aton val Jehová co Diosal, xcham eb', xchi Jehová.

14

Ol colchaj Jerusalén yuj Jehová

¹ Toxo ol javoc sc'ual yoval sc'ol Jehová. A eb' ajc'ool, ol spuch'at eb' tastac ay d'a eb' cajan d'a Jerusalén, a d'a yol chořiab' chi' ol spuquéc' eb'. ² A d'a jun c'ual chi', a Jehová ol molb'an masanil nación yic syac'an oval yed' Jerusalén. Ol ac'joc ganar yuj eb'. Ol ic'jochb'at masanil tastac ay d'a yoltac pat yuj eb'. Masanil eb' ix ix ol yixtej eb' ajc'ool chi'. Ol ic'chajb'at nařaloc eb' cajan chi' d'a preso yuj eb'. Nařalto pax eb' ol can d'a Jerusalén chi'. ³ Palta elarřhameł ol elta Jehová yac' oval yed' juntzař nación chi', icha ajnac yac'an oval d'a peca'. ⁴ A d'a jun c'ual chi', ol em tec'tec' yoc d'a lum tzalan Olivo d'a yichař Jerusalén d'a stojolal b'aj sjavi c'u. Ol pojchaj snařal jun lum tzalan chi', ol jacvoc jun nivan ch'olan, scot d'a stojolal b'aj sjavi c'u, tz'ec'c'och d'a stojolal b'aj tz'em c'u. A nařaloc jun tzalan chi', ol b'atcan d'a stojolal norte, axo nařalxo, ol b'atcan d'a stojolal sur. ⁵ Axo d'a jun ch'olan chi' ol ex el lemnajoc, yujto ol c'ochřej d'a Azal. Ol ex el lemnaj icha ajnac yel lemnaj eb' e mam eyicham yuj jun quixcab' ec'nac ayic ayoch viřaj Uzias rey al d'a Judá. Axo Jehová co Diosal ol javoc yed' masanil eb' yicxo.

⁶ A d'a jun c'ual chi', sacleinacřej ol ajoc, mařtoc te sacq'uinal, mařtoc te q'uić'q'uinal. ⁷ A jun c'ual chi', ařej Jehová ojtannac tas ol ajoc. Malaj junoc c'ual icha jun c'u ol yac' chi', sacq'uinalřej, mař c'ualiloc, mař d'ac'valiloc paxi, yuj chi' ayic ol em c'u, mař ol q'uić'b'ocłaj. ⁸ A d'a jun c'ual chi', ol q'ueul jun a a' d'a Jerusalén, ol elřej yoc a' d'a řab'il q'uinal yed' d'a varesma. A jun a' chi', nařal a' ol b'atcan d'a a' mar Muerto, axo nařalxo a', ol b'atcan a' d'a a' mar Mediterráneo. ⁹ A d'a jun c'ual chi', a Jehová ol ac'an yajalil d'a masanil yolyib'ařq'uinal tic. Ařej Jehová chi' ol b'inajoc yujto ařej Dios. ¹⁰ Pařanxořej ol ajcan lum luum, aton lum sb'at d'a Geba masanto d'a Rimón, d'a stojolal sur yic Jerusalén. Axo Jerusalén chi', chaař ol ajcan icha junoc tzalan. A b'aj ol cajnaj eb' anima d'a Jerusalén chi', ol schael d'a puerta yic Benjamín, ol ec' d'a jun puerta d'a peca', masanto d'a junxo puerta yic yesquinail. Ol b'atřej d'a storreal yic Hananeel, masanto b'aj stec'chajel yal sat te' yuva viř rey. ¹¹ A Jerusalén chi', mařxa b'aq'uiř ol sateloc. Ol cajnajoc anima d'ay, mařxalaj tas ol sna eb'.

¹² A juntzař nación ol ac'an oval yed' Jerusalén chi', ol ac'chaj val och syaelal yuj Jehová. A eb' anima chi', pitzanto eb' ol syamanoch sb'ac'chil eb' sc'ab'ati, ol c'ab'at yol sat eb' d'a yed'tal, ol c'apaxb'at yac' eb' d'a yol sti'. ¹³ A d'a jun c'ual chi', ol yac'cot nivan xiv'olal Jehová d'a scal eb' anima chi'. Junjun eb' ol syamlaj sb'a yed' mach ajun yed'oc, ol smil-lancham sb'a eb'. ¹⁴ A d'a jun c'ual chi', ol cot eb' aj Judá scol eb' aj Jerusalén. Ol toc'joc ec' masanil sb'eyumal juntzař nación ay d'a slac'anil chi' yuj eb', mařxo jantacoc q'uen oro, q'uen plata yed' pichul ol smolb'ej eb'. ¹⁵ A jun yaelal ol em d'a yib'ař eb' anima, ařeja' ol javocpax d'a yib'ař noc' chej, noc' mula, noc' camello, noc' b'uru yed' masanil noc' smolb'etzal noc' eb' ajc'ol ayec' d'a scampanto.

¹⁶ Ayic ol lajvoc juntzař chi', a eb' anima olto can d'a juntzař chořiab' ix yac' oval yed' Jerusalén chi', junjun ab'il, ol javoc eb' yac'och q'uiř yic Chinama, yic tz'ochpax eb' ejmelal d'a jun Rey, aton Jehová Yajal d'a Smasanil. ¹⁷ Tato ay junoc nación d'a yolyib'ařq'uinal tic mař ol javoc d'a Jerusalén yic tz'och

ejmelal d'a jun Rey chi', maŕxo ol yac'laj řab' d'a smacb'en. ¹⁸ Tato ay eb' aj Egipto mař ol javoc yac'och q'uiř yic Chinama, mař ol yac'paxlaj řab' d'a slum eb'. Ol javoc yaelal d'a yib'ař eb' yuj Jehová icha yaelal ol javoc d'a yib'ař juntzař naci3n max javilaj chi'. ¹⁹ Aton val jun yaelal chi' yovalil ol javoc d'a yib'ař Egipto yed' d'a yib'ař juntzařxo naci3n max javi yac'och q'uiř yic Chinama.

²⁰ A d'a jun c'ual chi', a d'a q'uen yunetac campana yed'nac noc' chej tz'ib'ab'iloč icha tic: Yicxořej Jehová yaji, xchi. Yed' q'uen chen ol c'anchaj d'a stemplo Jehová b'aj ol tajoc noc' schib'ejal noc' silab', yicxořej pax Jehová ol ajoc, icha yaj nivac uc'ab' sc'anchaj d'a altar. ²¹ Masanil q'uen chen d'a Jerusal3n yed' d'a Judá, yicxořej Jehová Yajal d'a Smasanil ol ajoc. A mach sb'at yac' junoc silab' ta', syal sc'anan juntzař chen chi', syac'an tajoc noc' chib'ej syac' silab'il chi'. A d'a jun c'ual chi', mařxalaj eb' chořvajum ol ilchaj d'a stemplo Jehová Yajal d'a Smasanil.

A Slonel Dios D'a Viñaj MALAQUÍAS

Malaquías sb'i jun libro tic, yujto a slonel Dios yalnac d'a viñaj Malaquías tz'ib'ab'ilcan d'ay. A jun libro tic, tecan tz'ib'ab'ilcan d'a stiempoal viñaj Esdras yed' viñaj Nehemías, yujto b'ob'ilxopax stemplo Dios ayic stz'ib'chajnaccani. A eb' anima yed' eb' sacerdote, sch'oxel spitalil eb' d'a tastac to yicrrej Dios yaji. Maxtzac yac' ofrenda eb' to yovalil syac' eb'. Spatiquej val el juntzañ checnab'il eb' aycan d'a yol sc'ab'.

Yuj chi' a viñaj Malaquías schecab' Dios chi', yalnac viñ d'a eb' anima chi' to ol ch'olb'itaj eb' yuj Dios, yic vach' tz'ajxican eb'. Palta ayic manto uji jun chi', ol scheccot jun schecab' yic tzul yac'an snacot strato Dios chi' eb' anima chi'. Vach'chom ay yaelal ol javoc d'a yib'arñ eb' spitej sb'a chi', palta axo eb' sc'anab'ajan Dios chi', ay val tzalajc'olal yed' svach'c'olal Dios chi' ol scha eb'.

Xajan eb' israel yuj Dios

¹ A in Malaquías in tic, schecab' Dios vaj d'a eb' vetisraelal.

² A Jehová tz'alan icha tic: A in tic tzex in xajanej, palta a exxo tic, tzex tac'vi d'ayin icha tic: ¿Tas val scutej cojtacaneli tato tzoñ a xajanej? xe chi. Palta a in Jehová in sval d'ayex icha tic: Vach'chom yuc'tac sb'a viñaj Esaú yed' viñaj Jacob, palta te xajan vilnac viñaj Jacob chi', aton viñ e mam eyicham, ³ axo viñaj Esaú chi', maay. A lum tzalquixtac b'aj cajan eb' yintilal viñaj Esaú chi', cuseftacxoñej ix ajcan lum vuuj, axoñej noc' caltacte'al noc' ay ta'.

⁴ Q'uinoloc a eb' edomita yintilalcan viñaj Esaú tz'alan icha tic: Vach'chom ori sateli, palta ol co b'oxiq'ue co choñab' tic, ta xchi eb'. Vach'chom sb'oxiq'ue eb', palta a in ol in satxieli. Ol yal eb' anima d'a schoñab' eb' chi' icha tic: A jun nación tic, schoñab'il eb' chuc, ayñejcot yoval sc'ol Jehová d'a yib'arñ d'a masanil tiempo, xcham eb'. ⁵ A ex israel ex tic, ol eyil val sic'lab'il, ol eyalan icha tic: A Jehová, yelxo val te nivan yelc'och d'a yolyib'arñq'uinat tic, mañocrej d'a yol co mach'en tic, xe chama, xchi Jehová.

Scachji eb' sacerdote yuj Jehová

⁶ A Jehová Yajal d'a Masanil tz'alan d'a eb' sacerdote icha tic: A eb' uninab'il, ay yelc'och smam snun eb' d'a sat. A eb' checab', ay pax yelc'och spatron eb' d'a sat. Yuj chi' ex sacerdote, tato mamab'il vaj d'ayex eyalani, ¿tas pax yuj malaj velc'och d'ayex? Tato yajal vaj d'ayex eyalani, ¿tas yuj max in e c'anab'ajej? A ex tic tzin e patiquejeli, palta tzato val eyal icha tic: ¿Tas scutej ach co paticaneli? xe chi. ⁷ Tzeyic'cot e silab' mañ smojoc sjavi d'a valtar, tzato val e c'anb'ani: ¿B'ajtil tz'och co mul chi' d'ayach? xe chi. Tz'och e mul chi', yujto ichato malaj yelc'och valtar d'a e sat. ⁸ ¿Tom vach' tze na'a to a noc' noc' ay spaltail tzeyac' d'ayin silab'il, aton noc' malaj yol sat, noc' qu'ich yed' noc' penaay? Q'uinoloc tzeyic'b'at juntzañ noc' chi' e silab'oc d'a eb' eyajalil, ¿tom ol ex scha eb' yuj juntzañ e silab' chi' tze na'a? ⁹ A eb' anima tz'alan d'ayex icha tic: Ex sacerdote, c'anec d'a Dios cuuj, yic tz'oc' sc'ol d'ayori, xchi eb'. Palta a in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval icha tic: Tato a juntzañ noc' ix val tic ol eyac' e silab'oc d'ayin, ¿tocval ol in cha d'ayex d'a tzalajc'olal? ¹⁰ Comonoc a junoc ex tic tze mac spuertail in templo, yic vach' mañ nab'arñejoc scomon och c'ac' d'a valtar. Yujto a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, max in tzalaj jab'oc eyed'oc, mañxo ol in cha eyofrenda chi'.

¹¹ Palta te nivan velc'och d'a sat masanil anima d'a yolyib'arñq'uinat tic. A val

tas vach' s'rustz'a eb' silab'il d'ayin. Syac'an yofrenda eb' d'ayin icha val d'a smojalil, yujto nivan velc'och d'a yol sat eb'. ¹² Palta a exxo tic, malaj jab'oc velc'och d'a yol e sat. Tzeyalani to malaj yelc'och valtar yed' juntzañ silab' tz'ac'ji d'ayin. ¹³ Tzeyalan icha tic: Tzori tzactzajc'och yed' juntzañ tic, xe chi. Tzin e paticaneli. Slajvi chi' tzeyac'an juntzañ noc' e silab' d'ayin, aton noc' tzeyelq'uej, noc' q'uiich yed' noc' penaay. ¿Tom ol in cha juntzañ chi' d'ayex tze na'a? ¹⁴ A in Rey in, nivan velc'ochi, xiv masanil choñab' d'ayin, yuj chi' tzin catab'ej eb' stac'vej sti' yac'an junoc scalnel malaj spaltail silab'il d'ayin, slajvi chi' sq'uexan pax noc' eb', axo junoc noc' penaay syac' eb', xchi Jehová Yajal d'a Smasanil.

2

¹ Syalanpax Jehová Yajal d'a Smasanil icha tic: A ticnaic ex sacerdote, a d'ayex sval juntzañ checnab'il tic: ² Yovalil ayocab' velc'och d'a yol e sat yed' eyopisio tic. Tato mañ ol e c'anab'ajej, ol ex in catab'ej. Ayic ol eyalan vach' lolonel d'a yib'ari junoc mach, axo catab' ol vac'can d'a yib'ari sq'uexuloc. Val yel, a jun eyopisio chi', toxo ix in catab'ej, yujto max e c'anab'ajej in checnab'il.

³ Eyuj a ex tic ex sacerdote, yuj chi' ol vac' q'uixvelal eb' eyiñtilal, a noc' tzeyic'cot silab'il chi' d'ayin, a stza' noc' ol in juloch d'a e sat. Junñej ol aj ex in julanel yed' stza' noc' chi'. ⁴ Icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a in Jehová Yajal in d'a Smasanil a in svac' jun checnab'il tic, yic vach' a in trato vac'naccan yed' eb' yiñtilal Leví, aton eb' e mam eyicham, ol b'eyñejb'atoc.

⁵ A in trato yed' eb' chi' to svac' sq'uinal eb' yed' sjunc'olal, yic ay velc'och d'a yol sat eb'. Ix sch'oxel eb' to ay velc'och d'a yol sat eb', ix in sc'anab'ajan eb'. ⁶ Yelñej tas ix yal eb', malaj b'aj ix yesej eb'. Vach'ñej ix ec' eb' ved'oc. Jantac eb' ix yiq'uelta eb' d'a scal chucal. ⁷ A ex sacerdote ex tic, a eyopisio to tze c'ayb'ej eb' anima yic tzin yojtaquejel eb'. Smoj sc'och masanil anima d'ayex, yic syab'an sc'ayb'ub'al eb', yujto a in Jehová Yajal in d'a Smasanil, in checab' eyaji.

⁸ A exxo pax tic, toxo ix in e patiquejeli. Yuj c'ayb'ub'al ix eyac'a', yuj chi' tzijtum eb' ix juvicaneli. A ex ix eyixtejb'at in trato vac'nac yed' viñ e mam eyicham. ⁹ Max e c'anab'ajej tas tzin nib'ej, yujto mañ lajanoc tzeyutej e ch'olb'itan smasanil anima, yuj chi' sviq'uec' snivanil eyelc'ochi, emnaquil tzex ajcan d'a sat masanil anima, xchi Jehová Yajal d'a Smasanil.

A spitalil eb' aj Judá

¹⁰ A oñ tic junñej co Mam, aton Dios b'ojinac oñ co masanil. ¿Tas yuj scac'laj musansatil co b'a, scac'lan chucal d'ayoñ junjun oñ, squixtanb'at strato Dios yac'nac yed' eb' co mam quicham? ¹¹ A eb' vetchoñab' aj Judá, maj sc'anab'ajej eb' b'aj ix yac' sti' d'a yichañ Dios. Te chuclaj tas ix sc'ulej eb' d'a Jerusalén yed' d'a masanil yol smach'en Israel. Ix yixtejb'at scajñub' Jehová eb', aton jun yicñej yaji, xajan yuuj. A eb' viñ vinac, ix yic'laj sb'a eb' viñ yed' eb' ix ix ch'oc choñab'il tz'och ejmelal d'a comon dios. ¹² A Jehová Yajal d'a Smasanil, comonoc tz'el d'a sc'ol satanel masanil eb' sc'ulan juntzañ chi' d'a co cal a oñ yiñtilal oñ viñaj Jacob tic, yalxoñej mach, vach'chom syic'paxcot silab' eb' d'ay.

¹³ Ay val junxo tas tze c'ulej: Toxoñej sch'ayxiel yaltar Jehová yuj yal e sat eyoq'ui. Tzex oc' val sic'lab'il, yujto maxtzac haji eyofrenda yuj Jehová.

¹⁴ Tzato e c'anb'an d'a Jehová chi' icha tic: ¿Tas yuj maxtzac a cha cofrenda chi'? xe chi. Aton yuj tic: Yujto a val Jehová ix ilani to max e c'anab'ajej e ti' eyac'nac d'a eb' ix ix eyic'nac e b'a yed'oc d'a e quelemal, vach'chom a eb' ix

chi' eyetb'eyum eb' ix b'aj eyac'nac e ti' chi' eyic'lan e b'a yed'oc. ¹⁵ ¿Tom mañ junñejoc b'ob'il oñ yuj Dios yic junñej nivanil tzoñ aj yed' eb' ix? ¿Tas nab'il yuj Dios, yuj chi' icha chi' ix oñ yutej tze na'a? Icha chi' ix oñ yutej, yic vach' a eb' cuninal ay yelc'och Dios d'a yol sat eb'. Yuj chi' tzeyil val e b'a yed' e pensar yic mañ chucoc tzeyutej e b'a d'a eb' ix eyetb'eyum b'aj ix eyac' e ti' eyic'lan e b'a yed'oc d'a e quelemal. ¹⁶ A val Jehová co Diosal a oñ israel oñ tic, aton Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Tzeyil val e b'a, aq'uec elc'och e ti' eyac'nac d'a ix eyetb'eyum. Yujto a jun pojlab'b'ail chi', te chuc d'a yol in sat, yuj chi' mañ e jub'at e b'a yuj jun chi', xchi Jehová.

A sc'ual yic ol ch'olb'itaj anima

¹⁷ Toxo ix tzactzaj'ue Jehová yuj tas tzeyala', tzato val e c'anb'an icha tic: ¿Tas ix chaj' yuj chi' stzactzaj'ue Jehová chi' qued'oc? xe chi. Stzactzaj eyed'oc, yujto tzeyala' to a Jehová scha sc'ol eb' sc'ulan chucal, stzalaj yed' eb' eyalani. Tzeyalanpaxi to malaj junoc Dios sch'olb'itan d'a stojolal.

3

¹ A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ol in checb'at jun in checab', yic b'at sb'o in b'e a in Yajal in tic tañvab'il in eyuuj. Elañchamel ol in och d'a yol in templo. Tze nib'ej sc'och lemnaj in checab' chi', yic syac'an elc'och in trato. Ab'ec, a in ton val ol in c'ochoc.

² Palta, ¿mach ol techaj yuj d'a jun c'u ayic ol in c'och chi'? ¿Mach val ol stec'b'ej sb'a d'a vichañ? Yujto a vopisio, lajan val icha schaquil te' c'ac' sc'an eb' b'oum q'ueen, ma icha noc' xapon sc'an eb' sjuc'vi. ³ A in Jehová in tic ol in em c'ojan, yic tzin sach'itan eb' yirñtilal Leví, icha val tz'aj yic'jñel smical q'uen plata, ma q'uen oro d'a scal c'ac'. Ichato chi', ol yac'an yofrenda eb' d'a vichañ, icha d'a smojal yed' d'a stojolal. ⁴ A in Jehová in tic, ol in tzalaj yed' yofrenda eb' aj Jerusalén yed' eb' ay d'a juntzañxo lugar d'a yol smach'en Judá, icha ajnac in tzalaj yed'oc d'a pecataxo.

⁵ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval icha tic: Ol in c'och d'a e cal yic tzex in ch'olb'itej. Elañchamel ol vac'och d'a yib'añ juntzañ eb' tic: Aton eb' ajb'aal, eb' sc'ulan ajmal, eb' esalvum, eb' mañ tz'acanoc stupan smunlajvum, eb' tz'ixtan eb' ix chamnac yetb'eyum yed' eb' unin chamnac smam yed' eb' ch'oc choñab'il. Ol vac'paxoch d'a yib'añ eb' malaj velc'och d'ay.

A Diezmo yed' Ofrenda

⁶ A in Jehová Yajal in d'a Smasanil, malaj b'aq'uirñ tzin q'uexmaji. Yuj chi', a ex yirñtilal ex Jacob tic, maj ex satel-laj ⁷ vach'chom ix e patiquejel in checnab'il, maj e c'anab'ajejlaj, lajan ix eyutej e b'a icha yutejñac sb'a eb' e mam eyicham. A ticnaic, meltzajañecxi d'ayin, yic ol in meltzajxib'at q'uellan d'ayex. Palta e ex tic tze c'anb'ej: ¿Tas tz'aj co meltzajxi d'ayach? xe chi. ⁸ A in xo tic tzin c'anb'ej d'ayex: ¿Tom smoj tz'elc'an eb' anima d'a sDiosal? Palta a ex tic tzin eyelq'uej. Tzato e c'anb'an icha tic: ¿Tas b'aj tzach quelq'uej chi'? xe chi. A b'aj tzin eyelq'uej, aton d'a masanil e diezmo yed' eyofrenda. ⁹ Yuj chi' d'a val yel catab'il exxo e masanil, yujto e masanil tzin eyelq'uej. ¹⁰ A ticnaic jun, iq'ueccot masanil e diezmo b'aj smolchaj d'a in templo, yic vach' ay tas sva eb' tzin ac'an servil ta'. A in Jehová Yajal in d'a Smasanil sval icha tic: To tzin eyac' proval. Icha val chi' ol aj eyilani to ol in jac satchaañ, ol in secanemta in vach'olal d'a eyib'añ, mañxalaj b'aj ol aj yed'tal eyuuj. ¹¹ A in svala' to mañ ol in cha lajvoquel tas avab'il eyuuj yuj noc' noc', mañ ol in chapax ixtaxel sat eyuva ayic manto q'uirñ'i. ¹² Ol yal juntzañxo choñab' eyuuj to te vach' eyico' yujto te vach' ol elc'och e choñab' tic, xchi Jehová.

Tz'oc' sc'ool Dios d'a eb' schoñab'

¹³ Syalanpax Jehová icha tic: A ex tic, te chuc tzeyal d'ayin. Tzato val e c'anb'an icha tic: ¿Tas chuc scal d'ayach? xe chi. ¹⁴ Icha tic tzeyutej eyalani: Nab'añej scac' servil Dios. Malaj scac' yala' tato sco c'anab'ajej tas syala', scac'anoch pichul yic cusc'olal d'a yichañ Jehová Yajal d'a Smasanil, yic sco ch'oxan co cusc'olal yuj co mul. ¹⁵ Squil val eb' syic'chaar' sb'a, tzalajc'olal yaj eb'. Yed' eb' chuc, vach'ñej tz'elc'och eb'. A eb' stec'b'ej sb'a d'a yichañ Dios, malaj pax yaelal sja d'a yib'ar' eb', xe chi, xchi Jehová.

¹⁶ A eb' ay yelc'och Jehová d'a yol sat, slolon eb' d'ay junjun, axo Jehová chi' tz'ab'an tas syal eb' chi'. Yuj chi' schecji tz'ib'chajcan sb'i eb' d'a jun libro, aton ta' sb'inajcan eb' ay yelc'och Jehová d'a yol sat, yujto ay val och spensar eb' d'ay.

¹⁷ A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ay jun c'ual ol in ch'olb'itej masanil eb' anima. A eb' ay velc'och d'ay, ol in sic'canel eb' yic tz'ochcan eb' vicoc. Icha junoc mamab'il tz'oc' sc'ool d'a junoc yuninal tz'ac'an servil, icha chi' ol aj yoc' in c'ool d'a eb'. ¹⁸ Ata' ol nachajel eyuuj to ch'oc spac yic eb' vach' sb'eyb'al tzin ac'an servil, ch'oc pax spac yic eb' chuc sb'eyb'al max in ac'anlaj servil, xchi Jehová.

4*Ol ja sc'ual yoval sc'ol Jehová*

¹ A Jehová Yajal d'a Smasanil tz'alan icha tic: Ab'ec, van sja sc'ual yic ol in ch'oxan yoval in c'ool. Ol in satel masanil eb' b'uchumtac yed' eb' sc'ulan chucal icha val tz'aj stz'ab'at ar' ac d'a yol junoc horno. Mañixa junoc eb' ol canoc. ² Palta a ex to ay velc'och d'a e sat, icha val sq'ueul c'u d'a q'uirib'alil, icha chi' ol vutej in ch'oxan in colval d'ayex. Yuj chi', ol ex tzalajxoc. Ol ex q'ue cheneljoc yuj tzalajc'olal, icha tz'aj sq'ue cheneljoc noc' quelemtac vacax tz'elta b'aj macan. ³ A d'a jun c'ual chi', a ex tic toxoñej ol e tec'canem eb' sc'ulan chucal, icha val tz'aj stec'jiem q'uen tic'aq'uil taar', icha chi' ol eyutej eb'.

⁴ Naeccot in checnab'il vac'naccan d'a viñ in checab' aj Moisés, ayic ayec' viñ d'a sjolom lum vitz scuch Horeb. A juntzañ c'ayb'ub'al yed' checnab'il chi', smoj val to tze c'anab'ajej e masanil a ex israel ex tic.

⁵ Ab'ec, ol in b'ab'laj chequejb'at viñ in checab' aj Elías, ayic manto javi jun c'ual yic ol checlaj yoval in c'ool. A jun c'ual chi', te nivan yelc'ochi, ayxo smay ol ujoc. ⁶ A viñaj Elías chi' ol ac'anoch eb' mamab'il yed' eb' uninab'il d'a junc'olal. Tato mañ ol sna sb'a eb', axo yic ol in c'ochoc, axo in satanel e choñab' chi' d'a junelñej, xchi Jehová.

A Vach' Ab'ix Ix Stz'ib'ejcan SAN MATEO

San Mateo sb'i jun libro tic. B'ab'el libro d'a yol Nuevo Testamento, syalcoti to a Jesús "Rey toni". A d'ay tz'ib'ab'ilcan vach' ab'ix yic Jesucristo ix stz'ib'ejcan viñaj apóstol Mateo. Ayocto ix aljican yab'ixal to a d'a Jesús, ata' ol yaq'uclc'och sti' Dios yac'naccan d'a eb' anima icha yaj stz'ib'chajcan d'a Antiguo Testamento. A jun vach' ab'ix tic, mañocñej eb' israel ay yico', aton eb' b'aj ulnaquec' Jesús chi', palta yic masanil anima d'a yolyib'aric'uinal tic. A jun vach' ab'ix tic tz'alani to añej Jesucristo syal yac'an scolnab'il masanil anima.

Syalcot jun libro tic to a Jesús Rey toni, Yajal yaji, yuj sch'oxanel yopisio yic syalanel slolonel Dios yed' juntzañ c'ayb'ub'al vach' yic Dios. Ay oye' macañ b'aj tz'ilchaj juntzañ c'ayb'ub'al chi': A d'a capítulo 5 masanto d'a 7, ata' tz'ilchaj juntzañ c'ayb'ub'al ix yal Jesús d'a sjolom lum vitz, syalcot yuj b'eyb'al yed' juntzañ tas ay yalan yic d'a eb' ayoch d'a yol sc'ab' Dios. Axo d'a capítulo 10, syal yuj tas ix aj sc'ayb'aj eb' schecab' Jesús yic syalanel vach' ab'ix chi' eb', tas tz'aj yoch eb' anima d'a yol sc'ab' Dios. Axo d'a capítulo 13, syalcot juntzañ ab'ix sch'oxanel tastac ay d'a yol sc'ab' Dios. Axo capítulo 18, syalcot tas snib'ej Dios d'a eb' tz'och tz'ac'an yed'oc. Axo d'a capítulo 24 yed' 25, syalcot yuj tastac ol ujoc d'a slajvub' tiempoal, yic ol checlajel yopisio Dios.

A stz'olal sb'i eb' smam yicham Jesucristo (Lc 3.23-38)

¹ A jun libro tic syalcot yab'ixal Jesucristo yirñtilal viñaj rey David, yirñtilal pax viñaj Abraham. Aton stz'olal sb'i eb' smam yicham Jesucristo tic. ² A viñaj Abraham smam viñaj Isaac, a viñaj Isaac chi' smam viñaj Jacob, a viñaj Jacob chi' smam viñaj Judá yed' eb' yuc'tac. ³ A viñaj Judá chi' smam viñaj Fares yed' viñaj Zara. Tamar sb'i ix snun eb' viñ schavañil. A viñaj Fares chi' smam viñaj Esrom, a viñaj Esrom chi' smam viñaj Aram. ⁴ A viñaj Aram chi' smam viñaj Aminadab, a viñaj Aminadab chi' smam viñaj Naasón, a viñaj Naasón chi' smam viñaj Salmón. ⁵ A viñaj Salmón chi' smam viñaj Booz, a ix Rahab snun viñaj Booz chi'. A viñaj Booz chi' smam viñaj Obed, a ix snun viñ, Rut sb'i ix. A viñaj Obed chi' smam viñaj Isaí. ⁶ A viñaj Isaí chi' smam viñaj David, aton viñ rey. A viñaj David chi' smam viñaj Salomón. A ix snun viñaj Salomón chi' aton ix yetb'eyumcan viñaj Urías.

⁷ A viñaj Salomón chi' smam viñaj Roboam, a viñaj Roboam chi' smam viñaj Abías, a viñaj Abías chi' smam viñaj Asa. ⁸ A viñaj Asa chi' smam viñaj Josafat, a viñaj Josafat chi' smam viñaj Joram, a viñaj Joram chi' smam viñaj Uzías. ⁹ A viñaj Uzías chi' smam viñaj Jotam, a viñaj Jotam chi' smam viñaj Acaz, a viñaj Acaz chi' smam viñaj Ezequías. ¹⁰ A viñaj Ezequías chi' smam viñaj Manasés, a viñaj Manasés chi' smam viñaj Amón, a viñaj Amón chi' smam viñaj Josías. ¹¹ A viñaj Josías chi' smam viñaj Jeconías yed' eb' yuc'tac. D'a jun tiempoal chi', ix ic'jib'at eb' israel d'a Babilonia.

¹² Ayic ayec' eb' d'a Babilonia chi', ix alji viñaj Salatiel yuninal viñaj Jeconías. A viñaj Salatiel chi' smam viñaj Zorobabel. ¹³ A viñaj Zorobabel chi' smam viñaj Abiud, a viñaj Abiud chi' smam viñaj Eliaquim, a viñaj Eliaquim chi' smam viñaj Azor. ¹⁴ A viñaj Azor chi' smam viñaj Sadoc, a viñaj Sadoc

chi' smam viñaj Aquim, a viñaj Aquim chi' smam viñaj Eliud. ¹⁵ A viñaj Eliud chi' smam viñaj Eleazar, a viñaj Eleazar chi' smam viñaj Matán, a viñaj Matán chi' smam viñaj Jacob. ¹⁶ A viñaj Jacob chi' smam viñaj José, viñ yetb'eyum ix María, ix snun Jesús, aton Cristo.

¹⁷ Yuj chi' chequel yaji to ay 14 macañ smam yicham chi', scot d'a viñaj Abraham masanto d'a viñaj David. Tz'elxi yich d'a viñaj David chi', masanto ix ic'jib'at eb' israël d'a Babilonia, ay 14 macañ paxi. Axo yic ix ic'jib'at eb' d'a Babilonia chi' masanto ix alji Cristo, 14 macañ paxi.

A yaljub'al Jesucristo (Lc 2.1-7)

¹⁸ Icha tic ix aj yalji Jesucristo. A viñaj José ayxo strato viñ yed' ix María. Palta toñejanto ay strato eb', manto yic'laj sb'a eb'. Palta axo ix María chi', ayxo unin yed'nac ix, yujto a Yespíritu Dios ix ac'an scuchoch jun unin chi' ix. ¹⁹ A viñaj José chi', te tojol spensar viñ, malaj sgan viñ scheclajelta ix d'a scal anima. Yuj chi' ix sna viñ yactejean ix d'a elc'altac, yic malaj mach tz'ojtacanel jun chi'. ²⁰ Axo yic vanto snaan jun chi' viñ, ay jun yánel Dios Cajal ix ch'ox sb'a d'a viñ d'a svayich. Ix yalan d'a viñ:

—Ach José, yirñtil viñaj David, mañ ach xiv ic'an ix María tic etb'eyumoc. Yujto a Yespíritu Dios ix ac'an pitzvoc jun unin chi' d'a ix. ²¹ A jun unin ol aljoc chi', vinac unin. JESÚS^{1.21} ol ac' sb'iej, yujto a' ol ex colancanelta a ex schoñab' ex tic d'a yalan e mul, xchi d'a viñ.

²² Icha chi' ix aj yelc'och tas yalnaccan Dios Cajal, ayic ix lolon d'a sti' jun schecab' icha tic:

²³ Ay jun ix cob'es, manta vinac syic'a', palta ay jun unin ol pitzvoc d'a ix. A jun unin ol aljoc chi', vinac unin.

Emanuel ol ac'joc sb'iej, xchi d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani. Emanuel, syalelc'ochi, ayec' Dios qued'oc.

²⁴ Axo ix el svayañ viñaj José chi', ix sc'anab'ajan viñ icha ix yutej yalan jun yánel Dios Cajal chi'. Ichato chi', ix schaan sc'ol viñ yic'an ix. ²⁵ Palta maj yil-laj sb'a viñ yed' ix, masanto ix alji jun unin chi'. Axo ix alji, JESÚS ix yac' eb' sb'iej.

2

A eb' viñ mago xid' ilan Jesús

¹ A d'a choñab' Belén, d'a yol yic Judea, ata' ix alji Jesús. A d'a jun tiempoal chi', a viñaj Herodes ayoch reyal d'a Judea. Ay juntzañ eb' viñ vinac scuchan mago schuman yed' q'uen c'anal. Ayic toxo ix alji Jesús, ix cot eb' viñ b'aj sja c'u. Ix ja eb' viñ d'a Jerusalén. ² Ix sc'anb'anec' eb' viñ:

—¿B'aj ay jun unin toto ix alji, jun ol och e reyaloc a ex israël ex tic? A b'aj sja c'u, ata' ix quil sq'ueul jun q'uen c'anal. A q'uen sch'oxani to ix alji. Yuj chi' orí coti, yic scaq'uem co b'a d'ay, xchi eb' viñ.

³ Axo ix yab'an specal jun chi' viñaj rey Herodes, ix te somchaj spensar viñ. Yed' jantac eb' ay d'a Jerusalén chi', ix te somchajq'ue eb' yed' viñ. ⁴ Ix yavtancot masanil eb' viñ sat sacerdote viñ yed' eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés. Ix sc'anb'an viñ d'a eb' viñ:

—¿B'ajtil ol aljoc viñ Cristo? xchi viñ d'a eb' viñ.

⁵ Ix yalan eb' viñ:

—A d'a choñab' Belén, d'a yol yic Judá, ata' ol aljoc viñ. Yujto ay jun schecab' Dios tz'ib'annaccan icha tic:

⁶A jun choñab' Belén, d'a yol yic Judea, yuneriej d'a yichañ juntzañxo choñab' ay d'a yol yic Judá chi'.

Palta ec'al yopisio d'a yichañ juntzañxo choñab' chi'.

Yujto ata' ol aljoc jun viñ yajal,

A ol ilan in choñab' Israel, xchi d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani, xchi eb' viñ.

⁷Axo viñaj Herodes chi' ix checan avtajcot eb' viñ mago chi'. Elc'altac ix sc'anb'ej viñ yab' d'a eb' viñ, b'ac'ñitax ix sch'ox sb'a jun c'anal chi' d'a eb' viñ. ⁸Ix lajvi yab'an viñ, ix checjib'at eb' viñ yuj viñ d'a choñab' Belén. Ayic manto b'at eb' viñ, ix stz'acan yal viñ icha tic:

—Ixiquec d'a Belén chi'. Cham val e c'anb'an eyab'i b'ajtil ayec' jun unin chi'. Slajvi schax chi' eyuuj, tzul eyalan d'ayin, yic ol in b'at vac'paxem in b'a d'ay, xchi viñ.

⁹Ix lajvi yab'an juntzañ chi' eb' viñ, ix b'at eb' viñ. Axo jun c'anal syil eb' viñ b'aj sjavi c'u chi', b'ab'el sb'at yuj eb' viñ, masanto ix c'och d'a stojolal yib'arñ b'aj ay jun unin chi'. Ata' ix och vaan. ¹⁰Axo ix yilanxi jun c'anal chi' eb' viñ, ix te tzalaj eb' viñ. ¹¹Ix och eb' viñ d'a yol jun pat chi'. Ix yilan jun unin chi' eb' viñ yed' snun, aton ix María. Ix em cuman eb' viñ d'ay. Ix yac'anem sb'a eb' viñ d'ay. Ix lajvi chi', ix sjacan juntzañ scaxa eb' viñ b'aj ayem juntzañ silab'. Ix sian oro eb' viñ d'a jun unin chi'. Ix sian juntzañ te suc'uq'ui sjab' eb' viñ, sñusji yed' juntzañxo yal te suc'uq'ui sjab' scuchan mirra. ¹²Axo ix alji d'a eb' viñ d'a svayich, to maxtzac ec' eb' viñ yal d'a viñaj Herodes chi'. Yuj chi' ch'ocxo b'e b'aj ix pax eb' viñ d'a schoñab'.

Ix b'at viñaj José elelal d'a Egipto

¹³Ix lajvi spax eb' viñ mago chi', ay jun yángel Dios Cajal ix ch'ox sb'a d'a viñaj José chi' d'a svayich, ix yalani:

—Q'ueañ vaan. Ic'b'at viñ unin tic ed'oc yed' snun. Elañec d'a elañchamel. Tzex b'at d'a Egipto. Tzex canñej ta', masanto ol valxi d'ayach, yujto a viñaj Herodes ol checan sayjoquec' jun unin tic, yujto sgana viñ ol yac' miljocchamoc, xchi jun ángel chi'.

¹⁴Yuj chi', ix q'ue vaan viñaj José chi'. Ix yic'anb'at jun unin chi' viñ yed' ix María d'ac'valil. Ix b'at eb' d'a Egipto. ¹⁵Ata' ix aj eb' masanto ix cham viñaj Herodes chi'. Icha chi' ix aj yelc'och tas yalnaccan Dios Cajal a ix lolon d'a sti' jun schecab'. Xchi icha tic: A d'a Egipto ix vavtej paxta Vuninal, xchi.

A viñaj Herodes checjina miljoccham eb' unin

¹⁶Axo ix yilan viñaj Herodes chi' to majxo ec' eb' viñ mago chi' yal d'a viñ, ix snaanel viñ to toñej ix ac'ji musansatil viñ yuj eb' viñ. Yuj chi', ix te cot yoval viñ. Ix schecan miljoccham jantacñej eb' vinac unin viñ ay d'a choñab' Belén yed' eb' ay d'a slac'anil jun choñab' chi'. Ix laj cham eb' schab'il ab'il yed' eb' manto tz'acvi chab' ab'il. Yujto icha chi' stiempoal ix sc'anb'ej viñ d'a eb' viñ mago chi'. ¹⁷Icha chi' ix aj yelc'och tas tz'ib'ab'ilcan yuj jun viñ schecab' Dios scuchan Jeremías. Xchi icha tic:

¹⁸Ix ab'chaj jun av d'a choñab' Ramá.

Ay jun nivan oq'uel yed' jun nivan cusc'olal.

A ix Raquel, ix oc' ix yuj eb' yune'.

Malaj sgana ix tz'ac'ji snivanil sc'ool, yujto mañxalaj eb' yune' ix, xchi.

¹⁹Axo yic ix cham viñaj Herodes chi', ix sch'oxan sb'a jun yángel Dios Cajal d'a viñaj José chi' d'a svayich, ayic ayec' viñ d'a Egipto. Ix yalan d'a viñ:

²⁰—Q'ueañ vaan. Ic'b'at viñ unin tic yed' snun. Paxañec d'a e choñab', yujto a eb' viñ sgana smilancham jun unin tic, chamnaxco eb' viñ, xchi jun ángel chi'.

²¹ Ix lajvi chi', ix q'ue vaan viñtaj José chi'. Ix yic'ancot jun unin chi' viñ yed' ix snun d'a yol yic Israel chi'. ²² Palta ix yab'an viñtaj José chi' to a jun viñ yuninal viñtaj Herodes scuchan Arquelaos aycanoch sq'uexuloc viñ smam chi' yac'an mandar d'a Judea chi'. Yuj chi', ix xiv viñ sc'och cajan ta'. Ix yalan Dios d'a viñ d'a svayich tas sc'ulej. Yuj chi' ix b'atcan eb' d'a yol yic Galilea. ²³ Ayic ix c'och eb' ta', ix cajnaj eb' d'a choñab' Nazaret. Icha chi' ix aj yelc'och tas yalnaccan eb' schecab' Dios d'a peca'. Tz'ib'ab'ilcan yuj eb', chajtil to ol yal eb' anima to aj Nazaret Jesús.

3

A viñtaj Juan ix ac'an bautizar, ix alanel slolonel Dios (Mr 1.1-8; Lc 3.1-9,15-17; Jn 1.19-28)

¹ A d'a jun tiempoal chi', ay jun viñ scuchan Juan ix ac'an bautizar d'a tz'inan luum d'a yol yic Judea. Ata' ix yalel slolonel Dios viñ d'a eb' anima ix laj c'och d'ay. ² Ix yalan viñ icha tic d'a eb':

—Naec e b'a yuj e chucal, yujto toxo ol vach' och Dios aj satchaañ Yajalil, xchi viñ.

³ Ay jun viñ schecab' Dios scuchan Isaías, ayocto ix stz'ib'ancan yab'ixal viñtaj Juan chi' viñ d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani, xchi icha tic: Ay jun d'a tz'inan luum, chaar ol yal icha tic: Icha tz'aj sb'o b'e yic sjavi junoc yajal, icha chi' tzeyutej e b'oan e b'eyb'al, yujto ol javoc Dios Cajal, xchama, xchi d'a Slolonel Dios chi'.

⁴ A viñtaj Juan chi', a xil noc' camello ayoch spichuloc viñ, axo stzec'ul viñ, a noc' tz'uum. A juntzañ noc' icha noc' yol sojoy schi viñ, axo noc' caltacte'al yal chab' syuq'uej viñ. ⁵ A eb' aj Jerusalén smasanil, sc'och eb' smaclej yab' d'a viñ. Ay pax eb' d'a junjun choñab' d'a yol yic Judea yed' eb' ay d'a slac'anil a' nivan Jordán sc'ochi, ⁶ ix laj yalanq'ueta smul eb'. Ix lajvi chi', ix yac'an ac'joc bautizar sb'a eb' yuj viñ d'a a' Jordán chi'.

⁷ Tzijtum eb' fariseo yed' eb' saduceo ix laj c'och b'aj van yac'an bautizar viñ chi'. Ix yalan viñ d'a eb':

—A ex tic, te jelan ex d'a chucal icha noc' chan. ¿Mach ix alan d'ayex to syal e colanel e b'a d'a jun nivan yaelal ol javoc? ⁸ Tato tze na e b'a yuj e mul, yovalil vach' tzeyutej e b'a yic scheclajeli to ix e na e b'a. ⁹ Mañ eyal icha tic: Malaj pena, yirtil orí can viñtaj Abraham. Yuj chi' malaj tas ol javoc d'a quib'añ, mañ xe chioc. Yujto a in sval d'ayex, tato sgana Dios, syal yoch juntzañ q'uen q'ueen tic yirñtaloc viñtaj Abraham chi' e q'uexuloc. ¹⁰ A jun yaelal ol javoc chi', lajan icha junoc viñ vinac lista yaj yed' sch'acab' d'a yich juntzañ te' avb'en te'. Jantacrej te' chuclaj sat syac'a', ol laj ch'acjoquel te'. Ol symancanb'at te' viñ d'a yol c'ac'. ¹¹ A in tic, d'a val yel tzex vac' bautizar d'a a a', yic chequel to ix e na e b'a. Palta ay val junxo tzac'an sjavi vuuj. A ol ac'an Yespíritu Dios d'ayex, mato a c'ac' ol yac' d'ayex. Icha to ol ex ac'joc bautizar yuuj. A jun ol javoc chi', yelxo val nivan yelc'och d'a vichañ. Mañ in mojoc vac'an servil, vach'chom toñej sviq'uel xañab'. ¹² A jun chi', lajan icha junoc viñ sluchanq'ue vaan strigo yed' sluchlab', yic tz'el smatz'il ixim. Smesanxiq'ue vaan d'a stec'lab'. Sic'anxib'at ixim trigo chi' d'a yed'tal. Axo yoc ixim chi', srñstuz'a d'a yol jun c'ac' malaj b'aq'uiri stupi, xchi viñtaj Juan chi' d'a eb'.

*Ix ac'ji bautizar Jesús yuj viñaj Juan**(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)*

¹³ A d'a jun tiempoal chi', spetoj Jesús d'a yol yic Galilea. Ix c'och d'a a' nivan Jordán, b'aj ayec' viñaj Juan, yic syac'an ac'joc bautizar sb'a. ¹⁴ A d'a sb'ab'elal max yal-laj sc'ool viñaj Juan chi' syac' bautizar Jesús. Yuj chi' ix yal viñ d'a Jesús chi':

—Smoj a in tzin ac' bautizar, yuj chi' mañ smojoc a in tzach vac' bautizar, xchi viñ.

¹⁵ Palta ix yalan Jesús chi' d'a viñ:

—Yovalil ol a c'ulej jun tic yujto smoj sco c'anab'ajej jantac'nej tas syal Dios, xchi d'a viñ.

Ichato chi', ix chaan sc'ol viñaj Juan chi'. ¹⁶ Axo yic ix lajvi yac'ji bautizar Jesús, ix q'uxta d'a yol a'. Axo d'a jun rato chi', ix jacvi satchaañ. Ix yilan yemul Yespíritu Dios d'a yib'añ, icha junoc noc' paramuch. ¹⁷ Axo ix yab'an eb', ay jun ix lolonemta d'a satchaañ. Ix yalan icha tic:

—Aton jun tic, Vuninal. Te xajanab'il vuuj. Tzin tzalaj val yed'oc, xchi.

4*Ix ac'ji proval Jesús yuj viñ diablo**(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)*

¹ Axo Jesús ix ic'jib'at yuj Yespíritu Dios d'a taquirñ luum. Ix c'och ta' yic tz'ac'ji proval yuj viñ diablo.

² 40 c'ual majxo valaj Jesús chi', ichato chi' ix och svejel. ³ Axo viñ diablo ix c'och yac'lan smontanb'at d'a chucal, ix yalan viñ:

—Ina Yuninal ach Dios, al d'a juntzañ q'ueen tic yic tz'och q'uen panil, xchi viñ d'ay.

⁴ Palta ix yalan Jesús:

—A d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani, a tz'alan icha tic: Mañ yujoc'nej tas svaji ay co q'uinal. Palta yuj jantac'nej tas syal Dios ay co q'uinal, xchicani, xchi Jesús.

⁵ Ix lajvi chi', ix ic'jib'at yuj viñ diablo chi' d'a jun choñab' yic'nej Dios yaji, aton Jerusalén. Ix yic'anq'ue Jesús chi' viñ d'a schon stemplo Dios. ⁶ Ix yalan viñ d'ay icha tic:

—Ina Yuninal ach Dios, emañ chennaj d'a sat luum chi', yujto syalcan d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani:

Ol yal Dios d'a eb' yánel, yic tzach stañvej eb'.

Ol ach quetzchajq'ue yuj eb', yic vach' mañ ol a tenoch oc d'a q'uen q'ueen, xchicani, xchi viñ diablo chi'.

⁷ Ix tac'vi pax Jesús chi':

—Palta syalpax icha tic d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani: Mañ in eyac' proval, yujto e Yajal in, e Diosal in, xchicani, xchi d'a viñ.

⁸ Ix yic'anxib'at Jesús chi' viñ diablo, ix c'och eb' d'a jun nivan tzalan. Ix sch'oxan masanil nación viñ d'a yolyib'arñq'uinal tic d'ay. Ix sch'oxan viñ to te nivan yelc'och svach'il. ⁹ Ix lajvi chi', ix yalan viñ:

—Masanil juntzañ tic, ol vac' iquej, tato tzach em cuman d'ayin, tzalan a b'a d'ayin, xchi viñ.

¹⁰ Palta ix yalan Jesús d'a viñ:

—Ach Satanás, elañ d'a in tz'ey. Yujto icha tic syal d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani: A d'ayin tzezal e b'a, yujto e Yajal in, e Diosal in. A inñej tzin eyac' servil, xchi Dios, xchi Jesús chi'.

¹¹ Yuj chi', ix actajcan Jesús chi' yuj viñ. Axo eb' ánel ix ul ac'an servil.

Ix schael yich yopisio Jesús d'a Galilea

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² Axo yic ix yab'an Jesús to preso yaj viñtaj Juan, ix b'atxi d'a yol yic Galilea.

¹³ Mañoc d'a Nazaret ix c'ochi, palta a d'a Capernaum, ata' ix c'och cajan. A jun choñab' chi', a d'a sti' a' ñajab' ay. A d'a yol smac'ben eb' yiñtilal viñtaj Zabulón yed' viñtaj Neftalí, ata' ay. ¹⁴ Icha chi' ix aj yelc'och tas tz'ib'ab'ilcan yuj viñtaj Isaías schecab' Dios d'a peca', xchi icha tic:

¹⁵ A d'a yol yic Zabulón yed' d'a yol yic Neftalí, a d'a sti' a' ñajab' ata' ay, d'a sc'axepalec' a' nivan Jordán.

Ata' ay jun choñab' Galilea sb'i, aton b'aj cajan eb' mañ israeloc.

¹⁶ A eb' anima chi', ayto ec' eb' d'a q'uic'alq'uinal,^{4.15-16} palta ol yil jun saquilq'uinal eb' te nivan yelc'ochi.

A eb' ayec' ta', ichato chamnac eb', palta ol c'och saquilq'uinal d'a eb', xchi d'a Slolonel Dios chi'.

¹⁷ Axo yic ix c'och Jesús chi' ta', ix och ijan yalanel slolonel Dios d'a eb' anima chi', ix yalan icha tic:

—Naec e b'a, yujto toxo ol vach' och Dios aj satchaari Yajalil, xchi d'a eb'.

Ix avtaj charivari eb' yamum chay yuj Jesús

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Ayic van sb'eyec' Jesús d'a sti' a' ñajab' yic Galilea, ix yilani ayec' viñtaj Simón scuch pax Pedro yed' jun viñ yuc'tac viñ scuchan Andrés. Van yac'anem jun schimpa eb' viñ yic yamlab' chay d'a yol a', yujto yamum chay eb' viñ.

¹⁹ Axo Jesús ix alan d'a eb' viñ:

—Ocharic in c'ayb'umoc. Ol vac'och eyopisio. Icha tzeyutej eyaman noc' chay tic, icha chi' ol eyutoc eyic'ancot eb' anima d'ayin, xchi d'a eb' viñ.

²⁰ D'a jun rato chi' ix yactejean ch'ari schimpa eb' viñ. Ix och eb' viñ sc'ayb'umoc Jesús chi'.

²¹ Janic'anto sb'at eb', ix ilchaj chavañixo eb' viñ yuc'tac sb'a yuuj, aton viñtaj Jacobo yed' viñtaj Juan. A viñtaj Zebedeo ay yic eb' viñ. Ayoch eb' viñ d'a yol jun barco yed' smam chi', van snipan schimpa eb' viñ yic yamlab' chay. Axo Jesús ix avtancot eb' viñ. ²² D'a jun rato chi' ix yactancan smam eb' viñ chi' yed' jun barco chi', ix och eb' viñ sc'ayb'umoc Jesús.

Yalnac vach' ab'ix Jesús d'a eb' anima

(Lc 6.17-19)

²³ Ix ec' Jesús d'a yol yic Galilea chi' yed' eb' sc'ayb'um. Ix laj ec' sc'ayb'ej eb' anima d'a yoltac spatil sculto. Ix ec' yalanel jun vach' ab'ix, chajtil tz'aj yoch eb' d'a yol sc'ab' Dios aj satchaari. Jantacrej juntuari yab'il tz'ic'an eb' anima chi', ix laj b'oxican eb' yuuj. ²⁴ Ix laj pucaxel yab'ixal Jesús d'a scal masanil yol yic Siria. Yuj chi' ix ic'jib'at eb' penaay smasanil d'ay, jantacrej juntuari yab'il yed' juntuari ilya tz'ic'an eb'. Añejtona', ay pax eb' tz'ixtaj yuj eb' enemigo, eb' scot d'a smolon yed' eb' sicb'inaqueli. Ix laj ic'jib'at eb' d'ay. Yuj chi' ix b'oxican eb' smasanil yuuj. ²⁵ Jantac eb' aj Galilea chi', ix laj och tzac'an eb' yuuj. Añejtona', ay eb' d'a juntuari choñab' d'a yol yic Decápolis, d'a Jerusalén, d'a Judea yed' pax d'a sc'axepalec' a' nivan Jordán, ix laj och pax tzac'an eb' yuuj.

4.15-16 **4:16** A viñaj Zabulón yed' viñtaj Neftalí, aton chab' iñtilal eb' israel cajan d'a sti' a' mar yic Galilea. Aton eb' ix ixtajaj ayic ix javi juntuari choñab' ay d'a norte yuj yac'an oval yed' eb'. Yuj chi' syala' to "ichato chamnac el eb'".

5

Yalnac el slolonel Dios Jesús d'a jun tzalan

¹ A ix yilan eb' anima Jesús, ix q'ue d'a jun tzalan. Ix em c'ojan ta', axo eb' sc'ayb'um ix c'och eb' d'ay. ² Ix sc'ayb'an eb', ix yalan icha tic:

Eb' te vach' yico'
(Lc 6.20-23)

³ —A eb' snachajel yuuj to mañ vach'oc eb' d'a yichañ Dios, te vach' yic eb', yujto ayxo och eb' d'a yol sc'ab' Dios aj satchaari.

⁴ A eb' scus yuj smul, te vach' yic eb', yujto a Dios ol ac'an snivanil sc'ool eb'.

⁵ A eb' emnaquil syutej sb'a, te vach' yic eb', yujto ol yiquej jun lugar eb' yalnaccan Dios.

⁶ A eb' te ay sgana stojolb'itan spensar, te vach' yic eb', yujto ol och Dios yed' eb', yic vach' icha chi' ol aj stojolb'i eb'.

⁷ A eb' tz'oc' sc'ool d'a eb' yetanimail, te vach' yic eb', yujto tz'oc' pax sc'ool Dios d'a eb'.

⁸ A eb' malaj chucal d'a spensar, te vach' yic eb', yujto ol yil Dios eb'.

⁹ A eb' ac'um lajvoc oval, te vach' yic eb', yujto a Dios ol alan eb' yuninaloc.

¹⁰ A eb' tz'ab'an syail yujto vach' syutej sb'a eb', te vach' yic eb', yujto ayoch eb' d'a yol sc'ab' Dios aj satchaari.

¹¹ A exxo tic, tato vuuj tzex b'ajji, tato ay tas tz'ac'jioch d'a eyib'ari, te vach' eyico'. Añejtona' tato vuuj tz'ac'jicot juntzañ es d'a eyib'ari, te vach' eyico'.

¹² Tzex tzalaj val sic'lab'il, yujto te nivan spac ol e cha d'a satchaari. Icha tz'aj yac'jioch d'a eyib'ari ticnaic, icha chi' ajnac och d'a yib'ari eb' schecab' Dios d'a peca'.

Icha atz'am atz'am, icha saquilq'uinal, icha chi' caji
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

¹³ Icha atz'am atz'am, icha chi' eyaj d'a yolyib'ariq'uinal tic. Q'uinaloc a atz'am atz'am satel sc'achial, ¿tas to ol aj sc'achib'ixi? Mañxalaj tz'och atz'am. Torfej syumjiel atz'am, slaj stec'nub'an eb' anima.

¹⁴ Icha saquilq'uinal, icha chi' eyaj d'a yolyib'ariq'uinal tic. Q'uinaloc ay junoc choñab' d'a junoc tzalan, max yal-laj co c'ub'aneli. ¹⁵ Ayic scac'anoch sc'ac'al co candil, ¿tom a d'a yalañ junoc cajón scac'can ochi? Maay, palta chaari scutejq'uei, yic vach' syil eb' tz'och d'a yol pat chi'. ¹⁶ Icha yaj jun candil chi', icha chi' eyaji. Ch'oxequel saquilq'uinal d'a eb' anima, syalelc'ochi, aton e vach' b'eyb'al tze ch'ox yil eb', yuj chi' ol yal vach' lolonel eb' d'a co Mam Dios ayec' d'a satchaari.

Yalnac Jesús tas yopisio ley Moisés

¹⁷ Mañ e na'a to in ja vac' lajvoc ley Moisés yed' juntzañ sc'ayb'ub'al eb' schecab' Dios d'a peca'. Mañ yujoc jun chi' in javi, palta in javi yic vach' ol elc'och tas syal jun ley chi'. ¹⁸ Val yel sval d'ayex, yovalil ol elc'och masanil tas tz'ib'ab'ilcan d'a jun ley chi'. Yach'an ayto ec' jun yolyib'ariq'uinal tic yed' satchaari, malaj val jab'oc Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcan chi' ol sateloc. Vach'chom a junoc letra, ma junoc punto, malaj val junoc tas ol sateloc, masanto ol elc'och masanil tas tz'ib'yajcan d'ay. ¹⁹ Ay juntzañ checnab'il d'a jun ley chi', ichato malaj val yelc'ochi, palta yalñej mach max c'anab'ajan smasanil, syalanpax d'a eb' anima to max sc'anab'ajej pax eb', tato ol c'och eb' d'a yol sc'ab' Dios d'a satchaari, val yel malaj val ol aj yelc'och eb' d'a scal eb' ayec' ta'. Palta a eb' sc'anab'ajan tas syal jun ley chi', syalanpax d'a eb' anima to sc'anab'ajej eb', ayic ol c'och eb' d'a yol sc'ab' Dios chi', yel ton val te nivan ol aj yelc'och eb' d'a scal eb' ayec' ta'. ²⁰ A eb' c'ayb'um d'a ley Moisés

yed' eb' fariseo, ichato te tojol sb'eyb'al eb' d'a yichañ eb' anima, palta sval d'ayex, tato mañ ec'octo svach'il e b'eyb'al chi' d'a eb', toton mañ ton ol ex c'ochlaj d'a yol sc'ab' Dios.

*Yalnac Jesús yuj chichonc'olal
(Lc 12.57-59)*

²¹ Cab'nac tas alb'ilcan d'a eb' co mam quicham d'a peca'. Xchi icha tic: Mañ e mac'cham eb' eyetanimail. Yalñej mach smac'ancham junocxo anima, yovalil ol c'och d'a yichañ ley, axo ta' ol ch'olb'itaj tas yaji, xchi. ²² Palta a in sval d'ayex, yalñej mach junoc schichonoch sc'ool d'a junoc yetanimail, ol ch'olb'itaj tas yaji. Yalñej mach sb'uchvaj d'a junoc yetanimail, ol ch'olb'itaj yuj eb' sat yajal. Añejtona' yalñej mach junoc sb'ajan junoc yetanimail, ay smay sb'atcan d'a infierno d'a scal c'ac'.

²³ Yuj chi', ayic tzex c'och yed' eyofrenda b'aj tzeyac' d'a Dios, tato tze nacoti to ay b'aj ix och e mul d'a junocxo anima, ²⁴ canocab' jun eyofrenda chi' b'ela. B'at e b'ocan yaj yed'oc. Slajvi chi', tzex jaxi, tzeyac'an eyofrenda chi'.

²⁵ Q'uinaloc ay eb' tz'ac'anoch d'a eyib'añ, tzex yic'amb'at eb' d'a viñ yajal, ayic van to e b'at d'a yol b'e, tze b'oancan yaj yed' eb', yic vach' maxtzac b'at ex yac'och eb' d'a yol sc'ab' viñ yajal chi'. Yujto a viñ yajal chi' tzex ac'anoch d'a yol sc'ab' eb' viñ polencia. Axo eb' viñ tzex ac'amb'at preso. ²⁶ Val yel sval d'ayex, maxtzac ex actajeli masanto tze tup e multa smasanil.

Yalnac Jesús yuj ajmulal

²⁷ Cab'nac pax tas alb'ilcan d'a sley Dios, ayic yalannaccani: Mañ ex em ajmulal, xchi. ²⁸ Palta a in tic sval d'ayex, yalñej mach syiloch sc'ool d'a junoc ix ix, a jun chi' toxo ix em ajmulal yed' ix d'a spensar.

²⁹ Q'uinaloc ayex, yuj yol e sat ay d'a e vach', tz'ixtaxel e pensar. Tato icha chi', vach' ama tzeyiq'uelta jun yol e sat chi', tzeyumaneli. Yujto vach' tato jab'ñej e nivanil satcaneli, d'a yichañ tzex b'atcan d'a infierno yed' e nivanil chi' smasanil. ³⁰ Q'uinaloc ayex yuj e c'ab' ay d'a e vach' tz'ixtaxel e pensar. Tato icha chi', te vach' tato tze tzepel jun e c'ab' chi', tzeyumancaneli. Yujto vach' tato jab'ñej e nivanil satcaneli, d'a yichañ tzex b'atcan d'a infierno yed' e nivanil chi' smasanil.

*Ix yalcan Jesús yuj eb' spuc sb'a yed' yetb'eyum
(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)*

³¹ Atax d'a peca' alb'ilcan jun tic: A viñ spuc sb'a yed' ix yetb'eyum, yovalil sb'ocun junoc yumal ayic spucan sb'a eb' chi', syac'ancan viñ d'a ix, xchi.

³² Palta a in tic, sval d'ayex, tato ay mach spuc sb'a yed' ix yetb'eyum, tato mañ yujoc ajmulal, tato icha chi', a viñ tz'ac'anoch ix d'a ajmulal. Añejtona', yalñej mach junoc viñ tz'ic'an jun ix spucnac sb'a yed' viñ yetb'eyum, tz'ochpax viñ ajmulal.

Max yal co locan sb'i junoc tasi

³³ Cab'nac tas alb'ilcan d'a eb' co mam quicham d'a peca', xchi icha tic: Tato tze loc sb'i Dios Cajal, tzeyac'an e ti', yovalil tze c'anab'ajej juntzañ tas tzeyalcan chi', xchi. ³⁴ Palta a in tic sval d'ayex, mocab' a junoc tas tze loc sb'i. Max yal e locan sb'i satchaañ, yujto a jun chi', aton sdespacho Dios. ³⁵ Yed' pax sat luum tic, max yal e locan sb'i, yujto icha stec'nub' Dios yaji. Yed' pax Jerusalén, max yal e locan sb'i, yujto a jun chi', aton schoñab' jun co Royal te nivan yelc'ochi. ³⁶ Añejtona' e jolom, max yal e locan pax sb'i, yujto mañ eyicoc e ch'ocoj, yujto max yal eyac'an sacb'oc junoc pitañ xil e jolom ma eyac'anxi q'uic'b'oc. ³⁷ Ayic tzex loloni, Yel toni, xe chirej, Maay, xe chi. Max yal e locan sb'i junoc tasi, yujto a jun locoj b'i chi' d'a viñ diablo scoti.

Maxyal co pacan co b'a
(Lc 6.29-30)

³⁸ Cab'nac tas alb'ilcan d'a peca'. Xchi icha tic: Tato ay junoc mach smac'an poj yol sat junocxo, mac'jocab' pax poj yico'. Añejtona' tato ay mach smac'anel ye junoc, mac'jocab' pax el yico', xchi. ³⁹ Palta a in tic, sval d'ayex, mañ eyac' oval yed' eb' chuc syutej sb'a d'ayex. Tato ay junoc mach sd'ob'anb'at e ti' d'a e vach', tze meltzitejb'at junxo pac'añ d'ay. ⁴⁰ Tato ay mach sgana stoc'anec' e camix d'a yichañ ley, tzeyac'paxb'at e chumpa d'ay. ⁴¹ Añejtona', tato ay junoc mach tzex ac'an pural e cuchanb'at nañaloc legua yicatz, tato icha chi', jun legua tze cuchb'at d'ay.^{5.41} ⁴² Yañej mach junoc sc'an an smajnej junoc tas d'ayex, mañ ex b'at micnaj d'ay.

Sco xajanej eb' schichonoch sc'ool d'ayoyñ
(Lc 6.27-28,32-36)

⁴³ Cab'nac tas alb'ilcan d'a peca'. Xchi icha tic: Tze xajanej eb' vach' eyac'an yed'oc. Axo eb' eyajc'ool, schichonoch e c'ool d'a eb', xchi.

⁴⁴ Palta a in tic sval d'ayex: Yovalil tze xajanej eb' ajc'ol yajoch d'ayex. Tzex lesalvipax yuj eb' tz'ac'anoch junoc chucal d'a eyib'añ. ⁴⁵ Icha chi' tzeyutej e ch'oxanel e b'a to yel yuninal ex co Mam ay d'a satchaari, yujto a tz'ac'anemta yoc c'u d'a yib'añ eb' chuc yed' d'a yib'añ eb' vach'. Añejtona', syac'anpax emta riab' d'a yib'añ eb' mañ tojoloc spensar yed' d'a yib'añ eb' tojol spensar. ⁴⁶ Tato añej eb' tzex xajanan tze xajanej, ¿tom ol e cha spac jun chi' tze na'a? Ina eb' viñ tecumel tumin, añeja' icha pax chi' syutej sb'a eb' viñ. ⁴⁷ Añejtona', tato añej eb' e vach' c'ool tze c'umej, ¿tom ay yelc'och jun chi' e naani? Ina eb' mañ ojtannacoc Dios, añeja' icha pax chi' syutej sb'a eb'. ⁴⁸ Yovalil tz'acan ex d'a masanil tas vach', icha co Mam ayec' d'a satchaari, tz'acan d'a masanil tas vach'.

6

A tas scutej co colvaj d'a eb' meb'a'

¹ Tzeyil val e b'a, mañtoc añej d'a yichañ eb' anima vach' tzeyutej e b'a. Tato ichañej chi' tzeyutej e b'a, malaj spac ol e cha d'a co Mam ayec' d'a satchaari. ² Yuj chi', ayic tzex colvaj d'a eb' meb'a', malajocab' b'aj tzeyala', yujto a eb' chab' sat syac' eb' yojtaquejel masanil anima, icha chi' sc'ulej eb' d'a yoltac spatil sculto eb' yed' d'a yol calle yic slaj yal eb' anima to vach' eb'. Val yel sval d'ayex, toxo ix scha spac jun svach'il eb' chi'. Toxon malaj jab'oc spac ol scha eb' d'a Dios. ³ A exxo pax tic, a tzex colvaj d'a eb' meb'a', mocab' eyal d'a junocxo mach, vach'chom eyamigo val, mañ eyal yab'i. ⁴ C'ub'eltacñej tzex colvaj d'a eb' meb'a' chi'. Vach'chom c'ub'eltac tzex colvaj d'a eb', a co Mam Dios tz'ilani. Yuj chi', a' ol ac'an spac d'ayex.

Yalnaccan Jesús, chajtil scutej co b'a co lesalvi
(Lc 11.2-4)

⁵ Ayic tzex lesalvi, mocab' ex lesalvoc ichoc eb' chab'sat. Yujto a eb' chi', sgana eb' toñej sq'ue liñan slesalvi d'a yoltac spatil culto yed' b'aj scha sb'a calle d'a esquina, yic slaj yal eb' anima to vach' eb'. Val yel sval d'ayex, toxo ix scha spac svach'il eb' chi'. Toxon malaj jab'oc spac ol scha eb' d'a Dios. ⁶ A exxo tic, ayic tzex lesalvi, tze macchejoch e b'a d'a yol e pat. Slajvi chi', d'a c'ub'eltac tzeyac' e lesal d'a co Mam Dios. Vach'chom d'a c'ub'eltac tzeyac' e lesal d'ay, a' ol ab'anoc, ol yac'an spac d'ayex.

5.41 **5:41** A eb' israel ayoch eb' d'a yalañ smandar eb' yajal soldado. Yuj chi' a eb' yajal d'a Roma syal yac'an pural eb' yac'an scuch icatz eb'.

⁷ Ayic tzex lesalvi, mantoc toñej tzex comon loloni, icha syutej sb'a eb' mañ ojtannacoc Dios. A eb' chi', yujñej to najat syutej yoc slesal eb', syab'an Dios snaan eb'. ⁸ Yuj chi', mañ lajanoc tzeyutej e lesalvi yed' eb', yujto yojtaco co Mam Dios tas tz'och eyuuj ayic mantzac e c'an d'ay. ⁹ Yuj chi' icha tic tzeyutej e lesalvi:

Ach co Mam, ay ach ec' d'a satchaari. Nivanocab' yelc'och a b'i.

¹⁰ Ach ochocab' yajalil d'a tic. C'anab'ajaxocab' tas tza nib'ej d'a sat luum tic, icha tzach c'anab'ajax d'a satchaari.

¹¹ Ac' tas sco va d'a c'u tic.

¹² Ac' lajvoc co mul yujto a ori tic scac' nivanc'olal eb' tz'och smul d'ayori.

¹³ Mañ ori a cha montajb'at d'a chucal.

Tzori a colanel d'a yol sc'ab' viñ chuc. Yujto masanil tiempo Yajal achñej. Te nivan a poder. Te nivan elc'ochi. Amén.

¹⁴ A ex tic, tato tzeyac' nivanc'olal eb' tz'och smul d'ayex, axo co Mam ayec' d'a satchaari ol ac'an lajvoc e mul. ¹⁵ Palta tato max eyac' nivanc'olal eb' tz'och smul d'ayex, axo co Mam Dios max ac'an pax lajvoc e mul.

A tas tz'aj coch d'a tzec'ojc'olal

¹⁶ Ayic tzex och d'a tzec'ojc'olal, mañ lajanoc tzeyutej e b'a yed' eb' chab' sat. Yujto a eb' chi', ejmeltac syutej sat eb', yic syil eb' anima to ayoch eb' d'a tzec'ojc'olal. Val yel sval d'ayex, toxo ix scha spac jun stzec'ojc'olal eb' chi'. Toxon malaj spac ol scha eb' d'a Dios. ¹⁷ A exxo pax tic, ayic tzex och tzec'ojc'olal, tze b'iquel e sat, tze jixb'an e jolom, ¹⁸ yic vach' malaj mach snaani tato ayex och d'a tzec'ojc'olal. Tato icha chi', añej d'a yichañ co Mam Dios ayex och d'a tzec'ojc'olal. Vach'chom c'ub'eltac tzex ochi, ol yila', a' ol ac'anxi spac d'ayex.

A co b'eyumal d'a satchaari

(Lc 12.33-34)

¹⁹ Mañ e mol e b'eyumal d'a yolyib'añq'uinal tic. A juntzañ chi', tz'och ijaxoc, sc'ab'ati, tz'och eb' elc'um d'ay. ²⁰ Más vach' d'a satchaari tze mol e b'eyumal. Yujto a jun e b'eyumal d'a satchaari chi', max ochlaj ijaxoc, max c'alaj. Max ochpaxlaj eb' elc'um d'ay. ²¹ Yujto a b'aj sco molb'ej co b'eyumal chi', ata' scac'b'at co pensar.

A scandilal co nivanil

(Lc 11.34-36)

²² A yol co sat, icha junoc candil, icha chi' yaj d'a co nivanil tic. Yuj chi' tato junñej b'aj ayoch co sat, saquilq'uinal caji, vach' scutej co b'a yed' co nivanil. ²³ Palta tato ayex ch'occh'oc b'aj tzeyac'och e sat, tzex can d'a q'uic'alc'uinal yuuj. A jun saquilq'uinal ayoch d'ayex, tato smeltzajoch q'uic'alc'uinalil d'ayex, ol ex can d'a q'uic'alc'uinal sic'lab'il.

A Dios yed' q'uen tumin

(Lc 16.13)

²⁴ Malaj junoc ori syal cac'an servil chavañoc patrón, yujto ay junoc ol co patiquejeli, axo junocxo, ol co xajanej. Ay jun b'aj ol cac'och co pensar, axo junocxo malaj jab'oc yelc'och d'a co sat. Yuj chi' max yal-laj cac'an servil Dios, scac'anpax och co pensar d'a q'uen tumin.

A Dios tz'ilan eb'yuninal

(Lc 12.22-31)

²⁵ Sval d'ayex, mañ ex och ilc'olal yuj tas ol ic'an yec' tiempo eyuuj, yuj tas tze va'a yed' pax tas tz'aj e pichchaji. A Dios tz'ac'an co q'uinal, ocxom tas sco va'a, ¿tom mañ ol yac'a'? A ix ac'an co nivanil, ¿tom mañ ol yac' pax co

pichul? ²⁶ Tzeyilnab' noc' much tz'ec' jeñeñoc d'a satchaari. Malaj tas syavej noc'. Max jach'vilaj noc'. Malaj pax tas smol noc'. Palta a co Mam Dios ay d'a satchaari tz'ac'an svael noc'. Inatax tz'ac'ji svael noc', oc exxom a ex tic, más nivan eyelc'och d'a yicha'i noc'. ²⁷ ¿Tom ay junoc ex syal eyac'anoch nañalocxo vara e teel vach'chom tzex och ilc'olal?

²⁸ Añejtona', ¿tas yuj tze naub'tañej yuj e pichul? Tzeyilnab' sq'uib' juntzañ añ xumac. A juntzañ chi' max munlajlaj. Max ch'alvilaj. ²⁹ Palta sval d'ayex, a yec'nac viñaj rey Salomón, vach'chom mañ jantacoc svach'il yilji viñ yed' spichul, palta maj tzac'vanlaj svach'il yilji viñ icha juntzañ añ xumac chi'. ³⁰ A juntzañ añ chi', toñej ayec' añ ticañic, axo q'uic'an tz'och añ sc'ac'alloc horno. Vach'chom icha chi' añ, palta a Dios tz'ac'an svach'il yilji añ. Yuj chi', ol yac'pax e pichul. Palta inai, tevelñej tzeyac'och Dios d'a e c'ool. ³¹ Yuj chi' mañ ex och ilc'olal. Mañ eyala': ¿Tas ol co va'a? ¿B'aj ol cot co pichul? mañ xe chioc. ³² Yujto a eb' mañ ojtannacoc Dios, syac'och spensar eb' sayanec' juntzañ chi'. Palta a co Mam ayec' d'a satchaari, a ojtannac to ay tz'och juntzañ chi' cuuj. ³³ Yuj chi', tzeyac' eyip eyac'anoch e b'a d'a yol sc'ab' Dios. Tojloñej tzeyutej e b'eyb'al, icha sgana. Tato icha chi', ol yac' juntzañ chi' d'ayex smasanil. ³⁴ Yuj chi', mañ ex och ilc'olal yuj tas eyaj q'uic'an. Yujto mañ eyojtacoc tas tzex ic'an q'uic'an chi', mocab' e naub'tañej yuuj. C'ocb'ilñejocab' sco na tas tzoñ aj d'a junjun c'u.

7

Max yal co ch'olb'itan tas yaj junocxo anima

(Lc 6.37-38,41-42)

¹ Mañ e ch'olb'itej tas yaj junoc anima yic mañ ol ex ch'olb'itaj pax yuj co Mam Dios. ² Yujto icha tz'aj e ch'olb'itan tas yaj eb' eyetanimail chi', icha chi' ol ex yutoc Dios ex sch'olb'itani. A eyechlab' tzeyac'lab'ej, a ol ac'lab'aj pax d'ayex. ³ Q'uinaloc ay junoc eyetanimail sb'at jab'oc c'alem d'a yol sat, a exxo tic ay junoc patzab' ayoch d'a yol e sat, tato max e na to ayoch jun patzab' chi' d'a yol e sat, ¿tom ol yal eyilan jab' c'alem ayb'at d'a yol sat junxo chi'? ^{7.3} ⁴ Tato ayoch jun patzab' chi' d'a yol e sat, ¿tom ol yal eyalan d'a jun chi': Ayb'at jun c'alem d'a yol a sat, in gana svc'q'ueta d'ayach, tom xe chi' d'ay? ⁵ Tato icha chi' tzeyutej eyalani, chab' sat ex. Yovalil tze b'ab'laj iq'uejcanel jun patzab' chi' d'a yol e sat. Icha chi' b'ian, ol yal eyilani, axo eyic'anelta jun c'alem chi' d'a yol sat jun eyetanimail chi'.

⁶ A slolonel Dios yicñej yaji, lajan icha juntzañ toñ perla ^{7.6} sb'i, te caro stojol. Yuj chi', max yal cac'an d'a eb' malaj yelc'och Dios d'a sat. Yujto a eb' chi', lajan yaj eb' icha juntzañ noc' tz'i' scot d'ayori, tzoñ schi'an noc'. Ay pax eb' icha juntzañ noc' chitam, toñej slaj steq'uem tas scac' d'ay.

C'anec, sayec, avajañecoch d'a sti' puerta

(Lc 11.9-13; 6.31)

⁷ C'anec, ol ac'joc d'ayex. Sayec, ol ilchaj eyuuj. Avajañecoch d'a sti' puerta, ol jac'haj te' d'ayex. ⁸ Yujto a eb' sc'anani, ol scha eb'. Axo eb' sayani, ol ilchaj yuj eb'. Añejtona' eb' tz'avajoch d'a sti' puerta, ol jac'oc te' d'a eb'.

⁹ Q'uinaloc ayex, a eb' eyuninal sc'anani yooch d'ayex, ¿tom a junoc q'ueen ol eyac' d'a eb'? ¹⁰ Tato a junoc chay sc'an eb' d'ayex, ¿tom a junoc noc' chan tzeyac' d'a eb'? ¹¹ A ex tic, vach'chom malaj e vach'il, palta eyojtac tas tzeyutej

^{7.3} **7:3** A jun tz'alji c'ajil c'alemal chi', aton junoc chucal quenñej yaji. Axo tas tz'alji patzab'il chi', aton junoc chucal te nivan yaji. ^{7.6} **7:6** Perla, a jun q'uen q'ueen sacsac, sveei paxi. Te caro stojol. Añej eb' b'eyum sc'anani.

eyac'an juntzañ tas vach' d'a eb' eyuninal. Ocxom co Mam Dios ayec' d'a satchaari, ¿tom mañ ol yac' junoc vach'il d'a eb' sc'anana d'ay?

¹² E gana te vach' syutej sb'a eb' eyetanimail d'ayex. Ichaocab' pax ta' tzeyutej e b'a d'a eb'. Yujto icha chi' syal juntzañ ley Moisés aycani yed' juntzañ ch'añ uum tz'ib'ab'ilcan yuj eb' schecab' Dios d'a peca'.

A jun icha puerta yunernej sat

(Lc 13.24)

¹³ Ay jun icha puerta yunernej sat, ata' slaj ex ochi. Ay pax junxo icha puerta te levan yed' jun icha nivan b'e te levan, palta yic syaelal. Yuj chi' mañ jantacoc eb' anima sb'atcan ta'. ¹⁴ Palta axo jun icha puerta yic q'uinal, yunernej yed' jun b'e sc'och ta' icha utzin b'e. Yuj chi', malaj val eb' anima sb'at ta'.

A co b'eyb'al lajan icha sat te te'

(Lc 6.43-44)

¹⁵ Ay eb' nivanoc syaloch sb'a schecab'oc Dios. Tzeyil val e b'a d'a eb', yujto a ol c'och eb' d'ayex, nivanoc nanam ol yutoc sb'a eb', icha junoc noc' calnel. Palta axo spensar eb', te chuc, icha noc' oques te ov. ¹⁶ Yujñej sb'eyb'al eb', ol eyojtaquejel eb', icha cojtacanel juntzañ te te' yuj sat. ¿Tom syal quic'anelta sat te' uva d'a te' q'uixx? ¿tom higo sat te' syac'a'? ¹⁷ Yujto a juntzañ snunal te te' vach', vach' sat syac'a'. Yed' pax juntzañ snunal te te' chuc, chucñej sat syac'a'. ¹⁸ A junoc snunal te te' vach' max yac' junoc sat te' chuc. Yed' pax juntzañ snunal te te' chuc, max yal yac'an junoc sat vach'. ¹⁹ Icha juntzañ te' chuc sat syac'a', sch'acjeli, syumjib'at d'a yol c'ac', icha chi' ol aj eb' malaj svach'il sb'eyb'al. ²⁰ Yuj chi', a eb' nivanoc syac'och sb'a schecab'oc Dios, yujñej sb'eyb'al eb' chi' ol eyojtacanel eb'.

²¹ Ay eb' ol alan d'ayin: Ach Mamin Vajal, xcham eb', palta mañ masaniloc eb' ol och d'a yol sc'ab' Dios aj satchaari. Palta añej val eb' sc'anab'ajan tas sgana in Mam ayec' d'a satchaari chi', añej val eb' ol c'ochoc. ²² Ato yic ol ja jun c'ual chi', tzijtum eb' ol alan d'ayin: Mamin, Mamin calnac val el a lolonel. Yuj a poder quic'naquel juntzañ enemigo d'a eb' anima. Añejtona' yuj a poder, tzijtum milagro co ch'oxnac, xcham eb' d'ayin. ²³ Palta ol valan d'a eb': Toxon mañ ex vojtaoc. Elañec d'a in tz'ey, yujto añej chucal ix laj e c'ulej, xin cham d'a eb'.

Yovalil sco c'anab'ajej icha syal Jesús

(Lc 6.47; Mr 1.22)

²⁴ A eb' tz'ab'an in lolonel, tato sc'anab'ajej eb' tas svala', lajan eb' icha junoc viñ jelan ix b'oan spat d'a yib'añ q'ueen. ²⁵ Axo ix yac'an jun yax ñab', ix ja a' eluma', ix ochpax chulan jun ic' te ov d'a jun pat chi'. Palta maj telvoclaaj, yujto a d'a yib'añ q'ueen b'ob'ilq'uei. ²⁶ Palta ay juntzañxo eb' tz'ab'an in lolonel, max sc'anab'ajej eb' tas svala'. Lajan eb' icha junoc viñ malaj spensar, ix sb'oq'ue spat d'a yib'añ q'uen arena. ²⁷ Axo ix yac'an jun yax ñab'. Ix ja a' eluma', ix och pax chulan ic' te ov d'a spat viñ chi', yuj chi' ix c'añ val stelvi, xchi Jesús d'a eb'.

²⁸ Axo yic ix lajvi yalan Jesús d'a eb' anima chi', ix sat sc'ool eb' yuj juntzañ sc'ayb'ub'al chi'. ²⁹ Yujto ix c'ayb'aj eb' yuuj, ix checlajeli to ay yopisio yuj Dios. Mañ lajanoclaaj sc'ayb'an eb' icha sc'ayb'aj eb' yuj eb' c'ayb'um d'a ley Moisés.

8

*B'oxinac sc'ool jun viñ penaay yuj jun yab'il scuchan lepra
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)*

¹ Axo yic ix emixta Jesús d'a jun tzalan chi', tzijtum anima ix och tzac'an yuuy. ² Ay jun viñ penaay yuj jun yab'il scuch lepra, ix c'och d'a Jesús. Ix em cuman viñ d'a yichañ. Ix xalan viñ d'ay:

—Mamin, tato syal a c'ool, syal ac'an b'oxoc in c'ool, xchi viñ d'ay.

³ Yuj chi', ix maslaj viñ yuj Jesús.

—In gana tzach in b'oxicani, xchi d'a viñ. D'a val jun rato chi' ix b'oxican viñ yuj jun yab'il chi'.

⁴ Ix lajvi chi', ix yalan d'a viñ:

—Ab'i, ay ta b'aj tzal jun tic. Palta ixic, ch'ox a b'a d'a viñ sacerdote. Ac' jun silab' ix yalcan Moisés yic tz'ilji to ach b'oxi, xchi Jesús d'a viñ.

*Ix b'oxi sc'ool jun schecab' viñ yajal soldado
(Lc 7.1-10)*

⁵ Axo yic ix c'och Jesús d'a choñab' Capernaum, ix c'och jun viñ yajal soldado d'ay. Ix tevi viñ d'ay, ⁶ ix yalan viñ:

—Mamin, ay jun viñ in checab' manb'ilel vuuj aycan d'a in pat, jichanec' viñ d'a sat sch'at. Te sicb'inaquel viñ, te ya yaj viñ, xchi viñ d'ay.

⁷ Yuj chi', ix yalan Jesús d'a viñ:

—Tato icha chi', ol in b'at vac' b'oxoc viñ, xchi d'a viñ.

⁸ Ix yalanxi viñ d'ay:

—Palta Mamin, mañ smojoc a c'och d'a in pat. Torñejocab' tzala', sb'oxican jun viñ in checab' chi'. ⁹ Yujto a in tic, ay in och d'a vopisio, ay junxo tzin ac'an mandar. Arñejtona' ay eb' soldado svac' mandar. Tato ay eb' b'aj svala' to sb'at eb', sb'atñej eb'. Tato ay pax eb' b'aj svala' to scot eb', scotñej eb'. Arñejtona', tato ay junoc tas tzin chec sb'o junoc in checab', sb'orñej. Yuj chi', vojtac, icha svutej vac'an mandar eb' chi', icha chi' tzutej ac'an mandar masanil tas a ach tic, xchi viñ.

¹⁰ Axo ix yab'an juntzañ chi' Jesús, ix sat sc'ool yab'ani. Yuj chi' ix yalan d'a eb' ajun yed'oc:

—Val yel sval d'ayex, manta junoc eb' quetisraelal svil yac'anoch sc'ool d'a Dios icha jun viñ tic. ¹¹ Svalanpax d'ayex, tzijtum eb' ol cot b'aj sja c'u yed' b'aj tz'em c'u. Ol em c'ojjab' eb' sva yed' viñaj Abraham,^{8.11} viñaj Isaac yed' viñaj Jacob d'a mexa b'aj ayoch Dios aj satchaañ Yajalil. ¹² Axo eb' quetisraelal, smoj ton val sc'och eb' ta', palta ay eb' ol yumjocanb'at d'a q'uic'alc'uinale.^{8.12} Ata' ol oc' eb'. Ol laj siq'uic'oc eb' yoq'ui yuj yab'an syail, xchi d'a eb'.

¹³ Ix lajvi chi', ix yalanxi d'a viñ yajal soldado chi':

—Paxañ d'a a pat. Icha val tzutej ac'anoch Dios d'a a c'ool, icha pax chi' ol aj sb'o d'ayach, xchi d'a viñ.

Axo jun viñ schecab' viñ chi', a val d'a jun rato chi' ix b'oxican viñ.

*Tzijtum eb' anima ix b'oxi sc'ool yuj Jesús
(Mr 1.29-34; Lc 4.38-41)*

¹⁴ Ix lajvi chi', ix b'at Jesús d'a spat viñaj Pedro. Axo ix c'ochi, ix yilani, jichanec' ix sñi' viñaj Pedro chi' yuj jun c'ac'al yab'il. ¹⁵ Yuj chi' ix yamji sc'ab' ix yuj Jesús. D'a jun rato chi', ix sicb'i jun c'ac'al yab'il chi' d'a ix. Yuj chi' ix q'ue vaan ix. Ix och ijan ix sc'at'ancot eb'.

8.11 **8:11** Ol em c'ojan eb' vael yed' viñaj Abraham, syalelc'ochi to ol och eb' d'a yol sc'ab' Dios.

8.12 **8:12** D'a cal q'uic'alc'uinale syalelc'ochi yaelal yed' cusc'olal.

16 Axo d'a yic numumixo sq'uc'b'i, tzijtum eb' ayoch enemigo d'ay ix ic'jib'at d'a Jesús. Junřej b'elař lolonel ix yala', ix el eb' enemigo chi'. Ařejtona' ix yac'can b'oxoc masanil eb' penaay. 17 Icha chi' ix aj yelc'och tas yalnaccan viřař Isaías schecab' Dios d'a peca', xchi icha tic: A ix ic'anel juntzaři co yaelal. Van yab'an syail co q'uexuloc, xchican Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani.

*A eb' sgana yoch tzac'an yuj Jesús
(Lc 9.57-62)*

18 Axo d'a junel, ix yilan Jesús, tzijtum anima ix smolb'ejc'och sb'a d'ay. Yuj chi', ix yalan d'a eb' sc'ayb'um:

—Coyec d'a sc'axepal jun a' nivan řajab' tic, xchi d'a eb'.

19 Palta ayic manto b'at eb', ay jun viř c'ayb'um d'a ley Moisés ix c'och d'ay. Ix yalan viř d'ay:

—Ach in C'ayb'umal, yalřej b'aj ol ach b'atoc, ol in och tzac'an uuj, xchi viř d'ay.

20 Axo ix yalan Jesús d'a viř:

—A noc' vaax, ay sřağ'ueen noc'. A noc' much, ay pax so' noc' b'aj svayi. A inxo Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail, malaj in pat b'aj tzin yayi, xchi d'a viř.

21 Ay junxo viř sc'ayb'um ix alani:

—Mamin, ol in b'at ed'oc, palta in gana tzac' in permiso. Ato ol cham viř in mam ol in b'at ed'oc, xchi viř d'ay.

22 Palta ix yalanpax d'a viř:

—Coř ved'oc. A eb' chamnacto el d'a yichař Dios, a eb' chi' syal smucan eb' yetchamnaquil chi', xchi Jesús d'a viř.

*Numc'ajnac ic' yed' a' řajab' yuj Jesús
(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)*

23 Ix lajvi chi', ix och Jesús d'a yol barco. Ix och pax eb' sc'ayb'um yed'oc. Ix b'at eb'. 24 Palta ayic van sb'ey eb', ix ja jun ic' te ov. Ix och chulnaj a' d'a yol te' barco chi'. Axo Jesús vaynach'at d'a yol te'. 25 Yuj chi' ix pitzziel svayař yuj eb'.

—Mamin, col ori. Van co b'at d'a yich a', xchi eb' d'ay.

26 —¿Tas yuj tzex te xivi? Te tevelřej tzeyac'och Dios d'a e c'ool, xchi d'a eb'.

Ix lajvi chi', ix q'ue vaan. Ix scachanoch vaan jun ic' chi' yed' a' řajab' chi'. Yuj chi' ix numc'aj smasanil. 27 Ix te sat sc'ool eb' sic'lab'il. Ix laj yalan eb' junjun:

—¿Tas val yaj jun viř tic? Inai ix c'anab'ajax viř yuj ic' yed' a' řajab' tic, xchi eb'.

*A chavař eb' tz'ixtax yuj eb' enemigo d'a lugar Gadara
(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)*

28 Ix lajvi chi', ix c'och eb' d'a junxo sc'axepal b'at a', d'a chořab' Gadara. Ata' ix cot chavař eb' viř b'aj smucji eb' chamnac. Ix c'och eb' viř d'a Jesús. A chavař eb' viř chi', ayoch eb' enemigo d'a eb' viř. Yelxo te ov eb' viř. Yuj chi', malaj junoc mach sb'eyec' d'a jun b'e tz'ec' b'aj ayec' eb' viř chi'. 29 Ix q'ue yav eb' viř d'a Jesús:

—Ach Yuninal Dios, ¿tas och d'ayoř? ¿Tom tzach ja ac'och yaelal d'a quib'ař yab'xan manto c'och stiempoal? xchi eb' d'ay.

30 Axo d'a slac'anil jun lugar chi', tzijtum juntzař noc' chitam van sva'i.

31 Yuj chi' ix tevi eb' enemigo chi' d'a Jesús, ix yalan eb':

—Tato tzoři a pecheli, a d'a juntzař noc' chitam chi' tzoři ac'b'ati, xchi eb' d'ay:

³²—Ixiquec, xchi Jesús chi' d'a eb'.

Yuj chi', ix el eb' enemigo chi' d'a eb' viñ chavañ chi'. Axo d'a noc' chitam chi' ix ochxican eb'. Axo d'a jun rato chi', ix b'at riñnaj noc' elelal. Ix b'at noc' d'a sattac vitz, masanto ix c'och noc' d'a yol a' nivan ñajab'. Ata' ix sjic' a' noc', ix cham noc' smasanil.

³³ Axo eb' stañvumal noc', ix xivb'at eb', ix b'at eb' elelal. Elañchamel ix c'och eb' d'a yol choñab'. Ata' ix yalel eb' smasanil. Ix yalanpax eb' tas ix utaj eb' ayoch enemigo chi' d'ay. ³⁴ Yuj chi' ix b'at eb' ay d'a choñab' chi' smasanil yil Jesús. Axo yic ix yilan eb', ix laj tevi eb' d'ay, yic elañchamel tz'elxi d'a yol slugar eb' chi'.

9

B'oxinac sc'ool viñ sich'inaquel yuj Jesús

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Axo Jesús ix ochxi d'a yol te' barco. Ix b'atxi d'a junxo sc'axepal a'. Ix c'ochxi d'a schoñab'. ² Ata' ay jun viñ sich'inac eli, ix ic'jib'at viñ d'a sat svaynub' yuj juntzañ eb' viñ vinac d'a Jesús. Axo ix yilan Jesús to ix yac'och eb' d'a sc'ool. Yuj chi' ix yalan d'a viñ sich'inac el chi':

—Ach vetanimail, tec'tec' tzutej a b'a. Ix ac'jican lajvoc a mul, xchi d'a viñ.

³ Ata' ayec' jayvañ eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés, ix snaan eb' viñ: A jun viñ tic, toñej sb'uchvaj viñ d'a Dios, xchi eb' viñ. ⁴ Axo Jesús yojtacro tas sna eb' viñ, yuj chi' ix yal d'a eb' viñ:

—¿Tas yuj tze na juntzañ malaj svach'il tic? ⁵ ¿B'aja junoc secojtac calan tze na'a? ¿A a mul toxo ix ac'ji lajvoc, xco chama, ma: Q'ueañ vaan, b'eyañ, mato xco chi? ⁶ A ticnaic jun, ol in ch'ox d'ayec to a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ay vopisio vac'an lajvoc smul eb' ay d'a yolyib'añq'uinal tic, xchi d'a eb' viñ.

Ix lajvi chi', ix yalan d'a viñ sich'inaquel chi':

—Q'ueañ vaan. Ic'chaañ a vaynub'. Paxañ d'a a pat, xchi d'a viñ.

⁷ D'a jun rato chi', ix q'ue vaan viñ, ix pax viñ d'a spat. ⁸ Ayic ix yilan jun chi' eb' anima, ix te sat sc'ool eb'. Ix laj yalan vach' lolonel eb' d'a Dios yujto te nivan spoder Jesús ix sch'ox d'a eb' anima.

Ix avtaj viñaj Mateo yuj Jesús

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Ix b'atxi Jesús. Ayic van sb'eyi, ix yilani ayec' jun viñ scuch Mateo, c'ojanem viñ b'aj stequel alcabar:

—Ochañ in c'ayb'umoc, xchi Jesús d'a viñ.

D'a jun rato chi' ix q'ue vaan viñ, ix och tzac'an viñ yuj Jesús. ¹⁰ Ix lajvi chi', ix ic'jib'at Jesús yuj viñ vael d'a spat. Axo yic van sva yed' eb' sc'ayb'um, añejtona' tzijtum eb' tecumel alcabar yed' juntzañxo eb' te chuc sb'eyb'al ix va yed' eb'. ¹¹ Axo ix yilan jun chi' eb' viñ fariseo. Ix yalan eb' viñ d'a eb' sc'ayb'um Jesús:

—A jun e C'ayb'umal tic, ¿tas yuj junñej sva yed' eb' tecumel alcabar yed' juntzañxo eb' malaj svach'il sb'eyb'al tic? xchi eb' viñ.

¹² Ayic ix yab'an jun chi' Jesús, ix yalan d'a eb' viñ:

—A eb' vach' sc'ool, malaj tz'och viñ añtum yuj eb'. Añej eb' penaay, ay tz'och viñ yuuj. ¹³ Ixiquec an, ojtaquejequel tas syalelc'och jun yalnaccan Dios d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcani, a ix yalan icha tic: In gana tz'oc' e c'ool d'a eb' eyetanimail. Mañocñej juntzañ silab' stusji chi' in gana, xchi. Mañ yujoc vavtan eb' toxon vach' sb'eyb'al snaani, in javi. Palta in javi vavtejcot eb' toxonton ojtannac to malaj svach'il sb'eyb'al, xchi Jesús d'a eb' viñ.

A sb'eyb'al eb' fariseo yed' sc'ayb'ub'al Jesús

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ A junel ix c'och eb' sc'ayb'um viñaj Juan, aton viñ tz'ac'an bautizar b'aj ayec' Jesús. Ix sc'anb'an eb' d'ay:

—¿Tas yuj max och eb' a c'ayb'um tic d'a tzec'ojc'olal? A ori tic, scac' val och co b'a d'a tzec'ojc'olal. Icha pax chi' syutej sb'a eb' fariseo, xchi eb' d'ay.

¹⁵ Yuj chi' ix yalan Jesús d'a eb':

—Q'uinaloc ay junoc q'uiñ nupnajel. A eb' avtab'il sb'at ta', ¿tom syal yoch eb' d'a tzec'ojc'olal ayic ayto ec' viñ van yoch yetb'eyum chi' yed' eb'? Palta ato ol ja stiempoal mañxo ayoquec' viñ yed' eb', ato ta' ol och eb' d'a tzec'ojc'olal.

¹⁶ Malaj mach tz'ac'anoch junoc ac' c'apac manto juc'ji juneloc snipuloc junoc c'a pichul. Yujto a jun ac' c'apac chi', tz'utz'i, svach' toc'ji ric'chaj jun c'a pichul chi' yuuj. ¹⁷ Ol val junxo ch'oxnab'il: Max yal-laj yac'chajem vino manto sipji d'a yol junoc c'a tz'um yed'tal^{9.17} vino. Tato icha chi', sñic'chaj jun tz'uum chi' yuj jun vino chi', tz'ixtax schab'il macañ. Yuj chi', a d'a yol junoc ac' tz'uum tzeyaq'uem vino manto sipji, yic vach' ol aj schab'il.

A ix yisil viñaj Jairo yed' jun ix ix penaay

(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Ayic van yalan juntzañ chi' Jesús, ix c'och jun viñ sat yaj d'a spatil sculto eb', ix em cuman viñ d'a yichañ Jesús, ix yalan viñ:

—A jun ix visil, toxomlaj ix cham ix naic. Palta cori ved'oc. In gana b'at aq'uec' a c'ab' d'a yib'arñ ix, yic ol pitzvocxi ix, xchi viñ.

¹⁹ Yuj chi' ix q'ue vaan Jesús. Ix b'at yed' viñ. Ix b'at pax eb' sc'ayb'um yed'oc. ²⁰ Axo d'a scal eb' anima van sb'at yed'oc, ay jun ix ix penaay. Slajchavilxo ab'il penaay ix yuj yel jun a' d'a snivanil ix. Yuj chi' ix c'och ix d'a spatic Jesús. Ix yamji sti' spichul yuj ix. ²¹ Yujto ix sna ix: Torñejocab' tzin jamlej sti' spichul, sb'oxican in c'ool, xchi ix. ²² Yuj chi' ix meltzajb'at q'uelan Jesús d'a ix, ix yalan d'a ix:

—Ach ix, tec'tec' tzutej a b'a. Tzach b'oxican vuuj, yujto in ac'och d'a a c'ool, xchi d'a ix.

D'a jun rato chi' ix b'oxican ix.

²³ Axo yic ix c'och Jesús d'a spat viñ yajal chi', ix yilani van spu'an sflauta eb' ay syamc'ab' yic b'it. Axo masanil eb' anima, toxorñej vejanchañ eb' oq'uel.

²⁴ Yuj chi' ix yalan Jesús d'a eb':

—Elañtec d'a tic. A ix tic, mañ chamnacoclaj ix. Torñej svay ix, xchi d'a eb'.

Palta torñej ix tzetzej Jesús chi' yuj eb'. ²⁵ Axo yic ix lajvi yelta eb' anima chi', ix ochc'och b'aj ay ix cob'es chi'. Ix yamji sc'ab' ix yuuj, ix q'ue vaan ix b'ian.

²⁶ A d'a smasanil jun lugar chi', masanil eb' anima ix ab'an tas ix uji chi'.

Ix jacvi sat chavañ eb' viñ max uji yilani

²⁷ Ayic van sb'atxi Jesús d'a yol b'e, ix och tzac'an chavañ eb' viñ max uji yilani yuuj, ix syamanoch eb' viñ yalan icha tic:

—Ach yinñtilal viñaj David, ¿tom max oc' a c'ool d'ayori? xchi eb' viñ d'ay.

²⁸ Axo yic ix och d'a yol pat, ix c'och eb' viñ d'ay. Yuj chi' ix yalan d'a eb' viñ:

—¿Tzam eyac'och d'a e c'ool to syal in b'oan tas e gana? xchi d'a eb' viñ.

—Í, scac'och Mamin, xchi eb' viñ d'ay.

²⁹ Yuj chi' ix maslaj sat eb' viñ yuuj. Ix yalan d'a eb' viñ:

9.17 **9:17** Stz'isnac stz'umal noc' noc' eb' anima d'a peca' yed'taloc svino. Ayic spajb'i vino chi', sipjiq'uei, sñic'chaj yed'tal c'axo chi' yuuj.

—Icha tzeyutej eyac'anoch d'a e c'ool tic, icha chi' ol aj e b'oxi, xchi d'a eb' viř.

³⁰ Icha chi' ix aj sjacvi sat eb' viř chi'. Tzaxo uji yilan eb' viř. Yuj chi', ix cham val yalan Jesús chi' d'a eb' viř:

—Ayta b'aj tzeyal jun tic, xchi d'a eb' viř.

³¹ Palta axo yic ix b'at eb' viř, ix yalan eb' viř d'a masanil lugar.

Ix lolonxi jun viř max ujitaxon sloloni

³² Vanto spax eb' viř chi', ix quetzjicot junxo viř d'a Jesús. A jun viř chi' max ujilaj slolon viř, yujto ayoch jun enemigo d'a viř. ³³ Axo yic ix el jun enemigo chi' d'a viř yuj Jesús, ix och ijan viř sloloni. Yuj chi' ix te sat sc'ool eb' anima ayec' ta', ix yalan eb':

—A d'a co cal a oř aj Israel oř tic, manta b'aj squil junoc icha jun tic, xchi eb'.

³⁴ Palta axo eb' viř fariseo ix alani:

—A jun viř tic, syal ton yic'anel eb' enemigo chi' viř, yujto a jun yajal yaj d'a eb' enemigo chi', a ayoch yed' viř, xchi eb' viř.

Ix oc' sc'ool Jesús d'a eb' anima

³⁵ Axo Jesús ix laj ec' d'a juntzař chořab' yed' d'a juntzař aldea. Ix ec' sc'ayb'ej eb' anima d'a yoltac spatil culto. Ix yalanel vach' ab'ix, chajtil tz'aj yoch eb' d'a yol sc'ab' Dios. Yalřej tas juntzař yaelal tz'ic'an eb' yed' tas ilyail, ix laj b'oxi sc'ool eb'. ³⁶ Ayic ix och q'uelan d'a eb' anima chi', ix oc' sc'ool d'a eb', yujto ix yila' to lajan eb' icha juntzař noc' calnel malaj starřvumal, te ayoch eb' d'a syaelal, te cusnac eb'. ³⁷ Yuj chi' ix yalan d'a eb' sc'ayb'um:

—A eb' anima tic, lajan eb' icha ixim trigo stiempoalxo sjochchaji. Val yel, c'ojan ayto eb', palta jayvarřej mach smunlaj d'a scal eb'. ³⁸ Yuj chi' lesalvařec d'a jun aj munlajel chi', yic ol schech'at eb' smunlajvum d'a scal eb', xchi Jesús.

10

A Jesús ix checanb'at eb' sc'ayb'um yalel yab'ixal (Mr 3.13-19; 6.7-13; Lc 6.12-19; 9.1-6)

¹ Axo Jesús ix avtancot eb' sc'ayb'um slajchavařil. Ix ac'ji yopisio eb' yic'anel eb' enemigo. Ix yac'anpax yopisio eb' yac'an b'oxoc sc'ool eb' yalxořej tas ilyail tz'ic'ani ma yaelal.

² A eb' lajchavař schechab' tic: Aton viřaj Simón, scuchan Pedro yed' jun viř yuc'tac viř scuchan Andrés, viřaj Jacobo yed' pax jun viř yuc'tac viř scuchan Juan. A eb' viř chavař tic, yuninal eb' viř viřaj Zebedeo. ³ Yed' pax viřaj Felipe, viřaj Bartolomé, viřaj Tomás, viřaj Mateo, viř tecumel alcabar d'a yalařtaxo, viřaj Jacobo yuninal viřaj Alfeo yed' viřaj Tadeo. ⁴ Ay pax junxo viř scuch Simón, yetb'eyumejnac eb' Zelote yed' viřaj Judas aj Queriot, aton viř ix ac'anoch Jesús d'a yol sc'ab' chamel d'a slajvub'alxo.

⁵ Aton eb' lajchavař tic ix checjib'at yuj Jesús. Ayic manto b'at eb', ix yalan juntzař checnab'il tic d'a eb':

—Ayic tzex b'ati, mař ex ec' d'a juntzař schořab' eb' mař israeloc. Mař ex ec' pax d'a juntzař chořab' d'a yol yic Samaria. ⁶ Ařej d'a eb' sactnacto d'a scal eb' quetisraelal, ařej ta' tzex eq'ui. Yujto icha juntzař noc' calnel satnaqueq'ui, icha chi' yaj eb'. ⁷ B'at eyaleli to toxo ol vach' och Dios aj satchaãř Yajalil. ⁸ A eb' penaay yuj lepra, b'at eyac' b'oxoc eb'. Yed' juntzařxo eb' penaay, tzeyac' pax b'oxoc sc'ool eb'. Tzeyac'anpax pitzvoc eb' chamnac.

Añejtona', slaj eyic'uel eb' enemigo ayoch d'a eb' anima. Nab'añej ix e cha jun opisio tic, yuj chi' nab'añej tzex colvaj pax d'a eb'.

⁹ Ayic tzex b'ati, mañ eyic'b'at e tumin. Malaj junoc centavo tzeyic'b'ati.

¹⁰ Mañ eyic'b'at e pa. Junñej e camix tzeyac'ochi, tzex b'ati. Mañ eyic'b'at jun mojoxo e xañab'. Mañ eyic' e c'ococh. Sval juntzañ tic d'ayex, yujto a eb' smunlaji, smoj ton schaan eb' tas syab'lej.

¹¹ Ayic tzex c'och d'a junjun choñab', d'a junjun aldea, tze say junoc mach vach' sb'eyb'al b'aj smoj e cani, masanto tzex b'atxi d'a junocxo lugar. ¹² Ayic tzex c'och d'a jun pat chi', tzeyal d'a eb' aj pat chi': Ayocab' sjunc'olal Dios eyed'oc, xe chi d'a eb'. ¹³ Tato smoj eb' icha chi', elocab'c'och icha tzeyal chi' d'a eb'. Palta tato mañ smojoc eb' icha chi' jun, mocab' elc'och icha tzeyal chi' d'a eb'. ¹⁴ Tato max ex scha eb', tato malaj sgana eb' d'a tas tzeyal chi', tzex elixta d'a yol spat eb' yed' d'a yol schoñab' eb' chi'. Tze tzicancanel spococal eyoc. ^{10.14} yic tze ch'oxancaneli to mañxalaj eyalan eyic d'a eb'. ¹⁵ Val yel sval d'ayex, ayic ol ja jun c'ual sch'olb'itaj tas yaj eb' anima, yelxo val nivan syaelal eb' ol ac'joc d'a yichañ eb' aj Sodoma yed' eb' aj Gomorra.

A tastac ol ac'jococh d'a yib'añ eb' yic Cristo

¹⁶ Ab'ec, tzex in checb'ati. Icha juntzañ noc' calnel sb'at d'a scal noc' oques, icha chi' ol ex ajoc. Yuj chi', lista tzeyutej e b'a icha junoc noc' chan te jelan.

Palta te nanam tzeyutej e b'a ichoc noc' paramuch. ¹⁷ Tzeyil val e b'a, yujto ay eb' ol ex ic'anb'at d'a eb' viñ yajal. Ol ex smac' eb' d'a yoltac spatil sculto.

¹⁸ Ol ex yic'b'at eb' d'a yichañ eb' viñ nivac yajal yed' d'a yichañ eb' viñ rey vuuj. Yuj chi' ol yal eyalanel vab'ixal d'a eb' viñ chi' yed' d'a eb' mañ israeloc.

¹⁹ Palta ayic ol ex ac'jococh d'a yol sc'ab' eb' viñ yajal chi', mañ e na yuj tas ol eyala'. Mañ ex och ilc'olal yuj tas ol eyutoc eyalan d'a eb' viñ, yujto a d'a jun rato chi', a Dios ol ac'an nachajel eyuuj tas ol eyala'. ²⁰ Mañoc ex ol ex lonoc, yujto a Yespíritu Dios, aton co Mam ol ex majnanoc, ol eyalani.

²¹ A d'a jun tiempoal chi', ay eb' uc'tacab'il ol ac'anoch yuc'tac d'a yol sc'ab' chamel. Ay pax eb' mamab'il icha chi' ol yutoc sb'a d'a eb' yuninal. Añejtona', ay pax eb' uninab'il ol yac' oval yed' smam chi', ol yac'anoch smam eb' d'a yol sc'ab' chamel. ²² Masanil eb' anima ol chichonoch sc'ool d'ayex vuuj. Palta a mach ol ac'an techaj smasanil juntzañ chi', a eb' chi' ol colchajoc. ²³ Ayic syac'an chucal eb' d'ayex d'a junoc choñab' b'aj ayex eq'ui, elañec d'a eb', tzex b'at d'a junocxo choñab'. Val yel sval d'ayex, ayic manto ex ec'chaj d'a masanil juntzañ schoñab' eb' quetisraelal, ol in jax a in Ac'b'il in cot yuj Dios voh animail tic.

²⁴ Malaj junoc eb' c'ayb'um ec'to yelc'och d'a yichañ sc'ayb'umal. Añejtona', malaj junoc tz'ac'an servil ec'to yelc'och d'a jun tz'ac'an mandar.

²⁵ Tato lajan tz'aj junoc c'ayb'um yed' sc'ayb'umal, smoj ton icha chi' tz'aji. Icha pax chi' junoc checab' yed' spatrón. A in tic, ichato aj pat in. A exxo tic, icha uninab'il ex. Ay eb' tz'alani to Beelzebú in, to yajal eb' enemigo vaji. Ocxom val d'ayex a ex tic.

*Añej d'a Dios syal tzoñ xivi
(Lc 12.2-7)*

²⁶ Yuj chi', mañ ex xiv d'a eb' anima. Jantacñej tas c'ub'eltac yaj ticnaic, ol laj checlajelta. Yed' jantacñej tas c'ub'eltac yaji, ol laj ac'joc ojtacajeloc.

²⁷ A juntzañ tas sval d'ayex d'a c'ub'el'taquil, tzeyalel d'a eb' anima. Yed' juntzañxo tas c'ub'eltac tzin sajoch d'a e chiquin, tzeyalel d'a yoltac calle.

10.14 **10:14** Stzicanel spococal yoc eb' c'ayb'um ayic max schaanlaj yab' eb' anima yab'ixal colnab'il, yuj sch'oxanel eb' to mañ schoñab'oc Dios eb' anima chi'.

²⁸ Mañ ex xiv d'a eb' syal smilan e nivanil tic, yujto a e pixan max yal smilan eb'. Palta a d'a Dios b'aj tzex xivi, yujto a syal satanel e pixan yed' e nivanil, syac'ancanb'at d'a infierno.

²⁹ Tzeylnab' juntzañ noc' cotac much. Ayic schoñchaj noc', chavañ noc' d'a jun yune' tumin, palta malaj junoc noc' scomon chami, tato mañ ichoc ta' sgana co Mam Dios. ³⁰⁻³¹ Palta a exxo tic, yelxo val nivan eyelc'och d'a yichañ masanil noc' cotac much chi'. Ina masanil xil e jolom b'isb'il yuuj. Yuj chi', mañ ex xivoc.

A eb' max q'uixvi yalani, to yic Cristo eb'

(Lc 12.8-9)

³² Yalñej mach eb' max q'uixvi yalan d'a yichañ eb' anima to vico', a inxo tic, ol val eb' vicoc d'a co Mam Dios ayec' d'a satchaari. ³³ Palta axo eb' tz'alan d'a yichañ eb' anima to mañ vicoc eb', añejtona' in, ol valpax d'a co Mam Dios ayec' d'a satchaari to mañ vicoc eb'.

Yuj Jesús, ay eb' syac' oval

(Lc 12.51-53; 14.24-27)

³⁴ Mañ e na' to in ja vac' junc'olal d'a scal eb' anima d'a yolyib'añq'uinal tic. Mañ yujoc yoch junc'olal d'a scal eb' in javi. Palta yuj yoch oval d'a scal eb'. ³⁵ In javi, yic vach' ay eb' viñ vinac ol yac' oval yed' smam. Ay eb' ix ix ol yac' oval yed' snun. Ay eb' ix alib'al ol yac' oval yed' ix yalib'. ³⁶ Yuj chi', a eb' jun yaj yed' junoc mach d'a yol spat, aton eb' ol laj meltzajoch ajc'olal d'ay junjun.

³⁷ A mach máxso val xajanej smam snun d'a vichañ, mañ smojoc yoch vicoc. Añejtona', a mach máxso val xajanej yuninal d'a vichañ, mañ smojoc yoch vicoc. ³⁸ A mach mañ b'ecanoc sc'ool yab'an syail vuuj, mañ b'ecanoc sc'ool yoch chamel d'a yib'añ, tz'och d'a spenec te' culus, mañ smojoc yoch tzac'an vuuj. ³⁹ A eb' sgana scol sb'a d'a yolyib'añq'uinal tic, ol satel sq'uinal eb' d'a junelñej. Palta axo eb' sb'ec sb'a scham vuuj, aton eb' ol scha sq'uinal d'a junelñej.

A eb' ol chaan spac d'a Dios

(Mr 9.41)

⁴⁰ A eb' tzex chaani, a in tzin scha eb'. Axo eb' tzin chaan chi', van schaan pax jun checjinac in cot eb'. ⁴¹ A eb' schaan junoc schecab' Dios, yujñej to schecab' Dios yaji, ol scha spac eb' icha yic eb' schecab' Dios chi'. A eb' schaan junoc mach tojol sb'eyb'al, yujñej to tojol sb'eyb'al, ol scha spac eb' icha yic eb' tojol sb'eyb'al chi'. ⁴² Yalñej junoc mach eb' sian junoc vaso siquila^{10.42} d'a junoc eb' in c'ayb'um, yujñej to in c'ayb'um, vach'chom junoc malaj val yelc'ochi, val yel ol scha spac eb'.

11

Ix schecb'at chavañ sc'ayb'um viñaj Juan d'a Jesús

(Lc 7.18-19)

¹ Ayic ix lajvi yalan juntzañ checnab'il chi' Jesús d'a eb' sc'ayb'um slajchavañil, ix b'ati. Ix ec' yalel slolonel Dios yab' eb' anima d'a juntzañ choñab' d'a jun lugar chi', ix sc'ayb'anpax eb' anima chi'.

² A d'a jun tiempoal chi', ayoch viñaj Juan d'a preso, viñ tz'ac'an bautizar. Ix yab'an viñ tastac van sc'ulan Cristo, yuj chi' ix schecb'at chavañ eb' viñ sc'ayb'um viñ d'a Jesús chi'. ³ Ix b'at sc'anb'an eb' viñ d'ay icha tic:

10.42 **10:42** A slugar eb' israel, te q'uixin luum, taquiñal luum paxi, yuj chi' a siaj junoc vaso siquila' te nivan colval d'a eb' b'eyum anima syab'i.

—¿Tom a ach tic tarivab'il a ja cuuj, mato ch'oc junocxo sco tarivej sjavi? xchi eb' viñ d'ay.

⁴Yuj chi' ix yalan d'a eb' viñ:

—Paxañec d'a viñaj Juan chi', tzeyalan d'a viñ tastac van eyab'ani, eyilan d'a tic. ⁵Tzeyal d'a viñ to a eb' max ujilaj yilani, tzaxo yal yilan eb'. A eb' max uji sb'eyi, tzaxo yal sb'ey eb'. A eb' slaj c'a yuj lepra, slaj b'oxican sc'ool eb'. A eb' max uji yab'ani, tzaxo yab' eb', yed' eb' chamnac, ay eb' van spitzvixi. Axo eb' meb'a, van yalji vach' ab'ix yic colnab'il d'a eb'. ⁶Yuj chi' a eb' tzin ac'anoch yipoc sc'ool, te vach' yic eb'. Icha chi' tzeyutej eyalan d'a viñaj Juan chi' a tzex c'ochxi, xchi Jesús chi' d'a eb' viñ.

⁷Ayic toxo ix b'at eb' viñ schecab' viñaj Juan chi', ix och ijan Jesús yalan d'a eb' anima yuj viñaj Juan chi':

—¿Tas xid' eyilnac d'a tz'inan luum? ¿Tom a junoc te' aj tz'ib'xi yuj ic' xid' eyilnac? ⁸Tato maay jun, ¿tas xid' eyilnac? ¿Mato a jun anima te vach' spichul xid' eyilnac? Cojtac to a eb' vach' spichul chi' ayec' eb' d'a spat eb' viñ rey. ⁹Palta jun, ¿tas xid' eyilnac? ¿Tom xid' eyilnac jun viñ tz'alanel slolonel Dios? Yel, yalumel slolonel Dios yaj viñaj Juan chi', palta mañocrej jun chi' yopisio viñ. ¹⁰Aton yab'ixal viñaj Juan chi' yalnaccan Dios d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcani. Ayic ayocto yalannaccan yuj viñ icha tic: Ol in checb'at jun in checab', ol b'ab'laj b'at uuj.

Icha tz'aj sb'o b'e, icha chi' ol yutoc sb'oan sb'eyb'al eb' anima, ayic manto ach c'ochi, xchican d'a Slolonel Dios chi'.

¹¹Sval d'ayex to a d'a scal eb' anima, malaj junoc mach ec'to yelc'och d'a viñaj Juan chi'. Palta d'a scal eb' ayoch d'a yol sc'ab' Dios, vach'chom eb' malaj val yelc'ochi, máxso ec'to svach'il yic eb' d'a yichañ yic viñaj Juan chi'.

¹²Atax ix och ijan viñaj Juan chi' yac'an bautizar, masanto ticnaic, tzijtum eb' anima yelc'olal tz'och d'a yol sc'ab' Dios. Ay eb' tec'tec' syutej sb'a, syac' val pural sb'a eb' yac'anoch sb'a d'a yol sc'ab'. ¹³Ayic manto alji viñaj Juan chi', yalnaccan eb' schecab' Dios smasanil to ol vach' och Dios Yajalil. Añejtona, icha pax chi' yalan ley Moisés. ¹⁴Tato e gana tzeyac'och d'a e c'ool, a viñaj Juan chi' aton viñaj Elías, viñ tarivab'il sjavi eyuuj. ¹⁵A juntzañ tzeyab' tic, naec val sic'lab'il.

¹⁶—¿Mach yed'oc ol in lajb'ej eb' anima d'a jun tiempoal tic? ¿Chajtíl yaj spensar eb' tze na'a? Lajan eb' icha eb' unin stajni d'a mercado. Ay eb' tz'alan d'a eb' yetuninal: ¹⁷Ayic ix co pu'an co flauta eyuuj, maj ex chañalvoclaj. Ayic ix oñ b'itan d'a cuseltaquil, maj ex oc'laj qued'oc, xchi eb'. Icha eb' unin malaj sgana d'a junoc tas chi', icha chi' eyaj a ex tic. ¹⁸Yujto a sb'eyb'al viñaj Juan chi', malaj juntzañ tas vach' sva'a syuq'uej viñ, yuj chi' tzeyalani to enemigo ayoch d'a viñ. ¹⁹Axo ticnaic in japax a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, tzin va'i, svuc'an a' d'a scal eb' anima. Tzeyalanpaxi to b'uc'tzin in, uc'um in añ, svamigoan pax eb' viñ tecumel alabar yed' juntzañxo eb' chuc sb'eyb'al. Palta a eb' ay sjelanil Dios d'ay, scheclajelta sjelanil eb' chi' d'a tastac sc'uulej, xchi Jesús d'a eb'.

*A juntzañ choñab' b'aj max sna sb'a eb' anima
(Lc 10.13-15)*

²⁰Ix lajvi chi', ix och ijan Jesús yalani tas smul eb' anima d'a juntzañ choñab' b'aj ix sb'o juntzañ milagro, yujto vach'chom te ay milagro ix sb'o ta, palta max sna jab'oc sb'a eb'. Ix yalani:

²¹—A ex val tic ex aj Corazín, te chuc eyico'. Yed' ex aj Betsaida, te chuc pax eyico'. Octom d'a Tiro yed' d'a Sidón ix b'oji juntzañ milagro icha ix b'oji d'a e cal tic. Tato icha chi', pecataxom snanac sb'a eb'. Toxom ix yac'och juntzañ

pichul eb' ya sva'i. Toxom ix yac'q'ue q'uen tic'aq'uil taañ eb' d'a sjolom, yic scheclajeli to ste cus eb' yuj smul. ²² Yuj chi' sval d'ayex, ato ol ja jun c'ual yic ol ch'olb'itaj yaj eb' anima, yelxo val nivan e yaelal ol ac'joc d'a yichañ eb' aj Tiro yed' eb' aj Sidón chi'. ²³ Añejtona', icha ex chi' ex aj Capernaum. Nivanoc tze na' to smoj ol ex q'uec'och d'a satchaari. Palta toñej ol ex emcan d'a scal eb' chamnac. Octom a d'a Sodoma b'ob'il juntzañ milagro icha ix b'oji d'a e cal. Tato icha chi', snanac am sb'a eb', axo schoñab' eb' chi', ay am ec' ticnaic. ²⁴ Yuj chi' sval d'ayex, ato ol ja jun c'ual yic ol ch'olb'itaj yaj eb' anima, yelxo val nivan e yaelal ol ac'joc d'a yichañ eb' aj Sodoma chi', xchi Jesús.

*A Jesucristo tz'ac'an quic' quip
(Lc 10.21-22)*

²⁵ A d'a jun tiempoal chi', ix lesalvi Jesús, ix yalan icha tic:

—Mamin, Yajal ach d'a satchaari yed' d'a yolyib'añqu'ual tic. Yuj val dios d'ayach Mamin, yujto ix a c'ub'ejel juntzañ tic d'a eb' jelan, d'a eb' te ay spensar d'a yichañ eb' yetanimail, axo d'a eb' icha unin, ata' ix a ch'oxo'.

²⁶ Icha chi' ix aj Mamin, yujto icha chi' a gana, xchi d'a Dios.

²⁷ Ix lajvi chi', ix yalanxi:

—A in Mam ix ac'anoch masanil tas d'a yol in c'ab'. A in Yuninal in tic, malaj junoc mach ojtannac in sic'lab'il, añej in Mam ojtannac in. Añejtona', malaj junoc mach ojtannac in Mam chi'. A inñej Yuninal in, vojtaç, ojtacab'il pax yuj eb' in gana svac' yojtaquejeli. ²⁸ Cotañec d'ayin masanil ex tz'el eyip e munlaji yed' ex te al eyaj yuj eyicatz, ol vac' eyic' eyip. ²⁹ Ol vac' junoc icatz e cuch ved'oc. C'ayb'ejec d'ayin, yujto a in tic nanam in, emnaquil in. Tato icha chi', ol eyic' eyip. ³⁰ Yujto a jun icatz svac' e cuch tic, mañ aloc, mañ ajaltacoc in eyac'an servil, xchi Jesús d'a eb'.

12

*Telajb'ail yuj sc'ual ic'oj ip
(Mr 2.23–3.6; Lc 6.1-11)*

¹ A d'a jun sc'ual ic'oj ip, ix ec' Jesús d'a jun b'e d'a scal ixim trigo yed' eb' sc'ayb'um. Axo eb' sc'ayb'um chi', ix te och svejel eb'. Yuj chi', ix sc'utzelta ixim jolom trigo chi' eb', ^{12.1-2} ix svuchanel ixim eb' sc'uxu'. ² Palta ix yilan juntzañ eb' viñ fariseo tas ix sc'ulej eb', yuj chi' ix yalan eb' d'a Jesús:

—Ina eb' a c'ayb'um tic. Van smunlaj eb' d'a sc'ual ic'oj ip, palta mañ sleyaloc sco c'ulej icha chi', xchi eb' viñ.

³ Palta ix yalan d'a eb' viñ:

—¿Tom manta b'aj tzeyil d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani, tas sc'ulejnac viñtaj David d'a junel, ayic ste ochnac svejel viñ yed' eb' ajun yed'oc? ⁴ Xid'naquec' viñ d'a sc'ajnuv' Dios. Svanac juntzañ ixim pan viñ yic'ñej Dios yaji yed' eb' ajun yed'oc chi'. ^{12.4} A juntzañ ixim pan chi', añej eb' sacerdote ay yalan yic svaan ixim. Mañ sleyaloc scomon vaan ixim viñ yed' eb' ajun yed'oc. Palta mañ muloc jun sc'ulejnac viñ chi' yed' eb' d'a yichañ Dios. ⁵ ¿Tom malaj b'aj ix eyil d'a ley Moisés to a eb' sacerdote, eb' ay d'a yol stemplo Dios, mañ sc'anab'ajejnacoc sc'ual ic'oj ip eb'? Palta mañ ochnacoc'aj smuloc eb'. ⁶ Palta a in tic sval d'ayex, ay jun d'a e cal tic ec'to yelc'och d'a yichañ stemplo Dios, a in ton tic. ⁷ Octom val snachajel eyuuj tas yalnaccan Dios d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcani, ayic yalannaccan icha tic: In gana tz'oc' e c'ool

12.1-2 **12:1** A ic'ojel jayeoc jolom trigo yed' vuchojel trigo chi', lajan icha jochoj trigo d'a yol sat eb' fariseo. A jun chi' ay yovalil sc'ulan eb' d'a sc'ual ic'oj ip, icha chi' yalan d'a Éxodo 20.8-11. **12.4 12:4** A jun ab'ix tic, tz'ilchaj d'a 1 Samuel 21.1-6.

d'a eb' eyetanimail. Mariocñej juntzañ silab' sñusji chi' in gana, xchi. Octom snachajel jun tic eyuuj, max am eyala' to tz'och smul eb' malaj smul. ⁸A in tic Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail, yuj chi' syal valani tas sco c'ulej d'a sc'ual ic'oj ip, xchi Jesús d'a eb' viñ fariseo chi'.

⁹Ix lajvi chi', ix b'at Jesús, ix c'och d'a yol spatil sculto eb' viñ. ¹⁰Ata' ay jun viñ sicb'inaquel sc'ab', junelñej taquirñ roquinac. Axo eb' viñ chi', sgana eb' viñ ay junoc smul Jesús tz'ilchaji, yic syac'och eb' viñ d'a yib'añ. Yuj chi', ix stz'acan sc'anb'ej eb' viñ d'ay:

—¿Ay am sleyal scac' b'oxoc junoc penaay d'a sc'ual ic'oj ip, mato maay? xchi eb' viñ.

¹¹Yuj chi' ix yalan d'a eb' viñ:

—Q'uinaloc ay junoc noc' e calnel sb'at d'a yol junoc xab' d'a sc'ual ic'oj ip, ¿tom max ex b'at eyic'q'ueta noc'? ¹²Ocxom junoc anima, yelxo val nivan yelc'och d'a yichañ junoc noc' calnel chi'. Yuj chi', sleyal ton sco c'ulej juntzañ tas vach' d'a sc'ual ic'oj ip, xchi d'a eb' viñ.

¹³Ix lajvirñej chi', ix yalan d'a viñ:

—Aq'uel lian a c'ab' chi', xchi d'a viñ.

Ix slianel sc'ab' viñ chi', ix b'oxican b'ian. Lajan ix aj yed' jun toxonton vach' chi'. ¹⁴Axo ix elta eb' viñ fariseo chi', ix slajtian sb'a eb' viñ tas ol yutoc eb' viñ smilan Jesús.

Ayocto yalannaccan Dios yuj Jesucristo

¹⁵Ayic ix snaanel Jesús tas sgana eb' syutej, ix sb'esanel sb'a ta'. Tzijtun anima ix b'at yed'oc. Masanil eb' penaay, ix laj b'oxican sc'ool eb' yuuj. ¹⁶Ix junon d'a eb':

—Ayta b'aj tzeyaleli mach in, xchi.

¹⁷Icha chi' ix aj yelc'och tas tz'ib'ab'ilcan yuj viñaj Isaías, viñ schecab' Dios d'a peca'. Xchican icha tic:

¹⁸A jun tic, in checab' yaji, sic'b'il yajcanel vuuj.

Te xajan vuuj. Tzin q'ue val chaañ yed'oc. Ol vac' Vespíritu d'ay.

Ol yalanel d'a scal eb' mañ israeloc to ol ch'olb'itaj tas yaj eb' d'a stojolal.

¹⁹Malaj b'aj ol yac' oval. Malaj b'aj ol el yav. Malaj mach ol ab'an sjaj d'a yol calle.

²⁰Ay eb' ob'iltac, icha junoc te' aj spacchaji, ma icha junoc candil van stupi, icha chi' yaj eb', palta a' ol colvaj yed' eb', mañ ol ixtaj eb' yuuj. Icha chi' ol yutoc sb'a, masanto ol vach' och yajalil, axo yac'an yajalil chi' d'a stojolal.

²¹Axo eb' anima d'a junjun choñab', ol yac'och eb' yipoc sc'ool, xchi Dios d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcani.

Ay eb' aljinac to a viñ diablo ayoch yed' Jesús

(Mr 3.19-30; Lc 11.14-23; 12.10)

²²Ay jun viñ ix ic'jib'at d'a Jesús. Max ujilaj yilan viñ, max yalpaxlaj slolon viñ, yujto ixtab'il viñ yuj jun enemigo. Axo Jesús ix ac'an b'oxoc sc'ool viñ. Yuj chi' ix yilxi viñ, ix lolonxi viñ. ²³Axo eb' anima smasanil ix te sat sc'ool eb' yilani. Ix laj yalan eb':

—A jun viñ tic, ¿tecan a jun yirñtilal viñaj David viñ tañvab'il sja cuuj? xchi eb'.

²⁴Palta ayic ix yab'an juntzañ chi' eb' viñ fariseo, ix yalan eb' viñ:

—A jun viñ tic, syalton yic'anel eb' enemigo viñ, yujto a viñ Beelzebú, yajal eb' enemigo, a ayoch yed' viñ, xchi eb' viñ.

²⁵Axo Jesús, yojtaco tas van snaan eb' viñ chi', yuj chi' ix yalan d'a eb' viñ:

—A junoc nación spoj sb'a d'a yol yico', sjuvieli. Añejtona' junoc choñab', ma junoc pat spoj sb'a d'a yol yico', sjuvipaxeli. ²⁶ Añejtona', icha pax chi' viñ Satanás, tato spechel eb' yetenemigoal viñ, spojnacxom sb'a eb', ¿tom ol najtilax yopisio viñ? ²⁷ A ex tic tzeyala', yujto ayoch viñ Beelzebú ved'oc yuj chi' tzin pechel eb' enemigo chi'. Tato yel tzeyala', ¿mach ayoch yed' eb' e c'ayb'um chi' ayic spechanel eb' enemigo chi' eb'? Añejtona' eb' e c'ayb'um chi' sch'oxanel e paltail. ²⁸ Palta yujñej Yespíritu Dios tzin pechel eb' enemigo chi'. Yuj chi', scheclajeli to toxo ix och Dios yac' yajalil d'a e cal.

²⁹ Q'uinaloc ay junoc viñ te ay yip. Malaj junoc mach syal scomon och d'a yol spat viñ, syic'amb'at tastac ay d'a viñ. Añej tato tz'ac'ji ganar stzec'chajcan viñ aj pat chi', añej icha chi', syal yic'jib'at tastac ay d'a yol spat viñ chi'.

³⁰ A eb' mañ ayococh ved'oc, ajc'ool eb' d'ayin. A eb' max molb'ancot eb' anima d'ayin, a eb' spechan saclem eb' anima chi'.

³¹ Yuj chi', sval d'ayex, yalxoñej tas smul eb' anima, yalxoñej tas malaj svach'il syal eb', ol yal yac'ji lajvoc yuj Dios. Palta a eb' sb'uchvaj d'a Yespíritu Dios, mañxo ol ac'joclay nivanc'olal eb'. ³² A eb' tz'alan junoc chucal d'a in patic a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, syal yac'ji lajvoc smul eb'. Palta axo eb' sb'uchvaj d'a spatic Yespíritu Dios, a smul eb' chi', mañxo ol ec'b'atlaj, vach'chom ticnaic, vach'chom d'a junxo tiempoal toto ol javoc.

³³ Naec sic'lab'il, tato ay junoc te te' vach', vach' sat te' syac'a'. Tato ay junoc te te' chuc, chuc sat te' syac'a'. Yuj sat te' chi', scojtaquejel tas te'al te'. ³⁴ A ex tic, lajan ex icha juntzañ noc' chan. Malaj e vach'il. Yuj chi', ¿tom ay jab'oc tas vach' syal eyalani? Yujto añej tas ay d'a e pensar, añej chi' tzeyala'. ³⁵ Tato vach' co pensar, vach' scutej co b'a, yujto añej tas vach' chi' ay d'a co pensar. Axo ta chuc co pensar, chuc scutej co b'a, yujto añej chucal sco na'a. ³⁶ Yuj chi', sval d'ayex, ato yic ol ja jun c'ual yic ol ch'olb'itaj tas eyaji, jantacñej juntzañ lolonel malaj yopisio tzeyala', ol ch'olb'itaj tas eyaj yuuj. ³⁷ Yujto a Dios ol ex ch'olb'itan yuj tas tzeyala'. Ol yala', tato malaj e mul yuj tas slaj eyal chi', mato ay, xchi Jesús.

*A eb' c'anjinac yil junoc milagro
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)*

³⁸ Ay juntzañ eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés yed' juntzañ eb' viñ fariseo ix alan d'a Jesús:

—Ach co c'ayb'umal, co gana tza ch'ox junoc milagro quila', xchi eb' viñ d'ay.

³⁹ Yuj chi' ix yalan d'a eb' viñ:

—A ex d'a jun tiempoal tic, malaj e vach'il, mañoc d'a Dios tzeyac'och e pensar. Toñej tze c'an eyil junoc milagro, junoc sch'oxan spoder Dios. Palta a junoc milagro ol ch'oxjoc eyila', aton jun icha sch'oxnac Dios yed' jun viñ schecab' scuchan Jonás. ⁴⁰ A viñaj Jonás chi', oxo' c'ual, oxo' ac'val ec'nac viñ d'a yol sc'ool jun noc' nivan chay. Icha ajnac viñaj Jonás chi', icha chi' ol in aj pax a in tic, a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic. Oxe' c'ual, oxo' ac'val ol in ec' d'a yol luum. ⁴¹ Ayic ec' yalannaccanel yab'ixal Dios viñaj Jonás d'a eb' aj Nínive, snanac val sb'a eb'. Axo ticnaic, ayinec' eyed'oc, ec'to velc'och d'a yichañ viñaj Jonás chi', palta max e nalaj e b'a. Yuj chi', ato ol javoc jun c'ual yic ol ch'olb'itaj tas eyaji, a eb' aj Nínive chi', ol q'ue vaan eb', ol yalan e mul eb'. ⁴² Icha pax chi' jun ix yajal d'a Sur d'a peca', te najat cotnac ix, ul yab'annac sjelanil viñaj Salomón ix. Axo ticnaic, ay in ec' d'a tic, ec'to velc'och d'a yichañ viñ, palta max ul e c'amb'ej eyab' d'ayin. Yuj chi', ato ol javoc jun c'ual ayic ol ch'olb'itaj tas eyaji, ol q'ue vaan ix, ol yalan e mul ix.

A yab'ixal jun enemigo sc'ochxi d'a yed'tal
(Lc 11.24-26)

⁴³ Q'uinoloc ay jun enemigo tz'el d'a junoc anima ticnaic. Tz'ec' d'a tz'inan luum, sayan b'aj syic' yip. Palta max ilchaj yuuj. ⁴⁴ Yuj chi' snaani: Ol in pax d'a in pat b'aj cotnac in, xchi. Axo yic sc'ochxi, syilan jun anima chi', icha junoc pat mesesi yool, malaj yajal, vach' yilji. ⁴⁵ Yuj chi' smeltzajxib'at d'a spatic, sb'at yic'ancot ucvañocxo eb' enemigo ec'to schucal d'a yichañ. Svach' och cajan eb' smasanil d'a jun anima chi'. Yuj chi', ste juviel jun anima chi' icha d'a sb'ab'elal. Icha jun anima chi', icha chi' ol aj svach' juviel e pensar a ex tic, xchi Jesús d'a eb'.

A ix snun Jesús yed' eb' yuc'tac
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Vanto yalan Jesús d'a eb' anima chi', ix c'och ix snun yed' eb' yuc'tac. A d'a ti' pat ix c'och eb'. Sgana eb' sc'umej Jesús chi'. ⁴⁷ Yuj chi' ay jun viñ ix alan d'a Jesús:

—Ix ja ix a nun yed' eb' uc'tac d'a ti' pat. Sgana eb' slolon ed'oc, xchi viñ d'ay.

⁴⁸ Palta ix yalan Jesús d'a viñ:

—¿Mach ix in nun, mach eb' vuc'tac chi' tza na'a? xchi.

⁴⁹ Ix lajvi chi', ix sch'oxan eb' sc'ayb'um d'a viñ.

—Aton eb' tic, icha in nun, icha vuc'tac yaj eb'. ⁵⁰ Yujto a mach sc'ulan tas sgana in Mam d'a satchaari, aton eb' chi' icha vuc'tac, icha vanab', icha in nun yaji, xchi Jesús.

13

A yab'ixal viñ tzicumb'at iñat trigo
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ D'a jun c'ual chi', ix elta Jesús d'a yol pat. Ix b'at em c'ojan d'a sti' a' ñajab'.

² Tzijtun anima ix c'och b'aj ayec' chi'. Yuj chi', ix och d'a yol jun barco. Ata' ix em c'ojan. Axo eb' anima chi' ix can eb' d'a sti' a'. ³ Tzijtun juntzañ ab'ix ix yal d'a eb'. Ix yalan icha tic:

—Ay jun viñ ix b'at tzicojcanb'at iñat trigo. ⁴ Ayic van stzicanb'at ixim viñ, ay ixim ix emcan d'a yol b'e. Axo noc' much ix lojanq'ue ixim. ⁵ Ay juntzañxo ixim ix emcan d'a yib'añtac q'uen sam q'ueen, b'aj jab'ñej slumal. Elañchamel ix ja ixim, yujto quenñej slumal. ⁶ Palta axo yic ix el yoc c'u, elañchamel ix tacjiel ixim, yujto malaj val sch'añal yib' ixim. ⁷ Ay juntzañxo ixim ix emcan d'a scaltac añ añc'ultac. Axo ix te q'uib' juntzañ añ añc'ultac chi', ix satel ixim iñat chi' d'a scal añ. ⁸ Ay pax juntzañxo ixim ix emcan b'aj yax sat luum. A juntzañ ixim chi', ix satan ixim. Ay ixim ix yac' sat d'a cien. Ay ixim ix yac' sat d'a 60. Ay ixim ix yac' sat d'a 30. ⁹ A juntzañ tzeyab' tic, naec val sic'lab'il, xchi Jesús chi' d'a eb'.

Max nachajel slolonel Dios yuj eb' anima
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Axo eb' sc'ayb'um Jesús ix c'och d'a stz'ey. Ix sc'anb'an eb' d'ay:

—¿Tas yuj añej juntzañ ab'ix sch'oxanel c'ayb'ub'al tzal d'a eb'? xchi eb' d'ay.

¹¹ Yuj chi' ix yalan d'a eb':

—Añej d'ayex sch'ox c'o Mam Dios juntzañ tas mantalaj mach ojtannac, yic snachajel eyuuj tas tz'aj eyoch d'a yol sc'ab'. Palta axo d'a juntzañxo eb' quetanimail, max sch'oxlaj. ¹² Yujto a mach snib'ej snachajel yuuj, ayto tas ol

vach' nachajel yuuj. Axo eb' malaj sgana snachajel juntzañ tic yuuj, ol ic'joc ec' d'a eb'. ¹³ Yuj chi', añej juntzañ ab'ix sch'oxanel c'ayb'ub'al sval d'a eb'.

Yujto vach'chom syil junoc tas eb', scanxi eb' d'a ichriey ta'. Ichato malaj tas syil eb'. Añejtona', vach'chom syab' eb', palta max nachajel-laj yuj eb'.

¹⁴ Yuj eb' anima chi', icha tic ix aj yelc'och tas yalnaccan viñaj Isaías ayic yalannaccan viñ icha tic:

Val yel ol yab' eb', palta mañ ol nachajel-laj yuj eb'.

Val yel ol yil eb', palta mañ ol nachaj paxel-laj yuj eb'.

¹⁵ Yujto a eb' anima tic, toxo ix pitb'iel eb'.

Ichato macan schiquin eb', ichato smutz' sat eb', yic vach' max uji yilan eb', max yab' pax eb' yed' schiquin. Yuj chi' max nachajel-laj yuj eb'. Max sq'uex jab'oc spensar eb', max colchaj eb' vuuj, xchi Dios d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilciani.

¹⁶ Palta a ex tic, vach' eyico', jacan e sat eyilani, jacan pax e chiquin eyab'ani. ¹⁷ Val yel sval d'ayex, tzijtum eb' schecab' Dios d'a peca' yed' juntzañxo eb' te tojol sb'eyb'al, sgana eb' yilnac juntzañ tzeyil tic, palta maj yil-laj eb'. Sgana eb' yab'nac juntzañ tzeyab' tic, palta maj yab'laj eb'.

*A tas syalelc'och yab'ixal viñ tzicumb'at trigo
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)*

¹⁸ Aq'uec och e chiquin d'ayin. Ol val d'ayex tas syalelc'och yab'ixal viñ tzicumb'at iñat trigo. ¹⁹ A juntzañ iñat ix emcan d'a yol b'e, syalelc'ochi, ay eb' anima tz'ab'an slolonel Dios, chajtil tz'aj yoch eb' d'a yol sc'ab', palta max nachajel-laj yuj eb'. Axo viñ diablo sc'och d'a eb', syic'anel slolonel Dios chi' viñ d'a spensar eb'. ²⁰ Axo juntzañxo iñat ix emcan d'a yib'añ q'uen q'ueen, syalelc'ochi, ay juntzañxo anima tz'ab'an slolonel Dios. Nivanoc sq'uechaañ eb' schaani. ²¹ Palta malaj stec'anil eb'. Axo yic sja junoc yaelal, mato tz'ac'joch d'a yib'añ eb' yuj slolonel Dios, elañchamel sjuvixiel spensar eb'. ²² Axo juntzañxo iñat ix emcan d'a caltac añ'ultac, syalelc'ochi, ay juntzañxo eb' tz'ab'an slolonel Dios, palta te ilc'olalñej yaj eb' yuj juntzañ yic yolyib'añ q'uinal tic. Syac'an musansatil sb'a eb' yuj sb'eyumal. Yuj juntzañ chi', sjuviel eb' d'a slolonel Dios. Lajan tz'aj eb' icha ixim trigo malaj sat syac'a'. ²³ Palta axo juntzañ iñat ix emcan b'aj ay syaxil sat luum, syalelc'ochi, ay juntzañxo eb' tz'ab'an slolonel Dios, snachajel yuj eb'. A eb' chi', lajan eb' icha juntzañ iñat nivan sat syac'a'. Ay eb' lajan icha juntzañ iñat syac' sat d'a cien. Ay pax eb' icha juntzañ syac' sat d'a 60 yed' d'a 30, xchi Jesús.

A yab'ixal añ avalañ ay d'a scal ixim trigo

²⁴ Ix yalan junxo ab'ix tic Jesús d'a eb' sc'ayb'um:

—Ol val d'ayex chajtil tz'aj yoch eb' anima d'a yol sc'ab' Dios aj satchaañ. Lajan icha junoc viñ ix tzicanem yñat trigo te vach' d'a sat sluum. ²⁵ Axo d'ac'valil, vaynac viñ, ix c'och jun viñ ajc'ool d'a sluum viñ chi'. Ix stzicanem juntzañ iñat avalañ d'a scal strigo viñ chi'. ²⁶ Axo yic vanxo spoj ixim trigo chi', ix checlaji to ay añ avalañ d'a scal ixim. ²⁷ Yuj chi', axo eb' schecab' viñ aj luum chi' xid' alan d'ay: Mamin, a juntzañ iñat a tzicnaquem d'a jun a luum chi', te vach', palta ¿b'aj am ix cot juntzañ añ avalañ ix pac' d'a scal? xchi eb' d'a viñ. ²⁸ Tecan a junoc vajc'ool xid' tzicanem juntzañ chi' d'a scal ixim, xchi viñ d'a eb'. ¿Ay am a gana b'at co toq'uel juntzañ añ avalañ chi'? xchi eb' d'a viñ. ²⁹ Maay, yujto ayic ol e toc'anel juntzañ añ avalañ chi', ol el pax ixim trigo chi' yed'oc. ³⁰ Canocab'ñej icha chi' masanto ol jochchaj ixim trigo chi'. Ato ta' ol val d'a eb' in majan, ol stoc'anel juntzañ añ avalañ chi' eb'. Ol stzec'an eb' manojail, ol sñusantz'a eb'. Ol lajvoc chi', ol sjochannel ixim trigo chi' eb'

b'ian, ol smolb'ancan ixim eb' d'a yol spatil, xchi viñ d'a eb' schecab' chi', xchi Jesús.

A yab'ixal sat añ mostaza

(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Ix lajvi chi', ix yalanpax junxo ab'ix tic Jesús:

—Ol val d'ayex chajtil tz'aj sq'uib' sb'isul eb' anima yoch d'a yol sc'ab' Dios aj satchaani. A sb'isul eb' chi', lajan icha junoc iñat mostaza syavej junoc viñ d'a sat sluum. ³² A juntzañ iñat chi', yelxo te cotac d'a yichañ masanil juntzañxo iñat. Palta axo sq'uib'i, más nivac tz'aj d'a yichañ juntzañxo añ scavej d'a junjun ab'il. Lajan tz'aj icha juntzañ te te'. Axo noc' much, sc'och noc' d'a sc'ab', sb'oan so' noc' ta', xchi Jesús.

A yab'ixal yich pan

(Lc 13.20-21)

³³ Ix yalanpax junxo ab'ix tic Jesús d'a eb':

—Ol valxi d'ayex chajtil tz'aj sq'uib' sb'isul eb' anima yoch d'a yol sc'ab' Dios aj satchaani. Lajan icha jab' yich pan syac'och junoc ix ix d'a scal oxecoch echlab' harina. Masanil ixim harina chi' sipji yuuj, xchi Jesús.

Ab'ixñej juntzañ yalnac Jesús d'a eb' anima

(Mr 4.33-34)

³⁴ Ayic ix yalanel Jesús d'a scal eb' anima chi', añej juntzañ ab'ix ajaltac snachajeli, a ix yal d'a eb'. Añej juntzañ ab'ix chi' ix yac'lab'ej ayic ix yalanel d'a eb'. ³⁵ Icha chi' ix aj yelc'och tas tz'ib'ab'ilcan d'a peca' yuj jun schecab' Dios ayic ix yalani:

A juntzañ ab'ix ajaltac snachajeli, a ol val d'a eb' anima. Ol val juntzañ tas malaj mach ojtannac yictax ix b'ojican yolyib'añq'uinal tic yuj Dios, xchi d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcani.

A tas syalelc'och yab'ixal añ avalañ

³⁶ Axo Jesús, ix tac'lancañ sb'a yed' eb' anima chi', ix ochxi d'a yol pat. Ix och pax eb' sc'ayb'um yed'oc. Ix yalan eb' d'ay:

—A yab'ixal añ avalañ ix al chi', al d'ayoñ tas val syalelc'ochi, xchi eb' d'ay.

³⁷ Yuj chi' ix yalan d'a eb':

—A jun tzicumb'at iñat trigo te vach', syalelc'ochi, a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic. ³⁸ Axo jun luum chi', syalelc'ochi, aton yolyib'añq'uinal tic. A juntzañ iñat vach' chi', aton eb' ayoch d'a yol sc'ab' Dios. Axo juntzañ añ avalañ chi', aton eb' yic viñ diablo. ³⁹ A jun yajc'ool viñ aj luum chi', aton viñ diablo chi'. A jun tiempoal ol jochchajel ixim trigo chi', syalelc'ochi, aton yic ol lajvoquec' yolyib'añq'uinal tic. Axo eb' jochum trigo chi', aton eb' ángel. ⁴⁰ Icha stoc'jiel juntzañ añ avalañ chi' sñusjitz'aoc, icha chi' ol aj eb' anima ayic ol lajvoquec' yolyib'añq'uinal tic. ⁴¹ A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ol in checcot eb' vängel. Ol laj smolb'an juntzañ eb' tz'ac'an juvoquel spensar eb' yetanimail yed' juntzañxo eb' chuc sc'ulej. Ol lajic'joc el eb' b'aj ol in och Yajalil. ⁴² Axo syumchajcanb'at eb' d'a yol jun icha horno b'aj ayoch c'ac'. Ol laj oc' eb' ta'. Ol siq'ui'oc eb' yoq'ui. ⁴³ Axo eb' tojol sb'eyb'al, icha val yilji c'u, icha chi' ol aj yilji eb' d'a yol sc'ab' co Mam Dios. A val juntzañ tzeyab' tic, naec val sic'lab'il.

A yab'ixal jun tas c'ub'ab'il d'a yol luum

⁴⁴ A b'aj tz'och eb' anima d'a yol sc'ab' Dios aj satchaani, lajan icha junoc tas te vach', te caro stojol, c'ub'anel d'a yol luum. Ayic tz'ilchaj yuj junoc viñ vinac, d'a jun rato chi' svach' mucancañ viñ junelxo. Ste tzalaj viñ yuuj. Yuj chi' schoñel viñ masanil tas ay d'ay, yic smanan jun luum chi' viñ yicoc.

Ayab'ixal jun q'uen tori perla sb'i

⁴⁵ A b'aj tz'och eb' anima d'a yol sc'ab' Dios aj satchaari, lajan icha junoc manvajum tzeç' sayan juntzaari q'uen tori te caro stojol, perla sb'i. ⁴⁶ Tato ay junoc te vach' tz'ilchaj yuuj, te caro stojol, schoñel masanil tas ay d'ay, smanan jun perla chi' yicoc.

Ayab'ixal jun chimpa yamlab' chay

⁴⁷ Ol val junxo ab'ix tic d'ayex chajtil tz'aj yoch eb' anima d'a yol sc'ab' Dios aj satchaari. Lajan icha junoc chimpa yamlab' chay tz'ac'jiem yol a', tzijtum macañil noc' chay tz'ochcan d'a yol ch'ari. ⁴⁸ Axo yic sb'ud'ji ch'ari, syic'anq'ueta ch'ari eb' yamum chay chi', syic'anel eb' d'a sti' a'. Ata' tz'em c'ojan eb', sic'anel noc' vach' eb', smolb'an noc' eb' d'a yol junoc xuuc. Axo noc' schual, syumcanel noc' eb'. ⁴⁹ Icha chi' ol aj eb' anima, ayic ol lajvoquec' yolyib'aric'uinat tic, ol cot eb' ángel ul yiq'uel eb' chuc d'a scal eb' vach'. ⁵⁰ Axo syumjicanb'at eb' chi' d'a yol jun icha horno b'aj ayoch c'ac'. Ol te oc' eb' ta'. Ol siq'uic'oc eb' yoq'ui, xchi Jesús.

Ayopisio eb' sc'ayb'um Jesús

⁵¹ Ix lajvi chi' ix sc'anb'an Jesús d'a eb' sc'ayb'um:

—¿Tzam nachajel juntzaari tic smasanil eyuuj? xchi d'a eb'.

—Snachajel cuuj Mamin, xchi eb' d'ay.

⁵² —A ex tic, c'ayb'ab'il exxo, chajtil tz'aj yoch eb' anima d'a yol sc'ab' Dios aj satchaari. Yuj chi', syal eyac'an c'ayb'aj juntzaari ac' c'ayb'ub'al yed' juntzaari ojtacab'ilxo, xchi d'a eb'.

*Ayec' Jesús d'a Nazaret
(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)*

⁵³ A ix lajvi yalan juntzaari ab'ix chi' Jesús, ix elxi d'a jun lugar chi'. ⁵⁴ Ix c'ochxi d'a schoñab'. Ix och d'a yol spatil culto. Ata' ix sc'ayb'ej eb' anima. A eb' anima chi' toriej ix sat sc'ool eb' yuuj. Ix laj yalan eb':

—¿B'aj am ix sc'ayb'ej sjelanil jun viñ tic? ¿Tas syutej viñ sb'oan juntzaari milagro tic? ⁵⁵ A jun viñ tic, yuninal viñ viñ ricum te'. Axo ix snun viñ, aton ix María. Cojtac pax eb' yuc'tac viñ, aton viñaj Jacobo, viñaj José, viñaj Simón yed' viñaj Judas. ⁵⁶ Añejtona' pax eb' ix yanab'viñ, ayec' eb' ix d'a co cal. Yuj chi', ¿b'aj am ix yic' jun sjelanil viñ tic? xchi eb'.

⁵⁷ Yuj chi', toriej ix somchajel spensar eb' yuuj. Palta ix yalan Jesús chi' d'a eb':

—A eb' schecab' Dios, ay yelc'och eb' d'a yichaari eb' anima smasanil. Palta axo d'a yichaari eb' yetchoñab' eb' yed' d'a yichaari eb' jun yaj yed' eb' d'a yol spat, malaj yelc'och eb', xchi Jesús.

⁵⁸ Jayeriej milagro ix sb'o d'a jun lugar chi', yujto max yac'ochlaj eb' d'a sc'ool.

14

*A schamel viñaj Juan, viñ tz'ac'an bautizar
(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)*

¹ A d'a jun tiempoal chi', ix yab'an specal Jesús viñaj Herodes, aton viñ yajal d'a yol yic Galilea. ² Yuj chi' ix yalan viñ d'a eb' tz'ac'an servil:

—A jun viñ chi', aton viñaj Juan, viñ ac'jinac bautizar, ix pitzvixi viñ d'a scal eb' chammnac. Yuj chi' ay yopisio viñ sb'oan juntzaari milagro chi', xchi viñ.

³⁻⁴ Icha chi' ix yutej viñ yalani, yujto a viñ miljinaccham viñaj Juan chi'. Icha tic yuuj chammnac viñaj Juan chi': Ay jun viñ yuc'tac viñaj Herodes chi' scuchan Felipe. Herodías sb'i ix yetb'eyum viñaj Felipe chi'. A viñaj Herodes

chi' ix montanel ix yetb'eyum viñaj Felipe chi'. Yuj chi' a viñaj Juan chi' ix b'at alan d'a viñaj Herodes chi' icha tic:

—Mañ smojoc tzic' jun ix tic, xchi viñ.

Axo ix Herodías chi' ix ac'an sc'ool viñaj Herodes chi'. Yuj chi' ix checji yamjoc viñaj Juan chi', ix och viñ d'a preso, ix och q'uen cadena d'a viñ.

⁵ Sgana viñ smilancham viñaj Juan chi', palta xiv viñ d'a eb' anima, yujto ix nachajel yuj eb' anima chi' smasanil to a Dios ay schecab' viñaj Juan chi'.

⁶ Axo yic ix och sq'uiñal yab'ilal viñaj Herodes chi', ix yavtancot juntzañ eb' nivac vinac viñ. Axo ix yune' ix Herodías chi', ix c'och ix d'a yichañ eb', ix chañalvi ix. Te vach' scharñalvi ix ix yil viñaj Herodes chi'. ⁷ Yuj chi' ix yac' sti' viñ d'a ix, ix slocan sb'i Dios viñ:

—Yalñej tas junoc ol a c'an d'ayin, ol vac' d'ayach, xchi viñ d'a ix.

⁸ Axo ix snun ix, ix ac'an sc'uloc, yuj chi' ix yal ix d'a viñaj Herodes chi':

—Ac' sjolom viñaj Juan, viñ tz'ac'an bautizar d'ayin d'a yol junoc pultu, xchi ix.

⁹ Axo ix yab'an jun chi' viñ rey chi', ix te cus chañ viñ. Palta toxo ix sloc sb'i Dios viñ, ix yab'anpax eb' viñ ayec' yed' viñ. Yuj chi' ix yalan viñ to tz'ac'ji d'a ix.

¹⁰ Ix yac'an órden viñ to sb'at tzejpiel sjolom viñaj Juan chi' d'a preso.

¹¹ Slajvi chi', tz'ic'chajcot d'a yol junoc pultu. Icha chi' ix yutej eb'. Ix ac'ji sjolom viñaj Juan chi' d'a ix. Axo ix ix ac'an d'a ix snun chi'.

¹² Axo eb' sc'ayb'um viñaj Juan chi', ix c'och eb'. Ix yic'anb'at snivanil viñ eb', ix b'at smucanem eb'. Ix lajvi chi', ix b'at yalan eb' d'a Jesús tas ix aj viñaj Juan chi' schami.

Oye' mil vinac ix yac' va Jesús

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ A ix yab'an jun chi' Jesús, ix och d'a yol jun te' barco yed' eb' sc'ayb'um. Sch'ocojxoñej eb' ix b'at d'a jun lugar b'aj malaj anima. Palta ix yab'an eb' anima to sb'at eb'. Yuj chi' ix laj elta eb' d'a junjun choñab'. Ix laj b'at eb' d'a yoc yic sc'och eb' b'aj sc'och Jesús chi'. ¹⁴ Axo ix elta d'a yol te' barco chi', ix yilani, mañ jantacoc eb' anima ayxo ec' ta'. Yuj chi' ix oc' sc'ool d'a eb'. Ix yac'an b'oxoc sc'ool juntzañ eb' penaay ix ic'jib'at d'ay. ¹⁵ Axo d'a yemc'uallil, ix c'och eb' sc'ayb'um d'a stz'ey. Ix yalan eb':

—Ina vanxo yem c'u, palta d'a jun lugar tic malaj anima. Yuj chi', tecan vach' tza chec pax eb' anima tic d'a juntzañ aldea d'a slac'anil tic, yic vach' ol sman va sb'a eb' ta', xchi eb' d'ay.

¹⁶ —Mañ yovaliloc b'at sman va sb'a eb'. Aq'uec va eb' a ex tic, xchi Jesús d'a eb' sc'ayb'um chi'.

¹⁷ —Palta oye'ñej ixim pan qued'nac yed' cha pitañ noc' chay, xchi eb' d'ay.

¹⁸ —Iq'ueccot d'ayin, xchi Jesús d'a eb'.

¹⁹ Ix lajvi chi', ix yalan d'a eb' anima to tz'em c'ojan eb' d'a jun ac'lic b'aj ayec' chi'. Ix yic'ancharañ ol lecharañ pan chi' yed' cha pitañ noc' chay chi'. Ix q'ue q'uelan d'a satchaañ, ix yac'an yuj diosal yuuj. Ix xepanb'at ixim pan chi'. Ix lajvi chi', ix yac'anb'at d'a eb' sc'ayb'um chi'. Axo eb' ix pucanb'at d'a scal eb' anima chi'. ²⁰ Ix va eb' smasanil, ix b'ud'ji eb'. Ayic ix lajvi sva eb' chi', ix smolanq'ue vaan lajchavexo xuuc ixim ix yac' sobre eb' sc'ayb'um chi'. ²¹ Oye' mil eb' viñ vinac ix va'i. Axo eb' ix ix yed' eb' unin ix va'i, maj b'isjoclay eb'.

B'eynac Jesús d'a sat a'ñajab'

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Ix lajvi chi', ix yalan Jesús d'a eb' sc'ayb'um to tz'ochxi eb' d'a yol te' barco chi', yic sb'ab'laj c'axpajcanec' eb' d'a a' chi'. Axo Jesús ixto cani, ix

yalan quilcob'a d'a eb' anima chi'. ²³ Ix lajvi stac'lan sb'a yed' eb', ix b'at d'a jun tzalan, yic slesalvi ta'. Axo yic ix q'uic'b'i, ayec' ta' sch'ocoj. ²⁴ Axo eb' sc'ayb'um, van snañalb'i yec'c'och eb' d'a snañal a'. Palta pural sb'ey te' barco chi' yuj a', yujto ov sja ic' d'a yichañ eb'. ²⁵ Axo yic ayto sach'i, ix c'och Jesús d'a stz'ey eb'. Van sb'eyb'at d'a sat a'. ²⁶ Ayic ix yilan eb' sc'ayb'um chi' sb'ey d'a sat a', ix te xiv eb' yuuj. Ix el yav eb' yuj xivljal. Ix laj yalan eb':

—Tecan to lab' jun squil tic, xchi eb'.

²⁷ Palta ix yal Jesús d'a eb':

—Tec'an tzeyutej e b'a. A in. Mañ ex xivoc, xchi d'a eb'.

²⁸ Axo ix yalan viñaj Pedro d'ay:

—Mamin, tato yel a ach, avtej in b'at ed' ta', yic ol in b'eyb'at d'a sat a' yic tzin c'och d'ayach, xchi viñ d'ay.

²⁹ —Cotañ, xchi d'a viñ.

Yuj chi' ix elta viñ d'a yol te' barco chi'. Ix b'eyb'at viñ d'a sat a' yic sc'och viñ d'a Jesús chi'. ³⁰ Axo ix yab'an viñ, te ov ic', ix xivq'ue viñ. Yuj chi' ijan ix b'at viñ d'a yich a', ix el yav viñ.

—Mamin, colin, xchi viñ.

³¹ Yed'ñej chi', ix b'at yamji sc'ab' viñ yuj Jesús, ix yalan d'a viñ:

—A ach tic, te jab'ñej tzin ac'och d'a a c'ool. ¿Tas yuj tzac' chab'c'olal? xchi d'a viñ.

³² Axo yic ix och eb' d'a yol te' barco chi', ix och vaan jun ic' chi'. ³³ Axo eb' ayec' d'a yol te', ix em cuman eb' d'a yichañ Jesús. Ix yalan eb':

—Val yel a ach tic, Yuninal ach Dios, xchi eb' d'ay.

B'oxinac sc'ool eb' penaay d'a Genesaret

(Mr 6.53-56)

³⁴ Ix c'axpajec' eb' d'a a' chi'. Ix c'och eb' d'a Genesaret. ³⁵ Axo ix yilan eb' anima to a Jesús, ix laj yalanel eb' d'a juntzañ lugar chi'. Yuj chi' ix ic'jib'at masanil eb' penaay d'ay. ³⁶ Ix sc'anab' eb' syam jab'oc sti' spichul. A eb' ix yamani, ix b'oxican sc'ool eb' yuuj.

15

A juntzañ tas tz'ac'an juvoquel co pensar

(Mr 7.1-23)

¹ Ay juntzañ eb' viñ fariseo yed' eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés, ix cot eb' viñ d'a Jerusalén. Ix smolb'an sb'a eb' viñ b'aj ayec' Jesús. Ix sc'anb'an eb' viñ d'ay:

² —¿Tas yuj max sc'anab'ajeb' sb'eyb'al eb' co mam quicham eb' a c'ayb'um? ¿Tas yuj max sb'iquel sc'ab' eb' ayic sva eb' icha sley eb' co mam quicham chi'? xchi eb' viñ d'ay.

³ Yuj chi' ix yalan Jesús d'a eb' viñ:

—A exxo tic, ¿tas yuj max e c'anab'ajeb' juntzañ schecnab'il Dios? Añej juntzañ sley eb' co mam quicham tze c'anab'ajeb'. ⁴ Yalnaccan Dios icha tic: Ayocab' yelc'och e mam e nun d'a e sat. A mach sb'ajan smam snun, smiljichamoc, xchi Dios. ⁵ Palta a exxo tic, tzeyala' to mañ yovaliloc scolvaj junoc mach d'a smam snun. Tato ay junoc tz'alan d'a smam snun: Max yal in colvaj d'ayex, yujto masanil tas ay d'ayin, a Dios ay yico', tato xchi, te vach' tzeyab'i. ⁶ A exxo tic tzeyala', tato ay mach tz'alan icha chi', mañox yovaliloc scolvaj d'a smam snun. Icha chi' tzeyutej eyixtanel schecnab'il Dios, yujto añej juntzañ sley eb' co mam quicham chi' tze c'anab'ajeb'. ⁷ Chab' sat ex. Yel ton val tas yalnaccan viñaj Isaías eyuuj icha tic:

⁸ A eb' anima tic, aŕej yed' sti' eb' syal vach' lolonel d'ayin. Palta axo spensar eb', najat yajcaneli.

⁹ Nivanoc tzul yaq'uem sb'a eb' d'ayin. Aŕej juntzaŕi schecnab'il anima syac' eb' c'ayb'ajoc, xchi Dios d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcani, xchi Jesús chi' d'a eb' viŕi.

¹⁰ Ix lajvi chi', ix yavtancot eb' anima. Ix yalan d'a eb':

—Ab'ec. Nachajocab' eyuuj tas svala': ¹¹ A juntzaŕi tas scac'och d'a co ti', max oŕi juviel-laj yuuj d'a yichaŕi Dios. Palta a juntzaŕi tas tz'elta d'a co ti', a tzoŕi juanel d'a yichaŕi, xchi d'a eb'.

¹² Yuj chi', ix c'och eb' sc'ayb'um d'a stz'ey. Ix yalan eb':

—¿Ojtac ama to ix te cot yoval eb' viŕi fariseo chi' yuj jun ix al chi'? xchi eb' d'ay.

¹³ Ix yalanpax d'a eb':

—Jantacŕej juntzaŕi te te' maŕi avab'iloc yuj co Mam Dios ayec' d'a satchaŕi, ol toc'joc'queta te' yed' sch'aŕial yib'. Yuj chi', icha junoc te te' stoc'jiq'ueta yed' sch'aŕial yib' chi', icha chi' ol aj eb'. ¹⁴ Yuj chi', yilxo eb'. Lajan eb' icha junoc mach max uji yilani, nivanoc squetzb'at junocxo mach max uji pax yilani. Q'uinaloc ay junoc mach max uji yilani, squetzanb'at junocxo mach max uji yilan chi' yed'oc, syeth'atej sb'a eb' d'a junoc vitz schavaŕil, xchi Jesús.

¹⁵ Axo ix yalan viŕtaj Pedro d'a Jesús:

—Al d'ayoŕi tas syalelc'och jun ab'ix ix al d'a eb' fariseo chi', xchi viŕi d'ay.

¹⁶ Yuj chi' ix yalan Jesús:

—¿Tom max nachajpaxel jun chi' eyuuj? ¹⁷ ¿Tom maŕi eyojtacoc? A tas scac'och d'a co ti', a d'a yol co c'ool tz'emc'ochi, axo d'a junxo rato, tz'elxicani.

¹⁸ Palta a juntzaŕi tas tz'elta d'a co ti', a d'a co pensar spitzvicoti. Aton juntzaŕi chi' tzoŕi juanel d'a yichaŕi Dios. ¹⁹ Yujto a d'a spensar eb' anima spitzvi chuc pensaril, miloj anima, ajmulal, elc'al, testigoal d'a es yed' b'uchumtaquil. ²⁰ Aton juntzaŕi chi' tz'ic'an sjuviel eb' anima d'a yichaŕi Dios. Palta vach'chom max co b'iquel co c'ab' tzoŕi va'i, max oŕi juviel-laj d'a yichaŕi Dios, xchi Jesús.

*A jun ix ix maŕi israeloc yac'nacoch Jesús d'a sc'ool
(Mr 7.24-30)*

²¹ Ix lajvi chi', ix b'atxi Jesús. Ix c'och d'a yol yic Tiro yed' d'a Sidón. ²² Ata' ay jun ix maŕi israeloc, aj Canaán ix. Ix c'och ix d'a Jesús. Ix avaj chaŕi ix d'ay:

—Mamin, yiŕtil ach viŕtaj David, oc'oc val a c'ool d'ayin. Ay jun ix vune' ayoch jun enemigo d'ay. Syab' val syail ix yuuj, xchi ix d'ay.

²³ Palta max tac'vilaj d'a ix. Axo ix c'och eb' sc'ayb'um d'a stz'ey, ix yalan eb' d'ay:

—Octom tza chec meltzaj jun ix tic, yujto maŕi jantacoc yavaj ix d'a co patic, xchi eb' d'ay.

²⁴ Ix lajvi chi', ix tac'vi Jesús:

—Aŕej d'a eb' quetisraelal chec'il in cot yuj Dios. Yujto icha yaj juntzaŕi noc' calnel sateq'u, icha chi' yaj eb', xchi.

²⁵ Palta ix ec'b'at ix d'a yichaŕi eb'. Ix em cuman ix d'a yichaŕi Jesús. Ix yalan ix d'ay:

—Mamin, colvajaŕi d'ayin, xchi ix d'ay.

26 —Palta mañ vach'oc tato stoc'jiec' yooch eb' uninab'il, tz'ac'jib'at d'a noc' yunetac tz'i', 15.26 xchi Jesús d'a ix.

27 Palta ix tac'vi ix d'ay:

—Yel ton Mamin, palta a noc' yunetac tz'i' chi' sic'anq'ue sc'ajil yooch eb' uninab'il d'a yalañ smexa viñ aj pat, xchi ix d'ay.

28 Yuj chi' ix yalanxi d'a ix:

—A ach tic, svila' tzac' val och Dios d'a a c'ool. Yuj chi', b'oocab' icha tas tza nib'ej chi', xchi d'a ix.

A d'a jun rato chi', ix b'oxican sc'ool ix yune' ix chi'.

Tzijtum eb' b'oxinac sc'ool yuj Jesús

29 Ix lajvi chi', ix b'atxi Jesús. Ix b'eyb'at d'a sti' a' ri'jab' yic Galilea. Ix c'och d'a jun tzalan. Ix em c'ojan ta'. 30 Mañ jantacoc eb' anima ix c'och b'aj ayec' chi'. Ix ic'jicot juntzañ eb' max yal sb'eyi, eb' max uji yilani, eb' max yal sloloni yed' eb' malaj sc'ab'. Tzijtumto juntzañxco eb' penaay ix ic'jicot d'ay. Ix ic'jicot eb' d'a yichañ Jesús. Axo ix ac'an b'oxoc sc'ool eb'. 31 A eb' max yal sloloni, ix lolonq'ue eb', a eb' malaj sc'ab', ix b'oxi eb'. A eb' max yal sb'eyi, ix b'eyxi eb'. Añeja' eb' max uji yilani, ix yilxi eb'. Ayic ix yilan juntzañ chi' eb' anima, ix te sat sc'ool eb'. Ix yalan vach' lolonel eb' d'a Dios.

Ix ac'ji va chañe' mil eb' vinac

(Mr 8.1-10)

32 Ix yavtancot eb' sc'ayb'um Jesús, ix yalan d'a eb':

—Tz'oc' in c'ool yuj juntzañ anima tic, yujto chab'jitax jacan eb' d'ayin. A ticnaic mañxa tas sva eb'. Max yal in c'ool tzin chec pax eb' d'a spat, tato max va eb' sb'ati. Ay smay tz'el yip eb' d'a yol b'e, xchi d'a eb'.

33 —Palta tzijtum eb'. ¿Tas ol cutoc cac'an va eb' d'a jun tz'inan luum tic? xchi eb' sc'ayb'um chi'.

34 —¿Jaye' ixim pan eyed'nac? xchi d'a eb'.

—Uqueñej ixim yed' jay c'otañ noc' chay, xchi eb' d'ay.

35 Ix lajvi chi', ix yalan d'a eb' anima chi' to tz'em c'ojjab' eb' d'a sat luum.

36 Ix yic'ancharañ ixim pan chi' yuquil yed' jay c'otañ noc' chay chi'. Ix yac'an yuj díosal d'a Dios yuuj. Ix xepañb'at ixim pan chi' yed' noc' chay chi'. Ix yac'an d'a eb' sc'ayb'um. Axo eb' ix pucanb'at d'a eb' anima chi'. 37 Ix va eb' smasanil, ix b'ud'ji eb'. A ix lajvi sva eb', uqueto xuuc ixim ix yac' sobre ix smolq'ue eb' sc'ayb'um chi'. 38 Chañe' mil eb' viñ vinac ix va'i. Axo eb' ix ix yed' eb' unin, maj b'isjoclaj eb'. 39 Ix lajvi chi', ix yalan quilcob'a Jesús d'a eb' anima chi'. Ix ochxi d'a yol te' barco. Ix b'at d'a yol yic Magadán.

16

A eb' c'anjinac yil junoc milagro d'a Jesús

(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

1 Ay juntzañ eb' fariseo yed' eb' saduceo ix c'och d'a Jesús, yujto sgana eb' yac'an proval. Yuj chi' ix sc'an yil junoc milagro eb' scot d'a satchaañ. 2 Palta ix yalan Jesús d'a eb':

—A ex tic, ay b'aj tzeyal icha tic d'a yemc'ualil: A q'uc'an maxtzac yac'laj riab', yujto van stz'a asun, xe chi. 3 Ay b'aj tzeyal pax d'a q'uirib'alil: A ticnaic musan, te q'uc' asun, ol yac' riab', xe chi. Jelan eyilan juntzañ asun, tzeyalani tato ol yac' riab', mato maay. Ay juntzañxco yechel sch'oxan tas yaj

15.26 15:26 A mach b'aj ix sb'ab'laj sch'oxej sb'a Jesús, aton d'a eb' israel, schoñab' Dios, palta a ix Sirofenisa mañ israeloc ix, yuj chi' syal Jesús yuj eb' uninab'il yed' noc' yunetac tz'i'.

jun tiempoal tic, palta ina max nachajel juntzañ chi' eyuuj. Yuj chi', chab' sat ex. ⁴ A ex tic, te chuc ex, mañoclañ d'a Dios tzeyac'och e pensar. Yuj chi' toñej tze c'an eyil junoc milagro scot d'a Dios. Palta añej jun milagro ol ac'joc eyila', aton jun icha sch'oxnac Dios yed' viñaj Jonás, xchi d'a eb'.

Ix lajvi chi', ix el d'a stz'ey eb', ix b'ati.

A juntzañ c'ayb'ub'al syal eb' fariseo

(Mr 8.14-21)

⁵ Ix b'at Jesús yed' eb' sc'ayb'um d'a junxo sc'axepal a' ñajab'. Axo eb' sc'ayb'um chi', maj snalaj eb' yic'b'at ixim pan yic sva'a. ⁶ Ix yalan Jesús d'a eb':

—Ab'ec tas sval tic. Tzeyil val e b'a yuj yich span eb' fariseo yed' yuj yich span eb' saduceo, xchi d'a eb'.

⁷ Yuj chi' ix yalub'tañan eb' yuj juntzañ ix yal chi'.

—Syal icha chi', yujto maj quic'cotlaj ixim co pan, xchi eb'.

⁸ Axo Jesús yojtaxco tas van yalan eb'. Yuj chi' ix yalanpax d'a eb':

—¿Tas yuj tzeyala' to malaj ixim e pan? Tevelñej tzeyac'och Dios d'a e c'ool. ⁹ ¿Tom añeja' max nachajel eyuuj? ¿Tom max e nacoti ayic vac'annac oye' pan d'a oye' mil vinac, jayeto xuuc yac'nac sobre e molnaxciq'uei?

¹⁰ Yed' vac'annac pax uque' pan d'a chañe' mil vinac, ¿tom max e nacoti jayeto xuuc yac'nac sobre e molnaxciq'uei? ¹¹ Ayic ix valan d'ayex yuj yich span eb' fariseo yed' yich span eb' saduceo, ¿tas yuj max nachajel eyuuj tas syalelc'ochi? A e naani to a ixim pan svala', xchi d'a eb'.

¹² Ayic ix yalan juntzañ chi' Jesús, ichato chi' ix nachajel yuj eb' to mañoc yich pan b'aj syil sb'a eb', palta aton d'a juntzañ c'ayb'ub'al syal eb' fariseo yed' eb' saduceo.

Yalnac viñaj Pedro to a Jesús, aton Cristo

(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Ayic ix c'och Jesús yed' eb' sc'ayb'um d'a yol yic Cesarea yic Filipino, ix sc'anb'an d'a eb':

—A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ¿mach in am yalan eb' anima tzeyab'i? xchi d'a eb'.

¹⁴ —Ay eb' tz'alani, tob' a ach tic Juan ach, viñ ix ac'an bautizar. Ay pax eb' tz'alani tob' Elías ach. Ay pax eb' tz'alani, tob' Jeremías ach, mato junocxo schecab' Dios ec'nac d'a peca', xchi eb' d'ay.

¹⁵ —Xal ex tic, ¿mach in e naani? xchi d'a eb'.

¹⁶ Axo viñaj Pedro ix tac'vi d'ay, ix yalan viñ icha tic:

—A achton tic, Cristo ach, Yuninal ach Dios pitzan, xchi viñ d'ay.

¹⁷ Yuj chi' ix yalanxi Jesús d'a viñ:

—Simón, yuninal ach viñaj Jonás, te vach' ico', yujto a jun ix al tic, mañoclañ junoc anima ix ac'an nachajel uuj, palta aton in Mam ayec' d'a satchaañ, a ix ac'an nachajel uuj. ¹⁸ A in sval d'ayach, a ach ton Pedro ach. (Pedro syalelc'ochi, q'ueen.) A d'a yib'añ jun tenam chi' ol in b'o viglesia. A viglesia chi', mañ ol ac'joc ganar eb' yuj spoder chamel. ¹⁹ A d'ayach ol vac' sllaveal yic tz'och eb' anima d'a yol sc'ab' Dios aj satchaañ. A tas ol ala' to ay yovalil d'a yolyib'añq'uinal tic, ay pax yovalil d'a satchaañ. Añejtona' a tas ol ala' to malaj yovalil d'a yolyib'añq'uinal tic, malaj pax yovalil d'a satchaañ, xchi Jesús d'a viñ.

²⁰ Ix lajvi chi', ix yalan d'a eb' sc'ayb'um chi':

—Ayta b'aj tzeyala' to a in tic Cristo in, xchi d'a eb'.

*Ayocto yalancan Jesús yuj schamel**(Mr 8.31–9.1; Lc 9.22-27)*

²¹ A d'a jun tiempoal chi', ix och ijan Jesús yalan d'a eb' sc'ayb'um tas ol ja d'a yib'arñ. Ix yalani:

—Yovalil ol in b'at d'a Jerusalén. Ata' ol ac'jococh d'a vib'arñ yuj eb' ichamtac vinac ay yopisio, eb' sat sacerdote yed' eb' c'ayb'um d'a ley Moisés. Ol in smilcham eb', palta axo d'a schab'jial, ol in pitzvocxi, xchi d'a eb'.

²² Palta axo viñaj Pedro ix ic'anelta Jesús chi' sch'ocoj, yic syac'lan viñ scachani.

—Mamin, mañ ichocta' sgana Dios. A juntzañ ix al chi', mañ ol jalaj d'a ib'arñ, xchi viñ d'ay.

²³ Palta ix och val q'uelan Jesús d'a viñ, ix yalani:

—Elarñ d'a in stz'ey ach Satanás, yujto a gana tzac' somchajel in pensar. Mañoclay juntzañ tas yic Dios b'aj tzac'och a pensar. Añej juntzañ yic anima tza na'a, xchi d'a viñ.

²⁴ Ix lajvi chi', ix yalanpax d'a eb' sc'ayb'um:

—Tato ay mach sgana tz'och in c'ayb'umoc, yovalil mañxo yicoc sb'a sch'ocoj. Sb'ecocab' sb'a yab'an syail vuuj, taxoñej scham d'a te' culus. Tato icha chi', ochocab' tzac'an vuuj. ²⁵ Yujto a eb' sgana scol sb'a d'a yolyib'arñq'uinal tic, ol satel sq'uinal eb' d'a junelñej. Axo eb' sb'ec sb'a scham vuuj, aton eb' chi' ol scha sq'uinal d'a junelñej. ²⁶ Q'uinaloc tato squiquej masanil tas ay d'a yolyib'arñq'uinal tic, palta tato tzoñ satcanel d'a junelñej, ¿tas co ganar? ¿Tasto val ol cac' stojoloc yic tzoñ colchajeli? ²⁷ Yujto a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, a yed' spider in Mam ol in ja yed' eb' vángel. Axo vac'an spac chi' d'a junjun anima, icha tastac ix sc'ulej eb'. ²⁸ Val yel sval d'ayex, ay juntzañ ex ayex ec' d'a tic, manto ex chamlay, olto eyil in javi, ol in och Yajalil, xchi d'a eb' sc'ayb'um chi'.

17*Q'uexmajnac yilji Jesús**(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)*

¹ Ob'xitax chi', axo Jesús ix ic'anb'at viñaj Pedro, viñaj Jacobo yed' viñ yuc'tac viñ scuchan Juan. Sch'ocojil eb' ix b'at yed'oc d'a jun nivan tzalan.

² Ata' ix q'uexmaj yilji Jesús d'a yichañ eb'. Veei ix aj sat icha yoc c'u, axo spichul, te sac ix aj icha saquilq'uinal. ³ Axo d'a jun rato chi', ix ul sch'ox sb'a viñaj Moisés yed' viñaj Elías. Ix lolon eb' yed' Jesús. ⁴ Yuj chi' ix yalan viñaj Pedro d'a Jesús chi':

—Mamin, te vach' cajec' d'a tic. Tato a gana, sco b'o oxeoc lechpat, jun ico', jun yic viñaj Moisés yed' jun yic viñaj Elías, xchi viñ.

⁵ Van to yalan viñaj Pedro chi', ix c'och jun asun. Ix em moyan d'a yib'arñ eb'. Toxoñej veei yilji. Ix lajvi chi', ix ab'chaj jun lolonel d'a scal asun chi', ix yalani:

—Aton jun tic Vuninal, te xajanab'il vuuj. Tzin tzalaj val yed'oc. Aq'uecoch e chiquin d'a tas syala', xchi.

⁶ Ayic ix yab'an jun chi' eb' sc'ayb'um, ix em lachaljoc eb'. Ix te xivb'at eb'.

⁷ Yuj chi' ix c'och Jesús d'a stz'ey eb'. Ix maslaj eb' yuuj.

—Q'ueañec vaan. Mañ ex xivoc, xchi d'a eb'.

⁸ Axo ix yilan eb', mañxalaj mach ayeq'ui. Axoñej Jesús ayeq'ui. ⁹ Ayic van yemxita eb' d'a jun tzalan chi', ix yalan Jesús d'a eb':

—Ayta b'aj tzeyalelta jun ix eyil chi'. A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ato yic ol in pitzvocxi d'a scal eb' chamnac, ato ta' ol eyaleli, xchi d'a eb'.

¹⁰ Ix lajvi chi', ix sc'anb'an eb' sc'ayb'um chi' d'ay:

—A eb' c'ayb'um d'a ley Moisés, syal eb': A viñaj Elías, yovalil ol b'ab'laj javoc, xchi eb'. ¿Tas am yuj syal eb' icha chi'? xchi eb' d'a Jesús.

¹¹ Ix yalanxi d'a eb':

—Yel ton syal eb', yovalil ol javoc viñaj Elías chi', yic sna sb'a eb' anima.

¹² Palta sval d'ayex unacxoc' viñ. Palta max nachajel yuj eb' tato a viñ. Yuj chi', yutejnac viñ eb' icha val sgana. Icha pax chi' ol aj vab'an syail yuj eb' a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, xchi Jesús d'a eb' sc'ayb'um chi'.

¹³ Icha chi' ix aj snachajel yuj eb' to aton viñaj Juan, viñ ac'annac bautizar, ix yal Jesús.

B'oxinac sc'ool jun unin ayoch jun enemigo d'ay

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴ Axo ix c'ochxi eb' b'aj ay jun ñilarñ anima. Ix c'och jun viñ d'a Jesús, ix em cuman viñ d'a yichañ, ix yalan viñ d'ay:

¹⁵ —Mamin, ¿ma max oc' a c'ool d'a jun vuninal? Scot numnaj d'a sjolom. Te ya yaj yuuj. Tzijtum elxo sb'at d'a yol c'ac' yed' d'a yol a' yuuj. ¹⁶ Ix vic'cot d'a eb' a c'ayb'um tic, palta maj b'olaj sc'ool yuj eb', xchi viñ d'a Jesús.

¹⁷ Yuj chi' ix yalan Jesús chi':

—A ex tic, max eyac'och Dios d'a e c'ool, te pit ex. Inai, ayxo tiempo ay in ec' eyed'oc. ¿B'aq'uiñto val ol nachajel eyuuj? Svab' val syail eyuuj. Ixiqec b'at iq'ueccot viñ unin chi', xchi.

¹⁸ Axo ix c'och viñ unin chi' d'a Jesús, ix stuman jun enemigo ayoch chi' d'a viñ. Yuj chi' ix el jun enemigo chi' d'a viñ. D'a jun rato chi', ix b'oxican sc'ool viñ yuuj.

¹⁹ Axo yic ix can Jesús sch'ocoj yed' eb' sc'ayb'um, ix sc'anb'an eb' d'ay:

—¿Tas am yuj maj el jun enemigo chi' cuuj? xchi eb' d'ay.

²⁰⁻²¹ —Maj el-laj yujto max eyac' val och Dios d'a e c'ool. Val yel sval d'ayex, tato tzeyac'och Dios chi' d'a e c'ool, vach'chom jab'ñej, icha junoc pitañ sat añ mostaza, ol yal eyalan icha tic d'a jun vitz tic: Elañ d'a ed'tal tic, ixic d'a junocxo lugar, xe chi. Tato icha chi', ol el eyuuj. Masanil tas ol yal eyuuj tato yel tzeyac'och Dios d'a e c'ool, xchi d'a eb'.

Ayocto ix yalan can Jesús yuj schamel

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

²² Ayic molanxoc' Jesús yed' eb' sc'ayb'um d'a yol yic Galilea, ix yalan d'a eb':

—A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ol in ac'jococh d'a yol sc'ab' eb' anima. ²³ Ol in smilancham eb'. Axo d'a schab'jial, ol in pitzvocxoc, xchi d'a eb'.

Ayic ix yab'an juntzañ chi' eb', ix te cus eb'.

A jun tumin stecjiel yuj stemplo Dios

²⁴ Ayic ix c'och eb' d'a Capernaum, a eb' tecumel tumin yuj stemplo Dios xid' alan d'a viñaj Pedro:

—A viñ e C'ayb'umal tic, ¿tzam yac' q'uen tumin viñ stecjiel yic stemplo Dios? xchi eb' viñ.

²⁵ —Syac' q'uen viñ, xchi viñ d'a eb'.

Axo yic ix c'ochxi viñaj Pedro d'a yol pat, a Jesús ix b'ab'laj alan d'a viñ:

—Simón, ¿tas tza na'a? A juntzañ tumin stecjiel yuj eb' rey, ¿mach am tz'ac'ani? ¿Am eb' yuninal eb' tz'ac'ani, mato a eb' anima? xchi d'a viñ.

²⁶ —A eb' anima, xchi viñ.

Yuj chi', ix yalanxi Jesús d'a viñ:

—Tato icha chi', a eb' uninab'il, mañ yovaliloc syac' eb'. ²⁷ Palta malaj co gana somchaj sc'ool eb'. Yuj chi', ixic d'a sti' a' ñajab'. B'at aq'uem q'uen anzuelo d'a yol a'. A jun noc' b'ab'el chay syamchaj uuj, tzic'q'ueta noc'. Axo d'a yol sti' noc' ol ilchaj jun tumin uuj. C'ocb'il ol yab' jun tumin stecjel chi' d'ayon. Yuj chi' tzic'cot jun tumin chi', b'at ac'an d'a eb' tecumel tumin chi' cuuj co chavañil, xchi d'a viñ.

18

¿Mach am junoc más nivan yelc'ochi?

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ A d'a jun tiempoal chi', ix c'och eb' sc'ayb'um Jesús d'ay. Ix sc'anb'an eb': —¿Mach am junoc más nivan yelc'och d'a yol sc'ab' Dios aj satchaari? xchi eb' d'ay.

² Axo Jesús ix avtancot jun unin, ix yac'anoch d'a scal eb'. ³ Ix yalan d'a eb': —Val yel sval d'ayex, tato max e q'uex e pensar; tato mañ lajanoc tz'aj e pensar icha eb' unin, max yal eyoch d'a yol sc'ab' Dios aj satchaari. ⁴ Yuj chi', a eb' te emnaquil syutej sb'a icha jun unin tic, añej eb' te nivan yelc'och ta'.

⁵ A mach schaan junoc anima lajan icha jun unin tic, yujto vic jun anima chi', a in tzin scha'a.

⁶ Palta tato ay mach tz'ac'an somchaj spensar junoc anima tzin ac'anoch d'a sc'ool, aton junoc icha spensar eb' unin tic, chuc yic jun chi'. Octom b'ab'el spixjioch junoc nivan q'uen d'a sjaj, syumjicanb'at d'a yol a' mar yic sjic'vichamoc, yach'an manto yac' somchaj spensar jun anima chi'. Tato icha chi', más vach' yico'. ⁷ Ob'iltac eb' anima yuj juntzañ tas tz'ac'an somchajel spensar. Masanil tiempo ay juntzañ chi', palta a val eb' tz'ac'an somchajel spensar eb' yetanimail, te chuc yic eb'.

⁸ Tato a junoc e c'ab', ma junoc eyoc tzex ic'anb'at d'a chucal, más vach' tze tzepeli, tzeyumaneli, yujto vach'chom mañ ex tz'acanoc, tato ol e cha e q'uinal d'a junelñej, te vach' eyico'. Palta vach'chom tz'acan e c'ab' yed' eyoc, tato ol ex b'atcan d'a scal jun c'ac' malaj b'aq'uiñ stupi, te chuc eyico'. ⁹ Tato a junoc yol e sat tzex ic'anb'at d'a chucal, más vach' tzeyiq'uelta, tzeyumaneli. Yujto vach'chom junñej yol e sat, tato ol e cha e q'uinal d'a junelñej, te vach' eyico'. Palta vach'chom tz'acan yol e sat, tato ol ex b'atcan d'a scal c'ac' d'a inferno, te chuc eyico'.

A yab'ixal junoc noc' calnel satnac

(Lc 15.3-7)

¹⁰⁻¹¹ Mañ e patiquejel eb' unin tic. Sval d'ayex to a eb' ángel stañvan junjun eb', masanil tiempo ayec' eb' yed' co Mam Dios d'a satchaari.

¹² Q'uinaloc ay junoc mach ay junoc ciento scalnel. Tato satb'at junoc, syactancan noc' 99 b'aj ayec' chi', sb'at sayan noc' satcan chi'. ¹³ Tato tz'ilchaj noc' yuuj, ste tzalaj yuj noc'. Axo noc' 99 ayec' chi', ichato max tzalaj yuj noc'.

¹⁴ Icha pax chi' co Mam ay d'a satchaari. Malaj sgana ay junoc d'a scal eb' unin tic sateli.

Yovalil scac' nivanc'olal d'a junocxo anima

(Lc 17.3)

¹⁵ Tato ay junoc uc'tac tz'och smul d'ayach, b'at al d'ay sch'ocoj to ix och smul d'ayach. Tato scha yab' d'ayach, tzac' ganar a montan jun uc'tac chi'.

¹⁶ Palta tato max scha yab' d'ayach, tzic'b'at jun chavañocxo mach, b'at yalan eb' d'ay. Ayocab' chavañi oxvañoc testigo, yic vach' ay yip masanil tas tz'alji, icha syal d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani. ¹⁷ Palta tato añeja' max scha yab'i, tzal d'a iglesia. Tato añeja' max scha yab' pax d'a eb', canocab' ichñej ta'. Icha

junoc comon anima d'a ch'oc chořab'il, ma junoc tecumel tumin, ichocab' ta' tz'ajcan d'a ichař.

¹⁸ Val yel sval d'ayex, a tas ol eyala' to ay yovalil d'a yolyib'ařiq'uinal tic, a jun chi' ay pax yovalil d'a satchaari. Ařeřtona', a tas ol eyala' to malaj yovalil d'a yolyib'ařiq'uinal tic, a jun chi' malaj pax yovalil d'a satchaari.

¹⁹ Svalan pax d'ayex, tato ay chavařoc ex lajanřeř e naan tas ol e c'ana', axo co Mam Dios ayec' d'a satchaari ol ac'an d'ayex, ²⁰ yujto a b'aj ay chavař oxvařoc anima smolb'ej sb'a, yic syalan sb'a eb' d'ayin, ayinec' yed' eb', xchi Jesuř.

²¹ Axo viřaj Pedro ix c'och d'a stz'ey, ix yalan viř d'ay:

—Mamin, tato ay junoc vuc'tac tzijtum el tz'och smul d'ayin, řjayel svac' nivanc'olal d'ay? řYovalil am svac' nivanc'olal uqeloc? xchi viř.

²² —Sval d'ayach, mař uqelocřeř tzac' nivanc'olal. Vach'chom 500 el^{18.22} tz'och smul d'ayach, yovalil ařeřja' tzac'řeř nivanc'olal, xchi Jesuř.

A yab'ixal jun viř max ac'an nivanc'olal

²³ Ol val d'ayex chajtil ol aj eb' ayxo och d'a yol sc'ab' Dios aj satchaari. Lajan icha sb'ojunoc viř rey sb'o yaj scuenta yed' eb' tz'ac'an servil. ²⁴ Ayic ix och ijan sb'oan yaj juntzař scuenta viř chi', ix ic'jicot jun viř tz'ac'an servil, mařxo b'ischajb'enoc^{18.24} jantac sb'oc viř d'a viř rey chi'. ²⁵ Palta a jun viř chi', malaj stumin viř. Yuj chi' ix yal viř rey chi' to yovalil schořijel viř^{18.25} yed' ix yetb'eyum, eb' yunilal yed' jantacřeř tas ay d'a viř, talaj stupchajel sb'oc viř chi'. ²⁶ Axo viř tz'ac'an servil chi', ix em cuman viř d'a yichař viř rey chi'. Ix tevioch viř d'a viř: Mamin, ac' in nivanc'olal. Jab'jab'il ol in tup in b'oc chi' smasanil d'ayach, xchi viř. ²⁷ Yuj chi', ix yil sc'ol viř rey chi' d'a viř. Ix ac'jican lajvoc sb'oc viř smasanil. Ix el viř d'a libre. ²⁸ Axo yic ix el viř d'a libre chi', ix ilchajel jun viř yetmunlajvumal viř yuuj, ay jab' sb'oc viř d'a viř.^{18.28} Yuj chi' ix och b'inb'in viř d'a sjaj viř, ix yalan viř: Ac'cot a b'oc chi' d'ayin val ticnaic, xchi viř. ²⁹ Palta ix em cumnaj jun viř ay sb'oc chi' d'a yichař viř. Ix tevi viř d'a viř: Ac' in nivanc'olal. Jab'jab'il ol in tup in b'oc chi' d'ayach smasanil, xchi viř. ³⁰ Palta maj yal sc'ool viř ix yac' nivanc'olal viř. Yuj chi', ix ic'jib'at viř d'a preso yuj viř, masanto ix stup sb'oc viř chi' d'a viř. ³¹ Axo ix yilan juntzařxo eb' viř yetmunlajvumal viř chi' tas ix sc'ulej viř, ix te och eb' viř ilc'olal yilani. Yuj chi' ix b'at yal eb' viř d'a viř rey chi', tas ix sc'ulej viř. ³² Axo viř rey chi', ix checan avtajcot viř. Ix yalan viř: Ach in checab', puch vinac ach. Inai, ix vac' lajvoc a b'oc chi' smasanil, yujto ix al a b'a d'ayin. ³³ Octom val ix il a c'ol d'a viř etb'eyum chi', icha ix oc' in c'ool d'ayach, xchi viř. ³⁴ Yuj chi', ix te cot yoval viř rey chi'. Ix ac'jioch viř d'a preso yuj viř. Ix yalan viř to tz'ac'jioch yaelal d'a yib'ař viř masanto stup sb'oc viř chi'. ³⁵ Yuj chi', a ex tic, tato max eyac' nivanc'olal d'a eb' eyuc'tac eyanab' d'a smasanil e c'ool, icha chi' ol ex yutocxi co Mam Dios ay d'a satchaari, xchi Jesuř d'a eb'.

18.22 **18:22** Ix yal Jesuř: "70 el d'a uc'tac" xchi, (quen max elc'och d'a 500). Ato a spensar eb' israel, a jun nũmero 7 chi', te tz'acan d'a yol sat eb', yuj chi' 70 el d'a uc'tac, syalelc'ochi to max ofř tzac'van co b'isani jayel tz'och smul junoc mach d'ayori, yovalil scac' nivanc'olal d'ay. **18.24** **18:24** Lajurfe' mil talento ix aj yalan Jesuř. **18.25** **18:25** A d'a pecataxo, schořji anima d'a checab'oc. **18.28** **18:28** Cien denario ix aj yalan Jesuř.

19

*Yalnac Jesús yuj eb' spuc sb'a
(Mr 10.1-12; Lc 16.18)*

¹ Ix lajvi yalan juntzañ chi' Jesús, ix elxi d'a Galilea b'aj ayec' chi'. Ix c'och d'a yol yic Judea d'a sc'axepalec' a' nivan Jordán. ² Tziztum eb' anima ix och tzac'an yuuj. Ix ac'ji b'oxoc sc'ool eb' penaay ta' yuuj.

³ Ay juntzañ eb' fariseo ix c'och d'ay. Sgana eb' yac'an proval. Yuj chi' ix sc'anb'an eb':

—*¿Ay am sleyal spuc sb'a junoc viñ vinac yed' ix yetb'eyum yalñej tas yuuj? xchi eb'.*

⁴ Yuj chi', ix yalan d'a eb':

—*¿Tom manta b'aj tzeyil d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani, atax yic sb'oannac yolyib'arñq'uinal tic Dios, b'ob'il viñ vinac yed' ix ix? ⁵ Yalnaccani: Yuj chi', a viñ vinac, yovalil syactejan smam snun viñ, yic junxoñej tz'ajcan viñ yed' ix yetb'eyum. Axo eb' schavañil, ichato junxoñej nivanil tz'aj eb', xchi Dios.*

⁶ Yel mañxo chavañoc eb', junxoñej yaj eb'. Yuj chi', a eb' junxoñej yajcan yuj Dios, max yal-laj yac'anoch sb'a anima yic spucan sb'a eb', xchi Jesús d'a eb'.

⁷ Ix yalanxi eb' d'ay:

—*¿Palta tas yuj yalnaccan viñaj Moisés to a viñ vinac syal yac'an yumal yic pucobj'ail viñ d'a ix yetb'eyum, slajvi chi' schecan pax ix viñ? xchi eb' d'ay.*

⁸ —Yuj e pital, yuj chi' yalnaccan viñaj Moisés to syal e pucan e b'a yed' ix eyetb'eyum chi'. Palta atax sb'oannac yolyib'arñq'uinal tic Dios, mañ ichocta' yajcan yuuj. ⁹ Yuj chi', sval d'ayex, a mach spuc sb'a yed' ix yetb'eyum, syic'an junocxo ix, tz'em viñ ajmulal. Arñej tato tz'em ix d'a mul yed' junocxo vinac, syal spucan sb'a viñ yed' ix, xchi d'a eb'.

¹⁰ Axo eb' sc'ayb'um ix alan d'ay:

—*Tato icha chi', más am vach' max cac'och ix quetb'eyum, xchi eb'.*

¹¹ Yuj chi' ix yalan d'a eb':

—*Palta mañ masaniloc anima stechaj yuj jun tzeyal chi'. Arñej eb' tz'och Dios yed'oc, arñej eb' stechaj yuuj. ¹² Ay juntzañ eb', atax d'a yaljub'al aytaxon palta yaj eb'. Yuj chi' max yal yoch yetb'eyum eb'. Ay pax eb' toto sjuvi yuj eb' yetanimail. Yuj chi' max yal yoch yetb'eyum eb'. Ay pax eb' max yac'ochtaxon yetb'eyum, yujto axoñej Yajalil eb' ay d'a satchaari sgana syac' servil. A eb' tz'ac'an techaj jun tic, techajocab' yuj eb', xchi Jesús d'a eb'.*

*A eb' unin ix ic'jib'at d'a Jesús
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)*

¹³ Ix lajvi chi', ay juntzañ eb' unin ix yic'b'at eb' anima d'a Jesús, yic syaq'uec' sc'ab' d'a sjolom eb', slesalvi yuj eb'. Palta axo eb' sc'ayb'um ix cachanoch vaan eb'.

¹⁴ Palta ix yalan d'a eb' sc'ayb'um chi':

—*Chaecot eb' unin d'ayin. Mañ e cach eb' sja d'ayin. Yujto arñej eb' lajan spensar icha eb' unin tic, arñej eb' ol yal yoch d'a yol sc'ab' Dios aj satchaari, xchi d'a eb'.*

¹⁵ Ichato chi', ix yac'anec' sc'ab' d'a sjolom eb'. Ix lajvi chi', ix el d'a jun lugar chi'.

*A jun viñ quelem b'eyum ix lolon yed' Jesús
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)*

¹⁶ A junel, ay jun viñ quelem ix c'och d'a Jesús. Ix yalan viñ d'ay:

—*Ach in vach' C'ayb'umal, tzin c'anb'ej d'ayach, ¿tas vach' tzin c'ulej yic vach' ol in cha in q'uinal d'a junelñej? xchi viñ d'ay.*

17 —¿Tas yuj tzin al vach'il? Junrtej mach vach', aton Dios, malaj junocxo. Tato a gana tza cha a q'uinal, c'anab'ajej juntzarí checnab'il tic, xchi Jesús d'a viñ.

18 —¿Tastac juntzarí checnab'il tzin c'anab'ajej chi'? xchi viñ d'ay.

—Mañ e mulcham eyetanimail. Mañ ex em ajmulal. Mañ ex elc'anoc. Mañ e naq'ue lolonel d'a spatic eb' eyetanimail. 19 Ayocab' yelc'och e mam e nun d'a e sat. Ichaocab' eya'ílan e b'a, ichaocab' chi' e xajanan eb' ay d'a spatic schiquin e pat.

20 —Atax in cotoch uninal, tzin c'anab'ajej juntzarí checnab'il tic smasanil. Yuj chi' ¿tasto val in paltail? xchi viñ.

21 —Tato a gana mañxa jab'oc a paltail, ixic, b'at choñcanel smasanil tastac ay d'ayach. Tzac'an stojol d'a eb' meba', yuj chi' ol a cha a b'eyumal d'a satchaarí. Ichato chi' b'ian, tzach jaxi, axo och chi' in c'ayb'umoc, xchi Jesús d'a viñ.

22 Ayic ix yab'an juntzarí chi' viñ, cusc'olalxo ix pax viñ, yujto mañ jantacoc tas ay d'a viñ.

23 Ix lajvi chi', ix yalanxi Jesús d'a eb' sc'ayb'um:

—Val yel sval d'ayex, a eb' b'eyum, tato ol och eb' d'a yol sc'ab' Dios aj satchaarí, te pural ol och eb'. 24 Svalan d'ayex: Q'uinaloc ay junoc noc' camello, ¿tom ol yal yec' noc' d'a yixal junoc q'uen acxa? Icha chi' yaj eb' b'eyum. Yelxo val pural ol och eb' d'a yol sc'ab' Dios, xchi d'a eb'.

25 Ayic ix yab'an jun chi' eb' sc'ayb'um, ix te sat sc'ool eb'. Ix laj yalan eb':

—Tato icha chi', ¿mach eb' ol colchaj jun? xchi eb'.

26 Yuj chi', ix och q'uelan Jesús d'a eb', ix yalani:

—A jun tic malaj junoc anima syal yuuj. Palta artej Dios syal yuuj. Yujto masanil tas syalñej yuuj, xchi d'a eb'.

27 Axo viñaj Pedro ix alan d'ay:

—Mamin, a oñ tic, ix cactejcan masanil tas ay d'ayorí, oñ och a c'ayb'umoc. Yuj chi', ¿tas am spac ol co cha'a? xchi viñ.

28 —Val yel sval d'ayex, ato yic ol ac'b'ocxi masanil tastac, ato ta' ol e cha spac eyico'. A in Ac'b'íl in cot yuj Dios voch animail tic, ol in em c'ojan d'a in c'oynub', b'aj ol checlajel in poder. A exxo ix ex och in c'ayb'umoc tic, ol ex em c'ojan e lajchavaril d'a junjun e c'oynub'. Ol e ch'olb'itan yaj eb' quetisraelal slajchavil macarí. 29 A mach syactejcan spat vuuj, mato yuc'tac, yanab', mato smam snun, ma yuninal, mato sluum syactejcan vuuj, a jun chi', te nivan spac ol scha'a. Artejtona' ol schaan sq'uinal d'a junelñej. 30 Ay eb' anima nivan yelc'och d'a co cal ticnaic. Palta a eb' chi', tzijtum eb' malaj jab'oc ol aj yelc'och d'a jun tiempoal chi'. Artejtona', ay eb' malaj jab'oc yelc'och d'a co cal ticnaic, palta a d'a scal eb' chi', ay eb' nivan ol aj yelc'och d'a jun tiempoal chi', xchi Jesús d'a eb'.

20

A jun ab'ix yic eb' munlajvum

1 Ix yalan Jesús d'a eb' sc'ayb'um icha tic:

—Ol val d'ayex tas tz'aj yoch eb' anima d'a yol sc'ab' Dios aj satchaarí. A junel, ay jun viñ patrón ayto sach'i ix q'ue vaan. Ix b'at viñ say eb' smajan yic smolanel sat te' uva eb'. 2 Ayic ix ilchaj eb', ix yac' strato viñ yed' eb'. Ix yalan viñ d'a eb' to jun denario ol stup sc'u junjun eb' viñ. Ichato chi' b'ian, ix checjib'at eb' d'a smunlajel viñ chi'. 3 Axo d'a q'uec'ualilxo, ix b'at viñ d'a mercado. Ix yilan viñ to ay juntzañxo eb' viñ toñej ayeq'ui. 4 Yuj chi' ix yalan viñ d'a eb' viñ: Tato e gana tze say munlaj e b'a, ixiquec munlajel d'ayin. Tz'acan ol vac' e tojol, yalñej jantac ol ex munlajoc, xchi viñ. Yuj

chi' ix b'at eb' viñ d'a viñ munlajel chi'. ⁵ Axo d'a chimxoc'ual, ix b'atxi viñ. Arñeja' lajan ix yutej viñ yac'anxi strato yed' juntzarñxo eb' viñ, icha ix yutej viñ d'a q'uec'ualil. Arñeja' icha chi' ix yutej viñ d'a tz'eymajc'ualxo. ⁶ Axo d'a yemxoc'ualil, ix b'atxi viñ d'a mercado chi'. Axo ix yllan viñ, ay juntzarñxo eb' viñ torñej ayeq'ui, ix yalanpax viñ d'a eb' viñ: ¿Tas yuj torñej ayex ec' d'a tic tz'ec' c'u? xchi viñ. ⁷ Malaj mach tzoñ manani, xchi eb' viñ d'a viñ. Tato icha chi', ixiquec, munlajatec jab'oc d'ayin. Ol vac' e tojol icha syal jantac ol ex munlajoc, xchi viñ. ⁸ Axo d'a q'uec'b'alxo, ix yalan viñ d'a jun viñ scaporal: Avtejcot eb' viñ in majan chi', tza tupan eb' viñ. A eb' viñ tzac'anto ix och d'a in munlajel chi', a eb' viñ tza b'ab'laj tupej. Axo eb' viñ b'ab'el ix ochi, tzac'anto tza tup eb' viñ, xchi viñ. ⁹ Yuj chi', a eb' viñ yemxoc'ualil ix ochi, a eb' viñ ix b'ab'lajc'och scha stojol. Junjun denario ix scha eb' viñ stojoloc. ¹⁰ Axo eb' viñ ix b'ab'laj och d'a smunlajel chi', a snaan eb' viñ to más nivan stojol eb' viñ ol scha'a. Palta arñejtona' junjunñej denario ix scha eb' viñ. ¹¹ Ayic ix schaan stojol eb' viñ chi', ix cot voval eb' viñ d'a viñ patrón chi'. ¹² Ix yalan eb' viñ: Ach co patrón, a eb' viñ ix och d'a slajvub'xo munlajel, junxoñej hora ix yac' eb' viñ qued'oc, palta lajan co tojol ix ac' yed' eb' viñ. Palta a oñ tic plural ix ec' c'u cuuj, mañ jantacoc c'ac' ix cab'i, xchi eb' viñ. ¹³ Axo viñ patrón chi' ix alan d'a jun viñ d'a scal eb' viñ: Ach vamigo, mañ chucoc svutej in b'a d'ayex. Inai, jun denario ix cutej cotrato. ¹⁴ Yuj chi', cha a tojol. Ixic. Axo juntzarñxo eb' viñ tzac'anto ix och d'a in munlajel, a in d'a in gana, tz'acan svac' stojol eb' viñ. ¹⁵ Yujto a in, vic in tumin. Max yal scot oval d'ayin, yujto vach' svutej in b'a d'a junjun anima, xchi viñ. Icha chi' syal jun ab'ix tic. ¹⁶ Yuj chi', a eb' malaj yelc'och ticnaic, más nivan ol aj yelc'och eb'. Axo eb' nivan yelc'och ticnaic, mañxalaj ol aj yelc'och eb' ta', xchi Jesús d'a eb'.

Ayocto ix yalancan Jesús yuj schamel
(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Axo Jesús van sb'atxi d'a yol b'e yed' eb' ajun yed'oc, van sb'at eb' d'a Jerusalén. Ayic van sb'ey eb', ix yavtanelta eb' sc'ayb'um slajchavañil d'a scal eb' anima chi'. Ix yalan d'a eb':

¹⁸ Inai, ticnaic van co b'at d'a Jerusalén. A in tic, vach'chom Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail, palta ol in ac'jococh d'a yol sc'ab' eb' viñ sacerdote yed' d'a yol sc'ab' eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés. Ol yac'och chamel eb' viñ d'a vib'añ. ¹⁹ Ol in ac'jococh d'a yol sc'ab' eb' mañ israeloc. Ol in sb'uch eb'. Ol in smac'an eb'. Ol in culusajq'ueoc. Axo d'a schab'jial, ol in pitzvocxoc, xchi d'a eb'.

A tas sc'annac ix snun viñaj Jacobo yed' viñaj Juan
(Mr 10.35-45)

²⁰ A ix yetb'eyum viñaj Zebedeo, ix c'och ix d'a Jesús yed' chavañ eb' yune', aton viñaj Jacobo yed' viñaj Juan. Ix em cuman ix d'a yichañ, yujto sgana ix sc'an jab'oc tas d'ay. ²¹ Yuj chi' ix yalan d'a ix:

—¿Tas a gana tza c'an d'ayin? xchi.

—Ayic ol ach och Yajalil, comonoc tza cha em c'ojan eb' viñ vune' tic d'a a tz'ey, jun viñ d'a a vach', axo junxo viñ d'a a q'uexañ, xchi ix d'ay.

²² Ix yalan Jesús d'a eb' viñ schavañil:

—Max nachajel-laj eyuj tas tze c'an d'ayin. ¿Tom ol techaj yaelal eyuuj icha ol in utaj a in tic? xchi d'a eb' viñ.

—Ol techajoc, xchi eb' viñ d'ay.

²³ —Val yel ol ex ac'joc proval icha ol in utajoc. Icha ol vab' syail a in tic, icha chi' ol aj eyab'apax syail. Palta a in tic, malaj valan vic ex vac'an em

c'ojan d'a in vach' ma d'a in q'uexañ. Yujto a co Mam Dios b'ojinaccani mach eb' ol em c'ojan ta'. Yuj chi' ol ac'joc d'a eb', xchi Jesús d'a eb' viñ.

²⁴ Axo lajuñvarixo eb' sc'ayb'um, ayic ix yab'an juntzañ chi' eb', ix cot yoval eb' d'a eb' chavañ chi'. ²⁵ Yuj chi' ix avtajcot eb' slajchavartil yuj Jesús. Ix yalan d'a eb':

—Eyojtacxo, a eb' ayoch yajalil d'a junjun nivac choñab', a eb' tz'ac'an mandar. Axo eb' nivac vinac, yajal ton yaj eb' d'a yib'añ eb' anima. ²⁶ Palta a ex tic, mañ ichocta' ol aj d'a e cal. Tato ay mach sgana nivan tz'aj yelc'och d'a e cal, yovalil tz'och ex yac' servil. ²⁷ A mach sgana sat tz'aj d'a e cal, yovalil tz'och e checab'oc. ²⁸ Ichin pax ta' a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, mañ yujoc in yac'an servil eb' anima in javi, palta yuj ul vac'an servil eb', in ja vac'cham in b'a yuj eb', yic vach' tzijtum mach ol colchaj vuuj, xchi d'a eb'.

Jacvinac sat chavañ vinac yuj Jesús
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Ayic van yelxi eb' d'a Jericó, tzijtum anima ix och tzac'an yuj Jesús. ³⁰ Axo d'a ti' b'e, c'ojanem chavañ vinac max uji yilani. Axo ix yab'an eb' to van yec' Jesús, te chañ ix avaj eb':

—Mamin, ach Yiñtilalcan viñtaj David, ¿tom max oc' a c'ool d'ayoñ? xchi eb' d'ay.

³¹ Palta axo eb' anima ix cachan eb' yic tz'em numan eb'. Palta masñej ix avaj chañ eb':

—Mamin, ach Yiñtilal can viñtaj David, ¿tom max oc' a c'ool d'ayoñ? xchi eb'.

³² Yuj chi', ix och vaan Jesús, ix yavtancot eb':

—¿Tas e gana tzex vutej? xchi.

³³ —Mamin, co gana tza jac co sat, xchi eb'.

³⁴ Ix oc' sc'ool Jesús d'a eb'. Ix maslaj sat eb' chi' yuuj. D'a jun rato chi' ix jacvi sat eb', ix och tzac'an eb' yuuj.

21

C'ochnac Jesús d'a Jerusalén
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Axo yic van sc'och Jesús yed' eb' sc'ayb'um d'a slac'anil Jerusalén, ix c'och eb' d'a choñab' Betfagé, d'a yich lum tzalan scuch Olivo. Axo Jesús ix checanb'at chavañ eb' sc'ayb'um. ² Ix yalan d'a eb':

—Ixiquez d'a jun aldea d'a quichañib'at tic. Ata' ol ilchaj jun noc' nun b'uru eyuuj, etzanoch noc'. Aypaxec' jun noc' quelem yune' noc' yed'oc. Tze tijelta noc' schavañil, tzeyic'ancot noc' d'a tic. ³ Tato ay mach tas tz'alan d'ayex, tzeyalan d'a eb': Ay ol och noc' yuj Cajalil. Ol ul cac'xican noc' d'a jun rato, xe chi, xchi Jesús d'a eb'.

⁴ Icha chi' ix aj yelc'och tas tz'ib'yajcan yuj jun schecab' Dios d'a peca', ayic ix yalan icha tic:

⁵ Tzeyal d'a eb' aj choñab' Sion icha tic:

Ina sja e Reyal d'ayex. Emnaquil sja yed' jun noc' b'uru. Ayq'ue d'a yib'añ jun noc' quelem b'uru, yune' jun noc' nun b'uru, xe chi, xchi d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani.

⁶ Ix b'at eb' sc'ayb'um chi'. Ix sc'anab'ajej eb' icha ix yal Jesús. ⁷ Ix yic'ancot jun noc' nun b'uru chi' eb' yed' jun noc' quelem b'uru chi' d'a Jesús. Axo eb' sc'ayb'um chi' ix ac'anq'ue spichul stz'amoc noc'. Ix lajvi chi' ix q'ue Jesús d'a yib'añ noc' quelem b'uru chi'. ⁸ Ayic van sb'ey noc', tzijtum eb' anima

ix laj slich'em spichul^{21.8} d'a yol b'e b'aj van sb'eyb'at chi'. Ay pax eb' ix laj xicanelta te c'ab'tac te' ay xii. Ix laj yac'anem eb' d'a yol b'e. ⁹Axo eb' b'ab'el yed' eb' tzac'an, ix laj yalanq'ue eb':

—Yuj val Dios d'a jun Yirñtilalcan viñtaj David. Calec vach' lolonel d'a viñ chech'ılcoť yuj Dios Cajal. Caq'uec yuj diosal d'a Dios aj satchaarı, xchi eb'.

¹⁰ Ayic ix c'och Jesús d'a yol choñab' Jerusalén, masanil anima ix laj somchaj chaañ. Ix laj yalan eb':

—¿Mach jun sja tic? xchi eb'.

¹¹ Axo eb' ñilanec' yed' Jesús ix alani:

—Aton Jesús, aj Nazaret yic Galilea. Aton jun tic schecab' Dios, xchi eb'.

*Ix pechjielta eb' anima yuj Jesús d'a yamaq'uıl stemplo Dios
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)*

¹² Ix lajvi chi', ix och Jesús d'a yol yamaq'uıl stemplo Dios. Ix spechanelta eb' choñvajum yed' eb' manvajum. Ix laj sločan pač'ıaj smexa eb' q'uexum tumın yed' xila eb' choñum paramuch.^{21.12} ¹³ Ix yalan d'a eb':

—Icha tic yalnaccan Dios d'a Slolonel Tz'ib'ab'ılcani: A in pat ol aljoc yuuj to yicñej lesal yaji, xchi. Palta a ex tic, icha junoc ñaq'ueen b'aj sc'ub'ejel sb'a eb' elc'um, icha chi' tzeyutej, xchi d'a eb'.

¹⁴ Ayic ayec' d'a yamaq'uıl stemplo Dios chi', ay juntzañ eb' max uji yılan ix c'och d'ay yed' juntzañ eb' max yal sb'eyi. Ix b'oxican eb' yuuj. ¹⁵ Palta axo eb' viñ sat sacerdote yed' eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés, ix yil juntzañ milagro eb' viñ ix sb'o chi'. Ix yab'anpax eb' viñ to ay juntzañ eb' unin tz'alan d'a yamaq'uıl stemplo Dios chi': Yuj val Dios d'a jun Yirñtilalcan viñtaj David, xchi eb'. Yuj chi' ix te cot yoval eb' viñ. ¹⁶ Ix yalan eb' viñ d'a Jesús:

—¿Tom max ab' tas syal eb' unin tic? xchi eb' viñ d'ay.

—Svab' yalan eb'. ¿Tom malaj b'aj tzeyil d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ılcani, b'aj tz'alji icha tic d'a co Mam Dios?

A eb' unin yed' eb' van to schuni, a eb' tzac'ıab'ej yic syal vach' lolonel eb' d'ayach.

Icha chi' syala', xchi Jesús d'a eb' viñ.

¹⁷ Ix lajvi chi', ix b'atxi Jesús chi', ix can eb' yuuj. Ix elxi d'a Jerusalén chi', ix c'och d'a Betania. Axo ta' ix ec' jun ac'val.

*Tacjinaquel jun te' higo yuj Jesús
(Mr 11.12-14,20-26)*

¹⁸ Axo d'a q'uiriñib'alil, van spax Jesús d'a Jerusalén ix och svejel. ¹⁹ Axo ix yılan, ay jun te' higo d'a ti' b'e. Ix c'och d'a te', palta malaj junoc sat te' ix ilchaj yuuj. Toñej c'ayum xil te'. Yuj chi' ix yalan d'a te':

—Mañxa b'aq'uiñ ol ach satanoc, xchi d'a te'.

D'a jun rato chi', ix tacjiel te'. ²⁰ Ayic ix yılan jun chi' eb' sc'ayb'um, ix sat sc'ool eb'.

—¿Tastaxıaj yuj junñej rato ix tacjiel jun te' tic? xchi eb'.

²¹ Val yel sval d'ayex, tato tzeyac'och Dios d'a e c'ool, tato malaj e chab'c'olal, yalñej junoc tas ol yal eyuuj. Mañocñej tas icha ix vutej jun te' tic ol yal eyuuj. Vach'chom ol eyal d'a jun tzalan tic: Elañ d'a ed'tal tic. Yumb'at a b'a d'a yol a' ñajab', tato xe chi, ol yalñej eyuuj icha chi'. ²² Yalñej tas tze c'ana' ayic tzex lesalvi, ol ac'joc d'ayex tato tzeyac'och d'a e c'ool, xchi d'a eb'.

21.8 **21:8** Sya q'uem spichul anima yed' xiltac te te' d'a yoltac b'e, yuj sch'oxanel eb' to stzalaj eb' ayic sjavi junoc rey, ma junocxo mach nivan yelc'ochi. **21.12** **21:12** Schoñvi noc' eb' anima d'a yamaq'uıl templo yuj yac'ji noc' silab'il. Yuj chi' schoñchaj noc' ta'. Ay pax eb' q'uexum tumın ta', yic sq'uexji stumin eb' anima scot d'a juntzañxo ch'oc choñab'il, yic syal smanan silab' eb'. Tzıjtum mach sıxıtej eb' d'a spatıc juntzañ chi'.

*A yopisio Jesús**(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)*

²³ Ix ochxi Jesús d'a yol yamaq'uul stemplo Dios. Ix sc'ayb'an eb' anima ta'. Axo eb' viñ sat sacerdote yed' eb' viñ ichamtac vinac d'a scal eb' israel chi', ix c'och eb' viñ, ix sc'anb'an eb' viñ d'ay:

—¿Tas elc'ochi, yuj chi' a comon b'oej juntzañ chi' evi? ¿Mach val ac'jinac opisio chi'? xchi eb' viñ.

²⁴ Yuj chi' ix yalan Jesús chi' d'a eb' viñ:

—Añejtona', ol in c'anb'ejpax junoc tas d'ayex. Tato ol eyal d'ayin, ol valpax d'ayex mach ac'jinac vopisio in b'oan juntzañ chi'. ²⁵ ¿Mach ac'jinac yopisio viñaj Juan, yic yac'annac bautizar eb' anima viñ? ¿Am Dios ix ac'ani, mato anima? Alec d'ayin, xchi d'a eb' viñ.

Yuj chi', ix slajtian sb'a eb' viñ yuj juntzañ ix yal chi'. Ix laj yalanq'ue eb' viñ:

—¿Tas ol cutoc calan d'ay? Tato scala' to a Dios ac'jinac yopisio viñ, axom ol yalan d'ayori: ¿Tas yuj maj eyac'och viñ d'a e c'ool jun? xchama. ²⁶ Palta tato scala' to yicñej anima yopisio viñ, ay smay yuj eb' anima, yujto a viñaj Juan chi', schecab' Dios yaj viñ snaan eb' smasanil, xchi eb' viñ.

²⁷ Yuj chi' ix yalan eb' viñ d'a Jesús:

—Mañ cojtacocljaj, xchi eb' viñ d'ay.

—Tato icha chi', mañ ol val pax d'ayex mach ac'jinac vopisio in b'oan juntzañ chi', xchi Jesús d'a eb' viñ.

A yab'ixal chavañ uninab'il

²⁸ Ix yalan Jesús d'a eb' viñ:

—¿Tas tze na yuj jun ab'ix ol val tic? Ay jun viñ, ay chavañ yuninal viñ. Ix yalan viñ d'a viñ b'ab'el unin: Ach vuninal, ixic d'a co munlajel, xchi viñ.

²⁹ Maay, mañ ol in b'atlaj, xchi viñ d'a viñ smam chi'. Palta d'a jun rato chi', ix snaan sb'a viñ, ix b'at viñ d'a smunlajel viñ smam chi'. ³⁰ Ix yalanpax viñ d'a viñ schab'il icha ix yutej viñ yalan d'a viñ b'ab'el. Yuj chi' ix tac'vi viñ schab'il chi': Inye Mamin, ol in b'atoc, xchi viñ. Palta maj b'atlaj viñ. ³¹ A ticaic, tzin c'anb'ej d'ayex, ¿mach junoc eb' uninab'il chi' ix c'anab'ajan icha sgana smam chi'? xchi Jesús d'a eb' viñ.

—Aton viñ b'ab'el unin chi', xchi eb' viñ.

Yuj chi' ix yalanxi Jesús d'a eb':

—Val yel sval d'ayex, tato ayex ol ex och d'a yol sc'ab' Dios, a val eb' tecumel tumin yed' eb' ix ajmul ix ol b'ab'laj och d'ayex. ³² Yujto a viñaj Juan chi' ix ul alancan d'ayex chajtjl tzeyutej e tojlob'itan e b'a, palta maj eyac'ochlaj d'a e c'ool. Axo eb' tecumel tumin yed' eb' ix ajmul ix, ay eb' ix ac'anoch viñ d'a sc'ool. Vach'chom eyilnac tas yutejnac snaan sb'a eb', palta a exxo tic maj e nalaj e b'a yed' eb', maj eyac'och tas ix yal viñaj Juan chi' d'a e c'ool.

*A yab'ixal eb' munlajvum chuc**(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)*

³³ Aq'uecoch e chiquin d'a junxo ab'ix ol val d'ayex. Ay jun viñ ix avan juntzañ te' uva^{21.33} d'a sat sluum. Ix smacan viñ yed' q'uen tz'alq'ueen. Ix sb'oan jun yed'tal b'aj stec'jiel yal sat te' uva chi' viñ. Ix sb'oanq'ue jun b'aj tz'aj eb' stañvan te' uva chi' viñ, chaañ ix aji.

Ix lajvi chi', ix yac'anb'at sluum viñ chi' majanil yed' te' uva chi' d'a juntzañ eb' munlajvum. Ix b'atcan viñ d'a junxo choñab' najat. ³⁴ Axo yic ix ja stiempoal smolchajel sat te', ix checancot juntzañ eb' schecab' viñ d'a eb' viñ munlajvum chi'. Ix b'at sc'an an smajananub'al luum eb'. ³⁵ Ayic ix c'och eb',

ix yamchajcot eb' yuj eb' viñ. Ay jun ix smac' eb' viñ. Ay junxo smilcham eb' viñ. Axo junxo ix sjulq'uenejcham eb' viñ. ³⁶ Axo viñ aj luum chi' ix checanb'at juntzarixo eb' schecab'. Ec'alto sb'isul eb' ix b'atxi chi' d'a eb' ix b'at d'a sb'ab'elal. Palta lajan ix aj eb' icha eb' ix b'ab'laj xid'ec' chi'.

³⁷ Ichato chi' ix schecanb'at jun yuninal viñ. Tato icha chi' ol xiv eb' viñ d'a jun vuninal tic, xchi viñ. ³⁸ Palta axo ix yllan eb' viñ to van sc'och jun yuninal viñ chi', ix laj yalan eb' viñ: Ina sjavi viñ uninab'il tic. A ticnaic tato ol cham viñ smam viñ, axo viñ ol ochcan ajluumal. Co mileccham viñ, yic vach' a d'ayoñ ol can luum, xchi eb' viñ.

³⁹ Yuj chi', ayic ix c'och viñ, ix yamchajcot viñ yuj eb' viñ. Ix sjachanb'at viñ eb' viñ d'a stitac avb'en chi'. Ata' ix smilcham viñ eb' viñ.

⁴⁰ Yuj chi', tzin c'anb'ej d'ayex, ayic ol c'och viñ aj luum chi', ¿tas ol yutoc eb' viñ munlajvum chi' viñ tze na'a? xchi Jesús d'a eb' viñ fariseo chi'.

⁴¹ —Mañ ol ac'joc nivanc'olal eb' viñ yuj viñ. Ol smilcham eb' viñ chuc spensar chi' viñ. Ol yac'anxican sluum viñ chi' majanil d'a juntzarifocxo eb' viñ. A eb' viñ chi' ol ac'an smajananub'al d'a viñ ayic ol c'och stiempoal, xchi eb' viñ.

⁴² Yuj chi' ix yalanxi Jesús d'a eb' viñ:

—¿Tom malaj b'aj tzeyil d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani b'aj syala'?

A jun q'uen q'ueen malaj yelc'och d'a yichañ eb' b'oum pat, aton q'uen ix ochcan sjolomoc schiquin te' pat chi'.

Icha tic ix aj yuj Dios Cajal. Yuj chi' ayic squilani, ste sat co c'ool yuuj, xchi d'a Slolonel Dios chi'.

⁴³ Yuj chi' sval d'ayex, ol yal Dios to mañxalaj eyalan eyic eyoch d'a yol sc'ab'. Axo ol yalan d'a juntzarixo eb' anima, to ay yalan yic eb' yoch e q'uexuloc. Yujto a eb' chi', lajan eb' icha eb' tz'ac'an smajananub'al te' avb'en uva d'a viñ aj luum chi'. ⁴⁴ Tato ay junoc mach tz'em tañaj d'a yib'añ jun q'ueen tic, choc' tz'aji. Tato a q'ueen tz'em tañaj d'a yib'añ junocxo, icha pococ tz'aji, xchi Jesús d'a eb' viñ.

⁴⁵ Axo eb' viñ sat sacerdote yed' eb' viñ fariseo, ayic ix yab'an juntzarñ ab'ix chi' eb' viñ, ix snaanel eb' viñ to a yuj eb' viñ ix yal juntzarñ chi' Jesús. ⁴⁶ Yuj chi' sgana eb' viñ ix syama'. Palta ix xiv eb' viñ d'a eb' anima, yujto a Jesús schecab' ton Dios yaj d'a eb' anima chi'.

22

Ayab'ixal jun nupnajel

¹ Ix yalan junxo ab'ix tic Jesús d'a eb' viñ, xchi icha tic:

² —Ol val d'ayex chajtil ol aj yoch eb' anima d'a yol sc'ab' Dios aj satchañ.

Ay junchi rey ix yac'och sq'uiñ jun yuninal yic snupnaji. ³ Ayic van syamchajoch jun q'uiñ chi', ix checanb'at eb' schecab' viñ, yic tz'ic'jicot eb' avtab'il yuj viñ. Palta maj yal-laj sc'ool eb' ix cot d'a jun q'uiñ chi'. ⁴ Yuj chi', ix yalanxi viñ d'a juntzarixo eb' schecab': Ixiquec, b'at alec d'a eb' avtab'il chi' vuuj to vach'xo yaj tas ol sva eb' vuj d'a tic. To ix vac' miljoc juntzarñ noc' vacax yed' juntzarñoc' noc' b'aq'uech yac'ji servil. Listaxo yaj smasanil ticnaic. Yuj chi', ixiquec, alec d'a eb' to elañchamel scot eb' d'a jun nupnajel tic, xchi viñ rey chi' d'a eb'. ⁵ Yuj chi', ix b'at eb' schecab' viñ chi' yala'. Palta axo eb' avtab'il chi', maj stac'cotlaj sb'a eb'. Ay jun ix b'atcan yil sluum. Ay junxo, ix b'at d'a snegocio. ⁶ Axo juntzarñoc' eb' ix yamancan eb' schecab' viñ chi'. Ix yac'an chucal eb' d'a eb'. Añeja' ix miljicham eb' yuj eb'. ⁷ Axo viñ rey chi', ix cot yoval viñ. Yuj chi', ix schecb'at juntzarñ eb' soldado viñ, yic b'at miljoccham eb' ix mac'anxam eb' schecab' viñ chi'. Axo schoñab' eb', ix ñusjicantz'aoc. ⁸ Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a juntzarñoc' eb' schecab': Vach'xo

yaj smasanil tas yic jun nupnajel tic, palta a eb' avtab'il chi', mañ ton smojoc to a eb' tz'avtaji. ⁹ Yuj chi' ixiquec d'a calle. Jantacñej eb' tz'ilchaj eyuuj, tzeyic'cot eb' d'a jun q'uiñ tic, xchi viñ d'a eb'. ¹⁰ Yuj chi', ix b'at juntzañxo eb' schecab' viñ chi' d'a calle. Jantacñej eb' ix ilchaj yuj eb', eb' chuc yed' eb' vach', ix molb'aj eb'. Yuj chi', ix te b'ud'ji jun pat b'aj ix och jun q'uiñ chi' yuj eb' anima.

¹¹ Ix lajvi chi', ix ochc'och viñ rey chi' yil eb' ix c'och chi'. Ix yilan viñ, ay jun viñ mañoclaj c'apac pichul yic nupnajel ayoch yuuj. ^{22.11} ¹² Yuj chi', ix yalan viñ rey chi' d'a viñ: Ach vetanimail, ¿tas yuj tzach comon ja d'a jun nupnajel tic? Ina mañoclaj c'apac pichul yic nupnajel ayoch uuj, xchi viñ. Maj tac'voclaj viñ. ¹³ Yuj chi' ix yalan viñ rey chi' d'a juntzañ eb' schecab' ayec' yed' ta': Tzeq'uec pitan jun viñ tic. Tzeyic'anb'at viñ. Tze yumancanb'at viñ b'aj ay q'uiç'alq'uinal. Ata' ol oc' viñ. Ol siq'uiç'oc viñ yoq'ui, ol juch'uch'oc ye viñ yuj yab'an syail, xchi viñ. ¹⁴ Icha chi' syal jun ab'ix tic, yujto tziñtum eb' avtab'il yuj Dios, palta jayvaññej eb' sic'b'ileli, xchi Jesús d'a eb' viñ.

A jun tumin sc'anjiel yuj eb' viñ yajal

(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵ Ix lajvi chi', ix yic'anel sb'a eb' viñ fariseo chi'. Ix slajtian sb'a eb' viñ d'a spatic Jesús, tas ol yutoc eb' viñ yac'anoch d'a yib'añ yuj slolonel, yujto sgana eb' viñ yac'anoch d'a yib'añ. ¹⁶ Yuj chi', ix schecb'at jayvañ eb' sc'ayb'um eb' viñ d'a Jesús chi' yed' jayvañ eb' spartido viñaj Herodes. ^{22.16} Ix b'at yalan eb' d'ay:

—Ach co C'ayb'umal, cojtac to te yel tzala'. Cojtac paxi, a jun c'ayb'ub'al sgana Dios, tza c'ayb'ej d'a yel. Junlajan tzutej a pensar d'a spatic eb' anima, yujto max ach och q'uelan d'a eb'. ¹⁷ ¿Tas tz'aj tza na? A juntzañ tumin sc'anjiel d'ayori yuj viñ yajal d'a Roma, ¿ay am sleyal scac'a', ma to maay? xchi eb' d'ay.

¹⁸ Palta yojtacxo Jesús to chuc snaan eb' d'a spatic. Yuj chi', ix yalan d'a eb':

—A ex tic, chab' sat ex. ¿Tas yuj tzin eyac' proval? ¹⁹ Ch'oxec vil junoc tumin tz'ac'ji d'a viñ yajal chi', xchi d'a eb' viñ.

Yuj chi', ix ch'oxji jun tumin chi' yila'. ²⁰ Ix sc'anb'anxi d'a eb' viñ:

—¿Mach ayoch yechel d'a jun tumin tic? ¿Mach ay yic jun b'i tz'ib'ab'ilocho tic? xchi d'a eb'.

²¹ —Aton yechel viñ yajal d'a Roma yed' sb'i viñ, xchi eb'.

—Yuj chi', a tas yictaxon viñ yajal chi', aq'uec d'a viñ. Palta a tas yictaxon Dios, aq'uec d'ay, xchi d'a eb' viñ.

²² Ayic ix yab'an juntzañ chi' eb', toñej ix sat sc'ol eb'. Yuj chi' ix el eb' d'a stz'ey Jesús chi', ix b'at eb' b'ian.

A eb' tz'alani to mañ ol pitzvocxi eb' chamnac

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ A d'a jun c'u chi', ay juntzañ eb' viñ saduceo ix c'och d'a Jesús. A eb' viñ chi' tz'alani to mañ ol pitzvocxi eb' chamnac. Yuj chi', ix yalan eb' viñ d'ay:

²⁴ —Ach co C'ayb'umal, a viñaj Moisés tz'ib'annaccani: Q'uinaloc ay junoc viñ schami, scan ix yetb'eyum viñ, palta malaj junoc yuninal viñ. Tato icha chi', axo junoc yuc'tac viñ tz'ic'anxican ix, yic vach' tato tz'aj yuninal junxo viñ chi', ichato yuninal viñ ix cham chi' yaji. Icha chi' yaj yalancañ viñaj

^{22.11} **22:11** A d'a jun tiempoal chi' tz'ac'ji spichul eb' avtab'il chi' d'a junoc q'uiñ yuj viñ ay yic q'uiñ chi'. ^{22.16} **22:16** A eb' spartido viñaj Herodes, sgana eb' to artej viñaj Herodes chi' yed' yuninal

tz'och yajaliloc eb'.

Moisés chi'. ²⁵ A junel, ay ucvaarñ eb' viñ yuc'tac sb'a ec'nac d'a co cal. A viñ b'ab'el vinac ic'jinac jun ix ix, palta cham viñ. Malaj yuninal viñ alji yed' ix. Axo viñ yuc'tac viñ ic'anpaxcan ix. ²⁶ Palta champax junxo viñ chi', malaj pax yuninal viñ ajcan yed' ix. Icha chi' ajpax viñ yoxil. Ec' eb' viñ yucvaarñ d'a ix. ²⁷ Chamel eb' viñ yucvaarñ, ichato chi' b'ian, scham ix. ²⁸ Axo yic ol pitzvocxi eb' chammac, ¿mach junoc eb' viñ ol ic'an ix? yujto yic'nac ix eb' viñ yucvaarñ, xchi eb' viñ.

²⁹ Yuj chi', ix yalan Jesús d'a eb' viñ:

—Toñej tzex somchaji, yujto mañ eyojtacoc tas syal d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani. Mañ eyojtacocpaxi jantac spoder Dios. ³⁰ Yujto ayic ol pitzvocxi eb' chammac, mañxalaj ic'lajb'ail. Yujto lajan ol aj eb' yed' eb' yángel Dios ay d'a satchaarñ. ³¹ Palta toxon chequel yaji to ol pitzvocxi eb' chammac. ¿Tom manta b'aj tzeyil d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani, tas yalnaccan Dios, ayic yalannaccani? ³² A in ton tic, sDiosal in viñaj Abraham, sDiosal in viñaj Isaac, sDiosal in pax viñaj Jacob, xchi. Yuj chi' vach'chom chammac eb' viñ, palta cojtac to mañ satnacoc el eb' viñ d'a junelñej, yujto yalnac Dios to sDiosal eb' viñ yaji.

³³ Ayic ix yab'an eb' anima juntzarñ ix yal chi', ix te sat sc'ol eb'.

A jun checnab'il nivan yelc'ochi
(Mr 12.28-34)

³⁴ Axo yic ix yab'an eb' viñ fariseo to ix em numnaj eb' viñ saduceo chi' yuj Jesús, yuj chi' ix smolb'ej sb'a eb' viñ d'a stz'ey. ³⁵ Ay jun viñ d'a scal eb' c'ayb'um d'a ley Moisés. Sgana viñ syac' proval Jesús. Yuj chi', ix stz'ac sc'anb'ej viñ d'ay:

³⁶ —Ach in C'ayb'umal, ¿b'aja junoc checnab'il d'a ley Moisés nivan yelc'och d'a yicharñ smasanil? xchi viñ d'ay.

³⁷ Ix yalan Jesús d'a viñ:

—Tze xajanej Dios Cajal d'a smasanil e c'ool, d'a smasanil e pixan yed' d'a smasanil e pensar. ³⁸ Aton jun checnab'il tic, nivan yelc'och d'a yicharñ smasanil. ³⁹ Axo junxo checnab'il tic, quen mañ lajanoc yelc'och yed'oc, xchi icha tic: Ichaocab' eya'ílan e b'a, ichaocab' chi' e xajanan eb' ay d'a spatic schiquin e pat. ⁴⁰ Tato sco c'anab'ajej chab' checnab'il tic, syalelc'ochi, van co c'anab'ajan sley Dios smasanil yed' jantacñej tas tz'ib'yajcan yuj eb' schecab', xchi Jesús d'a viñ.

A Cristo, aton Yuninal Dios
(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Aytoec' eb' viñ fariseo chi', ix sc'anb'an Jesús d'a eb' viñ:

⁴² —¿Tas xe chi yuj Cristo? ¿Mach ay yirñtilal tze na'a? xchi d'a eb' viñ.

—A Cristo chi', yirñtilalcan viñaj rey David, xchi eb' viñ d'ay.

⁴³ Ix tac'vi Jesús:

—Palta yuj Yespíritu Dios yalnac viñaj David chi' to a Cristo, Yajal yaj d'a viñ, xchi icha tic:

⁴⁴ A Dios Cajal alannac d'a Vajalil icha tic: Emañ c'ojan d'a in vach' c'ab' tic, ^{22.44} masanto ol vac'canoch eb' ayoch ajc'olal d'ayach d'a yalañ oc, xchi Dios d'a Vajalil, xchi viñ.

⁴⁵ Icha chi' yutejnac viñaj David yalancani to a Cristo Yajal yaj d'ay. Yuj chi', ¿tom yirñtilalñej viñaj David chi' yaji? xchi Jesús d'a eb' viñ.

22.44 **22:44** A mach tz'em c'ojan d'a svach' junoc yajal, sch'oxo' to nivan yelc'och d'a yol sat jun chi'.

⁴⁶ Palta malaj junoc mach ix pacan d'ay. Yuj chi', atax d'a jun c'u chi', malaj junoc mach stec'b'ej sb'a sc'anb'an junocxo tas d'ay.

23

A smul eb' viñ fariseo yed' eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Ix lajvi chi', ix yalan Jesús d'a eb' anima yed' d'a eb' sc'ayb'um:

² —A eb' c'ayb'um d'a ley Moisés yed' eb' fariseo, ay yopisio eb' yalan tas yaj ley chi'. ³ Yuj chi', yalñej tas syal eb' chi', tze c'anab'ajej. Palta mañ e c'ulej icha sc'ulej eb' chi'. Yujto a tas syal eb', max sc'anab'ajejlaj eb'. ⁴ A juntzañ schecnab'il eb', lajan icha junoc icatz te al. Syac'q'ue b'ulan eb' d'a yib'añ anima, palta max yac'och yiximal sc'ab' eb' sd'urñan'bat jab'oc d'a yib'añ eb'. ⁵ Yujñej to sgana eb' to vach' eb' d'a yichañ anima, nivanoc sc'ulej eb' juntzañ vach'il chi' yil eb'. Ay juntzañ tz'uum b'aj tz'ib'ab'iloch jab'oc slolonel Dios, syac'och eb' d'a sc'ab' yed' d'a snañal sat. Nivac syutejoch eb', yic vach' eb' d'a yichañ eb' anima snaani. Jucan pax syutejoch spichul eb', yelxo val te jucan yajoch schional yuj eb'. ⁶ Ayic tz'och juntzañ nivac vael, añej b'aj te vach', añej ta' tz'em c'ojan eb'. Yed' pax d'a yoltac spatil sculto eb', añej val d'a juntzañ xila eb' nivac vinac tz'em c'ojan eb'. ⁷ Axo yic slaj ec' eb' d'a calle, stzalaj val eb' ayic slaj yac'anem sb'a eb' anima d'a eb'. Ste q'uechañ eb' ayic tz'alaj eb' yuj eb' anima sc'ayb'umaloc.

⁸ Palta a exxo tic, mañ e cha aljoc e b'a c'ayb'umal, yujto junñej e c'ayb'umal. A exxo tic, eyuc'tac e b'a, eyanab' e b'a e masanil. ⁹ Malaj junoc mach d'a yolyib'añq'uinal tic tze comon alej e mamoc. Yujto junñej e Mam, aton Dios ay d'a satchaañ. ¹⁰ Mañ e cha aljoc e b'a cuchb'umal, yujto junñej e Cuchb'umal, a in ton Cristo in tic. ¹¹ A mach syac'och sb'a checab'oc d'a e cal, aton jun chi' te nivan yelc'ochi. ¹² A mach syic'chañ sb'a, ol ic'jocxiemi. Palta axo eb' syiq'uem sb'a, aton eb' ol ic'jocchañ.

¹³⁻¹⁴ A exxo tic ex c'ayb'um d'a ley Moisés yed' ex fariseo, te chuc eyico'. Chab' sat ex. Tze macoch vaan eb' anima, yic max och eb' d'a yol sc'ab' Dios aj satchaañ. Max ex och a ex tic. Max e chapaxoch eb' sgana yochi.

¹⁵ A ex c'ayb'um ex d'a ley Moisés yed' ex fariseo, te chuc eyico'. Chab' sat ex. Tzex ec' d'a sat luum tic yed' d'a sat a' mar, yic ay mach tze montejoj eyed'oc. Axo eb' tz'och eyed' chi', torñej svach' juviel spensar eb' eyuuj. Yuj chi', eyuuj ec'b'al yaelal ol ac'jococh d'a yib'añ eb' d'a eyichañ.

¹⁶ A ex tic, lajan ex icha junoc mach max uji yilani, ch'oxum b'e syutej sb'a d'a junocxo. Te chuc eyico', yujto tzejal icha tic: Tato ay mach slocan sb'i stemplo Dios, malaj tz'ochi, xe chi. Palta tato ay mach slocan sb'i q'uen oro ayoch d'a stemplo Dios chi', yovalil sc'anab'ajej, xe chi. ¹⁷ Yuj chi', te quistal ex, musansatil eyaji. ¿B'aja junoc más nivan yelc'och tze na'a? ¿Tom a q'uen oro chi' sch'ocoj, mato a stemplo Dios chi'? A q'uen oro chi', yujto ayoch q'uen d'a stemplo Dios, yujñej chi' yic Dios yaj q'ueen. ¹⁸ Tzeyalan paxi: Tato ay mach slocan sb'i jun altar b'aj sñusjitz'a juntzañ silab' d'a Dios, malaj tz'ochi, xe chi. Palta axo mach slocan sb'i jun silab' ay d'a altar chi', yovalil sc'anab'ajej, xe chi. ¹⁹ Yuj chi' te quistal ex. Musansatil eyaji. ¿B'aja junoc más nivan yelc'och tze na'a? ¿Tom a jun silab' chi', mato a jun altar chi'? A jun silab' chi', yujto ayec' d'a yib'añ jun altar chi', yujñej chi' yic Dios yaji. ²⁰ Yuj chi', tato ay mach slocan sb'i altar, mañocñej jun altar chi' sloc sb'i. Slocpax sb'i jantacñej tas ayq'ue d'a yib'añ. ²¹ Añejtona', tato ay mach slocan sb'i stemplo Dios, mañocñej templo chi' sloc sb'i. Slocpax sb'i Dios yed'oc, yujto cajan Dios chi' ta'. ²² Tato ay pax mach slocan sb'i satchaañ,

syalelc'ochi, van slocan sb'i sdespacho Dios. Slocpax sb'i Dios yed'oc, yujto ata' ayec' Dios chi'.

²³ A ex c'ayb'um ex d'a ley Moisés yed' ex fariseo, te chuc eyico'. Chab' sat ex. Tzeyac' sdiezmoal juntzañ añ alavena, juntzañ añ anix yed' juntzañ añ comino. Palta ay juntzañ schecnab'il Dios nivan yelc'ochi, max e c'anab'ajejlaj. A checnab'il chi' tz'alani to yovalil tojol scutej co b'a, tz'oc' pax co c'ool d'a eb' quetanimail, scac'anpaxelc'och tas scala'. Palta inai malaj tz'och juntzañ tic d'ayex. Octom tze c'anab'ajej juntzañ tic, tze c'anab'ajan pax juntzañxo chi'. ²⁴ A ex pax tic, lajan ex icha junoc mach max uji yilani, ch'oxum b'e syutej sb'a d'a junocxo. Añej noc' us tzeyic'canel d'a scal tas tzeyuq'uej. Slajvi chi', axo noc' camello tze turb'ati.

²⁵ A ex c'ayb'um ex d'a ley Moisés yed' ex fariseo, te chuc eyico'. Chab' sat ex. A ex tic lajan ex icha junoc mach añej spatic svaso yed' yuc'ab' sb'igueli, axo yool mictac. Ichex ton ta' a ex tic, te vach'ñej tzeyutej e b'a d'a yichañ anima, palta axo d'a elc'altac jun, toñej tzex och b'eyumal yuj eyixtan anima, yuj eyac'an sgana e pec'al. ²⁶ A ex fariseo ex tic, ichato max uji eyilan jab'oc. B'ab'laj b'oejec e pensar, ichato chi', vach' ol ex aj d'a yichañ anima.

²⁷ A ex c'ayb'um ex d'a ley Moisés yed' ex fariseo, te chuc eyico'. Chab' sat ex. Lajan ex icha b'aj smucchaj eb' chamnac, sac yilji. A d'a spatic te vach' yilji, palta axo d'a yool, b'ud'an yuj sb'aquil juntzañ chamnac chi' yed' juntzañxo tas tzoñ ixtanel d'a sat ley. ²⁸ Ichex ta', yujto a d'a yichañ eb' anima, nivanoc vach' tzeyutej e b'a, palta axo e pensar, chab' sat yaji, te chuc.

²⁹ A ex c'ayb'um ex d'a ley Moisés yed' ex fariseo, chuc eyico'. Chab' sat ex. A ex tic, tzato e b'oq'ue b'aj mucan eb' schecab' Dios. Añeja' pax juntzañ eb' tojol spensar mucan ta', tzato e b'oq'ue smonumental. ³⁰ Tzeyalani: Q'uinaloc ay orñ ec' d'a stiempoal eb' co mam quicham d'a peca' chi', mañ cac'nac am och co b'a yed' eb' ayic smilannaccham eb' schecab' Dios chi' eb', nivanoc xe chi. ³¹ Palta a tzeyalan icha chi', tze ch'oxeli to yintil ex eb' miljincham eb' schecab' Dios chi'. ³² A exxo, tze vach' aq'uejoch stz'acub' tas sc'ulejnac eb' e mam eyicham chi'.

³³ A ex tic, te jelan ex d'a chucal icha noc' chan. Añejtona', icha pax chi' eb' e mam eyicham chi'. ¿Tom ol yal e colanel e b'a d'a jun yaelal d'a infierno? ³⁴ Ab'ec. Ol in checb'at juntzañ eb' schecab' Dios d'ayex, eb' ay sjelanil d'a yic Dios yed' eb' c'ayb'um. Ay eb' ol e culusejq'uei, ol e milancham eb'. Ay eb' ol e mac' d'a yoltac spatil culto. Ol laj e pech b'eyec' eb' d'a junjun choñab'. ³⁵ Yuj chi', a d'a eyib'añ ol ja schamel masanil eb' tojol spensar ix miljincham d'a yolyib'añ q'uinal tic, yictax ix cham viñtaj Abel, jun viñ tojol spensar, masanto yic ix miljincham viñtaj Zacarías yuninal viñtaj Berequías. A viñtaj Zacarías chi', ix miljincham viñ yuj eb' e mam eyicham chi' d'a snañal stemplo Dios yed' altar. ^{23.35} ³⁶ Val yel sval d'ayex, a schamel junjun eb' chi', ol ochcan e muloc a ex ayex ec' ticnaic.

Cusnac Jesús yuj eb' aj Jerusalén (Lc 13.34-35)

³⁷ A ex val tic ex aj Jerusalén, chuc eyico', tz'oc' val in c'ool eyuuj. Slaj e milñejcham eb' schecab' Dios. Axo juntzañxo eb' schecjicot d'ayex yuj Dios, toñej slaj e julcham eb' d'a q'uen yax q'ueen. Tzijtum elxo in gana tzex vavtejcot d'ayin, icha junoc noc' caxlañ syavtejcot yune', smoyanq'ue yune'

23.35 **23:35** A viñ b'ab'el vinac mac'b'ilcham yuj yetanimail, aton viñtaj Abel, icha chi' yalan d'a Génesis 4.1-8. Axo viñtaj Zacarías, milb'ilcham yuj eb' yetisraelal, icha chi' yalan d'a ch'art slibroal yab'ixal eb' israel chi'. 2 Crónicas 24.21.

noc' chi', palta toxon max yal e c'ool. ³⁸ Ab'ec. A jun e templo tic, ^{23.38} ol can tz'inan. ³⁹ Sval d'ayex to mañixo ol in eyil-laj, masanto ol eyal icha tic: Calec vach' lolonel d'a jun checb' ilcot yuj Dios Cajal, xe chama, xchi Jesús d'a eb'.

24

Yalnac Jesús to ol em lañnaj stemplo Dios

(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Ix elta Jesús d'a yamaq'uul stemplo Dios. Ayic van sb'ati, ix c'och eb' sc'ayb'um d'ay. Ix sch'oxan junjun macañil yic stemplo Dios chi' eb' d'ay. ² Ix yalan d'a eb':

—¿Tzam eyil juntzañ nivac pat tic smasanil? Val yel sval d'ayex, a juntzañ q'uen q'ueen latz'b'ilq'ue tic, mañixa junoc q'uen ol can d'a yib'añ q'uen yetq'ueenal. Ol juchajem smasanil, xchi d'a eb'.

A juntzañ yechel yic lajvub' c'ual

(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Ix lajvi chi', ix b'at d'a tzalan Olivo. Ix em c'ojan ta'. Axo eb' sc'ayb'um, ix c'och eb' sch'ocoj d'ay, ix yalan eb':

—Sco nib'ej tzal d'ayoñ, ¿b'aq'uini ol ja jun ix al chi'? ¿Tas junoc yechel ol ac'an checlajoc to toxo ol ach javoc, to toxo pax ol lajvoquec' jun tiempoal tic? xchi eb' d'ay.

⁴ Yuj chi' ix yalanxi Jesús chi' d'a eb':

—Te lista tzeyutej e b'a, yic malaj junoc mach ol ex ac'an musansatil. ⁵ Yujto tzijtum eb' ol esanel in b'i, ol laj yalan eb': A in ton tic Cristo in, xcham eb'. Tzijtum mach ol smusej sat eb'. ⁶ Ol eyab' yoch juntzañ nivac oval. Ol eyab'anpax specal juntzañixo ijan ol ochoc. Palta mañ ex xivoc, yujto yovalil icha chi' ol ujoc elc'ochi. Palta manto ol lajvoc el-laj yolyib'arñq'uinal tic ta'.

⁷ Yujto ay juntzañ nivac choñab' ol yac' oval yed' juntzañixo nivac choñab'. Ol yac'an oval eb' yajal yed' eb' yetyajalil. Ol ja pax vejel d'a yib'añ eb'. Ol laj ec' quixcab'. ⁸ A juntzañ chi', b'ab'el yaelal. Ayto juntzañixo ol javoc.

⁹ A ex tic, ol laj ex ac'jococh d'a yol sc'ab' eb' yajal, yic ol ex och d'a syaelal yuj eb'. Ol laj ex smilcham eb'. Masanil eb' anima ol laj och ajc'olal d'ayex vuuj. ¹⁰ A d'a jun tiempoal chi', tzijtum mach ol meltzajxican d'a spatic. Ol laj och eb' ajc'olal d'a eb' yetb'eyum taxon chi'. Ol laj yac'lajoch sb'a eb' d'a yol sc'ab' chamel. ¹¹ Tzijtum mach ol yaloch sb'a schecab'oc Dios. Tzijtum eb' anima ol smusej sat eb'. ¹² Ol te q'ue vaan chucal. Yuj chi' tzijtum eb' mañixo ol xajanan Dios. ¹³ Palta a eb' tec'an syutej sb'a yab'an syail masanto d'a slajvub', aton eb' chi' ol colchajoc. ¹⁴ Axo jun vach' ab'ix tz'alani chajtil tz'aj yoch eb' anima d'a yol sc'ab' Dios, yovalil ol laj aljoquel d'a smasanil yolyib'arñq'uinal tic, yic ol laj yab' eb' d'a junjun choñab'. Ichato chi', ol ja slajvub' chi'.

¹⁵ A viñaj Daniel, viñ schecab' Dios d'a peca', a viñ aljinaccan yuj jun viñ tz'ac'an chucal, tz'ac'an juvoc juntzañ tasi. A mach tz'avtan jun ab'ix chi', nachajocab' el yuuj. Ayic ol eyilan jun chi' d'a yol stemplo Dios, ¹⁶ a eb' ayec' d'a Judea, b'atocab' eb' elelal d'a tzalquixtac. ¹⁷ A eb' ayq'ue d'a spañanil yib'añ spat, mañxoocab' emixta eb' yic tz'och eb' yiq'uelta junoc tas d'a yol spat, yic sb'at eb' elelal. ¹⁸ Yed' eb' ayb'at d'a smunlajel, mañxoocab' ol ul yic' spichul eb' b'aj ix cani. ¹⁹ A d'a jun tiempoal chi', te chuc yic eb' ix yab'ix yed' eb' ix vanto schuni yune' ayic ol b'at eb' elelal. ²⁰ C'anec d'a Dios, yic

23.38 **23:38** Ix yalan Jesús: "A jun e pat ol can tz'inan," syalelc'ochi a jun templo, ma syalelc'ochi a choñab' Jerusalén.

mañoc d'a riab'il q'uinal ol ex b'at elelal, mato d'a sc'ual ic'oj ip. ²¹ Yujto te nivan yaelal ol javoc d'a jun tiempoal chi'. Manta b'aj tzuji icha chi' yictax ix sb'oan yolyib'añq'uinal tic Dios. Añej val jun chi', mañxa b'aq'uir' ol ujoc pax junelxo. ²² Tato max sc'ochlitej stiempoal jun yaelal chi' Dios, malaj am junoc mach ol colchajcanel d'a yol sc'ab' chamel, palta yuj eb' sic'b'ilxuel yuuj, ol sc'ochlitej.

²³ Tato ay eb' ol alan icha tic d'ayex: Ina yajec' Cristo d'a tic, mato, ina yajec' d'a chi', ta xchi eb', mañ e cha eyab'i. ²⁴ Yujto ay eb' ol laj yaloch sb'a Cristoal. Ay pax eb' ol yaloch sb'a schecab'oc Dios. Ol laj sch'ox juntzañ yechel eb' yed' juntzañ milagro, ol laj musaj sat eb' anima yuj eb'. A eb' sic'b'ilxuel yuj Dios, ijan val ol yac' ganar eb' sjuanel spensar eb'. ²⁵ Ayoceto svalancan juntzañ tic d'ayex. ²⁶ Yuj chi', tato ay eb' ol alan icha tic d'ayex: Ab'ec. Ayec' Cristo d'a tz'inan luum, tato xchi eb', mañ ex b'at eyila'. Tato ay pax eb' ol alanoc: Ina yajec' d'a yol jun pat chi', tato xchi eb', mañ e cha eyab'i. ²⁷ Yujto ayic ol in javoc a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, masanil mach ol ilanoc, icha tz'aj yec' copnaj leb'lon b'aj sjavi c'u, scheclaj b'aj tz'em c'u, masanil mach tz'ilani. ²⁸ Tato smolb'ej sb'a noc' ostoc, syalelc'ochi to ay junoc noc' chammac noc', icha chi' ol ajoc ayic ol in javoc chi'.

A tas ol aj sja Jesús d'a schaelal

(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 17.26-30,34-36)

²⁹ Ayic ol ec'chaj juntzañ yaelal chi', a c'u ol q'uc'b'oqueloc, mañxo ol yac'laj yoc q'uen uj. Axo q'uen c'anal, ol cot q'uen d'a satchaañ. Axo juntzañ yipal satchaañ chi' ol tziqub'tañajoc. ³⁰ Ichato chi' b'ian, axo scheclaj jun yechel d'a satchaañ to a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic van vemuli. Axo eb' anima d'a junjun choñab' d'a yolyib'añq'uinal tic, ol laj siq'uc'oc eb' yoq'ui, yujto ol yil eb' vemul d'a scal asun. Mañ jantac in poder, te nivan in tziquiquial. ³¹ A inxo, ol in checcot eb' vängej, te chaañ ol spu strompeta eb' yic smolchajcot eb' sic'b'ilel vuuj. Ol laj ic'jocot eb' b'aj slajvic'och yolyib'añq'uinal tic masanto b'aj ay yich chaañ.

³² Ab'ec jun ab'ix ol val yuj te' higo. Ayic svolanxi te' sc'ab', eyojtacxo to toxo ol ja riab'ilq'uinal. ³³ Añejtona', ayic ol eyilan sja masanil juntzañ ix val tic, ol nachajel eyuuj to toxo ol in javoc, ichato ayinxo ec' d'a sti' puerta. ³⁴ Val yel sval d'ayex, mañ ol satel juntzañ anima tic, masanto ol ec'chaj juntzañ ix val tic smasanil. ³⁵ A satchaañ yed' yolyib'añq'uinal tic, ol sateloc, palta a in lolonel, malaj b'aq'uir' ol lajvoqueloc.

³⁶ Palta malaj mach ojtannac b'aja c'u, jantac yorail ol in javoc. A eb' ángel ay d'a satchaañ, mañ yojtacocaj eb'. A inxo tic, Yuninal in Dios, palta mañ vojtacoc paxlaj. Añej Dios Mamab'il ojtannac.

³⁷ Icha d'a stiempoal viñaj Noé, icha chi' ol aj jun tiempoal ayic ol in ja a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic. ³⁸ Yujto ayic manto ja jun oval a' mucvajum, ¿toc ay tas sna eb' anima? Torfej sva eb', syuc'an a' eb', syic'lan sb'a eb'. Icha chi' van sc'ulan eb', ayic sjavinac sc'ual yoch viñaj Noé d'a yol te' arca chi'. ³⁹ Maj nachajel-laj jab'oc yuj eb' masanto sjavinac jun oval a' mucvajum chi'. Ata' chammac eb' smasanil. Icha ajnac eb' d'a jun tiempoal chi', icha chi' ol aj eb' anima ayic ol in javoc. ⁴⁰ Q'uinaloc ay chavañoc vinac ayb'at munlajel ayic ol in ja chi', ay jun ol ic'jocb'atoc, axo junxo ol canoc.

⁴¹ Añejtona' tato ay chavañoc eb' ix ix van scheni: Jun ix ol ic'jocb'atoc, axo junxo ix ol canoc.

⁴² Yuj chi', te lista tzeyutej e b'a, yujto mañ eyojtacoc jantac yorail ol in javoc, a in e Yajal vaji. ⁴³ Añejtona' tato ay junoc viñ aj pat ticnaic, tato yojtac viñ janic' ol ja junoc elc'um d'ac'valil, lista syutej sb'a viñ yic max yal yoch

jun elc'um chi'. ⁴⁴ Yuj chi', ańejtona' ex, te lista tzeyutej e b'a, yujto ayic mań in maclab'iloc eyuuj, ata' ol in javoc.

A eb' checab' yed' spatrón
(Lc 12.41-48)

⁴⁵ Q'uinoloc ay junoc viń patrón yed' junoc schecab'. A viń sc'anab'ajani, viń ay spensar, aton viń ol yac'och yopisio viń yilan spat yed' masanil tas ay d'ay. ¿Palta mach jun sc'anab'ajan chi' tze na'a? ⁴⁶ Aton viń van smunlaj icha sgana viń patrón chi' ayic ol jaxoc. Te vach' yic viń chi'. ⁴⁷ Val yel sval d'ayex, ol ac'jococh yopisio viń d'a yib'ań masanil tas ay d'a viń spatrón chi'. ⁴⁸ Palta tato a viń checab' chi' chuc spensar, a snaan viń to mań ol ja viń spatrón chi' d'a elañchamel, ⁴⁹ tz'och ijan viń smac'an eb' yetchecab'vumal chi'. Tońej tz'ec' viń vael yed' eb' uc'um ań. Tz'uc'vi ań viń yed' eb'. ⁵⁰ Axo d'a jun c'ual mań maclab'iloc yuj viń checab' chi', ata' ol jax viń spatrón chi'. Mań yojtacoc yorail viń. ⁵¹ Ol ac'jocb'at jun viń checab' chi' d'a syaelal. Ol ac'jocb'at viń yed' eb' yetchab'satil. Ata' ol oc' eb'. Ol siq'uic'oc eb' yoc' yab'an syail, xchi Jesús d'a eb' sc'ayb'um.

25

A yab'ixal lajuńvań eb' ix cob'estac

¹ Ol val d'ayex, chajtil ol aj eb' anima, ayic ol vach' och Dios aj satchaarı Yajalil. Lajan icha lajuńvań eb' ix cob'estac. Ix yic'b'at scandil eb' ix d'ac'valil. Ix b'at eb' ix d'a jun nupnajel. Ix b'at eb' ix scha viń van snupnaj chi'. ^{25.1} ² Ovań eb' ix quistal, ovań pax eb' ix ay spensar. ³ A eb' ix quistal chi', malaj yaceite eb' ix ix yic'b'at yed'oc yic scandil. Ańej jab' aycanem d'a yol scandil eb' ix chi'. ⁴ Axo eb' ix ay spensar chi', ch'oc ix yic'b'at nańalxo yaceite eb' ix. ⁵ Axo viń van snupnaj chi', ix ec' hora sjavi viń. Yuj chi', ix laj cot svayari eb' ix. Ix laj vayb'at eb' ix. ⁶ Axo d'a chimilac'val, ay jun mach ix avaj d'a eb' ix: Van sja viń van snupnaji, b'at chaec viń, xchi d'a eb' ix. ⁷ Yuj chi', ix laj q'ue vaan eb' ix. Ix yac'anoch sc'ac'al scandil eb' ix chi'. ⁸ Axo eb' ix quistal chi' ix alan d'a eb' ix ay spensar chi': Aq'uec jab'oc eyaceite tic co c'ana'. Axo val stup quic tic, xchi eb' ix. ⁹ Max cac'laj. Talaj ol lajvoc pax quic tic. Ixiquec, ix manec eyic b'aj schońchaji, xchi eb' ix. ¹⁰ Yuj chi' ix b'at eb' ix sman yico'. Aytob'at eb' ix, ix ja viń van snupnaj chi'. A eb' ix lista yaj yed' scandil chi', ix ochcan eb' ix yed' viń b'aj tz'och q'uiń nupnajel chi'. Ix macchajcan te' puerta b'aj ix ochcan eb' chi'. ¹¹ Axo ix jax eb' ix quistal chi', ix to avajoch eb' ix: Mamin, Mamin, jacoń ochi, xchi eb' ix. ¹² Axo ix yalan viń d'a eb' ix: Val yel sval d'ayex, mań ex vojtaocclaj, xchi viń d'a eb' ix.

¹³ Yuj chi', sval d'ayex, te lista tzeyutej e b'a, yujto mań eyojtacoc b'aja sc'ual, yorail ol in javoc, xchi Jesús d'a eb'.

A yab'ixal oxvań eb' checab'
(Lc 19.11-27)

¹⁴ Ol val d'ayex, chajtil ol aj eb' anima, ayic ol vach' och Dios aj satchaarı Yajalil. Lajan icha jun viń ix b'at d'a junxo chońab' te najat. Ayic manto b'at viń, ix yavtancot eb' schecab' viń. Ix yac'ancan juntzań stumin viń d'a yol sc'ab' eb'.

25.1 **25:1** Ato a' sb'eyb'al eb', sb'at viń ol nupnaj chi' b'aj ay spat ix ix b'at yic'ancoti, yic sb'at ix d'a spat viń. Stańvaj sja eb' yuj eb' yamigo, yic vach' molan sb'at eb' d'a jun q'uiń chi'.

¹⁵ Ay jun b'aj ix yac' oye' talento viñ.^{25.15} Axo d'a junxo, chab' talento ix yac' viñ. Ay pax junxo b'aj ix yac' jun talento viñ, ato syal sjelanil junjun eb'. Ix lajvi chi', ix b'at viñ. ¹⁶ Axo viñ checab' ix chaan oye' talento chi', ix yac' snegocio viñ yed' q'ueen. Ix yac'an ganar oyexo talento viñ. ¹⁷ Icha pax chi' viñ ix chaan chab' talento chi', ix yac' ganar chab'xo talento viñ. ¹⁸ Palta axo viñ junñej talento ix chaan chi', ix sjoy b'aj ix smuquem q'uen tumin chi' viñ.

¹⁹ Pecataxo chi' ix jax viñ spatrón eb' chi'. Ix sb'oan scuenta viñ yed' junjun eb'. ²⁰ A viñ chajinac oye' talento chi', a viñ ix b'ab'laj c'och d'a viñ. Ix yac'an oyexo talento ix yac' ganar viñ chi'. Ix yalan viñ d'a viñ spatrón chi': Mamin, ac'naccan oye' talento q'uen a tumin tic d'ayin, palta ticnaic, ina pax oyexo talento yune' q'ueen ix vac' ganar tic, xchi viñ. ²¹ Yuj chi' ix yalan viñ spatrón viñ chi': Vach' jun. Te vach' ix utej a munlaj d'ayin. Ix a c'anab'ajej icha in gana. Yujto ix a c'anab'ajej yed' jab' tic, yuj chi' tzijtumto tas ol vac' d'ayach. Yuj chi' tzalajañ ved'oc, xchi viñ d'a viñ schecab' chi'. ²² Ix lajvi chi', ix c'och viñ b'aj cannac chab' talento chi'. Ix yalan viñ d'a viñ spatrón chi': Mamin, ac'naccan chab' talento q'uen a tumin tic d'ayin, palta ticnaic, ina chab'xo talento yune' q'uen ix vac' ganar tic, xchi viñ. ²³ Yuj chi' ix yalanxi viñ spatrón viñ chi': Vach' jun. Vach' ix utej a munlaj d'ayin. Ix a c'anab'ajej icha in gana. Yujto ix a c'anab'ajej yed' jab' tic, yuj chi' tzijtumto tas ol vac' d'ayach. Yuj chi', tzalajañ ved'oc, xchi viñ d'a junxo schecab' chi'. ²⁴ Palta axo ix c'och viñ junñej talento cannac chi' d'ay, ix yalan viñ: Ach in patrón, vojtaç to ov ach. Toñej tzach jach'vi, palta malaj tas svavej, toñej tza cha tas syac' ganar junocxo anima. ²⁵ Yuj chi', in xiv d'ayach, in mucnaquem q'uen a tumin chi' d'a yol luum. Ina q'uen tic, xchi viñ. ²⁶ Axo ix yalan viñ spatrón viñ chi': A ach tic, nivanoc checab' ach, palta malaj a vach'il. Te jaragana ach. Tato ojtaç to toñej tzin jach'vi, palta malaj tas svavej, toñej tzin cha viquej tas syac' ganar junocxo anima. ²⁷ Tato icha chi', ¿tas yuj maj ac'b'at q'uen in tumin tic majanil, yic vach' tzin chapax q'uen yed' yune' in javi? xchi viñ d'a viñ schecab' chi'. ²⁸ Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a juntzañ eb' ayec' ta: Iq'uequec' q'uen talento tic d'a viñ. Aq'uec' q'uen d'a viñ ay lajurte' talento yico'. ²⁹ Yujto a mach ay yico', ol vach' ac'joc d'ay yic ol yac' sobre yic chi'. Axo eb' malaj val yico', ol vach' ic'joquec' jab' yic eb' chi'. ³⁰ Axo viñ checab' malaj tz'och tic, b'at yumeccanb'at viñ d'a scal q'uc'alc'uinal. Ata' ol oc' viñ. Ol siq'uc'oc viñ yoc' yuj yab'an syail, xchi viñ, xchi Jesús d'a eb'.

Ayic ol ch'olb'itaj tas yaj eb' anima

³¹ A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ol in ja yed' eb' vángel smasanil, ol in och Yajalil. Ol in em c'ojan d'a in c'oñub'. Ato ta' ol checlajelta to te nivan velc'ochi. ³² Ol laj och molan junjun choñab' d'a vichañ. Ol in pojan snañal eb' icha junoc viñ tarivum calnel spojanel noc' scalnel d'a scal noc' chiva. ³³ A eb' icha noc' calnel chi', ol can eb' d'a in vach'. Axo eb' icha noc' chiva, ol can eb' d'a in q'uexañ. ³⁴ A in Rey in tic, ol val d'a eb' ay d'a in vach' chi': A ex tic, yac'nac svach'c'olal in Mam d'ayex. Ocharñec ved'oc b'aj svac' Yajalil. Yujto atax ix sb'oan yolyib'arñq'uinal tic Dios ix sb'oan can jun tic eyicoc. ³⁵ Yujto ayic yochnac in vejel, in eyac'nac vaoc. Ayic stajinac in ti', eyac'nac a'vuq'uej. Ayic in b'eyec' icha yec' junoc b'eyum anima, eyac'nac in posado. ³⁶ Ayic malaj in pichul, eyac'nac vico'. Ayic penaay in, xid'nac ex in eyila'. Axo yic ay in och preso, xid'nac ex in e c'umej, xin cham d'a eb'. ³⁷ Axo eb' tojol sb'eyb'al chi' ol alan d'ayin: Mamin, ¿b'ac'ñi ix quil yoch a vejel yed' stacjia a ti'? ¿Toc ay tas ix cac' d'ayach? ³⁸ ¿B'ac'ñi ix quil a b'eyec' icha junoc

b'eyum anima chi', yic tza c'an a posado chi'? Axo yic malaj a pichul, ¿toc ay tas cac'nac d'ayach? ³⁹ Ayic penaay ach yed' d'a yic ay ach och d'a preso chi', ¿toc ay b'aj xid'nac oñ ach quila'? xcham eb' d'ayin. ⁴⁰ Icha to chi' b'ian, ol valan d'a eb': Val yel sval d'ayex, ayic ix eyac'an juntzañ tic d'a eb' vuc'tac, eb' vanab', vach'chom d'a eb' malaj yelc'ochi, syalelc'ochi, a d'ayin ix eyac'a, xin cham d'a eb'.

⁴¹ Icható chi', ol valan d'a eb' ay d'a in q'uexañ: Elañec a ex tic d'a in tz'ey, yujto aycot yoval sc'ool Dios d'a eyib'añ. Ixiquec d'a jun c'ac' malaj b'aq'uiñ stupi, d'a jun lugar sb'onac Dios yicoc viñ diablo yed' eb' yánel. ⁴² Yujto ayic ix och in vejel, maj in eyac' vaoc. Ayic ix tacji in ti', malaj jab'oc tas ix eyac' vuq'uej. ⁴³ Ayic ix in b'eyec' icha junoc b'eyum anima, maj eyac' in posado. Ayic malaj in pichul, malaj jab'oc in pichul ix eyac'a. Arñejtona', ayic penaay in yed' ayic ay in och d'a preso, maj xid' in eyil jab'oc, xin cham d'a eb'. ⁴⁴ Yuj chi', icha tic ol yal eb' d'ayin: Mamin, ¿b'ac'ñi ix ach quila' ayic ix och a vejel, ayic ix tacji a ti' chi', ayic ix ach b'eyeq'ui, ayic malaj a pichul chi', ayic penaay ach, ayic preso aji? ¿Tom ay b'aj maj oñ colvaj d'ayach? xcham eb' d'ayin. ⁴⁵ Palta ol valan d'a eb': Val yel sval d'ayex, ayic maj ex colvaj d'a juntzañ eb' tic, vach'chom malaj tz'och eb', syalelc'ochi, a d'ayin maj ex colvajoc, xin cham d'a eb'. ⁴⁶ A eb' chi', ol b'at eb' d'a syaelal d'a junelñej. Palta axo eb' tojol sb'eyb'al, ol scha sq'uinal eb' d'a junelñej, xchi Jesús d'a eb'.

26

A tas ajnac syamchaj Jesús

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Ayic ix lajvi yalan juntzañ chi' Jesús, ix yalanxi d'a eb' sc'ayb'um:

² —Eyojtac, chab'ejocxo tz'och q'uiñ yic sco naancoti tas aj yelnaccot eb' co mam quicham d'a Egipto. A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animal tic, ata' ol in ac'jococh d'a yol sc'ab' eb' ol in culusanhamoc, xchi d'a eb'.

³ Axo eb' viñ sat sacerdote, eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés yed' eb' viñ ichamtac vinac, ix smolb'ej sb'a eb' viñ d'a spat viñtaj Caifás, viñ sat sacerdote.

⁴ Ata' ix laj yal eb' viñ tas ol yutoc eb' viñ yac'anoch es d'a yib'añ Jesús, yic syamchaj yuj eb' viñ, smilancham eb' viñ. ⁵ Palta ix yalan eb' viñ:

—Max yal-laj co yaman viñ d'a yol q'uiñ tic, yujto ay smay ol q'ue somnaj eb' anima scot yoval d'ayon' yuj viñ, xchi eb' viñ.

Q'uenac jun suc'uq'ui sjab' d'a sjolom Jesús

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Ix c'och Jesús d'a Betania. Ix ochc'och d'a yol spat viñtaj Simón. A d'a yic yalañtaxo, penaay viñ yuj jun yab'il scuchan lepra. ⁷ Ayic c'ojanem Jesús sva'i, ix c'och jun ix ix d'ay. Yed'nac jun limeta ix sb'onac yed' jun q'uen scuch alabastro. ^{26.7} B'ud'ud'i q'ueen d'a jun suc'uq'ui sjab' te caro stojol. Ix stob'anq'ue jun chi' ix d'a sjolom Jesús. ⁸ Axo ix yilan jun chi' eb' sc'ayb'um Jesús chi', ix cot yoval eb' d'a ix. Ix laj yalanq'ue eb':

—¿Tas yuj nab'añej tz'ixtax jun tic? ⁹ A jun suc'uq'ui sjab' tic, te caro stojol. Octom ix choñchaji, axo stojol chi' tz'ac'ji d'a eb' meb'a', xchi eb'.

¹⁰ Axo ix yab'an juntzañ chi' Jesús, ix yalan d'a eb':

—¿Tas yuj tze tzuntzej ix? A jun sc'ulej ix tic d'ayin, vach' toni. ¹¹ A eb' meb'a' tzeyal chi', ayñejec' eb' eyed'oc. Palta a inxo tic, mañ masaniloc tiempo ay in ec' eyed'oc. ¹² Ayocto ix yac'anoch jun suc'uq'ui sjab' tic ix d'a in nivanil

26.7 **26:7** A q'uen alabastro, aton jun q'uen vach' yilji, c'un paxi, sc'anchaj q'ueen ayic sb'ochaj yed'tal añ flor yed' juntzañ limeta vach' yilji.

tic, yic vach' listaxo vaj yed' in muquil. ¹³ Val yel sval d'ayex, yalrtej b'ajtil ol aljoquel vach' ab'ix yic colnab'il d'a yolyib'aric' uinal tic, ol aljoc pax yab'ixal tas ix sc'ulej ix tic, yic ol najoccot ix, xchi d'a eb' viñ.

Chorb'il Jesús yuj viñtaj Judas

(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Ay jun viñ d'a scal eb' viñ slajchavañil, aton viñtaj Judas aj Queriot, ix b'at lolon viñ yed' eb' viñ sat sacerdote. ¹⁵ Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Tato svac'och Jesús d'a yol e c'ab', ¿jantac tzin e tupu? xchi viñ.

Yuj chi', 30 plata tumin^{26.15} ix ac'ji d'a viñ yuj eb' viñ. ¹⁶ Yuj chi' ix sayan modo viñ tas ol yutoc yac'anoch Jesús d'a yol sc'ab' eb'.

A Santa Cena

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹⁷ A d'a jun sb'ab'el c'ual q'uiñ svaji ixim pan malaj yich ayb'at d'a scal, ix c'och eb' sc'ayb'um Jesús d'ay, ix sc'anb'an eb':

—¿B'ajtil a gana sco b'o b'aj ol oñ vaoc yic sco naancoti tas aj yelnaccot eb' co mam quicham d'a Egipto? xchi eb' d'ay.

¹⁸ —Ixiquec d'a choñab'. Ay jun viñ b'aj ol ex c'och d'a spat. Icha tic ol eyal d'a viñ: Xchicot co C'ayb'umal to quenxonej tiempo ayeq'ui. Yuj chi' syala' to d'a a pat tic ol va qued' a oñ sc'ayb'um oñ tic, yic sco nacot yed'oc tas aj yelnaccot eb' co mam quicham d'a Egipto, xchi. Icha chi' tzeyutej eyalan d'a viñ, xchi Jesús d'a eb'.

¹⁹ Yuj chi', ix b'at eb' sc'ayb'um chi' sb'o icha ix yal chi'. Ix sb'oan eb' tas ol schi eb' d'a q'uiñ chi'.

²⁰ Axo d'a q'uic'b'alil, ix c'och Jesús chi' vael yed' eb' sc'ayb'um chi'. ²¹ Ayic van sva yed' eb', ix yalani:

—Val yel sval d'ayex, ay jun d'a co cal tic ol in ac'anoch d'a yol sc'ab' chamel, xchi d'a eb'.

²² Ix laj och eb' ilc'olal yab'an jun chi'. Yuj chi', junjun eb' ix och ijan sc'anb'an yab' d'ay:

—Mamin, ¿tom a in? xchi junjun eb' d'ay.

²³ Yuj chi' ix yalan d'a eb':

—A jun van sva ved' d'a jun uc'ab' ayec' d'a co nañal tic, a ol in ac'anoch d'a yol sc'ab' chamel. ²⁴ A in tic, Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, palta yovalil ol in chamoc, icha yaj stz'ib'chajcan d'a Slolon Dios. Palta te chuc yic jun ol in ac'anoch d'a yol sc'ab' chamel chi'. Octom maj uneajlaj. Tato icha chi', más vach' yico', xchi d'a eb'.

²⁵ Axo viñtaj Judas, viñ ol ac'anoch d'a yol sc'ab' chamel chi', ix alan d'ay:

—Ach in C'ayb'umal, ¿tom a in? xchi viñ.

—A ach toni, xchi d'a viñ.

²⁶ Ayic van sva yed' eb' sc'ayb'um chi', ix yic'ancharñ ixim pan. Ix yac'an yuj diosal yuj ixim. Ix lajviñtej chi', ix xepanb'at ixim, ix yac'an d'a eb' sc'ayb'um.

—Vaarrec. Aton in nivanil tic, xchi d'a eb'.

²⁷ Ix lajvi chi', ix syaman jun vaso ayem yal sat uva d'a yool. Ix yac'an yuj diosal d'a Dios yuuj. Ix yac'anpax d'a eb'.

—Mol uq'uejec jun tic e masanil. ²⁸ Yujto aton jun tic in chiq'uul. Yuj in chiq'uul tic ol elc'och jun strato Dios eyed'oc.^{26.28} Ol elcan in chiq'uul tic, yic

26.15 **26:15** Treinta tumin plata, aton stojol viñ checab' yic smanchaji. 26.28 **26:28** A jun trato tic, aton jun ac' trato yalnaccan viñtaj Jeremías d'a peca', aton tz'ilchaj d'a Jeremías 31.31-33. Ayic sch'oxanel eb' to yel ol elc'och jun trato, toxonton tz'el schiq'uul junoc noc' noc' yuj eb'. Éxodo 24.8.

vach' tzijtum mach ol ac'joc lajvoc smul yuuj. ²⁹ Palta svalcan d'ayex ticnaic to mařxa b'aj ol vuc' yal sat te' uva, masanto d'a jun c'u ol vuc'xi eyed'oc, ayic ol vach' och co Mam Dios Yajalil, xchi d'a eb'.

Yalnaccan Jesús to ol yiq'uel viřtaj Pedro d'a yib'arı
(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

³⁰ Ix lajvi sb'itan jun b'it^{26.30} eb' d'a Dios, ix elta eb'. Ix b'at eb' d'a tzalan Olivo. ³¹ Ata' ix yal Jesús d'a eb':

—Masanil ex tic ol ex somchajcanel vuuj d'a jun ac'val tic. Yujto tz'ib'yajcan d'a Slolonel Dios: Ol in milcham viř tarivum calnel. Axo noc' calnel chi', ol saclemcanb'at noc', xchi. ³² Palta axo yic ol in pitzvocxi, ol in b'ab'laj c'och eyuuj d'a Galilea, xchi d'a eb'.

³³ Axo viřtaj Pedro ix alan d'ay:

—Vach'chom ol somchajcanel spensar eb' d'ayach, palta a in tic, malaj b'aq'uirř ol in somchajloc, xchi viř.

³⁴ —Val yel sval d'ayach, a d'a jun ac'val tic, ayic manto oc' noc' caxlař, oxel ol iq'uel d'a ib'arı ol alani to mař in ojtacoc, xchi Jesús d'a viř.

³⁵ —Vach'chom ol in miljoccham ed'oc, palta mař ol vala' to mař ach vojtcacoc, xchi viřtaj Pedro chi' d'ay.

Ařejtona' icha chi' ix laj yal eb' sc'ayb'um chi' smasanil.

Lesalvinac Jesús d'a Getsemani
(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Ix lajvi chi', ix c'och Jesús yed' eb' sc'ayb'um d'a Getsemani. Ata' ix yal d'a eb':

—Canařec d'a tic. Ol b'at in lesalvoc d'a chi', xchi d'a eb'.

³⁷ Ix lajvi chi', ix yic'anb'at viřtaj Pedro yed' chavař eb' yuninal viřtaj Zebedeo yed'oc. Ix och ijan Jesús scusi, ix och ilc'olal. ³⁸ Yuj chi' ix yalan d'a eb':

—Tzin te cusi, ijan val tzin cham yuj cuselal. Canařec d'a tic. Pitzanocab' ex ved'oc, xchi Jesús d'a eb'.

³⁹ Ix lajvi chi', ix snitzanb'at sb'a, ix em cuman ix emc'och snařal sat d'a sat luum. Ix lesalvi icha tic:

—Mamin, tato syala, iq'uec' jun yaelal tic d'a vib'arı. Palta mocab' ichoc in gana a in tic, palta ichocab' val a gana, xchi.

⁴⁰ Ix lajvi chi', ix c'och d'a eb' viř oxvař chi', palta ix yilani, vaynac eb' viř. Yuj chi' ix yalan d'a viřtaj Pedro:

—¿Tom max yal pitzan ex junoc hora ved'oc? ⁴¹ Aq'uec el e vayař. Lesalvařec, yic mař ol ex telvoc ayic tzex montajb'at d'a chucal. A co pensar, tec'an toni, palta axo co nivanil, malaj yip, xchi d'a eb'.

⁴² Ix lajvi chi', ix b'atxi lesal, ix yalan icha tic:

—Mamin, tato max yal yec' jun yaelal tic d'a vib'arı, elocab'c'och tas nab'il uu, xchi.

⁴³ Axo ix c'ochxi junelxo, ix yilani ařeja' vaynac eb' sc'ayb'um chi', yujto max techaj vayař yuj eb'. ⁴⁴ Yuj chi' ix canxi eb' yuuj. Ix b'at lesalvixi d'a yoxelal. Ix yalanxi icha ix yutej yalan d'a sb'ab'elal. ⁴⁵ Axo ix c'ochxi d'a eb' sc'ayb'um chi', ix yalan d'a eb':

—¿Tom ařeja' vaynac ex? ¿Tom tořej tzeyic' eyip? A ticnaic, a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ix c'och yorail vac'jioch d'a yol sc'ab' eb' viř chuc.

⁴⁶ Q'ueařec vaan, coyec, yujto lac'anxo ayec' viř ol in ac'anoch d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool, xchi d'a eb' viř.

*Yamchajnac Jesús**(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)*

⁴⁷ Vanto yalani, ix javi viñaj Judas. A viñ chi' nivanoc ayoch stz'acub'oc eb' uxluchvar' schecab' Jesús chi'. Tzizjum anima ix c'och yed' viñ. Yed'nac yespada eb' yed' te te'. A eb' viñ sat sacerdote yed' eb' viñ ichamtac vinac ay yopisio d'a scal eb' israel chi' ix checancot eb'. ⁴⁸ A viñaj Judas chi', viñ ol ac'anoch Jesús d'a yol sc'ab' eb', toxo ix slajtiej sb'a viñ yed' eb'. Ix yalan viñ icha tic:

—A viñ ol in tz'ub'elta sti', aton viñ chi' tzeyama', xchi viñ d'a eb'.

⁴⁹ Yuj chi', elarñchamel ix c'och viñ d'a Jesús. Ix yalan viñ d'ay:

—Buenas noches, ach in C'ayb'umal, xchi viñ d'ay.

Ix lajvi chi', ix stz'ub'anelta sti' viñ.

⁵⁰ —Ach vamigo, c'ulej tas tzul a c'uloc chi' d'a tic, xchi d'a viñ.

Ix lajvi chi', ix c'och umnaj eb' viñ d'ay. Ix syaman eb' viñ. Ix stzec'an eb' viñ.

⁵¹ Palta ay jun viñ sc'ayb'um Jesús chi' ix ic'anq'uetá q'uen yespada. Ix stzepanel schiquin jun viñ schecab' viñ sat sacerdote. ⁵² Yuj chi' ix yalan Jesús d'a viñ sc'ayb'um chi':

—Ac'xiem q'uen espada chi' d'a yol yatut, yujto a eb' tz'ac'an oval yed' q'uen espada, ol champax eb' yuj q'ueen. ⁵³ ¿Tom mañ ojtacoc, tato in gana tzin c'ancot d'a Dios, aton in Mam, ec'to d'a 72 mil^{26.53} eb' ángel ol yac'cot in scol d'a elarñchamel? ⁵⁴ Palta tato ol in c'ancoti, mañ ol elc'ochlaj tas tz'ib'yajcan d'a Slolonel Dios, yujto tz'ib'yajcani to yovalil icha tic ol in ajoc, xchi Jesús.

⁵⁵ Ix lajvi chi', ix yalanpax d'a eb' viñ ix c'och chi':

—¿Tom yajal in d'a scal eb' tz'ac'an oval yed' eb' yajal tzeyila', yuj chi' eyed' eyespada yed' e te', tzex ja in eyama'? Junjun c'u tzex in c'ayb'an d'a yol yamaq'uil stemplo Dios, palta maj in eyam ta'. ⁵⁶ Palta icha ton tic ol aj yelc'och tas tz'ib'yajcan yuj eb' schecab' Dios d'a Slolonel, xchi d'a eb' viñ.

Ix actajcan yuj eb' sc'ayb'um chi' sch'ocoj. Ix b'at eb' elelal smasanil.

*C'ochnac Jesús d'a yichar' eb' viñ sat yajal**(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55,63-71; Jn 18.12-14,19-24)*

⁵⁷ A eb' viñ ix yaman Jesús, ix yic'b'at eb' viñ d'a viñaj Caifás, aton viñ sat sacerdote. Ata' ix smolb'ej sb'a eb' c'ayb'um d'a ley Moisés yed' eb' viñ ichamtac vinac ay yopisio. ⁵⁸ Axo viñaj Pedro, najat tzac'anto sb'at viñ yuuj. Ix ochc'och viñ d'a yamaq'uil spat viñ sat yaj d'a eb' viñ chi'. Ix em c'ojan viñ yed' eb' viñ polencia, yic syilan viñ tas ol ajoc.

⁵⁹ Axo eb' viñ sat sacerdote, eb' viñ ichamtac vinac yed' masanil eb' viñ sat yajal, ix say juntzar' vinac eb' viñ, yic syac'och es eb' d'a yib'ar' Jesús chi' yic tz'och chamel d'a yib'ar'. ⁶⁰ Mañ jantacoc eb' ix c'ochi. Ix yac'anoch juntzar' es eb' d'a yib'ar'. Palta malaj junoc eb' ix elc'och tas ix yala'. C'ojan'olal to ix q'ue van chavar'ixo vinac chi', ix yac'an val och es eb' d'a yib'ar'. ⁶¹ Ix yalan eb':

—Ix cab'yalani: A in tic, syal in satanel stemplo Dios, axo d'a schab'jial tzin b'oanxiq'uei, xchi, xchi eb'.

⁶² Axo viñ sat sacerdote, ix q'ue vaan, ix yalan viñ d'a Jesús:

—¿Tom max ach tac'vi jab'oc? ¿Tom max ab' juntzar' syac'och eb' viñ tic d'a ib'ar'? xchi viñ d'ay.

⁶³ Axo Jesús tz'inr'ej xchi. Yuj chi' ix yalanxi viñ d'ay:

—Al d'ayori, tato Cristo ach, tato Yuninal ach Dios. Yovalil tzal d'a sat Dios pitzan, tato yel tzala', xchi viñ d'ay.

⁶⁴—A in ton tic, icha tzal chi'. Svalanpax d'ayex, a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ol in eyila', c'ojan in em d'a svach' c'ab' Dios, aton Jun nivan spoder. Ol eyilpax vemul d'a scal asun d'a satchaari, xchi Jesús d'a viñ.

⁶⁵Ayic ix yab'an juntzari chi' viñ sat sacerdote chi', ix sñic'chitan spichul viñ scot yoval. Ix yalan viñ d'a eb' yetyajalil chi':

—A jun viñ tic sb'uchvaj viñ d'a Dios. ¿Tasto tz'och testigo sco saya'? Toxo ix cab' sb'uchvaj viñ. ⁶⁶¿Tas xe chi yuj viñ ticnaic? xchi viñ.

—Ix och smul viñ. Smoj scham viñ, xchi eb' viñ.

⁶⁷Ix lajvi chi', ix tzub'aj sat Jesús chi' yuj eb'. Ix d'ob'jib'at sti', ay pax eb' ix tz'itanb'at sat. ⁶⁸Ix yalan eb' d'ay:

—A ach nivanoc tzach alnax Cristoal tic, ala' mach tzach mac'ani, xchi eb' d'ay.

Yic'naquel viñaj Pedro d'a yib'ari

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18,25-27)

⁶⁹Axo viñaj Pedro, c'ojanec' viñ d'a yamaq'uil jun pat chi'. Ix c'och jun ix criada d'a viñ.

—A ach tic, etb'eyum a b'a yed' Jesús aj Nazaret tic, xchi ix d'a viñ.

⁷⁰Palta ix yiq'uel viñ d'a yib'ari d'a yichari eb' smasanil:

—A jun tzal tic, mari vojtaocclaj, xchi viñ d'a ix.

⁷¹Axo yic ix elta viñaj Pedro chi' d'a sti' spuertail amac', ix ilji viñ yuj junxo ix.

—Aton jun viñ tic, yetb'eyum sb'a yed' Jesús aj Nazaret tic, xchi ix.

⁷²Palta ix yic'anxiel viñ d'a yib'ari. Ix slocan sb'i Dios viñ:

—Mari vojtaocclaj jun viñ tic, xchi viñ d'a eb'.

⁷³Junanto rato chi', ix c'och eb' aytaxon ec' ta' d'a viñaj Pedro chi', ix yalan eb' d'a viñ:

—Val yel, etb'eyum a b'a yed' eb' sc'ayb'um Jesús tic, yujto lajan a lolon yed' eb' scab'i, xchi eb'.

⁷⁴Yuj chi', ix sc'anancot yoval sc'ool Dios viñ d'a yib'ari. Ix slocan sb'i Dios viñ:

—A jun viñ tic, mari vojtaocclaj viñ, xchi viñ d'a eb'.

Van to yalan jun chi' viñ, ix oc' noc' caxlañ. ⁷⁵Yuj chi', ix snaancot viñ tas ix yal Jesús, ayic ix yalan icha tic: Ayic mantzac oc' noc' caxlañ, oxel ol iq'uel d'a ib'ari to mari in ojtacoc, xchi d'a viñ. Yuj chi' ix sb'esanelta sb'a viñaj Pedro chi', ix te oc' viñ sic'lab'il.

27

IC'b'ilib'at Jesús d'a yichari viñaj Pilato

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹Axo ix q'uirib'i, ix smolb'an sb'a eb' sat sacerdote smasanil yed' eb' ichamtac vinac ay yopisio d'a scal eb' israel. Ix laj yalan eb' tas ol yutoc eb' yac'anoch chamel d'a yib'ari Jesús. ²Yuj chi', ix stzec' eb', ix yic'anb'at eb', xid' yac'anoch eb' d'a yol sc'ab' viñaj Poncio Pilato, aton viñ gobernador.

Schamel viñaj Judas

³A viñaj Judas, viñ ix ac'anoch Jesús d'a yol sc'ab' eb' viñ, ayic ix yab'an viñ to ix och chamel d'a yib'ari Jesús chi', ix snaan sb'a sc'ool viñ. Ix b'atxi viñ b'aj ay eb' viñ sat sacerdote yed' eb' viñ ichamtac vinac, yujto ix snib'ej viñ ix yac'xi meltzaj 30 plata tumin ix scha d'a eb' viñ. ⁴Yuj chi', ix yalan viñ d'a eb' viñ:

—Ix och val in mul, yujto ix vac'och Jesús chi' d'a yol sc'ab' chamel, palta malaj jab'oc smul, xchi viñ.

Palta ix yalan eb' viñ:

—A oñ tic, malaj coch d'a a mul chi'. A chumxo d'a chi', xchi eb' viñ.

⁵ A ix yab'an jun chi' viñ, ix syumancan och juntzañ tumin chi' viñ d'a yol yamaq'uul stemplo Dios. Ix lajvi chi', ix b'at viñ sd'urb'ejcham sb'a.

⁶ Axo eb' viñ sat sacerdote ix sic'anq'ue q'uen tumin chi', ix yalan eb' viñ:

—Max yal-laj cac'anoch juntzañ tumin tic d'a scal q'uen ofrenda, yujto ix manjicham jun viñ yuj q'ueen, xchi eb' viñ.

⁷ Yuj chi', ix laj yal-lan yab' eb' viñ. Ix yalan eb' viñ tas ol och q'ueen. Ix lajvi chi', ix smanan jun sluum jun viñ tz'acum eb' viñ, yic ata' smucji eb' ch'oc choñtab'il slaj chami. ⁸ Yuj chi', Slumal Chic' ix sb'iejcan jun lugar chi'. Icha chi' ix sb'iejñejcani. ⁹ Icha chi' ix aj yelc'och tas yalnaccan viñaj Jeremías schecab' Dios d'a peca', ayic yalannaccani: Ix yic' 30 plata tumin eb', aton stojol jantac snanac eb' aj Israel. ¹⁰ A d'a jun tumin chi' ix manjiel sluum jun viñ tz'acum. Icha chi' yalnaccan Dios Cajal d'ayin, xchi.

C'ochnac Jesús d'a yichañ viñaj Pilato

(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹ Ayic ix c'och Jesús d'a yichañ viñaj Pilato, viñ gobernador, ix sc'anb'an viñ d'ay:

—¿Tom a ach tic, Sreyal ach eb' israel? xchi viñ d'ay.

—Yel ton tzala', xchi.

¹² Axo eb' viñ sat sacerdote yed' eb' viñ ichamtac vinac, ix yac'b'at eb' viñ d'a yib'añ, palta maj tac'voclañ. ¹³ Yuj chi' ix yalanxi viñaj Pilato chi' d'ay:

—¿Tom max ab' juntzañ tas syac'och eb' viñ d'a ib'añ tic? xchi viñ d'ay.

¹⁴ Palta mañ val jab'oc ix tac'vi. Yuj chi' ix te sat sc'ool viñ yuuj.

Ochnac chamel d'a yib'añ Jesús

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38–19.16)

¹⁵ A d'a junjun ab'il d'a sc'ual q'uiñ, tz'ac'jielta junjun eb' preso yuj viñ gobernador, ato syala', mach sc'anelta eb' anima. ¹⁶ A d'a preso chi' ayoch jun viñ scuchan Barrabás. Ojtacab'il viñ yuj eb' anima smasanil. ¹⁷ Ayic molanec' eb' chi', ix sc'anb'an viñaj Pilato chi' d'a eb':

—¿Mach junoc e gana svaq'uel d'a libre, am viñaj Barrabás, mato a Jesús, syal eb' Cristoal? xchi viñ d'a eb'.

¹⁸ Icha chi' ix yal viñ, yujto yojtactaxon viñ to yuj schichonc'olal eb' viñ sacerdote ix ac'jioch Jesús chi' d'a yol sc'ab' viñ.

¹⁹ C'ojanem viñaj Pilato chi' d'a sdespacho, ix c'och schecab' ix yetb'eyum viñ d'ay. Ix yalanb'at ix: Mañ a locb'ej a b'a d'a viñ tojol spensar chi', yujto ix in vayichej viñ q'uiq'ui. Tzin xivb'at yuj jun in vayich chi', xchi ix.

²⁰ Palta axo eb' viñ sat sacerdote yed' eb' viñ ichamtac vinac ix ac'an sc'ool eb' anima, yic a viñaj Barrabás sc'anelta eb'. Axo Jesús sc'an cham eb'. ²¹ Ix sc'anb'anxi viñ gobernador chi' d'a eb':

—¿Mach junoc eb' chavañ tic e gana svaq'uelta d'a libre? xchi viñ.

—A viñaj Barrabás co gana tzaq'uelta, xchi eb'.

²² —Palta ¿tas ol vutoc Jesús, tz'aljipax Cristoal tic? xchi viñ.

—Culusejq'uei, xchi eb' smasanil.

²³ —Palta ¿tas val junoc chucal ix sc'ulej viñ tzeyila'? xchi viñ.

Palta ix q'ue umnaj eb' yalani:

—Culusejq'uei, xchi eb'.

²⁴ Axo ix yilan viñaj Pilato chi' to max yac' ganar viñi scolan Jesús, toñej ix vach' q'ue somnaj eb' anima yalan yuuj. Yuj chi', ix schec viñi ic'jicot jab' yaal. Ix sb'icanel sc'ab' viñi d'a yichañ eb' anima chi' smasanil. Icha chi' ix yutej viñi sch'oxan d'a eb' to mañi locanoc viñi yed' eb'. Ix yalanxi viñi d'a eb':

—A in tic malaj voch d'a schamel viñi tojol pensar tic. E chumxo d'a chi', xchi viñi d'a eb'.

²⁵ Yuj chi', ix laj yalan eb' smasanil d'a viñi:

—Ochocab'can schamel viñi chi' co muloc yed' d'a yib'añ eb' cuninal, xchi eb'.

²⁶ Ayic ix yab'an jun chi' viñi, ix ac'jielta viñaj Barrabás chi' d'a libre. Axo Jesús ix schec mac'joc viñi. Ix ac'jioch d'a yol sc'ab' eb' sculusanj'uei.

²⁷ Axo eb' viñi soldado yic viñi yajal chi', ix yic'anb'at Jesús eb' d'a spat viñi. Ata' ix yavtejcot eb' soldado eb' masanil. ²⁸ Ix squichan el spichul Jesús eb' viñi. Ix yac'anoch junxo pichul chacchac eb' viñi d'ay. ²⁹ Ix sjalan setan jun te' g'uiix eb' viñi. Ix yac'anj'ue eb' viñi d'a sjolom scoronaoc, yic lajan tz'aj yilji icha junoc rey snaan eb' viñi. Ix yac'och jun te' aj eb' viñi sc'ocochoc d'a svach' c'ab'. Ix lajvi chi', ix laj stz'acan em cuman sb'a eb' viñi d'a yichañ. Ix laj b'uchvaj eb' viñi d'ay. Ix laj stz'acan yal eb' viñi d'ay:

—Tzalajañ ach sreyal eb' israel, xchi eb' viñi.

³⁰ Ix tzub'aj yuj eb' viñi. Ix toc'jiec' te' aj chi' d'ay. Ix ste pajanoch te' eb' viñi d'a sjolom. ³¹ Ayic ix lajvi sb'uchvaj eb' viñi d'ay, ix squichanxiel jun pichul chacchac chi' eb' viñi d'ay. Ix yac'anxioch spichultaxon chi' eb' viñi. Ichato chi' ix yic'anb'at eb' viñi b'aj ol culusajq'ueoc.

Ix culusajq'ue Jesús

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Ayic van sb'at eb' viñi yed' Jesús, ix ilchajel jun viñi aj Cirene scuchan Simón yuj eb' viñi. Ix ac'ji pural viñi yuj eb' viñi yic scuchanb'at te' sculusal Jesús chi'.

³³ Icha chi' ix aj sc'och eb' d'a jun lugar scuch Gólgota. A Gólgota chi', syalelc'ochi, B'aj Ay Sb'aquil Jolom. ³⁴ Ata' ix yac' yal uva eb' viñi yuq'uej, calan yaj yed' añ ixaj.^{27.34} Palta ayic ix yab'lani, maj schalaj yuq'uej d'a eb' viñi.

³⁵ Ichato chi' ix culusajq'ue Jesús chi'. Axo eb' viñi soldado chi', ix yac' suerte eb' viñi, yic spojec' spichul Jesús eb' viñi d'a spatic. ³⁶ Ix lajvi chi', ix em c'ojan eb' stañvan yila'. ³⁷ Axo d'a sjolom sculusal chi' ix och jun letra. A tz'alani tas yuj ix ac'jioch chamel d'a yib'añ. Aton Jesús tic, Sreyal eb' israel, xchi jun letra chi'.

³⁸ Añejtona' ay chavañ eb' elc'um ix culusajq'ue yed'oc, jun d'a svach', jun d'a sq'uxañ. Junjun sculusal junjun eb'. ³⁹ Axo eb' ix laj ec'ta', sb'uchvajq'ue eb' d'ay. ⁴⁰ Ix yalan eb':

—A ach ton tic, ix ala' to tza satel stemplo Dios, axo d'a schab'jial tza b'oanxiq'ue sq'uxul. Col a b'a ticnaic. Tato yel Yuninal ach Dios, emañcot d'a te' culus chi', xchi eb' d'ay.

⁴¹ Icha pax chi' eb' viñi sat sacerdote, eb' viñi c'ayb'um d'a ley Moisés, eb' viñi fariseo yed' eb' viñi ichamtac vinac, ix laj b'uchvaj eb' viñi d'ay. Ix laj yalanq'ue eb' viñi:

⁴² —Nivanoc ix colchaj juntzarixo eb' yuj viñi, palta ina max ujilaj scolan sb'a viñi ticnaic. A jun viñi tic nivanoc co Reyala a oñ israel oñ tic. A ticnaic, yic'ocab'emta sb'a viñi d'a te' culus tic quila'. Ichato chi', ol cac'anoch d'a co

27.34 **27:34** Tz'ac'chaj jun yal uva calan yaj yed' jun c'a chi' d'a eb' culusab'il, yic vach' max yab' val syail eb'.

c'ool. ⁴³ Nivanoc ix yac'och Dios viñ yipoc sc'ool. Yuj chi' colvajocab' Dios chi' yed' viñ quil ticnaic tato yel xajan viñ yuj Dios. Inato ix yal viñ to Yuninal Dios, xchi eb' viñ.

⁴⁴ Axo eb' elc'um culusab'ilq'ue yed' chi', ix b'uchvaj pax eb' d'ay.

A schamel Jesús

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Axo d'a chimc'ualil, ix q'uc'b'i d'a masanil yolyib'añq'uinal tic, masanto d'a a las tres. ⁴⁶ Ix lajvi chi', ix avajq'ue Jesús chi':

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? xchi. Syalelc'ochi: Ach in Diosal, ach in Diosal, ¿tas yuj tzin actejcan in ch'ocoj? xchi.

⁴⁷ Ay jayvañ eb' ayec' ta', ayic ix yab'an eb' jun ix yal chi', ix yalan eb':

—A d'a viñaj Elías, viñ schecab' Dios, ata' tz'avaji, xchi eb'.

⁴⁸ D'a jun rato chi', ix b'at lemnaj jun viñ. Ix yic'ancot jun tz'ub'lab' viñ, ix slab'anem viñ d'a scal vinagre. Ix yac'anoch viñ d'a sjolom jun te' aj, ix yac'an viñ stz'ub'u'. ⁴⁹ Palta ay juntzañxo eb' ix alan d'a viñ:

—Yilxo viñ, quil b'ela tato ol ja viñaj Elías chi' ul scol viñ, xchi eb'.

⁵⁰ Axo Jesús, te chaañ ix avajq'ue junelxo. Ichato chi' ix chami. ⁵¹ Val d'a jun rato chi', axo jun c'apac cortina ayoch smaculoc snañal stemplo Dios, chab'ñej ix aj snañal c'apac sñic'chaji. Ix ñic'chajcot d'a sjolom masanto d'a yoctac. Ix ec' pax jun nivan quixcab'. Ix laj jat juntzañ nivac q'ueen. ⁵² Axo juntzañxo q'uen joyb'ilel yool b'aj ayoch eb' chamnac, ay q'uen ix laj jacvi. Axo juntzañ eb' yicxo Dios chamnacxo, tzijtum eb' ix pitzvixi yed' snivanil.

⁵³ Ato yic ix pitzvixi Jesús, ato ta' ix elta eb' d'a juntzañ q'uen b'aj aycanoch chi'. Ix c'och eb' d'a yol choñab' Jerusalén chi', aton jun choñab' yicñej Dios yaji. Tzijtum eb' anima ix laj ilan eb'.

⁵⁴ Axo eb' viñ soldado stañvumal Jesús yed' viñ scapitanil eb', ix yab'an eb' viñ yec' jun quixcab' chi'. Ix yilanpax eb' viñ juntzañxo tas ix uji. Yuj chi', ix te xiv eb' viñ. Ix laj yalan eb' viñ:

—A jun viñ ix cham tic, val yel Yuninal ton Dios, xchi eb' viñ.

⁵⁵ Ay pax juntzañ eb' ix ix najattac aycoti, van yilan eb' ix. A eb' ix chi', ec'nac eb' ix yed' Jesús chi' ayic ayec' d'a Galilea. Axo scoti, scot eb' ix yed'oc yic tz'ac'ji servil yuj eb' ix. ⁵⁶ A d'a scal eb' ix, ayec' ix María aj Magdala, ix María snun viñaj Jacobo yed' viñaj José yed' pax ix snun eb' yuninal viñaj Zebedeo.

Ac'jinacoch snivanil Jesús d'a yol jun q'ueen

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Ay jun viñ b'eyum scuchan José aj choñab' Arimatea. Sc'ayb'umpax Jesús yaj viñ. ⁵⁸ Axo d'a yemc'ualil ix c'och viñ d'a viñaj Pilato. Ix sc'ananemta snivanil Jesús chi' viñ. Yuj chi' ix yalan viñaj Pilato chi' to tz'ac'ji snivanil Jesús chi' d'a viñ. ⁵⁹ Ix b'at yic'anemta viñ. Ix spichanoch viñ d'a jun c'apac sávana te sac. ⁶⁰ Ay jun q'ueen joyb'ilxuel yool, ⁶¹ yictaxon viñaj José chi', mantalaj junoc chamnac tz'ac'jioch d'a yool. Ata' ix yac'canoch snivanil Jesús chi' viñ. Ix sb'alanoch jun nivan q'ueen viñ smaculoc sti', ix pax viñ. ⁶¹ Axo ix María aj Magdala yed' junxo ix María, ix c'och eb' ix ta', ix em c'ojan eb' ix d'a slac'anil q'ueen.

Stañvejnac eb' soldado b'aj mucchajnac Jesús

27.60 **27:60** A eb' israel, syac'och schamnac eb' d'a yol juntzañ ñaq'ueen, smacchan sti' eb' yed' jun nivan q'ueen.

⁶² A d'a jun c'ual chi', sc'ual yac'an lista sb'a eb' israel, yujto q'ueic'anocxo sc'ual ic'oj ip. Axo d'a junxo c'u ix c'och eb' viñ sat sacerdote yed' eb' viñ fariseo d'a viñaj Pilato. ⁶³ Ix yalan eb' viñ:

—Ach cajal, sco nacot jun viñ esalvum chi', a ix yalani: Schab'jial in chami, ol in pitzvoci, nivanoc xchi viñ. ⁶⁴ Yuj chi', ma max ac' pavor d'ayoñ. Tza checb'at stañvumal jun b'aj xid' ac'jicanoch snivanil viñ chi', masanto tz'el schab'jial chi'. Tato maay, tecan ol b'at eb' sc'ayb'um viñ yelq'uejelta snivanil chi'. Ol lajvoc chi', axo ol yalanel eb' d'a scal eb' anima: Ix pitzvixi Jesús d'a scal eb' chamnac, xcham eb'. Tato icha chi', axo jun slajvub'alxo es más nivan ol aj d'a yichañ jun b'ab'el es ix yal chi', xchi eb' viñ d'a viñaj Pilato chi'.

⁶⁵ Yuj chi' ix yalan viñaj Pilato chi':

—A ex tic ay e soldado. Olxo eyila' tas ol eyutoc e tañvani, xchi viñ.

⁶⁶ Yuj chi', ix yic'anb'at eb' soldado eb' viñ chi'. Ix stañvan q'uen eb' viñ. Ix yac'och jun sello eb' viñ d'a smacul q'ueen. Axo eb' soldado chi', ix can eb' d'a sti' q'ueen stañvej.

28

Ix pitzvixi Jesús

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Axo ix ec'b'at sc'ual ic'oj ip, ix q'uiñib'i d'a domingo, b'ab'el c'u yic semana. Ix b'at ix María aj Magdala yed' junxo ix María b'aj ix ac'jicanoch snivanil Jesús. ² Axo yic van sc'och eb' ix ta', ix ec' jun nivan quixcab', yujto a jun yáñgel Dios Cajal ix emta d'a satchaari. Ix c'och d'a jun q'uen chi'. Ix yic'anelta q'uen smacul chi'. Ix em c'ojan d'a yib'añ q'ueen. ³ Icha yec' copnaj c'ac' yilji, te sac spichul icha q'uen sacb'at. ⁴ Axo eb' soldado, van stañvan q'uen q'ueen chi', ayic ix yilan eb', ix te ib'xiq'ue eb' yuj xivelal. Ix laj telvi eb', icha chamnac ix aj eb'. ⁵ Axo jun ángel chi' ix alan d'a eb' ix:

—Mañ ex xivoc. Vojtac to a Jesús tzec' e saya', aton jun ix culusajq'uei.

⁶ Mañxo ayococh d'a tic. Toxo ix pitzvixi icha yaj yalancan d'ayex. Cotañec, ilecnab'i, ilec yed'tal b'aj ix ul yac'och eb' viñ. ⁷ Ixiquec, b'at alec elañchamel d'a eb' sc'ayb'um to ix pitzvixi d'a scal eb' chamnac. Ol b'ab'lajc'och eyuuj d'a Galilea. Ata' ol eyila'. Aton juntzañ tic tzul val d'ayex, xchi jun ángel chi' d'a eb' ix.

⁸ D'a jun rato chi', ix yactancan q'uen b'aj mucan chi' eb' ix. Ix xiv eb' ix, palta ix te tzalajpax eb' ix. Yuj chi', ix b'at lemnaj eb' ix yal d'a eb' sc'ayb'um Jesús chi'. ⁹ Axo yic vanto sb'ey eb' ix, ix sch'oxan sb'a Jesús d'a eb' ix. Ix c'anb'aj sc'ool eb' ix yuuj. Yuj chi', ix c'och eb' ix d'a stz'ey. Ix yac'anem sb'a eb' ix d'ay. Ix syaman yoc Jesús chi' eb' ix. ¹⁰ Ix yalan d'a eb' ix:

—Mañ ex xivoc. Ixiquec, b'at alec d'a eb' in c'ayb'um to sb'at eb' d'a Galilea, yujto ata' ol in yil eb', xchi d'a eb' ix.

A tas yalnac eb' soldado

¹¹ Ayic van sb'at eb' chi', a jayvañ eb' soldado ix tañvan q'uen chi', ix b'at eb' d'a choñab'. Ix c'och eb' d'a eb' viñ sat sacerdote. Ix laj yal eb' tas ix uji.

¹² Ix lajvi yab'an juntzañ chi' eb' viñ, ix b'at yal-lan yab' eb' viñ yed' eb' viñ ichamtac vinac ay yopisio. Ix laj yalan eb' viñ to nivan tumin ol yac' eb' viñ d'a eb' soldado chi'. ¹³ Yuj chi', ix yalan eb' viñ d'a eb' soldado chi':

—Yovalil tzeyala': Ayic vaynac oñ d'ac'valil, a eb' sc'ayb'um xid' ic'anelta snivanil Jesús chi', xe chi. ¹⁴ Tato syab' specal jun tic viñ gobernador, malaj pena. Ol oñ b'at co b'o yaj yed' viñ, xchi eb' viñ.

¹⁵Yuj chi', ix scha juntzarñ tumin chi' eb' viñ soldado chi'. Ix ec' yalan eb' viñ icha ix yal eb' viñ chi'. Yuj chi' aña'ja' tz'ab'chaj jun es chi' d'a scal eb' israel.

Schecnacb'at eb' sc'ayb'um Jesús
(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶Axo eb' uxluhvañ sc'ayb'um Jesús chi', ix b'at eb' d'a Galilea. Ata' ix c'och eb' d'a jun tzalan yalnaccan Jesús. ¹⁷Ata' ix yil Jesús eb'. Ix laj em cumjab' eb' d'ay. Palta ay jayvañ eb' ay schab'c'olal. ¹⁸Axo Jesús, ix c'och d'a stz'ey eb'. Ix yalan d'a eb':

—In ac'jioch Yajalil d'a yib'añ masanil tas ay d'a satchaañ yed' d'a yolyib'añq'uinal tic. ¹⁹Yuj chi', ixiquec, c'ayb'e'jec eb' anima d'a junjun choñab', yic ol laj och eb' in c'ayb'umoc. Slaj eyac' bautizar eb' d'a sb'i Dios Mamab'il yed' Dios Uninab'il, a in ton tic yed' Dios Espíritu Santo. ²⁰Tze c'ayb'ej eb', yic vach' a jantac'rej tas valnaccan d'ayex ol laj sc'anab'ajej eb'. Ab'ec, ay in ec' eyed' d'a masanil tiempo, masanto ol lajvoquec' yolyib'añq'uinal tic, xchi Jesús d'a eb'.

A Vach' Ab'ix Ix Stz'ib'ejcan SAN MARCOS

San Marcos sb'i jun libro tic. Schael yich yalan yuj vach' ab'ix yic Jesucristo yuninal Dios. A Jesucristo yel Yuninal Dios, Ochnac Animail. Syalcoti to ay val tas sb'onac Jesús, syalanpaxcoti to ay val yopisio. A yopisio chi' scheclajel yuj sc'ayb'ub'al syac'a'. Ay yopisio d'a yib'añ eb' demonio, syalpax yac'an lajvoc mul. A Jesús chi' a val aljinac to a Dios ix checancot d'a scal eb' anima. Ulnac eq'ui yuj ul yac'ancham sb'a yic scolan eb' anima d'a yalañ smul.

A viñ tz'ib'annac jun libro tic yelxo val sna viñ yuj tas sb'onac Jesús yed' slolonel yed' sc'ayb'ub'al. Ayic slajvi yalan jayeoc versículo viñ yuj viñaj Juan Bautista, syalanpaxcot viñ yuj sbautismo Jesús yed' b'aj ac'ji proval. Slajvi chi' syalanpax viñ yuj smunlajel Jesús yed' tas syutej sb'oanxi sc'ol eb' penaay. Syalanpax viñ yuj sc'ayb'ub'al Jesús chi'. Yach'an tz'ec' tiempo, a eb' sc'ayb'um Jesús chi' ix nachajel yuj eb' mach Jesús chi'. Axo pax eb' ajc'ool, junjun c'u syac'lan eb' scachanoch vaan Jesús chi'. A juntzañ slajvub' capítulo syalcot yuj jun semana d'a yalañito schamel Jesús, syalanpax yuj schamel d'a te' culus, yuj tas ajnac spitzvixi yed' tas ajnac spax d'a satchaañ.

A viñaj Juan tz'ac'an bautizar'R'ix alanel slolonel Dios (Mt 3.1-12; Lc 3.1-9,15-17; Jn 1.19-28)

¹ Icha tic ix aj yel yich vach' ab'ix yic Jesucristo, Yuninal Dios. ² A jun schecab' Dios scuchan Isaías ix tz'ib'ancan tas xchi Dios d'a Yuninal. Ix yalan Dios icha tic:

Ol in checb' at jun in checab', ol b'ab'laj b'at d'ayach. Icha tz'aj sb'o b'e, icha chi' ol yutoc sb'oan sb'eyb'al eb' anima, ayic manto ach c'ochi, xchi.

³ A jun chi' ol avaj d'a tz'inan luum, ol yalan icha tic: Icha tz'aj sb'o b'e ayic sjavi junoc yajal, icha chi' tzeyutej e b'oan e b'eyb'al, yujto ol javoc viñ Cajal, icha chi' ol yala', xchican d'a Slolonel Dios chi'.

⁴ A viñaj Juan ix ac'an bautizar eb' anima d'a tz'inan luum chi', ix yalan viñ d'a eb' ix c'och d'ay: Yovalil tze na val e b'a yuj e mul yic tz'ac'jican lajvoc e mul chi' yuj Dios. Ichato chi' ol ex vac'an bautizar, xchi viñ d'a eb'. ⁵ Axo eb' anima d'a junjun choñab' d'a yol yic Judea yed' smasanil eb' aj Jerusalén ix c'och eb' smaclej yab' d'a viñaj Juan chi'. Slajvi yalanq'ueta smul junjun eb', ichato chi' tz'ac'ji bautizar eb' yuj viñ d'a a' nivan Jordán.

⁶ A viñaj Juan chi', a xil noc' camello ayoch spichuloc viñ, axo stzec'ul viñ, tz'uum. Axo juntzañ noc' icha noc' yol sojoy schi viñ. Axo noc' yal chab', a' noc' syuc' viñ. ⁷ Ix yalanel viñ d'a scal eb' anima:

—Ay junxo mach tzac'an sja vuuj, ec'alto yopisio d'a vichañ. Mañ in mojoy vac'an servil, vach'chom toñej tzin em ñojan in tijanel sch'añal xañab'. ⁸ A in tic tzex vac' bautizar d'a a a'. Axo ol ac'an Yespíritu Dios d'ayex, ichato ol ex ac'joc bautizar yuuj, xchi.

Ix ac'ji bautizar Jesús (Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹ A d'a jun tiempoal chi', ix cot Jesús d'a Nazaret, d'a yol yic Galilea, xid' yac'an bautizar sb'a d'a viñaj Juan d'a a' nivan Jordán. ¹⁰ Ayic van sq'uexta d'a yol a', ix yilan sjacvi satchaañ. Ix emul Yespíritu Dios d'a yib'añ icha noc' paramuch. ¹¹ Ix ab'chaj yaljiemta jun lolonel d'a satchaañ, ix yalan icha tic:

—A ach ton tic Vuninal ach, xajanab'il ach vuuj. Tzin tzalaj val ed'oc, xchi d'a Jesús.

A viñ Satanás ix ac'an proval Jesús

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹² Ix lajvi chi' ix ic'jib'at Jesús yuj Yespíritu Dios d'a jun lum tz'inan lum.
¹³ Ata' ix xid'ec' 40 c'ual b'aj ay juntzañ noc' noc' ay smay. Ata' ix yac'lej viñ Satanás yac'an proval. Ix lajvi chi', axo eb' ángel ix ulec' yac' servil.

Ix el yich smunlaj Jesús d'a Galilea

(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

¹⁴ Ayxo och viñaj Juan d'a preso, ix c'och Jesús d'a Galilea. Ata' ix yalcanel vach' ab'ix, tas ol aj yoch eb' anima d'a yol sc'ab' Dios. ¹⁵ Ix yalan icha tic:
 —Ix c'och stiempoal, jab'xoñej yoch Dios Yajalil. Yuj chi', naec e b'a. Aq'uecoch jun vach' ab'ix yic colnab'il d'a e c'ool, xchi.

A Jesús ix avtancot chañvañ eb' yamum chay

(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶ Van yec' Jesús d'a sti' a' ñajab' yic Galilea. Axo ix yilani, ata' ayec' viñaj Simón yed' jun yuc'tac scuchan Andrés. Van yac'anem ch'añ schimpa eb' yic yamlab' chay d'a yol a', yujto yamum chay eb'. ¹⁷ Ix yalan Jesús d'a eb':
 —Ochañec in c'ayb'umoc, ol vac'och eyopisio. Icha tzeyutej eyaman noc' chay tic, icha chi' ol eyutoc eyic'ancot eb' anima d'ayin, xchi Jesús d'a eb'.

¹⁸ Val d'a jun rato chi' ix yactancan ch'añ schimpa eb' chi', ix och eb' sc'ayb'umoc Jesús chi'.

¹⁹ Axo ix b'at jab'xo Jesús chi', ix yilanb'at eb' yuninal viñaj Zebedeo, aton viñaj Jacobo yed' viñaj Juan. Ayoch eb' d'a yol jun barco, van snipan schimpa eb'. ²⁰ Ix yavtancot eb'. Yuj chi', ix yactancan smam eb' chi' yed' eb' smajan eb' d'a yol te' barco chi', ix b'at eb' yed'oc.

A jun viñ b'aj ix el jun enemigo

(Lc 4.31-37)

²¹ Ix c'och eb' d'a choñab' Capernaum. Axo d'a sc'ual ic'oj ip, aton sábado, ix och ijan Jesús sc'ayb'an eb' d'a yoltac spatil culto. ²² Ix te sat sc'ool eb' yab'an juntzañ c'ayb'ub'al ix yala', yujto ayic ix c'ayb'aj eb' yuuj, ix checlajeli to ay yopisio yuj Dios, mañ ichoc eb' c'ayb'um d'a ley Moisés. ²³ Ata' ix c'och jun viñ ayoch jun enemigo d'ay. Ix q'ue yav jun enemigo chi', ix yalani:

²⁴ —¿Tas alan ic d'ayori, ach Jesús aj Nazaret? ¿Tom tzach ja ori a sateli? Vojtac ach. A ach tic, sic'b'il ach el yuj Dios, xchi d'ay.

²⁵ Axo Jesús ix tuman jun enemigo chi':

—Tz'in xa chi. Elañ d'a viñ tic, xchi.

²⁶ Ix cot d'a sjolom viñ yuj jun enemigo chi'. Ix te el yav viñ. Ichato chi' b'ian, ix el jun enemigo chi'. ²⁷ Ix te sat sc'ool eb' anima smasanil yilani. Yuj chi', ix laj yalanq'ue eb':

—¿Tas yaj jun viñ tic? ¿Tas c'ayb'ub'al jun viñ sjavi tic? A viñ tic, ay spoder viñ scachan eb' enemigo. Ina ticnaic, sc'anab'ajax viñ yuj eb', xchi eb' anima chi'.

²⁸ D'a val jun rato chi', ix pucax el yab'ixal Jesús d'a masanil yol yic Galilea chi'.

Tzijtum eb' ix b'oxi sc'ool yuj Jesús

(Mt 8.14-17; Lc 4.38-41)

²⁹ Ix lajvi yelta eb' d'a yol spatil culto chi', ix b'at Jesús yed' viñaj Jacobo yed' viñaj Juan. Ix c'och eb' d'a spat viñaj Simón yed' viñaj Andrés. ³⁰ Axo ix sñi' viñaj Simón chi', van scham ix yuj c'ac'al yab'il. Yuj chi' ix yalan eb' yab'

Jesús to penaay ix. ³¹ Ichato chi' ix c'och d'a stz'ey ix. Ix syaman sc'ab' ix, ix yic'anq'ue vaan ix. Val d'a jun rato chi' ix b'oxi sc'ol ix yuj jun c'ac'al yab'il chi', ix och ijan ix sc'atc'ancot eb'.

³² Axo yic toxo ix b'at c'u, vanxo sq'uic'b'i, ix ic'jib'at eb' penaay smasanil d'a Jesús yed' eb' ayoch enemigo d'ay. ³³ Ix smolb'an sb'a eb' aj choñab' chi' smasanil d'a ti puerta. ³⁴ Tzijtum macañil yab'il tz'ic'an eb', ix b'oxican eb' yuj Jesús chi'. Tzijtum eb' enemigo ix ic'jiel d'a eb'. Maj chajoclay lolon eb' enemigo chi', yujto yojtacxo eb' to Yuninal Dios.

*Ix ec' Jesús yalcanel slolonel Dios d'a Galilea
(Lc 4.42-44)*

³⁵ Ayto sc'ana' ix q'ue vaan Jesús, ix b'at d'a stiel choñab'. Ata' ix lesalvi.

³⁶ Axo viñaj Simón yed' eb' yetc'ayb'umal, ix b'at eb' sayeq'ui. ³⁷ Axo ix ilchaj yuj eb', ix yalan eb' d'ay:

—Masanil eb' anima, van yec' eb' ach sayeq'ui, xchi eb' d'ay.

³⁸ Palta ix yalan Jesús d'a eb':

—Coyec d'a juntzañ aldea d'a lac'an tic, yic b'at valcanel slolonel Dios d'a scal eb' anima ta'. Yuj jun tic in coti, xchi d'a eb'.

³⁹ Ix lajvi chi', ix ec' yalancanel slolonel Dios d'a yoltac spatil culto d'a yol yic Galilea. Ix yic'anel eb' enemigo chi' d'a eb' anima.

*B'oxinac sc'ool jun viñ penaay yuj lepra
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)*

⁴⁰ Ay jun viñ penaay yuj jun yab'il scuchan lepra ix c'och d'a Jesús. Ix em cuman viñ, ix yalan viñ:

—Tato syal a c'ool, syal in ac'an b'oxoc, xchi viñ d'ay.

⁴¹ Axo Jesús ix oc' sc'ool, ix syamlan viñ.

—Tzin nib'ej sb'oxican a c'ool, xchi d'a viñ.

⁴² Ix lajvi yalan jun chi', ix tacji jun yab'il chi' d'a viñ, ix b'oxi sc'ool viñ. ⁴³ Ix lajvi chi', ix checji pax viñ yuj Jesús. Ayic ix schecan pax viñ chi', ix cham val yalan d'a viñ:

⁴⁴ —Ab'i, ayta b'aj tzalel jun tic. Palta ixic, ch'ox a b'a d'a viñ sacerdote. B'at ac'an jun silab' d'a Dios icha yalnaccan Moisés, yic tz'ilji to ach b'oxi, xchi d'a viñ.

⁴⁵ Axo ix b'at viñ, ix syamanoch viñ yalaneli chajtil ix aj sb'oxi. Ix spucanel specal viñ, yuj chi' max yal yoch Jesús d'a yol junoc choñab', yujto tzijtum eb' sgana sc'och d'ay. B'aj malaj val anima ix eq'ui, palta ix laj cot eb' anima d'a junjun lugar, ix c'och eb' d'ay.

2

*B'oxinac sc'ool jun viñ sich'inaqueli
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)*

¹ Ayxom sjayiloc c'u, ix c'ochxi Jesús d'a choñab' Capernaum. Axo ix yab'an eb' anima to ayec' d'a spat. ² Yuj chi', mañ jantacoc anima ix smolb'ej sb'a d'a spat chi', mañxalaj b'aj tz'aj eb'. Axo Jesús ix alanel slolonel Dios d'a scal eb'.

³ Ay jun viñ sich'inaquel ix ic'jicot yuj chañvañ eb' viñ. ⁴ Palta maj yal-laj yoch eb' b'aj ayec' Jesús chi', yujto tzijtum anima. Yuj chi' ix q'ue eb' d'a spañanil yib'añ jun pat chi'. Axo d'a stojolal b'aj ayec'ui, ata' ix yol eb'. Ix lajvi chi', ix yac'anem d'urñuñoc viñ sich'inaquel chi' eb' yed' svaynub' b'aj ayec' chi'. ⁵ Ix yilan Jesús chi' to ix yac'och eb' d'a sc'ool, ix yalan d'a viñ sich'inaquel chi':

—Ach vetanimail, ix ac'ji lajvoc a mul, xchi d'a viñ.

⁶ Palta ay juntzañ eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés c'ojanem ta'. Ix snaan eb' viñ icha tic: ⁷ ¿Tas yuj syal viñ icha chi'? Te b'uchumtac viñ d'a Dios. Malaj junoc anima syal yac'an lajvoc co mul, añej val Dios, xchi eb' viñ. ⁸ Axo Jesús yojtaco tas sna eb' viñ. Yuj chi' ix yalan d'a eb' viñ:

—¿Tas yuj van e naan juntzañ chi'? ⁹ ¿B'aja junoc secojtac calan tze na'a? Tic ix ac'ji lajvoc a mul, ¿tom xco chi'? ¿Mato: Q'ueañ vaan, b'eyañ xco chi'? ¹⁰ Palta a ticnaic, ol in ch'ox d'ayex to a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ay vopisio vac'ancan lajvoc smul eb' anima d'a yolyib'añq'uinal tic, xchi d'a eb' viñ.

Ix lajvi chi', ix yalan d'a viñ sicb'inaquel chi':

¹¹ —A in tic sval d'ayach, q'ueañ vaan. Ic'q'ue vaan a vaynub' tic. Paxañ d'a a pat, xchi Jesús chi' d'a viñ.

¹² D'a jun rato chi', ix q'ue vaan viñ. Ix yic'ancharañ svaynub' viñ chi'. Q'uelanoch eb', ix pax viñ. Yuj chi' ix te sat sc'ol eb' smasanil. Ix laj yalan vach' lolonel eb' d'a Dios.

—Malaj b'aj squiltaxon jun tic, xchi eb'.

*Ix och viñaj Leví sc'ayb'umoc Jesús
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)*

¹³ Ix lajvi chi', ix c'ochxi Jesús d'a sti' a' ñajab' junelxo. Ix laj c'och masanil eb' anima d'ay, ix sc'ayb'an eb'. ¹⁴ Axo yic van sb'ati, ix yilani to ayec' jun viñ scuch Leví,^{2.14} viñ yuninal viñaj Alfeo, c'ojanem viñ b'aj stecchajel alcabar.

—Ocharñ in c'ayb'umoc, xchi Jesús chi' d'a viñ.

Yuj chi' ix q'ue vaan viñ, ix och viñ sc'ayb'umoc Jesús. ¹⁵ Axo ix c'och Jesús d'a spat viñaj Leví chi', ayic ix em c'ojan vael yed' eb' sc'ayb'um, ay juntzañico eb' tecumel alcabar ix em c'ojan yed' eb' yed' juntzañico eb' chuc sb'eyb'al, yujto tzjitzumxo eb' ix och tzac'an yuuj. ¹⁶ Axo eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés yed' eb' viñ fariseo, ix yilan eb' viñ to van sva Jesús yed' eb' malaj svach'il sb'eyb'al chi'. Yuj chi' ix yalan eb' viñ d'a eb' viñ sc'ayb'um Jesús chi':

—¿Tas yuj sva Jesús yed' eb' tecumel alcabar yed' juntzañico eb' malaj svach'il sb'eyb'al tic? xchi eb' viñ.

¹⁷ Axo ix yab'an Jesús, ix yalan d'a eb' viñ:

—Q'uinaloc ay junoc viñ añtum, a eb' vach' sc'ool, malaj tz'och viñ yuj eb'. Añej eb' penaay ay tz'och viñ yuuj. Maj in javilaj vavtejcot eb' vach' sb'eyb'al snaani, palta yuj vavtan eb' ojtannac to malaj svach'il sb'eyb'al, xchi Jesús d'a eb' viñ.

*Max schalaj sb'a jun icham b'eyb'al yed' jun ac' c'ayb'ub'al
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)*

¹⁸ A junel ix och eb' sc'ayb'um viñaj Juan yed' eb' sc'ayb'um eb' fariseo d'a tze'ojc'olal. Yuj chi' ay eb' ix c'och d'a Jesús, ix yalan eb' d'ay:

—A eb' sc'ayb'um viñaj Juan yed' eb' sc'ayb'um eb' fariseo, ayoch eb' d'a tze'ojc'olal, palta axo eb' a c'ayb'um tic, ¿tas yuj max och eb' d'a tze'ojc'olal? xchi eb' d'ay.

¹⁹ Yuj chi' ix yalan Jesús d'a eb':

—Q'uinaloc ay junoc nupnajel ticnaic, a eb' avtab'il ta', ¿tom syal yoch eb' d'a tze'ojc'olal yach'an aytoec' viñ snupnaj chi' yed' eb'? Ayic aytoec' viñ yed' eb', max yal yoch eb' d'a tze'ojc'olal. ²⁰ Palta ato yic ol ja stiempoal ol ic'joquel viñ d'a scal eb', ato ta' ol och eb' d'a tze'ojc'olal.

²¹ Q'uinaloc ay junoc c'a pichul tzolchajl, ¿tom ay junoc mach tz'ac'anoch junoc ac' c'apac snipuloc jun c'a pichul chi'? Yujto a jun ac' c'apac chi' tz'utz'i,

svach' toc'an rñic'chaj jun c'a c'apac chi'. Svach' ixtaxb'at jun c'a c'apac chi' yuuj. ²² Añejtona', malaj junoc mach syal yac'anem vino manto sipjoc d'a yol junoc c'a tz'uuum yed'tal vino.^{2.22} Yujto a sipji vino chi', torñej srñic'chaj jun c'a tz'uuum chi' yuuj. Torñej tz'ixtax vino chi' yed' jun tz'uuum chi'. Yuj chi', añej d'a yool juntzañ ac' tz'uuum, añej ta' tz'em ac' vino chi', xchi Jesús d'a eb'.

Telajb'ail yuj sc'ual ic'oj ip
(Mt 12.1-14; Lc 6.1-11)

²³ D'a jun sc'ual yic syic' yip eb' aj Israel, ix ec' Jesús yed' eb' sc'ayb'um d'a jun b'e d'a scal ixim trigo. Axo eb' sc'ayb'um chi' ix c'utzanelta ixim jolom trigo chi' ayic van sb'ey eb'. ²⁴ Yuj chi', axo eb' fariseo ix alan d'a Jesús:

—A ticnaic, ¿tas yuj smunlaj eb' a c'ayb'um d'a sc'ual ic'oj ip? Malaj sleyal sc'ulan eb' icha chi', xchi eb'.

²⁵ Palta ix yalan Jesús d'a eb':

—¿Tom malaj b'aj tzeyil d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ílcani, tas sc'ulejnac viñaj David d'a junel, ayic yoch svejel viñ yed' eb' ajun yed'oc? ²⁶ Xid'nac ec' viñ d'a scajñub' Dios ayic ayoch viñaj Abiatar sat sacerdoteal. Ata' svanac juntzañ ixim pan viñ yic Dios yaji, yac'anpax ixim viñ d'a eb' ajun yed'oc. A juntzañ ixim pan chi', añej eb' sacerdote ay yalan yic svaan ixim. Palta a jun sc'ulejnac eb' chi', mañ muloclaj d'a sat Dios.

²⁷ A Dios b'oannac sc'ual ic'oj ip yuj svach'iloc eb' anima, palta mañ yujoc sc'anab'ajax sc'ual ic'oj ip chi', b'ojinac anima yuj Dios chi'. ²⁸ A in tic syal valani tas sco c'ulej d'a sc'ual ic'oj ip, yujto Ac'b'il in cot yuj Dios voch animañ, xchi Jesús d'a eb'.

3

B'oxinac jun viñ sich'inaquel sc'ab'
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Ix ochxi Jesús d'a yol spatil culto. Ata' ay jun viñ sich'inaquel sc'ab', junelñej taquiñ roquinac. ² Ay eb' stañvan yila' tato sb'oxi sc'ab' viñ yuj Jesús d'a sc'ual ic'oj ip, yujto sgana eb' yac'anoch d'a yib'añ. ³ Ix yalan Jesús d'a viñ sich'inaquel sc'ab' chi':

—Q'ueañ liñan, cotañ d'a co nañal tic, xchi Jesús d'a viñ.

⁴ Ix lajvi chi' ix yalan d'a eb' anima:

—¿B'aja junoc ay sleyal co c'ulan d'a sc'ual ic'oj ip tze na'a? ¿Tzam yal co c'ulan juntzañ tas vach', ma a juntzañ malaj svach'il syal co c'ulani? ¿Tzam yal scac' b'oxoc junoc penaay, ma to syal co vach' milanhamoc? xchi Jesús.

Palta tz'inxoñej xchi eb'. ⁵ Ix ec' q'ueleloc Jesús d'a eb', ix cot yoval. Ix te cusq'uei yujto te pit eb'. Ix yalan d'a viñ:

—Aq'uel lian a c'ab' chi', xchi.

Ix yac'anel lian viñ. Icha chi' ix aj sb'oxicani. ⁶ Ayic toxo ix elta eb' viñ fariseo, ix lolon eb' viñ yed' eb' spartido viñaj Herodes. Ix laj slajtian sb'a eb' chajtíl ol yutoc eb' smilancham Jesús.

Tzajtum anima ix c'och d'a sti' a' ñajab'

⁷ Axo Jesús ix c'och d'a sti' a' ñajab' yic Galilea yed' eb' sc'ayb'um. Tzajtum eb' anima ix c'och yed' eb'. Ay eb' ix cot d'a yol yic Galilea, ⁸ d'a yol yic Judea, d'a choñab' Jerusalen, d'a yol yic Idumea yed' d'a sc'axepal a' Jordán. Ay pax eb' ix cot d'a slac'aníl Tiro yed' Sidón. Ix yab'an eb' to mañxo jantacoc milagro ix sb'o Jesús. Yuj chi' tzajtum eb' ix c'och d'ay. ⁹ Yuj chi' ix yalan Jesús d'a eb'

sc'ayb'um to syac' lista junoc barco eb', yic max vitz'c'aj yuj eb' anima. ¹⁰ Mañ jantacoc eb' toxo ix b'oxi sc'ool yuuj. Yuj chi' tzijtum eb' penaay syecoch sb'a yic smaslan Jesús chi' eb'. ¹¹ Axo juntzañ eb' enemigo, ayic syilan Jesús eb', tz'em cuman eb' d'a yichañ, tz'avajq'ue eb':

—A ach tic, Yuninal ach Dios, xchi eb'.

¹² Palta scachji eb' yuuj, yic max yalel eb' mach.

A Jesús sic'jinaquel lajchavañ eb' schecab'

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Ix lajvi chi', ix b'at Jesús d'a jun tzalan. Axo eb' sgana to tz'ec' yed'oc, ix yavtejcot eb', ix c'och eb' d'ay. ¹⁴ Lajchavañ eb' ix ac'jioch yopisio, yic vach' tz'ec' eb' yed'oc, yic syalanpaxel slolonel Dios eb'. ¹⁵ Ix yac'anoch yopisio eb' yic'anel enemigo eb' d'a eb' anima. ¹⁶ A eb' lajchavañ chi' aton eb' tic: Viñaj Simón, scuchan pax Pedro yuj Jesús, ¹⁷ viñaj Jacobo yed' viñ yuc'tac viñ scuch Juan. A chavañ eb' tic, yuninal eb' viñaj Zebedeo. Ix ac'jican scuch eb' Boanerges. Boanerges syalelc'ochi, yuninal c'u sc'ari. ^{3.17} ¹⁸ Ayec' pax viñaj Andrés, viñaj Felipe, viñaj Bartolo, viñaj Mateo, viñaj Tomás, viñaj Jacobo yuninal viñaj Alfeo, viñaj Tadeo yed' viñaj Simón. A viñaj Simón tic, spartido sb'a viñ yed' eb' Zelote. ¹⁹ Ayec' pax viñaj Judas aj Queriot, aton viñ ix ac'anoch Jesús d'a yol sc'ab' chamel.

Ay eb' ix alani to a viñ diablo ayoch d'a Jesús

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Ix lajvi chi', ix b'at Jesús d'a jun pat yed' eb' sc'ayb'um. Tzijtum anima ix smolb'ej sb'a junelxo. Yuj chi' maxtzac yac' tiempo sva eb'. ²¹ A ix yab'an eb' sc'ab' yoc Jesús, ix javi eb', ijan ix syam eb', yujto a snaan eb' to loco yaji.

²² Ay juntzañ eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés ix cot d'a Jerusalén, ix yalan eb' viñ:

—A Beelzebú yajalil eb' enemigo, ayoch yed' Jesús tic. Yuj chi', syal ton yic'anel eb' enemigo chi', yujto a' ayoch yed'oc, xchi eb'.

²³ Axo Jesús ix avtancot eb' viñ, ix yalan d'a eb' viñ:

—A viñ Satanás chi', ¿tas ol yutoc viñ spechanel eb' yetenemigoal?

²⁴ Q'uinaloc ay junoc nivan choñab' b'aj slaj spoj sb'a eb' yajal, slaj yac'an oval eb'. Tato icha chi', d'a jun rato sjuviel jun choñab' chi'. ²⁵ Q'uinaloc ay junoc patil eb' anima, spoj sb'a yuj oval. Tato icha chi', jun rato sjuviel jun patil eb' anima chi'. ²⁶ Artejtona', icha chi' yaj pax viñ Satanás. Q'uinaloc spoj sb'a viñ yed' eb' yetenemigoal, syac'an oval viñ yed' eb'. Tato icha chi', sjuviel viñ. Icha chi' tz'aj yel yopisio viñ.

²⁷ Q'uinaloc ay junoc vinac te ay yip. Malaj junoc mach syal scomon och d'a yol spat viñ, syic'anelta tastac ay d'ay. Artejtona' syac' ganar eb' viñ stzec'ancan viñ aj pat chi' b'ab'el, ichato chi', syal yic'jiel tastac ay d'a viñ.

²⁸ D'a val yel sval d'ayex, yalñej tas smul eb' anima yed' jantacñej tas malaj svach'il syal eb' d'a spatic Dios, ol yal yac'an lajvoc Dios. ²⁹ Palta a eb' b'uchumtac d'a Yespíritu Dios, a jun smul eb' chi', toxon mañ ol ac'joc lajvoc. Scan d'a yib'añ eb' d'a junelñej, xchi Jesús.

³⁰ Icha chi' ix yutej yalani, yujto ix yal eb' to a viñ enemigo ayoch yed'oc.

A ix snun Jesús yed' eb' yuc'tac

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Ix lajvi chi', ix c'och ix snun Jesús yed' eb' yuc'tac. Artejtona' d'a ti' pat ix c'och eb'. Ix schecan avtajelta Jesús eb'. ³² Axo eb' c'ojanem d'a stz'ey ix alan d'ay:

—Ayec' ix a nun yed' eb' uc'tac d'a ti' pat, van ach sayan eb', xchi eb'.

³³ Palta ix yalan Jesús d'a eb':

—¿Mach ix in nun chi', mach eb' vuc'tac chi' tze na'a? xchi d'a eb'.

³⁴ Ix lajvi chi', ix ec' q'ueleloc d'a eb' c'ojanem d'a stz'ey chi', ix yalani:

—A ex tic, icha val in nun, icha val vuc'tac eyaji. ³⁵ Yujto a eb' sc'anab'ajan icha sgana Dios, aton val eb' chi' icha vuc'tac, icha vanab', icha in nun yaji, xchi Jesús.

4

A yab'ixal viñ tzcumb'at iñat trigo

(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Ayic ix syamanxi och Jesús sc'ayb'an eb' anima d'a sti' a' ñajab', tzijtum anima ix smolb'ej sb'a. Yuj chi', ix och d'a yol jun barco ayec' d'a sti' a', ix em c'ojan. Axo eb' anima chi', ix can eb' smasanil d'a sti' a'. ² Tzijtum tas ix yac' sc'ayb'ej eb'. Ix yalan juntzañ ab'ix d'a eb'. Xchi icha tic:

³ —Ab'ec. Ay jun viñ ix b'at tzciojb'at iñat trigo. ⁴ Ayic van stzicanb'at viñ, ay ixim ix emcan d'a yoltac b'e. Axo noc' much ix ec' lojanq'ue ixim.

⁵ Ay pax juntzañoxo ixim ix emcan d'a yib'arñac q'uen samq'ueen, b'aj jab'ñej slumal. Elañchamel ix javi ixim, yujto jab'ñej slumal. ⁶ Palta axo ix el yoc c'u, elañchamel ix tacjiel ixim, yujto malaj val sch'añal yib' ixim. ⁷ Ay pax juntzañoxo ixim ix emcan d'a caltac añc'ultac. Axo ix te q'uib' juntzañ añc'ultac chi', toñej ix satel juntzañ iñat chi' d'a scal añ. Yuj chi' majxo yac'laj sat. ⁸ Palta ay juntzañoxo ix emcan b'aj yax sat luum. A juntzañ chi' ix javi, ix q'uib'i, ix aj sjolom. Ay ix yac' sat d'a 30. Ay ix yac' d'a 60. Ay ix yac' d'a jun ciento. ⁹ A juntzañ tzeyab' tic, naec val sic'lab'il, xchi Jesús d'a eb'.

A yopisio juntzañ ab'ix sch'oxanel c'ayb'ub'al

(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰ Ayic mañxalaj eb' anima chi' ayec' yed' Jesús, axo eb' sc'ayb'um slajcha-vañil yed' eb' ayec' d'a stz'ey, ix sc'anb'ej eb' d'ay:

—¿Tas yuj ab'ixñej tz'aj a c'ayb'an eb' anima? xchi eb'.

¹¹ Yuj chi', ix yalan d'a eb':

—Añej d'ayex sch'ox Dios juntzañ tas manta mach ojtannac, yic vach' snachajel eyuuj chajtil tz'aj eyoch d'a yol sc'ab'. Palta axo d'a eb' anima smasanil, añej juntzañ ab'ix sch'oxanel c'ayb'ub'al svala', ¹² yic mañ ol nachajel yuj eb'. Vach'chom syil junoc tas eb', scaxñej eb' ichñej ta'. Ichato malaj tas syil eb'. Añejtona', vach'chom syab' eb', palta max nachajel jab'oc yuj eb'. Yuj chi', max sq'ueex spensar eb', max ac'ji lajvoc smul eb' yuj Dios.

A tas syalelc'och yab'ixal viñ tzcumb'at iñat trigo

(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³ —Tato mañ eyojtacoc tas syalelc'och jun ab'ix ix val tic, ¿tas ol eyutoc eyojtacanel juntzañoxo ab'ix smasanil? ¹⁴ A viñ tzcumb'at iñat trigo chi', syalelc'ochi, aton eb' tz'alanel slolonel Dios. ¹⁵ A juntzañ iñat ix emcan d'a yoltac b'e chi', syalelc'ochi, a eb' ix ab'an slolonel Dios. Palta axo yic slajvi yab'an eb', sc'och viñ Satanás, syic'anel slolonel Dios viñ d'a eb'. ¹⁶ Axo juntzañ iñat ix emcan d'a yib'arñ q'uen q'ueen, syalelc'ochi, ay juntzañoxo anima tz'ab'an slolonel Dios, te tzalajc'olal scha eb'. ¹⁷ Palta malaj jab'oc stec'anil eb', icha junoc te te' malaj sch'añal yib'. Axo yic sja junoc yaelal, mato tz'ac'jioch d'a yib'arñ eb' yuj slolonel Dios, jun rato sjuviel spensar eb'.

¹⁸ Axo juntzañoxo iñat ix emcan d'a caltac añc'ultac, syalelc'ochi, ay juntzañoxo eb' tz'ab'an slolonel Dios. ¹⁹ Palta añej yic yolyib'arñq'uinal tic sna eb'. Sjuviel

spensar eb' yujto snib'ejoch sb'a eb' b'eyumal. Tzijtum juntzañ tas snib'ejoch eb'. Yuj chi', sjuviel eb' d'a slolonel Dios. Lajan tz'aj eb' icha juntzañ iñat malaj jab'oc sat syac'a'. ²⁰ Palta axo juntzañixo iñat ix emcan b'aj yax sat luum, syalelc'ochi, ay juntzañixo eb' tz'ab'an slolonel Dios, syac'val och eb' d'a sc'ool. A eb' chi', lajan eb' icha juntzañ iñat syac' sat d'a 30. Ay pax eb' lajan icha juntzañ syac' sat d'a 60, yed' d'a jun ciento, xchi Jesús.

A masanil tas c'ub'eltac yaji ol checlajelta
(Lc 8.16-18)

²¹ Ix yalanxi Jesús:

—Ayc sco tz'icanoch co candil, ¿tom a d'a yalañ junoc cajón, ma d'a yalañ junoc ch'at scac'cani? A d'a yib'añ junoc tas chaarñ, ata' scac'q'uei, yic vach' syac' yoc d'a yol co pat. ²² Icha pax chi' jantac tas c'ub'ab'ileli, ol checlajoc. Yed' jantacñey tas c'ub'eltac yaji, ol checlajel smasanil. ²³ A juntzañ van eyab'an tic, naec val sic'lab'il.

²⁴ Aq'uec val och e chiquin d'a tas van eyab'ani, yujto icha tzeyutej eyac'anoch e chiquin, icha chi' ol yutoc Dios yac'anpax nachajel eyuuj. Ayto pax tas ol vach' ac'joc nachajel eyuuj. ²⁵ Yujto a mach sgana snachajel yuuj, ol vach' ac'joc nachajel yuj eb'. Axo eb' malaj sgana snachajel yuuj, a jab'oc tas ijan snachajel yuj eb', ol vach' ic'joc ec' d'a eb', xchi Jesús.

A yab'ixal juntzañ iñat sq'uib'i

²⁶ —Ol val d'ayex chajtil tz'aj yoch eb' anima d'a yol sc'ab' Dios. Lajan icha junoc viñ stzich'at viñat d'a sat junoc sluum. ²⁷ Slajvi chi', svay viñ junjun ac'val, sq'uec van viñ d'a junjun c'u. Axo pax juntzañ iñat chi' sq'ueuli, sq'uib'i. Palta mañ yojtacoc viñ tas tz'aj sq'uib'i, ²⁸ yujto yujñej syaxil sat luum sq'uib'i. B'ab'el sq'ueul xiil. Slajvi chi', sq'ueul sjolom, tz'och sat. ²⁹ Ayic sc'amb'i, sjochchaji, yujto sc'och stiempoal yeli.

A yab'ixal sat añ mostaza
(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ ¿Chajtil tz'aj sq'uib' sb'isul eb' anima yoch d'a yol sc'ab' Dios tze na'a? Ol val jun ab'ix tic eyab'i, chajtil tz'aj sq'uib' sb'isul eb'. ³¹ A eb' chi', lajan eb' icha juntzañ iñat mostaza tz'avchaj d'a junoc luum. A juntzañ iñat chi', yelxo te cotac d'a yichañ masanil juntzañixo iñat d'a yolyib'arñ'g'uinal tic. ³² Palta ayic toxo ix avchaji, sq'uib'i, ec'to tz'aj d'a yichañ masanil juntzañixo itaj scavej d'a junjun ab'il. Te nivac tz'aj sc'ab', syal sb'oan so' noc' much d'a yeñul, xchi Jesús d'a eb'.

Ab'ixñej yalnac Jesús d'a eb' anima
(Mt 13.34-35)

³³ Tzijtum juntzañ ab'ix icha jun tic ix yal Jesús d'a eb' ayic ix yalanel slolonel. Añej juntzañ tas snachajel yuj eb', ix yaleli. ³⁴ Añej juntzañ ab'ix chi' ix yac'lab'ej a ix yalanel d'a eb' anima. Axo yic ayec' sch'ocoy yed' eb' sc'ayb'um, ix laj yal d'a eb' tastac syalelc'och masanil juntzañ chi'.

Ix numc'aj ic' yed' a' ñajab' yuj Jesús
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Añeja' d'a jun c'u chi' ayic van sq'uic'b'i, ix yalan Jesús d'a eb' sc'ayb'um: —Coyec d'a junxo sc'axepal a' chi', xchi.

³⁶ Yuj chi' ix yactejan juntzañ eb' anima ayec' d'a sti' a' ñajab' chi'. Ix och eb' d'a yol te' barco d'a b'ajtaxon ayoch Jesús chi', ix b'at eb'. Ix b'at pax juntzañixo barco yed' eb'. ³⁷ Palta ix javi jun ic' te ov d'a yib'añ a'. Ix och chulnaj a' d'a yol te' barco chi'. Ix mac'jioch a' d'a yol te' yuj ic' chi'. Ijan ix

b'at te' d'a yich a'. ³⁸ Axo Jesús vaynac d'a yichelc'och te' barco chi', ayoch sc'arı jolom. Yuj chi', ix pitzjiel svayañ yuj eb'.

—Mamin, ¿tom max a na jab'oc to van co b'at d'a yich a'? xchi eb' d'ay.

³⁹ Yuj chi' ix q'ue vaan, ix cachji jun ic' chi' yuuj yed' a' ñajab' chi':

—Ocharı vaan. Numan tzach aji, xchi.

Ichato chi' b'ian, ix och vaan jun ic' chi', ix numc'aji.

⁴⁰ Ix lajvi chi', ix yalan d'a eb' sc'ayb'um chi':

—¿Tas yuj tzex te xivi? ¿Tas yuj maxto eyac'och Dios d'a e c'ool? xchi d'a eb'.

⁴¹ Axo eb', torıej ix te sat sc'ool eb' yuuj. Ix laj yalan eb':

—¿Tas yaj jun viñ tic? Ina sc'anab'ajax viñ yuj ic' yed' a' ñajab' tic, xchi eb'.

5

A jun viñ ayoch enemigo d'ay d'a Gerasa (Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Ix c'och Jesús yed' eb' sc'ayb'um d'a junxo sc'axepal a' ñajab' chi' d'a Gerasa. ² Ayic van yelta Jesús d'a yol te' barco chi', ix cot jun viñ b'aj smucchaj eb' chammnac, ix c'och viñ d'ay. A jun viñ chi', ayoch enemigo d'a viñ. ³ Añej b'aj mucan eb' chammnac, arıej ta' cajan viñ. Malaj junoc mach syal stzec'an viñ, vach'chom yed' q'uen cadena. ⁴ Yujto tzijtum elxo stzec'chaj viñ yed' q'uen d'a sjaj yoc yed' d'a sc'ab', palta d'a juntac el sd'ıñchajb'at q'uen yuj viñ. Malaj junoc mach stzac'van syaman viñ. ⁵ Masanil tiempo, d'ac'valil yed' d'a c'ualil, torıej sb'eyec' viñ d'a jolomtac vitz, yed' b'aj smucchaj eb' chammnac. Tz'avaj viñ. Ste maq'uej lajvoc sb'a viñ d'a juntzañ q'uen q'ueen. ⁶ Najatto ix yilb'at Jesús chi' viñ, ix spilan yip viñ scot d'ay. C'axel yem cuman viñ d'a yichañ sc'ochi. ⁷⁻⁸ Yuj chi' ix yalan Jesús:

—Ach enemigo, eları d'a viñ, xchi.

Ix lajvi chi', ix te q'ue yav viñ yalani:

—¿Tas alan ic d'ayin, ach Jesús? A ach tic, Yuninal ach Dios, jun te Nivan Yelc'ochi. Tzin tevi val d'ayach d'a yichañ Dios, mañ in ixtej, xchi viñ d'ay.

⁹ Ix lajvi chi', ix sc'anb'an Jesús d'a viñ:

—¿Tas a b'i? xchi d'a viñ.

—Legión in b'i, yujto tzijtum co b'eyi, xchi viñ.

¹⁰ Ix och ijan viñ stevi d'a Jesús, yic max checjiel eb' enemigo chi' d'a jun lugar chi'. ¹¹ Ay juntzañ noc' chitam van sva d'a stz'ey jun tzalan chi'. ¹² Yuj chi' ix tevioch masanil eb' enemigo chi' d'a Jesús:

—Checoñcanb'at d'a scal noc' chitam chi', yic a d'a noc' ol oñ ochcanoc, xchi eb'.

¹³ Axo Jesús ix chaanb'at eb' d'a noc'. Yuj chi' ix el eb' d'a viñ, axo d'a noc' chitam chi' ix b'at ochxican eb'. Ay am chab'oc mil noc'. Ix laj syumanb'at sb'a noc' smasanil d'a sattac vitz. Ix laj b'at noc' d'a yol a' ñajab' chi'. Ix laj sjic' a' noc', ix cham noc'.

¹⁴ Axo eb' stařvumal noc' ix te xiv eb'. Ix laj b'at eb' lelelal. Ix laj ec' eb' yalcanel yab'ıxal jun chi' d'a choñab' yed' b'aj najat yajb'ati. Yuj chi', ix laj c'och eb' anima yila' tas jun ix uji chi'. ¹⁵ Axo ix c'och eb' b'aj ayec' Jesús, ix yilan eb' to a viñ b'aj ix el eb' enemigo chi', c'ojanec' viñ ta'. Ayxo och spichul viñ, te vach'xo sc'ol viñ. Yuj chi', ix te xiv eb'. ¹⁶ A eb' ix ilan tas ix sc'ulej Jesús chi', a eb' ix alan d'a juntzañxo eb' vanto sc'ochi. Ix laj yalan eb' tas ix aj yel eb' enemigo chi' yed' tas ix aj pax noc' chitam chi'. ¹⁷ Yuj chi', ix tevi eb' anima chi' d'a Jesús, yic tz'el d'a yol slugar eb' chi'.

¹⁸ Ayic ix ochxi Jesús d'a yol barco, axo viñ b'aj ix el eb' enemigo chi', ix sc'an pavor viñ d'a Jesús yic vach' sb'atcan viñ yed'oc. ¹⁹ Palta ix yalan d'a viñ:

—Paxař d'a a pat, b'aj ay a mam yed' eb' uc'tac. Tzalan icha tic d'a eb': Nivan tas ix sb'o Dios Cajal d'ayin. Ix te oc' sc'ool d'ayin, xa chi, xchi Jesús d'a viñ.

²⁰ Yuj chi', ix b'at viñ. Ix ec' pax viñ d'a juntzařxo chořab' d'a yol yic Decápolis. Ix laj yalanel viñ jantac tas ix sb'o Jesús d'ay. Yuj chi' ix te sat sc'ol eb' smasanil.

*A ix yisil viñaj Jairo yed' junxo ix penaay
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)*

²¹ Ix lajvi chi', ix ec'xi Jesús d'a a' řajab' b'aj ix coti. Axo yic ix c'ochxi d'a sti' a' chi', tzijtum anima ix smolb'ej sb'a. ²² Ix c'och jun viñ yajal yaj d'a spatil culto, scuch Jairo. Ayic ix yilan Jesús viñ, ix em cuman viñ d'a yichař. ²³ Ix te tevi viñ d'ay, ix yalan viñ:

—Toxo val scham jun ix visil. Coř ved'oc, b'at aq'uec' a c'ab' d'a yib'ař ix, yic ol b'oxoc sc'ool ix yic mař ol cham ix, xchi viñ d'ay.

²⁴ Yuj chi' ix b'at Jesús yed' viñ. Tzijtum pax anima ix b'at yed'oc, ix ste vitz'ej sb'a eb'. ²⁵ Palta ay junxo ix, ayxo slajchavil ab'il syamanoch yel jun a' d'a snivanil ix. ²⁶ Tzijtum eb' ařtum b'aj ix b'at yixtej sb'a ix. Masanil tastac ay d'a ix, ix schořel ix yuj stupan eb'. Palta maj b'oxilaj ix yuj eb', masřej ix te nivtaj ix. ²⁷ Palta ix yab'an yab'ixal Jesús ix. Yuj chi' ix c'och ix d'a spatic d'a scal eb' anima. Ix syaman sti' spichul Jesús chi' ix, ²⁸ yujto ix sna' ix: Tořejocab' tzin yam jab'oc sti' spichul, tzin b'oxicani, xchi ix. ²⁹ D'a jun rato chi', ix och vaan jun syaelal ix chi'. Ix yab'an ix sb'oxi sc'ool yuj jun syaelal chi'. ³⁰ Axo Jesús yojtac to ay mach ix b'oxi sc'ool yuj spoder. Yuj chi', ix meltzajb'at q'uelan d'a eb' anima chi', ix sc'anb'an d'a eb':

—¿Mach jun ix yaman in pichul tic? xchi d'a eb'.

³¹ Axo eb' sc'ayb'um ix alan d'ay:

—Ina te vitz'an yaj b'aj ayach ec' d'a scal eb' anima tic, slajvi chi' tza c'anb'ani: ¿Mach jun in yamani? xa chi, xchi eb' d'ay.

³² Palta ix ec' q'ueleloc d'a scal eb' anima sayani mach jun ix yaman chi'.

³³ Axo ix ix chi', ix te ib'xiq'ue ix yuj xivelal. Yujto yojtacxo ix to ix b'oxi sc'ool ix yuuj. Yuj chi', ix c'och ix d'ay. Ix em cuman ix d'a yichař. Yelc'olal ix yal ix smasanil d'a yel. ³⁴ Yuj chi' ix yal Jesús chi' d'a ix:

—Ach ix, yujto in ac'och d'a a c'ool, yuj chi' ach b'oxi. Paxař d'a tzalajc'olal. Tic ach b'oxi d'a jun a yaelal tic, xchi d'a ix.

³⁵ Ayic van yalan Jesús, ay juntzař eb' viñ ix cot d'a spat viñ yajal yaj d'a spatil culto chi'. Ix yalan eb' viñ d'a viñaj Jairo chi':

—A jun ix isil chi', toxo ix cham ix. Nab'axořej tza tzuntzej co C'ayb'umal tic yic b'at yilani, xchi eb' viñ d'a viñ.

³⁶ Palta ayic ix yab'an Jesús chi' tas ix yal eb' viñ, ix yalan d'a viñ:

—Mař a na jun chi'. Ac' val och Dios d'a a c'ool, xchi.

³⁷ Ix lajvi chi', malaj eb' anima ix schab'at yed'oc. Ařej viñaj Pedro, viñaj Jacobo yed' viñaj Juan yuc'tac viñaj Jacobo chi' ix schab'at yed'oc. ³⁸ Axo ix c'och eb' d'a spat viñ yajal chi', ix yilani, vejanchař eb' oq'uel. Mař jantacoc yel yav eb'. ³⁹ Yuj chi', ix och d'a yol pat chi', ix yalan d'a eb':

—¿Tas yuj tzex te oq'ui? A ix unin tic, mař chamnacoclay ix, tořej svay ix, xchi d'a eb'.

⁴⁰ Palta toñej ix tzevaj eb'. Axo ix lajvi yelta eb' anima chi' yuuj, ix yic'anoch smam snun ix, yed' eb' ajun yed'oc. Ix ochc'och eb' b'aj ayec' ix unin chi'. ⁴¹ Ix syaman sc'ab' ix, ix yalan d'a ix:

—Talita cumi, xchi. Syalelc'ochi: Ach ix unin, a in sval d'ayach, q'ueař vaan, xchi.

⁴² D'a jun rato chi', ix q'ue van ix, ix b'ey ix. Slajchavilxo ab'il ix. Axo eb' anima ayec' ta', ix te sat sc'ool eb'. ⁴³ Palta ix cham val yalan Jesús d'a eb':

—Ayta b'aj tzeyalel jun tic. Aq'uec va ix unin tic, xchi d'a eb'.

6

Ayec' Jesús d'a chořab' Nazaret

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Ix paxta Jesús d'a jun lugar b'aj ayec' chi', ix c'ochxi d'a schořab'. Ix c'och pax eb' sc'ayb'um yed'oc. ² Axo d'a sc'ual ic'oj ip ix syamoch sc'ayb'an eb' anima d'a yol spatil culto. Tzjijtum eb' ix ab'an sloloni. Palta toñej ix sat sc'ool eb' yuuj. Ix laj yalan eb':

—¿B'ajtil ix sc'ayb'ej juntzař tic jun viř tic? ¿B'aj ix yic' jun sjelanil viř tic? ¿Tas syutej viř sb'oan juntzař milagro tic? ³ Yujto a jun viř tic, řicum te' viř, yune' viř ix María. Yuc'tac sb'a viř yed' viřaj Jacobo, viřaj José, viřaj Judas yed' viřaj Simón. Ay pax eb' ix yanab' viř ayec' d'a co cal tic, xchi eb'.

Yuj chi', toñej ix somchaj spensar eb' yuj Jesús chi'. ⁴ Palta ix yalan d'a eb': —A eb' schecab' Dios, ay val yelc'och eb' d'a yichař eb' anima smasanil. Palta axo d'a yichař eb' yetchořab' eb', d'a yichař eb' sc'ab' yoc eb' yed' d'a yichař eb' junñej yaj yed' eb' d'a yol spat, malaj yelc'och eb', xchi Jesús.

⁵ Maj yal-laj sb'oan juntzař milagro ta'. Toñej ix yac'b'at sc'ab' d'a yib'ař jayvař eb' penaay, yic sb'oxi sc'ool eb'. ⁶ Ix sat sc'ool Jesús yujto maj yac'ochlaj eb' d'a sc'ool. Ix lajvi chi', ix ec' sc'ayb'ej eb' ay d'a juntzař aldea d'a slac'anil schořab'.

Schecnacb'at eb' sc'ayb'um Jesús

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷ Axo Jesús ix avtancot eb' sc'ayb'um slajchavařil. Ix lajvi chi', chatacvařil ix yutej schecanb'at eb'. Ix ac'ji yopisio eb' yic'anel eb' enemigo. ⁸ Ayic mantzac b'at eb', ix yalan d'a eb':

—Ayic tzex b'ati, mař eyic' jab'oc tas yic yol e b'e. Mař eyic' e pa, mař eyic' eyooch, mař eyic' e tumin. Ařej e c'ococh tzeyic'a'. ⁹ Ařej e pichul ayoch eyuuj yed' e xařab'. ¹⁰ Yalñej mach junoc pat b'aj tzex c'ochi, ata' tzex aji masanto tzex paxta. ¹¹ Tato ay eb' max ex chaani, tato malaj sgana eb' schaan yab'i, mař ex aj ta'. Tze tzicanel spococal eyoc, yic tze ch'oxeli to marřa eyalan eyic d'a eb', ^{6.11} xchi Jesús d'a eb'.

¹² Axo ix b'at eb' sc'ayb'um chi', ix laj yalanel eb' to yovalil sna sb'a eb' anima yuj smul. ¹³ Mař jantacoc eb' enemigo ix yiq'uel eb' d'a eb' anima. Tzjijtum val eb' penaay b'aj ix laj suquec' aceite eb'. Ix laj b'oxican sc'ool eb'.

A schamel viřaj Juan, viř tz'ac'an bautizar

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ A d'a jun tiempoal chi', ayic ix yab'an viřaj rey Herodes juntzař tastac ix sc'ulej Jesús, yujto ix te pucaxel yab'ixal d'a scal masanil eb' anima. Yuj chi' ix yalan viř:

—A jun viř chi', aton viřaj Juan viř ac'annac bautizar, ix pitzvixi viř d'a scal eb' chamnac. Yuj chi', ay spoder viř sc'ulan juntzař chi', xchi viř.

¹⁵ Axo juntzarixo eb' anima ix alani:

—A jun viñ chi', aton viñaj Elías, xchi eb'.

Axo juntzarixo eb' ix alani:

Aton jun schecab' Dios, icha eb' ay d'a peca', xchi eb'.

¹⁶ Palta axo viñaj rey Herodes chi', ayic ix yab'an juntzarí chi' viñ, ix yalan viñ:

—A jun viñ syal eb' chi', aton viñaj Juan. Aton viñ ix viq'uel sjolom. A viñ ix pitzvixi d'a scal eb' chamnac, xchi viñ.

¹⁷⁻¹⁹ Icha tic ix aj scham viñaj Juan yuj viñaj Herodes. Ay jun yuc'tac viñaj Herodes chi' scuchan Felipe, Herodías sb'i ix yetb'eyum viñ. Axo viñaj Herodes chi' ix montanel ix yetb'eyum viñaj Felipe chi'. Axo viñaj Juan chi' ix b'at alan d'a viñaj Herodes chi':

—Mañ sleyaloc tzic' ix yetb'eyum viñ uc'tac tic, xchi viñ.

Yuj chi', ix te cot yoval ix Herodías chi'. Ix yac'an sc'ool viñaj Herodes chi' ix. Yuj chi', ix yal viñ to syamchaj viñaj Juan chi'. Ix yac'anoch viñ viñ d'a preso. Ix och q'uen cadena d'a viñ. Axo ix Herodías chi', ix te chichonoch sc'ool ix d'a viñaj Juan chi'. Sgana ix smiljicham viñ, palta max yal-laj yuj ix d'a elañchamel, ²⁰ yujto toxon yojtac viñaj Herodes chi' to tojol spensar viñaj Juan chi', to yic Dios yaj viñ. Yuj chi', ix xiv viñ yuj viñaj Juan chi', ix yac'anoch stañvumal viñ viñ, yic max cham viñ yuj ix Herodías chi'. Ay b'aj syal slolonel Dios viñaj Juan d'a viñaj Herodes chi'. Torñej ste somchaj sc'ool viñ yuj viñ, palta ste tzalaj viñ yab'an d'a viñ. ²¹ Palta ayic ix och jun q'uiñ yic yab'ilal viñaj Herodes chi', ata' ix yil ix Herodías chi' tas ol yutoc ix yac'ancham viñaj Juan chi', yujto ay jun nivan vael ix och yuj viñ rey chi'. Ix yac' va eb' yetyajalil viñ, eb' yajal eb' soldado yed' eb' nivac vinac d'a yol yic Galilea chi'. ²² Axo jun ix yune' ix Herodías chi' ix c'och b'aj van sva eb' chi'. Ix charñalvi ix. Axo viñaj Herodes yed' eb' viñ ayoch vael yed'oc, te vach scharñalvi ix ix yil eb'. Yuj chi', ix yalan viñ d'a ix:

—C'an d'ayin tas tza nib'ej, ol vac' d'ayach, xchi viñ d'a ix.

²³ Ix yac'an sti' viñ d'a ix, ix slochan sb'i Dios viñ:

—Yalñej tas junoc tza c'an d'ayin, ol vac'ñej d'ayach. Vach'chom a masanil tas ay d'a yol in mach'en, nañal ol vac' d'ayach, xchi viñ d'a ix.

²⁴ Axo ix elixta ix. Ix yalan ix d'a ix snun:

—¿Tas a gana ol in c'ana'? xchi ix.

Ix tac'vi ix snun ix chi':

—A sjolom viñaj Juan, viñ tz'ac'an bautizar tza c'ana', xchi ix.

²⁵ Ix lajvi chi', ix c'ochxi ix d'a viñ rey chi', ix yalan ix:

—In gana tzac' sjolom viñaj Juan, viñ tz'ac'an bautizar d'ayin. D'a yol junoc pultu in gana tzac' d'ayin, xchi ix.

²⁶ Ix te cusq'ue viñ rey chi' ayic ix yab'an viñ. Palta majxo yal-laj stenanec' viñ, yujto toxo ix sloc sb'i Dios viñ. Ix yab'pax eb' viñ ayec' yed' viñ. ²⁷ Yuj chi', ix schecb'at jun viñ soldado viñ stzepel sjolom viñaj Juan chi', syic'ancoti.

²⁸ Ix b'at jun viñ soldado chi' d'a te' preso, ix b'at yic'anel sjolom viñaj Juan chi' viñ. Ix lajvi chi', ix yic'ancot viñ d'a yol jun pultu, ix yac'an viñ d'a ix. Axo ix ix ac'an d'a ix snun chi'.

²⁹ Axo eb' sc'ayb'um viñaj Juan chi', ayic ix yab'an eb', ix c'och eb'. Ix yic'anb'at snivanil viñ eb', ix b'at smucanem eb'.

A Jesús ix ac'an va oye' mil vinac

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ A eb' schecab' Jesús ix c'ochxi eb' d'ay. Ix yalan eb' masanil tastac ix sc'ulej eb' yed' masanil tas ix sc'ayb'ej eb'. ³¹ Ixto lajvi yalan eb', ix yalan Jesús d'a eb':

—Coyec co ch'ocoj b'aj malaj anima, yic squic' quip ta', xchi.

Ix yal icha chi', yujto malaj scolaniñ eb' yuj eb' anima, yujto sc'ochñej eb' anima d'ay. Max och jab'oc scolaniñ eb' sva yuj eb'.

³² Axo Jesús, ix och d'a yol jun te' barco yed' eb' sc'ayb'um. Sch'ocoj eb' ix b'at b'aj malaj anima. ³³ Palta tzijtum mach ix ilan sb'at eb', yojtaxco eb' to a Jesús. Yuj chi', ay eb' ix cot d'a junjun choñab' d'a slac'anil chi'. Ix b'at eb' d'a yoc, ix b'ab'laj c'och eb' b'aj ix c'och chi'. ³⁴ Axo ix elta Jesús d'a yol te' barco chi', ix yilanb'ati to mañ jantacoc anima ayxo ec' ta'. Ix oc' sc'ool d'a eb', yujto lajan eb' icha noc' calnel malaj stañvumal. Yuj chi', tzijtum tas b'aj ix sc'ayb'ej eb'. ³⁵ Axo yic vanxo sb'at c'u ix c'och eb' sc'ayb'um d'a stz'ey. Ix yalan eb' d'ay:

—Ina vanxo sb'at c'u. Palta a jun lugar tic, te tz'inan. ³⁶ Yuj chi' tecan vach' tza checb'at eb' anima tic b'ajtac ay anima yed' d'a juntzañ aldea d'a lac'an tic, yic vach' ol laj sman va sb'a eb' ta', yujto malaj tas sva eb' d'a tic, xchi eb'.

³⁷—Aq'uec va eb' a ex tic, xchi Jesús d'a eb' sc'ayb'um chi'. Palta ix yalan eb' d'ay:

—¿Tom syal co b'at co man chab'oc am ciento denario pan, yic ol cac' sva eb'? xchi eb'.

³⁸—¿Jaye' ixim pan chi' eyed' jun? Sayec eyila', xchi Jesús d'a eb'. Axo yic ix lajvi yilan eb', ix yalan eb' d'ay:

—Añej oye' ixim qued'nac yed' cha pitañ noc' chay, xchi eb'.

³⁹ Ix lajvi chi', ix yalan Jesús, to tz'em c'ojan eb' anima smasanil d'a jun ac'lic chi', macquiltac tz'aj eb'. ⁴⁰ A ix aj em c'ojan eb' viñ, ay 100 d'a junjun macañ yed' 50 d'a juntzañtxo. ⁴¹ Ix lajvi chi', ix yic'anchañ oye' pan chi' Jesús yed' cha pitañ chay chi'. Ix q'ue q'uelan d'a satchañ, ix yac'an yuj díosal, ix xepañb'at ixim pan chi'. Ix lajvi chi', ix yac'an d'a eb' sc'ayb'um chi', yic spucanb'at eb' d'a eb' anima chi'. Ix spucanpaxb'at cha pitañ chay chi' d'a eb' smasanil. ⁴² Ix va eb' smasanil, ix b'ud'ji eb'. ⁴³ Ayic ix lajvi sva eb' chi', ix sic'anq'ue lajchavexo xuuc ixim ix yac' sobre eb' yed' pax noc' chay chi'. ⁴⁴ Oye' mil eb' viñ vinac ix va'i.

B'eynac Jesús d'a sat a' ñajab'
(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵ Ix lajvi chi', ix yalan Jesús d'a eb' sc'ayb'um to tz'ochxi eb' d'a yol te' barco, yic sb'ab'laj c'axpajcanec' eb' d'a junxo sc'axepal a' ñajab' chi', yic sc'och eb' d'a choñab' Betsaida. Axo Jesús chi' ixto cani, ix yalan quilcob'a d'a eb' anima chi'. ⁴⁶ Ix lajvi stac'lancan sb'a yed' eb', ix b'at d'a jun tzalan yic slesalvi ta'.

⁴⁷ Axo yic toxo ix q'uiç'b'i, vanxo sc'och eb' sc'ayb'um chi' yed' te' barco d'a snañal a'. Axo Jesús ix can sch'ocoj d'a sti' a'. ⁴⁸ Axo yic ayto sc'ana' ix yilanb'at Jesús to van yel yip eb' smac'an a', yujto te ov sja ic' d'a yichañ eb'. Van sb'eyb'at d'a yoc d'a sat a' ix c'och d'a eb'. B'erneñ ijan ix ec'b'at d'a eb'. ⁴⁹ Palta ix yilb'at eb' to van sb'ey d'a sat a', a snaan eb' to lab' jun van sc'och chi' d'a eb'. Yuj chi' ix te el yav eb'. ⁵⁰ Ix yil eb' smasanil, yuj chi' ix te xivq'ue eb'. Palta ix yalan Jesús d'a eb':

—Tec'b'ejec e b'a. A in. Mañ ex xivoc, xchi d'a eb'.

⁵¹ Ix lajvi chi', ix och d'a yol te' barco chi' yed' eb'. Ix och vaan jun ic' chi' yuuy. Yuj chi', ix te sat sc'ool eb'. ⁵² Vach'chom toxo ix yil jun milagro ix sb'o Jesús eb' yed' ixim pan, palta max nachajel spider yuj eb', yujto manto yac'och jab'oc spensar eb' d'ay.

B'onacxi sc'ool eb' penaay d'a Genesaret
(Mt 14.34-36)

⁵³ Ix lajvi sc'axpajec' eb' d'a a' chi', ix c'och eb' d'a jun lugar scuchan Genesaret. Ix yac'ancanoch etzan te' barco chi' eb' d'a sti' a'. ⁵⁴ Ix lajviñej yelta eb' d'a yol te' barco chi', ix yilano eb' anima to a Jesús. ⁵⁵ Yuj chi', ix laj yalan eb' d'a smasanil jun lugar chi'. Ix laj syamanoch eb' sb'achancot eb' penaay d'a sat svaynub' b'aj ayec' Jesús chi'. ⁵⁶ Masanil b'ajtac ix ec' Jesús, d'a aldea, d'a choñab' yed' b'ajtac ay anima, ix laj ic'jielta eb' penaay d'a yoltac calle. Ix sc'anan pavor eb' d'a Jesús chi', yic syamji jab'oc sti' spichul yuj eb' penaay chi'. Axo jantacñej eb' ix yaman sti' spichul chi', ix b'oxican sc'ool eb' yuuj.

7

A juntzañ tas tz'ixtanel co pensar (Mt 15.1-20)

¹ Ay juntzañ eb' viñ fariseo yed' jayvañ eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés, ix cot eb' viñ d'a Jerusalén. Ix smolb'an sb'a eb' viñ b'aj ayec' Jesús. ² Ix yilano eb' sc'ayb'um Jesús chi' eb' viñ, to mañ ichoc val yaj sleyal eb' viñ syutej eb' sb'ican sc'ab' ayic sva eb'. Ix och spaltail eb' d'a sat eb' viñ yuj sc'ab' chi'. Yuj chi', ix yalan eb' viñ to malaj svach'il eb'. ³ Yujto a eb' viñ fariseo chi' yed' smasanil juntzañico eb' aj Israel, añej sb'eyb'al smam yicham eb' sb'eyb'alej. Yuj chi', tato max sb'iquel sc'ab' eb' icha syal sb'eyb'al eb' chi', max valaj eb'. ⁴ Axo yic sjax eb' d'a mercado, max valaj eb' masanto sb'ic sc'ab' eb', icha chi' syalelc'och jun sb'eyb'al eb' chi'. Man jantacto juntzañico tas sb'eyb'alej eb', icha yic sb'ican el svaso eb', xalu yed' juntzañico q'uen yamc'ab' yic vael. ⁵ Yuj chi', a eb' viñ fariseo chi' yed' eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés, ix yal eb' viñ d'a Jesús:

—¿Tas yuj max sc'anab'ajej juntzañ sb'eyb'al eb' co mam quicham eb' a c'ayb'um tic? Ina max sb'ic sc'ab' eb' ayic sva eb', xchi eb' viñ.

⁶ Yuj chi', ix yal Jesús d'a eb' viñ:

—A ex tic, te chab' sat ex. Yel ton val yalnaccan viñaj Isaías eyuuj, ayic stz'ib'annaccan viñ icha tic:

A eb' anima tic, añej d'a sti' eb' syal vach' lolonel d'ayin.

Palta axo spensar eb', najat yajcanel d'ayin.

⁷ Nivanoc tzul yaq'uem sb'a eb' d'ayin.

Añej juntzañ schecnab'il anima syac' eb' c'ayb'ajoc, xchi Dios d'a Slolonel.

⁸ Yujto a ex tic, ix eyactejan schecnab'il Dios yic vach' añej juntzañ sb'eyb'al e mam eyicham tze c'anab'ajej. ⁹ Toriej tzeyixtejel schecnab'il Dios, yuj e c'anab'ajan juntzañ sb'eyb'al eb' e mam eyicham chi'. ¹⁰ Yalnaccan viñaj Moisés icha tic: Ayocab' yelc'och e mam e nun d'a e sat. A eb' sb'ajan smam snun, smiljicham eb', xchi. ¹¹ Palta a exxo tic, tzeyala' to mañ yovaliloc scolvaj junoc mach d'a smam snun. Tato ay junoc mach tz'alan icha tic d'a smam snun: Max yal in colvaj d'ayex, yujto a masanil tas ay d'ayin, yicñej Dios yaji, tato xchi, te vach' tzeyab'í. ¹² Tato ay mach tz'alan icha chi', a exxo tic tzeyala' to mañico yovaliloc scolvaj eb' d'a smam snun chi'. ¹³ Icha chi' tzeyutej eyixtanel schecnab'il Dios, yujto añej sb'eyb'al eb' e mam eyicham tzeyac' sc'ayb'ej eb'. Tzijtunto juntzañico tas tze c'ulej icha juntzañ tic, xchi Jesús d'a eb'.

¹⁴ Ix lajvi chi', ix yavtanxicot eb' anima Jesús. Ix yalan d'a eb':

—Maclejec eyab' e masanil tas ol vala'. Nachajocab'el eyuuj: 15-16 A juntzañ tas tz'och d'a co ti', max oñ juviel-laj yuuj d'a yichañ Dios. Palta a juntzañ tas scot d'a co pensar, a toñi ac'an juvoquel d'a yichañ Dios, xchi d'a eb'.

17 Ix lajvi chi', ix actajcan eb' anima yuj Jesús, ix och d'a yol pat yed' eb' sc'ayb'um. Ix sc'anb'an eb' d'ay:

—¿Tas syalelc'och jun ix al tic? xchi eb' d'ay.

18 Ix yalanpax d'a eb':

—¿Tom max nachajel eyuuj? ¿Tom mañ eyojtacoc? A tas tz'och d'a co ti' max on juviel-laj yuuj d'a yichañ Dios, 19 yujto mañioc d'a co pensar sc'ochi. Toñej tz'em d'a yol co c'ool, axo d'a junxo rato, tz'elixcani, xchi d'a eb'.

Icha chi' ix yutej yalani to a jantacñej tas sco va'a, malaj yovalil yuj Dios.

20 Ix yalanxi junxo tic d'a eb':

—A juntzañ tas scot d'a co pensar, a tzoñ juanel d'a yichañ Dios. 21 Yujto a d'a spensar eb' anima spitzvi juntzañ chuc pensaril tic. Ay eb' ayxo yetb'eyum tz'em d'a mul. Ay pax eb' malaj yetb'eyum tz'empaxi. Ay eb' smac'ancham yetanimail. 22 Ay eb' tz'elc'ani. Ay eb' syiloch sc'ool d'a junocxo. Ay eb' malaj svach'il syutej sb'a. Ay eb' tz'esani. Ay eb' malaj jab'oc sq'uixvelal scomon c'ulan junoc tasi. Ay eb' schichonoch sc'ool d'a junoc mach vach' yaji. Ay eb' comonñej sb'uchvaji. Ay eb' ac'umtac syutej sb'a. Añejtona', ay pax eb' malaj jab'oc spensar. 23 A juntzañ chucal tic, a d'a spensar eb' anima spitzvi. A tz'ixtanel eb' d'a yichañ Dios, xchi Jesús.

Ay jun ix mañ israeloc ix yac'och Jesús d'a sc'ool

(Mt 15.21-28)

24 Ix lajvi chi', ix elxi Jesús d'a jun lugar chi', ix c'och d'a yol yic Tiro yed' Sidón. Axo d'a yol jun pat ix och vaan. Yujto sgana to malaj mach tz'ojtacaneli tato ayec' ta', palta maj yal-laj sc'ub'anel sb'a. 25 Ata' ayec' jun ix unin, ayoch jun enemigo d'a ix, axo ix yab'an ix snun ix to ix c'och Jesús ta'. Yuj chi', ix b'at ix yila'. Ix b'at em cuman ix d'ay. 26 A jun ix chi', griega ix, aj Sirofenicia ix. Ix tevi ix d'a Jesús, yic syiq'uel jun enemigo chi' d'a ix yune' ix chi'. 27 Axo ix yalan d'a ix:

—B'ab'laj vaocab'can eb' unin. Mañ vach'oc tato stoc'jiec' svael eb', tz'ac'jib'at d'a noc' yunetac tz'i', xchi. 7.27

28 Palta axo ix tac'vi ix d'ay:

—Yel ton Mamin, palta a noc' yunetac tz'i' chi' sic'anq'uechaañ sc'ajil yooch eb' unin d'a yalañ mexa, xchi ix d'ay.

29 Yuj chi', ix yalanxi Jesús d'a ix:

—A jun ix al tic d'ayin, te vach'. Syalxo a pax d'a a pat, yujto toxo ix el jun enemigo chi' d'a ix une' chi', xchi d'a ix.

30 Axo ix c'ochxi ix d'a spat, ix yilan ix to c'otanec' ix yune' chi' d'a sat sch'at. Toxo ix el jun enemigo chi' d'a ix.

Ix jacvi schiquin jun viñ chacarñ

31 Ayic ix elxi Jesús d'a Tiro b'aj ayec' chi', ix ec' d'a choñab' Sidón yed' d'a juntzañ choñab' ay d'a yol yic Decápolis. Ix lajvi chi', ix c'och d'a sti' a' ñajab' yic Galilea. 32 Axo yic ayec' ta', ix ic'jicot jun viñ chacarñ d'ay yuj eb' anima, pural syal pax slolon viñ. Ix tevi eb' d'a Jesús yic syac'b'at sc'ab' d'a yib'añ viñ. 33 Yuj chi', ix yic'anelta viñ d'a scal eb' anima chi', ix yac'anoch yiximal sc'ab' d'a yol schiquin viñ. Ix stzub'ani. Ix lajvi chi', ix slatlanoch sc'ab' d'a sñi' yac' viñ. 34 Ix q'ue q'uelan d'a satchaañ, ix javi sic'son sc'ool.

—Efata, xchi. Syalelc'ochi: Jacvocab'i.

35 D'a jun rato chi', ix jacvi schiquin viñ. Ix tijviel yac' viñ. Ix lolonq'ue viñ.

36 Ix lajvi chi', ix cham val yalan Jesús d'a eb' anima:

—Ayta b'aj tzeyalel jun ix eyil tic, xchi d'a eb'.

Axo yic ix yalan jun chi' d'a eb', masñej ix ste alejel eb'. ³⁷ Ix te sat sc'ool eb'. Ix laj yalan eb':

—Masanil tas sc'ulej, vach'ñej. Sjacvi schiquin eb' chacarñ. Slolonpax eb' max uji taxon sloloni, xchi eb'.

8

Ix ac'ji va char'e' mil eb' vinac (Mt 15.32-39)

¹ A d'a jun tiempoal chi', mañ jantacoc eb' anima ix smolb'ejc'och sb'a d'a Jesús, palta malaj tas sva eb'. Yuj chi' ix yavtancot eb' sc'ayb'um Jesús, ix yalan d'a eb':

² —A in tic, tz'oc' in c'ool yuj juntzañ eb' anima tic, yujto chab'jitax ix javican eb' ved' d'a tic, palta mañxalaj tas sva eb'. ³ Tato malaj tas sva eb', tzin checan pax eb' d'a spat, tecan ol el yip eb' d'a yol b'e, yujto ay eb' najat ix coti, xchi Jesús d'a eb'.

⁴ —Palta, ¿tas ol cutoc cac'an va eb' d'a jun lugar tic? xchi eb' sc'ayb'um chi'.

⁵ —¿Jaye' ixim pan eyed'nac? xchi d'a eb'.

—Uqueñej ixim, xchi eb' d'ay.

⁶ Ix lajvi chi', ix yalan Jesús d'a eb' anima chi' to tz'em c'o'jan eb' d'a sat luum. Ix yic'ancharañ ixim pan chi' yuquul, ix yac'an yuj diosal d'a Dios yuj ixim. Ix xepanb'at ixim pan chi', ix yac'an ixim d'a eb' sc'ayb'um. Axo eb' ix pucanb'at ixim d'a eb' anima chi'. ⁷ Ay jayvañ yunetac chay yed'nac eb'. Ix yac'anpax yuj diosal d'a Dios yuj noc'. Ix lajvi chi', ix yalanpax d'a eb' to spuch'at noc' chay chi' eb' d'a eb' anima chi'. ⁸ Ix va eb' smasanil, ix b'ud'ji eb'. Ix lajvi sva eb' chi', uqueto xuuc b'ud'an ix yac' sobre ix can yuj eb'. ⁹ Ay am char'eoc mil sb'isul eb' ix va'i. Ix lajvi chi', ix chec'ji pax eb' yuuj. ¹⁰ Ix ochxi d'a yol te' barco yed' eb' sc'ayb'um chi'. Ix b'at eb' d'a yol yic Dalmanuta.

A eb' fariseo ix c'anan yil junoc milagro (Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

¹¹ Ay juntzañ eb' viñ fariseo ix c'och d'a Jesús. Ix och ijan eb' viñ stelan sb'a yed'oc, yujto sgana eb' viñ syac' proval. Yuj chi', ix sc'anan yil junoc milagro eb' viñ scot d'a Dios. ¹² Axo Jesús ix ja sic'son sc'ool. Ix yalani:

—A ex tic, ¿tas yuj tze c'an eyil junoc milagro d'ayin? Val yel sval d'ayex, malaj junoc milagro ol in ch'ox eyila', xchi Jesús.

¹³ Ix lajvi chi', ix yactancan eb' viñ fariseo chi' Jesús, ix ochxi d'a yol te' barco chi' yed' eb' sc'ayb'um. Ix c'axpajec' eb' d'a junxo sc'axepal a' ñajab' chi'.

A juntzañ sc'ayb'ub'al eb' fariseo (Mt 16.5-12)

¹⁴ Axo eb' sc'ayb'um Jesús, maj sna eb' yic'b'at jab'oc ixim span. Artej val jun pitañ ixim yed'nac eb' d'a yol te' barco chi'. ¹⁵ Ix yalan Jesús d'a eb':

—Ab'ec. Tzeyil val e b'a d'a yich span eb' fariseo yed' d'a yich span viñaj Herodes, yujto te ay smay tzex juviel yuuj, xchi d'a eb'.

¹⁶ Axo eb' sc'ayb'um chi', ix laj yalan eb' yuj tas ix yala':

—Syal icha tic, yujto malaj ixim co pan qued'nac, xchi eb'.

¹⁷ Palta yojtac Jesús tas van yalan eb'. Yuj chi', ix yal d'a eb':

—¿Tas yuj tzeyala' to malaj ixim e pan? ¿Tom max nachajel eyuuj? ¿Tom mañ eyojtacoc tas syalelc'och jun tic? Te max in eyac'och d'a e c'ool. ¹⁸ ¿Tom maj eyila'? ¿Tom maj eyab'i? ¿Tom max e nacoti? ¹⁹ Ayic ix in pucanec' oye'

ixim pan d'a scal oye' mil vinac, ¿jayeto xuuc ixim ix yac' sobre ix e sic'q'uei? xchi d'a eb'.

—Lajchave' xuuc, xchi eb'.

²⁰ —Axo yic ix in pucanxiec' uque' ixim pan d'a scal char'e' mil anima, ¿jayeto xuuc ix b'ud'ji, ix yac' sobre ix e sic'q'uei? xchi.

Uque' xuuc, xchi eb'.

²¹ —¿Tas yuj max nachajel jab'oc eyuuj jun? xchi d'a eb'.

Ix jacvi sat jun viñ yuj Jesús

²² Ix lajvi chi', ix c'och eb' d'a choñab' Betsaida. Ay jun viñ max uji yilani, ix quetzchajb'at viñ d'a Jesús yuj eb' anima. Ix tevi eb' d'a Jesús chi' to syamji viñ yuuj. ²³ Axo Jesús ix yaman sc'ab' viñ. Ix squetzanb'at viñ d'a stiel choñab'. Ix sucane'c' jab' stzubb' d'a yol sat viñ. Ix yac'ane'c' sc'ab' d'a yib'añ viñ. Ix lajvi chi' ix sc'anb'ani tato tzaxo yal yilan viñ. ²⁴ Yuj chi', ix yac'lej viñ yilani. Ix yalan viñ d'a Jesús chi':

—Tzaxo vil juntzañ anima, añejto lajan eb' yed' te te' svila', palta sb'eyec' eb', xchi viñ.

²⁵ Axo Jesús ix sucanxiec' sc'ab' d'a yib'añ sat viñ. Ichato chi', ix vach' jacvi yol sat viñ chi'. Te vach'xo ix aj yilan viñ. ²⁶ Ix lajvi chi', ix checji pax viñ d'a spat yuuj. Ix yalan d'a viñ:

—Mañ ach ec' d'a yol choñab'. Ayta mach b'aj tzal jun tic, xchi Jesús d'a viñ.

Yalnac viñaj Pedro to a Jesús aton viñ Cristo

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Ix lajvi chi', ix ec' Jesús d'a juntzañ aldea d'a yol yic Cesarea yic Filipos yed' eb' sc'ayb'um. Axo yic van sb'ey eb', ix sc'anb'an d'a eb':

—¿Mach in yalan eb' anima tzeyab'i? xchi d'a eb'.

²⁸ —Ay eb' tz'alani, tob' a ach tic Juan ach, viñ acc'annac bautizar. Ay pax eb' tz'alani tob' Elías ach. Ay pax eb' tz'alani tob' schecab' ach Dios ec'nac d'a peca', xchi eb' sc'ayb'um chi' d'ay.

²⁹ —Xal ex, ¿mach in eyalani? xchi d'a eb'. Yuj chi' ix tac'vi vintaj Pedro d'ay:

—A ach tic, Cristo ach, xchi viñ d'ay.

³⁰ Palta ix yalanxi Jesús d'a eb':

—Ayta b'aj tzeyalel jun tic, xchi.

Ayocto ix yalancan Jesús yuj schamel

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Axo d'a jun tiempo chi', ix syamoch Jesús sc'ayb'an eb' sc'ayb'um yuj tastac ol javoc d'a yib'añ, ix yalan icha tic:

—A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, yovalil ol vab' syail. A val eb' ichamtac vinac ay yopisio, eb' sat sacerdote yed' eb' c'ayb'um d'a ley Moisés, ol in spatiquejcanel eb'. Ol in smilancham eb'. Palta axo d'a schab'jial, ol in pitzvocxoc, xchi d'a eb'.

³² Tojolñej ix yutej Jesús yalan juntzañ chi' d'a eb'. Palta axo viñaj Pedro, ix ic'aneta Jesús chi' sch'ocoj. Ix yac'lan viñ scachanoch vaan yalani. ³³ Palta axo Jesús, ix meltzajb'at q'uelan d'a juntzañixo eb' sc'ayb'um. Ix scachanoch vaan viñaj Pedro chi', ix yalan d'a viñ:

—Ach Satanás, elañ d'a in tz'ey, yujto mañoc juntzañ yic Dios b'aj tzac'och a pensar. Añej juntzañ yic anima b'aj ayoch a pensar, xchi d'a viñ.

³⁴ Ix lajvi chi', ix yavtancot eb' sc'ayb'um yed' eb' anima, ix yalan d'a eb':

—Tato ay eb' sgana tz'och in c'ayb'umoc, yovalil mañixo yicoc sb'a eb' sch'ocoj. Yab'ocab' syail eb' vuuj, vach'chom d'a te' culus. Tato icha chi', ochocab' eb' in c'ayb'umoc. ³⁵ Yujto yalñej mach eb' sgana añej d'a

yolyib'arñq'uinal tic scol sb'a, ol satel sq'uinal eb' d'a junelñej. Palta axo eb' ol yac'cham sb'a vuuj, yuj pax jun vach' ab'ix yic colnab'il tic, aton eb' ol scha sq'uinal d'a junelñej. ³⁶ Q'uinaloc tato squiquej masanil tas ay d'a yolyib'arñq'uinal tic, palta tato tzoñ satcanel d'a junelñej, ¿tas co ganar? ³⁷ ¿Tasto val ol cac' stojoloc yic tzoñ colchajeli? ³⁸ A val eb' anima d'a jun tiempo tic, mañoc d'a Dios syac'och spensar eb'. Malaj jab'oc svach'il eb'. A mach sq'uixvi vuuj d'a yichañ eb' anima, sq'uixvi pax yuj in lolonel, arijetona', a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ol in q'uixvocpax yuuj, ayic ol in ja yed' spoder in Mam yed' eb' ángel yicxo yaji.

9

¹ Val yel sval d'ayex, ay ex manto ex chamlaj ol eyil svach' och Dios Yajalil yed' spoder, xchi d'a eb'.

*Ix q'uexmaj yilji Jesús
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)*

² Ob'xitax chi', ix ic'jib'at viñaj Pedro, viñaj Jacobo yed' viñaj Juan yuj Jesús d'a jun nivan tzalan. Sch'ocoj eb' ix b'at yed'oc. Ata' ix q'uexmaj yilji d'a yichañ eb'. ³ A spichul, te tziquiqui ix aji. Te sac ix aj yilji. Malaj mach d'a yolyib'arñq'uinal tic szac'van sach'itan junoc c'apac icha chi'. ⁴ Axo ix yilan eb', ayec' viñaj Elías yed' viñaj Moisés van slolon eb' yed'oc. ⁵ Yuj chi', ix yalan viñaj Pedro d'ay.

—Mamin, te vach' cajec' d'a tic. Tecan vach' sco b'o oxec lechpat, jun ico', jun yic viñaj Moisés yed' junoc yic viñaj Elías chi', xchi viñ d'ay.

⁶ Mañ yojtacoc viñaj Pedro chi' tas syala' yujto te xivnac eb' sc'ayb'um chi'. ⁷ Ix lajvi chi', ix c'och jun asun, ix em moyan d'a yib'arñ eb'. Ix aljiemta jun lolonel d'a scal jun asun chi', ix yalani:

—Aton jun tic Vuninal, te xajanab'il vuuj. Aq'uecoch e chiquin d'ay, xchi jun lolonel chi'.

⁸ Ix lajvi chi', ix yilan eb' to mañxalaj mach ayeq'ui. Axoñej Jesús ayeq'ui.

⁹ Ayic van yemxita eb' d'a jun tzalan chi', ix yalan d'a eb':

—Ayta b'aj tzevalel jun ix eyil tic. A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail, ato yic ol in pitzvocxi d'a scal eb' chammnac, ato ta' ol eyaleli, xchi Jesús d'a eb'.

¹⁰ Yuj chi', munilñej yojtac jun chi' eb'. Malaj junoc mach b'aj ix yal eb'. Palta ix laj snaub'tañan eb' yuj tas ix yal chi' to ol pitzvocxi d'a scal eb' chammnac. ¹¹ Ix lajvi chi', ix sc'anb'an eb' d'a Jesús:

—A eb' c'ayb'um d'a ley Moisés, slaj yal eb' icha tic: A viñaj Elías, yovalil ol b'ab'laj javoc, xchi eb'. ¿Tas am yuj syal eb' icha chi'? xchi eb' oxvarñ chi'.

¹² Yuj chi', ix yalan Jesús d'a eb':

—Yel toni, yovalil ol b'ab'laj javoc viñaj Elías chi', yic vach' listaxo yaj smasanil ayic tzin javi, palta ¿tas syal d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcan vuuj, a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic? Ata' syala' to ol vab' syail, ol in paticajcanel yuj eb' anima. ¹³ Palta sval d'ayex yuj viñaj Elías chi', ulnacxoec' viñ. Ay eb' yac'nac sgana d'a spatit viñ icha snib'ej. Icha val tz'ib'ab'ilcan yuj viñ d'a Slolonel Dios, icha val chi' ix yutej eb', xchi d'a eb' sc'ayb'um chi'.

*B'onacxi sc'ool jun viñ unin ayoch enemigo d'ay
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)*

¹⁴ Ayic vanxo sc'ochxi eb' b'aj aycan juntzartxo eb' sc'ayb'um chi', ix yilanb'at Jesús to mañ jantacoc anima ayec' yed' eb'. Axo eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés, van stelan sb'a eb' viñ yed' eb' sc'ayb'um Jesús chi'. ¹⁵ Axo

smasanil eb' ayec' ta', ayic ix yilanb'at Jesús chi' eb', ix te sat sc'ol eb'. Yuj chi', ix b'at lemnaj eb' scha'a. ¹⁶ Axo ix c'och eb' d'a stz'ey, ix sc'anb'an d'a eb':

—¿Tas yuj tze telaj e b'a yed' eb' viñ? xchi d'a eb'.

¹⁷ Ay jun viñ ix tac'viq'ue d'a scal eb' anima chi':

—Mamin, ix vic'cot jun vuninal d'ayach. Ayoch jun enemigo d'ay, yuj chi' max ujilaj sloloni. ¹⁸ Yalxoñej b'aj scot d'ay, syumji telvoc yuuj. Svoman sti', sjuch'uch'i ye, stzatzb'icanel yuuj. Ix val d'a eb' a c'ayb'um to syiq'uel eb', palta maj yal-laj yic'anel eb' d'ay, xchi viñ d'a Jesús chi'.

¹⁹ Yuj chi' ix yalan Jesús chi':

—A... a ex tic, te max eyac'och Dios d'a e c'ool. Ina ayxo tiempo ayinec' eyed'oc. ¿B'aq'uiñito val ol nachajel eyuuj? Svab' val syail eyuuj. Iq'ueccot jun unin chi' d'ayin, xchi.

²⁰ Yuj chi', ix b'at yic'ancot jun yuninal viñ chi' eb'. A ix yilanoch jun enemigo chi' to a Jesús, masñej ix cot yoval scot d'a sjolom jun unin chi'. Ix telvi d'a sat luum, ix te ec' b'alb'onoc. Ix voman sti'. ²¹ Yuj chi', ix sc'anb'an Jesús d'a smam jun unin chi':

—¿Jantacxo tiempo syamchaj yuuj? xchi.

Ix yalan viñ:

—Atax d'a yuninal aytaxonoch d'ay. ²² Tzajtumxo el tz'och d'a yol c'ac' yuuj, sb'at d'a yol a', sgana scham yuuj snaani. Palta tato syal a b'oani, oc'oc val a c'ool d'ayoñ, xchi viñ d'ay.

²³ —¿Tas yuj tzala' tato syal vuuj? Syala' ta tzac'och Dios d'a a c'ool. A mach tz'ac'anoch Dios d'a sc'ool, masanil tas ol yal yuuj, xchi Jesús d'a viñ.

²⁴ Yuj chi', te chaañ ix yal viñ smam viñ unin chi':

—Svac'och d'a in c'ool. Colvajan ved'oc d'a in chab'c'olal, xchi viñ.

²⁵ Axo ix yilan Jesús, mañ jantacoc anima van smolchajc'och d'ay, yuj chi' ix stuman jun enemigo chi':

—Ach enemigo, ac'um chacañil, macum ti anima, sval d'ayach, elañ d'a jun unin tic. Mañxo ach och d'ay junelxo, xchi Jesús.

²⁶ Yuj chi', ix el yav jun enemigo chi'. Te ov ix cotxi d'a sjolom jun unin chi'. Ichato chi' b'ian ix el d'ay. Axo jun unin chi', icha chammac ix ajcan yuuj. Yuj chi', tzajtum eb' ix alani:

—Ix chami, xchi eb'.

²⁷ Palta axo Jesús ix yaman sc'ab', ix squetzanq'ue vaan.

²⁸ Ix lajviñej chi', ix och Jesús sch'ocoj yed' eb' sc'ayb'um d'a yol pat. Ata' ix sc'anb'ej eb' d'ay:

—¿Tas yuj maj yal quic'anel jun enemigo chi'? xchi eb'.

²⁹ Yuj chi' ix yalan d'a eb':

—A jun macañ enemigo tic, mañ comonoc tz'eli. Añej tato tzex lesalvi, ol yal eyic'aneli, xchi Jesús d'a eb'.

Ayocto ix yalanxi Jesús yuj schamel

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

³⁰ Ayic ix elxi eb' ta', ix ec' eb' d'a yol yic Galilea. Sgana Jesús malaj mach tz'ab'an b'aj van sc'ochi, ³¹ yujto van sc'ayb'an eb' sc'ayb'um. Ix yalan d'a eb':

—A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ol in ac'jococh d'a yol sc'ab' juntzañ vinac. Ol in smilcham eb'. Palta axo d'a schab'jial chi', ol in pitzvocxi, xchi d'a eb'.

³² Palta max nachajel yuj eb' tas ix yala'. Ix xivpax eb' sc'anb'an d'ay tas syalelc'ochi.

¿Mach am junoc más nivan yelc'ochi?

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Ix lajvi chi', ix c'och eb' d'a choñab' Capernaum. Axo yic ayxoec' eb' d'a yol jun pat, ix sc'anb'an Jesús d'a eb':

—¿Tas yuj ix e telaj e b'a d'a yol b'e? xchi d'a eb'.

³⁴ Palta tz'inxoñej xchi eb', yujto ayic van sb'ey eb', ix laj stelaj sb'a eb', mach junoc nivan yelc'och d'a scal eb'.

³⁵ Yuj chi' ix em c'ojan Jesús. Ix yavtancot eb' slajchavañil. Ix yalan d'a eb':

—Tato ay junoc ex e gana nivan eyelc'och d'a e cal d'a yichañ Dios, yovalil más emnaquil tzeyutej e b'a d'a eyichañ e masanil. Yovalil tzex och eyac' servil eb' eyetc'ayb'umal tic smasanil, xchi Jesús d'a eb'.

³⁶ Ix lajvi chi', ix yic'anoch jun unin Jesús d'a scal eb'. Ix schelanq'uei. Ix yalan d'a eb':

³⁷ —A mach schaan junoc unin icha jun tic, yujto vico', a in ton tzin scha eb'. Mañoc inñej tzin scha eb'. Scha pax jun checjinac in cot eb', xchi.

A mach mañ ajc'oloc d'ayoñ ayoch qued'oc

(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

³⁸ Axo viñaj Juan ix alan d'a Jesús:

—Mamin, ay jun viñ ix quila' van yic'anel eb' enemigo viñ d'a eb' anima. Syalan viñ to yuj a poder sb'o juntzañ chi' viñ. Palta ix co cachoch vaan viñ, yujto mañ junñejoc yaj qued'oc, xchi viñ d'ay.

³⁹ Palta ix yalan Jesús:

—Max yal-laj e cachanoch vaan viñ, yujto malaj junoc mach sb'oan junoc milagro d'a in b'i, slajvi chi' syalan chuc d'a in patic. ⁴⁰ Yujto a eb' mañ ayococh ajc'olal d'ayoñ, junñej caj yed' eb'. ⁴¹ Tato ay mach scolvaj d'ayex, yujto vic ex, a in Cristo in tic, vach'chom añej junoc vaso a' siej eb', yovalil ol scha spac eb'.

Ay smay sjuviel co pensar

(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² Palta tato ay mach tz'ac'an somchaj spensar junoc anima tzin ac'anoch d'a sc'ool, to icha spensar unin tz'aj spensar chi', chuc yic jun anima chi'. Octom b'ab'el spixjioch junoc nivaquil q'ueen^{9.42} d'a sjaj, symjicanb'at d'a yol a' mar yic sjic'an a' schami, yach'an mantzac yac' somchaj spensar jun anima chi'. Tato icha chi', más vach' yico'. ⁴³⁻⁴⁴ Tato yuj junoc e c'ab' sjuviel e pensar, más vach' tze tzepel jun e c'ab' chi', yic mañ ol juvoquel e pensar yuj d'a junelñej. Yujto vach'chom junxoñej e c'ab', tato ol e cha e q'uinal d'a junelñej, te vach' eyico'. Palta vach'chom tz'acan e c'ab', tato ol ex b'atcan d'a inferno, d'a scal c'ac' malaj b'aq'uiñ stupi, te chuc eyico'. ⁴⁵⁻⁴⁶ Tato yuj junoc eyoc sjuviel e pensar, más vach' tze tzepel jun eyoc chi', yic vach' max juviel e pensar yuuj d'a junelñej. Yujto vach'chom junxoñej eyoc, tato ol e cha e q'uinal d'a junelñej, te vach' eyico'. Palta vach'chom tz'acan eyoc, tato ol ex b'atcan d'a inferno, d'a scal c'ac' malaj b'aq'uiñ stupi, te chuc eyico'. ⁴⁷ Tato yuj junoc e sat sjuviel e pensar, más vach' tzeyiq'uelta, yic mañ ol juvoquel e pensar yuuj d'a junelñej. Yujto vach'chom junxoñej e sat, tato ol ex och b'aj ayoch Dios Yajalil, te vach' eyico'. Palta vach'chom tz'acan yol e sat, tato ol ex b'atcan d'a inferno, d'a scal c'ac' malaj b'aq'uiñ stupi, te chuc eyico'. ⁴⁸ A d'a jun lugar chi', malaj b'aq'uiñ ol lajvoc yab'an syail eb' anima chi' ta'. Axo jun c'ac' chi', malaj b'aq'uiñ ol tupoc.

⁴⁹ Icha tz'aj yem yatz'amil tas sco chi'a, icha chi' ol aj yem c'ac' d'a yib'añ eb' smasanil. ⁵⁰ A atz'am atz'am, te ay yopisio. Palta q'uinaloc satel sc'achial

atz'am, ¿tasto val ol aj sc'achib'ixi? Icha yatz'amil tas schichaji, te ay yopisio, ichocab' ex ta'. Ayocab' pax junc'olal d'a e cal, xchi Jesús d'a eb'.

10

*Yalnac Jesús yuj eb' spuc sb'a
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)*

¹ Ix elxi Jesús d'a Capernaum b'aj ayec' chi', ix ec' d'a yol yic Judea. Ix c'och d'a junxo lugar ay d'a sc'axepal a' Jordán. Ata' ix smolb'ej sb'a eb' anima d'ay junelxo. Ix sc'ayb'an eb' ichataxon smodo. ² Ay juntzañ eb' viñ fariseo ix c'och d'ay, yujto sgana eb' viñ syac' proval. Yuj chi', ix sc'anb'an eb' viñ d'ay tato ay sleyal spucan sb'a junoc viñ vinac yed' ix yetb'eyum. ³ Yuj chi', ix yalan Jesús d'a eb' viñ:

—¿Tas schican schecnab'il Moisés d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani? xchi.

⁴ Ix yalan eb' viñ:

—Yalnaccan viñaj Moisés chi' to syal yac'an junoc yumal viñ yic pucojb'ail d'a ix yetb'eyum, slajvi chi' spucan sb'a viñ yed' ix, xchi eb' viñ d'ay.

⁵ Ix yalanxi Jesús:

—Yuj val e pital, yuj chi' yalnaccan jun checnab'il chi' viñaj Moisés chi'.

⁶ Palta atax sb'oannac yolyib'arñq'uinal tic Dios, sb'oannaccan viñ vinac yed' ix ix. ⁷ Atax ta' yalnaccan icha tic: A viñ vinac, ol yactejan smam snun viñ yic junxoñej tz'ajcan viñ yed' ix yetb'eyum. ⁸ Junxoñej nivanil tz'ajcan eb' schavañil, xchi Dios. Yel, mañxo chavañoc eb', junxoñej yaj eb'. ⁹ Yuj chi', a eb' junxoñej yajcan yuj Dios max yal-laj spojan sb'a eb' yuj eb' anima, xchi Jesús d'a eb' viñ.

¹⁰ Ix lajvi chi' ix ochxi Jesús d'a yol pat yed' eb' sc'ayb'um, ix sc'anb'an eb' d'ay, tas syalelc'och jun ix yal chi'.

¹¹ Yuj chi' ix yalan d'a eb':

—A mach spuc sb'a yed' ix yetb'eyum, syic'an junocxo ix, tz'em ajmulal.

¹² Añejtona' a junoc ix ix spuc sb'a yed' viñ yetb'eyum, syic'an junocxo vinac ix, tz'em ix ajmulal, xchi Jesús d'a eb'.

*Ic'b'ilocot eb' unin d'a Jesús
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)*

¹³ Ix lajvi chi', ay juntzañ unin ix ic'jicot d'a Jesús yuj eb' anima, yic syaq'uec' sc'ab' d'a sjolom eb'. Palta axo eb' sc'ayb'um ix cachanoch vaan eb' tz'ic'ancot eb' unin chi'. ¹⁴ A ix yilan jun chi' Jesús, ix cot yoval d'a eb', ix yalani:

—Chaeccot eb' unin d'ayin. Mañ e cach eb', yujto arñej eb' lajan spensar icha eb' unin tic ay yalan yic yoch d'a yol sc'ab' Dios. ¹⁵ Val yel sval d'ayex, a eb' max chaan Dios Yajaloc icha syutej schaan junoc unin, mañ ol och eb' d'a yol sc'ab', xchi Jesús d'a eb'.

¹⁶ Ix lajvi chi', ix schelanq'ue eb' unin chi'. Ix yac'anec' sc'ab' d'a sjolom eb'. Ix sc'anan svach'olal Dios d'a yib'arñ eb'.

*A yab'ixal jun viñ quelem b'eyum
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)*

¹⁷ Axo yic van sb'atxi Jesús d'a yol b'e, ay jun viñ ix spil yip scot d'ay. Ix em cumnaj viñ d'a yichañ sc'ochi. Ix yalan viñ d'ay:

—Ach in vach' C'ayb'umal, tzin c'anb'ej d'ayach, ¿tas ol vutoc in chaan in q'uinal d'a junelñej? xchi viñ d'ay.

¹⁸ —¿Tas yuj tzin al vach'il? Junñej mach vach', añejton Dios. ¹⁹ Inai, ojtac juntzañ schecnab'il Dios tz'alan icha tic: Mañ ach em ajmulal. Mañ a

milcham junoc etanimail. Mañ ach elc'anoc. Mañ ac'och es d'a yib'arñ junoc etanimail. Mañ ac' musansatil junoc etanimail. Ayocab' yelc'och a mam a nun d'a a sat, xchi Jesús d'a viñ.

²⁰ —Mamin, atax in cotoch uninal, tzin c'anab'ajej juntzañ checnab'il tic smasanil, xchi viñ d'ay.

²¹ Yuj chi', ix och q'uelan Jesús d'a viñ. Ix te xajanaj viñ yuuj. Ix yalan d'a viñ:

—Ayto junxo max ach tzac'vani. Ixic, b'at choñel jantac tas ay d'ayach. Tzac'an stojol d'a eb' meb'a', yic ol a cha a b'eyumal d'a satchaari. Slajvi chi', tzach jax d'ayin, axo och in c'ayb'umoc chi', xchi d'a viñ.

²² Axo ix yab'an juntzañ chi' viñ, ix te cus viñ. Yuj chi' te cusc'olalxo ix pax viñ, yujto mañ jantacoc tas ay d'a viñ.

²³ Axo ix lajvi spax viñ, ix meltzajb'at q'uelan Jesús d'a eb' sc'ayb'um. Ix yalan d'a eb':

—A val eb' b'eyum, ay val smay mañ ol ochlaj eb' d'a yol sc'ab' Dios, xchi d'a eb'.

²⁴ A eb' sc'ayb'um chi', ix te sat sc'ol eb' yab'an juntzañ chi'. Palta ix yalanxi d'a eb':

—Ex in c'ayb'um, a eb' syac'och sb'eyumal yipoc sc'ool, ay val smay mañ ol ochlaj eb' d'a yol sc'ab' Dios. ²⁵ Q'uinaloc ay junoc noc' camello ticnaic. ¿Tom ol yal yec' noc' d'a yixal junoc q'uen acxa? Icha chi' yaj eb' b'eyum, yelxo val pural ol och eb' d'a yol sc'ab' Dios, xchi.

²⁶ Ayic ix yab'an jun chi' eb', ix te vach' satb'at sc'ool eb'. Ix laj yalan eb':

—Tato icha chi', ¿mach ol yal scolchaji? xchi eb'.

²⁷ Yuj chi', ix och q'uelan Jesús d'a eb', ix yalani:

—A jun tic, malaj junoc anima syal yuuj. Palta a Dios syal yuuj. Yujto masanil tas syalñej yuuj, xchi.

²⁸ Axo viñaj Pedro ix alan d'ay:

—Mamin, a orñ tic, ix cactejan smasanil tastac, orñ och a c'ayb'umoc, xchi viñ d'ay.

²⁹ —Val yel sval d'ayex, a mach syactejan spat vuuj, mato yuc'tac, yanab', smam snun, ma yuninal, ma sluum syactejan vuuj, yuj pax jun vach' ab'ix yic colnab'il, te nivan spac ol scha'a. ³⁰ Ol ac'joc junoc ciento spat, yuc'tac, yanab', snun, yuninal, yed' sluum d'a jun tiempo tic. Ol yab' ton syail eb' yuj eb' anima, palta axo d'a yic jun tiempoal ol javoc, ol scha sq'uinal eb' d'a junelñej.

³¹ Ay eb' nivan yelc'och d'a co cal ticnaic, palta a eb' chi', malaj ol aj yelc'och eb' d'a jun tiempoal chi'. Arñejtona' ay eb' malaj yelc'och d'a co cal ticnaic, palta a d'a jun tiempoal chi', nivan ol aj yelc'och eb', xchi Jesús d'a eb'.

Ayocto ix yalanxican Jesús yuj schamel

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Axo Jesús ix b'atxi d'a yol jun b'e sc'och d'a Jerusalén. Ix b'ab'laj yuj eb' sc'ayb'um. A eb' sc'ayb'um chi', toñej ix sat sc'ool eb'. Axo juntzañxo eb' anima ajun yed' eb', ix te xiv eb'. Axo Jesús, ix avtanelta eb' sc'ayb'um chi' slajchavañil d'a scal eb' anima chi'. Ix och ijan yalan d'a eb' tastac ol javoc d'a yib'arñ.

³³ —Ina van co b'at d'a Jerusalén ticnaic. A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ol in ac'jococh d'a yol sc'ab' eb' sat sacerdote yed' d'a yol sc'ab' eb' c'ayb'um d'a ley Moisés. Ol yac'anoch chamel eb' d'a vib'arñ. Ol in ac'jococh d'a yol sc'ab' eb' ch'oc choñab'il. ³⁴ Ol in sb'uch eb'. Ol in smac'an eb'. Ol in stzub'ej eb'. Ol in smilancham eb'. Palta axo d'a schab'jial ol in pitzvocxi, xchi Jesús d'a eb'.

A tas ix sc'an viñaj Jacobo yed' viñaj Juan

(Mt 20.20-28)

³⁵ A eb' viñ yuninal viñaj Zebedeo, aton viñaj Jacobo yed' viñaj Juan, ix c'och eb' viñ yal d'a Jesús:

—Mamin, a tas ol co c'an d'ayach, co gana tzac' d'ayoñ, xchi eb' viñ d'ay.

³⁶ —¿Tas e gana svac' d'ayex? xchi d'a eb' viñ.

³⁷ —Ayic ol ach och yajalil, tzoc ori a cha em c'ojan d'a a tz'ey,^{10.37} jun ori d'a a vach', jun ori d'a a q'uexañ, xchi eb' viñ d'ay.

³⁸ —Max nachajel eyuuj tas tze c'an d'ayin. ¿Tom ol techaj yaela e yuuj icha ol in utaj a in tic? A val jun tas ol javoc d'a vib'añ ichato ol in ac'joc bautizar yuuj, ¿tom ol techaj eyuuj? xchi d'a eb' viñ.

³⁹ —Ol techajoc, xchi eb' viñ.

—Val yel, ol ex ac'joc proval, icha ol in ajoc. Icha ol vab' syail, icha chi' ol aj eyab'anpax syail. ⁴⁰ Palta a in tic, malaj valan vic ex vac'an em c'ojan d'a in vach' c'ab', ma d'a in q'uexañ. Yujto a co Mam Dios b'ojinaccani mach eb' ol em c'ojan ta', xchi d'a eb' viñ.

⁴¹ Ayic ix yab'an lajuñvañxo eb' yetc'ayb'umal eb' chi', ix cot yoval eb' d'a viñaj Jacobo yed' d'a viñaj Juan chi'. ⁴² Axo Jesús chi' ix avtancot eb' slajchavañil, ix yalan d'a eb':

—Toxon eyojtac to a eb' ayoch yajalil d'a junjun nivac choñab', syac' mandar eb'. Axo eb' nivac vinac, yajal yaj eb' d'a yib'añ eb' anima. ⁴³ Palta a exxo tic, mañ ichoc ta' ol aj d'a e cal. Tato ay mach sgana nivan tz'aj yelc'och d'a e cal, yovalil tz'och ex yac' servil. ⁴⁴ Arñejtona', tato ay mach sgana sat tz'aj d'a e cal, yovalil tz'och e checab'oc. ⁴⁵ Yujto a in tic, vach'chom Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail, mañ yujoc vac'ji servil in javi, palta yuj vac'an servil. Ix in javi ul vac'cham in b'a sq'uexuloc eb' anima, yic vach' tzijtum eb' ol colchajcanel vuuj, xchi Jesús d'a eb'.

Ix jacvi sat viñaj Bartimeo yuj Jesús

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Ix c'och Jesús d'a choñab' Jericó yed' eb' sc'ayb'um. Axo yic ix b'atxi eb', mañ jantacoc anima ix b'at yed' eb'. Axo d'a jun ti' b'e, ay jun viñ c'ojanemi, Bartimeo sb'i viñ, yuninal viñaj Timeo, max ujilaj yilan viñ. Torñej sc'an jab'oc tas viñ d'a eb' anima. ⁴⁷ Axo ix yab'an viñ to van yec' Jesús aj Nazaret, yuj chi' ix avaj chaañ viñ:

—Jesús, ach Yirñtilal viñaj David, ¿ma max oc' a c'ool d'ayin? xchi viñ d'ay.

⁴⁸ Yuj chi', tzijtum eb' ix cachan viñaj Bartimeo chi' yic tz'em numan viñ. Palta masñej ix te avaj viñ.

—Ach Yirñtilal viñaj David, ¿ma max oc' a c'ool d'ayin? xchi viñ d'ay.

⁴⁹ Yuj chi' ix och vaan Jesús, ix yalani:

—Avtejeccot viñ d'ayin, xchi.

Yuj chi', ix b'at eb' yal d'a viñ:

—Tzalajañ. Q'ueañ vaan, yujto tzach yavtejb'at Jesús, xchi eb'. ⁵⁰ Yuj chi', ix syumancanel jun sábana viñ b'ac'anoch d'ay. Ix q'ue jucnaj viñ. Elañchamel ix b'at viñ d'a Jesús. ⁵¹ Ix sc'anb'an Jesús d'a viñ:

—¿Tas a gana tzach vutej? xchi d'a viñ.

—Mamin, in gana svilxi, xchi viñ d'ay.

⁵² Ix ach b'oxi yujto ix ac'och Dios d'a a c'ool. Yuj chi', syalxo a pax ticnaic, xchi Jesús d'a viñ.

D'a jun rato chi' ix yilxi viri. Ix lajvi chi', ix och tzac'an viri yed' Jesús b'aj van sb'ati.

11

Ix c'och Jesús d'a Jerusalén

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Ayic van sc'och Jesús yed' eb' sc'ayb'um d'a slac'anil Betfagé yed' Betania, d'a yichañb'at tzalan Olivo d'a slac'anil Jerusalén, ix schecanb'at chavañ eb' sc'ayb'um, ² ix yalan d'a eb':

—Ixiquec d'a jun choñab' d'a quichañb'at tic. Ayic ol ex c'och ta', ol eyilan jun noc' quelem b'uru etzanochi. A jun noc' chi' mantalaj mach sq'ue juneloc d'a yib'añ noc'. Tze tijelta noc', tzeyic'ancot noc'. ³ Tato ay eb' tz'alan icha tic d'ayex: ¿Tas yuj tze tijelta noc'? ta xchi eb', tzeyalan d'a eb': Yujto ay tz'och noc' yuj jun Cajalil, ol ul cac'xican noc' d'a jun rato, xe chi, xchi Jesús d'a eb'.

⁴ Yuj chi' ix b'at eb', ix yilan noc' quelem b'uru chi' eb'. Etzanoch noc' d'a sti' jun pat d'a yol b'e. Ix stijanelta noc' eb'. ⁵ Palta ay juntzañ eb' ayec' ta' ix c'anb'an d'a eb':

—¿Tas tze c'ulej tic? ¿Tas yuj tze tijelta noc' b'uru tic? xchi eb'.

⁶ Ix yalan eb' icha ix yutej Jesús yalani. Yuj chi' ix ac'ji noc' d'a eb'. ⁷ Ix yic'anb'at noc' eb' d'a Jesús. Ix yac'anq'ue juntzañ spichul eb' stz'aamoc noc'. Ix lajvi chi', ix q'ue Jesús d'a yib'añ noc'. ⁸ Ayic van sb'ey yed' noc', tziytum eb' anima ix laj lich'anem spichul d'a yol b'e b'aj van sb'eyb'at chi'. ^{11.8} Ay pax juntzañxo eb' ix xicanelta te c'ab'tac te' ay xii. Ix laj yac'anem te' eb' d'a yol b'e chi'. ⁹ Axo eb' b'ab'el yed' eb' tzac'an, ix laj avajq'ue eb':

—Yuj val dios. Calequel vach' lolonel d'a jun Ac'b'ílcoy yuj Dios Cajal. ¹⁰ Calec vach' lolonel d'a jun ol och Cajaloc tic, icha yutejnac co mam quicham David yoch yajalil d'a peca'. Caq'uec yuj diosal d'a Dios, xchi eb'.

¹¹ Axo ix c'och Jesús d'a Jerusalén, ix och d'a yol yamaq'uil stemplo Dios, ix ec' q'ueleloc yilan smasanil juntzañ tas ayec' ta'. Palta yujto vanxo yem c'u, yuj chi' ix b'at d'a choñab' Betania yed' eb' sc'ayb'um slajchavañil.

A tas ix yal Jesús d'a te' higo

(Mt 21.18-19)

¹² Axo yic ix q'uññib'i d'a junxo c'u, ix elxi eb' d'a Betania chi', axo Jesús ix och svejel d'a yol b'e. ¹³ Najatto ix yilb'at jun te' higo, te ay xil te'. Ix b'at yilanb'ati, talaj ay junoc sat te' tz'ilchaj yuuj. Palta axo ix c'och d'a te', añej xil te' ay, yujto mañ stiempoaloc satan te'.

¹⁴ Yuj chi' ix yalan d'a te':

—Mañxa junoc mach ol loan a sat, xchi d'a te'.

Ix yab' eb' sc'ayb'um yalan jun chi'.

Eb' pechb'ilelta d'a yol yamaq'uil stemplo Dios

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Ix lajvi chi', ix c'ochxi eb' d'a Jerusalén. Ix och Jesús d'a yol yamaq'uil stemplo Dios. Ix och iman spechanelta eb' schorñvaj ta' yed' eb' smanvaji. Ix laj slocan pac'laj smexa eb' q'uexum tumin yed' xila eb' choñum paramuch. ^{11.15} ¹⁶ Mañxalaj junoc mach ix chajiec' yed' syamc'ab' d'a yamaq'uil stemplo Dios yuuj. ¹⁷ Ix sc'ayb'an eb', ix yalani:

—Yalnaccan Dios icha tic d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilocani: A in templo ol alchaj yuuj to yicreñ lesal yaj yuj junjun choñab', xchi. Palta a ex tic, icha junoc ñaq'ueen b'aj sc'ub'ejel sb'a eb' elc'um, icha chi' tzeyutej, xchi Jesús d'a eb'.

¹⁸ Axo eb' viñ sat sacerdote yed' eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés, ayic ix yab'an eb' viñ tas ix sc'ulej Jesús, ix te xiv eb' viñ yuuj, yujto te nivan yelc'och juntzañ sc'ayb'ub'al d'a yichañ eb' anima smasanil. Yuj chi', ix sayan eb' viñ tas syutej smilancham Jesús chi'. ¹⁹ Axo d'a q'uic'b'alil, ix elxi Jesús yed' eb' sc'ayb'um d'a Jerusalén chi'.

Ix tacjiel te' higo (Mt 21.20-22)

²⁰ Axo d'a junxo q'uiñib'alil, a ix paxta eb', ix yilanxi te' higo eb', toxo ix tacjiel te' masanto d'a sch'añal yib'. ²¹ Axo viñaj Pedro ix naancoti. Yuj chi', ix yalan viñ d'a Jesús:

—Mamin, ina te' higo a catab'ej evi. Toxo ix tacjiel te', xchi viñ d'ay.

²² Yuj chi' ix yalan Jesús:

—Aq'uecoch Dios d'a e c'ool. ²³ Q'uinoloc ayex tzeyal d'a jun vitz tic: Elañ d'a ed'tal tic. Yumb'at a b'a d'a yol a' mar, tato xe chi, tato malaj e chab'c'olal, ol elc'och icha tzeyal chi'. ²⁴ Yuj chi', sval d'ayex, a tzeyac'an lesal, tzeyac'och d'a e c'ool to yel ol e cha jantac tas tze c'an chi'. Tato icha chi', ol ac'joc d'ayex. ²⁵⁻²⁶ Tato ay mach tz'och smul d'ayex, ayic tzeyac'an lesal, tzeyac' nivan'olal. Tato icha chi', axo co Mam Dios ayec' d'a satchaañ, syac' pax lajvoc e mul, xchi Jesús d'a eb'.

A yopisio Jesús

²⁷ Ix lajvi sc'ochxi eb' d'a Jerusalén, ix ochxi Jesús d'a yamaq'uul stemplo Dios. Ix b'eyec' d'a yool. Axo eb' viñ sat sacerdote, eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés yed' eb' viñ ichamtac vinac, ix c'och eb' viñ d'ay. ²⁸ Ix sc'anb'an eb' viñ:

—¿Tas opisio, yuj chi' a comon c'ulej juntzañ chi' evi? ¿Mach ac'jinac opisio chi'? xchi eb' viñ d'ay.

²⁹ Yuj chi' ix yalan d'a eb' viñ:

—Añejtona' ol in c'anb'ej pax junoc tas d'ayex. Tato ol e yal d'ayin, ol val d'ayex mach ac'jinac vopisio in c'ulan juntzañ chi'. ³⁰ ¿Mach ac'jinac yopisio viñaj Juan ayic yac'annac bautizar eb' anima viñ? ¿A am Dios ac'jinac, mato a eb' anima? Alec d'ayin, xchi Jesús d'a eb' viñ.

³¹ Yuj chi', ix laj slajtian sb'a eb' viñ yuj juntzañ ix yal chi'. Ix laj yalan eb' viñ:

—¿Tas scutej calan d'a viñ? Tato scala' to a Dios ac'jinac yopisio viñaj Juan chi', axom ol yalan viñ d'ayoñ: ¿Tas yuj maj eyac'och d'a e c'ool jun? xcham viñ. ³² Palta max yal-laj calanpaxi to yic anima viñ, xchi eb' viñ.

Icha chi' ix yutej eb' viñ yalani, yujto xiv eb' viñ d'a eb' anima. Yujto a viñaj Juan chi', schecab' Dios yaj viñ d'a yichañ eb' anima smasanil. ³³ Yuj chi' ix yalan eb' viñ d'a Jesús:

—Mañ cojtacoc, mach am ac'jinac yopisio viñaj Juan chi', xchi eb' viñ.

—Tato icha chi', mañ ol valpaxlaj d'ayex mach ac'jinac vopisio in c'ulan juntzañ chi', xchi Jesús d'a eb' viñ.

12

A yab'ixal eb' munlajyum chuc spensar (Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Axo Jesús ix och ijan yalan jun ab'ix. Ix yalan icha tic:

—Ay jun viñ ix avan juntzañ te' uva d'a sat sluum. Ix smacan viñ yed' q'uen tz'alq'ueen. Ix sb'oan jun yed'tal b'aj stec'chajel yal te' uva chi' viñ.^{12.1} Ix sb'oanpaxq'ue jun b'aj tz'aj eb' stañvan te' uva chi' viñ, chaañ ix ajq'uei.

Ix lajvi chi', ix yac'anb'at sluum viñ chi' majanil yed' te' uva chi' d'a juntzañ eb' viñ munlajyum. Ix b'atcan viñ d'a junxo lugar najat. ²Axo ix javi stiempol smolchajel sat te', ix schecanb'at jun schecab' viñ d'a eb' viñ majnum luum chi', yic b'at schaan smajananub'al lum b'aj tz'el te' uva chi' yalani. ³Axo ix c'ochi, ix syamancot eb' viñ smac'ani. Ix spechan paxta eb' viñ. Malaj jab'oc tas ix yic'a'. ⁴Axo viñ aj luum chi' ix checanb'at junxo schecab' d'a eb' viñ. Axo ix c'ochi, ix ste b'ajej eb' viñ, ix lajvi sjolom smac'an eb' viñ. ⁵Yuj chi', axo viñ aj luum chi' ix checanb'at junxo schecab'. Axo ix c'och junxo chi', ix smilancham eb' viñ. Tzijtumto eb' schecab' viñ ix schecb'ati. Ay eb' toñej ix mac'ji, ay eb' ix miljicham yuj eb' viñ.

⁶Palta ay jun yuninal viñ te xajan yuuj. Slajvub'xo chi', ix schecanb'at yuninal viñ chi'. Tecan ol xiv eb' viñ d'a jun vuninal tic, xchi viñ. ⁷Palta axo yic van sc'ochi, ix smol alan eb' viñ: Ina sjavi viñ uninab'il tic. Q'uinoloc ol cham viñ smam viñ, axo viñ ol icancan luum. Co mileccham viñ, yic a d'ayoñ ol can luum, xchi eb' viñ. ⁸Yuj chi' axo ix c'ochi, ix syamancot eb' viñ. Ix smac'anham eb' viñ. Ix lajvi chi', ix b'at eb' viñ syumcanel snivanil d'a stitac avb'en chi'.

⁹Yuj chi' tzin c'anb'ej d'ayex, a viñ aj luum chi', ¿tas ol yutoc eb' viñ majnum luum chi' viñ tze na'a? A viñ aj luum chi' ol b'at satanel eb' viñ. Slajvi chi' ol yac'anb'at sluum viñ chi' majanil d'a juntzañxo.

¹⁰¿Tom manta b'aj tzeyil d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani, b'aj syal icha tic? A jun q'uen q'ueen malaj yelc'och d'a yichañ eb' b'oum pat, aton q'uen ix ochcan sjolomoc schiquin te' pat chi'.

¹¹Icha tic ix aj yuj Dios Cajal. Yuj chi' ayic squilani, ste sat co c'ool yuuj, xchi d'a Slolonel Dios chi', xchi Jesús d'a eb'.

¹²Axo eb' viñ yajal ix sayani tas ol yutoc eb' viñ syamchaj Jesús chi', yujto ix nachajel yuj eb' viñ to yuj eb' viñ ix alji jun ab'ix chi'. Palta ix xiv eb' viñ d'a eb' anima. Yuj chi' ix yactejcan Jesús chi' eb' viñ. Ix pax eb' viñ.

A juntzañ tumin sc'anjiel yuj eb' viñ yajal
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³Ix lajvi chi', ix checjib'at jayvañ eb' fariseo yed' eb' spartido viñaj Herodes d'a Jesús. Sgana eb' syac' proval, talaj ay junoc slolonel ay palta syutej yalani. Yujto sgana eb' syac'och d'a yib'añ. ¹⁴Ix b'at yalan eb' d'ay:

—Ach co C'ayb'umal, cojtac to te yel tzala'. Cojtacpaxi to jun lajanñej yilji eb' anima d'ayach. Axo jun b'eyb'al sgana Dios, a tzac' c'ayb'aj d'a yel. ¿Tas tza na'a? A juntzañ tumin sc'anjiel d'ayoñ yuj viñ yajal d'a Roma, ¿vach' am scac'a', mato maay? ¿Ay am sleyal scac'a', mato maay? xchi eb' d'a Jesús.

¹⁵Palta yojtacxo Jesús to toñej stz'ac sc'anb'ej eb' icha chi'. Yuj chi' ix yalan d'a eb':

—¿Tas yuj tzin eyac' proval? B'at iq'ueccot junoc tumin chi' vila', xchi d'a eb'.

¹⁶Yuj chi' ix b'at yic'cot jun tumin chi' eb'. Ix sc'anb'an Jesús chi' d'a eb':
—¿Mach ayoch yechel sat d'a jun tumin tic? ¿Mach tz'ib'ab'iloch sb'i tic d'ay? xchi d'a eb'.

—Aton yechel viñ yajal d'a Roma yed' sb'i viñ, xchi eb'.

¹⁷—A tas yictaxon viñ yajal chi', aq'uec d'a viñ. Palta a tas yictaxon Dios, a tzeyac' d'ay, xchi d'a eb'.

Axo ix yab'an juntzañ chi' eb', ix te sat sc'ool eb'.

A eb' tz'alani to mañ ol pitzvocxi eb' chamnac
(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Ix lajvi chi', ay juntzañ eb' saduceo ix c'och d'a Jesús. A eb' chi' syal eb' to mañ ol pitzvocxi eb' chamnac, yuj chi' ix yalan eb' d'ay:

¹⁹ —Ach co C'ayb'umal, a viñaj Moisés tz'ib'annaccan icha tic: Q'uinaloc ay junoc mach schami, scan ix yeth'eyum, palta malaj junoc yuninal. Tato icha chi', axo junoc yuc'tac yovalil tz'ic'ancan ix, yic yach' tato tz'aj yuninal junxo viñ chi', ichato yuninal viñ ix cham chi' tz'ajcani. Icha chi' yaj yalancan viñaj Moisés chi'. ²⁰ A junel, ay ucvaañ vinac, yuc'tacñej sb'a eb' viñ. A viñ b'ab'el vinac ic'an jun ix ix. Palta cham viñ. Malaj junoc yuninal viñ cani. ²¹ Axo viñ schab'il yuc'tac viñ ic'ancan ix. Palta champax junxo viñ chi', malaj pax junoc yuninal viñ cani. Icha chi' aj pax viñ yoxil. ²² Añejtona', icha chi' ec' eb' viñ yucvañil d'a ix. Malaj junoc yuninal eb' viñ ajnaccani. Slajvi scham eb' viñ yucvañil, ichato chi' scham ix. ²³ Ayic ol pitzvocxi eb' chamnac, ¿mach junoc eb' viñ ol ic'an ix? Yujto yic'nac ix eb' viñ yucvañil, xchi eb' saduceo chi'.

²⁴ Yuj chi' ix yalanxi Jesús d'a eb':

—Toñej tzex te somchaji, yujto mañ eyojtacoc tas syal d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani. Mañ eyojtacoc jantac spoder Dios. ²⁵ Ayic ol pitzvocxi eb' chamnac, mañxalaj ic'lajb'ail, yujto lajan ol aj eb' yed' eb' ángel ay d'a satchaañ. ²⁶ Palta toxonton chequelxo yaji to ol pitzvocxi eb' chamnac. ¿Tom manta b'aj tzeyil tas stz'ib'ejnaccan viñaj Moisés d'a Slolonel Dios chi', a slolonnac Dios d'a scal te' q'uuiix? Xchi Dios icha tic: A in ton tic sDiosal in viñaj Abraham, sDiosal in viñaj Isaac, sDiosal in pax viñaj Jacob, xchi. ²⁷ Yuj chi' cojtac, vach'chom chamnac eb' d'a sat eb' anima, palta axo d'a sat Dios mañ satnacoquel-laj eb', pitzan eb' d'a yichañ, yujto yalnaccani to sDiosal eb' yaji. A ex tic te somchajnac ex, xchi Jesús d'a eb'.

A jun checnab'il te nivan yelc'ochi
(Mt 22.34-40)

²⁸ Ay jun viñ c'ayb'um d'a ley Moisés ix c'och ta'. Ix yab'an viñ to van stelan sb'a eb' viñ saduceo chi' yed' Jesús. Ix yab'angepax viñ to vach' ix yutej Jesús spacan d'a eb' viñ, yuj chi' ix sc'anb'an viñ d'ay:

—¿B'aja junoc checnab'il te nivan yelc'och d'a yichañ smasanil? xchi viñ d'ay.

²⁹ Yuj chi' ix yalan Jesús:

—A jun checnab'il te nivan yelc'och d'a yichañ smasanil, xchi icha tic: Ab'ec ex vetisraelal, a Cajal co Diosal, junñej toni. ³⁰ Tze xajanej Cajal co Diosal d'a smasanil e c'ool, d'a smasanil e pixan, d'a smasanil e pensar yed' d'a smasanil eyip, xchi. Aton jun checnab'il tic te nivan yelc'och d'a yichañ smasanil. ³¹ Axo junxo ol val tic, quen mañ lajanoc yelc'och yed'oc. Xchi icha tic: Ichaocab' tzeyutej eya'ilan e b'a, ichaocab' chi' tzeyutej e xajanan eb' ay d'a spatic schiquin e pat, xchi. Malaj junocxo checnab'il ec'al yelc'och d'a yichañ chab' tic, xchi Jesús.

³² Ix yalanxi viñ c'ayb'um chi' d'ay:

—Vach' ton Mamin, yel ton tzala'. Junñej ton Dios, malaj junocxo. ³³ Yovalil sco xajanej Dios d'a smasanil co c'ool, d'a smasanil co pensar yed' d'a smasanil quip. Añejtona' yovalil icha scutej co ya'ilan co b'a, ichaocab' chi' scutej co xajanan eb' ay d'a spatic schiquin co pat. Aton chab' checnab'il tic, te nivan yelc'och d'a yichañ masanil juntzañ silab' smilji yed' juntzañ silab' sñusji tz'ac'ji d'a Dios, xchi viñ d'ay.

³⁴ Axo ix yab'an Jesús to vach' ix yutej viñ yalani, ix yalanxi d'a viñ:
—Jab'xoñej val och d'a yol sc'ab' Dios, xchi d'a viñ.

Yuj chi', malaj junocxo mach ix stec'b'ej sb'a sc'anb'an junocxo tas d'a Jesús chi'.

A Cristo aton Yuninal Dios

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ A junel, ix sc'ayb'ej eb' anima Jesús d'a yamaq'uul stemplo Dios, ix yalani:
—¿Tas yuj syal eb' c'ayb'um d'a ley Moisés to a Cristo yinñital viñaj David?

³⁶ Palta yuj Yespíritu Dios yalnac viñaj David chi' to a Cristo Yajal yaj d'a viñ, xchi icha tic:

A Dios Cajal alannac d'a Vajalil icha tic: Emañ c'ojan d'a in vach' c'ab' tic,^{12.36} masanto ol vac'canoch eb' ayoch ajc'olal d'ayach d'a yalañ oc, xchi Dios d'a Vajalil, xchi viñaj David chi'.

³⁷ Icha chi' yutejnac viñ yalancani to a Cristo Yajal yaj d'a viñ. Yuj chi', ¿tom yinñitalñej viñaj David chi' yaji? xchi Jesús d'a eb'.

Mañ jantacoc eb' anima ix ab'an jun tic. Ix te tzalaj eb' yab'ani.

A smul eb' c'ayb'um d'a ley Moisés

(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Ayic van sc'ayb'an eb' anima Jesús, ix yalani:

—Tzeyil val e b'a, yujto a eb' c'ayb'um d'a ley Moisés, te ay smay sb'eyb'al eb'. Sgana eb' sb'eyec' yed' spichul te jucan. Axo yic tz'ec' eb' d'a calle, ste q'uechaañ eb' ayic slaj yac'anem sb'a eb' anima d'a eb'.³⁹ A d'a yoltac spatil culto, añej d'a xila eb' nivac vinac snib'ej eb' tz'em c'ojan. Yed' pax d'a yic tz'och juntzañ nivac vael, añej d'a yed'tal eb' viñ nivac vinac tz'aj eb'.

⁴⁰ Syic'anec' eb' tastac ay d'a eb' ix chamnac yetb'eyum. Slajvi chi', te najat syutej yoc slesal eb', yic sna eb' anima to malaj smul eb'. Yuj chi', yelxo val nivan yaelal ol och d'a yib'añ eb', xchi Jesús.

A yofrenda jun ix chamnac yetb'eyum

(Lc 21.1-4)

⁴¹ A junel, ix och Jesús d'a yol yamaq'uul stemplo Dios. Ix em c'ojan d'a stz'ey jun chalab' ofrenda. Ix yilani chajtil tz'aj yac'anem stumin eb' anima. Tzijtum eb' b'eyum ix ec' ta'. Nivac stumin eb' ix ec' yac'canemi.⁴² Palta ix c'och jun ix chamnac yetb'eyum te meb'a'. Ix yac'anem chab' yunetac tumin ix, te jab'ñej yelc'ochi.⁴³ Ix yavtancot eb' sc'ayb'um Jesús chi', ix yalan d'a eb':

—Val yel sval d'ayex, a jun ix chamnac yetb'eyum tic, te meb'a' ix. Palta a jun yofrenda ix, ix yac' tic, ec'to yelc'och d'a yichañ yofrenda smasanil juntzañxo eb' ix ec' yaq'uem yic d'a yol jun chalab' ofrenda tic.⁴⁴ Yujto a tas syac' sobre d'a eb', a' ix laj yaq'uem eb'. Palta a jun ix tic, te meb'a' ix. A masanil yic sgasto ix, ix yaq'uemi. Mañxalaj tas ix can d'a ix, xchi Jesús d'a eb'.

13

Yalnaccan Jesús yuj stemplo Dios

(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Ayic van yelta Jesús d'a yamaq'uul stemplo Dios, ix yalan jun sc'ayb'um d'ay:

—Mamin, inai te nivac juntzañ q'uen q'ueen tic. Te nivac pax juntzañ pat tic, xchi d'ay.

² Palta ix yalan Jesús d'ay:

—¿Tzam il juntzañ nivac pat tic? Sval d'ayach, a juntzañ q'uen q'ueen latz b'ilq'ue tic, mañxo junoc ol can d'a yib'añ q'uen yetq'uenal. Ol ecjoquel q'uen d'a yed'tal smasanil, xchi d'ay.

A juntzañ yechel yic lajvub' c'ual
(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Ix lajvi chi', ix b'at eb' d'a tzalan Olivo, d'a yichañb'at stemplo Dios. Ata' ix em c'ojan Jesús. Axo viñaj Pedro, viñaj Jacobo, viñaj Juan yed' viñaj Andrés, sch'ocoj eb' viñ ayec' yed'oc. Ix sc'anb'an eb' viñ d'ay:

⁴—Co gana tzal d'ayorñ ¿b'aq'uiñ ol ujoc juntzañ ix al chi'? ¿Tas junoc yechel ol sch'ox Dios, ayic toxo val ol javoc juntzañ chi'? xchi eb' viñ d'ay.

⁵ Yuj chi' ix yalan Jesús d'a eb' viñ:

—Tzeyil val e b'a yic malaj junoc mach ol ex ac'an musansatil. ⁶ Yujto tzijtum eb' ol javoc, ol yesanel in b'i eb'. Axo ol yalan eb' icha tic: A in ton tic Cristo in, xcham eb'. Tzijtum anima ol yac' musansatil eb'.

⁷ Ol eyab' yoch juntzañ nivac oval. Ol eyab' anpax specal juntzañixo oval ijan ol ochoc. Palta mañ ex xivoc, yujto yovalil icha chi' ol ujoc. Palta manto slajvub'oclaj yolyib'añq'uinal tic. ⁸ Yujto ay juntzañ nivac choñab' ol yac' oval yed' juntzañixo nivac choñab'. Ol laj yac'an oval eb' yajal yed' eb' yetyajalil. Jantac b'aj ol ec' nivac quixcab'. Ol javoc nivac vejel d'a yib'añ eb' anima. A juntzañ chi', b'ab'el yaelal. Ayto juntzañixo ol javoc.

⁹ Palta a ex tic, te lista tzeyutej e b'a, yujto ol ex ac'jococh d'a yol sc'ab' eb' viñ yajal. Ol laj ex smac' eb' d'a yoltac spatil culto. Ol laj ex yic'anb'at eb' d'a yichañ eb' viñ yajal yed' d'a yichañ eb' viñ rey, yujto ayoch e pensar d'ayin. Icha chi' ol ex ajoc, yic ol yal eyalanel vab'ixal d'a eb'. ¹⁰ Yovalil ol b'ab'laj aljoquel jun ab'ix yic colnab'il tic d'a junjun choñab', ichato chi' ol ja slajvub'al. ¹¹ Ol ex ic'joch'at d'a yichañ eb' viñ yajal. Palta mañ ex och ilc'olal yuj tas ol eyala'. Yujto a juntzañ lolonel ol ac'joc d'ayex yuj Yespíritu Dios d'a jun rato chi', a ol eyala'. Yujto mañoc ex ol ex lolonoc, palta a Yespíritu Dios ol lolonoc. ¹² A eb' yuc'tac sb'a, ol yac'lajoch sb'a eb' d'a yol sc'ab' chamel. Icha chi' ol yutoc pax sb'a eb' mamab'il d'a eb' yuninal. A eb' uninab'il, ay eb' ol yac' oval yed' smam, ol yac'anoch eb' d'a yol sc'ab' chamel. ¹³ Ol chichonoch sc'ool masanil anima d'ayex, yujto ayoch e pensar d'ayin. Palta a eb' ol ac'an techajoc masanto schami, aton eb' chi' ol colchajoc.

¹⁴ Ayic ol eyilan viñ ajc'ol sjuanel masanil tastac b'aj mañ smojoc yajeq'ui, nachajocab' el eyuuj. A eb' ayec' d'a Judea, b'atocab' eb' elelal d'a tzalquixtac.

¹⁵ Ay eb' ayq'ue d'a spañanil yib'añ spat, mañxocob' emta eb' yiq'uelta junoc tas d'a yol spat chi', ayic sb'at eb' elelal. ¹⁶ Yed' eb' ayb'at d'a smunlajel, mañxocob' ul yic' spichul eb' b'aj aycani. ¹⁷ A d'a jun tiempoal chi', te chuc yic eb' ix yab'ix yed' eb' ix vanto schuni yune' ayic ol b'at eb' elelal. ¹⁸ C'aneç d'a Dios yic mañoc d'a stiempoal ñab'il q'uinal ol ex b'at elelal. ¹⁹ Yujto a jun nivan yaelal ol ja d'a jun tiempoal chi', manta b'aj ix yac' icha chi' yictax ix sb'oan yolyib'añq'uinal tic Dios. Añej jun chi', mañxa b'aq'uiñ pax ol yac'xi icha chi'. ²⁰ Tato mañ ol sc'ochlitej yoc jun yaelal chi' Dios Cajal, malaj am junoc mach ol colchajcanel d'a yol sc'ab' chamel, palta yuj eb' sic'b'ilxoeel yuuj, ol sc'ochlitej.

²¹ Tato ay eb' ol alan icha tic d'ayex: Ina yajec' Cristo d'a tic, mato, ina yajec' d'a chi', ta xchi eb', mañ e cha eyab'i. ²² Yujto ay eb' ol pitzvoc chañ, ol laj yalanoch sb'a eb' Cristoal. Ay pax eb' ol yaloch sb'a schecab'oc Dios. Ol sch'ox juntzañ yechel eb' yed' juntzañ milagro, yic somchajel eb' anima yuj eb'. Ijan

val ay eb' sic'b'ilxoel yuj Dios ol yac' ganar eb' sjuanel spensar. ²³ Palta a ex tic, te lista tzeyutej e b'a. Ayocto svalancan juntzañ tic smasanil d'ayex.

A tas ol aj sjavi Jesús d'a schaelal

(Mt 24.29-35, 42-44; Lc 21.25-36)

²⁴ Palta a d'a jun tiempoal chi', ayic ol lajvoquec' jun nivan yaelal chi', a c'u ol q'uic'b'oqueloc, axo q'uen uj, mañxo ol yac'laj yoc q'ueen. ²⁵ Axo q'uen c'anal, ol laj emta q'uen d'a satchaari chi'. Axo juntzañ yipal satchaari, ol tzicub'tañajoc. ²⁶ Ichato chi' b'ian, axo ol yilang'ue eb' anima to a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic ol in emul d'a scal'asun. Mañ jantacoc in poder, te nivan in tziquiquial ayic ol in javoc. ²⁷ A in tic, ol in checcot eb' vängel yic ol ec' eb' smolb'ejcot eb' sic'b'ilel vuuj d'a masanil yolyib'arñq'uinal tic. Ol ec' ic'joccot eb' b'aj slajvic'och yolyib'arñq'uinal masanto b'aj ay yichchaari.

²⁸ Ab'ec jun ab'ix ol val tic yuj te' higo. Ayic tz'uninb'i sc'ab' te', sja pax xiil te' sc'ab' chi', eyojtaxco to toxo ol ja ñab'il q'uinal. ²⁹ Añejtona', ayic ol eyil sjavi juntzañ tic, nachajocab' el eyuuj to jab'xoñej sjavi slajvub', ichato ayinxo ec' d'a sti' puerta. ³⁰ Val yel sval d'ayex, manto ol satel-laj juntzañ anima tic, masanto ol ec'can juntzañ ix val tic smasanil. ³¹ A satchaari yed' yolyib'arñq'uinal tic, ol lajvoqueloc, palta a in lolonel, malaj b'aq'uiñ ol lajvoqueloc.

³² Palta malaj junoc mach ojtannac tas c'ual, jantac yorail ol in javoc. A eb' ángel ay d'a satchaari, mañ yojtacoc pax eb'. A inxo pax tic, Yuninal in Dios, palta mañ vojtaoc paxi. Añejton Dios Mamab'il ojtannac.

³³ Yuj chi', te lista tzeyutej e b'a, macvajañec. Lesalvañec, yujto mañ eyojtacoc b'aq'uiñ ol javoc stiempoal jun chi'. ³⁴ Q'uinaloc ay junoc vinac sb'at d'a junoc lugar najat, scan spat viñ, syac'ancanoch yopisio junjun eb' smajan viñ. Syalanpaxcan viñ tastac sc'ulej junjun eb'. Syalanpaxcan viñ d'a viñ starivumal sti' spat: Macvajañ, xchi viñ. ³⁵ Axo eb' smajan viñ chi', mañ yojtacoc eb' b'aq'uiñ ol jax viñ aj pat chi', mato q'uic'b'alil, mato chimilac'val, mato ayto sc'ana', mato van sacb'i. Icha viñ aj pat chi', ichin ta'. Mañ eyojtacoc b'aq'uiñ ol in jax d'a schaelal. Yuj chi', te lista tzeyutej e b'a ³⁶ yic vach' mantoc ichato vaynac ex, ol in ja lemnajoc. ³⁷ A jun sval tic d'ayex, yic eb' anima smasanil. Te lista tzeyutej e b'a, xchi Jesús.

14

A ajnac syamchaj Jesús

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Chab'ejocxo yoch q'uiñ yic snajicoti tas aj yelnaccot eb' israel d'a Egipto, aton jun q'uiñ b'aj svaji ixim pan malaj yich ayb'ati. Axo eb' sat sacerdote yed' eb' c'ayb'um d'a ley Moisés, ix smolb'ej sb'a eb'. Ix laj yalan eb' tas ol yutoc eb' syaman Jesús d'a elc'altac, yic ol smilan eb'. ² Palta ix yalan eb':

—Max yal co yaman viñ d'a yol q'uiñ tic, yujto ay smay sq'ue ñilnaj eb' anima yuj viñ, xchi eb'.

Q'uenac jun suc'uq'ui sjab' d'a sjolom Jesús

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Axo Jesús ayec' d'a Betania, d'a yol spat viñaj Simón, d'a yalañtaxo penaayaxnac viñ yuj jun yab'il scuch lepra. Ayic c'ojanem Jesús sva'i, ix c'och jun ix ix d'ay. Yed'nac jun limeta ix b'ob'il d'a jun q'uen scuch alabastro. B'ud'an q'ueen yed' jun suc'uq'ui sjab', te caro stojol scuchan nardo. Ix sb'ijanel sjaj q'ueen ix. Ix lajvi chi', ix stob'anq'ue jun chi' ix d'a sjolom Jesús.

⁴ Palta axo eb' ayec' ta', ay jayvañ eb' ix cot yoval. Ix laj yalan eb':

—¿Tas yuj nab'arñej tz'ixtax jun suc'uq'ui sjab' tic? ⁵ Octom ix chorichaji, axo d'a eb' meb'a' ix ac'ji stojol, yujto más am oxe' ciento denario stojol jun tic, xchi eb'.

Yuj chi', ix te cot yoval eb' d'a ix.

⁶ Palta ix yalan Jesús d'a eb':

—Actejec eyalan jun chi'. ¿Tas yuj tze tzuntzej ix? A jun ix sc'ulej ix tic d'ayin, te vach'. ⁷ A eb' meb'a' ix eyal chi', ayñejec' eb' eyed'oc. Tato e gana tzeyac' junoc tas d'a eb', syalñej e colvaj d'a eb'. Palta a inxo tic, mañ masaniloc tiempo ay in ec' eyed'oc. ⁸ A jun ix tic, a tastac ay d'a ix, ix yac' d'ayin. Ayocto syac'anoch jun suc'uq'ui sjab' tic ix d'a in nivanil tic, yic vach' listaxo vaji ayic ol in mucchajoc. ⁹ Val yel sval d'ayex, yalñej b'aj d'a yolyib'arñ'uinil tic b'aj ol aljoquel vach' ab'ix yic colnab'il, ol aljocpaxel yab'ixal tas ix sc'ulej jun ix tic, yic ol nachajcot ix, xchi Jesús d'a eb'.

Ix yac'och Jesús viñaj Judas d'a yol sc'ab' chamel

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Ay jun viñ suchan Judas aj Queriot d'a scal eb' sc'ayb'um Jesús slajchavañil. Ix b'at lolon viñ yed' eb' sat sacerdote, yic syac'anoch Jesús viñ d'a yol sc'ab' eb'. ¹¹ Ayic ix yab'an jun chi' eb', te vach' ix yab' eb'. Ix yac' sti' eb' to ol yac' q'uen tumin eb' d'a viñ, yuj chi' ix och ijan viñ sayan tas ol yutoc viñ yac'anoch Jesús d'a yol sc'ab' eb'.

A Santa Cena

(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹² A d'a b'ab'el c'u yic jun q'uiñ b'aj svaji ixim pan malaj yich ayb'ati, ayic smiljicham noc' calnel yic q'uiñ chi', ix sc'anb'an eb' sc'ayb'um Jesús d'ay: —¿B'ajtil a gana sco b'o b'aj tzoñ va'i, yic sco naancoti tas aj yelnaccot eb' co mam quicham d'a Egipto? xchi eb' d'ay.

¹³ Yuj chi' ix schech'at chavañ eb' sc'ayb'um chi'. Ix yalan d'a eb':

—Ixiquec d'a choñab'. Ata' ol eyilel jun viñ vinac ed'jinac jun ch'ub' a'. Tzex b'at yed' viñ. ¹⁴ Axo b'aj tzex c'och chi' yed' viñ, tzeyal d'a viñ aj pat chi' icha tic: Xchicot co C'ayb'umal icha tic: ¿B'ajtil ay jun cuarto b'aj ol in va yed' eb' in c'ayb'um, yic sco naancoti tas aj yelnaccot eb' co mam quicham d'a Egipto? xchicoti, xe chi d'a viñ. ¹⁵ A viñ ol ch'oxan jun nivan cuarto chaañ yajq'ue d'ayex. Listaxo yaji. Ata' tze b'o tas ol co va'a, xchi Jesús chi' d'a eb'.

¹⁶ Yuj chi', ix b'at eb' sc'ayb'um, ix c'och eb' d'a choñab'. Ata' ix ilchaj jun viñ chi' yuj eb', icha ix yal Jesús. Yuj chi' ix sb'oan eb' tas ol sva d'a jun q'uiñ chi'.

¹⁷ Axo d'a q'uiñ b'alil, ix c'och Jesús yed' eb' sc'ayb'um slajchavañil. ¹⁸ Ayic van sva eb' d'a mexa chi', ix yalan Jesús:

—Val yel sval d'ayex, ay jun d'a co cal tic ol in ac'anoch d'a yol sc'ab' chamel. A jun chi', van sva ved'oc, xchi d'a eb'.

¹⁹ Ix te cus eb' yab'an jun chi'. Yuj chi' junjunal ix sc'anb'ej eb' yab' d'a Jesús:

—¿Tom a in? xchi junjun eb'.

²⁰ Yuj chi' ix yalan d'a eb':

—Ay jun ay d'a e cal tic e lajchavañil. Van sva ved' d'a jun pultu ayec' d'a co nañal tic. ²¹ A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic yovalil ol in och d'a yol sc'ab' chamel, icha tas tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios. Palta te chuc yic jun ol in ac'anoch d'a yol sc'ab' chamel chi'. Octom maj uneajoc. Tato icha chi', vach' am yico', xchi d'a eb'.

²² Ayic van sva eb', ix yic'ancharañ ixim pan Jesús. Ix yac'an yuj diosal yuj ixim. Ix lajvi chi' ix xepanb'at ixim, ix yac'an d'a eb'.

—Chaec. Aton jun in nivanil tic, xchi d'a eb'.

²³ Ix lajvi chi', ix yic'an pax chaañ jun vaso. Ayic ix lajvi yac'an yuj diosal yuuj, ix yac'an d'a eb'. Ix smol uc'an eb' smasanil.

²⁴ Aton jun tic in chiq'uul. Yuuj ol elc'och jun strato Dios syac' tic eyed'oc.^{14.24} Ol elcan in chiq'uul tic yic vach' tziytum mach ol colchajel yuuj.

²⁵ Palta svalcan d'ayex ticaic to mañxa b'aj ol vuc' yal sat te' uva, masanto d'a jun c'u ol vuc'xi, b'aj ayoch Dios Yajalil, xchi d'a eb'.

Ix yal Jesús to ol yiq'uel viñaj Pedro d'a yib'añ
(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶ Ix lajvi sb'itan jun b'it eb' d'a Dios,^{14.26} ix elta eb'. Ix b'at eb' d'a tzalan Olivo. ²⁷ Ata' ix yal Jesús d'a eb':

—A d'a jun ac'val tic, ol laj somchajel e pensar vuuj. Yujto icha tic yaj stz'ib'chajcan d'a Slolonel Dios: Ol in milcham viñ tarivum calnel. Axo noc' calnel chi', ol saclemcanb'at noc', xchi. ²⁸ Palta axo ol in pitzvocxi, ol in b'ab'laj c'och eyuuj d'a Galilea, xchi d'a eb'.

²⁹ Axo viñaj Pedro ix alan d'ay:

—Vach'chom ol laj somchajel spensar eb' tic, palta a in tic, mañ val jab'oc ol somchajel in pensar, xchi viñ.

³⁰ —Val yel sval d'ayach, a d'a jun ac'val tic, ayic manto oc' noc' caxlañ d'a schaelal, oxel ol iq'uel d'a ib'añ to mañ in ojtacoc, xchi Jesús d'a viñ.

³¹ Palta axo viñaj Pedro chi', te yelc'olal ix yal viñ:

—Vach'chom ol in miljoccham ed'oc, palta mañ val jab'oc ol vala' to mañ ach vojtaoc, xchi viñ d'ay.

Añejtona', icha chi' ix yutej eb' sc'ayb'um chi' yalan smasanil.

Ix lesalvi Jesús d'a Getsemani
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Ix lajvi chi', ix c'och Jesús yed' eb' sc'ayb'um d'a Getsemani, ix yalan d'a eb':

—Emañec c'ojan d'a tic, yach'an tzin b'at lesal, xchi d'a eb'.

³³ Ix lajvi chi', ix yic'anb'at viñaj Pedro, viñaj Jacobo yed' viñaj Juan yed'oc. Ix te och ijan scusi. Ix te och pitz'an cuselal d'a sc'ool. ³⁴ Yuj chi' ix yalan d'a eb' viñ:

—Ijan val tzin cham yuj cuselal. Canañec d'a tic. Pitzanocab' ex ved'oc, xchi d'a eb' viñ.

³⁵ Ix lajvi chi', ix snitzanb'at jab'xo sb'a, ix em cuman, ix emc'och snañal sat d'a sat luum. Ix lesalvi tato syal yec' jun yaelal van sja d'a yib'añ chi'. ³⁶ Ix yalani:

—Mamin, masanil tas syal uuj. Iq'uec' jun yaelal tic d'a vib'añ. Palta mañ ichaoc in gana a in tic, palta ichocab' a gana, xchi.

³⁷ Ix lajvi chi', ix c'ochxi d'a eb' viñ oxvañ chi', palta ix yilani, vaynac eb' viñ. Yuj chi' ix yalan d'a viñaj Pedro:

—Simón, ¿tom vaynac ach? ¿Tom max yal tzaq'uel a vayañ junoc hora ved'oc? ³⁸ Aq'uequel e vayañ. Lesalvañec, yic mañ ol ex ac'joc ganar yuj junoc proval. A co pixan, tec'an, palta axo co nivaniñ, malaj yip, xchi d'a eb' viñ.

³⁹ Ix lajvi chi', ix b'at lesalvixi. Icha val ix aj slesalvi d'a sb'ab'elal icha chi' ix aj slesalvixi. ⁴⁰ Axo ix c'ochxi, ix yilani, vaynac pax eb' viñ, yujto max techaj vayañ yuj eb' viñ. Yuj chi', majxo nachajel yuj eb' viñ, tas syutej tac'voc sb'a eb' viñ d'ay. ⁴¹ Axo ix jax lesal d'a yoxelal, ix yalan d'a eb' viñ:

—¿Tom aríeja' te vaynac ex? A ticnaic c'ocb'ilxo chi', syalxo e vayi. Ix c'och yorail vac'jioch a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic d'a yol sc'ab' eb' viñ chuc. ⁴² Q'uearítec vaan, coyec. Van sjavi viñ ol in ac'anoch d'a yol sc'ab' eb', xchi d'a eb' viñ.

Ix yamchaj Jesús

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ Vanto yalan jun chi', ix c'och viñaj Judas. Aton viñ chi' yetc'ayb'umal sb'a yed' eb' uxluchvarí chi'. Tzijtun anima ix c'och yed' viñ, yed'nac yespada eb', yed'nac ste' eb'. Ix checjicot eb' yuj eb' sat sacerdote, eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés yed' pax eb' ichamtac vinac ay yopisio. ⁴⁴ A viñaj Judas chi', viñ van yac'anoch Jesús d'a yol sc'ab' eb' viñ, toxo ix yal viñ d'a eb' tas ol yutoc sch'oxani. Ix yalan viñ icha tic:

—A jun viñ ol in tz'ub'el'ta sti', a jun viñ chi' tzeyama'. Tzatz tzeyutej viñ e tzec'ani, tzeyic'anb'at viñ, xchi viñ d'a eb' viñ.

⁴⁵ Yuj chi' a d'a Jesús ix c'och viñ d'a elaríchamel.

—Ach in C'ayb'umal, xchi viñ d'ay.

Ix lajviñej chi', ix stz'ub'anelta sti' viñ. ⁴⁶ Ix syaman Jesús eb' viñ, ix yic'anb'at eb' viñ. ⁴⁷ Axo eb' ajun yed' Jesús chi', ay jun ix yic'q'ue'ta yespada. Ix stzepanel schiquin jun schecab' viñ sat sacerdote chi'. ⁴⁸ Axo ix yalan Jesús d'a eb' ix c'och chi':

—¿Tom yajal in d'a scal eb' tz'ac'an oval yed' eb' yajal tzeyila', yuj chi' eyed' eyespada yed' e te', tzex javi in eyama'? ⁴⁹ Junjun c'u in ec' eyed'oc d'a yol yamaq'uil stemplo Dios, a tzex in c'ayb'ani, palta maj in eyamlaj ta'. Palta ichaton tic tz'aji yic tz'elc'och tas tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios, xchi d'a eb'.

⁵⁰ Ix actajcan yuj eb' sc'ayb'um chi' sch'ocoj. Ix b'at eb' elelal smasanil.

A jun quelem b'atnac elelal

⁵¹ Palta ay jun viñ quelem unin ix och tzac'an yuuj. Aríej jun sávana b'ac'anoch d'a viñ. Ayic ix och yub'naj eb' viñ d'a viñ, ⁵² ix squichancanel jun sávana chi' viñ, ix b'at viñ elelal.

Ix c'och Jesús d'a yichañ eb' yajal

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55,63-71; Jn 18.12-14,19-24)

⁵³ Ix ic'jib'at Jesús d'a viñ sat sacerdote. Ata' ix smolb'ej sb'a eb' yetyajalil viñ chi' smasanil, eb' ichamtac vinac, yed' pax eb' c'ayb'um d'a ley Moisés.

⁵⁴ Axo viñaj Pedro, najat tzac'anto sb'at viñ yuj Jesús. Ix ochc'och viñ d'a yamaq'uil spat viñ sat sacerdote chi'. Ix em c'ojan viñ yed' eb' polencia. Ix c'axni viñ yed' eb'.

⁵⁵ A eb' sat sacerdote chi' yed' masanil eb' sat yajal, ix say eb' mach ol ac'anoch junoc tas d'a yib'añ Jesús, yic vach' tz'ac'jioch d'a yol sc'ab' chamel, palta malaj mach ix ilchaj yuj eb'. ⁵⁶ Yujto tzijtun eb' ix ac'anoch es d'a yib'añ, palta maj schalaj sb'a yalan eb'. ⁵⁷ Ay eb' ix q'ue vaan. Ix yac'anoch es eb' d'a yib'añ Jesús. Ix yalan eb' icha tic:

⁵⁸ —Ix cab' yalan icha tic: A in tic ol in satel jun stemplo Dios, jun b'ob'il yuj eb' anima. Axo d'a schab'jial ol in b'oanxiq'ue sq'uexul, jun mañ animaoc sb'oani, xchi, xchi eb'.

⁵⁹ Palta maj schalaj sb'a yalan eb'.

⁶⁰ Axo viñ sat sacerdote ix q'ue vaan d'a scal eb'. Ix yalan viñ d'a Jesús:

—¿Tom max ach tac'vi jab'oc? ¿Tom max ab' juntzañ syac'och eb' tic d'a ib'añ? xchi viñ d'ay.

⁶¹ Palta tz'inríej xchi, maj tac'vi jab'oc. Yuj chi' ix yalanxi viñ:

—¿Tom a ach tic Cristo ach? ¿Tom Yuninal ach Dios, b'aj tz'alji vach' lolonel? xchi viñ.

⁶²—A in ton tic. A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ol in eyila', c'ojan in em d'a svach' c'ab' Dios, aton jun nivan spoder. Ol eyil vemul d'a scal asun d'a satchaari, xchi.

⁶³Yuj chi' axo viñ sat sacerdote chi', ix sn'ic'chitejb'at spichul viñ scot yoval. Ix yalan viñ:

—Mañxa tz'och eb' testigo cuuj ticnaic. ⁶⁴Ina toxo ix cab'i to sb'uchvaj viñ d'a Dios. ¿Tas xe chi yuj viñ ticnaic? xchi viñ.

Axo eb' viñ chi' smasanil ix yac'och chamel eb' viñ d'a yib'ari Jesús.

⁶⁵Ix lajvi chi', ix tzub'aj sat yuj eb'. Ix mac'ji sat yuj eb'. Ix tz'itjib'at sat yuj eb'. Ix sc'anb'an eb' d'ay:

—Ala', ¿mach tzach mac'ani? xchi eb'.

Ix lajvi chi', axo eb' polencia ix te mac'ani.

Ix yiq'uel viñaj Pedro d'a yib'ari

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18,25-29)

⁶⁶Axo viñaj Pedro aytoec' viñ d'a yamaq'uul jun pat chi' ix c'och jun ix scriada viñ sat sacerdote. ⁶⁷Ix yilan ix van sc'axni viñ, yuj chi' ix och q'uelan ix d'a viñ, ix yalan ix:

—A ach tic, etb'eyum a b'a yed' Jesús aj Nazaret, xchi ix.

⁶⁸Palta ix yic'anel viñ d'a yib'ari:

—A jun chi' toxonton mañ vojtaoc. Te max nachajel vuuj tas juntzari tzal chi', xchi viñ d'a ix.

Ix lajvi chi', ix elta viñ d'a sti' elta yamaq'uul jun pat chi'. Ix oc' noc' caxlañ b'ian. ⁶⁹Ayic ix yilanxi viñ ix criada chi', ix yalan ix d'a eb' ayec' ta':

—Aton jun viñ tic yetb'eyum sb'a yed' eb' sc'ayb'um Jesús, xchi ix.

⁷⁰Palta ix yic'xiel viñ d'a yib'ari. Junanto rato chi', ix yalanpax eb' ayec' chi' d'a viñ:

—Val yel a ach tic, etb'eyum a b'a yed' eb', yujto aj Galilea ach, xchi eb' d'a viñ.

⁷¹Yuj chi' ix sc'anancot yoval sc'ool Dios viñ d'a yib'ari. Ix slocan sb'i Dios viñ:

—A viñ tzeyal chi', mañ vojtaoc jab'oc viñ, xchi viñ d'a eb'.

⁷²D'a jun rato chi' ix oc'xi noc' caxlañ d'a schaelal. Yuj chi' ix snaancot viñ tas ix yal Jesús, a ix yalan icha tic: Ayic manto oc' noc' caxlañ d'a schaelal, yoxelalxo ic'anel d'a ib'ari to mañ in ojtacoc, xchi Jesús d'a viñ. Ayic ix snaancot jun chi' viñ, ix te oc' viñ.

15

C'ochnac Jesús d'a yichari viñaj Pilato

(Mt 27.1-2,11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹Axo ix sach'i, a eb' sat sacerdote yed' eb' ichamtac vinac yed' eb' c'ayb'um d'a ley Moisés yed' pax masanil juntzariño eb' sat yajal, ix smolb'ej sb'a eb'. Ix laj lolon eb'. Ix lajvi chi' ix stzec'an Jesús eb'. Ix yic'anb'at eb'. Ix yac'anoch eb' d'a yol sc'ab' viñaj Pilato, aton viñ yajal. ²Ix sc'anb'an viñ d'ay:

—¿Tom a ach tic sReyal ach eb' israel? xchi viñ d'ay.

—Yel ton tzala', xchi Jesús d'a viñ.

³Axo eb' sat sacerdote, tzijum tas ix yac'och eb' d'a yib'ari Jesús. ⁴Yuj chi', ix yalanpax viñaj Pilato chi' d'ay:

—¿Tom max ach tac'vi jab'oc? Ab'i, mañ jantacoc tas syac'och eb' viñ d'a ib'ari, xchi viñ d'ay.

⁵ Palta axo Jesús, majxo tac'voclaĵ. Yuj chi' ix och q'uelan viñaj Pilato chi' yuuj.

Ix ac'jioch Jesús d'a yol sc'ab' chamel
(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38–19.16)

⁶ A d'a junjun ab'il, ayic tz'och q'uiñ, syac'anelta junjun eb' presovum viñaj Pilato chi', icha mach sgana eb' anima sc'anelta. ⁷ Ayoch jun viñ scuch Barrabás d'a preso yed' juntzarixo eb' viñ yetb'eyum, yac'lejnac oval eb' viñ yed' eb' viñ yajal. Smilnac juntzarñ eb' anima eb' viñ ayic yochnac jun oval chi'. ⁸ Axo ix c'och eb' anima, ix sc'anb'an eb' d'a viñaj Pilato chi' tato tzato yiq'uelta junoc presovum chi' viñ d'a libre ichataxon sley d'a junjun q'uiñ.

⁹ Yuj chi', ix yalan viñaj Pilato chi' d'a eb':

—¿E gana am svaq'uel viñ e reyad d'a libre a ex israel ex tic? xchi viñ d'a eb'.

¹⁰ Icha chi' ix yal viñ, yujto yojtactaxon viñ to yuj schichonc'olal eb' viñ sat sacerdote ix ac'jioch Jesús d'a yol sc'ab' viñ. ¹¹ Palta a eb' viñ yajal chi' ix ac'an sc'ool eb' anima chi', yic a viñaj Barrabás sc'anelta eb'. ¹² Axo ix yalan viñaj Pilato d'a eb' anima chi':

—¿Tas e gana svutej viñ tzeyal e reyaloc tic? xchi viñ.

¹³ Ix laj q'ue ñilnaj eb' yalani:

—Culusejq'ue viñ, xchi eb'.

¹⁴ —Palta ¿tas smul viñ jun? xchi viñ.

Ix te q'ue ñilnaj eb' yalanxi:

—Culusejq'ue viñ, xchi eb'.

¹⁵ Axo viñaj Pilato chi', sgana viñ to vach' scan d'a yichañ eb' anima, yuj chi' ix ac'jielta viñaj Barrabás chi'. Ix lajvi chi' ix ac'ji mac'joc Jesús yuj viñ. Ichato chi' ix yac'anoch Jesús chi' viñ d'a yol sc'ab' eb' sgana sculusanq'uei.

¹⁶ Axo eb' viñ soldado ix ic'anb'at Jesús d'a yamaq'uil spat viñ yajal. A jun pat chi' scuch Pretorio. Ata' ix yavtejcot eb' viñ soldado eb' viñ smasanil. ¹⁷ Ix yac'och jun q'ueic'mutz'inac c'apac eb' viñ d'a Jesús. Ix sjalan jun q'ueix corona eb' viñ. Ix yac'anq'ue eb' viñ d'a sjolom. ¹⁸ Ix lajvi chi' ix och ijan eb' viñ yalan d'ay:

—Tzalaĵañ ach sreyal eb' israel, xchi eb' viñ d'ay.

¹⁹ Ix lajvi chi', ix laj spajanoch jun te' aj eb' viñ d'a sjolom. Ix laj stzub'an eb' viñ. Ix laj stz'acan yaq'uem sb'a eb' viñ d'ay. ²⁰ Axo ix lajvi sb'uchvaj eb' viñ d'ay, ix yic'anxiel jun q'ueic'mutz'inac c'apac chi' eb' viñ d'ay. Ix yac'anxioc spichultaxon eb' viñ. Ichato chi' ix yic'anb'at eb' viñ b'aj ix culusajq'uei.

Ix culusajq'ue Jesús
(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Ay jun viñ aj Cirene scuch Simón, smam viñaj Alejandro yed' viñaj Rufo. Van sjax viñ b'aj ix xid'e'q'ui. Ix ac'ji plural viñ yuj eb' yic scuchanb'at sculusal Jesús viñ. ²² Ix lajvi chi', ix yic'anb'at Jesús eb' d'a jun lugar scuch Gólgota. Syalelc'ochi: Lum B'aj Ay Sb'aquil Jolom. ²³ Ata' ix yac' eb' yuc' yal uva calan yaj yed' jun te' scuch mirra, ^{15.23} palta maj schalaj yuq'uej d'a eb'. ²⁴ Ix lajvi chi', ix sculusanq'ue eb'. Axo eb' soldado chi', ix laj yac'an suerte eb' yic spucanec' spichul eb' d'a spatic, icha syala' tas ix yic' junjun eb'.

²⁵ Axo d'a q'uec'ualil a las nueve, ix sculusanq'ue Jesús eb'. ²⁶ Ay jun letra ix tz'ib'chajochi. A tz'alani tas yuj ix ac'jioch chamel d'a yib'añ. A sReyal eb' aj Israel, xchi. ²⁷⁻²⁸ Ay pax chavañ eb' viñ elc'um ix culusajq'ue yed'oc, jun viñ d'a svach', jun viñ d'a sq'uexañ. Junjun sculusal junjun eb' viñ.

²⁹ Axo eb' ix laj ec' ta', ix b'uchvaj eb' d'ay. Slaj svichub'tařian sjolom eb' d'ay. Syalan eb':

—E... a ach ton tic ix ala' to tza satel stemplo Dios, tza b'oanxiq'ue sq'uexul d'a schab'jial. ³⁰ Col a b'a. Emařcot d'a te' culus chi', xchi eb' d'ay.

³¹ Icha pax chi' eb' sat sacerdote yed' eb' c'ayb'um d'a ley Moisés, ix laj b'uchvaj eb' d'ay. Ix laj yalanq'ue eb':

—Ix laj colchaj juntzař eb' yuj viř, palta max yal-laj scolan sb'a viř ticnaic.

³² A Cristo tic, co reyala oř israel oř tic. A ticnaic, emocab'cot d'a te' culus tic quila'. Ichato chi' ol cac'anoch d'a co c'ool, xchi eb'.

Axo eb' viř ix culusajq'ue yed' chi', ix b'uchvajpax eb' viř d'ay.

A schamel Jesús

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Axo d'a chimc'ualil, ix q'uić'b'i d'a smasanil yolyib'arĩq'uinal tic masanto d'a yemc'ualil a las tres. ³⁴ Ix lajviřej chi', te chaarĩ ix avajq'ue Jesús:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? xchi. Syalelc'ochi: Ach in Diosal, ach in Diosal, ¿tas yuj tzin actejcan in ch'ocoj? xchi.

³⁵ Axo eb' ayec' ta', ay eb' ix ab'an jun lolonel chi', ix yalan eb':

—Ab'ec. A d'a viřaj Elías, viř schecab' Dios, ata' tz'avaji, xchi eb'.

³⁶ Ix lajvi chi', ay jun viř ix b'at lemnajoc, ix slab'anem jun tz'ub'lab' viř d'a scal vinagre. Ix yac'anoch viř d'a sjolom jun te' aj. Ix yac'anq'ue viř d'a sti' Jesús. Ix yalan viř:

—Yilxo, canocab'řej icha chi' b'ela. Ol quila' tato ol ja viřaj Elías chi' ul yiq'uemta, xchi viř.

³⁷ Axo Jesús, chaarĩ ix avaj junelxo. Ichato chi' b'ian, ix chami. ³⁸ Axo jun cortina ayoch smaculoc snařal stemplo Dios, ix řic'chaj snařal. Ix cot řic'naj d'a sjolom masanto ix emul d'a yich. ³⁹ Axo viř yajal eb' soldado ayec' d'a yicharĩ Jesús, ix yilan viř chajtil ix aj schami. Yuj chi' ix yalan viř:

—A jun viř tic, val yel Yuninal Dios, xchi viř.

⁴⁰ Ay pax juntzař eb' ix ix najattac aycoti, van yilancot eb' ix. A d'a scal eb' ix, ayec' ix María aj Magdala, ix Salomé yed' ix María snun viřaj José yed' viřaj Jacobo, viř tzac'an unin. ⁴¹ A eb' ix chi', ec'nac eb' ix yed' Jesús ayic ayec' d'a Galilea. A eb' ix ac'jinac servil. Tzajtum juntzařox eb' ix ix ayec' yed' eb' ix. Aton eb' ix, ix c'och yed' Jesús d'a Jerusalén chi'.

Ac'b'iloč snivanil Jesús d'a yol jun q'uen q'ueen

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² A d'a jun c'u chi', sc'ual yac'an lista sb'a eb' israel, yujto q'uić'anocxo sc'ual ic'oj ip. Axo yic van sq'uić'b'i ⁴³ ix c'och viřaj José, aj chořab' Arimatea. Te nivan yopisio viř d'a scal eb' yetyajalil. A jun viř chi', tarřvab'il yoch Dios Yajalil yuj viř. Ix stec'b'ej sb'a viř, ix c'och viř d'a viřaj Pilato. Ix sc'ananemta snivanil Jesús viř d'a viř. ⁴⁴ Ix sat sc'ool viřaj Pilato chi' ayic ix yab'an viř to toxo ix cham Jesús. Yuj chi' ix yavtancot viř yajal eb' soldado viř. Ix sc'anb'an viř d'a viř tato toxo ix cham Jesús chi'. ⁴⁵ Axo ix yab'an viř to toxo ix chami, ix yalan viř to syal b'at yic'anemta snivanil viřaj José chi'. ⁴⁶ Ix smanan jun sávana te vach' viřaj José chi'. Ix lajvi chi', ix b'at viř yiq'uemta snivanil chi'. Ix sb'ac'anoch c'apac sávana chi' viř d'ay. Ix b'at yac'ancanoch viř d'a yol jun q'uen q'ueen joyb'ilxo el yool. Ix yac'ancanoch jun q'uen viř smaculoc.

⁴⁷ Axo ix María aj Magdala yed' ix María snun viřaj José, ix yil eb' ix b'aj ix mucchajcanochi.

16

*Ix pitzvixi Jesús**(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)*

¹ Axo ix ec'b'at sc'ual ic'oj ip, a ix María aj Magdala, ix Salomé yed' ix María snun viñaj Jacobo, ix sman juntzañ te suc'uq'ui sjab' eb' ix yic sb'at sucanec' eb' ix d'a snivanil Jesús. ² Axo ix sacb'i d'a domingo, val sq'ueul c'u, ix b'at eb' ix b'aj ix mucchajcanoch chi'. ³ Axo yic van sb'ey eb' ix chi', ix yalan eb' ix:

—¿Mach ol ic'anel smacul q'ueen? xchi eb' ix.

⁴ Palta axo ix yilanb'at eb' ix, elnacxo smacul q'uen chi'. Te nivaquil q'ueen.

⁵ Axo ix ochc'och eb' ix d'a yol q'ueen, ix yilan eb' ix, c'ojanem jun ángel d'a svach' eb' ix icha yilji eb' viñ quelemtac. Ayoch jun pichul jucan yuuj, te sac. Ix te xiv eb' ix yuuj. ⁶ Palta ix yalan jun ángel chi' d'a eb' ix:

—Mañ ex xivoc. Van e sayanec' Jesús aj Nazaret, aton jun ix culusajq'uei. Palta toxo ix pitzvixi. Mañox ayococh d'a yol q'uen tic. Ilec nab' b'aj ix ul yac'canochta eb' tic. ⁷ Ixiquec, b'at alec d'a eb' sc'ayb'um Jesús chi' yed' d'a viñaj Pedro to ol b'ab'laj c'och eyuuj d'a Galilea. Ata' ol eyila', icha yaj yalancan d'ayex, xchi d'a eb' ix.

⁸ Ix lajvi chi', elarichamel ix elixta eb' ix d'a yol q'ueen. Ix b'at lemnaj eb' ix. Ix te ib'xiq'ue eb' ix yuj xivelal. Malaj junoc mach b'aj ix yal eb' ix, yujto ix te xiv eb' ix.

*Ix sch'ox sb'a Jesús d'a ix María aj Magdala**(Jn 20.11-18)*

⁹ [A d'a domingo, ayto sacb'i, ata' ix pitzvixi Jesús. Ix lajvi chi', a d'a ix María aj Magdala b'aj ix sb'ab'laj ch'oxej sb'a. A d'a jun ix chi', ata' elnac ucvañ eb' enemigo yuj Jesús. ¹⁰ Axo ix, ix b'at alan d'a eb' ec'nac yed' Jesús d'a yalañtaxo. Ste cus eb', van yoc' pax eb'. ¹¹ Axo ix yalan ix d'a eb' to ix pitzvixi Jesús, to yel ix yil ix. Palta maj schalaj yab' eb' d'a ix.

*Ix sch'ox sb'a Jesús d'a chavañ eb' sc'ayb'um**(Lc 24.13-35)*

¹² Ix lajvi chi', ix sch'oxan sb'a Jesús d'a chavañ eb' sc'ayb'um, ayic van sb'ey eb'. Ch'oc yilji ix yil eb'. ¹³ Yuj chi' ix meltzaj eb'. Ix b'at yalan eb' d'a juntzañox eb' yetb'eyum. Palta añejtona' maj schalaj yab' eb'.

*A Jesús ix checanb'at eb' sc'ayb'um**(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)*

¹⁴ Axo junelxo, ayic van sva eb' sc'ayb'um yuxluchvañil, ix sch'oxan sb'a Jesús d'a eb'. Ix tumaj eb' yuuj, yujto chab'c'olal yaj eb', pit eb'. Yujto maj scha yab' eb' d'a eb' ix ilani ayic toxo ix pitzvixi. ¹⁵ Ix lajvi chi', ix yalanxi d'a eb':

—Ixiquec d'a masanil yolyib'añiq'uinal tic. Alequel vach' ab'ix yic colnab'il d'a scal eb' anima smasanil. ¹⁶ A mach ol ac'anoch d'a sc'ool, syac'an ac'joc bautizar sb'a, ol colchajoc. Palta a eb' max yac'och d'a sc'ool, ol ochcan yaelal d'a yib'añ eb'. ¹⁷ A eb' ol ac'anoch d'a sc'ool, ol sch'ox juntzañ milagro tic eb': Yuj in poder ol yic'anel juntzañ enemigo eb' d'a eb' anima. Ol lolon eb' d'a juntzañ ch'occh'oc ti'al. ¹⁸ Tato ol syam junoc noc' chan eb', tato ol yuc' junoc tas eb' to scham anima yuuj, malañ ol ic'an eb'. Tato ol yaq'uec' sc'ab' eb' d'a yib'añ eb' penaay, ol b'oxoc sc'ool eb', xchican Jesús.

*Ix ic'ji pax Jesús d'a satchaañ**(Lc 24.50-53)*

¹⁹ Ayic ix lajvi yalan juntzañ tic Cajal Jesús d'a eb' schecab' chi', ix ic'jiq'ue d'a satchaañ. Ata' ix em c'ojan d'a svach' c'ab' Dios. ²⁰ Ix lajvi chi', ix b'atcan eb' schecab' chi' yalcanel slolonel Dios d'a junjun lugar. Axo Cajal Jesús ix och yed' eb'. Ix sch'ox juntzañ milagro yed' eb', yic chequel to yel jun lolonel tzec' yalel eb' chi'.]

A Vach' Ab'ix Ix Stz'ib'ejcan SAN LUCAS

San Lucas sb'i jun libro tic, yujto a viñaj Lucas añtum tz'ib'annac. A jun libro tic syalcoti to a Jesús Scolumal choñab' Israel yaji, Scolumal pax masanil anima. Syalanpaxi to a Jesús checb'ilcot ul yal vach' ab'ix d'a eb' meb'a'. Syalanpax yuj viñaj Juan Bautista yed' tastac sb'onac viñ. Syalanpax yuj yaljub'al Jesús yed' pax yic ix ac'ji proval, yic ix el yich smunlajel d'a Galilea, yic pax ix och d'a yol choñab' Jerusalén, yic ix ac'jioch d'a yol sc'ab' syaelal, yic ix chami yed' tas ix aj spitzvixi, tas pax ix aj spax d'a satchaarí. A juntzañ tic syalpax d'a San Mateo yed' d'a San Marcos.

Palta ay juntzañxo tas max b'inajlaj d'a San Mateo yed' d'a San Marcos chi', axo d'a San Lucas tic sb'inaji, aton juntzañ tic: Sb'it eb' ángel, yab'ixal eb' vaymitum calnel xid'nac yil Jesús ayic yaljinac, yab'ixal ayic ix c'och Jesús d'a yol stemplo Dios ayic uninoto, yab'ixal jun viñ aj Samaria, yab'ixal jun viñ uninab'il satnac'b'ati. A d'a jun libro tic te nivan syal yuj lesal, yuj Yespíritu Dios, yab'ixal eb' ix ix ochnac tzac'an yuj Jesús yed' pax yuj spoder Jesús yac'an lajvoc mul.

Tz'ib'ab'ilb'at juntzañ ab'ix tic d'a viñaj Teófilo

¹⁻² Ach Teófilo tzin tz'ib'ejb'at juntzañ tic d'ayach. Ay juntzañ tas ujinac d'a co cal tic. A eb' tz'alanel slolonel Dios ticnaic, yilnac eb' smasanil chajtil ajnac yel yich juntzañ tic. Ichato chi' ix oñ sc'ayb'an eb'. Tziztumxo eb' ix naaneli, ix stz'ib'ancan yab'ixal juntzañ chi' eb', icha ajnac yel yich. ³ A inxo tic, ix in c'ayb'ej juntzañ chi' smasanil sic'lab'il. Yuj chi' ach mamin Teófilo, tzin nib'ej tzin tzolb'itej smasanil ab'i tastac ajnac sb'o junjun. ⁴ Icha chi' ol vutoc, yic ol a vach' ojtaquejeli to yel juntzañ ix a c'ayb'ej chi'.

Ab'ilcan yaljub'al viñaj Juan

⁵ Ayic ayoch viñaj Herodes reyal d'a Judea, ay jun viñ sacerdote scuchan Zacarías, yetb'eyum sb'a viñ yed' jun macañ eb' sacerdote^{1,5} scuch Abías. A ix yetb'eyum viñ, Elisabet sb'i ix, a viñaj Aarón ay yiñtilcan ix. ⁶ Te vach' spensar eb' d'a yichañ Dios. Sc'anab'ajej schecnab'il yed' juntzañxo sley Dios Cajal eb'. Yuj chi' malaj junoc mach syal yalani to ay smul eb'. ⁷ Malaj junoc yune' eb', yujto max unevilaj ix. Ichamtac animaxo eb' schavañil. ⁸ A junel ix ja sc'ual yoch viñaj Zacarías chi' d'a stzonal yed' eb' yetsacerdoteal, yic syac'anoch sti' eb' yetisraelal eb' d'a Dios. ⁹ Ix laj yac'an suerte eb', ichataxon smodo. Axo d'a yib'añ viñaj Zacarías chi' ix emi, yuj chi' ix och viñ d'a yol stemplo Dios Cajal. Ata' ix sñus incienso viñ. ¹⁰ Ayic van sñusan viñ chi', masanil eb' anima van slesalvi d'a sti' templo chi'. ¹¹ Axo yic ayoch viñ d'a yol templo chi', ix ul sch'oxan sb'a jun yánel Dios Cajal d'a viñ. Liñanoch d'a stz'ey jun yed'tal b'aj van stz'a incienso chi' d'a svach'. ¹² Axo ix yilan jun ángel chi' viñ, ix te sat sc'ol viñ. Ix te xivpaxb'at viñ yuuj. ¹³ Palta ix yalan jun ángel chi' d'a viñ:

—Zacarías, mañ ach xivoc, yujto ix yab' a lesal Dios. A ix etb'eyum ix Elisabet, ol yuneej jun vinac unin ix. Juan ol ac' sb'iej. ¹⁴ Te nivan a tzalajc'olal ol ja yuuj. Tzizjum eb' anima ol te q'uechañ, yujto ol aljoc jun

1.5 **1:5** A eb' sacerdote d'a scal eb' israel chi', ay 24 macañ eb'. Junjun macañ smunlajtej a sc'och stzonal d'a yib'añ.

unin chi', ¹⁵ yujto nivan ol aj yelc'och d'a yichañ Dios Cajal. Malaj b'aj ol yuc' vino, malaj pax b'aj ol yuc' añ. Ayic manto aljoc, ayxo och Yespíritu Dios d'ay. ¹⁶ Yujñej jun uninal chi', tzijtum eb' etisraelal ol meltzajoch spensar d'a Dios Cajal. ¹⁷ A viñaj Juan chi' ol b'ab'laj d'a yichañ Cajalil. Icha sc'ulejñac viñaj Elías d'a peca', icha chi' ol yutej sb'a viñ. Lajan ol aj pax spoder viñ yed' viñaj Elías chi'. A viñ ol cachan eb' mamab'il yed' eb' uninab'il yic slajvi oval d'a scal eb'. A eb' spitej sb'a d'a Dios, yuj viñ ol q'uexmaj spensar eb' yic ol sc'anab'ajej eb'. Icha chi' ol yutoc sb'oan sb'a eb' anima, yic listaxo yaj eb' ayic ol javoc Cajalil, xchi jun ángel chi'.

¹⁸ Ix sc'anb'an viñaj Zacarías chi' d'a jun ángel chi':

—¿Tas ol vutoc vojtaçaneli tato yel juntzañ tzal tic? A in tic icham vinac inxo, chichimxo pax ix vetb'eyum, xchi viñ.

¹⁹ Ix yalanxi jun ángel chi' d'a viñ:

—A in ton tic tzin cuch Gabriel, schecab' in Dios. A' ix in checancot val jun vach' ab'ix tic d'ayach. ²⁰ A ticnaic, ol ach queecaxcanoc yujto max a cha tas svala', masanto ol aljoc jun unin chi', ichato chi' ol ach lolonxoc. A jun tic ol ujoc ayic ol ja stiempoal, xchi jun ángel chi'.

²¹ Axo eb' anima van stañvancan viñ d'a sti' chi', ix te sat sc'ol eb', yujto te junip ix ochcan viñ d'a yol templo chi'. ²² Axo ix elul viñ, majxo yal-laj slolon viñ. Ix snaanel eb' to ay tas ix sch'ox Dios d'a viñ, yujto ayic snib'ej viñ sloloni, axoñej yed' sc'ab' viñ sch'oxo', yujto ix queecaxcan viñ.

²³ Axo ix lajvi sturno viñ chi', ix pax viñ d'a spat. ²⁴ Ix lajvi chi', axo ix vetb'eyum viñ, aton ix Elisabet, ix scuchoch jun unin chi' ix. Oye' ujal axoñej d'a spat ix ayeq'ui, ix yalan ix icha tic: ²⁵ Yuj svach'c'olal Dios Cajal d'ayin, yuj chi' icha tic in aji, yuj chi' mañxalaj mach ol alan in pecal to malaj vune', xchi ix.

Alb'ilcan yaljub'al Jesús

²⁶⁻²⁷ Ay jun ix cob'es scuchan María cajan d'a choñab' Nazaret d'a yol yic Galilea. Ayxo strato ix yed' viñaj José. A viñaj José chi', yinñilal viñ viñaj rey David. Svaquilxo ujal sch'oxan sb'a ángel Gabriel d'a viñaj Zacarías, ix checjixicot yuj Dios d'a ix María chi'. ²⁸ Ix ochc'och b'aj ayec' ix, ix yalan d'a ix:

—Tzalajañ, yujto te xajan ach yuj Dios Cajal. A' ayñej ec' ed'oc, xchi.

²⁹ Ayic ix yab'an juntzañ chi' ix, ix te sat sc'ol ix. Ix snaub'tañan ix tas yuj icha chi' ix yutej jun ángel chi' yalani. ³⁰ Ix yalan jun ángel chi' d'a ix:

—María, mañ ach xivoc, yujto te nivan svach'c'olal Dios ol yac' d'ayach.

³¹ A ticnaic, ol a cuchcanoch jun vinac unin, JESÚS ol ac' sb'iej. ³² A jun chi', nivan ol aj yelc'ochi. Ol aljoc to Yuninal Dios, Jun Yelxo Nivan Yelc'ochi. Aton Dios Cajal ol ac'an och rey al sq'uexuloc viñaj rey David, aton smam yicham.

³³ Aton ol och yajaloc eb' etisraelal d'a masanil tiempo. Malaj b'aq'uiñ ol lajvoc jun yopisio chi', xchi d'a ix.

³⁴ —¿Tas ol aj yelc'och jun tzal chi', yujto a in tic mantalaj viñ vetb'eyum? xchi ix d'ay.

³⁵ —A Yespíritu Dios ol ja d'a ib'añ. A spoder jun Nivan Yelc'ochi, a' ol emul d'a ib'añ icha asun. Yuj chi' a jun unin ol aljoc chi', yicñej ton Dios ol ajoc. Ol yal eb' anima to Yuninal Dios. ³⁶ A ix a c'ab' oc ix Elisabet, vach'chom chichimxo ix, ol aljoc jun yune' ix. Vach'chom tz'alji d'a ix to malaj b'aq'uiñ ol aljoc yune' ix, palta a ticnaic svaquilxo ujal scuchanoch yune' ix chi', ³⁷ yujto malaj junoc tas ajaltac d'a Dios, xchi jun ángel chi' d'a ix.

³⁸—A in tic schecab' in Dios Cajal, yuj chi' ujobab' icha ix al chi' d'ayin, xchi ix d'a jun ángel chi'.

Ix lajvi chi', ix pax jun ángel chi'.

Ix xid'ec' ix María yil ix Elisabet

³⁹ A d'a jun tiempoal chi', elaríchamel ix b'at ix María chi' d'a jun choñab' ay d'a tzalquiltac d'a yol yic Judea. ⁴⁰ Ix c'och ix d'a spat viñaj Zacarías chi', ix yac'an stzatzil sc'ool ix Elisabet chi' ix. ⁴¹ Ix te ib'xiq'ue jun unin d'a yol sc'ool ix Elisabet chi', ayic ix yab'an slolon ix María chi'. Ix te vach' och Yespíritu Dios d'a ix Elisabet chi'. ⁴² Yuj chi' te chaari ix yal ix:

—A ach tic ec'al svach'c'olal Dios ix yac' d'ayach d'a yichari eb' ix quetixal. Te nivan pax svach'c'olal ol yac' d'a jun une' ol aljoc chi'. ⁴³ A in tic, ¿tom ay jab'oc vopisio? A ach tic snun ach Cajalil, palta tzach javi in a c'umej. ⁴⁴ A ix vab'an a loloni, axo jun vune' tic, ix te ib'xiq'ue d'a yol in c'ool, ichato ste tzalaj svab'i. ⁴⁵ A ach tic ix ac'och d'a a c'ool tas ix yal Cajal chi' d'ayach, yuj chi' te vach' ico', yujto yovalil ol ujob elc'och tas ix yal chi', xchi ix Elisabet chi' d'a ix María chi'.

⁴⁶ Yuj chi' ix yal ix María chi' icha tic:

Yed' smasanil in c'ool sval vach' lolonel d'a Cajalil.

⁴⁷ Ste tzalaj in c'ool d'a Dios co Columal.

⁴⁸ A in tic schecab' in Dios. Ix oc' sc'ol d'ayin, vach'chom malaj velc'ochi. Yuj chi' masanil tiempo ol yal eb' anima to vach' vico',

⁴⁹ yujto a Dios te nivan spoder, mañ jantacoc svach'il ix sch'ox d'ayin. Malaj junocxo mach lajan yed'oc.

⁵⁰ Masanil tiempo tz'oc' sc'ol d'a jantacñej eb' tz'och ejmelal d'ay.

⁵¹ Ix sch'oxelto to te nivan spoder. A eb' syic'chaari sb'a, ix can eb' d'a yalari yuuj.

⁵² Ix ic'jicanel eb' yajal d'a yopisio. Axo eb' nanam, ix ic'ji chaari eb'.

⁵³ Jantac tas ix ac'ji d'a eb' ay svejel. Axo eb' b'eyum, malaj tas ix ac'ji d'a eb', ix checji pax eb'.

⁵⁴ Ix och Dios qued'oc a ori aj Israel ori tic, yujto schecab' caji. Tz'oc'ñej sc'ool d'ayori,

⁵⁵ icha yutejnac yalancan d'a eb' co mam quicham, yujto yac'naccan sti' d'a viñaj Abraham yed' d'a eb' yirñtilal d'a junelñej, xchi ix María chi'.

⁵⁶ Oxe' ujal ix ec' ix d'a spat ix Elisabet chi', ichato chi' ix paxta ix d'a spat.

A yaljub'al viñaj Juan

⁵⁷ Axo ix c'och stiempoal yalji yune' ix Elisabet chi', vinac unin jun ix alji chi'. ⁵⁸ A eb' cajan d'a slac'anil ix yed' eb' sc'ab' yoc ix, ix te tzalaj eb' yed' ix ayic ix yab'an eb' to a Dios Cajal ix ac'an svach'c'olal d'a ix. ⁵⁹ Yucub'ixial yalji jun unin chi', ix smolb'an sb'a eb' d'a spat viñaj Zacarías chi' yic tz'ac'ji circuncidar jun unin chi'. Ix snib'ej eb' ijan a sb'i viñ smam ix yac'och eb' d'ay. ⁶⁰ Axo ix snun chi' ix alan icha tic:

—Maay, Juan ol sb'iej, xchi ix.

⁶¹ Ix sc'anb'an eb':

—¿Tas yuuj? ¿Tom ay eb' a c'ab' oc icha chi' sb'i? xchi eb'.

⁶² Ichato chi' ix sc'anb'an eb' d'a viñaj Zacarías chi', ix yac'an yechel eb' sc'anb'anis ato ol sb'iej jun unin tic. ⁶³ Ix sch'oxan yechel viñ to tz'ac'jib'at junoc b'aj syal stz'ib'anem viñ. Yuj chi' ix stz'ib'anem viñ: “Juan ol sb'iej” xchi viñ. Masanil eb' ix sat sc'ol yuj jun chi'. ⁶⁴ D'a jun rato chi' ix lolonxiq'ue viñaj Zacarías chi', ix och ijan viñ yalan vach' lolonel d'a Dios. ⁶⁵ Yuj chi',

masanil eb' cajan d'a slac'anil chi', ix te sat sc'ol eb'. Ix laj alji d'a juntzarí aldea smasanil d'a tzalquiltac d'a yol yic Judea chi' tas ix uji. ⁶⁶ Masanil eb' ix ab'an jun tic, ix och ijan eb' snaub'taríani, ix laj sc'anb'an yab' eb' d'ay junjun: —¿Tas yaj jun unin tic? xchi eb'. Icha chi' ix yal eb' yujto ix sch'ox val spoder Dios d'ay.

A sb'it viñaj Zacarías

⁶⁷ Axo viñaj Zacarías, viñ smam jun unin chi', ix och Yespíritu Dios d'a viñ, yuj chi' ix ac'ji lolon viñ yuuj icha tic:

⁶⁸ Calec vach' lolonel d'a Cajalil, aton co Diosal a orí aj Israel orí tic, yujto ix javi orí scolel a orí schoñab' orí tic.

⁶⁹ Ol yac'cot jun co Columal te ay spoder. A d'a eb' yirñtilalcan David, viñ schecab', ata' ol aljoc.

⁷⁰ Icha chi' yutejnac yalancan d'a peca' yuj eb' schecab' sic'b'ileli.

⁷¹ Yalannac Dios to ol orí scolcanel d'a yol sc'ab' eb' cajc'ool yed' d'a masanil eb' tzoñ chacaneli.

⁷² Ol sch'ox svach'c'olal d'a eb' co mam quicham. Mañ ol satlaj sc'ol d'a jun strato yalnac to yicñej yaji.

⁷³ Aton jun strato chi' yalnac d'a viñ co mam quicham aj Abraham a yac'annaccan sti' d'a viñ

⁷⁴ to ol orí scol d'a yol sc'ab' eb' cajc'ool, yic mañ xivc'olaloc scal co b'a d'ay.

⁷⁵ D'a stojolal scutej co b'a d'ay, añej d'ay scac'och co pensar d'a masanil tiempo.

⁷⁶ A ach tic, vuninal ach, ol aljoc d'ayach to yalumul ach el slolonel Dios Te Nivan, yujto ol ach b'ab'laj b'at d'a yichañ viñ Cajal, ol sb'oan spensar eb' anima uuj icha tz'aj sb'o junoc b'e.

⁷⁷ A ach ol ac' nachajel yuj schoñab' tas ol aj scolchaj eb', syalelc'ochi to ol ac'joc lajvoc smul eb'.

⁷⁸ Yujto te xajan orí yuj co Diosal, tz'oc' sc'ool d'ayorí, yuj chi' ix uji jun tic. Ichato van sacb'i q'uinal, icha chi' ol aj sja jun checb'ílcot yuuj,

⁷⁹ yic ol och saquilq'uinal d'a eb' ay d'a q'uic'alq'uinal, eb' ay smay scot chamel d'a yib'arí. A ol ch'oxan d'ayorí tas scutej co b'eyb'al yic vach' junc'olal ol orí ajoc, xchi viñaj Zacarías chi'.

⁸⁰ Axo ix q'uib' jun unin chi', ix te och yip d'a yic Dios, ix cajnaj d'a tz'inan luum, masanto ix c'och stiempoal ayic ix sch'oxanelta sb'a d'a eb' yetisraelal.

2

A yaljub'al Jesús (Mt 1.18-25)

¹ A d'a jun tiempoal chi', ix yaq'uelta jun órden viñaj Augusto, aton viñ sat yajal d'a Roma, yic sq'ue vaan sb'isul masanil eb' anima d'a yol smach'en Roma chi'. ² A viñaj Cirenio ayoch gobernadoral d'a yol yic Siria ayic sb'ab'laj b'ischajnac eb' anima smasanil. ³ Masanil eb' anima sacleminac yajcanb'ati, tzul yac' tz'ib'chaj sb'a eb' d'a schoñab'. ⁴ Yuj chi' a viñaj José, ix cot viñ d'a choñab' Nazaret d'a yol yic Galilea, ix c'och viñ d'a choñab' Belén d'a yol yic Judea, aton b'aj aljinac viñaj David d'a peca', yujto a viñaj José chi', a viñaj David ay yirñtilal viñ. ⁵ Ix b'at viñ d'a Belén yic syac' tz'ib'chaj sb'a viñ yed' ix María, aton ix ayxo strato yed' viñ, cuchb'íltooch yune' ix yuuj. ⁶ Ayic ayec' eb' d'a Belén chi', ix c'och sc'ual yalji yune' ix chi'. ⁷ Ata' ix alji jun sb'ab'el unin ix. Ix spich ix d'a sb'al, ix yac'anec' c'otan ix b'aj sva noc' chej, yujto mañxalaj b'aj colan d'a yol mesón.

A eb' ángel yed' eb' tařvum calnel

⁸ D'a slac'anil chořab' Belén chi' ayec' juntzař eb' vaymitum calnel. ⁹ Elarichamel ix ja jun yánel Dios Cajal d'a eb'. Ix ja copnaj stziquiquial Dios Cajal d'a spatic yichař eb'. Ix te xivq'ue eb'. ¹⁰ Ix yalan jun ángel chi' d'a eb' icha tic:

—Mař ex xivoc yujto ved'nac jun vach' ab'ix d'ayex. Yuj jun ab'ix tic, ol tzalaj masanil anima. ¹¹ A d'a Belén, d'a schořab' can viřaj David, ata' ix alji jun e Columal q'uiq'ui, aton Cristo Cajal. ¹² Ol eyila', ayoch sb'al jun unin chi'. Ayec' d'a yol b'aj sva noc' chej, icha chi' ol aj snachajel eyuuj to a', xchi jun ángel chi'.

¹³ A d'a jun rato chi', tziytum eb' ángel ix cot d'a satchaari ix ul sch'oxan sb'a eb' yed' junxo ángel chi', ix yalan vach' lolonel eb' d'a Dios. Ix yalan eb' icha tic:

¹⁴ Calec vach' lolonel d'a Dios ay d'a satchaari. Ayocab' junc'olal d'a scal eb' anima b'aj ix sch'ox svach'c'olal, xchi eb' ángel chi'.

¹⁵ Ayic toxo ix pax eb' ángel chi' d'a satchaari, ix laj yalan junjun eb' tařvum calnel chi' icha tic:

—Coyec d'a Belén chi', b'at quilec tas ix uji ta', aton tas ix schec aljoc Cajalil d'ayori, xchi eb'.

¹⁶ Yelc'olal ix b'at eb'. Ix ilchaj ix María yed' viřaj José yuj eb'. Ix yilan jun unin chi' eb', c'otanec' b'aj sva noc' chej. ¹⁷ Ayic ix yilan eb', ix yalan eb' tas ix yal jun ángel chi' d'a eb'. ¹⁸ Masanil eb' ix ab'ani, ix te sat sc'ool eb' yuj tas ix yal eb' chi'. ¹⁹ Axo ix María chi', toņej ix yab'can juntzař chi' ix, ix ste naub'tařian ix. ²⁰ A eb' tařvum calnel chi', ix meltzajxi eb', ix yalan vach' lolonel eb' d'a Dios. Ix yac'an yuj diosal eb' d'ay yuj masanil tas ix yab' eb' yed' yuj tas ix yil eb', yujto ix elc'och masanil icha ix alji d'a eb'.

Ix ic'jib'at Jesús d'a stemplo Dios

²¹ Ucub'ixitax chi', ix ac'ji circuncidar jun unin chi'. JESÚS ix sb'iejcani, aton jun b'i chi' ix aljican d'a ix María yuj jun ángel atax yic manto scuchoch ix.

²² Ay juntzař checnab'il yalnaccan viřaj Moisés to sc'anab'ajej eb' ix tz'alji yune', yic vach' scan eb' ix d'a yichař ley. D'a sc'ual yic sc'anab'ajan jun checnab'il chi' ix, ix yic'anb'at Jesús eb' d'a chořab' Jerusalén yic syac'anoch jun unin chi' eb' d'a yol sc'ab' Dios Cajal. ²³ Ix sc'ulej jun tic eb' yujto icha tic tz'ib'yajcan d'a sley Dios Cajal chi': "Junjun vinac unin sb'ab'laj alji, a tz'ac'ji yicoc Dios Cajal," xchi. ²⁴ Ix b'at eb' b'ian, ix yac'an jun silab' eb' d'a Dios icha silab' eb' meb'a' syac'a', icha tas syal sley Dios chi': "Yovalil tz'ac'ji chavařoc noc' cuvajte', mato chavařoc noc' paramuch," xchi. ^{2.24}

²⁵ A d'a jun tiempoal chi', ay jun viř cajan d'a Jerusalén scuch Simeón. Te tojol sb'eyb'al jun viř chi'. Slesalvi viř d'a Dios. Van stařvan viř sc'och sc'ual yic ol colchaj chořab' Israel chi'. Ayoch Yespíritu Dios d'a viř. ²⁶ Yalnac Dios d'a viř to manto ol cham viř masanto ol yil Cristo viř, aton ol checjocot yuj Cajalil. ²⁷ Aton jun viř tic ix checjib'at yuj Yespíritu Dios d'a yamaq'uul templo. Ayec' viř ta' ix ic'jicot Jesús d'a yol yamaq'uul templo chi' yuj viř tz'alji smamoc chi' yed' ix snun, yic sc'anab'ajej eb' tas syal ley. ²⁸ Axo viřaj Simeón chi' ix chelanq'ue jun unin chi', ix yalan vach' lolonel viř d'a Dios. Ix yalan viř:

²⁹ Mamin Vajal, syalxo in cham d'a junc'olal ticnaic, yujto ix elc'och tas ix al d'ayin a in a checab' in tic.

³⁰ Ix yil val in sat sjavican viř Colvajvum tic.

³¹ Aton viř tic ix ac' yopisio d'a yichař eb' anima smasanil d'a yolyib'ariq'uinal tic.

³² A viř tic ol ac'an saquilq'uinal d'a eb' mař israeloc. Axo jun a chořab' Israel, te nivan ol aj yelc'och yuj viř, xchi viř.

³³ Axo viřtaj José yed' ix María, ix te sat sc'ool eb' yuj tas ix yalcan viřtaj Simeón chi' yuj jun unin chi'. ³⁴ Ix lajvi chi', ix sc'an an svach'c'olal Dios viř d'a yib'ari eb', ix yalan viř d'a ix María, ix snun Jesús chi' icha tic:

—Ina jun unin tic, chequeltaxon yaji to nivan eb' quetisraelol ol somchajel spensar yuuj. Tzijtum pax eb' ol b'o spensar yuuj. A' ol ch'oxanoc tas sgana Dios d'a eb', palta tzijtum eb' ol paticaneloc. ³⁵ Icha chi' ol aj scheclajelta tas sna junjun anima. A ach tic, ol ja jun c'ual ol ochcan pitz'an cusc'olal d'a a pixan. Ichato ol tecchajoch junoc q'uen espada d'a a pixan, xchi viřtaj Simeón chi'.

³⁶ Ay pax jun ix ix ta' scuch Ana. A jun ix chi' syalel slolonel Dios ix. A viř smam ix scuchan Fanuel, yirřitalal viřtaj Aser. Te chichimxo ix. Uninto ix snupnajnac ix, uque' ab'il ix yic'laj sb'a eb', ix cham viř yetb'eyum ix. ³⁷ 84 ab'ilxo scan ix. Max yactejan stemplo Dios ix, syac'ņej servil Dios Cajal ix d'a c'ual, d'ac'val, d'a tzec'ojc'olal yed' d'a lesal. ³⁸ D'a jun rato chi' ix c'och ix b'aj ayec' eb' chi'. Ix yac'an yuj diosal ix d'a Dios, ix och ijan ix yalanel yab'ixal Jesús chi' d'a masanil eb' van stařvan scolchajel chořab' Jerusalén chi'.

Ayic ix paxta eb' d'a Nazaret

³⁹ Ayic ix lajvi sc'anab'ajan juntzař sleyal alb'ilcan yuj Dios Cajal eb', ix pax eb' d'a schořab' scuch Nazaret, aton jun ay d'a yol yic Galilea. ⁴⁰ Axo jun unin chi', ipan yel q'uinal d'ay, van sq'uib'i, van sjelanb'i, ay val och svach'c'olal Dios d'ay.

A ix c'och Jesús d'a stemplo Dios

⁴¹ A viř tz'alji smamac Jesús chi' yed' ix snun, junjun ab'il xid'ec' eb' d'a Jerusalén yuj q'uiř yic snajicoti tas aj yelnaccot eb' israel d'a Egipto. ⁴² Axo ix tz'acvi slajchavil ab'il sq'uinal Jesús, ix b'atxi eb' d'a Jerusalén d'a q'uiř chi' ichataxon sleyal. ⁴³ Ayic ix lajvi jun q'uiř chi', ix paxta eb'. Axo yune' quelem Jesús, ix can d'a Jerusalén, max snalaj ix snun yed' viřtaj José tato ix cani. ⁴⁴ A snaan eb' to tzac'an yed' juntzařxo eb' tzijtum anima. Yuj chi', jun c'ual ix b'ey eb'. Axo ix sayanec' eb' d'a scal eb' sc'ab' yoc yed' eb' yamigo, ⁴⁵ malaj. Yuj chi', ix meltajxi eb' d'a Jerusalén chi' sayxi.

⁴⁶ Ato d'a schab'jial ix ilchaj yuj eb' d'a yamaq'uil stemplo Dios, c'ojanem d'a scal juntzař eb' viř c'ayb'um d'a ley Moisés, van smaclan yab'i tas syal eb' viř, sc'anb'anpax yab' d'a eb' viř. ⁴⁷ Masanil eb' ix ab'an sloloni, ix te och q'uelan eb', yujto te řican, te jelan pax spacani. ⁴⁸ Axo ix yilan eb' smam snun chi', ix te sat sc'ool eb'. Axo ix snun chi' ix alani:

—Ach vune', řtas yuj icha tic tzoř utej? A viř a mam tic yed' in, te ilc'olal caji, van ach co sayaneq'ui, xchi ix d'ay.

⁴⁹ Ix tac'vi Jesús d'a ix icha tic:

—řTas yuj tzin e sayeq'ui? řTom mař eyojtacoc to yovalil a smunlajel in Mam tzul in b'o'o? xchi.

⁵⁰ Palta maj nachajel-laj yuj eb' tas ix yala'.

⁵¹ Ichato chi' ix paxta yed' eb' d'a Nazaret, ix sc'anab'ajan tas ix yal eb'. Axo ix snun chi', ix can juntzař chi' d'a spensar ix, ix ste naub'tařian ix. ⁵² Vanņej

sq'uib' Jesús chi', ipan yaj spensar. Stzalaj val Dios yed'oc, stzalaj pax eb' anima yed'oc.

3

Ix yalel slolonel Dios viñaj Juan (Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹⁻² A viñaj Juan yuninal viñaj Zacarías, ayec' viñ d'a tz'inan luum. Ata' ix yal Dios tas ol yal viñ d'a eb' anima. A jun tic ujinac ayic 15 ab'ilxo yoch viñaj Tiberio yajalil, ayic ayoch viñaj Poncio Pilato gubernadoral d'a Judea, axo viñaj Herodes ayoch gubernadoral d'a Galilea. Axo viñaj Felipe yuc'tac viñaj Herodes chi', ayoch gubernadoral d'a Iturea yed' d'a Traconite. Axo viñaj Lisaniás ayoch gubernadoral d'a Abilinia. Axo eb' viñ sat sacerdote, aton viñaj Anás yed' viñaj Caifás. ³ A d'a jun tiempoal chi', ix schael yich viñaj Juan chi' yec' d'a masanil juntzañ lugar ay d'a slac'anil sti' a' Jordán. Ix laj yalan viñ d'a eb' anima to syac' bautizar sb'a eb', snaan sb'a eb' yic tz'ac'ji lajvoc smul eb'. ⁴ Icha chi' ix aj yelc'och tas tz'ib'ab'ilcan yuj viñaj Isaiás schecab' Dios, ayic yalannaccan yab'ixal viñaj Juan chi' viñ icha tic:

Ay jun d'a tz'inan luum, ol yal icha tic: Icha tz'aj sb'o b'e ayic sjavi junoc yajal, icha chi' tzeyutej e b'oan e b'eyb'al, yujto ol javoc viñ Cajal.

⁵ Masanil ch'olquixtac ol laj pañanb'oc. Masanil lum vitz yed' lum tzalan ol parilajoc. Axo juntzañ b'e cumquiltac ol tojlob'oc yed' juntzañ amquiltac tojolxoñej ol ajoc.

⁶ A junjun choñab' ol ilanoc to ay colnab'il syac' Dios, xchicani.

⁷ Ayic ix javi eb' anima d'a viñaj Juan chi' yic tz'ac'ji bautizar eb' yuj viñ, ix yalan viñ d'a eb':

—A ex tic, te jelan ex d'a chucal icha noc' chan. ¿Mach ix alan d'ayex tato ol yal e colan e b'a d'a jun nivan yaelal van sjavi yuj yoval sc'ol Dios? ⁸ Tato tze na e b'a d'a e mul, yovalil vach' tzeyutej e b'eyb'al, yic scheclajeli to yel ix e na e b'a. Mañ eyal icha tic: Malaj pena, yirñtiloñcan viñaj Abraham, mañ xe chioc. Yujto a in tic sval d'ayex, tato sgana Dios, syal yoch juntzañ q'uen q'ueen tic yirñtiloc viñaj Abraham chi' e q'uexuloc. ⁹ A jun nivan yaelal ol javoc, lajan icha junoc viñ lista yaj yed' sch'acab' d'a yich juntzañ te' avb'en te'. Jantacñej te' chuclaj sat syac'a, ol laj sch'aqueñ te' viñ. Ol syumanb'at te' viñ d'a cal c'ac', xchi viñaj Juan chi' d'a eb'.

¹⁰ —¿Tas vach' sco c'ulej jun? xchi eb' d'a viñ.

¹¹ —A eb' ay chab'oc scamix, yac'ocab' junoc eb' d'a eb' malaj yico'. A eb' ay tas sva'a, spucocab' ec' eb' d'a eb' malaj yico', xchi viñ d'a eb'.

¹² Ix c'och pax juntzañ eb' tecumel alcabar yic syac'an bautizar sb'a eb'. Ix sc'anb'an eb' d'a viñ:

—Ach co c'ayb'umal, ¿tas vach' sco c'ulej? xchi eb'.

¹³ —Ayic tze c'ananel stumin eb' anima, mañ e c'an jab'ocxo d'a yib'añ icha syal ley, xchi viñ d'a eb'.

¹⁴ Ay pax eb' soldado ix c'anb'an d'a viñ:

—A oñxo pax tic, ¿tas sco c'ulej? xchi eb'.

—Mañ e xib'tej eb' anima yuj eyesanoch junoc tas d'a yib'añ yic tzeyiq'uec' junoc tas d'a eb'. Schaocab' e c'ool ichataxon e tojol, xchi viñ d'a eb'.

¹⁵ Ay eb' anima chi' ix naub'tañani, ix sc'anb'an eb' tato a viñaj Juan chi' aton Cristo. ¹⁶ Palta ix yalan viñ d'a eb' smasanil:

—Val yel, a in tic tzex vac' bautizar d'a a a', palta ay junxo toto ol javoc. A' ol ac'anoch Yespíritu Dios d'ayex, icha c'ac' ol em d'a eyib'añ. Ichato ol ex ac'joc bautizar yuuj. A jun chi' ec'to yopisio d'a vichañ. Mañ in mojoc svac' servil, vach'chom torñej tzin tij sch'añal xañab'. ¹⁷ A jun chi' lajan icha junoc

viñ schayej strigo, tz'el smatz'il d'a scal. Slajvi schayan ixim, syac'ancanem ixim d'a yol yed'tal. Axo smatz'il ixim tz'elcani, slañcanb'at viñ d'a yib'ari jun c'ac' malaj b'aq'uiñ stupi, xchi viñtaj Juan chi'.

¹⁸Tzijtumto juntzañxo c'ayb'ub'al icha juntzañ tic ix yalel viñ d'a eb' anima chi', ix yalanpax vach' ab'ix viñ d'a eb'. ¹⁹A viñ ix cachenpax viñtaj Herodes, viñ ayoch gobernadoral, yujto ix yic' ix smu' viñ scuchan Herodías. Ix scachanpax viñ yuj juntzañxo chucal sc'ulej. ²⁰Palta a viñtaj Herodes chi' maj sc'anab'ajej viñ tas ix alji d'ay. Ay junxo chucal ix sc'ulej viñ yujto ix yac'och viñtaj Juan chi' viñ d'a preso.

Ix ac'ji bautizar Jesús
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹Ayic mantzac och viñtaj Juan chi' d'a preso, van yac'an bautizar eb' anima viñ, ix yac' pax bautizar Jesús viñ. Yacb'an van slesalvi Jesús, ix jacvi satchaañ. ²²Axo Yespíritu Dios ix emul d'a yib'ari icha noc' paramuch. Ix yab'an yoch jun lolonel d'a satchaañ icha tic:

—A ach tic, Vuninal ach, xajanab'il ach vuuj. Tzin tzalaj val ed'oc, xchi jun av chi'.

Eb' smam yicham Jesús
(Mt 1.1-17)

²³A Jesús ayxom 30 ab'iloc sq'uinal ayic ix syamanoch smunlaji. Tz'alji d'ay to yuninal viñtaj José. Aton sb'i smacañil eb' smam yicham tic: Schab'at d'a viñtaj Elí masanto slajvican c'och d'a viñtaj Adán. Viñtaj Elí, ²⁴viñtaj Matat, viñtaj Leví, viñtaj Melqui, viñtaj Jana, viñtaj José, ²⁵viñtaj Matatías, viñtaj Amós, viñtaj Nahum, viñtaj Esli, viñtaj Nagai, ²⁶viñtaj Maat, viñtaj Matatías, viñtaj Semei, viñtaj José, viñtaj Judá, ²⁷viñtaj Joana, viñtaj Resa, viñtaj Zorobabel, viñtaj Salatiel, viñtaj Neri, ²⁸viñtaj Melqui, viñtaj Adi, viñtaj Cosam, viñtaj Elmadam, viñtaj Er, ²⁹viñtaj Josué, viñtaj Eliezer, viñtaj Jorim, viñtaj Matat, ³⁰viñtaj Leví, viñtaj Simeón, viñtaj Judá, viñtaj José, viñtaj Jonam, viñtaj Eliaquim, ³¹viñtaj Melea, viñtaj Mainán, viñtaj Matata, viñtaj Natán, ³²viñtaj David, viñtaj Isaí, viñtaj Obed, viñtaj Booz, viñtaj Salmón, viñtaj Naasón, ³³viñtaj Aminadab, viñtaj Admin, viñtaj Aram, viñtaj Esrom, viñtaj Fares, viñtaj Judá, ³⁴viñtaj Jacob, viñtaj Isaac, viñtaj Abraham, viñtaj Taré, viñtaj Nacor, ³⁵viñtaj Serug, viñtaj Ragau, viñtaj Peleg, viñtaj Heber, viñtaj Sala, ³⁶viñtaj Cainán, viñtaj Arfaxad, viñtaj Sem, viñtaj Noé, viñtaj Lamec, ³⁷viñtaj Matusalén, viñtaj Enoc, viñtaj Jared, viñtaj Mahalaleel, viñtaj Cainán, ³⁸viñtaj Enós, viñtaj Set, viñtaj Adán. A viñtaj Adán chi', a Dios b'oannac viñ.

4

Ac'jinac proval Jesús yuj viñ diablo
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

¹A Jesús te ayoch Yespíritu Dios d'ay, ix el b'aj ayec' d'a a' nivan Jordán. Ix ic'jib'at yuj Espíritu chi' d'a tz'inan luum. ²40 c'ual ix ec' ta', axo viñ diablo ix c'och yac' proval. Maj valaj Jesús chi' d'a juntzañ c'ual chi', yuj chi' ix och svejel. ³Ix yalan viñ diablo chi' d'ay:

—Ina Yuninal ach Dios, al d'a jun q'ueen tic to tz'och panil, xchi viñ d'ay.

⁴Ix tac'vi Jesús d'a viñ:

—Syal d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcan icha tic: Mañ yujocñej tas svaji ay co q'uinal, xchi Slolonel chi', xchi d'a viñ. ⁵Ix lajvi chi', ix ic'jiq'ue Jesús d'a

jun nivan tzalan yuj viñ. Ix sch'oxan juntzañ nivac choñab' viñ d'a masanil yolyib'arñq'uinal tic d'a Jesús chi'. ⁶ Ix yalan viñ d'ay:

—Ol ach vac'och yajalil d'a masanil juntzañ choñab' tzin ch'ox tic d'ayach. Ol ach och b'eyumal yuy. A juntzañ tic d'a yol in c'ab' ay, svac'ñej d'a mach b'aj in gana svac'a'. ⁷ Tato tzach em cuman d'ayin, tzalan a b'a d'ayin, icñej yaj juntzañ tic smasanil, xchi viñ diablo chi' d'ay.

⁸ Axo ix yalan Jesús d'a viñ:

—Syal d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani: Añej d'a Dios Cajal tzeyal e b'a. Añej pax d'ay tzeyaqu'em e b'a, xchi d'a Slolonel chi', xchi d'a viñ.

⁹ Ix lajvi chi', ix ic'jixib'at Jesús yuj viñ diablo chi' d'a choñab' Jerusalén. Ix yic'anq'ue viñ d'a schon stemplo Dios, ix yalan viñ d'ay:

—Ina Yuninal ach Dios, emañ chennaj d'a sat luum chi', ¹⁰ yujto syal d'a Slolonel Dios chi':

Ol yal Dios d'a eb' yángel to tzach stañveje eb'.

¹¹ Ol ach quetzchajq'ue yuj eb', yic vach' mañ ol a tenoch oc d'a q'uen q'ueen, xchi Slolonel Dios chi', xchi viñ diablo chi'. ¹² Ix yalan Jesús d'a viñ:

—Tz'ib'yajpaxcani: Mañ eyac' proval Cajal, aton co Diosal, xchi d'a Slolonel Dios, xchi Jesús.

¹³ Yujto mañxa junocxo tas b'aj syal yac'ji proval Jesús yuj viñ diablo chi', yuj chi' ix actajcan yuj viñ junoc tiempoal.

Elnac yich smunlajel Jesús

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁴ Ix jax Jesús d'a Galilea, te ayoch spoder Yespíritu Dios d'ay. Ix laj ab'chaj yab'ixal d'a juntzañ lugar chi'. ¹⁵ Ix ec' sc'ayb'ej eb' anima d'a yoltac spatil culto. Masanil eb' ix alan vach' lolonel d'ay.

¹⁶ Ichato chi' ix c'och d'a choñab' Nazaret b'aj q'uib'nac. Axo d'a sc'ual syic' yip eb' israel, ix och d'a yol spatil culto ichataxon smodo. Ix q'ue liñan yic syavtan Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani. ^{4.16} ¹⁷ Yuj chi', ix ac'jib'at jun b'aj tz'ib'ab'ilcan Slolonel Dios chi' d'ay, aton tas tz'ib'ab'ilcan yuj viñtaj Isaías schecab' Dios. Ix xuyanb'ati, ix sayan b'aj syal icha tic:

¹⁸ A Yespíritu Dios Cajal ayoch d'ayin, yujto a' ac'jinac vopisio yic svalanel jun vach' ab'ix d'a eb' meb'a'. In scheccoti yic svac' snivanil sc'ool eb' ilc'olal yaji. Tzul val yab' eb' icha preso yaji chajtil tz'aj scolchaj eb'. In checjicot vac' b'oxoc eb' max uji yilani. Tzul vic'anel eb' ayoch tas d'a yib'añ d'a libre.

¹⁹ Añejtona' tzul valaneli to toxo sja stiempoal jun colnab'il syac' Dios Cajal. Icha chi' syal Slolonel Dios tic, xchi Jesús d'a eb'.

²⁰ Ix chulanxican jun b'aj tz'ib'ab'ilcan chi', ix yac'anxi d'a viñ sic'umal. Ichato chi' ix em c'ojan ^{4.20} sc'ayb'ej eb'. Axo masanil eb' ayoch d'a yol chi', ix te och q'uelan eb' d'ay. ²¹ Ix syamanoch sc'ayb'an eb', ix yalani:

—A val d'a jun c'ual tic, ix elc'och syal Slolonel Dios tic d'a eyichañ, xchi d'a eb'.

²² Masanil eb' ix te sat sc'ool yuj juntzañ lolonel vach' ix yal Jesús, yuj chi' ix yal vach' lolonel eb' d'ay. Ix laj sc'amb'an yab' junjun eb':

—¿Mañtoc a viñ tic yuninal viñtaj José? xchi eb'.

²³ Yuj chi' ix yal Jesús d'a eb':

—A ex ton tic ol eyal d'ayin: Ach arñtum, munil tzañteje a b'a. A tas a c'ulejñac d'a choñab' Capernaum, c'ulej pax d'a a choñab' tic quila', xe cham

d'ayin. ²⁴ Val yel sval d'ayex, malaj junoc schecab' Dios ay yelc'och d'a sat eb' yetchoñab'. ²⁵ Tze nacot yab'ixal viñaj Elías d'a peca', chajtíl ec'nac viñ. Nañal scharñil ab'il mañxo yac'nacoc riab'. Te nivan vejel janac d'a yib'arñ eb' anima smasanil. A d'a jun tiempoal chi', tzijtum eb' ix chamnac yetb'eyum ay d'a scal eb' quetisraelal. ²⁶ Palta mañoc d'a junoc eb' ix chi' checjinac'at viñaj Elías yuj co Mam Dios yic scolvaji. Añej d'a jun ix aj Sarepta d'a yol yic Sidón, añej ta' c'ochnac viñ. ²⁷ Añejtona', tze napaxcot yab'ixal jun viñ schecab' Dios scuchan Eliseo. Tzijtum eb' quetisraelal yamchajnac yuj jun yab'il scuch lepra. Palta malaj junoc eb' b'oxinac yuj viñaj Eliseo chi', añej jun viñ aj Siria scuchan Naamán, añej viñ b'oxinac yuj viñ, xchi Jesús d'a eb'. ²⁸ Axo eb' ayec' yed' ta', ayic ix yab'an eb', ix te cot yoval eb' smasanil d'ay. ²⁹ Yuj chi' ix laj q'ue vaan eb', ix spechanel eb' d'a stiel choñab', yujto a jun choñab' chi' d'a jolom tzalan ay, ata' ijan ix syumb'at eb' d'a sat c'acap. ³⁰ Palta axo Jesús b'eriej ix ec'b'at d'a scal eb', ix b'ati.

Ix b'oxi sc'ool jun viñ ayoch enemigo d'ay

(Mr 1.21-28)

³¹ Ichato chi', ix emta Jesús d'a choñab' Capernaum d'a yol yic Galilea. Ata' ix sc'ayb'ej eb' anima d'a sc'ual ic'oj ip. ³² Ix te sat sc'ool eb' yab'an juntzañ c'ayb'ub'al chi', yujto ayic ix yalaneli, ix checlaji to te ay yopisio yuj Dios.

³³ A d'a yol spatil culto ay jun viñ ayoch enemigo d'ay. Ix el yav jun enemigo chi'.

³⁴ —Ach Jesús aj Nazaret. ¿Tas yuj tzac'och a b'a qued'oc? ¿Tom tzach javi oñ a sateli? Vojtac ach, a ach tic sic'b'il ach el yuj Dios, xchi jun enemigo chi'.

³⁵ Axo Jesús ix tuman jun enemigo chi', ix yalan d'ay:

—Tz'in xa chi, actejcan jun viñ tic, xchi d'ay. Ix lajviñej chi', ix syuman telvoc jun viñ b'aj ayoch chi', ix eli, maj lajvoclaj viñ yuuj. ³⁶ Masanil eb' anima ayec' ta', ix te sat sc'ol eb' yuuj, ix laj yalan junjun eb':

—¿Tastaxlaj yaj juntzañ slolonel jun viñ tic? A slolonel viñ tic sch'oxaneli to ay spoder schecanel juntzañ enemigo tic, tz'el eb' b'ian, xchi eb'.

³⁷ Ix laj el yab'ixal Jesús d'a juntzañ lugar ay d'a slac'anil chi'.

Ix laj b'oxi sc'ol eb' penaay yuj Jesús

(Mt 8.14-17; Mr 1.29-34)

³⁸ Axo ix elta Jesús d'a yol spatil culto, ix c'och d'a spat viñaj Simón. A ix sñi' viñaj Simón chi', te penaay ix yuj c'ac'al yab'il. Ix tevi eb' d'a Jesús yuj ix.

³⁹ Ix snitzanb'at sb'a Jesús chi' b'aj jichanec' ix chi', ix scachanoch vaan jun ilya chi'. Ix el jun c'ac'al yab'il chi' d'a ix. Junanto rato chi' ix q'ue vaan ix, ix c'atc'ajcot eb' yuj ix.

⁴⁰ Axo d'a yemc'ualil, masanil juntzañ eb' penaay ix ic'jicot d'a Jesús. Ch'occh'oc ilyail tz'ic'an eb'. Ix yac'anec' sc'ab' d'a yib'arñ eb', ix laj b'oxican eb'. ⁴¹ Tzijtum eb' anima b'aj ix laj el eb' enemigo, ix laj el yav eb', ix yalan eb':

—A ach tic Yuninal ach Dios, xchi eb' d'ay.

Palta axo Jesús ix cachan eb' enemigo chi', maj schalaj lolon eb', yujto ojtabab'il yuj eb' to Cristo.

Ix yalel slolonel Dios Jesús d'a Galilea

(Mr 1.35-39)

⁴² Ayic van sacb'i, ix b'at Jesús d'a stiel choñab' b'aj tz'inan. Axo eb' anima, van sayjiec' yuj eb', ix c'och eb' b'aj ayec' chi'. Sgana eb' maj b'atlaj Jesús chi', ⁴³ palta ix yalan d'a eb':

—Yovalil ol b'at val pax el yab'ixal d'a juntzarixo choñab', yic syab' eb' chajtil tz'aj yoch eb' d'a yol sc'ab' Dios. Yuj chi' in checjicoti, xchi d'a eb'.

⁴⁴ Ix ec'ñej Jesús d'a voltac spatil culto d'a yol yic Judea. Ix yalanel slolonel Dios.

5

Tzjitzum noc' chay ix yamchaji (Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ A junel ayec' Jesús d'a sti' a' ñajab' Genesaret.^{5.1} Tzjitzum anima ix c'och d'ay, ix te vitz'c'aj yuj eb' yujto snib'ej eb' syab' slolonel Dios. ² Ix yilani ayec' chab' yunetac barco d'a sti' a', malaj mach ayoch d'a a yool, yujto ix elta juntzarñ eb' yamum chay d'a yol te', van sjuc'anel schimpa eb', yic syamlab' chay chi'.

³ Yuj chi' ix och Jesús d'a yol jun te' barco chi', aton te' yic viñaj Simón. Ix yalan d'a viñ to snitzoch jab'oc te' viñ d'a yol a'. Ix lajvi chi' ix em c'ojan d'a yol te', ix och ijan sc'ayb'an eb' anima chi' d'a sti' a'. ⁴ Ix lajvi sc'ayb'an eb', ix yalanpax d'a viñaj Simón chi':

—Coyec yed' te' e barco tic b'aj te jul a', ata' ol eyaq'uem e chimpa, xchi Jesús chi'.

⁵ —Ach co C'ayb'umal, jun ac'val ix cac'lej co yaman noc' q'uiq'ui, malaj val junoc noc' ix quic'a'. Palta yujñej to a ach tzala', ol b'at caq'uem co chimpa tic junelxo, xchi viñaj Simón chi' d'ay.

⁶ Axo yic ix yac'anem eb', mañixo jantacoc noc' ix yamchaji. A schimpa eb' chi' ijan ix ñic'chajb'ati. ⁷ Ix sb'echc'ab'ancot juntzarixo eb' yetb'eyum eb' d'a junxo barco yic tz'och eb' yed' eb'. Ix javi eb', ix b'ud'ji chab' te' barco chi'. Ijan ix b'at te' d'a yol a' yuj yalil noc'. ⁸ Axo ix yilan jun chi' viñaj Simón Pedro chi', ix em cuman viñ d'a yichañ Jesús, ix yalan viñ d'ay:

—Mamin, ma max ach el d'a in tz'ey, yujto a in tic, te chuc in, xchi viñ.

⁹ Icha chi' ix yutej viñ yalani, yujto ix te sat sc'ol viñ yed' juntzarñ eb' yetb'eyum yuj juntzarñ noc' tzjitzumal chay ix syam eb' chi'. ¹⁰ Añejtona' viñaj Jacobo yed' viñaj Juan, aton eb' viñ yuninal viñaj Zebedeo, ix te sat sc'ol eb' viñ. Yetyamum chayil sb'a eb' viñ yed' viñaj Simón chi'. Ix yalan Jesús d'a viñaj Simón chi':

—Mañ ach xivoc. Icha tzutej a yaman noc' chay tic, icha chi' ol utoc ic'ancot eb' anima d'ayin, xchi d'a viñ.

¹¹ Axo ix elc'och juntzarñ barco chi' d'a sti' a', ix yactancan juntzarñ syamc'ab' eb' chi', ix och tzac'an eb' yuj Jesús.

B'oxinac sc'ool jun viñ penaay yuj lepra (Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² A junel ayec' Jesús d'a jun choñab', ix c'och jun viñ d'ay, ayq'ue yab'il lepra d'a snivanil viñ smasanil. A ix yilanoch Jesús chi' viñ, ix em cumnaj viñ, ix em ñojnaj viñ d'a sat luum, ix yalan viñ d'ay:

—Mamin, ta syal a c'ool tzin a b'oxicani, xchi viñ.

¹³ Axo Jesús ix yamlan viñ, ix yalani:

—In gana sb'oxican a c'ool, xchi d'a viñ. Ayic ix yalan Jesús icha chi', ix el jun yab'il chi' d'a viñ. ¹⁴ Ix lajvi chi', ix cham val yalan d'a viñ:

—Ayta b'aj tzal jun tic. Palta ixic, b'at ch'ox a b'a d'a viñ sacerdote. B'at ac'an jun silab' d'a Dios, icha yalnaccan viñaj Moisés, yic tz'ilji to ach b'oxi, xchi Jesús chi' d'a viñ.

¹⁵ A yab'ixal Jesús chi', ix pucaxrēj d'a scal eb' anima. Tzijtum eb' ix smolb'ej sb'a yic syab' eb' tas syala', yic sb'oxican sc'ol eb' yuuj. ¹⁶ Ix yiq'uel sb'a d'a scal eb', ix b'at lesal b'aj malaj eb' anima.

B'oxinac sc'ool jun viñ sich'inaquel
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ D'a jun c'u van sc'ayb'an eb' anima Jesús, c'ojc'umb'a juntzañ eb' fariseo yed' pax eb' c'ayb'um d'a ley Moisés. A d'a junjun choñab' d'a yol yic Galilea yed' d'a yol yic Judea ix laj cot eb'. Ay pax eb' ix cot d'a Jerusalén. Axo Jesús ix checlajel spoder Dios d'ay, ayic ix yac'an b'oxoc sc'ol eb' penaay. ¹⁸ Ichato chi' ix c'och juntzañ eb' viñ, b'achb'il jun viñ sich'inaquel yuj eb' viñ yed' svaynub'. Sgana eb' viñ tz'och d'a yol pat syac'anoch eb' viñ d'a yichañ Jesús. ¹⁹ Palta maj ilchajlay yuj eb' viñ b'aj tz'ochi yujto te vitz'an yuj eb' anima. Yuj chi' ix q'ue eb' viñ d'a spañanil yib'añ jun pat chi', ix yolan yib'añ pat chi' eb' viñ, ix yac'anemta viñ penaay chi' eb' viñ yed' svaynub' d'a scal eb' anima d'a yichañ Jesús chi'. ²⁰ Axo ix yilan Jesús chi' to ix yac'och sc'ool eb' viñ d'ay, yuj chi' ix yalan d'a viñ penaay chi':

—Ach anima, toxo ix ac'ji lajvoc a mul, xchi d'a viñ.

²¹ Yuj chi', axo eb' c'ayb'um d'a ley Moisés yed' eb' fariseo, ix och ijan eb' snaub'tañani: ¿Tas yaj jun viñ tic? Van sb'uchvaj viñ d'a Dios. Malaj junoc mach syal yac'an lajvoc mul, añej Dios, xchi eb' d'a spensar.

²² Palta a Jesús yojtaxo tas van snaan eb' chi', yuj chi' ix yalan d'a eb':

—¿Tas yuj tze naub'tañej jun tic? ²³ ¿Tas junoc secojtac calan tze na'a? ¿A a mul toxo ix ac'ji lajvoc, xco chama, ma: Q'ueañ vaan, b'eyañ, mato xco chi? ²⁴ A ticnaic, ol in ch'ox d'ayex to a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animal tic, ay vopisio vac'an lajvoc smul eb' anima ay d'a yolyib'añq'uinal tic.

Ix yalan Jesús d'a viñ sich'inaquel chi':

—A in tic sval d'ayach, q'ueañ vaan, ic'chaañ a vaynub' tic, ixic d'a a pat, xchi d'a viñ.

²⁵ D'a jun rato chi', ix q'ue vaan viñ sich'inaquel chi' d'a yichañ eb'. Ix yic'ancharañ svaynub' viñ b'aj jichan ec' chi'. Ix pax viñ d'a spat, ix yalan vach' lolonel viñ d'a Dios. ²⁶ Ix laj och q'uelan eb' smasanil ix laj yalan vach' lolonel eb' d'a Dios, ix te sat sc'ol eb', yuj chi' ix laj yal eb':

—Ix te sat co c'ool quilan juntzañ tic, xchi eb'.

Ix avtaj viñaj Leví yuj Jesús
(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Ix lajvi chi', ix elta Jesús, ix yilan jun viñ tecumel alcabar scuchan Leví,^{5.27} c'ojanec' viñ b'aj stequel alcabar chi'. Ix yalan Jesús d'a viñ:

—Ocharñ in c'ayb'umoc, xchi.

²⁸ Ix q'ue vaan viñ, ix yactancan smasanil, ix och viñ sc'ayb'umoc Jesús chi'.

²⁹ Ichato chi', ix och jun nivan vael d'a spat viñ yic sva Jesús yed'oc. Tzijtum eb' viñ tecumel alcabar yed' juntzañxo eb' anima ix och yed' eb' d'a mexa. ³⁰ Axo eb' viñ fariseo yed' eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés chi', ix och ijan eb' viñ yalan d'a eb' sc'ayb'um Jesús chi' icha tic:

—¿Tas yuj tzex va'i, tzeyuc'an a' yed' juntzañ eb' viñ tecumel alcabar tic yed' eb' chuc sb'eyb'al tic? xchi eb' viñ d'a eb'.

³¹ Yuj chi', ix yal Jesús d'a eb' viñ:

—Q'uinaloc ay junoc viñ añtum ticnaic. A eb' vach' sc'ool, ¿tom ay tz'och viñ yuj eb'? Añej eb' penaay ay tz'och viñ yuuj. ³² Mañ yujoc vavtan eb' toxon

vach' sb'eyb'al snaani, in javi. Palta yuj vavtan eb' yojtac to chuc sb'eyb'al, yic vach' sna sb'a eb' yuj smul, xchi d'a eb' viñ.

Max schalaj sb'a jun icham b'eyb'al yed' jun ac' c'ayb'ub'la
(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Ix lajvi chi', ix yalan eb' viñ d'a Jesús:

—A eb' sc'ayb'um viñaj Juan, viñ tz'ac'an bautizar yed' eb' sc'ayb'um eb' viñ fariseo, tzijtum el tz'och eb' d'a tze'ojc'olal, slesalvi eb'. Palta axo eb' a c'ayb'um tic, ¿tas yuj arñej vael syac' eb'? xchi eb' viñ d'ay.

³⁴ Ix yalan Jesús d'a eb' viñ:

—Q'uinaloc ay junoc nupnajej, ¿tom syal eyac'anoch eb' avtab'il d'a nupnajej chi' d'a tze'ojc'olal yacb'an aytoec' viñ van yoch yetb'eyum chi' yed' eb'? ³⁵ Palta ol ja sc'ual ol ic'joc el viñ d'a scal eb', ichato chi' ol och eb' d'a tze'ojc'olal, xchi d'a eb' viñ.

³⁶ Ix lajvi chi', ix yalanxi junxo ab'ix tic d'a eb' viñ:

—Malaj junoc oñ ay junoc ac' pichul sco rñiq'uelta jab'oc, sca'c'anoch snipulo tze'ojc'olal yac' pichul. Tato icha chi' scutej, tz'ixtaxel jun ac'to chi'. Arñejtona', tz'ixtax pax el jun c'a pichul chi' yuj jun ac'to chi'. ³⁷ Ol val junxo ch'oxnab'il: Max yal-laj yac'chajem vino manto sipji d'a yol junoc noc' c'a tz'um yed'tal vino, ^{5.37} tato icha chi', sñic'chaj jun tz'uum chi' yuj vino chi', tz'ixtax scha macañil. ³⁸ Yuj chi', a d'a yol noc' ac' tz'uum tze'yaqu'em vino manto sipji, icha chi' vach' ol can schab'il. ³⁹ Arñejtona', tato ay eb' arñejta' tzato uc'an peca' vino, axo jun vino toto sb'oi, malaj yelc'och d'a sat eb'. Syalan eb': A jun peca' vino tic, más vach', xchi eb', xchi Jesús.

6

Yalnac Jesús yuj sc'ual ic'oj ip
(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ A d'a jun sc'ual ic'oj ip ix ec' Jesús d'a jun b'e d'a scal juntzañ ixim trigo yed' eb' sc'ayb'um. Axo eb' sc'ayb'um chi', ix sc'utzelta sjolom ixim eb', ix svuchanel ixim eb', ix sc'uxan ixim eb'. ² Axo juntzañ eb' fariseo ix c'anb'an d'a eb':

—¿Tas yuj tze c'ulej junoc tas to mañ smojoc sc'ulaj d'a sc'ual ic'oj ip? xchi eb' viñ.

³ Ix tac'vi Jesús d'a eb' viñ icha tic:

—¿Tom manta b'aj tzeyila' tas sc'ulejnac viñaj David yed' eb' ajun yed'oc ayic yochnac svejel eb' jun el? ⁴ Xid'naquec' viñ d'a scajnub' Dios, svanac juntzañ ixim pan viñ yicñej Dios yaji, yac'annac pax ixim viñ d'a eb' ajun yed'oc. A juntzañ pan chi', arñej eb' viñ sacerdote ay yalan yic svaani, palta maj ochlaj smul viñaj David yed' eb' ajun yed' chi', xchi d'a eb' viñ.

⁵ Ix yalanxi d'a eb' viñ:

—A in tic Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail, yuj chi' syal valani tas smoj sco c'ulej d'a sc'ual ic'oj ip.

A jun viñ sich'inaquel sc'ab'
(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ D'a junxo sc'ual ic'oj ip, ix och Jesús d'a yol spatil culto, ix och ijan sc'ayb'an eb'. Ata' ay jun viñ sich'inaquel svach' c'ab'. ⁷ Axo eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés yed' eb' viñ fariseo, van smaclan eb' viñ yila' tato ol b'oxoc sc'ab' jun viñ chi' yuj Jesús d'a sc'ual ic'oj ip chi', yic vach' syac'och eb' viñ d'a

yib'añ. ⁸ Palta axo Jesús, yojtacxo tas van snaan eb' viñ, yuj chi' ix yalan d'a viñ sich'inaquel sc'ab' chi':

—Q'ueañ liñan d'a co cal tic, xchi d'a viñ. Ix q'ue liñan viñ b'ian. ⁹ Ix yalan Jesús d'a eb' smasanil:

—Tzin c'anb'ej d'ayex: ¿Tas junoc smoj co c'ulan d'a sc'ual ic'oj ip? ¿Tzam yal co c'ulan juntzañ tas vach', mato a juntzañ chucal? ¿Tzam yal co colan junoc penaay, mato vach' sco mac'chamoc? xchi d'a eb'.

¹⁰ Ix lajvi chi', ix och q'uelan Jesús d'a eb' oyanec' chi', ix yalan d'a viñ penaay chi':

—Aq'uel lian a c'ab' chi', xchi d'a viñ.

Ix slianel sc'ab' viñ chi', ix b'oxican viñ. ¹¹ Axo eb' viñ c'ayb'um d'a ley chi' yed' eb' viñ fariseo, ix te cot yoval eb' viñ, ix och ijan eb' viñ sc'anb'an d'ay junjun tas vach' syutej eb' viñ yic'ancot d'a yib'añ Jesús chi'.

A Jesús ix sic'anel eb' lajchavañ sc'ayb'um

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² A d'a juntzañ c'ual chi', ix b'at Jesús d'a jun tzalan lesal. Jun ac'val ix lesalvi d'a Dios. ¹³ Axo ix sach'i ix sic'anel eb' viñ sc'ayb'um, ix sic'anelta lajchavañ eb' viñ. A eb' viñ chi', ix yac'och schecab'oc. ¹⁴ Aton eb' viñ tic: Viñaj Simón, scuchan pax Pedro yuj Jesús, viñaj Andrés yuc'tac viñaj Simón chi', viñaj Jacobo, viñaj Juan, viñaj Felipe yed' viñaj Bartolomé. ¹⁵ Viñaj Mateo, viñaj Tomás, viñaj Jacobo yuninal viñaj Alfeo, viñaj Simón tz'alji pax Zeloteal. ¹⁶ Viñaj Judas, yuc'tac viñaj Jacobo yed' viñaj Judas aj Queriot, aton viñ ac'jinacoch Jesús d'a yol sc'ab' chamel d'a slajvub'alxo. Aton eb' viñ tic ix siq'uelta Jesús, yic tz'och eb' viñ schecab'oc.

Tzjijum eb' anima ix sc'ayb'ej Jesús

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Ix emixta Jesús yed' eb' sc'ayb'um d'a jun tzalan chi', ix och vaan d'a jun ac'lic. Ata' ix smolb'ej sb'a jantac eb' anima tzac'anoch yuuj, yed' pax eb' cotnac d'a yol yic Judea, d'a choñab' Jerusalén yed' d'a stitac a' mar d'a yol yic Tiro yed' Sidón. Ix javi eb' smaclej yab' tas syal Jesús chi', yic sb'oxipaxcan eb' penaay. ¹⁸ A eb' tz'ixtaj yuj eb' enemigo, ix b'oxipaxcan eb'. ¹⁹ Masanil eb' sgana syamlan Jesús, yujto sb'oxican sc'ool eb' smasanil yuj spoder.

Eb' vach' yico' yed' eb' chuc yico'

(Mt 5.1-12)

²⁰ Axo Jesús ix ec' q'ueleloc d'a eb' sc'ayb'um, ix yalan d'a eb' icha tic:

—A ex meb'a' ex, te vach' eyico', yujto ayexxo och d'a yol sc'ab' Dios.

²¹ A ex ay e vejel ticnaic, te vach' eyico', yujto ol ex b'ud'jocanoc.

A ex tzex oq'ui, te vach' eyico' yujto slajvi chi' ol ex tzevajoc.

²² Vujñej a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ol chichon sc'ool eb' anima d'ayex, ol ex spechelta eb' d'a scal, ol ex sb'uchan eb'. Te chuc ol yal eb' d'a e patic vuuj. Palta ayic ol ex yutan eb' icha chi', te vach' eyico'. ²³ Tzex te q'uechaañ, tzex te tzalaji, yujto te nivan spac ol e cha d'a satchaañ, yujto icha chi' utab'il eb' schecab' Dios d'a peca' yuj smam yicham eb' anima tic.

²⁴ Ob'iltac ex b'eyum ex, yujto toxo ix eyil svach'il d'a tic.

²⁵ A ex b'ud'anñej e c'ool ticnaic, te chuc eyico', yujto ol ja jun tiempoal ol te och e vejel.

Ob'iltac ex, mach ex tzex tzevaji, ol ex oc' pax yuj cusc'olal.

²⁶ Ayic syalan eb' anima smasanil to vach' ex, te chuc eyico', yujto icha chi' ix utaj eb' ix yaloch sb'a schecab'oc Dios d'a peca' yuj eb' smam yicham eb' anima tic.

*Sco xajanej eb' cajc'ool**(Mt 5.38-48; 7.12)*

²⁷ Palta a exxo tzeyab' tas sval tic, sval d'ayex: Xajanejec eb' eyajc'ool, vach' tzeyutej e b'a d'a eb' tzex chacaneli. ²⁸ Tato ay eb' sc'anancot yaelal d'a eyib'arı, a exxo, a svach'olal Dios tze c'ancot d'a yib'arı eb'. Tato ay eb' tzex b'uchani, tzex lesalvi yuj eb'. ²⁹ Tato ay eb' stz'itanb'at junoc spac'ul e ti', meltzitejeb'at junxo pac'arı d'a eb'. Tato ay eb' tz'ic'anec' e chumpa, aq'uec pax b'at e camix d'a eb'. ³⁰ Tato ay eb' sc'anan junoc tas d'ayex, tzeyac'riej d'a eb'. Tato ay eb' tz'ic'anec' junoc tas eyico', mařıxo e c'anxi meltzaj d'a eb'. ³¹ Tato tze nib'ej vach' syutej sb'a eb' eyetanimail d'ayex, icha pax chi' tzeyutej e b'a d'a eb'.

³² Tato ařej eb' anima xajan ex yuuj tze xajanej, ¿b'aja svach'il jun tze c'ulej chi'? Ařej eb' chuc icha pax chi' syutej sb'a eb'. ³³ Tato ařej eb' vach' syutej sb'a d'ayex b'aj vach' tzeyutej e b'a, ¿b'aja svach'il jun tze c'ulej chi'? Ařej eb' chuc icha pax chi' sc'ulej eb'. ³⁴ Tato ay eb' sc'anan sq'uej junoc tas d'ayex, tato ařej d'a eb' syal yac'anxi d'ayex, ařej d'a eb' tzeyac'a' ¿tom vach' tze c'ulej icha chi'? Icha chi' syutej sb'a eb' chuc yac'an junoc tas majanil d'a eb' yetchual, yujto sna eb' to ol schapax tas eb' d'a eb'. ³⁵ Palta a ex tic, xajanejec eb' eyajc'ool, vach' tzeyutej e c'ool. Tato ay junoc tas tzeyac' majanil, mařı e na to ol tupjoc d'ayex. Tato icha chi' tzeyutej e b'a, nivan spac ol e cha'a. Ol checlajeloc to yuninal ex Dios nivan yelc'ochi, yujto ařej eb' icha chi' Dios chi', vach' syutej sb'a d'a eb' max yac' yuj diosal yed' pax d'a eb' chuc sc'ulej d'ay. ³⁶ Oc'ocab' e c'ool d'a eb' eyetanimail, icha tz'aj yoc' sc'ol Dios d'ayex.

*Mařı e ch'olb'itej tas yaj junocxo**(Mt 7.1-5)*

³⁷ Mařı e ch'olb'itej tas yaj junocxo mach, yuj chi' mařı ol ex sch'olb'itej pax Dios. Mařı eyac'b'at d'a yib'arı junocxo mach, yic vach' a Dios mařı ol ac'anb'at d'a eyib'arı. Tzeyac' nivanc'olal, tato icha chi', axo Dios ol ac'an lajvoc e mul. ³⁸ Aq'uec tas tz'och yuj junocxo mach. Axo Dios ol ac'anpax d'ayex. Icha junoc mucuc tz'och echlab'il, ste b'ud'ji, tenb'il tz'aji, mařıxa b'aj syal yem jab'ocxo, icha chi' ol yutoc Dios yac'an tastac d'ayex. Yujto icha tzeyutej eyac'an d'a eb' eyetanimail, icha pax chi' ol yutoc Dios yac'an d'ayex.

³⁹ Ix yal jun ch'oxnab'il tic Jesús:

—Q'uinaloc a junoc mach max uji yilani, a sch'oxan b'e d'a junocxo mach max uji pax yilani, tato icha chi', syetb'atejb'at sb'a eb' d'a junoc jul. ⁴⁰ Malaj junoc mach van sc'ayb'aji, ec'to d'a yichařı jun sc'ayb'umal chi', vach'chom ayic toxo ix yilel smasanil, lajan tz'aj yed' sc'ayb'umal chi'.

⁴¹ Q'uinaloc ay junoc eyetanimail, ayb'at jab'oc c'alem d'a yol sat, a exxo a junoc te' patzab'^{6.41} ayoch d'a yol e sat. Tato max eyila' to ayoch jun te' chi' d'a yol e sat, ¿tom ol yal eyilan jab' c'alem ayb'at d'a yol sat jun eyetanimail chi'? ⁴² Tato ayoch jun te' patzab' chi' d'a yol e sat, ¿tom smoj eyalan d'a junxo chi': Ina yajelta jab' c'alem d'a yol a sat chi', tzin nib'ej sviq'uelta d'ayach, tom xe chi' d'ay? Tato icha chi' tzeyutej eyalani, te chab' sat ex. Yovalil tze b'ab'laj iq'uejelta jun te' patzab' chi' d'a yol e sat. Ichato chi', syal eyic'anelta jab' c'alem d'a yic jun eyetanimail chi'.

*A te te' tz'ojtacajel yuj sat**(Mt 7.17-20; 12.34-35)*

⁴³ Malaj junoc te te' vach' chuclaj sat syac'a'. Malaj pax junoc te te' chuc vach' sat syac'a'. ⁴⁴ Yujto a sat junjun te', a tz'ac'an cojtaquejeli tas yaj junjun te'. Q'uinaloc ay junoc te' q'uiix, ¿tom higo sat te' syac'a'? Q'uinaloc ay junoc

te' mequix, ¿tom uva sat te' syac'a'? ⁴⁵ Icha pax chi' eb' anima vach', vach' tas syal eb', yujto a tas vach' sna eb'. A eb' anima chuc, chuc tas syal eb', yujto chuc tas sna eb'. A tas scala', a d'a co pensar scoti.

Chab'yich pat ayemi
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Tas yuj tzeyal d'ayin: Ach Mamin Vajal, xe chi, palta max e c'anab'ajej tas svala'? ⁴⁷ Ol val d'ayex chajtil yaj eb' sjavi d'ayin, syab'an in lolonel eb', sc'anab'ajan pax eb': ⁴⁸ Lajan eb' icha jun viñ ix sjuc yed'tal spat masanto ix c'och b'aj ay lum stzatzil. ^{6.48} Ichato chi' ix sb'oanq'ue spat viñ chi'. Axo ix javi a' nivac eluma' d'a jun pat chi', maj ib'xoclaj yuj a', yujto a d'a lum stzatzil ayem yich. ⁴⁹ Axo eb' tz'ab'an in lolonel, palta max sc'anab'ajej eb', lajan eb' icha jun viñ ix sb'oq'ue spat b'aj nab'a tza luum, mañ tzatzoclaj ix ajem yich. Axo yic ix javi a' nivac eluma' d'a jun pat chi', ix em lañajoc, mañxa jab'oc tas ix cani, xchi Jesús d'a eb'.

7

Ix b'oxi sc'ool jun viñ schecab' viñ yajal soldado
(Mt 8.5-13)

¹ Ayic ix lajvi sc'ayb'an eb' anima Jesús, ix c'och d'a choñab' Capernaum. ² Ata' ay jun viñ yajal soldado romano, ay jun viñ schecab' viñ te xajan yuuj, palta te penaay viñ, van scham viñ. ³ Ayic ix yab'an yab'ixal Jesús viñ, ix schecancot juntzañ eb' viñ ichamtaç vinac israel viñ, b'at yalan eb' viñ d'a Jesús yic scot yac' b'oxoc viñ schecab' viñ chi'. ⁴ Ayic ix ilchaj Jesús yuj eb' viñ, ix och ijan eb' viñ yalani:

—Smoj ton tza col viñ, ⁵ yujto xajan co choñab' tic yuj viñ. A viñ ix ac'an tumin ayic ix b'o spatil co culto.

⁶ Yuj chi', ix b'at Jesús yed' eb' viñ. Vanxo sc'och eb' d'a slac'anil spat viñ, axo viñ ix checancot juntzañ eb' yamigo yal d'a Jesús icha tic:

—Ix yalcot viñ yajal soldado icha tic: Mamin, mocab' ixtej a b'a a ja d'ayin, yujto mañ in mojoc tzach och d'a yol in pat. ⁷ Yuj chi' in q'uixvi ach in sayaneq'ui. Toñejocab' tzala', ol b'oxoc sc'ool viñ in checab' tic uuj. ⁸ Vojtac to a in tic ayin d'a yalañ smandar viñ tzin ac'an mandar, ay pax eb' soldado ayoch d'a yalañ in mandar. Tato sval d'a junoc: Ixic, ta xin xchi, sb'atñej. Svalanpax d'a junocxo: Cotañ, ta xin xchi, scotrñej. Tato tzin chec sc'ulej junoc tas junoc in checab', sc'ulejñej. Icha svutej vac'an mandar eb' chi', icha chi' tzutej ac'an mandar smasanil tas a ach tic, xchicot viñ, xchi eb'.

⁹ Ayic ix yab'an jun chi' Jesús, ix te sat sc'ool yuj viñ, ix och q'uelan d'a juntzañ eb' anima tzac'anoch yuuj, ix yalan d'a eb':

—Val yel, manta b'aj svil junoc d'a scal eb' quetisraelal tzin ac'anoch d'a sc'ool icha jun viñ tic, xchi Jesús.

¹⁰ Ayic ix jax eb' schecab' viñ yajal soldado chi', ix yilan eb' to vach'xo sc'ol viñ penaay chi'.

Pitzvinacxi jun viñ quelem

¹¹ Ix lajvi chi', ix b'at Jesús d'a jun choñab' scuch Nañ, tzijtum eb' sc'ayb'um ix b'at yed'oc yed' jantac pax eb' anima. ¹² Axo yic van sc'och eb' d'a jun choñab' chi', ix yilan eb', van b'at smucchaj jun chamnac. Tzijtum eb' ay d'a jun choñab' chi' ed'jinac. A viñ ix cham chi', aton jun pitañ yune' jun ix

chamnac yetb'eyum. ¹³ Ayic ix yilanoch ix snun viñ chamnac chi' Jesús, ix oc' sc'ol d'a ix, ix yalan d'a ix:

—Mañ ach oc'oc, xchi d'a ix.

¹⁴ Ix snitzanoch sb'a Jesús d'a stz'ey b'aj ayec' b'achan jun chamnac chi', ix yac'anec' sc'ab' d'a yib'ari. Ix och vaan eb' b'achjinac chi'. Ix yalan Jesús d'ay:

—Ach quelem, a in sval d'ayach: Q'ueari vaan, xchi.

¹⁵ Axo viñ quelem chi', ix q'uex c'ojan viñ, ix och ijan viñ sloloni. Axo Jesús ix ac'anxican viñ d'a ix snun chi'. ¹⁶ Ayic ix yilan jun chi' eb', ix xivq'ue eb', ix och ijan eb' yalan vach' lolonel d'a Dios, ix yalan eb':

—Ay jun schecab' Dios ix checlaj d'a co cal tic, te nivan yelc'ochi, xchi eb'. Ix yalanpax eb':

—Ix ja Dios ori scol a ori schoñab' ori tic, xchi eb'.

¹⁷ A d'a masanil yol yic Judea yed' d'a spatic yichari, ix ab'chaj tas ix sc'ulej Jesús.

A eb' schecab' viñaj Juan

(Mt 11.2-19)

¹⁸ A eb' sc'ayb'um viñaj Juan, viñ ac'jinac bautizar, xid' alan d'ay yuj jantacñej tas ix sc'ulej Jesús. Yuj chi', ix yavtancot chavari eb' sc'ayb'um viñ, ¹⁹ ix schecanb'at eb' viñ sc'anb'ej d'a Jesús tato a Cristo, mato ch'oc junocxo van stari van eb' sjavi. ²⁰ Yuj chi', ix c'och eb' d'ay. Ix yalan eb' icha tic:

—A viñaj Juan, viñ ac'jinac bautizar ori checancoti yic tzul co c'anb'ej d'ayach tato a ach tarivab'iltaxon a javi, mato ch'oc junocxo sco tarivej sjavi, xchi eb' d'ay.

²¹ A ix c'och eb', mañ jantacoc eb' penaay yuj juntzari ilya ix b'oxi sc'ol yuj Jesús. Ay eb' b'aj ix ic'juel juntzari eb' enemigo yed' pax eb' max uji yilani ix laj b'oxi yilan eb'. ²² Ix tac'vi Jesús d'a eb' schecab' viñaj Juan chi':

—Paxatec, ix alec d'a viñaj Juan chi' tas ix eyila', tas ix eyab'i. Alec d'a viñ to a eb' toxonton max uji yilani, vach'xo yilan eb'. A eb' max uji sb'eyi, sb'eyxi eb'. A eb' slaj c'a yuj yab'il lepra, ix b'oxi sc'ool eb'. A eb' max uji yab'ani, tzaxo yab' eb'. Ay eb' chamnac, ix pitzvixi. Axo d'a eb' meb'a' van yaljiel yab'ixal colnab'il. ²³ A eb' max somchajel spensar vuuj, vach' yic eb'. Icha chi' tzeyutej eyalan d'a viñ e c'ochi, xchi Jesús d'a eb'.

²⁴ Ayic toxo ix pax eb' schecab' viñaj Juan chi', ix och ijan Jesús yalan d'a eb' anima yuj viñ:

—¿Tas xid' eyilnac d'a tz'inan luum? ¿Tom a junoc te' aj tz'ib'xi yuj ic' xid' eyilnac? ²⁵ Tato malaj jun, ¿tas xid' eyilnac? ¿Mato a junoc anima te vach' spichul xid' eyilnac? Cojtac to a eb' vach' spichul chi' yed' eb' syac' sganá, ayec' eb' d'a spat eb' viñ yajal. ²⁶ Palta jun, ¿tas xid' eyilnac? ¿Tom xid' eyilnac jun viñ tz'alanel slolonel Dios? Yel, yalumel slolonel Dios yaj viñaj Juan chi'.

Palta mañocñej jun chi' yopisio viñ. ²⁷ Aton yab'ixal viñaj Juan chi' yalnaccan Dios d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcáni. Ayocto yalannaccan yuj viñ icha tic:

Ol in checb'at jun in checab', ol b'ab'lajb'at uuñ.

Icha tz'aj sb'o b'ei, icha chi' ol aj sb'o sb'eyb'al eb' anima yuuj, yic manto ach c'ochi, xchi d'a Slolonel chi'.

²⁸ Sval d'ayex to d'a scal eb' anima ay d'a yolyib'arñq'uinal tic, malaj junoc mach ec'alto d'a viñaj Juan chi'. Palta d'a scal eb' ayoch d'a yol sc'ab' Dios, vach'chom eb' malaj val yelc'ochi, ec'alto svach'il yic eb' d'a yichari viñaj Juan chi', xchi Jesús d'a eb'.

²⁹ A eb' anima smasanil yed' eb' tecumel alcabar, ayic ix yab'an eb' tas ix yal Jesús, ix yalan eb' to te yel syal Dios, yujto ac'b'il bautizar eb' yuj viñaj Juan chi'. ³⁰ Palta axo eb' viñ fariseo yed' eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés, mañ

ac'b'iloclaj bautizar eb' viñ yuj viñ, icha chi' ix aj sch'oxani to a tas sgana Dios d'a eb' viñ, malaj yelc'och d'a sat eb' viñ. ³¹ Yuj chi' ix yalan Jesús:

—¿Mach yed' ol in lajb'ej eb' anima d'a jun tiempoal tic? ¿Chajtíl yaj spensar eb' tze na'a? ³² Lajan eb' icha eb' unin stajni d'a mercado. Ay eb' tz'alan d'a eb' yetunilal: Ayic ix co pu'an co flauta, maj ex chañalvocla. Ayic ix oñ b'itan d'a cuseltaquil, maj ex oc'laj qued'oc, xchi eb'. Icha eb' unin malaj sgana d'a junoc tas chi', icha chi' eyaj a ex tic. ³³ Yujto ix ulec' viñaj Juan, maj valaj viñ, maj yuc'laj vino viñ d'a scal eb' yetanimail. A exxo ix eyala' to ayoch enemigo d'a viñ.

³⁴ A ticnaic in ja paxi, a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, tzin va'i, svuc'an a' d'a scal eb' quetanimail. Tzeyalanpaxi to b'uc'tzin in, uc'um in añ, svamigoan pax eb' tz'em d'a ajmulal yed' eb' viñ tecumel alcabar. ³⁵ Palta a eb' ay sjelanil Dios d'ay, scheclajel sjelanil eb' chi' d'a tastac sc'ulej, xchi Jesús d'a eb'.

Ayec' Jesús d'a spat jun viñ fariseo

³⁶ Ay jun viñ fariseo scuch Simón ix avtan Jesús d'a spat yic sva yed' viñ. Ix c'och d'a spat viñ, tz'eyan ix ajem d'a sat jun alañ lich'anem d'a sat luum yic vael. ³⁷ Ay jun ix ay d'a choñab' chi', ay specal to ajmul ix ix. Ix yab'an ix to ix c'och Jesús vael d'a spat viñ fariseo chi'. Yuj chi' ix c'och ix b'aj ay yoc Jesús, yed'nac jun alabastro^{7.37} ix, b'ud'an yuj jun yal suc'uq'ui sjab'. ³⁸ Ix och ijan ix yoq'ui, ix sb'icanel yoc chi' ix yed' yal sat. Axo d'a xil sjolom ix, ix suc tacjoc. Ix stz'ub'anelta yoc chi' ix, ix stob'anec' jun yal suc'uq'ui sjab' chi' ix d'a yoc Jesús chi'. ³⁹ Axo ix yilan viñ fariseo chi', ix snaan viñ: Tato yel schecab' Dios jun viñ tic, tzam nachajel yuj viñ to a jun ix ix van syaman yoc viñ tic, ajmul ix ix, xchi viñ d'a spensar. ⁴⁰ Yuj chi' ix yalan Jesús d'a viñ:

—Ach Simón, ay jun tas ol val d'ayach, xchi d'a viñ.

—Al d'ayin ach co C'ayb'umal, xchi viñ.

⁴¹ —Ay chavañ eb' viñ vinac ay smajan tumin d'a spatón. Ay jun viñ, 500 denario smajan viñ. Axo junxo viñ 50 denario ñej smajan viñ chi'. ⁴² Yujto maj tzac'van eb' viñ stupan sb'oc chi', yuj chi' toñej ix ac'ji lajvoc sb'oc eb' viñ yuj viñ ay yic q'uen tumin chi'. Al d'ayin, ¿mach junoc eb' viñ más val stzalaj yed' viñ ay yic q'uen tumin chi'? xchi d'a viñ.

⁴³ —A tzin na'a, a viñ más nivan yic ix ac'ji lajvoc chi', a viñ más val stzalaj yed' viñ, xchi viñaj Simón chi' d'ay.

—Yel tzala', aton viñ, xchi Jesús.

⁴⁴ Ix lajvi chi' ix och q'uelan Jesús d'a jun ix ix chi', ix yalan d'a viñaj Simón chi':

—¿Tzam il jun ix ix tic? Ayic in ochul d'a yol a pat, maj ac' jab'oc a' b'aj tzin b'iquel voc.^{7.44-46} Axo jun ix ix tic, a d'a yal sat ix sb'iquel voc, sucun tacjoc ix yed' xil sjolom. ⁴⁵ Maj a tz'ub'laj in ti', yic tzac'an stzatzil in c'ool. Axo jun ix tic, yictax in ja d'a tic, max och van ix stz'ub'anelta voc tic. ⁴⁶ Maj ac'q'ue aceite d'a in jolom, axo ix, ix tob'anec' jun yal suc'uq'ui sjab' d'a voc tic. ⁴⁷ Yuj chi' sval d'ayach to nivan smul ix ix ac'ji lajvoc, yuj chi' tzin ste sxajanej ix. Xal junoc anima jab'ñej smul tz'ac'ji lajvoc, jab'ñej tzin sxajanej, xchi d'a viñ.

⁴⁸ Ix yalan Jesús d'a ix icha tic:

—A a mul toxo ix ac'ji lajvoc, xchi d'a ix.

⁴⁹ A juntzarño eb' avtab'il, c'ojjab' em eb' ta' yed'oc, ix och ijan eb' yalani:

7.37 7:37 Il nota d'a Mateo 26.7. 7.44-46 7:44 A sc'och eb' paxyalvum d'a junoc pat d'a peca' chi', sb'icji yoc eb', stz'ub'jielta sti' eb', sb'onjiec' aceite d'a eb', yuj sch'oxan eb' aj pat chi' to xajan eb'.

—¿Tas yaj jun viñ tic, yuj chi' syal viñ to syac' lajvoc mul viñ? xchi eb'.

⁵⁰ Axo Jesús ix alan d'a ix:

—Ach colchaji yujto in ac'och d'a a c'ool. Yuj chi' junc'olal tzach paxi, xchi d'a ix.

8

A eb' ix ix scolvaj yed' Jesús

¹ Ix lajvi juntzañ tic, ix och ijan Jesús yec' d'a juntzañ choñab' yed' d'a juntzañ aldea, ix laj yalanel vach' ab'ix tas tz'aj yoch eb' anima d'a yol sc'ab' Dios. Ix ec' eb' lajchavañ schecab' yed'oc. ² Ay pax juntzañ eb' ix ix elnac enemigo d'ay, ix ec' yed' eb' yed' juntzañxo eb' ix penaay b'onacxi sc'ol yuuj. D'a scal eb' ix chi', ay jun ix scuchan María aj Magdala, aton jun ix b'aj ic'b'ilel ucvaañ eb' enemigo. ³ Ay pax junxo ix scuchan Juana yeb'eyum viñaj Chuza, aton viñ smayordomo viñaj Herodes. Ay junxo ix scuchan Susana yed' juntzañxo eb' ix. Ix colvaj eb' ix d'a Jesús yed' jab'oc tastac ay d'a eb' ix.

A yab'ixal viñ tzicumb'at trigo

(Mt 13.1-23; Mr 4.1-20)

⁴ Tzajtum anima ix cot d'a junjun choñab', ix smolb'an sb'a eb' b'aj ayec' Jesús. Yuj chi', ix yal jun ab'ix tic d'a eb'. Ix yalan icha tic:

⁵ —Ay jun viñ ix b'at tzicanb'at strigo. Axo yic van stzicanb'at ixim viñ, ay juntzañ ixim ix emcan d'a yol b'e, ix laj tec'ji ixim, axo noc' much ix lojanq'ue ixim. ⁶ Ay juntzañxo ixim ix emcan d'a yib'añtac q'uen q'ueen. Axo ix javi ixim ix tacjiel ixim yujto jab'ñej sch'ayanil luum. ⁷ Ay juntzañxo ixim ix emcan d'a caltac añc'ultac, axo ix q'uib' ixim, toñej ix tacjiel ixim yuj juntzañ añc'ultac ix ja chi' yed'oc. ⁸ Palta ay juntzañxo ixim ix emcan b'aj ay syaxil sat luum, axo yic ix q'uib' ixim, nivan sat ixim ix yac'a'. Ay ixim jun ciento sat d'a junjun sjolom, xchi Jesús.

Ayic ix yalan jun tic, te chaañ ix yutej yalani:

—A ex ix eyab' jun lolonel tic, naub'tañejec, xchi d'a eb'.

⁹ Axo eb' sc'ayb'um ix c'anb'an d'ay tas syalelc'och jun ch'oxnab'il chi'. ¹⁰ Ix yalan d'a eb':

—A ex tic, ix ac'ji eyojtaquej juntzañ tas ix sch'ox Dios yic tz'och eb' anima d'a yol sc'ab'. Palta tzin lolon d'a juntzañxo eb' anima d'a ch'oxnab'il, yuj chi' vach'chom syil eb', añeja' yaj eb', ichato malaj tas syil eb', vach'chom syab' eb', palta max nachajel-laj yuj eb'.

¹¹ A jun ch'oxnab'il tic syalelc'ochi: A juntzañ iñtat chi', a slolonel Dios sch'oxeli. ¹² A ixim ix emcan d'a yol b'e sch'oxanel eb' anima tz'ab'ani, axo sc'och viñ diablo d'a eb', tz'ic'jipaxec' jun lolonel chi' d'a eb' yic max yac'och eb' d'a sc'ool, yic max colchaj eb'. ¹³ Axo juntzañxo ixim ix emcan d'a yib'añ q'uen q'ueen chi' sch'oxanel eb' anima tz'ab'an slolonel Dios, scha eb' d'a tzalajc'olal. Icha junoc te te' malaj sch'añal yib', icha chi' yaj eb'. Syac'och eb' d'a sc'ool jayeoc c'ual, axo sja syaelal eb', syic'anxiel sb'a eb'. ¹⁴ Axo juntzañxo ixim ix emcan d'a cal añc'ultac chi' sch'oxanel eb' tz'ab'an slolonel Dios, palta axo sb'ey tiempo, tzajtum tas sna eb'. Sna sb'eyumal eb', sna eb' yuj yic snivanil. Yuj val juntzañ chi', tz'ixtaxel spensar eb'. Lajan tz'aj eb' icha ixim trigo max och sat. ¹⁵ Axo juntzañxo ixim ix emcan b'aj ay syaxil sat luum chi' sch'oxanel eb' tz'ac'anoch jun lolonel chi' d'a sc'ool, sc'anab'ajan eb', tec'an syutej sb'a eb'. Aton eb' tic lajan yed' ixim trigo vach' sjolom syac'a'.

A jun ch'oxnab'il yuj candil

(Mr 4.21-25)

¹⁶ Ayic scac'anoch sc'ac'al co candil ¿tom a d'a yol junoc chen scaq'uemi, mato d'a yalañ te ch'at scac'ochi? Maay, palta d'a yib'añ junoc tas chaañ yajq'uei, ata' scac'q'uei, yic vach' syil eb' tz'och'och d'a yol pat chi'.
¹⁷ Jantacñej tas c'ub'anel ticañic, ol checlajelta yed' jantacñej tas esalil ayeq'ui, ol ojtacajeloc, ol checlajeloc.

¹⁸ Yuj chi' scham val eyab'ani, yujto a mach sgana snachajel juntzañ tic yuuj, ol ac'joc sjelanil yic sic'lab'il ol nachajel yuuj. Axo mach malaj sgana snachajel juntzañ tic yuj jun, a jab'oc ijan ol nachajel yuuj ol vach' ic'joquec' d'ay, xchi Jesús.

A ix snun Jesús yed' eb' yuc'tac
 (Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹ A ix snun Jesús yed' eb' yuc'tac ix c'och eb' b'aj ayeq'ui, palta max yal-laj sc'och eb' d'ay yujto mañxo jantacoc anima. ²⁰ Yuj chi' ix alchaj d'ay:
 —A ix a nun yed' eb' uc'tac van yec' eb' ach say d'a ti pat chi', xchi eb'.

²¹ Palta ix yalan d'a eb' ayeq' yed' chi':

—A eb' tz'ab'an slolonel Dios, sc'anab'ajan eb', aton eb' chi' icha in nun, icha vuc'tac yaji, xchi Jesús d'a eb'.

Ix numc'aj ic' yed' a' ñajab'
 (Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

²² D'a junel ix och Jesús d'a yol jun barco yed' eb' sc'ayb'um, ix yalan d'a eb':

—Coyec d'a sc'axepal a' ñajab' tic, xchi.

Ix b'at eb' b'ian. ²³ Yach'an van sb'ey te', ix vayb'at Jesús chi'. Elañichel ix ja jun nivan ic', ix och ijan sb'ud'ji te' barco chi' yuj a'. Ijan sb'at te' d'a yich a'. ²⁴ Axo eb' sc'ayb'um chi' ix pitzanel svayañ, ix yalan eb' d'ay:

—Mamin, Mamin, van co b'at d'a yol a', xchi eb' d'ay.

Yuj chi' ix q'ue vaan, ix scachan jun ic' chi' yed' a' sq'ue chulan chi'. Ix numc'aj smasanil yuuj. ²⁵ Ichato chi' b'ian, ix yalan d'a eb' sc'ayb'um chi':

—¿Tas yuj max eyac'och Dios d'a e c'ool? xchi d'a eb'.

Toxoñej ix och q'uelan eb', ix sat sc'ool eb', ix yalan eb':

—¿Tas yaj jun viñ tic? Scachji jun ic' tic yed' a' a' tic yuj viñ, ix c'anab'ajax viñ yuj juntzañ tic, xchi eb'.

A jun viñ aj Gerasa ayoch enemigo d'ay
 (Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶ Ix lajvi chi', ix c'och eb' d'a yol yic Gerasa, d'a sc'axepalec' a' ñajab' yic Galilea chi'. ²⁷ Axo ix elta Jesús d'a yol te' barco chi' d'a sat luum, ix c'och jun viñ ay d'a choñab' chi' d'ay. Ayxo scajvi yixtaj viñ yuj juntzañ eb' enemigo ayoch d'ay. Max yac'ochlaj spichul viñ, max canlaj van viñ d'a yol junoc pat, axoñej b'aj mucan eb' chamnac ayeq' viñ. ²⁸⁻²⁹ Ayic ix yilan Jesús viñ, ix em cuman viñ d'a yichañ. Axo Jesús ix alan d'a eb' enemigo chi' to tz'el eb' d'a viñ. Yuj chi' ix avajq'ue viñ, ix yalan viñ d'a Jesús:

—Ach Jesús, Yuninal ach Dios Nivan Yelc'ochi, ¿tas alan ic' d'ayin? Tzin tevi d'ayach, mañ in ixtej, xchi viñ d'ay.

Tzijtum elxo syamchaj viñ yuj eb' enemigo chi', yuj chi' stzec'ji viñ d'a q'uen cadena yuj eb' anima, tz'och q'uen d'a yoc viñ yed' d'a sc'ab' viñ. Palta sd'in'chitejb'at q'uen viñ. Ix ic'jib'at viñ yuj eb' enemigo chi' b'aj malaj anima.

³⁰ Ix sc'anb'an Jesús d'a viñ:

—¿Tas a b'i? xchi.

—Legión in b'i, xchi viñ.

Ix yal jun chi' viñ yujto tzijtum eb' enemigo chuc ayoch d'a viñ. ³¹ Axo juntzañ eb' enemigo chi', ix tevioch eb' d'a Jesús: Mañ ori ac'b'at d'a jun xab'

olan, xchi eb'. ³² Ay juntzañ noc' tzijtumal chitam van sva d'a jun tzalan. Ix tevi eb' enemigo chi' d'a Jesús to tz'ac'jib'at eb' d'a noc'. Ix schaanb'at eb'. ³³ Ix elcan juntzañ enemigo chi' d'a viñ, ix b'atcan eb' d'a noc' chitam chi'. Axo noc' chitam chi' ix b'at noc' d'a jun chaañ, ix emc'och noc' d'a yol a' ñajab', ix sjic' a' noc', ix cham noc'.

³⁴ Axo ix yilan eb' tañvum chitam chi' tas ix uji, ix b'at lemnaj eb' yal d'a eb' anima ay d'a choñab' chi' yed' d'a eb' ayb'at munlajel. ³⁵ Yuj chi' ix cot eb' anima yila' tas ix uji. Ayic ix c'och eb' b'aj ayec' Jesús, ix yilan eb' to ayec' jun viñ b'aj ix el juntzañ enemigo chi', c'ojanem viñ d'a yichañ Jesús. Ayxo och spichul viñ, vach'xo spensar viñ. Ix te xivb'at eb' yilani. ³⁶ A eb' ix ilan chi', ix laj yalan eb' chajtli ix aj sb'oxi sc'ol viñ b'aj ix el juntzañ enemigo chi'. ³⁷ Ix och ijan masanil eb' anima aj Gerasa chi' yalan d'a Jesús to tz'el b'aj ay eb' chi', yujto te xivnac eb' yuuj. Yuj chi' ix ochxi d'a yol te' barco chi' yic spaxi. ³⁸ Ix yal viñ b'aj ix el eb' enemigo chi' d'a Jesús to sb'at viñ yed'oc, palta maj schab'atlaj viñ.

³⁹ —Paxañ d'a a pat, ixic, al masanil tas ix sb'o Dios d'ayach, xchi Jesús d'a viñ.

Ix b'at viñ, ix laj yalan viñ d'a masanil eb' anima tas ix utaj yuj Jesús.

*A ix yisil viñaj Jairo yed' jun ix penaay
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)*

⁴⁰ Ayic ix c'ochxi Jesús d'a sc'axepal a' ñajab' chi', ix chaji yuj eb' anima smasanil d'a tzalajc'olal, yujto tañvab'il yuj eb' smasanil. ⁴¹ Ix ja jun viñ scuch Jairo, viñ yajal yaj d'a spatil culto ta'. Ix em cuman viñ d'a yichañ Jesús chi', ix sc'anan viñ d'ay to sb'at yed'oc d'a spat, ⁴² yujto ay jun pitañ yisil viñ van schami, slajchavil ab'il sq'uinal ix. Ayic van sb'at Jesús, tzijtum anima ix b'at yed'oc, yuj chi' ix te vitz'c'aji.

⁴³ D'a scal eb', ay jun ix slajchavilxo ab'il penaay yuj jun a' tz'el d'a snivanil. Ix lajviel masanil tastac ay d'a ix, yic stupan eb' tz'añtani, palta max b'olaj ix.

⁴⁴ Ix snitzancot sb'a ix d'a stz'ey Jesús, ix syaman sti' spichul ix. D'a jun rato chi' ix b'o jun syaelal ix chi'.

⁴⁵ Ix sc'anb'an Jesús:

—¿Mach tzin yaman chi'? xchi.

Yujto masanil eb' tz'alani to mañoclaj eb', yuj chi' ix yal viñaj Pedro:

—Mamin, a eb' anima, tzach yec tic tzach yec tic eb', tzalanpaxi: ¿Mach tzin yamani? xa chi, xchi viñ d'ay.

⁴⁶ —Ay jun mach ix in yamani, yujto ix vab' sb'oxi sc'ool jun anima chi' yuj in poder, xchi Jesús chi'.

⁴⁷ Ayic ix yilan jun ix ix chi' to ix checlajelta tas ix sc'ulej ix chi', ix c'och ix d'a yichañ Jesús, sluclon ix yuj xivelal, ix em cuman ix d'ay. Ix yalan ix d'a yichañ eb' smasanil tas yuj ix syam spichul chi' ix, ix yalan ix tas ix aj sb'oxi ix d'a jun rato chi'. ⁴⁸ Yuj chi' ix yalan Jesús d'a ix:

—Ach ix, yujto in ac'och d'a a c'ool, ach b'oxi. Junc'olal a paxi, xchi d'a ix.

⁴⁹ Vanto yalan d'a ix, ix c'och jun spetoj d'a spat viñaj Jairo chi', ix yalani:

—A ix isil chi' toxo ix cham ix. ¿Tasto yuj tza tzuntzej viñ co c'ayb'umal tic? xchi viñ.

⁵⁰ Ayic ix yab'an jun chi' Jesús, ix yalan d'a viñaj Jairo chi':

—Mañ ach xivoc, añej to tzac'och Dios d'a a c'ool, a ix isil chi' ol b'oxoc sc'ool ix, xchi d'a viñ.

⁵¹ Axo yic ix c'och Jesús chi' d'a spat viñ, malaj mach ix chajiochi, añej viñaj Pedro, viñaj Jacobo, viñaj Juan yed' smam snun ix unin chi'. ⁵² Tzijtum eb' anima tz'oc' yuj ix. Axo ix yalan Jesús d'a eb':

—Mañ ex oc'oc. Mañ chamnacoclaj ix, toñej vaynac ix, xchi d'a eb'.

⁵³ Ix tzetzaj yuj eb', yujto ix yil eb' to toxo ix cham ix. ⁵⁴ Axo Jesús ix yaman sc'ab' ix, te chaañ ix yala':

—Ach cob'es unin, q'ueañ vaan, xchi.

⁵⁵ Ix pitzvixi ix d'a elarichamel, ix q'ue van ix. Axo Jesús ix alani to tz'ac'ji va ix. ⁵⁶ Axo eb' smam snun ix chi', ix te sath'at sc'ol eb', palta ix yalan Jesús d'a eb' to malaj junoc mach b'aj syal eb' tas ix aj spitzvixi ix.

9

Schecnac'b'at eb' sc'ayb'um Jesús

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ A Jesús ix molb'an eb' lajchavañ sc'ayb'um, ix yac'an yopisio eb' yic'anel masanil macañil enemigo yed' pax yac'an b'oxoc sc'ol eb' penaay eb'. ² Ix checjib'at eb' yaleli chajtil tz'aj yoch eb' anima d'a yol sc'ab' Dios yed' yac'an b'oxoc sc'ool eb' penaay eb'. ³ Ix yalan d'a eb':

—Malaj tas tzeyic'b'at yicoc yol e b'e, mañ eyic'b'at e c'ococh, e pa, e yooch yed' e tumin. Añej e pichul ayoch eyuj tzeyic'b'ati. ⁴ Yalñej b'aj ay junoc pat b'aj tzex chaji, ata' tzex cani, masanto tzex b'at d'a junocxo choñab'. ⁵ Tato max ex chaji d'a junoc choñab', tzex el ta', tze tzicancanel spococal eyoc yic tze ch'oxancaneli to mañxa eyalan eyic d'a eb', xchi Jesús d'a eb'.

⁶ Ix b'at eb', ix ec' eb' d'a junjun choñab', ix yalanel yab'ixal colnab'il eb', ix b'oxican sc'ool eb' penaay yuj eb' d'a junjun lugar.

⁷ Ayic ix yab'an viñaj Herodes ayoch yajalil tastac sc'ulej Jesús, toñej ix te sat sc'ol viñ, yujto ay eb' ix alani to a viñaj Juan ix pitzvixi. ⁸ Ay juntzarñxo eb' ix alani: Aton viñaj Elías tzul sch'ox sb'a, xchi eb'. Añejtona' ay eb' ix alanxi: Aton jun schecab' Dios ec'nac d'a peca' ix pitzvixi d'a scal eb' chamnac, xchi eb'.

⁹ Palta ix yalan viñaj Herodes chi' icha tic:

—A in tic in checnac ic'joquel sjolom viñaj Juan chi'. ¿Mach jun viñ svab' jalji chi' jun? xchi viñ. Sgana viñaj Herodes chi' yilan Jesús.

A Jesús ix ac'an va oye' mil eb' viñ vinac

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Ayic ix jax eb' schecab' Jesús b'aj ix xid'ec' chi', ix yalan eb' d'ay tastac ix sc'ulej eb'. Ix yic'anel eb' schecab' chi' d'a scal eb' anima, ix b'at eb' d'a slac'anil choñab' Betsaida. ¹¹ Axo ix yab'an eb' anima to ata' ayec' Jesús chi', ix och tzac'an eb' yuuj. Ayic ix c'och eb', ix chaji eb' yuuj. Ix och ijan yalan d'a eb' tas tz'aj yoch eb' d'a yol sc'ab' Dios, ix laj b'oxipax sc'ol eb' penaay yuuj.

¹² Ayic ix yilan eb' lajchavañ sc'ayb'um chi' to van yem c'u, ix yalan eb' d'ay: —Chec pax eb' anima tic yic syic' yip eb', b'atocab' eb' sman va sb'a d'a juntzarñ choñab' yed' d'a juntzarñ lugar ay d'a co lac'anil tic, yujto malaj tas sva eb' b'aj ayorñ ec' tic, xchi eb'.

¹³ Axo Jesús ix alan d'a eb':

—Aq'uec va eb' a ex tic, xchi d'a eb'.

—Oyexorñej ixim pan qued'nac yed' chavañ noc' chay. ¿Tom tzoñ b'at co man va eb' anima tic smasanil? xchi eb'.

¹⁴ Ay am junoc oye' mil eb' viñ vinac ayec' chi' ta'. Axo Jesús ix alan d'a eb' sc'ayb'um chi':

—Chequec em c'ojan eb'. 50 tac tz'aj junjun macañ eb', xchi.

¹⁵ Icha chi' ix yutej eb', ix em c'ojan eb' smasanil. ¹⁶ Axo Jesús ix ic'ancharñ oye' ixim pan yed' chavañ noc' chay chi'. Ix q'ue q'uelan d'a satchaañ ix yac'an yuj diosal yuj ixim. Ix xepanb'at ixim. Ix yac'anb'at d'a eb' sc'ayb'um

chi'. Axo eb' ix pucanb'at d'a eb' anima chi'. ¹⁷ Ix va eb' smasanil, ix laj b'ud'ji eb'. Ix lajvi chi', ix sic'anq'ue van lajchavexo xuuc ixim ix yac' sobre eb' sc'ayb'um chi'.

Yalnac viñaj Pedro to a Jesús aton Cristo

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ A junel, van yac'an lesal Jesús b'aj malaj eb' anima, ayec' eb' sc'ayb'um yed'oc, ix sc'anb'an d'a eb':

—¿Mach in yalan eb' anima tzeyab'i? xchi d'a eb'.

¹⁹ —Ay eb' tz'alani to a ach Juan ach, viñ ac'jinac bautizar. Ay pax eb' tz'alani to Elías ach. Añejtona' ay eb' tz'alanpaxi to a ach junoc schecab' Dios ec'nac d'a peca' pitzvinacxi, xchi eb' sc'ayb'um chi'.

²⁰ Xal ex pax tic, ¿mach in e naani? xchi Jesús d'a eb'.

Axo viñaj Pedro ix alani:

—A ach ton tic Cristo ach, a ach ton Ac'b'il ach cot yuj Dios, xchi viñ.

Ayocto ix yalan Jesús yuj schamel

(Mt 16.20-28; Mr 8.30–9.1)

²¹ Ix cham val yalan Jesús d'a eb' to malaj b'aj syalel jun chi' eb'. Ix yalanpax icha tic d'a eb':

²² —A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, yovalil ol vab' syaelal, ol in spatiquejel eb' ichamtac vinac yed' eb' yajal eb' sacerdote yed' eb' c'ayb'um d'a ley Moisés. Ol in smilancham eb', axo d'a schab'jial ol in pitzvocxi, xchi Jesús d'a eb'.

²³ Ix lajvi chi', ix yalanxi d'a eb' smasanil:

—Tato ay eb' sgana tz'och in c'ayb'umoc, marixocob' yicoc sb'a eb', sb'ecocab' sb'a eb' scham vuuj d'a junjun c'u, vach'chom d'a te' culus. Tato icha chi', tz'och eb' in c'ayb'umoc. ²⁴ Yujto a eb' sgana scol sb'a d'a yolyib'arñq'uinal tic, ol satel sq'uinal eb' d'a junelñej. Palta axo eb' syac'cham sb'a vuuj, aton eb' chi' ol scha sq'uinal d'a junelñej. ²⁵ Q'uinaloc tato squiquej masanil tas ay d'a yolyib'arñq'uinal tic, palta tato tzoñ satcanel d'a junelñej ¿tas co ganar? ²⁶ Tato ay eb' sq'uixvi vuuj, tato sq'uixvi pax eb' yuj in lolonel, añejtona' a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic ol in q'uixvoc pax yuj eb', a ol in javoc voch Reyal yed' in tziquiquial, aton stziquiquial in Mam yed' pax eb' ángel yicñej yaji. ²⁷ Val yel sval d'ayex, ay jayvan ex d'a e cal tic, marí ol ex chamlaj masanto ol eyil yoch Dios Yajalil d'a yel.

Ix q'uexmaj yilji Jesús

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸ Ucub'ixitax chi', ix q'uec'och Jesús d'a jun tzalan yac' lesal. A viñaj Pedro, viñaj Jacobo yed' viñaj Juan ix b'at yed'oc. ²⁹ Yach'an van slesalvi, ix q'uexmaj yilji sat yed' spichul. Ix te sach'i, toxoñej ix tziquiqui. ³⁰ Ay chavañ vinac ix sch'ox sb'a yed'oc, aton viñaj Moisés yed' viñaj Elías. Ix lolon eb' yed'oc. ³¹ Ix yalan eb' tas ol aj yelc'och schamel d'a Jerusalén. D'a spaticychañ eb' toxoñej scopopi yuj saquirl'q'uinal chi'. ³² Te aycan svayañ viñaj Pedro chi' yed' eb' ajun yed' chi', palta maj vayb'atlay eb'. Yuj chi' ix yil val stziquiquial Jesús chi' eb' yed' eb' chavañ ayec' yed' chi'. ³³ Vanxo satxiq'ue eb' chavañ chi', ix yalan viñaj Pedro chi' d'ay:

—Mamin, te vach' cajec' d'a tic. Co b'o oxec lechpat, jun ico', jun yic viñaj Moisés yed' pax junoc yic viñaj Elías, xchi viñ.

Palta marí yojtacoc viñ tas van yalani. ³⁴ Yach'an van yalan viñ chi', ix ja jun asun, ix em moynaj d'a yib'añ eb', ix xivq'ue eb' sc'ayb'um Jesús chi' d'a scal. ³⁵ Ix lajvi chi', ix ab'chaj jun lolonel d'a scal asun chi', ix yalani:

—Aton jun tic Vuninal, sic'b'ilel vuuj. Aq'uec och e chiquin d'a tas syala', xchi jun lolonel chi'.

³⁶ Ayic ix lajvi yab'an jun chi' eb' sc'ayb'um chi', ix yilan eb', axoŕej Jesús ayec' sch'ocoj. Malaj mach b'aj ix yal eb' tas ix yil eb' d'a jun tzalan chi'.

Ix b'oxi sc'ool jun viŕi ayoch jun enemigo d'ay

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Axo d'a junxo c'u, ix paxta eb' d'a jun tzalan chi'. Tzijtun anima ix javi scha Jesús. ³⁸ Ay jun viŕi d'a scal eb' te chaari ix yala':

—Mamin, tzin c'an d'ayach, il jun vunin tic in c'ana', yujto jun pitaŕŕej.

³⁹ Ay b'aj tz'och jun enemigo d'ay, tz'el yav, scot numnaj d'a sjolom, svoman sti'. Tz'ixtaj viŕi yuuj, max el-laj jab'oc d'ay. ⁴⁰ Tzin tevi val d'a eb' a c'ayb'um yic syiq'uel eb', palta max ujilaj yic'anel eb', xchi viŕi d'a Jesús chi'.

⁴¹ Yuj chi' ix yalanxi Jesús:

—A ex tic, maŕi jab'oc tzeyac'och Dios d'a e c'ool, te pit ex. Ina ayxo tiempo ayinec' eyed'oc. ¿B'aq'uiŕi val ol nachajel eyuuj? Svab' val syail eyuuj. B'at ic'cot viŕi uninal chi' d'ayin, xchi.

⁴² Ayic vanxo slac'anb'ic'och jun unin chi' d'a Jesús, axo jun enemigo chi' ix yumanxi telvoc, ix cot numnaj d'a sjolom. Ix stuman jun enemigo chi' Jesús, ix b'oxi sc'ol viŕi unin chi' yuuj, ix yac'anxi d'a viŕi smam chi'. ⁴³ Ix sat sc'ol eb' smasanil, yujto te nivan spoder Dios ix yil eb'.

Yacb'an satnac sc'ol eb' yuj tas ix sc'ulej chi', ix yalan Jesús chi' d'a eb' sc'ayb'um:

⁴⁴ —Scha val eyab'an jun tic, maŕi eyac' sat e c'ool d'ay. A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ol in ac'joc och d'a yol sc'ab' eb' anima, xchi.

⁴⁵ Palta maj nachajel-laj yuj eb' tas ix yal chi', yujto maj ac'jilaj nachajel yuj eb'. Ix xiv eb' sc'anb'an d'ay tas syalelc'och jun ix yal chi'.

¿Mach junoc ec'al yelc'ochi?

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Ix och ijan eb' sc'ayb'um stelan sb'a mach junoc eb' nivan yelc'ochi.

⁴⁷ Palta yojtac Jesús tas van snaan eb', yuj chi' ix yic'cot jun unin, ix yac'anoch d'a stz'ey. ⁴⁸ Ix yalan d'a eb' sc'ayb'um chi':

—A mach schaan jun unin tic, yujto vico', a in tzin scha'a. A mach tzin chaani, a jun checjinac in coti, a scha'a. A junoc mach malaj yelc'och d'a e cal, a jun chi' te nivan yelc'ochi, xchi Jesús d'a eb'.

A eb' maŕi ajc'oloc d'ayoiŕ, qued' ayoch eb'

(Mr 9.38-40)

⁴⁹ Yuj chi' ix yalan viŕtaj Juan d'a Jesús:

—Mamin, ay jun viŕi ix quila', van yac'lab'an a b'i viŕi yic'anel eb' enemigo d'a eb' anima. Ix co cach viŕi yujto maŕi junŕejoc tz'ec' viŕi qued'oc, xchi viŕi.

⁵⁰ —Maŕi e cach viŕi, yujto a eb' maŕi ajc'oloc d'ayoiŕ, qued' ayoch eb', xchi Jesús d'a eb' viŕi.

Ix cachji viŕtaj Jacobo yed' viŕtaj Juan

⁵¹ Ayic van sc'och stiempoal spax Jesús d'a satchaari, tec'tec' ix yutej sb'a sb'at d'a Jerusalén. ⁵² Ix sb'ab'laj chequejb'at eb' schecab', yic b'at saychaj sposado eb' d'a jun aldea ay d'a yol yic Samaria. ⁵³ Axo eb' aj Samaria chi' maj chaanlaj, yujto ix yil eb' to van sb'at d'a Jerusalén. ⁵⁴ Ayic ix yab'an jun chi' eb' sc'ayb'um, aton viŕtaj Jacobo yed' viŕtaj Juan, ix yalan eb' d'ay:

—Mamin, ¿mama a gana sco c'ancot c'ac' d'a satchaari yic stz'ab'at juntzari anima tic? xchi eb' viŕi.

⁵⁵⁻⁵⁶ Axo Jesús ix och q'uelan d'a eb' viŕi, ix scachan eb' viŕi.

Ichato chi' ix b'at eb' d'a junxo choñab'.

*A eb' snib'ej tz'och sc'ayb'umoc Jesús
(Mt 8.19-22)*

⁵⁷ Ayic van sb'at eb' d'a yol b'e, ix yalan jun viñ d'a Jesús:

—Mamin, yalñej b'aj ol ach b'atoc, ol in b'at ed'oc, xchi viñ d'ay. Ix yalan Jesús d'a viñ:

⁵⁸ —A noc' vaax ay sñaq'ueen noc' yed' pax noc' much ay so' noc'. Palta a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, malaj in pat b'aj tzin vayi, xchi d'a viñ.

⁵⁹ Ix lajvi chi' ix yalanpax d'a junxo viñ:

—Ochañ in c'ayb'umoc, xchi d'a viñ.

Palta ix yalan viñ d'ay:

—Mamin, ac' in permiso, ato yic ol cham viñ in mam, ato ta' ol in b'at ed'oc, xchi viñ d'ay.

⁶⁰ —A eb' chamnacto d'a yichañ Dios, a eb' syal smucan eb' yetchamnaquil chi', palta a ach tic, ixic b'at aleli chajtil tz'aj yoch eb' anima d'a yol sc'ab' Dios, xchi d'a viñ.

⁶¹ Icha pax chi' ix yal junxo viñ:

—Mamin, in gana tzin och a c'ayb'umoc, palta in gana b'ab'el tzac' in permiso sb'at in tac'ancan in b'a d'a eb' ay d'a in pat, xchi viñ.

⁶² Palta ix yalanpax d'a viñ:

—Q'uinaloc ay junoc viñ vinac smunlaj yed' noc' vacax, syamem sd'oclab' lum noc', slajvi chi', smeltzajxi b'at q'uelan viñ d'a spatic. Tato ay eb' icha chi' yaj spensar, malaj jab'oc yopisio eb' d'a yol sc'ab' Dios, xchi Jesús.

10

A Jesús ix checanb'at 72 eb' sc'ayb'um

¹ Ix lajvi chi', ix yac'an yopisio juntzañxo eb' sc'ayb'um Jesús, 72 sb'isul eb'. Ix sb'ab'laj checanb'at eb'. Chatacvañil ix aj sb'at eb' d'a junjun choñab', d'a junjun lugar b'aj ol ec' pax Jesús chi'. ² Ayic manto b'at eb', ix yalan d'a eb':

—A eb' anima tic, lajanxo eb' icha ixim trigo stiempoalxo s'jochchaji. Val yel nivanto eb', palta jayvañej mach smunlaj d'a scal eb'. Yuj chi', lesalvañec d'a jun aj munlajel chi', yic ol scheb'at eb' smunlajvum b'at yic'chaañ eb'.

³ Ixiquec a ex tic. Icha tz'aj sb'at noc' calnel d'a scal noc' oques, icha chi' tz'aj ex in checanb'ati. ⁴ Mañ eyic'b'at e pa, yed'tal e tumin yed' pax e xañab'.

Mañ ex och liñan lolonel yed' eb' anima tze cha d'a yoltac b'e. ⁵ Ayic tzex c'och d'a junoc pat, tzeyac'an statzzil sc'ol eb' icha tic: Ayocab' junc'olal d'a yol e pat tic, xe chi d'a eb'. ⁶ Tato ay eb' snib'an junc'olal chi', ol ac'joc d'a eb' icha tz'aj eyalan chi'. Tato max snib'ej eb' jun, mañ ol elc'ochlaj icha tzeyal chi' d'a eb'.

⁷ Añej d'a jun pat chi' tzeyac' e posado. A tas sva eb' tze va yed' eb', yujto a mach smunlaji, smoj schaan stojol. Max yal toñej tzex b'eyec' d'a caltac pat. ⁸ Ayic tzex c'och d'a junjun choñab' b'aj tzex chaji, tze vañej tas syac' eb' d'ayex. ⁹ Tzeyac' b'oxoc sc'ol eb' penaay b'aj tzex c'och chi', tzeyalan d'a eb': Stiempoalxo eyoch d'a yol sc'ab' Dios, xe chi d'a eb'.

¹⁰ Tato max ex chaji d'a junoc choñab' b'aj tzex c'ochi, tzex ec' d'a yoltac calle, tzeyalan icha tic: ¹¹ A spococal jun e choñab' tic ix can d'a coc, sco tziccaneli, ^{10.11} sco ch'oxancaneli to mañxa calan quic d'ayex. Palta nachajocab'el eyuuj to stiempoalxo eyoch d'a yol sc'ab' Dios, xe chi d'a eb'.

¹² A in tic sval d'ayex to ayic ol ja sc'ual yic ol ch'olb'itaj eb' anima, más nivan syaelal jun choñab' chi' ol ac'joc d'a yichañ eb' aj Sodama.

A juntzañ choñab' max c'anab'ajani

(Mt 11.20-24)

¹³ A ex val tic ex aj Corazín yed' ex ex aj Betsaida, te chuc eyico'. Octom d'a choñab' Tiro yed' d'a choñab' Sidón b'ob'il juntzañ milagro icha ix in b'ò d'a e cal tic. Tato icha chi', pecataxom snanac sb'a eb' ay d'a choñab' chi'. Yac'nac am och juntzañ spichul eb' ya sva'i, yac'nac am q'ue q'uen tic'aq'uul taar eb' d'a sjolom, yic scheclaji to scus eb' yuj smul. ¹⁴ Palta a d'a sc'ual yic ol ch'olb'itaj eb' anima, ec'al yaelal ol ac'jococh d'a eyib'arñ d'a yichañ eb' aj Tiro yed' eb' aj Sidón chi'. ¹⁵ Añejtona' ex pax tic ex aj Capernaum, ¿tom tze na to ol eyic'chaar e b'a? Sval d'ayex to ol ex lajvoqueloc.

¹⁶ Xal ex in c'ayb'um ex, a eb' ol chaan yab' d'ayex, syalelc'ochi, a d'ayin ol scha yab' eb'. A eb' tzex paticaneli, syalelc'ochi, a in tzin spatiquejel eb'. A eb' tzin paticanel chi', a jun checjinac in coti, a spatiquejel eb', xchi Jesús d'a eb' sc'ayb'um chi'.

Ix jax eb' 72 sc'ayb'um Jesús

¹⁷ Ix jax eb' 72 d'a tzalajc'olal, ix yalan eb':

—Mamin, a eb' enemigo ix sc'anab'ajej eb' tas ix cala' ayic ix cac'lab'an a b'i, xchi eb'.

¹⁸ Ix yalan Jesús d'a eb':

—A in tic vilnac tas ajnac scot viñ Satanás d'a satchaarñ yemnac ul viñ d'a yolyib'arñq'uinal tic, icha yec' copnaj leb'lon ayic sc'arñ c'u. ¹⁹ A in tic svac' eyopisio yic syal eyem tec'tec' d'a yib'arñ noc' chan yed' noc' sinaan, yic tzeyac'an ganar d'a yib'arñ jantacñej yipalil viñ eyajc'ool. Malaj junoc tas syal ex yixtani. ²⁰ Mañ yujoc to tzex sc'anab'ajej eb' enemigo tzex tzalaji, palta tzalajañtec yujto tz'ib'ab'ilxo e b'i d'a satchaarñ, xchi Jesús d'a eb'.

Ix tzalaj Jesús

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ A d'a jun rato chi', a Jesús ix te tzalaj yuj Yespíritu Dios, ix yalani:

—Mamin, a ach Yajal ach d'a satchaarñ yed' d'a yolyib'arñq'uinal tic, sval vach' lolonel d'ayach, yujto ix a c'ub'ejel juntzañ tic d'a eb' jelan yed' d'a eb' ec'al spensar d'a yichañ eb' yetanimail. Axo d'a eb' emnaquil syutej sb'a icha unin ix ac' ojtaacjeloc. Icha chi' ix utej Mamin, yujto icha chi' ix el d'a a c'ool, xchi Jesús d'a slesal.

²² Ix lajvi chi', ix yalan d'a eb' anima ayec' ta':

—A in Mam ac'jinac masanil tastac d'a yol in c'ab'. Malaj mach ojtannac in a in Yuninal in tic. Añej in Mam chi' ojtannac in. Añeja', malaj mach ojtannac in Mam chi', a inñej Yuninal in vojtaç yed' eb' in gana svac' yojtaquejeli, xchi Jesús d'a eb'.

²³ Ix lajvi chi', ix ec' q'ueleloc d'a eb' sc'ayb'um, ix yalan d'a eb' icha tic:

—Vach' yic eb' tz'ilan juntzañ tzeyil tic. ²⁴ Val yel sval d'ayex to tzijtum eb' schecab' Dios d'a peca' yed' eb' rey snib'ejnac yil jun van eyilan tic, palta mañ yilnacoclaej eb'. Añejtona' jun van eyab'an tic, snib'ej eb' yab'nac, palta mañ yilnacoclaej eb', xchi d'a eb'.

A jun viñ aj Samaria vach' spensar

²⁵ Ix lajvi chi', ay jun viñ c'ayb'um d'a ley Moisés ix q'ue liñan. Ix snib'ej viñ ix yac' provall Jesús, yuj chi' ix sc'anb'ej viñ d'ay:

—Ach co C'ayb'umal, ¿tas ol aj in chaan in q'uinal d'a junelñej? xchi viñ.

²⁶ —¿Tas tz'ib'ab'ilcan d'a ley Moisés? ¿Tas xchi ayic tzavtan yab' eb' anima? xchi Jesús chi' d'a viñ.

²⁷ —Syal icha tic: Tze xajanej Cajal co Diosal d'a smasanil e c'ool, d'a smasanil e pixan, d'a smasanil eyip, d'a smasanil e pensar. Icha eya'ilan e b'a, ichaocab' chi' e xajanan eb' ay d'a spatic schiquin e pat, xchi viñ d'a Jesús.

²⁸ —Vach' ix utej alani, tato icha chi' tzutej a b'a, ol a cha a q'uinal d'a junelñej, xchi Jesús d'a viñ. ²⁹ Palta a viñ, snib'ej viñ scol sb'a d'ay, yic max can viñ d'a q'uixvelal, yuj chi' ix yalanxi viñ d'a Jesús:

—¿Mach eb' yovalil tzin xajanej chi' syal chi'? xchi viñ d'ay.

³⁰ Yuj chi' ix yalxi jun ab'ix tic Jesús d'a viñ:

—A junel ay jun viñ van sb'ey d'a jun b'e scot d'a Jerusalén sc'och d'a Jericó. Ix yamji viñ yuj juntzarñ eb' elc'um. Ix laj elc'ajel tastac yed'nac viñ yed' spichul viñ. Ix mac'ji vecchaj viñ, ijan ix cham viñ smac'an eb'. ³¹ Axo ix ec' jun viñ sacerdote d'a jun b'e chi', toñej ix b'atcan q'uelan viñ d'a viñ, b'eñej ix ec'b'at viñ. ³² Ix c'ochpax jun viñ yirñtilal Leví, axo ix yilanb'at viñ ix mac'ji vecchaj chi' viñ, ix sq'uexb'ean sb'a viñ d'a viñ, ix ec'b'at viñ. ^{10.32} ³³ Palta ix ec'pax jun viñ aj Samaria ta'. Ayic ix yilan viñ, ix oc' sc'ool viñ d'a viñ. ³⁴ Ix c'och viñ d'a stz'ey viñ, ix yañtan viñ, ix yac'anoch aceite viñ yed' vino b'ajtac ix lajvi chi'. Ix sb'ac'an viñ. Ix yac'anq'ue viñ d'a yib'añ schej, ix yic'anb'at viñ b'aj ay posado, ix stañvan viñ ta'. ³⁵ Axo d'a junxo c'u, ix yac'anelta chab' tumin viñ d'a viñ ay yic posado chi', ix yalan viñ: Tzil val janic' jun viñ penaay tic. Tato nivan tza laj yuj viñ, ol in tup d'ayach a ol in jax junelxo, xchican viñ. ³⁶ Yuj chi' tzin c'anb'ej d'ayach, ¿mach junoc eb' viñ oxvañ tic yetanimail sb'a yed' viñ ix yamji yuj eb' elc'um chi' tza na'a? xchi Jesús d'a viñ c'ayb'um d'a ley Moisés chi'.

³⁷ —Aton viñ ix oc' sc'ool chi' d'a viñ, xchi viñ d'a Jesús.

—Yel, atoni. Yuj chi', ixic, icha chi' tzutej a b'a, xchi Jesús d'a viñ.

Ayec' Jesús d'a spat ix Marta yed' ix María

³⁸ Axo ix b'at Jesús d'a yol b'e, ix c'och d'a jun aldea. Ata' ay jun ix scuch Marta. Ix schaanoch Jesús chi' ix d'a yol spat. ³⁹ Ay pax junxo ix snulej ix scuchan María. A ix María chi', ix em c'ojan ix d'a yichañ Jesús yic syab' ix tas syala'. ⁴⁰ Axo ix Marta chi', mañ jantacoc tas sc'ulej ix, ix c'och ix d'a Jesús chi', ix yalan ix:

—Mamin, ¿tom max il jab'oc, to a ix in nulej tic, in yactejean ix d'a yol sc'ab' in munlajel tic in ch'ocoj? Al d'a ix to scolvaj ix ved'oc, xchi ix.

⁴¹ Ix yalan Jesús d'a ix:

—Marta, Marta, te ay ach och d'a ilc'olal yuj jantac tas tza c'ulej chi'. ⁴² Palta junñej val tas te yovalil sc'ulaji, aton jun chi' sgana ix María tic, yuj chi' malaj junoc mach ol yal yic'anec' d'a ix, xchi d'a ix.

11

A Jesús ix alancan yuj lesal

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ A junel van slesalvi Jesús d'a jun lugar. Axo ix lajvi slesalvi, ix yalan jun sc'ayb'um d'ay:

—Mamin, ¿tom max oñ a c'ayb'ej d'a lesal icha ix yutej viñaj Juan sc'ayb'an eb' sc'ayb'um? xchi viñ d'ay.

² Yuj chi' ix yalan Jesús d'a eb':

—Icha tic tzeyutej e lesalvi:

10.32 **10:32** A eb' levita yed' eb' sacerdote ay yopisio eb' yac'an servil Dios, yuj chi' smoj ton yoc' sc'ool eb' d'a viñ lajvinac chi'.

Ach co Mam, nivanocab' elc'och d'a yichañ eb' anima. Ach ochocab' Yajalil d'a tic.

³ Ac' tas sco va yed' tas tz'och kuj d'a junjun c'u.

⁴ Ac' lajvoc co mul, yujto a oñ tic scac' nivanc'olal eb' tz'och smul d'ayori.

Mañ ori a cha ac'joc proval, xe chi, xchi Jesús.

⁵ Ix yalanxi Jesús chi' d'a eb':

—Q'uinoloc ayex tzex c'och d'a junoc eyamigo d'a chimilac'val, tzeyalani: Ach vetanimail, q'ueañ vaan, ac' in q'ueux jayeoc ooch, ⁶ yujto ay jun vamigo toto ix javi b'aj ix xid'eq'ui, malaj tas svac' d'ay, xe chi. ⁷ Tato toñej stac'vuelta d'ayex: Mañ in a tzuntzejoch ta. Macanxo in pat, vaynac inxo yed' eb' unin. Max yal-laj in q'ue van vac' d'ayach, ta xchi. ⁸ Sval d'ayex, mañ yujoc to yamigo ex sq'ue vaan yac' d'ayex, palta yujto av tzeyac'och d'ay syab'i syac' d'ayex jantac tas tze c'an d'ay yic maxtzac e tzuntzej. ⁹ Yuj chi' sval d'ayex: C'anec, a Dios ol ac'an d'ayex. Sayec, ol ilchaj eyuuj. Avajañec och d'a ti' puerta, ol jacjoc te' d'ayex. ¹⁰ Yujto a mach sc'anani, scha'a. A eb' sayani, tz'ilchaj yuj eb'. Añejtona' eb' tz'avajoch d'a ti' puerta, sjacchaj te' d'a eb'.

¹¹ A ex mamab'il ex, tato a junoc eyuninal sc'anun junoc noc' chay d'ayex, ¿tom a junoc noc' chan tzeyac' d'ay? ¹² Ta a junoc noc' ñolob' sc'an d'ayex, ¿tom a junoc noc' sinaan tzeyac' d'ay? ¹³ A ex tic eyojtac eyac'an jab'oc tas vach' d'a eb' eyuninal vach'chom chuc ex. Ocxom pax co Mam ay d'a satchañ, ol yac' Yespíritu d'a eb' sc'anun d'ay, xchi Jesús d'a eb'.

*Ay eb' tz'alani to ayoch viñ diablo yed' Jesús
(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)*

¹⁴ A junel ay jun viñ ayoch jun enemigo max uji slolon d'ay, yuj chi' max ujipaxlaj slolon viñ yuuj. Axo Jesús ix ic'anel jun enemigo chi' d'a viñ. Ichato chi' ix lolonq'ue viñ. Ix sat sc'ol eb' anima yuj jun chi'. ¹⁵ Palta ay eb' ix alani:

—A jun viñ tic syal yic'anel eb' enemigo viñ yujto a viñ Beelzebú yajalil eb' enemigo ayoch yed' viñ, xchi eb'.

¹⁶ Ay juntzañixo eb' sgana yac'an proval Jesús. Yuj chi' ix sc'an yil junoc milagro eb' sch'oxan spoder Dios. ¹⁷ Palta yojtaxco Jesús tas van snaan eb', yuj chi' ix yalan d'a eb':

—Q'uinoloc ay junoc nación spoj sb'a eb' yajal d'ay, syac'an oval eb'. Tato icha chi', tz'ixtaxel snación eb' chi'. Q'uinoloc ay junoc patil eb' anima spoj sb'a yuj oval. Tato icha chi' sjuviel jun patil eb' chi'. ¹⁸ Icha chi' yaj viñ Satanás, tato spoj sb'a viñ d'a yol yico', ¿tom ol najtilax yopisio viñ? A jun tic sval d'ayex, yujto a ex tic tzejala' to sviq'uel eb' enemigo yuj spoder Beelzebú. ¹⁹ Palta tato icha chi', ¿mach ayoch yed' eb' e c'ayb'umal chi' ayic spechanel eb' enemigo eb'? Yuj chi' añeja' eb' e c'ayb'umal chi' sch'oxanel e paltail. ²⁰ Palta yujñej spoder Dios tzin pechel eb' enemigo chi', yuj chi' scheclaji to toxo ix syamoch Dios yac'an Yajalil d'a e cal.

²¹ Q'uinoloc ay junoc viñ vinac te ay yip, ay syamc'ab' viñ yic stañvej spat, mañ comonoc syal yic'jielta sc'ael viñ. ²² Palta tato sc'och junocxo mach ec'al yip d'a viñ, tato tz'ac'ji ganar viñ yuuj, tz'ic'jiec' jantac syamc'ab' viñ ayoch yipoc sc'ool chi' yed' pax masanil tas ay d'a viñ. Snaan viñ tas syutej juntzañ syiq'uec' chi'. Icha viñ aj pat chi', icha chi' yaj viñ diablo.

²³ A eb' mañ ayococh ved'oc, ajc'ool eb' d'ayin. A eb' max molb'ancot eb' anima ved'oc, a eb' spechan saclem eb' anima chi'.

*A yab'ixal jun enemigo sc'ochxi d'a yed'tal
(Mt 12.43-45)*

²⁴ Q'uinalloc ay junoc enemigo tz'el d'a junoc anima ticnaic, tz'ec' d'a tz'inan luum, sayan b'aj syic' yip. Palta max ilchaj yuuj. Yuj chi' snaan icha tic: Ol in pax d'a in pat b'aj cotnac in, xchi. ²⁵ Axo yic sc'ochxi, syilan spixan jun anima chi', icha junoc pat mesb'il yool, vach' yilji. ²⁶ Yuj chi' sb'atxi, sb'at yic'ancot ucvañocxo eb' enemigo másto chuc d'a yichañ. Svach' och cajan eb' smasanil d'a jun anima chi'. Yuj chi', ste juviel jun anima chi' icha d'a sb'ab'elal, xchi Jesús d'a eb'.

A eb' vach' yico'

²⁷ Yacb'an a Jesús van yalan juntzañ chi', ay jun ix ix, ix avajq'ue d'a scal eb' anima, ix yalan ix:

—Te vach' yic jun ix ix b'aj ach alji, b'aj ach chuni, xchi ix d'a Jesús.

²⁸ Axo ix yalan Jesús chi' d'a ix:

—Más vach' yic eb' tz'ab'an tas syal Dios, sc'anab'ajan eb', xchi.

Ay eb' sc'anan yil junoc milagro

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹ Tzijtun anima ix och oyan d'a spatic Jesús. Ix yalan d'a eb':

—A val eb' anima d'a jun tiempoal tic, te chuc eb'. Yuj chi' toñej sc'an yil junoc milagro eb', junoc sch'oxan spoder Dios. Palta arñej jun milagro ol ch'oxjoc yil eb', aton jun icha sch'oxnac Dios yed' viñ schecab' scuchan Jonás.

³⁰ Yujto a viñaj Jonás chi' ch'oxannaquel spoder Dios d'a eb' ay d'a choñab' Nínive d'a peca'. Icha chi' vaj a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, yic tzin ch'oxel spoder Dios d'a e cal. ³¹ Ayic ol ja sc'ual sch'olb'itaj eb' anima, a jun ix yajal d'a Sur d'a peca', ol q'ue vaan ix, ol yalan e mul ix, yujto najat cotnac ix yab'i jantac sjelanil viñaj Salomón. A d'a tic, ay jun ec'al yopisio d'a yichañ viñaj Salomón chi', palta max cotlaj eb' anima smaclej yab' d'ay. ³² A eb' aj Nínive chi', snanac sb'a eb' yuj tas yalnac viñaj Jonás chi'. Axo d'a tic ay jun ec'al yopisio d'a yichañ viñaj Jonás chi', palta max e na e b'a. Yuj chi', ayic ol ja sc'ual sch'olb'itaj eb' anima, a eb' aj Nínive chi', ol q'ue vaan eb', ol yalan e mul eb'.

A yab'ixal candil

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Ayic scac'anoch sc'ac'al co candil, max cac'can b'aj marñ chequeloc, max cac' pax och d'a yalañ junoc tasi. Palta chaarñ scac'q'uei, yic vach' syil eb' tz'och d'a yol pat chi'. ³⁴ A yol co sat, icha yaj candil yaj d'a co nivanil. Yuj chi' tato junñej b'aj ayoch co sat, saquilq'uin al caji, vach' scutej co b'a yed' co nivanil. Palta tato ch'occh'oc b'aj scac'och co sat, tzoñ can d'a cal q'uc'alg'uin al yuuj. ³⁵ Tzeyil val e b'a, yic vach' a jun saquilq'uin al ayoch d'ayex, max meltzajxioch q'uc'alg'uin alil. ³⁶ Tato saquilq'uin al yaj e nivanil smasanil, tato malaj jab'oc q'uc'alg'uin al ayoch d'ayex, saquilq'uin alñej ton eyaji, icha junoc candil syac' saquilq'uin al, xchi Jesús.

A Jesús ix alan smul eb' fariseo yed' eb' c'ayb'um d'a ley Moisés

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Ayic ix lajvi yalan juntzañ chi' Jesús, ay jun viñ fariseo ix avtan yed' vael d'a spat. Tz'eyan ix aj em c'ojan b'aj ix va chi'. ³⁸ Axo viñ fariseo chi', ix sat sc'ol viñ yilani to maj sb'iclaj sc'ab' ichataxon smodo eb'. ³⁹ Palta ix yalan Jesús d'a viñ:

—A ex fariseo ex tic, lajan ex icha junoc mach arñej spatic svaso yed' yuc'ab' sb'iqueli, axo yool, miictac. Ichex ta', te vach'ñej tzeyutej e b'a d'a yichañ eb' anima. Palta axo d'a elc'altac, toñej tzex och b'eyumal yuj eyixtan eb'

anima chi', yuj eyac'an sgana e pec'al. ⁴⁰ Te malaj jab'oc e pensar. ¿Tom mañ eyojtacoc to a jun ix b'oan juntzañ tas squil tic, a' ix b'oanpax juntzañ tas mañ chequeloclay, aton co pensar? ⁴¹ Octom d'a smasanil e c'ool tzex colvaj d'a eb' meb'a'. Tato icha chi' scheclajeli to vach' ex d'a smasanil.

⁴² Ex fariseo, te chuc eyico'. A ex tic tzeyac' sdiezmoal te' alavena yed' te' ruda. Jantac'nej juntzañ itaj, tzeyac'nej sdiezmoal. Palta tze na to mañ yovaliloc tojol tzeyutej e b'a d'a anima. Malaj tze na' vach'chom mañ xajanoc Dios eyuuj. Octom a juntzañ tic tze b'eyb'alej, max eyactejean pax juntzañ chi'.

⁴³ Ex fariseo, te chuc eyico'. A d'a spatil culto, a'nej d'a xila eb' nivac vinac b'aj tze nib'ej tzex em c'ojan. Axo yic tzex ec' d'a yol calle, tze nib'ej tz'em ñoñan eb' anima d'ayex, ayic tzex sc'uman eb'. ⁴⁴ Ob'iltac ex, lajan ex icha b'aj smucji eb' chamnac. ^{11.44} mañxo chequeloc b'aj mucan. Tz'ec' eb' anima d'a yib'añ, yujto mañxo chequeloc tato ay anima mucan ta', xchi Jesús d'a eb'.

⁴⁵ Ayic ix lajvi yalan juntzañ chi' Jesús, ay jun viñ c'ayb'um d'a ley Moisés ix alan d'ay:

—Ach co C'ayb'umal, ayic tzalan juntzañ tic, te chuc pax scab' a oñ tic, xchi viñ.

⁴⁶ Ix yalanpax Jesús d'a eb':

—Ex c'ayb'um d'a ley Moisés, te chuc pax eyico', yujto a juntzañ e leyal, lajan icha junoc icatz te al. Toñej tze tusb'ejq'uei yic scuchan eb' anima, palta max eyac'och junoc yiximal e c'ab' e d'uñanb'at d'a yib'añ eb'.

⁴⁷ Palta chuc eyico'. Tzato e vach' b'oej yed'tal eb' schecab' Dios d'a e campusante, aton eb' milb'ilcham yuj eb' e mam eyicham. ⁴⁸ Ayic tze b'oan juntzañ chi', tze ch'oxeli to vach' yutejnac sb'a eb' e mam eyicham chi' e naani. A eb' miljinaccham eb', a exxo tic, tzato e b'opaxq'ue yed'tal eb' chi'.

⁴⁹ Yuj chi' ix yalcan Dios yed' sjelanil: Ol in checb'at juntzañ eb' in checab' yalel in lolonel d'ayex. Ay eb' ol e milchamoc, ay pax eb' toñej ol eyac'och d'a syaelal, xchi. ⁵⁰ Yuj chi' d'a eyib'añ d'a jun tiempoal tic ol yac'can Dios masanil schamel eb' schecab' milb'ilcham yictax ix el yich jun yolyib'añq'uinal tic. ⁵¹ Mañ jantacoc eb' schecab' Dios milb'ilchamoc yictax ix miljicham viñaj Abel, ^{11.51} masanto ayic ix miljicham viñaj Zacarías d'a snañal altar yed' stemplo Dios. Yuj chi' sval d'ayex to a Dios ol ac'ancan schamel juntzañ eb' schecab' chi' d'a eyib'añ.

⁵² Ex c'ayb'um d'a ley Moisés, te chuc eyico', yujto munil ix eyac'och eyopisio e jacan spensar eb' anima yed' slolonel Dios, palta max eyac'och e pensar d'a slolonel chi', axo eb' sgana syac'och spensar d'ay, max e chalaj yac'och eb', xchi Jesús chi'.

⁵³ Ayic ix yalan juntzañ chi', ix te cot yoval eb' viñ c'ayb'um d'a ley chi' yed' eb' viñ fariseo chi'. Ix och ijan eb' viñ stzuntzan yuj juntzañ tas sc'anb'ej eb' viñ d'ay. ⁵⁴ Smaclej yab' eb' viñ tato ay junoc b'aj slectaj sloloni, yic syac'och eb' viñ d'a yib'añ.

12

Ix yalcan Jesús yuj chab'satil

¹ A junel smilalxo eb' anima ix smolb'ej sb'a d'a Jesús. Ix laj ste svitz'ej sb'a eb', ix laj stec'laj yoc eb'. Axo Jesús chi' ix b'ab'laj alan d'a eb' sc'ayb'um:

11.44 **11:44** A juntzañ b'aj smucji eb' chamnac, syac' uc' eb' d'a sacsac pintura, yic vach' max ixtaxel eb' d'a yichañ ley, talaj c'uxan syamchaj'och junoc smucnab'il chamnac. **11.51** **11:51** Il nota d'a Mateo 23.35.

—Tzeyil val e b'a d'a yich span eb' fariseo, syalelc'ochi, aton schab'satil eb',
 2 yujto jantacñej tas c'ub'anel ticnaic, ol laj checlajelta. Yed' pax jantacñej
 c'ub'eltac yaji, ol ojtacajeloc. 3 Yuj chi' masanil tas tzeyal d'a c'ub'eltac, ol laj
 yab' eb' anima smasanil. Yed' pax masanil tastac slaj e sajlajojch d'a e chiquin,
 ol laj pucaxel d'a scal eb' anima smasanil.

*Atej d'a Dios yovalil tzoñ xivi
 (Mt 10.28-31)*

4 Sval d'ayex ex vamigo, mañ ex xiv d'a eb' smilan e nivanil tic, yujto ayic
 slajvi ex smilan eb', malaj junocxo tas syal ex yutan eb'. 5 Palta sval d'ayex
 mach b'aj yovalil tzex xivi: Xivañec d'a Dios. Aton jun syal yic'anel e q'uinal,
 slajvi chi' tzex yac'anb'at d'a infierno. Yuj chi' val yel xivañec d'ay.

6 Ilecnañ noc' cotac much, malaj yelc'och noc'. Ayic schoñchaj noc', ovañ
 noc' d'a chab' cotac tumin, palta a Dios max satlaj sc'ool d'a junoc noc'. 7 A ex
 xo tic, ec'alto eyelc'och d'a yichañ jantac noc' yunetac much chi'. Inatax xil e
 jolom, b'isb'il yuj Dios chi'. Yuj chi' mañ ex och ilc'olal.

*Eb' max q'uixvi yalani to yic Cristo eb'
 (Mt 10.32-33; 10.19-20)*

8 A in sval d'ayex, yalñej mach junoc eb' tz'alan d'a yichañ eb' anima to vic
 eb', icha in pax ta', a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ol val eb' vicoc
 d'a yichañ eb' yángel Dios. 9 A eb' tz'alan d'a yichañ eb' anima to mañ vicoc
 eb', a in xo ol val pax el d'a yichañ eb' yángel Dios to mañ vicoc eb'.

10 A eb' tz'alan junoc chucal d'a in patic, a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch
 animail tic, syal yac'ji lajvoc smul eb'. Axo eb' tz'alan junoc chucal d'a spatil
 Yespíritu Dios, a jun mul chi', mañxo ol ec'b'atlaj.

11 Ayic ol ex ic'joch'at d'a spatil culto, ma tzex ic'jib'at d'a yichañ eb' viñ
 juez, ma eb' viñ yajal, mañ eyac' pensar yuj tas ol eyutoc e colan e b'a d'a eb',
 ma yuj tas ol eyala', 12 yujto ayic ol c'och stiempoal eyalani, a Yespíritu Dios
 ol alan d'ayex tas ol eyala', xchi Jesús d'a eb'.

Ay smay jun b'eyumal

13 A d'a scal juntzañ anima chi', ay jun viñ ix alan d'a Jesús:

—Ach co C'ayb'umal, al d'a viñ vuc'tac to a tas aycañ d'a viñ yuj viñ co mam
 syac' nañaloc vic viñ yed'oc, xchi viñ.

14 Ix yalan Jesús d'a viñ:

—Ach vamigo, ¿tom ay mach ix ac'an vopisio voch juezal d'ayex, yic tzin
 pucanb'at juntzañ e c'ael chi'? xchi d'a viñ.

15 Ix lajvi chi', ix yalan d'a eb' anima:

—Tzeyil e b'a, tze tarñvej val e b'a, yic malaj b'aj ol eyil e c'ool d'a junoc tas,
 yujto vach'chom tziñtum tas ay d'ayori, mañ yujoc chi' tzalajc'olal tzoñ ec' d'a
 yolyib'arñq'uinal tic, xchi.

16 Yuj chi' ix yal jun ch'oxnañ'il tic d'a eb':

—Ay jun viñ b'eyum, tziñtum sat tas syavej viñ ix el d'a sat sluum. 17 Ix
 snaub'tañan viñ: ¿Tas svutej? Mañxa b'aj syal in molancañ sat tas ix vavej
 tic. 18 Ix snaan viñ icha tic: Ol in pojel juntzañ spatil sat vavb'en tic, ol in
 b'oan juntzañocxo nivac. Ata' ol in molcnoch masanil tastac ix vavej yed'
 masanil in c'ael. 19 Ol lajvoc chi', ol valan icha tic: A ticnaic, nivan tas ix in
 molb'ejcani, nivan tiempo ol in c'ana', yuj chi' syal vic'an vip ticnaic, syal tzin
 va'i, svuc'an a', jantacñej tas tzin nib'ej. Syal vac'an tzalajb'oc in c'ool, xin
 chama, xchi viñ. 20 Palta ix yalan Dios d'a viñ: A ach tic te malaj a pensar.
 D'a jun ac'val tic ol ach chamoc. A juntzañ molb'ilcan tic uu, ¿mach ay yico'?

xchi Dios d'a viñi. ²¹ Icha chi' yaj eb' smolan sb'eyumal d'a yol yico', axo d'a yic Dios meb'a' eb', xchi Jesús d'a eb' anima.

A Dios tz'ilan eb' yuninal
(Mt 6.25-34)

²² Ix lajvi chi', ix yalan Jesús d'a eb' sc'ayb'um:

—Sval d'ayex, mañ eyac' pensar yuj tas ol ic'an yec' tiempo eyuuj. Yuj tas tze va'a yed' pax yuj e pichul tzeyac'ochi. ²³ A Dios tz'ac'an co q'uinal, ocxom tas sco va'a, ¿tom mañ ol yac'a'? A ix ac'an co nivanil, ¿tom mañ ol yac' pax co pichul? ²⁴ Ina noc' much, ¿tom ay tas syavej noc'? ¿tom ay tas sjach' noc'? Malaj yed'tal b'aj smolb'ej jab'oc svael noc', palta a Dios tz'ac'anñej tas sva noc'. A ex xo pax tic, ec'al eyelc'och d'a yichañ noc' much chi'. ²⁵ ¿Tom ay junoc ex syal eyac'anoch nañalocxo vara e teel yujto tzeyac' pensar? ²⁶ Yuj chi' tato max techaj e b'oan juntzañ tas malaj yelc'ochi, ¿tas yuj tzeyac' pensar yuj juntzañocxo tasi?

²⁷ Ilec nab' te' xumac sq'uib'i. Max munlaj te', max ch'alvi te'. Vach'chom icha chi', ayic yec'nac viñaj rey Salomón d'a peca', te vach' yilji viñ yed' spichul, palta maj tzac'van yilji viñ icha te' xumac chi'. ²⁸ A juntzañ te' chi', toñej ayec' te' d'a caltac te', axo d'a junxo c'u sñusjitz'a te' d'a yol horno. Vach'chom icha chi' yaj te', a Dios tz'ac'an svach'il yilji te'. Yuj chi' a ex tic, yelxo val ol yac' e pichul Dios, palta a ex pural tzeyac'och d'a e c'ool. ²⁹ Yuj chi' mañ eyac' pensar yuj tas ol e va'a, yed' yuj tas ol eyuq'uej. ³⁰ A eb' mañ ojtannacoc Dios, aton d'a spatic juntzañ tic q'uelanoch eb', palta yojtac Dios to ay tz'och juntzañ chi' cuuj, yujto co Mam yaji. ³¹ Yuj chi', aq'uec eyip e c'anab'ajan Dios Cajal. Tato icha chi' tze c'ulej, ol ac'jocpax masanil juntzañ chi' d'ayex.

Molec e b'eyumal d'a satchaari
(Mt 6.19-21)

³² A ex tic, icha in calnel eyaji. Vach'chom jayvañ exñej, palta mañ ex och ilc'olal, yujto a co Mam Dios ix ex ac'an och d'a yol sc'ab', yujto icha chi' ix el d'a sc'ool. ³³ Choñecan el tastac ay d'ayex, aq'uec d'a eb' malaj yico'. Icha chi' ol aj smolchaj e b'eyumal d'a satchaari, ichoc d'a yol junoc yed'tal malaj b'aq'uiñ ol c'aoc. A jun chi' malaj b'aq'uiñ ol lajvoc. Ata', malaj junoc elc'um syal yelc'anelta. Añejtona', mañ ol och pax ijaxoc. ³⁴ A b'aj ay co b'eyumal, ata' ayb'at co pensar.

Yovalil lista scutej co b'a
(Mt 24.45-51)

³⁵ Te lista tzeyutej e b'a icha eb' ayoch spichul, ay pax och scandil eb' stañvani. ³⁶ Q'uinaloc ay eb' checab' van stañvan sjax spatrón d'a junoc q'uiñ nupnajel, sjax d'a spat. A sjavi, tz'avajochi, lista yaj eb' checab' chi' sjacanoch d'a elañchamel. Icha syutej sb'a eb' checab' chi' stañvani, icha chi' tzeyutej e b'a. ³⁷ Tato pitzan eb' checab' chi' ayic sjax spatrón eb' chi', te vach' yic eb'. Val yel sval d'ayex to a val viñ patrón chi' sb'oanem c'ojjab' eb' d'a mexa, tz'ac'ji va eb' yuj viñ. ³⁸ Vach'chom chimilac'valxo, ma ayto sc'ana', ta pitzan eb' schecab' chi', te vach' yic eb'. ³⁹ Nachajocab'el jun ab'ix tic eyuuj. Q'uinaloc ay junoc viñ ix och elc'um d'a yol spat, tato yojtac viñ jantac hora sc'och jun elc'um chi', majam scha jacjoclaj spat viñ chi'. ⁴⁰ A exxo pax tic, lista tzeyutej e b'a, tze maclani, yujto ayic manto in e na javoc, ol in ja jucnaj a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, xchi Jesús d'a eb'.

⁴¹ Yuj chi' ix sc'anb'an viñaj Pedro d'ay:

—Mamin, ¿cuujñej a ma ix al jun ch'oxnab'il tic, ma yuj eb' anima smasanil? xchi viñ.

⁴² Yuj chi' ix yalan Jesús d'a eb':

—¿Mach eb' sch'ox eb' checab' vach' chi' tze na'a? Q'uinaloc ay junoc patrón, tato ay junoc checab' sc'anab'ajani, jelan paxi, aton jun chi' tz'ac'jioch yopisio yoch mayordomoal yic syil eb' schecab' chi' smasanil, syac'an va eb' d'a junjuntac el. ⁴³ Tato a jun checab' chi' van smunlaj icha sgana spatrón, te vach' yico' ayic ol jax spatrón chi'. ⁴⁴ Val yel sval d'ayex to ol yac'och viñ yilumaloc jantac tas ay d'ay. ⁴⁵ Palta q'uinaloc a jun checab' chi' snaani to manto ol ja spatrón chi', yuj chi' syamanoch smac'an eb' yetchecab'vumal chi' yed' eb' ix ix smunlaji, torñej syac' sgana sva'i, syuc'an añ. ⁴⁶ Axo d'a junoc c'u sna'a to manto ol jalaj viñ spatrón chi', palta a d'a jun c'u chi' ol javoc viñ. Ta sjavi viñ ayic mañ tañvab'iloc, mañ naanoc yuj jun checab' chi', te nivan syaelal ol ac'jococh d'a yib'añ. Ol yac'anb'at viñ d'a scal eb' maj ac'an och Dios d'a sc'ool.

⁴⁷ Q'uinaloc ay junoc checab' ojtannac tas sgana spatrón d'ay. Palta mañ listaoc syutej sb'a, max sc'anab'ajej paxi. Te nivan yaelal ol ochcan d'a yib'añ.

⁴⁸ Palta q'uinaloc ay jun checab' mañ ojtannacoc tas sgana spatrón, sc'ulej juntzañ tas smoj tz'ac'jicot yaelal d'a yib'añ yuuj, quenñej yaelal chi' ol cot d'a yib'añ. A eb' nivan tas ix ac'ji d'ay, nivan pax tas ol c'anb'aj d'a eb'. Yed' eb' nivan tas ix ac'jioch d'a yol sc'ab', nivan pax tas ol yac'xi entregar eb'.

Yuj Jesús ay eb' ol spojel sb'a (Mt 10.34-36)

⁴⁹ A in tic, in ja vac'och jun icha c'ac' d'a yolyib'arñq'uinal tic. Comonoc val vanxo sq'ue tñnton sc'ac'al ticnaic. ⁵⁰ Ay val jun nivan yaelal ol ja d'a vib'arñ, ichato ol in ac'joc bautizar yuuj. Tzin cus val sic'lab'il ticnaic masanto ol ujoc elc'ochi. ⁵¹ ¿Tom tze na a ex tic to in ja vac'och junc'olal d'a yolyib'arñq'uinal tic? Sval eyab'i to maay. In javi vac' spoj sb'a eb' anima. ⁵² Q'uinaloc ay ovañoc d'a junoc pat, ol och oxvañoc ajc'olal d'a chavañoxo. Axo eb' chavañ chi' ol och ajc'olal pax d'a eb' oxvañ chi'. Icha chi' ol aj eb' anima d'a jun tiempoal tic. ⁵³ A eb' mamab'il, ol yac' oval eb' yed' eb' yuninal. Añeja' pax eb' ix nunab'il, ol yac' oval eb' ix yed' yune'. Ay pax eb' ix alib'al ol yac' oval yed' eb' ix yalib', xchi Jesús d'a eb'.

A juntzañ yechel yic lajvub' c'ual (Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Ix yalan juntzañxoxo tic Jesús d'a eb' anima:

—Ayic tzeyilan sq'ue vaan asun b'aj tz'em c'u, elañichamel tzeyala' to ol yac' ñab'. Yel toni, icha chi' yaji. ⁵⁵ Axo yic scot ic' d'a sur, tzeyalani to ol q'uixnajoc. Yel tzeyala', sq'uixnaji. ⁵⁶ Palta a ex tic, chab' sat ex. Jelan snachajel juntzañ chi' eyuuj, juntzañ scot d'a satchaari yed' d'a yolyib'arñq'uinal tic, palta ¿tas yuj max nachajel eyuuj tas syalelc'och jun tiempoal tic?

Sc'o b'o co b'a yed' eb' cajc'ool (Mt 5.25-26)

⁵⁷ ¿Tas yuj max e b'eyc'olej e b'a tato tojol tas tze c'ulej d'a yichañ Dios?

⁵⁸ Q'uinaloc ay junoc mach tz'ac'anoch tas d'a eyib'arñ ticnaic, ayic vanto e b'al yed' d'a yol b'e, tzeyalan e b'a d'ay, yic maxtzac ex c'och d'a yichañ viñ alcal. Yujto a viñ alcal chi' ol ex ac'anoch d'a yol sc'ab' eb' viñ polencia. Axo eb' viñ ol ex ac'anoch d'a preso. ⁵⁹ Sval d'ayex, max ex el d'a libre, masanto tze tup e multa smasanil.

13

Yovalil sco na co b'a yuj co mul

¹ A d'a jun tiempoal chi', ay juntzañ eb' ix c'och d'a Jesús, ix yalan yab'ixal juntzañ eb' aj Galilea eb', chajtil ix yutej viñaj Pilato smilancham eb' ayic van yac'an juntzañ silab' eb' d'a Dios. ² Yuj chi' ix yalan Jesús d'a eb':

—¿Tzam e na tas yuj icha chi' ix aj eb' viñ aj Galilea chi'? ¿Yuj am to te chuc eb' viñ d'a yichañ juntzañ eb' yetchoñab' chi' tze na'a? ³ Sval d'ayex to maay. A ex tic, tato max e na e b'a yuj e mul, ol ex champax e masanil. ⁴ Naeccot yuj 18 eb' anima chamnac yuj jun pat te chaarñ steel lañchajnac d'a Siloé. ¿Tas yuj icha chi' ajnac eb' tze na'a? ¿Tom te chuc eb' d'a yichañ juntzañ eb' yetchoñab' d'a Jerusalén chi'? ⁵ Sval d'ayex to maay. A ex tic, tato max e na e b'a yuj e mul, e masanil ol ex champaxoc, xchi Jesús d'a eb'.

⁶ Ix lajvi chi', ix yalan jun ab'ix tic d'a eb':

—Ay jun viñ avab'il jun te' higo yuj d'a sat sluum. Ix b'at viñ yila' tato ay sat te', palta axo ix c'och viñ, malaj junoc sat te' ix ilchaj yuj viñ. ⁷ Yuj chi' ix yalan viñ d'a viñ smunlaj d'a sluum chi': Ina yoxilxo ab'il in cajvi vec' in say junoc sat te', palta malaj juneloc svil junoc pitañ. Yuj chi' sval d'ayach, ch'aquel te'. Nab'arñej tz'ixtax lum luum macb'il tic yuj te', xchi viñ. ⁸ Axo viñ smunlaj chi' ix alani: Mamin patrón, tarñej junocxo ab'il. Ol vac'lej in d'ocan c'unb'oc lum d'a yich te', ol vac'an och abono d'a te', ⁹ talaj icha chi' ol yac' sat te'. Palta tato maay, ol in ch'acanel te' icha tzal chi', xchi viñ, xchi Jesús.

B'oxinac sc'ool jun ix ix d'a sc'ual ic'oj ip

¹⁰ A d'a sc'ual ic'oj ip ix c'och Jesús d'a yol spatil culto, yic sc'ayb'ej eb' anima. ¹¹ Ayec' jun ix ix ta', 18 ab'ilxo yoch jun enemigo d'a ix. Ix coxob'ican snañal ix, toxoñej rñojanem ix. Maxtzac yal-laj stojlb'iq'ue liñan ix. ¹² Axo yic ix ilchaj ix yuj Jesús, ix avtajcot ix yuuj, ix yalan d'a ix:

—Ach ix, toxo ach colchaj d'a jun a yaelal tic, xchi d'a ix.

¹³ Ix yac'anec' sc'ab' Jesús d'a yib'añ ix, val d'a jun rato chi' ix tojlb'iq'ue liñan ix. Ix och ijan ix yalan vach' lolonel d'a Dios. ¹⁴ Axo viñ yajal b'aj ayec' eb' chi', ix cot yoval viñ yujto a Jesús ix ac'an b'oxoc sc'ol jun ix ix chi' d'a sc'ual ic'oj ip, yuj chi' ix yalan viñ d'a eb' anima ayec' ta':

—Vaquerñej c'u smoj tzoñi munlaj d'a yol semana. A d'a juntzañ c'ual chi' syal tzex ja e c'an b'oxoc e c'ool. Mañoc d'a sc'ual ic'oj ip, xchi viñ yajal chi'.

¹⁵ Ix tac'vi Jesús d'a viñ:

—A ex tic, chab' sat ex. Q'uinaloc ay junoc noc' e vacax, ma junoc noc' e b'uru etzan d'a sc'ual ic'oj ip, ¿tom mañ ol eyiq'uelta noc' yic b'at eyac'an yuc' a' noc'? ¹⁶ A jun ix tic, yirñtilal Abraham ix. Ayxo 18 ab'il yamb'il ix yuj viñ Satanás, ichato tzec'b'il ix yuj viñ. ¿Tom mañ smojoc scolchaj ix d'a jun syaelal tic yujto sc'ual ic'oj ip? xchi Jesús.

¹⁷ Ayic ix yalan jun chi', masanil eb' ayoch ajc'olal d'ay, ix te q'uixvi eb'. Palta masanil juntzañ eb' anima, ix te tzalaj eb' yilan juntzañ tas ix sc'ulej Jesús chi', yujto te nivan yelc'och juntzañ milagro chi'.

A yab'ixal sat añ mostaza

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Ix yalan Jesús:

—¿Chajtil ol aj sq'uib' sb'isul eb' anima tz'och d'a yol sc'ab' Dios tze na'a? Ol val jun ab'ix tic eyab'i yic ol nachajel eyuuj. ¹⁹ A jun chi' lajan icha sat añ mostaza ix yavej jun viñ d'a sat sluum. Sq'uib' añ, lajan tz'aj añ yed' juntzañ te' nivac te'. Yuj chi' syal svay noc' much d'a sc'ab' añ, xchi Jesús.

*A yab'ixalyich pan**(Mt 13.33)*²⁰ Ix yalan junxo ab'ix Jesús:

—Ol val junxo ab'ix d'ayex chajtil ol aj sq'uib' sb'isul eb' anima tz'och d'a yol sc'ab' Dios. ²¹ A jun chi' lajan icha jab'oc yich pan syac'och jun ix ix d'a scal oxe' almul harina. Spajb'i masanil ixim yuj jab' yich pan chi', sipji ixim yuuj, xchi Jesús.

*A jun puerta yuneñej**(Mt 7.13-14,21-23)*

²² Añejtona' van sb'at Jesús d'a sb'eal Jerusalén, ix laj ec' d'a juntzañ choñab' yed' d'a juntzañ aldea b'aj ix sc'ayb'ej eb' anima. ²³ Ay jun anima ix c'anb'an d'ay:

—Mamin, ¿tom jayvarñej eb' ol colchajoc? xchi.

Yuj chi' ix yalan Jesús:

²⁴ —Aq'uec eyip eyoch d'a jun puerta yuneñej, yujto sval d'ayex to tzijtum eb' sgana yochi palta max yal-laj yoch eb'. ²⁵ A in tic, icha yajal pat vaji. Tato tzin q'ue liñan tzin macan in pat yacb'an ayexto ec' d'a sti' te' pat chi', ol ex avajochoch, Mamin, jac orñ ochi, xe chama. Axo ol valani: Mañ vojtcac mach ex, xin chama. ²⁶ Palta a orñ tic vanac orñ, cuc'nac a' ed'oc. A c'ayb'ejnac orñ d'a yoltac calle, xe cham d'ayin. ²⁷ Axo ol valan d'ayex: Toxo ix val d'ayex, mañ ex vojtcac. Elañec e masanil, yujto añej chucal tze c'ulej, xin cham d'ayex. ²⁸ Ato ta' ol ex siq'ui'oc eyoq'ui ayic ol eyilani, ayec' viñaj Abraham, viñaj Isaac, viñaj Jacob yed' smasanil eb' schecab' Dios ayxo ec' d'a yol sc'ab' Dios, a exxo tic, ayec can elta d'a spatic. ²⁹ Yujto ay eb' ol cot d'a junjun choñab', b'aj sja c'u, b'aj tz'em c'u, d'a norte yed' d'a sur, ol em c'ojan eb' sva d'a smexa eb' ayxo och d'a yol sc'ab' Dios chi'. ³⁰ Ay eb' malaj yelc'och ticnaic, axo d'a jun tiempoal chi' nivan ol aj yelc'och eb'. Ay pax eb' nivan yelc'och ticnaic, axo d'a jun tiempoal chi', malaj jab'oc ol aj yelc'och eb', xchi Jesús.

*Cusnac Jesús yuj eb' aj choñab' Jerusalén**(Mt 23.37-39)*

³¹ Añeja' d'a jun c'u chi', ix c'och juntzañ eb' viñ fariseo d'a Jesús, ix yalan eb' virt:

—Elañ d'a tic, yujto sgana viñaj Herodes tzach smilchamoc, xchi eb' viñ d'ay.

³² Ix tac'vi Jesús chi' d'a eb' virt:

—A viñ chi', lajan viñ icha noc' vaax, ¿toc ay yelc'och noc'? Ixiq'uec, alec d'a viñ: A ticnaic yed' q'ui'c'an sviq'uel eb' enemigo d'a eb' anima, ol laj b'oxoc eb' penaay vuuj. Axo chab'ej tzin vach' b'oan in munlajel tic, xchi Jesús, xe chi d'a viñ. ³³ Palta a in tic, añeja' ol in b'at ticnaic, q'ui'c'an yed' chab'ej, yujto añej d'a Jerusalén tzoñ miljcham a orñ schecab' orñ Dios tic.

³⁴ A ex tic ex aj Jerusalén, chuc eyico', tz'oc' val in c'ol eyuuj. Tze milñejcham eb' schecab' Dios. Axo juntzañixo eb' schecjicot yuj Dios d'ayex, toñej slaj e julcham eb' d'a q'uen yax q'ueen. Tzijtum elxo in gana tzex vavtejcot d'ayin, icha junoc noc' caxlañ syavtejcot yune', smoyq'ue d'a yalañ sc'axil, palta max yal e c'ool tzex coti. ³⁵ Ab'ec. A jun e templo tic ol can tz'inan, ^{13.35} yujto sval d'ayex to mañxo ol in eyil-laj, masanto ol eyal icha tic: Calec vach' lolonel d'a jun checb'ilocot yuj Dios Cajal, xe chama, xchi Jesús d'a eb'.

14

B'oxinac sc'ool jun viñ penaay

¹ A d'a jun sc'ual ic'oj ip, aton d'a sábadó, ix c'och Jesús vael d'a spat jun viñ yajal eb' viñ fariseo. Axo juntzaríxo eb' viñ yetfariseoal viñ ix maclan yila' tas ol yutej sb'a. ² Ata' ayec' jun viñ penaay yuj mal c'ab' oc d'a yichañ Jesús. ³ Axo Jesús chi' ix c'anb'an d'a eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés yed' d'a eb' viñ fariseo chi':

—¿Ay am sleyal scac' b'oxoc sc'ol junoc penaay d'a sc'ual ic'oj ip, mato maay? xchi d'a eb' viñ.

⁴ Mañxalaj tas ix yal eb' viñ. Ichato chi' ix chaji viñ penaay chi' yuj Jesús, ix b'oxi sc'ool viñ yuuj, ix yalan d'a viñ to spax viñ. ⁵ Ix lajvi chi', ix yalan d'a eb' viñ fariseo chi':

—Q'uinoloc a ex tic ay junoc eyuninal ma junoc e vacax, sb'at d'a yol junoc xab', ¿tom max b'at eyic'q'ueta d'a elañchamel, vach'chom sc'ual ic'oj ip? xchi d'a eb' viñ.

⁶ Majxo nachajlaj tas syutej eb' viñ spacan d'ay.

A yab'ixal eb' avtab'il d'a jun nupnajel

⁷ Ix yilan Jesús tas ix yutej sb'a eb' avtab'il d'a jun vael. Snib'ej eb' tz'em c'ojjab' b'aj tz'em c'ojan eb' nivac vinac. Yuj chi' ix yalan jun tic d'a eb':

⁸ —Tato ay b'aj tzex avtaj d'a junoc q'uiñ nupnajel, mañ ex em c'ojan d'a sc'ojnub' eb' nivac vinac. Talaj icha chi' ay junoc viñ ec'al yelc'och d'ayex sc'och ta', ⁹ axo viñ tzex avtan chi' tz'alan d'ayex: Elañ d'a te' xila tic, ac'b'at te' d'a viñ tic, tato xchi. Tzex q'uixvi, axo d'a xila eb' malaj yelc'och tzex emcan c'ojan. ¹⁰ Palta ayic tzex avtaji, tzex em c'ojan b'aj malaj val yelc'ochi, yic axo sja viñ tzex avtan chi', syalan viñ d'ayex: Ach vamigo, ochari d'a jun lugal b'aj tz'em c'ojan eb' nivac yelc'ochi, xcham viñ. Ichato chi', nivan tz'aj eyelc'och d'a yichañ eb' ayec' d'a mexa chi'. ¹¹ Yalñej mach syic'chaañ sb'a, ol ic'joc emta. Axo eb' emnaquil syutej sb'a, ol ic'joc chaañ eb'.

¹² Ix yalanpax d'a viñ ix avtan eb' vael chi':

—Ayc tza b'oan junoc nivan vael, mañ avtej eb' amigo, eb' uc'tac, eb' a c'ab' oc yed' eb' b'eyum d'a a lac'anil. Yujto ol ach yavtej pax eb' d'a yico', icha chi' ol a chaanxi spac chi'. ¹³ Palta ayic tza b'oan junoc nivan vael, tzavtej eb' meb'a', eb' elnac sc'ab', eb' max uji sb'eyi yed' eb' max uji yilani. ¹⁴ Tato icha chi' tzutej, vach' ic syal chi', yujto vach'chom max a cha spac d'a eb', ol a cha spac ayic ol pitzvocxi eb' vach' sb'eyb'al, xchi Jesús d'a viñ.

A yab'ixal jun nivan vael

(Mt 22.1-10)

¹⁵ Ay jun viñ ayoch d'a scal eb' ayoch d'a jun mexa chi', ayic ix yab'an juntzarí chi' viñ, ix yalan viñ d'a Jesús:

—Te vach' yic eb' ol och vael b'aj ayoch Dios Yajalil, xchi viñ.

¹⁶ Yuj chi' ix yal jun ab'ix tic Jesús:

—A junel, ay jun viñ ix b'oan jun nivan vael. Tzijtum eb' anima ix yavtej viñ. ¹⁷ Axo ix c'och yorail jun vael chi', ix schecanb'at jun schecab' viñ, ix b'at yalan d'a eb' avtab'il, ix yalan d'a eb': Cotañec. Ix c'och yorail yoch vael, vach'xo yaj smasanil, xchi d'a eb'. ¹⁸ Palta ix laj sc'ananc'olal sb'a eb'. A jun viñ b'ab'el, ix yal viñ icha tic: Ay jun in lum toto ix in mana', yovalil b'at vila'. Sval in b'a d'ayach, aq'uin nivanc'olal, xa chi, xchi viñ. ¹⁹ Axo ix yalan junxo viñ: Ato val slajvi in manan oye' par in vacax tic, ol b'at vac'lej proval noc'. Ac'ab' nivanc'olal, xa chi d'a viñ, xchi viñ. ²⁰ Ix yalan junxo viñ: Toto ix och vetb'eyum, yuj chi' max yal-laj in b'ati, xa chi, xchi viñ. ²¹ Yuj chi'

a viñ checab' chi' ix alan juntzañ tic d'a spatrón. Ix cot yoval viñ patrón chi', ix yalan viñ icha tic: Ixic elaríchamel d'a yoltac calle d'a juntzañ b'e tz'ec' d'a cal choñab' tic, tzic'cot eb' meba', eb' ay spaltail, eb' max uji sb'eyi yed' eb' max uji yilani, xchi viñ. ²² Axo ix c'ochxi viñ schecab' chi' junelxo, ix yalan viñ d'a viñ: Mamin patrón, ix in c'anab'ajej tas ix ala', palta ayto sc'an sb'ud'ji, xchi viñ. ²³ Ix yalanxi viñ d'a viñ: Ixic d'a yoltac calle, d'a juntzañxo b'e tz'ec' d'a yol choñab' tic, tzac'an pural eb' scoti yic sb'ud'ji in pat tic yuj eb'. ²⁴ Yujto sval d'ayach, malaj junoc eb' ix in b'ab'laj avtej ol va d'a jun nivan vael tic, xchi viñ patrón chi', xchi Jesús.

A eb' tz'och sc'ayb'umoc Jesús yovalil syab' syail eb'

²⁵ Tzajtum eb' anima ix och tzac'an yuj Jesús, yuj chi' ix meltzajb'at q'uelan d'a eb', ix yalani:

²⁶ —Tato ay eb' sja d'ayin, palta ta más nivan yelc'och smam snun eb' d'a vicharí snaani, ma ix yetb'eyum, yuninal, eb' yuc'tac, eb' ix yanab', ma sq'uinal eb', tato icha chi', max yal-laj yoch eb' in c'ayb'umoc. ²⁷ A eb' sb'eyb'alan in b'eyb'al, sb'ecanpax cham sb'a eb' d'a te' culus vuuj, arfej eb' smoj yoch in c'ayb'umoc. ²⁸ Q'uinaloc ay junoc ex tze nib'ej tze b'o junoc nivan pat, ayic manto eyamoch e b'oani, ζ tom max ex em c'ojan tze naan yuj stojol tato c'och'il syab'i? ²⁹ Tato maay, toñej tzeyac'canem yich, axo eb' anima tzex b'uchani. ³⁰ Syalan eb': A jun viñ tic, ix syamoch viñ sb'oan spat, palta maj b'olaj yuj viñ, xcham eb'. ³¹ Q'uinaloc ay junoc viñ rey van sb'at yac' oval yed' junocxo viñ rey, palta arfej lajuri'e mil soldado viñ yed'nac. Axo pax junxo viñ rey chi', ay 20 mil soldado viñ yed'nac. Ayic manto b'atljaj viñ, ζ tom max em c'ojan viñ snaan sic'lab'il tato stechaj yac'an jun oval chi' viñ? ³² Tato sna viñ to max techaj yuuj, schecanb'at junoc schecab' viñ d'a viñ yed'nac syac'an oval chi', yacb'an najatto van scot viñ, yic syalan viñ to tz'och eb' d'a junc'olal. ³³ Ichex pax ta', tato max eyactejean jantac tas ay d'ayex, max yal eyoch in c'ayb'umoc.

Ayic slajviec' sc'achial atz'am atz'am

(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ A atz'am atz'am, vach' ton atz'am. Palta q'uinaloc satel sc'achial atz'am, ζ tasto tz'aj sc'anchaji? ³⁵ Mañxalaj tz'ochi, mañoc d'a lum luum, mañoc d'a abonoal, toxoñej syumchajeli. A juntzañ tzeyab' tic, naec val sic'lab'il, xchi Jesús d'a eb'.

15

A yab'ixal jun noc' calnel satnac

(Mt 18.10-14)

¹ Masanil eb' viñ tecumel alcabar yed' juntzañxo eb' te chuc d'a yol sat eb' anima, ix c'och eb' d'a stz'ey Jesús smaclej yab' tas syala'. ² Yuj chi' a eb' viñ fariseo yed' eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés, b'uchumtac slolon eb' viñ d'a spatíc Jesús chi', ix yalan eb' viñ:

—A jun viñ tic scharfej eb' chuc sb'eyb'al viñ sc'och d'ay. Ina sva viñ yed' eb', xchi eb' viñ.

³ Yuj chi' ix yal jun ch'oxnab'il tic Jesús d'a eb' viñ:

⁴ —Q'uinaloc ay junoc viñ d'a e cal tic ay cienoc noc' scalnel. Tato ay junoc noc' satcni, scan noc' yetb'eyum noc' chi' d'a junoc ac'lic, sb'at viñ say noc' satcan chi', masanto schax noc' yuj viñ. ⁵ Axo schaxc'och noc' chi', schelancot noc' viñ. Ste tzalaj val viñ. ⁶ Ayic sc'ochxi viñ d'a spat, syavtancot eb' yamigo viñ yed' eb' ay d'a slac'anil. Syalan viñ d'a eb': Tzalajarñec ved'oc, yujto ix sat

jun noc' in calnel. Palta toxo ix ilchajxi noc' vuuj, xchi viñ d'a eb'. ⁷ Añejtona', q'uinaloc ay 99-oc anima, toxonton tojol spensar, mañ yovalilloc sna sb'a eb' snaani, malaj tzalajc'olal d'a satchaari yuj eb'. Palta a in sval d'ayex, tato ay junoc malaj svach'il sb'eyb'al, sna sb'a yuj smul, yelxo val nivan tzalajc'olal yuj jun chi' d'a satchaari.

A yab'ixal jun tumin sati

⁸ Q'uinaloc ay junoc ix ix ay lajuñeoc stumin. Tato satb'at junoc, syac'och staj ix, slaj smesanelta yol spat ix. Syac' val sgana ix sayani masanto tz'ilchaji. ⁹ Axo schax q'uen yuj ix, smolb'an eb' ix svach'c'ool ix yed' eb' ay d'a slac'anil ix. Syalan ix d'a eb': Tzalajañec ved'oc, yujto ay jun q'uen in tumin ix sati. Axo ticnaic, ix chax q'uen vuuj, xchi ix d'a eb'. ¹⁰ Val yel sval d'ayex, icha pax chi' stzalaj Dios yed' eb' yáñgel d'a satchaari yuj junoc anima chuc sb'eyb'al sna sb'a d'a smul, xchi Jesús.

A yab'ixal jun viñ uninab'il satnacb'ati

¹¹ Ix yalanpax junxo ab'ix tic Jesús:

—Ay jun viñ ay chavañ yuninal. ¹² A viñ tzac'an unin ix alan d'a viñ smam icha tic: Mamin, pojcan snañal tastac ol ac'can d'ayori ato syala' jantac ol ac' d'ayin, xchi viñ. Yuj chi', a viñ mamab'il chi' ix pojancan d'a eb' viñ. ¹³ Jayeanto c'ual chi', ix laj schoñanel tastac ix ac'jican d'a viñ yuj smam chi', ix b'at viñ d'a junxo choñab' te najat. Ata' ix b'at slajel stumin viñ d'a juntzañ chucal. ¹⁴ Ayic toxo ix lajviñ q'uen tumin chi', ix ja jun nivan vejel d'a jun choñab' chi'. Mañxalaj tas sva viñ, syac' val techaj vejel viñ. ¹⁵ Yuj chi' ix b'at sc'an munlaj sb'a viñ d'a jun viñ ay d'a choñab' chi'. Axo viñ ix checanb'at viñ d'a jun sluum tarivoj chitam. ¹⁶ Scham viñ yuj vejel, yuj chi' ix snib'ej viñ yab'lej tas syab'lej noc' chitam chi', palta malaj mach tz'ac'an jab'oc tas d'a viñ. ¹⁷ Ichato chi' ix snaan sb'a viñ: ¿Tas yuj icha tic tzin c'ulej, svac'cham in b'a yuj vejel d'a tic, axom d'a viñ in mam jantac am tas sva eb' smajan viñ, syac' sobre tas sva eb'? ¹⁸ Más vach' tzin pax b'aj ay viñ in mam chi'. Ol valan d'a viñ: Mamin, ix och in mul d'a Dios yed' d'ayach. ¹⁹ Mañxo in al uninaloc. Ichocab' junoc a majan tzin ajcani, xin chama, xchi viñ. ²⁰ Ix meltzaj viñ b'ian.

Najatto van scot viñ, ix yilanb'at viñ smam viñ chi', ix te oc' sc'ool viñ d'a viñ. Ix b'at lemnaj viñ schacot viñ. Ix och lac'naj viñ d'a viñ, ix stz'ub'anelta sti' viñ d'a tzalajc'olal. ²¹ Ix yalan viñ d'a viñ smam chi': Mamin, ix och in mul d'a Dios yed' d'ayach. Mañxo smojoc tzin al uninaloc, xchi viñ. ²² Axo viñ mamab'il chi' ix alan d'a eb' smajan: Lemec, iq'uecnot jun mojoc pichul te vach', tzeyac'anoch d'a viñ vuninal tic. Tzeyac'anpax och junoc colc'ab' d'a sc'ab' viñ, tzeyac'anoch xañab' viñ. ²³ Slajvi chi', tzeyic'ancot junoc noc' yune' vacax, aton noc' te b'aq'uech, tze milancham noc'. To ol och jun nivan vael, ol cac'anoch q'uiñ. ²⁴ Yujto a viñ vuninal tic, chamnaxco viñ in naani, palta tob'an pitzan viñ. Satnacb'at viñ, axo ticnaic ix jax viñ d'ayin, xchi viñ. Ichato chi', ix syamanoch eb' yac'anoch q'uiñ chi'.

²⁵ Axo viñ b'ab'el unin, ayb'at viñ d'a smunlajel. Axo ix jax viñ, ix yab'an viñ ayoch son, van yec' eb' chañal. ²⁶ Yuj chi' ix yavtancot jun smajan viñ smam viñ chi', ix sc'anb'an viñ d'ay: ¿Tas yuj ayoch jun q'uiñ tic? xchi viñ. ²⁷ Yuj viñ uc'tac ix jaxi. A viñ a mam ix checan miljoccham noc' yune' vacax b'aq'uech, yujto vach' sc'ool viñ ix jax viñ, malaj tas ix ic'an viñ, xchi jun majan chi' d'a viñ. ²⁸ Yuj chi' ix cot yoval viñ. Mañxalaj sgana viñ yoch d'a yol pat. Yuj chi' ix elta viñ smam viñ chi', ix och ijan viñ smontan viñ yic tz'och viñ. ²⁹ Palta ix yalan viñ d'a viñ smam chi': Ojtac jantacxo tiempo tzin

munlaji, malaj b'aj ix in pitej in b'a d'ayach. Manta b'aj tzac' junoc noc' yune' chiva yic svac'och in q'uiriñ yed' eb' vamigo. ³⁰ Axo ticnaic ix jax viñ uninal xid' satanel a tumin yed' eb' ix ajmul ix. Axo yuj viñ tza milancham noc' vacax b'aq'uech, xchi viñ d'a viñ smam chi'. ³¹ Axo ix yalan viñ smam viñ chi': Ach vuninal, ay achriěj ec' ved'oc. Masanił tas ay d'ayin icriěj yaji. ³² Yuj chi' smoj ton cac'an och q'uiriñ yic tzoři tzalaji. Yujto a viñ uc'tac tic, chamnacxo viñ co naani, tob'an pitzan viñ. Satnac b'at viñ, palta ix jax viñ d'ayin, xchi viñ mamab'il chi', xchi Jesús.

16

A yab'ixal viñ mayordomo

¹ Ix yalan jun ab'ix tic Jesús d'a eb' sc'ayb'um:

—Ay jun viñ patrón te b'eyum. Ay jun viñ smayordomo viñ. Ix yab'an specal viñ to a viñ smayordomo viñ chi' van satanel tastac ay d'a viñ. ² Axo viñ patrón chi' ix avtan viñ, ix yalan viñ: Ay juntzañ tas ix vab' d'a a patic. Yuj chi' ac' entregar a cuenta d'ayin. Mañox ol ach munlaj d'a jun opisio tic d'ayin, xchi viñ. ³ Yuj chi' ix snaan viñ mayordomo chi', ¿tas ol vutoc in b'a ticnaic? Ol in yiq'uel viñ d'a vopisio, palta max uji junocxo munlajel vuuj. Tzin q'uixvi vec' d'a titac pat in c'an va in b'a. ⁴ Toxo ix in na ticnaic tas ol vutoc in b'a. Yuj chi' vach'chom malaj in munlajel, tecan ay eb' ol in chaanoch d'a yol spat, xchi viñ. ⁵ Ix lajvi chi', ix laj yavtancot eb' viñ ay sb'oc d'a viñ spatrón viñ chi'. Ix sc'anb'an viñ d'a viñ ix b'ab'lajc'ochi: ¿Jantac a b'oc d'a viñ patrón? xchi viñ. ⁶ Cien barril in b'oc aceite d'a viñ, xchi viñ. Inye, tato icha chi' a b'oc aceite chi', ina jun yumal a b'oc chi'. Elañchamel tzach em c'ojan, tza b'oan junocxo, 50-riěj tza tz'ib'ejemi, xchi viñ mayordomo chi' d'a viñ. ⁷ Ix lajvi chi', ix sc'anb'an viñ d'a junxo viñ: Xal ach, ¿jantac pax ic d'a viñ? xchi viñ. A in tic, cien quintal in b'oc trigo d'a viñ, xchi junxo viñ chi'. Tato icha chi', a tz'ajxican d'a yumal a b'oc chi', 80-xoñej tza tz'ib'ejemi, xchi viñ d'a viñ. ⁸ Ix yalan viñ patrón chi' to te jelan ix yutej sb'a jun viñ mayordomo chi' d'a elc'al. Yujto a eb' ay d'a yolyib'ariq'uinal tic, te jelan syutej sb'a eb' d'a yichañ eb' ayoch saquilq'uinal Dios d'ay. ⁹ A in sval d'ayex, a q'uen tumin, secojtac sc'anji q'uen d'a chucal. Palta vach' tzeyamc'ab'ej q'uen d'a vach'il, yic tz'aj eyamigo. Tato icha chi', ayic ol lajvoc yopisio q'uen e tumin chi', ol ex chajoc d'a jun eyed'tal ay d'a junelriěj. ¹⁰ A eb' tojol syutej sb'a yed' jab'oc tasi, ariějtona' tojol pax syutej sb'a eb' d'a jantac tas nivan ay d'ay. A eb' mañ tojoloc syutej sb'a yed' jab'oc tasi, ariějtona' mañ tojoloc ol yutoc sb'a eb' yed' junoc nivan ol ac'joc d'ay. ¹¹ Yuj chi', tato mañ tojoloc tzeyutej e b'a yed' q'uen tumin sc'anchaj d'a yolyib'ariq'uinal tic, malaj mach ol ac'an junoc b'eyumal nivan yelc'och d'a yol e c'ab'. ¹² Tato mañ tojoloc tzeyutej e b'a d'a junoc tas ch'oc mach ay yico', malaj mach ol ac'an junoc eyico'.

¹³ Malaj junoc mach syal yac'an servil chavañoc spatrón, yujto ay jun malaj yelc'och d'ay. Axo junxo te nivan yelc'och d'ay. Vach' syutej sb'a d'a junoc, axo d'a junxo chuc syutej sb'a. Max yal-laj cac'an servil Dios yed' q'uen tumin, xchi Jesús d'a eb'.

¹⁴ Axo eb' viñ fariseo, ariěj d'a q'uen tumin ayoch spensar eb' viñ. Yuj chi', ayic ix yab'an jun chi' eb' viñ, ix b'uchvaj eb' viñ d'a Jesús. ¹⁵ Ix yalanxi Jesús chi' d'a eb' viñ:

—A ex pax tic, d'a yichañ eb' anima, vach' tzeyutej e b'a. Axo pax Dios yojtac tas yaj e pensar. Ay juntzañ tas nivan yelc'och d'a yichañ eb' anima, axo d'a yichañ Dios, chach'ileli.

¹⁶ Añej ley Moisés yed' juntzañ tas tz'ib'ab'ilcan yuj eb' schecab' Dios d'a peca' aycanoch yopisio masantax ix ulec' viñaj Juan viñ ac'jinac bautizar. Axo ticnaic, atax ix ulec' viñ ix elcan yich yaljiel jun vach' ab'ix chajtil tz'aj yoch eb' anima d'a yol sc'ab' Dios. Yuj chi' masanil eb' syac' yip yoch d'a yol sc'ab' Dios.

¹⁷ Vach'chom ol lajvoc ec' satchaañ yed' yolyib'añq'uinal tic, axo pax jun ley chi', vach'chom junoc letra, malaj val junoc b'aj mañ ol elc'och tas syala'.

Ix yalcan Jesús yuj eb' spuclaj sb'a

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

¹⁸ A junoc viñ spuc sb'a yed' ix yetb'eyum, syic'an junocxo ix, tz'em viñ ajmulal. Tato ay junoc viñ tz'ic'an pax junoc ix spucnac sb'a yed' viñ yetb'eyum chi', tz'empax viñ ajmulal.

A yab'ixal jun viñ b'eyum yed' viñaj Lázaro

¹⁹ A junel ay jun viñ te b'eyum. Vach' sb'o viñ yed' spichul te caro stojol. Junjun c'u syac'an q'uiñ viñ, tzijtum tas syac' chijoc viñ. ²⁰ Ay pax jun viñ meb'a' scuch Lázaro, ayq'ue yab'il yaxc'a d'a viñ. Tz'em c'ojan viñ d'a sat luum d'a sti' spuertal spat viñ b'eyum chi'. ²¹ A viñ meb'a' chi', snib'ej viñ sva jab'oc juntzañ sc'ajil vael tz'em d'a yalañ smexa viñ b'eyum chi'. Axo noc' tz'i' b'at lec'anel sat yab'il yaxc'a ayq'ue chi' d'a viñ. ²² Ix c'och sc'ual ix cham viñ meb'a' chi', axo eb' ángel ix ic'anb'at viñ d'a svach'ilal b'aj ayec' viñaj Abraham. Ix c'och pax sc'ual ix cham viñ b'eyum chi'. Ix mucchaj viñ. ²³ Ix c'och spixan viñ b'aj ay spixan eb' chamnacxo. Axo yic van yab'an syail viñ, ix q'ue q'uelan viñ, najatto ix yilb'at viñaj Abraham chi' viñ. Ayec' viñaj Lázaro d'a stz'ey viñ. ²⁴ Yuj chi' ix avaj viñ b'eyum chi' icha tic: Mamin Abraham, oc'ocab' a c'ool d'ayin. Checcot viñaj Lázaro chi', sch'ayan yiximal sc'ab' viñ, tzul yac'anoch viñ d'a sñi' vac' yic siclab' jab'oc, yujto max techaj vab'an syail d'a cal c'ac' tic, xchi viñ. ²⁵ Axo ix yalan viñaj Abraham chi': A ach tic, nacoti to te vach' ach ec' d'a yolyib'añq'uinal, axo viñaj Lázaro tic, d'a syaelal ix ec' viñ. A ticnaic jun, van schaan snivanil sc'ol viñ d'a tic. Añejtona' ach, van ab'an syail ta'. ²⁶ A junxo svala', ay jun nivan xab' olan d'a co cal eyed'oc. Yuj chi', vach'chom ay eb' ay d'a tic, sgana sc'axpaj ta', max yal-laj. Añejtona' ex, max yal-laj e c'axpajec' ta' d'a tic, xchi viñ. ²⁷ Tato icha chi' jun mamin, comonoc tza checb'at viñaj Lázaro chi' d'a spat viñ in mam. ²⁸ Ata' ay ovañ eb' viñ vuc'tac. Syalan viñ yab' eb' viñ yic vach' mañ ol ja eb' viñ ved' d'a scal yaelal tic, xchi viñ. ²⁹ Ix yalan viñaj Abraham chi': A d'a eb' ayec' juntzañ tas stz'ib'ejnaccan Moisés yed' eb' schecab' Dios. Yac'ocab'och eb' d'a sc'ool tas syal juntzañ chi', xchi viñ. ³⁰ Mañ c'ocb'iloc jun chi' mamin, palta tato ol pitzvocxi junoc d'a scal eb' chamnac yal yab' eb', ol ton sna sb'a eb', xchi viñ. ³¹ Ix yalanxi viñaj Abraham chi': Tato max yac'och sc'ol eb' d'a tas stz'ib'ejnaccan Moisés yed' eb' schecab' Dios chi', vach'chom ay junoc ol pitzvoc d'a scal eb' chamnac, añejtona' mañ ol yac'och eb' d'a sc'ool, xchi viñaj Abraham chi' d'a viñ, xchi Jesús.

17

Ay smay cac'an somchaj spensar junoc mach

(Mt 18.6-7,21-22; Mr 9.42)

¹ Ix yalan Jesús d'a eb' sc'ayb'um:

—Ay juntzañ tastac tz'ic'an somchajel spensar eb' anima, palta a val mach tz'ac'an somchajel spensar eb' yetanimail, te chuc yico'. ² Octom b'ab'el spixjioch junoc nivaquil q'uen d'a sjaj, syumjicanb'at d'a yol a' mar yic sjic'

a' schami, yach'an manto yac' somchaj spensar junoc uninto. Tato icha chi', te vach' yico'.^{17.2} ³Yuj chi' tzeyil val e b'a.

Tato ay junoc eyetanimail tz'och smul d'ayex, tzeyal d'ay. Tato sna sb'a, tzeyac' nivanc'olal. ⁴Vach'chom uquel tz'och smul d'ayex d'a junoc c'u, palta uquel sb'at yalxi sb'a d'ayex syalan icha tic: Aq'uin nivanc'olal, mañxo ol in c'ulej junelxo, tato xchi, yovalil tzeyac' nivanc'olal, xchi Jesús.

Tato scac'och Dios d'a co c'ool

⁵A eb' schecab' Jesús ix alan d'ay:

—Ochari qued'oc yic sco vach' aq'uejoch Dios d'a co c'ool, xchi eb'.

⁶Yuj chi' ix yalan d'a eb':

—Tato yel tzeyac'och Dios d'a e c'ool, vach'chom jab'ñej, icha quilan junoc pitañ sat añ mostaza, ol yal eyalan d'a jun nivan te' tic: Q'ueañcot yed' sch'añal ib'. Tzach b'atcan d'a yol a' mar. B'at avejempax a b'a ta', tato xe chi, ol sc'anab'ajej te' icha tzeyal chi'.

A yopisio eb' tz'ac'an servil Dios

⁷Q'uinaloc ay junoc co checab' tzoñ ac'an servil. Tato ayb'at d'a co munlajel, mato ayb'at iloj calnel, ma iloj vacax, axo yic sjaxi, ¿tom naan calan d'ay? Ochari, emari c'ojan, va'añ, ¿tom xco chi d'ay? ⁸Maay jun. Tecan icha tic scutej calan d'ay: Q'uexel a b'a, b'iquel a c'ab'. Tza b'oan in vael, tzac'ancot d'ayin. Ichato chi' ol ach va ach tic, xco chi d'ay. ⁹¿Tom scac' yuj diosal d'ay yujñej to ix sc'anab'ajej tas ix cal chi'? Maay. ¹⁰Icha jun checab' chi', ichex ta'. Ayic toxo ix lajvi e c'anab'ajan masanil schecnab'il Dios, smoj tzeyal icha tic: Te malaj vach' cochi, añej juntzañ tas ix checji co c'ulej ix co b'o'o, xe chi, xchi Jesús d'a eb'.

Lajuñvañ eb' viñ vinac ix b'oxi sc'ol yuj Jesús

¹¹Axo Jesús, añejja' sb'at d'a sb'eal Jerusalén, ix c'och d'a smojonal Samaria yed' Galilea. ¹²Ayic ix c'och d'a jun aldea, ay lajuñvañ eb' viñ penaay yuj jun yab'il scuch lepra. Yuj chi' maj snitzochlaj sb'a eb' viñ d'a stz'ey Jesús, ¹³toñej ix avajcot eb' viñ d'ay:

—Mamin Jesús, oc'oc val a c'ool d'ayori, xchicot eb' viñ.

¹⁴Axo ix iljib'at eb' yuj Jesús, ix yalanb'at d'a eb':

—Ixiquec, ix ch'oxec e b'a d'a eb' sacerdote, xchi d'a eb' viñ.

Yach'an van sb'ey eb' viñ, ipan sb'oxi eb' viñ. ¹⁵Ay jun viñ d'a scal eb' viñ chi', ayic ix yilan viñ to toxo ix b'o sc'ool, ix meltzaj viñ, ix och ijan viñ yalan vach' lolonel d'a Dios, ix avaj val chari viñ. ¹⁶Ix javi viñ d'a yichañ Jesús, ix em cumnaj viñ d'a sat luum yic syac'an yuj diosal viñ d'ay. Aj Samaria jun viñ chi'. ¹⁷Yuj chi' ix yalan Jesús:

—¿Tom mañ lajuñvañoc eb' viñ ix b'oxi sc'ool? ¿B'aj ay b'aluñvañxo eb' viñ chi'? ¹⁸A jun viñ tic, ch'oc choñab'il viñ, palta añej viñ ix ul alan vach' lolonel d'a Dios.

¹⁹Ix yalan Jesús d'a viñ:

—Q'ueañ vaan, paxañ. Ach b'oxi yujto in ac'och d'a a c'ool, xchi d'a viñ.

A chajtil tz'aj yoch Dios Cajaloc

(Mt 24.23-28,36-41)

²⁰Ay juntzañ eb' viñ fariseo ix c'anb'an d'a Jesús:

—¿B'aq'uiñ val ol och Dios Cajaloc? xchi eb' viñ d'ay.

—Ayic ol och Dios Cajaloc, max yal-laj quilan yed' co sat. ²¹ Max yal-laj calani: Ayec' d'a tic, ma ayec' d'a chi', mañ xco chioc, yujto a d'a co pixan tz'och Yajalil, xchi Jesús d'a eb' viñ.

²² Ix lajvi chi' ix yalan d'a eb' sc'ayb'um:

—Ay val jun tiempoal ol javoc, ol eyalan icha tic: Tzoc val jax junelxo jun Ac'b'íl cot yuj Dios d'a co cal tic, vach'chom junñejlaj c'ual, xe chama. Palta mañxo ol jalaj. ²³ Ay eb' ol alanoc: Ina yajec' d'a tic, ma ina yajec' d'a chi', xcham eb', palta mañ ex b'atoc, mañ ex och tzac'an yuj eb'. ²⁴ Yujto icha val yec' copnaj leb'lon, sacb'i smasanil satchaari yuuj, icha chi' ol aj in ja d'a jun c'ual a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic. ²⁵ Palta yovalil ol in b'ab'laj ab'ej val syail sic'lab'il. Ol in spatiquejel eb' anima d'a jun tiempoal tic. ²⁶ Ayic ol in jaxoc, lajan ol aj icha jun tiempoal ayic yec'nac viñaj Noé. ²⁷ Yujto a eb' anima d'a jun tiempoal chi', ichñejta' yec' c'u yuj eb': Sva eb', syuc'an a' eb', ay eb' van yoch yetb'eyum, ay eb' van sc'anji yisil. Max snalaj eb' tato ay tas ol ja d'a yib'ari eb'. Icha chi' yec' tiempo yuj eb' masanto c'och sc'ual yoch viñaj Noé chi' d'a yol te' arca. Aton ta' cotnac jun nivan a' mucvajum, laj cham eb' smasanil. ²⁸ Icha pax chi', ujinac d'a stiempoal pax viñaj Lot: Sva eb', syuc'an a' eb', smanvaj eb', schoñvaj eb', syavej tastac eb', slaj sb'oan spat eb'. ²⁹ A val yelcancot viñaj Lot d'a yol choñab' Sodoma, yemul jun c'ac' yed' juntzañ cotac q'ueen chac xilinaç. Icha val yem ñab', icha chi' yemta d'a satchaari. Icha chi' aj scham eb' smasanil. ³⁰ Icha val ajnac d'a jun tiempoal chi', icha chi' ol aj in ja a in tic, xchi Jesús.

³¹ A d'a jun c'ual chi', tato ay eb' ayq'ue d'a yib'ari spat, vach'chom ay tas aycan yuj eb' d'a yol spat, mocxob' emtalaj eb' yiq'ueli. Tato ay eb' ayb'at munlajel, mocxob' meltzaj eb' d'a spat. ³² Tze nacot tas ajnac ix yetb'eyum viñaj Lot chi'. ³³ A eb' snib'ej scol sb'a d'a yolyib'arñq'uinal tic, ol satel sq'uinal eb' d'a junelñej. Axo eb' syac'cham sb'a vuuj, ol scha sq'uinal eb' d'a junelñej.

³⁴ Sval d'ayex, tato ay chavañoc vaynac d'a sat sch'at d'a jun ac'val chi', ay jun ol ic'jocb'atoc, ay junxo ol canoc. ³⁵⁻³⁶ Q'uinaloc ay chavañoc eb' ix van smol cheni, jun ix ol ic'jocb'atoc, axo junxo ix ol canoc, xchi Jesús d'a eb' sc'ayb'um chi'.

³⁷ Ayic ix yab'an jun chi' eb', ix sc'anb'an eb' d'ay:

—¿B'ajtil ol ujoc jun chi' Mamin? xchi eb'.

—Icha tz'ajc'och noc' ostoc b'aj ay junoc chamnac noc', icha chi' ol ajoc, xchi Jesús d'a eb'.

18

Ix chamnac yetb'eyum yed' viñ juez

¹ Ay jun ab'ix ix yal Jesús d'a eb' sc'ayb'um, yic snachajel yuj eb' to max yal stzactzaj eb' yac'an lesal d'a masanil tiempo. ² Icha tic ix yutej yalan d'a eb':

—A junel ay jun viñ juez d'a jun choñab'. Malaj yelc'och Dios d'a sat viñ. Malaj pax yelc'och eb' anima d'a viñ. ³ A d'a jun choñab' chi', ay jun ix chamnac yetb'eyum. Junjun c'u b'at sc'an ix d'a viñ juez chi' to sb'o yaj yoval ix. ⁴ Te nivanxo tiempo tz'eq'ui, malaj sgana viñ juez chi' sb'oan yaj d'a ix. Palta yib'arñtaquilto ix snaan viñ: Vach'chom max in c'anab'ajej Dios, malaj pax tz'och eb' anima d'ayin. ⁵ palta a jun ix tic, ol in b'o yaj yoval ix, yujto junjun c'u tzul avaj ochta ix d'ayin. Tato maay, mañxo ol techajlaj ix vuuj, xchi viñ.

⁶ Icha chi' ix yutej viñ juez chuc chi' snaani. ⁷ Axo pax Dios, ¿tom mañ ol sb'o yaj d'a eb' sic'b'ilel yuuj, eb' tz'avtan d'a c'ual d'ac'val? ¿Tom ol ec' tiempo

scolvaj d'a eb' tze na'a? ⁸ Sval d'ayex, ol sb'oc yaj d'a eb' d'a elarichamel. Palta a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ayic ol in jaxoc, çay am eb' aytoec' d'a yolyib'arig'uinal tic, arēja' ayoch Dios d'a sc'ool? xchi Jesús Cajal.

Viñ fariseo yed' viñ tecumel alcabar

⁹ Ix yalanxi junxo ab'ix tic Jesús d'a juntzañ eb' vach' spensar snaani. A d'a sat eb' chi', malaj svach'il juntzarıxo eb' anima. Yuj chi', icha tic ix aj yalan d'a eb':

¹⁰ —Ay chavañ eb' viñ vinac ix b'at lesal d'a yamaq'uıl stemplo Dios. Ay jun viñ fariseo, ay pax jun viñ tecumel alcabar. ¹¹ Ayic ix c'och viñ fariseo chi', ix q'ue liñan viñ. Ix lesalvi viñ icha tic: Ach in Diosal, svac' yuj diosal d'ayach, yujto mañ in lajanoc yed' juntzarıxo eb' anima. A eb' chi', elc'um eb', mañ vach'oc syutej sb'a eb', tz'em eb' d'a ajmual. Yed' pax jun viñ tecumel alcabar tic, svac' yuj diosal d'ayach yujto mañ in lajanoc yed' viñ. ¹² Yujto a in tic, chael tzin och d'a tzeç'ojc'olal d'a junjun semana. Arēja'ona' svac' sdiezmoal d'ayach yuj jantac tas svac' ganar, xchi viñ. ¹³ Axo pax viñ tecumel alcabar chi', najatto ix cotcan liñan viñ, yujto xiv viñ, mañ jab'oc ix q'ue q'uelan viñ d'a satchaari. Ix smac' sñi' sc'ol viñ, ix yalan viñ icha tic: Ach in Diosal, oc'oc val a c'ool d'ayin, te chuc in, xchi viñ d'a Dios. ¹⁴ A in tic svala' to ayic ix pax viñ tecumel alcabar chi', vach'xo viñ d'a yichañ Dios. Axo pax viñ fariseo chi', mañ vach'oc viñ d'a yichañ Dios, yujto a eb' syic'chaari sb'a, ol ic'jocxiemta eb'. Axo eb' syiq'uemta sb'a, nivan ol aj yelc'och eb', xchi Jesús.

Sch'oxnac svach'c'olal Jesús d'a eb' unin

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Ay eb' mamab'il ix ic'ancot eb' yuninal d'a Jesús yic syaq'uec' sc'ab' d'a yib'añ eb'. Ayic ix yilan eb' sc'ayb'um to icha chi', ix cot yoval eb' d'a eb' ix ic'ancot eb' chi', ix cachji eb' yuj eb'. ¹⁶ Axo Jesús ix avtancot eb' sc'ayb'um chi', ix yalan d'a eb':

—Chaeccot eb' unin d'ayin. Mañ e cachoch vaan eb', yujto arēja eb' lajan spensar icha eb' unin tic, arēja eb' ay yalan yic yoch d'a yol sc'ab' Dios. ¹⁷ Val yel sval d'ayex, a eb' max chaan Dios Yajaloc icha syutej eb' unin schaani, malaj b'aq'uiri ol och eb' d'a yol sc'ab', xchi Jesús.

A jun viñ b'eyum ix lolon yed' Jesús

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Ay jun viñ yajal d'a scal eb' ix c'anb'an d'a Jesús:

—Ach vach' c'ayb'um, çtas vach' tzin c'ulej yic tzin chaan in q'uinal d'a junelñej? xchi viñ.

¹⁹ —Çtas yuj tzin al vach'il? Malaj junoc mach vach', arējaon Dios vach'.

²⁰ A ach tic, ojtac schecnab'il Dios syal icha tic: Mañ ex em d'a ajmual. Mañ e milcham junoc eyetanimail. Mañ ex elc'anoc. Mañ eyac'och es d'a yib'añ junoc eyetanimail. C'anab'ajejec e mam e nun, xchi Jesús d'a viñ.

²¹ —Yictax unin in, ix in c'anab'ajej masanil juntzañ checnab'il tic, xchi viñ d'ay.

²² —Palta ayto junxo a paltail. Ixic, chořcanel masanil tastac ay d'ayach, tzac'an stojoł d'a eb' meb'a, ichato chi' ol aj a b'eyumal d'a satchaari. Slajvi chi', tzach jaxi, tzach och in c'ayb'umoc, xchi Jesús d'a viñ.

²³ Axo ix yab'an juntzañ chi' viñ, ix te cus viñ, yujto te b'eyum viñ. ²⁴ Axo ix yilan Jesús to ix te och viñ ilc'olal, ix yalani:

—Ay val smay mañ ol ochlaj eb' b'eyum d'a yol sc'ab' Dios. ²⁵ Q'uinaloc ay junoc noc' camello, çtom ol yal yec' noc' d'a yixal junoc q'uen acxa? Icha chi'

yaj eb' b'eyum. Tato ol och eb', pural ol och eb' d'a yol sc'ab' Dios, xchi Jesús d'a eb'.

²⁶ Axo eb' ix ab'an jun chi' ix yalan eb':

—A... tato icha chi' jun, ¿mach pax eb' ol colchajoc? xchi eb'.

²⁷ —A tas max yal-laj yuj eb' anima, axo Dios masanil syal yuuj, xchi Jesús d'a eb'.

²⁸ Axo viñaj Pedro ix alan d'ay:

—Mamin, a oñ tic ix cactejean juntzañ tastac yic tzoñ och a c'ayb'umoc, xchi viñ.

²⁹ Yuj chi' ix yalan Jesús d'a eb':

—Val yel sval d'ayex, a eb' syactejean spat, ma smam snun, yuc'tac, yanab', ix yetb'eyum, yuninal yed' yisil yujto axoñej Dios sgana eb' syac' servil,

³⁰ nivan spac ol scha eb' d'a jun tiempoal tic, axo d'a junxo tiempoal ol javoc, ol scha sq'uinal eb' d'a junelñej, xchi Jesús d'a eb'.

Ayocto ix yalancan Jesús yuj schamel

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ A Jesús ix avtancot eb' lajchavañ chi' sch'ocojil, ix yalan d'a eb':

—A ticnaic van co b'at d'a Jerusalén. Ata' ol ujoj elc'och jantacñej tas tz'ib'ab'ilcan yuj eb' schecab' Dios d'a peca' yic yalannaccan vab'ixal eb', a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic. ³² Ata' ol in ac'jococh d'a yol sc'ab' eb' ch'oc choñab'il. Ol in sb'uch eb'. Ol laj yal chuc eb' d'ayin. Ol in stzubej eb'. ³³ Ol in smac' eb'. Slajvi chi', ol in smilancham eb'. Axo d'a schab'jial, ol in pitzvocxi, xchi Jesús d'a eb'.

³⁴ Palta maj nachajel-laj jab'oc yuj eb'. Mañ yojtacoclaej eb' tas van yalan chi', yujto max nachajel-laj yuj eb'.

B'oxinac yol sat viñ aj Jericó yuj Jesús

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Ayic vanxo sc'och Jesús d'a choñab' Jericó, ay jun viñ max uji yilani, c'ojan ec' viñ d'a ti' b'e, van sc'anan stumin viñ. ³⁶ Ix yab'an viñ to tzijtum anima van yec' d'a yol b'e chi', yuj chi' ix sc'anb'an yab' viñ tas van yuji. ³⁷ Ix yalan eb' d'a viñ to a Jesús aj Nazaret van yec' d'a yol b'e chi'. ³⁸ Yuj chi', ix avajq'ue viñ, ix yalan viñ:

—Jesús, yirñtil ach can viñaj David, oc'oc val a c'ol d'ayin, xchi viñ.

³⁹ A eb' b'ab'el sb'at chi' ix cachan viñ yic tz'em numan viñ. Palta masñej ix avajq'ue viñ:

—Ach yirñtilalcan viñaj David, oc'oc val a c'ol d'ayin, xchi viñ.

⁴⁰ Yuj chi', ix och tec'naj Jesús chi', ix schecan ic'jocot viñ. Axo yic ix ja viñ d'a slac'anil, ix sc'anb'an d'a viñ:

⁴¹ —¿Tas a gana tzach vutej? xchi d'a viñ.

—Mamin, in gana sb'oxican vilani, xchi viñ.

⁴² —B'ocob'xican ilani. Tzach b'oxicani yujto in ac'och d'a a c'ool, xchi Jesús d'a viñ.

⁴³ D'a jun rato chi', ix b'oxican yilan viñ, ix och tzac'an viñ yuj Jesús. Ix yalan vach' lolonel viñ d'a Dios. Añejtona', a jantac eb' ix ilan jun chi', ix yal pax vach' lolonel eb' d'a Dios.

19

A yab'ixal viñaj Zaqueo

¹ Ix c'och Jesús d'a Jericó, ix ec' d'a yol choñab' chi'. ² Ata' ay jun viñ b'eyum scuchan Zaqueo. Yajal yaj viñ d'a eb' tecumel alcabar d'a jun choñab' chi'.

³ Sgana viñ yilani chajtil yilji Jesús. Palta max yal-laj yilan viñ, yujto tzijtum anima oyanoch d'a spatic Jesús chi' ayic van sb'eyi, yujto tzapan pax steel viñ.

⁴ Ix b'ab'lajb'at lemnaj viñ, ix q'ue viñ d'a sc'ab' jun te te' ayec' d'a ti' b'e, yic syil viñ yec' Jesús chi'. ⁵ Axo yic ix ec' Jesús chi' ta', ix q'ue q'uelnaj d'a viñ, ix yalan d'a viñ:

—Zaqueo, emaricot elarñichel, yujto a ticnaic a d'a a pat ol vac' in posado, xchi d'a viñ.

⁶ Ayic ix yab'an viñ icha chi', elarñichel ix emta viñ. Axo ix c'och Jesús chi' d'a spat viñ, ix scha viñ d'a tzalajc'olal. ⁷ Axo masanil eb' anima, mañ jantacoc ix yal eb' d'a spatic Jesús, yujto ix c'och yac' sposado d'a spat jun viñ chuc sb'eyb'al chi'. ⁸ Axo viñaj Zaqueo chi' ix q'ue liñian, ix yalan viñ d'a Jesús Cajal:

—A ticnaic Mamin, a jantac tas ay d'ayin, chapoj ol vutoc. Ol vac' junoc macañ d'a eb' meb'a'. Tato ay mach ix laj vixtej, ix velq'uej, chañel ol vac'pax sq'uexul d'a eb', xchi viñ.

⁹ Yuj chi' ix yalan Jesús chi':

—A ticnaic, ix cha scolnab'il viñ aj pat tic, yujto val yel yirñilalpaxcan Abraham viñ. ¹⁰ A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, in javi in say eb' satnac yic tzin colanel eb', xchi Jesús chi'.

A yab'ixal lajuñe' q'uen tumin

¹¹ Yacb'an van yab'an eb' anima tas ix yal Jesús chi', ay jun ab'ix ix yal d'a eb', yujto van sc'och eb' d'a slac'anil Jerusalén. A snaan eb' to toxo ol vach' och Dios Yajalil d'a yolyib'arñ'ual tic. ¹² Icha tic ix yutej yalan d'a eb':

—A junel ay jun viñ vinac yirñilcan eb' nivac yelc'ochi. Ix b'at viñ d'a jun choñab' te najat, yic tz'ac'jioch viñ reyal d'a schoñab'. ¹³ Ayic manto b'at viñ, ix yavtancot lajuñvari eb' schecab' viñ. Ix yac'an juntzañ q'uen tumin viñ d'a eb'. Nivac sat q'ueen. Jun lajan q'uen ix scha junjun eb'. Ix yalan viñ d'a eb': Aq'uec e negocio yed' q'uen tumin tic, masanto ol in jaxoc, ichato chi' ol eyac'anxi q'uen d'ayin, xchi viñ d'a eb'. Ix b'at viñ b'ian. ¹⁴ Axo eb' yetchoñab' viñ, ix te chichon sc'ool eb' d'a viñ. Ix schecanb'at jayvari vinac eb' d'a spatic viñ, yic syalan eb': A jun viñ tic, malaj co gana tz'och viñ reyal d'a co choñab' tic, xchi eb'. ¹⁵ Vach'chom icha chi' ix yal eb', ix ochñej viñ d'a yopisio chi'. Axo yic ix jax viñ, ix laj yavtancot eb' schecab' viñ chi', machtac eb' b'aj yac'naccan q'uen tumin chi' viñ, yic syab' viñ jantacxo yune' q'uen ix yac' ganar junjun eb'. ¹⁶ Ix b'ab'laj c'och jun d'a viñ, ix yalani: Mamin patrón, a q'uen tumin ac'naccan d'ayin, lajuñexo yune' q'uen ix yac' ganar, xchi d'a viñ. ¹⁷ Axo ix yalan viñ yajal chi': Vach' jun. A ach tic, te vach' ach d'ayin. Vach'chom queneñ ix vac' d'ayach, palta vach' ix utej a b'a yed'oc. Yuj chi', svac'och opisio och yajalil d'a lajuñeoc choñab', xchi viñ d'ay. ¹⁸ Ix lajvi chi', ix c'och junxo schecab' viñ chi'. Mamin patrón, a q'uen a tumin ac'naccan d'ayin, oyexo yune' q'ueen ix yac' ganar, xchi. ¹⁹ Yuj chi' ix yalanxi viñ: Vach' jun. Yuj chi' ol ach vac'och yajalil d'a oye' choñab', xchi viñ. ²⁰ Ix lajvi chi', ix c'och junxo schecab' viñ chi', ix yalan d'a viñ: Patrón, ina q'uen a tumin tic. Sic'b'illb'at q'uen vuuj d'a yol jun in payu'. ²¹ A in tic tzin xivi, yujto vojtcac ach to junñej b'elañ ach, yujto a ach tic, toxoñej tza cha iquej tas syac' ganar junxo anima. Toxoñej tza jach'a', palta malaj tas tzavej, xchi d'a viñ. ²² Yuj chi' ix yalan viñ yajal chi': A ach tic vach'chom in checab' ach, palta te chuc ach. Yuj juntzañ tzal tic, svac'canb'at d'a ib'arñ. Yujto a ach val tzala' to junñej b'elañ in. Toxoñej tzin cha viquej tas syac' ganar junxo anima. Toxoñej tzin jach'a', palta malaj tas svavej. ²³ Tato icha chi' tzutej a naan d'a vib'arñ, ¿tas yuj maj ac'b'at q'uen majanil d'a junocxo, axo tzin jax tic tzin chaanxi q'uen yed'

yune'? xchi viñ d'ay. ²⁴ Ix lajvi chi' ix yalan d'a eb' ayec' yed' chi': Iq'uec ec' q'uen d'a viñ, tzeyac'an q'uen d'a viñ ix ac'an ganar lajuñe' yune' yico', xchi viñ d'a eb'. ²⁵ Axo ix yalan eb': Palta mamin patrón, lajuñexo q'uen ay d'a viñ, xchi eb'. ²⁶ Palta sval d'ayex, a mach ayxo yico', ol vach' ac'joc nañalocxo d'ay. Axo eb' malaj yico', ol vach' ic'joquec' tas ay d'a eb'. ²⁷ Yed' pax eb' vajc'ool, eb' malaj sgana tzin och yajalil, iq'ueccot eb'. Mileccham eb' d'a vichañ tic, xchi viñ yajal chi', xchi Jesús.

Ix c'och Jesús d'a Jerusalén
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸ Ix lajvi yalan jun ab'ix chi' Jesús, ix schaan pax sb'e, ix b'ab'laj yuj eb' sc'ayb'um yic sq'ue eb' d'a Jerusalén. ²⁹ Ayic van sc'och Jesús chi' yed' eb' d'a slac'anil Betfagé yed' Betania, d'a yichañb'at tzalan Olivo d'a slac'anil Jerusalén, ix schecanb'at chavañ eb' sc'ayb'um. ³⁰ Ayic manto b'at eb', ix yalan d'a eb':

—Ixiquec d'a jun choñab' d'a quichañb'at tic. Ata' ol eyil jun noc' b'uru, etzanoch noc'. Mantalaj mach sq'ue d'a yib'añ noc'. Tze tijancot noc'. ³¹ Tato ay mach tz'alan d'ayex: ¿Tas yuj tze tijelta noc'? ta xchi eb', tzeyalan d'a eb': A Cajalil ay tz'och noc' yuuj, xe chi, xchi Jesús chi' d'a eb' viñ.

³² Ix lajvi chi', ix b'at eb' sc'ayb'um chi'. Icha ix yutej yalan Jesús chi' d'a eb', icha chi' ix aj yilchaj noc' b'uru chi' yuj eb'. ³³ Axo yic van stijanelta noc' eb', ix c'och eb' aj b'uru chi', ix yalan eb':

—¿Tas yuj tze tijelta noc'? xchi eb'.

³⁴ —To ay ol och noc' yuj Cajalil, xchi eb'.

³⁵ Ix lajvi chi', ix yic'anb'at noc' eb' d'a Jesús chi'. Ix yac'anoch spichul eb' stz'amoc noc', ix yac'anq'ue Jesús chi' eb' d'a yib'añ noc'. ³⁶ Axo yic van sb'eyi, ay eb' ix laj lich'anem spichul d'a yol b'e^{19.36} d'a yichañ b'aj sb'eyb'at chi'.

³⁷ Axo yic van sc'och eb' d'a jun b'e spichlaj em d'a tzalan Olivo, a jantac eb' sc'ayb'um, ix laj och ijan eb' yavajq'ue yuj tzalajc'olal. Ix laj yalan vach' lolonel eb' d'a Dios yuj juntzañ milagro ix yil eb'. ³⁸ Ix laj yalan eb' icha tic:

—Calec vach' lolonel d'a co reyal checb'ilcot yuj Dios Cajal. Te ay junc'olal d'a satchaañ, te nivan yelc'och co Diosal ta', xchi eb'.

³⁹ Ay juntzañ eb' viñ fariseo ayec' d'a scal eb' anima chi' ix alan d'a Jesús chi':

—Ach C'ayb'um, ¿tas yuj max a cach eb' a c'ayb'um tic? xchi eb' viñ.

⁴⁰ Yuj chi' ix yalan Jesús d'a eb' viñ:

—Sval d'ayex tato tz'em numan eb', axo juntzañ q'uen q'ueen tic ol avajq'ueoc, xchi d'a eb'.

⁴¹ Axo yic van sc'och Jesús d'a Jerusalén, ix yilanb'at jun choñab' chi', ix oc' yuuj. ⁴² Ix yalani:

—Ex aj Jerusalén, octom val snachajel eyuuj d'a jun c'u tic chajtil tz'aj e chaan sjunc'olal Dios, palta a ticnaic, maxtzac yal-laj snachajel eyuuj, yujto toxo ix c'ub'chajel d'ayex. ⁴³ Yuj chi' ay jun tiempoal ol ja d'a eyib'añ, a eb' eyajc'ool, ol och oyan eb' d'a spatic yichañ e choñab' tic. Ol laj yoyan sb'a eb' d'a e patic, ol yac'an oval eb' eyed'oc. ⁴⁴ Ol laj smaqu'em vecnaj jun choñab' tic eb' d'a sat luum. Ol smilancham eb' anima chi' eb'. Axo q'uen q'ueen latz'b'ilq'uei, mañxa junoc q'uen ol can d'a yib'añ q'uen yetq'uenal chi'. A jun tic ol ja d'a eyib'añ yujto a d'a jun tiempoal tic ix ja Dios d'ayex, palta max nachajel eyuuj, xchi Jesús.

A eb' pechb'ilelta d'a yol stemplo Dios
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Ix lajvi chi' ix c'och Jesús d'a yol yamaq'uul stemplo Dios. Ix spechanelta eb' schoñvaji yed' eb' smanvaji. ⁴⁶ Ix yalan d'a eb':

—Tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios icha tic: A in pat, yicrtej lesal yaji, xchi. A exxo tic, icha junoc q'uen ñaq'ueen b'aj sc'ub'ejel sb'a eb' elc'um, icha chi' tzeyutej, xchi d'a eb'.

⁴⁷ Junjun c'u ix c'och Jesús chi' sc'ayb'ej anima d'a yamaq'uul stemplo Dios chi'. Axo eb' viñ sacerdote, eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés yed' eb' viñ yajalil jun choñab' chi', ix say eb' viñ tas syutej eb' viñ smilanchamoc. ⁴⁸ Palta maj yal-laj yuj eb' viñ, yujto ayoch d'a sc'ool eb' anima smaclan yab' d'ay.

20

A yopisio Jesús
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ D'a jun c'u chi' ix c'ayb'aj eb' anima d'a yamaq'uul stemplo Dios yuj Jesús. Ix yalan vach' ab'ix yic colnab'il d'a eb'. Ix c'och eb' viñ sacerdote, eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés yed' eb' viñ ichamtac vinac ay yopisio. ² Ix yalan eb' viñ d'a Jesús chi':

—Al d'ayorí, tas aji, yuj chi' tza c'ulej juntzañ chi', ¿mach ac'jinac opisio chi'? xchi eb' viñ d'ay.

³ —Ay pax jun tas tzin c'anb'ej d'ayex. Alec d'ayin, ⁴ ¿mach ac'jinac yopisio viñaj Juan ayic ix yac'an bautizar eb' ix laj c'och d'a viñ? ¿Am Dios ac'jinac, mato anima? xchi Jesús chi' d'a eb' viñ.

⁵ Ix yal-lan yab' eb' viñ:

—¿Tas scutej co pacan d'a viñ? Tato scala' to a Dios ix ac'ancot viñaj Juan chi', axom ol yalan viñ: ¿Tas yuj maj eyac'och d'a e c'ol jun? xcham viñ. ⁶ Palta tato scala' to yic eb' anima, axom eb' anima ol orí sjulq'uenejcham eb', yujto a viñaj Juan chi', schecab' ton Dios yaj viñ d'a yichañ eb', xchi eb' viñ.

⁷ Yuj chi' ix yalan eb' viñ to marí yojtacoc eb' mach ac'jinac yopisio viñaj Juan chi'. ⁸ Ix yalan Jesús chi' d'a eb' viñ:

—Tato icha chi', marí ol valpaxlaj d'ayex mach ac'jinac vopisio yic tzin c'ulan juntzañ tic, xchi d'a eb' viñ.

A yab'ixal eb' munlajvum chuc spensar
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Ix lajvi chi', ix yalan jun ab'ix tic Jesús d'a eb' ayec' chi' ta':

—Ay jun viñ ix avan juntzañ te' uva d'a sat sluum.^{20.9} Ix lajvi chi', ix yac'ancanb'at sluum viñ chi' majanil yed' masanil yavb'en te' chi'. Ix lajvi chi', nivan tiempo ix b'atcan viñ. ¹⁰ Axo yic ix c'och stiempoal smoljiel sat te' uva chi', ix schecb'at jun schecab' viñ yic sc'anan smajananub'al luum. Axo eb' ix majnan luum chi' ix mac'ani, ix spechan meltzaj eb', malaj jab'oc tas ix yac' eb' d'ay. ¹¹ Yuj chi' ix schecb'at junxo schecab' viñ aj luum chi'. Palta aña'ej ix stumej eb', ix smac'an pax eb', ix spechan meltzaj eb', malaj jab'oc tas ix yac' eb' d'ay. ¹² Ix schecanxib'at junxo schecab' viñ, axo eb' ix majnan luum chi' ix mac'ani, ix spechan meltzaj eb'.

¹³ Axo ix snaan viñ aj luum chi': ¿Tas tzin c'ulej ticnaic? Ol in checb'at jun vuninal te xajan vuuj. Tecan ol xiv eb' d'ay, xchi viñ. ¹⁴ Axo ix c'och viñ uninab'il chi', ix slajtian sb'a eb' majnum luum chi'. Ix yalan eb': Ina sja viñ uninab'il b'aj ol can lum luum tic. Co maq'uecham viñ, yic vach' a orño ol

quiquejcan luum, xchi eb'. ¹⁵ Yuj chi', ix s'iteranel viñ eb' d'a stiel avb'en chi', ix smac'ancham viñ eb'. Tzin c'anb'ej d'ayex, ¿tas ol utaj eb' majnum lum chi' yuj viñ aj luum chi' tze na'a? ¹⁶ Axo lac'an viñ ol b'atoc. Ol b'at smac'ancham juntzañ eb' majnum luum chi' viñ. Ol yac'anxicanb'at luum viñ majanil d'a juntzañxo, xchi Jesús d'a eb' viñ.

Ayic ix yab'an jun tic eb' anima, ix yalan eb':

—Comonoc malaj b'aq'uiñ ol ujoc icha chi', xchi eb'.

¹⁷ Axo Jesús ix och q'uelan d'a eb', ix yalani:

—Tato icha chi', ¿tas syalelc'och juntzañ tas tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios tze na'a? Syal icha tic:

A jun q'uen q'ueen malaj yelc'och d'a yichañ eb' b'oum pat, aton q'uen ix ochcan sjolomoc schiquin te' pat chi', xchicani. ¹⁸ Tato ay junoc mach tz'em tañaj d'a yib'añ jun q'ueen chi', choc' tz'aji. Tato a q'ueen tz'em tañaj d'a yib'añ junocxo, icha pococ tz'aji, xchi Jesús d'a eb'.

¹⁹ A eb' viñ sat sacerdot yed' eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés, ix snib'ej eb' viñ syam Jesús d'a elar'ichamel, yujto ix snael eb' viñ to a eb' viñ van yalani, palta ix xiv eb' viñ d'a eb' anima.

A juntzañ tumin sc'anel eb' yajal

(Mt 22.15-22; Mr 12.13-17)

²⁰ Yuj chi' ix chec'ib'at jayvañ eb' viñ yila' talaj tz'och smul Jesús chi'. A ix c'och eb' viñ, vach' ix yutej sb'a eb' viñ d'a yichañ Jesús chi'. Ix stz'acan sc'umej eb' viñ yic slectaj d'a slolonel, yic syac'anoch eb' viñ d'a yol sc'ab' eb' viñ yajal. ²¹ Yuj chi' ix stz'ac sc'anb'ej eb' viñ d'ay:

—Mamin c'ayb'um, cojtac to tojol tzutej a loloni yed' pax oñ a c'ayb'ani. Mañoclañ yilji anima tzila', yujto lajanñej yelc'och junjun anima d'ayach. Cojtac paxi to tzoñ a c'ayb'ej d'a tas sgana Dios d'a val yel. ²² Yuj chi' al d'ayoñ: ¿Tom vach' scac' juntzañ tumin sc'anjiel d'ayoñ yuj viñ yajal d'a Roma, mato maay? xchi eb' viñ d'ay.

²³ Ix snael Jesús to chuc spensar eb' viñ sc'anb'an eb' viñ. Yuj chi' ix yalan d'a eb' viñ:

²⁴ —Ch'oxec junoc tumin chi' vila'. ¿Mach jun ayoch sat tic yed' sb'i tic d'a q'ueen? xchi d'a eb' viñ.

—Aton sat viñ yajal d'a Roma yed' sb'i viñ, xchi eb' viñ.

²⁵ Yuj chi', ix yalan d'a eb' viñ:

—A tas yictaxon viñ yajal chi' yaji, aq'uec d'a viñ. Palta a tas yictaxon Dios yaji, aq'uec d'a Dios chi', xchi d'a eb' viñ.

²⁶ Malaj junoc tas ix yal chi' b'aj ix ac'ji ganar yuj eb' yic syaman eb'. Ix te sat sc'ool eb' yab'an tas ix spac chi', mañaxalaj tas ix yal eb'.

A eb' tz'alani to mañ ol pitzvocxi eb' chamnac

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷ Ix lajvi chi', ay juntzañ eb' viñ saduceo ix c'och d'a Jesús. Aton eb' viñ tic tz'alani to mañ ol pitzvocxi eb' chamnac, yuj chi' ix yalan eb' viñ d'ay:

²⁸ —Mamin C'ayb'um, a viñaj Moisés tz'ib'annacan icha tic: Tato ay junoc viñ vinac schami, scan ix yetb'eyum viñ, palta malaj yuninal viñ scani, tato icha chi', axo viñ yuc'tac viñ, tz'ic'anpaxcan ix ix chi', yic vach' tato tz'aj yuninal eb', ichato a viñ ix cham chi' ay yico'. Icha chi' ix yalcan viñaj Moisés chi'. ²⁹ A junel ay ucvañ eb' viñ yuc'tac sb'a. A viñ b'ab'el vinac ic'an jun ix ix, palta cham viñ, malaj yuninal eb' caní. ³⁰ Axo junxo yuc'tac viñ ic'anxican ix. Palta cham junxo viñ chi'. Malaj yuninal eb' canxi. ³¹ Slajvi chi', axo viñ yoxil ic'anxi ix. Añejtona' yic'nac ix eb' viñ yucvañil. Cham eb' viñ smasanil. Malaj junoc eb' viñ elcan yuninal yed' ix. ³² Axo d'a slajvub'xo, scham ix. ³³ Axo ol

pitzvocxi eb' chamnac, ¿mach junoc eb' viñ ol ic'an ix yujto yic'nac ix eb' viñ yucvañil? xchi eb' viñ.

³⁴ Yuj chi' ix yalan Jesús d'a eb' viñ saduceo chi':

—A d'a yolyib'ariq'uinal tic, syic'laj sb'a eb' anima. ³⁵ Palta ay val junxo lugar. A eb' ol pitzvocxi d'a scal eb' chamnac, eb' smoj sc'ochcan ta', ata' mañxalaj ic'lajb'ail. Mañxo ol yac'b'at yisil eb' c'anjoc. ³⁶ Yujto a d'a jun tiempoal chi', mañxo ol chamlaj eb'. Lajan ol aj eb' yed' eb' ángel. Yuninal ton Dios ol aj eb', yujto ol pitzvocxi eb'. ³⁷ Añejtona' d'a viñaj Moisés chi' yalnaccan Dios d'a scal te' q'uiix ayoch sc'ac'al, ata' yac'nac cojtaquejeli to ol pitzvocxi eb' chamnac, b'aj yalnaccan icha tic: A in ton tic sDiosal in viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob, xchi. ³⁸ Yuj chi', vach'chom chamnac eb' viñ chi', cojtac to mañ satnacoquel eb' viñ d'a junelñej, yujto yalnac Dios to sDiosal eb' viñ yaji. A d'a sat Dios, pitzan eb' anima smasanil, xchi Jesús.

³⁹ Ay juntzañ eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés ix alan d'ay:

—Yel ton tzal Mamin C'ayb'um, xchi eb' viñ.

⁴⁰ Yuj chi' mañxalaj tas syal sc'anb'an eb' viñ d'ay.

A Cristo, Yuninal Dios

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Ix yalan Jesús d'a eb' viñ:

—¿Tas yuj ay eb' tz'alani to a Cristo yinñtilal David yaji? ⁴² Yujto añeja' viñaj David chi' alanxican d'a jun libro yic Salmos:

A Dios Cajal alannac d'a Vajalil icha tic: Emañ c'ojan d'a in vach' c'ab' tic,

⁴³ masanto ol vac'canoch eb' ayoch ajc'olal d'ayach d'a yalañ oc, xchi Dios d'a Vajalil, xchi viñaj David chi'.

⁴⁴ Icha chi' yutejnaccan viñaj David yalani to a Cristo ayoch yajaloc viñ, yuj chi' cojtac to a Cristo chi', mañ yinñtilalocñej David chi' yaji, xchi Jesús d'a eb' viñ.

A smul eb' c'ayb'um d'a ley Moisés

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Ayic van yab'an eb' anima smasanil, ix yalan Jesús icha tic d'a eb' sc'ayb'um:

⁴⁶ —Tzeyil val e b'a yic mañ ol ex juvoquel yuj sb'eyb'al eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés, yujto scham val b'at eb' viñ yed' juntzañ spichul jucan. Snib'ej eb' viñ to tz'em ñojan eb' anima d'a eb' viñ b'aj ay mercado. A sc'an eb' viñ to a d'a xila eb' nivac vinac tz'em c'oñjab' eb' viñ d'a yoltac spatil culto. Ayic tz'och vael, snib'ej eb' viñ tz'em c'oñjab' b'aj tz'em c'ojan eb' viñ nivac yelc'ochi. ⁴⁷ Syic'anpaxec' eb' viñ tas ay d'a eb' ix chamnac yetb'eyum yed' pax spat eb' ix. Slajvi chi', najat syutej yoc slesal eb' viñ, yic a snaan eb' anima to malaj smul eb' viñ. Palta a eb' viñ chi', yelxo val nivan yaelal ol ac'jococh d'a yib'añ eb' viñ, xchi Jesús chi'.

21

A yofrenda ix chamnac yetb'eyum

(Mr 12.41-44)

¹ A junel, ayec' Jesús d'a yamaq'uil templo. Van yilani chajtil syutej eb' b'eyum yac'anem yofrenda d'a yol jun chalab' ofrenda. ² Ix yilani ix c'och jun ix chamnac yetb'eyum te meb'a'. Ix yac'anem chab' cotac tumin ix d'a yool. ³ Yuj chi', ix yalan Jesús chi' d'a eb' ayec' ta' yed'oc:

—Val yel sval d'ayex, a jun ix te meb'a' tic, ec'alto yic ix, ix yac' d'a yichañ eb' ix laj yac' yico'. ⁴ Ay eb' axoñej sobreal stumin syac'a'. Axo ix meb'a' tic,

jantacrej jab' stumin ix ayeq'ui ix yaq'uem ix yofrendaoc. Mañxalaj tas ix can d'a ix, xchi d'a eb'.

A juntzañ yechel yic lajvub' c'ual
(Mt 24.1-28; Mr 13.1-23)

⁵ Ay juntzañ eb' van yalani to te vach' yilji stemplo Dios, vach' yaj yed' juntzañ q'uen q'ueen latz'b'ab'ilocho d'ay yed' juntzañ tastac siaj d'ay. Yuj chi' ix yal Jesús d'a eb':

⁶ —A juntzañ van eyilan tic, ay jun tiempoal ol lajvoquel smasanil. Mañxalaj junoc q'uen latz'b'ab'ilocho tic ol can d'a yib'añ q'uen yetq'ueenal, xchi Jesús d'a eb'.

⁷ Yuj chi' ix sc'anb'ej eb' d'ay:

—Ach co C'ayb'umal, ¿b'aq'uiñ ol ujoc juntzañ chi'? ¿Tas val yechel ol sch'ox Dios, ayic toxo ol ujoc jun chi'? xchi eb' d'ay.

⁸ Yuj chi' ix yalan d'a eb':

—Tzeyil val e b'a yic mañ ol ex ac'joc musansatil, yujto tzijtum eb' ol javoc, ol yesanel in b'i eb'. Ol yalan eb': A in tic Cristo in, xcham eb'. Ol yalanpax eb': Axo val sja stiempoal tic, xcham eb'. Mañ ex b'at q'uelan d'a eb'. ⁹ Ayic ol eyab'an specal yoch nivac oval, axo yac'anpax oval eb' comon anima yed' eb' yajal, mañ ex te xivoc, yujto a juntzañ chi' yovalil ol b'ab'laj ujoc, palta mañoclay d'a jun ratoal chi' ol lajvoquel yolyib'añq'uinal tic, xchi Jesús chi' d'a eb'.

¹⁰ Ix yalanpaxi:

—Ol och oval d'a scal juntzañ nivac nación. ¹¹ Ay juntzañ nivac quixcab' ol laj ec'oc. Ol laj javoc vejel, ol laj yamchaj juntzañ anima yuj nivac ilya d'a junjun choñab'. Axo d'a satchaañ, tzijtum tas ol laj sch'ox sb'a. Ay pax juntzañ nivac yechel ol sch'ox sb'a d'a satchaañ, ol te xivpax eb' anima yuj juntzañ chi'.

¹² Palta ayic manto ujoc juntzañ chi', ay eb' ol ex yamanoc, ol yac' chucal eb' d'ayex. Yujto in c'ayb'um ex, yuj chi' ol laj ex yic'b'at eb' d'a yoltac spatil culto yic ol yac'anoch eb' d'a eyib'añ. Ol ex yac'och eb' d'a preso, ol ex yic'b'at eb' d'a yichañ eb' viñ rey yed' eb' viñ yajal. ¹³ Yuj juntzañ tas ol ac'jococh d'a eyib'añ chi' ol yal eyalanel vab'ixal d'a yichañ eb' viñ yajal chi'. ¹⁴ Mañ e b'ab'laj naej yuj tas ol eyutej e colan e b'a d'a eb', ¹⁵ yujto a in ol in b'o eyala'. Ol vac' e jelanil d'a tas ol eyala'. Yuj chi' malaj eb' ajc'ool ol yal spacan d'ayex. Malaj junoc eb' ol tzac'van sjelanil d'ayex icha e jelanil ol vac'a'. ¹⁶ Palta a ex tic, a e mam e nun, eb' eyuc'tac, eb' e c'ab' eyoc yed' eb' mayamigo, ol meltzaj och eb' ajc'olal d'ayex. Ay ex ol ex smilcham eb'. ¹⁷ Axo masanil eb' anima ay d'a yolyib'añq'uinal tic, ol och eb' ajc'olal d'ayex, yujto ayoch e pensar d'ayin. ¹⁸ Palta mañ ol ex satel-laj, mañ val junoc xil e jolom ol satb'atoc. ¹⁹ Tato tec'an tzeyutej e b'a, ol eyac' ganar e chaan e q'uinal d'a val yel.

²⁰ Ayic ol eyilani to oyb'ilxoq'ue Jerusalén yuj eb' soldado, nachajocab'el eyuuj to van slajviel jun choñab' chi'. ²¹ Axo eb' ayec' d'a yol yic Judea tic, b'atocab'can eb' elelal d'a tzalquixtac. A eb' ayec' d'a choñab' Jerusalén tic, b'atocab' pax eb' elelal. Axo eb' ayb'at d'a smunlajel, mañxocob' ochta eb' d'a yol choñab' tic, ²² yujto a val d'a jun tiempoal chi', ol ja jun nivan yaelal yuj yoval sc'ool Dios. Ato ta' ol elc'och jantac tas tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios. ²³ Ob'iltac eb' ix yab'ix d'a jun tiempoal chi' yed' eb' ix vanto schuni yune', yujto nivan yaelal ol ja d'a yib'añ eb' anima d'a juntzañ lugar tic. Ol yac'cot yoval sc'ool Dios d'a yib'añ eb' quetisraelal. ²⁴ Nañal eb' ol cham yuj jun oval chi'. Axo nañalxo eb', ol b'atcan eb' preso d'a ch'oc choñab'il. Axo eb'

ch'oc choriab'il chi' ol ixtan Jerusalén tic, masanto ol lajvoc stiempoal yac'an yajalil eb', icha yalnaccan Dios.

Sjaub'al Jesús d'a schaelal
(Mt 24.29-35,42-44; Mr 13.24-37)

²⁵ Ay pax juntzañ yechel ol sch'ox sb'a d'a c'u, d'a q'uen uj yed' d'a q'uen c'anal. Axo juntzañ nación, ol laj somchaj eb' yuj xivelal, yujto ol c'añ sq'ue vaan a' mar, ol c'añ pax yemxi porñaj a'. ²⁶ Ol laj te xiv eb' anima ayic ol snaan eb' tas ol ujoc d'a jun yolyib'arñq'uinal tic, yujto ol tzicub'tañaj pax juntzañ yipal d'a satchaari. ²⁷ Ichato chi' ol yilan eb' to a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ol in emul d'a scal asun yed' jantac in poder yed' in nivan tziquiquial. ²⁸ Ayic ol syamanoch yuji juntzañ chi', tzex tzalaji, tzex q'ue q'uelan, yujto toxo ol ex colchajeloc, xchi Jesús chi' d'a eb'.

²⁹ Ix lajvi chi', ix yalan jun ab'ix tic d'a eb':

—Tzeylnab' te' higo, ma juntzañxo te te' slaj c'ajb'anel xiil. ³⁰ Ayic tzeylani to vanxo svolanxi te' sc'ab', snachajel eyuuj to vanxo sja stiempoal ñab'ílq'uinal. ³¹ Añejtona' juntzañ sval tic, ayic ol eyilan sja juntzañ chi', nachajocab'el eyuuj to toxo ol vach' och Dios Yajalil.

³² Val yel sval d'ayex, masanil juntzañ tas sval tic ol ujoc ayic manto satel-laj juntzañ anima tic. ³³ A satchaari yed' yolyib'arñq'uinal tic, ol lajvoqueloc, palta a in lolonel, malaj b'aq'uiñ ol lajvoqueloc.

³⁴ Tzeyil val e b'a. Mañ eyac' pith'oc e b'a yuj pec'al, yuj uq'uel añ, ma yuj juntzañxo tas b'aj tzeyac'och e pensar. Ta maay, ayic ol ja jun c'ual chi', mañ listaoc eyaji. ³⁵ Icha tz'aj yem junoc yaal, icha chi' ol aj sja jun c'ual chi' d'a yib'arñ eb' anima smasanil d'a yolyib'arñq'uinal tic. ³⁶ Yuj chi' lista tzeyutej e b'a. Lesalvarñec d'a masanil tiempo yic vach' tec'an eyaji. Yuj chi' ol yal eyel d'a tas d'irñan sjavi, yic pax mañ ol ex q'uixvoc eyoch d'a vichañ a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, xchi Jesús d'a eb'.

³⁷ Junjun c'u sc'ayb'ej eb' anima Jesús d'a yamaq'uul stemplo Dios. Axo d'a tzalan Olivo tz'ec' ac'val yuuj. ³⁸ Masanil c'u, spet c'och eb' anima chi' smasanil d'a yamaq'uul templo chi'. Sb'at smaclan yab' eb' d'ay.

22

A eb' viñ sayjinac tas syutej syaman Jesús
(Mt 26.1-5,14-16; Mr 14.1-2,10-11; Jn 11.45-53)

¹ Van sja stiempoal q'uiñ yic snachajcoti tas aj yelnaccot eb' israel d'a Egipto, aton yic svaan ixim pan eb' malaj yich. ² Axo eb' viñ sat sacerdote yed' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés ix sayan modo tas ol aj smilancham Jesús eb' viñ d'a c'ub'eltac, yujto xiv eb' viñ d'a eb' anima.

³ Ay jun viñ scuch Judas, viñ aj Queriot. Yetb'eyum sb'a viñ yed' eb' viñ uxluchvañ sc'ayb'um Jesús, palta a viñ Satanás ix och d'a viñ. ⁴ Yuj chi' ix b'at viñ sc'umej eb' viñ sat sacerdote yed' eb' viñ yajal yaj d'a eb' viñ sarivan stemplo Dios. Ix yalan viñ tas ol yutoc yac'anoch Jesús d'a yol sc'ab' eb' viñ. ⁵ Yuj chi' te vach' ix yab' eb' viñ. Ix yac'an strato eb' viñ yed' viñ d'a jantac tumin ol yac' eb' viñ d'a viñ. ⁶ Yuj chi' ix schaan yab' viñ tas ix yal eb' viñ. Ix och ijan viñ sayani tas syutej viñ yac'anoch Jesús chi' d'a yol sc'ab' eb' viñ d'a elc'altac.

A Santa Cena
(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Ix c'och sc'ual svaan ixim pan eb', aton ixim malaj yich ayemi, yic smiljipaxcham noc' calnel yic snaancot eb' tas aj yelnaccot eb' d'a Egipto.

⁸ Axo Jesús ix checanb'at viñaj Pedro yed' viñaj Juan, ix yalani:

—Ixiquec, b'at b'oec tas ol cab'lej d'a jun q'uiñ tic, xchi d'a eb' viñ.

9 —¿B'ajtil a gana sco b'o'o? xchi eb' viñ d'ay.

¹⁰ —Aycic ol ex c'och d'a yol choñab', ay jun viñ ol ilchajel eyuuj, cuchb'il jun ch'ub' a a' yuj viñ. Tzex och tzac'an yuj viñ, masanto tzex c'och yed' viñ d'a spat. ¹¹ Ol eyalan d'a viñ aj pat chi: Icha tic ix aj yalancot co C'ayb'umal d'ayach: ¿B'ajtil ay jun a cuarto b'aj ol in va yed' eb' viñ in c'ayb'um yic sco naancot tas aj yelnaccot eb' co mam quicham d'a Egipto? xchicoti, xe chi d'a viñ. ¹² Axo viñ ol ch'oxan jun nivan cuarto d'ayex d'a jun chaarñ. Listaxo yaji. Axo ta' ol e b'o tas ol cab'lej chi', xchi Jesús d'a eb' viñ.

¹³ Ix lajvi chi', ix b'at eb' viñ. Axo ix c'och eb' viñ, ix yilan eb' viñ to ix elc'och icha ix aj yalan Jesús chi'. Yuj chi' ata' ix sb'o eb' viñ tas ol yab'lej d'a jun q'uiñ chi'.

¹⁴ Aycic ix c'och yorail, ix c'och Jesús yed' juntzañxo eb' viñ sc'ayb'um, ix och oyan eb' viñ vael d'a spatic te' mexa. ¹⁵ Ix yalan Jesús d'a eb' viñ:

—Toxon nab'il vuuj to in gana tzin va eyed'oc d'a jun q'uiñ tic, yacb'an manto in chamoc. ¹⁶ Sval d'ayex, mañxa b'aq'uiñ ol in va d'a jun q'uiñ tic, masanto ol och junelxo aycic ol vach' och Dios Yajalil, xchi d'a eb' viñ.

¹⁷ Ix lajvi chi', ix yic'anq'ue vaan jun vaso. Ix yac'an yuj diosal d'a Dios yuuj. Ix yalanxi d'a eb' viñ:

—Chaec jun tic. Mol uq'uejec. ¹⁸ Yujto sval d'ayex, mañxalaj b'aq'uiñ ol vuc' yal uva tic, masanto ol vach' och Dios Yajalil, xchi d'a eb' viñ.

¹⁹ Ix lajvi chi', ix yic'anq'ue van jun ixim pan. Ix yac'an yuj diosal d'a Dios yuj ixim. Ix xepanb'at ixim d'a eb' viñ. Ix yalani:

—A jun tic, aton in nivanil tic ol ac'joc eyuuj. Vaec ixim. Tze c'ulejñej jun tic, yic tzin e naancoti, xchi d'a eb' viñ.

²⁰ Icha pax chi' ix yutej junxo vaso aycic toxo ix lajvi sva eb', ix yalani:

—A jun ay d'a yol jun vaso tic sch'oxanel jun schab'il strato Dios toto ix b'oi. Yuj in chiq'uil ol el eyuuj ol elc'och jun trato chi'.

²¹ Palta a viñ ol in ac'anoch d'a yol sc'ab' eb' ol in milanchamoc, aycic viñ ved' d'a jun mexa tic. ²² A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, yovalil ol in paxoc, ichataxon yaj sb'ocani. Palta a val viñ ol in ac'anoch d'a yol sc'ab' chamel chi', te chuc yic viñ, xchi Jesús d'a eb' viñ.

²³ Yuj chi' ix yal-lan yab' junjun eb' viñ, ¿mach oñtaxlaj ol cac'och d'a yol sc'ab' chamel chi'? xchi eb' viñ.

Mach junoc ec'al yelc'ochi

²⁴ Ix lajvi chi', ix laj stelan sb'a eb' sc'ayb'um yuj mach junoc eb' ec'al yelc'ochi. ²⁵ Axo Jesús ix alan d'a eb':

—A eb' rey d'a junjun nación, yajal ton yaj eb'. Yed' eb' yajal, vach' eb' yalan eb' anima. ²⁶ A exxo tic, mañ eyutoc e b'a icha eb' chi'. Tato ay junoc mach d'a e cal tic ec'al yelc'ochi, yic'ocab'emta sb'a icha junoc unin. Añejtona' tato ay junoc yajal yaj d'a e cal, ichaocab' junoc checab' syutej sb'a. ²⁷ Q'uinaloc tz'och junoc nivan vael. ¿Mach junoc más nivan yelc'och tze na'a? ¿Am jun c'ojanem van sva'i, mato a jun van yac'an servil? Aton jun c'ojanem van sva chi' más nivan yelc'ochi, palta a in tic ayinec' d'a e cal icha junoc tz'ac'an servil.

²⁸ A ex tic, ix e tec'b'ej e b'a eyec' ved'oc aycic ix ja juntzañ yaenal d'a vib'arñ.

²⁹ Yuj chi', icha in yutej co Mam Dios in yac'anoch yajalil, icha chi' ol ex vutej

pax ex vac'anoch yajalil. ³⁰ Yuj chi' ol yal e va ved' d'a jun in mexa b'aj ay in och yajalil chi'. Añejtona' ol ex em c'oijab' d'a junjunoc e c'oijnub'. Axo eyoch chi' yajalil d'a eb' lajchave' macañ quetisraelal, xchi Jesús d'a eb' sc'ayb'um chi'.

Yalnaccan Jesús to ol yiq'uel viñaj Pedro d'a yib'arñ
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Ix yalanpax Jesús:

—Ach Simón, ina ix sc'an spermiso viñ Satanás d'a Dios, yujto snib'ej viñ tzex yac' proval icha tz'aj ixim trigo schayaji. ^{22.31} ³² Palta ix in tevi val d'a Dios uuj, yic max iq'uel a c'ool d'ay. A ach tic, ayic ol meltzajxoc och a pensar d'ayin, tzac' stec'anil eb' uc'tac, xchi Jesús.

³³ Yuj chi' ix yalan viñaj Simón chi':

—Mamin, b'ecan in c'ol in b'at ed' d'a preso, vach'chom tzin cham ed'oc, xchi viñ.

³⁴ —Pedro, sval d'ayach, ayic manto oc' noc' caxlañ d'a jun ac'val tic, oxel ol iq'uel d'a ib'arñ to mañ in ojtacoc, xchi Jesús chi' d'a viñ.

³⁵ Ix yalanxi Jesús d'a eb' sc'ayb'um:

—Tze nacoti, ayic ex in checannacb'at junel, maj eyic' e moral, maj eyic' e tumin, maj eyic'paxb'at e xañab'. ¿Tom ay tas yac'nac palta d'ayex ta'? xchi d'a eb'.

—Maay, malaj tasi, xchi eb'.

³⁶ Axo ticnaic, mach ex ay e moral, e tumin, tzeyic'b'at eyed'oc. Mach ex malaj eyespada, tze choriel e chumpa, tze manan eyico'. ³⁷ Yujto sval d'ayex, yovalil ol elc'och d'a vib'arñ icha tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios, b'aj syalcan icha tic: Icha tz'utaj eb' anima chuc, icha chi' ix utaj viñ, xchi. Jantacñej vab'ixal tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios chi', yovalil ol ujoqucl'ochi, xchi Jesús d'a eb'.

³⁸ Yuj chi' ix yal eb' sc'ayb'um chi' d'ay:

—Mamin, ina chab' q'uen espada tic, xchi eb' d'ay.

—Yechelxo chi', xchi Jesús d'a eb'.

Ix yac' lesal Jesús d'a Getsemaní
(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Ix lajvi chi', ix elta Jesús d'a yol jun pat b'aj ix va eb' chi', ix b'at d'a tzalan Olivo ichataxon smodo. Ix och pax tzac'an eb' sc'ayb'um yuuj. ⁴⁰ Axo ix c'och ta', ix yalan d'a eb':

—Lesalvañec, yic mañ ol ex ac'joc proval, xchi d'a eb'.

⁴¹ Ix lajvi chi', ix sb'esanel sb'a d'a stz'ey eb'. Icha am snajatil sb'at junoc jul-lab', icha chi' ix b'ati. Axo ta' ix em cuman, ix lesalvi. ⁴² Ix yalan icha tic:

—Mamin, tato a gana, iq'uel jun yaelal tic d'a vib'arñ, palta mañoc icha in gana, palta ichaocab' val a gana, xchi.

⁴³ Ix lajvi chi', ix sch'oxan sb'a jun ángel ix cot d'a satchaañ. Ix ul yac'an stec'anil. ⁴⁴ Ix te och pitz'an d'a spixan. Yuj chi' yelc'olal ix lesalvi. Axo yalil tz'em d'a sat luum, calan yaj yed' chic', icha val yem tz'uj yem d'a sat luum chi'.

⁴⁵ Ix lajvi slesalvi, ix meltzajxicot b'aj aycan eb' sc'ayb'um chi'. Axo ix c'och d'a eb', vaynacb'at eb', yujto ix te och pitz'an cuselal d'a spixan eb'. ⁴⁶ Yuj chi', ix yalan d'a eb':

—¿Tas yuj tzex te vayi? Q'ueañec vaan, lesalvañec, yic vach' mañ ol ex meltzaj d'a e patic ayic ol ex ac'joc proval, xchi d'a eb'.

22.31 **22:31** Ayic tzex chayaj ichoc trigo, syalelc'ochi to syac'lej viñ diablo ex yac'an meltzaj d'a e patic.

*Yamchajnac Jesús**(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)*

⁴⁷ Vanto slolon Jesús chi', ix c'och eb' tziytumal anima. Axo viñtaj Judas, yetb'eyum sb'a yed' eb' uxluchvañ sc'ayb'um Jesús chi', a viñ b'ab'el sc'och yuj eb'. Ix snitzanb'at sb'a viñ stz'ub' sti' Jesús chi'. ⁴⁸ Axo Jesús chi' ix alan d'a viñ:

—Judas, ¿tom icha tic tz'aj in ac'anoch d'a yol sc'ab' chamel a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic? xchi.

⁴⁹ Axo eb' ayec' yed' Jesús chi', ayic ix yilan eb' tas van sja d'a yib'añ ix sc'anb'an eb' d'ay:

—Mamin, ¿tzam yal co xican eb' d'a q'uen espada tic? xchi eb' d'ay.

⁵⁰ Val d'a jun rato chi', ay jun viñ d'a scal eb' sc'ayb'um Jesús chi' ix tzepanel schiquin jun viñ schecab' viñ sat sacerdote d'a svach'. ⁵¹ Axo Jesús ix alan d'a eb':

—Actejec, c'ocb'ilxo chi', xchi d'a eb'.

Axo Jesús ix yaman schiquin viñ chi', yed'ñej chi' ix ochxicani. ⁵² A eb' viñ sat sacerdote, eb' viñ yajal yaj d'a stemplo Dios yed' eb' viñ ichamtac vinac ay yopisio, ix c'och eb' viñ syam Jesús chi'. Yuj chi' ix yal Jesús chi' d'a eb' viñ:

—¿Tas vaj tzeyila? ¿Tom cuchb'um in d'a eb' sc'ulan chucal yuj chi' tzex ja d'ayin yed' q'uen espada yed' te te'? ⁵³ Ayinñejec' eyed' d'a yamaq'uil stemplo Dios d'a junjun c'u, palta maj in eyama'. Palta ato tcnica yorail e c'ulan jun tic yed' yipalil viñ aj q'uic'alq'uinal, xchi d'a eb' viñ.

*Ix yiq'uel viñtaj Pedro d'a yib'añ**(Mt 26.57-58,69-75; Mr 14.53-54,66-72; Jn 18.12-18,25-27)*

⁵⁴ Ix lajvi chi', ix yamji Jesús yuj eb' viñ. Ix yic'anb'at eb' viñ d'a spat viñ sat sacerdote chi'. Axo viñtaj Pedro, najat tzac'anto sb'at viñ yuuj. ⁵⁵ Axo d'a yamaq'uil ti' pat chi' ix yac'och jun c'ac' eb' viñ. Ix och oyan eb' viñ d'a sti' te', ix em c'ojan eb' viñ. Ix em c'ojan pax viñtaj Pedro chi' d'a scal eb' viñ. ⁵⁶ Axo jun ix criada, ayic ix yilan ix to c'ojanem viñtaj Pedro chi' d'a sti' te' c'ac' chi', ix och q'uelan ix d'a viñ, ix yalan ix:

—A jun viñ tic, yetb'eyum sb'a viñ yed' Jesús tic, xchi ix.

⁵⁷ Axo viñ, elañchamel ix yiq'uel viñ d'a yib'añ, ix yalan viñ:

—Ach ix, mañ vojttacoc jun viñ tzal chi', xchi viñ d'a ix.

⁵⁸ Junanto rato chi', ay junxo ix och q'uelan d'a viñ, ix yalani:

—A ach tic, etb'eyum a b'a yed' eb', xchi d'a viñtaj Pedro chi'.

—Val yel maay, mañ vetb'eyumoclay in b'a yed' eb', xchi viñ.

⁵⁹ Ay am tom junoc hora chi', yelc'olal ix yal junxo viñ:

—Val yel a jun viñ tic, yetb'eyum sb'a viñ yed'oc, yujto aj Galilea eb', xchi viñ.

⁶⁰ —Toton maay, mañ vojttacoc juntzañ tzal chi', xchi viñtaj Pedro chi' d'a viñ.

Ayic vanto yalan juntzañ chi' viñ ix oc' noc' caxlañ. ⁶¹ Ix cot q'ueleloc Jesús Cajal chi' d'a viñ. Yuj chi' ix snacot viñ tas ix yalcan Jesús. Ichaton tic ix yutej yalancan d'a viñ: Ayic manto oc' noc' caxlañ d'a jun ac'val tic, oxel ol iq'uel d'a ib'añ to mañ in ojtacoclay, xchi d'a viñ. ⁶² Yuj chi' ix sb'eselta sb'a viñ d'a scal eb'. Ix te oc' val viñ sic'lab'il.

*Ix b'uchji Jesús yuj eb'**(Mt 26.67-68; Mr 14.65)*

⁶³ Axo eb' starivumal Jesús ix och ijan eb' sb'uchvaj d'ay. Ix laj smac'an pax eb'. ⁶⁴ Ix smacan sat eb'. Ix stz'itanb'at sti' eb'. Ix lajvi chi', ix sc'anb'an eb' d'ay:

—Al d'ayori mach tzach mac'ani, xchi eb' d'ay.

⁶⁵ Mañ jantacoc tas ix yal eb' d'ay yic sb'uchvaj eb' d'ay.

Ix c'och Jesús d'a yichari viñ sat yajal
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Axo ix sach'i, ix smolb'an sb'a eb' ichamtac vinac ay yopisio d'a scal eb' israel, eb' viñ sat sacerdote yed' eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés. Ix yic'anb'at Jesús eb' viñ d'a yichari viñ sat yajal. Axo ta' ix sc'anb'ej eb' viñ d'ay:

⁶⁷ —Al d'ayori, ¿tom a ach tic Cristo ach? xchi eb' viñ d'ay.

—Nab'arñej sval d'ayex, ¿tom ol e cha eyab' d'ayin? ⁶⁸ Tato a in tzin c'anb'ej junoc tas d'ayex, ¿tom ol eyal d'ayin? ¿Tom ol in eyaq'uel d'a libre? ⁶⁹ Palta a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, a ticnaic ol in c'ochcan c'ojan d'a svach' c'ab' Dios, aton jun masanil tas syal yuuj, xchi Jesús d'a eb' viñ.

⁷⁰ Masanil eb' viñ ix c'anb'an d'ay:

—¿Tom Yuninal ach Dios jun? xchi eb' viñ d'ay.

—A in ton tic Yuninal in, icha tzeyal chi', xchi d'a eb' viñ.

⁷¹ Yuj chi' ix yal eb' viñ.

—¿Tasto tz'och testigo cuuj? Yujto a ori val lac'an ix cab' yalan viñ, xchi eb' viñ.

23

Ix c'och Jesús d'a yichari viñaj Pilato
(Mt 27.1-2,11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Ix lajvi chi' ix q'ue vaan eb' smasanil. Ix yic'anb'at Jesús eb' d'a yichari viñaj Pilato. ² Ata' ix syamoch eb' yac'anoch juntzari es d'a yib'ari. Ix laj yalan eb':

—Ix quila' to a viñ van yac'an somchajel eb' quetchoñab'. Syalanpax viñ to max yal cac'an q'uen tumin sc'anjiel d'ayori yuj viñ yajal d'a Roma. A val viñ tz'alanpaxi to Cristo viñ, syalelc'ochi to rey viñ, xchi eb' d'a viñaj Pilato chi'.

³ Yuj chi' ix sc'anb'ej viñaj Pilato chi' d'ay:

—Tzin c'anb'ej d'ayach, ¿tom sreyal ach eb' israel? xchi viñ d'ay.

—A in toni, ichaton tzutej alan chi', xchi Jesús d'a viñ.

⁴ Yuj chi', ix yal viñaj Pilato chi' d'a eb' viñ sat sacerdote yed' d'a eb' anima chi':

—Malaj jab'oc smul jun viñ tic tz'ilchaj vuuj, xchi viñ.

⁵ Palta axo eb', yelc'olal yalan eb':

—A viñ tic, masanil eb' anima aj Judea tic van somchajel yuj juntzari c'ayb'ub'al syac' viñ. Ato d'a Galilea ix schael yich viñ yalani, masanto ix javi viñ d'a Judea tic, xchi eb' d'a viñaj Pilato chi'.

Ix c'och Jesús d'a yichari viñaj Herodes

⁶ Ayic ix yab'an juntzari chi' viñaj Pilato chi', ix sc'anb'an viñ yab' d'a eb', tato a Jesús aj Galilea. ⁷ Axo yic ix yab'an viñ to aj Galilea, yuj chi' ix yac'anb'at d'a viñaj Herodes yajal d'a Galilea chi' yujto ayec' viñ d'a Jerusalén d'a juntzari c'ual chi'. ⁸ Ayic ix yilan viñaj Herodes chi' sc'och Jesús, te vach' ix yab' viñ, yujto ayxo stiempoal yab'an specal viñ. Yuj chi' sganaxo viñ slolon yed'oc. Snib'ej val viñ syil sb'oan junoc milagro. ⁹ Tzijtum tas ix sc'anb'ej viñ d'ay, axo Jesús mañ jab'oc ix tac'vi d'a viñ. ¹⁰ Axo eb' viñ sat sacerdote yed' eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés ayec' ta', yelc'olal ix yac'och eb' viñ d'a yib'ari. ¹¹ Yuj chi' a viñaj Herodes chi' yed' eb' soldado, ix sb'aj Jesús chi' eb'. Ix sb'uchan pax eb'. Ix stz'acan yac'och juntzari pichul eb' te vach' d'ay, icha pichul eb' viñ rey. Ix lajvi chi', ix yac'anxi meltzaj Jesús viñ d'a viñaj Pilato.

12 A d'a jun c'ual chi' ix yamigoeq'ue sb'a viñaj Pilato chi' yed' viñaj Herodes, yujto a d'a yalanitaxo yajc'ool sb'a eb' viñ.

*Ix ac'jioch chamel d'a yib'añ Jesús
(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39–19.16)*

13 Axo viñaj Pilato chi' ix molb'an eb' viñ sat sacerdote, eb' viñ ay yopisio yed' pax eb' anima smasanil. 14 Ix yalanelta viñ d'a scal eb':

—A viñ ix ul eyac' tic d'ayin, yujto tzeyala' to somhajel eb' anima yuj viñ, palta ina d'a eyichañ ix in c'anb'ej vab' d'a viñ, palta malaj jab'oc smul viñ scheclajelta vuj icha ix aj eyalani. 15 Añeja' pax viñaj Herodes, malaj tas ix ilchaj yuj viñ d'a viñ. Yuj chi' ix schecxicot viñ d'ayoñ. Inai, malaj jab'oc smul viñ yic smoj schami. 16-17 Yuj chi', toñej ol in chec mac'joc viñ, ol vac'anxiel viñ d'a libre, xchi viñ d'a eb'. 18 Axo yic ix yab'an eb' anima to icha chi', ix laj avajq'ue eb':

—A viñ tic, chamocab' viñ. Aocab' viñaj Barrabás chi' tz'el d'a libre, xchi eb'.

19 A viñaj Barrabás chi', preso yaj viñ, yujto locan viñ yed' eb' viñ ix ac'an oval yed' eb' viñ yajal d'a yol choñab' chi'. Mac'umcham anima pax viñ.

20 Axo viñaj Pilato chi' snib'ej viñ syaq'uel Jesús d'a libre. Yuj chi' icha chi' ix yutej viñ yalanxi d'a eb' anima. 21 Palta ayic ix yab'an eb' to icha chi', ix q'ue umnaj eb' yavaji:

—Culusejq'ue viñ. Culusejq'ue viñ, xchi eb'.

22 Ix yalanxi viñaj Pilato chi' yoxelal d'a eb':

—¿Tas val smul viñ d'ayex jun? Malaj val jab'oc smul viñ tz'ilchaj vuuj yic smoj schami. Yuj chi' toñej ol in chec mac'joc viñ, ol vac'anxiel viñ d'a libre, xchi viñ d'a eb'.

23 Axo eb', ix te q'ue umnaj yavaji to yovalil sculusajq'uei. Te chaañ ix avajq'ue eb' yed' eb' viñ sat sacerdote. Yuj chi' ix yac' ganar eb'. 24 Ix yalan viñaj Pilato chi': Ujocab' icha sgana eb', xchi viñ. 25 Axo viñ locan d'a scal oval chi', viñ mac'umcham anima chi', viñ preso yaji, a viñ ix ac'jielta d'a libre icha sgana eb'. Axo Jesús ix ac'jicanoch d'a yol sc'ab' eb' icha sgana.

*Ix culusajq'ue Jesús
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)*

26 Ayic van yic'anb'at Jesús eb' b'aj ol chamoc, ay jun viñ aj Cirene scuchan Simón, spetoj viñ d'a smunlajel, ix yamchaj viñ yuj eb' soldado. Axo viñ ix checñi scuchb'at sculusal Jesús chi'. Ix och tzac'an viñ yuuj.

27 Tzijtum eb' anima ix och tzac'an yuuj. Yed' pax eb' ix ix, veq'ueq'ui yel yav eb' ix yoc' yuuj. 28 Axo Jesús ix meltzajb'at q'uelan d'a eb' ix, ix yalani:

—Ex ix aj Jerusalén, mañ ex oc' vuuj. Oc'añec eyuuj yed' yuj eb' eyune', 29 yujto ay val jun c'ual ol javoc, ol eyalani: A val eb' ix malaj yune', eb' ix toxon max unevi yed' eb' ix mañ yojtacoc yac'an chunoc yune', te vach' yic eb' ix, xe chama. 30 A d'a jun tiempoal chi', ol laj yal eb' anima icha tic: Tzoc val cot juntzañ vitz yed' juntzañ tzalquixtac tic d'a quib'añ yic tzoñ sc'ub'ejeli, xcham eb'. 31 A in tic, lajan in icha junoc te te' yaax, palta ina val tas syac'och eb' d'a vib'añ. Ocxom val a ex tic. Yelxo val nivan tas ol ac'jococh d'a eyib'añ, yujto lajan ex icha junoc te te' taquirxo, xchi Jesús d'a eb' ix.

32 Ay pax chavañ eb' viñ ay smul ix ic'jib'at yed' Jesús chi', yic sculusajq'ue eb' viñ yed'oc. 33 Ix c'och eb' d'a jun lugar scuchan B'aj Ay Sb'aquil Jolom. Ata' ix culusajq'ue Jesús yuj eb' viñ soldado. Ix culusajpaxq'ue chavañ eb' viñ ay smul chi' yed'oc, jun viñ d'a svach', jun viñ d'a sq'uexañ. Junjun sculusal junjun eb'. 34 Ayic van sq'ue d'urñuñoc Jesús yuj eb', ix yalani:

—Mamin, ac' nivanc'olal eb', yujto marí yojtacoc eb' tas van sc'ulani, xchi d'a Dios.

Axo eb' viñ soldado, ix yac' suerte eb' viñ yic spojanec' spichul Jesús chi' eb' viñ d'a spatic. ³⁵ Axo eb' anima, van yilan eb' tas van yuji chi'. Añeja' pax eb' viñ yajal, ix sb'uch Jesús eb' viñ. Ix laj yalan eb' viñ:

—Ab'i chi' colvajvum viñ d'a juntzaríxo. Scolocab' pax sb'a viñ ticnaic, tato d'a val yel Cristo viñ, viñ sic'b'ilel yuj Dios, xchi eb' viñ.

³⁶ Añeja' ix b'uchji pax yuj eb' viñ soldado. Ix c'och eb' viñ d'a stz'ey. Ix yac'an vinagre eb' viñ yuq'uej. ³⁷ Ix yalan eb' viñ d'ay:

—Tato yel Sreyal ach eb' israel, colto naic a b'a quila', xchi eb' viñ d'ay.

³⁸ Ay jun letra ix tz'ib'ajoch d'a sjolom te' sculusal, xchi icha tic: A viñ tic Sreyal eb' israel, xchi.

³⁹ Ay pax jun viñ culusab'ilq'ue yed'oc ix b'uchani, ix yalan viñ icha tic:

—Tato yel Cristo ach, col a b'a quila', tzoñ a colan paxí, xchi viñ d'ay.

⁴⁰ Axo junxo viñ yetb'eyum viñ ix cachani, ix yalan viñ:

—¿Tom max ach xiv d'a Dios? Ina lajan cajoch d'a yol sc'ab' jun yaelal tic yed'oc. ⁴¹ A orí tic, smoj val scab' syail co chaan spac co mul, palta a jun viñ tic, malaj tas ix smulej, xchi viñ.

⁴² Ix lajvi chi' ix yalan viñ d'a Jesús:

—Ach Jesús, tzin a nacoti ayic ol ach ja ac' Yajalil, xchi viñ d'ay.

⁴³ Ix yalan Jesús d'a viñ:

—Val yel sval d'ayach, a d'a jun c'u tic ol ach c'och ved' d'a svach'ilal, xchi d'a viñ.

A schamel Jesús

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Ayic toxo tz'och chime'ualil, ix q'uic'b'i q'uinal d'a masanil yolyib'arq'uinal tic masanto d'a a las tres yic yemc'ualil. ⁴⁵ A yoc c'u, majxo yac'laj yoc. Axo c'apac cortina ayoch smaculoc snañal yol stemplo Dios, ix ñic'chaj snañal c'apac. ⁴⁶ Axo Jesús te chaarí ix avaji, ix yalan icha tic:

—Mamin, svab'enejcanoch in pixan d'a yol a c'ab', xchi d'a Dios.

Ix lajviñej yalan jun chi', ix chami.

⁴⁷ Axo jun viñ capitán aj Roma, ayic ix yilan juntzarí chi' viñ, ix yal vach' lolonel viñ d'a Dios, ix yalan viñ icha tic:

—Val yel a jun viñ tic, te malaj smul viñ, xchi viñ.

⁴⁸ Axo masanil eb' anima ayec' chi' ta', ix yil eb' tas ix uji chi'. Ix laj paxta eb', ix och val pitz'an cusc'olal d'a spixan eb'. ⁴⁹ Axo jantac'nej eb' ojtannac Jesús yed' juntzarí eb' ix ix cotnac yed' d'a Galilea, najatto ix laj cotcan d'arñab' eb' ix.

Mucb'il snivanil Jesús d'a yol q'uen ñaq'ueen

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ Ay jun viñ scuchan José, aj choñab' Arimatea d'a yol yic Judea. Vach' viñ, tojol spensar viñ. Ay pax yopisio viñ yed' eb' viñ yajal. ⁵¹ Palta maj yac'och sb'a viñ yed' eb' viñ ix ac'anoch chamel d'a yib'arí Jesús chi'. Van stañvan viñ svach' och Dios Yajalil. ⁵² Ix c'och viñ d'a viñaj Pilato, yic sc'ananemta snivanil Jesús viñ. ⁵³ Ix lajvi yic'an spermiso viñ chi', ix b'at yac'an ic'joquemta snivanil chi' viñ. Ix sb'ac'anoch jun sábana viñ d'a spatic. Ix lajvi chi' ix b'at yac'an ac'joc och snivanil viñ d'a yol jun q'uen q'ueen joyb'ilel yool. A d'a jun q'ueen chi', manta junoc mach smucchaji. ⁵⁴ Aton

d'a jun c'ual chi' vanxo yac'an lista sb'a eb' yuj sc'ual ic'oj ip toxo ol yamchaj ochoc.

⁵⁵ Axo eb' ix ix cotnac yed' Jesús d'a Galilea, ix b'at eb' ix yil q'uen q'ueen b'aj ix mucchaj chi'. Ix yilan eb' ix chajtil ix yutej eb' yac'anoch snivanil chi' d'a yol q'ueen. ⁵⁶ Ix lajvi chi', ix paxta eb' ix d'a sposado. Ix laj sb'oan juntzañ yal suc'uq'ui sjab' eb' ix yed' juntzañ vach' sucjioch d'a snivanil Jesús chi'. Axo yic ix c'och yorail sc'ual ic'oj ip, ix yic'an yip eb' ix icha yalan jun checnab'il d'a ley.

24

Pitzvinacxi Jesús

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

¹ Ayic ayto sc'an sacb'i d'a domingoal, aton jun b'ab'el c'u yic semana, ix b'at eb' ix ix chi' b'aj much'il snivanil Jesús chi'. Yed'nac juntzañ yal suc'uq'ui sjab' chi' eb' ix b'ob'il yuuj. ² Axo ix c'och eb' ix, ix yilan eb' ix to toxo ix el q'uen smacul chi'. ³ Ix och eb' ix d'a yol q'ueen, ix yilan eb' ix to mañxalaj snivanil Jesús Cajal ayeq'ui. ⁴ Ix te satb'at sc'ool eb' ix yilani. Axo ix yilan eb' ix ayec' chavañ ángel icha yilji vinac, lirñjab'ec' d'a stz'ey eb' ix. Toxoñej stziquiqui spichul eb'. ⁵ Yuj chi' ix te xiv eb' ix, ix em cumjab' eb' ix d'a sat lum. Axo ix yalan eb' ángel chi' d'a eb' ix:

—¿Tas yuj tze say jun pitzan d'a yol b'aj smucchaj eb' chamnac tic? ⁶ Mañxo ayoquec'laj d'a tic. Toxo ix pitzvixi. Naeccot tas yalnac d'ayex, ayic aytoec' eyed'oc d'a Galilea. ⁷ Ayic yalani to a jun Ac'b'ilotc yuj Dios yoch animail, yovalil ol ac'jococh d'a yol sc'ab' eb' anima chuc spensar, ol culusajq'ue yuj eb'. Axo d'a schab'jal ol pitzvocxi. Icha chi' yutejñac yalancan d'ayex, xchi eb' ángel chi' d'a eb' ix.

⁸ Ix snacot eb' ix tas yalnaccan Jesús chi', ⁹ yuj chi' ix paxta eb' ix ta', ix b'at yalan eb' ix d'a eb' uxluhvañ sc'ayb'um Jesús chi' yed' d'a eb' sc'ayb'um smasanil. ¹⁰ A eb' ix ix b'at alan ab'ix tic, aton ix María aj Magdala, ix Juana yed' ix María snun viñaj Jacobo. Ay pax juntzañxo eb' ix yetb'eyum sb'a yed' eb' ix. ¹¹ Palta a eb' schecab' Jesús chi', toñej ste comon lolon eb' ix snaan eb'. Maj schalaj yab' eb' d'a eb' ix.

¹² Axo viñaj Pedro yelc'olal ix b'at viñ b'aj mucan chi'. Ayic ix c'och viñ, ix em ñojan viñ yilanoch d'a yol q'ueen, ix yilan viñ to axoñej c'apac sávana ix b'ac'chajoch d'a snivanil Jesús chi' aycan sch'ocoj. Ix paxta viñ, ix te sat sc'ool viñ yuj tas ix uji chi'.

Sch'oxnac sb'a Jesús d'a chavañ eb' d'a yol b'e

(Mr 16.12-13)

¹³ A d'a jun c'ual chi', ay chavañ eb' sc'ayb'um van sb'at d'a jun b'e sc'och d'a choñab' Emaús. A jun choñab' chi', ay am oxeoec legua scal yed' Jerusalén. ¹⁴ Van sb'ey eb', van yalub'tañan eb' tas juntzañ ix uji. ¹⁵ Ayic van yalub'tañan eb' chi', ix c'och Jesús, ix yetb'atan sb'a yed' eb'. ¹⁶ Ix moyjican sat eb' yuuj. Vach'chom tz'ilji yuj eb', palta maj nachajel-laj yuj eb' tato a'. ¹⁷ Ix sc'anb'an Jesús d'a eb':

—¿Tas val eyalub'tañej tzex b'eyi? xchi d'a eb'. Ix och vaan eb', te cuseltac yilji eb'.

¹⁸ Ay jun viñ scuch Cleofas ix tac'vi d'ay:

—Inatax yojtac eb' anima smasanil tas ix uji d'a Jerusalén d'a evi chab'ji tic. A achxo tic, ¿tom maj ab' jab'oc? Ina ach ec' ta', xchi viñ d'ay.

¹⁹ —¿Tas juntzañ ix uji chi' jun? xchi Jesús chi' d'a eb' viñ.

—Ay jun aj Nazaret scuch Jesús. Schecab' ton val Dios yaji. A d'a yichañ Dios yed' d'a yichañ eb' choñab', te nivan yelc'och tas ix sc'ulej yed' tas ix yala'. ²⁰ Palta a eb' viñ sat sacerdote yed' eb' viñ yajal ix ac'anoch d'a yol sc'ab' chamel. Yuj chi' ix culusajq'uei. ²¹ Ix cac'och yipoc co c'ool to ol orñ scole a orñ aj Israel orñ tic. Chab'jitax ix uji jun chi' ticnaic. ²² Palta ay juntzañ eb' ix quetb'eyum co b'a yed'oc, sat co c'ool yuj tas syal eb' ix, a ix sacb'i ix b'at eb' ix yil jun g'ueen b'aj ochcan snivanil Jesús chi'. ²³ Ix ab' yilan eb' ix, mañxalaj snivanil ayeq'ui. Ix lajvi chi', xid' yalan eb' ix d'ayorñ to icha vayich ix aj yilan chavañ ángel eb' ix. Ix ab' yalan eb' ángel chi' d'a eb' ix to a Jesús toxo ix pitzvixi. ²⁴ Ix lajvi chi', ix b'at juntzañ eb' quetb'eyum yila'. Icha val ix aj yalan eb' ix chi', icha val chi' ix aj yilan eb'. Axo pax Jesús, maj yil-laj eb', xchi eb' d'ay.

²⁵ Axo Jesús ix alan d'a eb':

—A ex tic malaj jab'oc e pensar, max e b'alaj aq'uejochlaj d'a e c'ool tastac yalnaccan eb' schecab' Dios d'a peca'. ²⁶ A Cristo chi', yovalil ix yab' syail, ayic mantzac och Yajalil, xchi d'a eb'.

²⁷ Ix lajvi chi', ix och ijan yalan d'a eb' b'ajtactil tz'ib'ab'ilcan yab'ixal d'a Slolonel Dios. Ix schaancot yalan tastac tz'ib'ab'ilcan yuj viñtaj Moisés, masanto d'a tas tz'ib'ab'ilcan yuj eb' schecab' Dios d'a peca'.

²⁸ Ayic ix c'och eb' d'a jun choñab' b'aj van sb'at eb' chi', axo Jesús ijan b'eñej ix ec'b'ati. ²⁹ Axo eb' ix ac'an plural scani. Ix yalan eb' d'ay:

—Canañ qued'oc, ina vanxó yem c'u, toxo val ol q'ueic'b'oc, xchi eb' d'ay.

Yuj chi' ix och d'a yol spat eb', ix can yed' eb'. ³⁰ Ayic ix em c'ojan d'a te' mexa yed' eb', ix yic'anq'ue vaan jun ixim pan. Ix yac'an yuj diosal d'a Dios yuj ixim. Ix lajvi chi', ix och ijan spucanb'at ixim d'a eb'. ³¹ A d'a jun rato chi', ichato ix jacvi sat eb'. Ix yilanoch eb' to a Jesús. Palta ix satem d'a stz'ey eb', axo ix yilan eb', mañxalaj mach. ³² Ix yalan eb':

—Yel toni, ix och pitz'an d'a co c'ool yuuj a ix yalan d'ayorñ d'a yol b'e, ayic ix yac'anpax nachajel cuuj tastac tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios, xchi eb'.

³³ D'a jun rato chi' ix q'ue vaan eb', ix pax eb' d'a Jerusalén. Ata' ix ilchaj eb' uxluchvañ schecab' Jesús yuj eb' yed' juntzañxoxo yetb'eyum eb'. Molanec' eb'. ³⁴ Axo eb' chi', ix alan d'a eb' chavañ chi':

—D'a val yel ix pitzvixi Jesús Cajal. Ix sch'ox sb'a d'a viñtaj Simón tic, xchi eb'.

³⁵ Ix lajvi chi', axo eb' chavañ chi' ix alani tas ix sc'ulej eb' d'a yol b'e yed' pax tas ix aj snachajel yuj eb' to a Jesús ayic ix spucanec' jun ixim pan chi'.

*Sch'oxnac sb'a Jesús d'a eb' sc'ayb'um
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)*

³⁶ Vanto yalan jun chi' eb', axo ix yilan eb' ayxo ec' Jesús d'a scal eb'. Ix yalani:

—Junc'olalocab' eyaji, xchi d'a eb'.

³⁷ A eb' chi', toñej ix satb'at sc'ool eb'. Ix laj xivq'ue eb'. A snaan eb' to a junoc pixan sch'ox sb'a d'a eb'. ³⁸ Ix yalan Jesús d'a eb':

—¿Tas yuj tzex te xivi? ¿Tas yuj ay e chab'c'olal d'ayin? ³⁹ Ilec'ab' in c'ab' yed' voc tic. Añejtona' a in. Yamlejec'ab'i, tzeyilani tato a junoc pixan, ¿tom ay sb'ac'chil junoc pixan yed' sb'aquil syal tze yam icha vic tic? xchi d'a eb'.

⁴⁰ Ix lajvi yalan jun chi' d'a eb', ix sch'oxan sc'ab' yed' yoc d'a eb'. ⁴¹ Vach'chom stzalaj eb', palta arñejaj' maj yac'ochlaj eb' d'a sc'ool, yujto toñej ste sat sc'ool eb'. Yuj chi' ix yal d'a eb':

—¿Mama jab'oc tas tzin va d'a tic? xchi.

⁴² Axo eb' ix ac'an jab' b'olb'il chay d'ay.

⁴³ Ix schaan d'a eb', ix yab'lan d'a yichañ eb'. ⁴⁴ Ix lajvi chi' ix yalan d'a eb':
—A ticnaic, ix elc'och tas ix valcan d'ayex ayic ayinto ec' eyed'oc. Valnaccan d'ayex to yovalil ol elc'och jantacñej vab'ixal tz'ib'yajcan d'a ley Moisés, tas tz'ib'ab'il pax can yuj eb' schecab' Dios yed' juntzañ vab'ixal d'a libro Salmos, xchi d'a eb'.

⁴⁵ Ichato chi', ix ac'ji jacvoc spensar eb' yuuj, yic snachajel yuj eb' tas tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios. ⁴⁶ Ix yalan d'a eb':

—A d'a Slolonel Dios tz'ib'ab'ilcan vab'ixal a in Cristo in tic, to yovalil in chami, axo d'a schab'jial in pitzvixi d'a scal eb' chammac. ⁴⁷ Añejtona', yovalil ol aljoquel vab'ixal d'a scal eb' anima d'a junjun nación. Ol aljoquel d'a scal eb' to yovalil sna sb'a eb', yic ol ac'joc lajvoc smul eb'. Schael yich d'a Jerusalén tic masanto b'aj slajvic'och yolyib'añ'q'uinal tic. ⁴⁸ A ex tic, ol eyac' testigoal e b'a d'a juntzañ tic. ⁴⁹ A in xo, ol b'at in checcot jun yalnac Dios to ol yac'cot d'ayex. Palta tañvejeccan d'a Jerusalén tic, masanto ol e cha jun poder ol ac'joquemta d'ayex d'a satchaañ, xchi Jesús d'a eb'.

Paxnac'ue Jesús d'a satchaañ

(Mr 16.19-20)

⁵⁰ Ix lajvi chi' ix yic'anb'at eb' sc'ayb'um d'a slac'anil choñab' Betania. Ata' ix yic'chaañ sc'ab', ix sc'anan svach'c'olal Dios d'a yib'añ eb'. ⁵¹ Vanto sc'anan jun chi', ix paxq'ue d'a satchaañ, ix can eb' yuuj. ⁵² Ix lajvi yac'anem sb'a eb' d'ay, te tzalajc'olal ix pax eb' d'a Jerusalén. ⁵³ Junjun c'u ix och eb' d'a yol yamaq'uil stemplo Dios. Ix yalan vach' lolonel eb' d'ay.

A Vach' Ab'ix Ix Stz'ib'ejcan SAN JUAN

San Juan sb'i jun libro tic, yujto a d'ay tz'ib'alb'ican yab'ixal Jesucristo yuj viñtaj apóstol Juan. Tzac'anto tz'ib'ab'il jun libro tic, syalcoti to a Jesús aton Slolonel Dios sb'i, Yuninal ton Dios, yac'nacoch sb'a animail. Ulnaquec' cajan jun tiempoal d'a yolyib'arñq'uinal tic.

A jun libro tic syala' to yovalil scac'och Jesús d'a co c'ool, yujto Yuninal Dios, a tz'ac'an co q'uinal d'a junelñej. A Jesús chi', icha yopisio noc' calnel yic silab', icha chi' yopisio yuj Dios. Mañ jantacoc juntzañ tas satub'tac sch'oxnac, stelaj sb'a yed' eb' anima, yalannacxi tas syalelc'och junjun macañ milagro chi'. Syalanpaxcot jun libro tic yuj eb' anima ac'annacoch Jesús d'a sc'ool yed' pax eb' ochnac ajc'olal d'ay.

A capítulo 13 masanto d'a 17, ata' syalcot tastac sc'ulejnac Jesús yed' eb' sc'ayb'um d'a slajvub'xo. A d'a jun tiempoal chi', yac'can snivanil sc'ol eb' sc'ayb'um, yujto yojtac to van sjavi chamel d'a yib'añ. Axo d'a slajvub'xo jun libro tic, ata' syalcani tas ajnac syamchaj Jesús, tas ajnac sc'och d'a yichañ eb' ay yopisio, tas ajnac sculusajq'uei, schamel yed' tas ajnac smucchaji. Palta pitzvínacxi d'a scal eb' chammac, sch'oxannacxi sb'a d'a eb' sc'ayb'um.

Añej jun libro tic tzijtum el tz'alancot yuj silab' Dios scha junoc mach tz'ac'anoch Jesús d'a sc'ool, aton q'uinal ay d'a junelñej.

A Slolonel Dios yac'nacoch sb'a animail

¹ Ayic mantalaj jun yolyib'arñq'uinal tic, aytaxon ec' jun Slolonel Dios sb'i. A jun chi' aytaxon ec' yed' Dios, Dios ton val. ² Ayic manto sb'o jun yolyib'arñq'uinal tic Dios, aytaxon ec' yed'oc. ³ A' yac'lab'ejnac Dios chi' ayic sb'oannac masanil tastac. Malaj junoc tas b'onac tato mañ yujoc. ⁴ A Slolonel Dios chi', aj q'uinal. Yuj jun q'uinal chi' ay saquilq'uinal d'ayoñ anima oñ tic. ⁵ A jun saquilq'uinal chi' tz'ac'an saquilq'uinal b'aj ay q'uc'alc'uinal. Axo jun q'uc'alc'uinal chi', max yal-laj yac'an tup jun saquilq'uinal chi'.

⁶ Ay jun viñ checb'ílcot yuj Dios scuchan Juan. ⁷ Ulnaquec' viñ yac' testigoal sb'a yuj jun saquilq'uinal chi', yic vach' masanil mach tz'ac'anoch jun saquilq'uinal chi' d'a sc'ool. ⁸ Mañocclaj viñtaj Juan chi' aj saquilq'uinal, toñej ul yac'nac testigoal sb'a viñ yuuj. ⁹ A jun yel saquilq'uinal chi', van sjavi d'a yolyib'arñq'uinal tic. A' tz'ac'an saquilq'uinal d'a masanil eb' anima.

¹⁰ A jun Slolonel Dios sb'i chi', ulnaquec' d'a tic. A b'ojinac yolyib'arñq'uinal tic. Palta ayic ix uleq'ui, maj nachajel-laj yuj eb' anima tato a'. ¹¹ A d'a juntzañ eb' yico', ata' ulnac eq'ui, palta maj chajocclaj yuj eb' yic chi'. ¹² Palta a jantacñej eb' schaani, jantacñej eb' tz'ac'anoch d'a sc'ool, a tz'alani to ay yalan yic eb' yoch yuninaloc Dios. ¹³ Ayic tz'och eb' yuninaloc Dios, ichato tz'aljixi eb'. Palta mañ lajanoc icha tz'aj yalji eb' anima. Mañ animaoc ay sgana tz'alji eb'. Mañ yujoc sgana junoc vinac, palta a Dios tz'ac'anoch eb' yuninaloc.

¹⁴ A jun Slolonel Dios sb'i chi', ochnac snivanil icha quico'. Ulnaquec' cajan d'a co cal. A jun chi' te yel. Nivan svach'olal Dios ul sch'oxnac d'ayoñ. Quilnac val snivanil yelc'ochi, yujto añej val jun chi' Yuninal Dios, cotnac d'a Smam. ¹⁵ A viñtaj Juan aljinaccan yab'ixal jun chi' icha tic:

—Ay jun tzac'an sja vuuj, palta ec'alto val yelc'och yopisio d'a vichañ, yujto ayic manto in alji, aytaxon eq'ui. Valnacxo yab'ixal d'ayex, xchi viñ.

16 A jun chi', tz'acan yaj svach'c'olal, yuj chi' tz'acan sch'ox svach'c'olal chi' d'ayoñ. 17 A viñaj Moisés ac'jinaccan sley Dios d'ayoñ. Axo Jesucristo sch'oxan svach'c'olal Dios d'ayoñ, syac'an jun sc'ayb'ub'al te yel. 18 Malaj junoc mach ix ilan Dios juneloc. Palta a jun pitañ Yuninal, Dios ton paxi, a ul ch'oxjinaqueli. A jun Yuninal tic junñejtaxon yaj yed' Smam chi'.

Yalnac yab'ixal Jesucristo viñaj Juan tz'ac'an bautizar
(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

19 A junel, ay juntzañ eb' israel aj Jerusalén, ix schecb'at jayvañ eb' sacerdote eb' yed' jayvañ eb' yiñtilal Leví. A d'a viñaj Juan ix c'och eb'. Ix sc'anb'an eb' d'a viñ:

—¿Mach ach? xchi eb'.

20 Ix yalan sjichaniñ viñaj Juan chi' d'a eb':

—A in tic, mañoc in Cristo in, xchi viñ d'a eb'.

21 Ix sc'anb'an pax eb' d'a viñ:

—¿Mach ach jun? ¿Mato a ach Elías ach? xchi eb'.

—Mañoc in laj, xchi viñ.

—¿Mato a ach tic schecab' ach Dios tañvab'il cuuj? xchi eb'.

—Maay, xchi viñ.

22 Ix sc'anb'anxi eb' d'a viñ:

—¿Mach ach pax jun? Al d'ayoñ mach ach, yujto yovalil ol b'at calxi yab' eb' oñ checancoti. Al d'ayoñ tas aji, xchi eb'.

23 Yuj chi', ix yalan viñ d'a eb':

—A in tic tzin avaj d'a tz'inan luum, svalan icha tic: Icha tz'aj sb'o b'e ayic sjavi junoc yajal, icha chi' tzeyutej e b'oan e b'eyb'al, yujto ol ja viñ Cajal, xin chi. Yujto icha chi' yajcan stz'ib'aj vab'ixal yuj viñaj Isaías schecab' Dios d'a peca', xchi viñ d'a eb'.

24 A juntzañ eb' xid'nac ec' d'a viñaj Juan chi', aton eb' viñ fariseo checan-nach'at eb'. 25 Ix sc'anb'an pax eb' d'a viñ:

—¿Tas yuj tzac' bautizar eb' anima tato mañ ach Cristooc, tato mañ ach Elíasoc, tato mañoc ach schecab' Dios tañvab'il cuuj? xchi eb' d'a viñ.

26 —A in tic svac' bautizar eb' anima d'a a a'. Palta ay jun ayxoc' d'a co cal tic manto eyojtacoc. 27 A jun chi', tzac'an sja vuuj, ec'al yopisio d'a vichañ. Mañ in mojoc vac'an servil, vach'chom toñej tzin tijel sch'añal xañab' d'a yoc, xchi viñaj Juan chi' d'a eb'.

28 A d'a sc'axepal a' Jordán, d'a jun lugar scuch Betania, ata' ix ac'ji bautizar eb' anima yuj viñaj Juan chi'. Ata' pax ix b'at sc'anb'ej juntzañ tic eb' d'a viñ.

A Jesús icha noc' canel, icha chi' yopisio yuj Dios

29 Axo d'a junxo c'u, ix yilanb'at viñaj Juan to van sc'och Jesús, ix yalan viñ:

—Inai, a yopisio jun van sja tic, icha yopisio noc' canel,^{1,29} icha chi' yaj yopisio yuj Dios, yujto a' ix javi yic'canel co mul co masaniñ d'a yolyib'añ'q'uinal tic. 30 Aton jun tic valnac: Ay jun tzac'an sja vuuj, palta ec'al yopisio d'ayin, yujto ayic manto in alji, aytaxon eq'ui, xin chi. 31 Max nachajel vuuj mach jun chi', palta in ja vac' bautizar eb' anima d'a a a', yic vach'ol nachajel yuj eb' quetisraelal mach jun chi', xchi viñaj Juan chi'.

32 Ix yalanpax viñ:

—Ix vil yemul Yespíritu Dios d'a satchañ d'a yib'añ icha junoc noc' paramuch, ix em d'a yib'añ, ix ochcan d'ay. 33 Max nachajel vuuj, mach jun chi'. Palta a jun checjinac in cot vac' bautizar eb' anima d'a a a', a' ix alan d'ayin: Ol il yemul Yespíritu d'a yib'añ junoc mach, ol ochcan d'ay. A jun chi' ol

ac'anoch Espiritu Santo d'a eb' anima, ichato ol ac'joc bautizar eb' yuuj, xchi Dios d'ayin. ³⁴ A in tic ix vil jun chi'. Yuj chi' svac' testigoal in b'a yuuj to a Jesús tic, Yuninal ton Dios, xchi viñ.

Eb' sb'ab'el c'ayb'um Jesús

³⁵ Axo d'a junxo c'u, ayec' viñaj Juan yed' chavañ eb' viñ sc'ayb'um. ³⁶ Axo ix yilanb'at viñ, van yec' Jesús ta'. Yuj chi' ix yal viñ:

—Inai, a jun tz'ec' chi', icha yopisio junoc noc' calnel, icha chi' yopisio yuj Dios, xchi viñ.

³⁷ Ayic ix yab'an jun chi' eb' viñ sc'ayb'um viñaj Juan chi', ix och tzac'an eb' viñ yuj Jesús. ³⁸ Axo ix meltzajb'at q'uelan Jesús chi' d'a spatic. Ix yilani, tzac'anoch eb' viñ yuuj.

—¿Tas tze saya'? xchi d'a eb' viñ.

—Ach co C'ayb'umal ¿b'ajtil ay a posado? xchi eb' viñ d'ay.

³⁹ —Cotañec, b'at quilecnab'i b'aj ay in posado chi', xchi d'a eb' viñ.

Ix b'at eb' viñ yed'oc, ix b'at yilan eb' viñ b'aj ayeq'ui. Vanxo yem c'u ix b'at eb' viñ, yuj chi' q'uc' b'alxo ix jax eb' viñ.

⁴⁰ Ix yab' chavañ eb' viñ chi' tas ix yal viñaj Juan chi', yuj chi' ix och tzac'an eb' viñ yuj Jesús. Ay jun viñ scuch Andrés, yuc'tac sb'a viñ yed' viñaj Simón Pedro. ⁴¹ Ix lajvi slolon viñaj Andrés chi' yed' Jesús chi', ix b'at sayan viñ yuc'tac viñ chi'. Axo ix chax viñ yuj viñ, ix yalan viñ:

—Ix ilchaj viñ Mesías cuuj, xchi viñ. (Mesías syalelc'ochi, Cristo, Ac'b'il Yopisio).

⁴² Junanto rato chi', ix yic'anb'at viñ yuc'tac viñ chi' d'a Jesús. Ix och q'uelan Jesús d'a viñaj Simón, ix yalan d'a viñ:

—Simón, yuninal ach viñaj Juan. Cefas ol a b'iejcani, xchi d'a viñ. (Cefas syalelc'ochi, Pedro, ma a q'uen q'ueen.)

Avtab'il viñaj Felipe yed' viñaj Natanael

⁴³ Axo d'a junxo c'u, ix snaan Jesús sb'at d'a yol yic Galilea. Ix ilchaj viñaj Felipe yuuj.

—Ochañ in c'ayb'umoc, xchi d'a viñ.

⁴⁴ A viñaj Felipe chi', aj choñab' Betsaida viñ, aton schoñab' viñaj Andrés yed' viñaj Pedro. ⁴⁵ Axo viñaj Felipe chi' xid' sayancot viñaj Natanael. Axo ix ilchaj viñ yuj viñ, ix yalan viñ:

—Ay jun ix ilchaj cuuj. Aton jun chi' tz'ib'ab'ilcan yab'ixal yuj viñaj Moisés d'a ley, tz'ib'ab'ilpaxcan yuj eb' schecab' Dios d'a peca', aton Jesús, yuninal viñaj José aj choñab' Nazaret, xchi viñ.

⁴⁶ Ix yalan viñaj Natanael chi':

—¿Tom ay junoc tas vach' syal scot d'a Nazaret chi'? xchi viñ.

—Cotañ, b'at quilnab'i, xchi viñaj Felipe chi'.

⁴⁷ Axo ix yilan Jesús to van sc'och viñaj Natanael chi', ix yalani:

—A jun viñ sjavi tic, yel ton val israel viñ d'a yichañ Dios, malaj b'aj chab' sat syutej sb'a viñ, xchi Jesús.

⁴⁸ Yuj chi' ix sc'anb'an viñaj Natanael chi' d'ay:

—¿Tas ix utej in ojtacaneli? xchi viñ.

—Ayic manto ach yavtejcot viñaj Felipe tic, toxo ix ach vila'. Ayach ec' d'a yich jun te' higo, xchi Jesús d'a viñ.

⁴⁹ —Ach in C'ayb'umal, yel Yuninal ach Dios. Co Rey al ach a orñ israel orñ tic, xchi viñ d'ay.

⁵⁰ —¿Yujñejto ix vala': Ix ach vil d'a yich jun te' higo, yuj chi' tzin ac'och d'a a c'ool? Palta ayto juntzañixo ch'oxnab'il satub'tac ol ila', te nivan yelc'ochi, xchi d'a viñ.

⁵¹ Ix yalanxi Jesús d'a eb' ayec' chi' yed'oc:

—Val yel sval d'ayex, ol eyila' to jacyan spuertail satchaari. Axo eb' yángel Dios ol eyil sq'ue eb' yed' yemxul eb' d'ayin^{1.51} a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, xchi Jesús.

2

A jun nupnajel d'a choñab' Caná

¹ Chab'jitax chi', ix och jun nupnajel d'a choñab' Caná d'a yol yic Galilea. A ix snun Jesús, ayec' ix ta'. ² Ix c'och pax Jesús yed' eb' sc'ayb'um, yujto avtab'il eb'. ³ Axo vino, maj yab'laj, yuj chi' ix yal ix snun Jesús chi' d'ay:

—Ix lajvi vino, xchi ix.

⁴ Palta ix yalan Jesús d'a ix:

—Nunin, ¿tas yuj a d'ayin tzala'? Manto c'ochlaj yorail in ch'oxanel in poder, xchi.

⁵ Axo ix yalan ix snun chi' d'a eb' viñ van yac'an servil chi':

—Jantacñej tas ol yal Jesús d'ayex, tze c'anab'ajeñej, xchi ix d'a eb' viñ.

⁶ Ata' ayec' vague' q'uen q'ueen yed'tal a a'. Ay am otac ch'ub'oc a a' tz'em d'a yol junjun q'ueen. A yed' a' sb'iquel juntzañ tastac eb', ichataxon smodo eb' israel chi'. ⁷ Ix yalan Jesús d'a eb' viñ tz'ac'an servil chi':

—B'ud'ec juntzañ q'uen yed'tal a' tic, xchi d'a eb' viñ.

Axo ix lajvi sb'ud'an q'uen eb' viñ, ⁸ ix yalanxi d'a eb' viñ:

—A ticañic, iq'uec q'ueta jab'oc a', aq'uec d'a viñ stañvan jun nupnajel tic, xchi d'a eb' viñ. Yuj chi' ix yac'an eb' viñ d'a viñ chi'.

⁹ Axo ix yab'lan jab' viñ, toxo ix och a' vinoal. Mañ yojtacoc viñ b'ajtil ix cot jun vino chi'. Axo eb' van yac'an servil chi', yojtacoc eb', yujto a eb' ix ic'anq'ueta jun a' chi'. Axo viñ ix avtancot viñ van snupnaj chi'. ¹⁰ Ix yalan viñ d'a viñ:

—A smodo eb' anima, a vino vach', a syac' b'ab'laj uc'nax eb'. Axo yic nivanxo ix laj yuq'uej eb' avtab'il chi', tz'ac'jipax jun vino ayxo val syala'. Palta a ach tic, ix a sic'b'at jun vino vach'. Ato ticañic van ac'anelta uc'naxoc, xchi viñ d'a viñ.

¹¹ Ix sch'ox jun milagro chi' Jesús d'a choñab' Caná d'a yol yic Galilea. B'ab'el ch'oxnab'il satub'tac jun ix sch'ox chi'. Icha chi' ix yutej sch'oxani to nivan spoder. Axo eb' sc'ayb'um, ix yac' val och Jesús chi' eb' d'a sc'ool.

¹² Ix lajvi chi', ix em Jesús d'a choñab' Capernaum. Ajun pax ix snun yed'oc, eb' yuc'tac yed' pax eb' sc'ayb'um. Ata' ix ec' jaye' c'ual eb'.

Eb' pechb'ilelta d'a yamaq'uil stemplo Dios

(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

¹³ Vanxo sja sq'uiñ eb' israel yic snachajcot tas aj yelnaccot eb' d'a Egipto. Yuj chi' ix q'uex Jesús d'a choñab' Jerusalén. ¹⁴ Ata' ix och d'a yol yamaq'uil stemplo Dios. Ix yilani, ay eb' choñum vacax, ay eb' choñum calnel. Ay pax eb' choñum paramuch.^{2.14} Ay pax juntzañixo eb' q'uexum tumin c'oñjab'eq'ui. ¹⁵ Axo ix yilan icha chi', ix sb'oan jun ch'añ ch'añ smac'lab'oc. Ix spechanelta eb' smasanil d'a yol yamaq'uil templo chi' yed' noc' scalnel eb' yed' noc' svacax eb'. Ix laj tob'b'at juntzañ stumin eb' q'uexum tumin chi' d'a

sat luum, ix laj locji pac'laj juntzañ smexa eb' yuuj. ¹⁶ Ix yalan d'a eb' choñum paramuch chi':

—Iq'uequel juntzañ noc' tic. A stemplo in Mam tic, mañ eyac'och mercadoal, xchi d'a eb'.

¹⁷ Ix snaancot eb' sc'ayb'um tas syal Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcan icha tic: Te pitz'anoch in c'ool d'a jun a templo tic, xchi.

¹⁸ Axo eb' viñ aj Judea ix alan d'ay:

—¿Tas junoc satub'tac tza ch'ox d'ayori, yic snachajel cuuj to ay alan ic a c'ulan juntzañ tic? xchi eb' viñ d'ay.

¹⁹ Yuj chi' ix yalan d'a eb' viñ:

—Pojequel jun stemplo Dios tic, axo d'a schab'jial ol in b'oanxiq'uei, xchi d'a eb' viñ.

²⁰ Yuj chi', ix yalanxi eb' viñ aj Judea chi' d'ay:

—A jun stemplo Dios tic, 46 ab'ilxo scajvi sb'oi. A achxo tic, ¿tom ol b'o uuj d'a oxe' c'ual chi'? xchi eb' viñ d'ay.

²¹ A stemplo Dios chi' ix yal snaan eb' viñ, palta a snivanil ix yala'. ²² Yuj chi', ato yic ix pitzvixi d'a scal eb' chamnac, ix snaancot eb' sc'ayb'um tas ix yala'. Ix yac'anoch eb' d'a sc'ool tas tz'ib'yajcan d'a Slolonel Dios yed' tas yalnaccan Jesús chi' d'a eb'.

A Jesús yojtac spensar eb' anima

²³ Ayic ayec' Jesús d'a Jerusalén yuj sq'uiñ eb' israel yic snachajcot tas aj yelnaccot eb' d'a Egipto, tzijtum eb' ix ac'anoch Jesús d'a sc'ool, yujto ix yil juntzañ satub'tac eb' ix sch'oxo'. ²⁴ A Jesús maj yac'ochlaj eb' yipoc sc'ool, yujto yojtac spensar masanil eb' anima. ²⁵ Mañ yovaliloc tz'alji d'ay tas co pensar junjun ori, toxonton yojtac tas sco na'a.

3

Ix lolon Jesús yed' viñaj Nicodemo

¹ Ay jun viñ fariseo scuch Nicodemo, yajal yaj viñ d'a scal eb' yetyajalil d'a Judea. ² Ix c'och viñ d'a Jesús d'ac'valil, ix yalan viñ d'ay icha tic:

—Ach co C'ayb'umal, cojtac to a Dios checjinac ach cot ori a c'ayb'ej, yujto ay juntzañ satub'tac tza ch'oxo'. Malaj junoc mach syal sc'ulan juntzañ chi', tato mañ ayoc och Dios yed'oc, xchi viñ d'ay.

³ Ix yalan Jesús d'a viñ:

—Val yel sval d'ayach, a mach max aljixi d'a schaelal, ^{3.3} mañ ol yal-laj yoch d'a yol sc'ab' Dios, xchi d'a viñ.

⁴ Yuj chi' ix sc'anb'an viñaj Nicodemo chi':

—A junoc icham animaxo, ¿tasto ol yutoc yaljixi d'a schaelal? ¿Tom tzato yal yoch d'a yol sc'ol snun yic tz'aljixi? xchi viñ.

⁵ Ix yalanxi Jesús chi' d'a viñ icha tic:

—Val yel sval d'ayach, a mach max alji d'a a a' yed' pax yuj Yespíritu Dios, mañ ol yal-laj yoch d'a yol sc'ab' Dios. ⁶ A eb' tz'alji d'a snun, animañej eb'. Palta axo eb' tz'alji pax yuj Yespíritu Dios, espíritu ton eb'. ⁷ Mañ ac' sat a c'ool yuj tas sval tic, yovalil tzex aljixi d'a schaelal. ⁸ A ic' yalxoñej b'aj sb'ati. Scab' sc'añi, palta malaj mach ojtannac b'aj scoti yed' b'aj sc'ochi. Icha jun ic' chi', ^{3.8} icha chi' yaj eb' tz'alji yuj Yespíritu Dios, xchi Jesús d'a viñ.

⁹ Ix sc'anb'anxi viñ:

3.3 **3:3** A jun lolonel tic d'a griego chab' syalelc'ochi. Tz'alji d'a schaelal, ma tz'alji d'a sq'uinal scot d'a satchaañ. **3.8** **3:8** A juntzañ ti' ix yal Jesús, aton griego yed' hebreo. A d'a chab' ti'al chi', junñej lolonel syalelc'ochi "espíritu", syalpaxel'ochi "ic".

—¿Tas syalelc'och jun tic? xchi viñ.

¹⁰ Yuj chi' ix yalanxi Jesús:

—¿Tom max nachajel juntzañ sval tic uuj? Ina te c'ayb'um ach d'a scal eb' quetisraelal. ¹¹ Val yel sval d'ayach, a tas cojtac, a scala'. A tas squila', a scala'. Palta max e cha eyab' tas sval d'ayex. ¹² Tato max e cha eyab' tas sval d'ayex yuj tastac ay d'a yolyib'arñquinal tic, ¿tom ato tas ay d'a satchaari ol e cha eyab'i?

¹³ Malaj junoc mach ix xid'q'ue d'a satchaari. Palta a in tic, ata' cotnac in, yujto Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail, aj satchaari in. ¹⁴ Icha yutejñac viñaj Moisés sd'urib'anq'ue jun q'uen yechel chan d'a taquiri luum,^{3,14} icha chi' ol in ajq'ue d'uñan. ¹⁵ Icha chi' ol in ajoc, yic vach' a jantacñej eb' tzin ac'anoch d'a sc'ool, mañ ol satel eb', palta to ol scha sq'uinal eb' d'a junelñej.

Xajan eb' anima smasanil yuj Dios

¹⁶ Yujto te xajan eb' anima d'a yolyib'arñquinal tic yuj Dios, yuj chi' vach'chom a inñej Yuninal in, palta in yac'coti yic vach' a eb' tzin ac'anoch d'a sc'ool, mañ ol satel-laj eb', palta ay sq'uinal eb' d'a junelñej. ¹⁷ A in tic, Yuninal in ton Dios. Mañ yujoc vac'an syaelal eb' anima in ac'jicot d'a yolyib'arñquinal tic, palta yuj ul in colancanel eb'.

¹⁸ A eb' tzin ac'anoch d'a sc'ool, mañ ol b'atcan eb' d'a syaelal. Axo eb' max in ac'anoch d'a sc'ool jun, ayxocot syaelal eb' d'a yib'arñ, yujto a inñej Yuninal in Dios, palta max in yac'och eb' d'a sc'ool. ¹⁹ A in tic in emul d'a yolyib'arñquinal tic yic svac' saquilquinal d'a eb' anima. Palta ay pax eb' malaj sgana d'a jun saquilquinal tic. Yuj chi', ol canñej syaelal eb' d'a yib'arñ. Arñej val yic q'uic'alquinal sgana eb', yujto arñej chucal sc'ulej eb'. ²⁰ Jantacñej eb' sc'ulan chucal, malaj tz'och jun saquilquinal tic d'a eb'. Malaj sgana eb' schaani, yujto xiv eb' scheclajelta juntzañ chucal sc'ulej chi'. ²¹ Palta a eb' sc'anab'ajan jun c'ayb'ub'al te yel, scha jun saquilquinal tic eb', yic vach' scheclajeli to ayoch Dios yed' eb' d'a tas sc'ulej, xchi Jesús d'a viñaj Nicodemo chi'.

Yalnac el yab'ixal Jesús viñaj Juan junelxo

²² Ix lajvi chi', ix b'at Jesús yed' eb' sc'ayb'um d'a yol yic Judea. Ata' ix ec' jaye' c'ual yed' eb'. Ix yac'an bautizar eb' anima ta'. ²³ Arñejtona' ix yac'pax bautizar eb' anima viñaj Juan d'a jun lugar scuch Enón, d'a slac'anil Salim, yujto mañ jantacoc a a' ta'. Ix laj c'och eb' anima, ix yac'an bautizar sb'a eb' d'a viñ. ²⁴ Ayic manto ac'jioch viñaj Juan chi' d'a preso, ix sc'ulan juntzañ chi' viñ.

²⁵ Ay jayvari eb' sc'ayb'um viñaj Juan chi' ix stelaj sb'a yed' jun viñ aj Judea yuj tas syutej sb'oan sb'a eb' anima icha yalan ley. ²⁶ Yuj chi', xid' yalan eb' d'a viñaj Juan chi':

—Ach co c'ayb'umal, a jun ec'nac ed'oc d'a sc'axepal a' Jordán, jun alnaccan d'ayori, a jun chi' van yac'an bautizar eb' anima ticnaic. Ix laj och eb' sc'ayb'umoc, xchi eb' d'a viñ.

²⁷ Yuj chi' ix yalan viñ d'a eb':

—Malaj junoc mach syal scomon och yopisio tato mañoc Dios tz'ac'an d'ay. ²⁸ A ex tic, eyab'nac valani to mañ in Cristooc. A in ton tic b'ab'laj checb'il in cot d'a yichañ Cristo chi'. ²⁹ Q'uinaloc ay junoc nupñajel^{3,29} tz'och ticnaic, a

3.14 **3:14** A d'a Números 21.6-9 tz'ilchaj yab'ixal jun q'ueen chan. 3.29 **3:29** Ay b'aj syal ch'arñ Biblia yuj nupñajel to yechel Dios yed' israel, ma Cristo yed' iglesia. A d'a jun pasaje tic, a viñ snupñaji, aton Cristo, a pax jun yamigo viñ snupñaj chi' sch'oxcot yechel viñaj Juan, viñ tz'ac'an bautizar.

viñ van snupnaj chi', a viñ tz'ic'an ix ix chi'. A jun yamigo viñ snupnaj chi', ayic syab'an yavaj viñ snupnaj chi', ste tzalaji. Icha chi' in tzalaj ticnaic, yujto van yoch eb' anima sc'ayb'umoc Jesús. ³⁰ A Cristo chi', yovalil ol te q'uib'ñej yopisio chi'. A inxo tic, yovalil c'ojanc'olal ol satxiem vopisio tic, xchi viñ d'a eb'.

A jun ix emul d'a satchaari

³¹ —A jun emnaccot d'a satchaari chi', ec'to yopisio d'a smasanil anima. A oriño ayori d'a yolyib'arñq'uinal tic, anima oriñej co masanil. Arñej val yic yolyib'arñq'uinal tic scala'. Palta axo jun emnaccot d'a satchaari chi', ec'to yopisio d'ayori co masanil. ³² A tas yab'nac yed' tas yilnac, a syala', palta malaj mach schaan yab' d'ay. ³³ Tato ay eb' schaan yab' d'ay, sch'oxel eb' to yel syal Dios. ³⁴ Yujto a jun chi', a Dios ix checancoti. Yuj chi' a slolonel Dios syala'. Tz'acan yajoch Yespíritu Dios d'ay. ³⁵ A Yuninal co Mam Dios, te xajan yuuj. Yuj chi', a Smam chi' ix ac'anoch masanil tastac d'a yol sc'ab'. ³⁶ A eb' tz'ac'anoch Yuninal Dios d'a sc'ool, ayxo sq'uinal eb' d'a junelñej. Axo eb' malaj sgana yac'anoch d'a sc'ool jun, mañ ol schalaj sq'uinal eb' d'a junelñej, palta aycot yoval sc'ol Dios d'a yib'añ eb'.

4

Ix lolon Jesús yed' jun ix ix aj Samaria

¹ Axo ix yab'an eb' fariseo to a eb' sc'ayb'um Jesús ix te ec' sb'isul eb' d'a yichañ eb' sc'ayb'um viñaj Juan, ec'to pax eb' tz'ac'ji bautizar yuuj. ² Palta mañoclañ Jesús chi' tz'ac'an bautizar eb', a eb' sc'ayb'um. ³ Ayic ix yab'an Jesús to yojtac jun chi' eb' fariseo chi', ix el d'a yol yic Judea, ix b'atxi d'a Galilea.

⁴ Yovalil a d'a yol yic Samaria tz'eq'ui ayic smeltzaji. ⁵ Yuj chi' ayic van yec' d'a yol yic Samaria chi', ix c'och d'a choñab' Sicar. A jun choñab' chi', a d'a slac'anil jun lum luum yac'naccan viñaj Jacob d'a jun yuninal scuch José, ata' ay. ⁶ Ata' ay jun sjaj a a' joyb'ilcan yuj viñaj Jacob chi'. Axo Jesús chi', chime'ualil ix c'och ta'. Yujto ix c'unb'i sb'eyi, yuj chi' ix c'ojnaj d'a sti' jun a' chi'. ⁷⁻⁸ Axo eb' sc'ayb'um, ix b'at eb' sman yic schime'ualil d'a jun choñab' ay d'a slac'anil a' chi'. Ayic toxo ix b'at eb', ix c'och jun ix ti'avum aj Samaria. Ix yalan Jesús d'a ix:

—Ac' jab'oc a' tic vuq'uej, xchi d'a ix.

⁹ Ix yalan ix:

—A ach tic, israel ach. ¿Tas yuj tza c'an a' uc' d'ayin? ¿Tom mañ ojtacoc to aj Samaria in? xchi ix d'ay.

Icha chi' ix yutej ix yalani, yujto a eb' israel yed' eb' aj Samaria chi', max sc'umejlaj sb'a eb'. ¹⁰ Ix lajvi chi', ix yalanxi Jesús d'a ix:

—Tzin c'an vuc' jab'oc a' d'ayach, palta mañ ojtacoc mach in. Mañ ojtacoc paxi tas sgana Dios syac' d'ayach. Octom val ojtac, a ach am tza c'an d'ayin, a inxo svac' jun a a' tz'ac'an a q'uinal, xchi Jesús d'a ix.

¹¹ —Mamin, ina malaj junoc a lechlab' b'aj syal ic'anq'ueta a'. Te jul yajem a'. ¿B'ajtil ol ic' jun a a' ol ac'an in q'uinal chi'? ¹² Joyb'ilcan sjaj a a' tic yuj viñ co mam quicham aj Jacob. A viñ uc'jinac a' yed' eb' yuninal d'a tic yed' masanil noc' smolb'etzal noc'. Chamnac viñ, scannac jun a' tic d'ayori. A achxo tic ¿tom ec'al opisio d'a viñaj Jacob chi'? xchi ix d'ay.

¹³ Yuj chi' ix yalan d'a ix:

—A mach tz'uc'an jun a a' tic, stacjixi sti' eb'. ¹⁴ Palta axo eb' tz'uc'an jun a' svac'a', mañaxa b'aq'uiriñ ol tacjocxi sti' eb', yujto a jun a' svac' chi', ol aj sjaj a' d'a sipixan eb', axo a' ol ac'an sq'uinal eb' d'a junelñej, xchi Jesús d'a ix.

¹⁵ Ix yalanxi ix:

—Mamin, ac' jun a a' chi' d'ayin, yic mañxo ol tacjoc in ti', yic pax mañxo yovaliloc ol ul vic'q'ueta jun a' tic, xchi ix.

¹⁶ Ix yalanxi d'a ix:

—Ixix, ix ic'cot viñ etb'eyum, tzex ja d'a tic, xchi Jesús d'a ix.

¹⁷ —Malaj viñ vetb'eyum, xchi ix.

—Telan, yel ton tzala' malaj viñ etb'eyum ticnaic. ¹⁸ Palta ovañxo eb' viñ b'aj xid'nac ach. Axo viñ b'aj ay ach ec' ticnaic, mañ etb'eyumoc ton viñ. Yuj chi' yelton tzala': Malaj viñ vetb'eyum xa chi, xchi Jesús d'a ix.

¹⁹ Ayic ix lajvi yab'an juntzañ chi' ix, ix yalanxi ix:

—Mamin, a svutej vab'ani to schecab' ach Dios. ²⁰ A eb' co mam quicham a oñ aj Samaria oñ tic, a d'a jun vitz tic yalnac sb'a eb' d'a Dios. Palta a exxo israel ex tic, tzeyala': A d'a Jerusalén, ata' yovalil b'at cal co b'a d'a Dios, xe chi, xchi ix.

²¹ Ix yalanxi Jesús d'a ix:

—Ach ix, ac'och d'a a c'ool tas svala'. Ay jun tiempoal ol javoc, mañxocclaj d'a jun vitz tic ol ul eyal e b'a d'a co Mam Dios. Añejtona' d'a Jerusalén, mañxo yovaliloc ol ex c'och eyal e b'a ta'. ²² A ex aj Samaria ex tic, nivanoc tzeyal e b'a d'a Dios, palta mañ eyojtacocclaj. Xal oñ israel oñ tic, cojtac co Diosal b'aj scal co b'a. A d'a co cal ol elta jun Colvajum. ²³ Ay eb' to d'a co Mam Dios syal sb'a icha val d'a smojal. Axo ticnaic, toxo ix ja stiempoal, ol yal sb'a eb' d'a Dios cuchb'ab'il eb' yuj Espíritu icha val d'a smojal, yujto a co Mam Dios, sgana icha chi' tz'aj yalan sb'a eb' d'ay. ²⁴ A Dios, Espíritu. Yuj chi', tato ay eb' syal sb'a d'ay, yovalil a Espíritu scuchb'an eb' icha val d'a smojal, xchi Jesús d'a ix.

²⁵ Ix yalanxi ix d'ay:

—A in tic, vojtaç to ol ja jun Mesías. Ayic ol javoc ol yalan masanil tastac d'ayoñ, xchi ix d'ay. (Mesías syalelc'ochi Cristo, Ac'b'il Yopisio.)

²⁶ —A in ton van valan tic d'ayach, xchi Jesús d'a ix.

²⁷ A val slajvi yalan juntzañ chi' Jesús ix jax eb' sc'ayb'um. Ix sat sc'ool eb' yilani to van slolon Jesús yed' jun ix ix. Palta malaj junoc eb' ix c'anb'an d'ay tas sc'anb'ej d'a ix, ma tas yuj slolon yed' ix. ²⁸ Ix yactejeçan sch'ub' ix d'a sti' a a' chi'. Ix b'at yalan ix d'a eb' anima ay d'a schoñab'. Ix yalan ix d'a eb':

²⁹ —Ay jun viñ masanil tas ojtannac yictax in cotoch uninal. Ix yal viñ d'ayin smasanil. Coyec ved'oc, b'at quilecnab'i. ¿Tope alaj viñ Cristo? xchi ix d'a eb'.

³⁰ Yuj chi' ix elta eb' d'a yol schoñab' chi'. Ix javi eb' b'aj ayec' Jesús. ³¹ Ayic manto c'och eb', ix yalan eb' sc'ayb'um Jesús chi' d'ay:

—Ach co C'ayb'umal, va'añ jab'oc, xchi eb'.

³² Palta ix yalan d'a eb':

—Ay jun in vael mañ eyojtacoc a ex tic, xchi d'a eb'.

³³ Yuj chi' ix laj sc'anb'an eb' d'ay junjun:

—¿Tom ay mach ix ul ac'an vaoc? xchi eb'.

³⁴ Palta ix yalanxi d'a eb':

—Ayic tzin c'ulan tas sgana jun in checancoti, yic syic'an sb'a smunlajel, ichato tzin va svab'i. ³⁵ A ex tic tzeyala': Chañeto ujal sja stiempoal sjoçhçaj ixim trigo, xe chi. Palta a in sval d'ayex: Q'ueañec q'uelan, ilecnab'i, toxo ix c'och sc'ual smolçajcot eb' anima d'ayin icha tz'aj sjoçhçaj ixim trigo.

³⁶ Ay mach van shaan stojol yuj smolb'ancot eb' anima d'ayin yic shaan sq'uinal eb' d'a junelñej icha yaj eb' jochum trigo. Yuj chi' a mach tz'alanel Slolonel Dios icha tz'aj stzicjib'at ixim trigo yed' eb' smolb'ancot eb' anima

icha tz'aj sjochchaj ixim, junrtej ol tzalaj eb'. ³⁷ Yujto yel syal jun ab'ix tic: Jun stzicanb'ati, ch'ocxo mach sjochani, xchi. ³⁸ A in tic, ix ex in checb'at munlajel d'a scal eb' anima icha eb' sjochvi trigo, maj eyab' syal e tzicanb'ati. Ch'oc eb' b'ab'laj munlajnac d'a scal eb' icha eb' tzicumb'at trigo chi'. A exxo tic, toxorfej tze jochq'ue vaan ixim trigo chi', xchi Jesús d'a eb' sc'ayb'um chi'.

³⁹ A d'a jun chořab' d'a yol yic Samaria chi', tzijtum eb' ix ac'anoch Jesús d'a sc'ool, yujto a jun ix ix chi' ix alan d'a scal eb': Yojtacřej tastac tzin c'ulej yictax in cotoch uninal, xchi ix. ⁴⁰ Ix javi eb', ix tevioch eb' d'a Jesús to scan yed' eb'. Yuj chi' chab' c'ual ix ec' yed' eb'. ⁴¹ Tzijtumto eb' ix ac'anoch d'a sc'ool ayic ix yab'an eb' tas ix yala'. ⁴² Yuj chi' ix yal eb' d'a ix ix chi':

—A ticnaic scac'och d'a co c'ool, mařocřej yuj tas ix al chi' d'ayoř, yujto scab' val yed' co chiquin. Scojtacan val el sic'lab'il to d'a val yel a jun tic co Columal yaj d'a yolyib'anq'uninal tic, xchi eb' d'a ix.

B'oxinac sc'ol jun yuninal jun viř yajal

⁴³ Ayic ix ec' chab' c'ual chi', ix elxi Jesús d'a Samaria, ix b'atxi d'a yol yic Galilea, ⁴⁴ yujto yalnac Jesús to malaj yelc'och junoc schecab' Dios d'a eb' anima b'aj cajan. ⁴⁵ Ayic ix c'ochxi d'a Galilea, ix te tzalaj eb' anima schaan sc'ochi, yujto ayic ix xid'ec' eb' d'a Jerusalén d'a jun sq'uiř eb' israel yic snaancot eb' tas aj yelnaccot eb' d'a Egipto, ix yil eb' juntzař tastac xid' sc'ulej Jesús chi' ta'.

⁴⁶ Ix lajvi chi', ix c'ochxi Jesús chi' d'a chořab' Caná d'a yol yic Galilea, aton b'aj ochnac a a' vinoal yuuj. Axo d'a chořab' Capernaum ay jun viř yajal yaj d'a viř rey, ay jun yuninal viř te penaay. ⁴⁷ Ayic ix yab'an viř to ix cotxi Jesús d'a Judea, ix jaxxi d'a Galilea, ix b'at viř yil Jesús. Ix tevi viř d'ay yic sb'at yed' viř d'a spat, yic sb'at yac'an b'oxoc sc'ool jun yuninal viř chi', yujto vanxo schami.

⁴⁸ Ix yalan Jesús d'a viř:

—Tato max eyil juntzař satub'tac tzin ch'oxo', juntzař sch'oxanel in poder, tecan malaj junoc ex tzin eyac'och d'a e c'ool, xchi.

⁴⁹ Palta ix yalanxi viř yajal chi':

—Mamin, coř ved' elañchamel, yacb'an manto cham jun vuninal chi', xchi viř d'ay.

⁵⁰ Ix yalanxi Jesús icha tic:

—Paxař. Mař ol chamlaj jun uninal chi', xchi d'a viř.

Ix yac'anoch viř d'a sc'ool tas ix yal Jesús chi', yuj chi' ix pax viř. ⁵¹ Vanto sc'ochxi viř d'a spat, axo eb' schecab' viř ix elta scha'a. Ix yalan eb':

—Pitzan viř uninal chi', xchi eb' d'a viř. ⁵² Ix sc'anb'an viř d'a eb':

—¿Janic' ix b'oxi sc'ool viř jun? xchi viř.

—Atax d'a evi d'a tz'eymaj c'ual sicb'i jun c'ac' chi' d'a viř, xchi eb'.

⁵³ Yuj chi' ix snaancot viř to icha chi' yorař yal Jesús chi' d'a viř icha tic: Mař ol chamlaj jun uninal chi', xchi. Yuj chi', ix yac'och Jesús viř d'a sc'ool yed' jantac eb' ay d'a yol spat.

⁵⁴ Aton jun schab'il yechel satub'tac sch'ox Jesús tic. Ayic spetoj d'a Judea ix c'ochxi d'a Galilea, ata' ix sb'o junxo tic.

5

B'oxinac sc'ol jun viř penaay

¹ Ix lajvi chi' ix q'uexxi Jesús d'a Jerusalén, ix b'at yilan jun sq'uiř eb' yetisraelal. ² A d'a yol chořab' Jerusalén chi', d'a slac'anil jun puerta b'aj tz'och noc' calnel, ata' ay jun tanque scuch Betesda d'a sti' eb' israel chi'. Oye'

val stentail. ³⁻⁴ Tzajtum eb' penaay ayec' ta. Ay eb' max yal yilani, ay eb' max yal sb'eyi, ay eb' sicb'inaqueli. ⁵ Ay jun viñ 38 ab'ilxo penaay. ⁶ Axo ix yilan Jesús jichanec' viñ. Yojtac to pecatax icha chi' yaj viñ. Yuj chi' ix sc'anb'an d'a viñ:

—¿Tzam a nib'ej tzach b'oxicani? xchi d'a viñ.

⁷ Ix yalan viñ penaay chi':

—Mamin, malaj mach tzin ac'anem d'a yol a' tic ayic tz'ib'xi a' d'a juntac el. Ayic tzin nib'ej tzin emi, ch'ocxo eb' sb'ab'laj em d'a vichañ, xchi viñ d'a Jesús.

⁸ Yuj chi' ix yalan Jesús d'a viñ:

—Q'ueañ vaan, ic'chaañ a vaynub' tic, b'eyañ, xchi d'a viñ.

⁹ D'a jun rato chi', ix b'oxi sc'ool viñ. Ix yic'anchari svaynub' viñ chi', ix syamanoch viñ sb'eyi. Palta sc'ual ic'oj ip. ¹⁰ Yuj chi' ay jayvañ eb' aj Judea ix alan d'a viñ:

—A ticnaic, sc'ual ic'oj ip. Mañ sleyaloc tzic'chaañ a vaynub' tic, xchi eb' d'a viñ.

¹¹ Ix tac'vi viñ d'a eb' icha tic:

—A jun viñ in ac'an b'oxoc, a viñ ix alan d'ayin: Ic'chañ a vaynub' tic, tzach b'eyi, xchi viñ, xchi viñ.

¹² Ix sc'anb'an eb' d'a viñ:

—¿Mach jun viñ ix alan chi' d'ayach to tzic'chaañ a vaynub' tic, tzach b'eyi? xchi eb'.

¹³ Palta mañ yojtacoc viñ tas sb'i jun ix ac'an b'oxoc sc'ool viñ chi', yujto ix satb'at Jesús chi' d'a scal jantac anima ayec' chi' ta'. ¹⁴ Axo d'a junelxo ix ilchaj viñ yuj Jesús d'a yamaq'uul stemplo Dios, ix yalan d'a viñ:

—Inai ach b'oxi. Mañxo a c'ulej chucal, yic mañxo ol ja junocxo yaelal más te nivan d'a ib'añ, xchi d'a viñ.

¹⁵ Yuj chi' ix b'at viñ yal d'a eb' viñ aj Judea chi' to a Jesús chi' ix ac'an b'oxoc sc'ool viñ.

¹⁶ Yuj chi' ix te och eb' viñ ajc'olal d'a Jesús chi', yujto a d'a sc'ual ic'oj ip ix sc'ulej juntzañ chi'. ¹⁷ Palta ix yalan Jesús d'a eb':

—A in Mam smunlajñej. Yuj chi' arñej a tzin munlajñejpaxi, xchi d'a eb'.

¹⁸ Yujto ix yal juntzañ chi' Jesús, ijanxo val sgana eb' smilchamoc. Mañocñej yuj b'aj max sc'anab'ajej sc'ual ic'oj ip chi', palta yujto slajb'ej sb'a yed' Dios ayic syalanoch Dios chi' Smamoc.

Ayopisio Yuninal Dios

¹⁹ Ix yalanxi Jesús d'a eb':

—Val yel sval d'ayex, a in tic Yuninal in Dios, max yal in c'ulan junoc tas d'a yol vico', arñej tas svil sc'ulan in Mam tzin c'ulej. A jantacñej tas sc'ulej in Mam chi', a tzin c'ulej paxi. ²⁰ A in Mam chi', te xajan in yuuj a in Yuninal in tic. A jantacñej tas sc'ulej, sch'oxpax d'ayin. Ayto val juntzañxo tas te nivan ol sch'oxo', ol te sat e'ool eyilani. ²¹ Yujto a in Mam chi' tz'ac'an pax pitzvoc eb' chamnac, syac'an sq'uinal eb'. Ichinpaxta' a in Yuninal in tic svac' sq'uinal eb' in gana svac' sq'uinal. ²² A in Mam chi', max sch'olb'itej junoc anima. Palta a in Yuninal in tic, ix ac'ji vopisio in ch'olb'itan yaj eb' anima smasanil, ²³ yic vach' lajan tz'aj vic'jichañ icha tz'aj yic'jichañ in Mam chi' yuj masanil anima. Tato ay eb' malaj tzin och d'ay, arñejtona' malaj tz'ochpax in Mam d'a eb', yujto a checjinac in coti.

²⁴ Val yel sval d'ayex, a eb' tz'ab'an in lolonel, syac'anpaxoch jun in checancot eb' d'a sc'ool, ay sq'uinal eb' d'a junelñej. Mañxo ol b'atcan eb' d'a syaelal, yujto toxo ix colchajeb' d'a yol sc'ab' chamel, ix schaan sq'uinal eb'.

²⁵ Val yel sval d'ayex, a ticnaic toxo ix ja stiempoal yab'an in jaj eb' chamnac a

in Yuninal in Dios tic. A eb' tz'ab'ani, ol scha sq'uinal eb' d'a junelrñej. ²⁶ Ujto a in Mam aj q'uinaltaxon d'a yol yico'. Yac'annaccan jun chi' d'ayin to aj q'uinal in paxi. ²⁷ Yac'annacpaxcan vopisio in ch'olb'itan masanil eb' anima, ujto Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail. ²⁸ Mañ eyac' sat e c'ol yuj juntzañ sval tic, ujto ay jun tiempoal ol javoc, a val eb' mucanxo ol yab' in jaj eb'. ²⁹ Ol laj q'uex vaan eb' b'aj mucan chi'. A eb' vach' syutej sb'a d'a yolyib'arñq'uinal tic, ol pitzvocxi eb', ol schaan sq'uinal eb' d'a junelrñej. Axo eb' sc'ulan chucal, ol pitzvocxi eb', palta ol b'atcan eb' d'a syaelal d'a junelrñej. ³⁰ A in tic, malaj jab'oc tas syal in b'oan d'a yol vico', tzin ch'olb'itej icha tas schec in Mam chi' in c'ulej. Tzin ch'olb'itej d'a stojolal, ujto mañoc tas icha in gana tzin c'ulej, palta icha sgana jun checjinac in coti, aton in Mam.

A eb' sch'oxanel yopisio Jesús

³¹ Tato munil svala' to ay vopisio, malaj yelc'och jun vic sval chi'. ³² Palta ay junxo tz'alani tas vopisio. A jun chi', vojtaç to te yel syala'. ³³ A ex tic xid' e chec c'anb'aj d'a viñaj Juan tas yopisio viñi. A tas yalnac viñi vuuj, te yel. ³⁴ Palta a in tic, max vac'ochlaj yipoc in c'ool tas syal junoc anima vuuj. Toñej svec e nacoti tas yalnaccan viñaj Juan chi' d'ayex, yic tzex colchaji. ³⁵ A tas ix yal viñaj Juan chi', lajan icha junoc tas tz'ac'an saquilq'uinal ayel yoc. Yuj chi', ix ex te tzalaj jayeoc c'ual eyab'ani. ³⁶ Palta ay junxo ec'al yelc'och d'a viñaj Juan chi'. A sch'oxanel tas vopisio, ujto a juntzañ tas syac' in Mam in c'ulej, a tzin c'ulej. Icha chi' tz'aj scheclajeli to a in Mam chi' checjinac in coti. ³⁷ A in Mam chi', a checjinac in coti, a syac' testigoal sb'a vuuj. A ex tic, malaj b'aj ix eyab' sjaj sloloni. Malaj b'aj ix eyil juneloc. ³⁸ Max eyac'och slolonel d'a e c'ool, ujto max in eyac'och d'a e c'ool a in checb'il in cot yuuj tic. ³⁹ A ex tic scham val e sayan eyil d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani, ujto a e naani to icha chi' ol aj yilchaj e q'uinal d'a junelrñej. Palta vach'chom syal vab'ixal Slolonel Dios chi', ⁴⁰ malaj e gana tzex ja d'ayin yic tze cha e q'uinal.

⁴¹ Malaj yelc'och d'ayin tato syal vach' lolonel eb' anima vuuj. ⁴² Vojtaç tas yaj e pensar, mañ xajanoc Dios eyuuj. ⁴³ A in tic, ac'b'il in cot yuj in Mam, palta max in e cha'a. Tato ay junocxo munil ol javoc d'a yol yico', a jun chi' ol e cha'a. ⁴⁴ ¿Tas ol aj in eyac'anoch d'a e c'ool, ujto arñej d'a eyichañ junjun ex e gana ay eyelc'ochi, malaj pax e gana ay eyelc'och d'a yichañ Dios te yel? ⁴⁵ Xe natalaj to a in ol val d'a in Mam chi' tas e chucal. Palta a viñaj Moisés ol alanoc, aton viñi tze tz'ac eyac'och d'a e c'ool. ⁴⁶ Tato tzeyac'och d'a e c'ool tas stz'ib'ejnaccan viñaj Moisés chi', tzam in eyac'ochlaj d'a e c'ool, ujto a viñaj Moisés chi' tz'ib'annaccan vab'ixal. ⁴⁷ Palta tato max eyac'och tas stz'ib'ejnaccan viñi chi' d'a e c'ool, ¿tas ol aj eyac'anoch d'a e c'ool tas sval tic d'ayex? xchi Jesús d'a eb' viñi aj Judea chi'.

6

Yac'nac va oye' mil vinac Jesús (Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Ix lajvi chi' ix b'atxi Jesús, ix c'ochxi d'a junxo sc'axepalec' a' ñajab' yic Galilea, scuchan pax a' Tiberias. ² Tzijtum eb' anima ix och tzac'an yuuj, ujto ix yil juntzañ satub'tac sch'ox yil eb' ayic syac'an b'oxoc sc'ol eb' penaay. ³ Axo Jesús chi', ix b'at yed' eb' sc'ayb'um d'a jun tzalan. Ata' ix em c'ojan yed' eb'. ⁴ Vanxo sja stiempoal sq'uirñ eb' israel yun zjicot tas aj yelnaccot eb' smam yicham eb' d'a Egipto. ⁵ Axo ix yilan Jesús, tzijtum eb' anima van sc'och d'ay. Yuj chi' ix yalan d'a viñaj Felipe:

—¿B'ajtil ol co man tas sva eb' anima tic? xchi d'a viñ. ⁶ Palta toñej ix yal icha chi', yic syab'i tas ol yal viñaj Felipe chi', yujto yojtacxo tas ol yutoc. ⁷ Ix yalan viñaj Felipe chi' d'ay:

—Vach'chom qued'nac chab'oc ciento denario pan, palta max yab'laj yic tz'ac'chaj jab' jab'oc d'a junjun eb', xchi viñ.

⁸ Ay pax junxo sc'ayb'um Jesús, scuch Andrés, yuc'tac sb'a viñ yed' viñaj Simón Pedro. Ix yalan viñ d'a Jesús chi':

⁹ —Ay jun viñ unin ayec' qued' d'a tic, yed'nac oye' ixim pan cebada viñ yed' cha pitañ noc' chay. Palta ¿tom ol yab' jab' tic d'a scal eb' smasanil? Ina te tzijtum eb', xchi viñ.

¹⁰ Yuj chi', ix yalan Jesús d'a eb' sc'ayb'um chi':

—Alec d'a eb' anima tic to tz'em c'ojan eb' smasanil, xchi d'a eb'. A jun lugar b'aj ayec' eb' chi', nivan ac'lic. Ix em c'ojan eb' smasanil, ay am oyeoc mil eb' viñ vinac. ¹¹ Axo Jesús ix ic'anchari ixim pan chi', ix yac'an yuj diosal d'a Dios yuj ixim. Ix schecan pucjoch'at ixim d'a eb' c'ojanem chi'. Icha pax chi' ix yutej noc' chay chi'. Ix yab'lej eb', ato syala' jantac snib'ej eb'. ¹² Axo yic ix lajvi sva eb' sic'lab'il, ix yalan Jesús d'a eb' sc'ayb'um chi':

—Molec jantacto ix can chi', yic malaj tas tz'ixtaxi, xchi d'a eb'.

¹³ Axo ix lajvi smolan eb' chi', lajchaveto xuuc ix b'ud'ji yuj ixim pan ix yac' sobre d'a ixim oye' pan cebada chi'. ¹⁴ A eb' anima chi', ix yil eb' jun tas satub'tac ix sch'ox Jesús chi'. Yuj chi' ix yal eb':

—Aton jun tic, schecab' Dios tañvab'iltaxon sja d'a yolyib'añq'uinal tic, xchi eb'.

¹⁵ Palta yojtacxo Jesús to sgana eb' yac'an plural yoch sreyaloc. Yuj chi' ix sb'esel sb'a d'a scal eb', ix b'atcan d'a scal lum tzalquixtac chi' sch'ocjo.

Ix b'ey Jesús d'a sat a' ñajab'
(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶ Ayic vanxo sq'uic'b'i, ix emc'och eb' sc'ayb'um Jesús d'a sti' a' ñajab'.

¹⁷ Ix och eb' d'a yol te' barco, ix b'atxi eb'. Sgana eb' sc'axpajec' d'a choñab' Capernaum ay d'a sti' a' ñajab' chi'. Te q'uic'b'alxo ix b'at eb'. Manto jaxlaj Jesús ix b'at eb'. ¹⁸ Axo yic van sb'ey eb', ix ovajchaari jun ic' te ov d'a sat a' ñajab' chi'. Ix te q'ue chulan a' yuj jun ic' chi'. ¹⁹ Ayxom junoc nañal schab'il legua sb'at eb' d'a sat a', axo ix yilan eb' van sc'och Jesús d'a eb'. Toñej sb'eyb'at d'a sat a'. Yuj chi' ix te xivq'ue eb'. ²⁰ Palta ix yalan d'a eb':

—Mañ ex xivoc, A in, xchi d'a eb'.

²¹ Ichato chi' junc'olalxo ix chajioch yuj eb' d'a yol te' barco chi'. Elañchamel ix ec'c'och eb' d'a sc'axepal a' b'aj van sc'och eb' chi'.

A eb' anima sayan ec' Jesús

²² Axo d'a junxo c'uu, añaña' yajcan eb' anima chi' d'a sc'axepal a' chi'. Axo ix snaancot eb' to junñej te' barco chi' ix b'ati, añañ pax eb' sc'ayb'um Jesús ix och d'a yol te', maj ochlaj Jesús chi' yed' eb'. ²³ Yach'an chi' ay juntzaríxo barco ix cot d'a choñab' Tiberias, ix c'och d'a slac'anil jun lugar b'aj ix sva ixim pan chi' eb', aton b'aj ix yac' yuj diosal Cajalil yuj ixim. ²⁴ Axo ix yilan eb' anima chi', mañxo ayoc ec' Jesús chi' yed' eb' yed' pax eb' sc'ayb'um. Yuj chi' ix laj och eb' d'a yol juntzarí barco chi'. Ix b'at sayanec' Jesús chi' eb' d'a choñab' Capernaum.

A Jesús tz'ac'an vael yic q'uinal

²⁵ Axo ix c'och eb' anima chi' d'a sc'axepalec' a' ñajab' chi', ata' ix ilchaj Jesús yuj eb'. Ix sc'anb'an eb' d'ay:

—Ach co C'ayb'umal, ¿tom d'a tic ayach eq'ui? ¿Janic' ach javi? xchi eb' d'ay.

²⁶ Ix yalan d'a eb':

—Val yel sval d'ayex, yujñej to ex b'ud'ji e vaan ixim pan, yuj chi' tzin e saya', mañ yujoc to ix nachajel eyuuj tas syalelc'och juntzarñ satub'tac ix in ch'ox chi'. ²⁷ Mañ eyac' eyip e sayan ec' tas svaji, yujto elarñamel slajvli. Palta sayequec' jun vael max lajviel-laj, yujto a' ol ac'an e q'uinal d'a junelñej. Ol vac' jun chi' d'ayex, yujto Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail, a co Mam Dios sch'oxaneli to chab'il in yuuj, xchi Jesús d'a eb'.

²⁸ Yuj chi' ix sc'anb'an eb' d'ay:

—¿Tas ol cutoc co c'ulan tas snib'ej Dios sco c'ulej chi'? xchi eb' d'ay.

²⁹ Ix yalanxi Jesús chi' d'a eb':

—Aton jun tic snib'ej Dios tze c'ulej, to tzin eyac' val och d'a e c'ool, yujto a checjinac in coti, xchi d'a eb'.

³⁰ Ix sc'anb'anxi eb' d'ay:

—¿Tas val junoc satub'tac tza ch'ox quila' yic ol ach cac'och d'a co c'ool? ¿Tas tza c'ulej? ³¹ A eb' co mam quicham ec'nac d'a peca', yilnac jun tas satub'tac eb', svanac jun maná eb' d'a taquirñ luum^{6.31} icha syal d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani. Aton jun tz'alan icha tic: A Dios ac'jinaccot tas sva eb' d'a satchaarñ, xchi, xchi eb' d'a Jesús chi'.

³² Yuj chi' ix yalanxi Jesús chi' d'a eb':

—Val yel sval d'ayex, mañoclaj viñaj Moisés tz'ac'an jun vael yic satchaarñ chi'. Palta a in Mam tz'ac'an jun vael te yel scot d'a satchaarñ. ³³ Yujto a jun vael syac' Dios tic, a d'a satchaarñ emnaccoti. Ay eb' ay d'a yolyib'añq'uinal tic ol scha sq'uinal d'a junelñej yuuj, xchi Jesús.

³⁴ Ix yalanxi eb':

—Mamin, ac' jun vael chi' d'ayorñ d'a masanil tiempo, xchi eb' d'ay.

³⁵ Ix yalanxi d'a eb':

—A in ton tic icha vael vaji, Ac'um in q'uinal. A eb' sja d'ayin, mañxa b'aq'uiñ ol och svejel eb'. A eb' tzin ac'anoch d'a sc'ool, mañxa b'aq'uiñ ol tacjoc sti' eb'. ³⁶ Palta toxo ix val d'ayex, vach'chom tzin eyila', max in eyac'och d'a e c'ool. ³⁷ Masanil eb' tz'ac'ji d'ayin yuj in Mam, ol ja eb' d'ayin. A eb' sjavi d'ayin, mañ ol in pechel eb'. ³⁸ A in tic, cotnac in d'a satchaarñ yic tzul in b'o icha snib'ej Dios checjinac in coti. Mañ yujoc ul in b'oan icha tas tzin nib'ej cotnac in. ³⁹ A tas snib'ej in Mam checjinac in coti, to mañ ol satel junoc mach d'a scal eb' syac' d'ayin. Sgana to a in ol vac' pitzvocxi eb' d'a slajvub' c'ual. ⁴⁰ A in tic, Yuninal in Dios. Yuj chi' jantacñej eb' tzin ilani, tato tzin yac'och eb' d'a sc'ool, snib'ej in Mam chi' to scha sq'uinal eb' d'a junelñej. Yuj chi' a in ol vac' pitzvocxi eb' d'a slajvub' c'ual, xchi Jesús d'a eb'.

⁴¹ Ayic ix yab'an juntzarñ chi' eb' aj Judea, chuc tas ix yalub'tañej eb' d'a spatic Jesús chi', yujto ix yala': A in ton tic icha vael vaji, cotnac in d'a satchaarñ, xchi d'a eb'.

⁴² Yuj chi' ix yalan eb':

—A Jesús tic, yuninal viñaj José. Cojtac smam snun viñ, palta syala' to d'a satchaarñ cotnac, xchi eb' aj Judea chi'.

⁴³ Palta ix yalanxi Jesús d'a eb':

—Mañ in eyalub'tañej. ⁴⁴ A in Mam checjinac in coti. Malaj junoc mach syal scomon ja d'ayin, schaan sq'uinal tato mañoc in Mam tz'ac'ancot d'ayin. A eb' sja d'ayin, ol vac' pitzvocxi eb' d'a slajvub' c'ual. ⁴⁵ Tz'ib'ab'ilcan yuj eb' schecab' Dios icha tic: Ol c'ayb'aj masanil anima yuj Dios, xchi eb'. Yuj chi', a jantacñej eb' syac'och schiquin d'a tas syal co Mam Dios, tato snachajel yuj eb' tas syala', ol ja eb' d'ayin.

⁴⁶ Mañ vanoc valani to ay mach ix ilan co Mam Dios. Palta a in tic, a d'ay cotnac in, a inñej vilnac. ⁴⁷ Val yel sval d'ayex, a mach tzin ac'anoch d'a sc'ool, ay sq'uinal d'a junelñej. ⁴⁸ A in tic, icha vael vaji, Ac'um in q'uinal. ⁴⁹ A eb' co mam quicham, svanac jun maná eb' d'a taquiñ luum, palta añejtona' chamnac eb' smasanil. ⁵⁰ Palta a eb' svaan jun vael cotnac d'a satchaari, malaj b'ac'uiñ ol cham eb'. ⁵¹ A in cotnac in d'a satchaari tic, icha vael vaji, yujto Ac'um in q'uinal. Yuj chi', a eb' svaan jun vael tic, ay sq'uinal eb' d'a junelñej. A jun vael svac' vajoc tic, aton in nivanil, xchi Jesús d'a eb'.

⁵² Axo eb' aj Judea chi', ix stelaj sb'a eb' yuj tas ix yal chi', ix laj yalan eb':

—A jun viñ tic, ¿tas ol yutoc viñ yac'an snivanil co chi snaani? xchi eb'.

⁵³ Yuj chi' ix yalxi d'a eb':

—Val yel sval d'ayex, tato mañ ol e chi in nivanil a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, mañ ol eyuc'anpaxlaj in chiq'uul, mañ ol e chalay e q'uinal. ⁵⁴ Yuj chi', yalñej mach tz'ab'lan in nivanil tic, syuc'anpax in chiq'uul, ay sq'uinal d'a junelñej. A in ol vac' pitzvocxi d'a slajyub' c'ual. ⁵⁵ Yujto a jun in nivanil tic, yel lajan yopisio yed' tas svaji. A in chiq'uul lajan yopisio yed' tas tz'uc'ji. ⁵⁶ Yalñej mach schi'an in nivanil tic, syuc'an pax in chiq'uul, junxoñej tz'ajcan ved'oc. Ayin pax och d'ay. ⁵⁷ A co Mam Dios pitzan d'a masanil tiempo, a checjinac in coti. Yuuj pitzan in. Yuj chi', a mach schi'an in nivanil tic, ol vac' sq'uinal. ⁵⁸ A ticnaic, van valan yuj jun icha vael cotnac d'a satchaari. A jun tic, mañ lajanoc yed' jun maná svanac eb' co mam quicham d'a peca'. Nivanoc svanac eb', palta chamnac pax eb'. Palta a mach ol vaan jun icha vael tic, ol scha sq'uinal eb' d'a junelñej, xchi Jesús d'a eb'.

⁵⁹ A d'a yol spatil culto d'a choñab' Capernaum, ata' ix yal juntzari c'ayb'ub'al tic Jesús.

Yalnac Jesús yuj q'uinal d'a junelñej

⁶⁰ Ayic ix yab'an juntzari chi' jantac eb' anima tzac'anoch yuj Jesús chi', ix yalan eb':

—Te ya juntzari slolonel syal tic. ¿Tom ay mach syal schaan yab'i? xchi eb'.

⁶¹ Axo Jesús chi', yojtaco tas jun syal eb' chi', yuj chi' ix yalanxi d'a eb':

—¿Tom a jun tic tz'ic'an somchajel e c'ool? ⁶² A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, tato ol eyil in q'uex b'aj cotnac in, ¿tas ol eyutoc eyalani? ⁶³ A Espiritu tz'ac'an q'uinal. Axo co nivanil tic malaj yopisio. A juntzari lolonel ix val tic d'ayex, te yel, yic pax Espiritu, a tz'ac'an q'uinal d'a junelñej. ⁶⁴ Palta ayex max in eyac'och d'a e c'ool, xchi d'a eb'.

Icha chi' ix yutej yalan d'a eb', yujto atax d'a yichb'anil yojtactaxoni mach eb' max ac'anoch d'a sc'ool. Yojtac paxi mach jun ol ac'anoch d'a yol sc'ab'chamel. ⁶⁵ Ix yalanxi:

—Yujto ayex maj in eyac'och d'a e c'ool, yuj chi' valnac d'ayex, malaj junoc mach syal scomon ja d'ayin tato mañoc in Mam tz'ac'ancot eb' d'ayin, xin chi, xchi Jesús d'a eb'.

⁶⁶ Atax ta', tzijtum eb' tzac'anoch yuuj ix meltzajxi d'a spatic. Mañxa sgana eb' tz'och tzac'an yuuj. ⁶⁷ Yuj chi' ix sc'amb'an Jesús d'a eb' lajchavaari:

—Xal ex tic, ¿ay am pax e gana tzex meltzajxi d'a e patic? xchi d'a eb'.

⁶⁸ Axo viñaj Simón Pedro ix tac'vi d'ay:

—Mamin, ¿mach b'aj ol orñ och tzac'an jun? Malaj junxo mach icha tic sloloni yic sco cha co q'uinal d'a junelñej. ⁶⁹ A orñ tic, toxo ix ach cac'och d'a co c'ool. Cojtac, a ach tic Sic'b'il ach el yuj Dios, xchi viñaj Pedro chi'.

⁷⁰ Ix yalanxi Jesús d'a eb':

—A ex e lajchavañil, a in ex in sic'caneli. Palta ay jun d'a e cal, schecab' viñ diablo yaji, xchi d'a eb'.

⁷¹ A jun ix yal chi', aton viñtaj Judas yuninal viñtaj Simón aj Queriot. Yujto a viñtaj Judas chi' ol ac'anoch Jesús d'a yol sc'ab' chamel. Palta yetc'ayb'umal sb'a viñ yed' eb' uxluchvañ chi'.

7

Eb'yuc'tac Jesús

¹ Ix lajvi chi', ix och ijan Jesús yec' d'a yol yic Galilea. Axo d'a yol yic Judea, malaj sgana ix ec' ta', yujto a eb' viñ aj Judea chi', sgana eb' viñ smilanchamoc. ² Van sja stiempoal sq'uiñ eb' israel scuch q'uiñ chinama.

³ Yuj chi' ix yal eb' yuc'tac Jesús chi' d'ay:

—Mañ ach can d'a tic. Ixic d'a Judea, yic vach' a eb' a c'ayb'um ayec' ta', ol yil pax eb' tastac satub'tac tza ch'oxo'. ⁴ Tato ay junoc mach sgana scheclajel d'a yichañ eb' anima, max yal-laj elc'altac tz'eq'ui. Yuj chi', tato yel ay juntzañ satub'tac tza ch'oxo', yovalil tza ch'oxel a b'a d'a yichañ eb' anima, xchi eb' d'ay.

⁵ Ix stz'ac yal eb' yuc'tac d'ay icha chi', yujto max yac'och Jesús chi' eb' d'a sc'ool. ⁶ Yuj chi' ix yal d'a eb':

—Manto stiempoaloc in ch'oxanel in b'a. A exxo tic, yalñej tas tiempoal syal e naani. ⁷ A eb' ay d'a yolyib'arñq'uinal tic eyed'oc, max ex schaquel-laj eb'. A inxo tic, tzin schaquel eb', yujto tzin ch'oxeli to malaj svach'il sb'eyb'al eb'.

⁸ Ixiquec e ch'ocoj d'a jun q'uiñ chi'. Yujto a in tic, manto ol in q'uec'ochlaj, yujto manto stiempoaloc in ch'oxanel in b'a, xchi Jesús d'a eb'.

⁹ Ix lajvi yalan juntzañ chi', ix can yuj eb' d'a Galilea chi'.

Ix b'at Jesús d'a jun q'uiñ chinama

¹⁰ Palta axo yic toxo ix q'ue eb' yuc'tac Jesús chi', ix q'ue paxi, palta elc'altacñej ix aj sq'uei. ¹¹ A eb' aj Judea, ix smaclej eb' sc'och Jesús chi' d'a jun q'uiñ chi'.

—¿B'ajtil ayec' jun vinac chi'? xchi eb'.

¹² Mañ jantacoc yalub'tañ eb' anima. Ay eb' tz'alani: Te vach' viñ, xchi eb'. Ay pax eb' tz'alanxi: Maay, syac' eb' anima viñ musansatil, xchi eb'.

¹³ Palta elc'altac syalub'tañej eb', yujto xiv eb' yab'an eb' viñ aj Judea chi'.

¹⁴ Vanxo snañalb'i jun q'uiñ chi', ix q'uec'och Jesús d'a yamaq'uil templo. Ix och ijan sc'ayb'an eb' anima ta'. ¹⁵ Axo eb' ay yopisio d'a scal eb' aj Judea chi', ix te sat sc'ol eb' yab'ani. Ix laj yalan eb':

—¿Tas val syutej yojtacanel juntzañ syal tic? Ina mañ c'ayb'ab'iloc, xchi eb'.

¹⁶ Yuj chi' ix yalan Jesús chi' d'a eb':

—A juntzañ c'ayb'ub'al sval d'ayex tic, mañ vicoc. Yic Dios checjinac in coti.

¹⁷ Tato ay eb' syal sc'ol sc'ulej icha sgana Dios, ol nachajel yuj eb' tato yic Dios juntzañ c'ayb'ub'al tic, mato munil sval d'a yol vico'. ¹⁸ A mach slolon d'a yol yico', toñej syic'chañ sb'a, yic ay yelc'och d'a yichañ eb' anima snaani. Palta a in tic, in gana a Dios checjinac in cot ay yelc'och d'a eyichañ. Yuj chi', te yel svala'. Malaj jab'oc es svala'.

¹⁹ Aton val viñtaj Moisés ac'jinaccan sley Dios d'ayex. Palta ina malaj junoc ex tze c'anab'ajej tas syal jun ley chi'. ¿Tas yuj e gana tzin e milchamoc? xchi Jesús d'a eb'.

²⁰ Axo eb' anima ayec' chi' ta', ix yal eb' d'ay:

—A ach tic, tecan ayoch junoc enemigo d'ayach. ¿Mach junoc sgana ach smilancham tzila'? xchi eb' d'ay.

²¹ Yuj chi' ix yalanxi d'a eb':

—Ay jun tas ix in c'ulej d'a sc'ual ic'oj ip. E masanil ix sat e c'ool yuuj. ²² Yuj eb' co mam quicham d'a peca', elnaccan yich jun b'eyb'al scuch circuncisión. Axo viñaj Moisés aljinaccani to yovalil sco b'eyb'alej jun chi'. Yuj chi' vach'chom sc'ual ic'oj ip, slaj eyac' circuncidar eb' unin tzato alji. ²³ A ex tic tzeyac' circuncidar eb' unin d'a sc'ual ic'oj ip, yic max ex ec' d'a yib'ari jun ley Moisés chi'. Tato icha chi', ¿tas yuj scot eyoval d'ayin yujto ix vac' b'oxoc sc'ol jun viñ penaay d'a sc'ual ic'oj ip chi'? ²⁴ Mañ e comon ch'olb'itej junoc mach d'a ichrējta'. Tato ay mach tze ch'olb'itej, d'a stojolal tzeyutej e ch'olb'itani, xchi Jesús d'a eb'.

Yalnac Jesús b'aj cotnac

²⁵ Yuj chi' ay jayvañ eb' aj Jerusalén ix alani:

—A jun viñ tic, ¿tom mañoc viñ sgana eb' smilchamoc? ²⁶ Palta ina yajec' virt tic, van slolon viñ d'a co cal. Ina malaj jab'oc tas syal eb' d'a viñ. Tecan toxo ix snael eb' yajal chi' to a Cristo. ²⁷ Ayic ol ja Cristo chi', malaj mach ojtannac b'aj ol cotoc. Palta a jun viñ tic, cojtac b'aj cotnac viñ, xchi eb'.

²⁸ Yach'an van sc'ayb'an eb' anima chi' Jesús d'a yamaq'uil templo chi', te chaañ ix yalelta d'a scal eb':

—Ina eyojtac in. Eyojtacpax b'aj cotnac in. Palta mañ muniloc in ja d'a yol vico'. A Dios te yel checjinac in coti. Palta a Dios chi' mañ eyojtacoc. ²⁹ A inxo tic vojta, yujto ata' cotnac in. A' checjinac in coti, xchi d'a eb'.

³⁰ Yuj chi' ay eb' ix alani to tz'ac'jioch d'a preso. Palta malaj mach ix yamani, yujto manto c'och stiempoal schami. ³¹ Tziztum eb' anima ix ac'anoch Jesús d'a sc'ool, ix yalan eb':

—Ayic ol javoc Cristo, ¿tom más ec'to tas satub'tac ol sch'ox d'a yichañ jun viñ tic? xchi eb'.

Checb'ilb'at eb' polencia syam Jesús

³² Ix yab' eb' viñ fariseo tas syal eb' anima yuj Jesús. Yuj chi', a eb' viñ yed' eb' viñ sat sacerdotē ix checanb'at juntzañ eb' startvumal stemplo Dios, yic b'at yic'cot Jesús eb', yic syac'anoch eb' d'a preso snaani. ³³ Axo Jesús ix alan d'a eb' anima:

—Jayexorñej c'ual ayinec' eyed'oc, ol lajvoc chi' ol in meltzaj d'a mach checjinac in coti. ³⁴ A exxo tic, ol in e sayeq'ui, palta mañxo ol in ilchaj eyuuj, yujto max yal e c'och b'aj ol in c'och chi', xchi d'a eb'.

³⁵ Axo eb' aj Judea chi', ix laj yal eb':

—¿B'ajtil ol c'och viñ snaani, yuj chi' syal viñ to mañxo ol ilchaj viñ cuuj? Ina ay eb' quetchoñab' ayb'at d'a scal eb' griego. ¿Tom sgana viñ ata' ol c'och d'a scal eb', sb'at sc'ayb'an masanil eb' griego chi' viñ snaani? ³⁶ Ina ix yal viñ d'ayorñ: A ex tic, ol in e sayeq'ui, palta mañxo ol in ilchaj eyuuj, yujto max yal e c'och b'aj ol in c'ochoc, xchi viñ d'ayorñ. ¿Tas val syalelc'och jun ix yal viñ tic d'ayorñ? xchi eb'.

A jun icha a a' spac' d'a co pixan

³⁷ A d'a slajvub' c'ual q'uiñ chi', aton jun c'u te nivan yelc'ochi, ata' ix elta liñan Jesús d'a yichañ eb' anima. Te chaañ ix yalelta d'a scal eb':

—Tato ayex tze nib'ej tze cha e q'uinal d'a junelñej, cotarñec d'ayin. Icha tz'aj eyuc'an a a', ayic stacj e ti', icha chi' ol aj e chaan e q'uinal d'ayin. ³⁸ Tato ayex tzin eyac'och d'a e c'ool, icha to ay jun a a' tz'el yoc ol pac' d'ayex. Aton jun chi' tz'ac'an e q'uinal d'a junelñej. Yujto icha chi' syalcan d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani, xchi Jesús d'a eb' anima chi'.

³⁹ Icha chi' ix yutej yalani to a eb' tz'ac'anoch d'a sc'ool, ol ac'jococh Yespíritu Dios d'a eb'. A d'a jun tiempoal chi', manto ac'ji Yespíritu Dios d'a eb' anima, yujto manto q'uex Jesús d'a satchaari.

Ix stelaj sb'a eb' anima yuj Jesús

⁴⁰ Ix lajvi yab'an eb' anima tas ix yal Jesús chi', ay eb' ix laj alani:

—Val yel, aton jun tic schecab' Dios tarivab'iltaxon sja cuuj, xchi eb'.

⁴¹ Ay pax eb' ix laj alani:

—A jun tic aton Cristo, xchi eb'.

Palta ay eb' ix alanxi:

—A Cristo chi', ¿tom aj Galilea icha jun viñ tic tze na'a? ⁴² A Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcan tz'alani to a Cristo yovalil ol aljoc d'a choñab' Belén b'aj ec'nac viñaj David d'a peca', yujto yitñilalcan viñaj David chi', xchi eb'.

⁴³ Yuj chi' ix och ijan eb' anima stelan sb'a yuj Jesús chi'. ⁴⁴ Ay eb' sgana sc'ach d'a preso, palta malaj mach syamani.

Maj yac'ochlaj Jesús eb' viñ yajal d'a sc'ool

⁴⁵ Axo eb' stañvumal stemplo Dios, arñeja' sch'ocoj eb' ix c'ochxi b'aj ayacan eb' viñ ix checanb'at eb' chi', aton eb' viñ fariseo yed' eb' viñ sat sacerdote. Yuj chi' ix yalan eb' viñ d'a eb':

—¿Tas yuj maj eyic'cot Jesús chi'? xchi eb' viñ.

⁴⁶ —Malaj junoc mach stzac'van slolon icha slolon chi', xchi eb'.

⁴⁷ Yuj chi' ix yalanpax eb' viñ fariseo chi' d'a eb':

—¿Tom ix ex ac'jipax musansatil a ex tic? ⁴⁸ ¿Tom ay junoc co yajalil ix ac'anoch viñ d'a sc'ool? Arñejtona' a oñ fariseo oñ tic, ¿toc ay junoc oñ ix cac'och viñ d'a co c'ool? ⁴⁹ Arñej eb' comon anima ix ac'anoch viñ d'a sc'ool. Palta a eb' chi', mañ yojtacoc jab'oc ley Moisés eb'. Yuj chi' aycot yoval sc'ol Dios d'a yib'arñ eb', xchi eb' viñ fariseo chi'.

⁵⁰ Palta ay jun viñ fariseo chi' scuch Nicodemo. Aton jun viñ xid'naquec' lolonel yed' Jesús d'ac'valil. Ix yalan viñ d'a eb':

⁵¹ —A jun ley ayacan d'ayori, syala' to mañ sleyaloc scac'b'at d'a yib'arñ junoc anima, tato manto cab'i tas smul, xchi viñ d'a eb'.

⁵² Yuj chi' ix yalanxi eb' d'a viñ:

—¿Tom aj Galilea ach yed' viñ? C'ayb'ej Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani. Ata' ol ila' to mañoclaj d'a Galilea ol cot viñ schecab' Dios tarivab'il cuuj, xchi eb' d'a viñ. ⁵³ [Ix laj pax junjun eb' d'a spat.

8

Ayab'ixal jun ix ajmul ix

¹ Axo Jesús ix b'at d'a tzalan Olivo. ² Vanxo sacb'i, ix c'ochxi d'a yol yamaq'uil templo chi'. Ayic ix c'och ta', masanil eb' anima ix c'och yed'oc. Ix em c'ojan, ix sc'ayb'an eb'. ³ Axo eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés yed' eb' viñ fariseo ix ic'ancot jun ix ix d'a Jesús, ix yamchaj ix yuj eb' viñ ayic van smulan ix. Ix ac'jioch ix yuj eb' viñ d'a yichañ Jesús yed' eb' ayec' yed'oc. ⁴ Ix yalan eb' viñ d'ay:

—Ach co c'ayb'umal, a jun ix ix tic, van smulan ix ayic ix yamchaj ix cuuj. ⁵ A ley Moisés tz'alani, tato ay junoc ix ix sc'ulan icha tic, yovalil sjulq'uenañcham ix. Xal ach, ¿tas xa chi? xchi eb' viñ d'ay.

⁶ Palta toñej stz'ac sc'anb'ej eb' viñ, yic syil eb' viñ tas syal Jesús chi', yujto sgana eb' viñ yac'anoch d'a yib'arñ. Palta toñej ix em rñojan, van stz'ib'an yed' yiximal sc'ab' d'a sat luum. ⁷ Ix sc'anb'anxi eb' viñ d'ay:

—¿Tas xa chi yuj jun tic jun? xchi eb' viñ d'ay.

Yuj chi' ix q'ue q'uelan, ix yalan d'a eb' viñ:

—Tato ay junoc ex malaj jab'oc e mul, b'ab'laj julejecoch q'uen d'a ix, xchi d'a eb' viñ.

⁸ Ix lajvi yalan juntzañ chi', ix emxi ríojan, ix stz'ib'anxiem juntzañxo tas d'a sat luum chi'. ⁹ Ayic ix yab'an jun tic eb' viñ, ix laj snaan sb'a junjun eb' viñ, ayriñ smul eb' viñ. Yuj chi' junjunal ix laj b'at eb' viñ. A eb' viñ ichamtac vinac ix b'ab'laj b'ati, axo eb' viñ quelemtac, tzac'anto ix laj b'at eb' viñ. Axoñej Jesús ix can sch'ocoj b'aj liñanec' jun ix ix chi'. ¹⁰ Ix lajvi chi', ix q'ue q'uelan Jesús chi', ix yilani sch'ocojxoñej ix ayeq'ui. Yuj chi' ix yalan d'a ix:

—Ach ix, ¿b'aj ay eb' viñ van yac'anoch chi' d'a ib'añ? ¿Tom malaj junoc eb' viñ tz'ac'anoch d'a ib'añ? xchi d'a ix.

¹¹ —Maay Mamin, mañxalaj eb' viñ, xchi ix.

—Añejtona' in, malaj tas svac'och d'a ib'añ. Yuj chi' ixic. Mañxo ach mulan junelxo, xchi Jesús chi' d'a ix.]

A Jesús tz'ac'an saquilq'uinal d'a eb' anima

¹² Ix yalanxi Jesús d'a eb' anima:

—A in tic, icha saquilq'uinal vaj d'a eb' anima d'a yolyib'añq'uinal tic. A mach tz'och tzac'an vuuj, ol vac' saquilq'uinal d'ay. Yuj jun saquilq'uinal chi', ol scha sq'uinal d'a junelñej. Mañxo ol b'eyec' d'a q'uic'alq'uinal, xchi Jesús.

¹³ Axo eb' viñ fariseo ix alan d'ay:

—A ach tic, yollñej ic tzala' to ay opisio. Yuj chi' malaj yelc'och jab' ic tzal chi', xchi eb' viñ d'ay.

¹⁴ Ix yalanxi d'a eb' viñ:

—Vach'chom munil svala' to ay vopisio, palta toton yel svala', yujto a in tic vojtaç b'aj cotnac in. Añejtona', vojtaç b'ajtil ol in c'ochxoc. A exxo tic, mañ eyojtaçoc b'aj cotnac in, añejtona' mañ eyojtaçoc b'aj ol in c'ochpaxoc. ¹⁵ A ex tic, toñej tze comon ch'olb'itej yaj junoc anima d'a elañchamel. Xal in, malaj mach tzin ch'olb'itej yaji. ¹⁶ Palta q'uinaloc tato a in tzin ch'olb'itej yaj junoc anima, tojollñej svutej in ch'olb'itan yaji. Yujto mañoc inñej tzin ch'olb'itej yaji, yujto a in Mam checjinac in coti, a sch'olb'itan pax ved'oc. ¹⁷ A jun ley aycan d'ayoñ, a tz'alani: Tato ay chavañoc testigo lajan syutej yalani, yovalil sco cha cab' tas syal eb'. ¹⁸ Palta ina ay chavañ testigo tz'alan vuuj. A in ton tic testigo in. Testigo pax in Mam ved'oc, aton checjinac in coti, xchi d'a eb' viñ.

¹⁹ —Palta ¿b'ajtil ay a Mam chi'? xchi eb' viñ d'ay.

Yuj chi' ix yalanpax d'a eb' viñ:

—A ex tic, mañ eyojtaçoc mach in. Mañ eyojtaçoc pax in Mam chi'. Octom tzin eyojtaçejeli mach in, yic ol eyojtaçej pax in Mam chi', xchi d'a eb' viñ.

²⁰ A d'a yol yamaq'uil templo d'a slac'anil jun chalab' ofrenda, ata' ix yal juntzañ chi' Jesús. Ata' ix c'ayb'aj eb' anima yuuj. Malaj junoc mach ix yamani, yujto manto c'och stiempoal schami.

²¹ Ix yalan Jesús d'a eb' viñ:

—A in tic ol in b'atoc. A exxo tic ol in e sayeq'ui, palta a d'a scal e mul ol ex chamoc. Mañ ol yal e comon c'och b'aj ol in c'och chi', xchi d'a eb' viñ.

²² Yuj chi', ix laj yal eb' viñ aj Judea chi':

—Tecan ol smilcham sb'a viñ, yuj chi' ix yal viñ to max yal co c'och b'aj ol c'och viñ chi', xchi eb' viñ.

²³ Ix yalanxi d'a eb' viñ:

—A ex tic, aj sat luum ex, yujto yic ex yolyib'añq'uinal tic. Xal in tic, mañ in yicoc yolyib'añq'uinal tic, yujto aj satchaari in. ²⁴ Yuj chi' sval d'ayex, d'a

scal e mul ol ex chamoc. Tato max eyac'och d'a e c'ool to A In Ton Tic,^{8.24} a d'a scal e mul ol ex chamoc, xchi.

²⁵ —¿Mach ach jun? xchi eb' viñ d'ay.

Palta ina valnaxco d'ayex d'a yalañtaxo, mach in. ²⁶ Tzijtunto tas ol val eyuuj yed' ex in ch'olb'itani. A jun checjinac in coti, te yel syala'. A tas yalnaccan d'ayin, añej chi' sval d'ayex a ex ayex d'a yolyib'añq'uinal tic, xchi d'a eb' viñ.

²⁷ Palta max nachajel yuj eb' viñ tato a co Mam Dios van yalani. ²⁸ Yuj chi' ix yalanxi d'a eb' viñ:

—Ato yic ol in e d'uñb'ang'ue a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, ato ta' ol nachajel eyuuj to A In Toni. Ata' ol nachajel eyuuj to malaj tas munil tzin c'ulej in ch'ocoj. Añej juntzañ c'ayb'ub'al yalnac in Mam d'ayin, añej svala'.

²⁹ A Dios in checancoti, ay paxoch ved'oc. Max in yactejcan in ch'ocoj, yujto añej tas snib'ej tzin c'ulej d'a masanil tiempo, xchi d'a eb' viñ.

³⁰ Ayic ix yalan juntzañ chi' Jesús, tzijtun eb' ix ac'anoch sc'ool d'ay.

Ol ex el d'a libre yuj jun lolonel yel

³¹ Axo ix yalan Jesús d'a eb' israel ix ac'anoch d'a sc'ool:

—Tato masanil tiempo tzeyac'och e pensar d'a in lolonel, yelton val in c'ayb'um ex. ³² Tato icha chi', ol eyojtaquejel slolonel Dios te yel. Yuj jun lolonel yel chi', ol ex el d'a libre, xchi Jesús d'a eb'.

³³ Palta ix yalanxi eb' d'ay:

—A oñ tic yññtil oñ pax Abraham ed'oc. Malaj juneloc ix oñ och schecab'oc junoc anima. ¿Tas yuj tzala' to ol oñ el d'a libre? xchi eb'.

³⁴ Val yel sval d'ayex, a mach añeja' sc'ulan chucal, checab' yaj d'a chucal chi'. ³⁵ Q'uinaloc ay junoc schecab' junoc anima ticnaic, max yal scajnaj yed' jun anima chi' d'a junelñej. Palta a junoc yuninal jun anima chi', val yel yuninal yaj d'a junelñej. ³⁶ Yuj chi' tato a in tzex vaq'uel d'a libre, val yel libre tzex ajcani, yujto yuninal in Dios. ³⁷ A in tic, vojtaxo to yññtil ex can viñaj Abraham chi' ved'oc. Palta ina e gana tzin e milchamoc yujto a tas svala' malaj tz'och d'ayex. ³⁸ A tas vilnac d'a in Mam, a sval d'ayex. A exxo tic, ch'oc jun e mam van e c'anab'ajan tas syal d'ayex, xchi Jesús d'a eb'.

³⁹ Palta a viñaj Abraham chi' co mam yaj viñ, xchi eb' d'ay.

—Octom val yel yññtil ex viñ, tato icha chi', tzam e c'anab'ajej icha sc'ulejñac viñ. ⁴⁰ A juntzañ tas yel yalnaccan Dios d'ayin, añej sval d'ayex. Palta ina e gana tzin e milchamoc. Mañ ichocta' ix yutej sb'a viñaj Abraham chi'. ⁴¹ A ex tic, a tas sc'ulej jun e mam tze c'anab'ajej, xchi Jesús d'a eb'.

—Palta a oñ tic, mañ oñ mitz'uninoclañ. Junñej co Mam, aton Dios, xchi eb' d'ay.

⁴² —Octom yel to yuninal ex Dios chi'. Tato icha chi' tzam in e xajanej, yujto a in tic d'a Dios cotnac in, in ja d'a tic. Mañ yoloc vic in javi, yujto a Dios checjinac in coti. ⁴³ ¿Tas yuj max nachajel eyuuj tas sval d'ayex? Tecan malaj e gana tze cha eyab' tas sval tic. ⁴⁴ A ex tic, a jun e mam, aton viñ diablo. Yuj chi', añej d'a viñ tzeyac'och e pensar. Añej tas snib'ej viñ tze c'ulej. Yictax ix b'oji yolyib'añq'uinal tic, milumcham anima viñ. Malaj yelc'och jab'oc tas yel d'a viñ, yujto añej es sgana viñ. Ayic syesan viñ, d'a spensar viñ scoti, yujto esalvum viñ. A d'a viñ pitzvinaccot es chi'. ⁴⁵ A inxo tic, yujto a juntzañ tas te yel sval d'ayex, yuj chi' max e cha eyab'i. ⁴⁶ ¿Mach junoc ex syal e ch'oxanel jab'oc in mul? Te yel juntzañ tas sval d'ayex tic. Yuj chi', ¿tas yuj max e cha eyab'i? ⁴⁷ A eb' yic Dios, syac'och schiquin eb' d'a slolonel. Palta a exxo tic,

8.24 **8:24** A Jesús syala' to "A In Ton Tic" sb'i, syalelc'ochi to Dios paxi, yujto a jun b'i tic tz'alji d'a Dios d'a Antiguo Testamento.

mañ ex yicoc Dios, yuj chi' max yal e c'ol tzeyac'och e chiquin d'ay, xchi Jesús d'a eb' viñ.

Ayic manto alji viñtaj Abraham, aytaxon ec' Jesús

⁴⁸ Ix yalanpax eb' viñ aj Judea chi' d'ay:

—Tecan yel scala' to aj Samaria ach, tecan to ayoch junoc enemigo d'ayach, xchi eb' d'ay.

⁴⁹ —Maay, malaj junoc enemigo ayoch d'ayin. Van in c'anab'ajan tas syal in Mam. Palta a ex tic, torěj tzex b'uchvaj d'ayin. ⁵⁰ A in tic, malaj in gana ay velc'ochi. Palta ay junxo tz'alani to ay velc'och d'a sat. A jun chi sch'olb'itani mach yel syla'. ⁵¹ Val yel sval d'ayex, a eb' sc'anab'ajan tas svala', malaj b'aq'uir' ol cham eb', xchi d'a eb' viñ.

⁵² —A ticnaic scojtaquejeli to ayoch enemigo d'ayach. A viñtaj Abraham yed' jantactěj eb' schecab' Dios d'a peca', chamnaxco eb' smasanil. A achxo tic tzala': Tato ay mach sc'anab'ajan tas svala', malaj b'aq'uir' ol chamoc, nivanoc xa chi. ⁵³ ¿Tom ec'to elc'och d'a yichari viñ co mam quicham aj Abraham chi'? Ina chamnac viñ, chamnaxco pax eb' schecab' Dios chi', ¿mach ach a naan ticnaic? xchi eb' viñ d'ay.

⁵⁴ Yuj chi' ix yalxi d'a eb' viñ:

—Tato munil svic'chaari in b'a, malaj velc'ochi. Palta a in Mam tz'alani to ay velc'ochi. A in Mam chi' tzeyaloch e Diosaloc, ⁵⁵ palta nivanoc tzeyal icha chi', yujto mañ eyojtacoc Dios chi'. A in tic, vojttac sic'lab'il. Q'uinoloc svala' to mañ vojttacoc, svesej icha ex tic. Palta yel vojttac, yujto a tas syla', a tzin c'anab'ajejñej. ⁵⁶ A viñ co mam quicham aj Abraham chi', tzalajnac viñ yujto aljinac d'a viñ to ol yil viñ in javí. Ix yilan viñ, yuj chi' ix te tzalaj viñ, xchi d'a eb' viñ.

⁵⁷ —¿Tom ilnacto viñtaj Abraham chi'?^{8.57} Ina manto ach c'och d'a 50 ab'il, xchi eb' viñ d'ay.

⁵⁸ —Val yel sval d'ayex, ayic manto alji viñtaj Abraham chi', ayintaxoneq'ui, xchi Jesús chi' d'a eb' viñ.

⁵⁹ Ix laj sic'anq'ue q'uen q'ueen eb' viñ yic sjulanoch q'uen eb' viñ d'ay. Ix sc'ub'anel sb'a d'a eb' viñ, ix elta d'a yamaq'uil templo chi'. Ix ec'b'at d'a scal eb' viñ, ix b'ati.

9

Jacvinac sat jun viñ max uji yilani

¹ Ayic van yec' Jesús, ix yilanb'at jun viñ max ujitaxon yilani. ² Axo eb' sc'ayb'um ix c'anb'am d'ay:

—Ach co c'ayb'umal, ¿tas am yuj max yal yilan jun viñ tic yictax yaljub'al? ¿tom yuj smul smam snun viñ, mato yuj smul viñ? xchi eb' d'a Jesús.

³ Ix yalan Jesús chi' d'a eb':

—A jun viñ tic, mañ yujoc smul smam snun viñ, mañ yujoc pax smul viñ icha chi' yajcani. Yujto snib'ej Dios sch'ox tas satub'tac yuj viñ, yuj chi' icha tic yaj viñ. ⁴ Yovalil tzin b'o smunlajel Dios, aton checjinac in coti, yacb'an ayto c'u, yujto ayic toxo ix b'at c'u, mañxalaj mach syal smunlaji. ⁵ Ayic ayin to ec' d'a yolyib'arñq'uinal tic, icha saquilq'uinal vaj d'a eb' anima, xchi Jesús chi'.

⁶ Ix lajvi yalan juntzari chi', ix tzub'anem d'a sat luum. Ix och jab' lum soc'omal yuj stzub' chi'. Ix sucanoch lum d'a yol sat viñ max yal yilan chi'.

⁷ Ix lajvi chi', ix yalan d'a viñ:

8.57 **8:57** Toxo slajvi chab' mil ab'il scham viñtaj Abraham, ichato chi' ix alji Jesús.

—Ixix, b'at b'iquel d'a jun b'aj molb'ab'il a a' scuch Siloé, xchi d'a viř. (Siloé syalelc'ochi, Ac'b'ilcoti.)

Ix b'at sb'icanel viř, axo ix meltzaj viř, tzaxo yal yilan viř. ⁸ Axo ix yilan eb' ay d'a spatıc schiquin spat viř yed' juntzarıxo eb' tz'ilantaxon sc'an an stumin viř, ix laj yalan eb':

—¿Tom mařoc jun viř tic tz'em c'ojan c'anoj tumin? xchi eb'.

⁹—A viř jun, xchi juntzarı eb'.

Palta ay juntzarıxo eb' ix alani:

—Maay. A jun viř tic, tořej lajan yilji viř yed' jun viř max yal yilan chi', xchi eb'.

Palta axo viř ix alani:

—A in toni, xchi viř.

¹⁰—¿Tas ix aj sb'o ilan jun? xchi eb' d'a viř.

¹¹—A jun viř scuchan Jesús ix b'oan jab' lum soc'om, ix sucanoch viř d'a yol in sat tic. Ix lajvi chi' ix yalan viř d'ayin: Ixix, b'iquel a sat d'a a' scuch Siloé, xchi viř d'ayin. Ix b'at in b'icaneli. Icha chi' ix aj sb'o vilani, xchi viř.

¹²—¿B'ajtil ayec' viř ticnaic? xchi eb' viř.

—Ma chequel, xchi viř.

Ix sc'anb'ej eb' fariseo tas ix aj sb'o yilan viř

¹³ Ix lajvi chi', ix ic'jib'at viř d'a yichař eb' viř fariseo. ¹⁴ A d'a sc'ual ic'o'j ip, ata' ix b'o yilan viř yuj Jesús yed' lum soc'om ix sb'o chi'. ¹⁵ Yuj chi' ix sc'anb'an eb' viř fariseo chi' d'a viř:

—¿Tas val ix aj sb'o ilani? xchi eb' viř.

—A Jesús ix b'oani. Ix sucoch jab' lum soc'om d'a yol in sat tic. Ix lajvi chi', ix in schecanb'at in b'iqueli. Yuj chi' vach'xo vilan ticnaic, xchi viř.

¹⁶ Yuj chi' ay jayvař eb' viř ix alan d'a viř:

—A jun viř chi', mař yicoclay Dios yaj viř, yujto max sc'anab'ajej sc'ual ic'o'j ip viř, xchi eb' viř.

Palta ix laj yalan juntzarıxo eb' viř:

—Tato chuc viř, ¿tom syal sch'oxan juntzarı satub'tac viř? xchi eb' viř.

Yuj chi' chapoj ix aj eb' viř. ¹⁷ Yuj chi' ix sc'anb'an eb' viř d'a jun viř ix b'o yilan chi':

—A achxo tic, ¿tas tzutej a naan yuj viř ix b'oan a sat tic? xchi eb' d'a viř.

—A in tic tzin na'a to schecab' Dios yaj viř, xchi viř.

¹⁸ Palta axo eb' viř aj Judea chi', max schalaj yab' eb' viř, tato toto ix b'o yilan viř. A snaan eb' viř to toxonton vach' yilan viř. Yuj chi' ix avtaj smam snun viř. ¹⁹ Ix c'anb'aj d'a eb':

—¿Eyune' am jun viř tic? Palta to tzeyala' to max yaltaxon yilan viř. Tato icha chi', ¿tas val ix aj sb'o yilan viř? xchi eb' d'a smam snun viř chi'.

²⁰ —A jun viř tic, quic viř. Toxonton max yal yilan viř. ²¹ Palta mař cojtacoc, tas am ix aj sb'o yilan viř. Mař cojtacoc, mach am ix b'oan sat viř tic. Ina ayxo sq'uinal viř. ¿Tas yuj mařoc d'a viř tze c'anb'ej eyab'i? A viř syal yalan d'ayex, tas ix aj sb'o sat viř chi', xchi eb'.

²² Icha chi' ix yutej eb' yalani, yujto xiv eb' yalan yuj eb' viř yajal d'a scal eb' aj Judea chi'. Yujto toxo ix yal eb' viř yajal chi': Tato ay eb' ol alanoc to a Jesús aton Cristo, ol co pechel eb' d'a yoltac spatil culto, xchi eb' viř. ²³ Yuj chi', ařej jab' tic ix yal smam snun viř: Ina ayxo sq'uinal viř. ¿Tas yuj mařoc d'a viř tze c'anb'ej eyab'i? xchiřej eb'.

²⁴ Ix lajvi chi', ix avtajxicot viř, ix yalan eb' d'a viř:

—Val yel tzach lolon d'a yichař Dios. Yujto cojtac a oř tic to te chuc jun viř ix b'oan a sat tzal chi', xchi eb' viř.

25 —A in tic, mañ vojttacoc tato chuc viñ, mato maay. Max yal-laj valani. Artej tas vojttac: A d'a yalañtaxo, max yal vilani, palta a ticnaic tzaxo vila', xchi viñ.

26 —Palta ¿tas val ix ach yutej viñ? ¿Chajvaltíl ix yutej viñ sb'oan a sat tic? xchi eb' viñ d'a viñ.

27 —Toxo ix vala', palta max e cha eyab' d'ayin. ¿Tas yuj e gana tze c'anb'ej eyab' d'ayin junelxo? ¿Tom e gana tzex och pax sc'ayb'umoc viñ? xchi viñ d'a eb' viñ aj Judea chi'.

28 Ayic ix yab'an juntzañ chi' eb' viñ, ix te b'uchji viñ yuj eb' viñ. Ix yalan eb' viñ:

—A ach tic, sc'ayb'um ach ton jun viñ chi'. Xal oñ tic, sc'ayb'um oñ Moisés.

29 Cojtac to yalnaccan slonel Dios d'a viñaj Moisés chi'. Palta a jun viñ chi', mañ cojtacoc mach ac'jinac yopisio viñ, xchi eb' viñ.

30 —E... ¿jantac am b'ian? A ex tic tzeyala' to mañ eyojttacoc mach ac'jinac yopisio viñ, palta ina ix b'o vilan yuj viñ. 31 Cojtac to a Dios max ab'an slesal eb' chuc sc'ulej. Artej eb' syal sb'a d'ay, eb' sc'anab'ajan tas syala', artej yic eb' syab'i. 32 Manta b'aj scab' sb'o sat junoc max yaltaxon yilani. 33 Q'uinaloc mañoc Dios ix checancot Jesús chi', tecan malaj jab'oc tas syal yuuj, xchi viñ.

34 —A ach tic, te chuc ach yictax ach alji. ¿A achxo ijan tzoñ a c'ayb'ej? xchi eb' viñ.

Yuj chi' ix spechelta viñ eb' viñ d'a spatil culto chi'.

A eb' ix nachajel yic Dios yuuj

35 Axo ix yab'an Jesús to ix pechjiel viñ ix b'oxi sat chi', yuj chi' ix sayjiec' viñ yuuj. Axo yic ix ilchaj viñ yuuj, ix yalan d'a viñ:

—¿Tzam ac'och jun Ac'b'ílcot yuj Dios yoch Animál d'a a c'ool? xchi d'a viñ.

36 —Mamin, al d'ayin mach jun chi', yic ol vac'och d'a in c'ool, xchi viñ.

37 —Toxo ix ila'. A in ton van valan d'ayach, xchi d'a viñ.

38 Ix lajvi yalan jun chi' Jesús, ix em cumnaj viñ d'a yichañ. Ix yalan viñ d'ay:

—Mamin, tzach vac'och d'a in c'ool, xchi viñ.

39 Ix yalanxi Jesús d'a viñ:

—Yuj sb'o eb' anima vuuj in ja d'a yolyib'añq'uinal tic, yujto ay eb' max yal-laj yilan yic Dios ticnaic, palta vuuj ichato ol jacvoc sat eb'. Ay pax nañalxo eb' ichato syal yilan yic Dios snaani, palta a eb' chi', vuuj ichato ol juvob'at sat eb', xchi Jesús.

40 Ay jayvañ eb' viñ fariseo ayec' ta'. Ayic ix yab'an jun chi' eb' viñ, ix yalan eb' viñ d'a Jesús:

—¿Tom tza na to max uji quilan yic Dios? xchi eb' viñ.

41 —Octom snachajel eyuuj to max yal eyilan yic Dios chi'. Tato icha chi', max am can e mul d'a eyib'añ. Palta ina tzeyala' to syal eyilan yic Dios chi', yuj chi' ol canñej e mul chi' d'a eyib'añ.

10

Yab'ixal jun te' macte' calnel

1 Q'uinaloc ay junoc te' macte' calnel ticnaic, ta ay junoc viñ tz'och d'a yol te', palta tato mañoc d'a sti' te' tz'och viñ, val yel elc'um viñ syal chi'. 2 Axo viñ tz'och d'a sti' te' smacte' noc' calnel chi', aton viñ chi' stañvumal noc'. 3 Axo viñ svaymitan noc' calnel chi', a viñ sjacan te' macte' chi' d'a viñ stañvumal noc' chi'. Axo noc' calnel chi', c'aynac noc' yed' viñ stañvumal chi'. Vojttac

sb'i junjun noc' viñ. A viñ sjacanelta noc'.^{10.3} ⁴ Slajvi sjacanelta noc' scalnel viñ chi', sb'ab'laj viñ yuj noc', tz'och tzac'an noc' yuj viñ, yujto c'aynac noc' yed' viñ. ⁵ Palta q'uinaloc ay junoc viñ mañ c'aynacoc noc' yed'oc, toñej tz'el lemnaj noc' d'a viñ, yujto mañ ojtacab'iloc sjaj viñ yuj noc', xchi Jesús d'a eb' viñ fariseo chi'.

⁶ A jun ch'oxnab'il ix yal Jesús chi', maj nachajel-laj yuj eb' viñ tas syalelc'ochi.

Lajan Jesús yed' junoc tañvum calnel te vach'

⁷ Ix yalanxi Jesús d'a eb' viñ:

–Val yel sval d'ayex, icha yaj sti' te' smacte' noc' calnel, icha chi' vaji.

⁸ Ay eb' ix b'ab'laj ja d'ayex ayic manto in javoc, nivanoc yalnacoch sb'a eb' colvajamal. Icha junoc elc'um tz'och d'a te' macte', icha chi' yaj eb' smasanil. Palta axo eb' yic Dios, max yac'och spensar eb' d'a eb'. ⁹ A in tic, lajan in yed' sti' te' macte' chi'. A eb' tz'och d'ayin, ol colchaj eb'. Icha noc' calnel tz'och d'a yol smacte', tz'elxita noc', sb'at va noc', icha chi' yaj eb'.

¹⁰ Ay eb' icha junoc elc'um sjavi, syelc'al milan noc' calnel chi' eb'. Palta a in tic, ix in ja vac' sq'uinal eb' d'a junelñej, yic vach' te nivan svach'c'olal Dios ol scha eb'. ¹¹ A in tic, lajan in yed' junoc tañvum calnel te vach'. A junoc tañvum calnel vach' chi', sb'ec sb'a scham yuj noc' scalnel chi'. ¹² Ay b'aj toñej stupji junoc viñ stañvan noc' calnel, mañ toxonoc tañvum calnel viñ, mañ yicoc noc' viñ. Tato sc'och noc' oques d'a noc', syactejcan noc' calnel chi' viñ sch'ocoj, sb'at viñ elelal, yujto mañ yicoc noc' viñ. Axo noc' oques chi' sja junajoc, schianb'at noc' calnel chi', saclemcanb'at noc'. ¹³ Tz'el lemnaj viñ, yujto majan yaj viñ, yujto mañ yicoc noc' viñ, malaj tz'och noc' d'a viñ.

¹⁴⁻¹⁵ A in tic, lajan in yed' junoc tañvum calnel te vach'. A eb' vico', ichato in calnel yaj eb'. A in Mam yojtac in. Arjejtona' in, vojtcac pax in Mam chi'. Icha vojtcac in b'a yed' in Mam chi', icha pax chi' vojtcac in b'a yed' eb' vic chi'. B'ecan in vac'an cham in b'a yuj eb'. ¹⁶ Ay pax juntzañxo eb' ol in ac'anoch d'a sc'ool, palta mañ quetisraelocaj eb'. Yovalil ol in molb'ejcot eb'. A eb' chi', ol in sc'anab'ajej eb'. Junñej ol aj eb' smasanil, a in ol in tañvej eb'.

¹⁷ Xajan in yuj in Mam, yujto b'ecan in c'ool in chami yic ol in pitzvocxi. ¹⁸ A in tic, b'ecan in c'ol in chami, yujto icha chi' in gana. Malaj mach tz'ic'anec' in q'uinal tic. A in svala' to tzin chami, arjejtona' in svala' to tzin pitzvixi, yujto icha chi' yaj yalancan jun schecnab'il in Mam d'ayin, xchi Jesús d'a eb' viñ.

¹⁹ Ayic ix yalan juntzañ tic, ix laj spojan sb'a eb' aj Judea chi' junelxo yuj tas ix yal chi'. ²⁰ Ay nañal eb' ix alani:

–¿Tas yuj tzeyac'och e chiquin d'a tas syal jun viñ tic? Ina ayoch jun enemigo d'a viñ, yuj chi' aycot d'a sjolom viñ, xchi eb'.

²¹ Palta ay nañalxo eb' ix alani:

–Tato ayoch junoc enemigo d'a viñ, ¿tom syal yalan viñ icha chi'? A junoc enemigo, ¿tom syal sb'oan sat junoc mach max yaltaxon yilani? xchi eb'.

Eb' aj Judea ix paticanel Jesús

²² A d'a jun tiempoal ix uji jun tic, aton d'a stiempoal siic, stiempoal pax yoch sq'uiñal stemplo Dios d'a Jerusalén. ²³ Axo Jesús van sb'eyec' d'a jun stentail sti' yamaq'uñal templo chi' scuch yic Salomón. ²⁴ Axo eb' aj Judea ayec' ta', ix och oyan eb' d'a spatic Jesús. Ix yalan eb':

10.3 **10:3** A sb'eyb'al eb' ay noc' scalnel d'a scal eb' israel to junñej macte' b'aj tz'och noc' scalnel eb' chi' smasanil. Junñej mach stañvan noc' d'ac'valil. Junjun eb' aj calnel tzul yiq'uelta noc' eb' d'a yol macte' chi' d'a c'uail.

—¿B'aq'uiñto ol al sjichanil d'ayori? Tato yel Cristo ach, al d'ayoriñ ticnaic, xchi eb' d'ay.

²⁵ Yuj chi' ix tac'vi d'a eb':

—Ina toxo ix val d'ayex, palta max in eyac'och d'a e c'ool. A juntzañ satub'tac tzin ch'oxo', yujñej spoder in Mam tzin ch'oxo'. Yujñej juntzañ chi' scheclaji mach in. ²⁶ Palta a ex tic, max in eyac'och d'a e c'ool, yujto mañ ex vicoc icha valnac d'ayex junel. ²⁷ A eb' vico', syac'och schiquin eb' d'ayin. A inxo tic, vojta eb'. Icha noc' calnel tz'och tzac'an yuj stañvumal, icha chi' tz'ajoch tzac'an eb' vuuj. ²⁸ A in svac' sq'uinal eb' d'a junelñej. Yuj chi', mañxa b'aq'uiñ ol satel eb'. Malaj mach syal yic'anel eb' d'a yol in c'ab'. ²⁹ A in Mam, te nivan yelc'och d'a yichañ smasanil. A ix ac'an eb' d'ayin. Malaj mach syal yic'anel eb' d'a yol sc'ab' in Mam chi'. ³⁰ A in tic, lajan in yed' co Mam Dios, yujto junñej vaj yed'oc, xchi Jesús d'a eb'.

³¹ Ix laj sic'ancharañ q'uen q'ueen eb' yic sjulancham eb' yalani. ³² Palta ix yalanxi Jesús d'a eb':

—Tzijtum tas vach' ix in c'ulej d'a e cal yuj spoder in Mam. ¿Tas yuj junoc ijan tzin e julchamoc? xchi d'a eb'.

³³ —Mañ yujoc junoc vach' ix a c'ulej tzach co julchamoc, palta yujñej to tzach b'uchvaj d'a Dios. A ach tic anima achñej, palta ina tzaloch a b'a Diosal, xchi eb'.

³⁴ Yuj chi' ix yalanxi d'a eb':

—A d'a ch'añ ley aycañ d'ayoriñ tz'ib'ab'ilcani to a Dios alannac: Junjun ex, dios ex,^{10.34} xchi d'a ley chi'. ³⁵ Cojtac to a tas tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios chi', max yal sco maq'ueq'ui. A eb' ab'annac slolonel chi', alchajnac eb' diosal. ³⁶ Ocxom in tic, a Dios sic'jinac in eli, ix in schecancot d'a yolyib'arñ'q'uinat tic. Yuj chi', ¿tas yuj tzeyala' to tzin b'uchvaj d'a Dios, ayic ix valani to Yuninal in Dios? ³⁷ Tato max in c'ulej icha tas sc'ulej in Mam chi', mañ in eyac'och d'a e c'ool. ³⁸ Palta a in tic, yel van in c'ulan icha sc'ulej in Mam chi'. Yuj chi', vach'chom max eyac'och d'a e c'ool tas svala', palta aq'uec in och d'a e c'ool yuj juntzañ tzin c'ulej tic, yic ol nachajel eyuuj to ayoch co Mam Dios d'ayin, ayin pax och d'ay, xchi Jesús chi' d'a eb'.

³⁹ Yuj chi' ix yac'lej eb' syaman junelxo, palta ix scol sb'a d'a eb'.

⁴⁰ Ix lajvi chi', ix c'axpajxican ec' d'a sc'axepal a' Jordán. Axo b'aj yac'nac bautizar eb' anima viñaj Juan ix aji. ⁴¹ Tzijtum anima ix c'och ta'. Ix laj yalan eb':

—A viñaj Juan, malaj b'aj ix sch'ox junoc tas satub'tac viñ, palta jantacñej tas ix yal viñ yuj Jesús tic, te yel, xchi eb'. ⁴² A d'a jun lugar chi', tzijtum eb' ix ac'anoch Jesús d'a sc'ool.

11

A schamel viñaj Lázaro

¹ Ay jun viñ d'a choñab' Betania scuchan Lázaro, te penaay viñ. Ata' pax cajan chavañ eb' ix yanab' viñ, jun ix scuch María, axo junxo ix, Marta sb'i ix. ² A ix María chi' sucjinaquec' jun yal suc'uq'ui sjab' d'a yoc Jesús Cajal, axo yed' xil sjolom ix sucnac tacjoc. Ix penaayax viñaj Lázaro chi'. ³ Yuj chi', ix yac'cot sti' eb' ix d'a Jesús, ix yalancot eb' ix icha tic:

—Mamin, a viñ te xajan uuñ, penaay viñ, xchicot eb' ix.

⁴ Ayic ix yab'an Jesús tas ix yalcot eb' ix chi', ix yalan icha tic:

10.34 **10:34** A Dios ix alani: "Ix val a in tic to dios ex," a d'a eb' juez tz'alji, yujto sq'ueuxl Dios yajoch eb' d'a eb' anima.

—A jun ilya chi', mañ ol chamlaj viñ yuuj d'a junelñej. Ix yamchaj viñ yuj jun yab'il chi' yic ol sch'ox Dios to te nivan yelc'ochi, yic scheclajpaxeli to te nivan velc'och a in Yuninal in Dios tic, xchi Jesús.

⁵ Te xajan viñtaj Lázaro chi', ix María yed' ix Marta yuj Jesús chi'. ⁶ Ayic ix yab'an Jesús chi' to te penaay viñ, maj b'atlaj d'a elañchamel. Chab'to c'ual ix can b'aj ayec' chi'. ⁷ Axo yic ix c'och sc'ual sb'at chi' jun, ix yalan d'a eb' sc'ayb'um:

—Coyec d'a yol yic Judea junelxo, xchi d'a eb'.

⁸ Ix yalan eb' d'ay:

—Ach co C'ayb'umal, ina ijan sjulnac ach cham eb' aj Judea chi' jun, ¿tom tzach b'atxi? xchi eb'.

⁹ Ix yalanxi d'a eb':

—Cojtac to lajchave' hora tz'ec' d'a junjun c'u. Tato tzoñ b'eyec' d'a c'ualil, mañ comonco tzoñ telvi, yujto sacq'uinal. ¹⁰ Palta a eb' sb'eyec' d'ac'valil, scomon telvi eb', yujto malaj saquilq'uinal d'a eb', xchi Jesús.

¹¹ Ix lajvi yalan jun chi', ix yalanpax yuj viñtaj Lázaro:

—A viñ co vach' c'ool chi', toñej svay viñ. Palta ol b'at in pitzel svayañ viñ, xchi d'a eb'.

¹² —Mamin, tato toñej svay viñ, tecan ol b'oxoc sc'ol viñ, xchi eb' sc'ayb'um chi' d'ay.

¹³ Ayic ix yalan Jesús to svay viñtaj Lázaro chi', syalelc'ochi to chamnacxo viñ. Palta a snaan eb' toñej svay viñ. ¹⁴ Yuj chi', tojol ix yutej yalan d'a eb':

—Toxo ix cham viñ. ¹⁵ A ticnaic tzin tzalaji, yujto mañ in ayoquec' ta' ix cham viñ, yic ol in eyac'och d'a e c'ool. Yuj chi' coyec b'at quilec, xchi d'a eb'.

¹⁶ Axo viñtaj Tomás, jun viñ tz'alji Tioxal, ix yal viñ d'a eb' yetc'ayb'umal chi':

—Coyec, b'at caq'ueccham co b'a yed'oc, xchi viñ.

A Jesús tz'ac'an q'uinal d'a junelñej

¹⁷ Axo yic ix c'och eb', ix yab'an eb' to oxjitax ix mucchaj viñtaj Lázaro chi'.

¹⁸ A choñab' Betania b'aj ay viñ chi', d'a slac'anil Jerusalén ay. Ay am nañaloc legua scal. ¹⁹ Yuj chi', tziytum eb' israel aj Jerusalén chi' xid' nivanan sc'ool ix María yed' ix Marta yuj viñ snulej eb' ix, ix cham chi'.

²⁰ Ayic ix yab'an ix Marta to van sc'och Jesús, ix ja ix scha'a. Axo ix María aycan ix d'a yol pat. ²¹ Ix yalan ix Marta chi' d'a Jesús icha tic:

—Mamin, ayocach ec'laj d'a tic ayic ix cham viñ in nulej chi', tecan maj chamlaj viñ. ²² Palta a ticnaic, vojta yalñej tas ol a c'an d'a Dios, A' ol ac'an d'ayach, xchi ix d'ay.

²³ —A viñ a nulej chi' ol pitzvocxi viñ, xchi Jesús chi' d'a ix.

²⁴ —Yel toni, vojta to ol pitzvocxi viñ, palta ato d'a slajvub' c'ual ayic ol pitzvocxi eb' chamnac, xchi ix d'ay.

²⁵ —A in tic, svac' pitzvocxi eb' chamnac, aj q'uinal in. A mach tzin ac'anoch d'a sc'ool, vach'chom ol chamoc, palta ol pitzvocxi. ²⁶ A mach pitzanto tzin yac'anoch d'a sc'ool, mañxa b'aq'uiñ ol chamoc. ¿Tzam ac'och jun tic d'a a c'ool? xchi Jesús d'a ix.

²⁷ —I'... Mamin, svac'och d'a in c'ool to Cristo ach, Yuninal ach Dios. A ach tic tarivab'il a ja d'a yolyib'arñq'uinal tic, xchi ix d'ay.

Ix oc' Jesús yuj viñtaj Lázaro

²⁸ Ix lajvi yalan jun chi' ix Marta chi', ix pax ix. Ix b'at ix yavtejcot ix María ix snulej chi'. Ix sajanoch ix d'a schiquin ix d'a elc'altac:

—Ix ja co C'ayb'umal, tzach yavtej, xchi ix.

²⁹ Ayic ix yab'an jun chi' ix María chi', ix q'ue jucnaj ix. Ix b'at ix b'aj ayec' Jesús chi', ³⁰ yujto manto och d'a yol jun choñab' chi'. Arñeja' ayec' b'aj xid' scha ix Marta chi'. ³¹ Palta ay eb' aj Judea ayec' yed' ix d'a yol spat chi'. Ayec' eb' snivanej sc'ol ix. Axo ix yilan eb', ix q'ue jucnaj ix, ix b'at lemnaj ix, tzac'anxoñej ix b'at eb' yuj ix, yujto a snaan eb' to sb'at oc' ix b'aj mucan viñ snulej chi'.

³² Ayic ix c'och ix b'aj aycan Jesús chi', ix em cumnaj ix d'a yichañ, ix yalan ix d'ay:

—Mamin, ayocach ec'laj d'a tic a ix cham viñ in nulej chi', tecan maj chamlaj viñ, xchi ix.

³³ Ayic ix yilan Jesús to tz'oc' ix, tz'oc' pax eb' aj Judea ix c'och yed' ix, ix te cusq'ue yed' eb'. ³⁴ Ix sc'anb'an d'a eb' ix:

—¿B'ajtil ix e muquem viñ? xchi d'a eb' ix.

—Mamin, coyec b'at quilecnab'i, xchi eb' ix.

³⁵ Ix oc' Jesús. ³⁶ Axo eb' aj Judea ayec' chi' ta', ix laj yalan eb':

—Te xajan viñ yuuj, xchi eb'.

³⁷ Ay pax eb' ix laj alani:

—A Jesús tic, a' b'ojinacxi sat jun viñ max yaltaxon yilani. ¿Tom maj yal ix colvaj d'a viñaj Lázaro tic, yic vach' maj chamlaj viñ? xchi eb'.

Pitzvinacxi viñaj Lázaro

³⁸ Te cusnac Jesús ayic ix c'och b'aj mucan viñaj Lázaro chi'. A d'a yol jun q'uen q'ueen joyb'ilel yool, ata' ayoch snivanil viñ. Aypaxoch jun q'uen q'ueen smaculoc sti' q'ueen.

³⁹ —Iq'uequel q'uen smacul tic, xchi Jesús.

Axo ix Marta ix alan d'ay:

—Mamin, oxjifax cham viñ, ayxomlaj sjab' viñ ticnaic, xchi ix.

⁴⁰ Toxo ix val d'ayach, tato tzin ac'och d'a a c'ool, ol il spoder Dios, xchi d'a ix.

⁴¹ Ichato chi' ix yic'anel q'uen smacul chi' eb' b'aj ayoch snivanil viñ chi'. Ix q'ue q'uelan Jesús d'a satchaari, ix yalani:

—Mamin, svac' yuj diosal d'ayach yujto ix ab' tas svala'. ⁴² Vojtactaxoni, masanil tiempo tzab' tas svala'. Palta yuj eb' anima tic sval juntzañ tic d'ayach, yic vach' ol yac'och eb' d'a sc'ool to a ach a checnac in coti, xchi Jesús.

⁴³ Ix lajvi yalan juntzañ chi', te chaari ix yala':

—Lázaro, elaricoti, xchi.

⁴⁴ Axo viñ chamnac chi', ix elta viñ, b'ac'b'il yoc viñ yed' sc'ab' d'a jun c'apac, b'ac'b'il pax snañal sat viñ yed' junxo c'apac. Ix yalanxi Jesús:

—Xuyequel juntzañ c'apac ayoch tic d'a viñ, ^{11.44} tzeyactanel viñ, xchi.

Saynac modo eb' viñ yajal tas tz'aj scham Jesús

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Axo eb' aj Judea ajun yed' ix María chi', ayic ix yilan eb' tas ix sc'ulej Jesús chi', tzijtum eb' ix ac'anoch d'a sc'ool. ⁴⁶ Palta ay juntzañxo eb' ix b'at alan yab' eb' viñ fariseo tas ix yutej sb'a Jesús chi'. ⁴⁷ Axo eb' viñ fariseo chi' yed' eb' viñ sat sacerdote, ix slajtiej sb'a eb' viñ yed' eb' viñ sat yajal. Ix laj yalan eb' viñ icha tic:

—¿Tas scutejec viñ tze na'a? Yujto tzijtum val juntzañ satub'tac sch'ox viñ.

⁴⁸ Tato toñej squiloch viñ ticnaic, masanil eb' quetchoñab' ol ac'anoch viñ d'a

11.44 **11:44** A sb'eyb'al eb' israel, tato ay mach schami, sb'ac'och juntzañ c'apac eb' d'ay. Yuj chi' ix yal Jesús to xuyjiel c'apac c'apac b'ac'anoch d'a viñaj Lázaro chi'.

sc'ool. Axo eb' viñ yajal d'a Roma ol ul smac'poj jun stemplo Dios tic eb' viñ, ol ul ori satanel eb' viñ co masanil, xchi eb' viñ.

⁴⁹ Palta ay jun viñ scuchan Caifás, aton viñ sat sacerdote d'a jun ab'il chi'. A viñ ix alan d'a eb' viñ:

—A ex tic, malaj jab'oc e pensar. ⁵⁰ Max nachajel jab'oc eyuuj, más vach' d'ayoni tato scham jun viñ chi' sq'uexuloc eb' anima smasanil. Tato icha chi', mañ ol ori satel co masanil, xchi viñ.

⁵¹ A viñaj Caifás chi', mañoc d'a yol yic viñ ix yal jun chi', palta yujto sat sacerdote yaj viñ d'a jun ab'il chi', yuj chi' a Dios ix ac'an yal viñ to ol cham Jesús sq'uexuloc eb' israel smasanil. ⁵² A schamel chi', mañ yujocñej eb' israel chi', palta yuj pax smolb'anxi eb' yuninal Dios saclemnac yajcamb'ati, yic junxocñej tz'aj eb'. ⁵³ Yuj chi', atax d'a jun c'u chi' ix och ijan eb' viñ snaan tas ol yutoc smilancham Jesús.

⁵⁴ Yuj chi' maxtzac ec' Jesús d'a scal eb' aj Judea chi'. Ix el d'a jun lugar chi'. Ix b'at d'a jun choñab' scuchan Efraim ay d'a sti' jun lum taquiñ luum. Ata' ix can yed' eb' sc'ayb'um.

⁵⁵ Ayic van sja stiempoal jun q'uiñ tz'ochi yic snaancot eb' israel tas aj yelnaccot eb' smam yicham eb' d'a Egipto, tzijtum val eb' najat ix laj coti, ix laj c'och eb' d'a Jerusalén. Ayic manto yamchajoch jun q'uiñ chi', ix c'och eb' ta' yic sb'o sb'a eb' icha yalan ley. ⁵⁶ Ayic ayec' eb' ta', tzijtum val eb' ix ec' sayanec' Jesús, axo d'a yamaq'uul templo ix laj yal eb':

—¿Tas tze na'a? ¿Ol am ja Jesús d'a q'uiñ tic, mato maay? xchi eb'.

⁵⁷ Axo eb' viñ fariseo yed' eb' viñ sat sacerdote ix ac'anelta jun ab'ix tz'alan icha tic: Tato ay b'aj tzeyil Jesús, tzul eyal d'ayoni, xchi eb' viñ. Icha chi' ix yutej eb' viñ yalani, yujto snib'ej eb' viñ syac'och Jesús d'a preso.

12

Ochnac jun suc'uq'ui sjab' d'a Jesús (Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Ob'ixxocñej yoch q'uiñ d'a Jerusalén yic snaancot eb' israel tas aj yelnaccot eb' smam yicham eb' d'a Egipto, ix c'ochxi Jesús d'a Betania, b'aj cajan viñaj Lázaro, aton viñ ix pitzvixi yuuj. ² Ayic ix c'och Jesús chi' ta', ix ac'jioch jun nivan vael yuj eb' yuj Jesús. Ix va viñaj Lázaro yed' eb'. A ix Marta ix c'atc'ancot eb'. ³ Axo ix María, yed'nac nañal litro yal suc'uq'ui sjab' ix, scuch nardo. A jun chi' te caro stojol. Axo ix c'och ix, ix stob'anoch ix d'a yoc Jesús. Ix lajvi chi' ix sucac tacjoc ix d'a xil sjolom. Ix el numan sjab' d'a yol pat chi'.

⁴ Ay jun viñ sc'ayb'um Jesús scuchan Judas aj Queriot yuninal viñaj Simón, aton viñ ol ac'anoch Jesús d'a yol sc'ab' chamel. Ix yal viñ icha tic:

⁵ —A jun suc'uq'ui sjab' tic, ay am junoc 300 denario stojol. Octom ix co choño, axo stojol chi' scac' d'a eb' meb'a, nivanoc xchi viñ. ⁶ Palta yes viñ. Max snalaj jab'oc eb' meb'a' chi' viñ. Yujto sic'um tumin yaj viñ, yuj chi' snib'ej viñ sic' stojol chi', yic vach' syic'canel jab'oc yic viñ, yujto elc'um viñ.

⁷ Axo ix yalan Jesús d'a viñ:

—Mañ a tzuntzej ix, yujto a jun suc'uq'ui sjab' tic, sic'b'illb'at yuj ix yic vach' listxo yaj in muquiloc. ⁸ Axo eb' meb'a' tzal chi', ayñejec' eb' eyed'oc. A inxo tic, mañ masaniloc tiempo ayinec' eyed'oc, xchi d'a viñ.

A eb' sgana smilan viñaj Lázaro

⁹ Tzijtum eb' israel ix ab'ani to ayec' Jesús d'a Betania. Yuj chi' ix b'at eb' yila'. Mañocñej Jesús snib'ej eb' syila'. Snib'ej pax eb' syil viñaj Lázaro, yujto ix pitzvixi viñ d'a scal eb' chammac yuj Jesús. ¹⁰⁻¹¹ Yuj viñaj Lázaro chi',

tzijtum eb' ix ac'anoch Jesús d'a sc'ool. Maxtzac yac'och spensar eb' d'a eb' viñ sacerdote. Yuj chi' ix slajtiej sb'a eb' viñ sat sacerdote chi' tas syutej eb' viñ smilanpaxcham viñtaj Lázaro chi'.

C'ochnac Jesús d'a Jerusalén

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Tzijtum anima ix c'och d'a Jerusalén yuj sq'uiñ eb' israel yic snajicoti tas aj yelnacot eb' smam yicham eb' d'a Egipto. Axo d'a junxo c'u ix yab'an eb' to van sc'och Jesús ta'. ¹³ Yuj chi', tzijtum eb' ix laj tzepan el xil añ q'uib'. Ix yic'anb'at eb', ix b'at schaan Jesús eb'. Ix avaj chaañ eb' icha tic:

Yuj val Dios. Calec vach' lolonel d'a jun checb'ilcot yuj Dios Cajal. Calec vach' lolonel d'a co reyal a oñ israel oñ tic, xchi eb'.

¹⁴ Axo Jesús ix ilchaj jun noc' yune' b'uru yuuj. Ix q'ue d'a yib'añ noc' icha yaj stz'ib'chajcan d'a Slolonel Dios icha tic:

¹⁵ Ex aj Sion, mañ ex xivoc. Ilecna b' sjavi e reyal. Ayq'ue d'a yib'añ jun noc' b'uru, xchi.

¹⁶ A juntzañ tic, maj nachajel-laj yuj eb' sc'ayb'um Jesús d'a jun c'u chi'. Ato yic ix ic'jq'ue d'a satchaañ, ato ta' ix snacot eb' to a yab'ixal tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios, ix elc'och icha yajcani.

¹⁷ A juntzañ eb' ayec' yed' Jesús ayic ix yavtanelta viñtaj Lázaro b'aj mucb'il yic ix pitzvixi viñ, ix laj yalel eb' tas ix yil eb' chi'. ¹⁸ Yuj chi' ix b'at eb' anima scha Jesús, yujto ix laj yab' yab'ixal jun satub'tac ix sc'ulej chi' eb'. ¹⁹ Ix laj yalan eb' viñ fariseo icha tic:

—Mañxa tas vach' cutanec ticnaic. Ilecna b' eb' anima, ix laj och eb' masanil yed' viñ, xchi eb' viñ.

Eb' griego sgana yilan Jesús

²⁰ Ay juntzañ eb' griego ix c'och d'a Jerusalén d'a jun q'uiñ chi', yic b'at yac'anem sb'a eb' d'a Dios. ²¹ Ix c'och eb' d'a viñtaj Felipe aj Betsaida d'a yol yic Galilea. Ix yalan eb' d'a viñ:

—Mamin, co gana squil Jesús, xchi eb'.

²² Ix b'at viñtaj Felipe chi' yal d'a viñtaj Andrés, junñej ix b'at eb' viñ schavañil, ix b'at yalan eb' viñ d'a Jesús chi'. ²³ Ix yalan d'a eb' viñ:

—A in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic, a ticnaic van sc'och yorail scheclajeli to te nivan velc'ochi. ²⁴ Val yel sval d'ayex, q'uinaloc ay junoc iñat trigo scan pitan d'a sat luum, scanñej icha chi'. Palta tato smucji, ichato schami, axo yic sjavi, nivan sat syac'a'. ²⁵ A mach añej sq'uinal ay yelc'och d'a sat, ol satel sq'uinal chi'. Axo mach malaj yelc'och sq'uinal d'a yolyib'añq'uinal tic d'a sat, aton jun chi' ol scha sq'uinal d'a junelñej. ²⁶ Tato ay eb' snib'ej tz'och in checab'oc, ochocab' tzac'an eb' vuuj. A eb' in checab' chi', ol aj eb' ved' b'aj ayin eq'ui. Tato ay eb' tz'och in checab'oc, axo in Mam ol ch'oxanoc to nivan yelc'och eb' d'a sat, xchi Jesús.

Yalnac Jesús chajtil ol aj schami

²⁷ A ticnaic, te pitz'anoch cusc'olal d'a in pixan. ¿Tas ol vutoc valani? ¿Tom ol val icha tic d'a Dios: Mamin, colinelta d'a yol sc'ab' jun yaelal sja d'a vib'añ tic, tom xin chi? Palta yujñej val jun tic yac'nac in coti. ²⁸ Mamin, checlajocab'eli to nivan elc'ochi, xchi Jesús.

Ix lajvi chi', ix lolonemta jun d'a satchaañ, ix yalan icha tic:

—Toxo ix in ch'oxel to nivan velc'ochi, axo ticnaic ol in ch'oxel junelxo, xchi.

²⁹ Axo eb' anima ayec' ta', ayic ix yab'an jun chi' eb', ix yalan eb' to ix c'añ c'u. Ay juntzañto eb' ix alani:

—Tecan a junoc ángel ix lolonemta d'a Jesús tic, xchi eb'.

³⁰ Yuj chi' ix yal Jesús d'a eb':

—Mañ vujoc ix aljemta juntzañ tic, palta eyuuj. ³¹ A ticnaic, ol ch'olb'itaj tas yaj eb' ay d'a yolyib'añq'uinal tic. Axo viñ tz'ac'an mandar jun yolyib'añq'uinal tic, ol pechjoquel viñ. ³² A in tic, ayic ol in ic'jocq'ue d'a chaari, ol vic'cot masanil eb' anima d'ayin, xchi Jesús.

³³ Icha chi' ix yutej yalani chajtil ol aj schami. ³⁴ Axo ix yalan eb' anima d'ay:

—A d'a ley aycañ d'ayoñ, ata' ix cab'i to a Cristo ayñejec' d'a masanil tiempo. Yuj chi', ¿tas yuj tzala' to a jun Ac'b'ilocot yuj Dios yoch animail, yovalil ol ic'jocq'ue d'a chaari? ¿Mach jun Ac'b'ilocot tzal chi'? xchi eb' d'ay.

³⁵ Yuj chi' ix yal d'a eb':

—A in svac' saquilq'uinal d'ayex, ayinec' d'a e cal ticnaic, palta quenxoñej tiempo ayin eq'ui. Tojlob'itejec e b'a yacb'an ayin to ec' jab'ocxo eyed'oc. Tato maay, ol somchajel e pensar. Icha junoc mach sb'eyec' d'a q'uic'alq'uinal, max uji yilan b'aj sb'ati, icha chi' ol ex ajoc.

³⁶ A in tic, aj saquilq'uinal in. Yuj chi', aq'uec in och d'a e c'ool yacb'an ayin to ec' eyed'oc, yic ol vac' saquilq'uinal d'ayex d'a junelñej, xchi Jesús d'a eb'.

Ix lajvi yalan juntzañ chi', ix sb'esanel sb'a, ix sc'ub'anel sb'a d'a eb'.

Maj yac'och Jesús eb' israel d'a sc'ool

³⁷ Vach'chom tzijtum tas satub'tac ix sch'ox Jesús yil eb', palta malaj val eb' ix ac'anoch d'a sc'ool. ³⁸ Icha chi' ix aj yelc'och tas yalnaccan viñaj Isaías schecab' Dios. Aton jun tz'alan icha tic:

Mamin Cajal, ¿tom ay mach tz'ac'anoch d'a sc'ol tas scaleli? ¿Tom ay mach snachajel yuuj to a a poder scheclaj d'a jun ab'ix tic? xchi viñ d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcan chi'.

³⁹ Yuj chi' max yal-laj yac'anoch eb' d'a sc'ool. Añeja' viñaj Isaías chi' aljinacxican icha tic:

⁴⁰ A Dios tz'ac'an eb' musansatil, svach' ac'an pitb'oc spensar eb', yic vach' max yil eb', max nachajel yuj eb', yic max q'uexmaj spensar eb'. Yuj chi' a Dios max colan eb', xchi viñaj Isaías chi'.

⁴¹ Yalnac juntzañ tic viñaj Isaías chi', yujto ayoc to yilannac stziquiquial Jesús viñ, yuj chi' aton yab'ixal yalnaccan viñ.

⁴² Vach'chom yalnaccan viñ icha chi', palta ay eb' israel ix ac'anoch Jesús d'a sc'ool. Tzijtum pax eb' yajal ix ac'anoch d'a sc'ool. Palta max sch'oxel-laj sb'a eb', yujto xiv eb' d'a eb' viñ fariseo, talaj spechjielta eb' d'a yol spatil culto. ⁴³ Icha chi' ix yutej sb'a eb', yujto añej d'a yichañ eb' anima sgana eb' ay yelc'ochi. Malaj tz'och d'a eb' tato ay yelc'och eb' d'a yichañ Dios.

Ix ulec' Jesús yuj yac'an co colnab'il

⁴⁴ Ayic manto sb'esel-laj sb'a Jesús d'a scal eb' anima chi', te chaari ix yal d'a scal eb':

—Ab'ec jun sval tic d'ayex: A eb' tzin ac'anoch d'a sc'ool, mañoc inñej tzin yac'och eb' d'a sc'ool. A in Mam checjinac in cot syac'paxoch eb' d'a sc'ool.

⁴⁵ A eb' tzin ilani, syil pax jun checjinac in cot chi' eb'. ⁴⁶ A in tic, ac'um in saquilq'uinal. In javi d'a yolyib'añq'uinal tic yic vach' a eb' tzin ac'anoch d'a sc'ool, mañox ayoquec' eb' d'a q'uic'alq'uinal. ⁴⁷ A eb' tz'ab'an in lolonel, palta max sc'anab'ajelaj eb', mañoc in laj ol vac'och d'a yib'añ eb', yujto mañ yujoc vac'anoch d'a eyib'añ, in ja d'a yolyib'añq'uinal tic, palta yuj vac'an e colnab'il in javi. ⁴⁸ A eb' tzin paticaneli, eb' max chaan pax yab' in lolonel, toxonton ayec' jun ol ac'anoch d'a yib'añ eb' chi', aton in lolonel svalcan tic. Yuj in lolonel tic, ol ac'jococh d'a yib'añ eb' d'a slajvub' c'ual. ⁴⁹ Yujto a in tic,

max in lolonlaj d'a yol vico'. A in Mam checjinac in coti, a alannac tas yovalil svala' yed' tas svutej valani. ⁵⁰ Vojtac to yuj schecnab'il chi', syal e chaan e q'uinal d'a junelrtej. Yuj chi', icha yaj yalan in Mam d'ayin, icha chi' svutej valan d'ayex, xchi Jesús.

13

A Jesús ix b'icanel yoc eb' sc'ayb'um

¹ Q'uic'anocxo tz'och sq'uiri eb' israel yic snajicoti tas aj yelnaccot eb' smam yicham eb' d'a Egipto, vojtaxo pax Jesús to toxo sja stiempoal yactancan jun yolyib'arñ'uinal tic, axo sq'uex chi' d'a co Mam Dios. A eb' yicxo ay d'a yolyib'arñ'uinal tic, ix xajanejreñ eb'. Ix xajanejreñ pax eb' masanto d'a slajvub'.

²⁻⁴ Axo viñaj Judas yuninal viñaj Simón aj Queriot, toxo ix och viñ diablo d'a viñ, yic vach' a viñ tz'ac'anoch Jesús d'a yol sc'ab' eb' ayoch ajc'olal d'ay. Palta vojtaxo Jesús to a d'a Dios cotnac, ata' ol c'ochxoc. Vojtac to a co Mam Dios ac'jinacoch masanil tas d'a yol sc'ab'. Ayic van sva yed' eb' sc'ayb'um, ix q'ue liñan, ix squichanel jun col spichul, ix szec'anoch jun c'apac toalla d'a snañal. ⁵ Ix lajvi chi' ix secanem a' d'a yol jun palangana, ix och ijan sb'icanel yoc eb' sc'ayb'um chi'.^{13.5} Axo yed' c'apac toalla chi' ix suc tacjoc yoc eb' chi'.

⁶ Axo ijan ix sb'icanel yoc viñaj Simón Pedro, ix yalan viñ d'ay:

—Mamin, ¿tom ijan tza b'iquel voc tic a naani? xchi viñ.

⁷ —A ticañic, maxto nachajel uuj tas van in c'ulan tic. C'ojanc'olalto ol nachajel uuj, xchi Jesús chi' d'a viñ.

⁸ —Maay, mañ val jab'oc ol vac' voc tic a b'iqueli, xchi viñaj Pedro chi'.

—Tato max ac' in b'iquel jun, malaj alan ic ved'oc, xchi Jesús d'a viñ.

⁹ —Tato icha chi' an Mamin, mañocrej voc tic tza b'iqueli. B'iquel in c'ab', tza b'acanaxel in jolom, xchi viñaj Pedro chi'.

¹⁰ Palta ix yalanxi Jesús:

—Q'uinaloc ay junoc mach toto sb'iquel sb'a, mañ yovaliloc sb'icchaj snivanil smasanil. Añej yoc sb'icchaji, yujto sacto snivanil. A ex tic icha junoc mach b'ich'ilxo, icha chi' eyaji, yujto toxo ix tojlob'i e pensar. Palta mañ e masaniloc ix tojlob'i e pensar, xchi Jesús.

¹¹ Vojtaxo mach jun ol ac'anoch d'a yol sc'ab' chamel, yuj chi' ix yala': Mañ e masaniloc ix tojlob'i e pensar, xchi.

¹² Ix lajvi sb'ican yoc eb' chi', ix yac'anxioc sc'apac. Ix emxi c'ojan yed' eb'. Ix yalanxi:

—¿Tzam nachajel eyuuj tas yuj icha tic tzex vutej? ¹³ A ex tic, tzin eyal e c'ayb'umoc, eyajaloc. Yel ton tzeyala'. ¹⁴ C'ayb'um in d'ayex. Yajal vaj d'ayex. Palta ina ix in b'iquel eyoc tic. Yuj chi' smoj icha chi' tzeyutej e b'a junjun ex.

¹⁵ Ix in ch'ox jun tic d'ayex, yic vach' icha tzex vutej tic, icha chi' ol eyutoc e b'a junjun ex. ¹⁶ Val yel sval d'ayex, malaj junoc checab' ec'al d'a yichañ spatrón. Icha pax chi' eb' checab', malaj junoc eb' ec'al d'a yichañ jun schecan chi'.

¹⁷ Tato snachajel juntzañ tic eyuuj, tze c'anab'ajani, te vach' eyico'. ¹⁸ Mañ eyujoc e masanil sval jun tic, yujto vojtaxo tas eyaj a ex sic'b'il exxo el vuuj. Palta yovalil ol elc'och tas tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios b'aj syalcan icha tic: A viñ sva ved'oc, a viñ smeltzajoch ajc'olal d'ayin, xchi. ¹⁹ Ayoc to svalancan juntzañ tic d'ayex, yic vach' ayic ol ja d'a vib'añ chi', ol eyac'och d'a e c'ool to a in ton Cristo in. ²⁰ Val yel sval d'ayex, a mach schaan eb' in checab',

13.5 **13:5** A junoc checab' malaj jab'oc yelc'ochi, a' ayoch d'a yib'añ sb'ican oc.

syalelc'ochi a in tzin scha eb'. A eb' tzin chaan chi', scha pax jun checjinac in cot eb', xchi Jesús.

Yalnac Jesús mach ol ac'anoch d'a yol sc'ab' chamel

(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ Ix lajvi yalan juntzañ chi' Jesús, ix te och ilc'olal, ix yalani:

—Val yel sval d'ayex, a d'a e cal tic ay jun viñ ol in ac'anoch d'a yol sc'ab' chamel, xchi d'a eb' viñ.

²² Axo eb' viñ sc'ayb'um chi', ix och q'ueljab' eb' viñ d'ay junjun, yujto mañ yojtacoc eb' viñ mach jun syal chi'. ²³ Ayic van sva eb', a viñ sc'ayb'um Jesús te xajanab'il yuuj, a d'a stz'ey ayec' viñ. ²⁴ Axo viñtaj Simón Pedro ix ac'an yechel d'a viñ, yuj chi' tope sc'anb'ej viñ d'a Jesús machtaxlaj jun syal chi'.

²⁵ Yuj chi' ix svach' nitzanoch sb'a viñ d'a stz'ey Jesús. Ix sc'anb'an viñ d'ay:

—Mamin, ¿mach jun tzal chi'? xchi viñ.

²⁶ —Ol in lab'ejem jab' ixim pan tic d'a scal yal vinagre, axo jun viñ b'aj ol vac'a', aton jun viñ chi', xchi Jesús d'a viñ.

Ix lajviñej yalan jun chi', ix slab'anem jab' ixim pan chi' d'a scal vinagre chi', ix yac'an d'a viñtaj Judas yuninal viñtaj Simón aj Queriot.

²⁷ Ix lajvi schaan jab' ixim pan chi' viñ, ix vach' och viñ Satanás d'a viñ, ix yalan Jesús d'a viñ:

—A tas nab'il uuj, c'ulej d'a elarichamel, xchi d'a viñ.

²⁸ Axo eb' viñ ayoch yed' d'a te' mexa chi', malaj junoc eb' viñ ix nachajel yuuj tas yuj icha chi' ix yal d'a viñ. ²⁹ A viñtaj Judas chi', sic'um tumin yaj viñ, yuj chi' ay eb' ix naani to syal Jesús chi' d'a viñ yuj tas sman viñ yuj q'uiñ chi', mato a jab'oc tumin chi' b'at yac' viñ d'a eb' meb'a'. ³⁰ Axo viñtaj Judas chi', ix lajviñej svaanb'at jun pan chi' viñ, ix elta viñ d'a scal eb'. Toxo ix q'uc'b'i.

Jun ac' checnab'il

³¹ Ix lajvi yelta viñtaj Judas chi', ix yalan Jesús:

—A ticnaic, ol checlajel snivanil velc'och a in Ac'b'il in cot yuj Dios voch animail tic. Ol in ch'oxpaxel snivanil yelc'och Dios. ³² Tato ol in ch'oxel snivanil yelc'ochi, axo ol ch'oxanpaxel snivanil velc'och d'a elarichamel.

³³ Ex xajanab'il vuuj, quenxofej tiempo ayinec' eyed'oc. Ol in e sayeq'ui, palta manto ol yal-laj e c'och b'aj ol in c'och chi', icha vutejnac valancan d'a eb' aj Judea. ³⁴ Ay junxo ac' checnab'il ol valcan d'ayex ticnaic, to slaj e xajanej e b'a junjun ex. Icha tzev vutej ex in xajanan tic, icha chi' tzeyutej e xajanan e b'a. ³⁵ Tato tze xajanej e b'a junjun ex, ol yojtaquejel eb' anima smasanil to yel in c'ayb'um ex, xchi Jesús d'a eb'.

Yalnac Jesús to oliq'uel viñtaj Pedro d'a yib'añ

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Axo viñtaj Simón Pedro ix c'anb'an d'ay:

—Mamin, ¿b'ajvaltil ol ach c'och jun? xchi viñ.

—A b'aj ol in c'och chi', mañ ol yal-laj a c'och ved' ticnaic. C'ojanc'olalto ol ach c'och ved' ta', xchi Jesús d'a viñ.

³⁷ —Palta Mamin, ¿tas yuj max yal in b'at ed' ticnaic jun? In b'ecnacxo cham in b'a uuj, xchi viñtaj Pedro chi' d'ay.

³⁸ —A... ¿tom yel tza b'ec a b'a a cham vuuj? Val yel sval d'ayach, ayic manto oc' noc' caxlañ d'a jun ac'val tic, oxel ol iq'uel d'a ib'añ to mañ in ojtacoc, xchi Jesús d'a viñ.

14

Yujñej Jesús tzon c'och b'aj ay Dios

¹ Ix yalanxi Jesús d'a eb' sc'ayb'um:

—Mañ eyac' somchaj e c'ool. Tzeyac'och Dios d'a e c'ool, tzin eyac'anpaxoch d'a e c'ool. ² A b'aj ay in Mam, mañ jantacoc cajñub' ay. Q'uinaloc tato malaj, tas am gana sval d'ayex to tzin b'at in b'o eyed'tal b'aj ol ex c'ochoc. ³ Ol lajvoc in b'oan eyed'tal chi' ta', ol in jax junelxo. Axo ul ex vic'an chi' ved'oc, yic vach' a b'aj ayinec' chi', ata' ol ex aj ved'oc. ⁴ A ex tic eyojtacxo b'aj ol in c'ochoc. Eyojtac pax jun b'e b'aj ol in b'atoc, xchi d'a eb'.

⁵ Axo viñaj Tomás ix alan d'ay:

—Palta Mamin, mañ cojtacoc b'ajtil tzach b'at chi'. Yuj chi', ¿tas ol cutoc cojtacanel jun b'e chi'? xchi viñ.

⁶ Ix yalan Jesús d'a viñ:

—A jun b'e sval tic, a in toni. A inñej syal ex vic'anb'at b'aj ay co Mam Dios. Yelñej svala'. Ac'um in q'uinal. ⁷ Yujto a ex tic eyojtac inxo, yuj chi' ol eyojtaquejapaxel in Mam. A ticnaic, eyojtacxo in Mam chi', yujto toxo ix eyila', xchi d'a eb'. ⁸ Axo viñaj Felipe ix alan d'ay:

—Mamin, ch'ox a Mam chi' quila'. C'ocb'ilñej chi', xchi viñ.

⁹ Yuj chi' ix yalanxi Jesús d'a viñ:

—Felipe, ina pecatax ayinec' eyed'oc, ¿tom manto in ojtacoc? A eb' tzin ilani, syalelc'ochi van yilan in Mam eb'. Yuj chi', ¿tas yuj tzato al d'ayin: Ch'ox a Mam chi' quila', xa chi? ¹⁰ ¿Tom max ac'och d'a a c'ool to ayin och d'a in Mam, ay pax och d'ayin? A tas sval d'ayex, mañ yoloc vic svala', palta a' ayoch d'ayin, a van smunlaj ved'oc. ¹¹ Aq'uec'och d'a e c'ool to junñej vaj yed' in Mam chi', junñej pax yaj ved'oc. Tato max in eyac'och d'a e c'ool yuj tas sval tic, aq'uec in och d'a e c'ool yuj juntzañ satub'tac tzin ch'oxo'. ¹² Val yel sval d'ayex, a mach tzin ac'anoch d'a sc'ool, ol sb'o juntzañ munlajel tzin b'o tic. Ayto juntzañxo ec'alto ol sb'o d'a yichañ juntzañ tzin b'o tic, yujto ol in paxq'ue b'aj ay in Mam chi'. ¹³ Yalñej tas ol e c'an d'a Dios d'a in b'i, ol ac'joc d'ayex. Icha pax chi' ol vutej a in Yuninal in Dios tic, yic vach' ol checlajelta to te nivan yelc'och co Mam Dios. ¹⁴ Yalñej tas ol e c'an d'a Dios d'a in b'i, ol ac'joc d'ayex.

Yalnaccan Jesús to ol scheccot Espíritu Santo

¹⁵ Tato tzin e xajanej, c'anab'ajejec in checnab'il. ¹⁶ A in tic, ol in c'an d'a co Mam, axo ol ac'ancot junxo ol colvaj eyed'oc, aton Yespíritu te yel syala'. A ol can eyed' d'a masanil tiempo. ¹⁷ A eb' yic yolyib'añq'uinal tic, max yal-laj schaan eb', yujto max yil-laj eb', mañ ojtacab'iloc yuj eb'. A exo tic, eyojtacxo Yespíritu chi', yujto aytaxon ec' eyed'oc. A ol ochcan cajan d'ayex d'a junelñej. ¹⁸ A in tic, mañ ol ex vactejcanlaj e ch'ocoj, ol in jax d'ayex junelxo. ¹⁹ Quenxoñej tiempoal, mañxo ol in yil-laj eb' mañ vicoc d'a yolyib'añq'uinal tic. A exxo pax tic, ol in eyila'. Yujto pitzan inñej, pitzan ex pax d'a junelñej. ²⁰ A d'a jun c'ual yic ol ochcan Espíritu d'ayex, ato ta' ol nachajel eyuuj to ayin och d'a in Mam. Axo snachajel chi' eyuuj to ayex och d'ayin, ayin pax och d'ayex. ²¹ A eb' syac'och spensar d'a in checnab'il, sc'anab'ajan eb', aton eb' chi' xajan in yuuj. A eb' tzin xajanani, xajan pax eb' yuj in Mam. A in ol in xajanej eb', ol in ch'ox in b'a d'a eb', xchi Jesús.

²² Ay junxo sc'ayb'um viñ scuch Judas, mañoclay viñ aj Queriot, a viñ ix alani:

—Mamin, ¿tas yuj axoñej d'ayon ol a ch'ox a b'a? ¿Tas yuj mañxo ol a ch'ox a b'a d'a eb' yic yolyib'añq'uinal tic? xchi viñ d'a Jesús.

²³ Yuj chi' ix yalxi Jesús chi':

—A eb' xajan in yuuj, sc'anab'ajej pax in lolonel eb'. Yuj chi' axo in Mam ol xajanani eb'. A in yed' in Mam chi' ol ori ochcan cajan d'a eb'. ²⁴ Axo eb' max in xajanani, max sc'anab'ajej paxlaj eb' tas svala'. A juntzañ lolonel sval tic d'ayex, mañ vicoc, yic in Mam checjinac in coti.

²⁵ Svalcan juntzañ tic d'ayex yacb'an ayinto ec' eyed'oc. ²⁶ A co Mam Dios ol checancot Yespíritu d'ayex in q'uexuloc. A' ol colvaj eyed'oc, ol ex sc'ayb'an d'a masanil tastac. Ol yec e nacot jantacriej tas valnaxcogan d'ayex.

²⁷ A ticnaic, svac'can in junc'olal d'ayex. A in junc'olal svac'can d'ayex tic, mañ lajanoc icha junc'olal syac' eb' yic yolyib'añq'uinal tic. Mañ eyac' somchajel e c'ool, mañ ex xivoc. ²⁸ Toxo ix val eyab'i to ol in paxoc, palta ol in jax d'ayex. Tato yel tzin e xajanej, tzex tzalaji, yujto ol in pax d'a co Mam, yujto ec'alto d'a vichañ. ²⁹ Ayocot svalancan juntzañ tic d'ayex, yic vach' ayic ol ujoj jun sval tic, ol in e vach' aq'uejoch d'a e c'ool.

³⁰ Mañxo nivanoc tas sval d'ayex, yujto vanxo sja viñ yajal yolyib'añq'uinal tic. A viñ chi', malaj yalan yic viñ d'ayin. ³¹ Palta tzin c'anab'ajej checnab'il ix yac' co Mam Dios d'ayin, yic vach' ol nachajel yuj eb' yic yolyib'añq'uinal tic to xajan vuuj. Axo ticnaic, q'ueañec vaan, coyec, xchi Jesús.

15

A yab'ixal te' uva yed' te' sc'ab'

¹ Ix yalanpax Jesús d'a eb' sc'ayb'um:

—A in tzin sch'ox jun te' nunal uva vach'.^{15.1} Axo jun tz'aq'uenan te', a in Mam sch'oxo'. ² Tato ay te' sc'ab' max satani, axo ol tzepanel te'. Tato ay te' sc'ab' vach' satani, axo ol aq'uenan te' yic tzijtum sat te' syac'a'. Icha syutej yaq'uenan te' chi', icha chi' ol yutoc in Mam eb' syac'och spensar d'ayin.

³ A exxo tic, toxo ix b'o e pensar yuj juntzañ in c'ayb'ub'al ix val d'ayex. ⁴ Ochañec cajan d'ayin, a inxo ol in ochpax cajan d'ayex. Icha junoc te' sc'ab' tz'el'ta jecnaj d'a snunal maxtzac satanlaj, icha chi' ol ex ajoc tato mañ ex ayococh d'ayin.

⁵ A in tic, icha snunal te' uva vaji. A exxo tic, icha te' sc'ab' eyaji. Tato junñej eyaj ved'oc, junñej pax vaj eyed'oc, icha junoc te' sc'ab' tzijtum sat syac'a', icha chi' ol ex ajoc. Palta malaj jab'oc tas syal eyuj e ch'ocoj. ⁶ Q'uinaloc ay eb' mañ ayococh d'ayin, lajan ol aj eb' icha junoc te' sc'ab' stzepjiel d'a snunal, stacji. Slajvi chi', smolb'aji, sñusjitz'aoc.

⁷ Tato junñej eyaj ved'oc, tato tzeyac'ñejoch e pensar d'a in lolonel, c'anech tas tze nib'ej ol ac'joc d'ayex. ⁸ Tato nivan tas vach' scheclajel d'a e b'eyb'al, ol aljoc in Mam vach'il eyuuj. Ichaton chi' ol eyutoc e ch'oxaneli to in c'ayb'um ex. ⁹ Icha ix yutej in Mam in xajanani, icha pax chi' tzex vutej ex in xajanani. Yuj chi' tzin e c'anab'ajejñej, yic vach' ol eyab'i to xajanexñej vuuj. ¹⁰ Tato tze c'anab'ajej juntzañ in checnab'il, ol eyab'i to xajanexñej vuuj, yujto icha chi' vaj yed' in Mam. A in tic tzin c'anab'ajej juntzañ checnab'il in Mam chi', yuj chi' svab'i to xajan inñej vuuj.

¹¹ Svalcan juntzañ tic d'ayex yic vach' icha tzin tzalaji, icha pax chi' ol ex tzalajoc, yuj chi' tz'acan ol aj e tzalajc'olal. ¹² A ticnaic ay jun in checnab'il ol valcan d'ayex to tze xajanej e b'a junjun ex icha svutej ex in xajanani. ¹³ Tato ay junoc mach syac'cham sb'a yuj eb' yamigo, syalelc'ochi to tz'ec' val

15.1 **15:1** A d'a Antiguo Testamento icha d'a Isaías 5, syalcoti to a eb' israel lajan eb' icha junoc ib' te' uva yic Dios, palta chuclaj sat te' syac'a'. A d'a jun pasaje tic, syal Jesús to a d'ay ol elc'och tas sgana Dios d'a spatic israel chi'.

d'a yib'arñ xajanan eb' yamigo chi'. ¹⁴ A ex tic, tato tze c'anab'ajej juntzañ in checnab'il tic, val yel vamigo ex toni. ¹⁵ A ticnaic sval d'ayex, mañ toñejoc in checab' eyaji, yujto a junoc checab', mañ yojtacoc tas sna spatrón. Palta a ticnaic vamigo ex, yujto a jantacrñej tas yalnaccan in Mam d'ayin, ix valxican d'ayex. ¹⁶ Mañoquexlaj ix in e sayeq'ui, palta a in ix ex in siq'uelta, yic vach' tze c'ulej tas tzin nib'ej. A tas tze c'ulej chi', ol canrñej d'a junelñej. Yuj chi' a jantacrñej tas tze c'an d'a co Mam Dios d'a in b'i, ol yac'rñej d'ayex. ¹⁷ Aton jun in checnab'il tic svalcan d'ayex, to slaj e xajanej e b'a junjun ex.

A schichonc'olal eb' yic yolyib'arñq'uinal

¹⁸ Tato ay eb' yic yolyib'arñq'uinal tic tz'och ajc'olal d'ayex, naeccoti to a d'ayin sb'ab'lajoch eb' ajc'olal. ¹⁹ Q'uinaloc yic ex yolyib'arñq'uinal tic yed' eb', tecan xajanex yuj eb'. Palta mañixo ex yicoc yolyib'arñq'uinal tic, yujto toxo ex in sic'canelta d'a scal eb'. Yuj chi' tz'och eb' ajc'olal d'ayex, yujto mañxo eyetb'eyumoc e b'a yed' eb'. ²⁰ Tze na val cot jun lolonel ix val tic d'ayex: Malaj junoc checab' ec'al yelc'och d'a yicharñ spatrón, xin chi d'ayex. Icha yutejnac eb' yac'anoch in yaelal, icha pax chi' ol yutoc eb' yac'anoch eyaelal. Tato ix sc'anab'ajej in c'ayb'ub'al eb', ol sc'anab'ajej pax eyic eb'. ²¹ Ol laj yac'och yaelal eb' d'a eyib'arñ vuuj, yujto mañ yojtacoclaj eb' mach checjinac in coti.

²² Q'uinaloc max ul val d'a eb', malaj am smul eb'. Palta a ticnaic, mañxa b'aj vach' scolan sb'a eb' yuj smul. ²³ A eb' tz'och ajc'olal d'ayin, tz'ochpax eb' ajc'olal d'a in Mam. ²⁴ A juntzañ satub'tac ix laj in ch'ox d'a scal eb', malaj junocxo mach syal vuuj icha chi'. Q'uinaloc malaj juntzañ satub'tac chi' ix in ch'oxo', malaj am smul eb'. Axo ticnaic, vach'chom ix yil juntzañ chi' eb', palta arñej'a ayoch eb' ajc'olal d'ayin, ajc'ool pax eb' d'a in Mam. ²⁵ Palta icha tic ix aj yelc'och juntzañ tic, yic tz'elc'och tas tz'ib'yajcan d'a ley b'aj nivanoc syac'och spensar eb'. Aton jun tz'alan icha tic: 'Nab'arñej scomon och eb' ajc'olal d'ayin, xchi d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani.

²⁶ Palta ay junxo Colvajam ol cot d'a co Mam Dios, aton Yespíritu yel syala'. Ol b'at in checcoti. A' ol yac' testigoal sb'a vuuj. ²⁷ Arñejtona', ich ex ta', ol eyac' testigoal e b'a, yujto junrñej ec'nac ex ved'oc yictax ix el yich in munlajel tic.

16

¹ Svalcan juntzañ tic d'ayex, yic mañ ol ex somchajeloc. ² Yujto ol laj ex pechjielta yuj eb' quetisraelal d'a yol spatil culto. Ay jun tiempoal ol javoc, yalxoñej mach ol ex milanoc, a snaan eb' to pavor syac' eb' d'a Dios. ³ Icha chi' ol yutoc sb'a eb', yujto mañ yojtacoc in Mam eb', mañ in yojtacoc pax eb'. ⁴ Svalcan juntzañ tic d'ayex, yic vach' ayic ol ja jun tiempoal chi', ol e nacoti to valnaxocan d'ayex. Maj val-laj juntzañ tic d'ayex d'a yic yalañ, yujto ayinto ec' eyed' ta'.

Ayopisio Yespíritu Dios

⁵ Axo ticnaic, ol in pax d'a jun checjinac in coti. Palta malaj junoc ex tze c'anb'ej d'ayin b'ajtil ol in c'ochoc. ⁶ Toñej tzex te och ilc'olal yuj juntzañ svalcan tic d'ayex. ⁷ Val yel sval d'ayex, te vach' eyico' yujto ol in paxoc. Tato mañ ol in paxoc, mañ ol javoclaj jun d'iñan scolvaj chi' eyed'oc. Palta ayic ol in paxoc, ol in checancot d'ayex. ⁸ Axo ol javoc, a' ol ac'an yojtaquejel eb' yic yolyib'arñq'uinal tic to ay smul eb'. Arñej'a' ol ac'an yojtaquejel eb' to vach'rñej ix vutej in b'a. Ol yac'an yojtaquejel eb' to ol ch'olb'itaj tas yaj eb' yuj Dios. ⁹ Ol sch'oxan d'a eb' to ay smul eb', yujto max in yac'och eb' d'a sc'ool. ¹⁰ A' ol ac'an yojtaquejel eb' to vach'rñej ix vutej in b'a, yujto ol in pax b'aj ay co Mam

Dios, b'aj mañxo ol yal-laj in eyilani. ¹¹ Ol sch'oxan d'a eb' to ol ch'olb'itaj yaj eb' yuj Dios, yujto toxo ix ch'olb'itaj yaj viñ yajal yolyib'arñq'uinal tic.

¹² Tzjijumto tas in gana sval d'ayex, palta maxto techaj eyab'an ticnaic.

¹³ Ato val ol ja Espiritu yel syala', ato ta' ol ac'joc nachajel eyuuj masanil tas yel. Mañ ol lolonelaj d'a yol yico', a jantacñej tas ol aljoc d'ay, añej ol yala'. Ol laj yalan juntzañ tastac toto ol ujoc. ¹⁴ Yuuj ol checlajeloc to nivan velc'ochi. Jantacñej tas ol val d'ay, a' ol alan pax d'ayex. ¹⁵ Jantacñej tas ay d'a co Mam Dios, vicñej yaji. Yuj chi' ix vala' to a tas ol val d'a Espiritu chi', a' ol yal d'ayex.

Stzalajc'olal eb' sc'ayb'um Jesús

¹⁶ Junxorñej rato ol in eyila', slajvi chi', mañxo ol in eyil-laj. Ol ec' junocxo rato, ol in eyilanxi, yujto ol in paxq'ue b'aj ay in Mam, xchi Jesús d'a eb'.

¹⁷ Ix lajvi yalan jun chi', ay jayvañ eb' sc'ayb'um ix laj alani:

—¿Tas syalelc'och jun syal tic d'ayorñ? To ix yala': Junxorñej rato ol in eyila', slajvi chi', mañxo ol in eyil-laj. Ol ec' junocxo rato, ol in eyilanxi, xchi. Ix yalanpaxi: Yujto ol in paxq'ue b'aj ay in Mam, xchi d'ayorñ. ¹⁸ A jun "junxorñej rato" syal tic, ¿tastaxlaj syalelc'ochi? Mañ jab'oc snachajel cuuj tas syala', xchi eb'.

¹⁹ Axo Jesús, yojtaxco to sgana eb' sc'anb'ej d'ay tas syalelc'och jun ix yal chi', yuj chi' ix yalanxi d'a eb':

—Toxo ix val d'ayex: Junxorñej rato ol in eyila', slajvi chi', mañxo ol in eyil-laj. Palta ol ec' junocxo rato, ol in eyilanxi, xin chi d'ayex. ¿Tom yuj juntzañ sval tic tze c'anb'an eyab' d'ayex junjun ex? ²⁰ Val yel sval d'ayex, ol ex cusoc, ol ex oc'oc. Axo eb' yic yolyib'arñq'uinal tic, ol laj q'ue chañ eb'. A ex tic, ol ex cusoc, palta ol meltzajxoc och e cusc'olal chi' d'a tzalajc'olal. ²¹ Q'uinaloc ay junoc ix ix van yalji yune', scus ix, yujto ayoch ix d'a syaelal, palta ayic toxo ix aj yune' ix chi', maxtzac snacotlaj syaelal ix chi', toxorñej ste tzalaj ix, yujto ix aj jun unin chi' d'a yolyib'arñq'uinal tic. ²² Icha jun ix chi', icha chi' ol ex ajoc. Ol ex cus ton ticnaic, palta ato yic ol in eyilanxi ol ex tzalajoc. Axo jun e tzalajc'olal chi', malaj junoc mach ol yal yic'anec' d'ayex.

²³ A d'a jun c'ual chi' mañxa tas ol e c'anb'ej d'ayin. Val yel sval d'ayex, masanil tas ol e c'an d'a co Mam Dios d'a in b'i, ol yac' d'ayex. ²⁴ A ticnaic, mantalaj tas tze c'an d'a Dios d'a in b'i. C'anec, ol e chaa, ol ac'joc d'ayex yic ol tz'acvoc e tzalajc'olal.

Cannac yolyib'arñq'uinal tic d'a yalan yuj Jesús

²⁵ Q'uexañ ix vutej valan juntzañ lolonel tic d'ayex. Palta ay jun tiempoal ol javoc, mañxo ichoc ta' ol aj valan d'ayex, yujto tojolxorñej ol vutoc valan yab'ixal in Mam d'ayex. ²⁶ Ayic ol ja jun c'ual chi', ato ta' ol e c'an tas tze nib'ej d'a in b'i. Max val-laj d'ayex tato a in ol in c'an tas d'a in Mam eyuuj. ²⁷ Xajan ex yuj in Mam chi', yujto xajan in eyuuj, ix eyac'och d'a e c'ool to a d'ay cotnac in. ²⁸ Yel toni a d'ay cotnac in, in javi d'a yolyib'arñq'uinal tic. A ticnaic, ol vactejcani, axo in paxq'ue d'a in Mam chi', xchi d'a eb'.

²⁹ Axo eb' sc'ayb'um chi' ix alan d'ay:

—A ticnaic te tojolxo tzutej alan d'ayorñ. Mañxo q'uexarñoc tzutej alan icha d'a junel. ³⁰ A ticnaic, snachajel cuuj to ojtacñej masanil tasi. Mañ yovalilloc tzato co c'anb'ej d'ayach ayic tzalan d'ayorñ. Yuj chi' scac'och d'a co c'ool to a d'a Dios cotnac ach, xchi eb' d'ay.

³¹ Yuj chi' ix yalxi d'a eb':

—¿Tzam in eyac'och d'a e c'ool ticnaic? ³² Palta vanxo sja stiepoal ol ex saclemcamb'atoc. Ol laj ex b'at elelal junjun ex. Ol in eyactejcan in ch'ocoj, palta mañ in ch'ocojoc ol in canoc, ayec' in Mam ved'oc. ³³ Ix

val masanil juntzañ tic d'ayex, yic vach' junc'olalxo ol ex aj vuuj. A d'a yolyib'arıq'uinal tic, ol eyab' ton syail. Palta tec'an tzeyutej e b'a, yujto a eb' yic yolyib'arıq'uinal tic, toxo ix can eb' d'a yalari vuuj, xchi Jesús d'a eb'.

17

Ix lesalvi Jesús yuj eb' sc'ayb'um

¹ Ix lajvi yalan juntzañ chi' Jesús, ix q'ue q'uelan d'a satchaari, ix yalani:

—Mamin, toxo ix ja stiempoal a ch'oxaneli to nivan velc'och a in Uninal in tic, yic ol in ch'oxpaxel snivanil elc'ochi. ² Yujto a ach ac'nac vopisio d'a yib'arı masanil eb' anima yic vach' svac' sq'uinal jantacrej eb' ix ac' d'ayin.

³ A jun q'uinal d'a junelrej tic, syalelc'ochi to tzach yojtaquejel eb' anima to a achrejton Dios ach d'a val yel yed' pax in yojtacanel eb' a in Jesucristo checb'il in cot uuj tic.

⁴ Ayic ayinec' d'a yolyib'arıq'uinal tic, ix in ch'oxo' to te nivan elc'ochi. A jun munlajel ac'b'ilcan tic d'ayin uuj, toxo ix yic' sb'a. ⁵ Ayic manto b'o jun yolyib'arıq'uinal tic, ayinec' ed' b'aj ay co vach'il. Axo ticnaic Mamin, cha in paxq'ue ed' b'aj ay co vach'il chi' ichataxon vaj ed'oc.

⁶ A eb' ix a siq'uelta d'a yolyib'arıq'uinal tic, ix ac' eb' d'ayin, ix in ch'ox d'a eb' tas nab'il uuj. A eb' ix ac' d'ayin, toxonton ic eb'. Ix laj sc'anab'ajej a lolonel eb'. ⁷ A ticnaic, a jantacrej tas ac'nac d'ayin, yojtac eb' to a d'ayach cotnac. ⁸ A a lolonel ac'nac d'ayin, ix laj val d'a eb'. Ix schaan yab' eb', yuj chi' yojtac eb' to yel d'ayach cotnac in. Syac'och eb' d'a sc'ool to a ach a checnac in coti.

⁹ Tzin lesalvi yuj eb' ix ac' d'ayin, yujto icxo eb'. Axo eb' yic yolyib'arıq'uinal tic, max in lesalvilaj yuj eb'. ¹⁰ Jantacrej eb' vico', icxo pax yaj eb'. Arrejtona' eb' ico', vicxo pax eb' ed'oc. Aton eb' tic sch'oxaneli to te nivan velc'ochi.

¹¹ Jab'xoñej tiempo ayinec' d'a yolyib'arıq'uinal tic, axo in paxq'ue chi' ed'oc. Axo pax eb' tic jun, ol to can eb' d'a yolyib'arıq'uinal tic. Mamin, te tojol achrej. A eb' ix ac' d'ayin, tza tarñvej eb' yed' a poder, aton jun ix ac' d'ayin, yic junxoñej tz'aj eb' icha vaj ed'oc. ¹² Ayic ayinec' yed' eb' d'a yolyib'arıq'uinal tic, ix in tarñvej eb' yed' a poder chi'. A eb' ix ac' d'ayin, ix in tarñvej eb' yic malaj tz'ic'an eb', malaj junoc eb' ix sateli, arrej jun d'iriantaxon sateli yic tz'elc'och tas tz'ib'ab'ilcan d'a a lolonel.

¹³ A ticnaic jun, ol in paxiq'ue d'ayach. Yach'an ayinto ec' jab'ocxo d'a yolyib'arıq'uinal tic, svalancan juntzañ tic yic vach' ol tzalaj eb' icha in tzalaj tic. ¹⁴ Toxo ix laj valcanel a lolonel d'a eb'. Palta a eb' yic yolyib'arıq'uinal tic tz'och eb' ajc'olal d'a eb', yujto marıxo yicoc yolyib'arıq'uinal eb' yed' eb'. Icha in tic, marı in yicoc yolyib'arıq'uinal tic. ¹⁵ Mantoc svala' to elarñchajel tziq'uel eb' d'a tic. Palta tzin c'an d'ayach to tza tarñvej eb', yic malaj eb' tz'ixtaxel yuj viñ chuc chi'. ¹⁶ A in tic, marı in yicoc yolyib'arıq'uinal tic. Arrejtona' icha chi' eb', marı yicoc yolyib'arıq'uinal tic eb'. ¹⁷ A ach tza tojlb'itej spensar eb' yed' a lolonel te yel. ¹⁸ Icha ix utej in a checancot d'a scal eb' anima tic, icha chi' svutej in checanpaxb'at eb' d'a scal eb' anima chi'. ¹⁹ Yuj svach'iloc eb' yuj chi' svac' in b'a d'ayach, yic vach' tz'och eb' icoc d'a val yel.

²⁰ Marı yujocrej eb' tzin lesalvi. Tzin lesalvi pax yuj eb' toto ol in ac'anoch d'a sc'ool yuj tastac ol yal eb' in checab' tic. ²¹ Tzin c'an d'ayach yic junxoñej ol aj spensar eb' smasanil. Mamin, junrej vaj ed'oc, junrej pax aj ved'oc. Ichoc val caji, ichocab' ta tz'aj pax eb', junrejvoc eb' tz'aj eb' qued'oc. Tato icha chi', axo eb' anima d'a yolyib'arıq'uinal tic, ol yac'och eb' d'a sc'ool to a ach a checnac in coti. ²² A snivanil velc'och ix ac'a', a ix vac'pax d'a eb', yic junxoñej tz'aj spensar eb' icha vaj ed'oc. ²³ A in ayin och d'a eb', a achxo ayach och

d'ayin, yic vach' junxoñej ol aj spensar eb'. Yuj chi' ol nachajel yuj eb' yic yolyib'arîq'uinal tic to a ach a checnac in coti. Ol nachajel yuj eb' to icha tzutej in a xajanani, icha pax chi' tzutej a xajanani eb' quicxo.

²⁴ Mamin, a eb' tzac' d'ayin, in gana ol aj eb' ved' b'aj ol in c'ochoc, yic ol yil in vach'il eb' ac'b'il d'ayin uuj, yujto xajanintaxon uuj atax yic mantzac b'o jun yolyib'arîq'uinal tic. ²⁵ Mamin, tojol a pensar, a eb' yic yolyib'arîq'uinal tic, mañ ach yojtacoc eb'. Xal in tic, vojtaç ach. Axo eb' tic, yojtaçxo eb' to a ach a checnac in coti. ²⁶ A in ix vac' yojtaquejel eb' tas aji. Añejtona' ol in vach' aq'uej yojtaquejxiel eb', yic vach' icha tzutej in a xajanani, icha pax chi' tzutej a xajanani eb'. A inxo ol in och cajan d'a eb' d'a junelñej, xchi Jesús d'a co Mam Dios.

18

Ix yamchaj Jesús

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ Ix lajvi yalan juntzañ chi' Jesús, ix b'at yed' eb' sc'ayb'um. Ix c'axpajec' eb' d'a sch'olanil a Cedron b'aj ay juntzañ te' avb'en te'. Ix c'och eb' d'a scal te'.

² Axo viñaj Judas, viñ ol ac'anoch Jesús d'a yol sc'ab' chamel, yojtaç pax jun lugar chi' viñ, yujto tzijtum el ix smolb'ej sb'a Jesús chi' yed' eb' sc'ayb'um ta'. ³ Yuj chi' ix c'och viñ ta', ajun jun umañ eb' soldado yed' viñ yed' pax eb' stañvumal stemplo Dios ix checjicot yuj eb' viñ sat sacerdote yed' eb' viñ fariseo. Tz'ichb'il sc'ac' eb', ma scandil eb' yuuj. Yed'nac pax syamc'ab' eb' yic oval ix c'och eb'. ⁴ Axo Jesús yojtaçxo jantac tas ol javoc d'a yib'añ. Yuj chi' ix sch'oxan sb'a, ix sc'anb'an d'a eb' viñ ix c'och chi':

—¿Mach tzec' e saya'? xchi d'a eb' viñ.

⁵—A Jesús aj Nazaret, a sco sayeq'ui, xchi eb' viñ d'ay.

—A in ton tic, xchi d'a eb' viñ.

A viñaj Judas, viñ van yac'anoch Jesús d'a yol sc'ab' eb' ajc'ool chi', ajun viñ yed' eb' viñ. ⁶ Ix lajviñej yalan Jesús d'a eb' viñ, ix b'at pac'aljoc eb' viñ d'a spatic, ix laj telvi eb' viñ d'a sat luum. ⁷ Ix sc'anb'anxi Jesús d'a eb' viñ:

—¿Mach tzec' e saya'? xchi.

—A Jesús aj Nazaret, a tzec' co saya', xchixi eb' viñ.

⁸—Palta toxo ix val d'ayex to a in ton tic. Tato a in tzin e saya', axo eb' viñ ved'nac tic, actejeç el eb' viñ, xchi d'a eb' viñ.

⁹ Icha chi' ix aj yelc'och tas ix yal Jesús yuj eb' sc'ayb'um, ayic ix yalan icha tic: A eb' ix ac' d'ayin malaj junoc eb' ix sat vuuj, xchi d'a Dios. ¹⁰ Axo viñaj Simón Pedro, ix yic'anq'ueta q'uen yespada viñ d'a yol yatut, ix b'at jucnaj viñ d'a jun viñ scuch Malco, schecab' viñ sat sacerdote. Ix slesanel schiquin viñ viñ d'a svach'. ¹¹ Axo ix yalan Jesús d'a viñaj Pedro chi':

—Aq'uem q'uen espada chi' d'a yol yatut. ¿Tom mañ ol vac' in b'a d'a jun yaelal syac'cot in Mam d'a vib'añ tic a naani? xchi d'a viñ.

Ix ic'jib'at Jesús d'a yichañ viñaj Anás

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹² Ix syaman Jesús chi' eb' viñ soldado yed' viñ syajalil eb' yed' eb' viñ aj Judea stañvumal templo. ¹³ Ichato chi' ix ic'jib'at d'a spat viñaj Anás, sñi' viñaj Caifás. A viñaj Caifás chi' sat sacerdote yaj d'a jun ab'il chi'. ¹⁴ Aton viñ alannac d'a eb' aj Judea chi' to yovalil scham junoc mach sq'uexuloc eb' anima smasanil.

Yic'naquel viñaj Pedro d'a yib'añ

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Ayic ix ic'jib'at Jesús, tzac'anoch viñaj Simón Pedro yuuj yed' junxo viñ sc'ayb'um Jesús chi'. A junxo viñ sc'ayb'um chi', ojtacab'il viñ yuj viñaj Anás chi'. Ix ochc'och viñ yed' Jesús d'a yamaq'uil spat viñaj Anás chi'. ¹⁶ Axo viñaj Pedro chi', ix can viñ d'a ti' pat chi'. Yuj chi' ix elixta junxo viñ sc'ayb'um Jesús chi', ix yalan viñ d'a ix stañvumal ti' pat chi' to tz'och viñaj Pedro chi' yed' eb'.

¹⁷ Axo ix stañvumal ti' pat chi' ix alan d'a viñaj Pedro chi':

—A ach tic, tecan sc'ayb'um ach jun viñ ix yamchaj tic, xchi ix d'a viñ.

—Maay, mañ in sc'ayb'umoclañ viñ, xchi viñ d'a ix.

¹⁸ A d'a jun tiempoal chi' te ay siic, yuj chi' axo eb' viñ ayoch checab'oc yed' eb' viñ stañvumal templo, ix yac'och sc'ac' eb' viñ d'a te' ac'al. Liñjab'och eb' viñ c'axnel. Axo viñaj Pedro chi', ix c'och viñ yed' eb' viñ d'a sti' te' c'ac' chi', ix c'axni viñ yed' eb' viñ.

C'ochnac Jesús d'a yichañ viñ sat sacerdote

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Axo viñ sat sacerdote ix c'anb'an d'a Jesús:

—¿Mach eb' a c'ayb'um? ¿Tas juntzañ a c'ayb'ub'al b'aj tza c'ayb'ej eb'? xchi viñ d'ay.

²⁰ Ix yalan Jesús chi' d'a viñ:

—A juntzañ in c'ayb'ub'al chi', ix vael d'a scal eb' anima smasanil. Masanil tiempo ix vael d'a yoltac spatil culto yed' d'a yamaq'uil stemplo Dios yed' b'aj smolb'ej sb'a eb' anima. Malaj junoc tas c'ub'eltac ix vala'. ²¹ ¿Tas yuj a d'ayin tza c'anb'ej? C'anb'ej d'a eb' ix ab'an valani. Yalocab' eb' d'ayach tas juntzañ in c'ayb'ub'al chi'. Ina yojtaxco eb' tas ix vala', xchi d'a viñ.

²² Ix lajviñej yalan juntzañ chi', axo jun viñ stañvumal templo ayec' ta' ix tz'itanb'at sat. Ix yalan viñ d'ay:

—Tas yuj icha chi' tz'aj a pacan sti' viñ sat sacerdote tic, xchi viñ d'a Jesús.

²³ —Tato chuc ix vala', al d'ayin tas chucal ix val chi'. Palta tato a tas vach' ix vala', ¿tas yuj tzin a comon maq'uej? xchi Jesús chi' d'a viñ.

²⁴ Ix lajvi chi', axo viñaj Anás chi' ix checan ic'joch'at Jesús d'a viñaj Caifás, viñ sat sacerdote. Añeja' tzec'b'il yuj eb' viñ ix b'ati.

Yalnacxi viñaj Pedro to mañ yojtaxoc Jesús

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Axo viñaj Pedro añeja' van sc'axni viñ yed' eb' viñ stañvumal templo chi'. Yuj chi' ix yalan eb' viñ d'a viñ:

—A ach tic, tecan sc'ayb'um ach Jesús, xchi eb' viñ.

Ix yic'anxiel viñ d'a yib'añ, ix yalan viñ:

—Maay, mañ in sc'ayb'umoclañ, xchi viñ.

²⁶ Ix lajvi chi', ay jun schecab' viñ sat sacerdote, sc'ab' yoc sb'a yed' viñ ix el schiquin yuj viñaj Pedro chi' ix alan d'a viñ:

—¿Tom mañoc ach ix vil ec' yed' Jesús b'aj ay te' avb'en te' jun? xchi d'a viñ.

²⁷ Ix yic'anxiel viñaj Pedro chi' d'a yib'añ junelxo. A val slajvi yic'anxiel viñ chi' d'a yib'añ, ix oc' noc' caxlañ.

Ix ic'jib'at Jesús d'a yichañ viñaj Pilato

(Mt 27.1-2,11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Axo yic van sach'i, ix ic'jiel Jesús d'a yol spat viñaj Caifás chi' yuj eb' yajal d'a scal eb' israel, ix ic'jib'at d'a sdespacho viñaj Pilato, viñ yajal. A sley eb' aj Judea chi', max yal yoch eb' d'a yol sdespacho viñ chi'. A snaan eb', talaj tz'och smul eb' d'a yichañ Dios, talaj mañ smojoc svaan jun vael eb' yic q'uiñ van sjavi, yic snaancot eb' tas aj yelnaccot eb' smam yicham eb' d'a Egipto.

²⁹ Yuj chi' ix elta viñaj Pilato chi' d'a sti' sdespacho. Ix sc'anb'an viñ d'a eb':

—¿Tas smul jun viñ tzul eyac' tic d'ayin? xchi viñ.

³⁰ –Tato mañ chucoc viñ, ¿tom ol ul cac' viñ d'a yol a c'ab'? xchi eb' viñ.

³¹ Yuj chi' ix yalan viñaj Pilato chi':

–Iq'uecb'at viñ a ex tic, tzeyac'anoch d'a yib'añ viñ icha syal e ley, xchi viñ.

–Palta a oñ israel oñ tic, max yal-laj co comon ac'anoch chamel d'a yib'añ junoc anima, xchi eb' viñ.

³² Icha chi' ix aj yel'och tas ix yal Jesús chajtil ol aj schami. ³³ Axo viñaj Pilato chi', ix ochxican viñ d'a yol sdespacho. Ix yac'an avtajcot Jesús viñ, ix sc'anb'an viñ d'ay:

–¿Tom a ach tic sreyal ach eb' israel? xchi viñ.

³⁴ –¿Tom a ach tza nael jun chi', mato ch'oc mach ix alan d'ayach vuuj? xchi Jesús chi' d'a viñ.

³⁵ –¿Tom israel in tzila'? A eb' etchoriab' yed' eb' sat sacerdote, a eb' ix ul ach ac'anoch d'a yol in c'ab'. Palta ¿tas ix a mulej? xchi viñ d'ay.

³⁶ –A in tic, mañoc d'a yolyib'añq'uinal tic rey in. Q'uinaloc tato icha chi', a eb' tzin ac'an servil, tzam yac' yovalil eb', yic max in ac'jioch d'a yol sc'ab' eb' aj Judea. Palta mañoc d'a tic rey in, xchi Jesús chi' d'a viñ.

³⁷ –¿Tom yel val jun to rey ach? xchi viñaj Pilato chi' d'ay.

–Yel toni, rey in, ichaton tzal chi'. A in tic, in javi d'a yolyib'añq'uinal tic yic tzul valel jun tas te yel. Yuj val chi' in alji. Jantacrej eb' yictaxon jun yel tic, syac'och schiquin eb' d'a tas svala', xchi Jesús chi'.

³⁸ Axo ix yalan viñaj Pilato chi' d'ay:

–¿Tas jun yel tzal chi'? xchi viñ d'ay.

Ochnac chamel d'a yib'añ Jesús

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Ix lajvi yalan jun chi' viñaj Pilato chi', ix elixta viñ d'a sti' b'aj aycan eb' aj Judea chi'. Ix yalanelta viñ d'a scal eb':

–A jun viñ tic, malaj jab'oc smul viñ svila'. ³⁹ Palta ay jun e ley d'a junjun q'uiñ tic to tze c'anelta junoc mach d'a preso. Yuj chi', ¿mama e gana svaq'uel jun viñ e reyal a ex israel ex tic d'a libre ticnaic? xchi viñ d'a eb'.

⁴⁰ Yuj chi' ix avaj chaañ eb' smasanil, ix yalan eb':

–A jun viñ tic, malaj co gana d'a viñ. A viñaj Barrabás tzaq'uel d'a libre, xchi eb' d'a viñ.

Palta a viñaj Barrabás chi', milumcham anima viñ.

19

¹ Axo viñaj Pilato ix checan ic'joch'at Jesús yic' b'at mac'joc. ² Ix lajvi chi', ix sjalan setan jun q'uiix eb' viñ soldado, ix yac'anq'ue eb' viñ scoronaoc Jesús chi'. Ix yac'anoch jun c'apac eb' viñ d'ay, q'uiic' mutz'inac icha yic eb' rey. ³ Ix laj c'och eb' viñ d'a stz'ey, ix stz'acan yal eb' viñ d'ay:

–Tzalajañ ach sreyal eb' israel, xchi eb' viñ d'ay.

Ix tz'itjib'at sat yuj eb' viñ.

⁴ Ix lajvi chi', ix elta viñaj Pilato d'a sti' b'aj aycan eb' aj Judea chi'. Ix yalanelta viñ d'a scal eb':

–Ilec nab'i, tic tzin ch'oxelta viñ d'ayex, yic vach' tzeyojtaquejeli to malaj jab'oc smul viñ ix ilchaj vuuj, xchi viñ d'a eb'.

⁵ Ichato chi' ix elta Jesús d'a sti'. Añeja' ayq'ue jun q'uiix chi' d'a sjolom, añeja' aypaxoch jun q'uiic' mutz'inac c'apac chi' yuuj. Ix yalanxielta viñaj Pilato chi' d'a eb':

–Ina viñ tic, xchi viñ.

⁶ Ayic ix yilan eb' viñ sat sacerdote yed' eb' viñ starivumal templo yel'och Jesús d'a sti' chi', ix q'ue umnaj eb' viñ yalani:

—Culusejq'ue viñ. Culusejq'ue viñ, xchi eb' viñ.

Ix yalanpax viñaj Pilato chi' d'a eb':

—Iq'uecb'at viñ a ex tic, tze culusanq'ue viñ e ch'ocoj. Xal in tic, malaj jab'oc smul viñ tz'ilchaj vuuj, xchi viñ.

⁷ Ix yalanpax eb' aj Judea chi' d'a viñ:

—Palta ay jun ley aycan d'ayori. Yuj jun ley chi' yovalil ol miljoccham jun viñ tic, yujto ix yaloch sb'a viñ Yuninaloc Dios, xchi eb'.

⁸ Axo ix yab'an jun chi' viñaj Pilato chi', ix te xivb'at viñ. ⁹ Yuj chi' ix ochxic'och viñ d'a yol sdespacho, ix sc'anb'an viñ d'a Jesús:

—¿B'ajtil cotnac ach jun? xchi viñ d'ay.

Palta maj tac'voclay Jesús chi' d'a viñ.

¹⁰ Yuj chi' ix yalanxi viñ d'ay:

—¿Tas yuj max ach tac'vi d'ayin? ¿Tom marí ojtacoc to ay vopisio ach vac'anel d'a libre, ay pax vopisio ach in culusanq'uei? xchi viñ d'ay.

¹¹ Ix yalan Jesús d'a viñ:

—Palta aton Dios ac'jinac opisio chi'. Tato maay, malaj alan jab'oc ic d'ayin. Yuj chi' a viñ ix in ac'anoch d'a yol a c'ab', te ec'alto smul viñ d'a ichañ, xchi d'a viñ.

¹² Ix lajvi yab'an juntzañ chi' viñ, ix snaan viñ tas syutej yac'anel Jesús chi' d'a libre. Axo eb' aj Judea chi', ix q'ue umnaj eb' yalani:

—Tato tzaq'uel viñ d'a libre, ajc'ool ach d'a viñ yajal d'a Roma syal chi'. A viñ tic ix yaloch sb'a viñ reyal. Palta a mach tz'alan icha chi', ajc'ool d'a viñ yajal d'a Roma chi', xchi eb' d'a viñ.

¹³ Ix lajvi yab'an jun chi' viñ, ix yalan viñ to tz'ic'jicot Jesús chi' b'aj ayec' viñ chi'. Ix lajvi chi', ix em c'ojan viñ d'a sc'ojnub' b'aj sb'o yaj oval. A jun lugar chi', Gabata sb'i d'a hebreo. Syalelc'ochi, b'aj latz'b'ilem q'uen q'ueen.

¹⁴ Ayic ix em c'ojan viñ chi', vanxo yoch chime'uallil. Q'uic'anoxo sq'uiñ eb' israel yic snaancot eb' tas aj yelnaccot eb' smam yicham eb' d'a Egipto. Axo ix yalanpaxelta viñ d'a scal eb' aj Judea chi':

—Ina viñ e reyal tic, xchielta viñ d'a eb'.

¹⁵ Palta ix laj avaj chaañ eb' junelxo:

—Chamocab' viñ. Chamocab' viñ. Culusejq'ue viñ, xchi eb'.

—¿Tom svac' culusejq'ue viñ e reyal tic? xchi viñ d'a eb'.

Axo eb' viñ sat sacerdote ix tac'vi:

—A ori tic, añej viñ yajal d'a Roma co reyal. Malaj junoxo, xchi eb' viñ.

¹⁶ Ichato chi' ix ac'jioch Jesús d'a yol sc'ab' eb' yic sculusajq'uei. Yuj chi' ix yic'b'at Jesús chi' eb'.

Ix culusajq'ue Jesús

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Axo Jesús ix cuchan sculusal, ix ic'jib'at d'a jun lugar scuchan Gólgota d'a hebreo. Syalelc'ochi: B'aj Ay Sb'aquil Jolom. ¹⁸ Ata' ix culusajq'ue Jesús yuj eb'. Ay chavañxo eb' viñ ix culusajq'ue yed'oc, jun viñ d'a svach', junxo viñ d'a sq'uexañ, axo d'a snañal sculusal eb' viñ chi' ix culusajq'ue Jesús chi'.

¹⁹ Axo viñaj Pilato chi' ix ac'an tz'ib'chajoch juntzañ lolonel d'a jun yune' chem te'. Ix yac'an ac'jococh viñ d'a sjolom sculusal Jesús chi'. Icha tic syal jun chi': A Jesús aj Nazaret, Sreyal eb' israel, xchi. ²⁰ A jun lugar b'aj ix culusajq'ue Jesús chi', a d'a ti' choñab' ay. Yuj chi' tzijtum eb' israel ix ilan juntzañ lolonel chi'. A d'a hebreo, d'a griego yed' pax d'a latín, aton sti' eb' aj Roma, ata' ix tz'ib'chajochi. ²¹ Yuj chi' ix yal eb' viñ sat sacerdote d'a viñaj Pilato chi':

—Octom marioc Sreyal eb' israel ix ac' tz'ib'chajochoc. Octom tzac' tz'ib'chaj icha tic: A viñ tic, ix yaloch sb'a viñ Sreyaloc eb' israel, xchi eb' viñ d'a viñ.

²² —A tas ix vac' tz'ib'chajoc, scanñej icha chi', xchi viñaj Pilato chi' d'a eb' viñ.

²³ Axo eb' viñ soldado, ayic manto sculusejg'ue Jesús eb' viñ, ix quichjiel spichul yuj eb' viñ. Ix spucanec' eb' viñ d'a spatic. Chañ poj ix aji. Junjun yic junjun eb' viñ. Palta axo jun colxo spichul, jalb'ilcot d'a sjolom masanto d'a yoctac, malaj stz'isul. ²⁴ Yuj chi' ix yal eb' viñ icha tic:

—Tecan a jun tic mañ ol co ñic'chitejb'ati. Vach' ama to scaq'uec co suerte d'a yib'añ, yalñej mach oñ ol quic'a', xchi eb' viñ.

Icha chi' ix aj yelc'och tas tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios, ayic yalannaccani: Ol spucuec' in pichul eb' d'a spatic, ol yac'an suerte eb' d'a yib'añ junxo, xchi. Yuj chi' icha chi' ix yutej eb' viñ soldado chi'.

²⁵ Liñanoch ix snun Jesús d'a stz'ey te' culus chi', ajun ix snulej ix yed'oc yed' ix María ix yetb'eyum viñaj Cleofas yed' ix María aj Magdala.

²⁶ Ay pax ec' jun viñ sc'ayb'um Jesús d'a stz'ey ix snun chi', aton jun viñ te xajan yuuj. Ayic ix iljicot eb' yuj Jesús, ix yalan d'a ix snun chi':

—Nunin, a jun ayec' ed' tic, icha une' tzutej, xchi d'a ix.

²⁷ Ix lajviñej chi', ix yalan d'a jun viñ sc'ayb'um chi':

—A ix in nun tic, icha a nun tzutej ix, xchi.

Yuj chi', a jun viñ sc'ayb'um chi' ix ic'ancanoch ix snun Jesús chi' d'a yol spat. Atax ta' cannac ix yed'oc.

A schamel Jesús

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Ix lajvi chi', yojtacxo Jesús to ix elc'och masanil tas tz'ib'ab'ilcan d'a yib'añ. Yuj chi' ix yal icha tic:

—Stacji val in ti', xchi.

Icha chi' ix yutej yalani yic tz'elc'och tas tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios.

²⁹ Ayec' jun chen vinagre ta'. Ix yac'anoch jun tz'ub'lab' eb' d'a sjolom jun te' hisopo, ix slab'anem eb' d'a scal jun vinagre chi', ix yac'anoch eb' d'a sti' Jesús chi'. ³⁰ Ix stz'ub'an jun vinagre chi', ix lajvi chi' ix yalani:

—Toxo ix yic' sb'a smasanil, xchi.

Ix lajvi chi', ix em ñojnaj schami.

Tipjinacoch q'uen lanza d'a scostil Jesús

³¹ A d'a jun c'u chi', q'ui'c'anocxo tz'och sq'uiñ eb' israel yic snaancot eb' tas aj yelnaccot eb' smam yicham eb' d'a Egipto, sc'ual ic'oj ip yaj d'a eb'. A eb' viñ aj Judea malaj sgana eb' viñ scan snivanil eb' culusab'il d'a te' culus chi', yujto a jun q'uiñ sja chi', te nivan q'uiñ syutej eb'. Yuj chi' ix b'at eb' sc'an d'a viñaj Pilato to syac' mac'joc poj sb'aquil sat spenec^{19.31} eb' viñ, yic tz'ic'jiemta eb' d'a te' culus chi'. ³² Yuj chi' ix c'och eb' viñ soldado b'aj ix culusajq'ue eb' chi'. A eb' viñ culusalb'ilq'ue yed' Jesús chi', ix mac'jipoj sb'aquil sat spenec eb' viñ. ³³ Palta axo yic ix c'och eb' viñ d'a stz'ey Jesús chi', ix yilan eb' viñ to chamnacxo, majxo smac'pojlay sb'aquil sat spenec chi' eb' viñ.

³⁴ Palta ay jun viñ soldado ix tipanoch q'uen slanza d'a scostil Jesús chi'. Yuj chi' ix elta usnaj chic' yed' a a'. ³⁵ A in tic, ix vil val juntzañ tic. Yuj chi' svac' testigoal in b'a yuuj, yic ol eyac'och d'a e c'ool. A juntzañ tzin tz'ib'ejcan tic, te yel. A in tic vojtaç to yel svala'. ³⁶ Ix uji juntzañ tic, yic tz'elc'och

19.31 **19:31** A sgana eb' to smac'poj sat penec eb' ayq'ue d'a te' culus chi' eb', yic vach' elañchamel scham eb', tz'ic'jiemta eb'. A sb'eyb'al eb' romano to scan d'uñan snivanil eb' masanto syal sc'ab'at d'a te' culus chi'.

tas tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios ayic syalan icha tic: Malaj junoc sb'aquil ol smac' poj eb', xchi. ³⁷ Syalanpax junxo tic d'a Slolonel chi': Ol yil jun mach b'aj stipnacoch q'uen lanza eb', xchi.

Ix mucchaj Jesús

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Ay jun viñ scuchan José aj choñab' Arimatea. Sc'ayb'um viñ Jesús d'a c'ub'eltac, yujto xiv viñ d'a eb' viñ aj Judea. Xid' sc'anan spermiso viñ d'a viñaj Pilato yic syiq'uemta snivanil Jesús chi' viñ d'a te' culus, b'at smucan viñ. Axo viñaj Pilato chi' ix ac'an spermiso viñ yic'anemta. Yuj chi' ix yic'anb'at viñ. ³⁹ Ajun pax viñaj Nicodemo viñ xid'naquec' sc'umej Jesús d'ac'valil yed'nac viñ. Ay am oxec arroba juntzañ suc'uq'ui sjab' scuchan mirra calan yaj yed' junxo scuchan áloes yed'nac viñaj Nicodemo chi'. ⁴⁰ Ix yic'anb'at snivanil Jesús chi' eb' viñ. Ix spichan eb' viñ d'a jun c'apac. Ix yac'anoch jun suc'uq'ui sjab' chi' eb' viñ d'ay, yujto icha chi' sley eb' israel chi' ayic smucan eb' chamnac eb'. ⁴¹ Axo d'a slac'anil b'aj ix culusajq'ue Jesús chi' ay jun avb'en te'. Ata' ay jun q'uen q'ueen joyb'ilel yool. A jun q'ueen chi', manta junoc chamnac tz'ac'jioch d'a yol q'ueen. ⁴² Axo jun sc'ual ic'oj ip, toxo syamchajochi. Yuj chi' a d'a yol jun q'ueen chi' ix ac'jioch snivanil Jesús chi', yujto lac'an ay q'ueen b'aj ix cham chi'.

20

Ix pitzvixi Jesús

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ A d'a domingual, ayto sacb'i, ix b'at ix María Magdalena b'aj ix mucchaj-canoch snivanil Jesús chi'. Ix yilan ix to toxo ix ic'jiel smacul b'aj mucan chi'. ² Yuj chi' elañchamel ix b'at lemnaj ix, axo ix c'och ix d'a viñaj Simón Pedro yed' d'a junxo viñ sc'ayb'um Jesús, aton viñ te xajan yuj Jesús chi'. Ix yalan ix d'a eb' viñ:

—Toxo ix ic'jib'at snivanil Cajal Jesús b'aj mucan, ¿b'aj am ix yac' eb'? xchi ix d'a eb' viñ. ³ Ix lajvi yab'an jun chi' viñaj Pedro yed' junxo viñ sc'ayb'um Jesús chi', ix b'at eb' viñ, ix b'at yilan eb' viñ b'aj ay q'uen q'ueen chi'. ⁴ Elañchamel ix b'at eb' viñ schavañil. Palta ix tzac'lajcan viñaj Pedro chi'. Yuj chi' a junxo viñ c'ayb'um chi' ix b'ab'lajc'ochi. ⁵ Ix och d'añan viñ d'a sti' q'ueen. Ix yilanoch jun c'apac viñ lañaneq'ui. Palta maj ochlaj viñ d'a yol q'ueen. ⁶ Axo viñaj Simón Pedro chi' tzac'anto ix c'och viñ. B'ertej ix ochb'at viñ d'a yol q'ueen. Ix yilan viñ, lañanec' juntzañ c'apac chi'. ⁷ A junxo c'apac sb'ac'ul sjolom Jesús chi', pacb'ilcan c'apac, ch'oc ayancot c'apac. ⁸ Ichato chi' ix ochc'och junxo viñ c'ayb'um ix b'ab'laj c'och chi'. Ayic ix yilan jun chi' viñ, ix yac'och viñ d'a sc'ool to ix pitzvixi Jesús. ⁹ Maxto nachajel yuj eb' viñ tas tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios to yovalil ol pitzvocxi Jesús d'a scal eb' chamnac. ¹⁰ Ix lajvi chi', ix paxcan eb' viñ d'a spat junjun.

Sch'oxnac sb'a Jesús d'a ix María aj Magdala

(Mr 16.9-11)

¹¹ Axo ix María aj Magdala, ix can ix d'a stz'ey jun q'ueen chi'. Maj ochlaj ix d'a yol q'ueen. Van yoc' ix, ix och d'añan ix d'a sti' q'ueen. ¹² Axo ix yilan ix, ayelta chavañ ángel d'a yol q'ueen. Te sac spichul eb'. C'ojjab'em eb' b'aj ix em snivanil Jesús chi', jun d'a sjolomtac, jun d'a yoctac. ¹³ Ix sc'anb'anelta eb' d'a ix:

—Ach ix, ¿tas yuj tzach oq'ui? xchielta eb'.

—Tzin oq'ui yujto ix ic'jib'at snivanil viñ Vajal d'a tic. ¿B'aj am ix yac' eb'? xchi ix d'a eb'.

¹⁴ Vanto yalan jun chi' ix, ix b'at q'uelan ix d'a spatic. Axo ix yilan ix ayec' Jesús chi', palta maj yilochlaj ix tato a'. ¹⁵ Yuj chi' ix sc'anb'an d'a ix:

—Ach ix, ¿tas yuj tzach oq'ui? ¿Mach tza sayeq'ui? xchi d'a ix.

Palta a snaan ix to a viñ yilumal te' avb'en te' chi' liñanec' ta'. Yuj chi' ix yalan ix:

—Ach vetanimail, tato a ach ix ul iq'uel snivanil Jesús chi', al val d'ayin b'ajtil ix b'at ac'cani yic ol vic'b'ati, xchi ix d'ay.

¹⁶ —María, xchi Jesús chi' d'a ix.

Yuj chi' ix meltzajb'at q'uelan ix d'ay. Ix yalan ix d'a sti' hebreo:

—Raboni, xchi ix. Syalelc'ochi, Ach in C'ayb'umal.

¹⁷ Ix yalan d'a ix:

—Mañ in a yama', yujto manto in paxq'ue b'aj ay in Mam. Ixix al d'a eb' vuc'tac yed' d'a eb' vanab' smasanil to ol in paxq'ue b'aj ay in Mam. A in Mam chi', e Mam pax ved'oc. A in Diosal, e Diosal pax ved'oc, xchi Jesús chi' d'a ix.

¹⁸ Yuj chi' ix b'at ix yal d'a eb' sc'ayb'um Jesús chi':

—Ix vil Cajal Jesús, xchi ix d'a eb'. Ix laj yalan ix d'a eb' tastac ix yal d'a ix.

Sch'oxnac sb'a Jesús d'a eb' sc'ayb'um

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Añeja' d'a jun domingo chi' d'a q'uc' b'alil, ix smolb'ej sb'a eb' sc'ayb'um Jesús chi'. Nab'ab'i ix aj spuertail jun pat chi', yujto xiv eb' d'a eb' viñ aj Judea. Axo ix yilan eb' ayxoec' Jesús d'a scal eb', ix yalan d'a eb':

—Junc'olalocab' eyaji, xchi d'a eb'.

²⁰ Ix lajvi chi', ix sch'oxan yol sc'ab' yed' scostil d'a eb'. Axo eb' sc'ayb'um chi', ix te tzalaj eb' yilan Cajal Jesús chi'. ²¹ Ix yalanpax junelxo:

—Junc'olalocab' eyaji. Icha ix yutej co Mam Dios in schecancoti, icha chi' svutej ex in checanb'ati, xchi d'a eb'.

²² Ix lajvi yalan juntzañ chi', ix spu'anec' yic' d'a yib'añ eb', ix yalani:

—Chaec Yespíritu Dios. ²³ Tato ay eb' tzeyac' nivanc'olal smul, añejtona' ol ac'jocpax lajvoc smul eb' yuj Dios. Tato ay eb' max eyac' nivanc'olal smul chi', ol canñej smul eb' chi' d'a yib'añ, xchi d'a eb'.

Yilnac Jesús viñaj Tomás

²⁴ Palta ay jun viñ yetb'eyum eb' sc'ayb'um Jesús chi' scuchan Tomás, tz'alji Tioxal. Mañ ayoquec'laj viñ yed' eb' ayic ix ec' Jesús chi' ta'. ²⁵ Yuj chi' ix yal eb' yetc'ayb'umal viñ chi' d'ay:

—Ix quil Cajal Jesús, xchi eb' viñ.

—Oc in val svil b'aj ix ec' q'uen lavux d'a yol sc'ab', svecanoch yiximal in c'ab' d'a yolani b'aj ix ec' q'uen chi', svac'anpaxoch in c'ab' d'a scostil, ichato chi', ol vac'anoch d'a in c'ool tato a val Jesús chi', xchi viñaj Tomás chi'.

²⁶ Ucub'ixitax chi', ix smolb'anxi sb'a eb' d'a yol jun pat chi'. Ayxo pax ec' viñaj Tomás chi' yed' eb'. Nab'ab'i yaj jun pat chi' sch'apan eb', palta ix yilan eb', ayxoec' Jesús chi' d'a scal eb'. Ix yalan d'a eb':

—Junc'olalocab' eyaji, xchi.

²⁷ Ix lajviñej chi', ix yalan d'a viñaj Tomás chi':

—Inab' in c'ab' tic. Ecoch yiximal a c'ab' d'a yolani tic. Tzac'anpaxoch a c'ab' d'a yolani in costil tic. Mañ ac' chab'c'olal. Ac' in val och d'a a c'ool, xchi d'a viñ.

²⁸ Ix lajvi chi', ix yalan viñaj Tomás chi' d'ay:

—Ach Vajalil, ach in Diosal, xchi viñ.

²⁹ Ix yalanxi Jesús chi' d'a viñ:

—In ac'och d'a a c'ool yujto in ila'. A eb' max in ilani, tato tzin yac'och eb' d'a sc'ool, te' vach' yic eb', xchi d'a viñ.

Tas yuj tz'ib'ab'ilcan jun libro tic

³⁰ Tzijtumto juntzarixo tas satub'tac ix sch'ox Jesús d'a yichañ eb' sc'ayb'um, palta mañ tz'ib'ab'iloclajcan d'a jun uum tic. ³¹ Palta a juntzarñ tic tz'ib'ab'ilcani yic tzeyac'och d'a e c'ool to a Jesús aton Cristo, Yuninal Dios. Tato icha chi' ol eyutoc eyac'anoch d'a e c'ool, ol e cha e q'uinal d'a junelñej yuuj.

21

Sch'oxnac sb'a Jesús d'a ucvaañ eb' sc'ayb'um

¹ Axo junelxo, ix sch'oxxi sb'a Jesús d'a eb' viñ sc'ayb'um ayic ayec' eb' viñ d'a sti' a' ñajab' Tiberias. Icha tic ix aj sch'oxan sb'a d'a eb' viñ. ² Ayec' viñaj Simón Pedro yed' viñaj Tomás tz'alji Tioxal. Ajun pax viñaj Natanael aj Caná d'a yol yic Galilea. Añejtona', ayec' pax eb' viñ yuninal viñaj Zebedeo yed' chavañto eb' viñ yetc'ayb'umal eb' viñ. ³ Axo viñaj Simón Pedro ix alan d'a eb' viñ:

—Ol in b'at yamoj chay, xchi viñ d'a eb' viñ.

—Ol oñ b'at ed'oc, xchi eb' viñ d'a viñ.

Yuj chi' ix b'at eb' viñ. Ix och eb' viñ d'a yol jun te' barco. Palta a d'a jun ac'val chi', malaj junoc noc' ix yamchaj yuj eb' viñ. ⁴ Axo yic vanxo sach'i, ayec' Jesús d'a sti' a' chi'. A eb' viñ sc'ayb'um chi' maj snalaj eb' viñ tato a'. ⁵ Ix yalancot d'a eb' viñ:

—Ex vetanimail, ¿ay am noc' ix eyic'a'? xchi d'a eb' viñ.

—Maay. Malaj noc', xchi eb' viñ d'ay.

⁶ —Aq'uequem ch'añ e chimpa chi' d'a svach' te' barco chi', ata' ol yamchaj noc' eyuuj, xchi d'a eb' viñ.

Ix yac'anem ch'añ eb' viñ. Ix yac'lan eb' viñ stoc'anq'ueta ch'añ, majxo yalaj sq'ueta ch'añ yuj yalil noc', yujto te tzijtum noc'.

⁷ Axo jun viñ sc'ayb'um Jesús te xajan yuuj, a viñ ix alan d'a viñaj Pedro chi':

—Inai, a Cajal Jesús ayec' chi', xchi viñ.

Ix lajviñej yab'an chi' viñaj Simón Pedro chi', ix yac'anoch spichul viñ, yujto añej yol spichul viñ ayochi. Ix syumanelta sb'a viñ d'a yol te' barco chi', ix elc'och viñ d'a sti' a'. ⁸ Ay am chañeoc ch'añil ayb'at eb' viñ d'a sat a'. Axo juntzarixo eb' viñ yetc'ayb'umal eb' viñ, tzac'anto ix c'och eb' viñ yed' jun yune' barco, ñerb'il ch'añ chimpa b'ud'an yuj noc' chay chi' yuj eb' viñ. ⁹ Axo ix elta eb' viñ, ix yilan eb' viñ, ayoch jun c'ac' toxo ix el ichan. Van sb'olan jun noc' chay Jesús chi'. Ay pax ec' juntzarñ ixim pan d'a stz'ey. ¹⁰ Axo ix yalan d'a eb' viñ:

—Iq'ueccot jayvañoc noc' e chay ix e yam chi', xchi.

¹¹ Yuj chi' ix ochxi viñaj Simón Pedro d'a yol te' barco chi'. Ix stoc'anelta ch'añ chimpa chi' viñ d'a staquañal sti' a'. Ix yilan eb' viñ to b'ud'an ch'añ yuj juntzarñ noc' nivac chay chi'. ¹⁵³ sb'isul noc' smasanil. Palta vach'chom te al noc', maj d'iñchajlaj ch'añ. ¹² Ix lajvi chi', ix yalan Jesús d'a eb' viñ:

—Cotañec, vañtec, xchi.

Malaj junoc eb' sc'ayb'um chi' ix c'anb'ani: ¿Mach ach? man xchioc eb' viñ, yujto yojtacho eb' viñ to a Cajalil. ¹³ Ix snitzanoch sb'a Jesús d'a stz'ey eb' viñ. Ix yic'anq'ue ixim pan chi', ix spucanec' ixim d'a eb' viñ. Añejtona' icha chi' ix yutej spucanec' noc' chay chi'.

14 Yoxelalxo sch'oxan sb'a Jesús d'a eb' sc'ayb'um chi' yictax ix pitzvixi d'a scal eb' chamnac.

Lolonnac Jesús yed' viřtaj Pedro

15 Ix lajvi sva eb', ix yalan Jesús d'a viřtaj Simón Pedro:

–Ach Simón yuninal viřtaj Jonás, tzin c'anb'ej d'ayach, ¿más am tzin a xajanej d'a yichař eb' viř tic? xchi d'a viř.

–Yel ton Mamin. Ojtacxo to xajan ach vuuj, xchi viřtaj Pedro chi' d'ay.

–Tato icha chi', icha junoc tařvum calnel syac' va noc' yunetac scalnel, icha chi' tzutej a c'ayb'an eb' vico', xchi Jesús d'a viř.

16 Ix lajviřnej yalan juntzař chi', ix yalanxi:

–Ach Simón yuninal viřtaj Jonás, ¿tzam in a xajanej? xchi d'a viř.

–Yel ton Mamin. Ojtacxo to tzach in xajanej, xchixi viř.

–Tato icha chi', icha junoc tařvum calnel stařvan noc' scalnel, icha chi' tzutej a tařvan eb' vicxo, xchi Jesús chi' d'a viř.

17 Ix yalanxi d'a yoxelal:

–Ach Simón yuninal viřtaj Jonás, ¿tzam in a xajanej? xchi d'a viř.

Yuj chi' ix te cusq'ue viřtaj Pedro chi', yujto yoxelalxo sc'anb'an Jesús chi' d'a viř tato xajan yuj viř. Yuj chi' ix yalanxi viř:

–Mamin, ojtacxo smasanil, ojtac to xajan ach vuuj, xchi viř d'ay.

–Tato icha chi', icha junoc tařvum calnel syac' va noc' scalnel, icha chi' tzutej a c'ayb'an eb' vicxo.

18 Val yel sval d'ayach, a d'a yic quelem achto, munil tza pich a b'a. Tzach b'eyec' b'aj ay a gana. Palta ayic ol ach ichamaxoc, tořej ol aq'uel lian a c'ab', ch'oc mach ol tzec'an a nařal, ol ach ic'jocb'at b'aj max yal a c'ool, xchi Jesús d'a viřtaj Pedro chi'.

19 Icha chi' yutejnac yalan yuj tas ol aj scham viřtaj Pedro chi', yic ol sch'oxel viř to nivan yelc'och Dios. Ix lajvi chi', ix yalanxi d'a viř:

–Ochař tzac'an vuuj, xchi d'a viř.

A jun sc'ayb'um Jesús xajan yuuj

20 Axo ix meltzajb'at q'uelan viřtaj Pedro chi' d'a spatic, ix yilan viř, a viř sc'ayb'um Jesús xajan yuuj, tzac'anxooch viř yuj eb'. Aton jun viř chi' ix em c'ojan d'a stz'ey Jesús ayic ix va eb' junel, ayic ix sc'anb'an viř d'a Jesús chi': Mamin, ¿mach ol ach ac'anoch d'a yol sc'ab' chamel chi'? xchi viř d'ay. 21 Ayic ix yilan jun viř chi' viřtaj Pedro, ix sc'anb'an viř d'a Jesús:

–Mamin, xal jun viř sja tic, ¿tas ol ic'an scham viř? xchi viř d'ay.

22 Yuj chi' ix yalan Jesús chi' d'a viř:

–Taxořej in gana pitzanto viř ayic ol in jaxoc, malaj ochi. A ach tic, ochař tzac'an vuuj, xchi d'a viř.

23 Yuj chi' ix el specal d'a scal eb' yicxo Dios to mař ol cham jun viř sc'ayb'um Jesús chi'. Palta maj yal-laj Jesús tato mař ol cham viř, ařej ix yala': Taxořej in gana pitzanto viř ayic ol in jaxoc, malaj ochi, xchi.

24 Aton jun viř c'ayb'um tic syac' testigoal sb'a d'a juntzař tic, ix stz'ib'ejcan viř. Cojtac to te yel juntzař ix stz'ib'ejcan viř tic.

25 Tzjztumto juntzařxo tas ix sc'ulej Jesús. Q'uinaloc tato ix tz'ib'chajcan d'a junjal, tzin na'a to max yab'laj jun yolyib'ařq'uinal tic yic smolchajcan juntzař uum b'aj tz'ib'ab'ilcan chi'. Amén

A Tas Sc'ulejnac Eb' Schecab' Jesús HECHOS

Hechos sb'i jun libro tic, yujto a d'ay tz'ib'ab'ilcan tastac sc'ulejnac eb' schecab' Jesús. A viñaj Lucas tz'ib'annaccan jun libro tic. Syalcoti to a Yespíritu Dios ix cuchb'an eb' schecab' ayic ix yalanel yab'ixal Jesús eb' d'a Jerusalén, d'a Judea, d'a Samaria masanto b'aj slajvic'och yolyib'arñq'uinal. Syalcoti to a jun c'ayb'ub'al tic, ix el yich d'a scal eb' israel, ix pucaxb'at d'a scal masanil anima. Ix snib'ej viñaj Lucas tic sch'oxeli to mañ chucoc jun c'ayb'ub'al tic d'a sat eb' yajal d'a Roma ayic ix el yich. Icha ton tic ix aj yelc'och tas tarivab'il yuj eb' israel chi'.

A jun libro tic, ox macañ yaji: B'ab'el macañ, tz'el yich d'a capítulo 1 masanto d'a 7, syalcot tas ix aj sq'uib' sb'isul eb' b'ab'el creyente d'a Jerusalén. Schab'il macañ, tz'el yich d'a capítulo 8 masanto d'a 12, syalcot tas ix aj sc'och jun c'ayb'ub'al tic d'a juntzarñxo lugar d'a yol yic Palestina. Yoxil macañ, tz'el yich d'a capítulo 13 masanto d'a slajvub' jun libro tic, syalcot tas ix aj sc'och vach' ab'ix yic colnab'il d'a scal eb' mañ israeloc, masanto d'a Roma.

Te nivan tas syalcot yuj tas sch'oxnac Yespíritu Dios ayic ix em d'a yib'arñ eb' b'ab'el creyente d'a sc'ual Pentecostés. Yac'nac val spoder d'a eb', ix cuchb'aj eb' yuuj. A val sc'ayb'ub'al eb' b'ab'el creyente chi', a tz'ac'an checlajeli to te nivan spoder evangelio d'a junjun creyente.

Ix yal Jesús to ol yac' Espíritu Santo

¹ Ay jun b'ab'el uum tz'ib'ab'ilxo b'at d'ayach vuuj, ach Teófilo.^{1.1} Ata' ix vala' jantac tas ix sc'ulej Jesús yed' tas ix yac' c'ayb'ajoc, yictax ix syamanoch sc'ayb'ani ² masanto ix ja jun c'ual ayic ix pax d'a satchaarñ. Ayic manto paxi, ix yalancan juntzarñ schecnab'il d'a eb' schecab', aton eb' sic'b'ilel yuuj, icha ix ac'ji yal yuj Yespíritu Dios. ³ Ayic toxo ix ec' chamel d'a yib'arñ, tzijtum elto ix sch'ox sb'a d'a eb' schecab' chi'. ⁴ 40 c'ualto ix eq'ui, ixto sch'ox sb'a d'a eb' to yel ix pitzvixi. Ix yalancan d'a eb' to ol vach' och Dios Yajalil.

⁴ Ayic ayto ec' yed' eb' schecab' chi', ix yalan icha tic d'a eb':

—Mañ ex el d'a yol choñab' Jerusalén tic. Tarñvejec jun tas yalnaccan Dios d'ayex, icha vutejnac valan d'ayex. ⁵ Yel toni, a viñaj Juan ac'jinac bautizar eb' anima d'a a a'. Palta ato d'a yic jayexo c'u, ol ac'joc Yespíritu Dios d'ayex. Ichato ol ex ac'joc bautizar yuuj, xchi Jesús.

Paxnac'ue Jesús d'a satchaarñ

⁶ Ayic ayto ec' Jesús yed' eb' sc'ayb'um chi', ix sc'anb'an eb' d'ay:

—Mamin, zam ticnaic ol a colelta eb' quetchoñab' israel, yic munil scac'och junoc yajal d'a co cal junelxo? xchi eb'.

⁷ Yuj chi' ix yalan d'a eb':

—Max ac'jilaj eyojtaquejel sc'ual, ma stiempoal b'aq'uirñ ol ujoc, yujto a juntzarñ chi', añej Dios co Mam ay yalan yic d'ay. ⁸ Palta ol yac' spoder Dios d'ayex, ayic ol ochcan Espíritu Santo d'ayex. Ol lajvoc chi', axo eyalanel vab'ixal d'a Jerusalén tic, d'a masanil yol yic Judea tic, d'a yol yic Samaria yed' d'a masanil yolyib'arñq'uinal tic, xchi d'a eb'.

1.1 **1:1** Ayic sco lajb'an jun versículo tic yed' juntzarñ versículo d'a Lucas 1.1-3, snachajel cuuj to a viñaj Lucas ix tz'ib'an pax jun libro Hechos tic.

⁹ Axo ix lajvi yalan juntzarí chi', ix q'ueux d'a satchaarí. Q'uelanq'ue eb' d'ay ix satq'ue d'a scal jun asun.^{1.9} Majxo yil-laj eb'. ¹⁰ Q'uelanto q'ue eb' d'a satchaarí chi' ayic vanto sq'ueux Jesús, axo ix yilan eb', ayxoc' chavañí ángel icha yilji anima d'a stz'ey eb', te sac spichul eb'. ¹¹ Ix yalan eb':

—Ex vinac aj Galilea, ¿tas yuj aríeja' eyajq'ue q'uelan d'a satchaarí? A Jesús, ix el d'a e cal, ix pax d'a satchaarí, icha ix aj eyilan sq'ueux tic, icha pax chi' ol aj yemxuli, xchi eb' ángel chi' d'a eb'.

Ochnaccan viñaj Matías sq'ueuxoloc viñaj Judas

¹² Ix lajvi chi', ix emixta eb' sc'ayb'um Jesús chi' d'a tzalan Olivo chi'. Ix b'atxi eb' d'a Jerusalén. A jun tzalan chi', ay am nañaloc legua scal yed' Jerusalén chi'. ¹³ Ix lajvi sc'och eb' d'a choñab' chi', ix q'ue eb' d'a jun cuarto chaarí yajq'uei. Aton b'aj ay sposado viñaj Pedro, viñaj Jacobo, viñaj Juan, viñaj Andrés, viñaj Felipe, viñaj Tomás, viñaj Bartolomé, viñaj Mateo, viñaj Jacobo yuninal viñaj Alfeo, viñaj Simón, aton viñ yetb'eyumejnac sb'a yed' eb' Zelote yed' viñaj Judas yuninal viñaj Jacobo. Ata' ay sposado eb' viñ smasanil. ¹⁴ Junjun c'u smolb'an sb'a eb' viñ smasanil ta', yic slesalvi eb' viñ d'a Dios yed' eb' viñ yuc'tac Jesús, ix María ix snun Jesús chi' yed' juntzaríxo eb' ix ix.

¹⁵ A d'a jun tiempoal chi', ay am junoc 120 eb' croyente ix smolb'ej sb'a. Axo viñaj Pedro ix q'ue vaan d'a scal eb'. Ix yalan viñ:

¹⁶ —Ex vuc'tac ex vanab', yovalil ix elc'och icha tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios. Yujto a Yespíritu Dios ac'annac stz'ib'ejcan viñaj David yuj viñaj Judas, aton viñ ch'oxjinac Jesús d'a eb' yamjinac. ¹⁷ A viñaj Judas chi', quetb'eyum co b'a yed' viñ d'a yalañtaxo, junñej copisio yed' viñ. ¹⁸ Palta a yed' q'uen tumín ix scha viñ d'a spatic jun chucal ix sc'ulej chi', a yed' q'uen ix sman jun lum lum viñ, ix cot pichnaj viñ, ix elta usnaj yol sc'ool viñ. ¹⁹ A eb' ay d'a Jerusalén tic, ix laj yab' specal jun chi' eb'. Yuj chi' ix yac' scuch jun lum chi' eb', Acéldama d'a sti' eb'. Syalelc'ochi: Lum Schiq'uil Anima. ²⁰ Syal pax icha tic d'a jun libro Salmos:

Canocab' tz'inan b'aj cajan viñ.

Mañxaocab' mach ol cajnaj d'ay, xchi.

Syalanxi icha tic:

Ch'ocxoocab' mach tz'ochpaxcan d'a yopisio, xchicani.

²¹⁻²² Yuj chi' co siq'uequelta junoc mach tz'och sq'ueuxoloc viñ. Scac'anoch yopisio yalaneli to ix pitzvixi Jesús. A jun ol co siq'uelta chi', yovalil toxonton quetb'eyum co b'a yed'oc ayic oñ ec' yed' Cajal Jesús, yictax yac'jinac bautizar eb' anima yuj viñaj Juan, masanto ix pax Jesús d'a satchaarí, xchi viñaj Pedro chi' d'a eb'.

²³ Yuj chi', ix naji d'a yib'arí chavañ eb' viñ, aton viñaj José Barsabás, scuchan pax Justo yed' viñaj Matías. ²⁴ Ix lajvi chi', ix lesalvi eb' smasanil. Ix yalan eb' icha tic:

—Mamin, ojtac tas yaj co pensar co masanil. Yuj chi' ch'ox d'ayorí mach junoc eb' chavañ tic tza siq'uelta ²⁵ yic vach' ol och yopisio schecab'oc Jesucristo. Yujto ix ic'jiel viñaj Judas d'a yopisio yuj smul. Ix b'at viñ b'aj smoj sc'ochi, xchi eb'.

²⁶ Ix lajvi chi', ix och suerte d'a yib'arí eb' viñ schavañil. Yuj chi' ix checlajelta to a viñaj Matías ix ochcan d'a yib'arí. A viñ ix ochcan stz'acub'oc eb' viñ uxluhvarí schecab' Jesucristo chi'.

1.9 1:9 A d'a Antiguo Testamento, a d'a scal asun sch'ox sb'a Dios d'a eb' anima.

2

Emnacul Espiritu Santo d'a yib'arñ eb' creyente

¹ Ayic ix ja sc'ual q'uirñ Pentecostés,^{2.1} junrñej b'aj ix smolb'ej sb'a eb' creyente smasanil. ² Axo d'a jun rato chi', ix c'arñ jun d'a satchaarñ, icha sc'arñ junoc ic' te ov. Ix laj c'arñ yec' d'a yol jun pat b'aj c'ojanem eb' chi'. ³ Ix yilan juntzarñ tas eb' icha sq'ue rñlñon te' c'ac'. Ix pucaxb'at d'a scal eb'. Ix em d'a yib'arñ junjun eb'. ⁴ Ix laj ochcan Vespíritu Dios d'a junjun eb'. Ix och ijan eb' slolon d'a juntzarñixo ch'occh'oc tial, ato syala' tas ix ac'ji yal eb' yuj Espiritu Santo chi'.

⁵ A d'a jun tiempoal chi' ayec' juntzarñ eb' israel d'a Jerusalén chi', aton eb' scot d'a ch'occh'oc choñab'il d'a yolyib'arñq'uinal tic. A d'a Dios syal sb'a eb'.

⁶ Ayic ix c'arñ jun chi', tzijum anima ix smolb'ej sb'a d'a jun pat chi'. Ix laj somchaj spensar eb', yujto ix laj yab'laj sti' eb', yujto a eb' creyente syal sti' junjun choñab' eb'. ⁷ Ix te sat sc'ool eb', ix laj och q'ueljab' eb'. Ix laj yalan eb':

—A val eb' van slolon tic, aj Galilea eb' smasanil. ⁸ Yuj chi', ¿tas yuj scab' yalan co ti' eb'? Palta ina ch'occh'oc co ti' junjun orñ. ⁹ A d'a co cal tic ay eb' aj Parta. Ay eb' aj Media, ay eb' aj Elam, ay eb' aj Mesopotamia, ay eb' aj Judea, ay eb' aj Capadocia, ay eb' aj Ponto yed' d'a juntzarñixo choñab' d'a yol yic Asia. ¹⁰ Ay eb' aj Frigia, eb' aj Panfilia, eb' aj Egipto. Ay pax eb' aj Libia d'a yicharñb'at Cirene. Ay pax juntzarñ eb' aj Roma, aytaxon ec' d'a tic. Quetisraelal nañal eb'. Axo nañalxo eb' mañ israeloclañ eb', palta ochnac eb' d'a co c'ayb'ub'al. ¹¹ Ay pax eb' aj Creta yed' eb' aj Arabia. Co masanil scab' slolon eb' d'a co ti' yic syalan eb' jantac val tas satub'tac sb'o Dios, xchi eb'.

¹² Ix laj sat sc'ool eb' smasanil, ix laj somchaj eb'. Ix laj yalan eb':

—¿Tas val yaj juntzarñ tic? xchi eb'.

¹³ Palta ay juntzarñixo eb' jun, torñej ix b'uchvaj eb'. Ix yalan eb':

—A juntzarñ eb' tic, uc'umañ eb', xchi eb'.

Yalnaquel slolonel Dios viñaj Pedro

¹⁴ Yuj chi', ix q'ue liñan viñaj Pedro yed' eb' viñ uxluchvarñ yetchecab'vumal. Te chaarñ ix yal viñ d'a scal eb' anima chi':

—Ex aj Judea yed' ex e masanil ayextaxonec' d'a Jerusalén tic, svac' eyo-
jtaquejel tas yaj jun tic. Aq'uecoch e chiquin d'a tas ol val d'ayex. ¹⁵ ¿Tom
tze na'a to uc'um orñ arñ? Maay, ina q'ue c'ualto ticnaic. ¹⁶ Palta a viñaj
Joel, viñ schecab' Dios d'a peca', ayocto yalannaccan viñ d'a Slolonel Dios
Tz'ib'ab'ilcani, xchi icha tic:

¹⁷ Ix yalan Dios: A d'a yic slajvub' c'ual, ol vac'och Vespíritu d'a masanil
anima.

Axo eb' eyuninal yed' eb' eyisil ol alanel in lolonel.

A d'a eb' quelemtac ol in ch'ox juntzarñ tas d'a vayichal.

Axo d'a eb' ichamtac vinac, ol in lolon d'a eb' d'a svayich.

¹⁸ A d'a jun tiempoal chi', ol vac'och Vespíritu d'a jantacñej eb' tzin ac'an
servil, vach'chom vinac, mato ix, ol yalal in lolonel eb'.

¹⁹ Ol in ch'oxan juntzarñ tas d'a satchaarñ yed' d'a yolyib'arñq'uinal, ol sat sc'ool
eb' anima yilani. Ol in ch'oxpax juntzarñixo tas sch'oxanel in poder,
aton chic', c'ac' yed' jun nivan tab' icha asun.

²⁰ A c'u ol q'uic'b'oqueloc.

Axo q'uen uj, te chac ol aj q'ueen icha chic'.

Icha chi' ol ajoc ayic manto ja sc'ual yoval in c'ool a in Yajal in tic.

2.1 **2:1** D'a scal q'uirñ b'aj snajicoti tas aj yelnaccot eb' israel d'a Egipto yed' q'uirñ Pentecostés ay 50
c'ual. A d'a sc'ual q'uirñ Pentecostés chi' syac' silab' eb' d'a Dios yuj sb'ab'el sat juntzarñ tas tz'avchaji.

A jun c'ual chi', te nivan yelc'ochi. Ol te sat sc'ool eb' anima yuuj.

²¹ Axo eb' syal sb'a d'ayin a in Yajal in tic, ol laj colchaj eb', xchi Dios d'a Slolonel chi'.

²² Ex vetisraelal, aq'uecoch e chiquin d'a juntzañxo ol val tic d'ayex. A Dios ix ch'oxani chajtl yopisio Jesús aj Nazaret d'ayex, ayic ix sb'oan juntzañ milagro, juntzañ malaj b'aj squila' yed' juntzañxo tas sch'oxanel spoder. A juntzañ chi' ix sb'o Dios yed' Jesús. Ina eyojtactaxon juntzañ tic. ²³ Palta a Jesús chi', ix ac'jicanoch d'a yol e c'ab', yujto icha chi' ix el d'a sc'ool Dios. Yictax d'a pecataxo yojtacro Dios tas ol javoc d'a yib'art Jesús chi'. A ex tic ix e majnej sc'ab' eb' chuc, yic ix eyamani, ix e culusanq'uef. Icha chi' ix eyuteje e milanhamoc. ²⁴ Palta axo Dios ix ac'an pitzvocxi. Ix yac'an ganar spitzvixi, yujto a chamel malaj tz'och d'ay. ²⁵ A viñaj David alannaccan yab'ixal Jesús chi' to ol pitzvocxi. Xchi icha tic:

Masanil tiempo naan achtej vuuj. Yujto ayachec' d'a in vach' c'ab', yuj chi' max somchajel-laj in c'ool.

²⁶ Yuj chi' ste tzalaj in c'ool, tzin b'itan d'a tzalajc'olal. Malaj tas tzin na yuj in nivanil tic, yujto tzach vac'och yipoc in c'ool.

²⁷ Yujto mañ ol actejanlaj in pixan d'a scal eb' chamnac, mañ ol a cha c'ab'at in nivanil tic, a in ton tic sic'b'il in el uuj.

²⁸ Ix ac' vojtaquejel sb'eal q'uinal, ol ac' tzalajb'oc in c'ool ayic ayachec' ved'oc.

Icha chi' yaj stz'ib'ancan viñaj David d'a Slolonel Dios.

²⁹ Ex vetchoriñab', te chequel tas ajnac viñ co mam quicham aj David chi'. Cojtac to chamnac viñ, mucnajnac viñ. A jun yed'tal b'aj mucan viñ chi', añaña' chequelto yajec' ticnaic. ³⁰ Palta a viñaj David chi', ac'b'il yopisio viñ yalancani fastac ol javoc. Yojtac viñ to te yel sti' Dios yac'naccan d'ay, to a Cristo ol elixcan yirtiloc, axo yochcan reyal chi' sq'uexuloc viñ. ³¹ Ayocto ix yojtacanel viñaj David chi' tas ol aj Cristo. Yuj chi' yalnaccan viñ to ol pitzvocxi Cristo chi'. Ix yalanpaxcan viñ to a Dios mañ ol actancan spixan d'a scal eb' chamnac. Axo snivanil, mañ ol c'aoc. ³² Yuj chi' a Jesús tic, a Dios ix ac'anxi pitzvoc. Co masanil scac'och co b'a testigoal yuj jun tic, yujto ix quila'. ³³ Añañtona', ix pax d'a satchaart yuj spoder Dios, yic b'at em c'ojan d'a svach' c'ab' Dios chi', axo ix ac'an Espíritu Santo d'ay, icha yutejnac yalancani. Axo Jesús chi' ix ac'ancot jun tzeyil tic yed' jun tzeyab' tic. ³⁴ A viñaj David chi' maj b'atlaj viñ d'a satchaart yed' snivanil. Palta yalnaccan viñ icha tic:

A Dios Cajal alannac d'a Vajalil: Emañ c'ojan d'a in vach' c'ab',^{2,34}

³⁵ masanto ol vac'canoch eb' ayoch ajc'ool d'ayach d'a yalañ oc, xchi Dios d'a Vajalil, xchi viñaj David chi'.

³⁶ Palta in gana tzeyojtaquejel sic'lab'il e masanil ex vetisraelal to a Jesús ix e culusejq'ue chi', aton ix ac'jioch Cajaloc yuj Dios. Ix ac'jioch Cristoal, aton jun tarivab'iltaxon sjavi cuuj, xchi viñaj Pedro chi'.

³⁷ Ayic ix yab'an juntzañ chi' eb' choñab', ix te och pitz'an cusc'olal d'a spixan eb'. Ix yalan eb' icha tic d'a viñaj Pedro yed' d'a juntzañxo eb' schecab' Jesús:

—Ex vetanimail, ¿tas vach' co c'ulan ticnaic jun? xchi eb'.

³⁸ Yuj chi', ix yal viñaj Pedro chi' d'a eb':

—Naec e b'a. Aq'uec bautizar e b'a d'a sb'i Jesucristo, yic vach' ol ac'joc lajvoc e mul yuj Dios. Ichato chi', ol yac'an Espíritu Santo d'ayex. ³⁹ Yujto icha chi' ajnac yac'annaccan sti' d'ayori, d'a eb' cuninal yed' pax d'a masanil mach

najat ay. Yujto a Cajalil co Diosal syac' Yespíritu d'a jantacrej eb' syavtejcot yicoc, xchi viñaj Pedro chi' d'a eb'.

⁴⁰ Tzijtunto tas ix yal viñ d'a eb'. Ix yac'anpax razón viñ d'a eb':
—Iq'uequel e b'a d'a scal eb' malaj svach'il tic, xchi viñ.

⁴¹ Yuj chi' ay eb' ix ac'anoch d'a sc'ool tas ix yal viñaj Pedro chi'. Ix yac'an ac'joc bautizar sb'a eb'. A eb' ix och creyenteal d'a jun c'u chi', ay am oxeoc mil eb'. ⁴² Ix yac'an val och spensar eb' d'a juntzañ c'ayb'ub'al ix yal eb' schecab' Jesús chi'. Junxořej ix yutej spensar eb' smasanil. Slesalvi eb', smolb'an sb'a eb', svaan ixim pan eb' yic vach' snaancot Jesús Cajal eb'.

A sb'eyb'al eb' b'ab'el creyente

⁴³ A eb' schecab' Jesús, tzijtun milagro ix sch'ox eb' yuj spoder Dios. Yuj chi' ix laj xiv eb' anima smasanil. ⁴⁴ Jantacrej eb' ix ac'anoch Cristo d'a sc'ool, junxořej ix aj eb'. Jantacrej tastac ay d'a eb', junxořej ix laj yutej eb'. ⁴⁵ Ay eb' ix laj schořel sluum yed' jantacrej tastac ay d'a eb'. Ix laj spucanec' stojol eb' d'a scal, icha syala' tastac tz'och yuj junjun eb'. ⁴⁶ Junjun c'u smolb'an sb'a eb' d'a yol yamaq'uil stemplo Dios. Axo d'a spat eb' smolb'ej sb'a yic smol va eb'. Junxořej slaj va eb' d'a tzalajc'olal. Te junc'olal ix aj eb'. ⁴⁷ Slaj yalan vach' lolonel eb' d'a Dios, ste tzalaj pax eb' anima smasanil yed' eb'. Axo Jesús Cajal tz'ac'an q'uib' sb'isul eb' d'a junjun c'u, yuj eb' van scolchaj chi' yuuj.

3

B'onacxi yoc jun viñ max yal sb'eyi

¹ A junel, d'a a las tres yic yemc'ualil, molan ix b'at viñaj Pedro yed' viñaj Juan d'a stemplo Dios, yujto icha chi' yorail slesalvi eb' aj Israel ta'. ² Ay jun viñ, junjun c'u tzul chelchajcan d'a yol sti' jun spuertail yamaq'uil templo chi', aton d'a jun scuch Vach' Yilji, yic sc'an tumin viñ d'a eb' sc'och d'a yol yamaq'uil templo chi', yujto max yal sb'ey viñ yictax ix alji. ³ Axo ix yilan viñ sc'och viñaj Pedro yed' viñaj Juan d'a stemplo Dios chi', ayic van yoch eb' viñ ta', ix sc'anan stumin viñ d'a eb' viñ. ⁴ Axo viñaj Pedro yed' viñaj Juan chi' ix och q'uelan d'a viñ.

—Cotañ q'uelan d'ayori, xchi viñaj Pedro chi' d'a viñ.

⁵ Yuj chi', ix och q'uelan viñ d'a eb' viñ. A snaan viñ to ol ac'joc jab'oc stumin viñ yuj eb' viñ. ⁶ Palta ix yalan viñaj Pedro chi' d'a viñ:

—A in tic, malaj in tumin. Palta ay jun syal vuuj, a yed' jun chi' ol in colvaj d'ayach. Yuj spoder Jesucristo aj Nazaret q'ueañ vaan, b'eyari, xchi viñ d'a viñ.

⁷ Axo viñaj Pedro chi' ix yaman sc'ab' viñ d'a svach'. Ix squetzanq'ue vaan viñ. Elarichamel ix och yip yoc viñ yed' yip sjaj yoc viñ schab'il. ⁸ Ix q'ue jucnaj viñ, ix och ijan viñ sb'eyi. Ix och viñ d'a yol yamaq'uil templo chi' yed' eb' viñ, sq'ue chennaj viñ ayic sb'eyec' viñ. Ix yalanpax vach' lolonel viñ d'a Dios. ⁹ Axo eb' anima ayec' ta', ix laj yil eb' sb'eyec' viñ, ix yab'an eb' yalan vach' lolonel viñ d'a Dios. ¹⁰ Yuj chi' ix te sat sc'ool eb' yuj tas ix aj sb'o viñ, yujto yojtac eb' to junjun c'u c'ojanem viñ sc'an tumin d'a sti' spuertail yamaq'uil templo chi', aton d'a jun scuch Vach' Yilji.

Ix lolon viñaj Pedro d'a stentail yic Salomón

¹¹ A viñ ix b'oxi yoc chi', junřej tz'ec' viñ yed' viñaj Pedro yed' viñaj Juan chi'. Axo eb' anima smasanil, ix te sat sc'ool eb'. Yuj chi' ix smolb'an sb'a eb' smasanil d'a st'ez'eb' viñ ayic ayec' eb' viñ d'a jun stentail stemplo Dios scuchan Yic Salomón. ¹² Ayic ix yilan jun chi' viñaj Pedro chi', ix yalan viñ d'a eb':

—Ex vetisraelal, ¿tas yuj ste sat e c'ool ori eyilani? ¿Tas yuj tzex och q'uelan d'ayori? Mañ e na'a to yuj co jelanil mato yuj co vach'il ix b'oxi sb'ey jun viñ tic. ¹³ A co Diosal, añañeja jun Dios b'aj yac'naquem sb'a eb' co mam quicham, aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob. Yuuj paxi te nivan ix aj yelc'och Jesús, aton Yuninal. Palta a ex tic, ix eyac'och d'a yol sc'ab' eb' yajal. A viñ yajal scuchan Pilato, sgana viñ ix yaq'uel d'a libre. A exxo maj yal-laj e c'ool. ¹⁴ A Jesús chi', yicñañe Dios yaji, te tojol sb'eyb'al. Palta a exxo tic, maj e cha el-laj d'a libre. A xo jun viñ mac'umcham anima ix e c'anelta sq'uexuloc. ¹⁵ Icha chi' ix eyutej e milancham jun aj q'uinal. Palta a Dios ix ac'anxi pitzvoc d'a scal eb' chamnac. A jun tic scac' val och co b'a testigoal yuuj. ¹⁶ A jun viñ tzeyil tic, eyojtac viñ, toxonton max yal sb'ey viñ. Palta a Jesús ix ac'an b'oxoc viñ. Yujñañe to scac'och Jesús chi' d'a co c'ool ix b'oxi sc'ool viñ sic'lab'il d'a eyichañ e masanil.

¹⁷ A xo ticañe ex vetchoñab', vojtañ to ix eyac' miljoccham Jesús chi' yujto mañ eyojtacoc tas van e c'ulani. Icha pax chi' eb' yajal, mañ vojtañ eb'. ¹⁸ Palta icha chi' ix yutej Dios yac'an elc'och tas alb'ilcan yuj eb' schecab'. Yujto yalnaccan eb' to a Cristo yovalil ol yab' syail. ¹⁹ Yuj chi', naec e b'a. Q'uexec e b'eyb'al, aq'uec och e pensar d'a Dios, yic vach' ol succhaj sat e mul. Tato icha chi', ay jun tiempoal ol yac' Dios Cajal tzalajc'olal d'ayori a ori israel ori tic. ²⁰ A Dios ol checanxicot Jesús d'a schaelal, yujto a ac'jinac yopisio yoch Cristoal d'ayex yed' d'ayori. ²¹ Palta a ticañe, yovalil ol canñañe Jesucristo d'a satchaan, masanto ol javoc jun tiempoal ayic ol b'o yaj masanil tas yuj Dios. Icha chi' yutejnac yalancanel d'a sti' eb' schecab' d'a peca', aton eb' yicñañe Dios yaji. ²² A xo viñaj Moisés alannaccan icha tic d'a eb' co mam quicham: A Dios Cajal ol sic'anelta jun schecab' d'a scal eb' quetchoñab', icha ix yutej in sic'anelta a in tic. Tzeyac' val och e chiquin d'a jantacñañe tas ol yal d'ayex. ²³ Yujto a mach mañ ol ac'anoch schiquin smaclan yab' tas ol yala', ol satxicanel d'a scal eb' quetchoñab', xchinaccan Moisés chi' d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani.

²⁴ A jantacñañe eb' schecab' Dios ec'nac d'a peca', yictax yec'nac viñaj Samuel, ix laj yalcan yab'ixal jun tiempoal van yec' tic eb'.

²⁵ Palta a ex tic, yirñtil ex can eb' viñ alannaccanel slolonel Dios chi' qued'oc. Yuj chi', ayic yac'annacpaxcan strato Dios yed' eb' co mam quicham chi', yac'nacpaxcan d'ayori yed' eb'. Aton jun strato tic yac'naccan d'a viñaj Abraham chi'. Xchi icha tic: Yuj irñtilal, ol vac' in vach'c'olal d'a eb' anima d'a junjun choñab' d'a yolyib'arñq'uinal tic, xchi Dios d'a viñaj Abraham chi'. ²⁶ Ayic ix yac'anxi pitzvoc Yuninal, a d'ayori ix sb'ab'laj chequejcoti, yic vach' tzoñ colchaji, scactancan co chucal junjun ori, xchi viñaj Pedro chi' d'a eb'.

4

Ic'jinacñab'at viñaj Pedro yed' viñaj Juan d'a eb' yajal

¹ Ayic van yalan viñaj Pedro yed' viñaj Juan d'a eb' anima, ix c'och eb' viñ sacerdote, viñ yajalil^{4.1} eb' sarñvumal stemplo Dios yed' eb' viñ saduceo. ² Ix cot yoval eb' viñ, yujto a viñaj Pedro yed' viñaj Juan chi', van sc'ayb'an eb' anima eb' viñ. Van yalan eb' viñ to ol pitzvocxi eb' chamnac, yujto icha chi' ix aj spitzvixi Jesús. ³ Yuj chi' ix yamji eb' viñ yuj eb' viñ, ix ac'jioch eb' viñ d'a preso. Yujto yemxo c'uailil, yuj chi' jun ac'val ix ochcan eb' viñ. ⁴ Palta a val eb' ix ab'an slolonel Dios d'a scal eb' anima chi', tzijtum eb' ix ac'anoch Jesús

4.1 **4:1** A eb' yajalil templo, aton eb' saduceo, syalan eb' to max pitzvixi eb' chamnac. Yuj chi' ix cot yoval eb' d'a sc'ayb'ub'al eb' schecab' Cristo.

d'a sc'ool. Yuj chi' ix te q'uib' sb'isul eb' creyente. A sb'isul eb' viñ vinac, ay am oyeoc mil.

⁵ Axo d'a junxo c'u ix smolb'ej sb'a eb' viñ sat yajal d'a Jerusalén chi', eb' viñ ichamtac vinac ay yopisio yed' eb' viñ c'ayb'um d'a ley Moisés. ⁶ Ajun viñtaj Anás, viñ sat sacerdote ix c'ochpax yed' eb' viñ, añejtona' ix c'ochpax viñtaj Caifás, viñtaj Juan yed' viñtaj Alejandro yed' jantacñej eb' sc'ab' yoc eb' viñ sat sacerdote. ⁷ Ix b'at yac'an ic'jocot viñtaj Pedro yed' viñtaj Juan d'a yichañ eb' viñ. Ix sc'anb'an eb' viñ d'a eb' viñ:

—¿B'ajtil ix eyic' jun eyopisio tic yic tze c'ulan juntzañ tic? ¿Mach tz'ac'an e c'uloc? xchi eb' viñ. ⁸ Axo viñtaj Pedro chi', te ayoch Yespíritu Dios yed' viñ, yuj chi' ix yal viñ icha tic:

—Ex yajal eyaj d'a eb' choñab' yed' ex yichamtac vinaquil israel, ⁹ tze c'anb'ej d'ayoñ, yujto ay jun vach'il ix cac' d'a jun viñ max yaltaxon sb'ey tic, tecan e gana tzeyab'i tas ix aj sb'oxi viñ. ¹⁰ Yuj chi' a jun tic ol cal d'ayex, yic ol yojtaquejel eb' quetisraelal smasanil. A viñ ix javi d'a eyichañ tic, ix b'oxi viñ yujñrej spoder Jesucristo aj Nazaret, aton jun ix e culusejq'uei. Palta axo Dios ix ac'anxi pitzvoc d'a scal eb' chammac. ¹¹ A ex tic, icha junoc b'oum pat, icha chi' eyaji. Axo Jesús, icha q'uen q'ueen alb'ilcan d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani to malaj tz'och d'ayex. Palta axo ix och yopisio, icha q'uen q'ueen ix och sjolomoc chiquin pat. ¹² Malaj junocxo mach syal oñ scolani, yujto a d'a yolyib'arñq'uinal tic, malaj junocxo mach ix ac'ji yopisio yuj Dios yac'an co colnab'il, añej val Jesús, xchi viñ d'a eb'.

¹³ Axo ix yilan eb' viñ yajal chi' to ix stec'b'ej sb'a viñtaj Pedro chi' yed' viñtaj Juan yalaní. Ix yilanpax eb' viñ to mañ c'ayb'ab'illoc eb' viñ, comon anima eb' viñ. Yuj chi' ix te sat sc'ool eb' viñ. Ichato chi' ix nachajel yuj eb' viñ to junñej ec'nac eb' viñ yed' Jesús. ¹⁴ Ix yilanpax eb' viñ to liñanoch viñ ix b'oxi yoc chi' d'a stz'ey eb' viñ. Yuj chi' maj yal yac'anoch junoc tas eb' viñ d'a yib'arñ eb' viñ. ¹⁵ Yuj chi' ix yalan eb' viñ to tz'ic'jiel viñtaj Pedro yed' viñtaj Juan chi' d'a yichañ eb' viñ, yacb'an slolon can eb' viñ sch'ocoj. ¹⁶ Ixñej elta eb' viñ, ix yalan eb' viñ icha tic:

—¿Tas val scutej eb' viñ schavañil tze na'a? Yujto yojtacñej eb' aj Jerusalén tic to ix sb'o jun nivan milagro eb' viñ. Yuj chi' max yal calani to es. ¹⁷ Axo ticnaic, yic max spuquel jun ab'ix tic eb' viñ d'a scal eb' anima, co xib'tejec eb' viñ, yic vach' mañxo ol yalel yab'ixal Jesucristo eb' viñ d'a junocxo anima, xchi eb' viñ yajal chi'.

¹⁸ Ix lajvi chi', ix yavtanxioch eb' viñ eb' viñ. Ix yalan val eb' viñ d'a eb' viñ to mañxa b'aq'uiriñ syal yab'ixal Jesús eb' viñ, mañxa pax b'aq'uiriñ sc'ayb'ej eb' anima eb' viñ d'a jun c'ayb'ub'al chi'. ¹⁹ Palta axo ix tac'vi viñtaj Pedro yed' viñtaj Juan chi' d'a eb' viñ icha tic:

—Scham val e naani. ¿Tom vach' d'a sat Dios tze na'a, tato a eyic chi' sco c'anab'ajej, axo Dios max co c'anab'ajej tas syala'? ²⁰ Yuj chi', max yal cactan calanel yab'ixal tas ix quila' yed' tas ix cab'i, xchi eb' viñ.

²¹ Yuj chi', ix vach' xib'taj eb' viñ yuj eb' viñ. Ix ac'jiel eb' viñ d'a libre. Max nachaj yuj eb' viñ tas syutej eb' viñ yac'anoch yaelal d'a yib'arñ eb' viñ. Yujto masanil eb' choñab' van yalan vach' lolonel d'a Dios yuj jun ix sc'ulej eb' viñ chi'. ²² A viñ ix b'oxi yoc chi', másxo 40 ab'il sq'uinal viñ.

Sc'an stec'anil eb' creyente d'a Dios

²³ Ix lajvi yac'jiel viñtaj Pedro yed' viñtaj Juan chi' d'a libre, ix b'at eb' viñ. Ix c'ochxi eb' viñ b'aj aycan juntzañxo eb' yetb'eyum. Ix laj yalan eb' viñ jantac tas ix yal eb' viñ sat sacerdote yed' eb' viñ ichamtac vinac ay yopisio. ²⁴ Axo

ix yab'an eb' yetb'eyum eb' viñ chi', junñej molañ ix aj slesalvi eb' d'a Dios. Ix yalan eb' icha tic:

—Mamin, ach co Diosal, a ach a b'onac satchaari yed' lum luum tic, a' mar yed' smasanil tastac. ²⁵ A ach lolonnac ach yed' Espiritu d'a jun a checab' scuch David ayic yalannaccan icha tic:

¿Tas val yuj tz'el veq'uec'oc yav eb' ch'oc choñab'il sq'uechaari? ¿Tas val yuj slajtiej sb'a eb' d'a junoc tas mañ ol tzac'van eb' sb'oani?

²⁶ A eb' viñ rey yed' eb' viñ yajal d'a juntzañ choñab' chi', schichonoch sc'ool eb' viñ, smolb'an sb'a eb' viñ, junlajanxoñej syutej slajtian sb'a eb' viñ d'a spatic viñ Yajal yed' d'a spatic viñ rey sic' b'ilel uuj, xchi d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani.

²⁷ D'a val yel, a viñaj Herodes, viñaj Poncio Pilato, eb' mañ israeloc yed' pax eb' israel, ix smolb'ej sb'a eb' d'a yol choñab' tic. Ix slajtian sb'a eb' d'a spatic Uninal, aton jun sic'b'ilelta uuj, aton jun ac'b'ilcan yopisio uuj. ²⁸ Ix laj sb'o eb' jantacñej tas alb'ilcan uuj d'a peca', yujto elnaxco d'a a c'ool to icha chi' sc'ulej eb'. ²⁹ Axo ticnaic Mamin, ina val eb' tic, ste cot yoval eb' d'ayoñ. Yuj chi', ac' co tec'anil yic max oñ xiv calanel a lolonel, yujto a checab' oñ. ³⁰ Ac' val a poder d'ayoñ, yic vach' ol b'oxoc sc'ool eb' penaay. Ac' co b'o juntzañ milagro sch'oxanel a poder, yujñej Uninal aton Jesús, sic'b'ilcaneli, xchi eb' d'a Dios.

³¹ Ayic ix lajvi slesalvi eb' chi', axo jun pat b'aj ayec' eb' chi' ix te tzicub'tañaj yuj Dios. Ix te och val Yespíritu Dios yed' eb' smasanil. Yuj chi' ix stec'b'ej sb'a eb' yalanel slolonel Dios chi'.

Junñej yaj masanil tas yuj eb'

³² Jantacñej eb' ix ac'anoch Jesús d'a sc'ool, jun lajanñej ix yutej spensar eb'. Junc'olalxoñej ix aj eb'. Malaj junoc mach ix alan yicoc junoc tas sch'ocoj. Yujto a jantacñej tas ay d'a eb', junñej ix yutej eb' smasanil. ³³ Axo eb' schecab' Jesús ix tec'b'an sb'a yalaneli to ix pitzvixi Cajal Jesús chi'. Axo Dios ix och yed' eb' creyente smasanil. ³⁴ Malaj junoc mach meb'a' ix ajcan d'a scal eb', yujto a jantacñej eb' ay sluum ma spat, ix laj schoñel eb'. Axo stojol ix yic'cot eb'. ³⁵ Ix yac'anoch eb' d'a yol sc'ab' eb' schecab' Jesús chi'. Axo eb' ix pucanb'at d'a eb' creyente chi', ato syala' tas tz'och yuj junjun eb'. ³⁶ Ay jun viñ creyente scuch José, ix ac'ji scuch Bernabé yuj eb' schecab' Jesús. A Bernabé syalelc'ochi, Ac'umoch Tec'anil. A viñ chi' yirñilalcan Leví viñ, aj choñab' Chipre viñ. ³⁷ Ay jun sluum viñ ix schoñeli. Ix yic'ancot stojol viñ, ix ul yac'ancan viñ d'a eb' schecab' Jesús.

5

A smul viñaj Ananías yed' ix Safira

¹ Ay jun viñ scuchan Ananías, axo ix yetb'eyum viñ Safira sb'i ix. Ay jun sluum viñ ix schoñeli. ² Ix schaan stojol jun sluum viñ chi', palta ix yic'canel nañal yic viñ yed' ix yetb'eyum chi', yuj chi' mañ tz'acanoc stojol ayic xid' yac'ancan viñ d'a eb' schecab' Jesús. Palta axo ix aj yalan viñ to tz'acan q'uen tumin chi' smasanil. Yojtac pax ix yetb'eyum viñ to icha chi' yaji. ³ Axo ix yalan viñaj Pedro d'a viñ:

—¿Tas yuj ix yac' a c'ool viñ Satanás, yuj chi' tzesej d'a Yespíritu Dios? Ina ix ic'canel nañal q'uen ic d'a stojol jun a luum chi'. ⁴ Ayic manto a choñ luum, yel ic luum. Añejtona' icha pax chi', ayic ix a choñaneli, yel ic ton stojol chi'. Yuj chi', ¿tas yuj ix a na jun chucal tic? Mañoclay d'a eb' anima tzesej, palta a d'a Dios tzesej, xchi viñaj Pedro chi' d'a viñ.

⁵ Ix lajviñej yab'an jun chi' viñaj Ananías chi', ix ec' telnaj viñ, ix cham viñ. Axo eb' ix ab'an specal jun chi', ix te xiv eb'. ⁶ Axo juntzañ eb' quelemtac ix javi, ix sb'ac'anoch jun c'apac eb' d'a snivanil viñ. Ix yic'anelta viñ eb', ix b'at smucancan viñ eb'.

⁷ Ayxom oxeoc hora scham viñaj Ananías chi', ix c'och ix yetb'eyum viñ. Ix och ix d'a yol pat. Mañ yojtacoc ix tato ay tas ix ic'an viñ yetb'eyum ix chi'.

⁸ Axo viñaj Pedro ix c'anb'an d'a ix:

—Al d'ayin, ¿tom yel to icha tic ix e choñb'at jun e luum chi'? xchi viñ d'a ix.

—I', ichaton chi', xchi ix d'a viñ.

⁹ Yuj chi' ix yal viñ d'a ix:

—¿Tas yuj tze mol lajtiej e b'a yic tzeyac'an proval Yespíritu Dios Cajal? Ina yajec' eb' viñ ix xid' mucancan viñ etb'eyum d'a ti' pat chi'. Axo ticnaic ol ach yic'paxb'at eb' viñ a ach tic, xchi viñ d'a ix.

¹⁰ D'a jun rato chi', ix telvi ix d'a yichañ viñaj Pedro chi'. Ix cham ix. Axo ix och'och eb' quelemtac chi', ix yilan eb' chamnacxo pax ix. Yuj chi' ix yic'b'at ix eb'. Ix b'at smucan ix eb' d'a stz'ey viñ yetb'eyum chi'. ¹¹ Yuj chi' ix xivq'ue eb' creyente smasanil yed' jantactej eb' ix ab'an specal jun chi'.

Tzijtum milagro ix sb'o eb' schecab' Jesús

¹² Axo eb' schecab' Jesús chi', tzijtum milagro ix sb'o eb'. Ix sch'ox val el spoder Dios eb' d'a scal eb' anima. A d'a jun stentail stemplo Dios scuchan yic Salomón, ata' ix smolb'ej sb'a eb' creyente smasanil. ¹³ Axo eb' mañ creyenteoc, malaj eb' stec'b'ej sb'a sc'ochi yic smolb'an sb'a eb' yed' eb'. Palta yojtac eb' to te vach' eb' creyente chi'. ¹⁴ Tzijtum eb' viñ vinac yed' eb' ix ix, ix ac'anoch Jesús d'a sc'ool. ¹⁵ Tz'ic'jipaxelta eb' penaay d'a yoltac calle. Ay eb' tz'ic'jielta d'a sat ch'at, ay eb' d'a sat svaynub'. Ata' ix stañvej eb' yec' viñaj Pedro, yic tope tz'ec' jab'oc yerñul viñ d'a yib'añ eb' snaani. ¹⁶ Tzijtum eb' anima ix cot d'a juntzañ choñab' d'a slac'anil Jerusalén. Ix yic'ancot juntzañ eb' penaay eb' yed' eb' tz'ixtax yuj eb' enemigo. Ix laj b'oxican sc'ool eb' smasanil.

Ochnac d'a yib'añ eb' schecab' Jesús

¹⁷ Axo viñ sat sacerdote yed' eb' yetb'eyum smasanil, aton eb' spartido eb' saduceo, ix te och chichonc'olal d'a spixan eb'. ¹⁸ Yuj chi' ix schec yamjoc eb' viñ schecab' Jesús chi' eb'. Ix ac'jioch eb' viñ d'a jun preso yic eb' choñab'.

¹⁹ Axo d'ac'valil ay jun yánel Dios Cajal ix ul jacan te' preso chi'. Ix ic'jielta eb' viñ. Ix lajvi chi', ix yalan d'a eb' viñ:

²⁰ —Ixiqec d'a stemplo Dios. Tzex och d'a yol yamaq'uul. Tzex aj liñan ta', tzeyalanel vach' ab'ix yic q'uinal d'a junelñej, xchi jun ángel chi' d'a eb' viñ.

²¹ Yuj chi' toxo van sach'i ayic ix och'och eb' viñ d'a yol yamaq'uul stemplo Dios chi', ix sc'ayb'an eb' anima eb' viñ ta'.

Axo viñ sat sacerdote chi' yed' eb' viñ yetb'eyum ix avtancot eb' viñ sat yajal, aton jantactej eb' viñ yajal yaj d'a eb' israel. Ix lajvi chi', ix schecanb'at jayvañ eb' viñ polencia eb', yic sb'at eb' viñ yiq'uelta eb' viñ schecab' Jesús chi' d'a preso. ²² Axo ix c'och eb' viñ d'a te' preso chi', mañxalaj mach ayeq'ui. Ix lajvi yilan eb' viñ to mañxalaj mach, ix b'at yalan eb' viñ icha tic:

²³ —Ix quila', vach' yajoch sc'ab' te' preso chi'. Axo eb' stañvumal te' chi', liñanec' eb' d'a sti' te'. Palta axo ix co jacan te', ix quilani mañxalaj mach ayec' d'a yol te', xchi eb' viñ.

²⁴ Axo viñ sat sacerdote chi', eb' yetb'eyum yed' pax viñ yajal eb' viñ stañvumal stemplo Dios, ayic ix yab'an juntzañ chi' eb' viñ, ix te sat sc'ool

eb' viñ. Maj nachajel-laj yuj eb' viñ tas val yaji. ²⁵ Junanto rato chi' ix c'och junxo viñ. Ix yalan viñ d'a eb' viñ:

—A eb' viñ ix eyac'och d'a preso, ayxo ec' eb' viñ d'a yamaq'uul stemplo Dios ticnaic. Van sc'ayb'aj eb' anima yuj eb' viñ, xchi viñ.

²⁶ Yuj chi', axo viñ yajal eb' startivan templo chi' yed' eb' viñ polencia, ix b'at eb' viñ yic'cot eb' viñ. Palta ac'aric'olal ix yutej eb' viñ yic'ancot eb' viñ schecab' Jesús chi', yujto ix xiv eb' viñ sjulq'uenaj yuj eb' anima. ²⁷ Ix b'at ac'ji eb' viñ schecab' Jesús chi' d'a yichañ eb' viñ sat yajal. Axo viñ sat sacerdote chi' ix alan d'a eb' viñ.

²⁸ —Ina ix cham val calan d'ayex to maxtzac e c'ayb'ej eb' anima d'a sc'ayb'ub'al Jesús. ¿Tom max e c'anab'ajej? A ticnaic, ix te pucaxb'at e c'ayb'ub'al d'a Jerusalén tic, masanto e gana tze ch'oxelta to a oñ ix co milcham Jesús chi', xchi viñ d'a eb' viñ.

²⁹ Palta ix tac'vi viñaj Pedro yed' juntzarñxo eb' viñ schecab' Jesús, ix yalan eb' viñ:

—Yovalil a tas syal Dios, a sco c'anab'ajej. Axo juntzarñ schecnab'il anima, tato max scha sb'a yed' yic Dios, max co c'anab'ajejlaj. ³⁰ A ex tic ix eyac' miljoccham Jesús, ayic ix d'uñb'ajq'ue d'a te' culus. Palta a jun Dios b'aj yac'nac em sb'a eb' co mam quicham, añaña co Diosal a oñ tic. A' ix ac'an pitzvocxi Jesús chi' d'a scal eb' chammac. ³¹ A ix ac'an yopisio, ix yic'anb'at d'a svach'c'ab'. Ix yac'anoch Cajaloc yed' co Columaloc, yic vach' sco na co b'a a oñ israel oñ tic, yic slajvican co mul yuuj. ³² A oñ tic, scac' testigoal co b'a yuj juntzarñ scal tic d'ayex. Añejtona' Yespíritu Dios syac' pax testigoal sb'a qued'oc. A Dios tz'ac'an Yespíritu tic d'a jantacñej mach sc'anab'ajan tas syalá, xchi eb' viñ.

³³ Ayic ix yab'an jun chi' eb' viñ yajal chi', ix te cot yoval eb' viñ. Ix snib'ej eb' viñ smilcham eb' viñ d'a elañchamel. ³⁴ Palta a d'a scal eb' viñ yajal chi' ay jun viñ fariseo scuch Gamaliel ayeq'ui. Te c'ayb'um viñ d'a sley Dios. B'inajnac viñ d'a vach'il yuj eb' anima. Ix q'ue liñan viñ. Ix schecan viñ ic'jocanelta eb' viñ schecab' Jesús chi' junoc rato. ³⁵ Ix lajvi yelcancot eb' viñ chi', ix yalan viñ:

—Ex vetisraelal, naec val sic'lab'il tas tzeyutej e b'oan yaj juntzarñ eb' viñ tic.

³⁶ Co naeccot jun viñ scuch Teudas^{5.36-37} ec'nac d'a yalañtaxo. Yac'nacoch sb'a viñ yajalil d'a scal eb' anima. Yalannaquel viñ to te ay yopisio viñ. Ay am junoc chañe' ciento vinac ochnac yed' viñ. Palta miljicham viñ. Axo jantac eb' ochnac yed' viñ chi', sacllemnaccanb'at eb'. Satnacpaxcanem jun yic eb' chi'. ³⁷ Ix lajvi chi', ay jun viñ scuch Judas aj Galilea, yac'nacoch sb'a viñ yac'an oval yed' eb' viñ yajal ayic ix ic'jichañ sb'isul eb' anima. Tzijtum anima ochnac yed' viñ. Añaña ix miljipaxcham junxo viñ chi'. Axo jantacñej eb' ochnac yed' viñ, sacllemnaccanb'at eb'. ³⁸ Yuj chi' sval d'ayex, cactejeç quixtan eb' viñ schecab' Jesús tic, yil eb' viñ. A jun yic eb' viñ tic, tato añej eb' anima ay yico', munil ol satxicanemoc. ³⁹ Palta tato a Dios ay yico', mañ ol yal-laj cac'an lajvoc. Ay smay to van cac'an oval yed' Dios chi', xchi viñ.

⁴⁰ Ix snaan eb' viñ yajal chi' to te yel syal viñ. Yuj chi' ix avtajxioc eb' viñ schecab' Jesús chi' yuj eb' viñ. Ix yalan eb' viñ to smac'ji eb' viñ. Ix yalanpax eb' viñ d'a eb' viñ to maxtzac yalel yab'ixal Jesús eb' viñ. Ix lajvi chi', ix actajel eb' viñ. ⁴¹ Yuj chi' ix elta eb' viñ schecab' Jesús chi' d'a yichañ eb' viñ sat yajal. Te vach' ix yab' eb' viñ, yujto yujñej Jesús ix yab' syail eb' viñ icha sgana Dios. ⁴² Masanil c'u ix yalel yab'ixal Jesús eb' viñ to Cristo toni, syalelc'ochi Jun

5.36-37 **5:36** A viñaj Teudas yed' viñaj Judas, a eb' cuchb'annac eb' anima d'a oval yed' eb' aj Roma, am d'a stiempoal yalji Jesús.

Sic'b'ilel yuj Dios. Ix laj ec' yalel eb' viñ d'a yol yamaq'uil stemplo Dios yed' d'a caltac pat.

6

Sic'b'ilel ucvañ eb' diácono

¹ A d'a jun tiempoal chi', ix te q'uib' sb'isul eb' creyente. Palta a eb' creyente aj Grecia, ix cot yoval eb' d'a eb' creyente aj Israel, yujto ayic tz'ac'ji va eb' meb'a' d'a junjun c'u, mañ tz'acanoc tz'ac'ji svael eb' ix chamnac yetb'eyum aj Grecia chi'. ² Yuj chi' ix avtajcot eb' creyente smasanil yuj eb' schecab' Jesús chi'. Ix yalan eb':

—Mañ smojoc scactejan calanel slolonel Dios tic yic axoñej vael tic squila'.

³ Yuj chi', ex vuc'tac, tze say ucvañoc vinac d'a co cal tic, tzeyac' anoch yopisio eb' sb'oan jun munlajel tic. A eb' tze say chi', aton eb' te vach' sb'eyb'al, eb' snachaj val el yic Dios yuuj, eb' te ay val och Yespíritu Dios yed'oc. ⁴ A oñxo tic, añeja' ol oñ lesalvoc, ol calanpaxel slolonel Dios, xchi eb' lajchavañ chi'.

⁵ Ix te tzalaj eb' smasanil yuj jun lolonel chi'. Axo eb' viñ ix sic'jiel chi', aton eb' viñ tic: Viñaj Esteban, te ay val och spensar viñ d'a Dios, te ay val och Yespíritu Dios yed' viñ, viñaj Felipe, viñaj Prócoro, viñaj Nicanor, viñaj Timón, viñaj Parmenas yed' viñaj Nicolás aj Antioquia. A viñaj Nicolás tic, ochnac viñ d'a sc'ayb'ub'al eb' israel d'a yalañtaxo. ⁶ Ix lajvi sic'jielta eb' viñ chi', ix ic'jib'at eb' viñ d'a yichañ eb' viñ schecab' Jesús. Axo eb' viñ schecab' Jesús chi' ix lesalvi yuj eb' viñ, ix yac'anpaxec' sc'ab' eb' viñ d'a sjolom eb' viñ.

⁷ Axo slolonel Dios ix te pucaxb'at d'a scal eb' anima. Yuj chi' ix te q'uib' sb'isul eb' creyente d'a Jerusalén chi'. Ay pax juntzañ eb' viñ sacerdote ix ac'anoch Cristo d'a sc'ool.

Yamchajnac viñaj Esteban

⁸ Axo viñaj Esteban chi', nivan svach'c'olal Dios ix scha viñ. Ix och val Dios yed' viñ, yuj chi' tzijtum milagro ix sch'oxel viñ d'a scal eb' anima. ⁹ Palta ay juntzañ eb' israel smolb'ej sb'a d'a jun spatil culto scuch Yic eb' Ac'b'ilxocanel d'a Libre. Ay pax juntzañoc eb' aj choñab' Cirene, eb' aj Alejandría, eb' aj Cilicia yed' eb' aj Asia. Ix c'och eb' d'a viñaj Esteban chi'. Ix stelan sb'a eb' yed' viñ. ¹⁰ Palta maj yac'laj ganar viñ eb', yujto a Espiritu Santo ix ac'an sjelanil viñ. ¹¹ Axo eb' chi', toñej ix sman jayvañ stestigo eb'. Ix ac'ji sc'ool eb' yuj eb', yic syal eb' icha tic:

—Ix cab' sb'uchvaj viñaj Esteban tic d'a spatic viñ co mam quicham aj Moisés yed' d'a Dios, xchi eb'.

¹² Icha chi' ix yutej eb' stzuntzan chañ eb' choñab', eb' ichamtac vinac yed' eb' c'ayb'um d'a ley Moisés. Yuj chi' ix cot jucnaj eb' d'a viñaj Esteban chi', ix syaman viñ eb', xid' yac'anoch viñ eb' d'a yichañ eb' viñ sat yajal. ¹³ Ix lajvi chi', ix manji juntzañoc eb' tz'ac'anoch es d'a yib'añ viñaj Esteban chi' yuj eb'. Ix stz'acan yal eb' icha tic d'a eb' viñ yajal chi':

—A viñaj Esteban tic, max yactejan viñ sb'uchvaj d'a jun templo yicñej Dios yaj tic. Sb'uchvaj pax viñ d'a ley Moisés. ¹⁴ Ix cab' yalan viñ icha tic: A Jesús aj Nazaret ol pojanem stemplo Dios tic. Ol q'uexchaj juntzañ co b'eyb'al ac'b'ilcan d'ayori yuj Moisés chi', xchi viñ, xchi eb'.

¹⁵ Axo eb' viñ yajal chi' yed' eb' c'ojanem ta' smasanil, ix och q'uelan eb' d'a viñaj Esteban chi', ix yilanoch sat viñ eb', lajan yilji icha sat junoc ángel.

7

A slolonel viñaj Esteban

¹ Axo viñ sat sacerdote ix c'anb'an d'a viñtaj Esteban chi':

—¿Yel am juntzañ ix yal eb' tic? xchi viñ.

² Yuj chi', ix yal viñtaj Esteban chi' icha tic:

—Ex vetchoriab' yed' ex ichamtac vinac, ab'ec nab'i. A Dios, te nivan yelc'ochi. Sch'oxnac sb'a d'a viñ co mam quicham aj Abraham ayic ayec' viñ d'a yol yic Mesopotamia, ayic manto c'och cajan viñ d'a choñab' Harán.

³ Yalannac Dios chi' icha tic d'a viñ: Actejcan lum a luum tic yed' jantac eb' a c'ab' oc. Ixix d'a junxo lugar ol in ch'ox d'ayach, xchi d'a viñ. ⁴ Slajvi chi', yactannaccan slugar eb' caldeo viñ b'aj ayec' chi'. Axo d'a choñab' Harán c'ochnaccan cajan viñ. Axo yic schamnacc viñ smam viñ, yic'jinaccot viñ yuj Dios d'a jun lugar b'aj ay oñ ec' tic. ⁵ Palta malaj jab'oc luum yac'nac Dios chi' yicoc viñ d'a tic. Malaj jab'oc ac'jinac d'a viñ, palta yac'naccan sti' Dios chi' d'a viñ, ayic yalannaccan icha tic: Ol vac' jun a luum. Axo yic ol ach chamoc, ol can jun a luum chi' yicoc eb' iñtilal, xchi Dios chi' d'a viñ. Ayic mantalaj junoc yuninal viñ, ata' yalnaccan jun chi' Dios. ⁶ Yalannacpaxcan Dios chi' icha tic d'a viñ: A eb' iñtilal ol c'och cajan eb' d'a yol yic junxo ch'oc choñab'il. Ol ac'joc och eb' schecab'oc eb' ch'oc choñab'il chi'. Chañe' ciento ab'il ol yab' syail eb' yuj eb'. ⁷ Palta a in ol vac'och yaelal d'a yib'añ eb' ch'oc choñab'il chi'. Ol lajvoc chi', ol elta eb' iñtilal chi' d'a jun lugar chi', ol in yac'an servil eb' d'a jun lugar tic, xchinac Dios chi'. ⁸ Arñejtona', yac'naccican sti' Dios d'a viñtaj Abraham chi'. Yalannaccan d'a viñ to tz'och jun yechel d'a snivanil viñ yed' d'a jantacrej eb' yñtilal viñ, yic vach' scheclajeli to ay strato Dios yed' eb'. A jun yechel chi', aton jun scuch circuncisión. Yuj chi', ayic yalji jun yuninal viñtaj Abraham scuch Isaac, yucub'ixial yalji, yac'ji circuncidar yuj viñtaj Abraham chi'. Arñejtona' yalji pax jun yuninal viñtaj Isaac chi' scuch Jacob, ac'jipax circuncidar yuj viñtaj Isaac chi'. Axo viñtaj Jacob chi', lajchavañ eb' yuninal viñ aljinac. Laj ac'ji circuncidar eb' smasanil. A eb' lajchavañ chi', aton eb' co mam quicham a oñ israel oñ tic. ⁹ A d'a scal eb' co mam quicham chi', ay jun viñ yuc'tac eb' scuchan José. A junel meltzajoch eb' yuc'tac viñtaj José chi' ajc'olal d'ay. Yuj chi' schoñb'at viñ eb' d'a Egipto, palta axo Dios och yed' viñ. ¹⁰ A Dios chi' colanelta viñ d'a scal juntzañ syaelal. Yac'an sjelanil d'a viñ. Och yed' viñ, yic vach' syutej sb'a viñ d'a yichañ viñ sreyal eb' aj Egipto chi'. Yuj chi' yac'och yopisio viñtaj José chi' viñ yoch yajalil d'a Egipto chi'. Arñejtona', yac'och viñtaj José chi' viñ yilumaloc spat.

¹¹ Palta a d'a jun tiempoal chi', ja jun nivan vejel d'a yib'añ masanil eb' aj Egipto chi' yed' d'a yib'añ eb' aj Canaán. Te ya' ec' eb' yuj jun vejel chi'. Icha pax chi' eb' co mam quicham ay d'a Canaán chi', mañxa b'aj vach' scot tas syab'lej eb'. ¹² Axo yab'an viñtaj Jacob chi' to ay ixim trigo d'a Egipto chi'. Yuj chi' schecb'at eb' yuninal viñ chi' ta', aton eb' co mam quicham. Sb'ab'elalto eb' b'at d'a jun chi'. ¹³ Axo schecjixib'at eb' d'a schaelal, ato ta' yal viñtaj José chi' d'a eb' to yuc'tac sb'a viñ yed' eb'. Icha chi' aj yojtacanel viñtaj Faraón chi' mach eb' yetchoñab' viñtaj José chi'. ¹⁴ Axo viñtaj José chi' checan ic'jib'at viñtaj Jacob d'ay, aton viñ smam viñ. Schecan ic'jib'at eb' yuc'tac yed' eb' ix yetb'eyum eb' yed' pax eb' yuninal eb' smasanil, 75 sb'isul eb'. ¹⁵ Icha chi' aj sc'och viñtaj Jacob chi' d'a Egipto chi'. Ata' cham viñ. Junjunal champax eb' co mam quicham chi' ta'. ¹⁶ Icható chi' yic'jixicot snivanil viñ chi' yuj eb' junelxo d'a choñab' Siquem. Axo ta' ac'jinacoch snivanil eb' chi' d'a yol jun q'uen rñaq'ueen. A jun q'uen chi', atax viñtaj Abraham manannaccanel q'uen d'a eb' yuninal viñtaj Hamor aj choñab' Siquem chi'.

¹⁷ Axo yic vanxo sc'och stiempoal yelc'och tas yalnaccan Dios d'a viñtaj Abraham chi', ayic yac'annaccan sti' d'a viñ, q'uib'chañ sb'isul eb' yñtilal

viñ d'a Egipto chi'. Te tzijtum aj sb'isul eb' ta'. ¹⁸ C'ojanc'olalto och junxo viñ sreyal eb' aj Egipto chi'. A jun viñ chi', mañxo yojtacoc yab'ixal viñaj José chi' viñ. ¹⁹ A jun viñ rey chi', yixtejnac val eb' co mam quicham chi' viñ. Yac'nac val chucal viñ d'a eb'. Yalannac viñ d'a eb' to yovalil symel jantacrej eb' svinac unin eb' tzato alji, yic munil syac'cham sb'a eb' b'aj sb'at yumjicanel chi'. ²⁰ Aton d'a jun tiempoal chi' alji viñaj Moisés. Te vach' aj viñ d'a yicharí Dios. Oxeñej ujal q'uib'tzítaj viñ yuj smam snun d'a yol spat. ²¹ Slajvi chi', yactajcan viñ yuj ix snun icha syal jun ley chi'. Axo jun ix yisil viñ rey chi' ilanelta viñ. Yic'anb'at viñ ix d'a spat. Sq'uib'tzítan viñ ix icha val junoc yune'. ²² Axo viñaj Moisés chi' sc'ayb'ej viñ jantacrej tas yojtac eb' aj Egipto chi'. Yuj chi' te jelan aj slolon viñ. Jelan pax aj viñ sc'ulan masanil tastac.

²³ Ayic 40 ab'ilxo sq'uinal viñ, sja d'a spensar viñ b'at yilan eb' yetchoñab', aton eb' quetisraelal. ²⁴ Axo sc'och viñ, yilan viñ to ay jun viñ aj Egipto chi' van yac'an chucal d'a jun viñ yetchoñab' viñ. Yuj chi' och viñ yed' viñ. Axo viñ ac'anec' spac viñ yetchoñab' chi' ayic smac'ancham viñ aj Egipto chi' viñ. ²⁵ Snaan viñaj Moisés chi' to snachajel yuj eb' yetchoñab' viñ chi' to a Dios van yac'lab'an viñ yic scolancanel eb'. Palta maj nachajel-laj yuj eb'. ²⁶ Axo d'a junxo c'u sc'och viñ d'a chavañxo eb' yetchoñab'. Yilan viñ to van stzuntzan sb'a eb'. A sgana viñaj Moisés chi' to tz'och eb' d'a junc'olal, yuj chi' yal viñ d'a eb': Ex vetchoñab', ¿tas yuj tzeyac' oval? Ina eyetchoñab' e b'a, xchi viñ d'a eb'. ²⁷ Palta axo viñ van yac'an oval chi' ic'anel viñaj Moisés chi'. Yalan viñ d'a viñ: ¿Mach ix ach ac'anoch juezal, yic tzoñ ac'an mandar? ²⁸ ¿Tom a gana tzin a mac'paxchamoc icha utej jun viñ aj Egipto evi? xchi viñ. ²⁹ Slajviñej yab'an jun chi' viñaj Moisés chi', sb'atcan viñ elelal. Sc'ochcan cajan viñ d'a scal eb' ch'oc choñab'il d'a yol yic Madián. Axo ta' alji chavañ yuninal viñ.

³⁰ Ayxom 40 ab'iloc sc'och viñ ta', sb'at viñ d'a tzalan Sinaí, b'aj malaj anima. Axo ta' sch'ox sb'a jun ángel d'a viñ. Ayec' d'a scal jun c'ac' b'aj van stz'a jun te' q'uiix. ³¹ Axo yic yilanb'at jun chi' viñ, toñej te sat sc'ool viñ. Yuj chi' b'at viñ yilb'ati, axo Dios Cajal alan d'a viñ: ³² A in ton tic, jun Dios b'aj yac'nac em sb'a eb' a mam icham, aton viñaj Abraham, viñaj Isaac yed' viñaj Jacob, xchi d'a viñ. Axo viñaj Moisés chi', te ib'xiq'ue viñ yuj xivelal. Majxo ochlaj q'uelan viñ d'ay. ³³ Yalan Dios Cajal chi' d'a viñ: Quichel a xañab', yujto a d'a jun lugar b'aj ayach ec' tic, a inton ayinec' d'ay. ³⁴ A eb' in choñab' ayec' d'a Egipto, svila' to van yab'an syail eb' ta'. Svab'anpaxi to sc'acvi eb' yab'an syail. Yuj chi' in javi viq'uelta eb' d'a scal syaalal chi'. Yuj chi', ixic. Ol ach in checb'at d'a Egipto chi', xchi Dios chi' d'a viñ.

³⁵ D'a peca' maj chajoclay viñ yuj eb' yetchoñab' chi'. Malaj ochnac viñ d'a eb'. Yalannac eb' d'a viñ: ¿Mach ach ac'anoch juezal, yuj chi' tzoñ ac' mandar? xchi eb' d'a viñ. Palta a Dios ac'an yopisio viñ yac'an mandar eb'. Yac'jipax yopisio viñ yic syiq'uelta eb' d'a scal yaelal chi'. A jun ángel sch'ox sb'a d'a viñ d'a scal te' q'uiix chi', a och yed' viñ. ³⁶ Aton viñaj Moisés chi' ic'annaquelta eb' quetchoñab' d'a Egipto chi'. 40 ab'il sch'oxnac juntzañ milagro viñ d'a Egipto chi' yed' d'a a' Chacchac Mar yed' pax d'a tz'inan luum. ³⁷ Aton viñ alannac icha tic d'a eb' quetisraelal chi': A Dios ol sic'anelta jun schecab' d'a scal eb' quetchoñab' icha ix yutej in sic'anelta a in tic, xchi viñ d'a eb'. ³⁸ Ec'nac viñ yed' eb' co mam quicham d'a jun taquír luum. Aypaxec' jun ángel yed' eb', aton jun lolonnac yed' viñ d'a tzalan Sinaí. A d'a viñaj Moisés chi', ata' yalnaccan juntzañ lolonel Dios tz'ac'an co q'uinal. Axo viñ alannaccan d'ayofi.

³⁹ Palta a eb' co mam quicham chi', maj yal sc'ool eb' sc'anab'ajej tas yal viñ

chi'. Yuj chi' spatiquejel viñ eb'. Snib'ej eb' meltzaj d'a Egipto. ⁴⁰ Yalan eb' d'a viñaj Aarón: B'o juntzarñoc co diosal yic tzoñ scuchb'ani, yujto a viñaj Moisés chi', jun viñ ix oñ ic'anelta d'a Egipto, mañ cojtacoc tas ix ic'an viñ, xchi eb'. ⁴¹ Yuj chi', sb'oan jun q'ueen eb' icha quelem vacax. A jun chi' yac'och eb' sdiosaloc. Smilanpax juntzarñ noc' noc' eb' silab'oc d'ay. Yac'anoch sq'uiñal jun sdiosal eb' sb'o chi'. ⁴² Yuj chi', yiq'uel sb'a Dios d'a scal eb'. Actajcan eb' sch'ocoj yic vach' syaq'uem sb'a eb' d'a juntzarñ c'anal ay d'a satchaañ. Stz'ib'ejnaccan jun schecab' Dios icha tic:

Ex israel, ayic yec'nac 40 ab'il eb' e mam eyicham d'a tz'inan luum, mañoc d'ayin snusnac silab' eb' yed' yofrenda.

⁴³ Malaj jab'oc tas eyac'nac d'ayin. Palta a jun e diosal scuch Moloc,^{7.43} b'achb'il yed'tal eyuuj yed' jun yechel c'anal scuch Renfán, a juntzarñ chi' eyalnac och e diosaloc. A d'a juntzarñ yechel e b'onac chi', ata' eyalnac e b'a. Yuj chi' ol ex vic'anel d'a jun e luum tic, axo ex vac'ancanb'at d'a yicharñb'at Babilonia, xchican Dios d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcani.

⁴⁴ Palta ayic yec'nac eb' co mam quicham chi' d'a tz'inan luum chi', yed'nac jun yed'tal sley Dios eb'. Aton jun yed'tal chi' b'onaccan yuj viñaj Moisés chi', icha ajnac yalan Dios chi' d'a viñ, ayic sch'oxannac jun yechel d'a viñ. ⁴⁵ A jun yed'tal chi', c'oanc'olal cannac d'a juntzarñoxo eb' co mam quicham. Axo viñaj Josué ic'annacot jun chi' yed' eb'. Ayic yicannac jun sluum eb' ch'oc choñab'il tic eb', aton eb' pechb'ilel yuj Dios. A jun yed'tal sley Dios chi', yed'nac eb', masanto ochnac viñaj David sreyaloc eb'. ⁴⁶ A viñaj David chi', te nivan svach'c'olal Dios schanac viñ. Yuj chi', snib'ej viñ sb'onac jun stemplo Dios, aton jun Dios b'aj yac'naquem sb'a viñaj Jacob, aton pax co Diosal. ⁴⁷ Palta ato val viñaj Salomón b'oannac stemplo Dios chi', ⁴⁸ vach'chom a Dios yelxo val te nivan yelc'ochi, max aj d'a junoc templo b'ob'il yuj eb' anima. Yalnaccan jun schecab' d'a peca' icha tic:

⁴⁹ A satchaañ, aton in despacho. Axo yolyib'arñq'uinal, icha sc'arñ voc yaji. Yuj chi', ¿tasto val ol eyutoc e b'oan junoc in templo? Malaj junoc lugar b'aj syal vic'an vip.

⁵⁰ Yujto a in ix in b'o masanil juntzarñ tic, xchi Dios d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcani.

⁵¹ Palta a ex tic, te pit ex. Lajan val e pensar yed' eb' mañ ojtannacoc Dios. Max eyac'och e chiquin d'a slolonel. Torñej tze macoch vaan Yespíritu Dios. Yuj chi', lajan ex yed' eb' co mam quicham chi'. ⁵² Ina eb' schecab' Dios d'a peca', laj yab'nac syail eb' yuj eb' co mam quicham chi'. Aton eb' schecab' Dios chi' alannaccani to ol javoc viñ tojol spensar, palta milb'ilcham eb' yuj eb' co mam quicham chi'. Axo ix javi jun tojol spensar chi', a exxo ix eyac'och d'a yol sc'ab' chamel, ix eyac'an miljocchamoc. ⁵³ Vach'chom ac'b'ilcan juntzarñ schecnab'il Dios d'ayex yuj eb' ángel, palta max e c'anab'ajej, xchi viñaj Esteban chi' d'a eb'.

A schamel viñaj Esteban

⁵⁴ Ayic ix yab'an juntzarñ chi' eb', ix te och pitz'an d'a spixan eb', ix cot yoval eb' d'a viñaj Esteban chi'. Ix sc'ux val ye eb' scot yoval. ⁵⁵ Palta axo viñaj Esteban chi', te ay val och Yespíritu Dios yed' viñ, yuj chi' ix q'ue q'uelan viñ d'a satchaañ, ix yilanq'ue stziquiquial Dios viñ. Ix yilan viñ to liñanec' Jesús d'a svach'c'ab' Dios chi'. ⁵⁶ Yuj chi' ix yalan viñ:

7.43 **7:43** Moloc sb'i jun syaloch eb' sdiosaloc, syac'an yuninal eb' silab'il d'ay. Renfán sb'i jun c'anal b'aj syaq'uem sb'a eb' anima.

—Inai, a svilani to jacan spuertail satchaari. Svilani to a jun Ac'b'iltot yuj Dios yoch animail, liñanec' d'a svach' c'ab' Dios chi' ticnaic, xchi viñ.

⁵⁷ Axo eb' ayec' ta', ix q'ue riñnaj eb' yavaji. Ix smacan schiquin eb'. Ix cot riñnaj eb' d'a viñ, ix jachjiel viñ d'a stiel choñab' yuj eb'. ⁵⁸ A eb' ix ac'anb'at d'a yib'añ viñaj Esteban chi', ix squichel spatic sc'apac junjun eb', ix yac'ancanb'at eb' d'a jun viñ scuch Saulo, yic vach' a viñ tz'ñlancani. Ix lajvi chi', ix och ijan eb' sjulancham viñaj Esteban chi' yed' q'uen q'ueen. ⁵⁹ Ayic van sjulq'uenan cham viñ chi' eb', ix lesalvi viñ d'a Dios.

—Mamin Jesús, cha in pixan, xchi viñ.

⁶⁰ Ix lajvi chi' ix em cuman viñ. Te chaari ix yutej sjaj viñ slesalvi d'a Dios:

—Mamin, mañ ac'canoch jun smul eb' tic d'a yib'añ, xchi viñ.

Ix lajvi yalan jun chi' viñ, ix cham viñ.

8

Yac'nac chucal viñaj Saulo d'a eb' creyente

¹ Te locan viñaj Saulo yed' eb' ix milancham viñaj Esteban chi'. Aton val d'a jun c'u chi' ix och ijan eb' anima yac'anoch syaelal eb' creyente d'a Jerusalén chi'. Ix yab'an val syail eb' sic'lab'il. Yuj chi' ix laj saclemb'at eb'. Ix laj b'at eb' d'a yol yic Judea yed' Samaria. Axoñej eb' schecab' Jesús ix can d'a Jerusalén chi'. ² Ix lajviñej scham viñaj Esteban chi', ay juntzari eb' viñ ayoch spensar d'a Dios ix ic'anb'at snivanil viñ chi', ix b'at smucanem viñ eb'. Ix te oc'eb' viñ yuj viñ. ³ Axo viñaj Saulo chi', ix yac' val chucal viñ d'a eb' creyente. Yalñej b'aj ayec' eb', ix laj och viñ d'a yol spat eb'. Ix laj yiq'uelta eb' viñ vinac viñ yed' eb' ix ix, ix b'at yac'anoch eb' viñ d'a preso.

Ix aljjiel vach' ab'ix d'a Samaria

⁴ Axo eb' creyente ix el d'a Jerusalén, ix laj saclemb'at eb'. Masanil b'ajtac ix laj c'och eb' ix laj yalel vach' ab'ix yic colnab'il eb'. ⁵ Ay jun viñ scuch Felipe ix c'och d'a jun choñab' d'a yol yic Samaria. Ix yalcanel yab'ixal Cristo viñ d'a scal eb'. ⁶ Axo eb' anima ayec' ta', ix smaclej val yab' eb' tas ix yal viñ chi'. Ix yilanpax juntzari milagro eb' ix sb'o viñ. ⁷ A d'a jun choñab' chi', tziytum eb' anima ayoch eb' enemigo d'ay, axo viñaj Felipe chi' ix laj ic'anel eb' d'a eb'. Ix laj el yav eb' yel d'a eb'. Tziytum eb' sich'inaqueli yed' eb' max yal sb'eyi, ix laj b'oxican eb' yuj viñ. ⁸ Yuj juntzari chi' ix te tzalaj sc'ool eb' anima smasanil d'a jun choñab' chi'.

⁹ Palta ay jun viñ vinac scuch Simón ta'. Ste aq'uej val musansatil eb' anima viñ, yujto te nivan yelc'och viñ yalani, ay tas syal yuj viñ yalani. ¹⁰ Masanil eb' malaj yelc'ochi yed' eb' nivan yelc'ochi, jun lajan syac'och spensar eb' d'a viñ, syalan eb'.

—A viñaj Simón, aton jun dios scuchan Nivan Spoder, xchi eb' d'a viñ.

¹¹ Syac' val och spensar eb' d'a viñ, yujto pecatax syamnacoch viñ yac'an musansatil eb', syalan viñ to tzuji yuuj. ¹² Axo viñaj Felipe chi' ix alanel d'a scal eb' tas tz'aj yoch eb' d'a yol sc'ab' Dios. Ix yalanel yab'ixal Jesucristo viñ d'a eb'. Yuj chi' ay eb' viñ vinac yed' eb' ix ix, ix ac'anoch d'a sc'ool tas ix yal viñ chi'. Ix lajvi chi', ix schaan sbautismo eb'. ¹³ Icha pax chi' viñaj Simón chi', ix yac'och slolonel Dios viñ d'a sc'ool. Ix schaan pax sbautismo viñ. Ix lajviñej chi', junxoñej ix ec' viñ yed' viñaj Felipe chi'. Ay juntzari milagro ix sch'ox viñaj Felipe chi', te nivan yelc'ochi. Yuj chi', ix te sat sc'ool viñaj Simón chi' yilani.

¹⁴ Axo eb' schecab' Jesús ayec' d'a Jerusalén, ayic ix yab'an eb' to ay eb' aj Samaria ix ac'anoch slolonel Dios d'a sc'ool, ix schecb'at viñaj Pedro eb' yed'

viñaj Juan yil eb'. ¹⁵ Ayic ix c'och eb' viñ, ix lesalvi eb' viñ yuj eb' creyente aj Samaria chi', yic vach' tz'ac'ji Espíritu Santo d'a eb', ¹⁶ yujto manta junoc eb' schaani. Arējanto d'a sb'i Cajal Jesús b'aj ix ac'ji bautizar eb'. ¹⁷ Axo viñaj Pedro yed' viñaj Juan chi' ix ac'anec' sc'ab' d'a sjolom eb'. Ichato chi' ix schaanancan Espíritu Santo chi' eb'.

¹⁸ Ix yilan viñaj Simón chi' to ayic ix yac'anec' sc'ab' eb' viñ d'a sjolom eb' creyente chi', ix schacan Espíritu Santo eb', yuj chi' ix yaltej tumin viñ d'a eb' viñ schecab' Jesús chi'. ¹⁹ Ix yalan viñ d'a eb' viñ icha tic:

—Aq'uec vopisio eyed'oc yic vach' yalrēj mach ol vaq'uec' in c'ab' d'a sjolom, ol schacan Espíritu Santo chi', xchi viñ d'a eb' viñ.

²⁰ Yuj chi' ix yalan viñaj Pedro d'a viñ:

—Ach satocab'el yed' q'uen a tumin chi', yujto a jun tas syac' Dios d'a nab'arēj ix a nib'ej a man yed' jab' a tumin tic. ²¹ Malaj alan ic qued'oc. Malaj och d'a jun copisio tic, yujto mañ tojoloc a pensar d'a yichañ Dios. ²² Yuj chi' na a b'a yuj jun a chucal tic. C'an d'a Dios, tope ol ach yac' nivanc'olal yuj tas van a naan tic. ²³ Yujto svila' to arēj chichonc'olal tza na'a, yujto arēj chucal van ac'an servil, xchi viñaj Pedro chi' d'a viñ.

²⁴ Yuj chi' ix yalxi viñ:

—Tze c'an val d'a Dios Cajal vuuj, yic mañ ol javoc jun yaelal tzezal tic d'a vib'arñ, xchi viñ.

²⁵ Axo pax viñaj Pedro yed' viñaj Juan chi', ix yalēl yab'ixal Jesús eb' viñ. Ix yalanpaxel slolonel Dios Cajal eb' viñ d'a Samaria chi'. Ix lajvi chi', yach'an van smeltzajxib'at eb' viñ d'a Jerusalén, tziijtum juntzarñ yunetac choñab' d'a yol yic Samaria chi' b'aj ix ec' eb' viñ yalcanel vach' ab'ix yic colnab'il.

A viñaj Felipe yed' viñ aj Etiopía

²⁶ Ay jun yángel Dios Cajal ix alan icha tic d'a viñaj Felipe chi':

—Ac' lista a b'a. Ixic d'a sur, d'a jun b'e scot d'a Jerusalén, sc'och d'a choñab' Gaza, xchi.

A jun b'e chi', aton jun tz'ec' d'a tz'inan luum. ²⁷ Yuj chi', ix yac' lista sb'a viñ, ix b'at viñ. Axo d'a yol b'e chi', ix yil-laj sb'a viñ yed' jun viñ aj Etiopía. A jun viñ chi' ay yopisio viñ yuj ix Candace, ix yajal yaj d'a Etiopía chi'. ^{8.27} Sic'um tumin yaj viñ d'a ix. Ix xid'ec' viñ yaq'uem sb'a d'a Dios d'a Jerusalén. ²⁸ Van spax viñ d'a Etiopía chi'. C'ojanem viñ d'a yol jun scarruaje. Van yilan Slolonel Dios viñ tz'ib'ab'ilcan yuj viñaj Isaías, aton viñ schecab' Dios. ²⁹ Axo Yespíritu Dios ix alan d'a viñaj Felipe chi':

—Ixic, nitzb'at a b'a d'a stz'ey jun carruaje chi', xchi.

³⁰ Axo ix c'och viñ d'a stz'ey, ix yab'an viñ to van yavtan Slolonel Dios viñ, aton jun tz'ib'ab'ilcan yuj viñaj Isaías. Yuj chi' ix yal viñ d'a viñ:

—¿Tzam nachajel uuj tas van avtan chi'? xchi viñ.

³¹ Ix yalan viñ:

—Tato malaj mach tzin c'ayb'ani, ¿tas ol aj snachajel vuuj? ¿Max am yal a q'ueta d'a yol carruaje tic yic tzach em c'ojan ved'oc? xchi viñ d'a viñaj Felipe chi'

³² A Slolonel Dios van yavtan viñ chi', aton jun tz'alan icha tic:

Icha junoc noc' calnel tz'ic'jib'at b'aj ol b'at chamoc, icha chi' ol aj yic'jib'at jun Schecab' Dios Cajal schami.

Icha junoc noc' calnel tz'inñej xchi sjoxchaji, icha pax chi' ol ajoc.

³³ Te q'uixvelal ol yutej eb'. Toxonton mañ ol sb'o yaj jab'oc eb' d'ay.

8.27 **8:27** A d'a Etiopía d'a jun tiempoal chi', arēj eb' ix ix tz'och yajalil. Candace sb'i eb' ix a tz'och eb' ix yajalil chi'.

Malaj junoc mach ol alanoc tato ay yirñilal ol canoc, yujto ol miljocchamoc, xchi d'a Slolonel Dios chi'.

³⁴ Yuj chi' ix sc'anb'ej viñ d'a viñaj Felipe chi':

—Al d'ayin, ζmach ay yab'ixal jun yalnaccan viñ schecab' Dios chi'? ¿Tom a yab'ixal viñ yalnaccani, ma to ch'oc junocxo mach yalnaccan yab'ixal viñ? xchi viñ aj Etiopía chi'.

³⁵ Axo viñaj Felipe chi' ix alan d'a viñ tas syalelc'och Slolonel Dios chi'. Ix syamanoch viñ yalan yab'ixal Jesucristo d'a viñ. ³⁶⁻³⁷ Ayic van sb'at eb' viñ d'a yol b'e chi', ix c'och eb' viñ d'a jun a a'. Ix yalan viñ aj Etiopía chi' d'a viñ:

Ina jun a a' tic, ζmax am yal in ac'ancan bautizar ticnaic? xchi viñ.

³⁸ Ix lajviñej chi', ix yalan viñ to syamjioch vaan jun scarruaje viñ chi'. Ix em eb' viñ schavarñil d'a yol jun a a' chi'. Axo ta' ix ac'jican bautizar viñ.

³⁹ Ayic ix lajvi sq'uxeta eb' viñ d'a yol a a' chi', axo Yespíritu Dios ix ic'anb'at viñaj Felipe chi'. Yuj chi' majxo iljilaj viñ yuj viñ aj Etiopía chi', majxo yil-laj viñ b'aj ix c'och viñ. Palta te tzalajc'olal ix b'atxican viñ aj Etiopía chi' d'a yol b'e chi'. ⁴⁰ Axo viñaj Felipe chi', a d'a choñab' Azoto ix c'och viñ. Ix lajviñej chi', ix b'atxi viñ. Ix laj ec' yalancanel vach' ab'ix yic colnab'il viñ d'a juntzañxo choñab', masanto ix c'och viñ d'a choñab' Cesarea.

9

Schanac Cristo viñaj Saulo (Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Axo viñaj Saulo, max yactej viñ yalani to ol smilcham eb' tz'ac'anoch Jesús Cajal d'a sc'ool. Yuj chi' ix c'och viñ d'a viñ sat sacerdote. ² Ix sc'anan juntzañ ch'arñ carta viñ, yic syic'anb'at ch'arñ viñ d'a yoltac spatil culto ay d'a choñab' Damasco. A juntzañ carta chi' tz'ac'an sderecho viñ yic syaman jantacñej eb' syac'och spensar d'a Jesús, vach'chom vinac ma ix, yic syic'cot eb' viñ preso d'a Jerusalén. ³ Ix lajvi chi' ix b'at viñ, palta axo yic van sc'och viñ d'a slac'anil choñab' Damasco chi', ix emul copnaj jun saquilq'uinal d'a satchaarñ d'a yib'arñ viñ.

⁴ Yuj chi' ix telvi viñ d'a sat luum. Ix yab'an viñ yoch jun lolonel. Ix yalan icha tic:

—Saulo, Saulo, ζtas yuj tzin ixtej? xchi d'a viñ.

⁵ —Mamin, ζmach ach? xchi viñ.

—A in ton tic Jesús in. A in val tzin ixtej.

⁶ —Q'uearñ vaan, ixic d'a choñab' chi'. Ata' ol alchaj d'ayach tas yovalil ol a c'uulej, xchi Jesús chi' d'a viñ.

⁷ Axo eb' viñ yetb'eyum viñaj Saulo chi', ix vanaj eb' viñ, ix sat sc'ol eb' viñ yuj xivelal. Ix yab' eb' viñ to ay mach sloloni, palta malaj mach ix yil eb' viñ.

⁸ Ix lajvi chi', ix q'ue vaan viñaj Saulo chi' d'a sat luum. Axo yic ix elta q'uelan viñ, majxo yal-laj yilan jab'oc viñ. Yuj chi' a eb' viñ yetb'eyum viñ ix yaman sc'ab', ix squetzanb'at viñ eb' viñ d'a yol choñab' Damasco chi'. ⁹ Axo ix c'och viñ ta', oxe' c'ual majxo yal-laj yilan viñ. Majxo valaj viñ. Majxo yuc'paxlaj a' viñ.

¹⁰ A d'a Damasco chi' ay jun viñ creyente scuchan Ananías, axo Jesús Cajal ix alan d'a viñ icha d'a vayichal icha tic:

—Ach Ananías, xchi.

—Tic ay in Mamin, xchi viñ.

¹¹ —Ixic d'a jun calle scuch Tojol. Ayic tzach c'och d'a spat viñaj Judas, tza c'anb'an d'a viñ yuj viñaj Saulo aj Tarso. Ol ilani to van slesalvi viñ. ¹² Ay jun

tas ix in ch'ox d'a viñ. Ix yilan viñ to a ach ol ach c'ochoc, ol ac'anec' a c'ab' d'a sjolom viñ, yic vach' ol jacvocxican sat viñ, xchi Jesús Cajal chi' d'a viñ.

¹³ Palta axo ix yalan viñ:

—Mamin, tzijtum mach ix alan d'ayin yuj viñaj Saulo chi'. A d'a Jerusalén mañ jantacoc chucal ix yac' viñ d'a eb' tzach ac'anoch d'a sc'ool. ¹⁴ Xal ticnaic ix ja viñ d'a tic, yic syamji jantacñej eb' syal sb'a d'ayach yuj viñ, yujto ac'b'il yopisio viñ yuj eb' viñ sat sacerdote, xchi viñ.

¹⁵ Palta ix yalanxi Jesús Cajal chi' d'a viñ:

—Ixíc, yujto a viñaj Saulo chi', ix in siq'uel viñ, yic vach' ol yalel in lolonel viñ d'a scal eb' mañ israeloc, d'a yichañ eb' rey yed' d'a scal eb' eyetisraelal.

¹⁶ A in ol in ch'ox d'a viñ, jantac syaelal yovalil ol yab' viñ vuuj, xchi Jesús Cajal chi'.

¹⁷ Yuj chi', ix b'at viñaj Ananías chi' d'a jun pat chi'. Axo ix c'och viñ, ix och viñ d'a yool. Ix yac'anec' sc'ab' viñ d'a sjolom viñaj Saulo chi'. Ix yalan viñ:

—Vuc'tac Saulo, a Cajal Jesús, jun ix sch'ox sb'a d'ayach d'a yol b'e b'aj ach javi chi', a' in checancot d'ayach, yic vach' ol jacvocxi a sat, axo yochcan Espiritu Santo d'ayach, xchi viñ d'a viñ.

¹⁸ Junanto rato chi' ix elta tzicnaj juntzañ icha stumin noc' chay ayoch d'a yol sat viñ, ichato chi' ix b'oxican yilan viñ. Ix q'ue vaan viñ, ix yac'an ac'joc bautizar sb'a viñ. ¹⁹ Ix lajvi chi', ix va viñ, ix yic'anxi yip viñ. Ix aj jaye' c'ual viñ yed' eb' creyente d'a Damasco chi'.

Yalnaquel slolonel Dios viñaj Saulo d'a Damasco

²⁰ A viñaj Saulo chi', ix syamoch viñ yalel slolonel Dios d'a yoltac spatil culto. Ix yalan viñ to a Jesús, Yuninal ton Dios. ²¹ Jantacñej eb' ix ab'an yalan viñ, ix te sat sc'ool eb'. Ix yalan eb':

—Aton jun viñ tic ix ac'anoch syaelal eb' syal sb'a d'a Jesús d'a Jerusalén. A co naani to sja viñ ul syam eb' creyente d'a tic, yic syic'b'at eb' viñ d'a eb' viñ sat sacerdote, xchi eb'.

²² Axo viñaj Saulo chi', ix ste aq'uej yip viñ yalaneli, yic vach' scheclajeli to a Jesús d'a val yel Cristo toni, aton jun tarivab'il yuj eb'. Axo eb' israel aj Damasco chi', maj nachajel jab'oc yuj eb' tas syutej eb' spacan d'a viñ.

Colchajnaquel viñaj Saulo d'a yol sc'ab' eb' yetisraelal

²³ Ayic nivanxo tiempo ix eq'ui, ix slajtian sb'a eb' israel d'a spatic viñaj Saulo chi'. Ix yalan eb' to ol smilcham viñ eb'. ²⁴ Palta ix yab' specal viñ to c'ual d'ac'val stañvan eb' d'a juntzañ b'e sb'at d'a stiel choñab', yic ata' smilcham viñ eb' snaani. ²⁵ Yuj chi', a eb' creyente ix ac'anem viñ d'a yol jun xuuc, axo d'a sventenail smuloal jun choñab' chi' ix yaq'uem d'uñuñoc viñ eb' d'ac'valil. Icha chi' ix aj scolchajel viñ.

Ayec' viñaj Saulo d'a Jerusalén

²⁶ Axo yic ix c'och viñaj Saulo chi' d'a Jerusalén, ix snib'ej viñ smolb'ej sb'a yed' eb' creyente ta', palta toñej ix xivq'ue eb' smasanil d'a viñ. Maj schalaj yab' eb' tato yel creyentexo viñ. ²⁷ Palta a jun viñ scuch Bernabé ix ic'anb'at viñ d'a eb' viñ schecab' Jesús. Ix yalan viñ d'a eb' viñ:

—A viñaj Saulo tic, ix yil Cajal Jesús viñ d'a yol b'e. Ix lolonpax Cajal Jesús chi' yed' viñ. Yuj chi' malaj mach b'aj ix xiv viñ yalanel yab'ixal Jesús d'a choñab' Damasco chi', xchi viñaj Bernabé chi'.

²⁸ Yuj chi' ix aj viñaj Saulo d'a Jerusalén chi'. Junñej ix ec' viñ yed' eb' creyente ta'. ²⁹ Ix ste tec'b'an sb'a viñ yalanel yab'ixal Cajal Jesús. Ix stelan sb'a viñ yed' eb' yetisraelal tz'alan sti' eb' griego. Palta a eb' chi', ix slajtiej

sb'a eb' yic smilancham viñ eb'. ³⁰ Axo ix yab'an specal jun chi' eb' creyente, ix yic'anb'at viñtaj Saulo chi' eb' d'a choñab' Cesarea. Ix lajvi sc'och eb' yed' viñ ta', ix schecancanb'at viñ eb' d'a choñab' Tarso.

³¹ Ichato chi', ix och vaan spechji b'eyec' eb' creyente d'a masanil choñab' d'a yol yic Judea, d'a yol yic Galilea yed' d'a yol yic Samaria. Ix laj stec'b'itan sb'a eb'. Te naanñej Cajal Jesús yuj eb'. Ix och Yespíritu Dios yed' eb', yuj chi' ix te q'uib' sb'isul eb'.

B'onacxi sc'ool viñtaj Eneas

³² A junel, ayic ix ec' viñtaj Pedro yil eb' yetcreyenteal, ix c'och viñ d'a eb' creyente d'a choñab' Lida. ³³ Ata' ix ilchaj jun viñ scuch Eneas yuj viñ. Svajxaquilxo ab'il stelvican viñ, yujto sicb'inaquel viñ. ³⁴ Yuj chi' ix yal viñ d'a viñ:

—Ach Eneas, sval d'ayach, a Jesucristo tz'ac'an b'oxoc a c'ool. Yuj chi' q'ueañ vaan, pac a vaynub' tic, xchi viñ d'a viñ.

Val d'a jun rato chi', ix q'ue van viñ. ³⁵ Axo eb' anima smasanil aj Lida chi' yed' eb' aj Sarón, ix yil eb' to ix b'oxican viñ. Yuj chi' ix sq'uex sb'eyb'al eb', ix yac'anoch spensar eb' d'a Cajal Jesús.

Pitzvinacxi ix Dorcas

³⁶ A d'a choñab' Jope, ay jun ix creyente scuchan Tabita. Axo d'a ti' griego Dorcas sb'i ix. Te vach' ix, scolvaj ix d'a eb' meb'a'. ³⁷ Axo d'a jun tiempo chi', ix yamchaj ix yuj jun yab'il, ix cham ix. Ix lajvi chi', ix b'icchajel snivanil ix, ix ic'jiq'ue d'a yol jun cuarto d'a chaarñ. ³⁸ A jun choñab' Jope chi', a d'a slac'anil choñab' Lida ay, aton b'aj ayec' viñtaj Pedro chi'. Axo ix yab'an eb' creyente to ata' ayec' viñ, ix schecanb'at chavañ vinac eb' d'a viñ, ix yalan eb' viñ:

—Cotañ, coñ qued'oc d'a Jope val ticnaic, xchi eb' viñ d'a viñ.

³⁹ Yuj chi' ix b'at viñtaj Pedro chi' yed' eb' viñ. Axo ix c'och viñ, ix ic'jiq'ue viñ d'a jun cuarto b'aj ay snivanil ix Dorcas chi'. Ata' molanec' eb' ix chamnac yetb'eyum. Van yoc' eb' ix yuj ix. Ay juntzañ spichul eb' ix yed' juntzañ scamix sb'onac ix Dorcas chi' ayic pitzanto ix. Ix sch'oxan juntzañ chi' eb' ix d'a viñtaj Pedro chi'. ⁴⁰ Axo viñ ix checanxiemta eb' smasanil. Ix lajvi chi' ix em cuman viñ, ix lesalvi viñ. Ix och q'uelan viñ d'a ix Dorcas chi'. Ix yalan viñ d'a ix:

—Ach Tabita, sval d'ayach, q'ueañ vaan, xchi viñ d'a ix. Axo ix elta q'uelan ix. Ix yilanoch viñtaj Pedro chi' ix, ix q'ue c'ojan ix. ⁴¹ A viñ ix yaman sc'ab' ix. Ix squetzanq'ue vaan ix viñ. Ix lajvi chi', ix yavtanxiq'ue eb' ix ix chi' viñ yed' juntzañxo eb' creyente. Ix sch'oxanelta ix viñ d'a eb' to ix pitzvixi ix. ⁴² Axo eb' aj Jope chi', ix laj yab' specal jun chi' eb'. Yuj chi' tzijtum eb' ix ac'anoch Cajal Jesús d'a sc'ool. ⁴³ A viñtaj Pedro chi', ix to ec' jayexo c'ual viñ d'a Jope chi', axo d'a spat jun viñ scuchan Simón smunlaj yed' noc' tz'um ix aj viñ.

10

A vintaj Pedro yed' viñtaj Cornelio

¹ A d'a choñab' Cesarea ay jun viñ scuch Cornelio, yajal yaj viñ d'a jun macañ eb' soldado scuchan aj Italia. ² Syac' val och spensar viñ d'a Dios. Te ay xivc'olal viñ d'ay yed' jantac eb' ayec' d'a yol spat viñ yed'oc. Tzijtum tas syac'pax viñ d'a eb' israel te meb'a'. Slesalvi val viñ d'a Dios. ³ Axo junel d'a tzeymajc'ualxo, ix yilan viñ icha d'a vayich, ay jun yánel Dios ayoch d'a yol jun cuarto b'aj ayec' viñ chi'. Ix yalan jun ánel chi' d'a viñ:

—Cornelio, xchi.

⁴ Ix och q'uelan viñ d'ay. Ix te xiv viñ yuuj.

—Mamin, ¿tas tzal d'ayin? xchi viñ d'ay.

Yuj chi' ix yalan d'a viñ:

—A Dios ix ab'an a lesal. Ix yilanpax juntzañ a silab' ix ac' d'a eb' meb'a'. Maj satlaj sc'ool d'a juntzañ chi'.⁵ A ticnaic, checb'at jayvañoc eb' viñ vinac d'a choñab' Jope, yic b'at yic'cot viñaj Simón eb' viñ, aton viñ scuchpax Pedro.⁶ Ayec' viñ d'a spat jun viñ sq'uexul, aton jun viñ smunlaj yed' noc' tz'uum. A spat viñ chi', a d'a sti' a' mar ay, xchi jun ángel chi' d'a viñ.

⁷ Ix lajvi spax jun ángel chi', ix yavtancot chavañ eb' viñ schecab' viñaj Cornelio chi' yed' pax jun viñ soldado yac'umaltaxon servil viñ yaji. A jun viñ soldado chi', añej d'a Dios ayoch spensar viñ.⁸ Jantacñej tas ix yal jun ángel chi', ix laj yal viñ d'a eb' viñ. Ix lajvi chi', ix schecanb'at eb' viñ d'a choñab' Jope chi'.⁹ Axo d'a junxo c'u d'a chimc'uallil, ayic van sc'och eb' viñ d'a slac'anil Jope chi', axo viñaj Pedro chi', ix q'ue viñ lesal d'a spañanil yib'añ spat viñaj Simón chi'.¹⁰ Ayic ayec' viñ ta', ix och svejel viñ. Ix sc'anán va sb'a viñ. Palta axo yic van to sb'oji tas ol yab'lej viñ chi', icha d'a vayichal¹¹ ix aj yilan viñ sjacvi satchaañ. Axo ix yilan viñ ichato ay jun c'apac yamb'il schiquintac scharñil, ix emul d'a spañanil yib'añ pat b'aj ayec' viñ chi'.¹² Axo d'a yol jun c'apac chi', ata' ayoch junjun macañ noc' noc'. Ay noc' chañe' yoc. Ay pax noc' chan yed' noc' much.^{10.12} ¹³ Ix lajvi yemul jun chi', ix yab'an viñaj Pedro chi', ix och jun lolonel, ix yalan icha tic:

—Pedro, mac'cham juntzañ noc' tic a chi'a, xchi.

¹⁴ Palta ix yalan viñ:

—Ach Vajalil, max yal-laj, yujto manta jun eloc tzin chi junoc comon tasi, ma junoc tas ay yovalil yuj ley Moisés, xchi viñ.

¹⁵ Yuj chi' ix yalan junelxo:

—A juntzañ tas syal Dios to malaj yovalil, a achxo tic, mañ ala' to ay yovalil, xchi.

¹⁶ Oxel ix alchaj icha chi'. Ix lajviñej chi', ix ic'jixiq'ue jun c'apac chi' d'a satchaañ.¹⁷ Vanto snaan viñaj Pedro tas yaj jun chi', ix c'och eb' viñ schecab' viñaj Cornelio d'a sti' jun pat chi'. Toxo ix sc'anb'ej eb' viñ yab'i b'aj ay spat viñaj Simón chi'.¹⁸ Yuj chi' ix avajoch eb' viñ, ix sc'anb'an eb' viñ:

—¿Ay am ec' viñaj Simón d'a tic, viñ scuchpax Pedro? xchi eb' viñ.

¹⁹ Añeja' vanto snaan viñaj Pedro yuj juntzañ ix yil chi', ix yalan Yespíritu Dios d'a viñ:

—Ay oxvañ eb' viñ vinac tzach c'anb'ani.²⁰ Yuj chi' emañ. Ixix yed' eb' viñ, mañ chab'c'olaloc tzach b'ati, yujto a in ix in checcot eb' viñ, xchi d'a viñ.

²¹ Yuj chi' ix emta viñ b'aj ayec' eb' viñ schecab' viñaj Cornelio chi'. Ix yalan viñ d'a eb' viñ:

—Ina in tzin e c'anb'ej tic. ¿Tas e checab'il d'ayin yuj chi' tzex javi? xchi viñ.

²² Ix yalan eb' viñ d'a viñ:

—Ay jun viñ yajal soldado scuch Cornelio. Te vach' sb'eyb'al viñ, syac'paxem sb'a viñ d'a Dios. Te vach' viñ d'a yichañ eb' etisraelal smasanil. Axo jun yánel Dios ix alan d'a viñ to scheccot eb' schecab' viñ yic tzach yic'b'at eb' d'a spat viñ, yic vach' smaclej yab' viñ tas ol ala', xchi eb' viñ d'a viñaj Pedro chi'.

²³ Yuj chi' ix ic'jioch eb' viñ d'a yol pat chi' yuj viñ. Ata' ix ec' ac'val yuj eb' viñ. Axo d'a junxo c'u ix b'at viñ yed' eb' viñ. Ix b'at jayvañ eb' creyente aj Jope chi' yuc'levoc viñ.²⁴ Ato d'a schab'jial ix c'och eb' d'a choñab' Cesarea. Axo viñaj Cornelio ix tañvan sc'och eb' ta'. Toxo ix yavtejcot eb' sc'ab' yoc

10.12 **10:12** A eb' israel max yal schi'an noc' comon noc' eb', icha juntzañ noc' ix checji schi viñaj Pedro chi'.

viñ yed' juntzañxo eb' yamigo viñ. ²⁵ Ayic van sc'och viñaj Pedro chi', ix elta viñaj Cornelio chi' d'a sti' spat. Ix schaan viñ sc'och viñ. Ix em cuman viñ yaq'uem sb'a d'a viñaj Pedro chi'. ²⁶ Palta a viñaj Pedro chi' ix quetzanq'ue vaan viñ. Ix yalan viñ d'a viñ icha tic:

—Q'ueañ liñan, yujto quetanimail co b'a, xchi viñ.

²⁷ Van slolon eb' viñ, ix och eb' viñ d'a yol pat. Ix yilan viñaj Pedro chi' to tzijtumxo eb' molaneq'ui. ²⁸ Yuj chi' ix yal viñ d'a eb':

—Ex vetanimail, eyojtac to a oñ israel oñ tic, ay yovalil co c'umlan co b'a yed' junoc ch'oc choñab'il, ma coch d'a yol spat. Palta a Dios ix ac'an vojtaquejeli to max yal valani to ay yovalil tzin c'umej junoc mach. ²⁹ Yuj chi' malaj tas ix vala' ayic ix b'at in eyic'ancoti. Xal ticnaic, alec d'ayin, tas yuj ix b'at in eyic'coti, xchi viñ d'a eb'.

³⁰ Yuj chi' ix yalan viñaj Cornelio chi' d'a viñ icha tic:

—Yab' am icha hora tic oxji, van in lesalvi d'a yol in pat tic, ichataxon tzin c'ulej d'a junjun tz'eymajc'ualil. Ay jun sch'ox sb'a d'ayin, copopi quilan spichul. ³¹ Yalan d'ayin: Cornelio, a Dios ix ab'an a lesal. Ix snaanpaxcot juntzañ a silab' tzac' d'a eb' meb'a'. ³² Axo ticnaic, checb'at jayvañoc vinac d'a choñab' Jope, b'at yic'ancot viñaj Simón eb', scuch pax Pedro. Ayec' viñ d'a spat jun viñ sq'uexul, aton jun viñ smunlay yed' noc' tz'uum. A spat viñ chi', a d'a sti' a' mar ay, xchi. ³³ Slajvi chi', in checanb'at eb' in checab' ach sayeq'ui. Yuj val dios d'ayach ix a c'anab'ajej a coti. A ticnaic, ayoñ ec' co masanil d'a yichañ Dios Cajal. Yuj chi' sco snib'ej scab'i jantacñej tas alb'ilcan d'ayach yuuj, yic tzalan d'ayori, xchi viñaj Cornelio chi' d'a viñ.

A smensaje viñaj Pedro d'a yol spat viñaj Cornelio

³⁴ Axo viñaj Pedro chi', ix och ijan viñ yalan d'a eb':

—A ticnaic vojtac to d'a val yel, jun lajanñej yelc'och masanil anima d'a yichañ Dios. ³⁵ A eb' xiv d'a Dios, vach'chom mañ israeloc eb', ste tzalay yed' eb' tato vach' sb'eyb'al eb'. ³⁶ A Dios ac'jinaccan slolonel d'ayori a oñ israel oñ tic. Yalannaccan d'ayori to ay junc'olal yuj Jesucristo, aton Cajal co masanil.

³⁷ A exxo tic, ina eyojtac tas ix sc'ulej Dios d'a co lugar. A d'a Galilea elnac yich, ayic slajvinac yalancanel slolonel Dios viñaj Juan, a slajvinac yac'an bautizar eb' anima viñ. ³⁸ Eyojtac to a Dios yac'nac Yespíritu d'a Jesús aj Nazaret, yac'annapxax spoder d'ay. Eyojtac paxi to a Jesús ix colvaj d'a eb' anima. Jantacñej eb' ixtab'il yuj viñ diablo, ix laj yac' b'oxoc sc'ool eb'.

Icha chi' yutejñac sb'a yujto a Dios ayoch yed'oc. ³⁹ A oñ tic scac' testigoal co b'a yuj juntzañ tastac ix sc'ulej chi'. Jantacñej tas ix ec' sc'ulej d'a yol yic Judea yed' d'a choñab' Jerusalén, ix quila'. Ix lajvi chi', ix culusajq'ue yuj eb' vetisraelal. Icha chi' ix yutej eb' smilanchamoc. ⁴⁰ Palta axo d'a schab'jial ix pitzvixi yuj Dios. Yuj spoder Dios chi' ix sch'ox sb'a d'ayori. ⁴¹ Palta maj sch'oxlaj sb'a d'a masanil eb' anima. Arnej d'ayori ix sch'ox sb'a, yujto atax d'a peca' sic'b'iloñxocanel yuuj yic tzoñ och stestigooc. Oñ va pax yed'oc ayic toxo ix pitzvixi d'a scal eb' chamnac chi'.

⁴² Ix yalancan d'ayori to yovalil tze'calec yab'ixal d'a eb' anima, to a Dios ac'jinac yopisio sch'olb'itan tas yaj eb' anima smasanil, vach'chom eb' pitzanto ma eb' chamnacxo. ⁴³ Atax d'a peca', ayoccto yalannaccanel yab'ixal Jesús eb' schecab' Dios. Yalnaccan junjun eb' to a jantacñej eb' ol ac'anoch Jesús chi' d'a sc'ool, ol ac'joccan lajvoc smul eb' yuuj, xchi viñaj Pedro chi' d'a eb'.

Ay eb' mañ israeloc ix chaan Yespíritu Dios

⁴⁴ Axo yic van yalan viñaj Pedro chi', ix ochcan Yespíritu Dios d'a masanil eb' van yab'an chi'. ⁴⁵ Axo eb' creyente aj Israel ajun yed' viñaj Pedro chi', ix

te sat sc'ool eb', yujto ix yac'pax Yespíritu Dios d'a eb' mañ israeloc. ⁴⁶ Yujto ix yab' eb' to ch'occh'oc ti'al syal eb' b'aj ix ochcan cajan Espíritu Santo chi'. Ix yab'anpax eb' yalan vach' lolonel eb' d'a Dios. Ix lajvi chi' ix yalan viñaj Pedro chi':

⁴⁷ —Max yal sco cachoch vaan eb' tic, yic max ac'ji bautizar eb'. Ina to ix ac'ji Yespíritu Dios d'a eb' icha ix aj yac'ji d'ayoñ, xchi viñ.

⁴⁸ Yuj chi' ix yal viñaj Pedro chi' to tz'ac'ji bautizar eb' d'a sb'i Jesucristo. Ix lajvi yac'ji bautizar eb' chi', ix sc'anán pavor eb' d'a viñ, yic vach' tz'aj jayeoc c'ual viñ yed' eb'.

11

A viñaj Pedro yed' eb' creyente d'a Jerusalén

¹ Axo eb' schecab' Jesús yed' eb' creyente ay d'a yol yic Judea, ix yab' eb' to ay eb' mañ israeloc ix ac'anoch slolonel Dios d'a sc'ool. ² Yuj chi' ayic ix c'ochxi viñaj Pedro d'a Jerusalén, ix yalan eb' creyente israel to mañ vach'oc ix yutej sb'a viñ. ³ Ix yalan eb' icha tic d'a viñ:

—¿Tas yuj ix ach xid'ec' a c'umej eb' mañ israeloc, ach va pax yed' eb'? xchi eb' d'a viñ.

⁴ Yuj chi' ix och ijan viñ yalan d'a eb' tastac ix uji chi', ix yalan viñ icha tic:

⁵ —Ayinec' d'a choñab' Jope. Axo d'a jun c'u, van in lesalvi, icha vayich ix aj vilan yemul jun nivan c'apac ix cot d'a satchaari. Yamb'il schiquintac scharil, ix emul b'aj ay in ec' chi'. ⁶ Ix in och q'uelan d'ay yic svila' tas ayoch d'a yool. Axo ix vilani, ay juntzañ noc' caltacte'al noc' charie' yoc. Ay noc' ay smay. Ay noc' chan yed' juntzañ noc' much. ⁷ Ix lajvi chi', ix vab'an yoch jun lolonel, ix yalani: Pedro, milcham juntzañ noc' tic a chi'a, xchi. ⁸ Palta ix in tac'vi d'ay: Maay, ach Vajal, yujto manta juneloc tzin chi junoc comon tas, ma junoc tas ay yovalil yuj ley Moisés, xin chi d'ay. ⁹ Yuj chi', ix yalanemta junelxo d'ayin d'a satchaari: A juntzañ tas syal Dios to malaj yovalil, a achxo tic, mañ ala' to ay yovalil, xchi. ¹⁰ Oxel ix yal juntzañ chi' icha chi'. Ix lajvi chi' ix ic'jixiq'ue jun c'apac chi' d'a satchaari. ¹¹ Junanto rato chi' ix c'och oxvañ eb' viñ d'a jun pat b'aj ayinec' chi'. A eb' viñ chi', a d'a choñab' Cesarea ix checjicot eb' viñ, yic sb'at in sayan eb' viñ d'a choñab' Jope. ¹² Axo Yespíritu Dios ix alan d'ayin icha tic: Ixíc, mañ chab'c'olaloc tzach b'at yed' eb' viñ, xchi. Ix b'at pax vacvañxo eb' viñ cuc'tac tic ved'oc. Axo ix ori c'och ta', ix ori och d'a yol spat jun viñ. ¹³ Ix yalan viñ d'ayoñ to ix yil jun ángel viñ, liñanec' d'a yol spat viñ chi'. Ix yalan d'a viñ: Chec'b'at jayvañoc eb' viñ d'a choñab' Jope, b'at yic'ocab'cot viñaj Simón eb' viñ, scuchan pax Pedro. ¹⁴ A viñ ol alan d'ayach tas ol aj a colchaji yed' jantacñej eb' ayec' d'a yol a pat, xchi jun ángel chi' d'a viñ. ¹⁵ Axo yic ix in och ijan yalan d'a eb', d'a jun rato chi' ix och Yespíritu Dios d'a eb', icha ix aj yoch d'ayoñ d'a sb'ab'elal. ¹⁶ Yuj chi' ix in naanoc tas alb'ilcan yuj Cajal Jesús, ayic ix yalan icha tic: Yel toni, a viñaj Juan ix ac'an bautizar eb' anima d'a a'. Palta a ex tic, ol ex ac'joc bautizar yuj Yespíritu Dios, xchi. ¹⁷ A Dios ix ac'an Yespíritu d'a eb' icha ix yutej yac'an d'ayoñ ayic ix cac'anoch Cajal Jesucristo d'a co c'ool. Yuj chi', ¿tom a in tic, syal in cachanoch vaan tas sc'ulej Dios? xchi viñaj Pedro chi' d'a eb'.

¹⁸ Axo eb' creyente d'a Jerusalén chi', ayic ix yab'an juntzañ chi' eb', mañxalaj tas ix yal eb'. Axoñej vach' lolonel ix yal eb' d'a Dios. Ix yalan eb':

—Añejtona' pax eb' mañ israeloc, a Dios ix ac'an sna sb'a eb' yic vach' scha sq'uinal eb' d'a junelñej qued'oc, xchi eb'.

A yab'ixal eb' creyente d'a Antioquía

¹⁹ Ayic ix miljicham viñtaj Esteban, ix ac'jipax och syaelal eb' creyente smasanil. Yuj chi' ix b'at eb' elelal. Ay eb' ix c'och masanto d'a choñab' Fenicia, d'a Chipre yed' d'a Antioquía.^{11.19} Ix laj yalanel vach' ab'ix eb' d'a eb' yetisraelal ayec' ta'. Palta malaj tas ix yal eb' d'a eb' mañ israeloc.²⁰ Palta ay jayvañ eb' creyente aj Chipre yed' eb' aj Cirene ix c'och d'a choñab' Antioquía chi'. Ata' ix yalel yab'ixal Jesucristo eb' d'a eb' mañ israeloc.²¹ Axo Jesús Cajal ix och yed' eb' creyente chi', yuj chi' tzijtum anima ix sq'uex sb'eyb'al. Ix yac'anoch Cajal Jesús eb' d'a sc'ool.

²² Axo eb' creyente aj Jerusalén, ayic ix yab'an specal jun chi' eb', ix schecb'at viñtaj Bernabé eb' d'a Antioquía chi'.²³ Axo ix c'och viñ, ix yilan viñ, te nivan svach'c'olal Dios ix yac' d'a eb'. Yuj chi' ix te tzalaj viñ yuj eb'. Ix ac'ji stec'anil eb' yuj viñ. Ix yalan viñ to tec'an syutej sb'a eb', syac'anpax och spensar eb' d'a Cajal Jesús d'a masanil tiempo.

²⁴ Icha chi' ix yutej viñtaj Bernabé chi' yalan d'a eb', yujto te vach' spensar viñ. Te ayoch Espíritu Santo yed' viñ. Syac' val och Dios viñ d'a sc'ool. Yuj chi' tzijtum val eb' aj choñab' chi' ix ac'anoch Cajal Jesús d'a sc'ool yuj viñ.

²⁵ Ix lajvi chi', ix b'at viñtaj Bernabé chi' d'a choñab' Tarso, ix b'at sayanec' viñtaj Saulo viñ ta'. Axo ix ilchaj viñ yuj viñ, ix yic'ancot viñ viñ d'a choñab' Antioquía chi'.²⁶ Axo ta' ix ec' jun ab'il eb' viñ d'a scal eb' creyente chi'. Tzijtum mach ix sc'ayb'ej eb' viñ. A d'a jun choñab' chi', ata' ix ac'ji scuch eb' creyente cristiano d'a sb'ab'elal.

²⁷ A d'a jun tiempoal chi', ay jayvañ eb' viñ schecab' Dios ix b'at alanel slolonel. Ix cot eb' viñ d'a Jerusalén, ix javi eb' viñ d'a Antioquía chi'.²⁸ Ay jun viñ yetb'eyum eb' viñ scuch Agabo. Ix q'ue vaan viñ d'a scal eb' creyente. Axo Yespíritu Dios ix ac'an yal viñ icha tic:

—Ay jun nivan vejel ol javoc d'a masanil yolyib'añ'q'uinal tic, xchi viñ.

(A jun vejel ix yal viñ chi', a d'a tiempoal ayoch viñtaj Claudio yajalil, ata' ix yac'a').²⁹ Yuj tas ix yal viñtaj Agabo chi', axo eb' creyente aj Antioquía chi', ix el d'a sc'ool eb' to scolvaj eb' d'a eb' creyente aj Judea, ato syalá jantac stzac'van eb' yac'ani.³⁰ Icha chi' ix sc'ulej eb'. Ix yac'amb'at yofrenda eb' d'a eb' viñ anciano aj Judea chi'. Axo viñtaj Bernabé yed' viñtaj Saulo ix ic'amb'at jun ofrenda chi'.

12

Schamel viñtaj Jacobo, preso yaj pax viñtaj Pedro

¹ A d'a yic jun tiempoal chi', a viñtaj rey Herodes,^{12.1} ix och ijan viñ yac'an chucal d'a eb' creyente.² Ix schecan viñ tzepchajel sjolom viñtaj Jacobo, aton viñ yuc'tac viñtaj Juan.³ Ayic ix yilan viñ to vach' ix yab' eb' israel yuj jun chi', yuj chi' ix schec viñ yamjocpax viñtaj Pedro. A d'a jun sq'uiñ eb' israel, yic svaan ixim pan eb' malaj yich, ata' ix yamji viñ.⁴ Axo ix yamchaj viñ chi', ix ac'jioch viñ d'a preso. Ix ac'jioch viñ d'a yol sc'ab' vaclajuñvañ eb' soldado, yic stañvaj viñ yuj eb'. Chañtacvañ eb' ix tañvan viñ d'a juntac el. Ix snaan viñtaj Herodes chi' to ayic ol lajvoc q'uiñ yic snajicoti tas aj yelnaccot eb' israel d'a Egipto chi', ol sch'oxanelta viñtaj Pedro chi' viñ d'a yichañ eb' anima, ichato chi' ol sch'olb'itan viñ rey chi' tas yaj viñ.⁵ Yuj chi' te ay val och yilumal viñtaj Pedro d'a yol te' preso chi'. Axo eb' creyente, d'a smasanil sc'ool eb' ix lesalvi d'a Dios yuj viñ. Maj ochlaj vaan eb' slesalvi.

11.19 **11:19** A Antioquía, nivan choñab' yajoch d'a yol yic Siria. Ay junxo Antioquía d'a yol yic Pisidia.

12.1 **12:1** A viñtaj Herodes sb'inañ d'a tic, yixchiquin viñ viñtaj Herodes, viñ ix snib'ej smilancham Jesús ayic neneto. Mateo 2.13-16.

Colchajnac elta viñaj Pedro d'a preso

⁶ Axo d'a jun ac'val, q'ui'c'anocxo tz'el'ta viñaj Pedro chi' d'a yichañ eb' anima yuj viñaj Herodes chi', vaynac viñ d'a snañal chavañ eb' soldado. Tzec'b'íl viñ d'a chab' q'uen cadena. Axo d'a sti' te' preso chi' ayec' chavañxo eb' viñ stañvej. ⁷ Palta d'a jun rato chi' ix c'och jun yángel Dios Cajal. Te sac' q'uinal ix aj d'a yol te' preso chi' yuuj. Ix yecub'tañan scostil viñaj Pedro chi' jun ángel chi', yic tz'el svayañ viñ, ix yalan d'a viñ:

–Q'ueañ vaan val ticnaic, xchi.

Axo q'uen cadena ayoch chi' d'a sc'ab' viñaj Pedro chi', munil ix el q'ueen, ix em lañaj q'ueen. ⁸ Ix yalanpax jun ángel chi' d'a viñ:

–Tzatzb'itej a tzec'ul, tzac'anoch a xañab', xchi.

Ix lajvi chi', ix yalan d'a viñ:

–Ac'och jun spat'ic a pichul. Tzach och tzac'an vuuj, xchi.

⁹ Yuj chi' ix och tzac'an viñ yuuj. Ix elta viñ d'a jun cuarto b'aj ayec' chi'. Van svayichan viñ snaani. Mañ yojtacoc viñ tato yel to van yelta viñ. ¹⁰ Ix ec' eb' d'a scha macañil b'aj ayec' eb' soldado van stañvan te' preso chi', ichato chi' ix c'och eb' b'aj ay q'uen smacul preso chi' b'aj sjacviel d'a yol calle. A jun q'uen chi' munil ix jacvi q'uen sch'ocoj. Ix el eb' b'ian. Axo ix b'at eb' d'a jun calle chi', ix actajcan viñaj Pedro chi' yuj jun ángel chi'. ¹¹ Axo ix yilan viñ to yel. Yuj chi' ix yalan viñ:

–A ticnaic, svila' to yel ix schecot jun yángel Dios Cajal tzul in scolanel d'a yol sc'ab' viñaj Herodes. In colhajelta d'a yalañ jantacñej tas sgana eb' vetisraelal syac'och d'a vib'añ, xchi viñ.

¹² Vanto snaan juntzañ chi' viñ, ix c'och viñ d'a spat ix María, snun viñaj Juan, aton viñ scuchpax Marcos. Tzijtum eb' molanec' d'a jun pat chi', van slesalvi eb' yuj viñ. ¹³ Yuj chi' ix sc'oñub'tañej spuertail yamaq'uil jun pat chi' viñ. Axo jun ix cob'es scuch Rode, a ix ix ul tac'voquel'ta d'a viñ. ¹⁴ Palta axo ix yab'an ix to a viñaj Pedro, maj sjacñaj te' puerta chi' ix. Toñej ix te tzalaj ix. Ix ochxi lemnaj ix. Ix yalan ix d'a eb' ayec' chi' ta' to a viñaj Pedro ayec' d'a sti' puerta chi'.

¹⁵ Yuj chi' ix yal eb' d'a ix:

–Tecan toñej tzach comon loloni, xchi eb'.

Palta ix yalxi ix to yel a viñaj Pedro chi' ayeq'ui.

Axo ix yalanxi eb':

–Tecan mañocñaj viñaj Pedro chi'. Tecan a junoc ángel ayoch stañvumaloc viñ, tecan a ix javi, xchi eb' d'a ix.

¹⁶ Axo viñaj Pedro chi', añañja' sc'oñc'oñan och viñ. Axo ix sjacan eb', ix yilan eb' to yel a viñaj Pedro chi' ayeq'ui. Ix te sat sc'ool eb'. ¹⁷ Palta ix yac'an yechel viñ yed' sc'ab' d'a eb' yic numan tz'aj eb'. Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a eb' tas ix aj yic'ñieta viñ yuj Dios Cajal d'a preso chi'. Ix yalanpax viñ d'a eb':

–Tzeyal juntzañ tic d'a viñaj Jacobo yed' d'a juntzañxo eb' creyente, xchi viñ.

Ix lajvi chi', ix elta viñ d'a scal eb'. Ix b'at viñ d'a junxo lugar.

¹⁸ Axo yic ix sach'i, ix q'ue somnaj eb' soldado yalaní, yujto maj nachajel yuj eb' tas ix yutej sb'a viñaj Pedro chi'. ¹⁹ Axo viñaj Herodes chi' ix ac'an órden yic saychaj viñ, palta majxo ilchajñaj viñ yuj eb'. Ix sc'amb'an viñ d'a eb' soldado chi' tas ix aj yel viñaj Pedro chi' d'a yol sc'ab' eb'. Ix lajvi chi', ix yac'an órden viñ scham eb'.

Ix lajvi chi', ix el viñaj Herodes d'a yol yic Judea b'aj ayec' chi'. Ix c'och cajan viñ d'a choñab' Cesarea.

A schamel viñaj Herodes

²⁰ A junel, ix te cot yoval viñaj rey Herodes chi' d'a eb' anima aj Tiro yed' Sidón. Yuj chi' ix slajtiej sb'a eb' tas syutej eb' b'at yalan sb'a d'a viñ. Ix yac'an sc'ol jun viñ scuchan Blasto eb'. Aton viñ sat yaj yac'an servil viñ rey chi'. Yuj chi', axo viñ ix c'anan nivanc'olal eb' d'a viñ rey chi'. Icha chi' ix yutej sb'a eb', yujto a d'a schoñab' viñ rey chi', ata' tz'ac'jicot jantacñej tas sva eb'. ²¹ Axo viñ rey chi' ix alani tas c'ual sc'och eb' d'a yichañ viñ. Axo d'a jun c'u chi', ix yac'och juntzañ spichul viñ te vach', icha yic eb' rey smasanil. Ix lajvi chi', ix em c'ojan viñ d'a sc'o'jnub'. Ix och ijan viñ slolonelta d'a eb' anima chi'. ²² Ix lajvi yab'an eb', ix laj yalanq'ue eb':

—A jun slolon tic, mañ animaoc, aton dios, xchi eb'.

²³ Yujto maj yic'chaañ sb'i Dios viñ, yuj chi' d'a jun rato chi' ix ac'jioch syaelal viñ yuj jun yángel Dios, ix och noc' a'ay d'a yol sc'ool viñ, ix cham viñ.

²⁴ Palta axo slolonel Dios Cajal ix pucaxñejel d'a scal eb' anima. Ix laj alchajel d'a junjun lugar.

²⁵ Axo viñaj Bernabé yed' viñaj Saulo, ayic ix lajvi schecnab'il eb' viñ d'a Jerusalén, ix b'atxi eb' viñ. Ix yic'anb'at viñaj Juan eb' viñ, aton viñ scuch pax Marcos. Ix c'ochxi eb' viñ d'a Antioquía chi'.

13

Ochnac yopisio viñaj Bernabé yed' viñaj Saulo

¹ A d'a scal eb' creyente d'a choñab' Antioquía chi', ay juntzañ eb' viñ syac' Dios yalanel slolonel. Ay pax ec' juntzañ eb' viñ sc'ayb'umal eb' creyente. Ayec' viñaj Bernabé, viñaj Simón scuchanpax Niger, viñaj Lucio aj choñab' Cirene yed' viñaj Saulo. Ayec' pax viñaj Manaén, aton viñ junñej q'uib'nac yed' viñaj Herodes, viñ ac'jinac yajalil d'a Galilea. ² A junel van yalan sb'a eb' d'a Dios Cajal. Ay pax och eb' d'a tze'c'ojc'olal. Axo Yespíritu Dios ix alan d'a eb':

—Tze siq'uelta viñaj Bernabé yed' viñaj Saulo, yic ol munlaj eb' viñ b'aj ol vac'och yopisio, xchi.

³ Yuj chi' ix och eb' d'a tze'c'ojc'olal. Ix lesalvi eb'. Ix lajvi chi', ix yac'anq'ue sc'ab' eb' d'a sjolom viñaj Bernabé yed' viñaj Saulo chi', ix schecanb'at eb' viñ eb'.

Yalnaquel slolonel Dios eb' d'a Chipre

⁴ Ix chec'jib'at viñaj Bernabé yed' viñaj Saulo yuj Yespíritu Dios. Ix c'och eb' viñ d'a choñab' Seleucia. Axo ta' ix och eb' viñ d'a yol jun barco, ix b'at eb' viñ d'a jun lugar scuch Chipre ay d'a snañal a' mar. ⁵ Ayic ix c'och eb' viñ d'a choñab' Salamina, ix ec' yalancanel slolonel Dios eb' viñ d'a yoltac spatil culto. Axo viñaj Juan Marcos, ajun pax viñ yed' eb' viñ, yic scolvaj viñ yed' eb' viñ. ⁶ Ix b'atxi eb' viñ. Ix c'axpajec' eb' viñ d'a Chipre chi', ix c'och eb' viñ d'a choñab' Pafos. Ata' ix schalaj sb'a eb' viñ yed' jun viñ israel scuch Barjesús. A jun viñ chi', syaloch sb'a viñ ajb'aalil. Syal pax viñ to a Dios tz'ac'an yalel slolonel. ⁷ A jun viñ chi', junñej tz'ec' viñ yed' viñaj Sergio Paulo, viñ yajal d'a Chipre chi'. Te jelan spensar viñaj Sergio chi'. Ix yavtejcot viñaj Bernabé viñ yed' viñaj Saulo, yujto sgana viñ syab' slolonel Dios d'a eb' viñ. ⁸ Palta axo viñ syaloch sb'a ajb'aalil chi', aton viñ scuchan pax Elimas, ix yaq'uelta yoval viñ d'a eb' viñ, yujto sgana viñ max yac'och slolonel Dios viñaj Sergio chi' d'a sc'ool. ⁹ Axo viñaj Saulo chi', aton viñ scuchpax Pablo, te ayoch Espiritu Santo d'a viñ. Ix och q'uelan viñ d'a viñ syaloch sb'a ajb'aalil chi'. ¹⁰ Ix yalan viñ d'a viñ:

—A ach tic, tzac' musansatil eb' anima. Te chuc a pensar. Yuninal ach viñ diablo. Ajc'ol ach d'a masanil tas vach'. A slolonel Cajal Jesús te yel. Yuj chi', ¿tas yuj max actejcan ixtani? ¹¹ A ticnaic, ol yac'cot yaelal Cajal Jesús d'a ib'añ. Ol yac' ixtax yol a sat, yuj chi' mañxo ol yal-laj ilan yoc c'u junoc tiempoal, xchi viñaj Pablo chi' d'a viñ.

D'a jun rato chi', ix ixtax yol sat viñ. Majxo yal yilan jab'oc viñ. Yuj chi', ix machmonec' viñ, ix snib'ej viñ to ay junoc mach squetzan b'eyec'oc. ¹² Ayic ix yilan jun chi' viñ yajal d'a Chipre chi', ix yac'och Dios viñ d'a sc'ool. Ix te sat pax sc'ool viñ yab'an juntzañ sc'ayb'ub'al Cajal Jesús.

Ayec' eb' viñ d'a choñab' Antioquía d'a yol yic Pisidia

¹³ Axo viñaj Pablo yed' eb' viñ ajun yed'oc, ix och eb' viñ d'a yol jun barco. Ix b'atxi eb' viñ d'a choñab' Pafos, ix c'och eb' viñ d'a choñab' Perge d'a yol yic Panfilia. Palta axo viñaj Juan Marcos, ix actajcan eb' viñ yuj viñ, ix meltzajcan viñ d'a choñab' Jerusalén. ¹⁴ Ix b'atxi eb' viñ d'a Perge chi', ix c'och eb' viñ d'a choñab' Antioquía^{13.14} d'a yol yic Pisidia. Axo d'a sc'ual ic'oj ip, ix och eb' viñ d'a yol spatil culto, ix em c'ojjab' eb' viñ ta'. ¹⁵ Ata' ix avtaj ch'añ ley Moisés yed' juntzañ tas tz'ib'ab'ilcan yuj eb' schecab' Dios d'a peca'. Ix lajvi chi', a eb' scuchb'an eb' d'a culto ix alan d'a viñaj Pablo yed' d'a viñaj Bernabé chi':

—Ex quetanimail, tato ay junoc tas e gana tzeyac' sc'ayb'ej eb' anima, syal eyalan ticnaic, xchi eb'.

¹⁶ Yuj chi' ix q'ue vaan viñaj Pablo chi'. Ix yic'an chaañ sc'ab' viñ yic numan tz'aj eb'. Ix yalan viñ d'a eb':

—Ex vetisraelal yed' ex mañ ex israeloc ay e xivc'olal d'a Dios, ab'ec: ¹⁷ A co Diosal a oñ aj Israel oñ tic, a sic'jinaccanel eb' co mam quicham. Ayic yec'nac eb' d'a scal eb' ch'oc choñab'il d'a Egipto, A' ac'jinaccan och eb' nivac choñab'il. Slajvi chi', yic'annaquelta eb' d'a Egipto chi' yed' snivan poder. ¹⁸ Yac'nac techaj Dios chi' sb'eyb'al eb' 40 ab'il d'a tz'inan luum chi'. ¹⁹ Añejtona', A' ac'jinac satel uque' nación ay d'a yol yic Canaán. Axo sluum eb' b'aj satnaquel chi', ac'jinaccan yicoc eb' co mam quicham. ²⁰ 450 ab'il yac'nac eb' icha chi'. Slajvinac chi', axo Dios ac'annac yopisio juntzañ eb' juez yac'an mandar eb', masanto yochnac viñaj Samuel schecab'oc Dios. ²¹ Axo d'a jun tiempoal chi', sc'annac junoc sreyal eb' d'a Dios, yic a scuchb'an eb', axo viñaj Saúl ac'jioch sreyaloc eb' yuj Dios. A viñaj Saúl chi', a viñaj Cis ay yuninal viñ, viñ yirñtilal Benjamín. 40 ab'il ochnac viñ sreyaloc eb'. ²² Axo Dios ic'jinaquel viñ d'a yopisio chi'. Axo viñaj David yac'xicanoch sq'uexuloc viñ. Yalannac Dios icha tic yuj viñ: Ina yajec' viñaj David viñ yuninal viñaj Isaí, aton jun viñ tic tzin tzalaj yed'oc. A viñ ol b'oan masanil tas in gana, xchi. ²³ Axo Jesús, a viñaj David chi' ay yirñtilalcani. A Dios ac'jinaccan yopisio yoch co Columaloc a oñ israel oñ tic, icha ix aj yac'ancan sti'. ²⁴ Ayic manto yamchajoch smunlajel chi', a viñaj Juan ix alanel d'a eb' quetisraelal to yovalil sna sb'a eb', syac'an ac'joc bautizar sb'a eb'. ²⁵ Axo yic vanxo slajvi yopisio viñaj Juan chi', ix yalan viñ icha tic: A e naani to e Columal' in, palta maay. Ay jun tzac'an sja vuuj, a jun chi' te nivan yelc'ochi. Añejtona' in, mañ in mojc vac'an servil, vach'chom toñej tzin tijel xañab', xchi viñ.

²⁶ Ex vetanimail, ex yirñtilal Abraham ved'oc yed' ex ay e xivc'olal d'a Dios, a jun ab'ix yic colnab'il tic, eyic ved'oc. ²⁷ Palta a eb' aj Jerusalén yed' eb' yajal, max nachajel-laj yuj eb' tato a Jesús chi' Yuninal Dios, vach'chom d'a junjun c'ual ic'oj ip, ix yab'an eb' yavtaj tas tz'ib'ab'ilcan yuj eb' schecab' Dios, palta

maj nachajel-laj yuj eb'. Yuj chi', ayic ix yac'anoch chamel eb' d'a yib'arñ Jesús chi', ix yaq'uelc'och juntzarñ tas tz'ib'ab'ilcan chi' eb'. ²⁸ Malaj jab'oc smul ix ilchaj yuj eb', mañ smojoc smilancham eb'. Palta xid' sc'anoch chamel eb' d'a yib'arñ d'a viñaj Pilato, aton viñ yajal. ²⁹ Ix laj yaq'uelc'och eb' d'ay icha yaj stz'ib'chajcan d'a Slolonel Dios. Ix lajvi chi', ay eb' ochnac tzac'an yed' Jesús ix ic'anemta snivanil d'a spenec te' culus. Ix b'at smucanoch eb' d'a yol jun q'uen q'ueen. ³⁰ Axo Dios ix ac'anxi pitzvoc d'a scal eb' chammnac. ³¹ Ix lajvi chi', tzijtumto c'ual ix ec' yed' eb' sc'ayb'um. Aton eb' cot yed' d'a Galilea sc'och eb' d'a Jerusalén yed'oc ayic manto chami. A eb' chi', van yalanel yab'ixal eb' d'a scal eb' anima ticnaic.

³² Ichoñ pax ta' a oñ tic van calan pax el jun vach' ab'ix tic d'ayex, to a Dios yac'naccan sti' d'a eb' co mam quicham. ³³ Axo d'ayoi ix yaq'uelc'och sti' chi'. Ayic ix pitzvixi Jesús, ix elc'och jun yalnaccan chi'. Icha yaj stz'ib'chajcan d'a Salmo 2, b'aj syal icha tic: A d'a jun c'u tic, ix vac' checlajoc to Vuninal ach, xchican Dios d'a Slolonel chi'. ³⁴ Yalnaccan Dios to ol yic'q'ue vaan Jesús d'a scal eb' chammnac, yic malaj b'aq'uirñ ol c'a snivanil. Yalnacpaxcan icha tic d'a Slolonel Dios chi': Ol vac' in vach'c'olal d'ayex, icha ix vufej vac'ancan in ti' d'a viñaj David, xchi. ³⁵ Yuj chi', ayocto yalannaccan yab'ixal Cristo viñaj David chi' d'a junxo Salmo b'aj syal icha tic: Mamin, mañ ol a cha c'ab'at in nivanil tic, a in ton tic sic'b'il in el uuj, xchi. ³⁶ A viñaj David chi' ac'jinac servil eb' anima d'a jun tiempoal chi', icha sgana Dios. Slajvi chi' scham viñ, smucchajnac viñ b'aj mucan eb' smam yicham. Axo snivanil viñ chi' c'anach'ati. ³⁷ Palta axo jun ix yac' pitzvocxi Dios d'a scal eb' chammnac, maj c'alaj snivanil. ³⁸ Yuj chi' in gana tzeoyojaquejeli to añej Jesús syal yac'an lajvoc co mul. Yuj chi' van calan jun ab'ix tic d'ayex. ³⁹ A ley Moisés max yal-laj yac'an lajvoc co mul. Palta a mach tz'ac'anoch Jesucristo d'a sc'ool, slajvican smul smasanil yuuj. ⁴⁰ Yuj chi' naec val e b'a. Tato maay, a tas tz'ib'ab'ilcan yuj eb' schecab' Dios ol javoc d'a eyib'arñ, yujto yalnaccan eb' icha tic:

⁴¹ Ex b'uchumtac, ilecnab'i. Satocab' e c'ool eyilani, axo e satel chi'. Yujto a in Dios in ol in b'o junoc tas d'a e tiempoal tic, vach'chom ay mach ol alan d'ayex, palta mañ ol e cha eyab'i, xchi Dios chi', xchi viñaj Pablo chi' d'a eb'.

⁴² Axo viñaj Pablo chi' yed' viñaj Bernabé, ayic van yelta eb' viñ d'a yol spatil culto chi', ay eb' mañ israeloc ix c'anan d'a eb' viñ, yic sc'och eb' viñ sc'ayb'ej eb' d'a juntzarñ c'ayb'ub'al chi' d'a junxo sc'ual ic'oj ip. ⁴³ Axo yic ix lajvi jun culto chi', a eb' israel, ix b'at eb' yed' viñaj Pablo yed' viñaj Bernabé chi'. Ay pax eb' ochnac d'a sc'ayb'ub'al eb' israel chi' ix b'at pax yed' eb' viñ. Yuj chi' ix yal viñaj Pablo yed' viñaj Bernabé chi' d'a eb' to tec'an syutej sb'a eb' yac'anoch d'a sc'ool to xajan eb' yuj Dios.

⁴⁴ Axo d'a junxo sc'ual ic'oj ip, quenxoiñej maj smolb'ej sb'a eb' anima smasanil d'a jun choñab' chi' smaclej yab' slolonel Dios. ⁴⁵ Palta axo ix yilan eb' israel to tzijtum anima ix smol sb'a, ix chichonoch sc'ool eb' d'a viñaj Pablo chi'. Ix laj yalan eb' to es juntzarñ syal viñ chi'. Toñej ix b'uchvaj eb' d'a viñ. ⁴⁶ Yuj chi', ix stec'b'ej sb'a viñaj Pablo yed' viñaj Bernabé chi'. Ix yalan eb' viñ icha tic:

—Ex quetisraelal, yovalil a d'ayex sco b'ab'laj alejel slolonel Dios. Palta ina malaj e gana tzeyac'och d'a e c'ool. Tecan a e naani to mañ e mojoc e chaan e q'uinal d'a junelñej. Yuj chi' a ticnaic, a d'a eb' mañ israeloc ol oñ b'at caleli.

⁴⁷ Yujto icha tic yalnaccan Cajal Jesús d'ayoiñ:

Ix vac' opisio a ch'oxan in saquilq'uinal d'a eb' mañ israeloc, yic vach' ay eb' ol colchajel d'a junjun lugar masanto b'aj slajvic'och yolyib'arñq'uinal, xchi, xchi eb' viñ.

⁴⁸ Axo eb' mañ israeloc ix te tzalaj sc'ool eb' yab'an juntzañ chi'. Ix och ijan eb' yalani to te vach' slolonel Cajal Jesús. Axo eb' sic'b'ilxoel yuj Dios yic scha sq'uinal eb' d'a junelñej, ix yac'och eb' d'a sc'ool. ⁴⁹ Icha chi' ix aj spucaxb'at slolonel Cajal Jesús chi' d'a jun lugar chi' smasanil. ⁵⁰ Palta axo eb' israel ix ac'an sc'ool eb' yajal d'a jun choñab' chi'. Ay pax juntzañ eb' ix ix ochnac d'a sc'ayb'ub'al eb' israel chi', chequel yaj eb' ix d'a sat eb' anima, ix ac'jipax sc'ool eb' ix. Ix och ijan eb' yac'an chucal d'a viñaj Pablo yed' d'a viñaj Bernabé chi'. Ix pechjiel eb' viñ d'a jun lugar chi' yuj eb'. ⁵¹ Axo viñaj Pablo yed' viñaj Bernabé chi', ix stziccanel spococal yoc eb' viñ, ^{13.51} yic sch'oxanel eb' viñ to mañxa yalan yic eb' viñ d'a eb' anima chi'. Ix lajvi chi', ix b'at eb' viñ d'a choñab' Iconio. ⁵² Axo eb' creyente aj Antioquia chi', ix te tzalaj eb'. Te ay val och Espiritu Santo d'a eb'.

14

Ayec' viñaj Pablo yed' viñaj Bernabé d'a Iconio

¹ Ayic ix c'och viñaj Pablo yed' viñaj Bernabé d'a choñab' Iconio chi', yaman ix och eb' viñ d'a yol spatil sculto eb' yetisraelal. Te vach' ix yutej eb' viñ yalanel slolonel Dios ta'. Yuj chi', tzijtum eb' israel ix ac'anoch d'a sc'ool yed' pax eb' mañ israeloc. ² Palta ay eb' israel maj ac'anochlaj d'a sc'ool, ix yac'an sc'ool juntzañ eb' mañ israeloc eb', yic schichonoch sc'ool eb' d'a eb' creyente chi'. ³ Axo viñaj Pablo yed' viñaj Bernabé chi', nivan tiempo ix aj eb' viñ d'a jun choñab' chi'. Maj xivlaj eb' viñ yalanel yab'ixal svach'c'olal Cajal Jesús, axo Cajal chi' ix ch'oxani to yel syal eb' viñ, yujto ix yac' spider d'a eb' viñ sch'oxan juntzañ milagro. ⁴ Palta axo eb' anima d'a jun choñab' chi', cha poj ix aj eb'. Nañal eb' ix can yed' eb' israel chi'. Axo nañalxo eb', a yed' eb' schecab' Jesús chi' ix och eb'. ⁵ Axo eb' israel chi' yed' juntzañ eb' mañ israeloc, ix laj slajtiej sb'a eb' yed' eb' scuchb'umal jun choñab' chi'. Ix yalan eb' to ol yac' chucal eb' d'a viñaj Pablo yed' d'a viñaj Bernabé chi', ol sjulanham eb' viñ eb' snaani. ⁶ Axo ix yab'an specal jun ix alchaj chi' eb' viñ d'a spatic, ix b'at eb' viñ elelal. Ix c'och eb' viñ d'a Listra yed' d'a Derbe d'a yol yic Licaonia. Ix ec' eb' viñ d'a juntzañ choñab' d'a slac'anil chi'. ⁷ Ata' ix ec' eb' viñ yalcanel vach' ab'ix yic colnab'il.

Julq'uenab'il viñaj Pablo d'a Listra

⁸ A d'a choñab' Listra ay jun viñ atax yaljinac max yal sb'eyi. Malaj b'aj sb'ey jab'oc viñ. Axo junel c'ojanem viñ, ⁹ van yab'an viñ tas syal viñaj Pablo. Axo viñaj Pablo chi' ix och q'uelan d'a viñ. Ix yilan viñ to syac'och viñ d'a sc'ool to syal sb'oxi viñ yuj Dios. ¹⁰ Yuj chi' te chaari ix yal viñ d'a viñ:

—Q'ueañ vaan, tojol tzach ajq'ue liñan, xchi viñ.

D'a jun rato chi', ix q'ue liñan viñ. Ix och ijan viñ sb'eyeq'ui. ¹¹ Ayic ix yilan eb' anima tas jun ix sc'ulej viñaj Pablo chi', ix och ijan eb' yalan chaari d'a sti' eb' aj Licaonia chi', ix yalan eb' icha tic:

—A eb' co diosal ix yac'och sb'a eb' animail, ix emul eb' d'a co cal, xchi eb'.

¹² A viñaj Bernabé, Júpiter ix sb'iej viñ yuj eb'. ^{14.12} Axo viñaj Pablo, Mercurio ix yac' eb' sb'ioc viñ, yujto a viñ ix lolon d'a scal eb'.

13.51 **13:51** Il nota d'a Mateo 10.14. **14.12** **14:12** A eb' aj Grecia, Júpiter sb'i yajalil masanil sdiosal eb', Mercurio sb'i schecab' sdiosal eb' chi' yala'.

¹³ Ay jun viñ sacerdotel Júpiter chi', yajal yaj viñ d'a stemplo Júpiter d'a stiel choñab'. Ix b'at yic'cot juntzañ noc' toro viñ yed' juntzañ xumaquil te te'. Axo yed' eb' anima chi' smasanil ijan ix yac' jun silab' rñusb'il viñ d'a viñaj Pablo yed' d'a viñaj Bernabé chi'. ¹⁴ Palta axo yic ix yab'an eb' viñ schecab' Jesús chi', ix sniuc'hitej spichul eb' viñ sch'oxanel scusc'olal. Elarñamel ix b'at eb' viñ d'a scal eb' anima, te chaarñ ix yal eb' viñ d'a scal eb' icha tic:

¹⁵ —Ex quetanmail, ¿tas yuj icha tic tzeyutej e b'a? A oñ tic, anima oñ icha ex tic. Yuj chi' tzul cal d'ayex to tzeyactejan juntzañ e b'eyb'al tic, yujto nab'añej tzeyixtej e b'a. Q'uexec e b'eyb'al, aq'uec och e pensar d'a jun Dios to d'a val yel pitzan. A' b'ojnac satchaarñ yed' sat luum tic. Sb'oannac pax a' mar yed' masanil tastac. ¹⁶ D'a peca', toñej ix yil Dios tas ix sc'ulej eb' anima, ix yac'an sgana eb'. ¹⁷ Palta ix yac' co pensar yic scojtaquej eli tas yaji ayic syac'ancot ñab' d'a quib'arñ. Syac'an masanil tas scavej. A' tz'ac'an masanil tas sco va'a. Syac'anpax co tzalajc'olal, xchi eb' viñ.

¹⁸ Palta ayic ix lajvi yalan juntzañ chi' viñaj Pablo yed' viñaj Bernabé chi', puralxoñej ix och vaan eb' anima chi' scachji yuj eb' viñ. Yujto sgana eb' syac' noc' vacax chi' silab'il d'a eb' viñ.

¹⁹ Palta ay jayvañ eb' israel aj Antioquia yic Pisidia ix c'och yed' jayvañxo eb' aj Iconio. Ix yac'an sc'ool eb' anima chi' eb'. Yuj chi', ix laj sjuloch q'uen q'ueen eb' d'a viñaj Pablo chi'. Axo ix snaan eb' to toxo ix cham viñ, ix sñeranb'at viñ eb', ix syumancanel viñ eb' d'a stiel choñab' chi'. ²⁰ Palta ix c'och oyan eb' creyente d'a stz'ey viñ, ix q'uec vaan viñ. Ix ochxi viñ d'a yol choñab' chi'. Axo d'a junxo c'u, ix b'atxi viñ yed' viñaj Bernabé chi' d'a choñab' Derbe. ²¹ Ata' ix ec' yalcanel vach' ab'ix yic colnab'il eb' viñ. Tzijtun anima ix ac'anoch Cajal Jesús d'a sc'ool. Ix lajvi chi', ix b'atxi eb' viñ. Ix ec'xi eb' viñ d'a choñab' Lистра, d'a Iconio yed' d'a Antioquia yic Pisidia chi'. ²² Ix laj ec' eb' viñ yiptzitej eb' creyente d'a juntzañ choñab' chi', ix ec' ac'jican stec'anil spensar eb' yuj eb' viñ. Ix yalancan eb' viñ icha tic d'a eb':

—Tec'an tzeyutej e b'a eyac'anoch Cajal Jesús d'a e c'ool, yujto ayic manto oñ c'och d'a yol sc'ab' Dios, yovalil nivan yaelal ol ja d'a quib'arñ, xchi eb' viñ.

²³ Ayic ix ec' viñaj Pablo yed' viñaj Bernabé chi' d'a junjun iglesia, ix yac'och yopisio eb' tz'och ancianoal eb' viñ. Ix yac'an lesal eb' viñ d'a Dios, ix och pax eb' viñ d'a tzecc'ojc'olal. Ix lajvi chi', ix ac'jicanoch eb' creyente ab'enal d'a yol sc'ab' Cajal Jesús, aton jun ix yac'och eb' d'a sc'ool.

C'ohnacxi eb' d'a Antioquia d'a yol yic Siria

²⁴ Ix lajvi chi', ix ec' viñaj Pablo yed' viñaj Bernabé chi' d'a yol yic Pisidia. Ix c'och eb' viñ d'a Panfilia. ²⁵ Ix yalanel slolonel Dios eb' viñ d'a choñab' Perge. Ix lajvi chi', ix b'atxi eb' viñ d'a choñab' Atalia. ²⁶ Axo ta' ix och eb' viñ d'a yol jun barco. Ix jax eb' viñ d'a Antioquia yic Siria. Aton d'a jun choñab' chi' sc'annac svach'c'olal Dios eb' creyente d'a yib'arñ viñaj Pablo yed' viñaj Bernabé chi', yic ix b'at yalancanel slolonel Dios eb' viñ. Xal ticnaic ix yic' sb'a jun smunlajel eb' viñ chi'. ²⁷ Ayic ix c'ochxi eb' viñ, ix laj yavejcot eb' creyente eb' viñ ayec' ta'. Ix yalan eb' viñ d'a eb' jantac tas ix sc'ulej Dios yed' eb' viñ. Ix laj yalanpax eb' viñ to a Cajal Jesús ix chaan yac'och eb' mañ israeloc d'a sc'ool. ²⁸ Najtil ix aj eb' viñ yed' eb' creyente chi' ta'.

¹ A d'a yic jun tiempoal chi', ay juntzañ eb' viñ ix cot d'a yol yic Judea, ix c'och eb' viñ d'a choñab' Antioquía. Ix och ijan eb' viñ yalan d'a eb' creyente icha tic:

—Tato maj e cha jun yechel circuncisión d'a e nivanil, icha yalnaccan viñaj Moisés, mañ ol ex colchajlaj, xchi eb' viñ.

² Axo viñaj Pablo yed' viñaj Bernabé, ix stelaj sb'a eb' viñ yed' eb' viñ, palta maj b'olaj yaj yuj eb' viñ. Yuj chi' ix yal eb' creyente to sb'at eb' viñ chavañ chi' d'a Jerusalén. Sb'atpax juntzañxo eb' creyente yed' eb' viñ. Ix b'at eb' sc'anb'ej razón d'a eb' viñ schecab' Jesús yed' d'a eb' viñ anciano d'a jun iglesia chi'.

³ Ix lajvi schecjib'at eb' viñ yuj eb' creyente chi', ix ec' eb' viñ d'a yol yic Fenicia yed' d'a Samaria. Ata ix ec' eb' viñ yalel d'a eb' creyente to ay eb' mañ israeloc ix sq'uex sb'eyb'al, ix yac'anoch spensar eb' d'a Dios. A ix yab'an jun chi' eb' creyente, ix te tzalaj eb' smasanil.

⁴ Ayic ix c'och eb' viñ d'a Jerusalén chi', ix chaji sc'och eb' viñ yuj eb' creyente smasanil, eb' viñ schecab' Jesús yed' eb' viñ anciano. Ix laj yalan eb' viñ jantac tas ix sc'ulej Dios yed' eb' viñ. ⁵ Palta ay jayvañ eb' viñ fariseo ac'annacoch Cristo d'a sc'ool. Ix q'ue van eb' viñ, ix yalan eb' viñ icha tic:

—A eb' mañ israeloc tz'ac'anoch Cristo d'a sc'ool, yovalil tz'ac'ji circuncidar eb'. Yovalil scal d'a eb' to sc'anab'ajey ley Moisés eb', xchi eb' viñ.

⁶ Axo eb' viñ schecab' Jesús, ix smolb'ej sb'a eb' viñ yed' eb' viñ anciano yic snaan eb' viñ tas tz'aj jun chi'. ⁷ Axo ix lajvi ste telan sb'a eb' viñ, ix q'ue liñan viñaj Pedro, ix yalan viñ:

—Ex vuc'tac, eyojtactaxoni, ayxo stiempoal in sic'jicanel yuj Dios yic svalanel vach' ab'ix yic colnab'il d'a eb' mañ israeloc, yic vach' syac'och Cristo eb' d'a sc'ool. ⁸ Ujto yojtac Dios tas ay d'a spensar junjun anima, yuj chi' ix yac' Yespíritu d'a eb' mañ israeloc chi', icha ix yutej yac'an d'ayoñ, yic scheclaji to vach' eb' d'a yichañ. ⁹ A d'a yichañ Dios lajanñej eb' qued'oc, ujto a' ix tojlob'itan sb'eyb'al eb' ayic ix yac'anoch Cristo eb' d'a sc'ool. ¹⁰ A ticaic, ¿tas yuj malaj e gana tze cha tas van sc'ulan Dios? A ley Moisés, lajan yed' junoc icatz te al max q'ue co cuchani. Maj techaj sc'anab'ajan eb' co mam quicham. Añejtona', max techaj pax co c'anab'ajan a oñ tic. Yuj chi', ¿tas yuj e gana tzeyac'och jun chi' d'a yib'añ eb' creyente mañ israeloc? ¹¹ Mañ e c'ulej jun chi', yujto cojtac to yujñej svach'c'olal Cajal Jesús tzoñ colchaji. Añejtona', icha pax chi' eb' mañ israeloc chi', xchi viñaj Pedro chi'.

¹² A ix yab'an juntzañ chi' eb', ix em numnaj eb' smasanil. Ix lajvi chi', ix smaclan yab' eb' tas syal viñaj Bernabé yed' viñaj Pablo. Ix yalan eb' viñ to tziytun milagro ix sb'o Dios, ayic ix ec' eb' viñ d'a scal eb' mañ israeloc. ¹³ Ayic ix lajvi yalan juntzañ chi' eb' viñ, ix yalan viñaj Jacobo icha tic:

—Ex vuc'tac, ab'ec tas ol val d'ayex. ¹⁴ Ix yal viñaj Simón Pedro d'ayoñ tas ix aj yel yich sch'oxan svach'il Dios d'a eb' mañ israeloc. Ix sic'jielta jayvañ eb' yic vach' tz'och eb' yicoc. ¹⁵ A jun ix uji tic, lajan icha tas tz'ib'ab'ilcan yuj eb' schecab' Dios d'a peca', aton b'aj syal icha tic:

¹⁶ A d'a yic junxo tiempoal ol in jaxoc.

Ol ul vac'ancanpaxoch jun yññil viñaj rey David sq'uexuloc d'a yopisio. Yujto icha junoc pat ix em lañajoc, icha chi' ajnaccan yopisio viñ chi'. Palta ol in b'oq'ue junelxo,

¹⁷ yic vach' a eb' mañ israeloc ol yac'och spensar eb' d'ayin, a in Yajal in, aton jantac eb' vic sic'b'iltaxonel vuuj d'a junjun nación.

¹⁸ Icha chi' yutejñac Dios Cajal yalani.

A ac'jinac cojtaquejel juntzañ tic yictax d'a peca', xchi d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani.

¹⁹ Yuj chi' tzin na a in tic, max yal cac'anoch junoc icatz ajaltac d'a yib'ari eb' mañ israeloc van yac'anoch spensar d'a Dios. ²⁰ Añejocab' co carta scac'b'at d'a eb', scalanb'ati to maxtzac schilaj eb' juntzañ tas tz'ac'ji silab'oc d'a comon dios. Maxtzac sc'ulej ajmulal eb'. Maxtzac schi schiq'uil noc' noc' eb'. Maxtzac schi noc' noc' eb' sud'jichamoc yujto ayto schiq'uil noc'. ²¹ Sval icha chi', yujto atax d'a peca' ay eb' tz'avtan ley Moisés d'a yoltac spatil culto. Añejtona' ticnaic, añeja' yalanel eb' d'a junjun sc'ual ic'oj ip, xchi viñaj Jacobo chi' d'a eb'.

²² Yuj chi', a eb' viñ schecab' Jesús yed' eb' viñ anciano ix smol alej eb' viñ yed' eb' creyente smasanil. Ix snaan eb' to ol siq'uel jayvañoc eb' creyente eb', yic sb'at eb' d'a choñab' Antioquía yuc'levoc viñaj Pablo yed' viñaj Bernabé. Ix lajvi chi', ix sic'hajel viñaj Judas, scuchan pax Barsabás yed' viñaj Silas yuj eb'. A chavañ eb' viñ chi', chequel yaj eb' viñ d'a yichañ eb' creyente. ²³ Ix checjib'at eb' viñ yac' jun carta chi'. Axo d'a yol ch'ari carta chi', icha tic tas ix yal eb':

A ori schecab' ori Jesús, eb' anciano yed' eb' creyente smasanil, tic scac'b'at statztil e c'ool a ex mañ ex israeloc d'a choñab' Antioquía, d'a yol yic Siria yed' d'a Cilicia. ²⁴ Ix cab'i to ay juntzañ eb' munil ix b'at d'a co cal, ix c'och eb' d'ayex. Palta mañoc ori ix co checb'at eb'. Ix cab'i to tzex ixtax yuj tas syal eb' d'ayex ta', to ijan somchajel e pensar yuj eb'. ²⁵ Yuj chi' ix co mol alej, ix co sic'anel jayvañ eb' viñ d'a co cal tic, yic sb'at eb' viñ d'ayex ta'. Junñej ol b'at eb' viñ yed' viñ cuc'tac aj Bernabé yed' viñ cuc'tac aj Pablo. A eb' viñ tic, xajanab'il eb' viñ cuuj. ²⁶ Toxo ix yac'och sb'a eb' viñ d'a yol sc'ab' yaelal yuj Cajal Jesucristo. Ay b'aj ijan ix miljicham eb' viñ. ²⁷ Axo viñaj Judas yed' viñaj Silas tic, aton eb' viñ sco checb'at d'ayex. Ol b'at yal eb' viñ d'ayex d'a val sjichanil, tas ix co c'ulej d'a tic. ²⁸ Sco na'a, to mañ nivanoc co checnab'il scalb'at d'ayex. Icha chi' sna pax Yespíritu Dios qued'oc. Yuj chi', a juntzañ checnab'il scalb'at tic d'ayex, añej val yovalil tze c'anab'ajej ta': ²⁹ Mañ e chi noc' chib'ej tz'ac'jioch silab'oc d'a juntzañ comon dios. Mañ e chi schiq'uil noc' noc'. Mañ e chi noc' noc' toñej sud'jichamoc. Mañ e c'ulej ajmulal. Tato tze c'anab'ajej juntzañ tic, vach' ol eyutoc e b'a. Añej jay b'elañ tic scalb'at d'ayex.

³⁰ A eb' viñ ix checjib'at chi', ix b'at eb' viñ d'a choñab' Antioquía. Ayic ix c'och eb' viñ, ix smolb'ej eb' creyente chi' eb' viñ smasanil. Ix yac'an entregar ch'añ carta chi' eb' viñ. ³¹ Ayic ix yavtan ch'ari eb' creyente chi', ix te tzalaj eb', yujto ix ac'ji snivanil sc'ool eb' yuj ch'ari. ³² Axo viñaj Judas yed' viñaj Silas chi', aton eb' viñ yalumalel slolonel Dios, ix yac' snivanil sc'ool eb' creyente eb' viñ. Tzijtum tas ix yal eb' viñ d'a scal eb', ix yac'ancan stec'anil eb' creyente chi' eb' viñ. ³³⁻³⁴ Ix lajvi yec' jaye' c'ual eb' viñ ta', ix stac'lancan sb'a eb' viñ yed' eb' creyente chi'. Junc'olal ix meltzaj eb' viñ b'aj ayacan eb' viñ checancot eb' viñ chi'. ³⁵ Añejtona', viñaj Pablo yed' viñaj Bernabé, ix can eb' viñ d'a jun choñab' chi'. Ix sc'ayb'ej eb' creyente eb' viñ. Tzijtum pax eb' ix c'ayb'an eb' yed' eb' viñ ta'. Ix yalanel slolonel Cajal Jesús eb' viñ.

Ix b'atxi viñaj Pablo yalel slolonel Dios

³⁶ Axo ix ec'b'at jayexo semana, ix yalan viñaj Pablo d'a viñaj Bernabé chi': —Cori, b'at quil eb' creyente d'a junjun choñab' b'ajtac ec'nac ori calel slolonel Cajal Jesús. B'at quilxi eb', tato añeja' tec'an eb', xchi viñ.

³⁷ Axo viñaj Bernabé chi', sgana viñ syic'b'at viñaj Juan Marcos. ³⁸ Palta ix sna viñaj Pablo chi' to mañ smojoc sb'at viñ yed' eb' viñ, yujto actajcan eb'

viñ yuj viñ junel d'a yol yic Panfilia. Maj yac' lajvoc yopisio viñ smunlaj yed' eb' viñ.

³⁹ Ix stelaj sb'a eb' viñ yuj viñ. Palta maj scha sb'a yalan eb' viñ. Yuj chi' ch'occh'oc'b'aj ix b'atcan eb' viñ. A viñtaj Bernabé chi' ix och viñ d'a yol barco. Ix b'atcan viñ d'a yol yic Chipre. Ix yic'anb'at viñtaj Marcos chi' viñ yed'oc. ⁴⁰ Axo viñtaj Pablo ix sic'anelta viñtaj Silas d'a scal eb' creyente, yic sb'at viñ yed'oc. Axo eb' creyente chi', ix sc'an svach'c'olal Dios eb' d'a yib'arñ eb' viñ. Ix lajvi chi', ix b'at eb' viñ. ⁴¹ Ix ec' eb' viñ d'a yol yic Siria yed' d'a Cilicia. Ix ec' eb' viñ yac' stec'anil eb' creyente d'a junjun iglesia.

16

B'atnac viñtaj Timoteo yuc'levoc eb' viñ

¹ Ix c'och viñtaj Pablo yed' viñtaj Silas chi' d'a choñab' Derbe. Ix b'atxi eb' viñ ta', ix c'och eb' viñ d'a choñab' Listra. Ata' ix yil-lajel sb'a eb' viñ yed' jun viñ creyente scuch Timoteo. A jun viñ chi', a jun ix creyente israel ay yune' viñ, axo viñ smam viñ, griego viñ. ² A eb' creyente d'a choñab' Listra yed' d'a Iconio ix laj yal eb' smasanil to te' vach' sb'eyb'al viñtaj Timoteo chi'. ³ Ix snaan viñtaj Pablo chi' to ol yic'b'at viñ yed'oc. Yuj chi' ix ac'ji circuncidar viñ yuj viñ, yic max cot yoval eb' israel d'a junzañ lugar b'aj ol ec' eb' viñ chi', yujto yojtac eb' to griego viñ smam viñ. ⁴ Axo d'a junjun choñab' b'ajtac ix laj ec' eb' viñ, ix yalanel eb' viñ junzañ checnab'il alb'il yuj eb' viñ schecab' Jesús yed' eb' viñ anciano ay d'a Jerusalén. Ix yalan viñtaj Pablo chi' d'a eb' creyente to yovalil sc'anab'ajej eb' tas syal junzañ checnab'il chi'. ⁵ Axo eb' creyente d'a junjun choñab' chi', ix stec'b'ej sb'a eb' d'a jun c'ayb'ub'al yac'nac och eb' d'a sc'ool chi'. Sq'uib' pax sb'isul eb' d'a junjun c'u.

Jun tas yilnac viñtaj Pablo

⁶ Sgana eb' viñ sb'at yalel slolonel Dios d'a yol yic Asia, palta axo Yespíritu Dios maj chaanb'atljaj eb' viñ. Yuj chi' a d'a yol yic Frigia yed' d'a Galacia ix b'at eb' viñ. ⁷ Ayic ix c'och eb' viñ d'a sti' smojonal yol yic Misia, ix snaan eb' viñ to a d'a yol yic Bitinia sb'at eb' viñ. Palta axo Yespíritu Dios maj chaanb'atljaj eb' viñ ta'. ⁸ Yuj chi' ix c'axpajec' eb' viñ d'a sti' yol yic Misia chi'. Ix c'och eb' viñ d'a choñab' Troas, aton jun ay d'a sti' a' mar. ⁹ Axo d'a jun ac'val, icha d'a vayich ix aj yilan jun viñ aj Macedonia viñtaj Pablo chi', liñanec' viñ ix yil viñ. Ix tevioch viñ d'a viñ: "Cotañ d'a Macedonia. Colvajañ d'ayorñ," xchi viñ. ¹⁰ Ix lajvi yilan jun chi' viñtaj Pablo chi', ix cac'an lista co b'a yic tzoñ b'at d'a Macedonia chi'. Yujto ix cojtaquejeli to a Dios ix ac'an copisio calanel vach' ab'ix yic colnab'il d'a eb' anima chi'.

Ochnac viñtaj Pablo yed' viñtaj Silas d'a preso

¹¹ Ichato chi', ix orñ och d'a yol jun barco d'a choñab' Troas chi'. Te d'iñanñej ix orñ b'ati, ix orñ c'och d'a yol yic Samotracia. Axo d'a junxo c'u ix orñ c'och d'a jun choñab' scuch Neápolis. ¹² Ix lajvi chi', ix orñ b'atxi, ix orñ c'och d'a choñab' Filipos. A jun choñab' chi', axo d'a yol yic Roma ay. Añej te nivan yelc'och d'a yichañ junzañchoñab' d'a yol yic Macedonia chi'. Ata' ix orñ ec' jaye' c'ual. ¹³ Axo d'a jun sc'ual ic'oj ip ix orñ b'at d'a sti' jun a' nivan a' d'a stiel choñab'.^{16.13} Ata' xid'taxon ec' anima lesal. Axo ix orñ c'och ta', ix orñ em c'ojan. Ix calanel vach' ab'ix d'a junzañ eb' ix ix toxonton smolb'ej sb'a ta'. ¹⁴ Ata' ay jun ix scuch Lidia, aj choñab' Tiatira ix. A c'apac c'apac q'uic' mutz'inac te caro stojol schoñ ix. Syac' val och Dios ix d'a sc'ool. Ayic van

16.13 **16:13** A b'aj malaj spatil sculto eb' israel, a junoc lugar b'aj numan say eb', b'aj syaq'uem sb'a eb' d'a Dios.

yab'an jun ab'ix chi' ix, axo Cajal Jesús ix jacan spensar ix. Yuj chi' ix yac' val och spensar ix d'a tas ix yal viñaj Pablo chi'. ¹⁵ Ix ac'ji bautizar ix yed' jantac eb' junñej yaj yed' ix d'a yol spat. Ix lajvi chi', ix yalan ix d'ayori:

—Tato tzeyila' to yel svac'och Cajal Jesús d'a in c'ool, ol ex b'at ved' d'a in pat. Vach' tzex aj ta', xchi ix d'ayori.

Ix tevioch ix d'ayori, yuj chi' ix ori aj ta'.

¹⁶ Axo junel, ayic van co b'at b'aj slesalvi eb' anima, ix c'och jun ix cob'es ix d'ayori. Ayoch jun enemigo d'a ix. Yuj chi' naumel lolonel ix. Junelñej ayoch ix checab'oc d'a juntzañ vinac. A juntzañ vinac chi', syac' val ganar tumin eb' viñ d'a spatic ix, yujto syal ix tastac toto ol ujoj. ¹⁷ Ix och tzac'an ix cuuj yed' viñaj Pablo chi'. Ix syamanoch ix yavaji, syalan ix:

—A juntzañ eb' viñ tic, schecab' ton val Dios yaj eb' viñ, aton jun Dios yelxo nivan yelc'ochi. Van yalan eb' viñ d'ayex tas tz'aj e colchaji, xchi ix.

¹⁸ Tzijtum el ix ec' ix qued'oc. Añej val jun chi' syal ix d'a juntac el. Axo viñaj Pablo chi', majxo techaj yuj viñ yab'ani. Yuj chi' ix meltzajb'at q'uelan viñ d'a ix. Ix yalan viñ d'a jun enemigo chi':

—Sval d'ayach d'a sb'i Jesucristo, elañ d'a ix, xchi viñ d'ay.

D'a jun rato chi' ix el d'a ix.

¹⁹ Palta axo ix yilan eb' viñ b'aj checab' yaj ix chi' to ix el jun enemigo chi' d'a ix, to maxtzac yal-laj yac'an ganar stumin eb' viñ d'a spatic ix. Yuj chi' ix yic'b'at viñaj Pablo yed' viñaj Silas chi' eb' viñ d'a yichañ eb' viñ yajal. ²⁰ Ix c'och eb' viñ d'a yichañ eb' viñ juez. Ix yalan eb' viñ b'aj checab' yaj ix chi' icha tic:

—A eb' viñ israel tic, toñej tzul yac' somchajel co choñab' tic eb' viñ. ²¹ Van sc'ayb'an eb' anima eb' viñ yed' juntzañ b'eyb'al ay yovalil yuj ley. Max yal co c'ulan juntzañ chi' a ori tic yujto aj Roma ori, xchi eb' viñ.

²² Axo eb' anima ayec' ta', ix te cot yoval eb' d'a viñaj Pablo yed' d'a viñaj Silas chi'. Axo eb' viñ juez ix checan ic'joquel spichul eb' viñ schavañil. Ix lajvi chi', ix schecan mac'joc eb' viñ eb' viñ d'a te' jixc'ab' te'. ²³ Mañ jantacoc ix aj eb' viñ yic'ani. Ix lajvi chi', ix yumjioch eb' viñ d'a preso. Ix yalan eb' viñ juez chi' d'a viñ stañvumal preso chi':

—Tza tañvej val eb' viñ sic'lab'il, xchi eb' viñ d'a viñ.

²⁴ Ix lajvi yab'an jun chi' viñ, ix b'at viñ yac'canoch eb' viñ d'a jun cuarto d'a slajvub'xo c'ochi. Ix yac'anoch yoc eb' viñ d'a slod'il jun te' cepo. ²⁵ Axo d'ac'valil, ix lesalvi viñaj Pablo yed' viñaj Silas chi'. Ix sb'itan juntzañ b'it eb' viñ d'a Dios. Axo juntzañix eb' ayoch yed' eb' viñ d'a preso chi', ix yab' eb' sb'itan eb' viñ. Axo d'a chimilac'val ²⁶ ix ec' jun nivan quixcab', te ov ix yutej sb'a. Ix laj ib'xiq'ue yich preso chi'. Axo d'a jun rato chi', munil ix laj jacvi spuertail jun preso chi' smasanil. Axo q'uen cadena ayoch d'a eb' preso chi', ix laj elta chocoljoc q'ueen. ²⁷ Axo ix el svayañ viñ tañvum preso chi', ix yilan viñ to jacanxo jantacñej spuertail preso chi'. Yuj chi' ix yic'q'ueta q'uen yespada viñ d'a yol yatut yic smilancham sb'a viñ snaani.^{16.27} A snaan viñ to ix b'at eb' elelal smasanil. ²⁸ Palta axo viñaj Pablo chi' ix avajelta d'a viñ:

—Mañ a milcham a b'a, ayori ec' co masanil, xchielta viñ.

²⁹ Yuj chi' ix sc'ancot sc'ac' viñ. Ix och viñ b'aj ay eb' chi'. Ix te ib'xiq'ue viñ yuj xivelal. Ix em cuman viñ d'a yichañ viñaj Pablo yed' viñaj Silas chi'. ³⁰ Ix lajvi chi', ix yic'anelta eb' viñ chavañ chi' viñ, ix yalan viñ d'a eb' viñ:

—Ex mamin, ¿tas yovalil tzin c'ulej yic tzin colchaji? xchi viñ.

16.27 **16:27** Icha yalan sley eb' aj Roma, tato ay junoc ilum preso tz'actanel junoc preso yaji, icha smul jun tz'el chi', icha chi' tz'aj yochcan d'a yib'an junoc ilum preso chi', ay b'aj scham eb' ilum preso chi' yuuj.

³¹—Ac'och Cajal Jesucristo d'a a c'ool, yic vach' ol ach colchaj yed' jantac eb' junñej yaj ed' d'a yol a pat, xchi eb' viñ d'a viñ.

³² Ix lajvi chi', ix yalan slolonel Cajal Jesús eb' viñ d'a viñ yed' d'a jantac eb' ayec' d'a yol spat viñ. ³³ Añeja' d'a jun rato chi' ix b'icjiel schiq'uil eb' viñ b'aj ix lajvi smac'ji chi' yuj viñ tañvum preso chi'. Ix lajvi chi', ix yac'an ac'joc bautizar sb'a viñ yed' eb' junñej yaj yed' viñ d'a yol spat chi'. ³⁴ Ichato chi' ix ac'jioch eb' viñ yuj viñ d'a yol spat. Ix ac'ji va eb' viñ yuj viñ. Ix te tzalaj viñ yed' eb' cajanec' yed' chi' yujto ix yac'och Dios eb' d'a sc'ool.

³⁵ Axo d'a junxo q'uññib'alil, ix checjib'at juntzañ eb' viñ polencía yuj eb' viñ juez. Ix b'at yalan eb' viñ d'a viñ tañvum preso chi' to tz'el viñaj Pablo yed' viñaj Silas chi' d'a libre. ³⁶ Yuj chi' ix yal viñ d'a viñaj Pablo chi':

—Ix in cha jun órden yuj eb' viñ juez chi', tob' tzex vaq'uel d'a libre. Yuj chi' ixiquec. Paxañec d'a tzalajc'olal, xchi viñ d'a eb' viñ.

³⁷ Palta ix yalan viñaj Pablo chi' d'a eb' viñ polencía chi':

—A oñ tic, aj Roma oñ. Maj sc'anb'ej yab' eb' viñ tato ay co mul. Palta ina ix oñ smac' eb' viñ d'a yichañ eb' choñab'.^{16,37} Axo ticnaic, ¿tom sgana eb' viñ d'a elc'altac tzoñ vaq'uel d'a libre? Mañ ol oñ el-laj. Cotocab' eb' viñ juez chi'. A val lac'an eb' viñ ol oñ ic'aneloc, xchi viñ.

³⁸ Yuj chi' ix b'at eb' viñ yal d'a eb' viñ juez chi'. Axo yic ix yab'an eb' viñ to aj Roma eb' viñ, ix te xivq'ue eb' viñ. ³⁹ Axo val lac'an eb' viñ ix b'at c'anan nivanc'olal sb'a d'a viñaj Pablo yed' d'a viñaj Silas chi'. Ix lajvi chi' ix ic'jielta eb' viñ yuj eb' viñ d'a preso chi'.

—Sco c'an pavor d'ayex, comonoc tzex el d'a jun choñab' tic, xchi eb' viñ juez chi' d'a eb' viñ.

⁴⁰ Ix lajvi yelta eb' viñ d'a preso chi', ix b'atxi eb' viñ d'a spat ix Lidia. Ix sc'umlan sb'a eb' viñ yed' eb' creyente. Ix ac'jican yip sc'ool eb' yuj eb' viñ. Ix lajvi chi' ix b'atxi eb' viñ.

17

Q'uenca somnaj eb' anima d'a Tesalónica

¹ Ix ec' viñaj Pablo yed' viñaj Silas chi' d'a choñab' Anfípolis yed' d'a choñab' Apolonia. Ix lajvi chi', ix c'och eb' viñ d'a choñab' Tesalónica b'aj ay jun spatil culto. ² Axo viñaj Pablo chi' ix och viñ yed' eb' ta' ichataxon smodo viñ. Oxe' c'ual ic'oj ip ix yac' viñ yac'lab'an Slolonel Dios yalan d'a eb' israel ³ chajtil to a Cristo yovalil ix yab' syail, ix miljichamoc. Yovalil pax ix pitzvixi d'a scal eb' chammac. Ix yalanpax viñ d'a eb' icha tic:

—A Jesús van valan yab'ixal tic d'ayex, aton Cristo, xchi viñ d'a eb'.

⁴ Ay jayvañ eb' israel ix ac'anoch Cristo d'a sc'ool. Yuj chi' ix och eb' yetb'eyumoc viñaj Pablo yed' viñaj Silas chi'. Tzijtum eb' griego ochnac d'a sc'ayb'ub'al eb' israel ix ac'anpaxoch d'a sc'ool. Tzijtum pax eb' ix ix ojtacab'il yuj eb' anima ix ac'anoch d'a sc'ool. ⁵ Palta axo eb' israel maj ac'anochlaj d'a sc'ool, ayic ix yilan eb', ix te cot yoval eb'. Ix smolb'an juntzañ eb' chuc spensar eb'. A eb' chi', añej chucal tzec' sayec' eb' d'a yol choñab' chi'. Ix lajvi yac'ji sc'ool eb' yuj eb', ix ec' smolb'an eb' anima eb' smasanil. Ix q'ue somnaj eb' anima chi' ste cot yoval. Ix yac'an yip eb' yecanoch sb'a d'a yol spat jun viñ scuch Jasón, yujto a snaan eb' to ata' ayec' viñaj Pablo yed' viñaj Silas chi', yujto sgana eb' syiq'uelta eb' viñ yic syac'anoch eb' viñ eb' d'a yichañ eb' choñab'. ⁶ Palta malaj eb' viñ ayec' d'a yol pat chi'. Yuj chi', ix syam viñaj Jasón eb' yed' jayvañxo eb' creyente. Ix ic'jib'at eb' yuj eb' viñ d'a eb' viñ yajal. Axo ta' ix yal chaañ eb':

—A viñaj Pablo yed' viñaj Silas, tz'ec' eb' viñ yac' somchajel eb' anima d'a yolyib'arñ'q'uinal tic. Axo ticnaic ix ja eb' viñ d'ayoriñ. ⁷ A viñaj Jasón tic ix chaanoch eb' viñ d'a yol spat. A eb' viñ tic toxon max sc'anab'ajey sley viñ cajal d'a Roma eb' viñ, yujto syal eb' viñ to ay junxo rey scuchan Jesús, xchi eb' d'a eb' viñ yajal chi'.

⁸ Ayic ix yab'an jun chi' eb' viñ yajal yed' eb' choñab' chi', ix q'ue somnaj eb' scot yoval. ⁹ Axo q'uen tumin ix sc'an eb' yajal chi' d'a viñaj Jasón yed' d'a eb' ajun yed' viñ chi'. Ichato chi', ix actajel eb'.

Ec'nac viñaj Pablo yed' viñaj Silas d'a Berea

¹⁰ Axo yic ix q'uc'b'i, ix checjib'at viñaj Pablo yed' viñaj Silas chi' yuj eb' creyente d'a choñab' Berea. Axo ix c'och eb' viñ ta', ix och eb' viñ d'a yol spatil culto. ¹¹ A eb' israel aj Berea chi' más vach' spensar eb' d'a yichañ eb' aj Tesalónica chi', yujto ix smaclej val yab' slolonel Dios eb'. Axo d'a junjun c'u, sc'ayb'an eb' tas tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios yic syil eb' tato yel syal viñaj Pablo chi'. ¹² Yuj chi' tziñtum eb' israel yed' eb' griego ix ac'anoch Cristo d'a sc'ool. A d'a scal eb' chi' ay eb' ix ix ojtacab'il yuj eb' anima yed' pax eb' viñ vinac. ¹³ Palta axo eb' israel aj Tesalónica, ayic ix yab'an eb' to van yalanel slolonel Dios viñaj Pablo d'a Berea chi', ix b'at eb' ta'. Ayic ix c'och eb', ix yac'q'ue somnaj eb' choñab' chi' eb' scot yoval. ¹⁴ Palta elañchamel ix checjib'at viñaj Pablo chi' d'a sti' a' mar yuj eb' creyente. Axo viñaj Silas yed' viñaj Timoteo ix can eb' viñ d'a choñab' Berea chi'. ¹⁵ A eb' creyente ix b'at yed' viñaj Pablo chi', ix b'atñej eb' yed' viñ masanto d'a choñab' Atenas.^{17.15} Ayic ix c'och eb' ta' ix yalan viñ d'a eb':

—Tzeyal d'a viñaj Silas yed' d'a viñaj Timoteo to scot eb' viñ d'a elañchamel, xchi viñ d'a eb'. Ix lajvi chi' ix meltzajxi eb'.

Ayec' viñaj Pablo d'a Atenas

¹⁶ Ayic van stañvan viñaj Pablo sc'och viñaj Silas yed' viñaj Timoteo chi' d'a choñab' Atenas, ix yilan viñ, mañ jantacoc juntzañ tas syaloch eb' anima sdiosaloc. Yuj chi' ix te cus viñ yilani. ¹⁷ Ichato chi' ix och viñ d'a yol spatil culto. Ix stelan sb'a viñ yed' eb' israel yed' eb' ochnac d'a sc'ayb'ub'al eb'. Axo d'a junjun c'u ix laj yalub'tañej pax viñ yed' eb' anima ayec' d'a mercado. ¹⁸ Ay juntzañ eb' viñ vinac te jelan sc'ayb'an sjelanil eb' scuch epicúreo yed' juntzañ eb' scuch estoico.^{17.18} Ix och ijan eb' viñ slolon yed' viñaj Pablo chi'. Axo nañalxo eb' viñ ix alub'tañan icha tic:

—A jun viñ te jelan slolon tic, ¿tastaxlaj ol yal viñ d'ayoriñ? xchi eb' viñ.

Axo juntzañxo eb' viñ ix alan icha tic:

—A co naani to tzul yal yab'ixal juntzañxo ch'oc diosal viñ, xchi eb' viñ.

Icha chi' ix aj yalan eb' viñ yujto ix yalal yab'ixal Jesucristo viñaj Pablo chi'. Ix yalanpax viñ to ol pitzvocxi eb' chamnac. ¹⁹ Axo eb' viñ jelan chi' ix ic'anb'at viñaj Pablo chi' d'a jun yune' tzalan scuch Areópago, aton jun b'aj smolb'ejtaxon sb'a eb' viñ yic syac'an slajti' eb' viñ. Ayic ix c'och eb' viñ ta' ix sc'anb'an eb' viñ d'a viñ:

—A jun ac' c'ayb'ub'al tzalel tic, ¿tzam yal cab'an smasanil? ²⁰ Yujto manta b'aj scab' juntzañ tic, yuj chi' co gana scojtaquejeli tas syalelc'ochi, xchi eb' viñ d'a viñ.

²¹ Icha chi' ix aj yalan eb' yujto masanil eb' anima d'a Atenas chi' yed' pax eb' ch'oc choñab'il ayec' ta', ch'oc smodo eb'. Tato ay junoc ac' c'ayb'ub'al

17.15 **17:15** A d'a Atenas b'at c'ay eb' aj Grecia, tz'och eb' d'a nivac jelanil. 17.18 **17:18** A d'a stiempoal viñaj Pablo, ay chab' macañ c'ayb'ub'al d'a Atenas, ch'occh'oc yoch spensar. Ay jun macañ scuchan estoico yed' junxo macañ scuchan epicúreo.

tz'alji, sgana eb' syab' smasanil, syalan paxel eb' junelxo. Añej ta' syac'och spensar eb'.

²² Axo viñaj Pablo chi', ix q'ue liñan viñ d'a scal eb' d'a Areópago chi', ix yalan viñ:

—Ex yajal d'a Atenas tic, ix vila' to te ay val och e pensar d'a juntzañ e diosal. ²³ Yujto ayic ix in b'eyec' d'a yol e choñab' tic, ix in ec' vil b'ajtac slaj eyaq'uem e b'a d'a juntzañ e diosal chi'. Ix vilan pax jun sb'achnub' silab' b'ajtil tz'ib'ab'ilcan och eyuj icha tic: A d'a tic scaq'uem co b'a d'a jun Dios mañ ojtab'iloc, xchi.^{17.23} A jun Dios chi', nivanoc tzeyaq'uem e b'a d'ay, palta mañ eyojtacoc. Aton jun Dios chi' tzul val yab'ixal d'ayex.

²⁴ A jun Dios sval tic, a b'ojnac yolyib'arñ'q'uinal tic yed' masanil tas ay d'ay. Aton yajal yaj d'a satchaañ, yajal pax yaj d'a yolyib'arñ'q'uinal tic. A jun Dios chi', max cajnaj d'a junoc pat b'ob'il yuj eb' anima. ²⁵ Mañ yovaliloc ay tas tz'ac'ji d'ay yuj eb' anima. Yujto aton tz'ac'an co q'uinal co masanil. A tz'ac'an quic' quic', a tz'ac'anpax masanil tas ay d'ayori.

²⁶ Aton b'ojnac jun viñ b'ab'el vinac ochnac smam yichamoc junjun nación, yic ayñej anima d'a masanil sat luum tic. A tz'alani jantac tiempoal tz'ec' junjun nación. A tz'alanpaxi b'ajtil sc'och c'aman smac'b'en junjun.

²⁷ Icha chi' syutej yic vach' tz'ilchaj yuj eb' anima. Vach'chom toñej tz'ec' machmon eb' sayeq'ui yic tope val tz'ilchaj yuj eb'. Palta sval d'ayex, mañ najatoc ayec' Dios chi'. Lac'an ayec' d'a co tz'ey junjun ori. ²⁸ Yel, yujñej Dios chi' pitzan ori. Yuuj ay co q'uinal. Yuuj ay ori ec' d'a yolyib'arñ'q'uinal tic. Ay juntzañ eb' eyetchoñab' jelan sloloni. Syalan eb' icha tic: Yuninal ori Dios co masanil, xchi eb'. ²⁹ Yel ton syal eb', yuninal ori Dios. Yuj chi' mañox smojoc sco na'a to Dios juntzañ yechel b'ob'il tic yed' q'uen oro, q'uen plata yed' juntzañox q'uen q'ueen. A juntzañ yechel tic yujñej sjelanil eb' anima sb'oi.

³⁰ A d'a peca' mañ yojtacoc eb' anima chajtil yaj Dios. Yuj chi' nivan yutejnac sc'ool d'a eb'. Palta a tz'alan ticnaic to yovalil sna sb'a eb' anima smasanil d'a yolyib'arñ'q'uinal tic. ³¹ Yujto yalnaccani to ay jun c'ual ol sch'olb'itej tas yaj eb' anima smasanil. Tojol ol yutoc sch'olb'itan tas yaj eb', icha tas tz'el sc'ulan junjun eb'. Axo jun sic'b'ilcanel yuuj, aton jun chi' ol ch'olb'itan tas yaj eb'. Ix sch'ox Dios d'a eb' anima smasanil to te yel jun tic ayic ix ic'jiq'ue vaan jun sic'b'ilcanel yuuj chi' d'a scal eb' channac, xchi viñaj Pablo chi' d'a eb'.

³² Palta ayic ix yab'an eb' to ol pitzvocxi eb' channac, ay eb' ix laj b'uchvaj d'a viñ. Palta ay juntzañox eb' ix alani:

—Olto co c'anb'ejxi cab' juntzañ tic d'ayach, xchi eb' viñ d'a viñ.

³³ Ix lajvi yalan juntzañ chi' eb', ix el viñ d'a scal eb'. ³⁴ Palta ay jayvañ eb' ix ac'anoch Cristo d'a sc'ool. Ix och eb' yetb'eyumoc viñaj Pablo chi'. A d'a scal eb' chi', ata' ayec' viñaj Dionisio, viñ yetyajalil sb'a yed' eb' smolb'ej sb'a d'a Areópago chi'. Ay pax jun ix ix scuchan Dámaris yed' juntzañox eb'.

18

Ayec' viñaj Pablo d'a Corinto

¹ Ix lajvi slolon viñaj Pablo d'a Areópago chi', ix elxi viñ d'a choñab' Atenas chi', axo d'a choñab' Corinto ix c'och viñ. ² Ata' ay jun viñ israel scuch Aquila. A d'a yol yic Ponto aljinac viñ. Axo ix yetb'eyum viñ, Priscila sb'i ix. Ec'nac viñ d'a yol yic Italia yed' ix yetb'eyum chi', palta a viñ yajal scuchan Claudio, a viñ pechjinaquel jantac eb' israel ayec' d'a choñab' Roma d'a yol yic Italia chi'. Yuj chi' ix elxi eb' ta', ix c'ochcan eb' d'a Corinto chi'. Axo viñaj Pablo ix

17.23 **17:23** A eb' anima d'a Atenas, ay junxo sb'achnub' silab' ix sb'oq'ue eb', yujto talaj ay junocxo dios mañ yojtacoc eb' sc'ochi, max cotlaj yoval d'a eb' yalani.

c'och d'a spat eb'. ³ Ata' ix can viñ yed' eb' yujto lajan smunlajel viñ yed' eb' schavañil. A juntzañ mantiado sb'oc eb', yuj chi' junñej ix munlaj viñ yed' eb' ta'. ⁴ Axo d'a junjun sc'ual ic'oj ip, sb'at viñaj Pablo chi' yalel yab'ixal Jesús d'a scal eb', syac'an viñ vojtaquejel eb' israel yed' eb' mañ israeloc yic syac'och eb' d'a sc'ool.

⁵ Axo viñaj Silas yed' viñaj Timoteo, ix cotxi eb' viñ d'a yol yic Macedonia. Ayic ix c'och eb' viñ d'a Corinto chi', a viñaj Pablo, axoñej slolonel Dios ix yalel viñ. Ix ste ac'an val viñ vojtaquejel eb' israel to a Jesús aton Cristo, jun tañvab'iltaxon sja yuj eb'. ⁶ Palta toñej ix cot yoval eb' d'a viñ. Ix laj te b'uchvaj eb'. Yuj chi' ix stzicub'tariej spichul viñ yil eb', yic sch'oxanel viñ to mañxalaj yalan yic viñ d'a eb'. Ix yalancan viñ d'a eb' icha tic:

—A ex tic, munil tzeyic'cot eyaelal d'a eyib'ari d'a junelñej. A in xo tic mañxa valan vic d'ayex. A ticnaic ol in b'at valel d'a eb' mañ israeloc, xchi viñ d'a eb'.

⁷ Ix lajvi chi' ix elta viñ b'aj tz'och culto chi', ix b'at viñ d'a spat jun viñ scuch Ticio Justo. A jun viñ chi' syac' val och Dios viñ d'a sc'ool. A spat viñ a d'a stz'ey spatil culto chi' ay. ⁸ Ay jun viñ scuch Crispo cuchb'um yaj d'a culto. Ix yac'och Cajal Jesús viñ d'a sc'ool yed' jantac eb' junñej yaj yed' viñ d'a yol spat. Tzijtun eb' aj Corinto chi' ayic ix yab'an slolonel Dios eb', ix yac'och eb' d'a sc'ool, ix ac'jipax bautizar eb'. ⁹ Axo d'a jun ac'val, icha vayich ix yutej Cajal Jesús yalan d'a viñaj Pablo chi':

—Mañ ach xivoc. Mañ ach och vaan alanel in lolonel, ¹⁰ yujto ay in ec' ed'oc. Malaj junoc mach ol yal scot jucnaj d'ayach, yujto tzijtun mach sic'b'iltaxon vuuj d'a jun choñab' tic, xchi d'a viñ.

¹¹ Yuj chi' nañal schab'il ab'il ix aj viñ d'a Corinto chi'. Ix sc'ayb'an eb' anima viñ d'a slolonel Dios ta'. ¹² Ayic ayoch viñaj Galión yajalil d'a yol yic Acaya, ix slajtiej sb'a eb' israel d'a spatic viñaj Pablo chi', ix syaman viñ eb', ix yic'anb'at viñ eb' d'a yichañ viñ yajal. ¹³ Ix yalan eb' d'a viñ yajal chi':

—A jun viñ tic tze'c' ac'an sc'ool eb' anima, yic vach' nivanoc syal sb'a eb' d'a Dios, palta mañ ichaoc yaj ley, xchi eb'.

¹⁴ Vanxo val yalan yic viñaj Pablo chi', palta ix yalan viñaj Galión chi' d'a eb' israel chi':

—Mañ ex avajochta d'ayin. Q'uinaloc ay junoc chucal sc'ulej viñ tic, mato ay junoc smul viñ te chuc d'a yichañ ley, tato icha chi' tzam in cha vab' tas tzeyala'. ¹⁵ Palta ina toñej e gana tzeyac' oval yuj juntzañ lolonel syal viñ, yuj juntzañ mach tz'ac'an b'inaj viñ yed' pax yuj e ley. Yuj chi' ixiquec, b'at b'oc yaj jun tic e ch'ocoj. Xal in tic, max yal in c'ol tzin b'o juntzañ tic, xchi viñ d'a eb'.

¹⁶ Ix lajvi yalan juntzañ chi' viñ, ix spechanelta eb' viñ d'a yol sdespacho chi'. ¹⁷ Axo viñaj Sóstenes ix syam eb', aton jun viñ scuchb'an eb' d'a culto. Ix smac'an viñ eb' d'a sti' sdespacho viñ yajal chi'. Palta toñej ix och q'uelan viñ yajal chi', malaj jab'oc tas ix yal viñ d'a eb'.

C'ohnacxi viñaj Pablo d'a Antioquia

¹⁸ Axo viñaj Pablo chi', nivanto tiempo ix ec' viñ d'a Corinto chi'. Ix lajvi chi' ix yalancan quil co b'a viñ d'a eb' creyente chi'. Ix b'at ix Priscila yed' viñaj Aquila yed' viñ. Ix c'och eb' d'a choñab' Cencrea. Axo ta' ix och eb' d'a yol jun barco van sb'at d'a Siria. Ayic manto och eb' d'a yol barco chi', ix joxhajcanel viñaj Pablo chi' ta'. A jun chi' yechel yaji to ay jun sti' viñ ix yac' d'a Dios. ^{18.18} ¹⁹ Axo ix c'och eb' d'a choñab' Éfeso b'aj ix can ix Priscila yed' viñaj Aquila chi', ix b'at viñaj Pablo chi' d'a spatil culto. Axo ta' ix lolon viñ

yed' eb' yetisraelael. ²⁰ Ix sc'an val eb' d'a viñ to scan jayeoc c'ual viñ yed' eb', palta maj yal-laj sc'ol viñ. ²¹ Axo yic van yalancan quil co b'a viñ d'a eb', ix yalan viñ:

—Tato ol el d'a sc'ol Dios, ol in ec' d'ayex junelxo, xchican viñ d'a eb'.

Ix lajvi chi', ix b'atxi viñ d'a yol te' barco. ²² Ix c'och viñ d'a choñab' Cesarea. Ix lajvi chi', ix elxi viñ ta'. Ix q'ue viñ d'a Jerusalén b'at sc'umej eb' creyente. Ix lajvi yec' viñ ta', ix em viñ d'a choñab' Antioquía. ²³ Ata' ix ec' jun tiempoal viñ. Ix lajvi chi' ix b'atxi viñ. Ix ec' viñ d'a junjun choñab' d'a yol yic Galacia yed' d'a yol yic Frigia. Ix laj ec' yac'can stec'anil eb' creyente viñ b'aj ix laj eq'ui.

Yalnaquel slolonel Dios viñaj Apolos d'a Éfeso

²⁴ Axo d'a jun tiempoal chi', ay jun viñ israel scuchan Apolos. Aj choñab' Alejandría viñ, ix c'och viñ d'a choñab' Éfeso. Te vach' ix yutej viñ yalaneli, yujto yojtac val slolonel Dios tz'ib'ab'ilcani. ²⁵ C'ayb'ab'il viñ d'a sc'ayb'ub'al Jesús. Ix yal val el vach' ab'ix viñ d'a smasanil sc'ool. Te vach' ix yutej viñ yalanel yab'ixal Jesús chi', vach'chom arñejanto juntzañ sc'ayb'ub'al viñaj Juan, viñ ac'annac bautizar yojtac viñ. ²⁶ Axo junel, ix b'at yalel slolonel Dios viñ d'a yol spatil culto. Te tec'an ix yutej sb'a viñ yalaneli. Axo yic ix yab'an ix Priscila yed' viñaj Aquila, ix yic'anb'at viñ eb' yed'oc. Ix svach' c'ayb'an viñ eb' d'a sc'ayb'ub'al Dios. ²⁷ Ix lajvi chi', ix el d'a sc'ool viñaj Apolos chi' sb'at d'a yol yic Acaya. Yuj chi', axo eb' creyente ix colvaj yed' viñ. Ix stz'ib'an jun carta eb', yic syic'b'at viñ d'a eb' creyente, yic vach' schaji viñ yuj eb' sc'ochi. Ayic ix c'och viñ ta', a eb' yac'nacoch Jesús d'a sc'ool yuj svach'c'olal Dios, ix te cuchb'aj eb' yuj viñ. ²⁸ Ix yac' val yip viñ sch'oxaneli to yelc'olal satnac sc'ool eb' israel. A slolonel Dios tz'ib'ab'ilcani, a' ix yac'lab'ej viñ yalan d'a eb' anima yic vach' snachajel yuj eb' to a Jesús aton Cristo, jun tañvab'iltaxon sja yuj eb'.

19

Ayec' viñaj Pablo d'a Éfeso

¹ Ayic ayec' viñaj Apolos d'a Corinto, ix ec' viñaj Pablo d'a juntzañ choñab' ay d'a tzalquixtac. Ix lajvi chi', ix c'och viñ d'a choñab' Éfeso. Ata' ix yil-lajel sb'a viñ yed' juntzañ eb' creyente. ² Ix sc'anb'an viñ d'a eb':

—¿Ix am e cha Yespíritu Dios ayic ix eyac'anoch Cristo d'a e c'ool? xchi viñ d'a eb'.

—Maay, manta b'aj ix cab'i tato ay Yespíritu Dios chi', xchi eb'.

³—Palta ayic ix ex ac'ji bautizar, ¿tas yaj jun bautismo ix e cha chi'? xchi viñ d'a eb'.

—Aton jun bautismo yic viñaj Juan ix co cha'a, xchi eb' d'a viñ.

⁴Yuj chi', ix yalxi viñ d'a eb':

—A sbautismo viñaj Juan chi', a' sch'oxaneli to sna sb'a eb' anima d'a smul. Palta yalnac viñ d'a eb' to ay jun tzac'anto sja yuj viñ. Yovalil a d'a jun chi' syac'och spensar eb'. A jun ix yal viñ chi', a Jesús, xchi viñaj Pablo chi' d'a eb'.

⁵ Ayic ix yab'an juntzañ chi' eb', ix ac'ji bautizar eb' d'a sb'i Cajal Jesús. ⁶ Ix lajvi chi', ix yac'anec' sc'ab' viñaj Pablo chi' d'a sjolom junjun eb'. Ichato chi' ix ochcan Yespíritu Dios d'a eb'. Ix lolon eb' d'a juntzañ ch'occh'oc ti'al, ix yalanel juntzañ lolonel ix ac'ji yal eb' yuj Dios. ⁷ A eb' ix ac'anoch d'a sc'ool chi', ay am lajchavartoc eb'.

⁸ Oxe' ujal xid' yalel slolonel Dios viñaj Pablo chi' d'a yol spatil culto d'a choñab' Éfeso chi'. Malaj junoc mach b'aj ix xiv viñ yalanel d'a eb' ayec' chi' ta'. Ix yac'lej viñ yac'an nachajel yuj eb' sic'lab'il tas tz'aj yoch eb' d'a yol sc'ab' Dios. ⁹ Palta ay juntzañ eb' te pit d'a scal eb' chi'. Junelñtej malaj sgana eb' syac'och d'a sc'ool. Ix laj ec' eb' yal d'a eb' anima to chuc jun c'ayb'ub'al yic eb' creyente chi'. Yuj chi' ix yiq'uel sb'a viñaj Pablo chi' d'a scal eb'. Ix yic'anb'at eb' creyente chi' viñ d'a jun escuela yic jun viñ scuch Tirano. Axo ta' ix yalel slolonel Dios viñ d'a scal eb' d'a junjun c'u. ¹⁰ Chab' ab'il ix sc'ulej eb' icha chi'. Yuj chi', ix laj yab' yab'ixal Cajal Jesús masanil eb' israel yed' eb' mañ israeloc ay d'a yol yic Asia chi'. ¹¹ Axo Dios ix och yed' viñaj Pablo chi', yic sb'oan juntzañ milagro viñ te satub'tac. ¹² Ay eb' ix ic'ancot spayu' yed' spichul, ix sucane' eb' d'a snivanil viñ, slajvi chi' axo d'a snivanil eb' penaay sb'at suquec' eb'. Icha chi' tz'aj sb'oxican sc'ool eb'. Ay pax eb' viñ enemigo ix el d'a eb' anima chi' yuj viñ.

¹³ Palta ay jayvañ eb' israel scomon b'eyeq'ui. Ix yac'lej eb' yic'anel eb' enemigo d'a eb' anima. Ix yac'lej eb' yic'anel eb' d'a sb'i Cajal Jesús. Yuj chi' ix scomon alej eb' d'a eb' enemigo chi':

—A d'a sb'i Jesús, scal d'ayex, elañec. A Jesús chi', aton jun tzec' yalel yab'ixal viñaj Pablo, xchi eb'.

¹⁴ Sc'ulej pax jun tic ucvañ eb' yuninal jun viñ israel scuch Esceva viñ sat sacerdote. Ix yac'lej eb' yic'anel jun enemigo. ¹⁵ Axo ix tac'vi jun enemigo chi' d'a eb':

—Vojtac Jesús chi'. Toxo ix vab'paxi mach jun viñ tzeyal Pabloal chi'. Palta a exxo tic, ¿mach ex? xchi.

¹⁶ Axo viñ b'aj ayoch jun enemigo chi', ix cot jucnaj viñ d'a eb'. Ix ac'ji ganar eb' smasanil yuj viñ. Te ya' ix ec' eb' yuj viñ. Tzijtum b'aj ix lajvi eb'. Ix quichjiel sc'apac eb' yuj viñ, yuj chi' b'eranel eb' ix elta lemnaj eb' d'a jun pat chi'. ¹⁷ Axo eb' aj Éfeso chi' smasanil, eb' israel yed' eb' mañ israeloc, ix laj yab' specal jun chi' eb'. Yuj chi' ix te xiv eb' smasanil. Ix yalan vach' lolonel eb' d'a Cajal Jesús.

¹⁸ Arñejtona', tzijtum eb' ayoch Cristo d'a sc'ool ix laj c'ochi. Ix yalanq'ueta jantacñej juntzañ chucal ix laj sc'ulej eb'. ¹⁹ Te tzijtum eb' yac'nacoch sb'a ajb'aalil ix och creyenteal. Ix yic'cot juntzañ yumal b'aj sc'ayb'ej jun ajb'aalil chi' eb'. Ix sñusantz'a juntzañ chi' eb' d'a yichañ eb' anima smasanil. Ayic ix sb'isan stojol juntzañ ch'añ uum chi' eb', ix elc'och am d'a junoc 50,000 dracma. ²⁰ Ix te pucaxel slolonel Dios, tzijtum pax eb' anima ix ac'anoch d'a sc'ool. Icha chi' ix aj scheclajeli to te nivan spider slolonel chi'.

²¹ Ix lajvi juntzañ chi', ix snaan viñaj Pablo chi' to tz'ec' viñ d'a yol yic Macedonia yed' d'a yol yic Acaya, axo sc'och viñ chi' d'a Jerusalén. Ix yalan viñ:

—Ol lajvoc chi', yovalil ol in c'och d'a Roma, xchi viñ.

²² Yuj chi' ix schec b'ab'laj chavañ eb' schecab' viñ d'a Macedonia chi', aton viñaj Timoteo yed' viñaj Erasto. Palta axo viñaj Pablo chi', najtiltacto ix can viñ d'a yol yic Asia chi'.

Ix q'ue ñilnaj eb' aj Éfeso scot yoval

²³ Axo d'a jun tiempoal chi', ix te q'ue ñilnaj eb' anima scot yoval yuj sc'ayb'ub'al Cajal Jesús. ²⁴ Ay jun viñ b'oum plata scuch Demetrio. A juntzañ yechel stemplo jun sdiosal eb' scuchan Diana sb'o viñ. Ix jun sdiosal eb' chi'. A eb' sb'oan juntzañ yechel chi', nivan tumin syac' ganar eb' d'a spatic. ²⁵ A viñ ix molb'an jantacñej eb' sb'oan juntzañ yechel chi' yed' juntzañxo eb' lajan yopisio yed' viñ. Ix yalan viñ d'a eb':

—Ex vetmunlajvumal, eyojtac jantac co tumin scac' ganar d'a jun copisio tic. ²⁶ Palta ina tzeyila', tzeyab'anpaxi, tas van sc'ulan viñaj Pablo. Syalan viñ to a juntzañ dios b'ob'il yuj anima, mañ diosoc. Tzjiztum anima ix yac' sc'ool viñ. Mañocrej d'a choñab' Éfeso tic, palta quenxotej maj ac'joc sc'ool masanil eb' ay d'a yol yic Asia tic yuj viñ. ²⁷ Te ay smay jun tic. Tecan mañxo ol b'atlaj co choñ yuj. Axo pax co diosal Diana, tecan mañxalaj ol elc'och stemplo d'a yichañ eb' anima. A jun co diosal tic, te nivan yelc'och d'a yichañ eb' anima smasanil d'a Asia tic yed' d'a smasanil yolyib'añq'uinal. Palta axo ticnaic ay smay, tecan ol lajvoquel yopisio d'a yichañ eb', xchi viñ.

²⁸ Axo ix yab'an juntzañ chi' eb', ix te cot yoval eb', ix avaj chaañ eb':

—Te nivan yelc'och ix co diosal Diana a oñ aj Éfeso oñ tic, xchi eb'.

²⁹ Axo eb' choñab' chi' smasanil, ix te q'ue somnaj eb' scot yoval. Ix syaman viñaj Gayo eb' yed' viñaj Aristarco. A chavañ eb' viñ chi', aj Macedonia eb' viñ, ajun eb' viñ ix c'och yed' viñaj Pablo d'a Éfeso chi'. Ix ic'jib'at eb' viñ schavañil d'a jun lugar b'aj smolb'ej sb'a eb' anima. ³⁰ Axo viñaj Pablo chi', sgana viñ sb'at yal d'a eb' anima chi', palta maj chajib'atlaj viñ yuj eb' croyente. ³¹ Ay pax jayvañ eb' viñ yajal yaj d'a Asia chi' vach' yac'an yed' viñaj Pablo chi'. Ix schecan aljoc eb' viñ d'a viñ to max b'at sch'ox sb'a viñ d'a eb' anima chi'. ³² Axo eb' anima ix smolb'ej sb'a chi', ch'occh'oc ix laj yalq'ue junjun eb', yujto toñej ix laj q'ue somnaj eb' yalani. Ec'to nañal eb' mañ ojtannacoc tas yuj smolb'ej sb'a eb'. ³³ Palta ay jun viñ scuch Alejandro, a viñ ix ic'jib'at d'a yichañ eb' anima chi' yuj eb' yetisraelal. Ix alchaj d'a viñ tas yuj molanec' eb' anima chi'. Ix lajvi chi', ix yic'ancharañ sc'ab' viñ d'a eb', yic vach' numan tz'aj eb', yujto sgana viñ scol sb'a yed' eb' yetisraelal. ³⁴ Palta ayic ix yilan eb' anima chi' to israel viñ, yuj chi' ix te vach' q'ue yav eb' smasanil. Ay am chab'oc hora ix avajq'ue eb', ix yalan eb' icha tic:

—Te nivan yelc'och ix co diosal Diana a oñ aj Éfeso oñ tic, xchi eb'.

³⁵ Axo viñ secretarioal choñab' chi', c'oñanc'olal ix smontej eb' viñ yic vach' numan tz'aj eb'. Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a eb':

—Ex vetchoñab', masanil anima ojtannac to a oñ aj Éfeso oñ tic ay copisio co tañvan jun stemplo co diosal Diana nivan yelc'ochi yed' jun yechel ix cotnac d'a satchaañ. ³⁶ Malaj junoc mach syal yalani to es juntzañ sval tic. Yuj chi' numan tzex aji. Naec val sic'lab'il, yic vach' malaj junoc tas tze comon c'ulej. ³⁷ Yujto a eb' ix eyic'cot tic, malaj junoc chucal ix sc'ulej eb' d'a spatic co diosal. Max b'uchvaj pax eb' d'a ix. ³⁸ A viñaj Demetrio yed' eb' yeth'eyum, tato sgana eb' syac'och d'a yib'añ junoc mach, syal sb'at eb' d'a juzgado, b'at yalan eb' d'a viñ juez. Syal b'at yalan sb'a eb' d'a eb' viñ yajal chi'. ³⁹ Tato ay junocxo tas e gana, syal tze c'umlaj e b'a yed' eb' viñ yajal chi', tze b'oan yaj ta'. ⁴⁰ Yujto te ay smay jun tas sco c'ulej tic, syal snaan eb' viñ yajal to a yed' eb' viñ van cac'an oval. Tato sc'انب'ej eb' d'ayofñ: ¿Tas yuj ix ex q'ue b'ulnaj eyac'an oval? tato xchi eb' viñ, max yal-laj co colan co b'a calan junoc tas d'a eb' viñ, xchi viñ d'a eb'.

⁴¹ Ix lajvi yalan juntzañ chi' viñ secretario chi', ix schecan pax eb' anima chi' viñ smasanil d'a spat.

20

Ec'nac viñaj Pablo d'a Macedonia yed' d'a Grecia

¹ Ayic toxo ix lajvi jun oval chi', ix smolb'an eb' croyente viñaj Pablo. Ix ac'jican stec'anil eb' yuj viñ. Ix lajvi chi', ix yalancan quil co b'a viñ d'a eb', ix b'atxi viñ d'a yol yic Macedonia. ² Ayic ix c'och viñ ta', ix laj ec' viñ yil eb'

creyente d'a junjun choñab'. Ix ec' yac'an stec'anil eb' viñ. Ix lajvi chi', ix b'at viñ d'a yol yic Grecia. ³ Ata' ix ec' ox'e ujal viñ. Ix lajvi chi', ayic toxo van yoch viñ d'a yol te' barco yic sb'at viñ d'a Siria, ix yab'an viñ to ay tas sna eb' israel d'a spatic viñ. Yuj chi', ix snaan viñ: Más vach' tzin meltzajxiec' d'a Macedonia, xchi viñ. ⁴ Axo ix b'at viñ, ay juntzañxo eb' creyente ix b'at yed' viñ. Ix b'at viñtaj Sópater yuninal viñtaj Pirro aj Berea yed' viñ, viñtaj Aristarco, viñtaj Segundo aj Tesalónica, viñtaj Gayo aj Derbe yed' pax viñtaj Timoteo. Ay pax chavañ eb' viñ aj Asia ix b'at yed' viñ, aton viñtaj Tíquico yed' viñtaj Trófimo. ⁵ Ayic ix c'och eb' viñ d'a choñab' Filipos b'aj ayin eq'ui, ix yactejan viñtaj Pablo chi' eb' viñ ved' ta'. Ix b'ab'laj b'at eb' viñ d'a choñab' Troas. Axo ta' ix oñ starivej eb' viñ. ⁶ A oñxo tic, a d'a choñab' Filipos chi' ix co tarvej quil jun q'uiñ b'aj svaji ixim pan malaj yich. Ix lajvi yec' jun q'uiñ chi', ix oñ b'at d'a yol barco. Oye' c'ual ix oñ b'ey d'a sat a a'. Ichato chi' ix oñ c'och d'a choñab' Troas chi'. Axo ta' ix quil-laj co b'a yed' eb' viñ ix b'ab'laj cuuj chi'. Uque' c'ual ix oñ ec' ta'.

Ayec' viñtaj Pablo d'a Troas

⁷ Axo d'a domingo ix co molb'ej co b'a yed' eb' creyente smasanil yic sco vaan ixim pan yic Santa Cena. Axo viñtaj Pablo ix c'ayb'an eb' quetcreyenteal. Yujto q'uiñ anocxoñej sb'at viñ, yuj chi' tzijtum tas ix yalcan viñ d'a eb', masanto ix och chimilac'val. ⁸ A d'a jun cuarto chaatñ yajq'uei, ata' molan oñ eq'ui. Tzijtum candil ayoch sc'ac'al. ⁹ Ay jun viñ quelem scuchan Eutico c'ojanem d'a sti' ventena. Toxoñej snecnecan viñ svayi, yujto junip ix yac' viñtaj Pablo chi' sloloni. Yuj chi' ix te cot svayañ viñ, ix elta pichnaj viñ d'a sti' jun ventena chi'. Ato d'a yoxil piso ix elta sutnaj viñ. Axo ix emul eb' creyente chi', ix schelan chaatñ viñ eb', palta chamnacxo viñ. ¹⁰ Axo ix emul viñtaj Pablo chi', ix em lachan viñ d'a yib'añ viñ. Ix yalan viñ d'a eb' creyente chi':

—Mañ ex och ilc'olal. Ix pitzvixi viñ, xchi viñ.

¹¹ Ix lajvi chi', ix q'uex viñtaj Pablo chi' d'a yol cuarto chi' junelxo. Ix spucanb'at ixim pan yic Santa Cena viñ d'a co cal. Ix co vaani. Tzijtumto tas ix yal viñtaj Pablo chi', masanto ayic van sach'i. Ix lajvi chi', ix b'at viñ. ¹² Axo viñ quelem ix pitzvixi chi', ix yic'anb'at viñ eb' d'a spat. Ix te tzalaj eb', yujto ix pitzvixi viñ.

Ix oñ b'at d'a Mileto

¹³ A oñ tic, ix oñ b'ab'laj och d'a yol jun barco, ix oñ b'at d'a choñab' Asón. Ata' ix co tarvej sc'och viñtaj Pablo chi' icha ix cutej calan yed' viñ, yujto d'a yoc viñ ix b'ati. ¹⁴ Axo ix c'och viñ d'ayori, ix och viñ d'a yol barco qued'oc. Ix lajvi chi', ix oñ b'at yed' viñ d'a choñab' Mitilene. ¹⁵ Ix oñ elxi ta', axo d'a yichañcot choñab' Quío ix oñ vanaj jun c'ual. Axo d'a junxo c'u, ix oñ c'och d'a jun choñab' scuch Samos ay d'a sti' a' mar chi'. A d'a junxo c'u ix oñ b'atxi, axo d'a choñab' Mileto ix oñ c'ochi. ¹⁶ Icha chi' ix aj co b'ati, yujto maj yal sc'ol viñtaj Pablo chi' ix oñ ec' d'a choñab' Éfeso, yujto sgana viñ elañchamel tzoñ ec' d'a Asia chi', yic talaj c'ocb'ílto tzoñ c'och quil jun q'uiñ Pentecostés d'a Jerusalén.

Yalnac viñtaj Pablo d'a eb' anciano aj Éfeso

¹⁷ Ayic ix oñ c'och d'a choñab' Mileto, ix yac'anb'at schecab' viñtaj Pablo chi' d'a eb' viñ anciano aj Éfeso, yic b'at ic'jocot eb' viñ.

¹⁸ Axo ix ja eb' viñ, ix yalan viñ d'a eb' viñ:

—A ex tic, eyojtactaxon in b'eyb'al yictax ix in ulec' sb'ab'elal d'a Asia tic. ¹⁹ Masanil tiempo ix vac' servil Cajal Jesús d'a emnaquilal. Ay b'aj te oc'nac in yuj spital eb' anima. Tzijtum el ix in ac'ji provál yuj juntzañ chucal ix yac'och eb' vetisraelal d'a vib'añ. ²⁰ Palta eyojtac, maj in och vaan valan masanil juntzañ c'ayb'ub'al vach' d'ayex, yic tze tec'b'ej e b'a. Ix valed slolonel Dios d'ayex d'a yichañ eb' choñab' yed' pax d'a yol e pat. ²¹ Ix valanpaxel d'a eb' israel yed' d'a eb' mañ israeloc, to yovalil sna sb'a eb' d'a yichañ Dios, syac'anoch Cajal Jesucristo eb' d'a sc'ool. ²² Axo ticnaic, van in b'at d'a Jerusalén, yujto a Yespíritu Dios tzin ic'anb'ati. Mañ vojtaoc tas ol javoc d'a vib'añ ta'. ²³ Palta vojtaoc to tzijtum yaelal ol ac'jococh d'a vib'añ. Ol in och d'a preso, yujto icha chi' syal Yespíritu Dios d'ayin d'a junjun choñab' b'aj in eq'ui. ²⁴ Palta a juntzañ chi', malaj tas tzin na yuuj. Vach'chom ol in smilcham eb', palta b'alaj malaj yelc'och jun chi' d'ayin. Añej jun tzin na'a to svac'can lajvoc jun in munlajel ayoch tic d'a vib'añ d'a tzalajc'olal, yic slajvi vopisio yac'nac Cajal Jesús d'ayin, yic svalanel vach' ab'ix to nivan svach'c'olal Dios d'a eb' anima.

²⁵ Ec'nac in val d'ayex chajtil tz'aj e yoch d'a yol sc'ab' Dios. Axo ticnaic vojtaoc to mañxa b'aq'uiñ ol quil co b'a d'a tic. ²⁶ Yuj chi', a d'a jun c'u tic, mañxalaj valan vic d'ayex, ²⁷ yujto ix valcanel masanil juntzañ sc'ayb'ub'al Dios d'ayex, malaj jab'oc ix in c'ub'ejeli. ²⁸ Yuj chi', tzeyil val e b'a. Tzeyilapax eb' creyente smasanil, yujto ac'b'il eyopisio yuj Yespíritu Dios eyilan eb' manb'ilxo yuj schiq'uil Cajal Jesús ayic ix cham cuuj. ²⁹ Yujto vojtaoc, ayic toxo ix in pax d'a e cal, ay juntzañ eb' ol ja d'ayex, ol yac'lan eb' ex yixtani, icha syutej noc' oques yic'anelta noc' calnel. ³⁰ D'a e cal paxi, ay juntzañxo eb' ol q'ue vaan. Ol yesan eb', ol yac'an sc'ool eb' creyente eb' yic tz'och eb' yed' eb'. ³¹ Yuj chi' tzeyil val e b'a. Naeccoti to ayic ix ex in c'ayb'an junjunex d'a ox'e ab'il tic, d'a c'ual d'ac'val ix ex in c'ayb'ej, ay pax b'aj ix in oc' eyuuj.

³² Xal ticnaic, ex vuc'tac, tzex vac'canoch d'a yol sc'ab' Dios, yic a' ol ex tañvan yed' slolonel. Yuj slolonel chi' syac' svach'c'olal d'ayori, yuj pax to ay spoder yac'an co tec'anil. Yuj chi' ol yac' jun tas altab'il yuj d'ayex, yujto ay eyalan eyic yed' juntzañ eb' sic'b'ilxoel yuuj. ³³ A in tic, malaj b'aj ix viloch in c'ool d'a stumin, ma d'a spichul junoc mach. ³⁴ Ina eyojtac, munil ix in munlaj val yed' in c'ab' yuj tas ay ix och vuuj yed' yuj tas ay ix och yuj eb' ajun ved'oc. ³⁵ Masanil tiempo ix in ch'ox d'ayex to yovalil icha chi' scutej co b'oan co munlajel, yic syal co colvaj d'a eb' ay tas ay tz'och yuuj. Yovalil sco nacot slolonel Cajal Jesús, ayic ix yalancan icha tic: A eb' tz'ac'an junoc tas, ec'alxo val vach' yic eb' d'a yichañ eb' schaani, xchi Cajal Jesús chi', xchi viñ d'a eb' viñ anciano chi'.

³⁶ Ix lajvi yalan juntzañ chi' viñaj Pablo chi', ix em cuman viñ. Ix lesalvi viñ yed' eb' smasanil. ³⁷ Ix lajvi slesalvi eb', ix och ijan eb' yoc' smasanil. Junjunal ix och lac'naj eb' d'a viñaj Pablo chi', ix stz'ub'ancanelta sti' viñ eb'. ³⁸ Ix te cus eb' yujto ix yal viñ d'a eb' to mañxa b'aq'uiñ ol yil-lajxi sb'a eb'. Ix lajvi chi' ix b'at yac'ancan viñ eb' d'a yol barco chi'.

21

Ix b'at viñaj Pablo d'a Jerusalén

¹ Ix cactejan eb' creyente chi', ix ori och d'a yol barco. D'iñanñej ix ori b'ati, ix ori c'och d'a choñab' Cos. Axo d'a junxo c'u, ix ori b'atxi, ix ori c'och d'a choñab' Rodas. Ix lajvi chi' ix ori b'atxi, ix ori c'och d'a choñab' Pátara.

² Ata' ayec' jun barco van sb'at d'a yol yic Fenicia. Ix ori och d'a yool, ix ori

b'atxi. ³ Ayic vanxo co b'eyi, ix quilancanb'at jun luum scuch Chipre ay d'a snañal a' mar. A d'a co q'uexañ ix cani. Ix lajvi chi', ix oñ c'och d'a choñab' Tiro d'a yol yic Siria, yujto ata' ix can yicatz te' barco chi'. ⁴ Axo ix oñ elta d'a yol te', ay eb' croyente ix ilchajel cuuj. Ix oñ aj yed' eb' uque' c'ual ta'. A eb' chi' ix alan icha tic d'a viñaj Pablo chi':

—Oc val max ach b'at d'a Jerusalén, xchi eb'.

Icha chi' ix aj yalan eb', yujto a Yespíritu Dios ix ac'an yojtaquejel eb' tas ol ja d'a yib'añ viñ ta'.

⁵ Axo yic ix ec'b'at uque' c'ual chi', ix oñ b'atxi. Axo eb' viñ cuc'tac chi' smasanil yed' eb' ix yetb'eyum eb' viñ yed' pax eb' yuninal eb' viñ, ix xid'ec' eb' oñ yac'canel d'a stiel choñab' chi'. Axo ta' ix oñ em cuman d'a sti' a' mar, ix oñ lesalvi. ⁶ Ix lajvi chi', ix calancan quil co b'a d'a eb'. Ix oñ ochxican d'a yol barco chi'. Ix laj paxixcan eb' d'a spat.

⁷ Ayic ix oñ elxi d'a choñab' Tiro chi', ix oñ c'och d'a choñab' Tolemaida. Ata' ix cactejcan te' barco chi'. Ix oñ lolon yed' eb' croyente ta'. Jun c'ual ix oñ ec' yed' eb'. ⁸ Axo d'a junxo c'u ix oñ b'atxi, ix oñ c'och d'a choñab' Cesarea. A d'a spat viñaj Felipe, viñ tz'alanel vach' ab'ix yic colnab'il, ata' ix oñ vanaji. A jun viñ chi', aton viñ sic'b'iloch diáconoal d'a Jerusalén yed' vacvañxo eb' viñ. ⁹ Ay chañvañ yisil viñaj Felipe chi', mantalaj yetb'eyum eb' ix. Syalel slolonel Dios eb' ix. ¹⁰ Ayic ix oñ ec' jaye' c'ual ta', ix c'och jun viñ tz'alanel slolonel Dios scuchan Agabo d'ayoñ, a d'a yol yic Judea cot viñ. ¹¹ Ix xid'ec' viñ oñ sc'umej. Ayic van co lolon yed' viñ, ix yic'anel stzec'ul viñaj Pablo chi' viñ. Ix tzec'an c'otan sb'a viñ yed'oc. Ix lajvi chi' ix yalan viñ:

—A Yespíritu Dios tz'alani to icha ix vutej in tzec'an in b'a tic, icha chi' ol aj stzec'chaj viñ ay yic jun tzec'ul tic yuj eb' israel d'a Jerusalén. Ol lajvoc chi', ol yac'anoch viñ eb' d'a yol sc'ab' eb' mañ israeloc, xchi viñ.

¹² A oñxo tic yed' eb' aj Cesarea chi', ayic ix cab'an tas ix yal viñ chi', ix oñ tevioch d'a viñaj Pablo chi', yujto co gana max b'atljaj viñ d'a Jerusalén chi'.

¹³ Palta ix yal viñ d'ayoñ:

—¿Tas yuj tzex oq'ui? ¿Tas yuj tzeyac'och in cusc'olal? Malaj yelc'ochi tato tzin stzec' eb'. Vach'chom tzin smilcham eb' d'a Jerusalén chi' yujñtej valanel yab'ixal Cajal Jesús, ol in b'ecñej in b'a d'a yol sc'ab' eb', xchi viñ.

¹⁴ Junelñej maj cac'laj ganar viñ co cachanoch vaan. Yuj chi' ix cactej co tevi d'a viñ. Torñej ix cal icha tic:

—A tas sgana Cajal Jesús, ujobab'i, xco chi.

¹⁵ Ix lajvi chi' ix cac'an lista co b'a, ix oñ b'at d'a Jerusalén chi'. ¹⁶ Ay pax jayvañ eb' croyente aj Cesarea chi' ix b'at qued'oc, ix oñ yic'anb'at eb' d'a spat jun viñ b'ab'el croyente aj Chipre scuch Mnasón, yujto a d'a spat viñ chi' ix oñ cani.

Ix c'och viñaj Pablo sc'umej viñaj Jacobo

¹⁷ Ayic ix oñ c'och d'a Jerusalén chi', tzalajc'olal ix oñ scha eb' croyente ta'. ¹⁸ Axo d'a junxo c'u ix oñ b'at yed' viñaj Pablo chi' d'a spat viñaj Jacobo. Ayec' pax eb' viñ anciano ta' smasanil. ¹⁹ Yuj chi' ix sc'anb'ej sc'ol eb' viñ viñaj Pablo chi'. Ix laj yal viñ d'a eb' yuj jantac tas ix sc'ulej Dios yed'oc d'a scal eb' mañ israeloc. ²⁰ Axo ix yab'an juntzañ chi' eb' viñ, ix yal vach' lolonel eb' viñ d'a Dios. Ix lajvi chi', ix yalan eb' viñ d'a viñaj Pablo chi':

—Te vach' vuc'tac, palta ojtac, tzijtum eb' quetisraelal ix ac'anoch Cristo d'a sc'ool. Axo slaj yalan eb' smasanil to yovalil sco c'anab'ajey ley Moisés.

²¹ Ix yab' specal eb' to tzach ec' a c'ayb'ej eb' israel ay d'a scal masanil eb' mañ israeloc. Tob' ix al d'a eb' israel chi' to maxtzac sc'anab'ajey ley Moisés

eb'. Tob' ix al d'a eb' to maxtzac yac' circuncidar eb' yuninal eb', maxtzac sc'anab'ajej co b'eyb'al eb' a oñ israel oñ tic. ²² ¿Tas ol cutoc? A ticnaic ol yab' eb' to ix ach javi. ²³ Yuj chi', vach' icha tic tzutej a b'a. Ay chařvař eb' viři d'a co cal tic, yac'nacxo sti' eb' viři d'a Dios. Vanxo sc'och stiempoal b'aj yac'naccan sti' eb' viři chi'. ²⁴ Ic'b'at eb' viři ed'oc. Tza b'oančan a b'a yed' eb' viři icha syal ley Moisés. Tzac' stumin eb' viři yic smanan juntzaři noc' noc' eb' viři silab'oc. Ollajvoc chi', ol yac'an joxchajel sb'a eb' viři schařvařuil. Tato icha chi' ol utoc a b'a, ol yil eb' anima smasanil to a jun a pecal ix yab' eb' chi', to es. Axo ol yilan eb' to tza c'anab'ajej pax tas syal ley Moisés. ²⁵ Axo eb' mař israeloc ix ac'anoch Cristo d'a sc'ool, tz'ib'ab'ilxob'at co carta d'a eb' to mař yovaliloc sc'anab'ajej juntzaři tic eb'. Ařej juntzaři checnab'il tic ix calb'at d'a eb': To max schi noc' chib'ej eb' tz'ac'ji silab'il d'a juntzaři comon dios. Max schi schiq'uul junoc noc' noc' eb'. Max schi noc' noc' eb' sud'jichamoc. Max em eb' d'a ajmulal. Icha chi' ix cutej calanb'at d'a eb', xchi eb' anciano chi' d'a viřiaj Pablo chi'.

Yamchajnac viřiaj Pablo

²⁶ Axo viřiaj Pablo chi' ix ic'anb'at eb' viři chi' schařvařuil. Axo d'a junxo c'u ix sb'o sb'a viři yed' eb' viři icha syal ley Moisés. Ix lajvi chi' ix och viři d'a yol yamaq'uul stemplo Dios yic syalan viři d'a viři sacerdote tas c'ual ol lajvocc'och stiempoal sb'oan sb'a eb' viři, yic syac'an silab' eb' viři d'a Dios.

²⁷ Axo yic vanxo slajvi uque' c'ual chi', ay jayvař eb' israel aj Asia, ayic ix yilan eb' to ayec' viřiaj Pablo d'a yol yamaq'uul stemplo Dios, ix yac'anq'ue somnaj eb' anima eb' smasanil scot yoval. Ix syaman viřiaj Pablo chi' eb'.

²⁸ Te chaař ix yal eb':

—Ex quetisraelal, ochařec qued'oc. Aton viři tic tzec' c'ayb'an eb' anima d'a junjun lugar d'a chucal. Syalan chucal viři d'a co patic a oñ israel oñ tic. Syalanpax viři d'a spatic ley Moisés yed' d'a spatic stemplo Dios tic. Axo ticnaic ix scomon iq'uejochta jayvař eb' griego viři d'a yol yamaq'uul stemplo Dios tic. A jun templo tic, yicřej Dios yaji, palta ix te juvi yuj viři d'a yichař Dios, xchi eb'.

²⁹ Icha chi' ix aj yalan eb', yujto ix yil eb' to junřej ix ec' viřiaj Tróximo yed' viřiaj Pablo chi' d'a yol chořab' chi'. A viři chi', griego viři, aj Éfeso viři. A snaan eb' to a viřiaj Pablo chi' ix ic'anoch viři d'a yol yamaq'uul stemplo Dios yed'oc.

³⁰ Axo eb' chořab' smasanil, ix te cot yoval eb'. Ix smolb'an sb'a eb'. Ix b'at sjachanelta viřiaj Pablo chi' eb' d'a yol yamaq'uul stemplo Dios chi'. Ix smacan puerta eb' d'a viři. ³¹ Toxo val smilcham viři eb', palta ayic ix yab'an viři coronel to ix q'ue somnaj eb' aj chořab' chi' scot yoval, ³² ix yic'b'at eb' soldado viři yed' juntzařo eb' yetyajalil. Te yelc'olal ix b'at eb' b'aj van smolb'an sb'a eb' anima chi'. Axo ix yilanb'at eb' anima chi' to van sc'och viři coronel chi' yed' eb' soldado smasanil, ix yactan eb' smac'an viřiaj Pablo chi'. ³³ Axo ix c'och viři, ix syaman viřiaj Pablo chi' viři. Ix schecan viři ac'joc och chab' cadena d'a viři. Ix lajvi chi', ix sc'anb'an viři d'a eb' anima chi' icha tic:

—¿Mach jun viři tic? ¿Tas smul viři? xchi viři.

³⁴ Palta axo eb' anima chi', tořej ix q'ue somnaj eb' yalani. Ch'occh'oc ix yal junjun eb'. Maj yab' viři tas ix yal eb' yujto tořej ix q'ue somnaj eb' yavajq'uei. Yuj chi' ix schec viři ic'joch'at viřiaj Pablo chi' d'a cuartel. ³⁵ Axo ix c'och eb' d'a sb'achquiltaq'uul sti' cuartel chi', ix b'achjiq'ue viřiaj Pablo chi' yuj eb' soldado chi', yujto sgana eb' anima chi' smilcham viři. ³⁶ Masanil eb' tzac'anoch yuj viři ix laj avaj chaař eb':

—Chamocab' viři d'a elarřchamel, xchi eb'.

Slolonel viñtaj Pablo d'a eb' anima

³⁷ Ayic van yic'anoch viñtaj Pablo chi' eb' d'a yol cuartel chi', ix yalan viñ d'a viñ coronel chi':

—¿Ma max yal in lolon jab'oc ed'oc? xchi viñ d'a viñ. Yuj chi' ix yal viñ:

—¿Tom syal alan ti' griego? ³⁸ Valoc to aj Egipto ach. A valani to a ach tic ic'nacchaari jun oval d'a spatic viñ yajal d'a peca'. A jun viñ chi', yic'nach'at charie' mil eb' mac'umcham anima viñ d'a tz'inan luum, xchi viñ.

³⁹ Yuj chi' ix yalxi viñtaj Pablo chi' d'a viñ:

—Maay. A in tic, israel in. A d'a choñab' Tarso d'a yol yic Cilicia, jun choñab' te nivan yelc'ochi, ata' aljinac in. Tzin c'an d'ayach, cha in lolon d'a scal eb' anima tic, xchi viñ.

⁴⁰ —Lolonañ, xchi viñ.

Ix lajvi chi' ix elta liñan viñtaj Pablo chi' d'a sb'achquiltacul sti' cuartel chi'. Ix yic'anchari sc'ab' viñ yic vach' tz'em numan eb' anima chi'. Axo ix em numan eb', ix yalan viñ d'a eb' d'a ti' hebreo icha tic:

22

¹ —Ex vetchoñab' yed' ex ichamtac vinac, ab'ec in lolonel sval tic d'ayex, xchi viñ. ² Axo ix yab'an eb' to ix lolon viñ d'a ti' hebreo, te numan ix aj eb'. Yuj chi' ix yalan viñ d'a eb':

³ —A in tic, israel in eyed'oc. A d'a choñab' Tarso d'a yol yic Cilicia, ata' aljinac in, palta a d'a Jerusalén tic q'uib'nac in. Axo viñtaj Gamaliel^{22.3} c'ayb'annac in. Ix in sc'ayb'ej val viñ sic'lab'il d'a sley eb' co mam quicham. Svac'anpax val servil Dios d'a smasanil in c'ool, icha tzeyutej e b'a e masanil ticnaic. ⁴ A d'a yalañtaxo vixtejnac val eb' ayoch d'a jun c'ayb'ub'al b'aj ay in och ticnaic. Ay b'aj in yammaccot eb'. Vach'chom vinac, ma ix, lab'vac'nacoch eb' d'a preso. Ay b'aj vac'nacoch chamel d'a yib'añ eb'. ⁵ A viñ sacerdote yed' eb' viñ yajal smasanil syal yalan eb' viñ to yel svala', yujto yac'nac juntzañ carta eb' viñ d'ayin yic svic'anb'at d'a eb' quetisraelal d'a choñab' Damasco. B'at in d'a choñab' chi' yujto in gana tzin sayec' eb' creyente ta'. In gana sb'at in tzec'cot eb', tzul vac'an eb' d'a Jerusalén tic yic tz'ac'jioch syaelal eb'.

Ix yal viñtaj Pablo tas ix aj schaan Jesús
(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Palta axo yic van in b'eyi, ayic vanxo in c'och d'a slac'anil choñab' Damasco chi', tecan chime'ualil ama, ay jun saquilq'uinal te ov yoc cot copnaj d'a satchaari, yemul d'a vib'añ, in can d'a scal, ⁷ in telvi d'a sat luum yuuj. Axo vab'ani, yavaj jun d'ayin, yalan icha tic: Saulo, Saulo, ¿tas yuj tzin ixtej? xchi d'ayin. ⁸ ¿Mach ach Mamin? xin chi d'ay. A in ton Jesús aj Nazaret in. A in val tzin ixtej, xchi d'ayin. ⁹ Axo eb' ajun ved' chi', yil jun saquilq'uinal chi' eb', te xiv eb'. Palta maj nachajel-laj yuj eb' tas jun alji chi' d'ayin. ¹⁰ Slajvi chi' valan d'ay: Mamin, ¿tas a gana tzin c'ulej? xin chi d'ay. Q'ueañ vaan. Ix d'a choñab' Damasco. Ata' ol aljoc d'ayach tas yovalil ol a c'ulej, xchi Cajal Jesús chi' d'ayin. ¹¹ Yujto majxo yal-laj vilan jab'oc yuj jun saquilq'uinal chi', yuj chi' a eb' ajun ved'oc chi' quetzan in b'at d'a choñab' Damasco chi'. ¹² Axo ta' ay jun viñ scuch Ananías, sc'anab'ajej val ley Moisés viñ sic'lab'il. Te vach' syutej sb'a viñ d'a yichari eb' israel smasanil d'a choñab' Damasco chi'. ¹³ C'och viñ d'ayin, yalan viñ: Vuc'tac Saulo, jacvocab' a sat, xchi viñ. D'a jun rato chi', jacvixi in sat. Vilan viñ. ¹⁴ Yalanxi viñ d'ayin icha tic: A co Diosal, aton jun Dios b'aj yac'naquem sb'a eb' co mam quicham, a' ix ach sic'aneli yic

vach' ol ojtaquejel tas sgana d'ayach. Yujto sgana to tzil Jesús, aton jun tojol spensar, ix ab'an pax tas ix yal d'ayach. ¹⁵ Xal ticnaic ol alél yab'ixal Jesús d'a scal anima smasanil. Ol ala' tas ix ila' yed' tas ix ab'i. ¹⁶ Axo ticnaic mañ a tarivej. Ac' ac'joc bautizar a b'a. Al a b'a d'a Jesucristo yic vach' ol ac'joccan lajvoc a mul, xchi viñ.

Yalnac viñaj Pablo chajtil ajnac schecjib'at d'a eb' mañ israeloc

¹⁷ Axo yic in jax d'a Jerusalén tic, in lesalvi d'a stemplo Dios tic. Ayic in lesalvi chi', ichato vayichan in. ¹⁸ Vilan Cajal Jesús, yalan d'ayin icha tic: Elañchamel tzach el d'a Jerusalén tic, yujto toxon mañ ol scha yab' jun vab'ixal eb' ol ala', xchi. ¹⁹ Yuj chi', val d'ay: Mamin, toxon yojtac eb' to ix in ec' in say eb' ix yac'och sc'ol d'ayach d'a junjun spatil culto. Ix laj in yam eb', ix vac'anoch eb' d'a preso, ix in mac'an pax eb'. ²⁰ Axo viñaj Esteban, viñ aljinaquel ab'ixal, ayic smilannac cham viñ eb', locan in ta'. A in vilnaccan spichul eb' ayic sjulannaccham viñ eb', xin chi d'ay. ²¹ Palta yalanxi d'ayin: Ixic, yujto najat tzach in checb'ati, aton d'a scal eb' mañ israeloc. Icha chi' aj yalan Cajal Jesús chi', xchi viñaj Pablo chi' d'a eb'.

Ayoch viñaj Pablo d'a yol sc'ab' viñ coronel

²² Ix smaclej yab' eb' anima chi' tas van yalan viñaj Pablo chi', masanto d'a juntzañ ix yal viñ chi', ix och ijan eb' ste avajq'uei, ix yalan eb':

—Chamocab' viñ. Mañxo smojoc pitzan viñ, xchi eb'.

²³ Ix te q'ue somnaj eb' scot yoval. Ix laj stzicub'tañan spichul eb'. Ix stzipanq'ue lum pococ eb' d'a chaañ yic sch'oxanel eb' to te yoval eb' d'a viñ.

²⁴ Ayic ix yilan jun chi' viñ coronel chi', ix yalan viñ to tz'ic'jioch viñaj Pablo chi' d'a yol cuartel chi'. Ix yalan viñ to smac'ji viñ yic vach' syal viñ tas yuj sq'ue yav eb' anima chi' scot yoval yuj viñ. ²⁵ Axo yic toxo ix tzec'ji viñ chi' yic smac'ji viñ, ix yalan viñ d'a jun viñ capitán ayec' ta'

—¿Tom ay sleyal tzin e comon maq'uej? Ina aj Roma in. Añejtona', malaj jab'oc in mul ix checlaji, xchi viñ.

²⁶ Ayic ix yab'an viñ capitán jun ix yal viñ chi', ix b'at viñ yal d'a viñ coronel chi' icha tic:

—Te ay smay jun van a c'ulan tic. Ab'i to aj Roma viñaj Pablo chi', xchi viñ d'a viñ. ²⁷ D'a jun rato chi' ix b'at viñ coronel chi' sc'anb'ej d'a viñaj Pablo chi':

—¿Tom yel aj Roma ach? xchi viñ d'a viñ.

—I', aj Roma in, xchi viñ d'a viñ.

²⁸ —Ichin pax ta'. Añejto te nivan tumin ix vac'a', ix in manoch in b'a aj Romail, xchi viñ.

—Palta a in tic, atax yic ix in alji toxonton aj Roma in, xchi viñaj Pablo chi' d'a viñ.

²⁹ Yuj chi', a eb' soldado ijan ix mac'an viñ chi', ix yactejaxiel viñ eb'. Ayic ix yab'an viñ coronel chi' to aj Roma viñaj Pablo chi', ix te xiv viñ, yujto ix yac' tzec'chaj viñ yed' q'uen cadena.

C'ochnac viñaj Pablo d'a yichañ eb' sat yajal

³⁰ Axo d'a junxo c'u, sgana viñ coronel chi' syab'i tas yuj ix ac'jioch d'a yib'añ viñaj Pablo chi' yuj eb' israel. Yuj chi' ix schec viñ ic'joquel q'uen cadena chi' d'a viñ. Ix lajvi chi', ix yalan viñ to smolb'ej sb'a eb' viñ sat sacerdote yed' masanil eb' viñ sat yajal. Ix yic'anelta viñaj Pablo chi' viñ d'a yol cuartel chi', ix ac'ji entregar viñ yuj viñ d'a eb' viñ.

23

¹ Axo ix ec' q'ueleloc viñaj Pablo chi' d'a scal eb' viñ sat yajal chi'. Ix yalan viñ icha tic d'a eb' viñ:

—Ex vetchoñab', tojloñej yaj in pensar d'a yichañ Dios, masanto d'a jun c'u tic, xchi viñ.

² Axo viñaj Ananías, viñ sat sacerdote, ix alan d'a eb' ayec' d'a stz'ey viñaj Pablo chi' to stz'itb'at sti' viñ eb'. ³ Axo ix yalan viñaj Pablo chi':

—A Dios ol ach mac'anpaxoc. A ach tic, chab' sat ach. C'ojan ach em in a ch'olb'itan icha syal ley Moisés. Palta ina tzin a chec mac'joc, palta mañ sleyaloc tza c'ulej icha chi', xchi viñ d'a viñ.

⁴ Yuj chi' ix yal juntzañ eb' ayec' ta':

—¿Tom tzach b'uchvaj d'a viñ sat sacerdote yaj tic yuj Dios? xchi eb' d'a viñ.

⁵ Ix yalanpax viñaj Pablo chi':

—Ex vetchoñab', mañ vojtaoc tato a viñ tic sat sacerdote yaj viñ. Yujto syal d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani: Mañ eyal chucal lolonel d'a spatic viñ yajal yaj d'a e choñab', xchicani, xchi viñ.

⁶ Ayic ix yilan viñ to saduceo nañal eb' sat yajal chi', axo nañalxo eb', fariseo eb', yuj chi', te chañ ix yal viñ d'a eb':

—Ex vetchoñab', a in tic fariseo in, yuninal in pax fariseo. Axo ticnaic, van in e ch'olb'itani yujto svac'och d'a in c'ool to ol pitzvocxi eb' chamnac, xchi viñ d'a eb'.

⁷ Ayic ix lajvi yalan jun chi' viñ, axo eb' fariseo chi' ix och ijan eb' stelan sb'a yed' eb' saduceo. Ix spojan sb'a jun smolanil eb' chi'. ⁸ Yujto a eb' saduceo syal eb' to mañ ol pitzvocxi eb' chamnac. Syalan eb' to malaj eb' ángel, malaj pax juntzañ espíritu. Axo eb' fariseo syal eb' to ay juntzañ chi'. ⁹ Yuj chi' ix q'ue ñilnaj eb' masanil yalani. Ay juntzañ eb' c'ayb'um d'a ley Moisés yetb'eyum sb'a yed' eb' fariseo, ix q'ue vaan eb', ix yalan eb':

—Malaj jab'oc chucal sc'ulej viñaj Pablo tic. Talaj icha chi' ay junoc espíritu, ma junoc ángel ix alan d'a viñ, xchi eb'.

¹⁰ Ix lajvi chi', ix ste ac'an oval eb' sic'lab'il. Axo viñ coronel chi' ix te xiv viñ. A snaan viñ to van stoc'an jechaj viñaj Pablo chi' eb'. Yuj chi' ix yavtejcot eb' soldado viñ, axo eb' ix ic'anelta viñaj Pablo chi' d'a scal eb'. Ix lajvi chi' ix yic'anxib'at viñ eb' d'a cuartel.

¹¹ Axo d'a jun ac'val chi' ix ul sch'ox sb'a Cajal Jesús d'a viñaj Pablo chi'. Ix yalan d'a viñ:

—Pablo, mañ ach och ilc'olal, yujto icha ix utej alanel vab'ixal d'a Jerusalén tic, icha pax chi' ol utoc alanel d'a choñab' Roma, xchi d'a viñ.

A eb' yac'lejnac smilan viñaj Pablo

¹² Axo d'a junxo q'uiñib'alil, ay jayvañ eb' israel ix smolb'ej sb'a. Ix slajtian sb'a eb' to ol smilcham viñaj Pablo chi' eb'. Ix yalan eb':

—Mañ ol oñ vaoc, mañ ol cuc'pax a' masanto sco milcham viñaj Pablo chi'. Axo tato mañ ol co c'anab'ajej icha scal tic jun, yac'ocab' co yaelal Dios, xchi eb'.

¹³ Másto 40 eb' ix alan icha chi'.

¹⁴ Yuj chi', ix b'at eb' d'a eb' viñ sat sacerdote yed' d'a eb' viñ ichamtac vinac ay yopisio yac'an mandar eb' israel. Ix yalan eb':

—Ix cac' co ti' to maxto oñ va'i masanto sco milcham viñaj Pablo chi'. Ix co c'ancot co yaelal d'a Dios tato mañ ol elc'och icha tas ix cal chi'. ¹⁵ Axo ticnaic, a ex tic yed' juntzañxo eb' sat yajal tze c'an d'a viñ coronel chi' to syic'cot viñaj Pablo chi' viñ d'ayex q'uic'an. Tze tz'acan eyal d'a viñ to ayto val tas e gana tzeyab' d'a viñ. A orño tic, lista ol cutoc co b'a co mac'anham viñ b'aj ol javoc chi', xchi eb' israel chi'.

¹⁶ Palta ay jun viñ yune' ix yanab' viñaj Pablo chi' ix ab'an tas ix yal eb' chi'. Yuj chi' ix b'at viñ d'a cuartel chi'. Ix b'at yalan viñ d'a viñaj Pablo chi'. ¹⁷ Ix lajvi yab'an jun chi' viñ, ix yavtancot jun viñ capitán viñ. Ix yalan viñ d'a viñ: —Ic'b'at viñ quelem tic d'a viñ coronel yujto ay tas sgana viñ b'at yal d'a viñ, xchi viñ.

¹⁸ Axo viñ capitán chi' ix ic'anb'at viñ d'a viñ coronel chi'. Axo ix c'och eb' viñ, ix yalan viñ capitán chi' d'a viñ:

—A viñaj Pablo, viñ ayoch d'a preso ix in avtanb'ati. Ix yalan viñ d'ayin to tzul vac' jun viñ quelem tic d'ayach. Tob' ay tas sgana viñ syal d'ayach, xchi viñ.

¹⁹ Axo viñ coronel chi' ix quetzanel viñ, ix snitzanel sb'a eb' viñ schavañil.

—¿Tas a gana tzal d'ayin? xchi viñ d'a viñ.

²⁰ Yuj chi' ix yalan viñ quelem chi':

—Ay eb' israel ix alani, tob' ol sc'an eb' d'ayach yic tzic'b'at viñaj Pablo d'a yichañ eb' viñ sat yajal q'uc'an. Ol stz'acan yal eb' d'ayach to ayto val tas sgana eb' syab' d'a viñ. ²¹ Palta mañ a cha ab'i. Yujto más am 40 eb' ol sc'ub'ejel sb'a d'a yol b'e, yic ol smac'cham viñ eb'. Yujto ix yac' sti' eb' to mañ ol va eb', malaj pax tas ol yuc' eb' masanto ol smac'cham viñ eb'. Ix sc'anancot syaelal eb' d'a Dios tato mañ ol elc'och icha ix yal eb' chi'. A ticnaic listaxo yaj eb'. Van stañvan eb' yab'i tato ol ac'b'at viñ, xchi viñ.

²² Axo viñ coronel chi' ix checan pax viñ quelem chi', ix yalan viñ d'a viñ:

—Malaj junoc mach b'aj tzala' tato ix ul al jun tic d'ayin, xchi viñ d'a viñ.

Checb'ib'at viñaj Pablo d'a viñ yajal scuchan Félix

²³ Ix lajvi chi' ix yavtancot chavañ eb' viñ capitán viñ coronel chi'. Ix yalan viñ d'a eb' viñ:

—Tzeyac' lista chab'oc ciento soldado ol b'at d'a yoc, 70 oc eb' ol b'at d'a yib'añ chej yed' chab'oc ciento eb' syic' slanza, yic sb'at eb' d'a choñab' Cesarea d'a q'ue ac'valil tic. ²⁴ Tzeyac'an lista jayvañoc schejal viñaj Pablo. Yujto yovalil ol eyic'b'at viñ d'a viñaj Félix, viñ yajal. Te lista tzeyutej e b'a yic malaj ol ic'an viñ d'a yoltac b'e, xchi viñ.

²⁵ Ix yac'anb'at jun scarta viñ d'a viñaj Félix chi'. A jun carta chi' icha tic syala':

²⁶ A in Claudio Lisias in, tzin tz'ib'ejb'at jun in carta tic d'ayach, ach vajalil Félix. Svac'b'at stzatzil a c'ool ta'. ²⁷ Tic svac'b'at jun viñ scuch Pablo d'ayach. A eb' israel ix yaman viñ. Ijan ix mac'jicham viñ yuj eb', palta ix in col viñ yed' eb' soldado yujto ix vab'i to aj Roma viñ. ²⁸ In gana ix vab'i tas yuj ix ac'jioch d'a yib'añ viñ yuj eb' israel chi'. Yuj chi' ix vic'b'at viñ d'a yichañ eb' viñ sat yajal yaj d'a scal eb'. ²⁹ Axo ix vab'ani to yujñej sley eb' ix och smul viñ d'a eb'. Palta mañ smojoc smac'jicham viñ, arñejtona' mañ smojoc yoch viñ d'a preso. ³⁰ Palta ix vab'i to ay eb' israel ix slajtiej sb'a, ix yalan eb' to ol smilcham viñ eb'. Yuj chi' svac'b'at viñ d'ayach. Ix valan d'a eb' tz'ac'anoch d'a yib'añ viñ chi' to syal sb'at eb' d'ayach, b'at yalan eb' tas val spensar eb' d'a spatice viñ. Arñej tic svalb'at d'ayach, xchi viñ d'a scarta chi'.

³¹ Axo eb' soldado chi' ix sc'anab'ajej eb' tas ix yal viñ. Ix yic'anb'at viñaj Pablo chi' eb' d'ac'valil. Ix c'och eb' d'a choñab' Antípatris. ³² Axo d'a junxo c'u, a eb' soldado ix cot d'a yoc chi' ix meltzajxican eb' b'aj ay scuartel chi'. Axo eb' ayq'ue d'a yib'añ chej ix b'at eb' yed' viñ. ³³ Axo yic ix c'och eb' d'a choñab' Cesarea chi', ix yac'an ch'añ carta chi' eb' d'a viñ yajal chi'. Ix yac'ancan viñaj Pablo chi' eb' d'a viñ. ³⁴⁻³⁵ Ix lajvi yilan ch'añ carta chi' viñ, ix sc'anb'an viñ d'a viñaj Pablo chi' tas choñab'il b'aj cotnac viñ. Axo ix yab'an viñ to aj Cilicia viñ, ix yalan viñ d'a viñ:

—Javocab' eb' tz'ac'anoch d'a ib'ar' chi'. Ichato chi' ol vab'ani tas ol ala', xchi viñ.

Ix lajvi chi', ix yalan viñ to startvaj viñ d'a yol spat viñaj Herodes b'aj syac' yajalil.

24

Slolonel viñaj Pablo d'a viñaj Félix

¹ Yoilxo c'ual sc'och viñaj Pablo d'a Cesarea chi', ix c'och viñaj Ananías, viñ sat sacerdote. Ajun pax jayvañ eb' viñ ichamtac vinac ay yopisio yed' jun viñ licenciado scuch Tértulo. Ix c'och eb' viñ d'a yichañ viñaj Félix chi' yic syac' anb'at eb' viñ d'a yib'ar' viñaj Pablo chi'. ² Ayic ix ic'jicot viñ, ix och ijan viñaj Tértulo chi' yac' anb'at d'a yib'ar' viñ. Ix yalan viñ icha tic d'a viñaj Félix chi':

—Ach cajal Félix, yuj val dios d'ayach, uuj junc'olal caji. Te vach' yaj jantacñej tas d'a yol a c'ab', yujto te jelan ach. ³ Te vach' ach. A d'a junjun lugar chequel yaji to vach'ñej tas tza c'ulej. Yuj val dios d'ayach. ⁴ Palta yic max quiq'uec' nivanoc tiempo d'ayach, ¿ma max ac' pavor ab'an jay b'elañ lolonel co gana scal tic d'ayach? ⁵ A viñaj Pablo tic, scab' val syail yuj viñ. Ijan max techaj cuuj. Slaj ec' viñ stzuntzej chaar' oval d'a scal eb' quetisraelal d'a junjun lugar. Yajal yaj viñ d'a junxo macañ c'ayb'ub'al, aton eb' syac'och spensar d'a jun viñ aj Nazaret. ⁶ Ix yac'lej viñ yic'anoch eb' mañ israeloc d'a yol yamaq'uil stemplo Dios yic tz'ixtaxel d'a yichañ Dios. Yuj chi' ix co yam viñ. Co gana ix co ch'olb'itej yaj viñ, icha syal ch'ar' ley aycan d'a yol co c'ab', ⁷ palta axo viñaj Lisias, viñ coronel ix yecoch sb'a d'a co cal. Ix b'at viñ yiq'uelta viñ d'a yol co c'ab'. ⁸ Ix yalan viñ d'a eb' tz'ac'anoch d'a yib'ar' viñaj Pablo tic to yovalil scot eb' d'ayach. A ach tic, syal a c' anb'an ab' d'a viñaj Pablo tic. Ichato chi' ol ilanelta to yel, mañ nab'añejoc squic'cot d'a yib'ar' viñ, xchi viñaj Tértulo chi'.

⁹ Axo eb' viñ israel ajun yed' viñ, ix yal pax eb' viñ:

—Te yel syal viñaj Tértulo tic, xchi eb' viñ.

¹⁰ Ix lajvi chi', ix yac'an yechel viñ yajal chi' yic slolon viñaj Pablo chi'. Yuj chi' ix yal yic viñ icha tic:

—Mamin Félix, a ach tic, vojtaç to nivanxo tiempo ayach och juezal d'a co nación tic. Yuj chi' tzin tzalaji svalan tas vaj d'ayach. ¹¹ Syal ojtaçaneli to yel juntzañ ol val tic d'ayach. Manto c'ochlaj slajchavil c'ual in c'och d'a Jerusalén, yic sval in b'a d'a Dios. ¹² Malaj junoc anima tzin telaj in b'a yed'oc. Malaj pax junoc lugar b'aj tzeç vac'q'ue somnaj eb' anima. Mañoc d'a yamaq'uil stemplo Dios, mañoc d'a yol spatil culto, mañoc pax d'a junocxo lugar d'a Jerusalén chi'. Malaj jab'oc in mul ix ilchaj yuj eb'. ¹³ A eb' tz'ac'anoch tic d'a vib'ar', malaj jab'oc tas sch'ox eb' tato yel juntzañ tas syac'och eb' tic d'a vib'ar'. ¹⁴ Yel toni, a Dios, aton sDiosal eb' in mam vicham, a d'ay svac' em in b'a, icha syal co c'ayb'ub'al, aton jun macarixo c'ayb'ub'al tic syal eb'. Palta a in tic, svac'och d'a in c'ol jantac tas tz'ib'ab'ilcan d'a ley Moisés yed' jantac tas tz'ib'ab'ilcan yuj eb' schcab' Dios. ¹⁵ Svac' val och Dios yipoc in c'ool to ol pitzvocxi eb' chamnac smasanil, jantacñej eb' tojol spensar yed' pax eb' mañ tojoloc. Icha pax chi' sna eb' tic ved'oc. ¹⁶ Yuj chi' svil val in b'a, yic max och in mul d'a Dios, yic max och pax in mul d'a eb' vetanimail.

¹⁷ Ay xom sjayiloc ab'il mañxo in ayoc ec' d'a Jerusalén chi'. Yuj chi' in c'ochxi, yic svac' jab'oc in colval d'a eb' meb'a' d'a scal eb' vetchoñab' tic, yic svac'an pax jab'oc in silab' d'a Dios. ¹⁸ Ayinec' d'a yol yamaq'uil stemplo Dios,

yic svac'an in silab' chi'. Toxo ix in b'o in b'a ichataxon co ley. Jayvaññej anima ayoch ved'oc, malaj mach ñilanochi. Malaj jab'oc oval ix in saya'. Palta ata' ix in syam juntzañ eb' israel aj Asia. ¹⁹ Tato ay val in mul ix yil eb', cotocab' eb' d'a ichañ tic, ul yalocab' eb' tas in mul chi'. Octom a val eb' ix javi. ²⁰ A eb' tz'ac'anoch d'a vib'añ ayec' tic, yalocab' eb', tato ay in mul ix ilchaj yuj eb' viñ sat yajal yaj d'a scal eb' israel ayic ix in sch'olb'itan eb'. Añej tato mul jun tic: ²¹ Ayic ay in ec' d'a yichañ eb' viñ yajal chi', te chaañ ix val icha tic: Van in ch'olb'itaji yujto svac'och d'a in c'ool to ol pitzvocxi eb' chammac, xin chi, xchi viñaj Pablo chi' d'a viñ.

²² Axo viñaj Félix chi' yojtac viñ sic'lab'il tas yaj sc'ayb'ub'al eb' creyente. Yuj chi' ayic ix yab'an juntzañ chi' viñ, ix yalan viñ:

—Cotocab' viñaj Lisias, viñ coronel chi'. Ol ul yalan viñ d'ayin tas val yaj jun eyoval tic. Ichñejocab' ta' scan b'ela, xchi viñ.

²³ Ix lajvi chi', ix yalan viñ d'a viñ capitán to añeja' stañvaj viñaj Pablo chi'. Palta libre val tz'aj viñ. Syal slolon viñ yed' eb' svach'c'ool, syal pax yac'an eb' tas yovalil tz'och yuj viñ.

²⁴ Ayxom jayeoc c'ual chi', ix jax viñaj Félix d'a Cesarea chi' junelxo. Ajun ix yetb'eyum viñ scuch Drusila yed'oc, israel ix. Axo viñ ix avtancot viñaj Pablo chi' yic sc'anb'ej yab' viñ d'a viñ tas scutej cac'anoch Jesucristo d'a co c'ool. ²⁵ Ix yalan viñaj Pablo chi' d'a viñ to yovalil vach' scutej co b'eyb'al, sco cachanoch vaan co b'a yic max co c'ulej chucal. Ix yalanpax viñ to ol ch'olb'itaj yaj eb' anima smasanil. Ayic ix yab'an juntzañ chi' viñ, ix te xiv viñ. Ix yalan viñ d'a viñ:

—C'ocb'ilxo chi' tzala'. Tato ay b'aj ol och in colanil, ol ach vavtejxicoti, xchi viñ.

²⁶ A viñaj Félix chi', sgana viñ to ix yac' jab'oc tumin viñaj Pablo chi' d'a viñ d'a elc'altac, yic tz'actajel viñ yuj viñ. Yuj chi' tzijtum el ix avtajcot viñ yuj viñ yic slolon viñ yed' viñ. ²⁷ Chab' ab'il ix yac' viñ icha chi' yed' viñaj Pablo chi'. Ix lajvi chi', ix el viñ d'a yopisio. Axo viñaj Porcio Festo ix ochcan sq'uexuloc viñ. Axo yic ix el viñaj Félix chi' d'a yopisio chi', ix canñej viñaj Pablo chi' d'a yol preso chi' yuj viñ yic vach' stzalaj eb' israel yed' viñ.

25

C'ochnac viñaj Pablo d'a yichañ viñaj Festo

¹ Axo viñaj Festo chi', ix c'och viñ d'a Cesarea, yic tz'och viñ yajalil. Yoxil c'ual schaan yopisio viñ chi', ix q'ue viñ d'a Jerusalén. ² Axo eb' viñ sat sacerdote yed' juntzartxo eb' ay yopisio, ix c'och eb' d'a viñ yic sc'anoch eb' d'a yib'añ viñaj Pablo chi'. ³ Ix och ijan eb' sc'anand d'a viñaj Festo chi', yic vach' tz'ic'jicot viñaj Pablo chi' d'a Jerusalén chi'. Ix yal eb' icha chi' yujto sgana eb' smilcham viñ d'a yoltac b'e. ⁴ Palta ix yalan viñ d'a eb':

—Preso yaj viñaj Pablo chi' d'a Cesarea ticaic. Yicto jaye c'ual tic ol in b'atxoc ta'. ⁵ Yuj chi' syal sb'at eb' eyajalil d'a Cesarea chi' ved'oc. Tato ay smul viñaj Pablo chi', syal b'at yalan eb' ta', xchi viñ d'a eb'.

⁶ Ix am ec' vajxaqueoc, ma lajuñteoc c'ual viñaj Festo d'a Jerusalén chi'. Ix lajvi chi' ix paxxi viñ d'a Cesarea chi'. Axo d'a junxo c'u ix em c'ojan viñ d'a sc'oynub' b'aj sb'o yaj oval. Ix lajvi chi' ix yac'an ic'jocot viñaj Pablo chi' viñ.

⁷ Ayic ix c'och viñ d'a yichañ viñ, a eb' israel ix cot d'a Jerusalén ix c'och oyan eb' d'a stz'ey viñ. Tzijtum tas ix yac'och eb' d'a yib'añ viñ, palta malaj jab'oc tas sch'oxani tato yel syal eb'. ⁸ Ix yalanpax viñaj Pablo chi' d'a eb' icha tic:

—Toxon malaj jab'oc in mul ochnac d'a sley eb' vetisraelal. Malaj in mul ochnac d'a stemplo Dios. Malaj pax in mul ochnac d'a viñ cajal d'a Roma, xchi viñ.

⁹ Palta yujto sgana viñaj Festo chi' to vach' scan viñ d'a eb' israel, yuj chi' ix sc'anb'ej viñ d'a viñaj Pablo chi':

—¿Tzam yal a c'ol tzach b'at d'a Jerusalén yic vach' ata' ol ach in ch'olb'itej? xchi viñ.

¹⁰ Axo ix yalan viñaj Pablo chi' d'a viñ:

—A d'a yichañ viñ cajal d'a Roma tzin c'anb'at in b'a. Añej ta' syal in ch'olb'itaji. Ina ojtaç, malaj in mul ix och d'a eb' israel tic. ¹¹ Tato ay junoc in mul smoj in cham yuj jun, in chamocabi. Palta tato malaj in mul scheclaj yuj eb' israel tic, malaj junoc mach syal in yac'anoch d'a yol sc'ab' eb'. Tic tzin c'anb'at in b'a d'a viñ cajal d'a Roma. Ato viñ ol in ch'olb'itanoc, xchi viñ.

¹² Axo viñaj Festo chi' ix lolon viñ yed' eb' tz'ac'an spensaril. Ix lajvi chi' ix yalan viñ d'a viñaj Pablo chi':

—A ach tic ix a c'anb'at a b'a d'a viñ cajal d'a Roma. Yuj chi' ata' ol ach vac'b'ati, xchi viñ.

C'ochnac viñaj Pablo d'a yichañ viñ rey Agripa

¹³ Ayxom sjayiloc c'ual, ichato chi' ix ja viñaj rey Agripa^{25.13} yed' ix Berenice d'a Cesarea chi', yic tzul sc'uman viñaj Festo chi' eb', yujto toto ix och viñ d'a yopisio. ¹⁴ Ix ec' jaye' c'ual eb' ta'. Ay jun c'u ix yal viñaj Festo chi' d'a viñ rey chi' tas yaj viñaj Pablo chi'. Ix yalan viñ icha tic:

—Ayic ix el viñaj Félix d'a yopisio ay jun viñ scuch Pablo ix can d'a preso yuj yal tic. ¹⁵ Ayic ix in xid'ec' d'a Jerusalén, a eb' sat sacerdote yed' eb' ichamtaç vinac ay yopisio ix c'och eb' d'ayin, ix yac'anoch eb' d'a yib'añ viñaj Pablo chi'. Sgana eb' ix vac'och chamel d'a yib'añ viñ. ¹⁶ Yuj chi' ix val icha tic d'a eb': A yaj ley d'ayot' aj Roma oñ tic, max yal scomon ac'jioch chamel d'a yib'añ junoc anima. Yovalil syil-lajoch sat yed' eb' tz'ac'anoch d'a yib'añ chi' d'a yichañ viñ juez yic syac'lej yic'anel d'a yib'añ, xin chi' d'a eb' aj Jerusalén chi'. ¹⁷ Yuj chi' axo ix ja eb' d'a tic maj viq'uec' tiempo. A d'a junxo c'u ix in och d'a in despacho b'aj sb'o yaj oval. Ix in checan ic'jocot viñaj Pablo chi'.

¹⁸ A in naani to ay val smul viñ. Palta axo eb' ix ac'anoch d'a yib'añ viñ chi', malaj val smul viñ ix yac'och eb' d'a yib'añ icha ix vutej in naani. ¹⁹ Añej ix yal eb' to ay smul viñ d'a sc'ayb'ub'al eb'. Ix yalan eb' yuj jun viñ chamnaxco scuch Jesus. Axo yujto syal viñaj Pablo chi' to pitzan viñ, yuj chi' syac'och eb' d'a yib'añ viñ. ²⁰ A in xo tic max nachaj vuuj tas svutej in b'oan yaj d'a eb'. Yuj chi' ix in c'anb'ej icha tic d'a viñaj Pablo chi': ¿Tzam yal a c'ool tzach b'at d'a Jerusalén yic vach' ata' tzach in ch'olb'itej? xin chi' d'a viñ. ²¹ Palta axo ix yalan viñ d'ayin: Tic tzin c'anb'at in b'a d'a viñ cajal d'a Roma. Ato viñ ol in ch'olb'itanoc, xchi viñ d'ayin. Yuj chi' a inxo ix vala' to scan viñ d'a preso, masanto ol vac'b'at viñ d'a viñ cajal chi', xchi viñaj Festo chi'.

²² Ix lajvi yab'an juntzañ chi' viñaj rey Agripa chi', ix yalan viñ d'a viñaj Festo chi':

—A inxo tic, in gana svab' tas syal viñaj Pablo chi', xchi viñ.

Ix yalan viñaj Festo chi' d'a viñ:

—Tato icha chi', q'uc'anto tzaç' tas syal viñ, xchi viñ d'a viñ.

²³ Axo d'a junxo c'u, ix c'och viñaj rey Agripa yed' ix Berenice chi'. Yelxo val te vach' yilji eb' yed' spichul, ix och eb' b'aj sb'o yaj oval. Ix och pax eb' yajal soldado yed' eb' ichamtaç vinac d'a jun choñab' chi'. Axo viñaj Festo chi' ix checan ic'jocot viñaj Pablo chi'. ²⁴ Ix lajvi chi', ix yalan viñ icha tic:

—Ach Rey Agripa yed' e masanil ix e molb'ej e b'a tic qued'oc, ina viñaj Pablo tic. Masanil eb' israel ix alan d'ayin to ay smul viñ. Ix yal eb' d'ayin

25.13 **25:13** A jun viñ scuch Agripa sb'inaj d'a tic, a viñaj rey Herodes ay yuninal viñ, viñ ix snib'ej yac'anham viñaj Pedro, syalcot d'a Hechos 12.

d'a Jerusalén, ix yalanpax eb' d'ayin d'a Cesarea tic to mařıxo smojoc pitzan viřı. ²⁵ Palta tzin na a in tic to malaj junoc smul viřı, yic smoj scham viřı yuuj. Toxo ix sc'anb'at sb'a viřı d'a viřı cajal Augusto, yic vach' a viřı ol ch'olb'itan viřı. Yuj chi' tzin na'a to ol vac'b'at viřı. ²⁶ Palta malaj tas vach' tzin tz'ib'ejb'at d'a viřı cajal chi' yuj viřı. Yuj chi' ix vic'cot viřı d'a ichařı ach rey Agripa yed' d'a eyichařı e masanil. A ticnaic, c'anb'ejec eyab' d'a viřı, ta icha chi' ay junoc smul viřı tz'ilchaj eyuuj, yic a jun chi' ol in tz'ib'ejb'at d'a viřı cajalil chi'. ²⁷ ĆTom ol yal vac'anb'at junoc presovum tato max in tz'ib'ejb'at smul tz'och d'a yib'ařı? xchi viřıaj Festo chi'.

26

Slolonel viřıaj Pablo d'a viřıaj rey Agripa

¹ Axo viřıaj rey Agripa chi' ix alan d'a viřıaj Pablo chi':

—Syal alan ticnaic tas aji, xchi viřı.

Ix yic'ancharı sc'ab' viřıaj Pablo chi', ix och ijan viřı yalan icha tic:

² —Ach rey Agripa, tzin te tzalaji yujto tzin a cha lolon d'a ichařı, yujto in gana sviq'uel jantacrıej tas ix yac'och eb' vetisraelal d'a vib'ařı. ³ Te vach' sval d'ayach, yujto ojtactaxon co ley a oř israel oř tic. Ojtac pax tas tz'ic'an co telan co b'a. Yuj chi' tzin c'an d'ayach to nivan tzutej a c'ol d'ayin yic tzb'an tas ol val d'ayach.

A sb'eyb'al viřıaj Pablo d'a yalařıtaxo

⁴ A eb' vetisraelal smasanil, yojtactaxon eb' tas vutejnac in b'eyb'al d'a in chořab' yed' d'a Jerusalén yictax ix in cotoch uninal. ⁵ Tato ay sgana eb' syala', syal yalan eb' to ayxo tiempo fariseo in. A eb' fariseo chi' yelxo val sc'anab'ajej juntzařı b'eyb'al yic co c'ayb'ub'al eb'. ⁶ Axo ticnaic, syac'och eb' d'a vib'ařı yujřıej to svac'och yipoc in c'ol tas yalnaccan Dios ayic yac'annaccan sti' d'a eb' co mam quicham. ⁷ A eb' quetisraelal slajchavil macařı, van stařıvan eb' yelc'och tas yalnaccan Dios chi'. Yuj chi' c'ual d'ac'val yac'anem sb'a eb' d'a Dios. Ach rey Agripa, yujřıej to tzin tařıvej yelc'och jun chi', yuj chi' syac'och eb' vetisraelal chi' d'a vib'ařı ticnaic. ⁸ A exxo tic, Ćtas yuj max eyac'och d'a e c'ool to a Dios tz'ac'an pitzvocxi eb' chammnac?

⁹ A in pensar d'a yalařıtaxo, to svac' chucal d'a eb' yic Jesúš aj Nazaret. A in naani to te vach' svutej in b'a. ¹⁰ Icha chi' vutejnac in b'a d'a Jerusalén. Ochnac vopisio yuj eb' viřı sat sacerdote, yuj chi' tzijtum eb' creyente vac'nacoch d'a preso. Ayic smac'jicham eb', tzin tac'vib'at d'a spatıc eb'. ¹¹ Tzijtum el vac'nacoch syaelal eb' yic maxtzac yac'och Jesúš eb' d'a sc'ool in naani. Icha chi' ec' vutejnac in b'a d'a yoltac spatil culto. Te nivan chichonnac in c'ol d'a eb'. Xid'nac in pax ec' d'a juntzařı chořıab' te najat, xid' vac'annacoch syaelal eb'.

Chajtil aj schaannac Cristo viřıaj Pablo

(Hch 9.1-19; 22.6-16)

¹² Yuj val in chichonc'olal chi', a junel b'at in d'a chořıab' Damasco. Yujto ay vopisio yuj eb' viřı sat sacerdote, yuj chi' schec in b'at eb' viřı. ¹³ Palta ach rey sval d'ayach, tas aj in. Ayic van in b'ey d'a chimc'ualil, vilan scot copnaj jun saquilq'uinal d'a satchařı. Ec'alto yoc d'a yoc c'u. Emul copnaj d'a vib'ařı yed' d'a yib'ařı eb' ajun ved'oc. ¹⁴ Telvi oř d'a sat luum yuj jun saquilq'uinal chi' co masanil. Vab'an yavaj jun, yalan d'a ti' hebreo icha tic: Saulo, Saulo, Ćtas yuj tzin ixtej? Palta munil tzixtej a b'a icha junoc noc' vacax stec'vaj och d'a junoc te te' stecjoch d'ay, xchi d'ayin. ¹⁵ Valan d'ay: Mamin, Ćmach ach? xin chi. Yuj chi', yalan Cajal Jesúš d'ayin: A in ton tic, Jesúš in. A in ton

tzin ixtej. ¹⁶ Palta q'ueañ vaan. Tzul in ch'ox in b'a d'ayach yic ol ach och in checab'oc, ol alanel yab'ixal tas ix il tic yed' jantac'nej tas toto ol in ch'ox ila'. ¹⁷ A ticnaic, tzach in checb'at d'a eb' mañ israeloc. Ol ach in coleta d'a yol sc'ab' eb' yed' d'a yol sc'ab' eb' etisraelal. ¹⁸ Tzach in checb'at d'a eb' yic vach' ol javoc spensar eb', yic syactejcan jun sb'eyb'al eb' yic q'ueic'alg'uinal, axo yoch eb' d'a jun saquilq'uinal yic Dios. Ol elcan eb' d'a yol sc'ab' viñ diablo, axo d'a yol sc'ab' Dios ol ochcan eb'. Ol in yac'och eb' d'a sc'ool yic vach' ol ac'joccan lajvoc smul eb'. Ichato chi' ol och eb' yetb'eyumoc eb' ayxo och yicoc Dios, yujñej in yac'anoch eb' d'a sc'ool, xchi Jesús d'ayin.

¹⁹ Yuj val chi', ach rey Agripa, in c'anab'ajej tas ul yalcan Jesús chi' d'ayin, ayic scot d'a satchaari ul sch'oxan sb'a. ²⁰ Yuj chi' a d'a Damasco chi' in b'ab'laj alejel slolonel Dios. Slajvi chi' ec' valanel d'a Jerusalén yed' d'a masanil yol yic Judea, svalanpax d'a eb' mañ israeloc to sna sb'a eb', syac'anpaxoch spensar eb' d'a Dios. Svalan pax d'a eb' to yovalil vach' syutej sb'eyb'al eb', yic vach' scheclaji to yel sna sb'a eb'. ²¹ Yujto ix valem juntzañ chi', yuj chi' ix in syam eb' israel d'a yol yamaq'uil stemplo Dios. Ix yac'lan eb' in smilanchamoc. ²² Palta a Dios ix colvaj ved'oc. Yuj chi' te tec'an ix vutej in b'a. Añejtona' pax ticnaic, tec'an svutej in b'a valanel slolonel Dios d'a masanil anima. Sval d'a eb' nivan yelc'ochi, sval pax d'a eb' malaj yelc'ochi. A eb' schecab' Dios d'a peca' yed' viñaj Moisés, ayocto stz'ib'annaccan eb' tastac ol javoc. Añej juntzañ chi' tzec' valeli. ²³ Svalaneli to a Cristo yovalil ix yab' syail, ix chami. Ix lajvi chi', axo ix b'ab'laj pitzvixi d'a scal eb' chammac yic syalanel yab'ixal colnab'il d'a eb' quetchoriab' yed' d'a eb' anima smasanil, xchi viñaj Pablo chi'.

²⁴ Ayic van yalan juntzañ chi' viñaj Pablo chi', axo viñaj Festo chi' ix q'ue jucnaj viñ, ix yalan viñ d'a viñ:

—Pablo, tecan to ay tas tz'ixtan yol a jolom. Mañ jantacoc tas a c'ayb'ejnac, yuj chi' a' ix q'ue d'a a jolom, xchi viñ d'a viñ.

²⁵ Palta ix tac'vi viñaj Pablo chi':

—Ach vajalil Festo, malaj tas tz'ixtan yol in jolom. A juntzañ lolonel sval tic d'ayex, te yel, te nivan yelc'ochi. ²⁶ Axo viñaj rey Agripa tic, yojtactaxon juntzañ tic viñ sic'lab'il. Yuj chi', tec'an val svutej in b'a valan juntzañ tic d'a yichañ viñ. A juntzañ sval tic, mañ c'ub'eltacoc yaji, yojtac'nej eb' anima smasanil. Yuj chi' vojtaq to yojtac pax viñ rey tic. ²⁷ A achxo tic ach rey Agripa, çtzam ac'och d'a a c'ool tas yalnaccan eb' schecab' Dios d'a peca'? Vojtac to tzac'och d'a a c'ool, xchi viñaj Pablo chi'.

²⁸ Yuj chi' ix tac'vi viñ rey chi' d'a viñ:

—¿Tom yujñej jab' tzal tic tzin och cristianoal tza na'a? xchi viñ.

²⁹ Yuj chi', ix yalan viñaj Pablo chi':

—Vach'chom yujñej jab' ix val tic d'ayach, mato yujto tzijtumto tas ol eyab'i, comonoc tz'el d'a sc'ool Dios to icha ix in aj tic icha pax chi' tzach aj yed' jantac eb' ix ab'an tas ix val tic, palta max ex tzec'chajlaj d'a q'uen cadena icha vaj tic, xchi viñaj Pablo chi' d'a eb'.

³⁰ Ix lajvi yalan juntzañ chi' viñ, ix q'ue liñan viñ rey chi' yed' ix Berenice. Añejtona' ix q'uepax liñan viñaj Festo yed' jantac'nej eb' ayec' chi' ta'. ³¹ Ix sb'esanel sb'a eb', yic smol alej eb' tas ol aj jun chi'. Ix yalan eb':

—Mañ smojoc scham jun viñ tic, yujto malaj jab'oc smul viñ, añejtona' mañ smojoc ayoch viñ d'a preso tic, xchi eb' viñ.

³² Ix yalan viñaj Agripa d'a viñaj Festo chi':

—Syal cac'anel viñ d'a libre ticnaic, ichocta' maj sc'anb'at sb'a viñ d'a viñ cajal d'a Roma chi', xchi viñ.

27

Ac'b'ílb'at viñaj Pablo d'a Roma

¹ Ix slajtian sb'a eb' viñ yajal to sb'at viñaj Pablo d'a Roma d'a yol yic Italia. Yuj chi' ix ac'ji entregar viñ yed' jayvañixo eb' yetpresovumal d'a yol sc'ab' jun viñ capitán scuchan Julio. A jun viñ chi', yetb'eyum sb'a viñ yed' jun macañ eb' soldado viñaj Augusto. ² Ix oñ och d'a yol jun barco yic choñab' Adramitio. A te' barco chi', d'riñan yec' te' d'a junjun lugar d'a stitac Asia. Ayic ix oñ b'at d'a yol te', ix b'at pax viñaj Aristarco qued'oc, aton viñ aj Tesalónica d'a yol yic Macedonia. ³ Axo d'a junxo c'u ix oñ c'och d'a choñab' Sidón. A viñaj Julio chi', te vach' ix yutej spensar viñ d'a viñaj Pablo chi', yuj chi' ix ac'ji spermiso viñ yuj viñ b'at sc'uman eb' svach'c'ool, yic syac' eb' tas yovalil tz'och yuj viñ. ⁴ Ix oñ elxi d'a Sidón chi', ix oñ ec' d'a slac'anil Chipre ay d'a snañal a' mar. A d'a co q'uexañ ix can Chipre chi' yujto mañ tojoloc sb'ey ic'. ⁵ Ix oñ ec' d'a stitac Cilicia yed' d'a stitac Panfilia. Ix oñ c'och d'a choñab' Mira, aton jun ay d'a yol yic Licia.

⁶ Axo viñ capitán chi' ix sayanec' junxo te' barco ta'. Ix ilchaj jun te' barco yic Alejandría yuj viñ van sb'at d'a Italia. Yuj chi' d'a yol te' ix oñ yac'xioc viñ. ⁷ Ayic ix oñ b'atxi te tzijtum c'ual ix oñ b'eyi, yujto c'oñanc'olal sb'ey te' barco chi'. Pural ix oñ c'och d'a yichañicot choñab' Gnido. Ix lajvi chi', ix oñ ec' d'a slac'anil choñab' Salmón, ix oñ ec' pax d'a Creta, aton jun ay d'a snañal a' mar, yujto a jun ic' chi' añeja' mañ tojoloc sb'eyi. ⁸ Pural ix oñ ec' d'a sti' Creta chi' masanto ix oñ c'och d'a jun choñab' scuch "B'aj Vach' Tz'och vaan Te' Barco" ay d'a slac'anil choñab' Lasea.

⁹ Te ayxo smay sb'eyec' te' barco chi' d'a yib'añ a' mar chi', yujto toxo ix te ec' tiempo, vanxo sja ñab'il q'uinal. ¹⁰ Yuj chi' ix yal viñaj Pablo d'a eb' icha tic:

—Ex vetanimail, svila' to te ay smay co b'at ticnaic. Ol lajvoquel te' barco tic yed' yicatz smasanil. Añejtona' ay pax smay ol oñ chamoc, xchi viñ d'a eb'.

¹¹ Palta a viñ capitán chi', maj schalaj yab' viñ tas ix yal viñaj Pablo chi'. Añej tas ix yal viñ tz'ic'an b'ey te' barco yed' viñ aj barco chi' ix scha yab' viñ. ¹² A d'a jun lugar chi', malaj b'aj syal scan vaan te' barco chi' yic tz'ec' ñab'il q'uinal chi'. Yuj chi' quenxoñej mañ masaniloc eb' ix naani to vach' tzoñ b'atñej, ta icha chi' colan tzoñ c'och d'a choñab' Fenice d'a yol yic Creta chi'. Ata' sgana eb' ix co tarñej ec' ñab'il q'uinal chi', yujto mañ ovoc sc'och ic' ta'.

Pitzvinac chaañ jun nivan ic' d'a yib'añ a' mar

¹³ Ix sna eb' to vach' tzoñ b'ati, yujto ay jun ic' c'oñanc'olal van scot d'a sur. Yuj chi' ix oñ b'ati. Ix oñ ec' d'a slac'anil stitac Creta chi'. ¹⁴ Palta junanto rato chi' ix pitzvichaañ junxo nivan ic' tz'ec' d'a jun luum chi'. ¹⁵ Ix och chulan ic' d'a te' barco chi', majxo yal-laj sb'at te' b'aj sja ic' chi'. Yuj chi' ix cactej quic'anb'at te' b'aj sja ic' chi', munilxoñej ix b'at te' b'aj sb'at ic' chi'. ¹⁶ Ix oñ ec' d'a stz'ey jun yune' lugar scuch Claudia ay d'a snañal a' mar. Ata' mañxo ovoclay ic' icha ix aj sja d'a sb'ab'elal chi'. Aytaxon jun te' co yune' barco toc'b'il yuj te' nivan chi'. Pural ix q'ueta te' co toc'an d'a yib'añ te' nivan chi'. ¹⁷ Ix lajvi sq'uec'och te' d'a yib'añ te' nivan chi', axo eb' aj barco chi', ix sc'an juntzañ nivac lasu eb', yic stzec'an tzatzb'oc te' nivan chi' eb'. Yujto ix xiv eb' spoc'anem sb'a te' d'a yib'añ jun yarenail jun scuchan Sirte, ay d'a sjayil sti' a', yuj chi' ix stjemtaj juntzañ icha mantiado eb' ayq'ue d'a yib'añ te' barco chi', aton juntzañ smacñ'j yuj ic'. Ix lajvi chi', ix oñ can ichñej ta'. Munilxoñej ix oñ yic'b'at te' yed' ic' chi'. ¹⁸ Añejtona' d'a junxo c'u, te ov jun ic' chi'. Yuj chi', ix och ijan eb' syumancanel yicatz te' d'a yol a'. ¹⁹ Axo d'a yoxil c'ual, ix

orí colvaj yed' eb' aj barco chi'. Ay pax juntzañ syamc'ab'il te' barco chi' ix co yumcanel yed' eb'. ²⁰ Nivan tiempo majxo quil-laj c'u yed' q'uen c'anal. Axo yuj jun ic' te ov ix c'och chi' d'ayoñ, majxo co nalaj tato tzato orí colchaji.

²¹ Nivan tiempo majxo orí valaj. Ix lajvi chi' ix q'ue liñan viñaj Pablo chi' d'a co cal. Ix yalan viñ:

—Ex vetanimail, octom val ix e cha eyab' tas ix vala'. Octom maj orí cotlaj d'a Creta chi'. Tato icha chi', maj am ja jun tic d'a quib'añ, malaj am pax jab'oc tas ix sateli. ²² Axo ticnaic sval d'ayex, tec'an tzeyutej e b'a, yujto malaj junoc orí ol orí chamoc. Vach'chom ol lajvoquel te' barco tic. ²³ Yujto a q'uiq'ui d'ac'val ix ul sch'ox sb'a jun yánel Dios d'ayin. Aton jun Dios b'aj svac' em in b'a, yujto a' ay in yico'. ²⁴ Ix yalan jun ángel chi' d'ayin icha tic: Pablo, mañ ach xivoc, yujto yovalil ol ach c'och d'a yichañ viñ yajal d'a Roma. Uujñej ol colchajcanel eb' ayec' ed' d'a yol te' barco tic yuj Dios, xchi d'ayin. ²⁵ Yuj chi', tec'an tzeyutej e b'a ex vetanimail, yujto svac'och Dios yipoc in c'ool to yovalil ol elc'och icha ix yal jun ángel chi' d'ayin. ²⁶ Palta yovalil ol orí yumjocanel d'a jun lum luum ay d'a snañal a', xchi viñaj Pablo chi'.

²⁷ Ayic ix lajvi scharñlajujñil c'ual, arñeja' ay orí ec' d'a a' mar yic Adria. Toxo ix orí c'axpajec' d'a jun a' mar chi' yuj ic'. Axo d'a chimilac'val, a snaan eb' smunlaj d'a te' to van co c'och d'a junoc luum. ²⁸ Ix yechtan sjulal a' eb'. Ay am junoc 40 vara sjulal a'. Ix b'at janic'xo te', ix yechtanxi eb', ayxoñej am junoc 30 vara sjulal a'. ²⁹ Ix xiv eb' smac'an poj sb'a te' d'a q'uen q'ueen ay d'a yich a'. Yuj chi' ix yac'och d'uñan chañe' q'uen nivac q'uen eb' d'a spatic elc'och te'. Axo q'uen ix yamanoch vaan te'. Ix lajvi chi', ix stañvan eb' sacb'i. Ix snib'ej eb' elañchamel ix sacb'i. ³⁰ Axo eb' smunlaj d'a te' barco chi', ix snib'ej el sb'a eb' d'a elañchamel. Yuj chi', c'ub'eltac ix yaq'uem d'uñuñoc te yune' barco chi' eb' d'a yib'añ a' mar chi'. Axo ix yutej eb' yalani to a juntzañxo q'uen q'ueen ix yaq'uem eb' d'a sni' te', yic malaj mach snaaneli tas van sc'ulan eb'.

³¹ Palta axo viñaj Pablo ix b'at alan d'a viñ capitán yed' d'a eb' soldado.

—Tato tz'el eb' d'a yol te' barco tic, val yel mañ ol orí colchajlaj, xchi viñ.

³² Axo eb' soldado chi' ix tzezan sch'añal te' yune' barco chi'. Ix elcan d'iññaj te' sch'ocoj. ³³ Axo yic van sacb'i, ix yalan viñaj Pablo chi' d'a eb' smasanil to yovalil sva jab'oc eb'. Ix yalan viñ icha tic:

—Scharñlajujñilxo c'ual maxtzac ex vayi, maxtzac ex va yuj xivelal. ³⁴ Yuj chi' tzin tevi d'ayex to tzex va'i yic vach' ol ochxoc eyip, yujto malaj junoc orí ol orí chamoc. Arñejtona' malaj junoc orí ol orí lajvoc, xchi viñ d'a eb'.

³⁵ Ix lajvi yalan jun chi' viñ, ix yic'ancot jun pan viñ. Ix yac'an yuj diosal viñ d'a Dios d'a yichañ eb' smasanil. Ix xepan snañal ixim pan chi' viñ. Ix syamanoch viñ svaan ixim. ³⁶ Ichato chi', ix snivanan sb'a co c'ool co masanil. Ix orí vaxi. ³⁷ 276 co b'isul d'a yol te' barco chi'. ³⁸ Ix lajvi co vaan tas icha co gana, ix vach' yumchajcanb'at nañalxo ixim trigo d'a yol a' mar chi' yic seb'b'i te' barco chi'.

Smac' poj sb'a te' barco d'a sat luum

³⁹ Axo yic ix sacb'i, ix yilanb'at lum luum eb' munlajvum d'a te' barco chi', palta mañ yojtacoc eb' b'ajtil ay jun lugar chi'. Ix yilanb'at jun sc'ab' a' mar chi' eb', nab'a arena stitac. Ix snaan eb' to syac'lej eb' yic'anb'at te' barco chi' ta', talaj syal sc'och te' ta'. ⁴⁰ Ix stzezan d'iñchaj sch'añal q'uen syamanoch vaan te' barco chi' eb'. Ix can juntzañ q'uen q'ueen chi' d'a yol a' mar chi'. Ix stijanel sch'añal b'aj sch'umji te' eb', yic vach' syal sch'uman te' eb' junelxo. Ix yac'anxiq'ue jun icha mantiado eb' d'a chaañ, yic a smac'ji yuj ic' sb'eyxi te'. Yuj chi' ix och ijan te' sb'at b'aj ay yarenail sti' a' chi'. ⁴¹ Palta ix spoq'uem sb'a te' d'a yib'añ q'uen arena ay d'a yich a'. Yuj chi' ix can ch'apan

te' d'a q'uen arena chi'. Majxo ib'xoclaj jab'oc te'. Axo te' spatic elc'ochi van smac'jiel vecnaj te' yuj yipal a'. ⁴²Axo eb' soldado, ix snib'ej eb' smilcham eb' preso yaji yic vach' malaj eb' tz'eli, sb'atcan eb' elelal. ⁴³Palta a viñ capitán chi' maj stac'laj viñ smiljicham eb' presovum chi', yujto sgana viñ scolcanel viñtaj Pablo chi'. Yuj chi' ix yal viñ to a eb' syal smac'an a', syal sb'ab'laj b'at eb' d'a yib'añ a', yic tz'elc'och eb' d'a sti' a' b'aj ay lum lum. ⁴⁴Axo eb' tzac'an sb'ati, ay eb' sb'at d'a yib'añ te' chemte'. Ay eb' sb'at d'a yib'añ juntzañxo ste'al te' barco chi'. Icha chi' ix cutej co b'a. Yuj chi' ix oñ colchajcanel co masanil. Ix oñ elcanc'och d'a sti' a' b'aj ay jun lum lum chi'.

28

Ayec' viñtaj Pablo d'a jun lum scuchan Malta

¹Axo yic ix oñ colchajcaneli ix cab'ani to a jun lum lum d'a snañal a' chi', Malta sb'i lum. ²Axo eb' aj choñab' chi' te vach' ix yutej spensar eb' d'ayoñ. Ix yac'anoch jun nivan c'ac' eb' yujto te siic, ay pax ñab'. Ix oñ yavtanb'at eb' c'axnel. ³Axo viñtaj Pablo chi' ix b'at mec'ancot juntzañxo te' b'olob'. Ayic van yac' anb'at te' viñ d'a yib'añ c'ac', ay jun noc' chan ix elta d'a scal te' yuj te' c'ac' chi'. Ix chiji sc'ab' viñ yuj noc', ix can chinan noc' d'ay. ⁴Ayic ix yilan eb' aj choñab' chi' to ix can chinan noc' d'a sc'ab' viñ, ix yalan eb':

—A jun viñ tic, tecan mac'umcham anima viñ. Vach'chom ix yac' ganar viñ scolchaj d'a yib'añ a' mar tic, palta yovalil ol scha spac smul viñ chi', ol cham viñ, xchi eb'.

⁵Axo viñtaj Pablo chi', toñej ix stzicub'tañej sc'ab' viñ, ix em lañnaj noc' d'a scal te' c'ac' chi'. Malaj jab'oc ix ic'an viñ yuj noc'. ⁶Axo eb' smasanil, ix stañvej eb' smal sc'ab' viñ chi'. A snaan eb' to d'a jun rato chi' ol cham viñ. Axo ix yilan eb' ix ec' tiempo, malaj jab'oc tas ix ic'an viñ. Yuj chi' ix sq'uex spensar eb'. Ix yalan eb' icha tic:

—A viñtaj Pablo tic, tecan dios viñ, xchi eb'.

⁷A d'a slac'anil b'aj ay oñ ec' chi', ata' ay sluum jun viñ yajal yaj d'a Malta chi', aton jun viñ scuch Publio. Ix oñ schaoch viñ d'a yol spat. Oxe' c'ual ix oñ ec' yed' viñ, te vach' ix yutej spensar viñ d'ayoñ. ⁸Palta a viñ smam viñtaj Publio chi', te penaay viñ. Van scham viñ yuj c'ac'al yab'il yed' chic'. Axo viñtaj Pablo chi' ix och yed' viñ d'a yol scuarto. Ix lesalvi viñ. Ix lajvi chi' ix yac'anec' sc'ab' viñ d'a yib'añ viñ. Ichato chi' ix b'oxican sc'ool viñ. ⁹Ixñej b'oxi sc'ool viñ chi', a juntzañxo eb' penaay d'a jun choñab' chi', ix laj c'och eb' d'a viñ. Ix b'oxipaxcan sc'ool eb'. ¹⁰Te xajan ix oñ yil eb' anima d'a jun lugar chi'. Axo yic ix c'och stiempoal co b'atxi d'a yol junxo barco, ix laj yac' eb' tastac tz'och cuuj.

C'ochnac viñtaj Pablo d'a Roma

¹¹Oxe' ujal ix oñ ec' d'a Malta chi'. Ata' vaan och jun te' barco, van stañvan yec' ñab'il q'uinal te' ta'. A te' barco chi', yic choñab' Alejandría te'. A d'a sat te' ayoch yechel chavañ sdiosal eb', aton Cástor yed' Pólux.^{28.11} A d'a yol te' ix oñ ochi, ix oñ b'ati. ¹²Ix oñ c'och d'a choñab' Siracusa. Axo ta' ix oñ vanaj oxe' c'ual. ¹³Ix lajvi chi', ix oñ b'atxi, ix oñ ec' d'a slac'anil stitac lum lum, masanto ix oñ c'och d'a choñab' Regio. Axo d'a junxo c'u, ix cot jun ic' d'a sur. Yuj chi' ix oñ b'atxi, chab' c'ual ix oñ b'eyxi d'a sat a'. Ichato chi' ix oñ c'och d'a choñab' Puteoli. ¹⁴Ata' ix ilchajel jayvañ eb' creyente cuuj. Ix yalan eb' to ztoñ can queoc c'ual ta' yed'. Ix lajvi chi', axo d'a coc ix oñ b'at d'a choñab' Roma. ¹⁵Axo eb' creyente aj Roma chi', ayic ix yab'an eb' to van

28.11 **28:11** Cástor yed' Pólux ab' sb'i sdiosal eb' aj Roma, tz'och yed' eb' d'a yib'añ a' d'a yol barco yalan eb'.

co c'ochi, ix ul oñ scha eb' d'a b'e. Ay eb' ix ul oñ chaan d'a Apio b'aj ay jun mercado, ay pax eb' d'a Oxé' Posado. Axo ix yilanb'at viñaj Pablo chi' to van sc'och eb' d'a viñ, ix yac'an yuj diosal viñ d'a Dios. Ix te tzalajq'ue viñ. ¹⁶ Axo yic ix oñ c'och d'a Roma chi' ix yac'anoch eb' presovum chi' viñ capitán d'a yol sc'ab' junxo viñ yajal eb' soldado ayec' ta'. Axo viñaj Pablo chi' maj ochlaj viñ d'a preso yed' eb'. Toñej ix can viñ d'a jun majan pat b'aj ix tañvaj viñ yuj jun viñ soldado.

Ix yalel slolonel Dios viñaj Pablo d'a Roma

¹⁷ Schab'ilxo c'ual co c'och ta', ix yavtancot eb' yichamtac vinaquil eb' israel aj Roma chi' viñaj Pablo chi'. Axo yic ix c'och eb' d'a viñ ix yalan viñ d'a eb':

—Axe vetchoñab', malaj jab'oc in mul d'a eb' quetisraelal. Maj in ju pax sb'eyb'al eb' co mam quicham. Palta a d'a Jerusalén in och d'a preso yuj eb', in yac'och eb' d'a yol sc'ab' eb' aj Roma. ¹⁸ Sc'anb'ej eb' aj Roma chi' d'ayin tas in mul. Palta ix yil eb' to malaj jab'oc in mul smoj in cham yuuj. Yuj chi' ix snib'ej eb' in yaq'uel d'a libre. ¹⁹ Palta a eb' quetisraelal chi', maj yal-laj sc'ol eb' icha chi'. Yuj chi' ix in c'ancot in b'a d'a viñ cajal d'a Roma tic, ato viñ ol ch'olb'itanoc tas in mul. Palta malaj jab'oc tas ol vac'b'at d'a yib'art eb' quetchoñab' chi'. ²⁰ Yuj chi' tzex vavtejcoti, yujto in gana tzex vila', tzex in c'umej jab'oc. Yujto ay jun co Columal tañvab'iltaxon sjavi cuuj a oñ israel oñ tic. Yujñej to svac'och in pensar d'a jun chi', ayoch q'uen cadena tic d'ayin, xchi viñaj Pablo chi' d'a eb'.

²¹ Yuj chi', ix yal eb' d'a viñ:

—Malaj junoc carta ix cot d'a eb' aj Judea chi' b'aj syal uuj. Malaj pax junoc eb' quetchoñab' israel ix ul alan junoc tas d'a a patic. ²² Palta co gana scab' a oñ tic tas van a naani. Yujto ix cab' specal to a d'a junjun lugar, slaj yal chucal eb' d'a a spat vic jun e c'ayb'ub'al toto pitzvinac chi', xchi eb' d'a viñ.

²³ Ix lajvi chi', ix yac'an slajtial eb' tas c'ual smolb'ej sb'a eb' junelxo. Axo d'a junxo c'u chi' tzijtum eb' ix smolb'ej sb'a b'aj ayec' viñaj Pablo chi'. Ix och ijan viñ yalan d'a eb' d'a q'uñtib'alil, masanto ix b'at c'u. Ix yalan val viñ d'a eb' sic'lab'il tas tz'aj yoch eb' d'a yol sc'ab' Dios. Ix yavtan pax jantzañ tz'ib'ab'ilcan d'a ch'añ ley Moisés viñ yed' tas tz'ib'ab'ilcan yuj eb' schecab' Dios d'a peca' yic syac' viñ yojtaquejel eb' to yel tas syal viñ yuj Jesús chi'. ²⁴ Ay eb' ix ac'anoch d'a sc'ool. Ay pax eb' maj chaan yab'i tas ix yal viñ. ²⁵ Yujto maj scha sb'a spensar eb', ix laj pax eb' d'a spat. Yuj chi' ix yal viñaj Pablo chi' d'a eb':

—A Yespíritu Dios ac'annac yal viñaj Isaías d'a eb' co mam quicham d'a peca'. Te yel jun yalnac viñ chi', aton jun syal icha tic:

²⁶ Ixix b'at al d'a eb' anima tic, tzalan icha tic: Val yel ol eyab'i, palta mañ ol nachajel-laj eyuuj. Vach'chom ol eyila', palta añejtona' mañ ol nachajel-laj eyuuj, xa chi d'a eb'.

²⁷ Yujto a eb' anima tic, toxo ix pith'iel eb'. Icha to smac schiquin eb', yic max yab' in lolonel eb'. Añejtona', icha to smutz' sat eb', yic max yil jun yel chi' eb'. Toxon max nachajel-laj jab'oc yuj eb'. Max sq'uex sb'eyb'al eb'. Max yac'och spensar eb' d'ayin, yic tzin colan eb', xchi Yespíritu Dios d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcani.

²⁸⁻²⁹ Yuj chi', nachajocab' el eyuuj to a Dios van yac'an jun colnab'il tic d'a eb' mañ israeloc. Yujto a eb' chi' syac'och schiquin eb' d'ay, xchi viñaj Pablo chi' d'a eb'.

³⁰ Axo viñaj Pablo chi', chab' ab'il ix aj viñ d'a yol jun smajan pat chi'. Axo eb' ix laj c'och sc'umej viñ ix chaji eb' yuj viñ. ³¹ Ix stec'b'ej sb'a viñ yalaneli, chajtil tz'aj yoch eb' anima d'a yol sc'ab' Dios. Ix yalanel jantzañ sc'ayb'ub'al Cajal Jesucristo viñ. Malaj mach ix cachanoch vaan jab'oc viñ.

A Scarta San Pablo D'A EB' AJ ROMA

Romanos sb'i jun libro tic, aton jun scarta viñaj apóstol Pablo stz'ib'ejnach'at d'a eb' creyente d'a Roma. A d'a tic syalb'at viñ to ol c'och viñ yil eb' creyente chi'. Snib'ej viñ smunlaj yed' eb' junoc tiempoal, slajvi chi' sb'at viñ d'a España. Stz'ib'ejb'at jun carta tic viñ yuj yalan tas val syalelc'och jun vach' ab'ix yic colnab'il yed' b'eyb'al smoj sb'eyb'alan eb' creyente. A jun libro tic, tz'acan syala' tas val tz'aj snachajel yuj viñaj apóstol Pablo chi'.

Ayic slajvi yac'jib'at stzatzil sc'ol eb' creyente ay d'a Roma chi', syalanb'at viñ d'a eb' to slesalvi viñ yuj eb'. Slajvi chi', syalanb'at viñ tas snib'ej syalb'at d'a eb'. Aton yuj vach' ab'ix ch'oxb'il yuj Díos, to tz'ochxi junc'olal d'a scal eb' anima yed' Díos tato syac'och eb' d'a sc'ool. Masanil anima ayoch yac'an servil chucal vach'chom israel mato mañ israeloc, yuj chi' smoj schaan jun colnab'il tic eb'. Tz'ochxi vach'il d'a co cal yed' Díos artej tato scac'och Jesús d'a co c'ool. Tato vach'orixo yuj Cristo, ayxo co junc'olal yed' Díos, axo co colchajel d'a yol sc'ab' chucal yuj Yespíritu Díos, yuj chi' smoj to sq'uexmaj co b'eyb'al.

Syalanpax viñaj Pablo tas nab'il yuj Díos d'a yib'añ eb' israel yed' d'a yib'añ eb' mañ israeloc. Syalanpax viñ to yuj spitalil eb' israel tz'altaj jun colnab'il tic d'a masanil anima, yujto a eb' israel chi' maj scha eb' tato a Jesús scolomal eb' tañvab'il sjavi ayec' d'a scal eb'. Palta c'o'janc'olalto ol vojtaquejel eb'. Syalanpaxcoti tas tz'aj co xajanan co b'a yed' eb' quietanimail, yovalil sco c'anab'ajeb' eb' yajal. Syalanpaxi to max yal co comon telan co b'a d'a yib'añ junoc c'ayb'ub'al max nachajel cuuj. Slajvi chi' syac'an stzatzil sc'ol eb' creyente viñ d'a Roma chi'.

Tz'elyich scarta viñaj Pablo

¹ A in Pablo in schecab' in Jesucristo tzin tz'ib'ej jun carta tic. Yavtejnac in och Jesucristo chi' schecab'oc. Sic'b'il in el yuuj, yic svalel vach' ab'ix yic colnab'il syac' Díos.

² A Díos altannaccan jun vach' ab'ix tic d'a peca'. A eb' schecab' Díos d'a peca' chi' tz'ib'annaccan jun tic d'a Slolonel Díos to yicrtej yaji. ³ A jun vach' ab'ix tic aton yab'ixal Cajal Jesucristo Yuninal Díos. A Jesucristo ayic ix alji, a d'a yintilal viñaj rey David ix cot snivanil, yuj chi' scheclaji to anima toni.

⁴ Axo Yespíritu Díos ix ch'oxani to Yuninal Díos yaji, to ay spoder, yujto ix pitzvixi d'a scal eb' chamnac. ⁵ Yuj Jesucristo chi' ix sch'ox svach'c'olal Díos d'ayin, ix in yac'anoch schecab'oc, yic vach' d'a masanil nación ay mach syac'och sc'ool d'ay, sc'anab'ajan tas syala'. Icha chi' tz'aj scheclajel snivanil yelc'ochi. ⁶ Icha chi' ex pax yed' eb', avtab'il ex yuj Díos qued'oc, yic tzex och yicoc Jesucristo.

⁷ Tzin tz'ib'ejb'at jun in carta tic d'ayex e masanil ex aj Roma, ex xajanab'ilxo yuj Díos. A avtannac ex, yic vach' yicrtej tzex aji. In gana to a co Mam Díos yed' Cajal Jesucristo syac' svach'c'olal d'ayex ta', syac'anpax sjunc'olal.

Snib'ej viñaj Pablo sb'at yil eb' aj Roma

⁸ A jun tic in gana tzin b'ab'laj alejb'at d'ayex. Yuj Jesucristo svac' yuj diosal d'a co Mam Díos eyuuj. Yujto ix pucaxb'at eyab'ixal d'a junjun nación, ix eyac' val och Cristo d'a e c'ool. ⁹ A in tic, svac' servil Díos d'a smasanil in c'ool, svalanpaxel yab'ixal Yuninal. Syil Díos to ayic tzin lesalvi juntac el,

tzin lesalvi eyuuj. ¹⁰ Van in c'anan d'a Dios, ta tz'el d'a sc'ol syal in b'at ex vila', yujto pecatax in gana tzin b'at ta'. ¹¹ Tzin nib'ej tzin b'at ex vila', yic tzin colvaj jab'oc d'ayex d'a yic Dios, yic tze vach' tec'b'ej e b'a. ¹² In gana ayic ol in c'och ta', ol quiptzitej co b'a junjun ori, yujto jun lajanrnej scutej cac'anoch Cristo d'a co c'ool. ¹³ Yuj chi' ex vuc'tac ex vanab', in gana tzeoyoitaquejeli to tziytum elxo in gana tzin b'at ex vila', palta maxto yal-laj in b'ati. In gana tzin c'och d'a e cal, yic vach' tzin munlaji, icha ix in munlaj d'a scal juntzañxo naciön. ¹⁴ Yujto vib'ari yaj valan d'a masanil anima, vach'chom griego, mato maay, vach'chom eb' jelan yed' eb' mari jelanoc. ¹⁵ Yuj chi', lista vaj in b'at valel vach' ab'ix yic colnab'il d'a e cal a ex aj Roma ex chi'.

A spoder vach' ab'ix yic colnab'il

¹⁶ A in tic, max in q'uixvilaj valanel jun vach' ab'ix yic co colnab'il tic, yujto spoder Dios yaji, yic vach' scolchajel jantacñej eb' syac'och d'a sc'ool, eb' israel d'a sb'ab'elal slajvi chi' eb' mari israeloc. ¹⁷ A jun vach' ab'ix yic co colnab'il tic, a tz'ac'an nachajel cuuj tas tz'aj coch vach'il d'a yichari Dios, arnej to scac'och d'a co c'ool. Yuj chi' co vach' aq'uejeco d'a co c'ool, icha syal d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilciani: A eb' tz'ac'anoch Dios d'a sc'ool, vach' eb' d'a yichari. Yuj chi' ay sq'uinal eb' d'a junelñej, xchi.

A smul eb' anima d'a Dios

¹⁸ Cojtac to a Dios tz'ac'ancot yoval sc'ol d'a satchaari, sjavi d'a yib'ari jantacñej eb' malaj yelc'och Dios d'ay, aton eb' sc'ulan chucal. A eb' chi', te chuc eb'. Yuj chi' malaj sgana eb' yalchajel jun c'ayb'ub'al te yel tic. ¹⁹ Scot yoval sc'ol Dios d'a yib'ari eb' yujto a juntzañ tas syal cojtacanel d'a Dios, yojtactaxon eb', yujto a Dios chi' tz'ac'an yoitaquejel eb'. ²⁰ Vach'chom mari chequeloc Dios, palta scheclaj yuj juntzañ tastac sb'onaccani. Yujto atax sb'oannac yolyib'ariq'uinal tic, scheclajnac eli to Dios toni, aytaxon spoder. Yuj chi' malaj mach syal stec'b'an sb'a d'a yichari. ²¹ Vach'chom yojtac eb' to ay Dios, palta max yaloch eb' sdiosaloc, malaj tz'och d'a eb'. Max yac'laj yuj diosal eb' d'ay. Palta a juntzañ tas malaj yopisio, a' snaub'tañej eb', yujto malaj spensar eb', yuj chi' te aycan eb' d'a q'uic'alg'uinal. ²² Vach'chom jelan eb' snaani, palta te quistal eb'. ²³ Ix yactejean eb' yalan sb'a d'a Dios, jun malaj b'aq'uiñ sateli, te ay pax spoder, axo juntzañ yechel anima chamelb'a yaji, a' syac'och eb' sdiosaloc. Syac'paxoch juntzañ yechel noc' much eb' sdiosaloc, noc' chan yed' noc' charie' yoc.

²⁴ Yuj chi' ix actajcan eb' yuj Dios, yic svach' b'atcan eb' d'a juntzañ chucal b'aj sgana eb' sb'ati. Yuj chi', sc'ulej juntzañ tas eb' q'uixvub'tac yed' snivanil.

²⁵ A d'a juntzañ es syac'och sc'ool eb'. Axo slolonel Dios te yel max schalaj yab' eb'. A d'a juntzañ tas sb'onac Dios, ata' syal sb'a eb', slaj comon em cuman eb' d'ay. Axo d'a Dios man yaq'uem sb'a eb'. Palta masanil tiempo smoj calan vach' lolonel d'ay. Amén.

²⁶ Yuj juntzañ sc'ulej eb' chi', yuj chi' ix actajcan eb' yuj Dios yic vach' sc'ulej juntzañ tas sgana eb', aton juntzañ q'uixvub'tac. A eb' ix ix, marioc yed' eb' viñ vinac sc'ulej eb' ix icha d'a stzolah, axo eb' ix yetixal eb' ix yed'nac syixtan sb'a. Maxtzac sc'anab'ajej eb' ix tas ac'b'ilcan d'ay yuj Dios. ²⁷ Icha pax chi' eb' viñ vinac, marioc yed' eb' ix ix sc'ulej eb' viñ icha d'a stzolah. Axo eb' viñ yetvinaquil eb' viñ yed'nac syixtan sb'a. Ay eb' viñ slaj c'ulan juntzañ tas te q'uixvub'tac yed' eb' yetvinaquil. Yuj chi' arñeja' d'a snivanil eb' viñ van schaen syaelal juntzañ mari smojoc sc'ulej chi'.

²⁸ Yujto malaj sgana eb' ay yelc'och Dios d'a sat, yuj chi' tz'actajcan eb' yuj Dios chi', yic svach' juviel spensar eb'. Yuj chi' svach' c'ulejñej juntzañ tas eb' mari smojoc. ²⁹ C'ajan eb' yed' juntzañ chucal yed' ajmulal. Arñej chucal

sgana eb'. Snib'ej val och sb'a eb' b'eyumal. Te chuc eb'. Syiloch sc'ool eb' d'a tastac ay d'a junocxo anima, mac'umcham anima eb'. Ac'um oval eb', ixtum anima eb'. Añej d'a chucal ayoch spensar eb', ařej aloj pecal sc'anji eb'. ³⁰ Syal chucal eb' d'a spatic anima. Ajc'ool eb' d'a Dios. Puch vinac eb'. Nivac vinac syutej sb'a eb'. Ac'umtac yec' eb'. Jelan syutej sb'a eb' snaanel chucal. Max sc'anab'ajej smam snun eb'. ³¹ Max snalaj sb'a sc'ool eb'. Max yaq'uelc'och sti' eb' syac'a'. Max sxajanej yetanimail eb'. Malaj snivanc'olal eb'. Max oc'laj sc'ool eb' d'a junocxo. ³² Yojtac val jun sley Dios eb' tz'alani to a eb' sc'ulan juntzañ chi', smoj sb'atcan eb' d'a chamel d'a junelñej. Palta ařejaj sc'ulan eb'. Ste tzalaj eb' yed' eb' yetanimail sc'ulan juntzañ chi' yed'oc.

2

Ol sch'olb'itej Dios tas caji

¹ A junoc oñ sco ch'olb'itej yaj junoc quetanimail, max yal-laj calani to malaj co mul. Yuj chi' ayic sco ch'olb'itan junocxo, van quic'ancot yaelal d'a quib'añ. Yujto van co ch'olb'itan tas yaji, palta lajan van co c'ulan yed'oc. ² Cojtac to a eb' icha chi' sc'ulej, a Dios ol ch'olb'itan yaj eb' d'a stojolal, ol yac'anb'at d'a yib'añ eb'. ³ A exxo tic, tato tze ch'olb'itej yaj eb' sc'ulan chucal, ¿tom a e naani to ol yal e colanel e b'a d'a jun yaelal ol yac' Dios? Yujto ařejaj icha chi' tzeyutej pax e b'a. ⁴ A Dios te nivan svach'il. Ay snivanc'olal. Mañ comonoc scot yoval. Palta tecan ayex malaj tz'och juntzañ tic d'ayex. ¿Tom mañ eyojtacoc to tzoñ ac'ji nivanc'olal yuj Dios yic vach' sco na co b'a? ⁵ Palta a exxo tic, te pit ex. Max e na val jab'oc e b'a. Yuj chi', toñej tze molb'ej yoval sc'ool Dios d'a eyib'añ. Axo ol ja sc'ual yaelal chi', ol cot d'a eyib'añ. Ato d'a jun c'ual chi' ol checlajelta yujto ol sch'olb'itej Dios d'a stojolal. ⁶ Ato ta' ol scha spac yic junjun anima, ato syala' tas ix sc'ulej junjun. ⁷ Ay eb' ol ac'joc sq'uinal d'a junelñej yuj Dios, yujto tec'an syutej sb'a eb' sc'ulan vach'il, yuj pax to sgana svach'il eb' icha svach'il Dios chi'. Sgana eb' ay yelc'och d'a yichañ. Sgana eb' scha sq'uinal d'a junelñej. ⁸ Palta a eb' sgana te nivan yelc'ochi, eb' max c'anab'ajan jun c'ayb'ub'al te yel yed' eb' ařej d'a chucal ayoch spensar, ol cotcan yoval sc'ol Dios d'a yib'añ eb'. ⁹ Jantacñej eb' sc'ulan chucal, ol yab' val syail eb' sic'lab'il. Ol te cus eb'. B'ab'el ol yab' syail eb' vetisraelal, ichato chi' eb' mañ israeloc. ¹⁰ Axo eb' vetisraelal yed' eb' mañ israeloc, ol yac' svach'il Dios d'a eb'. Nivan ol aj yelc'och eb' d'a yichañ. Junc'olal ol aj eb' yed'oc, tato vach' syutej sb'a eb'.

¹¹ A d'a sat Dios lajan yelc'och junjun anima. ¹² Jantacñej eb' mañ ojtannacoc ley Moisés, tato chuc sb'eyb'al eb', ol ac'jocanb'at eb' d'a chamel d'a junelñej. Mañ yovaliloc a jun ley chi' ol ac'ancanb'at d'a yib'añ eb'. Palta jantacñej eb' ojtannac jun ley chi', tato ařejaj chuc sb'eyb'al eb', a ley chi' ol ch'olb'itan tastac yaj eb'. ¹³ A eb' sb'eyb'alan tas syal Dios, vach' eb' d'a yichañ. Axo eb' toñej tz'ab'an jun ley chi', mañ vach'oc eb' d'a yichañ. ¹⁴ A eb' mañ israeloc mañ yojtacoc ley Moisés eb'. Palta ay b'aj munil scomon b'eyb'alej eb'. Vach'chom mañ yojtacoc jun ley chi' eb', munil ayec' d'a spensar eb'. ¹⁵ Yuj sb'eyb'al eb' scheclaji to a tas syal jun ley chi' ayec' d'a spensar eb'. Nab'il yuj eb' d'a spensar to vach' jun ley chi', yujto a spensar eb' chi', ay b'aj syala' to chuc tas sc'ulej eb', ay pax b'aj syala' to vach' tas sc'ulej eb'. ¹⁶ Ayic ol ja jun c'ual, ayic ol ch'olb'itaj eb' anima smasanil yuj Dios yuj tastac c'ub'eltac yaj yuj eb', a Jesucristo ol ch'olb'itan tas yaj eb' icha syal vach' ab'ix yic colnab'il svalet tic.

A eb' israel yed' ley Moisés

17 Palta ayex tzeyic'chaari e b'a, yujto israel ex, arnej val ley Moisés tzeyac'och yipoc e c'ool. Tzeyic'anpax chaari e b'a, yujto schoñab' ex Dios. 18 Eyojtacxo tas sgana Dios. Eyojtacpaxi tas junoc vach' sco c'ulej, yujto e c'ayb'ejnac ley Moisés chi'. 19 A eb' mari ojtannacoc b'aj ay Dios, ichato max yal yilan eb'. A exxo tze na'a to syal e ch'oxan b'aj ay Dios d'a eb'. A eb' q'ui'c'alc'uinal to yaji, syal eyac'an saquilq'uinal d'a eb' e naani. 20 Tze naani to syal e c'ayb'an eb' malaj tas yojtac. Axo eb' manto nachajel yuuj, syal eyac'an nachajel yuj eb' e naani. Yuj ley Moisés snachajel juntzari c'ayb'ub'al tic eyuuj, eyojtacxo b'aja c'ayb'ub'al yel. 21 Te c'ayb'um ex d'a juntzariño anima, palta ina elc'um ex. 22 Tzeyalanpaxi to max yal quem ajmulal. Palta ayex tzex em ajmulal. A juntzari comon dios, chach'ilel eyuuj, palta ina elc'um ex d'a templo. 23 Tze yic'chaari e b'a, yujto eyojtac ley Moisés, palta max e c'anab'ajej tas syal jun ley chi'. Yuj chi' sb'uchji Dios eyuuj. 24 A d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani, ata' syal icha tic: Yuj tas tze c'ulej, tornej sb'uchvaj eb' mari israeloc d'a Dios, xchi.

25 Tato tze c'anab'ajej masanil tas syal ley Moisés chi', yel ay yopisio jun yechel scuch circuncisión ayoch d'a e nivanil. Palta tato max e c'anab'ajej jun ley chi', a d'a yichari Dios, ichato mari ex ac'b'iloc circuncidar. 26 Axo eb' mari ayococh jun yechel chi' d'a snivanil, tato sc'anab'ajej eb' tas syal jun ley chi', a d'a yichari Dios, ichato ac'b'il circuncidar eb'. 27 Ay eb' mari ayococh jun yechel chi' d'a snivanil, palta sc'anab'ajej jun ley chi' eb'. Yuj eb' ol ch'olb'itaj tas eyaji. Vach'chom ayoch jun yechel chi' d'ayex, ay pax ec' jun ley chi' d'a yol e c'ab', palta max e c'anab'ajej. 28 Ay eb' tz'alji israelal yuj eb' anima, mari yeloc israel eb' 2.28-29 d'a yichari Dios. A eb' ayoch circuncisión d'a snivanil, mari yeloc ac'b'il circuncidar eb' d'a yichari Dios. 29 Palta a val eb' yel ayoch spensar d'a Dios, aton eb' chi' yel israel d'a yichari. Yujto a jun circuncisión ayoch d'a co pensar, aton jun chi' yel circuncisión d'a yichari Dios. Mari yujoc junoc ley tz'ib'ab'ilcani tz'ac'jioch d'ayori, palta a Yespíritu Dios tz'ac'an d'ayori. Yuj chi' maroc eb' anima tzoñ alan vach'il. A Dios tzoñ alan vach'il.

3

1 Palta a eb' vetisraelal, ¿tom mari vach'oc yic eb' tze na ticnaic? Yed' pax jun yechel circuncisión, ¿tom malaj yopisio e naani? 2 Ay toni. Ol valb'at d'ayex tas yuuj. Aton val d'a eb' chi' b'aj yac'nac slolonel Dios. 3 Ay eb' mari ac'jinacoc och Slolonel Dios chi' d'a sc'ool, palta ¿tom yuj chi' malaj yelc'och icha yalnaccan Dios chi'? 4 Elnacc'och tas syala'. Vach'chom syesej junjun anima, palta a Dios yelñej syala', tz'elñejc'och masanil tas syala'. Icha tic syalcan d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcani:

Mamin, ayic tza ch'olb'itan eb' anima scheclajeli to yel tojol ach.

Ayic tza ch'olb'itan eb', max yal-laj yalji chucal d'ayach, xchi.

5 Yuj co chucal, svach' checlajeli to tojol ton val Dios sch'olb'itani. Palta ¿tas am tze na a ex tic? ¿Tom mari tojoloc Dios, yuj chi' syac'cot co yaelal yuj co chucal chi'? Ay eb' anima snaan icha chi'. 6 Palta mari ichocta'. Q'uinaloc tato mari tojoloc Dios, max am yal-laj ori sch'olb'itan a ori cajan ori d'a yolyib'arñq'uinal tic.

7 Ay eb' snaan icha tic: A svesani, van in ch'oxaneli to arnej Dios te yel. Tato ec'to yelc'och Dios yuj juntzari tas svesej chi', ¿tas yuj syac'och d'a vib'ari icha

2.28-29 **2:28** A eb' tz'alji judíalo d'a tic, arnejtona' eb' israel. A d'a jun b'i Judá, ata' scot jun lolonel judío. Judá syalelc'ochi "alój vach' lolonel".

junoc mach tz'och smul? xchi eb'. ⁸ Q'uinaloc tato icha chi' yaji, ste ochxopax co mul, yic vach' scheclajeli to arfej Dios vach'. Ay eb' nivanoc tz'alan d'a in patic to sval icha chi'. A eb' tz'alan juntzarñ chi', smoj ton tz'ac'jib'at eb' d'a syaelal.

Malaj mach vach'

⁹ ¿Tas tze na'a? A orñ israel orñ tic, ¿tom ec'alto co vach'il d'a yichañ eb' mañ israeloc? Maay, lajan orñ yed' eb'. Yujto toxo ix vala' to co masanil ayorñxo ec' d'a yol sc'ab' chucal, vach'chom israel orñ, mato maay. ¹⁰ A d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani, ata' syal icha tic:

Malaj junoc mach sc'ulan vach'il. Toton malaj val junoc mach.

¹¹ Malaj junoc mach tz'ac'anoch spensar d'a Dios.

Malaj pax junoc mach naan yuuj.

¹² A juntzarñ b'eyb'al chuc sb'eyb'alej eb' smasanil. Junlajanxorñej tz'aj sjuvib'at eb'. Malaj junoc mach sb'oan vach' b'eyb'al. Toton malaj val junoc mach.

¹³ Icha b'aj toto smucchaj junoc chamnac, sjacchajxi q'ueta, mañ jantacoc sjab', icha chi' schucal juntzarñ lolonel tz'elta d'a sti' eb' anima.

Torñej sq'uexarñtiej eb' yetanimail eb'.

Icha svenenoal sti' noc' chan, icha chi' schucal juntzarñ tas syal eb' chi'.

¹⁴ Torñej scomon b'ajvaj eb'. Ovñrej slolon eb'.

¹⁵ Scomon milejcham junoc yetanimail eb'.

¹⁶ Masanil b'aj tz'ec' eb', slaj juvi yuj eb', syac'och cusc'olal eb'.

¹⁷ Max sayec'laj junc'olal eb'.

¹⁸ Maxtzac xiv jab'oc eb' d'a Dios, xchi d'a Slolonel chi'.

¹⁹ Cojtac to a jantacñej tas tz'ib'ab'ilcan d'a ley, a tz'alan d'a eb' ayoch d'a yol sc'ab', yic vach' malaj junoc mach syal scolan sb'a. Palta ol ch'olb'itaj eb' anima smasanil yuj Dios. ²⁰ Yujto malaj junoc mach mañ ol ac'joc och d'a yib'arñ yujñej to sc'anab'ajej tas syal jun ley chi'. Yujto a jun ley chi' ay yopisio sch'oxan d'ayorñ to ay co mul co masanil.

A eb' tz'ac'anoch Cristo d'a sc'ool

²¹ A ticnaic, ix checlajelta chajtil tz'aj coch vach'il d'a yichañ Dios. Mañ yujoc to sco c'anab'ajej ley Moisés chi', mañ yujoc chi' icha chi' tzoñ aji. Palta a d'a Slolonel Dios tz'ib'yajcani tas tz'aj coch vach'ilal. Icha chi' ajnac pax yalan eb' schecab' Dios d'a peca'. ²² Yujñej to scac'och Jesucristo d'a co c'ool, tzoñ och vach'il d'a yichañ Dios chi' yujto a eb' tz'ac'anoch d'a sc'ool, tz'och eb' vach'il d'a yichañ. Jun lajan tzoñ aj co masanil d'a yichañ Dios.

²³ Yujto ochnac co mul co masanil d'ay, yuj chi' malaj calan quic d'a svach'ilal.

²⁴ Palta yujñej svach'c'olal Dios tzoñ och vach'il d'a yichañ, yujto colb'il orñxo yuj Cristo Jesús. ²⁵ Ix ac'ji Cristo silab'il yuj Dios yic stupji smul eb' anima. Yuj schamel Cristo chi' ix tup yoval sc'ool Dios d'a quib'arñ yuj co mul, tato scac'och d'a co c'ool. Icha chi' yutejnaccan Dios sch'oxani to te tojol yutejñac sb'a d'a peca', ayic yac'annac nivanc'olal eb' ochnac smul d'ay. ²⁶ Icha chi' yutejñac sch'oxan paxi to arñeja' tojol syutej sb'a ticnaic, ayic syalani to vach' orñ d'a yichañ tato scac'och Jesús d'a co c'ool.

²⁷ A ticnaic, ¿tom syal quic'ancharñ co b'a? Max yal-laj. Yujto mañ yujoc to sco c'anab'ajej ley Moisés tzoñ colchaji. Palta yujñej to scac'och Jesús d'a co c'ool tzoñ colchaji. Yuj chi' max yal-laj quic'ancharñ co b'a. ²⁸ Yuj chi' scal icha tic: Yujto ix cac'och Dios d'a co c'ool, yuj chi' cojtac to vach' orñ d'a yichañ, mañ yujoc co c'anab'ajan tas syal jun ley chi'.

²⁹ A Dios, ¿tocoval ańtej eb' vetisraelal ay yico'? Maay, sDiosal pax eb' mań israeloc. Co Diosal ton yaj co masanil. ³⁰ Yujto junńtej Dios ay, yuj chi', yalxońtej mach, vach'chom israel, mato maay, ańtej tato syac'och Jesús d'a sc'ool, tz'och vach'il d'a yichań Dios. ³¹ Tato icha chi' yaji, ¿tom yuj chi' syal quic'anel yopisio ley Moisés chi'? Maay, max yal-laj calan icha chi'. Palta van co ch'oxaneli to nivan yelc'och jun ley chi'.

4

A vińtaj Abraham ch'oxnab'il yaj d'ayoń

¹ A viń co mam quicham Abraham, ¿tas ajnac viń d'a yichań Dios tze na'a? ² Tato yuj tas vach' sc'ulejnac viń ochnac viń vach'il d'a yichań Dios, yalnac am yic'anchań sb'a viń. Palta maj yal-laj yic'anchań sb'a viń d'a yichań Dios chi'. ³ Yujto icha tic syalcan d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani: A vińtaj Abraham, yac'nacoch Dios viń d'a sc'ool, yuj chi' yalnac Dios chi' to vach' viń d'a yichań, xchi. ⁴ Q'uinaloc tzoń munlaj d'a junoc anima, slajvi chi' tzoń stupani, a jun co tojol chi', sb'ocxo yaj d'ayoń, mań tońtejoc siej. ⁵ Palta a oń tic, max oń munlaj yic sco cha co colnab'il, palta yujńtej to scac'och Dios d'a co c'ool, yuj chi' syala' to vach' oń d'a yichań, yujto ichańtej chi' tz'aj coch vach'il d'a yichań a oń ajmulonń tic. ⁶ A vińtaj rey David aljinaccani to vach' yic eb' syal Dios to vach' eb' d'a yichań, palta mań yujoc tas vach' sc'ulej eb' syal icha chi'. ⁷ Yalannaccan icha tic:

Te vach' yic eb' tz'ac'chaj lajvoc smul, succhaj sat schucal eb' yuj Dios.

⁸ Te vach' yic eb' syal Dios Cajal to mańxa smul d'a yichań, xchi.

⁹ A jun vach'ilal syal chi', mańocńtej eb' ac'b'il circuncidar ay yico'. Yic pax eb' mań ac'b'iloc circuncidar. Toxo ix val d'ayex to a vińtaj Abraham, yac'nacoch Dios viń d'a sc'ool. Yujńtej chi', yalnaccan Dios chi' to vach' viń d'a yichań. ¹⁰ Naeccoti, b'ac'ńitax yalnaccan Dios icha chi'. ¿Tom ac'b'ilxo circuncidar viń ta'? Maay, manto. ¹¹ C'ojanc'olalto ac'b'il circuncidar viń. A jun chi' sch'oxani to yujńtej to yac'nacoch Dios viń d'a sc'ool, ochnac viń vach'il d'a yichań, ayic manto ac'ji circuncidar viń. Yuj chi' a viń, icha mamab'il yaj d'a jantactńtej eb' mań ac'b'iloc circuncidar, tato syac'och Dios eb' d'a sc'ool, yujto vach' pax eb' d'a yichań Dios chi' yed' viń. ¹² Ańejtona' mamab'il pax yaj viń d'a eb' ac'b'ilxo circuncidar: A eb' maj ac'anoch jun circuncisión chi' yipoc sc'ool, aton eb' tz'ac'anoch Dios d'a sc'ool, icha yac'nac vińtaj Abraham chi' ayic manto ac'joc circuncidar viń.

Yac'naccan sti' Dios

¹³ Yac'naccan sti' Dios d'a vińtaj Abraham chi' yed' d'a eb' yĩńtilal to ol yiquej jun yolyib'arıq'uinal tic eb'. Yac'naccan sti' Dios chi' d'a viń, mań yujoc to sc'anab'ajenac sley Dios chi' viń, palta yujńtej to ochnac viń vach'il d'a yichań Dios yujto yac'nacoch slolonel Dios chi' viń d'a sc'ool. ¹⁴ Q'uinaloc tato ańej eb' sc'anab'ajan jun ley chi' ol ican jun yolyib'arıq'uinal tic, nab'ańtej am scac'och Dios d'a co c'ool syal chi'. Axo sti' Dios yalnaccani, malaj am yopisio. ¹⁵ Yuj jun ley chi', tz'ac'jicot yaelal d'a quib'arı. Q'uinaloc malaj jun ley chi', malaj am mach tz'och smul d'ay.

¹⁶ Yac'naccan sti' Dios d'a vińtaj Abraham chi', yujto yac'nacoch viń d'a sc'ool. Icha chi' ix aj scheclajeli to yujńtej svach'c'olal Dios yac'naccan sti' d'a viń. Vach'xo yaj d'ayoń yed' a oń yĩńtil oń vińtaj Abraham tic. Mańocńtej eb' syac'och spensar d'a jun ley chi' ay yico', palta quic yaj co masanil a oń scac'och Dios d'a co c'ol icha ajnac vińtaj Abraham chi'. Yujto yac'nacoch viń d'a sc'ool, yuj chi' mamab'il yaj viń d'ayoń. ¹⁷ Icha yajcan yalan d'a Slolonel Dios: Vuuj, tzijtum chońab' ol pitzvocan ińtiloc, xchi Dios d'a vińtaj

Abraham chi'. A Dios tz'ac'an pitzvocxi eb' chamnac. Torfej syala' scheclaj juntzañ tas manto ayoc eq'ui.

¹⁸ A sc'ulejnac viñaj Abraham chi' junel, malaj junoc tas yac'nac viñ yipoc sc'ool, palta yac'nacoch tas yalnac Dios viñ d'a sc'ool. Yuj chi', tzijunt juntzañ choñab' pitzvinaccan yirtitloc viñ, icha ajnac yalanac Dios chi' d'a viñ: Icha tic ol aj sb'isul eb' inttilal ol pitzvoccaneli, xchi d'a viñ. ¹⁹ A viñaj Abraham chi', cien ab'ilxo sq'uinal viñ. Yojtac viñ to icham vinacxo viñ. Yojtac pax viñ to chichim ixco ix Sara. Ichato mañxa b'aq'uiñ ol yil sat junoc unin eb'. Palta añaña' yac'nacoch viñ d'a sc'ool, tas yalcan Dios chi' d'a viñ. ²⁰ Mañ schab'c'olejnacoch viñ. Yac'nac val och viñ d'a sc'ool. Tec'tec' yutejncan spensar viñ. Yuj chi' yalnac vach' lolonel viñ d'a Dios. ²¹ Yojtac viñ sic'lab'il to ay spoder Dios sb'oan icha yutejncan yac'ancan sti'. ²² Yuj chi', yalnac Dios to vach' viñ d'a yichañ, yujto yac'nac val och viñ d'a sc'ool.

²³ Tz'ib'ab'ilcan d'a Slonel to ochnac viñaj Abraham chi' vach'il d'a yichañ Dios, yujto yac'nacoch viñ d'a sc'ool. Palta mañ yujocñej viñ tz'ib'ab'ilcani. ²⁴ Tz'ib'ab'il pax can cuuj a oñ tic. Yujto syal pax Dios to vach' oñ d'a yichañ, tato scac'och d'a co c'ool, aton jun ix ac'anxi pitzvoc Cajal Jesús d'a scal eb' chamnac. ²⁵ A Cristo ac'b'ilocho d'a yol sc'ab' chamel yuj co mul. Ix lajvi chi', ix pitzvixi, yic tzoñ och vach'il d'a yichañ Dios.

5

Junc'olalxo caj yed' Dios

¹ A ticnaic, toxo ix yal Dios to vach' oñ d'a yichañ, yujto scac'och d'a co c'ool. Yuj chi' junc'olalxo tzoñ aj yed'oc, yujñej Cajal Jesucristo. ² Ay calan quic co chaan svach'c'olal Dios, yujto scac'och Cristo d'a co c'ool. Yuj chi' tzoñ tzalaji, yujto scac'och yipoc co c'ool to a Dios ol ac'an tz'acvoc co vach'il icha yico'. ³ Mañ yujocñej chi' tzoñ tzalaji, palta tzoñ tzalaji ayic scab'an syail yuuj. Yujto cojtac to yuj juntzañ yaelal chi', ec'alxo tec'an tzoñ aji. ⁴ Yuj co tec'anil chi', tzalaj Dios qued'oc. Yuj chi' syal cac'anoch Dios yipoc co c'ool. ⁵ Palta max oñ q'uixvilaj ayic scac'anoch Dios chi' yipoc co c'ool, yujto yuj Yespíritu ix yac' d'ayori, scab' d'a co pixan to te xajan oñ yuuj.

⁶ Maj yal-laj co colan jab'oc co b'a d'a yalañtaxo. Te chuc oñ co masanil. Axo ix ja stiempoal, ix cham Cristo cuuj. ⁷ Q'uinaloc ay junoc mach vach' sb'eyb'al ticnaic, tecan malaj junoc mach syac'cham sb'a yuuj. Yicxoñej am tato ay junoc mach vach' spensar, tzam yal stec'b'an sb'a scham yuuj. ⁸ Palta ix sch'ox Dios to te xajan oñ yuuj, yujto ayic te chuc oñ, ix yac'cham sb'a Cristo cuuj. ⁹ Xal ticnaic, vach'oñxo d'a yichañ, yujto ix cham cuuj. Yuj chi', yel ton val ol oñ svach' colejel d'a jun nivan yaelal toto ol javoc. ¹⁰ A d'a yalañtaxo, vach'chom ajc'ol oñ d'a Dios, palta ix oñ och junc'olal yed'oc, yujto ix cham Yuninal cuuj. Axo ticnaic, yujto junc'olalxo caj yed' Dios, yuj chi' yel ton val ol oñ vach' colchajel yuuj, yujto pitzan Yuninal chi'. ¹¹ Mañocñej yuj juntzañ tic, palta añaña' tzoñ te tzalaj pax yed' Dios yuj Cajal Jesucristo. Yujto yuuj, ix och junc'olal d'a co cal yed' Dios.

A viñaj Adán yed' Jesucristo

¹² Yujñej jun viñ vinac, aton viñaj Adán, pitzvinac chucal d'a yolyib'añq'uinal tic. Yuj schucal viñ chi' pitzvinac chamel. Yuj chi' ochnaccan chamel d'a quib'ari co masanil, yujto co masanil ochnac co mul d'a Dios. ¹³ Ayic mantalaj ley Moisés, ochnacxo smul eb' anima d'a Dios, palta maj canlaj smul eb' chi' d'a yib'ari, yujto mantalaj ley chi' ta'. ¹⁴ Palta atax d'a stiempoal viñaj Adán chi' masanto ix ac'jielta ley Moisés,

ix laj cham eb' anima smasanil, vach'chom mañ lajanoc smul eb' icha smul viñaj Adán chi', ayic maj sc'anab'ajej jun schecnab'il Dios viñ. A viñaj Adán chi', ch'oxnab'il yaj viñ d'a jun tzac'anto ix javi.

¹⁵ Palta a smul viñ chi', max yal-laj co lajb'an yed' jun co colnab'il syac' Dios. Tzijtum pax eb' ix cham yuj smul viñ chi'. Palta yelxo val nivan yelc'och jun colnab'il syac' Dios chi' d'ayoñ, aton jun toñej tz'el d'a sc'ool yac'ani. Yujto yuj val jun mach, aton Jesucristo, tzijtum oñ sco cha svach'c'olal Dios. ¹⁶ A smul viñaj Adán chi', max yal-laj co lajb'an yed' jun co colnab'il syac' Dios. Yujñej jun smul viñ chi', ix ac'jicanoch yaelal d'a quib'añ co masanil. Palta vach'chom te ay co mul ix och d'a Dios chi', toñej ix el d'a sc'ool yac'an co colnab'il, yuj chi' syala' to vach' oñ d'a yichañ ticnaic. ¹⁷ A smul viñ chi' ic'annaccancot chamel d'a quib'añ co masanil. Palta yujñej junxo mach, aton Jesucristo, te nivan svach'c'olal Dios sch'oxnac d'ayoñ, yujto syala' to vach' oñ d'a yichañ. Yuj val chi', ol co cha co q'uinal d'a junelñej, axo coch cac'an yajalil chi' yed'oc.

¹⁸ Yuj chi', yuj jun smul viñaj Adán chi', ix ac'jicanoch yaelal d'a quib'añ co masanil, palta yujto vach' sc'ulejñac Jesucristo, yuj chi' syal Dios to vach' oñ d'a yichañ, syic'anpaxel jun yaelal ochnac can chi' d'a quib'añ. ¹⁹ Yuj jun viñ maj c'anab'ajanoc, yuj chi' tzijtum oñ ochnac oñ ajmulal. Palta yuj junxo ix c'anab'ajani, yuj chi', masanil oñ tzoñ och pax vach'lal d'a yichañ Dios ticnaic.

²⁰ Ac'b'ilcot ley Moisés yic svach' checlajel co chucal. Vach'chom nivan ix aj co mul, palta a svach'c'olal Dios, yelxo val nivan yelc'och d'a yichañ. ²¹ Ay oñ och co masanil d'a yol sc'ab' jun chucal chi'. Yuj spoder jun chucal chi', slaj oñ chami. Palta a svach'c'olal Dios te ay pax spoder. Yuuj, vach' oñ d'a yichañ ticnaic. Icha chi' syutej yac'an co q'uinal d'a junelñej yuj Cajal Jesucristo.

6

Mañxa yalan yic chucal d'ayoñ

¹ ¿Tas tze na jun? ¿Tom vach' sco c'ulejñej chucal, yic tzoñ ste aq'uej nivanc'olal Dios, axo svach' checlajel svach'c'olal icha chi'? ² Maay, mañxocob' co na icha chi'. Yujto ichato chamnac oñxo eli, yuj chi' mañxa yalan yic chucal d'ayoñ. Yuj chi', ¿tom tzato yal co b'eyb'alan chucal chi'? ³ Ina eyojtac, ayic ix oñ ac'ji bautizar, ix checlajeli to junxoñej ix oñ aj yed' Cristo Jesús. Ata' scheclajeli to icha ix aj schami, icha chi' ix aj co cham yed'oc. ⁴ Yuj chi', scheclajeli ichato chamnac oñxo, junxoñej ix aj co mucji yed' Cristo chi'. Yuj chi', icha ix aj spitzvixi d'a scal eb' chamnac yuj snivan poder Dios, icha pax chi' ol aj co pitzvixi. Syalelc'ochi, a jun ac' b'eyb'al sco b'eyb'alej ticnaic.

⁵ Junñej ix aj co cham yed' Cristo, icha ix aj schami. Tato icha chi', icha ix aj spitzvixi, icha pax chi' ol aj co pitzvixi yed'oc, yujto junxoñej caj yed'oc.

⁶ Cojtac to a jun co pensar d'a yic yalañ, d'uñb'ab'ilq'ue yed' Cristo d'a te' culus, yic vach' satel spoder co chuc pensaril, ichato schami, yic vach' maxtzac cac' servil jun co chucal chi' ticnaic. ⁷ Yujto a mach chamnacxo, mañxa yalan yic chucal d'ay. ⁸ Yujto a d'a yichañ Dios chamnac oñ yed' Cristo, yuj chi' scac'paxoch d'a co c'ool to pitzan oñ yed' d'a junelñej. ⁹ Cojtac to pitzvinacxi Cristo d'a scal eb' chamnac, yuj chi' mañxa b'aq'uñ ol cham junelxo. Mañxa pax yalan yic chamel chi' d'ay. ¹⁰ Yujto ix chami, yuj chi' mañxa yalan yic chucal d'ay d'a junelñej. Axo ticnaic, pitzan d'a junelñej, yic syac'an servil Dios. ¹¹ Añejtona' ich oñ pax ta'. Co naec to chamnac oñxo, mañxa yalan yic chucal d'ayoñ. Nachajocab'el cuuj to pitzan oñxo, yic scac'an servil Dios, yujto junxoñej caj yed' Cristo Jesús.

¹² Yuj chi', a chucal, mañxocab' co cha och yac' yajalil d'a jun co nivanil chamelb'a yaj tic, yic maxtzac co c'anab'ajej co c'ulan juntzañ chucal icha co gana. ¹³ Mañxo caq'uec och jun co nivanil tic d'a yol sc'ab' chucal yic sb'oañ juntzañ tas malaj svach'il. Yoivalil añej d'a Dios scac'och co b'a, yujto chamnac orixo d'a yichañ, palta ix orñ pitzvixi. Yuj chi', caq'uec val co nivanil tic d'a Dios chi', yic vach' añej juntzañ tas vach' sco c'ulej yed'oc. ¹⁴ Mañxo co chaec yac' yajalil juntzañ chucal d'ayorñ. Yujto mañxotoc ayorñ och d'a yol sc'ab' ley Moisés chi'. Axo d'a yol sc'ab' svach'c'olal Dios ay orñ ec' ticnaic.

Mañxotoc yac'umal orñ servil chucal

¹⁵ A ticnaic ay orñ och d'a yalañ svach'c'olal Dios, mañxooc d'a yalañ ley Moisés. Palta ¿tas tze na jun? ¿Tom yuj chi' syal añeja' cac'an chucal? Maay, max yal-laj. ¹⁶ Q'uinaloc ay junoc mach schoñnacb'at sb'a checab'oc d'a junocxo, cojtac to yicñej jun chi' yaj d'a junelñej. Añejtona', ich orñ pax ta'. Tato sco c'anab'ajej chucal, axo co cham chi' yuuj d'a junelñej. Palta tato sco c'anab'ajej Dios, axo svach' tojlob'i co pensar chi' yuuj. ¹⁷ Palta svac' yuj diosal d'a Dios eyuuj. Yujto vach'chom e c'anab'ajejnac chucal d'a yalañtaxo, palta a ticnaic, d'a smasanil e c'ool van e c'anab'ajan jun c'ayb'ub'al b'aj ix ex ac'jiochi. ¹⁸ Ix ex colchajel d'a yol sc'ab' chucal, ix ex och eyac' servil vach'il. ¹⁹ A juntzañ van valan tic d'ayex, ch'oxnab'ilñej yaji, yujto max yal snachajel val juntzañ c'ayb'ub'al tic eyuuj. A d'a yalañtaxo, cac'nacoch juntzañ co nivanil sc'ulan chucal yic ste q'uechañ co chucal chi'. Axo ticnaic, añejtona' icha chi' scutej cac'anoch juntzañ co nivanil tic sc'ulan vach'il, yic vach' añej d'a Dios scac'och co pensar.

²⁰ Ayic ix co c'ulan chucal d'a yalañ, malaj yalan yic vach'il d'ayorñ. ²¹ Malaj jab'oc co ganar d'a spatic juntzañ ix co c'ulej chi'. Torñej tzoñ te q'uixvi yuj ticnaic. Yuj val juntzañ chi', sb'atcan eb' anima d'a chamel d'a junelñej. ²² Axo ticnaic, colchajnac orixo el d'a yol sc'ab' juntzañ chucal chi'. Mañxa yalan yic d'ayorñ. Ix orñ och schecab'oc Dios. Yuj chi' ay co ganar ticnaic, yujto ayoch co pensar d'ay. Axo co chaan co q'uinal d'a junelñej. ²³ Tato a chucal sco c'ulejñej, a stojol ol co cha'a, aton chamel d'a junelñej. Axo jun silab' syac' Dios d'ayorñ, aton co q'uinal d'a junelñej, yujto junxoñej caj yed' Cristo Jesús, aton Cajal.

7

A jun c'ayb'ub'al squiq'uelta d'a sleyal ic'lajb'ail

¹ Ex vuc'tac ex vanab', eyojtac to a juntzañ ley ay yalan yic d'ayorñ yach'an pitzan orño. ² Q'uinaloc ay junoc ix ix ay yetb'eyum, ayic pitzanto viñ yetb'eyum ix chi', ichato tzec'b'iloçh ix d'a viñ yuj sleyal ic'lajb'ail. Palta tato scham viñ, libre tz'ajcan ix. ³ Tato pitzanto viñ yetb'eyum ix chi' scomon b'at ix d'a junocxo viñ vinac, tz'em ix ajmulal. Axo tato scham viñ yetb'eyum ix chi', libre tz'aj ix d'a jun ley chi'. Vach'chom syic' junocxo viñ vinac ix, palta mañ muloclaj sc'ulej ix chi'.

⁴ Ex vuc'tac ex vanab', junxoñej caj yed' snivanil Cristo. Yujto ix chami, yuj chi' chamnac orixo elta d'a yalañ ley Moisés. Ay junxo mach icha quetb'eyum yaji, aton Cristo, jun pitzvinacxi d'a scal eb' chamnac. Icha chi' caj yed'oc yic scac'an servil Dios d'a vach'il. ⁵ A d'a yalañtaxo, añej co chuc pensaril sco c'anab'ajej. Yuj ley Moisés chi' ix pitzvi juntzañ chucal sgana co nivanil. A juntzañ chucal chi' tzoñ ic'anb'at d'a chamel d'a junelñej. ⁶ A d'a yalañtax chi', a jun ley chi' ay yalan yic d'ayorñ, axo ticnaic, chamnac orixo el d'a yalañ ley d'a yichañ Dios. Yuj chi' quicxo co b'a, yic axoñej Dios scac' servil. Yuj chi'

van co b'eyb'alan jun ac' b'eyb'al yac'nac Yespíritu Dios d'ayori. Axo jun peca' ley tz'ib'ab'ilcan chi', mařxa yalan yic d'ayoriñ ticnaic.

A chucal ayoch d'ayori

⁷ Palta ¿tas tze na jun? A ley Moisés, ¿tom chuc? Maay. Yujřej jun ley chi' snachajel chucal cuuj. Q'uinoloc sviloch in c'ool d'a junoc tas ticnaic, vojttac to chuc tzin c'ulej yujto a ley tz'alani: Mař iloch a c'ool d'a junoc tas, xchi. Q'uinoloc malaj tas syala', mař vojttacoc ama tato chuc. ⁸ Palta yuj juntzař checnab'il chi', ix pitzvi juntzař chucal chi' d'ayin. Tzjijtum macařil chucal ix in c'ulej. Q'uinoloc malaj jun ley chi', malaj am yelc'och juntzař chucal chi'. ⁹ Ayic manto vojttacoc jun ley chi', pitzan in d'a yichař Dios in naani. Axo yic ix vojttacaneli, ix nachajel vuuj to te malaj in vach'il. Ichato chi' b'ian ix vojttacaneli to ayoch chamel d'a vib'arı yuuj d'a yichař Dios. ¹⁰ A jun ley chi' ay yopisio yac'an co q'uinol. Palta a ix ac'ancot chamel d'a vib'arı. ¹¹ Yuj jun ley chi', ix te pitzvi chucal d'ayin, in te ixtax yuj juntzař chi'. A chucal chi' ix ac'lab'an jun ley chi' yic syic'ancot chamel d'a vib'arı.

¹² A jun ley chi', malaj spaltail. Ařejtona', icha pax chi' smasanil juntzař checnab'il ay d'a jun ley chi', te tojol, te vach'. ¹³ Palta, ¿tas tze na jun? ¿Tom a jun ley te vach' chi' tz'ic'ancot chamel d'a vib'arı? Maay, mařocľaj. Aton jun in chuc pensaril tz'ic'ancoti. Icha chi' ix aj scheclajeli to yel te chuc jun chi'. A jun chucal chi' ix yac'lab'ej jun ley to vach' yic syic'ancot chamel d'a vib'arı. Ichato chi' ix checlajelta to a jun in chuc pensaril chi', te chuc toni.

¹⁴ Cojttac to a Yespíritu Dios ac'jinaccot jun ley chi'. Palta a in tic ařeja' ved' jun in chuc pensaril tic. Ichato chořb'il in och vac'an servil chucal. ¹⁵ Yujto a juntzař tas tzin c'ulej chi', mař vach'oc svila'. Ay juntzař tas vach' in gana tzin c'ulej, palta max in c'ulejpaľaj. Axo juntzař tas malaj svach'il, a tzin c'ulej. ¹⁶ Tato chuc vilan juntzař tas malaj svach'il tzin c'ulej chi', syalelc'ochi to ec'alxo svach'il jun ley chi' d'a vichař. ¹⁷ Yujto mařoc in tzin c'ulej juntzař chi'. A jun chucal toxon ayoch d'ayin, a jun chi' sc'ulani. ¹⁸ Vojttac to max yal in c'ulan junoc tas vach' d'a yol vico' yujto chuc in pensar. In gana tzin c'ulej juntzař tas vach', palta max yal-ľaj vuuj. ¹⁹ A tas vach' in gana tzin c'ulej, max in c'ulejľaj. Palta a juntzař tas malaj svach'il max in nib'ej tzin c'ulej, a tzin c'ulej. ²⁰ Palta tato a juntzař tas malaj in gana, a tzin c'ulej, syalelc'ochi, mařoc in van in c'ulani. A jun chucal ayoch d'ayin, a jun chi' van sc'ulani.

²¹ Yuj chi' icha tic tzin c'ulej. In gana tzin c'ulej juntzař tas vach', axo svilani, axořeј juntzař chucal tzin c'ulej. ²² A in tic, tzin tzalaj yed' sley Dios. ²³ Palta a in nivanil tic, a jun chucal ayoch d'ay, a tz'ac'an mandar. A tz'ac'an oval yed' junxo ley b'aj tzin tzalaji. Yuj chi', icha val to preso vaj yuj chucal, yujto a tz'ac'an mandar in nivanil tic.

²⁴ Ob'iltac in. ¿Mach junoc syal in scolanelta d'a yol sc'ab' in nivanil tic, yujto a tzin ic'anb'at d'a chamel d'a junelřej? ²⁵ Ařeј Dios syal yuuj, yuj Cajal Jesucristo. Yuj chi', svac' yuj diosal d'a Dios chi'. Icha vaj tic, a yed' in pensar, svac' servil Dios. Palta axo jun in chuc pensaril tic, ayoch yac'an servil chucal.

8

A b'eyb'al snib'ej Yespíritu Dios

¹ A ticnaic, junxořeј caj yed' Cristo Jesús, yuj chi' mařıxalaj yoval sc'ol Dios aycot d'a quib'arı. ² A Yespíritu Dios tz'ac'an co q'uinol d'a junelřej, yujto junxořeј caj yed' Cristo Jesús. Yuj spider Espíritu, ix oři colchajelta d'a yol sc'ab' chucal yed' d'a yol sc'ab' chamel. ³ Yuj co chuc pensaril, max yal co c'anab'ajan tas syal ley Moisés. Yuj chi' malaj yopisio jun ley chi' oři scolani.

Palta axo Dios ix orĩ colani. A ac'jinaccot Yuninal yed' snivanil icha co nivanil b'aj ayoch co chuc pensaril a orĩ anima orĩ tic. A Jesús ix ul cham yuj co mul. Ayic ix cham yed' snivanil ix yac' ganar d'a yib'arĩ chucal, yic vach' marĩxalaj yalan yic jun chucal chi' d'ayoĩ. ⁴ Icha chi' yutejnac sb'a, yic vach' syal tojloxorĩej scutej co b'a icha syal ley. Yujto a orĩ tic, marĩxo vanoc co b'eyb'alan icha sgana co chuc pensaril. Palta van co b'eyb'alan icha sgana Yespĩritu Dios.

⁵⁻⁶ Axo eb' tz'ac'an sgana jun chuc pensaril, arĩej ta' syac'och spensar eb'. Yuj val chi' sb'atcan eb' d'a chamel d'a junelrĩej. A orĩxo tic, van co b'eyb'alan icha sgana Yespĩritu Dios, arĩej pax ta' scac'och co pensar, yuj chi' ol co cha co q'uinal d'a junelrĩej yed' junc'olal. ⁷ Palta axo eb' sb'eyb'alan icha sgana jun chuc pensaril chi', toĩnej syajc'olej sb'a eb' yed' Dios. Malaj sgana eb' sc'anab'ajan sley. Arĩeja' max yal paxlaj yuj eb'. ⁸ Yuj chi', a eb' tz'ac'an sgana jun chuc pensaril chi', max yal-laj sc'ulan eb' icha tas sgana Dios.

⁹ Palta a orĩ tic, maxtzac cac' sgana jun chuc pensaril chi'. Arĩej sgana Yespĩritu Dios sco b'eyb'alej, yujto a ayoch d'ayoĩ. A eb' marĩ ayococh Yespĩritu Cristo d'ay, marĩ yicoc Cristo eb'. ¹⁰ Palta a orĩ tic, ayxo och co Cristo d'ayoĩ, yuj chi' vach'chom ayoch chamel d'a yib'arĩ co nivanil tic yuj chucal sco c'ulej, palta a yuj Yespĩritu Dios ayrĩej co q'uinal, yujto vach' orĩxo d'a yicharĩ Dios. ¹¹ A Dios ac'jinac pitzvocxi Jesús d'a scal eb' chamnac yuj Yespĩritu. Tato ayoch Yespĩritu d'ayoĩ, yuuj ol ac'jocxi sq'uinal co nivanil chamelb'a yaj tic yuj Dios, icha ix aj yac'ji pitzvocxi Cristo Jesús yuuj.

¹² Yuj val chi', ex vuc'tac yed' ex vanab', quib'arĩ yaj co b'eyb'alan icha sgana Yespĩritu Dios. Marĩxo ayoc ochlaj d'a quib'arĩ cac'an sgana co chuc pensaril. ¹³ Tato arĩeja' co b'eyb'alan icha sgana co chuc pensaril chi', ol orĩ cham yuuj d'a junelrĩej. Palta tato yuj scolval Yespĩritu Dios, scactejcan co c'ulan juntzarĩ chucal sgana co nivanil tic, ol co cha co q'uinal d'a junelrĩej.

¹⁴ A jantacĩej eb' sb'eyb'alan icha sch'ox Yespĩritu Dios, a eb' chi', yel yuninal Dios eb'. ¹⁵ A jun Espĩritu chab'ilxo cuuj, max orĩ yac'och cac' servil Dios d'a xivc'olal, palta A' tzoĩ ac'anoch yuninaloc Dios. Yuj Yespĩritu chi', ayic tzoĩ avaj d'a Dios: Mamin, xco chi' d'ay. ¹⁶ Cojtac junjun orĩ d'a co pensar to yel yuninal orĩxo Dios. Arĩeja' syalpax Yespĩritu Dios chi' d'ayoĩ. ¹⁷ Yujto yuninal orĩxo Dios, yuj chi' ol co cha co macb'en, aton jun svach'ilal ol spuch'at d'ayoĩ. A jun chi', ol co cha yed' Cristo. Tato junrĩej scutej cab'an syail yed'oc, junrĩej pax ol orĩ aj yed' b'aj ay svach'ilal.

¹⁸ A in tic tzin na'a, a juntzarĩ yaelal van cab'an ticnaic, max yal co lajb'an yed' jun svach'il Dios ol yac' d'ayoĩ d'a slajvub'axo. ¹⁹ Masanil juntzarĩ tastac b'ob'il yuj Dios d'a yolyib'arĩq'uinal tic, starĩvej yila', smaclanpax yila' b'aq'uirĩ ol orĩ checlaj elta a orĩ yuninal orĩxo Dios tic. ²⁰ Yujto a juntzarĩ tas sb'onac Dios, maj elc'och icha tas snanac Dios chi' yuuj. Palta marĩ yoloc yic juntzarĩ chi' icha chi' ajnac, a Dios chi' icha chi' elnac d'a sc'ool ²¹ yic ol colchajel juntzarĩ chi' smasanil, yic marĩxa tas ol ic'anoc. Icha ol aj co colchajel a orĩ yuninal orĩ Dios tic, yic ol orĩ och d'a svach'il, icha pax chi' ol aj scolchajel juntzarĩ chi'. ²² Cojtac to atax d'a peca', masanil juntzarĩ tas b'ob'ilcan yuj Dios aycanoch d'a syaelal. Icha junoc ix ix tz'ab'an syail, ayic tz'alji yune', icha chi' yaj juntzarĩ chi' yab'an syail ticnaic. ²³ Marĩocĩej juntzarĩ chi' van yab'an syail. Arĩejtona', icha chi' caj pax a orĩ tic. Ayxo och Yespĩritu Dios d'ayoĩ yic scheclajeli to ayto tas ol yac' Dios d'ayoĩ. Vach'chom icha chi', palta van cab'an syail ticnaic yacb'an van co tarĩvani b'aq'uirĩ ol orĩ vach' och yuninaloc Dios chi', yic ata' ol vach' colchajel co nivanil tic. ²⁴ Atax

yic ix oñ colchaji, scac'och yipoc co c'ool to ol co vach' chaej co colnab'il. Q'uinaloc tato toxo ix co cha jun chi' ticnaic, mañxo yovaliloc tzato co tarívej sjavi. Yujto a tas squil yed' co sat maxtzac co tarívej sjavi. ²⁵ Palta a jun scac'och yipoc co c'ool, max quilochlaj yed' co sat, yuj chi' yovalil tec'an scutej co b'a co tarívan sjavi.

²⁶ Añejtona' tz'och Yespíritu Dios qued'oc ayic mañ tz'acanoc co pensar. Yujto mañ cojtacoc chajtil scutej co lesalvi icha sgana Dios. Ay b'aj torífej tzoñ c'acvi yujto max nachaj cuuj tas scutej calan co b'a d'a Dios chi'. Yuj chi', a Yespíritu Dios slesalvi cuuj. ²⁷ Axo Dios syila' tas ay d'a co pensar junjun oñ. Snachajel yuuj tas syal Yespíritu. Yujto a Yespíritu chi' slesalvi cuuj a oñ yic oñxo tic, icha sgana Dios chi'.

Xajan oñ yuj Cristo d'a masanil tiempo

²⁸ Cojtac to a Dios tz'ac'lab'an jantacñej juntzañ tas sja d'a quib'añ yuj co vach'iloc, a oñ sco xajanej tic, a oñ avtab'il oñxo yuuj yic tzoñ och icha ajnac snaani. ²⁹ Atax d'a pecataxo yojtaco Dios to yic oñ. Atax ta', sic'nac oñ eli yic vach' lajan tzoñ aj yed' Yuninal. Icha chi' ix oñ yutej Dios, yic vach' axo Yuninal tz'och co b'ab'el uc'tacoc co masanil. ³⁰ A oñ sic'b'il oñ el yuuj, avtab'il oñ pax yuuj. A oñ avtab'il oñ tic yuuj, a tz'alani to vach' oñ d'a yichañ. Ix yac'pax svach'il d'ayoñ.

³¹ Yuj juntzañ sval tic, mañxa tas sco na ticnaic. Ayxo och Dios qued'oc. Yuj chi', ¿tom ay junoc mach syal stec'b'an sb'a yoch ajc'olal d'ayoñ? ³² A Dios ac'jinacoch Yuninal d'a yol sc'ab' chamel cuuj co masanil. Vach'chom Yuninal, palta maj scol-laj. Tato yac'nac Yuninal chi' cuuj, ocxom masanil tas vach', ¿tom mañ ol yac' d'ayoñ yed'oc? ³³ A oñ sic'b'il oñ el yuj Dios, ¿tom ay junoc mach syal yac'anoch d'a quib'añ? A Dios tz'alani to vach' oñ d'a yichañ. ³⁴ Yuj chi', ¿mach junoc syal yac'anoch d'a quib'añ? A Cristo Jesús ix chami, ix ac'jixi pitzvoc. Axo ticnaic, ayec' d'a svach' c'ab' Dios, van stevi d'a Dios chi' cuuj. ³⁵ Malaj junoc tas sch'oxani to mañxo oñ xajanoc yuj Cristo. Vach'chom yaelal, junoc nivan cusc'olal, taxoñej ay mach tz'ac'anoch junoc tas d'a quib'añ, vejel, mañ pichulal, junoc tas ay smay, vach'chom tzoñ miljichamoc, mañ jab'oc syactej Cristo oñ xajanani. ³⁶ Yujto syalcan d'a Slolonel Dios icha tic:

Palta jun, uuj val d'a junjun rato ijan tzoñ smilcham eb', icha junoc noc' calnel tz'ic'jib'ati yic schami, icha chi' tzoñ yutej eb', xchicani.

³⁷ Vach'chom ol ja juntzañ tic d'a quib'añ, palta ol ton co vach' aq'uej ganar yuj scolval jun tzoñ xajanani. ³⁸ Yuj chi' vojtaxco to vach'chom ay tastac, añeja' te xajan oñ yuj Dios. Vach'chom chamel, ma co q'uinal, vach'chom junoc ángel, mato junoc ay yopisio, taxoñej junoc tas ayec' ticnaic, ma tas toto ol javoc, ³⁹ vach'chom junoc ayec' d'a satchaari, ma junoc ayec' d'a yalañ tic, yalñej tas junocxo b'ob'il yuj Dios, toxon max yal yoch d'a co cal yed' co Mam Dios chi', añeja' te xajan oñ yuuj. A Dios tzoñ xajanani yuj Cristo Jesús, aton Cajal.

9

A eb' israel sic'b'ilel yuj Dios

¹ Yujto yic inxo Cristo eyed'oc, yuj chi' a juntzañ tas ol valb'at tic d'ayex te yel, mañ esoc. A jun in pensar tic tzin cuchb'ani, a sch'oxani to yel juntzañ ol val tic d'ayex, yujto a Yespíritu Dios tz'ac'an in na'a. ² A in tic, te nivan in cusc'olal. Masanil tiempo pitz'anoch d'a in c'ool ayic tzin naan eb' vetisraelal, yujto in gana scolchaj eb'. ³ Q'uinaloc tato syala' tzin c'ancot yoval sc'ool Cristo d'a vib'añ ticnaic, yic tzin el d'a yol sc'ab' axo eb' vetchoriab' chi'

scolchajcaneli. Tato icha chi', ay in gana vac'an in b'a yuj eb'. ⁴ A eb' chi', yirtilal Israel eb' ved'oc. A Dios ac'jinacoch eb' yuninaloc, sch'oxnacpax sb'a yed' stziquiquial d'a scal eb', yac'annaccan juntuzañ strato yed' eb'. Yac'annacpaxcan ley Moisés d'a eb'. Yalnaccan d'a eb' tas yutej yalan sb'a eb' d'ay. Ay pax juntuzañ tas b'aj yac'naccan sti' d'a eb'. ⁵ A juntuzañ eb' nivan yelc'och d'a yichañ Dios d'a peca', aton eb' smam yicham eb'. A Cristo, ata' ul yac'nacoch sb'a animail, yochnac yetchoriab'oc eb'. A Cristo chi', aton Dios Yajal yaj d'a yib'añ smasanil tasi. Masanil tiempo ol aljoc vach' lolonel d'ay. Amén.

⁶ Vach'chom maj colchaj eb' israel smasanil, max yal calani to maj elc'och tas yalnaccan Dios chi' d'a eb'. Yujto a eb' israel chi', a d'a yichañ Dios, mañ masaniloc eb' israel d'a val yel. ⁷ A eb' israel chi', yirtilal ton Abraham yaj eb', palta mañ masaniloc eb' yel yirtilal viñ d'a yichañ Dios. Yujto yalnaccan Dios d'a viñaj Abraham chi' icha tic: A d'a viñaj Isaac tic ol b'eyñejb'at jantac irtilal, xchicani. ⁸ A jun tic syalelc'ochi to malaj junoc mach yuj smam yicham syal yoch yuninaloc Dios. A eb' yirtilal viñaj Abraham pitzvinaquel icha yutejnc Dios yac'annaccan sti' d'a viñ, arjeton eb' yel yirtilal viñ d'a yichañ Dios chi'. ⁹ Yalnaccan Dios d'a viñaj Abraham chi' icha tic: Yab' val icha tic junab' tzin jax junelxo vac' a paxyal. Ata' ol aljoc junoc svinac unin ix Sara tic, xchican Dios chi' d'a viñ.

¹⁰ Mañocñej juntuzañ tic sval d'ayex. A viñ co mam quicham Isaac, a ix Rebeca yic'nac viñ. Axo yic scuchanoch yune' ix, ay chavañ unin yuneej ix. A viñaj Isaac chi' ay yic eb' schavañil. ¹¹⁻¹³ A chavañ eb' unin chi' tiox eb'. Ayic manto alji eb', manta tas vach', mantalaj pax tas chuc sc'ulej eb'. Palta icha tic yutejnc Dios chi' yalan d'a ix Rebeca chi': A viñ b'ab'el, ol can viñ d'a yalañ smandar viñ tzac'an, xchi. Tz'ib'yajpaxcan junxo tic d'a Slolonel Dios, aton b'aj syal icha tic: A viñaj Jacob, xajanab'il viñ vuuj. Axo viñaj Esaú, chach'ilel viñ vuuj, xchicani. A juntuzañ tic sch'oxani to a Dios ay yalan yic sic'anel junjun mach sgana. Mañ yujoc tas sco c'ulej tzoñ yavtejoch yicoc.

¹⁴ Palta ¿tas scutej co naani? ¿Tom mañ tojoloc Dios d'a icha chi'? Maay. Tojol toni. ¹⁵ Yujto icha tic yutej yalannaccan d'a viñaj Moisés: "Ol vac' in vach'olal d'a eb' b'aj syal in c'ool svac'a'. Ol oc' in c'ool d'a eb' b'aj syal in c'ool," xchi Dios. ¹⁶ Vach'chom co gana tzoñ colchaji, vach'chom scac' val quip, mañ yujoc chi' tzoñ colchaji, palta yujñej val to tz'oc' sc'ool Dios d'ayoñ. ¹⁷ Tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel tas yalnaccan Dios d'a viñ yajal Egipto. Syal icha tic: Ix ach vac'och d'a opisio yic vach' uuñ tzin ch'oxel in poder, yic ay smay in b'inaj d'a masanil yolyib'arñ'uinal, xchi Dios d'a viñ. ¹⁸ Yuj chi', a eb' sgana Dios b'aj tz'oc' sc'ool, aton eb' chi' b'aj tz'oc' sc'ool. Yed' pax eb' sgana Dios spith'i, aton eb' chi' spith'i yuj.

¹⁹ Palta tecan ayex tzezal icha tic d'ayin: Tato icha chi', ¿tas yuj syal Dios jun to ay co mul? ¿Toc ay mach syal scachanoch vaan tas sgana Dios chi'? tecan xe chi. ²⁰ Palta max yal-laj calan icha chi'. Malaj junoc mach syal stelan sb'a yed' Dios. A junoc lum chen, ¿tom syal yalan lum icha tic d'a mach stz'acani, tas yuj icha tic tzin utej, tom xchi luum? ²¹ Yujto a jun tz'acum, ay yalan yic stz'acan luum icha d'a sgana. Vach'chom junñej slumal sc'ana', palta ay yalan yic sb'oan junoc te vach' yilji yed' junoc palta yilji.

²² Icha pax chi' yaj co Mam Dios qued'oc a oñ anima oñ tic. Vach'chom snib'ej sch'ox yoval sc'ool d'a yib'añ chucal, snib'ej pax sch'ox spider, palta syac' techaj d'a yib'añ eb' anima smoj sb'atcan d'a syaelal yuj schucal, aton eb' yictaxon yaj sateli. ²³ Icha chi' yutejnc Dios sch'oxanel snivan vach'olal d'ayoñ, yujto ix oc' sc'ool d'ayoñ. Atax d'a peca' sic'nac oñ och yicoc, yic ay calan quic d'a svach'il. ²⁴ Yavtejnc oñ och yicoc, vach'chom israel oñ,

vach'chom mañ orñ israeloc. ²⁵ Yujto icha chi' syal Dios d'a slibro virañaj Oseas, b'aj syal icha tic:

A juntzañ mañ in choñtab'oc d'a yic yalañ, ol vac'och eb' in choñtab'oc. A eb' mañ xajanoc vuuj d'a yic yalañ, ol in xajanejpax eb', xchi Dios.

²⁶ A d'a jun lugar b'aj yalnaccan Dios d'a eb': A ex tic, mañ ex in choñtab'oc, xchi. Añeja' ta' ol aljoc d'a eb' to yuninal Dios pitzan yaj eb', xchi d'a Slolonel Dios chi'.

²⁷ Palta yalnaccan yab'ixal eb' israel virañaj Isaías, b'aj syal icha tic:

A eb' yirñtilal vetisraelal, vach'chom te nivan ol aj sb'isul eb' icha sb'isul yarenail sti' a' mar, palta jayvaññej eb' ol colchajoc.

²⁸ Yujto a Dios Cajal, mañxo ol stañvej ec' tiempo, yic ol sch'olb'itan tas yaj eb' anima d'a yolyib'arñq'uinal tic. Icha chi' ol yutoc yac'an tz'acvoc elc'och slolonel, xchi.

²⁹ Añejtona' virañaj Isaías chi' aljinaccan junxo tic:

A Dios Cajal aton Syal yuj smasanil, ix el d'a sc'ool orñ yactancan jayvaññoxo tic. Q'uinaloc maay, ix am orñ satel co masanil icha ajnac eb' aj Sodoma yed' eb' aj Gomorra, xchi

Majxo yac'och jun vach' ab'ix tic eb' israel d'a sc'ool

³⁰ A ticaic ol val d'ayex, tas syalelc'och juntzañ sval tic. A eb' mañ israeloc, max snalaj eb' tas syutej eb' yoch vach'il d'a yichañ Dios. Palta syal Dios to ay eb' vach' d'a yichañ. Icha chi' syal Dios yuj eb', yujto syac'och Cristo eb' d'a sc'ool. ³¹ Axo eb' israel, syac'och spensar eb' d'a ley Moisés yic tz'och eb' vach'il d'a yichañ Dios yuuj, palta max tzac'vanlaj yoch eb' vach'il yuj ley chi' d'a yichañ Dios. ³² ¿Tas yuj icha chi' tz'ajcan eb' tze na'a? Scaññej eb' icha chi', yujto max yac'och Cristo eb' d'a sc'ool. A snaan eb' to syal yoch eb' vach'il d'a yichañ Dios yuj juntzañ tas munil sc'ulej eb'. Yuj chi', icha yaj junoc q'ueen b'aj sco tenoch coc, icha chi' yaj Cristo d'a eb'. ³³ Yalnac yab'ixal Cristo Dios d'a Slolonel, b'aj syal icha tic:

A d'a choñtab' Sion, ata' ol in ch'ox junoc mach icha junoc q'ueen b'aj stenoch yoc eb', stelvi eb' yuuj, palta a eb' tz'ac'anoch jun chi' yipoc sc'ool, mañ ol somchajel-laj eb' yuuj, xchi Dios chi'.

10

¹ Ex vuc'tac ex vanab', d'a smasanil in c'ool, in gana scolchajel eb' vetisraelal. Jantac val tzin c'an jun tic d'a Dios. ² Yel toni, ayoch spensar eb' yac'an servil Dios, palta mañ yojtacoc eb' tas syutej eb' yac'an servil icha val sgana.

³ Mañ yojtacoc eb' tas tz'aj yoch eb' vach'il d'a yichañ Dios. Torñej snib'ej eb' munil tz'och eb' vach'il d'a yichañ, palta max sc'anab'ajej eb' tas yalnac Dios yuj tas tz'aj coch vach'il yed'oc. Yuj chi' max yal-laj yoch eb' icha sgana Dios.

⁴ Yuj Cristo mañxalaj yalan yic ley Moisés yac'noch anima vach'il d'a yichañ Dios, yujto a eb' tz'ac'anoch Cristo d'a sc'ool, tz'och eb' vach'il d'a yichañ Dios chi'.

⁵ Yalnaccan virañaj Moisés tas sco c'ulej tato co gana tzoñ och vach'il d'a yichañ Dios yuj jun ley chi'. Aton jun syal icha tic: Tato ay mach sc'anab'ajan masanil tas syal ley, ol scha sq'uinal yuuj, xchi. ⁶ Palta ay junxo tz'alani to ol yal Dios to vach' orñ d'a yichañ tato scac'och d'a co c'ool. Aton jun syal icha tic: Mañ e na icha tic, ¿mach junoc ol q'ue d'a satchaañ? xchi. Syalelc'ochi, mach ol b'at ic'anemta Cristo. ⁷ Syalanpax icha tic: Añejtona' mañ e na icha tic: ¿Mach junoc ol b'at d'a yol luum? xchi. Syalelc'ochi, mach junoc ol b'at ic'anq'ueta Cristo d'a scal eb' chammac. ⁸ Palta ay junxo tz'alani icha tic: A jun ab'ix tic, eyojtacxo. Syal eyalani. Ayxo och d'a e c'ool, xchi. A jun ab'ix syal tic, aton jun ab'ix scaleli. A tz'alani to yovalil scac'och Cristo d'a co c'ool. ⁹ Tato

scal yed' co ti' to a Jesús Yajal yaj d'ayori, tato d'a val yel scac'och d'a co c'ool to a Dios ac'jinac pitzvoc d'a scal eb' chammac, tato icha chi' ol ori colchajoc. ¹⁰ Yujto scac'och Cristo d'a co c'ool, yuj chi' syal Dios to vach' ori d'a yichari. Yujto scal yed' co ti' to a Jesucristo Yajal yaj d'ayori, yuj chi' tzoñi colchaji.

¹¹ Syalcan d'a Slolonel Dios: Yalñej mach ol ac'anoch Jesucristo chi' yipoc sc'ool, mañ ol somchajel-laj yuuj, xhicanani. ¹² A eb' israel yed' eb' mañ israeloc, lajanñej eb' smasanil d'a yichari Dios. Yujto a Dios Cajal, Yajal yaj d'a quib'ari co masanil. Yalñej mach ori scal co b'a d'ay, nivan svach'c'olal syac' d'ayori. ¹³ Icha syal d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani: Jantacñej eb' syal sb'a d'a Dios Cajal, ol colchaj eb' smasanil, xchi. ¹⁴ Palta a eb' manto ac'anoch Dios Cajal d'a sc'ool, ¿tas ol yutoc eb' yalan sb'a d'ay? ¿Tas ol yutoc eb' yac'anoch d'a sc'ool, tato manto yab' yab'ixal eb'? Añejtona', ¿tas ol yutoc eb' yab'an yab'ixal, tato malaj mach tz'alan yab' eb'? ¹⁵ Palta, ¿tas ol yutoc eb' b'at yalanel yab'ixal, tato malaj mach schecanb'at eb'? Syalanpax d'a Slolonel Dios: Mañxo jantacoc svach'il yilji, ayic sjavi eb' tz'alanel vach' ab'ix, xchi.

¹⁶ Palta mañ masaniloc eb' schaan yab' jun ab'ix yic colnab'il tic. Icha ix yalcan viñaj Isaías: Mamin, malaj val eb' tz'ac'anoch jun ab'ix scal tic d'a sc'ool, xchi. ¹⁷ Añej tas scab'i, a scac'och d'a co c'ool. A jun ab'ix yovalil tz'alji, aton yab'ixal Cristo.

¹⁸ Palta, ¿tas tze na jun? A eb' israel, ¿tom maj yab' jun vach' ab'ix tic eb'? Maay, ix yab' eb' smasanil. Yujto icha tic syalcan d'a Slolonel Dios: Ix b'eyb'at yab'ixal d'a masanil sat luum tic, masanto ix pucaxb'at d'a masanil yolyib'arñ'q'ual tic, xhicanani.

¹⁹ Palta añeja' maj yac'och eb' d'a sc'ool. ¿Tas tze na yuj eb'? ¿Tom max nachajel jun ab'ix chi' yuj eb' israel chi'? Yalnaccan viñaj Moisés yuj tas xchi Dios d'a eb' israel, ayic yalannac icha tic: Vuuj, ol tz'a e c'ool yuj juntzañxo choñab' malaj yelc'ochi. Añejtona', ol in tzuntzejcot eyoval yuj tas ol vac' d'a juntzañxo anima manto nachajel yuuj, xchi Dios chi' d'a Slolonel.

²⁰ Añejtona' viñaj Isaías, stec'b'ejnac sb'a viñi yalani tas xchi Dios yuj eb' mañ israeloc. Yalannac icha tic: A eb' maj in sayanlaj, ix in ilchaj yuj eb'. Yed' pax eb' maj in c'anb'ani, ix in ch'ox pax in b'a d'a eb', xchi Dios chi'.

²¹ A viñaj Isaías chi' aljinaccani tas ix yal Dios yuj eb' yetisraelal. Aton b'aj syal icha tic: Masanil tiempo svatej'cot eb' israel d'ayin, palta max sc'anab'ajej jab'oc eb'. Te pit eb', xchi Dios chi'.

11

A svach'c'olal Dios d'a eb' israel

¹ A eb' schoñab' Dios chi', ¿tom paticab'ilel eb' yuuj d'a junelñej? Maay. Ina in tic, israel in pax yed' eb'. Yintilal in pax viñaj Abraham yed' eb'. A d'a jun macari eb' yintilal viñaj Benjamín, ata' cotnac in. ² Atax d'a peca', a Dios ic'jinac och eb' israel yicoc. Axo ticnaic, mañ ol spatiquej el-laj eb'. Cojtac yab'ixal viñaj Elías^{11.2-4} d'a Slolonel Dios. A junel ix lesalvi viñi d'a Dios, ix yalan viñi tas smul eb' yetchoñab' israel chi', ix yalan viñi: ³ Mamin, a eb' vetchoñab' tic, ix smac'cham juntzañxo eb' a checab' eb'. A juntzañ yed'tal b'aj tz'ac'ji silab' d'ayach, ix laj smac'poj eb'. A ticnaic, a inxoñej ix in cani. Palta añeja' sgana eb' tzin smilpaxi, xchi viñi d'a Dios. ⁴ Yuj chi' ix yal Dios chi' d'a viñi: Maay, ayto uquexo mil vinac sic'b'ilcanel vuuj. Malaj b'aj ix em

11.2-4 **11:2** A jun ab'ix tic, tz'ilchaj pax d'a 1 Reyes 19.1-18. Baal sb'i sdiosal eb' anima cajan d'a slac'anil eb' israel.

cuman eb' d'a jun syaloch eb' sdiosaloc scuch Baal, xchi d'a viñ. ⁵ Añejtona' icha chi' yaj ticnaic. Ay eb' yic ton Dios d'a scal eb' vetisraelal chi'. Aton eb' sic'naquel Dios chi' yuj svach'c'olal. ⁶ Yuj val svach'c'olal Dios sic'b'ilel eb', mañ yujoc tas vach' ix sc'ulej eb'. Q'uinoloc yuj tas vach' ix sc'ulej eb' sic'b'ilel eb', tato icha chi', mañoc am yuj svach'c'olal Dios, scolchajel eb'.

⁷ Palta çtas tz'aj eb' israel tze na'a? Ix yac'lej eb' sayani chajtil tz'aj yoch eb' vach'il d'a yichañ Dios, palta maj yal-laj yuj eb', yuj chi' añej eb' sic'b'ilel d'a scal eb' chi' yuj Dios ix yal yuuj. Axo juntzañixo eb', toñej ix vach' pitb'icanel eb'. ⁸ Yujto syal d'a Slolonel Dios icha tic: A Dios ix ac'an quistalax eb'. Yuj chi', vach'chom syil spoder eb', palta max nachajel-laj yuj eb'. Vach'chom syab' slolonel eb', palta max nachajel-laj yuj eb'. Añejtona', icha pax chi' eb' ticnaic, xchi. ⁹ Yalnacpaxcan viñaj David:

Ichaocab' junoc yaal tz'aj juntzañ sq'uiñ eb' chi'. Telvocab' eb' yuj juntzañ sq'uiñ chi'. B'atocab' d'a yib'añ eb' yuuj.

¹⁰ Moxjob' yal-laj yilan eb' uuj. Icha junoc viñ ñojanem d'a yalañ icatz, ichaocab' chi' tz'ajcan eb' d'a junelñej, xchi viñaj David chi'.

¹¹ Palta tzin c'anb'ej d'ayex, ayic ix juviel eb' israel chi', çtom junelñej ix juviel eb'? Maay. Palta yujto ix juviel eb' yuj schucal, yuj chi' ay eb' mañ israeloc scolchaji. Axo eb' israel ol ilanoc, ol chichon sc'ol eb' yilani.

¹² Yujto juvinaquel eb' israel chi', yuj chi' te vach' yic eb' anima smasanil d'a yolyib'añ q'uinoloc. Yujto cannac eb' israel chi' d'a yalañ, yuj chi' te vach' yic eb' mañ israeloc. Tato icha chi', çjantacxom val svach'il quic co masanil, ayic ol meltajxoc och spensar eb' israel chi' smasanil junelxo?

¹³ Palta ay tas in gana sval d'ayex a ex mañ ex israeloc chi'. A Dios ac'jinac vopisio in munlaj d'a e cal. Yuj chi' nivan yelc'och jun vopisio tic d'ayin,

¹⁴ talaj icha chi' syil sc'ool eb' vetchoñab' to van e colchaji, yuj chi' tope ay eb' ol colchajpaxoc. ¹⁵ A eb' israel chi', paticab'il el eb' yuj Dios junoc tiempoal. Yuj chi', masanil juntzañixo anima, syal yoch eb' junc'olal yed' Dios. Axo ol chajocxioch eb' israel chi' junelxo, mañxom jantacoc svach'il. Ichato ol pitzvocxi eb' anima d'a scal eb' channac, yujto te nivan svach'il ol scha eb'.

¹⁶ Q'uinoloc a ixim b'ab'el pan tz'el'ta d'a ixim harina yic ton Dios yaji, ta icha chi', yic ton Dios ixim masanil. Icha junoc te te', tato yic Dios yaj sch'añal yib' te', añejtona' yicñej pax yaj te' sc'ab'.

¹⁷ Palta a eb' israel elnac d'a yol sc'ab' Dios, icha junoc sc'ab' te' olivo stzepchajel d'a snun, icha chi' aj yelnac eb'. A exxo, icha sc'ab' jun te' caltacte'al olivo scomon q'uib'i, icha chi' eyaji, yujto mañ ex israeloc. Palta ichato ix ex ac'jicanoch sq'uexuloc eb' d'a jun sc'ab' b'aj tzepp'ilelta d'a snun chi', yujto ay eyalan eyic yed' eb' smam yicham eb'.

¹⁸ Palta mañ e na to ec'to e vach'il d'a yichañ eb' israel chi'. Yujto icha junoc sc'ab' te te', icha chi' eyaji. A junoc c'ab' te', max yal yac'an yaxb'oc te' yib'. Palta a sch'añal yib' te', a tz'ac'an yaxb'oc te' sc'ab' chi'.

¹⁹ Tecan ayex tzeyal icha tic: A eb' israel chi', ichato tzepp'ilel eb' d'a snun, yic vach' a oñ tzoñ ochcan sq'uexuloc eb', tecan xe chi. ²⁰ Yel toni, ichato tzepp'ilel eb' israel chi', yujto max yac'och Dios eb' d'a sc'ool. Palta a ex tic, yujñej to ix eyac'och Dios d'a e c'ool tzech ochcan sq'uexuloc eb'. Yuj chi', xeyic'tachaañ e b'a, tzeyil val e b'a. ²¹ Tato maj yac'laj nivanc'olal Dios d'a yib'añ eb' icha sc'ab' te' yaji, ocxom ex pax tic, çtom ol ex yac' nivanc'olal tato tzeyiq'uel e b'a d'ay?

²² Nachajocab'el eyuuj to nivan svach'c'olal Dios. Palta añejtona', ov pax sic'lab'il. A eb' juvinacxoel chi', aycot yoval d'a eb'. A exxo tic, mañ jantacoc svach'c'olal syac' d'ayex. Yuj chi' yovalil tzech ochcan d'a svach'c'olal, tato maay, añejtona' ol ex ic'jocxieloc. ²³ A eb' israel chi', tato ol yac'xioch eb' d'a sc'ool, ol ochxoc eb' yicoc Dios chi'. Ichato ol ac'jocxioch eb' d'a te' snunal chi' junelxo. Yujto a Dios ay spoder sb'oan icha chi'. ²⁴ A exxo

mañ ex israeloc, ichato tzepeb'il ex el d'a snunal junoc te te' munil sq'uib'i, ix ex ac'jioch sc'ab'oc junoc te te' vach'. Vach'chom mañ ex yicoc jun chi' d'a yalañtaxo, palta ix ex och yicoc. Tato icha chi' ix ex aji, añejtona' icha pax chi' eb' israel. Ichato ol ac'jocxioch eb' d'a snunal b'aj elnacoti, aton jun yic val eb' d'a peca'. Yuj chi', yelxo val ol och eb' yicoc junelxo.

Ay jun tiempoal ol colchaj eb' israel masanil

²⁵ Ex vuc'tac ex vanab', a juntzañ sval tic d'ayex, malaj mach ojtannac d'a peca'. Palta a ticnaic, in gana to tzeyojtaquejeli yic max eyic'chaañ e b'a, yujto jelan ex e naani. A eb' vetisraelal chi', tzijtum eb' pitb'inaccaneli. Ol canñej eb' icha chi' masanto ol tz'acvoc sb'isul eb' mañ israeloc ol colchajoc. ²⁶ Ichato chi' ol colchajpax eb' vetisraelal smasanil. Yujto syal d'a Slolonel Dios icha tic:

A d'a choñab' Sion d'a scal eb' israel, ata' ol q'ue vaan jun Colvajum. A' ol ic'anel schucal eb' yiritalil Jacob.

²⁷ Icha tic ol vutoc vac'an in trato yed' eb', ayic ol vac'an lajvoc smul eb', xchi Dios.

²⁸ A eb' israel chi', ajc'ol eb' d'a Dios, yujto max yac'ochlaj jun vach' ab'ix yic colnab'il eb' d'a sc'ool. Icha chi' yaj eb', yic a ex tic syal e colchaji. Palta añeja' xajanab'il eb' yuj Dios, yujto sic'b'ilcanel smam yicham eb' yuuj. ²⁹ Yujto a tas syac' Dios, junelñej syac'a'. Maxtzac yiq'uec'laj. A eb' avtab'il yuj Dios yicoc, junelñej avtab'il eb'. ³⁰ A d'a yalañtaxo, max e c'anab'ajej Dios, palta a ticnaic, ix oc' sc'ool d'ayex, yujto maj c'anab'ajajlaj yuj eb' israel. ³¹ Yel toni, a ticnaic max sc'anab'ajejlaj Dios eb' vetisraelal chi'. Palta icha chi' yaj eb' ayic ol oc'xoc sc'ol d'a eb', icha tz'aj yoc' sc'ol d'ayex. ³² A d'a yichañ Dios, max co c'anab'ajejlaj co masanil a oñ anima oñ tic. Icha chi' ix oñ yutej, yic vach' jun lajanñej tz'aj yoc' sc'ol d'ayori co masanil.

³³ A Dios, mañ jantacoc svach'il, mañ jantacoc sjelanil. Yojtacrñej masanil tastac. Malaj junoc mach syal snachajel yuuj tas syutej. Malaj pax junoc mach snachajel sb'eyb'al chi' yuuj. ³⁴ Icha syal d'a Slolonel: ¿Mach val junoc syal yojtacanel spensar Dios Cajal? ¿Mach val junoc syal sc'ayb'ani? ³⁵ ¿Mach val junoc sb'ab'laj ac'an junoc silab' d'ay, axo tzac'anto tz'ac'an junocxo yic d'ay? xchi. ³⁶ Yujto a masanil tastac, añej d'a Dios scoti. Aypax ec' yuuj, yic scheclajelta svach'il. Nivanocab' yelc'och Dios d'a masanil tiempo. Amén.

12

Chajtil scutej cac'an servil Dios

¹ Ex vuc'tac ex vanab', ix te oc' val sc'ool Dios d'ayori, yuj chi' tzin tevi d'ayex to tzezac'och e b'a d'a yol sc'ab', icha junoc silab' pitzan, icha chi' scutej co b'a cac'an servil, yujto yic oññej, yic stzalaj sc'ool qued'oc. Ichaton val chi' smoj scutej calan co b'a d'ay. ² Mañxocob' lajanoc scutej co b'a yed' eb' yic yolyib'añq'uinal tic. Yovalil scac' q'uexmaj co pensar, yic ol vach' b'o co b'eyb'al d'a junelñej. Tato icha chi' scutej co b'a, ol vach' nachajel cuuj tas sgana Dios d'ayori. Aton juntzañ tas vach', tas syac' tzalajb'oc sc'ool Dios yed'oc yed' tas malaj jab'oc spaltail d'a yichañ.

³ A Dios ac'jinac vopisio tic yuj svach'c'olal. Yuj chi' svalb'at juntzañ tic d'ayex e masanil. Malajocab' junoc oñ sco na'a to te jelan oñ. Yovalil emnaquil scutej co b'a, ato syala' tas copisio syac' Dios d'ayori, yujto ix cac'och d'a co c'ool. ⁴ A co nivanil tzijtum macañil yaji. Palta mañ lajanoc vopisio smasanil. ⁵ Icha yaj co nivanil chi', icha chi' caj a oñ creyente oñ tic. Vach'chom tzijtum oñ, palta junñej animail caj d'a yol sc'ab' Cristo. Icha yaj junjun macañ co nivanil junñej yaji, ich oñ ta', junñej caj co masanil.

⁶ Ch'occh'oc copisio junjun ori, ato syala' tastac tz'el d'a sc'ool Dios yac'an d'ayori. Yuj chi' yovalil tzoñ munlaj val d'a junjun copisio chi'. A mach ac'b'il yopisio yalanel slolonel Dios, yovalil syaleli, ato syala' jantac syutej yac'anoch d'a sc'ool. ⁷ A mach ac'b'il yopisio yac'an servil, yovalil vach' syutej yac'an servil. A mach ay yopisio sc'ayb'an eb' yetcreyenteal chi', yovalil syac' val och spensar sc'ayb'an eb'. ⁸ Tato ay junoc mach tz'iptzitan eb' yetcreyenteal, yovalil syac' yip smunlaj d'a yopisio chi'. Tato ay mach sian junoc tas d'a eb' ay stzapan smajanil, yed' ocab' d'a smasanil sc'ool siej. A mach ay yopisio scuchb'an eb' yetcreyenteal, yac'ocab' yip scuchb'an eb'. Añejtona', a mach tz'oc' sc'ool d'a eb' ayoch d'a syaelal, yovalil scolvaj d'a eb' d'a tzalajc'olal.

A tas scutej co b'eyb'al

⁹ Yelc'olalocab' sco xajanej co b'a. Sco chacanel masanil chucal. Axo d'a tastac vach' scaq'uec och co pensar. ¹⁰ Sco xajanej co b'a, yujto cuc'tac canab' co b'a. Yovalil squic' emta co b'a junjun ori, yic vach' ay quelc'och junjun ori.

¹¹ C'asanocab' scutej co b'a d'a Cajal Jesús. Mañ jaraganaoc scutej co b'a d'ay. Smanilocab' co c'ool scac' servil.

¹² Ayocab' co tzalajc'olal d'a masanil tiempo, yujto scac'och Dios yipoc co c'ool. Tec'an scutej co b'a ayic sjavi yaelal d'a quib'ari. Mañ cactejeccan co lesalvi d'a masanil tiempo.

¹³ Yovalil tzoñ colvaj d'a stzapanil smajanil eb' yicxo Dios. Vach' pax scutej co b'a d'a eb' tz'ec' d'ayori.

¹⁴ Tato ay eb' chuc syutej sb'a d'ayori, yovalil sco c'ancot svach'c'olal Dios d'a yib'ari eb', mañoc yoval sc'ool sco c'ancot d'a yib'ari eb', palta a svach'c'olal.

¹⁵ A eb' stzalaji, coñ tzalajec yed' eb', axo eb' scusi, coñ cusec pax yed' eb'.

¹⁶ Junñej molarñil tzoñ aj co masanil. Max yal-laj quic'anchari co b'a. Junñejocab' tzoñ ec' yed' eb' malaj yelc'och d'a eb' anima. Max yal co naani to te jelan ori.

¹⁷ Tato ay eb' chuc syutej sb'a d'ayori, max yal-laj chuc scutej pax co b'a d'a eb'. Vach'ñej scutej co b'eyb'al d'a yichari eb' anima smasanil. ¹⁸ Caq'uec val quip yic junc'olal tzoñ aj yed' eb' anima, tato syala' yed' masanil mach.

¹⁹ Ex xajanab'il vuuj, max yal co pacan co b'a d'a eb' quetanimail. Yovalil sco tarñej, yic vach' munil a Dios ol ac'an syaelal eb'. Yujto yalnaccan Dios d'a Slolonel icha tic: A in ton tic ay valan vic vac'an syaelal eb'. A in tic ol in pactzitej d'a eb', xchi Dios Cajal. ²⁰ Syalanpax icha tic d'a Slolonel chi': Tato ay svejel eb' ayoch ajc'olal d'ayex, aq'uec va eb', tato ay staquirñil eb', aq'uec yuq'uej a' eb'. Tato icha chi' tzeyutej e b'a d'a eb', ol chach'oc sat eb' yuj q'uixvelal d'a eyichari. ²¹ Mañ co cha ori yac' ganar chucal tz'ac'jioch d'a quib'ari. Yovalil vach' scutej co b'a, yic a ori scac' ganar d'a yib'ari juntzari chucal chi'.

13

¹ Yovalil sco c'anab'ajej eb' yajal co masanil, yujto a Dios tz'ac'anoch eb' d'a yopisio. Q'uinaloc ta maay, malaj am junoc eb' ay yopisio. ² Tato ay ori scac' oval yed' eb' yajal chi', syalelc'ochi to van schichonoch co c'ool d'a tas ix sb'ocan Dios. Tato icha chi' tz'aj cac'an oval yed' eb', munil scac'och yaelal d'a quib'ari. ³ Yujto a eb' yajal chi', ay yopisio eb' mañ yicoc xiv eb' vach' sb'eyb'al d'a eb', palta yic xiv eb' chuc sb'eyb'al d'a eb'. Yuj chi', tato co gana max ori xiv d'a eb', yovalil vach' scutej co b'eyb'al. Tato icha chi' stzalaj eb' qued'oc. ⁴ Ayoch yopisio eb' yuj Dios, yuj svach'iloc eb' anima smasanil. Palta tato chuc scutej co b'a, smoj ton co xiv d'a eb', yujto yel ay yalan yic eb' yac'anoch

yaelal d'a quib'arñ. Yujto ayoch yopisio eb' yuj Dios, yic tz'ac'jioch syaelal eb' chuc syutej sb'a yuj eb'. ⁵Yuj chi' yovalil sco c'anab'ajej tas syal eb' yajal chi'. Mañ yujocñej to tzoñ xiv yac'anoch yaelal eb' d'a quib'arñ sco c'anab'ajan eb', palta sco c'anab'ajej eb', yujto cojtac to icha chi' sgana Dios. ⁶Yuj chi' yovalil scac' co tumin d'a eb' icha syal ley, yujto a Dios tz'ac'an yopisio eb'. Van pax smunlaj eb' d'a jun yopisio chi'.

⁷A eb' yajal sc'an'an tumin yuj ley, yovalil scac' d'a eb'. Vach'chom ch'arñ ornato, ch'arñ co derecho, yovalil sco tup d'a eb' icha syal ley. A eb' yajal chi', tato smoj co xiv d'a eb', xivoc oñ d'a eb'. Tato smoj ay yelc'och eb', ayocab' yelc'och eb' d'ayorñ. ⁸Tato ay oñ ay co b'oc, yovalil sco tupu'. Palta ay val junxo icha co b'oc d'a eb' quetanimail, aton co xajanan co b'a yed' eb', yujto yovalil sco xajanej co b'a. Tato icha chi' scutej co b'a, syalelc'ochi van co c'anab'ajan sley Dios smasanil. ⁹Ay juntzarñ checnab'il tz'alan icha tic: Mañ ex em ajmulal. Mañ e milcham junoc eyetanimail. Mañ eyelq'uej junoc tasi. Mañ eyiloch e c'ool d'a junocxo tas, xchi. A juntzarñ checnab'il tic yed' juntzarñxo, junxorñej checnab'il b'aj syiq'uelc'och sb'a, aton jun tz'alan icha tic: Icha eya'ılan e b'a, ichaocab' chi' tzeyutej e xajanan eb' ay d'a spatic schiquin e pat, xchi. ¹⁰A mach xajanan eb' yetanimail, malaj juneloc chuc syutej sb'a d'a eb'. Yuj chi' tato sco xajanej eb', marixa b'aj scac' palta d'a sley Dios.

¹¹Svalb'at junxo tic d'ayex. Nachajocab'el eyuuj tas yaj jun tiempo tic. Yujto a ticnaic, stiempoal ichato scaq'uel co vayarñ, yujto toxo ol ja co Columal. Te lac'anxo ay ticnaic, mañ ichoc ix aj co b'ab'laj chaan d'a yalarñtaxo. ¹²A jun tiempoal tic, lajan yaj yed' d'ac'valil. Axo yic ol ja co Columal, ichato c'ualil ol ajoc. Palta ipan yec' stiempoal ticnaic, toxo val ol javoc. Yuj chi', cactejeccan co c'ulan juntzarñ sc'ulej eb' anima ayto d'a q'uic'alq'uinal. Icha syutej sb'a eb' soldado yac'an oval yed' juntzarñ syamc'ab', ichaocab' chi' scutej cac'an quip d'a yic Dios, yujto axo d'a saquilq'uinal ayorñ. ¹³Ichaocab' syutej sb'a eb' vach' d'a c'ualil, ichaocab' chi' scutej co b'a. Tojol scutej co b'a. Max yal co ch'enení uq'uel arñ. Max yal tzoñ em d'a ajmulal yed' d'a juntzarñxo tastac chucal yed' co nivanil. Max yal scac' oval yed' junocxo quetanimail. Max yal yoch chian co c'ool d'a junocxo yuj tas ay d'ay. ¹⁴Yovalil sco chaec spider Cajal Jesucristo icha schaan syamc'ab' eb' soldado yic oval. Marixocab' cac'och co pensar d'a juntzarñ sgana co chuc pensaril.

14

Max yal co ch'olb'itan eb' quetcreyenteal

¹Ay eb' creyente manto tec'anoclañ, yujto manto nachajel sc'ayb'ub'al Cristo yuj eb'. A eb' icha chi', chaec och eb' eyed'oc. Mañ e telaj e b'a yed' eb' yuj juntzarñ tas manto nachajel yuj eb'. ²A eb' creyente tec'anxo, yojtac eb' smasanil tas syal co chi'ani. Axo eb' manto tec'anoc, tzato xiv eb' schi'an noc' chib'ej, arñej arñ itaj schi eb'. ³Palta a oñ sco chi masanil tasi, max yal co b'uchan eb' max chi'an qued'oc. Arñejtona', a eb' max chi'an juntzarñ chi' qued'oc, max yal oñ yalub'tañan eb', yujto chaeb'iloñxo yuj Dios yed' eb'. ⁴Q'uinaloc ay junoc mach smunlaj d'a spatrón, ¿tom ay calan quic co ch'olb'itan tas yaj? Arñejton jun spatrón chi' ay yalan yic yalan d'ay tato vach' d'a yicharñ mato maay. Arñejtona' ich oñ pax ta' d'a Cajal Jesús. Palta vach' ol oñ aj d'a yicharñ, yujto ay spider yoch qued'oc, yic vach' scutej co b'a d'ay.

⁵Ay eb' creyente tz'alani to ay juntzarñ c'ual nivan yelc'ochi. Ay pax eb' tz'alani, lajanñej junjun c'u, malaj junoc c'ual ec'al yelc'och d'a yicharñ junocxo, xchi eb'. Yuj chi' co naec jun tic d'a co pensar junjun oñ b'aj tzoñ caní. ⁶A eb' sc'anab'ajan juntzarñ c'u sval tic, icha chi' syutej sb'a eb', yic

sch'oxel eb' to ay yelc'och Cajal Jesús d'a yichař eb'. Ařejtona' a mach max c'anab'ajan juntzař c'u chi', icha chi' syutej sb'a eb', yujto ay yelc'och Cajal Jesús d'a eb'. Yed' pax junxo tic: A mach yalřej tas schi'a, schiřej yic sch'oxo' to ay yelc'och Cajal Jesús d'ay, yujto syac' yuj diosal d'a Dios yuuj ayic schi'ani. Axo mach max chi'an juntzař chi' smasanil, icha chi' sc'ulej yic sch'oxo' to ay yelc'och Cajal Jesús chi' d'ay, yujto syac' pax yuj diosal d'a Dios yuj tas schi'a.

⁷ Yach'an pitzanořito, malaj junoc oř quic co b'a. Ařejtona' ayic ol oř chamoc, malaj junoc oř quic pax co b'a. ⁸ Tato pitzan oř, yuj quic'anchari Cajal Jesús pitzan oř. Tato tzoř chami, yuj quic'anpaxchari tzoř chami. Yuj chi', vach'chom pitzan oř ma tzoř chami, yic ořiřej Cajal Jesús chi'. ⁹ Yujto ix cham Cristo, ix pitzvixi, yic vach' tz'och Yajalil d'a yib'ař eb' chammac yed' pax d'a quib'ař a oř pitzan ořto tic.

¹⁰ Yuj chi', max yal co ch'olb'itan tas yaj junoc cuc'tac canab'. Max yal calani to malaj vach' yochi. Yujto co masanil ol oř c'och d'a yichař Dios, ato ta' ol sch'olb'itej tas caj junjun oř. ¹¹ Yujto syalcan d'a Slolonel icha tic:

A in Yajal in tic, yel pitzan in. Yuj chi', val yel ol laj em cumjab' eb' anima smasanil d'a yichař. Yovalil ol laj yal eb' to a inřej Dios in, xchicani.

¹² Yuj chi', yovalil junjun oř ol cal d'a Dios tastac ix co c'ulej.

Ay smay cac'an somchaj spensar eb'yicxo Dios

¹³ Yuj chi', max yal-laj co ch'olb'itan tas caj junjun oř. Más vach' a val junxo tic sco c'ulej: Vach' scutej co b'a yil eb' cuc'tac eb' canab', yic vach' malaj junoc eb' ol b'at d'a schualc cuuj, yic malaj pax junoc eb' ol somchajel spensar cuuj. ¹⁴ A in tic, yujto ayoch Cajal Jesús d'a in c'ool, vojtaxco sic'lab'il to malaj junoc tas ay yovalil yuj d'a yol yico'. Palta tato ay junoc mach snaani to ay yovalil junoc tas yuj Dios, max yal sc'ulani, yujto ayton yovalil d'a yol yico'.

¹⁵ Q'uinoloc tato ay junoc tas ay yovalil schiji yuj eb' cuc'tac eb' canab', tato sco chi'a, scus eb' cuuj. Tato icha chi' scutej co b'a, mař vanoc co xajanan eb' syal chi'. Palta aytalaj junoc eb' ix cham Cristo yuuj satel yuj junoc tas sco chi'a. ¹⁶ A oř tic cojtac to vach' juntzař chi', palta tato ay eb' tz'alani to chuc, más vach' max co chilaj d'a yichař eb'. ¹⁷ A ticnaic, ayořxooch d'a yol sc'ab' Dios. Yuj chi', mařxo smojoc scac'och co pensar d'a tas sco chi'a yed' d'a tas scuq'uej. Palta smoj tojol scutej co pensar, junc'olal tzoř aji. Sco chaan jun tzalajc'olal syac' Espiritu Santo d'ayoř. ¹⁸ Tato icha chi' scutej cac'an servil Cristo, ol tzalaj Dios qued'oc. Ol yilanpax eb' quetanimail to vach' co b'eyb'al.

¹⁹ Yuj chi', co naec val tas scutej co b'a, yic junc'olal tzoř aj co masanil. Sco naani chajtil scutej co b'a cac'an stec'anil junjun eb' yicxo Dios. ²⁰ Ay smay sjuviel smunlajel Dios d'a eb' quetcreyental yuj tas sco chi'a. Yuj chi', mař co c'ulejec icha chi'. Yel toni, malaj junoc tas ay yovalil yuj Dios chi'. Palta munil sco na juntzař tic d'a yichař Dios. A juntzař tas sco c'ulej, tato cojtac to malaj yovalil d'a yichař Dios chi', te vach' quico'. ²³ Palta ayic sco chi'an junoc tasi, tato sco na'a to ay yovalil d'a yichař Dios, tato icha chi', tz'och co mul d'ay, yujto max cac'och d'a co c'ool to vach' scutej co b'a. Yalřej tas sco c'ulej, tato max cac'och d'a co c'ool to vach' d'a yichař Dios, tato icha chi', tz'och co mul d'ay.

15

Co c'ulejec icha sgana eb' yicxo Dios

¹ A oñ tec'an oñxo tic, snachajel cuuj to malaj yovalil juntzañ chi', palta ay eb' manto tec'anoc, xiv eb' yuuj. Yuj chi' quic yaj cac'an techajoc, yujto manto te tec'anoc eb', yic max somchajel eb' cuuj. Max yal artej tas co gana sco saya'. ² Co c'ulejec junjun oñ icha sgana eb' yicxo Dios, sec yuj chi' vach' ol aj snaan eb'. Tato icha chi', ol tec'c'aj eb'. ³ Yujto a Cristo, mañoc tas sgana ix sc'ulej. Palta janac d'a yib'añ icha syal d'a Slolonel Dios, aton b'aj syal icha tic: Mamin, ayic sb'uchvaj eb' d'ayach, a in jun svab' pax syail, xchi. ⁴ Jantacñej tas tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel Dios d'a peca', ay yopisio oñ sc'ayb'ani. Yuj Slolonel chi' sco tec'b'ej co b'a, syac'anpax snivanil co c'ool yic vach' scac'och Dios chi' yipoc co c'ool. ⁵ A Dios tz'ac'an co tec'anil, syac'anpax snivanil co c'ool. In gana a tz'och eyed'oc, yic vach' junc'olal slaj eyutej e b'a, icha yutejñac sb'a Cristo Jesús. ⁶ Tato icha chi', junxoñej ol aj e pensar. Junxoñej ol eyutoc eyalan vach' lolonel d'a Dios, aton sDiosal Cajal Jesucristo, Smam ton paxi.

Ec'nac viñaj Pablo yalel vach' ab'ix d'a eb' mañ israeloc

⁷ Yuj chi' yovalil vach' scutej quil-lan co b'a junjun oñ, yujto icha chi' ix yutej Cristo oñ yilani, yic vach' scheclajeli to te nivan svach'il Dios. ⁸ Svalb'at juntzañ tic d'ayex, yujto a Cristo ulnaquec' yac' servil eb' yetisraelal. Ulnac eq'ui, yic tz'elc'och tas yalnaccan Dios d'a eb' co mam quicham ayic yac'annac sti' d'a eb'. Icha chi' yutejñac Cristo sch'oxani to yel syal Dios. ⁹ Artejtona', yuj eb' mañ israeloc ulnacpaxec' Cristo chi', yic vach' syal vach' lolonel eb' d'a Dios, yujto ix oc' sc'ool d'a eb'. Yujto icha chi' syal d'a Slolonel: Yuj chi' jun, sval vach' lolonel d'ayach d'a scal juntzañ nivac choñab', yuj chi' tzach in b'itej.

¹⁰ Syalanpax junxo tic d'a Slolonel Dios chi':

A exxo mañ ex israeloc, tzalajarteç yed' eb' yic Dios, aton eb' israel, xchi.

¹¹ Ay b'aj syal pax icha tic:

E masanil ex nación yed' ex choñab' mañ israeloc, alec vach' lolonel d'a Dios Cajal, xchi.

¹² A viñaj Isaías tz'ib'annaccan d'a Slolonel Dios:

Ay jun ol pitzvocchaañ d'a scal eb' yiñtilal viñaj Isaí, a' ol ac'joc och yajaloc eb' mañ israeloc. Aton jun chi' ol yac'och eb' yipoc sc'ool, xchicani.

¹³ A Dios yipc'olal yaj cuuj. In gana, a svach' ac'an e tzalajc'olal yed' e junc'olal, yujto tzeyac'och e c'ol d'ay. Tato icha chi', ol e vach' aq'uejoch yipoc e c'ool, yujto a Yespíritu tz'ac'an spider d'ayex.

¹⁴ Ex vuc'tac ex vanab', vojtaxo, to vach' e pensar, jelan ex d'a yic Dios. Vojtac to syal tze c'ayb'ej e b'a ta'. ¹⁵ Vach'chom icha chi' e b'eyb'al, max in xiv in tz'ib'anb'at juntzañ c'ayb'ub'al tic d'ayex, yic mañ ol sat e c'ool d'ay. Icha chi' svutej in b'a, yujto a Dios ac'jinac jun vopisio tic yuj svach'c'olal. ¹⁶ A ac'annac vopisio vac'an servil Jesucristo d'a scal eb' mañ israeloc. Ay vopisio valanel vach' ab'ix yic Dios, yic vach' ay eb' mañ israeloc ol vac'och d'a yol sc'ab'. Icha junoc tas vach' siaj d'a yichañ Dios, icha chi' yaj eb' d'a yichañ, yujto a Yespíritu tz'ic'anoch eb' yicoc.

¹⁷ Yujto vac'nacoch Cristo Jesús d'a in c'ool, yuj chi' syal valani to nivan yelc'och jun munlajel tzin c'ulej tic d'a Dios. ¹⁸ Max yal vic'anchari in b'a yuj tas sc'ulejñac juntzañxo eb' tz'ac'an servil Dios. Palta max in xiv valani tas ix sc'ulej Cristo ved'oc, yic svac' sc'anab'ajej eb' mañ israeloc. Ix in ec' vac' yab'ix eb'. Ay pax juntzañ tas ix in ch'ox d'a scal eb'. ¹⁹ Aton juntzañ milagro

ix in ch'ox d'a eb', yed' juntzarixo tas sch'oxanel spoder Dios. A Yespíritu Dios ix yac' spoder d'ayin. Icha chi' ix vutej ec' valanel vach' ab'ix yic Cristo d'a junjun choñab'. A d'a Jerusalén ix in b'ab'laj yamejoch valaneli. Ix laj in ec' d'a junjun choñab', masanto ix in c'och d'a yol yic Ilírico. ²⁰ Yujto svac' vip valanel vach' ab'ix yic colnab'il b'aj manto yab' yab'ixal Cristo eb' anima. Yuj chi' marxa in gana tzin ec' valed b'aj toxo ix ec' juntzarixo eb' yaleli. ²¹ Icha syal d'a Slolonel Dios:

A eb' manto och yab'ix, ol yab' eb'. Yed' eb' manta b'aj tz'ab'an ab'ix, ol nachajel yuj eb', xchicani.

Sgana viñaj Pablo sb'at d'a Roma

²² Yuj vopisio tic, maxto yal-laj in b'at ex vila', vach'chom tzijtum elxo in naan jun chi'. ²³ Ayxo yab'ilal voch ijan in naani. Xal ticnaic, marixalaj in munlajel d'a juntzarñ lugar tic. ²⁴ Yuj chi' tzin na' to ayic ol in b'at d'a España ol in ec' ex vila', yic ol in tzalaj ex vilani. Ol lajvoc vec' jayeoc c'ual eyed' ta', in gana ol ex colvaj ved'oc yic ol in c'och d'a España chi'. ²⁵ Palta a ticnaic, ol in b'ab'laj ec' d'a Jerusalén yic ol vic'b'at jun ofrenda d'a eb' creyente ta'.

²⁶ Yujto a eb' aj Macedonia yed' eb' aj Acaya, ix el d'a sc'ool eb', ix yic'chaañ jun ofrenda eb' yic eb' creyente meb'a' d'a Jerusalén chi'. ²⁷ Ix el d'a sc'ol eb' yac'an jun ofrenda chi', yujto ichato ay sb'oc eb' d'a eb'. Yujto a eb' aj Jerusalén chi', a eb' colvajnac d'a eb' mañ israeloc chi' yuj yojtacanel co Mam Dios eb'. Yuj chi', a eb' mañ israeloc chi' ay ton yalan yic eb' scolvaj d'a eb' yed' yofrenda chi'. ²⁸ Yuj chi' yovalil ol ec' vac'can jun ofrenda chi' d'a eb' aj Jerusalén chi'. Ol lajvoc chi', ol ec' ex vilani ayic van in b'at d'a España chi'.

²⁹ Vojtac to ayic ol in c'och eyed' ta', mañ jantacoc svach'c'olal Cristo ol yac' d'ayon eyed'oc.

³⁰ Ex vuc'tac ex vanab', a Yespíritu Dios tz'ac'an co xajanej co b'a. Yuj chi' tzin tevi d'ayex to tzeyac' eyip eyoch ved' d'a lesal. Tzex lesalvi vuuj d'a Dios yujto icha chi' sgana Cajal Jesucristo. ³¹ Tze c'an d'a Dios vuuj yic ol in scolcanel d'a yol sc'ab' eb' mañ creyenteoc d'a yol yic Judea. Tzex lesalvi pax yuj jun ofrenda ol vic'b'at tic d'a eb' creyente d'a Jerusalén, yic tzalajc'olal ol scha eb'. ³² Tzex lesalvi pax vuuj yic tzalajc'olal ol in c'och eyed' ta', ta icha chi' sgana Dios. Axo ta' ol vic' vip jayeoc c'ual. ³³ Ochocab' Dios jun ac'um junc'olal eyed' e masanil ta'. Amén.

16

Tz'ac'jib'at stzatzil sc'ool eb' creyente

¹ A ix canab' Febe tic, yac'nac servil ix d'a jun iglesia d'a choñab' Cencrea. Tzeyil janic' ix. ² Vach' tzeyutej e chaan ix sc'och ta', yujto yicxo ix Cajal Jesús qued'oc. Yujto a oñ creyente oñ tic, smoj icha chi' scutej co chaan eb' cuc'tac eb' canab' tz'ec' d'ayon. Tzex colvaj d'a ix yuj tastac yovalil tz'och yuuj. Yujto tzijtum eb' b'aj ix colvaj ix. Añejtona' colvajnac pax ix d'ayin.

³ Tic svac'b'at stzatzil sc'ool ix canab' Priscila yed' viñ cuc'tac Aquila, aton eb' junñej ix in munlaj yed'oc d'a yic Cristo Jesús. ⁴ Ijan chamnac eb' vuuj, ayic xid' in scolanelta eb' d'a yol sc'ab' chamel. Yuj chi' svac' yuj diosal d'a eb'. Mañoc inñej svac' yuj diosal d'a eb', a eb' creyente d'a junjun iglesia d'a scal eb' mañ israeloc, syac'pax yuj diosal eb' d'a eb'. ⁵ Svac'b'at stzatzil sc'ol eb' creyente smolb'ej sb'a d'a spat eb' chi'. Svac'anpaxb'at stzatzil sc'ol viñ cuc'tac Epeneto. Te xajanab'il viñ vuuj. A viñ ix b'ab'laj ac'anoch Cristo d'a sc'ool d'a yol yic Asia. ⁶ Svac'anpaxb'at stzatzil sc'ol ix María, jun ix smunlaj val d'a e cal. ⁷ Svac'anpaxb'at stzatzil sc'ol eb' vetchoñab', aton

viñaj Andrónico yed' ix Junias. Junñej ochnac oñ yed' eb' preso junel. Nivan yelc'och eb' d'a co cal a oñ schecab' oñ Cristo tic. A eb' b'ab'el creyente d'a vichañ.

⁸ Svac'anpaxb'at stzatzil sc'ol viñ cuc'tac Amplias. Xajan viñ vuuj, yujto yac'nacoch Cajal Jesús viñ d'a sc'ool. ⁹ Svac'anpaxb'at stzatzil sc'ol viñ cuc'tac Urbano, yujto junñej tzoñ munlay yed' viñ d'a yic Cristo Jesús. Svac'anb'at yic viñ cuc'tac Estaquis, xajanab'il pax viñ vuuj. ¹⁰ Svac'anpaxb'at stzatzil sc'ol viñ cuc'tac Apeles. A viñ chi' ix checlaj val eli to ayoch Cristo d'a sc'ool viñ. Svac'anpaxb'at stzatzil sc'ol eb' yic viñaj Aristóbulo. ¹¹ Svac'anpaxb'at stzatzil sc'ol viñ vetchoñab' scuch Herodión yed' eb' yic viñaj Narciso creyentexo. ¹² Svac'paxb'at stzatzil sc'ol eb' ix canab' Trifena yed' ix Trifosa. A eb' ix chi' smunlay val eb' ix d'a yic Cajal Jesús. Svac'paxb'at yic ix canab' Pérsida. Xajan ix vuuj, nivanxo ix munlay ix d'a yic Cajal Jesús. ¹³ Svac'anpaxb'at stzatzil sc'ol viñ cuc'tac Rufo, aton viñ nivan yelc'och d'a scal eb' yicxo Dios yed' pax stzatzil sc'ol ix snun viñ. A ix snun viñ chi', icha val in nun yutejñac sb'a ix d'ayin. ¹⁴ Svac'paxb'at stzatzil sc'ol viñ cuc'tac Asíncrito, viñaj Flegonte, viñaj Hermas, viñaj Patrobas, viñaj Hermes yed' juntzarixo eb' viñ cuc'tac ayec' yed' eb' viñ. ¹⁵ Añejtona', svac'paxb'at stzatzil sc'ool viñ cuc'tac Filólogo, ix canab' Julia, viñ cuc'tac Nereo yed' ix yanab' viñ, ix canab' Olimpás yed' pax masanil eb' cuc'tac ayec' yed' eb'.

¹⁶ Slaj eyac'laj stzatzil e c'ool d'a tzalajc'olal yujto yic exxo Dios. A eb' yicxo Cristo d'a junjun choñab' d'a tic, syac'b'at stzatzil e c'ool eb'.

¹⁷ Ex vuc'tac ex vanab', ay eb' ay d'a e cal van yac'lan e poj e b'a. Syac'lan pax eb' yac'an juvoquel e pensar. Palta mañ ichoc ta' syal juntzañ c'ayb'ub'al b'aj c'ayb'ab'il ex. Yuj chi', tzeyil val e b'a d'a eb'. Yovalil tzeyiq'uel e b'a d'a eb'. ¹⁸ Yujto a eb' chi', mañoc Cajal Jesucristo syac' servil eb'. Añej juntzañ tas sgana snivanil eb' syac' servil. Syac'an musansatil juntzañ eb' maxto nachajel yuuj eb'. Te nanam syutej sb'a eb' yalani. Ichato vach' syal eb', palta mañ vach'oclay. ¹⁹ Palta a ex tic, masanil anima ojtannac tas tzeyutej e c'anab'ajan Dios. Yuj chi' tzin tzalaj eyuuj. In gana jelan tzeyutej e b'a d'a juntzañ tas vach'. Axo juntzañ tas malaj svach'il, mañ e comon c'ulej. ²⁰ A Dios ac'um junc'olal. A ol ac'an eyac' ganar viñ Satanás d'a elañchamel, ol can viñ d'a yalañ eyuuj. In gana syac' svach'c'olal Cajal Jesucristo d'ayex ta'.

²¹ A viñaj Timoteo tic, junñej tzin munlay yed' viñ d'a tic. Syac'b'at stzatzil e c'ool viñ yed' eb' vetchoñab' tic, aton viñaj Lucio, viñaj Jasón yed' viñaj Sosípater.

²² A in Tercio in, a in van in tz'ib'anb'at jun scarta viñaj Pablo tic d'ayex, svac'paxb'at stzatzil e c'ool, yujto yic ex Cajal Jesús ved'oc.

²³ Svac'paxb'at stzatzil e c'ool viñ cuc'tac Gayo. A d'a spat viñ ayon eq'ui. A d'a tic smolb'ej sb'a eb' creyente smasanil. A viñ cuc'tac Erasto, tesorero yic jun choñab' tic yaj viñ, syac'b'at stzatzil e c'ool viñ yed' viñ cuc'tac Cuarto.

Syal vach' lolonel viñaj Pablo d'a Dios

²⁴⁻²⁵ A ticnaic, calec vach' lolonel d'a Dios, yujto syal yac'an co tec'anil d'a masanil tiempo. Yujto icha chi' syal jun vach' ab'ix svalcaneli, aton yab'ixal Jesucristo. Yictax ix sb'oan yolyib'añq'uinal tic Dios, c'ub'ab'ilxo yab'ixal Cristo yuuj. ²⁶ Palta axo ticnaic, syac' jun ab'ix tic yojtaquejel eb' anima yuj Slolonel tz'ib'ab'ilcan yuj eb' schecab' d'a peca'. A Dios chi', ayñej ec' d'a masanil tiempo. A tz'alani to a eb' anima ay d'a junjun choñab', yovalil syojtaquejel jun ab'ix tic eb', yic ol yac'och eb' d'a sc'ool, axo sc'anab'ajan eb' chi' ta'.

²⁷ Añej Dios te jelan. Calec vach' lolonel d'ay yuj Jesucristo d'a masanil tiempo. Amén.

A Sb'ab'el Carta San Pablo D'A EB' AJ CORINTO

B'ab'el Corintios sb'i jun carta tic, aton jun sb'ab'el carta viñaj apóstol Pablo stz'ib'ejnach'at d'a eb' creyente d'a choñab' Corinto. Syalb'at viñ d'a eb' to sya'ilej sb'a eb' d'a chucal yed' d'a juntzañ c'ayb'ub'al malaj svach'il. A d'a jun tiempoal chi', a choñab' Corinto chi', a nivan choñab' yaj d'a juntzañcho choñab' ay d'a yol yic Acaya. A d'a Corinto chi', mañ jantacoc eb' choñvajum, yuj chi' mañ jantacoc comon c'ayb'ub'al ay ta', mañ jantacocpax chucal.

Och viñaj apóstol Pablo chi' ilc'olal, yujto slaj spoj sb'a eb' creyente, ay pax eb' tz'em d'a ajmulal, slaj yic'lanb'at sb'a eb' d'a yichañ eb' yajal mañ creyenteoc. A juntzañ noc' chib'ej tz'ac'ji d'a comon dios, schipax noc' eb'. Syalanpaxb'at viñ yuj juntzañ opisio tz'ac'ji d'a eb' creyente yuj Yespíritu Dios, yuj tas tz'aj yoch culto d'a stz'olal yed' pax yuj juntzañ comon c'ayb'ub'al tz'alji yuj eb' creyente schami. Palta syal viñaj apóstol Pablo chi' to a eb' creyente yic Cristo schami, ol pitzvocxi eb'. A d'a capítulo 13 syala' tas tz'aj co xajanan co b'a, yic scheclaji to ayec' Dios d'a co cal.

Tz'el yich scarta viñaj Pablo

¹ A in Pablo in tic, avtab'il in och schecab'oc Cristo Jesús, yujto icha chi' ix el d'a sc'ol Dios d'a vib'añ. A in yed' viñ cuc'tac Sóstenes ² sco tz'ib'ejb'at jun co carta tic d'ayex yiglesia exxo Dios d'a choñab' Corinto. Yic exxo Dios, yujto junxoñej eyaj yed' Cristo Jesús, yujto a Dios avtannac ex och yicoc yed' jantacrej eb' syal sb'a d'a Cajal Jesucristo d'a junjun choñab'. A Jesucristo, Yajal yaj d'ayon' yed' eb'. ³ In gana, a co Mam Dios yed' Cajal Jesucristo tz'ac'an svach'c'olal d'ayex, syac'anpax sjunc'olal d'ayex ta'.

Vach'c'olal sco chayuj Jesucristo

⁴ Masanil tiempo svac' yuj diosal d'a Dios eyuuj, yujto sch'oxnacxo svach'c'olal d'ayex yuj Cristo Jesús. ⁵ Mañ jantacoc svach'c'olal Dios syac' d'ayex, yujto junxoñej eyaj yed' Cristo. Yuj chi' tz'acan ix nachajel eyuuj tas ix yac' Dios chi' d'ayex. Añejtona' tz'acan ix yac' eyalel masanil juntzañ chi'. ⁶ A d'a e cal ix checlajelta yab'ixal Cristo, to yel. ⁷ A ticnaic, van e tarivan jun c'ual ayic ol jax Cajal Jesucristo. Axo Dios tz'acan syutej yac'an masanil yic d'ayex. ⁸ A' ol ac'an stec'anil e pensar masanto ol ja slajvub' c'ual, yic vach' ayic ol jax Cajal Jesucristo chi', malaj jab'oc e paltail d'a yichañ. ⁹ A Dios tz'elñejc'och tas syala'. A' ix oñ avtanoch yicoc, yic ay calan quic yed' Yuninal, aton Cajal Jesucristo.

Ay eb' sgana spojel sb'a

¹⁰ Ex vuc'tac ex vanab', tzin tevi d'ayex d'a sb'i Cajal Jesucristo chi' to junxoñej tzeyutej e pensar e masanil ta'. Mañ e comon pojej e b'a. Jun lajanñej tzeyutej e pensar, jun lajanñej tzeyutej pax e naan masanil tastac. ¹¹ Ex vuc'tac ex vanab', svalb'at juntzañ tic d'ayex, yujto a eb' yic ix Cloé ix alan d'ayin to van spitzvi oval d'a e cal ta'. ¹² Syalelc'ochi to ch'occh'oc van eyalan junjun ex. Yujto ay ex van eyalan icha tic: Yic in viñaj Pablo, xe chi. Ay ex pax tzeyala': A in tic yic in viñaj Apolos, xe chi. Ay ex pax tzeyala': Yic in viñaj Pedro, xe chi. Ay ex pax tzeyala': Yic in Cristo, xe chi. ¹³ Palta žtom cha ox macañ yaj Cristo chi' tze na'a? A in Pablo in tic, žtom tze na'a to a in chamnac in d'a te' culus eyuuj? žTom a d'a in b'i a in Pablo in tic ix ex ac'ji bautizar? ¹⁴ Yuj val dios, yujto añej viñaj Crispo yed' viñaj Gayo

vac'nac bautizar ta', mañ tziytumoc ex vac'nac bautizar. ¹⁵ Yuj chi', max yal-laj eyalani to a d'a in b'i ac'b'il ex bautizar. ¹⁶ A... añejtona' vac'nac pax bautizar viñtaj Estéfanas yed' eb' yal yuninal. Tzin na'a, tecan mañxa val eb' vac'nac bautizar ta'. ¹⁷ Mañ yujoc vac'an bautizar ix yac' vopisio Cristo, palta yuj valanel vach' ab'ix yic colnab'il. Mañ jelanoc svutej in b'a yic svalanel vach' ab'ix tic, yic vach' a schamel Cristo d'a te' culus, añej te nivan yelc'och d'a eb' tz'ab'ani.

Ayoch spoder Dios d'a Cristo

¹⁸ A yab'ixal schamel Cristo d'a te' culus, malaj yelc'och d'a yichañ eb' anima van sateq'ui. Palta a oñ van oñ scolanel tic, spoder Dios yaj yab'ixal tic d'ayori. ¹⁹ Yujto syalcan icha tic d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani:

A eb' jelan, ol in satel sjelanil eb' chi'. Axo eb' ay spensar, ol vac' somchajel eb', xhichani.

²⁰ Yuj chi', malaj vach' yoch eb' jelan yed' eb' c'ayb'um. Malaj pax vach' yoch eb' jelan syutej scolan sb'a, yujto a Dios ix ch'oxani to a jun jelanil yic yolyib'arñq'uinal tic, malaj jab'oc yelc'ochi. ²¹ Yujto yuj sjelanil Dios ix snacani to a eb' yic yolyib'arñq'uinal tic, mañ yujoc sjelanil eb' syal vojta canal Dios chi' eb'. Palta ix el d'a sc'ool Dios chi' to a yuj jun ab'ix scalel tic tzoñ colchaji, tato scac'och d'a co'ool, vach'chom a d'a eb' anima malaj yelc'och jun ab'ix tic.

²² A eb' israel, snib'ej eb' syil juntzañ smilagro Dios. Axo eb' griego, añej sjelanil eb' tzec' sayeq'ui. ²³ Palta a oñxo pax tic, scalel yab'ixal Cristo, chajtil ix aj scham d'a te' culus. A eb' israel chi', toñej somchaj sc'ool eb' yuuj. Axo eb' mañ israeloc, quistalil yaj jun ab'ix tic d'a eb'. ²⁴ Palta a oñxo pax tic, ix oñ yavtejoch Dios yicoc. Yuj chi', vach'chom israel oñ, mato mañ oñ israeloc, cojtac to a Dios ayoch spoder d'a Cristo, ay pax och sjelanil d'ay. ²⁵ Yujto a Dios ac'annaccot Cristo yic schami, axo snaan eb' anima to ichato malaj spensar Dios chi', malaj pax spoder snaan eb'. Palta ix checlajeli to ec'to sjelanil d'a yichañ eb' smasanil, ec'to pax spoder. ²⁶ Ex vuc'tac ex vanab', a oñ mach oñ tzoñ yavtejoch Dios yicoc, yovalil snachajel jun tic cuuj to a eb' syavtejoch yicoc, jayvaññej eb' ay tas vojta d'a yichañ eb' yetanimail. Jayvaññej eb' yajal, jayvaññej pax eb' ay yelc'och d'a yichañ eb' yetanimail syavtejoch yicoc. ²⁷ Yujto a eb' malaj val tas vojta d'a yichañ eb' yetanimail, a eb' ix sic'chaañ Dios, yic vach' axo eb' jelan sq'uixvicanel eb'. A eb' malaj yelc'och d'a yichañ eb' yetanimail, a eb' ix sic'chaañ, yic vach' axo eb' ay yelc'ochi, sq'uixvipaxcanel eb'. ²⁸ A Dios sic'anpaxchaañ eb' malaj vach' yoch d'a yichañ eb' anima yed' eb' patcab'ilcanel yuj eb', aton eb' malaj yelc'ochi. Icha chi' syutej Dios sch'oxani to a juntzañ tas ay yelc'och d'a yichañ eb' anima, malaj jab'oc yelc'och d'a yichañ Dios chi'. ²⁹ Yuj chi' malaj junoc mach syal yic'ancharañ sb'a d'a yichañ Dios. ³⁰ Palta A' ix oñ ac'anoch yicoc Cristo Jesús. Aton sjelanil Cristo chi' syac' d'ayori. Yuuj syala' to vach' oñ d'a yichañ, tzoñ yac'anpax och yicoc. Añejtona' yuj Cristo chi', colchajnac oñxo eli. ³¹ Tz'ib'yajcan d'a Slolonel Dios icha tic: Tato ay mach sgana syac'och junoc tas yipoc sc'ool, más am vach' tato añej Dios Cajal syac'och yipoc sc'ool, xhichani.

2

Añej yab'ixal Cristo yalnaquel viñtaj Pablo

¹ Ex vuc'tac ex vanab', ayic ix in ec' valel yab'ixal Dios te yel d'a e cal, mañ jelanoc ix vutej in loloni. Mañoc juntzañ lolonel syal eb' jelan ix ec' valeli.

² Yujto ayic ix in ec' d'ayex, ix in na to malaj junocxo tas svac' eyojtaquejeli.

Añej val yab'ixal Jesucristo ix ec' valel d'ayex, to ix cham d'a te' culus. ³ Ayic ix in ec' ta', icha junoc anima malaj yelc'ochi, icha chi' ix vutej in b'a. Ix in ib'xiq'ue yuj xivelal. ⁴ Ix in nib'ej to mañoc in ix ex in monte. Yuj chi' ayic ix in lolon eyed'oc, ix valan eyab'i. Mañ jelanoc ix vutej in b'a ayic ix valan d'ayex. A Yespíritu Dios, montannac ex yed' spoder Dios chi'. ⁵ Yuj chi', mañ yujoc sjelanil anima van eyac'anoch Dios d'a e c'ool ticnaic, palta yujñej spoder chi'.

A Espíritu tz'ac'an cojtaquejeli chajtil yaj Dios

⁶ Palta axo d'a eb' creyente tec'anxo, ay jun jelanil svalel d'a scal eb'. A jun jelanil svalel chi', mañ yicoc yolyib'arñq'uinal tic, mañoc pax d'a eb' yajallil yolyib'arñq'uinal tic scoti, yujto a juntzañ tic, toxo ol lajvoqueloc. ⁷ Palta a jun jelanil svalel chi', aton sjelanil Dios. A jun jelanil chi', max nachajel yuj eb' anima, yujto c'ub'ab'ilel d'a eb'. A Dios najinacxocan jun tic yuj co vach'iloc, ayic manto sb'o yolyib'arñq'uinal tic. ⁸ Malaj junoc eb' yajal snachajel jun tic yuuj. Q'uinaloc tato ix nachajel yuj eb', maj am yac'och Cajal Jesús eb' te nivan yelc'och d'a te' culus. ⁹ Palta syal d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcan icha tic:

Ay val jun tas sb'onaccan Dios, yic syac' d'a eb' xajanani. Manta junoc mach tz'ilan jun chi', manta pax mach tz'ab'ani. Malaj pax junoc mach syal snaaneli, xchicani.

¹⁰ Palta a Dios tz'ac'an cojtaquejel juntzañ tic yuj Yespíritu. Yujto a Yespíritu chi' tz'ojtacanel masanil tasi. A juntzañ tas yic Dios, max nachajel yuj anima, palta axo Yespíritu Dios chi' yojtac.

¹¹ A d'a scal anima, malaj junoc mach ojtannac tas yaj spensar junocxo anima. Yujto munil cojtac junjun oñ tas ay d'a co pensar. Icha pax chi' Dios, añej Yespíritu ojtannac tas sna'a. ¹² A oñ tic, mañoclay espíritu yic yolyib'arñq'uinal tic co chanac. Palta a jun Espíritu cotnac d'a Dios, a jun chi' co chanac. Yuj chi', a juntzañ tas syac' Dios d'ayorñ yuj svach'c'olal, snachajel cuuj. ¹³ A juntzañ lolonel scal tic, mañ yujoc co jelanil snachajel cuuj. Palta a Yespíritu Dios tz'ac'an nachajel cuuj. A juntzañ c'ayb'ub'al tic, yic Yespíritu Dios chi'. Yuj chi', a eb' b'aj ayochi, aton eb' syal co c'ayb'ani.

¹⁴ A eb' mañ ayococh Yespíritu Dios d'ay, max yac'och juntzañ c'ayb'ub'al tic eb' d'a sc'ool, yujto malaj tz'och d'a eb'. Max yal-laj scomon nachajel juntzañ tic yuj eb', yujto añej Yespíritu Dios chi' tz'ac'an cojtaquejeli. ¹⁵ Palta a eb' b'aj ayxo och Yespíritu Dios chi', syal sch'olb'itan tas yaj masanil tastac eb', tato vach' d'a yicharñ Dios, mato maay. Palta malaj junoc anima syal sch'olb'itan tas yaj eb'. ¹⁶ Yujto tz'ib'yajcan d'a Slolonel Dios: ¿Tom ay val junoc mach ojtannac tas sna Dios Cajal? ¿Toc ay junoc mach ol yal sc'ayb'ani? xchicani. Palta a oñxo tic, ayxo och spensar Cristo d'ayorñ.

3

Quetmunlajvumal co b'a d'a yic Dios

¹ Ex vuc'tac ex vanab', ayic ix in ec' d'a e cal, maj yal-laj valan d'ayex icha svutej valan d'a eb' sc'anab'ajan Yespíritu Dios. Yujto a e pensar tzex ac'an mandar, ichato unin exto d'a yic Cristo. ² Lajanexto icha junoc nene' unin maxto yal svaan ixim vail. Yuj chi', icha tz'utaj yac'ji chunoc junoc nene' unin, icha chi' ix vutej valan juntzañ c'ayb'ub'al d'ayex. Añej juntzañ c'ayb'ub'al mañ ajaltacoc ix ec' val d'ayex, yujto a juntzañ c'ayb'ub'al ya, maxto techaj eyuuj. Palta añejtona' icha ex ta' ticnaic, ³ yujto añeja' a e pensar tzex ac'an mandar. Ina añeja' ay e chichonc'olal, añeja' e gana tze poj e b'a. Yuj chi' syalelc'ochi to añeja' e pensar tzex ac'an mandar. Lajan val

tzeyutej e b'a yed' eb' manto ojtannacoc Dios. ⁴ Yujto ayex tzeyala': A in tic, yic in viñaj Pablo, xe chi. Ay ex pax tzeyala': Yic in viñaj Apolos, xe chi. Ayic tzeyalan icha chi', syalelc'ochi to te lajan e pensar yed' eb' manto ojtannacoc Dios.

⁵ ¿Tom ay yelc'och a in Pablo in tic? Añejtona' viñaj Apolos chi', ¿tom ay yelc'och viñ? Yujto a ori tic, yac'umalñej servil Dios caji. Cuuj eyac'nacoch Cajal Jesús d'a e c'ool. Torfej tzoñ munlaj junjun ori, ato syala' tas copisio ix yac'a'. ⁶ A in tic, ayic ix in ec' d'a e cal, ichato ix in ec' vavejcan juntzañ iñat. Axo viñaj Apolos chi', ichato a viñ ix ac'anoch yalil. Palta a Dios ix ex ac'an q'uib'oc. ⁷ Yuj chi', a eb' tz'avani yed' eb' tz'ac'anoch yalil, malaj yelc'och eb'. Añej Dios ay yelc'ochi, yujto a tz'ac'an q'uib'oc. ⁸ A eb' tz'avani yed' eb' tz'ac'anoch yalil, lajanñej yelc'och smunlajel eb' chi'. Palta ol scha spac eb' d'a Dios, ato syala' jantac smunlajel junjun eb'. ⁹ Yuj chi' a ori tic, quetmunlajvumal co b'a cac'an servil Dios. A exxo, icha yaj juntzañ avb'en chi' eyaj d'a yichañ Dios.

Añejtona', icha yaj junoc pat van sb'oan Dios, icha chi' eyaji. ¹⁰ A inxo tic, icha yaj junoc ojtannac sb'oan pat, icha chi' vaj yuj svach'c'olal Dios. A in tic, ayic vec'nac d'a e cal ta' ichato ec' vac'nac em yipumal yich junoc pat. Axo ticnaic, ch'ocxo mach van smunlaj d'a e cal. Yuj chi' ichato van yac'anq'ue xan d'a yib'añ jun yich chi'. A junjun mach smunlaj ta', yovalil syil eb' tas syac'q'ue eb' d'a yib'añ chi'. ¹¹ Malaj junocxo mach syal yac'anem junocxo yich d'a e cal ta', yujto a jun yich ayxoem chi', aton Jesucristo. ¹² Axo eb' smunlaj d'a jun munlajel chi', ay eb' te vach' smunlaji. Ichato a q'uen oro, q'uen plata yed' juntzañxo q'uen te caro stojol syac'q'ue eb' d'a yib'añ, yujto te vach' smunlaj eb'. Ay pax eb' mañ vach'oc smunlajel. Ichato a te te' syac'lab'ej eb', añ ac, te' aj, icha chi' juntzañ syac'q'ue eb' d'a yib'añ. ¹³ Palta a co munlajel junjun ori ol checlajeloc ayic ol ja sc'ual sch'olb'itaji. Icha junoc c'ac' sjavi, icha chi' ol aj yilji co munlajel junjun ori, a to syala' tom vach', mato maay. ¹⁴ A eb' mañ ol tz'ab'at smunlajel chi', aton eb' chi' ol chaan spac. ¹⁵ Palta ay pax eb' malaj svach'il smunlajel. Icha junoc pat, a añ ac ayoch yichtacoc, c'un stz'ab'ati, icha chi' ol aj smunlajel eb' chi' ayic ol iljoc. Yuj chi', malaj jab'oc spac ol scha eb'. Ol colchaj eb', palta icha tz'aj junoc scolchajelta d'a scal c'ac', icha chi' ol aj scolchaj eb'.

¹⁶ ¿Tom mañ eyojtaco to stemplo Dios eyaji, axo Yespíritu cajan ec' d'a e cal e masanil? ¹⁷ Tato ay mach sjuanel stemplo Dios chi', a Dios chi' ol satanpaxeloc. Yujto a stemplo chi', yicñej yaji. A stemplo sval tic, a ex toni.

¹⁸ Malajocab' mach syac' musansatil sb'a. Tato ayex tze na'a to jelan ex d'a yic yolyib'añq'uinal tic, yovalil tzeyiq'uemta e b'a, ichato malaj tas eyojtac, yic vach' ol yac' e jelanil Dios. ¹⁹ Yujto a jelanil yic yolyib'añq'uinal tic, malaj yelc'och d'a yichañ Dios. Yujto icha chi' yaj stz'ib'chajcan d'a Slolonel Dios, aton b'aj syal icha tic: A eb' jelan syutej sb'a, a Dios ol yaman eb' d'a scal sjelanil chi', xchi. ²⁰ Syalanpax junxo tic: Yojtac Dios Cajal to a tas sna eb' jelan, toxon malaj jab'oc yelc'ochi, xchicani. ²¹ Yuj chi', max yal eyac'anoch e pensar d'a junoc anima yic tzeyic'chañ e b'a yuuj. Yujto masanil tas syac' Dios eyiquej. ²² Vach'chom a in Pablo in tic, ma viñaj Apolos, ma viñaj Pedro, jun yolyib'añq'uinal tic, co q'uinal, chamel, juntzañxo tas ay ticnaic yed' juntzañ tas toto ol javoc, masanil syac' Dios eyiquej yuj e vach'iloc. ²³ A ex tic, yic exxo Cristo qued'oc. Axo Cristo chi', a Dios ay yico'.

¹ Mañ eyac'och e pensar d'ayori, yujto yac'umalñej servil Cristo caji. A copisio to scac' c'ayb'aj juntzañ sc'ayb'ub'al Dios, aton juntzañ sch'oxnac d'ayori. ² A mach scha yopisio, yovalil jichan syutej smunlaj d'a jun tz'ac'an yopisio chi'. ³ Palta a in tic, max in ochlaj ilc'olal tato a ex tzin e b'eytzitej yuj jun vopisio tic. Vach'chom ch'oc juntzañxo eb' tzin b'eytzitani, palta malaj jab'oc tzin na'a. Añejtona' in, max yal-laj in b'eytzitan in b'a yuj jun vopisio tic. ⁴ Vach'chom a in pensar tz'alani to malaj jab'oc in paltail, mañ yujoc chi' syal valani to malaj in paltail d'a yichañ Dios, yujto añej Cajal Jesús syal sch'olb'itan tas vaji. ⁵ Yuj chi', max yal-laj e ch'olb'itan yaj junocxo mach ticnaic. Añej to tze tarivej sja Cajal Jesús, yujto a' ol ch'oxanel masanil tastac. Icha tz'aj scheclajel junoc tas c'ub'ab'ilel d'a scal q'uic'alg'uinal ayic sc'och saquilq'uinal d'ay, icha chi' ol aj scheclaj masanil tastac ta'. A Cajal Jesús chi' ol ac'an checlajoc tas ay d'a co pensar co masanil. Ato val ta' ol yal co vach'il Dios, ato syala' tas co munlajel junjun ori.

⁶ Ex vuc'tac ex vanab', ix valb'at juntzañ tic d'ayex, tas vaji yed' tas pax yaj viñaj Apolos chi', yic vach' snachajel juntzañ c'ayb'ub'al tic eyuuj. Yujto a in tic yed' viñ, ch'oxnab'il caj d'ayex, yic vach' tzeyojtaquejeli to max yal-laj eyec' d'a yib'añ tas syal Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani. Yujto max yal-laj eyic'anchari e b'a yuj tas syal yuj junoc mach, axo junocxo mach max yal yuuj tze patiquejeli. ⁷ Malaj junoc ori syal quic'anchari co b'a, yujto ec'al copisio d'a junocxo, yujto a tas syal cuuj, a Dios tz'ac'an d'ayori. Yuj chi', max yal-laj quic'anchari co b'a yuuj. Max yal-laj calani to munil quico', yujto a Dios chi' tz'ac'an d'ayori.

⁸ A exxo tic, ¿tom tz'acan exxo e naani? ¿Tom e chanacxo masanil yic Dios e naan ticnaic? Tecan yajal exxo e naani. Palta a oriño pax tic, mañ ori yajaloclay eyed'oc. Comonoc to d'a val yel yajal ex, yic a ori tic, tzoñ ochpax yajalil chi' eyed'oc. ⁹ Tzin na'a to ix sch'ox Dios to a ori schecab' ori Cristo tic, slajvub'xo caji. Icha yaj junoc anima ayxo och chamel d'a yib'añ, icha chi' caji. Axo eb' anima d'a yolyib'ariq'uinal tic yed' eb' ángel, toñej tz'och q'uelan eb', sat sc'ool eb' ori yilani. ¹⁰ Ichato malaj co pensar d'a yichañ anima, yujto ayoch co pensar d'a Cristo. Palta a exxo tic, te jelan exxo d'a yic Cristo e naani. Cojtac to mañ ori tec'anoc. A exxo tic, ichato te tec'an exxo. A ori tic, tzoñ spatiquejel eb' anima. Palta a exxo tic, te ay val eyelc'och d'a sat eb'. ¹¹ Añejtona' ticnaic, ay b'aj ya tzoñ ec' yuj vejel yed' yuj taquintial. Malaj pax co pichul. Ay b'aj tzoñ smac' eb' anima. Malaj pax co pat. ¹² Tz'el val quip co munlaj yed' co c'ab' tic. Ay mach tzoñ b'uchani, palta sco c'ancot svach'c'olal Dios d'a yib'añ eb'. Ay b'aj syac'och yaelal eb' d'a quib'añ, palta scac'ñej techajoc. ¹³ Syal co pecal eb', te chuc syal eb', palta te emnaquil scutej co b'a cac'an yab'ix eb'. A d'a yolyib'ariq'uinal tic, icha c'alem, icha chi' caj d'a eb' anima. Añejtona' masanto ticnaic, icha canlemañ anima cajcan d'a yichañ eb'.

¹⁴ Mañ yujoc ex vac'an q'uixvelal tzin tz'ib'ejb'at juntzañ tic d'ayex. Palta tzex in cacha', yujto icha junoc vuninal te xajan vuuj icha chi' eyaji. Icha chi' eyaj vuuj ticnaic. ¹⁵ Vach'chom ay lajuñeoc mil eb' e c'ayb'umal tzex c'ayb'an d'a yic Cristo, palta junñej jun icha e mam yaji. A in ton tic, icha mamab'il vaj d'ayex, yujto a in in b'ab'laj alejnac el vach' ab'ix d'ayex ta'. ¹⁶ Yuj chi', tzin tevi d'ayex to tze c'anab'ajej val in b'eyb'al tic.

¹⁷ Yuj val jun tic, tzin checb'at viñaj Timoteo tic d'ayex. Icha val to vuninal yaj viñ d'a yichañ Cajal Jesús. Te xajanab'il viñ vuuj, tzin sc'anab'ajej val viñ. A viñ ol b'at alan d'ayex, ol e naancoti tas ix vutej in b'eyb'al ayic ix vac'anoch in pensar d'a Cristo. Icha svutej in c'ayb'an eb' creyente d'a junjun iglesia, icha chi' ol yutoc viñ ex sc'ayb'anxi. ¹⁸ Ay ab' jayvañ eb' syic'chari sb'a d'a

e cal, yujto a snaan eb' to mañxo ol in b'at ex vila'. ¹⁹ Palta a tz'aj in naani to toxo ol in b'at ex vila', tato icha chi' sgana Cajal Jesús. Ato ta' ol vila' tato yel ay tas syal yuj eb', ma to toñej syal eb'. ²⁰ Yujto mañ yujocrrej junoc tas scala' scheclajeli to ayoriño och d'a yol sc'ab' Dios. Palta tato ayoch spoder Dios chi' qued'oc, yel ayoriño och d'a yol sc'ab'. ²¹ Palta a ticnaic, ¿b'aja junoc tas e gana sb'at in b'o d'ayex? ¿Tom e gana b'at vac'och e yaelal yuj e mul? ¿Mato e gana b'at in ch'oxeli to xajan ex vuuj, nanam b'at vutej in b'a d'ayex?

5

Jun ajmul sch'olb'itaj yaji

¹ Ix vab'i to ay jun viñ te ajmul d'a e cal. Tob' ix yic' ix schab'il snun viñ. A jun chi', te chuc. A d'a scal eb' manto ojtannacoc Dios, malaj jun chi'. ² Eyojtac to icha chi' ix sc'ulej viñ, palta arñeja' eyic'anchaari e b'a. Smoj val to tzex och ilc'olal yuuj. A jun viñ ix c'ulan jun chucal chi', yovalil tzeyiq'uel viñ d'a e cal. ³ A inxo tic, vach'chom mañ in ayoc ec' eyed' ta', palta ichato ay in val ec' eyed'oc. Yuj chi', toxo ix in b'eytzitej tas yaj jun viñ chi', yujto ichato ay in ec' eyed' ta'. ⁴ Yuj chi', ayic tze molb'an e b'a d'a sb'i Cajal Jesús ta' yed' yipalil yac'an mandar, a inxo tic, ichato ol in c'och eyed'oc. ⁵ Axo jun viñ chi', ac'jocab'can och viñ d'a yol sc'ab' viñ Satanás, yic ol satcanel snivanil viñ, yic vach' ol colchaj viñ ayic ol jax Cajal Jesús.

⁶ Yuj jun chucal d'a e cal chi', mañ smojoc tzeyic'chaari e b'a. ¿Tom mañ eyojtacoc to a jab'oc yich pan, spajb'ib'at ixim pan chi' smasanil yuuj?

⁷ A juntzañ co b'eyb'al d'a yalañtaxo, lajan icha yich pan chi'.^{5,7} Yuj chi' actejeccan juntzañ e b'eyb'al chi' yic icha chi' ol aj e yoch icha ixim pan to malaj jab'oc spaltail, aton ixim svaji d'a q'uiñ chi'. Yujto val yel icha ex chi' d'a yichañ Cristo, yujto a ix cham co q'uexuloc, icha noc' calnel smiljicham yicoc silab' eb' israel yic snaancot eb' tas aj yelnaccot eb' d'a Egipto. ⁸ Mocab' co nacot schamel chi' d'a scal chucal. Yovalil d'a stojolal sco nacoti, yujto a chucal yed' ajmulal lajan yed' yich pan chi'.

⁹ Valnacxob'at d'a jun in carta d'ayex to max yal-laj junñej tzoñ ec' yed' eb' sc'ulan ajmulal. ¹⁰ Mañ yujoc eb' ajmul d'a yolyib'arñq'uinal tic svalb'ati. Arñejtona' eb' syiloch sc'ool d'a junocxo, eb' elc'um yed' eb' tz'em cuman d'a juntzañ comon dios, tato yic yolyib'arñq'uinal tic eb', mañ yujoc eb' svala' to max yal-laj jun tzoñ ec' yed' eb'. Yach'an ayon ec' d'a yolyib'arñq'uinal tic, ol co c'umlaj co b'a yed' eb', yujto ayon ec' d'a scal eb'. ¹¹ Palta a jun valnacxob'at d'ayex, syalelc'ochi tato ay eb' tz'alani to creyente eb', palta chuc sb'eyb'al eb', mañxo toc syal junñej tzex ec' yed' eb'. A eb' sval chi', aton eb' tic: Eb' ajmul, eb' syiloch sc'ool d'a junocxo, eb' tz'em cuman d'a juntzañ comon dios, eb' b'ajvajum, eb' uc'um añ yed' eb' elc'um. A eb' icha chi' sb'eyb'al, tato syal eb' to creyente eb', vach'chom toñej tzoñ va yed' eb', max yal-laj. ¹²⁻¹³ Yujto a eb' yic yolyib'arñq'uinal tic, malaj calan quic co ch'olb'itan tas yaj eb', yujto a Dios ol ch'olb'itan eb'. Palta a eb' creyente, yovalil sco ch'olb'itej tas yaj eb'. Yuj chi', a jun viñ chuc chi', pechequel viñ d'a e cal ta'.

6

A eb' syac' queja sb'a d'a eb' yajal

¹ Ix vab'i to ay oval d'a e cal, tob' b'at eyac'lajoch e b'a d'a alcal. ¿Tas yuj tze tec'b'ej e b'a e b'at d'a viñ alcal mañ creyenteoc chi'? ¿Tas yuj mañoc d'a

5.7 5:7 A d'a q'uiñ yic snajicoti tas aj yelnaccot eb' israel d'a Egipto max vajilaj ixim pan ayem yich, max yal paxlaj to ay yich pan ayec' d'a spat eb' israel.

eb' yicxo Dios tzex b'at e b'o yaji? ² ¿Tom mañ eyojtacoc to a orñ yic orñxo Dios tic, ol co ch'olb'itej tas yaj eb' yic yolyib'arñquinal tic? Yuj chi' smoj a orñ sco b'o yaj juntzañ chequel yaj tic. ³ ¿Tom maxto nachajel eyuuj to a orñ tic, ol co ch'olb'itej tas yaj eb' ángel? Yuj chi', a juntzañ tas ay d'a yolyib'arñquinal tic, smoj co b'oan yaji. ⁴ Ayic ay juntzañ oval d'a e cal, ¿tas yuj a d'a eb' malaj yopisio yuj iglesia b'at e b'o yaji? ⁵ Svalb'at juntzañ tic d'ayex, yic vach' tzex q'uixvieli. ¿Tom malaj junoc mach d'a e cal snachajel yuuj sb'oan yaji? ¿Tom malaj junoc mach syal sb'oan yaj d'ayex a ex creyente exxo? ⁶ Ina ayex b'at eyujej e b'a d'a yichañ eb' viñ yajal, palta mañ creyenteoc eb' viñ.

⁷ Ayic tzeyac'lanoch d'a eyib'arñ chi', tz'och e mul d'a yichañ Dios. Tato ay junoc eb' yicxo Dios mañ vach'oc syutej sb'a d'ayex, tzoc eyac' val techajoc. Tato ay mach tz'elc'an junoc tas d'ayex, aq'uec nivanc'olal. ⁸ Palta ina ayex mañ vach'oc tzeyutej e b'a. Ina ayex elc'umex. Icha pax chi' tzeyutej e b'a d'a eb' eyuc'tac d'a eb' eyanab'.

⁹⁻¹⁰ ¿Tom manto eyojtacoc to a eb' mañ vach'oc syutej sb'a, malaj yalan yic eb' sc'och d'a yol sc'ab' Dios? Mañ eyac' musansatil e b'a. A eb' scomon em d'a mul, eb' tz'em cuman d'a juntzañ comon dios, eb' ayxo yetb'eyum tz'em d'a ajmulal, eb' syixtej sb'a yed' eb' yetvinaquil. Añejtona', pax eb' elc'um, eb' syiloch sc'ool d'a junocxo, eb' uc'um arñ, eb' b'ajvajum yed' eb' scomon toc'anec' junoc tas d'a yetanimail, aton eb' mañ ol c'ochlaj d'a yol sc'ab' Dios.

¹¹ Ay ex icha chi' ix eyutej e b'a d'a yalañtaxo. Axo ticnaic, ic'b'ilxo el e mul qued'oc. Ac'b'il exxo och yicoc Dios qued'oc. A Dios chi' tz'alani to vach' orñxo d'a yichañ. Icha chi' tzoñ aj yuj Cajal Jesucristo ticnaic yed' pax yuj Yespíritu co Diosal.

A co nivanil yicñej Dios yaji

¹² Tecan ayex tzeyala': A orñ tic, libre co c'ulan masanil tasi, xe chi. Yel toni, palta mañ smojoc co c'ulan smasanil. Yel toni, libre co c'ulan juntzañ chi' smasanil, palta malaj junoc tas b'aj syal cac'an co b'a, yic tzoñ yac' mandar.

¹³ Tecan ay ex pax tzeyala': A tas co va'a yic co c'ool yaji, yujto a co c'ool tic, a ay yic pax juntzañ chi', xe chi. Yel toni, palta a Dios ol ac'an lajvoquel juntzañ chi' smasanil. A co nivanil tic, mañ yicoc ajmulal, palta to a Cajal Jesús ay yico'. A Cajal Jesús chi', stañvumal yaji. ¹⁴ Yuj chi' icha yutejñac Dios yac'an pitzvocxi Cajal Jesús, icha chi' ol yutoc orñ yac'anxi pitzvoc yuj spoder.

¹⁵ Ina eyojtacxo to a co nivanil tic, icha junoc macañ snivanil Cristo yaji. Yuj chi', ¿tom syal quic'anb'at junoc macañ snivanil chi', b'at cac'anoch yetb'eyumoc junoc ix ajmul ix, yic junxoñej tz'aj yed' ix? ¹⁶ Eyojtacxo to a junoc mach syic'laj sb'a yed' junoc ix ajmul ix, junxoñej nivanil tz'ajcan yed' ix. Yujto icha chi' syal d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani, aton b'aj syal icha tic: A eb' schavañil, junxoñej nivanil tz'ajcan eb', xchi. ¹⁷ Palta ayic scac'anoch co b'a d'a Cajal Jesús, junxoñej animail tzoñ ajcan yed'oc.

¹⁸ Yuj chi' tzeyic' val el e b'a d'a jun ajmulal chi'. Yujto yalñej tas juntzañxo chucal sc'ulej eb' anima, mañoc yed' snivanil eb' sc'ulej. Palta a eb' tz'em d'a ajmulal chi', yed' snivanil eb' smulani. ¹⁹ Palta eyojtacxo to a co nivanil tic, stemplo Espiritu Santo yaji. A ayoch cajan d'ayorñ, yujto a Dios ac'jinacoch d'ayorñ junjun orñ. Mañxo quicoclaj co b'a ticnaic, ²⁰ yujto manb'il orñxo eli. Yuj chi', quic'ocab' chañ Dios yed' co nivanil tic.

¹ Ol valb'at yuj juntzañ tas e c'anb'ejnac d'a jun e carta d'ayin. Vach' toni tato ay eb' viñ max och yetb'eyum. ² Palta ay smay sayan ajmulal eb' viñ. Yuj chi', vach' tz'och yetb'eyum eb' viñ. Yed' pax eb' ix ix, vach' tz'och yetb'eyum eb' ix. ³ A exxo ay ix eyetb'eyum, tzeyac' sgana eb' ix eyetb'eyum chi', yujto eyetb'eyum e b'a. Añejtona', icha chi' tzeyutej e b'a a ex ix ex axyo viñ eyetb'eyum. ⁴ Yujto malaj yalan yic jun e nivanil chi' sch'ocoj. A viñ eyetb'eyum chi' ay yalan yic d'ay. Añejtona', icha pax chi' ex ay ix eyetb'eyum, malaj yalan yic jun e nivanil chi' sch'ocoj. A ix eyetb'eyum chi' ay yalan yic d'ay. ⁵ Yuj chi', yovalil tze c'anab'ajej tas sgana eb' ix e yetb'eyum d'ayex. Añej, tato jun tz'aj e pensar tzeyactancan jun chi' jayeoc c'ual, yic vach' tzex lesalvi d'a Dios d'a smasanil e c'ool. Slajvi yec'b'at jaye' c'ual chi', junñej tzex ajxicani, yic vach' max ex juviel yuj viñ Satanás. Yujto ay smay, max yal e cachan och vaan e nivanil chi'.

⁶ A juntzañ svalb'at tic d'ayex, mañ checnab'iloc. Toñej svalb'at d'ayex icha tic, yic vach' syal e c'ulan juntzañ chi'. ⁷ A in tic, tzin na'a to vach' max och eyetb'eyum e masanil icha in tic. Palta ch'occh'oc co pensar junjun oñ yuj Dios, yujto ay eb' yovalil tz'och yetb'eyum. Ay pax eb' mañ yovaliloc.

⁸ Svalanpaxb'at juntzañico tic d'ayex, a ex manto och eyetb'eyum yed' ex chamnaxco eyetb'eyum. Vach' ama tzex canñej e ch'ocoj, icha in tic. ⁹ Palta tato max techaj eyuj e ch'ocoj, ochocab' eyetb'eyum. Yujto vach' tz'och eyetb'eyum, yic max e nib'ej em e b'a ajmulal.

¹⁰ A exxo axyo eyetb'eyum, ol valb'at juntzañ checnab'il tic d'ayex. A juntzañ checnab'il tic, mañ vicoc, yic Cajal Jesús: A ex vanab' ex, max yal-laj e pucan e b'a yed' viñ eyetb'eyum. ¹¹ Palta tato ay junoc ix spuc sb'a yed' viñ yetb'eyum, yovalil scanñej ix ichñej ta'. Añej yed' viñ yetb'eyum ix chi' syal yic'lanxi sb'a junelxo. Añejtona', icha ex pax chi' ex vuc'tac ex, max yal-laj e pucan e b'a yed' ix eyetb'eyum.

¹² Ay pax juntzañ exxo, ay junxo ol valb'at d'ayex. Palta mañ schecnab'iloc Cajal Jesús juntzañ tic, yujto munil tzin naelta d'a yol vico'. Tato ay junoc viñ cuc'tac max och ix yetb'eyum creyenteal yed'oc, palta tato ay sgana ix tz'aj yed' viñ, max yal-laj spucan sb'a viñ yed' ix. ¹³ Añejtona', tato ay junoc ix canab' max och viñ yetb'eyum creyenteal yed'oc, palta tato sgana viñ syic' sb'a yed' ix, max yal-laj spucan sb'a ix yed' viñ. ¹⁴ Yujto a viñ yetb'eyum ix chi', vach'chom mañ creyenteoc viñ, ichato yic Dios yaj viñ yed' ix, yujto junñej yaj viñ yed' ix creyente chi'. Añejtona' icha pax chi' junoc ix mañ creyenteoc, ichato yic Dios yaj ix, yujto junñej yaj ix yed' viñ creyente chi'. Tato mañ yicoc Dios yaj eb', axo yuninal eb', comon animañej am yaj eb'. Palta maay, yic pax Dios yaj eb'. ¹⁵ Palta tato a jun mañ creyenteoc chi' sgana spucan sb'a yed' jun creyente chi', spucocab' sb'a eb'. Tato icha chi', axo jun creyente chi', libre tz'ajcani. Max mulanlaj d'a icha chi', yujto sgana Dios to junc'olalñej tzoñ aji. ¹⁶ Yujto a ex vanab' ex, mañ eyojtacoc tato ol colchajel viñ eyetb'eyum chi', yujñej eyic'lan e b'a yed' viñ. Añejtona' ex vuc'tac ex ay eyetb'eyum, mañ eyojtacoc tato ol colchajel ix eyetb'eyum chi', yujñej eyic'lan e b'a yed' ix.

¹⁷ Junjun oñ, a tas cajcan yuj Cajal Jesús ayic ix oñ yavtanoch Dios yicoc, tzoñ canñej ichñej ta'. Icha chi' svutej pax valan d'a eb' creyente d'a junjun iglesia. ¹⁸ Yuj chi', tato ayex chab'ilxo jun yechel circuncisión d'a e nivanil ayic ix ex yavtanoch Dios yicoc, max yal e c'ub'aneli to chab'ilxo jun chi' eyuuj. Añejtona', tato ayex mañ chab'iloc jun yechel chi' eyuuj, ayic ix ex yavtanoch yicoc, maxtzac yal-laj e chaan ticnaic. ¹⁹ Taxoñej chab'il jun yechel circuncisión chi' cuuj, mato maay, malaj yel'ochi. Palta ay val junxo te nivan yel'ochi to sco c'anab'ajej icha sgana Dios. ²⁰ Más vach' tzoñ can

junjun or̄ ichataxon caji, ayic ix or̄ yavtanoch Dios yicoc. ²¹ Tato ay ex, ayex och checab'vumal ayic ix ex yavtanoch Dios yicoc, mar̄ ex och ilc'olal. Palta tato syal e colanelta e b'a d'a yol sc'ab' vir̄i tzeyac' servil chi', más vach' tzeyac' eyip e colanelta e b'a. ²² Yujto a mach ayoch checab'vumal ayic tz'avtajoch yicoc Cajal Jesús, vach'chom manto libreoc yelta b'aj smunlaj chi', palta libre yic'ijielta d'a yol sc'ab' chucal yuj Cajal Jesús. Palta axo mach yic sb'a ayic tz'avtajoch yicoc Cristo chi', a ticnaic checab' yaj d'a Cristo. ²³ A or̄ tic, manb'il or̄xoy yuj Dios. Yuj chi', maxtzac yal co choñan co b'a d'a eb' anima yic tzoñ can d'a yalañ smandar eb' d'a junelñej. ²⁴ Yuj chi', ex vuc'tac ex vanab', a d'a yichañ Dios, vach' tzoñ can junjun or̄ ichataxon caji, ayic ix or̄ yavtanoch yicoc.

²⁵ A ex manto och eyetb'eyum, malaj junoc schecnab'il Cajal Jesús ol valb'at d'ayex. A tas ol valb'at tic d'ayex, munil tzin na d'a yol vico'. Palta a tas svala', ochocab' yopisio eyuuj, yujto ix oc' sc'ool Dios d'ayin, ix yac'an vopisio tic. ²⁶ Yuj juntzañ yaelal van sja d'a quib'añ tic, tzin na'a to vach' tzoñ can junjun or̄ ichataxon caji. ²⁷ Yuj chi', a ex ayxo ix eyetb'eyum, mar̄ e say tas tzeyutej e pucan e b'a. A exxo mantalaj ix eyetb'eyum, vach' ama tato max e say eb' ix. ²⁸ Palta tato ayex tzeyac'och ix eyetb'eyum, mar̄ muloclaj. Yed' ex pax cob'estac ex, mar̄ muloclaj tato tzeyac'och vir̄i eyetb'eyum. Palta a eb' tz'och yetb'eyum, más ol yil syaelal eb' d'a yolyib'ar̄iq'uinal tic. Yuj chi' svalb'at juntzañ tic d'ayex, yujto in gana max ja juntzañ yaelal tic d'a eyib'añ.

²⁹ Ex vuc'tac ex vanab', a junxo tic sval d'ayex: A tiempo jab'xoñej ticnaic, yuj chi', a eb' vir̄i ay ix yetb'eyum, max yal-laj ar̄ej d'a ix yetb'eyum eb' vir̄i chi' syac'och spensar. ³⁰ A eb' scusi, max yal-laj ar̄ej jun scuselal eb' chi' sna'a. Yed' eb' stzalaj, max yal-laj ar̄ej jun stzalajc'olal eb' chi' sna'a. Yed' eb' smanvaji, mañocñejocab' ta' syac'och spensar eb'. ³¹ Ar̄ejtona' eb' syamc'ab'an juntzañ tas ay d'a yolyib'ar̄iq'uinal tic, max yal-laj ar̄ej d'a juntzañ chi' syac'och spensar eb', yujto a jun yolyib'ar̄iq'uinal squil tic, vanxo slajvi eq'ui.

³² In gana to max ex och ilc'olal. A vir̄i quelemto, ar̄ej d'a juntzañ tas stzalaj Cajal Jesús yed'oc, ar̄ej ta' syac'och spensar vir̄i. ³³ Axo vir̄i ayxo ix yetb'eyum, a val tas ay d'a yolyib'ar̄iq'uinal tic sna vir̄i. Yujto sna vir̄i tas syutej yac'an tzalajb'oc sc'ool ix yetb'eyum chi'. ³⁴ Yuj chi' chab' tz'aj spensar vir̄i. Ar̄ejtona', mar̄ lajanoc ix ayxo vir̄i yetb'eyum yed' ix cob'esto. Yujto a ix cob'es chi', ar̄ej d'a juntzañ tas stzalaj Cajal Jesús yed'oc, a sna ix, yujto syac' val snivanil ix yicoc Dios yed' spensar. Axo ix ayxo vir̄i yetb'eyum, a val tas ay d'a yolyib'ar̄iq'uinal tic snaub'tañej ix, yujto sna ix tas syutej yac'an servil vir̄i yetb'eyum ix chi'.

³⁵ Svalb'at juntzañ tic d'ayex, palta mar̄ yujoc ex in cachanoch vaan svalanb'ati. Palta svalb'ati yic vach' tzeyutej e b'a. Yujto in gana tze c'anab'ajej tas sgana Cajal Jesús, tzeyac'anpax servil d'a smasanil e c'ool.

³⁶ A ticnaic svalb'at d'ayex a ex mamab'il ex, yujto ay ex ay eb' ix eyisil stiempoalxo yoch vir̄i yetb'eyum. Tato tze na'a to vach' tz'och yetb'eyum eb' ix, tato tzeyila' to ay smay scan eb' ix, ujocab' icha e gana. Ochocab' yetb'eyum eb' ix, yujto a jun chi', mar̄ muloclaj. ³⁷ Palta tecan ayex ay eb' ix eyisil mar̄ yovaliloc tz'och yetb'eyum. Libre eyaj e c'ulan icha e gana. Tato tec'an tzeyutej e b'a e naan yuj eb' ix eyisil max e cha ochlaj yetb'eyum chi', vach' ton tze c'ulej. ³⁸ Yuj chi', a eb' tz'ac'anoch yetb'eyum eb' ix yisil, vach' ton sc'ulej eb'. Axo eb' max ac'anoch yetb'eyum eb' ix, más vach' sc'ulej eb'.

³⁹ A junoc ix ix ay vir̄i yetb'eyum, yach'an pitzanto vir̄i, ichato tzec'b'il ix yed' vir̄i yuj sleyal Dios. Axo tato scham vir̄i jun, libre tz'ajxican ix. Syal

yic'lan sb'a ix yed' junocxo viñ b'aj scan sgana ix, añej tato creyente viñ.
 40 Palta tzin na a in tic, más vach' yic ix tato maxtzac yic' junocxo viñ vinac ix. Tzin na'a to a Yespíritu Dios ayoch ved'oc svalan juntzañ tic.

8

A juntzañ silab' tz'ac'ji d'a juntzañ comon dios

1 A ticaic, sval yuj juntzañ tas tz'ac'ji silab'il d'a juntzañ comon dios, slajvi chi' schiji paxi. Yel toni, cojtac co masanil to malaj vach' yoch juntzañ comon dios chi', palta tato añej d'a tas cojtac chi' scac'och co pensar, squic'chaañ co b'a yuuj. Axo tato sco xajanej eb' yicxo Dios syic' stec'anil eb' cuuj. 2 A eb' jelan snaani, palta max c'ochlaj ijan snaan eb' icha sgana Dios. 3 Palta a eb' xajanab'il Dios yuuj, ojtacab'il pax eb' yuj Dios chi'.

4 A ticaic ol val yuj juntzañ tas schiji ayic toxo ix altajoch d'a juntzañ comon dios. A juntzañ comon dios chi', cojtac to malaj jab'oc vach' yoch d'a yolyib'arñq'uinal tic, yujto junñej Dios ay, malaj chavañ oxvañoc. 5 Ay juntzañ comon dios, tz'ec' d'a satchañ yed' d'a yolyib'arñq'uinal tic. Yujto a eb' anima, mañ jantacoc juntzañ tas syac'och eb' sdiosaloc, yajaliloc. 6 Palta a oñxo tic, junñej co Diosal, aton co Mam. A co Mam chi', aton b'ojinac masanil tasi. A b'ojinac oñ paxi, yic vach' sco ch'oxel svach'il. Junñej pax Cajal, aton Jesucristo. Yuuj ayec' masanil tasi. Yuuj ayori pax ec' a oñ tic.

7 Palta mañ masaniloc eb' yicxo Dios snachajel juntzañ tic yuuj. Ay eb' c'ajanto yed' juntzañ comon dios chi'. Yuj chi', ayic schi'an chib'ej eb', yicñej juntzañ comon dios chi' snaan eb'. Yujto a jun spensar eb' tz'ac'an cuenta chi', manto tec'anoc. Yuj chi' tz'ixtax spensar eb' ayic schi'an juntzañ chib'ej chi' eb'. 8 Palta a juntzañ tas sco chi'a, max oñ sch'olb'itejlaj Dios yuuj. Man toc yujto sco chi'a más vach' oñ, añejtona', tato max co chi'a, mañ oñ chucocljaj. 9 Vach'chom libre co chi'an masanil tasi, palta ay smay cuuj sjuviel eb' manta stec'anil. Yuj chi' yovalil squil val co b'a. 10 A exxo snachajel eyuuj to mañ chucocljaj schiji juntzañ chi', palta ay eb' manto tec'aj val, manto yojtacoc jun tic eb'. Q'uinaloc syil eb' to tzex em c'ojan vael b'aj ay juntzañ syaloch eb' anima sdiosaloc. Tato icha chi', tze montejb'at spensar eb', axo schi'an pax eb' juntzañ silab' tz'ac'ji yicoc juntzañ comon dios chi'. 11 Tato icha chi' tzeyutej e b'a, sjuviel eb' manta stec'anil chi' eyuuj. Palta ina to yuj eb' ix champax Cristo. 12 Yuj chi', a eb' mantalaj stec'anil chi', tato eyuuj tz'ixtaxel spensar eb', a d'a Cristo tz'och e mul. 13 Yuj chi', q'uinaloc ay junoc mach tz'ixtax spensar yuj junoc tas tzin chi'a, tato icha chi', más vach' maxtzac in chi' juntzañ chib'ej chi', yic vach' malaj junoc eb' sjuviel yuuj.

9

A tas smoj schaan eb' schecab' Jesucristo

1 A in tic, val yel schecab' in Jesucristo. Vilnac Cajal Jesús chi', yuj chi' ay val valan vic icha eb' schecab' smasanil. A exxo, ochnac ex creyenteal yuj in munlajel d'a yic Cajal Jesús. 2 Vach'chom ay eb' tz'alani to mañ in schecab'oc Cristo, palta a ex tic eyojtac to schecab' vaji. Ch'oxnab'il eyaji to schecab' in, yujto vuuj eyac'nacoch Cajal Jesús chi' d'a e c'ool.

3 Ay eb' tz'alan chucal d'a in patictac. Palta icha tic svutej valanxi spac d'a eb'. 4 A in tic, ay valan vic in chaan tas tzin va yed' tas svuq'uej. 5 Q'uinaloc ay junoc ix canab' svic'laj in b'a yed'oc ticaic, ay valan vic vic'an b'eyec' ix ved'oc. Yujto icha chi' syutej sb'a viñaj Pedro yed' juntzañxo eb' schecab' Cajal Jesús yed' pax eb' yuc'tac Cajal Jesús chi'. 6 ¿Tom max yal vactancan in

munlajel yed' virñaj Bernabé tic tze na'a? ¿Tom arñej juntzarñxo eb' schecab' chi' ay yalan yic e naani? ⁷ Ina eb' soldado, ¿tom ay eb' arñeja' sayan sgasto? Yed' eb' tz'avan junoc tasi, yovalil sva eb' yeluli. Arñejtona', icha chi' pax eb' tarivum noc', ay yalan yic eb' yuc'an yal yim noc'. ⁸ Palta a juntzarñ svalb'at tic d'ayex, mañocñaj eb' anima ay spensar. A d'a ley Moisés, ata' yalnaccan juntzarñ tic Dios. ⁹ Arñeja' d'a jun ley chi' tz'ib'ab'ilcan junxo tz'alan icha tic: Mañ eyac'och spail sti' noc' vacax ayic stec'vi trigo noc', xchi. Mañocñej yuj noc' vacax chi' yalnaccan juntzarñ chi' Dios, ¹⁰ palta cuuj paxi. A jun ley chi' tz'ib'ab'ilcani, yic snachajel cuuj. Yujto a eb' d'ocum luum yed' eb' tec'um trigo, ayic smunlaj eb', syac' val och eb' yipoc sc'ool to ol sva eb' yeluli. Icha eb' smunlaj chi', icha chi' caj pax a orñ schecab' orñ Cristo tic. ¹¹ Ayic quec'nac d'a e cal, ichato ay tas ec' cavejnaccan d'ayex. A jun chi', yic Dios. Yuj chi', ¿tom mañ smojoc sco cha co gasto d'ayex, syalelc'ochi aton stojol co munlajel chi'? ¹² Ay pax juntzarñxo eb' ay yalan yic schaan yic d'ayex. Yuj chi' a orñ tic, yelxo val ec'al ay calan quic d'ayex.

Vach'chom ay calan quic d'ayex, palta manta juneloc sco c'an co gasto d'ayex. Scac' val techaj smasanil, yic vach' nivan yelc'och yab'ixal Cristo d'a b'ajtac tzoñ ec' caleli. ¹³ Eyojtacxo, a eb' smunlaj d'a stemplo Dios, a d'a spatic smunlajel eb' chi' scha tas sva'a. Yujto a eb' ay vopisio sñusantz'a juntzarñ silab', syal schi'an schib'ejal noc' noc' sñusjitz'a silab'il chi' eb'. ¹⁴ Arñejtona', icha chi' yaj eb' tz'ec' yalel vach' ab'ix yic colnab'il. Yujto yalnaccan Cajal Jesús to yovalil scha sgasto eb' d'a spatic b'aj smunlaj chi'. ¹⁵ A in tic, vach'chom ay valan vic in chaan vic yed' eb', palta mantalaj juneloc tzin c'ana'. Toñej svalb'at juntzarñ tic d'ayex, mañ yujoc to tzin c'an in gasto d'ayex tzin tz'ib'ab'at juntzarñ tic. Tzin na'a, más am vach' tzin chami, d'a yichañ to tzin c'an in gasto d'ayex. Yuj jun tic ay valan vic in tzalaj d'a yichañ Dios. Malaj mach syal yic'ane' jun in tzalajc'olal tic.

¹⁶ A in tic, vach'chom tzin ec' valel vach' ab'ix yic colnab'il, palta mañ yujoc chi' syal vic'ancharñ in b'a, yujto yovalil tzin ec'valeli. Te ob'iltac in, tato max in ec' valel jun vach' ab'ix tic. ¹⁷ Q'uinaloc tato in munlajel yaji, yovalil am tzin cha in tojol. Palta svaleli yujto vib'arñ yaj valaneli. Yujto a Dios ac'jinac jun vopisio tic. ¹⁸ Yuj chi', a jun spac van in chaan ticnaic, aton tzalajc'olal yujto ix in ec' valel vach' ab'ix d'a nab'arñej. Yuj chi' vach'chom ay valan vic in c'an in gasto d'a spatic vopisio tic, palta malaj tas tzin c'ana'.

¹⁹ Vach'chom malaj yalan yic anima d'ayin, palta svac'och in b'a vac'an servil eb' smasanil, yic vach' tzijtum eb' ol in montejojch yicoc Cristo. ²⁰ Ayic ay in ec' d'a scal eb' vetisraelal, icha sb'eyb'al eb', icha pax chi' svutej in b'eyb'al, yic ay eb' tzin montejojchi. A eb' chi', ay val och spensar eb' d'a ley Moisés. Yuj chi', ayic ay in ec' yed' eb', vach'chom mañ ayoc och in pensar d'a jun ley chi' yed' eb', palta tzin c'anab'ajej, yic tzin montejojch eb'. ²¹ Axo yic ay in ec' d'a scal eb' mañ israeloc, aton eb' max yac'och spensar d'a jun ley chi', lajan svutej in pensar yed' eb', yic ay eb' ol in montejojchi. Palta masanil tiempo, yovalil tzin c'anab'ajej sley Dios, yujto ayoch in pensar d'a sley Cristo ticnaic. ²² Ayic ay in pax ec' d'a scal eb' manto tec'anoc, lajan svutej in b'a yed' eb'. Ichato manto in tec'anoc paxi, yic ay eb' tzin montejojchi. Yalñej mach eb' b'aj tzin eq'ui, lajanñej svutej in b'a yed' eb' smasanil, yic talaj icha chi' ay eb' ol colchajcanel vuuj. ²³ Jantacñej juntzarñ tzin c'ulej tic, yuj vach' ab'ix yic colnab'il tzin c'ulej, yic ay pax svach'il ol in cha yuuj.

²⁴ Q'uinaloc tato ay eb' ayoch d'a junoc tajnel ticnaic, a carrera syac' eb'. Eyojtacxo, vach'chom syac' carrera chi' eb' smasanil, palta arñej jun mach sb'ab'laj c'ochi, a jun chi' schaan spac. Yuj chi', ichocab' svutej sb'a eb' tz'ac'an carrera chi', yovalil icha chi' scutej co b'a d'a yic Cristo, sec yuj chi' ol

co cha spac quic junjun ori. ²⁵ A jantacrej eb' tz'och d'a jun tajnel chi', syil val sb'a eb' d'a masanil tas malaj svach'il. Icha chi' syutej sb'a eb', yujto ariej yuj jun chi' scha spac eb'. Palta a spac scha eb' chi', junrej rato tz'eq'ui.^{9.25} Axo pax spac quic ol co cha a ori tic, malaj b'ag'uir'i ol lajvoc eloc. Yuj chi', yovalil squil val co b'a. ²⁶ A inox tic, icha junoc mach tz'ac'an carrera chi', syac' val yip yic syac' ganar, icha chi' svutej in b'a d'a yic Dios. Icha eb' stajni d'a mac'val, smac'vaj val eb' yic syac' ganar, icha chi' svutej in b'a a in tic. ²⁷ Tzin cach pax och vaan in nivanil tic. Svil val in b'a sic'lab'il. Yujto vach'chom tzijtum eb' b'aj ix valel slolonel Dios, palta tato max vil in b'a, ay smay tzin patijcaneli.

10

Maxyal calan co b'a d'a juntzañ comon dios

¹ Ex vuc'tac ex vanab', in gana tzeyojtaquejeli, tas ajnac eb' co mam quicham d'a peca' ayic yochnac tzac'an eb' yuj viñaj Moisés. Ec'nac eb' smasanil d'a yalañ jun asun, c'axpajnac pax ec' eb' smasanil d'a a' Chacchac Mar. ² Ichato ac'jinac bautizar eb' yuj jun asun chi' yed' pax d'a a' mar chi'. Ichato ac'jinac och eb' yicoc viñaj Moisés d'a jun tiempoal chi'. ³ Jun lajan svanac eb' jun tas yac'naccot Dios d'a satchaari. ⁴ Arjejtona', masanil eb' uc'annac pax jun a a' yac'naccot Dios, aton jun a' elnaccot d'a sat jun q'uen tenam. A jun q'uen tenam chi', sch'oxnab'il Cristo yaj q'ueen. ⁵ Vach'chom icha chi' ajnac eb', palta arjeja' tzijtum eb' malaj svach'il spensar d'a yichari Dios. Yuj chi', sacleminac ajnaccanb'at snivanil eb' d'a jun taquiri luum b'aj ec'nac eb' chi'.

⁶ A juntzañ tas janac d'a yib'ari eb' chi', ch'oxnab'il yaj d'ayori yic max co nib'ejoch juntzañ chucal icha yutejnac eb' snib'anochi. ⁷ Yuj chi', max yal calan co b'a d'a juntzañ comon dios, icha yutejnac sb'a juntzañ eb' d'a scal eb' chi'. A Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani, a tz'alan yuj eb' icha tic: Ix em c'ojjab' eb' choñab' smasanil, ix va eb', ix yuc'an a' eb'. Ix lajvi chi', ix q'ue b'ulnaj eb' scharalvi yed' sc'ulan chucal d'a yichari sdiosal chi', xchicani. ⁸ Max yal quem d'a ajmual. Yujto icha chi' yutejnac sb'a juntzañ eb' d'a scal eb' chi'. Yuj jun chi', 23 mil eb' chamnac d'a jun c'u. ⁹ Max yal cac'an proval Cajal Jesús yic squila' tato syac' nivanc'olal. Yujto icha chi' yutejnac sb'a juntzañ eb' d'a scal eb' chi', yuj chi' lajvinac el eb' yuj juntzañ noc' chan. ¹⁰ Max yal calan specal Cajal Jesús chi'. Yujto ay eb' aljinac specal, yuj chi' lajvinac el eb' yuj jun ángel ay yopisio smilancham anima.

¹¹ Masanil juntzañ tas janac d'a yib'ari eb' co mam quicham chi', ch'oxnab'il yaj d'ayori. Tz'ib'ab'ilcan juntzañ chi' d'a Slolonel Dios yic scojtaquejeli to ay smay yoch co mul, yujto a ori tic, ay oriño ec' d'a slajvub' tiempoal. ¹² Yuj chi', a mach snaani to te tec'anxo, yovalil syil val sb'a, yujto ay smay sjuvieli. ¹³ Jantacrej juntzañ proval sja d'a quib'ari, lajanrej yed' juntzañ sja d'a yib'ari eb' anima smasanil. Palta a Dios tz'elnej'och tas syala'. Max scha ori yac' proval junoc tas max techaj cuuj. Ayic sja junjun proval chi', a tz'ac'an tas scutej co colan co b'a d'ay, yic vach' stechaj cuuj.

¹⁴ Yuj chi', ex xajanab'il vuuj, mari eyal e b'a d'a juntzañ comon dios. ¹⁵ Svalb'at juntzañ tic d'ayex, yujto jelan exxo. Tze cham naej val sic'lab'il tato yel svala'. ¹⁶ A jun vaso yic Cajal Jesús, jun scac' yuj diosal yuuj, a sch'oxani to ay calan quic yed' schiq'uil Cristo. Arjejtona' jun pan spucjiec' d'a co cal, a sch'oxan paxi to ay calan quic d'a snivanil. ¹⁷ Vach'chom tzijtum

orñ, junñej pan sco va co masanil. Yuj chi', icha jun pan junñej chi', junñej pax nivanil tzoñ aj co masanil, vach'chom tzijtum orñ. ¹⁸Tze na jab'oc ved'oc tas yutejnac sb'a eb' vetisraelal. A eb' schi'an juntzañ silab' sñusji d'a yib'arñ altar, ay yalan yic eb' yed' Dios, yujto a' ay yic jun altar chi'. ¹⁹Mantoc svala' to ay yelc'och juntzañ comon dios. Arñejtona' pax juntzañ tas tz'ac'ji silab'il d'ay, mañ toc svala' to ay yelc'ochi. ²⁰Palta a jun sval tic, aton yic syac'an juntzañ silab' chi' eb' mañ israeloc, mañoc d'a Dios syac' eb'. A d'a eb' enemigo, ata' syac' juntzañ silab' chi' eb'. Palta malaj in gana ay eyalan eyic yed' eb' enemigo chi'. ²¹Max yal co comon uc'lab'an jun vaso yic Cajal Jesús, slajvi chi' scuc'lab'anxi jun yic eb' enemigo chi'. Arñejtona', max yal co comon vaan jun pan tz'ac'ji d'ayorñ d'a smexa Cajal Jesús, slajvi chi' sco vaan juntzañ tas tz'ac'ji d'a smexa eb' enemigo chi'. ²²¿Tom co gana sco tzuntzejcot voval sc'ool Cajal Jesús chi' d'a quib'arñ? ¿Tom a e naani to ec'al co poder d'a yichañ?

Max yal cac'an ixtaxel spensar junocxo

²³Tecan ayex tzeyal icha tic: Libre co c'ulan masanil tasi. Yel toni, palta mañ smojoc sco c'ulej smasanil. Yel toni, syalñej co c'ulan juntzañ chi' smasanil, palta mañ masaniloc juntzañ chi' tz'ac'an co tec'anil. ²⁴Junjun orñ, max yal cac'an co gana d'a yol quico'. Yovalil sco say tas scutej cac'an stec'anil juntzañxo eb'.

²⁵Axo ticaic, yalñej tas chib'ejal schoñji b'aj schoñji noc' chib'ej, syalñej e manan noc' e chi'a. Mañ e c'anb'ej b'aj scot noc', yic vach' axo jun tz'ac'an mandar e pensar, max ixtax el yuuj. ²⁶Yujto a yolyib'arñquinal tic yed' masanil tas ay d'ay, yicñej Cajal Jesús yaj smasanil.

²⁷Q'uinoloc ay eb' mañ creyenteoc tzex avtanb'at vael d'a spat. Tato e gana tzex b'ati, syalñej e chi'an masanil tas syac' eb' d'ayex. Mañ e c'anb'ej d'a eb' b'aj ix cot juntzañ syac' eb' chi' d'ayex, yic vach' axo jun tz'ac'an mandar e pensar, max juviel yuuj. ²⁸Palta tato ay junoc mach tz'alan d'ayex: A jun chib'ej syac' viñ tic, ix ac'ji silab'il d'a juntzañ comon dios, ta xchi d'ayex, mañ e chi'a. Yujto a jun tz'alan d'ayex chi', ay smay, talaj sjuviel jun tz'ac'an mandar spensar eyuuj. ²⁹Svalb'at juntzañ tic d'ayex, yic mañ eyuujoc sjuviel spensar eb' mantalaj stec'anil. Mañ yujoc jun tz'ac'an mandar e pensar chi', svalb'at juntzañ tic d'ayex.

Palta tecan ayex tzeyal icha tic: A orñ tic syalñej co chi'an masanil tasi. Yuj chi', ¿tas yuj tzoñ yalub'tañej juntzañxo eb' xiv schi'an noc' chib'ej chi'? ³⁰Tato scac' yuj diosal d'a Dios yuj noc' chib'ej chi', sco chi'an noc', malaj mach syal yalan chucal d'a co patic, tecan xe chi. Tecan ayex icha chi' tze na ticaic. ³¹Palta svalb'at d'ayex, vach'chom tzoñ va'i, ma scuq'uej junoc tasi, yalñejocab' tas sco c'ulej, co c'ulejocab'i yic squic'anchañ Dios. ³²Vach'chom eb' israel, ma eb' mañ israeloc, max yal cac'an juvoquel spensar eb'. Arñejtona' eb' yiglesia Dios, max yal cac'an juvoquel spensar eb'. ³³A inxo tic, yuj jantacñej tas tzin c'ulej, svac'lej vac'an stzalajc'olal eb' anima smasanil. Mañtoc munil tin sayec' in vach'il d'a yol vico', palta tzin say yic juntzañxo anima, yic vach' ta icha chi' ol colchajel eb'.

11

¹Yuj chi', icha svutej in b'a in c'anab'ajan tas yutejnac sb'a Cristo, ichocab' chi' tzeyutej e b'a.

A tas smoj syutej sb'a eb' ix ix d'a culto

²Ex vuc'tac ex vanab', tzex val vach'il, yujto masanil tiempo tzin e nacoti, yujto van e c'anab'ajan pax juntzañ c'ayb'ub'al valnaccan d'ayex. ³Palta in gana tzeyojtaquejeli to a Cristo Yajal yaj d'a junjun eb' viñ vinac, ichato

sjolomal yaj d'a eb' viñ. Axo viñ yetb'eyum junjun eb' ix ix, a viñ yajal yaj d'a eb' ix, icha yaj Dios, yujto A' Yajal yaj d'a Cristo. ⁴ A junoc viñ vinac, ayic slesalvi viñ, mato ayic syalanel slolonel Dios viñ, tato ayq'ue junoc tas d'a sjolom viñ, syac' q'uixvelal sjolom viñ chi'. ⁵ Axo eb' ix ix, tato malaj jab'oc sc'ox eb' ix ayq'uei, ayic slesalvi eb' ix, mato ayic syalanel slolonel Dios eb' ix, syac' q'uixvelal sjolom eb' ix chi'.^{11.5} Ichato joxb'ilel sjolom eb' ix chi'. ⁶ Tato ay eb' ix max yal sc'ool syac'q'ue sc'ox, vach' joxchajocab' el xil sjolom eb' ix chi'. Axo tato sq'uixvi eb' ix sjoxchajel xil sjolom chi', yac'ocab' q'ue sc'ox eb' ix. ⁷ A oñ vinac oñ, mañ smojoc scac'q'ue co c'ox, yujto ichato yechel Dios caji, sco ch'oxanel svach'il. Axo eb' ix ix tzoñ ch'oxanel a oñ vinac oñ tic. ⁸ Yujto ayic sb'oannac jun viñ b'ab'el vinac Dios, mañoc d'a ix ix elnaccot viñ, palta a ix ix chi', a d'a viñ elnaccot ix. ⁹ A ix ix chi', b'ob'il ix yuj svach'il viñ vinac. Mañ yujoc svach'il ix b'ob'il viñ vinac chi'. ¹⁰ Yuj chi', smoj syac'q'ue sc'ox eb' ix. Icha chi' tz'aj sch'oxanel eb' ix to ayoch eb' ix d'a yalañ smandar viñ yetb'eyum. Smoj ton icha chi' syutej sb'a eb' ix, yujto q'uelanoch eb' ángel d'ayoi. ¹¹ Palta a d'a yichañ Cajal Jesús, mañocñejlaj viñ vinac ay yelc'ochi, mañocñejpaxlaj ix ix ay yelc'ochi. ¹² Yel toni, a d'a viñ vinac chi' elnaccot ix b'ab'el ix. Axo tnicnac, a d'a eb' ix tzoñ pitzvielta. Palta co masanil a Dios b'ojinac oñ.

¹³ A exxo, naec ved'oc, ¿tom smoj slesalvi junoc ix ix d'a Dios ayic malaj sc'ox ix? ¹⁴ Ina yojtac anima smasanil, tato a oñ vinac oñ tic nivac xil co jolom icha junoc ix ix, tzoñ q'uixvi. ¹⁵ Axo eb' ix ix, tato nivac xil sjolom eb' ix, vach' yilji eb' ix yuuj. A yopisio xil sjolom eb' ix chi', a sch'oxani to smoj syac'q'ue sc'ox eb' ix. ¹⁶ Tato ayex mach ex scot eyoval d'a jun c'ayb'ub'al tic, yovalil snachajel eyuuj to a oñ tic, toxon max co cha junocxo ch'oc b'eyb'al. Añejtona', icha pax chi' yaj eb' creyente d'a junjun yiglesia Dios, max scha junocxo ch'oc b'eyb'al eb'.

A eb' mañ vach'oc syutej sb'a d'a Santa Cena

¹⁷ Ay juntzarixo tas ol valb'at d'ayex. Palta maxto yal ex valan vach'il, yujto ayex ayto e paltail. Yujto ayic tze molb'an e b'a ta', malaj jab'oc svach'il tze cha'a. Torñej tzex juviel yuuj. ¹⁸ Yuj chi' a jun tic ol in b'ab'laj alejb'at d'ayex. Svab'i to a b'aj tze molb'ej e b'a d'a e culto, mañ lajanoc tas tze na'a. Palta a tz'aj in naani to yel juntzarñ svab' chi'. ¹⁹ Tecan yovalil ay pojrlajb'ail d'a e cal, yic scheclajelta mach eb' nivan yelc'och d'a e cal chi'. ²⁰ Yuj chi', ayic tze molb'an e b'a, mañ yicoc Cajal Jesús jun cena tze va chi'.^{11.20} ²¹ Yujto ayic van sc'och yorail jun cena chi', torñej tze comon yamejoch e vaan eyic d'a elañchamel junjun ex. Yuj chi' ayex maxtzac e cha eyico', torñej ste och e vejel. Ay ex pax tzex och uc'umañil yuuj. ²² ¿Tom malaj e pat junjun ex b'aj syal e va'i, tzeyuc'an a'? ¿Tom e gana tzeyac' q'uixvelal junoc mach meb'a'? Ayic tze c'ulan juntzarñ chi', tze patiquejel eb', palta yiglesia pax Dios eb' eyed'oc. ¿Tas tze na'a? ¿Tom ol yal valan e vach'il yuj juntzarñ tze c'ulej chi'? Maay, max yal-laj.

A Santa Cena

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³ A juntzarñ c'ayb'ub'al yic cena valnaccan d'ayex, a Cajal Jesús ac'jinaccan vojtaquejeli. Aton juntzarñ chi' ol valxib'at d'ayex: D'a jun ac'val ix ac'jioch

11.5 **11:5** A d'a scal eb' griego, a sb'eyb'al eb' ix ix vach' sb'eyb'al, smusej sat eb' ix yed' jun macañ c'apac stziquiqui. Q'uinaloc tato max smusej sat eb' ix creyente, chuc am tz'alji d'a evangelio yuj eb' ix. **11.20** **11:20** A d'a peca', tz'em lean eb' creyente vael d'a tzalajc'olal sb'ab'elal, ichato chi' svaan Santa Cena eb'. Aton jun vael chi' syal viñtaj Pablo d'a eb' to chuc syutej eb'.

Cajal Jesús chi' d'a yol sc'ab' eb' ix milani. Ayic manto yamchaji, ix yic'anchari ixim pan. ²⁴ Ix lajvi yac'an yuj diosal yuj ixim, ix spojanb'at ixim pan chi'. Ix yalan d'a eb' sc'ayb'um: Vaaríec. A jun tic, aton in nivanil ol yab' syail eyuuj. Ayic tze c'ulan jun tic, tzin e nacoti, xchi. ²⁵ Aríejtona' icha chi' ix yutej yic'anchari jun vaso ayic ix lajvi sva eb', ix yalan d'a eb': A tas ay d'a yol jun vaso tic, a sch'oxan junxo strato Dios. Yuj in chiq'uul, ol elc'och jun strato tic. Ayic tzeyuc'an jun tic d'a juntac el, icha tic ol eyutoc, yic ol in e nacoti, xchi Jesucristo chi'. ^{11.25} ²⁶ A juntac el sco va jun pan tic, ayic scuc'lab'an pax jun vaso tic, syalelc'ochi to van calanxiel schamel Cajal Jesús. Icharíej chi' ol co'uloc masanto ol jaxoc.

A tas scutej co b'a d'a Santa Cena

²⁷ Yuj chi', tato ay mach malaj yelc'och d'ay ayic svaan jun pan tic, ayic scuc'lab'an pax jun vaso tic, tz'och smul d'a snivanil Cajal Jesús yed' d'a schiq'uul. ²⁸ Yuj chi', yovalil sco cham naej junjun ori tas caji, ayic mantzac co va jun pan tic yed' yic scuc'lab'an jun vaso tic. ²⁹ Yujto ayic sco vaani, scuc'ani, tato max cham val co naan snivanil Cajal Jesús, squic'cot yaelal d'a quib'ari. ³⁰ Yuj juntzari tic, tzijtum eb' spenaayax d'a e cal, ay eb' tz'ontac, ay pax eb' schami. ³¹ Palta tato sco ch'olb'itej tas caj junjun ori, a Cajal Jesús maríxo yovaliloc tzoñi sch'olb'itej. ³² Ayic tzoñi sch'olb'itan Cajal Jesús chi', syac'och co yaelal, yic vach' max ori b'atcan d'a junxo nivan yaelal yed' eb' yic yolyib'aríq'uinal tic.

³³ Yuj chi', ex vuc'tac ex vanab', ayic tze molb'an e b'a yuj jun cena tic, slaj e tarívej e b'a, yic molanríej tzex va e masanil. ³⁴ Tato ayex mach ex ay e vejel, yovalil tzex cham vacan d'a e pat, yic icha chi' vach' ol eyutoc e b'a ayic tze molb'an e b'a ta'. Axo Dios, mari ol yac'cotlaj eyaelal. Axo juntzaríxo tas tzato yac' palta d'ayex, ol to in b'o yaji ayic ol in c'och d'ayex ta'.

12

A tas tz'ac'ji co c'ulej yuj Yespíritu Dios

¹ Ex vuc'tac ex vanab', in gana snachajel eyuuj tastac juntzari opisio syac' Yespíritu Dios d'ayori junjun ori. ² Eyojtaxco to ayic manto ex och creyenteal, ix ex ic'jib'at d'a juntzari ix eyaloch e diosaloc. Tzex b'at tic, tzex b'at tic e sayan ec' juntzari max yal-laj slolon chi'. ³ Yuj chi', in gana tzeyojtaquejel juntzaríxo tic. Tato ay junoc mach tz'alani: Cotocab' yoval sc'ool Dios d'a yib'ari Jesús, tato xchi, a jun chi', mari ayoc och Yespíritu Dios yed'oc syalani. Tato ay junoc mach tz'alani: A Jesús, Vajal, tato xchi, axoriej yuj Yespíritu Dios syal yalan icha chi'.

⁴ A ori tic, ch'occh'oc copisio sco cha junjun ori, palta junríej mach tz'ac'an d'ayori, aton Yespíritu Dios. ⁵ Ch'occh'oc scutej cac'an servil junjun ori, palta junríej mach scac' servil co masanil, aton Cajal Jesús. ⁶ Aríejtona', ch'occh'oc co munlajel junjun ori, palta junríej Dios van smunlaj qued' co masanil. ⁷ A tz'ac'an junoc opisio d'ayori junjun ori, yic sch'oxani to ayoch Yespíritu chi' qued'oc, yic co vach'iloc co masanil. ⁸ Yuj Yespíritu tic, ay eb' tz'ac'ji yal sjelanil Dios, ay pax eb' snachajel yuj sc'ayb'ani. ⁹ Yuj Yespíritu tic, ay pax eb' svach' aq'uejoch Dios d'a sc'ool. Yuuj paxi, ay eb' tz'ac'ji spoder yac'anxi b'oxoc sc'ool eb' penaay. ¹⁰ Ay eb' tz'ac'ji spoder sch'oxanel juntzari milagro yuuj. Ay pax eb' tz'ac'ji yalel slolonel Dios yuuj. Yuj Yespíritu tic, ay eb' tz'ac'ji yojtaquejeli tato a' ayoch yed' junoc mach, mato a junoc enemigo

ayoch yed'oc. Yuuj ay pax eb' tz'ac'ji lolon d'a juntzañ ch'occh'oc tial. Ay pax juntzañxoch eb' tz'ac'ji alanel tas syalelc'och jun syal eb' chi'. ¹¹ Tzajtum val juntzañ tas tz'ac'ji co c'ulej, palta junñej Espiritu tz'ac'an co c'ulej. Ch'occh'oc tas syac' co c'ulej junjun ori, ato syala' tas sgana d'ayori.

Ichato junñej nivanil caj co masanil

¹² A jun co nivanil tic, vach'chom tzajtum macañil yaji, palta junñej. Icha juntzañ tas ayoch d'a co nivanil tic, icha chi' cajoch d'a Cristo. Ichato snivanil Cristo caj co masanil. ¹³ Yujto co masanil, vach'chom israel ori, mato maay, palta junñej caj co masanil. Vach'chom ayori och checab'oc d'a junoc anima, ma quic co b'a co ch'ocoj, palta junñej caji. Yujto ayic ix ori ac'ji bautizar, junñej ix ori ajcan yed' Cristo. Yujñej Yespíritu Dios, ichato junñej nivanil caji, yujto a ochnaccan d'ayori co masanil.

¹⁴ Ilecnab' co nivanil tic. Tzajtum macañil yaji, mañ junocñej. ¹⁵ Q'uinaloc a voc tz'alan ticnaic: A in tic, mañ in c'ab'oc, yuj chi' malaj voch d'a jun nivanil tic, tato xchi. Vach'chom syal icha chi', palta añaña yic jun in nivanil tic. ¹⁶ Ma tato a jun in chiquin tic tz'alan ticnaic: A in tic, mañ in yol satoc, yuj chi' mañ in yicoc jun nivanil tic, tato xchi. Vach'chom syal icha chi', palta añaña yic jun in nivanil tic. ¹⁷ Q'uinaloc a jun in nivanil tic, nab'a yol satteñ yaji, tato icha chi', ¿tas svuteñ vab'ani? Q'uinaloc nab'a chiquinñej yaji, tato icha chi', ¿tas pax svuteñ in suc'lan junoc tasi? ¹⁸ Palta a Dios ix b'oan junjun tas d'a co nivanil tic icha sgana. ¹⁹ Q'uinaloc a jun co nivanil tic, junñej tas ay d'ay, tato icha chi', mañ nivaniloc. ²⁰ Cojtac to tzajtum macañil yaj co nivanil tic, palta junñej yaji.

²¹ A yol co sat, max yal-laj yalan d'a co c'ab' to malaj yopisio yuuj. Añañtona' co jolom, max yal-laj yalan d'a coc to malaj yopisio yuuj. ²² Ay juntzañ yetb'eyum co nivanil tic, ichato malaj yopisio, palta aton juntzañ tic más ay yopisio cuuj. ²³ Yed' pax juntzañ yetb'eyum co nivanil tic, ichato malaj yelc'ochi, palta aton val juntzañ chi' más ay yelc'och d'ayori. A juntzañ mañ smojoc yilji, a' scac'och spichul. Icha chi' scuteñ co ch'oxani to ay yelc'och d'ayori. ²⁴ Axo juntzañ tas vach' yilji, mañ yovaliloc scac'och spichul. Icha chi' ix yuteñ Dios sb'oan co nivanil tic, sec yuj chi' a juntzañ malaj yelc'ochi, a juntzañ chi' nivan yelc'och d'ayori. ²⁵ Yuj chi' max yal-laj spojan sb'a co nivanil tic, yujto scol-laj sb'a junjun macañ. ²⁶ Q'uinaloc ay junoc syab' syail, añaña' syab' pax syail smasanil yed'oc. Tato ay pax junoc stzalaji, stzalaj smasanil yed'oc.

²⁷ Yuj chi' a ori tic, ichato snivanil Cristo caji. Icha junjun macañ ay d'a snivanil chi', icha chi' cajoch co masanil d'ay. ²⁸ Yuj chi' ay ori ix yac' copisio Dios d'a yiglesia. D'a sb'ab'elal, schecab' Cristo caji. Schab'il, tz'ac'ji copisio calanel slolonel Dios. Yoxil, ay ori c'ayb'um ori. Añañtona', ay ori sco ch'oxel milagro. Ay ori syal cac'an b'oxoc sc'ool eb' penaay. Ay ori syal tzoñ colvaji. Ay ori tzoñ cachvaji. Ay ori pax tzoñ lolon d'a juntzañxoch'och tial. ²⁹ Palta mañ ori schecab'oc Cristo co masanil. Mañ co masaniloc tz'ac'ji copisio calanel slolonel Dios. Mañ ori c'ayb'umoc co masanil. Max yal-laj co ch'oxan milagro co masanil. ³⁰ Mañ co masaniloc syal cac'an b'oxoc sc'ool eb' penaay. Mañ co masaniloc syal tzoñ lolon d'a juntzañ ch'occh'oc tial. Añañtona', mañ co masaniloc syal calani tas syalelc'och juntzañ ch'occh'oc tial chi'. ³¹ Yuj chi', tzeyac' eyip e sayan juntzañ opisio más nivan yelc'och syac' Dios. Palta ayto val junxo modo más vach' ol val d'ayex.

13

Sco xajanej co b'a

¹ Q'uinacol tato te jelan ori calan juntzari ti' tz'alchaj d'a yolyib'ariq'uinat tic yed' calan pax sti' eb' angel, palta tato max co xajanej co b'a, lajan quelc'och icha junoc tarib'il, mato icha juntzari pachquiltac son torfej stziriljub'i. ² Vach'chom ac'b'il copisio calanel slolonel Dios, vach'chom snachajel masanil tas mantalaj mach ojtannac cuuj, taxorfej cojtac masanil tas d'a yolyib'ariq'uinat tic, vach'chom scac' val och Dios d'a co c'ool, yic syal quic'anel junoc vitz d'a yed'tal, palta tato max co xajanej co b'a, te malaj jab'oc quelc'ochi. ³ Vach'chom sco siej masanil tas ay d'ayori d'a eb' meb'a', mato scac'och co b'a d'a yol sc'ab' chamel yic stz'ab'at co nivanil tic, palta tato max co xajanej co b'a, nab'arfej squixtej co b'a, malaj jab'oc spac ol co cha'a.

⁴ Ol vala' tas scutej co b'a, tato yel sco xajanej co b'a: Te nivan scutej co c'ool d'a eb' quetanimail, sco ch'oxan pax co vach'c'olal d'a eb'. Max quilocho co c'ool d'a junocxo. Malaj b'aj squic'chaari co b'a, malaj pax b'aj scac' ac'umtaquil. ⁵ Tato yel sco xajanej co b'a, malaj b'aj scac' q'uixvelal junocxo mach. Co gana marioc orifej ay calan quico'. Marj utzinoc scutej co c'ool. Malaj b'aj sco na tas scutej co pacan co b'a d'a eb' quetanimail. ⁶ Max ori tzalaj yuj junoc chucal sc'ulej junoc anima. Arfej val juntzari yel tzori tzalaj yed'oc. ⁷ Tato yel sco xajanej co b'a, scac' techaj masanil tasi, scac'och d'a co c'ool to vach'fej sc'ulej eb' quetanimail, scac'fejoch eb' yipoc co c'ool. Yalfej tas junoc sja d'a quib'ari, tec'anfej scutej co b'a.

⁸ A jun b'aj sco xajanej co b'a tic, malaj b'aq'uir ol lajvoc. Ay jun tiempoal ol javoc, marxo yovalilic ay mach tz'ac'ji yopisio yuj Dios yalanel slolonel. A d'a jun tiempoal chi', marxo yovalilic ay mach slolon d'a juntzari ch'occh'oc tial. Arfejtona', marixa yopisio co jelanil tic ta'. ⁹ A ticnaic manto tz'acanoc co jelanil. Arfejtona', manto tz'acanoc scutej calanel slolonel Dios. ¹⁰ Palta ayic ol tz'acvoc smasanil, ato ta' ol lajvoc yopisio masanil juntzari marj tz'acanoc sco c'ulej tic.

¹¹ A in tic, ayic unin in, in lolon icha slolon eb' cotac unin. In nanac juntzari tas icha sna eb' unin chi', yujto lajan in pensar yed' eb'. Axo ticnaic, icham vinac inxo, yuj chi' vactejnaccan in b'eyb'al yic vuninal chi'. Icha vaji ayic unin in chi', icha chi' caj co masanil, ¹² yujto a ticnaic, maxto nachajel val yic Dios cuuj. Ichato van quilan juntzari tas d'a junoc nen tzaxo moymon quilani. Palta a d'a jun tiempoal ayic ol tz'acvoc masanil tas chi', sic'lab'il ol quil masanil. A ticnaic, manto tz'acvilaj cojtacanel yic Dios, palta a d'a jun tiempoal chi', ol cojtaquejeli. Icha ix aj ori ojttacanel Dios ticnaic, icha chi' ol aj cojtacanel smasanil ta'. ¹³ A ticnaic, scac'och Dios d'a co c'ool, scac'anpax och yipoc co c'ool. Sco xajanej Dios yed' eb' quetanimail. A oxo' sco c'ulej tic, ay yopisio d'a masanil tiempo. Palta ay junxo ec'al d'a yichari chab' tic, aton co xajanan Dios yed' eb' quetanimail.

14

Juntzari ch'occh'oc tial

¹ Tzeyac' val eyip e xajanan e b'a junjun ex. Arfejtona' tzeyac' pax eyip e sayan juntzari opisio syac' Yesp'iritu Dios d'ayex. Ay jun opisio mas vach', aton jun aloj el slolonel Dios. ² Ay juntzari eb' syal slolon d'a juntzari ch'occh'oc tial. A d'a Dios slolon eb', marioclaj d'a anima, yujto malaj mach tz'ab'an tas syal eb'. Aton Yesp'iritu Dios tz'ac'an yal eb', palta malaj junoc mach snachajel yuuj. ³ Palta a mach tz'alanel slolonel Dios, a d'a eb' yetanimail eb'

syaleli, yic vach' stec'c'aj eb'. Tato icha chi', svach' nachajel yuj eb', tz'ac'jipax snivanil sc'ool eb'. ⁴ A eb' slolon d'a juntzañ ch'occh'oc tial, munil stec'c'aj eb' sch'ocoj. Palta axo eb' tz'alanel slolonel Dios, aton eb' tz'ac'an stec'anil eb' yetcreyenteal.

⁵ In gana txez lolon d'a juntzañ ch'occh'oc tial e masanil. Palta tzin nib'ej val to a slolonel Dios tzeyaleli. Yujto a jun tic, más val ay yopisio d'a yichañ juntzañ ch'occh'oc tial chi'. A juntzañ chi', ay ton yopisio tato ay mach tzuji snaaneli tas val syalelc'ochi, yic vach' tz'och stec'anil eb' creyente chi' yuuj.

⁶ Yuj chi', ex vuc'tac ex vanab', q'uinaloc tzin c'och valel juntzañ ch'oc tial d'ayex ticnaic, ¿tas val jab'oc svach'il tzeyic'cani? Añej tato svac' eyojtaquejel juntzañ tas ac'b'il d'ayin yuj Dios, juntzañ sjelanil, mato svalel slolonel Dios yed' juntzañxo c'ayb'ub'al d'ayex, añej yuj chi' syal eyic'an svach'il.

⁷ Q'uinaloc tato ay juntzañ son ticnaic, tz'oc' junoc flauta, sc'añ pax junoc arpa. Tato toñej sñilili sjaj, ¿tom scab'i tas jajil b'aj van sc'añ junjun?

⁸ Q'uinaloc tato ay junoc oval ticnaic, ayic sc'och yorail sb'at eb' soldado, tz'oc' strompeta eb', sb'at eb'. Palta tato mañoclay yaj yoc' q'ueen tz'aj yoq'ui, ¿tom syal yac'an lista sb'a eb' sb'at d'a oval chi'? ⁹ Añejtona', ich ori ta', tato scal juntzañ lolonel malaj mach tz'ab'ani, ¿tas ol aj snachajel yuj eb' tas scala? Nab'añej am tzoñ comon lolon icha chi'.

¹⁰ A ticnaic, tzijum macarñil ti' ay d'a yolyib'ariq'uinal tic. Masanil juntzañ ti' chi', ay val yelc'och junjun.

¹¹ Q'uinaloc tato ay junoc mach sloloni, palta max cab'laj tas syala', tato icha chi', ichato ch'oc choñab'il caj d'ay. Añejtona', ichato ch'oc choñab'il yaj pax d'ayon. ¹² Vojtaco to e gana juntzañ opisio syac' Yespíritu Dios d'ayex. Yuj chi', svala' to tzeyac' val eyip yic vach' ol e cha jun opisio más vach'. Tato icha chi', ol yal eyac'an stec'anil eb' eyetcreyenteal.

¹³ Yuj chi', tato ay junoc mach tz'ac'ji lolon d'a junoc ch'oc ti'al, yovalil sc'an d'a Dios yic syal yalani tas syalelc'och jun chi'. ¹⁴ Q'uinaloc tato d'a junoc ch'oc tial tzin lesalvi ticnaic, a in pixan, slesalvi, palta axo in pensar max nachajel yuuj tas juntzañ sval chi'. ¹⁵ Yuj chi', ¿tas am sco c'ulej tze na'a? Mañocñej yed' co pixan tzoñ lesalvi. Yovalil tzoñ lesalvi pax yed' co pensar yic snachajel cuuj. Añejtona', ayic tzoñ b'itani, mañ toñejoc tzoñ b'itan yed' co pixan. Yovalil tzoñ b'itan pax yed' co pensar, yic vach' snachajel cuuj.

¹⁶ Q'uinaloc tato ay junoc ex ticnaic, tzeyal vach' lolonel d'a Dios d'a junoc ch'oc ti'al, tato icha chi', añej yed' e pixan tzeyala'. Axo eb' ayec' eyed'oc, max nachajel yuj eb' tas jun tzeyal chi'. Yuj chi', ayic tzeyac'an yuj diosal d'a Dios, max yal junñej slesalvi eb' eyed'oc.

¹⁷ Vach'chom vach' jun e lesal chi' ayic tzeyac'an yuj diosal chi', palta malaj mach tz'ac'ji stec'anil yuuj. ¹⁸ Yuj val dios d'a co Mam Dios yujto más val syal in lolon d'a juntzañ ch'occh'oc tial chi' d'a eyichañ e masanil. ¹⁹ Palta ayic sco molb'an co b'a d'a culto, más vach' a e ti' svala' yic txez in c'ayb'ej. Yujto vach'chom oye'ñej b'elari lolonel sval d'ayex d'a e ti' chi', palta ec'al yopisio d'a yichañ lajueoc mil lolonel max nachajel eyuuj.

²⁰ Ex vuc'tac ex vanab', mañ ichoc eb' unin tzeyutej e b'a e naan juntzañ tic. Axo e b'eyb'al, ichaocab' yic eb' nenetac unin, icha chi' tzeyutej, yujto max saylaj chucal eb', ichocab' ta tzeyutej e b'a. Tec'an val tzeyutej e pensar, yujto mañ ex uninoc. ²¹ A d'a sley Dios, tz'ib'yajcan icha tic: A in tic ol in lolon d'a jun choñab' tic d'a juntzañ ch'occh'oc tial yed' d'a sti' eb' ch'occh'oc choñab'il. Palta añeja' mañ ol yac'och spensar eb' d'ayin, xchi Dios Cajal.

²² Yuj chi', a juntzañ ch'occh'oc tial tz'alji, ch'oxnab'il yajcan d'a eb' mañ creyenteoc, mañoc d'a eb' creyente. Palta ayic tz'aljiel slolonel Dios, yic eb' creyente yaji, mañoc eb' mañ creyenteoc ay yico'. ²³ Q'uinaloc tze molb'ej e b'a e masanil a ex creyente ex ta', mato a ex masanil ex txez lolon d'a juntzañ ch'occh'oc ti'al, tato sc'och junoc mañ creyenteoc, mato mañ yojtacoc tas yaj

jun quic tic, tecan syal icha tic: Ichato ay tas scot d'a sjolom eb', xchama. ²⁴Palta q'uinoloc van eyalanel slolonel Dios e masanil, ayic sc'och junoc mañ creyenteoc, vach'chom mañ yojtacoc tas yaj jun quic tic, snachajel yuuj to ay smul. Sb'eyc'olej sb'a ayic syab'an tas tzeyal junjun ex. ²⁵Ichato chi' scheclajeli tas ay d'a spensar. Yuj chi', tz'em cuman, syalan sb'a d'a Dios. Axom syalani: Yel toni, ay val och Dios eyed'oc, xchama.

Vach'ocab' scutej co c'ulan masanil tasi

²⁶Yuj chi' ex vuc'tac ex vanab', ol valb'at d'ayex tas yovalil tzeyutej e b'a ta' ayic tze molb'an e b'a. Ay ex tzex b'itani, ayex tzeyac' junoc c'ayb'ub'al, ayex tzeyaleli tas syac' Dios d'ayex, ayex tzex lolon d'a junoc ch'oc tial, ayex pax tzeyala' tas syalelc'och jun tzeyal chi'. A masanil tas tze c'ulej chi', c'ulejec yic tzex tec'caj e masanil. ²⁷Tato ayex tzex lolon d'a juntzañ ch'occh'oc tial, chavañ ma oxvaxexñej tzex loloni. Junjunal tzeyal eyico'. Añejtona' yovalil ay junoc ex tzeyala' tas syalelc'ochi. ²⁸Tato malaj mach syal yalani tas syalelc'och jun chi', más vach' max ex lolonlaj d'a juntzañ ch'occh'oc tial b'aj tze molb'ej e b'a chi'. Más vach' munil tzex lesalvi d'a Dios e ch'ocoj. ²⁹Añejtona', tato ayex tzeyalel slolonel Dios, chavaañ ma oxvaxexñej tzeyaleli. A exxo e masanil, tzeyac' val och e chiquin d'a tas tz'alji d'ayex, yic snachajel eyuuj. ³⁰Q'uinoloc tato ay junoc ex van eyalanel slolonel Dios d'a e cal chi'. Palta tato ay junocxo tz'ac'ji yal junocxo tas yuj Dios, yovalil tzex och vaan eyalan eyic chi', syalan yic junxo chi'. ³¹Tato icha chi', a jantac ex tz'ac'ji eyalel slolonel Dios, junjunal syal eyalan eyico', yic vach' tzeyic' e c'ayb'ub'al e masanil, tzeyic'an pax e tec'anil. ³²Mach ex tz'ac'ji eyalel slolonel Dios, tzeyil val e b'a, yic junjunal tzeyal eyico'. ³³Tato toñej tzoñ q'ue somnaj calani, mañoc d'a Dios scot jun chi', yujto a Dios chi' sgana to a d'a stzolah tzoñ loloni.

A syutej sb'a eb' creyente d'a junjun iglesia to a eb' ix ix numan tz'aj eb' ix. ³⁴Añejtona', icha chi' d'ayex, yovalil numan tz'aj eb' ix ix b'aj tze molb'ej e b'a, yujto malaj spermiso eb' ix slolon d'a culto. Sc'anab'ajejocab' eb' ix, yujto icha chi' syal sley Dios. ³⁵Tato ay junoc eb' ix sgana sc'anb'an junoc tas, yovalil a d'a viñ yeth'eyum ix sc'anb'ej yab'i ayic sc'ochxi eb' d'a spat. Yujto mañ smojoc slolon eb' ix d'a culto chi'.

³⁶Yovalil tze nacoti to mañoc d'ayex ix b'ab'laj ac'ji slolonel Dios chi'. Añejtona', mañ e ch'ocojoc ix e cha slolonel Dios chi'. ³⁷Tato ayex tze na'a to ay eyopisio eyalanel slolonel Dios, mato tze na'a to a Yespíritu Dios smunlaj d'ayex, nachajocab'el eyuuj to schecnab'il Cajal Jesús yaj juntzañ tzin tz'ib'ejb'at tic d'ayex. ³⁸Tato ay eb' malaj yelc'och juntzañ checnab'il tic d'a sat, añejtona' malajocab' pax yelc'och eb' d'ayex.

³⁹Yuj chi', ex vuc'tac ex vanab', tzeyac' eyip, sec yuj chi' ol yal eyalanel slolonel Dios. Axo eb' slolon d'a juntzañ ch'occh'oc tial, mañ e cachoch vaan eb'. ⁴⁰Vach'ñej tzeyutej e b'oan masanil tasi, ichaocab' val d'a stzolah tzeyutej.

15

Yab'ixal yic ix pitzvixi Cristo

¹A ticnaic, ex vuc'tac ex vanab', in gana tze nacot jun vach' ab'ix yic colnab'il valnaccan d'ayex. A jun ab'ix tic, e chanacxo. Tec'an exxo d'ay ticnaic. ²Tato añeja' ayoch e pensar d'a jun ab'ix valnaccan d'ayex chi', tato yel eyac'nacoch d'a e c'ool, ay e colnab'il yuuj. ³A juntzañ c'ayb'ub'al in chanac, aton ix val d'ayex. A juntzañ te niyac yelc'och ix val d'ayex. To a Cristo ix cham yuj co mul, icha yaj stz'ib'chajcan d'a Slolonel Dios.

⁴ Ix mucchaji, palta ix pitzvixi d'a schab'jial, icha yaj stz'ib'chajpaxcan d'a Slolonel chi'. ⁵ Ix sch'ox sb'a d'a viñaj Pedro. Ichato chi' ix sch'oxan sb'a d'a juntzarixo eb' schecab'. ⁶ Ix lajvi chi', ix sch'oxan sb'a d'a juntzarixo eb' quetcreyenteal, ec'al am oye' ciento sb'isul eb', ayic molanec' eb' ix yilan eb' smasanil. Tzijtumto eb' pitzan ticnaic, palta ay jayvañ eb' chamnaxo. ⁷ Añejtona', ix sch'ox sb'a d'a viñaj Jacobo. Ix lajvi chi', ix sch'oxan sb'a d'a eb' schecab' smasanil.

⁸ Slajvub'alxo ix sch'oxanpax sb'a d'ayin. Yujto icha junoc unin manto yaljub'aloc, icha chi' vaji. Yujto slajvub'alxo ix in och schecab'oc. ⁹ Yuj chi', a in tic malaj velc'och d'a scal juntzarixo eb' schecab' Jesucristo chi'. Mañ smojoc pax valji schecab'oc Jesús yed' eb', yujto vac'nac val och yaelal d'a yib'añ eb' yiglesia Dios. ¹⁰ Palta yujñej svach'c'olal Dios schecab' Cristo vaj ticnaic. Mañ nab'añejoc ix sch'ox svach'c'olal tic d'ayin, yujto ec'to in munlaj d'a yichañ eb' vetb'eyum chi' smasanil. Palta mañoc in tzin munlaj in ch'ocoj. A Dios smunlaj ved'oc yuj svach'c'olal. ¹¹ Yuj chi', vach'chom a in tzin munlaji, vach'chom a eb' chi' smunlaji, palta añeja' ix alchajel jun vach' ab'ix tic. Añeja' jun vach' ab'ix tic ix eyac'och d'a e c'ool.

Ayic ol pitzvocxi eb' chamnac

¹² A jun vach' ab'ix scalel tic, a tz'alani to ix pitzvixi Cristo d'a scal eb' chamnac. Yuj chi', ¿tas yuj ayex van eyalan ticnaic to mañ ol pitzvocxi eb' chamnac? ¹³ Tato yel mañ ol pitzvocxi eb' icha tzeyal chi', mañ pitzvinacoc amxi Cristo chi' syal chi'. ¹⁴ Añejtona', tato mañ pitzvinacocxi Cristo chi', a jun vach' ab'ix scalel tic, malaj am jab'oc yelc'ochi. Tato icha chi', nab'añej am tzeyac'och d'a e c'ool. ¹⁵ Tato icha chi', a oñ tic, squesej stioc Dios, yujto ix caleli to a Dios ix ac'anxi pitzvoc Cristo. Q'uinaloc max yal spitzvixi eb' chamnac icha tzeyal jayvañ ex chi', maj am ac'jixi pitzvoc Cristo chi' yuj Dios. ¹⁶ Tato max yal spitzvixi eb' chamnac chi', añejtona' icha pax chi' Cristo, maj am pitzvocxilaj. ¹⁷ Palta q'uinaloc tato maj pitzvixi Cristo chi', nab'añej am tzeyac'och d'a e c'ool, yujto añej ama ayoch e mul d'a eyib'añ. ¹⁸ Axo eb' creyente chamnaxo, junelñej am chamnac eb'. ¹⁹ Tato yujñej val co vach'iloc d'a yolyib'añq'uinal tic scac'och Cristo yipoc co c'ool, más am ob'iltac oñ d'a yichañ eb' anima smasanil.

²⁰ Palta d'a val yel pitzvinac Cristo chi' d'a scal eb' chamnac. Icha junoc b'ab'el ajan tz'eluli, icha chi' aj sb'ab'laj pitzvinacxi Cristo chi' d'ayoñ, yic vach' sch'oxo' to ol oñ pitzvocxi pax a oñ tic. ²¹ Yuj jun viñ vinac, aton viñaj Adán ix ac'jicancot chamel d'a quib'añ co masanil. Añejtona' yuj junxo mach, aton Cristo ol ac'jocxi pitzvoc eb' chamnaxo. ²² Masanil anima schami, yujto yinñil eb' viñaj Adán. Añejtona', a oñ yic oñxo Cristo ol oñ pitzvocpax co masanil. ²³ Palta d'a stzolon ol aj co pitzvixi. A Cristo chi' b'ab'laj pitzvinac. Axo yic ol jax junelxo, ato ta' ol oñ pitzvocxi co masanil a oñ yic oñxo tic. ²⁴ Ol lajvoc chi', ol ja slajvub'. Ato ta' ol can masanil eb' yajal d'a yalañ yuj Cristo, masanil eb' ay yopisio yed' masanil eb' ay spider. Ichato chi' ol ac'joc och eb' d'a yol sc'ab' Dios Mamab'il yuuj. ²⁵ Yujto a Cristo chi', yovalil ol ochcan Rey, masanto ol can masanil juntzarñ ayoch ajc'olal d'ay d'a yalañ yuuj. ²⁶ Ay pax junxo icha ajc'ool yajoch d'ayoñ, aton chamel. A jun chi', ol ac'jocan lajvoc yuj Cristo d'a slajvub'alxo. ²⁷ Yujto syal d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcan icha tic: A Dios ix ac'anoch masanil tas d'a yol sc'ab' Cristo chi', yic vach' a' tz'ac'an mandar smasanil, xchi. Ayic syalani to ix ac'jioch masanil yuj Dios d'a yol sc'ab' chi', mañ locanoc yac'ji mandar Dios chi' yuuj. Yujto A' tz'ac'anoch masanil tas d'a yol sc'ab' Cristo chi'. ²⁸ Ayic ol vach' ac'jococh masanil tas d'a yol sc'ab' Yuninal Dios, axo svach' ac'anoch sb'a d'a yol sc'ab'

Dios Mamab'il chi'. Yujto a Dios chi' ac'jinac och smasanil tas d'a yol sc'ab'. Ichato chi', axorfej Dios ol och yajalil d'a yib'arñ smasanil.

²⁹ A ticnaic, ay eb' syac' bautizar sb'a sq'uexuloc eb' chamnac. Palta tato mañ ol pitzvocxi eb' chamnac chi', ¿tas yuj ay eb' syac' bautizar sb'a sq'uexuloc eb'?

³⁰ A orixo pax tic, ¿tas yuj scac'och co b'a d'a yol sc'ab' yaelal d'a masanil tiempo? ³¹ A in tic, ex vuc'tac ex vanab', junjun c'u ijan tzin miljichamoc. Val yel sval d'ayex, tzin tzalaj eyuuj, yujto ix eyac'och Cajal Jesucristo d'a e c'ool ved'oc. ³² A d'a Éfeso tic, ay juntzañ eb' cotnac yoval d'ayin. Te ov eb' icha junoc noc' noc' ay smay. Tato mañ ol orñ pitzvocxi, ¿tas gana vixtejnac in b'a icha chi'? Tato mañ ol pitzvocxi eb' chamnac, más am vach' torfej scac' co gana ticnaic. Coñ vaec, cuq'uec junoc añ, talaj q'uic'an chamnac orixo.

³³ Mañ eyac' e b'a musansatil yuj junoc es. Tato junñej tzoñ ec' yed' eb' chuc, tz'ixtaxel co vach' b'eyb'al yuj eb'. ³⁴ Naec val e b'a, tze b'oan e pensar. Mañxo e c'ulej juntzañ chucal, yujto ayex manto eyojtaquej val el Dios. Svalb'at juntzañ tic d'ayex, sec yuj chi' ol ex q'uixvoqueli.

A tas ol orñ aj co pitzvixi

³⁵ Tecan ay junoc ex ol e c'anb'ej d'ayin: A eb' chamnac tzal chi', ¿chajtil ol aj spitzvixi eb'? ¿Chajxomtil yilji snivanil eb', ayic ol pitzvocxi eb'? tecan xe chi. ³⁶ Tato tze c'anb'ej icha chi', mantalaj e pensar. Q'uinoloc ay junoc iñat ticnaic, tato scavej, yovalil sc'ab'at jun iñat chi' yic spaq'ui. ³⁷ Ayic scavan jun iñat chi', mañoclay steel scavej. Vach'chom ixim trigo, ma juntzañxo iñat, añej val sat scavej. ³⁸ Axo Dios tz'ac'an steel chi' icha sgana, ato syala' tas iñatil junjun. ³⁹ Axo masanil tas sb'eyec' d'a yolyib'arñq'uinat tic, ch'occh'oc snivanil junjun macañ. Ch'oc co nivanil a orñ anima orñ tic. Ch'oc pax snivanil noc' noc' charñe' yoc. Ch'oc pax snivanil noc' much. Añejtona', ch'oc pax snivanil noc' chay. ⁴⁰ Ay juntzañ tas ay d'a satchaañ. Ay pax juntzañ tas d'a yolyib'arñq'uinat tic. Ch'oc svach'il juntzañ tas ay d'a satchaañ. Ch'oc pax svach'il juntzañ tas ay d'a yolyib'arñq'uinat tic. ⁴¹ A juntzañ tas ay d'a satchaañ chi' ch'occh'oc yilji stziquiquial. Ch'oc yilji stziquiquial yoc c'u. Ch'oc pax yilji stziquiquial q'uen uj. Axo q'uen c'anal, ch'occh'oc pax yilji stziquiquial junjun q'ueen. ⁴² Añejtona', icha chi' ol aj eb' chamnac, ayic ol pitzvocxi eb'. A co nivanil tic, a' smucchaji, yujto yic chamel yaji. Palta ayic ol orñ pitzvocxi, a co nivanil chi', mañxalaj b'aq'uiñ ol chamoc. ⁴³ Ayic ol mucchaj co nivanil tic, malaj jab'oc yelc'ochi, toxon malaj jab'oc svach'il. Palta ayic ol orñ pitzvocxi, te nivanxo yelc'ochi, yelxo vach' jun co nivanil chi'. ⁴⁴ Ayic ol mucchaj co nivanil tic, nab'a chib'ej. Axo yic ol orñ pitzvocxi, a jun co nivanil chi', yicxo espíritu. Yujto ay jun co nivanil nab'a chib'ej tic, yuj chi' cojtac to ay pax junxo co nivanil yicxo espíritu.

⁴⁵ Icha chi' yaj stz'ib'chajcan d'a Slolonel Dios, aton b'aj syalcan icha tic: A viñ b'ab'el vinac b'ob'il, aton viñaj Adán, viñ ac'b'il sq'uinat, xchi. Palta ay junxo tzac'anto sjavi, icha viñaj Adán chi' yaji, palta a jun chi', aton jun Espiritu ac'um q'uinat. ⁴⁶ Mañoc jun co nivanil yic espíritu ix b'ab'laj ac'ji d'ayorñ. A jun co nivanil yic chib'ejal tic, a' ix b'ab'laj ac'ji. Axo co nivanil yic espíritu, tzac'anto ol ac'joc. ⁴⁷ A viñ b'ab'el vinac, a' d'a lum luum b'ojinac viñ. Yuj chi' yic yolyib'arñq'uinat tic yaj viñ. Axo junxo schab'il, aton Cajal Jesu, yic satchaañ yaji. ⁴⁸ Icha snivanil jun viñ b'ob'il d'a lum luum chi', icha chi' co nivanil tic, yic yolyib'arñq'uinat tic yaji. Palta icha snivanil jun yic satchaañ chi', icha chi' junxo co nivanil yic satchaañ ol co cha'a. ⁴⁹ A ticnaic, lajan co nivanil tic yed' jun viñ b'ob'il d'a lum luum chi'. Palta a d'a

jun tiempoal chi', lajan ol aj jun co nivanil tic yed' jun yic satchaari chi'. ⁵⁰ Ex vuc'tac ex vanab', in gana svalb'at junxo tic d'ayex. A jun co nivanil tic, nab'a chic', nab'a chib'ej. Yuj chi', mari ol yal-laj sc'och b'aj syac' Yajalil Dios. A co nivanil tic, chamelb'a yaji. Yuj chi' max yal schaan sq'uinal d'a junelñej.

⁵¹ Palta ay jun tas tzin nib'ej tzeyojtaquejel ticnaic, aton jun tas malaj mach ojtannac d'a yol yico'. A ori creyente ori tic, mari co masaniloc ol ori chamoc, palta co masanil ol q'uexmaj co nivanil tic. ⁵² A jun chi', elarichamel ol ujoc. Junñej mutz'satil ol aj sjavi ayic ol oc' jun q'uen slajvub' trompeta. Ayic ol oc' jun trompeta chi', ol laj pitzvocxi masanil eb' creyente chamnaxco, marixalaj b'aq'uirí ol chamxoc eb'. A oriño pitzan oriño ta', ol q'uexmaj jun co nivanil tic.

⁵³ Yujto a co nivanil tic, mari najtiloc tz'eq'ui, yuj chi' yovalil ol co cha junxo co nivanil malaj b'aq'uirí ol ixtaxoc. A jun co nivanil tic, chamelb'a yaji. Yuj chi', yovalil ol co cha junxo co nivanil marixa b'aq'uirí ol chamoc. ⁵⁴ Yel toni, a jun co nivanil tic tz'ixtaxeli, yujto chamelb'a yaji. Palta a junxo co nivanil ol ac'joc d'ayori, marixa b'aq'uirí ol ixtaxoc, malaj pax b'aq'uirí ol chamoc. Ato ta' ol elc'och jun tas tz'ib'yajcan d'a Slolonel Dios, aton jun tz'alan icha tic: A chamel ol can d'a yalari, yujto ol ac'joc ganar. ⁵⁵ Yuj chi' a ticnaic, sch'oxocab' yipal chamel chi' yuj yac'an satel anima. Sch'oxocab'cot yopisio chamel chi' sataneli, xchicani. ⁵⁶ Yuj co mul ay spoder chamel chi' ori smilani. Yuj sley Dios ix ac'jican spoder co mul chi' yic tzoñ cham yuuj. ⁵⁷ Palta scac' val yuj diosal d'a Dios, yujto yuj tas ix sc'ulej Cajal Jesucristo yuj chi' scac' ganar chamel chi'.

⁵⁸ Yuj chi' ex xajanab'il vuuj, tec'an val tzeyutej e b'a. Mari eyac' somchajel e pensar. D'a smasanil e c'ool tzex munlaj d'a yic Cajal Jesús d'a smasanil tiempo, yujto eyojtaco to a jun munlajel sco b'o d'a yol sc'ab' Cajal Jesús, mari nab'añejoc.

16

Jun ofrenda sq'ue vaan

¹ A ticnaic, ol valb'at d'ayex yuj jun ofrenda ol q'ue vaan d'a e cal, yic ol ac'joc d'a eb' yicxo Dios. A juntzañ checnab'il ol valb'at d'ayex tic, valnaxco d'a eb' creyente d'a yol yic Galacia. Yuj chi', icha syutej sb'a eb' chi', icha chi' ol eyutoc e b'a. ² Junjun ex tzeyiq'uel eyofrenda d'a junjun domingoal, ato syala' jantac tzeyac' ganar, tze molb'ani. Tato icha chi', marioc to tzin c'ochi, tzeyac'an lista eyofrenda. ³ Tze say jayvañoc eb' ol in checb'at d'a Jerusalén. Ato ol in c'ochoc ol in b'oan jun carta ol b'at yed' eb', yic ol ilchajoc to ay yopisio eb'. Aton eb' chi' ol ic'anb'at eyofrenda d'a eb' creyente ta'. ⁴ Ayic ol in c'och eyed' ta', ol vila' talaj a in ol in b'at lac'an yed' eb' d'a Jerusalén chi'. Tato icha chi', ved' ol b'at eb'.

Sna viñaj Pablo yuj sviage

⁵ Ayic ol in b'at ex vila', yovalil ol in ec' chab' oxecoc c'ual d'a yol yic Macedonia, ichato chi' ol in c'och d'ayex. ⁶ Ta icha chi' ol in ec' nivanoc tiempo eyed' ta'. Talaj ay in ec' ta' ol ec' riab'ilq'uinal. Axo yic ol in b'atxoc, ol ex colvaj d'ayin d'a yol b'e b'aj ol in b'atxoc chi'. ⁷ In gana mari elarichameloc tzin ec' d'ayex. In gana tzin ec' nivanoc tiempo eyed'oc, tato icha chi' tz'el d'a sc'ool Cajal Jesús. ⁸ Palta ay in to ec' d'a Éfeso tic, masanto ol ec' q'uirí Pentecostés, axo in b'at chi'. ⁹ Yujto svila' to te vach'ñej tz'elc'och in munlajel d'a yic Cajal Jesús d'a tic. Vach'chom tziytum eb' schichonoc sc'ool d'ayin, palta jacantñej in munlaji, ay pax tas svcic' d'a in munlajel tic.

¹⁰ Tato ol c'och viñaj Timoteo d'ayex ta', tzeyac' tzalajb'oc sc'ool viñ eyed'oc, yic mari ol cus viñ, yujto a d'a yic Cajal Jesús smunlaj viñ icha in tic. ¹¹ Yuj chi',

malaj junoc ex tze patiquejel viñ ta'. A inxo tic, van in tarivan sja viñ d'a tic yed' juntzañxo eb' cuc'tac ol ja yed' viñ, yuj chi' ayic ol cot viñ d'a yol b'e, tzex colvajcot d'a viñ, sec yuj chi' tzalajc'olal ol cot viñ.

¹² Axo viñ cuc'tac Apolos, ix in tevi d'a viñ, yic sb'at viñ ex yila'. Palta max yal sc'ool viñ sb'at ex yil d'a jun tiempoal tic. Ato yic ol och scolanil viñ, ol b'at ex yilan viñ.

Tz'ac'jib'at stzatzil sc'ool eb'

¹³ Macvajañec. Tec'an tzeyutej e b'a eyac'anoch Cajal Jesús d'a e c'ool. Mañ ex xiv jab'oc. Tec'b'ejec e b'a junjun ex. ¹⁴ A jantacñej tas tze c'ulej, tze c'ulej d'a smasanil e c'ool yuj svach'iloc eb' quetanmail.

¹⁵ A ticnaic ex vuc'tac ex vanab' eyojtac to a viñaj Estéfanas yed' eb' cajan yed' viñ d'a spat, b'ab'el creyente viñ yed' eb' d'a yol yic Acaya b'aj ayex chi'. A eb' chi', syac' val servil eb' yetcreyenteal eb' d'a smasanil sc'ool. ¹⁶ Tzin c'an pavor d'ayex to tze c'anab'ajej tas syal eb'. Tze c'anab'ajan pax jantacñej eb' lajan syutej sb'a icha eb' chi', aton eb' scolvaji, yed' smunlaj d'a yic Cajal Jesús.

¹⁷ Tzin tzalaj ticnaic, yujto ix ja viñaj Estéfanas ved' d'a tic yed' viñaj Fortunato yed' viñaj Acaico. A eb' viñ tic, scolvaj val eb' viñ d'ayin. Ichato e q'uexul yaj eb' viñ scolvaj d'ayin d'a tic, yujto max yal-laj e javi. ¹⁸ Icha ix yutej eb' viñ yac'an snivanil e c'ool ta', icha chi' syutej eb' viñ yac'anpax snivanil in c'ool d'a tic. Ayocab' yelc'och eb' viñ d'ayex. Tato ay juntzañxo eb' icha eb' viñ tic, ayocab' pax yelc'och eb' d'ayex.

¹⁹ A eb' ay d'a junjun iglesia d'a yol yic Asia tic, syac'b'at stzatzil e c'ool eb' e masanil ta'. Añejtona' viñaj Aquila yed' ix Priscila yed' eb' creyente smolb'ej sb'a d'a spat eb', syac'paxb'at stzatzil e c'ool eb' d'a sb'i Cajal Jesús. ²⁰ Syac'b'at stzatzil e c'ool masanil eb' creyente d'a tic. Slaj eyac'laj stzatzil e c'ool d'a tzalajc'olal ta'. ²¹ A stzatzil e c'ool svac'b'at tic, a in val Pablo in tzin tz'ib'ejb'at yed' in c'ab'.

²² Tato ay junoc mach max xajanan Cajal Jesucristo, cotocab' yoval sc'ool Dios d'a yib'añ. Ach Cajal, cotañ d'a elañichel.

²³ Sch'oxocab' svach'c'olal Cajal Jesucristo d'ayex ta'. ²⁴ Xajan ex e masanil vuuj yuj Cristo Jesús.

A Schab'il Carta San Pablo D'A EB' AJ CORINTO

Schab'il Corintios sb'i jun carta tic, aton schab'il carta vñtaj apóstol Pablo stz'ib'ejnac'b'at d'a eb' aj Corinto, b'aj syal viñ yuj telajb'ail sq'ue vaan d'a scal eb' creyente d'a jun choñab' chi'. Icha val to ay juntzañ eb' creyente d'a jun iglesia chi' ya ix alan d'a viñ. Palta te xajan eb' yuj viñ, sgana viñ junc'olal tz'aj yed' eb', yuj chi' sch'ox stzalajc'olal viñ yil eb', yujto vanxo sb'o yaj juntzañ chi'.

Ayic ix el yich jun libro tic, ix sch'ox viñtaj Pablo tas yuj ov ix yutej sb'a viñ d'a jun mach ya ix alan d'a viñ yed' d'a juntzañix eb' yac'lejnac syamanoch vaan viñ. Stzalaj val viñ, yujto ov ix yutej viñ yalan d'a eb', yujto yuj chi' ix sna sb'a eb' creyente chi', junc'olal ix aj eb'. Ix lajvi chi', ix sc'anan jun ofrenda viñ d'a eb', yic scolvaj eb' d'a eb' creyente meb'a d'a Judea. Arñejtona' sypalpac viñ yuj yopisio to yel schecab' Cristo yaj viñ, yujto ay juntzañ eb' aj choñab' Corinto chi' syaloch sb'a schecab'oc Cristo, axo viñtaj Pablo chi' to mañ schecab'oc Cristo viñ yalan eb'.

Tz'el yich scarta vñtaj Pablo

¹ A in Pablo in, schecab' in Jesucristo, yujñej to icha chi' ix el d'a sc'ool Dios. A in yed' viñ cuc'tac Timoteo, sco tz'ib'ejb'at jun co carta tic d'ayex yiglesia exxo Dios d'a choñab' Corinto. Sco tz'ib'anpaxb'at d'ayex e masanil ex yiquexxo Dios d'a yol yic Acaya. ² Co gana syac' svach'c'olal co Mam Dios yed' Cajal Jesucristo d'ayex ta', syac'anpax sjunc'olal.

A tas ajnac yab'an syaelal vñtaj Pablo

³ Calec vach' lolonel d'a Dios, aton Smam Cajal Jesucristo, co Mam ton paxi, tz'oc' sc'ool d'ayon, syac' val snivanil co c'ool yujto co Diosal yaji. ⁴ Ayic sja co yaelal, a Dios tz'ac'an snivanil co c'ool, yic vach' syal pax cac'an snivanil sc'ool eb' tz'ab'an pax syal. Icha syutej Dios yac'an snivanil co c'ool, icha pax chi' scutej cac'an snivanil sc'ool eb'. ⁵ Icha val tz'aj cab'an syaelal yed' Cristo, icha pax chi' syutej yac'an snivanil co c'ool. ⁶ Yuj chi', icha chi' tzoñ aji ayic scab'an syail, yic vach' syal cac'an snivanil e c'ool yic tec'an tzeyutej e b'a. Arñejtona', ayic syac'an snivanil co c'ool Dios, icha chi' tzoñ aji, yic vach' syal cac'an snivanil e c'ool, yuj chi' syal e tec'b'an e b'a eyac'an techaj juntzañ yaelal ol ac'joc och d'a eyib'añ icha tz'ac'jioch d'a quib'añ a on tic. ⁷ Tec'an scutej co b'a cac'anoch Dios yipoc co c'ool eyuuj, yujto cojtac to icha tzeyutej eyab'an syail qued'oc, icha pax chi' ol aj yac'anpax snivanil e c'ool Dios qued'oc.

⁸ Ex vuc'tac ex vanab', sco nib'ej scal d'ayex jantac syail ix cab'i ayic ix on ec' d'a yol yic Asia. Yujto te ya' ix on ec' ta', ijan maj techajlaj cuuj. Ix co na' to ijan val maj on colchajel-laj d'a yol sc'ab' chamel. ⁹ A co naani to ol on cham ta'. Icha chi' utab'il on ta', yic vach' arñej Dios scac'och yipoc co c'ool, yujto a' tz'ac'an pax pitvocz eb' chamnac. Xal on, maxtzac co na' tato tzoñ colchaji. ¹⁰ Jab'xoñej val maj on cham yuj jun nivan yaelal chi', axo Dios on colanel d'a yol sc'ab' chamel, van on scolan paxel ticnaic. Arñejta' scac'och yipoc co c'ool to ol on scolelta d'a juntzañ syaelal chi', ¹¹ tato tzex colvaj qued' d'a lesal. Tato tziñtum ex tzex lesalvi cuuj, arñejtona' nivan ex ol eyac' yuj diosal d'a Dios yuj svach'c'olal ol yac' d'ayon.

A tas yuuj pural ix c'och vñtaj Pablo d'a Corinto

¹² Tzoři tzalaji, yujto cojtac val to tojol scutej co b'eyb'al d'a masanil eb' anima yed' pax d'ayex. Malaj spaltail co b'eyb'al, yujto scolvaj Dios yed' svach'c'olal d'ayori. Mař yujoc co jelanil vach' co b'eyb'al. ¹³⁻¹⁴ Ayic sco tz'ib'anb'at juntzař carta d'ayex, ařej juntzař tas tzeyila' yed' juntzař tas snachajel eyuuj, a sco tz'ib'ejb'at d'ayex. Tzaxo nachajel jab'oc eyuuj tas caji. Yuj chi', svac'och yipoc in c'ool to ol vach' nachajel eyuuj to ayic ol jax Cajal Jesús, ol yal e q'uechaař cuuj, ich ori pax ta' ol ori q'uepaxchaař eyuuj.

¹⁵ Icha chi' vutejnac vac'anoch yipoc in c'ool. Yuj chi', tzin b'ab'laj ec' ex vila' yic vach' chael tzin ec' d'ayex d'a elarichamel in naani, axo e vach' chaan svach'c'olal Dios. ¹⁶ A in naani to tzin ec' ex vila', ichato chi' b'ian tzin ja d'a Macedonia tic. Axo tzin meltzaji, tzex ec' vilanxi. Tato icha chi', a ex syal tzex colvaj d'ayin yic tzin b'atxi d'a Judea. ¹⁷ Ayic ix in naan juntzař tic, ¿tom mař chamoc ix in na e naani? ¿Tom tze na'a to tořej tzin na juntzař tic icha sna eb' comon anima? ¿Tom tze na'a, to ařej yed' in ti', inye, xin chi, palta axo d'a in pensar van in naani to maay? ¹⁸ Syil Dios, aton tz'elřejc'och tas syla', a ori tic malaj juneloc sco tac'vej co ti'oc, slajvi chi' scanxi to mařxo. ¹⁹ A in tic, viřaj Silvano yed' viřaj Timoteo ec'nac ori caled yab'ixal Cristo Jesús Yuninal Dios d'ayex. A Cristo chi', malaj juneloc yalnac: Inye, palta axo d'a spensar yojtac to maay. ²⁰ A tz'ac'an elc'och masanil tas ix yalcan Dios. Yuj chi', a scanal vach' lolonel d'a Dios, scanal amén yuj Cristo Jesús. ²¹ A Dios tz'ac'an stec'anil e pensar qued'oc, yujto ay orišo och d'a yol sc'ab' Cristo. A Dios ac'jinac copisio coch schecab'oc. ²² A ac'jinac och jun sello d'ayori junjun ori, aton Yespíritu. A Yespíritu tic sch'oxani to yic orišo Dios, sch'oxanpax d'ayori to d'a val yel ol co cha juntzařxo tas yalnac Dios chi' to ol yac' d'ayori.

²³ Malaj in gana tz'och e cusc'olal vuuj, yuj chi' majto in ec' d'ayex d'a Corinto chi'. Val yel svala', syil co Mam Dios yujto yojtac masanil tas ay d'a in pensar. ²⁴ Malaj co gana tzex cac' pural, scanal d'ayex tas tzeyutej eyac'anoch Dios d'a e c'ool. Yujto tec'anxo tzeyutej eyac'anoch d'a e c'ool. Palta co gana tzoři colvaj d'ayex, yic sco vach' aq'uej e na'a, yic vach' ol ja e tzalajc'olal ta'.

2

¹ Yuj chi', a tzin na'a, mařxo ol in c'och d'ayex d'a scal cusc'olal. ² Tato sb'at vac'och e cusc'olal, ¿macto junoc ol ac'anxi in tzalajc'olal? Yuj chi', malaj in gana sb'at vac'och e cusc'olal yujto a exřej syal eyac'an snivanil in c'ool. ³ Yuj chi', icha chi' vutejnac valanb'at d'ayex d'a jun in carta, yujto malaj in gana b'at vac'och e cusc'olal. Yujto a ex val smoj eyac'an in tzalajc'olal. Svac'anoch yipoc in c'ool, yujto tzin na'a, tato sja in tzalajc'olal, ol japax e tzalajc'olal ved'oc. ⁴ Ayic in tz'ib'annach'at jun in carta chi' d'ayex, te ochnac in ilc'olal eyuuj. Ochnac val pitz'an d'a in c'ool, ařejtona' oc'nac in pax eyuuj. Palta mař yujoc vac'anoch e cusc'olal in tz'ib'ejnacb'ati. In tz'ib'ejnacb'ati yic tzejoytaquejeli to te xajan ex vuuj.

Ac'b'il nivanc'olal viř ochnac smul

⁵ Malaj in gana tzin ec' d'a yib'ař in b'oan yaj jun tic, palta a jun viř ac'jinac och co cusc'olal, mařoc inřej cusnac in, ayex pax cusnac ex janic' ved'oc. ⁶ A jun yaelal ix eyac'och d'a yib'ař viř ayic ix e molb'an e b'a, c'ocb'ilocab'i. ⁷ Axo ticnaic, más vach' tzeyac' nivanc'olal viř. Tzeyac'anpax snivanil sc'ol viř, yic vach' max te juviel viř yuj cusc'olal. ⁸ Yuj chi' tzin tevi d'ayex to tze ch'ox e vach'c'olal d'a viř. ⁹ Yuj jun chi' in tz'ib'ejnacb'at jun in carta d'ayex, yic vach' tzex vac' proval. Yujto in gana svojtaquejeli tato yel tze c'anab'ajej tas svala'. ¹⁰ Yuj chi' tato tzeyac' nivanc'olal d'a yib'ař jun viř chi', a inxo pax tic, ol vac'pax nivanc'olal viř. Tato a in svac' nivanc'olal viř, a d'a yol

sat Cristo svac' nivanc'olal syal chi', palta yuj e vach'iloc a ex tic. ¹¹ Icha chi' svutej, yic vach' max ori yac' ganar viñ Satanás, yujto cojtacxo tas sgana viñ d'ayoñ.

Ochnac viñaj Pablo ilc'olal d'a choñab' Troas

¹² Ayic in c'och d'a choñab' Troas, yic svalanel jun vach' ab'ix yic Cristo, ilchaj vuuj to a Cajal Jesús b'oan yaj masanil yic svalael slolonel. ¹³ Palta och in ilc'olal, yujto maj ilchaj viñ cuc'tac Tito vuj ta'. Yuj chi' valcan quil co b'a d'a eb' ay chi' ta', in cotxi ta', in ja d'a yol yic Macedonia tic.

A tas yopisio yab'ixal Cristo

¹⁴ Palta caq'uec yuj diosal d'a Dios, yujto masanil tiempo a' tzoñ ic'anoch tzac'an yed' Cristo Jesús yic scheclajeli to a' ix ac'an ganar. Cuuj spucaxb'at yab'ixal Cristo d'a junjun lugar, icha spucaxb'at sjab' junoc tas suc'uq'ui sjab'. ¹⁵ Icha sjab' stab'il junoc tas suc'uq'ui sjab' syac' Cristo d'a Dios, ich ori ta' ayic tzec' calanel yab'ixal. Spucaxb'at d'a scal eb' scolchaji yed' pax d'a scal eb' vanto sateq'ui. ¹⁶ Ayic scalan d'a eb' van sateq'ui, lajan yab'ixal chi' icha sjab' junoc tas tzoñ cham yuuj. Axo tato a d'a eb' van scolchaj scaleli, lajan yab'ixal chi' icha junoc tas te suc'uq'ui sjab' d'a eb', sch'oxan paxi to ol scha sq'uinal eb'. Yuj chi', ¿mach val junoc syal yalanel jun ab'ix tic? ¹⁷ A ori tic, mañ yujoc cac'an ganar d'a spatic slolonel Dios, yuj chi' tzec' caleli, icha syutej sb'a juntzañxo eb'. Nivanoc tzec' yal eb', palta soman syutej eb' yalani. Palta a ori tic, yel scala', yujto a Dios ix ac'an copisio tic. A d'a yichañ Dios scala' yujto yic oriñxo Cristo eyed'oc.

3

A yab'ixal jun schab'il strato Dios

¹ Ayic scalanb'at juntzañ tic d'ayex, ¿tom tze na' to scal co b'a vach'ilal d'ayex junelxo? Mañ yovaliloc sco ch'ox juntzañ carta d'ayex tz'alani tas copisio, icha syutej sb'a juntzañxo eb'. Añejtona', mañ yovaliloc sco c'ancot e carta, tzeyalancoti to ay copisio d'a eyichañ. ² Yujto a ex val van e ch'oxaneli to ay copisio. Lajan ex icha junoc carta tz'ib'ab'iloch d'a co pensar, yujto syil eb' anima masanil tas eyaji. ³ Icha junoc carta tz'ib'ab'ilcan yuj Cristo a ori quic'nacb'ati, ich ex ta'. A jun icha carta tic, mañoc d'a tinta tz'ib'ab'ilcani, palta a Yespíritu Dios pitzan, a tz'ib'annaccani. Mañoc d'a junoc q'ueen tz'ib'ab'ilochi, palta a d'a co pensar, ata' tz'ib'ab'ilochi.

⁴ Icha chi' sco na', yujto yuj Cristo scac'och Dios yipoc co c'ool. ⁵ Mantoc sco na'a to munil syal cuuj co ch'ocoj. Palta yujñej scolval Dios syal junoc tas cuuj. ⁶ A ac'jinac copisio yic scac' servil, yic scalanpaxel yab'ixal jun schab'iltrato. A jun strato tic, mañ yujoc to sco c'anab'ajej junoc tas tz'ib'ab'ilcani tz'elc'ochi, palta yujñej Yespíritu tz'elc'ochi. A jun ley tz'ib'ab'ilcani ay yopisio yac'anoch chamel d'a quib'añ. Palta axo Yespíritu Dios ay yopisio yac'an co q'uinal d'a junelñej.

⁷ A jun ley chi', a d'a q'uen q'ueen tz'ib'ab'ilcani. Ayic yac'jinaccan jun ley chi', janac copnaj stziquiquial Dios. Axo eb' israel, maj yal-laj yilan sat viñaj Moisés eb', yujto veei yilji sat viñ chi'.^{3.7} Palta a jun svevon chi', c'oajanc'olal tupnac yoc. Vach'chom ay yopisio jun ley chi' ori smilanchamoc, palta ayic sjanac, te nivan ajnac yelc'ochi. Tato icha chi' ajnac yelc'och jun ley chi',⁸ te ec'to val nivan yelc'och jun ab'ix syic'cot Yespíritu Dios d'ayoñ. ⁹ A jun ley tz'ac'anoch chamel d'a quib'añ chi', nivan ton yelc'ochi. Yuj chi', a junxo ab'ix tz'alani to vach' ori d'a yichañ Dios, másxo val nivan yelc'och d'a yichañ

jun chi'. ¹⁰ Vach'chom a d'a peca' te nivan yelc'och jun ley chi', palta malaj yelc'och d'a yichañ junxo tic, yujto yelxo val nivan yelc'och junxo ab'ix tic. ¹¹ Tato nivan yelc'och jun ley quenñej tiempo ec'nac yopisio chi', syalelc'ochi to a jun ayec' d'a junelñej, másxo val nivan yelc'ochi.

¹² Yujto scac'och jun tic yipoc co c'ool, yuj chi' max oñ xiv calaneli. ¹³ Mañ lajanoc scutej co b'a icha sc'ulejnac viñaj Moisés chi'. Yujto smusejñac sat viñ d'a jun c'apac, yic vach' max yil eb' yetisraelal viñ stup yoc jun svevon chi' d'a sat. ¹⁴ Palta maj nachajel yuj eb' tas syalelc'och jun chi'. Añejtona' ticnaic, ayic tz'avtaj b'aj tz'ib'ab'ilcan jun b'ab'el trato d'a eb', max nachajel-laj yuj eb'. Yujto icha jun c'apac b'aj smusejñac sat viñaj Moisés chi', icha chi' yajoch d'a spensar eb'. Max yal-laj yel jun chi' d'a spensar eb' chi', palta yuj Cristo syal yeli. ¹⁵ Añejtona' ticnaic, ayic syab'an eb' yavtaj juntzañ libro yic Moisés chi', ichato añeja' musan sat eb' yuj jun icha c'apac chi'. ¹⁶ Palta ayic smeltzaj co pensar d'a Dios Cajal, ichato tz'elxi jun icha c'apac chi' d'a co pensar. ¹⁷ A Cajal, aton Espíritu. A oñ mach oñ b'aj ayoch Yespíritu Cajalil tic, librexo caji, jacanxo co sat quilani. ¹⁸ Yuj chi', mañxo ayoc och jun icha c'apac chi' d'a co pensar. A ticnaic, lajan oñ icha junoc nen. Cuuj scheclajel svach'il Cajal Jesús. Van slajanj b'i pax co pensar yed' Cristo chi', yujto van yac'an svach'il d'ayori. Icha chi' van oñ yutan Cajal, aton Yespíritu Dios.

4

¹ Yujto tz'oc' sc'ool Dios d'ayori ix yac'an jun copisio tic, yuj chi' max tac co c'ool d'ay. ² Ay juntzañ tas sc'ulej eb' anima d'a elc'altac, yujto q'uixvelal yaji. A oñxo tic, sco chaquel juntzañ b'eyb'al chi' d'a junelñej. Max cac'laj musansatil eb' anima yuj juntzañ tas jelan scutej calani. Max co q'uex jab'oc tas syalcan Dios, yujto añej val juntzañ tas yel, aton scala'. Icha chi' scutej co ch'oxanel copisio d'a junjun anima d'a yichañ Dios, yic snachajel yuj eb' tas caji. ³ Ayic tzece' calanel jun vach' ab'ix yic colnab'il, a eb' vanto sateq'ui, max nachajel-laj yuj eb'. ⁴ A eb' chi' max yac'ochlaj eb' d'a sc'ool, yujto a viñ sdiosal jun yolyib'arñq'uinal tic tz'ac'an juvoc spensar eb'. Ichato a viñ tz'ac'an juvoc yol sat eb', yic max och saquilq'uinal d'a spensar eb' yuj jun ab'ix tz'alani to a Cristo te nivan yelc'ochi, yuuj paxi scheclajeli chajtíl yaj Dios. ⁵ Ayic tzoñ ec' caleli, mañoc cab'ixal tzece' caleli. Palta añej tic scala', a Jesucristo Cajal yaji. Scanan paxi to a oñ tic tzece' cac' servil yujto sco xajanej Jesús. ⁶ A Dios alannaccani: Ayocab' saquilq'uinal d'a scal q'uic'alg'uinal tic, xchi. A val tz'ac'anoch saquilq'uinal d'a co pensar yic vach' scotjaquejeli to te nivan svach'ilal Dios. A d'a Jesucristo, ata' scheclajel svach'ilal Dios chi'.

Axoñej Dios scac'och yipoc co c'ool

⁷ A jun copisio nivan yelc'och tic, a' ayoch d'ayori, palta a oñ tic lajan oñ icha junoc lum chen, yujto malaj vach' cochi, yuj chi' scheclajeli to a jun nivan poder tic, añej d'a Dios scoti, mañ quicoc. ⁸ Vach'chom oyanoch yaenal d'a co patic quichañ, palta max oñ canlaj d'a yalañ yuuj. Vach'chom somc'olal caji, palta max co vach' aq'uej somchajel co b'a. ⁹ Vach'chom tzoñ pechji b'eyec' b'aj tzoñ b'eyeq'ui, palta mañ oñ actab'illoccani. Vach'chom tzoñ mac'ji telvoc, palta max oñ chamlaj. ¹⁰ Masanil b'ajtac tzoñ eq'ui, scab'ñej syaelal yed' co nivanil tic, icha ajnac yab'an syail Jesús ayic schamnac. Icha chi' tzoñ aji, yic scheclajeli to a sq'uinal Jesús ayoch d'ayori. ¹¹ Yac'b'an pitzan oñ, masanil tiempo ayochi chamel d'a quib'arñ, yujto junxoñej caj yed' Jesús, yic vach'chom chamelb'a yaj co nivanil tic, van scheclajel sq'uinal Jesús d'ay. ¹² Yuj chi' a oñ tic, ayxo och chamel d'a quib'arñ. A exxo pax tic, ayxo e q'uinal d'a junelñej.

¹³ A d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani ay jun syalcan icha tic: Ix vac'och d'a in c'ool, yuj chi' ix valeli, xchi. A oñxo tic, lajan scutej cac'anoch d'a co c'ool yed' eb'. Scalpaxeli, yujto ix cac'och d'a co c'ool. ¹⁴ Cojtac to a jun ix ac'an pitzvoc Cajal Jesús d'a scal eb' chamnac, A' ol oñ ac'anxi pitzvoc yuj Jesús. Ol ex pitzvocpax qued'oc, axo oñ yic'anb'at chi' b'aj ayeq'ui. ¹⁵ Masanil juntzañ sval tic, eyuuj ix ac'jioch d'a quib'añ. Icha chi' tzoñ utaji, yic tzijtum eb' ol chaan svach'c'olal Dios. Añejtona' tzijtum pax eb' ol ac'an yuj diosal d'ay. Yuj chi' scheclajeli to nivan svach'ilal Dios.

¹⁶ Yuj chi', malaj b'aj staquel co c'ool. Vach'chom van yichamax jun co nivanil tic, palta a co pensar junjun c'u stec'c'aji. ¹⁷ A juntzañ yaelal sja d'a quib'añ, malaj yelc'och d'ayoñ, yujto elarichamel tz'ec'b'ati. Palta yuuj ol co cha jun te nivan yelc'ochi. A jun chi' mañ jantacoc svach'il, ayñejec' d'a junelñej. ¹⁸ Max cac'och co pensar d'a juntzañ tas squila', yujto a juntzañ tas squil tic elarichamel tz'ec'b'ati. A d'a juntzañ tas max quila', ata' scac'och co pensar, yujto a juntzañ max quil chi', ayñejec' d'a junelñej.

5

¹ A jun co nivanil tic, lajan yaj yed' c'apac mantiado, junñej rato tz'ixtaxi. Cojtac to ayic ol lajwoquec' jun co nivanil tic, ay junxo ol yac' Dios d'ayoñ d'a satchaañ. A jun chi' malaj b'aq'uiñ ol sateloc. Lajan icha junoc pat vach' yaj sb'ocani, aton jun mañoc anima b'oannac, palta aton val Dios b'oannac.

² Yel toni, yacb'an ay oñ ec' d'a jun co nivanil tic, tzoñ c'acvi yed'oc, yujto co gana tz'ac'ji junxo yic satchaañ d'ayoñ, aton junocxo icha pat. ³ Ol ac'joc jun chi' d'ayoñ, ichato spichul co pixan ol ajoc, yic mañxo ol el b'eran. ⁴ Ayic aytooch jun co nivanil tic, tzoñ c'acvi, scab'an pax yay yed'oc. Mantoc co gana tz'ic'jiec' jun co nivanil tic, palta to co gana tz'ac'ji junxo co nivanil, yic ol co cha co q'uinal d'a junelñej. A jun chi' ol co cha'a, ayic ol satel jun chamelb'a yaj tic. ⁵ Ix oñ sb'ocan Dios yujñej val jun tic, ix yac'anpaxoch Yespíritu d'ayoñ, yic scojtaquejeli to d'a val yel ol co cha jun tic d'ay.

⁶ Yuj chi', scac'och Dios yipoc co c'ool d'a masanil tiempo. Cojtac to yacb'an ayto ec' co pixan d'a jun co nivanil tic, manto oñ ayoc ec' d'a co pat, aton jun b'aj ayec' Cajal Jesús. ⁷ Ayic tzoñ ec' d'a yolyib'arñq'uinal tic, añej d'a Dios scac'och co pensar. Mañoc juntzañ tas squil yed' co sat b'aj scac'och co pensar. ⁸ Yuj chi' a Dios scac'och yipoc co c'ool. D'a val yel co gana scactejan jun co nivanil tic, yic ol yal co c'och d'a junxo co pat b'aj ayec' Cajal Jesús. ⁹ Yuj chi' sco say tas vach' scutej co b'a, yic ol tzalaj Cajal Jesús chi' qued'oc, vach'chom ayoñ to ec' yed' co nivanil tic, mato toxo ix oñ c'och b'aj ay Co Mam Dios. ¹⁰ Yujto yovalil ol oñ c'och d'a yichañ sdespacho Cristo, yic junjun oñ ol co cha spac tastac ix co c'ulej yacb'an ay oñ ec' yed' jun co nivanil tic, tato ay ix och tas ix co c'ulej chi', mato maay.

Ayab'ixal yic junc'olal

¹¹ A oñxo tic, scojtaquejel xivc'olal d'a Cajal Jesús, yuj chi' scac' val quip quecan sna eb' anima. A Dios yojtac tas yaj co pensar. A exxo, co gana tzeyojtaquej pax eli tas yaji. ¹² Mantoc toñej scal co b'a vach'il d'ayex junelxo. Palta co gana tzex tzalaj qued'oc, yic ol yal e pacan e b'a d'a juntzañ eb' toñej scomon iq'uejchañ sb'a yuj juntzañ tas scheclajel d'a co sat. Axo tas ay d'a spensar eb', max snalaj eb' tato vach', mato chuc. ¹³ A oñxo tic, tato ichato ay tas tz'ixtan yol co jolom eyilani, yuj cac'an servil Dios icha chi' tzoñ aji. Palta d'a val yel vach' co pensar. Icha chi' tzoñ aji yuj ex cac'an servil. ¹⁴ Yujto xajan Cristo cuuj, yuj chi' scac' plural co b'a cac'an servil. Yujto ix cham cuuj co masanil, yuj chi' ichato ix oñ champax yed'oc. ¹⁵ A Cristo ix cham cuuj co

masanil, yic vach' a ori pitzan ori tic, maxtzac cac' co gana junjun ori. Palta yic scac' sgana jun ix chami ix ac'jixi pitzvoc yuj Dios cuuj. ¹⁶ Yuj chi' a ori tic, maxtzac yal calub'tarian junoc mach yuj tas scheclaj d'ay. Vach'chom a d'a yalañ, ix calub'tariej Cristo yuj tas chequel d'ay, palta a ticnaic, marixo ichoc ta' tz'aj co naan d'a spatic. ¹⁷ A mach junxoñej tz'aj yed' Cristo, toxo ix q'uexmaj spensar, ichato ix och ac' animail. A juntzañ peca' b'eyb'al, toxo ix lajvi eq'ui. Toxo ix ac'b'ixican smasanil.

¹⁸ Masanil juntzañ sval tic, a Dios ix b'oancan d'ayori. Yuj Cristo ix ori yac'och Dios d'a junc'olal yed'oc. A ac'jinac copisio calaneli tas tz'aj yoch eb' anima junc'olal yed'oc. ¹⁹ A jun tic syalelc'ochi to a Dios ayoch yed' Cristo, ayic ix uleq'ui, yic tz'och eb' anima masanil junc'olal yed'oc. Maxtzac ac'jioch co mul d'a quib'ari yuj Dios. A ac'jinaccan jun ab'ix tic d'a yol co c'ab', yic tzece' caleli chajtil tz'aj yoch eb' anima junc'olal yed'oc. ²⁰ Yuj chi' schecab' ton Cristo caji. Icha val to a Dios van stevioch d'ayex ayic scalan juntzañ tic. Yuj chi', sq'uexul Cristo caji, tzoñ tevi d'ayex to tzex och junc'olal yed' Dios. ²¹ A Cristo, malaj jab'oc chucal sc'ulejnac. Palta a Dios ac'jinacoch masanil co mul d'a yib'ari, yuj chi' syal Dios to vach' orixo d'a yichañ, yujto junxoñej caj yed' Cristo.

6

¹ A ori tic quetmunlajvumal co b'a d'a smunlajel Dios, yuj chi' tzoñ tevi d'ayex to max e patiquejel-laj svach'c'olal ix yac' d'ayex. ² Yujto A' alannaccan icha tic d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilocani:

A d'a jun tiempoal vach', ix vab'i tas ix ala'. Yed' d'a stiempoal yac'ji colnab'il ix in och ed'oc, xchi Dios.

A ticnaic, toxo ix ja jun tiempoal vach' yalnaccan chi'. Toxo ix ja pax stiempoal yac'ji co colnab'il chi' ticnaic.

³ Malaj b'aj chuc scutej co b'a d'a junoc mach, yic malaj mach sb'uchan co munlajel. ⁴ Masanil tiempo sco ch'oxel co vach' b'eyb'al, yujto schecab' Dios caji. Tec'tec' scutej co b'a cac'an techaj juntzañ yaelal, juntzañ co tzapanil co majanil yed' juntzañ tas sja d'a quib'ari. ⁵ Ay b'aj tzoñ mac'ji, tzoñ ac'jioch d'a preso. Ay b'aj sq'ue b'ulnaj eb' anima cuuj. Ay b'aj tz'el quip co munlaji. Ay b'aj max ori vaylaj. Ay b'aj scac' techaj vejel. ⁶ Scheclajeli to schecab' Dios caji yujto te tojolñej scutej co pensar, cojtacxo juntzañ sch'oxnaccan Dios chi', nivan scutej co c'ool, vach' scutej co pensar, axo Yespíritu Dios ayoch d'ayori, d'a val yel xajan eb' anima cuuj. ⁷ A jun c'ayb'ub'al scalel tic, te yel. Ayoch spoder Dios qued'oc. Icha junoc soldado scol sb'a yed' juntzañ syamc'ab', syac'lab'an pax yac'an oval, icha chi' scutej co b'a, yujto te tojol scutej co pensar. ⁸ Ay b'aj ay quelc'och d'a sat eb' anima, ay pax b'aj malaj tzoñ ochi. Ay b'aj tzoñ alji vach'il, ay pax b'aj tzoñ b'uchji. Ay eb' snaani to toñej squesej, palta yel scala'. ⁹ Syalan eb' to mañ ori yojtacoc eb', palta ojtab'it ori. Ay b'aj tzoñ ac'jioch d'a yol sc'ab' chamel, palta añaña' pitzan ori. Tz'ac'jioch co yaelal, palta max ori chamlaj. ¹⁰ Vach'chom tz'ac'ji co cusc'olal, palta masanil tiempo tzoñ tzalaji. Vach'chom meb'a' ori, palta tziytum eb' sb'eyumaxcan cuuj. Vach'chom malaj tas ay d'ayori, palta icha val to quic tastac smasanil.

¹¹ A exxo ex aj Corinto, syalñej calan d'ayex. Masanil tas ay d'a co pensar ix cal d'ayex. ¹² Malaj junoc tas ix co c'ub'ejeli. Palta a ex tic, ay juntzañ tas tze c'ub'ejel d'ayori. ¹³ Icha stevi junoc mamab'il d'a eb' yuninal, icha chi' tz'aj in tevi d'ayex to tze jac e pensar d'ayori, icha ix cutej co jacan quic d'ayex.

¹⁴ Max yal junñej scutej co b'a yed' eb' mañ creyenteoc, yujto mañ smojoc icha chi'. Icha saquilq'uinal max yal junñej tz'aj yed' q'uic'alg'uinal, icha pax chi' tojolal, max scha sb'a yed' chucal. ¹⁵ A spensar Cristo, max scha sb'a yed' yic viñ Satanás. A oñ creyente oñ tic, mañ lajanoc co pensar yed' eb' mañ creyenteoc. ¹⁶ A juntzañ comon dios, malaj yalan yic yed' eb' scajñub'xo Dios yaji. Yujto a oñ tic, scajñub' oñxo Dios pitzan, icha ix yalcani: A in tic, ol in och cajan d'a eb', ol in b'eyec' yed' eb'. Ol in och sDiosaloc eb'. Axo eb' ol och in choñab'oc, xchi.

¹⁷ Yuj chi' yalnacpaxcan Dios Cajal chi' icha tic:

Elañec d'a scal eb', iq'uec el e b'a. Mañ eyam pax junoc malaj svach'il. Tato icha chi' tzeyutej e c'anab'ajani, ol ex in cha vicoc.

¹⁸ Ol in och e Mamoc.

A exxo ol ex och vuninaloc, visiloc, xchi Cajal chi', aton Dios masanil tas syal yuuj, xchi d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcan chi'.

7

¹ Yuj chi', ex xajanab'il vuuj, aton juntzañ tic yalnaccan Dios d'ayofñ. Yuj chi' co vach' actejecan masanil juntzañ tz'ac'an juvoquel co nivanil yed' co pensar d'a yichañ Dios. Caq'uec val quip co vach' ac'anoch co pensar d'a Dios, yujto te ay yelc'och d'ayofñ.

Ochnac scusc'olal eb' aj Corinto

² Aq'uec och e c'ool d'ayofñ. Malaj junoc ex b'aj ochnac co mul. Malaj junoc ex co junaquel e pensar. Malaj pax junoc ex co q'uexañ tiejñac ex. ³ Mañ yujoc vac'anoch junoc tas d'a eyib'añ svalanb'at juntzañ tic d'ayex. Yujto toxo ix val d'ayex to te naan ex cuuj. Yuj chi', vach'chom pitzan oñ, mato tzoñ chami, palta junñej caj eyed'oc. ⁴ Tzex vac'och yipoc in c'ool, tzex valan vach'il. Vach'chom nivan yaelal tz'ac'jioch d'a quib'añ, palta eyuuj snivanaj in c'ool svab'i. Tzin tzalaj val eyuuj.

⁵ Yictax ix oñ javi d'a Macedonia tic, maxtzac yal quic'an jab'oc quip, yujto a juntzañ yaelal tic oyanoch d'a co patic quichañ. Añej oval tz'ac'jioch d'a quib'añ. Xivelalñej caji. ⁶ Palta a Dios tz'ac'an snivanil sc'ool jantac mach ayoch d'a scusc'olal. A ix ac'an snivanil co c'ool, yujto ix ja viñaj Tito d'a tic.

⁷ Mañ yujocñej to ix ja viñaj Tito chi' ix ac'ji snivanil in c'ool, palta tzoñ tzalaj pax eyuuj, yujto ix eyac' snivanil sc'ool viñ ayic ix ec' viñ d'ayex. Ix yalan viñ d'ayofñ to e gana tzin e yila'. Ix yalanpax viñ to tzex cus val yuj jun ix uji d'a e cal chi'. Ix yalanpax viñ to tzin e nacoti. Yuj chi' ix vach' ja in tzalaj'olal eyuuj.

⁸ Vach'chom te cusnac ex yuj jun carta in tz'ib'ejnacb'at d'ayex, palta maxtzac in cus yuuj ticnaic. Vach'chom d'a sb'ab'elal cusnac in yuj jun carta chi', yujto vab'nac to cusnac ex jaye' c'ual yuuj. ⁹ Axo ticnaic, tzin tzalaji mañ yujoc to cusnac ex yuuj, palta tzin tzalaj ticnaic, yujto yuj jun e cusc'olal chi' ix e na e b'a. Ix ex cus icha val d'a sgana Dios, yuj chi' mañ jab'oc ix juviel e pensar vuuj. ¹⁰ Tato tzoñ cus icha val sgana Dios, yuj jun co cusc'olal chi' sco na co b'a yic tzoñ colchaji. Tato icha chi', max oñ te cuslaj yuuj. Palta ay junxo macañ cusc'olal. A jun chi', yic yolyib'añq'uinal tic yaji. A eb' scus icha chi', torñej sb'atcan eb' d'a chamel d'a junelñej yuuj. ¹¹ Palta a exxo tic, ochnac e cusc'olal icha sgana Dios. Yuj chi' naeccoti tas ajñac ex yuuj. Ochnac ex val d'a ilc'olal sic'lab'il. E sayannac modo tas tz'aj e colan e b'a. Cotnac eyoval yuj jun chucal ujñac d'a e cal chi', xivnac ex pax yuuj. E nib'ejnac val in e c'umej. E nanac eyac'b'at d'a yib'arñ jun viñ ochnac smul chi'. Icha chi' eyutejñac e ch'oxani to mañxo ex locanoc d'a jun chucal chi'. ¹² A jun in carta chi', mañ yujoc jun viñ ochnac smul chi' in tz'ib'ejnacb'ati. Mañ yujoc pax jun mach

yab'nac syail yuj jun chucal chi'. Palta in tz'ib'ejnacb'at d'ayex yic snachajel eyuuj to a d'a yichañ Dios, te xajan ori eyuuj. ¹³ Yuj chi' ix ac'ji snivanil co c'ool.

Mañocñej ix ac'ji snivanil co c'ool. Ix vach' ja pax co tzalajc'olal ayic ix yalan viñaj Tito to ix te tzalaj viñ eyed'oc, yujto ix vach' ja snivanil sc'ool viñ eyuuj e masanil. ¹⁴ A d'a yalañ, ix valel e vach'il d'a viñaj Tito tic. Axo ticnaic, max in q'uixvi, yujto valnac jun chi'. Masanil tas calnac d'ayex, te yel. Añejtona', ayic scalan e vach'il d'a viñaj Tito tic, te yel juntzañ scal chi'. ¹⁵ A viñ tic, te xajan exxo pax yuj viñ ticnaic, yujto snacot viñ tas eyutejñac e c'anab'ajan tas yalnac viñ d'ayex. Snaanpaxcot viñ to emnaquil eyutejñac e b'a e chaan viñ, xivc'olal eyutejñac e b'a d'a viñ. ¹⁶ Tzin tzalaj ticnaic, yujto syal ex vac'anoch yipoc in c'ool.

8

A tas scutej cac'an cofrenda

¹ A ticnaic, ex vuc'tac ex vanab', tzin nib'ej sval d'ayex tas ix aj scheclajel svach'olal Dios d'a eb' creyente d'a junjun iglesia d'a yol yic Macedonia tic. ² Vach'chom ix ac'ji proval eb' yuj juntzañ yaelal ix ja d'a yib'añ eb', palta ix te tzalaj eb'. Vach'chom te meb'a' eb', palta axo svilani, nivan slaj yac' eb', icha yac'an eb' b'eyum. ³ Svac' testigoal in b'a yuj eb', yujto yelc'olal ix yac' jantac ix techaj yuj eb'. Te ec'alto val ix yac' eb'. ⁴ Ix tevi eb' d'ayoñ yic sco cha yac' scolval eb', yujto sgana pax eb' scolvaj d'a eb' yicxo Dios. ⁵ Ix co naani to quenñej jab'oc ol yac' eb', palta yelxo val más nivan ix yac' eb'. B'ab'el ix yac'och sb'a eb' d'a yol sc'ab' Cajal Jesús. Añejtona' ichato ix yac'pax sb'a eb' d'ayoñ icha sgana Dios. ⁶ Yuj chi' sco c'anxi pavor d'a viñaj Tito tic yic sb'atxi viñ ex yila'. A viñ ol b'at chaan eyofrenda ol eyac' yuj svach'il e c'ool. Yujto a d'a viñ ix e chael yich eyac'ani. ⁷ Mañ jantacoc svach'il tzeyutej e b'a. Tzeyac'an val och d'a e c'ool. Jelan tzeyutej e b'a e c'ayb'ani. Yelc'olal te vach' tzeyutej e b'a e c'ulan junoc tasi. Tzoñ e xajanan paxi. Yuj chi' tze ch'ox pax e vach'il eyac'an eyofrenda chi'.

⁸ A jun svalb'at tic d'ayex, mañ checnab'iloc yaji. Torñej in gana tzeyab'i chajtil syutej juntzañxo eb' yac'an scolval, yic scheclajeli to d'a val yel tze xajanej eb' quetcreyenteal. ⁹ Cojtac to a Cajal Jesucristo, te nivan svach'c'olal. Vach'chom mañ jantacoc sb'eyumal d'a satchaañ, palta ix ul yac'och sb'a meb'ail cuuj. Icha chi' ix yutej sb'a, yic vach' yuj smeb'ail chi' tzoñ och b'eyumal.

¹⁰ Yuj e vach'iloc svalb'at d'ayex tas tzin na yuj eyofrenda chi'. Ix el yab'ilal e chaanel yich e yac'ani, yujto ix el val d'a e c'ool eyac'ani. ¹¹ A ticnaic, in gana to tzeyac' eyip e vach' ac'ancani. Icha ix eyutej e chaanel yich eyac'an d'a smasanil e c'ool, icha chi' tzeyutej e lajancan ticnaic, ato syala' tastac ay d'ayex. ¹² Chab'il cofrenda chi' yuj Dios ato syala' tastac ay d'ayoñ, tato mañoc yed' chab'c'olal scac'a'. Max sc'anlaj tato malaj tas d'ayoñ.

¹³ Mantoc in gana tzex ochcan meb'ail, yuj slajviel tastac ay d'ayex, yic tzex colvaj d'a juntzañxo eb'. ¹⁴ Palta in gana lajan tzoñ aj co masanil. A ticnaic, a tas syac' sobre d'ayex, syal eyac'an d'a eb' max tzac'van yico'. Axo d'a junelxo, axo eb' ol ac'anxoc pax d'ayex ayic mañ ol ex tzac'van d'a e yico'. Tato icha chi', lajan ol ori aj co masanil. ¹⁵ Yujto icha tic syalcan d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani: A eb' nivan tas smolcani, max yac'laj sobre yic eb', axo eb' jab'ñej tas smolcani, max yac'laj palta d'a eb', xchi.

A viñaj Tito yed' eb' ix b'at yed'oc

¹⁶ Svac' yuj diosal d'a Dios, yujto a tz'ac'an sna viñaj Tito yic tzex sya'ilej viñ, icha ix vutej ex vilan a in tic. ¹⁷ Ayic ix co c'anan pavor d'a viñ yic sb'at viñ ex yila', elaríchamel ix tac'vi viñ. Toxon sgana pax viñ sb'at ex yila', yuj chi' ol b'at viñ.

¹⁸ Ay junxo viñ cuc'tac ol co checb'at yed' viñ. A jun viñ cuc'tac tic, tz'alji viñ vach'il yuj eb' creyente ay d'a junjun iglesia, yujto smunlaj val viñ yalanel vach' ab'ix yic colnab'il. ¹⁹ Añejtona', aton jun viñ cuc'tac tic sic'naquelta eb' creyente d'a junjun iglesia, yic tzec' schaan jun ofrenda chi' viñ qued'oc. Van co molan jun ofrenda tic, yic ol checlaj svach'il Cajal Jesús yed' svach'il e c'ool a ex tic. ²⁰ Co gana a oñ tic to malaj mach tzoñ alub'tañan yuj chajtil tz'aj ec' quic'anchari juntzañ ofrenda tic. ²¹ Yuj chi' te tojol scutej juntzañ tic. Mañocñej d'a yichari Cajal Jesús tojol scutej co b'a, añejtona' tojol scutej co b'a d'a yichari eb' quetanmail.

²² Ay junxo viñ cuc'tac ol co checb'at yed' eb' viñ tic. A jun viñ tic, tzijtum elxo squila' to vach' smunlaj viñ d'a yic Cajal Jesús. A ticnaic, yel ay sgana viñ smunlaji, yujto tzex yac' val och viñ yipoc sc'ool. ²³ Tato ay eb' sc'anb'an viñaj Tito chi' d'ayex, tzeyal d'a eb': Yetb'eyum sb'a viñ yed' viñaj Pablo, ayul viñ munlajel d'a co cal tic, xe chi. Tato ay pax mach sc'anb'an yuj chavañ eb' viñ cuc'tac yetb'eyum sb'a yed' viñaj Tito tic, tzeyal d'a eb': A eb' viñ tic, checb'ilcot eb' viñ yuj juntzañixo iglesia, scheclaj val el svach'il Cristo yuj eb' viñ, xe chi. ²⁴ Ayic ol c'och eb' viñ ta', tze xajanej eb' viñ. Tato icha chi' tzeyutej e b'a d'a eb' viñ, ol e ch'ox d'a eb' creyente d'a junjun iglesia to yel scala' ayic ix ex calan vach'il.

9

A jun ofrenda sq'ue vaan

¹ A eyofrenda ol eyac' d'a eb' yicxo Dios, mañ yovaliloc tzato valb'at d'ayex yuuj. ² Yujto vojtaxco to ay val e gana tzex colvaj d'a eb'. Van ex valan vach'il d'a eb' aj Macedonia tic. Icha tic sval d'a eb' eyuuj: A eb' ay d'a yol yic Acaya, yab'ilalxo scajvi eb' yac'an yofrenda, xin chi. Ayic ix yab'an eb' aj Macedonia tic to yelc'olal tzeyac' eyico', tzijtum eb' ix e cuchb'ej yac' yico'. ³ Palta ol in checb'at eb' viñ cuc'tac tic d'ayex, yic mañ ol juvoc jun ix val tic eyuuj, yujto ix vala' to vach' ex. Ol in checb'at eb', yic vach' listaxo yaj eyofrenda, icha ix vutej valan chi' eyuuj. ⁴ Talaj ay eb' aj Macedonia sb'at ved'oc, axo syilan eb' to mañ listaoc eyaj eyac'an eyofrenda chi', axom in q'uixvib'at chi' b'ian. Yujto toxo ix ex vac'och yipoc in c'ool. A exxo tic ol ex q'uixvoc paxi. ⁵ Yuj chi' ix in na to yovalil tzin c'an pavor d'a eb' viñ cuc'tac tic, yic ol b'ab'laj b'at eb' viñ d'ayex. Ol b'at colvaj eb' viñ eyed'oc eyic'anchari eyofrenda icha ix eyutej eyalancani. Tato icha chi', lista ol eyutoc eyofrenda chi', ol eyac'an yed' smasanil e c'ool, yic mañ ol oñ b'at ex cac' plural eyac'ani.

⁶ Tze nacot jun tic. A eb' jab'ñej tz'avani, jab'ñej sjach' eb'. Axo eb' nivan tz'avani, nivan pax sjach' eb'. ⁷ Junjun ex tze na jantac tzeyac'a'. Mañ chab'c'olaloc tzeyac'a'. Mañ ac'b'iloc plural, yujto a Dios sxajanan eb' tz'ac'an val d'a tzalajc'olal. ⁸ A Dios syal yac'an masanil tas d'ayex yuj svach'olal. Syac'anpax masanil tas tz'och eyuuj d'a masanil tiempo. Ol to yac'pax sobre d'ayex, yuj chi' tzijtum tastac b'aj syal tzex colvaji. ⁹ Yujto icha tic syalcan d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani:

Tzijtum tas ix yac' d'a eb' meb'a'. Axo svach' spensaril jun chi', ol snacot Dios d'a masanil tiempo, xchi.

¹⁰ A Dios tz'ac'an jantac iñat tz'avchaji. Syac'anpax jantac tas svaji. A' ol ac'an d'ayex juntzañ tas ol eyac' eyofrendaoc. Ichato ol eyavej. Axo jun spac ol yac'

d'ayex yuj svach'il e c'ool chi' ol yac' q'uib'oc, ol e jach'ani. ¹¹ Yuj chi' nivan svach'il ol e cha'a, yic ol eyac'an nañalocxo. Ayic ol quic'anb'at eyofrenda chi' d'a eb' yicxo Dios, tzijtum eb' ol ac'an yuj diosal d'a Dios yuuj ayic ol schaan eb'. ¹² Yujto a jun colval chi', mañ yujocñej scolvaj d'a eb' d'a stzapan majanil, palta a yopisio, to yuuj ol yac' yuj diosal eb' d'a Dios d'a smasanil sc'ool. ¹³ Ol yal vach' lolonel eb' d'a Dios, yujto a jun eyofrenda chi' van sch'oxani to van e c'anab'ajan tas ix yalcan jun vach' ab'ix yic Cristo. Añeja' ol yal pax vach' lolonel eb' d'a Dios yuj jun nivan colval tzeyac' d'a eb'. Yujto a jun chi', ol colvaj d'a masanil eb' yicxo Dios. ¹⁴ A eb' ol chaanoc, ol yac' lesal eb' eyuuj. Ol ex sxajanej eb', yujto nivan svach'c'olal Dios ol yac' d'a eb' eyuuj. ¹⁵ Caq'uec yuj diosal d'a Dios yuj jun Colvajum ix yac'cot d'ayori, mañxo jantacoc svach'il.

10

A yopisio viñaj Pablo

¹ A Cristo, te emnaquil yutejnac sb'a, te vach' yutejnac spensar. Icha yutejnac sb'a chi', icha chi' svutej in tevib'at d'ayex a in Pablo in tic. Tz'alji, tob' emnaquil svutej in b'a ayic ay in ec' eyed'oc, axob' yic ayinec' d'a najat, tob' te ov in. ² Palta tzin tevi d'ayex to ayic ol in c'och ta', mañ yovaliloc ov ol vutoc in b'a. Yujto ayex tzeyala' to icha eb' comon anima svutej in b'a. A in tic max in xivlaj vilan pax och in sat yed' eb' tz'alan icha chi'. ³ Yel toni, anima ori. Palta mañ lajanoc scutej cac'an oval icha svutej eb' comon anima chi'. ⁴ Mañoc juntzañ tas ay d'a yolyib'añiq'uinal tic sco yamc'ab'ej ayic scac'an oval. Palta añej juntzañ tas b'aj ayoch spoder Dios sco yamc'ab'ej, yic vach' a juntzañ tz'alji to ay yip, scan d'a yalañ cuuj. ⁵ Scan juntzañ comon jelanil cuuj d'a yalañ. Ay eb' max ojtaçanel Dios yuj yac'umtaquil, palta yalñej tas junoc ac'umtaquil chi', scan d'a yalañ cuuj. Axo juntzañ comon pensar, scac'och d'a yol sc'ab' Cristo smasanil, yic vach' a eb' snaan juntzañ chi', sc'anab'ajeñej Cristo chi' eb'. ⁶ Axo yic tzaxo ori e c'anab'ajej, a oriño tic lista ol cutej co b'a cac'an syaelal eb' mañ ol ori c'anab'ajanoc.

⁷ A exxo, añej tas tzeyil yed' e sat snachajel eyuuj. Ay eb' d'a e cal tz'alani to a Cristo ay yic eb'. Nachajocab'el yuj eb' to añejtona' yic in pax Cristo chi' yed' eb'. ⁸ Vach'chom tzin ec' d'a yib'añ valan d'ayex yuj jun vopisio tic, palta mañ ol in q'uixvoc yuuj. A Cajal Jesús ac'jinacoch vopisio, yic svac'och e tec'anil. Mañ yujoc ex vac'an juvoc ix yac'an vopisio tic. ⁹ Icha tic svutej valan d'ayex, yic mañ ol e na' to toñej in gana tzex in xib'tej yuj juntzañ in carta svac'b'at d'ayex. ¹⁰ Yujto ay eb' tz'alan d'a in patic icha tic: A juntzañ scarta viñ, te ov yalani, te ov yip. Palta axo viñ, malaj vach' yoch viñ. A yic slolon viñ, malaj svach'il slolonel viñ syala', xchi eb'. ¹¹ Tato ayex tzeyal icha chi', nachajocab'el jun tic eyuuj. Icha svutej in tz'ib'anb'at d'ayex ayic ayinec' d'a najat tic, icha chi' ol vutoc pax in b'a ayic ol in c'och ta'.

¹² A in tic, max in tec'b'ej in b'a in naani to lajan in icha juntzañxo eb' munil syal sb'a vach'il. Max yal in lajb'an in b'a yed' eb'. A eb' chi', malaj spensar eb', yujto ichato a eb' mismo syechtej sb'a d'a yechlab'. Slajb'ej sb'a eb' yed' juntzañxo eb'. ¹³ A in tic max vic'chaañ in b'a yuj juntzañ tas b'aj malaj tzin ochi. A Dios ch'oxjinac d'ayin b'ajtac lugar b'aj tzin munlaji. A chajinac in b'at d'ayex d'a Corinto chi'. ¹⁴ Yuj chi' maj in c'axpaj och d'a junocxo lugar. Q'uinaloc maj in xid'ec' juneloc d'ayex, malaj am valan vic in munlaj d'a e cal tinaic. Palta a in b'ab'el c'ochnac in d'ayex yed' yab'ixal Cristo. ¹⁵ Malaj b'aj svcic'chaañ in b'a d'a spatic smunlajel junocxo. Max val-laj tato vic jun munlajel chi'. Palta svac'och junxo tic yipoc in c'ool. Ayic ol e vach' ac'anoch

Dios d'a e c'ool, eyuuj ol yal in vach' munlaj d'a juntzarixo lugar b'aj manta junocxo mach smunlaji, palta mañ ol in c'axpajec' b'aj ix sch'ox Dios d'ayin.

¹⁶ Ol b'at valanel jun vach' ab'ix yic colnab'il tic d'a yichañ'at e choñab' chi', palta mañ ol vic'chaañ in b'a d'a spatic smunlajel juntzarixo eb' ec'nacxo ta'.

¹⁷ Tato ay mach sgana syic'chaañ sb'a, max yal-laj. Añej Cajal Jesús squic'chaañ. ¹⁸ Ay eb' munil syal sb'a vach'il, palta mañ yeloc to vach' eb'. Añej eb' syal Cajal Jesús vach'il, añej eb' chi' vach'.

11

Viñaj Pablo yed' eb' syaloch sb'a schecab'oc Cristo

¹ Comonoc tzeyac' techaj juntzarñ svalb'at tic d'ayex. Ichato malaj in pensar svalban'ati, palta tzeyac' techajoc. ² Tzex in ya'ilej val, icha syutej Dios ex syailani. Yujto toxo ix vac' intrato yed' Cristo to ol ex vac'och d'a yol sc'ab'. Icha junoc ix cob'es ix manta vinac tz'ec' d'ay, tz'ac'ji entregar d'a virt yetb'eyum, icha chi' ol ex vutoc vac'an och d'a yol sc'ab' Cristo. ³ Palta tzin xivi, talaj icha ajnac ix Eva yac'ji musansatil yuj sjelanil jun yac'nacoch sb'a chanil, talaj icha chi' tzex aj eyac'ji musansatil. Axo tz'aji tzeyiq'uel e pensar d'a spatic Cristo, mañxo tojoloc pax tzeyutej e b'a icha snib'ej. ⁴ A ex tic stechaj eyuuj, vach'chom yalñej mach tzeç' alanel junocxo ch'oc c'ayb'ub'al d'a e cal, yujto ichato ch'oc junocxo Jesús tzeç' yalel eb', mañoc jun tzeç' valel a in tic, palta van e chaan eyab' d'a eb'. Van e chaan junxo espíritu d'a eb', palta mañ ichoc jun chab'ilxo eyuuj. Van eyac'anoch e c'ol d'a junxo ab'ix yic colnab'il tzeç' alji, palta mañoc jun ix eyab' d'ayin. ⁵ A eb' chi', schecab' Cristo yaj eb' yalani. Palta a tzin naan a in tic, to mañ ec'aloc yelc'och eb' d'ayin. ⁶ Vach'chom malaj svach'il in loloni, palta a tas vojttac, ay val yip. Jantacñej juntzarñ tas ec' in c'ulejñac d'a e cal, a sch'oxan d'ayex to ay tas vojttac.

⁷ Ayic vec' valel vach' ab'ix yic Dios d'a e cal ta', malaj in tojol in c'an d'ayex, yujto a in tic, emnaquil vutej in b'a ta', yic a ex tzeç vic'chaañ. Palta tzeyala' to malaj svach'il vutejñac in b'a ta'. ⁸ Icha val to ochnac in elc'al d'a juntzarixo iglesia eyuuj, yujto ata' in cha in tojol, ayic in ec' d'a e cal. ⁹ Ayic in ec' d'ayex, vach'chom ay tas yovalil tz'och vuuj, palta maj in c'anlaj d'ayex. A eb' cuc'tac aj Macedonia tic xid' ac'an jab' tas ay ochnac vuuj ta'. Malaj junoc ex vac'nac och jab'oc in gasto d'a eyib'añ. Añejtona' icha chi' ol vutoc in b'a ticnaic. ¹⁰ Vach'chom svic'chaañ in b'a valan juntzarñ tic, palta malaj junoc ex aj Acaya ex chi' syal in e cachanoch vaan. Yel sval yuj jun tic, yujto a Cristo ayoch ved'oc, yel syala'. ¹¹ ¿Tas yuj svalb'at juntzarñ tic d'ayex tze na'a? ¿Tom yujto mañ ex xajanoc vuuj? A Dios ojtannac jantac tzeç in xajanej.

¹² Palta añeja' icha chi' ol vutoc in b'a, ichataxon svutej in b'a vec' d'a e cal. Icha chi' ol vutoc in b'a, yic vach' a eb' sayanec' tas syutej yic'ancharñ sb'a, ol can eb' d'a yalañ vuuj. Yujto syal eb' to lajan yopisio eb' ved'oc. ¹³ A eb' chi', toñej stz'ac yaloch sb'a eb' schecab'oc Cristo. Syixtej anima eb' yed' slolonel chi'. Munil scomon aq'uej och sb'a eb' schecab'oc Cristo chi'. ¹⁴ Palta a jun sc'ulej eb' chi', max sat co c'ool yuuj. Yujto icha chi' viñ Satanás, stz'ac yac'och sb'a viñ yáneloc Dios. ¹⁵ Yuj chi' max sat co c'ool, tato icha pax chi' syutej sb'a eb' schecab' viñ to syaloch sb'a eb' tojalal. Palta a val eb' lac'an ol chaan spac, ato syala' tas ix sc'ulej eb' junjun.

A tas ec'nac d'a yib'añ viñaj Pablo

¹⁶ Tic svalb'at junelxo d'ayex, mañ e na to malaj in pensar. Palta tato tze na icha chi', aq'uec in permiso in lolon icha junoc malaj spensar, yic ol yal vic'ancharñ jab'oc in b'a, icha juntzarñ eb' syic'chaañ sb'a. ¹⁷ A juntzarñ

svalb'at tic d'ayex, mañoc Cajal Jesús schecan vala'. Ichato mañ pensaril vaji svalanb'at d'ayex, yujto toñej svic'chaarñ in b'a valani. ¹⁸ Tzijtum eb' syic'chaarñ sb'a yuj tas ay d'a yolyib'arñq'uinal tic. Yuj chi' ol vic'paxchaarñ jab'oc in b'a yed' eb'. ¹⁹ Yujto a ex tic, jelan ex. Yuj chi', tzeyac' techaj eb' mañ pensaril yaj d'ayex, tzex tzalaj yed' eb'. ²⁰ Ay eb' tzex ac'an pural yic tzeyac'an servil eb'. Axo jantactej tas ay d'ayex, syiq'uec' eb' smasanil, syac'och sb'a eb' yajalil d'ayex, syic'ancharñ sb'a eb'. Ichato ay b'aj stz'itb'at e sat eb', palta tzeyac' val techaj eb'. ²¹ Tzin q'uixvi valanb'at d'ayex, a in tic malaj vip in c'ulan icha syutej sb'a eb' chi'.

Palta icha syutej eb' stec'b'an sb'a yalani, icha pax chi' svutej in tec'b'an in b'a valani. Palta van valan icha junoc mach malaj spensar. ²² A eb' chi', hebreo eb', arñejtona' in, hebreo in paxi. Israel eb', israel in paxi. Yiñtil Abraham eb', arñejta' yiñtil in pax Abraham yed' eb'. ²³ Tato schecab' Cristo yaj eb', a in tic más val schecab' in d'a yicharñ eb'. Vach'chom ayic svalanb'at juntzarñ tic d'ayex, svalb'at icha yaj junoc mach malaj spensar. Más nivan in munlaj d'a yicharñ eb'. Más tzijtum el ix in mac'ji d'a yicharñ eb'. Tzijtum el ix in och d'a preso. Tzijtum el pax ix in ac'jioch d'a yol sc'ab' chamel. ²⁴ Oel val smac'nac in eb' vetisraela, ³⁹ val tz'uum vic'nac yuj eb' d'a juntac el ayic smac'annac in eb' chi'. ²⁵ Oxel mac'b'il in pax d'a te' jixc'ab' te'. Junel julb'il in cham yed' q'uen yaxq'ueen. Oxel b'atnac te' barco d'a yol a' mar d'a valañ. A junel, jun c'ual yed' jun ac'val cannac in d'a sat a'. ²⁶ Tzijtum b'aj ec'nac in. Ay b'aj ay smay yuj a nivac a' yed' pax yuj eb' elc'um. Ay b'aj ay smay yuj eb' vetchoñab' yed' pax yuj eb' mañ vetchoñab'oc. Ay b'aj ay smay d'a juntzarñ choñab', b'aj cuseltac yed' d'a yib'añ a' mar. Ay pax b'aj ay smay d'a scal eb' syaloch sb'a croyenteal. ²⁷ Ay b'aj te c'unb'inac in, in munlaji. Vab'nac val syail. Tzijtum el mañ in vaynacoc. Ay b'aj te ochnac in vejel, te tacjinacpax in ti'. Tzijtum el ochnac in d'a tze'ojc'olal. Ay b'aj vab'nac syail yuj siic. Ay b'aj elnac in b'eran yuj mañ pichulal.

²⁸ Mañocrej juntzarñ yaelal tic vab'nac. Yujto junjun c'u, svab' syaelal ayic tzin och ilc'olal yuj eb' croyente d'a junjun iglesia. ²⁹ Tato ay eb' croyente manto tec'anoc, ichato mantalaj in tec'anil yed' eb'. Tato ay junoc eb' tz'ac'ji telvoc d'a junoc chucal, tzin q'uixvi yuj eb', scot voval. ³⁰ Tato e gana svic'chaarñ in b'a, ol vic'chaarñ in b'a yuj juntzarñ svalb'at tic d'ayex. Yujto a juntzarñ tic sch'oxani to malaj jab'oc velc'ochi. ³¹ A Dios, aton Smam Cajal Jesucristo, smoj tz'alji vach' lolonel d'ay d'a masanil tiempo. A ojtannac to te yel svala'. ³² Ayic vec'nac d'a choñab' Damasco, ata' ayec' jun viñ gobernador munlajnac d'a jun viñ rey scuch Aretas. A jun viñ chi', yalnac viñ to stañvaj spuertail jun choñab' chi', yic tzin syam viñ snaani. ³³ Palta a d'a sventenail smuroal schoñab' eb' chi' el in ta, vac'jiem d'uñuñoc d'a yol jun xuuc d'a sat luum. Icha chi' ajnac in colchajel d'a yol sc'ab' viñ.

12

A juntzarñ tas sch'oxnac Dios d'a viñaj Pablo

¹ Nab'arñej svixtej in b'a valan in b'a vach'il. Más vach' svalb'at d'ayex yuj juntzarñ icha vayich yed' juntzarñxo tas sch'oxnac Cajal Jesús d'ayin. ² Ay jun viñ vojtaç, jichan sc'ool viñ d'a Cristo. A tignaic scharñlajuñilxo ab'il xid'ec' viñ d'a satchaarñ b'aj ay Dios. Mañ vojtaçoc tato ic'jinac'b'at snivanil viñ yed'oc, mato maay. Arñej Dios ojtannac. ³ Vach'chom b'atnac viñ yed' snivanil, mato maay, mañ vojtaçoc. Arñej Dios ojtannac. Palta a jun vojtaç ⁴ to xid'naquec' viñ d'a jun lugar scuchan paraíso. Ata' yab'nac juntzarñ lolonel viñ malaj mach ojtannac. Malaj pax spermiso viñ yalan d'a junocxo anima.

⁵ A jun viñ chi', syal valan svach'il viñ, palta a inxo tic, mañ ol vic'chaar in b'a. Ay juntzañ tas ayoch d'ayin sch'oxani to malaj velc'ochi. A juntzañ chi', ol vala' yic svic'chaar jab'oc in b'a. ⁶ Q'uinaloc yelc'olal in gana svic'chaar in b'a ticnaic, tato icha chi', max am val icha junoc malaj spensar; yujto añej juntzañ tas yel, añej am svala'. Palta mañ ol vic'chaar in b'a icha chi', yujto malaj in gana syal eb' to más nivan velc'och d'a tas syil eb' yed' d'a tas syab' eb' d'ayin.

⁷ A juntzañ tas ch'oxb'il d'ayin d'a satchaar chi', yelxo val nivan yelc'ochi, ay smay vic'anchar in b'a yuuj. Yuj chi' ay jun in yaelal yac'nac viñ Satanás yic tzin ixtani. A jun chi' lajan icha junoc nivan q'uix tz'isanb'at d'ayin. Icha chi' ajnac in, yic vach' max vic'chaar in b'a. ⁸ Oxel in c'annac d'a Cajal Jesús, yic talaj syiq'uel d'ayin. ⁹ Palta icha tic ajnac yalan d'ayin: Stechaj uuj yujto tzin och ed'oc. Yujto a d'a eb' malaj val yip d'a yol yico', ata' vach' scheclajel in poder, xchi d'ayin. Yuj chi', svac' val och d'a in c'ool to ol in te tzalajoc, yujto malaj val vip, yic svach' aq'uej spider Cristo d'ayin. ¹⁰ Yuj chi' tzin tzalaj ticnaic, yujto malaj vip. Vach'chom tzin b'uchji, vach'chom malaj tas ay d'ayin, vach'chom tz'ac'jiöch in yaelal, vach'chom svab' syaelal yuj Cristo, palta tzin tzalajñej. Yujto ayic malaj velc'och jab'oc, más ay in poder.

Ochnac viñaj Pablo ilc'olal yuj eb' creyente aj Corinto

¹¹ Ichato malaj in pensar ayic ix valan in b'a vach'il d'ayex. Palta a ex ix in eyac' plural, yuj chi' ix vala', palta a ex smoj tzin eyal vach'il. A d'a eb' munil syac'och sb'a schecab'oc Cristo, a d'a eb' tzeyac'och janic' e pensar. Vach'chom malaj tzin och a in tic, palta malaj yelc'och eb' d'a vichar. ¹² Ayic ix in ec' d'a e cal, tec'tec' ix vutej in b'a in munlaji. Ix in b'o juntzañ milagro yed' juntzañxo tastac sch'oxanel spider Dios. Ix te sat e c'ool eyilan juntzañ ix in b'o chi'. Yuj juntzañ chi' scheclajeli to d'a val yel schecab' in Cristo. ¹³ Icha val svach'il ix vutej in b'a, ayic ix in ec' d'a eb' creyente d'a junjun iglesia, icha chi' ix vutej in b'a ayic ix in ec' d'ayex. Añej b'ian to maj vac'och in b'a d'a yalañ e gasto. Palta aq'uec nivan'olal yuj jun in mul ix och tic d'ayex.

¹⁴ A ticnaic, listaxo vaj in b'atxi d'a yoxelal d'ayex, palta añaña mañ ol vac'och in b'a e cuentaoc, yujto max in nib'ejoch tastac ay d'ayex, palta a e vach'il a chi' tzin nib'ej. A eb' mamab'il, smoj smolb'an stumin eb' yic syac' eb' d'a eb' yuninal. Mañoc eb' uninab'il chi' smolb'ej stumin yic syac' eb' d'a eb' smam chi'. ¹⁵ A in tic, in gana tzin lajel tastac ay d'ayin, yic ol b'oxoc e pensar. Vach'chom ol lajvel in nivanil tic yujto tzex in c'ayb'ej, palta ol in tzalajñej. Tato tzex in te xajanej, ¿tom yuj chi' maxtzac in e xajanej a ex tic?

¹⁶ Ay juntzañxo eb', vach'chom yojtac eb' to maj vac'och in b'a e cuentaoc, palta syal eb' to tzex vac' musansatil yed' in jelanil yic tzex vac' ganar. ¹⁷ ¿Tom vac'nac ex musansatil yed' junoc eb' in checnach'at d'ayex? ¹⁸ In c'annac pavor d'a viñaj Tito yic sb'at viñ ex yila'. In checannach'at junxo viñ cuc'tac yed' viñ. ¿Tom xid'naquec' viñaj Tito chi' ex yac' musansatil jun? Lajanñej cutejñac co pensar quec' d'a e cal ta'.

¹⁹ Tecan ayex tze na'a to toñej tzin col in b'a d'a eyichar. Palta mañ ichoc ta' svutej in b'a. Yujto d'a yichar Dios van valanb'at juntzañ tic d'ayex, icha pax sgana Cristo, yic ol laj och e tec'anil d'a yic Dios. ²⁰ Tzin xiv in b'at ex vila', talaj mañ ichoc in gana tzeyutej e b'a. A inxo tic, talaj mañ ichoc e gana svutej in b'a. Tzin xiv in b'at d'ayex ta', ta icha chi' ayto oval, chichonc'olal yed' c'ac'alc'olal d'a e cal. Tato icha chi' ayexto tzeyic'chaar e b'a, ayexto tzex b'uchvaj d'a e patic junjun ex, ayexto tzex alvi pecal, ayexto tzeyac' ac'umtaquil, talaj ayexto pax van e somchitan e b'a. ²¹ Tzin xiv in b'atxi d'ayex, talaj icha chi' a Dios tzin ac'an q'uixvelal eyuuj. Talaj icha chi' tzin oc' eyuuj, yujto a d'a yic yalañ, tzijtum ex ix e c'ulej juntzañ chucal. Mañ

jab'oc tzeyactejan e c'ulan juntzarí chucal chi' yed' e nivanił, aton ajmulal yed' juntzaríxo tas te q'uixvelal.

13

Scachjioch vaan eb' creyente

¹ Yoxelalxo ol in b'at ex vila'. Yalñej tas junoc ol b'o'oc, yovalil ayocab' chavañ ma oxvañoc testigo ol alanoc, ichato chi' ol b'o'oc. ² Ayic ix in ec' d'a schaelal, ay jun ix valcan d'ayex. Axo ticnaic svalb'at junelxo. Vach'chom mañ in ayoc ec' eyed' ta', palta svalb'ati to a ex ochnac e mul d'a yalañtaxo yed' ex pax van yoch e mul ticnaic, ayic ol in c'och junelxo, mañixo ol ex vac'laj nivanc'olal. Aton jun tic ix ec' valcan d'ayex. ³ E gana val tzeyila' tato a Cristo van in syamc'ab'ani yic syalan d'ayex. Ato val yic ol in c'ochoc, ol eyilani. Ichato chi' ol nachajel eyuuj. Yujto a Cristo tic, mantoc malaj spoder sch'ox d'ayex, palta nivan spoder yic smunlaj d'a e cal. ⁴ Yel toni, ayic ix d'uñb'ajq'ue d'a te' culus, ichato malaj spoder. Palta yuj spoder Dios pitzan ticnaic. Añejtona', a in pax tic, ichato malaj in poder, palta yuj spoder Dios pitzan in yed' Cristo, yic añeja' tzin ec' ex in c'ayb'ej.

⁵ Tze cham naej val e b'a junjun ex, yic scheclaji tato yel ayoch Cristo d'a e c'ool. Aq'uec proval e b'a junjun ex. ¿Tom mañ eyojtacoc to a Jesucristo ayoch d'ayex junjun ex? Palta tato mañ ex creyenteoc d'a yel, mañ ayococh d'ayex. ⁶ Palta in gana snachajel eyuuj sic'lab'il to a in tic creyente in d'a val yel. ⁷ Tzin lesalvi d'a Dios eyuuj, yic mañ ol e c'uloc junoc chucal. Mañ torñejoc tzin lesalvi eyuuj yic scheclajeli to vach' in munlaji. Palta in gana to vach'ñej tzeyutej e b'eyb'al, vach'chom ichato scheclajeli to mañ vach'oc in munlajel. ⁸ Yujto max yal vajc'olan in b'a yed' jun lolonel yel, aton d'a jun b'aj svac' vip in munlaji. ⁹ Yuj chi', vach'chom malaj vach' vochi, palta tzin tzalaji tato e ex tic ay eyelc'ochi. Añejtona', ol in lesalvoc eyuuj, yic ol vach' b'o e pensar. ¹⁰ Tzin b'ab'laj tz'ib'ejb'at jun in carta tic d'ayex, yacb'an manto in c'och eyed' ta', yujto malaj in gana te ov ol vutej in b'a d'ayex yuj jun vopisio tic, ayic ol in c'och d'ayex ta'. A Cajal Jesús ac'jinac jun vopisio tic, yic svac' e tec'anil. Mañ yujoc ex vac'an juvoqueli ix yac'an d'ayin.

Tz'ac'ji stzatzil sc'ool eb' creyente

¹¹ Axo ticnaic ex vuc'tac ex vanab', ayocab' e tzalajc'olal ta'. Tze vach' b'oan e pensar. Ac'jocab' snivanił e c'ool. Junxoñej ocab' tzeyutej e pensar, junc'olalxoñej tzeyutej e b'a ta'. A Dios ol och eyed'oc, aton jun tz'ac'an e junc'olal, jun tz'ac'an pax e xajanej e b'a. ¹² Slaj eyac'laj stzatzil e c'ool yuj e ch'oxani to tze xajanej e b'a. ¹³⁻¹⁴ A eb' creyente smasanil d'a tic, syac'b'at stzatzil e c'ool eb'. Checlajocab' el svach'olal Cajal Jesucristo d'ayex, yac'ocab' pax svach'c'olal Dios d'ayex. Aocab' Yespíritu Dios tz'och eyed'oc e masanił ta'.

A Scarta San Pablo D'A EB' AJ GALACIA

Gálatas sb'i jun carta tic, aton jun scarta viñaj apóstol Pablo stz'ib'ejnacb'at d'a eb' croyente d'a yol yic Galacia. Syalb'at viñ d'a eb' to sb'oxi spensar eb' somchajnaquel spensar yuj juntzarixo ch'oc c'ayb'ub'al. Ay eb' tz'alani to a eb' mañ israeloc tz'och croyenteal yovalil sc'anab'ajey ley Moisés eb', yic vach' scan eb' d'a sat Dios. Palta a viñ apóstol Pablo tz'alani to mañ ichocta yaji.

Ix stec'b'ej val sb'a viñ yed' yopisio, ix yalan viñ to schecab' Cristo yaj viñ. Ay juntzar eb' scomon alejoch sb'a c'ayb'umal, palta ix yal viñ to a d'a Dios schanac yopisio viñ chi', mañoc d'a eb' comon anima. Ix ac'ji yopisio viñ chi' yic vach' syal slolonel Dios viñ d'a eb' mañ israeloc. Icha chi' ix yutej viñ sch'oxaneli to scha scolnab'il eb' anima tato syac'och Cristo eb' d'a sc'ool, mañ yujoc sc'anab'ajan ley Moisés eb'.

Axo d'a juntzarixo slajvub' capítulo, syalcot tas tz'ajelc'och sb'eyb'al eb' syac'och Cristo d'a sc'ool, vach'chom ac'b'il circuncidar eb', mato maay, añej jun tas nivan yelc'ochi to syac'och Cristo eb' d'a sc'ool.

Yichb'anil scarta viñaj Pablo

¹ A in Pablo in tic, schecab' in Jesucristo. Mañoc junoc anima ay in schecab'. Añejtona', mañoc junoc anima ac'jinac vopisio tic. A val Jesucristo chi' ac'jinac d'ayin yed' co Mam Dios, aton jun ac'jinacxi pitzvoc Jesucristo d'a scal eb' channac. ² A in tic yed' masanil eb' cuc'tac ayec' ved'oc, sco tz'ib'ejb'at jun co carta tic d'ayex ex croyente d'a junjun iglesia d'a yol yic Galacia. ³ Aocab' co Mam Dios yed' Cajal Jesucristo syac' svach'c'olal yed' sjunc'olal d'ayex ta'. ⁴ A Jesucristo, yac'nac cham sb'a yic tzul yic'canel co mul. Icha chi' ix yutej oñ scolanel d'a yol sc'ab' chucal d'a yolyib'arñ'ual tic, yujto icha chi' sgana Dios, aton co Mam yaji. ⁵ Yuj chi', calec vach' lolonel d'a Dios d'a masanil tiempo. Amén.

Malaj junocxo ab'ix yic colnab'il

⁶ Tzin och q'uelan eyuuj, yujto elarichamel van eyactancan Dios, aton ix oñ avtan yuj svach'c'olal Cristo. Yujto a ticnaic, van eyac'anoch e pensar d'a junxo ab'ix yic colnab'il ch'oc tz'alji d'ayex. ⁷ Palta malaj junocxo ab'ix yic colnab'il chi'. Ay eb' sgana sq'uexan svayañil yab'ixal Cristo yic svach' somchajel e pensar. ⁸ Palta ec'nac oñxo calec vach' ab'ix yic colnab'il chi' d'ayex. Axo ticnaic, tato ay junoc mach tz'ec' yalcl junocxo ch'oc c'ayb'ub'al, vach'chom a in tic, ma junoc ángel scot d'a satchaañ tzul alanoc, cotocab' yoval sc'ool Dios d'a yib'añ. ⁹ Icha vutejnc valancan d'ayex junel, icha chi' svutej valanxib'at d'ayex ticnaic. Tato ay junoc mach tzec' alanel junocxo c'ayb'ub'al mañ lajanoc yed' jun e chanacxo, cotocab' yoval sc'ool Dios d'a yib'añ. ¹⁰ Ayic svalanb'at juntzar tic d'ayex, ztom in gana ste tzalaj junoc anima ved' e naani? Maay, añej Dios in gana stzalaj ved'oc. Mañ jab'oc tzin na' to stzalaj eb' ved'oc. Q'ualoc a eb' anima in gana stzalaj ved'oc, mañ in schecab'oc am Cristo syal chi'.

A tas ajyochnac viñaj Pablo schecab'oc Cristo

¹¹ Ex vuc'tac ex vanab', tzin nib'ej tzeyojtaquejel junxo sval tic. A jun vach' ab'ix yic colnab'il sval tic, mañ yicoc anima. ¹² Mañoc d'a junoc anima in chanac, ma in c'ayb'ejnac, yujto añej val Jesucristo ac'jinac vojtaquejeli.

¹³ Eyab'nacxo chajtil vutejnac in b'a d'a yalañtaxo, ayic vac'annac och in b'a d'a sc'ayb'ub'al eb' vetisraelal. Nivan val yaelal vac'nac och d'a yib'ari eb' yicxo Dios. Vac'nac val vip in satanel eb'. ¹⁴ A d'a sc'ayb'ub'al eb' vetchoriñab' chi', a inñej te jelan in d'a yichañ eb' lajan in q'uinal yed'oc, yujto vac'nac val och in pensar d'a sc'ayb'ub'al eb' co mam quicham. ¹⁵ Palta ayic manto in alji, a Dios sic'jinac inxo eli. Yuj svach'c'olal yavtejnac in och yicoc. Axo yic ix c'och stiempoal icha tas nab'il yuuj, ¹⁶ ix yac'an vojtaquejel Yuninal, yic vach' tzec' valel yab'ixal colnab'il d'a e cal a ex mañ ex israeloc tic. Slajvi chi', malaj junoc mach b'aj in c'anb'ej tas vach' tzin c'ulej. ¹⁷ Mañ in xid'nacocpaxec' d'a Jerusalén in c'umej eb' b'ab'laj ochnac schecab'oc Cristo d'a vichañ. Palta elañchamel b'at in can d'a yol yic Arabia. Slajvi chi', in c'ochxi d'a choñab' Damasco. ¹⁸ Ato d'a yoxil ab'il b'at in d'a Jerusalén, yic b'at vil viñaj Pedro, 15 c'ual ec' in yed' viñ. ¹⁹ Mañxa junocxo eb' schecab' Cristo in c'umej ta', añej viñaj Jacobo, viñ yuc'tac sb'a yed' Cajal Jesús in c'umej. ²⁰ D'a yichañ Dios svalb'at jun tic d'ayex, te yel tas sval tic.

²¹ Slajvi vec' d'a Jerusalén chi', in b'at d'a yol yic Siria yed' d'a yol yic Cilicia. ²² Axo eb' yicxo Cristo ay d'a yol yic Judea, manto in vojtaocclaj eb'. ²³ Toñejanto tz'alji yab' eb': A jun viñ ac'jinac och co yaelal d'a yalañtaxo, aton viñ snib'ejnac satanel jun c'ayb'ub'al chab'ilxo cuuj, a ticnaic, a viñ tzec' alanxiel yab'ixal, xchi eb' vuuj. ²⁴ Yuj chi', yal vach' lolonel eb' d'a Dios smasanil vuuj.

2

Tzalajnac eb' schecab' Cristo yed' viñaj Pablo

¹ 14 ab'ilxo chi', ichato chi' in b'atxi d'a Jerusalén chi', yed' viñaj Bernabé, ajun pax viñaj Tito b'at qued'oc. ² B'at in ta', yujto sch'ox Dios d'ayin to yovalil tzin b'ati. Ayic in c'och ta', a eb' scuchb'an eb' creyente, smolb'ej sb'a eb' ved'oc. Ata' val d'a eb' sch'ocoj chajtil yaj jun vach' ab'ix yic colnab'il svalet d'a scal eb' mañ israeloc chi'. Icha chi' vutej in b'a, talaj nab'añej vixtej in b'a in munlaji. ³ Axo viñaj Tito chi', aton viñ ajun ved'oc, vach'chom griego viñ, palta mañ ac'b'iloc plural viñ yac'ji circuncidar. ⁴ Yel toni, ay juntzañ eb' syaloch sb'a creyenteal, snib'ej eb' to ac'ji circuncidar viñaj Tito chi'. Palta a eb' chi', elc'altac och eb' d'a co cal, toñej smaclej yil eb' chajtil tz'aj quel d'a yalañ ley Moisés yuj Cristo Jesús. Yujto snib'ej eb' tzoñ canxi d'a yalañ jun ley chi'. ⁵ Palta maj co c'anab'ajej tas yal eb' chi', yujto malaj co gana sq'uexchaj jun vach' ab'ix te yel b'aj ix eyac'och e c'ool.

⁶ Palta a eb' cuchb'um yaj d'a eb', mañxa junocxo checnab'il yac' eb' d'ayin. Maj in na'a tato nivan yopisio eb', yujto a d'a sat Dios, lajan oriñej co masanil. ⁷ Malaj tas yal eb' d'ayin, yujto nachajel yuj eb' to a Dios ac'jinac vopisio valanel vach' ab'ix yic colnab'il d'a scal eb' mañ israeloc, icha ajnac yac'ji yopisio viñaj Pedro yalanel vach' ab'ix yic colnab'il chi' d'a scal eb' israel. ⁸ A Dios ix yamc'ab'an viñaj Pedro chi' d'a scal eb' israel, añejtona', A' ix in yamc'ab'an d'a scal eb' mañ israeloc.

⁹ Axo viñaj Jacobo, viñaj Pedro yed' viñaj Juan, yel ton val nivan yelc'och eb' viñ d'a sat eb' creyente d'a Jerusalén chi', ix nachajel yuj eb' viñ to a Dios ac'jinac jun vopisio tic yuj svach'c'olal, yuj chi' co yamlaj co c'ab' yed' eb' viñ yed' viñaj Bernabé. Icha chi' yutej eb' viñ sch'oxani to sgana eb' viñ tzoñ b'at d'a scal eb' mañ israeloc, yach'an van smunlaj pax eb' viñ d'a scal eb' quetisraelal. ¹⁰ Añej jun yal eb' viñ d'ayori to sco nacot eb' meb'a'. Palta a jun chi', toxon in gana tzin c'ulej.

Tumajnac viñaj Pedro yuj viñaj Pablo d'a Antioquía

¹¹ Palta ayic yulec' viñaj Pedro d'a Antioquía, in tumej viñ d'a yichañ eb' smasanil, yujto mañ vach'oc yutej sb'a viñ. ¹² Yujto ayic sc'ochnaj viñ, sva viñ yed' eb' creyente mañ israeloc. Palta axo yic sc'och juntzañ eb' schecab' viñaj Jacob d'a Antioquía chi', yic'anel sb'a viñ, majxo valaj viñ yed' eb' mañ israeloc chi', yujto xiv viñ d'a juntzañ eb' aytooch spensar d'a ley Moisés. ¹³ Axo juntzañoxo eb' israel creyentexo, sb'eyb'alej sb'eyb'al viñaj Pedro chi' eb'. Chab' sat yutej sb'a eb' yed' viñ. Yed' pax viñaj Bernabé, chab'sat yutej pax sb'a viñ yed' eb'. ¹⁴ Palta vila' to mañ vach'oc yutej sb'a eb' icha syal jun vach' ab'ix te yel, yuj chi' val d'a viñaj Pedro chi' d'a yichañ eb' creyente smasanil: A ach tic, israel ach, palta ina lajan a b'eyb'al yed' eb' mañ israeloc chi'. Mañ lajanoc tzutej a b'eyb'al icha sb'eyb'al eb' quetisraelal. Yuj chi', ¿tas yuj tzac' pural eb' mañ israeloc chi', yic lajan syutej sb'eyb'al eb' yed' eb' quetisraelal tic? xin chi' d'a viñ.

¹⁵ A oñ tic, yĩntilal oñ israel. Yuj chi', ichato mañ oñ ajmuloc icha eb' mañ israeloc. ¹⁶ Palta cojtac to malaj junoc mach tz'och vach'il d'a yichañ Dios yujñej to sc'anab'ajey ley Moisés. Palta añej eb' tz'ac'anoch Jesucristo d'a sc'ool vach' d'a yichañ Dios chi'. Añejtona' oñ pax tic, scac' paxoch Jesucristo chi' d'a co c'ool eyed'oc, yic vach' oñ d'a yichañ. Yujñej cac'anoch Cristo chi' d'a co c'ool, vach' oñ d'a yichañ Dios, mañ yujoc co c'anab'ajan ley Moisés chi'. Yujto malaj junoc mach vach' d'a yichañ Dios yujñej sc'anab'ajan tas syal jun ley chi'.

¹⁷ Co gana to yuj Cristo syal Dios to vach' oñ d'a yichañ. Yuj chi', scheclajeli to a oñ co masanil israel oñ tic ay pax co mul. Palta ¿tom a Cristo tzoñ ac'anoch chucal chi'? Maay. ¹⁸ Toxo ix vala' to mañxalaj yopisio jun ley chi'. Q'uinoloc svala' to tzato ochxi yopisio, scheclajelta to a in van yoch in mul. ¹⁹ A ticnaic, ichato chamnac oñ d'a ley Moisés chi'. Yuj jun ley chi', ichato chamnac oñ, yic vach' pitzan oñxo d'a yichañ Dios. ²⁰ A ticnaic, a d'a yichañ Dios, d'urb'ab'il oñ q'ue d'a te' culus yed' Cristo. Yuj chi' mañxo oñ pitzanoc ticnaic. Aton Cristo pitzan yajoch d'ayoñ. A tas sco c'ulej ticnaic, sco c'ulej yuj cac'an och Cristo Yunaloc Dios d'a co c'ool. Sch'oxnac val to xajan oñ yuuj, yujto yac'naccham sb'a cuuj. ²¹ Mañ vanoc valan d'ayex to nab'añej sch'oxnac svach'c'olal Dios d'ayoñ. Q'uinoloc tato yujto sco c'anab'ajey ley Moisés syalan Dios to vach' oñ d'a yichañ, nab'añej am ix cham Cristo chi' cuuj.

3

Maxyal cac'anoch ley yipoc co c'ool

¹ A ex aj Galacia ex tic, te quistal tzeyutej e b'a. Ichato ix ac'ji e c'ool icha tz'utaj junoc anima yuj eb' ajchum, yic maxtzac e c'anab'ajey jun c'ayb'ub'al te yel. Ayic quec'nac ta', calnac val d'ayex chajtil ajnac scham Jesucristo d'a te' culus. Icha val to eyilnac schami. ² In gana to tze tac'vej jun ol in c'anb'ej tic d'ayex, ¿yuj am to ix e c'anab'ajey ley Moisés, yuj chi' ix e cha Yespíritu Dios, ma yujto ix eyac'och jun ab'ix eyab'nac d'a e c'ool? ³ ¿Tas yuj te quistal tzeyutej e b'a? Yujto a d'a sb'ab'elal, añej Yespíritu Dios eyac'nac och yipoc e c'ool. Axo ticnaic, e gana tzeyac' tz'acvoc e colnab'il yuj juntzañ tas munil tze c'ulej. ⁴ Mañ jantacoc ix eyab' syail yujñej Cristo, palta ichato nab'añej. Octom val mañ nab'añejoc ix eyab' syail. ⁵ A Dios yac'nac Yespíritu d'ayex, sch'oxannac juntzañ tas satub'tac d'a e cal, mañ yujoc e c'anab'ajan ley Moisés yac'nac Yespíritu chi' d'ayex, palta yujto eyac'nacoch jun vach' ab'ix alb'ilcan d'ayex d'a e c'ool, aton jun alb'ilcan d'ayex, yuj chi' ac'b'il d'ayex.

⁶ A viñaj Abraham, yac'nac val och Dios viñ d'a sc'ool, yuj chi' ochnac viñ vach'il d'a yichañ Dios chi'. ⁷ Yuj chi', nachajocab'el eyuuj to a eb' tz'ac'anoch Dios d'a sc'ool, aton eb' chi' d'a val yel yirítalcan viñaj Abraham chi'. ⁸ Ayocto yalannaccan Dios d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcani to ayex mañ ex israeloc ol yal Dios to vach' ex d'a yichañ, yujto ix eyac'och d'a e c'ool. Atax d'a peca' alb'ilcan vach' ab'ix d'a viñaj Abraham chi'. Aton jun tz'alan icha tic: Uuj ol vac' in vach'c'olal d'a junjun nación, xchicani. ⁹ Yuj chi', tato scac'och Dios chi' d'a co c'ool, lajan svach'c'olal sco cha icha ajnac schaan viñaj Abraham chi', yujto yac'nac och Dios chi' viñ d'a sc'ool.

¹⁰ A eb' tz'ac'anoch ley Moisés yipoc sc'ool, aycot yoval sc'ool Dios d'a yib'añ eb'. Yujto icha tic syal d'a Slolonel Dios chi': Ayñej och yoval sc'ool Dios d'a yib'añ jantacñej eb' max c'anab'ajanñej masanil tas tz'ib'ab'ilcan d'a ley tic, xchi. ¹¹ Palta chequel to malaj junoc mach vach' d'a yichañ Dios yujñej sc'anab'ajej jun ley chi'. Yujto syal pax icha tic d'a Slolonel Dios chi': A eb' tz'ac'anoch Dios d'a sc'ool, vach' eb' d'a yichañ. Yuj chi' ay sq'uinal eb' d'a junelñej, xchi. ¹² A jun ley chi', malaj syala' tato yovalil scac' val och Dios d'a co c'ool. Palta icha tic syala': A eb' sc'anab'ajanñej juntzañ checnab'il tic, ol scha sq'uinal eb' yuuj, xchi.

¹³ Ay ton cot yoval sc'ool Dios d'a quib'añ yuj jun ley chi', palta a Cristo ix oñ colanel d'a yol sc'ab' yoval sc'ool chi', yujto schanac och yoval sc'ool Dios chi' d'a yib'añ co q'uexuloc. Yujto syal d'a Slolonel Dios chi': A junoc mach sd'urib'ajq'ue d'a te te', ay val cot yoval sc'ool Dios d'a yib'añ, xchi. ¹⁴ Icha chi' ix aj Cristo Jesús chi', yic vach' a svach'c'olal Dios yac'nac d'a viñaj Abraham d'a peca' chi' yed' d'ayoñ yirítal oñ tic, a' tz'ac'jipax d'ayex a ex mañ ex israeloc. Añejtona', yujto ix cac'och Cristo d'a co c'ool, chab'il Yespíritu Dios cuuj co masanil, icha yutejnaccan yalani.

A ley Moisés yed' jun sti' Dios yalnaccani

¹⁵ Ex vuc'tac ex vanab', tzin nib'ej svalb'at d'ayex yuj co b'eyb'al a oñ anima oñ tic. A sco b'oan cotrato yed' junoc anima, sb'ocan yumal, scac'ancanem smam co c'ab'. A jun chi' sch'oxani to yovalil ol elc'ochoc. Tato icha chi', malaj junoc mach syal sjuani, malaj pax junoc mach syal yac'anoch xicul. ¹⁶ A Dios, yac'naccan sti' d'a viñaj Abraham yed' d'a yirítal chi'. Max yal-laj d'a Slolonel Dios chi': A juntzañ eb' iñtilal, mañ xchic. Yujto mañ tziytumoc eb' yirítal b'aj yalnac. Palta yalnac icha tic: A iñtilal, xchi. Yujto junñej val jun yirítal viñaj Abraham chi' b'aj yalnac, aton Cristo. ¹⁷ Aton jun tic tzin nib'ej svalb'at d'ayex to a Dios yac'nac strato yed' viñaj Abraham chi', sch'oxannac to yovalil ol elc'ochoc. Ayxo 430 ab'il yac'annaccan strato chi', ichato chi' ix ac'ji ley Moisés. Palta maj juvoclaj juntrato chi' yuj jun ley chi'. A jun tas alb'ilcan yuj Dios ayic yac'annaccan sti' chi', maj ec'laj yuj jun ley chi'. ¹⁸ Q'uinaloc yujñej sc'anab'ajan jun ley chi' eb' tz'elc'och jun tas ijanoch yac'an Dios chi' d'a eb', tato icha chi', mañ yujoc am yac'ancan sti' Dios chi' ix yalancan d'a eb'. Palta a sti' Dios yac'naccan d'a viñaj Abraham chi' to torñej ol siej jun chi' d'a eb'.

¹⁹ Palta ¿tas yopisio jun ley chi' tze na'a? A jun ley chi' ac'b'il yic vach' scheclajel smul junjun anima. Ayñej ton yopisio jun ley chi', masanto ix javi jun yirítal viñaj Abraham chi', aton d'a jun chi' yac'naccan sti' Dios chi'. A eb' ángel alannaccan jun ley chi', axo viñaj Moisés ac'annac c'axpaj d'a eb' anima. ²⁰ Palta a ticnaic, mañxo yovaliloc ay junoc mach tz'och sb'oumaloc yaj eb' anima yed' Dios, yujto junñej mach yac'naccan sti', aton Dios, junñej toni.

A yopisio ley

²¹ Palta a ley Moisés chi', mañ yajc'oloc sb'a yed' juntzañ tas yalnaccan Dios, ayic yac'annaccan sti' d'ayoñ. Q'uinaloc ay junoc ley syal yac'an co q'uinal tato sco c'anab'ajej, tzam yal Dios chi' to malaj co mul d'a yichañ. ²² Palta syal d'a Slolonel Dios chi' to a masanil anima, ayec' d'a yol sc'ab' chucal. Icha chi' syalcani yic vach' a eb' tz'ac'anoch Jesucristo d'a sc'ool, syal schaan jun q'uinal eb' altab'ilcan yuj Dios.

²³ Ayic manto ja jun mach scac'och d'a co c'ool, ay orito ec' d'a yalañ jun ley chi'. Ichato yamb'il orñ yuj jun ley chi' masanto ix checlaj jun mach scac'och d'a co c'ool chi'. ²⁴ Yujto a jun ley chi', ay yopisio orñ scuchb'ani masanto ix ja Cristo. Axo ticnaic, vach' orñ d'a yichañ Dios, yujto scac'och Cristo d'a co c'ool.

²⁵ A ticnaic, mañxo orñ ayoc och d'a yol sc'ab' jun cuchb'annac orñ chi', yujto ayxo och Cristo d'a co c'ool.

²⁶ Yujñtej to tzeyac'och Cristo Jesús d'a e c'ool qued'oc, yuj chi' yuninal exxo Dios, junxoñej eyaj yed' Cristo e masanil qued'oc. ²⁷ A jantac orñ tzoñ ac'ji bautizar d'a yic Cristo, junxoñej tzoñ aj yed'oc, axoñej sb'eyb'al Cristo chi' sco chaoch d'a quib'arñ co b'eyb'alani. ²⁸ Mañxa yelc'ochi tato israel orñ, mato maay. Vach'chom checab' caji, ma munil quic co b'a, vach'chom vinac, ma ix, mañxa yelc'ochi, yujto junxoñej caj co masanil yed' Cristo Jesús. Icha val to junxoñej animail caj co masanil. ²⁹ Yujto yic exxo Cristo, yuj chi' yirñtilal exxo viñaj Abraham chi' qued'oc. Axo tas yalnaccan Dios to ol yac' d'ayoñ ol e cha qued'oc.

4

¹ In gana svalb'at junxo tic d'ayex: Q'uinaloc ay junoc uninab'il tz'icancan masanil tastac ay d'a smam. Vach'chom syiquejcan smasanil, palta ayic yuneto, lajan tz'ajcan icha junoc majan. ² Ayto mach tz'ac'an mandar, syilan tastac ay d'ay, masanto sja sc'ual ayic syalan smam to ay yalan yic d'a smasanil. ³ Añejtona' ichoñta'. A d'a yalañtaxo, ichato unin orñ, yujto orñ ac'ji mandar yuj b'eyb'al yic yolyib'arñq'uinal tic. ⁴ Palta ayic ix c'och stieempoal, a Dios ix ac'ancot Yuninal, ix alji d'a jun ix ix icha tz'aj calji co masanil. Ix ac'ji mandar yuj ley Moisés. ⁵ Icha chi' ix aj yuleq'ui, yic tzoñ scolcanel d'a yalañ jun ley chi', yic tzoñ yic'och Dios yuninaloc.

⁶ A Dios ix ac'ancot Yespíritu Yuninal chi' d'ayoñ, yic scojtaquejeli to yuninal orñxo. Yuj Yespíritu ayoch d'ayoñ chi', scal d'a Dios icha tic: Mamin, xco chi. ⁷ Yuj chi' mañxo ichoc junoc checab' caji, yujto yuninal orñxo Dios yuj Cristo. Yuj chi' quicxo masanil tastac ol yac' Dios d'ayoñ.

Cusnac viñaj Pablo yuj eb' creyente

⁸ A d'a yalañtaxo, manto eyojtacoc Dios. Eyac'nac servil juntzañ comon dios, palta mañ diosoc. ⁹ Axo ticnaic, eyojtacxo Dios, más vach' scal icha tic to ojtacab'il exxo yuj Dios chi'. Yuj chi', ¿tas yuj tzex meltzajxi d'a juntzañ b'eyb'al malaj yelc'och chi'? ¿Tas yuj e gana eyac'anxioch e b'a d'a yalañ jun ley chi', tzeyac'anxi servil? ¹⁰ Ina tzato e c'anab'ajej juntzañ q'uiñ yic junjun sábado, juntzañ q'uiñ ayic tz'alji q'uen uj yed' juntzañ q'uiñ yic smolchaj sat avb'en yed' juntzañxo q'uiñ tz'och d'a yuctaquil ab'il. ¹¹ Yujto icha chi' tzeyutej e b'a, svac' pensar, talaj nab'añej in munlajel d'a e cal ta'.

¹² Ex vuc'tac ex vanab', tzin tevi d'ayex to tzeyiq'uel e b'a d'a yalañ jun ley chi' icha ajnac vic'anelta in b'a a in tic. Yujto a in tic, ec'nac in d'a yalañ jun ley chi' icha tzeyutej e b'a chi' ticnaic.

Ayic vec'nac d'ayex ta', vach'ñej eyutejnac e b'a d'ayin. ¹³ Eyojtac to ayic vec'nac d'ayex d'a sb'ab'elal, yuj jun yab'il ochnac d'ayin yuj chi' cannac in valel jun vach' ab'ix yic colnab'il d'ayex. ¹⁴ Vach'chom eyab'nac syail ved'oc

yuj jun in yab'il chi', palta maj in e patiquejel-laj, maj in e chaqueli. Icha scutej co chaan junoc yángel Dios, icha chi' eyutejnac in e chaani, ichato a Jesucristo e chanac. ¹⁵ Ayic vec'nac d'ayex chi', val yel te tzalajnac ex. Q'uinaloc tato yalnac, eyic'nac am elta yol e sat eyac'annac d'ayin. Palta, ¿b'aj ix c'och jun e tzalajc'olal chi' ticnaic? ¹⁶ ¿Tom scajc'olej co b'a eyed'oc yujñej to svalb at jun c'ayb'ub'al te yel tic d'ayex?

¹⁷ Ay eb' nivanoc tzex xajanani, palta mañ yujoc e vach'iloc. A spensar eb' to toñej tzex smontejel eb' yic tzeyac'anoch e pensar d'a eb'. ¹⁸ Vach' toni tato ay mach b'aj scac'och co pensar, palta tato d'a co vach'iloc. Octom icha chi' tzeyutej e pensar d'a masanil tiempo d'ayin, mañocñej ayic ay in ec' eyed' ta'. ¹⁹ A exxo, icha val to vune' ex, svab' val syail eyuuj, icha junoc ix ix tz'ab'an syail yalji yune'. Icharñej chi' svab' syail eyuuj, masanto ol lajanb'oc e pensar yed' Cristo. ²⁰ Octom ayinec' eyed' ta' ticnaic, yic mañ ichoc tic svutej valan d'ayex, palta maxtzac nachaj vuuj tas vach' valan d'ayex.

A ix Agar yed' ix Sara

²¹ A exxo, e gana to a ley Moisés tzex ac'an mandar. Palta ¿tom max e nacoti tas syal jun ley chi'? ²² Yujto syal yuj viñaj Abraham to ay chavañ yuninal viñ. Ay jun aljinac d'a ix Agar, ix schecab' eb'. Ay pax junxo aljinac d'a ix yetb'eyum viñaj Abraham chi', aton viñaj Isaac. A ix yetb'eyum viñaj Abraham chi', munil yic sb'a ix, malaj junocxo b'aj ochnac ix checab'oc. ²³ A jun yune' ix schecab' eb' chi', toñej ix alji icha tz'aj yalji junjun anima. Axo junxo aljinac d'a ix munil yic sb'a yed' viñ yetb'eyum chi', yuj spoder Dios aljinac, yujto yac'naccan sti' Dios yuuj. ²⁴ A yab'ixal eb' ix tic, ch'oxnab'il yaji. A chavañ eb' ix ix tic, a chab' strato Dios sch'oxel eb' ix. A ix Agar chi', sch'oxcot jun strato sb'onac d'a jun tzalan Sinaí. A eb' yic jun trato chi', ichato yune' ix yaj eb'. Checab' yaj eb' icha aj yec'nac ix. ²⁵ A ix Agar chi', a jun tzalan Sinaí ay d'a yol yic Arabia sch'oxcot ix. A choñab' Jerusalén ayec' ticnaic, yicto tzalan Sinaí chi', yujto a eb' yic jun choñab' chi', ayoch eb' d'a yalañ smandar jun ley chi'. ²⁶ Axo junxo Jerusalén ay d'a satchaañ, aton ay oñ yico'. Yuj chi', quic co b'a, maxtzac oñ ac'ji mandar yuj jun ley chi'. ²⁷ A d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani, ata' syalcán icha tic:

Vach'chom toxonton malaj une', palta tzach tzalaji. Mañ ojtaoc chajtil syail yalji unín, palta elocab' av yuj tzalajc'olal. Yujto a jun ix scan sch'ocoj, ec'alto sb'isul yune' ix ol aljoc d'a yichañ ix ay viñ yetb'eyum, xhichani.

²⁸ Ex vuc'tac ex vanab', lajan oñ icha viñaj Isaac chi'. Yujñej to yac'naccan sti' Dios, yuj chi' tzoñ och yuninaloc. ²⁹ Palta a d'a peca' chi', a viñ toñej aljinac icha tz'aj yalji junjun anima, yac'nac och yaelal viñ d'a yib'arñ jun aljinac yuj spoder Yespíritu Dios chi'. Icha yutejnac sb'a viñ chi', icha chi' tzoñ utaj yuj eb' anima tz'ac'ji mandar yuj ley chi' ticnaic. ³⁰ Palta a Slolonel Dios chi', a' tz'alani: A ix checab' yaj tic, pechel ix yed' yune' tic, xchi ix Sara d'a viñaj Abraham chi'. Yujto a jun yune' ix chi', malaj yalan yic schaan jab'oc tas yed' jun yune' ix yic sb'a sch'ocoj yed' viñ yetb'eyum chi', xhichani. ³¹ Yuj chi' ex vuc'tac ex vanab', mañ oñ lajanoc icha jun yune' ix checab' yaj chi'. Palta lajan oñ icha jun yune' ix munil yic sb'a yed' viñ yetb'eyum chi'.

5

Munil quicxo co b'a yed' Cristo

¹ A Cristo oñ colanelta d'a yalañ jun ley Moisés chi', yic vach' quicxoñej co b'a yed'oc. Yuj chi' tec'an tzeyutej e b'a, mañxo eyac'och e b'a d'a yalañ smandar jun ley chi', yujto lajan yed' junoc icatz te al.

² Ab'ec tas sval a in Pablo in tic: Tato tze chaoch jun yechel yic circuncisió'n d'a e nivanil, junelñej malaj jab'oc tas ol e cha d'a Cristo. ³ Svalanb'at junxo tic d'ayex: A mach tz'ac'anoch jun circuncisió'n chi' yipoc sc'ool, yovalil sc'anab'ajej masanil tas syal d'a ley Moisés chi'. ⁴ A ex mach ex tze na'a to vach' ex d'a yichañ Dios yujto tze c'anab'ajej jun ley chi', a d'a Cristo, malaj eyalan eyico'. Mañxalaj svach'olal Dios ol e cha'a. ⁵ A oñxo, yuj Yespíritu Dios scac'och yipoc co c'ool to a Dios ol alanoc to vach' oñ d'a yichañ. Aton jun tic van co tañvani, yujto scac'och Cristo d'a co c'ool. ⁶ Tato junxoñej tzoñ aj yed' Cristo Jesús, mañxalaj yelc'ochi tato ac'b'il oñ circuncidar, mato maay. Añej jun tic ay yelc'ochi, tato scac'och Cristo d'a co c'ool, sco xajanej co b'a junjun oñ.

⁷ A d'a yalañtaxo, vach' ix eyutej e b'eyb'al. ¿Mach ix ac'an e c'ool yic maxtzac e c'anab'ajej jun c'ayb'ub'al te yel? ⁸ A Dios ix ex avtanoch yicoc, mañoclej Dios chi' ix ac'an e c'ool. ⁹ Tze na nab'i to yujñej jab'oc yich pan, spajb'ib'at ixim harina smasanil. ¹⁰ Svac'och Cajalil yipoc in c'ool to mañ ol e vach' aq'uejoch e pensar d'a junocxo ch'oc c'ayb'ub'al. Yalñej mach eb' tz'ac'an e c'ool chi', a Dios ol ac'anoch syaelal eb'.

¹¹ Ex vuc'tac ex vanab', q'uinaloc añaña valani to yovalil tz'ac'ji circuncidar junjun anima, max am in yac'och eb' vetisraelal d'a syaelal. Q'uinaloc icha chi' svutej valani, max am chichon sc'ool eb' d'a yab'ixal schamel Cristo d'a te culus. ¹² Axo eb' tze' ac'an e c'ool chi' yic tzex ac'ji circuncidar, tzoc val poljeil yic eb' chi' smasanil.

¹³ Ex vuc'tac ex vanab', avtab'il ex yuj Dios, yic vach' maxtzac ex can d'a yalañ smandar ley chi'. Palta mañ yujoc chi' syal eyac'lab'an e chuc pensaril. Más vach' tzezac'laj servil e b'a, yujto tze xajanej e b'a. ¹⁴ Syic' sb'a ley Moisés masanil yuj jun checnab'il tic: Ichaocab' eya'ılan e b'a, ichaocab' chi' e xajanan eb' ay d'a spatic schiquin e pat, xchi. ¹⁵ Palta tato añaña schichon e c'ool d'ayex junjun ex, ay smay ol eyac' lajvoquel e b'a junjun ex.

A Yespíritu Dios yed' co chuc pensaril

¹⁶ Svalanb'at junxo tic d'ayex: B'eyb'alejec icha sch'ox Yespíritu Dios. Tato icha chi', mañ ol e b'eyb'alej tas sgana e chuc pensaril. ¹⁷ Yujto a jun co chuc pensaril tic, yajc'ol sb'a yed' Yespíritu Dios. Axo Yespíritu chi', yajc'ol sb'a yed' co chuc pensaril. Yuj chi' ijan val max yal vach' tzeyutej e b'eyb'al icha e gana. ¹⁸ Palta tato van co c'anab'ajan icha sch'ox Yespíritu Dios chi', a ley mañxalaj yalan yic d'ayoiñ.

¹⁹ A eb' sc'anab'ajan schuc pensaril chi', chequel yaj tas sc'ulej eb'. Tz'em eb' d'a ajmulal, sc'ulan juntzañ tas q'uixvub'tac eb' yed' snivanil. ²⁰ Syalan sb'a eb' d'a juntzañ comon dios. Sb'alán yetanimail eb'. Jelan eb' d'a juntzañxo tastac sna'a. Ajc'oltac syutej sb'a eb', ac'um oval eb'. Schichon sc'ol eb' d'a tas ay d'a junocxo anima. C'un scot yoval eb'. Sgana eb' añaña eb' ay yelc'ochi. Sgana eb' spojel sb'a d'a macquitaquil. ²¹ Syiloch sc'ool eb' d'a tas ay d'a junocxo anima. Smac'vi cham anima eb'. Uc'umañ eb'. B'uc'tzin anima eb'. Ay juntzañxo tas lajan icha sval tic sc'ulej eb'. Svalb'at d'ayex ticnaic, icha val vutejñac valan d'ayex d'a yalañtaxo to a eb' sc'ulan juntzañ sval tic, val yel malaj yalan yic eb' yoch d'a yol sc'ab' Dios.

²² Palta axo Yespíritu Dios tz'ac'an co xajanej co b'a, syac'anpax co tza-lajc'olal, co junc'olal. Syac'an cac' techaj tas sja d'a quib'añ. Yuj Yespíritu chi', vach' scutej co b'a d'a eb' quetanimail, vach' scutej co pensar d'a eb', scac'an elc'och tas scala'. ²³ Nanam scutej co b'a. Yuj Yespíritu Dios chi', sco cachoch vaan co b'a. A juntzañ vach' b'eyb'al tic, malaj junoc ley scachani. ²⁴ A oñ

yic orïxo Cristo tic, mañxalaj yelc'och co chuc pensaril yed' juntzarï schucal snib'ej. Ichato ac'b'ilxooch cuuj d'a te' culus. ²⁵ Yuj Yespïritu Dios chi' ay co q'uinal. Yuj chi', yovalil sco c'anab'ajej icha sgana Yespïritu chi'.

²⁶ Max yal-laj quic'ancharï co b'a, max yal co tzuntzan co b'a junjun orï. Max yal-laj schichonoch co c'ool d'ayorï junjun orï.

6

Co col-lajec co b'a

¹ Ex vuc'tac ex vanab', tato ay junoc mach sc'ulan chucal tzeyila', a exxo tze c'anab'ajej Yespïritu Dios tic, colvajatec d'ay, aq'uec sna' d'a ac'anc'olal, yic ol b'oxoc spensar. Tzeyilanpax e b'a junjun ex, talaj ayex pax ol e c'ulej chucal.

² Tze col-laj e b'a junjun ex, yic ol laj techaj eyuuj e masanil. Tato icha chi', van e c'anab'ajan sley Cristo.

³ Tato ay mach nivan yelc'och snaani, malaj pax yelc'ochi, munil a syixtej sb'a snaan jun chi'. ⁴ Yovalil sco na val junjun orï tas sco c'ulej. Tato icha chi', ol ja co tzalajc'olal yuj tas sco c'ulej chi', mañ yovaliloco sco lajb'ej tas sco sc'ulej yed' junocxo mach, tato más vach' quic d'a yicharï. ⁵ Yujto yovalil munil ol cac' entregar co cuenta junjun orï d'a Dios, ato syala' tas ac'b'il co c'ulej junjun orï yuuj.

⁶ A eb' tzorï c'ayb'an d'a slolonel Dios, yovalil tzorï colvaj cac'an juntzarï tastac vach' d'a eb'.

⁷ Mañ eyac' musansatil e b'a. Malaj junoc mach syal yac'an musansatil Dios. Yujto a icha tas scavej, a ol co jach'a'. ⁸ Icha pax chi', tato a chuc pensaril sco c'anab'ajej, ol co cha spac, aton chamel. Palta tato a sgana Yespïritu Dios sco c'anab'ajej, ol co cha spac d'a Yespïritu chi', aton co q'uinal d'a junelrtej. ⁹ Yuj chi' vach'rtej scutej co b'eyb'al d'a masanil tiempo, max yal tzorï tzactzaji. Tato max cactejan co c'ulan vach'il, ayic ol ja stiempoal, ol co cha spac. ¹⁰ Yach'an syal co colvaj d'a eb' quetanimail, yovalil vach' scutej co pensar d'a eb'. Axo d'a eb' yicxo Dios, ec'alxo val vach' scutej co colvaj d'a eb'.

Mañxa yelc'och jun circuncisión

¹¹ Ilecnaab' val juntzarï nivac letra a in val lac'an tzin tz'ib'ejb'ati. ¹² A eb' sgana tzex ac'an pural eyac'an circuncidar e b'a, a sgana eb' to vach' scan eb' d'a yicharï eb' anima. Malaj sgana eb' tz'ac'jioch syaelal icha tz'aj yac'jioch co yaelal a orï ayrejoch co pensar d'a schamel Cristo d'a te' culus. Yuj chi' tzex yac' val pural eb'. ¹³ Vach'chom ac'b'il circuncidar eb', palta max sc'anab'ajejlaj ley Moisés chi' eb' smasanil. A eb' chi', sgana eb' tzex yac' circuncidar, yic vach' syic'charï sb'a eb' eyuuj, yic syal yalan eb' to yuj eb' ix ac'jioch jun yechel chi' d'a e nivanil. ¹⁴ Palta a inxo tic, malaj junoc tas b'aj syal vic'ancharï in b'a. Artej schamel Cajal Jesucristo d'a te' culus b'aj tzin tzalaji. Yuj jun chi' mañxalaj yalan yic yolyib'aitq'uinal tic d'ayin. Ichato chamnacxoel jun chi' d'a vicharï. A inxo tic, ichato chamnac inxo el d'ay, yujto mañxalaj valan vic d'ay. ¹⁵ Taxoriej ac'b'il orï circuncidar mato maay, malaj yalani. Artej val jun tic nivan yelc'ochi, tato quexmajnacxo co pensar. ¹⁶ A jantac eb' sc'anab'ajan juntzarï checnab'il tic, aton eb' israel d'a val yel, eb' schoñab' ton val Dios yaji. Yac'ocab' sjunc'olal Dios d'a eb', oc'ocab' pax sc'ool d'a eb'.

¹⁷ A ticnaic, malajocab' mach tzin ac'anxi cusoc. Yujto a juntzarï jech' ayoch d'a jun in nivanil tic, a sch'oxaneli to schecab' in Cajal Jesús.

¹⁸ Ex vuc'tac ex vanab', yac'ocab' svach'c'olal Cajal Jesucristo d'ayex e masanil ta'. Amén.

A Scarta San Pablo D'A EB' AJ ÉFESO

Efesios sb'i jun carta tic, aton jun scarta viñaj apóstol Pablo stz'ib'ejnac b'at d'a eb' creyente d'a choñab' Éfeso. A jun carta tic, cha macañ tas syala': B'ab'el macañ, tz'el yich d'a capítulo 1 versículo 3 masanto d'a capítulo 3 versículo 21. A d'a tic syala' to junñej tz'aj yiglesia Cristo, aton eb' israel yed' eb' mañ israeloc. Yujto a d'a scal eb' chi', ata' sic'b'ilelta eb' schoñab' Dios, eb' to ac'b'ilxo lajvoc smul, colb'ilxoelta eb' d'a scal chucal yuj Jesucristo. Axo Yespíritu Dios cajanxo och d'ayori, a sch'oxani to syaq'uelc'och sti' Dios yac'naccani.

Schab'il macañ, schael d'a capítulo 4 versículo 1 masanto d'a capítulo 6 versículo 24. A d'a tic syal viñaj Pablo chi', to a eb' creyente d'a Éfeso chi', sch'oxel sb'a eb' yed' sb'eyb'al to junxoñej yaj eb' yed' Cristo. Tzijtun juntzañxo ch'oxnab'il ix yac'lab'ej viñaj Pablo yic junxoñej tz'aj yiglesia Cristo, ichato junxoñej nivanil yaj eb', axo Cristo icha sjolom yaj d'a yiglesia chi'. Lajan icha junoc pat sb'oi. Lajan icha junoc q'uen q'ueen tz'em yichoc junoc pat. A yiglesia Cristo lajan icha junoc ix ix ay yetb'eyum, axo Cristo chi' icha viñ yetb'eyum ix chi'. A Cristo xajanan eb' creyente, yuj chi' smoj val yalan vach' lolonel eb' d'a Dios. Tz'ac'ji stec'anil eb', yic stec'b'ej sb'a eb' d'a screyenteal.

Tz'el yich scarta viñaj Pablo

¹A in Pablo in tic, schecab' in Jesucristo, yujto icha chi' ix el d'a sc'ool Dios. Tzin tz'ib'ejb'at jun in carta tic d'ayex, a ex yiquexxo Dios d'a choñab' Éfeso, a ex ton ix eyac' val och Cristo Jesús d'a e c'ool. ²Yac'ocab' svach'c'olal co Mam Dios yed' Cajal Jesucristo d'ayex ta', yac'ocab' pax sjunc'olal d'ayex.

A svach'c'olal Dios yuj Cristo

³Calec vach' lolonel d'a co Mam Dios, aton Smam Cajal Jesucristo, yujto ix yac' masanil juntzañ vach'il yic Espiritu d'ayori, aton juntzañ yic satchaari, yujto junxoñej caj yed' Cristo. ⁴A Dios sic'jinac ofixo el yuj Cristo, ayic manto b'o yolyib'arñq'uinal tic, yic vach' arñej ayori yico', mañxa jab'oc co paltañ d'a yichari. ⁵Te xajan ori yuuj, yuj chi' atax d'a yichb'anil snanaccani to ol ori och yuninaloc yuj Jesucristo. Icha chi' ix el d'a sc'ool, ⁶yic tz'alji vach' lolonel d'ay, yujto te nivan yelc'och svach'c'olal. Ix sch'ox val svach'c'olal d'ayori, yujto junxoñej caj yed' Yuninal, aton jun te xajan yuuj. ⁷Yuj snivan vach'c'olal, ix ori scolel yuj schamel Yuninal chi'. Icha chi' ix aj yac'ancan lajvoc co mul. ⁸Yuj svach'c'olal ix yac' sjelanil d'ayori. Ix yac'an nachajel cuuj. ⁹Ay val jun tas snanaccan Dios to ol sb'o icha d'a sgana. A d'a peca', malaj mach ojtannac jun tic. Palta a ticnaic a' tz'ac'an cojtaquejel tas sgana sb'o chi'. ¹⁰Ayic ol c'och stiempoal, ol elc'och tas sgana chi'. Yujto ata' ol svach' aq'uejoch masanil mach yed' masanil tas d'a yalari smandar Cristo. Vach'chom juntzañ ay d'a satchaari yed' pax juntzañ ay d'a yolyib'arñq'uinal tic, junxoñej ol yutoc yac'anoch smasanil d'a yalari smandar chi'.

¹¹Atax d'a peca', sic'b'il oriño el yuj Dios, yic ol co cha quic ol yac' d'ayori junjun ori, yujto junxoñej caj yed' Cristo. Ol elc'och jun sgana Dios chi', yujto sc'ulej masanil tas icha sgana, ¹²yic vach' cuuj tz'alji vach' lolonel d'a Dios yuj snivanil yelc'ochi, yujto icha chi' ix el d'a sc'ool d'ayori a ori co b'ab'laj aq'uejnac och Cristo yipoc co c'ool. ¹³A exxo pax tic, ayic eyab'annac jun

ab'ix te yel, aton yab'ixal co colnab'il, eyac'nac och Cristo d'a e c'ool qued'oc. Yuj chi' junxoriej ex aj yed'oc. Icha aj yac'annaccan sti' Dios chi', icha chi' ix aj yac'anoch Yespíritu d'ayex, icha tz'aj yac'jioch junoc sello d'a junoc tasi. ¹⁴ Yuj Yespíritu chi' cojtac to d'a val yel ol co cha jun quic ol yac' Dios d'ayoñ. Ato yic ol oñ svach' colanel a oñ yic oñxo tic, ato ta' ol svach' aq'uej co colnab'il, yic ol aljoc vach' lolonel d'ay yuj snivanil yelc'ochi.

Sc'annac sjelanil eb' creyente viñaj Pablo d'a Dios

¹⁵ Svab'i to tzeyac' val och Cajal Jesús d'a e c'ool. Tzab' e xajanan pax eb' yicxo Dios qued'oc. ¹⁶ Yuj chi', svac' yuj diosal d'a Dios eyuuj ayic tzin lesalvi d'a juntac el. ¹⁷ Tzin c'an d'a sDiosal Cajal Jesucristo, aton co Mam te nivan yelc'ochi, yic ol yac' sjelanil d'ayex yuj Yespíritu, yic ol vach' nachajel eyuuj tas ac'b'il cojtaquejeli, yic ol e vach' ojtaquejel co Mam Dios. ¹⁸ Tzin c'an d'a Dios chi', yic sjac e pensar, yic snachajpaxel eyuuj tas ayoch yipoc co c'ool, yujto avtab'il oñ yuuj. Axo snachajel eyuuj to mañ jantacoc svach'il jun quic ol yac' d'ayoñ, yujto yic oñxo. ¹⁹ Tzin c'ananpax d'ay to tzeyojtaquejeli to te nivan spoder, masanil tas syal yuuj. Aton jun spoder chi' van smunlajoch d'ayoñ a oñ scac'och Jesucristo d'a co c'ool. Sch'oxnaqueli to te nivan spoder chi', ²⁰ ayic yac'annacxi pitzvoc Cristo d'a scal eb' chamnac, yac'annacxi em c'ojan d'a svach' c'ab' d'a satchaañ. ²¹ Ata', a Cristo tz'ac'an yajalil d'a yib'añ eb' yajal smasanil, aton eb' mañ chequeloc, ma eb' ay spoder d'a satchaañ. Yelxo val nivan yelc'och d'a yichañ masanil eb' sb'inaj yuj yopisio chi', aton eb' ay yopisio yac'an mandar d'a jun tiempoal tic, ma d'a jun tiempoal toto ol javoc. ²² A spoder Dios chi' ac'annac och masanil tastac d'a yalañ smandar Cristo. Yac'annac pax och yajaliloc yiglesia, ichato sjolom yaji. ²³ Icha tz'aj stz'actzitaj co jolom yuj co nivanil, icha chi' tz'aj stz'actzitaj Cristo yuj yiglesia, palta a Cristo chi' stz'actzitan masanil tastac.

2

Yuj svach'c'olal Dios tzoñ colchaji

¹ A d'a yalañtaxo, chamnac ex d'a yichañ Dios yuj e mul yed' yuj e chucal. ² Yujto añej jun sgana yolyib'arñquinal tic tze c'anab'ajej, aton sgana viñ ay yopisio yac'an mandar d'a scal ic', aton viñ Satanás, viñ tz'ac'an sc'uloc eb' max c'anab'ajan Dios. ³ A d'a yalañtaxo, icha chi' cutejnac co b'a co masanil. Co c'ulejñac icha co gana. Añej d'a juntzañ chucal snib'ej co nivanil tic b'aj cac'nacoch co pensar. Yujto añej co pensar chi' ac'jinac oñ mandar. Yuj chi', smoj val tz'ac'jioch jun nivan yaelal d'a quib'añ, icha ol aj yac'jioch d'a yib'añ juntañxo anima. ⁴ Palta tz'oc' val sc'ool Dios d'ayoñ. Te xajan oñ yuuj. ⁵ Yuj chi', vach'chom chamnac oñ el d'a yichañ yuj co chucal, palta ix yac' co quinal yed' Cristo. Yuj val svach'c'olal Dios chi' tzoñ colchaji. ⁶ A' ix oñ ac'anxi pitzvoc yed' Cristo Jesús. Axo d'a yichañ, c'ojan oñxo em yed' Cristo chi' d'a satchaañ. ⁷ Ato ol javoc sc'ual, a co Mam Dios ol ac'an ojtacajeloc to mañxo b'ischajb'enoc jantac svach'c'olal. Ol checlajel jun chi' yuj snivan vach'c'olal ix yac' d'ayoñ yuj Cristo Jesús. ⁸ Yuj val svach'c'olal Dios colb'il oñxo, yujto ix cac'och Cristo d'a co c'ool. A jun b'aj ix cac'och d'a co c'ool chi', mañoc d'ayoñ ix paq'ui, palta a Dios ix ac'an d'ayoñ. ⁹ Mañ yujoc junoc tas vach' sco c'ulej tzoñ colchaji, yic malaj junoc oñ syal quic'anchari co b'a. ¹⁰ A Dios ix oñ b'oanxi yuj Cristo Jesús, yic sco b'o juntzañ tas vach' nab'ilcan yuuj d'a yalañtaxo to sco b'eyb'alej.

Junñej caj yuj Cristo

11 Yuj chi' a ex mañ ex israeloc, naeccoti tas eyaj d'a yalañtaxo. A eb' vetisraelal, yalnac eb' d'a e patic to mañ ex yicoc Dios, yujto mañ ex ac'b'iloc circuncidar. Yujto a eb' chi', syac'och jun yechel circuncisión eb' d'a snivanil.

12 A d'a yalañtax chi', manto ayoc och Cristo eyed'oc. Malaj eyalan eyic qued' a oñ israel oñ tic. Malaj pax eyalan eyic d'a jun strato Dios yac'nac qued'oc ayic yac'annac sti'. Ayex ton ec' d'a yolyib'añq'uinal tic, palta malaj junoc tas vach' eyac'nac och yipoc e c'ool, yujto manto ayoc och Dios eyed'oc.

13 Axo ticnaic, junxoñej eyaj yed' Cristo Jesús. Vach'chom a d'a yalañtaxo, ichato najat eyajcanel d'a Dios, palta a ticnaic lac'anxo ayex ec' d'a stz'ey, yujto elnaccan schiq'uil Cristo cuuj. 14 Añeja' a tz'ac'an junc'olal d'a co cal. A ex tic, a d'a yalañtaxo eyajc'ool e b'a qued' a oñ israel oñ tic. Palta a ix ac'an lajvoc jun oval chi'. Yuj chi' a d'a yichañ Dios, junxoñej choñab'il eyaj qued' ticnaic. 15 Yujto ayic ix cham Cristo chi', ix yiq'uel yopisio jun ley, aton juntzañ checnab'il tz'ib'ab'ilcani. Añejtona', junxoñej ix ex yutejcan qued'oc, junxoñej choñab'il caj d'a yichañ Dios ticnaic, yujto junñej caj yed' Cristo chi'. Icha chi' ix yutej yac'anoch junc'olal d'a co cal. 16 Ayic ix cham Cristo d'a te' culus, ix yac' lajvoc jun oval d'a e cal qued'oc. Yuj chi' junxoñej caj co masanil ticnaic. Añejtona', yuj schamel chi', ix och junc'olal d'a co cal yed' Dios.

17 A Cristo ul alannaquel vach' ab'ix yic junc'olal d'ayoi co masanil. A' ulnaquec' yal d'ayex a ex najat eyajcanel d'a Dios yed' pax d'ayoi a oñ lac'anxo cajec' d'ay. 18 Yuj chi' vach'chom israel oñ, mato maay, yuj Cristo ayxo calan quic calan co b'a d'a co Mam Dios ticnaic, yujto junñej Yespíritu ix yac'och d'ayoi. 19 A d'a yalañtaxo, icha juntzañ eb' ch'oc choñab'il eyaj d'a yichañ Dios, yujto mañ ex schoñab'oc. Axo ticnaic, mañxo ichoc ta' eyaj d'ay. Yujto schoñab' exxo yed' masanil oñ yicoñxo ticnaic. Yuninal exxo pax qued'oc. 20 Icha junoc pat ix b'oi, icha chi' eyaji. A oñ schecab' oñ Jesús tic yed' juntzañix eb' schecab' Dios, ichato a oñ cac'nac em cimientoa' yich. A exxo, ichato a ex latz'b'ab'il ex q'ue d'a yib'añ. Axo Jesucristo, icha junoc q'uen q'uen tz'emcan yipumaloc yich junoc pat, icha chi' yaj d'ayoi. 21 Icha q'uen q'uen van slatz'jiq'ue d'a yib'añ jun q'uen yich pat chi', te vach' tz'aj slatz'jiq'uei, icha chi' caj d'a Cristo co masanil, yic tzoñ och stemploc Dios Cajal, yicñej yaji. 22 A d'a yalañ mañ ex ichoc ta'. Axo ticnaic, junxoñej eyaj yed' Cristo. Van eyoch stemploc co Mam Dios qued'oc, yic tzoñ och scajñub'oc Yespíritu Dios.

3

Yalnac yab'ix eb' mañ israeloc viñaj Pablo

1 Yuj val juntzañ ix val tic, tzin lesalvi eyuuj. A in Pablo in tic, preso vaji, yujto svac' servil Cristo Jesús d'a e cal a ex mañ ex israeloc. 2 Ina eyojtaxo to a Dios ac'annac och jun vach' ab'ix yic colnab'il d'a yol in c'ab' yujñej svach'c'olal, yic svalet d'a e cal. 3 A jun mañ ojtacab'il octaxon d'a yalañ, a Dios ix ch'oxan d'ayin. Ix yac'an vojtaquejeli. A jun tic, toxo ix val jab' d'ayex d'a jun in carta tic. 4 Ayic ol eyilan jun van in tz'ib'anb'at tic, ol nachajel eyuuj to vojtaxo juntzañ c'ayb'ub'al yic Cristo, yujto a Dios ix ch'oxan d'ayin. 5 A d'a yalañtaxo, maj ac'ji ojtacajel juntzañ tic, icha ajnac yac'ji cojtaquejel a oñ sic'b'il oñ el schecab'oc tic yed' juntzañix eb' tz'alanel slolonel Dios yuj Yespíritu. 6 Ix ac'ji cojtaquejeli to a ex mañ ex israeloc, ay eyalan eyic qued' a oñ israel oñ tic d'a svach'il Dios syac' d'ayoi. Junxoñej animail eyaj qued'oc d'a yichañ Dios. A jun sti' Dios ac'b'ilcan d'ayoi, junñej tz'aj e chaan qued'oc yuj Cristo Jesús. 7 Yuj svach'c'olal Dios yac'nac vopisio, yic svalet jun vach' ab'ix tic d'a e cal. Icha chi' yutejñac in yed' spoder. 8 Jantacñej eb' yicxo

Dios ved'oc, yelxo val ec'al yelc'och eb' d'a vicharñ. Palta yuj svach'c'olal Dios yac'nac vopisio tic. Yuj chi', ec'nac in valel d'a e cal a ex marñ ex israeloc to te nivan svach'il Cristo. ⁹ Ix yac' pax vopisio yic' svac' yojtaquejel eb' schoñab' smasanil tas spensar. A jun spensar chi', atax yic manto sb'o masanil tastac snaannaccani. C'ub'ab'il taxon el yuj Dios chi' d'a yichb'anil, axo ticnaic ix yac' vopisio valaneli. ¹⁰ A spensar Dios chi' to a jantacñej eb' ayoch yajalil d'a satchaarñ yed' eb' ay yopisio ta', ayic syilan eb' chajtil caj a oñ yiglesia oñxo tic, svach' nachajel yuj eb' to marñ jantacoc sjelanil Dios chi'. ¹¹ Yujñej Cajal Jesucristo ol elc'och jun snanaccan chi' ayic manto sb'o yolyib'arñ'uinal tic. ¹² Yuj Cajal Jesucristo chi' ayxo calan quic calan co b'a d'a Dios. Maxtzac oñ xiv co lesalvi d'ay, yujto a' ayxo och yipoc co c'ool. ¹³ Yuj chi' tzin tevib'at d'ayex, yic max eyac' somchaj e pensar yuj jun yaelal ix ja d'a vib'arñ yuj e vach'iloc. A juntzarñ yaelal chi', a' sch'oxani to te nivan eyelc'och d'a yicharñ Dios.

Xajan oñ yuj Cristo

¹⁴ Yuj chi' tzin em cuman d'a yicharñ co Mam Dios. ¹⁵ A' ch'oxnab'il yaji, tas yopisio junjun macarñ eb' mamab'il d'a yolyib'arñ'uinal tic yed' d'a satchaarñ. ¹⁶ Marñ jantacoc svach'il co Mam Dios chi'. Yuj chi' tzin c'an d'ay yic svach' aq'uejoch stec'anil e pensar, yic svach' aq'uej pax spoder d'ayex yuj Yespíritu. ¹⁷ Tzin c'ananpax d'ay to svach' aq'uejoch cajan Cristo d'ayex, yujto ix e yac'och e c'ol d'ay. Icha chi' ol aj e tec'b'an e b'a, tato tze xajanej Dios yed' eb' quetanmail. Icha junoc te te' tziptom sch'añal yib', icha chi' ol ex ajoc. ¹⁸ Axo svach' nachajel eyuuj yed' eb' yicxo Dios smasanil to te xajan oñ val yuj Cristo chi'. ¹⁹ Vach'chom malaj b'aq'uñ ol nachajel cuuj jantac val tzoñ sxajanej, palta in gana tzeyojtaquej val eli. Arñejtona' in gana to svach' tz'acvich cajan Dios d'ayex.

²⁰ A ticnaic, calec vach' lolonel d'a Dios, yujto a tas sco c'an d'ay, ma junoc tas toñej sco na'a, syalñej yuuj, yujto te nivan spoder smunlaj d'ayorñ. ²¹ Nivanocab' yelc'och Dios cuuj d'a masanil tiempo a oñ yiglesia oñxo tic yed' pax yuj Cristo Jesús. Amén.

4

Yuj Yespíritu Dios junñej pensaril tzoñ aji

¹ A in tic, preso vaji, yujto svac' servil Cajal Jesús. Svalb'at d'ayex to vach'ñej tzeyutej e b'a. Smoj icha chi', yujto a Dios avtannac ex och yicoc. ² Emnaquil tzeyutej e b'a, vach' pax tzeyutej e pensar. Tzeyac' nivan'olal eb' tz'och smul d'ayex. Nivan tzeyutej e c'ool junjun ex. Arñejtona', slaj e xajanej e b'a. ³ Tzeyac' val e yip, yic junc'olal tzex aji, yic marñ ol ixtax el e junñej pensaril syac' Yespíritu Dios. ⁴ Yujto a oñ tic, ichato junñej animail caji. Junñej Espíritu ayoch d'ayorñ. Junñej tas ayoch yipoc co c'ool, aton b'aj avtab'il oñ och yuj Dios. ⁵ Junñej Cajal. Junñej c'ayb'ub'al b'aj scac'och co c'ool. Junñej tas syalelc'och co bautismo co chanac. ⁶ Arñejtona', junñej Dios, aton co Mam co masanil. A' tzoñ ac'an mandar co masanil, tzoñ syamc'ab'an pax junjun oñ. A' ayoch d'ayorñ co masanil.

⁷ Palta ch'occh'oc copisio, ato syala' tas syac' Cristo d'ayorñ junjun oñ. ⁸ Yuj chi', syal icha tic d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani: Ayic ix q'uex d'a satchaarñ, a eb' icha presotaxon yaji, ix yic'b'at eb' yed'oc. Arñejtona' syac' pax yopisio eb' anima, xchi.

⁹ Svalb'at d'ayex tas syalelc'och jun syal chi': Ix q'uex d'a satchaarñ. Syal icha chi', yujto ayic manto paxq'ue Cristo d'a satchaarñ, xid'naquem d'a sjulal

yich lum luum. ¹⁰ A jun xid'naquem chi', ańejtona' a' paxnacq'ue masanto d'a schaarńil satchaarń chi', yic svach' b'oeł masanil tas yuuj. ¹¹ Yuj chi', a tz'ac'an copisio junjun oń. Ay oń schecab' caji. Ay oń syac' cael slolonel. Ay oń scalel vach' ab'ix yic colnab'il. Ay oń squil eb' quetcreyenteal, sco c'ayb'an eb'. ¹² Icha chi' ix yutej yac'an copisio junjun oń, yujto yic ońxo, yic scac' servil, yic svach' tec'c'aj co pensar a oń icha snivanil Cristo caj tic. ¹³ Icha chi' tzoń yutej, yic vach' junlajan ol aj cac'an och d'a co c'ol co masanil. Axo co vach' ojtacanel Yuninal Dios chi', yic stec'c'aj co pensar icha stec'anil spensar Cristo. ¹⁴ Tato icha chi' caji, mań ol somchajel co pensar yuj juntzań ch'oc c'ayb'ub'al tz'alji. Mań ol oń ac'joc pax musansatil yuj juntzań eb' jelan yesani yic tzoń yic'b'at eb' d'a junoc ch'oc c'ayb'ub'al. Mań lajanoc pax ol oń aj icha eb' unin c'un somchajel spensar, ma icha junoc barco tońej stz'eytz'onec' yuj ic'. ¹⁵ Palta a oń tic, ańej juntzań tas yel tz'alji sco b'eyb'alej, yujto sco xajanej co b'a. Yovalil tzoń tec'c'aji, yic lajan tzoń aj yed' Cristo, yujto icha yaj co jolom, icha chi' yaj d'ayoń. ¹⁶ A ońxo tic, ichato snivanil caji. A co nivanil tic yamyumb'a yaj yed' sch'ańal. Ayic vach' yaj junjun macań, te vach' smunlaji. Icha chi' caj yed' Cristo chi', yujto a' tz'ac'an quip co masanil. Ayic tzoń munlaj junjun oń d'a smojal, svach' tec'c'aj co pensar co masanil, sco vach' xajanan pax co b'a.

Sco cha q'uexmaj co pensar

¹⁷ A juntzań ol valb'at tic d'ayex, aton schecnab'il Cajal Jesús: Mańxo lajanoc tzeyutej e b'a icha eb' mań ojtannacoc Dios, yujto ic'b'ill'ey sb'eyb'al eb' yuj juntzań pensar malaj b'aj sc'anab'ajaxi. ¹⁸ A spensar eb', te q'uc'alc' uinal yaji. Najat yajel eb' d'a jun q'uinal syac' Dios d'a junelńej. Yuj spitalil eb' max nachajel jab'oc yuj eb'. ¹⁹ Max q'uixvi jab'oc eb'. Comonńej tz'em eb' d'a ajmulal. Comonńej sc'ulej yalńej tas chucalil eb'. ²⁰ Palta a exxo, mań ichoc ta' ix aj e c'ayb'an yic Cristo. ²¹ Yujto a ex tic, eyab'nac yab'ixal Cristo chi', eyojtac pax e b'eyb'alani a to a yalan sc'ayb'ub'al te yel yac'nac e c'ayb'ej chi'. ²² A jun eyicham b'eyb'al d'a yalańtaxo, tzex ixtaj yuuj, yujto tze c'ulej juntzań tas tze nib'ejochi. Yuj chi' yovalil tze vach' actejcan jun eyicham b'eyb'al chi'. ²³ Yuj chi', yovalil tze vach' b'oej e pensar d'a junjun c'u. ²⁴ Yovalil tze cha q'uexmaj e pensar, tze chaan junxo ac' pensar sb'o Dios icha sgana. Tato icha chi', tojol ol eyutoc e b'a, te vach'ńej ol aj e b'eyb'al. ²⁵ Yuj chi', mańxo eyeslaj e ti'oc junjun ex, ańej val junoc tas te yel tzeyala', yujto junńej animail caj co masanil.

²⁶ Ayic scot eyoval, mań e c'ulej junoc chucal yuj jun eyoval chi'. Max yal ańeja' yajcot eyoval tz'em c'u. ²⁷ Tato ayńejcot eyoval chi', ol eyac' slugar viń diablo sjuanel e pensar.

²⁸ Tato ayex mach ex elc'um ex d'a yalańtaxo, mańxo ex elc'anvoc ticnaic. Más vach' tzex munlaj d'a junoc munlajel vach', yic vach' ol yal e colvaj d'a eb' malaj yico'.

²⁹ Mań eyal juntzań chucal lolonel. Ańej juntzań lolonel vach' tzeyala', yic sb'o spensar eb' tz'ab'an tas tzeyal chi', axo svach' tec'c'aj eb' chi' eyuuj.

³⁰ Mań eyac' cus Yespíritu Dios cajanoch d'ayex junjun ex. Yujto icha tz'aj yac'jioch junoc sello d'a junoc tasi, icha chi' ix aj yac'jioch d'ayoń junjun oń. Yuuj scheclajeli to yic ońxo Dios, masanto ol ja jun c'ual ayic ol co vach' chaan co colnab'il.

³¹ Actejcecan masanil e chichonc'olal yed' e c'ac'alc'olal. Mań comonoc schacb'i e sat scot eyoval. Ańejtona', mań comonoc sq'ue e jaj e tumvaji. Actejcecan e c'ulan masanil tas chuc. ³² Vach' tzeyutej e pensar d'ayex junjun

ex. Slaj oc' e c'ool d'ayex junjun ex. Añejtona', tzeyac'laj nivanc'olal e b'a, icha ix aj oñ yac'an nivanc'olal Dios yuj Cristo.

5

A tas scutej co b'eyb'al

¹ A ticnaic yuninal oñxo Dios, xajanab'iloñxo yuuj. Yuj chi' icha syutej sb'a, yovalil icha chi' scutej co b'a. ² Sco xajaneñrej co b'a icha ix aj oñ xajanan Cristo ayic ix cham cuuj. Icha noc' calnel smiljicham silab'il yuj mul, sumumi sjab' d'a Dios, stzalaj val yed'oc, icha chi' ix aj smiljicham Cristo chi' yuj co mul.

³ A ticnaic, yicoñxo Dios. Yuj chi', a val ajmulal, ma yalñrej tas chucal sc'ulej eb' anima yed' snivanil, ma pec'al, mañxo smojoc calub'tañani. ⁴ Añejtona', max yal calan juntzañ tas q'uixvub'tac yalji, ma juntzañ chucal lolonel. Yujto a juntzañ chi', mañ smojoc calani. Aocab' ac'oj yuj diosal scac' d'a Dios d'a yichañ to scala'. ⁵ Cojtacxo to a eb' tz'emñrej d'a ajmulal yed' eb' sc'ulan yalñrej tas chucal yed' snivanil, eb' pec' tumin, malaj yalan yic eb' yoch b'aj ol yac' yajalil Cristo yed' Dios. Yujto a eb' pec' tumin chi', a d'a yichañ Dios, ichato sdiosal jun chi' eb'. ⁶ Mañ eyac' ac'joc musansatil e b'a yuj eb' tz'alani to malaj yovalil co c'ulan juntzañ sval tic. A tas syal eb' chi', malaj yelc'ochi, yujto ol cot jun nivan yaelal yuj yoval sc'ool Dios d'a yib'añ eb' sc'ulan juntzañ chi'. ⁷ Yuj chi', xe comon aq'uejtaoch e b'a yed' eb'.

⁸ A d'a yalañtaxo, ichato a d'a scal q'uic'alq'uinal ayori ec' yuj co chuc b'eyb'al. Axo ticnaic, ichato ayoriñxo ec' d'a scal saquilq'uinal, yujto junxonrej caj yed' Cajal Jesús. Yicoñxo jun ay yic saquilq'uinal chi' ticnaic, yuj chi' yovalil vach' scutej co b'eyb'al. ⁹ Tato yel yicoñxo jun aj saquilq'uinal chi', vach'ñrej scutej co b'a, tojol scutej co b'a. Añej val tas yel scala'. ¹⁰ Aocab' juntzañ tas vach' d'a sat Dios sco b'eyb'alej. ¹¹ Mañ eyac'och e b'a d'a scal juntzañ tas sc'ulej eb' ayto ec' d'a scal q'uic'alq'uinal, yujto a tas sc'ulej eb' chi', malaj svach'il. Más am vach' tze ch'oxeli to malaj yelc'och juntzañ chi'. ¹² Yujto a juntzañ tas sc'ulej eb' d'a c'ub'eltac chi', vach'chom toñej scala', te q'uixvelal. ¹³ Palta a jantacñrej tas sc'ulej eb' chi', ol ac'joc proval yuj jun saquilq'uinal yic Dios, axo scheclajelta chi'. Yujto a jun saquilq'uinal chi', a tz'ac'an checlajel masanil tasi. ¹⁴ Yuj chi' ay jun tz'alan icha tic: A ach ichato vaynac ach, aq'uel a vayañ. Q'ueañ vaan d'a scal eb' icha chamnacto, yic ol yac' saquilq'uinal Cristo d'ayach, xchi.

¹⁵ Yuj chi', tzeyil val e b'a yed' tas tze c'ulej, mañ ichoc eb' malaj spensar d'a yichañ Dios tzeyutej e b'a. Ayocab' e pensar. ¹⁶ Tzeyac' val eyip d'a yic Dios, yach'an ayto jab'oxco tiempo, yujto a jun tiempoal tic, ayxo smay. ¹⁷ Mañ quistaloc tzeyutej e b'a. Aq'uec eyip e naaneli tas val sgana Dios d'ayori. ¹⁸ Mañ ex och uc'umartil, yujto tz'ixtaxel co pensar yuj añ. Más vach' a Yespíritu Dios tze vach' chaejoch yac' yajalil d'ayex. ¹⁹ Ayic tze molb'an e b'a, tze b'itej juntzañ salmo, himno yed' juntzañxo b'it yic Dios. Ayic tzex b'itani, tzeyal vach' lolonel d'a Cajal Jesús d'a smasanil e c'ool. ²⁰ A d'a sb'i Cajal Jesucristo scac' yuj diosal d'a Dios co Mam yuj yalñrej tas sja d'a quib'añ.

A schecnab'il Dios d'ayori

²¹ Tze chaoch d'a eyib'añ e c'anab'ajan tas tzeyal junjun ex, yujto ayori och d'a yalañ smandar Cristo.

²² A ex ix ex axo eyeth'eyum, tze chaoch d'a eyib'añ e c'anab'ajan tas syal eb' viñ, icha tzeyutej e b'a d'a Cajal Jesús. ²³ Yujto a viñ eyeth'eyum chi', ichato e jolom yaj viñ, icha Cristo sjolomal yaj d'a yiglesia. Añejtona',

co Columal paxi, ichato snivanil caji. ²⁴ Icha syutej iglesia sc'anab'ajan d'a Cristo, ichaocab' chi' eb' ix ix, c'anab'ajumocab' syutej sb'a eb' ix d'a viñ yetb'eyum d'a smasanil.

²⁵ A exxo vinac ex ayxo eyetb'eyum, tze xajanej eb' ix, icha syutej Cristo xajanan yiglesia. A' ix yac'cham sb'a cuuj, ²⁶ yic tzoñ yic'och yicoc yuj oñ sach'itan d'a a' yed' d'a slolonel. ²⁷ Icha chi' ix oñ yutej a oñ yiglesia oñ tic, yic te vach' oñ, ayic ol oñ c'och d'a yichañ. Mañxa jab'oc co paltail ta'. Icha junoc pichul malaj jab'oc mic d'ay, malaj pax jab'oc b'aj ñic'chumtac, te d'ajaji yilji. ²⁸ Añejtona', a ex ayxo eb' ix eyetb'eyum chi', icha chi' tzeyutej e xajanan eb' ix. Tato tze xajanej eb' ix, syalelc'ochi, a e nivanil van e xajanan. ²⁹ ¿Toc val ay junoc mach schichonoch sc'ool d'a snivanil? Co masanil sco ya'ilej val co nivanil chi', scac'anpax servil. Icha chi' tzoñ yutej Cristo a oñ yiglesia oñ tic. ³⁰ yujto ichato snivanil caji. ³¹ Yuj chi', a viñ vinac, syactejcan smam snun viñ, yic junxoñej tz'ajcan viñ yed' ix yetb'eyum. Axo eb' schavañil, junxoñej nivanil tz'ajcan eb', xchican d'a Slolonel Dios. ³² A d'a juntuzañ lolonel tic scheclajel jun c'ayb'ub'al te nivan yelc'ochi, aton jun ch'oxb'ilxo yuj Dios. Sval jun tic yuj tas yaj Cristo yed' yiglesia. ³³ Añejtona' syalanpax d'ayex a ex vinac ex ayxo eb' ix eyetb'eyum to tze xajanej eb' ix, icha tzeyutej e xajanan e nivanil. Syalanpax d'ayex a ex ix ex ayxo eyetb'eyum, nivanocab' yelc'och viñ eyetb'eyum chi' d'ayex junjun ex.

6

¹ A ex uninab'il ex, c'anab'ajejec e mam e nun. Te vach' d'a yichañ Cajal Jesús tato icha chi' tzeyutej e b'a. ² Ay jun schecnab'il Dios tz'alan icha tic: Ayocab' yelc'och e mam e nun d'ayex, xchi. Aton jun b'ab'el checnab'il tic b'aj yac'naccan sti' Dios yuj tas syac' d'ayori, tato sco c'anab'ajej. Syalani: ³ Tato icha chi', ec'alxo svach'il eyico' yic vach' snajatz'i e q'uinal d'a yolyib'añq'uinal tic, xchi.

⁴ A exxo mamab'il ex, mañ e tzuntzejcot yoval eb' eyuninal, palta to tze q'uib'tzitej eb', tze cachan eb'. Tze c'ayb'anpax eb' d'a sc'ayb'ub'al Cajal Jesús.

⁵ A exxo checab' eyaji, tze c'anab'ajej tas syal e patrón. Ayocab' yelc'och eb' d'a e sat, tzex xiv d'a eb'. D'a smasanil e c'ool tzex munlaj d'a eb', yujto ichato a d'a Cristo van e munlaji. ⁶ Mañocñej van ex yilan eb' tzex munlaji, yic stzalaj eb' eyed' e naani. Palta tzex munlaj d'a smasanil e c'ool icha sgana Dios, yujto aton Cristo van eyac'an servil. ⁷ Tzex munlaj val d'a tzalajc'olal, yujto a d'a Cajal Jesús van e munlaji, mañoc d'a junoc anima. ⁸ Yujto cojtaxco to vach'chom checab' caji, ma munil quic co b'a, palta ol co cha spac quic junjun oñ d'a Cajal Jesús. Ato syala' tastac vach' sco c'ulej junjun oñ.

⁹ A exxo patrón ex, icha pax chi' tzeyutej e b'a d'a eb' checab' yaj d'ayex. Mañ ovoc tzeyutej e b'a d'a eb'. Tze nacoti to ay jun d'a satchaañ tzex ac'an mandar yed' eb', aton Cajal Jesús. A d'a yichañ Cajal chi', lajanñej eyelc'och yed' eb'.

Tec'an val tzeyutej e b'a

¹⁰ A ticaic tec'an val scutej co b'a d'a yol sc'ab' Cajal Jesús. Ochocab' co tec'anil yuj spoder. ¹¹ Co chaec juntuzañ tas syac' Dios d'ayori. Aton juntuzañ icha syamc'ab' eb' soldado, yic vach' syal co tec'b'an co b'a d'a viñ diablo, ayic syac'lan viñ oñ yac'an ganar yed' sjelanil. ¹² Yujto mañoc yed' eb' anima van cac'an oval, palta a yed' juntuzañ enemigo sc'ulan chucal ay yopisio d'a scal ic', a yed' eb' van cac'an oval. Aton eb' chi' ay yopisio yac'an mandar, ayoch eb' yajaliloc chucal d'a yolyib'añq'uinal tic. ¹³ Yuj chi', ichaocab' junoc soldado sc'anan syamc'ab' yic oval, ichaocab' chi' scutej co yamc'ab'an juntuzañ tas

syac' Dios d'ayoñ, yic tec'an scutej co b'a, ayic sjavi junoc chucal. Tato sco tec'b'ej co b'a, aña'ja' tec'an oñ ayic ol lajvoc oval chi'. ¹⁴ Yuj chi', tec'an scutej co b'a. Scac' val och co pensar d'a jun lolonel te yel icha eb' soldado syac'och cincho yic oval. Co chaec jun stojolal syac' Dios d'ayoñ, yic lajan tzoñ aj icha eb' soldado scol sb'a yed' jun q'uen pichul syac'och eb' d'a sñi' sc'ool. ¹⁵ Icha eb' soldado syac' lista sb'a, syac'anoch xañab', ichaocab' pax chi' scutej cac'an lista co b'a yed' co pensar, yic tzoñ b'at cael vach' ab'ix yic junc'olal. ¹⁶ Axo junxo tic, más yovalil to sco vach' aq'uejoch Dios d'a co c'ool, sec yuj chi' max oñ yamchaj yuj viñ diablo, ayic syac'an oval viñ qued'oc. Ichato sjulcot juntzañ te te' viñ ayoch sc'ac'al d'ayoñ. Tato sco vach' aq'uejoch Dios d'a co c'ool, lajan oñ icha eb' soldado yamb'ilocho smaclab' jul-lab' yic max yamchaj sjulji. ¹⁷ Scac'och yipoc co c'ool to colchajnac oñxo. Tato icha chi', lajan oñ icha eb' soldado c'oxb'il jun q'uen xumpil yuuj. Axoñej slolonel Dios ac'b'il d'ayoñ yuj Yespíritu scac'lab'ej icha syutej eb' soldado yac'lab'an yespada. ¹⁸ Aña'jtona' tzoñ lesalvi d'a Dios d'a masanil tiempo yed' spoder Yespíritu, sco c'anan tas d'ay. Scac' val och co pensar co lesalvi. Mañ oñ tzactzajoc. Lesalvañec yuj jantacñej eb' yicxo Dios qued'oc. ¹⁹ Tzec lesalvi pax vuuj, yic ol yac'pax Dios nachajel vuuj tas ol vala', sec yuj chi' aña'ja' tec'an ol vutoc in b'a valanel vach' ab'ix, aton jun ch'oxb'il yuj Dios d'ayoñ. ²⁰ A Dios ac'jinac vopisio valanel jun ab'ix tic, yuj chi' preso vaj ticaic. Lesalvañec vuuj, yic aña'ja' tec'an ol vutoc in b'a valaneli, icha sgana Dios chi'.

Tz'ac'jib'at stzatzil sc'ool eb' aj Éfeso

²¹ A viñ cuc'tac Tiquico, xajanab'il val viñ cuuj. Tec'an val smunlaj viñ qued' d'a yic Cajal Jesús. A viñ ol b'at alan d'ayex tas vaj d'a tic yed' tas van in c'ulani. ²² Yuj chi' tzin checb'at viñ d'ayex ta', yic a viñ ol alanoc tas caji, sec yuj chi' ol ex tzalaj cuuj. ²³ Yac'ocab' sjunc'olal co Mam Dios yed' Cajal Jesucristo d'ayex ta', tze xajanan e b'a. In gana tze vach' aq'uejoch Dios chi' d'a e c'ool. ²⁴ Jantacñej eb' xajanan Cajal Jesucristo d'a masanil tiempo, ayocab' svach'c'olal Dios d'a eb'.

A Scarta San Pablo D'A EB' AJ FILIPOS

Filipenses sb'i jun carta tic, aton jun scarta viñaj apóstol Pablo stz'ib'ejnac b'at d'a jun Iglesia yic'naquel yich viñ d'a Macedonia d'a yol yic Europa. Preso yaj viñ ayic ix stz'ib'an jun carta tic viñ. Ay juntzañixo eb' yetmunlajvumal viñ, chuc lolonnac eb' d'a spatic viñ. Ochnac viñ ilc'olal yuj juntzañixo ch'oc c'ayb'ub'al ochnac d'a scal iglesia chi', yuj chi' ix yalb'at viñ to stec'b'ej sb'a eb', yic max ac'ji ganar eb' yuj juntzañixo c'ayb'ub'al chi'. A d'a jun carta tic scheclaji to stzalaj viñ, yujto ayoch Cristo d'a sc'ool viñ, ix yac'anpax yuj diosal viñ d'a eb' creyente aj Filipos yuj jun yofrenda eb' ix yac'a'. Ix yac'anb'at razón viñ d'a eb' yuj yalñej tas sjavi d'a yib'arñ eb', syalanpax viñ to ayocab' junc'olal d'a scal eb'. Mocab' comonoc smontajb'at spensar eb' yuj juntzañ tas snib'ej snivanil eb'. Ix yalan viñ to a sq'uinal eb' tz'ac'ji, silab' Dios yaj d'a eb', yujto ix yac'och Cristo eb' d'a sc'ool. Syalan viñ to ayocab' tzalajc'olal yed' junc'olal d'a scal eb', yujto junxoñej yaj eb' yed' Cristo.

Tz'el yich scarta viñaj Pablo

¹ A in Pablo in tic yed' viñaj Timoteo, schecab' orñ Jesucristo. Sco tz'ib'ejb'at jun co carta tic d'ayex e masanil ex creyente aj Filipos, aton ex yic exxo Dios qued'oc. Junxoñej caj yed' Cristo Jesús. Sco tz'ib'ejb'at d'ayex ex yilumal eb' creyente ta' yed' pax d'ayex ex diácono. ² Aocab' co Mam Dios yed' Cajal Jesucristo tz'ac'an svach'c'olal yed' sjunc'olal d'ayex ta'.

Slesal viñaj Pablo yuj eb' creyente

³ Ayic tzex in naancot d'a juntac el, svac' yuj diosal d'a co Mam Dios eyuuj. ⁴ Juntac el tzin lesalvi eyuj e masanil, tzin lesalvi d'a tzalajc'olal, ⁵ yujto atax e chaannac Cristo, masanto ticnaic, junxoñej tzoñ munlaj yuj jun vach' ab'ix yic colnab'il tic. ⁶ Toxo ix syamoch Dios sq'uexan e b'eyb'al. A ticnaic, vojtaxco to ol munlajñej och d'ayex, masanto ol ja jun c'ual ayic ol jax Jesucristo. ⁷ Smojton tzin na juntzañ tic eyuj e masanil, yujto te xajan ex vuuj. E masanil ix ex colvaj ved'oc d'a vopisio ix yac' Dios tic. Vach'chom preso vaji, ma ayic vec'nac valeli to yel jun vach' ab'ix yic colnab'il tic, ma ayic svac'anpax stec'anil eb' syac'och sc'ool d'ay, tzex colvajñej ved'oc. ⁸ A Dios tz'ilani to tzex in xajanej e masanil icha tz'aj orñ xajanan Cristo. ⁹ Tzin tevi d'a Dios eyuuj, yic más tze xajanej e b'a, yic syac'pax sjelanil d'ayex. Tzin c'ananpax d'ay yic syal e sic'lan tas vach' d'a scal tas chuc, ¹⁰ yic ol e vach' ojtaquejeli tas val juntzañ tas vach' d'a sat Dios. Tato icha chi', ol vach' tojlb'oc e pensar, yic malaj jab'oc e paltail d'a yichañ Cristo ayic ol jaxoc. ¹¹ Ol vach' och Jesucristo eyed'oc, yic vach' tojlnaj ol eyutoc e b'eyb'al. Tato icha chi', eyuuj ol checlajeloc to te nivan yelc'och Dios, axo yalji vach' lolonel chi' d'ay.

Max xivlaj viñaj Pablo yab'an syail

¹² Ex vuc'tac ex vanab', tzin nib'ej snachajel junxo tic eyuuj, to a jun ix ja d'a vib'arñ tic, mañ chuocolaj. Yuj jun tic svach' pucaxel vach' ab'ix yic colnab'il. ¹³ Yujto a masanil eb' soldado yic viñ yajal yed' masanil eb' anima ay d'a tic, ix yab' eb' to yujto tzac'an in och yuj Cristo, preso vaji. ¹⁴ Ayic yilan eb' creyente to tec'an svutej in b'a d'a preso tic, tzijtum eb' ix stec'b'ejpax sb'a vuuj. Maxtzac xivlaj eb' yalanel slolonel Dios d'a tic. Ix stec'b'ej sb'a eb' yac'anoch Cajal Jesús yipoc sc'ool.

15-17 Yel toni, ay eb' schichon sc'ool d'ayin, tzovajpaxq'ue eb'. Yuj chi' syalel yab'ixal Cristo eb', mañ smasaniloc sc'ool eb' syaleli, toñej syic'chaarñ sb'a eb'. A snaan eb' to icha chi', más nivan syaelal svab' d'a preso tic yuj eb'. Palta ay juntzarño eb' tz'alanel yuj svach'il sc'ool yujto xajan in yuj eb'. Yojtac eb' to preso vaj d'a tic yujto svaleli to yel ton val jun vach' ab'ix yic colnab'il tic. 18 Palta a in tic max in nalaj juntzarñ chi'. Tato d'a smasanil sc'ool eb' syaleli mato maay, palta tzin tzalajñej, yujto aton yab'ixal Cristo syalel eb'.

Masñej ol vach' ja in tzalajc'olal. 19 Yujto vojttac to vach'chom svab' syail ticnaic, palta vach'ñej ol in elc'ochoc, yujto van e lesalvi vuuj. Icha chi' ol in ajoc, yujto a Yespíritu Jesucristo ayoch ved'oc. 20 Svac'och yipoc in c'ool to mañ ol in q'uixvoclaj. In gana tec'an ol vutoc in b'a valanel ichataxon svutej in b'a. Tato icha chi', vach'chom pitzan in ma ol in chamoc, vuuj ol checlajelta to te nivan yelc'och Cristo. 21 Yujto a in tic, yacb'an ay in to eq'ui, axoñej Cristo naan vuuj. Axo ayic ol in chamoc, ec'alxo val vach' vico'. 22 Tato ay in to ec' jab'ocxo d'a yolyib'arñq'uinal tic, syal tzin munlaj d'a Cajal Jesús. Palta, ¿b'aj am ay junoc ec'al svach'il? 23 Max nachajlaj vuuj. In gana tzin chami, yic elarñchamel tzin c'och b'aj ayec' Cristo, yujto a jun chi' tzin te nib'ejxo paxi. 24 Palta eyuuj a ex tic, vach' ama ayin to ec' jab'ocxo d'a yolyib'arñq'uinal tic. 25 Yuj chi' vojttac sic'lab'il to ol to in ec' jab'ocxo eyed'oc. Ol in colvaj jab'ocxo d'ayex yic vach' ol ex tec'c'aj d'a yic Dios, yic ol vach' ja e tzalajc'olal yujto ix eyac'och Cristo d'a e c'ool. 26 Yuj chi', ol in c'och junelxo d'ayex, yic vuuj ol eyal vach' lolonel d'a Cristo Jesús.

27 Taxoñej ol in c'ochxoc d'ayex mato mañxo, vach'ñej tzeyutej e b'eyb'al icha syal jun vach' ab'ix yic Cristo, yic ol vab' e pecal to tec'an ex, arñejaj junñej pax yaj e pensar ta'. Ol vab'anpaxi to junñej tzeyutej eyac'anoch jun vach' ab'ix yic colnab'il d'a e c'ool, tec'an pax tzeyutej e b'a d'ay. 28 Arñejtona', ol vab' pax yuj eb' chianoch sc'ool d'ayon', to max ex xiv d'a eb'. Icha chi' ol aj scheclajeli to ol b'atcan eb' d'a syaelal d'a junelñej. Arñejtona', icha chi' ol aj scheclajeli to ayxo co colnab'il, yujto icha chi' ol yutoc Dios sch'oxani. 29 Yuj svach'c'olal Cristo ix yac' d'ayon', mañ toñejoc ay calan quic cac'anoch Cristo chi' d'a co c'ool. Ay pax calan quic cab'an syail yuuj. 30 A ex tic, junñej tzeyutej e tec'b'an e b'a eyac'an eyip ved'oc. Eyilnac d'a yalañtaxo tas vutejñac in b'a vac'an vip. Arñejaj' pax ticnaic, van eyab'anpaxi to arñejaj' tec'an svutej in b'a.

2

A Cristo emnaquilyutejñac sb'a

1 A Cristo tzoñ iptzítani. Syac'an co nivanc'olal, yujto xajan oñ yuuj. Junxoñej caj yuj Yespíritu ticnaic. A tz'ac'an co xajanej co b'a, yuj chi' tz'oc' co c'ool d'a eb' quetanimail. 2 Yuj val juntzarñ tic, junxoñej pensaril tzeyutej e b'a ta'. Junxoñej tzeyutej e xajanan e b'a. Junxoñej tzeyutej e naan masanil tasi. Junc'olal tzeyutej e b'a, yic ol vach' ja in tzalajc'olal eyuuj. 3 Malajocab' junoc mach syic'chaarñ sb'a, ma syac' ac'umtaquil. Palta emnaquilocab' tzeyutej e b'a, syalelc'ochi to más nivanocab' yelc'och junjun eb' creyente d'a e sat. 4 Malajocab' junoc mach arñej svach'il saya'. Aocab' tas tz'aj eb' creyente smasanil yovalil sna'a.

5 Lajanocab' tzeyutej e pensar icha yutejñac sb'a Cristo Jesús. 6 A Cristo chi', vach'chom Dios taxoni, palta malaj yalnac ayic yactannaccan jun b'aj ay yalan yic yed' Dios chi'. Malaj jab'oc tas snaan ayic yactannaccan chi'. 7 Icha chi' aj yactannaccan masanil yico', scotnac, ul yac'annac och sb'a checab'oc. Ul yac'annac aljoc sb'a d'a animail. 8 Ayic ayoch animail chi', emnaquilyutejñac sb'a, sc'anab'ajejñac val masanil, masanto schamnac. Yac'nac val

techaj smiljicham d'a te' culus, te q'uixvelal ajnac schami. ⁹ Yuj chi', yelxo val te nivan yelc'och yuj Dios ticnaic. A ac'jinac sb'i, a sb'i chi', arfej ec'al d'a yichari juntzarixo b'i smasanil. ¹⁰ Icha chi' yutejnac Dios, yic a ol yab'an sb'i Jesús masanil eb' ay d'a satchaari yed' masanil eb' ay d'a yolyib'ariq'uinal tic yed' eb' ay pax d'a yol luum, ol lajem cuman eb' d'ay smasanil. ¹¹ Axo ol yalan eb': A Jesucristo, aton Cajal, xcham eb'. Icha chi' ol aj scheclajeli to te nivan yelc'och Dios Mamab'il.

Icha q'uen c'anal yaj eb' creyente

¹² Yuj chi', ex xajanab'il vuuj, tze c'anab'ajejñej, ichataxon e modo. Tzeyac' val eyip e naanel d'a nanamil yed' d'a xivc'olal tas syalelc'och co colnab'il syac' Dios. Mañocñej ay in ec' eyed' ta', icha chi' tzeyutej e b'a. Palta tze c'ulejñej juntzari tic ayic mañ in ayoc ec' eyed'oc. ¹³ Yujto a Dios tz'ac'an co na' co c'ulan vach'il, arjeja' tz'ac'an pax co c'ulej tas sgana.

¹⁴ Ayic tz'ac'ji e c'ulej junoc tasi, mañ chichonc'olaloc tze c'ulej. Mañ eyalub'arfej yuj tas tz'ac'ji e c'ulej chi'. ¹⁵ Mañ eyutej e b'a icha chi', yic vach' malaj mach ol alanoc to ay e mul, ma e paltail. Vach'chom ayec ec' d'a scal eb' anima chuc sb'eyb'al yed' eb' chuc spensar, a exxo tic, yel yuninal ex Dios, marixalaj tas chuclaj ayoch d'ayex icha eb' chi'. Ichaocab' yilji juntzari c'anal svevon d'a q'uic'b'alil, icha ex ocab' chi' d'a scal eb'. ¹⁶ Tzeyal slolonel Dios yab' eb', aton jun tz'alani to ay co q'uinal d'a junelñej. Yuj chi' ayic ol ja Cristo, ol in te tzalaj eyuuj, yic ol in naani to mañ toñejoc ix vixtejec' in b'a, mañ nab'arfejoc in munlajel. ¹⁷ Vach'chom a in tic tzin cham stz'acub'oc e silab' tzeyac' d'a Dios, palta yujto tzeyac'och Dios chi' d'a e c'ool, tzin tzalaji. In gana tzeyab'pax jun tzalajc'olal chi' ved'oc. ¹⁸ A exxo tic, tzalajañec, tzeyac'anpax vojtaquejel e tzalajc'olal chi'.

Viñaj Timoteo yed' viñaj Epafrodito

¹⁹ In gana tzin checb'at jayeoc c'ual viñaj Timoteo tic d'ayex, tato icha chi' sgana Cajal Jesús. In gana svab'i tas eyaj ta', yic ol in tzalaj d'a tic eyuuj. ²⁰ Malaj junoc mach lajan spensar yed' viñ d'a tic. Te ay val och spensar viñ eyuuj. ²¹ Masanil juntzarixo eb', arfej svach'il eb' saya', max snalaj smunlajel Cristo Jesús eb'. ²² Palta eyojtacro smodo viñaj Timoteo tic. Icha syutej sb'a junoc yac'an servil smam, icha chi' syutej sb'a viñ d'ayin. Smunlaj val viñ ved'oc ayic scalanel slolonel Dios. ²³ Yuj chi', ayic ol lajvoc vilani tas ol in aj d'a tic, ol in checanb'at viñ d'ayex ta'. ²⁴ Svac'och Cajal Jesús yipoc in c'ool to ol pet in b'atpax lac'an ex vila'.

²⁵ Arjeja' tzin na'a to yovalil ol in chec pax viñ cuc'tac Epafrodito. A viñ cuc'tac tic, a ex e checnacot viñ in yac' servil d'a tic. ²⁶ Sgana viñ sb'at ex yilxicani. Te ilc'olal yaj viñ eyuuj, yujto ix eyab'i to ix penaayax viñ d'a tic. ²⁷ Yel toni, ijan val ix cham viñ, axo Dios ix oc' sc'ool d'a viñ. Yuj chi' ix b'oxi viñ. Mañocñej d'a viñaj Epafrodito tic ix oc' sc'ool Dios chi', ix oc' pax sc'ool d'ayin ayic ix b'oxi sc'ool viñ chi', yic maxtzac ja junocxo in cusc'olal d'a tic. ²⁸ Yuj chi', in gana spet in chec pax viñ d'ayex, yic ol ex tzalajoc ayic ol eyilan sc'ochxi viñ, yic ol vach' satpaxel in cusc'olal d'a tic. ²⁹ Tzalajc'olalocab' tze cha sc'ochxi viñ d'ayex ta', yujto cuc'tac co b'a yed' viñ d'a yol sc'ab' Cajal Jesús. A jantacñej eb' lajan spensar yed' viñ, ayocab' yelc'och eb' d'ayex. ³⁰ A jun viñ cuc'tac tic, yujñej to van yac'an servil Cristo viñ, ijan val ix cham viñ. Vach'chom ijan ix cham viñ yuj in yac'an servil, palta malaj lab'oc tas ix sna viñ. A ex tic, max yal-laj e cot in eyac' servil, yuj chi', a viñ aycot in yac' servil e q'uexuloc.

3

A jun tas b'aj smoj scac'och co pensar

¹ A ticnaic ex vuc'tac ex vanab', tzalajartec d'a Cajal Jesús. A juntzañi svalb'at tic d'ayex, vach'chom valnaxob'ati, palta mañi chucoc valanxib'ati, yujto yovalil tze vach' ojtaquejeli. ² Tzeyil val e b'a d'a juntzañi eb' chuc spensar. Chuc syutej sb'a eb', sgana eb' spoled jab'oc e tz'umal. ³ Yujto a eb' d'a val yel schoñab' Dios, a oñ ton tic. Yujto scaq'uem co b'a d'ay yuj Yespíritu. Añej Cristo Jesús scac'och yipoc co c'ool. A juntzañi tas sco c'ulej, max cac'ochlaj jab'oc yipoc co c'ool. ⁴ A in tic, in nanac to smoj svac'och juntzañi chi' yipoc in c'ool, yujto in c'anab'ajejnac. Ay eb' snaani to syal scolchaj eb' yuj juntzañi munil sc'ulej chi'. Palta a in tic más in c'anab'ajejnac juntzañi chi' d'a yichañi eb'. ⁵ Yucub'ixial valji, vac'jinac circuncidar, yujto israel in. Yirñtilal in can viñaj Benjamín. Hebreo in, yujto a in mam in nun, hebreo eb'. In c'anab'ajejnac val ley Moisés, yujto fariseo in. ⁶ Vac'nac val och in b'a d'a in religión, yuj chi' vac'nac och syaelal eb' yicxo Cristo. In c'anab'ajejnac val masanil tastac syal ley Moisés chi', mañxa jab'oc in paltail d'ay. ⁷ Masanilñej juntzañi in c'ulejnac chi', vach' ton in naani. Axo ticnaic, malaj yelc'och d'ayin, yujto añej d'a Cristo svac'och in pensar ticnaic. ⁸ Masanilñej juntzañi tastac vac'nac och yipoc in c'ool chi', a ticnaic mañxalaj yelc'och d'ayin. Yujto a junxo más nivan yelc'och d'ayin, aton vojtaanel Cristo Jesús, aton Cajal. Yuujñej ix satcanel masanil juntzañi vac'nac och yipoc in c'ool chi'. Axo ticnaic, icha yilji c'alem yaj d'ayin, yujto in gana tz'och Cristo vicoc d'a junelñej, ⁹ yic junxoñej tzin aj yed'oc. A Dios tz'alani to vach' in d'a yichañi, yujñej to ix vac'och Cristo d'a in c'ool, mañ yujoc to ix in c'anab'ajej ley Moisés chi'. Añej yujto scac'och Cristo d'a co c'ool yuj chi' vach' oñ d'a yichañi. ¹⁰ In gana tzin vach' ojtaquejel Cristo, yic smunlajoch spider d'ayin, aton spider ic'annaxi pitzvoc. In gana vab'an syail yed'oc. In gana lajan tz'aj in pensar icha ajnac spensar ayic schamnac, ¹¹ yujto in gana ay valan vic in pitzvixi d'a scal eb' chamnac.

Caq'uec quip yic ol co cha spac quico'

¹² Max val-laj tato toxo ix vac' ganar juntzañi ix val tic smasanil, yujto ayto palta in tec'c'aj d'a masanil yic Cristo. Palta añeja' svac' plural in b'a ticnaic yic vach' ol in tec'c'ajoc, yuj chi' ix in yavtejoch Cristo Jesús yicoc. ¹³ Max vala' tato tec'an inxo, palta icha tic svutej in b'a to a ticnaic maxtzac in nacotlaj juntzañi tas toxo ix ec'b'ati. Añej juntzañi tas ayto palta tzin na'a. Svac'an val vip ¹⁴ yic vach' ol vac' ganar, axo in chaan spac chi' d'a satchaari. Yuj val jun spac chi', tzoñ yavtejoch Dios yicoc, yujto junxoñej caj yed' Cristo Jesús.

¹⁵ A oñ tec'an orño, yovalil icha tic scutej co naan junjun oñ. Tato ayex mañ ichoc ta' e naani, ol colvaj Dios eyed'oc yic ol nachajel pax juntzañi tic eyuuj. ¹⁶ Yovalil sco b'eyb'alej jantac tas tz'ac'ji nachajel cuuj yuj Dios.

¹⁷ B'eyb'alej in b'eyb'al tic. A oñ tic, van co ch'oxan jun vach' b'eyb'al tic d'ayex. Yuj chi', ilec sb'eyb'al eb' lajan sb'eyb'al qued'oc, yic tze b'eyb'alej paxi. ¹⁸ Ay jun tas tzijtum eb' valnac d'ayex. Axo yic svalanxib'at d'ayex ticnaic, tzin te oq'ui, yujto tzijtumxo eb' chuc syutej sb'a, yuj chi' chequel to malaj yelc'och schamel Cristo d'a te' culus d'a eb'. ¹⁹ Palta a eb' chi', yovalil ol satcanel eb' d'a junelñej. Añej tas sgana eb', añej val ta ayoch spensar eb', ichato sdiosal eb' yaj juntzañi chi'. Ay juntzañi tas sb'o eb', q'uixvub'tac. Añej d'a juntzañi chi' syic'chaari sb'a eb'. Añej val juntzañi yic yolyib'aric'uinal tic sna eb'. ²⁰ Palta a orño tic, a d'a satchaari, ata' ayb'at co pensar, yujto aton jun chi' co choñab'yaji. Van co tarivan sjax co Columal d'a satchaari chi', aton

Cajal Jesucristo. ²¹ A ol ac'an q'uexmaj jun co nivanil malaj yelc'och tic, yic vach' lajan ol aj yed' yico', yujto a snivanil chi' te vach' toni. Icha chi' ol ori yutej yed' spoder, yujto ay spoder yac'an mandar masanil tasi.

4

Yovalil tzoñ tzalajec yuj Cajal Jesús

¹ Ex vuc'tac ex vanab', te xajan ex vuuj. Ay val in gana tzin b'at ex vila', yujto tzin te tzalaj eyuuj. Eyuujrñej toxo ix in cha spac in munlajel. Yuj chi', ex in xajanab'il, tec'an tzeyutej e b'a eyac'anoch Cajal Jesús d'a e c'ool.

² A ticnaic svalb'at d'a ix Evodia yed' d'a ix Síntique to junxoñej syutej spensar eb' ix, yujto snulej sb'a eb' ix d'a Cajal Jesús. ³ A achxo, ach vuc'tac, yel quetmunlajvumal co b'a, tzin c'an pavor d'ayach, yic tzach colvaj a b'oan yaj eb' ix canab' chi' ta', yujto a eb' ix chi', tec'an yutejnac sb'a eb' ix smunlaj ved'oc ayic vec'nac valel vach' ab'ix yic colnab'il. Añejtona', munlajnac virñaj Clemente ved'oc yed' juntzarñxo eb'. A eb' chi', tz'ib'ab'ilxo sb'i eb' d'a jun libro b'aj ay co b'i a ori ayxo co q'uinal d'a junelñej.

⁴ Coñ tzalajec d'a masanil tiempo d'a Cajal Jesús. Svalan junelxo, coñ tzalajec. ⁵ Yab'ocab' e pecal eb' smasanil to vach' e pensar. Toxo ol ja Cajal Jesús.

⁶ Mañ ex och ilc'olal yuj junoc tasi. A jantacñej tas tze na'a, alec d'a Dios, lesalvañec. C'anec d'ay, tzeyac'anpax yuj diosal d'ay. ⁷ Tato icha chi' scutej co b'a, ol yac' sjunc'olal Dios d'ayoñ. A sjunc'olal ol yac' chi', maxtzac nachajel cuuj, yujto mañxo b'ischajb'enc jantac. A sjunc'olal chi' tzoñ ilan yed' co pensar, yujto yic oriño Cristo Jesús.

Scac'och co pensar d'a tas vach'

⁸ Axo ticnaic ex vuc'tac ex vanab', scac'och co pensar d'a masanil tas yel, d'a masanil tas smoj nivan yelc'och d'a co sat, d'a masanil tas tojol, d'a masanil tas malaj spaltail, d'a masanil tas vach' yed' d'a masanil tas ay yelc'ochi. Añejtona', d'a masanil tas vach' d'a yichañ Dios yed' d'a masanil tas b'aj smoj tz'alji vach' lolonel, ata' scaq'uec och co pensar.

⁹ Tze b'eyb'alej juntzarñ c'ayb'ub'al yed' juntzarñxo tas eyab'naccan d'ayin. A jantac tas eyilnac yed' tas eyab'nac d'ayin, a chi' tze b'eyb'alej. Tato icha chi' tzeyutej e b'a, axo Dios, jun tz'ac'an co junc'olal, a ol och eyed'oc.

Ofrenda schanac virñaj Pablo

¹⁰ A ticnaic, tzin tzalaj yuj Cajal Jesús, yujto ix in e nacot junelxo ayic ix eyac'ancot e colval d'ayin. Vojtac to añeja' naan in eyuuj, palta malaj val b'aj ix eyac'cot e colval d'ayin, yujto max yal eyuuj. ¹¹ Svalb'at juntzarñ tic d'ayex, mañ yujoc to ay tas yovalil tz'och vuuj yuj chi' svala'. Yujto toxo ix in c'ayb'ej in b'a in tzalaj yed' tas ay d'ayin. ¹² Vojtac meb'ail, vojtaçpax b'eyumal. Ay b'aj malaj jab'oc tas ay d'ayin. Ay pax b'aj syac' sobre. Yuj chi' vach'chom b'ud'an in, ma tz'och in vejel, c'aynac in, stechajrñej vuuj. ¹³ Stechajrñej masanil tas vuuj, yujto syac' spoder Cristo d'ayin. ¹⁴ Palta a ex pax tic, te vach' ix eyutej e b'a, yujto ix eyac'cot e colval d'ayin ayic ay in och d'a syaelal tic, yuj chi' ichato tzeyab'pax syail ved' d'a tic.

¹⁵ Ex aj Filipos, eyojtaçxo to ayic in yamannac och valanel vach' ab'ix, in cot d'a Macedonia, a exñej ton colvaj ex d'ayin. A exñej eyac'cot in gasto ta'. ¹⁶ Ayic vec'nac d'a Tesalónica, eyac'naccot chael oxel e colval d'ayin ta' yuj in gasto. ¹⁷ Mañ yujoc to svac'och in pensar d'a e colval svalanb'at juntzarñ tic d'ayex. Tzin te q'uechañ, yujto van snivanb'i spac eyic d'a yichañ Dios. ¹⁸ A inxo tic, mañ jantacoc tas ix in cha'a, tzato yac'pax sobre d'ayin ticnaic. A

jun e colval ix ul yac' viñaj Epafrodito tic, c'och'ilñej syab' d'ayin. Icha junoc tas tz'ac'ji d'a Dios, suc'uq'uí sjab', junoc silab' ñusb'il te vach', icha chi' jun e colval tic, yujto stzalaj Dios yed'oc. ¹⁹ Yuj chi', a co Diosal ol ac'an masanil tas tz'och eyuuj. Yujto mañ jantacoc tas vach' ay d'ay. Aton juntzañ chi' syac' d'ayon a on yic onxo Cristo Jesús tic. ²⁰ Nivanocab' yelc'och co Diosal, aton co Mam d'a masanil tiempo. Amén.

Tz'ac'jib'at stzatzil sc'ool eb'

²¹ Svac'b'at stzatzil e c'ool d'a sb'i Jesucristo e masanil ex yic exxo Dios ta'. A eb' viñ cuc'tac ayec' ved' d'a tic, syac'paxb'at stzatzil e c'ool eb' viñ. ²² Añejtona' masanil pax eb' yicxo Dios d'a tic yed' eb' creyente ayoch d'a yopisio yuj viñ yajal d'a Roma tic, syac'paxb'at stzatzil e c'ool eb'. ²³ Ayocab' ec' Cajal Jesucristo e yed' e masanil ta'. Amén.

A Scarta San Pablo D'A EB' AJ COLOSAS

Colosenses sb'i jun carta tic, aton jun scarta viñaj apóstol Pablo ix stz'ib'ejb'at d'a eb' croyente d'a choñiab' Colosas ayic preso yaj viñi. A jun iglesia chi', elnac yich yuj eb' anima ochnac croyenteal yuj viñaj Pablo chi', ayic ayec' viñ d'a Éfeso. Ix yab'an specal viñ to ay juntzarixo eb' ch'oc sc'ayb'ub'al ix c'och d'a Colosas chi', ix yalan eb' icha tic: Yovalil sco c'an scolvaj juntzarixo espíritu qued'oc yic scojtacanel Dios sic'lab'il. Yovalil pax tzoñ ac'ji circuncidar, scac'anpax juntzarñ q'uiñ, sco c'anab'ajan sleyal tas svaj, xchi eb'.

A yuj juntzarñ chi' ix stz'ib'ejb'at jun carta tic viñaj Pablo chi' d'a eb' croyente chi'. A vach' ab'ix yic Cristo max schalaj sb'a yed' tas syal eb' chi', yujto a Cristo tz'acan syutej yac'an colnab'il, palta a juntzarñ c'ayb'ub'al chi', najat tzoñ yic'canel d'a stz'ey Cristo chi'.

A Cristo yac'lab'ejnac Dios Mamab'il, ayic sb'oannac masanil tastac. Añejtona' pax Cristo chi' syac'lab'ej Dios ticnaic yic syic'anoch eb' anima d'a yol sc'ab', yuj chi' a mach junxoñej tz'aj yed' Cristo chi', ay sq'uinal d'a junelñej, sch'oxocab' pax eli to ix q'uexmaj sb'eyb'al yuj Cristo.

Ix lajvi chi', ix ac'jib'at stzatzil sc'ol eb' croyente yuj viñaj Pablo chi'. Axo mach ix ic'anb'at jun carta tic, aton viñaj Tíquico, añeja' viñ ic'jinach'at ch'añ b'atnac d'a Éfeso. Ajun viñaj Onésimo yed'nac viñ.

Tz'el yich scarta viñaj Pablo

¹ A in Pablo in tic, schecab' in Jesucristo, yujto icha chi' ix el d'a sc'ool Dios. A in tic yed' viñ cuc'tac Timoteo ² sco tz'ib'ejb'at jun co carta tic d'ayex ex yic xo Dios d'a choñiab' Colosas, mach ex eyac'nacxooch Cristo d'a e c'ool. Aocab' co Mam Dios tz'ac'an svach'c'olal yed' sjunc'olal d'ayex ta'.

Slesal viñaj Pablo yuj eb' croyente

³ Ayic tzoñ lesalvi eyuuj d'a juntac el, scac' yuj diosal d'a Dios, aton Smam Cajal Jesucristo, ⁴ yujto ix cab'i to ix eyac'och Cristo Jesús d'a e c'ool, ix cab'anpaxi to te xajan masanil eb' yicxo Dios eyuuj. ⁵ Icha chi' tzeyutej e b'a, yujto van e tarivan e colnab'il sic'an d'a satchaarñ. Atax ix eyab'an jun vach' ab'ix te yel tic, ix eyac'anoch jun chi' yipoc e c'ool. ⁶ A jun ab'ix yic colnab'il alb'il d'ayex chi', van yaljiel d'a masanil yolyib'arñ'uinal tic. Icha junoc te te' sq'uib'i, syac'an sat, icha chi' yaj jun ab'ix tic d'a eb' tz'ab'ani. Añejtona', icha chi' ix aj d'ayex, atax ix e b'ab'laj ab'ani to mañ jantacoc svach'c'olal Dios, yujto ix nachajel eyuuj to yel. ⁷ Aton jun tic b'aj sc'ayb'ejnac ex viñaj Epafras. A viñ tic, sco xajanej co b'a yed' viñ, yujto quetmunlajvumal co b'a. Te emnaquillal yac'an servil Cristo viñ d'a e cal ta'. ⁸ A viñ ul aljinac d'ayori to tze xajanej val e b'a yuj Yespíritu Dios.

⁹ Yuj chi', atax ix cab'ani, max cactej co lesalvi eyuuj. Sco c'an val d'a Dios eyuuj, yic a tz'ac'an e jelanil yuj Yespíritu, syac'an nachajel masanil yic Dios eyuuj, yic vach' ol eyojtaquejel sic'lab'il tas snib'ej Dios d'ayex. ¹⁰ Tato icha chi' tzex aji, vach' ol eyutej e b'a, yic ol tzalaj Cajal Jesús eyed'oc, yujto smoj val icha chi' tzeyutej e b'a. Te vach' tzeyutej e b'a icha junoc te te' tzijtum sat syac'a. Ol e vach' ojtaacanel Dios sic'lab'il. ¹¹ Tzoñ lesalvi pax eyuuj, yic a Dios tz'ac'an e tec'anil yed' spoder te nivan. Tato icha chi', ol techaj masanil tastac eyuuj. Tec'an ol eyutoc e b'a, ol ex tzalajñej. ¹² Ol eyac'an yuj diosal d'a

co Mam Dios, yujto a tz'ac'an b'o co pensar, yic ay calan quic co chaan tas ol yac' d'ayori yed' masanil eb' yicxo yaji, yujto yic orixo jun ay yic saquilq'uinal. ¹³ Yujto a' ix ori colancanelta d'a yol sc'ab' viri yajal q'uic'alg'uinal. Ix ori yac'anoch d'a yol sc'ab' Yuninal te xajan yuuj. ¹⁴ Yujto ix cham Yuninal chi' cuuj, yuj chi' ix ori colchajeli, ix yac'ancan lajvoc co mul.

Junc'olalxo caj yed' Dios

¹⁵ Vach'chom max quil co Mam Dios, palta a Cristo sch'oxaneli chajtil yaji, yujto lajanrej yed'oc. A Cristo chi', aytaxon eq'ui ayic manto b'o junoc tasi. ¹⁶ A yac'lab'ejnac Dios sb'oan masanil tas ay d'a satchaari yed' d'a sat luum tic, juntzari tas chequel yed' juntzari tas mari chequeloclaj, a b'ojinac smasanil. Yed' juntzarixo eb' ayoch yajalil, eb' ay spider, vach'chom max yal quilan eb', palta arjeja b'ojinac eb', yic vach' tz'ac'ji servil yuj eb'. ¹⁷ Ayic manto b'o yolyib'aric'uinal tic, aytaxon ec' Cristo chi'. Yuuj vach' yajec' masanil tasi. ¹⁸ Icha co jolom, icha chi' yaj Cristo d'ayori, yujto yiglesia orixo, ichato snivanil caji. A' tz'ac'an co q'uinal. A' b'ab'la'j pitzvinac d'a scal eb' chammac, yic vach' yelxo nivan yelc'och d'a yichari masanil. ¹⁹ Ay val och Dios d'a Cristo sic'lab'il, yujto icha chi' sgana. ²⁰ Snib'ej pax Dios to junc'olalxoriej ol aj masanil tastac yed'oc yuj Cristo, aton juntzari ay d'a sat luum tic yed' juntzari tas ay d'a satchaari, yujto ix elcan schiq'uil ayic ix cham d'a te' culus, yuj chi' junc'olal ol aj masanil tas yed'oc.

²¹ A d'a yalaritaxo najat ayex el d'a stz'ey Dios. Eyajc'ool val e b'a yed'oc yuj e chuc pensaril, yujto chuc e b'eyb'al ta'. Palta a ticnaic, ²² junc'olalxo eyaj yed'oc yuj schamel snivanil Cristo. Icha chi' ix aj schami, yic tzoñ yac'anoch yicoc, yic malaj jab'oc co mul yed' co chucal d'a yichari. ²³ Palta yovalil tzeyac'riej och e pensar d'a juntzari c'ayb'ub'al b'aj cac'nacoch co c'ool. Tec'an val tzeyutej e b'a, ichoc junoc te te' te ay sch'aral yib'. A jun ab'ix yic colnab'il eyab'naxco, mari eyactejan eyac'anoch yipoc e c'ool. A jun ab'ix tic, van yaljiel d'a masanil yolyib'aric'uinal tic. A inxo Pablo in tic, arjeja ix ac'ji vopisio valaneli.

Yopisio vira'j Pablo d'a scal eb' creyente

²⁴ A ticnaic, tzin tzalaji, yujto van vilan syaelal yuj e vach'iloc. Yujto ayic svab'an syaelal yed' in nivanil tic, ichato tzin vach' aq'uej tz'acvoc syaelal Cristo, aton jun yaelal ix yab' cuuj a ori yiglesia orixo tic, ichato snivanil caji. ²⁵ In ac'jioch vac' servil masanil eb' vetcreyenteal. Yac'nac jun vopisio tic Dios, yujto sgana to tzin vach' alej el slolonel. ²⁶ Ay jun tas c'ub'ancanel yuj Dios yictax manto b'o yolyib'aric'uinal tic. Palta axo ticnaic, a ix ac'an cojtaquejel a ori yic orixo tic. A ac'jinac vopisio yic svalanel jun tic. ²⁷ Ix yac'an cojtaquejel jun tic, yujto icha chi' sgana. A jun tic, yelxo val nivan yelc'och d'ayex a ex mari ex israeloc. A jun sval tic, aton jun ix ac'ji cojtaquejeli to a Cristo cajanoch d'ayex junjun ex qued'oc. Yuj val Cristo tic, scac'och yipoc co c'ool to ol ori c'och b'aj ay svach'il.

²⁸ Aton yab'ixal Cristo van calaneli. Sco cach junjun eb' anima b'aj tzoñ eq'ui. Sco c'ayb'an pax eb', yic vach' sjelanb'i junjun eb' d'a yic Dios. Yujto co gana tec'anxo eb' ayic ol cac'an och eb' d'a yol sc'ab' Cristo. ²⁹ Yuj val juntzari tic, tzin munlaji. Svac'an val vip d'a smasanil in c'ool, yujto a Cristo syac' spider d'ayin.

2

¹ In gana snachajel eyuuj, to svac' val vip ex vac'an servil yed' eb' ay d'a choñab' Laodicea yed' masanil eb' creyente mantalaj b'aj tzin ilani. ² Snib'ej in c'ool to tec'an val tzeyutej e pensar yed' eb' ta'. Junxoriej tzeyutej e xajanan

e b'a e masanil. Tzin nib'ej to snachajel svach'c'olal Dios eyuuj, yic ol ex vach' tec'c'ajoc. Tato icha chi', ol e vach' ojtaquejel Cristo, aton jun mañ ojtacab'iloclaj d'a yalañtaxo, palta a ticnaic ix ac'ji cojtaquejeli. ³ Yuuj syal snachajel masanil sjelanil Dios cuuj yed' jantacrej tas yojtac. ⁴ Svalb'at juntzañ tic d'ayex, yic max e cha ac'joc musansatil e b'a yuj eb' jelan syutej sb'a yalan yic d'ayex. ⁵ Vach'chom mañ in ayoc ec' eyed' ta', palta ichato ay in ec' eyed'oc. Yuj chi' tzin tzalaji ayic svab'ani to jun lajanñej tzeyutej e b'a ta', tec'an tzeyutej e b'a eyac'anoch Cristo d'a e c'ool.

⁶ Yuj chi', icha ix eyutej e chaan Cajal Jesucristo, icha chi' tzeyutej e b'a d'a yol sc'ab' ticnaic. ⁷ Icha junoc te te' ay val sch'añal yib', vach' sq'uib'i, ichocab' ta' tzeyutej e pensar d'a Cristo chi'. Tec'an val tzeyutej e b'a eyac'anoch d'a e c'ool, icha ix ac'ji e c'ayb'ej. Tzeyac' yuj diosal d'a Dios d'a masanil tiempo.

Ix yac' co q'uinal Dios yed' Cristo

⁸ Tzeyil val e b'a. Mañ e cha juvoquel e pensar yuj juntzañ eb' jelan syutej sb'a yalan yico'. Jelan eb' yesani, palta malaj vach' yoch tas syal eb' chi'. Yujto mañoc d'a Cristo scot jun yic eb' chi'. Añej tastac sc'ulejnac eb' smam yicham eb' syala' yed' juntzañix sc'ayb'ub'al yolyib'arñq'uinal tic.

⁹ A masanil tas yaj Dios, scheclajel masanil d'a Cristo. ¹⁰ Icha pax chi' caj ticnaic, yujto junñej caj yed' Cristo chi', aton jun yajal yaj d'a masanil juntzañ ayoch yajalil, juntzañ ay yopisio vach'chom mañ chequeloc. ¹¹ Ac'b'il exco circuncidar ticnaic, yujto junxoñej eyaj yed' Cristo. Mañoc jun circuncisión yic co nivanil svala'. Palta ix oñ colchajelta d'a yol sc'ab' jun co chuc pensaril, aton chi' syalelc'ochi, ichato ix ex ac'ji circuncidar yuuj. ¹² Ayic ix ex ac'ji bautizar, ix ex mucchaj yed' Cristo d'a yichañ Dios. Añejtona', ix ex pitzvixi pax yed'oc, yujto tzeyac'och spoder Dios d'a e c'ool. Yuj spoder chi', ix pitzvixi Cristo d'a scal eb' chamnac. ¹³ A d'a yalañtaxo, chamnac ex d'a yichañ Dios yuj e mul, yuj pax to malaj e circuncisión. Palta axo ticnaic, junñej ix yutej Dios yac'an co q'uinal yed' Cristo. Ix yac'an lajvoc masanil co mul. ¹⁴ A d'a yalañtaxo, ay jun icha co b'oc ayoch d'a quib'añ. Ayb'at d'a quib'añ yujto max co c'anab'ajej juntzañ ley ac'b'il d'ayon'. Palta a Dios ix sucán sat jun icha co b'oc chi'. Ix yiq'uel d'a quib'añ, ichato a d'a spenec te' culus ix lavuxajcanochi. ¹⁵ Ayic ix cham Cristo d'a te' culus chi', ix yac' ganar d'a yib'añ juntzañ eb' ayoch yajalil, juntzañ eb' ay yopisio. A d'a yichañ eb' anima, ix ch'oxjielta to malaj jab'oc yelc'och eb'. Ix can eb' d'a yalañ yuuj d'a junelñej.

Yovalil a tas ay d'a satchaari sco na'a

¹⁶ Malajocab' mach tzex alub'tañan yuj tas tze va'a, ma yuj tas tzeyuq'uej, ma yujto max e c'anab'ajej juntzañ sq'uiñ eb', ma ayic tz'alji q'uén uj, ma sc'ual ic'oj ip. ¹⁷ Yujto a masanil juntzañ chi', malaj yelc'ochi. Lajanñej yaj icha yechel junoc tas toto ol javoc. A jun yechel squil chi', aton yic Cristo. ¹⁸ Ay eb' sgana yic'anec' jun spac ol yac' Dios d'ayex, palta mañ e cha tas syal eb' d'ayex. Nivanoc emnaquilal syutej sb'a eb', syac'anem sb'a eb' d'a yichañ juntzañ ángel. Comon syac'och sb'a eb' d'a scal juntzañ tas mañ yojtacoc eb'. Toñej syic'chaari sb'a eb', yujto nivanoc syac'och sb'a eb' jelanil. ¹⁹ Yuj chi' maxtzac yac'och sb'a eb' d'a Cristo ticnaic. Palta a Cristo chi', icha co jolom, icha chi' yaj d'ayon'. A oñixo snivanil caji. Yujto a tz'ac'an quip co tec'c'aji. Yuj spoder Dios junñej tzoñ aj co masanil icha yaj junoc nivanil.

²⁰ A ticnaic, chamnac exxo yed' Cristo qued'oc d'a yichañ Dios, mañxa yelc'och juntzañ comon c'ayb'ub'al yic yolyib'arñq'uinal tic d'ayon'. Yuj chi', ¿tas yuj tzato eyac'och e pensar d'a juntzañ scomon c'ayb'ub'al eb' anima? Ichato yic exto yolyib'arñq'uinal tic. ²¹ A juntzañ c'ayb'ub'al chi' tz'alani to ay

juntzañ tas max yal co yamani yed' juntzañ tas max yal co vaani yed' pax juntzañ tas ay smay co c'anani. ²² Palta a juntzañ tz'alji to ay yovalil chi', mañxalaj yelc'och d'ayori, yujto a juntzañ chi', ayic sco c'anani junñiej rato slajvieli. A juntzañ tz'alji chi', comon c'ayb'ub'alñiej, animañiej snaang'ue juntzañ sc'ayb'aj chi'. ²³ Yel toni, ichato vach' juntzañ c'ayb'ub'al chi'. Syalani to yovalil ay tas b'aj scal co b'a, squiq'uemta co b'a, scac'an techaj syaelal yed' co nivanil tic.^{2.23} Palta a juntzañ chi', malaj jab'oc yopisio ori scachan d'a co chucal.

3

¹ A ticnaic jun, pitzvinac oriño yed' Cristo. Yuj chi', yovalil scac'och co pensar d'a juntzañ tas ay d'a satchaari, aton b'aj c'ojanem Cristo d'a svach' c'ab' Dios. ² Yovalil añej d'a tas ay d'a satchaari b'aj scac'och co pensar. Mañxo caq'uec och co pensar d'a tas ay d'a yolyib'ariñuinal tic, ³ yujto chamnac oriño yed' Cristo. Axo co q'uinal manto checlaj d'a yichari eb' anima yujto ayxo och d'a Cristo d'a yichari Dios. ⁴ Yujto a Cristo co q'uinal yaji, ato ol jaxoc, ichato chi' ol ori jax yed'oc, axo scheclajel co q'uinal chi', ay calan quic yed' svach'ilal Cristo.

Ix ac'ji jun ac' pensar d'ayori

⁵ Yuj chi', a jantacñej e b'eyb'al yic jun yolyib'ariñuinal tic, actejeccan smasanil, satocab'canel d'a junelñej. Mañxaocab' junocxo mach tz'em d'a ajmulal, ma junocxo chucal sc'ulej yed' snivanil. Añejtona' mañ pec'tuminoc tzeyutej e b'a. Tato pec'tumin tzeyutej e b'a, a d'a yichari Dios, ichato e diosal jun chi'. ⁶ Yujto a Dios ol ac'ancot jun nivan yaelal d'a yib'ari eb' sc'ulan juntzañ sval tic, yujto max sc'anab'ajej Dios chi' eb'. ⁷ A exxo tic, a d'a yalañtaxo, e c'ulejnac masanil juntzañ sval tic. ⁸ Palta a ticnaic, yovalil ol e vach' actejeccan juntzañxo ol val tic: Aton oval, chichonc'olal, chucal, b'ajval yed' juntzañ chucal lolonel. ⁹ Mañ eyesej d'ayex junjun ex. A juntzañ ix val tic, mañ e c'ulej, yujto a co chuc pensaril yed' juntzañ co b'eyb'al d'a yalañtaxo, toxo ix cactejeccani. ¹⁰ A ticnaic, q'uexmajnacxo co pensar. Vanto svach' b'oi, yic slajab'i co pensar yed' Dios b'ojinac ori, yic ol co vach' ojtaquejel Dios chi'. ¹¹ Yuj chi', mañxalaj yelc'ochi tato israel ori mato maay. Tato ay ori ac'b'il ori circuncidar mato maay. Vach'chom eb' ch'oc choñab'il, mato icha juntzañ eb' tz'alji caltacte'al anima, vach'chom eb' checab' yaji, ma eb' yic sb'a, malaj yelc'och juntzañ tic. Añej Cristo ay yelc'ochi, a ayoch d'ayori junjun ori.

¹² A Dios ix ori xajanani. Ix ori yac'anoch yicoc, yuj chi' vach'ocab' scutej co b'eyb'al d'a yichari. Oc'ocab' co c'ool d'a eb' quetanimail, vach'ocab' scutej co pensar d'a eb'. Emnaquilocab' scutej co b'a. Nanamocab' scutej co b'a. Cac'ocab' nivanc'olal eb' tz'och smul d'ayori. ¹³ Max yal co pacan co b'a d'a eb'. Tato ay eb' tz'ac'anoch junoc tas d'a quib'ari, yovalil scac' nivanc'olal eb'. Icha ix aj ori yac'an nivanc'olal Cristo, icha chi' scutej co b'a cac'an nivanc'olal eb'. ¹⁴ A val junxo tic to sco xajanej co b'a. Tato sco xajanej co b'a, ol co c'anab'ajej juntzañ sval tic. Tato icha chi', tz'acan ton sco c'anab'ajej. ¹⁵ A Dios avtannac ori och yicoc, yic junc'olal tzoñ aj co masanil, yujto junxoñej caj d'a yol sc'ab' Cristo. Yuj chi' te vach' scutej co b'a d'a co cal, yic syac' sjunc'olal Cristo d'ayori. Añejtona', scac'an yuj diosal d'ay.

¹⁶ In gana a val slolonel Cristo b'aj tzeyac'ñejoch e pensar. Tze c'ayb'an e b'a, tzeyac'lan yip e c'ool junjun ex d'a masanil sjelanil Cajal chi'. Slaj e b'itan

2.23 **2:23** Icha tas syal juntzañ eb' syaloch sb'a c'ayb'umal chi', max yal-laj co c'och b'aj ay Dios, palta a eb' ángel, syal ori yic'anb'at eb' d'a Dios chi'.

juntzañ salmo, himno yed' juntzañxo b'it yic Dios yuj eyac'an yuj diosal d'ay d'a smasanil e c'ool. ¹⁷ Yalñej tas sco c'ulej, ma tas scala', co c'ulejocab' d'a sb'i Cajal Jesús yuj cac'an yuj diosal d'a Dios Mamab'il yuuj.

A tas sco c'ulej junjun ori

¹⁸ A ex ix ex ayxo eyetb'eyum, c'anab'ajejec tas syal eb' viñ d'ayex. Smoj tze c'anab'ajej yujto icha chi' sgana Cajal Jesús. ¹⁹ Añejtona' ex vinac ex ayxo eyetb'eyum, tze xajanej eb' ix eyetb'eyum chi'. Max yal scomon chichonoch e c'ool d'a eb' ix. ²⁰ Yed' ex pax ex uninab'il, c'anab'ajejec tas syal e mam e nun d'ayex, yic ol tzalaj Cajal Jesús eyed'oc. ²¹ A exxo mamab'il ex, mañ e comon tzuntzejcot zoval eb' eyuninal, yic vach' max cus eb' eyuuj. ²² Añejtona', ex checab' eyaji, c'anab'ajejec tas syal eb' e patrón. Mañocñej van ex yilan eb' tze c'anab'ajani, yic stzalaj eb' eyed' e naani, palta d'a smasanil e c'ool tzex munlaji, yuj e xivc'olal d'a Dios. ²³ Masanil tas tze c'ulej, c'ulejec d'a smasanil e c'ool, ichato a d'a Cajal Jesús van e munlaji, mañoc d'a eb' anima. ²⁴ Yujto cojtacxo to a Cajal Jesús chi' ol ac'an spac d'ayori a ori yuninal ori tic. Yujto a jun Cajal van cac'an servil, aton Cristo. ²⁵ Palta a eb' sc'ulan chucal, ol scha spac juntzañ chucal sc'ulej eb' chi'. Ato syala' tastac sc'ulej junjun eb', icha chi' ol aj schaan spac eb'.

4

¹ A exxo patrón ex, tojolñej tzeyutej e b'a d'a eb' e checab', vach' tzeyutej e b'a d'a eb'. Tze nacoti to ay junxo d'a satchaari tzex ac'an mandar, aton Cajal Jesús.

² A exxo e masanil, tzex lesalvi val d'a smasanil e c'ool d'a Dios d'a masanil tiempo. Tzeyac'anpax yuj diosal d'ay. ³ Añejtona', tzex lesalvi pax cuuj, yic vach' ol och Dios Cajal qued'oc, yic ol yal calanel slolonel yed' yab'ixal Cristo ac'b'ilxo cojtaquejeli. A ticsaic preso vaji, yujto svalaj yab'ixal tic.

⁴ Lesalvañec vuuj, yic ol yal valanel yab'ixal Cristo d'a stojolal.

⁵ Ayic tze c'uman eb' manto creyenteoc d'a juntac el, vach' tzeyutej e b'a d'a eb'. ⁶ Vach'ñej tzeyutej e loloni, tze ch'oxanel e vach'c'olal d'a eb'. Tato icha chi' ol nachajel eyuuj tas ol aj e pacan tas sc'anb'ej junjun eb' d'ayex.

Tz'ac'jib'at stzatzil sc'ool eb' aj Colosas

⁷ A viñ cuc'tac Tíquico tic, xajan val viñ cuuj. Tec'an val smunlaj viñ d'a co Mam Dios. Ayoch viñ yac'an servil Cajal Jesús ved'oc. Ol b'at viñ yal d'ayex tastac caj d'a tic. ⁸ Tzin checpaxb'at viñ d'ayex ta' yic ol yac' yip e c'ool viñ. ⁹ Añejtona' ol b'at pax viñ cuc'tac Onésimo yed' viñ. A viñaj Onésimo tic, eyetchoñab' viñ, te xajan viñ cuuj. Tec'anxo viñ. Aton chavañ eb' viñ tic ol b'at alan d'ayex tastac caj d'a tic.

¹⁰ Axo pax viñaj Aristarco, preso yaj viñ ved' d'a tic. Syac'paxb'at stzatzil e c'ool viñ. Yed' viñaj Marcos, aton viñ sc'ab' yoc sb'a yed' viñaj Bernabé, syac'paxb'at stzatzil e c'ool viñ. Valnacxo d'ayex yuj viñaj Marcos tic, tato ol b'at viñ ta', tze cha viñ sc'och d'a tzalajc'olal. ¹¹ Axo viñaj Jesús tic, aton viñ scuch pax Justo, syac'paxb'at stzatzil e c'ool viñ. A d'a scal eb' viñ smunlaj ved'oc, añej eb' viñ chavañ tic vetisraelal. Tz'ec' eb' viñ yaleli chajtil tz'ajyoch eb' anima d'a yol sc'ab' Dios. A eb' viñ chavañ tic, syac' val snivanil in c'ool eb' viñ. ¹² A viñ eyetchoñab' Epafras tic, ayoch pax viñ yac'an servil Cristo ved'oc. Slesalvi val viñ eyuuj, yic tzex vach' tec'c'aji, yic añej val juntzañ tas sgana Dios b'aj tze vach' aq'uejoch e pensar. ¹³ A in tic, svac' testigoal in b'a, svalani to tzex sna viñ. Snaanpaxb'at eb' ay d'a Laodicea viñ yed' eb' ay d'a

Hierápolis. ¹⁴ Axo viñaj Lucas, viñ ańtım, xajan val viñ cuuj yed' pax viñaj Demas, syac'paxb'at stzatzil e c'ool eb' viñ.

¹⁵ Scac'paxb'at stzatzil sc'ool eb' creyente ay d'a Laodicea. Scac'anpaxb'at stzatzil sc'ool ix canab' Ninfas yed' eb' creyente smolb'ej sb'a d'a spat ix.

¹⁶ Ayic ol lajvoc eyavtan jun carta tic d'a yichań eb' creyente ta', tzeyac'paxb'at d'a eb' aj Laodicea, yic vach' ol avtaj pax d'a scal eb' ta'. Axo tze chaan sc'och jun carta ol yac'paxta eb' aj Laodicea chi d'ayex, tzeyavtej paxi. ¹⁷ Axo d'a viñ cuc'tac Arquipo, tzeyal d'a viñ icha tic: Ac'val ip a munlaj d'a jun opisio ix yac' Cajal Jesús tic d'ayach, xe chi d'a viñ.

¹⁸ A in Pablo in tic, a in val lac'an tzin tz'ib'ejb'at jun stzatzil e c'ool tic. Naeccoti to preso vaj d'a tic. Yac'ocab' svach'c'olal Dios d'ayex ta'.

A Sb'ab'el Carta San Pablo D'A EB' AJ TESALÓNICA

B'ab'el Tesalonicenses sb'i jun carta tic, aton sb'ab'el carta viñaj apóstol Pablo d'a eb' creyente d'a nivan choñab' Tesalónica ay d'a yol yic Macedonia d'a yol smach'en Roma. Ix el yich jun iglesia chi' yuj viñ, ayic ix pechjiel viñ yuj eb' israel d'a Filipos, yujto syal slolonel Dios viñ d'a eb' mañ israeloc. Ayic ix c'och viñ d'a choñab' Corinto, ix c'ochpax yab'ixal eb' creyente d'a iglesia d'a Tesalónica chi', yuj chi' ix stz'ib'ejb'at jun carta tic viñ yic syac'an stec'anil eb' viñ d'a screyenteal.

Ix tzalaj val viñ yuj eb', ix yac'an yuj diosal viñ yuj eb', yujto ay val och spensar eb' d'a slolonel Dios, xajanejpax sb'a eb'. Ix yac'an viñ snacot eb' tas ajnac yec' viñ d'a scal eb'. Ix lajvi chi', ix yac'an spac tas ix sc'anb'ej eb' d'a viñ yuj sjaub'al Cristo d'a schaelal yed' pax tas ol aj spitzvixi eb' chamnac. Ix yalanb'at viñ d'a eb' creyente chi' to stec'b'ej sb'a eb' yed' jun c'ayb'ub'al tic, yic vach' ay yalan yic eb' yed' Cristo ayic ol jaxoc.

Tz'el yich scarta viñaj Pablo

¹ A in Pablo in tic, viñaj Silvano yed' viñaj Timoteo, sco tz'ib'ejb'at jun carta tic d'ayex ex iglesia ex d'a Tesalónica. Yic exxo co Mam Dios yed' Cajalil Jesucristo. Ayocab' vach'c'olal yed' junc'olal d'a e cal ta'.

Svach' b'eyb'al eb' aj Tesalónica

² Scac' val yuj diosal d'a Dios eyuuj e masanil. Juntac el tzoñ lesalvi, tzex co nacoti. ³ A d'a yichañ co Mam Dios sco nacoti to nivan tzex munlaj d'ay, yujto ix eyac' val och d'a e c'ool. Sco nacoti to tzeyac' servil Dios chi', yujto te xajan eyuuj. Añejtona', tec'an tzeyutej e b'a, yujto añej Cajal Jesucristo tzeyac'och yipoc e c'ool. ⁴ Xajanab'il ex yuj Dios, yujto a sic'jinac exxo caneli. ⁵ Ayic quec'nac calel vach' ab'ix yic colnab'il d'ayex, mañ toñejoc comon lolonnac oñ. Yujto a Yespíritu Dios ochnac qued'oc. Cojtac val sic'lab'il to te yel jun ab'ix tic. Eyojtac paxi chajtil cutejnac co b'eyb'al d'a e cal yuj e vach'il.

⁶ A exxo, ochnac ex ijan e b'eyb'alan co b'eyb'al chi'. Ix e b'eyb'alan pax sb'eyb'al Cajal Jesús. Vach'chom nivan syaelal ix eyab'i ayic ix e chaan slolonel Dios, palta te tzalajc'olal ix e cha'a, yujto a Yespíritu Dios ix ac'an e tzalajc'olal chi'. ⁷ Yuj chi', ix e ch'oxel jun vach' b'eyb'al d'a masanil eb' quetcreyenteal d'a yol yic Macedonia chi' yed' d'a yol yic Acaya tic. ⁸ Eyuuj ix pucaxb'at yab'ixal Cajal Jesús d'a junjun lugar. Ix laj yab' eb' aj Macedonia chi' yed' eb' aj Acaya to tzeyac' val och Dios d'a e c'ool. Mañocñej eb' ix ab'ani, ix laj yab' pax eb' ay d'a junjun lugar. Yuj chi', mañxo yovaliloc a oñ scalel eyab'ixal d'a scal eb' anima. ⁹ Yujto masanil mach van yalan eyab'ixal to vach' ajnac oñ e chaani ayic quec'nac d'ayex. Van laj yalanpax eb' chajtil eyutejnac eyactancan juntzañ eyac'nacoch e diosaloc, ix ex och pax ijan eyac'an servil Dios pitzan, aton jun Dios te yel. ¹⁰ Añejtona' syalanpax eb' to van e tañvan yemxul Yuninal Dios d'a satchaari, aton Jesús. A Dios ac'jinacxi pitzvoc d'a scal eb' chamnac. Aton tzoñ colancanel d'a yol sc'ab' jun nivan yaelal ol javoc yuj yoval sc'ool Dios.

2

¹ Eyojtac to mañ nab'arñejoc ec'nac ori d'ayex. ² A d'a choñab' Filipos b'ab'laj ec'nac ori. Eyojtac to nivan yaelal ec' cab'nac ta'.^{2.2} Yac'nac val chucal eb' d'ayori. Ayic co c'ochnac d'a e choñab' chi', cab'naxco syaelal chi'. Palta a co Diosal ochnac qued'oc, yuj chi' maj ori xiv calanel vach' ab'ix d'a e cal. ³ Te tojol ec' cutejnac calan d'ayex. Mañ yujoc junoc tas sco nib'ej tzeyac d'ayori, mañ yujoc to tzex cac' musansatil ec' calannac el d'ayex. ⁴ Icha sgana Dios, icha chi' ec' cutejnac calaneli, yujto ix yil Dios to smoj yac'anoch copisio calanel vach' ab'ix yic colnab'il. Mañ yujoc sq'uechañ eb' anima qued'oc tzec' calaneli, palta yic sq'uechañ Dios qued'oc, yujto a tz'ilan co pensar junjun ori. ⁵ Eyojtac, maj ori xid'ec' ex co monte jolonoc. Mañ yujoc pax cac'an ganar tumin tzec' calaneli. A co Mam Dios ojtannac to yel scala'. ⁶ Maj ori ec' co say yic tzoñ yic'anchari eb' anima, mañoc ex tic, mañoc pax juntzarico eb'. ⁷ Syal ton calan d'ayex to yajal ori, yujto schecab' ori Cristo. Palta ina te emnaquil ec' cutejnac co b'a d'ayex. Icha junoc ix ix, sya'ilej sq'uib'tzitan yune', icha chi' cutejnac co b'a d'ayex. ⁸ Te xajan ex cuuj. Yuj chi' co nanac to mañocñej vach' ab'ix yic Dios tzec' calel d'ayex, palta co b'ecnac co b'a cac'an co q'uinal eyuuj. Icha chi' cutejnac co b'a ta', yujto te xajanab'il ex cuuj. ⁹ Tecan tze nacoti chajtli ec' cutejnac co munlaj d'a e cal. Cac'nac val quip co munlaji. Ayic quec'nac calel vach' ab'ix yic Dios d'ayex, c'ual d'ac'val munlajnc ori pax yuj co gasto. Icha chi' aj quec'nac ta', yujto malaj co gana ay mach tz'ab'an syail yac'an co gasto.

¹⁰ Ayic quec'nac ta', te vach' cutejnac co b'eyb'al. Tojol cutejnac pax co pensar d'ayex a ex creyente ex qued'oc. Malaj jab'oc chucal ec' co saynac ta'. Eyojtac to icha chi' ec' cutejnac co b'a. Arñejtona' yojtac pax Dios. ¹¹ Eyojtac to icha syutej sb'a junoc viñ mamab'il d'a eb' yuninal, icha chi' cutejnac cac'an eyip, cac'anpax snivanil e c'ool. ¹² Calannac pax d'ayex to vach' tzeyutej e b'eyb'al icha sgana Dios. A Dios chi' avtannac ori och d'a yol sc'ab', yic ay calan quic b'aj ol och Dios yajalil.

¹³ Ayic ec' calannac el slolonel Dios d'a e cal, elarñchamel eyac'nac och d'a e c'ool to yel yic Dios, mañ yicoc anima. Yuj chi' scac' val yuj diosal d'a Dios eyuuj. A slolonel tic, te yel yico', ay val yopisio sb'ocan co pensar a ori creyente orxo tic. ¹⁴ Lajan ex aj yed' eb' creyente d'a junjun yiglesia Dios d'a yol yic Judea. A eb' chi', yicxo Cristo Jesús eb' qued'oc. Ix yab' val syail eb' yuj eb' yetisraelal. Arñejtona', ich ex ta', ix eyab' syail yuj eb' eyetchoñab'. ¹⁵ Aton eb' quetisraelal chi' miljinaccham Cajal Jesús icha ajnac smilancham eb' schecab' Dios eb' d'a peca'. Ix ori spechanpaxel eb'. Malaj jab'oc svach'il eb' d'a yichañ Dios. Te ajc'ool syutej sb'a eb' d'a masanil anima. ¹⁶ Ayic scalanel yab'ixal d'a eb' mañ israeloc yic scolchaj eb', axo eb' israel max stac'laj eb' calaneli. Yuj chi' svach' tz'acviel smul eb' d'a yichañ Dios, axo ticnaic ix cot lemnaj sc'ac'alc'olal Dios yic slajviel eb'.

A tas snib'ej viñaj Pablo

¹⁷ Ex vuc'tac ex vanab', toxoñej ix ori el lemnaj elelal d'a e cal. Vach'chom mañxalaj b'aj squil-laj co b'a, palta te naan ex cuuj. Sco nib'ej b'at ex quilxi. ¹⁸ Ix cac'lej co b'ati. A in Pablo in tic, tzijtum el ix vac'lej, palta axo viñ Satanás maj ori chaanb'atljaj. ¹⁹ Ayic ol javoc Cajal Jesucristo, axo co c'och chi' d'a yichañ, scac'och yipoc co c'ool to eyuuj ol co cha spac. Eyuuj ol co cha co tzalajc'olal. Eyuuj ol co cha spac co munlajel, yic ay quelc'ochi. ²⁰ Eyuuj ay quelc'och d'a yichañ Cajal Jesús chi'. Eyuuj ay pax co tzalajc'olal.

3

¹ Yujto maj techaj ex co naani, yuj chi' ix co na'a to tzoñ can co ch'ocoj d'a choñab' Atenas, ² yic sco checanb'at viñ cuc'tac Timoteo tic d'ayex, yujto schecab' co Mam Dios yaj viñ. Syalel vach' ab'ix yic Cristo viñ qued'oc. A viñ xid' ac'an e tec'anil, xid' yac'anpax eyip viñ, yic tze vach' aq'uejoch Cristo d'a e c'ool. ³ A viñ xid' alannac d'ayex, yic vach' malaj ex somchajel e pensar yuj tastac van eyab'an syail. Yujto eyojtactaxoni to yovalil sja juntzañ yaelal chi' d'a quib'añ icha sgana Dios. ⁴ Ayic quec'nac d'ayex, calnaccani to yovalil scab' syail. Eyojtac, ix elc'och icha tas calnaccan chi'. ⁵ Yujto ix in te cusi ayic ix ex in naancoti, yuj chi' ix in checb'at viñaj Timoteo tic yab'i tato arjeja' eyac'anoch Cristo d'a e c'ool. A val in naani talaj ix comon juviel e pensar ta' yuj viñ diablo. Tato icha chi', nab'arfej am ix quixtej co b'a quec' ta'.

⁶ Axo ticnaic ix xid' viñaj Timoteo tic d'ayex. Ixriñ jax viñ ix yalan viñ to arjeja' tzeyac'och Cristo d'a e c'ool, arjeja' tze xajanej e b'a ta'. Ix yalan viñ to tzoñ e nacet d'a masanil tiempo, to te xajan orñ eyuuj. Ix yalanpax viñ to e gana tzoñ eyila'. Arjejtona' ich orñ ta', co gana tzoñ b'at ex quila'. ⁷ A orñ tic, tzijtum tas sja d'a quib'añ, van cab'an syail d'a tic. Palta ayic ix cab'ani to arjeja' tzeyac'och Cristo d'a e c'ool, ix orñ te tzalaj eyuuj. ⁸ Icha yec'b'at junoc chamel d'a quib'añ, icha chi' ix aj co c'ool cab'ani to tec'an eyaj d'a yic Cajal Jesús. ⁹ Eyuuj te ay val co tzalajc'olal d'a yichañ co Mam Dios. Yuj chi' scac' val yuj diosal d'ay eyuuj, palta a jun yuj diosal scac' chi' max tzac'van d'a jun tzalajc'olal ix yac' Dios d'ayorñ eyuuj. ¹⁰ C'ual d'ac'val cac'an quip co lesalvi yic vach' syal co b'at ex quila' yic ol co vach' ac'an e tec'anil.

¹¹ Co gana to a co Mam Dios yed' Cajal Jesucristo tz'och qued'oc, yic vach' syal co b'at ex quila'. ¹² Sco c'an d'a Cajal Jesús, yic a' ol vach' ac'an e xajanej e b'a. Tze xajanej masanil eb' anima icha scutej ex co xajanan a orñ tic. ¹³ Ayic ol jax Cajal Jesucristo, ol orñ aj yed'oc a orñ yicoñxo tic. Co gana to a tz'ac'an tec'anil e pensar yic vach' arjeja' vach' e b'eyb'al, malaj jab'oc e paltail d'a yichañ co Mam Dios d'a jun tiempoal chi'.

4

Jun vach' b'eyb'al d'a yichañ Dios

¹ Ex vuc'tac ex vanab', ec'nac orñ caled d'ayex to vach' tzeyutej e b'eyb'al, yic vach' ol q'uechañ Dios eyed'oc. Axo ticnaic, tzoñ tevib'at d'ayex d'a sb'i Cajal Jesús, cham val calanb'ati to tze c'anab'ajej jun checnab'il tic sic'lab'il.

² Eyojtacxo juntzañ schecnab'il Cajal Jesús ec' calnaccaneli. ³ A juntzañ tas ol valb'at d'ayex tic, sgana Dios to ol e c'anab'ajej. Yovalil arfej d'ay scac'och co pensar: Max yal eyem d'a ajmual. ⁴ Junjun ex ex vuc'tac yovalil tzeyojtaquejeli to arjej val ix eyetb'eyum b'aj tzeyac'och e pensar. Nivanocab' yelc'och ix eyetb'eyum chi' d'ayex junjun ex. ⁵ Max yal e nib'anoch junoc chucal yed' e nivanil icha eb' mañ ojtannacoc Dios. ⁶ Mocab' eyixtej junoc eb' creyente yuj juntzañ tic. Toxo ix cham val calan d'ayex to a Dios Cajal ol ac'an syaelal eb' sc'ulan juntzañ chucal tic. ⁷ Yujto a ix orñ avtanoch yicoc yic vach' scutej co b'eyb'al. Mañ yicoc sco c'ulej chucal yuj chi' ix orñ yavtej och yicoc. ⁸ Tato ay eb' schichonoch sc'ool d'a juntzañ checnab'il tic, mañoc d'a junoc anima schichonoch sc'ool eb', palta aton d'a Dios ix ac'anoch Yespiritu Santo d'ayorñ.

⁹ Mañ yovaliloc a in svalb'at d'ayex to tze xajanej eb' quetcreyenteal, yujto a val lac'an Dios tz'ac'an e na'a tas tzeyutej e xajanan e b'a. ¹⁰ Ina icha chi' van eyutan e xajanan masanil eb' quetcreyenteal d'a yol yic Macedonia chi' eyed'oc. Palta ex vuc'tac ex vanab', tzoñ tevi val d'ayex, yic vach' ec'alxo ol e xajanej e b'a. ¹¹ Tzeyac' val eyip, yic junc'olal tzex aji. Mañ eyactejcan e b'oan

e munlajel. Vach' tzeyutej e munlaj yed' e c'ab', icha ajnac calanac d'ayex, ¹²yic vach' ay eyelc'och d'a yichañ eb' comon anima. Tato icha chi', c'och'il syab' e gasto.

A yab'ixal sjaub'al Cajal Jesús

¹³ Ex vuc'tac ex vanab', co gana tzeyojtaquej val eli, tas yaj eb' creyente chamnaxco, yic vach' max ex te cus yuj eb', icha scus eb' malaj jab'oc tas ayoch yipoc sc'ool. ¹⁴ A oñxo tic scac'och d'a co c'ool to a Jesús ix chami, ix pitzvixi. Icha pax chi' ol aj eb' creyente chamnaxco. A Dios ol ac'anxicot eb' yed' Jesús.

¹⁵ A juntzañ van calanb'at tic d'ayex, aton slolonel Cajal Jesús. Ayic ol jaxoc, a oñ pitzan oñ to tic, mañ ol oñ b'ab'laj b'atljaj d'a yichañ eb' creyente chamnaxco, junñej ol aj co b'at yed' eb'. ¹⁶ Ayic ol cot Cajal Jesús d'a satchaari, ol och jun av te chaari icha yel yav jun sat ángel, ol oc' pax q'uen strompeta Dios. Axo eb' creyente chamnaxco ol b'ab'laj pitzvocxi eb'. ¹⁷ Ol lajvoc chi', a oñxo pitzan oñto ta' junñej ol aj quic'jichaari yed' eb'. Axo co b'at chi' d'a scal asun d'a nañal chaari, yic b'at co cha Cajal Jesús chi'. Ichato chi' ol oñ aj yed' d'a junelñej. ¹⁸ Yuj chi', tzeyal-laj eyab' juntzañ c'ayb'ub'al tic, yic ol vach' ja snivanil e c'ool.

5

¹ Palta mañ yovaliloc svalb'at d'ayex b'aq'uiñ ol jax Cajal Jesús chi'. ² Yujto eyojtaxco sic'lab'il to icha junoc elc'um sja d'ac'valil, malaj junoc mach ojtannac janic' sjavi, icha chi' ol aj sjavi sc'ual sjaub'al Cajal Jesús chi'. ³ A d'a jun tiempoal chi' ol yal eb' anima: A oñ tic te vach' caji, ¿toc ay tas sco na'a? xcham eb'. Palta a d'a jun rato chi' ol lajvoc el eb'. Icha tz'aj scot syail yalji yune' junoc ix ix, icha chi' ol aj sja yaelal d'a yib'ari eb'. Mañ ol colchajcan el-laj eb' d'a jun yaelal chi'. ⁴ Palta a oñ tic mañ oñ ayoc ec' d'a q'uiç'alq'uinal, yujto snachajel juntzañ tic cuuj. Yuj chi', vach'chom icha sja junoc elc'um ol aj sjavi jun c'ual chi', palta lista scutej co b'a. ⁵ Yujto a oñ tic ay oñxo ec' d'a saquilq'uinal, yic oñxo c'ualil. Yel mañxo oñ ayoc ec' d'a q'uiç'alq'uinal, mañxo oñ yicoc d'ac'valil. ⁶ Yuj chi' max val lajan scutej co b'a icha juntzañxo eb' anima ichato vaynac, yujto max smaclej eb' sja jun c'ual chi'. Yovalil sco maclej, tec'an pax scutejec co pensar. ⁷ A eb' svayi, a d'ac'valil svay eb'. A pax eb' tz'uc'an ari, a d'ac'valil syuc' ari eb'. ⁸ Palta a oñ tic, yic oñxo c'ualil. Yuj chi', tec'an val scutej co pensar. Yovalil sco vach' aq'uejoch Cristo d'a co c'ool. Añejtona', yovalil sco xajanej co b'a, yic lajan ol oñ aj yed' eb' soldado scol sb'a yed' q'uen q'ueen syac'och eb' spichuloc sñi' sc'ool. Yovalil scac'och yipoc co c'ool to colb'il oñxo, yic lajan ol oñ aj icha eb' soldado c'oxb'il q'uen xumpil yuuj. Icha chi' scutej co colan co b'a. ⁹ Yujto ix oñ siq'uelta Dios mañ yicoc syac' co yaelal yuj yoval sc'ool, palta ix oñ siq'uelta yic sco cha co colnab'il yuj Cajal Jesucristo. ¹⁰ A ix cham co q'uexuloc, yuj chi' taxoñej pitzan oñ mato chamnac oñxo, palta ayic ol javoc, junñej ol oñ aj yed' co masanil. ¹¹ Yuj chi', tzeyac'laj e tzalajc'olal junjun ex. Tzeyac'anpax e tec'anil ichataxon van e c'ulani.

Tz'iptzitaj eb' creyente

¹² Tzoñ tevib'at d'ayex ex vuc'tac yed' ex vanab' yic nivanocab' yelc'och eb' van smunlaj d'a e cal yuj Cajal Jesús d'a e sat, yujto van ex scuchb'an eb', van yecanpax yic Cajal chi' eb' e na'a. Nachajocab'el eyuuj to a Dios ix ac'an yopisio eb' chi'. ¹³ Yovalil nivanocab' yelc'och eb' d'a e sat, tze xajanej eb', yujto smunlaj eb' d'a Cajal Jesús. Te junc'olal slaj eyutej e b'a e masanil ta'. ¹⁴ Scham val calanb'at d'ayex to tze chec munlaj eb' malaj

sgana smunlaji. Tzeyac'anpax snivanil sc'ool eb' utzin sc'ool. Tzeyac'anpax stec'anil eb' manta val stec'anil. Nivanocab' tzeyutej e c'ool d'a eb' smasanil.

¹⁵ A eb' malaj svach'il syutej sb'a d'ayex, mañ e pac e b'a d'a eb'. Vach'řej tzeyutej e b'a d'ayex junjun ex yed' d'a eb' anima smasanil.

¹⁶ Tzalajc'olalocab'řej eyaji. ¹⁷ Lesalvañec. Mañ eyactejcan e lesalvi.

¹⁸ Tzeyac' yuj diosal d'a Dios yuj yalřej tas eyaji, yujto a chi' sgana Dios chi' d'ayoñ a oñ yicoñxo Cristo Jesús tic.

¹⁹ Mañ e cachoch vaan Yespíritu Dios ayoch d'ayex junjun ex. ²⁰ Mañ eyac'cot eyoval d'a eb' syac' Dios yalel slolonel d'ayex. ²¹ Jantacřej junzari c'ayb'ub'al tz'alji d'ayex, cham val e naani tato yel, mato maay. A val d'a junzari yel, ata' tzeyac'och e pensar. ²² Yalřej tas malaj svach'il mañ e cha'a.

²³ A Dios ac'um junc'olal. Co gana to a' tzex vach' ic'anoch yicoc sic'lab'il. Co gana pax to a' stañvan e pixan, e pensar yed' e nivanil, yic vach' malaj jab'oc e mul ayic ol javoc Cajal Jesucristo. ²⁴ A jun sic'jinac oñ eli, tz'elc'och val tas syala'. A ol ac'anelc'och junzari tic smasanil.

Tz'ac'jib'at stzatzil sc'ool eb'

²⁵ Ex vuc'tac ex vanab', tzex lesalvi cuuj ta'.

²⁶ Tzeyac'laj stzatzil e c'ool yuj e xajanan e b'a ta'.

²⁷ D'a yichañ Cajal Jesús, svalb'at d'ayex to tzeyavtej jun in carta tic d'a scal eb' creyente smasanil ta'.

²⁸ Aocab' Cajal Jesucristo syac' svach'c'olal d'ayex.

A Schab'il Carta San Pablo D'A EB' AJ TESALÓNICA

Schab'il Tesalonicenses sb'i jun carta tic, aton schab'il carta viñaj apóstol Pablo stz'ib'ejnacb'at d'a eb' creyente d'a choñab' Tesalónica. Ay eb' toñej somchaj spensar yuj tas syal jun b'ab'el carta. A ix yutej eb' snaani to jab'xoñej sjavi Cristo chi'. Yuj chi' ix stz'ib'ejpaxb'at junxo carta tic viñ d'a eb', yic syojtaquejel eb' tas yaj juntzañ chi'.

Ix yac' yuj diosal viñaj Pablo chi' d'a Dios yuj eb' creyente d'a Tesalónica chi', yujto te ayoch spensar eb' d'a Dios, xajanej val sb'a eb'. Ix yal viñ to toxo ol ch'olb'itaj eb' anima, toxo pax ol jax Jesucristo d'a schaelal. Ayic toxo ol jax chi', ol q'ue val chaañ chucal, ol stec'b'ej sb'a jun viñ yajalil chucal d'a yichañ Cristo, palta a Cristo chi' ol satanel viñ.

Axo d'a slajvub'xo, ix yalan viñaj Pablo chi' to yovalil slesalvi eb' creyente chi' yuj viñ. Ix yalanb'at viñ d'a eb' to yovalil smunlaj eb', icha yutejnac sb'a viñ ayic yec'nac viñ d'a scal eb' yed' juntzañixo eb' ajun yed' viñ.

Tz'el yich scarta viñaj Pablo

¹ A in Pablo in tic, viñaj Silvano yed' viñaj Timoteo, scac'b'at junxo co carta tic d'ayex ex iglesia ex d'a Tesalónica. Yic exxo co Mam Dios, yic exxo pax Cajal Jesucristo. ² Aocab' co Mam Dios yed' Cajal Jesucristo, syac' svach'c'olal yed' sjunc'olal d'ayex ta'.

Slesal viñaj Pablo yuj eb'

³ Ex vuc'tac ex vanab', yovalil scac'ñej yuj diosal d'a Dios eyuuj. Smoj ton scal icha chi', yujto junjun c'u, tzeyac' val och Dios d'a e c'ool. Artejtona', tze te xajanej val eb' eyetcreyenteal. ⁴ Yuj chi' scalel e vach'il d'a scal eb' creyente d'a junjun yiglesia Dios. Yujto tzijtum tas tz'ac'jioch d'a eyib'añ, te nivan syaelal van eyab'an ta', palta tec'an val tzeyutej eyac'anoch Dios d'a e c'ool. Van eyac'an techaj smasanil. ⁵ Icha chi' tz'aj scheclajeli to tojol syutej Dios oñ sch'olb'itani. Yuj chi' syala' to smoj tzex och b'aj ol yac' Yajalil, yujñej to van eyab'an syaelal yuuj.

⁶ A Dios te tojol toni, yuj chi' ol yac' syaelal eb' tzex ixtan ticnaic. ⁷ Van eyab'an syaelal qued'oc. Palta ol ac'joc snivanil co c'ool yuj Dios ayic ol cot Cajal Jesús yed' eb' yángel d'a satchaañ, aton eb' te nivan spoder. Ayic ol emuloc, yed'nac jun c'ac' ñilñon sq'ue sc'ac'al. ⁸ Ata' ol ac'joc syaelal eb' mañ ojtannacoc Dios, aton eb' max c'anab'ajan vach' ab'ix yic Cajal Jesucristo. ⁹ A eb' chi', ol b'atcan eb' d'a syaelal d'a junelñej. Ol ic'jocanel eb' d'a stz'ey Cajal Jesús, yic mañxa b'aq'uiñ ol yil svach'il eb' yed' spoder. ¹⁰ A d'a jun c'ual ayic ol javoc Cajal Jesús chi', te nivan ol aj yelc'och d'ayoñ a oñ yic oñxo tic. Co masanil a oñ creyente oñ tic, ol caq'uem co b'a d'ay. Locan ex qued'oc yujto eyac'nac och jun ab'ix ec' calnac d'a e c'ool.

¹¹ Yuj val jun tic junjun c'u tzoñ lesalvi eyuuj. Sco c'an d'a co Diosal eyuuj, yic vach' ex d'a yichañ, yujto a' avtannac ex och yicoc. Sco c'ananpax d'ay to syac' spoder d'ayex, yic tze b'eyb'alej masanil tas vach' icha e gana, tzex munlaj pax d'ay, yujto tzeyac'och d'a e c'ool. ¹² Tato icha chi' tzeyutej e b'a, ol aljoc vach' lolonel d'a Cajal Jesucristo eyuuj. Axo ol ex alan pax vach'il. Icha chi' ol ex ajoc, yujto a co Diosal yed' Cajal Jesucristo chi' ol ac'an svach'c'olal d'ayex.

2

Ol checlajel viñ yajal chucal

¹ A ticnaic, tzin tz'ib'ejb'at d'ayex chajtil ol aj sjavi Cajal Jesucristo, aton yic ol orñ molchajoch yed'oc. Tzin tevib'at d'ayex to ² max e comon aq'uej somchajel e pensar tato ay eb' tz'alan d'ayex to janacxo sc'ual Cajal chi'. Vach'chom syal eb' to a Yespíritu Dios ix ch'oxan d'a eb', ma munil syal eb' d'a yol yico', palta mañ e och ilc'olal yuj eb'. Taxoñej syal eb' to ix c'och co carta d'a eb', palta mañ e cha eyab'i. ³ Mañ eyac' musansatil e b'a, yujto ayic manto ja jun c'ual chi', tzijtum mach ol meltzaj pax och ajc'olal d'a Dios. Ato ta' ol checlajel viñ yajalil chucal. A viñ chi', yovalil ol ac'joccanb'at viñ d'a syaelal. ⁴ A jun viñ chi' ol yac' oval viñ yed' Dios. Ol chichon sc'ool viñ d'a jantacñej comon dios yed' d'a jantacñej tas b'aj syal sb'a eb' anima. Ol em val c'ojan viñ d'a yol stemplo Dios, ol yalanoch sb'a viñ Diosal.

⁵ Naeccoti to ix valcan juntzañ tic d'ayex ayic ay in ec' eyed' ta'. ⁶ Eyojtaç tas tzato cachanoch vaan viñ yic max checlajelta viñ. Palta ato yic ol javoc stiempoal, ato ta' ol checlajelta viñ. ⁷ A ticnaic, a chucal vanxo smunlaj d'a elc'altac masanto ol ic'joc el jun mach scachanoch vaan sch'oxc'ab'an sb'a chi'. ⁸ Ato val ta' ol checlajcanel jun viñ yajal chucal chi'. Palta ayic ol javoc Cajal Jesús ol spucham viñ yajal chucal chi' yed' yic', axo stziquiquial ol ic'an satcanel viñ. Palta ayic manto satel viñ chi', a tic ol sc'ulej viñ: ⁹ Ayic ol checlajel viñ ol yac'och sb'a viñ Satanás yed' viñ. Ol yac'och spider viñ d'a viñ. Yuj chi' ol yal sb'oan juntzañ milagro viñ yed' juntzañxo tas ol ch'oxanel spider, palta es juntzañ chi'. ¹⁰ Tzijtum tas malaj svach'il ol sc'uloc viñ, yic ol yac' musansatil eb' anima satnac viñ. Ol satcanel eb', yujto malaj sgana eb' syac'och jun c'ayb'ub'al te yel tic d'a sc'ool yic scolchajel eb'. ¹¹ Yuj chi', a Dios ol chaan ac'joc musansatil eb', yic ol yac'och jun es chi' eb' d'a sc'ool. ¹² Yuj chi' a jantacñej eb' maj ac'anoch jun c'ayb'ub'al te yel tic d'a sc'ool, ol ac'joccanb'at eb' d'a syaelal, yujto ix q'uechañ eb' yed' chucal.

Sic'b'il orñxo el yuj Dios

¹³ Ex xajanab'il yuj Cajal Jesús, yovalil scac'ñej yuj diosal d'a Dios eyuuj, yujto sic'b'il ex taxoncanal yuj Dios chi' qued'oc d'a yichb'anil, yic tzex colchaj yuj Yespíritu. A tzex ac'anoch yicoc Dios. Yuj chi' tzex colchaj qued'oc, yujto tzeyac'och jun c'ayb'ub'al te yel tic d'a e c'ool. ¹⁴ Yuj jun vach' ab'ix yic colnab'il ec' calnac d'ayex, a Dios avtannac ex och yicoc, yic vach' ay eyalan eyic d'a snivanil yelc'och Cajal Jesucristo qued'oc.

¹⁵ Yuj chi', tec'an val tzeyutej e b'a. Mañ eyac' sat e c'ool d'a juntzañ c'ayb'ub'al ec' calnaccan d'ayex yed' juntzañxo co tz'ib'ejnacb'at d'ayex. ¹⁶ Tzoñ xajanej Cajal Jesucristo yed' co Mam Dios. Syac' snivanil co c'ool d'a masanil tiempo yuj svach'olal. Syac' anpax cac'och svach'il yipoc co c'ool. ¹⁷ Co gana a svach' ac'an tzalajc'olal d'ayex. Syac' anpax e tec'anil yic vach' a jantacñej tas tzeyala', tze c'ulej, vach'ñej d'a yichañ.

3

Lesalvarñec cuuj

¹ A ticnaic, lesalvarñecñej cuuj, yic vach' ol pucaxel slolonel Cajal Jesús d'a scal eb' anima smasanil d'a elañchamel, yic ol scha eb' d'a smasanil sc'ool icha eyutejnac e chaani. ² C'anecñej pax d'a Dios cuuj, yic ol orñ colchajel d'a yol sc'ab' eb' te chuc spensar. Yujto mañ masaniloc anima tz'ac'anoch Dios d'a sc'ool. ³ Palta a Cajal Jesús, tz'elñejc'och tas syala'. A tz'ac'an e tec'anil. Tzex solanpaxel d'a viñ chuc. ⁴ Scac'och Cajal Jesús yipoc co c'ool to van e

c'anab'ajan juntzañ checnab'il calnaccan d'ayex to ol e c'anab'ajejñej pax d'a masanil tiempo. ⁵ Sco nib'ej to a Cajal Jesús tz'ac'an nachajel eyuuj to xajan ex yuj Dios. Sco nib'ej tz'och Cristo eyed'oc yic tec'an tzeyutej e b'a icha yutejñac sb'a.

Yovalil tzoñ munlaji

⁶ A d'a sb'i Cajal Jesucristo scalb'at juntzañxoch checnab'il tic d'ayex. Tato ay eb' creyente jaragana, tato max sc'anab'ajej juntzañ c'ayb'ub'al ec' calnaccan d'ayex eb', max yal-laj junñej tzex ec' yed' eb'. ⁷ Eyojtacxo, smoj val tze c'anab'ajej co b'eyb'al, yujto mañ jaraganaoc ec' cutejñac co b'a d'a e cal.

⁸ Eyojtac to malaj b'aj co matanejñac va co b'a d'ayex. Palta c'ual d'ac'val munlajñac oñ d'a e cal. Cac'nac val quip co munlaji, yujto malaj co gana ay mach tz'ab'an syail yac'an tas tz'och cuuj ta'. ⁹ Vach'chom ay calan quic co c'anan co gasto d'ayex, palta munlaj oñ yed' co c'ab'. Icha chi' cutejñac co ch'oxan jun vach' b'eyb'al d'ayex, yic vach' tze c'anab'ajej co b'eyb'al chi'.

¹⁰ Yujto ayic ay oñ ec' d'a e cal, calannaccan jun checnab'il d'ayex, aton jun syal icha tic: Tato ay mach malaj sgana smunlaji, mocab' vaoc, xchi.

¹¹ Scalb'at juntzañ tic d'ayex yujto ix cab'i to ayex mach ex jaragana ex. Torñej tze comon aq'uejoch e b'a d'a scal juntzañ tas b'aj malaj eyalan eyico'. ¹² A ex icha chi' tzeyutej e b'a, a d'ayex scalb'at jun checnab'il tic. Yuj Cajal Jesucristo scham val calanb'at d'ayex to tzex munlaj val d'a tzalajc'olal, yic vach' ol ilchaj tas yovalil tz'och eyuuj.

¹³ Mañ ex tzactzaj e c'ulan juntzañ tas vach' ta'. ¹⁴ Tato ay eb' max c'anab'ajan tas scalb'at d'a jun co carta tic, yovalil tzeyac' checlajel eb' d'a e cal, yic ol q'uixvoquel eb'. Arñejtona', mañ junñejoc tzex ec' yed' eb'. ¹⁵ Palta max yal eyajc'olan e b'a yed' eb'. Tze yec val sna eb', yujto creyente eb' eyed'oc.

Syac'b'at stzatzil sc'ool eb' viñaj Pablo

¹⁶ Aocab' Cajal Jesús, aton jun ac'um junc'olal syac' val sjunc'olal d'ayex d'a masanil tiempo. Ochocab' pax eyed'oc e masanil ta'.

¹⁷ A in Pablo in tic, a in val lac'an tzin tz'ib'ejb'at jun stzatzil e c'ool tic, yic scheclaji to yel vic jun carta tic. Icha tic svutej in tz'ib'anb'at junjun in carta.

¹⁸ Aocab' Cajal Jesucristo syac' svach'c'olal d'ayex e masanil ta'.

A Sb'ab'el Carta San Pablo D'A VINAJ TIMOTEO

B'ab'el Timoteo sb' i jun carta tic, aton jun b'ab'el carta stz'ib'ejnach'at viñaj apóstol Pablo d'a jun viñ quelem ochnac creyenteal d'a yol yic Asia. Yiñtilal Israel ix snun viñ, axo viñ smam viñ, griego viñ. Ayic xid'naquec' viñaj Pablo d'a Asia chi' d'a sb'ab'elal, ata' ochnac viñ creyenteal, ec'nac viñ yed' viñaj Pablo chi' b'ajtac ec'nac.

A jun carta b'atnac d'a viñaj Timoteo chi', ox macañ nivac yelc'och yaji: B'ab'el macañ, tz'el yich d'a capítulo 1 masanto d'a 2, ata' syal yuj juntzañ c'ayb'ub'al syal eb' scomon alejoch sb'a c'ayb'umal. A eb' chi' syal eb' to syal co chaan co colnab'il yuj juntzañ lolonel elc'altac yaji. Syalanpax eb' to ay juntzañ tas ay yovalil svaji. Max yalpax yoch yetb'eyum anima yalan eb'.

Axo schab'il macañ, tz'ilchaj d'a capítulo 3, syal yuj tas tz'aj co munlay yed' iglesia, icha yic tz'och culto. Syalanpax tas yovalil sb'eyb'alej eb' anciano, eb' diácono yed' eb' ix ix tz'och yopisio.

Axo yoxil macañ, tz'el yich d'a capítulo 4 masanto d'a 6, syal yuj tas smoj sb'eyb'alej viñaj Timoteo yic syac'an servil Jesucristo viñ. Syalanpax d'a viñ, tas yovalil syutej sb'a viñ d'a scal junjun macañ anima d'a iglesia.

Tz'el yich scarta viñaj Pablo

¹A in Pablo in tic, schecab' in Jesucristo, yujto icha chi' yaj yalancan Dios co Columal yed' Cajal Jesucristo, aton jun scac'och yipoc co c'ool. ²Ach Timoteo, svac'b'at jun in carta tic d'ayach. Icha val vuninal aji, yujto vuuj ix ac'och Cristo d'a a c'ool. Yac'ocab' svach'c'olal co Mam Dios yed' Cajal Jesucristo d'ayach. Oc'ocab' sc'ool d'ayach, yac'ocab' pax sjunc'olal d'ayach ta'.

Tzeyil e b'a d'a juntzañ ch'oc c'ayb'ub'al

³Ayic ix in b'at d'a yol yic Macedonia, ix in c'an pavor d'ayach to tzach can d'a Éfeso, yujto in gana scham val alan d'a eb' sc'ayb'an eb' d'a juntzañ ch'oc c'ayb'ub'al to yovalil syactejan eb' yalani. ⁴Tzal d'a eb' to max yixtej stiempo eb' sc'ayb'an juntzañ ab'ix malaj b'aj sc'anab'ajaxi yed' d'a yab'ixal smam yicham eb', yujto tziijum juntzañ ab'ix chi' yojtac eb'. Toñej scomon telaj sb'a eb' yuuj, palta malaj yelc'ochi. A juntzañ ab'ix chi', malaj yopisio ori sc'ayb'an d'a tas tz'aj cac'anoch d'a co c'ool tas nab'il yuj Dios d'a quib'arñ.

⁵Svalb'at jun checnab'il tic d'ayach yic vach' xajanej val sb'a eb' creyente ta'. Tato stojlb'itej sb'a eb', tato syil val sb'a eb' yed' spensar, tato yel syac'och Dios eb' d'a sc'ool, ol xajanej sb'a eb' yed' eb' yetanimail. ⁶Palta ay eb' tz'actancan jun vach' b'eyb'al sval tic. Yuj chi', toñej scomon aq'uejoch spensar eb' d'a juntzañ comon lolonel malaj b'aj sc'anab'ajaxi. ⁷Sgana eb' syac'och sb'a c'ayb'umaloc d'a ley Moisés. Palta max nachajel-laj yuj eb' tas syalelc'ochi. Vach'chom stec'b'ej sb'a eb' yalani, palta max nachajpaxel yuj eb' tas van yalan eb' chi'.

⁸Cojtac val to ay yopisio ley Moisés chi' tato yel sco c'anab'ajej icha val tas syala'. ⁹Cojtacpaxi to mañ yujoc eb' vach' sb'eyb'al ix ac'jican juntzañ ley chi', palta aton yuj eb' ol val tic ix ac'jicani: Eb' pit syutej sb'a d'a Dios, eb' max c'anab'ajan tas syal Dios, eb' max b'eyb'alan icha sgana Dios, eb' chuc sb'eyb'al, eb' malaj tz'och Dios d'ay, eb' scomon b'uchvaj d'a tas vach', eb' smac'anham smam snun, eb' mac'umcham anima, ¹⁰eb' tz'emñej d'a ajmulal, eb' viñ vinac syic'laj sb'a yed' yetvinaquil, eb' elc'um anima, eb' tz'esani, eb' tz'ac'anoch es d'a yib'arñ eb' yetanimail yed' eb' sc'ulan junocxo

tas max scha sb'a yed' jun c'ayb'ub'al te yel, yuj chi' ix can jun ley chi'. ¹¹ A jun c'ayb'ub'al te yel tic, aton jun vach' ab'ix yac'nac Dios d'ayin yic svaleti. A jun vach' ab'ix tic, te nivan yelc'ochi. A tz'alan yab'ixal Dios, aton jun te tzalajc'olal yaji.

Ix oc' sc'ool Dios d'a viñaj Pablo

¹² Svac' yuj diosal d'a Cajal Jesucristo, yujto te ayoch ved' d'a vopisio tic, ix yala' to c'anab'ajum in d'ay, yuj chi' ix yac' vopisio vac'an servil. ¹³ A d'a yalañtaxo, te b'uchumtac in d'a Cristo. Vac'nac val chucal d'ay, ochnac in val aja'olal d'ay. Palta ix oc' val sc'ool Dios d'ayin, yujto manto in creyenteoc ta'. Musansatil ic'an in c'ulannac juntzañ chi'. ¹⁴ Te nivan svach'c'olal Cajal Jesús yac'nac d'ayin. A ac'jinac vac'och in c'ool d'ay, xajan in yuuj, icha chi' syutej yac'an d'ayon junjun on, yujto junxonej caj yed' Cristo Jesús.

¹⁵ Ay jun tas ol vala' te yel. Smoj co chaan cab'i: Ulnaquec' Cristo Jesús d'a yolyib'añq'uinal tic, yic tzoñ scolcanel a on ajmuloñ tic. A in tic, tz'ec'xo val d'a yib'añ te chuc in d'a yichañ anima smasanil. ¹⁶ Yuj chi', ix oc' sc'ool Dios d'ayin, yic vach' vuuj scheclajeli to te ay snivanc'olal Jesucristo. Yuj chi' a in tic, ch'oxnab'il vaj d'a jantac eb' toto ol ac'anoch Cajalil chi' d'a sc'ool, yic ol scha sq'uinal eb' d'a junelñej. ¹⁷ A Dios Yajal d'a masanil tiempo. Malaj b'aq'uiñ ol chamoc. Malaj junoc mach syal yilani. Añejton jun Dios tic, malaj junocxo. Nivanocab' yelc'och d'ayon. Calec vach' lolonel d'ay d'a masanil tiempo. Amén.

¹⁸ Ach Timoteo, tzach in xajanej val icha junoc vuninal. Svalb'at juntzañ checnab'il tic d'ayach, yic tzach munlaj icha yalnaccan juntzañ eb' uuj, ato a ix ac'ji yal eb' yuj Dios. Yuj chi' icha junoc soldado te vach' syutej sb'a d'a yopisio, icha val chi' tzutej a b'a ac'an ip a munlaj d'a yic Dios. Tec'an tzutej a b'a ac'anoch Dios chi' d'a a c'ool. Tzil val a b'a yed' a pensar d'a masanil tiempo. ¹⁹ Ay eb' maxtzac sya'ilej sb'a yed' spensar, yuj chi' ix vach' juviel eb' d'a jun c'ayb'ub'al ix yac'och d'a sc'ool. ²⁰ Icha chi' ix yutej sb'a viñaj Himeneo yed' viñaj Alejandro, yuj chi' ix vac'och eb' virt d'a yol sc'ab' virt Satanás, yic syojtaquejel eb' viñ to max yal-laj co comon b'uchvaj d'a Dios.

2

Checnab'il yuj lesal

¹ A ticnaic, tzin b'ab'laj alej val b'at jun tic d'ayach. Yovalil tzoñ tevi d'a Dios yuj anima smasanil. Yovalil sco c'an d'a Dios yic syac' svach'c'olal d'a eb', yic scolvajpax yed' eb'. ² Yovalil tzoñ lesalvi yuj eb' nivac yajal yed' pax yuj eb' yajal smasanil, yic vach' junc'olal tzoñ aj yed' eb', yic malaj pax tas sq'ue vaan d'a co cal yed' eb'. Tato icha chi', ol yal co c'ulan icha sgana Dios, ol yalpax co b'eyec' d'a ac'anc'olal. ³ Tato icha chi' scutej co b'a, te vach' d'a sat Dios co Columal. Ste tzalaj val qued'oc. ⁴ Yujto sgana Dios chi' scolchajcanel eb' anima smasanil. Sgana syojtaquejel jun c'ayb'ub'al eb' te yel. ⁵ Junñej ton Dios ay. Añejtona', junñej pax mach syal yac'anoch co ti' d'ay, aton Jesucristo, yujto a ochnac animail. ⁶ A' ulnaquec' yac'och sb'a d'a yol sc'ab' chamel, yic scolel masanil eb' anima d'a jun yaelal ol ac'joc och d'a yib'añ eb' yuj smul. A schamel chi' a val d'a stiempoal ix uji yic scheclajeli to sgana Dios scolchajel eb' anima smasanil. ⁷ Yuj val jun tic, ix ac'ji vopisio valanel jun ab'ix tic. Ix in ac'jioch schecab'oc Jesucristo yic tzin c'ayb'ej eb' mañ israeloc d'a jun c'ayb'ub'al te yel tic, yic syac'och Cristo eb' d'a sc'ool. Te yel svala', mañ vanoc vesani.

⁸ Yuj chi' in gana slesalvi eb' viñ vinac d'a junjun lugar. A eb' syic'chaari sc'ab' slesalvi,^{2.8} yovalilocab' vach' sb'eyb'al eb' d'a yichari Dios, malajocab' schichonc'olal eb', malajocab' b'aj stelaj sb'a eb'. ⁹ Axo eb' ix ix, yovalil vach' syutej eb' ix yac'anoch spichul, tojolrhejocab' syutej eb' ix yac'anochi. Mocab' ac'umtacoc syutej sb'a eb' ix spach'uch'an xil sjolom. Mocab' ac'umtacoc syutej sb'a eb' ix yuj juntzari oro sveei yilji d'a srii' sch'umil eb' ix. Mocab' ac'umtacoc pax syutej sb'a eb' ix yuj juntzari pichul te caro stojol syac'ochi. ¹⁰ Aocab' vach' b'eyb'al sch'oxel eb' ix. Smoj val icha chi', yujto yicxo Dios yaj eb' ix. ¹¹ Yovalil numan tz'aj eb' ix yab'an sc'ayb'ub'al d'a emnaquial. ¹² A in svala', max yal-laj a eb' ix sc'ayb'an eb' viñ vinac. Max yal-laj a eb' ix tz'ac'an mandar eb' viñ. Yovalil numan tz'aj eb' ix yab'ani. ¹³ Yujto a viñaj Adán, b'ab'el b'ob'il viñ yuj Dios. Axo ix Eva, tzac'anto b'onac ix. ¹⁴ Mañoc viñaj Adán chi' ac'jinac musansatil yuj viñ diablo, palta a ix Eva chi'. Yuj chi', a ix ochnac smul d'a Dios. ¹⁵ Palta ol colchajel eb' ix, tato sq'uib'tzitej yune' eb' ix, tato tec'tec' yaj yune' eb' ix chi' yac'anoch Dios d'a sc'ool. Tato xajanej eb' anima eb' ix, tato vach' sb'eyb'al eb' ix d'a yichari Dios, syilan sb'a eb' ix. Tato icha chi', ol colchajel eb' ix.^{2.15}

3

Sb'eyb'al eb' scuchb'an eb' creyente

¹ A junxo lolonel svalb'at tic d'ayach, te yel. Tato ay eb' snib'ej tz'och stañvumaloc eb' yetcreyenteal, vach' jun munlajel snib'ej eb' chi'. ² Ol vala' tas yovalil sb'eyb'alej eb' tz'och yopisio chi': Yovalil max say tas malaj svach'il eb', yic max yal yac'jioch tas d'a yib'ari eb'. Yovalil junjunrej ix yetb'eyum junjun eb'. Yovalil tec'an syutej spensar eb', syilan val sb'a eb'. Vach'ocab' syutej sb'eyb'al eb' d'a yichari eb' yetanimail, vach'ocab' syutej sb'a eb' d'a eb' slaj ec' d'ay. Yovalil vach' syutej eb' sc'ayb'an eb' yetcreyenteal. ³ Mocab' uc'umoc ari eb'. Mocab' mac'vaj pax eb'. Yovalil nivan syutej sc'ool eb'. Max yal yac'an oval eb' yed' junocxo mach. Mocab' pec'tuminoc eb'. ⁴ Vach'ocab' syutej eb' yilan yol spat, yic vach' c'anab'ajum tz'aj eb' yuninal eb', yic ay yelc'och eb' d'a sat eb' yuninal chi'. ⁵ Yujto a mach mañ ojtannacoc yilan yol spat, ¿tas ol yutoc yilan yiglesia Dios? ⁶ A eb' unin creyente to, max yal-laj yac'jioch yopisio eb', yujto ay smay toñej syic'chaari sb'a eb'. Yujto ta icha chi', ay smay yac'ji syaelal eb' icha utajnac viñ diablo. ⁷ A eb' ay yopisio, yovalil vach' syutej sb'eyb'al eb' d'a yichari eb' mañ creyenteoc, yic vach' mañ ol b'uchjoc eb', yic vach' mañ ol ac'joc ganar eb' yuj viñ diablo chi'.

A chajtil syutej sb'a eb' diácono

⁸ Svalpaxb'at d'ayach tas yovalil ol sb'eyb'alej eb' diácono: Yovalil te vach' syutej sb'eyb'al eb' d'a yichari eb' anima. Mañ chab'satoc syutej sb'a eb'. Mocab' uc'umoc ari eb', mocab' pec'tuminoc pax eb'. ⁹ Yovalil stec'b'ej val sb'a eb' d'a jun c'ayb'ub'al ac'b'ilcan d'ayori yuj Dios, aton jun b'aj scac'och co c'ool. Añejtona' yovalil syil val sb'a eb' yed' spensar. ¹⁰ Ayic manto och yopisio eb' diácono chi', yovalil sb'ab'laj b'eytzitajcan eb'. Tato malaj spaltail eb' tz'ilchaji, syal yac'jioch yopisio eb' chi'. ¹¹ Icha pax chi' eb' ix ix tz'och yopisio, yovalil te vach' syutej sb'eyb'al eb' ix d'a yichari eb' anima. Max yal-laj tz'alvi pecal eb' ix. Yovalil tec'an syutej spensar eb' ix.

^{2.8} **2:8** Ayic ix tz'ib'chaj ch'ari Nuevo Testamento, a sb'eyb'al eb' creyente, to syac'que sc'ab' eb' d'a chaari ayic slesalvi eb'. ^{2.15} **2:15** A jun colnab'il syal d'a tic mañoclay b'aj tzoñ colchajel d'a yalari co mul syalá, palta a tas syal elc'ochi to malaj tas syal scachanoch vaan eb' ix d'a smunlajel co Mam Dios tato sc'anab'ajej juntzari checnab'il tic eb' ix.

Añejtona' c'anab'ajumocab' eb' ix sc'ulan masanil tasi. ¹² Axo eb' diácono, yovalil junjunrejocab' ix yetb'eyum junjun eb'. Vach'ocab' syutej eb' yilan eb' yuninal yed' yol spat. ¹³ A eb' diácono chi', tato te vach' syutej sb'a eb' d'a yopisio chi', te ay yelc'och eb' d'a yichañ eb' creyente. Tato icha chi', max xiv eb' yalaneli to ayoch Cristo Jesús d'a sc'ool eb'.

Yalnac Dios yuj co c'ayb'ub'al

¹⁴ Tzin na'a tecan ol in b'at b'aj ayach chi' d'a yic jaye' c'ual tic. ¹⁵ Tato mañ ol yal in b'at d'a elarichamel jun, palta tzin tz'ib'ejb'at jun in carta tic d'ayach, yic vach' tzojtaquejeli tas val sco b'eyb'alej a oñ yuninal oñxo Dios tic. Yujto a oñ tic yiglesia oñxo Dios, aton jun Dios pitzan. Ay copisio calanel jun c'ayb'ub'al te yel. Cuuj tz'och val yip jun c'ayb'ub'al yel tic d'a yichañ eb' anima. ¹⁶ A Dios ac'jinac cojtaquejeli chajtil yaj quic b'aj ay oñ ochi. Val yel, te nivan yelc'och juntzañ sch'oxnac d'ayoñ. Aton juntzañ tz'alan icha tic: A Dios yac'nacoch sb'a animail. Axo Yespíritu ch'oxjinaqueli to yel yalnac. Ochnac pax q'uelan eb' ángel d'ay. Ix alchajpaxel yab'ixal d'a juntzañxo nación.

Ay eb' ay d'a yolyib'añquinal van yac'anoch d'a sc'ool. Añejtona' ic'jinacpax'ue d'a satchaari, xchi co c'ayb'ub'al tic.

4

Ay eb' creyente ol meltzaj d'a spatic

¹ A Yespíritu Dios tz'alan sjichanil to ayic vanxo sjavi jun slajvub' tiempoal, ay eb' ol meltzaj d'a spatic. Axo d'a juntzañ c'ayb'ub'al es ol yac'och spensar eb'. Palta a juntzañ c'ayb'ub'al chi', a d'a eb' enemigo scoti. ² A d'a juntzañ eb' anima tz'ac'an es ol yac'och schiquin eb'. A eb' anima chi', chab' sat eb'. Toton junelñej te juvinaquel spensar eb'. ³ Ol yalan eb' icha tic: Ay yovalil tato scac'och quetb'eyum. Ay pax juntzañ tas te ay yovalil cab'lani, xcham eb'. Palta a Dios ix b'oanacan masanil juntzañ chi', yic scablej a oñ creyente oñ tic. Yuj chi', ayic scab'lani, scac' yuj diosal d'a Dios yuuj, yujto cojtacxo jun c'ayb'ub'al te yel. ⁴ Masanil tas b'ob'il yuj Dios, te vach', yuj chi' max yal-laj calani to chuclaj d'a yichañ. Syalñej cab'lan smasanil, añej to scac' yuj diosal d'a Dios chi' yuuj. ⁵ Tato tzoñ lesalvi, scac'an yuj diosal yuj tas sco va'a, malaj yovalil tas sco va chi', yujto icha chi' syal slolonel Dios.

A sb'eyb'al eb' tz'ac'an servil Cristo

⁶ Tato tza c'ayb'ej eb' creyente d'a juntzañ c'ayb'ub'al tic ta', vach' tzutej ac'an servil Jesucristo syal chi'. Ol vach' och a tec'anil ayic ol a c'ayb'an a b'a alan juntzañ lolonel scac'och d'a co c'ool yed' d'a juntzañxo c'ayb'ub'al te vach' b'aj ayoch co pensar. ⁷ Palta mañ ac'och a pensar d'a juntzañ ab'ix malaj b'aj sc'anab'ajaxi. Añej d'a Dios tzac'och a pensar d'a masanil tiempo. ⁸ Tato sco c'ayb'ej co b'a co pacub'tañan co nivanil yic ay quip, vach' toni. Palta a val jun ec'al vach' to scac'och co pensar d'a Dios yic ol co cha svach'il d'a yolyib'añquinal tic yed' d'a satchaari. ⁹ A jun c'ayb'ub'al tic te yel. Smoj co chaanec cab' d'a smasanil co c'ool. ¹⁰ Yuj jun tic, scac' val quip co munlaj d'a yic Dios, scab'anpax syail yuuj. Yujto aton jun Dios pitzan scac'och yipoc co c'ool. A Dios, Scolumal eb' anima smasanil. Aton val eb' tz'ac'anoch sc'ool d'ay ol colchaj yuuj.

¹¹ A juntzañ svalb'at tic d'ayach, scham val alan d'a eb' creyente ta', tza c'ayb'ej eb' d'ay. ¹² Vach' tzutej a b'a, yic malaj mach ol alanoc to quelem unin ach. Más vach' tza ch'ox vach' b'eyb'al d'a eb' creyente smasanil. Vach' tzutej a lonon yab' eb'. Vach' tzutej a b'a yil eb'. Vach' pax tzutej a xajanan

eb' ta'. Añej d'a Cajal Jesús tzac'och a c'ool. Tojloñtej tzutej a pensar yil eb'. Icha chi' tzutej a ch'oxan jun vach' b'eyb'al d'a eb' ta'. ¹³ Yach'an manto in c'och ta', tzac' val ip avtan slolonel Dios d'a scal eb'. Mañ actejcan ecan sna' eb', tza c'ayb'ejñej eb'. ¹⁴ Ayic yac'annacq'ue sc'ab' eb' anciano d'a a jolom, ata' yac'nac opisio Dios, yic snachajel uuj tas tzutej ac'an servil. A ac'jinac nachajel yuj eb' to icha chi' ol ach yutoc. Yuj chi', mañ actejcan jun opisio chi'.

¹⁵ Tzac' val och a pensar d'a juntzañ svalb'at tic d'ayach, yic ol yil eb' smasanil ta' to ipan yoch a tec'anil d'a junjun c'u. ¹⁶ Tzil val a b'a yuj tas tza b'eyb'alej ta'. Añejtona', cham tza na yuj juntzañ c'ayb'ub'al tzac' sc'ayb'ej eb' ta'. Tec'an tzutej a b'a d'a masanil tiempo, yic ol ach colchajeloc, yic ol colchajapaxel eb' tz'ab'an tas tzal chi'.

5

A sb'eyb'al eb' creyente smasanil

¹ Ayic tza ch'olb'itan tas yaj eb' ichamtac vinac, mañ a tumej eb', ec sna eb' d'a emnaquilal, icha tzutej alan junoc tas d'a a mam. Yed' pax d'a eb' quelemtac, vach'ñej tzutej alan d'a eb', icha tzutej alan d'a junoc uc'tac. ² Icha pax chi' tzutej alan d'a eb' ix chichimtac ix, icha tzutej alan d'a ix a nun. Añejtona' d'a eb' ix cob'estac, vach' tzutej alan d'a eb' ix, yujto icha anab' yaj eb' ix. Mañoc d'a chab'satil tzal d'a eb' ix.

³ Svalanpaxb'at juntzañ checnab'il tic yuj eb' ix chamnac yetb'eyum. A eb' ix chi', tato d'a val yel sch'ocoj eb' ix, yovalil tzoñ colvaj d'a eb' ix. ⁴ Palta tato ay yune' eb' ix jun, ma ay yixchiquin eb' ix, yovalil tza c'ayb'ej eb' uninab'il chi' to yib'añ eb' yaj sb'ab'laj colvaj d'a smam snun, spactzitan eb' yuj tas ix ac'ji d'ay. Tato icha chi' syutej sb'a eb', a d'a yichañ Dios, te vach', ste tzalaj val yed' eb'. ⁵ Ay eb' ix chamnac yetb'eyum d'a val yel aycan sch'ocoj. A eb' ix chi', añej Dios syac'och eb' ix yipoc sc'ool. C'ual d'ac'val slesalvi eb' ix yuj sc'anan eb' ix jantacñej tas ay tz'och yuuj. ⁶ Palta ay pax eb' ix chamnac yetb'eyum chi' añej val tas sgana sc'ulej. Yuj chi' vach'chom pitzan eb' ix d'a yichañ eb' anima, palta a d'a yichañ Dios chamnaxo eb' ix. ⁷ Scham val alan juntzañ checnab'il tic d'a eb' ix ta', yic malaj mach ol alang'ue tas d'a spatic eb' ix. ⁸ Tato ay eb' creyente max colvaj d'a smam snun, ma d'a eb' ay d'a yol spat eb', a eb' chi', malaj yelc'och sc'ayb'ub'al Cristo d'a eb'. Ec'alxo schucal eb' d'a yichañ eb' mañ creyenteoc.

⁹ A eb' ix chamnac yetb'eyum sval tic, syal yoch eb' ix scuentaoc iglesia. Añej eb' ix 60 ab'ilxo sq'uinal, eb' ix junñej viñ yetb'eyum yic'nac. ¹⁰ Añej eb' ix chequel yaj d'a yichañ eb' yetcreyenteal to vach' sb'eyb'al eb' ix, eb' ix vach' yutejñac sq'uib'tzitan yune', eb' ix vach' yutejñac sb'a d'a eb' slaj ec' d'ay, eb' ix ac'jinac servil eb' yetcreyenteal d'a emnaquilal, eb' ix oc'nac sc'ool d'a eb' ayoch d'a syaelal, eb' ix vach'ñej yutejñac sb'a d'a masanil tiempo. Añej eb' ix chi' syal yoch scuentaoc iglesia chi'.

¹¹ Axo eb' ix unintac ix to scham yetb'eyum jun, mañ a choach eb' ix scuentaoc iglesia. Yujto ay b'aj añej sgana eb' ix sc'ulej, yuj chi' syactejan Cristo eb' ix, axo yetb'eyum eb' ix syac'xiuchi. ¹² Elta ul d'a yib'añ eb' ix, yujto maxtzac sc'anab'ajej sti' eb' ix syac'cani. ¹³ Añejtona' añej lolonel tzec' yal eb' ix d'a caltac pat, yuj chi' te jaragana tz'aj eb' ix. Mañ toñejoc jaragana eb' ix, palta syal pax pecal eb' ix. Toñej scomon aq'uejoch sb'a eb' ix d'a juntzañ b'aj malaj yalan yico'. Svalanpax juntzañ malaj svach'il eb' ix. ¹⁴ Yuj chi', tzin nib'ej to a eb' ix unintac ix to scham yetb'eyum, más vach' syac'xiach yetb'eyum eb' ix. Aljocab' yune' eb' ix. Munlajocab' eb' ix d'a yol spat, yic a eb' ayoch ajc'olal d'ayoñ, maxtzac yal sb'uchvaj eb' d'ayoñ yuj eb' ix.

¹⁵ Svalanb'at juntzañ tic d'ayach, yujto ay eb' ix chamnac yetb'eyum toxo ix meltzajpax d'a spatic. Axo ticnaic, a viñ Satanás syac' servil eb' ix.

¹⁶ A eb' croyente ta', tato ay junoc ix chamnac yetb'eyum d'a yol spat eb', yovalil scolvaj eb' d'a ix. Yujto mañ smojoc tato a iglesia tz'ac'an sgasto ix. A eb' ix d'a val yel sch'ocoj, añej eb' ix b'aj syal scolvaj iglesia, yujto max tzac'van iglesia yac'an sgasto eb' ix smasanil.

¹⁷ A eb' anciano vach' syutej yilan eb' yetcreyenteal, vach' pax syutej eb' yac'an c'ayb'ajoc yed' yalanel slolonel Dios, yovalil te ay yelc'och eb' d'a yichañ eb' croyente smasanil. ¹⁸ Yujto a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani, a tz'alan icha tic: Mañ eyac'och spail sti' noc' noc' stec'vi trigo, xchi. Syalanpax junxo icha tic: A eb' smunlaji, ay yalan yic eb' schaan stojol, xchi.

¹⁹ Tato ay mach tz'ac'anoch tas d'a yib'añ junoc anciano, yovalil ay cha-vañoc, ma oxvañoc testigo. Tato malaj jun, mañ a cha ab' d'ay. ²⁰ Tato ay junoc anciano max actancan sc'ulan chucal, tza cachoch vaan d'a yichañ eb' croyente smasanil, yic ol xiv eb' croyente chi' yoch smul d'a Dios. ²¹ Scham val valanb'at d'ayach d'a yichañ Dios, d'a yichañ Cajal Jesucristo yed' d'a yichañ eb' ángel sic'b'ilcanel yuj to tza c'anab'ajej val juntzañ checnab'il tic d'a stojolal, mocab'a sq'uexañil tzutej a b'oan yaj eb'. ²² Mañ a comon aq'uejoch yopisio junoc mach d'a elarichamel, yacb'an manto a b'eytzitej, yujto talaj tz'och smul, locan ach yed'oc d'a smul chi' d'a yichañ Dios. Tziq'uel a b'a d'a junoc tas malaj svach'il.

²³ Svalanb'at d'ayach yuj a c'ool, yujto añaña' yac'an syail. Mañocñej a a' tzuq'uej. Syal uc'an jab'oc vino, yic ol b'oxoc a c'ool chi'.

²⁴ Ay eb' toxon chequel yaj smul ayic manto b'eytzitaj eb'. Ay pax eb' masanto sb'eytzitaji, ichato chi' scheclajelta smul. ²⁵ Icha pax chi' eb' vach' sb'eyb'al, chequeltaxon yaji to vach' sb'eyb'al eb'. Tato ay eb' vach' sb'eyb'al manto checlajeli, yovalil ol checlajeloc.

6

¹ Añañtona' svalanb'at d'ayach yuj eb' croyente ay spatrón. Ayocab' yelc'och spatrón eb' chi' d'ay, yic mañ ol b'uchjoc Dios yuj sb'eyb'al eb'. Yed' juntzañ c'ayb'ub'al b'aj scac'och co pensar, mañ ol b'uchjoc pax yuj eb'. ² Tato ay eb' yetcreyenteal sb'a yed' spatrón, vach'chom croyente spatrón eb' chi', ayocab' yelc'och d'a eb'. Ec'alxo val vach' syutej eb' smunlaj d'ay, yujto croyente jun van schaan svach'il smunlajel eb' chi', xajanab'il viñ yuj Dios yed' eb'. Scham val alan juntzañ c'ayb'ub'al tic d'a eb' ta', tza c'ayb'an eb' d'ay.

Max yal scac'och co pensar d'a b'eyumal

³ A juntzañ sc'ayb'ub'al Cajal Jesucristo, te yel, palta ay eb' max yac'och spensar d'ay. Ch'och c'ayb'ub'al syal eb'. Malaj sgana eb' d'a juntzañ c'ayb'ub'al tz'alani tas scutej cac'anoch co pensar d'a Dios. ⁴ A eb' icha chi' syutej sb'a, malaj jab'oc tas yojtac eb', toñej syic'chañ sb'a eb'. Sgana eb' syac' oval yed' junocxo mach. Sgana eb' stelaj sb'a yuj juntzañ lolonel. Añej val juntzañ tic sc'ulej eb' d'a masañil tiempo. Palta yuj juntzañ sc'ulej eb' chi', spitzvi chichonc'olal d'a scal eb', oval, b'uchval, chuc pensaril yed' ajc'olal. ⁵ Icha chi' syutej eb' sjuanel spensar eb' max yac'och spensar d'a jun c'ayb'ub'al yel. A snaan eb' to ol yac' ganar stumin eb' d'a spatic co c'ayb'ub'al tic. ⁶ Yel toni, te nivan svach'il sco cha d'a spatic co c'ayb'ub'al, tato sco na'a to c'och'il syab' juntzañ tastac ay d'ayofi junjun ori. ⁷ Ayic caljinac, malaj jab'oc tas qued'nac. Añañtona' malaj jab'oc tas ol quic'b'at qued'oc ayic ol ori chamoc. ⁸ Añej tato c'och'il schax tas sco va d'a junjun c'u, tato ay pax co pichul, coñ tzalajec. ⁹ Palta ay eb' croyente añej b'eyumal sgana. Yuj chi', c'un

sjuviel eb' yuj chucal. Ichato scan eb' d'a junoc yaal, yujto tzijtum juntzañ tas malaj yopisio snib'ejoch eb'. Te ay smay sjuviel eb' yuuj. Yuj juntzañ b'aj syiloch sc'ool eb', svach' juviel spensar eb' d'a junelñej. Yuj chi', ichñej ta' ol satixcanem eb'. ¹⁰ A d'a pec' tuminal, a ta' scot yalñej tas chucalil. Ay eb' snib'an q'uen tumin, yuj chi' ix laj yactejan jun c'ayb'ub'al eb' yac'nac och d'a sc'ool. Mañxo jantacoc cusc'olal ix yic'cot eb' d'a yib'añ.

Scac'och co c'ool d'a Jesucristo

¹¹ A achxo tic ach Timoteo, yicxo Dios aji. Mañ a c'ulej juntzañ malaj svach'il ix val tic. Te tojol tzutej a b'eyb'al. Añej Dios b'aj tzac'och a c'ool yed' a pensar. Tza xajanej eb' anima. Tec'an tzutej a b'a ab'an syail. Emnaquil tzutej a b'a. ¹² Icha junoc mach syac' yip, tec'tec' syutej sb'a, icha chi' tzutej ac'an ip och tzac'an yuj Cajal Jesús, yic tza cha a q'uinal d'a junelñej, yujto yuj a chaan a q'uinal chi' ix ach yavtejoch Dios yicoc ayic te vach' ix utej alan d'a yichañ juntzañ eb' ix ab'an alani to a Jesucristo Cajal toni. ¹³ Scham val valanb'at d'ayach d'a yichañ Dios, aton jun tz'ac'an sq'uinal masanil tastac yed' d'a yichañ Jesucristo, aton jun te vach' yutejnac yac'an testigoal sb'a d'a yichañ virañ Poncio Pilato, ¹⁴ tza c'anab'ajej val juntzañ checnab'il tic sic'lab'il. Vach'ñej tzutej a b'eyb'al masanto ol javoc Cajal Jesucristo. ¹⁵ Ayic ol javoc jun tiempoal icha sgana Dios, ato ta' ol elc'och jun tic yuuj. Yujto añej ay spoder. Te tzalajc'olal yaji. A sReyal eb' rey. Yajal pax yaj d'a eb' yajal. ¹⁶ Añej malaj b'aq'uirñ schami. Saquilq'uinalñej b'aj ay. Malaj junoc mach syal sc'och d'a stz'ey. Malaj junoc mach ilannac, yujto mañ chequeloc. Te nivanocab' yelc'och d'a co sat. Ayocab' spoder d'a masanil tiempo. Amén.

¹⁷ Axo eb' creyente b'eyum d'a yolyib'añiq'uinal tic, tzal juntzañ checnab'il tic d'a eb'. Scham val alan d'a eb' to max yal yic'anchaañ sb'a eb'. Max yal yac'anoch sb'eyumal eb' chi' yipoc sc'ool, yujto elañchamel slajvieli. Tzalanpax d'a eb' to añej Dios pitzan syac'och eb' yipoc sc'ool. Yujto a Dios chi' tz'ac'an masanil tas d'ayon yic tzoñ tzalaj yed' juntzañ chi'. ¹⁸ Yovalil vach' syutej sb'eyb'al eb', mañ jantacoc tas vach' syal sc'ulan eb'. Yovalil scolvaj eb' d'a eb' meb'a', sian pax eb' tastac ay d'ay. ¹⁹ Tato sb'eyb'alej eb' icha sval tic, ol smolb'ej sb'eyumal eb' ol scha b'aq'uirñ, ol schaan jun sq'uinal eb' d'a val yel.

Slajvub' schecnab'il virañ Pablo

²⁰ Ach Timoteo, tañvej val tas ix ac'chajoch ab'enal d'a yol a c'ab'. Ay eb' comon tz'alan tastac, palta nab'añej. Malaj yelc'och tas syal eb' syaloch sb'a jelanil chi'. B'esel a b'a d'a scal eb'. ²¹ Yujto ay eb' syac'och spensar d'a juntzañ es yal eb' chi'. Yuj chi' syactejan juntzañ c'ayb'ub'al eb' yac'nac och d'a sc'ool.

Aocab' Dios tz'ac'an svach'c'olal d'ayex ta'.

A Schab'il Carta San Pablo D'A VINAJ TIMOTEO

Schab'il Timoteo sb'i jun carta tic, aton schab'il carta stz'ib'ejnacb'at viñaj apóstol Pablo d'a viñaj Timoteo yuj juntzarixo lolonel syalb'at viñi d'a viñi, yic scolvaj viñi yed' viñi d'a b'ajtac tz'eq'ui. Yujto vojtaxco viñaj Pablo chi' to toxo ol chamoc, yuj chi' ix yac' val yip viñ sc'ayb'ancan viñaj Timoteo chi', yic syac'an techaj juntzarñ proval viñi sjavi d'a yib'añ, tec'anpax syutej viñi yac'an testigoal sb'a yuj Cristo. Ix yalanpaxb'at viñi yic vach' syutej sb'a viñaj Timoteo yed' Slolonel Dios. Yovalil sc'anab'ajej viñi yllan yopisio, aton alojel vach' ab'ix vach'chom ay eb' ayoch ajc'olal d'a viñi. Ix yalanpaxb'at viñi d'a viñaj Timoteo chi' to max yal yac'anoch sb'a viñi d'a juntzarñ telajb'ail malaj b'aj sc'anab'ajaxi, malaj pax jab'oc tas vach' syac'a, yujto a eb' tz'ab'an juntzarñ lolonel chi', toñej svach' juviel spensar eb' yuuj.

A yuj juntzarñ tic tz'aljib'at d'a viñaj Timoteo chi', yic vach' snacot viñi tastac ix sch'ox viñaj Pablo chi' d'a viñi, aton c'ayb'ub'al, yujto a viñaj Pablo chi', tec'an yutejnac sb'a viñi d'a scal juntzarñ yaelal ix ac'jioch d'a yib'añ.

Tz'el yich scarta viñaj Pablo

¹ A in Pablo in, schecab' in Jesucristo, yujto icha chi' ix el d'a sc'ool Dios. A Dios yac'naccan sti' to ol yac' co q'uinal d'a junelñej, yujto junxorñej caj yed' Cristo Jesús. ² Ach Timoteo, tzin tz'ib'ejb'at jun carta tic d'ayach. Te xajanab'il ach vuuj, icha vuninal aji. Yac'ocab' svach'c'olal co Mam Dios yed' Cajal Jesucristo d'ayach. Oc'ocab' sc'ool d'ayach, syac'anpax sjunc'olal d'ayach.

Max yal co q'uixvi calanel slolonel Cristo

³ C'ual d'ac'val in lesalvi uuuj. Ayic tzin lesalvi d'a juntac el, svac'pax yuj diosal d'a Dios uuuj. Te tojol svutej in pensar vac'an servil Dios chi' icha yutejnac eb' in mam vicham. ⁴ Tzin naancoti to oc'nac ach ayic a cannac vuuj. In gana tzach vil junelxo, yic ol vach' javoc in tzalajc'olal. ⁵ Vojtac to tzac'val och Cajal Jesús d'a a c'ool, icha yutejnac sb'a ix a nun chichim ix Loida yed' ix a nun ix Eunice. Vojtac to icha yutejnac sb'a eb' ix chi', icha pax chi' tzutej a b'a.

⁶ Ayic vac'annacq'ue in c'ab' d'a a jolom, ata' yac'nac opisio Dios, yic snachajel uuuj tas tzutej ac'an servil. A ticnaic, svalb'at d'ayach to tzac' val ip a munlaj d'a opisio chi'. ⁷ Mañoc xivc'olal ix yac' Dios d'ayori, palta a spoder ix yac'a, yic tec'an scutej co b'a. Ix yac'an co xajanej co b'a. Ix yac'anpax tas scutej quilan co b'a. ⁸ Yuj chi', mañ ach q'uixvoc alanel yab'ixal Cajal Jesús. Añejtona' mañ ach q'uixvoc pax vuuj, yujto a ticnaic preso vaj yuj Cajal Jesús chi'. Mañ ach xiv ab'an pax syail yuj jun vach' ab'ix yic colnab'il, yujto a Dios van yac'an spoder d'ayach ved'oc. ⁹ A Dios yac'nac co colnab'il. A' avtannac oñ, yic tzoñ och yicoc. Mañ yujoc juntzarñ tas vach' sco c'ulej ix oñ colchaji, palta ix el d'a sc'ool Dios to icha chi' tzoñ aji, yujto junxorñej caj yed' Cristo. Afax yic manto sb'o jun yolyib'arñq'uinal tic, toxonton ay svach'c'olal d'ayori. ¹⁰ Axo yic ix ulec' co Columal Jesucristo, ix checlajel svach'c'olal Dios d'ayori. A Jesucristo chi' ix ac'an lajvoc spoder chamel. Yuj jun vach' ab'ix yic colnab'il, ix checlajeli to a Cajal Jesús chi' tz'ac'an co q'uinal d'a junelñej.

¹¹ A Dios ac'annac vopisio yic svalel vach' ab'ix yic colnab'il. A' ac'annac in och schecab'oc Jesucristo, yic vach' tzin ec' in c'ayb'ej eb' mañ israeloc. ¹² Yuj chi' svab' syail yuj juntzarñ sjavi d'a vib'añ tic. Palta max in q'uixvilaj, yujto

vojtac mach ayoch yipoc in c'ool, aton Dios. Vojtac to ay spoder stařivan tas ix vac'och ab'enal d'a yol sc'ab',^{1.12} masanto ol javoc sc'ual sjavi Jesucristo.

¹³ A juntzař c'ayb'ub'al valnaccan d'ayach, te yel, yuj chi' tza c'anab'ajej val. A ticnaic, junxořej caj yed' Cristo Jesús, yuj chi' tzac' val och Cajal chi' d'a a c'ool. Tza xajanej paxi. ¹⁴ A juntzař c'ayb'ub'al ix ac'jioch ab'enal d'a yol a c'ab' yuj Dios, tza tařvej yuj spoder Yespírítu, aton jun ix ac'jioch cajan d'ayoř junjun orř.

¹⁵ Ojtactaxoni to a masanil eb' creyente ay d'a yol yic Asia, ix in yactejean eb' in ch'ocoj. Ařejtona' viřaj Figelo yed' viřaj Hermógenes, ix in yactejpaxcan eb' viř. ¹⁶ Palta tzin nib'ej to tz'oc' sc'ool Cajal Jesús d'a eb' ay d'a yol spat viřaj Onesiforo, yujto tzijtum el ix yac' snivanil in c'ool viř. Vach'chom preso vaji, palta maj q'uixvoc viř sjavi d'ayin. ¹⁷ Ayic ix javi viř d'a Roma tic, ix ec' viř in say d'a smasanil sc'ool, masanto ix in ilchaj yuj viř. ¹⁸ A d'a sc'ual sjaub'al Cajal Jesucristo, comonoc ol oc' sc'ool Cajalil d'a viřaj Onesiforo chi'. Ojtac jantac ix orř yac' servil viř d'a chořtab' Éfeso, aton b'aj ayach ec' chi'.

2

Tec'an scutej co b'a

¹ A ach tic, icha val to vuninal ach. Tec'an val tzutej a b'a yuj svach'c'olal Dios syac' d'ayoř, yujto junxořej caj yed' Cristo Jesús. ² Ay juntzař c'ayb'ub'al ix ab' valan d'a scal eb' tzijtumal creyente, tza c'ayb'ej eb' creyente c'anab'ajum d'ay, aton eb' syal pax sc'ayb'an eb' yetcreyenteal.

³ Icha junoc soldado te vach', icha chi' tzutej a b'a ac'an techaj ab'an syail, yujto van ac'an servil Jesucristo. ⁴ Q'uinaloc ay junoc soldado ayoch d'a yopisio ticnaic, max yal-laj yac'anb'at sb'a d'a junocxo comon munlajel, yujto ařej jun yajalil ix ic'an och soldadoal chi' b'aj snib'ej vach' scan d'a sat. ⁵ Q'uinaloc ay junoc ayoch d'a junoc tajnel ticnaic, sgana syac' ganar. Palta tato max sc'anab'ajej juntzař slejal yic jun tajnel chi', max yac'laj ganar schaan spac. ⁶ A eb' smunlaj d'a sat sluum, ay yalan yic eb' sb'ab'laj yaman sat smunlajel chi'. ⁷ A juntzař svalb'at tic d'ayach, tza na val sic'lab'il. Axo Cajal Jesús ol ac'an nachajel uuř smasanil.

⁸ Tza navalcot Jesucristo, aton yĩřtilal viřaj rey David, ix pitzvixi d'a scal eb' chamnac. Icha chi' syal jun vach' ab'ix yic colnab'il svalet tic. ⁹ A ticnaic van vab'an syail, yujřej to svalet jun vach' ab'ix tic. Ayoch q'uen cadena d'ayin, ichato te nivan in mul d'a yichař ley. Palta a slolonel Dios, mař ayoc och q'uen cadena d'ay icha vaj a in tic. ¹⁰ Ay juntzařxo eb' sic'b'iltaxonel yuj Dios. In gana ol scha svach'il Dios chi' eb' qued'oc, yuj chi' svac' techaj masanil juntzař yaelal sja d'a vib'ař, yic ol scha scolnab'il eb' te nivan yelc'ochi, aton jun tz'ac'ji d'ayoř d'a junelřej, yujto junxořej caj yed' Cristo Jesús. ¹¹ A juntzař lolonel svalb'at d'ayach tic, te yel:

Tato chamnac orř yed' Cristo, ol orř aj yed' d'a junelřej.

¹² Tato scac' techaj syaelal yed'oc, ol orř och yajalil yed'oc. Tato ay orř scala' to mař orř yicoc, ol yal paxi to mař orř yicocljaj.

¹³ Tato ay orř max caq'uelc'och icha tas scala', palta axo, tz'elřejc'och tas syala'. Yujto max yal sq'uexan spensar d'a tas syala'.

A tas sgana Dios sc'ulej eb' tz'ac'an servil

1.12 **1:12** A d'a tic syala' to a viřaj Pablo ix ac'anoch tas ab'enal d'a yol sc'ab' Dios. Ay juntzařxo traduccĩon tz'alani to ay spoder Dios stařivan masanil tas ix yac'och ab'enal d'a yol sc'ab' viřaj Pablo chi'.

¹⁴ Eccot juntzañ svalb'at d'ayach tic sna eb'. Scham val alan d'a eb' d'a yichañ Dios Cajal to max yal-laj scomon telan sb'a eb' yuj juntzañ lolonel malaj jab'oc yopisio. Axo eb' smaclan yab' tas syal eb', ste juviel eb' yuuj. ¹⁵ Tzac' val ip a munlaj d'a yic Dios, yic ol yila' to vach' a munlajel, te tojol tzutej alanel slolonel te yel. Tato icha chi' tzutej a b'a, mañ ol ach q'uixvoclañ d'a yichañ. ¹⁶ Mañ a comon aq'uejoch a b'a yed' eb' scomon loloni, aton eb' malaj yelc'och tas syala'. Yuj juntzañ comon lolonel chi', toñej svach' b'at eb' d'a scal chucal. ¹⁷ Icha junoc yab'il yaxc'a, ste xacchajb'ati, icha chi' tz'aj spucaxb'at juntzañ comon lolonel syal eb' chi'. Icha chi' ix yutej sb'a viñaj Himeneo yed' viñaj Fileto. ¹⁸ Yuj chi', ix spatiquejcanel jun c'ayb'ub'al te yel eb' viñ. Slaj yalan eb' viñ to toxo ix pitzvixi eb' chamnac. Yuj tas syal eb' viñ chi', ay eb' somchajel spensar, maxtzac yac'och Cajal Jesucristo eb' d'a sc'ool. ¹⁹ Icha yipumal yich junoc pat mañ jab'oc tz'ib'xi, icha chi' yutejncac Dios yac'anem yipumal yich yiglesia. A d'a yiglesia chi' ayoch jun sello, aton jun tz'alan icha tic: A Cajal Jesús toxonton yojtac mach eb' yictaxoni, xchi. Syalanpax icha tic: A mach tz'alani to yic Cristo, yovalil syacteñcan masanil chucal, xchi jun sello chi'.

²⁰ A d'a junoc pat nivaquil, mañ jantacoc yamc'ab' ay d'a yool. Ay juntzañ q'uen yamc'ab' chi', nab'a oro yed' plata, te ch'oc yel yopisio. Palta ay juntzañxo yamc'ab' chi', nab'a te' yed' lum luum, a juntzañ chi', comonñej yaji. ²¹ Icha juntzañ yamc'ab' chi', icha chi' caji. Tato scacteñcan masanil chucal, a d'a yichañ Cajal Jesús, te ay quelc'ochi. Añej ay oñ yico'. Te ay copisio yuuj, yujto a tas sgana, lista caj co c'ulani.

²² Iq'uel a b'a d'a scal chucal sc'ulej eb' etquelemal. Te tojol tzutej a b'eyb'al. Añej Cajal Jesús tzac'och d'a a c'ool. Tza xajanan eb' anima. Junc'olal tzutej a b'a. Junxoñej pax tzutej a b'a yed' eb' malaj jab'oc spaltañ d'a yichañ Cajal Jesús, ayic syalan sb'a eb' d'ay. ²³ Iq'uel a b'a d'a scal eb' scomon telaj sb'a, aton eb' malaj jab'oc yelc'och tas syala'. Ina ojtac, toñej spitzvi oval yuj tas syal eb' chi'. ²⁴ A mach tz'ac'an servil Cajal Jesús, max yal scomon ac'anoch sb'a d'a scal oval. Yovalil emnaquil syutej sb'a d'a masanil anima. Yovalil vach' syutej sc'ayb'an eb' anima, nivanocab' pax syutej sc'ool. ²⁵ Añejtona', emnaquil syutej eb' yalan d'a eb' schichonoch sc'ool d'ay, yic talaj icha chi' ol ac'joc sna sb'a eb' yuj Dios, axo yojtacanel jun c'ayb'ub'al te yel eb'. ²⁶ Yujto a eb' chi', ichato yamb'il eb' yuj viñ diablo yic sc'ulej eb' icha tas sgana viñ. Palta tato sna sb'a eb', ol colchajcanel eb' d'a yol sc'ab' viñ.

3

A tas ol b'eyb'alaj d'a lajvub' c'ual

¹ Yovalil tzojtaquejeli to ayic manto javi jun lajvub' c'ual, ol javoc jun tiempoal te ay smay. ² Yujto ay eb' anima munil ol xajaneñ sb'a sch'ocoj. Añej d'a q'uen tumin ol yac'och spensar eb'. Ol yac' ac'umtaquil eb'. Ol yic'chaañ sb'a eb'. Ol comon b'uchvaj eb' d'a Dios. Mañ ol sc'anab'ajej eb' tas syal smam snun. Chab'c'olal ol scha junoc tas eb'. Te chuc ol yutoc sb'eyb'al eb'. ³ Mañ ol xajaneñ jab'oc sb'a eb', mañ junoc mach b'aj ol oc' sc'ool eb'. Ol yal chuc eb' d'a spatic eb' quetanimail. Mañ ol sya'ilej snivanil eb'. Icha junoc noc' noc' te ov, icha chi' ol yutoc sb'a eb'. Ol chichonoch sc'ool eb' d'a jantacñej tas vach'. ⁴ Ayic ol javoc jun tiempoal chi', ol yac'och es eb' d'a yib'añ eb' svach'c'ool. Mañ ol xiv jab'oc eb' sc'ulan chucal. Ol laj yaloch sb'a eb' jelanil. Añej d'a tas sgana snivanil eb' b'aj ol yac'och spensar. Mañ xajanan Dios yuj eb'. ⁵ Ol laj yal eb' icha tic: A d'a Dios van cac'anoch co pensar, xcham eb', palta a sb'eyb'al eb' ol ch'oxaneloc to mañoc Dios ayoch yed' eb'.

A achxo jun, tziq'uel a b'a d'a eb' icha chi' syutej sb'a. Mañ junñejoc tzach ec' yed' eb'. ⁶ A d'a scal eb' chi', ata' ay eb' torñej smontan och eb' ix ix malaj spensar d'a yoltac pat, syac'an musansatil eb' ix eb'. A eb' ix chi', juvinacxoele spensar eb' ix yuj chucal. Tzijtum val juntzañ malaj svach'il snib'ejoch eb' ix, arñej pax ta' ayoch spensar eb' ix. ⁷ A eb' ix chi', masanil tiempo syac'lej eb' ix sc'ayb'an sb'a, palta malaj b'aq'uiri ol yojtaquejel jun c'ayb'ub'al te yel eb' ix chi'. ⁸ Icha ajnac schichonoch sc'ool viñaj Janes yed' viñaj Jambres^{3,8} d'a viñaj Moisés, icha pax chi' schichonoch sc'ool eb' anima sval tic d'a jun c'ayb'ub'al te yel. Toxonton juvinaquel spensar eb'. A sb'eyb'al eb' sch'oxaneli to mañoc d'a Dios ayoch spensar eb'. ⁹ Palta a eb' chi', ol checlaj eb' d'a yichañ eb' anima smasanil to malaj spensar eb', yuj chi' mañ ol yac'laj ganar eb'. Icha ajnac scheclaj eb' viñ chichonnac och sc'ool d'a viñaj Moisés chi', icha chi' ol aj scheclaj eb'.

Slajvub' schecnab'il viñaj Pablo

¹⁰ A ach tic, ojtac in c'ayb'ub'al, in b'eyb'al yed' tas ix vutej in pensar. Ix ila' tas ix vutej vac'anoch Cajal Jesús d'a in c'ool. Ix il jantac in nivanc'olal yed' pax tas ix vutej in xajanan eb' anima. ¹¹ Arñejtona' ix ila' tas ix vutej in tec'b'an in b'a d'a scal juntzañ tas ix ac'jioch d'a vib'añ d'a choñab' Antioquía, d'a Iconio yed' d'a Lистра. Te nivan yaelal ix vab' d'a juntzañ choñab' chi', palta a Cajal Jesús ix in colanel d'a yol sc'ab' masanil. ¹² A mach snib'an stojolb'itej sb'eyb'al yujto junxoñej tz'ajcan yed' Cristo Jesús, val yel ol ac'jococh yaelal d'a yib'añ yuj eb' anima. ¹³ Axo eb' te chuc sb'eyb'al yed' eb' tz'ac'an musansatil eb' anima, ol vach' b'atcan eb' d'a scal chucal chi'. Tz'ac'vi musansatil eb', tz'ac'jipax musansatil eb'.

¹⁴ Palta a ach tic, tec'an val tzutej ac'anoch a pensar d'a juntzañ c'ayb'ub'al a c'ayb'ejnac. Ac'ñej och juntzañ c'ayb'ub'al chi' d'a a c'ool, yujto ojtac mach c'ayb'annac ach. ¹⁵ Atax yic ix ach cotoch uninal, atax ta' ix a yamoch a c'ayb'an Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani. Aton Slolonel chi' tz'ac'an jelanb'oc co pensar yic tzoñ colchaji, yuj cac'anoch Cristo Jesús d'a co c'ool. ¹⁶ A masanil Slolonel chi', a Dios chi' ix ac'an tz'ib'chajoc, yuj chi' ay yopisio oñ sc'ayb'ani. Ay yopisio oñ scachanoch vaan. Ay yopisio yac'an b'o co pensar. Ay pax yopisio oñ sc'ayb'an d'a tas scutej co tojlb'itan co b'eyb'al. ¹⁷ Icha chi' yopisio Slolonel chi', yic a oñ yic orixo Dios, tz'acan snachajel cuuj, syalñej pax co c'ulan jantacñej tas vach'.

4

¹ Ayic ol javoc Cajal Jesucristo d'a schaelal, ato ta' ol vach' och yajalil. A' ol ch'olb'itan tas yaj masanil eb' anima channacxo yed' eb' pitzanto. Yuj chi', d'a yichañ Dios yed' d'a yichañ Cajal Jesucristo, scham val valanb'at d'ayach: ² Tzalel Slolonel Dios d'a scal eb' anima. Taxoñej sgana eb' syab'i, mato maay, palta tzalñej d'a eb', tza montan eb'. Tza cacahan eb' d'a chucal, tzecan sna eb'. Te nivan tzutej a c'ool d'a eb', tza c'ayb'ej pax eb' d'a Slolonel Dios chi'. ³ Yujto a d'a jun tiempo ol javoc, ay eb' mañxo ol chaan alchaj juntzañ c'ayb'ub'al yel d'a eb'. Mañ jantacoc juntzañ comon lolonel sgana eb' ol yab'i, yuj chi' tzijtum eb' c'ayb'um ol smolb'ejcot eb'. Palta a eb' c'ayb'um chi', arñej juntzañ comon lolonel ol yal eb' icha sgana eb' anima. ⁴ Yuj chi' mañxo ol yac'och schiquin eb' d'a jun c'ayb'ub'al te yel. A d'a juntzañ comon ab'ix ol yac'och spensar eb'. ⁵ A ach xo, tec'an tzutej a pensar d'a masanil tiempo.

3.8 3:8 Viñaj Janes yed' viñaj Jambres, am eb' viñ sb'inaj d'a Éxodo 7.11,22; 8.7,19.

Tzac' val techaj ab'an syail. Tzalel vach' ab'ix yic colnab'il d'a scal eb' anima. Munlajañ sic'lab'il, yic vach' malaj tas ol yac' palta d'a opisio chi'.

⁶ A inxo tic, van sja stiemportal in chami. Icha junoc tas sij d'a Dios to smiljichamoc, icha chi' ol in ajoc. ⁷ Icha junoc mach syac' yip d'a junoc tajnel, icha chi' ix vutej in b'a in munlaj d'a yic Dios. Axo ticnaic, ix vac' ganar slajivi vopisio d'a svach'il. D'a masanil tiempo ix in c'anab'ajej juntzañ c'ayb'ub'al b'aj scac'och co c'ool. ⁸ Axo ticnaic, ay jun spac vic sic'anxo, yujto tojol ix vutej in b'eyb'al. A Cajal Jesús, te tojol spensar, A' ol ch'olb'itan yaj anima smasanil. A d'a jun c'ual chi', ol in cha spac vic d'ay. Mañoc inñej ol in cha spac vico', palta ol scha pax yic eb' snib'an sjaub'al Cajal Jesús d'a schaelal.

Juntzañxo schecnab'il viñaj Pablo

⁹ In gana tzach cot in il d'a elarichamel ¹⁰ yujto ix in yactejeñ viñaj Demas in ch'ocoj. Ix b'at viñ d'a Tesalónica, yujto arfej tas ay d'a yolyib'arñg'uinal tic b'aj syac'och spensar viñ. Axo viñ cuc'tac Crescente, a d'a yol yic Galacia ix b'at viñ. Yed' viñ cuc'tac Tito, ix b'at viñ d'a yol yic Dalmacia. ¹¹ Axorfej viñ cuc'tac Lucas ayec' ved'oc. Ayic tzach coti, tza say viñaj Marcos, yic tzic'cot viñ ed'oc, yujto te ay yopisio viñ smunlaj ved'oc d'a yic Cajal Jesús. ¹² Axo viñaj Tíquico, a d'a Éfeso ix in checb'at viñ. ¹³ Ayic tzach coti, comonoc tzeç' ic' jun in pichul jucan vactejnaccan d'a viñaj Carpo d'a choñab' Troas. Tzic'anpaxcot juntzañ ch'añ in libro. A val juntzañxo ch'añ uum te vach', yovalil tzic'cot ch'añ.

¹⁴ A viñaj Alejandro, viñ b'oum q'ueen, te chuc ix yutej sb'a viñ d'ayin. Palta a Cajal Jesús ol pactzitan d'a viñ. ¹⁵ Arñejtona' tzil pax a b'a d'a viñ a ach tic, yujto ste chichonoch sc'ool viñ d'a jun ab'ix scale tic. ¹⁶ Ayic ix in c'och d'a yichañ eb' yajal d'a sb'ab'elal yuj valani tas vaji, malaj junoc mach ix och ved'oc. Ix laj b'at eb', ix in yactejeñ eb' in ch'ocoj. Comonoc mañ ol yac'cot spac jun chi' Dios d'a eb'. ¹⁷ Palta axo Cajal Jesús ix och ved'oc. Ix colvaj ved'oc, yuj chi' ix in vach' alejel vach' ab'ix yic colnab'il. A val eb' mañ israeloc, ix yab' eb' smasanil. A junel, ichato yamchajnac in yuj jun noc' choj, ^{4,17} ijan schinac in b'at noc', palta a Cajal Jesús colannac in elta d'a yol sti' noc' choj chi'. ¹⁸ A Cajalil chi' ol in colanel d'a yol sc'ab' masanil chucal. Ol in svach' tarivani, yic ol in c'och d'a yol sc'ab' d'a satchaañ. Nivanocab' yelc'och Cajalil chi' d'a masanil tiempo. Amén.

Tz'ac'jib'at statzil sc'ool eb'

¹⁹ Svac'b'at statzil sc'ol ix canab' Prisca yed' viñ cuc'tac Aquila yed' pax eb' ay d'a yol spat viñ cuc'tac Onesiforo. ²⁰ A viñ cuc'tac Erasto, a d'a Corinto ix can viñ. Axo viñ cuc'tac Trófimo, a d'a Mileto ix vac'can viñ, yujto penaay viñ. ²¹ In gana tzach cotcan d'a elarichamel, yach'an manto ja ñab'ilq'uinal. A viñ cuc'tac Eúbulo tic, syac'b'at statzil a c'ool viñ. Icha pax chi' viñ cuc'tac Pudente, viñ cuc'tac Lino, ix canab' Claudia yed' eb' creyente smasanil, syac'paxb'at statzil a c'ool eb' ta'.

²² Ayocab' och Cajal Jesucristo ed'oc. Yac'ocab'pax svach'c'olal Dios d'ayex e masanil ta'. Amén.

4.17 4:17 A d'a tic sb'inaj sb'eyb'al eb' romano, ay b'aj ix ac'ji eb' ay schucal d'a yichañ viñ gobierno d'a noc' choj, yic schijib'at eb' yuj noc'.

A Scarla San Pablo D'A VINAJ TITO

Tito sb'i jun carta tic, aton jun carta tic stz'ib'ejb'at viñaj apóstol Pablo d'a viñaj Tito ayec' d'a Creta. Mañ israeloclaj viñ, palta ochnac viñ creyenteal, ix colvaj val viñ yed' viñaj Pablo chi' yalanel vach' ab'ix. Ix can viñ d'a Creta chi' yic smunlaj viñ d'a juntzañ iglesia ay ta'.

A d'a jun carta tic, ay ox macañ nivan yelc'och syala': B'ab'el macañ, tz'alji d'a viñaj Tito chi' yuj tas yovalil syutej sb'eyb'al eb' anciano d'a iglesia chi', syalanpax yuj juntzañ chucal b'eyb'al sb'eyb'alej eb' aj Creta chi'. Schab'il macañ, syal yuj tas tz'aj sc'ayb'aj junjun macañ anima d'a iglesia chi', aton eb' ichamtac vinac, eb' ix chichimtac ix, eb' quelemtac, eb' ix cob'estac yed' eb' checab' yaji. Axo slajvub' macañ syal yuj tas syutej sb'eyb'al eb' creyente smasanil, tz'ac'jib'atpax stzatzil sc'ool eb'.

Tz'elyich scarla viñaj Pablo

¹ A in Pablo in tic, svac' servil Dios. Añejtona' schecab' in pax Jesucristo, yic vach' a eb' sic'b'iltaxonel yuj Dios ol svach' aq'uejoch Cristo eb' d'a sc'ool. Ay vopisio in c'ayb'an eb' d'a jun c'ayb'ub'al te yel, aton jun tzoñ c'ayb'an d'a vach'il. ² A yuj jun c'ayb'ub'al chi' scac'och yipoc co c'ool to ol co cha co q'uinal d'a junelñej. A Dios malaj b'aj syesej juneloc. Ayic manto sb'o jun yolyib'añq'uinal tic, ix yac'can sti' to ol yac' co q'uinal. ³ A ticnaic, ix javi stiempoal yac'an ojtacajel Slolonel. Yuj chi' ix ac'jioch Slolonel chi' ab'enal d'a yol in c'ab', axo yuj schecab'il Dios co Columal svaleli. ⁴ Tic svac'b'at jun in carta tic d'ayach ach Tito. Yel ichato vuninal ach, yujto junñej scutej cac'anoch Cristo d'a co c'ool. Aocab' co Mam Dios yed' Cajalil Jesucristo co Columal syac' svach'c'olal yed' sjunc'olal d'ayach ta'.

Yopisio viñaj Tito d'a Creta

⁵ Vac'nac ach can d'a yol yic Creta chi', yic tza vach' b'oej juntzañ tas ayto sb'oi. Tza sic'anpaxelta eb' tz'och ancianoal d'a junjun choñab'. Tza siq'uelta eb' icha vutejnac valancan d'ayach. ⁶ Tic svalb'at d'ayach tas yovalil sb'eyb'alej eb' tz'och ancianoal chi': Yovalil malaj b'aj say junoc chucal eb', yic max yal yac'jioch junoc tas d'a yib'añ eb'. Yovalil junñej ix yetb'eyum junjun eb'. Axo yuninal eb', yovalil creyente eb' smasanil. Mañ comonoc say chucal eb'. Mañ ac'umtacoc syutej sb'a eb'. ⁷ Yujto a eb' tz'och yilumaloc eb' yetcreyenteal, yovalil te vach'ñej syutej sb'a eb', yujto yilumal smunlajel Dios tz'aj eb'. Max yal axoñej eb' sgana syal yico'. Max yal utzin syutej sc'ool eb'. Mañ uc'umoc añ eb'. Mocab' comon mac'vaj pax eb'. Añejtona', mocab' yac' ganar stumin eb' d'a spatic chucal. ⁸ A eb' ay yopisio chi', yovalil vach' syutej sb'a eb' d'a eb' slaj ec' d'ay. Yovalil añej tas vach' sc'ulej eb', syilan val sb'a eb'. Te tojol syutej sb'a eb'. Añej d'a Dios syac'och spensar eb'. Yovalil scachoch vaan snivanil eb'. ⁹ Yovalil a d'a jun c'ayb'ub'al te yel syac'och spensar eb', aton jun sc'ayb'ejnac eb'. Yovalil icha chi' syutej sb'a eb' yic vach' syal stojolb'itan spensar eb' yetcreyenteal eb' yed' jun c'ayb'ub'al te vach', yic pax syal sch'oxanel eb' b'aj ay spaltail eb' chuc yalan d'a spatic co c'ayb'ub'al tic.

¹⁰ Yujto tzijtum eb' añeja' yac'an ac'umtaquil. Añej juntzañ tas malaj yelc'och scomon alej eb'. Nañtal val eb' somchajel yuj eb'. A d'a scal eb' israel, tzijtum eb' icha chi' syutej sb'a. ¹¹ Yovalil scachjioch vaan eb', yic maxtzac yal eb', yujto yalñej mach junoc pat b'aj tz'ec' eb', tz'ec' eb' yac' somchaj spensar

eb' creyente chi'. Slaj ec' eb' sc'ayb'ej eb' anima d'a juntzañ chucal, yic vach' syac' ganar stumin eb' d'a spatic eb'.

¹² Ay jun viñ aj Creta chi' te jelan d'a scal eb'. Ix yal viñ icha tic: A eb' vetchorñab' tic, te esalvum eb'. Lajan val eb' icha junoc noc' noc' te ov. Te jaragana eb', añej vael sgana eb' syac'a, xchi viñ. ¹³ Yel ton val syal viñ. Yuj chi' a ach tic yovalil tza cachoch vaan eb', yic vach' a jun c'ayb'ub'al yel syac'och eb' d'a sc'ool. ¹⁴ Tzal d'a eb' yic vach' maxtzac yac'och spensar eb' d'a juntzañ comon ab'ix syal eb' israel yed' pax d'a juntzañ schecnab'il eb' malaj yelc'och jun c'ayb'ub'al yel d'a sat.

¹⁵ A oñ tojlob'itab'ilxo co pensar, vach' masanil tas d'ayoñ. Palta axo eb' max ac'anoch d'a sc'ool, eb' malaj svach'iltaxon spensar, malaj junoc tas vach' d'a eb'. Yujto a spensar eb' chi', toxonton chuc. Mañ jab'oc syil sb'a eb' yed' spensar chi'. ¹⁶ Slaj yal eb' to yojtac val Dios eb', palta a d'a sb'eyb'al eb' scheclajeli to mañ yojtacoc Dios chi' eb'. B'alaj malaj svach'il eb' d'a yichañ Dios chi', yujto max sc'anab'ajej eb' tas syala'. Yuj chi' toxon max yal sc'ulan junoc tas vach' eb'.

2

A juntzañ c'ayb'ub'al te yel

¹ A achxo tic, tza c'ayb'ej eb' anima d'a tas smoj sc'ayb'aji, aton d'a juntzañ c'ayb'ub'al te yel. ² Tzal d'a eb' ichamtac vinac to tec'an val syutej spensar eb'. Te vach' syutej sb'a eb', yic vach' ay yelc'och eb' d'a sat eb' yetanimail. Yovalil syil val sb'a eb'. Syac'och val juntzañ c'ayb'ub'al eb' te yel d'a sc'ool. Xajanocab' eb' anima yuj eb'. Tec'anocab' syutej sb'a eb' yab'an syail. ³ Yed' pax eb' ix chichimtac ix, tzal d'a eb' ix to yovalil vach' syutej sb'a eb' ix icha sgana Dios. Mocab' yal specal eb' anima eb' ix. Mocab' uc'umoc añ eb' ix. Yovalil sch'ox vach' b'eyb'al eb' ix, ⁴ sec yuj chi' ol yal sc'ayb'an eb' ix cob'estac ix eb' ix yic xajanej eb' viñ yeth'eyum eb' ix yed' yune'. ⁵ Yujto a eb' ix cob'estac ix chi', yovalil syil val sb'a eb' ix. Yovalil tojol syutej sb'eyb'al eb' ix. Yac'ocab' servil yol spat eb' ix. Vach' syutej spensar eb' ix d'a eb' yetanimail. Sc'anab'ajan eb' ix tas syal viñ yeth'eyum. Tato icha chi' syutej sb'a eb' ix, mañ ol b'uchjoc Slolonel Dios.

⁶ Añejtona', tza cham alej pax d'a eb' viñ quelemtac to yovalil syil val sb'a eb' viñ. ⁷ A achxo, te vach' tzutej a b'eyb'al yil eb' ta'. Añej juntzañ c'ayb'ub'al te yel tzal d'a eb'. Ayic tza c'ayb'an eb', mañ toñejoc tzach comon loloni.

⁸ Tojol tzutej a c'ayb'an eb', yic vach' max yal yalan eb' to es b'aj tza c'ayb'ej eb' chi'. Tato icha chi', a eb' schichonoch sc'ool d'ayoñ ol q'uixvoquel eb', yujto malaj junoc tas ol yal yalan eb' d'a co patic.

⁹ Tzalanpax d'a eb' creyente ayoch checab'oc to yovalil sc'anab'ajej spatrón eb'. Vach' syutej sb'a eb' icha sgana spatrón chi'. Max yal spacan sti' viñ eb'.

¹⁰ Max yal yelc'an junoc tas eb' d'a viñ. Yovalil te tojol syutej sb'a eb' sch'oxan svach' b'eyb'al. Tato icha chi', ol yil eb' anima to a juntzañ c'ayb'ub'al yic Dios co Columal te vach'. ¹¹ A Dios ix ch'oxan svach'c'olal d'ayoñ, yic syal tzoñ colchajel co masanil d'a yolyib'arñ'q'uinal tic. ¹² Yuj svach'olal chi' snachajel cuuj to yovalil scatejcan masanil tas mañ vach'oc d'a yichañ Dios yed' masanil tas malaj svach'il sco nib'ej d'a yolyib'arñ'q'uinal tic. Yovalil squil val co b'a, te vach' scutej co b'eyb'al. Añejocab' d'a Dios chi' scac'och co pensar. ¹³ Co tañvejec sjavi jun c'ual tzalajc'olal yic ol ja co Diosal te nivan yelc'ochi, aton co Columal Jesucristo. ¹⁴ A ix yac'cham sb'a cuuj, yic tzoñ scolelta d'a yol sc'ab' chucal. A ix ic'anel co mul smasanil, yic vach' añej ayon' yico', yic vach' añej juntzañ tas vach' sco c'ulej.

¹⁵ Tzalel juntzañ tic d'a scal eb' creyente ta'. Tza cuchb'ej eb'. Tza cachoch vaan eb' malaj svach'il sb'eyb'al, yujto a chi' opisio yaji. Te vach' tzutej a b'a, yic malaj eb' ol yal yalan d'a a patic to malaj opisio.

3

A sb'eyb'al eb' creyente

¹ Tzeccot sna eb' creyente chi' ta' to sc'anab'ajej eb' viñ yajal eb'. Yovalil sc'anab'ajej eb' tas syal eb' viñ. Yalñej tas junoc munlajel vach', sb'o'ocab' eb' d'a tzalajc'olal. ² Mocab' comon b'uchvaj eb' d'a eb' anima. Max yal scomon ac'an oval eb' yed' junocxo mach. Yovalil vach' syutej spensar eb', yovalil emnaquil syutej sb'a eb' d'a eb' anima smasanil.

³ Yujto a d'a yalaritaxo, a orñ tic, malaj jab'oc co pensar. Maj co c'anab'ajej Dios. Te satnac orñto ta'. Ix co c'anab'ajej yalxorñej tas chucal ix co nib'ej. Te malaj svach'il tas ix co b'eyb'alej. Ix chichonoch co c'ool d'a eb' anima yuj tastac ay d'ay. Chach'il orñ el yuj eb'. Añejtona', ix co chaclaj co b'a junjun orñ.

⁴ Palta ix sch'ox svach'c'olal Dios co Columal d'ayoñ co masanil. Ix sch'oxani to xajan orñ yuuj. ⁵ Yuj chi', ix orñ sco'ol. Mañ yujoc junoc tas vach' ix co c'ulej ix orñ colchaji, palta yujñej to ix oc' sc'ool Dios d'ayoñ. Ayic ix yic'anel co mul, ichato ix orñ aljixi d'a schaelal. Yuj Yespíritu ix q'uexmaj co pensar. ⁶ D'a smasanil sc'ool Dios ix yac'cot Yespíritu d'ayoñ yuj co Columal Jesucristo ⁷ yic vach' yuj val svach'c'olal tzoñ och vach'il d'a yichañ. Yuj chi', ol yac' co q'uinal d'a junelñej, aton jun scac'och yipoc co c'ool.

⁸ A juntzañ c'ayb'ub'al tic, te yel. In gana tec'an tzutej a b'a alaneli, yic vach' a eb' tz'ac'anoch Dios d'a sc'ool, ol yac' val och spensar eb' sc'ulan juntzañ tas vach'. A juntzañ lolonel tic, te vach'. Te ay yopisio d'ayoñ co masanil.

⁹ Palta mañ ac'och a b'a yed' eb' scomon telaj sb'a yuj juntzañ tas malaj b'aj sc'anab'ajaxi, yed' eb' añej yab'ixal smam yicham syala'. Mañ ac' pax och a b'a yed' eb' scomon ac'an oval yed' pax eb' stelaj sb'a yuj ley Moisés. A juntzañ syal eb' chi', malaj jab'oc yopisio. Nab'añej syixtej sb'a eb' yalani.

¹⁰ Tato ay eb' sgana yac'an spoj sb'a eb' creyente, tza cachoch vaan junel chaeloc eb'. Tato max sc'anab'ajej eb', tziq'uel eb' d'a e cal. ¹¹ Yujto ojtac to a eb' icha chi' syutej sb'a, toxon juvinacxoel eb'. Munil yojtacxo eb' to ayxo och d'a yib'añ eb' yuj schucal.

Jun checnab'il d'a viñaj Tito

¹² Ol in checb'at viñ cuc'tac Artemas d'ayach, mato a viñ cuc'tac Tíquico ol b'atoc. Ayic sc'och viñ d'ayach, elañchamel tzach b'at d'a choñab' Nicópolis in ila' yujto ata' in gana ay in eq'ui ayic ol ec' ñab'ilq'uinal. ¹³ Ayic sb'at viñ cuc'tac Zenas, aton viñ licenciado yed' viñ cuc'tac Apolos b'aj sb'ati, tzach colvaj val d'a eb' viñ. Tzac'ñej d'a eb' viñ tas tz'och yuj eb' viñ d'a yoltac b'e.

¹⁴ Tza c'ayb'ej eb' quetcreyenteal ta', yic te vach' syutej sb'a eb', slaj colvaj pax eb' d'a eb' meb'a', yic vach' ay yopisio eb' d'a sat Dios.

Statzil sc'ool eb' creyente

¹⁵ A jantacñej eb' ayec' ved' d'a tic, syac'b'at statzil a c'ool eb'. Tzac' statzil sc'ool masanil eb' creyente xajan orñ yuj ta'. Yac'ocab' svach'c'olal Dios d'ayex e masanil ta'. Amén.

A Scarta San Pablo D'A VINAJ FILEMÓN

Filemón sb'i jun carta tic, aton jun scarta viñaj apóstol Pablo stz'ib'ejb'at d'a viñaj Filemón. Ojtabac'il viñaj Filemón chi' yuj screyenteal d'a iglesia d'a Colosas. Ay jun schecab' viñ scuchan Onésimo, b'at viñ elelal. Palta yil-lajelta sb'a viñ yed' viñaj Pablo d'a yol preso. Axo ix aji, ix och viñ creyenteal ayic ix yalan vach' ab'ix viñaj Pablo chi' d'a viñ. Ix yalb'at viñaj Pablo chi' d'a viñaj Filemón chi' to syac' nivanc'olal viñaj Onésimo chi' viñ, vach'ocab' syutej viñ schaan viñ sc'ochxi, yujto creyentexo viñ. Yuc'tacxo sb'a eb' viñ d'a sb'i Cristo, xajanocab' viñ yuj viñaj Filemón chi'.

Tz'el yich scarta viñaj Pablo

¹ A in Pablo in tic, ay in och d'a preso, yujto svac'och in pensar d'a Cristo Jesús. A in yed' viñ cuc'tac Timoteo, sco tz'ib'ejb'at jun co carta tic d'ayach ach Filemón. Te xajan ach cuuj, yujto queth'eyum co b'a d'a smunlajel Dios. ² Tzac' stzatzil sc'ool eb' creyente smolb'ej sb'a d'a a pat. Tzac'pax stzatzil sc'ool ix canab' Apia yed' viñ cuc'tac Arquipo, yujto syac'pax val yip viñ d'a yic Dios qued'oc. ³ Aocab' co Mam Dios yed' Cajal Jesucristo syac' svach'c'olal yed' sjunc'olal d'ayex ta'.

Xajan Jesús yuj viñaj Filemón

⁴ Ayic tzin lesalvi, svac' val yuj diosal d'a Dios uuj, ⁵ yujto svab' d'a tic to tzac' val och Cajal Jesús d'a a c'ool. Svab'i to te xajan Cajalil chi' uuj, tza xajanej pax masanil eb' yicxo Dios. ⁶ Ay eb' syac'och Cristo d'a sc'ool uuj, yujto ix ac'och d'a a c'ool. Tzin c'an d'a Dios, yic ol vach' nachajel yuj eb' to a Cristo Jesús tz'ac'an masanil tas vach' d'ayoñ. ⁷ Tzin te tzalaj val uuj ach vuc'tac, yujto tza xajanej eb' ta'. Uuj sjavi snivanil in c'ool d'a tic, yujto tzac' val szalajc'olal eb' creyente ta'.

Tas sc'an viñaj Pablo yuj viñaj Onésimo

⁸ Yujto tza xajanej eb' yicxo Dios chi', yuj chi' ijan tzin tec'b'ej in b'a ach in checan yuj tas yovalil tza c'ulej ta'. ⁹ Palta mantoc tzach vac' mandar. Toñej tzin c'an d'ayach yic ol checlajeloc to sco xajanej co b'a. A in Pablo in tic, icham vinac in xo. A ticnaic, ayinto och d'a preso, yujto svac'och in pensar d'a Cristo Jesús. ¹⁰ Tzin c'an val d'ayach yuj viñaj Onésimo, yujto icha vuninal ix aj viñ d'a yol preso tic, yujto ix scha Cristo viñ vuuj.

¹¹ A d'a yalaritaxo ayic ix ach yac'an servil viñ, malaj jab'oc yopisio viñ d'ayach. Axo ticnaic, te ay yopisio viñ d'ayach^{1.11} yed' pax d'ayin. ¹² Yuj chi', tic tzin checb'at viñ d'ayach. Tza cha viñ sc'ochi, icha tzutej a chaan in c'ochi. ¹³ In gana ix aj viñ ved' d'a tic, yic tzin yac' servil viñ, yic ichato a ach tzul in ac' servil d'a yol preso tic. Ay in och d'a preso yujñej to svalet vach' ab'ix yic colnab'il. ¹⁴ Palta malaj in gana tzin b'ab'ljaj b'oej intrato yed' viñ masanto tzin c'anb'ej vab' d'ayach. Yujto in gana, to tz'el val d'a a c'ool tzac' pavor d'ayin yed' viñ, mañ ac'b'iloc plural tzach vutej. ¹⁵ Yel toni, ix el viñ elelal d'ayach jaye' c'ual. Palta icham chi' ix aji yic tz'ajxi viñ d'ayach d'a junelñej. ¹⁶ A ticnaic mañxo checab'ocñej yaj viñ d'ayach. Másxo nivan yopisio viñ, yujto cuc'tacxo viñ. Te xajanab'il viñ vuuj. A achxo, másxo val tza xajanej

1.11 1:11 Onésimo, syalelc'ochi "Te ay yopisio."

viñ ayic ol c'ochxoc viñ d'ayach. Mañ yujoc to a checab' viñ tza xajanej viñ, palta yujto yicxo Cajalil yaj viñ qued'oc.

¹⁷ Yuj chi', tato tza na ved'oc to quetb'eyum co b'a, tza cha viñ sc'och ta' ichato a in tzin c'ochi. ¹⁸ Tato ay sb'oc viñ d'ayach, ma ay junocxo smul viñ ix ochi, tzac'can d'a in cuenta. ¹⁹ A in Pablo in tic ol vac' sb'oc viñ chi' d'ayach, yuj chi' svac' in ti', tzin tz'ib'anpaxb'at d'ayach yed' in c'ab'. Palta ojtac paxi, ichato ay a b'oc d'ayin, yujto vuuj ix a cha Cristo. ²⁰ Yuj chi' vuc'tac, ac' pavor d'ayin d'a sb'i Cajal Jesús. Ac' in tzalajc'olal yuj Cristo.

²¹ Svalb'at juntzañ tic d'ayach, yujto tza c'anab'ajej val. Vojtac to mañocñej tas svalb'at tic d'ayach ol a c'ulej, palta ol ec' d'a yib'añ a c'ulan juntzañxo tas.

²² Svalpaxb'at junxo tic d'ayach to tzac' lista jab'oc in posado ta'. Talaj icha chi' ol el d'a sc'ool Dios, ol in yac'b'at d'ayex ta', icha tz'aj e c'anan d'a e lesal.

Statzil sc'ool viñaj Filemón

²³ A viñ cuc'tac Epafrañ tic, syac'b'at statzil a c'ool viñ. Ayto ochta viñ d'a preso tic ved'oc, yujto syac'paxoch spensar viñ d'a Cristo Jesús. ²⁴ Axo eb' smunlaj ved' d'a tic, aton viñaj Marcos, viñaj Aristarco, viñaj Demas yed' viñaj Lucas, syac'paxb'at statzil a c'ool eb' viñ.

²⁵ Aocab' Cajal Jesucristo syac' svach'c'olal d'ayex ta'.

A Ch'añ Carta D'A EB' HEBREO

Hebreos sb'i jun carta tic, aton jun carta tic tz'ib'ab'ilb'at d'a juntzañ eb' creyente israel saclemínac yajb'ati, yujto ijan val sjavi schab'c'olal eb' yuj juntzañ yaelal sjavi d'a yib'añ eb' yuj eb' ajc'ool. Spechji b'eyec' eb' yic syactej eb' yac'anoch Dios d'a sc'ool, yic sb'eyb'alejpax juntzañ yicham b'eyb'al eb' icha d'a yalañtaxo. A jun mach tz'ib'annac jun carta tic, jantac c'ayb'ub'al syac' d'a eb', syac'an val yojtaquejel eb' to añej Jesucristo ix ac'jicot yuj Dios.

A d'a jun carta tic syala' to a Jesús Yuninal Dios, yuj chi' yelxo ec'b'al yelc'och d'a yichañ eb' schecab' Dios, d'a yichañ eb' ángel, d'a yichañ viñaj Moisés yed' d'a yichañ viñaj Josué. A val Dios ix alani to a Jesús Sat Sacerdote yaj d'a junelñej. Yelxopax ec'b'al snivanil yelc'och d'a yichañ eb' sacerdote sb'inaj d'a slolonel tz'ib'ab'ilcani. Añej yuj Jesús syal scolchaj masanil anima d'a schucal. Tato syac'och eb' d'a sc'ool, tz'elcancot eb' d'a scal xivc'olal yed' d'a chamel. Añej Jesús syal yac'an colnab'il d'a yel, yuj chi' ay juntzañ sc'ayb'ub'al Dios tz'ib'ab'ilcan d'a slolonel ch'oxnab'il yaji.

A jun mach tz'ib'annac'at jun carta tic, a tz'alan yuj yab'ixal juntzañ anima d'a slolonel Dios tz'ib'ab'ilcani, yic syojtaquejel juntzañ ab'ix chi' eb' creyente, yic stec'b'ej sb'a eb' masanto d'a slajvub', syac'anpaxoch spensar eb' d'a juntzañ sch'oxnac Cristo. Slajvi juntzañ lolonel tic yed' cachnab'il, aj pensaril yed' stzatzil sc'ool eb' creyente.

A Yuninal Dios ix yac'lab'ej slolon d'ayori

¹ A d'a peca' tzijtum tas yac'lab'ejnac Dios slolon d'a eb' co mam quicham. Tzijtum el yac'lab'ejnac eb' schecab' yalaneli. ² Axo d'a slajvub' tiempoal tic, a val Yuninal ix scheccot yal d'ayori. A yed'oc sb'onac yolyib'arñ'q'uinal tic yed' masanil tas ay d'ay. Yac'annac paxcanoch masanil juntzañ chi' d'a yol sc'ab'. ³ A Yuninal chi' sch'oxan val el snivanil yelc'och Dios. Te lajanñej spensar yed' Dios chi'. Yujñej slolonel Yuninal chi', vach'ñej yec' masanil tasi, yujto a slolonel chi' te nivan spoder. Ayic ix lajvi yic'ancanel co mul, ix b'at em c'ojan d'a svach' c'ab' Dios d'a satchaari.

Snivanil yelc'och Yuninal Dios

⁴ A Yuninal Dios chi', ec'alxo ix aj d'a yichañ eb' ángel, yujto a yopisio ac'b'il yuj Smam, ec'alxo nivan yelc'och d'a yichañ yopisio eb' ángel chi'. ⁵ Malaj junoc eb' ángel b'aj ix yal Dios icha ix aj yalan d'a Yuninal. Aton ix yalan icha tic:

A ach tic Vuninal ach. A d'a jun c'u tic ix vac' checlajoc to Vuninal ach, xchi. Ayic ix yalanxi Dios icha tic, mañ yujoc junoc eb' ángel ix yala', palta yuj Yuninal chi' ix yala':

A in tic, Mamab'il ol in aj d'ay, axo Uninab'il ol aj d'ayin, xchi Dios.

⁶ Ayic ix schecancot jun pitañ Yuninal Dios d'a yolyib'arñ'q'uinal tic, ix yalan yuuj:

Emocab' cuman masanil eb' v'ángel d'ay, xchi.

⁷ Axo yuj eb' ángel yalnac Dios icha tic:

Svac'och eb' v'ángel icha ic'al, axo eb' tzin ac'an servil, svac'och eb' icha yoc c'aq'uil, xchi.

⁸ Palta syal pax Dios chi' yuj Yuninal icha tic:

Ach Dios, Rey achñej d'a masanil q'uinal. A ach tic, tojolñej tzutej ac'an yajalil d'a yib'añ eb' ico'.

- ⁹ Tzach tzalaji, tato vach' tas sc'ulej eb' anima, axo tato a chucal sc'ulej eb' jun, schichon a c'ool.
- Yuj chi', a Dios, aton a Diosal, A' ix ach sic'aneli, ix yac'an jun nivan tzalajc'olal d'ayach. A jun chi', ec'al nivan yelc'och d'a yichañ icha ix ac'ji d'a eb' ajun ed'oc, xchi d'a Slolonel Dios chi'.
- ¹⁰ Syalanpax icha tic:
Ach Cajał, atax d'a yichb'anil a b'onaccanem yich yolyib'añq'uinal tic, a ach pax val lac'an a b'onaccan satchaañ.
- ¹¹ Ol satel masanil juntzañ tic, a achxo jun, ayachñejeq'ui. A juntzañ tic ol ixtaxoc, icha sc'ab'ic'och junoc c'apac.
- ¹² Ol a q'uexcanel icha val sq'uexanel junoc sc'a pichul eb' anima, syuman-canel eb'. A achxo jun, arteja' aji, malaj b'aq'uiñ ol ach sateloc, xchican d'a Slolonel Dios chi'.
- ¹³ Malaj juneloc ix yal Dios d'a junoc ángel icha ix yutej yalan d'a Yuninal, ayic ix yalan icha tic:
Emañ c'ojan d'a in vach' c'ab', masanto ol vac'canoch eb' ayoch ajc'olal d'ayach d'a yalañ oc, xchi d'a Yuninal chi'.
- ¹⁴ A eb' ángel chi', espíritu ton eb', yac'umalñej servil Dios yaj eb'. Checb'ílcot eb' yic scolvaj eb' d'ayori a ori ol co cha co colnab'il d'a junelñej.

2

Añejocab' co colnab'il sco na'a

¹ Yuj chi' yovalil scac'och co pensar d'a juntzañ c'ayb'ub'al ix cab'i, tato maay, jab'jab'il ol ori satcaneloc. ² A slolonel Dios yalnaccan eb' ángel d'a eb' co mam quicham d'a peca', tz'acan ajnac yelc'ochi. A eb' mañ c'anab'ajannac jun lolonel chi', javinac yaelal d'a yib'añ eb'. ³ Tato icha chi' ajnac eb' chi', ¿tasto val ol cutoc co colan co b'a tato squiq'uel co pensar d'a jun co colnab'il te nivan yelc'och tic? A val lac'an Cajał Jesús b'ab'laj aljinac yab'ixal. Axo eb' ab'annac, sch'oxnac eb' to yel jun ab'ix tic, ix yalanpax eb' d'ayori. ⁴ Añejtona' yac'nac pax testigoal sb'a Dios yuj jun ab'ix tic ayic sch'oxannac juntzañ milagro yed' juntzañ tas satub'tac yilji, yic scheclaji to te yel. Añejtona' ix yac' pax Espíritu Santo d'ayori, ato syala' tas opisio sgana syac' d'a junjun ori.

Lajan ix aj Jesucristo qued'oc

⁵ Van valancot yuj junxo yolyib'añq'uinal toto ol javoc. A jun chi', mañoc d'a yol sc'ab' eb' ángel ol yac'och Dios. ⁶ Yujto ay b'aj syal icha tic d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcani:
Mamin, ¿tas val jab'oc quelc'och a ori anima ori tic, yuj chi' tzoñ a nacoti, tzoñ a tañvan yuj co vach'iloc?

⁷ Ejminac ix ori utejan janic' d'a yichañ eb' ángel ayic ix ori a b'oani, palta nivan quelc'och yuj copisio ix ac'a'.

⁸ Ix ac'anoch masanil tastac b'ob'il uuj d'a yol co c'ab', xchi d'a Slolonel chi'. Yuj chi', ayic ix yac'anoch masanil tas Dios d'a yol co c'ab', malaj junoc tas maj yac'can ochi. A ticnaic maxto quilochlaj tato ix can masanil d'a yol co c'ab'.

⁹ Palta squiloch Jesús to lajan ajnac qued'oc, yuj chi' a d'ay tz'elc'och masanil tas tz'ib'ab'ilcan chi', vach'chom malaj val ix aj yelc'och junoc tiempoal d'a yichañ eb' ángel yuj Dios, ayic ol yac'annacoch sb'a animail. Yuj svach'olal Dios, yuj chi' ix el d'a sc'ool scham Jesús cuuj co masanil. Axo ticnaic, te ec'b'al svach'il ix aji, te nivan yelc'ochi, yujto ix yab' syail ayic ix chami.

¹⁰ Masanil tas b'ob'il yuj Dios, yuuj aypaxeq'ui. Snib'ej to masanil eb' yuninal ol c'och b'aj ay stziquiquial. Yuj chi' yovalil ix yab' syail Jesús co Columal, icha chi' ix aj stz'acvielec'och yuj Dios. A Jesús chi' ix ac'anem yich co colnab'il. ¹¹ A orñ yic orñxio Dios, junrñej co Mam yed' jun ix orñ ac'anoch yicoc Dios chi'. Yuj chi' a Yuninal Dios chi', max q'uixvilaj orñ yalan yuc'tacoc ma yanab'oc. ¹² Icha tic ix yal d'a Smam d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani: Ol valed ab'ixal d'a eb' vetchorñab'. Ayic ol smolb'an sb'a eb', ol ach in b'itej d'a scal eb', xchi.

¹³ Yalannac pax icha tic:

A Dios ol vac'och yipoc in c'ool, xchi.

Añejtona' syalanpax icha tic:

Ayinrñej ec' d'a tic yed' eb' vuninal ix yac' Dios d'ayin, xchi d'a Slolonel Dios chi'.

¹⁴ A orñ tzoñ och yuninaloc Dios, chamelb'a yaj co nivanil tic. Yuj chi' yovalil ix och pax snivanil Jesús chamelb'ail icha co nivanil tic. Yuj chi' ayic ix chami, ix yac' lajvoc yopisio jun viñ ay spider smilvaji, aton viñ diablo.

¹⁵ A d'a yalarñtaxo, ichato ayorñ och schecab'oc viñ diablo chi', yujto tzoñ xiv co chami, palta a Jesús ix orñ ac'ancanel d'a libre. ¹⁶ Val yel, mañ yicoc scol eb' ángel ix uleq'ui, palta cuuj a orñ yirñtil orñ viñaj Abraham tic. ¹⁷ Yuj chi', yovalil lajan ix aj qued'oc a orñ yuc'tac orñ tic, yic vach' tz'oc' sc'ool d'ayorñ, yic pax sc'anab'ajej yopisio d'a Sat Sacerdoteal d'a yichañ Dios, yic a' stupanel co mul. ¹⁸ Ix yab' val syail, ayic ix ac'ji proval. Yuj chi' a ticnaic syal scolvaj qued'oc ayic tzoñ ac'ji proval.

3

Ec'al yelc'och Jesús d'a yichañ viñaj Moisés

¹ Ex vuc'tac ex vanab', yic exxo Dios ved'oc, yujto A' avtannac orñ och yicoc. Yuj chi' co vach' aq'uejechoch co pensar d'a Cristo Jesús, yujto schecab' Dios yaj d'ayorñ. Sat Sacerdote pax yaji, icha syal co c'ayb'ub'al chab'il cuuj. ² A Jesús c'anab'ajum ix yutej sb'a d'a jun ix ac'an yopisio, icha yutejñac viñaj Moisés sc'anab'ajan d'a scal eb' yuninal Dios smasanil yed'oc. ³ A junoc b'oum pat, más ec'al d'a jun pat sb'o chi'. Ichaton chi' Jesús, más ec'al d'a yichañ viñaj Moisés chi'. ⁴ Junjun te' pat, ay mach sb'oan te'. Palta a masanil tasi, a Dios b'ojinac. ⁵ A viñaj Moisés chi', sc'anab'ajejñac viñ yac'an servil d'a scal masanil eb' yuninal Dios yed'oc, yujto yac'umal servil Dios yaj viñ. Ayoc to yac'annac testigoal sb'a viñ yuj juntzarñ tas d'irñan yalan Dios. ⁶ Palta a Cristo ix sc'anab'ajej, yujto Yuninal Dios. A' ayoch Yajalil d'a yib'arñ eb' yico', aton eb' yuninalxo Dios yed'oc. Tato tec'an scutej cac' anoch d'a co c'ool, tzoñ tzalaj pax yuj jun ayoch yipoc co c'ool, yuninal orñ ton Dios syal chi'.

Ay jun ic'oj ip yic eb' yuninal Dios

⁷ Yuj chi', icha syalcan Yespíritu Dios d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcani: A d'a jun c'u tic, tato tzeyab' tas syal Dios,

⁸ mañ e pitej e b'a icha yutejñac sb'a eb' e mam eyicham, a eb' chi', spitejñac sb'a eb' d'ayin d'a tz'inan luum, yac'annac in proval eb' ta'.

⁹ Vach'chom 40 ab'il yilnac juntzarñ milagro eb' in b'onac, palta arñaja' yac'lejñac in proval eb'.

¹⁰ Yuj chi' cotnac voval, valannac yuj eb': Masanil tiempo ch'ocñej b'aj ayoch spensar eb'. Toxonton malaj sgana eb' yojtacanel in c'olb'al, xin chi'.

¹¹ Yuj chi', cotnac voval d'a eb'. Vac'annac in ti' to mañ ol och eb' d'a jun lum luum b'aj junc'olalrñej ol aj eb', xchi Dios d'a slolonel chi'.

¹² Ex vuc'tac ex vanab', tzeyai'lej val e b'a, yic malaj junoc ex tze pitej e b'a yuj e chab'c'olal, yuj chi' tze patiquejel Dios pitzan. ¹³ Yach'an tzato yala', slaj eyac'laj e tec'anil junjun ex d'a junjun c'u, yic vach' malaj ex tzex juviel yuj chucal, malaj ex tzex pitb'iel yuuj. ¹⁴ Yujto atax d'a sb'ab'elal cac'nacoch Cristo yipoc co c'ool. Tato arijeja' tec'an scutej co b'a cac'anoch yipoc co c'ool masanto d'a slajvub', ay calan quic yed'oc syal chi'.

¹⁵ Yujto icha chi' yaj stz'ib'ajcani:

A d'a jun c'u tic, tato tzeyab' tas syal Dios, mañ e pitej e b'a, icha yutejnac sb'a eb' e mam eyicham, ayic spitannac sb'a eb' d'ayin, xchicani.

¹⁶ ¿Mach eb' ab'annac slolonel Dios tze na'a, slajvi chi' spitannac sb'a eb' d'ay? Aton masanil eb' coljinac elta yuj viñaj Moisés d'a Egipto. ¹⁷ ¿Mach eb' b'aj 40 ab'il cotnac yoval Dios tze na'a? Aton eb' ochnac smul d'ay, yuj chi' chamnac eb' d'a tz'inan luum chi'. ¹⁸ ¿Mach eb' b'aj yac'nac sti' Dios to mañ ol c'och eb' b'aj junc'olalñej ol aj tze na'a? Aton eb' mañ c'anab'ajannacoc d'ay. ¹⁹ Yuj chi' snachajel cuuj to maj ochlaj eb' b'aj junc'olalñej tz'aj chi', yujto maj sc'anab'ajej eb'.

4

¹ Yalnaccan Dios to ol yal co c'och b'aj ay junc'olal. Yuj chi' yovalil squil co b'a, yic malaj junoc oñ mañ ol oñ tzac'van co c'och b'aj ay junc'olal chi'. ² Yujto alb'ixo vach' ab'ix yic colnab'il d'ayori, icha aj yaljinac d'a eb'. Palta nab'arnej aljinac jun ab'ix chi' d'a eb', yujto maj yac'och eb' d'a sc'ool ayic yab'annac eb'. ³ Palta a orxo tic, junc'olalxo caji, yujto scac'och d'a co c'ool. Icha tic ajnac yalan Dios yuj eb' co mam quicham chi':

Vac'nac in ti' to mañ ol och eb' d'a jun lum luum b'aj junc'olalñej ol ajoc, xchi. Axo Dios, atax yic slajvinac sb'oan yolyib'arñquinal tic, ochnac vaan smunlaji. ⁴ A Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani, a' tz'alan yuj yuquil c'ual icha tic: A d'a yuquil c'ual sb'oan yolyib'arñquinal tic Dios, ix och vaan smunlaji, xchi.

⁵ Syalanpax icha tic:

Mañ ol och eb' d'a jun lum luum b'aj junc'olalñej ol ajoc, xchi.

⁶ A eb' chi' b'ab'laj ab'annac jun vach' ab'ix yic colnab'il tic, palta maj c'ochlaj eb' b'aj junc'olalñej tz'aj chi' yujto maj sc'anab'ajej eb'. Palta yovalil ay mach ol c'och b'aj ay junc'olal icha yalnaccan chi'. ⁷ Yujto ix sch'ox junxo tiempoal Dios, aton jun tiempoal b'aj ayori ec' tic. Yujto pecatay yalnaccan yuj jun b'aj ay junc'olal chi', schecannac yal viñaj David icha ix vala', b'aj syal icha tic:

A d'a jun c'u tic, tato tzeyab' tas syal Dios, mañ e pitej e b'a d'ay, xchi.

⁸ Q'uinaloc c'ochnac eb' quetisraelal yuj viñaj Josué b'aj ay junc'olal chi', majxom yal Dios tato tzato yal coch b'aj ay junxo junc'olal chi'. ⁹ Yuj chi', a oñ yicoñxo Dios tic, ayto val jun b'aj ay junc'olal ol yac' d'ayori. ¹⁰ Yujto ayic ol yac'an jun chi' Dios d'ayori, icha ajnac yoch vaan smunlaji, icha chi' ol aj coch vaan co munlaji. ¹¹ Yuj chi', caq'uec val quip cac'anoch Dios d'a co c'ool yic ol oñ och d'a junc'olal chi'. Malajocab' junoc oñ sco b'eyb'alej sb'eyb'al eb' spitejnac sb'a chi'.

¹² A slolonel Dios, pitzan yaji, ay spoder. Lajan slolonel chi' icha junoc q'uen espada jay ye d'a schab'il pac'añ. Yuj chi', ichato stecjioch d'a co pixan yed' d'a co pensar masanto scheclajelta tas caj junjun ori. Yujto a sch'oxanelta tas sco na'a yed' tas sco nib'ej. ¹³ Malaj junoc mach syal sc'ub'anel sb'a d'a Dios. Yujto chequelñej masanil tas d'a yichañ, aton d'ay ol cac' entregar co cuenta.

A Jesús, tz'ac'anoch co ti' d'a Dios

¹⁴ Ay val jun tz'ac'anoch co ti' d'a Dios, te nivan yelc'ochi, aton Jesús, Yuninal. A' ix c'och d'a satchaari d'a yichari Dios. Yuj chi' yovalil tec'an scutej co b'a cac'anoch co c'ool d'a jun c'ayb'ub'al ix co cha'a. ¹⁵ A jun tz'ac'anoch co ti' d'a Dios, a' tz'oc' sc'ool d'ayoni ayic malaj quip, yujto lajan ix utaj yac'ji proval ichoc ori tic, palta malaj juneloc ix och smul. ¹⁶ Yuj chi', max ori xiv co c'och d'a yichari Dios b'aj scheclaj svach'c'olal, yic tz'oc' sc'ool d'ayoni ta', syac'angepax svach'c'olal d'ayoni ayic te malaj svach'il caji.

5

¹ A junjun eb' sat sacerdote a d'a co cal a ori anima ori tic sic'jielta eb'. Tz'ac'ji yopisio eb' yac'anoch co ti' d'a Dios, syac'an ofrenda eb' yed' silab' srusji yuj co mul. ² Lajan eb' sat sacerdote chi' qued'oc, yujto malaj stec'anil eb'. Yuj chi' syal nivan syutej sc'ool eb' d'a eb' max nachajel yuuj yed' d'a eb' tz'em d'a junoc spaltail. ³ A eb' sat sacerdote chi', anima'nej eb', yuj chi' yovalil syac'pax juntzari silab' riusb'il chi' eb' yuj smul, icha juntzari silab' syac' eb' yuj smul eb' anima.

⁴ Malaj junoc mach scomon aq'uejoch sb'a d'a jun opisio chi'. A'nej eb' avtab'il yuj Dios syal yochi, icha ajnac viñaj Aarón yuj Dios d'a peca'. ⁵ Icha pax chi' Cristo, maj yac'ochlaj sb'a sat sacerdotel d'a yol yico', palta a Dios ix ac'anoch yopisio. Icha tic ix yutej yalan d'ay: A ach tic, Vuninal ach. A d'a jun c'u tic, ix vac' checlajoc to Vuninal ach, xchi.

⁶ A'nejja', ay pax b'aj icha tic syalcan d'a Slolonel:

Sacerdote ach'nej d'a junel'nej, icha yopisio viñaj Melquisedec, xchi Dios chi' d'ay.

⁷ Ayic ix ec' Jesús d'a yolyib'arñ'quinal tic, te chaari ix lesalvi, ix oq'ui ayic ix sc'anan tas d'a Dios, aton jun ay spoder scolanelta d'a yol sc'ab' chamel. Ix ab'ji slesal chi', yujto te nanam ix yutej sb'a d'ay. ⁸ Vach'chom Yuninal Dios, palta yuj juntzari yaelal ix yab'i snachajel yuuj chajtil syutej sc'anab'ajani.

⁹ Ayic ix yic'anel'och sb'a masanil tas nab'il yuuj, ix ac'ji yopisio yac'an colnab'il d'a junel'nej d'a masanil eb' sc'anab'ajan tas syala'. ¹⁰ Yuj chi' a Dios ix ac'an yopisio yoch sat sacerdotel icha yopisio viñaj Melquisedec d'a peca'.

Ay smay co meltzajxi d'a co patic

¹¹ Tz'ijumto tas in gana sval d'ayex yuj jun tic, palta ajaltac calani tas syalelc'ochi, yujto te pural snachajel eyuuj. ¹² Ayxo stiempoal eyac'an och d'a e c'ool. Smoj to tzaxo e c'ayb'ej eb' yicxo Dios ticnaic. Palta ina a'nej juntzari sc'ayb'ub'al Dios marñ ajaltacoc tze nib'ej tz'alchajxi d'ayex, yujto maxto canlaj eyuuj. Mantalaj e tec'anil, lajan ex icha junoc nene' unin vanto schuni, maxto ujilaj sva'i. ¹³ A juntzari c'ayb'ub'al chi', icha lech, ich'nej ta'. Yuj chi' a eb' sgana yab'an juntzari chi', a'nejja' lajan eb' icha junoc nene' unin. A'nejja' maxto nachajel yuj eb' tas scutej co tojolb'itan co b'eyb'al. ¹⁴ Axo juntzari c'ayb'ub'al pural snachajeli, lajan icha tas syab'lej eb' icham anima. Yuj chi', a eb' sc'ayb'an juntzari chi', aton eb' tec'anxo spensar. C'aynac eb' snaaneli b'aja juntzari tas vach' yed' juntzari chuc.

6

¹ Axo ticnaic, caq'uec quip co b'at d'a quichari, yic stec'c'aj co pensar. A ticnaic canocab' juntzari b'ab'el c'ayb'ub'al syal yuj Cristo. Moxcob' co c'ayb'ejeclaj juntzari b'ab'el c'ayb'ub'al ol val tic. Aton juntzari tz'alani to sco na co b'a d'a jun b'eyb'al tzoñ ic'anb'at d'a chamel, aton jun b'eyb'al max yal ori scolani. Syalanxi to scac'och Dios d'a co c'ool. ² Syalanpax yuj bautismo. Syalanxi yuj eb' syaq'uec' sc'ab' d'a co jolom ayic tz'och copisio. Syalanxi to

ol oñ pitzvocxi d'a scal eb' chamnac. Syalanxi to ol cot yaelal d'a yib'arñ eb' anima d'a junelñej. Aton juntzarñ c'ayb'ub'al tic, c'ocb'ilxo cab'ani. ³A ticnaic, ayto val juntzarñico ol co c'ayb'ej tato syal sc'ool co Mam Dios.

⁴A oñxo tic, ichato tz'ictajab'ilxo co pensar. Chab'ilxo jun silab' Dios te vach' cuuj. Ay calan quic d'a Espíritu Santo. ⁵Cojtacxo svach'il slolonel Dios. Cojtacxo spoder ol checlaj d'a jun tiempo toto ol javoc. ⁶Yuj chi', tato ay mach syiq'uel sb'a d'a Cristo, maxtzac yal smeltzaj junelxo yic sna sb'a. Yujto ayic smeltzaj d'a spatic, syalelc'ochi to a val lac'an van yac'anoch Yuninal Dios d'a spenec te' culus junelxo. Van yac'an q'uixvelal sb'a d'a yichañ eb' anima. ⁷Yujto a oñ tic, lajan oñ icha lum lum. Ayic syac'an riab', syuc'b'at a' luum. Ay lum lum vach' avb'en syac' d'a eb' smunlaj d'a sat. Yuj chi' syac' svach'c'olal Dios d'a luum. ⁸Ay pax lum lum nab'a q'uiix, nab'a añ c'ultacñej sq'uib' d'a sat. Malaj jab'oc syaxil. Yuj chi' scatab'aj lum yuj Dios, axo d'a slajvub'alxo, stz'ab'at lum smasanil.

A tas scac'och yipoc co c'ool

⁹Palta a ex, ex xajanab'il cuuj, vach'chom scalb'at juntzarñ tic d'ayex, palta scac'och yipoc co c'ool to mañ ex lajanoc yed' eb' scal tic, palta ol checlajel juntzarñ vach'il d'ayex sch'oxani to ay e colnab'il. ¹⁰Yujto a Dios tojol spensar. Mañ ol satlaj sc'ool d'a juntzarñ tas ix e c'ulej yed' chajtil ix aj e xajanani, ayic ix ex colvaj d'a eb' yicxo Dios. Añejtona' tze c'ulejñej paxi. ¹¹Palta co gana to tze c'ulejñej juntzarñ tic d'a masanil tiempo, yic vach' tz'acan ol e cha jun spac van e tarivani. ¹²Co gana to mañ jaraganaoc tzeyutej e b'a d'a yic Dios. B'eyb'alejec sb'eyb'al eb' syac' val och sc'ool d'ay, eb' tec'an val syutej sb'a, yujto a eb' icha chi' syutej sb'a, van schaan juntzarñ tas yalnaccan Dios to ol yac' d'a eb'.

¹³Ayic yac'annac sti' Dios d'a viñaj Abraham d'a peca', munil A' slocnac sb'i, yujto malaj junoc mach ec'al d'a yichañ. Yuj chi' mañ slocnacoc junocxo b'i. ¹⁴Yalnac icha tic d'a viñ: Val yel nivan in vach'c'olal ol vac' d'ayach. Tzijtum iñtilal ol vac'can pitzvoqueli, xchi d'a viñ. ¹⁵Axo viñaj Abraham chi', nivan yutejnac sc'ool viñ stañvani, yuj chi' schanac jun b'aj yac'nac sti' Dios chi' viñ. ¹⁶Ayic sco locan sb'i junoc mach, añej junoc mach ec'al d'a quichañ sco loco'. Ayic scalan junoc tas te yel, sco loc sb'i junoc mach, yic marixa mach stelaj sb'a qued'oc. ¹⁷Añejtona', icha chi' yutejnac Dios yac'an sti', munil slocnac sb'a sch'ocoj, yujto sgana sch'ox d'ayoñ to yel ol quiquej tas b'aj yac'nac sti', malaj jab'oc tas ol sq'uexa'. ¹⁸Yujto slocnac sb'i Dios ayic yac'annac sti', yuj chi' a tas yalnac, malaj b'aq'uirñ ol q'uexmajoc, yujto max yesejlaj. A tas yalnac chi', syac' val snivanil co c'ool, yujto a oñ tic cac'nacoch co b'a d'a yol sc'ab' yic tzoñ scolo'. Van co tarivani tas ol yac' d'ayoñ, yuj chi' a scac'och yipoc co c'ool. ¹⁹Te tec'an yaj co pensar ticnaic, yujto scac'och jun chi' yipoc co c'ool. Lajan yaj icha junoc barco te ay yip syamnub' syamanoch vaan. A jun ayoch yipoc co c'ool chi', ayxo och d'a spatic och c'apac smacul snañal yol stemplo Dios ay d'a satchaañ. ²⁰Ata' b'ab'el ochnac Jesús d'a quichañ yic sjacan d'ayoñ. Yujto malaj b'aq'uirñ ol yactej yoch Sacerdoteal, icha yopisio viñaj Melquisedec.

7

A Jesús Sat Sacerdote icha yopisio viñaj Melquisedec

¹A viñaj Melquisedec chi', ^{7.1}rey viñ d'a choñab' Salem d'a peca'. Yac'nac sacerdoteal viñ d'a Dios, aton Dios te nivan yel'och d'a yichañ masanil. A

7.1 Tz'ilchaj pax yab'ixal viñaj Melquisedec tic d'a Génesis 14.18-20.

junel, xid'ec' viñaj Abraham yac' oval yed' juntzarí eb' rey, yac'ji ganar eb' yuj viñ. Axo yic spaxta viñ, axo viñaj Melquisedec chi' xid' c'uman viñ d'a yol b'e. Sc'anan svach'c'olal Dios viñ d'a yib'arí viñaj Abraham chi'. ² Axo viñaj Abraham chi' ac'an sdiezmoal jantacriěj tas yac' ganar d'a jun oval chi' d'a viñaj Melquisedec chi'. A sb'i viñ chi' syalelc'ochi, rey te tojol. Añejtona' sreyal pax choñab' Salem. A Salem syalelc'ochi, junc'olal. Yuj chi' scuchan pax viñ sreyal junc'olal. ³ Mañ chequeloc mach smam snun viñ, mach pax smam yicham viñ. Malaj b'aj syalcán d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcan yuj yaljub'al viñ yed' pax yuj schamel viñ. Yuj chi' sch'oxnab'il Yuninal Dios yaj viñ, yujto ochnac viñ sacerdotéal d'a masanil tiempo.

⁴ Nachajocab'el eyuuj ticnaic to te nivan yelc'och viñaj Melquisedec chi'. Yujto yac'nac sdiezmoal masanil tas xid' yac'nac ganar viñ co mam quicham Abraham d'a viñ. ⁵ Syal d'a ley Moisés to a eb' sacerdote, aton eb' yirñtilal Leví, ay yalan yic eb' schaan sdiezmoal masanil tas ay d'a eb' quetchoñab', vach'chom yirñtilal Abraham eb' yed' eb'. ⁶ Axo viñaj Melquisedec chi', vach'chom mañ yirñtilaloc Leví yaj viñ, palta schanac sdiezmo viñaj Abraham chi' viñ, aton viñ b'aj yac'nac sti' Dios. Sc'anannac svach'c'olal Dios viñ d'a yib'arí viñaj Abraham chi'. ⁷ Cojtac to a mach sc'anan svach'c'olal Dios d'a yib'arí junocxo anima, más nivan yelc'och d'a yicharí jun schaan svach'c'olal Dios chi'. ⁸ A ticnaic, a eb' schaan sdiezmo eb' quetchoñab', chamelb'a anima yaj eb'. Palta a Slolonel Dios tz'alani to ichato pitzanto viñaj Melquisedec chi'. ⁹ A d'a peca', a viñaj Leví chaannac sdiezmo eb' quetchoñab', palta syal calani to a viñ ac'annac sdiezmo d'a viñaj Melquisedec chi' ayic yac'annac yic viñaj Abraham d'a viñ. ¹⁰ Yujto ayic xid'naquec' viñaj Melquisedec chi' sc'umej viñaj Abraham chi', manto aljilaj viñaj Leví chi'. Aytooch viñ d'a snivanil viñaj Abraham chi', yujto a viñ ay yirñtil viñ.

¹¹ A eb' co mam quicham a d'a yol sc'ab' eb' sacerdote yirñtilcan viñaj Aarón, viñ cotnac d'a yirñtilal viñaj Leví schanac ley Moisés eb'. Q'uinaloc tato ix yal sb'oan spensar eb' quetchoñab' chi' eb' d'a yicharí Dios, ¿tasto val yuj ix och junxo sacerdote icha yopisio viñaj Melquisedec, mañ ichaoc ajnac viñaj Aarón chi'? ¹² Tato ix q'uexvi stzolar smunlay eb' sacerdote chi', yovalil pax sq'uexvi ley Moisés syal chi'. ¹³ A jun van yalji tic, aton Cajal Jesús. A Cajal tic, mañoc viñaj Leví ay yirñtilal. Ch'oc junxo macarí eb' israel ay yirñtilal. A d'a scal jun macarí eb' chi', malaj junoc eb' ix och sacerdotéal. ¹⁴ Cojtac to a Cajal chi', a viñaj Judá ay yirñtilcani. Axo viñaj Moisés, malaj tas yalnaccan viñ, tato ay junoc eb' yirñtilal viñaj Judá chi' syal yoch sacerdotéal.

¹⁵ Snachaj val el jun tic cuuj, yujto a junxo sacerdote janac, aton Cajal Jesús, jun lajan yaj yed' viñaj Melquisedec. ¹⁶ Ix och Cristo sacerdotéal yujto malaj b'aq'uiriñ ol chamoc, mañ yujoc to d'a junoc irñtilal sic'b'ilcanel icha yalan ley ix coti. ¹⁷ Yujto ix yal Dios d'ay: Malaj b'aq'uiriñ ol actej och Sacerdotéal, icha yopisio viñaj Melquisedec, xchi d'ay.

¹⁸ Yuj chi', a jun ley d'a yalañtaxo, lajvinac yopisio, yujto malaj tz'ochi. Nab'arěj ayeq'ui. ¹⁹ Malaj junoc mach b'onac spensar yuj jun ley chi'. Palta ay junxo ec'al svach'il ochnac sq'uexuloc. Aton jun chi' ayoch yipoc co c'ool. Yujñej jun chi' syal co nitzanoch co b'a d'a stz'ey Dios.

²⁰ Ayic ix sb'oan jun tic Dios, loch'il val sb'i yuuj. ²¹ Ayic ix och yopisio eb' sacerdote d'a peca', maj sloclaj sb'i Dios chi'. Palta ayic ix och Cristo sacerdotéal, ato ta' ix slocl sb'i. Yujto tz'ib'yajcan d'a Slolonel Dios icha tic: Ix yac' sti' Cajal, malaj b'aq'uiriñ ol sq'uexa', yalnaccan icha tic: Malaj b'aq'uiriñ ol actej och Sacerdotéal, icha yopisio viñaj Melquisedec, xchicani.

²² A junxo strato yac'nac chi', ec'to svach'il d'a yichari jun sb'ab'laj aq'uejnac. Axo Jesús tz'ac'anelc'och jun trato chi'. ²³ Vach'chom tzijtum eb' sacerdote ochnac d'a jun opisio chi', palta mari junoc eb' munlajnac d'a masanil tiempo, yujto scham eb'. ²⁴ Palta axo Jesús chi', marijalaj b'aq'uir' ol chamoc. Yuj chi' masanil tiempo ay yopisio yac'anoch co ti' d'a Dios. ²⁵ Yuj chi', a ori ix ori ac'jioch yicoc Dios yuuj, syal tzo'ri colchaj yuuj d'a junel'iej, yujto pitzan'iej d'a junel'iej, yic stevi d'a Dios cuuj.

²⁶ Yuj chi', ayton val yopisio jun sat sacerdote chi' d'ayori, aton jun vach'riej toni. Malaj jab'oc schucal ma smul ochnac. Mari lajanoc yed' eb' ajmul. A Dios ix ic'anchaari d'a yib'ari eb' ay d'a satchaari. ²⁷ Mari lajanoc icha junza'ixo eb' sat sacerdote. Yujto a eb' chi' yovalil syac' junza'ri silab' eb' sr'uschaj d'a junjun c'u. Sb'ab'laj aq'uej yic eb' yuj smul, ichato chi' syac'anpax eb' yuj smul eb' yetanimail, palta a Jesús, junel'iej ix yac' jun silab' yuj co mul co masanil, aton yic ix yac'anoch sb'a d'a yol sc'ab' chamel cuuj. ²⁸ A eb' ochnac sat sacerdotel yuj ley Moisés, anima eb', ay spaltal eb'. Palta ayic ix lajvi yopisio jun ley chi', ix yaq'uelc'och jun sti' Dios yac'naccani, aton yac'annac yopisio junxo sat sacerdote, aton Yuninal, jun ix ac'anelc'och masanil tas nab'il yuj Dios chi'.

8

A jun schab'il strato Dios

¹ Aton junza'ri ix val tic, in gana snachajel eyuuj to icha chi' yaj jun co sat sacerdote chi'. C'ojanxoem d'a svach' c'ab' Dios b'aj ay d'a satchaari ticnaic.

² Van smunlajoch d'a yopisio chi' d'a yol stemplo Dios te yel, aton jun a val lac'an Cajal chi' b'oannac. Ma'oc eb' anima b'oannac. ³ Junjun eb' sat sacerdote, ay yopisio eb' yac'an junza'ri ofrenda d'a Dios yed' junza'ri silab' sr'usji. Yuj chi', yovalil ay pax tas syac' Cristo chi' d'a Dios. ⁴ Q'uinaloc a'ieja' ayec' d'a yolyib'ariq'uinal tic ticnaic, marijom oclaj sacerdote yaj d'a Dios, yujto ay junza'ixo eb' sacerdote ay yopisio yac'an junza'ri ofrenda icha syal ley Moisés. ⁵ Palta ch'oxnab'il'iej yaj yopisio eb' chi' d'a tas ay d'a satchaari, ichato ye'ul'riej yaji. Cojtac to to'nej ch'oxnab'il yaji, yujto ayic manto b'oji scaj'jub' Dios yuj vi'raj Moisés chi', yal Dios chi' d'a vi'ri: Ab'i, tza b'o masanil icha val jun yechel in ch'oxnac d'ayach d'a jolom vitz tic, xchi d'a vi'ri. ⁶ Palta a jun co sat sacerdote ticnaic, ec'al svach'il yopisio d'a yichari yopisio eb' chi'. Yujto a tz'ac'anelc'och jun strato Dios yac'nac d'ayori. A jun strato chi', mas vach' d'a yichari jun b'ab'el, yujto a junza'ri tas b'aj yac'nac sti' Dios, ec'al te vach'.

⁷ Q'uinaloc tato malaj junoc tas ix yac' palta d'a jun b'ab'el trato chi', marijom yovaliloc ix yac' junxo schab'il trato tic. ⁸ Palta yilnac Dios to palta yutejnac sb'a eb' anima chi'. Yuj chi' icha tic syalcan d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcani:

A Dios Cajal tz'alani: D'a jun tiempoal ol javoc, ol in b'o junxo schab'il in trato yed' eb' yir'itilal Israel yed' pax eb' yir'itilal Judá.

⁹ A jun trato chi', mari lajanoc ol aj yed' jun in trato in b'onac yed' eb' smam yicham eb', ayic vic'annac elta eb' d'a yol yic Egipto. Yujto ayic vic'annac elta eb' chi', ichato ochnac in quetz quetz d'a sc'ab' eb'. Palta mari sc'anab'ajejnacoclaj in trato chi' eb', yuj chi' vactejnaccan eb' sch'ocoj.

¹⁰ Axo junxo schab'il in trato ol in b'o yed' eb' yir'itilal Israel b'aq'uir', icha tic ol vutoc: Ol vac'och junza'ri in checnab'il d'a pensar eb', ichato ol in

tz'ib'ejcanoch d'a spixan eb'. A in ol in och sDiosaloc eb'. Axo eb' ol och in choñab'oc.

¹¹ Mañxa eb' ol alan d'a eb' yetchoñab' icha tic: Yovalil tzeyojtaquejel Dios Cajal, mañ xchioc eb'. Yujto ol in yojtaquejel eb' masanil, vach'chom eb' unin, ma eb' icham anima.

¹² Ol vac'can lajvoc schucal eb'. Mañxalaj b'aq'uiñ ol in nacot smul eb', xchi Dios Cajal d'a Slolonel chi'.

¹³ Ayic ix yalancot Dios yuj jun schab'iltrato tic, ix sch'oxo' to ec'nacxob'at jun b'ab'eltrato. Q'uinaloc ay junoc tas ec'nacxob'at ticnaic, ¿tom ayto yopisio? Tato mañxa yopisio, syalelc'ochi to van sateli.

9

A scajnub' Dios

¹ A d'a jun b'ab'eltrato, ay juntzañ checnab'il syala' tas syutej eb' yac'anem sb'a d'a Dios b'aj ay scajnub' d'a sat luum tic. ² Icha tic ajnac sb'o jun scajnub' chi': A jun b'ab'el cuarto, scuch Yic Dios. Ata' ay jun b'achnub' candil. Ay jun mexa yed' juntzañ pan tz'ac'ji d'a Dios. ³ Axo d'a spatic och jun c'apac schab'il smacul yool, ata' ay junxo cuarto, scuch Yicrej Dios Yaji. ⁴ Ata' ay jun q'uen chaynub' nab'a oro b'aj sñusji incienso. Ata' ay pax scaxail strato Dios, aton jun nab'a oro spatic. Axo d'a yool, a jun chen nab'a oro ayemi, ayem maná d'a yool. Axo d'a stz'ey jun chen chi' ayem te' sc'ococh viñaj Aarón, aton jun te' volannac. Ay paxem juntzañ q'uen b'aj tz'ib'ab'ilcan jun strato Dios. ⁵ Axo d'a yib'añ jun caxa chi' ac'b'ilq'ue yechel querubin, yic chequel to a Dios ayec' ta'. Jeñanq'ue sc'axil eb' d'a yib'añ jun yed'tal b'aj tz'ac'ji juntzañ silab' yuj smul eb' quetchoñab'. C'och'ilñejocab' chi' sval d'ayex yuj chajtil yilji jun chi'.

⁶ Ayic yochnac yopisio juntzañ chi', junjun c'u tz'och eb' sacerdote d'a jun b'ab'el cuarto chi', yic syac' servil Dios eb' ta'. ⁷ Palta axo d'a jun schab'il cuarto chi', añej viñ sat sacerdote syal yochi. Juntac elñej tz'och viñ d'a junjun ab'il. Ayic tz'och viñ chi', yovalil yed'nac schiq'uul noc' noc' viñ, yic syac' viñ silab'oc yuj smul, yuj pax smul eb' quetchoñab' max yil yochi. ⁸ Palta a Yespíritu Dios tz'ac'an nachajel junxo tic cuuj: Yach'an ayto yopisio jun b'ab'el cuarto chi', axo junxo cuarto scuchan Yicrej Dios Yaji, macancani. ⁹ A juntzañ chi', ch'oxnab'il yaj d'ayoñ d'a jun tiempoal tic. A eb' syal sb'a d'a Dios yed' juntzañ yofrenda yed' juntzañ silab' sñusji, max yal-laj yac'ji sat smul eb' d'a sc'ool yuuj. ¹⁰ Yujto a juntzañ tas sc'ulej eb' chi', añej yuj tas sva eb' yed' tas syuq'uej eb' syala'. Syalanpax yuj chajtil tz'aj sach'ican juntzañ tastac yuuj. A juntzañ checjinac sc'ulej eb' chi', yicrej snivanil eb' yaji. Ayñej yopisio juntzañ chi' yuj eb', masanto a Dios ix q'uexani.

¹¹ Palta ulnacxoc' Cristo, yuj chi' A' ayoch co sat sacerdoteoc ticnaic. Te vach' juntzañ tas ix yac' d'ayoñ, yujto a junxo scajnub' Dios b'aj tz'ac'chaj servil, máxso te vach', malaj jab'oc spaltil. A jun chi', mañ animaoc b'ojnac, yujto mañoc d'a yolyib'añq'uinal tic ayeq'ui. ¹² Ayic yochnac Cristo chi' d'a junelñej d'a jun cuarto Yicrej Dios Yaji, mañoc schiq'uul noc' quelemtac chiva, ma noc' quelemtac vacax yac'nac silab'oc. A val schiq'uul yac'lab'ejnac, yuj chi' yac'nac ganar co colnab'il d'a junelñej. ¹³ A schiq'uul noc' toro, schiq'uul noc' chiva yed' starñil noc' cob'estac vacax stz'ai, a stzicjib'at d'a yib'añ eb' anima mañ vach'oc icha yalan ley, icha chi' tz'utaj eb', yic tz'ochxican eb' vach'il d'a yichañ ley chi', palta añej d'a snivanil eb' ay yopisio jun chi'. ¹⁴ Tato icha chi' yopisio schiq'uul noc' noc' chi', ocxom val schiq'uul Cristo. A Espíritu ayec' d'a masanil tiempo. Yuuj yac'nac och sb'a Cristo silab'oc d'a Dios, icha junoc noc' noc' malaj jab'oc spaltil tz'ac'ji

silab'il. Yuj chi' a schiq'uul chi' syal yic'anel d'a co pensar juntzañ chucal tz'ac'ancot chamel d'a quib'añ. Axo ticnaic syal cac'an servil Dios pitzan.

¹⁵ Yuj chi', a Jesucristo tz'ac'an elc'och jun schab'il trato chi'. Ayic ix chami, ix yac'an lajvoc smul masanil eb' ayec' d'a yol sc'ab' jun b'ab'el trato chi'. Yuj chi' a orñ avtab'il orñ yuj Dios yicoc, syal quican jun b'aj yac'naccan sti', aton co q'uinal d'a junelrtej. ¹⁶ Yujto ayic ay junoc ch'añ testamento,^{9.15-16} yovalil scheclaji tato chamnaxco jun b'ojinac chi', yic syal yoch yopisio ch'añ. ¹⁷ Yujto mantalaj yopisio ch'añ tato pitzanto viñ b'ojinac ch'añ chi'. Ato scham viñ, tz'och yopisio ch'añ. ¹⁸ Yuj chi' icha chi' yaj jun b'ab'el trato chi'. Ayic manto och yopisio, ay juntzañ chic' elnac. ¹⁹ Yujto a viñaj Moisés avtannac masanil juntzañ checnab'il yic ley yab' eb' co mam quicham. Slajvi chi', yic'ancot jun sc'ab' te' hisopo viñ b'ac'b'il d'a chacchac lana. Axo d'a scal schiq'uul noc' quelemtac vacax, noc' quelemtac chiva, calan yaj yed' a a, sb'at lab'ejem viñ, stzicanb'at viñ d'a yib'añ ch'añ ley yed' d'a yib'añ eb' anima chi'. ²⁰ Slajvi chi', yalan viñ d'a eb': A jun chic' tic, a tz'ac'anelc'och jun strato Dios syac' d'ayori,^{9.20} xchi. ²¹ Añejtona' stzicnacb'at juntzañ chic' chi' viñ d'a yib'añ scajnub' Dios yed' d'a juntzañ yamc'ab' ay yopisio ta'. ²² Syal ton calan icha syal ley chi', ijan val sacb'icanel masanil tastac yuj chic'. Añejtona' malaj junoc mach slajvican smul, tato malaj chic' tz'el yuj smul chi'.

Yac'nac sb'a Cristo silab'oc

²³ Yovalil yac'nac juntzañ silab' chi' eb', yic sacb'ican juntzañ chi' masanil. Palta a juntzañ chi', yeñulrtej juntzañ tas ay d'a satchaari yaji. Axo juntzañxo ay d'a satchaari, yovalil sacb'icanel yuj junxo silab' más nivan yelc'ochi. ²⁴ Yujto a Cristo, mañ ochnacoclaj d'a jun stemplo Dios sb'onac eb' anima, yujto a jun chi', yeñulrtej jun d'a val yel stemplo Dios yaji. A d'a satchaari, ata' ochnac. Axo ticnaic, ayec' d'a yichari Dios, van stevi cuuj. ²⁵ A viñ sat sacerdote, junjun ab'il tz'och viñ d'a yol jun lugar Yicñej Dios Yaji, yic syac' juntzañ chic' viñ silab'oc. Palta mañocclaj schiq'uul viñ syac'lab'ej. Palta axo Cristo mañ tzijtumeloc ix chami ayic ix yac'an sb'a silab'il. ²⁶ Q'uinaloc tato mañ junelrtejoc ix yac' sb'a Cristo silab'oc, tecan tzijtumelxo ix chami yictax ix b'o jun yolyib'ariq'uinal tic. Palta mañ ichocta ix aji. Yujto a d'a jun slajvub' tiempool tic, junelrtej ix uleq'ui. A val lac'an ix yac'och sb'a silab'il yic syiq'uul co mul. ²⁷ Yovalil junelrtej ol cham eb' anima smasanil, slajvi chi' ol ch'olb'itaj tas yaj eb'. ²⁸ Añejtona' Cristo, junelrtej ix milji silab'il, yuj chi' tzijtum orñ ix ic'jiel co mul yuuj. Ayic ol jax d'a schaelal, mañxo yujoc yic'anel co mul ol jaxoc, palta ol ja yac' co colnab'il a orñ van co tariñvan sjax tic.

10

¹ A juntzañ syal d'a ley Moisés, ichato yeñulrtej yaj d'a juntzañ vach' tzac'anto janac. Mañoc val tz'ic'anel co mul, yujto mañocclaj jun ley chi' tz'ic'an sb'o spensar eb' anima sgana sc'och d'a Dios yuj juntzañ silab' tz'ac'ji chi' d'a junjun ab'il. ² Q'uinaloc tato sb'o spensar eb' yuj jun ley chi', tecan ochnac vaan eb' yac'an juntzañ silab' chi'. Q'uinaloc tato yel sacb'icanel eb' d'a smul, ayic syac'an juntzañ silab' chi' eb', tecan maxtzac snacot smul eb' chi'. ³ Ocxo jun, yuj juntzañ silab' chi', snacot smul eb' d'a junjun ab'il. ⁴ Yujto max yal yic'anel co mul schiq'uul noc' vacax yed' noc' chiva.

9.15-16 **9:16** A d'a sti' eb' griego, a jun "trato" syalpaxelc'ochi "testamento". A jun testamento chi', a junoc uum sb'oacan junoc anima ayic manto chamoc. Syalcan d'a jun uum chi' mach b'aj scan sluum, spat, noc' snoc' ma junocxo tas ay d'a jun anima sb'oacan jun uum chi'. **9:20** **9:20** Ayic ix tz'ib'chaj ch'añ Antiguo Testamento, b'eyb'ab'il yuj eb' anima to smilcham junoc noc' noc' eb' yuj sch'oxanel eb' to yovalil ol elc'och strato eb' chi'.

- ⁵ Yuj chi', ayic ix ulec' Cristo d'a yolyib'arñq'uinal tic, ix yal d'a Dios: Max a nib'ejlaj noc' noc' tz'ac'ji silab'il d'ayach, ma juntzarñxo ofrenda. Palta ix ac' in nivanil.
- ⁶ Max a c'anlaj noc' noc' sñusjitz'a silab'il d'ayach, ma val silab' yic slajvicanel mul.
- ⁷ Yuj chi' sval d'ayach: Ach in Diosal, tic tzin javi yuj in b'oan icha tas a gana, ichataxon yaj stz'ib'chajcan vab'ixal, xin chi, xchi Cristo.
- ⁸ A d'a sb'ab'elal ix yal Cristo chi' to malaj sgana Dios d'a juntzarñ silab' sñusjitz'a chi', juntzarñ noc' noc' tz'ac'ji d'ay yuj smul eb' anima. Vach'chom syal d'a ley to yovalil tz'ac'ji juntzarñ chi' d'a Dios, palta max tzalajlaj yed'oc.
- ⁹ Ix lajvi chi', ix yalanxi Cristo icha tic: Ach in Diosal, tic tzin javi yuj in b'oan icha tas a gana, xchi. Syalelc'ochi to ix ul yac' lajvoc yopisio juntzarñ silab' chi'. Axo junxo silab' ix yac' sq'uexuloc. ¹⁰ Yuj chi' a Jesucristo chi', a val snivanil ix ul yac' silab'oc d'a junelñej icha sgana Dios. Yuj jun silab' chi, lajvinacxoel co mul.
- ¹¹ Masanil eb' sacerdote d'a scal eb' quetchoñab', liñang'ue eb', ayñejoch eb' d'a yopisio junjun c'u. Icharñej chi' yac'an juntzarñ silab' chi' eb', palta a juntzarñ chi', max yal-laj yic'anel co mul. ¹² Palta axo Jesucristo, junñej silab' yac'nac yuj co mul d'a junelñej. Ichato chi' b'ian, ix em c'ojan d'a svach' c'ab' Dios. ¹³ Ata' van starñvani masanto ol can eb' yajc'ool d'a yalarñ yuj Dios. ¹⁴ Yujto junelñej tz'acvinac oñ el yuj jun silab' chi', yujto ix lajvicanel masanil co chucal yuuj. ¹⁵ Axo Yespíritu Dios syac' testigoal sb'a d'ayoñ yuj juntzarñ tic. Yujto icha tic yalnaccani:
- ¹⁶ A d'a yic ol lajvoc jun tiempoal chi', icha tic ol vutoc in trato yed' eb' yirñtilal Israel d'a b'aq'uirñ: Ol vac'och juntzarñ in checnab'il d'a spixan eb', ichato ol in tz'ib'ejcanoch d'a spensar eb', xchi Cajal d'a Slolonel chi'.
- ¹⁷ Syalanpaxcan icha tic: Mañxa b'aq'uirñ ol in nacot smul eb' yed' schucal eb', xchi.
- ¹⁸ Yuj chi', ayic tz'ac'jican lajvoc co mul, mañxo yovaliloc scac' junocxo silab' yuj co mul chi'.

Co nitzeoch co b'a d'a stz'ey Dios

- ¹⁹ Yuj chi', ex vuc'tac ex vanab', max oñ xivlaj coch d'a yol jun lugar Yicñej Dios Yaji, yujto yuj schiq'uil Jesucristo ayxo calan quic cochi. ²⁰ Syal coch yuj jun ac' b'e yic q'uinal jacb'ilcan d'ayoñ, aton jun b'e sc'axpaj ec' d'a c'apac smacul yool. A jun c'apac chi', a snivanil Cristo syalelc'och c'apac. ²¹ A oñ yuninal orñxo Dios tic, ay jun co sacerdote te nivan yelc'ochi. ²² Yuj chi', yovalil sco nitzeoch co b'a d'a Dios yed' smasanil co c'ool. Mañxalaj co chab'c'olal d'ay, yujto saxco yaj co pixan yuuj, yuj chi' mañxalaj co chucal scab'i, axo co nivanil, b'ich'ilxoel d'a jun a a' yaaxñej.
- ²³ Tec'an val scutej co b'a cac'anoch Dios yipoc co c'ool. Mañ caq'uec chab'ax co c'ool, yujto a Dios chi' ol yaq'uelc'och jun tas yalnaccan d'ayoñ. ²⁴ Yovalil sco na'a tas scutej co cuchb'an co b'a, scac'lan quip co xajanan co b'a yed' co c'ulan tas vach'. ²⁵ Mocab' cacteje co molb'an co b'a icha syutej sb'a juntzarñoch eb'. Yovalil squeclaj co na'a. Scac' val quip, yujto vanxo quilan juntzarñ yechel sch'oxani to van sja sc'ual sjaub'al Cajal Jesús.
- ²⁶ A ticnaic, cojtacxo jun ab'ix te yel. Yuj chi' tato arñeja' cac'anoch co pensar co c'ulan chucal, mañxalaj junocxo silab' syal yic'anel co mul. ²⁷ Tato icha chi', axoñej jun nivan yaelal sco tarñvej yed' jun c'ac' sq'ue ñilñon yoc, aton jun tzoñ te xiv yuuj. Yuj jun c'ac' chi', ol lajvoquiel eb' ayoch ajc'olal d'a Dios.
- ²⁸ Tato ay eb' spitej sb'a d'a ley Moisés, tz'ac'jioch eb' d'a yol sc'ab' chamel tato ay chavañoc ma oxvañoc testigo tz'ilani. Malaj junoc mach syal yoc'

sc'ool d'a eb'. ²⁹ Axo ticnaic, tato ay oñ mach oñ sco patiquejcanel Yuninal Dios, mato malaj yelc'och schiq'uul d'ayoñ, ma scac' sq'uixvelal Yespíritu Dios, aton jun tz'ac'an svach'c'olal Dios d'ayoñ, tato icha chi', yelxom val ec'to yaelal smoj ol co cha d'a yichañ eb' ix paticanel ley Moisés chi'. Yujto a schiq'uul Cristo chi', a ac'jinac elc'och strato Dios d'ayoñ. Yuuj ix lajvicanel co mul. ³⁰ Cojtac to icha tic yaj yalancan Dios Cajal: A in ton tic ay valan vic vac'an syaelal eb'. A in ol vac' spac d'a eb', xchi. Syalanpax icha tic: A in tic, Yajal in, ol in ch'olb'itej tas yaj eb' in choñab', xchi. ³¹ Te xivc'olalxo scot yoval sc'ool Dios pitzan d'a quib'añ. ³² Palta naeccot d'a yic yalañ ayic ix b'ab'laj och saquilq'uinal d'ayex, tec'tec' ix eyutej e b'a. Ayic ix eyab'an syail, ix eyac' val eyip. ³³ Yujto ayex ix ex b'uchji. Ay ex pax ix ac'jioch yaelal d'a eyib'añ d'a yichañ choñab'. Ay ex pax ya ix eyab'i ayic ix eyilani to ay eb' ix yab' syail. Ix eyab' pax syail yed' eb' chi'. ³⁴ Ix oc' e c'ool yuj eb' ix och d'a preso. Ayic ix laj ic'jiec' juntzañ tas d'ayex, ix eyac' techajoc. Ix ex te tzalaji yujto eyojtac to ay junxo eyic d'a satchaañ más te vach'. A jun chi' ayñejec' d'a junelñej. ³⁵ Yuj chi' mañ eyactejan e tec'anil chi'. Yujto yuuj ol e cha jun spac te nivan. ³⁶ Yovalil nivan tzeyutej e c'ool, yic ol yal e c'ulan masanil tas sgana Dios, ol e chaan jun tas b'aj yac'naccan sti' to ol yac' d'ayoñ. ³⁷ Yujto icha tic syal Dios d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcani:

Jab'xoñej val, axo sjavi jun yovalil ol javoc, mañ ol ec'laj tiempo sjavi.

³⁸ A eb' tzin ac'anoch d'a sc'ool, ay sq'uinal eb' d'a junelñej, palta tato smeltzaj eb' d'a spatic, mañxo ol in tzalajaj yed' eb', xchi Dios.

³⁹ Palta a oñ tic, mañ oñ lajanoclaj icha juntzañxo eb' smeltzaj d'a spatic yic satcanel eb' d'a junelñej, palta lajan oñ icha eb' ol ic'an scolnab'il d'a junelñej yujto syac'och Dios eb' d'a sc'ool.

11

A eb' ac'annac och Dios d'a sc'ool

¹ Ayic scac'anoch Dios d'a co c'ool, syalelc'ochi to scac' val och yipoc co c'ool to ol co cha tas van co tarivani. Yuj b'aj scac'och d'a co c'ool chi' cojtac sic'lab'il to a juntzañ tas manto quila', ay val eq'ui. ² A eb' co mam quicham, ochnac eb' vach'il d'a yichañ Dios, yujto yac'nac och Dios chi' eb' d'a sc'ool.

³ Yujto scac'och Dios d'a co c'ool, yuj chi' cojtac to torñej lolonnac ayic sb'oannac jun yolyib'arñq'uinal tic. A juntzañ tas squil ticnaic, malaj tas yac'lab'ejnac ayic sb'oannac.

⁴ A viñaj Abel, yac'nac val och Dios viñ d'a sc'ool, yuj chi' a silab' viñ yac'nac d'a Dios chi', más vach' d'a yichañ yic viñaj Caín. Yuj chi' aljinac viñ vach'il yuj Dios chi', yuj chi' chajinac jun silab' chi' yuuj. Vach'chom chamnaxo viñ, palta añeja' ichato tzato yal viñ d'ayoñ, yujto yac'nac val och Dios viñ d'a sc'ool.

⁵ A viñaj Enoc, yac'nac och Dios viñ d'a sc'ool. Yuj chi' pitzanto viñ yic'jinac'b'at viñ yuj Dios d'a satchaañ. Mañxa b'aj ilchajnac viñ yuj eb' anima. Syal yuj viñ d'a Slolonel Dios to ayic manto ic'jib'at viñ, tzalajnac Dios chi' yed' viñ. ⁶ Palta tato max cac'och Dios d'a co c'ool, toxon mañ jab'oc szalaj qued'oc. Yujto a mach sc'och d'a Dios, yovalil syac'och d'a sc'ool to ay Dios chi'. Syac'anpaxoch d'a sc'ool to a tz'ac'an spac d'a eb' syac' yip sc'och d'ay.

⁷ A viñaj Noé, yac'nac val och Dios viñ d'a sc'ool. Yuj chi' ayic yalannac Dios d'a viñ to van sja jun tas te ay smay manta b'aj tzuji, sc'anab'ajejnac viñ sb'oan jun nivan barco b'aj scol sb'a yed' eb' ay d'a yol spat. Yuj b'aj sc'anab'ajejnac viñ chi', ochcan chamel d'a yib'añ masanil eb' mañ

c'anab'ajannacoc. Aŕejtona' yalnac Dios to vach' viŕi d'a yichaŕi, yujŕej to yac'nac och Dios chi' viŕi d'a sc'ool.

⁸ A viŕtaj Abraham, yac'nac val och Dios viŕi d'a sc'ool. Yuj chi' ayic yavtajnac viŕi yuuj, sc'anab'ajejnac viŕi sb'at d'a jun lugar yalnaccani to ol yac' d'a viŕi. Vach'chom manto yojtacoc viŕi b'aj sb'ati, palta yactejnaccan sluum viŕi, sb'atnac viŕi. ⁹ Yujto yac'nac och viŕi d'a sc'ool, yuj chi' ec'lejnac cajan viŕi d'a jun lugar yalnaccan Dios to ol yac' d'ay. A c'apac mantiado sb'onacq'ue viŕi spatoc. Aŕejtona' icha chi' yutejnac sb'a viŕtaj Isaac yed' viŕtaj Jacob, yujto ay yalan yic eb' viŕi schaan jun yalnac Dios chi' to ol scha eb'. ¹⁰ A viŕtaj Abraham chi', staŕvejnac viŕi sjavi jun choŕiab' ayem yipumal yich, aton jun choŕiab' a Dios naannac tas tz'aj sb'oi, aŕeja' b'oannac paxi.

¹¹ A ix Sara, yac'nac val och Dios ix d'a sc'ool. Yuj chi' vach'chom maŕi unevumixoc ix, palta ac'jinacto yip ix yic yaljinac jun yune' ix d'a yolxo schichimal. Ay jun yune' ix aljinac, yujto yac'nac och ix d'a sc'ool to a jun yac'nac sti' d'a ix, tz'elŕejc'och tas syala'. ¹² Yuj chi', vach'chom ichamxo viŕtaj Abraham chi', vach'chom junŕej pax viŕi, palta tzijtum ix aj eb' yitŕtilal viŕi spitzvieli. Lajan sb'isul eb' icha q'uen c'anal d'a satchaŕi. Lajan pax sb'isul eb' icha q'uen yarenail sti' a' mar maŕixo b'ischajb'enoc.

¹³ A junjun eb' sval yab'ixal tic, manto schalaj juntaŕi yalnac Dios to yac' d'a eb' ayic schamnac eb'. Palta yac'nac val och Dios eb' d'a sc'ool, yuj chi' ichato najat yilnacb'at juntaŕi chi' eb', yac'annac och spensar eb' d'ay. Icha chi' ajnac yac'an testigoal sb'a eb' to a jun yolyib'arŕiq'uinal tic, maŕi schoŕiab'oc eb', palta paxyalvumŕej eb'. ¹⁴ A eb' icha chi' yutejnac sb'a, scho'oxnac val eb' sic'lab'il to a d'a junxo choŕiab' ayoch spensar eb'.

¹⁵ Q'uinaloc tato aŕej d'a jun schoŕiab' eb' yactejnaccan chi' yac'nac och spensar, tecan meltzajnacxi eb' ta'. ¹⁶ Palta a val d'a junxo choŕiab' más vach' b'aj yac'nac och spensar eb', aton jun choŕiab' ay d'a satchaŕi. Yuj chi' max q'uixvilaj Dios ayic tz'alji to a sDiosal eb', yujto vach'xo yaj jun choŕiab' ol yac' yiquej eb' chi'.

¹⁷ A viŕtaj Abraham chi', yac'nac val och Dios viŕi d'a sc'ool. Yuj chi' ayic yac'jinac proval viŕi yuuj, yic'nach'at viŕtaj Isaac viŕi, yujto ijanoch yac'an viŕi silab'oc yalani. Vach'chom yac'nac sti' Dios yuj viŕtaj Isaac chi', palta yac'nac elta jun pitaŕi yuninal viŕi chi' silab'oc. ¹⁸ Yalnac Dios d'a viŕtaj Abraham chi' icha tic: A d'a viŕtaj Isaac ol pitzvocanel iŕtilal, xchi. Icha chi' yutejnac yac'ancan sti' d'a viŕi. ¹⁹ Icha chi' yutejnac viŕtaj Abraham chi', yujto nachajnac el yuj viŕi to ay spoder Dios yac'an pitzvocxi eb' chamnac. Yuj chi', syal calani ichato pitzvinacxi viŕtaj Isaac chi', yac'jinacxi viŕi d'a viŕtaj Abraham chi'.

²⁰ A viŕtaj Isaac chi', yac'nac val och Dios viŕi d'a sc'ool, yuj chi' ayoc to yalannaccan viŕi yuj juntaŕi tas vach' ol scha viŕtaj Jacob yed' viŕtaj Esaú.

²¹ Axo viŕtaj Jacob chi', yac'nac val och Dios viŕi d'a sc'ool. Yuj chi' ayic vanxo scham viŕi yalannaccan viŕi yuj juntaŕi tas vach' ol scha eb' yuninal viŕtaj José schavaŕiŕil. Yac'nacto em sb'a viŕi d'a Dios ayic yemnac ŕiojan viŕi d'a yib'arŕi te' sc'ococh. ²² Axo viŕtaj José chi', yac'nac val och Dios viŕi d'a sc'ool, yuj chi' ayic vanxo scham viŕi, yalannaccan viŕi to ol eb' israel d'a yol yic Egipto. Yalannacpaxcan viŕi, yuj tas ol yutoc sb'aquil viŕi eb'.

²³ A smam snun viŕtaj Moisés, yac'nac val och Dios eb' d'a sc'ool, yuj chi' ayic yaljinac viŕi, ox'e ujal sc'ub'ejnac el viŕi eb', yujto yilnac eb' to te vach' yilji viŕi. Maŕi xivnacoclay eb' d'a sley viŕi rey tz'alani to smiljicham eb' unin tzato alji. ²⁴ Axo viŕtaj Moisés chi', yac'nac val och Dios viŕi d'a sc'ool. Yuj chi' ayic yelnac q'uinal d'a sat viŕi, maŕixa sgana viŕi tz'alji to a ix yisil viŕi sreyal Egipto ay yune' viŕi. ²⁵ Maŕi yalnacoclay sc'ool viŕi yac'an sgana yed' juntaŕi

chucal, yujto yojtac viñ to eq'uelb'arfej tz'ec' juntzañ chi'. Yuj chi' sna viñ to más vach' syab' syail viñ yed' eb' schoñab' Dios. ²⁶ Snaannac pax viñ to más vach' syab' syail viñ sb'uchji yuj Cristo. Masanil juntzañ sb'eyumal Egipto chi', malaj yelc'och d'a viñ, yujto yac'nac och spensar viñ d'a jun ol yac' Dios d'ay. ²⁷ Yac'nac val och viñ d'a sc'ool, yuj chi' elnac viñ d'a yol yic Egipto chi'. Mañ xivnacoclay viñ d'a yoval sc'ool viñ rey chi'. Tec'tec' val yutejnac spensar viñ, ichato ochnac q'uelan viñ d'a jun mañ chequeloc, aton Dios.

²⁸ A viñaj Moisés chi', yac'nacoch Dios viñ d'a sc'ool, yuj chi' sc'anab'ajejnac viñ yic'anel yich jun q'uiñ yic snajicoti tas aj yelnacot eb' israel d'a Egipto. Yalannac viñ d'a eb' yetisraelal to slaj stzicoc chic' eb' d'a spuertail spat, yic max cham sb'ab'el unin eb' yuj jun ángel ay yopisio smilancham anima.

²⁹ A eb' israel chi', yac'nac och eb' d'a sc'ool, yuj chi' ec'nac eb' d'a snañal a' Chacchac Mar, icha quec' b'aj taquiñ b'e. Axo pax eb' aj Egipto jun, scomon ac'lejnac proval eb' yeq'ui, palta masanil eb' jic'vinaccham yuj a'.

³⁰ A eb' co mam quicham, yac'nac val och Dios eb' d'a sc'ool, yuj chi' ayic slajvinac yuquil c'ual yec' oyoyoc eb' d'a spatic choñab' Jericó, laj emnac lañaljac yipumal yich smuroal jun choñab' chi'. ³¹ A ix Rahab, vach'chom ajmul ix ix, palta yac'nacoch Dios ix d'a sc'ool. Maj chamlaj ix yed' eb' spitejnac sb'a d'a Dios, yujto vach' yutejnac sb'a ix schaan eb' israel ec' iljinac chajtil yaj jun choñab' chi'.

³² Tzijtumo tas syal valanb'at d'ayex, palta mañxalaj tiempo sval yab'ixal viñaj Gedeón, viñaj Barac, viñaj Sansón, viñaj Jefte, viñaj David, viñaj Samuel yed' eb' viñ schecab' Dios. ³³ A eb' chi', yac'nac val och Dios eb' d'a sc'ool, yuj chi' ay eb' ac'annac ganar juntzañ nación ayic yac'annac oval eb' yed'oc. Ay eb' tojol yutejnac yac'an yajalil. Ay eb' chaannac tas alb'ilcan yuj Dios. Ay eb' macchannac sti' noc' choj. ³⁴ Ay eb' ac'jinac tup juntzañ c'ac' te ov. Ay pax eb' colchajnaqueli ayic ijan smiljinaccham eb' d'a q'uen espada. A eb' malaj yip, ac'jinac yip eb', tec'an yutejnac sb'a eb' d'a oval, yuj chi' elnac lemnac eb' soldado ch'oc choñab'il d'a eb'. ³⁵ Ay eb' ix ix pitzvinacxi eb' schamnac, schaanacxi eb' yune' eb' ix chi'.

Palta ay pax juntzañxo eb' chamnac yuj juntzañ yaelal ac'jinac och d'a yib'añ. Mañ yalnacoc sc'ol eb' yac'ji el d'a libre, yic vach' ol yac' ganar eb' spitzvixi, ol schaan junxo sq'uinal eb' más vach'. ³⁶ Ay juntzañxo eb' yab'nac syail sb'uchji, smac'ji. Laj tzechajnac eb' d'a q'uen cadena, ochnac pax eb' d'a preso. ³⁷ Ay eb' juljinaccham d'a q'uen q'ueen. Ay eb' jochjinac d'inchaj snañal d'a q'uen sierra. Ay eb' ac'jinac och yaelal d'a yib'añ. Ay pax eb' miljinaccham d'a q'uen espada. Ay eb' ichrfej ta' b'eynac eq'ui, arfej stz'umal noc' calnel, noc' chiva ochnac spichuloc eb'. Te meb'a' eb'. Tzijtumo val yaelal yab'nac eb'. Ac'jinac och syaelal eb'. ³⁸ Mañ smojoc eb' ay d'a yolyib'arñ'q'ual tic yec' juntzañ anima vach' tic d'a scal. A eb' chi', ichrfejta' ec'nac eb' d'a tz'inan luum yed' d'a tzalquixtac. Ec'nac cajan eb' d'a yoltac q'uen ñaq'ueen yed' d'a yoltac olan. ³⁹ Masanil eb' chi', vach' eb' d'a yichañ Dios, yujto yac'nac och Dios chi' eb' d'a sc'ool. Vach'chom icha chi' eb', palta mañ schanacoc jun b'aj yac'naccan sti' Dios to ol yac' d'a eb'. ⁴⁰ Yujto ay jun tas ec'b'al svach'il nab'ilxo yuj Dios d'ayon, yuj chi' majto yic'laj sb'a tas nab'il yuuj d'a yib'añ eb' chi', masanto ol on smolb'ej yed' eb' chi', ichato chi' ol yic'an sb'a.

¹ Tzijtum eb' ch'oxannac eli to yac'nac val och Dios eb' d'a sc'ool. A ticaic, ichato oyanoch eb' d'a co patic quichañ. A orıxo tic van cac'an quip icha eb' tz'ac'an carrera. Yuj chi' yovalil squiq'uel juntzañ icha icatz ayoch d'a quib'añ. Añejtona' yovalil scactejan juntzañ chucal ichato b'ac'anoch d'ayon. Yovalil tec'an scutej co b'a cac'an quip icha eb' tz'ac'an carrera chi'.

² Caq'uec val och co c'ol d'a Jesús, aton tz'ac'an cac'och Dios d'a co c'ool, scolvajñej qued'oc masanto tzoñ tec'c'aji. Yab'nac val syail d'a te' culus. Malaj ix aj snaani vach'chom q'uixvelal ix utaji ayic ix chami, yujto yojtac to ayic slajvi yab'an syail chi', tzalajc'olal yico'. Ix c'och c'ojan d'a svach' c'ab' Dios.

³ Yuj chi', tze na val cot sb'eyb'al Jesús chajtil yutejnac yac'an techaj syaelal yuj eb' chuc. Tato icha chi', mañ ol ex tzactzajoc, mañ ol somchaj pax el-laj e pensar. ⁴ A ex tic, vach'chom tze chaquel juntzañ chucal, palta manto ac'joc ochlaj chamel d'a eyib'añ icha ajnac Jesús chi'. ⁵ Tecan ix sat d'a e c'ool tas yalnaccan Dios d'ayon, ayic ix yecan co na to yuninal orıxo. Syalcan d'a Slolonel Dios icha tic:

Ach vuninal, mañ a patiquejel scachnab'il Dios, mocab' cot oval ayic syac'anoch a yaelal.

⁶ Yujto a eb' xajanab'il yuuj, aton eb' chi' scacha', syac'anoch syaelal masanil eb' schaoch yuninaloc, xchicani.

⁷ Yovalil scac' techaj juntzañ yaelal syal tic. Icha tz'utaj junoc uninab'il yuj smam, icha chi' tzoñ yutej Dios, yujto yuninal on. ¿Tom ay junoc uninab'il max mac'ji yuj smam? ⁸ Q'uinaloc max yac'och co yaelal icha tz'utaj eb' uninab'il, mañ on yuninaloclay syal chi', mitz' uninñej caj d'ay. ⁹ Naec val jun tic: Ayic yunetac orıto, tzoñ mac'ji yuj co mam co nun, yuj chi' sco c'anab'ajej eb', ocxom ticaic, ¿tom mañ ol co c'anab'ajej Dios yuj co yaelal syac'a', yic sco cha co q'uinal d'a junelñej? ¹⁰ A eb' co mam ay d'a yolyib'arñq'uinal tic, syac'och co yaelal eb' janic'oc tiempo, icha sgana eb'. Palta axo Dios, syac'och co yaelal yic vach' tzoñ aji, yic vach' tojol tz'aj co pensar icha spensar. ¹¹ Yel toni, ayic syac'anoch co yaelal Dios, malaj juneloc tzoñ tzalaj d'a elañchamel. Palta tato sco cha cab'i, c'ojan'olal stojolb'i co b'eyb'al yuuj, sja co junc'olal.

Ay smay co paticanel Dios

¹² A ex mach ex schab'ax e c'ool, ichato malaj yip e c'ab', ma ichato sichb'inac el e yoc. Aq'uec val eyip, yic vach' ol ex tec'c'ajoc. ¹³ Tze b'eyb'alan tojol b'eyb'al, yic a ex ichato coxo ex, ol vach' b'o e pensar, mañ ol ex vach' juvoc el-laj.

¹⁴ Tzeyac'an val e yip, yic junc'olal tzex aj yed' eb' anima smasanil. Tzeyac'an val eyip e b'eyb'alan vach'il, yujto a eb' chuc sb'eyb'al mañ ol yil-laj co Mam Dios eb'. ¹⁵ Tzeyil val e b'a, yic malaj junoc ex tze patiquejel Dios jun tz'ac'an svach'c'olal d'ayon, yujto talaj spitzvi junoc chucal d'a e cal icha sq'uib' junoc añc'ultac stacjuel tas vach' yuuj. Tato icha chi' ay talaj nañaloc ex tzex juviel yuuj. ¹⁶ Malajocab' junoc ex tzex em d'a ajmulal. Malajocab' junoc ex tze patiquejel juntzañ yic Dios syac' d'ayex icha yutejnac sb'a viñaj Esaú. A viñ chi', b'ab'el unin viñ, yuj chi' a viñ ay yalan yic schaancan juntzañ tas d'a smam. Palta yed' jun uc'ab' vael schoñnac el jun b'aj ay yalan yic viñ chi'. ¹⁷ Cojtac, ayic slajvinac chi', snib'ejnacto viñ ac'ji yic yuj smam chi', palta majxo ac'jilaj d'a viñ. Vach'chom te oc'nacto viñ, palta majxo yal-laj sq'ueanxi tas yalnac smam viñ chi'.

¹⁸ A on tic, mañ lajanoc scutej co b'a icha eb' quetchoriab' Israel d'a peca'. Yujto a eb' chi', xid'naquec' eb' d'a jun vitz b'aj chequel to ay jun c'ac' sq'ue rññonoc, aton vitzal Sinaí. Ata', te q'uc'q'uinal, max yal-laj quilani. Ec'nac

pax jun chacxuxum ic' ta'. ¹⁹ Yab'nac eb' yoc' jun trompeta. Yab'annac eb' yoch sjaj Dios sloloni. A eb' ab'an slolon chi', tevi val eb' d'a viñaj Moisés, yic maxtzac lolon Dios chi' d'a eb'. ²⁰ Icha chi' yutejnac sb'a eb', yujto maj techaj yuj eb' yab'an jun schecnab'il syal icha tic: Tato ay junoc mach sja d'a jun vitz tic, vach'chom junoc noc' noc', yovalil ol juljoccham d'a q'uen q'uen, xchi. ²¹ Te xivnac eb' yilan juntzarí chi'. A viñaj Moisés pax chi', yalnac viñ icha tic: Tzin ib'xi val yuj xivelal, xchi viñ.

²² Palta a oriño tic, mañoc talaj ayb'at co pensar. Yujto a d'a jun tzalan scuch Sion yed' d'a jun choñab' yic Dios pitzan, ata' ayb'at co pensar. A jun choñab' chi', aton jun Jerusalén ay d'a satchaari, jun b'aj mañox b'ischajb'enoc eb' ángel. ²³ A eb' yuninalxo Dios qued'oc, eb' tz'ib'ab'ilxo sb'i d'a satchaari, smolb'ej sb'a eb' d'a tzalajc'olal. Ayoch co pensar d'a Dios, aton Sjuezal masanil anima. Ay pax b'at co pensar b'aj ay spixan eb' vach' sb'eyb'al, aton eb' tz'acanxo yuj Dios. ²⁴ Aypaxoch co pensar d'a Jesús, jun tz'ac'anelc'och jun schab'il strato Dios. Ay pax och co pensar d'a schiq'uil. A schiq'uil chi' tz'ic'anel co mul, ichato stzicjiec' d'a quib'ari. A schiq'uil chi', ichato tzoñ sc'an nivanc'olal d'a Dios, mañ lajanoc yed' schiq'uil viñaj Abel, yujto a yic viñ chi', sc'annac ec' spac.

²⁵ Yuj chi' yovalil squil val co b'a, yic vach' max co patiquejel Dios chi' yujto a' van slolon d'ayori. A eb' paticannaquel d'a peca', ayic scachjinac eb' d'a yolyib'aric'uinal tic, mañox yalnacoclaj yel eb' d'a syaelal. Ocoñxom a ori tic, ¿tom ol yal co colan co b'a, tato sco patiquejel jun tz'alancot d'ayori d'a satchaari? ²⁶ Ayic slolonnac d'a peca' chi', ib'xinac val lum luum tic. Palta a ticnaic syala': A d'a junelxo, mañocñej lum luum tic ol vac' ib'xoc, ol vac'pax ib'xoc satchaari, xchi. ²⁷ A jun lolonel "d'a junelxo" syal chi', syalelc'ochi to masanil tas b'ob'il yuuj, ol stzicub'tariej ol sataneli. Axo juntzarí max ib'xilaj ol can d'a masanil tiempo. ²⁸ A jun maj ib'xocclaj chi', aton jun lugar ol yac' Dios d'ayori b'aj ayoch yajalil. Caq'uec yuj diosal d'ay yuj jun tic. Caq'uec em co b'a d'ay d'a smasanil co c'ool icha sgana. Coñ xivec d'ay. ²⁹ Yujto a co Diosal, lajan icha c'ac' slajviel masanil tas yuuj.

13

A tas scutej co b'eyb'al

¹ Mañ cactejec co xajanan co b'a, yujto junxoriñej co Mam. ² Mocab' puraloc scac' sposado eb' tz'ec' d'ayori, yujto mañ cojtacoc mach eb'. Ay eb' ac'jinac sposado eb' ángel, palta maj nachajel yuj eb' tato ángel eb' b'aj vach' yutejnac sb'a eb' chi'.

³ Co naeccot eb' ayoch d'a preso, ichato preso caj yed' eb'. Co naeccot eb' ayoch d'a syaelal, ichato a ori jun scab' syail yed' eb'.

⁴ Ayic squic'lan co b'a yed' quetb'eyum, ayocab' yelc'och jun ic'lajb'ail chi' d'ayori. Yovalil ariñej d'a quetb'eyum junjun ori scac'och co pensar. Yujto a Dios ol ch'olb'itan eb' tz'em d'a ajmulal, ol ac'joch'at d'a yib'ari eb'.

⁵ Mañocñej q'uen tumin scac'och co pensar co sayani. Coñ tzalajec yed' jab'oc tas ay d'ayori, yujto syal Dios: Malaj b'aq'uiri ol ex vactejcani, malaj b'aq'uiri ol ex vactejcan e ch'ocoj, xchi. ⁶ Yuj chi' d'a smasanil co c'ool scal icha tic:

A Cajalil scolvaj qued'oc. Mañ ol ori xivlaj yuj tas ol ori yutoc eb' anima, xco chi.

⁷ Tze nacot eb' e tarivumal, aton eb' alannac el slolonel Dios d'ayex. Tze nacoti tas ajnac eb' yuj svach' b'eyb'al. Icha yutejnac eb' yac'anoch Dios d'a sc'ool, icha pax chi' tzeyutej e b'a a ex tic.

⁸ A Jesucristo, icha yaj d'a peca', icha chi' yaj ticnaic, aŕeja' icha chi' ol aj d'a masanil tiempo. ⁹ Mañ eyac' ixtaxel e pensar yuj juntzaŕixo ch'oc c'ayb'ub'al tz'alji. Vach' tato tz'ac'ji stec'anil co pensar yuj svach'c'olal Dios syac' d'ayoŕi. Xal juntzaŕi comon checnab'il tz'alan yuj tas sco va'a, max tec'c'ajlaj co pensar yuuj. Yujto a juntzaŕi checnab'il chi', malaj jab'oc yopisio sb'oan spensar eb' sb'eyb'alani.

¹⁰ A oñ tic, ay jun co silab' ch'oc yeli. Axo eb' sacerdote d'a scal eb' quetisraelal tz'ac'an servil Dios d'a yol stemplo, malaj yalan yic eb' schi'an jun silab' tic. ¹¹ Yujto a viñ sat sacerdote chi', syic'b'at schiq'uil juntzaŕi noc' noc' viñ d'a jun cuarto Yicreŕ Dios Yaji, yuj yic'anel mul. Axo snivanil juntzaŕi noc' noc' chi', max chijilaj, palta to sñusjitz'a d'a stiel choñab'. ¹² Icha chi' ix aj yab'an syail Jesús, a d'a stiel choñab' ix chami, yic vach' a schiq'uil tz'ic'anel co chucal. ¹³ Yuj chi', coyec yed' Jesús b'aj ix ic'jiel d'a ti' choñab' chi', syalelc'ochi to lajan tz'aj co paticajel yed'oc. ¹⁴ Yujto a jun yolyib'aŕiq'uinal tic, mañ co choñab'oc d'a junelreŕ, palta ay jun co choñab' toto ol javoc, aton jun chi' van co taŕivani. ¹⁵ Yuj chi', yovalil scalreŕ vach' lolonel d'a Dios yuj Jesucristo. A juntzaŕi vach' lolonel scal tic d'a Dios, aton co silab' yaji. ¹⁶ Mocab' sat d'a co c'ool co c'ulan juntzaŕi tas vach', tzoŕi colvajpax d'a eb' quetanaimail. Yujto aŕeja' co silab' yaj pax juntzaŕi tic d'a Dios, stzalaj val yed'oc.

¹⁷ Tze c'anab'ajej tas syal eb' e taŕivumal. Aq'uec och e b'a d'a yol sc'ab' eb', yujto a eb' van ex yilani. Yojtac eb' to ol yac' entregar scuenta eb' eyuuj d'a Dios. Vach' tzeyutej e b'a, yic stzalaj eb' yilan jun munlajel chi', yic max cus eb'. Tato tzeyac' cus eb', mañ vach'oc eyico'.

¹⁸ Lesalvaŕtec cuuj, cojtac to malaj tas syal yalji d'a co patic, yujto co gana vach'reŕ scutej co b'eyb'al d'a masanil tasi. ¹⁹ Tzin c'an val d'ayex, yic tzex lesalvi val vuuj, yic ol yal in c'och d'ayex junelxo d'a elañchamel.

Tz'ac'jib'at stzatzil sc'ool eb'

²⁰ A Dios tz'ac'an junc'olal, aton jun ac'jinac pitzvocxi Cajal Jesucristo d'a scal eb' chammac. A Jesucristo, icha yaj viñ Taŕivum Calnel, icha chi' yaj d'ayoŕi, te nivan yelc'ochi. Yuj schiq'uil ix elc'och jun strato Dios yac'nac d'ayoŕi d'a junelreŕ. ²¹ In gana to sb'o val e pensar yuj Dios, yic vach'reŕ tzex aji, tze c'ulan icha sgana. In gana paxi to vach' tzoŕi aj d'a sat yuj Jesucristo, yic stzalaj qued'oc. Nivanocab' yelc'och Cristo d'a masanil tiempo. Amén.

²² Ex vuc'tac ex vanab', tzin c'an val d'ayex to nivan tzeyutej e c'ool d'a juntzaŕi lolonel svalb'at tic, yic svecan e na'a, vach'chom quenreŕj svalb'at d'ayex d'a jun carta tic. ²³ Svalb'at eyab'i to ix el viñ cuc'tac Timoteo d'a libre. Tato ol ja viñ d'a tic d'a elañchamel, ol b'at viñ vuc'levoc ayic ol in b'at ex vila'.

²⁴ Svac'b'at stzatzil sc'ool eb' e taŕivumal ta'. Svac'anpaxb'at stzatzil e c'ool e masanil ex yic exxo Dios ved'oc. Yed' pax eb' cuc'tac aj Italia, syac' pax b'at stzatzil e c'ool eb'.

²⁵ Aocab' Dios syac' svach'c'olal d'ayex e masanil.

A Ch'añ Scarťa Viñaj SANTIAGO

Santiago sb'i jun carta tic, aton jun scarťa viñaj Santiago stz'ib'ejnach'at d'a masanil eb' creyente d'a junjun lugar. Syalb'at viñ yuj juntzañ b'eyb'al smoj sb'eyb'alaji. Mañ jantacoc juntzañ ch'oxnab'il syal viñ, yic vach' scutej co b'eyb'al d'a yic Dios. A jun carta tic, syala' to yovalil a tas vach' sco b'eyb'alej, scac'anpaxoch Dios d'a co c'ool, ichaton chi' scheclajeli to yel yuninal oñxo Dios.

A viñaj Santiago chi', syac' val yip viñ yalani yic sco b'eyb'alej jelanil syac' Dios, yic tzoñ scolo' ayic sjavi junoc proval d'a quib'añ, sjelanb'i co pensar yuuj tato scac'och d'a co c'ool co b'eyb'alani.

Tz'elyich scarťa viñaj Santiago

¹ A in Santiago in tic, svac' servil Dios yed' Cajal Jesucristo. Svac'b'at stzatzil e c'ool ex lajchav macañ vetisraelal saclemiac yajb'at d'a junjun choñab'.

Jun jelanil syac' Dios

²⁻³ Ex vuc'tac ex vanab', cojtac ayic sjavi yalñej tas provalil d'a quib'añ, tato max chab'ax co c'ool yuuj, tzoñ te tec'c'aji. Yuj chi' coñ tzalajec ayic sjavi juntzañ chi' d'a quib'añ. ⁴ Yuj chi', tec'tec' scutejec cac'anoch Dios d'a co c'ool, yic ol vach'b'o co pensar. Tato icha chi', vach' oñ d'a sat Dios. Malaj pax jab'oc b'aj scac' palta d'ay. ⁵ Tato ay oñ manto tz'acanoc co jelanil, co c'anic d'a Dios, axo ol ac'an d'ayoñ. Yujto d'a smasanil sc'ool syac' d'ayoñ co masanil, tato sco c'an d'ay, max oñ stumejlaj. ⁶ Ayic sco c'anan co jelanil chi', yovalil scac' och d'ol co c'ool to ol co cha'a. Mañ chab'c'olaloc sco c'ana'. Yujto a eb' ay schab'c'olal d'a Dios, lajan eb' icha a' mar sq'ue chulan sat yuj ic' tz'emxi poñnajoc. ⁷⁻⁸ Tato ayex icha ex chi', ma ay e chab'c'olal, mato mañ tec'anoc tzeyutej e pensar d'a masanil tas tze c'ulej, mañ e na'a to ay jab'oc tas ol e cha d'a Cajal chi'.

⁹ A ex meb'a' ex, tzalajañec, yujto nivan eyelc'och d'a yichañ Dios. ¹⁰ A exxo b'eyum ex, tzalajañec, yujto a Dios tz'ac'an nachajel eyuuj to emnaquil ex. Yujto a eb' b'eyum, lajan eb' icha xumaquil añ añc'ultac elarichamel tz'ec'b'ati, ¹¹ yujto ayic ov yem yoc c'u, stacjiem lojnaj añ yuj c'ac', junñej rato tz'el xumaquil añ, tz'ec'b'at svach'il yilji añ. Icha stacjuel xumaquil añ chi', icha chi' ol aj slajviem eb' b'eyum van smolb'an stumin.

Ayic tzoñ ac'ji proval

¹² Tato scac' techajoc ayic tzoñ ac'ji proval, te vach' quico', yujto ayic toxo ix lajvi cac'ji proval chi', ol co cha spac, aton co q'uinal d'a junelñej. Aton jun yalnaccan Dios to ol yac' d'a masanil eb' xajanani. ¹³ Ayic scuchb'aj co c'ulej junoc chucal, max yal calani to a Dios tzoñ cuchb'ani. Yujto max yal yac'ji proval Dios yic sc'ulan chucal. Añejtona' malaj junoc mach scuchb'ejb'at Dios chi' d'a chucal. ¹⁴ Palta a junjun oñ, yujñej junoc tas b'aj squiloch co c'ool, a tzoñ cuchb'ani. A juntzañ chi' tzoñ montanb'at d'a chucal. ¹⁵ Axo yic sco c'ulan juntzañ tas b'aj squiloch co c'ool chi', tz'och co mul, axo svach' juviel co pensar yuj jun co mul chi', yujñej val chi' tzoñ b'atcan d'a chamel.

¹⁶ Ex xajanab'il vuuj, mañxo eyac' e b'a musansatil. ¹⁷ A d'a Dios scot masanil tas vach', toñej pax siej d'ayoñ. A' b'oannac juntzañ tz'ec' d'a satchaari, syac'an saquilq'uinal squila'. A juntzañ chi', vach'chom sq'uexmaj yilji, yujto tz'och veven d'ay, palta a Dios, mañ ichocta' tz'aji. Malaj b'aj sq'uex spensar juneloc. ¹⁸ Yujto icha chi' ix el d'a sc'ool, ix oñ yic'ancharañ yuninaloc

yuj slolonel te yel, yic vach' te nivan quelc'och d'a yichañ masanil tas b'ob'il yuuj.

Yovalil sco c'anab'ajej slolonel Dios

¹⁹ Ex xajanab'il vuuj, ojtaquejequel jun sval tic. Lista tzeyutej e b'a eyab'ani. Mañi comonoc tzeyal eyic d'a elarichamel. Añejtona' mañi comonoc tzeyac'cot eyoval, ²⁰ yujto ayic scot coval, mañioc tas snib'ej Dios sco c'ulej. ²¹ Yuj chi' cactejeccan masanil chucal d'a sat Dios yed' masanil tas malaj svach'il ayñejq'ui. Co chaec slolonel Dios d'a emnaquilal, aton jun ac'b'ilxooch d'ayoñ, yujto ay spoder co colchajcanel yuuj.

²² Co c'anab'ajejec tas xchi slolonel chi'. Mañi toñejoc scab'eq'ui. Tato toñej scab'eq'ui, a ori val lac'an scac' musansatil co b'a. ²³ Tato scab' slolonel Dios, axo tz'aji max co c'anab'ajejlaj, lajan ori icha junoc viñ vinac tz'ilan sat d'a junoc nen. ²⁴ Slajvi yilan sat viñ chi', sb'at viñ, satxib'at d'a sc'ool viñ chajtil yilji sat chi'. ²⁵ Tato sco c'ayb'ej sc'ayb'ub'al vach' ab'ix yic colnab'il sic'lab'il, aton jun sley Dios tzoñ ac'anel d'a libre, max satpaxlaj co c'ool d'a tas syala', tato yel sco c'anab'ajej tas syal chi', ol co cha svach'c'olal Dios d'a masanil tas sco c'ulej.

²⁶ Tato ay ori scala' to ayoch co pensar d'a Dios, palta max co yamoch vaan co ti' d'a tas scala', nab'añej scala' to ayoch co pensar d'ay. Munil scac' musansatil co b'a calan icha chi'. ²⁷ Palta svalan junxo tic: Tato ay eb' unin mañixalaj smam, yed' eb' ix ix chamnaxo yetb'eyum ay stzapan smajanil, yovalil tzoñ b'at quib eb', tzoñ colvaj d'a eb'. Añejtona', squic'anel co b'a d'a chucal d'a yolyib'arñquinal tic. Tato icha chi' scutej co b'a, d'a val yel van cac'anoch co pensar d'a co Mam Dios d'a stojolal icha val sgana.

2

Malajocab' sq'uexañil eb' anima d'ayoñ

¹ Tato yel scac' val och Cajal Jesucristo d'a co c'ool, aton jun te nivan svach'il, comonoc malaj sq'uexañil eb' quetanimail d'ayoñ. ² Quinaloc ay junoc b'eyum tz'ochc'och b'aj sco molb'ej co b'a, ayoch junoc scolc'ab' nab'a oro, te vach' spichul ayochi. Slajvi chi' tz'ochc'och junoc meb'a', ñic'chintac spichul ayochi. ³ Tato añej yed' jun vach' sb'oy yed' spichul chi' tzoñ q'uechañi, scalan d'ay icha tic: Emañi c'ojan d'a jun c'oñub' te vach' tic, xco chi d'ay. Axo d'a jun meb'a' chi' scal icha tic: Vach' aj liñan ta' b'ela ma emañi c'ojan d'a sat lum d'a in tz'ey tic, ta xco chi d'ay, ⁴ van cac'anoch co b'a calani mach nivan yelc'och d'a co cal, mach pax maay. Palta mañi vach'oc tato icha chi' scutej co b'a.

⁵ Ex xajanab'il vuuj, ab'ec. A eb' meb'a' d'a yol sat eb' ay d'a yolyib'arñquinal tic, aton eb' ix sic'jielta yuj Dios yic vach' syac'och Dios eb' d'a sc'ool. A eb' chi', ichato b'eyum eb' d'a yichañ Dios chi', yujto ol scha smacb'en eb' b'aj ayoch Dios yajalil, aton jun ix yalcani to ol yac' d'a eb' xajanani. ⁶ Palta a exxo, malaj tz'och eb' d'ayex, ⁷ tom mañioc eb' b'eyum tzoñ ixtani, tzoñ sjachanb'at eb' d'a yichañ alcal? ⁷ Aton eb' chi' sb'uchvaj d'a sb'i Cristo, jun te nivan yelc'och ayoi yico'.

⁸ Palta ay jun ley tz'ib'ab'ilcan d'a Slolonel co Reyal tz'alan icha tic: Ichaocab' eya'ılan e b'a, ichaocab' chi' e xajanan eb' ay d'a spatic schiquin e pat, xchi. Tato sco c'anab'ajej tas syal jun ley chi', vach' scutej co b'a syal chi'. ⁹ Palta tato ay sq'uexañil eb' quetanimail d'ayoñ, tz'och val co mul. Añejtona' a jun ley chi' tz'alani to tz'och co mul. ¹⁰ Tato ay junoc tas schecji co c'ulej yuj jun ley chi', palta tato max co c'ulej, yujñej val jun chi' scotcan masanil ley chi' d'a quib'añ. ¹¹ A Dios aljinac icha tic: Mañi ex em d'a ajmulal, yalannac paxi:

Mañ e milcham eb' eyetanimail, xchi. Yuj chi' vach'chom max ori em d'a ajmulal, palta tato sco milcham junoc quetanimail, syalelc'ochi to van quec' d'a yib'ari sley Dios chi'. ¹² Yuj chi' vach'ocab' scutej co loloni, vach'ocab' pax scutej co b'eyb'al. Yujto ol ori ch'olb'itaj yuj jun ley, aton jun tzoñ ac'anel' d'a libre. ¹³ Tato max oc' co c'ool d'a eb' quetanimail, mañ ol oc'paxlaj sc'ool Dios d'ayori ayic ol sch'olb'itan tas caji. Palta tato tz'oc' co c'ool d'a eb' quetanimail, ol oc'pax sc'ool d'ayori.

Mañ c'ocb'iloc toñej scala' to ayoch Dios d'a co c'ool

¹⁴ Ex vuc'tac ex vanab', tato scala' to ayoch Dios d'a co c'ool, palta max checlaj yuj co b'eyb'al tato yicorixox Dios, tato icha chi' scutej cac'an och Dios d'a co c'ool, ¿tom ol ori colchaj yuuj tze na'a? ¹⁵ Q'uinaloc ay junoc quetanimail te meb'a' sc'och d'ayori, malaj spichul, malaj tas sva'a. ¹⁶ Tato scal d'ay: Paxari d'a tzalajc'olal, malaj a pena, c'axnañ, say a c'oloc, ta xco chi d'ay. Palta ina malaj jab'oc tas yovalil tz'och yuuj ix cac' d'ay, ¿tom ay jab'oc vach'ilal scha yuj co lolonel chi'? ¹⁷ Yuj chi', tato toñej scac'och Dios d'a co c'ool, palta mañ vach'oc co b'eyb'al, nab'añej syal chi'.

¹⁸ Palta tecan ay eb' tz'alán icha tic: Ay eb' toñej syac'och Dios d'a sc'ool. Ay pax eb' toñej vach' syutej sb'eyb'al, xcham eb'. Palta a in tic svala' to mañ chequeloc tato ix cac'och Dios d'a co c'ool tato mañ vach'oc co b'eyb'al. Yuj co vach' b'eyb'al chi' scheclajeli to yel ayoch Dios d'a co c'ool. ¹⁹ Ay eb' tz'ac'anoch d'a sc'ool to junñej Dios ay. Yel ton syal eb'. Palta syac'paxoch jun chi' eb' enemigo d'a sc'ool, sluclon eb' yuj xivelal. ²⁰ Palta ayex jayvañ ex, icha val to malaj e pensar. Nachajocab'el juntzañ tic eyuuj. Tato scac'och Dios d'a co c'ool calani, palta tato añaña' mañ vach'oc co b'eyb'al, malaj yelc'ochi.

²¹ Ochnac viñ co mam quicham Abraham d'a peca' vach'il d'a yichañ Dios, yujto yic'nach'at jun yuninal viñ scuchan Isaac, yic syac'an silab'oc snaani icha noc' noc' sñusji,^{2,21} icha yutejñac Dios yalan d'a viñ. ²² Co naec jun to yac'nacoch Dios viñ d'a sc'ool, yuj chi' yalnac sc'anab'ajan viñ tas checjinac sc'ulej chi'. Ato val sc'ulannac jun chi' viñ, scheclajnaqueli to yel ay val och Dios chi' d'a sc'ool viñ. ²³ Yuj chi' tz'elc'och tas syal d'a Slolonel, aton b'aj syalcan icha tic: Yac'nacoch viñañ Abraham d'a sc'ool tas yalnac Dios, yuj chi' ochnac viñ vach'il d'a yichañ, xchi. Añejtona' sypalpacani: Yamigo sb'a viñ yed' Dios, xchicani. ²⁴ Yuj chi' te chequel to yuj tas sco c'ulej tzoñ och vach'il d'a yichañ Dios, mañ yujocñej to scac'och d'a co c'ool. ²⁵ Icha pax chi' ajnac jun ix ajmul ix scuch Rahab d'a peca'. Yac'nac sposado eb' viñ schecab' israel^{2,25} ix. Slajvi chi' schecannac meltzaj eb' viñ ix d'a junxo b'e, yic max yamchaj eb' viñ. Yuj svach'il yutejñac sb'a ix chi' d'a eb' viñ, aljinac ix vach'il yuj Dios. ²⁶ Tato scac'och Dios d'a co c'ool calani, palta mañ vach'oc co b'eyb'al, malaj yelc'och tas scal chi'. Lajan ori icha junoc nivanil chamnaxco mañox ayococh spixanil.

3

A tas syal co ti'

¹ Mocab' tziytimoc ex tzeyac'och e b'a c'ayb'umal. Yujto eyojtac to ol cham val co ch'olb'itaj a ori c'ayb'um ori tic. ² Yujto cotac scal tzoñ em d'a co paltail. Tato malaj b'aj tz'och co paltail yuj tas scala', te vach' ori am syal chi'. Syal co yamanoch vaan co nivanil smasanil. ³ Ayic scac'anoch sfreno noc' chej, sc'anab'ajeñej noc' b'aj squic'b'ati. ⁴ Q'uinaloc ay junoc nivan barco,

2.21 **2:21** A jun ab'ix tic, tz'ilchaj pax d'a Génesis 22.1-13.

2.25 **2:25** A jun ab'ix tic, tz'ilchaj pax d'a Josué 2.1-21.

tz'ochpax chulan nivan ic' d'ay, palta yuj'nej jab' b'aj sch'umchaji, sb'at'nej b'ajtil snib'ej viñ sch'uman yic'anb'ati. ⁵ Añejtona', icha pax chi' co ti' tic. Jab' tzin, palta tzijtum tas syal yuuj. Q'uinaloc ay junoc namix c'ac' tz'emcan d'a caltac te', mañox jantacoc vayumtac stz'ab'at yuuj. ⁶ Icha chi' tas scala', lajan yed' junoc namix c'ac' chi'. Masanil juntzañ chucal ay d'a yolyib'arñq'uinal tic syal yuuj. A jun co ti' tic, yetb'eyum sb'a yed' co nivanil tic, palta tzoñ yic'ñejb'at d'a chucal yacb'an sb'eyñejb'at co q'uinal. A juntzañ chucal scala', ichato d'a sc'ac'al infierno scoti. ⁷ A junjun macañil noc' noc', noc' much, noc' chan, noc' snoc'al a' mar, syal co c'ayb'an noc', syac' ganar eb' anima sc'ayb'an noc'. ⁸ A oñ xo anima oñ tic, malaj junoc oñ syal co c'ayb'an co ti' calanel vach'il. A tas syal jun co ti' tic, te chuc, max yal co yamanoch vaan. Lajan icha junoc noc' chan te ay svenenoal scham anima yuuj. ⁹ A yed' co ti' tic scal vach' lolonel d'a Cajal, aton co Mam Dios, añejtona' yed'oc pax sco catab'ej eb' quetanimail, palta a Dios chi' b'ojnac pax eb', icha val Dios chi', icha chi' yutejnac eb'. ¹⁰ Añejtona' jun co ti' tic scac'lab'ej calan vach' lolonel d'a Dios, scac'lab'an pax d'a b'ajval. Mañ smojoc icha chi' sco c'ulej. ¹¹ Q'uinaloc ay junoc sjaj a a' ticnaic, ζtoc val jun'nej sq'ueul a a' vach' yed' a a' c'achi'? ¹² Yed' junxo tic, q'uinaloc ay jun ib'oc te' higo, ζtom mansan sat te' ol yac'a'? Mato ay jun ib'oc te' uva, ζtom higo sat te' ol yac'a'? Malaj pax juneloc calan tz'aj sq'ueul a a' vach' yed' a a' c'achi'.

A jun jelanil scot d'a Dios

¹³ Tato ay junoc ex jelan ex, te ay e pensar, yovalil vach'nej tzeyutej e b'eyb'al. Checlajocab' jun tic yuj e c'ulan masanil tas d'a emnaquilal yed' d'a jelanilal. ¹⁴ Palta tato toñej scot eyoval, axoñej eyic e gana tze nib'ej tzeyala', mañ eyic'chaañ e b'a yuj e jelanil chi'. Tato icha chi' tzeyutej e b'a, nivan chequel toñej van eyesanoch e b'a jelanil. ¹⁵ Tato icha chi' tzeyutej e b'a, a jun e jelanil chi', mañoc d'a Dios scoti. A yolyib'arñq'uinal tic ay yico', yic comon anima, yic'nej pax viñ diablo yaji. ¹⁶ Yujto a b'aj ay eb' axoñej yic syala', eb' sgana axoñej tz'ac'an mandar, ata' sq'ue somnaj eb' anima, spitzvi pax q'uechaañ masanil macañil chucal. ¹⁷ Axo jun jelanil scot d'a Dios, mañ ichocta'. Tato sco b'eyb'alej jun jelanil chi', malaj junoc tas yuj syal yac'jioch d'a quib'añ. Junc'olal tzoñ aji. Emnaquil scutej co b'a. Sco c'anab'ajej masanil tastac. Tz'oc' val co c'ool d'a eb' quetanimail, a pax tas vach' sco b'o d'a eb'. Malaj sq'uexañil eb' quetanimail d'a co sat, mañ oñ chab'satoc paxi. ¹⁸ Tato scac'och eb' quetanimail d'a junc'olal, syalelc'ochi to van co b'eyb'alan tas sgana Dios.

4

Mocab' co xajanej co b'a yed' jun yolyib'arñq'uinal tic

¹ ¿B'ajtil scot juntzañ oval yed' chichonc'olal d'a e cal? ζTom mañoc juntzañ malaj svach'il tze nib'ejoch chi' sq'ue b'ulnaj yac'an oval d'ayex? Ichaton chi' tz'aj spitzvi juntzañ oval chi'. ² Tze nib'ejoch junoc tasi, palta max ac'jilaj d'ayex. Yuj chi', ayex tze nib'ej tze milcham junoc anima. Ayoch e pensar e nib'anoch junoc tasi, palta max eyac'laj ganar yac'ji d'ayex. Yuj chi', tzejajc'olej e b'a eyac'an oval. Max ac'jilaj d'ayex yujto max e c'anlaj d'a Dios. ³ Vach'chom tze c'ana', palta mañ ol ac'joclaj d'ayex, yujto malaj svach'il e pensar ayic tze c'anani. A e naani to ol ac'joc d'ayex, yic a d'a spatic juntzañ chucal tze nib'ejoch tzeyac' lajvoc. ⁴ A ex tic, icha junoc ix ix, añej ajmulal tzec' saya', ich ex ta' d'a yichañ Dios. ζTom mañ eyojtacoc to ayic sco xajanan co b'a yed' yolyib'arñq'uinal tic, tzoñ och ajc'olal d'a Dios? Yuj chi', a mach sgana xajanan yolyib'arñq'uinal tic, tz'och ajc'olal d'a Dios. ⁵ ζTom tze na'a to

malaj yelc'och Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani? Aton jun tz'alan icha tic: A Dios ix yac'och cajan Yespíritu d'ayori. Axo Yespíritu chi', snib'ej to artej ayori yic d'a junelrrej, xchi. ⁶ Yuj chi' ec'alxo svach'c'olal syac' d'ayori. Icha syal d'a Slolonel chi': A Dios schacanel eb' syic'chaañ sb'a, axo pax d'a eb' emnaquil syutej sb'a, syac' val svach'c'olal, xchi. ⁷ Yuj chi', co c'anab'ajec Dios. Co tec'b'ejec co b'a co chacanel viñ diablo, yic ol b'at viñ elelal d'ayori. ⁸ Co nitzecoch co b'a d'a Dios, axo ol snitzpaxcot sb'a d'ayori. A ex malaj svach'il e pensar, b'oec e b'eyb'al. A ex ayoch e pensar d'a Dios, ay pax och e pensar d'a yolyib'arñq'uinal tic, vach' b'oejec e pensar chi'. ⁹ Ochañec d'a cusc'olal. Sic'sic'anañec eyoq'ui. Oc'arñec sic'lab'il. Meltzajocab' och e tzeej d'a oq'uel. Meltzajocab' och e tzalajc'olal d'a cuselal. ¹⁰ Emnaquilocab' tzex ajoch d'a Cajal, axo ol ex ic'anchari.

Maxyal-laj calan pecal

¹¹ Ex vuc'tac ex vanab', mañxo eyal-laj e pecal junjun ex. A mach tz'alan specal junocxo yetcreyenteal, ma syac'och d'a yib'ari, syalelc'ochi to a sley Dios syal specal ma spatiquejeli. Palta tato sco patiquejel sley Dios, syalelc'ochi to mañ vanoc co c'anab'ajani, palta to van calani to malaj yelc'och jun ley chi'. ¹² Palta artejton Dios ix b'oan ley, artejton Juez yaji, A syal ori scolani, syal pax ori sataneli. Yuj chi', a exxo, ¿tom ay eyalan eyic eyac'anoch d'a yib'ari junocxo mach?

Mañ cojtacoc tas caj q'ui'an

¹³ Ab'ec mach ex van eyalan icha tic: A ticnaic, ma q'ui'an, tzoñ b'at d'a junoc choñab'. Ol ori aj junoc ab'il ta'. Ol cac'anoch co choñ, ol cac'an ganar co tumin, xe chi. ¹⁴ Palta mañ eyojtacoc tas eyaj q'ui'an chi'. A co q'uinal tic, junñej rato tz'eq'ui. Icha yaj xob'al lum luum, junñej rato sq'ue vaan, yed'ñej chi' numumi satxiemi, icha chi' yec' jun co q'uinal tic. ¹⁵ Más vach' icha tic tzeyala': Tato ol el d'a sc'ool Dios Cajal to pitzan orito, ol co c'ulej jun tic, ma junocxo, xe chi. ¹⁶ Palta a exxo, toñej tzeyic'chaañ e b'a, tzeyac'an ac'umtaquil. Masanil eb' icha chi' syutej sb'a, malaj svach'il eb' d'a yichari Dios. ¹⁷ Tato snachajel cuuj tas nib'ej Dios sco c'ulej, palta tato max co c'anab'ajej, tz'och co mul d'a Dios chi'.

5

A tas ol aj eb' b'eyum

¹ Ab'ec ex b'eyum. Elocab' veq'uec'oc eyav eyoq'ui, yujto ay nivac yaelal van sjavi d'a eyib'ari. ² A e b'eyumal chi' c'aeltacxo, axo e pichul, toxoñej b'ulaneg'ui, olchintacxo yuj noc' noc'. ³ Icha pax chi' q'uen e tumin, chic'tacxo q'ueen. Scheclajel e mul yuj schiq'uil q'uen e tumin chi'. Icha stz'a junoc tas yuj c'ac', icha chi' ol aj slajviel e nivanil yuj schiq'uil q'ueen. Te nivan e b'eyumal chi' tze molb'ej, palta ina vanxo sja slajvub' c'ual. ⁴ A eb' e majan smunlaj d'ayex max e tuplaj eb', toñej tzeyac' musansatil eb'. Yuj chi' tz'avajchaañ eb' d'a e patic yalan e mul, axo yav eb' chi' syab' Dios Yajal d'a Smasanil. ⁵ A ex tic vach' tzex ec' d'a yolyib'arñq'uinal tic, b'ud'an yol e pat yuj masanil tastac ay d'ayex. Toxoñej tz'ixtax eyuuj. Icha junoc vacax tz'ac'ji servil yic b'aq'uechxo ayic smilchaji, ich ex ta'. Toñej tzeyac' jab'oc e gana. ⁶ A ex tzeyac'b'at d'a yib'ari eb' tojol spensar. Ay pax eb' tze milchamoc. Palta max spac sb'a eb' d'ayex.

Sco tarñvej sjaub'al Cajalil

⁷ Nivan tzeyutej e c'ool e tarivan sjaub'al Cajal. Ina eb' munlajvum starivan yelul sat smunlajel, aton jun sat te nib'ab'il. Starñvej eb' yem b'ab'el ñab',

stañvej pax eb' slajvieg' riab'il q'uinal, palta nivanñej syutej sc'ool eb' yed' smunlajel chi'. ⁸ Icha syutej sb'a eb' munlajvum chi', icha chi' tzeyutej e b'a e tañvan sjax Cajalil. Tec'tec' tzeyutej e b'a, yujto toxo ol jaxoc. ⁹ Mañ eyeclaj e patiococ junjun ex, yic mañ ol ac'jococh d'a eyib'añ, yujto toxo ol ja jun ol oñ ch'olb'itanoc. ¹⁰ Ex vuc'tac ex vanab', a eb' schecab' Dios alannac el slolonel Dios chi' d'a peca', techajnac yuj eb' yab'an syail. Nivan yutejncapax sc'ool eb'. Yuj chi' b'eyb'alejec sb'eyb'al eb' chi'. ¹¹ Cojtac to a eb' ac'annac techaj chi', tzalajc'olal yaj eb' ticnaic. Naeccot yab'ixal viñaj Job. Tec'an yutejncac sb'a viñ yab'an syaelal. Naecpaxcoti, chajtil ajnac viñ yuj Cajalil d'a slajvub'alxo, yujto oc'nac sc'ool d'a viñ, ochnac pax pitz'an d'a sc'ool Cajalil chi' yuj viñ.

¹² Palta ay val junxo ol val d'ayex to yovalil tze vach' c'anab'ajej. Mañ e comon loquej sb'i Dios ay d'a satchaari, ma sb'i junocxo mach, ma sb'i junocxo tas ay d'a volyib'ariq'uinal tic. Ichaocab' tic tzeyutej e loloni. Tato yel, Yel, xe chiriej. Tato maay, Maay, xe chiriej, yic mañ ol cotcan d'a eyib'ari.

¹³ Tato ayex van eyab'an syail ticnaic, lesalvañec. Tato ayex ay e tzalajc'olal jun, b'itanañec d'a Dios. ¹⁴ Tato ayex penaay ex, avtejec eb' anciano yic iglesia. A exxo anciano ex, lesalvañec yuj eb'. Tze sucanece' aceite d'a eb' d'a sb'i Cajal. ¹⁵ Tato tzeyac'och Dios d'a e c'ool ayic tzex lesalvi yuj eb', ol colchajel eb' d'a syaelal chi'. Axo Cajalil ol ac'an b'oxoc sc'ool eb'. Tato ix och smul eb' jun, ol ac'joc lajvoc smul eb' chi' yuj Dios. ¹⁶ Yuj chi', al-lajec q'ueta e mul d'ayex junjun ex. Tzex lesalvi eyuj junjun ex, yic vach' ol b'oxoc e c'ool. A slesal eb' tojol spensar, tziytum val tas sb'o yuuj. ¹⁷ Ayic yec'nac viñaj Elías d'a peca', anima viñ icha oñ tic. Lesalvinac viñ d'a smasanil sc'ool yic max yac' riab'. Nañal schañil ab'il majxo yac'laj riab' d'a jun lugar chi'. ^{5.17} ¹⁸ Ato yic slesalvinacxi viñ, ichato chi' yac'anxi riab'. Ichato chi' syaxb'inacxi sat lum lum.

¹⁹ Tato ay mach d'a e cal syiq'uel sb'a d'a slolonel Dios te yel, comonoc ayex junoc ex tzeyec sna'a yic vach' syac'xioch sb'a d'ay. ²⁰ Nachajocab'el jun tic eyuuj. A junoc mach tz'ecan sna'a yic syactejcan schucal, van scolanelta d'a yol sc'ab' chamel. Yuj chi' ol lajvoc jantac smul chi'.

A Sb'ab'el Carta SAN PEDRO

B'ab'el Pedro sb'i jun carta tic, aton jun sb'ab'el carta viñaj apóstol Pedro stz'ib'ejnacb'at d'a eb' creyente sacleminac yajb'at d'a stojolal b'aj sjavi c'u d'a yol yic Asia Menor, aton eb' spechji b'eyec' yuj slolonel Dios. Stz'ib'ejnacb'at jun carta tic viñ, yic syac'an stec'anil eb' creyente chi' viñ, syac'an viñ sna' eb', tas ajnac scolchaj eb' yuj Dios, yujto a Cristo chamnac, spitzvinacxi, aton jun chi' yovalil syac'och eb' yipoc sc'ool. Syac'an techaj eb' yab'an syail, yujto yojtac eb' to ol scha spac eb' ayic ol jax Cristo d'a schaelal.

Slajvi chi', syalanb'at viñ tas yovalil syutej sb'a eb' anciano scuchb'an iglesia, tas syutejpax sb'a eb' quelemtac yed' masanil eb' creyente, yovalil sb'eyb'alej sb'eyb'al Cristo eb'.

Tz'el'yich scarta viñaj Pedro

¹ A in Pedro in tic, schecab' in Jesucristo, tzin tz'ib'ejb'at jun in carta tic d'ayex, a ex sacleminac eyajcanb'at d'a yol yic Ponto, Galacia, Capadocia, Asia yed' d'a yol yic Bitinia. ² A oñ tic, sic'b'il oñxo el yuj co Mam Dios, yujto atax d'a peca' icha chi' ajnac snaan Dios d'a quib'arñ. Yuj Yespíritu ix oñ yac'och yicoc, yic vach' sco c'anab'ajej tas syal Jesucristo, yic tz'ic'jipaxel co mul yuj schiq'uil. Nivanocab' svach'c'olal Díos yed' sjunc'olal syac' d'ayex ta'.

Scac'och Cristo yipoc co c'ool

³ Calec vach' lolonel d'a Dios, aton Smam Cajal Jesucristo, yujto ix oc' val sc'ool d'ayoñ. Ix oñ yac'xi aljoc d'a schaelal, yujñej to pitzvinacxi Jesucristo, yuj chi' aton val jun tic ayoch yipoc co c'ool to a ol ac'an co q'uinal. ⁴ Yujto a Dios ol ac'an jun quic d'ayoñ, aton jun sic'an yuuj d'a satchaarñ. A jun quic chi' ayñejec' d'a masanil tiempo, max ixtaxlaj, arñejtona' max c'alaj. ⁵ Yujto scac'och Dios d'a co c'ool, yuj chi' van oñ starivan yed' spoder masanto ol co vach' chaej co colnab'il. A jun co colnab'il tic, listaxo yaji yic vach' ol checlajel d'a slajvub'xo tiempoal.

⁶ Yuj chi' tzoñ tzalaj val. Vach'chom scab' syail nivac proval jab'oc tiempoal ticnaic, palta tzoñ te tzalaji. ⁷ Icha tz'aj yac'ji proval tato yel scac'och Dios d'a co c'ool. Yujto ayic scac'anoch Dios chi' d'a co c'ool, más te nivan yel'och d'a yicharñ q'uen oro chi', yujto a q'ueen, slajviñej el q'ueen. Tato scac' techaj proval chi', ol oñ aljoc vach'il ayic ol jax Jesucristo. Nivan ol oñ ajoc. Nivan ton ol aj quelc'och yed' ta'.

⁸ A ex tic, vach'chom malaj b'aj ix eyil Jesucristo, palta tze xajanej val. Vach'chom mañ vanoc eyilan ticnaic, palta ayoch yipoc e c'ool. Tzex tzalaj val. A val e tzalajc'olal chi', maxtzac yal-laj yalchaji jantac. Mañxo jantacoc svach'il. ⁹ A co colnab'il ol co cha chi', aton jun chi' tzac'vab'il cuuj, yuj chi' ix cac'och Jesucristo d'a co c'ool.

¹⁰ A eb' schecab' Dios d'a peca', yac'nac val yip eb' sayan tas yaj jun co colnab'il tic. Yac'lejnac eb' snaaneli. Ayocto yalannaccan eb' to ol yac' svach'c'olal Dios d'ayoñ. ¹¹ A Yespíritu Cristo ayoch d'a eb', a ac'jinac nachajel yuj eb' to a Cristo yovalil ol yab' syail. Slajvi chi' ol och Yajalil. Axo eb' chi', yac'lejnac eb' snaaneli mach jun ol javoc chi' yed' tas tiempoal ol javoc.

¹² Palta ac'jinac yojtaquejel eb' yuj Dios to a juntzarñ yalnaccan eb' chi', mañ yujoc snachajel yuj eb' yalnaccan eb', palta yuj snachajel cuuj a oñ tic. A jun tic ix ac'ji eyojtaquej yuj eb' ix alanel jun lolonel yic co colnab'il yuj yipalil

Espíritu Santo ac'b'ilcot d'a satchaari. A eb' ángel snib'ej pax eb' snachajel juntzañ tic yuuj.

Snib'ej Dios to vach' ori

¹³ Yuj chi' tec'an tzeyutej e pensar. Lista tzeyutej e b'a. Tzeyac' val och yipoc e c'ool tas ol yac' Dios d'ayori yuj svach'c'olal ayic ol jax Jesucristo.

¹⁴ A ex tic, yuninal exxo Dios ved'oc, yuj chi' c'anab'ajejec. A d'a yalañtaxo tziytum chucal e nib'ejnacochi, yujto manto eyojtacoc Dios ta'. Axo ticnaic, mañxo e b'eyb'alej icha chi'. ¹⁵ A jun avtannac ori och yicoc, vach'ñej toni, malaj jab'oc spaltail, yuj chi' ichocab'ta' tzeyutej e b'a, vach'ñejocab' tzeyutej e b'eyb'al. ¹⁶ Yujto icha tic yajcan yalan Dios d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcani: A ex tic, vach'ñejocab' tzeyutej e b'a, yujto a in tic, te vach' inñej, xchi.

¹⁷ A Dios ol ch'olb'itan tastac sco c'ulej junjun ori. Malaj co q'uxeariil d'a yichañ ayic ol sch'olb'itan tas caj junjun ori. Yuj chi', tato scal co Mamoc, cori xivec d'ay yach'an ayoriño ec' d'a yolyib'ariq'uinal tic. ¹⁸ A juntzañ sc'ulejnac eb' co mam quicham, añeja' co c'ulejnac d'a yalañtaxo, palta nab'añej quixtejnac co b'a. Axo ticnaic, colchajnac oriño d'a yol sc'ab' juntzañ chi'. Eyojtacxo jun co colnab'il tic, mañoc yed' juntzañ tastac eq'uelb'añej yec' b'aj manb'il, icha q'uen tumin. ¹⁹ Palta a schiq'uil Cristo ix ac'an ganar smanani, yujto nivan yelc'ochi. Yujto ix miljicham silab'oc icha junoc noc' calnel malaj spaltail, malaj pax jab'oc chucal tz'ilchaj d'ay. ²⁰ Ayic manto sb'o jun yolyib'ariq'uinal tic Dios, nab'ilxo yuuj to icha chi' ol aj yelul d'a yib'ari Cristo. Palta ato d'a jun slajvub' tiempoal tic ix yac' checlaj yuj co vach'iloc.

²¹ Yuuj schac'och Dios d'a co c'ool ticnaic, yujto a Dios chi' ac'jinac pitzvoc d'a scal eb' chamnac, te nivan ix aj yelc'och yuuj. Yuj val chi', scac' val och Dios d'a co c'ool, scac'anpax och yipoc co c'ool.

²² A ticnaic, yuj Yespíritu Dios ix co c'anab'ajej jun c'ayb'ub'al te yel tic. Icha chi' scutej co tojlob'itan co b'eyb'al, sec yuj chi' yel sco xajanej eb' cuc'tac eb' canab'. Yuj chi' yovalil sco xajanej co b'a d'a smasanil co c'ool yed' d'a smasanil quip. ²³ A ori tic, ix ori alji d'a schaelal. Mañoc d'a co mam co nun chamelb'a yaj ix ori aljixi, palta yujñej slolonel Dios, yujto aj q'uinal yaji. A slolonel tic ayñejec' d'a junelñej. ²⁴ Yujto icha tic syal d'a Slolonel Tz'ib'yajcani:

A sq'uinal eb' anima smasanil, lajan icha añ aric'ultac. Lajan svach'il eb' icha xumaquil añ aric'ultac chi'. Yujto a añ chi', junñej rato stacjiel añ. Axo sxumaquil añ, toñej tz'el b'ulñajoc.

²⁵ Palta axo slolonel Dios Cajal, ayñejec' d'a junelñej, xchicani. A slolonel tic, aton jun vach' ab'ix yic colnab'il alb'ilcan d'ayex.

2

¹ Yuj chi' yovalil scactejcan masanil chucal. Max cac' musansatil quetani-mail. Mañ chab'satoc scutej co b'a. Max och chi'an co c'ool d'a quetanimail, max ori b'uchvaj d'a spatic eb'. ²⁻³ Tato d'a val yel ix cojtaquejeli to vach' Cajal d'ayori, ichaocab' junoc nene' unin sgana schuni, ichocab' ta' scutej co nib'anoch sc'ayb'ub'al Dios, aton jun malaj spaltail, yic ol ori vach' tec'c'aj d'a co colnab'il.

Lajan Cristo yed' junoc q'uen q'ueen

⁴ Icha tz'aj yac'jiq'ue junoc q'uen q'ueen d'a yib'ari yipumal yich junoc pat, ichocab' chi' scutej co nitanoch co b'a d'a Cajal Jesús. A Cajal chi' lajan yed' jun q'uen q'ueen ix actajcan yuj eb' viñ b'oum pat, palta sic'b'ilel yuj Dios, te nivan yelc'och d'a yichañ. ⁵ Yuj chi' caq'uecoch co b'a d'a yol sc'ab' Dios yic tzoñ och stemplloc b'aj ol ori och sacerdotoc yuj cac'an silab' d'ay

yuj Jesucristo, aton juntzañ silab' schec Yespíritu Dios cac'a'. Ste tzalaj val yed' juntzañ silab' chi'. ⁶ Yuj chi', icha tic yajcan yalan Dios d'a Slolonel Tz'ib'ab'ilcani:

A in val svac'canoch jun q'uen q'ueen d'a Sion yic tz'och d'a sjolom schiquin junoc pat, sic'b'ilel vuuj, te nivan yel pax c'ochi. A mach tz'ac'anoch jun q'uen q'ueen chi' yipoc sc'ool, mañ ol canlaj d'a q'uixvelal, xchi Dios.

⁷ A oñ scac'och Cristo d'a co c'ool, te nivan yelc'och d'ayoñ. Ay pax eb' max ac'anoch d'a sc'ool. Yuj eb' chi', syalanpax icha tic d'a Slolonel chi':

A jun q'uen q'ueen malaj yelc'och d'a yichañ eb' b'oum pat, aton q'uen ix och sjolomoc schiquin te' pat, xchi.

⁸ Syalanpax junxo tic:

Icha junoc q'ueen b'aj stenoch yoc eb' anima, stelvi pax eb' yuuj, icha chi' yaj d'a sat eb', xchicani.

Yujto icha chi' yaj Cristo d'a eb' max ac'anoch d'a sc'ool. Toñej somchajel eb' yuuj, yujto max sc'anab'ajej slolonel eb'. Atax d'a peca', chequeltaxon yaj eb' to icha chi' ol yutoc sb'a eb'.

Yic exxo Dios qued'oc ticnaic

⁹ Palta a oñ tic, junxonej quirñtilal d'a yichañ Dios, sic'b'il oñ och sacer-doteal, yic scac'an servil co Rey al, syalelc'ochi aton Dios. Schoñab'xo Dios caji, ix oñ siq'ueli yic tzoñ ochcan yicoc, yic scalan pax el svach'ilal. Yujto a ix oñ ic'anelta d'a scal q'uic'alq'uinal, ix oñ yac'anoch d'a saquilq'uinal satub'tac yilji. ¹⁰ A d'a yalañtaxo, mañ ex schoñab'oc Dios, palta schoñab' exxo ticnaic. A d'a yalañtaxo chi', malaj mach tz'oc' sc'ool d'ayex. Axo ticnaic, tz'oc' sc'ool Dios d'ayex qued'oc.

Yovalil artej Dios scac' servil

¹¹ Ex xajanab'il vuuj, mañ co choñab'oclaj jun yolyib'añq'uinal tic, yujto eq'uelb'añej quec' d'ay. Yuj chi' tzin tevi d'ayex to mañ e c'ulej juntzañ snib'ejoch e nivanil. Yujto a juntzañ chi', tzoñ ixtaxel yuuj.

¹² Vach'ñejocab' tzeyutej e b'eyb'al yil eb' manto ojtannacoc Dios. Yuj chi', vach'chom syal eb' ticnaic to te chuc ex. Palta tato syil eb' to vach' e b'eyb'al, ol yal vach' lolonel eb' d'a Dios ayic ol javoc sc'ual sch'olb'itan tas caj co masanil.

¹³ Yujto sco xajanej Cajal Jesús, yuj chi' smoj sco c'anab'ajej pax masanil eb' ay yopisio yuj eb' anima. Sco c'anab'ajej viñ sat yajal, aton viñ tz'ac'an mandar eb' smasanil. ¹⁴ Sco c'anab'ajanpax juntzañxo eb' yajal, yujto ay yopisio eb' yuj viñ sat yajal chi', yic tz'ac'jioch syaelal eb' max c'anab'ajan sley eb'. Syalanpax svach'il eb' vach' sb'eyb'al eb'. ¹⁵ Sgana Dios vach' scutej co b'eyb'al, yic mañxo ol yal-laj yalan chucal eb' malaj spensar d'a co patic.

¹⁶ A oñ tic, librexo caji. Yuj chi' ichocab'ta' scutej co b'a. Palta max yal-laj co naani to syal co c'ulan juntzañ chucal yujto librexo caji. Ocxo jun, co naeccoti to schecab' oñ co Mam Dios. ¹⁷ Ayocab' yelc'och junjun anima d'ayoñ. Sco xajanej eb' quetcreyenteal. Coñ xivec d'a Dios. Nivanocab' yelc'och viñ sat yajal d'ayoñ.

Ix yab' syail Cristo cuuj

¹⁸ A ex checab' eyaj d'a e patrón, c'anab'ajejec eb'. Ayocab' yelc'och eb' d'ayex. Mañocñej eb' vach' spensar, eb' snaan eyuuj, tze c'anab'ajej. Tze c'anab'ajej pax eb' ov. ¹⁹ Tato yujñej to ayoch co pensar d'a Dios, scomon ac'jioch yaelal d'a quib'añ, tato scac' pax techajoc, stzalaj Dios qued'oc. ²⁰ Q'uinaloc sja co yaelal yuj juntzañ chucal sco c'ulej, ¿tom yujñej cac'an techaj jun yaelal chi', vach' quico? Maay. Palta tato tz'ac'jioch co yaelal yuj junoc tas vach' sco c'ulej, tato stchaj pax cuuj, vach' jun chi' d'a yichañ Dios.

²¹ Ix oñ yavtejoch Dios yicoc, yic scab' syail yuj co vach' b'eyb'al tic. Yab'nac syail Cristo cuuj. Icha chi' yutejnac sch'oxan jun vach' b'eyb'al d'ayoñ, yic a sco b'eyb'alej yed'oc. ²² A Cristo, malaj jab'oc smul ochnac. Malaj pax b'aj yesejnac juneloc. ²³ Ayic ix b'uchji, maj spaclaj sb'a. Ayic ix och d'a syaelal, maj yal-laj tato ol spac sb'a. Añej d'a yol scab' Dios ix yac'och sb'a, yujto añejton jun Juez te tojol. ²⁴ A Cristo ix ic'ancanb'at co chucal yed' snivanil ayic ix cham d'a te' culus, yuj chi' mañxalaj yalan yic chucal d'ayoñ, ichato chamnac oñixo el d'ay. Icha chi' ix oñ yutej, yic vach'ñej scutej co b'a. Ix yab' val syail cuuj, yic vach' tzoñ colchajcaneli. ²⁵ A d'a yalañtaxo, satnac oñ icha noc' calnel satnacb'ati. Axo ticnaic, ix oñ meltzajxicot d'a Quilumal, co Tarivumal paxi.

3

Checñab'il d'a eb' ayxo yetb'eyum

¹ Ex ix ayxo eyeth'eyum, yovalil tze c'anab'ajej eb' viñ eyeth'eyum chi', yic tato ayex mach ex max yac'och sc'ool eb' viñ eyeth'eyum chi' d'a slolonel Dios, mañ yovaliloc ay tas tzeyal d'a eb' viñ, palta ol montajoch eb' viñ yuj e b'eyb'al chi', ² yujto ol yil eb' viñ to munil ayex, tzex xivpax d'a Dios. ³ Ayocab' e vach'il, mañocñaj chajtil yilji e nivanil s'vala'. Mañ eyac'och e pensar d'a chajtil tzeyutej e ch'uman xil e jolom. Mañ eyac'och e pensar d'a juntzañ q'uen oro yed' juntzañ pichul caro stojol tzeyac'ochi. Mañoc yed' juntzañ chi' tze b'o e b'a. ⁴ Palta aocab' e c'olb'al tzeyac' eyip e b'oani, yic vach' eyilji d'a sat Dios. A e vach'il chi', malaj b'aq'uiñ ol lajvoc. Tato nanam tzeyutej e pensar, emnaquil pax tzeyutej e b'a, vach' yilji jun chi' d'a sat Dios, nivan yelc'och d'a yichañ. ⁵ A d'a peca', ay juntzañ eb' ix ix icha chi' yutejnac sb'eyb'al, yac'nacoch spensar eb' ix d'a Dios. Sc'anab'ajannac pax eb' viñ yetb'eyum eb' ix. ⁶ Icha chi' yutejnac sb'a ix Sara. Sc'anab'ajejnac val ix tas syal viñaj Abraham. Yalnac pax ix icha tic d'a viñ "vajal ach",^{3,6} xchi ix. A exxo tic, ex ix, vach' tzeyutej e b'eyb'al. Mocab' ex och ilc'olal e naub'tañan tas xivub'tac ol javoc, tato icha chi' lajan e pensar yed' ix Sara chi'.

⁷ A exxo vinac ex ayxo eb' ix eyeth'eyum, vach' tzeyutej e pensar d'a eb' ix. Nachajocab'el eyuuj to lajan eb' ix icha junoc lum chen c'un spoji. Ayocab' yelc'och eb' ix d'a e sat, yujto junñej e q'uinal ix e cha yed' eb' ix yuj svach'c'olal Dios. Icha chi' tzeyutej e b'a d'a eb' ix, yic ol ab'chaj e lesal yed' eb' ix.

Yaelal yuj co vach' b'eyb'al

⁸ Añejtona', svalan junxo tic d'ayex. Junxoñej tzeyutej e pensar e masanil. Tato ay eb' scusi, colvajañec yed' eb'. Slaj e xajanej e b'a, yujto eyuc'tac eyanab' e b'a. Tzeyil-laj e c'ool d'ayex junjun ex. Nanam tzeyutej e b'a junjun ex. ⁹ Tato ay eb' chuc syutej sb'a d'ayex, mañ chucoc tzeyutej pax e b'a d'a eb'. Tato ay eb' tzex b'uchani, mañ e b'uch pax eb', palta a svach'c'olal Dios tze c'an d'a yib'añ eb', yujto ix oñ yavtejoch Dios yicoc, yic syac' svach'c'olal d'ayoñ. ¹⁰ Yujto icha tic syal d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcani: Tato syal e c'ool snajtb'i e q'uinal, e gana pax tzalajc'olal tz'ec' junjun c'u eyuuj, mañxo eyal chucal lolonel, mañxo eyesej.

¹¹ Iq'uequel e b'a d'a chucal, axo vach'il tze c'ulej, mañxo eyac' oval, a junc'olal tze b'eyb'alejñej.

3.6 **3:6** "Vajal ach", xchi ix Sara d'a viñaj Abraham, xchi viñaj Pedro. Palta a d'a co tiempoal tic, mañ ichocta slolon eb' anima, palta "Ach vetb'eyum" xchi eb'.

¹² Yujto a Dios Cajal stařivan eb' anima vach' sb'eyb'al, smaclan val yab'i ayic syalan sb'a eb' d'ay, palta aycot yoval sc'ool d'a eb' sc'ulan chucal, xchicani.

¹³ Tato artej vach'il sco c'ulej, ¿mach junoc ol ic'anchari chucal d'a co patic? ¹⁴ Palta tato yujřej co vach' b'eyb'al scab' syail, te vach' quico'. Yujto tz'ib'yajcani: Mař eyec xiv e b'a e naan yuj tas ijan tzex yutej eb'. Mař e cha somchajel e pensar, xchicani. ¹⁵ Co naocab'i to a Cristo ayoch Yajalil d'ayori, Axořejochi. Listaocab' scutej co b'a calan yab' eb' sc'انب'an d'ayori tas yuj scac'och Cristo chi' yipoc co c'ool. Emnaquilocab' scutej calan d'a eb', c'ununioab' scutej calani, ¹⁶ yujto ayoch co pensar d'a Cristo chi'. Vach' scutej co b'eyb'al yic vach' malaj tas syal jun tz'ac'an cojtaquejeli tas vach' yed' tas chuc, yic vach' a eb' tzoř b'uchan yuj co vach' b'eyb'al yujto creyente ori, ol q'uixvoc eb'. ¹⁷ Te vach' tato scab' syail yuj co vach' b'eyb'al, tato icha chi' tz'el d'a sc'ool Dios, d'a yichari to yuj co chuc b'eyb'al scab' syail.

¹⁸ Yujto a Cristo ix ab'an syail. Ix cham yuj co mul junel. Te tojol spensar. A orišo tic, mař tojoloc co pensar, palta A' ix yab' syail cuuj, yic tzoř yic'b'at d'a Dios. A snivanil ix chami, palta axo yic ix pitzvixi, a Espiritu ix ac'anxi pitzvoc. ¹⁹ Yuj Espiritu chi', ix xid'ec' yalel slolonel Dios d'a juntzař pixan preso yajcani, ²⁰ aton d'a spixanil eb' mař c'anab'ajannacoc Dios d'a peca' d'a stiempoal viřaj Noé. A d'a jun tiempoal chi', nivan yutejnac sc'ool Dios d'a eb', yic stařivej sb'o jun nivan barco. A yuj te' barco chi' ay jayvař eb' colchajnac el d'a a a'. Vajxacvař eb' colchajnaccaneli. ²¹ A jun tas ujinac chi', ch'oxnab'il yaji, yujto yuj a a' yed' bautismo tzoř colchaj ticnaic yujto ix pitzvixi Jesucristo. A jun bautismo tic, mař yopisiooc yic'anel smical co nivanil, palta a sch'oxani, to mař chab'olaloc ix cac' co ti' d'a Dios. ²² Paxnac'ue Jesucristo chi' d'a satchaari. A d'a svach' c'ab' Dios ayec' ticnaic. A tz'ac'an mandar masanil eb' ángel, masanil juntzařxo ay yopisio mař chequeloc yed' eb' ay spoder.

4

Vach' scutej co c'anan copisio

¹ Yab'nac val syail Cristo yed' snivanil ayic ix chami. Yuj chi' co naec to chamnac ori pax yed'oc. A eb' chamnacxo, mařxalaj yalan yic eb' d'a chucal. ² Yuj chi' ichocab' ta' scutej co b'a, yic vach' ol co c'ulej tas sgana Dios yach'an ay orišo ec' d'a yolyib'ariq'uinal tic. Mařxo co c'anab'ajejec sgana co nivanil tic. ³ A d'a yalařtaxo, te nivan tiempo e c'ulejnac juntzař tas b'aj ayoch spensar eb' anima mař ojtannacoc Dios. Palta canocab' juntzař chi' ticnaic. Yujto a d'a jun tiempoal chi', artej ajmulal e c'ulejnac, artej malaj svach'il e nib'ejnacochi. Eyuc'nac val ari, tořej ec'nac ex b'uyb'onoc. Jantac ix eyuq'uej ari. Yajb'entac e c'ulejnac ayic eyalannac e b'a d'a juntzař comon dios. ⁴ A eb' mař ojtannacoc Dios, sat sc'ool eb', yujto maxtzac e c'ulej juntzař chucal chi' yed' eb'. Yuj chi' sb'uchvaj eb' d'ayex. ⁵ Palta yovalil ol yac' entregar scaenta eb' d'a Dios. Yujto listaxo yaj tas ol aj sch'olb'itaj eb' anima smasanil, vach'chom eb' pitzanto ma eb' chamnacxo. ⁶ Yuj jun tic alb'il vach' ab'ix d'a eb' chamnacxo. Yuj chi' vach'chom ix cham snivanil eb', palta lajan ol aj sch'olb'itaj eb' yed' eb' anima smasanil, palta axo spixanil eb' syal schaan sq'uinal, icha sq'uinal Dios.

⁷ A ticnaic, toxo ol lajvoquel smasanil tasi. Yuj chi' co cachec och vaan co b'a, řicanocab' scutej co b'a yic syal tzoř lesalvi icha val smojal. ⁸ A junxo sval tic te nivan yelc'ochi: Co xajanejec co b'a d'a smasanil co c'ool, tato icha chi', vach'chom ay eb' te nivan smul d'ayori, scac' nivanc'olal smul eb' chi'. ⁹ Vach'

scutejec co b'a d'a eb' slaj ec' d'ayori, d'a smasanilocab' co c'ool sco cha eb'.
¹⁰ Cac'lajec servil co b'a junjun ori, ato syala' tastac copisio ix yac' Dios d'ayori, yujto ch'occh'oc copisio ix yac' d'ayori junjun ori yuj svach'c'olal. ¹¹ Tato ayori scalel slolonel Dios, nachajocab' el cuuj to toriej van ori yac'lab'an Dios calanel slolonel chi'. Tato ay ori syal cac'an servil, munlajoc ori d'a smasanil co c'ool, yujto a Dios tz'ac'an quip. Vach'riej scutej smasanil, yic ol aljoc vach' lolonel d'a Dios yuj Jesucristo, yujto te nivan yelc'ochi, te ayriej pax spoder d'a masanil tiempo. Amen.

Ayic sja co yaelal

¹² Ex xajanab'il vuuj, ayic tzoñ ac'ji proval yuj juntzañ yaelal te ov, max yal cac'an sat co c'ool yuuj. Mañ co naec to malaj b'aj sjataxon juntzañ chi' d'a quib'ari. ¹³ Palta cori tzalajec, yujto junxoriej tz'aj cab'an syail yed' Cristo. Tato icha chi' scutej co b'a, ayic ol quilan sjax Cristo chi' d'a scal stziquiquial, ol te vach' ja co tzalajc'olal. ¹⁴ Tato ay mach tzoñ b'uchani yujto ayoch co pensar d'a Cristo, te vach' quico'. Yujto a Yespíritu Dios, aton jun te nivan yelc'ochi, a cajanoch d'ayori. ¹⁵ Tato ay junoc ori scab' syail, mocab' yujoc mac'ojcham anima, ma yujoc elc'al. Mocab' yuj junoc tas ay yovalil yuj eb' yajal, ma yuj co comon ac'anoch co b'a d'a junoc b'aj malaj calan quico'.
¹⁶ Palta tato ay ori scab' syail yujriej to yic ori Cristo, mañ ori q'uixvoquec. Colec vach' lolonel d'a Dios, yujto yic oriño Cristo chi'.

¹⁷ Toxo ol ja stiempoal sch'olb'itaj yaj eb' anima smasanil. A ori yuninal oriño Dios tic ol ori b'ab'lj ch'olb'itajoc. Tato icha chi', ¿ocxom val eb' maj c'anab'ajan vach' ab'ix yic colnab'il yic Dios? ¹⁸ Tato pural ol ori colchaj a ori tojolxo co pensar tic, ¿ocxom val eb' malaj yelc'och Dios d'ay yed' eb' malaj svach'il sb'eyb'al? ¹⁹ Yuj chi', ayic sja co yaelal icha tz'el d'a sc'ool Dios, yovalil vach'riej scutej co b'eyb'al. Scac'anoch co b'a ab'enal d'a yol sc'ab' Dios ix ori b'oani, yujto tz'elriej'och tas syala'.

5

A checnab'il d'a eb' creyente

¹ A ticnaic, tic svalb'at juntzañ checnab'il tic d'ayex ex anciano ay d'a junjun choñab', yujto a in tic, anciano in pax eyed'oc. Vilnac val Cristo chi', vilnac chajtil ajnac yab'an syail. Ay valan vic in chaan svach'il eyed'oc, aton jun toto ol checlajeloc. ² Icha yaj eb' tarivum calnel, icha chi' tzeyutej e tarivan eb' ay d'a yol e c'ab' eyilani, yujto icha scanel Dios yaj eb' d'ayex. Mañ ac'b'iloc pural tzex utaji, mañ yujoc e nib'anoch tumin tzeyil eb'. Palta yujriejocab' to icha chi' tz'el d'a e c'ool to tzeyil eb', yujto icha chi' sgana Dios d'ayex. Tzex munlaj val d'a tzalajc'olal. ³ Max yal yajal tzeyutej e b'a d'a eb' ay d'a yol e c'ab'. Palta a e vach' b'eyb'al tze ch'ox yil eb', yic a tas tze b'eyb'alej chi' ol sb'eyb'alej eb'. ⁴ Tato icha chi' tzeyutej e b'a, ayic ol ja jun Quilumal Nivan Yelc'ochi, ol e cha spac te nivan svach'il. A jun chi' malaj b'aq'uiril ol lajvoc.

⁵ A exxo ex quelemtac yed' ex cob'estac, tze c'anab'ajej val eb' anciano. Ichocab' ex chi' e masanil, emnaquil tzeyutej eyac'an servil e b'a junjun ex. Yujto syal d'a Slolonel Dios Tz'ib'ab'ilcan icha tic:

A Dios schacanel eb' syic'chaari sb'a, axo pax d'a eb' emnaquilal syutej sb'a, syac' val svach'c'olal, xchi.

⁶ Yuj chi' emnaquil scutejec co b'a d'a yol sc'ab' Dios, yujto te nivan spoder. Tato icha chi', nivan ol ori ajelc'och yuuj, ayic ol ja stiempoal. ⁷ Caq'uecoch masanil quilm'olal d'a yol sc'ab', yujto appaxoch ilc'olal cuuj.

⁸ Lista scutej co b'a co macvaji, yujto icha yaj noc' choj tz'el yav tz'ec' sayec' schib'ej, icha chi' yec' viñ ajc'ool d'a co patic quichañ, aton viñ diablo. ⁹ Te tec'anocab' scutej cac'anoch Dios d'a co c'ool, yic ol yal co colan co b'a d'a viñ. Yujto cojtac to a eb' quetcreyenteal sacleminac yajb'at d'a yolyib'ariq'uinal tic, van pax yab'an juntzañ yaelal eb' icha oñ tic. ¹⁰ Ayic ol lajvoc cab'an syail janic'oc tiempoal, axo Dios ol oñ vach' tz'actzitanoc, ol svach' aq'uej co tec'anil yed' quip. Mañ jantacoc svach'c'olal, yuj chi' ix oñ yavtejoch yicoc, yic vach' ay calan quic d'a svach'il ay d'a junelñej, yujto junxoñej caj yed' Jesucristo. ¹¹ Nivanocab' yelc'ochi, nivanocab' spoder d'a masanil tiempo. Amén.

Tz'ac'jib'at stzatzil sc'ool eb'

¹² A viñ cuc'tac Silvano tic, vojtaç spensar viñ, sc'anab'ajej val viñ. A viñ ol ic'anb'at jun in carta tic d'ayex. Tzin tz'ib'ejb'at jay b'elañ lolonel tic, yic ol vach' ja e pensar. A juntzañ tic tz'alani chajtil syutej Dios yac'an svach'c'olal d'ayon d'a val yel. A d'a svach'c'olal tic, tec'an tzeyutej e b'a. ¹³ A eb' quetcreyenteal ay d'a Babilonia tic, sic'b'ilxoel eb' eyed'oc, syac'b'at stzatzil e c'ool eb'. Yed' pax viñaj Marcos tic, viñ icha vuninal yaji, syac'paxb'at stzatzil e c'ool viñ. ¹⁴ Slaj eyac'laj stzatzil e c'ool yuj e xajanan e b'a.

Yac'ocab' sjunc'olal Dios d'ayex e masanil ex yic exxo Jesucristo ta'.

A Schab'il Carta SAN PEDRO

Schab'il Pedro sb'i jun carta tic, aton jun schab'il carta stz'ib'ejnac'b'at viñaj apóstol Pedro d'a masanil eb' creyente sacleminac yajb'at d'a junjun lugar. Ix yab' viñaj Pedro chi' to ay juntzarixo eb' c'ayb'um sq'ue vaan d'a scal eb' creyente chi' d'a junjun iglesia, yuj chi' ay eb' creyente somchaj chaañ yuj juntzar ch'oc c'ayb'ub'al chi'. A syutej juntzar eb' chi' yalani to mañxo ol javoc Cristo, yujto van yec' tiempo syil eb'.

Aton chi' syal viñaj Pedro d'a eb' creyente chi', yuj chi' yovalil stec'b'ej sb'a eb' d'a screyenteal, yic mañ comonoc somchaj spensar eb' yuj juntzarixo eb' chi'. A Dios yojtac tas yuj tz'ec' jab'oxco tiempo sjavi Cristo d'a schaelal, yujto ayto eb' anima manto colchajlaj.

Tz'elyich scarta viñaj Pedro

¹ A in Simón Pedro in tic, yac'umal in servil Jesucristo, schecab' in paxi. Tic tzin tz'ib'ejb'at jun in carta d'ayex mach ex ix eyac'och Dios d'a e c'ool qued'oc. A jun b'aj ix cac'och co c'ool tic, nivanocab' yelc'och d'ayex. Icha chi' tzeyutej e b'a qued'oc, yujto a co Diosal aton co Columal Jesucristo, tojolñej toni. ² Yac'ocab' svach'c'olal yed' sjunc'olal Dios d'ayex, yujto eyojtacxo yed' Cajal Jesucristo.

A sb'eyb'al eb' yicxo Dios

³ Ay juntzar tas te yovalil tz'och cuuj, yic vach' scac'och co pensar d'a Dios yacb'an ay or' ec' d'a tic. Yujñej spoder, ix yac' juntzar chi' d'ayor' smasanil, yujto a Dios ix ac'an cojtaquejel Jesucristo. A avtannac or' och yicoc, yujto nivan yelc'ochi, mañ jantacoc svach'il. ⁴ Yuj svach'il chi', yac'naccan sti' d'ayor'. A juntzar tas yalnaccan chi', nivan yelc'ochi, mañ jantacoc svach'il. Yuj juntzar chi' tzoñ colchajel d'a yol sc'ab' juntzar chucal snib'ejoch eb' ay d'a yolyib'arñ'ual tic. Yujto a spensar Dios ayoch d'ayor' yuj juntzar tas yalnaccan chi'. ⁵ Yuj chi', mañ toñejoc scac'och Dios d'a co c'ool. Yovalil scac' val quip co tojolb'itan co b'eyb'al. Co c'ayb'ejec sjelanil Dios. ⁶ Co cachec och vaan co b'a. Tec'an scutejec pax co b'a. Arñej d'a Dios scac'och co pensar. ⁷ Sco xajanej co b'a yed' eb' quetcreyenteal, sco xajananpax masanil anima.

⁸ Tato a juntzar tic sco c'ulejñej d'a junjun c'u, te ay copisio yuj Dios syal chi'. Mañ nab'arñejoc ix cojtaquejel Cajal Jesucristo. ⁹ Palta a eb' max b'eyb'alan juntzar tic, ichato macan sat eb', ichato max uji yilamb'at junoc tas eb' d'a najat. Yujto maxtzac snacot eb' to a smul eb' d'a yalañtaxo, ic'b'ilxocaneli. ¹⁰ Yuj chi' ex vuc'tac ex vanab', scac' val quip cojtacanel sic'lab'il to d'a val yel avtab'il orñxo och yicoc Dios, sic'b'il orñxo el yuuj. Tato icha chi' scutej co b'a, malaj b'aq'uirñ ol chab'ax co c'ool d'a yic Dios b'aj ayor' ochi. ¹¹ Tato icha chi', malaj tas ol or' cachanoch vaan yic tzoñ och b'aj van yac'an yajalil Cajal Jesucristo co Columal. A yopisio Cajal chi', ayñejec' d'a junelñej.

¹² Yuj chi' vach'chom eyojtacxo juntzar tic, tec'an exxo d'a juntzar c'ayb'ub'al yel b'aj ayxo och e pensar, palta ol veccot e na'a. ¹³ Tzin na' to smoj vecan e na'a, svac'an nachaj juntzar tic eyuuj, yacb'an pitzan into. ¹⁴ Yujto a Cajal Jesucristo ix ac'an nachajel vuuj to quenxoñej tiempo ay in eq'ui. ¹⁵ Yuj chi' svac' vip, yic vach' ol yal e na'anñejcot juntzar c'ayb'ub'al tic d'a masanil tiempo, ayic mañxo ayoc in eq'ui.

Te nivan yelc'och Jesucristo

¹⁶ Calnaxocan d'ayex to ay val spoder Cajal Jesucristo, to yovalil ol jax d'a schaelal. Palta a juntzañ chi', mañ comon loloneloc, mañ tofejoc ix co naelta d'a yol quico'. Yujto quilnac val Cajal chi' yed' co sat, mañxo jantacoc pax svach'il. ¹⁷ A oñ val lac'an quilnac yac'an stziquiquial co Mam Dios d'ay. Cab'nac pax yalan Dios to te nivan yelc'ochi. Yalannac emta Dios icha tic d'a scal jun snivan tziquiquial chi': Aton jun Vuninal tic, xajanab'il vuuj. Tzin tzalaj val yed'oc, xchi. ¹⁸ A jay b'elari lolonel alb'ilemta d'a satchaari chi', cab'nac val, yujto ay oñ ec' yed' Cajal chi' d'a jun tzalan b'aj emnacul Dios chi'.

¹⁹ Añejtona', ayocto sja Cajal, stz'ib'annaccan yab'ixal eb' schecab' Dios. Añeja' ayec' Slolonel Tz'ib'ab'ilcan yuj eb' chi' ticnaic. A tas syal Slolonel chi' te yel. Vach'ñej scutej co b'a, tato añeja' cac'anoch co pensar d'a tas tz'ib'ab'ilcan yuj eb' chi'. Yujto a Slolonel chi', lajan icha junoc tas copanel sc'ac'al d'a cal q'uic'alq'uinal. Syac' yoc d'ayoni, masanto sacb'i ayic sjavi c'u. Icha c'u chi' icha chi' yaj Cristo ayic ol jaxoc, axo svach' ac'an saquilq'uinal chi' d'ayoni. ²⁰ A eb' schecab' Dios d'a peca', ayocto stz'ib'annaccan eb' yuj tastac ol javoc. Palta yovalil scojtaquejeli to malaj junoc mach scomon alan d'a yol yico' tas syalelc'och juntzañ tz'ib'ab'ilcan chi'. ²¹ Yujto a eb' chi', malaj junoc eb' munil snanac elta d'a sjolom ayic stz'ib'annaccan eb'. Yujto sic'b'il yajel eb' yuj Dios. Axo Yespíritu ac'annac nachajel yuj eb' chajtil yutejnac eb' yalancanel slolonel chi', stz'ib'annaccan eb'.

2

A eb' c'ayb'um yaj d'a juntzañ es

¹ A d'a scal eb' quetisraelal d'a peca', ay eb' yalnacoch sb'a schecab'oc Dios. Añejtona' ay eb' ol pitzvoc chaari d'a co cal, ol stz'acan yaloch sb'a eb' c'ayb'umoc, ol sc'ayb'an eb' quetanimañ eb' d'a juntzañ es d'a c'ub'eltac, yic ay oñ ol oñ juvoquel yuj eb'. Malaj tz'och Cajal d'a eb', vach'chom a ix cham yuj stupiloc smul eb'. Yuj chi', munil syic'cot eb' d'a yib'ari. Elarichamel ol satxicanel eb' d'a junelñej. ² Tzijtum eb' ol b'eyb'alan jun schuc b'eyb'al eb' chi'. Yuj eb' ol aljoc to a jun b'eyb'al yel b'aj ayoni och tic, malaj yelc'ochi. ³ Yuj spec' tuminal eb', vach'xoñej ol yutoc eb' yalanel juntzañ lolonel to d'a yol yic eb' snaq'uei yic syic'anel tumin eb' d'ayex. Palta atax d'a peca' nab'ilcan yuj Dios to ol yac'och yaelal d'a yib'ari eb' d'a junelñej, yuj chi' tartvab'il eb' yuj yaelal chi'.

⁴ Co naecot tas ajnac eb' ángel ochnac smul d'a Dios. Junelñej mañ ac'jinacoc nivanc'olal eb'. Ac'b'ilb'at eb' d'a jun lugar scuchan Tártaro.^{2.4} Tzec'b'ilcan c'otan eb' d'a q'uen cadena. Preso yajcan eb' d'a cal q'uic'alq'uinal ticnaic, masanto ol ch'olb'itaj tas yaj eb'. ⁵ Añejtona', mañ yac'nacoclaj nivanc'olal eb' anima Dios d'a peca', yuj chi' yac'nacot jun oval a' mucvajum d'a yib'ari eb' chuc chi'. Añej viñaj Noé colchajnacanel yed' ucvañ eb' yico'. A viñaj Noé chi' alannaccanel d'a scal eb' anima to yovalil tojol syutej sb'a eb'. ⁶ Añejtona', a Dios chi' satjinacpaxel Sodoma yed' Gomorra. Pilan lajvinaquel chab' choñab' chi' stz'ab'at yuj c'ac'. Nab'a taarixoñej ajnacac smasanil. A eb' lajvinaquel chi', ch'oxnab'il yaj eb' d'a eb' malaj yelc'och Dios d'a sat. ⁷ Añej val viñaj Lot colchajnacanel d'a scal eb', yujto tojol spensar viñ. Ayic manto lajviel-laj eb' chi', ochnac pitz'an cuselal d'a sc'ool viñ. ⁸ Vach'ñej sb'eyb'al viñaj Lot chi', palta masanil c'u añej chucal sc'ulej eb' yab'nac viñ yilannac pax viñ, te cusnac viñ yuj eb'. ⁹ Añejtona', icha pax chi' ticnaic. Yojtac Dios tas syutej scolan eb' ayoch spensar d'ay,

2.4 2:4 Tártaro, syalelc'ochi "lugar te jul yich".

ayic tz'ac'ji proval eb'. Yojtac paxi chajtil ol yutoc yac'anb'at eb' mañ tojoloc spensar d'a syaelal. Ol canñej eb' ta' masanto ol ja jun c'u ayic ol ch'olb'itaj tas yaj eb'.

¹⁰ Ay eb' syac'och spensar sc'ulan juntzañ chucal yed' snivanil. Malaj tz'och eb' ayoch yopisio yuj Dios d'a eb'. Aton eb' chi' ol vach' ac'jocanoch d'a syaelal. Ac'umtac syutej sb'a eb'. Max b'alaj xivlaj eb' sb'uchan juntzañ eb' te nivan yelc'ochi. ¹¹ A eb' ángel, yel ton val nivan spoder eb' d'a yichañ eb' sb'uchvaj chi', palta max stec'b'ejlaj sb'a eb' sb'uchvaj d'a eb' nivan yelc'och chi', ayic tz'alji smul eb' yuj eb' d'a yichañ Cajalil.

¹² Toñej scomon b'uchvaj eb' d'a juntzañ tas mañ yojtacoc. Icha noc' noc' malaj spensar icha chi' yaj eb', añej val sgana snivanil eb' sc'ulej. Yuj chi' ol satcanel eb' d'a junelñej, icha noc' noc' yictaxon yaj syamchaji smiljichamoc, icha chi' ol aj eb'. ¹³ Icha chi' ol aj schaan spac chucal sc'ulej eb' chi'. Vach'chom c'ualil, syac'ñejoch spensar eb' sc'ulan juntzañ tas sgana, yic syac' sgana eb' yed'oc. Q'uixvelal yajoch eb' d'a e cal. Chuclaj eyilji d'a sat Dios yuj eb'. Yujto toñej scomon och eb' vael eyed'oc ayic tzeyac'an mol vael. Ayic tz'och eb' eyed'oc, toñej sq'uechañ eb' yed' juntzañ tas snib'ejoch chi'.

¹⁴ Yalxoñej mach junoc ix ix syil eb', snib'ejñejoch ix eb'. Malaj b'aq'uiñ syactejan eb' yem d'a ajmulal. Axo eb' manto tec'anoc, smontajb'at eb' yuj eb' sc'ulan pax chucal. C'ajan eb' snib'anoch tastac. Yuj juntzañ chi', aycot yoval sc'ool Dios d'a yib'añ eb'. ¹⁵ Syactancan jun tojol b'eyb'al eb', satxicanb'at eb'. Yuj chi' a sb'eyb'al viñaj Balaam d'a peca', viñ yuninal viñaj Beor, a sb'eyb'alej eb'. A viñ chi', yalnacoch sb'a viñ schecab'oc Dios, palta añej q'uen tumin sgana viñ yac'nac ganar d'a spatic chucal.^{2.15} ¹⁶ Axo noc' b'uru, cojtac to max yal-laj slolon noc', palta a noc' cachjinac viñ d'a smul chi'. Lolonnac noc' icha anima. A noc' cachannac och vaan viñ yuj smañ pensaril van sc'ulan chi'.

¹⁷ A eb' tz'esan d'a co cal tic, icha yaj sjaj a a' tupnac, icha chi' yaj eb'. Añejtona' icha asun toñej sb'eyec' yuj ic', icha chi' yaj eb'. Yovalil ol b'atcan eb' d'a jun q'uic'alq'uinal d'a junelñej. ¹⁸ Toñej syic'chañ sb'a eb' yalan juntzañ malaj yelc'ochi. Syal eb' icha tic: Syal co c'ulanñej tastac chucal. Syal co c'ulan yalñej tas snib'ej co nivanil tic, xchi eb'. Icha chi' syutej eb' yac'an sc'ool juntzañ eb' van scolchajel d'a scal chucal. ¹⁹ Syalan eb': Libre co c'ulan yalñej tas co gana, xchi eb'. Palta a eb' chi' mañ libreoclaj yaj eb', yujto van yac'an servil chucal eb'. Yujto a mach scan d'a yalañ yuj junoc tasi, syalelc'ochi ayoch pax yac'umaloc servil jun chi'. ²⁰ Atax yic ix yojtacanel Cajal Jesucristo co Columal eb', ix colchajel eb' d'a yol sc'ab' schucal jun yolyib'añq'uinal tic. Palta tato tzato yac'xioch sb'a eb' d'a juntzañ chucal chi', ol b'at yolax eb' yuuj. Tato icha chi', másxo te chuc yic eb' icha d'a yalañtaxo. ²¹ A eb' sc'ulan icha chi', octom max yac'och spensar eb' d'a jun vach' b'eyb'al tic, yic vach'tacto val jab'oc yic eb'. Ocxo jun to ix yac'och spensar eb' d'ay, palta a ticnaic ix yactejan jun checnab'il yic Dios eb' ac'b'il d'ay. Yuj chi', yel ton val chuc yic eb' ticnaic. ²² Ay jun lolonel aycani, a tz'alan icha tic: A noc' tz'i', slajvi xej noc', scha lec'anxiq'ue noc'. Yed' noc' chitam, slajvi sb'icchaj noc', sb'at sjucub'anxi sb'a noc' d'a scal lum soc'om. Icha noc' chi', icha chi' eb' sval tic.

3

Ayic ol ja Cajal

¹ Ex xajanab'il vuuj. A junxo schab'il carta tzin tz'ib'ejb'at tic d'ayex. Svecan e na' yuj juntzañ c'ayb'ub'al eyojtacxo, yic tzeyac' val och e pensar e naan juntzañ tas vach'. ² Yuj chi', yovalil tze nacot juntzañ tas stz'ib'ejnaccan eb' schecab' Dios d'a peca', aton eb' sic'b'ilel yuuj. Añejtona' tze napaxcot schecnab'il Cajal co Columal. A schecnab'il chi', calnaxcocan d'ayex a oñ schecab' oñ tic.

³ A junxo svalb'at tic, in gana val tzeyojtaquejeli to a d'a slajvub'xo tiempoal, ay eb' ol pitzvoc chaañ, ol comon b'uchvaj eb' d'a juntzañ tas yic Dios. Añej val juntzañ malaj svach'il b'aj ol yac'och spensar eb'. ⁴ Ol yalan eb': Yac'naccan sti' Cristo to ol jax junelxo. Palta, ¿b'aja sja ticnaic jun? Nivanoc stañvejnac eb' co mam quicham sjavi, palta chamnaxco pax eb'. Ilec nab'i, icha ajnac sq'uiriñ'i jun yolyib'arñq'uinal tic, icha chi' yaj ticnaic, añeja' malaj mach sjavi, xcham eb'. ⁵ A eb' tz'alan jun chi', malaj sgana eb' snacoti tas ajnac yolyib'arñq'uinal tic d'a peca' chi'. Yujteñ tas yalnac Dios b'onac satchaañ yed' sat luum tic. Laj checlajnac lum luum d'a snañal a a'. Yuj a a' chi', vach' yaj sat luum ticnaic. ⁶ Palta slajvinac chi', pilan lajvinaccanel masanil tas ay d'a yolyib'arñq'uinal tic yuj a a', yujto emnaccan d'a yich a'. Aton juntzañ tic malaj sgana eb' chi' snacoti. ⁷ A satchaañ yed' sat luum tic, añeja' ayec' ticnaic. Palta yalnaccan Dios to yovalil ol canñej icha tic masanto ol ac'joquemta c'ac' d'a yib'arñ. Ato ta' ol ja jun c'ual ayic ol ul ch'olb'itaj yaj eb' anima. Axo eb' malaj tz'och Dios d'ay, ol ac'joccanoch yaenal d'a yib'arñ eb' d'a junelñej.

⁸ Ex xajanab'il vuuj, in gana snachajel eyuuj to a d'a Cajalil, a jun c'u lajan yaj icha yec' junoc mil ab'il. Axo jun mil ab'il, lajan yaj icha yec' junoc c'ual. ⁹ Ay eb' snaani to van yec' stiempoal d'a Cajal chi', max elc'och icha yalnaccani. Palta mañ ichoc snaan eb' chi' yaji. Maxto javilaj, yujto ayto snivanc'olal. Malaj sgana to ay junoc mach satcaneli, palta sgana to sna sb'a masanil anima.

¹⁰ Palta icha sja junoc elc'um d'ac'valil, icha chi' ol aj sja sc'ual sjaub'al Cajal chi'. A d'a jun c'ual chi', ol lajvoquel satchaañ. Ayxo smay sñilili ayic ol lajvoquel chi'. Axo juntzañ tas ay d'a yolyib'arñq'uinal tic, masanil ol ulaxb'at stz'ab'at yuj jun nivan c'ac'. Masanil sat luum tic, ol laj tz'ab'atoc yed' masanil tastac ay d'ay.

¹¹ Tato icha chi' ol aj slajviel masanil tastac, ¿tas yovalil sco c'ulej a oñ tic? Aton te tojolñej scutej co b'a, añej pax val d'a Dios scaq'uecoch co pensar, ¹² yach'an sco tañvej sja jun c'ual yic Dios. Caq'uec val quip co munlaj d'ay, yic elañchamel ol jaxoc. A d'a jun c'u chi', ol lajvoquel satchaañ yuj c'ac'. Axo masanil tas ay d'a sat luum tic, masanil ol ulaxb'at yuj c'ac' chi'. ¹³ Palta a oñxo tic, van co tañvan jun satchaañ ac'to yed' sat luum ac'to, yujto icha chi' aj yac'annaccan sti' Dios. Añej eb' tojol ol cajnaj ta'.

¹⁴ Ex xajanab'il vuuj, van co tañvan sja juntzañ chi'. Yuj chi' caq'uec val quip yic malaj jab'oc co mul ol ilchaj yuuj, malaj pax co paltail, yic junc'olal ol oñ aj yed' ta'. ¹⁵ Nachajocab'el eyuuj to a Cajal, ayto snivanc'olal, manto javilaj yic ay eb' ol to colchajoc. Añeja' icha tic ix yutej pax viñ cuc'tac Pablo stz'ib'anxib'at juntzañ tic d'ayex, yujto icha chi' sjelanil viñ ac'b'il yuj Dios. ¹⁶ Ix stz'ib'ejb'at juntzañ tic viñ d'a scarta. Palta ay b'aj pural snachajel cuuj. Ay eb' mantalaj spensar, mantalaj stec'anil eb', mañ tojolocñej syutej eb' snaanel juntzañ chi'. Icha pax chi' syutej eb' snaanel juntzañxo slolonel Dios tz'ib'yajcani, yuj chi' ol ac'joccanoch yaenal d'a yib'arñ eb'.

¹⁷ A exxo, xajanab'il ex vuuj, ayocto ix eyab'ani tastac ol javoc. Yuj chi', tzeyil val e b'a d'a eb' chuc ix val tic, yic vach' mañ ol ex somchajel yuj juntzañ sch'oc c'ayb'ub'al eb' chi'. Tato maay, ol juvoquel e pensar, axo satxiel e tec'anil chi'.

¹⁸ Scham val eyojtacanel Cajalil, aton Jesucristo co Columal. Añejtona' scham val e chaan svach'c'olal d'a junjun c'u. Nivanocab' yelc'och Cajalil chi' ticaic yed' b'aq'uir. Amén.

A Sb'ab'el Carta SAN JUAN

B'ab'el Juan sb'i jun carta tic, aton jun sb'ab'el carta viñaj apóstol Juan stz'ib'ejnac'b'at d'a eb' creyente d'a junjun lugar. A tas syal viñ d'a scarta tic, to yovalil sxajanej sb'a eb'. A junoc mach xajanan eb' anima, syalelc'ochi yojtac Dios, yujto xajan eb' anima yuj Dios chi'. Ay chab' c'ayb'ub'al syal jun carta tic: B'ab'el, tz'ac'ji stec'anil eb' vach' yac'an yed' Dios yed' pax Jesucristo. Schab'il, syal d'a eb' creyente to max comon och tzac'an eb' yuj juntzañ ch'oc c'ayb'ub'al, yic vach' artej d'a Dios ayoch spensar eb'. Yujto a eb' chi', syal eb' to a masanil tas squil yed' co sat, ayñejoch chucal d'ay, syalpax eb' to a Yuninal Dios, maj yac'ochlaj sb'a animail. Syalanpax eb' to a tas sco c'ulej d'a yolyib'arñq'uinal tic, vach'chom chuclaj, malaj yalan yic d'a co colnab'il tic, xchi eb'.

Palta a viñaj Juan chi', syal viñ to Jesucristo val yel Yuninal Dios, yac'nacoch sb'a animail. A eb' tz'ac'anoch d'a sc'ool, vach'ocab' syutej sb'eyb'al eb', xajananpax yetanimail eb'.

A yab'ixal jun tz'ac'an co q'uinal

¹ Tic sco tz'ib'ejb'at yab'ixal jun Lolonel sb'i d'ayex, aton jun tz'ac'an co q'uinal. Aytax ec' d'a yichb'anil. Ix cab' sloloni. Ix quil val ochi. Ix orñ och q'uelan d'ay, ix co yamlan yed' co c'ab'. ² A jun tz'ac'an co q'uinal chi', ix ch'oxhaj quila', ix quilanoch a orñ tic, yuj chi' scac' testigoal co b'a yuuj, scalanpax eyab'i to a tz'ac'an co q'uinal d'a junelñej. A jun chi', aytaxon ec' yed' Dios, palta ix ch'oxji d'ayori. ³ Yuj chi' a jun ix quil chi', jun ix cab' slolon chi', a' scal d'ayex yic vach' junxoñej tzex aj a ex tic qued'oc. Yujto d'a val yel vach'xo cac'an yed' co Mam Dios yed' Jesucristo Yuninal. ⁴ Yuj chi' sco tz'ib'ejb'at juntzañ tic d'ayex, yic vach' ol te tz'ac'voc co tzalajc'olal.

Icha saquilq'uinal yaj Dios

⁵ Scalb'at eyab'i tas alb'ilcan yuj Jesucristo d'ayori to a Dios saquilq'uinal yaji, malaj val jab'oc q'uic'alq'uinal d'ay. ⁶ Tato scala' to vach' caj yed'oc, palta arñaja' ay orñ to ec' d'a q'uic'alq'uinal, toñej scal syal chi', a tas sco c'ulej mañ yeloclaj. ⁷ A Dios saquilq'uinal yaji. Yuj chi' tato a saquilq'uinal sco b'eyb'alej, vach' cac'an yed'oc junjun orñ, axo schiq'uil Jesucristo Yuninal, a' tz'ic'anel masanil co chucal ayoch d'ayori.

⁸ Tato scala' to malaj co chucal, toñej scac' musansatil co b'a, mañ yeloclaj tas scal chi'. ⁹ Tato d'a val yel sco cha co mulej co chucal, a Dios sucán sat smasanil, syic'anpaxel masanil tas mañ vach'oc ayoch d'ayori, yujto tojol toni, tz'elñejoch tas syala'. ¹⁰ Tato scala': Malaj b'aj ix och co mul, ta xco chi, syalelc'ochi to van cac'anoch Dios esalvumal. Tato icha chi', mañ chab'iloclaj slolonel cuuj.

2

A Cristo tz'ac'anoch co ti' d'a Dios

¹ Ex xajanab'il vuuj, tzin tz'ib'ejb'at juntzañ tic d'ayex yic vach' maxtzac e c'ulej chucal. Palta tato ay b'aj tz'och co mul, ay jun van yac'anoch co ti' d'a Dios, aton Jesucristo, te tojlonñej spensar. ² Icha val junoc silab', icha chi' ix aj scham Cristo yuj stupanel co mul. Mañ yujocñej co mul a orñ tic ix chami, palta yuj smul masanil anima ay d'a yolyib'arñq'uinal tic, yuj chi' ix chami.

³ Tato sco c'anab'ajej tas schecji co b'eyb'alej yuj Dios, cojtacton Dios sic'lab'il syal chi'. ⁴ Tato scala' to cojtacxo Dios, palta max co c'anab'ajej tas schecji co b'eyb'alej yuuj, esalvum oñ syal chi', malaj jab'oc tas yel scala'. ⁵ Tato sco c'anab'ajej tas syal slolonel, d'a val yel xajan ton Dios chi' cuuj sic'lab'il. Ichaton chi' tz'aj cojtacaneli to ayoriñ och d'ay. ⁶ Tato scal icha tic: A in tic ay in och d'a Cristo, tato xco chi, yovalil sco b'eyb'alej sb'eyb'al Cristo chi'.

A jun checnab'il nivan yelc'ochi

⁷ Ex xajanab'il vuuj, a jun checnab'il svalb'at tic d'ayex, mantoc ato ticnaic ol eyab'i. Yujto a jun checnab'il tic, atax ix ex och yuninaloc Dios ix alji d'ayex. Eyab'naxco jun checnab'il tic d'a peca' to yovalil sco xajanej co b'a.

⁸ Palta svalxib'at jun checnab'il tic d'ayex. Van co b'eyb'alan jun checnab'il tic icha yutejnac sb'a Jesucristo, yujto a jun q'uic'alg'uinal ayoch d'ayori, van yec'aneli, axo jun saquilq'uinal te yel van yochcane.

⁹ Tato ay oñ mach oñ scala': Sacc'uinalxo yaj in pixan, tato xco chi, palta tato van schichonpaxoch co c'ool d'a junoc quetcreyenteal, ay oñto och d'a q'uic'alg'uinal syal chi'. ¹⁰ Tato sco xajanej eb' quetcreyenteal, ayoriñ och d'a saquilq'uinal syal chi'. Yuj chi' malaj junoc tas ayoch d'ayori tz'ic'an co juvieli. ¹¹ Palta a eb' añeja' schichonoch sc'ool d'a eb' yetcreyenteal, q'uic'alg'uinalto yaj eb'. Icha val junoc mach sb'eyec' d'a q'uic'alg'uinal max yil-laj b'aj sb'ati, icha chi' eb', yujto juvinaquel spensar eb'.

¹² Tzin tz'ib'ejb'at juntzañ tic d'ayex a ex unin creyente exto, yujto a Dios ix ac'an lajvoc e mul yuj Jesucristo. ¹³ Tzin tz'ib'ejb'at d'ayex a ex ayxo eyoch creyenteal, yujto eyojtacxo Dios, jun aytaxon eq'ui atax manto b'o jun yolyib'añq'uinal tic. Tzin tz'ib'ejb'at jun tic d'ayex ex creyente ayxo e tec'anil, yujto ix can viñ diablo d'a yalañ eyuuj ved'oc.

Tzin tz'ib'ejxib'at jun tic d'ayex a ex unin creyente exto, yujto eyojtacxo co Mam Dios. ¹⁴ Tzin tz'ib'ejxib'at jun tic d'ayex ex ayxo eyoch creyenteal, yujto eyojtacxo pax Dios, jun aytaxon eq'ui atax manto b'o jun yolyib'añq'uinal tic. A exxo creyente ex ayxo e tec'anil, ix ex tec'c'aji, yujto chab'ilxo slolonel Dios eyuuj. Ix can pax viñ diablo d'a yalañ eyuuj ved'oc. Yuj chi' tzin tz'ib'ejb'at jun uum tic d'ayex.

¹⁵ Max yal co xajanan jun yolyib'añq'uinal tic yed' pax juntzañ tas ay d'ay. Tato sco xajanej, mañ vanoc co xajanan co Mam Dios syal chi'. ¹⁶ A eb' anima ay d'a yolyib'añq'uinal tic, a juntzañ sgana snivanil eb' snib'ejochi. Snib'anxioch juntzañ tas vach' yilji eb'. Say eb' yic nivan tz'aj yelc'ochi. A juntzañ b'eyb'al chi', mañ yicoc co Mam Dios, a yolyib'añq'uinal tic ay yico'. ¹⁷ A jun yolyib'añq'uinal tic yed' juntzañ snib'ejoch eb' anima chi' d'ay, eq'uelb'añej yaji. Palta tato sco c'ulej icha sgana Dios, pitzan oñ d'a junelñej yed'oc.

A jun lolonel yel yed' jun es

¹⁸ Ex xajanab'il vuuj, ay oñ ec' d'a jun slajvub' tiempoal. Ix cab' eyed'oc to ay jun ayoch ajc'olal d'a Cristo ol pitzvoc chaañ. Ilec nab'i, tzijtumxo eb' ayoch ajc'olal d'ay toxo ix pitzvi chaañ. Yuj chi' cojtac to ay oñxo ec' d'a slajvub' tiempoal tic. ¹⁹ A d'a co cal ix elta eb' chi', yujto toxonton mañ quetb'eyumoc eb'. Q'uinaloc tato quetb'eyum eb', ix am añeñ eb' qued'oc, palta ix elta eb' yic vach' scheclajeli to toxonton mañ quetb'eyumoc eb'.

²⁰ A Cristo ac'annacoch Yespíritu Dios d'ayex qued'oc, yuj chi' cojtac jun c'ayb'ub'al yel co masanil. ²¹ Yuj chi' tzin tz'ib'ejb'at jun in carta tic d'ayex, mañ yujoc to mañ eyojtacoc jun c'ayb'ub'al yel chi' tzin tz'ib'anb'ati, palta yujto eyojtacxo. Eyojtacpaxi to malaj junoc es ayoch d'ay.

²² Ol val d'ayex machtac eb' tz'esani: Aton eb' tz'alani to a Jesús mañ Cristooc, syalelc'ochi to mañ ac'b'iloc yopisio yuj Dios. Aton eb' chi' ayoch ajc'olal d'a Cristo, yujto max scha yab' eb' to a Dios ay Yuninal, yuj chi' aypaxoch eb' ajc'olal d'a Dios aton Mamab'il. ²³ A eb' tz'alani to a Jesucristo mañ Yuninaloc Dios, mañ ayococh co Mam Dios d'a eb'. Axo pax eb' tz'alan jun to a Jesucristo Yuninal Dios, ayton och Dios d'a eb'.

²⁴ Yuj chi', a jun c'ayb'ub'al ix cab'i atax yic ix orñ och yicoc Dios, yovalil scac'ñejojch d'a co c'ool. Tato icha chi' scutej cac'anoch d'a co c'ool, junxoñej ol orñ aj yed' co Mam Dios, junxoñej ol orñ aj pax yed' Yuninal. ²⁵ Yalnaccan Dios to ol yac' co q'uinal d'a junelñej.

²⁶ Tic tzin tz'ib'ejb'at d'ayex yuj eb' sgana ex yac'an musansatil. ²⁷ A Espiritu ac'b'il d'ayorñ yuj Jesucristo, ayñejcanoch d'ayorñ. Yuj chi' mañ yovalilloc ch'oc mach tzoñ c'ayb'ani, yujto a Yespíritu chi' tzoñ c'ayb'an d'a masanil tasi. A jun c'ayb'ub'al syac' d'ayorñ chi' te yel, malaj jab'oc es ayoch d'a scal. Yuj chi', yovalil junxoñej tzoñ aj yed' Cristo, yujto icha chi' tz'aj yalan Yespíritu d'ayorñ.

²⁸ Axo ticnaic ex xajanab'il vuuj, yovalil junñej tzoñ aj yed' Cristo d'a masanil tiempo, yic vach' junc'olal tzoñ aj d'a yichañ, mañ ol orñ q'uixvoclaj ayic ol jaxoc. ²⁹ Cojtac to a Jesucristo te tojol toni. Yuj chi' ichocab' tic tz'aj snachajel cuuj: Tato tojol scutej co b'eyb'al, yuninal orñ ton Dios syal chi'.

3

A eb' yuninalxo Dios

¹ Naec to te xajan orñ yuj co Mam Dios, yujto tzoñ yaloch yuninaloc. Yuninal orñxo ton jun. A eb' ay d'a yolyib'anq'uinal tic, max nachajel-laj yuj eb' tato yuninal orñxo Dios, yujto maj yojtaquejel Dios eb'. ² Ex xajanab'il vuuj, yuninal orñxo Dios ticnaic. Maxto nachajel-laj cuuj chajtil ol orñ aj elc'ochoc. Palta cojtac to ayic ol jax Jesucristo, lajan ol orñ aj yed'oc, yujto ol quila' chajtil yilji. ³ A orñ mach orñ scac'och juntzañ sval tic yipoc co c'ool, cactejeccan masanil chucal, yujto a Cristo malaj chucal d'ay.

⁴ A eb' sb'eyb'alan chucal, mañton vanoc sc'anab'ajan schecnab'il Dios eb'. Yujto a eb' max c'anab'ajan juntzañ checnab'il chi', a chucal sc'ulej eb'. ⁵ Cojtacxo to a Jesucristo ix ulec' d'a yolyib'anq'uinal tic yic syic'anel co mul. Cojtac paxi to malaj jab'oc chucal ayoch d'ay. ⁶ Yuj chi' tato junxoñej caj yed'oc, maxtzac yal sco b'eyb'alej chucal. Palta tato arñaja' co b'eyb'alan chucal jun, syalelc'ochi to mañ orñ ayoc ochlaj yed'oc, manto cojtacoclaj. ⁷ Ex xajanab'il vuuj, malajocab' junoc mach tzex ac'an musansatil. Tato tojol syutej sb'a junoc mach, tojol ton spensar icha spensar Cristo, yujto a Cristo chi' tojol spensar. ⁸ Palta tato ay mach arñaja' sb'eyb'alan chucal, yictaxon viñ diablo yaji. Yujto a viñ diablo chi', sc'ulejtaxon chucal viñ d'a yichb'anil. Yujton jun chi' ix ulec' Yuninal Dios d'a yolyib'anq'uinal tic, yic syac' lajvoc smasanil tas sc'ulej viñ diablo chi'. ⁹ Tato yel yuninal orñxo Dios, mañxo ol co b'eyb'alej chucal, yujto q'uexb'ilxo co pensar yuuj, axo yic ayoch d'ayorñ. Maxtzac yal pax co b'eyb'alan chucal, yujto yuninal orñxo. ¹⁰ Icha chi' tz'aj scheclajeli, mach eb' yuninalxo Dios, mach pax eb' yuninalto viñ diablo. Tato mañ tojoloc scutej co b'eyb'al, tato max co xajanej eb' quetcreyenteal, val yel mañ orñ yicoc Dios.

Yovalil sco xajanej co b'a

¹¹ A jun checnab'il svalb'at tic d'ayex, atax ix ex och yuninaloc Dios, ix ex och ijan eyab'ani: Sco xajanejec co b'a, xchi jun checnab'il tic. ¹² Yuj chi' max yal-laj cutan co b'a icha yutejñac sb'a viñaj Caín. A viñ chi', a viñ diablo ay

yic viñ, yuj chi' smilnaccham viñ yuc'tac viñ. Icha chi' yutejnac sb'a viñ, yujto mañ tojoloc sb'eyb'al viñ, axo viñ yuc'tac viñ chi', tojol sb'eyb'al viñ.

¹³ Ex vuc'tac ex vanab', mañ eyac' sat e c'ool tato tz'och eb' yic yolyib'arñq'uinal tic ajc'olal d'ayex. ¹⁴ A d'a yalaritaxo, yic oñ chamel, axo ticnaic, toxo ix ac'ji co q'uinal d'a junelñej. Cojtac to ix co cha co q'uinal tic yujto sco xajanej co b'a yed' eb' quetcreyenteal. Tato max co xajanej co b'a yed' eb', yic oñto chamel syal chi'. ¹⁵ Tato añaaja' schichonoch co c'ool d'a eb' quetcreyenteal, mac'umcham anima oñ d'a yichañ Dios. Palta cojtac to malaj junoc mac'umcham anima ay sq'uinal d'a junelñej. ¹⁶ Cojtac chajtil tz'aj oñ xajanan Dios to ix yac'och sb'a Jesucristo d'a yol sc'ab' chamel cuuj. Yuj chi' yovalil ichocab' ta' scutej co xajanan eb' quetcreyenteal, ta' syala' b'ecanocab' co c'ool co cham yuj eb'. ¹⁷ Q'uinaloc ay tas ay d'ayoñ, axo squilan junoc quetcreyenteal te meb'a', tato malaj jab'oc tas scac' d'ay, mañ xajanoc co Mam Dios cuuj syal chi'. ¹⁸ Ex xajanab'il vuuj, mañ toñejoc scal yed' co ti' to sco xajanej co b'a. Yovalil tzoñ colvaj d'a eb' quetcreyenteal. Icha chi' scutej co ch'oxaneli to d'a val yel sco xajanej co b'a.

Mañxa co xivc'olal d'a yichañ Dios

¹⁹ Tato sco xajanej co b'a, cojtac to yic oñxo jun c'ayb'ub'al te yel. Tato icha chi', mañxa co xivc'olal d'a yichañ Dios ²⁰ ayic sco naani to ay co mul yuj junoc tas chuclaj ix co c'ulej. A Dios ec'to yojtac d'a quichañ. Val yel, A' tz'ojtacaneli yujto yojtac smasanil. ²¹ Yuj chi', ex xajanab'il vuuj, tato cojtac to vach' co b'eyb'al d'a yichañ Dios, max oñ xiv co lesalvi d'ay. ²² Tato icha chi', yalñej tas sco c'an d'ay, ol yac' d'ayoñ, yujto sco c'anab'ajej schecnab'il, van co c'ulanpax icha tas scha sc'ool. ²³ Syal schecnab'il icha tic to scac'och Yuninal d'a co c'ool, aton Jesucristo. Sco xajanej pax co b'a junjun oñ icha ix yutej yalan d'ayoñ. ²⁴ Tato sco c'anab'ajej juntzañ schecnab'il chi', junñej caj yed'oc, junñej pax yaj qued'oc. Cojtac to ayñejoch d'ayoñ, yujto yac'nac Yespíritu d'ayoñ.

4

A eb' yic Dios yed' eb' mañ yicoc

¹ Ex xajanab'il vuuj, tato ay eb' tz'alani to a yic Dios jun syalel eb', mañ e cha eyab' d'a eb' d'a elañchamel. Yovalil tze b'ab'laj aq'uej proval eb' tato yel a slolonel Dios tz'ec' yalel eb'. Yujto tzijtum eb' tz'esan van yec' d'a jun yolyib'arñq'uinal tic, stz'acan yaloch sb'a eb' schecab'oc Dios. ² Palta ol val d'ayex chajtil tz'aj cojtacaneli tato yel ayoch Yespíritu Dios d'a eb'. Tato syal eb': A Jesucristo ul yac'nacoch sb'a animail, tato xchi eb', aton eb' chi' ayoch Yespíritu Dios d'ay. ³ Palta a pax eb' mañ ichoc ta' yalan yuj Jesús, malaj Yespíritu Dios ayoch d'a eb' syal chi', yujto lajan spensar eb' yed' jun ayoch ajc'olal d'a Cristo. Eyab'nacxo to a jun ajc'ool chi' d'ay, yovalil ol pitzvoc chañ. A ticnaic, ayxo eb' lajan spensar icha ol yutoc sb'a chi'.

⁴ Ex xajanab'il vuuj, yic oñxo Dios ticnaic. Ayxocan eb' tz'esan chi' d'a yalañ cuuj, yujto a Yespíritu Dios ayoch d'ayoñ, ec'to spoder d'a jun ayoch d'a eb' yic yolyib'arñq'uinal tic. ⁵ A eb' tz'esan chi', yic yolyib'arñq'uinal tic yaj eb'. Yuj chi' añaaja' juntzañ yic yolyib'arñq'uinal tic syal eb'. Axo eb' yic yolyib'arñq'uinal tic scha yab' eb' d'a eb'. ⁶ Palta a oñxo tic, yic oñxo Dios. Yuj chi' a eb' yicxo Dios qued'oc, syac'och schiquin eb' d'a tas scala'. Axo eb' mañ yicoc Dios jun, max yac'ochlaj schiquin eb' yab'an d'ayoñ. Icha chi' scutej cojtacaneli, mach eb' ayoch Espíritu yel syal d'ay, mach pax eb' to a espíritu tz'esan ayoch d'ay.

Xajanab'il oñ yuj Dios

⁷ Ex xajanab'il vuuj, co xajanejec co b'a junjun orŋ, yujto a b'aj sco xajanej co b'a chi', a d'a Dios scoti. Tato sco xajanej co b'a, yuninal orŋxo Dios. Tato icha chi', val yel cojtacxo Dios chi' syal chi'. ⁸ Tato max co xajanej co b'a, val yel manto cojtacoc Dios chi' syal chi', yujto a Dios chi' sxajanan taxon anima. ⁹ Ix sch'ox Dios to xajanab'il orŋ yuuj, yujto ix scheccot jun pitaŋ Yuninal, ix ul yac'och sb'a d'a yol sc'ab' chamel d'a yolyib'aŋq'uinal tic, yuj yac'an co q'uinal d'a junelŋej. ¹⁰ Icha tic tz'aj scheclajeli to d'a val yel xajan orŋ yuj Dios: Maŋoc orŋ ix co b'ab'laj xajanej Dios, palta to A' ix orŋ xajanani ayic ix schecancot Yuninal ul yac'cham sb'a stojoloc co mul.

¹¹ Ex xajanab'il vuuj, tato icha chi' ix aj orŋ xajanan Dios chi', yovalil sco xajanej co b'a junjun orŋ. ¹² Vach'chom malaj junoc mach ix ilan Dios juneloc, palta tato sco xajanej co b'a, ayŋejoch Dios chi' d'ayorŋ syal chi', yuj chi' jab'jab'il scheclajel sc'olb'al Dios chi' d'ayorŋ ¹³ Yuj Yespíritu ix yac'och cajan d'ayorŋ, yuj chi' cojtac to ayorŋ och d'ay, ayŋejpaxoch d'ayorŋ junjun orŋ. ¹⁴ A orŋ tic quilnac val Yuninal Dios, yuj chi' scac' val testigoal yuuj to a co Mam Dios checjinacot Yuninal chi' yic tzul scolel eb' anima ay d'a yolyib'aŋq'uinal tic. ¹⁵ Tato a orŋ scala': A Jesús Yuninal ton Dios, tato xco chi, a Dios ayoch d'ayorŋ, ayŋej orŋ pax och d'ay.

¹⁶ Scac'anoch d'a co c'ool to a Dios xajan orŋ yuuj. Cojtac val jun tic sic'lab'il yujto a Dios chi' sxajanan taxon anima. Yuj chi' tato sco xajanej co b'a a orŋ tic, ay orŋ ton och d'ay syal chi', ayŋejpaxoch d'ayorŋ. ¹⁷ Icha chi' tz'aj svach' tz'acvi co xajanan co b'a, yic vach' ayic ol ja sc'ual sch'olb'itaj yaj eb' anima, maŋ ol orŋ xivlaj d'a yichaŋ Dios, yujto icha sb'eyb'al, icha chi' scutej co b'eyb'al d'a yolyib'aŋq'uinal tic. ¹⁸ Tato yel sco xajanej Dios, maxtzac orŋ xivlaj, yujto ayic sco xajanan Dios chi', tz'ic'jiel co xivc'olal. Tato tzoŋ xivi, syalelc'ochi to xivnac orŋ d'a jun yaelal ol cot yuj yoval sc'ool Dios. Yuj chi' a eb' tzato xivi, ayto palta stz'acvi xajanan Dios chi' eb'.

¹⁹ Sco xajanej Dios ticnaic, yujto A' ix orŋ b'ab'laj xajanani. ²⁰ Q'uinaloc tato scala' to xajan Dios cuuj, palta schichonpaxoch co c'ool d'a junoc quetanimail, quesŋej syal chi'. Tato max co xajanej eb' quetanimail squiloch chi', ¿tas val ol cutoc co xajanan Dios max quilochlaj? ²¹ Yuj chi' yac'naccan jun schecnab'il d'ayorŋ tz'alan icha tic: A mach xajanan Dios, yovalil xajanej eb' yetanimail, xchi.

5

Syal scan juntuzaŋ chucal d'a yalaŋ cuuj

¹ Tato scac'och d'a co c'ool to a Jesús aton Cristo, yuninal orŋxo Dios syal chi'. Tato sco xajanej junoc anima, aŋejtona' sco xajanej eb' yuninal jun anima chi'. ² Yuj chi' cojtac to sco xajanej co b'a a orŋ yuninal orŋ Dios tic, tato sco xajanej Dios, sco c'anab'ajanpax tas syala'. ³ Tato d'a val yel sco xajanej Dios, sco c'anab'ajej schecnab'il. A juntuzaŋ schecnab'il chi', maŋ ajaltacoc co c'anab'ajani. ⁴ A juntuzaŋ chucal ay d'a yolyib'aŋq'uinal tic, cannacxo d'a yalaŋ cuj a orŋ yuninal orŋxo Dios tic. Yujto scac'och Dios d'a co c'ool, yuj chi' scan juntuzaŋ chi' d'a yalaŋ cuuj. ⁵ Aŋej eb' tz'ac'anoch d'a sc'ool to a Jesús Yuninal ton Dios, aŋej eb' chi', syal scan jun chucal chi' d'a yalaŋ yuuj.

Syac' testigoal sb'a Dios yuj Yuninal

⁶ A Jesucristo ulnaquec' d'a yolyib'aŋq'uinal tic. Ul yac'annac bautizar sb'a. Elnac pax schiq'uil. Maŋ toŋejoc ul yac'nac bautizar sb'a, elnac pax schiq'uil. A Yespíritu Dios syac' testigoal sb'a yuuj, to Yuninal ton Dios. A Yespíritu chi', te yelŋej syala'. ⁷⁻⁸ Syac' testigoal sb'a Espíritu yuuj. Ay pax chab'xo syac'

testigoal sb'a yuuj, aton sbautismo yed' schiq'uul ix eli.^{5.7-8} A ox'e' tic junlajan schaan sb'a yalani to a Jesucristo Yuninal ton Dios. ⁹ Sco cha tax cab' tas syal eb' anima d'a yolyib'ariq'uinal tic, ocxom val tas syal Dios ec'alxo yelc'ochi. A val lac'an ix ac'an testigoal to Yuninal. ¹⁰ A ori scac'och Yuninal Dios d'a co c'ool, cojtac sic'lab'il to yel syal Dios yuj Yuninal chi'. Axo eb' max ac'anoch Yuninal chi' d'a sc'ool, van yalan eb' to syesej Dios, yujto max yac'och eb' d'a sc'ool tas syal yuj Yuninal chi'. ¹¹ Aton jun tic yalnaccan Dios to syac' co q'uinal d'a junelñej. Yujñej Yuninal syac' jun co q'uinal chi'. ¹² Yuj chi', tato ayxo och Yuninal Dios d'ayori, ayxo co q'uinal d'a junelñej. Axo eb' malaj Yuninal Dios chi' d'ay, malaj sq'uinal eb' d'a junelñej.

Ay co q'uinal d'a junelñej

¹³ Tzin tz'ib'ejb'at jun tic d'ayex, a ex ix eyac'och Yuninal Dios d'a e c'ool, yic vach' ol nachajel eyuuj to ay e q'uinal d'a junelñej qued'oc.

¹⁴ Yuj chi' junc'olal tzoñ lesalvi d'a Dios, yujto cojtac to yalñej tas sco c'an d'ay, ol yab'i, tato sco c'an icha sgana. ¹⁵ Cojtac to a' tz'ab'an co lesal. Yuj chi' cojtac paxi to a' tz'ac'an tas sco c'an d'ay. ¹⁶ Q'uinaloc tato tzeyil junoc quetcreyenteal van sc'ulan junoc chucal, palta mañ yicocljaj chamel jun chucal chi', tato tzex lesalvi yuuj, axo Dios ol ac'an sq'uinal. Palta ay chucal tojloñej co cham yuuj. Max val-laj d'ayex tato tzex lesalvi yuj juntzañ eb' sc'ulan jun chucal chi'. ¹⁷ Masanil juntzañ chucal, mul d'a sat Dios. Palta ay juntzañ chucal max ori chamlaj yuuj.

¹⁸ Cojtac tato yel yuninal oriño Dios, maxtzac co b'eyb'alej chucal, yujto a Yuninal Dios tzoñ tañvani. Yuj chi' max yal ori yixtan viñ diablo.

¹⁹ Cojtac to yic oriño Dios. Axo masanil eb' yicto yolyib'ariq'uinal tic, aytooch eb' d'a yol sc'ab' viñ diablo.

²⁰ Añejtona', cojtac to ulnaquec' Yuninal Dios d'a yolyib'ariq'uinal tic. A ix ac'an jacvoc co pensar, yic vach' scojtaquejel Dios te yel. Yuj chi' a ticaic, ayoriñooch yed' jun te yel, aton Jesucristo Yuninal. A jun Yuninal chi', aton Dios te yel. A tz'ac'an co q'uinal d'a junelñej. ²¹ Yuj chi', ex xajanab'il vuuj, mañ eyac'och e pensar d'a juntzañ comon dios.

5.7-8 **5:7-8** Ay juntzaño copia b'aj syal icha tic: Ay oxvañ mach syac' testigoal sb'a d'a satchaañ, aton co Mam Dios, jun Slolonel Dios sb'i yed' Espíritu Santo. A jun tic max ilchajlaj d'a juntzañ b'ab'el copia, syalelc'ochi to max ilchajlaj d'a juntzañ copia tz'ib'ab'il d'a yalañto ab'il 1600 ayic toxo ix ulec' Jesucristo. Yuj chi' maj cac'och d'a tic.

A Schab'il Carta SAN JUAN

Schab'il Juan sb'i jun carta tic, aton schab'il carta stz'ib'ejnach'at viñtaj apóstol Juan d'a jayvari eb' creyente sic'b'ilel yuj Dios, palta ichato a d'a junoc ix creyente yed' yune' d'a yol spat b'aj stz'ib'ejb'at viñ. Syac'b'at stec'anil spensar eb' viñ, yic xajanej sb'a eb', syac'lan stec'anil eb', yic max scha yab' juntzañ comon c'ayb'ub'al eb', aton juntzañ tzec' yal juntzañxo eb' comon c'ayb'um.

Sco xajanej co b'a

¹ A in icham vinac in tic, tzin tz'ib'ejb'at jun in carta tic d'ayach, ach vanab' yed' d'a eb' une'. A ex to sic'b'il exxo el yuj Dios ved'oc. Val yel tzex in xajanej. Mañoc inñej, palta tzex xajanej pax smasanil eb' ojtannac jun ab'ix te yel.

² Tzex co xajanej, yujto a jun ab'ix te yel tic, ayxo och d'ayori d'a junelñej.

³ Tzin nib'ej to a co Mam Dios yed' Yuninal aton Jesucristo tz'oc' sc'ool d'ayex, syac'anpax svach'c'olal d'ayex ta', yujto ayoch co pensar d'a jun c'ayb'ub'al to yel, sco xajanan pax co b'a.

⁴ Ix te ja val in tzalajc'olal, ayic ix vab'ani to ay eb' une' van sb'eyb'alan jun c'ayb'ub'al te yel, icha yaj yalancan co Mam Dios d'ayori. ⁵ A ticnaic tzin c'an d'ayex ta' to slaj co xajanej co b'a co masanil. A jun checnab'il svalb'at tic d'ayex, mañ b'ab'elocto eyab'an tic. Yujto atax ix cac'anoch Dios d'a co c'ool ix cab'ani. ⁶ Tato van co b'eyb'alan schecnab'il Dios, sco xajanej co b'a syal chi'. A jun checnab'il cab'nacxo atax cochnac yicoc Dios, a tz'alani to sco xajanejco b'a.

A eb' tzec' ac'an es

⁷ A ticnaic, mañ jantacoc eb' esalvum tz'ec' d'a yolyib'arñquinal tic, tzec' yalan eb' icha tic: Ayic yulnaquec' Jesucristo, mañ ul yac'nacoc ochlaj sb'a animail, xchi eb'. A eb' tz'alani icha chi', yes eb', ajc'ool eb' d'a Cristo. ⁸ A exxo, tzeyil val e b'a d'a eb' yic mañ nab'añejoc e munlajel ta'. Tato icha chi' tzeyutej e b'a, tz'acan ol e cha spac tas ol yac' Dios d'ayex.

⁹ A mach tz'actancan c'ayb'ub'al yalnaccan Cristo, syac'anoch stz'acub' jun c'ayb'ub'al chi', mañ ayocochlaj Dios d'ay syal chi'. Palta tato ayñejoch spensar d'a sc'ayb'ub'al Cristo chi', ayoch co Mam Dios d'ay, ay paxoch Yuninal d'ay. ¹⁰ Tato ay eb' sc'och d'ayex, palta ch'oc c'ayb'ub'al tzec' yal eb', mañ e chauch eb' d'a yol e pat. Mañ ex tzalaj yed' eb' ayic sc'och eb' chi' d'ayex. ¹¹ Tato vach' tzeyab'i ayic sc'och eb' chi' d'ayex, locan ex yed' eb' d'a jun yic chuc chi' syal chi'.

Tz'ac'jib'at stzatzil sc'ool eb'

¹² Tzajtumto tas in gana sval d'ayex, palta malaj in gana tzin tz'ib'ejb'at d'a jun in carta tic, yujto tzin na' ta icha chi' ol b'at ex vila'. Ato ta' ol in vach' alejcan juntzañxo tic d'ayex, yic vach' ol ja co tzalajc'olal ta'.

¹³ A eb' yune' jun ix a nulej d'a tic, aton ix sic'b'ilxoelel yuj Dios, syac'b'at stzatzil e c'ool eb'.

A Yoxil Carta SAN JUAN

Yoxil Juan sb'i jun carta tic, aton jun yoxil carta stz'ib'ejnac'b'at viñaj apóstol Juan d'a jun viñi cuc'h'um d'a jun iglesia, aton viñaj Gayo. Ay eb' tz'alani to ichato a junoc anciano tz'ib'annac jun carta tic, palta tecan a viñaj apóstol Juan. Tz'alji viñaj Gayo tic vach'il, yujto xajanej val eb' creyente viñi. Syalpaxb'at viñi to sya'ilej sb'a viñaj Gayo chi' d'a schucal sb'eyb'al viñaj Diótfefes. Slajvi chi', sb'at stzatzil sc'ool viñaj Demetrio.

Vach' lolonel tz'alji d'a viñaj Gayo

¹ A in icham vinac in tic, tzin tz'ib'ejb'at jun in carta tic d'ayach, ach vuc'tac Gayo. A ach tic, tzach in xajanej val d'a smasanil in c'ool.

² Ach xajanab'il vuuj, tzin c'an d'a co Mam Dios to ichocab' svach'il aj d'a yic Dios chi', ichocab' chi' svach'il pax yec' uuuj, ayocab' pax a q'uinal. ³ Ayic ix ul yalan eb' cuc'tac uuuj, ix in te tzalaj val d'a fic yujto ix yal eb' to ay val och a pensar d'a jun c'ayb'ub'al te yel, tza c'anab'ajejnej paxi. ⁴ Ayic svab'ani to arijeja' sc'anab'ajan jun c'ayb'ub'al te yel eb' ochnac creyenteal vuuj, malaj junocxo b'aj scot in tzalajc'olal icha jun chi'.

⁵ Ach xajanab'il vuuj, te vach' tzutej a pensar svab'i. Tzach colvaj d'a eb' quetcreyenteal, vach'chom ay eb' mañ ojtacoc. ⁶ Ay eb' ix alan d'a yichañ eb' creyente smolb'ej sb'a d'a tic to tza xajanej a b'a yed' eb' ta'. Tzach colvaj val d'a eb' b'aj sb'eyeq'ui. Smoj ichañej chi' tzutej a b'a d'a eb', yujto icha chi' sgana Dios. ⁷ A eb' chi', yujnej yac'an servil Jesucristo eb' tz'ec' eb'. Malaj junoc tas scha eb' d'a eb' mañ ojtannacoc Dios. ⁸ Yuj chi', yovalil a ori tic tzoñ colvaj d'a eb'. Tato icha chi', ichato van co munlaj pax yed' eb' ayic tz'ec' eb' yalaj jun c'ayb'ub'al te yel.

A sb'eyb'al viñaj Diótfefes

⁹ In tz'ib'ejnac'b'at jun in carta d'ayex a ex tze molb'ej e b'a ta'. Palta a viñaj Diótfefes, sgana viñi arije viñi tzex ac'an mandar ta'. Yuj chi' syal viñi to malaj yelc'och tas scal d'ayex. ¹⁰ Yuj chi', tato ol in c'och d'ayex ta', ol vala' tas smul viñi, yujto toñej syesej co muloc viñi d'ayex. Mañocnej juntuñi chi' sc'ulej viñi. Max schapax juntuñi eb' quetcreyenteal viñi sc'och d'ayex ta'. Vach'chom ayex e gana tze cha eb', axo viñi sq'ue yoval. Tzex spechpaxel viñi d'a scal eb' quetcreyenteal ta'.

¹¹ Ach xajanab'il vuuj, mañ a b'eyb'alej sb'eyb'al eb' chuc sc'ulej. Añej tas sc'ulej eb' vach', a tza c'ulej. Tato vach' scutej co b'a, yic orñxo ton Dios. Palta a eb' chuc syutej sb'a, mañ yojtacoc Dios eb'.

A svach' b'eyb'al viñaj Demetrio

¹² Axo viñi cuc'tac Demetrio, van yalan eb' smasanil yuj svach'il viñi, chequel to sc'anab'ajej jun ab'ix te yel viñi. Añejtona' ori tic, scal pax viñi vach'il. Eyojtac, a tas scala', te yel.

Tz'ac'jib'at stzatzil sc'ool eb'

¹³ Tzjizumto tas in gana svalb'at d'ayach ta', palta maj in tz'ib'ejb'atljaj d'a jun in carta tic. ¹⁴ Yujto tzin na' talaj ol in b'at ach vila', yic ato ta' ol in vach' alejan juntuñiñxo tic d'ayach.

¹⁵ Ayocab' a junc'olal ta'. A eb' a vach'c'ool d'a tic, syac'b'at stzatzil a c'ool eb'. Scac'b'at stzatzil sc'ool junjun eb' co vach'c'ool ta'.

A Ch'añ Scarta Viñaj JUDAS

Judas sb'i jun carta tic, aton jun carta tic stz'ib'ejnach'at viñaj Judas d'a eb' creyente d'a junjun iglesia. Syalanb'at viñ to tec'an syutej sb'a eb' d'a juntzañxo eb' tz'ec' yal juntzañxo ch'oc c'ayb'ub'al. Lajan tas syal jun carta tic yed' tas syal jun schab'il carta viñaj Pedro. Syalan viñ d'a eb' ol ilan juntzañ slajvub' c'ual chi' to tec'an syutej sb'a eb' d'a jun tas te yel, aton jun ay d'a junelñej.

Tz'el yich scarta viñaj Judas

¹ A in Judas in tic, yac'umal in servil Jesucristo. Vuc'tac in b'a yed' viñaj Jacobo. Tzin tz'ib'ejb'at jun in carta tic d'ayex, a ex avtab'il exxo yuj co Mam Dios, xajan ex yuuj, tarivab'il ex yuj Jesucristo. ² Oc'ocab' val sc'ol Dios d'ayex, yac'ocab' pax sjunc'olal yed' svach'c'olal d'ayex ta'.

A eb' chuc sb'eyb'al d'a scal eb' creyente (2P 2.1-7)

³ Ex xajanab'il vuuj, ijan in tz'ib'ejnach'at jun in carta yic svalb'at d'ayex yuj co colnab'il. Axo ticnaic, ay jun más yovalil svalb'at d'ayex. Svalb'ati to tzeyac' val eyip yic max juvi juntzañ co c'ayb'ub'al ac'b'il d'ayoñ d'a junelñej a oñ yic oñxo Dios tic. ⁴ Svalb'at juntzañ tic d'ayex, yujto ay eb' tz'och d'a co cal d'a elc'altac. A eb' chi' te chuc eb'. Syal eb' icha tic:

—Colchajnac oñxo yuj svach'c'olal Dios. Yuj chi', yalñej tas chucal co gana, syalñej co c'ulani, xchi eb'. Spatiquejcanel Jesucristo eb', añejton Cajal yaji. Aton eb' chi' tz'ib'ab'ilcan yab'ixal d'a Slolonel Dios d'a peca', syalani to ol b'atcan eb' d'a syaalal.

⁵ A jun svalb'at tic d'ayex, eyojtacxo, palta in gana tze nacot jab'oc ved'oc. A eb' vetchoriab' israel d'a peca', colchajnac el eb' smasanil d'a Egipto yuj Dios Cajal. Palta slajvi chi' tzijtum eb' yac'nac chamoc, yujto maj yac'och sc'ool eb' d'ay. ⁶ Añejtona' tze nacot tas ajnac juntzañ eb' ángel d'a peca', yujto yactejnaccan yopisio eb', yactannacpaxcan scajnuv' eb'. Yuj chi' tze'b'ilcan c'otan eb' d'a q'uen cadena d'a junelñej. A ticnaic preso yaj eb' d'a scal q'uic'alquinal yuj Dios. Icha chi' yajcan eb' masanto ol ja jun c'ual te nivan yelc'ochi. Ato ta' ol ch'olb'itaj eb'. ⁷ Añejtona' tze nacot tas ajnac eb' aj Sodoma yed' eb' aj Gomorra yed' juntzañxo choñab' ay d'a slac'anil. Añej ajmular sc'ulejñac eb'. Sc'ulannac pax ajmular eb' yed' eb' yetvinaquil. Icha yutejñac sb'a eb' ángel chi', icha chi' yutejñac pax sb'a eb'. A eb' chi', ch'oxnab'il yaj eb' d'a masanil anima ticnaic, yujto van yab'an syail eb' d'a cal c'ac' d'a junelñej.

⁸ Axo eb' ayoch d'a co cal ticnaic, añej chucal naan yuj eb', yuj chi' syac'b'at sb'a eb' d'a scal. Malaj yelc'och spoder Dios d'a eb'. Toñej sb'uchvaj eb' d'a eb' te nivac yelc'ochi. ⁹ Sco nacot jun sat ángel scuchan Miguel. Ayic junel yac'nac oval yed' viñ diablo, ayic stelannac sb'a yed' viñ diablo chi' yuj snivanil viñaj Moisés. A jun ángel chi', vach'chom te nivan spoder, palta maj stec'b'ejlaj sb'a sb'uchvaj d'a viñ diablo chi', maj scatab'ej paxlaj viñ. Toñej yalnac icha tic: Aocab' Dios Cajal tzach cachani, xchiñej d'a viñ. ¹⁰ Palta a eb' chi', toñej scomon b'uchvaj eb' d'a junoc tas mañ yojtacoc. Ay juntzañ tas yojtac eb' icha snaan junoc noc' noc' malaj spensar. A d'a juntzañ tic toñej svach' juejel sb'a eb'. ¹¹ Ob'iltac eb', yujto lajan syutej sb'a eb' icha yutejñac sb'a viñaj Cain.

Yujñej q'uen tumin schoñel sb'a eb', icha yutejñac sb'a viñtaj Balaam.¹¹ Icha viñtaj Coré,¹¹ satnac el viñ, yujto yac'nac oval viñ d'a spatic Dios, icha chi' ol aj satel eb' yuj spitalil. ¹² Q'uixvelal tz'ajoch eb' d'a e cal ayic tzex mol va'i yic tze ch'oxani to tze xajanej e b'a. Yujto comonñej tz'och eb' vael d'a e cal, max xiv jab'oc eb'. Icha junoc tarñvum calnel arñej stañvej sb'a, icha chi' syutej sb'a eb'. Icha taquñi asun toñej sb'eyec' yuj ic', icha chi' yaj eb'. Lajan eb' icha junoc te te' max satanlaj d'a stiempoal. Toñej stacjieti, schamel te'. Slajvi chi', stoc'jiq'ueta te' smasanil yed' sch'añal yib'. Svach' satel te' d'a junelñej. ¹³ Icha val yovaj a' mar sq'ue chulan, icha chi' yaj eb', yujto max yal scachjioch vaan eb'. Icha juntzañ svom a a' tz'elcan d'a stitac, jantac chucal yed'nac, icha chi' eb' yuj juntzañ tas q'uixvelal sc'ulej chi'. Icha junoc q'uen c'an'al satb'at d'a sb'e, icha chi' yaj eb'. Lista yaj q'uic'alq'uinal b'aj yovalil ol c'ochcan eb' d'a junelñej.

¹⁴ A viñtaj Enoc, yuquilxo yirñtilal viñtaj Adán yaj viñ. A viñ aljinaccan yab'ixal eb' ayec' d'a co cal tic icha tic: Ol jax Cajalil, mañ jantacoc smilal eb' yicxo yed'nac ayic ol jaxoc. ¹⁵ Ato ta' ol ch'olb'itaj yaj eb' anima smasanil. Jantacñej eb' chuc, ol ochcan yaenal d'a yib'arñ eb' yuj smul, yujto chuc sc'ulej eb'. Syalanpax chucal eb' d'a spatic Dios Cajal, yujto te chuc spensar eb', xchinaccan viñtaj Enoc chi'. ¹⁶ A eb' ay d'a co cal tic, malaj tas scha sc'ol eb', alum pecal eb'. Arñej tas snib'ej snivanil eb' sc'ulej. Toñej ste iq'uejchaarñ sb'a eb'. Yalxoñej mach syal eb' vach'il yujñej to sgana eb' syac' ganar jab'oc tas d'a spatic eb'.

Checnab'il d'a eb' yicxo Dios

¹⁷ Ex xajanab'il vuuj, naeccot juntzañ yalnacb'at eb' schecab' Cajal Jesús d'ayex icha tic: ¹⁸ A d'a jun slajvub' tiempoal, ay eb' comonñej ol b'uchvajoc. Arñej juntzañ chucal sgana eb', a ol sb'eyb'alej eb', xchi eb'. ¹⁹ Yuj eb' chi' ol spoj sb'a eb' yicxo Dios. Arñej d'a yic yolyib'arñq'uinal tic ayoch spensar eb'. Malaj Yespíritu Dios ayoch d'a eb'.

²⁰ Palta a ex xajanab'il ex vuuj, tec'an tzeyutej e b'a d'a juntzañ c'ayb'ub'al eyac'nacoch d'a e c'ool to yicñej Dios yaji. Tzex lesalvi yed' spoder Yespíritu Dios. ²¹ Naanñejocab' eyuuj to xajan ex yuj Dios yacb'an sco tarñvejec sja jun c'ual yic ol yac'an co q'uinal Cajal Jesucristo d'a junelñej, yujto tz'oc' sc'ool d'ayoiñ.

²² Co montejec eb' ay schab'c'olal, yic ol stec'b'ejxi sb'a eb'. ²³ Yed' pax eb' ichato ayb'at d'a cal c'ac', co colequelta eb'. Ichato van co ñeranelta eb' d'a cal c'ac' chi'. Ay juntañxo eb' yovalil tz'oc' co c'ool yuuj, palta xivoc oñec d'a eb', yujto ay smay co juviel yuj eb'. Axo juntzañ chucal sc'ulej eb' chi', co yajequel smasanil icha co yajanel junoc pichul mictac.

Aljocab' vach' lolonel d'a Dios

²⁴⁻²⁵ Junñej ton Dios, aton co Columal. A tzoñ tarñvani yic vach' A' ol oñ ic'anb'at d'a yichañ, malaj co paltail ayic ol oñ c'och d'a svach'ilal. Ol oñ te tzalaj yed' ta'. Yuj Cajal Jesucristo, yuj chi' calec to a Dios te nivan svach'il, te nivan yelc'ochi, te ay spoder. Arñej Yajal d'a Smasanil. Ichataxon chi' yaji, ayic manto b'o yolyib'arñq'uinal tic. Arñeja' icha pax chi' ticnaic. Arñeja' icha pax chi' d'a b'aq'uiriñ. Amén.

A Tas Ch'oxb'il Yuj Jesucristo d'a San Juan APOCALIPSIS

Apocalipsis sb'i jun libro tic, yujto a d'ay tz'ib'ab'ilcan tas ch'oxb'il d'a viñaj apóstol Juan ayic preso yaj viñ d'a Patmos, aton jun lum luum ay d'a snañal a' mar. Ix tz'ib'chaj jun libro tic ayic van spechji b'eyec' eb' creyente yujto syac'och Cristo eb' d'a sc'ool. A tas nab'il yuj viñaj Juan chi', to sc'ayb'ej eb' creyente viñ yic tec'an syutej sb'a eb' yac'anoch Cristo d'a sc'ool, yic tec'anpax syutej sb'a eb' d'a scal yaelal van yab'an eb' chi'. A jun libro tic tz'alancot yuj tas ix ch'oxji yil viñaj Juan icha vayich, yic snachajel yuj eb' creyente tz'avtan jun libro tic, vach'chom max nachajel yuj anima smasanil.

Añej jun libro tic tz'alan yuj juntzañ tastac satub'tac ol ujoc. Tzajtum juntzañ yechel ol checlaj d'a satchaañ yed' d'a sat luum tic. Syalanpaxcot yuj jun tas nivan yelc'ochi, aton tas ol aj sjax Jesucristo d'a schaelal, tas pax ol aj satel eb' mañ ol ac'anoch Cristo chi' d'a sc'ool yuj Dios yed' pax tas ol aj syamchaj viñ diablo ayic ol emcan viñ mil ab'il d'a jun xab' olan yed' pax yic ol b'atcan viñ d'a cal c'ac' d'a junelñej yed' eb' ol och tzac'an yed' viñ. Syalanpaxi to ol yac' yajalil Cristo yed' yiglesia mil ab'il, yed' tas ol aj yac'an spac Dios d'a eb' yuninal, aton eb' sc'anab'ajan Dios chi', yed' tas ol aj sch'olb'ifaj masanil anima d'a slajvub' c'ual yuj Dios. Syalanpax yuj tas ol aj satancanel jun yolyib'arñq'uinal tic Dios yed' satchaañ. Syalanpaxcot yuj jun ac' satchaañ yed' jun ac' yolyib'arñq'uinal.

A juntzañ syac' Cristo cojtaquejeli

¹ A jun libro tic tz'alan yuj juntzañ tas ac'b'il entregar d'a Jesucristo yuj Dios yic scojtaquejel a oñ schecab' oñ tic. A juntzañ syal tic toxo ol ujoc. A Jesús chi' ix checancot jun yáñgel yal juntzañ tic d'ayin a in Juan in schecab' in tic.

² Svac' testigoal in b'a yuj tas ix vila' yed' yuj tas ix yal Dios yed' pax yuj tas ix yal Jesucristo.

³ A jun libro tic, a Dios ix ac'an tz'ib'chajoc. Yuj chi' a eb' tz'avtani yed' eb' tz'ab'ani, tato sc'anab'ajej eb' tas syala', te vach' yic eb', yujto toxo ol ujoc juntzañ syal tic.

A juntzañ scarta viñaj Juan d'a uque' iglesia

⁴ A in Juan in tic, tzin tz'ib'ejb'at d'ayex ex yicxo Dios d'a uque' iglesia d'a yol yic Asia. Yac'ocab' svach'c'olal Dios yed' sjunc'olal d'ayex. A Dios ayec' ticnaic, aytaxoneq'ui, toto pax ol javoc. Yac'ocab' svach'c'olal ucvañ eb' espíritu ayec' d'a yichañ b'aj c'ojanem Dios d'ayex. ⁵ Axo Jesucristo, aton testigo te yelñej syala', yac'ocab' svach'c'olal yed' sjunc'olal d'ayex. A b'ab'laj pitzvinac pax d'a scal eb' chammnac. A Yajal yaj d'a eb' yajal d'a yolyib'arñq'uinal tic. Te xajan oñ yuuj. Ix yic'canel co mul yed' schiq'uil, ⁶ oñ yac'anoch schoñab'oc yic tzoñ och sacerdotéal, yic scac' servil Dios, aton Smam. Calec to te nivan yelc'och Jesucristo, te ay spider d'a masanil q'uinal. Amén.

⁷ A Cristo toxo ol javoc d'a scal asun. Masanil eb' anima ol ilan sjavi. Yed' pax eb' tecjinacchamoc, ol yil eb' sjavi. Axo eb' anima d'a junjun choñab' d'a yolyib'arñq'uinal tic, ayic ol yilan eb', ol laj oc' eb'. Val yel icha chi' ol ajoc. Amén.

⁸ A in ton tic b'ab'el in d'a smasanil, añeja' slajvub' in paxi. Icha chab' letra, A yed' Zeta, icha chi' vaji, xchi Dios Cajal, aton syal yuj smasanil. Ayec' ticnaic, aytaxoneq'ui, toto pax ol javoc.

A tas yilnac viñaj Juan icha vayichal

⁹ A in Juan in tic, cuc'tac co b'a eyed'oc. Quetb'eyum co b'a cab'an syail. Añejtona' quetb'eyum pax co b'a d'a yol sc'ab' Dios. Junxoñej scutej co chaan co tec'anil syac' Jesucristo d'ayoñ. A junel, preso vaj d'a jun lujar seuchan Patmos, d'a snañal a' mar, yujñej to svalet slolonel Dios, svac'anpax testigoal in b'a yuj Jesucristo. ¹⁰ Axo d'a sc'ual Cajal, ix javi spoder Yespíritu Dios d'a vib'añ. Ix vab'ani, ay jun te chaañ ix avaj d'a in patíc, icha yoc' junoc q'uen trompeta. ¹¹ Ix yalan d'ayin:

A tas van ilan tic, tz'ib'ejcan d'a ch'añ uum. Tzac'anb'at d'a eb' creyente d'a uque' iglesia: Aton d'a Éfeso, d'a Esmirna, d'a Pérgamo, d'a Tiatira, d'a Sardis, d'a Filadelfia yed' d'a Laodicea, xchi d'ayin.

¹² Ix lajvi chi', ix in b'at q'uelnaj d'a in patíc, ix vilani mach jun tz'avaj chi' d'ayin. Axo ix vilani, ay uque' sb'achnub' candil nab'a oro. ¹³ Axo d'a snañal juntzañ b'achnub' chi', ay jun icha anima yilji. Ayoch jun spichul jucan, ayemc'och d'a yib'añ yoc. Ayoch jun tzec'ul nab'a oro levan sat d'a sñi' sc'ool. ¹⁴ Axo xil sjolom, icha noc' sacsac lana, icha pax saquil q'uen sacb'at. Axo yol sat, lajan yilji icha te' c'ac'. ¹⁵ Axo yoc, toxoñej sveei yilji icha q'uen bronze sñusji d'a yol horno, sñicjipaxel smical. Toxoñej sñilili sjaj sloloni, icha sc'añ yem a' nivac pajav. ¹⁶ Yed'nacq'ue uque' c'anal d'a svach' c'ab'. A d'a yol sti' ayelta jun espada jay ye d'a schab'il pac'añ. A sat, copopi yilji icha yoc c'u stup yoc co sat quilani.

¹⁷ Ayic ix vilan chi', in telvi, icha chamnac in aj d'a yichañ. Palta ix yac'anq'ue svach' c'ab' d'a vib'añ, ix yalan d'ayin:

—Mañ ach xivoc. A in ton tic b'ab'el in d'a smasanil, slajvub' in paxi.

¹⁸ Pitzan in, milb'il in chamoc palta pitzvinaquinxi d'a junelñej. A d'ayin ay sllaveal yic chamel yed' jun lugar b'aj ay eb' chamnac. ¹⁹ Tz'ib'ejcan juntzañ ix il tic: Aton juntzañ ayec' ticnaic yed' juntzañ toto ol ujoc. ²⁰ Ol val d'ayach tas syalelc'och uque' c'anal ix il d'a in vach' c'ab' yed' pax uque' sb'achnub' candil nab'a oro ix ila'. A uque' c'anal chi', aton eb' ucvañ in checab' d'a uque' iglesia sch'oxo'. Axo uque' sb'achnub' candil chi', aton uque' iglesia chi' sch'oxo'.

2

A ch'añ carta d'a eb' creyente d'a Éfeso

¹ Ix yalan Jesús d'ayin: Tz'ib'ejb'at d'a in checab' ayec' d'a scal eb' creyente d'a choñab' Éfeso icha tic. A jun yamjinacq'ue uque' c'anal d'a svach' c'ab', aton jun sb'eyec' d'a scal uque' sb'achnub' candil nab'a oro, a tz'alan d'ayex: ² Vojtac masanil tas tze c'ulej. Vojtac to tzeyac' val och d'a e c'ol e munlaj d'a yic Dios, te nivan pax tzeyutej e c'ol eyac'an techajoc, max e chapaxoch eb' mañ vach'oc d'a e cal. Vojtac paxi to ix laj eyac' proval eb' syaloch sb'a in checab'oc. Ix ilchajelta eyuuj to yes eb'. ³ Vuujñej te nivan yaelal sjavi d'a eyib'añ, palta tzeyac' techajoc, max eyac'paxlaj chab'ax e c'ool. ⁴ Palta ay val syal janic' in c'ool d'ayex, yujto maxtzac in e xajanej icha d'a sb'ab'elal. ⁵ Yuj chi' naeccoti, chajtil eyaji ayic manto chab'ax e c'ool. Naec e b'a, b'oecxi e b'a icha d'a yalañtaxo. Tato max e na e b'a, elarichamel ol in javoc d'ayex, ol vic'anel sb'achnub' e candil d'a yed'tal. ⁶ Palta ay jun vach' tze c'ulej svila', yujto a sb'eyb'al eb' nicolaíta tze chaqueli, icha svutej in chacanpaxel a in tic. ⁷ Masanil mach tz'ab'ani, yac'ocab'och schiquin d'a tas syal Espíritu d'a junjun iglesia. A eb' ol ac'an techajoc, ol vac' sat jun te te' yic q'uinal d'a junelñej slo eb'. A jun te te' chi', a d'a svach'ilal Dios ayec' te', xchi Jesús d'ayin.

A ch'añ carta d'a eb' creyente d'a Esmirna

⁸ Ix yalanxi Jesús d'ayin: Tz'ib'ejb'at d'a in checab' ayec' d'a scal eb' creyente d'a choñab' Esmirna icha tic: A jun mach b'ab'el d'a yichañ smasanil, slajvub' paxi, aton jun chammnac, palta pitzvinacxi, a tz'alan d'ayex icha tic: ⁹ Vojtac jantac syaelal sjavi d'a eyib'añ. Te meb'a' ex, palta val yel te b'eyum ex. Vojtac paxi chajtil tz'aj e b'uchji yuj eb' syaloch sb'a israaelal, palta a smolanil eb' chi' yic viñ Satanás yaji. ¹⁰ Mañ ex xiv yuj juntzañ yaelal ol javoc d'a eyib'añ. Yujto ayex ol ex ac'joc och d'a preso yuj viñ diablo yuj eyac'ji proval. Lajuñe' c'u ol ex och d'a syaelal. Palta c'anab'ajumñej tzeyutej e b'a masanto d'a chamel. Tato icha chi' tzeyutej e b'a, ol vac' spac d'ayex, aton e q'uinal d'a junelrtej. ¹¹ Masanil mach tz'ab'ani, yac'ocab' och schiquin d'a tas syal Espíritu d'a junjun iglesia. A eb' ol ac'an techajoc, mañxo ol yab'laj syail eb' d'a junxo schab'il chamel, xchi Jesús d'ayin.

A ch'añ carta d'a eb' creyente d'a Pérgamo

¹² Ix yalanpax Jesús d'ayin: Tz'ib'ejb'at d'a in checab' ayec' d'a scal eb' creyente d'a Pérgamo icha tic: A jun ay yespada te jay ye d'a schab'il pac'añ, a tz'alan d'ayex: ¹³ Vojtac b'ajtil ayex eq'ui. Ay ex ec' d'a jun choñab' b'aj syac' yajalil viñ Satanás, palta arjeja' tzin e c'anab'ajej. A viñaj Antipas, yac'nac val testigoal sb'a viñ vuuj. Milb'ilcham viñ d'a e cal b'aj ayec' viñ Satanás chi', palta arjeja' tec'an ix eyutej e b'a d'ayin. ¹⁴ Palta ayto juntzañ e paltail svila', yujto ayex tzato eyac'och e chiquin d'a sc'ayb'ub'al viñaj Balaam. ^{2.14} A viñ ac'jinac sc'ool viñaj Balac ayic yac'annac juvoquel eb' israael viñ. Yuj viñaj Balac chi', schinac juntzañ noc' eb', juntzañ noc' tz'ac'ji d'a scomon diosal eb'. Emnac pax eb' ajmulal. ¹⁵ Arjeja' ayex pax tzeyac'och e pensar d'a sc'ayb'ub'al eb' nicolaíta. ¹⁶ Yuj chi', naec e b'a ticañic, tato maay, elarichamel ol in javoc d'ayex, ol vac'an oval yed' eb' icha chi' sc'ulej. A jun espada ayelta d'a yol in ti', a ol vac'lab'ej. ¹⁷ Masanil mach tz'ab'ani, yac'ocab' och schiquin d'a tas syal Espíritu d'a junjun iglesia. A eb' ol ac'an techajoc, ol vac' jun maná sva eb', aton jun c'ub'aneli. Ol vac'anpax junjunoc q'uen q'ueen sacsac d'a eb'. A d'a jun q'ueen chi' tz'ib'ab'ilocho jun ac' b'i malaj mach ojtannac. A eb' ol chaan yico', artej eb' ol ojtaacaneloc, xchi Jesús d'ayin.

A ch'añ carta d'a eb' creyente d'a Tiatira

¹⁸ Ix yalanxi Jesús d'ayin: Icha tic tzutej a tz'ib'anb'at d'a in checab' ayec' d'a scal eb' creyente d'a choñab' Tiatira: A Yuninal Dios icha c'ac' yol sat, axo yoc toxoñej sveei icha q'uen bronce, a tz'alan jun tic d'ayex: ¹⁹ Vojtac masanil tas tze c'ulej. Tzin e xajanej. Tzin eyac'anocho d'a e c'ool. Tzin eyac'anpax servil. Tec'an val tzeyutej e b'a eyac'an techajoc. Vojtac to ec'alto tzex munlaj ticañic icha d'a yalañtaxo. ²⁰ Palta ay janic' tas tzin na d'a e patic, yujto tze chaoch ix Jezabel d'a e cal. A jun ix chi', syaloch sb'a ix schecab'oc Dios, palta toñej syac' musansatil eb' in checab' ix. Yujto a ix tz'ac'an sc'ool eb' yic tz'em eb' ajmulal, scuchb'an pax eb' ix schi juntzañ noc' noc' tz'ac'ji silab'il d'a juntzañ comon dios. ²¹ Nivan ix vutej in c'ool d'a ix, talaj sna sb'a ix yuj jun yajmulal chi', palta malaj sgana ix sna sb'a d'a smul chi'. ²² Yuj chi' ol vac'och syaelal ix, ol b'atcan ix d'a sat ch'at. Yed' pax eb' sc'ulan ajmulal chi' yed' ix, tato mañ ol sna sb'a eb', tato max yactejcan eb' sc'ulan icha sc'ulej ix chi', ol vac'pax val och syaelal eb'. ²³ Arjejtona' ol vac'pax miljoccham eb' yune' ix. Icha chi' ol aj in vojtaacanel eb' creyente d'a junjun iglesia to a in tic vojtaac masanil tas ay d'a spensar eb' yed' tastac sna eb'. Ol vojtaquejpac eb' to a in tic

ol vac' spac d'ayex junjun ex ato syala' tas tze c'ulej. ²⁴⁻²⁵ Palta a exxo aj Tiatira ex chi', a ex ton max eyac'och e pensar d'a sc'ayb'ub'al jun ix chi', aton juntzañ c'ayb'ub'al syal eb' to yic viñ Satanás yaji, mañ comonoc tz'ojtacajeli. Palta a exxo max eyac'och e b'a yed' eb', ariñ jun tic svalb'at d'ayex: Vach'ñej tzeyutej e b'a masanto ol in jaxoc, mañxa junocxo checnab'il syal valanb'at d'ayex. ²⁶ A eb' ol ac'an techaj sc'ulan icha in gana masanto d'a slajvub', aton eb' ol vac'och yopisio yac'an yajalil d'a juntzañ nación. ²⁷ Icha yutejnac in Mam yac'an vopisio, icha chi' ol vutoc vac'an yopisio eb'. Yuj chi' ol yac' yajalil eb', mañxo ol oc'laj sc'ool eb'. Ol satel juntzañ nivac nación chi' eb', icha tz'aj smac'jipoj junoc lum chen yed' junoc q'uen c'ococh. ²⁸ Añejtona' ol vac'pax jun q'uen nit c'anal d'a eb'. ²⁹ Masanil mach tz'ab'ani, yac'ocab' och schiquin d'a tas syal Espiritu d'a junjun iglesia, xchi Jesús d'ayin.

3

A ch'añ carta d'a eb' creyente d'a Sardis

¹ Ix yalanxi Jesús d'ayin: Tz'ib'ejb'at d'a in checab' ayec' d'a scal eb' creyente d'a Sardis icha tic: A jun ayoch ucvañ Yespíritu Dios d'ay, aypaxec' uque' c'anal d'ay, a tz'alan d'ayex: Vojtac masanil tas tze c'ulej. A d'a sat eb' eyetanimail pitzan ex val, palta axo d'a in sat, chamnac ex eli. ² Yuj chi' naec val e b'a. Vach'chom ayto val jab'xo e vach' b'eyb'al sviala, palta ijan val slajvieli. Yuj chi' tzeyac' val eyip e c'ulan juntzañ chi' yic mañ ol vach' sateloc. Svalb'at juntzañ tic d'ayex yujto a juntzañ van e c'ulani, mañ vach'oc d'a yichañ in Diosal. ³ Yuj chi' naeccot juntzañ c'ayb'ub'al b'aj eyac'nac och e pensar d'a yalañtaxo, naepax e b'a. Aq'uecxí och e pensar d'ay. Macvjañtec, tato maay, ol in javoc d'ayex icha junoc elc'um malaj mach ojtannac jantac hora sc'ochi. ⁴ Palta ay jayvañ ex d'a Sardis chi', manto ex juviel-laj. Icha junoc mach malaj b'aj smicax jab'oc spichul, icha chi' eyaji. Yuj chi' ol ac'joc och junjun e pichul te sac. Ol ex b'eyec' ved'oc, yujto smoj icha chi' tzex aji. ⁵ A eb' ol ac'an ganar, ol ac'jococh jun pichul te sac d'a eb'. Malaj b'aq'uiri' ol in suc sat sb'i eb' d'a jun libro yic q'uinal d'a junelñej. Ol valan d'a yichañ in Mam yed' d'a yichañ eb' yáñgel to vic eb'. ⁶ Masanil mach tz'ab'ani, yac'ocab' och schiquin d'a tas syal Espiritu d'a junjun iglesia, xchi Jesús d'ayin.

A ch'añ carta d'a eb' creyente d'a Filadelfia

⁷ Ix yalanxi Jesús d'ayin: Tz'ib'ejb'at d'a in checab' ayec' d'a scal eb' creyente d'a choñab' Filadelfia icha tic: A jun te vach'ñej, jun te yelñej syala', jun ed'jinac sllave viñaj rey David. Ayic sjacanxi, malaj mach syal smacanxi. Ayic smacanxi, malaj mach syal sjacanxi. A tz'alan d'ayex: ⁸ Vojtac masanil tas tze c'ulej. Ay jun puerta ix in jac d'a eyichañ. Malaj mach syal smacanxi. Vach'chom quenñej val e tec'anil, palta tze c'anab'ajej in lolonel. Malaj b'aj ix eyala' to mañ in eyojtacoc. ⁹ Yuj chi' a eb' tz'ac'an servil viñ Satanás, eb' stz'ac yaloch sb'a israelal, ol vac'b'at eb' d'ayex, ol em cuman eb' d'a sat lum d'a eyichañ. Icha chi' ol vutoc eb' yic ol nachajel yuj eb' to xajan ex vuuj. ¹⁰ Yujto tze c'anab'ajej in checnab'il, tec'an val tzeyutej e b'a d'a scal sviala. Yuj chi' ol ex in tañvej d'a scal jun nivan yaelal ol javoc yic syac'an proval masanil anima d'a yolyib'añq'uinal tic. ¹¹ Toxo ol in javoc, yuj chi' vach' tzeyutej e b'eyb'al ichataxon eyaji, yic malaj mach ol yal yic'aneç' spac eyic junjun ex. ¹² A eb' ol ac'an techajoc, icha juntzañ yoyal stemplo in Diosal, icha chi' ol aj eb' vuuj, yujto malaj b'aq'uiri' ol elta eb' ta'. Ol in tz'ib'ejoch sb'i in Diosal d'a eb' yed' sb'i schoñab', aton jun ac' Jerusalén ol emta d'a satchaãñ b'aj ay in Diosal. Añejtona' ol in tz'ib'ejpaxoch in b'i ac'to d'a eb'. ¹³ Masanil mach

tz'ab'ani, yac'ocab'och schiquin d'a tas syal Espíritu d'a junjun iglesia, xchi Jesús d'ayin.

A ch'añ carta d'a eb' creyente d'a Laodicea

¹⁴ Ix yalanxi Jesús d'ayin: Tz'ib'ejb'at d'a in checab' ayec' d'a scal eb' creyente d'a choñab' Laodicea icha tic: A jun yel'rej syala', vach'nej syutej sb'a yac'an testigoal, a' b'ojinac masanil tas yed' Dios, a' tz'alan d'ayex: ¹⁵ Vojtac masanil tas tze c'ulej. Lajan ex icha junoc tas tz'uc'ji, mantoc te siic, mantoc te c'ac'. Octom siic ex, ma te c'ac' ex paxi. ¹⁶ Palta lajan ex icha junoc tas namq'uixin, malaj vach' yochi. Yuj chi', ichato ol ex in puch'ejeli. ¹⁷ Yujto tzeyala': A oñ tic b'eyum oñ, vach' oñ, malaj jab'oc co paltail, nivanoc xe chi. Palta mañ jab'oc snachajel eyuuj tato malaj jab'oc e vach'il, malaj jab'oc eyelc'ochi. Icha yaj junoc mach malaj tas ay d'ay, max uji yilani, b'eraneli, icha chi' eyaji. ¹⁸ Yuj chi' sval d'ayex, b'oec val e b'eyb'al. Tato icha chi', ichato ol e man jun oro b'ob'il d'a scal c'ac' d'ayin, yic ol e cha e b'eyumal d'a val yel. Ichato ol e man jun e pichul te sac d'ayin, yuj chi' mañxo ol ex q'uixvoçlaj, ina to b'eraneli. Arñejtona', ichato ol e man yañal yol e sat d'ayin, yic ol yal eyilani. ¹⁹ Jantacñej eb' xajan vuuj, tzin cachoch vaan eb', svac'anpaxoch syaelal eb'. Yuj chi', naec val e b'a, tzeyac'paxoch e pensar d'ayin. ²⁰ Ab'ec val, ichato van vavajoch d'a ti' pat. Tato ay mach tz'ab'an in jaj, sjacan te' d'ayin, ol in och yed'oc. Ol in va yed'oc, ol va pax ved'oc. ²¹ A eb' ol ac'an techajoc, ol vaq'uem c'ojan eb' b'aj ay in despacho, icha ix aj vem c'ojan yed' in Mam b'aj ay sdespacho, yujto vac'nac techajoc. ²² Masanil mach tz'ab'ani, yac'ocab'och schiquin d'a tas syal Espíritu d'a junjun iglesia, xchi Jesús d'ayin.

4

A jun sdespacho Dios ayec' d'a satchaari

¹ Ix lajvi chi' ix vilani ay jun puerta jacan d'a satchaari. Axo jun lajan yoch sjaj icha q'uen trompeta, aton jun ix b'ab'laj alan d'ayin d'a sb'ab'elal, a' ix alaxiemta d'ayin icha tic:

—Q'ueañcot d'a tic. Ol in ch'ox d'ayach juntzañ tastac yovalil ol ujoc ayic ol lajvoc juntzañ tic, xchi d'ayin.

² Ix javi spider Yespíritu Dios d'a vib'añ, ix vilan jun despacho d'a satchaari, ay jun mach c'ojanem d'ay. ³ A jun c'ojanem chi', lajan yilji icha q'uen jaspe, ma q'uen cornalina, veei yilji. Axo d'a jun c'ojob' chi' oyanoch jun chacpan toxoñej stziquiqui, icha q'uen esmeralda. ⁴ Axo d'a spatic yichañ, oyanoch 24 xila icha yic eb' yajal. Ata' c'ojob'em 24 eb' ichamtac vinac, te sac spichul eb'. Ayq'ue junjun corona oro d'a sjolom junjun eb'. ⁵ Tz'el copoljoc c'ac' d'a jun c'ojob' chi' yed' juntzañxo tas ix laj ñilili, ñilili sc'añ pax c'u. Ay uque^{4,5} nivac candil ayoch sc'ac'al d'a yichañ c'ojob' chi', aton Yespíritu Dios yucvañil. ⁶ Aypaxec' junxo tas d'a yichañ, yaxd'ujinac icha junoc ñajab', ma icha q'uen nen.

Axo d'a sñañal jun despacho chi' yed' d'a stz'ey, ay chañvañ querubín.^{4,6} ayñej yol sat eb' d'a spatic yichañ. ⁷ A jun b'ab'el querubín lajan icha noc' choj. A schab'il, lajan icha noc' quelem vacax. A yoxil, lajan yilji sat yed' sat anima. Axo scharñil, lajan icha noc' d'iv sjeñvi. ⁸ A chañvañ eb' chi', vactac

4.5 **4:5** A d'a sat eb' israel, a jun número 7 sch'oxcoti to te tz'acan. Syal ucvañ espíritu d'a tic yuj sch'oxaneli to te tz'acan Espíritu Santo d'a smasanil. **4.6** **4:6** A d'a tic syala', "juntzañ tastac pitzan". Ayic sco lajb'an juntzañ pasaje tic yed' juntzañ pasaje d'a Ezequiel, sco na'a to querubín juntzañ sb'inaj chi' d'a tic.

sc'axil junjun eb'. Ayřtej yol sat eb' d'a spatic yed' d'a yool. C'ual d'ac'val yalan eb' icha tic:

A Cajal co Diosal, Axorřtej val, masanil tas syal yuuj. Ayřtejtaxon ec' d'a yichb'anil, aypaxec' ticnaic, toto pax ol javoc, xchi eb'.

⁹ A eb' querubín chi' scharřvařil syal eb' to a Dios c'ojanem d'a yol jun despacho ayřtej ec' d'a masanil q'uinal, te nivan spoder, te nivan pax yelc'ochi, syac'anpax yuj diosalil eb' d'ay. ¹⁰ Juntac el syal eb' icha chi', tz'em nojjab' eb' 24 ichamtac vinac chi' d'a yichař Dios ayřtej ec' d'a masanil q'uinal, syac'anpaxem sb'a eb' d'ay. Syac'anem scorona eb' d'a yichař sdespacho chi', syalan eb' icha tic d'ay:

¹¹ Ach Cajal, co Diosal, smoj tz'alji d'ayach to nivan a vach'il, nivan elc'ochi, nivan pax a poder. Yujto a ach a b'onac masanil tas. Ayřtejec' masanil tastac yujto icha chi' a gana, yuj chi' b'ob'il uuj, xchi eb'.

5

A jun Calnel sb'i yed' pax jun uum

¹ Ix vila' to a d'a svach' c'ab' jun c'ojanec' d'a sc'ojnub', ay jun ch'ař uum chulb'il. Tz'ib'ab'il d'a yool yed' d'a spatic. Ay uque' spixul^{5.1} ayoch d'a spatictac, yuj chi' max yal-laj xuyjib'ati. ² Ix vilan pax jun ángel te ay spoder, te chaarř ix sc'anb'ej:

—¿Mach val junoc smoj sd'iřchitan juntzař spixul chi' yic xuyjib'at ch'ař uum chi'? xchi.

³ Palta a d'a satchaarř, d'a sat luum yed' pax d'a yalař lum luum, malaj junoc mach smoj xuyanb'ati yed' yavtan yol ch'ař. ⁴ Ix el val veq'uec'oc vav voq'ui, yujto malaj junoc mach smoj xuyan jun uum chi' yic syavtan tas syala'. ⁵ Palta ay junoc eb' ichamtac vinac ix alan d'ayin:

—Mař ach oc'oc. D'a scal eb' yirřtilal viřtaj Judá, a jun Choj sb'i, aton jun yirřtilalcan viřtaj rey David, a ac'jinac ganar. A smoj sd'iřchitan uque' spixul chi', ařeja' ol xuyanb'at ch'ař uum chi', xchi d'ayin.

⁶ Axo d'a snařal jun despacho chi', d'a scal chařvař querubín, d'a scal eb' ichamtac vinac, ata' ix vil jun Calnel sb'i. Liřaneq'ui, chequel to milb'ilxo chamoc. Uque' sch'aac, uque' pax yol sat. Axo yol sat chi', aton Yespřritu Dios yucvařil checb'ilb'at d'a masanil yolyib'ařq'uinal tic sch'oxo'. ⁷ A jun Calnel sb'i chi', a' ix b'at chaanelta jun uum chi' d'a svach' c'ab' jun c'ojanem d'a sc'ojnub' chi'. ⁸ Ix lajvi schaanelta jun uum chi', axo eb' querubín scharřvařil yed' eb' 24 ichamtac vinac, ix em cuman eb' d'a yichař jun Calnel sb'i chi'. Ay yarpa junjun eb', yed'nacpax junjun yuc'ab' eb' nab'a oro, b'ud'an d'a incienso. A incienso chi', a slesal eb' yicxo Dios sch'oxo'. ⁹ Ix sb'itan jun ac' b'it eb' icha tic:

A ach tic, a moj tza chaec' jun ch'ař uum chi' yic tza d'iřchitanel spixul. Yujto ach miljichamoc, yuj chi' ix a manel eb' anima yed' a chiq'uil yic tz'och eb' yicoc Dios. Tzijtum eb' d'a junjun iřtilal, d'a junjun ti'al, d'a junjun chořab' yed' d'a junjun naci3n ix a mancaneli.

¹⁰ Yujto a ach ix ac'och jun chořab'il eb' d'a sacerdotéal yic syac'an servil co Diosal eb'. Ol yac' yajalil eb' d'a yolyib'ařq'uinal tic, xchi eb'.

¹¹ Ix lajvi chi', ix vilani, tzijtum eb' ángel d'a spatic yichař jun sdespacho chi' yed' eb' querubín chi' yed' eb' ichamtac vinac chi'. Ix vab'an yoch sjaj eb'. Mař jantacoc sb'isul eb', mařxo b'ischajb'enoc. ¹² Te chaarř ix yal eb':

5.1 **5:1** A d'a castilla "sello" xchi. A yopisio sello ayoch chi' yic malaj junoc mach scomon jacan ch'ař uum chi'.

A jun Calnel sb'i, aton milb'ilchamoc, smoj scala' to ay spoder, ay sb'eyumal, ay sjelanil, ay pax yip. Te nivan yelc'ochi, te nivan svach'ilal. Smojton val calan vach' lolonel d'ay, xchi eb'.

¹³ Ix vab' pax sjaj masanil tas b'ob'il yuj Dios d'a satchaari, d'a yolyib'arig'uinal tic, d'a yalañ lum luum yed' d'a yol a' mar. Masanil tas ay d'a juntzañ lugar chi' ix laj yala':

Calec vach' lolonel d'a jun c'ojanem d'a sc'ojob' yed' d'a jun Calnel sb'i. Calec d'a masanil tiempo to te nivan yelc'ochi, te nivan stziquiquial, ariñej Yajal yaji, xchi eb'.

¹⁴ Axo eb' querubín scharivaril ix alani:

—Ichaton chi', xchi eb'.

Axo eb' 24 ichamtac vinac, ix em cuman eb', ix laj yac'anem sb'a eb' d'ay.

6

A uque' spixul ch'arñ uum

¹ Ix vilani a jun Calnel sb'i ix d'irñchitanel juntzañ spixul ch'arñ uum chi'. Ayic ix sd'irñchitan jun b'ab'el spixul, ix vab'an yalan junoc eb' d'a scal eb' charivarñ querubín, icha val sñilili sc'arñ c'u icha chi' yoch sjaj, ix yalan icha tic:

—Cotañ, xchi.

² Axo ix vilani, ay jun noc' saccac chej. Ay jun ayq'ue d'a yib'arñ noc', ay jun jul-lab' yed'nac. Ix ac'jipax jun scorona. Ix lajvi chi' ix b'at yac'an oval yic syac'an ganar.

³ Ayic ix sd'irñchitan schab'il spixul chi', ix vab'an yalan jun schab'il querubín:

—Cotañ, xchi.

⁴ Axo ix vilani, ix elta junxo noc' chacchac chej. Ay jun ayq'ue d'a yib'arñ noc', ix ac'ji jun q'uen nivan machit d'ay, ix och yopisio yic'anel junc'olal d'a masanil yolyib'arig'uinal tic, yic slaj smil-lancham sb'a eb' anima.

⁵ Ayic ix sd'irñchitanel jun yoxil spixul chi', ix vab'an yalan junxo yoxil querubín:

—Cotañ, xchi.

Axo ix vilani, ayec' junxo noc' q'uiq'ueic' chej. Ay jun ayq'ue d'a yib'arñ noc' yed'q'ue jun libra. ⁶ Ix vab'an yoch sjaj jun d'a snañal eb' querubín chi' scharivaril, ix yalan icha tic:

—Chab'riñ libra ixim trigo d'a jun denario, vaquerñej pax libra ixim cebada d'a jun denario. Mañ eyixtej aceite yed' vino, xchi.

⁷ Ayic ix sd'irñchitanel jun scharñil spixul chi', ix vab'an yalan junxo scharñil querubín:

—Cotañ, xchi.

⁸ Axo ix vilani ayec' junxo noc' c'anc'an chej. A jun ayq'ue d'a yib'arñ noc', Chamel sb'i. Axo jun lugar b'aj ayec' spixan eb' chamnac, tzac'anoch yuuj. A jun Chamel sb'i chi', ix ac'ji spoder smilancham junjun anima d'a scal charitacvarñ eb' anima d'a yolyib'arig'uinal tic. Ay eb' ol miljoccham d'a oval, ay eb' ol cham yuj vejel, ay eb' ol cham yuj yab'il, ay eb' ol cham yuj juntzañ noc' chium noc'.

⁹ Ayic ix sd'irñchitanel jun yoil spixul chi', ix vilan spixan eb' milb'ilcham yuj slolonel Dios, yujto yac'nac testigoal sb'a eb' yuuj. A d'a yalañ jun altar ayec' eb'. ¹⁰ A eb' chi' te chaarñ ix yal eb' icha tic:

—Ach Cajal, vach' achriñej toni. Yelton val tzala'. ¿B'aq'uiñ val ol a ch'olb'itej tas yaj eb' ay d'a yolyib'arig'uinal yic tzac'anec' co pac d'a eb' yujto smilnac oriñ cham eb'? xchi eb'.

¹¹ Ichato chi' b'ian, ix ac'ji junjun spichul eb' sacsac. Ix alji d'a eb' to syic' jab'oxco yip eb', masanto ol tz'acvoc sb'isul eb' yetcreyenteal eb', aton eb' d'ir'nan smiljicham icha eb' chi', aton eb' tz'ac'an servil Cristo icha eb' chi'.

¹² Ix vilani, ayic ix sd'ir'ichitanel jun svaquil spixul chi', ix vab'ani, ix ec' jun nivan quixcab'. Axo c'u, ix q'uic'b'iel icha noc' lopil. Axo q'uen uj chac ix aj q'ueen icha chic'. ¹³ Axo q'uen c'anal, ix laj emta rañaljoc q'ueen d'a yolyib'ar'q'uinal tic. Icha tz'aj yemta sat te' higo vanxo slajvieq'ui a tz'ib'xi te' yuj ic', icha chi' ix aj yemta q'ueen. ¹⁴ Icha tz'aj schulji junoc uum, icha chi' ix aj satjiel satchaari. Axo masanil lum vitz yed' juntzañ lum luum ay d'a snañal a a', ix laj ic'jiel lum d'a yed'tal. ¹⁵ Axo eb' rey d'a yolyib'ar'q'uinal tic, ix laj sc'ub'ejel sb'a eb' d'a yoltac q'uen nivac riag'ueen yed' d'a caltac q'ueen d'a tzalquixtac. Icha pax chi' ix yutej sb'a masanil eb' nivac vinac, eb' b'eyum, eb' yajal yed' eb' ay yelc'ochi. Vach'chom eb' checab' yaji, vach'chom pax eb' yic sb'a, ix laj b'at eb' smasanil elelal. ¹⁶ Ix laj yalan eb' icha tic:

—Comonoc scot lum nivac vitz tic yed' q'uen nivac tenam tic d'a quib'ar' tzoñ sc'ub'anel d'a jun c'ojanem d'a sc'ojnub', tzoñ scolan pax el d'a yoval sc'ol jun Calnel sb'i chi'. ¹⁷ Yujto ix javi jun c'ual te nivan yelc'ochi yic syac'ancot yoval sc'ol Dios d'a quib'ar'. Malaj junoc mach ol techaj jun c'ual chi' yuuj, xchi eb'.

7

A eb' israel ix och sello d'ay

¹ Ix lajvi chi', ix vilani, ay chañvañ ángel lir'jab'ec' d'a junjun yesquinail yolyib'ar'q'uinal tic. Syamoch vaan chañ'ic' eb' tz'ec' d'a yolyib'ar'q'uinal tic. Yuj chi' mañxalaj ic' ix ec' d'a sat luum yed' d'a yib'ar' a' mar. Mañxa val junoc te te' ix ib'xi. ² Ix vilani, ix javi junxo ángel b'aj sjavi c'u. Yed'nac jun sello yic Dios pitzan. Te chañ'ix avaj d'a chañvañ eb' ángel chi'. Aton eb' chañvañ chi' ac'b'il spoder yixtan sat luum tic yed' a' mar. Ix yalan d'a eb' icha tic:

³—Manto eyixtejb'at tastac ay d'a sat luum, tastac ay d'a yol a' mar yed' te te', masanto ol cac'och sello d'a snañal sat eb' tz'ac'an servil co Diosal, xchi d'a eb'.

⁴ Axo ix vab'ani, a eb' ix och sello chi' d'ay, ay 144 mil sb'isul eb'. A eb' chi', vetisraelal eb'. Ayreñ eb' d'a junjun macañ ir'ñital. ⁵⁻⁸ Ay 12 mil eb' d'a junjun ir'ñital ix och sello d'ay: Aton eb' yic Judá, eb' yic Rubén, eb' yic Gad, eb' yic Aser, eb' yic Neftalí, eb' yic Manasés, eb' yic Simeón, eb' yic Leví, eb' yic Isacar, eb' yic Zabulón, eb' yic José yed' eb' yic Benjamín.

Eb' anima sacsac spichul

⁹ Ix lajvi chi' ix vilani, mañxo jantacoc anima ayec' d'a yichañ Dios b'aj c'ojanemi yed' d'a yichañ jun Calnel sb'i. A eb' chi', cotnac eb' d'a junjun nación, d'a junjun ir'ñital, d'a junjun choñab' yed' d'a junjun ti'al. Mañxo jantacoc sb'isul eb'. Te sacñej spichul junjun eb'. Yed'nacq'ue xil yapac' junjun eb'. ¹⁰ Ix laj yalan eb' smasanil icha tic:

A co colnab'il, scot d'a co Diosal c'ojanem d'a sc'ojnub' yed' d'a jun Calnel sb'i chi', xchi eb'.

¹¹ Axo eb' ángel smasanil, lir'jab'ec' eb'. Oyanpaxoch eb' d'a jun c'ojnub' chi' yed' eb' ichamtac vinac yed' pax chañvañ eb' querubín. Ix em cumnaj eb' d'a sat luum d'a yichañ Dios b'aj c'ojanem chi', ix yac'anem sb'a eb' d'ay. ¹² Ix yalan eb' icha tic:

Ujocab'i. Alchajocab' vach' lolonel d'a Dios d'a masanil q'uinal. Alchajocab'i to a Dios te ay stziquiquial, te jelan paxi. Smojton val tz'ac'ji yuj diosal

d'ay. Te nivan yelc'ochi, te b'inajnac, te ay pax spoder. Ujocab'i, xchi eb'.

¹³ Ix lajvi chi' ay jun icham vinac ix alan d'ayin:

—¿Mach eb' sacsac spichul tic tza na'a? ¿B'ajtil cotnac eb' tza na'a? xchi d'ayin.

¹⁴ —Mamin, a ach ojtac. Xal in tic, mañ vojttacoc, xin chi d'ay.

Yuj chi' ix yalanxi d'ayin:

—Aton eb' tic ec'nac val d'a jun nivan yaelal. Ix ic'jiel smul eb' yuj schiq'uul jun Canel sb'i. Ichato ix juc'ji spichul eb', te sac ix ajcan yuj schiq'uul chi'.

¹⁵ Yuj chi' ayec' eb' d'a yichañ Dios d'a scajnub'. D'a c'ual d'ac'val syac' servil eb' ta'. Axo jun c'ojanem d'a sc'ojnub' chi', a tz'ilan eb' yujto ayñejec' yed' eb'.

¹⁶ Mañxo ol yac'laj vejel, ma taquirñtial eb'. Mañxo ol tz'a eb' yuj yoc c'u. Mañxa c'ac' ol yab' eb'.

¹⁷ Yujto a jun Canel sb'i ayec' d'a snañal jun despacho, a' stañvan eb' icha junoc tañvum canel. A' tz'ic'anb'at eb' d'a jun a' yic q'uinal d'a junelñej. Axo Dios ol sucanel yal sat eb' smasanil, xchi d'ayin.

8

A jun yuquil spixul

¹ Ayic ix stñc'anel jun yuquil spixul ch'añ uum jun Canel sb'i chi', ay am nañaloc hora ix tz'inc'aj masanil tas d'a satchaañ. ² Axo ix vilani, liñanec' ucvañ ángel d'a yichañ Dios. Ix ac'ji strompeta junjun eb'. ³ Ix lajvi chi', ix ja junxo ángel yed'nac jun schaynub' yic inciense nab'a oro. Ix och liñan d'a yichañ jun altar nab'a oro, ajun slesal eb' yicxo Dios yed'oc. Nivan jun suc'uq'ui sjab' ix ac'ji d'ay yic sñusantz'a d'a yib'añ jun altar ayec' d'a yichañ Dios b'aj c'ojanem chi'. Ayic ix b'at numumoc stab'il jun suc'uq'ui sjab' chi', ix b'atpax slesal eb' yicxo Dios chi' yed'oc. ⁴ A d'a yol sc'ab' jun ángel chi' ix q'ue numumoc stab'il jun suc'uq'ui sjab' chi' yed' slesal eb' yicxo Dios d'a yichañ. ⁵ Ix lajvi chi' b'ian, ix yac'an b'ud'joc schaynub' chi' d'a te' tzac'ac' ayq'ue d'a yib'añ jun altar chi'. Ix spoc'anem d'a sat luum. Ix lajvi chi', ix och ijan sñilili sc'añ c'u yed' juntzañ barco, ix laj ñilili. Ix laj ec'pax copoljoc leb'lon. Ix ec' pax jun quixcab'.

Ix puji juntzañ q'uen trompeta

⁶ Axo eb' ángel yucvañil, ix yac' lista sb'a junjun eb' yic spu'an strompeta.

⁷ Axo ix spu'an yic jun b'ab'el ángel chi', yed'ñej chi' ix secchajcot q'uen sach'at yed' c'ac' calan yaj yed' chic' d'a sat luum tic. Yuj chi' quen mañ nañaloc ix tz'ab'ati. Añejtona' te te' smasanil, quen mañ nañaloc te' ix laj tz'ab'ati. Axo añ añ c'ultac, ix stz'ab'at añ smasanil.

⁸ Axo ix spu'an yic jun schab'il ángel chi', yed'ñej chi' ix yumchajb'at jun icha nivan vitz ayoch sc'ac'al d'a yol a' mar. Yuj chi' quen mañ nañaloc a' mar chi' ix och chic'al. ⁹ Axo noc' noc' ay d'a yol a', quen mañ nañaloc noc' ix chami. Yed' juntzañ barco, quen mañ nañaloc ix lajvieli.

¹⁰ Axo ix spu'an yic jun yoxil ángel chi', yed'ñej chi' ix emta jun nivan c'anal. Ix q'ue copnaj yoc icha c'ac'. Jab'xoñej mañ nañaloc a' nivac a' yed' sjaj a' b'ajtil ix laj emi. ¹¹ A jun c'anal chi', scuch Ixaj. A juntzañ a' a' b'aj ix laj em chi', lajan ix aj a' icha añ ixaj. Tzijtum anima ix cham yuj a', yujto te c'a' ix aj a'.

¹² Axo ix spu'an yic jun scharñil ángel chi', yed'ñej chi' quen mañ nañaloc ix aj yixtax c'u, q'uen uj yed' q'uen c'anal. Quen mañ nañaloc ix aj sq'uc'b'ieli.

Yuj chi' junjun c'u, junjun ac'val, quen mañ nañaloc ix aj sq'uc'b'ib'at q'uinal.

¹³ Ix lajvi chi', ix vilani, ay jun ángel tz'ec' jeñeñoc d'a nañal chaañ. Ix vab'ani, te chaañ ix avaji:

—Ay, Ay, Ay. Ob'iltac eb' anima d'a yolyib'arñq'uinal, yujto ayic ol spu'an strompeta oxvañxo eb' ángel, oxeto nivac yaelal ol javoc, xchi.

9

¹ Axo ix spu'an yic jun yoil ángel chi', yed'ñej chi' ix vilani, ay jun c'anal ix cot d'a satchaañ, ix emul d'a sat luum tic. Ix ac'ji sllaveal jun xab' olan d'ay. ² Elañchamel ix sjac jun olan chi'. Axo ta' ix q'ueul jun nivan tab' icha stab'il junoc nivan hornoc. Ix te q'uc'b'iel yoc c'u yuj jun tab' chi'. ³ Axo d'a scal jun tab' chi', ix elta noc' c'ulub'. A noc' chi' mañxo b'ischajb'enoc noc'. Ix laj pucaxb'at noc' d'a yolyib'arñq'uinal tic, ix ac'ji spider noc' schivaj icha schivaj noc' sinaan. ⁴ Ix alji d'a noc' to max slajel-laj arñc'ultac noc' ay d'a yolyib'arñq'uinal tic. Toxon malaj junoc te te' syal syaman noc'. Arñej val eb' anima malaj sello Dios d'a snañal sat, arñej eb' ix chíji yuj noc'. ⁵ Maj chajilaj smilcham anima chi' noc', palta oye' ujal ix ac'ji yic tz'ac'jioch syaelal eb' yuj noc'. A jun yaelal syac' noc' chi', icha val syail schivaj noc' sinaan. ⁶ A d'a jun tiempoal chi', ol laj sayec' eb' anima tas tz'aj schami, palta mañ ol chaxlaj yuj eb', vach'chom ol snib'ej cham sb'a eb', palta mañ ol chamlaj eb'.

⁷ A noc' c'ulub' chi', lajan yilji noc' icha noc' chej lista yaj sb'at d'a oval. A d'a sjolom noc' ayq'ue jun icha corona oro. Axo sat noc', lajan yilji icha sat anima. ⁸ Axo xil noc', lajan icha xil sjolom eb' ix ix. Axo pax ye noc', lajan icha ye noc' choj. ⁹ Ay jun ayoch d'a snivanil noc', lajan yilji icha sq'uen pichul eb' soldado. Axo sc'arñ sc'axil noc', lajan icha sc'arñ tzijtumal carreta yed' sc'arñ yoc tzijtumal chej sñeramb'at carreta sb'at yac' oval. ¹⁰ Ay sjis noc' d'a sñe icha sjis noc' sinaan. A sjis noc' chi' syac'lab'ej yixtan eb' anima d'a oye' ujal chi'. ¹¹ Axo d'a jun xab' olan chi' ix q'ueta jun ángel. Aton yajal noc'. A jun chi', Abadón sb'i d'a ti' hebreo. Axo d'a ti' griego, Apolión sb'i. Syalelc'ochi, Satumeli.

¹² Ichaton chi' ix aj yec' jun b'ab'el yaelal, palta ayto val chab'xo ol javoc.

¹³ Axo ix spu'an yic jun svaquil ángel chi', yed'ñej chi' ix vab'an yoch jun av d'a scal snañal chañe' q'uen sch'aac jun altar nab'a oro ayec' d'a yichañ Dios.

¹⁴ A d'a jun av chi' ix alji d'a jun svaquil ángel chi':

—Tijel chañvañ ángel tzec'b'il d'a sti' a' nivan Éufrates, xchi d'ay.

¹⁵ Yuj chi' ix b'at stjel chañvañ ángel chi', yic sb'at eb' milojcham anima. Quenxoñej mañ nañaloc anima ix cham yuj eb' d'a sat luum tic. Chequelxo yaj yorañ, sc'ual, yujal yed' yab'ilal yic tz'och eb' d'a milojcham anima chi'.

¹⁶ Axo ix vab'an sb'isul eb' soldado ayq'ue d'a yib'arñ chej chi', chab' ciento millón sb'isul eb'.

¹⁷ Icha d'a vayichal ix aj vilan noc' schej eb'. A sjolom noc' lajan yed' sjolom noc' choj. Axo eb' ayq'ue d'a yib'arñ chej chi', ayoch q'ueen smaculoc sñi' sc'ool junjun eb', chachac icha yilji sq'ue yoc te' c'ac', yaax, c'anc'an yilji q'ueen. Axo d'a yol sti' noc' chej chi', ix elta c'ac', tab' yed' azufre. ¹⁸ Axo eb' anima ay d'a yolyib'arñq'uinal tic, quenxoñej mañ nañaloc eb' ix cham yuj ox' yaelal ix elta d'a yol sti' noc' chi', aton c'ac', tab' yed' azufre. ¹⁹ Yujto a juntzarñ noc' chi', ay spider noc' yixtan anima d'a sti' yed' d'a sñe. A sñe noc' chi' lajan yed' noc' chan, ay sjolom, yuj chi' yed'oc syixtej anima chi' noc'.

²⁰ Palta axo eb' anima maj cham yuj juntzarñ yaelal chi', mañ jab'oc ix sna sb'a eb', arñeja' yac'anem sb'a eb' d'a tas b'ob'il yuuj. Maj yactej eb' yac'anem

sb'a d'a eb' enemigo. Maj yactej eb' yac'anpaxem sb'a d'a juntzañ comon dios, aton juntzañ b'ob'il d'a q'uen oro, d'a q'uen plata, d'a q'uen bronce, d'a q'uen q'ueen yed' pax d'a te te'. A juntzañ chi', max yil-laj, max yab'laj, max b'eylaj. ²¹ A d'a scal eb' anima chi', ay eb' mac'umcham anima, ay eb' ajb'aal, ay eb' ajmul, ay pax eb' elc'um. Palta max snalaj jab'oc sb'a eb' yuj smul chi'.

10

Ch'añ yune' uum yed' jun ángel

¹ Ix lajvi chi', ix vilan junxo ángel d'a satchaari, te nivan spoder. Ix emta d'a volyib'ariq'uinal. Moyanoch jun asun d'ay, ichato a' ayoch spichuloc. Axo d'a sjolom, ayq'ue jun chacpan. Axo sat, toxoñej sveei icha yoc c'u. Axo yoc, lajan icha yoc c'ac' sq'ue riññionoc. ² Ay jun ch'añ yune' uum d'a yol sc'ab', jacan ch'añ. Axo jun yoc d'a svach' ix yaq'uem tec'tec' d'a sat a' mar. Axo sq'uexañ ix yaq'uem tec'tec' d'a sat luum. ³ Ix lajvi chi' ix avaji. Te chaari ix avaj icha yel yav noc' choj. Ayic ix avaj chi', uquel ix c'añ c'u ix loloni. ⁴ Ayic ix lajvi slolon jun c'u sc'añ chi' d'a yuquelal, ijan ix in tz'ib'ej tas ix vab' chi', palta ay jun ix lolonemta d'ayin d'a satchaari:

—Ichñejocab'ta scan tas ix yal jun c'u uquel ix c'añ chi'. Mañ a tz'ib'ejcani, xchi d'ayin.

⁵ Axo jun ángel tec'teq'uem yoc d'a sat a' mar yed' d'a sat luum chi', ix yic'chaari svach'c'ab'. ⁶ Ayic ix loloni, ix sloc sb'i Dios pitzan d'a junelñej, aton jun b'oannac satchaari yed' sat luum, a' mar yed' masanil tas ay d'a junjun. Ix yalan jun ángel chi':

⁷—Mañxo ol ec'laj tiempo yelc'och tas nab'ilcan yuj Dios. Ayic ol schaanel yich jun yuquil ángel spu'an strompeta, axo yelc'och tas nab'ilcan yuj chi', alb'ilxo yuuj d'a eb' yac'umal servil, aton eb' schecab', xchi jun ángel chi'.

⁸ A jun jaj ix vab' yoch d'a satchaari chi', ix lolonpax d'ayin junelxo:

—Ixix. Ix b'at cha jun ch'añ yune' uum jacan, aton jun ch'añ ayec' d'a yol sc'ab' jun ángel tec'teq'uem yoc d'a sat a' mar yed' d'a sat luum, xchi.

⁹ Yuj chi' ix in b'at d'a jun ángel chi', ix in c'ananc' jun ch'añ uum chi' d'ay. Axo ix yalan d'ayin:

—Ina ch'añ tic. C'uxb'at ch'añ. Te chi' ol aj yol a ti' yuj ch'añ icha noc' yal chab', axo yol a c'ool, te c'a' ol aj yuj ch'añ, xchi d'ayin.

¹⁰ Ix lajvi chi', ix in chaanec' ch'añ d'ay. Ix in c'uxan ch'añ. Chi' julinac yoch'och ch'añ d'a yol in ti' icha yal chab', palta axo yol in c'ool te c'a ix aj yuj ch'añ. ¹¹ Ix lajvi chi', ix aljipax d'ayin:

—Yovalil ol al junelxo tastac ol ja d'a yib'añ juntzañ anima, d'a yib'añ juntzañ nación, d'a yib'añ junjun macaari ti'al yed' d'a yib'añ eb' rey, xchi d'ayin.

11

A chavaari eb' testigo

¹ Ix ac'ji jun te' aj d'ayin, icha junoc echlab'. Ix lajvi chi', ix alji d'ayin:

—Ixix, ix echtej stemplo Dios yed' jun altar. Tza b'isan eb' syal sb'a d'a Dios ayec' d'a yool. ² Axo yamaq'uil sti', mañ echtejlaj, yujto a jun chi', ac'b'ilxo d'a eb' mañ israeloc. ⁴² ujal ol stec'canem schoñab' Dios eb'. ³ A chavaari eb' in testigo, ol vac' yopisio eb' yalanel in lolonel d'a mil 260 c'ual. Ol yac'och jun spichul eb' ya sva'i, yic chequel to cusc'olal yaj eb', xchi.

⁴ A chavaari testigo chi', aton chab' snun te' olivo alb'ilcan yuj virañ Zacarias yed' pax chab' b'achnub' candil ayec' d'a yichañ Dios Yajalil volyib'ariq'uinal

tic. ⁵ Tato ay mach sgana yixtan eb', ol elta c'ac' d'a yol sti' eb'. Axo eb' schichonoch sc'ool d'a eb' chi', junelnej ol tz'ab'at eb' yuuj. Icha chi' ol aj scham masanil eb' sgana tz'ixtan eb'. ⁶ A eb' testigo chi', ay spoder eb' smacanoch vaan riab', yic maxtzac yac'a, yac'b'an tz'ec' eb' yalel slolonel Dios. Ay pax spoder eb' yac'an meltzajoch a a' chic'al. Syal yac'anoch yalnej tas yaelal eb' d'a yolyib'ariq'uinal tic, ato syala' jayel sgana eb' yac'anochi. ⁷ Palta ayic ol lajvoc yalanel slolonel Dios eb', a jun Noc' sb'i, aton jun ol q'ueul d'a yol jun xab' olan, a' ol b'at jucnaj d'a eb', ol yac'an oval yed' eb'. Ol yal yuj jun Noc' sb'i chi' smilancham eb'. ⁸ Axo snivanil eb' chavañi chi' ol can teljab' d'a yol scalleal jun nivan choñab', aton jun b'aj chammac Cajal d'a te' culus. A jun choñab' chi', scuch Sodoma, scuchan pax Egipto, yic sch'oxo' tas yaji. ⁹ Nañal scharñil c'ual mañxo jantacoc anima ol ilan snivanil eb', tzijtum choñab', tzijtum nación ol laj ilanoc. Ch'occh'oc ti'al syal junjun macañ eb' anima chi'. Mañ ol chajoclay mucjoc snivanil eb' chavañi chi' yuj eb'. ¹⁰ Ol laj q'uechaari eb' anima ay d'a yolyib'ariq'uinal yujto ix cham eb'. Ol laj yac'pax silab' eb' d'a scal anima chi'. Ol te q'uechaari eb' yujto ix ste ab'ej syail eb' yuj eb' chavañi ix ec' yalel Slolonel Dios chi'. ¹¹ Palta a val slajvi nañal scharñil c'ual ol ac'jocxi pitzvoc eb' yuj Dios, ol q'uex liñan eb'. Ol te xiv jantac eb' ol ilanoc. ¹² Ol lajvoc chi' ol och jun av d'a satchaari. Te chaari ol yal d'a eb' chavañi chi':

–Q'uearñecot d'a satchaari tic, xcham d'a eb'.

Yuj chi' ol b'at eb' d'a scal jun asun d'a satchaari. Axo eb' ix chichonoch sc'ool chi' d'a eb', toxonej ol och q'ueljab' eb'. ¹³ Junanto rato chi' ol ec' jun quixcab'. Te ov ol yutej sb'a. D'a jun nivan choñab' chi', a b'aj ay lajlajurñeoc pat, jun ol lañchajoc. Uque' pax mil anima ol cham yuuj. Axo juntzañxo eb' anima, ol te xiv chaari eb', yuj chi' ol yal eb' to te nivan yelc'och co Mam Dios aj satchaari.

¹⁴ Icha chi' ol aj yec'b'at jun schab'il yaelal, palta ayto val junxo ol ja d'a larñchamel.

A jun yuquíl trompeta ix oq'ui

¹⁵ Axo ix spu'an strompeta jun yuquíl ángel, ix och juntzaari av d'a satchaari. Te chaari ix alji:

A eb' yajal d'a yolyib'ariq'uinal, toxo ix can yopisio eb' d'a yol sc'ab' Dios Cajal yed' d'a yol sc'ab' Cristo, aton jun ac'b'il yopisio yuj Dios. A ol ac'an yajalil d'a masanil tiempo, xchi eb'.

¹⁶ Axo eb' 24 ichamtac vinac, c'ojjab'em eb' d'a junjun xila d'a yichari Dios, ix em cumjab' eb', ix yac'anem sb'a eb' d'a Dios chi'. ¹⁷ Ix yalan eb' icha tic: Ach Dios Cajalil, masanil tas syal uuj. Ay ach ec' ticnaic, ay achtaxon eq'ui. Scac' yuj diosal d'ayach ach Cajalil, yujto ix a ch'oxo' to te nivan a poder ayic ix a chaanel yich ac'an mandar d'a yolyib'ariq'uinal.

¹⁸ A juntzaari nación, ix laj cot yoval, palta ix ja sc'ual ac'an syaelal. Ix ja pax stiempoal a ch'olb'itan tas yaj eb' chammac. Ol ac'an spac d'a junjun eb' tzach ac'an servil, aton eb' tz'alanel a lolonel yed' eb' icxo yaji yed' pax eb' tzach c'anab'ajani. Vach'chom eb' nivac yelc'ochi, ma eb' malaj yelc'ochi ol ac'nej spac d'a junjun eb'. Añeja', ix ja pax stiempoal a satanel eb' satanel lum luum, xchi eb'.

¹⁹ Ix lajvi chi', ix jacvi stemplo Dios d'a satchaari. Axo ta' ix checlaj scaxail strato Dios. Ix laj ec' copoljoc leb'lon, ay juntzaari tas ix laj c'ari, ix laj c'ari c'u, ix ec' pax jun quixcab', ix ja pax q'uen nivac sacb'at.

¹ Ix lajvi chi', ix checlaj jun yechel d'a satchaari te nivan yelc'ochi. Ay jun ix ix, a c'u ayoch spichuloc ix, axo q'uen uj ayoch sc'añoc yoc ix, aypaxq'ue lajchave' q'uen c'anal scoronaoc ix. ² Yab'ix ix, ayxocot syail yune' ix. Ix el val yav ix, yujto sgana ix scolchaji. ³ Añejtona' d'a jun rato chi', ay junxo yechel ix checlaj d'a satchaari chi'. Ay jun nivan dragón chachac. Uque' sjolom, lajuri'e sch'aac. Axo d'a junjun sjolom chi', ayq'ue scorona. ⁴ Quenxoñej mañ nañaloc q'uen c'anal ix sloccot yed' sñe d'a satchaari chi', ix syumanem d'a sat luum. Ix lajvi chi' ix c'och liñan d'a yichaari ix yab'ix chi', yic schib'at jun unin chi' yalani, ayic ol ajoc. ⁵ Axo ix alji jun yune' ix chi', vinac unin. Aton jun chi' ol ac'an mandar masanil nación, ichato a jun q'uen c'ococh ol scha'a. Ato val yalji, ix ic'jib'at d'a Dios b'aj ay sdespacho. ⁶ Axo jun ix ix chi', ix b'at ix elelal d'a tz'inan luum. Ata' ay jun lugar lista yaj yuj Dios. Mil 260 c'ual ix ac'ji va ix ta'.

⁷ Ix yamchajoch oval d'a satchaari. Ay jun sat ángel scuch Miguel yed' eb' yetángelal, ix yac' oval eb' yed' jun dragón chi'. Añeja' jun dragón chi' yed' eb' yánel, ix yac'pax oval yed' eb'. ⁸ Palta maj yac'laj ganar jun dragón chi'. Yuj chi' mañxalaj slugar eb' ix ac'chaj d'a satchaari chi'. ⁹ Ichaton chi' ix aj syumchajcanel jun nivan dragón chi', aton jun yac'nacoch sb'a chanil d'a peca', aton viñ diablo, viñ Satanás. Aton viñ tz'ac'an musansatil masanil anima ay d'a yolyib'ariq'uinal. A viñ chi', ix yumjicanemta viñ d'a yolyib'ariq'uinal yed' eb' yánel.

¹⁰ Ix lajvi chi', ix vab'an yoch jun av d'a satchaari. Te chaari ix yala': A ticnaic ix checlajel jun colnab'il syac' co Diosal. Scheclaj spoder to Yajal yaji. Ix checlajpaxi to a Cristo Ac'b'il Yopisio yuuj, a ix ch'oxaneli to a scuchb'an masanil. Yujto a viñ tz'ac'anoch d'a yib'ari eb' yicxo Dios, ix yumjicanel viñ. A viñ chi', d'a c'ual d'ac'val ix yac' sc'ool co Diosal viñ d'a spatic eb'. ¹¹ A eb' chi', ix yac' techaj eb', yujto yujñej eb' chamnac jun Calnel sb'i elnac schiq'uul. Ix yac' val ganar eb', yujto tec'an ix yutej val sb'a eb' yac'an testigoal sb'a yuuj. Mañ jab'oc ix xiv eb' schami, yujto tec'tec' ix yutej sb'a eb'. ¹² Yuj chi', ayocab' tzalajc'olal d'a satchaari yed' masanil eb' ayec' ta'. Palta te chuc eyic a ex ayex ec' d'a sat luum yed' ex tzex b'eyec' d'a sat a' mar. Yujto ix emc'och viñ diablo b'aj ayex ec' chi'. Te yoval viñ, yujto yojtac viñ to quenxoñej tiempo ayec' viñ.

¹³ Axo yic ix yilan viñ dragón chi' to ix yumjicancot eb' d'a yolyib'ariq'uinal, ix b'at yac'lej yac'anoch yaelal d'a yib'ari jun ix ix aj yune' chi'. ¹⁴ Palta ix ac'jioch sc'axil ix te nivac, lajan yed' sc'axil noc' d'iv. Yuj chi' ix b'at jeterioc ix d'a slugar listaxo yaj d'a tz'inan luum, yic max yamchaj ix yuj jun Chan sb'i chi'. Ata' ix ac'ji va ix nañal schaari ab'il. ¹⁵ Axo jun Chan sb'i ayoch d'a spatic ix chi', ay val jun nivan a' ix elta d'a yol sti', sgana a jun a' chi' tze'c' leman ix. ¹⁶ Palta axo lum luum ix colvaj yed' ix. Ix jacvi jun nivan xab' d'a luum. Axo ta' ix satcanem jun nivan a' chi'. ¹⁷ Ichato chi' b'ian, ix vach'cot yoval jun dragón chi' d'a ix. Yuj chi' ix b'at yac' oval yed' juntzarixo eb' yirñtilal ix, aton eb' sc'anab'ajan tas syal schecnab'il Dios, eb' tec'an syutej yac'anoch spensar d'a slolonel Jesucristo. ¹⁸ Ix lajvi chi', ix aj tec'tec' jun dragón chi' d'a yarenaal sti' a' mar.

13

A chavaari nivac noc'

¹ Ix vilani, ix q'ueta jun Noc' sb'i d'a yol a' mar. Uque' sjolom, lajuri'e sch'aac. Axo d'a junjun sch'ac chi', ayq'ue scorona. Axo d'a juntzari sjolom

chi', tz'ib'ab'iloch junjun b'i sb'uchvaj d'a Dios. ²A jun Noc' sb'i chi', lajan yilji icha junoc noc' tz'ib'choj. Axo yoc, lajan icha yoc noc' oso. Axo sti', lajan icha sti' noc' choj. Axo jun dragón chi' ix yac' spoder d'ay. Ix och yajalil yuuj. Ix yac' jantac sb'inajnaquil d'ay. ³Axo jun Noc' sb'i chi', ay jun sjolom lajvinac. Ichato chammac jun sjolom chi' yuj yechen chi'. Palta ix b'oxi. Yuj chi', ix te sat val sc'ool eb' anima d'a masanil yolyib'arñq'uinal yuuj. Ix yac'anoch sb'a eb' yed'oc. ⁴Ix yaq'uem sb'a eb' d'a jun dragón chi', yujto ix yac'b'at sb'inajnaquil d'a jun Noc' sb'i chi'. Ix yac'anpaxem sb'a eb' d'a jun Noc' sb'i chi'.

—¿Toc ay junocxo stzac'van d'a jun Noc' sb'i tic? ¿Tom ay junoc syal yac'an oval yed'oc? xchi eb'.

⁵Ix chajipax lolon jun Noc' sb'i chi', yic syic'anchaarñ sb'a, sb'uchvaj pax d'a Dios. 42 ujal ix chaji yac' yajalil. ⁶Ix och ijan sb'uchvaj d'a Dios yed' d'a scajnob'. Ix b'uchvajpax d'a jantac eb' cajan d'a satchaarñ. ⁷Ix chajipax yac' oval yed' eb' yicxo Dios, masanto ix can eb' d'a yalañ yuuj. Ix ac'ji yopisio yac'an mandar masanil anima d'a junjun choñab', d'a junjun nación, junjun irñtilal yed' d'a junjun ti'al, ix ac'ji mandar eb' yuuj. ⁸Masanil eb' ay d'a yolyib'arñq'uinal ix yaq'uem sb'a d'a jun Noc' sb'i chi', aton eb' mañ tz'ib'ab'illoccan sb'i d'a jun libro yic q'uinal yictax manto b'o yolyib'arñq'uinal. A jun libro chi', yic jun Calnel sb'i, aton jun ix miljichamoc.

⁹Masanil eb' tz'ab'ani, yac'ocab'och schiquin eb' d'a juntzarñ tic.

¹⁰A mach yic yaj yic'jib'at preso, ol ic'joch'atoc. A mach yic yaj stecjicham d'a q'uen espada, a d'a q'uen ol chamoc.

Yuj chi' a orñ yic orñxo Dios, tec'anocab' scutej co b'a cab'an syail, scac'anpaxoch Dios d'a co c'ool.

¹¹Ix lajvi chi' ix vilanxi, ay junxo Schab'il Noc' sb'i ix q'ueta d'a yol luum. A jun chi', chab' sch'aac icha sch'ac noc' calnel. Palta lajan slolon icha slolon junoc dragón. ¹²A jun b'ab'el Noc' sb'i chi' ix ac'an masanil sb'inajnaquil d'a jun schab'il Noc' chi' yic tz'ac'ji servil yuuj. Ix yac'an pural masanil eb' anima d'a yolyib'arñq'uinal yic syac'anem sb'a eb' d'a jun b'ab'el Noc' sb'i chi', aton jun lajvinac jun sjolom, palta b'onacxi. ¹³Ay juntzarñ milagro te nivan yelc'och ix sch'oxo'. Ato d'a satchaarñ ix yic'cot jun c'ac' ix emul d'a yolyib'arñq'uinal yil eb' anima. ¹⁴Ix chaji sch'ox juntzarñ milagro chi' d'a yicharñ jun b'ab'el Noc' sb'i chi'. Icha chi' ix aj smusan sat eb' anima ay d'a yolyib'arñq'uinal. Ix yalanxi d'a eb' to yovalil sb'o junoc yechel eb' d'a q'uen q'ueen, aton yechel jun b'ab'el Noc' sb'i chi', aton jun lajvinac yuj q'uen espada, palta añaña' pitzan. ¹⁵Axo jun schab'il Noc' sb'i chi', ix chaji yac'och spixan jun yechel chi'. Yuj chi' ix och ijan slolonq'uei, ix yalani to smiljicham masanil eb' max yaq'uem sb'a d'ay. ¹⁶Ix yac'anpax pural masanil eb' anima to schaoch junoc yechel eb' d'a sc'ab' d'a svach', ma to d'a snañal sat. Vach'chom unin, ma icham anima, vach'chom b'eyum, ma meb'a', vach'chom yic sb'a, ma checab' yaji, ix laj och yechel junjun. ¹⁷A jun yechel chi', aton sb'i jun Noc' sb'i chi', ma jun snúmeroal sb'i. Axo eb' malaj jun yechel chi' d'ay, max chajilaj manvaj eb', ma schoñvaj eb'. ¹⁸Tato ayex jelan ex, tato snachajel eyuuj, ol yal e naaneli tas syalelc'och jun snúmeroal jun Noc' sb'i chi'. Yujto a jun número chi' sch'oxan sb'i jun anima, aton 666.

14

A eb' sb'itan jun ac' b'it

¹Ix lajvi chi' ix vilani, a jun Calnel sb'i, liñanec' d'a sjolom lum tzalan Sion. Ayec' pax 144 mil eb' anima yed'oc. Axo d'a snañal sat junjun eb',

tz'ib'ab'íloch sb'i jun Calnel sb'i chi' yed' sb'i Smam. ² Axo ix vab'ani, sc'arí juntzarí tas d'a satchaarí. Nilili sc'arí icha sc'arí a' nivac pajav. Aréja' ríilili sc'aríxi c'u. A jun chi', ichato mañ jantacoc anima van sonan yed' juntzarí arpa. ³ Ay eb' sb'itan jun ac' b'it d'a yicharí b'aj c'ojanem Dios yed' d'a yicharí eb' charívarí querubín yed' pax d'a yicharí eb' 24 ichamtac vinac. Malaj junoc mach syal sc'ayb'an jun b'it chi'. Aréj eb' 144 mil colchajnaquel d'a scal eb' anima d'a volyib'aríq'uinal, aréj eb' syal sb'itani. ⁴ A eb' chi', maj saylaj yix eb'. Malaj b'aj ix och schucal eb'. Tzac'anréj och eb' yuj jun Calnel sb'i chi' d'a b'ajtac tz'eq'ui. Ix colchajel eb' d'a scal eb' anima. Yuj chi', lajan eb' icha junoc b'ab'el sat aval íñat tz'ac'ji d'a Dios yed' d'a jun Calnel sb'i chi'. ⁵ Malaj juneloc ix yesej eb'. Malaj junoc schucal eb' ix ilchaji.

A tas ol yal oxvarí eb' ángel

⁶ Ix lajvi chi', ix vilan junxo ángel jerferí yec' d'a naríal satchaarí. A jun vach' ab'ix ay d'a junelréj, a yed'nac yuj yalanel d'a scal eb' anima d'a junjun nación, d'a junjun choñab' d'a volyib'aríq'uinal, vach'chom ch'occh'oc sti' eb'.

⁷ Te chaarí ix yal d'a eb' icha tic:

—Xivaríec d'a Dios. Alec vach' lolonel d'ay, yujto toxo ix ja stiempoal yic ol ex sch'olb'ítej. Aq'uec em e b'a d'ay, yujto a b'ojinac satchaarí, sat luum, a' mar yed' juntzarí sjaj a a', xchi.

⁸ Ay pax junxo ángel tzac'an sja yuuj. Ix yalan icha tic:

—Toxo ix ac'ji ganar jun choñab' Babilonia. Nivan ton val yelc'ochi, palta ix can d'a yalañ. A jun chi' ix ac'an juvoquel masanil nación yuj smontan eb' anima yic syac'anem sb'a eb' d'a juntzarí comon dios malaj b'aj sc'anab'ajaxi, yuj chi' ichato ix em d'a ajmulal. Ichato ix laj och junjun nación uc'umaríil yuuj, xchi.

⁹ Ix lajvi chi', ay pax junxo yoxil ángel tzac'an yuuj. Te chaarí ix yala':

—A eb' ix laj yaq'uem sb'a d'a jun Noc' sb'i yed' d'a yechel, aton eb' ix laj schaoch yechel d'a snaríal sat, ma d'a sc'ab', ¹⁰ yovalil ol ja jun nivan yaelal d'a yib'arí eb' yuj Dios. Icha junoc vino ov, malaj jab'oc a a' ayb'at d'a scal, icha val chi' jun yoval sc'ool Dios ol javoc chi' d'a yib'arí eb'. Te ov sic'lab'il. Ol yab' val syail eb' d'a scal c'ac' yed' azufre d'a yicharí eb' yángel Dios yed' d'a yicharí jun Calnel sb'i chi'. ¹¹ A jun b'aj ol yab' syail eb' chi', ol q'ue stab'il d'a junelréj, c'ual d'ac'val, mañxa b'aq'uirí ol yic' yip eb'. A eb' ayec' ta, aton eb' slaj yaq'uem sb'a d'a jun Noc' sb'i yed' d'a yechel, eb' ix laj schaoch jun yechel sb'i d'ay, xchi jun ángel chi'.

¹² Yuj chi', a ex yic exxo Dios, a ex tze c'anab'ajej tas syal schecnab'il, tec'an val tzeyutej e b'a d'a scal syaelal. Tec'an tzeyutej eyac'anoch e c'ool d'a Jesús.

¹³ Ix lajvi chi' ix vab'ani, ix och jun av d'a satchaarí. Ix yalan d'ayin:

—Tz'ib'ej junxo ol val tic: A ticnaic, te vach' yic mach ayoch d'a yol sc'ab' Cajal ayic ol chamoc.

Yel, icha tic ix yal Yespíritu Dios, yujto ol yic' yip eb' d'a smunlajel. A jun icha uum b'aj tz'ib'ab'il tastac vach'il ix sc'ulej eb', ol c'och yed' eb' d'a satchaarí chi', xchi jun av chi'.

Sic'nab'ilel eb' anima

¹⁴ Ix vilanxi, ay jun asun sacsac. Ay jun lajan val yilji icha anima c'ojanem d'a yib'arí jun asun chi'. Ayq'ue jun corona oro d'a sjolom, yed'nacpaxq'ue jun jochlab' trigo te jay ye. ¹⁵ Axo d'a yol stemplo Dios ix elta junxo ángel. Chaarí ix yal d'a jun c'ojanem d'a yib'arí jun asun chi' icha tic:

—Ac'lab'ej a jochlab' chi' yic tza molb'an eb' anima to vach'xo yaji, yujto stiempoalxo smolchajq'ue vaan eb', xchi d'ay.

¹⁶ Elarichamel ix yac'och jun sjochlab' jun c'ojanem d'a yib'ari jun asun chi'. Ix laj sic'ancanq'ue vaan eb' anima icha yaj ixim trigo.

¹⁷ Ix lajvi chi', ix elta junxo ángel d'a yol stemplo Dios ay d'a satchaari. Yed'nacpax junxo sjochlab' trigo, jay ye. ¹⁸ Ix elta pax junxo ángel b'aj ayoch jun altar. Aton jun chi' ay yopisio yac'an mandar jun c'ac'. Te chaari ix yal d'a junxo ángel yamb'il jun sjochlab' chi' yuuy:

—Ac'och a jochlab' jay ye chi', yujto a juntzari uva d'a yolyib'arig'uinal, te stiempoxo, xchi.

¹⁹ Yuj chi', ix sjochoch sjochlab' jun ángel chi' d'a yolyib'arig'uinal. Ix yic'anq'ue vaan juntzari uva chi' smasanil. Ix yac'anem d'a yol jun nivan tec'lab'el sat uva. A jun chi', syalelc'ochi, aton yoval sc'ool Dios ol cot d'a yib'ari eb' anima. ²⁰ A jun tec'lab'el yal sat uva chi', d'a stiel choñab' ay. Icha tz'aj stec'ji sat uva sic'lab'il, icha chi' ix utaj eb' anima chi'. Axo schiq'uil eb' ix eli, ix q'ue spimal masanto d'a schaaril yalari sti' noc' chej. Axo snajatil ix el yoc schiq'uil eb' chi', 72 legua. Icha val junoc nivan ñajab' ix ajq'uei.

15

A ucvari ángel yed' uque' yaelal

¹ Ix vilan junxo yechel te nivan yelc'och d'a satchaari. Ix te sat in c'ool vilani. Ay ucvari ángel ol ic'ancot uque' slajvub' yaelal. Yuj uque' yaelal chi' ol tz'acvoquelc'och yoval sc'ool Dios.

² Ix vilanpax jun icha a' mar yilji calan yaj yed' c'ac'. Axo d'a stz'ey jun chi' ay juntzari lirñab' eq'ui, aton eb' ix stec'b'ej sb'a d'a yichari jun Noc' sb'i chi', maj yac'paxemlaj sb'a eb' d'a yechel. Maj schaochlag' snumeroal sb'i eb' d'ay. Van sonan eb' yed' juntzari yarpa ix ac'ji yuj Dios. ³ Ix sb'itan jun b'it eb' sb'itejnac viñaj Moisés, aton viñ schecab' Dios yed' pax jun b'it yic jun Calnel sb'i. Icha tic syal jun b'it chi':

Ach Cajal, ach co Diosal, masanil tas syal uuj. Te nivan yelc'och masanil tas ix a c'ulej. Ste sat co c'ool quilani. Te yel, tojolñej pax a b'eyb'al, A ach sReyal ach junjun nación.

⁴ ¿Tocval ay junoc mach max xiv d'ayach Mamin? ¿Toc ay junoc mach max alan vach' lolonel d'ayach, yujto a achñej te vach' ach? Ol cot eb' anima d'a junjun nación, ol ul em cuman eb' d'ayach, yujto chequelxo yaji to te tojolñej tzutej a ch'olb'itan yaji, xchi eb'.

⁵ Ix lajvi chi' ix vilan sjaevi stemplo Dios d'a satchaari, aton scajnub' yic strato Dios. ⁶ Ata' ix elta ucvari eb' ángel ol ic'ancot uque' yaelal, junjun yic junjun eb'. Ayoch junjun sacsac pichul yuj eb' te tziquiqui. Ay junjun tzec'ul nab'a oro ayoch d'a sñi' sc'ool junjun eb'. ⁷ Ay jun d'a scal eb' charivari querubín chi' ix ac'an junjun uc'ab' nab'a oro d'a junjun eb' ángel chi'. A junjun uc'ab' ix ac'ji chi' d'a eb', b'ud'an d'a juntzari nivac yaelal yuj yoval sc'ool Dios, aton Dios ayñejec' d'a junelñej. ⁸ Ix te em numan tab' d'a yol stemplo Dios chi' yuj stab'il stziquiquial yed' spoder. Malaj junoc mach syal scomon och ta', masanto ix lajviec' uque' yaelal yed'nac eb' ángel chi' yucvariil.

16

A juntzari uc'ab' yic syaelal

¹ Ix lajvi chi', ix vab'an yoch jun av d'a templo chi'. Te chaari ix yal d'a eb' ángel chi'.

—Ixiquec, tze secanem yoval sc'ool Dios ayem d'a yol uque' uc'ab' chi' d'a yolyib'arñq'uinal, xchi.

² Yuj chi' ix b'at jun b'ab'el ángel, ix b'at secanem yol yuc'ab' chi' d'a sat lum lum smasanil. Axo masanil eb' b'aj ayoch snumeroal jun Noc' sb'i chi', aton eb' ix laj yaq'uem sb'a d'a yechel, ix laj q'ue juntzañ yab'il nivac mal te chuc mañxo jantacoc syail d'a snivanil eb'.

³ Ix lajvi chi', axo jun schab'il ángel ix secanem tas ayem d'a yol yuc'ab' d'a yib'arñ a' mar. Axo a' mar chi', ix och a' chic'al icha schiq'uil junoc anima schami. Yuj chi' ix cham masanil tas ay d'a yol a'.

⁴ Ix lajvi chi', axo jun yoxil ángel ix secanem tas ayem d'a yol yuc'ab' d'a yib'arñ a' nivac a' yed' b'aj ay sjaj a a'. Yuj chi', ix och a' masanil chic'al. ⁵ Axo ix vab'an yalan jun ángel ix ixtanb'at a a' chi':

Mamin, ach Dios, a achrñej ton vach' ach. Ay ach ec' ticnaic, ay achrñej taxon eq'ui. Vach'rñej ix utej ac'an syaelal eb'. ⁶ Yujto a eb' anima ix laj mac'anelta schiq'uil eb' icxo yed' eb' ix alanel a lolonel, a chic' tzac' yuc' eb' ticnaic. Smoj ton icha chi' tzutej eb', xchi.

⁷ Ix vab'ani, ix alchajelta jun lolonel b'aj ay altar, ix yalan icha tic: Yel Mamin, ach Dios Cajal. Syalrñej smasanil uuj. Tojolrñej ix utej ac'an syaelal eb' icha val d'a smojal, xchi.

⁸ Ix lajvi chi', axo jun schañil ángel ix secanem tas ayem d'a yol yuc'ab' d'a c'u. Yuj chi' ix ac'ji spoder c'u chi' sñusantz'a eb' anima yuj sc'ac'al. ⁹ Ix laj tz'a eb' anima yuuj sic'lab'il, palta arñaja maj snalaj sb'a eb'. Maj yaq'uemlaj sb'a eb' d'a Dios. Torñej ix b'ajvaj eb' d'ay, yujto A' tz'ac'ancot juntzañ yaelal chi'.

¹⁰ Ix lajvi chi', axo jun yoil ángel ix secanem tas ayem d'a yol yuc'ab' d'a yib'arñ sdespacho jun Noc' sb'i chi', yuj chi' ix te q'uc'ib'iq'uinal d'a masanil yol smach'en. Axo eb' anima chi', ix ste cach'ej yac' eb' yab'an syail. ¹¹ Palta arñaja' mañ jab'oc ix sna sb'a eb'. Torñej ix te q'uecharñ eb' sb'ajvaj d'a Dios aj satchaarñ yuj juntzañ syaelal eb' yed' juntzañ yab'il ayq'ue d'a snivanil eb'.

¹² Ix lajvi chi', axo jun svaquil ángel ix secanem tas ayem d'a yol yuc'ab' d'a yib'arñ a' nivan Éufrates. Ix tupb'at a a' chi', taquirñorñinac ix ajcan smelemal a' yic sjacvi b'e b'aj ol ec'ta eb' yajal ol cot b'aj sja c'u.

¹³ Axo ix vilani, ayec' jun dragón yed' jun Noc' sb'i yed' jun ix stz'ac yac'och sb'a yalanel slolonel Dios. Axo d'a yol sti' junjun eb', ata' ix elta junjun espíritu chuc. Icha yilji noc' pajtza' yilji oxvañ espíritu chi'. ¹⁴ A juntzañ chi', aton yespíritu eb' enemigo, sch'ox juntzañ milagro eb'. Ix b'at eb' yac' smolb'ej sb'a masanil eb' nivac yajal d'a yolyib'arñq'uinal, yic syac' oval eb' d'a jun c'ual nivan yelc'och yic Dios, aton Dios Masanil syal yuuj.

¹⁵ Ix yalan Cajal Jesús icha tic: Ab'ec nab'i, icha sc'och junoc elc'um, icha chi' ol aj in c'och lemnajoc. A ex maclab'il eyuuj, te vach' eyico'. Tzeyil val e b'a yed' e pichul, tato maay axo talaj tz'aji b'eran ex el d'a yichañ eb' anima smasanil. Ol eyac'an q'uixvelal e b'a, xchi. ¹⁶ Ix laj molchaj eb' nivac yajal yuj eb' espíritu chuc d'a jun lugar scuch Armagedón d'a ti' hebreo.

¹⁷ Ix lajvi chi', axo jun yuquil ángel ix secanem tas ayem d'a yol yuc'ab' d'a scal ic'. Axo ix elta jun lolonel d'a sdespacho Dios d'a yol templo, te charñ ix yala': Toxo ix yic' sb'a, xchi.

¹⁸ Junanto rato chi', ix ec' copoljoc leb'lon. Ay pax juntzañ tas ix laj c'arñi. Ix laj c'arñ c'u. Ix ec' val jun nivan quixcab'. A jun quixcab' ix ec' chi', yictax ix pitzvi anima d'a yolyib'arñq'uinal mantalaj b'aj ix ec' junoc icha chi'. ¹⁹ Axo jun nivan choñab' scuch Babilonia, ox poj ix ajelc'ochi, axo masanil choñab' ay d'a yolyib'arñq'uinal, ix laj lañchaji. Ix najicot schucal Babilonia chi' yuj

Dios. Ix yac'anb'at jun nivan yaelal d'a yib'arı yuj yoval sc'ool. Ichato ix ac'ji vino te ov yuc' eb' yuj Dios. ²⁰ Masanil juntzañ lum luum oyquixtac ay d'a snañal a a' yed' masanil lum vitz, ix laj satem lum smasanil. ²¹ Ix emta juntzañ sacb'at te nivac. Ay am junjunoc quintal yalil junjun. Ix laj b'ajvajq'ue eb' anima d'a Dios yuj juntzañ sacb'at chi', yujto te nivan jun yaelal chi'.

17

A jun ix yajal ajmul

¹ Axo junoc eb' ucvañ ángel ay yuc'ab' chi', ix ja yal d'ayin icha tic: Cotañ ved'oc. Ol in ch'ox jun nivan yaelal d'ayach, aton jun ol em d'a yib'arı jun ix yajal ajmul, jun ix c'ojanem d'a sat juntzañ a a'. ² A eb' nivac yajal d'a yolyib'arıq'uinal ix laj em eb' d'a ajmulal yed' ix smasanil. Axo eb' anima d'a yolyib'arıq'uinal ix laj juviel eb' yuj ix. Icha uc'umañ ix aj eb' yuj jun icha vino ix yac' ix d'a eb', aton yajmulal ix, xchi jun ángel chi' d'ayin.

³ Ix lajvi chi' ix sch'oxan junxo tas Yespíritu Dios d'ayin, ichato ix in yic'b'at jun ángel chi' d'a tz'inan luum. Axo ta' ix vil jun ix ix, ayq'ue d'a yib'arı jun Noc' sb'i chacchac quilani. Axo d'a snivanil jun Noc' sb'i chi', tzijtum sb'i tz'ib'ab'ílochi. A juntzañ b'i chi' sb'uchvaj d'a Dios. Uque' sjolom Noc'. Lajuñe' sch'aac Noc'. ⁴ Axo spichul jun ix ix chi', q'uíc'mutz'inac yed' chacchac. Tzijtum juntzañ q'uen q'ueen tziq'uiqui ayoch d'ay. Ay q'uen oro, q'uen perla yed' juntzañ q'uen te caro stojol ayoch d'ay. Yed'nacq'ue jun vaso oro ix. B'ud'an jun vaso chi' yuj juntzañ tas yajb'entac d'a Dios yed' pax schucal yajmulal ix. ⁵ Axo d'a snañal sat ix, ata' ayoch jun sb'i ix c'ub'eltac yelc'ochi, aton jun tz'alan icha tic: Aton jun nivan Babilonia, snun eb' ix ajmul ix smasanil. Snun pax masanil chucal d'a yolyib'arıq'uinal, xchi. ⁶ Axo ix vilani, uc'umañ ix yuj schiq'uil eb' yicxo Dios, aton eb' milb'ilcham yuj ix, yujñej to ix yac' testigoal sb'a eb' yuj Jesús.

Ix te sat in c'ool vilan ix. ⁷ Yuj chi' ix yal jun ángel chi' d'ayin icha tic: ¿Tas yuj sat a c'ool ilan jun ix ix tic? Ol val d'ayach tas syalelc'och ix yed' jun scuch Noc' uque' sjolom, lajuñe' pax sch'aac b'aj ayq'ue ix d'a yib'arı chi'. ⁸ A jun Noc' sb'i ix il tic, pecatax ayeq'ui, palta mañxo ayoquec'laj ticnaic. Palta ol q'uexul junelxo d'a yol jun xab' ayic manto b'at b'aj ol satel d'a junelñej. Axo eb' anima, aton eb' mañ tz'ib'ab'íloccan sb'i d'a jun libro yic q'uinal ayic manto b'o yolyib'arıq'uinal, ol sat val sc'ool eb' yilan jun Noc' sb'i chi', yujto vach'chom aytax ec' d'a pecatax chi', axo ticnaic mañxo ayoquec'laj, palta val yel ol jax junelxo.

⁹ A mach jelan, ol nachajel juntzañxo tic yuuj. A uque' sjolom jun Noc' sb'i chi', a uque' tzalan b'aj c'ojanem ix ajmul ix chi' syalelc'ochi. ¹⁰ Añejtona' uque' sjolom chi', a ucvañ nivac yajal syalpaxelc'ochi. Ovañ eb' yajal chi' toxo ix ec'b'ati. Ay jun aytooch yajalil ticnaic. Ayto pax junxo toto ol javoc. Ayic ol ja junxo chi', mañxo nivanoc tiempo ol yac' yajalil. ¹¹ Axo jun Noc' sb'i aytax ec' d'a pecatax chi', palta mañxo ayoquec'laj ticnaic, aton svajxaquil yajal, palta aton junoc eb' ucvañ chi'. Ol lajvoc chi', axo yaj sb'atcan b'aj ol satel d'a junelñej.

¹² Axo lajuñe' sch'aac jun Noc' sb'i chi', syalelc'ochi, a lajuñvañ anima toto ol och yajalil. Palta quenñej tiempo ol yac' yajalil eb' yed' jun Noc' sb'i chi'. ¹³ A eb' lajuñvañ chi', ol scha sb'a spensar eb', ol yac'anb'at yopisio eb' d'a jun Noc' sb'i chi'. ¹⁴ Ol yac'lej eb' yac'an oval yed' jun Calnel sb'i, palta ol ac'joc ganar eb' yuuj. Yujto A' Yajal yaj d'a eb' yajal, Rey pax yaj d'a eb' rey. Axo eb'

tzac'anoch yuuj, avtab'il eb' yuj Dios, sic'b'ilel eb' yuuj, aton eb' sc'anab'ajani, xchi jun ángel chi' d'ayin.

¹⁵ Ix lajvi chi', ix yalanpax d'ayin:

—A juntzañ a a' b'aj c'ojanem ix ajmul ix ix il chi', syalelc'ochi aton juntzañ choñab', juntzañ nación yed' eb' anima d'a junjun ch'occh'oc ti'al. ¹⁶ Axo lajiñe' sch'aac jun Noc' sb'ix il chi', ol meltzajoch eb' ajc'olal d'a jun ix ajmul ix chi'. Ol yiq'uec' eb' masanil tas ay d'a ix. Ol elcan b'eran ix. Ol chijoch'at schib'ejal ix yuj eb'. Ol sñusantz'a eb'. ¹⁷ Yujto a Dios ix ac'an sc'ulej eb' d'a tas sgana. Yuj chi' junxoñej ix aj schaan sb'a spensar eb' yac'anb'at yopisio d'a jun Noc' sb'ix chi' masanto ol elc'och tas alb'ilcan yuj Dios. ¹⁸ A jun ix ix, ix il chi', aton jun nivan choñab' tz'ac'an mandar eb' yajal d'a yolyib'arñq'uinal, xchi jun ángel chi' d'ayin.

18

Satnaquel choñab' Babilonia

¹ Ix lajvi chi', ix vilan junxo ángel ix cot d'a satchaañ ix em d'a yolyib'arñq'uinal. Te ay yopisio. Ix sach'ix yolyib'arñq'uinal yuj stziquiquial.

² Te chaañ ix yala':

Ix satel choñab' Babilonia. Malaj junocxo icha chi', palta ix lajvieli. Ix ochcan schoñab'oc eb' enemigo. Toxo ix ochcan scajnuv'oc eb' espíritu chuc. Ix ochcan so'oc noc' much yajb'entac.

³ Yujto masanil nación ix och uc'umañil yuj svinoal te ov, aton yajmulal. Axo eb' nivac yajal d'a yolyib'arñq'uinal, ix em eb' d'a ajmulal yed'oc. Axo masanil eb' choñvajum, ix och eb' ricoal yuuj, yujto mañxo jantacoc tas ix sman eb' aj choñab' chi' yic syac'an sgana eb', xchi jun ángel chi'.

⁴ Ix lajvi chi', ix vab'an yoch junxo av d'a satchaañ. Ix yalani:

A exxo ex in choñab', elañec ta', yic vach' mañ ol ex och locan d'a masanil tas mañ vach'oc tz'el sc'ulani, yic mañ ol ex tz'ab'at eyab'an syail yed'oc.

⁵ Yujto a juntzañ smul chi', ix te molchaji, masanto ix q'ueul d'a satchaañ, yuj chi' ix najicot schucal chi' yuj Dios.

⁶ Icha ix yutej sb'a d'a juntzañxo, icha chi' tzeyutej eyac'an spac d'ay. Tz'acan tzeyutej eyac'an spac d'ay. A jun yuc'ab' ix yac'lab'ej yac'an d'a juntzañxo choñab', ec'alocab'to tzeyutej eyac'anxi d'ay.

⁷ Yujto ix yic'chaañ sb'a sic'lab'il, añej d'a b'eyumal ix yac'och spensar, yuj chi' icha chi' tzeyutej eyac'anoch syaelal yed' scusc'olal. Ina to ix sna' icha tic: A in tic, reina in. C'ojan in em d'a in c'oñub'. Mañ in lajanoc icha junoc ix ix chammac yetb'eyum. Malaj b'aq'uiri ol vil jab'oc syaelal, xchi.

⁸ Yuj chi', junñej c'ual ol aj sja yaelal d'a yib'añ, chamel, oq'uel yed' vejel. Ol ñusjoctz'a d'a scal c'ac', axo slajviel chi'. Icha chi' ol aj sja d'a yib'añ, yujto ol ch'olb'itaj yuj jun te nivan spider, aton Dios Cajal, xchi jun av chi'.

⁹ A eb' nivac yajal d'a yolyib'arñq'uinal, ix em eb' ajmulal yed' jun ix ix chi'. Locan eb' d'a sb'eyumal. Axo ol yilan eb' sq'ue stab'il stz'ai, ol laj oc' eb'. Ol laj siq'uic'oc eb' yoc' yuj ix. ¹⁰ Najatto ol cotcan liñjab' eb' yuj xivelal yuj jun yaelal chi'. Ol yalan eb' icha tic:

Ay..., ob'iltac jun nivan choñab' Babilonia tic. Te ay yip, te nivan yelc'ochi, palta d'a val jun rato ix ja syaelal, xchamxoñej eb'.

¹¹ Ol cus masanil eb' choñvajum yuuj, ol oc' eb' yujto mañxalaj mach ol manan schoñ eb' chi'. ¹² A tastac ix schoñ eb' d'ay: Aton q'uen oro, q'uen plata, juntzañ q'uen caro stojol, q'uen perla, juntzañ c'apac lino te vach' yed' c'apac sera, juntzañ c'apac q'uic'mutz'inac, masanil te te' suc'uq'ui sjab',

masanil juntzarñ tas sb'o yed' marfil, te te' te ay stojol, q'uen bronce, q'uen hierro yed' q'uen mármol. ¹³ Ay pax canela yed' juntzarñxo sumumi svaji, ma yuc'ji yed' pax juntzarñ suc'uq'ui sjab' sñusji, mirra yed' yal suc'uq'ui sjab'. Ay pax vino, yaceital te' olivo yed' juntzarñ harina te vach' yed' ixim trigo. Ay noc' chuchum icatz, ay pax noc' calnel yed' noc' chej. Ay carreta. Ay pax eb' checab' yaji. Vach'chom anima eb', palta schoñrijel eb'. ¹⁴ Ol yal eb' choñvajum chi' yuj jun choñab' chi' icha tic:

A val masanil tas te nib'ab'il yuuj ix sateli. Masanil sb'eyumal yed' juntzarñxo tas vach' ix laj satpaxel smasanil d'a junelñej, xchi eb'.

¹⁵ A eb' ix choñan juntzarñ chi', aton eb' ix laj och b'eyumal d'a spatic jun choñab' chi', najatto ol cotcan eb' yuj xivelal yuj jun syaelal chi'. Ol laj oc' eb'. Ol laj siq'uic'oc eb' yoq'ui. ¹⁶ Ol laj yal eb' icha tic:

Ay..., ob'iltac val jun nivan choñab' tic. Lajan icha junoc ix ix a lino pichul ayoch yuuj. Ay q'uic'mutz'inac. Ay chacchac. Nab'a oro, q'uen q'ueen sveei ayoch d'ay. Aypaxoch juntzarñxo q'uen q'ueen caro stojol yed' juntzarñ perla.

¹⁷ Palta junñej rato ix lajviel masanil sb'eyumal jun choñab' chi', xcham eb'. Masanil eb' yajal te' barco yed' eb' ayoch d'a yol te' yed' eb' smunlaj yed' syamc'ab'il te', aton masanil eb' smunlaj d'a a' mar, najatto ol cotcan eb' smasanil. ¹⁸ Ayic ol yilan eb' sq'ue stab'il jun choñab' chi' stz'ai, ol avaj chaañ eb': Malaj b'aj ay junoc choñab' stzac'van icha jun nivan choñab' tic, xcham eb'. ¹⁹ Ol laj slañanq'ue pococ eb' d'a sjolom yuj scusc'olal. Ol laj te oc' eb'. Ol laj siq'uic'oc eb' yoq'ui. Ol avaj chaañ eb':

Ay..., ob'iltac val jun nivan choñab' tic. Masanil eb' ay sbarco d'a a' mar, ix laj och eb' b'eyumal yuj masanil tastac ay d'ay, palta junñej rato ix lajviel, xcham eb'.

²⁰ Ix vab'an yalchaji: Ex aj satchaañ, tzalajañec yuj tas ix utaj jun choñab' tic, yed' ex schecab' Jesucristo yed' ex yalumalel slolonel Dios yed' ex yic exxo Dios e masanil, tzalajañec. Yujto icha ix ex yutej, icha chi' ix yutej Dios yac'an spac d'ay, xchi.

²¹ Ix lajvi chi', ay jun ángel te ay spoder. Ix yic'ancharñ jun nivan q'ueen, icha yaj suyan junoc q'uen smolinoal trigo. Ix syumanb'at jun q'uen chi' d'a yol a' mar. Ix yalani:

Añejtona', ichaton tic ol aj syumchajel jun nivan choñab' Babilonia. Mañxa b'aq'uiñ ol ilchaj junelxo.

²² Mañxa b'aq'uiñ ol ab'chaj eb' ac'um son, mañxo ol ab'chaj yoch junoc arpa, ma yoc' junoc te' amay, ma q'uen trompeta. Mañxalaj junoc mach ol munlaj ta'. Mañxa b'aj ol ab'chaj sc'añ junoc q'uen molino.

²³ Mañxalaj b'aj ol checlaj yoc junoc lámpara, mañxa b'aq'uiñ ol ab'chaj yoch junoc q'uiñ yic nupñajel. Icha chi' ol utaj jun choñab' chi'. A eb' choñvajum d'a yalañtaxo, te nivan yel'och eb' d'a yolyib'arñq'uinal. Ix ac'ji musansatil junjun nación yuj yajchumal jun choñab' chi'.

²⁴ A d'a jun choñab' chi', ata' ix ilchaj schiq'uil eb' ix alanel slolonel Dios yed' schiq'uil juntzarñxo eb' yicxo Dios chi', yed' schiq'uil masanil eb' milb'ilcham d'a yolyib'arñq'uinal. Ol ochcan schiq'uil eb' smasanil d'a yib'arñ jun choñab' chi', xchi jun ángel chi'.

19

¹ Ix lajvi chi', ix vab'ani ichato ix och sjaj jun nivan ñilarñ anima d'a satchaañ. Te chaañ ix yal eb':

Aleluya. A co Diosal ix ac'an ganar. Te nivan yel'ochi, te ay spoder.

² Tojolñej ix yutej spensar sch'olb'itan yaj icha val d'a smojal. Yujto ix yac' syaelal jun ix yajal ajmulal chi', aton ix ix juanel eb' anima d'a

yolyib'arq'uinal yuj yajmulal. A Dios ix ac'anec' spac d'a jun ix chi', yujto ix miljicham eb' tz'ac'an servil Dios chi' yuj ix, xchi eb'.

³ Ix lajvi chi', ix laj yalanxi eb':

Aleluya. Mañaxa b'aq'uiñ ol lajvoc sq'ue stab'il jun ix ajmul ix chi' stz'ai, xchi eb'.

⁴ Axo eb' 24 ichamtac vinac yed' eb' charivañ querubín, ix em cuman eb' d'a yichañ Dios. Ix yac'anem sb'a eb' d'ay, aton jun c'ojanem d'a sc'ojob'ub'. Ix yalan eb': Amén. Aleluya, xchi eb'.

⁵ Ix lajvi chi' ix vab'an yoch jun av b'aj ay sdespacho Dios, ix yalani:

Masanil ex tzeyac' servil co Diosal, ex xivnac ex d'ay, ex malaj eyelc'ochi yed' ex nivac eyelc'ochi, calec vach' lolonel d'ay, xchi eb'.

A q'uiñ nupnajel yic jun Calnel sb'i

⁶ Axo ix vab'an junxo icha val yoch sjaj tziytumal anima. Nilili sc'arñ sjaj eb' icha sc'arñ sb'ey a' nivac a'. Icha sc'arñ c'u te chaarñ sc'arñ, icha chi' sc'arñ sjaj eb'. Ix yalan eb':

Aleluya. Yujto a Cajal co Diosal Masanil Syal Yuuj ix el yich yac'an Yajalil.

⁷ Tzoñ q'uechaarñ. Ayocab' co tzalajc'olal. Calec vach' lolonel d'ay. Yujto ix c'och yorail yoch jun Calnel sb'i chi' d'a nupnajel. Axo ix ol och yetb'eyumoc, toxo ix yac' lista sb'a ix.

⁸ Toxo ix ac'ji yac'och jun pichul te vach'. Te sac, sveei, xchi eb'.

(A jun spichul sac chi', syalelc'ochi, a svach'il ix ac'ji d'a eb' yicxo Dios.)

⁹ Ix yalanxi jun ángel chi' d'ayin: Tza tz'ib'ej juntzarñ ol val tic: A eb' avtab'il d'a jun q'uiñ nupnajel yic jun Calnel sb'i chi', te vach' yic eb', icha chi' tzutej a tz'ib'ani, xchi. Ix yalanxi d'ayin: A juntzarñ lolonel tic, te yel toni, yic ton Dios, xchi d'ayin.

¹⁰ Ix lajviñej chi', ix in em cuman d'a yichañ jun ángel chi', yic svalan in b'a d'ay. Palta ix yalan d'ayin: Mañ utoc a b'a icha tic, yujto a in tic ed'oc, quetchecab'vumal co b'a yed' pax eb' yicxo Dios tec'an syutej sb'a yac'an testigoal sb'a yuj Jesús. Arñej val d'a Dios tzaq'uem a b'a. Yujto a yab'ixal Jesús, a tz'iptzitan eb' schecab' Dios, xchi.

A jun ayq'ue d'a yib'arñ jun saccac chej

¹¹ Axo ix vilani, jacan satchaarñ. Ix vilan jun chej saccac. Axo jun ayq'ue d'a yib'arñ, Tz'elñej C'och Tas Syala', icha chi' sb'i. Scuchanpax Yelñej. Yujto d'a stojolal sch'olb'itej yaj eb' anima, syac'anpax oval. ¹² Axo yol sat, lajan icha yoc te' c'ac'. Tziytum corona ayq'ue d'a sjolom. Ay jun b'i tz'ib'ab'ilocho d'ay to arñej val ojtannac. ¹³ Axo spichul ayochi, ix b'oñchaj yuj chic'. Axo sb'i, aton Slolonel Dios. ¹⁴ Tzac'anoch eb' soldado aj satcharñ yuuj. Te vach' spichul eb' ayochi, te sacpax yilji. Malaj jab'oc miic ayoch d'ay. Ayq'ue eb' yib'arñ junjun schejal saccac quilani. ¹⁵ Axo d'a yol sti' jun b'aj tzac'anoch eb' chi', ayelta jun espada te jay ye, yic steclab'an d'a junjun nación. A ol och yajalil d'a eb' yed' jun sq'uen c'ococh. Icha stec'jiel yal sat te' uva, icha chi' ol aj yoch syaelal eb' yuuj. Ol ac'joc val syaelal eb' sic'lab'il yuj yoval sc'ool Dios, aton masanil tas syal yuuj. ¹⁶ Axo d'a spichul d'a sat xub' tz'ib'ab'ilocho jun sb'i tic: Sreyal eb' rey, Yajalil eb' yajal, xchi.

¹⁷ Axo ix vilani, ay jun ángel liñanec' d'a yib'arñ yoc c'u. Te chaarñ ix yal d'a noc' much tz'ec' jerñeñoc d'a satchaarñ: Cotarñec, ul molb'ejec e b'a yuj jun nivan vael ol yac' Dios. ¹⁸ Cotarñec e chi schib'ejal eb' rey, eb' yajal soldado yed' eb' soldado jelan. Ol e chi schib'ejal noc' chej yed' schib'ejal eb' ayq'ue d'a yib'arñ noc'. Ol e chirñej schib'ejal eb' smasanil, eb' yic sb'a, ma eb' checab' yaji, eb' malaj yelc'ochi, ma eb' nivac yelc'ochi, xchi d'a noc'.

¹⁹ Ix lajvi chi', ix vilani, ayec' jun Noc' sb'i chi'. Aypaxec' eb' rey yic yolyib'arñq'uinal yed' eb' soldado eb'. Ix laj smolb'an sb'a eb' smasanil yic syac'an oval eb' yed' jun ayq'ue d'a yib'arñ chej yed' eb' soldado tzac'anoch yuuj chi'. ²⁰ Axo jun Noc' sb'i chi' ix b'ab'laj yamchaji. Ix yamchajpax junxo stz'ac yaloch sb'a schecab'oc Dios. Aton jun ch'oxjinac juntzañ milagro d'a yichañ Noc'. Yuj juntzañ milagro chi' ix ac'ji musansatil eb' chajinacoch yechel jun Noc' sb'i chi' d'ay, eb' yac'naquem sb'a d'a jun yechel Noc' chi'. Aton eb' chavañ tic pitzanto ix yumjib'at d'a yol jun c'ac' icha ñajab' sq'ue ñilñon yoc calan yaj yed'. ²¹ Axo juntzañ, masanil eb' ix miljicham yed' jun espada ayelta d'a sti' jun ayq'ue d'a yib'arñ chej chi'. Axo noc' much smasanil, ix laj b'ud'ji noc' yuj schib'ejal eb' chi'.

20

A jun mil ab'il

¹ Ix lajvi chi', ix vilani, ay jun ángel ix emta d'a satchaari. Yed'nac sllaveal jun xab' olan yed' jun nivan cadena. ² Ix syaman jun dragón. A jun dragón chi', aton jun yac'nacoch sb'a chanil d'a peca', aton jun scuch diablo, ma Satanás. Mil ab'il ix tzec'chajcan yuj jun ángel chi'. ³ Ix yumjicanb'at d'a yol jun xab' chi'. Ix lajvi chi', ix macjican sti' jun xab' chi' yuj jun ángel chi'. Ix ochcan jun sello d'ay, yic max elta viñ Satanás chi' yic vach' max yal yac'ji musansatil eb' anima d'a junjun nación yuuj, masanto ol tz'acvoc mil ab'il chi'. Ayic ol lajvoc mil ab'il chi', ol jacchajq'ueta viñ Satanás chi' jab'oxco tiempoal.

⁴ Axo ix vilani, ay juntzañ c'oynub'. Ata' c'ojjab'em juntzañ eb' ac'b'il yopisio sch'olb'itan tas yaj eb' anima. Ix vilanxi spixan juntzañ eb' tzezb'ilel sjolom, yujto yac'nac testigoal sb'a eb' yuj Jesús, yalannacpaxel slolonel Dios eb'. Aton eb' chi' maj yaq'uemlaj sb'a d'a jun Noc' sb'i chi' yed' d'a jun yechel Noc' chi'. Maj schaochlaj snumeroal sb'i Noc' eb' d'a snañal sat, ma d'a sc'ab'. Axo ix vilani, ix pitzvixi eb', ix och eb' yajalil yed' Cristo mil ab'il. ⁵ A juntzañ eb' tic ix b'ab'laj pitzvixi. Axo pax juntzañ eb' chamnac, majto pitzvocxilaj eb' masanto ix tz'acvi mil ab'il chi'. ⁶ Te vach' yic eb' ol b'ab'laj pitzvocxi, yujto yicñejton Dios yaj eb'. Mañxalaj yalan yic jun schab'il chamel d'a yib'arñ eb'. Ol ac'joc yopisio eb' yoch sacerdotéal d'a Dios yed' d'a Cristo. Mil ab'il ol yac' yajalil eb' yed'oc.

Ix ac'ji ganar viñ Satanás d'a junelñej

⁷ Ayic ol tz'acvoc mil ab'il chi', axo sjacvixiq'ueta viñ Satanás b'aj macan-canem chi'. ⁸ Ol ac'joc musansatil eb' anima d'a masanil nación d'a yolyib'arñq'uinal yuj viñ. Ol ac'joc pax musansatil jun scuch Gog yed' jun scuch Magog yuj viñ, ol smolb'ancot eb' viñ yac' oval. Axo eb' soldado chi', te nivan sb'isul eb' icha val yarenail sti' a' mar. ⁹ Ayic ol b'at eb' yac' oval chi', ol machajel sat lum luum yuj eb'. Ol c'och oyan eb' d'a jun slugar eb' yic Dios mach'ilxo yuuj, aton jun choñab' te xajan yuj Dios. Axo d'a satchaari ol emta jun c'ac' d'a yib'arñ eb' soldado chi'. Ol tz'ab'at eb' smasanil. ¹⁰ Axo viñ diablo, viñ ix ac'an musansatil eb' chi', ol yumjocanb'at viñ d'a yol jun c'ac' icha ñajab' sq'ue ñilñon yoc calan yaj yed' azufre, aton b'aj yumb'ilcanb'at jun Noc' sb'i chi' yed' jun stz'ac yalnacoch sb'a schecab'oc Dios. C'ual d'ac'val ol yab' syail eb' ta' d'a masanil tiempo.

Ol ch'olb'itaj eb' anima smasanil

¹¹ Ix lajvi chi', ix vilan jun nivan c'oynub' te sac, c'ojanem Dios ta'. Axo d'a yichañ chi', ix satel yolyib'arñq'uinal yed' satchaari. Mañxa b'aj ix ilchaj

jab'oc. ¹² Ix vil eb' chamnac smasanil, linjab'ec' eb' d'a yicharí Dios, eb' nivac yelc'ochi yed' eb' malaj yelc'ochi. Ix lajvi chi', ix jacvi juntzarí ch'arí libro. Ay junxo ch'arí ix jacvi, aton ch'arí yic q'uinal d'a junelñej. Ix ch'olb'itaj tastac yaj junjun eb' icha tas sc'ulej junjun, icha yaj pax stz'ib'chaj d'a juntzarí ch'arí libro chi'. ¹³ A a' mar, ix yac' entregrar masanil eb' chamnac ayec' d'a yol a'. Icha pax chi' jun chamel yed' jun b'aj ayec' eb' chamnac, ix laj yac' entregrar jantacrej eb' chamnac ayec' d'ay. Ix laj ch'olb'itaj yaj eb' smasanil, ato syala' tastac sc'ulejnac junjun eb'. ¹⁴ A jun chamel chi' yed' jun b'aj ayec' eb' chamnac, ix yumjicanb'at d'a scal jun c'ac' icha ñajab' sq'ue ñilñon yoc. Aton jun c'ac' chi' scuch schab'il chamel. ¹⁵ Masanil eb' marí tz'ib'ab'iloc sb'i d'a jun ch'arí libro yic q'uinal d'a junelñej chi', ix yumjicanb'at eb' d'a scal c'ac' chi'.

21

Jun ac' satchaarí yed' jun ac' yolyib'aríq'uinal

¹ Ix lajvi chi', ix vilan jun ac' satchaarí yed' jun ac' yolyib'aríq'uinal. Yujto a jun b'ab'el satchaarí yed' jun b'ab'el yolyib'aríq'uinal, toxo ix sateli. Yed' a' mar, maríxalaj a'. ² A in Juan in tic, ix vil jun schoñab' Dios yicñej yaji, aton jun ac' Jerusalén. Ix el d'a yicharí Dios d'a satchaarí, ix emuli. Vach'xo yaj icha junoc ix ix vach'xo spichul ayochi, yujto vanxo sb'at d'a yetb'eyum. ³ Axo ix vab'an yoch jun av d'a satchaarí, te chaarí ix yala': Inai, a Dios ayec' yed' eb' anima ticnaic. A' ol canñej yed' eb'. Aton eb' chi' schoñab' yaji. A val lac'an Dios chi' ol cajnaj d'a scal eb', aton val jun sDiosal eb'. ⁴ Axo ol sucanel yal sat eb'. Ata' maríxalaj chamel, ma oq'uel, maríxalaj cusc'olal, maríxa paxlaj yaelal. Yujto a masanil tas ay d'a yalañ, toxo ix ec'b'ati, xchi.

⁵ A jun c'ojanem d'a sc'ojnub' ix alan icha tic: Inai, tzin b'o masanil tas ac'to, xchi. Ix yalanpax d'ayin: Tz'ib'ejcan juntzarí van ab'an tic, yujto a juntzarí lolonel tic, te yel. Smojton val ac'anoch yipoc a c'ool, xchi.

⁶ Ix lajvi chi' ix yalanpax d'ayin: Toxo ix yic' sb'a. A in tic, b'ab'el vaj d'a smasanil, slajvub' in paxi. Icha chab' letra A yed' Zeta, icha chi' vaji. A eb' stacj stí, ol vac' jun a a' tz'elca d'a sjaj tz'ac'an q'uinal d'a junelñej yuq'uej eb'. Nab'añej ol vac' a' d'a eb'. ⁷ A eb' tz'ac'an techajoc, ol scha masanil juntzarí tic eb' d'ayin. Yujto a in tic, sDiosal in eb'. Axo eb', vuninal yaj eb'.

⁸ Palta ay eb' scomon xivi yed' eb' max yac'och sc'ool d'ayin, eb' chuc sc'ulej, eb' miluncham anima, eb' tz'em d'a ajmulal, eb' ajb'aal yed' eb' ajchum, eb' tz'em cumán d'a juntzarí comon dios yed' masanil eb' tz'esani, a d'a yol jun c'ac' icha ñajab' sq'ue ñilñon yoc calan yaj yed' azufre ol scha spac eb', aton jun schab'il chamel, xchi Dios.

Jun ac' Jerusalén

⁹ A junoc eb' ucvarí ángel ed'jinacq'ue uque' uc'ab' b'ud'an yuj juntzarí slajvub' yaelal ix alan d'ayin icha tic:

—Corí ved'oc. Ol in ch'ox jun ix ix d'ayach, aton jun ix ol nupnaj yed' jun Calnel sb'i, xchi.

¹⁰ Ix lajvi chi' ix sch'oxan junxo tas Yespíritu Dios d'ayin, ichato ix in yic'b'at jun ángel chi' d'a jun jolom vitz te chaarí. Ata' ix sch'ox jun nivan choñab' Jerusalén d'ayin, aton jun yic Dios, van yemta d'a satchaarí d'a yicharí Dios.

¹¹ Toxoñej sveei jun choñab' chi' yuj stziquiquial Dios. Toxoñej scopopi icha junoc q'uen q'ueen caro stojol, icha q'uen jaspe. Lajan yilji icha q'uen nen, sc'axpajec' co sat d'a spatic. ¹² Axo d'a stitac jun choñab' chi' oyanoch smuroal te chaarí yajq'uei, lajchave' spuertail. Junjun ángel ayec' d'a junjun spuertail chi', tz'ib'ab'ilpaxoch sb'i lajchave' macarí eb' yirñilal Israel d'a

junjun puerta chi'. ¹³ Ay ox'e' puerta b'aj sjavi c'u, ay ox'e' d'a svach', ay ox'e' d'a sq'uexañ, ay pax ox'e' b'aj tz'em c'u. ¹⁴ A smuroal chi', aycanem lajchave' nivac q'ueen yipumaloc. Axo d'a sat junjun q'uen q'ueen chi', tz'ib'ab'ilocho sb'i lajchavañ schecab' jun Calnel sb'i chi'.

¹⁵ A jun ángel van slolon ved'oc chi' yed'nacq'ue jun ehlab' nab'a oro yic sychtej jun choñab' chi' yed' spuertail yed' pax smuroal. ¹⁶ A jun choñab' chi', lajanñej spac'ul scharñil. Ix yehtan jun ángel chi' yed' jun yechlab' chi'. Lajchave' mil estadio ix elc'och junjun spac'ul. Ichapax chi' sb'isul schaarñil steel. ¹⁷ Ix lajvi chi', ix yehtan jun smuroal chi'. 144 codos ix elc'ochi. A jun yechlab' jun ángel chi', lajan yed' yechlab' anima sc'ana'.

¹⁸ A smuroal chi', nab'a jaspe. A jun choñab' chi', nab'a oro, lajan yilji yed' q'uen nen sc'axpajec' co sat d'a spatic. ¹⁹ Axo juntzañ nivac q'ueen aycanem yipumaloc yich chi', tzijtun juntzañ q'uen q'ueen caro stojol ayoch yelavoc. A jun q'uen b'ab'el, nab'a jaspe q'ueen. Axo q'uen schab'il, nab'a zafiro q'ueen. Axo q'uen yoxil, nab'a ágata q'ueen. Axo q'uen scharñil, nab'a esmeralda q'ueen. ²⁰ Axo q'uen yoil, nab'a ónice q'ueen. Axo q'uen svaquil, nab'a cornalina q'ueen. Axo q'uen yuquil, nab'a crisólito q'ueen. Axo q'uen svajxaquil, nab'a berilo q'ueen. Axo q'uen sb'aluñil, nab'a topacio q'ueen. Axo q'uen slajuñil, nab'a crisoprasa q'ueen. Axo q'uen yuxluchil, nab'a jacinto q'ueen. Axo q'uen slajchavil, nab'a amatista q'ueen. ²¹ Axo spuertail, perlañej slajchavil. Junjun puerta junñej perlail yaji. A scalleal jun choñab' chi', nab'a oro, icha yilji junoc nen sc'axpajec' co sat d'a spatic.

²² Maj vil-laj junoc stemplo Dios d'a jun choñab' chi', yujto a Dios Cajal Syal yuj Smanil yed' jun Calnel sb'i chi' ayñejec' d'a jun choñab' chi'. ²³ A d'a jun choñab' chi', malaj tz'och yoc c'u, malaj pax tz'och yoc q'uen uj, yujto a Dios yed' jun Calnel sb'i tz'ac'an saquilq'uinal d'ay. ²⁴ Axo eb' anima d'a junjun nación, ol b'eyec' eb' d'a saquilq'uinal jun choñab' chi'. Ol laj ja eb' nivac yajal ta', ol laj yic'cot sb'eyumal eb' yofrendaoc. ²⁵ Axo spuertail jun choñab' chi', mañxalaj b'aquñil ol macchajoc, yujto c'ualilñej d'a masanil tiempo. Mañxalaj d'ac'valil. ²⁶ A eb' ol cot d'a junjun nación, ol laj yic'cot sb'eyumal eb' ta'. ²⁷ Malaj junoc chucal ol c'och d'a jun choñab' chi'. Malaj junoc eb' sc'ulan juntzañ tas q'uixvub'tac ol c'och ta'. Yed' eb' tz'esani, toton malaj junoc eb' ol c'och ta'. Añej eb' tz'ib'ab'il sb'i d'a jun libro yic q'uinal d'a junelñej, añej eb' ol c'ochoc. A jun libro chi', a jun Calnel sb'i ay yico'.

22

¹ Ix lajvi chi', axo jun ángel chi' ix ch'oxan jun nivan a' te yaax d'ayin. Aton jun a' tz'ac'an q'uinal d'a junelñej. Yaxd'urinac a' icha yilji cristal. A d'a sdespacho Dios yed' jun Calnel sb'i, ata' tz'el'ata'. ² A d'a snañal scalleal jun choñab' chi', ata' tz'el' yoc a'. Axo d'a stitac a', ay te te' tz'ac'an q'uinal d'a junelñej. A te' chi', lajchavel satan te' d'a jun ab'il. Junjun ujal satan te'. Axo xil te', a remeyo yaj d'a junjun nación. ³ Malaj junoc tas, malaj pax junoc mach ayoch scatab' Dios d'a yib'añ ol och ta'. A d'a jun choñab' chi', ata' ayec' sdespacho Dios yed' jun Calnel sb'i chi'. Axo masanil eb' tz'ac'an servil, ol laj yal sb'a eb' d'ay. ⁴ Ol yil-lajoch sat eb' yed'oc. Ol laj och sb'i d'a snañal sat eb'. ⁵ Ata', mañxalaj d'ac'valil. Axo eb' ol aj ta', mañxalaj tz'och junoc lámpara yuj eb'. Mañxalaj tz'och yoc c'u, yujto a Dios Cajal ol ac'an saquilq'uinal d'a eb'. Axo eb' chi', ol ochcan eb' yajalil d'a junelñej.

⁶ Ix lajvi chi', ix yalan jun ángel chi' d'ayin: A juntzañ lolonel tic, yel ton val. Smojton val tzac'och yipoc a c'ool. A Cajal, aton Dios ac'jinac lolon eb' ix alanel slolonel. Aton checjinaccot jun yánel, ul yac'annac vojtaquejel eb' tz'ac'an servil, tas juntzañ ol ja d'a elañchamel, xchi.

⁷ Ix yalan Jesucristo: Toxo val ol in javoc. Te vach' yic eb' sc'anab'ajan tas tz'ib'ab'ilcan d'a jun libro tic, yujto a Dios ix ac'an ojtacajeli tas syala', xchi.

⁸ A in Juan in tic ix vab'i, ix vilan juntzañ tic. Axo yic ix lajvi vab'ani yed' vilan juntzañ tic, ix in em cuman valan in b'a d'a jun ángel ix ac'an vojtaquejel chi'. ⁹ Palta ix yalan d'ayin: Mañ utoc a b'a icha tic, yujto a in tic ed'oc, quetcheocab'vumal co b'a yed' pax eb' yicxo Dios ed'oc, aton eb' schecab' yed' jantactiej eb' sc'anab'ajan tas tz'ib'yajcan d'a jun libro tic. Añej d'a Dios tzaq'uem a b'a, xchi.

¹⁰ Ix yalanxi: Mañ a c'ub'ejel juntzañ tas tz'ib'ab'ilcan d'a jun libro yic Dios tic, yujto toxo ol elc'och tas syala'. ¹¹ A ticnaic, a eb' añeja' sc'ulan chucal, svach' c'ulejocab' chucal chi' eb'. Yed' eb' q'uixvub'tac sc'ulej, svach' c'ulejocab' eb'. Axo eb' vach' sc'ulej jun, svach' c'ulejocab' vach'il chi' eb'. Yed' eb' ayoch spensar d'a Dios, svach' aq'uejocab' och spensar eb' d'ay, xchi jun ángel chi'.

¹² Ix yalan Jesucristo: Ab'ec, toxo ol in jaxoc. Ved'nac spac yic junjun, ato syala' tas ix sc'ulej, xchi. ¹³ A in tic, b'ab'el vaj d'a smasanil, slajvub' in paxi. Icha yaj chab' letra A yed' Zeta vaji. A in b'ab'el in d'a masanil tastac, slajvub' in paxi.

¹⁴ A eb' tz'ic'jiel smul, ichato sjuc'jiel spichul eb', te vach' yic eb', yujto ay yalan yic eb' sloan sat te te' tz'ac'an q'uinal d'a junelñej. Ol yal yoch eb' d'a spuertail jun choñab' chi'. ¹⁵ Palta mañ ol ochlaj eb' sc'ulan chucal icha noc' tz'i', aton eb' ajb'aal, eb' ajchum, eb' tz'em d'a ajmulal, eb' milumcham anima, eb' tz'em cuman d'a juntzañ comon dios yed' jantactiej eb' ayoch spensar d'a juntzañ es, syeseñejpax eb'. Aton eb' tic mañ ol ochlaj.

¹⁶ A in Jesús in, ix in chech'at jun vánel yal juntzañ tic d'ayach, yic vach' ol lajaljoc d'a eb' croyente d'a junjun iglesia. A in tic, yirtil in can virñaj David. Lajan in icha q'uen nitic'anal, sveei, xchi.

¹⁷ A Yespíritu Dios yed' eb' ol och yetb'eyumoc jun Calnel sb'i, syal eb': Cotañ, xchi eb'. A eb' tz'ab'an tas syal jun Uum tic, yalocab'pax eb': Cotañ, xchiocab' eb'. A eb' stac'ji sti', tato sgana eb', cotocab' eb'. Yuc'ocab' jun a a eb', aton a' tz'ac'an q'uinal d'a junelñej. Aton jun a' nab'añej tz'ac'ji.

¹⁸ A exxo e masanil tzeyab' tas syal jun Uum yic Dios tic, ol valb'at junxo tic d'ayex: Tato ay mach tz'ac'anoch xicul juntzañ tic, a juntzañ yaelal tz'ib'ab'il d'ay, ol yac'och Dios d'a yib'añ. ¹⁹ Tato ay mach ol ic'anel junoc tas tz'ib'ab'il d'a jun Uum yic Dios tic, axo Dios chi' ol ic'anel sderecho d'a te te' tz'ac'an q'uinal d'a junelñej yed' d'a schoñab', aton juntzañ tic ayacan yab'ixal d'a jun Uum tic.

²⁰ A jun ix alan juntzañ tic, ix yalxi: Val yel, toxo ol in jaxoc, xchi. Ichocab' ta'. Cotañ ach Cajal Jesús.

²¹ Yac'ocab' svach'c'olal Cajal Jesucristo d'ayex e masanil. Amén.